

The **Azadi**

English-Kurdish

DICTIONARY

چاپی سی یه م - ۲۰۱۲

Rashid Karadaghi, Ph.D.

بۆدابه زاندى جۆره ها كتيب: سهر داتى: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پراي دانلود كتابهاى مختلف مراجعه: (منتدى اقرا الثقافى)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتيب (كوردى , عربى , فارسى)

The **Azadi**

English-Kurdish

DICTIONARY

First Edition 2006

Rashid Karadaghi, Ph.D.

©All Rights Reserved
First Edition - 2006
Second Edition – 2009
Third Edition - 2012

ALL RIGHTS RESERVED. Any unauthorized reprint or use of this dictionary is prohibited. No part of this dictionary may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, or by any information storage and retrieval system without written permission from the author.

Published by: Nashr Ehsan
Typeset by: Mr. Nizar Kadir Saeed
Number of copies: 3000 copies
ISBN: 978-964-356-457-5

Please send all comments and suggestions to: ferhengiazadi@yahoo.com

همموو مافیکي نهم فهرهنگه پارنیزراوه.

مافی له چاپدانموی تمنها هی دانهره.

رنگه نادریت نهم فهرهنگه یان هیج بمشیکي بمبی رهامندی نوسراوی دانهر بمکاربهینریت وک
به دوباره له چاپدانموی یان لمبرگرتموی یان بمکارهیتانی بمشیوی تملیکترونی .

نهم فهرهنگه ۲,۰۰۰ دانمی لښ چاپ کراوه

ژماروی سپاردنی ۶۸۰ ی سالی ۲۰۰۴ ی ومارهلی پوشتنیری پیدراوه .

چاپی یکم – سالی ۲۰۰۶

چاپی دوهم – سالی ۲۰۰۹

چاپی سیم – سالی ۲۰۱۲

له نشری نیجسان چاپ کراوه

About the *AZADI* (Freedom) DICTIONARY

- This is the most **comprehensive English-Kurdish dictionary** (**Sorani** dialect) published to date, with more entries and information than any other English-Kurdish dictionary.
- It contains close to 44 (forty-four) thousand entries and over 4 (four) thousand sub-entries (phrases and idiomatic expressions).
- It includes the phonetic transcription of the entries.
- Many of the entries have been used in sentences to show the reader how they are used in the language.

دەربارەی فەرھەنگی ئازادی:

- (فەرھەنگی ئازادی) فەرھەنگێکی ئینگلیزی - کوردییە (شیوەزمانی سۆرانی) و لە ھەموو فەرھەنگە ئینگلیزی - کوردییەکانی تر کە تا ئێستا بلاوکرانەتەووە گەورەترە و ووشە و زانیاری زیاتر تێدایە.
- نزیکەی ٤٤ (چل و چوار) ھەزار ووشەی سەرھکی و زیاتر لە ٤ (چوار) ھەزار ووشەی ناسەرھکی تێدایە.
- ووشەکان چۆن دەوترێن یان دەبیژرێن وەھایش نووسراون ، واتە بە شیوەی دەنگی .
- گەڤ لە ووشەکان خراونەتە رستەیشەووە بۆ ئەوەی خوێنەر بزانێ چۆن لە زمانەکاندا بەکار دەھێنرێن .

Dedication

To my late father and mother

I would like to especially thank Kak Nawshirwan Mustafa for his continuous and indispensable help in transforming a dictionary manuscript into a published work.

Acknowledgements

I want to thank all those Kurdish lexicographers, linguists, and writers whose works I have used and benefited from, for without their pioneering effort my task would have been much harder and this dictionary would not have been of the quality it is now. More importantly, I want to thank all those friends who have supported me in varying degrees each in his/her way in the various stages of preparing the dictionary, especially the following:

- The late, eminent Kurdish scholar Mr. Tawfiq Wahbi, who, despite his advanced age, helped me tirelessly with so many aspects of Kurdish, especially the etymology of Kurdish words and phrases.
- The late Mr. Omar Abdul-Raheem and the late Mr. Abdulla Jawhar for helping me with the meaning of certain challenging words.
- Dr. Saman Shali for first taking the hand-written manuscript to Kurdistan at a critical time and, later, for taking the proofread version back to Kurdistan and for his continuous advice and loyal support.
- Mr. Sideeq Shekh Mahmoud for helping with the meaning of certain words.
- Mr. Shekh Talib Berzinji, who, with his extensive knowledge of Kurdish, Persian, and Arabic, has helped me more than anyone else in matters relating to Kurdish and etymologies. I am indebted to him for all his generous help with his time throughout my long years of working on the dictionary.
- Mr. Nizar Kadir Saeed for his non-stop and tireless work, over the last four years, to enter the handwritten manuscript into the computer and for his meticulous work and dedication to the project. I am deeply grateful to him for his commitment to the project and for all the time and hard work he has put into it.
- Mr. Saida Hermez Saida for his invaluable and continuous help on all matters relating to entering the manuscript into the computer and other technical matters.
- Dr. Ari Hasan Ahmed, my nephew, for helping me in so many ways on all matters relating to the computer and the production of the dictionary.
- My nephews Sirwan Husain and Aras Hasan for their help.
- My brothers for sending me many publications relating to language and dictionaries, which I have benefited from greatly, and for their encouragement.
- My wife, Bayan, for her encouragement and help with all computer and dictionary-related matters.

Rashid Karadaghi, Ph.D.
2005

Introduction

This **comprehensive English-Kurdish dictionary** (Sorani dialect) is the product of over thirty years of hard work. For most of my adult life, **Ferhengi Azadi (the Freedom Dictionary)** has been one of my great passions, for I have been either thinking about it, doing research for it, discussing it with every linguistically knowledgeable Kurd I have known, or working on it. It has also been my inspiration. Even when I have occasionally doubted the wisdom of spending such a significant part of my life on it, an inner voice has always come forward to reassure me of the value of the task. It has truly been a labor of love -- love of languages and love of my people -- for I have sought neither money nor fame, neither of which, to echo the great lexicographer Samuel Johnson, can one get by compiling dictionaries.

From the outset of this long journey, my object was to make learning English a little easier for Kurdish students than it was for me by providing them the tool which would make the language more accessible. I realized later that the dictionary would also benefit English-speaking people interested in Kurdish for scholarly, social, cultural, commercial, political, or other purposes by enabling them to gain access to the language directly rather than through the tortuous route of an intermediary language.

The idea of compiling an English-Kurdish dictionary goes back to my days in high school. Because of the lack of such a dictionary then, Kurdish students had to rely on English-Arabic dictionaries and glossaries. And since Arabic was itself a foreign language, that meant memorizing the meaning of the English words in Arabic without knowing what their real meaning was. It was years later, and only after I learnt enough English and Arabic, that I understood what those words and phrases really meant. The frustrations of learning a foreign language through another foreign language are easy to imagine. There is no substitute for one's mother tongue in learning a foreign language. To spare Kurdish students of future generations the hardships I had to endure, I began work on the project of my dream after completing a doctorate in English, in 1971, at the University of California, Santa Barbara.

I have had a lot of moral, linguistic, and technical support from many Kurdish and non-Kurdish friends, for which I am thankful. However, I have not been able to enlist a single US government, educational, philanthropic or scholarly institution / foundation in support of my work despite numerous attempts to get such support and the obvious usefulness of this communications tool in building bridges and promoting understanding between the Kurds and the English-speaking world. But, then, for a Kurd and Kurdistan, when has it not been so?

I am happy to say that even though the lack of such support made my journey much slower and a lot more difficult, it did not derail me from my purpose because I believed in my work. I was reminded time and time again of the Kurdish proverb, "He who relies on his neighbor for dinner will go to bed hungry," for I realized every time my request for institutional support was turned down -- and there were many such instances-- that I had to rely on myself or else the dictionary would not see the light of day. Let this dictionary, therefore, also serve as inspiration and tribute to the tenacity of a people -- my people -- who, being no stranger to adversity themselves, well know on whom they should rely.

Explanatory Notes

1. In each entry, different meanings are numbered and similar meanings within the same number are separated by a semi-colon. The comma separates items in a series.
2. The colon indicates an elaboration on a meaning in Kurdish.
3. Parentheses () indicate: (a) specific applications of a word or the context in which it usually appears, (b) elaboration on a meaning, or (c) examples in English.
4. Square brackets [] indicate the level of usage in English (e.g., colloquial, slang, archaic, etc.)
5. Idiomatic expressions and phrases are indented and alphabetized under the main entries.
6. The order of meanings of the entries is based on historical evolution rather than frequency of usage, following the method of Webster's New World Dictionary of the American Language
7. In the phonetic transcription of the main entries, a primary *stress* is indicated by this bold symbol (') following the syllable which receives the *stress* [geography (jē-og'rə-fi); freedom (frē'dəm)]. A secondary *stress* is indicated by a plain symbol as in the first syllable of the following entry: [independence (in'di-pen'dəns)].

پیشکش

پیشکشہ بہ گیانی پاکی خوالیخوشبووان باوکم و دایکم

سوپاس

لە داخانی ئەم فەرەنگەدا سوودم لە بەرەمە گەلیک فەرەنگ نووس و زمانەوان و نووسەر و زاناڤانی کورد وەرگرتوو و دەمەوی لێردا زۆر سوپاسی ھەمووان بگەم چونکە بەبێ ئەو کارانە ئێوان ئەم فەرەنگە بەم جۆرە دەرئەدەچوو. ئاوی ئەو سەرچاوانەش کە بەکارم ھێناون لەگەڵ دانەرەکانیاندا نووسراون لە سەرھتای فەرەنگەدا.

دەمەوی سوپاسی بێ پایانی ھەموو ئەو برادەرە بگەم کە تا زۆر ھەر یەکە بە جۆریک یارمەتی یان داوم لە ھێنانەدی ئەم بەرەمەدا ، بەتایبەتی ئەمانە خوارەو:

- خوا ئی خۆشبوو مامۆستای گەرە و زمانەوانی بەناوبانگی کورد مامۆستا (تۆفیق وەھبی) کە زۆر یارمەتی دام بەتایبەتی لە لیکۆلینەوی سەرچاوەی ووشە ی کوردیدا.
- خوا ئی خۆشبوو مامۆستا (ھەمەر عەبدولڕەھیم) و کاک (عەبدوللا جەھەس) لە مانای ھەندێ ووشەدا.
- کاک (د. سامان شالی) پۆ ھێنان و بردنی دەسنووسە بۆ کوردستان و پالێشتی کردنی دلسۆزانە لە گەلی پووی ترەو.
- مامۆستا (شیخ سدیق شیخ مەحمود بەرزنجی) کە زۆر یارمەتی داوم لە مانای ھەندێ ووشەدا.
- مامۆستا (شیخ تالب بەرزنجی) کە بە ھۆی ئەو شارەزایییە زۆری لە زمانی کوردی و فارسی و عەرەبیدا ھەبەتی سوودم زۆر ئی وەرگرتوو و لە زمان و سەرچاوە و مانای ووشە کوردییەکاندا لە ھەموو کەس زیاتر یارمەتی داوم و سوپاسی تایبەتی دەکەم.
- مامۆستا (سەیدا ھورمز سەیدا) کە لە پووی بەکارھێنانی کۆمپیوتەرەو لە ئامادەکردنی فەرەنگەدا زۆر یارمەتی داوم.
- کاک (نزار قادر سعید) پۆ ئەو ئەرکە گرانی کێشاویتی لەم چوار سالە ی پابوردودا بۆ نووسینەوی دەسنووسی فەرەنگەکە لە سەر کۆمپیوتەر و ئەو کارە وورد و پوخت و دلسۆزانە کردوویەتی کە بە کەم کەس نەکرا. بەراستی مەگەر ھەر خۆم ئەوەندە کاک (نزار) خەریکی ئەم فەرەنگە بووبم و پێوەی ماندوو بووبم. بۆیە سوپاسی تایبەتی دەکەم.
- (د. ئاری حەسەن ئەحمەد) ی برازەم بۆ سەرپەرشتی کردنی داخانی ئەو کارەکە لە پووی خستە سەر کۆمپیوتەر و چاپ کردنی یەو و بۆ ئامۆزگارییە بەنرخەکانی .
- ھەردوو برازەم (سەروان حەسین و ئاراس حەسەن) بۆ ھاوکاری و ماندووبوونیان .
- ھەموو براکان کە سالەھا ھەر پلاوکارو یەك ھەبووبی دەرپارە ی زمان و فەرەنگ و نووسین بۆیان ئاردووم و سوودم زۆر ئی وەرگرتوو.
- (بەیان) ی خێزانم بۆ یارمەتی دانم لە ھەموو ئەو کارانە ی فەرەنگەدا کە پێوەندی ھەبووبی بە کۆمپیوتەرەو.

د. رەشید قەرەداخی

٢٠٠٥

پېښهګی

بېناوای خودای ګهوره ...

نهم فهرهنگه ښنگلیزی - کوردییه (شینوهمانی سؤرائی) بهرهمی ښک و ماندوبوونکی زوری زیاتر له سی ساله. هیوادارم سرکهوتو بووب له کارهګمدا و به دلی خویندهوار بیټ . بیگومان هیچ بهرهمیګ نییه بی ګم و کووپی بیټ بهتاییهتی له بوواری فهرهنگ و زماندا و نهم فهرهنگهش لهم پوهوه له کاری تر جیا نییه.

چی پالی پیوهنام بهشیک زوری ژیانم ترخان ګم بۇ دانانی نهم فهرهنگه؟ له راستیدا تنها مېهستم یارمعتی دانی قوتابی و خویندهواری کورد بووه بۇ فیروونی زمانی ښنگلیزی و هروها خه لکی ښنگلیزی زان بۇ فیروونی کوردی. کاتی له قوتابخانهی ناومندیدا بووم هیچ فهرهنگی ښنگلیزی - کوردی نه بوو . لهبر نهوه دهوایه فهرهنگی ښنگلیزی - عمره بی مان بهکار بهینایه بۇ خویندنی ښنگلیزی وه چونکه نهوندهش عمره بیمان نهدهزانی ګل جار هر نهامندهزانی مانای راستیی ووشه ښنگلیزی بهکان چین . فیروونی زمانیکي بیګانه له پئی زمانیکی بیګانهی تروه ښکلیکی زور ګران و ناخوشه و ښګه یه کی باش نییه بۇ فیروونی شو زمانه.

جا هر له کاتوه هیوای ګهورم نهوه بووه که رژی له رژیان بتوانم فهرهنگی ښنگلیزی - کوردی دانیم بۇ نهوهی فیروونی ښنگلیزی ناساترکه بۇ قوتابی یان و روشنیرانی کورد. وه دواي نهوش بۇم دهرکوت که فهرهنگی وها سوویشی زور دهی بۇ نهوانی زمانی دایکی یان ښنگلیزی په یان ښنگلیزی زان ودهیانوی کوردی فیرونی ، هر یکه بۇ مېهستی تاییهتی خوی . جا بویه نهم ښک ګهوره یه خسته سر شانی خوم و زوری زیانم پیوه بردهسر .

که خویندتم تهاو کورد له زمان و ویزه ښنگلیزیدا له زانکوی کالیفورنیا، سانتا باربره، سالی ۱۹۷۱ ، یه کسر دهستم کورد به کارکردن له سر فهرهنگه که وه نیستاش زور شادم که کاره که تهاو بووه و لهبر دهستی خویندهدا. تنها تکام له خویندهی بهرین نهویه که به چاوی ای بووردنهوه سهیری ګم و کووپی بهکانی فهرهنگه بګات به هیوایه که نهوهی دواپژ بتوانم فهرهنگی باشت و بهسووتر دانین. دانانی نهم فهرهنگه یه کی بوه له ګه ورتین خولای ژیانم بویه هه میسه یا کارم لسم کردوه یا بیرم ئ کردوتوه یا باسم کردوه له ګل هر کوردیګدا که له زمانی زانیبی یا زمان دوست بووپی .

یارمعتی دلراییم له هیچ کسک ، دهزګایه ، یا ښکراونکی نهمریکی ورنه ګرتوه نه ګرچی داوای یارمعتیم له چندها دهزګا کردوه که بهناو دهی یارمعتی پرژوی وها بدن . بهلام نهوونی هیچ یارمعتی بهک وای ئ نه کرم که واز له فهرهنگه که بهینم ، نه ګرچی کاره کی زور ګراتر کرم ، چونکه ده زمانی نه ګر پشتم بهو جوره یارمعتی یانه بهستایه کاره که هر ګیز نه دهګرا ، هروک چون پهنه کوردی بهک دهلی " نهوهی بهتھای دراوسینګی بی بۇ نانی ئواره ، بی شینو سرده نیتهوه . "

چەند تىببىيەك دەريارەي بەكارھىنانى ئەم فەرھەنگە

۱. ماناي جياواز ژمارەي جياوازيان بۇ دانراوہ . ماناي نزيك لە يەكەرە لە ھەمان ژمارەدا بە خال و وىزگول
(٤) جياكراونەتەرە . وىزگول (،) بەشەگانى زنجىرەيەك ليك جياكەكاتەرە .
۲. دوو خال (:) نيشانەي روونکردنەوي شتىگە بە كوردى .
۳. كەوانە (...) نيشانەي ئەمانەيە : (١) بەكارھىنانى ووشەيەك بە مانايەكى تايبەتى ، (ب) زياتر روونکردنەوي شتىگە بە كوردى .
۴. كەوانەي گۆشەدار [] تايبەتەتتى ھەندى ووشەي ئىنگلىزى و بەكارھىنانيان پيشان دەدات . (بۇ وىنە :
زمانى دەمەتەقن ، زمانى بازاي ، زمانى زۆر كۆن) .
۵. "ئىدىيە" و شىوہي بەكارھىنانى تايبەتى ترى ووشە و دەستەواژە لەژىر ووشە سەرەكىيەكاندا دانراون بەپىي ئەلفوبىي ، نەختن لە ناوہوي دىرەرە و بە "فونت" ي بچوكتەر .
۶. ئەو ووشانەي لە مانايەك زياتريان ھەيە پيشىتى ماناكانيان بەپىي بنچينەي گۆرانى مېژوويى ماناكان نووسراون ئەك بەپىي زۆر و كەمى بەكارھىنانى ووشەكە بەو مانايە ، ھەرەك لە فەرھەنگى "ويستەر" دا دانراوہ .
۷. لە نووسىنى دەنگىي ووشەكاندا . "ھىز" يا "گىرە" ي سەرەكى (primary stress) بەم نيشانە تۆخە
(^٢) پيشاندرارە لەدواي ئەو پرگەيەرە كە ھىزەكەي دەكەرىتە سەر :
[geography (jē-og'ra-fi) ; freedom (frē'dəm)]
وہ ئەگەر ووشەيەك "ھىز" ي ناسەرەكىشى تىدايوو بە نيشانەي ئاسايى (^٢) پيشان دەدرىت وەك لە يەكەم پرگەي ئەم ووشەيدا: [independence (in'di-pen'dəns)] .

Key to Pronunciation

<u>Symbol</u>	<u>Key Words</u>	<u>Symbol</u>	<u>Key Words</u>
a	fat, lap	b	bed, dub
ā	ape, date	d	did, had
â	bare, care	f	fall, off
ä	car, father	g	get, dog
e	ten, let	h	he, ahead
ē	even, meet	j	joy, jump
ê	here, dear	k	kill, bake
ēr	over, under	l	let, ball
i	is, hit	m	met, trim
ī	bite, mile	n	not, ton
o	lot, top	p	put, tap
ō	go, tone	r	red, dear
ô	horn, fork	s	sell, pass
ōō	tool, troop	t	top, hat
oo	book, moor	v	vat, have
oi	oil, boy	w	will, always
ou	out, doubt	y	yet, yard
ū	use, cute	z	zebra, haze
ūr	fur, turn	ch	chin, arch
ə	a in ago	ŋ	ring, drink
	e in agent	sh	she, dash
	i in sanity	th	thin, truth
	o in comply	th	then, father
	u in focus	zh	azure, leisure

Abbreviations

کورتی وشه نینگلیزی به کان

adj.	adjective	n.	noun
adv.	adverb	obs.	obsolete
arch.	archaic	pl.	plural
colloq.	colloquial	prep.	preposition
conj.	conjunction	pron.	pronoun
etc.	etcetera	v.i.	verb intransitive
interj.	interjection	v.t.	verb transitive

References

- Abdul, Jamal. *Shawkar*. (An English-Arabic-Kurdish chemical dictionary). Silemani, 1998.
- Azabani, Sabir Gird. *Ferhangi Ari*. (A Kurdish-Kurdish-Arabic dictionary), part 1. Baghdad, Iraq, 1985.
- Ba'albaki, Munir. *Al-Mawrid: A Modern English-Arabic Dictionary*. Beirut, Lebanon, 1982.
- Blau, Joyce. *Dictionnaire Kurde-Francais-Englis*. Bruxelles, 1965.
- Chapman, Robert L., ed. *American Slang*. New York, 1987.
- Doniach, N. S., ed. *The Oxford English-Arabic Dictionary of Current Usage*. University Press, Oxford, 1983.
- Elias, A. Elias & Edward E. Elias. *Qamus Elias Al-'Asri: Elias' Modern Dictionary*. (English-Arabic). Cairo, Egypt, 1983.
- Funk & Wagnalls. *Standard College Dictionary*. New York, 1968.
- Ghareeb, Kamal Jalal. *Al-Qamus Al'Ilmi*. (An Arabic-English-Kurdish scientific dictionary). vols. 1, 2, 3, 1974, 1979, 1983.
- Gorani, Ali Seydo. *The Modern Kurdish Dictionary*. (Kurdish-Arabic). Amman, Jordan, 1985.
- Guralnik, D. B., and J. H. Friend, eds. *Webster's New World Dictionary of the American Language*. New York, 1966.
- Hornby, A. A. *The Advanced Learner's Dictionary of Current English*. University Press, Oxford, 1952.
- Hazhar. *Hanbana Boreena*. (A Kurdish-Persian dictionary). Tehran, Iran, 1999.
- Jaf, Ihsan A. *Jaf's Pocket English-Kurdish Dictionary*. 2001.
- Kashani, A. A., and M. A. Kashani. *The Concise English-Persian Dictionary*. Tehran, Iran, 1984.
- Khal, Sheikh Muhammad. *Ferhengi Khal*. (A Kurdish-Kurdish dictionary). 3 vols., Silemani, 1960, 1964, 1974.
- Mardokh, Muhammad. *Ferhengi Mardokh*. (A Kurdish-Persian-Arabic dictionary). 2 vols. Tehran, Iran, 1956.
- Mardokhi, Maroof Qaradaghi. *Ferhengi Kishtukal*. (A Kurdish-Kurdish agricultural dictionary), part 1. Dar Al-Salam Press, Baghdad, 1972.
- McCarus, Ernest N. *A Kurdish-English Dictionary, Dialect of Sulaimania, Iraq*. University of Michigan, Ann Arbor, Michigan, 1967.
- Morris, William, ed. *The American Heritage Dictionary of the English Language*. Boston, 1978.

- Mukriani, Giw. *Ferhengi Mehabad*. (A Kurdish-Arabic dictionary). Kurdistan Press, Erbil, 1961.
- Mukriani, Giw. *Ferhengi Kurdistan*. (A Kurdish-Kurdish dictionary). Aras Press, Erbil, 1999.
- Mukriani, Giw. *Nobara*. (An Arabic-Kurdish dictionary), part 1. Al-Hawadith Press, Baghdad, Iraq, 1986.
- Nebez, Jemal. *Scientific Terms*. (An Arabic-Kurdish glossary). 1960.
- Nidham Al-Deen, Fadhil. *Astere Geshe*. (A Kurdish-Arabic dictionary). Baghdad, Iraq, 1997.
- Perwerde W Zanist. (An Arabic-Kurdish glossary). Directorate General of Kurdish Studies, Baghdad, Iraq, 1983.
- Pupil's Dictionary. *Ferhengi Qutabi*. (An English-Kurdish school dictionary). Ministry of Education, Baghdad, Iraq, 1985.
- Qazzaz, Shafiq. *The Sharezoor Kurdish-English Dictionary*. Aras Press and Publishers, Erbil, Kurdistan, 2000.
- Rizgar, Baran. *Kurdish-English English-Kurdish Dictionary*. London, 1993.
- Sykes, J. B., ed. *The Concise Oxford Dictionary*. University Press, Oxford, 1983.
- The Journal of the Kurdish Academy*. vol. 1, part 1, Kurdish Academy Press, Baghdad, Iraq, 1973.
- Wahbi, Taufiq, and C. J. Edmonds. *A Kurdish-English Dictionary*. The Clarendon Press, Oxford, 1966.
- Wehr, Hans. *A Dictionary of Modern Written Arabic*. (Arabic-English). 4th ed. Wiesbaden, Germany, 1979.
- Wentworth, Harold, and Stuart Berg Flexner, eds. *The Pocket Dictionary of American Slang*. N.Y., 1968.
- Woolf, Henry Bosely, ed. *Webster's New Collegiate Dictionary*. Springfield, Mass., 1977.
- Zaraway Zanistee Kurdi: Kurdish Scientific Terms. (An Arabic-Kurdish glossary). A Publication of the Teachers' Union, Silemani Branch. Zheen Press, 1960.

A a

A, a (ā), n.

(۱) تپیی یه که می نهلف و بی نینگلیزی یه.

(۲) دهنگی هم تپیه. "هی"

(۳) () قالبی هم تپیه. (ب) هم تپیه به چاپکراوی یا هلهکه نراوی.

(۴) یه که می نیشانه ی ژماره ی یه که می پرستیه که.

adj. (۱) تاپیه تی هم تپیه. (۲) یه که می پرستیه. (۳) تاپاب زورباش.

A (ā), n.

(۱) شتی که له شیوه ی "A" دا

(۲) بمره ی کی بمرز یا زورباش. (He has an "A" in history.)

(۳) پله ی می ناواز (موسیق).

a (ə stressed. ā), adj., indefinite article, یه که یه کی: همره کی

(a book, a tree, a horse, a man, etc.) نامرزی نه ناسه.

a- (ə), پیشگری که به مانای: (۱) له! له ناو! له سر! بوناو:

(aboard, ashore)

(۲) له باریک یا دزخیکا (asleep, a-crying).

a- (ə), پیشگری که به مانای: (۱) هلسان! به ریزو نهوه:

(awake, arise)

(۲) به بی نه بوو: (agnostic).

aardvark (ärd'värk'), n. نرازی نه رز. گیانداری که نه فریقایی نه رز.

هله که نه ی شیرداری چرنوگداری لووت دریزی میروخو ره.

aardwolf (ärd'woolf'), n. گورگی نه رز. گیانداری که نه فریقایی

بوره له که می تیار ده چیت.

ab- (ab, əb), پیشگری که به مانای: دور! له! نا! دژ به! وانی به:

(abnormal)

A.B., Bachelor of Arts, برنامهی به کالوریوسی ناداب. واته مونرو

ریزه

A.B., a.b., able-bodied, که می تیار نیکی لیا توار.

aback (ə-bak'), adv. & adj. (۱) [Archaic] بژ دواوه! دواوه.

(۲) دابین نه کراو (بایه وانی که شتی).

taken aback, شله ژاو! هلسله ماو! سروسو پ ماو و سر! ئی شواو!

نیکی چو.

abacus (ab'ə-kəs), n. (۱) نامرزی می موربوداره مندانی پین فیری

ژماردن ده کرت. (۲) تهختی ته و قسه می پایه (خانوسازی)

abalone (ab'ə-lō'ni), n. گیانداری که دریایی بچوکی قاوغداره

گوشته که می ده خوریت.

abandon (ə-ban'dən), v.t. (۱) به جیهیشتن! دهست ئی هله کرتن!

(to ~ a place, house, car, town, etc.) چول کردن! دهست به دراریوون.

(۲) پشت ئی هله کرتن! پشت بهردان! پشت تیکرتن! به جیهیشتن (مروژه به تنها له چول و انید): (to ~ a person, child, etc.)

(۳) بر بژ خژ بهر ده کرتن! جله بژ خژ شل کردن به تهاوی (بژ باباردن).

n. بهر ده لایی! جله بژ تاره نووی خژ شل کردن به تهاوی

(to do something with ~)

abandoned (ə-ban'dənd), adj. (۱) چول کراو! دهست ئی هله کراو!

به جیهیشتن! وازلیه یشتن: (an ~ town, house, child, etc.)

(۲) سهر سهری! بهر ده! بژ شرم! بر بژ خژ بهر ده کردو

abandonment (ə-ban'dən-mənt), n. (۱) چول کردن!

وازیه یشتن! به جیهیشتن! دهست بهردان! دهست ئی هله کرتن.

(۲) چول کران! به جیهیشتن! پشت ئی هله کرتن.

abase (ə-bās'), v.t. پرسیو اکردن! سوو که کردن! شکاندن.

-abacement (n.).

abash (ə-bash'), v.t. پوردهش کردن! تهریق کردنهوه! شهره زار کردن.

-abashment (n.).

abate (ə-bāt'), v.t. (۱) که می کردنهوه (۲) ئی دهر کردن.

(۲) به تال کردنهوه (داوا له دادگادا)! وهستادن.

v.t. که می و نهوه! کزبون.

abatement (ə-bāt'mənt), n. (۱) که می و نهوه! که می کردنهوه.

(۲) به تال کردنهوه! وهستادن (دادگری)! پوچ کردنهوه.

abbatoir (ab'ə-twä'r'), n. کوشتارخانه! قهسباخانه.

abbacy (ab'ə-si), n. پله ی سهر که پرستگا! دهسلات و نیش و کاری

سهر که پرستگا.

abbess (ab'is, ab'cs), n. سهر که پرستگا (ژن).

abbey (ab'i), n. (۱) پرستگا (خاچ پرستی)! خانه ی سو فیلک یا

پرستاران (۲) کوملی پرستاران! سو فیلک به گشتی.

(۳) کلنسی ناو پرستگا

abbot (ab'ət), n. سهر که پرستگا (خاچ پرستی).

abbreviate (ə-brē'vi-āt'), v.t. کورت کردنهوه (روشه، پرست).

abbreviation (ə-brē'vi-ā'shən), n. (۱) کورت کردنهوه.

(۲) کورته (هی ووشه یا دهست هراوه)! کورتی! کورت کراوه.

ABC (ā' bē' sē'), n. (۱) نهلف و بی. (pl.)

(۲) سهرتا (زانباری، پرشته، باس... هتد)! بنجینه.

(This is the ABC of business.)

abeyance (ə-bā'əns), n. (۱) وهستادن (کار، ماف، یاسا)! راگری کردن.

(۲) نه برانهوه! نه براره می! نه خزان به لایه که (دادگری)

(۳) کش و ماتی! خاموشی.

be in (or fall into) abeyance, وهستان! راگریان! کار پین نه کران بژ

سهرده می (یاسا).

abdicate (ab'də-kāt'), v.t. & v.i. له تهختی پاشایی هاتنه خوارهوه!

(When the King ~d, his brother succeeded)

(him on the throne.)

abdication (ab'də-kā'shən), n. وازیه یشتن له تهختی پاشایی.

abdicator (ab'də-kā'tēr), n. پاشای وازیه یشتن له تهختی پاشایی.

abdomen (ab'də-mən, ab-dō'mən), n. سکه! وریک.

abdominal (ab-dom'ə-n'l), adj. می سکه! می وریک.

abduct (ab-duk't', əb-duk't'), v.t. فراندن (مروژه)! هله کرتن.

abduction (ab-duk'shən, əb-duk'shən), n. فراندن (مروژه)!

هله کرتن.

abductor (ab-duk'tēr, əb-duk'tēr), n. مروژه فرین! فرینده.

abed (ə-bed'), adv. له ناو جیگه دا! له سر جیگه.

Abel (ā'b'l), n. "هابیل": دوهم کوپی نادهوه! که به دهستی

براکی کوژا! (نینجیل).

aberrance (ab-er'əns), n. لادان له پئی راست و ناسایی!

ناوژی می! ناسایی.

aberrant

- aberrancy (n.).**
aberrant (ab-er'ənt), adj. لادەر له رڼې باوو راستو ناسايي؛
 ناويزمې ناسايي.
aberration (ab-er-ā'shən), n. لادان؛ لادان له رڼې باوو راستو
 ناسايي.
abet (ə-bet'), v.t. هاندان (بعتايهېتي بۇ كړنې شتي ناپهسند).
abetment (ə-bet'mənt), n. هاندان
abettor (ə-bet'ər), n. هاندور.
abhor (əb-hôr', ab-hôr'), v.t. بق ئېيوي؛ چاره نهويستن؛
 قيز ئېيوي؛ هاتنور.
abhorrence (əb-hôr'əns, ab-hor'əns), n. بق ئېيوي؛
 چاره نهويستن؛ بق؛ قيز.
abhorrent (əb-hôr'ənt, ab-hor'ənt), adj. پيس؛ خراب؛ بۇگن؛
 زور ناشرين (كردهوه).
abide (ə-bīd'), v.t. (۱) مانور؛ نهگوان؛ بېردهوام بوون.
 (۲) [Archaic] (in ~; ~ at), تندا ژيان يا نيشتهجن بوون.
abide by, v.t. (۱) چاره رڼ كړن. (۲) مل بۇ دان؛ دهرېردن لهگهل.
 (۳) پېرېروي كړن؛ لهسر پوښتن (پېرېرو، بهلڼ).
 هسكاندن (بهلڼ): (to abide by one's promise).
 (۴) مل دان.
abiding (ə-bīd'ing), adj. بېردهوام؛ نهگوان؛ نهر؛ هميشهيي.
ability (ə-bil'ə-ti), n. توانا؛ وزه؛ كيش؛ له بارادا بوون.
-ability (ə-bil'ə-ti), n. پاشگرتكه بهماناي؛ وهابوون؛ وهمايي.
(durability)
abiogenesis (ab-i-ō-jen'ə-sis), n. پيداېوونى زيندوهر له شتي
 نازيندووه؛ له خووه پيداېوون.
 هرهوا: ("spontaneous generation")
-abiogenetic (adj.); abiogenetically (adv.).
abject (ab-jekt', ab'jekt), adj. (۱) ناخوش؛ پيس؛ زور خراب؛
 (~ poverty)
 (۲) نرم؛ ناپهسند؛ بۇگن (مروء).
abjection (ab-jek'shən), n. نرمي؛ ناپهسندى؛ بۇگن (مروء).
 بهوشت.
abjure (əb-joor', ab-joor'), v.t. وازهېنان له ماف يا پيروباوېرك؛
 دهست ئېيوي؛ ههگرتن؛ توبه كړن.
-abjuration (n.).
ablation (ab-lā'shən), n. (۱) لېردن يا بړينى نه دامنيكي لهش به
 نهشتريگري (۲) پوكانوره؛ توانوره (زوميناسي).
ablative (ab'lā-tiv), adj. & n. بارنيكي زاوه كه سرچاره، هو، يا
 بكري كارنك پيشان دهوات (پېزمانى لاتيني).
ablaze (ə-blāz'), adv. گرگرېتو؛ ناگر تن بېرېو.
adj. (۱) ناگرگرېتو؛ گرگرېتو؛ گر تن بېرېو. (۲) بهجوش.
able (ā'b'l), adj. به توانا؛ لښتو؛ چالاك؛ له بارادا بوو؛ كارامه.
able-bodied (ā'b'l-bod'id), adj. تهنديروست؛ لهش ساغو بههيز.
able-bodied seaman, كهشتيواننيكي كارامه يا شارمزا؛
 زهريواننيكي لښتو.
abloom (ə-blōm'), adv. & adj. به گل؛ گل گرېتو؛ گل كړوو.
abluent (ab'lō-ənt), adj. پاككېروه؛ خاوينكې.
n. سابوون؛ شتي خاوينكې.
ablution (ab-lō'shən, əb-lō'shən), n. (۱) دهستونيزگرتن.
 (۲) ناوي دهستونيزگرتن.
-ablutionary (adj.).
ably (ā'bli), adv. به چالاكي؛ به كارامهيي؛ به باشي.
abnegate (ab'ni-gāt'), v.t. (۱) له دهمي خو گرتهوه؛ خو نهويستن؛
 له خو قهدهغكردن؛ دهست ئېيوي؛ ههگرتن. (۲) توبه كړن؛ وازهېنان (پيروباوې).

about

- abnegation (ab'ni-gā'shən), n.** (۱) خو نهويستن؛
 له خو قهدهغكردن؛ دهست ئېيوي؛ ههگرتن. (۲) توبه كړن؛ وازهېنان (پيروباوې).
abnormal (ab-nôr'mæl, əb-nôr'mæl), adj. ناسايي؛
 ناويزه.
abnormality (ab'nôr-mal'ə-ti), n. ناسايي؛ ناويزمې.
aboard (ə-bôrd', ə-bôrd'), adv. & prep. له كېشتي، فرېكه، يا
 شهمندهفردا.
all aboard! هممو سوارېن؛ (كېشتي، فرېكه، شهمندهف).
abode (ə-bōd'), n. (۱) مانور يا ژيان له شوئنيكدا.
 (۲) مال؛ خانو؛ نيشتهگه؛ شوئني نيشتهجن؛ جن نشين.
abode (ə-bōd'), alternative past tense and p.p. of abide.
abolish (ə-bol'ish), v.t. لېردن (ياسا)؛ سپړنور؛ نههيشتن؛
 دوايي پښه نان: (to ~ war, a law, etc.).
abolition (ab'ə-lish'ən), n. (۱) لېردن (ياسا)؛ سپړنور؛ نههيشتن؛
 بهتان كړنور؛ دوايي پښه نان. (۲) [A-]، لېردنې بهنديهتي قولههشكان
 له شهريكادا.
abolitionist (ab'ə-lish'ən-ist), n. (۱) پاليتيكي لېردنې
 ياسايك. (۲) [A-]، پاليتيكي رنكي لېردنې بهنديهتي قولههشكان له
 شهريكادا.
A-bomb (ā'bom'), n. بۇمباي نه توومي؛ بۇمباي گهرديلهيي.
abominable (ə-bom'ə-nə-b'l), adj. (۱) پيسو بۇگن (كردار)،
 بهوشت؛ ناپهسند؛ زور خراب؛ به: (an ~ act).
 (۲) ناخوش؛ بې فې: (~ food, weather, etc.).
abominate (ə-bom'ə-nāt'), v.t. بق ئېيوي؛ قين ئېيوي؛
 قيز ئېيوي؛ هاتنور.
abomination (ə-bom'ə-nā'shən), n. (۱) بق؛ قين.
 (۲) شتيكي ناپهسند يا زور خراب.
aboriginal (ab'ə-rij'ə-n'l), adj. (۱) يكمه؛ هي شوئنيك خوي.
 (۲) هي نادميرادي كڅوي يا سهرتايي.
aboriginal (ab'ə-rij'ə-n'l), adj. (۱) خو لاتي (گياندار، مروء).
 پووهك؛ خۇماني؛ بنهجيي؛ هي ناوچهكه خوي.
 (۲) تايهتي به هي بنهجيي يا ناوچهكه خوي.
n.
aborigines (ab'ə-rij'ə-nēz'), n.pl. (۱) خلكي بنهريتي وولاتيك.
 (بهتايهتي هي نيمچه كڅوي يا سهرتايي)؛ دانيشتوواني بنهجيي يا ههره
 كڅوي ناوچهيكه.
 (۲) گياندارو پووهكي خۇماني، واته هي ناوچهكه خوي ههر له بنهريتهوه.
abort (ə-bôrt'), v.t. (۱) مندان له بارچوون؛ سك له بارچوون؛ بېر فرېدان؛
 بهراوېتېوون. (۲) به نهجام نهگهيشتن؛ به هېچ نه بوون
 (۱) مندان له بارېردن؛ سك له بارېردن؛ بېر پښه فرېدان؛ بهراوېته كړن.
 (۲) پوچ كړن؛ تيکشكاندن: (to ~ a plan).
abortion (ə-bôr'shən), n. (۱) مندان له بارېردن؛ له بارېردن؛
 بېر پښه فرېدان. (۲) شتيكي نه بكام يا به نهجام نهگهيشتو
abortionist (ə-bôr'shən-ist), n. مندان له بارېر (پېزېشكواني).
abortive (ə-bôr'tiv), adj. ژېركوتو؛ پوچ كړاوه؛ بې سود؛
 تيکشكاو.
abound (ə-bound'), v.t. (۱) زور هېوون؛ فره بوون.
 (۲) (in ~)، دوله مندېوون له؛ زور تيا بوون؛
 (a land that ~s in grain)
 (۲) پېوون له: (woods that ~ with game).
about (ə-hout'), adv. (۱) به هممولايكدا: (to travel ~).
 (۲) به دهورويشتدا؛ له دهورويشت.
 (۳) نزيك؛ له دهورويشت؛ له نزيك.
 (۴) به پېچوانه؛ به ههگېرومي: (Turn it ~).
 (۵) نزيكي: (~ four years old).

aboutface

- (Colloq.) [just ~ ready], خریکه (۱)
adj. (۱) بزواو: (He is up and ~ again.)
 (۲) تریک: له دور ویر: (Typhoid is ~)
prep. (۱) له دور ویر: (۲) له هه موو شونینکدا! لیره و لری.
 (۳) تریک له: (۴) ین بوون: (Do you have any money ~ you?)
 (۵) خریک بوون: (Go ~ your business.)
 (۶) یازبوون! خریک (دهستپیکردن): (I am ~ to say something.)
 (۷) دهریاره! له باره! له باره! له باره! (a story ~ sacrifice)
aboutface (ə-bout'fās'), **n.**
 (۱) یوو وهرگیران به تهوای.
 (۲) ههگهراڼهوه (بیر، ههلوڼست)! ین باری! دووویو! گزینی تهوای:
 (to do an ~)
above (ə-buv'), **adv.**
 (۱) له سره! له ژور! له سره.
 (۲) له ناسمان! له به ههشت.
 (۳) پیشوو! له سره! له سره! له سره! (the ~ - mentioned names)
 (۴) بهرتر! به دهسه لاتر! گوره تر.
prep.
 (۱) به سره! له سره.
 (۲) له لاره! له لاره! له لاره! له لاره! (the road ~ the village)
 (۳) له ژور! باشتر! له سره! (average)
 (۴) زیاتر! له (fifty dollars)
adj.
 له پیشتر یا له سره! له سره! له سره! له سره!
n.
above all,
 له هه موو شونینک زیاتر! له پیش هه موو شونینکوه!
aboveboard (ə-buv'bōrd, ə-buv'bōrd'), **adv. & adj.**
 ین-
 فیل و تهنه! ناشکر! له پور! راست (Be open and ~ with me.)
aboveground (ə-buv'ground'), **adv. & adj.**
 نه میژو!
 زیندوو! له سره پوری زهوی
abrade (ə-brād'), **v.t.**
 کراندن! سوواندن به لیختن!
 لیختن سوواندن.
abrasion (ə-brā'zhən), **n.**
 (۱) کراندن! لیختن (پینست)
 (۲) سووان! سووان (بهره به ناو یا به با).
 (۳) شونینکی سووای کراندن.
abrasive (ə-brā'siv, ə-brā'ziv), **adj.**
 تیز! بېر! زهر! دې!
 رهم: (مړه، پهره): (an ~ material or person)
n.
 شونینکی زهر (وهک سمارته).
abreast (ə-brest'), **adv. & adj.**
 شان به شان (پوشتن، کارکردن)!
 ین به ین! له گه!
abreast of (or with),
abridge (ə-brij'), **v.t.**
 (۱) کورتکردن (نووسراو).
 (۲) کهمکردن (لنسه نندنه یا کهمکردن (ماف).
abridgment, abridgement (ə-brij'mənt), **n.**
 (۱) کورت-
 کردن (نووسراو). (۲) لنسه نندنه یا کهمکردن (ماف).
 (۳) کورته (په پتووک، نووسراو).
abroad (ə-brōd'), **adv.**
 (۱) هه ندران! دهره و وولات:
 (to go or live ~)
 (۲) بلار! به پان و بلو. (۳) واره! واره!
 (۴) له دهره و ماف.
abrogate (ə-brō-gāt'), **v.t.**
 هه لوه شانه (په پیمان، یاسا)!
 پوچ کردن! سپړنه! لایردن: (to ~ a treaty)
-abrogation (n.); abrogator (n.).
abrupt (ə-brupt'), **adj.**
 کوتوپر! له پې.
abruption (ə-brup'shən), **n.**
 لیک پچپانکی کوتوپر! لیبو نهوه.
abruptly (ə-brupt'li), **adv.**
 کوتوپر! له پې! له پې! له پې!
abscess (ab'ses), **n.**
 دووملی پر له کیم! دوومل.
v.t.
 بوون به دوومل! کیم کردن

absorption

- abscissa** (ab-sis'sa), **n.**
 هیلې ناسیسی (نه ننداره).
abscission (ab-sizh'an, ab-sish'an), **n.**
 (۱) برین (نه شته کاري).
 (۲) وهستانکی کوتوپر له کاتی قسه کردن! (پو کارکردن سره گونگی).
abscond (ab-skond', əb-skond'), **v.t.**
 هه لاتن! خشاردنوه
 پاکردن له ترسی سزا
absence (ab'sns), **n.**
 (۱) نه هاتن! نه چوون! دپارنه بوون!
 خاماده نه بوون. (۲) نه بوون. (۳) دوری.
absent (ab'snt), **adj.**
 (۱) نه بوون! خاماده.
 (۲) نه بوون! نه پېه. (۳) گوئ نه گه.
v.t.
 نه هاتن! نه چوون! دپارنه بوون! خو وون کردن.
absentee (ab'sn-tē'), **n.**
 که سیکې بز، نه هاتو، یا نادیار.
adj.
 نادیار! نه هاتن! خاماده نه بوو له شونینکدا.
absentecism (ab'sn-tē'iz'm), **n.**
 بزری! نه هاتن! کار، کوتا بختانه
 ... هتد! دپارنه بوون! خاماده نه بوو له شونینکدا (کاردا).
absentee ballot,
 دهنگدان له هملېژدنیکدا په پسته (له لایه)
 دهنگده ریکه که له شونین خوی دور (دهنگدان له دور هوه).
absentee landlord,
 خاوهن زهوی وزار یا خاوهنیکه که دور له
 زهوی وزار یا خاوهنیکه که دور له.
absent-minded (ab'snt-mīn'did), **adj.**
 بې هوش! بې بیر!
 دالغه چي! شت له بیر چو.
absinthe, absinth (ab'sinth), **n.**
 نه فسه نتین: (۱) گیایه که بې
 دهرمان به کار دیت. (هه روه "wormwood")
 (ب) خواردنوه یکی تالی مستکوه.
absolute (ab'sə-lōōt'), **adj.**
 (۱) تهوای! له هچ کهم نه بوو! باش!
 هه موو. (۲) پوون نه کراوه (خواردنوه).
 (۳) بې سنوور! بهر بهر! بې نه ننداره: (freedom)
 (۴) بې پایان! بې جله! ژوردار! په ها! بې دستوور:
 (~ monarchy; an ~ ruler)
 (۵) بې گومان: (~ proof)
 (۶) سه ریخو. (۷) بې مرج! گزینی بې نه پېه! دو.
absolutely (ab'sə-lōōt'li), **adv.**
 (۱) بې گومان! له سده! سده!
 تهوای! راست! به لای (۲) به هچ جوریک! هچ! هر گیز: (~ impossible)
absolute monarchy,
 پاشایه تی بې پایان! پاشایه تی نه به ستر او به
 دهستوور هه! پاشایه تی بې جله! بهر بهر.
absolution (ab'sə-lōō'shən), **n.**
 لیبووردن! گهردن نازادی!
 نازاد کردن.
absolutism (ab'sə-lōō'tiz'm), **n.**
 (۱) پوشتنکی بې جله و
 نه به ستر او به دهستوور هه! ژوردار. (۲) بې گومان.
 (۳) چاره نووسی پیشه کی! قه زانو قه دهر.
absolve (ab-solv', əb-zolv'), **v.t.**
 لیبووردن! گهردن نازاد کردن!
 به خشین! نازاد کردن.
absorb (əb-sōrb', əb-zōrb'), **v.t.**
 (۱) هملېژن! هملچن.
 (۲) خریک کردن! پتووه خریک بوون.
 (۳) کردن به هی خو! خسته پال خو! قوتدان! گرتنه خو.
absorbed (əb-sōrbd', əb-zōrbd'), **adj.**
 (۱) هملچن! هملچن!
 (۲) قوتدراو! تهوای! گماوه خو.
 (۳) خریک! زور خریک: (~ in reading)
absorbent (əb-sōrb'ənt, əb-zōrb'ənt), **adj.**
 مژک! هملچن!
 هملچن.
n.
 شونینکی مژک یا هملچن.
absorbing (əb-sōrb'ing, əb-zōrb'ing), **adj.**
 (۱) هملچن!
 (۲) سهرنج پاکیش! سهر: (~ an ~ story)
absorption (əb-sōrp'shən, əb-zōrp'shən), **n.**
 (۱) مژن!
 هملچن! هملچن. (۲) زور پتووه خریک بوون.
 (۳) قوتدان! گرتنه خو! تیا تهوای نهوه. (۴) مژن خوراک.

abstain

(۱) خۇ ئىۋە دورىگرتن خۇگرتن؛ *abstain* (əb-stān', ab-stān'), *v.t.*
پارېزلىنىدىن؛ نەگرتن؛ (*He ~s from alcohol.*)
(۲) خۇگرتن (جوت بون)؛ گان نەگرتن (بەتايىبەت بۇ مىدال نەبون يا ھۇى
ئايىنى)؛ جوت نەبون؛ نەگرتن.

-abstainer (*n.*).

پارېزىگەر *abstemious* (ab-stē'mi-əs, əb-stē'myəs), *adj.*
ئە خوارىدو خوارىدە؛ چىلىسى نەگەر؛ خۇگەر.

خۇگرتن؛ *abstention* (ab-sten'shən, əb-sten'shən), *n.*
دەنگ نەدان؛ پارېزىگرتن؛ لە خۇ قەدەغەگرتن.

خۇگرتن؛ پارېز؛ ھەمەس كوشتن؛ *abstinence* (ab'stə-nəns), *n.*
جوت بون لە خۇ قەدەغەگرتن.

-abstinent (*adj.*).

پوت؛ نەبىراۋا ئادىار؛ *abstract* (ab-strakt', ab'strakt), *adj.*
بە دەست نەگىراۋا مانايى؛

("Length", "strength" and "goodness" are ~ nouns.)
n.
پوختە؛ كوتە (ووتار، باس، زانستامە).
v.t.
(۱) پوختەگرتن؛ كورتىگرتنە. (۲) پوتىگرتن.

بە پوتى؛ تەنھا ۋەك بىرىك نەك شتىكى پاستەقېنىيە؛
(*He loved hunting in the abstract but couldn't kill an animal.*)

پوتىگرتن؛ پوتىگرتن؛ *abstraction* (ab-strak'shən), *n.*
(۲) بىرىك يا شتىكى پوت، ئادىار، يا مانايى؛

("Honesty" and "Whiteness" are ~s.)
(۳) بىرىك يا شتىكى ئاكرىدەنى.

(۴) بىن ھۇشى. (۵) بەرمەنىكى ھونەرى پوت (ۋىتە، تابلۇ، پەيكى).
abstract noun,
ناۋى مانايى؛ ناۋى بىن بەرجەستە؛ ناۋى پوت؛
(*courage, love, fear, kindness*)
ناۋى شتىكى ئادىار (ۋەك)؛

تىگىشتىكى گرانە؛ *abstruse* (ab-strōōs', əb-strōōs'), *adj.*
ئادىار؛ لىل.

سەن مانا؛ ئابجەن؛ *absurd* (əb-sūrd', ab-zūrd'), *adj.*
سەن مانايى؛ *absurdity* (əb-sūr'də-ti, ab-zūr'də-ti), *n.*

بەجەنىيە.
abundance (ə-bun'dəns), *n.*
ئۇزۇن ئۆزۈمبەنىيە؛ ھەمە.

ئۇزۇن ئۆزۈمبەنە؛ ھەمە؛ بىن شومار؛ *abundant* (ə-bun'dənt), *adj.*
(۱) بە ئاپسەندەنە چەتەنە بەكارىھىنان (ماف)،
abuse (ə-būz'), *v.t.*

دەسلەت. (۲) بە ئاشرىنى لەگەل جولا نەمە؛ پىشىل كرتنى ماف.
(۳) جىئوپىدان؛ بەدگۇسى كرتن.
(۱) بەدكارى. (۲) ئازاردان. (۳) كرتەۋەپەكى ئاپسەندە يا ئاشرىن.

n.
(۴) جىئۇ؛ بەدگۇسى.
abusive (ə-bū'siv), *adj.*
(۱) بەدگۇ؛ جىئۇفۇش؛ دەم پىس.

(۲) بە خراپى پەقتار لەگەل كرت.
لەيكدان؛ لىدان؛ بەركەوتن.

(۱) ھاسنورى؛ شتى ھاسنورى.
abut (ə-but'), *v.t.*
abutment (ə-but'mənt), *n.*
(۲) خالى لەيكدانى پايە ۋە ھەمە پاكىرى كرتەۋە. (۳) (۱) پايە تاق.

(ب) پايە ئەمپەر ۋەپەپى پرت.
(۱) (۱) جىئانى شىۋاۋى بىن پىش دروستىۋونى.
abyss (ə-bis'), *n.*

(ب) دۇزەخ؛ چالى بىن. (۲) تون؛ كەندىر؛ چەمى بىن.
(۳) قورلايى؛ قولى؛ پەلى نزم؛ (*the ~ of despair*).

(۴) بىن دەريا.
acacia (ə-kā'shə), *n.*
جۇرە درەختىكى گول زەردە.

(۱) قوتابخانە؛ زانكۇ.
academe (ak'ə-dēm'), *n.*
(۲) زىازو دەۋرەپەرى ئەكادىمىيە.

(۱) ئەكادىمىيە؛ زانستى؛ تايىبەتتى
academic (ak'ə-dem'ik), *adj.*
بە خۇندىن. (۲) تايىبەتتى بە خۇندىننى ئاتەكتىكى.

(۳) تايىبەتتى بە كۆملىكى ئەكادىمىيە.

accessible

(۴) قىزى؛ ئاكرىدەنى؛ پوت؛ (*an ~ question*).
(۱) قوتابى؛ ھامۇست. (۲) (*pl.*), لىكۆلىنەۋى تىۋرى.

n.
-academic (*adj.*).
academically (ak'ə-dem'i-k'l-i), *adv.*
لەپۋى ئەكادىمىيە يا

زانستىيەۋە.
academic freedom,
سەمىيەستى ئەكادىمىيە؛ ئازادى پىروپاۋى ناۋ

زانكۇ دانىشگارى بەز.
academician (ə-kad'ə-mish'ən, ak'ə-də-mish'ən), *n.*

ئەندامى كۆمەلەپەكى ئەكادىمىيە؛ زانبارى، ئوسەرى، يا ھونەرى.
(۱) ئەكادىمىيە؛ دانىشگا؛ زانكۇ.
academy (ə-kad'ə-mi), *n.*

(۲) قوتابخانەپەكى ناۋەندى تايىبەتتى. (۳) زانستىيەپەكى تايىبەتتى
(۴) كۆمەلە زانبارى، ئوسەرى، يا ھونەرمەندان.

(۱) (*to ~*), چوونە سەرتەختى پاشايى؛
accede (ak-sēd'), *v.t.*
دەمەزەن لە ئىشتىكى بەز. (۲) (*to ~*), (۱) قايىل بون؛ مىدان

(ب) پەيمان مۇركىزى؛ چوونە ناۋ جىزىپ يا كۆمەلەپەكە.
accelerate (ak-sel'ēr-āt'), *v.t.*
تاۋدان؛ پىن ئى ھەلپىن؛ خىراگرتن؛

گويپىدان؛ پەلەپىگرتن.
v.t.
تاپسەندەن؛ بىن گرتن؛ گويگرتن؛ بىن خوارىدەۋە.

گوي؛ خىراپى؛ تاۋسەندەن. *acceleration* (ak-sel'ēr-ā'shən), *n.*
(۱) گويپىنە؛ تاۋدەن.
accelerator (ak-sel'ēr-ā'tēr), *n.*

(۲) پادەرى بەزىن. (۳) ماددە زوگارتىگەر (كىمىيە).
(۱) ھىز (زمانەۋانى)؛ گرتن؛ *accent* (ak'sent, ak'snt), *n.*

دان پىيان (زمانەۋانى). (۲) چوكلە؛ نىشانەنى ھىز يا گرتن (پىزىمان)
(۳) لەنگى زمان؛ شىۋەنى گىتوگۇى ناۋچە يا ۋولتەك؛

(*Irish ~ ; Southern ~*)
v.t.
(۱) دان پىيان؛ ھىز خىستەسەر (زمانەۋانى).

(۲) بە گرتن گرتن؛ دورىگرتنەۋە؛ سەرنج بۇ پاكىشان
(۱) گرتنى ۋىتە (گىتوگۇى)؛ *accentuate* (ak-sen'choo-āt'), *v.t.*

زمان لەنگە كرتن. (۲) ھىز لەسەر بەرگە يا تىپ دانان.
(۳) سەرنج بۇ پاكىشان؛ بايەخ پىدان؛ بە گرتن گرتن.

-accentuation (*n.*).
(۱) ۋەگرتن (لە زانكۇ، كۆمەلە).
accept (ək-sept', ak-sept'), *v.t.*
پىنكەراۋ... ھتد؛

(*to be ~ed as a member; He was ~ed at the college.*)
(۲) ۋەگرتن (شت)؛ پىن قايىل بون.

(۳) پەسەندىگرتن. (۴) پارى بون؛ قايىل بون؛ بەدل بون.
(۵) بېۋا پى بون.
(۶) قوبول كرتن؛ (*to ~ an invitation*).

(۷) قايىل بون بە پىدان (چەك، سەندە).
پەسەندە؛ *acceptable* (ək-sep'tə-b'l, ak-sep'tə-b'l), *adj.*

پەسەندە؛
پەسەندە ئەكرىت؛ باش؛ خراپ نەپە.

-acceptability (*n.*).
(۱) ۋەگرتن؛ *acceptance* (ək-sep'təns, ak-sep'təns), *n.*

ۋەگرتن (شت)؛ ۋەگىران (لە زانكۇ، قوتابخانە، يا كۆمەلە).
(۲) پەسەندىگرتن؛ پەسەندىگرتن؛ پەسەندى.

(۳) قايىل بون؛ قايىلى؛ پارى بون. (۴) بېۋا پى بون.
دروست؛ بەجەن؛ باش؛ *accepted* (ək-sep'tid, ak-sep'tid), *adj.*

پەسەندىگرتن.
(۱) پى چوونەئورەۋە، بۇچوون يا تىپەپون؛ *access* (ak'ses), *n.*

پى. (۲) ئىزىكپونەۋە. (۳) (*to ~*), مافى چوونەناۋ يا چوونەئورەۋە.
(۴) زىادىبون.

accessary (ak-ses'ə-ri), *adj. & n.* = accessory.
(۱) دەشتى لىنى ئىزىك بىيىتەۋە يا
accessible (ak-ses'ə-b'l), *adj.*

بېچتە ناۋى. (۲) دەست دەكرىت؛ چىك دەكرىت؛ دەست دەيگاتن.
(۳) كراۋەپە (مىشك)؛ كارى تى دەكرىت؛ (*~ to flattery*).

accrete

- راستگرا: باوه پینگدن! بایخ پیدان.
accrete (ə-krēt'), *v.t.* (۱) زیادهوون! زیادهوون! زیادهوون.
 (۲) کۆبوونهوه! کۆمهل بوون! هاتنهوهیه! بوون به یه! پیکهوه نووسان.
accretion (ə-krē'shən), *n.* (۱) زیادهوون! زیادهوون! زیادهوون.
 (۲) هاتنهوهیه! کۆمهل بوون. (۳) کۆمهل! تۆپهل.
accrual (ə-krōō'al), *n.* (۱) زیادهوون یا زیادهوون.
 (۲) قازانج! سوود! نهو ههندهی که زیادهوون.
accrue (ə-krōō'), *v.i.* (۱) چوونهسهر! زیادهوون! زیادهوون.
 (۲) قازانج کردن! سوود چوونهسهر.
-accrue (*n.*).
acculturation (ə-kul'chēr-ā'shən), *n.* (۱) فیرکردن و پاهینانی.
 مندا! به ژبانی ناو کۆمهل. (۲) پاهینان یا پاهاتن به ژینگه یا دهریوهریگی تازه.
 (۳) گۆزینی کلتورینگی سهره تایی به تیکه لایوون لهگه کلتورینگی-
 پینکهر تورد!
accumulate (ə-kūm'yoo-lāt'), *v.t.* (۱) کۆکړدنهوه! کۆمهل کردن!
 کهلهکه کردن! بارست کردن.
v.i. کۆمهل یا کهلهکه بوون! بارست بوون! کۆبوونهوه.
-accumulative (*adj.*).
accumulation (ə-kūm'yoo-lā'shən), *n.* (۱) کۆکړدنهوه!
 کۆمهل یا کهلهکه کردن! کۆبوونهوه! کۆمهل یا کهلهکه بوون. (۲) کۆمهل! کهلهکه.
 (۳) قازانج خستنهسهر سهرمایه! قازانج چوونهسهر سهرمایه.
accumulator (ə-kūm'yoo-lā'tēr), *n.* (۱) کۆکړهوه! کهلهکه کمر.
 (۲) باتری
accuracy (ak'yoo-rə-si), *n.* تهواری! بێ مهلهی! ووردی! راستی.
accurate (ak'yoo-rit), *adj.* تهواری! بێ مهله! راست! وورد.
accurately (ak'yoo-rit'li), *adv.* مهتهواری! به بێ مهله! بهووردی! بهراستی.
accursed (ə-kūr'sid, ə-kūr'st'), *adj.* به عهته! بهد! خواگرتو.
accurst (ə-kūr'st'), *adj.* = accursed.
accusal (ə-kūz'l), *n.* = accusation.
accusation (ak'yoo-zā'shən), *n.* تاوانبارکردن! گوناهاپارکردن.
accusative case, ناری کارلیکراو یا کار کهوتسهسهر (پرزمان):
 (me, us, him, her, them, whom)
accusatory (ə-kū'zə-tōr'ī, ə-kū'zə-tō'ri), *adj.* تاوانبارکەر!
 گوناهاپارکەر.
accuse (ə-kūz'), *v.t.* تاوانبارکردن! گوناهاپارکردن! گوناهاپارکردن.
-accuser (*n.*).
accused (ə-kūz'd'), *n. sing. & pl.* تاوانبارکراو! گوناهاپارکراو.
 ههمیشه بهشیوهی " the accused " بهکاردهمینریت.
accustom (ə-kus'təm), *v.t.* پاهینان! پاهاتن! فیرکردن.
accustomed (ə-kus'təmd), *adj.* (۱) پاهاتوو! خو پینوهگرتوو!
 فیر! هۆگر. (۲) ناسایی.
ace (ās), *n.* (۱) ناس (کاغزی قوما)! یه خال (دۆمینه).
 (۲) سیرفی زۆر بههینزی نهگه پینراوه (یاری تهنس).
 (۳) پسپۆر! کسینگی شارهزاو لینهاتو.
 (۴) نهخت! تۆزقال: (I was within an ~ of confessing.)
adj. [Colloq.], (an ~ salesman) نایاب! زۆرباش! لینهاتو! شارهزا:
v.t. سیرفی نهگه پینراوه لیدان و خال گرتن (یاری تهنس).
 within an ace of, نهوهندی تاله موویهکی مایوو که!
 نهختیگی مایوو که.
acerbate (as'ēr-bāt'), *v.t.* (۱) تال یا ترش کردن. (۲) پستکردن.
acerbity (ə-sūr'bā-ti), *n.* (۱) ترشی! تالی.
 (۲) قسههوهی! زمان تیزی! دهم پیسی.
acetic (ə-sē'tik, ə-set'ik), *adj.* سرکهیی.
acetic acid, ترشی سرکه! ترشی نهستیگ.

acquaintance

- acetone** (as'ə-lōn'), *n.* نهستیگ: شلهیهکی بێ پهنگی زوو گرگره
 (کیمیا).
acetous (as'ə-tas, ə-sē'tas), *adj.* Also acetose, ترش.
acetum (ə-sē'təm), *n.* سرکه.
acetyl (as'ə-til), *n.* نهستیگ: شلهیهکی بێ پهنگه (کیمیا).
acetylene (ə-set'l-ēn'), *n.* نهستیگ: گازیک بێ پهنگه له لهجیم-
 کاریدا بهکاردهمینریت (کیمیا).
ache (āk), *v.t.* (۱) نیشان! نازار بوون! ژان کردن! گل کردن.
 (۲) [Colloq.] بۆ پهریشان بوون! بۆ بهپهروشمهوه بوون! زۆر چه زلیکردن.
n. نیش! نازار! ژان! ناسۆر! سوئ.
achievable (ə-chēv'ə-b'l), *adj.* دهتوانریت! بهینریتهدی!
 به بهرهم دهمینریت! دهمینریتهدی! دهستگیر نه بێ.
achieve (ə-chēv'), *v.t.* هینانه دی! بهرهم! دهسکوتن! کردن!
 به دهستیهتن! دهستگیر کردن! نهچامدان.
v.t. سهرکوتن! به نهنجام گه یاندن.
achievement (ə-chēv'mənt), *n.* (۱) بهرهم! دهسکوت.
 (۲) نیشیک یا کاریک که شارهزایی و لینهاتوویی پینوست بیت.
achievement quotient, پۆلهی نیوان تهمنی کسینک و پلهی
 فیربوونی یا قوتابخانهی.
Achilles' heel, خالی لاوازی مرقیک! شوینی زهفر پێ بردن کسینک.
achromatic (ak'rə-mat'ik), *adj.* (۱) بێ پهنگ.
 (۲) بوون! پروناک.
achromatism (ə-krō'mə-tiz'm), *n.* بێ پهنگی.
acid (as'id), *adj.* ترش! مز. ترش!
n. تیزاب! ترش! شتیکی ترش! ترشه لۆک.
acidic (ə-sid'ik), *adj.* (۱) ترش! مز. (۲) تیزابی.
acidity (ə-sid'ə-ti), *n.* ترشی! مزری.
acid test, سهنگی مهحه.
acknowledge (ək-nol'ij, ək-nol'ij), *v.t.* (۱) دان پیدان!
 پێ لیتان! چوونه ژیر. (۲) سوپاس کردن.
 (۳) دان به وهرگرتن! نان و هلامدانهوه. (to ~ a letter)
 (۴) به راسته قینه دانان (یاساگهه): (to ~ a deed)
acknowledged (ək-nol'ijd, ək-nol'ijd), *adj.* دان پیدارو!
 (the ~ leader of the movement)
acknowledgement (ək-nol'ij-mənt, ək-nol'ij-mənt), *n.*
 (۱) دان پیدان! پێ لیتان! چوونه ژیر. (۲) وهلامدانهوه (نامه, سلو ... هتد).
 (۳) سوپاسنامه (۴) چاکه دانهوه! شتی چاکه پێ دانهوه.
 (۵) بهوانامه (یاساگهه).
acme (ak'mi, ək'mē), *n.* بهرترین پله! پۆ! نهوپه (قوانا, ناوات, باشی... هتد)! تاف.
acne (ak'ni, ək'nē), *n.* هازه! زیکه! دهم و چاوی ههزمکار.
aconite (ak'ə-nīt'), *n.* wolfsbane.
 (۲) دهرمانیکه له پهگی ووشک کراوهی نه پوهکه دروست دهکرت.
acorn (ā'kōm, ā'kēm), *n.* بهپوو.
acorn cup, جهوت! کادوی بهپوو.
acoustic (ə-kōs'tik, ə-kous'tik), *adj.* تایههتی به بیستن,
 دهنگی بیستراو.
-acoustically (*adv.*).
acoustics (ə-kōs'tiks, ə-kous'tiks), *n.pl.* (۱) باری بیستنی
 دهنگ (له هۆلیک یا شانیهکدا... هتد)! چۆنیهتی دهنگ له شوینیکی وهادا
 (لهووی باشی و خراپی بیستنهوه). (۲) (sing.), زانستی دهنگ! دهنگناسی.
acquaint (ə-kwānt'), *v.t.* (۱) (~ with), خو پێ پاهینان!
 خو فیرکردن! فیربوون! شارهزا کردن! پیناسن! زانین.
 (۲) (~ with), پێ ووتن! ناکدار کردن.
acquaintance (ə-kwānt's), *n.* (۱) شارهزایی! زانین.

acquaintanceship

- (۲) ناسیای؛ ناسین؛ ناشانیته. (۳) ناسیای؛ ناشنا.
- acquaintanceship** (ə-kwān't's-ship), *n.* (۱) شاره‌میزی؛ (۲) ناشانیته؛ (۳) ناسیای؛ ناسین؛ ناشانیته.
- acquainted** (ə-kwān'tid), *adj.* (۱) شاره‌میزی؛ (۲) ناشانیته؛ (۳) ناسیای؛ ناسین؛ ناشانیته.
- acquiesce** (ak'wi-es'), *v.i.* (۲) پسه‌ندکردن؛ قایل بودن؛ پازی بودن.
- acquiescence** (ak'wi-es'ns), *n.* (۱) پسه‌ندگی؛ پسه‌ندکردن؛ قایلی؛ (۲) قایل بودن؛ پزه‌نامه‌ندی.
- acquiescent** (ak'wi-es'nt), *adj.* (۱) پزه‌نامه‌ندی؛ قایل؛ پسه‌ندکردن.
- acquirable** (ə-kwīr'ə-b'l), *adj.* (۱) دهست ده‌کردن؛ په‌یدا ده‌کردن؛ (۲) سزقه بزی هیه فیزی بییت.
- acquire** (ə-kwīr'), *v.t.* (۱) چنگ که‌تن؛ په‌یدا کردن؛ کریین؛ (۲) (The library has ~d many books in the last two months.) (۱) فیزیبون؛ دهست که‌تن؛ (to ~ knowledge) (ب) فیزیبون؛ (to ~ new habits)
- acquired** (ə-kwīrd'), *adj.* (۱) دهست که‌تو؛ (۲) فیزیبون؛ وهرگراو؛ نازگماکی؛ (an ~ habit)
- acquirement** (ə-kwīr'mənt), *n.* (۱) شتیکی دهست که‌تو؛ (۲) شتیکی یا کارسازی‌یه‌کی فیزیبون (نوتومیل لیخویرین، چاپکردن... هتد).
- acquisition** (ak'wə-zish'an), *n.* (۱) دهست که‌تن؛ چنگ که‌تن؛ (۲) کریین (۲) دهست که‌تو؛ دهسکوت؛ شتی دهست که‌تو.
- acquisitive** (ə-kwīz'ə-tiv), *adj.* (۱) چاورسی؛ کنیوه‌کر؛ چارچنوک؛ (۲) حزرکر له دهست که‌تن و کۆکردن‌وهی شتومک.
- acquit** (ə-kwit'), *v.t.* (۱) نازادکردن یا سرفرازکردن گومانبار له‌لایین دادگاه؛ به‌ره‌لاکردن له‌بر بئ تاوانی.
- acquittal** (ə-kwit'l), *n.* (۱) سرفرازکردن یا نازادکردن گومانبار له‌لایین دادگاه؛ به‌ره‌لاکردن له‌بر بئ تاوانی؛ سرفرازی.
- acquittance** (ə-kwit'ns), *n.* (۱) نازادکردن (له قمرزای یا به‌ریسیری)؛ به‌خشین (۲) قمرز وهرگرتنه‌وه.
- acre** (ā'kēr), *n.* (۱) نه‌یکس؛ پیوانه‌یه‌که بۆ پیوانی پویه‌ری زوی که بریتی‌یه (۲۵۶۰) متره دووجا.
- acreage** (ā'kēr-ij, ā'krij), *n.* (۱) سهرجی پویه‌ری زوی به‌نه‌یکس.
- acrid** (ak'rid), *adj.* (۱) تیژ؛ تال؛ ترش؛ تفت؛ (۲) بوسو (جل، پهر... هتد)؛ (۳) بیز؛ تیژ (ووت، توانج... هتد).
- acridity** (a-krid'ə-ti, ə-krid'ə-ti), *n.* (۱) تیژی؛ ترشی؛ بوسو؛ (۲) (pl) ووتیه‌یک یا توانجیکی پرقو توندوتیژ.
- acrimonious** (ak'rə-mō'ni-əs), *adj.* (۱) قیناوی؛ بیز (ووت)؛ (۲) توندوتیژ (ووت، کردان).
- acrimony** (ak'rə-mō'ni), *n.* (۱) کینه؛ قین؛ کینه‌داری و ناحه‌زی؛ (۲) توندوتیژی (ووت، کردان).
- acrobat** (ak'rə-bat), *n.* (۱) تهنافان.
- acrobatic** (ak'rə-bat'ik), *adj.* (۱) تایبه‌تی به تهنافازی.
- acrobatically** (*adv.*) (۱) تهنافازی.
- acrobatics** (ak'rə-bat'iks), *n.pl.* (۱) کورته‌ی چند ورشه‌یه‌که له تیپی یه‌کمی ورشه‌کان پیکدیت؛
- acronym** (ak'rə-nim), *n.* (۱) "RADAR" is an ~ for radio detecting and ranging.) (۱) به‌رزترین قه‌لی شارینگی یۆنانی. (۲) [A-] قه‌لی ههره‌بیزی شاری "نسینا" ی پایته‌ختی یۆنان.
- across** (ə-krōs', ə-kros'), *adv. & prep.* (۱) به‌سره؛ له‌سره؛ (۲) له‌م به‌ره‌وه بۆ نه‌ویر؛ پنییدا. (۳) نه‌ویر؛ له‌ویره‌وه؛ به‌رامبهر. (۴) به لیکدراوی؛ چپ‌و‌راست. (۵) تووش هاتن؛ (He came ~ an old friend.)
- across the board,** (۱) گشتی؛ ههمو؛ ههمووی ده‌کرتنه‌وه.

act of war

- come (run) across,** (to come across a good book) (۱) تووش بوون؛ به‌پیکموت دۆزینمه‌وه؛ بییتن؛
- go across,** (۱) به‌ریتمه‌وه؛ پنیدا پزیشتن؛ پنیدا تیپه‌ریبون.
- act** (akt), *n.* (۱) کار؛ کرده؛ ئیش؛ کرده‌وه؛ کردار. (۲) [A-] یاسا؛ فرمان؛ یاسانامه. (۳) پهرده (شانوگمری)؛ به‌ش. (۴) [Colloq.] خۆنواندنی درو؛ (It is just an ~.) (۱) نوواندن (شانو). (۲) ره‌وشت نوواندن؛ لاسایی کردنه‌وه؛ (to ~ the child) (۱) نوواندن (شانو). (۲) شیان بۆ خستنه‌سهر شانو. (۳) کردن؛ پئ هه‌لسان. (۴) ره‌وشت نوواندن؛ ره‌فتارکردن. (۵) کارتیکنکردن. (۶) وا ده‌رخستن؛ وا نوواندن؛ (He ~ed very angry.)
- act as,** (۱) هه‌لسان به‌جیگری کردن؛ هه‌لسان به‌کارنک له‌باتی که‌سیک.
- act for,** (۱) په‌په‌وه‌ی کردن؛ (۲) خستنه‌کارو پیرار له‌سهردان (مه‌سه‌له، گه‌له‌ی یاسا).
- act on,** (۱) کارتیکنکردن.
- act up, [Colloq.],** (۱) بزیوی کردن؛ نه‌سهره‌وتن. (۲) به‌ده‌هفتاری نوواندن.
- in the act of,** (۱) گیران به‌تاوانه‌وه؛ (The thief was caught in the act of taking the money.)
- put on an act,** (۱) خۆنوواندن به‌درو؛ به‌درو وا ده‌رخستن.
- acting** (ak'ting), *adj.* (۱) جیگر؛ جینشین؛ (the ~ chairman) (۱) نوواندن (شانو)؛ پی‌شیه‌ی نه‌کتر. (۲) کرده‌وه یا ره‌فتاری دروژنانه. (۳) کردار؛ کار؛ کرده؛ کرده‌وه.
- action** (ak'shən), *n.* (۱) (pl) ره‌وشت؛ ره‌فتار. (۲) شیوه‌ی گه‌ران (مه‌کینه). (۳) پرووادی چیروکێ یا شانوگمری‌یه‌ک. (۴) داوا (دادگاه). (۵) جهنگ؛ شه‌پ. (۶) شکات کردن؛ دان به‌دادگا. (۱) له‌کاردا؛ له‌گه‌ردا؛ له‌ئیشکردندا. (۲) له‌شه‌ردا؛ له‌جهنگدا. (۱) پئ هه‌لسان؛ به‌کار هه‌لسان؛ کردن. (۲) شکات کردن؛ دان به‌دادگا. (۱) خستنه‌کار؛ زیندووکردنه‌وه؛ (۲) دامه‌زاندن (ده‌زگای سهریازی یا میری). (۳) پاکردنه‌وه (زیراب).
- activation (n.); activator (n.),** (۱) به‌کار؛ کاربگر. (۲) چالاک؛ گورج‌وگول؛ چاپک؛ کارا. (۳) بزیو؛ جم‌وچوونکردن. (۴) تایبه‌تی به‌کرداری به‌کار یا به‌کر (پزیمان)؛
- active** (ak'tiv), *adj.* (۱) به‌کار؛ کاربگر. (۲) چالاک؛ گورج‌وگول؛ چاپک؛ کارا. (۳) بزیو؛ جم‌وچوونکردن. (۴) تایبه‌تی به‌کرداری به‌کار یا به‌کر (پزیمان)؛ (He writes a letter every day.)
- the active voice,** (۱) کرداری به‌کار یا به‌کار (پزیمان) (ژماره چوار بیینه).
- (We punished him.; She ate an apple.; He plays football.)** (۱) کرداری به‌کار یا به‌کار (پزیمان)؛
- active duty,** (۱) سهریازی کردن.
- active service,** (۱) له‌سویادا بوون له‌کاتی جهنگدا؛ سهریازی کردن.
- activism** (ak'tiv-iz'm), *n.* (۱) چالاک؛ خه‌بات؛ خه‌بات کردن.
- activist** (ak'tiv-ist), *n.* (۱) چالاک؛ خه‌بات‌کر.
- activity** (ak-tiv'ə-ti), *n.* (۱) کرده‌وه؛ کردار؛ کرده؛ کار. (۲) جم‌وچوون؛ هه‌لسوکه‌وت. (۳) چالاک؛ گورج‌وگولی. (۴) چالاک‌یه‌کی تایبه‌تی؛ (outside ~ies) (۱) کاری خودا؛ ئیشی خواکرد؛ خواکرد. (۲) کاری دۆزمنانه له‌نویان وولاتاندا؛ کرده‌وه‌ی جهنگ‌و‌مرانه.

actor

actor (ak'tēr), <i>n.</i>	نەکتەر (شانۆگەری، فیلم)؛ نوینەر.
actress (ak'tris), <i>n.</i>	نەکتەری ژن (شانۆگەری)؛ نوینەری ژن.
actual (ak'chōō-əl), <i>adj.</i>	پاستەقینە؛ راست.
actuality (ak'chōō-əl-i), <i>n.</i>	(۱) راستی؛ راستیی.
	(۲) شتیکی راست؛ بارزکی راستەقینە.
in actuality,	لە راستیدا؛ بە راستی.
actualize (ak'chōō-əl-īz'), <i>v.t.</i>	هێنانەدی.
-actualization (<i>n.</i>).	
actually (ak'chōō-əl-i, ak'choo-li), <i>adv.</i>	لە راستیدا؛
	بە راستی؛ ئەوی راست بێت.
actuary (ak'chōō-er'i), <i>n.</i>	ژمێرباری کۆمپانیای بیمە؛ بیمەزان.
actuate (ak'chōō-āt'), <i>v.t.</i>	(۱) خستەگەر؛ خستە نیش؛ بزواندن.
	(۲) هاندان؛ جوولاندن؛ پال پێنەنان.
-actuation (<i>n.</i>).	
acuity (ə-kū'ə-ti), <i>n.</i>	بیرتیری؛ وێریایی؛ دانایی؛ زیرەکی.
acumen (ə-kū'mən), <i>n.</i>	زیرەکی؛ دانایی؛ بیرتیری؛ چاروتیری.
acupuncture (ak'yoo-pun'k'chēr), <i>n.</i>	دەری ئاژینیی نەخۆش.
	پیشگەوانی چینی.
acute (ə-kūt'), <i>adj.</i>	(۱) تیز؛ (۲) زیرەک؛ وێریا.
	(۳) توندوتیز؛ زۆر (نازار، ناخۆشی، دڵ پیسی ... هتد).
	(۴) گرنگ.
	(۵) بەرزو تیز (دەنگ).
	(۶) گۆشی تیز؛ گۆشی لە (۹۰ پلە) کەمتر: (<i>an ~ angle</i>).
-acutely (<i>adv.</i>); acuteness (<i>n.</i>).	
A.D.,	ساڵی زاینی؛ زاینی؛ ساڵی فەرەنگی؛ پاش زاین (پ.ن.).
adage (ad'ij), <i>n.</i>	بەدی پیشیان؛ قسە نەستەق.
Adam (ad'am), <i>n.</i>	ئادەم.
not know (a person) from Adam,	نەناسن بە هیچ جۆرێک.
Adam's apple,	قورم.
adamant (ad'ə-mant', ad'ə-mənt), <i>n.</i>	(۱) بەردیکی سەخت؛
	نەلماس. (۲) شتیکی رەق یا سەخت.
<i>adj.</i>	زۆر رەق؛ سەخت؛ سەر سەخت؛ کەللەرەق؛ قیرسچە؛ سوور لەسەر.
adamantine (ad'ə-man'tin), <i>adj.</i>	(۱) نەلماس.
	(۲) سەخت؛ زۆر رەق؛ سەر سەخت؛ قیرسچە؛ کەللەرەق؛ سوور لەسەر.
adapt (ə-dapt'), <i>v.t.</i>	راھینان؛ گونجاندن؛ سازاندن.
<i>v.i.</i>	راھاتن؛ گونجان؛ سازان.
adaptability (ə-dap'tə-bil'ə-ti), <i>n.</i>	توانای راھاتن یا گونجان.
	بوون؛ سازان.
adaptable (ə-dap'tə-b'l), <i>adj.</i>	راھەبێرتیت؛ دەگونجیت؛ گونجاو.
adaptation (ad'əp-tā'shən, ad'ap-tā'shən), <i>n.</i>	(۱) راھاتن؛
	راھینان؛ گونجان؛ سازان (۲) گۆڕین یا گۆڕانی زیندەوەر بۆ گونجان لەگەڵ دەورووبەریدا؛ راھاتنی زیندەوەر بە دەورووبەری تازە.
	(۳) نەتجای گۆڕین: (<i>This play is an ~ from a novel.</i>).
	(۴) گۆڕینی خوێ پەرووشت بۆ گونجان لەگەڵ دەورووبەری تازەدا.
adapter (ə-dap'tēr), <i>n.</i>	(۱) راھاتوو (مۆق، شت)؛ گونجاو؛ سازاو.
	(۲) گونجێنەر (نامێر) (۳) نامێری پەییوەست.
add (ad), <i>v.t.</i>	(۱) کۆکردنەوه (ژمارە)؛ خستەسەر.
	(۲) دانە دەم؛ خستەسەر؛ پێنەنان. (۳) زیادە لەوەش ووتن؛ هەروما ووتن.
<i>v.i.</i>	(۱) (<i>~ to</i>), زیاترکردن: (<i>This ~s to my pleasure.</i>).
	(۲) کۆکردنەوه (ژمارە).
add up,	کۆکردنەوه (ژمارە)؛ خستەسەر.
add up to,	(۱) کردنە ئەوەندە. (۲) وا گەیاندن؛ بریتی بوون لە.
addend (ad'end, ə-dend'), <i>n.</i>	ژمارە ی کۆکراوە یا خراوەسەر.
addendum (ə-den'dəm), <i>n.</i>	(۱) شتی خراوەسەر.
	(۲) پاشکۆ (پەر تۆک، گۆقار ... هتد).
adder (ad'ēr), <i>n.</i>	مار.

adhesive

addict (ə-dikt'), <i>v.t.</i> (<i>~ to</i>),	خوێ پێنەگرتن (تلیاک، جگەرە ... هتد)؛
<i>n.</i>	هۆگر بوونی شتیەک.
addicted (ə-dik'tid), <i>adj.</i> (<i>~ to</i>),	خوێ پێنەگر؛ هۆگر؛ فێر.
	خوێ پێنەگرتوو (شتیکی خراپ)؛
	هۆگر؛ فێر.
addiction (ə-dik'shən), <i>n.</i>	خوێ پێنەگرتن (تلیاک، مەی، جگەرە،
	چا، قارە ... هتد)؛ خوێ؛ هۆگری.
adding machine,	مەکیئە ی کۆکەرەوه؛ نامێری ژماردن.
addition (ə-dish'ən), <i>n.</i>	(۱) کۆکردنەوه (بیرکاری)؛ خستەسەر.
	(۲) پێنەوێنوساندن یا بەستن؛ خستە پال؛ دانە دەم.
	(۳) زیادە؛ شتی خراوەسەر.
in addition to,	سەرەرای؛ سەر بەرای؛ زیاد لەوە.
additional (ə-dish'ən-l), <i>adj.</i>	هی تر؛ هی کە؛ زیادە؛ سەر بەر.
addle (ad'l), <i>adj.</i>	(۱) پیس (هێنگە).
	(۲) بۆش (میشک)؛ پەتال؛ شێواو؛ لێل: (<i>~ - brained</i>).
<i>v.t.</i>	(۱) پیس کردن. (۲) شێواندن.
<i>v.i.</i>	(۱) پیس بوون. (۲) شێوان.
address (ə-dres'), <i>v.t.</i>	(۱) بانگ کردن؛
(<i>A ~ the judge as "Your Honor".</i>)	(۲) قسە بۆ کردن؛ نامە بۆ نووسین؛ لەگەڵ دووان؛ ووتاردان.
	(۳) ئاونیشان لەسەر نووسین: (<i>to ~ a letter</i>).
	(۴) (<i>~ to</i>), ئاراستە کردن (ووتە).
	(۵) لێدووان بە راستەوێ: (<i>to ~ the issue</i>).
<i>n.</i>	(۱) بانگ؛ ووتار. (۲) ئاونیشان.
addressee (ad'res-ē'), <i>n.</i>	بۆ نێردراو (نامە، پۆستە، بارگە)؛
	نامە بۆ نووسراو.
addresser (ə-dres'ēr), <i>n.</i>	نێرو (نامە، پۆستە، بارگە)؛ پۆستەنێر.
addressor (ə-dres'ēr), <i>n.</i> = addresser.	
adduce (ə-dōōs', ə-dūs'), <i>v.t.</i>	بەلگە هێنانەوه؛ نمونە هێنانەوه.
adduct (ə-dukt'), <i>v.t.</i>	راکێشانی ئەندامی لەش بەرەو ئەندامیکی تر.
-adduction (<i>n.</i>).	
aden- (ad'n), <i>Also adeno-</i> ,	پێشگرنیک بەمانای: لوو.
adenoid (ad'n-oid'), <i>adj.</i>	وێک لوو؛ لوویی؛ لوو.
adenoids (ad'n-oidz'), <i>n.pl.</i>	زیادە گۆشتی سەرووی قورگ لەپشت.
	لووتەوه کە دەبێتە هۆی تەنگەمەناسایی.
adenology (ad'n-ol'ə-jī), <i>n.</i>	زانستی لوو؛ لووزانی.
adenoma (ad'n-ō'mə), <i>n.</i>	زیادە گۆشتی لوویی؛ ئاوساوی یا
	برینی وێک لوو.
adept (ə-dept'), <i>adj.</i>	شارم؛ کارامە؛ بە توانا؛ لێهاتوو؛ سەردەر چوو.
adequacy (ad'ə-kwə-si), <i>n.</i>	بەس بوون؛ نە کەمی و نە زۆری؛
	بێ زیاد و کەمی؛ سەرووبەری.
adequate (ad'ə-kwit), <i>adj.</i>	بەس؛ نە کەم و نە زۆر؛ بێ زیاد و کەم.
adhere (əd-hēr', ad-hēr'), <i>v.t.</i>	(۱) پێنەلکان؛ پێوەست بوون.
	(۲) (<i>~ to</i>), پەییوەی کردن؛ لەسەر پۆشتن؛ پالێشتی کردن:
(<i>to ~ to tradition, the law, certain ideas, etc.</i>)	
adherence (əd-hēr'əns, ad-hēr'əns), <i>n.</i>	لەسەر پۆشتن؛
	خۆ پێوەبەستن؛ لایەن گرتن:
(<i>~ to a person, a cause, a principle, or an idea</i>)	
adherent (əd-hēr'ənt, ad-hēr'ənt), <i>adj.</i>	پێوەنووساو؛
	پێوەلکاو.
<i>n.</i>	پەییوەیکەر (رێنار، بیروباوەر، حیزب)؛ لایەنگەر.
adhesion (əd-hēr'zhən, ad-hēr'zhən), <i>n.</i>	(۱) پێوەنووسان؛
	پێوەلکان. (۲) پەییوەی کردن؛ لایەن گرتن.
	(۳) گۆشتەوزوون هێنانەوه. (۴) هێزی پێکەوه نووسینەر (فیزیا).
adhesive (əd-hē'siv, ad-hē'siv), <i>adj.</i>	بە ئاسانی پێوی دەلکێت؛

n.	سرنشاهی: (<i>an ~ material</i>)
adhesive tape	شتیکي به ناساني پيوه‌لگاؤ؛ شتيكي سرنشاهی.
adieu (ə-dū', ə-dōō'), <i>interj. & n.</i>	شړتی پيوه‌لکښم؛ شړتی سرنشاهی.
adjacency (ə-jā's'n-si), <i>n.</i>	خوات لږه‌گال؛ خواخاښ.
adjacent (ə-jā's'nt), <i>adj.</i>	نژدې: شويڼ؛ هاوسنورې.
(The houses are ~ to each other.)	نژدې؛ هاوسنورې؛ به‌ته‌نيشت:
adjacent angles	دو گۆشه‌ی هاوسنور (نمونه)
adjectival (əj'ik-ti'v'l, əj'ik-ti-v'l), <i>adj.</i>	ناوه‌لنارو
adjective (əj'ik-tiv), <i>n.</i>	ناوه‌لنارو
adjoin (ə-join'), <i>v.t.</i>	(۱) هاوسنورېوون؛ به‌ته‌نيشته‌وېوون.
v.t.	(۲) پټکړه‌نوېوون؛ لټکړه؛ کړن به يهک.
adjoining (ə-join'ing), <i>adj.</i>	هاوسنورېوون؛ به‌ته‌نيشته‌وېوون.
(the ~ house, property, etc.)	هاوسنورې؛ به‌ته‌نيشت؛ نژدې:
adjourn (ə-jūrn'), <i>v.t.</i>	کوټايي پښ هښان (کوټې، کوټوونه، دادگا)؛
(The chairman ~ed the meeting.)	هملسان (The chairman ~ed the meeting.)
v.t.	(۱) هملسان (کوټې، کوټوونه، دادگا)؛ کوټايي هاتن:
(The meeting will ~ ; The court ~ed.)	(۲) [Colloq]، چوون؛ پزېشتن (پو شويټيکي نژدې يا ته‌نيشت):
(Let's ~ to the living room.)	
adjournment (ə-jūrn'mənt), <i>n.</i>	(۱) کوټايي پښ هښان (کوټې،
	کوټوونه، دادگا؛ کوټايي؛ هملسان. (۲) کاتي پشو (دادگا، پرلمان).
adjudge (ə-juj'), <i>v.t.</i>	(۱) دادگري کړن؛ بریاردان به‌پښی یاسا
	(۲) (~ to)، سزا به‌سردا دان. (۳) پيدان به‌پښی یاسا؛ بؤ بژاردن.
	(۴) [Rare]، وا دانان.
adjudicate (ə-jōō'di-kāt'), <i>v.t. = adjudge.</i>	
v.t. (~ in ; ~ on),	دادپرسی کړن؛ بریاردان به‌پښی یاسا.
-adjudication (n.).	
adjudicator (ə-jōō'di-kā'tēr), <i>n.</i>	دادگر؛ دادپرس
adjunct (əj'ʊŋkt), <i>n.</i>	(۱) پاشکو؛ کلک؛ ناسره‌کی.
	(۲) یاریده‌دهر؛ یاره‌متی‌دهر (۳) ناه‌لنارو؛ ناه‌لنکدار (پزیمان).
	(۴) تايه‌خوېه‌کی ناگرنگ.
-adjunctive (adj.).	
adjure (ə-joor'), <i>v.t.</i>	(۱) سوښندوان.
	(۲) داوالیکړن؛ تکالیکړن؛ ټی پارانه‌وه.
-adjuration (n.); adjurer, adjuror (n.).	
adjust (ə-jʌst'), <i>v.t.</i>	(۱) چاککړن؛ پټک کړن؛ گونجانن؛ تاوتوکړن.
	(۲) راستکړه‌وه (کاتوټيڼ): (<i>to ~ a watch</i>).
	(۳) برینه‌وي بژاردن (بی‌مه).
	(۴) چاککړن (نیشانی تله‌نگو ده‌مانچه).
v.t.	پاهاتن؛ گونجان؛ شیان؛ سازان
adjustable (ə-jʌst'ə-b'l), <i>adj.</i>	چاک ده‌کړن؛ راست ده‌کړنه‌وه؛
	پټک ده‌کړن؛ ده‌گونجیږن.
adjuster, adjustor (ə-jʌst'tēr), <i>n.</i>	(۱) چاککړه‌وه (شت، نامین)؛
	راستکړه‌وه؛ گونجیږن. (۲) بریاردی بژاردن (بی‌مه).
adjustment (ə-jʌst'mənt), <i>n.</i>	(۱) چاککړن؛ پټک کړن؛ گونجان؛
	گونجیږن. (۲) هڅی چاککړن (نامین) (۳) پټکوتن (بژاردن، داوا، ماف).
	(۴) خرڅ داشکندن.
adjutant (əj'ə-tənt), <i>n.</i>	(۱) یاریده‌دهر
	(۲) یاور؛ یاریده‌دهری سرله‌شکری ناوچه.
	(۳) حاجی له‌للقیکی گهری نه‌فریقایي.
adjutant general	(۱) سرگهری یاریده‌دهرانی سرله‌شکری ناوچه.
	(۲) سرزکی سوبای میلی ویلایه‌تیکی نه‌مهرکا.
adjuvant (əj'ə-vənt), <i>adj.</i>	یاریده‌دهر.

n.	(۱) یاریده‌دهر (مروټ، شت). (۲) دهرمان به‌هیزکمر.
ad-lib (ad'lib'), <i>v.t. & v.i. [Colloq.]</i>	په‌سرېږي‌ي‌ی‌وه ووتن؛
	ووتن یا کړن به‌پښی پراوه وځ ناماده‌کړن.
n.	شتی سرېږي‌ي‌ي (ووت، موسیقا، کردار).
adj.	سرېږي‌ي‌ي؛ هرله‌خووه؛ به‌پښی پراوه وځ ناماده‌کړن.
admeasure (ad-mezh'ēr), <i>v.t.</i>	دابه‌شکړن؛ به‌شکړن؛
	په‌ش په‌ش کړن.
admeasurement (ad-mezh'ēr-mənt), <i>n.</i>	(۱) پښوان.
	(۲) قه‌باره؛ کوټی و درنځی و پانی.
	(۳) به‌شکړن؛ دابه‌شکړن.
administer (ad-min'ə-stēr), <i>v.t.</i>	(۱) به‌پښوېوون؛ هملسوړاندن.
	(۲) سزا بؤ برینه‌وه؛ سزادان: (<i>to ~ punishment, justice, etc.</i>).
	(۳) لټدان یا پټدان (دهرمان). (۴) سوښندوان.
	(۵) سره‌وسیه‌تی کړن؛ سره‌پرشتی کړن؛ وسیه‌تنامه.
v.t.	(۱) به‌پښوېوون؛ کړن؛ بون به به‌پښوېوون؛ سره‌پرشتی کړن.
	(۲) (~ to)، خزمه‌ت کړن؛ ناگاداری کړن؛ سره‌وکاری کړن
	(<i>to ~ to an invalid's needs</i>)
-administrable (adj.).	
administrant (ad-min'ə-strənt), <i>n.</i>	به‌پښوېوون؛ کارگري.
administrate (ad-min'ə-strāt'), <i>v.t. = administer.</i>	
administration (ad-min'ə-strā'shən), <i>n.</i>	(۱) به‌پښوېوون؛
	کارگري. (۲) به‌پښوېوون؛ هملسوړاندن.
	(۳) [A-]، میری؛ لقی فرمان یا جڼبه‌جیکړن؛ میری.
	(۴) لټدان یا پټدان (دهرمان)؛ سوښندوان.
administrative (ad-min'ə-strā'tiv), <i>adj.</i>	به‌پښوېوون؛
	تايه‌تی به به‌پښوېوون؛ کارگري.
administrator (ad-min'ə-strā'tēr), <i>n.</i>	(۱) به‌پښوېوون؛ کارگري؛
	سره‌پرشتیار. (۲) سره‌وسیه‌تی؛ میرات؛ به‌شکمر.
admirable (əd'mə-rə-b'l), <i>adj.</i>	مایه‌ی شانازی؛ زور په‌سند؛
	زورباش؛ نایاب.
admirably (əd'mə-rə-b'li), <i>adv.</i>	په‌شونه‌یک که مایه‌ی شانازی
	بیت؛ زور به باشی و جوانی: (<i>He behaved ~</i>).
admiral (əd'mə-rəl), <i>n.</i>	له‌میران. له‌فسرینکی پله به‌ری هیزی
	ده‌ریایی ښینگلترو نه‌میریکیه.
-admiralship (n.).	
admiralty (əd'mə-rəl-ti), <i>n.</i>	(۱) پله‌ی له‌میران؛ له‌میرالیتی.
	(۲) [A-]، وزاره‌تی هیزی ده‌ریایی ښینگلترو.
	(۳) یاسای ده‌ریایی.
admiration (əd'mə-rā'shən), <i>n.</i>	(۱) په‌سندکړن؛ بدل بوون.
	(۲) پزښ.
admire (əd-mīr'), <i>v.t.</i>	(۱) په‌سندکړن؛ دل پیاچوون.
	(۲) پزښیگرتن؛ پزښ بؤ بوون.
admirer (əd-mīr'ēr), <i>n.</i>	په‌سندکمر؛ دل پیاچوون؛ پزښیگر.
admissible (əd-mis'ə-b'l, ad-mis'ə-b'l), <i>adj.</i>	(۱) پټکړاو؛
	هیلراو. (۲) مافی وهرگرتن؛ هیه؛ بزی هیه وهرگرتن.
-admissibility (n.).	
admission (əd-mish'ən, ad-mish'ən), <i>n.</i>	(۱) وهرگرتن (زانکو).
	قوتابخانه، کومل، نه‌نجوونه. (۲) چوونه‌وړه‌وه.
	(۳) مافی چوونه‌وړه‌وه.
	(۴) سرانه؛ مزی چوونه‌وړه‌وه (سینه‌ما، تیاترو ... هتد).
	(۵) دان پیاان؛ پزښان؛ دان به هملدانان؛ چوونه‌وړ.
admit (ad-mit', ad-mit'), <i>v.t.</i>	(۱) (وهرگرتن (زانکو)، قوتابخانه،
	پانه، پټکړاو ... هتد). (ب) له خستخانه نووادن:
	[<i>He was ~ted (to the hospital) yesterday.</i>]
	(۲) پښی چوونه‌وړه‌وه؛ دان؛ مافی چوونه‌وړه‌وه دان.

admittance

- (۲) ښکته‌دان؛ بواردان.
(۴) گرتن؛ جڼکه تياوونډه: (The theater ~s 200 persons.)
(۵) دان پيايان؛ پښتانه؛ چوڼه‌ښ:
- (She will never ~ that she is wrong.)
admittance (əd-mit'ns, ad-mit'ns), *n.* وهرگرتن (زانکو).
قوتايخانه، پانه... هتد. (۲) پښی چوڼه‌ښوونډه دان؛ چوڼه‌ښوونډه.
admittedly (əd-mit'id-li, ad-mit'id-li), *adv.* بڼ گومان؛
به پښتانه‌ی گشتی.
admix (ad-miks', əd-miks'), *v.t. & v.i.* ټيکه‌ل وکړدن؛
ټيکه‌ل وېون.
admixture (ad-miks'chēr, əd-miks'chēr), *n.* (۱) ټيکه‌لو؛
ناوښته؛ همه‌چېشن. (۲) شټيکه که دهرکښته شټيکی ترموه له‌گليدا ټيکه‌لو
دهکښت.
admonish (əd-mon'ish, ad-mon'ish), *v.t.* (۱) ورياکړدنډه؛
پښ ووتن. (۲) ته‌من‌کړدن؛ به‌سره‌داهن.
(۳) سرزنه‌نشت کړدن؛ چاړی سوړکړدنډه.
admonition (ad'mə-nish'ən), *n.* (۱) ورياکړدنډه؛ پښ ووتن.
(۲) ته‌من‌کړدن؛ ته‌من. (۳) سرزنه‌نشت کړدن؛ سرزنه‌نشت.
-admonitory (*adj.*).
adnoun (ad'noun'), *n.* ناوه‌لناوی وهک ناو به‌کاره‌ښتارو:
(the lame, the blind, the poor)
ado (ə-dō'), *n.* هراوړنه؛ سرقالی و جرجوړلی بڼ هو يا خوږايی.
adobe (ə-dō'bi), *n.* (۱) خشتی کال؛ خشتی قوږ.
(۲) خانووی قوږ؛ خانووی خشتی کال. (۳) قوږ يا گلی خشتی لې ډېروستکړاو.
adolescence (ad'l-es'ns), *n.* همرزه‌کاري؛ کاشی همرزه‌کاري.
-adolescence (*n.*).
adolescent (ad'l-es'nt), *adj.* همرزه‌کار.
adopt (ə-dopt'), *v.t.* (۱) هلگرتنډه (مندالی ساوا)؛ گرتنه‌خو (مندال)
يا گموره؛ به‌خپوکړدن: (to ~ a child).
(۲) وهرگرتن و کړدن به هی خو (بېروړ)، پښان: (to ~ an idea).
(۳) په‌سندکړدن (راپورت): (The committee ~ed the report.)
-adoptable (*adj.*); **adopter** (*n.*); **adoption** (*n.*).
(۱) تايه‌تی به مندال هلگرتنډه؛
هی وهرگرتن و کړدن به هی خو. (۲) له‌پښی مندال هلگرتنډه‌وه خزن.
adorable (ə-dōr'ə-b'l, ə-dōr'ə-b'l), *adj.* (۱) شايانی پهرستن و.
خوشويستنه؛ نه‌پهرسرتښ.
(۲) [Colloq.] جوان؛ جوانکيله؛ خنجيلانه: (an ~ child).
adoration (ad'ə-rā'shən), *n.* (۱) پهرستن.
(۲) خوشويستن و پښليگرتنیکي نورو: (to treat someone with ~).
adore (ə-dōr', ə-dōr'), *v.t.* (۱) پهرستن.
(۲) نورو پښليگرتن؛ نورو خوشويستن.
(۳) [Colloq.] بڼ شيت بڼ؛ نورو همزليگرتن.
adorn (ə-dōm'), *v.t.* پارازندنډه؛ نه‌خشاندن؛ جوان کړدن.
adornment (ə-dōm'mənt), *n.* (۱) پارازندنډه؛ جوان کړدن.
(۲) شتي جواښی پارازندنډه (وهک خشل، نه‌خش و ننگار... هتد).
adrenalin, adrenaline (ad-ren'al-in), *n.* ندرينالين؛ جوړه
هزمونیکه.
adrift (ə-drift'), *adv. & adj.* (۱) سهرناوکه‌وتو؛ بڼ له‌نگر.
(۲) وښ؛ بڼ ځامانج.
adroit (ə-droit'), *adj.* کارامه؛ زيرک؛ دانای کارزان.
adulate (aj'ə-lāt'), *v.t.* نورو پياهلدان؛ معرايی کړدن؛ شکوږيدان.
-adulator (*n.*).
adulation (aj'ə-lā'shən), *n.* پياهلدانی له‌پاده‌ده؛ معرايی.
adult (ə-dult', ad'ult), *adj.* (۱) همراش (مروغ)؛ بالغ.
(۲) تايه‌تی به مروغی همراش: (an ~ movie).

advent

- کسینکی همراش؛ پښگيشتو، يا گموره؛ مروغی همرزه‌سال يا گموره‌تر؛
بالغ.
adulterate (ə-dul'tēr-āt'), *v.t.* پوونکړدنډه؛ شل کړدنډه؛
خړاپ کړدن؛ ناپوخته‌کړدن: (to ~ milk with water).
adj. (۱) پوون کړاوه؛ ناپاسته‌کينه؛ ناپوخته.
(۲) داوښ پيس؛ زيناکمر.
(۱) پوونکړدنډه؛
خړاپ کړدن؛ ناپوخته‌کاري. (۲) شټيکی پوون کړاوه يا ناپوخته‌کړاو.
adulterer (ə-dul'tēr-ēr), *n.* داوښ پيس (پياوی ژندا)؛ زيناکمر.
adulteress (ə-dul'tēr-is, ə-dul'tris), *n.* زيناکمر (ژن)؛
داوښ پيس (ژنی مېرودان).
adulterous (ə-dul'tēr-əs), *adj.* زيناکمر؛ داوښ پيس (پياوی)؛
ژندا يا ژنی مېرودان).
adultery (ə-dul'tēr-i), *n.* داوښ پيسی (ژنی مېرودان يا پياوی
ژندا)؛ زينا؛ جوت پوونی همراش.
adulthood (ə-dult'hood), *n.* ته‌منی همرزه‌سال و به‌رو ژورو؛
ته‌منی همراشی.
adumbrate (ad-um'brāt, ad'əm-brāt'), *v.t.* (۱) نه‌خشمکيشان
به ناپوونی؛ وښکيشان. (۲) په‌ناستم دهرخستن.
(۳) پښيبينی کړدن؛ نوقلانه‌يدان.
-adumbration (*n.*).
advance (əd-vans', ad-vāns'), *v.t.* (۱) پښخستن؛ پهره‌پيدان.
(۲) پښنيارکړدن (۳) بايه‌خ پيدان. (۴) پښخستن کاشی پوودان
(۵) به‌رزه‌کړدنډه (پښه)؛ زيادکړدن. (۶) پښه‌کی پاره‌پيدان. (۷) قهرزپيدان.
(۱) بڼ پښه‌وه پوښتن: (The troops have not ~d.).
v.i. (۲) پښه‌کوتن؛ پهره‌سندن. (۳) په‌به‌رزه‌کړدنډه؛ به‌به‌روېون.
(۱) به‌رو پښه‌وه پوښتن؛ چوڼه‌پښه‌وه. (۲) پښه‌کوتن؛ پهره‌سندن.
(۳) نرخ زيادېون؛ بايه‌خ سندن؛ په‌به‌رزه‌کړدنډه.
(۴) پښه‌کی پاره‌ی پښه‌کی. (۵) قهرز.
(۶) (pl.), (~ to), خوږيدنه پښه‌وه؛ خو خوشويست کړدن:
(to make ~s to somebody)
adj. (۱) پښه‌نگ؛ به‌رايی: (~ guard).
(۲) له‌پښه‌وه؛ له‌پښدا؛ پښه‌کی: (~ information).
پښه‌کی؛ له‌پښه‌وه؛ له‌پښدا.
in advance,
advanced (əd-vans't, ad-vāns't), *adj.* (۱) پښه‌کوتو؛
(an ~ country)
(۲) پښه‌کوتوختوخوا: (an ~ idea).
(۳) پير؛ به‌سالداچو: (an ~ age).
(۴) به‌ر (خوږيدن): (~ studies).
پښه‌نگی له‌شکر.
advance guard,
advancement (əd-vans'mənt), *n.* (۱) پښه‌کوتن؛ پهره‌سندن.
پښخستن. (۲) په‌به‌رزی؛ په‌به‌رزه‌کړدنډه؛ به‌رزی؛ سهرکوتن.
advantage (əd-van'tij, ad-vān'tij), *n.* (۱) کله‌ک؛ سودا؛ قازانج.
(۲) باشتېوون له‌زالی: (to have an ~ over someone).
(۳) بارک يا پووداوښکی بهات.
(۴) يکه‌م خالی براوی یاری ته‌نس پاش به‌رامبه‌ريوون.
(روشي "deuce" بيبته).
v.t. کله‌ک پيدان؛ سود پښ به‌خشين.
have the advantage of, باشتېوون له‌به‌به‌روتر له‌زالتېوون له.
take advantage of, به‌کاره‌ښان بڼ سودو؛ نامانجی نابه‌جی خو؛
خه‌ل تاندن: (to take advantage of innocent people).
به‌باشی؛ به‌شيوه‌میک که سودی لې وهرگيرت.
to advantage, به‌کله‌ک؛ به‌سود؛ باشی.
advantageous (ad'vən-tā'jəs), *adj.* به‌نرخ.
advent (ad'vent), *n.* (۱) هاتن؛ گيشتن: (the ~ of Islam).

adventitious

- (۲) [A-]. چوار يک شهمه پيش کريسمس.
(۳) له دايکېوونې عيسا.
adventitious (ad'ven-tish'us), *adj.* (۱) نارنگماکې؛ دهرهکې.
(۲) له جنې نااسايېدا دهرديت (پرومکناسي): (~ leaves).
adventure (əd-ven'chēr), *n.* (۱) کردارې پر مهترسي.
(۲) سرکښنې؛ سرهېوې.
(۳) بهسرهاتنکې خوځ (بهتايبهتې دلداری يا گهشت).
v.t. & v.i. ويزان؛ پرکښي کردن.
adventurer (əd-ven'chēr-ēr), *n.* ۱. کهسکې سرکښ يا
چاونه ترس (۲) سهرمازي به کړي گروا (۳) کهسکې فېلېان؛ تله کهان.
adventuresome (əd-ven'chēr-səm), *adj.* =
adventurous (əd-ven'chēr-əs), *adj.* (۱) سرکښ؛ سرهېوې.
چاونه ترس (۲) پر مهترسي؛ مهترسيدار
adverb (ad'verb), *n.* ناوه لغزمان (پړزمان)؛ ناوه لکودار.
adverbial (ad-vür'bi-əl, ad-vür'byəl), *adj.* دهستوازمه که
لهرکې ناوه لغزمان دهپينيت (پړزمان)؛ تايبهتې به ناوه لغزمان (پړزمان).
adversary (ad'ver-ser'i), *n.* دوژمن؛ ناحن؛ دژکار.
adverse (əd-vürs', ad-vürs', ad'vers), *adj.* ۱. دژ ناحن.
(۲) حراپ؛ زيانبه خشي؛ ناپهسند: (to have an ~ effect).
adversity (əd-vür'sə-ti, ad-vür'sə-ti), *n.* لنقه ومان؛ نه هاتي؛
ناخوشي؛ کاره سات؛ تنگانه؛ پوژي پهبش.
advertise (ad'ver-tīz'), *v.t.* بلاکودنه ده (به راديو، تله فزيون،
پوژنامه... هتد)؛ پخش کردن؛ جارېان؛ ناشکراکردن؛ بانگ هاندان.
advertisement (ad'ver-tīz'mənt), *n.* ناگاداري؛ بلاکراوه؛
بلاونامه
advertiser (ad'ver-tīz'ēr), *n.* بلاکودنه ده؛ پخشکړ؛ جارېي.
advertising (ad'ver-tīz'ing), *n.* ۱. بلاکراوه؛ جارې ناگاداري.
(۲) بلاونامه گري
adj. تايبهتې به بلاکراوه يا بلاونامه گري.
advertize (ad'ver-tīz'), *v.t. & v.i.* = advertise.
advice (əd-vīs'), *n.* ناموژگاري؛ پهبند؛ بهسرهاداتن؛ تمين کردن؛
تمين
وا؛ باشه؛ وا چاکه؛ باش؛ چاک؛
پهسند؛ ديروست؛ بهجن.
-advisability (*n.*).
advise (əd-vīz'), *v.t. & v.i.* ناموژگاري کردن؛ تمين کردن؛ پين ووتن؛
بهسرهاداتن
advised (əd-vīzd'), *adj.* بيرې لي کراوه توه؛ دهسهنقهست.
advisedly (əd-vīz'id-li), *adv.* له نه ناجمي بيرليکودنه ده؛
به دهسهنقهست.
advisement (əd-vīz'mənt), *n.* بيرليکودنه ده يهکې قول؛
ليکولنه ده يهکې وورد.
take under advisement, نه باشي بيرليکودنه ده؛
بعوردي ليکولنه ده.
adviser, advisor (əd-vīz'ēr), *n.* ناموژگارکړ؛ پاويزکړ.
legal advisor, پاريزمر
advisory (əd-vī'zə-ri), *adj.* تايبهتې به ناموژگاري کردن؛
پاويزکاري. (an ~ board).
n. وورياکودنه ده يا ناگاداري يهک دهرباري ناوه هواو باري پنگاوبان
advocacy (əd'və-kə-si), *n.* لايه گرتن؛ داواکردن؛ خواست؛
بانگ بډ هاندان.
advocate (əd'və-kit), *n.* (۱) پاريزمر (دادگا).
(۲) لايهنگر؛ داواکړ؛ بانگ بډ ده: (an ~ of socialism).
v.t. لايه گرتن (بيرواوه)؛ پالېشتي کردن؛ داواکردن؛ بانگ بډ هاندان.

aesthetician

- advocator** (*n.*).
adz, adze (adz), *n.* تشوې.
egis, egis (ē'jis), *n.* (۱) قلفاني خودايانه (نفسانه ي پوانی).
(۲) پاريزگاري؛ پاراستن.
(۳) سرهېرشتي؛ ناموژگاري؛ چاوديزي؛ سایه.
aeolian harp, سنوونکي ژنداره که با ايې دمدات ناواري ليومديت.
acon, con (ē'an, ē'on), *n.* همتا همتا؛ کاتي پين پايان؛
هزاران سال.
-aeonian, eonian (*adj.*).
(۱) بهبادان (بو پاکودنه ده)؛ هواگزين.
(۲) نوکسجين تېکه؛ وگړدن به خوځين (له پړي همناسه دانه ده)
(۳) گاز کورنه ناوه ده (ناوې سوډه ديروستکودن).
aerator (ā'ēr-ā'tēr, ā'r-ā-tēr), *n.* (۱) ناميزي گاز کورنه ناوه ده.
(۲) ناميزي هواگزين.
acrial (ār'i-əl, ā-ēr'i-əl), *adj.* (۱) هوايي.
(۲) سووک وک هوا. (۳) خهپالي. (۴) بهر؛ ناسماني.
(۵) تايبهتې به فېوک يا فزين: (an ~ map).
(۶) له هوا؛ دهپويت له باتي خاک يا ناو (زينده ورناسي).
n. هوايي (راديو، تله فزيون) (هروها "antenna").
aerialist (ār'i-əl-ist, ā-ēr'i-əl-ist), *n.* تمناقبازي سر تهناف يا
چولاني هوايي.
aerial ladder, په پېژي بهرزي سر لوري ناگرکوژنده ده.
aerification (ār'ə-fi-kā'shən, ā-ēr-ā-fi-kā'shən), *n.* - (۱)
گزين بډ هوا يا گاز. (۲) بهبادان؛ هواگزين.
aerify (ā-ēr'ə-fī, ā'r-ā-fī), *v.t.* (۱) گزين بډ هوا يا گاز.
(۲) بهبادان (بو پاکودنه ده)؛ هواگزين.
aero (ār'ō, ā'ēr-ō), *adj.* تايبهتې به فزين يا فېوک.
aero- (ār'ō, ā'r-ā, ā'ēr-ō, ā-ēr-ā), (۱) هوا؛
تايبهتې به هوا (۲) تايبهتې به فېوک (۳) گاز؛ تايبهتې به گاز.
aerobatics (ār'ə-bat'iks, ā-ēr-ā-bat'iks), *n.pl.* نمايشي
تقله بازي فېوک.
aerodrome (ār'ə-drōm, ā-ēr-drōm), *n.* = airdrome.
aerodynamics (ār'ō-dī-nam'iks), *n.pl.* ديناميکي هوا؛
کاري هوا لهسر فزين.
acrogram (ār'ə-gram, ā'ēr-ā-gram), *n.* نامه ي هوايي.
aerology (ār'ol'ə-ji, ā-ēr-ol'ə-ji), *n.* زانستي ليکولنه ده ي هواو
فزين؛ هوازاني.
aerometer (ār'om'ə-tēr, ā-ēr-om'ə-tēr), *n.* پيوهرې قورسي و
چري هواو گاري تر (ناميز).
acronaut (ār'ə-nōt, ā'ēr-ā-nōt), *n.* فېوکوانی بالون؛
بالون ليخوب.
aeronautic (ār'ə-nō'tik, ā-ēr-ā-nō'tik), *adj.* (۱) تايبهتې به
زانستي فزين. (۲) تايبهتې به فېوکوانی بالون؛ تايبهتې به بالونوان.
aeronautics (ār'ə-nō'tiks, ā-ēr-ā-nō'tiks), *n.pl.* زانستي -
فزين؛ فزين و فېوکوانی.
acroplane (ār'ə-plān, ā-ēr-ā-plān), *n.* فېوک.
aerospace (ār'ə-spās), *n.* (۱) بهرکبابي زهوي و ناسماني دهره ده.
زهوي و پوژ و ناسماني سهروي؛ ناسماني زهوي و ناسماني دهره ده.
(۲) تمکولنجياي فزين له ناو چانده ده.
aerostat (ār'ə-stat, ā'ēr-ā-stat), *n.* بالون؛ کهشتي هوايي.
aesthete, esthete (es'thēt), *n.* جواني پهرست؛ جواني زان.
aesthetic, esthetic (es-thet'ik), *adj.* تايبهتې به جواني زاني؛
تايبهتې به جواني پهروهي؛ جواني.
-aesthetically; esthetically (*adv.*).
aesthetician, esthetician (es'thə-tish'ən), *n.* جواني زان؛

aestheticism (es-thet'ə-siz'm), *n.* زانا يا هونرمه‌ندی جوانی (۱) جوانی زانی له هونهره (۲) جوانی پهرستی؛ هونهری جوانی پهرموری
aesthetics, esthetics (es-thet'iks), *n.pl.* جوانی زانی؛
 لیکزنه‌یه‌ی جوانی له هونهره.

aether (ē'thēr), *n.* = ether.

aethereal (i-thēr'i-əl), *adj.* = ethereal.

afar (ə-fār'), *adv.* له‌دوره‌وه؛ دور.

afear, afeared (ə-fêrd'), *adj.* [Archaic or Dial.] ترساو.

affability (af'ə-bil'ə-ti), *n.* پوو‌خوشتی؛ ناسکی.

affable (af'ə-b'l), *adj.* پوو‌خوشت؛ ناسک.

affably (af'ə-bli), *adv.* به‌پوو‌خوشتی؛ به‌خوشتی؛ به‌ناسکی.

(to behave ~)

affair (ə-fâr'), *n.* (۱) کار؛ نیش؛ فرمان.

(۲) (pl.) کاروبار؛ کاروباری بازوگانی. (۳) مه‌سه‌له؛ شت؛ پووداو.

(۴) دلداری؛ ده‌ست تیکه‌لاکردنی ژنو پیاویک: (a love ~).

affect (ə-fekt'), *v.t.* کارتیکردن؛ کارکردنه‌سه‌را؛ گۆزین.

n. (۱) [Obs.] ئاره‌زو؛ مه‌یل.

(۲) (۱) هه‌ست. (ب) هه‌ست بزۆینه‌را؛ بزۆینه‌ر.

affect (ə-fekt'), *v.t.* (۱) هه‌زینکردن؛ به‌دل بوون (شتومه‌ک)

(۲) وا درخستن؛ هه‌لو‌نستی درۆنه‌ نواردن.

(He ~ed indifference to their teasing.)

affectation (af'ek-tā'shən), *n.* (۱) وانیشاندان؛ وا درخستن؛

خۆواندن؛ خۆبادان؛ پۆز. (۲) خۆ ته‌سک کردنه‌وه؛ نازکردن؛ ناز.

affected (ə-fek'tid), *adj.* بروک‌ه‌ش؛ درۆ (په‌موشت)؛ پۆزینده‌ر.

affected (ə-fek'tid), *adj.* (۱) توش بوو (نه‌خوشتی).

(۲) کارلێک‌راو؛ کارتی‌کراو. (۳) هه‌ست بزوا؛ هه‌ست جوو‌لێ‌نراو.

affection (ə-fek'shən), *n.* (۱) مه‌یل

(۲) خۆشه‌ویستی؛ هه‌ستی ناسک؛ هه‌ستی گهرم

(۳) نه‌خوشتی. (۴) تاییه‌خۆ.

affectionate (ə-fek'shən-it), *adj.* ناسک هه‌ست؛ دل نه‌رم؛

به‌مه‌زه‌یی؛ مه‌یهره‌بان: (an ~ person).

-affectionately (*adv.*).

affective (ə-fek'tiv), *adj.* (۱) هه‌ستی؛ تاییه‌یی به‌هه‌ست.

(۲) هه‌ست جوو‌لێ‌نهر.

affidavit (af'ə-dā'vit), *n.* شایه‌تنامه‌ی سوێند لاسه‌ر خورا؛

سوێندنامه.

affiliate (ə-fil'i-āt'), *v.t.* (۱) گرتنه‌خۆ؛ وهرگرتن به‌ئendam.

(۲) خۆ پێوه‌به‌ستن؛ پێوه‌ندی گرتن له‌گه‌ن:

(to ~ oneself with an organization)

(۳) بۆ پێنج و بناوان گه‌ران (زمان، مۆڤ).

v.t.

خۆ پێوه‌به‌ستن؛ چوونه‌ ئاو؛ بوون به‌ئendam.

n.

ئendam (مۆڤ، کۆمه‌له)؛ لێ.

affiliation (ə-fil'i-ā'shən), *n.* پێوه‌ندی (کۆمه‌له، حیزب، یانه)؛

ئendam‌یی: (He has no party ~).

affinity (ə-fin'ə-ti), *n.* (۱) خه‌مه‌یه‌تی (له‌پێی ژننه‌یان و شووکردن)

(۲) پێوه‌ندی. (۳) له‌یه‌چوون؛ چوونه‌یه‌کی.

(۴) خۆشه‌ویستی؛ هاو‌هه‌ستی؛ هۆگری.

affirm (ə-fürm'), *v.t.* (۱) پێ لێنان؛ شایه‌تی دان؛ لاسه‌ر سووریبوون.

(۲) چه‌سپاندن؛ دووپاتکردنه‌وه؛ په‌سه‌ندکردن.

v.t.

پێ لێنان؛ شایه‌تی دان؛ لاسه‌ر سووریبوون.

affirmation (af'ēr-mā'shən), *n.* (۱) چه‌سپاندن؛ په‌سه‌ندکردن؛

دووپاتکردنه‌وه. (۲) شایه‌تی.

affirmative (ə-für'mə-tiv), *adj. & n.* په‌زامه‌ندی نوواندن؛

به‌لێ.

answer in the affirmative,

په‌زامه‌ندی پێشان‌دان؛ قایل بوون؛

وه‌لام دانوه به‌به‌لێ.

affix (ə-fiks'), *v.t.*

(۱) پێوه‌نان؛ خستنه‌سه‌را؛ پێوه‌به‌ستن.

(۲) کردن به‌پاشکۆ

n. (۱) پاشکۆ. (۲) پێشگر، پاشگر، یا ئاوه‌ند (پۆزمان).

afflict (ə-flikt'), *v.t.*

تووشی ناخوشتی و نازار کردن؛ خه‌مو خه‌فت

پێدان؛ سوێ کردن به‌لدا؛ جه‌رگ بێژن؛ دووچاربوون.

affliction (ə-flik'shən), *n.*

نیش و نازار؛ ناخوشتی؛ کاره‌سات؛

خه‌مو خه‌فت؛ نه‌خوشتی.

afflicted (ə-flik'tid), *adj.*

نه‌خوشت؛ تووش بوو؛ کاره‌سات‌بار.

affluence (af'lōō-əns), *n.*

(۱) زۆروزه‌به‌یه‌ی؛ فره‌یی؛ بێ شوماری.

(۲) ده‌وله‌مه‌ندی؛ خۆش گۆزه‌رانی؛ تێروته‌سه‌لی.

(۳) بۆ چوون؛ بۆ هاتن؛ چوونه‌ ئاو.

affluent (af'lōō-ənt), *adj.*

(۱) ده‌وله‌مه‌ند؛ خۆش گۆزه‌ران.

(۲) فره‌؛ زۆروزه‌به‌یه‌ی؛ بێ شومار.

afflux (af'luk's), *n.*

بۆ چوون؛ بۆ پێ‌یشتن.

(an ~ of blood to the head)

(۱) توانای کرین بوون؛ پاره‌هه‌بوون

(بۆ کرین)؛ ده‌ست بۆژن: (Can you ~ to buy a house?)

(۲) توانین؛ بۆ لوان؛ بۆ ده‌ست دان: (I can ~ to speak frankly.)

(۳) پێدان: (Music ~s her pleasure.)

affranchise (ə-fran'chiz'), *v.t.*

نازارکردن؛ سه‌ره‌به‌ستی پێدان؛

به‌ره‌لاکردن.

affray (ə-frā'), *n.*

مشتموهر؛ شه‌ه؛ شه‌ه‌قه‌سه؛ ده‌مه‌قانی.

affricate (af'ri-kit), *n.*

ده‌نگێک که‌ پێداوه‌یه‌ت له‌ وه‌ستانی ها‌تو‌جۆی

هه‌وا له‌ ده‌مدار به‌ره‌لاکردنی به‌کتویری له‌کاتی پرته‌کردنی ده‌نگی وه‌:

"چ" یا "ج" له‌ ووشه‌ی وه‌: church, clutch, judge. (ده‌نگناسی).

-affricative (*n. & adj.*).

affright (ə-frīt'), *v.t.* [Archaic]

ترساندن؛ تۆقاندن.

n. [Archaic].

ترس.

affront (ə-frunt'), *v.t.*

(۱) به‌ سووک سه‌یرکردن؛ سووک کردن؛

شکاندن. (۲) به‌ره‌نگاریبوون؛ به‌ره‌ر بوو وه‌ستان؛ ئی هه‌لگه‌رانه‌وه

n.

به‌ سووک سه‌یرکردن؛ شکاندن.

Afghan (af'gan, af'gan), *n.*

(۱) هه‌فغانی؛ هه‌فغانستانی؛

هاو‌لاتی‌یه‌کی هه‌فغانستان. (۲) زمانی هه‌فغانی.

(۳) جوهره‌ سه‌نگینی بالابه‌زی تیسک درۆی باریکه‌له‌ی سه‌ر باریکه‌.

(۴) [a-]، به‌تانی‌یه‌ک یا ده‌ستمالیکی خوری به‌ ده‌ست چنراو.

afield (ə-fēld'), *adv.*

(۱) دوور؛ دوور له‌ مال؛ دوور له‌ ده‌وری‌یه‌ی خۆ.

(Don't go too far ~; there will be a storm soon.)

(۲) بۆ کێنگه‌؛ له‌ کێنگه‌؛ بۆ ده‌شت.

afire (ə-fīr'), *adv. & adj.*

سووتاو؛ گرگر‌توو؛ ئاگر‌گرتوو.

aflame (ə-flām'), *adv. & adj.*

سووتاو؛ گرگر‌توو؛ ئاگر‌گرتوو.

afloat (ə-flōt'), *adj.*

(۱) سه‌ر‌ئاو‌گرتوو؛ به‌سه‌ر ئاوه‌وه‌یه‌.

(۲) له‌ئاو کهمشتیدا؛ له‌ ده‌ریادا. (۳) به‌ ئاو دا‌پۆ‌شراو (زه‌مینه‌ی که‌شتی).

(۴) ئه‌سوو‌پێ‌ته‌وه‌ به‌بێ مه‌به‌ست. (۵) به‌هه‌واوه‌یه‌.

(۶) بلاو (قار، روت‌ووات): (a rumor is ~).

keep afloat,

(۱) به‌سه‌ر ئاوه‌وه‌ مه‌نه‌وه؛ ئوقوم نه‌بوون.

(۲) قه‌رز نه‌بوون؛ توانای دانوه‌ی هه‌موو قه‌رزێک هه‌بوون.

afoot (ə-foot'), *adv. & adj.*

(۱) به‌پێ.

(۲) خه‌ریکه‌ ده‌کرتن یا پوودات؛ له‌ سازکردنایه‌:

(Something is ~; There was mischief ~).

afore (ə-fōr', ə-för'), *adv., prep., conj.*

له‌پێشه‌وه‌؛ له‌وه‌پێش؛

له‌مه‌وپێش.

aforementioned (ə-fōr'men'shənd, ə-för'men'shənd)

, adj.

له‌مه‌وپێش؛ باس‌کراو؛ له‌وه‌پێش ئاو‌یراو.

aforesaid

aforesaid (ə-fôr'sed, ə-för'sed), *adj.* له‌موریش باسکراو
له‌موریش تاویراو.

aforethought (ə-fôr'thôt, ə-för'thôt), *adj.* له‌پیشدا بیری
لینکراوه‌توره یا ائی کۆنراوه‌توره؛ پیشمکی نه‌خشه بۆ کیشراو.

afoul (ə-foul), *adv. & adj.* له‌تنگ‌چاله‌مه‌دا؛ له‌گۆبه‌نگ‌کیدا؛
له‌نالۆزی‌یه‌کدا.

run (or fall) afoul of, توش بوون؛ تیره‌گلان؛ بیه‌ک‌دادان.
afraid (ə-fräd'), *adj.* (١) ترساو؛ سلکەر؛ نه‌ترسن.

(٢) بده‌اخوره؛ بپور: (I am ~ I can't go.)

afresh (ə-fresh'), *adv.* سه‌ره‌نوئ؛ له‌سه‌روه؛ له‌نووکوه.

African (af'ri-kən), *adj.* (١) نه‌فریقی (گهل، زمان، کلتور).

(٢) ره‌ش؛ قوله‌په‌ش.

Afrikaner (af'ri-kä'nēr), *n.* هارولا‌تی‌یه‌کی نه‌فریقای باشووری

به‌بنه‌چه نه‌یورپایی.

Afro-American (af'rō-ə-mēr'ə-kən), *adj.* تایه‌تی به

قوله‌ره‌شی نه‌مهریکای به‌بنه‌چه نه‌فریقای.

n. قوله‌ره‌شیک نه‌مهریکای به‌بنه‌چه نه‌فریقای.

aft (aft, äft), *adj. & adv.* له‌به‌شی دواوه‌ی کشتیدا؛

پشنه‌وه‌ی کشتی.

after (af'tēr, äf'tēr), *adv.* له‌پاش؛ له‌پاشدا؛ له‌دوایدا؛ له‌دواتر.

prep. (١) له‌دواوه؛ له‌پاش؛ له‌پاشدا؛ له‌دوای. (٢) به‌دوادا گه‌ران.

(٣) له‌دوای (کات)؛ دواتر له. (٤) به‌مۆی؛ پاش. (٥) هه‌رچنده؛ له‌گه‌ل نه‌مه‌شدا.

(٦) له‌خوار (په، گرنگی) (٧) به‌ناوی: (a child named ~ Lincoln).

(٨) وه‌ک؛ له‌سه‌ر شینۆزی: (a novel ~ Dickens' style).

(٩) له‌بایه‌ت؛ ده‌رباره‌ی: (She asked ~ you.)

conj. له‌دوای؛ له‌پاش؛ دواتر.

adj. (١) له‌دوایدا؛ له‌دوای نه‌وه؛ له‌پاش نه‌وه (٢) له‌پشته‌وه‌ی کشتی‌یه‌ک.

after a fashion, به‌باشی نا؛ نه‌ه‌ختیک به‌خرابی؛ هه‌ر به‌ناو.

after all, (١) له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا. (٢) له‌هه‌ره‌ دوایدا.

after you! فه‌رمو له‌پیشه‌وه‌ بۆ! (چوونه‌ژوره‌وه له‌ده‌رگایه‌که‌وه).

be after, به‌دوادا گه‌ران؛ بۆ گه‌ران.

look after, جاودیری کردن؛ ناگاداری کردن؛

(Who will look after the children?)

take after, لێچوون؛ لێکردن؛ وه‌ک کسێک وابوون؛

(He takes after his father.)

afterbirth (af'tēr-bürth, äf'tēr-bürth), *n.* (١) ناوک به‌ندو

وینلاش (که له‌کاتی مندالبووندا دینه‌ده‌روه). (٢) مندالێکه که له‌دوای

مردنی باوکی یا دوا وه‌سته‌تنامه‌ی له‌دایک ده‌بێت.

aftereffect (af'tēr-ə-fekt, äf'tēr-ə-fekt), *n.* دوا نه‌تجام؛

نه‌تجام.

afterlife (af'tēr-lif, äf'tēr-lif), *n.* بۆژی قیامه‌ت؛ پیری.

aftermath (af'tēr-math, äf'tēr-math), *n.* (١) نه‌تجام-

(به‌تایه‌تی ناخۆش)؛ نه‌تجامی کار: (Misery is often an ~ of war.)

(٢) له‌دوای؛ یه‌کسه‌ر له‌دوای: (in the ~ of the war).

(٣) گه‌زه‌گیای دووه‌می وه‌زێک که پاش یه‌که‌م دورینه‌وه سه‌ره‌نده‌دا‌توره.

aftermost (af'tēr-mōst, äf'tēr-mōst), *adj.* دواترین؛ دوا

هه‌ره‌ دوا

afternoon (af'tēr-nōn, äf'tēr-nōn), *n.* پاش نیوه‌بۆ؛

شواره

adj. پاش نیوه‌بۆ؛ شواره؛ تایه‌تی به‌پاش نیوه‌بۆ.

afterpains (af'tēr-pānz, äf'tēr-pānz), *n.* نیش و نازار یا

ژانی دواي مندالبوون.

aftertaste (af'tēr-tāst, äf'tēr-tāst), *n.* (١) تام یا چۆنی له‌ناو

ده‌مدا ماوه (خواردن یا خواره‌نمه‌وه). (٢) هه‌ستی دواي به‌سه‌ره‌هاتنێک

afterthought (af'tēr-thôt, äf'tēr-thôt), *n.* بیرێک که ده‌ره‌گ

agent

به‌هێشکدا دیت؛ تییینی یا پوونکردنه‌وه‌یه‌کی ده‌ره‌گ؛ پاش بیری.
aftertime (af'tēr-tīm, äf'tēr-tīm), *n.* دواپۆش.

afterward (af'tēr-wērd, äf'tēr-wērd), *adv.* له‌دوایدا؛

له‌پاشدا؛ دواي نه‌وه؛ پاشان.

afterwards (af'tēr-wērdz, äf'tēr-wērdz), *adv.* =

afterward.

again (ə-gen', ə-gān'), *adv.* (١) دووباره؛ دیسانه‌وه؛ سه‌ره‌نوئ؛

جاریکی تر. (٢) له‌سه‌روو له‌وه‌یشه‌وه؛ زیاد له‌وه‌یش.

(٣) له‌سه‌ریکی تهره‌وه؛ له‌لایمکی تهره‌وه.

again and again, جار له‌دوای جار؛ گه‌لێک جار.

as much again, دوو له‌وه‌نده؛ دوو قات؛ له‌وه‌نده‌ی تریش.

against (ə-genst', ə-gānst'), *prep.* - (to fight ~ evil).

(٢) په‌؛ پیدای: (Throw the ball ~ the wall.)

(٣) به‌پێچه‌واهی: (to drive ~ the traffic).

(٤) په‌قه‌دا به‌سه‌ر: (He leaned ~ the tree.)

(٥) به‌رامبه‌ر؛ به‌ته‌نیش: (dark colors ~ a fair skin).

(٦) له‌به‌ر؛ بۆ ته‌نگانه: (food stored ~ winter).

(٧) دژ؛ خۆپاراستن له: (protection ~ the cold).

(٨) له‌سه‌ر؛ له‌سه‌ر حسابی: (draw a check ~ one's bank balance).

(٩) به‌رامبه‌ر؛ نزیک

agape (ə-gāp'), *adv. & adj.* (١) واق و ویرماو؛ سه‌رسووړماو.

(٢) داچه‌قیو (ده‌م)؛ داچه‌قاو؛ کراوه.

agape (ā'gā-pā, ag'ā-pē'), *n.* (١) شینۆ یا جه‌ژنی کۆنی خاچ-

په‌سته‌گان. (٢) خۆشه‌ویستی خودا بۆ ئاده‌میزاد؛ خۆشه‌ویستی خودایی

agate (ag'it, ag'et), *n.* (١) جۆره‌ به‌ردنیکي به‌نرخه.

(٢) که‌سیکی بچکۆله. (٣) تییی بچوک (چاپه‌مه‌نی).

age (āj), *n.* (١) ته‌مه‌ن

(٢) (of ~), ته‌مه‌نی هه‌راشی یا پێکه‌یشتن:

(A man comes of ~ at twenty-one.)

(٣) قوناغینکی ژبان. (٤) پیری.

(٥) به‌ره؛ پشت. (٦) چه‌رخ.

(٧) [Colloq.], [pl.], ماومه‌یکی دوورودرێژ؛ کاتنکی زۆر.

v.i. پیربوون؛ به‌ساندا چوون؛ گه‌وره‌بوون.

v.t. پیرکردن.

come of age, هه‌راش بوون؛ گه‌یشتنه‌ ته‌مه‌نی هه‌ژده یا بیست‌وه‌یه‌ک سالی.

under age, مندال؛ هه‌ژده له‌خوار ته‌مه‌نی هه‌ژده سانی‌یه‌وه.

aged (ā'jīd), *adj.* (١) پیر؛ کۆن.

(٢) ته‌مه‌نی نه‌وه‌نده‌یه: (~ five years).

the aged, که‌سانی پیری به‌سانداچوو؛ پیره‌گان؛ پیران.

ageless (āj'lis), *adj.* (١) هه‌رگیز پیر نابێت؛ هه‌میشه‌ گه‌نج.

(٢) هه‌میشه‌یی؛ هه‌تاهه‌تایی.

agelong (āj'lōn, āj'lon), *adj.* (١) درێژخایه‌ن.

(٢) هه‌میشه‌یی؛ هه‌تاهه‌تایی.

agency (ā'jən-si), *n.* (١) هێژ؛ وژه.

(٢) هۆ: (He got a job through the ~ of friends.)

(٣) نوێنه‌ری (کاروبار، کۆمپانیای) بریکاری؛ جێگری:

(The company has ~ies all over the world.)

(٤) به‌ره‌گای ده‌زگایه‌کی بریکاری.

(٥) ئازانس (ده‌نگوباس).

(٦) ده‌زگای میری یا میلی.

agenda (ə-jen'də), *n.pl.* به‌رنامه؛ کارنامه؛ لیسته‌ی کار.

agent (ā'jənt), *n.* (١) کارکەر؛ بکه‌ر.

(٢) ماده‌: (a chemical ~).

(٣) نوێنه‌ر؛ ده‌لال؛ بریکار: (an insurance ~).

(٤) به‌کرێ گه‌راو؛ نوکەر؛ کلک. (٥) هۆ.

agro -

شارەزا لە کاروباری کشتوکاڤیدا (۲) کشتیار؛ وەرزی؛ جوتیار.
agro- (ag'rō), پشنگرنگ بەمانای: کنگە؛ زەوی؛ خاک
agrology (ə-grol'ə-ji), *n.* زانستی خاڵو پیموێندی بە بەرھەمی کشتوکاڤییمەر

agronomic (ag'rə-nom'ik), *adj.* کشتوکاڤی
-agronomical (*adj.*).

agronomics (ag'rə-nom'iks), *n.pl.* = **agronomy**.
agronomist (ə-gron'ə-mist), *n.* ئەندازیاری کشتوکاڤی

agronomy (ə-gron'ə-mi), *n.* پشپۆری کشتوکاڤی
 زانستی کشتوکاڤی

aground (ə-ground'), *adv. & adj.* ئەسەزایی کشتوکاڤی
 بە زەویدا سرازو پەککەوتو

(*The ship ran ~ during the storm.*)
ague (ā'gū), *n.* کەشتی. بەلەم: (The ship ran ~ during the storm.)
 لێز؛ لەزۆتا؛ مەلاریا

ah (ä, ô), *interj.* ئاە؛ ئاخ؛ ئای؛ ئی؛ ئۆ؛ ئی؛ گیان؛

aha (ä-hä'), *interj.* ئەھا؛ ووتە یا دەنگیکە پەزامەندی، خۆشی،
 ھەستی سەرکەوتن و زالی، یا لاقرتێ دەردەبرێت.

ahead (ə-hed'), *adv. & adj.* (۱) لەپێش؛ لەپێشەوە؛ لەبەردەم:
 (He was ~ of the others.)

۲. بۆ پێشەوە؛ بەرەم پێشەوە: (Go ~.)
 ۳. پێش کاتی خۆی؛ زوو؛ زووتر: (We arrived one day ~ of time.)

ahead of, لەپێش؛ لەپێشتەر؛ لەپێشەمەر.

be ahead, [Colloq.], برێنەر؛ سەرکەوتن

get ahead, پشکەوتن؛ پلە و پایە بەرزبوونەر

get ahead of, بۆپێدان؛ پێشکەوتن.

ahem (ə-hem'), *interj.* ئەم؛ دەنگی کۆکە یا قورگ پاکردنەر (بۆ)
 سەرنج ڕاکێشان، ووریاردنەر، یا گومان دەربڕین

ahorse (ə-hôrs'), *adv. & adj.* بە سواری ئەسپ.

aid (ād), *v.t. & v.i.* یارمەتیدان؛ فریاکەوتن؛ دەستگیرایی کردن

aid (ād), *n.* (۱) یارمەتی؛ فریاگوزاری؛ دەستگیرایی

۲. یاریدەدەر؛ یارمەتیدەر (۲) یارەر (سوپا).

aide (ād), *n.* یارەر (سوپا)؛ یاریدەدەر.

aigrette, aigret (ā'gret, ā-gret'), *n.* (۱) شاھۆی سپی.

۳. پەڕیکی جوانە بۆ سەری ئافرەت

ail (āl), *v.t.* تووشی ئیش و ئازار کردن؛ تووشی دەردەسەری کردن؛

تارار پێدان: (What ~s him?)

v.i. ئیش و ئازار ھەبوون؛ نەخۆش بوون.

ailanthus (ā-lan'thəs), *n.* دارە ئاسمانی؛ درەختیکی بەرزێ گەلا

ئووک ئێزی گول بۆگەنی ئاسیایییە بۆ سیبەرەکە دەروێژێت.

ھەرۆما پێشی دەروێژێت "tree of heaven" ()

نەخۆش؛ دەردەدار؛ کەفتەکار؛ ئاساغ:

ailing (āl'in), *adj.*

(*an ~ person, economy, etc.*)

ailment (āl'mənt), *n.* نەخۆشی؛ دەرد؛ ئاساغی.

aim (ām), *v.i. & v.t.* (۱) نیشان گرتن؛ تێگرتن؛ شت لێگرتن؛

ئاراستەکردن (چەك، پەختە، توانج).

(۲) ئامانج وای بوون؛ نیاز وای بوون؛ ئاراستەکردن (ھەرل، گۆشش، خەبات):

(*We are ~ing at full victory.*)

n. (۱) ئامانج؛ ھیوا؛ مەبەست؛ نیاز. (۲) نیشان.

(۳) نیشان گرتن؛ ئاراستەکردن (۴) [Obs.]. پەمەل لێدان.

نیشان گرتن؛ ئاراستەکردن (چەك، توانج)

وێل؛ ئین ئامانج: (*an ~ person*).

aimless (ām'lis), *adj.*

-aimlessly (*adv.*); **aimlessness** (*n.*).

ain't (ānt), [Colloq.], = **am not, is not, are not, has not.**

have not, etc.

air (ār), *n.* (۱) ھەوا (۲) ئاسمان (۳) با؛ سروە؛ سۆزە.

airing

(۴) ھۆکەش؛ ھەستی لەپوو: (*An ~ of luxury fills the room.*)

(۵) ھۆخسار؛ شێوێ ھەلسان و دانیشتن: (*He has an ~ of dignity.*)

(۶) (*pl.*), فیزا؛ کەشخە؛ کەش و فاش؛ خۆنواندن. (۷) ھێروا؛ دەربڕین.

(۸) ئاواز. (۹) ماددەێ نەسیری دەنگ گۆژەرەمەر (رادییۆ، تەلەفزیۆن)

adj. تاییبەتی بە فزۆکە تاییبەتی بە ھیزی ئاسمانی: (*~ power*).

v.t. (۱) بەبادان؛ ھەلخستن لەبەر بادا.

(۲) دەربڕین (ھێروا، ھەر، سکاڵا)؛ ھۆکردنەر:

(*to ~ one's opinions, grievances, etc.*)

v.i. با لێدان و ھۆشک بوونەر یا ساردبوونەر.

give oneself airs, خۆشکەردنەر؛ خۆنواندن؛ پۆلێدان.

in the air, (۱) ھۆ (قو). (۲) نەپراوەتەر؛ بە لایەکا نەکەوتەر.

on the air, ھۆدەکا تەر (موزۆ لاسەر رادیۆ یا تەلەفزیۆن)؛ ھۆدەکەرتەر

put on airs, خۆشکەردنەر؛ پۆلێدان؛ خۆدەرختن.

up in the air, (۱) نەپراوەتەر؛ بە لایەکا نەکەوتەر.

(۲) [Colloq.], تۆرەر؛ پەست؛ ھەلچو.

زۆر لە خۆشیدا بوون؛ لە گەشکەدا بوون.

walk on air, بنگەێ ھیزی ئاسمانی؛ فزۆکەخانەێ سەربازی.

air base, ھەوادانی ماسی؛ کیسەێ ھەوا.

air bladder, بە ھەوادا؛ بە ھەوا یا فزۆکە گۆژەرە:

air-borne (ār'bōrn'), *adj.* (*~ bacteria; ~ troops*)

air castle, خەیاں ھۆی؛ دالغە؛ زێخەر.

air cell, بۆشاییەکی پەر لە ھەوا

air coach, تکتی ھەیزان (فزۆکە).

air-condition (ār'kən-dish'an), *v.t.* ھەوا ساردکردن؛

ھەوا فێنک کردنەر؛ ھەوا گۆژین.

air-conditioned (ār'kən-dish'ənd), *adj.* ھەواکەێ فێنک-

کراوەتەر یا ساردکراوەتەر: (*an ~ house, car, etc.*)

air-conditioner (ār'kən-dish'an-ər), *n.* ئامێری ھەوا فێنک-

کەرەر؛ ھەوا ساردکەر؛ باخۆشکەر.

air-conditioning, ھەوا ساردکردن یا فێنک کردنەر؛

ھەوا سازکردن یا گۆژین.

aircraft (ār'kraft', ār'kräft'), *n. sing & pl.* فزۆکە (ھەرۆما)

ئێلیکۆپتەر و ئالۆنیش دەگرتەر.

aircraft carrier, فزۆکەھێگر؛ کەشتیەکی گەرمەر بۆ ھەلسان و

نیشقەنەر فزۆکەێ چەنگ لە دەریادا.

air crew, دەستەێ کارگەرانی ئاو فزۆکە.

air cushion, (۱) کوشن یا دۆشەکێکی فووتیکراو.

(۲) ئیسپرنگی ھەوایی.

airdrome (ār'drōm'), *n.* [Chiefly British], (۱) فزۆکەخانە

(۲) گەراجی فزۆکەخانە.

air-drop (ār'drəp), *n.* ئازووقە و سەرباز خستە خوارەرە لە فزۆکەرە

بە پەرەشوو.

air-dry (ār'drī'), *v.t.* ھۆشک کردنەر بە ھەوا.

adj. ھۆشکەرەبوو؛ ھۆشک زۆر ھۆشک.

(۱) فزۆکە (بەتاییبەتی ھی سوپا).

(۲) شێوێ ھەلسان و نیشقەنەر فزۆکە لە فزۆکەخانەدا

گەلە فزۆکە (بەتاییبەتی ھی سوپا).

air fleet, ھۆی یاریدەدەری فزۆن (وێک) ئال و پەروانەێ

فزۆکە.

air force, ھیزی ئاسمانی؛ ئیرو یا ھیزی ھەوایی.

airily (ār'ə-li), *adv.* بەخۆشی؛ بەکەیفەر؛ بەناسکی؛ بەسووکی؛

بەھێوایی.

airiness (ār'i-nis), *n.* (۱) پەروون لە ھەوای پاک.

(۲) ھۆخۆشی؛ کەیف خۆشی.

(۳) خستەبەر با؛ بەبادان یا ھەلخستن بۆ ھۆشک-

airless

- سونه ۲۰ (un ~ of ideas) دهربرین: بلاوکرډنهوه.
- (۲) بای بالی خو دان؛ پیاسه؛ گشت (به پن یا لوتومبیل).
- airless** (âr'lis), *adj.* (۱) بن هوا؛ بن هوای پاک.
- (۲) بن با؛ کشومات.
- air letter**, نامی هوایی.
- air lift**, گواستنهدی سربازو شتومک به فرژکه (به تاییهتی که نهگر ږنګه زه مینې گراښت).
- air line**, (۱) ږنګه راسته خو؛ نږیکترین ږنګه له نیوان دور شویندا.
- (۲) ږنګه ناسمانی؛ هیلې ناسمانی
- (۳) هاتوچوی هوایی یا ناسمانی؛ کومپانیای هاتوچوی ناسمانی؛ کومپانیای فرین
- airliner** (âr'lin'ēr), *n.* فرژکه ږنډوران؛ فرژکه ګه شتیاری.
- air mail**, پوستی هوایی.
- airmail** (âr'māl'), *v.t.* پوسته ناردن به ږنګه ناسمانییدا.
- airman** (âr'møn), *n.* (۱) فرژکه چی؛ فرژکه وان
- (۲) سربازنکی هیلې ناسمانی له مریکا (پیاو یا ژن).
- airminded** (âr'mîn'did), *adj.* شاهزادو حدزکه له فرژکه و فرین و فرژکه وانی.
- air passage**, (۱) راپه وی هاتوچوی هوا؛ راپه وی هوایی.
- (۲) هوا لښوون؛ دلزپه وی هوا؛ (۳) ګه شتیکی هوایی یا ناسمانی.
- airplane** (âr'plân'), *n.* فرژکه.
- airport** (âr'pôt'), *n.* فرژکه خانه؛ فرګه
- air pressure**, پالپه ستوی هوا؛ تلووژی هوای په ستراو.
- airproof** (âr'prōōf'), *adj.* هواپر؛ بابر؛ کونر؛ بانه کنش
- v.t.* هواپرکردن؛ بابرکردن
- air raid**, میری ناسمانی به بومباران؛ بومباران.
- air-raid shelter**, په ناګای بومباران
- air shaft**, باکنش؛ لوله وی ستوونی هواپر بومباران له تونیل و کانی ژنر ویدا
- airship** (âr'ship'), *n.* بالون
- airsick** (âr'sik'), *adj.* کینرو دل تیکه له تلووی ناو فرژکه
- airsickness** (*n.*). فرګه ی بچورکی سهرده می؛
- airstrip** (âr'strip'), *n.* شونې هلسان و نیشتنه وی سهرده می فرژکه.
- airtight** (âr'tīt'), *adj.* Also wind-tight, هواپر؛ بابر؛ کونر؛ باه کنش.
- air valve**, دهمه وانی ږنګه وی هاتوچوی هوا
- airway** (âr'wā'), *n.* (۱) راپه وی لوله وی هواپر بومباران له تونیل و کانی ژنر ویدا. (۲) هیلې ناسمانی؛ ږنګه ناسمانی.
- the airways**, بلاوکرډنهوه به رادیو تله فزیو؛ رادیو تله فزیو.
- airworthy** (âr'wūr'thi), *adj.* بفرین ده شیت (فرژکه).
- airy** (âr'i), *adj.* (۱) به هواویه؛ به ناسمانه ویه؛ بهر.
- (۲) هوایی. (۳) هوا لوی دهاد؛ هوا دیګر ښته و.
- (۴) خیمایی؛ تارمایی (۵) ناسک؛ تنه؛ سوک؛ سوکله.
- (۶) پوڅوڅو؛ پوڅ سوک؛ به کف؛ به جوش و دم به پیکه نښ.
- (۷) نشتی. (۸) [Colloq.], به فیز؛ خورده خرا؛ پوژنډر.
- aisle** (īl), *n.* راپه وی نیوان دور پیز کورسی (له سینما، پوټی قوتابخانه، فرژکه، شه منده فر، پاس، تیاتر ودا ... هتد).
- ajar** (ə-jär'), *adv. & adj.* به ناسته کراوه (دەرګا)؛ نه ختیکه کراوه؛ سیه کراوه: (Leave the door ~).
- ajar** (ə-jär'), *adv. & adj.* نه گوښار؛ نه سازو.
- akin** (ə-kin'), *adj.* (۱) خرم؛ خویش (۲) هوسرچاوه (ووشه، زمان).
- (۳) له یک نه چن؛ چوونیک؛ وک؛ نږیک: (Pity is often ~ to love).
- al** (al), باشکرکه به مانای: (۱) هی؛ ی؛ وک؛ ده شیت بومباران؛ (comical, hysterical)

alderman

- (۲) کار؛ کردار: (avowal).
- alabaster** (al'ə-bas'tēr), *n.* (۱) برده گچ. (۲) مرمیری سپی سپی.
- adj.** همرشتیک به څرخ جیای خویتی (چیشخانه).
- à la carte**, حمیف؛ داخی گران؛ داخه کم.
- alack** (ə-lak'), *interj.* [Archaic]. (۱) خنرایی؛ گورج وگونی؛ چالاکی.
- alacrity** (ə-lak'ra-ti), *n.* (۲) ناماده وی به پوڅوڅو؛ له سهرین وی.
- alacritous** (*adj.*).
- alarm** (ə-lärm'), *n.* (۱) بانګوازی چک هملګرین.
- (۲) هوار؛ ووریاکرډنهوه؛ ناګاداری.
- (۳) زهنگی ناګادارکرډنهوه یا ووریاکرډنهوه: (a burglar ~ ; a fire ~)
- (۴) متریسی؛ ترسیکی کوتوپر.
- v.t.* (۱) ووریاکرډنهوه (له کاتی متریسیدا)؛ هوارکردن (بومبارانکرډنهوه)
- (۲) توقاندن؛ ترساندن؛ زراوېردن.
- alarm bell**, زهنگی ووریاکرډنهوه؛ زهنگی راپه برین یا ناګادارکرډنهوه
- alarm clock**, کاترینری ووریاکرډنهوه؛ کاترینری زهنگدار.
- alarmed** (ə-lärm'd'), *adj.* (۱) راپه برین؛ ناګادارکرډنهوه؛ ووریاکرډنهوه.
- (۲) توقو؛ توقاو؛ ترساو؛ ترسینراو.
- alarming** (ə-lärm'ing), *adj.* توقینه؛ ترسناک؛ سامناک؛
- نښکار زور یا خراپ: (an ~ increase in crime rate).
- alarmist** (ə-lärm'mist), *n.* دم به هوار؛ کمینکی دم به هوار.
- alarmism** (*n.*).
- alas** (ə-las', ə-läs'), *interj.* داخی گران؛ داخه کم؛ به داخه و؛
- داخی به جرم؛ ناخ؛ نهی هوار؛ حمیف
- alb** (alb), *n.* پوڅی سپی به نوږی قهقهه.
- Albanian** (al-bā'ni-an, al-bān'yən), *adj.* نعلبانی (ګل، زمان، کلتور).
- n.* (۱) نعلبانی؛ هارولاتیپه کی نعلبانی (۲) زمانی نعلبانی
- albatross** (al'ba-trōs', al'ba-tros'), *n.* قهتره س؛ بانده بکی
- دهریایی گوروی قاچ په رده داری دهنوک درنرو نووشتاره به
- albeit** (öl-bē'it), *conj.* نه گرجی؛ هرچنده
- albescent** (al-bes'sent), *adj.* سپی هملګراو؛ سپی؛ سپکار.
- albinism** (al'bā-niz'm), *n.* قر و پینست سپینی؛ بن پرنکی.
- albino** (al-bī'nō), *n.* (۱) مړوڅی قر و پینست سپی و چار په میی؛
- مړوڅی بن پرنک (۲) گیانه وور پوهکی بن پرنک یا کم پرنک
- album** (al'bəm), *n.* (۱) نلیم (وینه). (۲) قهوان؛ نلیم (موسیکا).
- albumen** (al-bū'men), *n.* (۱) سپیندې هیلک. (۲) پوژن.
- albumin** (al-bū'min), *n.* پوژن؛ جوړیکه له پوژن.
- albuminous** (al-bū'mi-nəs), *adj.* پوژنایی؛ پوژنایی تیدایه.
- albuminuria** (al-bū'mi-nyoor'i-ə), *n.* پوژنایی بونی میز (نه خوڅی)
- alchemist** (al'kə-mist), *n.* کیمیاګری کون؛ زانی کیمیا کون.
- alchemy** (al'kə-mi), *n.* کیمیاګری کون؛ کیمیا کون
- alcohol** (al'kə-hōl', al'kə-hol'), *n.* نلکحول؛ خوارده نووی؛
- سرخوڅکر یا مستکر.
- alcoholic** (al'kə-hōl'ik, al'kə-hol'ik), *adj.* (۱) نلکحولی؛
- تاییهتی به خوارده نووی سرخوڅکر. (۲) هوی نلکحول
- (۳) خوړګرو به خوارده نووی سرخوڅکر یا مستکر
- n.* عمرق خور؛ می خور.
- alcoholism** (al'kə-hōl'iz'm, al'kə-hol'iz'm), *n.* همیشه
- عمرق خوارده نووی خوی خوارده نووی ماده وی نلکحول یا سرخوڅکر.
- Alcoran** (al'kō-rän', al'kō-ran'), *n.* قورآن.
- alcove** (al'kov), *n.* قوژن؛ کونج؛ سوچ.
- alder** (öl'dēr), *n.* دره ختیکه له چنار ده چیت.
- alderman** (öl'dēr-mən), *n.* (۱) نندامی نه نجووه می شاه وانی.

- (۲) قەرمەنەرەۋى ئارچە لە ئىنگلىزچە كۆندە جىگىرى پاشا
ale (āl), *n.* خواردنەۋەيەكە لە بىرە دەچىت؛ بىرە
alehouse (āl'hous), *n.* مەيخانە.
alert (ə-lūrt'), *adj.* ووردا؛ ھۇشيار؛ كۆي قولاغ؛ بەئالگا؛ زىت.
n. (۱) وورداكەرەۋە؛ زەنگى وورداكەرەۋە
 (۲) ماۋەي ووردايى (بەتايەتلى لەپىش ھۇشنىكى ئاسماندا).
v.t. وورداكەرەۋە؛ ئاگادار كىردىن.
on the alert, ووردا؛ ئاگادار؛ كۆي قولاغ؛ ئامادە
alexandrine (al'ig-zan'drin), *n.* دىنرىكى شەش بىرگەيى ھۇنراۋە
alfalfa (al-fal'fə), *n.* سىنپەرە؛ وينچە.
alfresco (al-fres'kō), *adv. & adj.* لەدەرەۋە؛ لە شۇنى كراۋەدا؛
 (*un ~ party*)
algae (al'jē), *n.pl.* قەۋزە.
algebra (al'jə-brə), *n.* زانستى جەبر؛ جەبر.
algebraic (al'jə-brā'ik), *adj.* جەبرى؛ تايەتلى بە زانستى جەبر.
algebraic equation, ھارگىشەي جەبرى.
-algebraically (*adv.*); **algebraist** (*n.*),
Algerian (al-jēr'i-ən), *adj.* جەزائىرى؛ گەل، زەمان، كىلتور.
n. ھەۋلەتتەيەكى جەزائىرى؛ جەزائىرى.
-algia (al'ji-ə, al'jə), پاشىرىكە بەماناى ئىش؛ ئازار.
(neuralgia)
alias (ā'li-əs), *n.* ئاۋى ئېنى؛ ئاۋى خواستراۋ
adv. ھەۋا ئاۋە ئاسراۋ (*Bill ~ Jones*).
alibi (al'ə-bī'), *n.* ۱. سەلەندى ئېۋىنى گومانىرىك بە شۇنى
 يۈۋەننى تالۋىنىدا (دادىگەرى) لە شۇنىكى تىر بۈۋى گومانىرىك كاتى پۈۋەننى
 تالەكە (۲) [Colloq.] بىيانۋە؛ بەمانە
v.i. [Colloq.] بىيانۋەيەنەۋە
alien (āl'yən, ā'li-ən), *adj.* دەرەكى؛ بېگانە؛ ئاۋەكى؛ ئاۋارە
n. بېگانە؛ بېگانەيەك؛ دەرەكىيەك؛ ئاۋارەيەك
v.t. تاپۋى خانۋو و زەۋى ۋزار خىستەن سەر كەسىكى تىر.
alien to, نەگۈنچاۋ لەگەل؛ ئاسروۋشتى؛ پىن پانەھاتۋو؛
 (*Cruelty was quite alien to his nature.*)
alienable (āl'yən-ə-b'l, ā'li-ən-ə-b'l), *adj.* دەرگۈرىنە
 (خاۋەننىتى) دەرۋارنىتە سەرئىتەۋە و بىرئىت بە يەككىكى تىر (ماف،
 خاۋەننىتى زەۋى ۋزار)
alienate (āl'yən-āt', ā'li-ən-āt'), *v.t.* (۱) ئاۋارەكەردن؛ تەرەكەردن؛
 (*His behavior ~d his friends.*)
 (۲) تاپۋى خانۋو و زەۋى ۋزار خىستەن سەر كەسىكى تىر.
-alienator (*n.*),
alienation (āl'yən-ā'shan, ā'li-ən-ā'shan), *n.* (۱) ئاۋارەيى؛
 ھەستى ئاۋارەيى؛ ئاۋەكىتى؛ دەرەكىتى؛ تەرەيى.
 (۲) ئاۋارەبۈۋن؛ ئاۋەكى يا تەرەبۈۋن.
alight (ə-līt'), *v.i.* (۱) دابەزىن (لە نەسپ، ئوتۇمبىل)؛
 (*to ~ from a horse*)
 (۲) ئىشەنەۋە (بالندە، قىزىكە). (*The bird ~ed on a branch.*)
 (۳) دۇزىنەۋە بە رىنكەۋت (*to ~ on an answer*).
alight (ə-līt'), *adj.* ھەلگىرساۋ؛ گەرگەرتۋو؛ داگىرساۋ؛ ئاگەرگەرتۋو
align (ə-lin'), *v.t.* (۱) رىزىكەردن؛ جۈۋت كەردن لەگەل يەكدا؛ رىزىك كەردن.
 (۲) خۇ دانەپال؛ چۈۋنە پال؛ (*He ~ed himself with the liberals.*)
v.i. رىزىكەردن؛ جۈۋت بۈۋىنى دۈۋ ھىل؛ رىزىك بۈۋن
alignment (ə-lin'mənt), *n.* Also **alinement,** (۱) رىزىكەردن؛
 راستكەردنەۋە؛ جۈۋت بۈۋىنى دۈۋ ھىل؛ رىزىك بۈۋن
 (۲) (رىزىكى؛ راستى) رىزى؛ ھىلى جۈۋت كراۋ
 (۳) خۇ دانەپال؛ چۈۋنە پال؛ لايەنگەرى؛ يەكگەرتىن
 (۴) نەخشەي رىزىكە درۈۋستكەردن

- alike** (ə-līk'), *adj.* چۈۋنەك؛ ھارچەش؛ ھوشىۋە؛ ۋەك يەك؛
 (*All good books are ~.*)
adv. (۱) ۋەك يەك؛ بە ھەمان چەش؛ بە ھەمان شىۋە؛
 (*They dress and walk ~.*)
 (۲) ئەۋەندەي يەك؛ بە ھەمان پادە.
aliment (al'ə-mənt), *n.* بۇزۇ؛ خۇزاک؛ خاۋارەمەنى.
-alimental (*adj.*),
alimentary (al'ə-men'tə-ri), *adj.* (۱) خاۋارەمەنى؛ خۇزاک.
 (۲) بۈۋزىنەۋە؛ ۋەمپىنەر؛ بۇۋىن.
alimentary canal (or tract), كۇنەندامى ھەرس (كە لە دەمەرە
 دەست پىن دەكەت ھەتا كۇم)؛ بۇزى خۇزاک.
alimony (al'ə-mō'ni), *n.* نەھقە؛ پارەي بېراۋە بۇ ۋى تەلەقداۋ.
alive (ə-līv'), *adj.* (۱) زىندۈ.
 (۲) نەم؛ دابىي نەھاتۋو؛ نەمردۈ؛ (*Old hatreds remain ~.*)
 (۳) ووردا؛ ھۇشيار؛ زىت.
alive and kicking, [Colloq.] زىت و زىندۈ؛ زىت و زىندۈ.
alkali (al'kə-lī'), *n.* قلىيە؛ قلى.
adj. = alkaline.
alkaline (al'kə-līn', al'kə-lin), *adj.* قلىيەيى.
alkalinity (al'kə-līn'ə-ti), *n.* قلىيەيى.
alkalize (al'kə-līz'), *v.t.* Also **alkalinize,** قلىيەكەردن.
v.i. قلىيەبۈۋن.
-alkalization (*n.*),
alkaloid (al'kə-lōid'), *n. & adj.* ماددەي نىچە قلىيەيى
all (ōl), *adj.* (۱) گشت؛ ھەمۋو؛ سەرچەم؛ سەراپا. (۲) ھەمۋو كەس
 (۳) نەمپىن؛ (*I said it in ~ sincerity.*)
 (۴) ھەرچىيەك.
 (۵) تەنھا؛ تەنھا؛ ھەر؛ (*Life is not ~ pleasure.*)
prep. (۱) ھەمۋو كەسكى؛ ھەمۋان؛ (*A ~ must die.*)
 (۲) ھەمۋوشتىك. (*A ~ is over between them.*)
 (۳) ھەمۋو؛ گشتى؛ (*A ~ of it is gone.*)
 (۱) ھەمۋو ئەۋەي كە ھەيە؛ (*Give your ~.*)
 (۲) گشت؛ سەرچەم؛ ھەمۋو.
adv. (۱) بەتەرەۋى؛ ھەمۋو؛ (*A ~ worn out.*)
 (۲) ھەرىكەي؛ يەكى؛ (*A ~ of thirty*)
above all, لەپىش ھەمۋوشتىك؛ لە ھەمۋوشتىك زىاتر يا گەرتەر؛
 لەسەرۋە ھەمۋوشتىكەۋە.
after all, (۱) گۈايە بۇچى ۋەھا نەبىت؛ (لاقرىتى).
 (۲) لەگەل ئەۋەشدا؛ (*It wasn't a fine day, but after all the weather might have been worse.*)
 (۱) تەنھا ئەۋە نەبىت؛ تەنھا.
 (۲) ئەۋەندەي نەمابۈ؛ خەرىك بۈۋ؛ (*He all but admitted his guilt.*)
 بەگشتى؛ بەتەكپاسى؛ تەكپا.
 (۱) كۇتايى ھاتۋە؛ تەرە؛ نەماۋە.
 (۲) لە ھەمۋوشتىك؛ لە ھەمۋوشتىكەيەكدا.
 (۳) [Colloq.] خۇي ئاساسى؛ ۋەك خۇي.
all the better, ۋەھا باشتى.
all the same, لەگەل ئەۋەشدا.
all the worse, ۋەھا خرابىتى.
at all, (۱) ھىج. (۲) بە ھىج جۈزىك؛ ھەرگىز.
in all, بە ھەمۋو؛ سەرچەم.
one and all, ھەمۋو پىكەرەۋ بە جىيا جىيايىش.
Allah (al'ə, ā'lə), *n.* خۇدا.
all-around (ōl'ə-round'), *adj.* (۱) گشتى.
 (۲) فرە تۈۋا؛ فرە كەك؛ بۇ گەلەك شەك بەكارەھىنەرتىن

allay

allay (ə-ˈlāʾ), *v.t.* ۱. هین کردن؛ دامن زدن (ترس):
(to ~ someone's fears)

۲. کم کردن؛ سوک کردن (بار، ختم، نازار):
allegation (al-ˈə-gāʾshən), *n.* ۱. واوتن؛ و گماندن؛ دواکاری.

۲. نلگه
allege (ə-ˈleɟʾ), *v.t.* ۱. واوتن؛ و گماندن.
۲. نلگه هینانده

allegedly (ə-ˈleɟʾid-li), *adv.* گوايه؛ بناو؛ و دانوا؛ و ناوپراو؛
و ووتراو

allegiance (ə-ˈlɛʾjəns), *n.* ۱. پيوه ندي نيوان په نجبه و ناغا يا
دوره بگ (۲) دلسوزي (بؤ وولات يا ميري)؛ ثركي نهم دلسوزي.

۳. دلسوزي (بؤ مسله، نالا، پيرواوه، يا كسيك):
allegory (al-ˈə-gōr-ı, al-ˈə-gō-ri), *n.* ۱. چيزيكي نيشانه يي.

هيمايي يا مهجاري. (۲) نيشانه يي؛ هيمايي؛ مهجاري.
-allegoric (*adj.*); allegorical (*adj.*); allegorically (*adv.*).

alleluia (al-ˈə-lōʾya), *interj. & n.* هيلوليا. سوياس بؤ خدا؛
له خدا بزياد بيت.

allergen (al-ˈɛr-jən), *n.* ماده ي هستياري: هر ماده ييك كه بيتنه
هوي لرو لهش خوراندن له همدنك كسدا (وگ هلاله، تپ ووتن ... هتد).

allergic (ə-ˈlūr-ɟik), *adj.* هستيار (پزيشكواني) (وشه ي پيشو
بينه).

allergist (al-ˈɛr-ɟist), *n.* پزيشكي هستياري
allergy (al-ˈɛr-ɟi), *n.* هستياري (نه خوشي): بريتيه له پژمين و

ناو له لوتو چاو هاتن و لهش خوران و ليركردن و همناسه سواربون بهوي
همدنك خواردنه يي و درمان و هلاله و تپ ووتن و پيوشهوه.

alleviate (ə-ˈlɛʾvi-ātʾ), *v.t.* سوک کردن يا کم کردن (ناخوشي).
(to ~ the suffering of the oppressed)

-alleviation (*n.*); alleviator (*n.*).
alley (al-ˈi), *n.* کولان؛ لاكولان

۱. کوربه کولان؛ کولاني دهرنه چو.
۲. همون و تهقلای بئ سوو؛ پيرواوه يا کاري بئ بهرم.

شاره زايي زوري تيډا ههيه؛ نيشي خويه تي؛
زوري لي ده زانيت؛ له گهل حمزو توانايدا باش ده گونجيت:

(Writing a book about gardening would be up his alley.)
alleyway (al-ˈi-wāʾ), *n.* کولان؛ لاكولان

بؤزي ۱. ي نيسان؛ دروي نيسان.
All Fools' Day,
all fours,
go on all fours,

۱. به گاکولن پويشتن؛ گاکولن کردن.
۲. به پکني پويشتن.
۳. يکيتي؛ يکگرتن.

alliance (ə-ˈliʾəns), *n.* ۱. خزمایه تي (له پنگه ي ژنيتان و شووگړندهوه).
۲. خزمایه تي؛ يکيتي (چند وولاتيک، حيزب، يا پنگهراو).

۳. هاوپه يمانی؛ يکيتي (چند وولاتيک، حيزب، يا پنگهراو).
۴. نندامانی نهم يکيتي يه. (۵) هاوسروشتي.

۱. يکگرتو (له پنگه ي خزمایه تي يا په يمانهوه)؛
هاوپه يمان. (۲) هاوسروشت؛ نزيك:

(Anatomy and biology are ~ sciences.)
۲. [A-], تايپه تي به هاوپه يمانه کاني چنگي جيهاني يه يکهم دوهم.

Allies (al-ˈiɪz, ə-ˈlīzʾ), *n.pl.* هاوپه يمانانی چنگي جيهاني يه يکهم دوهم

alligator (al-ˈə-gā-ˈtɛr), *n.* ۱. تيمساحي نهمريکي
۲. چرمي تيمساحي نهمريکي.

۳. مکينه يا ناميزيکي دم وک هي تيمساح. واته مشاري و بهيژ.
all-important (əl-ˈim-pōr-ˈtnt), *adj.* زور گرنه؛ پيوست.

all-inclusive (əl-ˈin-klōʾsiv), *adj.* گشتگر؛ گشتي.
alliterate (ə-ˈlit-ɛr-ātʾ), *v.t. & v.i.* له يه کچوواندي دنگي سهرتاي

allay

چند وشه يکي پسته يک (زمانه واني).
alliteration (ə-ˈlit-ɛr-āʾshən), *n.* له يه کچووني دنگي سهرتاي

چند وشه يکي پسته يک:
(Wailing in the winter wind; busy as a bee.)

-alliterative (*adj.*).
allo- (al-ˈō, al-ˈə), پيشگرنگه به ماناي: جيا؛ جياوا؛ ناويزه:

(allomorph, allogamy)
allocate (al-ˈə-kātʾ, al-ˈō-kātʾ), *v.t.* ۱. بؤ برينهوه (پاره)؛
بؤ دانان (پاره، کات)؛ بؤ ترخان کردن. (۲) دابه شکردن؛ بهش بهش کردن.

۱. بؤ برينهوه.
allocation (al-ˈə-kāʾshən, al-ˈō-kāʾshən), *n.* دانان، يا ترخان کردن (پاره، کات ... هتد). (۲) بهش؛ بهشي بؤ براوه

ووتاري-
allocution (al-ˈə-kūʾshən, al-ˈō-kūʾshən), *n.* ناموزگاري؛ پهتد.

allogamy (ə-ˈlog-ə-mi), *n.* ليتدانی دور گولي جياوا؛ تيکله پييتن.
-allogamous (*adj.*).

allomorph (al-ˈə-mōrfʾ), *n.* نلومورف (زمانه واني): همره که له
دهنگ يا شيوه جياوازه کاني "موزفيم" نيکه (بؤ نمونه: دنگي "س" له

روشي cats دار دنگي "ز" له ووشي dogs دار دنگي "ز" له
روشي horses دا، همره کيان "نلومورف" ي "موزفيم" ي "S" ن)

("موزفيم" يش بچووکرين دانه ي واتاداري وشه يا زمانه).
allopathy (ə-ˈlop-ə-thi), *n.* چاره سرکردني نه خوشي به دهرمانيك

که نه چاهه کاني دؤ بيت بهو نه چاهه کاني له نه خوشي يه که په پيدا ده بيت
نلومورفون (زمانه واني): همره که له دنگ

يا شيوه جياوازه کاني "فونيم" يک (بؤ نمونه: دنگي "p" له ووشي
"pit" و دنگي "p" له ووشي "spit" دا، همره کيان پنيان دهروترنت:

"نلومورفون" ي "فونيم" ي "p")
("فونيم" يش بريتيه له بچووکرين دانه ي دنگي زمان).

۱. دابه شکردن؛ بهشکردن
allot (ə-ˈlotʾ), *v.t.* ۱. بؤ برينهوه (پاره)؛ بؤ دانان؛ بؤ ترخان کردن؛ پيډان

۲. بؤ برينهوه (پاره)؛ بؤ دانان؛ بؤ ترخان کردن؛ پيډان
(Each speaker is ~ed five minutes.)

allotment (ə-ˈlot-ˈmɛnt), *n.* بهش؛ پيډار.
all-out (əl-ˈout), *adj.* [Colloq.], تهاو؛ گشتي؛ بهدل:

(an ~ effort)
allover (əl-ˈō-ˈvɛr), *adj.* ۱. بهسر همور پوهو که پدا.

۲. همور پوهو نه خشيترانو.
قوماشيکي همور پوهو نه خشيترانو.

allow (ə-ˈlouʾ), *v.t.* ۱. هيشتن؛ هيلان؛ پنگه دان؛ ماوه دان؛
هر بؤ بره له کردن: (We weren't ~ed to leave.)

۲. پيډان. (۳) پنگه ي چوونه ژورووه دان. (Dogs are not ~ed.)
۴. پنيانان؛ دان پنانان.

۵. په چاو کردن: (to ~ an inch for shrinkage).
ماوه دان؛ په چاو کردن؛ حساب بؤ کردن.

allowable (ə-ˈlouʾə-bʾl), *adj.* دهه نلرنت؛ پنگه دهرنت؛
ماوه دهرنت؛ ماوه دراو.

۱. هيشتن؛ پنگه دان؛ ماوه دان.
۲. شتي پنگه پيډار. (۳) موچه؛ مانگانه.

(ب) پوژانه، ههفتانه، يا مانگانه ي منډال؛ پاره ي خرجه؛ بهشي پيډار.
۴. نرخ داشکادن

make allowance (or allowances), په چاو کردن؛ حساب بؤ کردن.
make allowance (or allowances) for, ۱. چار لي پوشتن؛

ليپورون (بهوي باري تايه تي يهوه)؛ بيانو بؤ هينانهوه.
۲. ماوه دان؛ په چاو کردن.

۱. دارشته؛ داريزه ي کانزايي.
۲. کانزايه يکي بئ نرخی تيکه لاوکراو به کانزايه يکي به نرخی
۳. شتيکي بئ نرخی که نرخی شتيکي به نرخی دهه نلرنت خوارن نه گهر تيکلي

بکرنیت

v.t. (۱) تیکه‌لاوکردنی کاترا (۲) هینانه‌خوارموی نرخی کاترایه‌کی به‌نرخ به تیکه‌لاوکردنی به‌گنل کاترایه‌کی بی‌نرخدا.

(۳) به نرج کدمکردنموی شتی به‌نرخ به تیکه‌لاوکردنی له‌گنل شتی بی‌نرخدا.
all-purpose (ôl'pûr'pəs), *adj.* مژدمور مسمستیک ده‌گونجیت یا دشدا گشت مسمستی.

all-right (ôl'rit'), *adj.* دشدا: باشه! خراب نییه! مام ناوهدی.
۲. سه‌لامته! نازاری نه‌بووه (۳) راست! تهاو.
۳. سئو! زورباشه! باشه.

all-round (ôl'round'), *adj.* = all-around.

allspice (ôl'spī'), *n.* (۱) به‌ری دره‌ختیکی ناوچه گهرمه‌کانه ناله‌تی شیرینی بی‌ده‌گرنیت. (۲) ناله‌تی شیرین.

allude (ə-lūd'ə, ə-lūd'), *v.t.* ناوبردن! ناوهینانی ناپاسته‌وخو.

allure (ə-lūr', ə-lyoor'), *v.t. & v.i.* فریودان! دلفراندن! پاکیشان.

n. توانی فریودان! دلفراندن.

allurement (ə-lūr'mənt, ə-lyoor'mənt), *n.* (۱) فریودن.
۲. فریودن! دلفراندن! پاکیشان.

alluring (ə-lūr'ing, ə-lyoor'ing), *adj.* دلفرین! فریودن.

allusion (ə-lū'zhən, ə-lū'zhən), *n.* ناوهینانی ناپاسته‌وخو! ناوبردن.

-allusive (*adj.*).

alluvion (ə-lūd'vi-ən, ə-lū'vi-ən), *n.* (۱) لافاو! ناوه‌لسان.

۲. رامالیسی قهراغی پویارو دریا به ناو (۳) لیتکی به‌جیمایو دوی به‌رزاو.
۴. ریادونوی زه‌ری به‌م لیتکه.

alluvium (ə-lūd'vi-əm, ə-lū'vi-əm), *n.* لیتکی به‌جیمایو دوی هه‌لسانی ناوی پویارو دریا.

ally (ə-li'), *v.t.* (۱) ~ with, به‌یمان به‌ستن (وولات, حیزب... هتد).
۲. به‌گگرتن. ۳. هاوسروشت بوون! لیه‌کچوون.

(۱) هاوپیمان! پشتیوان! لیه‌نگر. (۲) ژئرده‌ست! یاریده‌هر! خوارده‌ست.
۳. رینده‌هر یا پوهه‌کی هاوسروشت.

almanac (ôl'mə-nak'), *n.* بۆژنامه! سالنامه.

almighty (ôl-mi'ti, ôl-mi'ti), *adj.* (۱) بۆر به‌میز! مهن.
(۲) [Slang] گهره! نیجگار! زۆر.

the Almighty, خود! خودای مهن! خودای گهره.

almond (ă-mənd, am'ənd), *n.* (۱) مادهم (۲) دار بادهم.

۳. ره‌نگ بادهمی.

adj. (۱) مادهمی (ره‌نگ, شیره, تام) (۲) له بادهم دیروستکارو.

almoner (al'mən-ēr, ā'mən-ēr), *n.* لئیرسراوی خیر دابه‌شکردن.
له‌لایه‌ن کلنسه یا خیرانیکی ده‌ولمه‌نده‌وه.

almonry (al'mən-ri, ā'mən-ri), *n.* شوینی خیر به‌خشینه‌وه.

almost (ôl'mōst, ôl'mōst'), *adv.* (۱) نزیکه! نزیکه.

(۲) خهریکه! خهریک بوو! نه‌ونده‌ی نه‌ماوو! نه‌ونده‌ی نه‌ماوه:

(We were ~ home.)

alms (ănz), *n.* خیر.

almsgiver (ănz'giv'ēr), *n.* خیرکەر! خیره‌مه‌ند! خیرخوا.

almsgiving (ănz'giv'ing), *n.* خیرکردن! خیره‌مه‌ندی! خیرخواایی.

almshouse (ănz'hous'), *n.* هه‌ژارخانه! هه‌قیرخانه! ته‌مه‌لخانه.

almsman (ănz'mən), *n.* هه‌ژاریکی به‌خیر ژیاو! سوالکەر.

almswoman (ănz'woom'ən), *n.* ژنی به‌خیر ژیاو! ژنه سوالکەر.

aloft (ə-lôft', ə-loft'), *adv.* (۱) به‌رز! بالا! بلند.

(۲) به‌سەر دارکهمشده‌یه‌وه.

aloha (ə-lō'ə, ā-lō'hä), *n. & interj.* بۆژناش! خواخافین.

alone (ə-lōn'), *adj. & adv.* (۱) به‌ته‌نا! به‌ته‌ناهی! سه‌نت.

(۲) هه‌را! هه‌ر نه‌ونده.

leave alone, (۱) به‌ته‌نا! به‌جینیشتن.

[Colloq.] (۲) وازیلیشتان! به‌رۆک به‌ردان! ده‌ستکاری نه‌کردن.

let alone, (۱) وازیلیشتان! به‌رۆک به‌ردان! ده‌ستکاری نه‌کردن.

(۲) نه‌خوارده‌لا! نه‌وه هه‌ر هه‌ج.

(We didn't have a dime, let alone a dollar.)

let well enough alone, ده‌ستکاری شتیکی نه‌کردن که خۆی له‌خۆیدا باش بی‌ت.

along (ə-lōŋ', ə-lōŋ'), *prep.* به‌ته‌نیشتنو به‌دریژی! به‌قهراغ!
(A~ the wall there is a hedge.) به‌لا:

adv. (۱) به‌دریژی! به‌دریژی! به‌قهراغ! به‌ته‌نیشتن.

(۲) بۆ پشیره: (He walked ~ by himself.)

(۳) (~ with), پشیره! له‌گن: (~ with his friends.)

(۴) له‌گنل خۆدا: (~ She took her camera.)

به‌دریژی کات! هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه:

(I knew all along that this would happen.)

along with, (۱) له‌گن! له‌گن. (۲) هه‌روهه! زیاد له‌ره‌یش.

get along, (۱) پشیره‌گرتن. (۲) سه‌رکه‌وتن.

(۳) له‌گن سازان! له‌گنل به‌کتری گونجان! له‌گنل ده‌ربردن.

[Colloq.] (۴) پوشتن.

go along with, قایل بوون! په‌سه‌ندکردن! به‌لپ نه‌گرتن.

alongside (ə-lōŋ'sid', ə-lōŋ'sid'), *adv. & prep.* به‌ته‌نیشتنو به‌دریژی! به‌قهراغ.

aloof (ə-lōf'), *adv. & adj.* (۱) دور.

(۲) دوره‌په‌رنی! گوشه‌گیر: (She is ~; His manner was ~.)

aloofness (ə-lōf'nis), *n.* دوره‌په‌رنی! گوشه‌گیری! تریکی!
خۆتی نه‌گیاندن.

aloud (ə-loud'), *adv.* (۱) به‌هنگی به‌رز! به‌قایم.

(۲) به‌هنگ: (~ reading)

alpaca (al-pak'ə), *n.* (۱) گیانداریکه وه‌م مەر وایه, نه‌ختیک گهره‌ته.

(۲) خوری نه‌م گیانداره. (۳) قوماشی نه‌م خوری‌یه.

alpha (al'fə), *n.* (۱) ئەلف: یه‌کم تیبی ئەلف‌وبە‌ی یۆنانی‌یه.

(۲) سه‌ره‌تا. (۳) گه‌شتین ئەستێره‌ی کۆنه‌ستێره‌یه‌ک.

alpha and omega, (۱) یه‌که‌م و دواه‌مین تیبی ئەلف‌وبە‌ی یۆنانی.

(۲) سه‌ره‌تا و کۆتایی! سه‌ره‌تا‌خارا! هه‌موی. (۳) گرنگترین به‌شی شتیکی

alphabet (al'fə-bet'), *n.* (۱) ئەلف‌وبە.

(۲) سه‌ره‌تا (زانست)! بچینه.

alphabetic (al'fə-bet'ik), *adj.* = alphabetical.

alphabetical (al'fə-bet'i-k'l), *adj.* ئەلف‌وبە‌یی!

به‌پێ‌ی ئەلف‌وبە‌ی به‌پێ‌ن.

-alphabetically (*adv.*).

alphabetize (al'fə-bə-tīz'), *v.t.* (۱) پشکستن یا پزکردن به‌پێ‌ی

ئەلف‌وبە‌ی. (۲) به‌ئەلف‌وبە‌ی نووسین! ئەلف‌وبە‌ی بۆ دانان.

Alpine (al'pin, al'pin), *adj.* (۱) ئەلپی! تایه‌تی به‌شاخی ئەلپ.

یا دانیشقووه‌کانی. (۲) قوماشی! که‌سیکی قوماشی یا سپی.

(۳) [a-], تایه‌تی به‌شاخی به‌رز! وه‌ک شاخی به‌رز.

(۴) [ə-], له‌به‌رزاییدا ده‌پوشت.

n. قوماشی! که‌سیکی قوماشی یا سپی.

alpinist, Alpinist (al'pin-ist), *n.* شاخه‌وان.

already (ôl-red'i), *adv.* به‌ره‌له‌ه! له‌پیش نه‌وده‌لا! پیش نیشتا!

(The train has ~ left; I have ~ been there.) له‌پیشدا!

alright (ôl'rit'), *adv.* = all right.

also (ôl'sō), *adv.* هه‌روهه! هه‌م! زیاد له‌ره‌یش! -یش.

altar (ôl'tēr), *n.* (۱) پیش نوێرگا! میحراب (کلنسه).

(۲) قوربانیکا (کلنسه).

-ambassadorial (adj.).

ambassadorship (am-bas'ə-dēr-ship), n. بانسوری؟

پلهوییهو نرک دسه لاتی بانسورنک

amber (am'bēr), n. (۱) زهر دویو؛ بزدلیکی به نرخی زهره. (۲) زهره.

adj. (۱) زهره. (۲) له زهر دویو دیوسستکراو.

ambi- (am'bi. am'bə), پیشگریکه به مانای هردو وکیان؛ هردوو؛

دوو؛ دووان

ambidexter (am'bə-dek'stēr), adj. (۱) ده توانیت هردوو -

دهستی وک بهک و به باشی به کار بهینیت. (۲) دوپووی؛ بربار؛ ناپاک.

(۱) کسیک به بتوانیت هردوو دهستی وک بهک و به باشی به کار بهینیت. n.

(۲) کسیک دوپووی، بربار، یا ناپاک.

ambidexterity (am'bə-deks-ter'ə-ti), n. (۱) توانای هردوو

دهست وک بهک به کار بهینان. (۲) دوپووی؛ بربار؛ ناپاک.

ambidextrous (am'bə-dek'strəs), adj. (۱) ده توانیت هردوو

دهستی وک بهک و به باشی به کار بهینیت (۲) لیهاو؛ به توانا.

(۳) دوپووی؛ بربار؛ ناپاک

ambience (am'bi-əns), n. ژینگه - دورویو؛ چوئیتی بهکی تایبهتی

که دورویو بهرنگی همو گریتیتوه.

ambient (am'bi-ənt), adj. له همو لایه که به هر چواره دردا؛

به دورویو بهر.

ambiguity (am'bi-gū'ə-ti), n. (۱) لیلی؛ ناروئی؛ پنج و په نا؛

دو ماب به حسین (۲) ووتیهکی لیل یا دو مابا به خش

ambiguous (am-big'ū-əs), adj. (۱) دو مابا به خش؛ فره مانا

(۲) بیل. ووت. تیپینی؛ نابوون؛ پنج و په نادار

ambit (am'bit), n. (۱) کمهره؛ جینه (۲) سنوور؛ ماره؛ مود.

ambition (am-bish'ən), n. (۱) برری جوازی؛ ناو بانگ. سامان.

دهسلاب (۲) خواستی بهر؛ ناوای بهر.

(۱) برری جواز (ناو بانگ. سامان. ambitious (am-bish'əs), adj.

دهسلاب (۲) کوششگر

ambivalence (am-biv'ə-ləns), n. دو هسته همبوون بهرامیه به

مرو، شت. یا کردارنک (وک خوشویستو بقی بوون) دو هستی؛

دوونلی پارایی

ambivalent (am-biv'ə-lənt), adj. دوون بهرامیه به مرو،

شت. یا کردارنک (وک ویستو نویست له همان کاتدا)؛ دو هسته؛

دو هستی؛ دو به یک.

amble (am'b'l), v.i. (۱) به سرخو پویشتن (نسی).

(۲) بیاسه کردن؛ به هیواشی پویشتن

(۱) پووت (نسی). (۲) پیاسه. n.

ambrosia (am-brō'zhi-ə, am-brō'zho), n. (۱) خوراک خو و

باسو حو؛ بوونه و هره نه مره کان (نفسانه یونانی و پومانی).

(۲) خواردنیک نوز خوش؛ شتیکی بون خوش. (۳) جزه پوهه کیکه.

(۱) شابانی ambrosial (am-brō'zhi-əl, am-brō'zhal), adj.

خو؛ باسو خوپ. (۲) نوز خوش (خواردن؛ بون... هتد).

ambrosian (am-brō'zhi-ən, am-brō'zhan), adj. =

ambrosial.

ambulance (am'byoo-ləns), n. نوتومسی فریا که ورت؛

نوتومسی ناکو

ambulate (am'byoo-lāt'), v.i. گهرا؛ بیاسه کردن؛ جولان

-ambulation (n.); ambulator (n.).

ambulatory (am'byoo-lə-tōr'i, am'byoo-lə-tō'ri), adj.

(۱) نابیت به گهرا. پیاسه. یا جولان (۲) ده توانیت بگرتیت؛

له جینگه - نه که و توره (۳) گهروک (۴) ده تواریت بگرتیت (وهسیه تنامه).

ambuscade (am'bəs-kād'), n., v.l. & v.i. = ambush.

ambush (am'boosh), n. بوسه؛ داو.

v.l. & v.i. بوسه - نان؛ و بوزانهوه

-ambusher (n.).

ameba (ə-mē'bə), n. = amoeba.

amebic (ə-mē'bik), adj. = amoebic.

ameliorable (ə-mēl'yə-rə-b'l), adj. چاک ده کرتیت (بارودوخ).

ameliorate (ə-mēl'yə-rāt'), v.l. چاک کردن (بارودوخ)؛

باشتر کردن.

v.l. چاک بوون (بارودوخ)؛ باشتر بوون.

-ameliorant (n.); ameliorative (adj.); ameliorator (n.).

amelioration (ə-mēl'yə-rā'shən), n. (۱) چاک کردن (باری)

شتیک؛ باشتر کردن. (۲) چاکي (بارودوخ)؛ چاک بوون؛ گوان.

amen (ā'men', ā'men'), interj. ثامن؛ خوا؛ وایکات.

adv. به راستی.

amenable (ə-mē'nə-b'l, ə-men'ə-b'l), adj. (۱) بهر پیوسار؛

نپرسراو؛ (We are all ~ to the law.)

(۲) گوئی پایل؛ گوئی پاگر.

(۲) (to ~), به دور نییه؛ دهیگریتوه؛ (~ to the laws of physics).

(۱) چاک کردن؛ راستکردنوه؛ کم و کووی

نهیشتن. (۲) گوین (یاسا، دهستو).

v.l. هموشتی خو چاک کردن.

(۱) چاک کردن؛ باشتر کردن. amendment (ə-mend'mənt), n.

(۲) راستکردنوه (همل، ناتواری).

(۳) گوین (یاسا، دهستو).

(۴) بهیانتامه ی گوینی یاسا یا دهستو

amends (ə-mendz'), n.pl. بقی بژاردن؛ بژاردن؛ هق بقی کندنوه؛

(He made ~ for his rudeness.)

amenity (ə-men'ə-ti, ə-mē'nə-ti), n. (۱) سازگاری؛ خوشی و

جوانی (شون، ناوهرا)؛ (the ~ of the California climate).

(۲) (pl.) هزی خوشی و حوانه و ناسو دهی؛

(This town has all the ~ies one needs.)

(۳) (pl.) رهفتاری جوان.

ament (am'ənt, ā'mənt), n. هیشوره گولی شویو پوه.

ament (ā'mənt, ā'mənt), n. کسینکی بی میتک.

amentia (ə-men'shə, ā-men'shi-ə), n. (۱) میتک سووکی بهکی

(۲) شیتی بهکی سردهمی.

amercé (ə-mürs'), v.l. (۱) سزای پاره دان؛ پن بژاردن. (۲) سزادان.

-amerement (n.).

(۱) نهمریکای باکوور. America (ə-mer'ə-kə, ə-mer'i-kə), n.

(۲) نهمریکای باشوور. (۳) نهمریکای باکوور و باشوور ناوه راست.

(۴) وولته بهکرتوه کانی نهمریکا.

the Americas, نهمریکای باکوور و باشوور ناوه راست.

American (ə-mer'ə-kən, ə-mer'i-kən), adj. نهمریکی (گهل).

زمان، کلنور... هتد.

(۱) نهمریکی؛ نهمریکایی؛ کسینکی نهمریکی؛ هاو لاتی بهکی نهمریکی. n.

(۲) زمانی ئینگلیزی یا نهمریکی.

Americana (ə-mer'ə-kan'ə, ə-mer'ə-kā'nə), n.pl. چمد -

په توک و پوزنامه و شتومکیک که ده رباری نهمریکا و میژوی نهمریکا و

خهلکه که پوه بن.

American English, زمانی ئینگلیزی نهمریکی (که نهختیک له زمانی

ئینگلیزی بهریتانی جیایه، بهلام هردو وکیان هر به یک زمان داده نرین).

American Indian, هیندی نهمریکی که به "سور" ناسراون.

Americanism (ə-mer'ə-kən-iz'm), n. (۱) نهمریکیتی.

(۲) خو و نریت یا بیرو باوه پکی نهمریکی.

(۳) ووت یا زاروه بهکی دهسنی نهمریکی.

(۴) دلسوزی بقی نهمریکا و میژو و دهستوور شیهی ژیان و دهزگان.

Americanist (ə-mer'ə-kən-ist), n. (۱) زانی میژو، زهوی، یا

Americanize

ویرجی نه‌میریکا (۲) ژانای هیندی به نه‌میریکی‌مکان و کلتور ده‌کیمان.

(۳) کسینکی سر به نه‌میریکا.

Americanize (ə-mer'ə-kən-īz'), *v.t. & v.i.* کردن به نه‌میریکی؛

و ده نه‌میریکی لینگردن یا لیتان؛ خو و په‌ووشتی نه‌میریکی گرتن.

-Americanization (*n.*).

amiability (ā'mi-ə-bil'ə-ti), *n.* بروخوشی.

amiable (ā'mi-ə-b'l), *adj.* بروخوش

-amiably (*adv.*).

amicability (am'ik-ə-bil'ə-ti), *n.* بروخوشی؛ ناشتیخوایی؛

لاشتری

amicable (am'i-kə-b'l), *adj.* بروخوش؛ ناشتیخوایی؛ لاشتری.

amicably (am'i-kə-bli), *adv.* به خوشی و بڼ شمر (ناکوکي -

برینوه)؛ به ناشتی: (*to settle a disagreement ~*).

amid (ə-mid'), *prep.*

amidst (ə-midst'), *prep.* = amid.

amino acids,

amir (ə-mēr'), *n.* ترشی نه‌مینی.

amiss (ə-mis'), *adv.* کوچه پاشا؛ شازاده؛ میر.

adj. به هله؛ به چهرتی؛ به ناتواوی.

amitosis (am'ə-tō'sis), *n.* هله؛ چهرت؛ ناتواو

دابه‌شیوونی راسته‌وخو له خانه‌ی له‌شی

گیانداري سهره‌تایی و ده " نه‌مییا " دا.

amity (am'ə-ti), *n.* برادره‌ریتی؛ په‌یوه‌ندی ناشتی و برادره‌ریتی

نه‌نیوان وولاتاندا)

ammonia (ə-mōn'ya, ə-mō'ni-ə), *n.* نوشادر؛ نه‌مونی.

ammunition (am'yoo-nish'ən), *n.* (۱) ته‌قه‌مینی جهنگ (گولله).

ماروود، بومبا، نارنجک، مورشک؛ جبه‌خانه.

(۲) چمک (*Argument is his ~*).

(۳) [Archaic]. کهرسه‌ی له‌شکر؛ تفاقای سویا.

amnesia (am-nē'zhi-ə, am-nē'zho), *n.* نه‌خوشی له‌بیرچوونه

به هوی خوربه، نه‌خوشی؛ یا برینداربوونی میشک.

-amnesic (*adj. & n.*).

amnesty (am'nəs-ti, am'nes'ti), *n.* به‌خشین گشتی له‌کرده‌وی

دژ به میری؛ لیخوش بوون یا لیووردنی گشتی.

v.t. نه‌گشت خویش بوون

کیسه‌ی مندانان

amniion (am'ni-ən), *n.*

-amniotic (*adj.*).

amniotic fluid,

amn't (am'nt), [Colloq.] = am not.,

نه‌مییا؛ زینده‌وهرنکی په‌ک شانه‌یی مشه‌خوره.

amoeba (ə-mē'bə), *n.* به‌کهرت بوون زیاد ده‌کات.

amoebic (ə-mē'bik), *adj.* (۱) نه‌مییا؛ و ده نه‌مییا وایه.

(۲) له نه‌مییاوه تووش ده‌بیت.

amok (ə-muk', ə-mok'), *adj., adv. & n.* = amuck.

among (ə-muŋ'), *prep.* له‌نیوان (دو کس یا شت یا زیات)؛ له‌ناو:

(*You are ~ friends. ; fairest ~ women ; The estate was divided ~ the relatives.*)

amongst (ə-muŋst', ə-muŋkst'), *prep.* = among.

amoral (ā-môr'al, ā-mor'al), *adj.* (۱) گوئی نه‌دهر به په‌ووشتی

باش و خراب؛ پاک‌ویس نه‌کهر له په‌ووشتا: (*Infants are ~*).

(۲) نه‌باش و نه‌خراب (په‌ووشت، کرده‌وه، کردان): (*~ customs*).

amorist (am'ə-ris), *n.* کسکه که خولای دلداری و جوت بوون بیت.

amorous (am'ə-ras), *adj.* (۱) دلداری؛ خولای دلداری و جوت بوونه.

(۲) دلداریتی؛ ه‌زی لیده‌کات: (*to be ~ of someone*).

(۳) تاییه‌تی به دلداری و خو‌شمویستی: (*an ~ poem*).

(۴) دلداری و ه‌زده‌رې: (*~ looks*).

ampoule

amorphous (ə-môr'fəs), *adj.* (۱) به‌بڼ شینوه‌کی تاییه‌تی.

(۲) لیل؛ نادیار؛ نارنگ و پیک.

amort (ə-môrt'), *adj.* [Archaic],

amortize (am'ēr-tīz', ə-môr'tīz'), *v.t.* مردوو.

(۱) قهرز سپرنه‌وه به

دانه‌وی بهر به‌وی قهرزه‌که. (۲) دهرکردنی پاره‌ی خهرج کراو له‌سهر

خانویک له باجی دهرامت له ماوه‌ی چهند سالیکدا.

(۳) به‌خشین یا پڼ فروشتنی خانوو و زه‌وی‌وزار به کلنسه یا قوتابخانه‌یک.

-amortization (*n.*).

amount (ə-mount'), *v.t.* (۱) کردنه نه‌ونده؛ نه‌ونده گرتنه‌وه:

(*The bill ~s to four dollars.*)

(۲) بریتی بوون له: (*Her criticism ~s to nothing.*)

n. (۱) کوز؛ سرجه‌م.

(۲) هنده؛ پڼ: (*a fair ~ of resistance*).

amount to, بریتی به له؛ ده‌کاته نه‌ونده؛ نه‌وه دهرگرتنه‌وه؛ نه‌ونده به.

amour (ə-moor'), *n.* دلداری (به‌تاییه‌تی هی نه‌نی یا قده‌غه).

amperage (am-pêr'ij, am'pêr'ij), *n.* هیزی ته‌ووزمی کاره‌با به

نه‌مپڼ.

ampere (am'pêr, am-pêr'), *n.* نه‌مپڼ؛ پیوه‌ری هیزی کاره‌با؛

یمکی پیوانه‌ی هیزی ته‌ووزمی کاره‌با.

amphi- (am'fi), پیشگرنکه به‌مانای: (۱) له هردو لاه؛ له هردو -

سهره‌وه. (۲) به‌دوردا. (۳) دووچه‌شنه.

Amphibia (am-fib'i-ə), *n.pl.* گیانداري ته‌رو ووشکی (و ده بوق).

amphibian (am-fib'i-ən), *adj.* (۱) تاییه‌تی به گیانداري ته‌رو -

ووشکی. (۲) ته‌رو ووشکی.

n. (۱) گیاندارنکی ته‌رو ووشکی. (۲) پوهه‌کینکی ته‌رو ووشکی

(۳) کسینکی بڼ‌بار یا دووېوو.

(۴) فرېکه‌یک که له‌سهر ناویش ووشکانیش هله‌دستیت و ده‌نیشته‌وه

(۵) ده‌بایه‌یک که له‌ناو ناویش ووشکانیشدا کارده‌کات

amphibiotic (am'fi-bi-ot'ik), *adj.* ته‌رو ووشکی (گیاندار).

amphibious (am-fib'i-əs), *adj.* (۱) ته‌رو ووشکی (گیاندار):

(*an ~ animal*)

(۲) له دهریاشه‌وه له زم‌میشنه‌وه: (*an ~ landing*)

(۳) له دهریاش و له ووشکانیشدا کارده‌کات: (*an ~ airplane*).

(۴) دووېوو؛ دوو سرووشت

amphibology (am'fi-bol'ə-ji), *n.* (۱) لیلی (مانا)؛ ناپوونی؛

دوو مانا به‌خشین. (۲) ووته‌ی لیل یا دوو مانا.

amphitheater, amphitheatre (am'fə-thē'ə-tēr), *n.* (۱)

شانویه‌کی خهره کورس‌یمکانی به لیزگه‌یکه‌وه له سن لاه دانراون (و ده هی

یونانو پڼ‌مانه‌کان). (۲) ته‌ختای‌یمکی ده‌وره‌دراو به لیزگه.

ample (am'p'l), *adj.* (۱) فراوان؛ زل؛ گه‌وره.

(۲) زوروزمه‌نه؛ فره؛ زور: (*There is ~ time.*)

amplification (am'plə-fi-kā'shən), *n.* (۱) گه‌وره‌کردن (ده‌نگ)؛

زل کردن. (۲) درېزه‌پیدان (پاپڼ، ووتار)؛ پوونگرده‌وه.

amplifier (am'plə-fī'ēr), *n.* ده‌نگ گه‌وره‌کهر (تامپڼ).

amplify (am'plə-fi'), *v.t.* (۱) ده‌نگ گه‌وره‌کردن.

(۲) زیاد کردن (هیز، ده‌سه‌لات).

(۳) درېزه‌پیدان (پاپڼ، ووتار): (*A ~ your statement.*)

(۴) زیاده پڼوه‌نان؛ پڼ ئی هلمپڼ؛ فشه‌کردن؛ درې پڼوه‌نان.

v.t. پوونگرده‌وه به دوووردنیز.

amplitude (am'plə-tōd', am'plə-tūd'), *n.* (۱) زوری؛ پڼی؛

زوروزمه‌نه‌ی؛ فره‌یی. (۲) فراوانی؛ گه‌وره‌یی؛ مه‌ودا

amply (am'pli), *adv.* زیاد له پڼویست؛ تا پاده‌یک زور:

(*He was ~ supplied with money.*)

ampoule (am'pōl), *n.* نه‌سپوول؛ شووشه‌یککی بچوکی سهرموره

ده‌رمانی په‌ک شریفی تی‌دایه

ampule

ampule (am'pūl), *n.* = ampoule.

amputate (am'pyoo-tāt'), *v.t.* برینموی پەل مرۆڤ یا گیاندار
بە نەشتەرگەری (بەتایبەتی لەبەر نەخۆشی): (to ~ a leg).

-amputation (*n.*); amputator (*n.*).

amputee (am'pyoo-tē'), *n.* کەسێکی پەل بڕاوە.

amuck (ə-muk'), *adj. & adv.* Also amock, شیت و هار, پیاو کوژ
هارا بەلەسە.

run amuck, (١) شیت و هاریبوون و خەڵک کوشتن.

(٢) بەلەسەبوون! شیت و هاریبوون! پەت پچراندن.

amulet (am'yoo-lit), *n.* چاوەزار: نوشتە.

amuse (ə-mūz'), *v.t.* (١) کات بردنەسەر بە خۆشی! خۆ خەریک کردن
بە شتی سەیر و خۆشەو: (We ~d ourselves with games.)

(٢) دل کردنەو! دلخۆش کردن.

amused (ə-mūzd'), *adj.* (١) بەکەیف! خەریکی شتی سەیر و خۆش.
(٢) سەیربێنا تو! گالته پێنا تو.

amusement (ə-mūz'mənt), *n.* (١) سەیران و خۆشی! خۆشی!
گالته و گەپ! پابواردن. (٢) شتیکی سەیر و خۆش! شتی دلخۆشکەر.

amusement park, سەیرانگای چەرخی و فەلەک و یاری تەر!
شاری یاری! باخچەی گشتی.

amusing (ə-mūz'ɪŋ), *adj.* ئەنتیکە: سەیرخۆش! خۆش (پەودان)!
سەیر: (an ~ person, act, thing, etc.)

-amusingly (*adv.*).

an (ən; unstressed, an), *adj.*, indefinite article, یەک! یەکێک!
هەریەکێکی نامزانی ئەناسە لەپێش ئەو ووشانەو دادەنرێت کە بە تێپی

بۆنێن و "h" دەست پێ دەکەن:

(an orange, an apple, an umbrella, an hour)

an, an' (an), *conj.* (١) [Dial.] وە: و.

(٢) [Archaic] ئەگەر: وە ئەگەر.

an- (an), پێشگرێکە بەمانای بەبێ: (anosmia).

-an (an), (١) تاییبەتی بە: هی. (diocesan).
(٢) خەلکی شۆنیک! دانیشتوو یا هارۆلاتی: (Mexican, American).

(٣) پەمبەر و کەر: ی: (Mohammedan).

ana- (an'ə, ə-na'), پێشگرێکە بەمانای (١) سەرەو: یۆ سەرەو:
(anabolic)

(٢) یۆ دواو: (anagram).

(٣) سەرلەنوێ! دیسانەو: (Anabaptist).

(٤) هەمووی! بە هەموویدا: (analysis).

(٥) بەپێی! بەگوێزە! وەک: (analogy).

Anabaptist (an'ə-bap'tist), *n.* لێکنی نایینی پڕۆتستانتییه کە
دەلێت: دەبێت مرۆڤ بە گەورەیی پیڕۆز بکۆتێو و بە لەناو هەڵکشانی ئەک

بە مەندالی

anabas (an'ə-bas'), *n.* جۆرە ماسییهکی ئەفەریقایی و ئاسیاییه.

anabasis (ə-nab'ə-sis), *n.* هێرشێ سۆپایی.

anabatic (an'ə-bat'ik), *adj.* بەرزبوو: (~ winds).

anabiosis (an'ə-bī-ō'sis), *n.* زیندوکردنەو یا هێنانەو مۆش خۆ
بە هەناسە بێدان

anabolism (ə-nab'ə-liz'm), *n.* هەرس کردنی خواردنەو و بوونی
بە شانەو زیندو و گیاندارو پڕو و گدا.

anachronism (ə-nak'rə-niz'm), *n.* (١) هەلەو میژوویی.

(٢) شتیێ کە لە کاتی میژوویی خۆیدا نەبێت! شتیێکی باو نەما:

(Monarchy has become an ~.)

anachronistic (ə-nak'rə-nis'tik), *adj.* لەگەڵ میژوودا نەگونجێ.

anaconda (an'ə-kon'də), *n.* ئانەکوندا مارێکی زل بێ ژەهری
نەمریکای باشوورە خۆی دەتوانێت لە نیچیرە کەپەو و دیکۆزێت.

anadem (an'ə-dem'), *n.* باڵەگونی سەر

anaphrodisia

anadromous (ə-nad'rə-məs), *adj.* لە دەریاوە بەرەو قوێگی پویار
پۆیشتوو بۆ گەراکردن (ماسی سالمۆن).

anaemia (ə-nē'mi-ə), *n.* = anemia.

anaemic (ə-nē'mik), *adj.* = anemic.

anaesthesia (an'əs-thē'zhə, an'əs-thē'zhi-ə), *n.* =
anesthesia.

anaesthetic (an'əs-thet'ik), *adj. & n.* = anesthetic.

anaesthetist (ə-nēs'thə-tist), *n.* = anesthetist.

anaesthetize (ə-nēs'thə-tīz), *v.t.* = anesthetize.

anagoge (an'ə-gō'ji), *n.* Also anagogy, لێکدانەوێ سۆفی یانێ,
لێنجیل.

-anagogic; anagogical (*adj.*); anagogically (*adv.*).

anagram (an'ə-gram'), *n.* (١) ووشەیک کە لە باش و پێش خستنی
تێپی ووشەیکێ تر پێکدێت. وەک: (now- won; made- dame).

(٢) (pl.) یارییهکی وەها.

anal (ā'n'l), *adj.* تاییبەتی بە کۆم یا قنگ! نزیکێ کۆم.

analects (an'ə-lekts'), *n.pl.* کۆمەڵە نووسراوێکی وێژەیی.

analeptic (an'ə-lep'tik), *adj.* بووژێنەرەو (دەرمان)! بەهێزکەر.
دەرمانی بووژێنەرەو یا بەهێزکەر.

analgesia (an'al-jē'zi-ə, an'al-jē'si-ə), *n.* هەست بە ئازار
نەکردن (پێشکەوتنی).

analgesic (an'al-jē'zik, an'al-jē'sik), *adj.* ئازارکوژ (دەرمان).
دەرمانی ئازارمێن! دەرمانی ئازارکوژ.

analog computer, analoge computer, کۆمپیوتەرێک کە
ژمارە بە پێوانە دەرەدەپێت.

analogical (an'ə-loj'i-k'l), *adj.* لەیهکجۆ! بەرامبەر
بەراووردکردن! لەیهکجۆواندن *v.t. & v.i.*

(بۆ پوونکردنەو).

analogous (ə-nal'ə-gəs), *adj.* (١) هاوشتیو! لەیهکجۆ! بەرامبەر.
(٢) لەیهکجۆ! لە فرماندا ئەک لە شێو و بێجێندا (زیندەوهرناسی).

analogue, analog (an'ə-lōg', an'ə-log'), *n.* (١) شتی -
لەیهکجۆ. (٢) ووشەو هاوسەرچارە لە دوو زمان یا زیاتر.

analogy (ə-nal'ə-jī), *n.* (١) لەیهکجۆونی! چوونیهکی (لە هەندێک
پووهو)! بەرامبەری! هاوشتیو. (٢) لەیهکجۆواندن (بۆ پوونکردنەو)

بەراووردکردن. (٣) لەیهکجۆونی فرمان ئەک شێو و بێجێنه (زیندەوهرناسی).

analyse (an'ə-līz'), *v.t.* = analyze.

analysis (ə-nal'ə-sis), *n.* شیکردنەو! شیکاری! لێکۆلینەو.

analyst (an'ə-list), *n.* لێکۆلەرەو! شیکەرەو! شیکار.

analytic (an'ə-lit'ik), *adj.* = analytical.

analytical (an'ə-lit'i-k'l), *adj.* (١) تاییبەتی بە لێکۆلینەو یا
شیکردنەو. (٢) شیکەرەو! لێکۆلەرەو! کەسێکی کارامە لە لێکۆلینەو!

هەزکەر لە شیکردنەو: (an ~ man, mind, etc.)

-analytically (*adv.*).

analytic geometry, ئەندازەو شیکردنەو.

analyze (an'ə-līz'), *v.t.* (١) شیکردنەو! لێکۆلینەو! یەکاڵکردنەو:

(He tried to ~ the causes of our failure.)

(٢) شیکردنەوێ دەررونی.

(٣) جیاکردنەوێ ئارۆتەیک (کیمیا).

(٤) شیکردنەوێ پستە (پێژمان).

anapest, anapaest (an'ə-pest'), *n.* یەکێگە لە گێشەکانی
هۆنراوە.

-anapestic; anapaestic (*adj.*).

anaphora (ə-naf'ə-rə), *n.* دووپاتکردنەوێ ووشەیک لە سەرەتای
دوو پستە یا دێری هەلبەستی یەک لەدوای یەک.

anaphrodisia (an-af'rə-diz'i-ə), *n.* نەبوونی یا کەمبوونیەو

anesthetist

- n.** دهرمانی بهنج یا سیرکردن.
anesthetist (ə-nēs'thə-tist), **n.** پزشکی بهنج؛ بهنجگر.
anesthetize (ə-nēs'thə-tīz), **v.t.** بهنج کردن؛ سیرکردن؛
 هست کوشتن.
anew (ə-nōō', ə-nū'), **adv.** (۱) سربسته نو؛ دیسانه نو؛ دوباره.
 (۲) به شیوه بهکی تازه.
angel (ān'jəl), **n.** (۱) فرشته؛ پری.
 (۲) مرفیکی باش و پاک و بسزمان و به به زهی و جوان.
 (۳) پاره بهکی زیری کونی نینگلیزی به.
 (۴) [Slang] کسبیک که پاره دانه نیت بؤ نوادنی شانو گمیری به.
angelfish (ān'jəl-fish), **n.** (۱) جزوه سگ ماسی بهکی پهره کانی له.
 بال دله چیت (۲) جزوه ماسی بهکی پهره کانی پهره کانه.
angelic (an-jel'ik), **adj.** (۱) فرشته بی.
 (۲) وه فرشته به له به سزمانی و پاک و چاک و به به زهی و جوانید.
anger (an'gēr), **n.** (۱) تووره بی؛ تووره بوون؛ پق؛ قین.
 (۲) [Obs.] نازار؛ ناخوشی؛ نه خوشی.
 (۳) [Dial.] مهرکردنی برین.
v.t. (۱) تووره کردن؛ پق هساندن؛ قین هساندن.
 (۲) [Dial.] مهرکردنی برین.
angina (an-jī'nə, an'ji-nə), **n.** (۱) وهناق؛ نه خوشی بهکی قورگه.
 ده بیته هوی هسانه بؤ ندران (۲) angina pectoris.
angina pectoris, نه خوشی بهکی دله ده بیته هوی سنگ نیشان و
 هسانه بؤ ندران؛ سنگ وهناق.
angle (an'g'l), **n.** (۱) گوشه (۲) سوچ؛ کونج؛ قوژن.
 (۳) پو (مسهله گروگرفت)؛ لا
 (to consider the question from all -s)

- (۴) یاری سرنج
 (۵) [Slang] پیلان؛ فیل
v.t. & v.i. (۱) به لا به لا بی حوولندن یا ورگنارن
 (۲) به خواری لیدان؛ توپ.
 (۳) [Colloq.] گوبین یا شیواندن دهنگوباسیک بؤ مهستی تاییه تی خؤ؛
 لیدوان له گوشه بهکی تاییه تی به وه.
angle (an'g'l), **n.** قولای راده ماسی
v.t. (۱) ماسی کرتن به قولای
 (۲) هوندان بؤ شتیک به فیل و ته له که و پیلان؛

(He ~d for her attention.)

- angled** (an'g'ld), **adj.** گوشه دار
Angles (an'g'lz), **n.pl.** تیره بهکی نه لمانی بوو که له سده ی پنجمی
 زاینده کوچبان کرد بؤ نینگلته ره و له وی جیگر بوون و ناوی " نینگلیز " و
 " نینگلته ره " له ناوی هم تیره به ره هاتوه

-Anglian (adj.).

- angleworm** (an'g'l-wūrm), **n.** کرمیکه ده کرتن به قولای به بؤ
 ماسی کرتن
Anglican (an'gli-kən), **adj.** (۱) تاییه تی به نینگلته ره و کلتور و
 گمله کی؛ (۲) تاییه تی به کلیسی " نهنگلیکانی "، واته نینگلیزی.
n. نه نامی کلیسی " نهنگلیکانی " .
Anglicanism (an'gli-kən-iz'm), **n.** بیوباه و پنبازی کلیسی " نهنگلیکانی "

- Anglicism, anglicism** (an'glo-siz'm), **n.** (۱) ووته، ورشه، یا
 زاراه بهکی تاییه تی به زمانی نینگلیزی.
 (۲) شتیک تاییه تی به گله و ولای نینگلیز.
Anglicist (an'glo-sist), **n.** زانی زمانی و وزی نینگلیزی.
Anglicize (an'glo-siz'), **v.t. & v.i.** گوبین به نینگلیزی (زمان)
 ووته، رفته، خور و نهریت؛ وه نینگلیزی یا نینگلیز لیکردن.
Anglify (an'glo-fi'), **v.t.** = Anglicize.

animalism

- angling** (an'glin), **n.** ماسی کرتن به قولای.
Anglo- (an'glo), پیشگریکه بهمانی؛ نینگلیزی؛ نینگلیزی و ...
Anglo-American (an'glo-ə-mer'ə-kən), **adj.** نینگلیزی -
 له مریکی؛ تاییه تی به نینگلیزی - له مریکی.
n. له مریکی بهکی که له بهنجی نینگلیز بیت.
Anglophile (an'gla-fil', an'glo-fil'), **n. & adj.** دوستی -
 نینگلیز نینگلته ره؛ نینگلیز دوست.
Anglophobe (an'gla-fōb', an'glo-fōb'), **n.** کسبیک که قینی
 له نینگلیز نینگلته ره و ایان دترسیت.
Anglophobia (an'gla-fō'bi-ə, an'glo-fō'bi-ə), **n.** ترسو
 قین لیوونی نینگلیز نینگلته ره.
Anglo-Saxon (an'glo-sak's'n), **n.** (۱) نهنگل - ساسونی؛
 نه نامیکی تیره کانی نهنگل - ساسون که له نینگلته ره جیگر بوون هتا
 سالی (۱۰۶۶) ی زاینی. (۲) زمانی نهنگل - ساسونی (که پیشی ده ووتریت؛
 " نینگلیزی کون " Old English) . (۳) نینگلیزیک؛ کسبیک نینگلیزی
 که له بهنجی نهنگل - ساسون بیت.
adj. (۱) نهنگل - ساسونی (زمان، کلتور).
 (۲) نینگلیز؛ تاییه تی به بهنجی نهنگل - ساسونی.
Angora (an-gōr'ə, an-gō'rə, an'gə-rə), **n.** (۱) پشله بهکی
 توک درژو نمره. (۲) بزینکه بؤ مرمزه کی بهخیده کرتن. (ب) مرمز.
 (۳) جزوه کروشکیکی مالی به (ب) نه زوی تووکی هم جزوه کروشیکه
 به تووره بی به ره قوره.
angrily (an'grə-li), **adv.** (۱) تووره؛ پق هلساو؛ دلپ؛ هست.
angry (an'gri), **adj.** (۲) داگر سار و به نازار (برین).
anguish (an'gwish), **n.** نیش و نازاریکی توند و تیزی دموون و میشک
 یا لهش؛ خمو و خله تیکی زور؛ نه شک به؛

(He was in ~ over the divorce.)

- v.t.** نیش و نازار پیدان؛ خمو و خله ت پیدان.
v.i. به نیش و نازار موه تله نو؛ زور خمو و خله ت خواردن.
angular (an'gyoo-lēr), **adj.** (۱) گوشه دار.
 (۲) په قله (مروءه)؛ له رولاوان.
 (۳) شان ته خته: (an ~ stride) .

-angularity (n.).

- angulate** (an'gyoo-lit), **adj.** گوشه دار.
v.t. & v.i. گوشه کاری؛ گوشه کاری کردن.

-angulation (n.).

- anhydrous** (an-hī'drəs), **adj.** بن ناو؛ ووشک.
anil (an'il), **n.** (۱) دار چویت. (۲) خومی شین؛ پهنگی نیلی.
anile (an'il, ā'nīl, an'il), **adj.** خله مار؛ پیژنی.
aniline (an'il-ēn', an'il-in, an'il-in'), **n.** شله بهکی چموری
 ژمه راوی به له به نین لهره هینریت و خومی ئی دروست ده کرتن.

- anility** (ə-nīl'ə-ti), **n.** ووته، کرمه و، یا بیژکی خله روانه.
anima (an'ə-mə), **n.** گیان؛ پزخ.

- animadversion** (an'ə-mad-vū'rzhən), **n.** په خله؛ لومه.
animadvert (an'ə-mad-vūrt'), **v.t.** په ختم کردن.

- animal** (an'ə-m'l), **n.** (۱) گیاندار؛ زنده موه؛ بن زمان؛ چوارین.
 (۲) مرفیکی دهنده به دره و ووش.

- adj.** (۱) تاییه تی به گیاندار. (۲) نرم (هست)؛ تاییه تی به هستی جوت
 بوون و لهش نک هستی بهر: (~ desires) .

- animalcule** (an'ə-mal'kyool), **n.** زنده موریکی گهری بی؛
 زنده موریکی به چاو نه میراو.

- animalculum** (an'ə-mal'kyoo-ləm), **n.** = animalcule.
animal husbandry, ولاخ و مهر مالات به بخیده کردن.

- animalism** (an'ə-m'l-iz'm), **n.** (۱) بسروشت و کردارو نازم زوی
 گیان موه. (۲) بیوباه و مریکه له نیت؛ مروءه هچی جیاوازی به له زنده موه راوی

- animality** (an'ə-mal'ə-ti), *n.* (۱) سرووشتی گیانهروم.
(۲) جیهانی گیانداران؛ گیانداران.
- animalize** (an'ə-m'l-īz), *v.t.* وەك چوارین لێكردن؛
ههستی چوارینی دەریڤین.
- animal kingdom**, **animal magnetism**, (۱) نووانشی موگناتیسی.
(۲) توانای دلفراندن. (۳) ههستی و سرووشتی ئالۆش و جوت بوون.
- animate** (an'ə-māt'), *v.t.* (۱) زیندووکردنوه؛ بووژاندنوه.
(۲) هینانه جۆش؛ بزوواندن؛ خستنه جمرچوول.
- adj.** (۱) زیندوو (۲) بهجۆش؛ چالاك؛ زیت.
(۳) بهجۆش؛ گرم (گفتوگۆ):
(an ~ discussion)
- (۴) له زیندوچوو؛ بۆك: (an ~ doll).
- animated cartoon**, *n.* کارتۆنی بۆك، فیلمی سینه‌مايیه له کارتۆنی بۆك پێكهاتوه.
- animater, animator** (an'ə-māt'ēr), *n.* (۱) بزوینەر.
(۲) دروستكاری فیلمی کارتۆنی بۆك.
- animation** (an'ə-mā'shən), *n.* (۱) بزوان؛ بزواندن.
(۲) ژيان؛ زیندوونیت. (۳) جۆش؛ گورج و گۆلی؛ چالاکی.
(۴) فیلم کارتۆنی بۆك دروستكردن.
- animosity** (an'ə-mos'ə-ti), *n.* كینه؛ قین؛ بق؛ دوژمنایهتی؛
قینه‌برایهتی؛ رقه‌برایهتی.
- animus** (an'ə-məs), *n.* (۱) مینزکی بزوینەر؛ بزوینەر. (۲) نیاز.
(۳) كینه؛ قین؛ بق؛ دوژمنایهتی؛ قینه‌برایهتی؛ رقه‌برایهتی.
- anise** (an'is), *n.* (۱) پازیان؛ نه‌نیسۆن.
(۲) تۆوی بۆن خوشی پازیان.
- aniseed** (an'i-sēd'), *n.* تۆوی پازیان.
- ankle** (aŋ'k'l), *n.* قوله‌پین؛ قوله‌قاچ؛ قاپ؛ خرتكه.
- anklebone** (aŋ'k'l-bōn), *n.* خرتكه؛ قاپ.
- anklet** (aŋ'klit), *n.* (۱) پارانه؛ خرخال.
(۲) گۆره‌ی كورتی ژانه.
- ankylosis** (aŋ'kə-lō'sis), *n.* (۱) بوون به يەكی چه‌ند ئیسقانێك—
(توئکاری). (۲) به‌گیروه‌ستانی جومگه (نه‌خۆشی).
- annals** (an'ʌl), *n.pl.* (۱) میژوی سالاڤه. (۲) میژوو.
(۳) (sing.) میژوی سالیك.
- (۴) تۆمارنامه‌ی کاروباری رێنکاروانێك؛ گۆفاری رێنکاروانێکی زانستی.
- anneal** (ə-nēl'), *v.t.* (۱) ئاواندنه‌وه (پۆل؛ شووشه... هتد)؛
جۆش‌دانێ کاتژاو ساردکردنه‌وی بۆ په‌ق کردنی.
- (۲) به‌هینزکردن (ووره، مینشك)؛ ووره دانه‌به‌ر.
- (۳) [Archaic] سوورکردنه‌وه (خشت، گۆزه‌ودیزه).
- annex** (ə-neks'), *v.t.* (۱) دانه‌دهم (خانوو، زه‌وی، ناوچه، وولات)؛
داگیرکردن و خستنه‌سه‌ر وولاتی خۆ: (Japan ~ed Korea in 1910).
- (۲) [Archaic] پێوه‌به‌ستن.
- n.* (۱) زیاده‌یه‌ك كه خرابیته‌ سه‌ر خانوویه‌ك (وه‌ك ژوورێك).
(۲) خانوویه‌کی بچووكی نزیك به خانوویه‌کی گه‌وره‌ كه به‌شێك بێت لای:
- (an ~ to a hotel)
- (۳) پاشكۆ
- annexation** (an'ek-sā'shən), *n.* (۱) دانه‌دهم؛ خستنه‌سه‌ر؛
خرانه‌سه‌ر؛ داگیرکران و درانه‌دهم: (the ~ of new territory by force).
- (۲) شتیکی دراوه‌دهم یا خراوه‌سه‌ر.
- annexationist** (*n.*).
- annexment** (ə-neks'mənt), *n.* پاشكۆ.
- annihilate** (ə-nī'ə-lāt'), *v.t.* له‌ناو‌بردن؛ فه‌وتان؛ قه‌لاجو‌کردن؛
نه‌هینشتن؛ بێ‌بێ‌کردن (to ~ a race, nation, species, etc.).

- annihilator** (*n.*).
- annihilation** (ə-nī'ə-lā'shən), *n.* له‌ناو‌بردن؛ فه‌وتان؛ قه‌لاجو؛
نه‌هینشتن؛ بێ‌بێ‌کردن: (His people were faced with ~).
- anniversary** (an'ə-vür'sēr-i), *adj.* یادی سالاڤه (شوێش،
ژنهنیان و شووکردن، پو‌دو‌ای گرتگ)؛ سالیاد:
- (the tenth ~ of the revolution; a wedding ~ ;
the ~ of Shakespeare's birth)
- (۱) تاییه‌تی به‌ یادی سالاڤه: (an ~ dinner).
- (۲) سالاڤه؛ هی سالاڤه.
- anno Domini** (an'ō dom'ə-nī'), [L., Abbr. A.D., -] سالی-
زاین.
- anno mundi** (an'ō mun'dī), [L., -] له‌ سالی له‌وه‌ده‌دا؛ پاش-
درووستبوونی جیهان.
- annotate** (an'ō-tāt'), *v.t. & v.i.* پو‌و‌نگ‌دانه‌وه‌ له‌سه‌ر په‌راویز یا
دامینی په‌رتو‌و‌کێك (به‌تاییه‌تی به‌هه‌م‌ی‌کی وێ‌ه‌یی یا باسیکی ت).
- annotation** (an'ō-tā'shən), *n.* پو‌و‌نگ‌دانه‌وه‌ی باسیکی قورس
له‌سه‌ر په‌راویزو دامینی په‌رتو‌و‌کێك.
- annotator** (an'ō-tā'tēr), *n.* پو‌و‌نگ‌ه‌ره‌وه‌ی باسیکی قورس له‌سه‌ر
په‌راویزو دامینی په‌رتو‌و‌کێك.
- announce** (ə-nouns'), *v.t.* (۱) پلاو‌کردنه‌وه؛ ئاشکرا‌کردن؛ جا‌پ‌دان.
(۲) ووتن؛ را‌گه‌یاندن.
- (۳) ئاشکرا‌کردن یا جا‌پ‌دانێ هاتنێك: (to ~ a caller).
- (۴) پلاو‌کردنه‌وه یا په‌خش‌کردن له‌سه‌ر رادیو یا تله‌فزیۆن.
- وه‌ك پلاو‌که‌رمه‌وه‌ فرمان ده‌کات (له‌سه‌ر رادیو یا تله‌فزیۆن).
- announcement** (ə-nouns'mənt), *n.* (۱) پلاو‌کردنه‌وه؛ جا‌پ‌دان؛
ئاشکرا‌کردن. (۲) جا‌پ؛ پلاو‌نامه؛ پلاو‌کاره؛ ئاگاداری.
- (۳) پلاو‌کاره یا ئاگاداری‌یه‌کی نو‌وس‌را‌و.
- announcer** (ə-noun'sēr), *n.* (۱) پلاو‌که‌رمه‌وه؛ جا‌پ‌ده‌ر؛ ئاشکرا‌که‌ر.
(۲) پلاو‌که‌رمه‌وه‌ی سه‌ر رادیو یا تله‌فزیۆن.
- annoy** (ə-noi'), *v.t.* (۱) په‌ست‌کردن؛ سه‌ر‌ه‌ه‌ش‌اندن؛ بێ‌زار‌کردن.
(۲) تو‌وره‌کردن؛ بق هه‌لساندن. (۳) ئازاردان.
- annoyance** (ə-noi'əns), *n.* (۱) په‌ست‌کردن. (۲) په‌ست‌بوون.
(۳) په‌ست‌که‌ر (مرۆ، شت، کرده‌وه)؛ شتیکی ناخۆش.
- annoying** (ə-noi'ing), *adj.* ناخۆش؛ په‌ست‌که‌ر؛ بێ‌زار‌که‌ر:
- (He is very ~. ; It's very ~ to miss a train.)
- (۱) سالاڤه؛ هه‌موو سالیك؛ سالی جا‌پ‌ك؛
سالا‌ه‌وسان: (an ~ meeting).
- (۲) تاییه‌تی به‌ سالیك؛ هی سالیك: (an ~ wage, salary, etc.).
- (۳) سالاڤه (پو‌وه‌ك)؛ يەك وه‌زی.
- n.* (۱) گۆفاری سالاڤه؛ په‌رتو‌و‌کی سالاڤه.
(۲) پو‌وه‌کی يەك وه‌زی یا يەك سالاڤه.
- annually** (an'yoo-ə-li, an'yool-i), *adv.* هه‌موو سالیك؛ سالاڤه.
سالی جا‌پ‌ك: (He makes twenty thousand dollars ~. ;
They meet ~.)
- (۱) پا‌ره یا ده‌س‌كه‌وتیکی بۆ
په‌را‌وه‌ی سالاڤه. (۲) مافی وه‌ر‌گرتنی ده‌س‌كه‌وت یا پا‌ره‌یه‌کی بۆ په‌را‌وه‌ی وه‌ا.
- (۳) (ا) قازانجی سالاڤه‌ی سه‌رمایه‌یه‌کی وه‌به‌ره‌ینرا‌و.
(ب) سه‌رمایه‌یه‌کی وه‌به‌ره‌ینرا‌وی وه‌ا كه قازانجیکی سالاڤه‌ ده‌ست
خاوه‌نه‌كه‌ی به‌خات.
- annul** (ə-nul'), *v.t.* سه‌ر‌به‌ه‌وه‌ (ه‌اره، په‌یمان)؛ هه‌له‌وه‌شاندنه‌وه؛
به‌تال‌کردنه‌وه: (to ~ a marriage).
- annular** (an'yoo-lēr), *adj.* ئه‌لقه‌یی؛ خپ.
- annulate** (an'yoo-lit, an'yoo-lāt'), *adj.* له‌ ئه‌لقه‌ پێكه‌اتوو؛
ئه‌لقه‌ نه‌لقه.
- annulation** (an'yoo-lā'shən), *n.* ئه‌لقه‌به‌ستن.

(۲) نەلقە؛ شىنكى نەلقەسى.
annulet (an'yoo-lit), *n.* نەلقەيەمكى بچوك.
annulment (ə-nul'mənt), *n.* بىتال كۈندە (ھارە. پەيمان)؛
 ھەلۋەشاندە (the ~ of their marriage).
annum (an'əm), *n.* سالىك؛ سال؛ سالانە: (per ~).
annunciate (ə-nun'shi-āt', ə-nun'si-āt'), *v.t.* بىلۈكۈندە؛
 ئاشكارا كۈندە؛ پەخشكۈندە.
annunciation (ə-nun'shi-ā'shən), *n.* (۱) ئاشكارا كۈندە؛
 بىلۈكۈندە (۲) بىلۈكۈندە؛ ئاڭدارى.
 (۳) [A-] مۇدەدنى جىرائىل بە مەرىم كە عىساي دەپىت.
 (۴) [A-] ئاھەنگى يادنامەى سالانەى ئەم مۇدەپە؛ سالىيادى ئەم مۇدەپە.
annunciator (ə-nun'shi-ā'tēr), *n.* (۱) بىلۈكۈندە؛ مۇدەدەر.
 (۲) ئامىرنىكە پىشاشنى كارگەرانى مېوانخانىە يا ھەرمانگەيكە دەدات لە چى
 ئورنىكە ھەرمانگەيكە لىدراۋە.
anode (an'ōd), *n.* جەمسەرى گەرمى باترى و رادىيۇ... ھەت.
anodyne (an'ə-dīn'), *adj.* ئىش و ئازاركوڭ
n. ھەرمانى ئىش و ئازاركوڭ
anoint (ə-noin'), *v.t.* (۱) ھەنوز بە بۇن يا مەنھەم؛ چەوركۈندە.
 (۲) بە بۇنى پىيۇن چەوركۈندى ئاۋچەۋانى پىيۈنكى ئاينى گەورە يا
 ھەرمانپەرەۋايەك بە بۇنى دەست بەكاركۈندىيەۋە؛ پىيۇنكۈندە؛ پەسەندكۈندە.
-anointment (*n.*).
anomalous (ə-nom'ə-ləs), *adj.* ئاناسا؛ ئاۋىزە.
anomaly (ə-nom'ə-li), *n.* (۱) ئاناسايى؛ ئاۋىزەيى
 (۲) شىنكى ئاۋىزە، يا سەير: (A bird that cannot fly is an ~).
-anomalous (*adj.*).
anomie, anomy (an'ə-mi), *n.* (۱) بەرەلەيى كۈمەلەيتى
 (۲) ھەستى ئاۋارەيى و ئاۋمىنى و بىزارى لە ژيان.
anon (ə-non'), *adv.* (۱) بەم زۋانە؛ ئو
 (۲) جارىكى تر؛ كاتىكى تر
 (۳) [Archaic] يەكسەر؛ دەستبەجى
 جارحار؛ خارنەخار؛ خاربەجار
ever and anon,
anonym (an'ə-nim), *n.* (۱) كەسكىنى بى ئاۋ يا ئاۋ نەزائو
 (۲) ئاۋى نەننى؛ ئاۋى دىز
 ئاۋنەزاسروى؛ بى ئاۋى؛
 نەئاسروى؛ وونى (ئاۋ)
anonymous (ə-non'ə-məs), *adj.* (۱) بى ئاۋ؛ ئاۋ نەئاسروى؛
 كەس نەئاس؛ كەس نەزائ (ئاۋ) (۲) ئاۋى ئاۋسەرەكەى نەزائو
 يا بۇ بىلۈكۈندە ئىيە (ھەلبەست، ھۇنراۋە، ئامە بى پىيۇنكە... ھەت):
 (an ~ poem, book, letter, etc.)
anopheles (ə-nof'ə-lēz'), *n.* مېشولەى لەرژوتا
 مېشولەى مەلارە.
anosmia (an-os'mi-ə), *n.* ئەمانى ھەستى بۇن كۈندە (نەخۇشى).
another (ə-nuth'ēr), *adj. & prep.* (۱) يەككىلى تر؛ دانەيەكى ترى
 ھەمان چەش؛ تر؛ ھى تر. (۲) يەككىلى جىياۋان؛ دانەيەكى جىياۋان.
 (۳) يەككىلى ھەمان چەش.
anoxemia (an'ok-sē'mi-ə), *n.* كەمى ئۇكسىجىن لە خۇنندا
answer (an'sēr), *n.* (۱) ۋەلام
 (۲) تۈلە؛ ۋەلام (His ~ was a well-aimed blow.)
 (۳) جارسەر
v.t. (۱) ۋەلام دانەۋە (۲) باش بون؛ بەكارھاتن؛ گونجان.
 (۳) (~ to). (۴) بەرپرسىياربون. (He must ~ to the committee.)
 (۵) لىكچون؛ ۋەك يەك واپون (He ~s to the description.)
v.t. (۱) ۋەلام دانەۋە
 (۲) باش بون بۇ؛ گونجان: (The tent ~ed their purpose.)
 (۳) بۇرادن؛ ھەق لىكراۋە؛ پەشىمان بونەۋە؛ سزاي خۇ چەشتن.

(۵) بەرپرسىياربون؛ ۋەك يەك واپون: (He ~s the description.)
answer back, [Colloq.], بەرپرسىياربون؛ كەس پىن ووتتەۋە؛
 ئى ھەلگەپانەۋە.
 (۱) بەرپرسىياربون؛
 (۲) ھەق لىكراۋە؛ ئاۋۇشى چەشتن:
 (You will have to answer for your wrongdoings one day.)
answerable (an'sēr-ə-b'l), *adj.* (۱) بەرپرسىيار؛ بەرپرسىيار؛
 لىي دەپرسىيارتەۋە: (He is ~ to his boss.)
 (۲) (۱) ۋەلام دەپرسىيارتەۋە. (ب) بەرپرسىيار دەپرسىيارتەۋە.
 (۳) [Archaic] (~ to)، شىيا؛ گونجاۋ؛ لەيەكچون.
ant (ant), *n.* مېرۈلە.
ant- (ant), = **anti-**
anta (an'tə), *n.* كۈلەكەى پارەۋى بەرەرگا.
antacid (ant-as'id), *adj.* دۇ بە ترشى؛ ترشى كۇڭ؛ ترشى مېرن.
n. ھەرمانى دۇ بە ترشى؛ ھەرمانى ترشى كۇڭ يا ترشى مېرن.
antagonism (an-tag'ə-niz'm), *n.* (۱) دۇرمانىيەتى؛ قىيەبەرايەتى؛
 دوۋىرەمكىتى؛ ئاھەزى. (۲) دۇرمانىيەتى؛ ئاۋۇكى؛ دۇرمانىيەتى.
antagonist (an-tag'ə-nist), *n.* دۇرمانى؛ ئاھەز؛ ھارچا؛ دۇرمانى.
antagonistic (an-tag'ə-nis'tik), *adj.* دۇرمانە؛ ئاھەزە؛
 ئاھەز: (his ~ attitude).
-antagonistically (*adv.*).
antagonize (an-tag'ə-niz'), *v.t.* (۱) بەرپەرەكەنى كۈندە؛
 بەرپەرەستى كۈندە؛ دۇرمانىيەتى لەگەن كۈندە؛ كۈندە بە دۇرمانىيەتى.
antarctic (ant-ärk'tik), *adj.* تاييەتى بە تەۋەرى باشۋورى زەۋى.
n. تەۋەرى باشۋورى زەۋى.
Antarctica (ant-ärk'ti-kə), *n.* ئەنتاركتىكا؛ ئاۋچەيكە سەۋن.
Antarctic Circle, antarctic circle, بازەنى تەۋەرى باشۋورى زەۋى.
ante (an'ti), *n.* (۱) ئو پارەيەى قوماچى يارى "پۆكەر" پىش دابەش
 كۈندى كاتى يارى يا پىش پاكىشاشنى كارتى تر دايدەنيت.
 (۲) [Slang]، پىشەكى؛ پارەى پىشەكى دراۋ؛ بەشى خۇ كە پىشەكى دەپرسىيار
 (۱) دانانى ئو پارەيەى قوماچى يارى لەسەر دەكۈندە.
 (۲) [Slang]، (~ up)، پىشەكى بەشى خۇ دان.
ante- (an'ti, an'tə), (۱) لەپىش (كات)؛ پىش:
 (antecedent; anteVictorian)
 (۲) پىش (جىگە)؛ بەردەم: (anteroom).
anteater (ant'ēt'ēr), *n.* مېرۈلەخۇر.
antecede (an'tə-sēd'), *v.t. & v.i.* لەپىشتەراتن (پە، جىگە،
 كات)؛ پىشتەربون لە.
antecedence (an'tə-sēd'ns), *n.* لەپىشتەراتن؛ پىشتەربون لە؛
 پىشتەرى.
antecedency (an'tə-sēd'n-si), *n.* = **antecedence**.
antecedent (an'tə-sēd'nt), *adj.* پىشتەرى؛ پىشتەرى.
n. (۱) شتى پىشتەرى؛ پوداۋىكى لەپىشتەرى.
 (۲) (pl.)، رابورەۋى مۇفكە؛ باۋباپىر.
 (۳) ۋوشەى پىش پانار كە پانارى بۇ دەگەپىشتەۋە (پىشمان).
 (لە پستەى "The man who came is my friend." دا ۋوشەى
 "man" پىش دەۋرەتتە: "antecedent" ي "who")
 (۴) بەشى يەكەمى پىشە يا كەرتىك (بىركارى).
 (۵) بەشى مەرجى كىشە (زىرپىيى).
antechamber (an'ti-chām'bēr), *n.* ئورنىكى بچوكە كە لىۋەى
 دەمچىت بۇ ئورنىكى گەورەترو گەرتەر لە خۇى؛ ئورنى بەردەم.

antedate

- antedate** (an'ti-dāt'), *v.t.* (١) له پېښتدا پورن يا پوډان؛
(٢) كۆتېرېون له: (*Christianity ~s Islam.*)
(٣) بهرور پېښخست.
(٤) بهرورېنكي زووتر بۇ دانان له هې پاستي.
n. [Rare],
antediluvian (an'ti-di-lōō'vi-ən), *adj.* (١) بهر له لافاو كهې
(٢) زور كۆن؛ كۆنباو.
antelope (an't'l-ōp'), *n.* (١) ناسكه كېوي؛ بزنه كېوي.
(٢) چهرمې ناسكه كېوي.
antemeridian (an'ti-mə-rīd'ī-ən), *adj.* پېش نېوه
antemortem (an'ti-môr'təm), *adj.* پېش مردن
antemundane (an'ti-mun'dān), *adj.* پېش دروستېووني
جيهان
antenatal (an'ti-nā't'l), *adj.* پېش له دايكېون؛ كاتي ناوله مېي.
antenna (an-ten'a), *n.* (١) شاخې هستياري له مېش ومه كېزدا.
(٢) هوايي (راديو تله فزيون).
antepenuit (an'ti-pē'nalt), *n.* سېنېم برگې وشه يه كه كۆتايي
ووشكه وه (دوك برگې "te" لم ووشه يه خۇيدا).
antepenultimate (an'ti-pi-nul'ta-mit), *adj.* دور دانه پېش
دواهمې؛ سېنېم له كۆتايي يوه.
n. (١) antepenuit . شتيكي سېنېم له كۆتايي يوه.
anterior (an-tēr'i-ēr), *adj.* (١) له پېشوه (جېكه)؛ پېش.
(٢) له پېشتدا (كات)؛ زووتر.
anteroom (an'ti-rōom', an'ti-room'), *n.* ژورې چاوه رې-
كردن؛ ژورېكه كه ده چيټ بۇ ژورېكي تر.
anthelmintic (an'thel-min'tik), *adj.* كرمنې نارسك كۆز يا
فرېنډر.
n. دهرمانې كرمنې نارسك كۆز يا فرېنډر.
anthem (an'them), *n.* (١) سرودي تايي.
(٢) سرودي نيشتماني: (*national ~*).
(٣) سرودي ستايي؛ سرود.
anther (an'thēr), *n.* شېمې نېزه كه تويي تېدايه (پوهه كناسي).
ant hill, گردولكهې دورې شاره ميروله؛ شاره ميروله.
antho- (an'thō, an'thā),
anthology (an-thol'ō-jī), *n.* پېنځېرو بلاو كهرموي هملېزاردېه يكي
هملېست، هملېزوه، يا چيړك.
anthologize (an-thol'ō-jīz'), *v.t.* پېنځېستن و بلاو كهرموي
هملېزاردېه يكي ويژي.
anthology (an-thol'ō-jī), *n.* هملېزاردېه يكي ويژي.
anthracite (an'thrā-sīt'), *n.* خلووژنكي په قه گهرمي يكي زور
دهدات و دوكلې كهمه.
anthrax (an'thraks), *n.* (١) دورمه؛ مو.
(٢) نه خوښي يكي كوشندهې ناژه له همدېك جاريش توشي مړه دېت.
anthropo- (an'thrā-pō, an'thrā-pə),
مړه؛ نادميزاد: (*anthropology*).
anthropocentric (an'thrā-pə-sen'trik), *adj.* مړه دانر به
گرنگترين شت و دوا نامانجي جيهان.
anthropogenesis (an'thrā-pə-jen'ə-sis), *n.* زانستي پيدا-
پووني مړه و بارگويي.
anthropography (an'thrā-pog'ra-fi), *n.* زانستي دابهش-
پووني مړه و پېنې تاييه خور زمان و خو و نرستوه.
anthropoid (an'thrā-poid'), *adj.* له مړه چو (به تاييه يي
مهيووني وه شپانزي و گوريلا و نژدگه تان).
n. مهيووني له مړه چو.
anthropologist (an'thrā-pol'ə-jist), *n.* زاناي مړه؛

anticipate

- مړه ناس؛ زاناي مړه ناسي
anthropology (an'thrā-pol'ə-jī), *n.* مړه ناسي؛ زانستي-
پيداپوون و بارگويي و تاييه خور نرست و دابهشپووني مړه.
-anthropological (*adj.*).
anthropometry (an'thrā-pom'ə-trī), *n.* زانستي پېواي لهشي
مړه بۇ پيرارداني جياوازي رهمگري (به شېكه له مړه ناسي).
anthropomorphic (an'thrā-pə-môr'fik), *adj.* تاييه يي به
مړه هې مړه؛ وهك مړه ليكراو.
anthropomorphism (an'thrā-pə-môr'fiz'm), *n.* داناني
خواو گياندارو شت به نادميزادو تاييه خوي نادميزادانه دانه پالان؛
وهك مړه سميركردني خواو گياندارو شت.
anthropomorphize (an'thrā-pə-môr'fiz'), *v.t. & v.i.* به-
مړه داناني شت؛ تاييه خوي مړه دانه پال خواو گياندارو شت.
anthropomorphosis (an'thrā-pə-môr'fə-sis), *n.* گويي بۇ
شېوهې نادميزاد.
anthropomorphous (an'thrā-pə-môr'fəs), *adj.* له مړه
ده چيټ.
anthropophagi (an'thrā-pof'ə-jī'), *n.pl.* پياوخوژان؛
مړه خور.
-anthropophagic (*adj.*).
anthropophagous (an'thrā-pof'ə-gəs), *adj.* مړه خورخوژ.
گوشتي مړه خور؛ مړه پياوخوژ.
anthropophagy (an'thrā-pof'ə-jī), *n.* خورخوژي (مړه)؛
گوشتي مړه خوري.
anti (an'ti, an'ti), *n.* [Colloq.],
adj. [Colloq.],
anti- (an'ti),
(*anti-imperialist*)
(٢) دژكار: (*anti-aircraft*)
(٣) - كۆز؛ - بر؛ - مزين: (*anti-toxin*)
(٤) پنجهوانه. (٥) هاوچاو.
antiaircraft (an'ti-ār'kraft, an'ti-ār'kräft), *adj.* فرېكه-
شكين.
antibacterial (an'ti-bak-tēr'i-əl), *adj.* بهكترياكور؛
ميكروب كور؛ دژ به بهكتريا
antibiosis (an'ti-bī-ō'sis), *n.* دژايي نيوان زيندهووري
گهرديني كه ده يته هوي هوتاندني يهكتيان.
antibiotic (an'ti-bī-ō'tik), *adj.* (١) ميكروب كور؛ بهكترياكور؛
تاييه يي به زيندهوژ. (٢) تاييه يي به دهرمانې ميكروب كور يا بهكترياكور.
(٣) تاييه يي به دژايي نيوان زيندهووري گهرديني كه زيانبه خشي يهكتيانه.
n. دهرمانې ميكروب كور؛ زيندهوژ؛ بهكترياكور.
antibody (an'ti-bod'i), *n.* پروتينيكه لهش دهرمدهدات بۇ پاراستني؛
دژتهن؛ زيندهوژ؛ دژ زيان.
antic (an'tik), *adj.* نه تنيكه؛ سهر؛ قوشمه.
n. (١) كهرموي يكي نه تنيكه، سهر، يا قوشمه؛ كالتوگې.
(٢) [Archaic]، قوشمه باز؛ قوشمه چي.
anticatalyst (an'ti-kat'ī-līst), *n.* مادده يكه كارليكردي كيميائي
دوا ده خات.
antichrist (an'ti-krist'), *n.* (١) عيسا نه ناس؛ دژ به عيسا
(٢) عيساي دژ.
anticipate (an-tis'ə-pāt'), *v.t.* (١) بهتله ماپوون؛ چاره پوان كردن؛
پاېښتن. (٢) پوډان زووتر له كاتي خوي.
(٣) پي ليكرتن؛ وه ستاندن؛ بهرهمليستي كردن (به زانيني پوډاني شتيك پېش
پوډاني): (*He ~d his opponent's blows.*)
(٤) پېشمې بېنن يا هستيكردي و بهگوري نوره په قاتركردن؛

anticipation

(The servant ~d his master's request.)

- (۵) دەستپېشكەرى كردن.
(۶) دانەردى قەرن لەپېش كاتى خۇيدا.
anticipation (an-tis'ə-pā'shən), *n.* (۱) پايېش: بەتەمابوون؛
چاۋمەوان كردن؛ ئومىدەۋارى. (۲) شتىكى چاۋمەوان كراۋ يا بەتەمابوون.
(۳) دل خەبەردان؛ پېشەمكى زائىن.
(۴) دەستپېشكەرى.
anticipative (an-tis'ə-pā'tiv), *adj.* تايپەتەي بە تەتەمابوون يا
پايېش
-anticipatory (*adj.*).
anticlerical (an'ti-kler'i-k'l), *adj.* دۇ بە قەشە دەسەلات و
دەست خستىيانە ناۋ كاروبارى كشتىيەو
-anticlericalism (*n.*).
anticlimactic (an'ti-kli-mak'tik), *adj.* تايپەتەي بە نزم-
بوۋنەردى كوتوپىرى لە باس، يېروپا، يا كردارىكى بەرەۋە بۇ نزم و بىن بايەخ.
anticlimax (an'ti-kli'maks), *n.* نزم بوۋنەردى كوتوپىرى لە باس،
يېروپا، يا كردارىكى بەرەۋە بۇ نزم و بىن بايەخ (بە پېشەۋانەي ئەرۋە كە
چاۋمەوان دەكرا)
antidote (an'ti-dōt'), *n.* (۱) دەرمانى ژەر؛ دۇ بە ژەر؛ ژەر پەرۋىن.
(۲) خەم پەرۋىن؛ شتىك كە دەرمانى ناخۇشى و كارەسات و خەم خەتە.
-antidotal (*adj.*).
antifebrile (an'ti-fē'bral, an'ti-feb'rəl), *adj. & n.* دەرمانى
تا.
antifreeze (an'ti-frēz'), *n.* ماددەيەكە ناھىلەت شلە يېيەستىت
(بەتايپەتەي مۇ رادىيەتەرى ئوتومبىل لە زىستاندا).
antigen (an'tə-jən, an'tə-jin), *n.* دەرمانى لەش پارىز؛ دەرمانىكە
كە كرايە ناۋ خۇننەۋە ماددەي دەرمان پەيدا دەكات و بەرەمەستى دەدات
بە لەش
antihistamine (an'ti-his'tə-mēn'), *n.* دەرمانى تەنگەنەفسى و
هەستىبارى
anti-imperialist (an'ti-im-pēr'i-əl-ist), *n.* كەسكى دۇنم بە
ئىمپېرىيالىزم
antiknock (an'ti-nok'), *n.* ماددەي دۇ بە تەتەتەق (دەكرىتە ناۋ
بەنزىنى ئوتومبىلەو)
antilabor (an'ti-lā'bēr), *adj.* دۇ بە يەككىنى كرناكان.
antimony (an'tə-mō'ni), *n.* ئەنتىمۇن. ماددەيەكى كانزايىيە لە
داپشتەدا بەكاردەھنىرەت؛ كل (چارپشتن).
antinomy (an-tin'ə-mi), *n.* (۱) نەگۇنجانى دۇ ياسا يا پەرەو.
(۲) ئاكۇكى نىۋان دۇ ياسا يا پەرەو. (۳) ئاكۇكى نەگۇنجان.
antipathetic (an'ti-pə-thet'ik), *adj.* دۇ بە؛ خەزلىنەكەر؛
پق ئى بوۋا ناخەز: (~ to new ideas).
(۲) پق ھەلسىنەر؛ مايەي قىزە.
-antipathetical (*adj.*).
antipathy (an-tip'ə-thi), *n.* (۱) قىن ئى بوۋن؛ پق ئى بوۋن؛ قىن؛
خەزلىنەكەرن؛ دۇئىتى بەرامبەر؛ قىن: (his ~ to violence).
(۲) كەسكى يا شتىكى خەزلىنەكەر يا پق ئى بوۋ.
antipersonnel (an'ti-pēr-sə-nel'), *adj.* بۇ لەئاۋىرەردى مۇقە
ئەك شتومەك (مىن، بۇمبا)؛ دۇ مۇقە: (~ mines).
antiphon (an'tə-fon'), *n.* (۱) سىرودى ئاينى تەراۋىج.
(۲) گۇرانى بە نۇر؛ بۇ سەندەۋە (گۇرانى)؛ ۋەلام (ئاۋاز، گۇرانى).
antiphony (an-tif'ə-ni), *n.* (۱) يەك ئارازى چەند دەنگىك؛
ئاۋازسازى (۲) سىرودى ئاينى؛ بۇ سەندەۋەي گۇرانى.
(۳) دەنگەنەۋە؛ ۋەلام (ئاۋاز، گۇرانى).
antipodal (an-tip'ə-d'l), *adj.* (۱) تايپەتەي بە دىۋى بەرامبەر
لەسەر گۇزى زەۋى (۲) پېشەۋانە؛ پېشەۋانەي

antitoxin

- antipode** (an'ti-pōd'), *n.* پېشەۋانە.
antipodes (an-tip'ə-dēz'), *n.pl.* (۱) دۇو جىگەي بەرامبەر لەسەر
زەۋى. (۲) [A-]، ئوستورالیا و ئىۋرەلەندە.
(۳) دۇو شتى پېشەۋانەي يەكت. (۴) پېشەۋانە.
(۵) [Obs.], خەلگى ئەرۋەپى جېهان.
antiquarian (an'ti-kwā'ri-ən), *adj.* (۱) تايپەتەي بە كۇن؛
كۇن. (۲) تايپەتەي بە پەرۋىكى كۇن و ئاياب كۇرەنەۋە و فرۇشت.
(۳) تايپەتەي بە كۇن ناسان؛ تايپەتەي بە زائىستى كۇن.
كۇنئاس؛ كۇنەفرۇش.
antiquary (an'ti-kwer'i), *n.* كۇنئاس؛ كۇنەكەرۋە؛ كۇنەفرۇش.
antiquate (an'ti-kwāt'), *v.t.* (۱) كۇن كردن؛ باۋ نەمىشتن.
(۲) پوۋخسارىكى كۇن پېدان.
antiquated (an'ti-kwāt'id), *adj.* (۱) كۇن؛ پېر.
(۲) باۋ نەماۋ؛ بەسەرچوۋا كۇن: (~ laws, methods, etc.).
antique (an-tēk'), *adj.* (۱) كۇن. (۲) باۋ نەماۋ؛ باۋ بەسەرچوۋ.
(۳) تايپەتەي بە يۇنان و رۇمانى كۇن؛ تايپەتەي بە شىۋازى كلاسكى
(۴) لەسەر شىۋازى چەرخىكى پاپوردور.
(۱) كۇن؛ شتىكى لە كۇنەۋە بەجىما.
(۲) شىۋازى كلاسكى، ۋاتە كۇن، بەتايپەتەي لە خانۇسازى و پەيگەرئاشىدا.
(۳) ئەنتىكە؛ شتىكى ئەنتىكە يا كۇنە (بەتايپەتەي شتى ناۋمال)؛ كۇنە.
(۴) تىپى تۇخ و پەش (چاپەمەنى).
antiquity (an-tik'wə-ti), *n.* (۱) زەمانى كۇن (بەتايپەتەي پېش
سەمەي ناۋمەرەست)؛ زەمانى زو؛ چەرخى كۇن؛ دىزىن. (۲) كۇنئىتى.
(۳) خەلگى زەمانى كۇن (بەتايپەتەي نوۋسەرمان).
(۴) (pl.), كۇنە؛ كەلەپوۋرىكى زۇر كۇن.
(۵) (pl.), خوۋ و نەرىتى كۇن.
antirust (an'ti-rust'), *adj.* (۱) ژەنگەر؛ دۇ بە ژەنگ.
(۲) ژەنگەر نەگر.
ماددەي دۇ بە ژەنگ (رادىيەتەرى ئوتومبىل).
anti-Semite (an'ti-sem'it), *n.* كەسكىنى دۇ بە جوۋلەكە.
-anti-Semitic (*adj.*); **anti-Semitism** (*n.*).
antisepsis (an'ti-sep'sis), *n.* بەكارھىنانى دەرمان بۇ ياكردنەۋە لە
بەكتىراۋ مىكروپ؛ ياكردنەۋە.
antiseptic (an'ti-sep'tik), *adj.* (۱) بەكتىراۋ مىكروپ كۇر؛
بۇگەنى و پىسى بېر. (۲) پاك؛ خاۋىن.
(۳) ۋوشك و توندوتىژ ناخۇش (بارى ژيان).
antisepticize (an'ti-sep'tə-sīz'), *v.t.* ياكردنەۋە لە بەكتىراۋ
مىكروپ بە دەرمان.
antiserum (an'ti-sēr'əm), *n.* دەرمانى دۇ بە بەكتىرا (پزىشكەۋانى).
antislavery (an'ti-slāw'ēr-i), *adj.* دۇي بەندايەتەي: (~ laws).
antisocial (an'ti-sō'shəl), *adj.* (۱) دورەپەرەز؛ كۇشەگىر.
(۲) دۇ بە كۇمەل؛ دۇ بە سوۋدى كشتى.
antistrophe (an-tis'trə-fi), *n.* (۱) بۇ سەندەۋەي كۇرەس لە
شانۇگەرى يۇنانى كۇندا. (۲) بەشى دۋەمى ھەلەستىك كە ۋەلامە بۇ بەشى
يەكەم.
antitank (an'ti-tan'k), *adj.* دۇ دەبايە؛ دەبايە شگىن.
antithesis (an-tith'ə-sis), *n.* (۱) بەراۋەردى يا پېشەۋانەيى يېر لە
دۇر پستەدا: (You are going. ; I am staying.).
(۲) بەشى دۋەمى ۋوتەيىكى ۋەما (ژمارە يەك بېيەنە).
(۳) بەراۋەردى؛ جىاۋازى؛ ئاكۇكى.
(۴) دۇ؛ پېشەۋانە: (Joy is the ~ of sorrow).
antithetic (an'ti-thet'ik), *adj.* (۱) بەرامبەر؛ جىاۋاز.
(۲) پېشەۋانەي دەقاۋدەق؛ دۇ.
-antithetical (*adj.*).
antitoxin (an'ti-tok'sin), *n.* (۱) ژەر پەرۋىن (كە لەئاۋ لەش خۇيدا)

antitrust

- دروست دهيت: دژ ژهر (۲) درماني ژهر پوتن (که بهرهلستي دهات به لهش دژ نه خوشي وفاق، درده کويان ... هتد.)
- antitrust** (an'ti-trust'), *adj.* دژ به فوخ کردن سازگاني و پيشه سازي
- antiwar** (an'ti-wôr'), *adj.* دژ به جهنگ: دژو شمير
- antler** (ant'lër), *n.* (۱) شاخه پهل پهل که له کنيوي. (۲) پهلنکی نه شاخه
- ant lion,** (۱) جانه ورنکه کرموکی میرووله دهخوات (۲) کرموکی نه حانه ورنه روشه دژواتا
- antonym** (an'tə-nim'), *n.* ("Sad" is the ~ of "happy".)
- antonymous** (an-ton'i-məs), *adj.* دژواتا
- antrorse** (an-trôrs'), *adj.* بژ سمره و يا پيشه و هنجو (پروه) - ناسي)
- antrum** (an'tram), *n.* (۱) بوشايي نيسقاسي لهش (به تاييه تي دور بوشايي يه که نيوان لوت و کاژنري سمره. (۲) بوشايي کلوز.
- anuran** (ə-nū'rən), *adj. & n.* تاييه تي به گيانداري ترو روشي
- بن کله (وه بوق و قورنايلکه).
- anurous** (ə-nū'rəs), *adj.* بن کله (بوق، قورنايلکه).
- anus** (ā'nəs), *n.* کوم: کوني قنگ: قنگ.
- anvil** (an'vil), *n.* (۱) دهسگا: دهزگا: منخ سندان. (۲) يکنيکه له سن نيسقانه که کويي ناره و
- anxiety** (an-zī'ə-ti), *n.* (۱) مراق: دلپاوي: بن نارامي: خم (۲) هوي نه مراق: شت. بير)
- (~ to do well) به پرهوشه بون: پرهوش
- anxious** (anj'kshəs, an'kshəs), *adj.* (۱) مراقدار: بن نارام. (۲) مايي مراق و بن نارامي به (۳) به پرهوش: شاتره خوان: به تاسره:
- (I am ~ to go home and see my family.)
- anxiousness (*n.*).
- anxiously** (anj'kshəs-li, an'kshəs-li), *adj.* به پرهوشه و: بن سروه تانه و به تاسره (I am waiting ~ for you.)
- any** (en'i), *adj.* (۱) هر: هرچ: هر کاميکيان: (A~ boy may go.) (۲) همدنیک: هيچ (Do you have ~ apples?) (۳) هيچ: هيچ شتيك: (I haven't ~ money.) (۴) هه مو: هه موکس (A~ child can tell.)
- pron. (sing. & pl.),** هرکس: هرچه دنیک.
- adv.** تا هيچ پاده يک: هيچ (پرسيا):
- (Is he ~ better this morning?)
- anybody** (en'i-bud'i, en'i-bod'i), *pron.* (۱) هرکس: (۲) کسنيکي به ناوبانگ يا ناسراو.
- anyhow** (en'i-hou'), *adv.* (۱) هرچونیک بېت: به هرچونیک بېت. (۲) به لامسرلاي
- anyone** (en'i-wun'), *pron.* هرکس: هرچ کسنيک
- any one,** (۱) هره يک: هره دنه يک. (۲) هر تاکه کسنيک: هره دنه يک.
- anything** (en'i-thing'), *pron. n.* هر شتيك: هر کارک يا پوداويک.
- adv.** شتيك: هر شتيك
- تا هر پاده يک: هيچ: هرچه دنیک بېت.
- anything but,** هيچ: به هيچ جزيرک: هرگيز.
- (He is anything but kind.)
- anyway** (en'i-wā'), *adv.* (۱) به هرچونیک بېت: هرچونیک بېت. (۲) به هر حال: هيچ نه بېت: له گهل نه وشد. (۳) به لامسرلاي
- anyways** (en'i-wāz'), *adv.* [Colloq.] = anyway.

aphonia

- anywhere** (cn'i-hwâr'), *adv.* (۱) له هر شونينک: بژ هرچ يک بېت. (۲) [Colloq.] تا هر پاده يک: هرچه دنیک بېت.
- anywhere from,** [Colloq.], له نيوان (دو کات، زماره، همد):
- (It costs anywhere from five to ten dollars. ; It takes anywhere from one to two hours.)
- get anywhere,** [Colloq.], هيچ سرکمي تنک هينانه دي.
- anywise** (en'i-wiz'), *adv.* هرچونیک بېت: به هرچونیک بېت.
- apace** (ə-päs'), *adv.* خيرا: به خيرا يي.
- Apache** (ə-pach'i), *n.* (۱) له پاچي: تيره يکي هيندي سووري خواروي پوژاوي نه ميريکا و سمروي مکسيکه. (۲) نه ندامتيکي نه تيره يه. (۳) يکنيکه له زمانه کاني نه تيره يه
- apache** (ə-päsh', ə-pash'), *n.* شلاتي يا جهتيکي پارس.
- apart** (ə-pärt'), *adv.* (۱) له لاره. (۲) جيا (له کاتو شوندا) جيا واز. (۳) دور له يکتر. (۴) به جيا جيا: به جيا: (viewed ~).
- (۵) پارچه پارچه.
- apart,** به جيا جيا واز.
- apart from,** جگه له: ينجگه له: له وپيش به لاره.
- joking apart,** بن گاته.
- know apart,** له يک جيا کردنه و (شت، مرقه)
- live apart,** به جيا زيان: پيکوه نه زيان
- set apart,** خسته لاره: له لگرتن: پاشه کورت کردن.
- take apart,** هله و شاندن (مکينه، پرويا): پارچه پارچه کردن.
- apartheid** (ə-pärt'hüt), *n.* سياستمي رگه زيرستي دژ به قوله -
- رهشکان له باشووري نه فريکا.
- apartment** (ə-pärt'ment), *n.* خانوچکه: نه پارتمان: دهسته خانو
- apartment house (or building),** خانويکه بهش بهش کراوه
- به چمند خانوچکه يکوه هره يک يان به سر به خق ددرين به کري.
- apathetic** (ap'ə-thet'ik), *adj.* (۱) بن همت: همت مردو.
- (۲) بن دهره ست: به تنگه ره نه هاتو: کوي نه دهر: بيباک.
- apathetical** (ap'ə-thet'ik'l), *adj.* = apathetic.
- apathetically** (*adv.*).
- apathy** (ap'ə-thi), *n.* (۱) بن همتي: همت مردو يي. (۲) بن دهره ست: به تنگه ره نه هاتن: بيباکي: کوي نه دان.
- ape** (āp), *n.* (۱) ميموون. (۲) لاساييکه رموه.
- v.t.** لاسايي کردنه و
- apeak** (ə-pēk'), *adv.* به ستووني: به قنجي: به په يي.
- aperient** (ə-pēr'i-ent), *adj. & n.* درماني پوراني.
- aperiodic** (ā'pēr-i-od'ik), *adj.* به چرخي پيک و پيکي پونه دواو.
- aperitif** (a'pā'rē'tēf'), *n.* خوارده نمويکه کجولايه.
- aperture** (ap'ēr-chēr), *n.* (۱) کون: که له بر.
- (۲) تيره ي چاوي کاميرا يا دوربين (که پووناکي ليوه ده چيته ژور ووه).
- apery** (āp'ēr-i), *n.* (۱) لاسايي کردنه و. (۲) لاسايي کردنه و يه ک.
- apex** (ā'peks), *n.* (۱) لووتکه: پوپ: سر: ته و قسمر. (۲) سري زمان.
- aphasia** (ə-fā'zhə, ə-fā'zhi-ə), *n.* تواناي قسه کردن و تيگه بشتن
- نه بون (به هوي برينداری ميشکوه).
- aphasiac** (*n.*); **aphasic** (*adj.*).
- aphelion** (ə-fē'li-on, ə-fē'li-ən), *n.* دورترين خاني خولگي
- نه ستيره يکي گپوک له خوروه.
- aphesis** (af'ə-sis), *n.* لابردي بره يکي کورتي بن هيز له سهره تاي
- روشدا (وه: squire له پاتي esquire).
- aphid** (ā'fid, af'id), *n.* سن: جانه ورنکي زور بچوکه ده داته پوهه.
- aphis** (ā'fis, af'is), *n.* = aphid.
- aphonia** (ə-fō'ni-ə), *n.* دهنگ نوسان يا نه مان (به هوي نه خوشي
- ژن دهنگ کانه ووه).

aphonic

- aphonic** (ə-fon'ik), *adj.* (۱) دەنگ نورساو يا نهماو. (۲) بىن دەنگ (دەنگسازى).
- aphorism** (af'ə-riz'm), *n.* پەندى پىشپان؛ قەسى نەستەق.
- aphoristic** (af'ə-ris'tik), *adj.* (۱) ۋەك پەندى پىشپان. (۲) پەر لە قەسى نەستەق.
- aphrodisiac** (af'rə-diz'i-ak'), *adj.* ھەمەس ھەلسىنى جوت-بوون؛ ھەمەس بوزىن (خواردەمەنى).
- n.* خواردەمەنى ھەمەس ھەلسىن.
- Aphrodite** (af'rə-dī'ti), *n.* (۱) بانوخواي دلداری و جوانی یونانی (نەفسانەى یونانى). (۲) [a-] جۆرە پەپوولەیکە.
- aphyllous** (ə-fil'əs), *n.* ۋەك پووەكىكى بیاپاڤى ھەمەجۆرە. كە پنى دەووترىت: "كاكتەس" پووت.
- apian** (ā'pi-ən), *adj.* ھەنگى تايەبەتى بە ھەنگ.
- apiarian** (ā'pi-ār'i-ən), *adj.* تايەبەتى بە ھەنگو بەخێوگرەنى.
- n.* ھەنگ بەخێوگرە.
- apiarist** (ā'pi-ə-ris't), *n.* ھەنگ بەخێوگرە.
- apiary** (ā'pi-er'i), *n.* پلورە ھەنگ خانە؛ شوئنى پلورە ھەنگ.
- apical** (ap'i-k'l, ā'pi-k'l), *adj.* (۱) پۆیەى لووتكەى. (۲) بە سەرى زمان بێژراو (دەنگسازى).
- n.* دەنگى تىپى بە سەرى زمان بێژراو (ۋەك: t, d, s, l).
- apiculture** (ā'pi-kul'chēr), *n.* ھەنگ بەخێوگرە.
- apiece** (ə-pēs'), *adv.* ھەرىكەى ھەرىكەى؛ سەرو: (We spent ten dollars ~.)
- apiology** (ā'pi-ol'ə-ji), *n.* ھەنگناسى؛ زانستى لىكۆلینەرەى ھەنگ.
- apish** (āp'ish), *adj.* (۱) مەیمووانە. (۲) لاساییكەرەو. (۳) خۆدەرخەر؛ ھاروھاج؛ فیلان.
- aplomb** (ə-plom', ə-plōm'), *n.* بېوا بە خۆ بوون؛ بە خۆدا پاپەرموون؛ ژیری.
- apnea, apnoea** (ap-nē'ə), *n.* (۱) ھەناسەبرانى كاتى. (۲) لە ھوش خۆ چوون (لەبەر كەمى ئوكسىجەن)؛ خەنگان.
- apo-** (ap'ə), پىشگرىكە بەماناى (۱) دور لە؛ بەبىن.
- apocalypse** (ə-pok'ə-lips'), *n.* (۱) دوا بەشى نىنجیل. (۲) پىشپىنى؛ دواپۆزىنى؛ ناشكراكرەنى دواپۆز.
- apocalyptic** (ə-pok'ə-lip'tik), *adj.* (۱) تايەبەتى بە دوا بەشى نىنجیل. (۲) پىشپىنى؛ دواپۆزىنى. (۳) نیشانەى كارەساتىكى گەرەو بەم زوانەى.
- apocalyptic (adj.).**
- apocopate** (ə-pok'ə-pāt'), *v.i.* كۆرتكرەنەوى ووشە بە قووتدانى دوا بېرگە يا دوا دەنگ.
- apocope** (ə-pok'ə-pi'), *n.* قووتدانى دوا دەنگ، تىپ، يا بېرگەى ووشەىك (ۋەك: mos لەباتى most).
- apocrypha** (ə-pok'ə-rə-fə), *n.* (۱) نووسراوێكە كە گومان لە راستى بىگرت يا ئەزانووت نووسەرەكەى كەنى. (۲) [A-] ئەو نووسراوانەى كە پزۆتسانتەى يەكان بېوا ئاكەن بەشێك بىن لە ئىنجیلی كۆن.
- apod** (ap'əd), *adj.* بىن قاچ؛ بىن پەل.
- n.* گياندارىكى بىن قاچ.
- apodal** (ap'ə-d'l), *adj.* بىن قاچ؛ بىن پەل.
- apodeictic** (ap'ə-dik'tik), *adj.* = apodictic.
- apodictic** (ap'ə-dik'tik), *adj.* پەلگەدار (بېروا، فەلسەفە)؛ راست؛ بىن گومان.
- apodosis** (ə-pod'ə-sis), *n.* بەشى تەواوكرى پستەى مەرجى.
- apogamy** (ə-pog'ə-mi), *n.* نۆزبونی رووەك بەبىن لىكان يا

apostrophe

پىتانەن.

- apogamic (adj.); apogamous (adj.).**
- apogee** (ap'ə-jē'), *n.* (۱) دورترین خالى زەوى لە خولگەى مانگەرەو. (۲) دورترین يا بەرترین جىگە.
- Apollo** (ə-pol'ō), *n.* (۱) ئەپۆلۆ؛ خوداى مۇسقاو ھەلبەست و پىشپىنى و پزىشكەرەوانى و خۆر (نەفسانەى یونان و پۆمان). (۲) كۆپىنگى قۆز.
- Apollonian (adj.).**
- Apollyon** (ə-pol'yən), *n.* شەمقان.
- apologetic** (ə-pol'ə-jet'ik), *adj.* (۱) بوردنخۆزان. (۲) لەسەركەرەو (بە نووسىن يا دواوان).
- apologetics** (ə-pol'ə-jet'iks), *n.pl.* لەسەركەرەوێى خاچ-پەرسى (ناپنئاسى).
- apologia** (ap'ə-lō'ji-ə), *n.* ووتارىكى لایەنگرى يا لەسەركەرەو.
- apologist** (ə-pol'ə-jist), *n.* پشتیوانكەرى بېروباوەر يا پىنازێك بە ئورسین يا دواوان؛ بەلگە بۆ ھێنەرەو.
- apologize** (ə-pol'ə-jīz'), *v.i.* (۱) داواى لىخۆشبوون كەردن؛ داواى لىخۆشبوون كەردن "پاساو ھێنانەرەو: (He ~d to his teacher for coming to school late.)
- (۲) لایەنگرى كەردن يا لەسەركەرەو (بە نووسىن يا دواوان).
- apology** (ə-pol'ə-ji), *n.* (۱) پالچىتى كەردن يا لایەنگرى كەردن ئاين، پىناز، يا بېروباوەرێك (بە نووسىن يا دواوان)؛ ووتارىكى وەما (۲) بوردنخۆزان؛ داواى لىخۆشبوون كەردن "پاساو ھێنانەرەو: (If you are impolite to a person, you should make an ~.)
- (۳) بىرتەىبەكى قەلب.
- apoplectic** (ap'ə-plek'tik), *adj.* (۱) فیدار؛ فەى ئى دىت. (۲) ۋەك فەى؛ دەبىتە ھۆى فەى نىھاتن.
- n.* كەسێك كە فەى لەگەدا بىت.
- apoplexy** (ap'ə-plek'si), *n.* فەى.
- aport** (ə-pōrt'), *adv.* لای چەپى كەشتى؛ بۆ لای چەپ.
- apostasy** (ə-pos'tə-si), *n.* ھەنگەرەو (لە ئاين، پىناز، بېروباوەر، حیزب)؛ لادان لە پى راست.
- apostate** (ə-pos'tāt, ə-pos'tit), *n.* كەسێكى ھەنگەرەو لە ئاين يا پىنازێك؛ گومرا؛ لادەر.
- apostatize** (ə-pos'tā-tīz'), *v.i.* ھەنگەرەو لە ئاين يا پىنازى خۆ.
- aposteriori** (ā'pos-tēr'i-ōr'i), (۱) لە ئەنجامەرەو بۆ ھۆ (فەلسەفە، ژىرپۆزى): (The boys are tired, so they must have walked a long way.)
- (۲) كەردەنى؛ لەسەر تاقىكرەنەرەو سەرنج دانەرەو.
- apostil, apostille** (ə-pos'til), *n.* تىپىنى سەر پەراوێز.
- apostle, Apostle** (ə-pos'tl), *n.* (A-)، ھەرىكەكە لە دوانزە قوتابى يا پەيامبەرەكانى عىسا. (۲) پەيامبەر؛ پەيامبەرى خاچ پەرستان؛ قوتابى. (۳) خاچ پەرست بۆكەرەوێكى كۆن. (۴) پابەرى پىنازى تازە؛ پابەر؛ سەركەرەوێكى سازاندنى كۆمەن.
- apostolate** (ə-pos'tl-it, ə-pos'tl-āt'), *n.* پەلە ھەركەى ماوەى كارى پەيامبەرێك.
- apostolic** (ap'əs-tol'ik), *adj.* (۱) پەيامبەرى؛ پىفەمەرى. (۲) تايەبەتى بە دوانزە قوتابى و پەيامبەرەكەى عىساو كاروبارو نامۆزگارى و چەرخى ژيانان. (۳) [A-]، پاپاى؛ تايەبەتى بە پاپا.
- Apostolic See,** تەختى پاپاى؛ پەلە دەسلەت و كارى پاپا.
- apostrophe** (ə-pos'tra-fi), *n.* بانگ كەردنى كەسێكى ديار يا ناديار. لە وێژە و ووتاردا؛ بانگ.
- apostrophe** (ə-pos'tra-fi), *n.* نیشانەىكە ۋەك وێرگول (').
- لە پنى لاژووروى تىپەرە دانەرەوت بەم ماناينە: (I'm = I am).
- (۱) لە جنى تىپى لادراو: (I'm = I am).

apostrophize

- (۲) نیشانه‌ی بونه: (Mary's dress ; The girls' room)
 (۳) نیشانه‌ی کویه: (five 6's ; the A's)
apostrophize (ə-ˈpos'trə-fīz), *v.t. & v.i.* بانگ کردنی کسینگی
 دیار یا نادیار له ویژو ووتاردا:
 ("Million! thou should'st be living at this hour.")
apostrophize (ə-ˈpos'trə-fīz), *v.t. & v.i.* به‌کاره‌ننای ویزگول
apothecary (ə-ˈpɒθ-ə-ker-i), *n.* دهرمانگر؛ دهرمانساز؛
 دهرمانفروشی
apothegm (ap'ə-them), *n.* Also apophthegm, په‌ندی-
 پینشنان؛ قسه‌ی نه‌سته‌ی
apotheosis (ə-ˈpɒθ-i-ˈɔ-sis, ap'ə-thē-ˈɔ-sis), *n.* (۱) کردن به
 خدا؛ به‌رزگرتنه‌وه‌ی صوفیک بؤ پله‌ی خود.
 (۲) ستایش کردننکی له پاده‌به‌ده‌ری مرقا یا شت.
 (۳) نموونه‌ی به‌رزا وینه‌ی به‌رز.

-apotheosize (*v.t.*).

appal (ə-ˈpɒl'), *v.t.* = appall.

appall (ə-ˈpɒl'), *v.t.* تواقندن؛ ترساندن؛ زور سرسام کردن؛ زراوېرند.
appalling (ə-ˈpɒl'ɪŋ), *adj.* ترسناک؛ تواقندر؛ زور خراب؛ ناپه‌سند:
 (His behavior was ~)

appanage, apanage (ap'ə-nij), *n.* (۱) زهوی‌وزارو پارویه‌ک که
 پاشاو میر دوییدن به‌ مندا له‌کاتیان. (۲) به‌خشیش؛ زیاده‌بش.
 (۳) مافینکی تاییه‌تی کسینک به‌هزی پله‌ویا‌پیه‌وه.
 (۴) هرزمنینکی ژیرده‌سته‌ی وولاتینکی بنگانه.
apparatus (ap'ə-rā'təs, ap'ə-rat'əs), *n.* (۱) کهرسه؛
 پنیوستی کار. (۲) ده‌زگا؛ دام‌وده‌زگا.
 (۳) نامیر؛ مه‌کینه. (۴) پیوانه؛ هزی پیوانه یا کیشه.
 (۵) کونه‌ندام: (the digestive ~)

apparel (ə-ˈpar'əl), *n.* (۱) جل؛ جل‌وبه‌رگ؛ پوشاک.
 (۲) به‌رگی پازاندن‌وه: (the white ~ of winter)
 (۳) پوشاکي که‌شتی (له‌نگر، تهر، توپ و ده‌زگای تری دهره‌وه دم‌گرتنه‌وه).

v.t. پوشین؛ به‌رگ کردن‌به‌ر.
apparent (ə-ˈpar'ənt, ə-ˈpār'ənt), *adj.* (۱) دیار؛ له‌به‌رجاو.
 (۲) پوون؛ ناشکرا. (۳) له‌وه‌چو؛ وا دیاربوون؛ پوواله.
apparently (ə-ˈpar'ənt-li, ə-ˈpār'ənt-li), *adv.* (۱) به‌ناشکرا؛
 له‌به‌رجاو. (۲) وا دیاره؛ له‌وه‌ده‌جیت؛ وا دهره‌ده‌کونیت.
apparition (ap'ə-rish'ən), *n.* (۱) شتینکی له‌پږ دهرکه‌وتو.
 (۲) خپو. (۳) هاتنه‌پوړ؛ هاتنه‌پیشمه.

apparitor (ə-ˈpar'ə-tēr, ə-ˈpār'ə-tēr), *n.* فرمانبروری به‌جینینان
 یا پښ پگه‌یاندنی فرمانی دادگای فابنی یا میری.
appeal (ə-ˈpēl'), *v.t.* [Archaic] ، تاوانبارکردن.
 (۲) داوای پیاچوون‌وه‌ی بریاری دادگاگردن: (to ~ a verdict)
v.i. (۱) داوای پیاچوون‌وه‌ی بریاری دادگای‌کړدن.
 (۲) (~ to) ، تکاگردن؛ داواکردن؛ هاور بؤ بردن؛ بانگ کردن:
 (She ~ed to him for mercy.)
 (۳) په‌نا‌برده‌به‌ر. (۴) به‌دل بوون؛ دل پاکیشان:
 (His ideas ~ed to me. ; She ~s to me.)

n. (۱) بانگ‌مرازا؛ تکا؛ داواکردن؛ هاور؛ بانگ؛ داوا:
 (an ~ to the government to release the political prisoners)
 (۲) (۱) داواکردن له دادگا بؤ پیاچوون‌وه‌ی داواکاری‌یک. (ب) نم داوایه.
 (ج) مافی نم داواکردنه. (د) داواکاری‌یکه‌ی دراو به دادگایه‌کی به‌رزتر.
 (۳) جوانی؛ توانای دلفراندن یا دل پاکیشان؛ به‌رو:
 (That kind of music has lost its ~)

[Archaic] ، تاوانبارکاری.
appealable (ə-ˈpēl'ə-b'l), *adj.* (۱) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی
 بکرنه له‌لاین دادگایه‌کی به‌رزتره‌وه. (۲) داوای پیاچوون‌وه‌ی دم‌گرتن (بریای).
 (۳) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۴) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۵) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۶) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۷) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۸) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۹) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۱۰) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۱۱) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۱۲) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۱۳) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۱۴) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۱۵) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۱۶) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۱۷) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۱۸) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۱۹) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۲۰) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۲۱) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۲۲) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۲۳) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۲۴) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۲۵) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۲۶) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۲۷) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۲۸) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۲۹) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۳۰) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۳۱) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۳۲) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۳۳) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۳۴) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۳۵) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۳۶) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۳۷) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۳۸) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۳۹) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۴۰) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۴۱) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۴۲) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۴۳) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۴۴) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۴۵) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۴۶) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۴۷) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۴۸) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۴۹) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۵۰) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۵۱) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۵۲) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۵۳) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۵۴) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۵۵) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۵۶) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۵۷) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۵۸) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۵۹) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۶۰) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۶۱) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۶۲) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۶۳) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۶۴) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۶۵) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۶۶) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۶۷) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۶۸) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۶۹) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۷۰) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۷۱) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۷۲) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۷۳) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۷۴) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۷۵) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۷۶) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۷۷) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۷۸) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۷۹) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۸۰) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۸۱) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۸۲) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۸۳) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۸۴) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۸۵) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۸۶) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۸۷) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۸۸) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۸۹) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۹۰) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۹۱) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۹۲) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۹۳) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۹۴) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۹۵) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۹۶) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۹۷) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۹۸) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.
 (۹۹) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه. (۱۰۰) ده‌قوانریت داوای پیاچوون‌وه‌ی به‌رزتره‌وه.

appendices

- appear** (ə-ˈpêr'), *v.i.* (۱) هاتنه به‌رجاو؛ هاتنه‌پوړ؛ دهرکه‌وتن.
 (۲) په‌یدابوون؛ سره‌م‌ل‌دان.
 (۳) وا دهرکه‌وتن؛ وا دیاربوون؛ له‌وه‌چوون:
 (It ~s that he will win the election.)
 (۴) چوونه دادگا؛ خؤ پیشاندان له دادگادا:
 (He ~ed in court yesterday.)
 (۵) بلاوکردنه‌وه (چاپه‌م‌نی). (۶) نوواندن (شانوگ‌ری):
 (He will ~ in Hamlet.)
appearance (ə-ˈpêr'əns), *n.* (۱) دهرکه‌وتن؛ هاتنه‌پوړ؛ په‌یدابوون:
 (the ~ of flowers in the spring)
 (۲) پوړ؛ پوړخسار؛ پوواله؛ دیمه:
 (She has a nice ~ . ; A's are sometimes deceiving.)
 (۳) شتینکی له‌پوړ یا دیار. (۴) خپو.
 (۵) وا پیشاندان؛ وا دهرخستن؛ وا نوواندن:
 (He gave the ~ of being busy.)
 keep up appearances, خؤ به باشی پیشاندان؛
 خؤ به باشی نوواندن؛ پوواله‌تینکی په‌سند پیشاندان.
 make an appearance, خؤ پیشانی خه‌ک دان.
 put in an appearance, چوونه کؤبوونه‌وه یا نامه‌نگینک بؤ ماوه‌یه‌کی
 کورت.
appeasable (ə-ˈpêz'ə-b'l), *adj.* دلی نهرم ده‌بیت یا نهرم ده‌کونیت؛
 ده‌هینریتنه‌وه سرخؤ؛ هینم ده‌کونیت‌هوه.
appease (ə-ˈpêz'), *v.t.* (۱) هینم کردن‌هوه؛ دام‌رکاندن‌هوه؛
 دلته‌وایی کردن؛ هینانه‌وه سرخؤ.
 (۲) تینونتی شکندن؛ تیرکردن: (Water ~s thirst.)
 (۳) پازی کردن یا ده‌مکوت کردن؛ دوژمن به به‌رتیل یا جینه‌جینکردنی داوا
 نابجه‌تی‌یکه‌ی هر بؤ نهره‌ی شپ‌نهرؤ شت؛ لاواندن‌هوه‌ی دوژمنی دېنده:
 (to ~ an enemy)
appeasement (ə-ˈpêz'mənt), *n.* پازی کردن یا ده‌مکوت کردن
 دوژمن به جینه‌جینکردنی داواکي؛ دل نهرم کردن؛ هینم کردن‌هوه:
 (a policy of ~)
appellant (ə-ˈpel'ənt), *adj.* تاییه‌تی به پیاچوون‌وه‌ی داوای
 دادگایی کردن له‌لاین دادگایه‌کی به‌رزتره‌وه.
n. دادخواز (له دادگای پیاچوون‌وه‌ی؛ داواکاری پیاچوون‌هوه).
appellate (ə-ˈpel'it), *adj.* تاییه‌تی به پیاچوون‌هوه (دادگا).
appellate court, دادگای پیاچوون‌هوه.
appellation (ap'ə-lā'shən), *n.* (۱) ناوان؛ ناوینان.
 (۲) ناو؛ ناوینشان؛ نارناو.
appellative (ə-ˈpel'ə-tiv), *adj.* (۱) تاییه‌تی به ناو.
 (۲) تاییه‌تی به ناوی گشتی (پښمان).
n. (۱) ناو؛ ناوینشان. (۲) ناوی گشتی (پښمان).
appellee (ap'ə-lē'), *n.* داوا له‌سمر یا شکات لیکراو له دادگای
 پیاچوون‌هوه.
appellor (ə-ˈpel'ôr, ap'ə-lôr), *n.* داواکار یا دادخواز له دادگای
 پیاچوون‌هوه.
append (ə-ˈpend'), *v.t.* پیوه‌نووساندن؛ کردن به‌پاشکو؛ خسته‌سمر.
appendage (ə-ˈpen'dij), *n.* (۱) پاشکو؛ کلک (مجان؛ زیاده).
 (۲) نه‌ندامینکی ناسه‌رمکی له‌ش (کلک، لاق ... هتد).
appendant, appendent (ə-ˈpen'dənt), *adj.* (۱) خراوه‌سمر؛
 زیاده؛ کلک (مجان؛ پاشکو). (۲) تاییه‌تی به مافی پاشکو‌یه‌تی (دادگ‌ری).
 (۱) پاشکو. (۲) مافی پاشکو‌یه‌تی (دادگ‌ری).
appendectomy (ap'ən-dek'tə-mi), *n.* دهره‌نن یا لاپردنی
 پیخؤله‌کؤژره.
appendices (ə-ˈpen'də-sēz), *n.* alternative plural of-
 appendix.

appendicitis

appendicitis (ə-penˈdɪt-sɪˈtɪs), *n.* همرگردنی ریخوله کویره.
appendix (ə-penˈdɪks), *n.* (۱) یاشکړ (ریپتوک)؛ کلک (مجان).

(۲) ریخوله کویره
apperceive (apˈɛr-sēv), *v.t.* لیکدانه وړ ښکته پښتنی شتی تازه به
شاره زایی کول

apperception (apˈɛr-sɛpˈʃən), *n.* (۱) پی مديی؛ بین یا
مستینکرون (۲) ټینګه پښتنی شتی تازه به شاره زایی کول.

appertain (apˈɛr-tān), *v.i.* پیدوړندی پیوړوون.

appetence (apˈɛt-əns), *n.* = **appetency**.

appetency (apˈɛt-ən-si), *n.* (۱) حمز؛ ناروړو؛ پیوړو.

(۲) ناروړو یا مینیکي زګماکی. (۳) هوګری و مینلی سرووشتی بۆ نژیک-

بوونه له یکه (له نژوان شتی وه که ګرځه کی ګیمایید).

appetite (apˈɛt-īt), *n.* (۱) ناروړو؛ حمز (شت، کردان) پیوړو.

(۲) ناروړو خواردن؛ حمزی خواردن؛ دل بردن

appetizer (apˈɛt-iz-ər), *n.* بهرځوړاک؛ بهرځوړاکه وړه؛ مهزه.

appetizing (apˈɛt-iz-ɪŋ), *adj.* (۱) بهرځوړاکه وړه؛ ناروړو ګرځه وړه.

(*An ~ smell came from the kitchen.*)

(۲) خوش (خوارده مین).

applaud (ə-plôd), *v.t. & v.i.* (۱) چه په بۆ لیدان

(۲) په سندرګردن؛ ټافه رین کردن.

applause (ə-plôz), *n.* چه په؛ چه په ریځان

apple (apˈl), *n.* (۱) سینو (۲) دارسینو

apple of discord, هوی ټاکوکی و دوو بره کی.

apple of one's eye, (۱) بیلبله کی چار.

(۲) کسبک یا شتیکی زور خوشه وړست.

apple polisher, [Slang]. هراپیکر؛ کورکڅ.

applesauce (apˈl-sôs), *n.* (۱) شیرینی به که له سینو ډکریت.

(۲) [Slang]. قسه می و پیوړو.

appliance (ə-pliˈəns), *n.* (۱) [Rare]. به کاره مینان؛ به کاره مینان.

(۲) نامیری نارمال؛ پیکاری نارمال: (*kitchen ~s*).

applicable (apˈli-kə-b'l), *adj.* به سره داره ګونجاو؛ شیاو؛

پیدوړندیدار؛ کاریکراو: (*The law is not ~ in this case.*)

-**applicability** (*n.*).

applicant (apˈli-kənt), *n.* داوارکار؛ کار، قوتا بځانه، یارمه تی؛

داخواز: (*There were fifty ~s for one job.*)

application (apˈli-kāˈʃən), *n.* (۱) به کاره مینان؛ کاریکرون؛

خستنه کار. (۲) لیدان (د درمان، نارایت. (۳) د درمان.

(۴) شینو به کاره مینان یا لیدان.

(۵) داوا، کار، قوتا بځانه، یارمه تی؛ داخوازی؛ داوا نامه:

(*an ~ for employment*)

(۶) داوا نامه؛ وړست نامه؛ نیستیماره: (*to fill out an ~*)

(۷) کوشش؛ همل و ته قهلا.

(۸) په پیدوړندی؛ ګرته وړه: (*This idea has no ~ to the case.*)

applicative (apˈli-kāˈtɪv), *adj.* به کار دین.

applicator (apˈli-kāˈtēr), *n.* نامیری د درمان، بویه، یا شتی تر

پن لیدان؛ دل وینن؛ دل وینن.

applicatory (apˈli-kāˈtôr-i, apˈli-kāˈtōˈri), *adj.* کرده نی

applied (ə-plid), *adj.* کرده نی؛ کرداره کی؛ به چینی نهر؛

به کاره مینریت (*~ physics*).

appliqué (apˈli-kā), *adj.* پیوړه دوراو (نقشی پازاندنه وړه).

n. نقش یا پارچه قوماشی په ګاړه کی که د دورویت به قوماشیکه وړه بۆ

پازاندنه وړه.

v.t. پازاندنه وړه (به نقش و پارچه قوماشی په ګاړه وړه ګ).

apply (ə-pli), *v.t.* (۱) لیدان (بویه، د درمان، که تیره):

(*A ~ glue to the surface.*)

appreciation

(۲) به کاره مینان بۆ مبه سستیکی تاییه تی؛ لیدو ګرګردن:

(*A ~ these ten dollars to the loan.*)

(ب) به سره داره ګونجاو؛ بۆ به کاره مینان:

(*A ~ your knowledge to the problem.*)

(۳) کوشش کردن: (*He ~ied himself to his work.*)

v.t. (۱) داوارکردن: (*~ to*; *~ for*)

(*He ~ied to several schools for a teaching job.*)

(۲) په پیدوړندی پیوړوون؛ ګرته وړه؛ به سره داره ګونجاو:

(*This principle always ~ies. ; What I am saying does not ~ to you.*)

appoint (ə-poinˈt), *v.t.* (۱) دانان (کات، شوین)؛ دیاری کردن:

(*He ~ed a time for the meeting.*)

(۲) دامه زړاندن؛ دانان له سره کار: (*I ~ him chairman.*)

(۳) نارمال پازاندنه وړه: (*a well- ~ed house*).

(۴) برینه وړه یا بریار له سره دان له دادګار (زوی و زار، سامان).

appointee (ə-poinˈtē), *n.* دانوار (له سره کار)؛ دامه زړاو.

appointment (ə-poinˈtment), *n.* (۱) دانان (له سره کار)؛

د دامه زړان. (۲) کسبکی دانوار یا دامه زړاو.

(۳) کار یا پله کی دیاریکراو.

(۴) ژوان؛ پلنن کی دیدنه کی:

(*Our ~ is at two o'clock. ; He made an ~ to see the dean.*)

(۵) (*pl.*), کلوپل نارمال؛ ګرځه وړه.

(۶) بریاری خاوه نیت و به شکر دین زوی و زار له دادګار.

apportion (ə-pôrˈshən, ə-pôrˈshən), *v.t.* دابه شکر دین؛

به شکر دین (به پی نڅه خشمه کی تاییه تی).

-**apportionment** (*n.*).

appose (ə-pōz), *v.t.* (۱) لیدان (مؤن)؛ خستنه سره:

(*to ~ a seal to a document*)

(۲) له تهنیت په ګرځه دانان.

apposite (apˈə-zit), *adj.* به چن؛ په سندن؛ دروست؛ شیاو:

(*an ~ remark*)

(۱) به تهنیت په ګرځه دانان یا

دانان. (۲) به تهنیت په ګرځه ګرځه کردن (زینده ورناسی).

(۳) دانانی وشه یکه به تهنیت وشه یکه هارواتاو بۆ پوړو ګرځه وړه کی

(پیزمان). (وهک وشه "cousin" له م پسته یه داره):

(*Mary, my cousin, is here.*)

appositive (ə-pozˈə-tiv), *adj. & n.* له باتی (پیزمان).

(ژماره سین و وشه پیوړو بینه).

appraisal (ə-prāzˈl), *n.* نرخ له سره دانان؛ خملاندن؛ همل ګانګان.

appraise (ə-prāz), *v.t.* (۱) نرخ له سره دانان؛ خملاندن؛ قملاندن:

(*He ~d the house for fifty thousand dollars.*)

(۲) همل ګانګان.

-**appraiser** (*n.*); **appraisement** (*n.*).

appreciable (ə-prēˈshi-ə-b'l, ə-prēˈshə-b'l), *adj.* شموت؛

همل ټینګراو؛ زور: (*an ~ difference in temperature, pay, etc.*)

-**appreciably** (*adv.*).

appreciate (ə-prēˈshi-āt), *v.t.* (۱) نرخ زانن؛ همل ټینګر کردن؛

پیزانن (چاکه، کوشش): (*His hard work was not ~d.*)

(۲) جوی سوپاس بوون؛ سوپاس کردن: (*I ~ your kindness.*)

(۳) چن ټیو ګرګردن: (*to ~ poetry, music, nature, etc.*)

(۴) به قهواره زانن یا همل ټینګر کردن: (*to ~ the difficulties ahead*).

(۵) نرخ زیاد کردن؛ نرخ بهر ګرځه وړه.

نرخ بهر ټیو ګرځه وړه؛ نرخ زیاد بوون:

(*The house has ~d a lot since we bought it.*)

appreciation (ə-prēˈshi-āˈʃən), *n.* (۱) پیزانن (چاکه)؛

- (۱) دهست بسمردا گرتن؛
 appropriate (ə-prō'pri-āt'), v.t.
 لئیسندن: (The government ~d their property.)
 (۲) درین: (۳) ترخان کردن (پاره)؛ بۇ دانان (پاره):
 (The legislature ~d money for the schools.)
 بجن؛ دروست؛ شیوا؛ جوان؛ باش؛ گونجاو؛
 adj.
 (an ~ behavior, response, answer, place, time, dress, etc.)
 -appropriateness (n.); appropriator (n.).
 به یتک و پیک؛
 appropriately (ə-prō'pri-āt'li), adv.
 به جوانی و باشی: (You should behave ~.)
 (۱) دهست بسمردا-
 appropriation (ə-prō'pri-ā'shən), n.
 گرتن؛ لئیسندن (زهری و زار)؛ (۲) ترخان کردن (پاره)؛ بۇ دانان (پاره) بۇ
 پروژیه یکی گشتی: (۳) پاره یی ترخان کراو (له لایه ن میری یهوه بۇ پروژیه یکی
 گشتی).
 (۱) پسمندکردن؛ مؤیدکردن؛ پهرامه ندی.
 approval (ə-prōv'v'l), n.
 (۲) ببدل بون؛ پسمندکردن: (۳) نافهرین.
 شتورمه کیک که گریار ده توانیت بیگرمینیتورمه
 goods on approval,
 نه گهر ببدلی نه بوو.
 (۱) پسمندکردن؛ مؤیدکردن.
 approve (ə-prōv'v'), v.t.
 (۲) به لاره باش بون؛ پا له سر بون.
 پسمندکردن (مؤید، شت، کردهوه):
 v.i. (~ of),
 (to ~ of a person, a behavior, an act, etc.)
 -approvable (adj.); approvingly (adv.).
 پسمندکراو؛ مؤیدکراو.
 approved (ə-prōv'v'd), adj.
 (۱) نزدیک؛ له یکهوه نزدیک.
 approximate (ə-prok'sə-mit), adj.
 (۲) وهک؛ وهک یهک؛ چونیهک.
 (۲) نزدیک: (the ~ population of London is ten million.)
 (۱) لیکچون؛ لیککردن؛ وهک یهک و ابون؛ لئیه نزدیک بون (چونیتی):
 v.t.
 (This painting ~s reality.)
 (۲) ئی نزدیک کردنهوه؛ هینانه نزدیکه.
 لیکچون؛ وهک یهک و ابون.
 v.i.
 approximately (ə-prok'sə-mit-li), adv.
 نزدیکه:
 (There were ~ twenty people in the room.)
 (۱) لیکچون؛
 approximation (ə-prok'sə-mā'shən), n.
 ئی نزدیک بوونهوه (چونیتی): (۲) نزدیکه: (That figure is an ~.)
 (۱) پاشکئ.
 appurtenance (ə-pūr't'n-əns), n.
 (۲) مالیکتی زیاده و ناسمرکه ی.
 Apr., = April
 (۱) قه یسی: (۲) دارقه یسی.
 apricot (ā'pri-kot', ap'ri-kot'), n.
 (۲) زمردیکی پرته قالی؛ پهنگی قه یسی.
 April (ā'prəl), n.
 گولان؛ شمه تباران؛ نیمان.
 April fool,
 هملخه تارویک به درؤی نیسان.
 April Fools' Day,
 درؤی نیسان.
 a priori (ā'pri'ō'ri, ā'pri-ō'ri), adj. & adv.
 (۱) له مؤره بۇ
 نه نجام (فلسفه، ژیریژی)؛ له گشتی یهوه بۇ تایه تی؛ له تیوری یهوه بۇ
 کردهنی: (۲) گریمانه کی؛ بئ یلگه؛ له سر تیوری بنده نهک تاقیر کردهوه.
 (۱) بهروانکه؛ کراس؛ سینه بهره.
 apron (ā'prən, ā'pēm), n.
 (۲) مشه مایه کی ناوپره بۇ به سر لوتومیل یا عمره بانه دا دان.
 (۳) بهرده می قیرتا کراوی گراجی فرکه؛ (۴) بهرده می بهرده ی شافق.
 (۵) قایشی بزکی شت گواستنهوه.
 (۶) دیوارینکی دارینه ی قه راغ پوباره (بۇ نه شت نهوه ی خاکه کی به لاوا).
 بهروانکه کردنه بهر.
 v.t.
 (۱) بجن؛ له جی خؤدا (تیپینی)؛
 apropos (ap'ra-pō'), adv.
 له کاتی خؤدا؛ له بار: (۲) بهم بؤنه یهوه (له پیناسین یا پیشکمش کردندا).
 بجن؛ دروست؛ شیوا: (~ remarks).
 adj.
 apropos of,
 دهمباره ی؛ سببارت به.

apse

- apse** (aps), *n.* (۱) بېشېنكى دەريزىقوي نيوپازنىي گومەز بېسەرەۋى
لاي پېزەلەتى كلىسەيەكەرە. (۲) **apsis** (ap'sis), *n.* نىزىكتىزىن دورىترىن خالى خولگەي نىستېرەيەكى
گەۋگە لەم نىستېرەيەكى بەدەرىدا دەخولېتەرە.
(پىيان دەموتىرت: lower apsis مەرەمە higher apsis)
apt (apt), *adj.* (۱) بەجىن: لە جىزى خۇيدا: دروست:
(an ~ statement)
(۲) بۇي ھەي: لەوانەيە:
(Idle children are ~ to get into mischief.)
(۳) زېرەك: دانا (an ~ student)
(۴) [Archaic] تامانە.
- apt.**, = apartment.
apteral (ap'tēr-əl), *adj.* (۱) كۆلەكى لەمسەرە ئوسەرە ھەي بەلام
نەك لە ئارەپاستدا: (۲) بىن بال (بالندە).
apterous (ap'tēr-əs), *adj.* بىن بال (بالندە).
apteryx (ap'tēr-iks), *n.* مەلىكى بىن كلىكى بىن پالى دەنوك درىزە
پەرەكى لە توك دەجىت
aptitude (ap'ta-tōd', ap'ta-tūd'), *n.* (۱) گونجان: شىيان:
شىياۋى: بەجىنى: (۲) مەيلى سروسشى:
(۳) بەرە: تواناي: مىشك: لىھاتويى: (۴) زېرەكى: دانايى:
تاقىرەنەرە: لىھاتويى:
aptitude test,
aqua (ak'wə, ä'kwə, ā'kwə), *n.* (۱) ئاۋ
(۲) شلە (دەمانسزى): لە ئاۋدا گىراۋە
adj. سەزى شىنكار
aquacade (ak'wə-kād'), *n.* ئوۋاندىكى ئاۋ ئارە بە مۇسقاۋە
(مەلە. خۇرندە ئاۋ ئارە لە بەزىيەرە)
aquamarine (ak'wə-mə-rēn'), *n.* (۱) بەردىكى بەنرخى پوۋناكى
سەزى شىنكارە (۲) سەزى شىنكار
aquarium (ə-kwār'i-əm), *n.* (۱) خەۋىزىكى شوشەيە ماسىۋ
زىندەۋەرى ئاۋى تىدا بەختىدەكرىت.
(۲) پىشانگى ماسىۋ زىندەۋەرى ئاۋى تىدا
Aquarius (ə-kwār'i-əs), *n.* (۱) كۈنەستېرە ئاۋدەر يا ئاۋتىكەر.
(۲) بورجى سەتل نىستېرەناسى:
aquatic (ə-kwat'ik, ə-kwät'ik), *adj.* (۱) ئاۋى (گياندار).
پوۋەك (an ~ animals and plants)
(۲) ئاۋى (وېزىش): لە ئاۋدا دەكرىت: (an ~ sports)
n. پوۋەك يا گياندارىكى ئاۋى.
aquatics (ə-kwat'iks, ə-kwät'iks), *n.pl.* وېزىش يا يارى ئاۋ
ئاۋ.
aqueduct (ak'wi-dukt'), *n.* (۱) ئاۋبارە: قوم: جۇگەي ئاۋ
(۲) ئوۋ خانوۋ يا مەزايىيەكى گە ئاۋبارەي پاگرتوۋە.
(۳) بۇي يا بىزەم (توئىكارى).
aqueous (ä'kwi-əs, ak'wi-əs), *adj.* (۱) ئاۋى: لە ئاۋ چوۋ.
(۲) كوردەي ئاۋ (ۋەك بەردى لە خلتە دىروست بو).
(۳) ئاۋى چاۋ: تەپى ئاۋ چاۋ.
aqueous humor,
aquiculture (ak'wi-kul'chēr), *n.* پەرمەدەكرىنى پوۋەك لەئاۋ
ئاۋدا لەبرى زەۋى
Aquila (ak'wi-lə), *n.* ئاۋى كۈنەستېرەيەكى ھىلى كاكىشانە گوايە لە
پاز دەجىت
aquiline (ak'wə-līn', ak'wə-lin), *adj.* (۱) ۋەك باز: ھى باز.
(۲) ۋەك ھى باز (لوتى چەماۋە): (an ~ nose)
پاشىزىكە بەماناي: ۋەك: ھى لىكچوۋ: (polar, titular)
-ar (ēr),
Arab (ar'əb), *n.* (۱) عەرەب: عەرەبىك: (۲) ئىسپى عەرەبى.
adj. عەرەبى.

arboreous

- arabesque** (ar'ə-besk'), *n.* (۱) نەخشونىگارى عەرەبى:
نەخشونىگارى ئالۇن. (۲) مەلۇنىستىكە لە يارى: پالى: دا بىرىتىيە لە
پاكىشانى لاقو پالىك بۇ ئاۋەۋە پالىكەي تىزى پىشەرە.
(۳) پارچەيەك مۇسقىي گورت.
adj. ئايىمەتى بە نەخشونىگارى عەرەبى: ئالۇن.
Arabian (ə-rā'bi-ən, ə-rā'byən), *adj.* عەرەبى.
n. (۱) عەرەب: عەرەبىك: ھارۋاۋىيەكى عەرەب. (۲) ئىسپى عەرەبى.
Arabian Nights,
Arabic (ar'ə-bik), *adj.* چىۋىكى: ھەزارو يەك شەرە: ى عەرەبى.
(۱) عەرەبى: ئايىمەتى بە عەرەبستان.
(۲) ئايىمەتى بە عەرەبى زامان كىتورەكەيان: عەرەبى.
n. زامانى عەرەبى: عەرەبى.
Arabic numerals,
Arabist (ar'əb-ist), *n.* ئامەي زامان وىۋەي عەرەبى.
arable (ar'ə-b'l), *adj.* بە كەلكى كشتوكال كرىن دىت:
بۇ كشتوكال كرىن باشە: (an ~ land)
n. زەۋى كشتوكال.
Arab League,
arachnid (ə-rak'nid), *n.* ئىنجورمەنى رولتە عەرەبىيەكان.
جانەۋەرى مەشت پىن (جالالۇكە),
دوۋىشك.
arachnoid (ə-rak'noid), *adj.* (۱) ئايىمەتى بە پەردەي ئاۋەرەستى
مىشكە بېرەي پىشت (كە تەنكە ۋەك ھىلانەي جالالۇكە).
(۲) ئايىمەتى بە جانەۋەرى مەشت پىن.
(۳) بە توۋكى نەرمە ئالۇن داپۇشراۋ.
n. (۱) پەردەي مىشكە بېرەي پىشت. (۲) جانەۋەرى مەشت پىن.
arbalest, arbalest (är'bə-list), *n.* جۈزە چەكىنە لە كۇندا تىر
بەردىيان پىن دەھاۋىشت.
arbiter (är'bi-tēr), *n.* سەرىشك.
arbitrable (är'bə-trä-b'l), *adj.* سەرىشكى تىدا دەكرىت:
ئاۋېرى دەكرىت.
arbitrage (är'bə-trij), *n.* (۱) سەرىشكى ئاۋېرى.
(۲) كرىن لە بازارىكە فرىشتەۋە لە بازارىكى تىدا (پارەبازى, پۇرسە).
arbitrament (är-bit'rə-mənt), *n.* (۱) سەرىشكى ئاۋېرى.
(۲) پىرارى سەرىشك. (۳) دەسەلاتى سەرىشك.
arbitrarily (är'bə-trer'ə-li), *adv.* بە ھەۋەس: بە ئارەۋو:
بەيىن ھۇ: بەيىن لىكۋلىنەرە: بە ئارەۋايانە: ئۇردارە: لەخۇرە.
arbitrariness (är'bə-trer'ə-nis), *n.* ئاۋەرەيەتى: ھەۋەسكارى:
ئارەۋوكارى.
arbitrary (är'bə-trer'i), *adj.* (۱) ھەۋەسكارى: ئارەۋوكارى:
پىن سەرىشكى: ئاۋېرى: لەخۇرە: (an ~ decision)
(۲) ئۇردارە: زالم: سەمكار: (an ~ ruler)
arbitrate (är'bə-trät'), *v.t.* (۱) سەرىشكى كرىن: ئاۋېرى كرىن.
(۲) دان بە سەرىشكى بۇ پىنەرەۋى (ئاۋۇكى): پەنابردەپەر سەرىشك.
(۱) بۇرۇن بە سەرىشك. (۲) ئاۋۇكىيەك دان بە سەرىشكى بۇ پىنەرەۋى.
-arbitration (n.).
سەرىشك: ئاۋېرىكەر.
arbitrator (är'bə-trä-tēr), *n.* سەرىشك (ن).
arbitress (är'bə-tris), *n.* (۱) گەپەر: سابا.
arbor, arbour (är'bēr), *n.* (۲) [Obs], باخ: بىستان.
(۱) سقۇن: شىش: دەستەك.
(۲) قەۋەر: تەرەۋە: (۳) درەخت: دار.
Arbor Day,
arboreal (är-bōr'i-əl, är-bō'ri-əl), *adj.* جەۋنى دارۋەدەخت.
(۱) دارۋەدەختى.
(۲) لە دارۋەدەختدا دەۋى.
arboreous (är-bōr'i-əs, är-bō'ri-əs), *adj.* (۱) دارۋەدەختاۋى:
پەر لە دارۋەدەخت. (۲) دارۋەدەختى: لە درەخت دەجىت: لىۋېدەر.

arborescent

- arborescent** (är'bə-res'nt), *adj.* دارودرختی؛ لقی ریږدار؛
له درخت ډمچت.
- arboretum** (är'bə-rē'təm), *n.* (۱) پيشانگای درخت.
(۲) باخیکې گشتي پر له دارودرخت.
- arboriculture** (är'bə-ri-kul'chēr), *n.* زانستی دارودرخت.
- arborization** (är'bēr-i-zā'shən), *n.* (۱) شپوړه پکې وک درخت.
(به تايپه تي زینده وړی بوو به پړدی ژیر خاک).
(۲) وک درخت لپهاتن له شپوړه دا.
دارودرختي؛ تايپه تي به درخت.
- arborous** (är'bēr-əs), *adj.* کپړ؛ ساباب.
- arbour** (är'bēr), *n.* (۱) کوانه؛ هیلې چه ماوه؛ پاشنکې بازنه یا هیلې چه ماوه.
(۲) تاق. (۳) هیلنکې کاره بایي شوقدار له نیوان دوو چه سسری کاره باییدا.
(۴) پړه وړی وک چه ماوه دیاری نسیستیره پک.
- arc** (ärk), *n.* (۱) پاره وړنکې تاق تاقوای سرگریر.
(۲) قهیسری. (۳) (۱) پړه تاقینو کوله که کانیا. (ب) خانوویکی تاقدار.
- arcade (är-kād'), *n.* (۱) پاره وړنکې تاق تاقوای سرگریر.
(۲) قهیسری. (۳) (۱) پړه تاقینو کوله که کانیا. (ب) خانوویکی تاقدار.**
- arcane** (är-kān'), *adj.* نه پنی؛ شارواه؛ نادپار.
- arcanum** (är-kā'nəm), *n.* (۱) شتنکې شارواه یا نه پنی (که تنه یا).
کسانې تايپه تي لوی تن یگن یا بیزان. (۲) elixir.
- arch** (ärch), *n.* (۱) تاق (خانوی، پړه).
(۲) په پیکرینکې یادگاری له تاق چور. (۳) شپوړی تاق.
(۴) شتنکې کوانه پنی.
(۵) نه داندینکې کوانه پنی لمش: (~ of the foot).
- arch** (ärch), *adj.* (۱) تاق بۇ کردن؛ تاق بۇ دانان.
(۲) چه ماندنره؛ نوشتان دنده: (The cat ~ed its back.).
(۳) وک تاق یا کوانه لپهاتن؛ نوشتان دنده.
- arch** (ärch), *adj.* (۱) سره کی؛ سره ک؛ سرگریره؛ همره گمره:
(archbishop, archduke)
- (۲) همره گمره و فیلبارو ناپه سندن: (~ villain).
- (۳) تايپه تي به گم و تمشقله و گویه ن حزن لیکدن: (an ~ look).
- arch-** (ärch), پینشگرینکه به مانای؛ سره کی؛ سره ک؛ گمره:
(archbishop, archduke)
- arch** (ärk), پاشگرینکه به مانای؛ فرمانروا؛ سرگریره (خیزان، خیل،
لای ناینی... هتد): (matriarch, patriarch).
- archaeo-** (är'ki-ō), پینشگرینکه به مانای؛ کون: (archaeology).
- archaeological** (är'ki-ō-lōj'i-k'l), *adj.* شونخواړی؛
تايپه تي به شونخواړناسی؛ کونناسی.
- archaeologist** (är'ki-ol'ə-jist), *n.* شونخواړان؛ زانای شونخواړی دیرین؛ کونان؛ کونناس.
- archaeology** (är'ki-ol'ə-ji), *n.* شونخواړان؛ زانای شونخواړی دیرین؛ کونان؛ کونناس.
- لیکولیندوی ژباړو کلتوری میللعاتی کون به کنه کردن له ژیر زویدا.
- archaeopteryx** (är'ki-op'tēr-iks), *n.* بالنده پکې کونی فوتاوی.
خشوک ناسای پیه.
- archaic** (är-kā'ik), *adj.* (۱) کون.
(۲) باونه ماو؛ کون بوو.
(۳) کون: (Thou is an ~ form of "you").
- archaically** (adv.), (۱) به کاره نیانی وشه یا.
- archaism** (är'ki-iz'm, är'kā-iz'm), *n.* شپوړانکې کون. (۲) وشه یا شپوړانکې کون.
- archaist** (n.); **archaistic** (adj.), فریشته گمره؛ سره ک فریشته؛
کله فریشته.
- archangel** (ärk'ān'jəl), *n.* سره ک قمشه؛ کله قمشه؛
قمشه همره گمره.
- archbishop** (ärch'bish'əp), *n.*

architectonics

- archbishopric** (ärch'bish'əp-rik), *n.* (۱) پایوه دمسولاتو.
نمرکی سره ک قمشه. (۲) ناوچه ی لپرسراوی سره ک قمشه.
- archdeacon** (ärch'dē'k'n), *n.* پابریکی کلیسیه پلپیک له خوا.
سره ک قمشه پیه.
- archdiocese** (ärch'di'ə-sēs', ärch'di'ə-sis), *n.* ناوچه ی.
لپرسراوی سره ک قمشه.
- archduchess** (ärch'duch'is), *n.* (۱) ژن یا بیوه ژنی سره ک دوق.
(۲) کچه شاناده پکې "نمسا" ی کون.
- archduchy** (ärch'duch'i), *n.* سره ک دوق نشین؛
ژنه سره ک دوق نشین.
- archduke** (ärch'dōök', ärch'dūk'), *n.* سره ک دوق-
(به تايپه تي شاناده پکې "نمسا" ی کون).
- arched** (ärcht), *adj.* (۱) تاق تاق؛ به تاق دروستکوار.
(۲) چه ماوه؛ نوشتاوه؛ کوانه پنی.
- archenemy** (ärch'en'ə-mi), *n.* دوړنی همره گمره.
شهیتان.
- archenteron** (är-ken'tēr-on), *n.* پرخولای ناوله مه.
- archeo-** (är'ki-ō), = **archaeo-**.
- archeology** (är'ki-ol'ə-ji), *n.* = **archaeology**.
- Archeozoic** (är'ki-ə-zō'ik), *adj.* تايپه تي به زه مانی زور کون.
- archer** (ärch'ēr), *n.* (۱) تیرمان؛ تیرهاوړ؛ تیروکروانچی.
(۲) کونستیره ی تیرهاوړ.
- archery** (ärch'ēr-i), *n.* (۱) تیروکروانچیتي؛ تیرازی.
(۲) تیروکروان. (۳) تیربازان؛ تیرهاوړان.
- archespor** (är'ki-spōr', är'ki-spōr'), *n.* کومله شان؛
دایکه شان (پوه کناسی).
- archetype** (är'kə-tīp'), *n.* په گم نمونه؛ په گم قالب؛
نمونه ی سره ما یا بنچینه.
- archetypal** (adj.); **archetypical** (adj.). شمیانه گمره.
- archfiend** (ärch'fēnd'), *n.* شهیتان.
- the archfiend,** پینشگرینکه به مانای؛ (۱) سره کی؛ په گم.
(۲) سره تایی.
- archil** (är'kil), *n.* (۱) قهزیه پکې خومی و منوشی یی تی دهر ډمچنریت.
(۲) نم خومه.
- archimage** (är'ki-māj'), *n.* کله جادوگر.
- archimandrite** (är'ki-man'drit), *n.* سره ک پرستگا (کلیسای-
پوړه لاتی).
- Archimedean** (är'ki-mē'di-ən), *adj.* نمرخمیدي؛
تايپه تي به نمرخمیدس.
- Archimedean screw,** جبری نمرخمیدی؛ بریقه به بوری پکې
پنچاویچی له شیشنگمره پنچاوی بۇ شو بهر زکړدنده.
- arching** (är'chin), *adj.* نوشتاوه؛ چه ماوه؛ کوانه پنی.
(۱) شتنکې کوانه پنی. (۲) پړه تاق.
- archipelago** (är'kə-pel'ə-gō'), *n.* (۱) دهریایکې پر له دورگره.
(۲) کومله دورگره پکې وها. (۳) [A-], دهریای نمرخه پیل.
- architect** (är'kə-tekt'), *n.* (۱) نه خشمه کیش (خانوی، پړه... هتد).
خانوساز؛ نه داز یاری ته لارساز.
- (۲) نه خشمه کیش (پیلان، پوړه، پوړدان؛ نه خشمه کار:
(the ~ of the peace plan)
- architectonic** (är'ki-tek-ton'ik), *adj.* نه خشمه کاری؛
نه خشمه کیشی (خانوسازی).
- architectonics** (är'ki-tek-ton'iks), *n. pl.* (۱) ته لارسازی؛
زانستی خانوسازی.
- (۲) زانستی هلمبستن یا نه خشمه کاری:

(the ~ of Beethoven's symphonics)

(۳) بابهت کردن و لیکدانی زانیاری (فلسفه).

(۱) می خانوسازی! architectural (är'kə-tek'chēr-əl), adj.

تایبیتی به نهخشهکاری خانوو! تایبیتی به تهلارسانی.

(۲) پیکوپیک! لسهلر نهخشه کراو.

-architecturally (adv.).

(۱) زانستی تهلارسانی! architecture (är'kə-tek'chēr), n.

نهخشهکشی خانوو! خانوسازی. (۲) خانوو! کومله خانوو.

(۳) شتوارنکی خانوسازی تایبیتی: (Victorian ~).

(۴) نهخشه

(۱) نهرشیف: شونی کؤکردهوه ههلگرتن archives (är'kivz), n.pl.

و پاریزگاری کردنی برونانه و تومارنامه و نوسراوی تری کؤن.

(۲) برونانه و تومارنامه و نوسراوی تری کؤنی کؤکراوه لهه شوئندها.

archivist (är'kə-vist), n. لپرسراوی نهرشیف، واته شونی ههلگرتن.

و پاراستنی برونانه و تومارکراوه کؤنهکان.

archivolt (är'kə-völt), n. (۱) دیوی ناوهوهی تاقیک

(۲) نهخشونیکاری سهر دیواری تاقیک.

archly (ärch'li), adv. به شهمیتانه! به کؤبهتانه.

archon (är'kon, är'kən), n. (۱) یهکیک له نؤ کهله دادگهرهکانی

"تسینا". واته یونانی کؤن (۲) فرمانبروا.

archpriest (ärch'prēst'), n. (۱) کهله قهشه! سهره قهشه.

(۲) لایهنگره ههرهگهره (تیوری، رنبار، ییروا)! پششنازکری سهرهکی.

archway (ärch'wā), n. (۱) پاروهی ژیر تاق! دهرگای ژیر تاق

(۲) تاق

-archy (är-ki, ēr-ki), پاشگریکه بهمانای فرمانبروایی! پشتم:

(monarchy)

arctic (ärk'tik), adj. (۱) تایبیتی به تهرهری باکورری زهوی.

(۲) زور سارد

(۱) تهرهری باکورری زهوی! ناوچهی دهروپشتی تهرهری باکورری زهوی. n.

(۲) بازنهی تهرهری باکورری زهوی. (۳) کالوش.

Arctic Circle, arctic circle, بازنهی تهرهری باکورری زهوی

arcuate (är'kü-it, är'kü-ät'), adj. کوانتی! چهماوه

-ard (ērd), پاشگریکه بهمانای کهسینکی شت له تام کهره دهرهوه:

(drunkard)

ardency (är'd'n-si), n. جوش.

ardent (är'd'nt), adj. (۱) گهش! برقهدار! ناگرین: (~ eyes).

(۲) بهجوش! گهرم! بهدل! بهتین! بههین:

(an ~ student; un ~ longing; un ~ supporter of the plan)

(۳) [Obs.]. گپای! گهرگرتوو! داگیرسار.

ardent spirits, خواردهوهی کحولی بههین (براندی، ویسکی).

ardor, ardour (är'dēr), n. (۱) جوش! دن! گهرمی! قین! پهروش!

هستی گهرم (۲) ناگر! گهرما! گهرمایهکی بهتین

arduous (är'jū-əs), adj. (۱) گران. نهرک. کار! قورس:

(the ~ task of preparing a dictionary)

(۲) سهخت! ناخوش! هین! بی: (a long and ~ war).

(۳) سهخت! پیا سهرکوتن یا پیا پویشتنی گرانه (an ~ path).

(۴) زور کوششکرا! بهتین

are (är), the plural and second person singular, present

indicative, of be., کردارنکه بهمانای: بوون! وابوون.

(You ~ a student. ; We ~ here. ; We ~ talking.)

are (är), n. پنوانهیکه پروه بریتیجه له سهه مهتره دوجا.

area (är'i-ə), n. (۱) پارچهیک زهوی تهخت

(۲) ناوچه! ههید! شوین

(۳) پوههرا! پوو! پانتایی: (an ~ of ten square kilometers).

(۴) همرشه

(۵) (۱) مهورا! راده: (the whole ~ of foreign policy).

(ب) پوو! دهرباره: (in this ~).

areaway (är'i-ə-wā), n. (۱) حموشهیکه نزم که دهجیت بق

ژورخانیک. (۲) پاروهی نیوان چند خانویهک.

areca (är'i-kə, ə-rē'kə), n. دارنکی قدسافه له توخمی دارخورما.

arena (ə-rē'nə), n. (۱) کؤبهپانی ژورانیاری له سهردهمی پومانهکاندا.

(۲) کؤبهپان! یاریگا! مهیدان: (an ~ for boxing matches).

(۳) مهیدانی ناوکوی! شوینی نوواندن و چالاکي: (the ~ of politics).

(۴) شانویکی خره کورسی بهدهوریدا دانراوه: (~ theatre).

arenaceous (är'i-nā'shəs), adj. (۱) لمین! له لم پشکاتوو! لمی:

(~ limestone)

(۲) له لمدا دهرویت یا دهوی.

arenicolous (är'i-nik'ə-ləs), adj. لهقار لمدا دهوی (گیاندا).

aren't (ämt), = are not.

areola (ə-rē'ə-lə), n. (۱) شوینیکی بچوک وهک می نیوان دهماری گهلا.

(۲) پهلوی دهروپشتی شتیک (وهک پهله رهشکهکی دهوری کوی مومک).

(۳) بوشامی لمش (زیندهومرناسی).

arcole (är'i-öl), n. = areola.

Areopagus (är'i-op'ə-gəs), n. (۱) گردی "نارویاگوس" له

تسینا، واته یونانی کؤن: بارهگای دادگای بهری تسینا. (۲) هم دادگایه.

(۳) دادگایهکی گرتن.

Ares (är'ēz), n. خودای جهک (لهفسانه یونانی).

arête (ə-rät'), n. لووتکه شاخیکی تیر.

argal (är'g'l), n. = argali.

argali (är'gə-li), n. مهرهکوی.

argent (är'jənt), n. (۱) [Archaic or Poetic], زیو.

(۲) [Obs.], پارهی زیو! پارو.

adj. زیوی! زیو! سپی.

-argental (adj.); argenteous (adj.).

argentiferous (är'jən-tif'ēr-əs), adj. زیوی تیدیه!

زیوی! دهردهنیرنت.

argentine (är'jən-tin, är'jən-tin'), adj. له زیو دهجیت! زیوی.

(۱) زیو. (۲) کانزاییکی له زیوچوو.

argil (är'jil), n. گلهجان! کلی کؤزهودیزه.

argillaceous (är'ji-lā'shəs), adj. گلهجانی.

argillite (är'ji-lit'), n. بهردی گلهجان.

Argive (är'jiv), adj. (۱) نارگوسی: به ناوی "نارگوس" موه که

ناوچهیکه کؤنی یونانه. (۲) یونانی.

n. (۱) دانیشتیویکی "نارگوس". (۲) کهسینکی یونانی! یونانییهک.

Argo (är'gō), n. (۱) کهشتییهکی لهفسانهیی یونانییه.

(۲) بورجی کهشتی (تسینرهناسی)! کؤنهستیرهکی کهشتی.

argol (är'g'l), n. خلتهی بن بهرمیلی مهی.

argon (är'gon), n. نارگون: گازیکی بن رهنکی بن بونه له ههوا له

گلوی گارهباپی و چورپی رادیو! بهکاردههینرنت.

argosy (är'gə-si), n. (۱) کهشتییهکی گهره (بهتایبیتی می بازرگانی).

(۲) گلهکهشتییهکی وهما.

argot (är'gō, är'gə), n. زمان یا زاروهی نار دهسته یا چینیکی

هاویشه (بهتایبیتی می بهدکارو تاوانباران).

arguable (är'gū-ə-b'l), adj. (۱) چمندوچونی لسهلر دهکرت!

مشتومری لسهلر دهکرت. (۲) بهلگهدار! بهلگی بق دههینرنتهوه.

argue (är'gū), v.t. (۱) بهلگهمینانهوه (بق یا دژ به پششنازک یا شتیک):

(He ~d for the proposal. ; She ~d against the proposal.)

(۲) مشتومپرکرد! چمندوچون کردن:

(She ~d with him about everything.)

(۳) پهلپ کرتن.

DEFS

armada

- up in arms, (۱) یاخی
(۲) زور ناپازی. (The people are up in arms against him.)
armada (är-mä'dä, är-mä'dä), n. (۱) گله کشتی جنگ.
(۲) [A-]. گله کشتی‌چمکی جنگی نیسپانیایی بور که نیردر بۆ جهنگ
دری نینگلتهره سالی ۱۵۸۸. بهلام گرباواو گله کشتی جهنگی شینگلیزی
زۆریه‌ی فوتاتو له‌ناوبرد. (۲) گله فۆزکەى جهنگی.
armadillo (är'mä-dil'ō), n. نارمه‌دیلو گیاندارئیکى بچوکی
قەلغاندارى خاك مه‌لکهنه‌ی شیردەر.
Armageddon (är'mä-ged'n), n. (۱) جینگى دوا جهنگى نیوان
هیزی ناشو خراب له‌پیش پۆزی قیامه‌دا (ئینجیل).
(۲) جهنگی گهره‌ی یه‌کلاییکه‌ره‌وه.
armament (är'mä-mənt), n. (۱) (pl.) هه‌موو چەك و هیزی
چەكدارى وولاتیک. (۲) هه‌موو چەكی کەشتی و فۆزکەى جهنگی، ده‌بايه، یا
قەلایەك (۳) چەكدارکردن! چەك هەلگرتن و نامادەبوون بۆ جهنگ.
armature (är'mä-chēr), n. (۱) قەلغان: زۆی.
(۲) بەرگ و توئیکى قەلغانی هەندیک گیاندارو پووه! قاوغ.
(۳) نارمچەر (نوتومبیل). (۴) پارێزەری مووگناطیس.
armchair (ärm'châr'), n. کورسی قوتدار
armed (ärm'd), adj. چەكدار! چەك له‌شان! چەك هەلگرت.
armed (ärm'd), adj. قوتدار! بالدار (a long ~ man).
armed forces, هیزه‌ چەكدارەكان (سویا، هیزی دەریایی و ئاسمانی)!
هیزی چەكدار.
Armenian (är-mē'ni-ən, är-mēn'yən), adj. ئەرمنی (گەل)
زمان. کلتور
n. (۱) ئەرمنی! کەسێکی ئەرمنی. (۲) زمانی ئەرمنی.
armful (ärm'fool'), n. باوه‌شیک! پڕ باوه‌ش
armhole (ärm'hōl'), n. کونەقوێ جلوبەرگ.
armiger (är'mi-jēr), n. (۱) قەلغان بۆ هەلگرت یا بەردەستی سوارچاک.
(۲) کەسێکی یەك پله‌ لەخوار سوارچاکه‌وه.
armillary (är'mi-ler'i, är-mil'ēr-i), adj. (۱) بازەیی! نەقەیی!
خړ ۲۱ نەقە نەقە
نار! (جەنگ)! قارمان
armipotent (är-mip'ə-tənt), adj. پەیمانی شەر وەستان!
armistice (är'mä-stis), n. پەیمانی شەر وەستان!
Armistice Day, یادى وەستانى جهنگى جیهانى یەکم له‌ یانزەى
نۆفەبرى ۱۹۱۸ دا (پیشی دەووتیت: Veterans' Day).
armoire (är-mwâr'), n. دۆلابیکى گهره‌ی به‌ نه‌خش‌وینگار پازاوه.
armor (är'mēr), n. (۱) قەلغان: زۆی
(۲) قاوعی پەقێ گیاندار
(۳) تەبەقێ کانزایی که له‌ کەشتی و فۆزکەى جهنگی دەدریت بۆ پاراستنیان.
(۴) هیزی زینداری سویا.
v.t. & v.i. قەلغان کردە بەر! زۆی له‌خۆدان! قەلغان لێدان.
armorbearer (är'mēr-bâr'ēr), n. هەلگرتی قەلغان و چەکی
سوارچاک
armor-clad (är'mēr-klad'), adj. زۆی پۆش! زیندار! قەلغاندار.
armored (är'mērd), adj. (۱) قەلغان نەبەر! زۆی لەبەر! زۆی پۆش.
(۲) زیندار! سویا، هۆی گواستنه‌وه! (an ~ division, vehicle, etc.).
armored car, زۆی پۆش سویا، پاره‌ گواستنه‌وه! زیندار.
armored force, هیزی زینداری سویا.
armorer, armourer (är'mēr-ēr), n. (۱) چەخا‌خسان!
درووستکەر و چاککەر‌وه‌ی قەلغان و چەک.
(۲) سەربازی چاککەر‌وه‌ و پاککەر‌وه‌ی چەک.
armorial (är-môr'i-əl, är-mô'ri-əl), adj. تاپه‌به‌ی دەرۆشمی
سوارچاکى
armory, armoury (är'mēr-i), n. (۱) جەبخانە! چەکخانه.
(۲) باره‌گای لقیکی هیزی بەرگری میلی. (۳) کارخانه‌ی چەک.

arrangement

- armour (är'mēr), n. = armor.
armourer (är'mēr-ēr), n. = armorer.
armoury (är'mēr-i), n. = armory.
armpit (ärm'pit'), n. بِن باخەل! بِن قۆل! بِن هەنگ.
arms (ärmz), n.pl. (۱) چەك! چەكەكان. (۲) جەنگ! شەر
(۳) درووشمی سوارچاکى.
(۴) نیشانه‌ یا درووشمی روژات و کۆمپانیا ... هتد.
bear arms, (۱) چەك هەلگرتن. (۲) له‌ هیزی چەكداردا بوون.
carry arms, چەك هەلگرتن
take up arms, شۆرش بەریاکردن! شەر هەلگرتن! چەك هەلگرتن.
to arms! چەك هەلگرتن! نامادەى جەنگ بِن!
under arms, چەكدارن! نامادە بۆ جەنگ! چەك له‌ شان.
up in arms, (۱) جەنگ نامادە! نامادەى شەپن (۲) تووڤه.
army (är'mi), n. (۱) سوپا! لەشکر.
(۲) [A-], پێڤخراوێکی گهره‌: (the Salvation A ~).
(۳) ژماره‌یه‌کی زۆر (موؤ، زینده‌وه‌).
(the ~ of the unemployed; an ~ of insects)
army of occupation, لەشکری داگیرکەر.
aroma (ə-rō'mə), n. (۱) بۆن‌وبهرامه‌! بۆنیکى خوش (خوارده‌مه‌نى،
پووه‌ك، داروده‌رمان) (۲) هەستىکى تايه‌به‌ى به‌ شوئێك.
aromatic (ar'ə-mat'ik), adj. به‌ بۆن‌وبهرامه‌! بۆنخۆش! بۆندار.
n. شتێکی بۆنخۆش (پووه‌ك، دەرمان)! شتێکی به‌ بۆن‌وبهرامه‌.
aromatize (ə-rō'mə-tīz'), v.t. بۆنخۆش کردن! بۆن‌وبهرامه‌ پێدان.
arose (ə-rōz'), past tense of arise.
around (ə-round'), adv. & prep. (۱) دەرووشت! بە‌ده‌رووشتیدا!
بە‌ده‌وریدا! لە‌ملاولە‌یامه‌.
(۲) له‌ گەلیك شوێن! لێره‌وه‌لێ: (to travel ~).
(۳) [Colloq.], نزیک (جینگ): (Stay ~).
(۴) نزیکه‌ی! نزیکه‌ی: (~ five dollars; ~ 1950).
fool around, (۱) خۆخا‌لاندن! کات کوشتن! کات به‌فۆدان.
(۲) [Colloq.], چاواباشقانی کردن! له‌گەل گەلیك کەسدا جیوت بوون.
have been around, شارەزا! سەردەرچوو! بزبان! دنیا‌دیده‌.
around the clock, شو و پۆژ! بیست و چوار سەعات
(۱) هەست جیوتاندن! هینانه‌جۆش! بژواندن!
arouse (ə-rōuz'), v.t. هه‌وه‌س هه‌لساندن (جیوت بوون):
(His behavior ~d suspicion.; He ~d her.)
(۲) له‌ خه‌و هه‌لساندن! خه‌به‌رکردنه‌وه‌.
arrack (ar'ək), n. عەرەق (خواردنه‌وه‌).
arraign (ə-rān'), v.t. لێکۆڵینه‌وه‌ی دادگای! لێرسینه‌وه‌ی سەرته‌یای
له‌ گومانباریک.
n. لێکۆڵینه‌وه‌ی دادگای.
arraignment (ə-rān'mənt), n. لێرسینه‌وه‌ی سەرته‌یای دادگا له‌
گومانباریک! لێکۆڵینه‌وه‌ی دادگای.
arrange (ə-rānj'), v.t. (۱) پێڤخستن! پێڤپێڤ کردن! پێڤکردن.
(۲) پۆل پۆل کردن.
(۳) پێڤه‌وه‌ (ناکۆکی)! به‌لایه‌کدا خستن! جێبه‌جێکردن.
(۴) گونجاندن! پارچه‌یه‌ک مۆسیقا.
(۱) پێڤه‌وتن له‌سه‌ر.
(۲) نه‌خشه‌ بۆ کێشان! نامادە‌کردن: (Can you ~ for a meeting?).
(۳) گونجان یا گۆزینی پارچه‌یه‌ک مۆسیقا.
arrangement (ə-rānj'mənt), n. (۱) پێڤخستن! پێڤپێڤ کردن.
(۲) چۆنیشی پێڤخستن! نه‌نجامی پێڤخستن! پێڤخراو: (a floral ~).
(۳) (pl.), پلان! نامادەیی! خۆ نامادە‌کردن:
(A's have been made for the party.)
(۴) پێڤه‌وتن (ناکۆکی).

- (۵) (۱) گونجانی پارچه‌یک مۇسقىا لەگەل ئامىزى مۇسقىا و دەنگدا.
(ب) پارچه مۇسقىايەكى وەما گونجاو.
arrant (ar'ənt), *adj.*
(۱) تەراۋ! بەتەراۋ! سەراپا:
(۲) [Obs.] گەپۈك! ئاۋارە
arras (ar'əs), *n.* (۱) قوماشى زەپكەش يا نەخش ونيگراۋى سەردىوار.
(۲) پەردە
array (ə-rā'), *v.t.* (۱) پىزگەردن (سەربان)! پىنكەشت.
(۲) خۇ رازدەنەۋە! جلى جوان لەپەركەردن.
n. (۱) پىز (لەشكر).
(۲) پىنكەشت يا دەستە دەستەكەردن (لەشكر): (in battle ~).
(۳) كۈمەلىك كەس يا شتى سەرنج پاكىش:
(an ~ of weapons, clothes, gems, actors, politicians, etc.)
(۴) جلوبەرگى جوان
arrears (ə-rēz'), *n.pl.* (۱) قەرزى ئەدراۋە لە كاتى خۇيدا! قەرزى
دواكەتتو (۲) كاروبارى تەراۋ ئەكراۋ لە كاتى خۇيدا! ئەركى بەجىن ئەمىندراۋ.
دواكەتتو لە دانەرمى قەرزىكدا يا بەجىنەنناتى, **in arrears (or arrear)**,
ئەركىك: (He was in arrears with his rent, payment, etc.)
arrest (ə-rest'), *v.t.* (۱) بەرەست كەردن! رەستەندىن! پىنگەگرتن!
پىنگەي بىلاۋبەنەۋە ئەدان: (The infection has been ~ed.)
(۲) گەرتن لەلايەن پۇلىسەۋە! گەرتن و خستەن بەندىخانەۋە.
(۳) سەرنج پاكىشان و راگەرتن.
n. (۱) گەرتن! گىران و خراۋە بەندىخانەۋە:
(An order was issued for his ~.)
(۲) رەستەنەر (ئامىز).
under arrest,
گىراۋ (لەلايەن پۇلىسەۋە).
arresting (ə-res'tɪŋ), *adj.* جوان و سەرنج پاكىش! سەير
arrhythmia (ə-rith'mi-ə, ə-rith'mi-ə), *n.* ئارىتمىيە
ئىداسى دل
arrhythmic (ə-rith'mik, ə-rith'mik), *adj.* ئارىتمىيە
(ئىداسى دل).
arrival (ə-riv'əl), *n.* (۱) كەيشتن (شونىن)! كەيىن.
(the time of ~)
(۲) كەيشتتو (مىۋق، شت):
(There were several new ~s at the hotel.)
(۳) كەيشتنە ئەنجام.
arrive (ə-riv'), *v.t.* (۱) كەيشتن (شونىن)! كەيىن! ھاتن:
(We ~d in London last week. ; They ~d home yesterday.)
(۲) ھاتن كات: (The time has ~d for action.)
(۳) كەيشتنە ئەنجام يا پىنكەتتو:
(to ~ at a conclusion, impass, an agreement, etc.)
(۴) سەركەتتو! بە ئامانج كەيشتن: (He has ~d professionally.)
(۱) كەيشتن (شونىن): (۲) كەيشتنە ئەنجام.
arroba (är-rō'bä), *n.* كىشەبەكى ئىسپانى كۈنە.
arrogance (ar'ə-gəns), *n.* لووت بەرزى! لەخۇبايىتى! فېز.
arrogant (ar'ə-gənt), *adj.* لووت بەرزى! لەخۇبايىتى! بەفېز! كەشخەچى.
-arrogantly (*adv.*).
arrogate (ar'ə-gāt'), *v.t.* (۱) دەست بەسەرداگەرتن بە ئاۋەوايى!
كەردن بە ھى خۇ بە ئاۋەق. (۲) دانەپال بە ئاۋەوايى.
-arrogation (*n.*); **arrogator** (*n.*).
arrow (ar'ō), *n.* (۱) تىر (۲) نىشانەي پىنگە پىشانەدان (←)
arrowhead (ar'ō-hed'), *n.* (۱) سەرەتير سەرتير
(۲) نىشانەي سەرچاۋەي ووشە لە فەرەنگدا (<)
(۳) پوۋەكىكە گەلاكانى لە تىر دەجىن.
arroyo (ə-roi'ō), *n.* (۱) جەمىكى ووشك.

- (۲) جۇگە! پويارىنكى بېچوك.
سەت (ووشەبەكى سوۋكە)! كويى قىنگ.
arse (ärs), *n.*
arsenal (är's'n-əl, är'snal), *n.* جىبەخانە! كارخانەي چەك.
arsenate (är's'n-ät', är's'n-it), *n.* زەپنىخ! مەرگەمووش.
arsenic (är's'n-ik, är'snik), *n.* زەپنىخ! مەرگەمووش.
adj. زەپنىخ! تايىبەتى بە زەپنىخ.
-arsenical (*adj.*).
arsenous (är's'n-əs), *adj.* زەپنىخاۋى.
arson (är's'n), *n.* سوۋتاندنى دەسەنقەست (خاتتو، دەشت و دەس).
ئاگرتىپەردانى دەسەنقەست.
arsonist (är's'n-ist), *n.* ئاگرتىپەردانى دەسەنقەست!
سوۋتەنرى دەسەنقەست.
art (ärt), *n.* (۱) بەھرە! كارامەتى! دانايى.
(۲) ھونەر (نىگارنىشى، پەيگەرسازى، مۇسقىا، شائو، سەما ... ھتد.)
ھونەرە جوانەكان. (۳) نىگارنىشى! پەيگەرسازى! پەرمەسى ئەم ھونەرە.
(۴) (pl.) ئەدەبىيات! نەۋ بەشانەي زانست كە پەيوەندىيان بە ھونەرە
وئۇرەۋە ھەيە: (college of A~s)
(۵) پىشە! پىشەگەرى: (the cobbler's ~)
(۶) شىۋەي كەردن! بىچىنە: (the ~ of composition)
(۷) ئۇرۇننى! فېل! فېلبارى.
شىۋەي كۈنى " are " ە.
art (ärt),
artel (är-tel'), *n.* كۈمەلى ھەرەۋە.
art gallery,
arterial (är-têr'i-əl), *adj.* پىشانەي نىگارنىشى.
(۱) شادەمارى.
(۲) تايىبەتى بە خۇنى ئاۋ شادەمار (كە پاك كراۋەتەۋە پېرە لە ئۇكەجىن)
(۳) شاپىيى.
artery (är'têr-i), *n.* (۱) شادەمارى خۇنىيەر! خۇنىيەر! شادەمار.
(۲) شاپى: (a railroad ~)
بىرى ئىرتىۋانى.
artesian well,
artful (ärt'fəl), *adj.* (۱) دەستكەرد! لاسايىگەرەۋە.
(۲) دانا! زىرەك! ئۇرۇن. (۳) فېلبار! ئۇل! ساختەچى.
(۴) [Archaic] زور كارامە.
-artfully (*adv.*).
arthritic (är-thrit'ik), *adj.* (۱) بادار! جومگە ئاۋساۋ! بادارى ھەيە:
(an ~ joint, person, etc.)
(۲) تايىبەتى بە بادارى.
arthritis (är-thrit'is), *n.* ئەخۇشى ھەم كەردنى جومگە! بادارى!
جومگە ئاۋسان.
arthro- (är'thrō, är'thra),
arthropod (är'thra-pod'), *n.* پىنشىگىكە بەماناي! جومگە.
زىندەۋەرى جومگەدار! جۈرە
زىندەۋەرتكى بىن بېرەي جومگەدارى لەش بەش بەشە (ۋەك جالچاۋكە).
دوۋپىشك، ھەزەپىن ... ھتد)
artichoke (är'ti-chōk'), *n.* (۱) پوۋەكىكى دېكايىيە ۋەك كىنگر.
(۲) سەۋزەبەرى ئەم پوۋەكە (كە بىرتىيە لە تۇپەلىكى گەلا كە بە كولاۋى
دەخۇرىت).
article (är'ti-k'l), *n.* (۱) بەند (پەيمان، دەستور، پرونامە):
(the ~s of a treaty, constitution, etc.)
(۲) ۋوتارىنكى نوۋسراۋ (لە پۇتنامە، گۇۋا، يا پەرتوۋكىكدا)! زانستنامە.
(۳) پارچە! دانە (شت): (un ~ of luggage, clothing, etc.)
(۴) فروتەنى! شتومەكى فروشت.
(۵) ئامراز (پۇتنامە):
(A and an are definite ~s, and the is a definite ~.)
(۶) بەشىكى ئەنداسى جومگەدار (زىندەۋەرناسى).
v.t. (۱) پىشانەدان بە بەند بەند. (۲) تاۋانباركەردن.
(۳) بەستەنەۋە بە پىنكەتتو يا قۇنتەرتىكەرە:

articular

(to ~ a seaman for a voyage)

articular (är-tik'yoo-lär), *adj.*

articulate (är-tik'yoo-lit), *adj.*

جومگهیی

(۱) جومگهدار

(۲) به پوونی بیژان: به پوونی ووتران.

(۳) پهوانبیز: رهانپارو: به دهوپل

(۴) پوون: به پوونی و باشی دهپرارو: (an ~ argument).

v.t. (۱) به جومگه پینکوههستن: (۲) به پوونی بیژان: دان پیاخان (ووتوون).

(۳) به پوونی دهپرین: بهین پیچوپهتا پوونکردنوه

(۴) بیژان: ووتن: دهنگسازي: (to ~ a sound).

v.i. (۱) به پوونی بیژان (۲) به جومگه پینکوههستاران

(۳) بیژان: ووتن: دهنگسازي.

-articulately (adv.); **articulateness** (n.).

articulation (är-tik'yoo-lä'shon), *n.*

(۱) پینکوههستن یا

بهستاران به جومگه (۲) شیوهی نهم پینکوههستن

(۳) بیژان به پوونی: دان پیاخان (فاخاوتن).

(۴) بیژان: ووتن. (۵) دهنگ (بهتابهتی هی تیپی نابزوين).

(۶) جومگه (۷) جومگهی پووهک

(۸) جولهی نهندامی بیژان.

articulator (är-tik'yoo-lä'tër), *n.*

(۱) بیژەر: دهپرین

(۲) نهندامی بیژان لیو، زمان... هتد.

artifact (är'ti-fakt'), *n.*

بهرهههینکی دهستکرد: دروستکراوینکی

هونهری

artifice (är'tä-fis), *n.*

(۱) کارامهیی: زیردکی: دانایی

(۲) فیلبازی: قیل: زولی

(۳) نامیریکی نایاب و نهنتیکه: هویا ریگههیکي دانایانه.

artificer (är-tif'ä-sër), *n.*

(۱) پیشههگیریکی دانایا کارامه

(۲) داهنهر (۳) مهکینهچی سوپا: فیتهرچی سوپا

artificial (är'tä-fish'al), *adj.*

(۱) دهستکرد: دروستکراو:

وینهی لاسایی: (~ flowers, teeth, light, etc.).

(۲) درو: رووهکش: ههر لهپوو: (an ~ smile).

(۳) خوامالی دیجه: پووهک.

artificial insemination,

جووت کردن یا چاک کردنی دهستکرد.

artificiality (är'tä-fish'i-al'ä-ti), *n.*

(۱) پووهکشیتی:

دروژنهیی: سهزاریتی: درو (۲) دهستکردی: دروستکراوی

(۳) شتیکی دهستکرد: شتیکی دروژنه یا پووهکش

-artificially (adv.).

artificial respiration,

مهناسهپیدایی دهستکرد

artillery (är-til'er-i), *n.*

(۱) توپ: توپ هاونیز

(۲) زانستی توپ و توپ تهقاندن.

the artillery,

هیزی توپ هاونیز

artilleryman (är-til'er-i-män), *n.*

سهربازی هیزی توپخانه:

توپچی.

artisan (är'tä-z'n), *n.*

پیشههگیر: پیشههساز: وهستا.

artist (är'tist), *n.*

(۱) هونهرمند: نیگارکیش: وینهکیش: هونهکار.

(۲) کهسینکی دهستبالاو کارامه له پیشههکدا: (This cook is an ~).

(۳) سهماکه: گوزانی بیژ

artiste (är-tës't'), *n.*

سهماکه: گوزانی بیژ.

artistic (är-tis'tik), *adj.*

(۱) هونهری: تایبهتی به هونه:

(the ~ aspect)

(۲) جوانو ریکوینیک: به جوانی کراو.

(۳) هونهرخواز: هرکه له هونهرا زهوق جوان: هونهرزان: (an ~ person).

artistically (är-tis'ti-k'l-i, är-tis'tik-li), *adv.*

(۱) لهپرووی

هونهروه (۲) هونهرمندانه: به جوانی و ریکوینیکی و دلگیری.

artistry (är'tis-tri), *n.*

هونهکاری: توانا و پیشهیی هونهرمند:

هونهرمندیتی.

ascend

artless (ärt'lis), *adj.*

(۱) نهزان: هیچ نهزان (۲) ناقولا: ناکارامه.

(۳) ساده: خاکی: سرووشتی (۴) ساویلکه.

arty (är'ti), *adj.* [Colloq.],

خوتوواندن به هونهرمند:

زور خودهرخهر به هونهرمند

پاشگریکه بهمانای می: تایبهتی به:

-ary (er'i),

(dictionary, parliamentary, missionary)

Aryan (är'i-en, är'yän), *adj.*

(۱) تایبهتی به زمانه هیندو-

هوروپییهکان. (۲) تایبهتی به لقی هیندی-نیرانی له زمانه هیندو-

هوروپییهکان (که زمانی هیندی، سانسکریتی، فارسی، کوردی) دهگریتهوه

(۳) ناری: تایبهتی به پهگهزی ناری.

n. (۱) پنجینه زمانی زمانه هیندو-هوروپییهکان.

(۲) ناری: وهجی ناری.

as (az; unstressed, əz), *adv.*

(۱) نهوندهی یکترا: وهکو یهک:

(I am ~ good ~ he.)

(۲) وهک: وهکو: بؤ نمونه.

conj. (۱) وهک: وهکو: ههر وهکو: (It flew straight ~ an arrow).

(۲) وهک: چوون: وهکو: به ههمان شیوه: (Do ~ you are told).

(۳) له ههمان کاتدا که: له کاتدا که: (She arrived ~ I was leaving.)

(۴) چوونکه: لهبرهوه: (A ~ you object, we won't go).

(۵) ههرچند: نهگهرچی:

(Tall ~ he was, he couldn't reach the apples.)

pron. (۱) وهک: وهکو: (He is tired, ~ anyone can see.)

(۲) که: [This is the same color ~ yours (is)].

prep.

وهک: (He poses ~ a friend.)

as a rule,

به ناسایی: به شیوههیکي گشتی.

as... as.

چوونیکه: نهوندهی یهکتر.

(as large as, as heavy as, as much as, as good as, as far as,

as many as)

as far as,

نهوندهی که:

(As far as I'm concerned, it's all right.)

as for,

دهربارهی

as good as,

وهک: وهک نهوه وایه: وهک یهکن.

as if,

وهکو: ههر وهک: دهلی: گوايه

as is, [Slang],

چوون ههر وهما.

as it were,

چوون دهلی: ههر وهک چوون دهلیت

as long as,

ههتا: ههتاکو:

(as long as I live)

as much as,

نهوندهی.

as much as possible,

بهپیی توانا: بهگوزیهی توانا

as of,

له (کاتینکی تایبهتی بهوه).

as soon as,

ههر که: یهکسهه که.

as soon as possible,

به زووترین کات.

as regards,

دهربارهی

as respects,

دهربارهی.

as though,

دهلی:ی.

as to,

دهربارهی.

as well,

ههروه: ییش.

as well as,

ههروه: - ییش.

as yet,

تا ئیستا: ههتا ئیستا.

as (as), *n.*

(۱) پیوانه: کیشههیکي پزمانی کونه.

(۲) پارههیکي پزمانی کونه

ههسکاراس: کرمی ریخوله.

ascarid (as'kä-rid), *n.*

ascend (ä-send'), *v.i.*

(۱) بهرزپوونهوه: سههکووتن

(۲) پله بهرزپوونهوه.

(۳) لیژپوون: به لیژایی چوونه سههروه: (The path ~s here.)

ascendancy

- (۱) بەرزبونۇدە لە ئاسقۇدە بۇ ئاۋەراستى ئاسمان (مانگ، پۇژ... ھتد).
- v.t.** (to ~ a hill, the stairs, etc.) (۲) پىندا ھەنگەران؛ پىندا سەرگەۋەت.
- (to ~ the throne) (۳) چۈنە سەر تەخت.
- ascendancy** (ə-sen'dəns), **n.** = ascendancy.
- ascendancy** (ə-sen'dən-si), **n.** بەرزبونۇدە، پەلەۋايە؛ دەسلەت يۇرپون
- ascendant** (ə-sen'dənt), **adj.** (۱) لە بەرزبونۇدەدايە. (۲) زان؛ دەسلەت
- n.** (۱) بورجى بەرزبونۇدە (نېشانى بەختەۋەرىيە) (ئەستىزەناسى). (۲) زانى؛ دەسلەت (۳) [Rare]. باۋرپاير
- in the ascendant,** لە بەرزبونۇدەدايە (پەلەۋايە مۇۋە؛ ھەتتا دىت دەسلەتتى زىاد دەكات و پەناۋايانگ دەبىت
- ascending** (ə-sen'diŋ), **adj.** بەرزبونۇدە؛ مەزىدەيىتەۋە. (in an ~ order)
- ascension** (ə-sen'shən), **n.** (۱) بەرزبونۇدە؛ سەرگەۋەت. (۲) چۈنەسەر تەختى پاشايى (his ~ to the throne). (۳) [A-]. بەرزبونۇدەي عىسا بۇ ئاسمان (چل شەۋ پاش ھەلۋاسىنى). (۴) [A-]. دوۋرگەيەكە لە خاۋرۋى زەربى شەلتەسى.
- ascensional** (adj.).
- Ascension Day,** جەۋنى بەرزبونۇدەي عىسا بۇ ئاسمان.
- ascent** (ə-sent'), **n.** (۱) بەرزبونۇدە؛ سەرگەۋەت. (۲) پەلەۋايە بەرزبونۇدە: (His ~ to power was rather swift). (۳) پىداداسەرگەۋەت؛ پىدادەلگەران: (The ~ of the mountain wasn't difficult.)
- (۴) سەررەۋەژۈرگە؛ لىزگە
- (۵) پەلەي لىزى (an ~ of three degrees)
- (۶) گەرانەۋە بۇ رابوردو يا بىنەچەي پەگەز
- ascertain** (as-ter-tān'), **v.t.** بۇ دەرگەۋەت بىر لىكۈلەنەرە؛ ساغ كەرنەرە؛ خۇ دىنپاكرەن
- (It is difficult to ~ what really happened.)
- ascertainment** (n.).
- ascertainable** (as-ter-tān'ə-b'l), **adj.** ساغ دەرگەۋەت؛ راستى و دىۋى شتىك
- ascetic** (ə-set'ik), **adj.** ۋەك سۇفى؛ تايىمەتى بە سۇفى؛ سۇفىيەنە (He leads an ~ life.)
- n.** سۇفى؛ كەسپكە كە بە سادەيى بىۋى خىروخۇشى دىنپاى نەۋىت.
- ascetically** (ə-set'i-k'i, ə-set'ik-li), **adv.** (۱) سۇفىيەنە. (۲) لەۋۋى سۇفىيەنە
- asceticism** (ə-set'ə-siz'm), **n.** سۇفىتى؛ زىانى سۇفىتى؛ نەۋىستى خىروخۇشى دىنپا
- Asclepius** (as-klē'pi-əs), **n.** ئەسكەلپىۋس خۇداي پىزىشكەۋانى (ئەفسانەي بۇنانى)
- ascorbic acid, = Vitamin "C".**
- ascot** (as'kət), **n.** جۈرە بۇزىناخىكى گۇ گەرە يا دەستەسپىكى گۇ گەرەي مە
- ascribable** (a-skrīb'ə-b'l), **adj.** سەرچاۋەكەي دەۋانرەت؛ دەۋانرەت دەررەتە پال كەسپكە يا شتىك
- ascribe** (ə-skrīb'), **v.t.** دانەپال كەسپكە؛ خىستەنەل شتىك يا كەسپكە؛ (He ~d his failure to ill-health. ; This play is sometimes ~d to Shakespeare.)
- ascription** (ə-skrīb'shən), **n.** ھۇ خىستەنەل كەسپكە يا شتىك؛ دانەپال كەسپكە.
- asepsis** (ə-sep'sis, ā-sep'sis), **n.** (۱) پاكى؛ خاۋىن لە مىكروپ. (۲) شىۋەي پاكىزكەرنەرە لە مىكروپ؛ خاۋىن كەرن؛ پاكىزكەرنەرە
- aseptic** (ə-sep'tik, ā-sep'tik), **adj.** پاكىزكەرنەرە لە مىكروپ؛

asinine

- پاكىزكەرنەرە؛ خاۋىن كەرن.
- n.** مىكروپ كۇژ؛ ماددەي پاكىزكەرنەرە يا خاۋىنكەرن.
- aseptically** (adv.).
- asexual** (ā-sek'shō-əl), **adj.** (۱) بىن ئەندامى نىۋو مى يا زاورى. (۲) (۱) بىن ھەۋەسى جۈۋت بون. (ب) بىن پەيۋەندى بە جۈۋت بونۇدە: (an ~ relationship). (۳) زاورى دەكەن بەبىن جۈۋت بون (زىندەۋەرناسى)؛ زور دەبىن بەبىن لىكەندى نىۋو مى.
- asexuality** (n.).
- ash** (ash), **n.** (۱) خۇلەمىش؛ سوتو (جگەرە). (۲) خۇلەمىش؛ رەنگ خۇلەمىش؛ دىز. (۳) (pl.). خاكخۇل (راستى يا مەجان: (A number of houses were burnt to ~es.) (۴) (pl.). پاشماۋەي لاشەي مردو پاش سوتاندنى. (۵) خۇلەمىش ئاگرېژىن.
- ash** (ash), **n.** (۱) رەشەدار؛ جۈرە دەرەختىكە. (۲) دارو تەختەي ئەم دەرەختە. شەۋرەزار؛ خەجالت؛ پورەش.
- ashamed** (ə-shāmd'), **adj.** تەنەكەي خۇل.
- ash can,**
- ashen** (ash'n), **adj.** (۱) تايىمەتى بە خۇلەمىش؛ خۇلەمىش. (۲) خۇلەمىش (رەنگ)؛ رەنگ زەرد ھەلگەرە؛ رەنگ مردو. (۱) تايىمەتى بە دەرەختى "ئاش". (۲) لە دارى ئەم دەرەختە دروستكەرە.
- ashes** (ash'iz), **n.pl.** (۱) ۋىرەنە (بەۋى سوتاندنەرە)؛ كەلارە. (۲) پاشماۋەي لاشەي مردو پاش سوتاندنى (بە دەستۋرى تايىنى ھىندى) (۳) لاشە.
- ashlar, ashler** (ash'lēr), **n.** (۱) بەردى چارگۇشەيى (مۇ خانو. دروستكەرن). (۲) خانو دروستكەرن بەم جۈرە بەردە.
- ashman** (ash'man'), **n.** خۇلەمىش.
- ashore** (ə-shōr', ə-shōr'), **adv. & adj.** (۱) لە كەنارى دەريا؛ بۇ كەنارى دەريا: (The boat was swept ~). (۲) ناۋشار: (We went ~ at every port.)
- ashram** (ash'ram'), **n.** پەرستگايەكى ھىندى؛ پەرستگاۋ خانەي قەلەنەرەنكى ھىندى؛ شونىكەۋتۈۋەكانى؛ قەلەنەرگا.
- ash tray,** تەپلەكى جگەرە.
- Ash Wednesday,** چوارشەمەي خۇلەمىش؛ يەكەم پۇژى؛ بە پۇژوبونە لاي خاچ پەرستان (لە خۇلەمىش لە ناۋچەۋان دانەرە ھاتۋە بۇ تۈپەكرەن).
- ashy** (ash'i), **adj.** (۱) خۇلەمىش؛ خۇلەمىشۋارى. (۲) رەنگ زەرد يا سىپى ھەلگەرە.
- Asia** (ā'zhə, ā'shə), **n.** ئاسيا؛ كىشۋەي ئاسيا.
- Asian** (ā'zhən, ā'shən), **adj. & n.** ئاسياۋى؛ خەلكى ئاسيا.
- Asiatic** (ā'zhi-at'ik, ā'shi-at'ik), **adj. & n.** = Asian.
- aside** (ə-sīd'), **adv.** (۱) ئەۋلاۋە؛ لاۋە؛ تەنەشتەۋە. (He laid the book ~.) (۲) ئەۋلاۋە (بۇ لەيىرەنەرە): (Put doubts ~). (۳) خىستەنە ئەۋلاۋە (بۇ ھەلگەرن بۇ كاتىكى تى: (Put this food ~ for me.) (۴) بەبىن؛ بىن؛ بەدەر: (all joking ~). (۱) ۋوتەي لە لاۋە ۋوتراۋ؛ ۋوتەي ئەكتەرنەكە لەسەر شانۇ كە دەبىت تەنپا **n.** تەماشاكەرەكان بېيىستەن ئەك ئەكتەرەكانى تى. (۲) لادان لە پاس. جگە لە؛ بىچكە لە؛ بەبىن. بىن كالتە.
- asinine** (as'ə-nīn'), **adj.** كەر؛ كەرە؛ بىن مىشك؛ بىن مانا: (an ~ remark, act, etc.)

ask

-asininely (adv.); asininity (n.).

ask (ask, æsk), v.t. (1 ~ed a question.) (۱) پرسیدن؛ پرسشگر کردن.
(2) تکا کردن؛ دوا کردن: (I ~ed her to do it.) (۲) تکا کردن؛ دوا کردن: (I ~ed her to do it.)
(3) دوا کردن؛ ویتن: (They ~ed twenty dollars for these shoes.)

(4) پیوست بودن
(5) بانگ کردن؛ نامهنگ. خواردهمهی:

(A ~ him to come in. ; They ~ed me to dinner.)
(Archaic) [۱] بلا کردن؛ دوا کردن (نیازی نداشتن).

v.t. (۱) دوا کردن؛ تکا کردن: (I ~ed for a favor.)
(2) (~ about; ~ for)، هوال پرسیدن؛ دوا کردن؛ بین کردن:

(She ~ed about you. ; A ~ for the manager.)
هوال پرسیدن.

ask after, بهسر خندا هینان (ناخوشی).

ask for it, همز کردن له سر نیش؛ به شوین گزیده گران.

askance (ə-skans'), adv. (۱) به لایهکی چاو؛ به تیلهی چاو.

(2) به نارهزایانه و گومان و سیر پین هاتنهوه: (He looked at her ~.)

askew (ə-skū'), adv. (۱) به خوار؛ به چوتی.

(2) به لایهکی چاو و به سووکی و نیزهوه.

askew (ə-skū'), adv. خوار؛ لا؛ چوت.

askew (ə-skū'), adv. به خوار؛ به چوتی.

askew (ə-skū'), adv. خوار؛ چوت.

askew (ə-skū'), adv. بهسر شتیکدا یا له بهرموه بژ نهوهر به خوار.

askew (ə-skū'), adv. (۱) نوستو؛ خوتو

(2) خوالو؛ سست؛ دواکووتو.

(3) سر؛ میرولهکردو: (Her arm is ~.)

(4) مردو

askew (ə-skū'), adv. به نوستووی؛ به خوتووی.

askew (ə-skū'), adv. به لیز؛ نه خوار.

askew (ə-skū'), adv. لیز؛ خوار

asocial (ā-sō'shəl), adj. گزیمهگیر؛ همز نهکر به تیکهلاو بوونی خهک.

asp (asp), n. جزوه مارنکی زههراوی بچوکه.

asparagus (ə-spar'ə-gəs), n. (۱) سهرزهیکه نهوهمدی نیرکه -

پیارنیکه به کولوی دهخورت (2) پورهکی نم سهرزه.

aspartic acid, ترشی ناسپریتیک

aspect (as'pekt), n. (۱) پوخسار؛ سروسیمیا. (2) شیوه.

(3) پوو (خانوو، شوین)؛ دیو؛ لا: (the eastern ~ of the house)

(4) بار؛ پوو (باس)؛ سمر (باس، نهخشه):

(one ~ of the prom; They considered the plan in all its ~s.)

(5) شوین و شیوه و دوروونزیکي نستیرهکان لهیمکترییموه

(6) کاتی کردار (ریزمان). (Rare) [۷]، تماشایمک.

aspen (as'pən), n. سپیدار

aspen (as'pən), n. (۱) وهک سپیدار. (2) شیکاوه؛ لراوه.

asper (as'pēr), n. پارهیکه تورکی و میسری کزنه سهدوبیستویهکی

قرشیکه.

Asperges (ə-spūr'jēz), n. (۱) لهلیزاندنی ناوی پیرز له قهشه

قوربانیکا و نوینگرمان بهر له نوینزی یک شهمه (ناینی کاسولیکی).

(2) سروونزیکي نایزیه لهکاتی نم ناو له هلیزاندن داهوورتیت.

aspergillum (as'pēr-jil'am), n. فلجه یا دهری ناو هلیزاندن

(روشه پشوو بیینه).

asperity (as-per'ə-ti), n. (۱) زبری؛ ناسازی (دهنگ، ناوهموا).

(2) توپره و تیزی؛ سهرگرمی.

asperse (ə-spür's), v.t. (۱) ناو له هلیزاندن (پیرز کردن) مندا له

خاچ بهرستیدا (2) بهدگزی کردن؛ لهکدار کردن؛ بوختان کردن.

aspersion (ə-spür'zhən, ə-spür'shən), n. (۱) ناو له هلیزاندن

assailant

(2) بهدگزی؛ لهک؛ خرابه ووتن؛ بوختان؛ قسهی سوک:

(to cast ~s on a person's character)

(3) بهدگزی کردن؛ بوختان بژ کردن.

asphalt (as'fölt, as'fait), n. قیر؛ زفت.

v.t. قیرتاو کردن.

asphaltum (as-fal'təm), n. = asphalt.

asphodel (as'fə-dəl'), n. پوههیکه له توخمی شلیز یا زهمق گولی

زهر و سپی دهگرت.

asphyxia (as-fik'si-ə), n. تاسان؛ خنکان (لهبر کهمی نوکسین).

asphyxiant (as-fik'si-ənt), adj. خنکینتر.

n. مادهی خنکینتر.

asphyxiate (as-fik'si-āt'), v.t. خنکاندن (به بیینی نوکسین)؛

تاساندن.

v.t. خنکان؛ تاسان.

-asphyxiation (n.).

aspic (as'pik), n. (۱) [Poetic]، جزوه مارنکی زههراوی به.

(2) شلهی گوشت و ناوی تهماته.

aspic (as'pik), n. پوههیکه بونداره.

aspidistra (as'pi-dis'trə), n. پوههیکه زهمهقی گهپانی

همیشه سهرزه.

aspirant (ə-spīr'ənt, əs'pə-rənt), adj. پلهبرزی خواز؛

ثاواتهخوازی ناوگومرهیی

n. کهسینکی پلهبرزخواز.

aspirate (as'pə-rāt'), v.t. (۱) دهسپیکردن بژیهک به دهنگی

وهک: "h" (house, home). (2) پان به همواه ناو له دهموه لهکاتی

بیزانی تیپی وهک: (p, t, k) (دهنگاسی)

(3) هلمزینی هموا یا شله له لهش (پزیشکهرانی).

(۱) دهنگی وهک تیپی "h".

(2) هموا دهرچوون له دهموه لهکاتی بیزانی تیپی وهک: (p, t, k) دا.

aspiration (as'pə-rā'shən), n. (۱) همناسه دان؛ همناسه

(2) بهرزی خواستن؛ پلهبرزی خوازی؛ خواستی بهرز.

(3) هلمزینی شله و گاز له لهش (پزیشکهرانی).

(4) بیزانی دهنگی تیپی "h". (ب) دهنگی وهک.

aspirator (as'pə-rā'tēr), n. نایتری هلمزینی شله و گاز له لهش یا

شتی تر.

-aspiratory (adj.).

aspire (ə-spīr'), v.t. (۱) بهرزی خواستن؛ ویتن؛ هیواوون؛

ثاوات بوون: (He ~d to lead his countrymen.)

(2) [Archaic]، بهرزبوونهوه؛ فرین.

aspirin (as'pēr-in, as'prin), n. ناسپرین؛ حبی سهرنیش

به لایهکی چاو؛ به لایهکی چاو.

ass (as), n. (۱) کهک؛ گوی درز. (2) کهسینکی کهر یا بین میشل.

make an ass of, به کهر داتان؛ گالتیک کردن.

make an ass of oneself, وهک کهر جولانهوه؛ حمای خو بردن؛

خو کردن به گالتیک خهک.

ass (as), n. [Slang], Also arse, قنگ (لهپوی سووکییموه).

assafetida, assafoetida (as'ə-fet'i-də), n. = assafetida.

(۱) میکی دارینی نوک ناسنه

(همندیک له خنلکانی نهفریقا بهکاری دهگرت).

(2) درهختیکي دارچیمه نم جزوه پهمی تی دروست دهگرت.

v.t. پم پیداکردن.

assail (ə-sāl'), v.t. (۱) هیزش بردن سمر؛ پهلاماردان؛ لیدان.

(2) هیزش بردن سمر به دم؛ بهتوندی رهخنهلیگرتن.

(3) بهرنگاروونی کیشه یا نمریک به همیمت و بین دودلی.

assailant (ə-sāl'ənt), n. هیزشبر؛ هیزشگر؛

assassin

(His ~s were arrested.)

assassin (ə-sas'in), *n.*

(۱) پیاووکوژ! په شکوژ (هی کسینکی په ناو بانگ).

assassinate (ə-sas'ə-nāt), *v.t.*

(۱) کوشتن به نهیني (به تايبه تي).

(They ~d many political activists.)

(۲) له کهدار کردن! ناو پيس کردن

assassination (ə-sas'ə-nā'shan), *n.*

پمشکوژي! پياو کوشتن

(۱) هيرش! هيرش برنده سمر! په لاماردان! ليدان.

(۲) به زور سوارووني نافرهت.

(۳) هره شه.

(۴) هيرشيني کوتوپري سربازي: (an ~ on enemy positions).

assault (ə-sôlt'), *n.*

هيرش برنده سمر! په لاماردان.

assault and battery, *v.t. & v.i.*

هيرش برنده سمر! بريندار کردن! ليدان!

ليدانو بازاردان.

assay (ə-sā', as'ā), *n.*

(۱) تاقيرکندوه.

(۲) شيرکندوه يا ليکولنه (کانزاي خا).

(۳) مادده يکي شيرکاو يا ليکولراوه.

(۴) نهنجامي نهم شيرکندوه يه.

(۵) [Obs.] هون! هون! لاندنيک.

(۱) شيرکندوه! ليکولنه (Archaic), هونان.

assegai (as'ə-gī'), *n. & v.t. = assagai.*

assemblage (ə-sem'blij), *n.*

(۱) کوبونوه! کوزدنه! کوز.

(۲) کومه له خلك.

(۳) کومه له شت.

(۴) پينکوهان (پارچه کاني مېکينه)! خپرکندوه.

(۵) کوز

assemble (ə-sem'b'l), *v.t.*

(۱) کوزدنه! کوزپيگرتن.

(۲) پينکوهان (پارچه کاني مېکينه)! خپرکندوه.

(to ~ a watch, motor car, engine, etc.)

کوبونوه! کوزگرتن: (The students ~d in the school hall.)

assembly (ə-sem'bli), *n.*

(۱) کوبونوه! گردکندوه.

(۲) کوز! کوبونوه (A-). لښکي پهرلمان له هندیک له ويلایه تمکاني

نهمريکا! نهجو مې پهرلمان.

(۴) پينکوهان (پارچه کاني مېکينه)! خپرکندوه

(۵) پارچه وها پينکوهانراو.

(۶) کارگي پينکوهانني پارچه (نوتومبيل، مېکينه... هتد).

(۷) نيشاني سرباز بانگ کردن بؤ پيزبون يا کوبونوه (به کهرمان يا تېل).

assembly line, *n.*

پيزي پينکوهانني پارچه کاني مېکينه (که هر کړنکارک به هيواضي به بهر دميدا

پارچه کي خوي دهنيته به مېکينه کهره لکاتیکدا که به هيواضي به بهر دميدا

دهوات لسمو قايشنيک! پيزي کړنکاراني کارگه لکاتني کارکردندا.

assemblyman (ə-sem'bli-mən), *n.*

(۱) نوينري پهرلمان!

نهمدامي پهرلمان (A-), نهمدامي لقي خوارووي پهرلمانني هندیک له

ويلایه ته کاني نهمريکا.

assembly plant, *n.*

کارگي پينکوهانني پارچه کاني مېکينه (نوتومبيل،

فوزک).

assent (ə-sent'), *v.i.*

قابل بوون! پينگرتن! په سه ند کردن.

assent oneself, *n.*

قابل بوون! پينگرتن.

-asserter; assessor (n.).

assertation (as'en-tā'shan), *n.*

قابل بووني کوتوپري و دوپوويي

يا پورالته تي.

assert (ə-sūrt'), *v.t.*

(۱) ووتن بهين گومان! ووتن به دنيايي يهوه:

(His friends ~ed that he was innocent.)

(۲) لسمو سووربوون (ماف، داوا): (to ~ one's rights).

سووربوون لسمو مافي خوو پيزي گيران.

assert oneself, *n.*

(۱) سووربوون لسمو ماف، داوا، يا

پيزي گيران.

(۲) ووت يا ووتراويکي بن پنجوپهنا! بلوکراوه توندوتيز.

assertive (ə-sūrt'iv), *adj.*

(۱) بهرزه! پای خو به سمر دا سه پين!

assimilate

سوور لسمو: (an ~ person).

(۲) به زمبروه! پشت نستمور: (an ~ manner).

-assertively (adv.); assertiveness (n.).

assess (ə-ses'), *v.t.*

(۱) خه ملاندن بؤ باج لسمو دانان (زهوي وزار).

خانوي! خرڅ لسمو دانان.

(۲) خه ملاندن (سزا به پاره).

(۳) باج يا سزاي پاره لسمو دانان.

(۴) هه لسه نگاندن: (to ~ a situation).

assessment (ə-ses'mənt), *n.*

(۱) خه ملاندن بؤ باج لسمو دانان

(خانوي، زهوي وزار! خرڅ لسمو دانان.

(۲) شيوه خه ملاندن يا خه ملاندن.

(۳) سرجه مې باجي لسمو دانراو (خانوي، زهوي وزار! سزاي پاره.

assessor (ə-ses'ər), *n.*

(۱) خه ملاندنري خانوي يا دهسکومت بؤ باج

لسمو دانان! خه ملاندن.

(۲) ياريددهري دادپرس.

(۳) پاولژگاري کوميتيه لک.

asset (as'et), *n.*

(۱) سمرمايه! شتيکي بهنرخ که هي کسنيک نيته.

(۲) تايبه خو يا شتيکي بهنرخ (پموشت، لازايي، جوازي، هينمي... هتد):

(Good health is a great ~).

(۳) (pl.) هه موو سمرمايه ي کسنيک يا دهزگايه.

(۴) (pl.) هه موو سمرمايه ي کسنيک يا دهزگايه که ده توانيزت قهرزي پي

بدرينتوه.

asseverate (ə-sev'ə-rāt), *v.t.*

ووتن به دنيايي يهوه!

ووتن بهين گومان.

-asseveration (n.).

assiduity (as'ə-dū'ə-ti), *n.*

(۱) هونو ته قهلاي بهر دهوام! کوشش.

(۲) (pl.) زور بهر ته ننگوهاتن! بؤ به پروزه موه بوون! دلسوزي.

assiduous (ə-sij'ūd-əs), *adj.*

(۱) کوششکړ! ووردا! کولنه ده.

(۲) دلسوز! بهر ته ننگوهاتن.

assign (ə-sin'), *v.t.*

(۱) دياري کردن! دانان! ترخان کردن:

(They ~ed him his own room.)

(۲) پي سپاردن! دانان: (I was ~ed to watch the road.)

(۳) بهر دادران (نرک، فرمان، خویندنهوه)! پيدان (نرک):

(The teacher ~ed the students a lot of homework.)

(۴) دياري کردن! دانان به هو! دانه پال:

(Jealousy was ~ed as the motive for the crime.)

(۵) مافي خاوه نيتي دان به کسنيک تر.

assignat (as'ig-nat), *n.*

پارهيکي کاغزه له کاتي شوپشي فهره ناسادا

دهره مورا (پشتيواني دارايي زهوي وزاري دهست به سمر دا گيراو بوو).

assignation (as'ig-nā'shan), *n.*

(۱) دانان! ترخان کردن!

دياري کردن.

(۲) شتيکي دانراو، دياريکراو، يا ترخان کراو.

(۳) ژووون (به تايبه تي هي دلداري نهيني).

(۴) مافي خاوه نيتي دان به کسنيک تر.

assignee (ə-sī'nē, as'ə-nē), *n.*

(۱) کسنيک که مافي خاوه نيتي

زهوي وزار يا شتي تري پي دهرت.

assigner, assignor (ə-sin'ər), *n.*

بگري assign.

(۱) دانان! دياري کردن! ترخان کردن.

assignment (ə-sin'mənt), *n.*

(۲) نرکي سمرشان! نرکي پيدراو (قوتابي):

(The chemistry ~ was difficult.)

(۳) (۱) مافي خاوه نيتي پيدان.

(ب) تاپو! مافنامه.

assimilable (ə-sim'ə-l-ə-b'l), *adj.*

(۱) ده توويزتيره (خاوه ده مې).

له لهدا! هرس ده کرت.

(۲) ده توويزتيره (په گن).

(۳) ده چيته مينشکوره.

assimilate (ə-sim'ə-l-āt), *v.t.*

(۱) گوزيني خاوه ده مې بؤ شانه ي

زيندو پاش هملزني له ريخله دا: (The body ~s food.)

(۲) توواندنهوه (په گن)! قوتدان! کردن به بهنيک له خو:

assimilation

(to ~ a racial group in the society.)

- (۴) برابری و درک کردن. (۵) چوونیهک لیکردن.
(۵) باش تیگه‌یشتن؛ چوونه می‌شکوره: (to ~ knowledge).
(۱) وهک یک لیهاتن.
(۲) تووانهوه (په‌گه‌ن) قووتران:

(Minority groups often ~ by intermarriage.)

- assimilation** (ə-sim'ɪ-lā'shən), *n.* (۱) گزینی خوارده‌مینی بو.
شاهی زیندی دوی هلمزینی له پیخوله‌دا.
(۲) توواندهوه (په‌گه‌ن)؛ تووانهوه.
(۳) قووترانی ده‌نگیک یا وون بوونی له ده‌نگه‌کی دوی‌هوه (ده‌نگناسی).
(وهک تیپ "p" له روشی "cupboard" دا وون ده‌ییت).
assimilative (ə-sim'ɪ-lā'tiv), *adj.* قایبه‌تی به توواندهوه
مژنی خوارده‌مینی؛ توویندهوه.

assimilatory (ə-sim'ɪ-lā-tōr'ī, ə-sim'ɪ-lā-tō'r'ī), *adj.*

assimilative.

- assist** (ə-sist'), *v.t. & v.i.* یارمه‌تیدان؛ یاریده‌دان؛ ده‌ستگیرایی کردن.
n. یارمه‌تی؛ یاریده؛ ده‌ستگیرایی.

- assist at,** قیتا ئاماده‌بوون (کۆپ، پوودان)؛ قیتا به‌شداربوون.
assistance (ə-sis'təns), *n.* یارمه‌تی؛ یاریده؛ ده‌ستگیرایی:

(Can I be of any ~?)

assistant (ə-sis'tənt), *n. & adj.* یاریده‌ده؛ یارمه‌تیده.

assistant professor, مامۆستای یاریده‌ده (زانکۆ).

assize (ə-sīz'), *n.* (۱) نه‌نجوومنه. (۲) بریارمکانی نهم نه‌نجوومنه.

(*p.l.*) (۳) کۆری دادگای گه‌زۆک له ئینگلتیره‌دا.

(*p.l.*) (۴) شوین و کاتی کۆری نهم دادگایانه.

(۵) لیکۆلینه‌وه‌ی دادگا له پووداویکی گه‌نگ وهک مردنیک؛ فرمانی ده‌ست-

پیکردنی نهم لیکۆلینه‌وه‌یه؛ بریار یا نه‌نجامی نهم لیکۆلینه‌وه‌یه.

(۶) یاسای برینه‌وه‌ی نه‌ندازه و پێوانه و نرخێ فرۆته‌نی.

(۷) نهم نه‌ندازه و پێوانه.

associate (ə-sō'shi-āt'), *v.t.* (۱) پێکه‌به‌ستن؛ لیکدان.

(۲) له‌گه‌لدا هه‌لسان و دانیشتن؛ هاوڕێیه‌تی له‌گه‌ن کردن.

(۳) پێکه‌به‌ستن له‌ می‌شکدا یا له‌ هه‌ستدا؛ له‌ هه‌مان گۆشه‌وه‌ بیه‌ن:

(She ~s rain with grief.)

(۱) بوون به‌ هاوڕێ؛ هاوڕێیه‌تی کردن؛ له‌گه‌لدا بوون:

(to ~ with somebody)

(۲) چوونه‌ناو (پێکه‌خراو).

n. (۱) براده‌ر؛ هاوڕێ؛ هاو‌به‌ش؛ هاوکار.

(۲) نه‌ندامی یاریده‌ده‌ر (پێکه‌خراو، ده‌زگا). (۳) شتیکی پێوه‌به‌ستراو.

(۴) بره‌وانه‌یه‌که (دان‌شکا).

(۱) هاو‌به‌به‌ستن؛ هاو‌نیا‌ز؛ هاوکار.

adj. (۲) یاریده‌ده‌ر (نه‌ندام): (an ~ justice, member, etc.).

(۳) پاشکۆ.

-associable (*adj.*).

associate professor, مامۆستای یاریده‌ده‌ر (زانکۆ).

association (ə-sō'si-ā'shən, ə-sō'shi-ā'shən), *n.* (۱) له‌یهک-

دران؛ پێکه‌به‌ستن؛ پێکه‌وه‌بوون. (۲) براده‌ری؛ هاو‌ڕێیه‌تی.

(۳) پێکه‌خراو؛ کۆمه‌له؛ یانه؛ یه‌ک‌یتی: (a student ~).

(۴) په‌یوه‌ندی نیوان یه‌روا‌هه‌ر، هه‌ست یا پوودان له‌ می‌شکدا:

(the ~ of snow with romance)

(۵) یاری فوتبۆلین یا شەق شەقین.

association football, یاری فوتبۆلین یا شەق شەقین.

associative (ə-sō'shi-ā'tiv, ə-sō'shi-ā-tiv), *adj.* بیرخه‌ره؛

په‌یوه‌ندی په‌یدا‌کەر له‌نیواندا؛ پێکه‌به‌به‌ستنه‌ر له‌ می‌شکدا.

assoil (ə-soil'), *v.t.* (۱) به‌خشین؛ لێبووردن؛ ئازادکردن.

(۲) گونا‌ه سه‌رینه‌وه‌ له‌ڕێی سزا چه‌شته‌وه؛ ئازادبوون له‌ڕێی سزا چه‌شته‌وه؛

assured

بۆ بژاردن له‌ڕێی سزاوه.

assonance (as'ə-nəns), *n.* (۱) چوونیه‌کی ده‌نگ؛ هاو‌ده‌نگی.

(۲) چوونیه‌کی؛ له‌یه‌که‌چوون.

(۳) نيمچه‌ هاو‌کیشه‌یی دوا ووشه‌ی هه‌لبه‌ست.

assonant (as'ə-nənt), *adj.* هاو‌ده‌نگ.

n. ووشه‌ی هاو‌ده‌نگ.

assort (ə-sōrt'), *v.t.* (۱) هاو‌پۆل کردن؛ هیا‌کردنه‌وه؛ پۆلین کردن؛

پێکه‌ستن. (۲) فرۆته‌نی یا شتۆمه‌کی هه‌مه‌چه‌شته‌ خسته‌نه‌ هه‌ماره‌وه.

(۱) (with ~) لێچوون؛ لیکردن؛ گونجان؛ لیهاتن؛ شیان.

(۲) (with ~) هاو‌پێیه‌تی کردن؛ له‌گه‌لدا هه‌لسان و دانیشتن.

(۱) هه‌مه‌چه‌شته؛ جۆرا‌و‌جۆر؛ تیکه‌ژو.

(۲) هاو‌پۆل؛ پۆل پۆل کراو.

(۳) په‌که‌خراو (مرو‌ژه، شت)؛ هاو‌نیه‌کراو: (a poorly ~ pair).

assortment (ə-sōrt'mənt), *n.* (۱) هاو‌پۆل کردن؛ پێکه‌ستن

(۲) کۆمه‌لێکی هه‌مه‌چه‌شته؛ کۆمه‌لێکی جۆرا‌و‌جۆر:

(an ~ of fruits and vegetables)

asst., = assistant.

assuage (ə-swāj'), *v.t.* (۱) که‌مه‌کردنه‌وه (ئیش و نازار، مه‌ترسی،

ئاخۆشی). (۲) هێمن کردنه‌وه؛ ده‌له‌وا‌یی کردن.

(۳) شکاندن (تینووتی)؛ دام‌رکانده‌وه؛ تیرکردن.

-assuagement (*n.*).

assuasive (ə-swā'siv), *adj.* هێمن‌کهره‌وه؛ ده‌له‌وا‌شکەر؛ خوش.

assumable (ə-sōm'ə-b'l, ə-sūm'ə-b'l), *adj.* (۱) ده‌گه‌ریته

هه‌ستۆی خو: (an ~ loan). (۲) واده‌هه‌ریته.

assume (ə-sōm', ə-sūm'), *v.t.* (۱) له‌به‌رکردن (ج‌ل‌و‌به‌رگ)

(۲) گرتنه‌ هه‌ستۆ: (He ~d the responsibility).

(۳) گرتنه‌ده‌ست: (He ~d the presidency in 1960).

(۴) خۆگۆزین؛ وه‌رگرتن:

(It ~s many shapes.; He ~d a new name.)

(۵) واده‌هه‌ستن؛ وانوودن: (He ~d a look of innocence).

(۶) وه‌رگرتن به‌ نه‌ندام یا هاو‌به‌ش.

(۷) واده‌تان؛ دانان؛ گه‌رمیان.

(Let us ~ that this is true.;

We ~d that he would come on time.)

v.t. خۆمه‌هه‌ستن؛ خۆنوودن؛ له‌خۆوه واده‌تان.

(۱) نه‌یینی (ناو)؛ درۆنه؛

assumed (ə-sōmd', ə-sūmd'), *adj.* درۆ:

(He wrote under an ~ name.)

(۲) واده‌تانو؛ گه‌رمیان‌ه‌کی.

assuming (ə-sōm'ɪŋ, ə-sūm'ɪŋ), *adj.* به‌لێز؛ خۆمه‌هه‌رخ.

(۱) به‌ر‌بوونه‌وه بۆ ئاسمان (لایه‌ن).

(۲) [A-]، چوونی مه‌ریه‌م بۆ ئاسمان.

(۳) گه‌رمیان‌ه‌کی؛ واده‌تان؛ دانان:

(Their ~ that the war would end

in six months proved wrong.)

(۴) ج‌له‌و گرتنه‌ده‌ست خو: (his ~ of power).

(۵) له‌خۆوه واده‌تان.

assurance (ə-shoor'əns), *n.* (۱) ده‌له‌وا‌یی؛ مسۆگه‌ری:

(We have no ~ that he will come.)

(۲) به‌لێن: (I have her ~ regarding this matter.)

(۳) بره‌و به‌ خو بوون؛ پشت به‌ خو به‌ستن.

(۴) بێ شه‌رمی؛ چا‌واقایی. (۵) بیه‌می ژبان.

assure (ə-shoor'), *v.t.* (۱) ده‌له‌وا‌کردن: (The news ~d us.)

(۲) به‌لێن پێدان: (I ~ you I'll be there.)

(۳) مسۆگه‌رکردن: (Does hard work ~ success?)

(۴) بیه‌مه‌کردن.

(۱) مسۆگه‌ر؛ بێ گومان؛ ده‌له‌وا.

(۲) چا‌واقایم؛ پشت نه‌ستوو؛ بره‌و به‌ خو هه‌بوو.

assuredly

(۲) بیمه‌دار؛ بیمه‌کراو.
assuredly (ə-shoor'id-li), *adv.* (۱) به‌بن‌گومان؛ به‌دانیایی‌یهوه.
(۲) به‌پشت‌نستورانه؛ به‌پروای‌ترواوهوه.
assurgent (ə-sūr'jənt), *adj.* (۱) به‌پرواوهوه.
(۲) به‌چویتی‌بؤ‌ساره‌وه‌چوو (پرووه‌ک).
Assyrian (ə-sir'i-on), *adj.* (۱) ناشووری (گه‌ل. زمان. کلتور).
(۲) تاییه‌تی به‌خانوسازی‌ناشووری.
n. (۱) ناشووری‌یه‌ک. (۲) زمانی‌ناشووری.
Assyriology (ə-sir'i-ol'a-ji), *n.* زانستی‌ناشووری‌یه‌کانو.
کله‌پوروه‌که‌یان.
Astarte (as-tār'ti), *n.* عیشتان؛ بانوخوای‌مانگس‌پیتو‌دلاری.
فییقی‌یه‌کان.
astasia (ā-sta'si-ə), *n.* توانای به‌بیوه‌وه‌ستان‌نبوون‌به‌هؤی‌شلو.
شینوای‌ماسولکه‌کانه‌وه.
astatic (ā-stat'ik, ə-stat'ik), *adj.* (۱) شلوک؛ ناحیگیر؛ ناپتو.
(۲) هه‌میشه‌گوپا (فیزیا).
-astatically (adv.); astaticism (n.).
گوله‌نستیره.
aster (as'tēr), *n.*
پیشگریکه‌به‌مانای: نستیره (asteroid).
aster- (as'tēr),
پاشگریکه‌به‌مانای: (۱) بچکوله‌یی (به‌رخوله، کچوله).
(۲) چوونیه‌کی. (۲) هیج‌وپوچی؛ بن‌نرخ؛ قلبی: (poetaster).
asterisk (as'tēr-isk), *n.* گوله‌نستیره. نیشانه‌یه‌کی‌چاپه‌مه‌نی
په‌راو‌زی‌به‌وه‌که‌نمه (*).
دانانی‌نمه‌نیشانه‌یه (*). له‌په‌راو‌زی‌دا.
asterism (as'tēr-iz'm), *n.* (۱) کونه‌نستیره؛ گز.
(۲) نیشانه‌یه‌کی‌نستیره‌یه‌یه‌له‌هه‌ندیک‌بلوردا‌له‌به‌ر‌پوناکی‌دا‌ده‌ر‌که‌میرت.
(۳) سنی‌نستیره‌نیشانی به‌سینگوشه‌یی‌دانراو‌بؤ‌سهرنج‌پاکیشان‌له
چاپه‌مه‌نیدا.
astern (ə-stūrn'), *adj. & adv.* (۱) له‌پاشه‌لی‌کشتی‌یا‌به‌لمیکره.
(۲) له‌دواوه؛ له‌به‌شی‌دواوه.
(۳) ره‌وه‌دوا؛ بؤ‌دواوه (کشتی) (full speed ~).
(۴) دواکه‌وتوو: (full ~).
asternal (ā-stūr'n'l), *adj.* (۱) به‌بستراوه‌به‌نیسکه‌کوله‌وه.
(۲) نیسکه‌کوله‌نی‌یه؛ به‌بن‌کوله‌سنگ.
asteroid (as'tēr-oid'), *adj.* نستیره‌ویی.
n. (۱) نستیره‌یه‌کی‌گه‌پوکی‌بچووک.
(۲) نستیره‌ماسی.
asthenia (as-thē'ni-ə, as'thə-ni'ə), *n.* لاوازی؛ بن‌روزی؛
سن‌هیزی‌لش.
asthenic (as-then'ik), *adj.* لاوان؛ بن‌روزه؛ بن‌هیز.
n. که‌سکی‌باریکه‌له‌که‌سکی‌لاوا.
asthenopia (as'thə-nō'pi-ə), *n.* نه‌خو‌شی‌یه‌کی‌چاره‌سهرنیشه‌ر.
گنژی‌له‌گه‌ل‌دایه.
asthma (az'mə, as'mə), *n.* هه‌ناسه‌تنگی؛ ته‌نگه‌نه‌ه‌سی.
asthmatic (az-mat'ik, as-mat'ik), *adj.* (۱) تاییه‌تی به‌ته‌نگه.
هه‌ناسیه‌یا‌نازما. (۲) ته‌نگه‌هه‌ناسیه‌یه‌له‌گه‌له‌نازما‌یه‌یه.
n. که‌سکی‌هه‌ناسه‌تنگه.
astigmatic (as'tig-mat'ik), *adj.* (۱) نستیگماتی‌زمی‌یه‌یه؛
پرش‌بین. (۲) نه‌خو‌شی‌پرش‌بینی‌چاک‌ده‌کاتمه‌وه (روشی‌داهاتو‌بیینه).
astigmatism (ə-stig'mə-tiz'm), *n.* نستیگماتی‌زم؛ پرش‌بینی؛
نه‌خو‌شی‌یه‌کی‌چاره.
astir (ə-stūr'), *adv. & adj.* (۱) بن‌رواوا؛ له‌جم‌وجو‌ل‌دایه؛ ووروژاوا.
(The whole town is ~ today.)
(۲) له‌خو‌هه‌لساوا؛ به‌خه‌به‌ر.
astomatous (ā-stom'ə-təs, ā-stō'mə-təs), *adj.* بن‌دهم.

(زینده و مرناسی): دهمی نډیپه.
astonish (ə-ˈstɒnʻɪʃ), v.t. سهرسوپماندن؛ سهرسام کردن؛
واق ووپماندن.
astonished (ə-ˈstɒnʻɪʃt), adj. سهرسوپماو؛ سهرسام؛
واق ووپماو.
astonishing (ə-ˈstɒnʻɪʃ-ɪŋ), adj. سهرسوپمیننه؛ سهرسامکمر؛
واق ووپمیننه؛ نژر سهر: (an ~ person, event, sight, act, etc.).
astonishment (ə-ˈstɒnʻɪʃ-mənt), n. سهرسوپمان؛ سهرسامی؛
واق ووپمان؛ واق ووپماو.
astound (ə-ˈstaʊndʻ), v.t. نژر سهرسوپماندن؛ نژر سهرسام کردن؛
واق ووپماندن: (He ~ed everyone by his resignation.)
astounding (ə-ˈstaʊndʻɪŋ), adj. سهرسوپمیننه؛ واق ووپمیننه.
astrachan (asʻtrə-kən), n. (۱) کول یا فبروی برخي
"نستراخان" ی سوفیتی. (۲) [A-]، جزیره سیونیکه (له سهره تاوه له
پیکتی سوفیتی جارانه وه هاتوه).
astraddle (ə-ˈstradʻl), adv. & adj. هر قاچه ی له دیوئک (وهک):
سوارپوونی وواخ؛ گهل بلاو؛ به گهل بلاوی.
Astraea (as-trēʻə), n. بانوخوای دادپهرستی (نفسهانی یژان و
پژمان).
astragal (asʻtrə-gʻl), n. (۱) خرتکه؛ خیسقانی قوله پین.
(۲) شتیکی پازینه رومیه وه موروی (خانورسازي).
astragalus (as-tragʻə-ləs), n. = astragal.
astrakhan (asʻtrə-kən), n. (۱) کول یا فبروی برخي
"نستراخان" (که خوری پیکي لوله).
(۲) قوماشی خوری برخي "نستراخان".
astral (asʻtrəl), adj. (۱) نستیریهی؛ تاییهتی به نستیرمهکان.
(۲) گوله نستیریهی (پروه کناسی)؛ له نستیرمه دمجیت.
(۳) ناسمانی؛ بهرز؛ به دست نهگیرا.
astray (ə-ˈstrāʻ), adv. & adj. له پئی راست لادر؛ گومرا؛ تهر؛
وون؛ بهمهله داچو.
go astray, بهمهله داچوون؛ پئی خراپ کرتن؛ وون بوون؛ تهره بوون.
lead astray, بهمهله دابرندن؛ خستنه سهر پئی چوت یا خراپ.
astrict (ə-ˈstriktʻ), v.t. بهستنه؛ پئی لیگرتن؛ چلوگرتن.
-astriction (n.).
astride (ə-ˈstrɪdʻ), adv., adj., & prep. (۱) هر قاچه ی له دیوئک
(وهک: سوارپوونی وواخ): (to ride ~) (۲) گهل بلاو؛ به گهل بلاوی.
astringe (ə-ˈstrɪnʻʃ), v.t. [Rare], کرژکردن؛ هینانه مویه.
astringent (ə-ˈstrɪnʻʃjənt), adj. (۱) بوری و دهووله ی خوین کرژکمر.
(۲) کرژکمر؛ هینانه مویه؛ توتکره موه.
(۳) توندوتیز؛ بهرز؛ دلهره؛ بن بهزیهی.
n. درمان یا مادده ی کرژکمری دهووله ی خوین.
astro- (asʻtrō, asʻtrə), پینشگرته به مانای: (۱) نستیریهی؛
تاییهتی به نستیرمهکان: (astrophysics).
(۲) نستیریهی (پروه کناسی)؛ گوله نستیریهی.
astrodome (asʻtrə-dōm), n. (۱) پوانگی گومره مزی نستیرمهکان.
خانه پیکي گومره مزی پوژنه لهر فرژک پیک نامیری ناسمانزانی تیدا
داده نریت. (۲) یارگای پیکي سهرگیراوی گومره مزی پیه.
astrolabe (asʻtrə-lāb), n. نستیرلاب؛ پیوهری بهرزی نستیرمه.
astrologer (ə-ˈstrolʻə-jēr), n. نستیرمه وان؛ نستیرمه گهر.
astrological (as-trə-lɔʻj-i-kʻl), adj. تاییهتی به نستیرمه گهری؛
تاییهتی به نستیرمه وان.
astrology (ə-ˈstrolʻə-ji), n. نستیرمه وان؛ نستیرمه گهری؛
لیکوالینه و دی شونی پژو مانگو نستیرمه کان و پهره وندیان به ژبانی
مروغهره.
astronaut (asʻtrə-nōt), n. اسمانگر؛ فرژکمان، کشتی، هواپیما؛

astronautics

- ناسمانان **astronautics** (as 'trə-nō'tiks), *n.pl.* زانستی ناسمانگه‌ری؛
زانستی هاتوچوکردن بۆ مانگ و ناستیره گه‌رؤکه‌کانی تر.
astronomer (ə-stron'ə-mēr), *n.* ناستیره‌ناس؛ گه‌ردووناس.
astronomical (as 'trə-nom'i-k'l), *adj.* (۱) تایبته‌ی به زانستی گه‌ردوون؛ تایبته‌ی به ناستیره‌ناسی.
(۲) له ژماردن نه‌هاتوو؛ بێن شومار؛ ئیچگار زۆر: (*figures*).
-astronomically (*adv.*).
astronomy (ə-stron'ə-mi), *n.* زانستی گه‌ردوون؛ گه‌ردوونناسی؛
ناستیره‌ناسی
astrophysics (as 'trō-fiz'iks), *n.pl.* فیزیای ناستیره‌ناسی؛
زانستی لیکوولینه‌ری تایبته‌ی دیاره‌ فیزیاییه‌کانی ناستیره‌کان.
-astrophysical (*adj.*); **astrophysicist** (*n.*).
astutious (as-tōō'shəs, as-tū'shəs), *adj.* = astute.
astute (ə-stōōt', ə-stūt'), *adj.* دانای؛ زۆرزان؛ فیلبار؛ زوره‌.
astylar (ā-stī'lār), *adj.* بێ کۆله‌.
asunder (ə-sun'dēr), *adv.* (۱) پارچه‌پارچه‌کراو؛ له‌یه‌ک جیاکراو؛
چوپنژاو: (*Her heart was torn*).
(۲) دور له‌یه‌که‌وه؛ جیاکراو؛ جیا‌بو‌وه؛ جیا:
(*Parents and children were driven ~ by the war.*)
adj. دور له‌یه‌که‌وه؛ جیا.
asylum (ə-sī'ləm), *n.* (۱) په‌ناگا؛ دانه؛ لانه؛ په‌نا؛ په‌نا‌به‌ری.
(۲) په‌نا‌به‌ری رامیاری (که‌ ده‌دریت به‌ کسێک که‌ رای کردبیت له‌ دست
میری و لاته‌که‌ی خۆی): (*political*).
(۳) شینخانه؛ نه‌خۆشخانه‌ی شینمه‌کان؛ هه‌ژارخانه؛ که‌فته‌کارخانه.
asymmetric (ā'si-met'rik, as-i-met'rik), *adj.* = asymmetrical.
asymmetrical (ā'si-met'ri-k'l, as-i-met'ri-k'l), *adj.* خوار؛
لار؛ لاسه‌نگ؛ نارێک؛ خواروخنج.
asymmetry (ā-sim'i-tri, as-im'i-tri), *n.* خوارب؛ لاری؛
لاسه‌نگی؛ نارێکی؛ خواروخنجی.
asymptote (as'im-tōt', as'imp-tōt'), *n.* هێلی نزیک (بیرکاری).
-asymptotic; **asymptotical** (*adj.*).
asynchronism (ā-sin'krə-niz'm, as-in'krə-niz'm), *n.* نا-
هواکاتی؛ پێکه‌وه‌بوونه‌دان.
asynchronous (ā-sin'krə-nəs, as-in'krə-nəs), *adj.* پێکه‌وه‌
بوونه‌داو؛ نا‌هواکات.
at (at; *unstressed*, ət), *prep.* (۱) له؛ له‌ناو
(~ *school*; ~ *heart*).
(۲) په‌ره‌: (*Look ~ him.*).
(۳) پێدا؛ پێیدا؛ بیا: (*throw*).
(۴) له‌سه‌ر: (*We ate ~ the table.*).
(۵) له‌ریوه؛ له: (*Come in ~ the front door.*).
(۶) له: (*Get the news ~ its source.*).
(۷) له (شوین): (*He is ~ the party.*).
(۸) خه‌ریک؛ له: (*He is ~ work.*).
(۹) له: (*They are ~ war.*).
(۱۰) به؛ به‌هۆی؛ پێی: (*She was pleased ~ the sight.*).
(۱۱) به‌پێی؛ به‌گۆره‌ی؛ به: (~ *will*).
(۱۲) له‌ژێر: (*We are ~ their mercy.*).
(۱۳) به: (~ *five dollars each*).
(ب) له: (~ *twenty miles per hour*).
(۱۴) له (کات): (~ *that time*; ~ *six o'clock*; ~ *sixty-five*).
(۱۵) به: (~ *a trot*).
له‌هواپیدا؛ له‌نه‌جیادا.

at last,

atherosclerosis

- هه‌ج نه‌بیت؛ به‌ لای که‌مه‌وه.
(۱) یه‌کسه‌ر؛ ده‌سته‌به‌جی. (۲) له‌ هه‌مان کاتدا.
په‌ری له‌په‌ری.
atam (at'ə-man), *n.* سه‌رؤکیکی کۆزاخ.
ataraxia (at'ə-rak'si-ə), *n.* هه‌یمه‌ی؛ له‌سه‌رخۆشی.
ataraxic (at'ə-rak'sik), *n.* ده‌ره‌مانی هه‌یمه‌که‌وه‌وه.
ataraxy (at'ə-rak'si), *n.* = ataraxia.
atavic (ə-tav'ik), *adj.* تایبته‌ی به‌ بایه‌ری دایه‌ره‌ هه‌ره‌ گه‌ره‌.
(۱) له‌ بایه‌ری دایه‌ره‌ هه‌ره‌ گه‌ره‌ چوون؛
ده‌ره‌که‌وتنی تایبته‌ی بایه‌ری کۆن له‌ نه‌وه‌ی ئیستادا که‌ له‌ پشته
نێکه‌کاندا، واته‌ بارو و دایکه‌ نه‌بووه.
(۲) گه‌ره‌مه‌ بۆ سه‌رچاوه‌؛ گه‌ره‌مه‌ بۆ بایه‌تی کۆن.
-atavist (*n.*); **atavistic** (*adj.*).
نه‌توانینی یه‌که‌ستنی بزوواندنێ خۆیستی
ataxia (ə-tak'si-ə), *n.* ماسوله‌؛ کاربۆن نه‌کرانی ماسوله‌کانی له‌ش پێکه‌وه‌.
ataxic (ə-tak'sik), *adj.* تایبته‌ی به‌ کاربۆن نه‌کرانی ماسوله‌کانی
له‌ش پێکه‌وه‌.
کسێک که‌ توانای یه‌که‌ستنی کاری خۆیستی ماسوله‌کانی نه‌بیت.
ataxy (ə-tak'si), *n.* = ataxia.
ate (āt), *past tense of eat.*
-ate (āt), (۱) بوون (گه‌ره‌بوون)؛ بوون به‌:
(*mature, evaporate*).
(۲) والێکردن: (*invalidate, sublimate*).
(۳) بوون به‌ هۆی: (*salivate*).
(۴) لێدان (ده‌ره‌مان)؛ کۆتان؛ کردن: (*vaccinate, refrigerate*).
(۵) به‌ جوړیکی تایبته‌ی کردن: (*delineate*).
(۶) تێکردن: (*oxygenate*). (۷) یی؛ وه‌مایی: (*collegiate*).
(۸) پڕ له؛ به؛ دار: (*passionate*). (۹) کراو؛ والێکراو: (*animate*).
پاشگۆرێکه‌ به‌مانای: (۱) کاربه‌ده‌ست؛ کاربه‌ده‌ستایه‌تی؛
-ate (āt, il), په‌له‌وپایه‌: (*directorate, potentate*).
(۲) ئێروستکراو (کیمیای): (*nitrate*).
atelier (at'el-yā'), *n.* ستودیوی نیگارکێش؛ کارخانه.
athanasia (ath'ə-nā'zhi-ə, ath'ə-nā'zhə), *n.* نه‌مری؛
ژیانی هه‌تاهه‌تایی.
atheism (ā'thē-iz'm), *n.* خۆانه‌ناسی؛ بزوانه‌بوون به‌ خوا؛ کافری.
atheist (ā'thē-ist), *n.* خۆانه‌ناس؛ خۆانه‌په‌رست؛ کافر؛ بێ پروا به‌ خوا.
atheistic (ā'thē-is'tik), *adj.* تایبته‌ی به‌ بێ پروایی به‌ خوا؛
تایبته‌ی به‌ خۆانه‌ناسی؛ کافری.
-atheistical (*adj.*); **atheistically** (*adv.*).
میر یا شارزاده‌یه‌کی نه‌نگۆ-ساکسۆنی.
atheling (ath'el-ing), *n.* ئه‌سینا؛ بانوخوا‌ی ژیری و هه‌نهر و شه‌پوش.
Athena (ə-thē'nə), *n.* (له‌فسانه‌ی یۆنانی).
(۱) [A-], په‌رستگای "ئه‌سینا".
له‌ پایته‌ختی یۆنان که‌ جێ کۆپی نووسه‌رو زانایان بوو.
(۲) کۆپێکی وێژه‌یی یا زانستی. (۳) کتێبخانه‌؛ ژووری خوێنده‌وه‌.
Athene (ə-thē'nē), *n.* = Athena.
Athenian (ə-thē'ni-ən), *adj.* تایبته‌ی به‌ "ئه‌سینا" ی پایته‌ختی
یۆنان و دانیشقوه‌کانی.
(۱) دانیشقوویه‌کی "ئه‌سینا" ی پایته‌ختی یۆنان؛ ئه‌سینی.
(۲) هه‌روڵاتییه‌کی "ئه‌سینا" ی کۆن.
Athens (ath'inz), *n.* ئه‌سینا (پایته‌ختی یۆنان).
athermancy (ā-thūr'mən-si), *n.* تیشکی گه‌ره‌ کارتینه‌کردن.
athermanous (ā-thūr'mə-nəs), *adj.* تیشکی گه‌ره‌ کارتینه‌که‌ر.
atherosclerosis (ath'ēr-ō-skli-rō'sis), *n.* په‌ق بونی ده‌ماری
خۆین؛ ته‌سکبوونه‌وه‌ به‌گه‌روه‌ ده‌ماری خۆین (نه‌خۆشی زانی).

athirst

athirst (ə-ˈthɜːrst), *adj.* (۱) [Archaic & Poetic] ، تینو.

(۲) به پەرۇش (بۇ شتیک).

athlete (ath-ˈlēt), *n.*

وهرزىكار؛ وهرزىمەن.

athlete's foot, نالۇشى قاچ: نەخۇشىيەكى پىستە مىكرۇبەكى لە شۇنى شىنداردا دەرى و توشى قاچى وهرزىكار دەپىت و دەپىت بە ھۇى خورۇپەكى زۇد بە تايىبەتى لەنتوان پەنجەى پىدا.

athletic (ath-let-ˈik), *adj.* (۱) وهرزى.

(۲) چالاک؛ بەھىز؛ بەھىزو ماسولەدار وەك وهرزىكار: (an ~ person).

-athletically (*adv.*); **athleticism** (*n.*).

athletics (ath-let-ˈiks), *n.pl.* وهرزى.

athwart (ə-ˈihwɔːt), *prep.* (۱) لەم بەرەو ۋە ئوبەر؛ بەسەر.

(۲) دژ؛ پىچەوانە.

adv. (۱) بە شەقتوۋى؛ لەم بەرەو ۋە ئوبەر؛ بەسەر.

(۲) بە پىچەوانە؛ دژ؛ پى لىگر.

-atic (at-ˈik), پاشگرىك بەمانى: تايىبەتى بە؛ لەى بابەتە؛ ھى: (lymphatic, chromatic)

atilt (ə-ˈtɪlt), *adj. & adv.* لار؛ خوار؛ بەلاداکەوتو.

atingle (ə-ˈtɪŋɡl), *adj.* بەجۇش؛ بەجۇش و خروۇش.

-ation (ā-ˈshən), پاشگرىك بەمانى: (۱) كردن؛ كردار: (strangulation, negotiation, translation)

(۲) بار؛ دۇخ: (isolation, moderation).

(۳) نەتجائى كار: (civilization, dramatization).

-ative (ā-ˈtɪv, ə-ˈtɪv), پاشگرىك بەمانى: پەيوەندىدار؛ وەك: (illustrative, demonstrative, authoritative)

atlantes (at-ˈlan-ˈtēz), *n.pl.* پەيگەرى پىار بەپىتە يا بە چەمارەيى كە لەبرى كۆلەكە بەكار دەھىنرنت (خانۇوسازى).

Atlantic (at-ˈlan-ˈtɪk), *adj.* تايىبەتى بە ئوقيانۇوسى نەتلەسى.

n. ئوقيانۇوسى نەتلەسى.

Atlantis (at-ˈlan-ˈtɪs), *n.* دورگەيەكى نەفسانەيىچە كە گرايە لە

ئوقيانۇوسى نەتلەسىدا بوو و ئوقۇم بوو.

Atlas (at-ˈlæs), *n.* (۱) لە نەفسانەى يۇنانىدا: (۱) فىلەتەنىكە كە بە ناچارى ناسمانى لەسەر شانى راگرتو و (ب) خوداى كۆلەكەكانى ناسمان.

(ج) پاشايەكە كە كراو بە شاخ

(۲) كەسىكى بارگران.

(۳) [a-], پەرتووكى نەخشەى زەوى.

(۴) [a-], پەرتووكىك كە بە نەخشە وىنەو باسلىك بوون بكانتەو:

(an anatomical ~)

(۵) [a-], كاغەزى گەورەى وىنەكردن.

(۶) [a-], بېرېرى لاسەرووى مل؛ لاسەرووى گەردەمل.

(۷) [a-], يەيگەرى پىار بەپىتە يا بە چەمارەيى كە لەباتى كۆلەكە بەكار دىت (خانۇوسازى).

atman (āt-ˈmən), *n.* (۱) گىانى مىزۇ.

(۲) [A-], گىانى گشت جىهان (كە سەرچاوەى گىانى ھەموو ئادەمىزادە).

atmosphere (at-ˈmæs-ˈfēr), *n.* (۱) بەرگەمەو؛ ھەواى دەروپەرى گزى زەوى.

(۲) ھەواى گازى دەروپەرى ئەستىزە و ئەستىزەى گەردەك.

(۳) چۇنىتى دەروپەرى: (a nice ~; a restaurant with ~; There is an ~ of calm and peace in the country that is quite different from the ~ of a big city.)

(۴) پىوانەيەكى پەستانە برىتىيە لە ۱۶، ۶۹ پاون لەسەر يەك فىنج دوجا (فىزىا).

atmospheric (at-ˈmæs-ˈfēr-ˈik), *adj.* (۱) تايىبەتى بە بەرگەمەو؛ تايىبەتى بە ھەواى دەروپەرى گزى زەوى: (~ disturbances).

(۲) تايىبەتى بە چۇنىتى دەروپەرى.

-atmospherical (*adj.*); **atmospherically** (*adv.*).

atmospheric pressure, پالەپەستى ھەوا؛ پەستانى ھەوا.

atrabilious

atmospherics (at-ˈmæs-ˈfēr-ˈiks), *n.pl.* (۱) خەشەخەشى رادىق كە لە پالەپەستى كارەبايىيەو لە ھەرادا پەيدادەپىت.

(۲) ھۇى ئەم خەشەخەش.

atoll (at-ˈol, at-ˈol, ə-ˈtol), *n.* دورگەيەكى شىلالى خپە بەدەورى نەختىك ئاودا.

atom (at-ˈəm), *n.* (۱) تۇزقان؛ نەختال؛ نەختىك.

(۲) ئەتۇم؛ گەردىلەى ئەتۇم؛ سەرچاوەى ووزە.

atombomb (at-ˈəm-ˈbom), *n.* بۇمباى ئەتۇم پىدادن.

v.t. (۱) ئەتۇمى: (~ bombs).

(۲) زۇد بچووك؛ بچووكە.

Atomic Age, چەرخى ئەتۇمى: چەرخى بەكارھىنانى ھىزى ئەتۇمى بۇ خىروخۇشى ئادەمىزادو جەنگىش (لە سالى ۱۹۴۲ بەدراو).

atomic bomb, بۇمباى ئەتۇم؛ بۇمباى گەردىلەى.

atomic energy, ووزەى ئەتۇم؛ ھىزى ئەتۇم.

atomicity (at-ˈə-mis-ˈə-ti), *n.* (۱) گەردىلەيىتى؛ لە ئەتۇم پىنكەت.

(۲) (۱) ژمارە يا سەرچەمى گەردىلە لە گەردىكدا. (ب) ھاوھىزى (كىمىا).

atomic number, ژمارەى ئەتۇمى: ژمارەيەكە بۇ پىنئاسىنى ماددەى كىمىايى و پەيوەندى لەگەل ماددەكانى تودا بەكار دەھىنرنت.

atomic theory, تىزى ئەتۇمى (كە دەلىت ھەموشتىك لە گەردىلە پىنكەتو).

atomism (at-ˈəm-iz-ˈm), *n.* تىزىيەكە دەلىت: جىهان لە گەردىلە پىنكەتو و ئەم گەردىلەنەش بەش بەش ئاكرىن و لەئاوتابرىن.

atomize (at-ˈəm-iz-ˈ), *v.t.* (۱) لەيەك جىاكرەندەى ئەتۇمەكان.

(۲) پارچەپارچەكرەن؛ لەيەك جىاكرەندەى. (۳) بە پىزكرەنى شە.

atomizer (at-ˈəm-iz-ˈer), *n.* پىزكرە (نامىز) نامىزى پەپىزكرەى بۇن، دەرمان، يا شەلى تر.

atomy (at-ˈə-mi), *n.* (۱) ئەتۇم؛ گەردىلە.

(۲) بوونەورەكى بچووكە.

ناساز (ئاواز، مۇسىقا).

atonal (ā-ˈtōn-ˈl), *adj.* (۱) تاوان، گونا، يا ناھەقى سىرینەو بە سزچەشتن؛ سزى خۇ چەشتن؛ گونا پاكرەندەو بە سزچەشتن:

(How can I ~ for hurting your feelings?; to ~ for one's wrongdoing)

(Obs.) (۲) يەك ئەوا كردن؛ گونجان؛ ھاواوازيوون.

atonement (ə-ˈtōn-ˈmənt), *n.* (۱) گونا پاكرەندەو بە سزچەشتن؛ سىرینەوى تاوان، گونا، يا ناھەقىيەك بە سزچەشتن:

(This was his ~ for his sins against humanity.)

(۲) [A-], (۱) سزچەشتنى عىسا (بە ھەلواسىنى) بۇ سىرینەوى تاوانى ئادەمىزادو خودالىخۇشبوونى. (ب) خودالىخۇشبوونى ئادەمىزاد.

atonic (ə-ˈtōn-ˈik, ā-ˈtōn-ˈik), *adj.* (۱) بىن ھىز (لەش)؛ لاوان.

(۲) ھىز نەخراو سەر (ووشە، بىرگە)؛ نەگىراو.

(۳) [Rare]، تايىبەتى بە دەنگىكى بەناستەم بىژراو (دەنگناسى).

n. بىرگە يا ووشەيەكى ھىز نەخراو سەر.

atony (at-ˈə-ni), *n.* (۱) بىن ھىزى (لەش)؛ لاواى.

(۲) ھىز نەخستەسەرى بىرگە يا ووشەيەك.

atop (ə-ˈtop), *adj., adv. & prep.* لەسەر: (~ the tree, house, etc.)

-ator (ā-ˈtēr), پاشگرىك بەمانى: بىكر: (aviator, arbitrator).

-atory (ə-ˈtōr-ˈi, ə-ˈtō-ˈri), پاشگرىك بەمانى: تايىبەتى بە: (explanatory, exclamatory)

atrabilious (at-ˈrə-bil-ˈyəs), *adj.* (۱) غەمبار؛ ھەمىشە دلتەنگ؛ ھاتوملور. (۲) ھەمىشە مەراقى نەدرووستى خۇرو سكاكەرى نابەجى لە دەست نەخۇشى.

atrium

(۱) حوشه‌ی ناوهراست یا ژووری سهره‌کی
atrium (ā'tri-əm), n. خانوویه‌کی پۇمانی کۆن. (۲) دالان؛ هۆلی چوونه‌ژووره‌ی پارو.
(۳) گۆچکوله‌ی دل؛ خانه یا بۆشایی ناوله‌ش.
(ب) کۆن (تۆیکاری)؛ کله‌بەر؛ پارو (لەش).
atrocious (ə-trō'shas), adj. (۱) دېنده؛ ژور دله‌قو به‌دو پیس؛
بن به‌زیی: (an ~ act). (۲) [Colloq] بن فەر؛ ژور خراب؛ ناشرین.
(an ~ dress, weather, handwriting, etc.)
atrocious (ə-tros'ə-ti), n. (۱) دېنده‌ی؛ بن به‌زیی و دل‌ه‌قی؛ به‌دی.
(۲) کرده‌ی یا کاری دېنده‌ی بن به‌زیی‌چانه:
(Both sides committed ~ies in the war.)
(۳) [Colloq] شتیکی بن فەر و ناپه‌سند: (That picture is an ~).
atrophy (at'rō-fi), n. پورگانه‌ی؛ پزین (نه‌ندام یا پشالی لەش)؛
سیس بوونه‌ی
v.i. پورگانه‌ی؛ پزین (نه‌ندام یا پشالی لەش)؛ سیس بوونه‌ی.
v.i. پورگانه‌ی؛ پزاندن (نه‌ندامی لەش)؛ سیس کردن.
attach (ə-tach'), v.t. (۱) پیوه‌سه‌ستی؛ پیوه‌لکاندن؛ پیوه‌نوساندن؛
دانه‌ده؛ نه‌سته‌وه؛ به‌ستن.
(۲) دانه‌پال؛ خسته‌پال؛ چوونه‌پال؛ پیوه‌به‌ستران:
(He ~ed himself to us.)
(۳) ئی نزیک بوونه‌ی به‌ هۆی خه‌زو خوشه‌یستی‌یه‌وه؛ پیوه‌ندی په‌یداکردن.
(۴) (to ~)، نانه‌سه‌ر (نیمه‌)؛ خسته‌سه‌ر:
(He ~ed his signature to the bill.)
(۵) پندار (باه‌خ)؛ چۆنیتی بینن
(He ~es great significance to the news.)
(۶) دانان به‌ فرمان
(۷) (to) موچه یا سامان لېسه‌ندن به‌ فرمانی دادگا. (ب) گرتن؛ به‌ندکردن.
(۸) گواسته‌وه‌ی سهرده‌می سهریازو نه‌فسه‌ر بۆ لقی سهریازی تر:
(Two new officers have been ~ed to our unit.)
v.i. به‌شیک بوون له؛ له‌گه‌ندابوون؛ پیوه‌به‌ستران (مه‌جان).
(A moral obligation ~es to high rank.)
attaché (at'ə-shā', ə-tash'ā), n. لېپرسرای لقیکی کاروباری
بالیزخانه (بۆخه‌بیری. پۆرتامه‌گه‌ری. سوپایی ... هتد):
(cultural ~; military ~; press ~)
attaché case, جانتای -ه‌ست (بۆ پروانه‌ی نووسرای گرتگی تر).
attachment (ə-tach'mənt), n. (۱) پیوه‌سه‌ستی؛ پیوه‌لکان؛ دانه‌ده.
(۲) هۆی پیوه‌به‌ستن.
(۳) په‌یوه‌ندی هه‌ستی؛ هۆگری؛ خوشه‌یستی؛ دۆستایه‌تی:
(to form an ~)
(۴) شتی پیوه‌به‌سترا؛ کلک (مه‌جان).
(۵) نامیری پاشکۆ (بۆ مه‌کینه‌یه‌ک یا پیکاریکی کاره‌بایی).
(۶) ده‌سته‌به‌سهرداگرتنی زه‌وی‌وزارو سامانی تر؛ گرتنی مۆل.
(ب) فرمانی دادگا بۆ پێگه‌پێدانی نهم ده‌سته‌به‌سهرداگرتنه.
attack (ə-tak'), v.t. (۱) هه‌رش بردن‌سه‌ر؛ په‌لاماردان؛ شالۆ بۆ بردن؛
به‌گه‌رداچوون: (Our soldiers ~ed the enemy.)
(۲) هه‌رش بردن‌سه‌ر به‌ نهم یا به‌ نوسین:
(His proposal was ~ed in the newspapers.)
(۳) (۱) هه‌لمه‌ت بردن‌سه‌ر کاریک یا نه‌رکیک؛ ده‌سته‌پیکردن به‌ چالاکی:
(They ~ed the problem of food supply.)
(ب) تینیشتن (خواردمه‌نی)؛ خواردن:
(He ~ed his dinner at once.)
(۴) توش بوون (نه‌خۆشی)؛ لێدان:
(The disease ~ed him suddenly.)
v.i. هه‌رش بردن‌سه‌ر؛ په‌لاماردان.
n. (۱) هه‌رش؛ په‌لامار؛ شالۆ؛ هه‌لمه‌ت.

attempt

(۲) توش بوونی کوتوپیری نه‌خۆشی؛ سه‌مه‌ت:
(a heart ~; an allergy ~)
(۳) هه‌لمه‌ت بردن‌سه‌ر کاریک یا نه‌رکیک؛ ده‌سته‌پیکردن به‌ چالاکی‌یه‌ک
(۴) شۆه‌ی نهم هه‌لمه‌ت یا ده‌سته‌پیکردن.
attain (ə-tān'), v.t. (۱) ده‌سته‌کوتن؛ هه‌تانه‌ی؛ پێگه‌یه‌شتن (نامانج)؛
به‌جیه‌یه‌تان (ناوات): (to ~ one's goal, object, etc.)
(۲) گه‌یه‌شتن (تەمەن): (He ~ed the age of ninety.)
attainability (ə-tān'ə-bil'ə-ti), n. له‌وانه‌بوونی ده‌سته‌کوتن؛
بۆه‌بوونی به‌جیه‌یه‌تان
attainable (ə-tān'ə-b'l), adj. ده‌یه‌یه‌تیه‌ی؛ به‌جی ده‌یه‌یه‌تیه‌ی؛
ده‌ست ده‌کوتن؛ پێگه‌یه‌شتنی بۆه‌یه‌: (an ~ goal).
attainder (ə-tān'dēr), n. (۱) لېسه‌ندنه‌وه‌ی هه‌موو مافیکی
شارستانی و خاوه‌نیتی زه‌وی‌وزارو میرات بردن (له‌ که‌سه‌یک که‌ سه‌زای
له‌سه‌نده‌دانی به‌سه‌ردا درابیت). (۲) [Archaic] سهرشۆپی؛ پيسوایی.
attainment (ə-tān'mənt), n. (۱) هه‌تانه‌ی؛ به‌جیه‌یه‌تان؛
ده‌سته‌کوتن؛ به‌ نامانج گه‌یه‌شتن: (the ~ of a goal, objective, etc.)
(۲) نامانجیکی به‌دی هه‌نراو؛ کاریکی به‌جیه‌یه‌تان؛ سهرکه‌وتن.
attaint (ə-lānt'), v.t. (۱) لېسه‌ندنه‌وه‌ی مافی شارستانی و مافی
خاوه‌نیتی زه‌وی‌وزارو میرات بردن له‌ که‌سه‌یک که‌ سه‌زای له‌سه‌نده‌دانی
به‌سه‌ردا درابیت. (۲) له‌که‌دارکردن؛ پووه‌ش کردن.
(۳) [Rare] پيس کردن؛ توشی نه‌خۆشی کردن.
(۴) [Archaic] گومانبارکردن؛ تاوانبارکردن
(۵) [Obs.] تاوانبارکردن له‌ دادگا؛ تاوان به‌سه‌ردا ساخ کردنه‌وه.
n. (۱) لېسه‌ندنه‌وه‌ی مافی شارستانی (ژماره‌ يەك بیهینه).
(۲) له‌که‌؛ پووه‌شی
attainture (ə-tān'chēr), n. = attainder.
attar (at'ər), n. گۆل؛ عه‌تر.
attempter (ə-tem'pēr), v.t. (۱) گۆزین؛ گونجاندن؛ که‌مه‌کردنه‌وه‌ یا
چاککردن (به‌ تیکه‌لاوکردن)
(۲) گونجاندنی پله‌ی گه‌را؛ که‌م و ژورکردنی پله‌ی گه‌را به‌پێی پێویست.
(۳) هه‌مین کردنه‌وه؛ هه‌تانه‌وه‌سه‌رخۆ؛ ساردکردنه‌وه.
(۴) گونجاندن؛ شایاندن؛ له‌گه‌ل پێکخستن.
(۵) [Rare] ئاودانه‌وه (کانز)؛ زاخاودانه‌وه.
attempt (ə-tempt'), v.t. (۱) هه‌م‌لدان؛ تیکۆشان؛ ته‌قه‌لاکردن.
(۲) [Archaic] هاندان؛ هه‌له‌فریاداندن.
(۱) هه‌ول؛ ته‌قه‌لا؛ تیکۆشان.
(۲) په‌لاماردان بۆ کوشتن؛ هه‌ولی کوشتن دان:
(There was an ~ on the president's life.)
attend (ə-tend'), v.t. (۱) به‌رده‌ستی کردن؛ خه‌مه‌ت کردن؛ سهره‌وکاری
کاروبارکردن: (He is ~ing the prince.)
(۲) له‌گه‌ندابوون؛ هاوده‌می کردن.
(۳) ده‌رمان کردن؛ چاودیری کردن (نه‌خۆش):
(Which doctor is ~ing you?)
(۴) پێگه‌یه‌شتن (نه‌ته‌جام)؛ له‌گه‌ندابوون؛ ئاوه‌لکاری کردن:
(Success ~ed his efforts.)
(۵) ناماده‌بوون له؛ چوون بۆ: (All children over six must ~ school.;
He did not ~ the meeting.)
(۶) [Archaic] چاوه‌ڕێ کردن.
(۷) [Archaic] گۆی لێگرتن.
v.i. (۱) گۆنگرتن؛ به‌ده‌ربه‌سته‌وه‌هاتن؛ گۆی پێدان.
(۲) (on ~; upon ~)، ناماده‌بوون بۆ خه‌مه‌ت.
attend to, خه‌ریک بوون (کار)؛ سهره‌وکاری کردن؛ ئاگاداری کردن؛
خۆ بۆ ته‌رخان کردن؛ چاودیری کردن؛ جیه‌یه‌یکردن:
(Please attend to the matter at once.; to attend to someone's
needs)

attendance

- attendance** (ə-tenˈdəns), *n.* (۱) چاودىرى؛ ئاڭدادارى كىرىش؛
سەرموڭكارى. (۲) ئامادە بولۇش قۇتايغان، كۆپ، يا شۇنىڭ.
(۳) ژامارە بەشدار بولۇش يا ئامادە بولۇش (كۆپۈنۈش، پۇل قۇتايغان، سىنما،
پارىگا... ھتد)
attendant (ə-tenˈdənt), *adj.* (۱) چاودىرىكەر؛ خىزمەتكار:
(the ~ nurse)
(۲) ئامادە بولۇش ديار.
(۳) لەڭگەن؛ لەڭگەن: (~ difficulties).
(۱) بەردەست؛ خىزمەتكار. (۲) كەسكىنى ئامادە بولۇش شۇنىڭ يا كارتىڭدا. *n.*
(۳) شىقى لەڭگەندابو؛ ئاۋەل (شەت، دۇخ).
attention (ə-tenˈshən), *n.* (۱) سەرنىچ؛ سەرنىچدان؛ گۈنىڭرتن؛
گۈنى پايىلى كىرىش؛ گۈنى پىدان:
(Pay ~ to your teacher.; Pay ~ to what you're doing.)
(۲) پارمەتى؛ چارەكران:
(The injured man received ~ at the nearest hospital.)
(۳) تواناي سەرنىچدان يا گۈنىڭرتن.
(۴) زامان شىرىن؛ پەقار جوانى لەڭگەن خەلڭدا؛ بەتەڭ خەلڭە ھاتن.
(۵) (pl.) خاترانە؛ چاكە؛ سەرنىچ پىدان:
(A pretty girl usually receives more ~s than a plain girl.)
(۶) (۱) وورپا بولۇش (مەشقى سەربان. (ب) وورپا بە.
come to attention, وورپا بولۇش (مەشقى سەربان)
draw one's attention, سەرنىچ پاكىشان.
stand at attention, وورپا بولۇش (مەشقى سەربان).
attentive (ə-tenˈtɪv), *adj.* (۱) گۈنى پاكى؛ گۈنىڭرتن؛ سەرنىچدەر؛ وورپا؛
گۈنى پايەل: (an ~ audience).
(۲) زامان شىرىن؛ بەتەڭگە ھاتتو؛ دىلىزۇ دىل پاكى: (an ~ husband).
-attentively (*adv.*); attentiveness (*n.*).
attenuant (ə-tenˈu-ənt), *adj.* شەكەرەۋە (دەرمەن)؛ پوۋنكەرەۋە
n. ماددە شەكەرەۋە
attenuate (ə-tenˈu-āt), *v.t.* (۱) تەڭ كىرىش؛ بېچۇك كىرىش.
(۲) شەك كىرىش؛ پوۋنكەرەۋە.
(۳) بىن ھىز كىرىش؛ كەم كىرىش (تودۇتۇش، بايەخ، ھىز).
(۴) بىن ھىز كىرىش (مىكروپ)؛ لە كۈشەندەي كەم كىرىش.
پوۋن بولۇش؛ شەك بولۇش؛ بىن ھىز بولۇش؛ كەم بولۇش.
v.i. شەك بولۇش؛ كەم كىرىش؛ بىن ھىز
adj. شەك بولۇش؛ كەم كىرىش؛ بىن ھىز
-attenuable (*adj.*); attenuation (*n.*).
attest (ə-tesˈt), *v.t.* (۱) پىشكىرى كىرىش؛ پىشكىرى لايەنگىرتن؛
شاھىتى بۇ دان (۲) مۇز كىرىش (دادىگەرى)؛ پەسەندىكىرى.
(۳) پىشاندان؛ دەر خىشتن؛ بەلگە بولۇش:
(His rapid promotions ~ed to his ability.)
(۴) سۈيىندىدان؛ دادىگا.
v.t. (~ to), (I ~ to his innocence).
شاھىتى بۇ دان:
-attester; attestor (*n.*).
attestation (atˈes-tāˈshən), *n.* (۱) لايەنگىرى؛ شاھىتى بۇ دان.
(۲) شاھىتى؛ گەۋھى. (۳) بەلگە.
Attic (atˈik), *adj.* (۱) تايەتتى بە شارى؛ ئەسلى "پايتەختى يۇنان".
(۲) تايەتتى بە "ئەسلى" و دانىشتۇرەكانى و كىتۇرەكەي.
(۳) كلاسكىكى سادە (شۇۋان).
n. (۱) زامانى يۇنان؛ ئەسلى.
(۲) كەسكىنى ئەسلى.
attic (atˈik), *n.* خانەي ئىۋان بىمىچ و سەربان (لە خانۇرى سەربان لىۋى)
پۇژاۋا پىدا شەۋمەكى تىدا ھەلەگىرىت.
Attic faith, يىۋاۋەرى پىتوۋ ھىچ كارتىنەكەر.
attire (ə-tīr), *v.t.* پۇشەن؛ جىۋەرىگە لەبەركىرىش؛ جىۋان لەبەركىرىش.
n. (۱) جىۋەرىكى جىۋان؛ جىۋەرىگە.

atypical

- (۲) شاخى بەرەنەكەي.
attitude (atˈə-tōd, atˈə-tūd), *n.* (۱) پۇژا؛ شۇۋەي ۋەستان كە.
ھەست دەردەرىت. (۲) ھەلۋىست؛ بارى ھەست بەرەنەكەي بە دەۋرەپەر:
(She has a friendly ~ toward all; a positive ~ toward life;
a negative ~)
پۇژا - **attitudinize** (atˈə-dōdˈd-n-īz, atˈə-dūˈd-n-īz), *v.t.* لىۋان.
(۱) بەجىۋىشتىنى دەردەكەي كىرىش پۇ
دەردەكەي تىر. (۲) بە كىرىش ھەمان زەۋى تەناتەت پاش گۇپانى
خاۋەنەكەي.
attorney (ə-tūrˈni), *n.* پارىزەر؛ نوۋنەر (دادىگەرى).
پوۋانامە دەسەلاتى نوۋنەرى (كە دەپەيت بە
كەسكىنى پۇ ئىمزا كىرىش لەباتى خۇت و جىۋەكەي كىرىش كارۋارىك كە خۇت لىۋى
نەپىت: (to give someone power of attorney).
attorney at law, = attorney.
attorney general, (۱) پارىزەرى كىشى.
(۲) [A-G-], ۋەزىرى داد لە ئەمەرىكا.
attract (ə-trakt), *v.t.* (۱) پاكىشان بۇ لاي خۇ:
(A magnet ~s iron filing.)
(۲) دىلپاندىن؛ دىل پاكىشان: (Her beauty ~ed people.)
(۳) سەرنىچ پاكىشان: (to ~ attention).
attraction (ə-trakˈshən), *n.* (۱) پاكىشان؛ دىل پاكىشان.
(۲) ھىزى پاكىشان. (۳) جوانى؛ دىلپان.
(۴) شىقى دىلپان: (the ~s of a big city).
(۵) يەككىرى پاكىشان (فىزىكا).
attractive (ə-trakˈtɪv), *adj.* جوان؛ دىلپان؛ نىسك سوۋ.
(an ~ girl, place, offer, etc.)
attractiveness (ə-trakˈtɪv-nis), *n.* جوانى؛ دىلپان.
attributable (ə-tribˈyoo-tə-b'l), *adj.* دەردەتەپال؛ دادەرتت بە
ھى كەسكىنى (ۋوتە)؛ دادەرتت بە ھۇى شىكى:
(His success is not ~ to hard work but to good luck.)
attribute (ə-tribˈyoot), *v.t.* دانەپال؛ دانان بە ھى كەسكىنى (بەرەمى)
ھونەرى يا نوۋسەن؛ دانان بە ھۇى خىشتەنل:
(The play is ~d to Shakespeare.; He ~s his poverty to bad luck.)
(۱) تايەتتى پۇژا؛ سەپەتى تايەتتى:
(Mercy is an ~ of God.; Politeness is an ~ of a gentleman.)
(۲) نىشانە: (The crown is an ~ of Kingship).
(۳) ئاۋەلناۋ (پۇژمان).
attribution (atˈra-būˈshən), *n.* (۱) دانەپال؛ دانان بە ھى كەسكىنى.
يا بە ھۇى شىكى. (۲) تايەتتى نىشانە.
attributive (ə-tribˈyoo-tɪv), *adj.* (۱) تايەتتى بە دانەپال.
(۲) نىشانەي؛ تايەتتى. (۳) ئاۋەلناۋى.
n. ئاۋەلناۋ (پۇژمان).
attrite (ə-trīt), *adj.* [Rare], سوۋا (بە لىخىشتن)؛ خورەۋە.
attrition (ə-trishˈən), *n.* (۱) سوۋان (بە لىخىشتن)؛ داخۇران.
(۲) ھىزى بىرىن و ماددەۋەردى بەرەۋام: (a war of ~).
(۳) پىشيمان بولۇش؛ لە ترسى سىزا (ئايىن).
attune (ə-tōn, ə-tūn), *v.t.* (۱) ساز كىرىش؛ ئامىرتىكى مۇسىقا.
(۲) يەك نەۋا كىرىش؛ يەكخىشت (ئاۋان مۇسىقا)؛ گۈنچاندن.
atwain (ə-twān), *adv.* [Archaic or Poetic], بە لىۋ كىرىش:
(to cut ~)
atypical (ā-tipˈi-k'l), *adj.* ئاۋانامە؛ ئاۋەرتت؛ بىن ۋىنە (بۇ كەس يا
شىقى تىن)؛ جىا:
(He is ~ of his countryman.; This event is ~ of this town.)

It is ~ of him to be inconsiderate.)

aubade (ô'bâd'), *n.*

مۆسیقای سەیانان و بەرەبەیان.

auburn (ô'bêm), *adj. & n.*

قاویم سوریان

au contraire (ô'kôn'trâr'),

بەپێچەوانەوە

au courant (ô'kôo'rân'),

ئاگادار؛ ئاگاداری ھەموو پووداویکە.

auktion (ôk'shən), *n.*

ھەراج؛ مەزات.

v.t.

ھەراج کردن؛ خستنه مەزاتەوه؛ مەزات کردن.

auktion off,

ھەراج کردن؛ مەزات کردن.

put up for auktion,

خستنه مەزاتەوه؛ خستنه ھەراجەوه

auktion bridge,

جۆرنیکە لە یاری "بریج" (کە یارییەکی کاغەزە).

auktioneer (ôk'shən-êr'), *n.*

دەلال؛ مەزاتکار؛ ھەراجچی

v.t.

ھەراج کردن؛ مەزات کردن.

audacious (ô-dâ'shəs), *adj.*

(١) چاونەترس؛ ئازا؛ بێباک؛ چاوقایم.

(٢) بێ شەرم؛ بێ ئابروو؛ بێ ھەیا؛ پووهەلمالراو.

audacity (ô-das'ə-ti), *n.*

(١) ئازایی؛ چاونەترسی؛ بێباکی.

(٢) پووهەلمالراوی؛ پووهاتن؛ بێ ھەیی؛ بێ ئابرووی؛ چاوقایمی.

(٣) کردەوهەیکی بێ ئابرووانە یا پووقایمانە.

audibility (ô'da-bil'ə-ti), *n.*

بەرزێ دەنگو بیستراوی؛ بیستراوی.

audible (ô'da-b'l'), *adj.*

ئەوێندە بەرزە دەتوانرێت بیسترێت؛

دەبیسترێت. (*an ~ sound*)

audibly (ô'do-bli), *adv.*

بە دەنگی بەرز؛ بە دەنگێکی ئەوێندە بەرز کە

بیسترێت

audience (ô'di-əns, ôd'yəns), *n.*

(١) گوێگر؛ بێنەر.

(٢) خوەنەر؛ گوێ ئی کران: (*He writes to a small ~*).

(٣) گوێگرێن؛ گوێ ئی بوون؛ بیستن.

(٤) ھەل پوونکردنەوهی بیروباوەرو ھەلوئستی خۆ.

(٥) دیدنە کەسێکی گەرە (*to have an ~ with the Pope*).

audient (ô'di-ənt), *adj.*

گوێگر

audile (ô'dil), *adj.*

تایبەتی بە بیستن؛ تایبەتی بە گوێگرێن.

n. کەسێک کە ھەستی بیستنی بەھێزترە لە ھەستی بینن و ھەستەکانی تری.

audio (ô'di-ô'), *adj.*

(١) دەنگی؛ تایبەتی بە دەنگ

(٢) تایبەتی بە دەنگ بلۆکردنەوه.

(٣) تایبەتی بە بیستن

n.

(١) بەشی دەنگ لە تەلەفزیۆنیکدا.

(٢) بلۆکردنەوه و بیستنی دەنگ؛ ئاردن یا وەرگرتنی دەنگ.

(٣) دەنگی بیستراو.

audio- (ô'di-ô, ô'di-ô),

پێشگریکە بەمانای: تایبەتی بە بیستن؛

بیستن؛ تایبەتی بە گوێگرێن (*audiometer, audio-visual*).

audiology (ô'di-ol'ə-jī), *n.*

زانستی بیستن و نەخۆشی گوێ و

بیستن و چارەسەرکردنی.

audiometer (ô'di-om'ə-tēr), *n.*

پێوهری توانای بیستن یا

بەرز و نرخی دەنگ.

audio-visual (ô'di-ô-vizh'ô-ol), *adj.*

تایبەتی بە بیستن و

بینن؛ تایبەتی بە بیستن و بینن لە فیزیوئۆدا.

audio-visual aids,

ھۆی بیستن و بینن (لە فیزیوئۆدا)؛

ھۆی پوونکردنەوه لەبەری بیستن و بیننەوه (بەتایبەتی لە قوتابخانەدا).

audiphone (ô'do-fôn), *n.*

ئامێری پێ بیستن (بۆ گوێگرانەکان)؛

بیستۆک

audit (ô'dit), *n.*

(١) پیاچوونەوهی حسابات (کۆمپانیا، بازرگانی)؛

ووردکردنەوهی لیستە حساب. (٢) پیاچوونەوهی لیستە حاجی کەسێک یا

کۆمپانیایەک لەلایەن میریەوه (تا بزانرێت ئایا حاجی ئەوانیان داوه یا نا).

(٣) برینەوه یا تاروتوێن کردنی حسابات. (٤) حساباتیکی تاروتوێن کراو.

(٥) دوا بەیانی حساباتیکی.

v.t. (١) پیاچوونەوهی حسابات (کۆمپانیا، بازرگانی). (٢) (ژمارە دوو بیینە).

(٣) دانیشتن لە پۆلیکی زانکۆدا گوێگرێن بەبێ ئەوەی ئەو کەس قوتابی بێت

لەو پۆلەدا: (*He always ~s a class or two.*)

audition (ô-dish'ən), *n.*

(١) بیستن؛ گوێ ئی بوون؛ ھەستی بیستن؛

گوێگرێن. (٢) دیدنە ئەکتەر و موسیقاژەن بۆ پاک و بیس کردنیان پێش

ھەلبژاردنیان بۆ فیلم یا شانۆگەرییەک.

v.t. پاک و بیس کردنی ئەکتەر پێش ھەلبژاردنیان بۆ فیلم یا شانۆگەرییەک:

(*The director ~ed many people for the part*)

v.t. خۆ پێشکەش کردن بۆ پاک و بیس کران پێش ھەلبژاردن بۆ شانۆگەری یا

فیلمیک: (*She ~ed for a few films but never got any part.*)

auditor (ô'da-tēr), *n.*

(١) ووردکەرەوهی حسابات؛ پیاچووەوهی

لیستە یاچ (لەلایەن میریەوه). (٢) گوێگر.

(٣) قوتابی گوێگر (لە پۆلیکی زانکۆدا بەبێ ئەوەی قوتابی بێت لەو پۆلەدا)؛

گوێگر (دانشاگ).

auditorium (ô'da-tôr'i-əm, ô'da-tôr'i-əm), *n.*

(١) ھۆلی

گوێگرێن (قوتابخانە، کۆتەسە، سینەما).

(٢) ھۆلی گشتی کۆنفرانس؛ ھۆلی کۆیوونەوه.

auditory (ô'da-tôr'i, ô'da-tôr'i), *adj.*

تایبەتی بە بیستن؛

تایبەتی بە ھەستی بیستن؛ بیستنی: (*the ~ nerve*).

(١) گوێگرێتوان (ناھەنگی موسیقا، ووتار... ھتد)؛ بێنەر.

auditorium (٢)

au fait (ô'fe'),

شارەزا؛ کارامە.

au fond (ô'fôn'),

لەناوچەرگەکەبەوه؛ لەناوکرێکەبەدا؛ لەگەرەدا.

auf wiedersehen (ouf vê'dêr-zâ'ən),

خواحافیز (ھەتاکو

بەیمەگرتی دەگەینەوه)

Aug., ~ August.

augend (ô'jend, ô-jend'), *n.*

ژمارەیکە کە ژمارەیکە تری بۆ

زیادکردن یا خرابیتەسەری.

auger (ô'gêr), *n.*

دەرەوشە؛ دەرەوش.

ought (ôt), *n.* [Archaic],

(١) شتێک؛ ھەرچ شتێک:

(*What's ~ but as 'tis valued?*)

(٢) سفر؛ ھێج.

adv.

ھێج؛ بە ھێج جۆرنیک.

augment (ôg-mənt'), *v.t.*

(١) گەرەکردن؛ بەھێزکردن؛ زۆرکردن؛

زیادکردن: (*to ~ one's income, influence, etc.; to ~ its forces*).

(٢) سزۆرکردنەوهی دەنگ (پێژمان).

v.t.

زۆربوون؛ زیادبوون؛ گەرەبوون.

(١) زیادە؛ زۆربوون. (٢) درزۆرکردنەوهی تیپەبزوێنی سەرھتایی یا کردنی

پیتەبزوێنیکی زیادە بە پێشگری کردار بۆ پیشاندانی کاتی پابردوو لە زمانی

سانسکریتی و یونانیدا (پێژمان).

augmentation (ôg'men-tā'shən), *n.*

(١) زیادکردن؛ زیادبوون؛

گەرەکردن. (٢) زیادە؛ شتی خواوەسەر.

augmentative (ôg'men-tā-tiv), *adj.*

(١) زیادبوو؛ زۆر دەکرێت؛

توانای زیادبوونی ھەبە. (٢) بەھێزکەری وشە یا مانا: (*an ~ prefix*).

n. پێشگر، پاشگر، یا بەھێزکەری مانای وشە (پێژمان):

(*Perdurable; eat up*)

augur (ô'gêr), *n.*

نوقڵەنەلێدەر؛ بۆقێنەر؛ پێشبینیکەر.

(١) نوقڵەنەلێدان؛ بۆقێندن؛ پێشبینی کردن.

v.t. & v.t. (٢) نیشانی شتێک بوون (باش یا خراپ) لە دواوژندا:

(*It ~s well for us.; It ~ ill for us.*)

augur ill,

نیشانیەیکی بەدرۆم یا خراپە؛ نیشانیە ئەھاتە.

augur well,

نیشانیەیکی باشە؛ نیشانیە بەھاتە.

augury (ô'gyêr-i), *n.*

(١) نوقڵەنەلێدان؛ پێشبینی کردن.

(٢) کۆپی خۆ تیا دانوواندن نوقڵەنەلێدەرێک یا پێشبینیکەرێک.

(٣) نیشانی بەھات یا ئەھات.

August (ô'gəst), *n.*

مانگی ھەشتەمی سالنامە فەرەنگی؛ ئاب؛

گەلاوێژ.

august

- august** (ô-gust'), *adj.* شکو دار؛ به شکو؛ به سام؛ بهر؛ پای بهر؛
بلند؛ پیر؛ بهرین.
auk (ôk), *n.* نوك بالندیمکی قاج تهناری کلسو بال کورتی قلموه له
د مریکانی ناکورد د هژی.
au lait (ô'le'),
auld (ôld), *adj.* [Dial. & Scot.], = old.
au naturel (ô'nâ'tü'rel'), (۱) سروشت ناسایی. (۲) پوت.
(۳) ساده (خواردنمندی)؛ به پوتی کولو؛ نپازینراوه (خواردنمندی)؛
نمکولو.
aunt (ant, änt), *n.* پوړ؛ میم.
auntie, aunty (an'ti, än'ti), *n.* پوړ (له پوړی خورشوړستی یا
نور لویه نریک بوننوه).
aura (ô'ra), *n.* (۱) شتیکی نپینراو له همادا (وهک پونی گول).
(۲) تاییه خیمه که له کسینک د هارنیت: (فلان کس پیریزی ئی د هارنیت)؛
همستیکی تاییه تی که له کسینک یا شتیکی د هپتورهو خهک همستی پین د هکمن؛
تریفه: (He has an ~ of grandeur about him.)
(۳) تهورزی بای پمیدابوو له تهورزیمکی کاره باوه.
(۴) مورچرکه؛ تهورو (که به لهشا دیت پیش فی لپهاتن).
-aural (*adj.*).
aural (ô'ræl), *adj.* تاییه تی به گوی و همستی بیستن؛ ده بیسترنیت؛
تاییه تی به بیستن.
aureate (ô'ri-it), *adj.* (۱) زری؛ زهرین؛ زهرکش کراو.
(۲) پازاوه؛ زور جوان؛ نایاب.
aureola (ô-rê'ô-la), *n.* = aureole.
aureole (ô'ri-ôl'), *n.* (۱) تریفی دهوری سهری پیاوچاکان (تاین).
(۲) خمرانه مانگ یا پوژ.
aureomycin (ô'ri-ô-mi'sin), *n.* نورنوماسین. دهرمانیکی
میکروب کوزه وهک پهنسلین وایه.
au revoir (ô'ra-vwâr'), [Fr.], خواخافیز همتا په کتری ده بینننوه).
auri- (ô'ri), پینشگرکه به مانای: گوی: (auriform).
auric (ô'rik), *adj.* زری؛ زهرین؛ زری تیدایه
auricle (ô'ri-k'l'), *n.* (۱) کرکرگای گوی.
(۲) گونچکوله دل؛ په کیکه له دوو بوشایییمکی سرموهی دل.
(۳) نندامینکی له گونچکه چوو (پوړه، گیاندان).
auricula (ô-rik'yoo-lə), *n.* (۱) گوله بهماره؛ گله لکانی له گوی وورج.
دهچن: ۲. auricle.
auricular (ô-rik'yoo-lər), *adj.* (۱) تاییه تی به بیستن؛
تاییه تی به گوی: (an ~ confession) به گویا چرینراو؛ نهینی.
(۲) له گوی دهچن. (۴) تاییه تی به گونچکولهی دل (تونکاری).
(۵) (pl.) په ری کونه گونچکای بالنده.
auriculate (ô-rik'yoo-lit), *adj.* (۱) گونچکدار: (an ~ leaf).
(۲) له گوی دهچن.
auriferous (ô-rif'ēr-əs), *adj.* زری؛ زری تیدایه؛
زری ئی دهرده هینرن (بهر، زنج).
auriform (ô'ri-fôrm'), *adj.* له گوی دهچن.
aurist (ô'rist), *n.* پزشکی گوی.
aurochs (ô'roks), *n.* (۱) کله گایه کی کوی نوروپایی بنه پوړه.
(۲) کله گای کوی نوروپایی.
Aurora (ô-rôr'ô, ô-rô'ra), *n.* (۱) بانوخوای بهرمه بیان (نفسانهی
پژمانی). (۲) [A-] بهرمه بیان؛ شمع؛ بهیانی.
(۳) [A-] سهره تا (کار، شت).
aurora australis, تیشکی باشور: پووناکییمکه له ناسمانی ناوچه
باشورییمکاندا به شمو بهرمه بیان ده بیترن.
(همروها پینشی دهورترن: "southern lights")
aurora borealis, تیشکی باکور: پووناکییمکه له ناسمانی ناوچه

authentic

- باکوریمکاندا به شمو بهرمه بیان ده بیترن.
auroral (ô-rôr'al, ô-rô'ræl), *adj.* (۱) بهرمه یانی؛ پووناک؛
سور وهک پهنگی شمع. (۲) شمردنموه؛ تیشکار؛ تیشکدورهو.
aurorean (ô-rôr'i-an, ô-rô'ri-an), *adj.* = auroral.
aurous (ô'rəs), *adj.* (۱) زهرین؛ زری تیدایه.
(۲) بهشتیکی زری (ناویتی کیمایی).
aurum (ô'rəm), *n.* زری؛ نالتون.
auscultate (ôs'kæl-tāt'), *v. & v. L.* تاقیردنموهی سنگو دل به
گوی ئی گرتیان به بیستوک (پزیشکوانی).
auscultation (ôs'kæl-tā'shən), *n.* (۱) گویگرتن.
(۲) گوی له دهنگی دل و سنگو سک گرتن به بیستوک (پزیشکوانی).
auspex (ôs'peks), *n.* قشمیه کی پژمانییم که نیشانهی بهات و نهامتی
له فرنی بالنده دیوه.
auspicate (ôs'pi-kāt'), *v. L.* بهردی بناغه دانان به ناهنگ بقی بهاتی؛
کردنموه (پوژ).
auspice (ôs'pis), *n.* (۱) نیشانهی دواپوژ (بهات یا نهامت).
(۲) پینشینی کردنی نیشانهی دواپوژ له فرنی بالنده.
(۳) پینشینی (بهتاییه تی هی بهات).
(۴) (pl.) چاودیزی؛ سهره رشتی؛ سایه؛ ناموزگاری:
(The conference is being held under the ~s of the United-
Nations.)
auspicious (ôs-pish'əs), *adj.* بهات؛ هات؛ باشو سهرکرتو
(نیشانهی دواپوژ؛ لهبار: (an ~ sign, beginning, etc.)
austere (ô-stēr'), *adj.* (۱) توندوتیز؛ بهرمه: (an ~ man).
(۲) مؤن؛ گوی؛ مروج: (an ~ face).
(۳) سوزیانه؛ ووشک (زیان): (an ~ life).
(۴) دهست بهخوهرگر (پاره).
(۵) ساده؛ نپازاوه (مال، شوین)؛ پوت و قوت:
(an ~ room, house, office, etc.)
austerity (ô-ster'ə-ti), *n.* (۱) توندوتیزی؛ زهر.
(۲) گوی؛ مروجی. (۳) سوزی؛ خوکرتن (له خوشی).
(۴) ساده بی؛ پوت و قوتی؛ نپازاوهی (خانو، شوین).
(۵) سک هال ووشن؛ دهست بهخوهرگرتن (پاره خرج کردن):
(The government will impose ~ measures.)
(۶) (pl.) کارنکی توندوتیز یا دلرهمه قانه؛ خوی شت له دم خوکرتنموه.
austral (ôs'træl), *adj.* (۱) باشوری؛ خاورو.
(۲) [A-]، لوستورال.
Australian (ô-strāl'yən), *adj.* لوستورال (گه، زمان، کلتور).
Austrian (ôs'tri-ən), *adj.* لوستورالییم؛ هارو لاتییمکی لوستورالیا.
Austrian (ôs'tri-ən), *n.* (۱) نهمساوییم؛ هارو لاتییمکی نهمسا.
(۲) زمانی نهمساوی (که بهشتیکه له زمانی نهمانی).
austro- (ôs'trō, ôs'trə), پینشگرکه به مانای: (۱) بای باشوری:
(austro wind)
(۲) [A-]، باشوری.
(۳) [A-]، لوستورال.
autacoid (ô'tə-koid'), *n.* Also autocoid,
autarchy (ô'tär-ki), *n.* (۱) پژمنی زردارمکی؛ بن جلمی؛
بن پایانی؛ پهایی. (۲) ولایتیکه له پژمنی زردارمکیا بیت.
autarky (۳)
-autarchic; autarchic (adj.).
autarky (ô'tär-ki), *n.* (۱) خویمس پوونی نابوری (ولایت)؛
پشت به خویمسنو هیچ له دهرمه نهمیان. (۲) ولایتیکی وها.
-autarkic (adj.).
authentic (ô-then'tik), *adj.* (۱) راست؛ درزی تیدا نییه؛ بن گومان؛

authenticate

(an ~ news report)

(۲) راسته‌قیهه! رهمه: (an ~ document, signature, etc.)

(۱) ساغ كوردنمه (راستی و v.l. authenticate (ô-then'ti-kât),

درؤی شتیک: (to ~ a story or a report)

(۲) ساغ كوردنمه (رهمه شتیک، نووسریتی یا نیگارکشی ... هتد):

(to ~ the authorship of an old poem)

(۳) مؤرکردن (قواله، پروانامه).

-authenticated (adj.); authentication (n.);

authenticator (n.).

authenticity (ô'than-tis'ə-ti), n. راستی و درؤی! راستیتی!

(to prove the ~ of a story, document, راسته‌قیهه! رهمه:)

signature, etc.)

author (ô'thër), n.

(۱) داهینه: دانهر! درووستکمر.

(۲) نووسر! دانهر (په‌رتوک، چیرۆک، ووتار).

v.l. (۱) داهینه: دانان.

(۲) نووسن (He has ~ed several books and articles.)

authoress (ô'thër-is), n. [Rare],

(۱) دانهر (نافرته)

(۲) نووسر (نافرته).

authorial (ô-thôr'i-əl, ô-thô'ri-əl), adj. تاییهتی به نووسر

یا داهینه

authoritarian (ə-thôr'ə-târ'i-ən), adj. زۆردار! زۆردارمکی!

دیکتاتوری (an ~ ruler, government, etc.)

n. کسمیکی زۆردار، زالم، یا دیکتاتور! کسمیک که برای به زولم و زور همیت.

authoritarianism (ə-thôr'ə-târ'i-ən-iz'm), n. یروباوه‌ری

زۆردارمکی! بژنی زۆردارمکی! دیکتاتورتی.

authoritative (ə-thôr'ə-tā'iv), adj. (۱) حه‌زکەر له فرماندان!

زۆردار! دیکتاتوری. (۲) رهمه! به‌ده‌سه‌لات! له لایمکی ده‌سه‌لاتدارمه

دەرچووه (فرمان). (۳) برواینکرا! جینگه بره! پشتی پښ دهبستریت

(چونکه شاره‌زبان کردویانه).

(an ~ source, report, etc.; an ~ dictionary)

authority (ə-thôr'ə-ti), n. (۱) مافی فرماندان یا جینه‌جینکردن!

ده‌سه‌لات (Kurdish parents have more ~ over their children

than parents in America.)

(۲) ده‌سه‌لات پښان! ینگه‌پښان: (He has my ~ to do it.)

(۳) ده‌سه‌لاتیک که له شاره‌زایی یا پایه‌بهری‌یهوه هاتبیت.

(۴) کاربده‌ست! فرمانبهر! میری! فرمانبهریایی: (pl.)

(The local ~ies are in charge.)

(۵) بملگه! سرچاوهی بملگه لێوه وهرگرتن:

(What's your ~ for that statement?)

(۶) شاره‌زای پشتیهکی تاییهتی! کسمیکی سمرده‌چوو یا شاره‌زا:

(He is an ~ on plants.)

(۷) سمرچاوهی برواینکراو یا پشت پښ به‌ستراو:

(The "Oxford English Dictionary" is the best ~ on English words.)

authorization (ô'thër-i-zā'shən), n. (۱) ده‌سه‌لات پښان!

ده‌سه‌لات پښان. (۲) ینگه‌پښان. (۳) ده‌سه‌لاتنامه! ده‌سه‌لات.

authorize (ô'thə-riz'), v.l. (۱) ده‌سه‌لات پښان! سمریشک کردن:

(I have ~d him to act for me while I am abroad.)

(۲) ینگه‌پښان! پاس پښان: (The city ~d a housing project.)

authorized (ô'thə-rizd'), adj. (۱) ینگه‌پښدراو (به‌پښی یا پاس).

(۲) ده‌سه‌لات پښدراو! سمریشک کراو: (an ~ representative)

(۱) پیشی نووسر! نووسن!

دانان (په‌رتوک، نووسراو). (۲) نووسر، دانس، یا سرچاوهی په‌رتوکیک:

(Nothing is known of the ~ of the Arabian Nights.)

(۳) سمرچاوهی بیزیک یا دوزمرومکی.

autogenesis

autism (ô'tiz'm), n. خیمال پهرستی (دروونناسی)! زه‌خه‌ریبین

یر هر له خۆ کردنمه و گوی نمدان به هیچی تر! نه‌خۆشی‌یهکه به‌تاییهتی له

منداڵندا بریتی به له نهمگونان له‌گه‌ل دهره‌و‌بهره‌و گۆشهمیری و دالفه‌لیدان و

پاکردن له ژیان.

autistic (ô-tis'tik), adj.

گۆشهمیری و دالفه‌لیدم (دروونناسی)!

خیمال پهرست: (an ~ child)

auto (ô'tō), n. [Colloq.], = automobile.

v.l.

به ئۆتومبیل پۆشتن! سواری ئۆتومبیل بوون.

auto- (ô'tō, ô'tə),

پیشگرینه‌که به‌مانای: (۱) خۆ: (autism)

(۲) تاییهتی به خۆ! هی خۆ: (autobiography)

(۳) خۆکرد! ناوه‌کی! له‌خۆه: (auto-suggestion)

(۴) خۆبیزین: (automobile)

autobiographer (ô'tə-bi-og'rə-fēr), n. به‌سهره‌اتی خۆنوس!

ژیاننامه‌ی خۆنوس.

autobiographic (ô'tə-bi-og'raf'ik), adj. (۱) تاییهتی به

ژیاننامه‌ی خۆ! له‌بابت ژیا‌نی خۆه! دهرباره‌ی به‌سهره‌اتی خۆ.

(۲) له‌سهر ژیا‌ننامه‌ی خۆ دانراوه: (an ~ novel)

autobiographical (ô'tə-bi-og'raf'ik-l), adj. = autobio-

graphic.

autobiographically (ô'tə-bi-og'raf'ik-l-i), adv. (۱) وه‌ک

ژیاننامه‌ی خۆ! به‌شێوه‌ی ژیا‌ننامه‌ی خۆ.

(۲) له‌ئێ‌ی ژیا‌ننامه‌ی خۆه.

autobiography (ô'tə-bi-og'rə-fi), n. نووسینی ژیا‌ننامه‌ی خۆ!

نووسینی به‌سهره‌اتی ژیا‌نی خۆ! ژیا‌ننامه‌ی خۆ.

autobus (ô'tə-bus'), n. [Rare],

پاس! پاسی ناوشار.

autochthon (ô-tok'thən), n. (۱) کسمیکی خۆلاتی! خۆلاتی.

(۲) دانیشقوری به‌نچه‌یی یا سهره‌تایی ناوچه‌یک! دانیشقوری کۆنی شوتنیک.

-autochthonic; autochthonous (adj.).

autoclave (ô'tə-klāv'), n. مەنجەڵیک یا دهرنکی کونبره بۆ پاک‌کردن.

یا چیشت لێنان به‌کارده‌مێنریت.

v.l.

پاک‌کردن یا چیشت لێنان به‌م جۆره‌ دهره‌ یا مەنجەڵ.

autocracy (ô-tok'rə-si), n.

(۱) ئۆتۆکراسی! دیکتاتورتی!

فرمانبهریایی یه‌ک کسم! بژنی زولم و زور! زۆردارمکی.

(۲) وولاتیک که نهم جۆره‌ بژنمه‌ی هه‌بیت.

(۳) ده‌سه‌لاتی پښ جله‌و، پښ سنوور، به‌ریه‌ره‌، یا پښ پایان.

(۱) ئۆتۆکرات! زۆردار! دیکتاتور.

(۲) کسمیک که ده‌سه‌لاتی پښ سنوور یا پښ پایانی هه‌بیت به‌سهر خه‌لکی تر

یا وولاتیکه‌یدا. (۳) کسمیکی به‌زهب، که‌له، یا زۆردار.

autocratic (ô'tə-krat'ik), adj.

ئۆتۆکراتی! دیکتاتوری!

زۆردار! پښ زولم و زور: (an ~ rule)

-autocratical (adj.); autocratically (adv.).

auto-da-fé (ô'tō-də-fā'), n. (۱) ئاهه‌نگی سزا به‌سهردادان و

هه‌لواسینی خوانه‌ناسیک (له‌ دادگا ئایینی‌ه‌گانی ئیسیانیای کۆندا).

(۲) سووتاندنی خوانه‌ناسیک له‌بهرچاوی جه‌موره‌دا.

autoecious (ô-tē'shəs), adj. هه‌موو ژیا‌نی به‌سهر یه‌ک شت یا

شوینمه‌ ده‌باته‌سهر (خۆه، مشه‌خۆر، که‌پرو).

autoeroticism (ô'tō-i-rot'ə-siz'm), n. = autoerotism.

autoerotism (ô'tō-er'ə-tiz'm), n. ئاوی خۆ مێنانمه‌! ده‌ستپه‌را!

خۆ په‌هه‌ت کردن.

-autoerotic (adj.).

autogamous (ô-tog'ə-məs), adj.

خۆپیتن (په‌وه‌کناسی)!

خۆ چاک کردن (په‌وه‌ک).

autogamy (ô-tog'ə-mi), n.

خۆپیتاندن (په‌وه‌کناسی)!

خۆ چاک کردن (په‌وه‌ک).

autogenesis (ô'tō-jen'ə-sis), n. له‌خۆه‌ پیدابوون! پیدابوونی

زىندومور لە شتى ئازىندومورە؛ لەخۆدە دەركىموتن يا زىادىبون.
autogenetic (ô'tô-jə-nel'ik), *adj.* لەخۆدە پەيداىبو؛
لەخۆدە زىادىبون.

-autogenetically (*adv.*).

autogenous (ô-toj'ə-nəs), *adj.* لەخۆدە پەيداىبو؛ لەخۆدە -
زىادىكەر (۲) لە لەشى نەخۆشەكە خۆنەمە پەيداىبىت يا وەردەگىرەيت:

(An ~ vaccine is one obtained from the patient's body.)

autogeny (ô-toj'ə-ni), *n.* = autogenesis.

autogiro (ô'tə-jī'rō), *n.* جۆرە ھېلىكۆپتەر ئۆزى گۆنە.

autograph (ô'tə-graf', ô'tə-gräf'), *n.* (۱) ئىمراى كەسنىك كە بە
دەستى خۆى كرىيىتى ئىمزا: (to get a famous person's ~).
(۲) دەستئوس.

v.t. (۱) دەستئوس كرىن؛ بە دەستى خۆى نووسىن.
(۲) ئىمزا كرىن؛ ئىمزاى خۆى لەسەردانىن:

(He ~ed a copy of his book for her.)

autography (ô-tog'rə-fi), *n.* (۱) ئىمزا كرىن؛ دەستئوس كرىن؛
دەستئوسكارى. (۲) دەست و خەت؛ دەستئوسى خۆى.

(۲) دەستئوسى ئىمزا پىنگەرە.

autohypnosis (ô'tô-hip-nō'sis), *n.* خۆنواواندى موكنا تىسى.

-autohypnotic (*adj.*).

autoinfection (ô'tô-in-fek'shən), *n.* لەخۆدە يا خۆبەخۆ
نەخۆشى گرتن (لە مىكرۆبىيە كە دەمىكە لە لەشدا بوو، بەلام تا ئىستا
سىست و لاواز بوو)؛ خۆبەخۆ تووشى نەخۆشى كرىن.

autoinoculation (ô'tô-in-ok'yoo-lā'shən), *n.* (۱) كوتانى

خۆى كوتانى نەخۆش بە دەرمانىك كە لە لەشى خۆبەخۆ وەرگىراو.

(۲) بىلابوونەرەى نەخۆشىيەك لە ئەندامىكى لەشومە پە ئەندامەكانى تردا؛

نەخۆشىيەكى تازە كە لە نەخۆشىيەكى كۆنەرە تووشى ھەمان لەش دەيىت.

autointoxication (ô'tô-in-tok'sə-kā'shən), *n.* ژەرھىلدىنى

لەش لە خۆى؛ خۆژەرھىلدى كرىنى لەش.

autoist (ô'tô-ist), *n.*

ئوتومىيلچى؛ ئوتومىيل لىخوپ.

autokinetic (ô'tô-ki-net'ik, ô'tô-kī-net'ik), *adj.* خۆبۆزىن

نيوتۇماتىكى (چەكى ئاگرىن)؛

autoloading (ô'tə-lōd'ɪŋ), *adj.* نىمچە خۆ داگرەمە: (firearms ~).

autolysin (ô'tə-lī'sin), *n.* خۆداپزىن؛ ماددەيەكە پىشالى ئەر

زىندومورە دادەپزىنىت كە تىيىدا پەيداىبىت.

autolysis (ô-tol'ə-sis), *n.* خۆ خۆداپزىن؛ داپزانى پىشالەكانى لەش

لەلايەن شتى ئارخۇيانەرە پاش مردن يا نەخۆش كەوتن.

automat (ô'tə-mat'), *n.* چىنشىخانەى ئۆتۇماتىكى؛ چىنشىخانەيەكە

خواردەمەنىيەكانى لە مەكىنەدايە پارەى تىن دەخزىت و خواردەنكەى لىو

دېتە دەرمە

automata (ô-tom'ə-tə), *n. plural of automaton.*

automate (ô'tə-māt'), *v.t.* كرىن بە ئۆتۇماتىك (كارگە، مەكىنە).

automatic (ô'tə-mat'ik), *adj.* (۱) ئۆتۇماتىكى؛ خۆبۆزىن؛ خۇكار:

(~ machinery)

(۲) لەخۆدە پوردان بەيىن بىرلىكرەنەرە يا ويست:

(Breathing is usually ~.)

n. (۱) چەكى ئاگرىنى ئۆتۇماتىكى.

(۲) ئامبىرى خۇكار؛ مەكىنەى ئۆتۇماتىكى.

-automatically (*adv.*).

automatic pilot, ئامبىرى لىخوپىنى لىزۇكە بە ئۆتۇماتىكى، واتە بەيىن

دەستكارى كرىنى لىزۇكەوانكە؛ لىزۇكەوانى خۇكار.

automatic pistol (or rifle), دەمانچە يا تەنگى ئۆتۇماتىكى،

واتە خۇداگرەمە.

automation (ô'tə-mā'shən), *n.* ئۆتۇماتىكارى (كشتوكال)،

كارگە؛ كرىن بە ئۆتۇماتىك:

(the ~ of industry and agriculture)

automatism (ô-tom'ə-tiz'm), *n.* (۱) خۆبۆزىنى؛ خۇكارى؛

ئۆتۇماتىكىتى. (۲) كارىكى ئۆتۇماتىكى (بەيىن بىرلىكرەنەرە).

(۳) تىزىرىيەكە دەلىت؛ كە كرىمەى مۇۋە بە دەست مىشك و بىر كرىمەى ئىيە

بەلگە سەرىبەخۇيە. (۴) بىزوانى خۇكارى ئەندامى لەش (چاوپرىن، دل لىدان).

(۵) پىشلى كرىنى ھۇشى بە ئاگا بۇ دەرىيىنى ھۇشى بىن ئاگا لەپىنى ھونەرەو.

automaton (ô-tom'ə-ton', ô-tom'ə-tən), *n.* (۱) مەكىنەيەكى

خۆبۆزىن؛ شتىكى خۆبۆزىن.

(۲) مۇۋى ئۆتۇماتىكى؛ مەكىنەيەكى خۆبۆزىنە لەشئەى مۇۋىدا.

(۳) مۇۋىكە كە ھەر وەك مەكىنە بە پۇتتىنى بىن بىر كرىمەى كارەكات.

automobile (ô'tə-mə-bēl', ô'tə-mō'bēl'), *n.* ئوتومبىل.

(۱) خۆبۆزىن؛ خۇكار؛ ئۆتۇماتىكى.

(۲) تايىبەتى بە ئوتومبىل.

automotive (ô'tə-mō'tiv), *adj.* (۱) خۆبۆزىن؛ خۇكار.

(۲) تايىبەتى بە ئوتومبىل: (~ parts).

autonomic (ô'tə-nom'ik), *adj.* (۱) سەرىبەخۇنى ئارخۇيى ھەيە؛

سەرىبەخۇ؛ خۇدموختار. (۲) تايىبەتى بەم بەشەى مىشك كە لىپىرسراوى

ئەندامە خۆبۆزىنەكانە وەك دل و پىخۇلە پۇتتەكان.

(۳) لەخۆدە پەيداىبىت.

-autonomical (*adj.*).

autonomic nervous system, ئەر بەشەى مىشك يا كۆنەندامى

دەمارە كە لىپىرسراوى ئەندامە خۆبۆزىنەكانە وەك دل و پىخۇلە پۇتتەكان.

autonomist (ô-ton'ə-mist), *n.* سەرىبەخۇنى ئارخۇ خواز؛

لايەنگرى سەرىبەخۇنى ئارخۇ.

autonomous (ô-ton'ə-məs), *adj.* (۱) سەرىبەخۇنى ئارخۇيى ھەيە؛

سەرىبەخۇ: (~ an ~ state, region, etc.).

(۲) سەرىبەخۇ كارەكات (زىندومورناسى).

(۳) لەخۆدە پەيداىبىت (پورەكاناسى).

autonomy (ô-ton'ə-mi), *n.* (۱) ئۆتۇنۇمى؛ سەرىبەخۇنى ئارخۇ.

(۲) ھەرىتىكى سەرىبەخۇ؛ وولاتىكى سەرىبەخۇ.

autoplasty (ô'tə-plas'ti), *n.* پىنەمكرىنى لەش بە پىشالى خۆى

(نەشتەركارى).

-autoplastic (*adj.*).

autopsy (ô'top-si, ô'təp-si), *n.* يەكالاكرەنەرە يا توكارى كرىنى

لاشەى مەروى بۇ دۇزىنەرەى ھۇى مەرىنەكى.

autosuggestion (ô'tô-səg-jes'chən), *n.* بە خۇ ووت؛

بە خۇ واپوتن؛ بە خۇ راگەياندن (بۇ كرىنى كارىك يا پەسەندكرىنى شتىك).

-autosuggestible (*adj.*); autosuggestive (*adj.*).

autotomy (ô-tot'ə-mi), *n.* فۇتدان يا لىپىونەرەى ئەندامىكى لەش بۇ.

خۇپاراستن (وەك كلكى مارمىلكە).

autotoxemia, autotoxaemia (ô'tô-tok-sē'mi-ə), *n.* =

autointoxication.

autotransformer (ô'tô-trans-fôr'mēr), *n.* گۆرەرى خۇكار يا

ئۆتۇماتىكى (كارمەبا).

autotroph (ô'tə-trof'), *n.* پورەمىكە كە خۇى خواردنى خۇى

درووست دەكات.

-autotrophic (*adj.*).

autotruck (ô'tô-truk'), *n.* لۇرى؛ ئوتومبىلى بارمەلگر.

autoxidation (ô-tok'sə-dā'shən), *n.* رەنگە ھەلەننەن بە ھەرا

بەركەوتن (كىمىيا).

autumn (ô'təm), *n.* (۱) پايز. (۲) پىرى؛ سەرمەى پىرى.

پايزە؛ پايزى.

autumnal (ô-tum'n'l), *adj.* (۱) پايزى؛ پايزە.

(۲) لە پايزدا پىن دەكات يا دېتەبەر.

(۳) لەكاتى پىرىدا؛ تايىبەتى بە دوا قۇناغانى ژيان.

autumnal equinox

autumnal equinox,

بهرامبه‌ری شیرو بۆژ له پایزدا!

autunite (ô'tən-īt'), n.

بۆژگه‌پانه‌وی پایز

auxiliary (ôg-zil'yə-ri, ôg-zil'ə-ri), adj.

کانه‌ایه‌کی زهرده.

(1) یاریده‌ده‌ر (مزق).

(2) پانېشتکه‌ر. (an ~ verb).

(3) پاشکۆ! لق! خواره‌ست! ژۆرده‌ست. (troops ~).

(4) کەسێک یا شتیکی یاریده‌ده‌ر.

(5) (pl.) له‌شکری وولایتیکی هاو‌په‌یمان یا بیگانه که پالېشتی هاو‌په‌یمانکه

ده‌گه‌ن له‌کاتی جه‌نگدا. (2) لق (پێکخوا، کۆمپانیای) پاشکۆ.

(4) کرداری یاریده‌ده‌ر (ووشه‌ی داهاتوو بیهنه).

auxiliary verb,

کرداری یاریده‌ده‌ر (پێژمان).

(have, has, be, am, may, can, do, shall, will, etc.)

(He has been working.; I am playing;

I will see you tomorrow.)

Av., = avenue.

avail (ə-vāl'), v.l. & v.t.

به‌کەڵک بوون! به‌سوودبوون! که‌ڵک هه‌بوون.

(Will force alone ~ us?)

n.

که‌ڵک! سوود! نه‌جما: (He tried, but to no ~).

avail oneself of,

سوود یا که‌ڵک ئی وه‌رگرتن (نامۆزگاری، مه‌ل).

(I would like to avail myself of your advice.)

availability (ə-vāl'ə-bil'ə-ti), n.

(1) ده‌ستکەرتن! ده‌ستگه‌ریبون.

(the ~ of electrical supplies)

به‌ناسانی ده‌ستکەرتن.

(1) کەسێک یا شتیکی ده‌ستگه‌ریبو.

available (ə-vāl'ə-b'l), adj.

(1) که‌ڵک ئی وه‌رگه‌را! به‌کاره‌ینرا.

(2) ده‌ستکەرتوو! ده‌ستگه‌ریبو! هه‌یه! به‌ناسانی ده‌ست ده‌که‌ریوت.

(Everything is ~ in the store.; He was not ~ for comment.)

(2) ده‌ستووری‌یه! یاسایی‌یه.

avalanche (av'ə-lanch', av'ə-lānch'), n.

(1) کۆمه‌لێکی گه‌رمه.

به‌فر، به‌رد، یا خۆلی هه‌ره‌س به‌ردو. (2) لێشاو.

(an ~ of words, letters, questions, blows, etc.)

به‌سهردا بووخان یا هه‌ره‌س به‌ردن! به‌سهردا هاته‌نخوارموه!

v.l. & v.t.

وو‌بووژم به‌ردن.

avant-garde (ā-vān'gārd'), n.

پێشهره‌و (هونه‌رمه‌ند)! پێشه‌نگ!

ده‌سته‌ی هونه‌رمه‌ندی پێشهره‌و که‌ شیوازی تازه‌ داده‌هه‌ین.

adj.

تایه‌به‌تی به‌ ده‌سته‌ی هونه‌رمه‌نده‌ پێشهره‌وکان! تایه‌به‌تی به‌ شیوازی

تازه‌ی ئه‌م هونه‌رمه‌ندانه.

avarice (av'ə-ris), n.

چاو‌برستی! به‌ هه‌یج تیره‌نخوا‌ردن (مه‌جان).

چاو‌چنۆکی

avaricious (av'ə-rish'əs), adj.

چاو‌برسی! چاو‌چنۆک! چاو‌چلێس!

به‌ هه‌یج تیره‌نخۆر

avast (ə-vast', ə-vāst'), interj.

بوسه‌ته‌! بێس! (که‌شتی‌یه‌وانی).

avatar (av'ə-tār'), n.

(1) خۆن‌واندنی خودایه‌ک له‌سه‌ر زه‌وی له‌شیوه‌ی.

مۆلفا (نایینی هه‌ندۆسی). (2) پیاوی پیرۆز یا ژانا (نایینی هه‌ندۆسی).

(2) نمونه‌: (an ~ of stupidity).

avaunt (ə-vōnt', ə-vānt'), interj. [Archaic].

لاچۆ له‌به‌رجاوم!

ave (ā'vi, ā'vā), interj.

(1) دروود ئی بێت! سلۆت ئی بێت! بۆ‌یاش.

(2) خوا‌حافه‌ز! به‌ نیازێ دیدا‌رت.

n.

(1) دروود! سلۆ. [A-]. (2) دروودی مریه‌م (خاچ په‌رستی).

(3) [A-]. کاتی روتنی ئه‌م درووده.

Ave Maria (ā'vi mā-rē'ə, ā'vi mā-rī'ə),

دروودی خودات ئی

بێت نه‌ی مریه‌م!

avenaceous (av'ī-nā'shəs), adj.

تایه‌به‌تی به‌ دانه‌زله‌یه‌ک که‌ له‌

جۆ ده‌چیت ده‌دریت به‌ وولای به‌ره‌.

avenge (ə-venj'), v.l.

(1) تۆله‌که‌ردنه‌وه! تۆله‌سه‌ندن! تۆله‌سه‌ندنه‌وه!

aviation

(to ~ a murder, an insult, etc.)

(2) تۆله‌ بۆ که‌ردنه‌وه! تۆله‌ بۆ سه‌ندن! تۆله‌ بۆ سه‌ندنه‌وه!

(to ~ one's sister)

v.l.

تۆله‌که‌ردنه‌وه! تۆله‌سه‌ندنه‌وه.

-avenger (n.).

avenger oneself,

تۆله‌ی خۆ که‌ردنه‌وه! تۆله‌ی خۆ سه‌ندنه‌وه.

avenue (av'ə-nōō', av'ə-nū'), n. Abbr. Av; Ave.

(1) شه‌قام! پانه‌! پانه‌یه‌ک که‌ ئه‌م به‌رو ئه‌وه‌به‌ری داروده‌خت بێت!

گوزه‌ر. (ب) پانه‌یه‌کی تایه‌به‌تی وه‌ها که‌ بچیت بۆ خا‌نووبه‌ره‌یه‌کی نه‌ختیک

دوو‌ر له‌ پانه‌ی گشتی‌یه‌وه (نێنگه‌له‌ره‌).

(2) پێژا‌ر! پێگا! ده‌رگا!

(a new ~ of trade; The best ~ to success is hard work.)

aver (ə-vūr'), v.l.

(1) سو‌یند له‌سه‌ر خوا‌ردن (پاستی شتیک)

چه‌سپاندن (پاستی‌یه‌ک)! په‌کلا‌یی‌که‌ردنه‌وه.

(2) به‌لگه‌ بۆ هه‌ینانه‌وه (دادگه‌ری) سه‌لماندن.

average (av'rij, av'ēr-ij), n.

(1) تیکه‌را! ژمی‌ره‌.

(2) مام ناوه‌ندی! ناسایی!

(Tom's work at school is above the ~.)

adj.

(1) تیکه‌رای! تیکه‌را!

(What is the ~ temperature in this town during April?)

(2) مام ناوه‌ندی! ساهه! ناسایی: (He is of ~ intelligence)

(3) قه‌بل‌نراو به‌ تیکه‌را (که‌شتی‌یه‌وانی).

v.l.

به‌تیکه‌رای ئه‌وه‌نده‌که‌ردن یا ئه‌وه‌نده‌بوون.

(The children ~ six years of age.)

v.l.

(1) تیکه‌رای لیک‌دانه‌وه یا ده‌ره‌ینان.

(2) ئه‌وه‌نده‌که‌ردن یا بوون به‌ تیکه‌را!

(He ~s eight hours of work a day.)

(2) به‌شکه‌ردن به‌تیکه‌رای: (They ~d the loss among themselves.)

average out, [Colloq.],

(1) تیکه‌رای ده‌ره‌ینان یا دۆزینه‌وه.

(2) تیکه‌رایبوون له‌نه‌جما‌دا.

on the average,

به‌ تیکه‌را!

(He works six hours a day, on the average.)

avermant (ə-vūr'mənt), n.

(1) به‌لگه‌ بۆ هه‌ینانه‌وه (دادگه‌ری).

سه‌لماندن. (2) په‌کلا‌یی‌که‌ردنه‌وه! چه‌سپاندن.

(2) شتیکی چه‌سپه‌نراو یا سه‌لمه‌ینراو.

Avernus (ə-vūr'nəs), n.

دۆزه‌خ (نه‌فسانه‌ی پۆمانی)! جه‌مه‌ننه‌م.

averse (ə-vūr's'), adj.

(1) پێی ئی بوو! قین ئی بوو! حه‌زله‌یکه‌ر!

به‌دڵ نه‌بوو: (to be ~ to hard work).

(2) له‌ قه‌دی پوهه‌ک یا داره‌که‌ دوو‌ریو (پوهه‌کناسی).

aversion (ə-vūr'zhən, ə-vūr'shən), n.

(1) پێ! قین! نابه‌دلی!

هه‌ز ئی نه‌که‌ردن: (She has an ~ to cooking.)

(2) شتیکی که‌سه‌یکی هه‌زله‌یکه‌را یا که‌س نه‌ویست.

avert (ə-vūr't'), v.l.

(1) پوه‌که‌ردن به‌ولاوه‌! پوو ئی وه‌رگه‌ژان!

(He ~s his glance from ugly things.)

(2) خۆ ئی لادان! نه‌میلان! خۆ ئی دوو‌رگه‌ژان:

(to ~ trouble, failure, an accident, etc.)

Aves (ā'vēs), n.pl.

بانه‌ده (گیانه‌وه‌رناسی)! توخ‌ی بانه‌ده.

Avesta (ə-ves'tə), n.

ئافه‌ست: په‌رتووکێ پیرۆزی زه‌رده‌شته‌مان.

Avestan (ə-ves'tən), adj.

(1) ئافه‌ستایی.

(2) تایه‌به‌تی به‌ زمانێ ئافه‌ستایی.

n.

زمانێ ئافه‌ستایی (که‌ کۆترین زمانێ هه‌ندۆ-ئه‌روپییه‌).

avian (ā'vi-ən), adj.

تایه‌به‌تی به‌ بانه‌ده یا مه‌ل! بانه‌ده‌یی.

aviary (ā'vi-er'i), n.

قه‌مه‌زێکی گه‌وره‌ی بانه‌ده.

aviate (ā'vi-āt', av'i-āt'), v.l.

فه‌زکه‌لیخو‌په‌ین! فه‌زکه‌وانی که‌ردن.

aviation (ā'vi-ā'shən, av'i-ā'shən), n.

(1) ژانستی فه‌زین! فه‌زین!

فېزىكىلىقچى (۲) فېزىكە دروستىكرىن (۲) فېزىكىلىق سىمبولى.
aviator (ā'vi-ā'tēr, av'i-ā'tēr), *n.* فېزىكەچى؛ فېزىكىدان.
aviatrix (ā'vi-ā'triks, av'i-ā'triks), *n.* فېزىكىچى.
avid (av'id), *adj.* (۱) (~ of; ~ for) (۲) بىرسى (مەجان) بەپەرۋىش: (~ for adventure)

(ب) چاۋبىرسى؛ چاۋچىنۇك؛ چاۋتېرنەخۇر.
 (۲) بەپەرۋىش؛ بەشەۋىق؛ بەجۇش؛ ئۆزىنىڭ: (*an ~ sportsman, reader, supporter, etc.*)
-avidly (*adv.*)
avidity (ə-vid'ə-ti), *n.* (۱) چاۋبىرسىنى؛ بە ھىچ تېرنەخۇر؛ (۲) چاۋچىنۇكى: (ب) بىرسىنى (مەجان) (ج) پەرۋىش؛ جۇش؛ خۇش.

(۲) [Rare] تېنى ترشەلۇك (كىمىيا).
avifauna (ā'vi-fō'nə), *n.* ھەمىيەتلىك ئارچىيەك
avionics (ā'vi-ō'niks), *n.* زانست ياكى تەكنىكىي ئاۋىيۇنىڭ ئامبىرى
 ئەلەكترىنى ئاۋىيۇنىڭ.

-avionic (*adj.*)
avirulent (ā-vir'oo-lənt, ā-vir'oo-lənt), *adj.* بىن ھىزىرلاۋۇر.
 بىن تۈۋاننى نەخۇشى تۈۋش كىرىن (مىكروب).
avitaminosis (ā-vit'ə-min-ō'sis), *n.* نەخۇشىيەكە ھۇي كەمىيىسى.
 قىتاسىنە نە خۇاردەمەنىدا.

avocado (av'ə-kä'dō, ä'və-kä'dō), *n.* (۱) ئاۋوكادو: مېۋەيەككى.
 تىۋىكىكى نەمەرىكايى پىنىست گىرنىجە نەمەندە ھىمىن يەكە ئاۋوكىكى
 گەۋرەي ھەيە (۲) دارى ئەم مېۋەيە.
avocation (av'ə-kä'shən), *n.* (۱) خۇلىيا؛ شىتەكە كەسپكە دەپىكات بۇ.
 پاپاۋىرەن نەك ئۇ پارە (۲) [Archaic] پېشە.

avocet (av'ə-set), *n.* ئاۋەتەككى ئاۋى لاق درىۋى قاق تەنراۋە.
 دەنۋىكىكى بارىكە درىۋى ھەيە سەمەكەي ھەلگەپراۋەتە بۇ سەمە.
avoid (ə-void'), *v.t.* (۱) بەتال كىرەنەۋە (دادەگەرى)؛ سېرنەۋە.
 (۲) خۇ ئى لادان؛ خۇ ئى دورۇخسەنەۋە؛ خۇ ئى پاراستى؛ خۇ ئى تەرىك كىرەن؛
 ئى پاكىرەن؛ سىل ئىكەرنەۋە؛ ئى تەكىنەۋە؛ دورۇكەتەنەۋە:

(*to ~ trouble, embarrassment, responsibility, a person, an accident, etc.*)
avoidable (ə-void'ə-b'l), *adj.* بەتال دەكىرنەۋە؛ خۇ ئى لادەدەرنىت؛
 خۇ ئى دەپارنىرنىت.

avoidance (ə-void'əns), *n.* (۱) خۇ ئى لادان؛ خۇ ئى پاراستى؛
 خۇ ئى دورۇگىرنىت. (۲) بەتال كىرەنەۋە (دادەگەرى)؛ سېرنەۋە.
avoirduois (av'ər-da-poi'), *n.* (۱) پەپىرەۋىكى ئىنگىلىزىۋى
 ئەمەرىكىيە (پاۋەنىك بە شائىزە " ئاۋىس " دادەنىت).
 (۲) [Colloq] قورسى (مۇۋە).

avoirduois weight, پەپىرەۋى كىشائى ئىنگىلىزىۋى ئەمەرىكىيە
 (شائىزە " ئاۋىس " دەككە " پاۋەنىك دەۋمەزار پاۋەن دەككە تەنىك).
avouch (ə-vouch'), *v.t.* (۱) شايەتى بۇ دان (سەمراستى) باشى،
 تۈۋان؛ گەۋەتتى دان؛ كەۋالەت كىرەن. (۲) يەكەلەرنەۋە؛ ۋوتىن بېن دۈۋەلى.

(۳) دان بىيائان بەئاشكرا؛ پىن لىئان.
avow (ə-vou'), *v.t.* (۱) دان بىيائان؛ پىن لىئان؛ ۋوتىن.
 (۲) ئاشكرا كىرەن؛ بىلۋەرنەۋە؛ دان بىيائان بەئاشكرا؛ خۇ ئاشكرا كىرەن:

(*He ~ed himself a socialist.*)
avowal (ə-vou'əl), *n.* دان بىيائاننىكى ئاشكرا؛ پىن لىئان
avowed (ə-voud'), *adj.* بەئاشكرا دان بىيائان؛ خۇ ئاشكرا كىرەن؛
 ئاسراۋ (*an ~ Marxist, rebel, enemy, etc.*)
-avowedly (*adv.*)

avulsion (ə-vul'shən), *n.* (۱) بەزۇر ئىكەرنەۋە؛ ئى دابىرىن؛ پىچاندەن؛
 بەزۇر لىكەك جىيا كىرەنەۋە؛ ھەلپىۋىسكەندەن. (۲) پارچەيەككى بەزۇر لىكەۋە ياكى
 پىچىنراۋ (۳) (۱) ئى دابىرائى كۈتۈپى پەلەيەك زەۋى لە زەۋىۋىۋىۋى
 كەسپكە چۈۋەنەسەر زەۋىۋىۋىۋىۋى كەسپكە تر، بەلام مانەۋە لە دەست خاۋەنى

يەكەمىدا (بەمۇزى كۈپىنى پىيائى جۇكە). (ب) زامالىنى زەۋى كەسپكە بە
 پاۋىباران ۋە ۋوتى بە بەشەكە لە زەۋىيەككى تر.
avuncular (ə-vun'kyoo-lər), *adj.* تايپەتى بە مام ياكى خال؛
 مامانە؛ خالەنە.

(۱) چاۋمەن كىرەن؛ چاۋمەن كىرەن؛ بەتەمەۋىن: (*to ~ a reply, answer, etc.*)
 (۲) بۇ ئامەدەۋىن؛ چاۋمەن ۋوتى؛ لە پىكەدا ۋوتى:

(*Death ~s the strongest man.; A hearty welcome ~s you.*)
awake (ə-wāk'), *v.t.* (۱) لە خەي ھەلساندەن؛ خەپەركىرەنەۋە.
 (۲) ۋورپا كىرەنەۋە؛ پاپەرنەن.

(۲) ھىئانەۋەپىر (ترىس، پىرەۋەرى)؛ زىندۋە كىرەنەۋە (مەجان).
v.t. (۱) لە خەي ھەلسان؛ خەپەركىرەنەۋە؛ ھەلسان.
 (۲) ھۇشيار ۋورپا؛ سەپەركىرەنەۋە؛ ۋورپا.

(۱) لە خەي ھەلسا؛ پەخەپە؛ ھەلسا. (۲) زىت؛ ۋورپا؛ قىت.
adj. (۱) ئاگا كىرەن؛ پىرخسەنەۋە؛ پىن زانن.
 (۲) ئاگا ئى ۋورپا؛ ئاگا كىرەن؛ بەئاشكرا.

awaken (ə-wāk'ən), *v.t.* (۱) لە خەي ھەلساندەن؛ خەپەركىرەنەۋە.
 (۲) پاپەرنەن؛ ۋورپا كىرەنەۋە؛ ئاگا كىرەنەۋە؛ ۋورپا كىرەنەۋە.
v.t. لە خەي ھەلسان؛ ھەلسان؛ خەپەركىرەنەۋە.

(۱) لە خەي ھەلسان؛ خەپەركىرەنەۋە؛
awakening (ə-wāk'ən-ŋ), *n.* ھەلسان. (۲) ۋورپا تەۋە (ھەستى ئاينى، تەۋەتەۋەتە... ھەتد)؛ ۋورپا ۋورپا تەۋە
 (۱) لە خەي ھەلسا؛ پەخەپە.
 (۲) لە خەي ھەلسىن؛ خەپەركىرەنەۋە؛ ۋورپا كىرەنەۋە؛ ۋورپا.

award (ə-wōrd'), *v.t.* (۱) پىندان (دادەگەرى)؛ بۇ پىرنەۋە (ۋورپا):
 (*The plaintiff was ~ed his damages.*)
 (۲) خەلات كىرەن؛ پىندان (خەلات)؛ پىن بەخشىن:

(*We ~ a prize for the best essay.*)
n. (۱) پىرپا (دادەگا). (۲) خەلات؛ بەخشىش؛ پاداشت.
aware (ə-wār'), *adj.* ئاگا كىرەن؛ ۋورپا؛ شامە؛ ۋورپا؛ چاۋكراۋە.
 (*of* " ئى لەكەلەپە " *aware of*):

(*~ of the situation; ~ of their limitations; He is ~.*)
 ئاگا؛ ھۇش؛ ھۇشيارى؛ زانن؛
awareness (ə-wār'nis), *n.* شامەزايى.

awash (ə-wāsh', ə-wōsh'), *adv. & adj.* (۱) ئاۋ داپىۋىۋىۋە؛
 ئاۋى ئى ھەلپىۋىۋىۋە؛ ئوقۇم ۋورپا لە ئاۋدا. (۲) ئاۋ پاي مالىۋە؛ ئاۋپەردۈر.
 (۳) سەمراۋەكەتۈر.

away (ə-wā'), *adv.* (۱) دورۇ لە؛ بۇ دورۇ: (*He ran ~.*)
 (۲) ئۆز (لە دۋاۋە): (*~ behind*).
 (۳) پەلادا: (*The land dropped ~.*)
 (۴) پەللاۋە؛ پەللاۋە: (*Turn your eyes ~.*)
 (۵) پىندان؛ ئاشكرا كىرەن: (*Don't give ~ the secret.*)
 (۶) ئەمان: (*The sound faded ~.*)
 (۷) يەكسەر؛ ھەي ئىستە: (*Fire ~.*)
 (۸) بېن ۋەستان؛ بىن ۋوچان: (*He worked ~ all night.*)

adj. (۱) ئاۋداپا؛ ئىرە ئىيە؛ پىشەۋە: (*He is ~.*)
 (۲) دورۇ؛ لە (ئەۋەندە) دورۇۋە: (*a mile ~.*)
 (۱) لاچۇ لەمەپچاۋم؛ بىۋا. (۲) با بىۋىن.

(۱) بىرەن؛ لا بىرەن.
 (۲) بىۋا؛ لاچۇ؛ لاچۇ لەمەپچاۋم: (*Away with you!*)
 (۱) لا بىرەن؛ ئەمەشەن؛ دۋاۋى پىن ھىئان:

(*to do away with unnecessary formalities.*)
 (۲) كۈشەن؛ سەر بە گۇمدا كىرەن.
 بەخشىن؛ بە دىيارى دان؛ بە خۇپاۋى دان.

(۱) سام؛ ترس؛ سام؛ ترس؛ پىز (بۇ كەسپكە ياكى شىتەك)؛
 شىك: (*We stood in ~ of him.*)

v.t.	(۲) [Obs.] ترسیکی زور.
stand (or be) in awe of,	سام ئى نىشتى؛ ترسان.
aweather (ə-weth'ēr), adv. & adj.	سام لە دەر، بوور بۇ؛ سام ئى نىشتى.
awcigh (ə-wā'), adj.	بەرمو يا؛ پووه و نا.
aweless (ô'lis), adj.	لە بنى ناو يە لە زەرى نەكەوتووه (لەنگەن).
awesome (ô'səm), adj.	بىن سام؛ مىن ترس؛ بىن شەق.
(an ~ sight)	(۱) بەسام؛ سامەك؛ بەشەق.
	(۲) سام ئى نىشتو؛ ترس ئى نىشتو.
awe-stricken (ô'strik'n), adj.	سام ئى نىشتو.
awe-struck (ô'struk'), adj.	سام ئى نىشتو.
awful (ô'fool), adj.	(۱) بەسام؛ سامەك؛ سامەدار.
	(۲) تۆقىنەر؛ جەرگەر؛ زراویم.
	(۳) [Colloq.] (ب) خراپ؛ ناپەسەند: (an ~ joke; an ~ manners).
	(ب) زۆر؛ نىجگار (an ~ bore).
awfully (ô'fool-i), adv.	(۱) بەسامە؛ سامەكە؛ بەترسەوه.
	(۲) [Colloq.] زۆر؛ نىجگار زۆر.
(~ late; an ~ pretty dress; an ~ nice person)	
awhile (ə-hwīl'), adv.	تاویلک؛ مۆ تاویلک؛ مۆ ماوەیەکی کەم.
awkward (ôk'wêrd), adj.	(۱) گەلەك؛ گیل؛ ناقلۆ؛ خۆل؛ نالەبار.
	ناکارامە (an ~ person).
	(۲) قەبە؛ ناقلۆ؛ بەناسانی بەکارناھێنرت. (an ~ tool).
	(۳) ناخۆش؛ نارەحەت (an ~ position).
	(۴) نابەجى؛ ناپەسەند؛ لە جى خۆیدا نىبە؛ ناشرىن؛ خراپ: (an ~ remark).
	(۵) ماھى تەرىق بۆنەرەبە: (an ~ situation).
-awkwardly (adv.); awkwardness (n.).	
awkward age,	ھەرزەگارى؛ تەمەنى ھەرزەگارى؛ ھەرزەبى.
awl (ôl), n.	دەرۆشە؛ دەرۆش.
awless (ô'lis), adj. = aweless.	
awn (ôn), n.	قەلاس؛ پزى گەندو جۆو جۆداس.
awning (ôn'īn), n.	چەترى سەر دەرگا و پەنجەرە.
awoke (ə-wôk'), past tense and p.p. of awake.	
awoken (ə-wôk'ən), obsolete p.p. of awake.	
awry (ə-ri'), adv. & adj.	(۱) لار؛ خوار؛ چەوت.
	(۲) بەمەلەدەچو؛ ھەلە؛ تىگچو؛ شىناو؛ سەرەگرتو؛ زۆرکەوتو: (Our plans went ~).
ax, axe (aks), n.	تەور.
v.t.	بە تەور داپاچىن؛ بە تەور پەینەوه.
get the ax,	(۱) [Colloq.] سەربران (مروژ).
	(۲) [Slang] لە نىش دەرگران؛ لەکارخان.
have an ax to grind, [Colloq.],	مەبەستى تايبەتى خۆى ھەبە.
	بۆبە ئەوەندە گۆى بە مەسەلەكە دەدات؛ داخ لە دل.
axes (ak'sēz), n. plural of axis.	
axes (ak'siz), n. plural of ax.	
axial (ak'si-əl), adj.	(۱) تەورەبى؛ وەك تەورە.
	(۲) وەك تەورە لىھا توو (۳) بەدەر يا تەنىشتى تەورەدا.
axil (ak'sil), n.	گۆشەى نىوان گەلا و لقەكەى يا لقو ئەر قەدەى كە لىنى.
	جىا بوو تەور.
axilla (ak-sil'ə), n.	(۱) بىن بال؛ بىن باخەل؛ بىن قۆل. (۲) axil.
axillar (ak'so-lēr), adj. = axillary.	
n.	پەرى بىن بانى بانندە.
axillary (ak'sa-lēr'i), adj.	(۱) تايبەتى بە بىن بال يا بىن قۆل.
	(۲) تايبەتى بە گۆشەى نىوان گەلا و لقەكەى يا لقىكەر ئەر قەدەى كە لىنى.
	جىا بوو تەور.

n. = axillar.	
axiology (ak'si-ol'ə-ji), n.	زانستى بنچىنەى بايەخ و بايەخ پىدانو.
	ھەلسەنگاندن لە ژيانى كۆمەلەيتى و ئاينى و جوانى ناسى و پەروشتدا (فەلسەفە).
axiom (ak'si-əm), n.	(۱) پاستىيەكى بەلگەنەويست؛
	ووتەيەكى بەلگەنەويست. (۲) بەلگەنەويست (بىركارى).
	(۳) دەستوور يا پزەرەيىكى گشتى و چەسپاو؛ پاستىيەكى پەسەندكراو.
	(۴) درووشم. (۵) قسەى نەستەق.
axiomatic (ak'si-ə-mat'ik), adj.	(۱) بەلگەنەويست؛ تايبەتى.
	بە پاستىيەكى بەلگەنەويست؛ ديار:
(It is ~ that a whole is greater than any of its parts.)	
	(۲) پزەر لە قسەى نەستەق؛ پزەر لە پاستى بەلگەنەويست.
-axiomatically (adv.).	
axis (ak'sis), n.	(۱) تەورە؛ تەور: (the ~ of a planet).
	(۲) پەيمان (نىوان وولاتان) (۳) [A-], پەيمانى نىوان ئەلمانىا و ئىتالىا و لەوايىدا يابان لە جەنگى جىهانى دووھدا.
	(۴) (ب) پزەرى دووھى مل (ب) پزەرى پشت. (۵) قەد (دەرخت، پووه).
the Axis,	پەيمانى نىوان ئەلمانىا و ئىتالىا و يابان لە جەنگى جىهانى دووھدا.
axle (ak'sl), n.	(۱) تەور؛ تەورە؛ ستوونىكە پەروھەى ئوتومبىل يا
	عەرەبانە بەيەك دەگەيەنيت و لەسەرى دەخوولينەوه؛ ئەكسل.
axletree (ak'sl-trē'), n.	(۲) ئەكسل؛ تەورەبەكە پەروھەى ئوتومبىل.
	بەيەك دەگەيەنيت و لەسەرى دەخوولينەوه.
axman (aks'mən), n.	دارەكەر.
axolotl (ak'sə-lot'l), n.	گياندارىكە لە قۆرى دەچىت (گۆشتەكەى دەخورت).
ay (ā), adv. [Archaic],	ھەميشە.
ay, aye (i), adv. & n.	بەلى؛ نا.
ay (ā), interj.	ئاي؛ ئاخ؛ ئاھ.
aye (i), adv.	بەلى؛ ئا.
n.	بەلى (دەنگدان)؛ دەنگى پەسەندکردن (دەنگدان).
(The ~s have it.)	
ave-aye (i'ī'), n.	گياندارىكە لە توخمى مەيموونە.
azalea (ə-zāl'yə), n.	ئەزىلىا؛ گۆلە ئەزىلىا.
azimuth (az'ə-məth), n.	گەولەى نىوان لوتكە و ئاسۆ (ئاسمان).
	ئاسى؛ سەمت.
azo (az'ō, ā'zō), adj.	نايتزۆجىنى تايىدە (كىمىا).
azo- (az'ō, ā'zō),	پىنگىرتكە بەماناى؛ نايتزۆجىن.
azoic (ə-zō'ik), adj.	(۱) ژيانى تايىدە؛ بىن ژيان.
	(۲) [A-], تايبەتى بە چەرخى پىش دەستپىنگردنى ژيان (زەمىنزانى).
azonic (ā-zon'ik), adj.	تايبەتى نىبە بە ناوچەيەك بەلكو بە ھەموو
	ناوچەيەك؛ ھى يەك ناوچە نىبە.
azote (az'ōt, ə-zōt'), n.	ئازۆت؛ نايتزۆجىن.
azoth (az'oth), n.	جىيوە (كىمىا).
azotize (az'ə-tīz), v.t.	نايتزۆجىن تىگەلا وکردن؛ نايتزۆجىن لىدان؛
	نايتزۆجىن تىگەردن.
Azrael (az'ri-əl), n.	فەيزائىل؛ فەريشتەى گيان كىشان.
Aztec (az'tek), n.	(۱) ئازتەك؛ ئازتەكى؛ ئازتەكىيەك (ئازتەك گەلەيكى).
	پىنگەموتو بوون فەرمانرەوايى مەكسىكيان دەگرد ھەتا ئىسپانىيەكان
	داگريان كرد لە ساڠى ۱۵۱۹ دا. (۲) زمانى ئازتەكى.
adj.	ئازتەكى (گەل، زمان، كلتور... ھتد).
-Aztec (adj.).	
azure (azh'ēr, ā'zhēr), adj.	شىن؛ شىنى ئاسمانى؛ وەك سايەقەى
	سامان.

azurite

azygous

n. (۱) شیننی ناسماني؛ شین. (۲) [Poetic] ، ناسماني شین.
azurite (azh'ə-rīt), **n.** بهرديکي به نرخی شينه
azygous (az'i-gəs), **adj.** تاک (زینده و وزانی)؛ تنها؛ نه خدایي تاک.

B b

B, b (bē), *n.* (۱) تیبی دروهمی نلف و بیی نینگلیزییه.

(۲) دەنگى نەم تىپە "بى"

adj.

دووم. پەلە پىن

B (bē), *n.* (۱) شتىك كە لە تىپى "B" بكات. (۲) دووم (كەس، شت).

(۳) ژمارە ۲۰۰۰ ى پۇمانى.

(۴) (۱) نەردىكى قوتابىيە كە "باش" دەگەننىڭ:

(*He has a "B" in history.*)

(ب) قوتادىيەك كە نەم نەردىيە ۋەردەگىزىت

(۵) تۆتە مۇسقا

adj.

مام ناۋەندى؛ نارنجى

B.A.; A.B., = Bachelor of Arts., بېواننامە بەكالىۋىزىسى ھونەرۋ

ئەدەبىيات (كە زانستە مۇقايەتتىيەكان دەگىزىتەرە).

baa (bā), *n.*

باعەباغ (مەي، بىز، كارۋ بەرخ).

v.t.

باعەباغ كىردى.

Baal (bā'āl, bāl), *n.*

(۱) بال خۇداي پۇژا يا ئاۋەلۋ پىت لەلەي

كەنەلىنى ۋە فېنىقىيەكان (۲) بت

babbitt (bab'it), *n.*

بابىت جۇرە كانزايەكە

babbitt, Babbitt (bab'it), *n.* بابىت. پېشەسازنىكى مىشك تەسكى

تىنەگەيشتىۋى خۇپەرستى چاۋبىرسى؛ ھەركەسنىكى ۋەھا.

babbitt, Babbitt (bab'it-ri), *n.* چاۋبىرسىتىنى ۋە مىشك -

تەسكى نەخۇندەۋارى ۋە خۇپەرستى ۋە گۆي نەدان بە ھونەرۋ پۇشنىرى.

babble (bab'l), *v.t.*

(۱) گېۋگال كىردى

(۲) زۇر ۋوتن؛ قەسى ھېچ ۋېچ ۋەندالەنە كىردى. (*She always -s.*)

(۳) خۇپەخۇپەتەن (ئاز).

v.t.

(۱) قەسى ھەلەق ۋەلەق كىردى؛ زۇر ۋوتن. (۲) ئېنىنى دىرگاندن.

n.

(۱) گېۋگال (۲) قەسى بىن تام ۋە ھېچ ۋېچ ۋەندالەنە دەم بەيەكدادان.

(۳) خۇپەخۇپى ئاۋ.

babe (bāb), *n.*

(۱) مندالى سارا يا كۆزىيە؛ مندال.

(۲) كەسنىكى ساۋىلگە؛ كەسنىكى بىن دەسەلات ۋە لىنەتاتۋ.

(۳) [Slang] كىچ؛ كىچىكى جوان؛ بەرخ.

Babel (bā'b'l, bab'l), *n.*

(۱) بابل؛ شارى بابل.

(۲) خانۋو يا بۇرچىكى زۇر بەزى. (۳) پىلاننىكى نەكردەنى.

(۴) [b-], (۱) گەرەلاۋى. (ب) گەرەلاۋى خانە.

babirusa (bab'i-rōō'sə, bā'bi-rōō'sə), *n.* بەرازى مېندى -كە.

دوۋ شۇرەي ھەيە ۋەك شاخ بە پىشتا چەمبىونەتەرە؛ يەكانەي مېندى.

baboon (ba-bōōn', bə-bōōn'), *n.* (۱) بابوون؛ جۇرە مەيموونىكى

گەرەي ئىفەرىقايىيە سەرى زۇلۋ كىكى كۆرتە لوت ۋەندالى لە ھى سەگ

دەچىت. (۲) [Slang] كەسنىكى لە مەيموون چوۋ؛ كەسنىكى ئاشرىن يا كىۋى ۋ

كەرتېۋ نەزان؛ سەگسار.

baboonery (ba-bōōn'ēr-i, bə-bōōn'ēr-i), *n.*

پەرۋىشت-ۋ

گەردەي مەيموونانە.

babu, haboo (bā'bōō), *n.* (۱) ئازناۋىكى مېندىيە ۋەك "بەگ"

"لەفەندى" يا "جەناب". (۲) مېندىيەك كە نەختىك خۇندەۋارى نىنگلىزى

ھەمبىت (لەپۋى سوۋىيەۋە). (۳) مېزا يا نوۋسەرنكى فەرمانگەي مېندى كە

نەختىك نىنگلىزى بزانىت

سەرىپۇش.

babushka (bə-boosh'ko), *n.*

(۱) مندالى شىرەخۇرە؛ مندالى ساۋا يا كۆزىيە؛ مندال.

(۲) كەسنىك كە پەرۋىشت ۋە گەردەي مندالەنە دەنۋىنىت؛ كەسنىكى دەستەپاچە.

ترىسۇك، يا ھېچ لىنەھاتۋ. (۳) گەنجىترىن يا بېچۋىكرىن ئەندامى كۆمەلىك.

(۴) [Slang] كىچ؛ كىچ يا ئىنكى گەنج ۋە جوان؛ بەرخ.

(۱) ھى مندالى كۆزىيە يا ساۋا؛ ھى مندال: (*a ~ carriage*).

(۲) مندالەنە؛ زۇر گەنج: (*a ~ face*).

(۳) بېچۋىك؛ بېچۋىك. (۴) مندالەنە (پەرۋىشت، گەردەي).

v.t. ئازىكىشان؛ بەدەمەردەن؛ دلفەۋىيى زۇر كىردى؛ لاۋاندەنەۋ:

(*to ~ someone; Don't ~ him too much.*)

baby buggy, غەربانەي مندال.

baby farm, شۇنى بەخىۋىكرىنى مندال بە كىر (لەپۋى سوۋىيەۋە).

babyhood (bā'bi-hood), *n.* (۱) كۆزىيەتى؛ كاتى كۆزىيەتى؛

ساۋايەتى. (۲) كۆزىيەكان؛ كۆزىيە.

babyish (bā'bi-ish), *adj.* (۱) لە كۆزىيە دەچىت؛ لە مندالى ساۋا

دەچىت. (۲) ترىسۇك ۋە مندالەنە.

Babylon (bab'l-on, bab'i-lon'), *n.* (۱) شارى بابل؛ بابل

(۲) شارىكى گەرە كە بە كەيف ۋە پاپاردن خۇش گوزەرائى ۋە خرابە ناسرايىت

Babylonia (bab'l-ō'ni-ə), *n.* ئىمپىراتورىيەتى بابل.

Babylonian (bab'l-ō'ni-ən), *adj.* (۱) بابلى؛ ھى بابلىيەكان.

(۲) تاييەتى بە ئىمپىراتورىيەتى بابلى. (۳) بەد؛ بەدخۇا؛ بەدكار.

n. (۱) بابلى؛ كەسنىكى بابلى (۲) بابلى؛ زامانى بابلى.

baby-sit (bā'bi-sit), *v.t.* مندال زىر كىردى؛ مندال؛

ئىشكىگىزىتى مىندال.

baby sitter, لەلە؛ لەلەي مىندال؛ مىندال زىر كەر؛ ئىشكىگىزىتى مىندال.

baccalaureate (bak'ə-lō'ri-ə), *n.* (۱) بېۋاننامە بەكالىۋىزىس

(ھى زانست يا ئەدەبىيات). (۲) ۋوتارى خواھافىزى (لە ئاھەنگى دەرجۋىنى

قوتابىيانى زانگۇدا).

baccate (bak'āt), *adj.* (۱) لە توۋتەك، شاتۋو، يا شلىك دەچىت.

(۲) توۋتەك، شاتۋو، يا شلىك دەگىزىت.

Bacchae (bak'ē), *n.pl.* (۱) دۇستە ئاۋرەتەكانى "باكۇس" خۇداي

مەي ۋە مەي خۇاردەنەۋ (نەفسانەي يۇنانى ۋە پۇمانى). (۲) ئاۋرەتە "باكۇس"

پەرستەكان (نەفسانەي يۇنانى ۋە پۇمانى).

Bacchanal (bak'ə-n'l, bak'ə-nāl'), *n.* (۱) "باكۇس" پەرست.

(۲) مەي خۇر؛ ھەمبىشە سەرخۇش؛ مەست.

(۳) ئاھەنگى زەماندە (بەتاييەتى ھى مەي خۇاردەنەۋ ۋە پاپاردن).

(۴) سەمەيك كە بۇ "باكۇس" بېرىت؛ گۇزەرائىك كە بە "باكۇس" دا

ھەلەرايىت.

adj. (۱) تاييەتى بە "باكۇس" ۋە پەرستىنى. (۲) خۇاردەنەۋ (مەي).

Bacchanalia (bak'ə-nāl'i-ə, bak'ə-nāl'yə), *n.pl.* - (۱)

ئاھەنگىكى پۇمانى كۇنە بە يادى "باكۇس" ۋە دەگىزىرا.

(۲) [b-]، ئاھەنگىكى مەي خۇاردەنەۋ ۋە پەرەلايى.

Bacchanalian (bak'ə-nāl'i-ən, bak'ə-nāl'yən), *adj.* - (۱)

ھى "باكۇس" پەرستەكان؛ ھى ئاھەنگى "باكۇس".

(۲) سەرخۇش ۋە بەلەسەبۇر؛ بەرەلا؛ تاييەتى بە كەيف ۋە پاپاردن.

bacchant

- n.** کسینکی مسمت: شهیدا؛ سرخوش.
bacchant (bak'ənt), *n.* (۱) "باکوس" پرستیک.
(۲) سرخوشی بیره.
- adj.** (۱) "باکوس" پرست. (۲) مەي خور.
bacchante (bə-kan'ti, bə-kant', bak'ənt), *n.* (۱) نافرهتی.
"باکوس" پرست. (۲) نافرهتی مەي خور.
bacchantic (bə-kan'tik), *adj.* تاپیهتی به "باکوس" پرستانو.
مەي خوران
- Bacchic** (bak'ik), *adj.* (۱) تاپیهتی به "باکوس" و پرستنی.
(۲) [b-]، سرخوش؛ بیره؛ ناههنگی.
- Bacchus** (bak'əs), *n.* باکوس: خودای مەي و کەیف و پابوردن
(نەفسانەي یونانی و رۆمانی).
- bacciferous** (bak-sif'ēr-əs), *adj.* تووتوک، شاتوو، یا شلیک
دەگرت.
- bacciform** (bak'si-fōrm'), *adj.* له تووتوک، شاتوو، یا شلیک
دەچیت.
- bach** (bach), *v.i.* [Slang]، به زوگورتینی ژيان؛ به تەنها ژيان.
bachelor (bach'ə-lēr, bach'lēr), *n.* (۱) سوارچاکی گنج کە
له ژیر سایه سوارچاکی گهره و ناو دارد کاري دەکرد.
(۲) ههنگری بوانامەي بەکالۆزیوس. (۳) ربهن؛ زوگورتی؛ کور.
bachelor-at-arms (bach'ə-lēr-ət-ārmz'), *n.* ژماره یەکی
ووشەي بینشو بینه.
- bachelor girl**, [Colloq.], نافرهتی شوونەکردوو؛ نافرهتی زوگورتی؛
کچ.
- bachelorhood** (bach'ə-lēr-hood', bach'lēr-hood'), *n.*
په بهتی؛ زوگورتیتی.
- Bachelor of Arts**, (۱) بپوانامەي بەکالۆزیوسی ئەدەبیات.
(۲) وەرگر یا ههنگری ئەم بپوانامەيە.
- Bachelor of Science**, (۱) بپوانامەي بەکالۆزیوسی زانیاری؛
بەکالۆزیوسی زانست. (۲) وەرگر یا ههنگری ئەم بپوانامەيە.
- bachelor's-button** (bach'ə-lēr-z-but'n, bach'lēr-z-but'-
'n), *n.* پووه کێکە گولەکەي له قۆچە دەچیت.
- bachelorship** (bach'ə-lēr-ship', bach'lēr-ship'), *n.* =
bachelorhood.
- bacillar** (bə-sil'ēr, bas'il-ēr), *adj.* (۱) له شیش یا دار دەست
دەچیت (میکروب) (۲) تاپیهتی به میکروبی "باسیل" کە له دار دەست یا
چیلکە دەچیت.
- bacillary** (bas'il-er'i, bə-sil'ēr-i), *adj.* = bacillar.
- bacillus** (bə-sil'əs), *n.* (pl. bacilli), (۱) باسیل؛ بەکتریا یەکە له
شیش یا دار دەست دەچیت و زنجیرە دەبەستیت.
(۲) (pl.) هەر بەکتریا یەک کە نهخوشی تووش بکات.
- back** (bak), *n.* (۱) پشت (لەش)
(۲) بپرەي پشت؛ بپرەگە یا مورەغەي پشت.
(۳) پشت (کورسی): (the ~ of a chair).
(۴) پشتەوه (جلو بەرگ، زین). (۵) هێز؛ توانا.
(۶) پشتەوهي شت. (۷) ئەوديو.
(۸) دیوی بەکارنەهێنراوی شت؛ پشت: (the ~ of the hand).
(۹) دیوی ناوهرەي قوماش. (۱۰) بەرگی پەرتوک؛ پشت (پەرتوک، پەراو).
(۱۱) یاریکەری دواي پێزی پێشەوه (فوتبۆلی ئەمەریکی).
- adj.** (۱) پشتەوه؛ دواوه؛ هەي پشتەوه: (a ~ door). (۲) دوور.
(۳) (l) هەي پابوردو نەدراو (مووچە، کڕی): (~ pay).
(ب) هەي پێشووی یا پابوردو: (the ~ issues of a magazine).
(۴) بۆ دواوه (مەلە): (a ~ stroke).
(۵) له بەشی دواوهي دەمدا دەبێژیت (دەنگزانی).
adv. (۱) لەدواوه؛ لەپشتەوه؛ بەرەودوا. (۲) بەرمو شوینی پێشوو.

backfall

- (۲) بەرمو دۆخی جارێک بەرمو باری پێشوو. (۳) بەرمو کاتی پابوردو.
(۵) بەرمو ستەمەندەن؛ شاردنەوه؛ پێ نەدان: (to hold ~ information).
(۶) تۆلەکردنەوه؛ هەق کردنەوه: (to pay one ~).
(۷) دانەوه (لەبن): (to pay ~ a loan, debt, etc.).
(۱) (~ up)؛ گهراندنەوه بۆ دواوه: (to ~ up a car).
(۲) (~ up)؛ پالپشتی کردن؛ لایەنگری کردن؛ پشتیوانی کردن:
(to ~ up someone in a fight, project, etc.)
- (۲) سواربوون.
(۳) گرهو لەسەر کردن: (to ~ a horse in a race).
(۵) پشت بۆ دیووستکردن. (۶) پشت ئیمزاکردن (چەک).
(۷) وەك پشت وایوون بۆ.
- v.i.* (۱) (~ up)؛ گهراندنەوه بۆ دواوه:
(The car was ~ing up when it hit her.)
- (۲) وەرگهراندنەوه (با).
(۱) چوون و هاتن. (۲) لەم سەرەوه بۆ ئەوسەر.
دەست هەلگرتن له داوايەك؛ وازهێنان؛
چاوشکان؛ پاشگەزیوونەوه؛ کێشەوه.
back off, [Colloq.], خۆکشەنەوه (پەیمان)؛ پەیمان شکاندن؛
پاشگەزیوونەوه؛ پەشیمان بوونەوه.
back out, [Colloq.], خۆکشەنەوه (پەیمان)؛ پەیمان شکاندن.
back up, پشتگیری کردن؛ لایەنگری کردن.
be (flat) on one's back, لەناو جینگەدا کەوتن؛ نهخۆش بوون و لەناو
جینگەدا مانەوه؛ پەكکەوتن.
behind one's back, لەپاش مەلە؛ به دزی کەسەكە خۆیەوه:
(You shouldn't talk about people behind their back.)
break one's back, پشت شکاندن (به نیش پێکردنی زۆر یا به شەپ).
get off one's back, لەکۆل بوونەوه؛ ئیتر وازنەهێنان؛ بەرۆک بەردان:
(Please, get off his back.)
(۱) خۆکشەنەوه (پەیمان)؛ پەیمان شکاندن.
(۲) ناپاکی لەگەل کردن؛ پشت بەردان.
(۱) پشت تێکردن (له بقی یا توورەبێدا).
(۲) پشت بەردان؛ ناپاکی لەگەل کردن؛ دەست ئێ بەردان؛ پشت ئێ هەلکردن.
(He turned his back on his children.)
with one's back to the wall, کرانە کونەرەوه پێزی دەر یازبوون ئێ-
گهرا؛ پێزی دەرچوون یا دەر یازبوون نەبوون؛ بێ چاره؛ چاره نەمان.
backache (bak'āk'), *n.* پشت ئێشە؛ ئازاری پشت.
backbite (bak'bit'), *v.i. & v.t.* بێگۆزی کردن لەپاش مەلە؛
لەپاش مەلە خراپە ووتن.
بەدگۆزی لەپاش مەلە؛ خراپە ووتن لەپاش مەلە.
backboard (bak'bōrd', bak'bōrd'), *n.* (۱) تەختەي پشتەوهي.
شتیک. (۲) تەختەي پشت ئەلقەي تۆپی یاری باسکە.
(۱) بپرەي پشت؛ بپرەگەي پشت.
(۲) کۆلەكە؛ بپرە: (Young men are the ~ of the country).
(۳) ئازایی؛ چاوەنەترسی؛ وەرە؛ پڕکێشی: (a man without ~).
-backboned (*adj.*), پشت شکین (کاس).
backbreaking (bak'brāk'ing), *adj.* زۆر گران یا قورس (لێش).
backdoor (bak'dōr', bak'dōr'), *adj.* (۱) هەي دەرگای پشتەوه؛
دەرگای دواوه. (۲) نهێنی؛ دزی؛ بەدزی یەوه.
backdrop (bak'drop'), *n.* (۱) پەرەي پشت شانۆ؛ دیمەنی پشت
شانۆ. (۲) باری دەروویی.
backed (bakt), *adj.* پشتدار؛ پشتی مەیه: (a low- ~ chair).
backer (bak'ēr), *n.* (۱) پشتیوان؛ پالپشت؛ لایەنگر.
(۲) گرهوگر؛ پارەدانەر بۆ گرهو (زۆرانازی، پێشێرک).
backfall (bak'fōl'), *n.* (۱) به پشتدا کەوتن. (۲) به پشتدا کەوتوو.

backfield

- (۲) لاسەر پشت كەتۈرۈش (دۇرانبازلىق).
backfield (bak'fēld'), *n.* (۱) يارىكەرنى پشتتە (يارى فوتبول).
 (۲) شۇنى يارىكەرنى پشتتە (يارى فوتبول).
backfire (bak'fir'), *n.* (۱) ئاگرىنى بىر دەرىجىدە لە دەشتدا
 بۇ ئاگرى بىر كۈنى ئاگرىنى گەرەتر بىر سوۋاتىنى بىر دەمەكەي.
 (۲) سوۋاتىنى بەزىن لەپىش كاتى خۇيدا (مەكىنەي ئوتومبىل).
 (۳) تەقەبىرەي ئەگۈزۈسى ئوتومبىل.
 (۴) تەقەبىرەي پشتى تەنگ.
v. & n. (۱) بىر دەمەكەي ئاگرىنى بىر دەشتىدا بۇ ئاگرى بىر كۈنى ئاگرىنى
 گەرەتر بىر سوۋاتىنى بىر دەمەكەي. (۲) تەقەبىرەي (مەكىنەي ئوتومبىل).
 (۳) ئەنجامى خراپ دان بەپىچەۋانەي چاۋەرۋان كراۋەر: (*His plan ~d.*).
backformation (bak'fōr-mā'shən), *n.* (۱) رۇشەيەكە رەگىرۋە لە
 رۇشەيەكە تەرە بەلەم لە سەرچارەي ئەر دەچىت.
 (بۇ شۇنە رۇشەي "burglar" لە "burglar" مەر).
backgammon (bak'gam'ən), *n.* يارى قارلە: نەرد
background (bak'ground'), *n.* (۱) پشتى دىمەن: دواۋەي دىمەن
 يا ۋىنە: (۲) دەۋرۋەر: دەۋرۋىشت.
 (۳) دواۋە: پشتتە: شۇنى ئاگرىنگ (كە زۇر لەبەرچاۋ نەيت):
 (*He stays in the ~.*)
 (۴) بناغە: بىنچىنە: رابورۋو: رابورۋو كەسنىك خۇيىندىن شەرۋەيى
 پىشى
 (*What is his ~?; She has the right ~ for this job.*)
 (۵) بىنچىنە مەسەلە: ياس: (*Give me the ~ of the problem.*)
 (۶) ئەر مۇسقىيەي لەگەل فېلم، شانۇگەي: يا بىرنامەيەي رادىيۇ
 تەلەۋزىۋىدا ئى دەرىت: (*The ~ music was appropriate.*)
backhand (bak'hand'), *n.* (۱) نوسىنى بەشتدا شكاۋە.
 (۲) لىدانىكى تۈپ بە پشتى دەست (يارى تەنس).
adj. & adv. بە پشتى دەست لىدراۋ (تەنس)
backhanded (bak'han'did), *adj.* (۱) بە پشتى دەست لىدراۋ
 (تەنس) ۲: بە پشتدا شكاۋ (نوسىن)
 (۳) بەتەسۋە يا بەگالتەرە نەفرىن كەرن: (*a ~ compliment*).
 (۴) ئاقۇلا
backhouse (bak'hous'), *n.* ئاۋەستى حەۋشە: واتە لەناۋ -
 خانۋەكە: ئىچە
backing (bak'in), *n.* (۱) پالېشت (۲) پشتىۋانى: لايەنگەي: پالېشتى.
 (۳) لايەنگەن: پالېشتان: پشتىۋانان.
backlash (bak'lash'), *n.* (۱) گەرەنە دواۋەي كوتۇپىر توند.
 (۲) ئالۇسكان (قولايى رادەماسى): گرى خوارىن
 (۳) يارى كەرن و تەقەتەق كەرنى پارچەي لەقى مەكىنەيەك.
 (۴) پاشەلەقە (پوداۋى كۈمەلەيەت): ئەنجامى توندوتىرى خراپ (كارى -
 كۈمەلەيەتتى
 (*There was a strong ~ to the government's desegregation efforts.*)
backlog (bak'lōg', bak'log'), *n.* (۱) بىرەدارىكى گەرەي پشت
 ئاگرىنىك (۲) كارى نەكراۋ كۈمەلە نىشى نەكراۋ لەكاتى خۇيدا.
 (۳) قايىمەكارى
back number, (۱) ژمارەيەك كۈن (گۇۋا).
 (۲) [Colloq.] كەسكىنى كۈنەپەرست: شىتتىكى كۈنەبا يا باۋەنە.
back order, خواستىكى جىيەجىن نەكراۋ (بازارگاشى).
backpack (bak'pak'), *n.* تۈرەكەي شان: كۆل.
back pay, موۋجەي نەدراۋ لەكاتى خۇيدا.
backrest (bak'rest'), *n.* پشتى: پالېشت.
back road, لاپى: كۈزەرەي.
back seat, (۱) جىنى دواۋە: جىنى پشتتە.
 (۲) [Colloq.] جىنىكە لەبەرچاۋ نەبو يا ئاگرىنگ.
back-seat driver, كەسكىنى خۇمەلقىرەنەر لە كاروبارى خەلەكە.

backwoods

- (۱) نەۋىستى: ئەمەلىي: ئەمەت: (۲) گىژاۋ.
backset (bak'set'), *n.* **backsheesh, backshish** (bak'shēsh'), *n.* = **baksheesh**.
backside (bak'sīd'), *n.* (۱) پشت: پاشىن.
 (۲) سەت: كەلەل: گۈۋىي قىنگ.
backslapper (bak'slap'ēr), *n.* [Colloq.], دەست بە پشتى -
 خەلەكە: دەر: كەسكىنى پوۋخۇش و خەلەك دۈست.
backslide (bak'slid'), *v. & n.* دانە دواۋە (پەۋشەت، داۋىن پاكى،
 چاگى): بىرەر خراپە پۇيشت (پەقتان).
backspin (bak'spin'), *n.* بە دواۋە: خولەنەي: پىچەك يا پەۋەرە:
 پەقتەپاش كەرن.
backstage (bak'stāj'), *adv.* (۱) لە ئورنى خۇگۇپىنى پشت شانۇدا.
 (۲) لەپشتەي شانۇدا.
adj. (۱) لەپشتەي شانۇدايە.
 (۲) شارۋە: نەپنى.
backstair (bak'stār'), *adj.* = **backstairs**.
backstairs (bak'stār'), *adj.* نەپنى: شارۋە: كەينىۋەيىنى تىدايە:
 مەكروپىلانۋى.
back stairs, (۱) پىن پىلەكەي پشتتە (بۇ بىر دەست و مېۋانى نەپنى لە
 كۆشەك يا خانۋەيەك گەرەدا). (۲) پىنى چەۋت و نەپنى و پىلانۋى.
backstay (bak'stā'), *n.* (۱) گۈرۈسكى تەۋەي كەشتىيەك بايەۋان -
 دەستىت بە كەشتىيەكە بۇ قايىم كەرنى. (۲) پالېشت.
backstop (bak'stop'), *n.* پەرىگىن يا تەيمايى دەۋرى يارىگە (بۇ -
 كەرنەي تۈپ).
back street, كۈزە شەقام: لاشەقام: شەقامى تەسك و تەسەرەكى.
backstroke (bak'strōk'), *n.* (۱) لىدانىك بە پشتى دەست (تەنس).
 (۲) پشتتەلە: پال مەلەپىنەنەيەك (پشتەمەلە)
backsword (bak'sōrd', bak'sōrd'), *n.* (۱) شەمشىرىكى يەك
 دەم. (۲) بىكارەنەي ئەم جۈرە شەمشىرە.
back talk, [Colloq.], قەسە پىن ووتتەرە: رەلامى نەشرىن و بى -
 نەزەكەتەنە.
backtrack (bak'trak'), *v. & n.* (۱) گەرەنە بە مەمان پىگەدا.
 (۲) گەرەنە بۇ دواۋە پىچۈنە (باس، دوان): (*Let's ~ a little bit.*)
backward (bak'wērd'), *adv.* (۱) دواۋە: پشتتە.
 (۲) بۇ دواۋە: پەقتەدا: پەپشتدا. (۳) پاش وپىش.
 (۴) ئاۋەۋو: پەپچەۋانەي: بەمەلگەۋەيى.
 (۵) پەپچەۋانەي شۇۋەي ئاسايى. (۶) بىرەر رابورۋو: بۇ رابورۋو.
 (۷) بۇ دواۋە: بىرەر خراپە: دانە دواۋە:
 (*Instead of going forward, the country is going ~.*)
adj. (۱) بىرەر دوا: بۇ پشتتە. (۲) پاش وپىش. (۳) ئاۋەۋو.
 (۴) ئاۋەل: شەرن: كەم پوۋ: تەسەۋك.
 (۵) دواكەرتو (كەل، مۇت): (*a ~ country, region, etc.*)
-backwardly (*adv.*); **backwardness** (*n.*).
backwards (bak'wērdz), *adv.* = **backward**.
backwash (bak'wōsh', bak'wāsh'), *n.* (۱) ئاۋى پال پىۋەنراۋ.
 بۇ دواۋە (بە سەۋل، بىلەم، يا كەشتى).
 (۲) تەۋەۋىي بىرەر دواۋەي يا (پەۋەنەي فەۋكە).
 (۳) ئەنجام (پەتەيەتتى ھى ئاۋەسەند): كارنەنجام.
 (۱) ئاۋى پەنگ -
backwater (bak'wō'tēr, bak'wā'tēr), *n.* (۲) ئاۋى پەنگ خوارۋەۋە و بۇگەن.
 (۳) شۇنىكى چەپەك، ووشك، مەردو و دواكەرتو: بارىكى ووشك و ناخۇش:
 (*He lives in a cultural ~.*)
adj. دواكەرتو: ووشك و ناخۇش: مەردو (شۇۋن، شاي).
backwood (bak'wood'), *adj.* = **backwoods**.
backwoods (bak'woodz'), *n. pl.* (۱) دەرستانى چۆل و دورە لە -
 ئاۋەيىيە. (۲) [Colloq.] شۇنىكى دەۋر چەپەك و دواكەرتو كەم

backwoodsman

- خەلک تێدا ژیاو! کوێرەدێ
adj. تایبەتی بە دارستانی چۆل و دور لە شار! تایبەتی بە شوونی چەپەکو
 دوایە و تۆی کەم خەلک تێدا ژیاو.
backwoodsman (bak'woodz'mən), *n.* نیشتمانی کوێرەدێ!
 خەلکی چۆلەوانی.
bacon (bā'kən, bā'k'n), *n.* تۆی تەسکی گۆشتی سوێزکراوی بەراز
 (بەیانێان بە سوورە و کراوی لەگەڵ مێلکە پێژندا دەخوێت).
bring home the bacon, [Colloq.], (١) پارە پەیدا کردن و مال و
 مەندال بەخێوکردن (٢) سەرگەوتن.
save one's bacon, لە مردن ب زیاڵ پێن گەیشتن پزگاریبوون.
bacteremia (bak'tēr'i-mi-ə), *n.* بۆنی بەکتریا لەناو خوێندا.
bacteria (bak'tēr'i-ə), *n.pl.* بەکتریا! میکروب! خۆرە.
bacterial (bak'tēr'i-əl), *adj.* بەکتریای! میکروبی! خۆرەیی.
bactericide (bak'tēr'ə-sīd'), *n.* بەکتریاکوژ! میکروب کوژ.
bacterin (bak'tēr-in), *n.* بەکترین! دەرمانی کوتان.
bacterio- (bak'tēr'i-ə), پێشگرنە بەمانای: بەکتریایی.
bacteriologic (bak'tēr'i-ə-loj'ik), *adj.* تایبەتی بەکتریا -
 ناسی

- bacteriological** (*adj.*).
bacteriologist (bak'tēr'i-ol'ə-jist), *n.* بەکتریازان!
 زانای بەکتریا! میکروب ناس.
bacteriology (bak'tēr'i-ol'ə-ji), *n.* بەکتریازانی!
 زانستی بەکتریا! میکروب ناسی
bacteriolysis (bak'tēr'i-ol'ə-sis), *n.* شیبوونەری بەکتریا!
 داڕزانی بەکتریا! لەناوچوون یا لەناوبردنی بەکتریا.
-bacteriolytic (*adj.*).
bacteriophage (bak'tēr'i-ə-fāj'), *n.* زیندەوهرێکی گەردبینە
 میکروب دەکوژت! میکروب کوژ.
bacterioscopy (bak'tēr'i-os'kə-pi), *n.* لێکۆڵینەوی بەکتریا
 بە گەردبین.
bacteriostasis (bak'tēr'i-ə-stā'sis), *n.* ئەمێشتنی پەرسەندنی
 بەکتریا

- bacteriostatic** (*adj.*).
bacterium (bak'tēr'i-əm), *n.* singular of bacteria.
bacterize (bak'tēr-īz'), *v.t.* بە بەکتریا گۆزین! گۆزین بەمۆی
 بەکتریاو.

- bacterization** (*n.*).
bacteroid (bak'tēr-oid'), *adj.* لە بەکتریا دەجێت! بەکتریایی.
n. بەکتریایەکی شێوە گۆزێاو.
Bactrian camel,
baculiform (ba-kū'lə-fōrm'), *adj.* لە دار دەست چوو! چیلکەیی.
baculine (bak'yoo-lin, bak'yoo-lin'), *adj.* دار دەستی!

- هی دارکاری کردن! تایبەتی بە دارکاری.
bad (bad), *adj.* (١) خراپ! بەد! ناپەسەند! گەنگ! ناشرین! قەلب.
 (٢) بەکارنەهاتو! ناکارامە! نەشیاو. (٣) ناخۆش! خراپ: (a ~ news).
 (٤) ترشاو! بۆگەن: (a ~ egg).
 (٥) پڕ لە هەلە! هەلە: (a ~ spelling, grammar, etc.).
 (٦) پیس! نابەجێ! ناشرین (زمان): (a ~ language).
 (٧) بەدەرووشت! بەدەرەفتار! بەدخو! بەدکار: (a ~ man).
 (٨) زیانبەخش! (for health ~). (٩) توند و خراپ! قایم: (a ~ storm).
 (١٠) نەخۆش! (in ~ health).
 (١١) بەشیمانی! نێگەرانی: (He feels ~ about it.).
 (١٢) پیس! بۆگەن: (a ~ smell).
 (١٣) نادرووست! بەکارنایەت! ناگۆڕنەتەرە (چەک)! بەتان: (a ~ check).
n. (١) شتیکی خراپ. بەد، یا ناپەسەند.

bag

- (٢) بەدەرەفتاری! بەدکاری! بێ پەروەشتی.
 (٣) بەدەرەفتاران! بەدکاران! بەدەرەووشتان: (the ~).
bad at, ناکارامە! ئێبی نازانی.
from bad to worse, هەتا دەبیست بەرەو خراپتر دەجێت!
 لە خراپەو بە خراپتر دەهوات.
go bad, بۆگەن کردن! بۆن کردن! خراپ بوون.
 (Some foods go bad in room temperature.)
go to the bad, [Colloq.], بەدەرەفتاریبوون! بەدەرەوشت بوون.
not bad, [Colloq.], خراپ نەیه! باش! مام ناوەمندی.
not so bad, [Colloq.], خراپ نەیه! باش! مام ناوەمندی.
too bad, داخەمکە! حەیف! حەیفە!
bad (bad), 1. archaic past tense of bid.
 2. obsolete past tense of bide.
bad blood, دوژمنایەتی! قینەبەرایەتی! رەقەبەرایەتی! ناخەزی:
 (There's bad blood between them.)
bade (bad), 1. alternative past tense of bid.
 2. alternative past tense of bide.
bad egg, [Slang], کەسێکی ناپەسەندو بێ فەر و نالەبار.
badge (haj), *n.* (١) نیشان (پلە) فەرمانبەری: (a police ~).
 (٢) نیشانه! نیشان (شانازی، شەرمەزاری):
 (a ~ of courage; a ~ of shame)
v.t. نیشاندەکردن! نیشان لێدان! نیشان پێوەتان.
badger (baj'ēr), *n.* (١) گۆرەلەکنە! چوالبو.
 (٢) کەول یا فەرەوی گۆرەلەکنە.
 (٣) [B-], دانیشتیوێکی ویلاوەتی "ویسکۆنسین" ی ئەمەریکا.
v.t. سەر کوێکردن! مێشک کوێکردن! سەر خستەسەر! پەستکردن:
 (He has been ~ing his father to buy him a camera.)
badinage (bad'n-ij, bad'i-nāzh'), *n.* گالته و گەپ.
badlands (bad'landz'), *n.pl.* زەوی یەکی پووتەنی کە ناو
 خواردبێتیو و شێوەی سەرسەیری ئی درووست کردبێت.
badly (bad'li), *adv.* (١) خراپ! بەشێوەیەکی خراپ! ناپەسەندانه:
 (He was treated ~. ; She behaved very ~.)
 (٢) خراپ کراو: (a ~ made shirt).
 (٣) زۆر! نێجگار خراپ: (He was wounded ~).
 (٤) [Colloq.], زۆر! نێجگار زۆر: (He wants that job ~.).
badminton (bad'min-tən), *n.* تەنسی تۆپی پەردار.
bad-tempered (bad'tem'pərd), *adj.* توپەرەوتێو! تەنگەجیکلە.
baffle (baf'f), *v.t.* (١) سەرسووڕماندن! حەپساندن! واق و وێماندن!
 (Her strange behavior ~s me. ; One of the exam questions ~d me completely.)
 (٢) بەرگرتن! پێ لێگرتن! بەرەمەلستی کردن! نەمێشتن.
v.t. هەمۆدان بەبێ ئەنجام دەستگیربوون.
n. (١) واق و وێمان! سەرسووڕمان! پەشۆکان! سەرسام بوون.
 (٢) تیفە دیوارێک یا پەرمەیکە بۆ بەرپەست کردنی شەلە یا گازو هەوا.
 (٣) هۆی وەرگرتنی بەرنامە ی رادیۆ بپوونی.
-bafflement (*n.*); **baffler** (*n.*).
baffling (baf'ling), *adj.* (١) واق و وێمان! سەرسووڕمان! سەیر!
 قێگەبێشتنی زۆر گرانه: (a ~ person, situation, etc.).
 (٢) پێ لێگر (کەشتی یەوانی)! بەرگر (با)! کۆسپ.
bag (bag), *n.* (١) توورەکه! کيسه! جەوال! دەفر! زەرف! هەگبە.
 (٢) باوەل! جانتا. (٣) جانتای دەستی ژنان.
 (٤) توورەکه یەکه گیاندار ی پاوکراوی تێ دەخوێت.
 (٥) سەرجهمی گیاندار ی پاوکراو خراوە توورەکه لە پۆژێکدا.
 (٦) توورەکه یەکه شت! پێ توورەکه یەکه. (٧) شتیکی لە توورەکه چوو
 (٨) ناوساوی! بەشی ناوساوی شتیکی (٩) گوان (گیاندار).

- (۱۰) کیسی شله ی نولهش.
(۱۱) [Slang]. نافرهت (بهتابهتی یهکنیکی ناشیرن):
(a disagreeable old ~)
v.t.
(۱) دهریوقین! ناوساندن.
(۲) خسته توره کهوه! گردنه کیسهوه (شتومک): (to ~ grocery).
(۳) گرتن (جینگه)! دست بهسرداگرتن: (to ~ the best chair).
(۴) کوشتن (راو) (Slang), دست گهوتن! چنگ گهوتن! کۆگردنهوه.
v.t.
(۱) ناوسان (وهک توره کهیهکی پپ)! دهریوقین.
(۲) شۆربوونهوه! به دهلبی وهستان یا شۆربوونهوه.
(۳) به ههموو شتهکانی یهوه! bag and baggage, [Colloq.],
خۆی و ههموو شتهکانی! به سهرومالهوه:
(He moved out bag and baggage.)
(۲) به تهواری! ههمووی.
be in the bag, [Slang]. مسۆگەر! له دهستدایه! دهسکهوتنی گومانئ
تیدا نییه
let the cat out of the bag, نوینی درکادن! بهی دهسقهست).
bagasse (bə-gas'), n. تپیه قامیشی شهکر.
bagatelle (bag'ə-tel'), n. (۱) شتیکی ههچرپوچ.
(۲) یاری یهکه له بلیارد دهچیت
(۳) پارچه مۆسیقایهکی کووت (بۆ بیانق).
bagel (bā'g'l), n. بهیگل مارمارۆکهیهکی خۆه! خهپله ناننیکي ئهستوروه
ناوهراستهکی کوناوهره.
bagful (bag'fəl), adj. پڕ توره کهیهک! پڕ کیسهیهک! زۆر.
baggage (bag'ij), n. (۱) بارگه! کله و پهله پنبوار! جانتای پنبوار.
(۲) نازروقه و بارگه ی سويا. (۳) (l) نافرهتینکی سووک! قهجه.
(پ) نافرهتینکی بن حیا و چهقاوه سوو.
baggage-master (bag'ij-mas'tēr), n. لئیرسرای وەرگرتن و
ناردن جانتا و کله و پهله پنبواران له نیستگه ی شهمندهفردا.
baggie (bāg'i, beg'i), n. (۱) توره کهیهکی بچووک.
(۲) وورگ! سک
bagginess (bag'i-nis), n. دهلبی! زل جل و بهرگ)
baggy (bag'i), adj. دهلب! شۆربوونهوه (جل و بهرگ)! زل به بهر.
(~ clothes, pants, etc.)
-baggily (adv.).
bagman (bag'mən), n. (۱) فروشباری گه یۆک (شینگلتهره).
(۲) [Colloq.]. دهلالی بهرتیل وهرگر بۆ خهلمکی تر.
bagnio (ban'yō, bān'yō), n. (۱) سهرشۆرک! گه رماو! بانق.
(۲) بهندرخانه. (۳) قهجهخانه.
bagpipe (bag'pīp), n. جوژه و له شمشالی ئیڕلهندهوه نوسکوتلهنده!
ژوپنا
bagpiper (bag'pīp'ēr), n. جوژه و له شمشال لیدهری ئیڕلهندهویی و
نوسکوتلهندهویی
bah (bā, ba), interj. بههیه! دهنگیکه ناره زایی و بیزهاتنهوه
گالته پیکردن دهرده بپژت.
Bahai (bə-hā'ē), n. (۱) بههایی! بهیره ویکه رنگی ئایینی بههایی.
(۲) ئایینی بههایی که بههائولا له ئیران دایمه زانده سالی ۱۸۶۳.
-Bahaism (n.); Bahaist (n.).
bail (bāl), n. (۱) دهسته بهری! دهسته بهریوونی بهندیک! کهفالهت.
(۲) ئهوه پارهییه دهسته بهر دایده نیت بۆ بهردانی کسینکی گهراو.
(۳) بهره لاکردنی کسینکی گهراو به دهسته بهری. (۴) دهسته بهر! کهفیل.
v.t.
(۱) (out ~), دهسته بهریوونی کسینکی گهراو بهردانی!
بهره لاکردنی کسینک به کهفالهت کردنی.
(۲) (out ~), بهره لاکردنی بهندیک پاش لیوهرگرتنی کهفالهت.
(۳) دانانی شتومک لای کسینک یا له شوینیک به سهردهمی.
(۴) (out ~), [Colloq.], پزگارکردن له تنگه چلهمه:

(No one will ~ you out this time.)

- bail (a person) out, دهسته بهریوون و بهره لاکردنی بهندیک.
(۲) پزگارکردن! فریاگهت.
jump bail, پارکردن و خۆشاردنوه لهکاتی بهره لاکردن به کهفالهت.
out on bail, به کهفالهت بهره لاکردن.
bail (bāl), n. دۆلکه (بۆ بهردانی ئاو له بهلمهیک! سمهت.
v.t. & v.i. (۱) ئاو له بهلمه دهردان به دۆلکه یا سمهت.
(۲) ئاو یا شله دهردان به دۆلکه یا سمهت.
خۆفڕاندن له فۆز کهوه به پهره شووت.
(۱) دهسک (دۆلکه, سمهت, کتلی). (۲) نهلمه ی چهتر.
(l) دیواری دهرهوهی قهلیهک.
(ب) حهوشه دهرهگیراو بهم دیواره.
(۲) (pl.), تهیمان! تهیماننیکي دهره و سترکاو له سنگي ئهستوروه نووک تیل.
(۲) دار یا شیشی لهیهک جیاکردنهوهی وولاخ له تهویه یهکدا.
bailable (bāl'a-b'l), adj. به کهفالهت بهره لاکردن!
دهسته بهری دهکرت.
bail bond, بارمهتی دهسته بهری (پاره, زین, خانوو).
bailee (bāl'ē'), n. بارمهتی دهسته بهری لادانراو.
bailey (bāl'li), n. (۱) دیواری دهرهوهی قهلا یا کۆشک.
(۲) حهوشه ی ئاو ئهم دیواره.
(۱) پۆلیسی دادگا.
bailiff (bāl'if), n. (۲) بهیامبهرو جینه جیکه ی فرمانی دادگا (که پۆلیسه).
(۳) کاربه دهستی ناوچهیهک که دهسهلاتی باج کۆکردنهوه دادگهریشی ههیه
(شینگلتهره). (۴) سهرکار (زهوی زار, خانووبهره).
bailiwick (bāl'a-wik'), n. (۱) ناوچهی دهسهلاداری bailiff.
(۲) پشته! سنوورو ناوچهی دهسهلات و شاره زایی.
bailment (bāl'mənt), n. (۱) دهسته بهریوون (بهند) دهسته بهری!
کهفالهت. (۲) بارمهت دانان.
bailor (bāl'ōr', bāl'ēr), n. بارمهت دانان
bailman (bāl'z'mən), n. دهسته بهر (بهند)! کهفیل.
bait (bāl), v.t. (۱) سهگ تیکردن (بهتابهتی گیاندارنیکي دپندهی گهراو
بهستراوه هه یۆ سهی):
(People formerly ~ed animals for amusement.)
(۲) چهوساندنهوه به توانجو گالته پیکردن و شه پپ فرۆشتن! سهر خسته سهر
(۳) [Rare], ئاییکدانی وولاخ (له پشوو یهکدا لهکاتی گهشت کردندا).
(۴) دان دان (پاره ماسی, تله, تهپکه)! دانه خۆره بۆ دانان.
(۵) فریودان! دان بۆ پۆکردن.
v.t. پشوو دان له گهشتدا (بۆ ئاییکدانی وولاخ و نان خواردن).
(۱) (l) دان (قوڵای ماسی گرتن, تله, تهپکه)! دانه خۆره:
(What do you use for ~ ?)
(ب) خۆراکی زهرهراوی (که وهک دان بهکار بههینریت بۆ کوشتنی جانموم):
(snail ~)
(۲) شتیکی که نیچیری پپ ههلبهروینریت و پپی بگهزیت! دان! دانه خۆره.
(۳) پشوری گهشت (بۆ ئاییکدانی وولاخ و نان خواردن).
-baiter (n.).
baize (bāz), n. قوماشیکي سهروه یۆ سهرمیزی بلیارد و یاری تر.
bake (bāk), v.t. (۱) (to ~ bread), نان کردن.
(ب) پیشاندن (تهنوور, فین).
(۲) سوورکردنهوه (گۆزه و دیزه, خشت)! وشک کردن (خشت).
(۳) خۆهلمهستن له بهر خۆ.
v.t. (۱) نان کردن. (۲) سووربوونهوه! پیشان.
(۳) وشک بوونهوه له بهر خۆ (خاک, زهوی, خشت).
(۱) پیشان! وشک بوونهوه! سووربوونهوه.
(۲) شتیکی پیشان, وشک کراوه, یا سوورکراوه.
bakehouse (bāk'hous'), n. شوینی تهنووری فین له نانواخانه!

نانخاخانه
baker (bāk'ēr), n. نانخور؛ نانکەر؛ دروستکری پاقلارهو شیرینی تر.
baker's dozen, نانخورانه؛ که بریتیه له سیانزه لهبری دواخزه؛
خاترا نه؛ سلوادنهوه.

bakery (bāk'ēr-i, bāk'ri), n. (۱) نانخاخانه؛ دروکانی دروست-
کردن و فرشتنی نان و کیک و پاقلارهو شیرینی تر.
(۲) فروشگاهی نان و شیرینی.

baking (bāk'ing), n. (۱) نان کردن؛ پيشاندن؛ سوورکردنهوه له فرندا.
(۲) نهوندهی به یك جار نهکرتن؛ دهپیشینرت یا سوورنهکرتنهوه له فرندا.
(۳) وشک کردنهوه (به خور یا به ناگی).

baking powder, تۆزیکه وهک همویرترش له نان کردندا بهکار دیت
همروها له لیتانی چمتو خواردنهوی بهکی تردا؛ همویرترش له شیرینی تۆزدا؛
ترشیننه؛ ترشملوک.

baking soda, بیکاربوناتی سۆدیوم؛ سۆدهی نان (له همویرترش و
دهرمانی دژی ترشیدا بهکار نههینرت).

(همروها پینشی دهویرتن: "sodium bicarbonate")

baksheesh, bakshish (bak'shēsh'), n. بهخشیش

balalaika (bal'ə-lī'ka), n. نامیرکی موسیقی پوسییه وهک
عوود وایه بهلام نهک بهکسی سینگۆشهیهیه.

balance (bal'əns), n. (۱) ترازوو
(۲) ترازوی گهردون.

(۳) هورتایی؛ هوسنگی؛ هورتازوویی.

(He lost his ~ and fell. لهنگەر (لهش).
He kept his ~ on the tightrope.)

(۵) ژیری؛ هیمنی؛ لهنگری مینشک و هیمت:

(He kept his ~ during the crisis.)

(۶) هورتایی (نهخشه، وینه)؛ هاپیزهیی؛ یك نرایی؛ گونجان؛ پیکهوتن.

(۷) هارت؛ کیشی هورتا (۸) مایه (حسابی بانق)

(۹) لاسنگی نه مایهیه یا حسابیه. (۱۰) قهرز؛ نهروی دهمینتیهوه له قهرزک.

(۱۱) تاتووکردن؛ هوسنگی کردن.

(۱۲) [-B-]. کۆنهستیرهی ترازوو. (۱۳) [Colloq.], ئی ماره؛ ماره؛ بالی.

v.t. (۱) کیشان (۲) بهراووردکردن.

(۳) تاتووکردن؛ هورتاکردن؛ هوسنگ کردن.

(۴) لهنگەرگرتن: (He ~d himself on the tightrope.)

(۵) هورتابوون؛ هوسنگ بوون.

(۶) هورتاکردنی حساب (بانق)؛ هورتاکردنی قهرزایی و پهسید:

(to ~ a checkbook)

(۷) برینهروی حسابیک به دانهری لیمادی قهرزکه.

v.t. (۱) هورتابوون؛ هوسنگ بوون؛ هورتازووبوون.

(۲) هورتابوونی قهرزو پهسید. (۳) لهنگەرگرتن.

(۴) بهملو بهولادا کموتن و لهنگەرگرتن.

in the balance, لهنجایی مینشت نوازراوه؛ بریار نههراوه؛

له مهترسیدایه:

(The fate of an entire nation is hanging in the balance.)

balanced (bal'ənst), adj. هورتا؛ هوسنگ؛ هورکیش؛ ژیر.

balanced diet, خوراکي هورتا؛ خواردنهوی ههمچمشن که پورتین و

نیشاسته و قیتامیناتی بهگۆنرهی یهکتری تیدابیت.

balanced sentences, پرستهی هورتا (زمانهانی).

balance of power, هاوریزی (نیوان وولاتان یا حیزبهکان)؛

ترازویی هیز

balance of trade, ترازویی بازرگانی. جیاوازی نیوان هاوردهی

فاردی وولاتیک؛ هورتایی بازرگانی.

balancer (bal'ən-sēr), n. (۱) هورتاکر (۲) تەنافیاز.

(۳) نهنامی لهنگەرگرتنی جانموریک (وهک میش، میشووله).

(۴) نامیری سافکر (رادیق).

تهرازوونامه؛ کورتی حسابی کۆمپانیایهک که سهرمایه و
دهسکورت و سوود و زانی کۆمپانیایهک پیشان دهدات له کۆتایی وهرزنگدا؛
بووجه.

balance wheel, پینچکهی هورتاکر (کاتریمیر، مەکینه).

balata (bal'ə-tə), n. (۱) دارینکی زلی نههیرکای باشووره.

(۲) شیلهی نه مەرختیه که دهکرتن به لاستیک.

balbriggan (bal-brig'gan), n. (۱) تهراونکی لۆکهی (گۆرهوی و

جلو بهرگی ژیرهوی ئی دروست دهکرتن).

(۲) (pl.) جلو بهرگی له تهراوه دروستکراو.

balconied (bal'ka-nid), adj. تهلاردار؛ پانگۆندار؛ تارمهدار.

(a ~ house)

balcony (bal'ka-ni), n. (۱) تهلار؛ پانگۆن؛ تارمه.

(۲) نهومی سهرهوی سینه ما هۆلی کۆبوونهوه.

bald (bôld), adj. (۱) سەر پووتاووه؛ پووتاووه؛

(a ~ head, person, spot, etc.)

(۲) سەر سپی (بالنده، گیاندا)؛ مارز. (۳) پووت و قووت؛ پووت.

(۴) نه پاراوه؛ ساده؛ پووت (۵) لهپوو (ووته)؛ پهق: (a ~ statement)

-baldness (n.).

baldachin, baldachin (bal'də-kin, bôld'ə-kin), n. - (۱)

تهراونکی پاراوهی جوانه (له کۆندا "له بهغا" له زێرو ناوریشم دروست

دهکرا). (۲) چهتریکه له قوماشه دروستکراوه له خۆپیشاندانی نایند

ههلههگیریت. (۳) چهتریکه مەرمەر یا بهرده بهسەر قوربانیکای کلێسهوه

سیسارکینکی گهره و بههیزی نههیرکای باکووره

ههراشهکانیان پەری سپی به سەر ملیانهوهیه.

balderdash (bôld'ēr-dash), n. قەسە ههچ و پوچ و بێ مانا؛

قەسە قوێ؛ نووسراوی ههچ و پوچ.

baldhead (bôld'hed), n. (۱) کەسێکی سەر پووتاووه

(۲) وولاتی مارز؛ بالندهیهک یا گیانداریک که پهلهیهکی سپی بهسەر تهوقی

سهریهیه بیت.

bald-headed (bôld'hed'id), adj. (۱) سەر پووتاووه.

(۲) مارز؛ پهلهیهکی سپی بهسەر تهوقی سهریهیهیه؛ سەر سپی

baldpate (bôld'pāt), n. (۱) کەسێکی سەر پووتاووه.

(۲) مراوییهکی نههیرکای تهوقی سهری سپیه.

baldric (bôld'rik), n. قاشی شان (شیر یا زوپنای پێوههکرتن)؛

شیرپاگر.

bale (bāl), n. مهلق؛ گۆره؛ بهستکه؛ فرده: (a ~ of hay).

کردن به گۆره؛ مهلق؛ یا فرده؛ گۆرهکردن؛ فردهکردن.

v.t. (۱) وهی؛ کارهسات؛ زیان.

(۲) سوئ؛ خەم؛ دل سووتان؛ ناخۆشی.

baleen (bə-lēn'), n. نیشانی زۆر باریکی کارژیری سهرهوی نههنگ.

balefire (bāl'fir'), n. (۱) ناگرهخۆشه. (۲) ناگری پهيام ناردن.

(۳) [Obs.], ناگری سووتاندنی لاشهی مردوو (ناین).

baleful (bāl'fəl), adj. (۱) بهدخوێ؛ نیازخراپ؛ زیانبهخشی؛ کۆشنده؛

ناپهسەند: (a ~ look). (۲) بهدروم؛ نیشانهی خراپ.

Balinese (bə-lī-nēz'), adj. تاییهتی به دورگی "بالی" له

ئیندونیژیا (گەل، زمان، کلتور).

n. (۱) هاوراتییهکی "بالی" (۲) زمانی "بالی".

balk, baulk (bôk), n. (۱) سهردیارو؛ کۆنجیکی نهکێلراوی زهوی بو.

دانان به سنوور یا بههر لهپیرچوون. (۲) دار یا تهختهیهکی باش نهپهراوه.

(۳) نیرگه؛ دهستکه. (۴) کۆسپ؛ قووت؛ نشوستی؛ پئی ئی گیان. (۵) ههله.

(۶) شوێنهێ میزی بلیارد که یارییهکهی لێوه دهست پێ نهکرتن.

v.t. (۱) (۱) خۆدزینهوه (ههکی سهرشان).

(ب) له دهستی خۆ دان به دهسهنقهست (ههله)؛ نهکردن.

(۲) پئی لیکرتن؛ بهرگرتن؛ ئی تیکدان: (to be ~ed in one's plans).

(۳) [Obs.], سهردیارو دروستکرتن.

Balkan

- v.i.** (۱) مان گرین هینتر، نەسپ)
(۲) (She ~s at nothing. ; ~ at) ، سل کردنەوا خۆ ئی لادان: (He ~ed at the very idea of compromise.)
- Balkan (bôl'kən), adj.** (۱) بەلقانی: تایبەتی بە ناوچەیی بەلقان.
(۲) بەلقانی: گەل، کلتور. (۳) تایبەتی بە شاخەکانی بەلقان
- Balkanize (bôl'kən-iz'), v.t. & v.i.** وەک بەلقان لیکردن:
دابەشکردن بە وولاتی بچووک بچووک دوژمن بیهکتری (وەک ناوچەیی بەلقان دواى جەنگی جیهانیی دووهم).
- Balkanization (n.).**
- balk line, (n.)** (۱) هینلی دەستگیرکردنی (مەملەتی، پینشیرکێ)؛ هینلی دەریەزین یا گۆریستەنەرە (۲) (۱) هینلی سەرمیزی بلیارد کە یارییەکە لەدایەو دەستی پێ دەکەرت (ب) یەکیک لە چوار هینلەکی سەرمیزی بلیارد.
- balky (bôk'i), adj.** مان گرا سر کەرەو وەستار (a ~ horse).
- ball (bôl), n.** (۱) خەرە شتیکی خێ. (۲) زەوی؛ خەری زەوی؛ سەرزەوی.
(۳) تۆپ؛ تۆپی یاری. (۴) یاری بە تۆپ کراو (بەتایبەتی بیسبۆل).
(۵) تۆپ هەدان؛ تۆپ لیدان. (۶) گولە تۆپ.
(۷) ئەندامێکی خەری لەش (بەتایبەتی قەنگ پازنەیی پێ). (۸) گێنەیی چاو.
(۹) گۆ. (۱۰) تۆپەل (۱۱) فیسقە؛ سەلک؛ پیاوێک (۱۲) گۆلە.
- v.i. & v.t.** خەریوون؛ تۆپەل بوون؛ وەک تۆپ لێهاتن.
- ball up, [Slang].** سەر ئی شیان؛ سەر ئی تێکدان.
- be on the ball, [Slang].** ووریا؛ کارامە؛ لێهاتوو؛ توانا بەسەردا شکا.
- carry the ball, (n.)** تۆپ نە دەستەو بوون و هەولێ یاری کردن دان
(فوتبۆلی نەمەریکی - (۲) [Colloq.]؛ ئەرك بەسەر شانەرە بوون؛
دەستپێشکەری کردن؛ ئەرك هەلگرتن
- keep the ball rolling, (n.)** بەردەوام بوون (دووان، کار).
- play ball, (n.)** دەستکردن بە یاری؛ دەستکردنەرە بە یاری
(۲) دەستکردن بە کارێک؛ دەستپێکردنەرە
(۳) [Colloq.]؛ هاوکاری کردن
- ball (bôl), n.** ناھەنگی سەما و هەلبەرکێ.
- have a ball, [Slang].** خۆش ر بواردن؛ کەیف کردن
- ballad (bal'ad), n.** (۱) بەستە؛ بەستەپێکی یەک ناواز؛ گۆزانی؛
بەستەپێکی بەسوژ
(۲) چیرۆکێک یا هەلبەستێکی بە گۆزانییەرە ووترو؛ هەلبەست.
- ballade (ba-lād', ba-lād'), n.** (۱) هەلبەستێکی سێ بەش کە هەر
بەشی ئە هەشت دێر پێکھاتی.
(۲) هەلبەستێکی مۆسیقایێ بۆ پیاوان یا ئۆرکێسترا نووسراو.
- balladeer (bal'a-dēr'), n.** بەستەبێژ؛ گۆزانی بێژ؛
گۆزانی چیرۆکی بێژ
- balladmonger (bal'ad-mun'gēr), n.** (۱) بەستەنەر؛
گۆزانی چیرۆکی نووس؛ دانەر و فرۆشکاری بەستە.
(۲) هۆنەریکی خراپ و لێنەهاتوو.
- balladry (bal'ad-ri), n.** (۱) بەستە نەگشتی؛ گۆزانی چیرۆکی
بەگشتی (۲) بەستە دانان؛ گۆزانی چیرۆکی دانان.
- ball and chain, (n.)** تۆپێکی ناستی قورسە بە زنجیر بەندی پێ پێوەند
دەکەرت (۲) [Slang]. (توق (ئێ یا مێرد).
- ball-and-socket joint, (n.)** جومگەیی خەری حوولە جومگەبەکە -
بەناسانی بە هەموولایەکدا دەجولێت. لە سەریکی خێ پێکھاتوو لەناو
چالاییەکدا (وەک جومگەیی شان و سمە)
- ballast (bal'ast), n.** (۱) شتیکی قورسە دەخەرتە کەشتی یا ئالۆنەرە
بۆ لەنگەرگرتن (۲) شتی پتەرکەر (سرووشت و رەووشتی مژگە،
پەپووەندی نیوان مژگە (۲) چەو یا بەردی شکا (بۆ چەرێز یا نیوان هینلی
شەمەندەفەر).
- v.i.** (۱) پتەوکردن؛ چەسپاندن؛ لەنگەرپێگرتن.
(۲) چەرێزکردن؛ پرکردنەرە نیوان هینلی شەمەندەفەر بە چەو.
- ball bearing, (n.)** بۆلەرینگ (توتومبیل).

balmy

- ball cock, (n.)** ئامێرنە بریتی بە دەموانەییکی بەستراو بە تۆپێکی
سووکەرە ناستی ئاوی پێ پێک دەخەرت لە تەنگی ئاوی ئاودەستخانەیی
پۆلێناراییدا.
- ballerina (bal'a-rē'nə), n.** سەماکەری بانی (ناەرەت).
- ballet (bal'ā, ba'lā'), n.** (۱) بانی؛ سەمای بانی.
(۲) تپیی بانی؛ سەماکەران بانی.
- balletomane (bal'at-a-mān'), n.** حەزکەر لە سەمای بانی.
- ballflower (bôl'flou'ēr), n.** گولەخەرە (خانوسازی).
- ballista (ba-lis'tə), n.** مەجەنق؛ بەرد و مووشەک هاوێژ (چەکیکی
چەمگەیی گۆنە)؛ قزەقانی گەرە.
- ballistic (ba-lis'tik), adj.** (۱) هێ گولە و مووشەک هاویشتن.
(۲) تایبەتی بە بژوان و هیزو کارنەجامی گولە.
- ballistic missile, (n.)** مووشەکی بالیستی؛ مووشەکی دورهاوێژ
- ballistics (ba-lis'tiks), n.pl.** زانستی ئەقاندن و بژواندن کارنەجامی
گولە و مووشەک بۆمبا.
- ballonet (bal'a-net'), n.** بالۆنی بچووک؛ دەفریکی هوا یا گازە لەناو
بالۆنێکدا پێ دەکەرت و لەش دەکەرتەو بۆ یارمەتیدانی بالۆنەکە لە هەلسان و
نیشتەنەرەدا.
- balloon (ba-lōon'), n.** (۱) بالۆن. (۲) مێزەلان.
هەواپێکەردن؛ فووتبۆلکردن؛ پەپ بە تێکردن و ئاوساندن وەک بالۆن و مێزەلان
- v.i.** (۱) گەشتکردن بە بالۆن؛ بە بالۆن گەران.
(۲) ئاوسان (وەک بالۆن)؛ زل بوون.
- adj.** بالۆن ناسایی؛ خەو نەرم و زل وەک بالۆن؛ زل.
- balloonist (ba-lōon'ist), n.** (۱) بالۆنەر؛ فڕێکەچی بالۆن.
(۲) سواریبۆی بالۆن.
- balloon sail, (n.)** پایموانی بالۆن؛ کە بەخت لەگەڵ پایموانەکی خۆی یا
لەبەری بەکار دەمێنێت.
- balloon tire, (n.)** تایمەیکی گەورەیی پێ لە هەوا بە ئەژر پەستانێکی کەمدا.
- ballot (bal'at), n.** (۱) تکتی دەنگدان (لە ژوودا تۆپێک لەبەری کاغەز
بەکار دەمێنرا). (۲) دەنگدان؛ شیوەی دەنگدان (بەتایبەتی هێ ئەنێن)
(۳) سەرجمەیی دەنگی دراو لە دەنگدانێکدا.
(۴) لیستەیی پالێتروان یا ناوئێرکراوان (دەنگدان).
- v.i.** دەنگدان؛ بڕیارەدانی شتی بە دەنگدان.
- ballot box, (n.)** سنووقی دەنگدان.
- ballottement (ba-lot'mənt), n.** (۱) بۆ دەرمەوتنی سکیمپو ئێن
بە پەنجەنان بە مەندالەدا.
(۲) دۆزینەرەیی نەخۆشی جگەر بە پەنجەنان بە جگەردا.
- ballplayer (bôl'plā'ēr), n.** یاریکەر بە تۆپ (یاری بیسبۆل).
- ball point pen, (n.)** قەلم پاندانی ووشک.
- ballroom (bôl'rōom', bôl'room'), n.** هۆلی سەما.
- ball valve, (n.)** تۆپەوانە؛ دەموانەیی خێ (کە تەوێژمی ئاو بەرزو نزمی
دەکاتەرە و کونەکی پێ دەکاتەرە یا دادەخات).
- ballyhoo (bal'i-hōo'), n. [Colloq.], (n.)** (۱) دەنگەدەنگ؛ هەرا هەرا.
(۲) پەوپاگەندەیی پێ ئی هەلبەرەو بەجۆش و بە دەنگی بەرن.
- v.t. & v.i. [Colloq.], (n.)** پەوپاگەندەکردن بە گەرمی و بە دەنگی بەرن.
- balm (bām), n.** (۱) مەلحەم؛ مەلحەمی بۆن خۆش.
(۲) دەرمانی خەم پەرۆش: (Sleep was a ~ to his troubles.)
(۳) بۆن؛ بۆنێکی خۆش.
- (۴) پەوپاگەندەیی بۆن خۆش (وەک ئەنە، پێچانە).
- Balmoral (bal-môr'al, bal-mor'al), n.** (۱) ژێرکراسیکی خوری.
(۲) شەپقەییکی بێ لیواری ئوسکۆتەندەیییە.
(۳) [b-]؛ پێژوونکی قەیتانەرە.
- balmy (bām'i), adj.** (۱) وەک مەلحەم وایە؛ خەم پەرۆش؛ بۆن خۆش.
(۲) خۆش (ئاو و هەوا)؛ نە گەرم و نە سارد: (- weather; a ~ breeze).
(۳) [British Slang]؛ شتیخەکە.

balneal

- balneal** (bal'ni-əl), *adj.* تابیهتی به سهرشورک؛ هی خوشش.
- balneology** (bal'ni-ol'ō-jī), *n.* زانستی خوشش له ناوی کانزاییداو.
- baloney, boloney** (bə-lō'ni), *n.* (۱) Bologna. (۲) [Slang] قسهی هیچ وپوچ؛ قسهی قوژو بئ مانا.
- interj.** قسهی هیچ؛ قسهی هیچ وپوچ؛ قسهی قوژو بئ مانا.
- balsa** (bōl'sə, bāl'sə), *n.* (۱) درهختیکی ناوچه گهرهکانه دارهکهی. (۲) درو تمختی شم درهخته.
- balsam** (bōl'səm), *n.* (۱) مەلحەمی بۆن خوش؛ مەلحەم؛ بەلسم. (۲) بۆنی خوش؛ عەتر. (۳) دەرمانی خەم پەرۆن؛ شتی خەم پەرۆن.
- (۴) (۱) دارنکه مەلحەمی بۆن خوشی ئی دەرودیت. (ب) پووهکینکی بۆن خوشه؛ پووهکینکه بۆنی خوشی ئی دەرهمینریت.
- balsamic** (bōl-sam'ik, bal-sam'ik), *adj.* (۱) وەل مەلحەمی. (۲) بۆن خوش وایه؛ بەلسمی؛ بۆن خوش. (۳) خەم پەرۆن؛ دڵگەرەمە خوش.
- Baltic** (bōl'tik), *adj.* بەلتیکی؛ (۱) تابیهتی به درهیاى بەلتیق. (ب) تابیهتی به رولەتکانی بەلتیق (روشی داهاتوو بیینه).
- n.** زمانه بەلتیکیهکان.
- Baltic States**, هەندئ جار فەلەندە، ئیستونیا، لاتیویا، لیتوانیا، ئیستونیای هەرەما.
- baluster** (bal'as-tēr), *n.* سەنگی محاجەرە پێ پلێکانە نەرە.
- balustrade** (bal'ə-strād), *n.* محاجەرە پێ پلێکانە نەرە.
- bambino** (bam-bē'nō), *n.* (۱) مندالی؛ مندالی ساوا. (۲) وینهی مندالیی عیسا.
- bamboo** (bam-bōō'), *n.* (۱) قامیش؛ درهختی قامیش. (۲) دار قامیش؛ قەفە قامیش.
- adj.** (۱) وەل قامیش؛ تابیهتی به قامیش. (۲) له قامیش درووستکراو.
- bamboozle** (bam-bōō'z'l), *v.t.* [Colloq.] (۱) خەلەتاندن. (۲) سەر ئی تیکدان؛ سەر ئی شینواندن.
- ban** (ban), *v.t.* (۱) قەدەغەکردن. شت. کردان؛ پێگەدان؛ نەهێشتن. (to ~ liquor; The government ~ned all meetings and demonstrations.)
- (۲) قەدەغەکردن کەسێک له کردنی شتیک؛ دەرکردن.
- (۳) [Archaic] له عەنت کردن.
- n.** (۱) بەیاننامە یا بانگ کردنی پاشا بۆ خەلک بۆ چەک مەلگرتن یا بۆ جەنگ. (سەدانی ناوەرەست. (۲) له کلێسە دەرکردن؛ سەرزنشت کردن له لایەن کلێسە. (۳) له عەنت. (۴) قەدەغە؛ قەدەغەکاری؛ قەدەغەکردن.
- (a ~ on demonstrations, alcoholic beverages, etc.)
- banal** (bā'n'l, bə-nal', bə-nāl', ban'li), *adj.* هیچ وپوچ؛
- بێ باهەخ؛ بێ تاه؛ پەرپووت (ووتە)؛ کۆژو سوو (ووتە)؛
- (a ~ remark, conversation, statement, etc.)
- banality** (bə-nal'ə-ti), *n.* (۱) هیچ وپوچی؛ پەرپووتی (ووتە). (۲) ووتەیهکی پەرپووت و بێ تام.
- banana** (bə-nan'ə), *n.* موز؛ دار موز.
- band** (band), *n.* (۱) پێهەست؛ لاستیک. شریک، بەن، تەل؛ بەند (بۆ پێچانەرە یا قایە کردن) (watchband; rubberband). (۲) تیرە (بۆ جوانی یا قایم کردن)؛ سەرپنج (headband, hairband). (۳) تیلماسک؛ تیرە (قوماش). (۴) یەخە. (۵) (pl.) دوو تیرە قوماشی باریکە له مەلەرە شۆردەبنەرە بەسەر جەلدا (جەل و بەرگی دادەر و مامۆستای زانکۆ). (۶) قایشی مەکینەر خولخولۆکە. (۷) [Archaic] پێنۆندە؛ تەرقی. (۸) تیلماسکی یەر ویز (خانوسازی). (۹) مەودای لەرە یا شەپۆلی رادیۆ.
- v.t.** (۱) بەستن. تەل. بەن. لاستیک، قایش، شریک، بەن؛ پێچانەرە.

baneful

- (۲) پازاندنەرە به تیرەیهک قوماش، دار، یا تەختە.
- band** (band), *n.* (۱) دەستە؛ تاق؛ کۆمەل: (a ~ of robbers). (۲) تپ (مۆسیقا): (a rock-and-roll ~; a jazz ~).
- v.t. & v.t.** یەمگرتن؛ بوون به یەک:
- (to ~ together against a common enemy)
- bandage** (ban'dij), *n. برینپنج؛ سارخی.*
- v.t. & v.t.** به سارخی پێچان؛ پێچان (برین).
- bandanna, bandana** (ban-dan'ə), *n.* دەستەسپێکی گەرە.
- پەنگا و پەنگە به ناوچەوان یا به سەرەوه دەبەستێتەرە؛ سەرگەیی؛ سەرپەست
- bandbox** (band'boks'), *n. سنووقێکی مەقەبایە بۆ یەخەر شەپقە.*
- تێخستن.
- bandeau** (ban-dō', ban'dō), *n. (۱) تیرە قوماش (دەبەستێت به ناوچەوانەرە بۆنەرە قژ نەپەتە ناو چاوەرە). (۲) سوخمەیهکی مەمکی باریکە.*
- banderole** (ban'də-rōl), *n.* (۱) ئالایەکی باریک. بەسەر پم، دار، یا بەلەمێگەرە. (۲) ئالایەکی درووشم لەسەر نووسراو.
- (۳) ئالایەکی بچوکی سەر گۆژێک یا تەرمێک.
- bandicoot** (ban'di-kōot'), *n.* مەشکێکی گەرە؛ هیندی کێنگەیه.
- bandit** (ban'dit), *n.* چەتە؛ چەرە؛ پێگەر؛ کەسێکی قاچاق یا یاخی.
- banditry** (ban'di-tri), *n.* چەتەیی؛ جەردەیی.
- banditti** (ban-dit'i), *plural of bandit.*
- bandmaster** (band'mas tēr, band'mās tēr), *n.* سەرپێچی. مۆسیقا.
- bandog** (ban'dōg'), *n.* سەگی بەستراوە لەبەر دپی.
- bandoleer, bandolier** (ban'də-lēr'), *n.* فیشک لەخ.
- bandoline** (ban'də-lēn', ban'də-lin), *n.* پۆن لەسەردان (بۆ- لوول یا بریقانەرە قژ).
- bandore** (ban-dōr', ban'dōr), *n.* ئامێرنکی مۆسیقای ئێندارە له گیتار دەچیت.
- band saw,** مشارنکی قایشە لەسەر دوو خولخولۆکە دەخولیتەرە.
- band shell,** سەکۆیهکی دەرەوی تپینکی مۆسیقایە دیوارنکی قوپاری له پەشتەرەیه.
- bandsman** (bandz'mən, banz'mən), *n.* ئەندامی تپینکی. مۆسیقا.
- bandstand** (band'stand', ban'stand'), *n.* سەکۆیهکی سەر- گراوی دەرەوی تپینکی مۆسیقا یا ئۆرگێسترایەک.
- bandwagon** (band'wag'n), *n.* هەرەبانەیهکی پاراویە تپینکی مۆسیقای لەسەر سوار دەبێت له خوێپشانانیکدا.
- له گەل دەستی براوەدایه: on the bandwagon, [Colloq.], (to jump on the bandwagon)
- (۱) یاری پێکردن (وەک تۆپ)؛ نەم دەست و نەر- (۲) قاروخستەرە؛ فیتنەبازی کردن؛ قەسە هێنان و بردن: (to ~ a story about)
- (۳) قەسە به یەکتەر ووتن؛ ئالوگۆز کردن (قەسە له دەمە قانیدا): (to ~ words with a person)
- bandy** (ban'di), *n.* (۱) گۆزی یاری "هۆکی". (۲) یاری یەکە له "هۆکی" دەچیت.
- adj.** کەوانەیی؛ چەماوە؛ خوار.
- bandy-legged** (ban'di-leg'id, ban'di-leg'd), *adj.* لا- کەوانەیی؛ لا- چەماوە؛ گەل بۆ.
- bane** (bān), *n.* (۱) [Poetic] فەوتان؛ نەمان؛ لەناوچوون. (۲) فەوتنەر؛ لەناویر؛ هۆی ناخۆشی و مەراق: (She is the ~ of my life. ; Drink has been the ~ of his life.) (۳) ژەر (تەنها لەم ووشەیدا: rat's-bane).
- baneful** (bān'fəl), *adj.* ژەرەوی؛ کوشندە؛ زیانبەخش: (the ~ hemlock; a ~ influence)

bang

- bang** (bɑŋ), *v.t.* (۱) بەتوندى ليدان زىمە ئى ھەلسان؛ پياكىشان؛ پيامانن. (*He ~ed his fist on the table.*)
(۲) بەتوند داخسىن؛ تەقە ئى ھەلسان. (*to ~ a door, window, etc.*)
(۳) تەقەتەق بىكرىن. (*to ~ the dishes in the sink*)
(۴) [*Vulgar Slang*], ھەگەل جوت بوژا گايىن.
v.i. (۱) تەقە؛ تەقەنە: (*Firecrackers ~*)
(۲) خۇ ليدان؛ پياكىشان؛ بە قايمى ليدان. (*He ~ed into the wall.*)
n. (۱) زىمە؛ تەبە
(۲) تەقە؛ تەقەنە: (*The gun went off with a ~*)
(۳) [*Slang*], خۇشى كوتوپر (وھك ناۋھاتتەۋە).
adv. (۱) بە قايمى؛ بەتوندى و بە دەنگى زىل. (۲) بە دەنگى بەرزو كوتوپر.
interj. (۱) دەنگىك وھك ھى تەقە يا تەقەنە.
bang (bɑŋ), *v.t.* تاشىنى قۇى سەر ناۋچەۋان بەرۋىكى.
n.pl. پەرچەم؛ قۇى سەر ناۋچەۋانى رېك بىراۋ (كە ھاتىبىتە خوارەۋە ھەتا فزىك بىرۇ).
bangle (bɑŋ'g'l), *n.* باژنە؛ پارانە
Bang's disease, درمىكى رەتەۋوللاخە دەبىتە ھۇى بەراۋىتە بوون.
bang-up (bɑŋ'ʊp'), *adj.* [*Slang*], ئاياب زۇر چاك
banian (ban'yan), *n.* (۱) بايانىز دىزگانىكى ھىندى گۇشت نەخۇرە
(۲) كراس يا دىزداشەبەكى دەلىنى ھىندىيە
banish (ban'ish), *v.t.* (۱) دەرگىرەن؛ ەلە ۋولات يا شان؛ شارەدەرگىرەن؛
ناۋارەدەرگىرەن. ۲. دورۇخستەۋە؛ دەرگىرەن
(۳) ەلە بىرى خۇ بردنەۋە؛ ەلە مىنشك لادان.
banishment (ban'ish-mənt), *n.* (۱) دەرگىرەن؛ ەلە ۋولات يا شان؛
شارەدەرگىرەن. ۲. دورۇخستەۋە
banister, bannister (ban'is-tēr), *n.* (۱) سىنگى محاجەرەى-
پىن پىلىكانە. ۲. (*pl.*) محاجەرەى پىن پىلىكانە؛ نەردە
banjo (ban'jō), *n.* بانجو؛ ئامىرىكىكى مۇسىقايى ژىندارە
-banjoist (*n.*).
bank (bɑŋk), *n.* (۱) بانق. ۲. خانۋىرى بانق
(۲) نەۋ سىۋوقەى قومارگىز پارەى تىن دەخات؛ نەم پارەيە
(۴) (۱) بانقى خۇيۋىز نەندامى لىش بۇ دانى بە نەخۇش ەكاتى پىنوستىدا
(پىزىشكەۋاسى): (*a blood ~ ; an eye ~*)
(ب) بانقى زاسپارى (*a data ~*).
v.i. (۱) پارە خستەنە دىققە؛ ئالۋىزىكرىن ەگەل بانقا.
(۲) بەرۋىنەسەنى مانق. ۳. چاۋدىرى كرىنى بانقى قومار. واتە نەۋ سىۋوقەى
قومارگىز پارەى تىن دەخات.
v.t. پارە خستەنە نانقەۋە
bank on, [*Colloq.*], پىشت پىن نەستىن؛ نەتەما بوون
(*Don't bank on his help.*)
bank (bɑŋk), *n.* (۱) پەلەبەكى دىزىكۆنە ھەۋر؛ گىردۆنگەبەكى دىزىكۆنە؛
تۇپەل. (۲) قەدىپال؛ گىرد. ۳. بەستور
(۴) (*pl.*), كەنار، دەرەيا، بۇيار، جۇگە؛ پۇخ؛ قەراغ؛ گۆن؛ لىۋار.
(*along the river ~*)
(۵) بەرزاسى رەمبەنى دەرياۋ دەرياچە؛ تەنكايى (دەرياچە، نەستىل).
(۶) لىۋارى ناۋەۋەى مېزى بلىيار
(۷) بەلاد خواربۇنەۋەى فېزكە ەكاتى پىچىكرىنەۋەدا
v.t. (۱) بەستور نەدەرەدا درۋوستىكرىن
(۲) كۆمەل كرىن؛ كۆكرىنەۋە؛ خېكرىنەۋە (*to ~ earth along a wall*)
(۳) ئاگر خۇش كرىن
(۴) وھك نەۋەرۋورگە لىكرىن. رېگە؛ كوپر كرىنەۋە
(۵) لىدانى تۈپى ساد بەجۋىزكە كەلە لىۋارى مېزەكە بىدات و بگەرتەۋە.
(۶) بەلاد خستىنە يا لاركرىنەۋەى فېزكەبەك ەكاتى فېرىندا
v.i. (۱) وھك نەستور لىھاتن؛ تۇپەل بوون بە دىزىكۆنەلى؛ گىردبوونەۋە.
(۲) لاركرىنەۋەى فېزكەبەك ەكاتى فېرىندا

bantamweight

- bank** (bɑŋk), *n.* (۱) تەختى دانىشتىنى سەۋل لىدەرەن ەلە بەلەمىكى
سەۋلدا. (۲) پىزە سەۋل. (۳) پىز.
(۴) پىزە كىلىل (بە تەختى كىلىمە بەسەر دىۋارتىكەۋە).
v.t. پىزىكرىن.
bankable (bɑŋk'ə-b'l), *adj.* بانق ۋەرى دەرگىرەن؛
دەرگىرەتەۋە ەلە بانقا.
bank account, حسابى بانق (ھى كەسنىك يا كۆمپانىيەك).
bank bill, بانقەنۇت؛ ەۋالە يا چەكى بانقى (ەلە بانقەنۇتە بۇ بانقەكى تى).
bankbook (bɑŋk'book), *n.* دەفتەرى بانق؛ دەفتەرىكى بچۈككە كە.
كەسنىك حسابى بانقى خۇى تىدا پادەگىرەن (ھەروەما " *passbook* ").
bank discount, سۋودى لىدەرگىراۋ؛ سۋودى نەۋ قەرزەيە كە بانق
دەبىدات بە كەسنىك پىشەنى ەلە قەرزەكەى دەرەكات و ەللى دەرگىرەن.
bank draft, بانقەنۇت؛ ەۋالەيەكە ەلە بانقەنۇتە بۇ بانقەكى تى.
banker (bɑŋk'ēr), *n.* (۱) خاۋەن بانق؛ بەرۋىنەۋەى بانق.
(۲) چاۋدىرى پارە يا بانقى قومارگىز.
banker (bɑŋk'ēr), *n.* ماسىگرا؛ كەشتى پارە ماسى.
bank holiday, پىشۋى بانق.
banking (bɑŋk'ing), *n.* بانقەپىتى؛ كارۋارى بانق.
bank note, بانقەنۇت؛ چەككە بانقەك دەرىدەكات دەتۋانن ەلە ھەۋرە
بانقەكى تىدا بگۋىرتەۋە؛ ەۋالەيەكە ەلە بانقەنۇتە بۇ بانقەكى تى.
bankrupt (bɑŋk'rʊpt, bɑŋk'rəpt), *n.* (۱) كەسنىكى مايەبۇچ يا
تابوت. (۲) كەسنىك كە نەتۋانن قەرزەكانى بىداتەۋە.
(۳) كەسنىك كە شتىكى نەبىت: (*a mental ~*).
adj. (۱) مايەبۇچ؛ مايەبۇت؛ تابوت.
(۲) نەبۇ؛ تابوت (مەجان): (*He is morally ~*).
v.t. مايەبۇچ كرىن؛ تابوت كرىن.
bankruptcy (bɑŋk'rʊpt-si, bɑŋk'rəp-si), *n.* مايەبۇچى؛
مايەبۇتى؛ تابوتى.
banner (bɑn'ēr), *n.* (۱) ئالا؛ بىداخ.
(۲) درۋوشم: (*the ~ of freedom*).
(۳) سەردىزى پۇژنامە (كە ەلەسەرى لاپەرەكە بۇ نەۋسەرى بگىرتەۋە).
adj. زۇرباش؛ ئاياب: (*a ~ year for wheat*).
banneret, bannerette (bɑn'ēr-et'), *n.* ئالاپەكى بچۈك.
banneret (bɑn'ēr-it, bɑn'ēr-et'), *n.* (۱) سەرەك سۋارچاك.
(۲) پەلەبەكى سۋارچاكىيە.
bannerol (bɑn'ēr-ōl), *n.* = *banderole*.
bannister (ban'is-tēr), *n.* = *banister*.
banns, bans (bɑnz), *n.pl.* چاپدانى نىيازى ژنەپنان و شوۋكرىن ەلە
كلىسەدا.
banquet (bɑŋ'kwit, bɑŋ'kwit), *n.* (۱) ژەمىك خۋاردنى ئاياب؛
خۋانى پاراۋە. (۲) ئاھەنگى پەسىمى نان خۋاردن.
v.t. بانگ كرىن بۇ شىۋى پەسىمى؛ ئاھەنگى سەرخۋان بۇ گېران.
v.i. خۋاردنى خۇش خۋاردن.
banquette (bɑŋ-ket'), *n.* (۱) سەكۋى ئاۋ سەنگەر (بۇ تەقەكرىن).
(۲) شۇستە. (۳) كورسىيەكى دىزى دۈشەك ەلەسەرە بە قەراغ دىۋارى
چىشتەنەبەكەدا.
hanshe, banshie (ban'shē, ban-shē'), *n.* خۇيۋىكى مېنەى
بەدۋىمە وھك بايەقوش پەسەر مالدە دەخۇيۋىت نوقلەنى مردن لىدەدات
(فۇلكلورى ئىرلەندەۋ ئوسكوتلەندە)؛ كەسنىكى بەدۋىم.
(۱) [*B-*], بالندەبەكى بچۈككە ەلە مېرىشك
دەچىت. (۲) كەسنىكى بچۈكى شەرەنگىز.
(۳) بۇكسباز يا زۇربانزىكى سۋوك كە قورسايىيەكەى ەلەنۋان (۱۱۸-۱۱۹)
پاۋەندا بىت.
adj. بچۈك و شەرەنگىز.
bantamweight (ban'təm-wāt'), *n.* زۇرباناز يا بۇكسبازىكى

banter

- بچووک و سووک که قورساییه‌کی له‌نیوان (۱۱۲-۱۱۸) پاوه‌ندا بیت.
- adj.** تاییه‌تی به زۆربان یا بۆکسبازنکی بچووک و سووک.
- banter (ban'tēr), v.t.** گالته‌وگپ کردن؛ گالته‌پیکردن (له‌پوی)
- براهمه‌تیه‌تیهوه؛ کلک پیوه‌کردن؛ توانج تیگرتن.
- v.t. (~ with), n.** گالته‌وگپ له‌گه‌ل کردن؛ کلک پیوه‌کردن.
- گالته‌وگپ؛ کلک پیوه‌کردن؛ توانج.
- banterer (n.); banteringly (adv.).** مندال (به‌تاییه‌تی هی زۆربان یا هاروهاج).
- bantling (bant'lin), n.** دارمه‌نجیرنکی هیندییه‌ له‌مکانی په‌گ
- banyan (ban'yən), n.** داده‌کوژو و ده‌بنه دره‌ختی تازه.
- banzai (bän'zä'i, bän'zi'), n.** بانگه‌واژنکی جه‌نگی یا بانی‌یه
- به‌مانای؛ خوابکه‌م ده‌هزار سال بژیت.
- banzai attack, banzai charge,** هیزشیک خۆکوژانه‌یه سه‌ریاره
- یابانی‌یه‌کان له‌تاجامیان ده‌دا له‌جه‌نگی جیهادیی دووه‌مدا.
- baptism (bap'tiz'm), n.** (۱) پیروزکردنی مندال به‌هه‌لکشانی له‌ئار
- (خاچ په‌رسی) (۲) یه‌که‌م تاقیکردنه‌وه؛ تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی گران.
- baptismal (adj.).**
- baptism of fire,** (۱) جه‌نگی یه‌که‌می تازه سه‌ریاز.
- (۲) تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی گران.
- Baptist (bap'tist), n.** (۱) [b-] کسێک که مندال پیروز ده‌کات به
- هه‌لکشانی له‌ئار. (۲) باپتیست؛ نه‌دامی لێک له‌له‌مکانی خاچ په‌رسی
- پروستانت که ده‌لێت له‌ئار هه‌لکشانی و پیروزکردن ده‌بیت دوا‌ی تمه‌می
- بالح بوون بکرت به‌مندالی.
- baptistery (bap'tis-tri, bap'tis-tēr-i), n.** (۱) شونێ له‌ئار
- هه‌لکشانی یا ئاو له‌هه‌لپه‌ژاندنی مندال و پیروزکردنی (خاچ په‌رسی).
- (۲) ده‌فری نه‌م ناوه.
- baptistry (bap'tis-tri), n. = baptistery.**
- baptize (bap-tīz', bap'tiz), v.t.** (۱) له‌ئار هه‌لکشانی و پیروزکردنی
- مندال (خاچ په‌رسی) (۲) پاکردنه‌وه؛ خاویژ کردن.
- (۳) نارینه‌ی مندال یا کسێک پاش بوونی به‌خاچ په‌رست.
- bar (bär), n.** (۱) شیش (کانز، دار)؛ شیش (په‌نجیره، ده‌رگا).
- (۲) قانی لاکشیه‌ی (سابوون، شیرینی).
- (۳) کۆسپ: (illiteracy is a ~ to success.)
- (۴) هیل؛ میل؛ تیره.
- (۵) (۱) جزی دانیشتنی دادپرس یا پارێزه‌ره له‌ئووری دادگا‌دا.
- (ب) قه‌فه‌زی گومانبار
- (۶) دادگا (۷) جزی لیپرسینه‌وه. (۸) پارێزه‌ره؛ ده‌سته‌ی پارێزه‌ره‌مان.
- (۹) پارێزه‌ری؛ پێشی پارێزه‌ری. (۱۰) باپ؛ مه‌یخانه.
- (۱۱) میزی باپ که خه‌لک به‌ده‌وریدا داده‌نیشن (مه‌یخانه، چیشخانه).
- (۱۲) لغاو (۱۳) میلیک یا هیلنکی ئاسویی سه‌ر قه‌لقان.
- (۱۴) به‌تالانکردنه‌وه‌ی داوایه‌ک (دادگه‌ری). (۱۵) قه‌راضی سم یا پاشووی ئه‌سپ.
- v.t.** (۱) کیلوان دان؛ شیش خسته‌نه‌ به‌ر ده‌رگا یا په‌نجیره.
- (۲) ری لێگرتن؛ رینگه‌ داخستن به‌شیش یا دار.
- (۳) قه‌ده‌غه‌کردن؛ نه‌هیشتن؛ رینگه‌ پێ نه‌دان:
- (He was ~red from the contest.)**
- (۴) میل میل کردن.
- (۵) رینگه‌گرتن له‌ داوایه‌ک (دادگه‌ری).
- prep.** جگه‌ له (It's the best hotel in town, ~ none.)
- cross the bar,** مردن؛ کۆچی دوا‌یی کردن.
- barb (bärb), n.** (۱) ریش و سمیلی هه‌ندیک گیاندار.
- (۲) سه‌ریۆش (ووشکه‌سۆفی ژنی خاچ په‌رستان).
- (۳) قولا‌یی ماسی گرتن؛ قولا‌پ.
- (۴) تواننکی توندوتیژ.
- (۵) توندوتیژی (ووته)؛ تیژی؛ بیری: (the ~ of his wit.)
- (۶) ده‌مارنکی په‌ری بالنده.

barbershop

- (۷) (۱) قه‌لās (گه‌نۆ جۆر پوه‌مکی تر). (ب) چوقول؛ دپک.
- v.t.** قولا‌پ پیوه‌کردن؛ قولا‌پ خسته‌نه‌وه؛ قولا‌پ لێدان.
- barb (bärb), n.** (۱) جۆره‌ ئه‌سپنکی به‌ په‌گه‌ز عه‌ره‌یه‌یه به‌ خێرای و
- به‌هێز و هێمی ناسراوه. (۲) جۆره‌ کۆتریکه.
- barbarian (bär-bär'i-on, bär-bär'yən), n.** (۱) بێگانه؛
- کسێکی بێگانه. (۲) کسێکی کۆی و هێج نه‌زان.
- (۳) کسێکی بێ نه‌زاکه‌ت و که‌رت.
- (۴) کسێکی درنده‌ و بێ به‌زه‌یی.
- adj.** (۱) کۆی؛ هێج نه‌زان. (۲) که‌رت؛ بێ نه‌زاکه‌ت. (۳) درنده؛ بێ به‌زه‌یی.
- barbaric (bär-bar'ik), adj.** (۱) کۆی. (۲) درنده.
- (۳) بێ تاد و له‌نه‌نداره‌ به‌ده‌م (شیواز، پازاندنه‌وه).
- barbarism (bär'bä-riz'm), n.** (۱) به‌هه‌له‌ زمان به‌کاره‌ینان؛
- زمان نه‌زان. (۲) ووشه‌یه‌کی به‌هه‌له‌ به‌کاره‌ینراو. (۳) کۆی.
- (۴) گه‌ده‌وه‌یه‌ک یا ده‌ووشتیکی ناشرین و درنده. (۵) درنده‌یه‌تی.
- barbarity (bär-bar'ä-ti), n.** (۱) درنده‌یه‌تی؛ دل‌ه‌قی؛ نامرغه‌یه‌تی:
- (The bombing of towns and villages is an example of-**
- modern ~.)**
- (۲) کارنکی درنده‌انه.
- (۳) شیواژنکی بێ تاد و ناپه‌سه‌ند.
- (۴) ووشه‌یه‌کی به‌هه‌له‌ به‌کاره‌ینراو.
- barbarize (bär'bä-riz'), v.t.** (۱) ووشو و زمان به‌هه‌له‌ به‌کاره‌ینان.
- (۲) درنده‌کردن.
- v.t.** وه‌ک درنده‌ لێهاتن.
- barbarous (bär'bä-rös), adj.** (۱) بێگانه.
- (۲) پێ له‌هه‌له‌ (زمان). (۳) کۆی؛ نه‌زان.
- (۴) ناشرین (په‌روشت، شیوان). (۵) درنده؛ دل‌ه‌ق.
- (۶) گپ (ده‌نگ)
- Barbary ape,** مه‌یموونی بێ کلک.
- barbate (bär'bät), adj.** (۱) پێشدار. (۲) قه‌لāsدار (دانه‌ریله).
- barbecue (bär'bä-kü'), n.** (۱) ناگرداننکی به‌رز یا مقلی گوشت
- برژاندن له‌ده‌روه‌ی مال. (۲) بریانی، پارین، گا، به‌زان، یا مه‌پنکی به‌یه‌ک
- پارچه‌ برژانراو له‌سه‌ر ناگری ده‌روه‌ی مال یا هه‌وشه.
- (۳) گوشتی برژاو (به‌تاییه‌تی له‌سه‌ر ناگری ده‌روه‌ی مال یا هه‌وشه).
- (۴) سه‌په‌رانی گوشت برژاندن. (۵) چیشخانه‌ی گوشت برژاندن؛ که‌با‌بخانه.
- v.t.** (۱) کردن به‌ بریانی؛ برژاندنی یه‌ک پارچه‌یی پارین، مه‌پ، یا به‌رازیک.
- (۲) گوشت برژاندن؛ ماسی برژاندن.
- adj.** (۱) برژاو (گوشت)؛ برژانراو. (۲) تاییه‌تی به‌ گوشتی برژاو.
- barbecue sauce,** خۆشای به‌هه‌ارات که گوشتی تی ده‌خوژیت و
- داده‌نێت پێش برژاندنی.
- barbed (bärbd), adj.** (۱) دپکاوی؛ دپکار.
- (۲) بپ؛ تیژ؛ دپکاوی (مه‌جان): (~ words).
- barbed wire,** ته‌لی دپکاوی؛ ته‌لبه‌ن.
- barbel (bär'b'l), n.** (۱) تووکیکه‌ به‌ لێوی ماسی‌یه‌وه‌ شوپوه‌ته‌وه
- (بۆ هه‌ستکردنه‌). (۲) جۆره‌ ماسی‌یه‌کی گه‌ره‌ی ئاو پویه‌ره‌ نه‌م جۆره‌ تووکه
- به‌ لێویه‌یه‌تی.
- barbellate (bär'bä-lät', bär'bel'it), adj.** دپکاوی (پوه‌هه‌ک).
- به‌ تووکی وه‌ک دپک داپۆشراوه.
- barber (bär'bēr), n.** سه‌رتاش؛ ده‌لاک.
- v.t.** سه‌رتاشین؛ قوژتاشین.
- barber college,** قوتا‌بخانه‌ی سه‌رتاشی.
- barber pole,** لوله‌کیکی په‌نگا‌وپه‌نگی خوولا‌ره‌یه‌ له‌به‌رده‌می -
- سه‌رتاشخانه‌دا.
- barberry (bär'ber'i, bär'bēr-i), n.** (۱) پوه‌هه‌کی گول زه‌ردی
- دپکاوی‌یه‌ به‌ری وه‌ک تووکه‌ ده‌گرتن. (۲) به‌ری نه‌م پوه‌هه‌ک.
- barbershop (bär'bēr-shop), n.** سه‌رتاشخانه؛ ده‌لاکخانه.

barbet

- barbet** (bär'bit), *n.* (۱) جۆرە سەگىنىكى بىچوڭى تۈرك لۈلە. (۲) بالندەيىكى ئاۋچە گەرمەكانە تۈۋىكى ۈك دىك بە بىن دەنۈرگەگەيەرمەيتى.
- barbette** (bär-bet'), *n.* (۱) بەرزايىيىكى ئاۋ قەلەيىكە تەقەي لىۋە. (۲) دىگىرۇت (۳) سەنگەرى ئاۋ كەشتىيەكى جەنگىي.
- barbican** (bär'bi-kən), *n.* سەنگەر يا قوللەي پاراستنى شارىك يا قەلەيىكە كە لەبەردەمى شارەك يا قەلەكەدايە.
- barbital** (bär'bi-tal, bär'bit-ol), *n.* دەرمانيكى نووستنە لەشۋەي. تۈزدايە
- barbiturate** (bär'bä-tyoor'it, bär-bich'ēr-it), *n.* دەرماني ئازار! دەرماني ئازاركوڭ
- barbule** (bär'būl), *n.* تۈۋىكى پەرى بالندە! دەمارۇچكەي پەپ.
- bard** (bärd), *n.* (۱) شاير (۲) [Poetic] ۋەنەر! شاير.
- bardic** (*adj.*). زىئى ئىسپ
- bard, barde** (bärd), *n.* زىئى لە ئىسپ كىردن
- v.t.** (۱) پووت! پەتى قاچ! پووت وقووت. (۲) بەرە. (۳) دىراۋ جىزۋەرگ.
- bare** (bâr), *adj.* (۱) پووت وقووت! پووتەنى! خالى (ئور. خانور): (a ~ room). (۲) سادە! سەن پىۋەنان يا زىادە! پووت. (facts ~). (۳) تەنھا (the ~ necessities of life).
- v.t.** پووت كىردن! ھەلئالين! پووت وقووت كىردنەۋ! ئاشىركا كىردن (نەپنى)! خىستىنەۋ
- lay bare,** ھەلئالين! بىشاندان! خىستىنە بەرجاۋ! ئاشىركا كىردن (نەپنى).
- bareback** (bär'bak'), *adv. & adj.* بە پىشتى پووت: سۈرپوونى ئىسپ! سەن زىن (to ride ~)
- barefaced** (bär'fäst'), *adj.* (۱) دەم چار پووت! پوۋ ھەلئالار (۲) ئاشىركا! كراۋە (۳) بىن شەرە! بىن ئابروۋ
- barefoot** (bär'foot'), *adj. & adv.* پىن پەتى! مە پىنى پەتى
- barefooted** (bär'foot'id), *adj.* = barefoot.
- barège** (ba'rezh'), *n.* قوماشى بەجە.
- barehanded** (bär'han'id), *adj. & adv.* (۱) بە دەستى پووت. (۲) ۋاتە بەبىن چەك يا ئامىر. (۳) [Colloq.] نە تاۋانەۋە كىراۋ
- bareheaded** (bär'hed'id), *adj. & adv.* سەمى پووت! بە سەمى پووت.
- barelegged** (bär'leg'id, bär'legd'), *adj. & adv.* ھەلئالار! نە لاقى پووت! بىن كۆرەۋى
- barely** (bär'li), *adv.* (۱) بە ئاشىركا. (۲) بە پووتى! بە پووت وقووتى. (۳) بە ئاستە! بە خال: (He ~ escaped injury). (۴) كەم. [Archaic]. تەنھا
- barfly** (bär'fli'), *n.* سەرەق خۇزىك كە زۆر دەچىتە مەيخانە
- bargain** (bär'g'n, bär'gin), *n.* (۱) سەۋداگەرىي: رىڭكەۋتن (كەينىۋ). (۲) مەرچەكانى رىڭكەۋتنىك (۳) رىڭكەۋتنىك كە لە سوۋدى كىراۋ بىت: كىرىنى شىتەك بە ھەرزان: (He bought the suit at a ~.)
- v.t.** (۱) سەۋدا كىردن! سەۋداگەرى كىردن. (۲) رىڭكەۋتن! پەيمان بەستى
- v.t.** ئالوڭۇر كىردن! كۆپىنەۋە.
- a bad bargain,** سەۋداگەرىيەكى خراپ! رىڭكەۋتنىكى خراپ.
- a good bargain,** سەۋداگەرىيەكى باش! رىڭكەۋتنىكى باش.
- bargain for,** ھەلئالان بۇ دەسكەۋتن بە ھەرزان! سەۋدا كىردن مۇ بە ھەرزان كىرىن.
- strike a bargain,** (۱) رىڭكەۋتن (كەينىۋ فروشتىن) (۲) بە ھەرزان شىتەك دەسكەۋتن! شىتەك كىرىن بە ھەرزان.
- bargainer** (*n.*).
- barge** (bärg), *n.* (۱) دۈبە! قەغاغ: مەلەمى بار

barn owl

- (۲) بەلەمىكى گەمىرى كەشتىر ئاھەنگى پەسسى.
- (۳) خانە بەلەم! مالە بەلەم: بەلەمى تىدا ژيان ۈك مال.
- (۴) [Slang], بەلەمىكى ئاقۇق.
- v.t.** گۈاستنەۋە بە دۈبە يا بەلەمى بار.
- v.t.** (۱) بەمىۋاشى پۇشۇتن.
- (۲) [Colloq.] (in ~; ~ into), خۇتىنەلقورتان:
- (Don't ~ in our conversation.)
- (پ) (in ~), بە ئاشرىئانەۋ لەپىتاۋ خۇكردن بە ئوردا:
- (He ~d into the room.)
- (۳) [Colloq.] (into ~), خۇ پىدادان.
- bargee** (bär-jē'), *n.* [British], = bargeman.
- bargeman** (bärj'mən), *n.* كەشتىيەمىنى كەشتى بارگۈاستنەۋە.
- baric** (bar'ik), *adj.* [Rare], تايپەتى بە بارىۋم.
- baric** (bar'ik), *adj.* بارىۋمەتى تايپەتى بە پەستانىۋى.
- baritone** (bar'ä-tōn'), *n.* (۱) دەنگى ئىرىنەنى مام ئاۋەندى لە بەزى. (۲) گۇرانى بىزىك بەم جۆرە دەنگەۋە. (۳) ئامىرىكى مۇسقىيى ئەم جۆرە دەنگە.
- barium** (bär'i-əm), *n.* بارىۋم.
- bark** (bärg), *n.* تۈنكەلدان.
- v.t.** (۱) بە تۈنكەل خۇش كىردن (پىستە). (۲) تۈنكەل لىڭىردنەۋ! پووت كىردن. (۳) [Colloq.] پىست داملان.
- bark** (bärg), *v.t.* (۱) ۋەرىن! چەپىن. (۲) بە ئاشرىئانە قەسەك كىردن (ۈك ۋەمىرى سەگ). (۳) [Colloq.] كۆكە كىردن. (۴) [Slang], چارپان بە دەنگى بەرزو ئاسان.
- n.** ۋەمىرى! چەپ! سەگۈپ.
- bark at the moon,** بە مانگ ۋەرىن! ئاۋەزلىي بىن سوۋد دەمىرىن.
- bark up the wrong tree,** (۱) ھىزىش بىردنە سەم شىتەك بە ھەلە! بە ھەلە! چوۋن. (۲) ھەلئالان بە ھەلە! ھەللى بىن سوۋد دان.
- bark** (bärg), *n.* [Poetic], بەلەمىكى بايەمىنى بىچوۋە.
- barkeeper** (bär'kēp'ēr), *n.* مەيخانەچى.
- barker** (bär'kēr), *n.* (۱) ۋەرىن (سەگ، مەۋە). (۲) كەسپكە كە لەبەردەمى فرۇشكا يا تىياترۋىكەدا بە دەنگى بەرزو كىراۋ
- barker** (bär'kēr), *n.* تۈنكەل لە دار كەمىرە (مەۋە، مەكىنە).
- barley** (bär'li), *n.* جۇ.
- harleycorn** (bär'li-kōm'), *n.* (۱) دەنگە جۇ! جۇ. (۲) پىۋانەمىكى كۆنە بىرىتەيە لە سەنەمىكى ئىنجىك. (۳) خۋاردنەۋەي كەۋۋى (بەتايپەتى ۋىسكى).
- harley sugar,** ئوقۇلىكە لە شەكرى ئوۋاۋە ئاۋى جۇ دىۋوست دەكرىت.
- harm** (bärm), *n.* كەلى بىرە! كەلى سەم بىرە لەكاتى تىشانىدا.
- harmaid** (bär'mäd'), *n.* ئافرىمى مەيگىر لە مەيخانەدا.
- barman** (bär'mən), *n.* پىۋاۋى مەيگىر لە مەيخانەدا.
- barmy** (bär'mi), *adj.* (۱) كەلار (بىرە) كەلدار. (۲) [British Slang], شىتەۋە! شىتە.
- barn** (bärm), *n.* (۱) تەۋىلە! كايەن! كايەن تەۋىلە. (۲) گەراجى پاسى ئاۋشار. (۳) [Colloq.] ئور! خانە.
- barnacle** (bär'nä-k'l), *n.* (۱) گىياندارىكى بىچوڭى قاۋدارە بە بەرمەۋە دەنۋەسەت ئەۋەندەي گۈزىك دەپتە. (۲) جۆرە قازىكى كىۋىيە. (۳) [Colloq.] كەسپكە كە پىتەۋە ئوسا لىت نايپەتەۋە.
- barnacles** (bär'nä-k'iz), *n.pl.* (۱) لەۋاشە (كە دەكرىتە لىۋى) ۋولۇخى سەك لەكاتى ئال كىردىدا. (۲) ئامىرىكى ئازاردانە لە لەۋاشە دەچىتە. (۳) [British Slang], چاۋىلىكە.
- barn dance,** (۱) سەمەمىكى لادىۋىيەنەي ئەمەرىكىيە. (۲) ئاھەنگىكى سەمەي ئاۋ كايەنە.
- barn owl,** كۈنەپەپوۋى ئاۋ كۆزى دارو كايەن.

barnstorm

- barnstorm** (bärn'störm), *v.t.* (۱) گەرمان بە لادىۋ شارۋىچىداۋ (۲) ئوتتۇرى پامپىرى دان يا شانۇڭىرى پىششىقلىق كىرىد. (۳) خۇنۇندىن بە فۇڭكە خۇڭفۇندىن بە پەرىشوت لە پىشانىڭادا.
- barnyard** (bärn'yärd), *n.* ھومۇشە دەۋرۋېشتى كايەن تەۋىلە.
- baro-** (bar'ō, bar'ə), پىششىقلىقكە ئەمەلىي: تايىمەتە بە پىستانى ھەۋا.
- barogram** (bar'ə-gram), *n.* بارۇگرام: تۆمۈرگراۋە پىستانىيىۋى ئۇتۇماتىكى
- barograph** (bar'ə-graf', bar'ə-gräf'), *n.* بارۇگراف: پىستان- پىئۇ ئۇتۇماتىكى ھەۋا.
- barometer** (bə-rom'ə-tēr), *n.* (۱) بارۇمەتر: پىستانىيىۋى (۲) پىئۇرە گۇيىن: نىشانىكەر: شىكە كە گۇيىنى پامپىرى، كۆمەلەيتى، ئابۇرىي يا كىتۇرى پىشانى بىدات.
- barometric (adj.); barometrically (adv.).**
- baron** (bar'ən), *n.* (۱) بارۇن: بەگزادەيىكى ئىنگىلىز يا ئەۋرۇپايىيە. (۲) سەرمایەدارىكى بەدەسەلات.
- baronage** (bar'ən-ij), *n.* (۱) چىنى بارۇنەكان: نۇمۇر تىن چىنى بەگزادەيى ئىنگىلىز. (۲) پەلەۋپايە دەسەلات و ئارچەي ئۇرەدەستى بەگزادەيىكى ئەم چىنە. (۳) بەگزادەكان: (۴) لىستەي ئاۋى بەگزادە.
- baroness** (bar'ə-nis), *n.* (۱) ئىنى بارۇن: (۲) بارۇن (ئۇن): خاتۇنۇزادە.
- baronet** (bar'ə-nit, bar'ə-net'), *n.* (۱) بەگزادەيىكى ئىنگىلىز كە (۲) پەلەۋ خەۋار "بارۇن" مۇيەۋ لىسەۋر "شاسۋار" مۇيەۋ. (۳) پەلەۋپايە ئەم بەگزادەيە
- baronetage** (bar'ə-nit-ij), *n.* لىستەي ئاۋى پەلەۋپايە "بارۇنىت" (۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸) (۹) (۱۰) (۱۱) (۱۲) (۱۳) (۱۴) (۱۵) (۱۶) (۱۷) (۱۸) (۱۹) (۲۰) (۲۱) (۲۲) (۲۳) (۲۴) (۲۵) (۲۶) (۲۷) (۲۸) (۲۹) (۳۰) (۳۱) (۳۲) (۳۳) (۳۴) (۳۵) (۳۶) (۳۷) (۳۸) (۳۹) (۴۰) (۴۱) (۴۲) (۴۳) (۴۴) (۴۵) (۴۶) (۴۷) (۴۸) (۴۹) (۵۰) (۵۱) (۵۲) (۵۳) (۵۴) (۵۵) (۵۶) (۵۷) (۵۸) (۵۹) (۶۰) (۶۱) (۶۲) (۶۳) (۶۴) (۶۵) (۶۶) (۶۷) (۶۸) (۶۹) (۷۰) (۷۱) (۷۲) (۷۳) (۷۴) (۷۵) (۷۶) (۷۷) (۷۸) (۷۹) (۸۰) (۸۱) (۸۲) (۸۳) (۸۴) (۸۵) (۸۶) (۸۷) (۸۸) (۸۹) (۹۰) (۹۱) (۹۲) (۹۳) (۹۴) (۹۵) (۹۶) (۹۷) (۹۸) (۹۹) (۱۰۰) (۱۰۱) (۱۰۲) (۱۰۳) (۱۰۴) (۱۰۵) (۱۰۶) (۱۰۷) (۱۰۸) (۱۰۹) (۱۱۰) (۱۱۱) (۱۱۲) (۱۱۳) (۱۱۴) (۱۱۵) (۱۱۶) (۱۱۷) (۱۱۸) (۱۱۹) (۱۲۰) (۱۲۱) (۱۲۲) (۱۲۳) (۱۲۴) (۱۲۵) (۱۲۶) (۱۲۷) (۱۲۸) (۱۲۹) (۱۳۰) (۱۳۱) (۱۳۲) (۱۳۳) (۱۳۴) (۱۳۵) (۱۳۶) (۱۳۷) (۱۳۸) (۱۳۹) (۱۴۰) (۱۴۱) (۱۴۲) (۱۴۳) (۱۴۴) (۱۴۵) (۱۴۶) (۱۴۷) (۱۴۸) (۱۴۹) (۱۵۰) (۱۵۱) (۱۵۲) (۱۵۳) (۱۵۴) (۱۵۵) (۱۵۶) (۱۵۷) (۱۵۸) (۱۵۹) (۱۶۰) (۱۶۱) (۱۶۲) (۱۶۳) (۱۶۴) (۱۶۵) (۱۶۶) (۱۶۷) (۱۶۸) (۱۶۹) (۱۷۰) (۱۷۱) (۱۷۲) (۱۷۳) (۱۷۴) (۱۷۵) (۱۷۶) (۱۷۷) (۱۷۸) (۱۷۹) (۱۸۰) (۱۸۱) (۱۸۲) (۱۸۳) (۱۸۴) (۱۸۵) (۱۸۶) (۱۸۷) (۱۸۸) (۱۸۹) (۱۹۰) (۱۹۱) (۱۹۲) (۱۹۳) (۱۹۴) (۱۹۵) (۱۹۶) (۱۹۷) (۱۹۸) (۱۹۹) (۲۰۰) (۲۰۱) (۲۰۲) (۲۰۳) (۲۰۴) (۲۰۵) (۲۰۶) (۲۰۷) (۲۰۸) (۲۰۹) (۲۱۰) (۲۱۱) (۲۱۲) (۲۱۳) (۲۱۴) (۲۱۵) (۲۱۶) (۲۱۷) (۲۱۸) (۲۱۹) (۲۲۰) (۲۲۱) (۲۲۲) (۲۲۳) (۲۲۴) (۲۲۵) (۲۲۶) (۲۲۷) (۲۲۸) (۲۲۹) (۲۳۰) (۲۳۱) (۲۳۲) (۲۳۳) (۲۳۴) (۲۳۵) (۲۳۶) (۲۳۷) (۲۳۸) (۲۳۹) (۲۴۰) (۲۴۱) (۲۴۲) (۲۴۳) (۲۴۴) (۲۴۵) (۲۴۶) (۲۴۷) (۲۴۸) (۲۴۹) (۲۵۰) (۲۵۱) (۲۵۲) (۲۵۳) (۲۵۴) (۲۵۵) (۲۵۶) (۲۵۷) (۲۵۸) (۲۵۹) (۲۶۰) (۲۶۱) (۲۶۲) (۲۶۳) (۲۶۴) (۲۶۵) (۲۶۶) (۲۶۷) (۲۶۸) (۲۶۹) (۲۷۰) (۲۷۱) (۲۷۲) (۲۷۳) (۲۷۴) (۲۷۵) (۲۷۶) (۲۷۷) (۲۷۸) (۲۷۹) (۲۸۰) (۲۸۱) (۲۸۲) (۲۸۳) (۲۸۴) (۲۸۵) (۲۸۶) (۲۸۷) (۲۸۸) (۲۸۹) (۲۹۰) (۲۹۱) (۲۹۲) (۲۹۳) (۲۹۴) (۲۹۵) (۲۹۶) (۲۹۷) (۲۹۸) (۲۹۹) (۳۰۰) (۳۰۱) (۳۰۲) (۳۰۳) (۳۰۴) (۳۰۵) (۳۰۶) (۳۰۷) (۳۰۸) (۳۰۹) (۳۱۰) (۳۱۱) (۳۱۲) (۳۱۳) (۳۱۴) (۳۱۵) (۳۱۶) (۳۱۷) (۳۱۸) (۳۱۹) (۳۲۰) (۳۲۱) (۳۲۲) (۳۲۳) (۳۲۴) (۳۲۵) (۳۲۶) (۳۲۷) (۳۲۸) (۳۲۹) (۳۳۰) (۳۳۱) (۳۳۲) (۳۳۳) (۳۳۴) (۳۳۵) (۳۳۶) (۳۳۷) (۳۳۸) (۳۳۹) (۳۴۰) (۳۴۱) (۳۴۲) (۳۴۳) (۳۴۴) (۳۴۵) (۳۴۶) (۳۴۷) (۳۴۸) (۳۴۹) (۳۵۰) (۳۵۱) (۳۵۲) (۳۵۳) (۳۵۴) (۳۵۵) (۳۵۶) (۳۵۷) (۳۵۸) (۳۵۹) (۳۶۰) (۳۶۱) (۳۶۲) (۳۶۳) (۳۶۴) (۳۶۵) (۳۶۶) (۳۶۷) (۳۶۸) (۳۶۹) (۳۷۰) (۳۷۱) (۳۷۲) (۳۷۳) (۳۷۴) (۳۷۵) (۳۷۶) (۳۷۷) (۳۷۸) (۳۷۹) (۳۸۰) (۳۸۱) (۳۸۲) (۳۸۳) (۳۸۴) (۳۸۵) (۳۸۶) (۳۸۷) (۳۸۸) (۳۸۹) (۳۹۰) (۳۹۱) (۳۹۲) (۳۹۳) (۳۹۴) (۳۹۵) (۳۹۶) (۳۹۷) (۳۹۸) (۳۹۹) (۴۰۰) (۴۰۱) (۴۰۲) (۴۰۳) (۴۰۴) (۴۰۵) (۴۰۶) (۴۰۷) (۴۰۸) (۴۰۹) (۴۱۰) (۴۱۱) (۴۱۲) (۴۱۳) (۴۱۴) (۴۱۵) (۴۱۶) (۴۱۷) (۴۱۸) (۴۱۹) (۴۲۰) (۴۲۱) (۴۲۲) (۴۲۳) (۴۲۴) (۴۲۵) (۴۲۶) (۴۲۷) (۴۲۸) (۴۲۹) (۴۳۰) (۴۳۱) (۴۳۲) (۴۳۳) (۴۳۴) (۴۳۵) (۴۳۶) (۴۳۷) (۴۳۸) (۴۳۹) (۴۴۰) (۴۴۱) (۴۴۲) (۴۴۳) (۴۴۴) (۴۴۵) (۴۴۶) (۴۴۷) (۴۴۸) (۴۴۹) (۴۵۰) (۴۵۱) (۴۵۲) (۴۵۳) (۴۵۴) (۴۵۵) (۴۵۶) (۴۵۷) (۴۵۸) (۴۵۹) (۴۶۰) (۴۶۱) (۴۶۲) (۴۶۳) (۴۶۴) (۴۶۵) (۴۶۶) (۴۶۷) (۴۶۸) (۴۶۹) (۴۷۰) (۴۷۱) (۴۷۲) (۴۷۳) (۴۷۴) (۴۷۵) (۴۷۶) (۴۷۷) (۴۷۸) (۴۷۹) (۴۸۰) (۴۸۱) (۴۸۲) (۴۸۳) (۴۸۴) (۴۸۵) (۴۸۶) (۴۸۷) (۴۸۸) (۴۸۹) (۴۹۰) (۴۹۱) (۴۹۲) (۴۹۳) (۴۹۴) (۴۹۵) (۴۹۶) (۴۹۷) (۴۹۸) (۴۹۹) (۵۰۰) (۵۰۱) (۵۰۲) (۵۰۳) (۵۰۴) (۵۰۵) (۵۰۶) (۵۰۷) (۵۰۸) (۵۰۹) (۵۱۰) (۵۱۱) (۵۱۲) (۵۱۳) (۵۱۴) (۵۱۵) (۵۱۶) (۵۱۷) (۵۱۸) (۵۱۹) (۵۲۰) (۵۲۱) (۵۲۲) (۵۲۳) (۵۲۴) (۵۲۵) (۵۲۶) (۵۲۷) (۵۲۸) (۵۲۹) (۵۳۰) (۵۳۱) (۵۳۲) (۵۳۳) (۵۳۴) (۵۳۵) (۵۳۶) (۵۳۷) (۵۳۸) (۵۳۹) (۵۴۰) (۵۴۱) (۵۴۲) (۵۴۳) (۵۴۴) (۵۴۵) (۵۴۶) (۵۴۷) (۵۴۸) (۵۴۹) (۵۵۰) (۵۵۱) (۵۵۲) (۵۵۳) (۵۵۴) (۵۵۵) (۵۵۶) (۵۵۷) (۵۵۸) (۵۵۹) (۵۶۰) (۵۶۱) (۵۶۲) (۵۶۳) (۵۶۴) (۵۶۵) (۵۶۶) (۵۶۷) (۵۶۸) (۵۶۹) (۵۷۰) (۵۷۱) (۵۷۲) (۵۷۳) (۵۷۴) (۵۷۵) (۵۷۶) (۵۷۷) (۵۷۸) (۵۷۹) (۵۸۰) (۵۸۱) (۵۸۲) (۵۸۳) (۵۸۴) (۵۸۵) (۵۸۶) (۵۸۷) (۵۸۸) (۵۸۹) (۵۹۰) (۵۹۱) (۵۹۲) (۵۹۳) (۵۹۴) (۵۹۵) (۵۹۶) (۵۹۷) (۵۹۸) (۵۹۹) (۶۰۰) (۶۰۱) (۶۰۲) (۶۰۳) (۶۰۴) (۶۰۵) (۶۰۶) (۶۰۷) (۶۰۸) (۶۰۹) (۶۱۰) (۶۱۱) (۶۱۲) (۶۱۳) (۶۱۴) (۶۱۵) (۶۱۶) (۶۱۷) (۶۱۸) (۶۱۹) (۶۲۰) (۶۲۱) (۶۲۲) (۶۲۳) (۶۲۴) (۶۲۵) (۶۲۶) (۶۲۷) (۶۲۸) (۶۲۹) (۶۳۰) (۶۳۱) (۶۳۲) (۶۳۳) (۶۳۴) (۶۳۵) (۶۳۶) (۶۳۷) (۶۳۸) (۶۳۹) (۶۴۰) (۶۴۱) (۶۴۲) (۶۴۳) (۶۴۴) (۶۴۵) (۶۴۶) (۶۴۷) (۶۴۸) (۶۴۹) (۶۵۰) (۶۵۱) (۶۵۲) (۶۵۳) (۶۵۴) (۶۵۵) (۶۵۶) (۶۵۷) (۶۵۸) (۶۵۹) (۶۶۰) (۶۶۱) (۶۶۲) (۶۶۳) (۶۶۴) (۶۶۵) (۶۶۶) (۶۶۷) (۶۶۸) (۶۶۹) (۶۷۰) (۶۷۱) (۶۷۲) (۶۷۳) (۶۷۴) (۶۷۵) (۶۷۶) (۶۷۷) (۶۷۸) (۶۷۹) (۶۸۰) (۶۸۱) (۶۸۲) (۶۸۳) (۶۸۴) (۶۸۵) (۶۸۶) (۶۸۷) (۶۸۸) (۶۸۹) (۶۹۰) (۶۹۱) (۶۹۲) (۶۹۳) (۶۹۴) (۶۹۵) (۶۹۶) (۶۹۷) (۶۹۸) (۶۹۹) (۷۰۰) (۷۰۱) (۷۰۲) (۷۰۳) (۷۰۴) (۷۰۵) (۷۰۶) (۷۰۷) (۷۰۸) (۷۰۹) (۷۱۰) (۷۱۱) (۷۱۲) (۷۱۳) (۷۱۴) (۷۱۵) (۷۱۶) (۷۱۷) (۷۱۸) (۷۱۹) (۷۲۰) (۷۲۱) (۷۲۲) (۷۲۳) (۷۲۴) (۷۲۵) (۷۲۶) (۷۲۷) (۷۲۸) (۷۲۹) (۷۳۰) (۷۳۱) (۷۳۲) (۷۳۳) (۷۳۴) (۷۳۵) (۷۳۶) (۷۳۷) (۷۳۸) (۷۳۹) (۷۴۰) (۷۴۱) (۷۴۲) (۷۴۳) (۷۴۴) (۷۴۵) (۷۴۶) (۷۴۷) (۷۴۸) (۷۴۹) (۷۵۰) (۷۵۱) (۷۵۲) (۷۵۳) (۷۵۴) (۷۵۵) (۷۵۶) (۷۵۷) (۷۵۸) (۷۵۹) (۷۶۰) (۷۶۱) (۷۶۲) (۷۶۳) (۷۶۴) (۷۶۵) (۷۶۶) (۷۶۷) (۷۶۸) (۷۶۹) (۷۷۰) (۷۷۱) (۷۷۲) (۷۷۳) (۷۷۴) (۷۷۵) (۷۷۶) (۷۷۷) (۷۷۸) (۷۷۹) (۷۸۰) (۷۸۱) (۷۸۲) (۷۸۳) (۷۸۴) (۷۸۵) (۷۸۶) (۷۸۷) (۷۸۸) (۷۸۹) (۷۹۰) (۷۹۱) (۷۹۲) (۷۹۳) (۷۹۴) (۷۹۵) (۷۹۶) (۷۹۷) (۷۹۸) (۷۹۹) (۸۰۰) (۸۰۱) (۸۰۲) (۸۰۳) (۸۰۴) (۸۰۵) (۸۰۶) (۸۰۷) (۸۰۸) (۸۰۹) (۸۱۰) (۸۱۱) (۸۱۲) (۸۱۳) (۸۱۴) (۸۱۵) (۸۱۶) (۸۱۷) (۸۱۸) (۸۱۹) (۸۲۰) (۸۲۱) (۸۲۲) (۸۲۳) (۸۲۴) (۸۲۵) (۸۲۶) (۸۲۷) (۸۲۸) (۸۲۹) (۸۳۰) (۸۳۱) (۸۳۲) (۸۳۳) (۸۳۴) (۸۳۵) (۸۳۶) (۸۳۷) (۸۳۸) (۸۳۹) (۸۴۰) (۸۴۱) (۸۴۲) (۸۴۳) (۸۴۴) (۸۴۵) (۸۴۶) (۸۴۷) (۸۴۸) (۸۴۹) (۸۵۰) (۸۵۱) (۸۵۲) (۸۵۳) (۸۵۴) (۸۵۵) (۸۵۶) (۸۵۷) (۸۵۸) (۸۵۹) (۸۶۰) (۸۶۱) (۸۶۲) (۸۶۳) (۸۶۴) (۸۶۵) (۸۶۶) (۸۶۷) (۸۶۸) (۸۶۹) (۸۷۰) (۸۷۱) (۸۷۲) (۸۷۳) (۸۷۴) (۸۷۵) (۸۷۶) (۸۷۷) (۸۷۸) (۸۷۹) (۸۸۰) (۸۸۱) (۸۸۲) (۸۸۳) (۸۸۴) (۸۸۵) (۸۸۶) (۸۸۷) (۸۸۸) (۸۸۹) (۸۹۰) (۸۹۱) (۸۹۲) (۸۹۳) (۸۹۴) (۸۹۵) (۸۹۶) (۸۹۷) (۸۹۸) (۸۹۹) (۹۰۰) (۹۰۱) (۹۰۲) (۹۰۳) (۹۰۴) (۹۰۵) (۹۰۶) (۹۰۷) (۹۰۸) (۹۰۹) (۹۱۰) (۹۱۱) (۹۱۲) (۹۱۳) (۹۱۴) (۹۱۵) (۹۱۶) (۹۱۷) (۹۱۸) (۹۱۹) (۹۲۰) (۹۲۱) (۹۲۲) (۹۲۳) (۹۲۴) (۹۲۵) (۹۲۶) (۹۲۷) (۹۲۸) (۹۲۹) (۹۳۰) (۹۳۱) (۹۳۲) (۹۳۳) (۹۳۴) (۹۳۵) (۹۳۶) (۹۳۷) (۹۳۸) (۹۳۹) (۹۴۰) (۹۴۱) (۹۴۲) (۹۴۳) (۹۴۴) (۹۴۵) (۹۴۶) (۹۴۷) (۹۴۸) (۹۴۹) (۹۵۰) (۹۵۱) (۹۵۲) (۹۵۳) (۹۵۴) (۹۵۵) (۹۵۶) (۹۵۷) (۹۵۸) (۹۵۹) (۹۶۰) (۹۶۱) (۹۶۲) (۹۶۳) (۹۶۴) (۹۶۵) (۹۶۶) (۹۶۷) (۹۶۸) (۹۶۹) (۹۷۰) (۹۷۱) (۹۷۲) (۹۷۳) (۹۷۴) (۹۷۵) (۹۷۶) (۹۷۷) (۹۷۸) (۹۷۹) (۹۸۰) (۹۸۱) (۹۸۲) (۹۸۳) (۹۸۴) (۹۸۵) (۹۸۶) (۹۸۷) (۹۸۸) (۹۸۹) (۹۹۰) (۹۹۱) (۹۹۲) (۹۹۳) (۹۹۴) (۹۹۵) (۹۹۶) (۹۹۷) (۹۹۸) (۹۹۹) (۱۰۰۰) (۱۰۰۱) (۱۰۰۲) (۱۰۰۳) (۱۰۰۴) (۱۰۰۵) (۱۰۰۶) (۱۰۰۷) (۱۰۰۸) (۱۰۰۹) (۱۰۱۰) (۱۰۱۱) (۱۰۱۲) (۱۰۱۳) (۱۰۱۴) (۱۰۱۵) (۱۰۱۶) (۱۰۱۷) (۱۰۱۸) (۱۰۱۹) (۱۰۲۰) (۱۰۲۱) (۱۰۲۲) (۱۰۲۳) (۱۰۲۴) (۱۰۲۵) (۱۰۲۶) (۱۰۲۷) (۱۰۲۸) (۱۰۲۹) (۱۰۳۰) (۱۰۳۱) (۱۰۳۲) (۱۰۳۳) (۱۰۳۴) (۱۰۳۵) (۱۰۳۶) (۱۰۳۷) (۱۰۳۸) (۱۰۳۹) (۱۰۴۰) (۱۰۴۱) (۱۰۴۲) (۱۰۴۳) (۱۰۴۴) (۱۰۴۵) (۱۰۴۶) (۱۰۴۷) (۱۰۴۸) (۱۰۴۹) (۱۰۵۰) (۱۰۵۱) (۱۰۵۲) (۱۰۵۳) (۱۰۵۴) (۱۰۵۵) (۱۰۵۶) (۱۰۵۷) (۱۰۵۸) (۱۰۵۹) (۱۰۶۰) (۱۰۶۱) (۱۰۶۲) (۱۰۶۳) (۱۰۶۴) (۱۰۶۵) (۱۰۶۶) (۱۰۶۷) (۱۰۶۸) (۱۰۶۹) (۱۰۷۰) (۱۰۷۱) (۱۰۷۲) (۱۰۷۳) (۱۰۷۴) (۱۰۷۵) (۱۰۷۶) (۱۰۷۷) (۱۰۷۸) (۱۰۷۹) (۱۰۸۰) (۱۰۸۱) (۱۰۸۲) (۱۰۸۳) (۱۰۸۴) (۱۰۸۵) (۱۰۸۶) (۱۰۸۷) (۱۰۸۸) (۱۰۸۹) (۱۰۹۰) (۱۰۹۱) (۱۰۹۲) (۱۰۹۳) (۱۰۹۴) (۱۰۹۵) (۱۰۹۶) (۱۰۹۷) (۱۰۹۸) (۱۰۹۹) (۱۱۰۰) (۱۱۰۱) (۱۱۰۲) (۱۱۰۳) (۱۱۰۴) (۱۱۰۵) (۱۱۰۶) (۱۱۰۷) (۱۱۰۸) (۱۱۰۹) (۱۱۱۰) (۱۱۱۱) (۱۱۱۲) (۱۱۱۳) (۱۱۱۴) (۱۱۱۵) (۱۱۱۶) (۱۱۱۷) (۱۱۱۸) (۱۱۱۹) (۱۱۲۰) (۱۱۲۱) (۱۱۲۲) (۱۱۲۳) (۱۱۲۴) (۱۱۲۵) (۱۱۲۶) (۱۱۲۷) (۱۱۲۸) (۱۱۲۹) (۱۱۳۰) (۱۱۳۱) (۱۱۳۲) (۱۱۳۳) (۱۱۳۴) (۱۱۳۵) (۱۱۳۶) (۱۱۳۷) (۱۱۳۸) (۱۱۳۹) (۱۱۴۰) (۱۱۴۱) (۱۱۴۲) (۱۱۴۳) (۱۱۴۴) (۱۱۴۵) (۱۱۴۶) (۱۱۴۷) (۱۱۴۸) (۱۱۴۹) (۱۱۵۰) (۱۱۵۱) (۱۱۵۲) (۱۱۵۳) (۱۱۵۴) (۱۱۵۵) (۱۱۵۶) (۱۱۵۷) (۱۱۵۸) (۱۱۵۹) (۱۱۶۰) (۱۱۶۱) (۱۱۶۲) (۱۱۶۳) (۱۱۶۴) (۱۱۶۵) (۱۱۶۶) (۱۱۶۷) (۱۱۶۸) (۱۱۶۹) (۱۱۷۰) (۱۱۷۱) (۱۱۷۲) (۱۱۷۳) (۱۱۷۴) (۱۱۷۵) (۱۱۷۶) (۱۱۷۷) (۱۱۷۸) (۱۱۷۹) (۱۱۸۰) (۱۱۸۱) (۱۱۸۲) (۱۱۸۳) (۱۱۸۴) (۱۱۸۵) (۱۱۸۶) (۱۱۸۷) (۱۱۸۸) (۱۱۸۹) (۱۱۹۰) (۱۱۹۱) (۱۱۹۲) (۱۱۹۳) (۱۱۹۴) (۱۱۹۵) (۱۱۹۶) (۱۱۹۷) (۱۱۹۸) (۱۱۹۹) (۱۲۰۰) (۱۲۰۱) (۱۲۰۲) (۱۲۰۳) (۱۲۰۴) (۱۲۰۵) (۱۲۰۶) (۱۲۰۷) (۱۲۰۸) (۱۲۰۹) (۱۲۱۰) (۱۲۱۱) (۱۲۱۲) (۱۲۱۳) (۱۲۱۴) (۱۲۱۵) (۱۲۱۶) (۱۲۱۷) (۱۲۱۸) (۱۲۱۹) (۱۲۲۰) (۱۲۲۱) (۱۲۲۲) (۱۲۲۳) (۱۲۲۴) (۱۲۲۵) (۱۲۲۶) (۱۲۲۷) (۱۲۲۸) (۱۲۲۹) (۱۲۳۰) (۱۲۳۱) (۱۲۳۲) (۱۲۳۳) (۱۲۳۴) (۱۲۳۵) (۱۲۳۶) (۱۲۳۷) (۱۲۳۸) (۱۲۳۹) (۱۲۴۰) (۱۲۴۱) (۱۲۴۲) (۱۲۴۳) (۱۲۴۴) (۱۲۴۵) (۱۲۴۶) (۱۲۴۷) (۱۲۴۸) (۱۲۴۹) (۱۲۵۰) (۱۲۵۱) (۱۲۵۲) (۱۲۵۳) (۱۲۵۴) (۱۲۵۵) (۱۲۵۶) (۱۲۵۷) (۱۲۵۸) (۱۲۵۹) (۱۲۶۰) (۱۲۶۱) (۱۲۶۲) (۱۲۶۳) (۱۲۶۴) (۱۲۶۵) (۱۲۶۶) (۱۲۶۷) (۱۲۶۸) (۱۲۶۹) (۱۲۷۰) (۱۲۷۱) (۱۲۷۲) (۱۲۷۳) (۱۲۷۴) (۱۲۷۵) (۱۲۷۶) (۱۲۷۷) (۱۲۷۸) (۱۲۷۹) (۱۲۸۰) (۱۲۸۱) (۱۲۸۲) (۱۲۸۳) (۱۲۸۴) (۱۲۸۵) (۱۲۸۶) (۱۲۸۷) (۱۲۸۸) (۱۲۸۹) (۱۲۹۰) (۱۲۹۱) (۱۲۹۲) (۱۲۹۳) (۱۲۹۴) (۱۲۹۵) (۱۲۹۶) (۱۲۹۷) (۱۲۹۸) (۱۲۹۹) (۱۳۰۰) (۱۳۰۱) (۱۳۰۲) (۱۳۰۳) (۱۳۰۴) (۱۳۰۵) (۱۳۰۶) (۱۳۰۷) (۱۳۰۸) (۱۳۰۹) (۱۳۱۰) (۱۳۱۱) (۱۳۱۲) (۱۳۱۳) (۱۳۱۴) (۱۳۱۵) (۱۳۱۶) (۱۳۱۷) (۱۳۱۸) (۱۳۱۹) (۱۳۲۰) (۱۳۲۱) (۱۳۲۲) (۱۳۲۳) (۱۳۲۴) (۱۳۲۵) (۱۳۲۶) (۱۳۲۷) (۱۳۲۸) (۱۳۲۹) (۱۳۳۰) (۱۳۳۱) (۱۳۳۲) (۱۳۳۳) (۱۳۳۴) (۱۳۳۵) (۱۳۳۶) (۱۳۳۷) (۱۳۳۸) (۱۳۳۹) (۱۳۴۰) (۱۳۴۱) (۱۳۴۲) (۱۳۴۳) (۱۳۴۴) (۱۳۴۵) (۱۳۴۶) (۱۳۴۷) (۱۳۴۸) (۱۳۴۹) (۱۳۵۰) (۱۳۵۱) (۱۳۵۲) (۱۳۵۳) (۱۳۵۴) (۱۳۵۵) (۱۳۵۶) (۱۳۵۷) (۱۳۵۸) (۱۳۵۹) (۱۳

barytone

barytone (bar'ə-tōn'), *adj. & n.* = baritone.

basal (bā's'l), *adj.* (۱) بناغی: له بنهوه دهرهاتو: تاییهتی به بن.

(۲) بنچینهیی: سرهکی: گرنگ.

basalt (bə-sōlt', bas'ōlt), *n.*

بازولت: سهرهپی پمش:

بهردیکی قورسی سمختی سووتاری ناگیرژنئی.

bascule (bas'kūl), *n.* = seesaw.

bascule bridge,

پردی بزین.

base (bās), *n.*

(۱) بنچینه: بناغه: پتهوان: رهگ.

(۲) بن (the ~ of a thumb).

(۳) بنکه: سوپا: شوپش: بارهگا: سهرشار (وهزاش).

(۴) چینی تیرهوهی بویاخ: (۵) مادهدهی سرهکی ناوختهیهک.

(۶) مادهدهیهکه که لگهال ترشهلوکدا تیکهلوکرا خوئی ئی پهیدا دهییت.

(۷) مادهدهیهکه دهگرنه ناو بویه یا خومهوه بؤ چسپاندنی پرنهگهی.

(۸) هینلی تیرهوه (نهاندازه): بن (۹) لاخواریوی قهلفان.

(۱۰) رهگ: بیرکاری: (۱۱) رهگی ووشه (زمانهوانی).

v.t.

(۱) بنچینه بؤ دانان. (۲) دامهزاندن: دانان.

(۳) دانان لهسهر بنچینهیهک:

(*Taxes are ~d on income.*;

He ~d his conclusions on false assumptions.)

base (bās), *adj.*

(۱) نزم: دهنگ: بهتاییهتی له گوزانیدا.

(۲) ناکس: نزم: نامهردا: سووک: (*It is ~ to betray a friend.*)

(۳) نزم: ایهی: کومه: لایهتی: (۴) خراب: قهلب.

(۵) همرز: نهها: بن: نرخ: (*Iron is a ~ metal, gold a precious one.*)

(۶) بارهسه: زمان: (۷) ساخته: (۸) [Archaic]. کورت.

(۹) [Archaic]. زول: ناکس: بهچه.

n.

دهنگیکی نرم: موسیقا: گوزانی.

baseball (bās'bōl'), *n.*

(۱) یاری بیسبول: (۲) توپی: هم: یاریه.

baseboard (bās'bōrd', bās'bōrd'), *n.*

(۱) تهخته: دارنگه: گۆشه.

نیوان: رههیهو: بر: دیوار: داده: پوشتیت: (۲) تهخته: بناغه.

baseborn (bās'bōrn'), *adj.*

(۱) ناکس: بهچه: نامهردا: نزم: سووک.

(۲) زول: (۳) بنچه: نزم: یا ههزار: ناکس: بهچه.

baseless (bās'lis), *adj.*

بن: بناغه: سابهخ: درو.

(~ accusations, fears, hopes, etc.)

base line,

(۱) هینلی: بنچینه.

(۲) هینلی: نیوان: دوو: بنکهی: یاری: بیسبول.

basely (bās'li), *adv.*

نامهردانه: ناکسهانه.

basement (bās'mənt), *n.*

ژیرخان: زیرزمین: (خانوو): سهرداب.

base metal,

کانزای: کهه: نرخ: (وهک: ناسن).

baseness (bās'nis), *n.*

(۱) نامهردی: ناکهسی: ناپیای: سووکی.

(۲) کردهوهیهکی: نزم: یا ناکهسهانه.

basenji (bə-sen'ji), *n.*

سهگنکی: نهفرهقیای: بچووکی: سووره: ههپین.

یا وهپینی: دیه.

bases (bās'iz), *n. plural of base.*

bases (bās'ēz), *n. plural of basis.*

bash (bash), *v.t.* [Colloq.],

بهتوندی: لیدان: زمه: ئی: ههلسان:

پیمالئ: بیرازکردن.

n. [Colloq.],

زومه: لیدانیک: توند: پیاکیشانئیک.

bashaw (bə-shō'), *n.*

لهفندی: پاشا: فرمانبرنکی: گرنگ: خانزاد.

bashful (bash'fəl), *adj.*

شهرمن: به: شهرم: کهه: بوو.

basic (bās'ik), *adj.*

(۱) سرهکی: بنچینهیی: گرنگ: بناغی:

پیشهیی: سرهتایی: (~ principles).

(۲) تفت: کیمیا.

basically (bās'ik-li), *adv.*

به: پاده: یهکه: به: زوری:

به: شینوهیهکی: بنچینهیی: یا سرهکی.

Basic English,

زمانی: نینگلیزی: سرهتایی: یا بنچینهیی: (که: بریتیه).

له: ههشت: سهده: پهنا: ووشه: پیژوست: بناغی: نینگلیزی.

basset

basidiomycete (bə-sid'i-ō-mī-sēt'), *n.*

جۆزه: پوومکیکه: وهک.

قارچادو: سوومهلان.

basil (baz'li), *n.*

پنچانه.

basilar (bas'ə-lēr), *adj.*

(۱) بنچینهیی: بهتاییهتی: هی: کاسهیی: سن:

پیشهیی: (۲) بنچینهیی: سرهکی: گرنگ.

basilary (bas'ə-lər'i), *adj.* = basilar.

basilic (bə-sil'ik), *adj.*

(۱) تاییهتی: به: بۆری: خوینی: قۆل.

(۲) [Obs.], شاهانه.

basilica (bə-sil'i-kə), *n.*

(۱) گۆشکی: شاهانه.

(۲) هۆلنکی: لاکیشهی: گۆلکه: دار: (له: خانوویهکی: پۆمانی: کۆندا):

خانوویهکی: وهما: (۳) کلنسهییکی: کۆنی: وهما.

basilisk (bas'ə-lisk'), *n.*

(۱) گیانداریکی: خشکی: نهلسانهیی: وهک.

قۆری: وایه: ههناسهو: سهیرکردنهکی: کوشندهیه.

(۲) جۆزه: قۆری: یهکی: نهمری: یه.

(۳) توپنکی: جمنگی: کۆنی: به: قۆری: کانزایی: پارژینواوهیه.

basin (bā's'n), *n.*

(۱) تهشت: سوینه: (۲) چوپنه: دهشتشول.

(۳) پ: تهشتیک: نهمره: دهی: تهشتیک: دهی: گرنیت.

(۴) ههمارا: لهستیل: جهز: چال: قولا: یی: (۵) کهندار.

(۶) سهرچاوهی: پویار: (river ~).

(۷) چالایی: بن: دهریا: (ocean ~).

basinet (bas'ə-nit), *n.*

کلوزنیهکی: سووک: کلزی: ناسن.

basis (bā'sis), *n.*

(۱) بنچینه: بناغه: (۲) دانههیی: سرهکی: کۆلهکه.

(۳) تۆی: یا: پهیرهوی: سرهکی: پیوانه: پیوه: بناغه.

bask (bask, bāsk), *v.i. & v.t.*

(۱) خۆمهلسختن: لهبر: ههتاو:

(*He ~ed in the sun.*)

(۲) پال: لیدانهوه: لهخۆشیدا: بسکی: سمیل: هاتن: لهخۆشیدا: لوف: لیدان.

(*He ~ed in her favor.*)

basket (bas'kit, bās'kit), *n.*

(۱) زهميله: سهبهته: (۲) پ: زهميلهیهک.

(۳) (۱) توپی: یاری: باسکه: (ب): توپ: خستهته: ناو: توپی: باسکهوه.

basketball (bas'kit-bōl', bās'kit-bōl'), *n.*

(۱) یاری: باسکه.

(۲) توپی: باسکه.

basket case,

نهخۆشیکي: چوارپه:ل: پهريشانو:

هیواي: چاکپورنهوه: ئی: نهکراو.

basket hilt,

دهسکه: شمشیرنکه: لهشینوهی: زهميلهدا.

basketry (bas'kit-ri, bās'kit-ri), *n.*

(۱) زهميله: دروستکردن:

زهميلهکاری: (۲) زهميله: زهميلهکان: سهبهتهکان.

basket weave,

چینی: سهبهتهیی: قوماش: چینی: بیهی: به: پاستو:

چپ: لیکدانی: تالهکان: وهک: توولی: زهميلهو: سهبهته.

basophile (bā'sə-fil', bās'ə-fil'), *n.*

خانهیهکی: بهناسانی: پهنگ:

وهگر: (پوههکناسی).

Basque (bask), *n.*

(۱) باسک: پاسکی: یهکی: که: نهتهوهی: باسکه: که.

لهسهروی: لیسپانیای: پۆژاوی: ههزاسادا: دهژی: (۲) زمانی: باسکهکان:

باسکی: (زمان).

adj.

باسکی: (نهتهوه): خاک: زمان: ... ههتد).

basque (bask), *n.*

بلووزنکی: تهسکی: ژاناه.

bas-relief (bas'ri-lēf', bās'ri-lēf'), *n.*

نهخشو: پهیکری: بهناستم:

سهرههیناوی: یا: دهپۆلیر: به: دیوارهوه.

bass (bās), *n.*

(۱) نزمترین: دهنگی: گوزانی: نیرینه.

(۲) نزمترین: دهنگی: موسیقا.

(۳) گوزانی: بۆژنک: یا: نامیرنکی: موسیقایی: نه: جۆزه: دهنگه.

adj.

(۱) دهنگ: نزم.

(۲) دهتاوینت: گوزانی: وهما: نزم: بلنیت: یا: موسیقایی: وهما: نزم: ئی: بدات.

bass (bas), *n.*

جۆزه: ماسی: یهکه: له: ناوی: دهریا: ههروهما: پویاریشدا: دهژی.

bass drum,

تهپلنکی: گهره: دهنگ: نزمه.

basset (bas'it), *n.*

سهگنکی: پاری: لهش: دیرژو: قاچ: کورتو: گوئ: شوپه.

basset

basset (bas'it), <i>n.</i> & <i>v.t.</i>	دەركەوتن يا ھاتتەسەر پووي زەمى كانزا لەژۇر زەمى يەمە (زەمىنناسى، كانگەرى).
bass horn,	جۈرە كەپەنەيكە
bassinet (bas'ə-net), <i>n.</i>	بېشكەيكە سەرگىراوى پىچكەدارە.
basso (bas'ō), <i>n.</i>	دەنگىنى نەم نېرەنە؛ گۆرانى بېزىكى دەنگ نەم نېز.
bassoon (ba-sōon', bə-sōon'), <i>n.</i>	ئامپىرنىكى مۇسقىيە لەبابەتى
	زوپنا.
basswood (bas'wood), <i>n.</i>	(۱) سىنجو درەختىنىكى گۆل زەردو بۆن. (۲) خۇشە دارەكەي سووك قايمە. (۳) دارى ئەم درەختە.
bastard (bas'tērd), <i>n.</i>	(۱) زۇل كەسكىنى زۇل؛ ئاپرەسەن. (۲) شتىكى ئاپرەسەن، ساختە، يا درۇزە. (۳) [Slang] كەسكىنى ئاكەس بەچە، ئامەرد، يا سەگىباب (جۈيۈن). (۴) [Slang] كاپرا (لەپووي سووكىيەمە).
adj.	(۱) زۇل (۲) ساختە؛ درۇزە؛ ئاپرەسەن. (۳) قەلب؛ خراپ.
bastard file,	بېرەنگى دادان مام ناوەندى.
bastardize (bas'tērd-īz), <i>v.t.</i>	(۱) زۇلى؛ ئاكەسى نەرخىستى.
	(۲) پېس كەرن؛ تېگەن: (He ~d the language.)
-bastardization (n.).	
bastardly (bas'tērd-li), <i>adj.</i>	(۱) زۇل؛ زۇلانە؛ ئاكەسانە. (۲) ئاپرەسەن؛ ساختە؛ درۇزە.
bastardy (bas'tēr-di), <i>n.</i>	(۱) زۇلى؛ زۇلىتى؛ ئاكەس بەچەيى. (۲) زۇل خىستەنەمە
baste (bāst), <i>v.t.</i>	جلوبەرگ دورىنەمە.
baste (bāst), <i>v.t.</i>	پۇن يا كەرە لە گۆشت ھەلسوون لەكاتى سورىكردنەمە؛ يا پىكارنەمە بۇناوى گۆشتەكە خۇي
baste (bāst), <i>v.t.</i>	(۱) لىدان؛ داركارى كەرن.
	(۲) سەررەنشت كەرن؛ شكانن؛ جۈيۈن پىدان؛ قەسى ئاشىرىن پىن ووتن.
bastille, bastile (bas-tēl'), <i>n.</i>	(۱) سەنگەرنىكى بۆك (بۇ ھىرش بەرن يا خۇپاراستن لەكاتى جەنگدا) (۲) بەندىخانە.
the Bastille,	بەندىخانە باستىل؛ قەلەيك بوو لە پارىس كرابو بە
	بەندىخانە لە سەرەتاي شۇشى ھەرەنساد لە سالى ۱۷۸۹دە وىزان كرا.
bastinade (bas'tā-nād), <i>n.</i> = bastinado.	
bastinado (bas'tā-nā'dō), <i>n.</i>	(۱) قەلە؛ داركارى كەرن. (۲) دار؛ داردەست
<i>v.t.</i>	قەلەكەرن؛ داركارى كەرن؛ لە بىنى پىن دان بە دار
bastion (bas'chən, bas'ti-ən), <i>n.</i>	(۱) سەنگەرى ئاۋ قەلە (كە) بىرۋىجە بە شىكىنى ھەرىۋىقۇي قەلەكە. (۲) قەلە؛ مەنبەند (a ~ of freedom and democracy).
bat (bat), <i>n.</i>	(۱) گورى يارى بىسىۋول. (۲) گەلەكوتكە؛ دار. (۳) پاكىتى يارى تەنس يا پىنگ پۇنگ. (۴) لىدانى تۇپى بىسىۋول بە گورى. (۵) نۇرەي نەم لىدانە. (۶) تۇپەلە گەلەجان. (۷) [Colloq.] لىدانىك؛ پىكاشانىك. (۸) [Colloq.] خۇپايى. (۹) [Slang] ئاھەنگو زەمەندى خوارنەمە.
<i>v.t.</i>	لىدان يا پىمانىن بە گورى بىسىۋول يا گەلەكوتكە.
<i>v.t.</i>	(۱) بەكارمىنانى گورى يارى بىسىۋول. (۲) تۇپەكەرن لە لىدانى تۇپى بىسىۋولدا. (۳) تۇپە ھاتتەسەر (لىدانى تۇپى بىسىۋول).
at bat,	(۱) گەران؛ گەشتكەرن؛ سورپانەمە
bat around, [Slang].	(۲) لىكۈلىنەمە (بىرۋاۋەپ، نەخشە، پىلان).
go to bat for, [Slang].	لەسەركەرنەمە؛ پىشتىۋان كەرن بەتۈندى:
(He went to bat for his friend.)	
bat (bat), <i>n.</i>	شەمشەمەكۈرە
blind as a bat,	كۈيۈر تەۋا؛ كۈيۈر
bat (bat), <i>v.t.</i> [Colloq.],	چاۋنوقاندن؛ چاۋداگرتن؛ پەشۇكان.
not bat an eye, [Colloq.].	نەپەشۇكان؛ خۇ تىك نەدان.

batman

batch (bach), <i>n.</i>	(۱) ئۇي ئانەي كە بە يەك جار دەكۈرت. (۲) ئۇي ھەرىدە پىنسىتە بۇ ئان كەرنى جارنىك: (a ~ of dough). (۳) بىرەمەي جارنىك؛ سەرچەمى ئۇي شتەي بە يەك جار درووست كرايتىن (۴) دەستە؛ كۆمەل (مەۋق، شت)؛ ئاقم؛ پۇل؛ چەپك.
hate (bāt), <i>v.t.</i>	(۱) كەمكەرنەمە؛ كىزىكەرن. (۲) خۇپاگرتن؛ دەمى خۇ گرتن؛ دەرەنەپىن. (۳) ئى داشكاندن؛ ئى لادان؛ ئى دەرگەرن؛ لىسەندەنەمە.
<i>v.t.</i>	كەم يۈنەمە؛ كىزىكەرن.
with bated breath,	ھەناسە بۇ نەدان (لە ترسدا يا لە خۇشەيدا).
bate (bāt), <i>v.t.</i> & <i>v.t.</i>	پىنسىتە خۇش كەرن.
<i>n.</i>	دەرمانى پىنسىتە خۇش كەرن.
bateau (ba-tō'), <i>n.</i>	بەلەمىكى بېچۈكە.
batfowl (bat'fowl), <i>v.t.</i>	پاۋكەرنى مەل بە شەۋكۈزىكەرنىيانو
	گرتىيان بە تۇپ يا كۈشتىيان.
bath (bath, bāth), <i>n.</i>	(۱) خۇشتن. (۲) ئاۋى خۇشتن.
	(۳) گەرمەۋ؛ سەرشۇرك؛ ئورۇي خۇشتن. (۴) بانىۋ. (۵) [pl.] گەپار.
	(۶) كانزاي تۈۋارە لە كۈرەدا (۷) دەرمانى وىنە شتەنەمە.
<i>v.t.</i> & <i>v.t.</i>	شتن؛ لە ئاۋ ھەلەكەشەن؛ خۇسەندەن؛ خۇشتن.
bathe (bāth), <i>v.t.</i>	(۱) ئوقۇم كەرن لە ئاۋدا؛ خىستەنە ئاۋمە. (۲) شتن: (She ~d the baby). (۳) تەپكەرن.
	(۴) داپۇشتىن؛ ھەمۈگرتەنەمە: (The trees are ~d in moonlight).
<i>v.t.</i>	(۱) خۇشتن؛ گەرمەۋكەرن.
	(۲) مەلەكەرن؛ خۇتتەلەكەشەن.
	(۳) خۇھەلەختن: (to ~ in the sun).
-bather (n.).	
bathetic (bə-thet'ik), <i>adj.</i>	(۱) ھېچۋېچ (شىۋازى نووسىن يا دوۋان). (۲) درۇزە (سۆز، ھەست).
bathhouse (bath'hous', bāth'hous'), <i>n.</i>	(۱) گەرمەۋى گىشتى. (۲) ئورۇي گۆگۈپىن لە گەرمەۋى گىشتىدا.
bathing cap,	كلاۋى خۇشتن بۇ تەپ نەپوونى قىن؛ كلاۋى مەلەكەرن.
bathing suit,	دەمپىن مەلەكەرن؛ جلوبەرگى مەلەكەرن.
batho- (bath'ō),	پىشگىرنەكە بەمانى؛ قولنى؛ قولايى.
bathometer (bə-thom'ə-tēr), <i>n.</i>	پىنۋەرى قولايى ئاۋ.
bathos (bā'thos), <i>n.</i>	(۱) بە ئاۋدا چۈن (شىۋازى نووسىن دوۋان)؛ دائە داۋە. (۲) سۆزى درۇ؛ ھەست سۆزى ئاۋەجىن.
bathrobe (bath'rōb', bāth'rōb'), <i>n.</i>	پۇپى گەرمەۋ.
bathroom (bath'rōom', bāth'room'), <i>n.</i>	(۱) گەرمەۋ؛ سەرشۇرك. (۲) ئاۋدەستخانىە؛ توالتىن.
bath tub (bath'tub', bāth'tub'), <i>n.</i>	ھەۋزى خۇشتن؛ بانىۋ.
bathy- (bath'i),	پىشگىرنەكە بەمانى؛ قول؛ تايەبەتى بە بىنى دەريا.
bathymetry (bath'i-met'ri), <i>n.</i>	پىۋانى قولنى دەريا.
-bathymetric; bathymetrical (adj.).	
bathyscaph (bath'i-skaf'), <i>n.</i>	بەلەمىكى ئىرناۋىيە بۇ چۈنە ئاۋ. قولايى دەريا.
bathysphere (bath'i-sfēr'), <i>n.</i>	بەلەمىكى ئىرناۋىيە بۇ لىكۈلىنەمە. لە زىندەۋەر پۈۋەكى قولايى دەريا.
batik (bə-tēk', bā'tēk, bat'ik), <i>n.</i>	(۱) نەقش ئىگار لەسەر درووستكەرنى پارچەيەك قوماش بە لە خۇم ھەلەكەشەن داپۇشتىن نەم بەشەنەي كە ئاۋىستىن نەقش لەسەر دەرجىت. (۲) قوماشكى نەقش ئىگار لەسەر درووستكەرن بەم شىۋە. (۳) ئەم نەقش ئىگارە.
<i>adj.</i>	تايەبەتى بە بەم جۈرە نەقش ئىگار قوماشە.
<i>v.t.</i>	نەقش ئىگار درووستكەرن لەسەر قوماش بەم جۈرە.
bating (bāt'ing), <i>prep.</i> [Archaic],	يىچكە لە؛ جگە لە.
batman (bat'mən), <i>n.</i>	بەردەستى نەفسەرنىكى نىنگىلىزى.

baton

- baton** (ba-ton', bat'n), *n.*
- (۱) گورزی نەفسەر با پۇلېس
(۲) دارى بارىكى سەرەك تۈركىسترا يا تېپى مۇسقا.
(۳) شېشىكى بارىكى ئاسنى سەرخە پېشەنگى خۇپىشانان بە ئاسماندا
هەلى دەد تە دەپىرگىنەو
- Batrachia** (ba-trā'ki-a), *n. pl.*
- (۱) گېانداری تېرە ووشكى بىن كك
(وەك بۇق : گېانداری تېرە ووشكى بىگان
تايپەنى تە گېانداری تېرە -
ووشكى : تېرە ووشكى.
گېانداری تېرە ووشكى
n.
batsman (bats'mən), *n.*
بارىكەرى يارى بېسىۋول كرىكىت
battalion (bə-tal'yən), *n.*
(۱) دەستە لەشكرىكى ئامادە بۇ جەنگ.
(۲) ژمارەيكى زۇر : تابور : (a ~ of strikers).
(۳) (pl.) لەشكر : سويا : (۴) دەستە لەشكر : پەل
(۱) پارچە تەختە زەوى داپۇشەر.
(۲) پارچەيك تەختە يارىك كە درزى ئىوان دوو تەختە پىن دادەپۇشۇرىت.
v.t. (~ down),
batten (bat'n), *v.i.*
(۱) قەلەمچور.
(۲) دەولەمەندىبۇون يا خۇش پابورەن لەسەر حسابى يەككىكى تر.
(۳) ھاتتەبەر : بەرگرتن.
قەلەمچور : داپەست.
v.t.
batter (bat'ēr), *v.t.*
(۱) پەيتا پەيتا تە قايم كوتاندەنەو : پياكىشان :
بەتۇندى لېدان : (۲) ووردوخاش كىردن : پىمالىن و شكاندن : داگرتنەو.
(۳) شكاندن : زۇر نەكارمەتتەن و لەكەك خىست :
(The furniture was ~ed.)
(۴) لېدان : تارادان (a ~ed wife, child, etc.)
v.t.
پياكىشان پەيتا پەيتا تە قايم
n.
تېپى شكار : چاپەمەنى :
batter (bat'ēr), *n.*
يارىكەرىك كە ئۇبەى ھاتوۋە لە تۇپ بىدات (كرىكىت).
بېسىۋول :
batter (bat'ēr), *n.*
گېراۋى دروۋى شىرو ھىلەك بۇ كىك دروۋىستىكرەن يا
چىشت لىدان
batter (bat'ēr), *v.t. & v.i.*
بەرە بەرە لىزىبۇنى دىوارىك لە بناغەو بۇ
سەرەو
battering-ram (bat'ēr-īn-ram), *n.*
چەككىكى جەنگىكى كۇنە
پەيتا پەيتا دەكىشرا بە شوۋرەى شارى ئابلوۋقەدراۋا بۇ پورخانىنى و چوۋنە
ئو شارەكەو
(۱) پىمالىن : كوتانەرە : لېدان (بە دەست. شەق).
يا شىتىك : تەنەدان : (assault and ~)
(۲) (۱) تۇپ : سويا : كەشتى جەنگ. (ب) بىكەى تۇپ (ج) لىقى تۇپدار.
(۳) تۇپ ھاونىزۇ تۇپ گەرەو (يارى بېسىۋول). (۴) باترى : پىل
(۵) دەستەبەك شىتى چوۋنەك
ئامادەبە بۇ تەقاندن تۇپ. تەنەك.
in battery,
battik (bat'ik), *n., adj. & v.t. - batik.*
batting (bat'ing), *n.*
(۱) لېدانى تۇپ بە گورز : يارى بېسىۋول
(۲) تۇپەل پ تۇپى لۇكەو خورى (بۇ تىلخانىنى لىفەو كورسى).
(۱) جەنگ : شەپ : ۲ شەر : ئاكۇكى : خەبات
شەر كىردن : جەنگىن : خەبات كىردن.
v.t. & v.i.
battle array,
(۱) ئامادەكردن و پىزىكرەنى ھىزى چەكدار بۇ جەنگ.
(۲) كەرەسى جەنگ
(۱) تەورى جەنگ
(۲) [Slang]. ئىنىكى كەلە بەزەبەر.
battle cruiser,
كەشتى جەنگىكى تىزەرەو.
battle cry,
(۱) بانگى جەنگ : ھاۋارى جەنگ
(۲) دروۋشە : دروۋشە خەبات يا جەنگ.
battlefield (bat'l-fēld), *n.*
(۱) مەيدانى شەپ : مەيدانى جەنگ.

bay

- (۲) مەيدانى ئاكۇكى يا ھەملەلى.
مەيدانى جەنگ.
battle front,
battleground (bat'l-ground), *n. = battlefield.*
battlement (bat'l-mənt), *n.*
سەنگەر : سەنگەرى سەر قەلەك.
battleplane (bat'l-plān), *n.*
لېۋكەى جەنگى.
battle royal,
(۱) گەلەكۇمەكى.
(۲) شەپى مردن و ژيان : جەنگىكى قورس.
(۳) مەشتومپىكى زۇر : دەمەقالتى يەككى گەرم.
battle-scarred (bat'l-skārd), *adj.*
شۈن برىنى شەپى پىۋەپە.
battleship (bat'l-ship), *n.*
كەشتى جەنگى.
battue (ba-tōō', ba-tū'), *n.*
(۱) لە دارو دەۋەن دان بۇ ھاتتەدەرەو.
گېانداری بالندەو پاروكرىدان. (۲) ئەم جۇرە پاۋە.
(۳) ئەم ئىجىرەى بەم جۇرە پاۋەكرىت.
(۴) قەلەجۇكرەن بە كۇمەل.
(۱) شىت : شىتۇكە : (۲) سەپرا : ئالاسا.
batty (bat'i), *adj. [Slang],*
(۱) ئېۋرەنگىانە : شىتىكى بىرقەدارى بازاپى.
bauble (bō'b'l), *n.*
(۲) بۈۋكەشۋەشە.
hawk (bōk), *n., v.t. & v.i. = balk.*
كانزايەكە قافۇنى ئى دەردەمىترىت.
hauxite (bōk'sīt, bō'zīt), *n.*
بالارى (كەل، زمان، كلتور).
Bavarian (bə-vār'i-ən), *adj.*
(۱) ھاۋولاتىيەكى باقاريا : بالارى.
(۲) زمانى بالارى (كە لىقىكە لە زمانى ئەلمانى).
hawd (bōd), *n.*
(۱) گەۋاد (ژن يا پىۋا) : سەرەك قەجەخانە.
(Rare), قەجە.
hawdry (bōd'ri), *n.*
(۱) زمان پىسى : قەسى سوۋك ناشرىن
(Archaic), گەۋادىتى : پىشەى گەۋاد.
(۲) [Obs.], قەجەبەتى : داۋىن پىسى.
زمان پىس : سوۋك ناشرىن (روتە).
بىن پەردەو سەرسەرىيانە (زمان، كىردەو) : (~ language).
hawdy (bō'di), *adj.*
بىن پەردەو سەرسەرىيانە (زمان، كىردەو) : (~ language).
-bawdily (adv.); bawdiness (n.).
bawdyhouse (bō'di-hous), *n.*
قەجەخانە.
bawl (bōl), *v.t. & v.i.*
(۱) قىزاندن : ھاۋاركرىن.
(۲) [Colloq.], كرىان بە دەنگى بەرن.
n.
(۱) قىزە : ھاۋار. (۲) [Colloq.], كرىان بە دەنگى بەرن.
bawl out,
(۱) ھاۋاركرىن : قىزاندن.
(۲) [Slang], سەرزەشت كىردن : شكاندن : شىتى (مەجان).
كەنداۋ : ئاۋدپ.
(۱) بەشىك يا لايەكى دەپۇقۇي خانوۋ.
(۲) قۇبۇنىكى بە كۇلەكە دەردەدراۋ.
(۳) لايەكى كايەنە بۇ ھەماركرىنى دانەۋىلەو گزە.
(۴) ئوۋرى نەخۇش و برىندارى ئاۋ كەشتى.
(۵) قاقى ئاۋ دىۋار.
وەرەن : ئوۋرەلوركرىن : قىروسكاندن.
hay (bā), *v.t.*
(۱) پىن وەرەن. (۲) پىن وەرەن و پاۋان.
v.t.
(۲) گەمارۇدان : كىردەكۇنەو : تەنگ پىن ھەلچىن.
n.
(۱) وەرە : ئوۋرە : قىروسكەقروۋسك. (۲) گەمارۇ.
at bay,
گەمارۇدراۋ : بەگىرەمىتراۋ : تەنگ پىن ھەلچىن.
bring to bay,
گەمارۇدان : كىردەكۇنەو : تەنگ پىن ھەلچىن.
keep (or hold) at bay,
بەرەلەستى كىردىن دوۋىن و لىدورەو راگرتنى :
وەستاندىن دوۋىن لە جىنى خۇى و پى ھاتتەپىشەو لىگرتن :
(The bear kept the hunters at bay.)
hay (bā), *n.*
(۱) درەختىكى ھەمىشە سەرە.
(۲) (pl.), گولبەندى كەلە ئەم درەختە.
(۳) (pl.), پەلەۋپايە بەرنى : ئاۋدارى : سەربەرنى.
bay (bā), *adj.*
كوتى.

- n.** (۱) نەسپ و ماينى كۆيت! گياندارنىكى كۆيت.
(۲) كۆيت! قاۋەبى سۈرۈپاۋ.
- bayadere, bayadeer** (bā'yā-dêr), **n.** (۱) كىچىكى سەماكەر لە (۲) قوماشى مىلدارى چەپ و راست.
bayard (bā'ērd), **n.** (۱) نەسپ يا ماينى كۆيت.
(۲) [-B]. نەسپىكى ئەفسانەيىيە.
(۳) نەسپ (لەپۈۋى گالتىرە).
- bay leaf,**
bayonet (bā'ā-nit, bā'ā-net), **n.** نىزە! پە! قەمەي تەنگە!
سونكى.
- v.t.** نىزە، سونكى، پە، يا قەمە لىدان.
v.i. نىزە، سونكى، پە، يا قەمە بەكارهيتان.
- bayou** (bī'ōo), **n.** زى! چەم
- bay window,** (۱) پەنجەرەي دەرىۋىقۇ. (۲) [Slang] ، رۆڭكى ۋىل.
baywood (bā'wood), **n.** جۈزىكە لە دارخەيزەران.
bazaar, bazar (bā-zār'), **n.** (۱) بازار! (۲) فرۇشگا! سوڭان.
(۳) فرۇشتى شتومەك بۇ پارە كۆكرەنەرە بۇ كلىشە يا يانەيك.
bazooka (bā-zōō'kə), **n.** بازوۋكە! چەكىكى سەرشانى موشەك-
تەقىنەرە
- B.B.C., = British Broadcasting Corporation.**
B.C., = Before Christ.
- bdellium** (del'i-əm), **n.** (۱) جەۋى! گەرەن! سرنش.
(۲) درەختى جەۋى. (۳) بەردىكى بەنرخە لە ئىنجىلدا ناۋى براۋە.
- be** (bē; unstressed, bi), **v.i.** (۱) بون! مەبۇن! ژىن! ژيان:
(*She is no more. ; I am here. ; She is there.*)
(۲) بون! پودان: (*When will the wedding ~ ?*)
(۳) بەردەۋام بون! خاياندان! مانەرە: (*Will he ~ here long?*)
(۴) بون (لەشۈننىڭدا): (*The food is on the table.*)
(۵) ئى بون! جۈۋى: (*Have you been to Italy?*)
(۶) وا بون: (*She is my sister. ; He is clever.*)
(۷) والىكرەن! والىھاتان: (*He will ~ whipped.*)
- be off,** (۱) بىز! (۲) بۇيشتى.
- be** (bē, bi), (۱) بىشگرەنكە بەمانى: (۱) بەدەۋىردا: (*besprinkle*).
(۲) ھەمۋى! مەتەۋاۋى: (*besmear*).
(۳) لىسەندەن! ۋەرگرتەۋە: (*bereave, betake*).
(۴) دەربارەي: (*bethink, bemoan*). (۵) كرىن: (*bedirty*).
(۶) لەگەندا كرىن! كرىن: (*befriend, becloud*).
(۷) داپۇشراۋ بە! ھەبۇ: (*bewhiskered*).
كەنارى دەريا! پۇخى لىمىنى دەريا.
- beach** (bēch), **n.** (۱) شەپۈلىكى گەرەيە دەدات. **beachcomber** (bēch'kōm ēr), **n.**
بە پۇخى دەريادا. (۲) كەسكىنى ۋىلە كە بە دەست لە خەلك پان كرىنەرە دەۋى
لە پۇخى دەريادا.
- beachhead** (bēch'hed), **n.** بىنكەي لەشكرى داگىركەر لەسەر پۇخى دەرياي دۇژمن.
- beacon** (bē'kən, bē'k'n), **n.** (۱) ئاڭرى پەيامنىر يا ۋورياكرەنەرە بە
شۈننىكى بەرزەۋە. (۲) چراي پى پىشاندەر! چراي ئاڭلادارى.
(۳) چراي پى پىشاندەرى سەر پۇخى دەريا.
(۴) گرىدىك يا بورجىكە نىشانەۋ پەيامى لىۋە دەننەردىن.
(۵) نىشانە (بەتايىبەتى ھى ۋورياكرەنەرە).
(۶) نىشانەۋ پەيامى بىتەل كە دەدرىت بە فۇكە بۇ پى پىشاندانى.
v.t. (۱) پوۋناك كرىنەرە! پۇش كرىنەرە (قارىكى).
(۲) نىشانەكرەن بە چرا يا پوۋناكى.
(۳) پى پىشاندان بە چرا يا پوۋناكى! پى پوۋناك كرىنەرە يا پىشاندان.
v.i. (۱) بىرقانەرە! شوقدانەرە! درەۋشانەرە.
(۲) پى پىشاندان! چاۋساغى كرىن.

- bead** (bēd), **n.** (۱) مۈرۈۋ! زەنگيانە! كۈرەكە! دەنكە تەزىيچ.
(۲) (pl.) تەزىيچ. (۳) (pl.) ملوانكە! گەردنەبەند.
(۴) چۆكلەنىشان (تەنگ، دەمانچە).
(۵) دۇپ (خۈين، ئارق، ئاۋ) پلى. (۶) كەفى يەرە.
(۷) تۇسقالىك زىپ يا زىۋ. (۸) پىزە مۈرۈۋى دىۋار پازىنەرەۋە.
(۱) پازاندەنەرە بە مۈرۈۋ يا زەنگيانە. (۲) ھۇنىنەرە (ۋەك تەزىيچ).
v.t. خرىپون! ۋەك مۈرۈۋ لىھاتان! بون بە دۇپ.
v.i. دۇعاكرەن بە تەزىيچەرە
نىشان لىگرتەنەرە.
count (or tell or say) one's beads,
draw a bead on, (۱) بە مۈرۈۋ و زەنگيانە پاراۋە.
(۲) مۈرۈۋدار. (۳) دۇپ دۇپ ۋەستاۋ! خىر ۋەك مۈرۈۋ.
- beadhouse** (bēd'hous), **n.** ھەزارخانە! تەمەل خانە: بەتايىبەتى كە
ھەزارەكانى دەۋابە دۇعايان بىكرەيە بە تەزىيچەرە بۇ خىرپىكەرەكانيان.
- beading** (bēd'ing), **n.** (۱) مۈرۈۋ ھۇنىنەرە. (۲) ملوانكە! تەزىيچ.
(۳) پىزە مۈرۈۋ و زەنگيانە كە بۇ جۋانى دەنرىت بە جىلۋىپەرگەرە.
(۴) نەخش و نىڭارى سەر جىلۋىپەرگەرە كە لە پىزە مۈرۈۋ دەجىت.
(۵) كەفى يەرە.
- beadle** (bē'd'l), **n.** (۱) پىشەنگى خۇيىشاندانىكى زانكۇ.
(۲) يارىدەنەرى قەشە! يارىدەنەرى مالۋوم لە كەنىشەدا.
- beadledom** (bē'd'l-dəm), **n.** لەخۇبايى بون و كەرىتى ۋالەبارى
فەرمانەرى بچۈكى مىرى
- beadroll** (bēd'rōl), **n.** (۱) لىستەي ئاۋ! لىستەيەكى درىۋى ئاۋ.
(۲) لىستەي ئاۋى ئەر مردۋانەي دۇعايان بۇ دەرگىت (كلىشەي كاسۋىلىكى)
- beadsman** (bēdz'mən), **n.** (۱) دۇعاكرەن بۇ مردۋ بە پارە.
(۲) سۋالكر. (۳) نىشەتنى ھەزارخانە يا تەمەل خانە.
- beadwork** (bēd'wŭrk), **n.** (۱) مەت مۈرۈۋكارى! زەنگيانەكارى.
(۲) پىزە مۈرۈۋى سەر جىلۋىپەرگەر بۇ جۋانى.
- beady** (bēd'i), **adj.** (۱) زەنگيانەي! خىرۋ بچۈكلەۋ بىرقەدەر.
(۲) بە زەنگيانە پاراۋە. (۳) پەر لە دۇپى خىرۋ زەنگيانەي.
- beagle** (bē'g'l), **n.** سەڭكى بچۈكى پىست لورۋى قاچ كورتى گوى
شۈرە.
- beak** (bēk), **n.** (۱) دەنۋەك! دەنۋەكى باندەي نىچىۋان.
(۲) شتىكى لە دەنۋەك چۈۋ. (۳) [Slang] ، لوتى گەرەۋ چەماۋە.
(۴) [British Slang]. (۱) دادپرس! دادگەر. (ب) بەرۋەبەرى قوتابخانە.
(۵) گوى سەميانە.
- beaked** (bēkt, bēk'id), **adj.** (۱) دەنۋەكدار.
(۲) چەماۋە (ۋەك دەنۋەك).
- beaker** (bēk'ēr), **n.** (۱) پەرداخى تىچىكدار! كۈپىنى جۋان!
پەرداخى بادە. (۲) شەلى ئاۋ پەرداخىكى پاراۋە.
(۳) شۈۋشەي لىۋاردار كە دەرمانگە كىمياگەر بەكارى دەمىننىت
- beam** (bēm), **n.** (۱) دەستەك! نىرگە! دارىكى درىۋى ئىستۋور! شەلمان.
(۲) مژان. (۳) مىلى تەراۋو. (۴) تەراۋو. (۵) شىشى لەنگەر.
(۶) پەرىكى درىۋى پەقى بالى ھەلۋ يا دال. (۷) قەلى شاخى بەرانەكىۋى
(۸) نىرگەي كەشتى: (۹) پانايى كەشتىيەك. (۱۰) لى كەشتىيەك.
(۱۱) [Slang]. پانايى سەت. (۱۲) نۇڭل.
(۱۳) تىشەك! پوۋناكى! شەۋق. (۱۴) زەرەخەنە! بىسكە.
(۱۵) (۱) نىشانەي بە بىتەل نىردار لە فۇكەخانەرە يا لە بەندەرەۋە بۇ فۇكە
كەشتى. (ب) باشترىن گۆشەي مايكۇفۇن يا دەنگ گەرەگەر.
(ج) مەۋداي مايكۇفۇن يا دەنگ گەرەگەر.
v.t. (۱) تىشەكدانەرە! شەۋقدانەرە! بىرقەدانەرە
(۲) پى پىشاندانى فۇكەۋان و كەشتىيەۋان بە بىتەل.
(۳) بەرنامەي رادىق ئاراستەكرەن.
v.i. (۱) شەۋقدانەرە! تىشەكدانەرە! بىرقانەرە.
(۲) زەرەخەنەكرەن! بىسكەھاتان.
(۱) پەپەرەۋى نەكرى ئامۇڭارى پى پىشاندانى بىتەل
off the beam,

beamed

- (فرزگه، کشتی). (۲) [Slang]، به ههلهدا چوو؛ مهله.
- (۱) لهسەر پئی راست به پئی نامۆگاری بئتهل (کشتی)، **on the beam**.
- (فرزگه) (۲) [Slang]، (۱) لهسەر پئی راست. (ب) باش کاردهکات؛ ووریا.
- (۱) به دهستهک کراو؛ دهستهکاتی بهدرومونه. **beamed (bēmd), adj.**
- (a ~ ceiling)
- (۲) ناراستی شوئینیکی تایبتهی کراوه (بهنامی رادیو):
- (a ~ program)
- (۱) پووناک؛ تیشکدهروه؛ شوق دهدهتوه. **beaming (bēm'ing), adj.**
- (۲) دلشاد؛ دم به پیکهئین؛ پوخووش و کراوه.
- (۱) پووناک؛ تیشکدهروه؛ بهشوق.
- (۲) نیرگی؛ زل؛ پان و گهره. (۳) شاخدار. (۴) پان (کشتی).
- bean (bēn), n.**
- (۱) دهنگ لۆبیا، فاسولیا، پاقله، قاوه.
- (۲) فاسولیا؛ لۆبیا؛ پاقله. (۳) کهلو.
- (۴) پوهکی فاسولیا و لۆبیا و پاقله ... هتد.
- (۵) [Slang]، مینشدا؛ سمر.
- v.t. [Slang].
- full of beans,**
- spill the beans,**
- beanbag (bēn'bag'), n.**
- (۱) توردهکەیکێ پێ له پاقله یا فاسولیا به یاری پێ دهکرت. (۲) ئەم یاری به.
- beanpole (bēn'pōl'), n.**
- (۱) دار یا چیلکی فاسولیا بیا ههنگراو
- (۲) کەسێکی درێژو باریکله
- beanstalk (bēn'stōk'), n.**
- قهفی فاسولیا و پاقله و لۆبیا.
- bear (bār), v.t.**
- (۱) ههنگرتن؛ گواستنهوه؛ بردن.
- (۲) بپهوهبوون. (The letter bore his signature.)
- (۳) بوون؛ مندالبوون. (She bore three children.)
- (۴) بهرگرتن. (It will ~ fruit.)
- (۵) خستنه نهستو؛ ههنگرتن. (Let him ~ the expenses.)
- (۶) شان دانه بهر؛ مل بپهوهنان. (to ~ a burden)
- (۷) دهربردن؛ بهرگهگرتن. (I can't ~ it. ; They bore the torture.)
- (۸) پهوورشت نوواندن؛ ههلسان و دانیشتن. (He ~s himself well.)
- (۹) له دن گرتن (کینه). (to ~ a grudge)
- (۱۰) شایهتی دن. (He will ~ witness.)
- (۱۱) شیاز
- v.t.
- (۱) بهرگهگرتن؛ دهربردن.
- (۲) بهر زور گرتن. (The tree ~s well.)
- (۳) پزیشتن بهرو. (The ship bore west.)
- bear arms against,**
- چەك ههنگرتن دژ به؛ جهنگ لهگهڵ كردن.
- bear down,**
- (۱) دهست پیاوان بۆ خوارهوه. (۲) ههولێکی زۆر دان.
- bear down on,**
- (۱) ههز خستنهسەر؛ قورسایی یا زهبر خستنهسەر.
- (۲) ههولێکی زۆر دان. (۳) چوون بهرو.
- bear in mind,**
- له بیر بوون؛ له بیرنه چوون؛ نهخستنه پشت گوێ
- bear on,**
- به پوهندی بپهوه بوون
- (His story bears on the crime.)
- bear out,**
- دهرخسترا؛ چهسپاندن؛ ساغ کردنهوه؛ سهلماندن
- (The results bear out his claims.)
- bear up,**
- دهربردن؛ بهرگهگرتن
- bear with,**
- ئارام لیگرتن؛ چاوپۆشین؛ پهله نه کردن
- (Bear with me, please.)
- bear (bār), n.**
- (۱) وورج
- (۲) [B-]، به کێکه له دوو کۆنه ستیره کی پێیان دهووتریت:
- (the Great Bear and the Little Bear)؛ حوت برا؛ حوتمهراوه.
- (۳) کەسێکی له وورج چوو؛ کەسێکی گهلهو قسهههق.
- (۴) نامیری کونکر. (۵) پاره باز (بۆسه)؛ جامباز.
- نرخ له شکانه (بۆسه). (a ~ market)
- adj.

beat

- نرخ شکاندن (بۆسه)؛ جامبازی کردن به نیازی نرخ شکاندن.
- v.t.
- (۱) بهرگی ناخووشی گرتن؛ دهربردن. **be a bear for punishment,**
- (۲) کۆل نهان؛ ووره بهر نهان.
- bearable (bār'ə-b'l), adj.**
- بهرگی بهدیریت (نازار، ناخووشی)؛ لهگهلی دهردهیریت.
- bearbaiting (bār'bāt'ing), n.**
- یاری به کۆنه بریتیه له سهگ
- تن بهردانه وورچێکی بهستراوه و چهوساندنهوهی.
- beard (bêrd), n.**
- (۱) پیش. (۲) پێ (گوله که نه و جق).
- v.t.
- (۱) دهست دانه پیش؛ پیش گرتن.
- (۲) پوره پوره و هستان؛ بهر ههستی کردن.
- (۳) پیش بۆ کردن؛ پیش بۆ ههستنهوه.
- (۱) پیشدار؛ پیشی ههیه.
- (۲) پێوێ (گوله که نه و جق)؛ پێدار؛ قهلاسهایی.
- bearded (bêr'did), adj.**
- (۱) بێ پیش.
- beardless (bêrd'lis), adj.**
- (۲) پیش نههاتوو له بهر مندالی. (۳) گهنج؛ مندان.
- bearer (bār'ēr), n.**
- (۱) ههنگر (مرۆ، شت).
- (۲) بهردار؛ بهرگر؛ گولدار. (۳) ههنگری دهرتهرم.
- (۴) ههنگر یا پێدهری یانکه نهوت بۆ داوا کردنهوهی قهرز.
- bear garden,**
- (۱) شوینی بهستنهوهی وورچێک و سهگ تیکردنی.
- (۲) شوینیکی پێ له دهنگ دهنگر شههه شوق و ههراوههرا.
- bearing (bār'ing), n.**
- (۱) پهوت؛ شیوهی پهفتار نوواندن؛
- شیوهی ههلسان و دانیشتن. (۲) کۆلهکه؛ پالپشت؛ بنگه.
- (۳) زاین؛ بوون؛ مندالبوون. (۴) بهرگرتن؛ توانای بهرگرتن یا مندالبوون
- (۵) بهر؛ بهرهم. (۶) بهرگهگرتن؛ دهربردن.
- (۷) (pl.)، پێکه؛ پێبان؛ لهنگر. (The ship lost her ~s.)
- (۸) پیهوهندی. (The evidence had no ~ on the case.)
- (۹) ئەم بهشە دهستهک یا نیرگهیک که لهسەر کۆلهکه یا پایه بهک وهستاره.
- (۱۰) درووشمی سمر قهلاغانی سوارچاک.
- (۱۱) ئەم پارچهیهی مەکنیهیه که پارچهیهکی تری لهسەر دهخوولێتوه
- lose one's bearing,**
- پێکه ووکرتن؛ سمر ئی تیکچوون.
- bearing rein,**
- پهشمه؛ پهشوه.
- bear-leader (bār'lē'dēr), n.**
- ماموستای تایبتهی یا هاردهنگی
- گهشتی گهچێکی دهوله مند.
- bear's-car (bār'z'ēr'), n.**
- پوهه کێکه گوله که له گوئی وورج دهکات.
- bear's-foot (bār'z'foot'), n.**
- پوهه کێکی بۆن پسه.
- bearskin (bār'skin'), n.**
- (۱) کهولی وورج؛ فهروهی وورج.
- (۲) قوماشیکی خوری تووکه.
- (۳) جل و بهرگو ژیره خهری له کهولی وورج درووستکراو.
- beast (bēst), n.**
- (۱) گیاندار (بێجگه له ئاده میزاد).
- (۲) چوارپێ؛ زینه دهری چوارپێ.
- (۳) پهفتاری ناپهسند و ناشرین؛ سرووشتی ناپهسند.
- (۴) کەسێکی درنده و گهر بێ ههستی بێ پهووشتی ناپهسند.
- beastliness (bēst'li-nis), n.**
- (۱) چوارپێ بهتی؛ ناپهسندیتي؛
- نامۆ قایهتی. (۲) کردنهوهیهکی نامۆ قانه؛ کردنهوهیهکی زۆر خراپ.
- (۳) [Colloq.]، ناپهسندی؛ خراپی؛ بهدی.
- beastly (bēst'li), adj.**
- (۱) چوارپێ بهتی یانه؛ نامۆ قانه؛ ناشرین؛ پیس؛
- درنده. (~ behavior; a ~ act)
- (۲) [Colloq.]، ناخووش؛ ناپهسند. (What ~ weather!)
- adv. [British].
- beast of burden,**
- وولخی بار.
- beast of prey,**
- گیانداري پاوکه؛ نیچیروان.
- beat (bēt), v.t.**
- (۱) لیدان (تهپل)؛ پیاکێشان؛ کوتان؛ پیدان:
- (to ~ a drum)
- (۲) حیران کردن؛ دارکاری کردن؛ لیدان؛ ههلاکه کردن؛ تیهلدان.
- (۳) تهخت کردنی پێکه به پیاپۆشین به پێ یا به سواری؛ پێکه کردنهوه:

beaten

(We ~ a path to the road.)

- (۴) گهله‌کردن؛ چه‌کوشکاری کردن.
 (۵) گرتن‌نور به په‌یتا په‌یتا تیکه‌ل‌دان؛ تیکه‌ل‌و‌کردن.
 (۶) شقه له بال هه‌لسان؛ شکاندنمه (بال).
 (۷) پشکنن؛ نه‌وردی گه‌ران.
 (۸) خویباردن نه‌زور: (He ~s his way through the crowd.)
 (۹) بردن‌نور؛ نه‌زاندن؛ بۆرین‌دان: (He ~s everyone.)
 (۱۰) نیشانه ناردن (وه‌ک به ته‌پیل لیدان): [Colloq.]، سهرسوپ‌ماندن.
 (۱۱) [Colloq.]، ساخته‌ل‌کردن؛ گزی ل‌کردن؛ خه‌ل‌تاندن.
v.t.
 (۱) به قایمی و په‌یتا په‌یتا لیدان؛ پیدان.
 (۲) ژور بنچک و دهم‌ن گه‌ران بۆ پ‌اوی نیچیر.
 (۳) لیدان (دل): (The heart ~s.)
 (۴) دهنک لیوه‌هاتن (وه‌ک ته‌پیل): [Colloq.]، بردن‌نور؛ زالیوون.
n.
 (۱) لیدان (دل): (۲) لیدان‌نیک؛ پیا‌کیشان‌نیک؛ پیا‌مالین‌نیک.
 (۳) گوزهر‌گای پۆژانه؛ گوزهر و ناوچه‌ی ل‌نیرسراویتی پاسه‌وان، پۆلیس، یا پۆژانه‌مه‌گه‌رنک: (a policeman's ~).
 (۴) دهنک (موسیق، ته‌پیل): (۵) [Slang]، ساخته‌چی.
 (۶) ده‌ست‌پن‌شکری کردن له با‌ل‌و‌کردن‌نور؛ ده‌نگ‌و‌باس‌نیکدا (پۆژانه‌مه‌گه‌ری).
 (۷) شه‌دام‌ن‌کی نه‌ره‌ی ده‌و‌رو‌ب‌ری جه‌نگی جیهانی دووم له شه‌مریکادا که دژ به نه‌ریت و فه‌لسه‌فه‌ی ژان و په‌و‌شت و جل‌و‌ب‌هرگی کۆنه.
adj.
 (۱) هاندو؛ هیلاک
 (۲) تایه‌تی نه‌کسی‌کی دژ به نه‌ریت و خوی کۆن (ژماره‌ حموت بیینه).
beat about, خۆ گه‌ران؛ نه‌دادا گه‌ران.
beat a retreat, خۆ کشانه‌نور؛ کشانه‌نور (له‌شکی)
beat around (or about) the bush, مه‌بست نه‌ده‌سته‌وه‌نه‌دان؛
 خولانه‌نور نه‌ده‌وری با‌س‌نیکدا مه‌بست به‌ده‌سته‌وه‌نه‌دان؛ پینچه به‌ده‌وره‌ کردن.
beat back, پاوانانی دوژمن، نه‌مه‌ل‌ستی کردن، هیرشی دوژمن و پاوانانی.
beat down, (۱) په‌سته‌نور؛ پینشیل کردن؛ سه‌ر‌کوتانه‌نور.
 (۲) [Colloq.]، ترخ پین شکاندن.
beat it! [Slang], به‌و؛ لا‌چ نه‌به‌ر‌چام؛ پا‌که!
beat off, ده‌ر‌کردن؛ پاوانان
beat up (on), [Slang], بیراز‌کردن؛ کوتان؛ لیدان؛ تیه‌ل‌دان.
beaten (bē't'n), adj. (۱) بیراز‌کرا؛ لیدرا؛ تیه‌ل‌درا.
 (۲) ته‌نگ و ریک‌و‌پینک کراو به چه‌کوشکاری (کانزا): (~ silver).
 (۳) زور پیندا هاتو‌چو‌کراو؛ خاسایی؛ ته‌خت کراو به پیا‌پ‌و‌شتن: (a ~ path).
 (۴) به‌زیو؛ نه‌زین‌راو؛ دۆپ‌او. (۵) هاندو؛ هیلاک.
 (۶) پشکن‌راو (بۆ نیچیری پاو). (۷) تیکه‌ل‌و؛ تیکه‌ل.
 (۸) [Colloq.]، سه‌ر ئی شیواو؛ سه‌ر‌سوپ‌ماو.
off the beaten track (or path), نا‌خاسایی؛ نا‌ویژه؛ جیا‌وا؛
 بێ‌وینه.
beater (bē't'ēr), n. (۱) بیراز‌کرا؛ تیه‌ل‌ده‌ر.
 (۲) خامیری خواره‌مه‌نی شه‌لقاندن یا تیکه‌ل کردن.
 (۳) پافرینه‌ری نیچیر له کۆن و دهم‌ن بۆ پ‌او‌کردن.
beat generation, نه‌ره‌ی ده‌و‌رو‌پ‌و‌شتی جه‌نگی جیهانی دووم له
 شه‌مریکادا که دژ به نه‌ریت و فه‌لسه‌فه‌ی په‌و‌شت و جل‌و‌ب‌هرگی کۆن بوون.
beatific (bē'ā-tif'ik), adj. (۱) شادکرا؛ دلخۆشکرا؛ شادمانکرا.
 (۲) شادا؛ دلشادا؛ پ‌ر له خو‌شی: (a ~ smile).
-beatifically (adv.),
beatify (bi-at'ā-fī'), v.t. (۱) شادکردن؛ دلشادکردن؛ به‌خت‌مه‌ر‌کردن.
 (۲) پ‌ی‌و‌ز‌کردنی مردوویه‌ک (ناپنی کاسو‌لیکی).
-beatification (n.),
beating (bē't'ing), n. (۱) لیدان؛ بیراز؛ تیه‌ل‌دان. (۲) لیدانی دل.
 (۳) به‌زین؛ دۆپ‌اندن.
beatitude (bi-at'ā-tōōd', bi-at'ā-tūd'), n. (۱) شادمانی؛
 دلشادی؛ به‌خت‌مه‌ری. (۲) پ‌ی‌و‌زی

become

- له‌ر‌ما‌ی‌شه‌م‌کانی عیسا له ووتاری سه‌ر شاخ‌مه‌کا
 (نیجیل).
beatnik (bēt'nik), n. گه‌نج‌نکی شه‌مریکا که دژ به نه‌ریت و فه‌لسه‌فه و
 په‌و‌شت و جل‌و‌ب‌هرگ و خوی کۆنه.
beau (bō), n. (۱) کەسی‌کی ته‌ر‌پ‌و‌ش.
 (۲) دل‌داری کچیک یا ژنیک؛ یار.
beau geste, (۱) لال‌کردن‌نور په‌کی پیا‌وانه؛ خۆ به باش پيشان‌دان.
 (۲) کرد‌مه‌یه‌کی به په‌و‌خ‌سار جوان و ناو‌ک‌و‌ک بۆش.
beautcous (bū'ti-əs), adj. = beautiful.
beautician (bū-tish'ən), n. ئارایشتکرا؛ جوانکرا.
beautification (bū'tā-fā-kā'shən), n. جوان‌کردن؛ جوان‌کاری؛
 ئارایشتگه‌ری.
beautiful (bū'tā-fəl), adj. جوان؛ دل‌گرا؛ شوخ؛ قه‌شه‌نگ.
 (۱) جوان؛ جوانی. (۲) جوانان
beautify (bū'tā-fī'), v.t. جوان‌کردن؛ نه‌خشاندن؛ پازاندن‌نور.
v.t. جوان بوون.
-beautifier (n.),
beauty (bū'ti), n. (۱) جوانی؛ جوانیتی. (۲) شتیکی جوان.
 (۳) ئافره‌تیکی جوان
beauty shop (or salon or parlor), ده‌لا‌کخانه‌ی ژنان؛
 ئارایشتگا.
beauty sleep, [Colloq.], نووستنی پینش نیوه‌شه؛ خه‌وتنی باش
 (۲) نووستنی زیاده.
beauty spot, (۱) نیشانه‌یه‌کی بچو‌کی ره‌شه ئافره‌ت ده‌یخاته سه‌ر شان
 یا ده‌م‌و‌چاوی بۆ جوانی. (۲) خال؛ نیشانه‌یه‌کی سه‌ر‌و‌شتی سه‌ر پینست
 (وه‌ک شل). (۳) شوین‌نیک یا په‌و‌خ‌سار‌نکی جوان.
beaux (bōz), n. alternative plural of beau.
beaux arts, مه‌نوره‌ جوانه‌کان.
beaver (bē'vēr), n. گۆز‌ه‌مه‌ل‌ک‌نه.
beaver (bē'vēr), n. (۱) پارچه‌یه‌کی بزۆکی کل‌و‌زێ یا قه‌لغانی کۆنه.
 بۆ پاراستنی ده‌م و جه‌تاگه. (۲) لیواری پینشه‌وه‌ی کل‌و‌زێ.
becalm (bi-kām'), v.t. (۱) هینن کردن‌نور؛ دام‌ر‌ک‌اندن‌نور.
 (۲) وه‌ستاندن کەشتی با‌یه‌وانی به‌هۆی نه‌بوونی باوه.
became (bi-kām'), past tense of become.
because (bi-kōz', bā-kuz'), conj. چونکه؛ له‌به‌ر‌شه‌وه؛ به‌هۆی.
because of, به‌هۆی؛ به‌بۆنه‌ی؛ له‌به‌ر؛ له‌سایه‌ی.
beccafico (bek'ā-fē'kō), n. بال‌نده‌یه‌کی بچو‌کی جیرو‌ه‌جیرو‌یه‌ری
 نه‌و‌رو‌پ‌ای‌یه‌یه.
bechance (bi-chans', bi-chāns'), v.t. & v.i. پو‌ودان.
beck (bek), n., v.t. & v.i. بانگ کردن به ده‌ست یا به سه‌ر.
at the beck and call of, ناماده‌یه بۆ به‌جیه‌ن‌نانی هه‌موو خواستی‌ک؛
 سه‌ری پیوه‌ ئیه‌یه بۆ به‌جیه‌ن‌نانی خواستی کەسی‌ک؛ له‌به‌ر‌ده‌ست‌دایه
 (He is at her beck and call.)
beck (bek), n. جو‌گه‌له.
beck (bek'it), n. قولاپ یا په‌تی قول‌ده‌ر بۆ چه‌سپاندنی شتی‌ک.
beckon (bek'n), v.t. & v.i. (۱) بانگ کردن (به ده‌ست یا به سه‌ر).
 (۲) بانگ کردن (مه‌جان): (The woods ~).
n. نیشانه‌ی بانگ کردن (به ده‌ست یا به سه‌ر).
becloud (bi-kloud'), v.t. (۱) تاریک کردن؛ دا‌پ‌و‌شین (وه‌ک به هه‌و).
 (۲) شیواندن؛ لیل کردن؛ تیکدان.
become (bi-kūm'), v.t. (۱) والیه‌هاتن؛ بوون؛ بوون به.
 (۲) گه‌وره‌بوون؛ گۆزبان و بوون به: (The tadpole ~s a frog).
 (۳) [Obs.], پو‌ودان.
v.t. (۱) پ‌ن‌کردن؛ بۆ شیان؛ شیان.
 (۲) لیه‌هاتن؛ جوان بوون بۆ: (That hat ~s you.)

becoming

- become of, ئېسىر ھاتان ئې پېرودان:
(What will become of the children if their father dies?)
becoming (bi-kum'ing), *adj.* (۱) شىيار: جوان (جلوبەرگ، كىرەمە) (۲) بەجى: (Cursing is not ~ to a lady.)
(۳) لىھاتقو (جلوبەرگ): جوان نوۋىن. (u ~ dress)
n.
bed (bed), *n.* (۱) جىگەي نوۋىست: چىرپايە: قەرەۋىلە. (۲) جىگەي جوت بوۋى. (۳) كۆز. (۴) شەتلىك. (۵) شەتلىك گۈلى شەتلىك. (۶) بىنى بوبار: دەرياچە، يا دەريا: (riverbed)
(۷) بناغە: بىنچىنە (بەتايىمەنى ھى تەخت): (a railroad ~).
(۸) كۆمەلىك شىي نەرم كە ۋەك جىگەيان ئې دىت (a ~ of leaves).
(۹) چىن يا تۈيىمەي ئۆزىرەۋى. (a ~ of coal)
v.t. (۱) جىگەي نوۋىست پىدان (۲) كىرەن خەۋ: خىستەن ئاۋ جىگەۋە. (۳) لەگەل جوت بوۋى: چۈنە جىگە لەگەل: گايىن (۴) چىسپاندىن: تىخىستىن قايم كىرەن (۵) ئاشقن يا چاندن لە شەتلىكەدا. (۶) زەۋى خۇش كراۋ بۇ شەتلىكە. (۷) پاختىن: چىن چىن كىرەن.
v.t. (۱) چۈنە جىگە: نوۋىست: ھوانەۋە (۲) چىن چىن كىرەن: پاختىن چىن بە چىن
bed and board, (۱) جىگەي خوارەن و نوۋىست.
(۲) مائ (She has left his bed and board.)
bed down, جىگەي نوۋىست پاختىن و تىيىدا خەۋىن.
get up on the wrong side of the bed, توۋرە ئۆزى: تەنگە جىگەلەنە.
go to bed with, جوت بوۋى لەگەل: چۈنە جىگە لەگەل: كايىن.
put to bed, كىرەن خەۋ: خىستەن ئاۋ جىگە (مىتال).
take to bed, لەگەل جوت بوۋى: بىرەنە جىگەۋە: كايىن.
take to one's bed, چۈنە جىگە بەھۋى نەخۇشىيەۋە
bedaub (bi-dôb'), *v.t.* (۱) تىيەلسۈن: ئې ھەلسۈۋاندن. (۲) لە رادە بەدەر پارازاندەۋە
bedazzle (bi-daz'z'), *v.t.* (۱) سەرسۈرماندىن: سەر ئې شىۋاندن (بە شەۋق يا پوۋنايەيەكى زۆر): دلفىراندن
bedbug (bed'bug'), *n.* مىرۋىيەكى بىز ئالى خويىن مژى سۈرۋاۋى ناۋجىگە ناۋمەلە
bedchamber (bed'châm'bēr), *n.* ژۋورى نوۋىست
bedclothes (bed'klôz', bed'klôrhz'), *n.pl.* شىۋومەكى جىگەي نوۋىست: ۋەك چىرچەف، لىفە، بەتائى، سەرىن
bedcover (bed'kuv'ēr), *n.* سەرەخەرى جىگەي نوۋىست (ۋەك): پۆيەشەين
bedding (bed'ing), *n.* (۱) نوۋىن: پىنخەف (۲) پوۋش و بەلمەبىرچ كە دەخرىتە ژىرگىياندەرەۋە ۋەك جىگە. (۳) بىنچىنە: بناغە (۴) كىرەن خەۋ: خىستەن ئاۋ جىگە. (۵) بە كۆمەل پوۋاندنى پوۋەك بۇ جۋانى. (۶) چىن چىنى زەۋى (زەۋىناسى) پارازاندەۋە
bedeck (bi-dek'), *v.t.*
bedehouse (bēd'hous'), *n.* = beadhouse.
bedesman (bēdz'mən), *n.* = beadsman.
bedevil (bi-dev'el), *v.t.* (۱) رەۋىشت بىس كىرەن. (۲) مەراق پىدان. (۳) چىسپاندىن: ئازاردان (۴) سەر ئې شىۋاندن. (۵) دلفىراندن.
-bedevilment (*n.*).
bedfast (bed'fast', bed'fäst'), *adj.* نەخۇشى ئاۋ جىگە: كەفتەكار
bedfellow (bed'fel'ō), *n.* (۱) ھاۋجى: ھاۋسەرىن. (۲) ئاۋەل: ھاۋكار.
bedim (bi-dim'), *v.t.* كىزكىرەن: چاۋ، بىنابىي.
(eyes ~med with tears)

beebread

- bedizen** (bi-dī'z'n, bi-diz'n), *v.t.* پۇشىن يا پارازاندەۋە -
ئاشرىنى.
bedlam (bed'lām), *n.* [B-] شىتخانىمەكى بەناۋىانگى لەندەن. (۲) شىتخانى. (۳) شىۋىك يا مەيخانەيەكى ۋەك شىتخانى. (۴) گەرەلاۋى: دەنگەدەنگى پىشۋى: ھەمەي ژان. قەرەبالغۇ پەر لە دەنگەدەنگ: ۋەك ھەمەي ژان. شىتتى شىتخانى: شىت.
bed linen, چىرچەف: بەرگەپشتى و سەرىن.
bedmate (bed'māt'), *n.* (۱) ھاۋجى: ھاۋسەر. (۲) مىرد: ژن.
bed molding, تىرەمەكى جۋانى ژىر بەشىكى دەپۋىلى (خانوۋىسازى).
bed of roses, ژىۋانلىكى خۇش و ئاسان و پەر ئاسۋەدىي.
Bedouin (bed'ōō-in), *n.* (۱) بەدۋى: ەرمەيى كۆچەر. (۲) كۆچەر.
adj.
bedpan (bed'pan'), *n.* (۱) دەفرىكى سەرگىراۋە پىشۋى ئاگرى تى. دەفرىت و جىگەي خەۋىتى پىن گەرم دەفرىتەرە. (۲) دەفرى پىسايى تىكىرەن (بۇ نەخۇشى ئاۋ جىگە).
bedplate (bed'plāt'), *n.* پىن تەبەق: تەبەقى بناغە يا ژىرەۋە.
bedpost (bed'pōst'), *n.* كۆلەمەكى سەرسۈچى چىرپايە.
bedraggle (bi-drag'l), *v.t.* پىس و قوپاۋى كىرەن بە پاكىشان بەناۋ قوپدا.
bed rest, (۱) ھىرانەرەۋى ئاۋ جىگە. (۲) ئامبىرى بەرگىرەنەۋى نەخۇش لەناۋ جىگەيەكەدا.
bedrid (bed'rid'), *adj.* = bedridden.
bedridden (bed'rid'n), *adj.* لەناۋ جىگەدا كەتتۈۋا كەفتەكار.
bedrock (bed'rok'), *n.* (۱) بەردى سەختى ژىرەۋى. (۲) بناغەيەكى پىتى. (۳) بىز پىنى بەنەرە. (۴) پەرمەۋى بىنچىنەيى يا سەرمەكى.
bedroll (bed'rōl'), *n.* پىنخەفى بەرمەۋە.
bedroom (bed'rōom', bed'room'), *n.* ژۋورى نوۋىست.
bedside (bed'sīd'), *n.* تەنشىتى جىگە: لاي جىگە (بەتايىمەنى ھى نەخۇش): (The nurse was at his ~ constantly.)
adj. (۱) تەنشىتى جىگەي نوۋىست: (a ~ table). (۲) بەرمەۋى بە نەخۇش لەگەل نەخۇشدا: (a doctor's ~ manner).
bedsore (bed'sōr', bed'sōr'), *n.* بىرىنى نەخۇشىكى كەفتەكار بەھۋى كەرتىنى لەناۋ جىگەدا بۇ ماۋەمەكى زۆر.
bedspread (bed'spred'), *n.* سەرەخەرى جىگە (ۋەك پۆيەشەين يا شىۋىكى جۋانى ۋەھا): سەرچىگە
bedspring (bed'sprīng'), *n.* لىسپىرنگى چىرپايە.
bedstead (bed'sted'), *n.* چىرپايە: قەرەۋىلە.
bedstraw (bed'strō'), *n.* پوۋەمەكى گۈل زەرد يا سېۋى و گەلەي بىن لاسكە لە كۆندا دۇشمەكى پىن دەئاخىرا.
bedtime (bed'tīm'), *n.* خەۋىتەن: كاتى نوۋىست: كاتى چۈنە جىگە.
bedtime stories, (۱) چىۋىكى مىتال كىرەن خەۋ. (۲) چىۋىك يا باسى خۇش و باۋە پىن ئەگەر.
bedward (bed'wērd), *adv.* بەرمەۋى جىگەي نوۋىست.
bedwards (bed'wērdz), *adv.* = bedward.
bed-wetting (bed'wet'ing), *n.* مېز بە خۇدا كىرەن لەناۋ جىگەي نوۋىستدا: خۇ تەپكەردن لەكاتى خەۋىتەدا.
bee (bē), *n.* (۱) ھەنگ. (۲) ھەرمەۋ: مەملى: پىشپىرگى: (a sewing ~; a spelling ~).
have a bee in one's bonnet, (۱) خۇلىپاي يەك شت لە مېشكىدا بوۋى. (۲) شىۋىكە: شىت.
bee (bē), *n.* ئەلقە.
beebread (bē'bred'), *n.* ئانە ھەنگۋىن: بىرىتەيە لە ھەنگۋىن و ھەلە ھەنگەكان دەيدەن بە كرمۇكەكانيان.

beech

- beech** (bēch), *n.* سورە چنار؛ پەشەدار.
- beechen** (*adj.*).
- bee eater**, *n.* ھەنگ خۆر. بەلەندەیکە بچووک ھەنگو جانەموری تر دەخوات.
- beef** (bēf), *n.* (۱) رەشەمولاخ (بەتایبەتی ھی دابەستە)؛ گا؛ مانگا.
(۲) گۆشتی رەشەمولاخ؛ گۆشتی گا.
(۳) [Colloq] گۆشت یا ماسولەکە ئادەمیزا.
(۴) [Colloq] ھینز؛ ووزە.
(۵) [Slang] سکالا؛ گەلی.
- v.t.* [Slang], سکالاکردن
beef up, [Slang], بەھینزکردن؛ بەھینزترکردن:
(to beef up our police force)
beef cattle, رەشەمولاخی دابەستە بۆ سەرپرین.
beefeater (bēf'ēt'ēr), *n.* (۱) گۆشتی گا مانگا خۆر.
(۲) کەسێکی زۆل و قەلەو دەم و چاوی سوور (لە زۆر گۆشت خواردنەمە).
(۳) یاسەوانێکی پاشای ئینگلتەرە.
(۴) یاسەوانی بورجی لەندەن (کە بەندیخانەیکە کۆنە لە لەندەن).
(۵) [Slang] ئینگلیزێک.
- beefsteak** (bēf'stāk'), *n.* توێیەکی گۆشتی گا مانگا ئەمەندەیی
بەری لە پێک یا دووان دەبێت دەبێژنێرت یا سوور دەکرێتەمە.
beef tea, گۆشتاوا ناوی گۆشت.
beefy (bēf'i), *adj.* لە گۆشت دەچێت؛ پتەو؛ ماسولەکان.
bee gum, (۱) کۆلۆرەدارێکی جەوی کە ھەنگ دەیکات بە پلورە.
(۲) پلورە ھەنگی ناو کۆلۆرەداری جەوی.
beehive (bē'hiv), *n.* (۱) پلورە ھەنگ؛ پلورە پورە ھەنگ.
(۲) [Colloq.] شوێنێکی پڕ لە جەم و جۆل و خەلکی سەرگاڵ.
- beekeeper** (bē'kēp'ēr), *n.* خاوەن ھەنگ؛ ھەنگ بەخێوکر.
- beekiller** (bē'kil'ēr), *n.* جانەورێکی ھەنگ خۆرە
- beeline** (bē'lin), *n.* ڕێگەی راستەمخۆ؛ ڕێگەی راستەمخۆی نیوان دوو شوێن
راستەمخۆ بۆ چوون.
make a beeline for, [Colloq.],
been (bin, bēn), *past participle of be.*
beer (bēr), *n.* بیرە
beer and skittles, خۆشی؛ کەیف و پابواردن؛ کەیف و خۆشی؛
بیرە خواردنەمە و یاری کردن.
beery (bēr'i), *adj.* (۱) بیرەیی؛ وەک بیرە.
(۲) ئەنجامی بیرە خواردنەمەیی؛ سەرخۆش.
- beestings** (bēs'tinz), *n.* ژەل
beeswax (bēz'waks'), *n.* مۆم
beet (bēt), *n.* چەمەندەر.
beetle (bē't'l), *n.* قانۆنچە؛ گووخلێکە.
beetle (bē't'l), *n.* (۱) مێکوت (۲) دەسکی دەسکەوان و دەسکەودۆل.
(۳) گەلاکوێک؛ چەگوشی دار (بۆ قوماش پێک و پێک کردن).
v.t. (۱) کوتان (بە مێکوت یا دەسکی دەسکەوان و دەسکەودۆل).
(۲) پێک و پێک کردنی قوماش بە پیامالینی پێشالەکانی.
- beetle** (bē't'l), *v.i.* دەریۆقین؛ شوێبوونەمە.
adj. دەریۆقیو؛ شوێبوووەمە.
beetle-browed (bē't'l-browd'), *adj.* (۱) برۆ پڕو ئەستور.
(۲) مۆن؛ ناوچەرانی گۆژ.
- beetlehead** (bē't'l-hed'), *n.* کەسێکی کەرو بێ مێشک.
bee tree, کۆلۆرەدارێکە ھەنگ دەیکات بە پلورە.
beet sugar, شەکرێ چەمەندەر.
beeves (bēvz), *n. alternative plural of beef.*
befall (bi-fōl'), *v.t.* (۱) پوودان؛ قەومان؛ بەسەرھاتن.
(۲) [Archaic], شیان؛ پەییوەندی پێوە بوون.
v.t. (۱) ئی پوودان؛ ئی قەومان؛ بەسەرھاتن: (What ~ them?)

beggary

- (۲) [Archaic], شیان؛ پەییوەندی پێوە بوون.
شیان؛ بەجێبوون؛ لێھاتن؛ پڕ بە پێستی بوون:
befit (bi-fit'), *v.t.*
(His fate ~s his actions.)
befitting (bi-fit'ing), *adj.* شیاو؛ بەجێ؛ لێھاتو.
befog (bi-fōg', bi-fog'), *v.t.* (۱) بە تەم گرتن؛ بە تەم داپۆشین.
(۲) لێل کردن؛ شێواندن.
befool (bi-fōol'), *v.t.* (۱) خەلەتاندن؛ چاویست کردن.
(۲) بە کەر دانان؛ وەک شێت سەیرکردن.
before (bi-fōr', bi-fōr'), *adv.* (۱) لەبەردەم؛ لەپێش (جینگە).
(۲) لەمەوپێش؛ جارێ؛ لە پابووردوودا.
(۳) بەر لە؛ لەپێش کاتیکی تایبەتدا؛ لەپێش.
prep. (۱) لەپێش (کات، جینگە، پەلە).
(۲) لەبەردەم؛ لەبەر: (He pushed ~ the door.)
(۳) لەبەردەم؛ لەبەر: (He stood ~ the judge.)
(۴) لەپێشەمە: (The hardest task was ~ them.)
(۵) لەپێش (بەلاوە باشتیروون): (I'd take that book ~ this.)
conj. (۱) لەپێش (کات)؛ بەر لە.
(۲) پێش ئەوەی: (He said he would die ~ he would be unfaithful to his country.)
beforehand (bi-fōr'hand'), *adv. & adj.* پێشەمە؛ لەپێشدا؛
لەپێشەمە:
(I knew they were coming, so I made preparations ~.)
beforetime (bi-fōr'tim', bi-fōr'tim'), *adv.* لەمەوپێش؛
جاران.
befoul (bi-foul'), *v.t.* (۱) پێس و پۆخل کردن
(۲) ئالۆسکەندن؛ ئالۆزاندن.
befriend (bi-frend'), *v.t.* بوون بە هاوێ؛ پڕو پێدان؛ دۆستایەتی
لەگەڵ گرتن؛ یارمەتیدان.
befuddle (bi-fud'l), *v.t.* (۱) سەر ئی تێکدان؛ سەر ئی شێواندن؛
حەپسەسەندن. (۲) سەرخۆش کردن.
beg (beg), *v.t.* (۱) سوال کردن؛ دەست لە خەلک پان کردنەمە.
(۲) پارانەمە؛ داواکردن: (She ~ged for mercy.)
(۳) تەکاکردن؛ داوا لێبووردن کردن: (I ~ you pardon.)
v.i. (۱) سوال کردن؛ دەست لە خەلک پان کردنەمە.
(۲) تەکاکردن؛ داواکردن.
داوا لێبووردن کردن (بۆ جێبەجێ ئەکرێت داوايەکی بە ئێنێک)
beg off, (He promised to help but later begged off.)
(۱) پێشەمە؛ دانانی ئەمە شتە بە پاست کە دەویستێت
بەسەلمێنێت. (۲) خۆ ئەمان بە دەستەمە؛ خۆ لادان لە باسی گران و ناخۆش.
began (bi-gan'), *past tense of begin.*
beget (bi-get'), *v.t.* (۱) منداڵ خستەمە؛ منداڵبوون:
(to ~ a child)
(۲) بوون بە ھۆ؛ ئی کەوتنەمە؛ ئی بوونەمە: (War ~s misery and ruin.)
beggar (beg'ēr), *n.* (۱) سۆالکەر؛ دەست لە خەلک پان کەرەمە.
(۲) کەسێکی ھەژار؛ کەسێکی بێ دەرامەت.
(۳) کەسێکی زۆل و قومازبان (لەپووی گاتەمە).
v.t. (۱) خستە سوال
(۲) بە ھیچ و پوچ و بێ سوود دەرخیست؛ شەرمەزارکردن:
(Her beauty ~s description.)
beggardom (beg'ēr-dəm), *n.* (۱) سۆالکەر.
(۲) سۆالکەری؛ سۆالکەریتی.
(۳) سۆالکەرە؛ ھەژارە.
(۴) بۆ سۆالکەر دەشێت؛ بێ نەپ.
-beggarliness (*n.*).
beggary (beg'ēr-i), *n.* (۱) ھەژاری؛ سۆالکەریتی.

- begin** (bi-gin'), *v.i.* (۱) ده‌ست‌پیکردن (۲) هاتنه‌پوو؛ پیدابوون.
v.t. (۱) ده‌ست‌پیکردن (۲) هینانه‌پوو؛ پیداکردن.
beginner (bi-gin'ēr), *n.* نوکار؛ تازه‌کووره؛ تازه (له کاردا).
beginning (bi-gin'in), *n.* (۱) ده‌ست‌پیکردن (۲) سمرچاره؛ بناغه؛ سهرتا.
(English democracy had its ~ in the Magna Carta.)
 (۳) سهرتا. کات. *(In the ~ he was unsure of himself.)*
 (۴) سهرتا. *(I've read the book from ~ to end.)*
 (۵) (pl.). قوژاغی یه‌کهم؛ سهرتا: *(the ~s of scientific agriculture)*.
begird (bi-gürd'), *v.t.* (۱) پینچانه‌وه؛ دورگرتن (به پت، تل، شریک ... هتد) (۲) ثابلو‌قه‌دان؛ دور‌ه‌دان.
begone (bi-gôn', bi-gon'), *interj. & v.t.* لاچو له‌بره‌چاروم!!
 لاچو!! بزو!
begonia (bi-gôn'ya, bi-gō'ni-ə), *n.* بگونیایا؛ بووه‌کیکی گول.
 سوورو سپی‌یه بۆ جوانی له باخچه‌دا ده‌پوئیریت.
begot (bi-got'), *past tense and alternative p.p. of beget.*
begotten (bi-got'n), *alternative p.p. of beget.*
begrim (bi-grim'), *v.t.* پیس‌وپوژن کردن.
begrudge (bi-gruj'), *v.t.* (۱) بۆله‌بۆل نه‌سهردا کردن.
 (۲) به‌غیلی پین بردن (۳) پین رانه‌بینن؛ به نابه‌داییمه بۆ کردن یا پیدان.
(He ~s her every penny.)
beguile (bi-gil'), *v.t.* (۱) خه‌ل‌تاندن؛ فریوه‌دان.
 (۲) ئی کیشانه‌وه (شت، پاره)؛ به فیل ئیسه‌ندن.
 (۳) کات به خوژی بردنه‌سهر. (۴) دلفرازدن؛ سهرنج پاکیشان
-beguilement (n.); beguiler (n.).
begum (bē'gam), *n.* ژنه موسولمانیکی پله‌وپایه به‌رز له هیندستان و نینگلنهره.
begun (bi-gun'), *past participle of begin.*
behalf (bi-haf', bi-häf'), *n.* سوود؛ لایه؛ خاترا؛ نار
 in behalf of, بۆ؛ له‌بر؛ له‌بر خاتری.
 on behalf of, (۱) بۆ؛ له‌بر؛ له‌بر خاتری.
 (۲) به نار
(On behalf of my friends and myself I welcome you.)
behave (bi-hāv'), *v.t. & v.i.* (۱) ره‌ووشتن نوواندن؛ ره‌فترکردن.
(The children ~d badly.)
 (۲) ره‌ووشتی جوان نوواندن؛ به جوانی هه‌لسان و دانیشتن.
behave yourself, حه‌یات بیت؛ بن‌ه‌پایی مه‌که!! عاقل به!
behavior (bi-hāv'yēr), *n.* ره‌ووشتن؛ ره‌فتر؛ کرده‌وه.
behaviorism (bi-hāv'yēr-iz'm), *n.* تیئوری ره‌ووشتن؛ تیئوری‌یه‌که ده‌لێت؛ که ئیگزولینه‌وه‌ی ره‌ووشتی مرؤه بناغه و پشته‌ی راسته‌قینه‌ی زانستی ده‌روونه
-behaviorist (n.).
behaviour (bi-hāv'yēr), *n. = behavior.*
behead (bi-hed'), *v.t.* سهر‌پین؛ له‌مل دان
beheld (bi-held'), *past tense and p.p. of behold.*
behemoth (bi-hē'math, bē'ə-math), *n.* (۱) نه‌سپی ناروی
 (۲) گیانداریکی زل
behest (bi-hest'), *n.* فهرمان؛ فهرماشت؛ قامزگاری.
behind (bi-hind'), *adv.* (۱) له‌دواوه؛ له‌پشته‌وه.
(He walked ~.)
 (۲) له‌وه‌وینش؛ له‌وه‌وینش؛ پاوربوو: *(My joy lies ~.)*
 (۳) له‌شوین یا باریکی تردا: (۴) له‌وه‌ودا.
 (۵) دراکه‌وتوو (کار، ئهرک): *(He is ~ in his studies.)*
 (۶) دره‌نگ؛ دره‌نگ که‌وتوو؛ دراکه‌وتوو: *(The train was running ~.)*

- (۷) دراکه‌وتوو (قه‌رزانه‌وه)؛ له‌دواوه: *(He fell ~ in his payments.)*
 (۸) بۆ دواوه: *(looking ~)*
 (۹) له‌دوا؛ له‌پاش: *(The dead leave their wealth ~ them.)*
 (۱۰) له‌دواوه؛ له‌پشته‌وه: *(He sat ~ her.)*
 (۱۱) دراکه‌وتوو. (۱۲) دره‌نگ؛ دراکه‌وتوو: *(The train was ~ schedule.)*
 (۱۳) له‌دوو؛ له‌پشت: *(~ the hill)*
 (۱۴) پشت‌پوان؛ لایه‌نگرا ته‌گیرکەر: *(He is ~ the plan.)*
 (۱۵) ده‌رنه‌که‌وتوو؛ نادیار: *(There is something ~ this news.)*
adj. (۱) دواوه؛ پشت‌ه‌وه: *(the person ~)*
 (۲) دراکه‌وتوو (قه‌رزانه‌وه).
n. [Colloq.], سمه؛ قنگ؛ پاشه؛ گوییی سمه یا قنگ.
behindhand (bi-hind'hand'), *adv. & adj.* (۱) دراکه‌وتوو (قه‌رزانه‌وه).
 (۲) دراکه‌وتوو (ژوان)؛ دره‌نگ که‌وتوو؛ دره‌نگ هاتوو.
 (۳) دراکه‌وتوو (شارستانیی).
behold (bi-höld'), *v.t.* سه‌پیرکردن؛ پوان؛ بینن.
interj. سه‌پیرکه!! پوانه!! بینه!!
beholden (bi-höl'd'n), *adj.* چاوپهره‌وێژ؛ قه‌رزاری چاکه:
(He is ~ to you for your advice and help.)
behoof (bi-hōōf'), *n.* سوود؛ خاترا.
behoove (bi-hōōv'), *v.t. & v.i.* (۱) وا چاکه؛ پئوئسته:
(It ~s me to write him.)
 (۲) شیان؛ گونجان: *(It ~s a lady to wear black for mourning.)*
behoove (bi-hōv', bi-hōōv'), *v.t. & v.i. = behoove.*
beige (bāzh), *n.* (۱) قوماشیکی خوری نهره. (۲) رهنگی شه‌کری.
adj. شه‌کری (رهنگی)؛ رهنگی خوری.
being (bē'ing), *n.* (۱) بوون؛ ژین؛ ژیان.
 (۲) سه‌رووشتی بنچینه‌یی که‌سێک؛ گیان؛ گهره‌هر.
 (۳) بوونه‌ومر؛ گیانه‌ومر؛ مرؤه: *(a human ~ ; a divine ~)*
 (۴) [B-], خودا؛ یزدان: *(the Supreme B-)*
 (۵) (l) بوون (فلسفه). (ب) له‌وه‌ی هه‌یه یا به‌هه‌بوو دانه‌تریت (فلسفه).
for the time being, ئێستا؛ له‌م کاتدا:
(For the time being, I'll stay.)
bejewel (bi-jōō'el), *v.t.* به‌گهره‌هر پازاندنه‌وه؛ گهره‌هره‌بنه‌کردن.
belabor (bi-lā'bēr), *v.t.* (۱) بیرازکردن؛ دارکاری کردن؛ له‌هه‌که‌کردن.
 (۲) هه‌یرش بردنه‌ سهر به‌دهم.
 (۳) دره‌زێه‌پێدان؛ زۆر له‌سه‌ر پوژیشتن: *(to ~ a point)*
 (۴) [Obs.], خۆ پئوه ماندووکردن؛ کار له‌سه‌ر کردن.
belated (bi-lāt'id), *adj.* دره‌نگ؛ دره‌نگ کراو؛ له‌کاتی خۆیدا نه‌کراو: *(a ~ apology)*
 (۱) قایم کردن (په‌تیک به‌به‌ستنه‌وه‌ی به [Colloq.], بوسته!! وه‌ستاندن.
belch (belch), *v.t. & v.i.* (۱) قه‌زێنه‌دان‌ه‌وه.
 (۲) (forth ~), قسه‌ی ناشیرین کردن؛ جوین دان. (۳) پشان‌ه‌وه.
 (۴) هاویشتن؛ پژان: *(The volcano ~ed fire and lava.)*
n. (۱) قه‌زێنه. (۲) شتی پشاور؛ شتی پژاو یا هاویشتر (وه‌ک ناگه‌پوژین).
beldam (bel'dām), *n.* (۱) پهریژێن. (۲) پهریژێنکی ناشیرین.
 (۳) [Obs.], دایه‌ره؛ دایه‌گهره.
beldame (bel'dām, bel'dām), *n. = beldam.*
 (۱) گه‌ماری‌دان (به‌له‌شکی) ده‌روه‌دان؛
 (۲) هه‌راسان کردن؛ هه‌یرش بردنه‌ سهر له‌هه‌موولایه‌که‌وه.
belfry (bel'fri), *n.* (۱) یورجی زه‌نگی کلێسه.
 (۲) ته‌وه‌سه‌ری بورجه که زه‌نگه‌که‌ی پێدا هه‌لواسراوه.
Belgian (bel'jən, bel'ji-ən), *adj.* به‌لجیکی (گه‌ل، کلتور، زمان).
n. هاو‌لایه‌یکه‌ی به‌لجیکی.
Belial (bē'li-əl, bē'l'yəl), *n.* (۱) به‌دی؛ به‌دخوازی؛ ناپه‌سه‌ندی.

belie (bi-lī'), <i>v.t.</i>	(۱) درو کردن دهرباره‌ی؛ راستی دهرنمیرین؛ (۲) راستی شاردنمیره: (His cheerful appearance ~d his feelings.) (۳) هیوا برین: (War ~d hopes for peace.) (۴) به‌دیز خستنه‌ره: (His deeds ~ his words.)
belief (bə-lēf'), <i>n.</i>	(۱) بروای نابینی: (a ~ in God) (۲) بروای ناوهر: (I have ~ in his ability.) (۳) برواینگردن؛ جنی بروایبون: (a claim beyond ~) (۴) شتیکی برواینگراو: (۵) پا؛ وازانین؛ پابینین (۶) ریزه‌ره (ثانی، پامیاری، فلسفه‌ی ... هتد).
believable (bə-lēv'ə-b'l), <i>adj.</i>	بروای پین ده‌گرفت؛ پئی تی ده‌چیت.
believe (bə-lēv'), <i>v.t.</i>	(۱) بروا پین بوون (په‌یمان)؛ برواینگردن. (۲) لاوابوون؛ وازانین؛ وادانان.
v.t.	(۱) بروا پین بوون: (He ~s in everything that you say.) (۲) بروایبون (به‌ثاین) (۳) پا وایبون.
believe in, believer (bə-lēv'ēr), <i>n.</i>	بروای پین بوون: (He believes in God.) (۱) برواکره؛ پروادار. (۲) خواناس؛ نایندار؛ پرواه‌بوو به‌ثاین.
belike (bi-līk'), <i>adv.</i> [Archaic],	له‌رانیه؛ بزی هیه.
belittle (bi-lit'l), <i>v.t.</i>	(۱) بجووک گردنمیره؛ کم‌کردنمیره. (۲) له‌پله‌ویابه‌یه کم‌کردنمیره؛ به‌کم دانان؛ سووک کردن:
(to ~ somebody)	
bell (bel), <i>n.</i>	(۱) زنگ؛ زیل؛ زنگوله. (۲) زنگ لیدان؛ ده‌نگی زنگ. (۳) شتیکی له‌زنگ چوو (وه‌گول). (۴) (pl.) نامیرنکی موسیقایی‌یه.
v.t.	(۱) زنگ پیوه‌کردن؛ زنگ پیوه‌مه‌لوسین. (۲) له‌شینه‌وی زنگدا؛ درووستکردن.
bell (bel), <i>n., v.t. & v.t.</i>	نهره؛ بیزه؛ نهراندن؛ بیزاندن.
belladonna (bel'ə-don'ə), <i>n.</i>	(۱) پروه‌کینکی زهرماری‌یه (۲) دهرمانیکه‌له‌م پروه‌که دهرده‌هینرت.
bellboy (bel'boi'), <i>n.</i>	بهرده‌ستی میوانخانه (جانتای میوان هفده‌گرتن و ورده‌ییشی سهرپین‌یی ده‌کات).
bell buoy ,	سهرناو‌کوتوو زنگدار؛ شتیکی سووکه نهرنده‌ی ده‌میه‌که سهرناو‌کوتوو بزی پیشاندانی کمشتی له‌نزیک قهرای مهربا زنگه‌که‌ی شپزل ایی ده‌دات.
belle (bel), <i>n.</i>	(۱) کچیک یا ژنیک زور جوان. (۲) جواترین نهرمقی شوینیک یا ناهینگیک: (the ~ of the ball).
belles-lettres (bel'let'rə), <i>n.pl.</i>	ویژه (هونراوه و چیرۆک و په‌خشان و شانۆگهری).
-belletrist (<i>n.</i>); belletristic (<i>adj.</i>).	
bellflower (bel'flou'ēr), <i>n.</i>	گوله‌زنگی؛ پروه‌کینکه‌له‌م گوله ده‌گرتن
bellhop (bel'hɒp), <i>n.</i> [Slang], = bellboy.	
bellicose (bel'ə-kōs), <i>adj.</i>	شهرانی؛ شهره‌نگیز؛ شهره‌فروش.
-bellicoseness (<i>n.</i>).	
bellicosity (bel'ə-kos'ə-ti), <i>n.</i>	شهره‌نگیزی؛ شهره‌فروشی؛ جه‌نگاره‌ی.
bellied (bel'id), <i>adj.</i>	(۱) وورگدار. (۲) وورگن؛ وورگ‌زل.
belligerence (bə-līj'ēr-əns), <i>n.</i>	(۱) شهره‌نگیزی؛ جه‌نگاره‌ی؛ شهره‌فروشی (۲) جه‌نگ؛ شهر.
belligerency (bə-līj'ēr-ən-si), <i>n.</i>	(۱) له‌شپردا بوون. (۲) belligerence
belligerent (bə-līj'ēr-ənt), <i>adj.</i>	(۱) له‌شپردایه؛ له‌جه‌نگدایه: (the ~ powers)
	(۲) شهره‌نگیز؛ شهره‌فروش؛ شهرانی؛ جه‌نگاره‌ی.

(a ~ person, country, etc.)	(۲) جه‌نگی؛ تایه‌تی به‌جه‌نگ یا شهر.
n.	(۱) کهمینک، کۆمه‌لنیک یا وول‌تیک که‌له‌شهردا بیئت. (۲) کهمینک، کۆمه‌لنیک، یا وول‌تیک شهره‌نگیز. سهرقه‌پا یا ده‌فرنکی شووشمیه وه‌ک زه‌نگ وایه.
bell jar, bellman (bel'mən), <i>n.</i>	چاپچی.
bellmouthed (bel'mouthd', bel'moutht'), <i>adj.</i>	ده‌مه‌که‌ی له‌ده‌می زه‌نگ ده‌چیت.
bellow (bel'ō), <i>v.t.</i>	(۱) بیزاندن؛ قوراندن. (۲) نهراندن؛ قیزاندن. (۳) گریان به‌ده‌نگی به‌یز؛ هاورا هاورا کردن.
v.t.	به‌ده‌نگی به‌یزو قایم ووتن؛ هوارکردن.
(۱) بیزه؛ قیزه.	(۲) نهره؛ هاورا؛ قیزه؛ شریخه.
bellows (bel'ōz, bel'əz), <i>n. sing. & pl.</i>	موشه‌ده‌مه؛ کوره‌ده‌مه.
bell pepper, bellwether (bel'weth'ēr), <i>n.</i>	بییم؛ ده‌لویی‌یه. (۱) پیشه‌نگی من‌که‌له‌بهرانی زه‌نگ له‌م‌لی پیشه‌نگی پان. (۲) سهرگهره؛ سهرده‌سته؛ سهرۆک.
belly (bel'i), <i>n.</i>	(۱) وورگ؛ سک. (۲) ژورسکی وول‌خ و گیانداری تر. (۳) پیر وورگیک (۴) ناوچه‌رگه یا ناوی ناوه‌ره: (the ~ of a ship) (۵) شوینیک دهریو‌قیو؛ ناوساوی. (۶) پیشه‌مه؛ بنه‌ره؛ بن؛ ژیره‌وه. (۷) [Obs.] من‌دالان؛ پزدان.
v.t. & v.t.	دهریو‌قین؛ ناوسان.
bellyache (bel'i-āk), <i>n.</i>	سک‌نیشته.
v.t. [Slang],	سکالا کردن.
bellyband (bel'i-band'), <i>n.</i>	(۱) ته‌نگه (وول‌خی بارو سواره). (۲) پشتین (بزی به‌یزکردنی ماسولکه‌ی سکی من‌دال).
bellybutton (bel'i-but'n), <i>n.</i> Also belly button,	ناوک.
belly dance, bellyful (bel'i-fool'), <i>n.</i>	سهمای عهره‌ی. (۱) پیر سکیک؛ نهرنده‌ی تیری پین بخوریت و زیاتریش. (۲) [Slang] نهرنده‌ی حزی پین بکرت و زیاتریش؛ سهروزیاد؛ زور (شت).
belly laugh , [Slang],	(۱) پیکه‌نینیک گهرم به‌دل؛ پیکه‌نینیک زور. (۲) شتیکه که‌ه‌لک زور به‌نینت پیکه‌نین.
belong (bi-lōŋ', bi-lon'), <i>v.t.</i>	شیان؛ گونجان؛ به‌شیک بوون له؛ باش بوون بزی: (I don't ~ here. ; She ~s in the movies.)
belong to,	(۱) تایه‌تی به؛ هی: (The book belongs to me.) (۲) نهدام بوون (یانه، پیکه‌خراو): (She belongs to several clubs.)
belonging (bi-lōŋ'ing, bi-lon'ing), <i>n.</i>	(۱) (pl.) کهلویه‌ل خۆ؛ شوممه‌کی تایه‌تی کهمینک: (I hope you've left none of your ~s in the hotel.)
(I hope you've left none of your ~s in the hotel.)	(۲) [Colloq.] خزم؛ خزم و کهم وکار. (۳) ههمستگردن به‌نزیکی و به‌شداری کردن: (to have a sense of ~)
beloved (bi-luv'id, bi-luvd'), <i>adj.</i>	خۆشه‌ویست؛ شیرین.
n.	کهمینکی زور خۆشه‌ویست و شیرین.
below (bi-lō'), <i>adv. & adj.</i>	(۱) له‌ژیر؛ ژیرا له‌خوار؛ له‌بن؛ بن. (۲) له‌خوارمیره (لا‌پهره): (See the explanation ~). (۳) له‌ده‌ژرخدا. (۴) له‌سهر زهری. (۵) له‌نهرمیک خوارتر یا خوارمیره (۶) له‌خوار (پله‌ویابه).
prep.	(۱) له‌خوار (پله‌ویابه، بایه‌خ، نهره، خرخ، شوین): (~ the line ; ~ the horizon ; ~ the average ; A captain is ~ a general in rank.)
(~ the line ; ~ the horizon ; ~ the average ; A captain is ~ a general in rank.)	(۲) نه‌شیان؛ نه‌هاتن: (It is ~ your dignity to do such a thing.)
belt (belt), <i>n.</i>	(۱) پشتین؛ قایشی پشتین؛ قایش. (۲) قایشی بزیکی شت گواستنه‌ره؛ قایشی شت گویزه‌ره‌وه. (۳) قایش (مه‌کینه). (۴) ناوچه‌یه‌کی به‌شتیک ناسراو: (the corn ~).

- (۵) بېنگه‌یه‌که به‌دورری شاردا. (a beltway).
 (۶) [Slang]. مسته‌کوله زرمه. [Slang]. پینکیک خواردنمه.
 v.t.
 (۱) دوردان (وړه به پشتمن).
 (۲) به‌ستنه‌وه یا قایم کردن (وړه به پشتمن یا قایش).
 (۳) قامچي لیدان؛ لیدان یا پیاکښان به قایش
 (۴) [Slang]. مه‌توندی لیدان؛ به قایم پیاکښان
 له‌خوار ناو‌قه‌دوه (پوکس لیدان له پوکسبازیدا که
 قه‌دغه‌به: ناره‌وا! ناده‌ستووری: (to hit below the belt).
 tighten one's belt, ده‌ست به پاره یا شتمه‌وه گوتن؛
 ده‌ست به خوړه گرتن و پاره به‌غیرننه‌دان
 under one's belt, له‌چنگ‌دابه ده‌ست که‌وتوه؛ به‌جین‌ناره‌وه
 belt highway, شارپنگه‌یه‌که به‌دورری شارکدا.
 belting (bel'tiŋ), n. (۱) شتی قایش یا پشتمن فی دروستکردن.
 (۲) قایش؛ پشتمن؛ پشتمنه‌کان (۲) [Slang]. قامچی لیدان؛ بیرازکردن.
 belt line, پنگا یا هینلی شمه‌نده‌فر یا پاسی بازه‌یی ناوشار.
 beluga (bə-lōd'gə), n. د‌ولفینی سپی (له‌دريای به‌ستنه‌کدا ده‌ژي).
 belvedere (bel'ved-êr'), n. خانوړه‌کی هاوینیه به به‌رزای‌یه‌که‌وه
 که دیمه‌نی جوانی لټوه دیاربیت؛ بالکون.
 bema (bə'mə), n. (۱) دووانگه. (۲) پښ نویزگای که‌نیشته.
 (۳) سه‌کوی د‌وړو‌پشستی قوربانیکا (کلنسه).
 bemazed (bi-māzd'), adj. سمرسورماو؛ سمر فی شټواو؛ سمرسام
 bemean (bi-mēn'), v.t. سوک کردن؛ له پله نرم کردنه.
 bemire (bi-mīr'), v.t. (۱) قوړوی کردن؛ بیس کردن
 (۲) له قوړه چغی.
 bemoan (bi-mōn'), v.t. & v.i. شین بؤ کردن؛ بو‌گریان؛
 داخ بخ خواردن؛ زور سکالاکردن: (to ~ one's fate).
 bemock (bi-mok'), v.t. گالته‌بینکردن؛ قه‌شمه‌ری بینکردن؛
 کلک پټوه‌کردن
 bemuse (bi-mūz'), v.t. سمر فی شټواندن؛ سمر فی تینکدن
 bemused (bi-mūzd'), adj. (۱) سمر فی شټواو؛ سمر فی تینکچوو.
 (۲) له بری قول‌دابه؛ دالغی لیداره؛ چوده‌ته ژیری
 کوپ.
 ben (ben), n. لووتکه شاخ
 ben (ben), n. توری دره‌ختیکه بونی خوشی فی دهرده‌مینریت
 ben (ben), adv., prep. & adj. ناو‌ه؛ ناو‌ه‌کی؛ تایبه‌تی به ناو‌ه
 ناو‌ه؛ ناو‌ه
 n. ناوان؛ ناو‌لیدان؛ پښ ووتن.
 bename (bi-nām'), v.t. [Archaic].
 bench (bench), n. (۱) تخته‌یه‌کی -ریژي پښ پشتمنی دانیشته؛
 تخته‌ی دانیشتمن (۲) میزی نیش کردن (دارتاشی).
 (۳) به‌ستو یا تیره‌ی قه‌راغ پو‌بارو دهریاچه.
 (۴) کورسی سه‌گ له‌سمر نوواندن له پیشانگای سه‌گدا.
 (۵) تیره زه‌وی‌یه‌کی تخته و باریکو به‌رز (۶) کورسی دادپرس.
 (۷) پله‌وپایه دسه‌لاتی دادپرس (۸) دادپرسان؛ دادگه‌ران. (۹) دادگا.
 v.t.
 (۱) تخته‌ی درټزو بڼ پشتمنی دانیشتمن تندا دانان.
 (۲) دانان به دادگه؛ دامه‌زاندن به دادپرس
 (۳) نوواندن له پیشانگادا (سه‌گ).
 (۴) له یاری دهرکردن یا لیخستنی یاریکرتک له‌کاتی یاری کردندا.
 on the bench, (۱) دادپرسی ده‌کات؛ دادگه‌ره.
 (۲) پښی یاری کردن پښ نه‌دراوه و هر دانیشتووه
 bench mark, نیشانه‌ی زه‌وی پښوان.
 bench show, پیشانگای گیانداری بچوک (به‌تایبه‌تی سه‌گ).
 bench warrant, فرمانی دادپرس به گرتنی که‌سینک.
 bend (bend), v.t. (۱) نووشاندن‌وه؛ چه‌مانده‌وه؛ خوارکردن؛ پساندن.
 (۲) دانه‌ینه‌وه؛ دانه‌وین
 (۳) پنچ بینکردن‌وه؛ لادان له پنگه.

- (۴) بادان؛ گوزین؛ نووشاندن‌وه (مه‌جان):
 (He bent the prisoner's will to his wishes.)
 (۵) گوی پندان؛ سمرنج پندان.
 v.t.
 (۱) پنچکردن‌وه؛ بادانه‌وه.
 (۲) چه‌مانه‌وه؛ نووشاندن‌وه؛ خواربوونه‌وه:
 (The branch bent when he climbed on to it, but didn't break.)
 (۳) دانه‌وینه‌وه؛ دانه‌وین؛ چه‌مین‌وه:
 (Can you ~ down and touch your toes, but without ~ing your knees?)
 (۴) خټی به‌دست‌موردان؛ چه‌مین‌وه به‌رمو: (He bent to her wishes.)
 (۵) سمرنج پندان؛ گوی پندان.
 n. (۱) پنچ: (There is a ~ in the road.)
 (۲) چه‌مانه‌وه؛ نووشاندن‌وه؛ شوینی چه‌ماوه؛ چه‌وتی.
 گرځ (په‌ت یا گوریسی که‌شتی‌په‌وان).
 bend (bend), n. باپنچ (سکه).
 the bends, [Colloq.].
 beneath (bi-nēth'), adv. & adj. له‌ژیرا له‌خوارا له‌بن.
 (۱) له‌ژیرا له‌بن: (~ a blanket of snow).
 (۲) فرمتر (پله)؛ له‌خوار.
 (۳) نه‌شیان؛ فی نه‌هاتن: (It is ~ him to cheat.)
 benedicite (ben'ə-dis'ə-ti), interj. د‌و‌عا‌کردن و له‌خو پاپانه‌وه
 له‌پښو پاش نان خواردندا.
 benedict (ben'ə-dikt'), n. (۱) تازه‌زاوا (له‌پاش زو‌گورتی‌یه‌کی
 زوی. (۲) پیایو ژندار.
 benediction (ben'ə-dik'shən), n. (۱) پیوزکردن.
 (۲) پیوزکردن (له‌لایمن قه‌شمه‌وه له‌کوتایی نویزدا)؛ د‌و‌عا بؤ کردن
 (۳) سوپاسی خودا کردن؛ د‌و‌عا‌کردن. (۴) پیوزی.
 -bendictive; benedictory (adj.).
 benefaction (ben'ə-fak'shən), n. (۱) خیرکردن.
 (۲) خیر؛ سایه.
 benefactor (ben'ə-fak'tēr), n. خیرکړ؛ پاره‌دور به نه‌خوشخانه،
 قوتابخانه، دهرکایه‌کی کومه‌لایمتی، یا مرؤفیک له‌بوی چاکو یارمه‌تی‌په‌وه؛
 سایه‌دار.
 benefactress (ben'ə-fak'tris), n. خیرکړی ژن (ووشه‌ی پښوو
 ببینه).
 benefic (bə-nēf'ik), adj. = beneficent.
 benefice (ben'ə-fis), n. (۱) زه‌وی‌یه‌کی به کرځ گراوه له دهره‌به‌گنک.
 که له‌باتی کرځ دان وهریزدکه نیش بؤ دهره‌به‌گه‌که بکات.
 (۲) فرمان‌نبر‌تی‌یه‌کی کلنسه‌یه که فرمان‌نبره‌که به ده‌سکورتی زه‌وی
 کلنسه‌که بڼی. (۳) ده‌سکورتی نهم زه‌وی‌پانه‌ی کلنسه.
 کاربه‌ده‌ست‌یه‌کی کلنسه پندان به زه‌وی کلنسه‌که‌وه.
 v.t.
 (۱) خیرکردن؛ چاکه‌کردن؛
 چاکه‌کاری؛ به‌به‌زه‌بینی (۲) خیرا چاکه؛ کارنکی چاکه.
 (۱) چاکه‌کړ؛ خیرکړ؛ به‌خشنده. (۲) پيسوود؛ به‌کملک.
 (۱) به‌کملک؛ پيسوود؛ پاش:
 (Fresh air and sunshine are ~ to health.)
 (۲) سوود وهرگر؛ کملک وهرگر.
 beneficiary (ben'ə-fish'ēr-i), n. (۱) به‌روبووم خوری زه‌وی
 کلنسه یا زه‌وی به کرځ گراوه له دهره‌به‌گ. (۲) سوود‌بهر؛ به‌رخځ.
 (۳) میرات‌بهر؛ وهرگری بؤ بڼاردن‌وه (له‌لایمن کومپانیای بیمه‌وه).
 benefit (ben'ə-fit), n. (۱) چاکه؛ خیر؛ کارنکی چاکه.
 (۲) کملک؛ سوود: (The book wasn't of much ~ to me.)
 (۳) (pl.) بڼاردن (کومپانیای بیمه)؛ پاره‌ی دابه‌شکراو به‌سمر هه‌ژارو بڼ
 دهرامه‌تمکاندا له‌لایمن میری یا دهرکایه‌کی خیرکړه‌وه.

(۴) ناھەنگىك يا پېشانگىكە كە دەسكەتەكە بۇ كەسپك، كۆمەلىك،

يا پىرۇزەيكى تاپەتەيە: (a ~ concert).

v.t. سودا پىن بەخشىن! يارمەتيدان: (The sea air will ~ you).

v.t. سودا ئى وەرگرتن! كەلك ئى وەرگرتن:

(He ~ted from the medicine the doctor gave him.)

benefit of clergy, مافى پاراستنى كاربەدەستانى كلىسە كە برىتى،

بۇر لە دانىيان بە دادگاي كلىسە نەك بە دادگاي ئاسايى نەگەر تاوانىكيان

بكرديايە: (۲) پەسەندى كلىسە! پەزامەندى كلىسە:

(Their marriage was without benefit of clergy.)

benefit of the doubt, بەخشىن لەبەر نەبۇنى بەلگەى تەراو بۇ

تاوانباركردن:

(Sometimes it is a good idea to give a person the benefit of the doubt.)

benefit society (or association), كۆمەلىكى ھەرەۋەزىچە بۇ

يارمەتيدانى ئەندامەكەنى لەكاتى نەخۇشى لىقەوماندا.

benevolence (bə-nev'ə-ləns), n. (۱) دىل و دەروون باشى!

بەزەمى! دىنەرمى! چاكى. (۲) كارىكى چاكە! چاكە! خىن.

(۳) باربوى زۆرەملى! (كە پاشاي ئىنگلىتەرە لە خەلكەكى كۆدەكرەمە).

benevolent (bə-nev'ə-lənt), adj. چاكەكار! دىل و دەروون چاكە!

بەزەمى! دىنەرم.

Bengalese (ben'gə-lēz', ben'gə-lēz'), adj. بەنگالى (گەل).

زمان، كلتور

n. ھاۋولا تەيەيكى بەنگالى.

Bengali (ben-gô'l'i, ben-gô'l'i), n. (۱) ھاۋولا تەيەيكى بەنگالى.

(۲) زمانى بەنگالى.

adj. بەنگالى (گەل، زمان، كلتور).

benighted (bi-nīt'id), adj. (۱) تاريك! لە تاريكيدايە.

(۲) لە تاريكيدا ژاۋ (شارستانىتى)! دواكەرتو.

benign (bi-nīn'), adj. (۱) دىل و دەروون باش! دىلاک! بەزەمى! باش.

(۲) بەكەك! بەسود

(۳) نەكۆز! بىن زيان (پزىشكەوانى)! بىن ۋەى: (a ~ tumor).

benignant (bi-nig'nənt), adj. (۱) بەزەمى! دىنەرم! باش! ناسك.

(۲) بەكەك! بەسود

benignity (bi-nig'nə-ti), n. (۱) دىنەرمى! بەزەمى! دىلاکى!

دىل و دەروون چاكى. (۲) چاكە! كارىكى چاكە.

benison (ben'ə-z'n, ben'ə-s'n), n. = benediction.

benjamin (ben'jə-min), n. درەختىكە ماددەيكى ۋەك جەوى ئى

دەردەمىنرئىت بۇ مەبەستى پزىشكى و بۇن.

bent (bent), adj. (۱) چەرت! خوار! ئوشتاۋە! چەماۋە.

(۲) سۈررەسەر: (She is ~ on going).

(۳) بەرمو! لەسەر پىگەيە بەرمو: (travelers westward ~).

n. (۱) مەيل! جەز! تواناي مىشكى: (a ~ for music).

(۲) [Archaic]، گۆژم! پان.

to (or at) the top of one's bent, بۈيەپرى تواناۋە.

bent (bent), n. (۱) لاسكى ھەندىك گۆل. (۲) پۈۋەكىكە لە قەيرەم دەچت.

(۳) جۈرە گىايەيكى تەرز فزىدەرە. (۴) [Archaic]، دىشتىكى بىچكاۋى.

benthos (ben'thos) n. پۈۋەك و گىانداری بىن دەريا.

-benthic (adj.); benthonic (adj.).

benumb (bi-num'), v.t. (۱) سىرگردن.

(۲) مراندن يا سىرگردنى ھەست و بىر ھۇش.

benzine (ben'zēn, ben-zēn'), n. بەنزىن

benzoic acid, ترشەلۇكى بەنزەۋىك.

benzoin (ben'zō-in, ben-zō'in, ben'zoin), n. (۱) جەوى

جۈرە درەختىكە دەكرىت بە دەرمەن و بۇن. (۲) ئەم درەختە.

Beowulf (bā'ə-woolf'), n. قارەمانى كۆتەرىن داستانى زمانى

ئىنگلىزى ھەمان ناۋە.

bequeath (bi-kwēth', bi-kwēth'), v.t. (۱) مېراتى بۇ بەجىنىشتن

بە ۋەسەتتەمە. (۲) بەجىنىشتن بۇ نەۋە (ئاۋيانگ، زىرەكى).

bequest (bi-kwest'), n. (۱) بۇ بەجىنىشتن (مېراتى، ئاۋيانگ).

(۲) شتى بۇ بەجىماۋ (مېراتى، ئاۋيانگ، زىرەكى).

berate (bi-rāt'), v.t. سەرزەشت كىردن! شكاندن! پىاھەلشاخان.

Berber (būr'bēr), n. (۱) بەربەر: ئەندامى خىلىكى موسولمانى

سەرۋى ئەفەرىقايە. (۲) زمانى بەربەرى.

adj. بەربەرى (خىل، زمان، كلتور).

berccuse (bār'söz'), n. لايلايە.

bereave (bi-rēv'), v.t. (۱) بىن بەش كىردن (لە خۇشى، ئوئىد، ژيان).

(۲) لىسەندەنەۋى كەسپكى خۇشەۋىست بە مردن:

(to be ~d of one's parents, children, friends, etc.)

bereavement (bi-rēv'mənt), n. (۱) بىن بەش پوون لە خۇشى ژيان.

(۲) جەرگ سوتتاۋ! مردنى خىزىكى ئزىك! لىقەومان:

(We all sympathise with you in your ~.)

bereft (bi-reft'), adj. بىن بەش! بىن بەش كراۋ! جەرگ سوتتاۋ!

(~ of hope, home, family, and friends) لىقەماۋ! غەمبار:

beret (bə-rā', ber'ā), n. (۱) تەپلەيكى خېر سەريان و نەرم پىر بە

پىرى سەرە (ۋەك ھى سەريان). (۲) biretta.

berg (bürg), n. = iceberg.

bergamot (būr'gə-mot'), n. (۱) جۈرە ھەرمەيكە.

(۲) جۈرە لىمۋىكە پۇنى تونكەكەى دەكرىت بە گۆلۋ. (۳) ئەم پۇنە.

(۴) جۈرىكە لە پونگە.

berhyme, berime (bi-rīm'), v.t. (۱) ھەلبەست پىاھەلدا.

(۲) قەشەرى پىنگردن لە ھۆنراۋەدا.

beriberi (ber'i-ber'i), n. نەخۇشىيكە بەۋى كەمى قىتامىن

"بى" لە لەشدا تۈرشى مۇۋە دەپىتە ھۆى لاۋازى و كەمى خۈن.

berlin (bēr-lin', būr'lin), n. (۱) گالىسەيكەى چارپىچكەى سەر

داخراۋە. (۲) ئوتومبىلىكە كورسى پىشەۋە دواۋەى بە پارچەيكە شوۋشە

جىياكراۋەتەۋ. (۳) جۈرىكە لە قوماشى خورى.

berm, berme (būrm), n. (۱) بارىكە قىراغى پىيەكى قىرتاۋكراۋە.

(۲) تىرە خاكىكى بارىكە لەننۋان دىۋارى سەنگەرىك خەنەقەى دەۋرى

دىۋارەكەدا.

berretta (bə-ret'ə), n. = biretta.

berry (ber'i), n. (۱) توتۇرك! شاتۋ! توتۇ! شلىك.

(۲) دەنكى ھەندىك پۈۋەك ۋەك قاۋە.

(۳) ھىلەكى "لۇبىستەر" كە گىانداریكى ناۋىيە ۋەك قىرۋال.

(۴) [Slang]، دۇلار.

(۵) مېۋەيكى گۆشتن و پىست يا تۈنگلدارە (ۋەك تەماتە، تىرى، مۇن).

berseem (bēr-sēm'), n. سىنەپرە! وىنجە.

berserk (būr'sēr, bē-sūr'), n. كەسپكى قوشقى!

كەسپكى شىت و ھارپو.

adj. & adv. قوشقى! شىت و ھار.

berserker (būr'sēr-kēr, bē-sūr'kēr), n. (۱) شەپكەرىكى

ئەسكەندىنالى كۆن كە خۇى قوشقى دەكرى پىش چۈۋنە ناۋ جەنگەرە.

(۲) كەسپكى قوشقى! كەسپكى شىت و ھار.

berth (būrth), n. (۱) مۇلگەى كەشتى و بەلمە! لەنگەرگى كەشتى.

(۲) كارى سەر كەشتى! كاربەدەستىتى سەر كەشتى.

(۳) چەرىپايەى چەسپوى ناۋ كەشتى يا شەمەندەفەر! جىگەيكى نووستنى

تەسكى ناۋ شەمەندەفەر كەشتى.

v.t. (۱) لەنگەرھاۋىشتن! بەستەۋەى كەشتى و بەلمە لە لەنگەرگادا.

(۲) جىگەى نووستن پىدان لەناۋ كەشتى يا شەمەندەفەردا.

v.t. لەنگەرھاۋىشتن.

give a wide berth to, ئى دورىكەتەۋە! خۇ ئى دورىكەتەۋە.

bertha

bertha (būr'thə), n.

Bertillon system,

beryl (ber'il), n.

beseech (bi-sēch'), v.t.

beseem (bi-sēm'), v.t.

beset (bi-set'), v.t.

(Frightened and ~ by doubts) (۲)

(۳) گه مارو دان! نابلقه دان! کرده گنوه.

(۴) داپوشن یا پرکردن له گنوه.

besetting (bi-set'in), adj.

beshrew (bi-shrō'), v.t. [Archaic].

beside (bi-sīd'), prep.

(B~ yours my share seems small) (۲)

(۳) زیاد له! لوهش بولاوه! سهرپا.

(That is ~ the point.) (۴)

adv.

beside oneself,

besides (bi-sīdz'), adv.

(۲) ترا هی تر! لوه بولاوه.

prep.

(۱) همره ها! سهرپا! زیاد له.

besiege (bi-sēj'), v.t.

(۱) گه مارو دان! نابلقه دان! دورگرتن.

(The town was ~d for a year.)

(They ~d us with questions.) (۲)

(۳) دوره دان! دورو پشت دان.

-besiegement (n.).

besmear (bi-smēr'), v.t.

(۱) تیهه نسورن (پیس، بونه، شتی لینج).

(۲) لکه دارکردن! پیس کردن (ناوبانگ).

besmirch (bi-smürch'), v.t.

(۱) پیس کردن

(۲) لکه دارکردن! پیس کردن (ناو، ناوبانگ)

besom (bē'zəm), n.

(۱) گسک (۲) پاکه رهوه! خاوینگه رهوه.

(۳) دهره نیکه گه! ووردی لق باریکی گول پهنگینه.

besot (bi-sot'), v.t.

(۱) سر ل! تیگدان (به خواردهوه)! سهرخوش-

کردن! سر ل! شیوندن. (۲) شیت وشمیدا کردن! میثک تیگدان.

besought (bi-sōt'), past tense and p.p. of beseech.

bespangle (bi-spanj'g'l), v.t.

(۱) قوپ بیدان! قوپ ل! هلمپراندن!

bespatter (bi-spat'er), v.t.

(۱) شویز کردن. (۲) لکه دارکردن! ناو پیس کردن به تاوانی درق.

bespeak (bi-spēk'), v.t.

(۱) شویز گرتن! ژورری میوانخانه. سینه ما.

... هتا! پیشه کی داواکردن.

(۲) پیشاندان! وا درخستن! نیشانه کی لوه بوون.

(His actions ~ a generous nature.)

(۲) نیشانه کی داپوژ بوون! بوقانندن.

bespoke (bi-spōk'), past tense and p.p. of bespeak.

adj. [British].

(۱) دهستبرو! دهستگرد (به پنی خواستی کریا).

(۲) پیشه کی داواکراو (جل و بهرگی به دست دوراو، شتی دهستگرد).

bespoken (bi-spōk'n), alternative p.p. of bespeak.

bespread (bi-spre'd'), v.t.

(۱) بهسردا بلاو کردهوه! به نهستوری.

(۲) بهسردا کردن و داپوشینی (شله).

besprinkle (bi-sprin'k'l), v.t.

(۱) ل! هلمپراندن! ناو ل! هلمپراندن!

(۲) پیوه کردن

best (best), adj.

(۱) باشترین! چاکترین.

(۲) ژورری! بهشی ژوری.

(It took the ~ part of an hour to do this.)

bet

(۲) له هموو کات باشتر! تهنه رو سترین:

(He feels ~ in the morning.)

adv.

(۱) باشترین شیوه! چاکترین.

(۲) شوپه! زیاترین.

n.

(۱) باشترین (کس، پیشه چی):

(He is among the ~ in his profession.)

(۲) باشترین (شت، بار، کار).

(۳) شوپه یی توانا: (He did his ~).

(۴) بهزاندن! بهسردا زالیوون: (She got the ~ of her opponent.)

(۵) باشترین و جواترین بهرگ: (She was dressed in her ~).

v.t.

بردنوه! بهزاندن! زالیوون بهسردا.

all for the best,

لهمنجاصدا! وا باشتره نهگه چی وایش دیار نییه.

as best one can,

به پنی توانا! بهگوژیرو توانا! هتا بتوانریت.

at best,

(۱) بهر یی شوپه یی. (۲) له باشترین باردا.

at one's best,

له باشترین شیوه! بوون (تهندروستی، کفیل، بار):

(The trees are at their best now. ; He was at his best that evening and amused us all with his jokes.)

get (or have) the best of,

بهزاندن! بؤپیتدان! بهسردا زالیوون.

had best,

وا باشه! وا چاکه! وا باشتره! پیوخته:

(You had best go at once.)

make the best of,

گونجاندن به باشترین شیوه!

لهوه یی بتوانریت دمیکات.

to the best of one's ability,

به پنی تواناوه:

(I will serve my country to the best of my ability.)

to the best of one's knowledge,

به پنی لهوه یی که دهیزانیت.

bestial (bes'chəl, bes'tyal), adj.

(۱) چوارپن یانه! تایبه تی به

گیاندار! نرم. (۲) دپندانه! ومک دپنده! پیس.

bestiality (bes'chi-al'ə-ti, bes'ti-al'ə-ti), adj.

(۱) پهروشتی

گیاندارانه یا دپندانه! چوارپن یه تی. (۲) کاریکی نرم گیاندارانه (به تایبه تی

جوت بوون)! کاریکی بین میثکانه و نامرقلانه! جوت بوونی مرقلو گیاندار

bestiary (bes'ti-er'i), n.

کومله چیوکیکه به زمانی گیانداران

دهریاره یی مرقلو.

bestir (bi-stūr'), v.t.

(۱) هتانه جوش! جموجول تیخستن! بزواندن!

خو خه ریک کردن.

best man,

برازاوا.

bestow (bi-stō'), v.t.

(۱) پندان! پن بهخشین: (on ~; ~ upon)

(He ~s millions of dollars on this charity. ; to ~ a name,

or an honor, on someone ; the gifts ~ed upon us by nature)

(۲) دان به شوو.

(۳) تهرخان کردن! کات پیوه بردنهمس:

(He ~ed much time on the project.)

(۴) [Archaic], دانان له شوینیکدا! عمارکردن.

-bestowable (adj.); bestowment (n.).

bestowal (bi-stō'əl), n.

(۱) پندان (بهخشیش).

(۲) بهخشیش! دراو. (۳) دانان لهسردا.

bestraddle (bi-strad'l), v.t. = straddle.

bestrew (bi-strō'), v.t.

(۱) پهرش و بلاو کردهوه! تقودان.

(۲) بهسردا پهرش و بلاو کردهوه: (Papers ~ed the streets.)

bestride (bi-strīd'), v.t.

(۱) سواربوون (بهشیوه یی سواربوونی ناسپ).

(۲) قاچ بهسردا هلمپانهوه.

bestrow (bi-strō'), v.t. = bestrew.

best-seller (best'sel'er), n.

پهرتوکیکه یا قهوانیک که له هموو

قهوانی تر زیاتری ل! بفروشریت له ماهیه کی تایبه تیدا.

bet (bet), n.

(۱) گرمو: (to make a ~).

(۲) مرجی گرمو.

beta

- (۲) شتیک گرو لسم کراو: (*This team is a good ~*).
- v.t.** (۱) گرو کردن: (*I ~ he will be late.*).
- (۲) گرو لسم کردن.
- v.t.** (~ against ; ~ on ; ~ with), گرو کردن؛ گرو لسم کردن؛ گرو لهگه کردن.
- bet a person on,** گرو کردن لهگه کمسک لسم.
- you bet!; you bet you!, [Colloq.],** بین گومان به؛ شایانی نیجه.
- هیچ نیجه.** (نم ورتیه له وه لامی " *Thank you!* " دا دمورتیت).
- beta (bā'ta, bē'ta), n.** (۱) تیپی دورمی تلفوینی یونانیجه.
- (۲) دورم له یستیمهگدا دورم شت.
- betake (bi-tāk'), v.t.** (۱) چون بزیشتن.
- (۲) خریک بوون؛ خو تهرخان کردن.
- beta rays,** تیشکی " بیتا "
- beta test,** تاقیکردنوهی نه خورندمواریک.
- betatron (bā'ta-tron), n.** نامیری زیادکردنی خیرایی لههکترون.
- betel (bē'tl), n.** (۱) پوره کیکی خولهواسره گهلاکی دهجوریت بق.
- سرخوشتی (۲) گهلاکی نم پورمه.
- bethel (beth'al), n.** (۱) شونیک پیژر. (۲) پمستگا.
- (۳) کلیسای کشتییهوان.
- bethink (bi-think'), v.t.** (۱) بیرانکردنوه؛ تیروان.
- (۲) بیرگوتنوه؛ بیر خو خستنهوه.
- v.t. [Archaic],** بیرکردنوه.
- betide (bi-tīd'), v.t.** پودان.
- betimes (bi-tīmz'), adv.** (۱) زو؛ بهر له کاتی خوی.
- (۲) خیرا؛ بهپهله؛ یکسره؛ بهین دواکرتن.
- (۳) پیش نموی کات بهسرجیت؛ پیش نموی درنگ بیت.
- betoken (bi-tō'kan), v.t.** نیشانهی نموبوون؛ نموه درخستن.
- betray (bi-trā'), v.t.** (۱) ناپاکی کردن؛ خیانت کردن:
- (*to ~ one's country*).
- (۲) شکاندن (بغلین)؛ ناپاکی کردن: (*He ~ed my trust in him.*).
- (۳) ههله تاندن؛ فرودان؛ دستپرن.
- (۴) تاوکردن؛ لهگه جوت بوون و ماره نمکردن.
- (۵) درخستن: (*His face ~s his fear.*).
- (۶) پیشاندان؛ نیشانهی نموبوون: (*The house ~s its age.*).
- (۷) درکاندن؛ بهدسته و دان (نهینی)؛ ههله تاندن.
- betrayal (n.),** ناپاکی؛ خیانت.
- betrayal (bi-trā'al), n.** (۱) دان به شو؛ دیارکردن؛
- (*Her father has ~ed her to his friend.*).
- (۲) مارکردن: (*Her father has ~ed her to his friend.*).
- (۳) بهلینی شووکردن یا نهینان پیدان.
- betrothal (bi-trōth'al, bi-trō'thəl), n.** دان به شو؛ دیارکردن؛
- نیشانه کردن؛ شهکراو خواردنوه؛ دهزگیرانیتی.
- betrothed (bi-trōtht', bi-trōthd'), adj.** دهزگیراندار؛ دیارکراو؛
- ماره پراو.
- n.** کسینکی دهزگیراندار؛ کسینکی ماره پراو یا نیشانه کراو.
- better (bet'ēr), adj.** (۱) باشتر؛ چاکتر:
- (*It's ~ to win than to lose.*)
- (۲) زوری؛ بهشی زوری:
- (*the ~ part of a day, an hour, his salary, etc.*)
- (۳) باشتر؛ تهندروستی؛ چاکتر:
- (*He has been ill, but now he is ~.*)
- adv.** (۱) باشتر له؛ چاکتر.
- (۲) زیاتر (*~ than a mile, pound, etc.*).
- n.** (۱) گوروتر (مرو)؛ کسینکی گوروتر یا پله و پایه بهرتتر.

bewildering

- (*Obey your ~s; I took you for your ~.*)
- (۲) شتیک یا باریکی باشتر.
- (۳) زالی؛ بزیندان؛ بردنوه: (*I got the ~ of my rival.*).
- v.t.** (۱) بهزاندن؛ بهسردا زالبوون. (۲) باشترکردن؛ پمرد پیدان.
- v.t.** باشتربوون؛ چاکتربوون.
- better off,** (۱) دهوله مندتر:
- (*He is much better off than I.*)
- (۲) باشتر له (بار):
- (*You are better off alone than being in bad company.*)
- for better or for worse,** له ههمو بارودوخو کاتیکدا؛
- له باری باشیشو خراپیشدا.
- for the better,** بهرمو باشتر چون (بارودوخ).
- get (or have) the better of,** بهزاندن؛ بهسردا زالبوون؛ بزیندان؛
- (*to get the better of someone*)
- had better,** وا باشتر؛ و چاکه؛ پیویسته.
- think better of,** (۱) سمرله نوئ بیرانکردنوه؛ بیرار لسم دان؛
- بیرار گزین. (۲) به باشتر دانان.
- better (bet'ēr), n. = bettor.**
- better half, [Colloq.],** (۱) خیزان؛ ژن. (۲) میزد.
- betterment (bet'ēr-mənt), n.** (۱) چاکردن؛ باشترکردن؛ چاک؛
- چاک بوون؛ باشی؛ سوود: (*the ~ of society*).
- (۲) چاکردنوهی خانوو و زمو و زار.
- betting (bet'ing), n.** گرو؛ گرهوکردن.
- bettor (bet'ēr), n.** گرهوکر.
- between (bi-twēn'), prep. & adv.** (۱) له نیوان؛ له ناوهراست؛
- له ناوهند: (*a bond ~ friends; ~ two places*).
- (۲) به هر دو کیان: (*B ~ them they killed five birds.*).
- (۳) سمرمایه؛ هر دو کیان: (*The men had fifty dollars ~ them.*).
- (۴) له نیوان: (*Choose ~ love and duty.*).
- (۵) بهموی هر دو کیانهوه.
- between ourselves,** بهینی خومان بیت.
- between you and me, = between ourselves.**
- far between,** زوری بهین دهکورت؛ زور کم؛ ناوهند.
- in between,** (۱) له نیوان. (۲) له ناوهراست؛ له ناوچه؛ له ناو.
- betwixt (bi-twīkst'), prep. & adv. = between.**
- betwixt and between,** له لیرو نه لهی؛ به لایهکدا نهکورتوه.
- bevel (bev'l), n.** (۱) گوشه پینو (نامیز، راسته).
- (۲) گوشهی خوار. (۳) پویمکی خوار یا لیژ.
- v.t.** گوشهی خوار برین.
- v.t.** لیژیوون؛ خواربوون.
- adj.** لیژ؛ خوار.
- bevel gear,** نامیری برین و پیک و پیک کردنی گوشهی خوار (دارتاشی).
- beverage (bev'rij, bev'ēr-ij), n.** خواردنوه (جگه له ناو).
- (۱) دهسته (کچ، ژن)؛ کومه. (۲) پؤل (قهتن).
- bevy (bev'i), n.** شین بق کردن؛ بگریان؛ داخ بق خواردن؛
- v.t. & v.t.** سکالا کردن.
- beware (bi-wār'), v.t. & v.t.** ووریابوون؛ وریا به؛ ناگادار به؛
- (*B ~ of the dog!; B ~ of pickpockets!; You should ~ of bad companions.*)
- bewilder (bi-wil'dēr), v.t.** سمرسوو پاندن؛ واق ویرپاندن؛
- سمر ئی تیکدان؛ سمر ئی شیواندن؛ ههپه ساندن.
- bewildered (bi-wil'dērd), adj.** سمرسوو پراو؛ واق ویرپراو؛
- سمر ئی تیکچوو؛ سمر ئی شیواو؛ ههپه ساو.
- bewildering (bi-wil'dēr'ing), adj.** سمرسوو پیندر؛ واق ویر پیندر؛
- سمر ئی تیکدهر؛ سمر ئی شیونهر؛ ههپه سینهر.

تیندا بهمنزه.

Biblical, biblical (bib'li-k'l), *adj.*

تایبیتی به نینجیل

نینجیلی.

(۱) کسینک که به کوثرانه بروای به نینجیل. *Biblicist* (bib'li-sist), *n.*

بیت یا لیکي بداتهوه. (۲) زانای نینجیل.

پیشگرنکه بهمانای: (۱) پرتوکه! *biblio-* (bib'li-ō, bib'li-ə),

تایبیتی به پرتوکه. (۲) نینجیلی! تایبیتی به نینجیل.

زانای بیبلوگرافیا! *bibliographer* (bib'li-og'rā-fēr), *n.*

سمرچاوهی پرتوکه زان.

(۱) لیستهی سمرچاوهکان! *bibliography* (bib'li-og'rā-fi), *n.*

سمرچاوهکانی پرتوکه. (۲) سمرچاوهناسی! زانستی بیبلوگرافیا.

-bibliographic; bibliographical (*adj.*).(۱) به کوثرانه نینجیل لیکدانهوه. *bibliolatry* (bib'li-ol'ā-tri), *n.*

(۲) خولایی پرتوکه بوون! زور همزکردن له پرتوکه.

-bibliolater (*n.*).دولپژد بینین له پرتوکه- *bibliomancy* (bib'li-ā-man'si), *n.*

نینجیلوه.

شیتی پرتوکه کریو *bibliomania* (bib'li-ā-mā'ni-ə), *n.*

کۆکړدنهوه بوون (بهتایبیتی هی کۆن و دانسته)! خولایی پرتوکه کریو بوون.

-bibliomaniac (*adj.*).هونری برگ تیکرتنی پرتوکه. *bibliopegy* (bib'li-op'ə-ji), *n.*(۱) همزکر له *bibliophile* (bib'li-ə-fil'), *n.* Also *bibliophil*.

پرتوکه! پرتوکه خۆشهریست. (۲) پرتوکه کۆکړهوه.

فوقشیری پرتوکه کۆن و دانسته. *bibliopole* (bib'li-ə-pōl'), *n.*-bibliopolist (*n.*); *bibliopoly* (*n.*).(۱) پرتوکهخانه. *bibliotheca* (bib'li-ə-thē'kə), *n.*

(۲) کتهلوک یا لیستهی پرتوکه. (۳) [Obs.], نینجیل.

(۱) هملز! زور هملز. *bibulous* (bib'yoo-ləs), *adj.*

(۲) همیشهی موی خۆرموه! عرهق خۆر. (۳) سمرخۆش.

دو لهنجوومنی (پهرلمان). *bicameral* (bi-kam'er-əl), *adj.*بیکاربونات. *bicarbonate* (bi-kār'bā-nit, bi-kār'bā-nāt'), *n.*(۱) شین. (۲) بویه شین. (۳) سموز یا بویه سموز. *bice* (bīs), *n.**bicentenary* (bi-sen'tə-ner'ī, bi-sen'ten'ēr-i), *n. & adj.*

- bicentennial.

(۱) دووسده سالهیی! *bicentennial* (bi'sen'ten'i-əl), *adj.*

دووسده ساله: (the ~ celebration of independence).

(۲) دووسده سال خایه.

(۳) تایبیتی به یادی دووسده ساله.

یادی دووسده ساله! یادی دووسده سالانه. *n.*دووسره (گیاندا). *bicephalous* (bi-sef'ə-ləs), *adj.*ماسولکای قوژ و پان. *biceps* (bi'seps), *n.pl.*(۱) دووسری (ماسولکه). *bicipital* (bi-sip'ə-t'l), *adj.*

(۲) ماسولکایی.

(۱) شهرهقسهکردن! شهره دهنوک کردن! *bicker* (bi'kēr), *v.i.*

مشتم کردن لهسر شتی هیچوپوچ. (۲) خوږهخوږهاتن (جۆگله).

(۳) پرتیبرت کردن (چرا، مؤم)! ترووسکانهوه.

دهمهقانی! شهرهقسه! شهره دهنوک. *n.*دوپرهنگی! دوپرهنگ. *bicolor* (bi'kul'ēr), *adj.*bicolored (bi'kul'ēr-d), *adj.* = *bicolor*.همردو پو توپو. *biconcave* (bi-kon'kāv, bi-kon-kāv'), *adj.*همردو پو. *biconvex* (bi-kon'veks, bi-kon-veks'), *adj.*

قوژ.

(۱) دووشاخه (گیاندا)! دووشاخ. *bicorn* (bi-kôm), *adj.*

(۲) کوانهیی.

bewilderment (bi-wil'dēr-mənt), *n.* سهرسورمان!

واق وورمان! سهر ئی تیکدان! سهر ئی شیان! چهپسان! چهپساری.

(۱) جادوبهاندلیکردن! نوشتیلکردن! *bewitch* (bi-wich'), *v.t.*

جادوبهتی کردن (۲) دلفراندن! شیت وشیداکردن

-bewitchment (*n.*).(۱) بهگ. (۲) فرمانبرهوی ناوچهپهکی بچوکی تورکیا. *bey* (bā), *n.*

(۳) نازناوی فرمانبرهوا کۆنهکانی تونس.

(۱) لهولای! لهولای! لهودیوا! لهوپر *beyond* (bi-yond'), *prep.*

(۲) دوا کات! لهدوا! لهپاش

(۳) (بی) بهدور. (~ help; ~ belief).

(۴) زیاد له! زیاتر له! لهوه بهولاه:

(He says nothing ~ what we already know.)

adv. دور! دورتر! لهوپر! لهولا

beyond compare, بین هاتا! بین وینه! نایاب.

beyond one's reach, لهبردهست! ذیبه! دهست نایگات!

به دهست ناکهویت (ناوات، نامانج)

the beyond, (۱) شتیکی دور (۲) لهوهودنیا! قیامت.

the great beyond, لهوهودنیا! قیامت.

to live beyond one's means, پین له بهری خۆ زیاتر پاکیشان!

له دهسکومتی خۆ زیاتر خرج کردن.

(۱) پارهپهکی زیری *bezant, bezzant* (bez'nt, bā-zant'), *n.*

بیژهنتی کۆنه. (۲) گهرهسی پازاندنهوی خانو که لهشینوی شم پارمیدایه.

(۱) پویهکی لیز (دهک دهمی نهسکته). *bezel, bezil* (bez'li), *n.*

(۲) پاکری شووشی کاترئیتیر له جنی خۆیدا.

bhang (baŋ), *n.* بهنگبیشگرنکه بهمانای (۱) دووانه دور. (*biangular*)(۲) له دوو لاره! دووانی (*bilingual*)

(۳) هر دوو هفتک، مانگ، سال... هتد جارنک! هر هفتک یا مانگی دورجار:

(biweekly; bimonthly)

(۴) دوولایی (*bilateral*)

(۵) به جوت! جوت.

biangular (bi-aŋ'gyā-lēr), *adj.* دوگوشهییbiannual (bi-an'yoo-əl), *adj.* سالی دوو جار! نیوسالی:

(a ~ publication)

-biannually (*adv.*).(۱) لایهنگری! لایهنگری! لایهنگری! *bias* (bi'ās), *n.*

(۲) هیلنکی خواری دوراو به جلوبهرگهوه.

لوا! خوا! چهپو راست.

به لاری! به خواری.

کارتیکردن بؤ لایهنگری کردنی شتیکی یا دژ وهستانی. *v.t.*لایهنگر! لایهنگر *biased* (bi'ast), *adj.*

(A ~ person can't be a fair judge.)

biauricular (bi'ō-rik'yā-lēr), *adj.* (۱) biauriculate.

(۲) تایبیتی به هردو گوینجهی دهرهوه

(۱) دو گوینجهولهدار (دل). *biauriculate* (bi'ō-rik'yā-lit), *adj.*

(۲) دو گوینجهولهدار (گهلا).

خواردنهوه *bib* (bib), *v.t. & v.i.*(۱) بهروانگی مندا. (۲) لاسهرووی بهروانکه. *n.*جلوبهرگ *bib and tucker*, [Colloq.],(۱) بهلوعهی دهم نوشتاوه. *bibb* (bib), *n.*

(۲) گۆشی توهدهی کشتی پاگر.

سمرخۆش! موی خۆر! عرهق خۆر. *bibber* (bib'ēr), *n.*بهلوعهپهکی دهم نوشتاوه. *bibcock* (bib'kok'), *n.*نینجیل. *Bible* (bi'b'l), *n.*شم نازچانهی لای خواریوی نهمریکا که خاچ پرستی *Bible Belt*,

bigotry

bigotry (big'ot-ri), *n.* پرهيزپرستي؛ ميشك تسكي.
big shot, [Slang], كسيكي بدهسهلات؛ كسيكي گرنگ.
big time, [Slang], (۱) بزرگترین پله؛ پيشهيك.
 (۲) كاتيكي خوش.

-big-time (*adj.*); **big-timer** (*n.*).

big top, [Colloq.], (۱) سمری دهواری سينك.
 (۲) سينك

big tree, درختی "سكویا" ی نه مریکی: درختیكي زور بهرزو قد
 نهستووو راسته

big wheel, [Slang], = **big shot**.

bigwig (big'wig'), *n.* [Slang], = **big shot**.

bibourly (bi-our'li), *adj. & adv.* هر دو ساعات جاريت.

bijou (bē'zhō, bi-zhō'), *n.* (۱) گوهه؛ بهرديكي بهنرخ
 (۲) شتيكي بچووكی جوانی بهنرخ.

bijouterie (bē-zhō'tēr-i), *n.* (۱) خشل؛ بهردی بهنرخ
 (۲) مت و مووړو؛ ووردهشتی بریقه دار.

bijugate (bi'joo-gāt', bi-jōō'git), *adj.* دوو جوت گلاي
 بچووكی همیه

bike (bīk), *n.*, *v.t. & v.i.* [Colloq.], = **bicycle**.

bikini (bi-kē'nē), *n.* جلی دوو پارچهیی مهلی ژنان (که زور کم لمش
 داده پوښت).

bilabial (bi-lā'bi-əl), *adj.* bilabiate (۱).

(۲) له گرتنی تهوړمی هغواو بهرله لاکردنی پمیدا دهیئت.

(وهك له ووتنی ټیپې. b, m, p (د) (دنگزانی).

n. دهنگيكي هم جزه پمیدایوو

bilabiate (bi-lā'bi-āt', bi-lā'bi-it), *adj.* دوو لیوادر (ګول).

bilateral (bi-lat'ēr-əl), *adj.* (۱) دوولایي؛ دوو لای همیه
 (۲) له هر دوو لاره

(۲) دووقولی؛ تاییهتی به هر دوو لا (*a ~ traty; ~ relations*).

(۴) رینك له هر دوو لاره.

bilbo (bil'bō), *n.* (۱) (pl) پیوهند؛ پیوهندی دیل یا بهند.
 (۲) [Archaic] شمشیر؛ پم.

bile (bīl), *n.* (۱) زهراو؛ زراو (۲) قین؛ توپهیی.

bilestone (bīl'stōn'), *n.* بهردی زراو

bilge (bilj), *n.* (۱) قوقزی بهرمیل؛ بوشایی پیپ.
 (۲) بڼه خوړو بوشهكهی كشتی (۳) نهو ناره پیسهی تییدا كوده بیتهوه.

(۴) [Slang] شتيكي هچ وپوچ و بې مانا.

v.t. & v.i. (۱) شكاندن یا درز ټیوون (بڼی كهشتی).
 (۲) ناوسا؛ هوكردن؛ دهريوځین.

ناوی بۆگن كه له بڼی كهشتیدا كوده بیتهوه.

bilge water, بۆگن (وهك ناوی وهستاوی بۆگن)

bilgy (bil'ji), *adj.* بهنهارزیا

bilharzia (bil-hār'zi-ə), *n.* Also **bilharziasis**, هی زهراو؛ تاییهتی به زراو.

biliary (bil'i-er'i, bil'yēr-i), *adj.* (۱) به دوو زمان دهرپړاو یا نووسراو؛
 دوو زمانی (۲) دوو زمان زان. (*a ~ person*).

n. كسيكي دوو زمان زان

bilingualism (bi-līŋ'gwəl-iz'm), *n.* دوو زمان زانی؛
 دوو زمان زانین

bilious (bil'yəs), *adj.* (۱) تاییهتی به زهراو یا زراو
 (۲) نه خوشی زراوی همیه. (۳) توپه و ټټر.

biliteral (bi-lit'ēr-əl), *adj.* دوو ټیپی وشه

n. وشه یهكی دوو ټیپی؛ بهشنيكي دوو ټیپی وشه.

-bility (bil'ə-ti), پاسگرزكه به مانای: -یتي (*responsibility*).

bilk (bilk), *v.t.* (۱) خهله تاندن؛ ساخته لیکردن؛ دهستبرین.
 (۲) قهرز نه دانوه.

billion

n. (۱) خهله تاندن؛ فیل؛ دهستبرین.

(۲) ساخته چی؛ كسيكي دهستې یا فیل باز.

bill (bil), *n.* (۱) لیستې شتومهكی كړاوو نرخمكانیان؛ لیستې حساب
 (شتومهكی كړاو، كړئ، میوانخانه، چیشخانه).

(۲) لیسته (خواره مهنی چیشخانه، فیلمی پيشاندراو).

(۳) پروگرامی سمر شانز.

(۴) بلاق نامه؛ پوستر یا تمبهقه كاغز ټكي گمروو نهستوو كه بلاقروای

لسمر چاپ دهكرتو بلاقو دهكرتووه.

(۵) گه لاله (ياسا)؛ گه لاله نامه. (۶) كزیمیا له؛ بانكه نوت. (۷) پارهی كاغز

(۸) [Obs.], پړا نامه. (۹) لیستې تاوان (دادگا).

v.t. (۱) لیسته كړدن؛ كړدن به لیسته؛ وورده كړنه یی شت له لیسته یه كدا.

(۲) لیستې تاوان پیدان.

(۳) بلاقو كړنه وه لسمر پوستر یا تمبهقه كاغزی نهستوو.

(۴) هلواسینی هم بلاقو راونه له ناو شارد. (۵) شتومهك نارن.

(۶) ناردنې لیستې شتومهكی كړاوو نرخمكانیان بؤ كړیاو بؤ دانی پارهكی

باشه؛ خراپ ډیبه؛ په سنده (بؤ مهبستیک یا fill the bill, [Colloq.],
 نهركيكي تاییهتی).

خهرجی دان؛ پاره دان؛ دانی كړئ یا پارهی foot the bill, [Colloq.],
 ټنچوړ.

bill (bil), *n.* (۱) دهنوك (بالنده). (۲) نووكی قولایی لهنگر.
 (۳) [Colloq.], لیواری ته پله یا كلو.

v.i. (۱) دهنوك لیكخستن (نیشانه یی خوشه ویستی).
 (۲) دهست پیاوینان (خوشه ویستی).

ماچ كړدن و دهست پیاوینان به گوډا چریاندن (دلداري). bill and coo,

bill (bil), *n.* (۱) شمشیر ټكي دم پان. (۲) داس.
 (۳) چهكیكي كونی دسك درنزه دهمنيكي قولایی نووك تیږی همیه.
 (۴) هلگری هم جزه چهك.

billboard (bil'bōrd', bil'bōrd'), *n.* تمخته یی ناگاداری.

billet (bil'it), *n.* (۱) فرمانی جنگه كړنه یی سربازو نهفسر له مالی
 خلكدا. (۲) شونې حوړانه وه نووستنی سربازو نهفسر لهدهرمو یی
 نوردوگا. (۳) كار؛ نیش؛ فرمانبهری.
 (۴) [Archaic], نامه یا پړا نامه یهكی كورت.

v.t. (۱) سربازو دابهشكردن بهس مالی خلكدا بؤ حوړانه وه.
 (۲) فرمانی سربازو نهفسر حوړانه بهسردادان.
 (۳) كار یا فرمانبهری پیدان؛ دامه زاندن لهسمر كار.

billet (bil'it), *n.* (۱) پړه دار؛ داریكي سووتاندن یا سووتمه یی.
 (۲) دار دهست؛ دار كهیزه ران. (۳) شیشه ناسن.

(۴) دانميك له چند شیشنيكي كورتی جوان كه له خانوسازیدا بهكار دیت.

(۵) (ا) نهو بهشې پشټن یا تمگه كه له ناوونه كه قايم دهكرت

(ب) نهو قولفیه یی پانتول كه سمر زیادهكهی قايشی پیا دهكرت.

billet-doux (bil'i-dōō'), *n.* نامه یی دلداري.

billfish (bil'fish'), *n.* جوړه ماسی یهكی لووت درنزه.

billfold (bil'fōld'), *n.* جزدان.

billhead (bil'hed'), *n.* (۱) په پرهيك كاغزه ناوونیشانی كؤمپانی یا
 دهزگایهك به سمر كهیمو یهتی. (۲) ناوونیشانیكي وهما چاپكراو
 داس.

billhook (bil'hook'), *n.* تاییهتی به یاری بلیارد.

billiard (bil'yērd), *adj.* لیڈانیكي ټوپی بلیارد.

n. یاری بلیارد.

billiards (bil'yērdz), *n.* (۱) لیستې ناوی نهكته رانی شانزگريهك لهسمر
 پروگرامی شانزگريهك یا بلاقو راوهكانی.

(۲) شویو یی ټكخستن یا پزكردنی هم ناوانه.

billingsgate (bil'īŋz-gāt'), *n.* قسمی پیس؛ بازي.

billion (bil'yən), *n.* (۱) بلیون؛ هزار ملیون (له نه مریكاو هره نسا).
 (۲) بلیون؛ ملیون ملیون (له نینكلترو نه لمانیا).

billionaire

billionaire (bil'yən-ār), <i>n.</i>	بلیونیر خاوەنی بلیۆنیک یا زیاتر (دۆلار، پاوەن، یورو... هتد.)
billionth (bil'yənth), <i>adj.</i>	بلیۆنەم، بلیۆنەمین.
bill of attainder ,	یاسای نێستدەنەری مولک و مافی شارستانی
	له کەسیکی ناپاک به وۆلاتەکی یا پاخیجوو.
bill of entry ,	پاچێرتی شتومەکی هاورده و نێردراو له فرمانگهی گومرگی
	سنوور
bill of exchange ,	گۆمبیاله؛ بانکەنۆت
bill of fare , = menu.	
bill of health ,	پروانامهی تەندرووستی؛ پروانامەیکە دەدرێت بە سەرەک
	کەشتیەوانی کەشتیەیک پێش بەجێهێشتنی بەندەرێک دەرباری تەندرووستی
	کەشتیەوان و پرێوارەکان و ئایا لەر بەندەرەدا هیچ درمیک هەبوو یا نا.
clean bill of health ,	(۱) پروانامە تەندرووستی.
	(۲) [Colloq.] پەسەندنامە (پەرووشت، کارامەیی، لێھاتوو، باشی).
bill of lading ,	بارنامە؛ بارگەنامە.
bill of rights ,	(۱) مافنامە نەتەوێک؛ یاسای مافی شارستانی
	لیستە مافی کۆمەڵ. (۲) [B-R-]، یاسای مافی شارستانی لە ئەمریکا
	ئینگلتەرە
bill of sale ,	پروانامە فرۆشتن؛ فرۆشتننامە.
billon (bil'ən), <i>n.</i>	داریشتی زێر یا زیو کانزای هەرزانبەهای وەک مس.
billow (bil'ō), <i>n.</i>	(۱) شەپۆلێکی گەورە؛ شەپۆل ناو
	(۲) شەپۆل دەنگ، دووکل، هەور.
<i>v.t.</i>	ناوسان؛ شەپۆلەدان.
<i>v.t.</i>	فووتیکردن؛ ناوساندن.
billowy (bil'ō-i), <i>adj.</i>	ناوساو؛ شەپۆلای.
billposter (bil'pōs'tēr), <i>n.</i>	ناگاداری لکێنەر به تەختی
	ناگادارییەرە.
billsticker (bil'stik'ēr), <i>n.</i> = billposter.	
billy (bil'i), <i>n.</i>	(۱) داریشتی پۆلیس؛ داریشت؛ کۆتەک. (هەروەها
	پێشی دەمورێت "billy club") (۲) billy goat.
billy (bil'i), <i>n.</i>	کتلی (بۆ ج. لیان له دەشت و دەردا).
billy, billie (bil'i), <i>n.</i> [Scot.],	هاری؛ شاول.
billy- (bil'i),	پێشگرتنە هەمانای. نێر: (billy goat).
billycock (bil'i-kok), <i>n.</i>	تەلەپەکی خوری سەربانە.
billy goat , [Colloq.],	سایرین؛ خرت؛ تەگە.
bilobate (bi-lō'bāt), <i>adj.</i> Also bilobated,	دوولۆ؛ دوولقیانە؛
	دووپەلک.
bilocular (bi-lok'yoo-lēr), <i>adj.</i> Also biloculate,	دووخانە؛
	دووخانەیی زیندەوهرزانی.
bimanous (bi-mā'nās, bim'ā-nās), <i>adj.</i>	دوو دەستی هەیه
	(زیندەوهرزانی؛
bimanual (bi-man'ū-əl), <i>adj.</i>	دوو دەست بەکارهێنانی؛
	دوو دەستەر دەوێت بۆ بەکارهێنانی.
bimensal (bi-men's'l), <i>adj.</i> = bimonthly.	
bimестrial (bi-mes'tri-əl), <i>adj.</i>	(۱) دوو مانگ دەخایەنیت.
	bimonthly (۲)
bimetallic (bi-mə-tal'ik), <i>adj.</i>	له دوو کانز پێکھاتووه؛
	دوکانزایی
bimonthly (bi-munth'li), <i>adj. & adv.</i>	(۱) هەردوو مانگ جارێک
	(گۆفار، گۆز؛ دوو مانگی (۲) مانگی دوو جار (گۆفار، گۆز)؛ دووھەفتەیی.
<i>n.</i>	(۱) گۆفاریکی دوو مانگانە؛ دوو مانگانە.
	(۲) گۆفاریکی دووھەفتانە؛ دووھەفتانە.
bin (bin), <i>n.</i>	(۱) تەنەکی خۆل؛ زێدان.
	(۲) دەفرا یا سنووق (عەمارکاری).
<i>v.t.</i>	له سنووقدا هەلگرێت.

binocular

bin- (bīn),	پێشگرتنە بە هەمان مانای پێشگری (bi-) لەپێش تێپە
binal (bī'n'l), <i>adj.</i>	بۆیۆنەر دیت: (binary)
binary (bī'nā-ri), <i>adj.</i>	دوو ئێوەندە؛ دووانە؛ جوت.
	(۱) دوو بەش؛ دووانە.
	(۲) ئاوێتە (کیمیایەکی): (a ~ compound).
	(۳) تاییبەتی به سیستمیکی ئمیریاری که بنچینهی ژماردنهکی دوو، واتە
	دوو دیو زیاد دهکات و کم دهکات.
<i>n.</i>	(۱) جوت؛ دووان؛ شتیکی دووانە. (۲) binary star.
binary star ,	دوو ئەستێرە که بەدەوری هەمان خولگەدا دەسوڕێنەرە.
binate (bī'nāt), <i>adj.</i>	دوولقیانە؛ دووانە: (~ leaves).
binaural (bin-ō'rəl), <i>adj.</i>	(۱) دوو گۆنچەدار؛ دوو گۆیی.
	(۲) تاییبەتی به هەردوو گۆی و بەکارهێنانیان.
	(۳) تاییبەتی به دهنگی جوت سەرچاو.
bind (bind), <i>v.t.</i>	(۱) پێکەوهبەستن (به پەت، یا شریت)؛ بەستن.
	(۲) بەرگرێت؛ وەستاندن؛ راگرێت؛ گرێت.
	(۳) پێچانەرە؛ دەورگرێت (به پشتێن یا قایش).
	(۴) (~ up)، پێچان (برین). (۵) پێکەوهنووساندن؛ تۆپەل کردن
	(۶) گرێت؛ پێگرێت؛ گیران؛ قەبزکردن. (۷) دەورگرێت بۆ پازاندنەوه یا قامی
	(۸) بەرگ تێگرێت (پەرتووک)؛ بەندکردن؛ شیرازەکردن.
	(۹) چەسپاندن یا پێکەوهبەستن (خۆشەویستی، ژنەپێتان).
	(۱۰) بەستەرە (به سویند، پیمان، یا یاسا).
<i>v.t.</i>	(۱) پێکەوهبەسترا. (۲) بەستن؛ پەق بوون؛ مەیین؛ دەق گرێت.
	(۳) پێکەوهنووسان (۴) بەستراوە (به پیمان یا سویند)؛ بەستەرە؛
	بوون به پێویستی سەرشان
<i>n.</i>	(۱) بەستەرەوه (قایش، شریت، پشتێن، پەت)؛ پێکەوهبەست.
	(۲) پەيوەندی؛ یەکتی. (۳) یەک پێگرێت؛ یەکگرتن.
	(۴) لاسکی پووەکی خۆههواسەر.
	(۵) [Colloq.]، تەنگ و چەلەم؛ باریکی گروگرفتای؛ کێشە.
binder (bīn'dēr), <i>n.</i>	(۱) بەستەرەوه (مۆز)؛ پێچەرە؛ پێکەوهبەست.
	(۲) شیرازەبند (۳) شتی پێکەوهبەست یا دەق پێگر (چیمەنتوق، قیر، جەوی).
	(۴) پەت؛ گوریس؛ قایش؛ پێبەست.
	(۵) بەرگی ئەلقەداری دەستە کاغەزی پەرە پەرە
	(۶) (a) ئامیری گۆرەکەری دەغل و دانێ دوراوه که به مەکیهێی دروینەرە
	بەستراوه. (ب) مەکیهێی دروینەکەرو گۆرەکەر. (۷) پیمانێکی سەردەمی.
bindery (bīn'dēr-i), <i>n.</i>	کارگهی بەرگ تێگرێتی پەرتووک.
binding (bīn'dīŋ), <i>n.</i>	(۱) بەستن؛ پێکەوهبەستن؛ بەستەرە؛ پێچان؛
	پێکەوهنووسان؛ لیکدان. (۲) پێکەوهبەسترا یا نووسان؛ بەستراوهیی.
	(۳) پێبەست (برین)؛ سارغی.
	(۴) تیلیماسکێک که بۆ قامی یا جوانی دەنرێت به پەراویزی جلوبەرگەرە
	(۵) بەرگ یا شیرازە پەرتووک.
	(۶) ماددەیکی لێنجە بۆ خۆگرێت یا مەیینی ئاوێتەیک.
<i>adj.</i>	(۱) پێکەوهبەست. (۲) تەنگ؛ تەسک و ناڕەحەت.
	(۳) پەپەرەوی کردنی پێویستە (پەیمان، قۆتەرەت)؛ ئی دەرچوونی ئییه:
	(a ~ agreement, contract, etc.)
bindle (bīn'd'l), <i>n.</i> [Slang.],	پێخەف یا بارگهی کەسیکی بێ لانه و
	وێل.
bindweed (bīnd'wēd'), <i>n.</i>	پووەکی خۆههواسەر (وهک لاوای).
bine (bīn), <i>n.</i>	لاسکی پووەکی خۆههواسەر
binge (binj), <i>n.</i> [Slang.],	(۱) ئاهەنگێکی عەرەق و مەی خواردنەرە
	ژۆرخایەن. (۲) مارەیکی جەو بۆ خۆ شل کردن.
bingo (bin'gō), <i>n.</i>	جۆزیکه له قومان
binnacle (bīn'ə-k'l), <i>n.</i>	سنووقی قیبلەنمای کەشتی.
binocle (bīn'ə-k'l), <i>n.</i>	دووریینی به هەردوو چاو بەکارهێندراو.
binocular (bī-nok'yə-lēr, bi-nok'yə-lēr), <i>adj.</i>	به هەردوو
	چاو بەکارهێنرێت؛ بۆ هەردوو چاو.

binoculars

n.pl. دووچین (۱) **binoculars** (bī-nok'ya-lērz, bi-nok'ya-lērz), **n.pl.** -

دووچین ۲ دووچینکی بچوکه یو سیرکردنی نژیراو شافوگهړی.

binomial (bī-nō'mi-əl), **n.** (۱) هاوکښه دووګرته یا دووېشې (بیرکاری) (۲) نارې ژانبارې پوهه یا گیاندارنکه که له دوو نارو پښکاتوره (ناروې توخس و نارو جوړی).

adj. (۱) دوو ناودار (۲) دوو ګرته دار (هاوکښه بیرکاری). **binuclear** (bī-nō'kli-ēr, bī-nū'kli-ēr), **adj.** دوو ناوکړکدار **bio-** (bī'ō, bī'ā), **n.** پښګرته همانای ژيان ژین؛ تایبته به ژین؛ **(biology, biography)** زیندهوهری

biochemical (bī'ō-kem'i-k'l), **adj.** بایو کیمیايي؛ تایبته به کیمیايي زیندهوهر.

biochemist (bī'ō-kem'ist), **n.** ژانای کیمیايي زیندهوهر.

biochemistry (bī'ō-kem'is-tri), **n.** کیمیايي زیندهوهر نهی.

بېشې کیمیا به له پوهه و گیاندارو ژانایان دهوکلنټهوه؛ زینده کیمیا.

biocide (bī'ā-sīd'), **n.** ژهر؛ ژهری زیندهوهرکوژ.

biogenesis (bī'ō-jen'ā-sis), **n.** (۱) سهرتای ژيان؛ دهسټیګرندی ژيان؛ پیدایوونی زیندهوهر له زیندهوهری ترهوه.

(۲) تیوری پیدایوونی زیندهوهر له زیندهوهری ترهوه. **-biogenetic; biogenetical (adj.).**

biogenous (bī-ōj'ā-nās), **adj.** (۱) له زیندهوهر پیدایو؛ له نارو زیندهوهردا ژيان (۲) ژيان ټی پیدایو

biogeny (bī-ōj'ā-ni), **n.** = biogenesis. **biogeography** (bī'ō-jē-og'rā-fi), **n.** جوجرافیايي زیندهوهر؛ نو بېشې ژانستی زیندهوهره که له دابه‌شپوونی پوهه و گیاندار بهسهر جیپاندا دهوکلنټهوه.

biographer (bī-og'rā-fēr, bi-og'rā-fēr), **n.** ژياننامه‌نوس؛ بهسهرات نوس ژياننامه‌یی

biographical (bī'ā-graf'i-k'l), **adj.** (۱) ژياننامه؛ چیروکی ژيان؛ بهسهرات. (۲) بېشې ویزې تایبته به ژياننامه.

biological (bī'ā-lōj'i-k'l), **adj.** **Also biologic.** (۱) تایبته به زیندهوهرژانې (۲) زیندهوهری؛ تایبته به سرووشتی زیندهوهر. **-biologically (adv.).**

biological warfare, جهنګی میکروبی بریتي به بهکاره‌ننای زیندهوهری به‌خوشی خه‌روه (وهک میکروب) دژې دوژن.

biologist (bī-ol'ā-jist), **n.** زیندهوهرژانې ژانای زیندهوهر **biology** (bī-ol'ā-ji), **n.** زیندهوهرژانې ژانستی زیندهوهر.

biolysis (bī-ol'ā-sis), **n.** مردن یا هورتان به میکروب. **biometrics** (bī'ā-met'riks), **n.pl.** زیندهوهرژانې ژیمیرهیی

biometry (bī-om'ā-tri), **n.** (۱) پیوانی دريژانې ژيانی موز؛ **biometrics** (۲) ژانستی باهاتنی زیندهوهر به دمویرهیی

bionomics (bī'ā-nom'iks), **n.pl.** ژانستی باهاتنی زیندهوهر به **biophysics** (bī'ō-fiz'iks), **n.pl.** فیزیايي زیندهوهر

bioplasm (bī'ō-plaz'm), **n.** پرتوپلازم؛ ناوه‌خنی شانه. **biopsy** (bī'op-si), **n.** تیروانینی ریشالی له‌شېګی زیندو به ګمردین بونه‌وهی بزانریت نایا نه‌خوشه یان نا (پزیشک‌هوانی).

bioscope (bī'ā-skōp), **n.** شوق هاويزی سینه‌ما **bioscopy** (bī-ōs'kō-pi), **n.** تیروانینی له‌شېګی بونه‌وهی بزانریت زیندو به یا مردووه (پزیشک‌هوانی).

-biosis (bī-ō'sis, bi-ō'sis), **n.** باشګرته همانای. جوړی ژيان؛ **(symbiosis)** تایبته به ژيانی کومه‌لایته

biosocial (bī'ō-sō'shəl), **adj.** **birdlime** (bīrd'lim), **n.** زیندهوهر (وهک هتګ، مه‌میون ... هتد).

biosphere (bī'ō-sfēr), **n.** نهی شوینانه‌ی بژ ژيانی زیندهوهر له‌بارن. **biosynthesis** (bī'ō-sin'thə-sis), **n.** درووستکردنی ناروخته‌یهکی کیمیايي له‌لاین زیندهوهرنکه‌وه.

biota (bī-ō'tā), **n.** زیندهوهری ناوچه‌یهک. **biotherapy** (bī'ō-ther'ā-pi), **n.** چاره‌سهرکردنی نه‌خوشی به ماده‌ی له زیندهوهره وهرګیرو (وهک په‌نسلین و دهرمانی کوټان).

biotic (bī-ō'tik), **adj.** تایبته به ژيان؛ زیندهوهری؛ زیندو. **biotin** (bī'ā-tin), **n.** بایوټین؛ لیتامیننکه له جګرو زمردينه‌ی هتګه‌دا هه‌یه.

biotite (bī'ā-tīt'), **n.** بایوټایت؛ کاخزایه‌کی ره‌شپاوه. **biotype** (bī'ō-tīp'), **n.** پوهه یا گیانداري هاويز.

biparous (bīp'ā-rās), **adj.** (۱) دوو مندل یا به‌پګه‌ی ده‌بیت به سګنک. (۲) دوو‌په‌ل؛ دوولله. **bipartisan** (bī-pär'tā-z'n), **adj.** دوو‌خیزې؛ هتداسی دوو‌خیزې **(a ~ foreign policy)** ټیندایه لایه‌نګوری دوو‌خیزې هه‌یه: (۱) دوو‌په‌شه؛ دوو‌په‌شی. (۲) دوو‌ټولې؛ دوو‌لایې: **(a ~ agreement)** (۳) دوو‌لیقانه (ګه‌ل): **(a ~ leaves)** کردن به دوو‌په‌شه.

bipartition (bī-pär'tish'ən), **n.** گیانداري دوو‌پن. **biped** (bī'ped), **n.** دوو‌پن (وهک موز). **adj.** **bipedal** (bī'pi-d'l, bī'ped-l, bī'pi-d'l), **adj.** لروپن (ګیاندان). **bipennate** (bī-pen'āt), **adj.** دوو بالی هه‌یه. **bipetalous** (bī-pet'al-əs), **adj.** جیوت ګه‌ل؛ سو ګه‌لای هه‌یه. **bipinnate** (bī-pin'āt), **adj.** ګه‌لګانی دوو دوو بهرامبر یمکتن. وه همر ګه‌لایه‌کیش له ګه‌لای بچوکه‌ی بهرامبر به‌یه‌کتری پښکاتوره.

biplane (bī'plān), **n.** جوړه لېرک‌یه‌کی کونه دوو جیوت بالی هه‌یه. **birod** (bī'rod), **n.** جیوت‌یکان لیسر لېرک‌یه‌و جیوت‌یک‌شيان له‌ژنره‌وه‌ی. **bipod** (bī'pod), **n.** دوو‌پا (بچوکه و نامیز لیسر دانان). **bipolar** (bī-pō'lār), **adj.** (۱) دوو‌سره؛ دوو‌سری. (۲) تایبته به همدو جه‌سهری باکوورو باشووری زه‌وی. (۱) داره‌سپی؛ درمختنکه له چنار ده‌چنټ. (۲) دارو ته‌خنی نه‌م درمخته. (۳) داری دارګاری کردن؛ داری ه‌لاقه. (۱) بالدار؛ بالنده؛ مه‌ل؛ په‌لوه‌ور. (۲) [Slang]، ګه‌س؛ موز؛ کاخزا: **(He is a strange ~)**. (۳) [Slang]، هوها؛ هوهاګنشان. **v.t.** پاره مه‌ل کردن؛ بالنده ګرتن (به ته‌لرته، ته‌پکه ... هتد). **a bird in the bush,** شټنک که ده‌سګرته‌ی مسوګر نه‌بیت. **a bird in the hand,** شټنکی ده‌سګرته‌و شټنک که به مسوګری هی خوته. **birds of a feather,** خهلکی هاوخو و په‌روشت. **eat like a bird,** ژور ګم نان خواردن. **kill two birds with one stone,** به به‌رديک دوو نیشان شکاندن. **birdbrain** (bīrd'brān'), **n.** کسټنکی ګمرو بن میشک. **birdbath** (bīrd'bat', bīrd'bāth), **n.** هموزچګه‌ی مه‌لی بالنده؛ ده‌فریګه نارو ټی ده‌کرټو له حموشه‌دا دانه‌نریت بالنده نارو ټی ده‌خواتوره. (۱) خویندنې بالنده؛ ده‌نګی خویندنې بالنده. (۲) خامیزی لاسایی ګردنه‌وهی خویندنې بالنده. **bird dog,** سګی پاوګری بالنده. (۱) ګولانه. (۲) پیشانګای بالنده. **birdhouse** (bīrd'hous'), **n.** بالنده‌ی بچوکه (روشه مندلانه). **birdie** (bīrdi'), **n.** (۱) شټنکی لینجه له لقي درمخته‌وه ده‌ریت. بژ بالنده ګرتن. (۲) ته‌ل.

birdman

- birdman** (būrd'man, būrd'mən), *n.* (۱) بالنده‌ناس (وهك) - موميكەرى بالنده؛ بالنده‌بان. (۲) [Colloq.] فېزىكەچى؛ فېزىكەمان.
- bird of ill omen**, (۱) كەسنىكى بەدووم؛ دەنگوباسى خراب مېنەر. (۲) كەسنىكى بەدبەخت.
- bird of paradise**, بالندهى بەمەشت چەند جۆرە بالندهىەكى پەرو. بال جانە.
- bird of passage**, (۱) بالندهى كۆچەر. (۲) كۆچەر؛ گەزەك؛ كەسنىكى گەزەك.
- bird of peace**, كۆت.
- bird of prey**, بالندهى نېچىوان؛ بالندهى پاكەرو گۆشتخۇن.
- birdseed** (būrd'sēd), *n.* دانى بالندهى ناو قەلەن.
- bird's-eye** (būrd's'ī), *n.* (۱) پۈرەكەك گولەكەى لە چاۋى بالنده. (۲) دەچىن. (۳) قوماشنىكە نەخشى وەك چاۋى بالندهى لەسمەر. (۴) نەخشىكى وەما.
- adj.** (۱) بېنىنىكە لە بەزىايىيەو و بەگشتى و بەباشى و بەپەلە وەك بالنده: (a - view of the city)
- (۲) خال خال (وەك چاۋى بالنده).
- bird's-foot** (būrd's'foot), *n.* قاچى بالنده پۈرەكەكە گەلەكەى يا گولەكەى لە قاچى بالنده دەچىن.
- birdwoman** (būrd'woom'an), *n.* [Colloq.] فېزىكەچى ئن.
- bireme** (bī'rēm), *n.* جۆرە كەشتىيەكى كۆنە لە ھەرلەيكە دوو پېز. سەولنى پېنومە.
- biretta** (bi-ret'ə), *n.* تەپلەيەكى چوارگۆشەيى قەشەى كاسۆلىكىيە.
- birl** (būrl), *v.t. & v.i.* (۱) خېرا خولانەو. (۲) فېرەفېرەكردن؛ خېرا خولانەو يا پۇيشتن فېرەفېرەكردن.
- birr** (būr), *n.* (۱) تېن؛ مېز؛ كۆم. (۲) ووتەيەكى بەزەبرو توند. (۳) فېرەفېرەكردن؛ كېزەكەز؛ وېزەوېز. فېرەفېرەكردن؛ كېزەكەزەتەن.
- v.t.** (۱) مەندالپون؛ سەك كردن؛ بوون؛ ھېنانە دنياو. (۲) مەندالپونى لەدايىكپون؛ شتىكى درووستكار. (۳) لەدايىكپون. (۴) سەرچارە؛ رەگ پېشە؛ بېنچە. (۵) بەگزارەيى؛ خانەدانى. (۶) سەرەتا؛ لەدايىكپون: (the ~ of a nation). (۷) زگماكى؛ مەيلنىكى زگماكى: (an actor by ~).
- give birth to**, (۱) مەندالپون؛ لەدايىكپون؛ بوون؛ سەك كردن. (۲) بوون بە ھۆى پەيداىبون؛ بوون بە ھۆ؛ ھېنانەپو؛ ھېنانە بەرھەم.
- birth certificate**, بېوانامەى لەدايىكپون.
- birth control**, بېرەستى مەندالپون؛ بېرەستى زاۋوژى.
- birthday** (būrh'dā), *n.* (۱) پۇژى لەدايىكپون. (۲) جەژنى لەدايىكپون.
- birthmark** (būrh'mārk), *n.* نېشانەيەكى زگماكى (وەك خال)؛ خال.
- birthplace** (būrh'plās), *n.* (۱) شوئنى لەدايىكپون (خانە، شار ... ھتە). (۲) شوئنى دەستپېنكردن يا لەدايىكپونى شتىك: (the ~ of democracy)
- birth rate**, پۇژى مەندالپونى لەدايىكپون بۇ ژمارەيەكى تايبەتى خەك. لە ئارچەيەكى تايبەتيدو لە ماوەى سالىكدا.
- birthright** (būrh'rīt), *n.* (۱) مافى زگماكى مۇژ (لەبەر لەدايىك - بوونى لە وولاتىك يا خېزانىكى تايبەتيدا). (۲) مافى كېرە گەرە يا كچە گەرە.
- birthroot** (būrh'rōot, būrh'rōol), *n.* گولە سېان؛ پۈرەكەك. گولە سى پەك دەگەرتو لە توخى شلېرە.
- birthstone** (būrh'stōn), *n.* بەردىكى بەنرخە نېشانەى مانگى. لەدايىكپونى كەسنىكە.
- birthwort** (būrh'wūrt), *n.* (۱) پۈرەكەكە پارمەتى مەندال لەدايىك - بوون دەدات. (۲) birthroot.

bitch

- bis** (bis), *adv.* دوپارە؛ دوپارەى كەرەو (مۇسقىقا).
- biscuit** (bis'kit), *n.* (۱) پىسكوت؛ پىسكوت؛ گەنم رەنگ. (۲) پەشكەلە؛ گەنم رەنگ. (۳) گۆزەدیزەى سۈرۈمەكرو بەلام ھېشتا ساف نەكرو.
- bisect** (bi-sekt'), *v.t.* (۱) كېرەن بە دوو كەرتەمە؛ لەتكرەن. (۲) كېرەن بە دوو بەشى وەك يەكەرە (نەندازە).
- v.t.** بوون بە دوو بەشمەو (پوپار، پۇنگە)؛ لىق ئى جاپابورە.
- bisection** (n.).
- bisector** (bi-sek'tēr), *n.* (۱) لەتكرە؛ بەشكرە؛ دووكرەتكر. (۲) ھېلى گۆشەلەتكر (نەندازە).
- biserrate** (bi-ser'it, bi-ser'āt), *adj.* قەراغ كرنج كرنج (گەلە).
- bisexual** (bi-sek'shō-əl), *adj.* (۱) نېرو مى؛ نېرومىيى؛ تايبەتى بە نېرو مى. (۲) نېرەموو؛ نېرەشە و مېشە (پۈرەك، گياندا). (۳) لەگەل ژنېش و پېاۋېشدا جوت دەپت (پېا، ئن)؛ دووسەر. (۴) نېرەموو. (۵) كەسنىكە لەگەل نېرېش و مېشەدا جوت دەپت؛ كەسنىكە كە خەن لە ژنېش و پېاۋېش دەكات.
- bishop** (bish'əp), *n.* (۱) سەرەك قەشە؛ فېل (يارى شەترەنج). (۲) خوارەنەرەيكە لە مەى و خۇشاۋ دەكرت.
- bishopric** (bish'əp-rik), *n.* (۱) سەرەك قەشەنېش. (۲) پەلوپايە دەسەلاتى سەرەك قەشە.
- bismuth** (biz'məth), *n.* بزموت؛ مادەيەكى كېمىيەيە لە دارشتەدا بەكاردەھىنرەن.
- bison** (bi's'n, bi'z'n), *n.* بايسون؛ گايەكى ئەمەرىكى پەشتالەى يالدارى شان و پشت كۆماوۋى شاخ كورت و نوشتاۋە؛ كامېشى ئەمەرىكى.
- bisque (bisk), *n.* (۱) شۇرباي گياندارى ناۋى قارغادار يا كەرىشك و بالنده. (۲) شۇرباي پالپور، واتە پوونى سەرە. (۳) دەرى گلىنى سۈرۈمەكروى ساف نەكرو.**
- bisque** (bisk), *n.* (۱) پەنگى سۈرى زەرباۋ. (۲) لېدانىكى زىادە بۇ يارىكەرى دواكەوتە (تەنس، گولف). (۳) چەقۇيەكى نەشتەكارى بېجوىكى نوو.
- bistoury** (bis'too-ri), *n.* تېزى دەم راست يا چەماۋە.
- bistro** (bis'trō), *n.* (۱) چىشتاخانە. (۲) مەيخانە؛ بار؛ يانەى شە. (۳) دودوزى؛ دودوزدار.
- bisulcate** (bi-sul'kāt), *adj.* (۱) دووفاق؛ سىمى دووفاقدار.
- bit** (bit), *n.* (۱) لقاۋ؛ ئەم بەشە ئاستەى لقاۋە كە دەخرىتە ناۋ دەمى ئەسپ و مەنەو. (۲) جەلو؛ شتى دايىنكە. (۳) ددانى كليل. (۴) دەمى تېغ. (۵) تېغ؛ ئامىرى بې. (۶) نووگى دەرەشە. (۷) لقاۋكردن. (۸) دايىنكردن؛ جەلوگرتن؛ بېرەستكرەن؛ كرتن. (۹) ددان بۇ كليل درووستكرەن.
- take (or get) the bit in one's teeth**, (۱) لقاۋ بە ددان كرتن. (۲) دايىن ئاكرت؛ ئاكرتەمە؛ سەركېشەو جەلوى ئاكرت.
- bit** (bit), *n.* (۱) نەخت؛ تۇز؛ تۇسقال؛ ھەند؛ بې. (۲) نەختكە؛ تۇزكە؛ ئا رادەيك: (He's a ~ of a bore). (۳) [Colloq.] پارەيەكى كەم ئرخە؛ دوازە سەنتو ئيو. (۴) [Colloq.] كاتىكى زۆر كەم؛ ھەناسەيك: (Wait just a ~). (۵) دەرىكى بېجوىك لە شانۇگەرى يا فېلمېكدا.
- adj.** (۱) بېجوىك (دەرى شانۇگەرى يا فېلم): (She has a ~ part.).
- a bit at a time**, = bit by bit.
- bit by bit**, وورە وورە؛ بەرە بەرە؛ نەختە نەختە.
- bits and pieces**, پېوېت؛ وورەكەوېرەكە.
- do one's bit**, پېوېستى سەرشانى خۇ بەجېنېتان.
- give a person a bit of one's mind**, ھەرچى لە دلەيدە پى دەلەت؛ كەمگورې دەرخستو سەرەنشت كرتن.
- not a bit**, ھېچ: (I don't care a bit. ; I'm not a bit tired.).
- bit** (bit), *past tense and p.p. of bite.*
- bitch** (bich), *n.* (۱) دەلەسەك؛ دەل (گورگ، پىو).

blackamoor

blackamoor (blak'a-moor), *n.* (۱) قول: قولى پەش.

(۲) كەسكىنى پەشكەلە.

black-and-blue (blak'an-blōd'), *adj.* شىن ومۇر بولمەنە!

برىندار بولمەنە

black and white, (۱) بە نوسىن: بە چاپ: بە نوسىن يا چاپكردن:

(Put your agreement down in black and white.)

(۲) پەش و سېي (وېنە، دېمەن، فىلم):

(a black and white picture)

(۳) پەش و سېي (مەجان): ئەم پەرو نەپەر: يا ئەم يا ئەم: تەسكىن:

(He views all issues in black and white.)

black art, جادوۋگەرى: جادوۋپازى.

blackball (blak'bōl), *n.* (۱) تۈپكىنى پەش بېكۈلەنە جاران

دەخراپە ناو سىنوقى دەنگەندە بۇ دەرىپىنى ئايرىپىنى بەرمەن كەسكىن يا

شىتەك (۲) دەنگىنە دۇي كەسكىن يا شىتەك (دەنگەننى ئەپتى).

v.t. (۱) دەنگەن دۇي كەسكىن (بەتايىپەتى دۇي وەرگرتى بە ئەندامى

پىنگىرەۋىك) (۲) تەرەكردن: ئاۋارەكردن: لە كۆمەلدا جىگە نەكردنەمە.

black bass, جۈرە ماسىيەكى پوبارى ئەمەرىكىيە.

black bear, وورچى پەش (ئەمەرىكايى و ئەفەرىكايى).

black belt, [B- B-] (۱) ناۋچە قولىرەشەكەن لە خوارۋى ئەمەرىكا.

(۲) گەرەكى رەشەكان: گەرەكى قولىرەشەكان. (۳) خاكىكى پەش و بەپىت.

(۴) (۱) پەلى نېھاتتو يا مەرە بەرە لە يارى جۇدۇ يا كاراتى ياباندا.

(ب) پىشتىنكى رەشە كەسكىن كە بەم پەلىيە گەپىشت دەيدىرتى وەك بېوانامە.

(ج) كەسكىنە كە بەم پەلىيە گەپىشتىت.

blackberry (blak'ber'i, blak'bēr-i), *n.* توتۇرەك.

black bile, پەشەۋ يەكەنە لە چار شەلى ئاولەشى مۇۋلا كە پىشىنان

بېۋايان واپو دەپتە ھۇي خەمبارى.

blackbird (blak'būrd), *n.* جۈرە ئالندەكەكى رەشە نەمەندە

جۈلەكەكە دەپت

blackboard (blak'bōrd, blak'bōrd), *n.* تەختەپەش

(قوتابخانە)

black book, لىستە پەش: نارى كەسانى ئاپەسەندى تىداپە.

be on one's black book, لەسەر لىستە پەشى كەسكىن بون:

بە چاۋىكى باش سەير نەكران لەلاپەن كەسكىنەمە.

blackboy (blak'boi), *n.* (۱) جۈرە پورەكىنە.

(۲) كوپە پەش: ناۋىكى سوۋكە بە قولىرەشەكان دەۋرتىت.

black buck, ئاسكى پەش: ئاسكىنى شاخ دىزىي پىشت پەشبارى

ئۇرسەك سېپە.

blackcap (blak'kap), *n.* گەۋگەپە.

black coffee, قاۋە پوت. واتە بەپىن شىرو شەكر.

Black Death, نەخۇشى تاعورنە رەشە (كە لە سەدە چوارەمدا لە

ئەۋروپا ئاسيادا خەلىكى زۇر كوشت).

black diamonds, خەلۋىن.

blacken (blak'n), *v.t.* پەش بون: پەش ھەلگەن: تارىك بون.

v.t. (۱) پەش كردن: پەشكردنەمە.

(۲) ئاۋىزەندەن: لەكەداركردن: (to ~ someone's reputation).

black eye, (۱) چاۋ پەش: چاۋى پەش.

(۲) چاۋ شىن بوننەمە (بە مستەكۈلە): (to give someone a black eye).

(۳) [Colloq.] (۱) ئاۋىزەن: شورەمى: شەرمەزى.

(ب) ھۇي ئەم شەرمەزىيە.

black-eyed pea, لۇپپاي ۋوشك: لۇپپا ماشە سېي.

blackface (blak'fās), *adj.* (۱) دەمچاۋ پەش: دەمچاۋ پەشكار.

(۲) تايىپەتى بە تىپى پەشى گەرە (چاپەمەنى).

n. (۱) قولىرەشەكى تىپىكى مۇسقاۋ گۇرايى يا خۇنۋاندەن.

(۲) ئەكتەرىك كە بە ئارايشت خۇي دىكات بە قولىرەش بۇ خۇنۋاندەن.

(۳) ئەم ئارايشت كردنە. (۴) تىپى پەشى گەرە (چاپەمەنى).

Black Maria

blackfellow (blak'fel'ō), *n.* قولىرەشەكى خېلە بىنەچىيەكانى

لوسئورالبا (لەۋرۋى سوۋكىيەمە).

black flag, ئالاي چەتە دەريا (كە برىتەيە لە كاسەرنىكى سېي و

دوۋ ئۇسقانى چەپ و راست لەيەكدارو لەسەر قوماشىكى پەش).

Black Friday, (۱) ھەينىيەكى كارەساتاۋى.

(۲) ھەينىيە باش: يادى ئەم ھەينىيەيە كە دەلەن عيسا تىدا زىندو

بوۋەتەمە دۋى ھەلۋاسىيى، وە پىي دەۋرتىت: "ھەينىيە پەش"

چونكە لە يادكردنەمە ئەم پۇرەدا قەشە بەرگى پەش دەپۈش.

black grouse, ئالندەيەكى كىۋى ئەۋروپايى و ئاسيادىيە لە مەرىشە

دەچىت.

blackguard (blag'ērd, blag'ārd), *n.* (۱) كەسكىنى دەم پىسى

جىئوفۇش: (۲) كەسكىنى بەدخاۋان ئاپەسەندە ئاكەس بەچە.

adj. (۱) دەم پىس: جىئوفۇش (۲) ئاكەس بەچە: پىس: بەدخاۋان: نزم

v.t. جۈيەن پىدان: قەسە پىس پىن ووتن.

v.t. ئاكەس بەچەيى كردن: بەكارى كردن: پەۋشنى نزم ئوۋاندەن.

blackhead (blak'hed), *n.* (۱) جۈرە مەۋىيەكى سەر رەشە!

ھەر ئالندەيەك كە سەرتەپلى سەرى پەش پىت.

(۲) زىپەكەيى قىچەك رەشە لە دەمچاۋ دىت.

(۳) نەخۇشىيەكى قەلەمۈنە توۋشى جىگەر پۇپىنە دەپىت.

blackheart (blak'härt), *n.* (۱) گىلاسىكى رەشە لە دل دەچىت.

(۲) نەخۇشىيەكى پەتاتەيە.

black-hearted (blak'här'tid), *adj.* پىۋاخرەپ: پىس و ئاپەسەندە

blacking (blak'ing), *n.* بۇياخى پەش (بۇ پىلار).

blackish (blak'ish), *adj.* پەشكەلە: پەشباۋ: پەشكار

blackjack (blak'jak), *n.* (۱) دەفرى مەي خوارەنەمەيە لە كۇندا لە

چەرم دىروست دەكر. (۲) black flag

(۳) كوتەكىكى بچوۋى چەرم تىگىراۋە دەسكەكى قايشە.

(۴) جۈرە داربەۋەيەكى بچوۋى تۈپكەن رەشە لە پۇرەلەنى ئەمەرىكا

(۵) بىستەۋىيە (يارى كاغەز، قوما).

v.t. (۱) كوتەك لىدان: بە كوتەك لىدان.

(۲) بە زۇرى كوتەك شت پىكرەن: بە ھەرەشە پىكرەن

black knot, گرى پەشە: نەخۇشىيەكى گىلاس و ھەلۋەيە برىتەيە لە

گرى پەش كە توۋشى لەقەكانى دەپىت.

black lead, = graphite.

blackleg (blak'leg), *n.* (۱) نەخۇشىيەكى كوشندەيە توۋشى چوار-

پەل مەرو رەشەۋلاخ دەپىت. (۲) نەخۇشىيەكە قەدى پورەك پەش ھەلدەگىرت

(۳) قومارباز: قوماچىيەكى گىزىگەر.

(۴) [British] كەسكىن كە لە جىي كىركارى مان گىرتو كارەمكات.

black-letter (blak'let'ēr), *adj.* (۱) بە تىپى پەشى قەلە چاۋكارو.

(۲) بەدوۋم: ئاپەختەمەر.

black letter, جۈرە تىپىكى قەلەۋى چاپكردنە لە كۇندا بەكارەمىنراۋ

ئىستاش لە ئەلمانىا ھەر بەكارەمىنراۋ.

blacklist (blak'list), *v.t.* خىستەسەر لىستە پەش، واتە ئاپەسەندە:

(to ~ a person, company, country, etc.)

لىستە پەش (كە برىتەيە لە نارى ئەم كەسانە بە خراپ و ئاپەسەندە

دائراۋن).

black magic, جادوۋگەرى پەش (كە بۇ كارى خراپە بەكارەمىنراۋ).

blackmail (blak'māl), *n.* (۱) سەرەنە. (۲) پارە ئىكشەنەمە بە

ھەرەشە ئاشكارەكردنى كارىكى ئاپروپە يا تاۋانىكى ئەم كەسە.

(۳) پارەيەكى كىشراۋەي وەھا بە ھەرەشە.

v.t. (۱) پارە ئىكشەنەمە بە ھەرەشە ئاشكارەكردنى كارىكى ئاپروپە يا

تاۋانىكى ئەم كەسە. (۲) بە زۇر يا بە ھەرەشە شت پىكرەن.

-blackmailer (*n.*).

Black Maria, ئوتومبىلى گواستەمەي بەند لە بەندىخانەمە بۇ

شۈينىتە.

black mark

black mark, لکه‌ی پەش (پەش‌پەش‌کەر)؛ لکه (ناویانگ).
black market, بازاری پەش.
black mass, نوێژکردن و ئینجیل خوێندنەو بە کۆمەڵ بۆ لاسایی کردنەو و گەشتەپێکردن.

Black Muslim, قۆڵەپەشێکی ئەمریکایی موسوڵمان
blackness (blak'nis), n. (١) پەشی (٢) تاریکی
black oak, دارپەپووی پەش؛ داری ئەم درەختە
blackout (blak'out), n. (١) کوژانەوێ چرای سەر شانۆ لە کۆتایی شانۆگەری یا پەردەپێکیدا؛ تاریک کردنی شانۆ.
 (٢) کوژانەوێ چرای کارەبای ناوشار (لە ترسی هێرشێ دوژمن یا لەبەر شکانی مەکتەبی کارەبایی)؛ بن کارەبایی
 (٣) لە هۆش خۆ چوون؛ بوورانه‌وه‌یه‌کی کورت.
 (٤) ڕینگە نەدان بە بەدوکردنەوێ دەنگوباس (لەلایەن میری یا لایەکی ترەو)؛

(The government imposed a news ~.)

black pepper, نالەت
blackpoll (blak'pōl'), n. کلۆکۆپە
black sheep, (١) مەپری پەش

(٢) کەسیگە کە خێزانه‌که‌ی خۆی یا کۆمەڵه‌که‌ی به‌ ناپه‌سه‌ندو دهره‌کی و هیچ‌په‌پوچی دابنێت؛ کەسیکی ناوهر.

black shirt, Black Shirt, کراس پەش؛ ئەندامێکی حیزبی فاشستیی ئیتالیا یا نازی ئەلمانیا کە کراسی پەشیان لەبەر دەکرد.

blacksmith (blak'smith), n. (١) ئاسنگەر؛ ئاسن کوژ (٢) نالەند

blacksnake (blak'snāk'), n. (١) پەشمار؛ پەشمارێکی بێ زەه‌ری (٢) قامچییەکی هۆنراوێ درێژ.

blackthorn (blak'thōm'), n. Also sole, مەلووژە پەشه‌؛ مەلووژە کێوی

black tie, (١) بۆنباخی کەوانەیی پەش (لە کاروباری نیچە پەسمیدا (٢) لەبەر دەکرێت) (٣) بەرگی نیچە پەسمی شەوی پیاو بۆ چوونه‌ دهره‌و.

blacktop (blak'top'), n. قیری قیرتار؛ نەسه‌لت قیرتاکردن

black vomit, (١) پشانەوێ پەش. (٢) تا؛ لەرزوتا.

black walnut, (١) دارگوێزی پەش. (٢) داری ئەم درەختە. (٣) گوێز.

black-water fever, لەرزوتایەکی هەندێک جار کوشنده‌یه‌ نیشانه‌که‌ی میزی خوێناوێیه‌.

black widow, مینێی جانجائۆکەیه‌کی ژه‌هراری ئەمریکاییه‌، پێی دەوروتریت "بیوه‌ژنه‌ پەشه‌" چونکه‌ پاش جووت بوون نێره‌که‌ی ده‌خوات.

bladder (blad'ēr), n. (١) میزه‌دان (٢) چوویی تۆپ (٣) کیسێکی پر هه‌وای هه‌ندێک پوهه‌کی ناوێیه‌

bladder worm, کرمی میزه‌دان؛ کرمۆکه‌ی کرمی شریفییه‌
bladdery (blad'ēr-i), adj. (١) میزه‌دانێ له‌ میزه‌دان ده‌چنێت (٢) میزه‌لەندار

blade (blād), n. (١) چل؛ تەنه‌ گيا؛ چله‌ گيا: (a ~ of grass). (٢) گوێزان (٣) ئەم (چەقۆ، گوێزان، داس، خەنجەر، سەول... هتد).

(ب) پانایی ئەم تیغانه‌. (ج) په‌روانه (پانکه‌، فڕۆکه‌. هه‌لیکۆپتەر). (٤) ئێسقانیکی پان و ته‌خت روه‌ ده‌هه‌ی شان: (the shoulder).

(٥) شیر؛ شمشیر. (٦) شیرپاز. (٧) پیاویکی گەنجی بێباکی هەلەشه‌.

(٨) پانایی گەلایه‌ک. (٩) پانایی زمان.

-bladed (adj.).

bladebone (blād'bōn'), n. = shoulder blade.

blah (blā), n. & interj. [Slang], قسه‌ی هیچ‌په‌پوچ؛ قسه‌ی قوڕو بێ مانا

blain (blān), n. تلووق؛ بلوق؛ بلوق؛ ئاوساوییه‌کی سوورمه‌لکه‌راو.

blamable, blameable (blām'a-bl'), adj. نۆمه‌ هه‌له‌دەکرێت؛

blank

گوناه‌بار؛ تاوانبار؛ سووچدار.

blame (blām), v.t. (١) نۆمه‌کردن؛ تاوانبارکردن؛ سەرمەشت کردن. (٢) (on ~)، کردنه‌ مل (که‌موکووپی)؛

(to ~ a shortcoming on somebody)

(١) نۆمه‌؛ سەرمەشتی. (٢) خه‌تا؛ سووچ.

be to blame, خه‌تابار؛ سووچدار؛ گوناه‌بار؛

(He is to blame for our defeat.)

bear the blame, له‌ ئەستۆدا بوون (که‌موکووپی)؛

خه‌تا گرتنه‌ ئەستۆی خۆ.

blame on, خه‌تا کردنه‌ مل.

lay the blame on, خه‌تا کردنه‌ مل؛

(He always lays the blame on someone else for his failures.)

blamed (blāmd), adj. & adv. [Colloq.], به‌ له‌مەنت بوو؛

له‌مەنتی.

blameful (blām'fəl), adj. نۆمه‌بار؛ خه‌تابار؛ سووچدار؛ گوناه‌بار.

blameless (blām'lis), adj. بێ خه‌تا؛ بێ گناه‌؛ نۆمه‌ ناگیرێت.

blameworthy (blām'wūr'thi), adj. نۆمه‌بار؛ نۆمه‌ هه‌له‌دەکرێت؛

گوناه‌بار؛ سووچدار.

blanch (blanch, blānch), v.t. (١) سپیکردنەو؛ سپیکردن.

(٢) زه‌رد هه‌لکه‌ران؛ سپی هه‌لکه‌ران.

(٣) پینست لێگرده‌وه‌ به‌ ئاری داخ (چینست لێتان).

(٤) داپۆشین بۆ خۆی له‌ نەدان (پوهه‌کناسی).

(٥) (١) سپیکردنەو به‌ تیزاب (کانزاسازی). (ب) قه‌لایی لێدان.

v.t. سپی بوونه‌وه‌؛ سپی بوون؛ زه‌رد هه‌لکه‌ران.

blanch (blanch, blānch), v.t. هه‌له‌سه‌مینەوه‌ پاککردن (ناسک)؛

تن ته‌لاندن.

bland (bland), adj. (١) ناسک؛ جوان (په‌روشت)؛ هه‌ین؛ له‌سه‌رخۆ؛

(He has a ~ manner.)

(٢) تیزو تال نۆیه‌: (medicine ~).

(٣) خۆش (ئاوهمه‌را).

(٤) بێ تام (خواره‌مه‌نی)؛ خا: (a ~ diet; ~ food).

(٥) ووشه‌ ناخۆش؛ مردو (مه‌جان)؛ قه‌لب.

-blandly (adv.); **blandness** (n.).

blandish (blān'dish), v.t. & v.i. مه‌رایێ کردن؛ کلکه‌هه‌تن بۆ کردن؛

پشی پشی بۆ کردن؛ زمان لووسی کردن.

-blandishment (n.).

(١) به‌تال؛ سپی؛ هیچ‌تیدا نەنووسراو؛

(a ~ sheet of paper)

(٢) [Rare]، سپی؛ بێ په‌نگ.

(٣) نیشانه‌ی تن نه‌که‌یه‌شتن یا بێباکییه‌ (سه‌یرکردن)؛ مردو (هه‌ست)؛

(~ looks)

(٤) به‌تال؛ بێ په‌پوچ؛ بۆش: (My mind is ~).

(٥) بێ به‌را؛ بێ سوود: (~ efforts; ~ years).

(٦) ته‌راو؛ سه‌یریا؛ بێ ئەم لا نه‌ولا: (~ denial of the charges).

(٧) بۆش؛ هیچ.

(١) بۆشایی؛ شوونی به‌تال (په‌ست): (~ Fill in the -s.).

(٢) ئێستیماره‌.

(٣) به‌تالی (شوین، کات)؛ بۆشی: (~ a ~ in her life).

(٤) نیشان. (٥) ئاوه‌هه‌ی نیشانی. (٦) به‌لیتی دۆپاو (هه‌یه‌هه‌خت).

(٧) گه‌لله‌؛ گه‌للی بێ نه‌خش و ئیگار. (٨) فیه‌شکی به‌تال.

(٩) ئەم نیشانه‌یه‌ (-) که‌ نیشانه‌ی وشه‌یه‌کی لا به‌راوه‌ له‌ نووسراوێکدا وه‌ک

جووین یا قسه‌ی ناشرین.

v.t. (١) (~ out)، شارده‌وه‌؛ داپۆشین؛ له‌ چاو وون کردن.

(٢) به‌تال کردنەو؛ لا به‌ردن؛ کوژاندنەو.

(٣) ڕینگە نەدان به‌ یاریکەری به‌رامبه‌ر که‌ هیچ بباته‌وه‌ (پێشچێکن).

blank check

-blankness (n.).

draw a blank,

(۱) بلیتی دژواړ پاکیشان (هایبخت).

(۲) [Colloq.] ژرکوتن! دژواندن! سمرنهکوتن.

blank check, (۱) چمکی سپی: چمکینکی نیمزاکراوه بهلام پر نکراره توره.

دهدریت به کسینک خوی به ناروژوی خوی پری بکاتوره ووردی بکاتوره.

(۲) ښکدان به کسینک به پاره خمرج کردن یا دمسولات بکارهینان بهین ستور.

blank endorsement, نیمزاکردنی چمکینکی سپی بن ناوونوس

کردنی نمر کسینکی مافی ووردکردنوهی هیه، واته همرج کس چمکینکی

دهست کورت بوی هیه ووردی بکاتوره.

blanket (blan'kit), n.

(۱) پتووا! بهتانیه! پنخلف.

(۲) چپ! شتیکی پاخراو (مهجان). (a ~ of leaves, snow, etc.).

adj. گشتی! گشتگر: (a ~ statement; a ~ insurance policy).

v.t. (۱) داپوشین (به بهتانیه یا شتیکی وها).

(۲) بهسردادان و هوا! بپړین.

(۳) همموگرتنوه بهین جیاوازی: (The new law ~s the nation.).

(۴) با! بپړین (کهشتی با).

(۵) دنگ! بپړین! داپوشین و بین دنگ کردن:

(A powerful radio station ~s a weaker one.)

blankly (blan'li), adv. (۱) بهین هستانه! به پووخسارنکی بوشو.

بین ناگاره. (۲) بهتواری! له هممو پوویهکوره.

blank verse. [Rare] (۱) هونراوهی بین دهستور! هونراوهی بین قافیه.

(۲) هونراوهی بین قافیه که هر دیزری پینج جووته برگه هیه (وه):

شانوگرهیهکانی شکسپیر.

blare (blâr), v.t. & v.i.

(۱) دهنگی بهرن ليوهواتن (رادیو).

به دهنگی بهرن کردنوه (رادیو، موسیقا).

(۲) هوارکردن! قیراندن: (He ~d out a warning.).

n. (۱) قیره! دهنگینکی بهرنی کهپهناي ناسان. (۲) بریقه! زهقی (پرمگ).

(۳) کشوفش! دهبدبه.

blarney (blâr'ni), n.

معرايي! پشی پشی! کلکهلقی.

v.t. & v.i.

معرايي کردن! کلکهلقی کردن.

blasé (blâ-zâ', blâ'zâ), adj.

(۱) تیزی خواردوه له خوشی و

پاواردرو لوی بیژار بووه. (He has a ~ attitude.).

(۲) بین تاقهت! گوئی پین ندهر! بیناک.

blaspheme (blas-fēm'), v.t. & v.i.

(۱) کفرکردن.

(۲) جوبن دان! قسمی پیس کردن.

-blasphemer (n.).

blasphemous (blas'fi-məs), adj. پزرنهگر له شتی پیژوا! کلرکرا:

(a ~ individual)

-blasphemously (adv.); blasphemousness (n.).

blasphemy (blas'fi-mi), n. (۱) کفر. (۲) پزرنهبوون بوشی پیژوا.

blast (blast, bläst), n. (۱) بایمکی قایم! پهشیا! باهملکردن!

توروی با. (۲) فووپیاکردن (شاو، کهپهنا)! دهنگی نهم فووپیاکردن.

(۳) تورویمینکی بههیزی بای دهستکرد.

(۴) توروی بای کانزا ترواندنوه (بوی یارمهتیدانی سووتاندن).

(۵) دهر (بهتایهتی هی پوهه و گیاندان) نه خوشی! دژوکه.

(۶) (ا) تهقینهوه (دینامیت)! تهقینکی زل! دهنگینکی گمره.

(ب) نهنجاسی تهقینهوهیهکی وها.

(ج) دینامیت و تهقینهتی ترکه له تهقینهوهی شاو و گرد کون کردندا بوی

دروستکردنی پزنگویان بهکاردهمینریت.

v.t. (۱) سیس بوونهوه (به دهر یا نه خوشی) ووشکیبوونهوه! لرج هملینان!

هوتان (۲) تهقین! تهقینهوه. (۳) دهنگینکی زل ليوهواتن.

v.t. (۱) فورتاندن! لرج پین هملینان (به دهر و نه خوشی) سیس کردنوه.

(۲) تهقینهوه (به دینامیت)! پووخاندن! تهقاندن! هملکپانهوه (به تهقینهوه).

(۳) زنگهکردنوه (به تهقینهوه)

(۴) بزان (هیوا)! پینشیل کردن یا سرینوهه (قاوات).

blazer

(Slang) (۵) هیزش بردنوسر به دم: (to ~ a plan, person, etc.).

(Slang) (۶) (down ~), خستنهخوارمهوه (به تهقه).

blast off, [Colloq.], فوین بوی ناسمان به هیزی تهقینهوه (مووشک)،

کمشتی ناسمانی.

in (or at) full blast, به نهوپهپی توان، خیرایی، یا دهنگ بهرنییموه.

-blast (blast), پاشگرینکه بهمانای: گرا! توو! چوکره! سرجاوه!

سهرهتا.

blasted (blas'tid, bläs'tid), adj. (۱) هلقراچا! فورتاوا! دهرداوی.

(۲) لهمنهتی! بهلای لیدا!

blastema (blas-tē'mə), n. پلاستیمه: سرجمسی خانوی ناوالمه

له سهرهتای پیکهاتنید.

blast furnace, کوردهی ترواندنوهی پاکردنوهی کانزا.

blastie (blas'ti, bläs'ti), n. [Scot.], کورتبالا! کورتهینه! کولهینه.

blasto- (blas'tō, blas'tə), پینشگرینکه بهمانای: ناوالمهیی!

گرایي! چوکرهیی.

blastocyst (blas'tə-sist), n. = blastula.

blastoderm (blas'tə-dürm), n. خانه دیوایییهکانی گرایي

چاک کراو که ناوالمهیی تی پیدا دهینت.

blast-off (blas'tōf'), n. [Colloq.], تهقاندن و ناردهی مووشک و

کمشتی ناسمانی بوی ناسمان.

blastogenesis (blas'tə-jen'ə-sis), n. زاووی کردن یا زیادبوون

به خونچکریدن.

blastomere (blas'tə-mêr), n.

خانوی گرایي چاک کراو.

blastosphere (blas'tə-sfêr), n. = blastula.

blastula (blas'choo-lə), n. بلاستوله: (۱) قزناغی سهرهتایی ناوالمه.

(۲) ناوالمهیی نهم قزناغه.

blat (blat), v.i.

بارپاندن (وه مې)! بژپاندن.

v.t.

قیراندن! به قیرهقې ووتن.

blatant (blā'tant), adj. (۱) قایم، بهرن، یا زل (دهنگ)! به دهنگی ناسان.

(۲) ناشکرا (کردنوهی ناشرین)! بین پهره! هملتراو! زهق:

(a ~ violation of the law; a ~ lie)

(۳) [Rare] بژپهپکر (پهشهوولاخ).

-blatancy (n.); blatantly (adv.).

blather (blath'êr), n.

قسمی هچوپیوچ! قسمی قزپو بین تام.

v.t. & v.i.

قسمی هچوپیوچ کردن! قسمی قزپو بین تام کردن.

blatherskite (blath'êr-skî't), n. (۱) کسینکی زورویژ، چمنهپان.

یا هملروپ. (۲) blather.

blaw (blò), v.t. & v.i. [British Dial. or Scot.], = blow.

blaze (blāz), n.

(۱) گپ! کلپه! بلنسه: (a ~ of fire).

(۲) شوقینکی بههیزی زور پووناک! پووناکی! شوق.

(۳) تهقینهوه (تورپهیی، هست)! هملچوون

(۴) (pl.), دژوخ! جهمننم: (Go to ~!).

v.t. (۱) گپگرتن! کلپهکردن! بلنسه هاتن. (۲) شوقدانوه.

(۳) هملچوون (تورپهیی)! هاتنهجوشی! تهقینهوه.

v.t. (۱) گپ تپهردان! ناگر تپهردان! سووتاندن.

(۲) پووناک کردنوه! شوق پندانهوه.

blaze away,

(۱) تلهنگ تهقاندن پک لهسر پک.

(۲) به گمری قسمهکردن.

blaze (blāz), n. (۱) مارو! پهلهیکی سیه به نارچمونی وولاخوه.

(۲) نیشانهیکی هملکراو لهسر قهدی دارک (بوی دیاریکردنی پزچکهیک).

v.t.

(۱) هملکندنی نیشانهیک لهسر توکلې درختیک.

(۲) نیشانهکردنی پزچکهیک به هملکندنی نیشانه لهسر قهدی دارو درخت.

blaze (blāz), v.t.

جاپردن! بلاوکردنوه! بانگ بوی دان.

blazer (blāz'êr), n. (۱) چاکهتی سووکی بین بهر (لهگه! پانتولی پرمگ)

جیاوازا لهبر دمکرت. (۲) جاپچی.

- (۳) دیاری خواهانه! خیروبیر! خهلاتی خواهانه.
(۴) دوعای سرگموتن و خوشی: (They send you their ~).
(۵) پسمندکردن: پرمه‌مندی: (This plan has his ~).
(۶) دلخوشکەر! شتیکی دلخوشکەر.

blest (blest), alternative past tense and p.p of bless.

adj. = blessed.

blet (biet), **n.**

گه‌نین: میوه‌ی زۆر گه‌یی: پزین: ته‌پین

blether (bleth'ēr), **n., v.i. & v.t.** = blather.

blew (blō), past tense of blow.

blight (blit), **n.** (۱) دهری پوره‌ک: نه‌خوشتی پوره‌ک: دۆک: وه‌یشومه.

(۲) هزی نه‌خوشتی پوره‌ک. (۳) دهر: نه‌خوشتی: له‌ناوهر: هه‌وتینه‌س.

(۴) که‌سیک یا شتیکی هیواب. (۵) هه‌وتان: قرچ هه‌له‌پنان.

v.t. (۱) هه‌وتاندن: دهرلدان: وێرانکردن: سیسکردنه‌وه. (۲) هیوابه‌پین.

v.t. هه‌وتان: دهردگرتن: قرچ هه‌له‌پنان

blimp (blimp), **n.**

بالۆن

blimp (blimp), **n.** [Chiefly British],

که‌سیکی شوشتنی کۆنه -

پهرستی نه‌زان

blind (blind), **adj.**

(۱) کۆر: چاو‌کۆر.

(۲) تابه‌تی به کۆر: بۆ کۆرێک

(۳) پێ نه‌دی نه‌کەر: کۆر: تینه‌گه‌یشته‌وه: بێ سه‌رنج

(۴) کۆرانه: سێ خۆ بۆ ئاماده‌کردن: (a ~ search).

(۵) هه‌له‌شه: تابه‌جێ.

(۶) ماش نه‌پینراو: شاراره: به‌رده‌م گه‌راو (a ~ intersection)

(۷) بێ دهرگا: پهنجهره: بێ کۆن: که‌له‌به‌ر: (a ~ wall)

(۸) دهره‌چو (کۆلان): کۆره‌کۆلان: کۆره‌ پێ. (a ~ alley)

(۹) له‌ ده‌سه‌لاتی مرۆف به‌ده‌ر: (~ destiny)

(۱۰) کۆرانه: کۆر: بێ بیرلێکردنه‌وه: (~ faith)

(۱۱) تابه‌جێ (۱۲) سه‌رخۆش.

(۱۳) ناخۆترینه‌وه: قلی‌وبلی: (a ~ letter)

(۱۴) زێ: بێ به‌ر (دارو دره‌خت)

(۱۵) به‌ نامێر نه‌ک به‌ ده‌ست و چاو (فرۆکه‌ لیخویر).

(~ flying; ~ landing)

(۱۶) دروزه: لێوه‌ی نابهرینه‌ت (پهنجهره): (a ~ window)

v.t. (۱) کۆرکردن: چاو کۆرکردن

(۲) به‌ شه‌واره خست: سه‌ر ئی شیواندن.

(۳) هۆش ئی به‌رین: توانای بیرکردنه‌وه و پێ به‌دیچی ئی وهرگرتنه‌وه.

(۴) لێل کردن: شیواندن به‌ جوێک که‌ به‌ پووشی نه‌بهرینه‌ت.

(۵) شارده‌وه: کردن به‌ ژێره‌وه.

(۶) شه‌وق ئی به‌رین (به‌ دانه‌وه‌ی شه‌وقی زیات).

n. (۱) به‌رده‌می چاوگرا: به‌ری بینایی گه‌ر.

(۲) به‌ری پووناکی گه‌ر (په‌رده‌ی پهنجهره): (a Venetian ~).

(۳) جێی خۆشارده‌وه‌ی پاوچی (به‌تایبه‌تی پاوچی مراوی).

(۴) ته‌له: ته‌پکه: بۆسه: هزی خه‌له‌تاندن.

adv. (۱) نه‌ کۆرانه: کۆرانه. (۲) هه‌له‌شانه: به‌ هه‌له‌شه‌یی.

the blind,

blind alley,

کۆره‌کان: کۆرانه.

(۱) کۆره‌کۆلان: کۆلانی دهرنه‌چوو.

(۲) کاری بێ نه‌نجام: شتی بێ سوود و بێ دواپۆژ.

blind date, [Slang], (۱) ژوانی ژوان ژوان پیاویکی نه‌دیو نه‌ناس:

ژوانی کۆرانه. (۲) به‌شدارێ ژوانیکی وها.

blinder (blin'dēr), **n.**

چاوبه‌ستی نه‌سپ.

blindfish (blind'fish'), **n.**

ماسی‌یه‌کی بچوکی کۆره.

blindfold (blind'föld'), **v.t.** (۱) چاوبه‌سته‌وه: چاوبه‌ست کردن.

(۲) به‌ هه‌له‌دا بردن: فریودان: خه‌له‌تاندن.

n. چاوبه‌ست.

adj. چاوبه‌ستاره: چاوبه‌ست کراو.

(۱) کۆرانه: به‌ کۆرانه. (۲) به‌ هه‌له‌شه‌یی: بیاکانه.

blind gut, = caecum.

blinding (blind'in), **adj.**

(۱) کۆرکەر.

(۲) به‌ شه‌واره‌خه‌را: زۆر به‌ شه‌وق و سه‌ر ئی تینه‌کەر: (a ~ light).

blindman's buff,

blindly (blind'li), **adv.**

کۆره‌مکۆره (یاری).

blindness (blind'nis), **n.**

(۱) کۆرێ: کۆریتێ.

(۲) نه‌زانی: نه‌زانی: تینه‌گه‌یشتن.

blind spot,

(۱) خاله‌ کۆره: شو به‌شه‌ بچکۆله‌یه‌ی تۆپی چاره‌ که‌

پووناکی کاری تێ ناگات (توێکاری). (۲) کۆره‌ په‌له: ناوچه‌ی نه‌پینراو یا

نه‌زانراو. (۳) خالێکی سه‌ر رادیۆیه‌ که‌ ئه‌ستگه‌ی به‌ باشی تێدا وهرناگه‌یرت.

blindstory (blind'stôr'î, blind'stô'ri), **n.** ئه‌وه‌ی بێ پهنجهره.

blind tiger, [Slang],

مه‌یفانه‌ی قاچاخ.

blindworm (blind'wûrm'), **n.**

مارمێکه‌یه‌کی بێ په‌ی چاو.

بچکۆله‌یه. (هه‌روه‌ما "slow-worm").

blink (blink), **v.t.**

(۱) چاو‌ترووکاندن.

(۲) داگیرسان و کۆنه‌وه‌ په‌ک له‌دوای په‌ک: دهره‌شانه‌وه.

(۳) چاوداگرتن: به‌ لاتیله‌ی چاو سه‌یرکردن.

(۴) چاوبۆشین: چاونووکان (له‌ که‌مه‌وکه‌وێ).

(She ~ed at my mistake.)

(۵) ترشان (شی).

(۶) چاو شوێکردن: ترسان و چاو شوێکردن:

(Let's see who will ~ first.)

v.t. (۱) چاو‌ترووکاندن. (۲) چرا یا پووناکی هه‌لکردن و کۆنه‌نهره.

(۳) چاو ئی پۆشین: چاو ئی نوقاندن (که‌مه‌وکه‌وێ).

(۴) نه‌شانه‌دان یا ووریاکردنه‌وه به‌ هه‌لکردنی شه‌وقێ که‌ په‌یتا په‌یتا

داهه‌گیرسێت و ده‌کوژیتنه‌وه (نوتمه‌یل).

n. (۱) دهره‌شانه‌وه: ترووسکه: شه‌وق: به‌رقه. (۲) سه‌یرکردنێکی په‌له.

(۳) مارمێکه‌ی زۆر که‌مه (نه‌ه‌نده‌ی چاو ترووکانێک): هه‌ناسه.

(۴) چاو‌ترووکان: چاوداگرتن. (۵) شه‌وقی ناسۆ له‌ دهریاوه.

شکاو: له‌کارکه‌وتوو: په‌که‌که‌وتوو.

on the blink, [Slang],

blinkard (blink'ērd), **n.** که‌سیک که‌ هه‌میشه‌ چاوی ده‌ترووکه‌ینێت.

(۲) که‌سیکی که‌رو بێ مێشک.

blinker (blin'kēr), **n.**

blinder (۱).

(۲) چرای ووریاکردنه‌وه له‌ شوێنی په‌رینه‌وه‌دا که‌ هه‌له‌هه‌گیرسێت و ده‌کوژیتنه‌وه.

[Slang], چاو.

v.t. چاوبه‌ست کردن: چاوی نه‌سپ: چاوبه‌ستکردنی نه‌سپ.

blip (blip), **n.**

وینه یا پووناکی‌یه‌کی سه‌ر شاشه‌ی پاراڤ.

bliss (blis), **n.**

(۱) شادی: خوشی و کامه‌رائی: که‌شکه.

(۲) که‌شکه‌ی تاپینی: به‌هه‌شت. (۳) هزی شادی.

blissful (blis'fəl), **adj.**

شاد: پڕ له‌ خوشی و شادی:

(a ~ time, period, etc.)

(۱) بلۆق: تلۆق: پێست سوورپوونه‌وه و هه‌وکردن: **blister** (blis'tēr), **n.**

بلۆق: برین. (۲) شتی که‌ له‌ بلۆق ده‌چیت.

(۳) بورجیکی بچوکی دهرپۆلیوه‌ به‌سه‌ر فه‌زکه‌وه بۆ ته‌له‌ لێوه‌کردن.

(۴) هزی بلۆق کردن (له‌ مرۆف یا پوره‌کدا).

v.t. (۱) بلۆق پێکردن: تلۆق پێکردن: هه‌وپێکردن.

(۲) داگاری کردن: بیرازکردن: لێدان: کوتان.

(۳) هه‌رش بردن سه‌ر به‌ ده‌م.

v.t.

بلۆق کردن: تلۆق کردن: بوون به‌ بلۆق.

blister beetle,

(۱) میروویه‌کی په‌ش, بۆر, یا بازروه‌ له‌شی شتی که‌

دهرمه‌دات که‌ بلۆق به‌ له‌ش ده‌کات. (پێشی ده‌ووترت: "Spanish fly").

(۲) لالۆنجه‌یه‌کی وه‌ک نه‌م میروویه‌ زیانبه‌خشه‌ بۆ پوره‌ک.

blister rust,

بلۆقی دارسه‌نه‌به‌ر: نه‌خۆشی‌یه‌که‌ بلۆق به‌ توێکلی دار -

سه‌نه‌به‌ر ده‌کات.

blistry

blistry (blis'tēr-i), *adj.* بلۇقارلىق؛ تۇلقارلىق؛ ئاوساۋ سۈرۈپتە.
blithe (blīth), *adj.* شاد؛ دلشاد؛ دەم بە يېڭەن؛ دلخۇش.
blithely (adv.); **blitheness** (n.).
blithering (blith'ēr-in), *adj.* قىسە مىچۈپۈچ كىرا

قىسە قۇرۇپ تەم كىر.
blithesome (blīth'səm), *adj.* دەم بە يېڭەن؛ شاد؛ پۇخۇش.
blithesomely (adv.); **blithesomeness** (n.).

blitz (blits), *n.* [Colloq.] (۱) بۇمباراننىكى لەپىر توندوتىزۇ
 ۋىرانىكى گىشتى. (۲) ھىزىش يا پەلاماردانىكى سۈپايى لەپىر توندوتىزۇ.
 (۳) ھىزىشنىكى بەمىزۇ گىشتى (پروپاگەندە):

(to launch an advertising ~)

v.t. (۱) داگرتىنەۋ بە پروپاگەندە يا دەنگىۋاس.
 (۲) لەپىر بۇمباران كىرگۈزۈ ۋىرانىكى.

blitzkrieg (blits'krēg), *n.* (۱) ھىزىشنىكى سۈپايى لەپىر بەمىزۇ
 گىشتى بە ئاسمان ۋەمىنىشەۋ. (۲) ھىزىشنىكى لە ئاكاۋ گىشتى بەمىزۇ
 (پروپاگەندە، بازىگىنى، پۇشنىرى) ھەلىكى كۈمەكى گىشتى بەمىزۇ.

blizzard (bliz'əd), *n.* (۱) گەردەلۈلۈلۈكى بەفرىنى سارد كرىۋە
 بەفرىيەكى زۇر سارد. (۲) پەشەيەكى قايم؛ گەردەلۈلۈلۈكى توندۇ بەمىزۇ.
bloat (blōt), *adj.* ئاوساۋ؛ فۇتتىكراۋ؛ فۇش.

v.t. & v.i. (۱) فۇتتىكىرگەن؛ ئاوسانگەن؛ ئاوسان.
 (۲) فۇتتىكىرگەن (مۇۋە)؛ خۇفشىكىرگەن.

n. (۱) كەسنىك يا شىتتىكى فۇتتىكىراۋ، ئاوساۋ، فۇش، يا فۇش كراۋە.
 (۲) [Slang] كەسنىكى سەرخۇش.

(۳) سىك ئاوسان (پىزىشكەۋانى كىياندان)

bloat (blōt), *v.t.* قاورىمەكرەننى ماسى
n. ماسى قاورىمە.

bloated (blōt'id), *adj.* (۱) ئاوساۋ؛ فۇتتىكراۋ؛ فۇش.

(۲) فۇتتىكىراۋ (مۇۋە)؛ بەفىز؛ لوت بەزى (۳) قەلەۋ؛ ۋىرگىن.

bloater (blōt'ēr), *n.* ماسىيەكى گەۋرە قاورىمەكرەن

blob (blob), *n.* (۱) دۇنۇپ (مەركەب، بۇيە، شەلە)؛ تۇپەل.

(۲) پەلەيەك رەنگ يا بۇيە بەسەر پۈيەكەۋە

v.t. ئى ھەلپىراندان پەلە درۈستىكىرگەن (رەنگ، بۇيە).

bloc (blok), *n. بەرە؛ يەمكىتى (مۇۋە، كۈمەلە، ۋولات).*

block (blok), *n.* (۱) پارچەيەكى پتەۋى تەخت (دار، تەختە، بەرد، كاڭزا).

(۲) بىرەدار؛ مۇرەدار؛ پارچە تەختە.

(۳) سىنپايەكى تەختە يا دارە شتى لەسەر لەت دەكرىت؛

تەختى شت لەسەر جىنن يا كار لەسەر كىرگەن: (a butcher's ~)

(۴) سىنپادارىنەكى خەلك لەسەر سىرپىرگەن: (a headman's ~)

(۵) سەكۈزى ھەپچەكرە؛ سىنۋوقى دەلال يا مەزاتكە.

(۶) داپىشتەگە قالد. (۷) دارىنكى بە پۈيە سەرمەكى ۋەك سىر ۋايە شەپقە

لەسەر پىشان دەدرىت لە فۇشگادا. (۸) كۈسپ؛ قۇرت؛ بەرىست.

(۹) خۇنلۇكە. (۱۰) پالېشت (دار، تەختە، ئاسن).

(۱۱) خىشتى گەۋرە ئاۋ بۇش (خانۋاسازى).

(۱۲) خىشتەدارى يارى مەدالان. (۱۳) چەند خانۋىيەكى بە يەككىك دانراۋ.

(۱۴) خانۋى ئىۋان چوار شەقام.

(۱۵) رىزىك خانۋى ئىۋان دور شەقام؛ ماۋى ئەم رىزە خانۋە؛ بۇك؛ چادە:

(His office is only four ~s away.)

(۱۶) بەرە؛ يەككىتى؛ كۈمەل: (the Socialist ~)

(۱۷) [Slang] سەرى مۇۋە.

(۱۸) خۇيىن ئى بىرگەن (پىزىشكەۋانى)؛ سىرگەن. (۱۹) كىلىشە (چاپەمەنى).

(۲۰) دەم بەستىرەن يا لەپىر بىر بۇ نەكرەۋە (دەرووناسى):

(to have an emotional ~)

(۲۱) ھىلى شەمەندەۋىرى ئىۋان دور چىرا.

(۲۲) بەرمەۋىرى دانەۋە (ۋەزىش)؛ بەردەم كىرگەن؛ پىن لىگىرگەن.

(۲۳) دەستە (بلىت، پىۋول)؛ چوارپىۋول لىكىشەيى.

block system

(۱) پىن لىگىرگەن؛ بەردەم كىرگەن؛ پىڭكە ئەمدان؛ پىن ئى بەستىرە:
v.t. (to ~ someone, traffic, a plan, etc.)

(۲) ئابلۇقەندەن؛ دەۋرەندەن؛ پىن ھالۇچۇ لىگىرگەن.

(۳) بۇيىن بە كۈسپ لەبەردەمدا. (۴) لە قالد دان؛ داپىشتە.

(۵) بۇيىن بە دەستە دەستە يا بەرە بەرە.

(۶) پالېشت دانە بەر (دار، تەختە، ئاسن). (۷) لەكارخىشتىن (كىمياگەرى).

(۸) بەرمەۋىرى دانەۋە (ۋەزىش)؛ بەردەم كىرگەن.

(۹) سىرگەن (پىزىشكەۋانى)؛ مەندەن.

(۱۰) دەم بەستىرەن (دەرووناسى)؛ لەپىرچۈنەۋە؛ بىر بۇ نەكرەۋە.

(۱۱) شەمەندەۋىرى لىخۇپىن بە چىراي ئاگادارى.

v.t. بەردەم كىرگەن (ۋەزىش)؛ بۇيىن بە كۈسپ لەبەردەمدا؛ پىڭكەلىگىرگەن.

adj. (۱) خىشت ئاساسى؛ ۋەك خىشت. (۲) لىكىشەيى؛ چوارگۈشەيى

(۳) تايىبەتتى بە رىزە خانۋىيەكى ئىۋان دور شەقام؛ ھى درىزى يا ماۋى

ئەم رىزە خانۋە. (۴) سەرىپەر؛ سەرجەم؛ بە كۈمەل.

(۵) بە رىزى يا بە پىڭكى چاپىكراۋ (نامە).

a chip of the old block, پوۋخساردا.

block in, نەخشەيى گىشتى كىشان.

block out, (۱) نەخشەيى گىشتى كىشان.

(۲) بەردەم كىرگەن بۇ ئەۋە ئىيىرگەن؛ داپۇشنى؛ لە مىشكە لاۋىرەن يا

لەپىر خۇ يەنەۋە: (to block out a painful memory)

(۱) بە خىشت پىرگەنەۋە.

(۲) بەرىست كىرگەن؛ پىن لىگىرگەن؛ بەردەم كىرگەن.

(۳) بەرگەنەۋە خىشتەسەر خىشت؛ لەسەر خىشت دانان.

(۱) ئىياز ۋايە سەرىپەرگەن؛ سەرىپەرگەن؛

بۇ سەرىپىر دانراۋە:

(The whole herd will go on the block tomorrow.)

(۲) دەخىرگەنەۋە مەزاتەۋە؛ دەچىتە مەزاتەۋە؛ ھەراج دەكرىت:

(The house will go on the block next week.)

لە ھەراجدايە؛ لە مەزاتدايە.

on the block, (۱) ئابلۇقە؛ ئابلۇقەندەن؛ گەمارۇ.

blockade (blo-kād'), *n.* (۲) ھىزى ئابلۇقەندەن. (۳) كۈسپ؛ قۇرت.

(۱) ئابلۇقەندەن؛ گەمارۇندەن. (۲) پىن لىگىرگەن.

v.t. ئابلۇقە شىكاندەن.

run the blockade, ئابلۇقەشكىن (كەشتى، ئادەمىزاد).

blockade runner, (۱) پىن لىگىرگەن؛ پىن ئى داخىشتىن؛ بەرگەن.

blockage (blok'ij), *n.* (۲) پىڭكە گىران؛ كۈن گىران؛ بەرگىران؛ بەرىستى

(a ~ in a blood vessel, water pipe, etc.)

block and tackle, خۇنلۇكە پەت بۇ شت بەرگەنەۋە.

blockbuster (blok'bus'tēr), *n.* [Slang] (۱) بۇمبارەكى گەۋرە.

ۋىرانىكە لە فۇكەي بۇمبارەۋىزەۋە بەردەدرىتەۋە.

(۲) شىتتىك يا كەسنىكى زۇر بەكارو بەزەۋى سەركەرتۇ.

blockhead (blok'hed'), *n.* (۱) پارچە دارىنكى سىنۋوقىيە سەرمەكى.

لە شىۋە سەردايە شەپقەي لەسەر پىشان دەدرىت لە فۇشگادا.

(۲) كەسنىكى كەۋەن بىن مىشك.

(۱) خانۋى لە مۇرەدار درۈست -

blockhouse (blok'hous'), *n.* (۲) قەلەيەكى مۇنۋۇمى لە مۇرەدار درۈستىكراۋ.

blockish (blok'ish), *adj.* (۱) بىرەدار ئاساسى؛ ۋەك بىرەدار.

(۲) كەر؛ كەۋەن؛ بىن مىشك.

block letter, (۱) تىپى لەسەر دار ھەلگەنراۋ.

(۲) تىپى جىيا جىياۋ گەۋرە سادە.

block plane, پەندەي دارتاش.

block signal, چىراي راگەياندەننى خۇكارى سەرى ھىلى شەمەندەۋە.

block system, شىۋەي كاركرەننى چىراي راگەياندەننى خۇكارى سەرى ھىلى

شەمەندەۋە.

bloom

- bloom** (blōm), *n.* (۱) پارچەیک ئاسنى نەرم كە نامادەيە بۇ
بەكارەيئانى مۇشت ئۈرۈستىگەن. (۲) شېشىكى ئاسنى يا پۇت.
- bloomer** (blōm'ēr), *n.* (۱) پۈرەكچى گۈلدەر يا خۇنچەدار.
(۲) كۆپكەن يا كىچىكى تازە پىنگەيشتۈ. (۳) [Slang], مەلە.
- bloomer** (blōm'ēr), *n.* بەرگىنى ژانەيە بىرەيتىپە لە تەنۈرەيەكى
كۆرتۈ پانتۇلىكى دەلب كە تەسك دەيتتۈرە لە قولەقاچدا.
- bloomers** (blōm'ēr), *n.pl.* (۱) پانتۇلىكى دەلبى كۆرتە لە نەتۇندا
دەبەستىرت. جاران كچان بۇ ۋەزىش لەبەريان دەگەرد.
(۲) بەرگىنى ژۈرەي كچانەيە لەم پانتۇلە دەچىت.
- bloomery** (blōm'ēr-i), *n.* كۆرەي درۈستىگەن ئاسنى نەرم.
- blooming** (blōm'ing), *adj.* (۱) بەگۈل! گۈل گرتۈ! بەخۇنچە!
گۈل بەدەم! پىنگەيۈ گەشاۋە! پىشكوتۇ. (۲) لە پەرسەندەدەيە! لەبەردەيە.
(۳) [Colloq.], تەراۋ! يەكچار! (*He's a fool.*)
- bloomy** (blōm'i), *adj.* (۱) گۈل بەدەم! خۇنچەي پىنۋەيە! بەگۈل.
(۲) چىپىك تۇزى ۋەردى بەسەرەدەيە (ۋەك تىڭ، مەلۈرە، مەندىك گەل).
- blossom** (blōs'am), *n.* (۱) گۈل: بەتايىپەتى ھى درەخت پىرەكى
بەردا! خۇنچە! گۈيەك! چىڭ. (۲) كاتى گۈل كەردن يا گەشاۋە!
كاتى پىشكوتۇ يا پىنگەيىن: (*peach trees in ~*)
- v.t.* (۱) گۈل گرت! گۈل كەردن! خۇنچەكەردن! پىنگەيىن! گەشاۋە (گۈل).
(۲) پەرسەندەن! پىنگەيشت! گەشاۋە! گەرسەبۈن.
- blossomy** (blōs'am-i), *adj.* (۱) خۇنچەي! لە گۈل چۈر! گۈل بەدەم.
(۲) خۇنچەدار! پەر لە گۈل! گۈلدەر.
- blot** (blot), *n.* (۱) پەلەي مەرەكەب! لەكەي مەرەكەب: (*a ~ of ink*)
(۲) (۱) ۋوشەيەكى كۆۋاۋە يا سىراۋە! لەكەيەكى لاۋراۋ.
(ب) شۈزىنى ۋوشەيەكى كۆۋاۋە يا لەكەيەكى لاۋراۋ.
(۲) شىنكى ئاشرىن كە بۈيۈپت بە لەكە بۇ دەۋرەبەركەي:
(*That building is a ~ on the landscape.*)
- (۱) لەكە (ناۋ ناۋانگ)! شۈرەيى: (*a ~ on a person's character*)
(۲) كەسكىنى ئەكەدار يا شەرمەزان.
- v.t.* (۱) لەكەداركەردن! پىسكەردن! پەلەداركەردن.
(۲) لەكەداركەردن (ئار)! ئاۋپىسكەردن! ئاۋپىرەردن.
(۳) (*~ out*), كۆۋاندەنەم! سىرەنەم: (*to ~ out a word*)
(۴) ۋوشك كەردنەم! بە كاغەزى ئاۋمەلچەنە يا مۆڭك.
- v.t.* (۱) پەلەپەلەداركەردن! لەكەداركەردن.
(۲) پىس بۈن! لەكەداربۈن! پەلەداربۈن.
(۳) مۆڭك! ھەنمۆڭ.
- blot** (blot), *n.* (۱) داشىكى دامەي بىن پالېشتە، واتە كە پەئاسانى بخۇرئ.
(۲) كەلەبەر! كەمۈكۈپى! شۈننىك يا خالىكى بىن مۆڭ! كۈنۈكەلەبەر! كۈن.
- blotch** (bloch), *n.* (۱) زىپكە! پەلەيەك يا پىنەيەكى ئاشرىن بە پىستەم.
(۲) پەلەيەكى زل! لەكەيەكى گەرە.
(۳) پەلەيەكى ئاشرىن بە گەل ۋ پۈرەكەمە (نەخۇشى).
- v.t.* پەلەداركەردن! پىسكەردن! ئاشرىن كەردن.
- v.t.* پەلەداربۈن! لەكەداربۈن! پىس بۈن! ئاشرىن بۈن.
- blotchy** (*adj.*).
- blotter** (blōt'ēr), *n.* (۱) مۆڭك! كاغەزى ئاۋمەلچەنە يا ۋوشك كەردنەم.
(۲) تۇمارنامەي پۈرداشى پۇژانە:
(*A police ~ is a record of arrests and charges.*)
- blotting paper**, مۆڭك! كاغەزى ئاۋمەلچەنە يا ۋوشك كەردنەم.
- blotto** (blōt'ō), *adj.* [Slang], زۇر سەرخۇش! كەل.
- blouse** (blous, blouz), *n.* (۱) كراسىكى ژانەيە مەندالەي نەختىك
دەلبى تا ئاۋقەدە يا خۋارتەر ھاتۈر. (۲) بلوز! جەلۋەركى سەرۋەي كىركار.
(۳) چاكەتى كەشتىچەمان ۋ سەرباز.
(۴) بەرگى سەرۋەي كارى كەشتىچەمان.
- v.t. & v.l.* گەمۈلەكەردن! كەردن لە ئاۋقەدەدا.
- blow** (blō'), *v.l.* (۱) ھەلەكەردن (با): (*The wind ~s.*)

blow

- (۲) ھۈۈكەردن! ھۈۈلەكەردن! ھۈۈلەكەردن.
(۳) ھەناسەبەركى پىكەرتن.
(۴) ۋەندەن (شەمال، كەپەن)! ھۈۈپپا كەردن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵) فېچەكەردن (نەمەنگ): (*~ Whales*)
(۶) بابەردن: (*The paper blew away.*)
(۷) [Colloq.], ۋەندەكەردن! خۇمەلگىشان! خۇفەشكەردنەم.
(۸) [Slang], پۇششت (لە شۈننىك).
(۹) دەماندن (مۈۋەشەدەم). (۱۰) ھەناسەدەنەم.
(۱۱) ھۈۈكەردن! ھۈۈلەكەردن. (۱۲) دەنگۈباس بۇۋەكەردنەم.
(۱۳) ھۈۈپپا كەردن يا لېدان (شەمال، كەپەن)! شاۋرلەيدان! فېكەلەيدان:
(*to ~ a trumpet, pipe, whistle, etc.*)
- (۱۴) گەرە، سارد، يا فېنك كەردنەم (پانكە): (*to ~ air*)
(۱۵) ھۈۈكەردن لە ئاگر! ئاگر ھەلگەرسەندەن. (۱۶) ھۈۈلەكەردن (تۈۋەيى)
(۱۷) داپشت بە تەۋرەمى گەرە ھەۋاپا كەردن (شۈۋە).
(۱۸) ھۈۈلەكەردن ۋ پاكەردنەم! ھەۋاپا كەردن بۇ پاكەردنەم.
(۱۹) لوت سىرپىن: (*B ~ your nose!*)
(۲۰) (*~ out; ~ up*), تەقاندەم! پوخاندەن (بە تەقەمەنى)! شەق پىن بېردن.
(۲۱) بەبادان! بابەردن. (۲۲) پەتاندەن (نەسپ).
(۲۳) ھەلەكە تەدەكەردن. (۲۴) سۈۋتاندەن (فېۋى): (*It blew a fuse.*)
(۲۵) [Colloq.], پارە بەبادان! پارە بەفېۋەردن.
(۲۶) [Colloq.], (*~ to*), مېۋاندەرى كەردن! بانگ كەردن بۇ ئانخۋاردن.
(۲۷) [Slang], بەجەنەشت (شۈن)! پۇششت.
(۲۸) [Vulgar Slang], كىز لەستەنەم: (*She blew him.*)
(۲۹) [Slang], تېكەن (كان)! ھەل لەمەستەن: (*You blew it!*)
- n.* (۱) ھەلەكەردن (با). (ب) ھۈۈ! ھۈۈلەكەردن! ھۈۈكەردن. (ج) ھۈۈپپا كەردن.
(۲) با! بايەكى قايم! پەشەبا. (۳) ۋەشە! خۇمەلگىشان.
(۴) [Slang], كەسكىنى شەباز! شەچى! شەكەر.
- blow hot and cold**, پاراپىي كەردن! دۈۋەلى كەردن.
- blow in**, [Slang], لەپە گەيشتە شۈننىك.
- (۲) ھەمۈ پارەي خۇ بەبادان.
- blow off**, (۱) پەرەكەردنى ھەل يا ئاۋى گەرە (لە بەرمەلى كۆلەندەن).
(۲) [Colloq.], خەفەت ھەلەشت (بە قەسەكەردن يا ھۈۈپپا كەردن)! دىل ھەلەشت!
خەفەت بەبادان.
- blow out**, (۱) كۆۋاندەنەم (بە ھۈۈلەكەردن): (*to blow out a candle*)
(۲) تەقەن (تايە). (۳) فېچەكەردن لەپەر بە قايم (ھەل، ھەۋا).
(۴) سۈۋتان (فېۋى كەرەبا).
- (۵) شكان (ئامېرى كارەباي)! لەكارەكەرتن.
- blow over**, (۱) تىپەپۈن (ھەۋى بارانۋى، باۋباران).
(۲) لەبەرچۈنەم! لەبەرچەمان! پارېردن.
- blow up**, (۱) ھۈۈلەكەردن! ھۈۈكەردنەم! ھۈۈلەكەردن.
(۲) تەقەن! شەق بېردن. (۳) ھەلەكەردن ۋ بەمۆزەر بۈن (با، گەردەلۈل)
(۴) [Colloq.], سەرۋەشت كەردن بەتۈندى.
(۵) [Colloq.], تۈۋەپۈن! ھەلچۈن: (*He blew up in her face.*)
(۶) گەرەكەردن (ۋىنە): (*to blow up a photograph*)
- (۱) سەستەكۆلە! ۋەشە! بۇكس! لېدان (بە دار يا كۆتەك):
(*a heavy ~ on the head*)
- (۲) ھەلەكەتى لەناكاۋ ۋ كۆتۈپ.
- (۳) لېۋەمەننىكى كۆتۈپ! پۈرداۋىكى ئاۋۇش ۋ لەناكاۋ:
(*His wife's death was a great ~ to him; a ~ to his ego*)
- بە يەك چار! بە يەك كەرەت.
بەيەكەكەشەن! لە يەكەر ھەلدان!
بەيۈۋەنە يەكەر بە سەستەكۆلە.
- بەئاسانى! بەيە ھەلدان! بەيە مەندۈۋۈن.
- without striking a blow**, خۇنچەكەردن! كرانەم (گۈل، خۇنچە)! پىشكوتن.
- blow** (blō), *v.t.* گۈل پىكەردن! خۇنچە پىكەردن! ھەنەنە پىشكوتن.

(۱) گول و خونچه ی زور (۲) پیشاندانیک یا نوآندانیکی جوان و نایاب.
blower (blō'ēr), *n.*
 (۱) فوکر؛ فوپیاکر؛ فوونیکر.
 (۲) پانک؛ نامیری همایونین یا دهماندن (پانک، مووشدهمه... هتد).
 (۳) [Slang]، فشهکر؛ فشهچی.

blowfly (blō'fli'), *n.* میشینکه هیلک له ناو گوشت و بریندا دهکات.
blowgun (blō'gun'), *n.* (۱) تلهنگی هملپرنینر؛ نامیزیکه بویه و شتی وهای پین هملدهپرنینریت بهیژی بای پستینور؛ فیچه (۲) تلهنگی فوپیاکردن؛ بورییهکه به فور تویی بچوکی پین دهاوینریت.
blowhard (blō'hārd'), *n.* [Slang]. کسینکی فشهکر.
blowhole (blō'hōl'), *n.* (۱) کونهلوتی نههمنگ (که همناسه ی لیه و دهوات و فیچهکده ی دوروره دهینریت). (۲) رینگهدهری هموا گاز؛ کونی هموا درچوون. (۳) کونیکه له سههولدا نههمنگو مانگای دریایی و دولین سری لیهو دهمیننه دهرهه بۆ همناسه وهرگرتن.

blowjob (blō'job'), *n.* [Vulgar Slang]. کیر استنوهه
blown (blōn), *past participle of blow.*
adj. (۱) فوونیکراو؛ ناوسا. (۲) همناسه بچکن پینکوتو؛ همناسه سوارپو. (۳) هیلک ی میشی پینوهیه. (۴) به تهورومی گراما با کراوه یا داپینراوه (شورشی ههمنشینوه و نهخشه).

blown (blōn), *past participle of blow.*
adj. پینگهشستو؛ گول بهدم؛ پشکوتو؛ گول و خونچه گرتو. (گهلیک جار ووشه "full-blown" بهکار دیت).

blowoff (blō'ōf'), *n.* (۱) فیچهکردن (ناو، همل). (۲) نامیری فیچهپینکردن. [Slang]، فشهکر؛ فشهچی.
blowout (blō'out'), *n.* (۱) لهپر تهقینهوه یا بهربوونی گازو هموا. (۲) (۱) تهقینی تایه (نوتومیل یا فوژکه) (ب) کونی تایه تهقیو. (ج) تایه تهقیو (۳) فیوز سوتان (۴) [Slang]، نامهنگی ناخواردن؛ زه ماهوند.

blowpipe (blō'pīp'), *n.* (۱) بوری فووکردن (که زهرهنگر بهکاری دهمیننت بۆ ناگرخوش کردن)؛ ناگرخوشکره. (۲) blowtube.
blowgun (۳)

blowtorch (blō'tōrch'), *n.* شاپلیته ی لهجیم کردن.
blowtube (blō'tōb', blō'tūb'), *n.* شاپلیته یکه شورشی پین دهتورینرتهوه شتی ههمنجوری ئی دروست دهکرتن.

blowup (blō'up'), *n.* (۱) تهقین؛ تهقینهوه؛ تهقه. (۲) [Colloq.]، هملچوون؛ تهقینهوه (هست، توروی، شاپ، دههقالن یهکی خراب)؛ نههههرو هوارکردن بهسر یکه؛ (They had a ~). (۳) وینه ی گهرهکراو: (I want a ~ of this photo.).
blowy (blō'i), *adj.* پادای؛ بای هیه.

blowzed (blouz'd), *adj.* = blowzy.
blowzy, blowsy (blouz'i), *adj.* (۱) قلعرو کولم سوورو گووپن. (۲) پیس وپوخل؛ چهپل؛ پنتی؛ بۆ: (~ hair)

blubber (blub'ēr), *n.* (۱) لهبه؛ غزوبه؛ چهوری لهش. (۲) غزوبه ی نههمنگو گیانداری تری ناوی.

blubber (blub'ēr), *v.t.* گریان بهکول و به همنسک دانوهه
v.t. (۱) قسهکردن به دم گریانیک ی بهکول و همنسک دانوهه: (The child ~ed out his name.)

(۲) تهرکردن و ناوساندن به گریان.
blubbery (blub'ēr-i), *adj.* (۱) لهبهدار؛ غزوبه یاری. (۲) چهو؛ وهک لهبه وایه. (۳) ناوساوو سوورپوهه (به گریان).

blucher (blō'chēr, blō'kēr), *n.* (۱) جزمه ی لاسک کورت. (۲) پینلرینکه سهرهکده ی زمانهکده ی یک پارچه.

bludgeon (bluj'on), *n.* کوتک؛ مینکوت.
v.t. & v.i. (۱) به کوتک لیدان؛ به مینکوت پیدمالین. (۲) ههرهشالینکردن؛ بهچهترسین کردن؛ زورلینکردن

blue (blō), *adj.* (۱) شین؛ شینی ناسمانی. (۲) شین؛ ههنگراو (پینست).

(۳) (۱) خهلهتبار؛ غمبار؛ دلتهنگ: (I am feeling ~). (پ) ناخوش؛ پستکتر: (a ~ day). (۴) کوندوتیر؛ بزمیر؛ رینگهدهمه به بهره یی: (~ laws). (۵) شین پوژ. (۶) بهگزاده؛ خانهدان. (۷) پوژشینی (نافرهت).

(۸) [Colloq.]، بپ بهره؛ ناشرین (ووت، نوکته)؛ پیس: (a ~ joke).
n. (۱) پهنگی شین؛ شینی ناسمانی؛ شین. (۲) بویه ی شین؛ خومی شین. (۳) شتیک شین یا شین کراو. (۴) کسینکی شین پوژ. (۵) گهشتی یهوان. (۶) [Slang], [pl.], جلوبهرگی گهشتی یهوان (که پهنگهکده ی شینه).
v.t. شین کردن؛ پهنگ شین کردن؛ خومی شین لیدان.
v.i. شین بوون؛ شین هملگهراو؛ شین بوونهوه.
 once in a blue moon, به دهگهمن؛ زور به دهگهمن؛ زور کم (پوودان).
 out of the blue, له هیهجهه؛ له هیهچی نههرو؛ له خوت وخوچایی.
 the blue, (۱) ناسمان. (۲) بهریا.
 the blues, (۱) [Colloq.]، غمباری؛ خهلهتباری؛ دلتهنگی. (۲) جوره گورانی و موسیقاییکی قولم ههنگانی نههمریکایه وهک لاوانهوه وایه غمباری دهرههپرت.

blue baby, مدالایکی ساوایه که همر به زگماکی نهخوشی پینست -
 شین بوونهوه ی لهگهلهایه.

bluebeard (blō'bērd'), *n.* ژنی خوکوژ یکه لهوای یکه؛ ژن کوژ.

bluebell (blō'bēl'), *n.* گولزمگ؛ گمزیه؛ پوههکیکه گولی پهنگینی. زمنگولیمی دهکرتن.

blueberry (blō'ber'i, blō'bēr-i), *n.* تووتوک (بهرو پوهه).
bluebird (blō'būrd'), *n.* بالنده یهکی نهختیک له چولهک گهرهتری. پشت شینی سنگ سوورکاری دهنگوشه.

blue-black (blō'blak'), *adj.* پهشیک توتخ؛ زور پمش.
blue blood, (۱) بهگزاده می؛ خاندانی.
 (۲) خاندانی یکه کسینکی بهگزاده.

blue-blooded (blō'blud'id), *adj.* (۱) خاندانه؛ بهگزاده. (۲) پهمن.

bluebonnet (blō'bon'it), *n.* (۱) کلونیک خوری شینی -
 لوسکوتلهندی. (۲) کلونلسمرنکی وهما؛ لوسکوتلهندی.
 (۳) پوههکیکه گول شینه.

blue book, (۱) بلاوکرهومیکی بهرگ شینی پهلهمانی دینگلیزی. (۲) تومارنامه ی پهسمی ناوی کاربهمنستانی نههمریکا؛ پابهنامه ی هم ناوانه (۳) تومارنامه ی کسان ی بهماوانگ؛ پابهنامه ی ناوی ناوداران. (۴) پهراونیکه قوتابی زانقو تالیکردنهوه ی لهسر دهنووسیت.

bluebottle (blō'bot'l), *n.* (۱) پوههکیکه گول پهنگینه. (۲) میشینکی گهره ی ژنرک شینی تووکاوی.

bluecap (blō'kap'), *n.* جوزیکه له بالنده. bluebonnet (۲)
blue cheese, پهمنری شین؛ پهمنریکی شله دهکرتن بهسر زهلاته.

blue-chip (blō'chip'), *adj.* (۱) تاییمتی به بهشی بهره و یا بهنرخ (بازاری پارمبازی یا بۆسه): (a ~ stock). [Colloq.]، نایاب؛ بهنرخ.

bluecoat (blō'kōt'), *n.* پوژپس.
blue-collar (blō'kol'ēr), *adj.* تاییمتی به گرنکاران؛

تاییمتی به پهمنجدران: (a ~ worker; ~ wages).
blue devils, (۱) زدههوه وورینه. (۲) [Colloq.]، پستی؛ غمباری؛ خهفت.

bluefish (blō'fish'), *n.* ماسی یهکی شین و خوله میشتی.

bluegrass (blō'gras', blō'grās'), *n.* (۱) گیایهکی توتخی شینکاره. (۲) موسیقاییکی فولکلوری یا خولوتی خوارووی نههمریکایه (بهتاییمتی "کمتاکی") که به نامیری ژیدار ئی دهریت وهک "گیتار" و "پانجو".

board

(۳) دانائی كسىك له مالئكا كه خواردن تيا بخوات به پاره بۆ ماوهيك:
(He ~ed his son there.)

v.i. خواردن يا خواردنو جئگى نوستن دىست كوتن به پاره بۆ ماوهيك له مالئكا يا ميوانخانهيكدا.

across the board, (۱) گرهوى براوه (پيشبركى ئىسپو سهگ).

(۲) گشتى و يهكسانى؛ ورك يهك همووكس دهگرتنهوه:

(to raise salaries across the board)

the boards, شاق.

tread the boards, خۇنواندن لىسەر شانۆ.

board (bôrd, bôrd), n. (۱) لا (كهشتى)؛ تەنیش: (overboard) (۲) كەنار؛ قەراغ: (seaboard)

v.i. ۱. ھاتنە تەنیش كەشتىيەوه (به نيازى خراپ).

(۲) به زۆره مىلى سوارى كەشتى بوون (بۇ پشكنن يا شتى تى).

(۳) سواربوون (كهشتى، فزۇكه، پاس، شەمەندەھن):

(The passengers ~ed the plane, train, ship, etc.)

(۴) بانگ كردن بۆ قسە لىگەل كردن؛ بانگ كردن و قسە لىگەل كردن.

go by the board, (۱) كەوتنەخوارەوه و ناوبردن (له كەشتى يا بەلم).

(۲) ھەوتان؛ سەرنەگرتن؛ به نەجام نەگەشتن؛ بايەخ پى نەدران:

(All his work and efforts went by the board.)

boarder (bôrd'êr, bôrd'êr), n. (۱) كەسبك كه خواردن له مالئكا

دەخوات يا دەخوات و دەنوت به پارەيكى براوه. (۲) قوتابى ناوخۆ.

boarder (bôrd'êr, bôrd'êr), n. كاربەدەستىكه كه سوارى كەشتى

يا فزۇكهى دوژمن دەبىت بۆ پشكنن (نەگەر پىوستى كرد به زۆر).

board foot, پىوانەيكى تەختە به برىتىيە له يەك پى دووچا و يەك گرى

بەستورى

boarding (bôrd'îŋ, bôrd'îŋ), n. (۱) شتىكه له تەختە دروست -

كراو (۲) تەختە؛ دارو تەختە

boarding (bôrd'îŋ, bôrd'îŋ), n. (۱) سواربوون (نوتومىل، فزۇكه،

كهشتى، پاچۆر، شەمەندەھن)

(۲) ھىرش بردنەسەر يا سواربوون و گرتنى كەشتىيەك

boardinghouse (bôrd'îŋ-hous', bôrd'îŋ-hous'), n. Also

boarding house, ھانوى خواردن و نوستن به كرىيەكى براوه

ھەفتانە يا مانگانە؛ ميوانخانەى شەو و پزۆرى به پارە.

boarding school, قوتابخانەى خانەخۆ؛ بەشى نوستن و ناخواردن

قوتابخانە

board of trade, (۱) نەنجومەنى بازرگانى

(۲) [B-T]، نەنجومەنى بازرگانى و پيشەسازى ئىنگلەتەر.

boardwalk (bôrd'wôk', bôrd'wôk'), n. (۱) پيادە رىنگەيكە له

تەختە ئىستور دروستكراوه (۲) پيادە رىنگەيكە له تەختە ئىستور

دروستكراوه له كەنارى دەريادا

boarhound (bôr'hound', bôr'hound'), n. سەگىكى زى پاره

بەرازە

boarish (bôr'ish, bôr'ish), adj. بەكانەي؛ بەرازى؛ چوارپىن؛

دەندە؛ كىزچلىس

boast (bôst), n. (۱) گەزاف؛ فەش؛ فەشەش؛ خۇبادان؛ خۇھەلگىشان.

(۲) شتىكه كه فەشى پىنوه بكرىت يا خۆى پىنوه ھەلگىشترىت.

v.i. & v.t. گەزاف لىدان؛ خۇھەلگىشان؛ خۇفشكرنەوه؛ فەشكرن.

boast (bôst), v.t. گەلەكردنى يەيكەر.

boastful (bôst'fəl), adj. ھەشكر؛ گەزاف لىدەر؛ خۇھەلگىش.

boat (bôt), n. (۱) بەلم (ھى بايەوان، سەول، يا مەكىنە).

(۲) كەشتى؛ پاچۆر

(۳) قاپى ورك بەلم؛ دەفرىكى بچووكى قولە شلى تى دەكرىت.

v.t. خستەناو بەلمەمەر؛ ھەنگرتن به بەلم (B~ the oars).

v.i. به بەلم گەران و گەشتكرن. (to go ~ing).

in the same boat, ھاودەرد؛ دووچارى ھەمان گىروگرتن؛

bode

ھەمان بارودنۆخ.

boathouse (bôt'hous'), n. گەراجى بەلم؛ مۆلگى بەلم (خانۆ).

boating (bôt'îŋ), n. (۱) به بەلم گەران و گەشتكرن؛ سواربوونى بەلم.

(۲) بەلمەكان بەگشتى.

boatload (bôt'lôd'), n.

(۱) پىر بەلمىك (بار يا نەھى).

(۲) بارى بەلمىك؛ بارگى بەلم؛ پىر بەلمىك.

boatman (bôt'mən), n. بەلمەوان؛ بەلمچى؛ كسىكه كه بەلم ئى -

دەخوپىت، ئىشى لىسەر دەكات، دەفرۆشيت، يا به كرىى دەدات.

boatsman (bôts'mən), n. = boatman.

boatswain (bô's'n, bôt'swân'), n. Also bosun, سەركارى

كەشتىيەوانان.

boat train, شەمەندەھرى ھاوچۆى نەھر لەنۆيان كەشتى و ناوشارد.

bob (bob), n. (۱) [British Dial.]، ھىشۆ؛ بۆلى شۆبۆرەوه.

(۲) تۆپەلەق؛ كاكۆل. (۳) قزى كورت (بەتاييەتى ھى ئۆ و مندا)؛

سەرتاشىنكى كورت. (۴) كلكى پىراو يا كورتكراوهى ئىسپ.

(۵) گۆزەكەى شىرە خۆرە. (۶) پارهشاندن؛ تەكان؛ جۆولە

(۷) تەپەزى سەر قولايى پارهماسى.

(۸) پياكىشانكى بەئەسپايى؛ بەئاستەم لىدان.

(۹) جۆرە سەمايەكى ئوسكوتلەندىيە.

(۱۰) گالىيسكه بەفرىنە؛ دوو گالىيسكه بەفرىنەى پىنگەوبەستراو

(۱۱) كپنوش بردنىكى پەلەى كچ.

v.t. (۱) لىدان بەئەسپايى؛ بەئەسپايى پياكىشان.

(۲) پارهشاندن (بەتاييەتى سە)؛ جۆولەندەوه.

v.i. (۳) كورتكرنەوه (قز)؛ قز زۆر كورت برىن.

(۴) بەزىو نزم بوونەوه؛ لەرىنەوه.

(۵) كپنوش برىن (كچ)؛ بەسەر سلاوكرن.

(۶) (for ~)، خۇھەلەدان و به دەم گرتنەوهى ميوهى شۆبۆرەوه يا به ھەواو.

(۷) سەماكرن؛ ھەلەزىن و دابەزىن.

(۸) (up ~)، لەپىر سەرمەلەنەوه پاش بەزىنك يا ژىركەوتنىك

لەپىر سەرمەلەدان؛ لەناكاو دەرەكوتن يا ھاتنەروو

bob up. شلنگ؛ پارەيمكى ئىنگلىزىيە.

bob (bob), n.pl. [British Slang]. كاكۆلدار؛ كورت (قزى ئۆ و مندا).

bobbed (bobd), adj. پشپۆى؛ ئاژاوه؛ ھەراوهوريا.

bobbery (bob'êr-i), n. بەكرە.

bobbin (bob'in), n. پۆلىس.

bobby (bob'i), n. [British Slang]. تەوقى سەر.

bobby pin, گۆزەوى كورتى ژنانە.

bobby socks, [Colloq.]. ھەرزەكچ (بەتاييەتى ھى شوين مۆدە كەوتو).

bobby soxer, پشپەلەكىنى.

bobcat (bob'kat'), n. گالىيسكه بەفرىنە؛ دوو گالىيسكه بەفرىنەى

پىنگەوبەستراو.

bobsled (bob'sled'), n. سوارى گالىيسكه بەفرىنە بوون.

v.i. bobsleigh (bob'slā'), n. & v.i. = bobsled.

bobtail (bob'tāl'), n. (۱) كلكى پىراو يا كورتكراوه (ئەسپ، سەگ).

(۲) ئەسپ و سەگى كلك پىراو يا كورتكراوه.

adj. (۱) كلك پىراو؛ كلك كورتكراوه. (۲) كورتكراوه.

v.t. (۱) كلك برىن يا كورتكرنەوه (ئەسپ، سەگ).

(۲) كورتكرنەوه.

bobwhite (bob'hwīt'), n. قەتى.

bocaccio (ba-kä'chō), n. ماسىيەكى دەم زى كالىفۆرنىايىيە.

bock (bok), n. Also bock beer, پىرەيەكى پەشپاوه له ھەاردا

دروست دەكرىت.

bode (bōd), v.t. نيشانەى دواپۆبوون (پاش يا خراپ).

bode ill, نيشانەيەكى خراپە بۆ دواپۆ؛ پاش نەگەياندن بۆ دواپۆ؛

(His idle habits bode ill for his future.)

bode well, نیشانه‌ی‌یه‌کی ماشه بۆ دواپۆژ؛ خێر پێوه‌بوون:
(*The rain bodes well for farmers.*)

bode (bōd), *alternative past tense of bide.*

bodice (bod'is), *n.* بەشی له ئاوقه‌ده‌ به‌ره‌وژووری کراسی ئافره‌ت.
(٢) سوخمه‌ی ژنانه‌.

bodied (bod'id), *adj.* ته‌نداره‌؛ له‌شدار؛ شیوه‌دار.

(٢) له‌شیکه‌ی تاییه‌تی هه‌یه‌: (*able- ~ ; strong- ~*).

bodiless (bod'i-lis), *adj.* بێ له‌ش.

(٢) ده‌ستی ئی گیر ناییت؛ نه‌بێنراو.

-bodilessness (*n.*).

bodily (bod'i-i), *adj.* (١) به‌ له‌ش کراو (ئه‌ک به‌ می‌شک)؛ له‌شی:

(~ functions)

(٢) تاییه‌تی به‌ له‌ش

adv. (١) خۆی؛ کسه‌که‌ خۆی: (*He is ~ present.*)

(٢) هه‌مووی؛ گشتی به‌ یه‌ک پارچه‌.

(٣) به‌ کۆمه‌ل؛ هه‌موو پێکه‌وه‌.

boding (bō'din), *n.* نیشانه‌یه‌کی باش یا خراپی دواپۆژه‌.

adj. به‌دووم؛ نو‌قله‌ی خراپ لێده‌ر.

bodkin (bod'kin), *n.* (١) دره‌وشه‌؛ سووژن.

(٢) ته‌وقه‌یه‌کی درێژێ جوانی سه‌ره‌.

(٤) ئامه‌زیکه‌ی وه‌ک دره‌وشه‌یه‌ تییی پێ به‌رز ده‌کریته‌وه‌ بۆ هه‌له‌ چاک کردن

(چاپه‌مه‌نی) (٥) [Obs.], خه‌نجه‌.

body (bod'i), *n.* (١) ته‌ن؛ له‌ش (مرو‌ة، گیاندار، پوهه‌ک).

(٢) له‌شی مرو‌ة له‌ پشته‌ین به‌ره‌وژوور به‌ی قۆله‌کان؛ قه‌د (مرو‌ة، گیاندار)

بالا. (٣) قه‌د (پوهه‌ک، دره‌خت)؛ لاسک؛ قه‌ف

(٤) به‌شی سه‌ره‌کی راپۆرت، ووتار، یا نامه‌ (جگه‌ له‌ پێشه‌کی و پاشکۆ

سه‌رووتان). (٥) بۆدی نو‌تومبیل، واته‌ قاوغی له‌شه‌که‌ی جگه‌ له‌ مه‌کینه‌ و

تایه‌کاتی (٦) نه‌و به‌شه‌ی جل و به‌رگ که‌ له‌ش داده‌پۆشیت جگه‌ له‌ قۆله‌کان

یا ته‌نه‌ له‌ پشته‌ین به‌ره‌وژوور جگه‌ له‌ قۆله‌کان (٧) لاشه‌؛ لاشه‌ی مردور

(٨) بر؛ هه‌ند؛ به‌شیکه‌ی سه‌ره‌بخۆ. (*a ~ of water*)

(٩) کۆمه‌ل؛ ده‌سته‌؛ تاقم. (*a ~ of laws ; a ~ of soldiers*)

(١٠) نه‌نحومه‌ن؛ کۆپ: (*a legislative ~*)

(١١) زۆره‌؛ زۆریه‌ (کۆمه‌له‌ کسه‌ یا شت).

(١٢) خه‌سته‌ و خۆنه‌؛ خه‌ستی؛ قورسی و چاکی (مه‌ی، شله‌):

(*This wine has a lot of ~.*)

(١٣) قایمی؛ قورسی (قوماش)؛ به‌رگه‌گری.

(١٤) [Colloq.], مرو‌ة؛ ئاده‌میزاد.

(١٥) پته‌و (ئه‌ندازه‌) (١٦) قه‌دی تیپ (چاپه‌مه‌نی).

v.t. له‌ش به‌به‌رداکردن.

keep body and soul together, خۆپاگرتن له‌کاتی ناخۆشی و

لیقه‌واماندا؛ ده‌ربهردن.

body corporate, کۆمپانیای هاوبه‌شی.

bodyguard (bod'i-gärd), *n.* پاسه‌وانی کسه‌ی.

body politic, گه‌ل؛ مبلله‌؛ گه‌ل و فه‌رمانه‌روایی و ولاتیک پێکه‌وه‌؛

گه‌لێک که‌ قه‌واره‌یه‌کی پامیاری هه‌بیت.

body snatcher, کسه‌یکه‌ مردوو له‌ گۆپ ده‌رده‌مه‌ینیت و ده‌یدزیت بۆ

توێکارێ

Boer (bār, bōr, boor), *n.* هاوولاتی‌یه‌کی خواویری ئه‌فریقایه‌ له‌

بنه‌چه‌ی هۆله‌ندی.

adj. تاییه‌تی به‌م جزه‌ کسه‌انه‌.

bog (bog, bōg), *n.* زه‌لکاو؛ زۆنگا؛ زۆنگار.

v.t. & v.i. (~ down), چه‌قین (هه‌ر وه‌ک له‌ زۆنگادا)؛

چه‌قین و توانای خۆ پزگاکردن نه‌بوون؛ زۆر پێوه‌ خه‌ریک بوون:

(*They are ~ged down in a war they can't win. ;*

We shouldn't get ~ged down in details.)

bogey (bō'gi), *n.* = boggy.

bogeyman (bō'gi-mən), *n.* = boogiemán.

boggle (bog'li), *v.t.* (١) سه‌رسوویمان: (*It ~s the mind.*)

(٢) به‌ ئاڕێكه‌ و پێنکی كردن (كار، شت)؛ تێگدان.

v.t. (١) سه‌رسوویمان. (٢) پاپایی كردن؛ دوودلی كردن.

n. (١) سه‌رسوویمان. (٢) پاپایی؛ دوودلی.

boggy (bog'i, bōg'i), *adj.* (١) زه‌لکاوی؛ زۆنگاوی.

(٢) پیره‌ له‌ زه‌لکاو.

-bogginess (*n.*).

bogie (bō'gi), *n.* = boggy.

bogie (bō'gi), *n.* (١) ئه‌و چوارچێوه‌یه‌یه‌ که‌ عه‌ره‌یانه‌ی شه‌مه‌نده‌فه‌رو

نو‌تومبیلی له‌سه‌ر پاده‌مه‌ستیت. (٢) پێچه‌کی تراکتۆرو ده‌پابه‌.

(٣) [Dial.], لۆزی یا عه‌ره‌یانه‌ی نزم.

bogle (bō'g'l), *n.* = boggy.

bogus (bō'gəs), *adj.* ساخته‌؛ قه‌لب (پاره‌)؛ درۆ: (*~ money*).

bogwood (bog'wood', bōg'wood'), *n.* داری نه‌به‌ئوسه‌ی ره‌ش.

bogy (bō'gi), *n.* Also bogey, bogie, (١) ده‌عبا؛ خێو؛ دیو و درنج.

(٢) کسه‌یکه‌ یا شتیکی وه‌ک ده‌عبا ئاشروین و ترسناک.

Bohemian (bō-hē'mi-ən), *n.* بۆهیمی؛ هاوولاتی‌یه‌کی بۆهیمیا.

(٢) زمانێ بۆهیمی، چیکێ، یا چیکۆسلوفاکی. (٣) قه‌ره‌ج؛ کۆچه‌ر.

(٤) هونه‌رمه‌ندیکی به‌ره‌ل؛ کسه‌یکه‌ که‌ ژیاڤنکی به‌ره‌لایی ده‌ژی.

adj. (١) بۆهیمی (گه‌ل، زمان، کلتور).

(٢) بۆهیمی؛ ژباڤی بۆهیمیاڤه‌ به‌ره‌ل.

-Bohemianism (*n.*).

bohunk (bō'hun'k), *n.* [Slang], کسه‌یکه‌ به‌ بنه‌چه‌ خه‌لکی

ئه‌وروپای پۆمه‌لات به‌تاییه‌تی کرێکارێک (له‌پووی سووکی‌یه‌وه‌)

boil (boil), *v.t.* (١) کولان؛ کولێدان؛ هاته‌نه‌کول؛ هاته‌نه‌جۆش.

(٢) هه‌لچوون؛ شێنگیریوون؛ زۆر توو به‌بوون. (٣) چێشت لێتان.

(١) کولاندن؛ کولپ پێدان؛ جۆشدان. (٢) چێشت لێتان.

n. کولان؛ کول؛ کولێدان؛ جۆش:

(*to bring a thing to the ~ ; to come to the ~*)

boil away, کولێدان؛ کولن.

boil down, (١) خه‌ست و خۆل کردنه‌وه‌ (به‌ کولاندن)؛ توندکردنه‌وه‌.

(٢) کورتکردنه‌وه‌ (نووسراو).

(٣) (*~ to*), بریتی بوون له‌؛ بریتیه‌یه‌ له‌:

(*It boils down to whether you want to help or not.*)

boil over, (١) هه‌لچوون و پێدان (کولاندن):

(*The milk has boiled over. ; The pan boiled over.*)

(٢) هه‌لچوون (توو به‌ی).

boil (boil), *n.* دوومه‌ل؛ زه‌پکه‌؛ پیزۆکه‌ (که‌ کیمی تێدا بێت).

boiler (boil'er), *n.* (١) ده‌فه‌ری ئاو کولاندن (سه‌ماوهر، کتلی، مه‌نجه‌ل).

(٢) به‌رمیلی ئاو کولاندن (گه‌رمای).

(٣) به‌رمیلی مه‌لم (مه‌کینه‌ی مه‌لم).

boiling point, (١) پله‌ی هاته‌نه‌کول (ئارو و شله‌ی تی)؛ جۆش؛

پله‌ی هاته‌نه‌جۆش یا کولن.

(٢) [Colloq.], پله‌ی شێنگیریوون؛ پله‌ی هه‌لچوون یا زۆر توو به‌بوون.

boisterous (bois'tēr-as), *adj.* (١) قایم (با)؛ توندوتیژ (مرو‌ة).

ووتار، په‌روشت، (با)؛ هه‌لچوو (مرو‌ة، ده‌ریا).

(٢) به‌جۆش و پوو خۆش؛ پز جۆش و خروش و پز ده‌نگ ده‌نگ (ئاهه‌نگ، شوین):

(*a ~ person, party, place, etc.*)

bola (bō'la), *n.* Also bolas, گورسیڤه‌ سه‌ره‌کی سن پهلایه‌ هه‌ره‌ل.

به‌ره‌دیکی پێوه‌ به‌ستراوه‌ و به‌ده‌رنیت وه‌ک قۆچه‌قانی و ده‌هاوێژریت و

ده‌مالێنریت له‌ لاقی په‌شه‌رو لاخ و ئیچیه‌وه‌وه‌ پێی ده‌گیریت.

bolar (bō'lär), *adj.* قوربه‌سووری؛ قوپی.

bomb bay

-bombastically (*adv.*).

bomb bay,

bomber (bom'ēr), *n.*

bombing run,

bombproof (bom'prōōf), *adj.*

bomb rack,

bombshell (bom'shel), *n.*

bomb sight,

bonafide (bō'nā-fī'di, bō'nā-fid'), *n.*

bonanza (bō-nan'zā), *n.*

Bonapartism (bō'nā-pār'tiz'm), *n.*

Bonapartist (*n.*).

bonbon (bon'bon'), *n.*

bond (bond), *n.*

bonded (bon'did), *adj.*

bondholder (bond'hōl'dēr), *n.*

bondmaid (bond'mād'), *n.*

bondman (bond'mən), *n.*

bond paper,

bond-servant (bond'sūr-vənt), *n.*

bondservant (bond'sūr-vənt), *n.*

bondsmen (bond'smən), *n.*

bondsman (bondz'mən, bonz'mən), *n.*

bondswoman (bond'woom'ən), *n.*

bone (bōn), *n.*

bone (pl.), *n.*

bone (pl.), *n.*

bone (pl.), *n.*

bone (pl.), *n.*

bone (pl.), *n.*

bone (pl.), *n.*

bone (pl.), *n.*

bone (pl.), *n.*

bone (pl.), *n.*

bone (pl.), *n.*

bonny, bonnie

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bonny (*adv.*); bonniness (*n.*).

bookstore

bookstore (book'stôr, book'stôr), *n.* فروشگاهی پرتوک؛ فروشگاهی پرتوک و شتومسکی نویسن.

book value, نرخ به پنی دهفتمی حسابات (به تابهتی می دهزگایه کی بازگانی که له نامه جیابیت له نرخی راسته قیته).

bookwork (book'wûrk), *n.* پرتوک خوننده وه کوشش کردن؛ خوننده وه ههولان.

bookworm (book'wûrm), *n.* (۱) مزانای پرتوک. (۲) خوننده له راده به دهرا کسینک که زور ده خونیتنه.

boom (bōom), *v.t.* دهنگدانه وه (توپ، تهنه) گرمهاتن. لیدان؛ پیشاندان به دهنگ: (*The clock ~ed the hour.*) *v.t.*

(۱) گرمه (توپ، هور تریشقه). (۲) دهنگی خونیندی هه دیک گیادار (بوق). *n.* (۱) ستورنی بایه وانی کشتی با.

boom (bōom), *n.* (۲) بانای نامیری به زکروهه. (۳) (۱) بهستی سهر پوباریک بۆ گۆگردنهری دارو دهستک له کاتی گواستنه ویدا به پوباره کهدا. (ب) مۆلگی شم دارو دهستکه.

v.t. بایه وان کردنه وه. (۱) بهله لیکورین به کردنه وهی بایه وانگانی به تهاوی. *v.t.*

(۲) (~ along), خیرا پزیشتی کشتی با. (۳) خیرا پزیشتی به گورج و گولی پزیشتی.

boom (bōom), *v.t.* پهره سندن؛ گهشه کردن؛ برهوه سندن: (*Business ~ed.*)

v.t. (۱) پهره پین سندن؛ برهوه پین سندن؛ گهشه پین کردن: (*The war ~ed the aircraft industry.*)

(۲) پالپشتی کردن؛ پشتگیری کردن؛ برهوه پین کردن: (*They ~ed him for mayor.*)

n. پهره سندن بازگانی و کارو کاسبی و باری ژیان؛ سهردهمیکی وهما. *adj.* تابهتی به پهره سندن بازگانی و کارو کاسبی.

boomerang (bōom'er-an), *n.* (۱) داریکی چهماوه به کاتیک که دهماوژنرت دهگه ریتنه بۆ لای شو کسهی که هاویشتوریهتی (هاوژنرتیه سهره تابهتی به کانی نوستورلیا وه چک به کاری دههین).

(۲) کرده بهیکه که به زیان دهگه ریتنه بۆ خاوه نه کهی. به زیان گهرا نهوه بۆ نهوهی به کاری دههینیت. (*His criticisms ~ed.*) *v.t.*

boon (bōon), *n.* (۱) بهره؛ خیر و بهرکه؛ بهخشیش. (۲) [Archaic] خواست؛ داوا؛ تکا؛ داخوازی.

boon (bōon), *adj.* (۱) [Archaic & Poetic] ، بهخشنده؛ دهنرم. (۲) دوست و دل تیر (پووخوش؛ دهم به پیکهین: (*a ~ companion*)).

boondocks (bōon'doks), *n.pl.* (۱) چپرستان؛ بیشهان. (۲) شوینی دور له ناوایی؛ شوینی چهپه؛ دهشت و دهرا لادی.

boondoggle (bōon'dôg'l, bōon'dog'l), *v.t.* کات به فیردان. به کاری هیچ و پوچه وه.

n. کاری هیچ و پوچ؛ نیشی بیا بهخ. **boor** (boor), *n.* (۱) سسکین؛ وهرزیر؛ کشتکار؛ لادیی.

(۲) کسینکی نهزان و قسه رهق و بپ نهزاکه؛ کسینکی گهرتی. بپ نهزاکه؛ گهرتی؛ قسه رهق؛ نهزان.

boorish (boor'ish), *adj.* (۱) به زکرنه وه؛ هه لیرین. (۲) زیاد کردن؛ به زکرنه وه (نرخ): (*They ~ed prices.*)

(۳) زیاد کردن (تهورژی کاره با). (۴) برهوه پیدان (مروء، نهخشه، شت)؛ پالپشتی کردن؛ بوژاندننه وه؛ سرخستن: (*to ~ a person, a plan, the economy, etc.*)

n. [Colloq.] (۱) پال؛ پال پنهوان؛ به زکرنه وه؛ هه لیرین. (۲) زیاده؛ زیاد کردن: (*a ~ in prices*).

(۳) یارمتهی؛ پشتگیری؛ هاندان؛ بوژانه وه: (*She needed a ~ ; Your support has given me a big ~ .*)

booster (bōos'tēr), *n.* [Colloq.] (۱) پشتگیریکر؛ یارمتهیدر. (۲) نامیری به میز کردن. (۳) دهنگ گموره کر (رادین).

(۴) نامیری به میز کردن و چاک کردن وهرگرتی به نامه می تله لیزین.

boracic

(۵) نامیری به میز کردن یا هاویشتنی کشتی ناسمانی.

(۶) کوتان یا دهزی دووم (بۆ بهرهمه لستی نه خوشی).

booster cable, = jumper cable.

booster shot, کوتان یا دهزی دووم (بۆ بهرهمه لستی نه خوشی).

boot (bōot), *n.* (۱) جزمه؛ چهکه؛ پۆستان؛ پیلو.

(۲) سنووی فوتومبیل (بۆ شت هه لگرتن).

(۳) نامیری نازاردان (له شیوهی جزمه دایه بۆ گووشینی پین).

(۴) سهرجلی پاریزهر (بۆ لیخوری فوتومبیلی سهر به تال).

(۵) شوق؛ لهقه.

(۶) [Slang] سهر باری تازه گراو (هیزی ده ریایی).

v.t. (۱) جزمه له پین کردن؛ پیلو له پین کردن.

(۲) نازاردان به نامیریکی وهک جزمه.

(۳) [Slang] ده کردن (له کار یا شویندیک).

bet your boots, بپ گومان؛ مسۆگهره.

get the boot, ده کردن (له کار).

give (someone) the boot, ده کردن (له کار).

lick the boots of, پیلو لسته وه؛ قۆندهره ماچ کردن.

boot (bōot), *n., v.t. & v.i.* [Obs.], چاره؛ سوود؛ کهک.

to boot, سهره بای له وهیش؛ زیاد له وهیش؛ جگه له وهیش.

bootblack (bōot'blak), *n.* بویا خچی (پیلو).

boot camp, [Colloq.], قوردو و گای مهشی تازه سهریاز.

booted (bōot'id), *adj.* (۱) جزمه له پین (۲) شوق تیهه لراو.

(۳) [Slang] له کار دهرا و؛ لیخراو.

bootie (bōō-tē'), *n.* (۱) جزمه می کورت (هی ژن و مندا).

(۲) پیلو چپناری مندا.

booth (bōoth, bōoth), *n.* (۱) قهقهه بهیکه کاتی به بۆ شت فروشتن.

له ناو بازاردا یا له سهر شهقام؛ فروشگاهی بهیکه بچکولهی کاتی؛ دووکانچه.

(۲) قهقهه می دهنگدان. (۳) (۱) قهقهه می پاسه وان؛ ژوربۆچکه می پاسه وانان.

(ب) قهقهه می تله فون و شتی وهای تر. (۴) میزکی دهرا گراوی چیشخانه

bootjack (bōot'jak), *n.* جزمه داکن (نامین).

bootleg (bōot'leg), *v.t. & v.i.* دروست کردن و فروشتن عهرق.

مه می به قاچاق.

adj. (۱) به قاچاق دروست کردن و فروشراو (عهرق، مه می).

(۲) تابهتی به خواردنوهی به قاچاق دروست کردن و فروشراو

مه می و خواردنوهی تری به قاچاق دروست کردن و فروشراو.

n. قاچاچی خواردنوهی سرخوشکر؛ **bootlegger** (bōot'leg'ēr), *n.*

دروست کردن و فروشراوی عهرق به قاچاق.

bootless (bōot'lis), *adj.* بپ کهک؛ بپ سوود.

bootlick (bōot'lik), *v.t. & v.i.* [Slang], پیلو لسته وه یا

ماچ کردن؛ مه ریایی کردن.

bootlicker (n.).

boots (bōots), *n.* [British], بهرهمه لستی میوانخانه (به تابهتی

بویا خچی پیلو).

boot tree, قالبی پیلو (بۆ پارگرتن یا پاست کردنه وهی).

booty (bōō'ti), *n.* (۱) تالانی جهنگ.

(۲) تالانی؛ شتی دزراو یا سهندراو.

(۳) دهسکه و تکی به نرخ؛ خهلات.

booze (bōōz), *v.t.* [Colloq.], مهست بوژ؛ زور خواردنوه.

(۱) مه می؛ عهرق؛ خواردنوهی سرخوشکر.

(۲) ناههنگی خواردنوه.

-boonzer (n.); boozy (adj.).

bop (bop), *v.t.* [Slang], مهسکه و له لیدان؛ پیاکشان.

n. [Slang], مهسکه و له لیدانیک؛ پیاکشانیک.

bop (bop), *n.* جوریکه له موسیقای "جاز".

boracic (bō-ras'ik), *adj.* = boric.

borage

- borage** (būr'ij, bōr'ij, bor'ij), *n.* پوومەنكى گۆل شىنى گەلا
توكتە (مەندىك جار دەكرتە زەلاتمە).
borate (bōr'āt, bō'rāt), *n.* خۇيى ترشى بۇرىك.
v.t. خۇيى ترشى بۇرىك لىدان يا تىكەلەكەردن.
borax (bōr'aks, bō'raks), *n.* بۇراگس: ماددىيەكى سىپى كرىستالە.
Bordeaux (bōr-dō'), *n.* شەرابى "بۇردۇ" ى فەرەنسى.
bordel (bōr'dēl), *n.* = **bordello**.
bordello (bōr-del'ō), *n.* قەھىپەخانە.
border (bōr-dēr), *n.* (۱) سنوور. (۲) قەراغ: پاراوتز: لا.
(۳) قەرىيەكى بارىكى گولدانە بە قەراغ باخچەيك يا پارەوتزدا.
(۱) سنوور بۇ دانان: سنوور بۇ كردن. (۲) دەورەدان: بون بە سنوور بۇ.
adj. تاييەتى بە سنوور: ى تىزىك سنوور: ى سنوور.
border on (or upon), (۱) ھاروسنور بون: بەتەنیشتەرمەبون:
(*My land borders on yours.*) (۲) لىكچون: لىككردن: ەك يەك وابون:
(*an act that borders on heroism, insanity, etc.*)
borderer (bōr-dēr-ēr), *n.* سنوورنشین.
borderland (bōr-dēr-land), *n.* (۱) زەوى سەر سنوور: سنوور.
زەوى سنوور (۲) بارىك يا جىگەيەكى نەبراوہ يا بەلەيكەدا نەكرتور.
borderline (bōr-dēr-līn), *n.* Also **border line**, سنوور.
adj. (۱) لەسەر سنوور: سەرسنوور.
(۲) نەبراوہ: بەلەيكەدا نەكرتور: لەنپوان دوو شت, بار, يا پەلەايە:
(*a ~ grade, student, etc.*)
bore (bōr, bōr), *v.t.* (۱) كون كردن (بە درەوشە): سمن.
(۲) ھەلەكەندن كون تىكردن (كون, تونيل): بون.
(۳) خۇكردن بەناو جەماومەرىكدا: دې بە جەماومەرىك دان و پىنگە بۇ خۇ كردنمە.
(۱) كونكردن: كون تىكردن: كونادەمركردن.
(۲) كون كران: كون تىكران: كون بون. (۳) بەرمە پىشمەو چوون.
(۱) كون (كە بە درەوشە و شتى وەما بىكرىت). (۲) كون (بۇرى, لوولە, تەلەنگ).
(۳) تىرەى كونە لوولەيەكى وەما. (۴) ئامىزى كونكەر (درەوشە).
bore (bōr, bōr), *v.t.* بىن تاقەت كردن (لەبەر ووشكى و ناخۇشى و
يەك ئاوانى و قەسى بىن تام): (*He ~s me. ; His stories ~ me.*)
bore (bōr, bōr), *n.* كەسىك يا شتىكى بىن تاقەت كەر (لەبەر ووشكى و ناخۇشى و يەك ئاوانى و
قەسى بىن تام): (*He is a ~*).
bore (bōr, bōr), *n.* شەپۇلىكى زى بەمىز (لە پوبارو زىدا).
bore (bōr, bōr), *past tense of bear*.
boreal (bōr'i-al, bō'ri-al), *adj.* (۱) باكوورى.
(۲) تاييەتى بە باى باكوور.
Boreas (bōr'i-əs, bō'ri-əs), *n.* (۱) خوداي باى باكوور (ئەفسانەى
يۇنانى). (۲) باى باكوور.
boredom (bōr'dəm, bō'r'dəm), *n.* بىن تاقەتى (بەھۇى بىكارى يا
ووشكى و ناخۇشى كاروبارى زىانمە).
borer (bōr'ēr, bō'r'ēr), *n.* (۱) ئامىزى كونكەر.
(۲) كرمى كونكەرە ميوومە.
boric acid, تولى بۇرىك.
boring (bōr'īŋ, bō'r'īŋ), *n.* (۱) كونكردن (ەك بە درەوشە).
(۲) كون (كە بەم جۇرە بىكرىت). (۳) (*pl.*) تەراش و ئارەدمشارو تەلەزم كە
لە دارو دىوار كونكردنمە پەيدا دەمىت.
boring (bōr'īŋ, bō'r'īŋ), *adj.* ووشك: ناخۇش: بىن تاقەت كەر (شت).
(*a ~ person, class, lecture, film, place, etc.*) شوين, مرؤ:
born (bōrn), *past participle of bear*.
adj. (۱) لەدايكبوو.
(۲) زگماكى: بە زگماكى: (*a ~ artist, leader, writer, etc.*)
borne (bōrn), *past participle of bear*, ھەلكرتن.
boron (bō'ron, bō'ron), *n.* بۇرون: توخنىكى كىمىيىى ناكازايىيە.

botanical garden

- borough** (būr'ō), *n.* (۱) شارىكى سەربەخۇى ئەمەرىكا.
(۲) گەمەنكى شارى "نيويورك" گەمەك.
(۳) (۱) شارىكى سەربەخۇى نىنگلەتەرە.
(ب) شارىكە كە ئوننەرىك يا زياتر دەمىزىت بۇ پەرەمانى تىنگلەتەرە.
(۱) خواست: قەرزكردن:
(*May I ~ your dictionary? ; I ~ed some money from him.*)
(۲) كردن بە ى خۇ: ئى دىزىن: (*He ~ed my theory.*)
(۳) خواست: لىدەر كوردن لە ژمىرەدا).
(۱) دەستەبەرى. (۲) دەستەبەرى.
n. [Obs.],
-**borrower** (*n.*),
borsch (bōrsh), *n.* شۇرباي چەرمەرى پوسى.
borscht (bōrsh), *n.* = **borsch**.
bort (bōrt), *n.* ئەلماسى بىر: ئەلماسىكى پەشۇكىيە.
bortz (bōrts), *n.* = **bort**.
borzoi (bōr'zoi), *n.* جۇرە سەگىكى گەمەرى سەربارىكى لاق دىرۇى
تورە نەرمە.
bosage (bos'kij), *n.* داروومەن: پىشە چەرانى.
bosh (bosh), *n. & interj.* [Colloq.], بۇش: قەسى قۇپ.
bosk (bosk), *n.* = **boscage**.
boskage (bos'kij), *n.* = **boscage**.
bosky (bos'ki), *adj.* (۱) داروومەناوى. (۲) سىبەر: سىبەراوى.
bo's'n (bō's'n), *n.* = **boatswain**.
bosom (booz'am, bōō'zam), *n.* (۱) سىنگ: سىنە. (۲) مەمە.
(۳) سىنە و مەمە: باخەل. (۴) سىنگى كراس و چاكت.
(۵) ئاوجەركە: (*the ~ of one's family*).
(۱) باومش كردن: بە سىنگەمە نان: باومش پىاكردن.
(۲) شاردنمە: لە دلى خۇدا شاردنمە.
adj. (۱) تاييەتى بە سىنگ: سىنەى: سىنەومەمكى.
(۲) خۇشەرىست: گىانى بە گىانى: (*a ~ friend*).
boss (bōs, bos), *n.* [Colloq.], (۱) سەرگار: سەرگەرە: سەرك.
(۲) سەركى جىزب يا كۇمەلەيەكى پارمىارى.
v.t. [Colloq.],
adj. [Colloq.],
boss (bōs, bos), *n.* (۱) تەرەقە يا دوگەمى سەر قەلغان.
(۲) چوگەلى دەرپۇلىوى شتىكى پاراۋە. (۳) بەشى گەمەرى يا فراۋانى لوولەيەك.
v.t. بە دوگەمى تەرەقە پاراندنمە.
boss (bos, bōs), *n.* مانگا: گوژمەكە.
bossy (bōs'i, bos'i), *adj.* ھەزگەر لە فرمان بەسەردا كوردن:
بە زەبەروۇنگ: نىرە: كەلە.
-**bossily** (*adv.*); **business** (*n.*).
bossy (bōs'i, bos'i), *adj.* بە دوگەمى تەرەقە پاراۋە.
bossy (bos'i, bōs'i), *n.* مانگا: گوژمەكە.
boston (bōs't'n, bos't'n), *n.* (۱) جۇرىكە لە يارى كاغەن.
(۲) جۇرىكە لە سەماى "والتز".
Boston bull, = **Boston terrier**.
Boston terrier, جۇرە سەگىكى چووكى تورە كورتى پىستە صافە.
bosun (bō's'n), *n.* = **boatswain**.
botanic (bə-tan'ik), *adj.* = **botanical**.
botanical (bə-tan'ik'l), *adj.* (۱) پوومەكى تاييەتى بە پوومە.
(۲) تاييەتى بە زانستى پوومە: تاييەتى بە پوومەزانى.
(۳) تاييەتى بە دەرمانى لە پوومە دەرەندراو.
n. دەرمانىكە لە توئىكلو پەمكى پوومە دەكرتەمە.
-**botanically** (*adv.*).
botanical garden, باخچەى گۆل و پوومە: گولستان.

botanist

botanist (bot'ə-nist), <i>n.</i>	پوهه‌پوهنه‌پوه؛ زانای پوهه.
botanize (bot'ə-nīz), <i>v.t.</i>	(۱) پوهه کړه‌کړنه‌وه؛ لیکولینمیا. <i>v.t.</i>
	(۲) لیکولینمونه له پوهه.
<i>v.t.</i>	لیکولینمونه له پوهه (له شونې خزاندا).
botany (bot'ə-ni), <i>n.</i>	(۱) پوهه‌پوهنه؛ زانستې پوهه.
	(۲) پوهه‌پوهنه ناوچه‌پوهنه. (۳) ژباني پوهه‌پوهنه یا توخمه پوهه‌پوهنه.
	(۴) په‌تړونکی پوهه‌پوهنه.
botch (boch), <i>v.t.</i>	(۱) به خرابې پینه‌کړنه.
	(۲) به ناشرینې و ناوړه‌وېښکې و نه‌شارم‌زایانه کړنه: (<i>to ~ a job</i>).
<i>n.</i>	(۱) شتېنکی خراب پینه‌کړنه.
	(۲) کارنکی به ناشرینې و ناوړه‌وېښکې کړاو؛ کارنکی ټیڅکړاو.
botchy (boch'i), <i>adj.</i>	به خرابې پینه‌کړاو؛ به ناوړه‌وېښکې کړاو.
botfly (bot'fli), <i>n.</i>	جانورونکی بالداره کرم‌وکه‌کې ده‌بیت به خوره.
	بېسره مړزو مېروم‌لا‌توره.
both (bōth), <i>adj. & pron.</i>	هردو‌وکیان؛ هر‌دو:
	(<i>B~ birds sang loudly, ~ were small.</i>)
<i>conj. & adv.</i>	نمونه‌دهی په‌کتر؛ وکه په‌ک؛ - یش:
	(<i>I am ~ tired and hungry.</i>)
bother (both'er), <i>v.t.</i>	(۱) په‌ستګردن؛ بېزارګردن؛ سرکړنه‌سره؛
	سهرنېشاندن: (<i>He ~s me. ; Don't ~ me, please!</i>).
	(۲) سره لې شتون‌اندن؛ سره لې ټیڅګان: (<i>A big city ~s him.</i>).
	(۳) ګوښ پېژندن و مراق خوارده:
	(<i>Don't ~ !; She ~s too much about everything.</i>)
<i>n.</i>	(۱) په‌ستې؛ هوی په‌ستې؛ شتې په‌ستګره؛ سره‌نېشه.
	(۲) کسینکې په‌ستګره: (<i>He is a ~.</i>).
botheration (both'er-ā'shən), <i>n. & interj.</i> [Colloq.], =	
bother.	
bothersome (both'er-səm), <i>adj.</i>	په‌ستګره ناخوش؛ زویرګره
bo tree,	(۱) داره‌نېجریکې هیندی‌په
	(۲) [B- T-] دارې پیژونې تاینې " بوړدی " به.
botryoidal (bot'ri-oi'd'l), <i>adj.</i> Also botryoid,	هېشویږی
bottle (bot'l), <i>n.</i>	(۱) قاپ؛ شوړشه؛ بوتل.
	(۲) قاپنک؛ پر قاپنک یا بوتلنک
<i>v.t.</i>	(۱) کړنه قاپمه؛ کړنه بوتل‌مه.
	(۲) (<i>~ up</i>), په‌نګ خوارده‌نم؛ په‌ست خوارده‌نم:
	(<i>He ~d up his anger.</i>)
hit the bottle , [Slang],	سهرکړنه خوارده‌نم؛ هره‌ق یا مهی زړ
	خوارده‌نم.
the bottle,	هره‌ق؛ مهی
bottleneck (bot'l-nek), <i>n.</i>	(۱) ملي قاپ؛ ملي شوړشه.
	(۲) تمه‌نګه؛ تمه‌سکه پټګه. (۳) ګوښپ (له پېنې پېښکې‌موتندا).
bottlenose (bot'l-nōz), <i>n.</i>	بهرازی ده‌ریا؛ جوړنک له دۆلین.
bottom (bot'am), <i>n.</i>	(۱) بن؛ ژنر؛ قنګ: (<i>the ~ of a barrel</i>).
	(۲) بڼه؛ بڼچینه. (۳) شونین قنګ (کورسی).
	(۴) بن (پوړ، ده‌ریا، ګوم). (<i>the ~ of the ocean, pool, etc.</i>).
	(۵) نژمه زموی؛ نژمایی.
	(۶) بڼې کشتی و به‌لهم؛ نو به‌شه‌ی کشتی و به‌لهم که له‌ژنر ناو‌دایه.
	(۷) کشتی.
	(۸) په‌ګر پېشه: (<i>He wanted to get to the ~ of the problem.</i>).
	(۹) کیش؛ تین؛ وزه؛ ګوښ؛ ده‌ریږدن.
	(۱۰) ناخ؛ کانګا: (<i>from the ~ of my heart</i>).
	(۱۱) [Colloq.], قنګ؛ ګوښ قنګ.
<i>adj.</i>	(۱) له‌بڼه؛ له‌ژنره‌وه؛ مهی بڼه‌وه.
	(۲) نژم‌ترین؛ که‌م‌ترین؛ دوا‌ترین؛ هره‌دوا.
<i>v.t.</i>	(۱) بن ټیڅګرتن (کورسی). (۲) ټیڅګېشتن.

bounce

	(۲) (<i>~ on</i> ; <i>~ upon</i>), له‌سره بڼه‌وه دانان؛ له‌سره دانان.
	(۱) ګېښتنه بڼه‌کې؛ له‌سره بڼه‌کې وده‌ستان، دانېشتن، یا ګېرسانه‌وه. <i>v.t.</i>
	(۲) (<i>~ on</i> ; <i>~ upon</i>), له‌سره بڼه‌وه دانان.
at bottom,	له پاسنیدا؛ له‌لوه: (<i>At bottom they are racist.</i>).
be at the bottom of,	هوی پاسنلینه بوون؛ هوی سره‌کې بوون:
	(<i>Their selfishness is at the bottom of the problem.</i>)
bet one's bottom dollar , [Slang],	(۱) له‌سره دوا دولاړ ګرم‌وګردن.
	(۲) دلنیا‌بوون؛ هیچ ګومان نه‌بوون.
bottom out,	ګېښتنه بڼې بڼه‌وه؛ ګېښتنه نژم‌ترین پله:
	(<i>The price of houses has bottomed out.</i>)
bottoms up! [Colloq.],	همووی نوش که؛ همووی قاپنک بخورمه؛
get to the bottom of,	ګېښتنه په‌ګر پېشه (کېشه، مسله)؛
	ګېښتنه بڼچ‌وېناوان.
bottomless (bot'am-lis), <i>adj.</i>	بن بن؛ زړه قول؛ بن کوتایی.
bottomless pit,	موزه‌خ؛ جهنم‌نهم.
bottomry (bot'am-ri), <i>n.</i>	په‌میانیکه به‌ګوښری خاوه‌ن کشتی‌په‌ک.
	کشتی‌په‌کې به بارمه دانه‌نیت بڼ شو قهرزې ده‌یکات بڼ چوونه ګشت
	(نهمه کشتی‌په‌ک نولوم بوو شو قهرزېکه ده‌سررېته‌وه).
botulism (boch'ə-liz'm), <i>n.</i>	ژهرای بوونکې ګم‌نک جار
	کوښنده‌ی له خوارده‌منې باش هملنه‌ګی‌وی ناو قوتو یا بڼ‌نمونه تووشی
	مړو ده‌بیت (به‌تایبیتی ګوشت).
boudoir (bōō'dwār, bōō-dwār), <i>n.</i>	ژوړی تایبیتی ناره‌وت
	(بڼ دانېشتن، جل له‌بهر کړدن، یا نووستن).
bouffant (bōō-fānt'), <i>n.</i>	پرو هملنا‌وساو (تنبوره).
bougainvillea (bōō'gən-vil'i-ə), <i>n.</i>	ګوله جهنم‌نهمی؛
	پوهه‌پوهنکی ګول سوورو نالی پازننه‌وه‌په.
bough (bou), <i>n.</i>	لق؛ لقی درمخت (به‌تایبیتی مهی ګوره).
bought (bōt), <i>past tense and p.p. of buy.</i>	
<i>adj.</i>	کړاو.
boughten (bōt'n), <i>adj.</i> [Dial.],	کړاو؛ خومالی نځپه:
	(<i>~ gloves</i>)
bougie (bōō'zhē), <i>n.</i>	(۱) مژم؛ قتیله.
	(۲) نامیرنکې پزیشکې باریکه ده‌کرنیت به ګوښکې له‌شدا وکه زړ و کوم بڼ
	دژننه‌وه دیاری کړدنې نه‌خوښی یا فراوان کړدن.
bouillbaisse (bōōl'ya-bās'), <i>n.</i>	شوړبای ماسی.
bouillon (boōl'yōn, boōl-yōn', boōl'yōn), <i>n.</i>	ګوشتاوه.
bouillon cube,	ګوژنیکه ګوشتاوی خست کړاو‌وی ووشک کړاو‌په
	ده‌کرنیت ناو چپ‌نهمه بڼ تام.
boulder (bōl'dēr), <i>n.</i>	تلمبه‌ردا؛ ګامبه‌ردا؛ به‌رده ګوره.
boule (bōō'lē), <i>n.</i>	(۱) په‌رله‌مانی یژنانی کون.
	(۲) [B-], په‌رله‌مانی یژنان.
boulevard (boōl'ə-vārd', bōō'lə-vārd'), <i>n.</i>	شماقی پان
	(به‌تایبیتی که نم به‌رو شو‌بهری درمخت بڼت)؛ جاده ګوره.
bouleversement (bōōl'vers'mān'), <i>n.</i> [Fr.],	پښووی؛
	شپو‌وای.
bounce (bouns), <i>v.t.</i>	(۱) لړېژدان و ته‌په لې هملساندن.
	(۲) هملېژانده‌وه؛ هملېژدایه‌وژن: (<i>He ~d the ball.</i>).
	(۳) [Slang], ده‌کړدن به زړ (له شونینک له‌بهر به‌دېه‌فتاری).
	(۴) [Slang], ده‌کړدن له نیش.
<i>v.t.</i>	(۱) هملېژنهمه (توپ)؛ هملېژانده‌وه؛ هملېژدایه‌وژنکړدن.
	(۲) هملسانمه (پاش ژرکې‌موتنک یا ټیڅکشانک):
	(<i>He will ~ back from the tragedy quickly.</i>)
	(۳) یازدان؛ قلمه‌بازدان؛ هملېژنهمه.
	(۴) په پرتاو جووه‌نهمه: (<i>She ~d into the room.</i>).
	(۵) [Slang], چک بڼ ګېرانه‌وه له بانهمه به‌بن داشی چمکه (له‌بهر بن

bouncer

- پارەیی لە حسابی کەسەکاندا: (*The check ~d. ; His checks ~d.*) .
n. (١) ھەلبەزینەر؛ ھەلبەزانەر. (٢) بازدا؛ قەلمبازدا.
 (٣) توانای ھەلبەزینەر: (*The ball has lost its ~.*) .
 (٤) تەپە؛ زەمە.
 (٥) [British]، بێ ھەیاسی؛ چاوقایمی؛ بێ شەرمی.
 (٦) [Slang]، ھەلمەت؛ گورج و گۆلی؛ چالاکی.
get the bounce, [Slang]، لە نیش دەکران؛ دەرکران.
bouncer (boun'sēr), n. (١) شتیکی زۆر زل.
 (٢) [Rare]، فەشەکر؛ فەشەچی؛ دەرژن.
 (٣) [Slang]، پاسەوانی بەردەرگای یانەی شەم، مەیفانە، یا چێشتخانە.
bouncing (boun'sin), adj. (١) خەپن؛ تەندرووست؛ خروم؛
 بەھێزو تیکسەر. (*a ~ baby*) . (٢) بەجۆش و خۆش؛ زیندو.
bound (bound), v.i. (١) قونەکردن؛ بازەدان. (٢) ھەلبەزینەر (تۆپ).
v.i. قونەپێکردن؛ ھەلبەزانەر.
n. (١) قونە؛ بازدا؛ قەلمبازدا. (٢) ھەلبەزینەر؛ گەرانەر؛ ھەلسانەر.
bound (bound), past tense and p.p. of bind.
adj. (١) بەستراوە (٢) پێچراوە. (٣) پەيوەندی پێوەیە؛ نێزیک.
 (٤) مسۆگەر؛ بێ گومان: (*He's ~ to lose.*) .
 (٥) پابەندیبون؛ پێویستە لەسەر؛ ناچار: (*He is legally ~ to do it.*) .
 (٦) گرفت کردو؛ قەبز؛ گیار. (٧) بەرگ تێگراو (پەر توک).
 (٨) [Colloq]، سوور لەسەر.
bound up in (or with), (١) زۆر بۆ دلسۆز بوون.
 (٢) تێوەگلان؛ دەست تێدا بوون.
bound (bound), adj. بەرمو (*She is ~ for home.*) .
bound (bound), n. (١) سنوور: (pl.)
 (*His joy knew no ~s. ; There are no ~s to his ambition.*)
 (٢) (pl.)، ناوچەی نێزیک سنوور: (*the ~s of the kingdom*) .
v.i. (١) سنوور بۆ دانان؛ بەستەر؛ بەرگرتن. (٢) بوون بە سنوور بۆ.
 (٣) سنوور نیشانەکردن؛ سنوور دیاری کردن.
v.i. ھاوسنوور بوون.
out of bounds, (١) لە ئەندازە بەدەر؛ لە پادە یا سنوور بەدەر.
 (٢) لە دەرەوەی سنوور (یارگا).
 (٣) قەدەغە (جینگە)؛ بۆچوونی قەدەغە.
-bound (bound), بەشی دروومی ووشەی لیکدراوە بەمانای: بەرمو: (*south-bound*)
boundary (boun'də-ri), n. سنوور
boundary (boun'dən), adj. (١) چاوبەرەژێری چاکەیک.
 (٢) پێویست؛ ناچار: (*one's ~ duty*) .
bounder (boun'dēr), n. [Colloq.] کەستیکی بێ ئەزاگەتی دەم-
 پیسی زۆر لە خۆ دلتیا
boundless (bound'lis), adj. بێ ئەندازە؛ بێ سنوور؛ زۆر
 بێ کۆتایی
bounteous (boun'ti-əs), adj. (١) بەخشندە؛ بەدە سەخی
 (٢) فرە؛ زۆر زەبەنە؛ بێ شومار
bountiful (boun'ti-fəl), adj. (١) بەخشندە؛ دل ناوەدان؛ سەخی.
 (٢) فرە؛ زۆر زەبەنە؛ بێ شومار.
bounty (boun'ti), n. (١) بەخشندەیی؛ دل ناوەدانی؛ سەختی.
 (٢) خەلات؛ بەخشیش. (٣) پاداشت (بەتایبەتی ئەوەی کە میری دەیدات
 بۆ کوشتنی گیاندارێ دێندە، پەرورەدەکردنی دانەوێلەیی پێویست،
 بوون بە سەرباز، چەتە گرتن... ھتد.) (٤) بەربووم (بەتایبەتی دانەوێلە).
 (٥) پیت.
bouquet (bō-kā', bōō-kā'), n. (١) چەپکە گۆل؛ دەسکە گۆل.
 (٢) بۆنی خۆش (بەتایبەتی ھی مەیی یا براندی).
bourbon (boor'bən, bū'bən), n. بۆربۆر جۆرنکە لە ویسکی.
adj. تاییبەتی بەم خواردنەر سەرخۆشکەر

bow

- (١) شار یا دێ (بەتایبەتی کە لە نێزیک قەلایە کەمە
 بووبە لە کۆندا). (٢) شاری بازگانی و ئالووی و کرین و فرۆشتن.
bourgeois (boor-zhwä', boor'zhwä), n. (١) بورجوازی؛
 کەستیکی بورجوازی. (٢) دووکاندار.
 (٣) کەستی کە بیروباوەری بورجوازانەیی ھەبێت.
 (٤) (pl.)، بورجوازیانە.
adj. بورجوازی.
bourgeoise (boor-zhwä'z'), n. ژنیکی بورجوازی.
bourgeoisie (boor'zhwä'zē'), n. (١) چینی بورجوازی.
 (٢) چینی سەرمایەدار.
bourgeon (būr'jən), n., v.i. & v.t. = burgeon.
bourne, bourn (bōm, bōm, boom), n. جۆگە؛ جۆگە.
ourn, bourne (bōm, bōm, boom), n. (١) شوینی مەبەست.
 نامانج. (٢) [Poetic]، مەرم. (٣) [Archaic]، سنوور.
bourse (boors), n. بۆرسە؛ بازاری پارەبازی و ئالووی.
bouse (bōōz, bouz), n. (١) خواردنەر.
 (٢) خواردنەرێ سەرخۆشکەر. (٣) ناھەنگی خواردنەر.
 (٤) [Colloq.]، خواردنەرێ سەرخۆشکەری خراب.
v.i. & v.t. ھەمی خواردنەر؛ ھەرق خواردنەر.
bouse (bous, bouz), v.i. & v.t. بەرزکردنەر (بە گوریس و
 خولخولۆکە).
boustrophedon (bōō'strə-fē'd'n), n. شوێنێکی نووسینی
 کۆنە بریتیە لە نووسینی دێرنک لە راستەو بۆ چەپ و دێرنک بە پێچەوانەو
 (١) ھاوئێج (جووت کردن)؛ وەرگەرانەر؛ پێچکردنەر.
 (٢) مەملە؛ زۆرانباری: (*a boxing ~*) .
 (٣) (١) ماوە (کە بە شتیکی تاییبەتی پەرە بێرێتە سەر) دەم:
 (*a drinking ~ ; a ~ of floor scrubbing*)
 (ب) ماوە (نەخۆشی گرتن): (*a ~ of fever, influenza, etc.*)
boutique (bōō-tēk'), n. دووکانێ تاک فرۆشی جل و بەرگی مۆدەو
 شتی تری ژنانە.
boutonniere (bōō'tin-yer'), n. گۆلی یەخەیی چاکەت.
bovid (bō'vid), adj. ئاژەنی (کە گا و مانگا مەرو بۆن دەگرتەر).
 گارمانگایی.
bovine (bō'vīn, bō'vin), adj. (١) مانگایی؛ پەشەرولای؛
 گاجووتی. (٢) لە گا و مانگا دەچێت. (٣) سست؛ بێ میشتەو ھیواش.
n. گا؛ مانگا.
bow (bou), v.i. (١) چەمبەنەر؛ چەمانەر؛ نووشتانەر.
 (٢) سەر دانەواندن یا کرینوش برەن (لەبۆری پێن؛ پەزماھەندی، سلاوھە).
 (٣) مل شۆڕکردن؛ سەرخۆڕکردن؛ کرینوش بۆ برەن (تەرس).
v.i. (١) نووشتانەر؛ چەماندەر.
 (٢) سەر دانەواندن (لەبۆری پێن؛ پەزماھەندی، یا سوپاسەو)؛ کرینوش بۆ برەن.
 (٣) ئەواندن؛ پساندن: (*The load ~ed him down.*) .
n. سەردانەواندن؛ کرینوش.
bow out, خۆکشانەر؛ دەست ھەلگرتن.
make one's bow, (١) دەستکردن بە خۆنوواندن.
 (٢) خۆ خانەنشینی کردن (بەتایبەتی بۆ نوێنەر یا کاربەدەستی پارێری).
take a bow, سەردانەواندن (لەبۆری سوپاسەو بۆ چەمبەندانی چەماوەر
 پاش خۆنوواندنیک یا پێناسینیک).
bow (bō), n. (١) کەوان؛ پەلکە (*rainbow*) .
 (٢) پێچ. (٣) کەوان (تێر و کەوان): (*~ and arrow*) .
 (٤) (pl.)، تێر و ھاوێژان؛ تێر و ھاوان. (٥) کەوانەیی کەمانچە.
 (٦) گرێی قولف؛ گرێی قولفەدان. (٧) (١) چوارچێوەی چاویلکە.
 (ب) ئەو بەشی ئەم چوارچێوەی کە لەسەر گونجکە رادەرەستیت.
 (١) بەشی پێشەوێ بەلەم و کەشتی.
bow (bou), n. (٢) سەر لێدەرێ پێشەوێ بەلەم و کەشتی.

bow compass

- adj.** تاييەتى بە بەشى پىشەنەى بەلەم كەشتى.
- bow compass,** پىرگالى كەوانەى.
- bowdlerize** (boud'lē-iz'), **v.t.** پاكدنەنەى پەرتوكتەك لە وشەو .
- پستى ناشرىن ئابەجى.
- bowel** (bou'əl, boul), **n.** (۱) پىخۆلە
- (۲) (pl.) ئاوجەرگە ئاۋەرە: (the ~s of a mountain).
- (۳) (pl.) [Archaic], دەروون؛ ھەناۋ؛ ھەستى ناسك.
- v.t.** پىخۆلە دەرھىنان
- move one's bowels,** پىسايى كردن؛ گووكردن.
- bowel movement,** (۱) پىسايى كردن؛ گووكردن. (۲) پىسايى؛ گوو.
- bower** (bou'ēr), **n.** (۱) كەپر؛ سابات؛ چەرداخ.
- (۲) [Poetic]. كوختەيەكى لادى. (۳) [Archaic], boudoir.
- v.t.** كەپر دروستكردن؛ بە دارو گەلە دەرگرتن؛ سابات بۇ كردن.
- bower** (bou'ēr), **n.** يەكتەكە لە بەنرخترىن دوو كاغەزى يارى كاغەز.
- bower** (bou'ēr), **n.** قورسترىن لەگەرى كەشتى (لەپىشەمە دادەنرەت).
- bowerbird** (bou'ēr-būrd'), **n.** بالندەيەكە ۋەك قەلەرەشكە
- نۇرىنەكانيان ھىلانەى جوان دىمەك بۇ سەرنج پاكىشانى مېنەكانيان.
- bowery** (bou'ēr-i), **adj.** (۱) ساباتى؛ ۋەك كەپر يا سابات.
- (۲) سىنەر
- bowery** (bou'ēr-i), **n.** (۱) كىلگەى كەسكىنى ھۆلەندى لە نىيۈزك
- لە كۇندا (۲) [B-]. شەقامى مېوانخانەو مەيخانەى ھەزەنە لە نىيۈزك.
- bowfin** (bō'fin'), **n.** جۈرە ماسىيەكى ئاۋ رويارە.
- bow hand,** (۱) دەستى كەوان (تېروكەوان ھاۋىشتن).
- (۲) دەستى كەوانە (كەمانچە ژەندن).
- bowhead** (bō'hed'), **n.** جۈرە نەھەنگىكى سەرچەماۋىيە.
- bowie knife,** چەقەيەكى دەبائى گەرەى كىفدارى پاركرەنە.
- bowknot** (bō'not'), **n.** گرەى قولغە؛ گرەى قولغەدار.
- bowl** (bōl), **n.** (۱) كاسە؛ تاسە؛ قاپىكى قول
- (۲) كوۋپ يا تاسەى مەى خواردنەمە. (۳) مەى؛ ھەرەق؛ خواردنەمە.
- (۴) خواردنەمەى ئاۋ ناھەنگ؛ گەلە خواردنەمە.
- (۵) بەشى لە تاسەجۈۋى شىتەك (ۋەك دەمى كەرچ).
- (۶) يارىگەى تەلەندار؛ يارىگەى خې.
- (۷) پىر كاسەيك، تاسەك، يا قاپىكى قول: (a ~ of soup).
- bowl** (bōl), **n.** (۱) تۇيى يارى "بۆلىنگ"
- (۲) فېردان يا خىل كەردنەۋەيەكى ئەم تۇپە.
- (۳) پارچەيەكى خې يا لوولەكى (مەكەنە).
- v.t.** (۱) يارى "بۆلىنگ" كردن. (۲) فېردان و خولاندنەمەى تۇپ.
- (۳) (~ along). بەخىرايى و نەرمى پۇشتن.
- v.t.** (۱) خولاندنەمە؛ فېردان و خولاندنەمە.
- (۲) خىرا لىخۈپىن لەسەر پىچكە
- bowl over,** (۱) خستن؛ بە خولاندنەمە پىدادانى شىتەكى خې.
- (۲) [Colloq.]. سەرسوۋرماندن؛ ۋاق وورماندن؛ سەرتى شىۋاندن.
- bowler** (bōl'dēr), **n.** = boulder.
- bowleg** (bō'leg'), **n.** لاقى چەماۋە. لە كۈرەى نەژۇدا.
- bowlegged** (bō'leg'id, bō'leg'd'), **adj.** لاق چەماۋە؛ گەل بۆۋ؛
- لاق خوار.
- bowler** (bōl'ēr), **n.** يارىگەرى يارى "بۆلىنگ".
- bowler** (bōl'ēr), **n.** شەپقەيەكى خې قەراغ ھەلگەرەى سافو لووسە.
- bowline** (bō'lin, bō'lin'), **n.** (۱) گورىسى بايەوان (كەشتى با).
- (۲) گرەى كۈرە.
- bowling** (bō'lin), **n.** يارى "بۆلىنگ" بىرەيە لە خىل كەردنەمەى
- تۇيىكى قورس بەسەر پويەكى تەختى سافدا بۆلەدان و خستنى نىشانى
- دارىن لە دوۋرى پانزە مەترەمە
- adj.** تاييەتى بە يارى "بۆلىنگ".
- bowling alley,** (۱) خانەى "بۆلىنگ"؛ ئەم خانە درىزۇر بارىكە كە

boy

- تۇيى لىۋە خىل دەكرىتەرە بۇ نىشان خستن لە يارى "بۆلىنگ" دا.
- (۲) يارىگەى "بۆلىنگ".
- bowling green,** جىمەنى يارى "بۆلىنگ".
- bowman** (bō'mən), **n.** تېرەۋان؛ تېرەۋان؛ تېرەكەۋانچى.
- bowman** (bou'mən), **n.** سەرتى لىدەرى پىشەنەى بەلەم.
- bow pen,** پىرگالىكى قەلەمدارە.
- bowsprit** (bou'sprit', bō'sprit'), **n.** دارىكى ئەستۈۋرى درىزى
- لارە لەبەردەمى كەشتى باۋە درىزەۋەيەتەرە (گورىسى قايم كردنى تەۋەرى
- كەشتىيەكەى پىۋە دەبەستىت).
- bowstring** (bō'string), **n.** (۱) تەل تېروكەوان.
- (۲) تەلىكى سوۋك قايمە.
- v.t.** بە تەل تېروكەوان.
- bow tie,** بۆيىنخى گولبەست.
- bow window,** پەنجەرەيەكى دەرۋېقۇۋى كەۋانەيىيە.
- bowwow** (bou'wou'), **n.** ۋەيىن؛ ۋەپەى سەك
- ۋەيىن.
- bowyer** (bō'yēr), **n.** (۱) كەۋانقۇش؛ كەۋان دروستكەر.
- (۲) تېرەۋان؛ تېرەكەۋانچى.
- box** (boks), **n.** (۱) سىۋوق؛ قوتۇ. (۲) پىر سىۋوقىك؛ پىر قوتۇيەك.
- (۳) دىارى ئاۋ سىۋوق.
- (۴) كورىسى ھەرەبانچى (كە لە ھەمان كاتدا سىۋوقى ئامىز ھەلگەرتىشە).
- (۵) كورىسى شۇفۇز (۶) شىتەك كە لە كورىسى بېيىت
- (۷) لۇج (سىنەما، يارىگە). (۸) قەلەزە يا ژوۋرۇچكەى كارگەرانى دەرەۋە.
- (۹) كوختەى پاۋكەران. (۱۰) تەۋىلەى ئەسپ.
- (۱۱) لۇجىكى تاييەتى: (a press ~ ; a jury ~).
- (۱۲) كورە ووتارىكى چارچىۋە تىگەرەۋى ئاۋ پۇژنامەيەك.
- (۱۳) جىگەى ۋەستەنى يارىكەرى "بىسپۇل".
- (۱۴) كىف (مەكەنە) (۱۵) بارىكى ئاقۇلا يا سەرتى شىۋون.
- (۱۶) [Vulgar], قون.
- v.t.** خستەناۋ سىۋوقەرە.
- adj.** (۱) لە سىۋوق دەجىت (۲) لە سىۋوقدا پىچراۋەتەرە.
- box in,** (۱) دەرەدان؛ ئابلۇقەدان؛ بەستەرە؛ قەتەس كردن.
- (۲) بەرگرتنى يارىكەرى بۇ نەۋەى پىش نەكەرت لە پىشەركەيەكدا.
- box up,** ئابلۇقەدان؛ بەستەرە؛ دەرەدان.
- box** (boks), **n.** مستەكۇلە؛ بۇكس.
- v.t.** (۱) مستەكۇلەلەندەن؛ بۇكس پىداكىشان.
- (۲) شەرە مستەكۇلە كردن؛ بۇكسابازى لەگەل كردن.
- (۱) شەرە بۇكس كردن. (۲) بوون بە بۇكسابان.
- v.t.** (۱) دەرەختىكى ھەمىشە سەرتى گەلە جېرى گول بچوۋە.
- (۲) دارى ئەم دەرەختە.
- boxcar** (boks'kär'), **n.** فارگۇنى بار.
- box coat,** (۱) پالتۇى ھەرەبانچى. (۲) پالتۇى باران.
- boxer** (bok'sēr), **n.** (۱) بۇكسابان.
- (۲) جۈرە سەگىكى مام ناۋەندى توۋك كورە.
- boxful** (boks'fəl), **adj.** پىر سىۋوقىك؛ قوتۇيەك.
- boxing** (bok'sin), **n.** بۇكسابازى؛ شەرە بۇكس.
- boxing** (bok'sin), **n.** (۱) خستەناۋ سىۋوقەرە؛ شت پىچانەۋە لە
- سىۋوقدا. (۲) بەرگ؛ قاۋغ. (۳) شتى سىۋوق ئى دروستكراۋ (تەختەرە مەبا)
- boxing gloves,** دەستكىشى بۇكسابازى
- box office,** پەنجەرەى بىلىت فروشتى (سىنەما، شانۇ)؛ بىلىتخانە.
- good box office, [Slang],** خەلك پاكىش (فەلم، شانۇگەرى)؛ بەرەمە.
- box seat,** كورىسى لۇج.
- box spring,** ئىسپىرنگى چەريايە.
- box stall,** تەۋىلەى چارگۇشەيى (بۇ ئەسپ يا مانگا).
- boy** (boi), **n.** (۱) كور؛ مەندالى نىزىنە؛ لاۋ. (۲) پىۋا؛ كابر.

brand-new

- brand-new** (brand'nōō', brand'nū'), *adj.* تازه نوئ
- brandy** (bran'di), *n.* براندی: خواردنوهه یکی کحووییه.
- v.t.* براندی تیکردن: به براندی خوش کردن.
- branks** (branks), *n.pl.* لغاری مرۆ: له کۆندا دهکرایه دهمی نافرهتی
- بئ حهیاو ده ممرهوه.
- brant** (brant), *n.* جۆره قازینکی کنبی رهشی بچوکه.
- brash** (brash), *adj.* (۱) قرچوک: ناسک (۲) ههلهشه: سهرجل.
- (۳) بئ حهیا: بئ شهرم
- n.* (۱) سک نیشه (۲) بارانینکی کوتوپ.
- brash** (brash), *n.* (۱) پارچه بهرد یا سههولی شکار.
- (۲) لقو ته زری بېراو
- brasier** (brā'zhēr), *n.* = **brazier**.
- brass** (bras, bräs), *n.* (۱) مسی زهره: زهره: مس.
- (۲) (pl.) شتی مسین. (۳) (pl.) نامیری موسیقایی مس.
- (۴) پهقی: سهختی.
- (۵) [Colloq.] بئ حهیا یی: چاوقایی: بئ شهرمی.
- (۶) [Slang] پاره: پوول و پاره: دراو.
- (۷) [Slang] نهفسری گموره. (۸) نارپوشی گرنج گرنجی بورغو.
- adj.* مسین: مس: له مس درووستکراو.
- v.t.* مس تیکردن
- brassage** (bras'ij, bräs'ij), *n.* مزی سکالیدان.
- brassard** (bras'ärd, brä-särd'), *n.* (۱) قهقانی بازو: که له
- نانیشکوه هتا سه رشان داده پوشتن.
- (۲) بالبهند: به درووشم یا نیشانهوه: بازو بهند.
- brassart** (bras'ärt), *n.* = **brassard**.
- brass band**, تیپی موسیقایی مسین (به نامیری مسین موسیقا لیده دهن).
- brass hat**, [Slang], (۱) نهفسری "بوکن" (۲) نهفسری گموره.
- brassie** (bras'i, bräs'i), *n.* داری سه رمس (یاری گۆلف).
- brassiere** (brä-zēr', bras'i-cr'), *n.* سوخدی همک: همک بهند:
- سینه بهند
- brassily** (bras'li-i, bräs'li-i), *adv.* به بئ حهیا به: به بئ شهرمانه.
- brassiness** (bras'i-nis, bräs'i-nis), *n.* بئ حهیا یی: بئ شهرمی.
- brass knuckles**, بۆکسی ناس (شهی).
- brass tacks**, [Colloq.], شتی گرنگ: راستی به سه ره یی به کان.
- get (or come) down to brass tacks**, [Colloq.], باسکردنی نو:
- شتانه ی که به راستی گرنگن
- brassware** (bras'wār', bräs'wār'), *n.* دهفزی مسین:
- نامیرو شتی مسین
- brass winds**, نامیری موسیقایی فوویا کردنی مسین.
- brassy** (bras'i, bräs'i), *adj.* (۱) مسین: وهک مس: مس لیدراو: مس.
- (۲) بریقه دارو هه زانبه ها. (۳) بئ حهیا: بئ شهرم. (۴) دهنگ زل.
- n.* داری سه رمس یاری گۆلف.
- brat** (brat), *n.* مندالینکی بئ حهیا و هارو هاج: مندالینکی چه قاهه سوو.
- brattice** (brat'is), *n.* (۱) دیوار یا شووره ی سه رده می (تابلوقه دان).
- (۲) تیغه دیوارینکی ته خته یا قوماشه بئ هوا گۆپین له نار کانگه یه کدا.
- v.t.* تیغه دیوار بۆ کردن
- bravado** (brä-vä'dō, brä-vä'dō), *n.* لافی نازایی: هاشه و گوشه:
- فشه: نازایی یا دلیری پوگمش.
- brave** (brāv), *adj.* (۱) نازا: قاره مان: دلیر: نه بهرد: چاوتنه ترس.
- (۲) جوان: پهنگیز: دیمه نی جوان (۳) [Archaic] نایاب: زۆرباش.
- n.* (۱) پیاویکی نازا: که سیکي نه بهرد, دلیر, قاره مان, به چهرگ... هتد.
- (۲) جهنگاره رینکی هیندی نه مریکایی.
- (۳) [Archaic] سینه بندی: شه لاتی.
- v.t.* ویزان: به ره بهر بهر کانی کردن: به نازایانه به ره پوو و پوو نه ره و ده ریدردن:
- (He had ~d death a hundred times. ; We decided to ~ the

bread

- storm.*)
- v.t.* [Obs.], فشمکردن: خۆه لکێشان.
- bravely** (*adv.*); **braveness** (*n.*). شان دانه بهرو ده ریدردن (ناخۆشی یا هیژش).
- brave it out**, (۱) نازایهتی: قاره مانی: چاوتنه ترسان.
- bravery** (bräv'ēr-i), *n.* (۲) جوانی و پهنگینی (جلو بهرگ, نوواندن, دیمه ن).
- bravo** (brä'vō), *interj.* نافهرم! نافهرین! دهست خوش! هه بژیت!
- bravo** (brä'vō, brä'vō), *n.* پیاوگۆشکی به گری گهراو: پهش کوژ.
- bravura** (brä-vyoor'ə), *n.* (۱) کارینکی نازایانه و لیها تووانه: نازایی.
- (۲) شینواژینکی پازاوه و پهنگین.
- (۳) پارچه یهک موسیقایی باش و لیها تووانه.
- braw** (brō, brä), *adj.* [Scot.], (۱) جوان پۆش: پۆشته.
- (۲) نایاب.
- brawl** (brōl), *v.t.* (۱) شهپو ههرا کردن: شهپه شهق کردن: شهپکردن.
- (۲) خوپه هاتن (وهک ناوی پویار به سه ره قهلبه ره یا خوپاودا).
- n.* (۱) شهپو ههرا: شهپه شهق: شهپ: ههرا و زهنا.
- (۲) [Slang], نامهنگینکی دهنگ بهرن.
- brawl** (brōl), *n.* (۱) سه مایه یی لادی یانه ی گۆنی فهره نس یی.
- (۲) موسیقایی نه م سه مایه.
- brawn** (brōn), *n.* (۱) ماسولکه: ماسولکە ی گموره و بههژن.
- (۲) هیزی ماسولکه: هیزی لهش (۳) گۆشتی کۆلوی یه کانه.
- brawny** (brōn'i), *adj.* ماسولکه دار: بههژن.
- brawniness** (*n.*). نهخۆشی رپخۆلی مه پ.
- bray** (brā), *v.t.* زهرین (که).
- v.t.* زهرین: به توندی هاوار کردن
- n.* زهره: زهرین.
- bray** (brā), *v.t.* (۱) ها پین: وورد کردن
- (۲) مهره کهب به سه ردا: بلا و کردنه وه.
- brayer** (brä'ēr), *n.* نامیری مهره کهب بلا و کردنه وه (چاپه مهن).
- braze** (brāz), *v.t.* لهجم کردن به مس.
- braze** (brāz), *v.t.* (۱) له مس درووستکردن: له مس گرتن.
- (۲) وهک مس لیکردن له سه ختیدا.
- brazen** (brä'z'n), *adj.* (۱) مسین: له مس درووستکراو.
- (۲) زهریو پهق وهک مس. (۳) پوهه لمانراو: بئ حهیا: بئ شهرم.
- (۴) ناساز (دهنگ).
- v.t.* پوهه لمان: بئ حهیا و بئ شهرم کردن.
- brazenly** (*adv.*).
- brazenfaced** (brä'z'n-fäst'), *adj.* پوهه لمانراو: بئ حهیا و شهرم.
- brazier** (brä'zhēr), *n.* کووره: مقلی.
- brazier** (brä'zhēr), *n.* مسگر.
- Brazil nut**, گوینزی به رازیلی (که زۆر چه ره).
- brazilwood** (brä-zil'wood'), *n.* داری به رازیلی: داری سووری
- دروختینکی نه مریکای خاوریو که بۆیه ی ئی درده مینریت.
- breach** (brēch), *n.* (۱) شکان: شکاندن. (۲) پهیمان شکاندن.
- (۳) کهله بهر: درز: کون. (۴) شهپۆل شکانه وه. (۵) شهپۆل وهها.
- (۶) یازدانی نه ههنگ بۆ سه رناو.
- (۷) ناش و ماش: پچرانی براده ریتی. (۸) قۆری: برین.
- v.t.* (۱) کهله بهر تیکردن: کون تیکردن: برین (دیوار): شکاندن.
- (۲) شکاندن (پهیمان, پیکهوتن): (to ~ an agreement).
- v.t.* یازدانه سه ره وه ی ناو (نه ههنگ).
- breach of faith**, پهیمان شکاندن.
- breach of promise**, پهیمان شکاندن (شو و کردن و ژهنینان).
- breach of the peace**, ناسایش تیکدان: نازا وه نانه وه.
- bread** (bred), *n.* (۱) نان. (۲) خواردن مه می: خواردن: نان.

bread-and-butter

- (۲) برژو: نان (He earns his ~).
(۳) (Slang). بپول و پاره: پاره: دراز.
به پیرزوله نان دابوشین (چیششت لیان).
(۱) نان و نره: ۲: گوزمران: دهرامت: هوی ژیان.
break bread, (۱) نار خواردن: نان پیکمه خواردن.
(۲) بهشدار: شیوی پیژژ بوون (خاچ پهرستی).
cast one's bread upon the waters, چاکه کردن و دانی به دم.
نان و نره: نار دان به خلت: دلفراوانی کردن.
know which side one's bread on, چاکه: حو زانین.
سودی خو زانین.
take the bread out of (a person's) mouth, پاپرو له دم.
دهرهینان: دهرامت لیسندنه: مایه: ژیان بی برین.
bread-and-butter (bred'n-but'ēr), adj. (۱) گنج: مدان.
ههزه: ساریکه. (۲) ساده: ساکار: رهشوی.
(۳) هوی ژیان: پی: دهژی: همیشی: (a ~ job).
(۴) له پوری سویاسه کردنه: سویاسامه: | (a ~ note (or letter)).
breadbasket (bred'bas'kit, bred'bās'kit), n. (۱) زهمیله.
نان (۲) نارچه: سهره: کی بهرهم: هینتری: دانه و نله.
(۳) (Slang). سک: گده. (۴) (Slang). بژبا.
breadboard (bred'bōrd', bred'bōrd), n. (۱) تهختی: هوی.
شیلان و نار کردن: پنه (۲) تهختی: نان برین.
bread crumb, پیرزوله: نان: وورده: نان: پهتک.
breadfruit (bred'frūt), n. (۱) میوه: نان: میوه: کی گهره.
گوشته: که پیشینرا: تامی: نان: دهادت. (۲) درهختی: شم: میوه.
bread line, ریزی: خلتی: وهستو: بز: نان. واته: خوارده: منی: مفت.
پیزه: خلتی: بن: دهرامت.
breadstuff (bred'stuf'), n. (۱) نار: ۲: نان.
breadth (bredth), n. (۱) پاسی: یانایی.
(۲) پارچه: یک: شت: که پانتایی: یه: کی: تاییه: منی: (a ~ of canvas).
(۳) زل: گهره: می: مهودا: ژور: زل: راده.
(۴) فراوانی: میشک: تیکه: یشت: کراوه: می.
(~ of mind, sympathy, understanding, interests, etc.)
breadthways (bredth'wāz'), adv. به پاسی: له: باری: پانی.
breadthwise (bredth'wīz'), adv. = breadthways.
breadwinner (bred'win'ēr), n. نان: پیداکر: (و: کهس: وکار).
خیزان: به: کیوکر: برژو: پیداکر: (the ~ of the family).
break (brāk), v.t. (۱) شکندن: پارچه: پارچه: کردن.
(۲) کون: تیکر: پست: زهوی.
(۳) دواپی: بن: هینان: شکندن.
(to ~ a strike; The strike was broken.)
(۴) له: کارخست: شکندن: سه: قعت: کردن.
(۵) شکندن: پله: پله: وپایه: نرم: کردنه.
(۶) نابوت: کردن. ۷: مل: پی: شو: کردن: هینان: ژنبار: هه.
(۸) کون: کردن: به: ژور: چونه: ژور: هه.
(۹) شکندن: (پیمان: یاسا) (to ~ an agreement, the law, etc.).
(۱۰) دهر: بیون: پاکردن: (بندیخانه) (They cannot ~ prison).
(۱۱) شکاندنی: پله: نو: پهر: (to ~ a record).
(۱۲) پت: بچراندن: ریز: تیکدان.
(The troops broke formation and ran.)
(۱۳) برین: تهوژمی: کاره: گشت: (to ~ a circuit).
(۱۴) برین: بن: دنگی: (to ~ the silence).
(۱۵) که: مکردنه: وی: کاریگه: ری: یا: نه: ناجی: خراب.
(۱۶) ناشکار: کردن: درکندن: دهر: برین: (He broke the news to us).
(۱۷) دهستی: پیکر.
(۱۸) وورد: کردن: هه: (پاره) (~ a dollar).

break

- (۱۹) هینان: به: ربار: پاهینان: گرتن: (جوانوه: نه: سپ): (to ~ a horse).
(۲۰) تهر: کردن: واز: هینان: (خوی): (~ a habit).
(۲۱) دل: شکندن: ژور: خفه: تبار: کردن: (She broke his heart).
(۲۲) چاره: دوز: نه: لیکدانه: هه.
(۱) شکان: پارچه: پارچه: بیون: شق: کردن.
(۲) پلاوه: لیکر: (Let's ~ and run).
(۳) (up ~; ~ with), ناش: وماش: کردن: پیوهندی: برین.
(۴) له: کار: کون: شکان: (مکینه): (۵) نابوت: بوون.
(۶) گوزان: (دهنگ): شکان: (His voice broke).
(۷) له: پاکردن: هه: لانت: به: له: میوه: (۸) پسان: ههرس: برین: پو: خان.
(۹) هملوه: شان: دابزان: (۱۰) جهرگ: بران: دل: شکان.
(۱۱) دواپی: هاتن: تهو: بیون.
(The game will ~ up in ten minutes.)
(۱۲) شکان: (نرخ): (۱۳) شکانه: هه: (شه: پزل).
(۱۴) (~ into; ~ out in), له: دهستی: کردن: یا: هاتنه: قسه: گوزانی.
پیکه: (He broke into song, laughter, etc.).
(۱۵) دهر: کون: پیدایون: پو: بیون: هه.
[Day was ~ing; The story (or news) broke.]
(۱۶) له: سهر: هینان: دهر: هه: له: نار: (ماسی: نه: هنگ).
(۱۷) (Colloq.). پودان: (Things were ~ing badly).
(۱) شکان: پارچه: پارچه: بیون: شق: کردن: در: برین: لیک: ترازان.
(۲) شکاوی: در: که: به: بوشایی: کون.
(۳) سهر: تا: سهر: دهر: هینان: (the ~ of day).
(۴) برین: (مال): (۵) پچران: وهستان.
(۶) پشو: حه: نه: هه: (to take a ~).
(۷) پچران: (پیوهندی): (a ~ in relations, ties, etc.).
(۸) بران: (تهوژمی: کاره): پچران.
(۹) بووار: همل: گوزن: (a ~ in the weather).
(۱۰) دهر: برین: له: پاکردن.
(۱۱) (pl.), چهند: خالکی: وک: نه: مانه: (چاپه: منی: خالیه: منی).
(۱۲) شکان: (نرخ): (۱۳) ناتواری: کم: وکو: ری.
(۱۴) (Colloq.), کردار: یک: ووتیه: کی: نابجی.
(۱۵) (Slang), همل: به: بختو: هری: یه: کی: پیکر: کردن.
(He gave me a ~; He got a ~ in his business.)
break away, (۱) پاکردن: دهر: بیون: به: هه: لایون: هه: لانت.
(۲) جیابو: نه: هه: ژوو: دهستی: کردن: واته: له: پیش: کاتی: خویدا: (پیش: بک).
break bread, نان: خواردن: پیکمه: نان: خواردن.
break down, (۱) شکان: له: کار: کون: پیکر: کردن.
(My car broke down on the highway.)
(۲) دهست: کردن: به: گریان.
(۳) به: لاداهاتن: ههرس: برین: (مرو): تیکشکان: (له: یا: میشک): کهوتن.
(۴) شکاندن: (دور: بن): به: زاندن: به: سهر: زالیون.
(۵) شیکردنه: جیابو: نه: هه: به: ش: کردن: پو: پو: کردن.
(۶) به: ره: خراپی: پو: یشتن: دانه: دواوه.
(Relations began to break down.)
break in, (۱) برین: (مال): به: ژور: چونه: ژور: هه: له: چونه: ژور: هه.
(۲) قسه: پی: برین.
(۳) (a) گرتن: (جوانوه: نه: سپ): ماین: هینان: به: ربار: پاهینان: فیکر: کردن.
(to break in a young horse, new worker, etc.)
(ب) پی: پاهاتن: (to break in a new pair of shoes).
(۱) خو: سه: پاندن: به: سهر: خوتیه: لقورتان: هملدان: (۲) قسه: پی: برین.
(۱) برین: (مال): چونه: ژور: هه: (به: ژور: له: پی: به: دزی: هه).
break into, یا: به: نا: موایی: (They broke into the house).
(۲) قسه: پی: برین: پی: برین: (قسه: بیر).

- (۲) لهېر هاتنه قسه، پټکښ، گریان، یا ځنډواندن
break of, واز پې هېنان (خو)؛ پې تړک کردن.
break off, (۱) برین قسه؛ لهېر وهستان (قسه، کار).
(۲) په یوه سړی برین؛ پچراندن (برادرستی، دلداری)؛ برینهوه (دوستایهتی):
(The two lovers broke off last week.)
break out, (۱) هلگرسان (شعې، ناگې) بریابوون؛
(A riot broke out. ; War broke out between the two sides.)
(۲) پاکردن (له بندیاخانه)؛ هلاتن؛ برین و دهریابوون (بندیاخانه).
(۳) دهردان (زیږه، دوومه)؛ (The child broke out in a rash.)
(۴) له تگر شل کردن و هلگردن (بې پوښتنی کشتی).
break up, (۱) بلاوه بیکردن؛ وهستان؛ دوايي پې هېنان؛
(to break up a demonstration, meeting, etc.)
(۲) هلوه شاندن؛ پارچه پارچه کردن؛ جیاکردنهوه له یه.
(۳) پهرش ریلو کردنهوه؛ بلاوه کردنهوه؛ بلاوه یونهوه.
(۴) برانهوه (دوستایهتی)؛ دوايي پې هېنان (په یوه ندی):
(The two lovers broke up suddenly.)
(۵) [Colloq.] ووره بهردن
(۶) [Slang] مردن له پټکښند؛ سک ژان کردن له پټکښندا؛
(They broke up laughing.)
break wind, ترکهندن
break with, (۱) په یوه ندی له گهل برین یا پچران؛ ناش وماش کردن.
(۲) شوین نه کورت؛ ئی داپران یا جیا یونهوه؛ له گهل؛ نه گونجان و جیا یونهوه؛
(to break with tradition)
break (brāk), n. Also brake, جوارچینهوه عمرمانه (بې گرتن یا
هېنانه ژر بارهوهی جوارچونه نسهپ).
breakable (brāk'a-b'l), adj. بهناسانی ده شکیت؛ ناسک.
n. شتیکی ناسک؛ شتیکی بهناسانی شکار
breakage (brāk'ij), n. (۱) شکاندن؛ شکیران؛ شکان؛ شکاری.
(۲) شتی شکار؛ نه وندهی که شکاره. (۳) زیان به یوهی شکاره.
(۴) بزاردن شکان
breakbone fever, = dengue.
breakdown (brāk'doun), n. (۱) شکان (مکینه، نامین)؛
له کاره کورت؛ په مکورت
(۲) پووخان (تندرروستی)؛ مینشک تیکچوون؛ همرس بردن (لش، مینشک):
(He had a nervous ~.)
(۳) پینش نه کورت و وهستان (گفتوگو)؛ پووخان؛ دوايي هاتن به ژونکورت؛
(a ~ of negotiations)
(۴) شیبوونهوه؛ لیکبوونهوه؛ جیا یونهوه؛ هلوه شکان؛
(a ~ of food during digestion)
(۵) شیکرانهوه؛ شیکردنهوه.
(۶) پؤل پؤل کردن. (۷) جوره سهامیهکی پې جوشه.
breaker (brāk'ēr), n. (۱) شکن (مړه، شت)؛ شکنه.
(۲) مکینه یا کاره کی شکن (بې بهرد یا خه لورزی بهرد).
(۳) شهبولیکه که ده شکیت هره به سر که ناری دریا داو که فی ئی هله دستیت.
(۴) circuit breaker
breaker (brāk'ēr), n. بهرمیلکی بجوکی ناو له بهله دا.
breakfast (brek'fast), n. بهرچایی؛ نانی بهرچایی؛ نانی بهیانی؛
بهرقلیان
v.i. بهرچایی خواردن؛ نانی بهیانی خواردن.
v.t. بهرچایی پیدان؛ ناشقای پیدان؛ نانی بهیانی پیدان.
breakin (brāk'in), n. مال برین؛ چونه ناومال به زور یا بهرزی یوه.
breakneck (brāk'nek), adj. مل شکنه؛ پر مه ترسی؛
(~ speed)
break of day, بهر به بیان
breakout (brāk'out), n. برین یا شکاندن و دهریابوون؛

- (a prison ~)
breakthrough (brāk'throō), n. (۱) برین (کوښ)؛ سمن؛
(۲) شکاندن هیزی بهرهلستی دوژمن؛ برین و پندا جوونه
ژوروهی هیزی بهرهلستی دوژمن.
(۳) پینشکوتنکی گرگو کو توپ (زانست، تهکنولوجیا، پزیشکوهی،
گفتوگو)؛ بهرهم هېنان یا دوزینه ویهکی سهره کی؛
(a major ~ in science and technology)
breakup (brāk'up), n. (۱) بلاوه یونهوه؛ بلاوه لیکردن.
(۲) شیبوونهوه؛ هلوه شکان؛ لیکبوونهوه؛ داپزین. (۳) ووره بهردن؛ پووخان.
(۴) دوايي هاتن
breakwater (brāk'wō tēr, brāk'wot'ēr), n. شه پؤل شکن؛
بهرهلستی شه پؤل؛ دیواریکه بې بهرهلستی شه پؤل دهریا و پاراستنی
به ندهرو که ناری دهریا.
bream (brēm), n. (۱) ماسیهکی ناو پوباری نهو پوباییه.
(۲) ماسیهکی ناو دهریایه.
bream (brēm), v.t. پاکردنهوهی بنی که شتی
breast (brest), n. (۱) مکه. (۲) سنگ؛ سینه؛ بهرسنگ.
(۳) سنگ یا بهرسنگی گیاندار. (۴) سهرچاوهی بژنوی.
(۵) بهرسنگی جل و بهرگ. (۶) سهرچاوهی ههست؛ دل و دهریون؛ سوز.
(۷) بهشیکي له سنگ جوو؛ پینشوه؛ بهرسنگ: (the ~ of a hill).
v.t. (۱) بهرهور و وهستان؛ بهرهلستی کردن؛ بهرنگاریوون.
(۲) سنگ دانه بهر؛ بې پینشوه پویشتن.
make a clean breast of, دان به تاواندا؛ نان؛ پې له تاوان نان.
breastbone (brēst'bōn), n. کولهی سنگ؛ نیسقانی سنگ.
breast-feed (brēst'fēd), v.t. مکه پیدان؛ شربیدان (مندان).
breastpin (brēst'pin), n. په خه بند؛ گولی سینه.
breastplate (brēst'plāt), n. (۱) لقلانی سنگ؛ بهرک؛ سینرهزی.
(۲) پارچه یه کوماشی نه خش و نیگاروی به گوهه رازاومه سهره مالوم
له کوندا ده یکه به بهرسنگی یوه. (۳) قاوغی بهرسنگی کیسهل.
(۴) سینه بهندی نسهپ (که بهشیکه له زین).
breast stroke, بوقه مله.
breastwork (brēst'würk), n. سهرنگرنکی سهردهوهی به بهرزیایی.
سنگ.
breath (breth), n. (۱) هه ناسه. (۲) هه ناسه دان. (۳) بونی دم.
(۴) توانای هه ناسه دان. (۵) ژیان؛ گیان. (۶) کزه با؛ شنه؛ سروه
(۷) نه نجامی هه ناسه (وکه تمی سر ناوینه). (۸) چرپه.
(۹) هه ناسه (کات)؛ چرکه. (۱۰) پشو و وهستانکی کورت.
below one's breath, به چرپه؛ به نه سپایی.
catch one's breath, وهستان و پشو دان بې هه ناسه هاتنه و بهر (پاش)
هه ناسه برکتن.
hold one's breath, چاوهرئ کردن به ترس و پهره شوه (دهنگوباس).
in the same breath, له هه مان کاتدا؛ له هه مان سات یا هه ناسه دا.
out of breath, هه ناسه ئی پان؛ هه ناسه پې نه مان.
save one's breath, قسهی خو به با نه دان.
take one's breath away, مورچرکه به له شدا هېنان یا هه ناسه برین
له خو شتی و سهرسامیدا؛
(The view from the airplane takes your breath away.)
under one's breath, به چرپه؛ به نه سپایی
breathe (brēth), v.i. & v.t. (۱) هه ناسه دان. (۲) هه ناسه وهرگرتن.
(۳) هه ناسه دانهوه. (۴) ژیان.
(۵) بون هاتن؛ بون لېهاتن. (۶) هلکردن به هیواشی (با).
(۷) چرپه هاتن؛ چرپه کردن. (۸) پشو دان؛ پشو پیدان.
(۹) (~ hard)، هه ناسه برکتن بوون.
breathe again (or freely), دل رجهت بوون.
breathe one's last, مردن؛ دوا هه ناسه دان.

breather

not breathe a word, دهم نهكردنموره: هيچ نهووتن! هيچ قسه نهكردن.
breather (brēth'ēr), n. (۱) كسبېك كه به جۇزېكي تاييېتي همناسه
دهدات (a mouth ~) .

(۲) [Colloq.] هؤى همناسهبركى (وهرزش، كار).

(۳) [Colloq.] پشوو (بۇ همناسه هاتنهوېه).

breathing (brēth'īŋ), adj. زېندو.
n. (۱) همناسه دان. (۲) همناسهيك: همناسه دانېك.

(۳) چركه: همناسه (كات).

(۴) سروه: شنه: كزهبا. (۵) ووته: وورته.

(۶) دهنگى وهك تېپى "h" له نېنگليزېدا، واته "هې"

breathing space, (۱) شوېن و كاتى كاركردن و جوولانموره به
سهرېستى ۲: پشوو: يووار (بۇ پشودان يا ليكولېنموره).

breathless (breth'lis), adj. (۱) همناسه ئى براوا: مردوو.
(۲) همناسهبركى پېنگرتوو. (۳) همناسه سوارېوو (له خوځى يا ترسدا).

(۴) كپ: مې سروه: مې با.

breath-taking (breth'tāk'īŋ), adj. همناسه سواركهو (له جوانى
يا خوشيدا): زور جوان و خوځ:

(a ~ view of the ocean, mountain, valley, city, etc.)

breathy (breth'i), adj. همناسه بې (دهنگ، قسه): همناسه لهگل.

breccia (brech'i-a, bresh'i-a), n. برېشېه: بېرېكه له تله زمى.
گۆشه تېزى ناگريزېنى به لم يا گچ پېكهرونوسا و پېكهاتوره

bred (bred), past tense and p.p. of breed.

brede (brēd), n. [Archaic]. = braid.

breech (brēch), n. (۱) سمت: گويى سمت: قنگ: گويى قنگ.

(۲) بې زېر: لاخوارووى خولخولوكه. (۳) قوناغه تفهنگ.

v.t. (۱) پانتولنى كورت له بېركردن. (۲) قوناغ بۇ كردن (تفنگ).

breechblock (brēch'blok'), n. دهمرانى قوناغى همديك تفهنگ.

breechcloth (brēch'klōth', brēch'kloth'), n. پمشته مانېكى
كورت.

breechclout (brēch'klout'), n. = breechcloth.

breeches (brich'iz), n.pl. (۱) پانتولنى كورت (همتا نه ژون)
(۲) [Colloq.] پانتول.

breeches buoy, پانتولنى پزگار كردن (له خنكاندن له ناو دهرېدا):

كه له كشتى بېكهو بۇ كسكه شوې دېكرتوره.

breeching (brich'īŋ, brēch'īŋ), n. (۱) پالوو: كوپان. (زېن).
(۲) قوناغه تفهنگ

breed (brēd), v.t. (۱) بوون (مندان، بېچكه): هملېنان! سك وركردن.

(۲) بوون به هؤ: ئى پيدا بوون: ئى بوونموره (Ignorance ~s prejudice).

(۳) (۱) زاورى پېكرن: بېخوكرن: پېرورمده كردن:

(He ~s dogs, horses, etc.)

(ب) ئى چاك كردن

(۴) نامادهم كردن: پېرورمده كردن بۇ: فېركردن و پاهېنان بۇ مېهستى تاييېتى.

v.t. (۱) پيدا بوون: پېرورمده كردن: (Crime ~s in slums).

(۲) بوون (مندان، بېچكه): زاورى كردن.

n. (۱) توخه (گياندار، پوهه): پوهه: (There are many ~s of dogs).
(۲) جۇر: چاشن (men of the same ~)

breeder (brēd'ēr), n. (۱) گياندارى زاورى: كرا: پوهه كېك كه پوهه كى
قرى ئى ده بېتوره. (۲) زاورى پېكره: پېرورمده كرى گياندارو پوهه.

(۳) هؤ: سهرچاوه: داهېن.

breeding (brēd'īŋ), n. (۱) زاورى كردن: بوون (مندان، بېچكه).

(۲) مندان يا بېچكه پېرورمده كردن.

(۳) پوهه: پوهوش جوانى: پېرورمده كرى جوان و چاك:

(Tolerance is a sign of ~)

(۴) زاورى پېكرن بۇ توخه باشتكرن (گياندار، پوهه).

breeze (brēz), n. (۱) سروه: شنه: كزهبا: سوزم.

bribe

(۲) [British], پخنوى: مشتومر: همرامه.

(۳) [Colloq.], كارنكى ناسان: (That job was a ~) .

v.t. (۱) هملكردن (سروه).

(۲) [Slang], به تېزى و بېباكاهو كهيف قنچى بېره وېشتن بېرېوه.

breeze (brēz), n. [Rare], خېرمگېز.

breeze (brēz), n. [British], غلته و سركوزمى خهلوزى بېردين.

breezily (brēz'ī-lī), adv. به خېرايى و بېياكى و كهيف قنچى بېره
(وېشتن).

breczy (brēz'ī), adj. (۱) سروه دار: به شنه: كزهبايكى خوځى هميه:
(a ~ day)

(۲) بېباك و كهيف قنچ: زيت: گورچ وگول: (He has a ~ manner).

-breeziness (n.).

bregma (breg'mə), n. جهمسرى نېسكى پېشومو و لاتمېشتى
كاسه سى سر.

brethren (breth'rin, breth'rən), n.pl. [Archaic], plural of-
brother.

Breton (bret'n), adj. برېتېنى: تاييېتى به زمان و دانېشتوانى
" برېتېنى " كه ناوچهيكه له پوژناوای فله رېشا.

n. (۱) هاولاډىيكى " برېتېنى " . (۲) زمانى دانېشتوانى هم ناوچهيكه.

(۳) شه پېكېكى ژاندى لېواو هملگهراوېه.

breve (brēv), n. (۱) نامېيكى گونگ (به تاييېتى له پاپا يا پاشاره).

(۲) هم نېشانېه (~) كه ده خريته سمر تېه بزوېنېك بۇ دهنگ كورتى

(۳) همان نېشانېه له سر برېكېكى مې دهنگ يا كورتكراوه.

(۴) نؤتېيكى موسيقىيه كه برېتېه له دوو نؤته.

(۵) فرماننامه (دادگا): كورتى داوايك.

brevet (brə-vet', brev'it), n. & v.t. پله بېركردنموره نه فېسرك
بېن زياركردنى موچهيكى.

brevetcy (brə-vet'si), n. پلهيكى شانازنامې.

brevi- (brev'i), پېشگرونكه به ماناى: كورت.

breviary (brē'vi-er'i, brev'i-er'ī), n. پېرتووكى سروودى

نايى و نزاى پوژانه (نايى كاسوليكى و كلېسې پوژمه لائى).

brevier (brə-vêr'), n. جؤره تېيېكه (چاپه مېنى):

(This line is in ~)

brevity (brēv'ə-tī), n. (۱) كورتى (كات).

(۲) كورتى و پې ماناى (ووته، نووسراو).

(۱) بېره درووستكردن (به كولاندن و ترشان).

(۲) چالېنان: دم كېشان (چا): دم پې كېشان.

(۳) پېكهېنان و پېكخست (پېلان): پېلان گېران.

v.t. (۱) درووست بوون (بېره): دم كېشان (چا).

(۲) خريكى دهستېنكردن يا هملكردن بوون (گېرېدول، گېرداو): پيدا بوون:

نامادهمكان و دهستېنكران (شې، زريان): (A storm was ~ing).

n. (۱) خواردنمورهيكى ترشېنراو يا لېنراو (بېره، چا).

(۲) هم همندى كه به يك جار دهرشېنرنت يا لېده نرنت.

brewage (brōō'ij), n. (۱) خواردنمورهيكى ترشېنراو (بېره).

(۲) ترشاندن يا درووستكردن (بېره).

brewer (brōō'ēr), n. بېره درووستكر.

brewery (brōō'ēr-i), n. كارگې بېره: كولېنگه (بېره).

brewing (brōō'īŋ), n. (۱) ترشاندن يا درووستكردن (بېره).

(۲) همندى كه به يك جار درووست دمكرنت (بېره).

brewis (brōō'is), n. [Dial.], (۱) گۆشتاو. (۲) ناو و گۆشتاو.

briar (brī'ēr), n. = brier.

briarroot (brī'ēr-rōōl', brī'ēr-root'), n. = brierroot.

briarwood (brī'ēr-wood'), n. = brierwood.

briable (brīb'ə-b'l), adj. بېرېلى دهرېنتى: بېرېتيل دمخوات.
bribe (brib), n. بېرېتيل.

bribery

- v.l. & v.l.** برتيل پيدان؛ برتيل دان.
- briber (n.).**
- bribery (brīb'ēr-i), n.** برتيل خواردن؛ برتيل دان و وەرگرتن.
- bric-a-brac (brik'ə-brak'), n.** (۱) شتی بچوک و بهنرخ و نایاب و کۆنه‌ماوی هونری جوان (که له ژورنگدا بۆ جوانی داده‌نریت).
- (۲) زېږه‌نگینه؛ شتی پارزینره‌وه‌ی بازاری.
- brick (brik), n.** (۱) خشت. (۲) شتی وک خشت (له پړک‌وینکی و خشتی جوارچینه‌گه‌یدا). [Colloq.] پیاوینکی ژۆرباش؛ کوبی چاک.
- adj.** له خشت دروستکراو؛ تاییه‌تی به خشت؛ خشت.
- v.l.** (۱) به خشت کردن؛ له خشت دروستکردن.
- (۲) ~ up; ~ in, به خشت ده‌رگرتن، داپۆشین، گرتن، یا هه‌لچنین.
- make bricks without straw,** کردنی شتی‌ک به‌بێ گهره‌سه‌ی پیویست.
- brickbat (brik'bat'), n.** (۱) پارچه خشت (که ده‌هاوینژریت یا ده‌دریت.
- به شتی‌کدا). (۲) پلار؛ لاپلار؛ په‌خه‌یه‌کی تیژو هه‌ست بریندارکەر.
- brickklin (brik'klin'), n.** کوروی خشت سوورکردنه‌وه.
- bricklayer (brik'lā'ēr), n.** خشتکار؛ وه‌ستای خشتکاری.
- bricklaying (brik'lā'īn), n.** خشتکاری؛ خشتکاری کردن.
- brick-red (brik'red'), adj.** سوور وک خشت.
- brickwork (brik'würk'), n.** (۱) شتی له خشت دروستکراو.
- bricklaying (۲).
- brickyard (brik'yärd'), n.** کارگه‌ی خشت؛ فروشگای خشت.
- bridal (brīd'l), n.** شایی.
- adj.** (۱) بووکینی؛ تاییه‌تی به بووک.
- (۲) تاییه‌تی به شایی؛ هی بووک و زاوایه‌تی.
- bridal wreath,** ده‌مه‌نیکه‌ی گه‌لا پمش و بریقاره و گول سپی‌به.
- bride (brīd), n.** بووک.
- bride (brīd), n.** قونه‌ی یا گری (نه‌قشکاری).
- bridegroom (brīd'grōom', brīd'groom'), n.** زارا.
- bridesmaid (brīdz'mād'), n.** نارهل بووک؛ کچیکه‌ی نارهل بووک.
- له‌کاتی ماره‌برین و شاییدا له‌گه‌لی ده‌بیت.
- bridewell (brīd'wel, brīd'wel), n.** به‌ندبخانه (بۆ تاوانی بچوک).
- bridge (brij), n.** (۱) پرد. (۲) شتی وک پرد. (۳) ئیسقانی لوت.
- (۴) ئهر به‌شه‌ی چاویلکه‌ که ده‌کوته‌ سه‌ر ئیسقانی لوت.
- (۵) تیره‌یه‌کی به‌رده‌یه‌ له‌ ته‌نکاری قه‌راغ ده‌ریادا.
- (۶) سه‌کزی لێوه‌ را‌ئانی که‌شتی.
- (۷) ئهر شوینه‌ی داری بلیاردی له‌سه‌ر داده‌نریت له‌کاتی یاری کردندا تاکو نه‌حوالینه‌وه‌ له‌ مشت گرتنه‌وه‌دا له‌ تپه‌کان که‌ بریجه‌یه‌ له‌ پارچه‌ داره‌ک یا ده‌ست (۸) پرد (دانشازی).
- v.l.** (۱) پرد به‌سه‌ردا دروستکردن؛ پرد له‌نیواندا دروستکردن.
- (۲) به‌سه‌ر پرددا په‌رینه‌وه‌.
- (۳) پینگه‌یاندن؛ پرکردنه‌وه‌ (بۆشایی، جیاوازی، دوری):
- (to ~ the gap between the two generations)
- پینگه‌ی گه‌رانه‌وه‌ یا کشانه‌وه‌
- burn one's bridges (behind one), له‌ خۆ برین
- cross a bridge when one comes to it, خه‌می گروگرفتیک خواردن
- هه‌روه‌ها چاره‌سه‌رکردنی پاش په‌یدا‌بوونی نه‌ک له‌پێشدا؛
- به‌ خۆ‌بایی سه‌ری خۆ نه‌ئێشاندن به‌ گروگرفتی دوا‌پۆشه‌وه‌.
- bridge (brij), n.** بریج؛ جزه‌ یاری‌یه‌کی کاغه‌زه‌.
- bridgeboard (brij'bōrd', brij'bōrd'), n.** سنگی پێ پلیکانه‌.
- ئهر ته‌خته‌ دانه‌داره‌ی نه‌مه‌سه‌رو نه‌مه‌سه‌ری پێ پلیکانه‌ی داره‌ که‌ پێ پلیکانه‌کانی له‌سه‌ر راوه‌ستاره‌.
- bridgehead (brij'hed'), n.** سه‌ری پرد؛ بنگه‌یه‌که‌ له‌وه‌یه‌ی پرد یا
- روبارنگدا له‌ناو خاکی دوژمندا بۆ داگیرکردنی شوینی تر به‌کارده‌یه‌نریت.
- bridgework (brij'würk'), n.** ۱) پردکاری؛ پرد دروستکردن.
- (۲) پردی ددان (۳) دروستکردن و دانانی پردی ددان.

Bright's disease

- bridle (brī'd'l), n.** (۱) لغاو؛ سه‌رکه‌له‌ (۲) شتی وک لغاو.
- (۳) شتی دا‌بینکەر؛ جلمی.
- v.l.** (۱) لغاوکردن؛ لغاو کردنه‌ دم.
- (۲) دا‌بینکردن؛ گرتنه‌وه‌؛ جلم‌گرتن.
- v.l.** (۱) سه‌رکێشی کردن؛ لوت به‌ر گرتن (له‌ توورپیدا یا به‌ته‌سه‌وه‌).
- (۲) توورپه‌بوون؛ گالته‌پێهاتن.
- bridle hand,** ده‌ستی لغاو گرتن؛ ده‌ستی چه‌پ.
- bridle path,** پێچکه‌ی سواری
- Brie cheese,** بری؛ جوړه‌ په‌نیریکه‌ی نه‌رمی نه‌ختیک سویری هه‌ره‌نسی‌یه‌.
- brief (brēf), adj.** (۱) کورت؛ که‌م خایه‌ن.
- (۲) کورت و مانابه‌خش.
- (۳) کورت؛ پوخته‌.
- (۴) پوخته‌ی داوا‌یه‌ک (که‌ پارێزه‌ر ناماده‌ی ده‌کات).
- n.** (۲) نامه‌ی پایا. (۴) (pl.) ده‌ری‌ی کورتی ته‌سه‌ک.
- (۱) پوخته‌کردن؛ کورتکردنه‌وه‌.
- v.l.** (۲) [British] پارێزه‌ر گرتن؛ پارێزه‌ر کردن به‌ نووینەر.
- (۳) [British] پوخته‌ی داوا بۆ ناردن یا پێدان.
- (۴) ناگاداردن؛ پێ رووتن (ده‌نگوباس، پوخته‌ی مه‌سه‌له‌):
- (He ~ed the president on the situation.)
- له‌سه‌رکردنه‌وه‌؛ پشتگیری کردن؛ لایه‌نگری کردن.
- hold a brief for,
- به‌ گورتی؛ به‌ گورتی‌یه‌که‌ی.
- in brief,
- جانقای ده‌ست.
- briefcase (brēf'kā's), n.**
- briefless (brēf'lis), adj.** که‌سه‌ نه‌ی گرتوه‌ به‌ پارێزه‌ر:
- (a ~ lawyer)
- briefs (brēfs), n.pl.** ده‌ری‌ی کورتی ته‌سه‌ک.
- brier (brī'ēr), n.** (۱) گوله‌باخه‌ کتویه‌؛ شیلان.
- (۲) لقی‌ک یا په‌له‌یه‌ک له‌م گوله‌باخه‌ کتویه‌ یا شیلانه‌.
- brier (brī'ēr), n.** (۱) پوهه‌نیکه‌ی خواروی نه‌روپایه‌ په‌گه‌که‌ی ده‌کرت.
- به‌ سه‌بیل. (۲) په‌گی نه‌م پوهه‌ک. (۳) سه‌بیلێک که‌ له‌م په‌که‌ دروستکریته‌.
- brierroot (brī'ēr-root', brī'ēr-root'), n.** په‌گی پوهه‌نیکه‌
- ده‌کرت به‌ سه‌بیل
- brierwood (brī'ēr-wood'), n. = brierroot.**
- brigade (bri-gād'), n.** (۱) هیز (سوپا)؛ تابور.
- (۲) ده‌سته؛ قائم؛ پۆل. (a fire ~)
- v.l.** (۱) تابور پێکه‌ێنان (۲) ها‌پۆل کردن؛ ده‌سته‌ده‌سته‌کردن.
- brigadier (brig'ā-dēr'), n.** فه‌رمانده‌ی هیز؛ نه‌فسه‌ریکی گه‌ره‌.
- brigadier general, = brigadier.**
- brigand (brig'and), n.** چه‌ته‌؛ چه‌رده‌.
- brigandage (brig'an-dij), n.** چه‌ته‌یی؛ چه‌رده‌یی.
- brigandine (brig'an-dēn', brig'an-din'), n.** زړی‌ی ته‌ره‌قدار؛
- زړی‌یه‌کی له‌ ته‌ره‌قه‌و نه‌لقه‌ پێکه‌اتو.
- brigantine (brig'an-tēn', brig'an-tin'), n.** که‌شتی بای دوو-ته‌مه‌ره‌.
- bright (brīt), adj.** (۱) پووناک؛ پۆشن.
- (۲) گه‌ش؛ بریقه‌دار؛ په‌نگاو‌ره‌نگ: (~ colors).
- (۳) ده‌م به‌ پێکه‌ێن؛ پوو‌خۆش؛ زیت؛ دلشاد.
- (۴) زیره‌ک؛ زو‌نگ. (۵) به‌ناو‌بانگ؛ ناودار.
- (۶) پۆشن؛ به‌ها؛ پڕنومیند: (She has a ~ future.)
- به‌ پۆشنی یا گه‌شی.
- adv.**
- brightly (adv.).**
- brighten (brīt'n), v.t.** (۱) پووناک کردنه‌وه‌؛ پۆشن کردنه‌وه‌.
- (۲) پۆشن کردنه‌وه‌؛ خۆش کردن؛ شادمان کردن؛ دلخۆش کردن
- (You ~ed my day. ; These flowers ~ the room.)
- v.l.** (۱) پووناک بوونه‌وه‌. (The sky is ~ing.)
- (۲) دلخۆش بوون؛ دل پۆشکردنه‌وه‌.
- brightness (brīt'nis), n.** (۱) پووناکی؛ پۆشنی؛ گه‌شی.
- (۲) دلخۆشی؛ خۆشی؛ شادی.
- Bright's disease, = nephritis.**

به هممولايېکه.

adv.

broadcaster (brôd'kas'tēr, brôd'kās'tēr), *n.*

بلاوګرموه (لسمه راډیو یا تلهفزیون). (۲) نامیر یا هڅی بلاوګرډنوه (راډیو، تلهفزیون).

broadcloth (brôd'klôth', brôd'kloth'), *n.*

(۱) چوخ؛ چوخه.

broaden (brôd'n), *v.t.*

فراوان کړن؛ پان کړن؛ ګوره کړن.

broad-gauge (brôd'gāj'), *adj.*

(۱) پان؛ فراوان.

(۲) [Colloq.]، میټک کراوه؛ میټک فراوان.

broad guage,

broad-gauged (brôd'gāj'd'), *adj.* = **broad-gauge.**

پازدی درېږ (به ګوره یا بهین ګوره).

broadleaf (brôd'lēf'), *n.*

تووتی ګهلاپان (بڼ سیکار دروستکړن).

broadloom (brôd'lōm'), *adj.*

پان (فرش، بېره، راخه).

broad-minded (brôd'min'did), *adj.*

میټک کراوه؛ میټک فراوان.

broadside (brôd'sid'), *n.*

(۱) لاتهنیشتی سرناروی کشتی.

(۲) سمرجهمی شو توپو تهنګه دمتوانریت بتهقینریت له لاتهنیشتی

کشتیپهکې جهنګه. (۳) تهناندنی هممو توپو تهنګهکې دابهستراو به

لایمکې کشتی جهنګه. (۴) هنریشکې توندو بهکار (له پوژناده).

(۵) پوری پانی شتیکی ګوره.

(۶) پیرهپهک کاغزی ګوره (که هر لسمه لایمکې شت نووسراپت)

(۷) [Colloq.]، جوین؛ هنرشی توندوتیږی بهدم.

له باری درېږي: (The ship came ~ to the dock.)

broadsword (brôd'sôrd', brôd'sôrd'), *n.*

شمشیریکې دم.

پان.

broadtail (brôd'tāl'), *n.*

(۱) مېری ډوګدار؛ مېری ډوګ زل.

(۲) پیستې بهرخې هم مېره به خوریکه مېره؛ فمړه ی هم جزره خوریکه

(۱) مړډوې؛ شهقامیکې ګوره ی

بهناویانګه له نیویژر به شانزو تیاترژو یانې شو ناسراوه

(۲) ناوچې شانزو تیاترژو یانې شو له نیویژر.

brocade (brô-kād'), *n.*

قوماشی نهکشونیکاروای.

چینی نهکشونیکار لسمه قوماش.

brocaded (brô-kād'id), *adj.*

نهکشونیکار لسمه چنراو.

brocatel, brocatelle (brôk'at-el'), *n.*

قوماشی نهکشونیکار (که بڼ برگ ټیګرته بهکاردهنیرت).

broccoli (brôk'ol-i), *n.*

سموړهپهک له توخې قېرناپت.

broché (brô-shā'), *adj.*

نهکشونیکار لسمه چنراو.

brochette (brô-shet'), *n.*

شیشی بچورکې کهباب.

brochure (brô-shoor', brô-shyoor'), *n.*

نامیلک.

brock (brok), *n.*

ګوړه لکه نه.

brocket (brok'it), *n.*

(۱) ناسکیکې نیرینه ی دورساله.

(۲) ناسکیکې بچورکې شاخ کورتی شمیرکای باشووره.

brogue (brōg), *n.*

زمانی ټینګلیزی ټیرلنده؛ زاروې ناوچې.

(۱) پیلاوینکې ټیرلندی. (۲) پیلاوینکې ټینګلیزی. (۳) پیلاوینکې ټینګلیزی.

brogue (brōg), *n.*

فیلو تلهک.

broider (broi'dēr), *v.t.* [Archaic] = **embroider.**

broidery (broi'dēr-i), *n.* [Archaic] = **embroidery.**

broil (broil), *v.t.*

لټان، برژان، یا پیشاندن لهناو فېن یا تهنوردا.

(۱) لټان، برژان، یا پیشان لهناو فېن یا تهنوردا.

(۲) توپه بون؛ شټیګر بون.

(۳) لټان یا برژان لهناو فېن یا تهنوردا؛ ګرمایپهکې ژور.

(۴) خواره مېنپهکې برژان، لټنراو، یا پیشنراو لهناو فېندا.

همهقالتی؛ شېر قسه.

broil (broil), *n.*

Britannic (bri-tan'ik), *adj.*

ووشه یا زارو پهکې تایپه تیپه به

زمانی ټینګلیزی بهریتانیا: ("Petrol" is a B~ for "gasoline").

British (brit'ish), *adj.*

(۱) تایپه تیپه به بهریتانیاو هاوولا تیپهکې؛

بهریتانی؛ ټینګلیزی. (۲) تایپه تیپه به کومونولسی بهریتانی.

n.

زمانی ټینګلیزی؛ زمانی ټینګلیزی بهریتانیا.

هاوولا تیپهکې بهریتانیا؛ خه لکې بهریتانیا؛ بهریتانی پیکان

the British,

British English,

زمانی ټینګلیزی بهریتانیا.

Britisher (brit'ish-ēr), *n.*

ټینګلیزی؛ ټینګلیزک؛ هاوولا تیپهکې

بهریتانیا

(۱) هاوولا تیپهکې بهریتانیا؛ که سیکې

بهریتانی؛ که سیکې بهریتانی یا کومونولسی بهریتانی

(۲) دانیشټوویکې بهریتانیا ی کون (له پیش داګر کړنې بهریتانیا له لایم

پوژمانه کانهوه).

britska, britzka, britzka (brits'ka), *n.*

جزره عره بانه پهکې

سرهکې ده کړنهوه.

brittle (brit'l), *adj.*

قرچوک؛ ناسک.

n.

شیرینپهکې قرچوک یا ناسک.

broach (brōch), *n.*

(۱) شیشی ګوشت برژان؛ شیشی کهباب؛ شیشی

(۲) شیشی کون؛ پڼ ګوره کړن. (۳) نه سکه نه

(۴) کون؛ کونې به نامیر کراو (۵) یخه بند

(۱) کون کړن بڼ شله ټی دهرهټان: (to ~ a keg).

(۲) شله ټی دهرهټان (بهرمیل، دهر) (۳) کون ګوره کړن

(۴) (a) هټانه پشپشوه بڼ باسکړن؛ لټووان: (to ~ a subject)

(ب) ناشکرا کړن؛ بلاو کړنهوه؛ درکندن: (to ~ a plan).

(۱) پان (۲) فراوان.

broad (brôd), *adj.*

(۲) پون؛ پوناک؛ دیار: (~ daylight).

(۴) ناشکرا؛ دیار: (~ purpose).

(۵) قورس (شینوه) قسه پیکړنې زمانیک له لایم ټینګانهوه: (~ accent).

(۶) هه ناملارو؛ ناشرین: (~ joke).

(۷) میټک کراوه: (~ mind; He takes a ~ view of the matter.).

(۸) بڼ سنوور؛ گشتگر: (~ statement).

(۹) گشتی؛ بنجینه یی: (~ outline of the subject).

(۱۰) کراوه (بیژانی درېږی تیپ) (دهنګسازي)

وهک تیپي "a" له ووشه ی "father" (دا).

به تمولی؛ هممولی.

adv.

(۱) بهش؛ یانهکې شټیک. [Slang]، کچ؛ ژن.

broad arrow,

(۱) تیری سربان

(۲) نیشابهکې میری ټینګلته دهیدات له مانو مولکی میری وچل وېرګی

به ندهکان

broadax, broadaxe (brôd'aks'), *n.*

تورنکی زل دم پان.

broad bean,

(۱) پاقنه (۲) پوهکې پاقنه

broadbill (brôd'bil'), *n.*

(۱) بانده پهکې ده نوک کورتو پانه.

(۲) جزره ماسپهکې ده ریا به شمولګه ی سرهوه ی درېږه وهک ده نوک یا

شمشیر؛ پشپش دهوترت. ("swordfish").

broadbrim (brôd'brim'), *n.*

(۱) شه پقه ی قراغ پان.

(۲) [Colloq.]، [B-]، کوهیکر؛ نه ندامی کومه ټینګی نانی لاشه یی

نهمیرکایپه ناری "کوهیکر" ه.

broadcast (brôd'kast', brôd'käst'), *v.t.*

(۱) تودان دانه وټه؛

پهرش وټو کړنهوه. (۲) دهنګوباس بلاو کړنهوه.

(۳) بلاو کړنهوه (به راډیو، تله فزیون، سته لایت ... هتد)

بلاو کړنهوه (راډیو، تله فزیون)؛ بلاو کړنهوه

v.t.

(۱) بلاو؛ بلاو بوهوه. (۲) تایپه تیپه به راډیو، تله فزیون.

adj.

(۱) بلاو کړنهوه (راډیو، تله فزیون).

n.

(۲) بهرنامه ی بلاو کراوه (لسمه راډیو یا تله فزیون): (~ a television).

broiler

broiler (brōil'ēr), *n.* (۱) بمشی ژنره‌وی فېز (که خواره‌مەنی تېدا ده‌بړژنرنت یا ده‌بیشیفرنت) (۲) ده‌فري خواره‌مەنی تېدا بړژان له‌ناو فرندا.

(۳) مېشکی بړژاو له‌ناو فرندا

brokage (brō'kij), *n.*

broke (brōk), *past tense and archaic p.p. of break.*

adj. (۱) نابوت؛ مایه‌پوچ؛ مې پاره: (He is ~).
 مایه‌پوچ؛ مون؛ نابوت؛ بون.
 سمرومال نه‌بېناودا دانان.
 go broke, [Slang].
 go for broke, [Slang].

broken (brō'kən), *past participle of break.*

adj. (۱) شکاو؛ په‌ککوتو؛ سه‌قت.
 (۲) پانه‌گراو؛ شکاو: (a ~ promise) (۳) مې هیز کراو؛ مې هیز.
 (۴) شکینرو: (a ~ spirit)
 (۵) مایه‌پوچ؛ نابوت: (۶) پچریچ.
 (۷) شق‌وشرا؛ شق‌وپه‌ق؛ ناتواو؛ شکاو: (He speaks ~ English.)
 (۸) گراو (حووانوه نه‌سپ): (a ~ horse)
 (۹) پله‌هینرو؛ خواره‌وه؛ پله‌کم کراوه

broken-down (brō'kən-doun'), *adj.* (۱) نه‌خوش؛ پرنشان.

(۲) په‌ککوتو؛ شکاو؛ له‌کارکوتو (مه‌کینه)؛ په‌کارنه‌ماو

brokenhearted (brō'kən-hār'tid), *adj.* دل‌شکار؛ حه‌تسار.
 غه‌مبار؛ جگر براو

broker (brō'kēr), *n.* (۱) ده‌لان؛ حامبان

(۲) ده‌لانی بورس؛ یا پاره‌بازی

brokerage (brō'kēr-ij), *n.*

(۱) ده‌لانی؛ ده‌لانتی

(۲) مزی ده‌لان؛ ده‌لانی

bromal (brō'mal), *n.* شله‌یکی مې پرنګی بونداری چه‌ره (کیمیا).

bromate (brō'māt), *n.* برومات؛ خوئی ترشی بزم.

v.t. (۱) برومات تیکه‌لاوکردن (۲) برومات لیدان

bromic acid, ترشی بزم

bromide (brō'mid), *n.* بروم؛ کیمیا؛ برومید

(۲) ووته‌مکی پریپوت؛ کلیشه: [Slang] (۳) قسه‌ی پریپوت‌کم.

bromidic (brō'mid'ik), *adj.* پریپوت؛ مې تام؛ ووته؛

brominate (brō'mi-nāt'), *v.t.* بروم لیدان؛ تیکه‌لاوکردن (کیمیا)

bromine (brō'mēn, brō'min), *n.* بروم؛ کیمیا؛ بزمین.

bronchi (brōŋ'kī), *n. plural of bronchus.*

bronchial (brōŋ'ki-əl), *adj.* تاییه‌تی نه‌بوری هوا.

bronchial tubes, بوری هوا؛ بزیشکه‌وانی

bronchitis (brōŋ'ki'tis), *n.* هوکردن یا داگیرسانی بوری هوا؛

نه‌خوشتی بوری هوا

broncho (brōŋ'kō), *n.* = bronco.

broncho- (brōŋ'kō, brōŋ'kə), پېشگرکه‌ه‌مانای بوری هوا

bronchopneumonia (brōŋ'kō-nōō-mō'nyə, brōŋ'kō-

nū-mō'ni-ə), *n.* هوکردن یا داگیرسانی بوری هواو پهری سی‌یه‌کان.

bronchoscope (brōŋ'kə-skōp), *n.* نامیری بشکتیزو دهرمان

کردنی بوری هوا

bronco (brōŋ'kō), *n.* نه‌سپنګی کورته‌مالی کڼوی یا نیمچه‌کڼویچه‌له

پوژناوای نه‌مهربکا

broncobuster (brōŋ'kō-bus'tēr), *n.* کاوبوکه‌که‌نه‌سپی

"بړونکو" - ده‌گرنیت یا ده‌هینیته‌بهریان

brontosaurus (brōŋ'tə-sōr'əs), *n.* برونوسور؛ داینه‌سورنګی

زلی نه‌مهربکی قرتیکه‌وتوو

bronze (bronz), *n.* (۱) برونز؛ داپشته‌یکی مسو ته‌نکه‌یه.

(۲) په‌یکه‌رنګی برونزی؛ شتینګی برونزی (۳) پرنګی قاوه‌می سورپاو.

adj. برونزی؛ نه‌برونز؛ دروستکراو

v.t. وک برونز لیکردن؛ پرنګی وک پرنګی برونز لیکردن.

brown

v.t. پمش داگیرسان (مروژ له‌بهر ه‌تاودا).

Bronze Age, چهرخی برونزی؛ شو چهرخیه‌له‌میزوی مروژایه‌تیدا

که‌نامیری له‌برونز تیدا دروست ده‌کرا.

bronzy (brōn'zi), *adj.* برونزی؛ وک پرنګی برونز؛ قاوه‌می سورپاو.

brooch (brōch, brōōch), *n.* Also broach, په‌خه‌بند (ژنانه).

brood (brōōd), *n.* (۱) جووچک؛ جووچله؛ په‌چکې بالنده.

(۲) کۆمه‌نیک جووچله‌ی پیکره‌ه‌مهل‌توو یا به‌خوکر او.

(۳) ووردیله‌کانی خیزاننیک؛ مندالی مالیک.

(۴) توخم؛ چمشن؛ جوو: (a ~ of ideas)

v.t. (۱) مه‌لنن (هینګه)؛ له‌سهر کرکوتو و مه‌لنن.

(۲) بال به‌سهرداگرتن یا کینشان و پاراستن.

v.t. (۱) مه‌لنن (هینګه)؛ له‌سهر کرکوتو؛ کرکوتو.

(۲) په‌قوولی بیرلنګرته‌وه و هراق خواردن؛ پیش خواردنه‌وه:

(He is still ~ing over his misfortunes. ; He ~s all the time.)

(۱) بال به‌سهرداگرتن یا کینشان؛ خول خواردن یا

خولانه‌وه به‌سهردا: (۲) ژور بیرګرته‌وه و هراق خواردن؛ پیش خواردنه‌وه

brooder (brōōd'ēr), *n.* (۱) کپ (مړشک، بالنده).

(۲) مه‌کینه‌ی مینګه مه‌لنن؛ شویننګی گهرم بژ جووچله‌په‌روده‌کردن

(۳) کسینګی ژور بیرګرته‌وه و هراق خور؛ کسینګی کرکوتو.

broody (brōōd'i), *adj.* (۱) کپ (مړشک، بالنده).

(۲) ژور بیرګرته‌وه و هراق خور.

brook (brook), *n.* جوکله؛ جۆک.

brook (brook), *v.t.* دمرېردن؛ دان به‌خوداگرتن:

(I cannot ~ his insolence.)

brooklet (brook'lit), *n.* جوکله.

broom (brōōm, broom), *n.* (۱) گسک

(۲) دموه‌ننګی گه‌ژ ووردی لق باریکی گول پهنګنه.

v.t. گسک لیدان؛ مالین.

broomstick (brōōm'stik', broom'stik'), *n.* دموه‌ننګی گسک؛

کلکی گسک.

broth (brōth, broth), *n.* گوشتاو؛ فروجاو؛ شوړپای پوون

brothel (brōth'əl, broth'əl, broth'əl), *n.* قه‌جبه‌خانه.

brother (bruth'ēr), *n.* (۱) برا: (۲) زېرا: (۳) برادره‌نګی ژور نژک.

(۴) کسینګی هاوره‌گان؛ هارپیشه؛ هاور، هاورخوین؛ هاور.

(۵) قه‌لنده‌وه؛ سوږی؛ له‌ندامی کۆمه‌لنګی ثایینی.

brotherhood (bruth'ēr-hood), *n.* (۱) برادریت.

(۲) برادره‌زیت؛ هاورپیت.

(۳) پینګر اوړنګی هاورپیشه؛ هاورپوواوه؛ هاوره‌گان... هتد.

(۴) هه‌مو له‌ندامانی پیشه‌یک؛ له‌ندامانی جفاتنګ.

brother-in-law (bruth'ēr-in-lō'), *n.* ژن برا؛ زاوا؛ خاوه‌ن زاوا؛

شوړپا.

brotherliness (bruth'ēr-li-nis), *n.* برادریت؛ هه‌ستی برادرانه؛

هه‌ستی برادریت.

brotherly (bruth'ēr-li), *adj. & adv.* برادرانه؛ وک برا.

brougham (brōōm, brōō'am), *n.* (۱) عه‌ره‌بانې سهرګراو.

(۲) جوړه‌ووتومیلنګه.

brought (brōt), *past tense and p.p. of bring.*

brow (brou), *n.* (۱) بړو: (۲) ناوچه‌ران.

(۳) پوړخسار؛ سهرچاو؛ پو: (an angry ~)

(۴) هراقی لیژاییه‌که؛ لاسه‌روی گردنګ.

knit one's brows, پړوی خو گرژکردن؛ دموچاو خو مژ کردن.

browbeat (brou'bēt'), *v.t.* په‌چترسین کردن (به‌قو مژپوونه‌وه یا

به‌سهردا قیزاندن: (to ~ a person into doing something)

brown (broun), *adj.* (۱) قاوه‌می؛ بړو.

(۲) گه‌نم پرنګ؛ پرنګه‌که؛ پرنګه‌تانه.

- (۱) قاره‌بی کردن! رهش داگیرسان. (۲) زهر دکردن (گۆشت).
brownie (brɒn'ɪ), *n.* (جَنُوكَه‌يَكی بچوکه (که به‌گونی‌ری نه‌فسانه
 نیش‌وکاری ناو مال ده‌کات بۆ خه‌لک به‌شوی).
 (۲) [B-], کچنکه له تیپی دیدهبانیدا له‌نیوان ته‌منی هه‌شت تا یانزه سالی‌دا.
 (۳) قاشه‌ کینکی چوکلته‌ فسقو گوزو باده‌می تیدایه.
brownish (brɒn'ɪʃ), *adj.* له قاره‌بی ده‌چیت! مه‌یله‌و قاره‌بی.
brownnose (brɒn'nɔːz), *n.* مه‌راییکه‌ر! پشی پشی که‌ر
 مه‌رایی کردن! پشی پشی کردن.
brownout (brɒn'out), *n.* چرای شار کوژاندنه‌وه (له ترسی دوژمن
 یا بۆ ووزه که‌م کارکردن یا برانی کاره‌با) نیمچه تاریک کردنی شار.
brown rice, **brown shirt**, **Brown Shirt**, (۱) کراس بۆر نه‌ندامینکی هینزی
 میلشیا‌ی نازی نه‌لمانیا. (۲) نازی! که‌سینکی نازی! هیتلره‌یهرست.
brownstone (brɒn'stɒn), *n.* به‌رده قاره‌بی به‌ردینکی لمینه
 خانووی پین دروست ده‌کرت.
brown sugar, **browse** (braʊz), *n.* گه‌لا و تیزو لق‌و‌پو‌زی دره‌خت و پوهه که‌ گیاندار
 ده‌یخوات.
 (۱) مرموش کردن! خواردن. (۲) له‌م‌ه‌پین! ئی له‌م‌ه‌پین.
 (۱) خواردن (گه‌لا و لق‌و‌پو‌پ و تهرن).
 (۲) چا‌و‌ب‌ی‌دا‌خ‌ش‌اندن (په‌رتووک و گو‌قارو پۆژنامه له‌ کتیبخانه‌دا).
 (۳) سه‌یرکردن به‌ شینه‌یی (شتوومه‌کی ناو بازار یا شوینی تن).
bruin (brʊˈɪn), *n.* وورج
bruise (brʊˈɪz), *v.t.* (۱) پووشاندن! شین کردنه‌وه (پینست)
 بریندارکردن (۲) هارین (به‌ ده‌سکه‌ هه‌وان).
 (۲) هه‌ست نازاردان! هه‌ست بریندارکردن.
 پووشان! شین بو‌نه‌وه (پینست) هه‌ست برینداربوون: (۳) (He ~s easily).
 (۱) پووشاوی! پووشان! شین بو‌نه‌وه. (۲) پووشاوی پینستی میوه.
bruiser (brʊˈɪzə), *n.* (۱) بۆکسیارینکی به‌هینز
 (۲) شه‌لاتی! که‌سینکی شه‌رانی
 قو! ده‌یده‌یه.
bruit (brʊˈɪt), *n.* [Archaic], قارخه‌ستنه‌وه! ته‌پل بۆ هه‌لگرتن.
brumal (brʊˈmɪl), *adj.* زستانی! زستانه.
brume (brʊˈm), *n.* ته‌م! ته‌م‌و‌م‌ز! هه‌لم.
brummagem (brʊm'ə-jəm), *adj.* [Colloq.], دوزرنه‌! بازار! یا
 بریقه‌دار و هه‌زانبه‌ها.
brunch (brʊnʃ), *n.* [Colloq.], شتی بریقه‌دار و بِن نرځ (به‌تایه‌بی خه‌ش).
 زه‌می به‌رجایی و قاره‌لشی پینکه‌وه (که نه‌ختیک
 پینتر نیومه‌پژ و نیومه‌پژ پینکه‌وه.
brunet (brʊˈnet), *adj.* گه‌م په‌نگ! قه‌ره‌ش و چا‌و‌ره‌ش! سه‌وزه‌له.
brunette (brʊˈnet), *adj.* = brunet. پیاریک یا کوپینکی سه‌وزه‌له! نیرینه‌ی‌ه‌کی قه‌ره‌شی چا‌و‌ره‌ش.
brush (brʊʃ), *n.* (۱) فلجه (قه‌زده‌هینان، جل، بۆیه، ددان) پنه‌ک.
 (۲) فلجه‌کاری! پا‌کردنه‌وه یا بۆیه‌کردن.
 (۳) کلکی تووکن (وه‌ک هی پۆی). (۴) لیشخان! به‌ناسته‌م به‌رکه‌وتن.
 (۵) فلجه‌کاری! شیا‌و‌زی فلجه به‌کاره‌هینانی هونه‌رمه‌ندیک.
 (۶) ته‌ل. شیش. یا په‌رمه‌یکی گه‌یه‌نری کاره‌بایی.
 (۱) قه‌زده‌هینان! فلجه‌لیدان! بۆیه‌کردن! پا‌کردنه‌وه به‌ فلجه! پنه‌ک کردن.
 (۲) لیشخان! به‌ناسته‌م لیدان یا به‌رکه‌وتن! لیکه‌رتن.
 (۳) لا‌بردن به‌ فلجه یا وه‌ک به‌ فلجه.
 (۱) به‌لادا تیه‌بوون و به‌رکه‌وتن! لیشخان! به‌ناسته‌م به‌رکه‌وتن! به‌ناسته‌م
 پا‌ل پیوه‌نان یا لا‌بردن. (۲) فلجه به‌کاره‌هینان.
 (۱) لا‌بردن! خسته نه‌ولاوه! پا‌ل پیوه‌نان.
 (۲) کوپ پین نه‌دان! با‌یه‌خ پین نه‌دان!

(He brushed aside all criticism of his conduct.)

- له‌ گۆل خۆ کردنه‌وه! ده‌رکردن! پا‌ل پیوه‌نان (مه‌جان)
 خۆ ئی پزگاکردن: (She brushed him off).
brush off, (۱) پا‌کردنه‌وه! جوان کردن! پینخه‌ستن.
 (۲) ده‌مه‌زه‌ردکردن (مه‌جان) خۆ‌ئینده‌وه! هینانه‌وه‌یه‌ر خۆ! فیربو‌نه‌وه:
 (I want to brush up on my English.)
brush (brʊʃ), *n.* (۱) دارو ده‌وه‌ن و بنچک و پووش.
 (ب) شوینینکی دارو ده‌وه‌ن و بنچکاوی! بیشه.
 (۲) ده‌شتی دارو ده‌وه‌ناوی که‌م نا‌وه‌دانی.
 (۳) لق و پۆی بیدا‌و شکار.
brush (brʊʃ), *v.t.* به‌ په‌له‌ پو‌ششت! په‌له‌کردن! خه‌راکردن.
 به‌ره‌نگاربوون! تووش بوون! به‌یه‌که‌هاتن:
 (He had a ~ with death.)
brush-off (brʊʃ'ɒf), *n.* [Slang], ده‌رکردن! پا‌ل پیوه‌نان.
 له‌ گۆل خۆ کردنه‌وه! پا‌ل پیوه‌نان! ده‌رکردن! خۆ ئی پزگاکردن به‌ په‌له.
brushwood (brʊʃ'wʊd), *n.* (۱) لق‌و‌پو‌زی بیدا‌و یا که‌وتو.
 (۲) بنچک و ده‌وه‌ن و گۆگیا! بیشه‌لان.
brushwork (brʊʃ'wɜːk), *n.* (۱) فلجه‌کاری! نیکارکینشی.
 (۲) شیا‌و‌زی نیکارکینشی تایه‌می هونه‌رمه‌ندیک: (Renoir's ~).
brushy (brʊʃ'i), *adj.* زه‌ر! تووکن! پت تیسکی زه‌ر.
brushy (brʊʃ'i), *adj.* بنچکاوی! به‌ بنچک و ده‌وه‌ن و گۆگیا داپو‌شرا‌و.
brusque (brʊsk, broːsk), *adj.* له‌پور (قه‌سه)! وو‌شک و په‌ق و نا‌شرین.
 (جۆری قسه‌کردن و په‌فتارکردن له‌گه‌ل خه‌لکه‌دا)! قسه‌په‌ق.
Brussels sprouts, سه‌وزه‌یه‌که‌ نه‌وه‌ندی گۆزیکه‌ له‌ توخمی که‌له‌رمه.
brutal (brʊˈtɪl), *adj.* دپنده! دپنده! بِن به‌زه‌یی! دل‌په‌ق.
brutality (brʊˈtɪl'ə-ti), *n.* (۱) دپنده‌یی! بِن به‌زه‌یی! دل‌په‌قی.
 (۲) کرده‌وه‌یکی دپنده.
brutalize (brʊˈtɪl'ɪz), *v.t.* وه‌ک دپنده‌ لیکردن! کردن به‌ دپنده.
 (۲) به‌ دپنده‌ له‌گه‌ل جو‌ولانه‌وه! نازاردان.
-brutalization (*n.*).
brute (brʊˈt), *adj.* (۱) بِن میشک: (a ~ beast).
 (۲) بِن هه‌ست: (the ~ force of nature).
 (۳) چوارین! گیاندار! (۴) دپنده! بِن به‌زه‌یی! دل‌په‌ق! که‌ر.
 (۱) چوارین (کۆی یا مالی)! گیاندار.
 (۲) که‌سینکی چوارین! که‌سینکی که‌رو بِن میشک.
brutify (brʊˈtɪf'ɪ), *v.t. & v.i.* = brutalize.
brutish (brʊˈtɪʃ), *adj.* (۱) دپنده! بِن به‌زه‌یی! دل‌په‌ق.
 (۲) که‌رو بِن میشک! چوارین! که‌رت: (He is ~).
bryology (brɪˈɒl'ə-ji), *n.* زانستی قه‌وزه (زینده‌وه‌زانی)!
 قه‌وزه‌ناسی.
bryony (brɪˈə-ni), *n.* چه‌ند جۆره‌ پوهه‌کینکه‌ له‌ توخمی کو‌وله‌که.
bryophyte (brɪˈə-fɪt), *n.* قه‌وزه.
bryozoan (brɪˈɔ-zəʊən), *adj.* قه‌وزه‌یی (گیاندار! ناوی زۆر
 بچووک)
 گیاندار! ناوی زۆر بچووک! قه‌وزه‌یی.
 به‌کالو‌ریۆسی زانست.
B.S., = Bachelor of Science.,
B.Sc., = Bachelor of Science.
bub (bʊb), *n.* [Colloq.], برا (له‌پو‌ی خوشه‌ویسته‌یه‌وه بۆ بانگ کردن).
bubal, **hubale** (bʊ'bɪl), *n.* = bubalis.
bubalis (bʊ'ba-lis), *n.* که‌له‌کینوی‌یه‌کی نه‌فه‌ریقا‌وی‌یه.
 (۱) بلق! سابوون یا بلقی ناو: (soup ~s).
 (۲) پیلان یا بې‌ر‌ایه‌یکی خه‌یالی، فشه‌ل، یا هه‌چ‌و‌پو‌چ.
 (۳) بلقه‌بلق! قلیه‌قلپ.
 (۱) بلقه‌بلق کردن! بلقه‌بلق هاتن. (۲) قو‌لپ دان! کو‌لان

bubble bath

- v.t.** (۱) ھىنانە مولىپ، قولىپ پىندان. (۲) ھىنانە بىلقەلىق
(۳) [Archae] دەستىرىن؛ خەلەتاندن؛ قىل ئىگىردن.
bubble over, (۱) ھەلجور (شەلى كۆلار).
(۲) خۇ مۇر نەگىران لە خۇشىدا؛ ھاتنە جۇش.
bubble bath, (۱) گەرماوى ناو بانىق بە سابوونى بۇنخۇش و
گەفاوى يەو. (۲) سابوونى بۇنخۇش و گەفاوى وەھا
bubble gum, بىنشىتى بىلقار؛ ەلكاتى جويىندا؛ دەتوانىت بىلقى پىن
درووست بگىرت.

bubbler (bub'ler), *n.* پىلووسك كە ناوى كانىيارى لىئو دەخوئىتەو بە
دەست يا بە دەم.

bubbly (bub'li), *adj.* (۱) بىلقار؛ بىلقەلىقكەر: (a ~ liquid).
(۲) كەيف قىچر نەجۇش و خۇش: (a ~ group of people).

bubo (bū'bō), *n.* ئاوسانى لىووى لەمفاوى بىن بال و بىن پان؛ خەپارە.
-bubonic (*adj.*).

bubonic plague, تاعوونە ېرەشە
bubonocoe (bū-bon'ō-sēl'), *n.* نىمچە قۇزى
buccal (buk'li), *adj.* (۱) تايەتتى بە پومەت؛ گۆنەيى.
(۲) تايەسى بە ئادەم؛ دەمى

buccaneer (buk'ā-nēr'), *n.* چەتەلى دەريا.

buccinator (buk'si-na'tēr), *n.* ماسولكەبەكى تەنگە لەنىوان
پومەت و سووچى دەمدا

bucentaur (bū-sen'tōr), *n.* (۱) گىباد رىكى نەفسانەيىيە نىوہى
مۇقەو نىوہەكى تىرى گايە. (۲) كەشتىيەكى مىرى "فىنسىيا" ى كۆنە

buck (buk), *n.* (۱) نىرەى ناسك و بىزەكىئوى و كەرونىشك.
(۲) ھەلئوراندن؛ ھەلتىزان. (۳) شۇقدان؛ قۇچدان؛ قۇچ ھاويشتن
(۴) پىپاويكى تەپىش

(۵) [Colloq] ھەرزەكارنىكى قولەپەش (لەبووى سووكىيەو).
(۱) ھەلتىزان. تايەتتى ئەسپ يا ھىستىر كە بىيەيت سوارەكە بگىلىنىت.

(۲) شۇقدان؛ قۇچدان؛ قۇچ ھاويشتن.
(۳) [Colloq] بەرھەلىستى كىردن بەتوئىدى؛ سىل كىردنەو؛ مان گرتن.

(۴) [Colloq] ھەلبەزودابىز كىردن (ئوتومبىل)؛ بە تەكان بۇيشتن.
(۱) قۇچ نىدان؛ شۇق لىدان

(۲) ھىزىش بىردنەسەر بە تۇپەو؛ يارى قوتىلۇنى نەمەرىكى).
(۳) سوار ھىستەنەخوارەو (نەسپ، ھىستىر)

(۴) [Colloq] بەرھەلىستى كىردن بەتوئىدى؛ ئىروەستان
ھەل مۇدان؛ پىنە بىزىوئەو

buck for, [Military Slang], ھەل مۇدان؛ پىنە بىزىوئەو
buck up, [Colloq.], ھەل مۇدان؛ پىنە بىزىوئەو

خۇ گورچ و گۆل كىردنەو؛ وورە نانەبەر خۇ؛ شان دانەبەر (ناخۇشى).
buck (buk), *adj.* [Military Slang]. ئۆمەرتىن پىلەى يۆلىك يا چىنىشك
(سوپا): (a ~ private).

buck (buk), *n.* (۱) نەسپەدارىنە دارتاشى
(۲) نەسپەدارىنەى بە چەرم داپۇشراو (تەمافىزى).

buck (buk), *n.* [Slang]. دۆلار
پارەى بەسسانى و خىزا؛ دەستكەتوئۇ؛ پارەى بەلاش؛

(to try to make a fast buck)
buck (buk), *n.* ئىشانەكە لەبەردەمى ئەو يارىگەرەدا دادەنرىت كە جارى

دوایی نۇبەيەتتى كاغەز بىدات
لۆمە بە پىرسىياري لەسەر خۇ لايدىن و

pass the buck, [Colloq.], سەپاندنى بەسەر يەگىنىكى تىردا
buckaroo (buk'ā-roo', buk'ā-roo'), *n.* - cowboy.

buck bean, پووەكىكى ئۆنگارى گول سىپى و پەمەيى و گەلا سى
فلىقانىيە

bucker (buk'ēr), *n.* وىلاخى حوتەھاوئۇ ھەلتىزىن (نەسپ، ھىستىر).
bucket (buk'it), *n.* (۱) سەت (۲) دۆلكە (۳) پىر سەتلىك

(۱) ئاۋەمەنجان بە سەت؛ ئاۋكىشان يا شەلە گواستەو بە سەت و دۆلكە؛
v.t.

bud

كىردنە سەتلى يا دۆلكەو. [Colloq.], خىزا؛ ئەسپ لىخوپىن؛
ئەسپ پەتاندن.

(۱) بە پەلەو ھەلبەزودابىز بۇيشتن؛ تەكان دان.
(۲) پەلەكەردن؛ خىزاكەردن.

kick the bucket, [Slang], مەردن.
bucketful (buk'it-fool'), *adj.* پىر سەتلىك.

bucket seat, كورسىيەكى يەك كەسى پىشت خەرە بەپىشتدا
دەنوشىتەنرىتەو (لە ئوتومبىل و قۇكەدا بەكاردەھىنرىت).

bucket shop, دىوكان يا كۇمپانىيا پارەبازى؛ دەزگاي پارەبازى.
buckeye (buk'ī'), *n.* (۱) شاپەپووى ئەسپ؛ دەرەختىكى گول پەنگىنى

گەلا گەرەپە تۆۋەكەى لە كىسەى دىكاويدايە. (۲) تۆۋى ئەم دەرەختە.
(۳) [B-], [Colloq.], دانىشخوويەكى وىلايەتى "نۇھايق" ى نەمەرىكىيە.

buck fever, [Colloq.], جۇش و خۇشى پاۋچى تازە (كە بۇ يەكەم جارى
نىچەر بەدى دەكەن).

buckhound (buk'hound'), *n.* قانچى؛ سەكى پاۋە ناسك
تەپىش؛ تايەتتى بە تەپىش.

buckish (buk'ish), *adj.* ئاۋزىوونە (پىشتىنى قايش، زىن، پۇستان).
buckle (buk'l), *n.* (۱) ئاۋزىوونە لىئىدان؛ بە ئاۋزىوونە لىئىدان. (۲) پىنگەو بەستى؛ لىئىدان

(۱) ئاۋزىوونە لىئىدان؛ بە ئاۋزىوونە پىنگەو بەستى.
(۲) ئۆزان گرتن؛ چىنگ دانە يەك

buckle down, بە دل كۇشش كىردن؛ شان دانەبەر كار؛ چاك بەلادا كىردن.
buckle up, خۇ پىستەنەو (بە پىشتىنى ئار ئوتومبىل يا قۇكە).

buckle (buk'l), *v.t.* ئوۋشتانەو (لەئىز زەبىر يا قورسايدىدا)؛ چەمانەو؛
چەمىنەو؛ پسان؛ ھەرس بىردن: (The steel beams ~d.).

ئوۋشتانەو؛ چەماندەنەو؛ پساندن.
ھەرس بىردن (مۇقە)؛ پوۋخان؛

خۇ بەدەستەو دان؛ شكان (لەبەردەمى زەبىر و ئىكەدا)؛ مىدان؛ كۆلدان؛
(He didn't buckle under pressure.)

buckler (buk'lēr), *n.* (۱) ئۆزىيەكى بچوۋكە بە دەستەو دەگىرىت يا
دەگىرىتە قولەو. (۲) پارىزەر؛ ھۇى پاراستن.

bucko (buk'ō), *n.* پاراستن.
سەپەندى؛ شەلاتى

buckra (buk'rā), *n.* مۇقى سىپى (بە زمانى قولەپەشى ئەفەرىقا).
buckram (buk'rām), *n.* (۱) قوماشنىكى چىركاۋە بە جەۋى (بەرگى)

پەرتوۋكى ئى درووست دەگىرىت. (۲) ووشكى و پەقى پەروشت.
(۱) تايەتتى بەم جۇرە قوماشە. (۲) ووشك و پەق (پەروشت).

adj. چىركەردن؛ پەق كىردن.
bucksaw (buk'sō'), *n.* مىشارى گەرە.

buckshot (buk'shot'), *n.* ساچمەى گەرە (بۇ پاۋە ناسك و گىاندارى
گەرەى تى).

buckskin (buk'skin'), *n.* (۱) پىستەى ناسك.
(۲) چەرمىكى نەرمى قايمى بۇزە لە پىستەى ناسك درووست دەگىرىت

(۳) ئەسپى بۇر. (۴) (pl.), پانتۇن و پىلاۋى چەرمى ناسك.
(۵) [B-], سەربازى شۇپشى ئەمەرىكا.

adj. تايەتتى بە چەرمى ناسك.
دەدانى سەردەپەپو.

bucktooth (buk'tōōth'), *n.* (۱) گەنى پەش؛ پوۋەكىكى گول سىپى
بۇنخۇشە تۆۋىكى سى سوچ دەگىرىت. (۲) تۆۋى ئەم پوۋەكە كە دەدرىت بە

ئەسپ و مىشك يا خوارەنەمى ئى درووست دەگىرىت.
(۳) ئاردى ئەم دانەۋىلەپە.

bucolic (bū-kol'ik), *adj.* (۱) تايەتتى بە شوان، دەشت و دەر؛ شوانى.
(۲) لادى؛ تايەتتى بە لادى؛ تايەتتى بە ئىيانى لادى.

(۱) ھەلبەستىكە دەربازى شوان و لادى و ئىيانى لادى.
(۲) لادىيى؛ شوان؛ كىشتىار؛ ۋەزىر.

bud (bud), *n.* (۱) چىز؛ خۇنچە؛ گۆلكە.

Buddha

- (۲) كەسنىڭ ب شىتلىكى پېنەنگە يىشتۇرۇپ يا ھەرىكەت.
v.t. (۱) خۇنچەكرىدن! چىرىكرىدن! كۆپىكرىدن! پىشكوتىن! كەشەنە.
 (۲) پىنچەكرىدن! كەشەنە بون! ھەراش بون. (۳) لە بارى ھەرىكىدا بون.
v.t. (۱) چىرۇ پىن دەركىدن! خۇنچەكرىدن. (۲) مۇتورىبەكرىدن.
in bud, خۇنچەدار! چىرۇدەركىدو! كەشەنە! گول بەدەم.
in the bud, بە مەندالى يا كۆرىيەي! بە خۇنچەي! بە تازەي! بە ساويى.
nip in the bud, لەناوېردىن. نەھىشتىن! يا رەستەندىن بە ساويى پىشش
 تەشەنەكرىدن لەدەست دەرىچون:

[*They nipped the rebellion in the bud. ; to nip a plan (plot, disease, idea) in the bud*]

- Buddha** (bood'ə), *n.* (دەلىن):
 (۱) بوودا: دانەرى ئاينى "بوودى" (دەلىن):
 لە سانى ۵۶۲ - ۴۸۳ ق. پ. لە ھىندىستان (زاو).
 (۲) كەسنىڭ كە گەشەتووتە پلەيەك كە لە ھەمىوشىك تىگەشەتووتە بەگۈزىرى
 ئاينى بوودا "بوودا" (۳) وىنەي "بوودا"
Buddhism (bood'iz'm), *n.* كە نەلىت:
 ئىش و ئازار بەشەكە لە ئاين و لەنگەي دايىنكرىدىن ئارەزو و بىكرىدەنەمە
 ئاينى پاك و راستەمە ئىش و ئازار دوايى پىن دەھىنرەت.
Buddhist (bood'ist), *n.* كەسنىكى بوودى! بوودىيەك.
adj. بوودى! تايەتە تە ئاينى "بوودا"
budding (bud'ing), *adj.* تازەكۈرە: ساوا (*a ~ writer*).
buddle (bud'l, bood'l), *n.* تەشت يا ئارەمپىزى لىژى كائزاي خاۋ
 پاكىدەنەمە

- buddy** (bud'i), *n.* [Colloq.]. (۱) ھاوپى! رادە! ھەقال
 (۲) ئاۋەل سەرباز
budge (buj), *v.t.* بىزۋاندىن جۈلەندىن
v.t. (۱) جۈلەن! بىزۋان: (*I won't ~ one inch.*).
 (۲) ھەلۋىست كۆزىن! پا كۆزىن.
budge (buj), *n.* ھەروە (بەتايەتە لە پىنستەي بەرخ درووستىكراۋ).
adj. (۱) ھەروە لەمەر (۲) بە كەش و قىش! تېزىل
budget (buj'it), *n.* (۱) كېسە! جىدان! شىتى ئاۋ كېسە يا جىدان.
 (۲) بىرنك شىت (۳) بۈجە
v.t. (۱) (ب) بۈجە ئامادەكرىدن! بۈجەكرىدن.
 (ب) خىستەنەۋ بۈجەمە! بۈجە بۇ دانان.
 (۲) نەخشە بۇ دانان! پىنخىستىن (بۇ باش بەكارھىتان و بەفېزەندەن):

- (*B ~ your time.*)
budgetary (buj'i-ter'i), *adj.* بۈجەيە! تايەتەي بە بۈجە:
 (*~ matters*)
budget plan, بە مانگانە! تە قىست! بە بەش بەش.
buff (buf), *n.* (۱) چەرمى گامىش
 (۲) چاگەتلىكى سەربازى كە لە چەرمى گامىش درووستىكراۋىت.
 (۳) دارىك يا پىنچەكەيەكى چەرم تىگىراۋ (بۇ شىت پاكىدەنەۋ بىرقەپىدان
 بەكاردەھىنرەت). (۴) پەنگىكى زەردى بىن پەنگ يا مەردو.
 (۵) [Colloq.]. پىنستى پىوت.
 (۶) [Colloq.]. مۇگرا! ھەزكەر: (*a movie ~ ; a jazz ~*).

- adj.** (۱) لە چەرمى گامىش درووستىكراۋ. (۲) زەردىكى بىن پەنگ يا مەردو.
v.t. (۱) ساف و لووس كىردىن بىرقاندىنەۋ بە چەرمى گامىش.
 (۲) پەنگى زەردى كال لىدان.
buff (buf), *n.* پىياكىشان! لىدان! پىمالىن! تەپە.
v.t. كەمكرىدەنەۋى زەبەر.
buffalo (buf'l-ō), *n.* (۱) (ا) گامىش (ب) گامىشى ئەمەرىكى.
 (۲) بۇيىكە لە پىنستەي گامىشى ئەمەرىكى درووست دەكرىت.
 (۳) جۈرە ماسىيەكى پىشت قەمۈرە (ئىسقامنى ووردى نۆرە).
v.t. [Slang]. بەچەترسىن كىردىن! ترساندىن! سام نانەبەر:

(*She's got him ~ed.*)

buffalo bird, بالندەي گامىش: چەند جۈرە بالندەيەك بە گامىش و

bugaboo

- پەشەۋە خەۋەر دەنىشەنەۋى زچر گەنەيان ئى دەۋىزەنەۋ.
buffalo bug, قانۇنچەي گامىش! بچوۋىد رەش و بەلەكاۋىيە.
buffalo fish, جۈرە ماسىيەكى پىشت قەمۈرە (ئىسقامنى ووردى نۆرە).
buffalo grass, گىياي گامىش: گىيايەكى كورنى گەل بارىكى دەشتە
 لەمەپەگاكىنى ئەمەرىكايە.
buffalo robe, بۇيىكە لە پىنستەي گامىشى ئەمەرىكى درووست دەكرىت.
buffer (buf'ēr), *n.* (۱) ئامىرى زەبەر كەمكرىدەۋە (مەكىنەكارى).
 (۲) بەرىبەست! كەسنىڭ يا شىتەك كە دەكەرتە ئىۋان دوو كەس يا شىت يا
 شوۋىدەۋ بۇ پاراستىيان لەپەكتىرى كەمكرىدەۋە زەبىران لەسەر يەكتىرى
 (۳) ئاۋچەي بىن لاين (كە دوو لەشكر يا تاقىمى ئاۋچەي بەيەك لەپەكتىرى
 چىيەدەكەتەۋە! ئاۋچەي بەرىبەست.
 كەمكرىدەۋە زەبەر.

- v.t.** (۱) شىتى ساف و لووسىكر (قوماشى ئەمەرىكايە پىنچەكەي **buffer** (buf'ēr), *n.*
 لە چەرم گىراۋ. (۲) مۇزى ساف و لووسىكر.
buffer state, وولەتلى بەرىبەست يا ئاۋچەي: وولەتلىكى بىن لاينە لەئىۋان
 دوو وولەتلى كەمكرىدەۋە ئاۋچەي بەيەكە لەپەكەي چىيەدەكەتەۋە تا شەپ نەكەن
buffer zone, ئاۋچەي بەرىبەست: ئاۋچەي بىن لاين كە دوو لەشكرى
 ئاۋچەي بەيەك يا دوۋىن بەيەك لەپەكتىرى چىيەدەكەتەۋە.
buffet (buf'it), *n.* زۇللە! شەپازە! مەستەكۈلە! لىدان (مەجان):
 (*the ~s of fate*)
 (۱) زۇللە لىدان! مەستەكۈلە لىدان! پىمالىن! پىياكىشان.
 (۲) بەرھەلىستى كىردىن! پال پىۋەنان و گەراندىنەۋە! پىيادان:
 (*The waves ~ed the boat.*)

- v.t.** (۱) زۇرران لەگەل كىرتىن! شەپ لەگەل كىردىن.
 (۲) پىنچەكرىدەۋە (بە زۇر يا بە پىمالىن).
buffet (ba-fā', boo-fā'), *n.* (۱) دۆلەتلى كەل و پەل چىشەتەنە
 (۲) بوفى: (ا) مېزىنكە خواردەمەنى و ساردەمەنى لەسەر دادەنەرت.
 مېۋانەكان بە پىۋە بەشى خۇيان دەبەن و دەيخۇن.
 (ب) مېزىنكى رەھا لە چىشەتەنەدا.
 (۲) بوفى: زەمىكە كە مېۋانەكان بەشى خۇيان دەبەن لەر خواردىن و
 خواردەنەۋەيە لەسەر مېزىنك داشراۋە.
buffet supper (or lunch), زەمەنانى بوفى ئىۋار يا ئىۋەر.
buffing wheel, پىنچەكەي ساف و لووس كىردىن (لە چەرم يا قوماش
 گىراۋە).

- bufflehead** (buf'l-hed'), *n.* مەۋىيەكى پىشت پەشى زىرسەك سېپى
 سەز زى ئەمەرىكايە باكوۋرە.
buffo (bōō'fō), *n.* قۇراني بىزى قۇشەمە ئۇيەر.
adj. قۇشەمە.
buffoon (bu-fōōn'), *n.* قەشەمە! قۇشەمە! كالتەچى.
buffoonery (bu-fōōn'ēr-i), *n.* قۇشەمەچىتى! كالتەچىتى!
 كالتەۋەكەپ.

- bug** (bug), *n.* (۱) مېۋىۋى زىيانبەخش! مېۋىۋە! جانەۋەر.
 (۲) [Colloq.]. مېكروپ.
 (۳) [Slang]. مايكرو فونىكى زۇر بچوۋەكە لە شوۋىنكىدا دەشارۋىتەۋە بۇ
 قۇماركرىدىن كىلتوگۇ بەندىيەۋە.
 (۴) [Slang]. كەم و كۆۋرۈ مەكىنە يا ئامىزىك.
 (۱) شارەنەۋەي مايكرو فونىكى بچوۋەكە لە شوۋىنكىدا بۇ قۇماركرىنى كىلتوگۇ
 بەندىيەۋە: (*to ~ a room, telephone, etc.*).
 (۲) پەستىكرىدن! سەرخىستەسەر! تۈۋەكرىدن:

(*You're ~ing me. ; Don't ~ him.*)

- bug off.** [Slang]. لاچۇ لىرە! لاچۇ.
bug (bug), *n.* [Obs.], = **bugbear.**
bugaboo (bug'a-bōō'), *n.* (۱) دىۋىۋەرنچ! دەعبا! شەۋەيان.
 (۲) سەرخاۋەي ترس يا مەراق
 (۳) بىۋىۋەرنچىكە دىۋىۋە خەلكى پىن دەترسىنرەت يا پىن دەھىنرەتە سەز

bugbear

bugbear (bug'bâr'), *n.* = bugaboo.

bugger (bug'ĕr), *n.*

v.t.

buggery (bug'ĕr-i), *n.*

buggy (bug'gi), *n.*

buggy (bug'gi), *adj.*

bughouse (bug'hous'), *n.* [Slang],

adj. [Slang],

bugle (bū'g'l), *n.*

v.t. & v.t.

bugle (bū'g'l), *n.*

bugle (bū'g'l), *n.*

bugler (bū'glĕr), *n.*

bugloss (bū'glos, bū'glôs), *n.*

buhl (bōol), *n.*

buhrstone (būr'stōn), *n.*

build (bild), *v.t.*

v.t.

n.

build up,

builder (bil'dēr), *n.*

building (bil'din), *n.*

build-up (bild'up'), *n.* [Slang],

built (bilt), *past tense and p.p. of build.*

built-in (bilt'in'), *adj.*

(*a ~ microphone, bathtub, etc.*)

bulb (bulb), *n.*

bulbaceous (bul-bā'shas), *adj.*

bulbar (bul'bēr), *adj.*

bulbiferous (bul-bit'ĕr-əs), *adj.*

bulbil (bul'bil), *n.*

bulbous (bul'bas), *adj.*

bulbul (bool'bool), *n.*

پنگه‌ی‌کی تابیه‌تی.

(۱) هه‌تی‌بو‌ار

(۲) لۆتی؛ کەسیکی پیس و بۆگەن؛ کەسیکی بێ نرخ

(۳) گۆره (له‌بروی خوشه‌و‌یستی‌یه‌وه یا گالته‌وه)؛ مندال؛ لاو.

گاین؛ نێرگاین

هه‌تی‌بو‌ازی؛ نێرگاین

(۱) گالیسکه‌یه‌کی یه‌ك نه‌سپی یه‌ك کەسی‌یه.

(۲) هه‌ره‌بانه‌ی مندال

په‌له‌ میروو؛ جانه‌وه‌راوی؛ میرووتی‌داو.

شیتخانه

شیت.

(۱) کەپه‌نا (۲) کەله‌شاخێکه‌ فووی پیا‌ده‌ک‌ریت (پاو).

فوو به‌ کەپه‌نادا؛ ک‌ردن؛ بانگ ک‌ردن به‌ کەپه‌نا.

چهند جۆره‌ بووه‌کێکه‌ له‌ توخمی پونگه

موری‌وی‌یه‌کی شووشه‌ی درێژکۆله‌ی پەشه

(۱) کەپه‌ناژنه‌؛ فوکه‌ر به‌ کەپه‌نادا.

(۲) سه‌ر‌دا‌ز د دیده‌وانی فوکه‌ر به‌ کەپه‌نادا (بۆ خه‌لك بانگ ک‌ردن).

زمانی گا؛ جەند جۆره‌ پروه‌کێکی

گول په‌نگیر و گه‌ل و قه‌غی د‌ر‌کا‌و‌ین.

(۱) پازاندنه‌وه‌ی کەله‌ری‌ه‌ی تارما‌ن به‌ نه‌خشی گونج‌که‌ -

ماسی و کانی و نه‌گا‌وه‌نگو سه‌ده‌ف

(۲) کورسی و میرو شتی دارینه‌ی تری پازاوه‌ ب‌ه‌م شیوه‌یه

(۱) به‌ردنکی سه‌خته (ده‌ستاری ل)

دروست ده‌ک‌ریت؛ (۲) ده‌ستار.

(۱) درووستکردن؛ دامه‌زاندن.

(۲) دانان؛ دامه‌زاندن: (*B- your theory on facts.*)

(۲) هینا‌به‌رو

(۱) خانوو درووستکردن (۲) خانوسازی ک‌ردن به‌ پێشه

(۳) (*~ on; ~ upon*)، نه‌خشه‌دانان. (۴) پێژ‌ک‌ردن (باری کاغه‌ن).

قه‌دوبالا؛ له‌ش (*an athletic ~; a stocky ~*).

(۱) به‌رده‌رد درووستکردن؛ وورده‌ورده‌ دامه‌زاندن یا

پێکه‌ره‌نان (۲) ته‌ندرووستی باش ک‌ردن؛ به‌هێژ‌ک‌ردن (۳) ئاره‌دان‌ک‌ردنه‌وه.

(۱) درووستکەر؛ دامه‌زێنه‌ر؛ دانەر.

(۲) خانوساز؛ وه‌ستای خانوو؛ خانوکه‌ر.

(۳) ماده‌یه‌که‌ ده‌ک‌ریته‌ ئاو سابو‌نه‌وه‌ بۆ باشت‌ر شتن.

(۱) خانوو

(۲) درووستکردن (خانوو، کەشتی ... هتد).

به‌ شان و باندا هاتنه‌خواره‌وه؛

جا‌ی یا پر‌ویا‌گه‌نده‌ی لایه‌نگر.

bullbaiting

bulge (bulj), *n.*

v.t. & v.t. **bulgy** (bul'ji), *adj.*

bulimia (bū-lim'i-ə), *n.*

bulk (bulk), *n.*

(*He invested the ~ of his money in real estate.*)

(۲) باری کەشتی.

(۱) کەله‌که‌بوون؛ تۆپه‌ل بوون؛ کۆمه‌ل بوون.

(۲) گه‌ره‌بوون؛ ژل بوون؛ زیاد‌بوون (گرنگی، بایه‌خ).

(۳) گرنگ بوون؛ بایه‌خ هه‌بوون؛ قه‌باره هه‌بوون.

(۱) سه‌ره‌جم؛ کۆ؛ هه‌موو.

(۲) نه‌ک‌راوه‌ته‌ کێسه‌ و پاکه‌ت و سنووقه‌وه‌ به‌لکو به‌ کۆمه‌ل دانراوه (فرۆته‌نی).

بار شکاندن (بۆ ئه‌زیزه‌وه‌ی هه‌ندێکی).

(۱) به‌ کۆمه‌ل؛ نه‌ک‌راوه‌ته‌ پاکه‌ت و کێسه‌ و سنووقه‌وه‌ به‌لکو

به‌ کۆمه‌ل دانراوه (فرۆته‌نی).

(*He buys merchandise in bulk.*)

bulkhead (bulk'hed), *n.*

(۱) تیفه‌دیواری ئاو کەشتی و شتی تر.

(۲) به‌ریه‌ست؛ دیوار (بۆ پاگرتن یا به‌ریه‌ست ک‌ردنی زه‌وی، ئاگر، ئاو).

(۳) چوارچینه‌یه‌کی ده‌ریزقویه‌ بۆ ده‌رگایه‌کی پێ پلێکانه‌ی گه‌نجینه‌ی

ژێره‌م‌ین.

bulkiness (bul'ki-nis), *n.*

bulky (bul'ki), *adj.*

(۱) قه‌به‌؛ نا‌قۆ؛ ژل و نا‌قۆ.

(۱) کەله‌گا؛ گای نه‌خه‌سار.

(۲) نێرینه‌ی گامیش، فیل، به‌رانه‌کێزی، نه‌هه‌نگ ... هتد.

(۳) پاره‌باز؛ ئالو‌و‌تر‌ک‌ری بۆرسه.

(۴) کەسیکی باشین (پاره‌بازی، بازرگانی، کاسبی).

(۵) [B-]. بورجی گا.

(۶) کەسیکی کەته‌ و به‌هێژ ده‌نگ ژل.

(۷) [Slang], قسه‌ی قوی؛ قسه‌ی هه‌ج و پو‌و‌چ و بێ مانا.

v.t. نرخ زیاد‌ک‌ردنی بۆرسه (پاره‌بازی).

v.t. نرخ زیاد‌بوونی بۆرسه؛ نرخ زیاد‌بوون.

adj. (۱) نێرینه‌؛ نێر (۲) کەله‌گایی؛ کەته‌ و به‌هێژ.

(۳) نرخێ له‌ زیاد‌بوون‌دا؛ له‌ به‌وه‌دا؛ (*a ~ market*).

(۱) قسه‌ی هه‌ج و پو‌و‌چ و بێ مانا ک‌ردن؛

قسه‌ی قو‌ر‌ک‌ردن. (۲) قسه‌ک‌ردن؛ ده‌مه‌ته‌قی ک‌ردن.

به‌ ئازایانه‌ و چاوه‌ترسانه‌ به‌ره‌نگاری

کێشه‌ یا ته‌نگ‌و‌چه‌له‌مه‌ بوون.

bull (bool), *n.*

bull (bool), *n.*

bull- (bool),

(۱) مۆری پا‌پا. (۲) فه‌رمانی پا‌پا؛ فه‌رمانیکی پا‌پایی.

هه‌له‌ی روتار؛ روتی نا‌به‌ج یا هه‌ج و پو‌و‌چ و بێ مانا.

پێش‌گ‌رێکه‌ به‌مانای: (۱) گا؛ کەله‌گا: (*bullfight*).

(۲) وه‌ك كەله‌گا.

(۲) نێرینه‌؛ ژل: (*bullfrog*).

bulldog (bool'dog, bul'dog), *n.*

(۱) مۆریکی خ‌ری قو‌ر‌قوشی پا‌پایه.

(۲) بلۆق؛ تلۆق؛ ئاوساوی.

(۱) هه‌لو‌و‌ژه؛ هه‌لو‌و‌ژه کێزی.

(۲) داره‌هه‌لو‌و‌ژه؛ داری هه‌لو‌و‌ژه کێزی.

بلۆقاری یا گرنج گرنج‌ج‌وی (گه‌لای

توخمه‌ کەله‌رمێک).

bullbaiting (bool'bāt'ing), *n.*

پاره‌گا؛ سه‌گ ک‌ردنه‌ کەله‌گا (جاران

له‌ شینگه‌تره‌ با‌و‌بوو).

bullbat

bullbat (bool'bat'), *n.* = **nighthawk**.

bulldog (bool'dôg', bool'dog'), *n.* (۱) سمگیکي گمورهی کله.

(۲) تووک کورتی ناشیرنی بهیژو نازایه. (۳) دهمانچیهکی لوت کورته.

(۴) مادههیکي گرڼه گره له فڼ دروستکړند؛ بهکاردهمینریت.

(۵) [British]، چاودیزی پړوشت باشی (له هندیکی له زانکوکانی

لینگلته ده.؛ پوښیس.

adj.

وهک سگی "بولدوگ" نازا؛ سرسخت؛ کلههړق.

v.t.

بمزهویدادنی پارتینیک به دست گرتن به شاخی بهره و بادانی ملی.

bulldog edition,

چاپی مہیانی زووی پوژنامههیک بؤ دهرهوی شار.

bulldoze (bool'dôz'), *v.t.*

(۱) پوځاسن به بولدوژمن.

(۲) بهچه ترسین کردن؛ ترساندن.

bulldozer (bool'dôz'ēr), *n.* (۱) بولدوژمن مکهینهی زهوی پامالینو.

ههکنهکن (۲) تیغی بولدوژمن (۳) شهلای؛ شهقاوه.

bullet (bool'it'), *n.*

گوله؛ فیشک.

bulletin (bool'ə-tin, bool'ə-tin), *n.* (۱) بلاوکراوهی پهسمی؛

هوالنامه؛ بهیانهام؛ ناموژگاری. (ب) بلاوکراوه؛ دوا؛ دهنگوباس.

(۲) گوډاری کومه له یا پښخراوینک.

v.t.

بلاوگرڼهوه (له بلاوکراوه، ناموژگاری، یا گوډاردا).

bulletin board,

تختهی ناگاداری

bulletproof (bool'it-prōōf'), *adj.*

گوله بهند؛ گوله نه پ.

v.t.

گوله بهند کردن.

bullfight (bool'fit'), *n.*

شهره گای نیسپانی

bullfighting (*n.*).

bullfighter (bool'fit'ēr), *n.*

شهره کاکمر

bullfinch (bool'finch'), *n.* چمن جوزه بالندهیهکی چوله که ناسایی

پهنگا ورنکی دهنگ خوځن.

bullfinch (bool'finch'), *n.*

پهړینیکي بهر (که خه نه قنک له

دیونیکیهوه بیت).

bullfrog (bool'frôg', bool'frog'), *n.* جوزه موئیکي گمورهیه

bullhead (bool'hed'), *n.*

(۱) جوزه ماسیهکی سرژله

(۲) کهمسکی سرسخت یا کلههړق.

bullheaded (bool'hed'id), *adj.*

(۱) سرژل؛ کهلزل؛ سریان.

(۲) کلههړق؛ سرسخت.

bullhorn (bool'hôm'), *n.*

دهنگ گموره کمر

bullion (bool'yan), *n.*

(۱) پارچه نیر یا زیو.

(۲) پراویرو نه قش و نیگاری زپړین یا زیوین.

bullish (bool'ish), *adj.*

(۱) کهنه گاسی؛ سریان و کلههړق.

(۲) (۱) هزی نرخ بهر زکړدنهوه؛ نرخ بهر زکړهوه.

(ب) له نرخ بهر زکړدنهوه دایه (پارهبازی، بورس): (a ~ market).

(ج) باشین (پارهبازی، بازرگانی، کاسبی).

bullnecked (bool'nekt'), *adj.*

مل کورت و نه ستوور.

bullock (bool'æk), *n.*

(۱) گاجوت؛ گای خه ساو؛ گا.

(۲) [Obs.]، پارین.

bull pen,

(۱) په چیهی کله گا؛ تهویلهی کله گا

(۲) گرتووخانهی سردهمی (۳) مهشقای یاری بیسبول.

bull ring,

گوزه پانی شهره گای نیسپانی؛ میدانی شهره گا

bull-roarer (bool'rôr'ēr), *n.* بؤره دار یا رجه بهک تخته به بستراره.

به پتهیکه که به قایم بادرا دهنگیکي گمورهی لیره دیت.

bull session, [Colloq.],

کؤری دهریرینی بیروپا به ناشکرا.

bull's-eye (boolz'ī'), *n.*

(۱) کلاویرژنه.

(۲) ناوه راستی نیشانیک؛ ناو جهره گای نیشان (تیربازی).

(۳) پیکان؛ لیدان؛ لیدانیکی راسته خو؛ لیدانی ناوه راستی نیشان.

(۴) کارنکی سرکه ووتو. (۵) شووشه قوژن.

(۶) چرایه که شووشه و ههای هبیت. (۷) جوزه موئیکي رقه.

(۸) خوخلوئیکي دارین (که شتی به وانی)

humper

bullshit (bool'shit'), *n.* [Vulgar Slang].

قسمی هچ وپوچو

بن مانا؛ قسمی قوږ.

v.t. [Vulgar Slang]. قسمی هچ وپوچو بن مانا کردن؛ قسمی قوږ کردن.

bullshitter (*n.*).

bull terrier,

جوزه سمگیکي بهیژنی باریکه لهی سپی خیرای توک

کورتی پیست سافه.

bull tongue,

گاسن؛ دمه گاسن.

bull-whip (bool'hwhip'), *n.*

قامچی دریزو نه ستوور.

bully (bool'ī'), *n.*

(۱) سینه ندی؛ شهلای؛ زه بون کوږ.

(۲) گموا. [Archaic]، پیاو کوږ یا شهلای به کرئ گموا.

(۳) [Archaic]، کابرایه کی چاک.

به چه ترسین کردن؛ ترساندن: (to ~ somebody).

v.t. سینه ندیتی کردن.

adj. (۱) نازا؛ چاونه ترس؛ چاوقایم. (۲) [Colloq.]، زورباش.

interj. [Colloq.],

نافه رم؛ ده ستخوش.

bully (bool'ī'), *n.*

گوشتی قووتووی گا.

bully rag (bool'ī-rag'), *v.t.*

به چه ترسین کردن؛ همپه شهلین کردن؛

ترساندن.

bulwark (bool'wërk), *n.* (۱) سهنگر؛ قلا. (۲) breakwater.

(۳) پاریزمن (شت)؛ پاریزگار: (Law is the ~ of society).

(۴) دیواری سربانی کشتی.

v.t.

پاراستن؛ بهر بهست کردن؛ پاریزگاری کردن.

bum (bum), *n.* [Colloq.]، کهمسکی ویل و بن لانه و دست له

خهک پان کهرهوه. (۲) کهمسکی تهمل و بن کارو کاسبی (هندیکی جار

له پووی گالتهوه)؛ مفتخوژ؛ مووشه؛ لاخوږ؛ جاده پیو.

(۳) کهمسکی سرسهری یا بن نرخ (۴) [Slang]، زه ماوه ندی خواردنهوه.

v.t.

(۱) [Colloq.]، سوړانهوه؛ جاده پیوان.

(۲) [Colloq.]، مفت خواردن؛ مووشه کی کردن

(۳) [Slang]، زور خواردنهوه.

v.t.

مفت خواردن؛ دست له خهک پان کهرهوه.

adj.

(۱) خراب؛ قهلب؛ بازاری.

(۲) شکاو؛ له کارکو و توو؛ په ککه و توو: (a ~ shoulder).

on the bum, [Colloq.],

(۱) سوړانهوه؛ جاده پیوان.

(۲) شکاو؛ په ککه و توو

bum (bum), *n.* [British Slang].

گوپیی قنگ؛ قنگ.

bumble (bum'b'l), *v.t.*

ووز ووز کردن؛ گیزه هاتن

bumble (bum'b'l), *v.t.*

(۱) زمان گیران؛ به ناقولایی رهفتار کردن.

(۲) سامته دان؛ پښ داجوون؛ چورم دان.

v.t.

تینگدان (کار)؛ به ناپښک و پښکی کردن.

humblebee (bum'b'l-bē'), *n.*

همنگیکي گمورهی گیزه زله.

bumboat (bum'bōt'), *n.* بهله می نازو قهبر (بؤ کشتی گموره که

ناتوان زور نرک به ندر به ندره).

bump (bump), *v.t.* (۱) خو پیدان؛ پیدان؛ بهرکوتن (به نه سپایی یا

قایم). (۲) لیسنه ندن و دان به کهمسکی تر (کار، جینگه ناو فوژکه و

شه منده فو)؛ لایردن و جینگه گرتنهوه؛ دهر کردن له کار.

v.t.

(۱) (into; ~ against)، بهرکوتن؛ خو پیدان؛ پښ گیشتن؛

تووش بون: (He ~ed into her. ; He ~ed against the wall).

(۲) تاسه کردن؛ هلبه زودابه ز کردن

(۱) قوژت؛ کوسپ: (to hit a ~).

(۲) تاسه؛ هلبه زودابه ز. (۳) پیدان؛ بهرکوتن.

(۴) بلوق؛ تلق؛ ناوساوی.

bump off,

(۱) بهرکوتن و خسته خوارهوه (له سر میژنک).

(۲) [Slang]، کوشتن؛ سل سارد کردنهوه.

bumper (bump'ēr), *n.*

ده عامیهی نوتوبیل

bumper (bump'ēr), *n.* (۱) پرداخ یا کوپیی زور پړ؛ جامی لیاو لیاو

bumpkin

- (۲) شىنكى بۇرۇن
v.t. (۱) لىۋايلىۋى كىرىش؛ ئۆز پىرىكىرىش.
 (۲) بە ئۇش كىسىگە خوارىدەنە.
adj. فرە؛ بىن شومار؛ ئۆز زەبەنە: (*a ~ crop*).
bumpkin (bump'kin), *n.* (۱) لادىيىسى كىسىگى ھىچ ئەزان!
 كىسىگى ئاقۇلۇ ۋىلۇگە تىنەگەشتى: (*a country ~*).
 (۲) دارىكى دەريۇقىوۋە لەۋاي كەشتىيەۋە بۇ پىرىكىرىش تەۋە.
bumptious (bump'shas), *adj.* ئۆز لەخۇبايى؛ ئۆز بەفېزى كەشتە.
bumpy (bump'i), *adj.* كەندوكۇسپۇي؛ چان وچۇلۇي؛ پىر لەتاسە: (*a ~ road*).
ban (ban), *n.* (۱) پارچە ئانى ئەستور (ۋەك سەموون بەلام بچوكتى).
 (ب) پارچە ئانى ئەستورى نەختىك شىرىن كراۋ: (۲) پىچى كۆلەكراۋ.
bunch (bunch), *n.* (۱) ھىشور (*a ~ of grapes*).
 (۲) چەپك؛ قول؛ دەسك (گول، گىيا)؛ گوزە؛ مەلۇ: (*a ~ of flowers*).
 (۳) دەستە؛ كىلىل: (*a ~ of keys*).
 (۴) [Rare] كۇبارە؛ قەمورى.
 (۵) [Colloq.] دەستە (مىۋە)؛ تاقم (شت، مىۋە)؛ ھەند:
 (*a ~ of people, trees, etc.*)
v.t. & v.i. (۱) دەستەدەستە كىرىش؛ كىرىش بە چەپك يا دەسك؛ پىنگەۋەستى.
 (۲) توتى توتى ۋەستان پىنگەۋە (تەنۋورە يا كراسى ژانە).
-bunchy (*adj.*).
bunco (bun'kō), *n.* [Colloq.] گزى (يارى كاغىز، ھايىخەت)؛
 ساختە
v.t. [Colloq.] گزى كىرىش؛ ساختە كىرىش
buncombe (bun'kam), *n.* [Colloq.] (۱) ۋوتارى ھىچ ۋىچ ۋەكە
 ھەر بۇ رازى كىرىش جەمارىر بىت) (۲) قەسە كىرىش قۇر؛ قەسە ۋىچ
bund (bund), *n.* (۱) بەستىۋ؛ بەست؛ بەندەۋ.
 (۲) شەقام؛ پىرپەۋى قىراغ بەندە.
bund (bund), *n.* (۱) رىنكخاۋ؛ كۆمەلە؛ يەكپىتى.
 (۲) [B-] كۆمەلەيەككى ئەلمانى-ئەمەرىكى ئازىيە.
bundle (bun'd'l), *n.* (۱) چەپك؛ دەسك؛ قول؛ گوزە؛ مەلۇ.
 (۲) پىراسكە؛ بابۇلە (۲) دەستە؛ تاقم؛ كۆمەلە.
 (۴) [Slang] سەفتە؛ پارەيەككى ئۆز: (*He spent a ~*).
v.t. (۱) پىنگەۋەستى؛ پىنچانەۋە؛ دەستەدەستە كىرىش؛ چەپك چەپك كىرىش.
 (۲) (*~ away; ~ off; ~ out*)، بە پەلە ئازىد؛ دەست پىنچەۋە نان بە گوزە.
v.i. (۱) (*~ away*)، بە پەلە بۇيشتى؛ خىرا؛ بۇ دەرىچوۋە.
 (۲) لەگەل ياردا ئوستى لە ھەمان جىگەد بە جەلەۋە
bundle up, جلى گىرە لەبەركىرىش؛ خۇگىرە داپۇش.
bung (bung), *n.* (۱) تەپەدۇر؛ كۆنى بە تەپەدۇر گىراۋ.
v.t. (۱) كۆز گرتىن بە تەپەدۇر: (۲) داخستى؛ گرتىن (كۆن).
 (۳) [Slang] (*~ up*)، بىرىندىركىرىش؛ پوۋشاندىن؛ شىن كىرىدەۋە.
bungalow (bun'ga-lō'), *n.* خانۋىيەككى بچوكتى يەك نەۋمىيە؛
 بەنگەلە
bunghole (bun'hōl'), *n.* كۆنى بەرمىن يا مەركانە
bungle (bung'g'l), *v.t. & v.i.* بە خرابى كىرىش يا پىنچە كىرىش؛ تىكىدان؛
 بە ئاشرىنى نەزانانە كىرىش؛ خەسارگىرىش: (*to ~ a job*).
n. كارىكى بە نەزانانە كىراۋ؛ كارىكى قەلب يا خراب كىراۋ.
union (bun'yən), *n.* بۇلۇقى بىنى پەنچەگەۋە پى.
bunk (bun'k), *n.* (۱) جىگە ئوستى بە قەد دىۋارەۋە (لە كەشتى).
 شەمەندەفەردا (۲) جىگەيەككى ئوستى تەسك؛ دوو چەپپايە تەسكى
 بەسەرىگەۋە لەيەك چۈرچىۋەدا.
v.t. (۱) ئوستى لە جىگەيەك يا چەپپايەيەككى تەسكدا: (۲) ئوستى؛ خەرتى.
bunk (bun'k), *n.* [Slang] قەسە ھىچ ۋىچ؛ قەسە قۇرۇ بىن مانا.
bunkbed (bun'k'bed'), *n.* دوو چەپپايە تەسكە لەناۋ يەك
 چۈرچىۋە داردا بەسەرىگەۋە.

burdock

- bunker** (bun'kēr), *n.* (۱) ھەمارى خەلۋىز يا سوتەمەنى كەشتى.
 (۲) سەنگەر؛ ئۆزىكى كۆنكىرىتى ئۆزىرەمىن (جەنگ)
 (۳) گىرەۋلەيەككى لەمە لە يارىگە "گولف" دا.
v.t. (۱) خەلۋىز يا سوتەمەنى كىرىش كەشتىيەۋە.
 (۲) لىۋايلىۋى "گولف" ر كۆتۈنى لەناۋ گىرەۋلەيەككى لىۋايلىۋى ناۋ يارىگە.
bunkhouse (bun'k'hous'), *n.* خانۋىيەككى ساكارە كە چەند
 چەپپايەيەككى تەسكى تىدەيە.
bunkmate (bun'k'māt'), *n.* ھاۋجىگە (لە يەككە لە دوو چەپپايەيە
 تەسكى ناۋ چۈرچىۋەيەككى دار).
bunko (bun'kō), *n.* = bunco.
bunkum (bun'kam), *n.* = buncombe.
bunny (bun'i), *n.* (۱) كەۋىشك (ۋەشەيەككى مىندالانە)؛ كەۋىشكى
 مالى. (۲) كىچى بەردەستى ھەندىك يانەي شەي (كە جەل كەم لەبەردەكەنۋ
 خۇيان ۋەك كەۋىشك دەۋىتىن)
v.t. & v.i. (۱) شۇق؛ لىۋان؛ قۇچ تىپەلەن.
 (۲) لىۋايلىۋى تۇپى بىسپۇل بە ئەسپايى.
n. (۱) شۇق؛ قۇچ. (۲) لىۋايلىۋى تۇپى بىسپۇل بە ئەسپايى.
bunt (bunt), *n.* (۱) ئەۋۋىش گەنم. (۲) مىكروپى ئەم ئەۋۋىش.
bunt (bunt), *n.* (۱) ئاۋەرەستى تۇپى ماسى داكەۋتو.
 (۲) ئاۋەرەستى بايەۋانى كەشتى با.
bunting (bun'tin), *n.* (۱) قوماشى ئالا. (۲) ئالا؛ بەيداخ.
 (۲) ئالاۋ پارچە قوماشى بچوكتى پەنگاۋەنگ (كە شەقامۋ شۇنى تىرى پىن
 دەپاۋىرەتەۋە لە جەۋندە)
bunting (bun'tin), *n.* بالندەيەككى دەنۋەك ئەستورە لە چۆلەكەۋ
 فېسكەۋە دەمچىت
buntline (bunt'lin, bunt'līn), *n.* پەتى بىنى بايەۋانى كەشتى
buoy (boi, bōō'i), *n.* (۱) دەبەي سەرنار (لە بەندەۋ كەنارى دەريادا
 دانۇت بۇ نىشانە كىرىش تەنكىلى ئاۋ).
 (۲) چاكەتى سەرنارخەر (بۇ پىرگىرىش لە خىكاندىن)
v.t. (۱) نىشانە كىرىش بە دەبەي سەرنار (۲) سەرنار كەۋت.
 (۲) ھاندان؛ ۋورە ئانەبەر؛ كەيف خۇش كىرىش.
buoyancy (boi'an-si, bōō'yən-si), *n.* (۱) سەرنار كەۋت؛
 تواناي سەرنار كەۋت؛ سوۋى. (۲) پوۋخۇشى؛ كەيف خۇشى.
buoyant (boi'ənt, bōō'yant), *adj.* (۱) سەرنار كەۋت؛ سوۋى.
 (۲) سەرنارخەر. (۲) كەيف قىچ؛ زىت: (*a ~ personality*).
bur, burr (būr), *n.* (۱) پەيگولە؛ دىكىكى خېرى بچوكتە.
 (۲) پوۋەكتىك كە ئەم دىرگە دەگىرت. (۳) كەسكى خۇمەلۋاسەر بە خەلگەۋ
 پەيگولە لىكرەندەۋە.
v.t. بىلقە بلىق كىرىش (ۋەك ئاۋى شەرىۋە گوزە).
burbot (būr'bat), *n.* جۆرە ماسىيەككى ئاۋ پوۋبارە.
burden (būr'd'n), *n.* (۱) بار؛ كۆل؛ بارى سەرشان.
 (۲) بارى گران؛ ئەرك؛ كۆنكى قورس؛ توق؛ ئەركى ئاخۇش.
 (۳) بارەلگرتىن: (*a beast of ~*).
 (۴) بارى كەشتى؛ ئەۋ بارەي كەشتىيەك بۇ ھەلدەگىرت.
v.t. بار قورس كىرىش؛ بار گران كىرىش؛ ئەرك خىستەسەر؛ سەر قورس كىرىش:
 (*Don't ~ him with your troubles.*)
burden (būr'd'n), *n.* (۱) كۆرەسى گوزانى.
 (۲) ئۆمەرتىن دەنگى پارچەيەك مۇسقىي ئۆزگىستە.
 (۳) دەنگى شەمشالى ئېرەندى (كە ھەر دەپلەتەۋە).
 (۴) بىرى سەرەكى ۋوتارىك: (*the ~ of a speech*).
burden of proof, ئەركى پىن سەلماندىن (كە ۋا لەسەر شانى كەسك
 يا كۆمەلەك بۇ پىن سەلماندىن داۋاكەيان ئەگەرنا دىۋاندەن).
burdensome (būr'd'n-səm), *adj.* قورس؛ گران؛ ئاخۇش؛
 ماندوۋكەر: (*~ requests, restrictions, etc.*).
burdock (būr'dok'), *n.* پوۋەكتىكى بۇن تىۋى گەلە زە دىكى

bureau

- قولاداری بیوهیه به شتوه دهنوسیت
bureau (byoo'ro), *n.* [British] میز نووسینی چهکه جدار.
(۲) دؤلاب (بؤجل و بئرگ)
(۳) فرمانگه: دهزگا (~ an information ; a travel)
(۴) فرمانگه میری
bureaucracy (byoo-rok'ra-si), *n.* بیروقراسی (۱) بیرومی
به بیروقردنی کاروباری میری له لایین کاربه دهستانی هملنه بیروقردنه.
(ب) سرجه می نهم کاربه دهستانه: فرمانبهرانی میری.
(ج) بیرومی روشک و بئ مانای دهزگا و فرمانگه کانی میری.
bureaucrat (byoo'ro-krat'), *n.* بیروقرات کاربه دهستکی میری
کویران له سر بیرومی بیرومی.
bureaucratic (byoo'ra-krat'ik), *adj.* بیروقراتی تایبهتی به
بیرومی ناو دهزگا و فرمانگه کانی میری.
-bureaucratically (*adv.*)
Bureau of Internal Revenue, دهزگای باجی دهسکوت.
burette, buret (byoo-ret'), *n.* شوشه یه پله نیشانه کراوی
کیمیگه می بو پینو نی شله به کارده میفریت
burg (bürg), *n.* (۱) شاری به دیوار دهوهره کراوی کون.
(۲) شار: دی
-burg (bürg), باشگره به مانای شار: ناوه دانی.
burgage (bür'gij), *n.* شویه به بکرندانی زهوی و زاره
burgee (bür'jē), *n.* ناالی سینگوتی پیناسی که شتی.
surgeon (bür'jən), *v.i. & v.t.* (۱) جروکردن: چه که کردن
پشکوت (۲) بهر سه ندن: پینگه بشتن: که شه کردن: تهر فزندان.
n. خونه: جرو: تهر: گول
-burger (bür'gēr), *n.* باشگره به مانای ساندویچی گزشتی قیسه کراو
(hamburger, cheeseburger)
burgess (bür'jis), *n.* (۱) دانیشتوویه کی شارنکی نینگیزی
(۲) نوینه کی شارنکی نینگیزی یا زانکویه که بهرله ماند.
(۳) نه دانیشتوویه کی بهرله مانی ویلاهی "ماریلاند" له نه مریکا پیش شوی
نه مریکی
burgh (bürg), *n.* شارنکی نینگیزی یا نوسکوتله ندی سهر به خو.
burgher (bür'gēr), *n.* دانیشتووی شارنکی نینگیزی یا
نوسکوتله ندی سهر به خو
burglar (bür'glēr), *n.* دزی مال یا دووکان: دزا: مالچی.
-burglariou (adj.).
burglarize (bür'glā-riz'), *v.t.* مال یا دووکان برین: دزین.
(to ~ a home, shop, office, etc.)
burglarproof (bür'glēr-prōōf'), *adj.* نادزیت (مال دووکان):
دز ناتوانیت بیرویت
burglary (bür'glā-ri), *n.* مال یا دووکان برین: دزین: تالان کردن.
burtle (bür'gl'), *v.i. & v.t.* = burglarize.
burgomaster (bür'gā-mas'tēr), *n.* سهرکی شاره وانی له
هوله ندو: نه مانای و نه مانا.
burgonet (bür'gā-net'), *n.* کلاری ناسنی سوک
burgoo (bür'gōō, bür-gōō'), *n.* (۱) هریسه: شوی به کی خستی
دانه ویله که له جی دهجیت (۲) [Dial.] (۱) شله گزشتی سهره می توونو
تیژ (ب) سهرانی که نه جی دهجیت شله می تیژ دهخورت.
Burgundy (bür'gən-di), *n.* (۱) نارچه بهرگه ندی له پوزده لاتی
فره نسا: (۲) شهرانیکی سووره (له سهره تادا له نارچه به دروست دهکرا).
burial (ber'i-əl), *n.* ناشتن: مردو ناشتن: به خاک سپاردن.
adj. تایبهتی به مردو ناشتن: تایبهتی به خاک سپاردن.
burial ground, گورستان: قبرستان
burier (ber'i-ēr), *n.* مردوونیز: به خاک سپیر
burin (byoo'rin), *n.* نامیری نهخش هملکندن له سر مریه پرو کانا:

burnoose, burnous

- burl (bür'), *n.* (۱) گری (له خوری، ده زو، یا قوماشدا).
(۲) گری قادی دارودره خت.
(۳) ته به قه دارنکی ته مکی گری یاوی به بی پازاندنوه به کارده میفریت.
v.t. گری: لابردن (قوماش).
burlap (bür'lap), *n.* گوش: جانفاس: قوماشی گونیو خه رار.
burlesque (bēr-lesk'), *n.* (۱) شانزگه می لافرتی و لاسایی
(۲) خونیواندن بی بهر دهو پورت و قوشمی سر شانز.
adj. تایبهتی به شانزگه می لافرتی و لاسایی و بی بهر دهو.
v.t. & v.i. لاسایی کردنوه لافرتی و قه شمیری کردن له سر شانز.
burley, Burley (bür'li), *n.* تووتنکی نه مریکی که له تنکه.
burly (bür'li), *adj.* تیگسمرار: چوار شانه: که ته زبه لاج.
-burliness (*n.*)
burn (būrn), *v.t.* (۱) سووتاندن: ناگرتیبه ران: گرتیبه ران.
(۲) به فاگر کوشتن: سووتاندن (گیاندار). (۳) داپلوز خاندن.
(۴) خورنگاز کردن: خورگه ستن. (۵) داخ کردن.
(۶) سوورکردنوه (خشت، گزده و دیزه).
(۷) به ناگر کردن (کون، سووتان): (He ~ed a hole in his coat.)
(۸) قوراندنوه: چوراندنوه: گزاندنوه: سووتاندن (دهم، قوپک):
(This hot pepper ~ed my mouth.)
(۹) سووتاندن یا به کاره مینان (موم، چرا، زویا).
(۱۰) ناگرتیبه ران (هست، بهر می، توور می، حن).
(۱۱) به کاره مینان (سووته مینی): سووتاندن:
(This heater ~s gas. ; Her car ~s oil.)
(۱۲) [Slang] کاره یا لیدان: به کاره یا کوشتن.
v.i. سووتان: (The fire is ~ing.)
(۲) شه و قنده: گرمایی دان: پوونکی دانه وه.
(۳) داپلوزخان: داپلوزخین: (۴) به ناگر کردن: سووتان.
(۵) هست کردن به گرم.
(۶) هاقنه جوش و خروش: هست زور گرم پوون: (to ~ with desire)
(۷) گزاندنوه (برین، سووتاری): تووراندنوه.
(۸) [Slang] کاره یا لیدان: به کاره یا کوشتن.
n. (۱) سووتاری: سووتان: برینیک که له نهجانی سووتان یا گرمادا بئیت.
(۲) شونی داخ کراو: نیشانه (داخ کردن). (۳) خورنگاز
سووتاندن (خانوه): هه مو سووتاندن و تهخت کردن.
burn one's bridges, پینگه کی گرانوه له خو برین.
burn oneself out, خو زور ماندوو کردن (به کار یا پوواردن):
هیژ له خو برین: (He is burned out.)
(۱) کوژاندنوه. (۲) سووتاندن به ناگر.
(۳) سووتاندن (مال، دووکان... هند). (۴) قانگ دان یا دهریه ران به ناگر.
(۱) زور توورکردن: توورکردن.
(۲) سهره نشتن کردن به توودی.
burn (būrn), *n.* [Scot.], جوگله.
burner (bür'nēr), *n.* (۱) چاو (پریمن، چیشتن لینه، زویا).
(۲) کوور: زویا: چیشتن لینه (نامین). (۳) سووتینه.
burnet (bür'nit), *n.* جیره گولیکه.
burning (būrn'ing), *adj.* (۱) خهریکه دهسووتیت: له سووتاندنیه.
(۲) زور گرنگ: گرم (مجان): (a ~ issue).
burning bush, درهختیکه گولی بچوک و بهری سوور دهگرت.
burning glass, شوشه می سووتینه: شوشه می قورقه تیشتکی
خوری پین کوه کورتیه بؤ سووتاندن یا گرم کردن.
burnish (bür'nish), *v.t. & v.i.* زاخاودنوه: سافولوس کردن و
پوواندنوه (شمشیر، خنجر).
n. بریه.
-burnisher (*n.*)
burnoose, burnous (bēr-nōōs', bür'nōōs), *n.* پرنوس:

burnsides

burnsides (būrn'sīdz'), *n. pl.* عەبا یا پویی تەپلەدار
لاجانگی درێژی له کلکی سمیل دراوو.
چەنانکی تاشراو.

burnt (būnt), *alternative past tense and p.p. of burn.*

bur oak, (۱) داربەروویەکی ئەمەریکی بە گلاو بە پووەکی دەرکارییە.
(۲) داری ئەم داربەرووە (کە زۆر سەختە).
قرقینە.

burp (būrp), *n.* [Slang],

v. l. [Slang],

burr, bur (būr), *n.*

(۱) پەیکولە: دەرکیکی خەرە.
(۲) پووەکی پەیکولەدار (۳) کەسێکی خۆهەلواسەر. (۴) قەرانی تێژ
(۵) واشەر ئەلقەبەکی ئەنکی لاسیگە بۆ ناوێرکردنی بەلوووعەو بۆری ناو.
(۶) ئامیزی ددان کونگەری دانسان

v. l.

burr, bur (būr), *n.*

(۱) ووتنی تێپی "پ" بە ددان ئی داگرئەووە.
(۲) بێزەبەکی ددان ئی داگیراو (۳) فەرەق (دەنگی بانی یالندەو پەرۆانە).
(۱) ددان داگرئەو ووتنی تێپی "پ" (۲) فەرەقکردن.

v. l. & v. l.

burr (būr), *n.* = buhrstone.

burro (būr'ō, boor'ō), *n.* کەر! جاشوولکە! گوێ درێژ
burrow (būr'ō), *n.* (۱) کونی ژێرزەوی (وەک هێ گۆپەنکەنە، مە،
مشکە کۆرە، کەروێشک، پێوی... هتد). (۲) کونی خۆشاردەنە! کون.

v. l. & v. l.

(۱) کونکردن! بنگەن کردن! هەلکەندن! خواردنەو.
(۲) خۆشاردەنە (و کون یا تونیلدا). (۳) پشکنین! بۆ گەران (بە هەلکەندن).

burrstone (būr'stōn'), *n.* = buhrstone.

burry (būr'i), *adj.* (۱) پەسکۆوی: پەیکولەدار (۲) تێژ! دەرکاری
bursa (būr'sə), *n.* کێس یا بۆشایی کێس ئاسایی نیوان جومگەکانی

لەش

bursal (būr's'l), *adj.* (۱) تەبەتی بە کێسی نیوان جومگەکانی لەش
(۲) دارایی: تەبەتی بە خەزەنە.

bursar (būr'sēr), *n.*

(۱) ژمەرل (لە زانکۆ یا دانشگاه)
(۲) قوتادیەکە کە یارمەتی دارایی وەرەدەگرتن لە زانکۆیەکی ئوسکۆتەندەو.

bursary (būr'sə-ri), *n.*

(۱) خەزەنی زانکۆ یا پەرستگا
(۲) یارمەتی دارایی (لە زانکۆیەکی ئوسکۆتەندەو).

-bursarial (*adj.*).

burse (būr's), *n.*

(۱) جردان! کێسە یارە.

(۲) (۱) یارمەتی دارایی لە زانکۆو.

(ب) ئەو خەزەنەیی ئەم یارمەتیەیی لێو دەدرێت.

bursiform (būr'sə-fōrm'), *adj.*

کێس ئاسا! لە کێس چوو.

bursitis (bēr-sī'tis), *n.* هەرکردنی کێسی نیوان جومگەکانی لەش.

burst (būrst), *v. l.*

(۱) تەقین! شەق بردن! کلپەکردن.

(۲) هەست تەقینەو! دانە گریان یا پێکەنین:

(*She ~ into tears. ; She ~ into laughter.*)

(۲) لەپەرەتووبەیی خۆکردن بە ژووردا یا سەر دەرخیست! دەرپەڕین:

(*He ~ into the room.*)

(۴) ئاوسان! هەلئاسان! لە تەقینەو نزیك بوون.

v. l.

(۱) تەقاند! شەق پێ بردن. (۲) هەلئاساند! ئاوساند! فووتیگەردن.

(۱) تەقین! تەقینەو! شەق بردن! شەق! تەق! کلپە. (۲) لێك ترازان! شکان. *n.*

(۳) جەرچوونیکێ لەپەر (*a ~ of speed*).

(۴) دەسڕێژ! پێزە گولە

burthen (būr'thən), *n. & v. l.* [Archaic], - burden.

burton (būr't'n), *n.*

پەتی خولخولکە (قورسایی بەرژکردنەو).

bury (ber'i), *v. l.*

(۱) ناشتن! مردوو! بە خاک سپاردن.

(۲) ناشتن! کردن بەژێر خاکهوه.

(۳) داپۆشین! شارەندەو: (*He ~ied his face in his hands.*)

(۴) ناشتن! لە بیری خۆ بردنەو: (*Let's ~ our differences.*)

(۵) نوقوم کردن! وون کردن: (*He ~ies himself in his work.*)

business college

burying ground,

bus (bus), *n.*

گۆزستان! قەبرسان.

(۱) پاس! پاسی ناوشار.

(۲) مەرەبانەئێ قاپوقاچاغ گواستەنەوئێ چێشتخانە.

(۳) وایەر یا شیشی ئەستووری کارەباگەییژ.

خەلک گواستەنەو بە پاس: (*to ~ students to school*).

v. l. بەرەستی کردن لە چێشتخانەدا! قاپوقاچاغی پیسی چێشتخانە

v. l. گۆزئانەو: (*A bus boy ~es dirty dishes.*)

وایەر یا شیشی ئەستووری گەینەری کارەبا.

bus bar, بەرەستیگە کە قاپوقاچاغی چێشتخانە دەگۆزێتەو.

bus boy, گلاوونیکێ فەرۆی درێژی لۆولەیی قووجە لە سوپای

busby (buz'bi), *n.* لیتگلیزدا لەسەر دەکرت.

bush (boosh), *n.* (۱) دەوێ! بێجک. (۲) بێشە! بێشە! چرستان.

(۳) کلکی ئەستووری تووگن. (۴) دەشت و دەری دەوێناو.

v. l. (۱) وەک بێشە لێهات! چەوون! بە پێ پووان.

(۲) لە دەوێن چوون! وەک دەوێن وایوون.

بە دەوێن و بێجک پازاندەو، گرتن، یا پالپشتی کردن.

v. l. مەبەست بەدەستەو نەدان!

beat around the bush, خولانەو بەدەویری باسێکداو مەبەست بەدەستەو نەدان.

bush (boosh), *n.* دیوی ناوێوێ خەت خەتی لۆولەییکی ئاسن، پۆلا یا

پلاستیک

v. l. خەت خەت کردنی دیوی ناوێوێ بۆری ئاسن، پۆلا، یا پلاستیک.

bushed (boosht), *adj.* (۱) حەپسەو! لە دارو دەوێندا وون بوو.

(۲) [Colloq.] زۆر مائوو

bushel (boosh'al), *n.* (۱) بۆش! پێوانەبەکی دانەوێلەو میوێهە دەکاتە

هەشت گالۆن. (۲) دەفرێک کە بۆشلیک بەگرت. (۳) بێنکی زۆر! زۆر

bushel (boosh'al), *v. l. & v. l.* جل و بەرگ چاکردن (کورتکردنەو)

درێژکردن و پێنەکردن.

درێژکردن و پێنەکردن.

-busheler; busheller (*n.*).

bushelman (boosh'al-mən), *n.* بەرگەررو! شاگرد بەرگەررو.

bushing (boosh'ing), *n.* دیوی خەت خەتاری ناوێوێ بۆری ئاسن و

پۆلاو پلاستیک.

bushman (boosh'mən), *n.* کەسێکی دەشتەکی ئوستورال!

دارستان نشین! نیشتهنی شوینی کەم ناوێوێ.

bushranger (boosh'rān'jēr), *n.* (۱) دارستان نشین.

(۲) چەتەئێ ناو دارستان (بەتایبەتی لە ئوستورالیا).

bushwhacker (boosh'hwāk'ēr), *n.* (۱) دەشت و بەرئشین.

(۲) شۆپشگێڕ (بەتایبەتی یەکیک کە لە شەپێ براکوژی ئەمەریکاڤا لایەنگری

بەشی خوارووی ئەمەریکاڤا دەکرد). (۳) ئەمراس! داس.

bushy (boosh'i), *adj.* (۱) دەوێناو.

(۲) چەر! چەر! سەر، بۆ، سنگ یا کلک: (*~ eyebrows; a ~ tail*).

busily (biz'l-i, biz'i-li), *adv.* بە سەرقالی! هەمیشە خەریک.

business (biz'nis), *n.* (۱) پێشە! کار.

(۲) دەرەست! پێوستی سەرشان: (*None of your ~!*)

(۳) کاروبار! ئیش و کار. (۴) بازگانی! ئالووێر.

(۵) کار و کاسبی.

(۶) دەزگایەکی بازگانی! شوینی کار و کاسبی.

(۷) شێوێ بەرێوێ بەرێوێ دەزگای بازگانی.

(۸) کردار (بەتایبەتی لە شانۆگەریدا لەکاتی بێ گەلوگۆدا).

business is business, برائەتی و پارەو کار و کاسبی دەبێت

لەیکە جیا بکێژنەو! برائەتی و بازگانی جیا.

go into business, کار و کاسبی سەرەخۆ کردن.

have no business (to do something), ماف نەبوونی کردنی شتێک.

mean business, بە راست بوون! سووربوون لەسەر! بە گالته نەبوون.

put out of business, مایەپووج کردن! نابووت کردن.

business college (or school), قوتابخانە! بازگانی! بۆ

businesslike

- فیرکردنی چا بکردن و دهفتهرگرتن و ههلسوړاندنې نیش وکان.
businesslike (biz'nis-lik'), *adj.* کارگوزارانه؛ کارگوزار.
(to have a ~ attitude)
businessman (biz'nis-man'), *n.* بازرگان؛ خاوهن نیش؛
 کاسیکار؛ خاوهن دوزگای کاروکاسیې.
businesswoman (biz'nis-woom'an), *n.* ژنه بازرگان؛
 خاوهن نیش (ژن).
busk (busk), *n.* (۱) تیلماسکه باغه، دار، یا نیسقا نیکه بهرگی ثافره تی.
 پښ قنچ دهکریتومه (۲) که مریه بند.
buskin (bus'kin), *n.* (۱) لاپچینی کورت؛ حزمه کورت.
 (۲) لاپچینی کورتی نهکتری شانزگرمی په کاره ساتاوی په کانی یونان و پزمان.
 (۳) شانزگرمی کاره ساتاوی.
busman (bus'man), *n.* شوفیری یاس
bus stop, ویستگي پاس
buss (bus), *n.* [Arch. or Dial.], ماچ و موچ؛ ماچ.
v.l. & v.t. ماچ و موچ کردن.
bust (bust), *n.* (۱) نیوه پیکر (له فارقه بهر و ژور)؛
 پیکری سنگ و سر. (۲) سنگ و مملک؛ سینې ثافره.
bust (bust), *v.t. & v.i.* [Slang], (۱) شکادن؛ شکان (مکینه، نامین).
 (۲) مایه پوچ کردن؛ نابوت کردن. (۳) پله و پايه نزم کردن؛ پله شکان.
 (۴) مالی کردن (نمسی کڼوی پوژناوی نه مریکا).
 (۵) مستهکونه لیدان؛ پیاکشان.
 (۶) مه لوه شانزگرمه؛ شکادن؛ پوځاندن: **(to ~ a trade union)**.
 (۷) گرتن (به نديخانه): **(He was ~ed.; The police ~ed him.)**.
**n. [Slang], (۱) ژرکه روت؛ سر نه کورت. (۲) مستهکونه؛ پیاکشان؛ لیدان.
 (۳) زماره بند. (۴) مایه پوچ؛ نابوتی.
 (۵) بز؛ زاری؛ کم بازاری (۶) گرتن (به نديخانه).
bustard (bus'tērd), *n.* بالنده بهکی کیوی به له مریشک دهچت.
buster (bus'tēr), *n.* [Slang], (۱) شتیکی زلو سر رنج پاکشمر.
 (۲) مالییکر (~ **a horse**). (۳) زماره بند.
 (۴) شکین؛ شکینر: **(a union ~)**.
 (۵) [B-], کوپ؛ پیاو؛ کوپه (بۇ بانگ کردن).
bustle (bus'tl), *v.l. & v.t.* هاتر و چوون به شپزه می؛ مه لپه کردن؛
 به پله و دهنگه دهنگ شت کردن: **(to ~ about)**.
n. خروشان؛ جم و جوونی به پله و شپزه؛ به زم و پرم.
bustle (bus'tl), *n.* ناواناخر یا چوارچنوی دواړی تنوړی ژان
 (بۇ نهوړی فش دهکریت)؛ فش و فوولی دواړی تنوړه.
busy (biz'i), *adj.* (۱) سرقان؛ همیشه خه ریک.
 (۲) پر اهرنامه: **(a ~ schedule)**.
 (۳) گړو (ته له فون)؛ له کاره ایه: **(The telephone line is ~)**.
 (۴) خوتنه لغورتینر.
 (۵) پر نه خشه؛ پرو فالون: **(a ~ design)**.
v.t. خه ریک کردن؛ خق خه ریک کردن.
-busyness (n.)
busybody (biz'i-bod'ī), *n.* دهستخه ناو کاروباری خه لکه و؛
 خوتنه لغورتینر.
but (but; unstressed, bət), *prep.* (۱) بیجگه نه؛ جگه نه؛ تنها:
(Nobody came ~ me.)
 (۲) له و به لوه؛ له و زیاتر: **(We cannot choose ~ stay.)**.
conj. (۱) تنها؛ جگه نه: **[Nobody came ~ I came]**.
 (۲) به لام؛ له لکه له نه و شدا:
(He is a villain, ~ he has some virtues.)
 (۳) به لام: **(I am old, ~ you are young.)**.
 (۴) تنها؛ به لام: **(It never rains ~ it pours.)**.
 (۵) که: **(I don't question ~ you're correct.)****

butt

- (۶) نهگه وانه بیت یا پرونه دات، واته همیشه وایه:
(I never go past that house ~ I think of her.)
 (۷) له و زیاتر؛ له و به لوه؛ جگه له و: **(I cannot ~ try.)**
 (۸) له و؛ جگه له و: **[There was nothing else to do ~ (to) go.]**
 (۹) تنها؛ نهگه تنها: **(If I had ~ known.)**.
 (۱۰) تنها: **(He is ~ a child.)**.
 (۱۱) هه؛ تنها: **(I heard it ~ now.)**.
 (۱۲) [Dial.], له و ده ووه؛ ده وړی.
 خه ریکه؛ نهگه له؛ زوری نه ووه:
all but,
(It's all but finished.)
but for,
(But for your help, I would have failed.)
butadiene (bū'tā-dī'ēn, bū'tā-dī-ēn'), *n.* بیوتا دین؛ هایدرو-
 کاربونیکي خوش سوته له به تر و ل درده مینریت له دروستکردنی
 لاستیکی دهستکړدا به کار دهینریت.
butane (bū'tān, bū-tān'), *n.* بیوتان؛ گازیکه بۇ سوته مهنی و
 دروستکردنی لاستیکی دهستکړدا به کار دهینریت.
butch (booch), *n.* [Slang], ثافره تیکی میبازی نیرنا یا کله.
butcher (booch'er), *n.* (۱) سرپر؛ قصاب. (ب) گوشت فروش.
 (۲) پیاو کوژ؛ خونخوړ.
 (۳) فروشیار (شیرینی و گوفاړ له مانا شمه مند فوړو سینه مادا).
v.t. (۱) قصابی کردن؛ گیاندار سرپرین و فروشتنی گوشت ته کیان.
 (۲) خوین پشتن؛ کوشت به د پندانه (مرو، گیاندار)؛ سرپرین؛ قه لاچو کردن
 (۳) تیکدان؛ شیانندن به سر پر کدا؛ به نه زانانه کردن
butcherbird (booch'er-būrd'), *n.* بالنده بهکی نیچروانه که پاش
 کوشتنی نیچره کهی هلی دواست به سر درک و داله و.
butcher knife,
butcherly (booch'er-li), *adv.* کیرد؛ چه قوی تیری گوره.
 (۱) قصابانه
 (۲) د پندانه؛ خونخوړانه.
butcher's-broom (booch'erz-brōom'), *n.* دوه نیکه لقه کانی
 له گه لای بریقه دار دهچت گولی سپی هیشووی و بهری وک شیلان دهگرتن.
butcher shop,
butchery (booch'er-i), *n.* فروشتگای گوشت.
 (۱) کوشتارخانه؛ قصابخانه.
 (۲) قصابی؛ سرپرین گیاندار و فروشتنی گوشت ته کی.
 (۳) فروشگای گوشت (۴) خوین پشتن؛ کوشتار؛ کوشتنی د پندانه.
butler (but'lēr), *n.* گوردی بهر دهستان (له مالیکی گورد)؛
 بهر دهست (به تابه تی که لپرسراوی خوانی گورد مالیکی).
butler's pantry,
 گه نجینه بهکی بچوکه له نیوان چیشته خانه و ژوړی
 ناخوار دندا.
butlery (but'lēr-i), *n.* = **butler's pantry**.
butt (but), *n.* (۱) قنگ یا سره نه ستوره کهی شتیکی:
(the ~ of a rifle)
 (۲) بنه دار؛ کوته ردار (که له زه ویدا ده مینرته و).
 (۳) قنگه جگه ره؛ قنچکه جگه ره.
 (۴) گرد لکه ی پشتن نیشانیکی (که قه باغه به تاله کانی تیدا گرد ده بیت و).
 (۵) نیشان. (۶) مواد نیشان.
 (۷) قه شمیری خه لک (مرو، شت)؛ گالتی خه لک: **(the ~ of jokes)**.
 (۸) [Slang], جگه ره.
 (۹) [Slang], گوپی قنگ؛ سمت؛ قنگ.
 (۱۰) پاش و لاتنیشتی پیستهی خوشکراو.
v.t. & v.i. هه دروسه ر شتیکی لیکدان.
butt (but), *v.t.* (۱) شوق لیدان؛ قوچ لیدان؛ قوچ هایشتن؛ سر پیاکشان.
 (۲) پیادان؛ پیاکشان؛ خوپیدان.
 (۳) بهر کورت؛ هار سنو و بوون؛ له سر به نديوون؛ بهر سره کهی کورت.
 (۴) شوق دان؛ قوچ هایشتن؛ سر پیاکشان. (۵) بهر سره پوشتن.
v.i.

- (۵) [Colloq.], تەلەفون بۇ کردن.
- (۶) وویزه (هنگ، زەردەواله)؛ وویزه‌ووین؛ ووزمووز. (۷) وورت‌مورت.
- (۸) [Colloq.], تەلەفون کردن: (Give me a ~ tonight).
- (۹) [Colloq.], سەرخۇشى.
- buzz about (or around), به فېرك وھور بۇزیش؛ فېركە فېرك ماتن؛ پاگەرك کردن
- buzz off, [Slang], لاچۇ! لاچۇ لېرە! لاچۇ لەبەرچاوم!
- give (a person) a buzz, [Slang], تەلەفون بۇ کردن.
- buzzard (buz'ərd), n. (۱) سیسارک؛ سیسارکە کەچەلە.
- (۲) [British], ھەلق (۳) کەسینکی چاوبرسی ناپەسەند.
- buzz bomb, بۇمباى وویزه‌کەر؛ بۇمبايەکی خۇھاویژە وویزه‌ی لیوئەدیت، لەکاتی فریندا
- buzzer (buz'er), n. زەنگی کارەما وەک ھى دەرگا.
- buzz saw, مشاری وویزه‌دار؛ مشاریکی خېری کارەمایى وویزه‌دارە.
- buzzwig (buz'wig), n. (۱) بارۇکەکی بۇزى زل.
- (۲) بارۇکە لەسەر (۳) کەسینکی پەلەپايە بەز.
- by (bi), prep. (۱) لەنزیک؛ بەتەنیش؛ لەلای؛ لای؛ نزیک:
- (I am standing ~ the door.)
- (۲) (a) بە (کات): (He travels ~ night. ; She works ~ the hour.)
- (ب) لە کاتینکی تاییەتی درەنگەر نا: (Be back ~ ten o'clock.)
- (۳) بە؛ لەویزە (گەشت): (He went ~ way of New York.)
- (۴) بەلاد؛ بەتەنیشدا: (He walked right ~ me.)
- (۵) بۇ (بۇ باش بوون یا خراب بوون): (He did well ~ his children.)
- (۶) بە (درووستکردن): (This rug is made ~ hand.)
- (۷) لەلایەن؛ بە دەستی: (This poem is written ~ her.)
- (۸) بەپێی؛ بەگۆزە: (He fights ~ the book.)
- (۹) بە (پەلەپە، وورەوورە): (It grows dark ~ degrees.)
- (۱۰) بە (سویند خواردن؛ بە خدا): (Yes, ~ God!)
- (۱۱) بە (کیشان، گۆزینەرە، پیوان): (We sell apples ~ the pound.)
- (۱۲) بە (پیوان؛ دارنکی دووگرێ بە چوارگرێ): (a two ~ four.)
- (۱۳) بە (He went ~ car.)
- (۱۴) بەسەر (You can divide ten ~ two.)
- adv. (۱) لەنزیکەر؛ نزیک: (Stand ~ !)
- (۲) ئەرلەرە (باشەکەر کردن): لەرە: (We have put money ~)
- (۳) بەلاد؛ بەتەنیشدا: (The car sped ~)
- adj. & n. ناسەرەکی
- by and by, پاش ماوەیک؛ پاش کاتینکی کەم؛ نۆری پەن ناچیت.
- by and large, بەگشتی
- by far, نۆر (بەر اووردکردن)؛ ئیچگار:
- (This one is better by far.)
- by the by, = by the way.
- by the way, بەم بۆنەیرە؛ ئۆ! (لەکاتی قەسەکردندا کە باسینکی تر دەهینیتە پێشەرە، وەک بانییت؛ ئۆ! بەخوا باش بوو یریم کەوتەوا).
- by- (bi), پێشگەرنگە بەمانای: (۱) نزیک؛ لەنزیکەر؛ بەتەنیش:
- (bystander)
- (۲) ناسەرەکی: (byproduct).
- by-and-by (bi'n-bi), n. (۱) دواپۆز (۲) ئەرە و دنیا؛ قیامت.
- by-bidder (bi'bid'er), n. گەسینکە کە لە ھەراجد نرخی شتی ھەراچ گراو بەرزەدکاتەرە بە رنکەوتنی پێشەکی لەگەڵ خاوەن شتەکەدا.
- by-blow, bye-blow (bi'blō), n. (۱) لینداینکی رنکەوت.
- (۲) مەدالینکی نۆل؛ نۆل.
- bye (bi), adj. ناسەرەکی؛ رنکەوت.
- by the bye, = by the way.
- bye-bye (bi'bi'), n. & interj. خواخاڤیز؛ خوات لەگەڵ
- by-election (bi'i-lek'shan), n. ھەلبێژاردنیک تاییەتی ناسەرەکی

- (بۇ پرکەرنەرە جینگە نووئەرنیکى مردوو یا لیخراو).
- bygone (bi'gōn, bi'gon), adj. بەسەرچوو؛ پابوردوو.
- n. شتینکی پابوردوو یا بەسەرچوو.
- let bygones be bygones, ئەرەى چوو چوو؛ ئەرەى بەسەرچوو بەسەرچوو.
- bylaw (bi'lō), n. پەمەرەى ناوخۆی رنکەراو، کۆمەلە، یا کۆمپانیایەک؛ پەمەرەى رنکەراو یا کۆمپانیایەک نەک میری.
- by-line (bi'lin), n. دێرینکە لەسەر ووتارینکەرە نووسەرەکی ناوئوس دەکات.
- byname (bi'nām), n. (۱) لەقەب. (۲) نازناو.
- bypass (bi'pas, bi'pās), n. (۱) لاپئ (بەتاییەتی کە بەلای شارنک یا شۆرینکدا تاییەردەبێت). (۲) پێ، ئەرەپ، یا گۆزەرگای لقی یا ناسەرەکی (بە بۆز). (۳) کارەماپۆز تەنیشتی یا لقی.
- v.t. (۱) بەلاد؛ تاییەرد؛ خۆ ئی لادان (کەندوکۆسپ)؛ بەدەردا پۆیشتن.
- (۲) گوئ پەن ئەدان؛ پەراندن: (to ~ routine procedures).
- (۳) پیاپەردن (ئار یا شە بە بۆزیکە لقیدا).
- bypast (bi'past, bi'pāst), adj. پابوردوو؛ بەسەرچوو.
- bypath (bi'path, bi'pāth), n. قوولەپێ؛ لاپئ؛ کۆنەرەپ.
- byplay (bi'plā), n. گەشتوگۆ یا کرداری لەلەرە سەرشافق (لەکاتیندا کە شانۆگەرییکە بەردەوام دەبێت).
- byproduct (bi'prod'akt), n. (۱) بەرەمى لەلەرە یا رنکەوت (پێشەسازى) (۲) ئەنجامى رنکەوت، لەلەرە، یا ناسەرەکی.
- byre (bir), n. گەوپی مانگا؛ تەویلە پەشەوولەخ.
- byroad (bi'rōd), n. لاپئ؛ باریکەرئ؛ چەپەرئ.
- Byronic (bi-ron'ik), adj. (۱) بایرونی؛ تاییەتی بە ھۆنەری پۆمانتیکى لینگلیر "بايرون" و ھەلبەستەکانی.
- (۲) پۆمانتیکى و سەرەرزو لاقرتیکەر.
- byssus (bis'as), n. (۱) قوماشینکی کەتان یا ئاوریشمی کۆنە میسرێیە فیرەنزییکان دەیان پێچا لە مردووی مۆمیاکراوە.
- (۲) پێشۆلەى زۆر باریکە کە گیانداری قاوغداری ئاروی خۆی پێو دەنووسینیت بە بەردو شتی ترەرە
- bystander (bi'stan'dēr), n. سەمیرەری رنکەوت (پوودا)؛ تەماشاکەر رنکەوتی پووداویک (بەبێ بەشداریبوون تیایدا).
- bystreet (bi'strēt), n. شەقامینکی بچوک؛ کۆنەرە شەقام؛ لاپئ.
- by-talk (bi'tōk), n. قەسەى کات کوشتن؛ قەسەى بێ بايەخ.
- byway (bi'wā), n. bypath (۱) لقیکی زانست یا لیکۆلینەرە ناسەرەکی یا گوئ پەن ئەدراو.
- byword (bi'wūrd), n. (۱) پەندى پێشینان.
- (۲) نەوونەى چین. پەگەر، یا ھەلوئەستیک (مروء، شت).
- (۳) قەشەمر؛ کەسینکی ناوژاوا یا بە سووک تەماشاکراو.
- (۴) نازناو؛ ناخۆرە
- bywork (bi'wūrk), n. کاری لەلەرە کراو (لەکاتی بیکاری یا پشوو).
- Byzantine (bi-zan'tin, biz'n-tēn, biz'n-tin), n. بیزەنتی؛ ھاوولەتییکەى شارى "بیزەنتە" ی کۆن.
- adj. (۱) تاییەتی بە شانشینى "بیزەنتە" ی کۆن و کلتورەکەى؛ تاییەتی بە شانشینى پۆمانى پۆزەمەلات. (۲) (a) ئالۆز. (ب) پیلانواى؛ فروفیلۆوى ئالۆز (رامبارى). (۳) ھونەرى خانووسازى بیزەنتى (کە بریتیە لە گومەزو تاقى گوانەیی و نەقش و کاشیکارى).
- Byzantium (bi-zan'shi-əm, bi-zan'ti-əm), n. بیزەنتە؛ پایتەختی شانشینى پۆمانى کە ئیستا پێى دەوتریت: "ئاستەمبول".

C, c (sē), n.

(۱) تیبی سنیهمی نعلفوبینی نینگلیزییه
(۲) دهنگی نم تیبیه که "ک" له پینیش تیبیه بزونی "a, o, u" وه ههمو
تیبه نهبرونهکان جگه له "h". بهلام دهنگی "س" له پینیش تیبیه بزونی
"e, i, y" وه ووشه ی به "cc" کوتایی هاتو
"ch" دهبی به "چ" له ووشه ی "church" دا. وه "ei" به "ش"
له ووشه ی "vicious" دا. (۳) نم تیبیه به چاپکراوی یا ههکنه نراوی.
(۴) نیشانه ی یله ی سنیهم؛ سنیهم.

adj.

C (sē), n.

(۱) تایدهنی به تیبی "C" (۲) سنیهم؛ سنیهمین.
(۲) شلیکه که شیوه ی له تیبی "C" بکات.
(۳) ژماره ۱۰۰ ی ژمانی. (۴) هیمای کاربۆن (کیمیا)
(۵) نمره ی مام ناوه ندی (قوتابخانه):
(She received a "C" in biology.)

(۵) ژماره ی هگۆز (بیرکاری)

(۶) مۆته ی موسیقا

adj.

Caaba (kā'ba, kā'a-ba), n.

کهعبه
(۱) (ا) تهکسی؛ نوتومبیلی کرئ (ب) گالیسکه ی کرئ
(۲) کورسی شوفیر (لوری، شهمندهفر، تراکتور).

cab, kab (kab), n. پیوانه یکه کۆنی جووله که یه بریتیه له نیو گائون
cabal (kā-bal'), n. (۱) ینکراویکی نهینی
(۲) پیلانی ینکراویکی وه؛ پیلان

v.l.

cabala (kā'bā-lā, kā-bā'lā), n. بوون به نهسامی ینکراویکی نهینی؛ پیلان گیران
(۱) فلسفه یه یکه نایینی نهینی
سو فی یانه ی کۆنی همدئ مالوومی جووله که یه (۲) بیروای نهینی.
-cabalic (adj.); cabalism (n.); cabalist (n.).

caballero (kā'bāl-yār'ō), n. (۱) خانه دان یا سوارچاکی نیسپانی.
(۲) هسپ سوار؛ سوارچا.

cabana (kā-bā'nā, kā-ban'ā), n. (۱) کوخته یا که پری که نار دهرا
(۲) سه رشورک و ناوده ستخانه ی که نار دهرا

cabaret (kā'bā-rā'), n. (۱) مهیخانه یا چیشته خانه یکه به شانوی
سهماو موسیقا وه (۲) نم بهرنامه ی سهماو موسیقا یه.

cabbage (kā'bāj), n. (۱) کهلهرم

(۲) گۆزکه ی جۆزه دارخورمایه کی نهامریکاییه.

v.l.

(۲) وهک سهلکه کهلهرم نهاتان

cabbage (kā'bāj), v.l. & v.l.

دزین؛ دزینوه.

n. قوماشی دزراو له لایهن بهرگدرووه.

cabbage palm, جۆزه دارخورمایه که گۆزکه کانی دهخوریت.

cabbage palmetto, = cabbage palm.

cabby (kā'bī), n. [Colloq.], = cabman.

cabdriver (kā-bī-drī'vēr), n. شوفیری تهکسی.

caber (kā'bēr), n. داری هارنژراو (بۆ تاییکردنوه ی بههیزی له ملهملی دا).

cabezón (kā'bā-zōn'), n. ماسی یه کی گهوره ی دهرای یاسیفیکه.

cabin (kā'bīn), n. (۱) خانوچه که بهتایبهتی هی دارو تهخته؛ کوخته.

(۲) ژووری بچووی کهشتی یهوان. (۳) ژووری بچووی ینبواران له کهشتیدا.

(۴) ژووری ینبوارانی ناو لږوکه.

cabin boy, بهردستی کهشتی.

cabin class, یله ی دووهی کهشتی گهشت.

cabin cruiser, بهله میکه که بۆ تیندا ژیان دهست دهات.

cabinet (kā'bā-nīt), n. (۱) دۆلاب؛ دۆلاب به چهکه جموره.

(۲) دۆلابی نازووه. (۳) ژووری کۆگرتن؛ ژووری کۆبونوه.

(۴) کۆگرتن؛ کۆبونوه له ژوره دا. (۵) [C-], نهنجووه نی وهزیران.

(۶) [Archaic], ژوورچه که. (۷) [Obs.], خانوچه که.

cabinetmaker (kā'bā-nīt-māk'ēr), n. وهستا یا دارقاشی

دۆلاب و مۆبیلیات

cable (kā'bā'l), n. (۱) گوریس؛ پت؛ تهلی نهستور؛ تهلی کاره یایی

نهستور و دهوگرراو. (۲) تهلی برووسکه ی ژیردهریایی.

(ب) تهلی تهله فۆن و کارهبا. (۲) گوریس له تگهر.

(۴) پیوانه یکه درژی دهراییه (بریتیه له ۷۲۰ پین له نهامریکا و

۶۰۸ پین له نینگلتهره). (۵) برووسکه.

v.l. (۱) به گوریس قایم کردن؛ به تهلی نهستور توند کردن.

(۲) (ا) ناردهنی برووسکه به تهلی ژیردهریاییدا. (ب) برووسکه ناردهنی یا لیدان.

v.l. برووسکه ناردهنی.

cable car, نوتومبیلیکه به تهلی ناسنی نهستوری ژیردهمین دهروات
لهامر هیللی ناسن (وهک له شاری سان فرانسیسکو له نهامریکا).cablegram (kā'bā'l-gram'), n. برووسکه که به تهلی ژیردهریاییدا
دهنیردیت.cable's length, پیوانه یکه درژی دهراییه (له نهامریکا ۷۲۰ پین و
۶۰۸ پین له نینگلتهره).

cablet (kā'bā'blīt), n. گوریس بارلیکه؛ تهلی.

cabman (kā'bā'mān), n. = cabdriver.

cabob (kā-bōb'), n. کهباب؛ گۆشتی برژاو.

caboodle (kā-bōō'dīl), n. [Slang], دهسته؛ تاق؛ کۆمه؛

ههمو (مۆژ، شت؛ گشت): (the whole ~; the whole kit and ~).

caboose (kā-bōōs'), n. (۱) چیشته خانه ی ناو کهشتی.

(۲) فارگۆنی کارگهرانی شهمندهفری بار (که دوا فارگۆنه).

cabriolet (kā'bā'rī-ā-lā', kā'bā'rī-ā-let'), n. (۱) همره بانیه کی

یهک لهسپی دووینچه کی یه سهرکه ی دهنوشتینه وه. (۲) نوتومبیلی تهنته.

cabstand (kā'bā'stānd'), n. شوینی وهستانی تهکسی.

cacao (kā-kā'ō, kā-kā'ō), n. (۱) درهختی کاکاو.

(۲) کاکاو؛ خواردنوه یکه وهک قاوه وایه.

cacao butter, پۆنی کاکاو (له ژووی کاکاو درهدهمینرئ و بۆ نارایشت
بهکار بهمینرئ).

cachalot (kā'shā-lōt', kā'shā-lō'), n. نهامنگی کهریه.

cache (kā'sh), n. (۱) نازووه خانه ی نهینی (بۆ خواردنوه نی و تهقه منه).

(۲) شوینی شارده وه یا ههگرتی شتی بهنرخ.

(۳) نازووه ی شاراره یا ههگرا (خواردنوه نی؛ تهقه منه ... هتد).

v.l. & v.l. شت شارده وه؛ شت ههگرتن له شوینی نهینیدا.

cachet (kā-shā', kā'shā'), n. (۱) مژا؛ پول (که دهنرئ به دوا).

cachexia

- (۱) نامەو (۲) نیشانەى پاستەقینەى (۳) مۆرى پۇستە.
(۴) شووشەى دەرمانى بۇن پېس.
cachexia (kə-kek'si-ə), *n.* لاوازبۇن و پوكانەوئى لەش بەهۆى
نەخۆشەىيەكى درىژخاپەنەو.
cachexy (kə-kek'si), *n.* = cachexia.
cachinnate (kak'ə-nāt'), *v.i.* قاقای پىنگەنن ماتن
cackle (kak'əl), *v.i.* (۱) گارەگارکردن (مىرشك)؛ قوتەقوت كردن.
(۲) قەسەكردن يا پىنگەنن بە دەنگىكى بەرزو ناسازمەو.
v.i. بە دەنگى ناساز ووتن.
n. (۱) گارەگار؛ قوتەقوت (مىرشك، قاز، ... ھتد).
(۲) چەنەبازى؛ قەسەى بىن بايەخ. (۳) قاقای پىنگەننى پېچىچ.
caco- (kak'ə, kak'ō), پىشگىزىكە سەمانى: ناساز؛ خراپ؛ بەد؛
ناشرىن: (*cacography, cacophony*).
cadodemon, cacodaemon (kak'ə-dē'mən), *n.* شەيتان؛
جىنكە
cacoethes (kak'ō-ē'thēz), *n.* (۱) خوويەكى خراپ.
(۲) خولبا؛ كەنگەنە (بۇ كردنى شتىكى خراپ).
cacography (ka-kog'rə-fi), *n.* (۱) دەست و خەتتى ناخۆش.
(۲) حوججەى ھەنە
cacophonous (kə-kof'ə-nəs), *adj.* گەرەلاوژى؛ لەگەن يەكترىدا
نەگوئىجان؛ ناساز (چەند دەنگىك پىنگەو)
cacophony (kə-kof'ə-ni), *n.* ناسازى؛ كۆمەنە دەنگ؛ گەرەلاوژى؛
لەگەن يەك نەگوئىجان.
cactus (kak'təs), *n.* كاكەتس پروەككىسى دىك تىژى ھەمەچەشەنى
بىبابانە رە شىنەوئى بىچكى بچووك و گەرەو دەوون و دارى بە ناساماندا چوودايە.
cad (kad), *n.* پىياوئىكى ناكەس و نزم؛ پىياوئىكى بەدروشت و نامەرد.
-caddish (*adj.*); **caddishly** (*adv.*); **caddishness** (*n.*).
cadaster (kə-das'tēr), *n.* = cadastre.
cadastre (kə-das'tēr), *n.* قۇمارنامەى گشتى پىيان و نرخی خانو و
زەوى و زار (بۇ باج گرتن).
-cadastral (*adj.*).
cadaver (kə-dav'ēr, kə-dā'vēr), *n.* لاشە؛ سەنەبەتتى كە بۇ
توئىكارى دانراپن؛ لاشەى مردو.
-cadaveric (*adj.*).
cadaverine (kə-dav'ēr-in, kə-dav'ə-rēn'), *n.* ماددەيەكى
كىمىيائى بۆگەنە
cadaverous (kə-dav'ēr-əs), *adj.* لە مردو دەچىن؛
رەنگ زەرد و لاواز و چاى بە قووجا چو.
caddie, caddy (kad'i), *n.* (۱) پەيامبەر، مەدال؛ بەردەستى ووردە.
نیش (۳) بەردەستى يارىكەرى گۆلف (ھەرزەپەكە گويىز كەرسەى تىرى يارى
گۆلف بۇ يارىكەرەكە ھەندەگرتن). (۲) ھەرزەپەنەى بچووكى شت گواستەو.
(۴) دەرڤىكە خوئىدان و شووشەى سىرگە و شتى و ھەاى تىدا دادەنرئوت و
دەخريئە سەر مىزى نان خواردن
v.i. بەردەستى كردن؛ ووردە نیش كردن.
caddish (kad'ish), *adj.* ناكەس؛ پىس و بۆگەن؛ نزم
caddy (kad'i), *n.* قوتووى چا
caddy (kad'i), *n.* = caddie.
cadence (kād'ns), *n.* (۱) بەرزونزمى دەنگ لە قەسەكردندا.
(۲) نزم بوونەوئى دەنگ لە قەسەكردندا. (۳) كىش (ھەلبەست).
(۴) رەوت (سەماكردن)؛ پىك و پىكى ھەنگا و (سەما)؛ بەرزونزمى شاوازى مۇسقى.
(۵) دو، شاواز

cahoots

- cadet** (kə-det'), *n.* (۱) برا بچكۆلە؛ كۆرە بچووكى خىزانىك.
(۲) قوتابى دانىشگای ئەفسەرى سوپا و ھىزى ناسمانى و دەريايى و پزلىس
(*an airforce ~ ; a military ~*)
(۳) [Slang], گەراد.
cadetship (kə-det'ship), *n.* (۱) پەلەى قوتابى دانىشگای ئەفسەرى.
(۲) ماوئەى خوئىندنى قوتابىيەكى و ھا.
cadge (kaj), *v.t. & v.i.* [Colloq.], سواكردن؛ دەست پانكردنەو لە
خەلك.
cadi (kā'di, kā'di), *n.* قازى.
cadre (kad'ri), *n.* (۱) چوارچىو. (۲) ناوەرۆك؛ ناوچەرگە.
(۳) كادر؛ تىكۆشەر؛ چىنى كرىنگار، ھەموو جۆرە جىزىك؛ كەسىكى شارەزا
caduceus (kə-dōō'si-əs, kə-dū'si-əs), *n.* (۱) گويىزى پەيامبەر.
خوداكان (ئەفسانەى يۇنان و رۆمان). (۲) ديروشمى پىزىشكەوانى (كە برىتىيە
لە دارىكى بالدار كە دو مار خۇيان تىو ھالاندووه).
-caducean (*adj.*).
(۱) زوو لە كەلك كەرتن.
caducity (kə-dōō'sə-ti, kə-dū'sə-ti), *n.* يا پزىن (ميو، سەووه)؛ زوو ھەتات؛ زۆر نەخاپاندن. (۲) پىرى.
caducous (kə-dōō'kəs, kə-dū'kəs), *adj.* (۱) زو و ھىو يا
كەوتو (گە، ئەندامى ھەندى گياندار). (ب) و ھىو؛ دەوهرئوت.
(۲) ناھەمىشەى؛ سەردەمى؛ كاتى؛ زۆر بەردەوام نەبوو
caecum, cecum (sē'kəm), *n.* (۱) پىخۆلە كۆزەر.
(۲) بۆشايى يا كىسى يەك سەر كراو (زىندەوهرزانى)
Caesar (sē'zēr), *n.* (۱) قەيسەر؛ نازناوى شاهەنشای رۆمانەكان بوو.
(۲) دىكتاتور؛ زۆردار (ب) فەرمانرەوا.
Caesarean operation (or section), سەك ھەندىرىنى
قەيسەرى بۇ مەندالوون (دەلئىن گوايە قەيسەرى رۆما بىم شىنەوئە لەدايك بوو).
Caesarean, Caesarian (si-zār'i-ən), *adj.* (۱) قەيسەرى؛
دىكتاتورى؛ فەرمانرەوايى رەھا.
(۲) **Caesarean operation (or section)**.
Caesarism, caesarism (sē'zēr-iz'm), *n.* زۆردارى؛
دىكتاتورىتى؛ فەرمانرەوايى رەھا.
Caesar's wife, كەسىك كە ئەبىن ئەوئەندە پاك بىت ھىچ گومانى خراپەى
ئى نەكرئت
(۱) ھەستائىكە لە
خوئىندەوئى دىزى ھۆنراو (بۇ پىشانەدانى كىش يا پەوتى ھۆنراو).
(۲) ھەستائىكە بەرزونزمى شاوازى مۇسقىا پىشان دەدات.
café (kə-fā', ka-fā'), *n.* (۱) قاو ھەخانە؛ چايخانە؛ چىشتخانە.
(۲) قاو. (۳) چىشتخانە و پانەى شەى پىنگەر.
(۱) قاو بە شىرەو؛ قاو و شىر. (۲) پەنگى قاوئەى كان.
café noir, قاوئەى پەش؛ قاوئەى بىن شىر؛ قاوئەى پەوت.
cafeteria (kaf'ə-tēr'i-ə), *n.* كافتەريا.
caffeine, caffen (kaf'i-in, kaf'en'), *n.* كافەين.
caftan, kaftan (kaf'tən, kāf-tān'), *n.* كەوا.
cage (kāj), *n.* (۱) قەفەن. (۲) زۆردگای دىلى جەنگ؛ ژورى قەفەن ناساى
بەندىخانە. (۳) شتىكە كە لە قەفەن يكات (۴) [Archaic], بەندىخانە.
(۵) ژورى ھەوانەو و چاوەرئى كردنى يارىكەرەن لە تەنیشيت يارىگای
"بىسبۆل". (۶) يارى باسكە.
v.t. خستەن ناو قەفەزەو.
cageling (kāj'lin), *n.* بالندەى ناو قەفەز.
cagey, cagy (kāj'i), *adj.* [Slang], وورباى خۇ بە دەستەو نەدەر؛
پاراكەر لە بەلئىن دان و ھەم دانەوئەداو نەچووه ژۆر ھىچ بارىك؛ قروئىلاوى
وورباى ناگا لە خۇ بوو (بۇ نەكوئە ھەلەرە).
-cagily (*adv.*); **caginess** (*n.*).
cahier (kə-hēr'), *n.* (۱) پەراو؛ دەفتەر. (۲) راپۆرت.
cahoots (kə-hōōts'), *n.pl.* [Slang], ھاوکارى (بەتايەبەتتى لە کارى)

Cajjan

- ناپهسه نندا! بهشدارى.
go cahoots, [Slang], وەك يەك بهشداربوون.
in cahoots, [Slang], بهشدار (له پیلاندا)! به هاوکارى لهگەل:
(He is in cahoots with the devil.)
Cajjan (kā'jən), *n.* = Cajun.
caiman (kā'mən), *n.* = cayman.
Cain (kān), *n.* (١) قابیل یەكەم كۆپى نامەم وەمرا كە براكەى خۆى
 (كۆشت ئاڤان): (٢) پیاوگۆڤ! خۆڤن پۆڤ.
raise Cain, [Slang], (١) كۆردن نە ھەرا! كۆردن بە بەزەم وەزەم
 (٢) سەرئێشە بۆ نانەرە! پشڤووى خستەرە.
caique (kā'ēk'), *n.* (١) بەلەمى سەول (لە تەنگاوى بۆسەفۆردا)! قەياغ.
 (٢) بەلەمى ما
cairn (kārn), *n.* كەلەكەبەرد (بۆ نیشانه یا پەیکەرى یادەمەرى).
Cairo (kā'ro), *n.* قاھیرە. پایتەختى وولاتى میسر.
caisson (kā'sən), *n.* (١) سنووقى تەقەمەنى.
 (٢) عەرەبانەى گواستەنەمەى تەقەمەنى. (٣) سنووقى ئاوپەرە بۆ نیشكردنى
 ئێرنانا. (٤) سنووقى ئاوپەرە بۆ دەرھێنانى كەشتى و بەلەمى نوقوم بوو.
 (٥) چوارچێوەیەكى سەرنانوگەموتووە دەرگاى بەنداوى پێن دادەخەزێت.
caisson disease, نەخۆشى ژێرنانگە. نەخۆشىیەكە تووشى مەلەوانى
 ژێر ئاو دەبێت لە نەجاسى خێرا ھاقتە دەرەو لە قوڵی ژێر ئاوەرە لە نەجاسى
 پەستانى زۆرەو بۆ سەر زەوى كە پەستانى كەترە یا ناسایىیە، وە نیشانەكانى
 ئازارى سنگو جومگەو رەق بۆنى ماسولكەیه. (ھەروەھا پێنى دەموتێر):
 "diver's disease, tunnel disease"
caitiff (kā'tif), *n.* كەستىكى بۆگەن، ناكەس، یا نزم.
adj. ناكەس! پیسو و بۆگەن! نزم.
cajole (kā-jōl'), *v.t. & v.i.* دال ھاھێنان بە مەراپى بۆ كۆردن! مەبەستى
 خۆ مەخەنێنان بە كەلەكەقن و پشى پشى! سازكۆردن بە ھەنخەلەتاندن و مەراپى
 كۆردن
(to ~ into doing something; to ~ out of doing something)
-cajoler (*n.*); **cajolingly** (*adv.*).
cajolement (kā-jōl'mənt), *n.* سازكۆردن بە مەراپى و ھەنخەلەتاندن!
 مەراپى
cajolery (kā-jōl'ēr-i), *n.* سازكۆردن بە مەراپى و قەسەى خوشو
 ھەنخەلەتاندن.
Cajun (kā'jən), *n.* (١) دانیشتووى ویلايەتى "لوئیزیانا" ی ئەمەریكى
 لە بنجەى ھەرەنسى (٢) زمانى ئەم رەگەزە.
cake (kāk), *n.* (١) كێك ٣ پارچە ماسى یا سەوزەى سوورەو ھەكراو.
 (٢) قالب (سەبۆن، سەھۆل).
a piece of cake, [Colloq.], زۆر ئاسان! كار، تاقىكۆردنەو):
(That job was a piece of cake.)
take the cake, [Slang], (١) بێرەنەو (مەملە)! پاداشت وەرگرتن.
 (٢) تێدا سەركەوتن! زۆر تێدا باش بوون.
cakes and ale, خوشى ژيان
cakewalk (kā'wōk'), *n.* سەمايەكى قوڵەشەكانى ئەمەریكایە.
v.i. كۆردنى ئەم سەمايە
calabash (kal'ə-bash'), *n.* (١) دەرەختىكى ناوچە گەرمەكانە.
 (٢) بەرى كۆولەكەيى ئەم دەرەختە. (٣) ئەم بەرە كۆولەكەيىیە بە روشك-
 كراوەيى: ڕوك دەفر بەكار دەھێنرێت. (٤) كۆولەكە.
calaboose (kal'ə-bōōs', kal'ə-bōōs'), *n.* [Slang], بەندىخانە.
calamander (kal'ə-man'dēr, kal'ə-man'dēr), *n.* دارىكى
 سەختى قاوەيى خەت خەتە لە توخمى دارخەمەزەرە
calamary (kal'ə-mār'i, kal'ə-mēr-i), *n.* ماسىيەكى بچوكە.
calamitous (kā-lam'ə-təs), *adj.* كارەساتى! ناخۆش! بە ھە.
calamity (kā-lam'ə-ti), *n.* كارەسات! ئیقەومان! ناخۆشى! بە ھ.
calamus (kal'ə-məs), *n.* (١) ڕووەكى گەڤ بارىكە لە شوڤنى

calculus

- شێداردا دەبووت. (٢) رەگى بۆن خۆشى ئەم ڕووەكە.
 (٣) دەرەختىكى دارخۆرمایىیە قەھەكەى دەكرێت بە گۆچان یا دار دەست
 (٤) قەفى پەي.
calash (kā-lash'), *n.* (١) گالیسكەيەكى سەر نوشتاوەیە.
 (٢) سەرى ئەم گالیسكەيە (٣) گلاوێكى ژنانەيە دەنوشتێنرێتەو.
calcaneum (kal-kā'ni-əm), *n.* = calcaneus.
calcaneus (kal-kā'ni-əs), *n.* پاژنەى پێ! ئێسقانى پاژنەى پێ.
calcar (kal'kār), *n.* چوقول (بەتایبەتى ھى لاق و بانى باندەى وەك
 قەلەو مەیشك).
calcarate (kal'kā-rāt', kal'kā-rit), *adj.* چوقولاڤى (ووشەى
 پشڤوو بێنە).
calcareous (kal-kār'i-əs), *adj.* گەچى! كالىسیۆمى.
calcariferous (kal'kā-rif'ēr-əs), *adj.* = calcarate.
calces (kal'sēz), *n.* alternative plural of calx.
calcie (kal'sik), *adj.* گەچى! كالىسیۆمى.
calciferous (kal-sif'ēr-əs), *adj.* كلسدار! گەچ یا كالىسیۆمى تێدایە.
calcific (kal-sif'ik), *adj.* = calciferous.
calcification (kal'sə-fi-kā'shən), *n.* (١) رەق بوون (ئێسقان)!
 رەق كۆردن! كالىسیۆماوى كۆردن. (٢) شتێكى رەق بوو یا كالىسیۆماوى كراو
 رەق بوون (وەك ئێسقان)! رەق كۆردن. *v.t. & v.i.*
calcination (kal'sə-nā'shən), *n.* (١) رەق بوون! رەق كۆردن.
 (٢) سووتان (گەچ)! ووشك كۆردنەو بە گەرمای بەتێن.
calcine (kal'sīn', kal'sin), *v.t. & v.i.* سووتان (گەچ)!
 كۆردن بە گەچ! بوون بە گەچ
calcium (kal'si-əm), *n.* كالىسیۆم! گەچ.
calcium phosphate, فوسفاتى كالىسیۆم (كە لە ددان و ئێسقاندا
 ھەيە).
calcography (kal-kog'rə-fi), *n.* وێنەكۆردن بە قەلەم بۆنە.
calculable (kal'kyoo-lə-b'l), *adj.* دەرئەزەردن!
 دەتوانرێت بژمێردرێت.
calculate (kal'kyoo-lāt'), *v.t.* (١) ژماردن. (٢) ئێكدانەو.
 (٣) نەخشەدانان! رێنخست
 (٤) بۆ ئەو مەبەستە كۆردن
(The advertisement is ~d to attract young customers.)
 (Colloq.)، وازانێن! وادانان! والێكدانەو.
 (١) ژماردن. (٢) (on ~)، پشت پێن بەستن! بەتەمابوون.
calculated (kal'kyoo-lā'tid), *adj.* (١) ژمێردراو.
 (٢) باش ییری ئى كراوەتەرە! باش لێنى كۆلاروەتەرە: *(a ~ risk)*
 (٣) بۆ مەبەستێكى تايبەتى كراو. (٤) ئەوانەيە! زۆر بۆى ھەيە.
 (٥) دەسەنقەست: *(a ~ effort)*
 (١) ژمێردەر (مەكینە):
(a ~ machine)
 (٢) ھەمووش تێكدەرەو بۆ سوودی خۆ! سوودی خۆ پەرست! دوربێن!
(a ~ person)
calculating machine, ئامێرى ژمێردەر! پێژمێر.
calculation (kal'kyoo-lā'shən), *n.* (١) ژماردن
 (٢) نەخشە! پلان. (٣) دوربێنى! وریایی! زۆرزانى.
calculator (kal'kyoo-lā'tēr), *n.* (١) ژمێردار (مۆڤ)!
 پێژمێر بەكارھێنەر (٢) خستەى ژماردن. (٣) پێژمێر! ئامێرى ژمێردەر.
calculous (kal'kyoo-ləs), *adj.* بەردى گورچیلەى ھەيە!
 لە ئەنجامى بەردى گورچیلەو ھەيە.
calculus (kal'kyoo-ləs), *n.* (١) بەردى گورچیلە (پێژشكەوانى).
 (٢) جیاكاری و تەواوكارى (بیركارى): (١) شێوھەيەكى ژماردنە.
 (ب) شێوھەيەكى ئێكدانەو ھەيە (ج) پەرتووکی جیاكاری و تەواوكارى.
 (د) كۆرس یا وانەى جیاكاری و تەواوكارى.

caldron, cauldron

caldron, cauldron (kôl'drən), *n.* هرجوش، مهنجلی قورس؛
کندی بهکی گورمو قورس.

calefactory (kal'ə-fak'tə-ri), *adj.* گهرمکرموه (دهرمان) گهرم.
(۱) ژورونکی گهرمی دانیشتن له پهرستگادا. (۲) مهنج.

calendar (kal'ən-dēr), *n.* (۱) سالنامه؛ پوژنامه؛ پوژدیز.
(۲) لیستی داوا (دادگا).

v.t. (۱) خستنه ناو پوژنامه یا سالنامهوه. (۲) کات بۆ دانان.
calendar day, شهور پوژنک؛ له نیوه شهوریکه بۆ نیوه شهوری
داها تو؛ بیست و چوار سعات.

calendar year, سالی پوژنامهیی؛ له (۱) ی کانونی دوهمه مهتا
سی و بهکی کانونی یهکم) (جیاوازه له سالی دارایی که پنی دهووتری؛
"fiscal year".

calendar (kal'ən-dēr), *n.* (۱) نامیزی سافو و لووسگری کاغزو
قوماش (۲) کارپنکری نهم نامیزه.

v.t. کاغزو قوماش سافو و لووس کردن بهم نامیزه.
calendar (kal'ən-dēr), *n.* دهویشی گهرک؛ قهله ندهر.

calendula (kə-len'jə-lə), *n.* (۱) گوله چاونیش؛ بهیوونه کیووله؛
همیشه بهار (۲) گولی ووشک کراوهی نهم پروه که بۆ دهرمان بهکار دیت.
calf (kaf, käf), *n.* (۱) گوزره که.

(۲) نه چکی فیل و نه هنگ و مانگی دهریا
(۳) پارچه بهک سهوونی گهره که له شاخی سهوولی بووینده
(۴) دورگه بهکی بچوک بهت نهیش دورگه بهکی گهرموه.
(۵) چهرمی گوزره که

(۶) [Colloq.] همره بهکی حولی نه زانی رهوشت مندالنه.
kill the fatted calf, بهخیرها تینکی گهرم کردن؛
گوزره که بۆ سر برین (له کورده واریدا دهلین؛ مهر بۆ سر برین).

calf (kaf, käf), *n.* پوز
calf love, [Colloq.], دلداری همره کاری.
calf skin, (۱) پیستهی گوزره که. (۲) چهرمی گوزره که
caliber, calibre (kal'ə-bēr), *n.* (۱) سنکی گوله؛
گهرموه و بچوکی فیشک (۲) تیره لوله تفنگ. (۳) تیره لوله بهک.

(۴) سنگ (مرۆه)؛ پلهی تواناو رهوشت؛ چوینتی؛ پله (باشی و خراپی):
[a man of high (or poor) ~]

calibrate (kal'ə-brāt'), *v.t.* (۱) پیوار و پله کردن
(۲) جاک کردن یا راستکردن هوی نامیزکی پیوان (وهک گهرما پیوان).

-calibration (*n.*).
calices (kal'i-sēz'), *n. plural of calix.*
calico (kal'ə-kō'), *n.* بلووری؛ خاه؛ جیت
adj. له بلووری، خام، یا جیت درووستکراو.
calico bass, ماس بهکی بچوکی ناو پوباره.

calif (kā'lif, kal'if), *n.* = caliph.
califate (kal'ə-fāt', kal'ə-fit'), *n.* = caliphate.
californium (kal'ə-för'ni-əm), *n.* کالیفرنیوم؛ ماده بهکی
کیمیایی تیشکی نه توهمی به

caliginous (kə-lif'ə-nəs), *adj.* تاریک؛ نیل؛ نادیار.
calipash (kal'ə-pash', kal'ə-pash'), *n.* شتیکی سهوونی لیقنه

له ژیر دهری سرپشتی کیسه لی ناویدا هیه و دهوینت.
calipee (kal'ə-pē', kal'ə-pē'), *n.* شتیکی زهردی لیقنه له ژیر

قواغی ژیر سکی کیسه لی ناویدا هیه و دهوینت.
caliper, calliper (kal'ə-pēr), *n.* نامیزی پیوانی له ستووری یا

تیره شتیکی
caliph (kā'lif, kal'if), *n.* خلیفه

caliphate (kal'ə-fāt', kal'ə-fit'), *n.* (۱) پله و دهسه لاتی خلیفه؛
خلافت (۲) خلیفه نشین

calisthenic, callisthenic (kal'əs-then'ik), *adj.* تایبه به

وهرشی لهش به میزو تهندروست کردن.
calisthenics, callisthenics (kal'əs-then'iks), *n. pl.* (۱)

وهرشی؛ ممشقی وهرشی؛ یاری لهش به میز کردن.
(۲) (sing.) لهش به میزو تهندروست کردن به وهرش.

calix (kā'lik), *n.* = chalice.
calk (kōk), *v.t.* = caulk.

calk (kōk), *n.* (۱) چوقولی بن نالی وواخ بۆ نه خلیسکان.
(۲) نالی بنی پیلاو.

v.t. (۱) نال له بنی پیلاو دان. (۲) بریندار کردن به چوقولی بن نال.
calker (kōk'ēr), *n.* = caulker.

calker (kōk'ēr), *n.* = calk.
(۱) بانگ کردن. (۲) ناوینان؛ ناوان؛ پین ووتن (ناو).
(۳) ناوی خراپ لینان؛ پین ووتن (ناوی خراپ): (He ~ed her names.)

(۴) کوف پین گرتن؛ کۆکردنوه؛ بانگ کردن بۆ کۆبوونهوه:
(to ~ a meeting of parliament)

(۵) گرتن به سهریان: (He was ~ed to the army.)
(۶) داوای کردن؛ بانگ بۆ دان؛ بانگ کردن (بۆ کردنی شتیکی).

(۷) خویندنهوه به دهنگی بهر (لیستی ناو)؛ یهک به یهک بانگ کردن:
(The teacher ~ed the roll.)

(۸) له خمی ههلساندن؛ خهبرکردنوه. (۹) نیشان پیدان؛ نیشانه بۆ ناردن.
(۱۰) تلهفون بۆ کردن: (I ~ed you last night.)

(۱۱) وادانان؛ پین ووتن: (Do you ~ English an easy language?)
(۱۲) خویندن (بالنده، گیاندان)؛ قاسپاندن.

(۱۳) وهستاندن (یاری، شهم... هتد): (He ~ed a halt to the game.)
(۱۴) داوای قهرکردنوه ههمووی به یهک جارو پینش کاتی خوی (له پووی

سزاوه): (The bank can ~ the loan.)
(۱۵) پینشهمی مه بهست دهرخستن (یاری).

(۱۶) داوای دهست پینشاندن کردن (یاری پۆکر)
v.i. (۱) بانگ کردن؛ بانگدان؛ هاوار کردن.

(۲) سهریلان؛ دیدنه کردن: (I ~ed on Mr. Smith at his office.)
(۳) تلهفون کردن. (۴) داوای دهست پینشاندن کردن (یاری پۆکر)

n. (۱) بانگ؛ بانگوازا؛ هاوار؛ قیرته.
(۲) بانگ کردن (نان خواردن، کۆب، دادگا... هتد)؛ داوای هاخن لیک کردن

(۳) دهنگ (زهنگ، گهرما). (۴) (a bird ~) خویندن (بالنده):
(b) نامیزیک که لاسایی نهم خویندنهوهی پین بکریتن (پاو کردن).

(ج) دهنگی گیاندان (وهک لوهره).
(۵) پیوستی: (There was no ~ for that remark.)

(۶) داوا کردن؛ داوا: (a ~ for low-priced books).
(۷) نهکی سهرشان: (the ~ of duty).

(۸) تلهفون: (a telephone ~; to make a ~).
(۹) نهکی نایینی. (۱۰) لیستی ناو خویندنهوه: (a roll ~)

(۱۱) سهردان (بهتایبهتی هی کورت و به لیش). (۱۲) پیریاری سهرپشک (یاری).
(۱۳) داوای قهرزدانهوه.

(۱۴) حمزا؛ دل پیوه بوون؛ پاکیشران: (the ~ of the wild)
له پیوه بوون، تووش بوون، یا کاره ساتمهوه نیک بوون؛

به ناستم زنگار بوون (له لیکهومان یا کاره سات):
(while driving on the icy road, we had a couple of close

calls.)
call attention to, سهرنج پاکیشان.

call a spade a spade, قسه له پووی بۆن؛ به ناشکراو پین شهم و شکو
قسه کردن.

call back, (۱) داوای گهراندنوه کردن. (۲) کشاندنوه؛ کیشانهوه.
(۳) تلهفون بۆ کردنوه.

call down, (۱) داوا له خودا کردن. (۲) [Slang] سهرزه نشتن کردن.
call for, (۱) داوا کردن؛ پیوست بوون؛

calla

(The occasion calls for quick action; to call for free elections, a general strike, etc.)

(۲) چوون به شويئدا! هاتن به دواي كسيك يا شتيكدا:

(I will call for you at six o'clock and we'll go to the theatre.)

كوكردنموه هيزو توانا! هينانه پيشموه! بانگ كردن و خستنه رو (You will have to call forth all your energy.)

call in, (۱) بانگ كردن (بۇ يارمەتى يا پرايژكردن):

(Call in a doctor at once.)

(۲) كيشانموه له بازار يا له دستاوودهست كردن.

(۳) داواكردنموه: قهرن.

call into question, گومان ليكردن! گومان ئى همبون.

call off, (۱) قهرمان دان به وهستاندن هيزش! پاگرتن.

(۲) خونندنموه به دهنگي يعز (ليستى نار).

(۳) [Colloq.]. هملوه شانندنموه:

(to call off a meeting, a date, etc.)

call of nature, ميزهاتن! گوهاستن.

call on (or upon), (۱) سەرليدان (بۇ ماوه يەككى كورت).

(۲) داوا ليكردن! بانگ كردن (بۇ كردنى كارئك):

(He called on his countrymen to unite.)

call one's bluff, به كەسيك ووتن ئەمە ئەرزو ئەمە گەز.

call out, (۱) هاواركردن! قيرئندن! ئالاندن (۲) بانگ كردن

(۳) بەرمەرەكانى كردن! پوويهرو وهستان.

call a person names, قەسى سووك يا خراپ پىن ووتن:

(He called her names.)

call the roll, ليستى نار خونندنموه:

(The teacher calls the roll every day.)

call the shots, بربار بە دەست بوون! هەمووش بە دەست بوون:

(His wife is calling the shots.)

call the tune, = call the shots.

call to account, لىپرسينموه:

(He ought to be called to account.)

call to mind, هاتنموه يير! بيركوتنموه.

call to order, كۆپرگرتن! داواي بىن دهنگي ليكردن و دەست به كۆپرگرتن

كردن (He called the meeting to order.)

call up, (۱) هاتنموه يير! بيركوتنموه! له ييربون.

(۲) گرتن به سەرباز! بانگ كردن بۇ سەربازى.

(۳) تەلەفۇن بۇ كردن: (I called her up yesterday.)

call upon, داوا ليكردن! داوا ليكران:

(You may be called upon to do several jobs.)

on call, (۱) نامادەيه هەر كاتىك كە بانگ كرا:

(Two doctors are on call always.)

(۲) دەبىت بىرتموهر هەر كاتىك داواي كرا (قهرن).

pay (someone) a call, سەرليدان! ديدەنى كردن.

within call, دەنگي دهگاتن! نۆيك.

calla (kal'ə), n. (۱) پووهككى گول سېو و گورهيه

(۲) گولى نەم پووهكه.

callboard (kôl'bôrd', kôl'bôrd'), n. تەختى ناگادارى.

callbox (kôl'boks'), n. تەلەفۇنى سەر پىگابان (بۇ ناكاوى وەك

ئوتومبيل پەككەرتن... هتد).

callboy (kôl'boi'), n. (۱) كورىكه ئوينەرەن بانگ دهكات بۇ سەر شانز

كه نۆبەيان هات (۲) بەردەستى ئوتتيل.

caller (kôl'ër), n. (۱) بانگەر (مروء، گياندار، باندە، شت).

(۲) ميوار بەتاييەتى بۇ ماوه يەككى كورت! ديدەنيكەر! سەرليدەر.

caller (kal'ër, käl'ër), adj. (۱) تازە ميوه. سەمزە. خواردهمەنى.

caltrop, caltrap

(۲) خۇش (سرو، ئاووهما)؛ فيلك (با).

call girl, [Slang], قەحبە (بەتاييەتى كه به تەلەفۇن ئووانى لەگەن پىك بخرىت).

calligrapher (kə-lig'ra-fēr), n. خۇشنووس! دەسختە خۇش

calligraphy (kə-lig'rə-fi), n. (۱) خۇشنووسى! خەتخوشى

(۲) دەسختە! نووسين.

-calligraphic (adj.); calligraphist (n.).

calling (kôl'ing), n. (۱) بانگ كردن! بانگ. (۲) پيشه! كار.

(۳) هەستىك كه پال به مرقەرە دەبىت بۇ كردنى شتيك (بەتاييەتى كارى

لەخۇبوردن و چاكە).

calling card, كارتى سەردان! كارتىكى تاييەتەيه به كەسيك كه ئەگەر

سەردانى شوتنىكى كردو كەسى ئى نەبوو، ئەوا ئەو كارتە بەجى دەهينلن

Calliope (kə-li'ə-pē), n. (۱) خوداي زمانپارواي و هوزاروي

داستانى. (۲) [C-], ناميزىكى مۇسقايه لورى پيا دەكرىت.

calliper (kal'ə-pēr), n. & v.t. = caliper.

callisthenics (kal'əs-then'iks), n.pl. = calisthenics.

call loan, قەرزىكه كه دەبىت بىرتموهر هەر كاتىك داواي كرايهوه.

call money, پارەيكى قەرزكراوه كه دەبىت بىرتموهر هەر كاتىك داواي

كرايهوه.

call number, ژمارەي پەرتوك (بۇ ديارىكردنى شوتنى پەرتوكەكه له

كتىبخانەيكدا)؛ ئاوينيشانى پەرتوك.

callosity (kə-lôs'ə-ti, ka-lôs'ə-ti), n. (۱) رەقى.

(۲) دلرەقى! بىن بەزمىتى! بىن هەستى. (۳) مېخكه! پىستى رەق و مردو.

callous (kal'əs), adj. (۱) مېخكه دار! رەق و مردو (پىست).

(۲) دلرەقى! بىن بەزمى.

callow (kal'ō), adj. (۱) پەربال دەرەكردو! زەرنەقوتە.

(۲) هەرزە! كال و كچ (مروء)؛ نەزان! نەشارما

call to quarters, بانگ كردنموه سەرباز بۇ قاروشەكانيان (به تەپل

يا كەرەنا).

callus (kal'əs), n. (۱) مېخكه! پىستى رەق و مردو.

(۲) ماددەيكە ئىنسانى شكاو دەرى دەدات بۇ ساريزبونموه.

(۳) پيشانى دەرورپشتى بىرن يا براوىيكى ساريزبون (پووهكزانى).

calm (kām), n. كپى! بىن دەنگى! كىشوماتى! خاموشى! هينمى.

adj. كپى! بىن دەنگ! كىشومات! خاموش! هينم! لەسەرخۇ.

v.t. & v.i. (~ down), هينم كردنموه! هينم بوونموه! خاوبوونموه!

دلنموايى كردن! هينانموه سەرخۇ! هاتنموه سەرخۇ:

(We ~ed him down.; The sea ~ed down.)

-calmly (adv.); calmness (n.).

calmative (kal'mə-tiv, kām'ə-tiv), adj. هينمكەرموه!

ئازاركوژ (پزىشكهوانى).

n. دەرمانى ئازاركوژ.

caloric (kə-lôr'ik, kə-lor'ik), n. (۱) ماددەيكە له كۇندا وايان

دانابوو كه دەبىتە هۇى سووتاندن و گەرمى. (۲) گەرمى! گەرما! گەرمایى

taiyietē bē gērma. تاييەتى به گەرما.

calorie, calory (kal'ə-ri), n. كالورى! يەكەي گەرمى (خواردن).

calorific (kal'ə-rif'ik), adj. گەرماپندەر! گەرما پىكەينەر.

calorimeter (kal'ə-rim'ə-tēr), n. گەرماپىنو (بەتاييەتى گەرماي

پەيدابوو له ئاوينتى كيميائى و له ليكخشانندا).

calory (kal'ə-ri), n. = calorie.

calotte (kə-lot'), n. (۱) كلۆ. (۲) كلۆي بىن قەرغى قەشەي كاسولىكى.

(۳) پۇينه! پۇينهى كلۆي.

caloyer (kal'ə-yēr, kə-loi'ēr), n. قەلەندەرى كلنسى پۇزهلاتى.

calpac, calpack, kalpak (kal'pak), n. كلۆيكى گەرمه

قوچه وەك لباد.

caltrop, caltrap (kal'trəp), n. (۱) پارچەيك ناستنى چوار-

چوگله به له سهر پئی له سب سواری دوژمندا دانه تړت بۇ پاگرتنيان.
(۲) ناسنځي وهايه تايه ئوتومبيل په چهر دهکات.

(۳) پروهي گول و بهر درکاري.

calumet (kal'yoo-met', kal'yoo-met'), *n.*

هيندي يه گاني له مريکايه.

calumniator (kə-lum'ni-āt'), *v.t. & v.i.*

ناو پيس کردن؟

له که دار کردن؟ به دناو کردن؟ بوختان بۇ کردن.

-calumny (*n.*); **calumniator** (*n.*).

calumnious (kə-lum'ni-əs), *adj.* Also **calumnious**.

نارو -

پيسگرمه مبهستي به دناو کردن؟ درو؟ بوختان؟ سوکگر.

calumny (kal'əm-ni), *n.*

به دناو؟ درو؟ (بۇ له که دار کردن؟ کسيک؟)

بوختان؟ قسه؟ مهبسترار (بۇ ناو سووک کردن)

calvaria (kal-vār'i-ə), *n.*

توقه سهر.

Calvary (kal'və-ri), *n.*

(۱) شونځي له سينداده داني عيسا.

(۲) [-C-], پيکرمه عيساي له سينداده دراو.

calve (kav, kāv), *v.t. & v.i.*

(۱) زايان (مانگا)؟ گويندکه بوون.

(۲) پارچه سهوول لنيوونه (شاخي سهوول).

Calvinism (kal'vin-iz'm), *n.*

کالفينيزم: زايان و بيروباوهری

"کالفين" (زاناى نايښي پروتستانتى فهرنسي ۱۶۰۹-۱۶۵۴ پ.ز.) که

دهليت: چاره نووسي مړوۍ هره له پيښ له دايکيووني يوه نووسراوه ته نها

له پړي دلنرمي خوداوه مړوۍ ده چيته به بهشت نه له بهر کرداري باشي خوي.

-calvinist (*n.*); **calvinistic** (*adj.*).

calvities (kal-vish'i-ēz'), *n.*

سهر بووتووهي

calx (kalks), *n.* (*pl.* calxes, calces),

(۱) گچ

(۲) خوله مينځي (کانزا سووتاندن)

calyces (kal'ə-sēz', kāl'ə-sēz'), *n. plural of calyx.*

calycine (kal'i-sin, kal'i-sin'), *adj.*

تايه تي به گلا سموزه گاني

دهوري خونچه گول

calypso (kə-lip'sō), *n. & adj.*

جوزه گوزاني و موسيقايي که جوشي

نارچه " ترينيداد " ه.

calyx (kāl'iks, kal'iks), *n.*

گلا سموزه گاني دهوري خونچه گول

cam (kam), *n.*

پارچه يکي قوقزي مکينه يک يا شتيکي خولاره يه.

camaraderie (kā'mə-rā'dēr-i, kā'mə-rā'də-rē'), *n.*

همست

يا پيوه ندي برادره يه تي؟ هاوره يه تي

camarilla (kam'ə-ril'ə), *n.*

(۱) ژوروي کويگرتن يا کويوونه وي

تايه تي: (۲) تاقمه راويژکاري نهيني پاشاي نيسياني کون.

(۳) راويژکاري نهيني؟ دهسته راويژکاري نهيني.

camber (kam'bēr), *n.*

(۱) کوپري (پنگه)؟ قه مووري (پنگه).

پشتي کهشتي: (۲) پارچه دارنځي کوپري.

v.t. & v.i.

cambist (kam'bist), *n.*

(۱) پاره گوزره وه (مړوۍ).

(۲) پيهره وي گوزينه وي پاره ي بنگانه و پيوانه و کيشانه.

cambium (kam'bi-əm), *n.*

چينه شانه ي نوان توپکل و داري

دره خت و پوهه (که توپکلي تازه دارکي ټي پيدا دهيت).

came (kām), *past tense of come.*

camel (kam'l), *n.*

(۱) ووشتر: (۲) ووشترى عربيه؟

ووشترى يک کوياره " Arabian camel " که پيشي دهوورتئ:

" dromedary " . (ب) ووشترى دوو کوياره " Bactrian camel " .

(۲) سنووقتيکي لوله يکي ناوپره کهشتي و بهلعي نو قوم بوي پي

دهر دهه يترتوه (پيشي دهوورتئ " caisson ") .

cameleer (kam'l-ēr'), *n.*

ووشتره وان

camellia (kə-mē'l'yə, kə-mel'i-ə), *n.*

(۱) که ميليا: دره خت

بنچيکي هميشه سموزي گلا بريقاره ي گول سورو سپي يه.

(۲) گوله که ميليا.

camelopard (kə-mel'ə-pärd', kam'l-ə-pärd'), *n.*

(۱)

زمرافه. (۲) [C-], کژنه ستيزه ي ووشتر مرغ (له ستيزه واني).

Camelot (kam'ə-lot'), *n.*

شارنځي له سانه يي ټينگلين يه پايته ختي.

" ناريسر " پاشا بوه.

camel's-hair (kam'lz-hār'), *adj.* Also **camel-hair**.

له توک،

يا گولکي ووشتر دروستکراو.

camel's hair,

(۱) گولکي ووشتر؟ توکي ووشتر.

(۲) قوماش يا بهرگي توکه ووشتر.

Camembert cheese,

په نيرنځي نرسي فهرنسي يه.

cameo (kam'i-ō', kam'yō'), *n.*

(۱) بهرديکي به نرسي دوتوئي

نمخش دهرپوقيه: (۲) له خشي دهرپوقيه ي سهر بهرديکي به نرسي.

(۲) خنوناوندنځي کورتي له پړو چاوهران نه کراوي نه کتريک يا که سنيکي

به نوابانگ له پهره ي فيلمينگي تله فزيونيدا:

(*a ~ appearance; a ~ role*)

camera (kam'ēr-ə), *n.*

(۱) فهرمانگي دادپرس؟ ژوروي دادگرم.

(۲) کاميرا.

in camera,

(۱) له فهرمانگي دادپرسدا. (۲) به نوپني.

cameral (kam'ēr-l), *adj.*

(۱) تايه تي به فهرمانگي دادپرس؟

تايه تي به دادپرسې (که له فهرمانگيه دا چي به چي دهکرت).

(۲) تايه تي به نه چوونه مينځ که کاروباري خه که بهرنيوه دهبات؟ تايه تي به

کاروباري دارايي گشتي.

cameraman (kam'ēr-ə-man'), *n.*

ویندگر (فيلمی سينه مایي).

camera obscura,

ژوروي تاريخه.

camise (kə-mēs'), *n.*

camisole (kam'ə-sōl'), *n.*

(۱) ژورکراسي بڼ قولي ژانده.

(۲) کراسي شموي ژانده.

camomile, chamomile (kam'ə-mil'), *n.*

گوله به ييوون؟

گوله چاوپيشه؟ گوله هفتي.

camouflage (kam'ə-flāzh'), *n.*

(۱) پوخسار گوزيني که ره سي

چمنگو سويا به بويه گلاو شتي وهما بۇ به ماله دابردي دوزمن.

(۲) خوکوپين بۇ هملخه تاندن؟ ده ماغ کردن.

(۳) به ماله دابردي؟ خه تاندن؟ فيل وته که.

v.t. & v.i.

گوزيني پوخساري مړوۍ يا شت بۇ هملخه تاندن تاحمران؟

به ماله دابردي؟ خه تاندن.

camoufleur (kam'ə-flūr'), *n.*

شاره زاي پوخسار گوزين بۇ

مبهستي هملخه تاندن (روشه ي پيشو بيه).

camp (kamp), *n.*

(۱) (۱) ژورديگا؟ خيوه تگاي سهران.

(ب) ژورديو؟ له شگري ناو خيوه تگا.

(۲) دهسته يا تاقسي هاوره يروپا: (*You and I belong to different ~s.*)

(۳) خيوه تگا؟ هوارگه.

(۴) چادرگاي مندا لني قوتا بخانه له کاتي پشودا.

(۵) ژياني سهر يازتي يا نه سهر نتي.

(۶) نيشته چي چادرگا.

v.i.

(۱) چادر همدان؟ خيوه همدان؟ بارخست؟ هوار همدان:

(*Where shall we ~ tonight?*)

(۲) (*~ out*)، چوونه هوارگه؟ چوونه چادرگا؟ له هوارگه نووست.

v.t.

(۱) خسته نژورديگا؟ له چادرگادا دانان. (۲) چي حوايه پيدان.

in the same camp,

(۱) په ووشتر ژانده و حيزانه و خنوناوندنځي

camp (kamp), *n. & adj.*

سووک و ناپه سندن. (۲) دهر پيښي له م په ووشته به تايه تي له هونه و وژده.

campaign (kam-pān'), *n.*

(۱) ميرنځي سوپايي؟ شالو؟ په لامار:

(*a military ~*)

(۲) ميرنځي رامپاري (هملانژدن)؟ ميرنځي (پوشنځي، کومه لايه تي، بازگاني،

سوپايي... هت): (*the presidential ~ ; a political ~*) .

v.i.

له ميرنځدا به مشدار بوون؟ ميرنځ پتختست:

(*He ~ed hard for the presidency but lost.*)

campanile

-campaigner (n.).

campanile (kam'pə-nē'li), n. بورجی زەنگ: بەتایبەتی لەتەنیش. کلیسایەکیە: بورجی کاتۆلیکی زەنگ.

campanology (kam'pə-nol'ə-jī), n. ھونەری زەنگ لێدان: ھونەری زەنگ داڕشتن یا دیروستکردن.

campanula (kam-pan'yoo-lə), n. گولە زەنگ: گولە گەرزە: پووەکیە گولی زەنگولەیی دەگرت.

camper (kam'pēr), n. (١) ھوارستین: چادەرھەندەر (٢) ئوتومبیلی "فان"

(ب) ترنەپەیکە بە ئوتومبیل پادەکشێرنێت بۆ ھوارگە بۆ تێدا ژیان. **campfire** (kamp'fir'), n.

(١) ناگری ھوارگە (٢) کۆبوونەوە یا ئاھەنگی دەوری ناگری ھوارگە.

camp follower, (١) شوێن کۆتووی ئۆردو (بۆ ئیشکردن یا بەردەستی کردن: (٢) قەحجە ئۆردوگا. (٣) ژنە سەرباز یا ئەفسەریکە که شوێن مێردەکی دەکەوێت بۆ ھەرشوێنیک بگۆڕێتەوە (٤) شوێن کەوتوو.

campground (kamp'ground'), n. ھوارگە: چادەرگا: خێوەتگا. **camphor** (kam'fēr), n.

کافور ماددەیکە دەکێتە ناو جلرێگەرگە. بۆ پاراستنی لە مۆرانە: ئەفقالین. **camphorate** (kam'fēr), v.t.

کافور لێدان یا تێکردن. **camphor ball**, خێزکی کافور: ئەفقالین (کە دەکێتە جلرێگەرگی ھەنگراوە بۆ نەروی مۆرانە نەبخوات)

camphor tree, درەختی کافور **camp meeting**, کۆڕێکی ئێنی چەند پوژ خایەنە لە چادرنکدا یا لە دەروە

campo (kam'pō, kām'pō), n. (١) دەشتێکی گزۆکیایوی بە دارو (٢) دەشتێکی تاک و تەراو (٣) گۆڕەپانیکی بچوکی ناوشار.

camporee (kam'pə-rē'), n. کۆبوونەوەی دیدەوانی ناوچەیک **campsite** (kamp'sīt'), n.

ھوارگە: چادەرگا: شوێنی پەک چادر. **campstool** (kamp'stōl'), n.

کورسییەیکە دەسووشێنێتەوە (١) مەدر: شوێنی کۆبوونەوەی جەماوەری **campus** (kam'pəs), n.

لە یۆمای کۆندا: کامپەس زەمینە خانووی زانکۆ، دانشگاه، یا قوتابخانە: دانشگاه (The University of California has nine ~es.)

adj. تاییبەتی بە زانکۆ، دانشگاه، یا قوتابخانە: تاییبەتی بە قوتاییان: (~ activities)

can (kan), v.t. (١) زانی (کردنی کارێک): (٢) توان (توانا ھەبوون. (٣) ماف ھەبوون (بۆ کردنی شتیێک)

(٤) ئەوانە سوێن: (C~ it be true?; It ~'t be true.) (٥) [Cenloq] بۆ ھەبوون: پێ پێدوان: (You ~ go now.)

تەنها: تەنها ئەو دەتوانێت. **can but**, (I can but say that I'll do my best to help.)

can (kan), n. (١) قوتوو: تەنەیکە (٢) پڕ قوتوییە: پڕ تەنەیکەیک. (٣) [Slang] تەنەیکەیک (٤) [Slang] ناو دەستخانە: توانیت

(٥) [Slang] کەفەل: سەت. (١) کردنە قوتوووە (خواردەمەنی: کردنە تەنەیکەیک.

(٢) [Slang] تۆمارکردن (لەسەر قەوان). (٣) [Slang] ئە کار دەکرێ: لە نیش خست

(٤) [Slang] برینەو (چەنەبازی): (C~ the chatter.) مەسەلەیکە ئالۆز پێر لە سەرنیشە (کە وایا شتەر

لای نێک نەبێتەر). **Canaanite** (kā'nən-it'), n. & adj.

کەنەانی: کەسێکی کەنەانی **Canadian** (kə-nā'di-an), adj.

کەنەدی گەل، کلتوو. زمان: کەنەادی **n.** کەنەدی: ھاوئێشتمانەیکە "کەندا"

(١) کەندا: نۆکەندا: جۆگە: کەنداری ھەنگەرناو: لەغەم: بۆری (توینکاری، زیندەمەرزانی): لولە.

candescent

لەغەم لێدان: جۆگە لێدان: کەنداو ھەنگەندن یا دیروستکردن. **v.t.** بەلەمی بار (بۆ کەنداو پوێر).

canalboat (kə-nal'bōt'), n. جۆگە لێدان: لەغەم لێدان: **v.t.** (١) جۆگە لێدان: لەغەم لێدان: (٢) کۆن کردنە لەشەو یا بۆری تێکردن بۆ چۆاندنەروی

بروین. (٣) ئاراستەکردن بە پێگە یا کەنداویکی تاییبەتیدا. (٤) پێگە بۆ کردنەو: بەر بۆ بەرەڵکردن (ھەست).

-canalization (n.). **canape** (kan'ə-pi), n.

پێتکە ناخێکە پەنێر، گۆشت، یا شتی تری دەخوێتە سەر وەک بەرخۆراک دەخوێت. ووتوواتی دیو (بۆ پەمەلەداوەردن).

canard (kə-nārd'), n. (١) کەناری: بەلەمیکی بچوکی پەنگا پەنگی **canary** (kə-nār'i), n.

دەنگ خۆشە (نەوێنەوێک دەبێت و مالی دەکێت). (٢) سەمایکی ئێسپانی بەجۆشە. (٣) شەرابیکی شیرینە.

(٤) پەنگی زەرد (وێک ھی کەناری). **adj.**

canary bird, = canary. **canary grass**, گایەیکە تۆمەکی دەریژ بە بەلەم وەک دان.

canary seed, تۆوی گای بۆ دان دەریژت بە بەلەم. **canary yellow**, پەنگی زەردی کراوە.

canasta (kə-nas'tə), n. یارییەکی کاغەز. **cancan** (kan'kan'), n.

سەمایکی ژنانە بەجۆشی بێ شەرمەنە. (١) کۆژاندنەو: سەپنەو: خەت پیاھێنان. **cancel** (kan'sl'), v.t.

(٢) ھەلەشاندنەو: (to ~ a meeting, contract, etc.) (٣) لابردن.

(٤) بەتال کردنەو (بە مۆر یا نێمرا وەک پوولی پۆستەو چەکی بانق: (a ~led postage stamp; to ~ a check)

(٥) (~ out), ھاوتاکردن: وەک یەک لیکردن: (The pluses and minuses of the case ~ out each other.)

(٦) پەراندن (چاپەمەنی) **v.t.** (~ out), ھاوتابوون

(١) پەراندن (چاپەمەنی، نووسین): لابردن: سەپنەو: کۆژاندنەو. (٢) شتی پەرێنراو یا کۆژاوە

cancellate (kan'sə-lāt'), adj. = cancellous. **cancellation** (kan'sl-ā'shən), n.

(١) کۆژاندنەو: سەپنەو: خەت پیاھێنان. (٢) ھەلەشاندنەو: بەتال کردنەو.

(٣) شتیێکی کۆژاوە یا خەت پیاھێنراو: شتیێکی ھەلەشاو. (٤) مۆر یا نێمرا بەتال کردنەو (پوولی پۆستەو، چەکی بانق... ھند).

cancellous (kan'sə-ləs), adj. کونیلەدار (نێسقان): ئێسقەنجی (توینکاری).

cancer (kan'sēr), n. (١) شێرپەنجە: سندان. (٢) دەردیکی کوشندە: شتیێکی زیانەبخش کە زوو دەتەنێتەو و شت دەفەوتێنێ.

(٣) [C-]. کۆنەستێرە قەزالی (٤) [C-], بورجی قەزالی (ئەستێرەوانی): شێرپەنجەدار: سندانووی

(١) شێرپەنجە: ھەبە: (~ cells). (٢) زیانەبخش: کوشندە: زوو دەتەنێتەو و شت دەفەوتێنێ.

cancroid (kan'kroid), adj. (١) شێرپەنجە: سندان. (٢) قەزالی: وەک قەزالی

n. سندان: پێست. **candelabrum** (kan'dl-ā'brəm, kan'dl-ab'rəm), n. (pl. candelabra, candelabrams),

مۆمدانی جوانی لای لای (ھەندیک جار مەترونیوێک بەرزە).

candent (kan'dnt), adj. بلێسەدار: بریقەدار (لە گەرمیدا): گرگرتوو. **candescence** (kan-des'ns), n. = incandescence.

candescent (kan-des'nt), adj. = incandescent.

candid

- candid** (kan'did), *adj.* (۱) بىن لايىق. (۲) قىسملەپچە؛ راستگۇ؛ پاك.
-candidly (*adv.*); candidness (*n.*).
candidacy (kan'də-də-si), *n.* نانوان (ھەلىقارادىن)؛
پالوتىن (ھەلىقارادىن).
candidate (kan'də-dāt', kan'də-dit), *n.* (۱) پالئوترا
(ھەلىقارادىن): (The ~ will speak here tomorrow.)
(۲) ھەلىقارادىن (بۇ شىتەك ياكى داپۇزىنىكى باش ياكى خراپ):
(He is a ~ for ulcer.)
candidature (kan'də-dā'chēr, kan'də-də-chēr), *n.* -
candidacy.
candid camera, كامېرايى شارابە: كامېرايىكى بېچوگە لە كاتى سەپىرە،
بە دىزىيەمە وينەي خەلگ دەگىزىت ھەر بۇ پىنگەن.
candied (kan'did), *adj.* (۱) بە شەكر كراۋا شەكرەي.
(۲) گەراۋە (بۇ شەكر). (۳) شىرىن و خوش.
candle (kan'd'l), *n.* (۱) مۇم؛ مۇمى سوتاندان.
(۲) شىتەكى ۋەك مۇم.
(۳) يەكەي پۇۋانى پوۋانكى.
v.l. ھىلگە تاقىكرىدەنرە لەبەر پوۋانكى مۇمدا (بۇ ياكى پىسى).
(a game) not worth the candle, شاپستەي كىردن نىيە ناھىيەت.
burn the candle at both ends, زۇر كاركرىد ياكى پوۋاندىن ۋىزە پىن
نەمان؛ لە بەيانى زۇمە ھەتا شەمى نىشكرىد ياكى پوۋاندىن.
can't (or is not fit to) hold a candle to, نەرى تر زۇر باشتەر؛
بەراۋىر ناكىز لەگەل نەرى ترە
candleholder (kan'd'l-hōl'dēr), *n.* = candlestick.
candlelight (kan'd'l-līt'), *n.* (۱) پوۋانكى مۇم.
(۲) كاتى مۇم داگىرسان؛ نىۋارە.
candle power, (۱) ھىزى پوۋانكى مۇم.
(۲) ھىزى پوۋانكى بە ھىزى پوۋانكى مۇم پىۋىرا.
candlestick (kan'd'l-stik'), *n.* مۇمدا
candlewick (kan'd'l-wik'), *n.* پلىتەي مۇم.
candlewood (kan'd'l-wood'), *n.* (۱) دىرەختىكى
دېكايى بە كولى پەنگاپرەنگى ھىشۋىسى دەگىزىت. (ب) دارى جەمىدىرى ئەم
دىرەختە دىرەختى تر كە بۇ چىلگە ناكىزخۇشە بەكارمەنئىزى چۈنگە
پوۋانكى زۇر دەداتەمە.
candor (kan'dēr), *n.* (۱) بىن لايەنى (۲) قىسملەپچە؛ راستگۇيى.
(۳) [Obs.], پاكى. (۴) [Obs.], بە بەزەيىتى؛ دىلەرمى.
candour (kan'dēr), *n.* = candor.
candy (kan'di), *n.* نوقول؛ شىرىنى
v.l. (۱) پاراستن بە كۆلەندن بە شەكرەمە. (۲) كىردن بە شەكر؛ كىردن بە پلور.
(۳) شەكر پىۋەكرىد. (۴) شىرىن كىردن؛ خوش كىردن.
v.l. بون بە شەكر؛ گەراۋە؛ ۋەك پلور لىھاتىن.
cane (kān), *n.* (۱) قامىش؛ قەرم. (۲) قامىشى شەكر.
(۳) پوۋەكى قامىشدار. (۴) دارىدەست؛ گۇچان؛ دارىھىزەران.
(۵) دارى فەلاقە (۶) شۈۋل ياكى جىپ (بۇ كورسى و زەمىلە و سەبەتە
دىرۋىستكرىد).
v.l. (۱) فەلاقەكرىد بە دار؛ بە دار لىدان.
(۲) بە شۈۋل دىرۋىستكرىد (كورسى، سەبەتە)؛ چاك كىردن بە شۈۋل.
canebrake (kān'brāk'), *n.* بىشەلانى قامىش و قەرم.
canescent (kə-nes'nt), *adj.* بە گەندەمۋى سېى داپۇشرا؛
سېى پوۋ.
cane sugar, شەكرى قامىشى شەكر.
cangue (kan), *n.* تەۋقەنى تەختەيە دەكرابە مل و دەستى تاۋانباران
لە چىن بۇ سىزادان.
canine (kā'nin), *adj.* (۱) سەگ؛ تايەتەي بە سەگ؛ ۋەك سەگ.
(۲) توخسى سەگ (كە سەگ و گورگ و چەقەل و پىۋى دەگىزىتەمە).

cannon

- (۲) كەلبەيى.
(۱) سەگ. (۲) كەلبە.
n.
canine tooth, كەلبە.
canister (kan'is-tēr), *n.* (۱) قوتۇ (قارە، چا، توتۇن).
(۲) گوللەتۇپ؛ ساچمە؛ گوللە. (۳) قوتۇي كۆۋى گاز (كە ماددەي كىمىيى
تىدەيە گاز و ھەۋاي پىس پاك دەكەتەمە پىش ھەلمىنى).
canister shot, گوللەتۇپ؛ ساچمە؛ گوللە.
canker (kan'kēr), *n.* (۱) خۇرە (بەتايەتەي ھى ناۋدەم).
(۲) كرمى سىندان. (۳) سىندانى پوۋەك.
(۴) شىتەك ياكى نەخۇشىيەك كە دەيىتە ھۇي داپۇزاندن و ھەۋاتاندن.
v.l. (۱) خۇرە لىدان؛ سىندان لىدان؛ كرمى كىردن.
(۲) پزاندن؛ ھەۋاتاندن؛ پىس و پوۋەك كىردن (بىرۋاۋە، مېشك، ھەلمىنىست،
دەستگاي گەل و ۋولت... ھەتە).
v.l. سىندان لىدان؛ پزان؛ ھەۋاتان؛ پىس و پوۋەك بون؛ كرمى بون؛ تىكچۈن.
cankerous (kan'kēr-əs), *adj.* (۱) خۇرەدار؛ سىندانى؛ كرمى.
(۲) سىندان لىدەر؛ دەيىتە ھۇي سىندان ياكى خۇرە.
(۳) ھەۋاتىنەر؛ داپۇزىنەر؛ خراپەر؛ تىكەر؛ پىس و پوۋەكە.
cankerworm (kan'kēr-wūrm), *n.* كرمى سىندان.
canna (kan'a), *n.* (۱) پوۋەكىكى ناۋچە گەرمەگەنە لە توخسى دارمۇز.
گەۋاي پان و رەگى ئەستۋىر گولى پەنگاپرەنگ دەگىزىت
(۲) گولى ئەم پوۋەكە
cannabin (kan'ə-bin), *n.* قەنەبىن؛ ماددەيەكە ۋەك جەۋى لە گىايى
بەنگ دەردەھىنەي و سەرخۇشكرە؛ بەنگ
cannabis (kan'ə-bis), *n.* بەنگ؛ ھەشىشە.
canned (kand), *adj.* (۱) ھى قوتۇ؛ كراۋەتە قوتۇۋە (خوارىدەمەنى).
(~ food, fruit, vegetables)
(۲) [Colloq.], دەرگاۋ (لە كار ياكى پەلى ھەرمەنەرەيى).
(۳) [Colloq.], تۇمارگاۋ (مۇسىقا، پىنگەننى سەم تەلەۋىزىن).
(~ music; So if television is to have ~ laughter, how about
~ tears?)
canned coal, خەلمۇزى بلىسەدار؛ خەلمۇزىكە بە ناسانى گې دەگىزىت.
canner (kan'ēr), *n.* كەسنىكە خوارىدەمەنى دەكەتە ناۋ قوتۇ ياكى تەنەكەمە.
بۇ پاراستن ھەلگىزىتى.
cannery (kan'ēr-i), *n.* كارگەي خوارىدەمەنى كىردنە ناۋ قوتۇ ياكى
تەنەكەمە.
cannibal (kan'ə-b'l), *n.* (۱) پىياخۇر؛ كەسنىكە گۇشتى نادەمىزاد
دەخوات. (۲) خۇخۇر؛ گىاندەركە لە توخسى خۇي دەخوات.
adj. خۇخۇر؛ گۇشتى توخسى خۇخۇر؛ دېرە.
cannibalism (kan'ə-b'l-iz'm), *n.* خۇخۇر؛ پىياخۇر؛
دېرەيى.
-cannibalistic (*adj.*); **cannibalistically** (*adv.*).
cannibalize (kan'ə-b'l-iz'), *v.l.* (۱) ھەلمەشاندەمەنى تۇپ و
فۇكە و كەرسەي جەنگى شكاۋى ترە مەكىنەي شكاۋ و لىكرىدەمەنى پارچە
ساقەكەنى. (۲) بىن بەش كىردنى لايەك ياكى دەستگايەك لەبەر خاترى لايەكى تر.
(۱) خۇ خوارىدەن؛ نادەمىزاد خوارىدەن؛ گۇشتى توخسى خۇ خوارىدەن.
(۲) بىن بەش كىردنى لايەك ياكى دەستگايەك لەبەر خاترى لايەكى تر
(۱) قوتۇي بېچوگە؛ كۆپ.
(۲) سەتلى دارىن.
(۱) تۇپ (جەنگ).
(۲) لغار (ھەرىۋە پىنى دەۋىرتى: "cannon bit").
(۳) ئەلقەي زەنگ (كە پىنى ھەلدەمەنىست). (۴) ئىسقانى لولالەي نەسپ و
ۋولاخى كاۋىزىكەر (ھەرىۋە پىنى دەۋىرتى: "cannon bone")
(۵) بۇزىيەكە كە بۇزىيەكى تىرى لەناۋدا دەخولىتەمە بىن ئەۋەي بەر يەككىرى
بەكمەن (مەكىنەكارى).
v.l. تۇپ پىۋەنان؛ دانە بەر تۇپ؛ تۇپ تى تەقاندن.

cannonade

- v.t.** تۆپ تەقاندۇر؛ تۆپ ئاگردان.
cannonade (kan'ən-ād'), *n.* (۱) تۆپ تەقاندۇر يەك لەدۋاي يەك؛
 بۇمباران (۲) تۆپ پىنۋەن؛ دانە بەر تۆپ.
v.t. تۆپ تى تەقاندۇر لە پىستادا؛ تۆپ پىنۋەن
v.t. پىستا پىستا تۆپ تەقاندۇر.
cannon ball, گوللە تۆپ
cannon bit, لقاۋ
cannon bone, ئىنسانى لورلاقى ئىسپىۋ وولاخى كاۋىزگەر.
cannoncer (kan'ən-ēr'), *n.* تۇپچى؛ تۆپ تەقەنەر.
cannon fodder, خۇراكى جەنگ: سەربازو ئەفسەرۋ ھەمو ئەوانى لە
 جەنگدا دەكۆرۈش
cannonry (kan'ən-ri), *n.* (۱) تۆپ
 (۲) ئاگرى تۆپ؛ تۆپ باران؛ گوللەباران كۆرۈن بە تۆپ
cannon shot, (۱) تەقە تۆپ. (۲) گوللە تۆپ.
 (۳) ھەدۋاي گوللە تۆپ.
cannot (kan'ot, ka-not', kan'et), = **can not.**
cannot but, چار نىيە؛ يىيۈستە:
(I cannot but help them.)
cannula (kan'yoo-lə), *n.* كانىيولا: دەرۋىيەك يا بۇرىيەككى بارىكە بۇ.
 بىرۈن چۆرۈندىنەۋە يا دەرمان كۆرۈنە ئاۋ لەشەۋە.
cannular (kan'yoo-lēr), *adj.* = **tubular.**
cannulate (kan'yoo-lit, kan'yoo-lāt'), *v.t.* دەرۋى با بۇرى
 بارىك كۆرۈن بە لەشدا بۇ بىرۈن چۆرۈندىنەۋە يا دەرمان كۆرۈنە ئاۋ لەشەۋە.
adj. ۋەك بۇرى
canny (kan'i), *adj.* (۱) كارامە؛ بزان؛ شەرە؛ لىئاھتو.
 (۲) ئۇرزان؛ چاكەي خۇزان. (۳) دورىيى؛ ژىر (۴) وورى؛ ئاگادار.
 (۵) گىر؛ رەزىل (۶) مۇۋە ئەتۈنەت لىۋى تى بگات
 (۷) (۱) جوار؛ دىگىر (ب) خۇش
canoe (kə-nōō'), *n.* بەلەمى سەۋ؛ بەلەمىكى بارىكەلەي دىۋىكۆلەي
 بچوۋكى سەۋلە
v.t. (۱) سەۋلە لىدان؛ بەلەمى بچوۋكى سەۋلە لىخۇرۈن.
 (۲) بە بەلەمى سەۋلە بۇيۇشت
v.t. بە بەلەمى سەۋلە كۈستەنەۋە.
canoeist (kə-nōō'ist), *n.* سەۋلە لىدەر؛ بەلەمى بچوۋكى سەۋلە لىخۇر.
canon (kan'ən), *n.* (۱) ياسا؛ ئايىنى. (۲) ياسا.
 (۳) پىۋانە؛ كىشەنە؛ سەنگى مەك.
 (۴) ئىنجىل؛ ئەۋ بەشەنەي ئىنجىل كە كلىسە بە پاستى داۋان.
 (۵) لىستەي ئاۋى پىرو پىياۋچاكانى كلىسەي كاسۋلىكى.
 (۶) لىستە؛ كەتەلۈگ.
 (۷) بۇ سەندىنەۋە (مۇسقىلا)؛ پىياچونەۋە؛ دوۋبارە كۆرۈنەۋە.
 (۸) جۈرە تىپىكى گەرەيە (چاپەمەنى).
 (۹) لىستەي بىۋاپىنكراۋى بەرەمى نوۋسەرىك.
canonical (kə-non'i-k'l), *adj.* (۱) بەپىنى ياسا يا پەپرەۋى
 كلىسە. (۲) بىۋاپىنكراۋ؛ پەسەندىكراۋ (۳) بەشەنەي ئىنجىلى پەسەندىكراۋ.
canonical hour, كاتى ئۆزۈ پارانەۋى خاچ پەرستان (پۇژى ھەرت
 جەرە)
canonicals (kə-non'i-k'lz), *n.pl.* بەرگى قەشە لە كاتى بەر لە
 ئۆزۈ كۆرۈندە
canonicity (kan'ən-is'ə-ti), *n.* (۱) شاپستەي بون بە بەشەنەي
 ئىنجىلى پەسەندىكراۋ. (۲) پاستەقەنەي (بەپىنى ياسا كلىسە).
 (۳) گونجان لەگەن ياسا كلىسەدا.
canonist (kan'ən-ist), *n.* (۱) زاناي ياسا كلىسە؛ ياساناسى
 كلىسە. (۲) مۇسقىقازان
canonize (kan'ən-īz'), *v.t.* (۱) خستە ئاۋ پىزى پىرانەۋە (پىياۋ -
 چاكىكى مردوۋ)؛ كۆرۈن بە ۋەل؛ پىۋۆزكۆرۈن (مردوۋ):

canter

- (*He was ~d by the Pope.*)
 (۲) پەرسىت؛ شىۋىدەن.
 (۳) كۆرۈن بە بەشەنەي كلىسە يا ساۋ پەپرەۋى كلىسە.
 (۴) پەسەندىكۆرۈن لەلايەن كلىسەۋە.
-canonization (n.).
canon law, (۱) ياساۋ پەپرەۋى كلىسە.
 (۲) ياساۋ پەپرەۋى كلىسەي كاسۋلىكى.
canopic jar (or vase or urn), كورپەيەكە مىسىرىيە كۆنەكان
 پىغۇلەي مردوۋى مۇمياكراۋيان تىدا ھەلدەگرت و دەيان ناشت.
canopy (kan'ə-pi), *n.* (۱) پەردەكولە؛ كوللە؛ پەردەي سەر شىۋىكى
 پىۋۆز. (۲) (۱) كەپرا؛ سابا؛ چەرداخ. (ب) چەترى سەر دەرگاۋ پەنجەرە؛
 چەترى لەۋزىدا دانىشت. (ج) چەترى سەربان (دارۋرەخت): (*a ~ of trees*).
 (۳) ئاسمان؛ بىنىچ: (*the ~ of the sky*).
 (۴) (۱) شىۋىشەي تەۋقەسەرى كورسى فۇۋكەۋان كە ۋەك دەرگاۋ دەكۆرۈتەۋە
 دادەخۇرۈت. (ب) چەترى پەپرەۋى.
v.t. داۋۇشەن؛ چەتر يا پەردەكولە پەسەرداگرت؛ سەرگرتن:
(Mist ~ied the landscape.)
canorous (kə-nōr'əs, kə-nō'rəs), *adj.* خۇش (ئاۋان، گۇرانی،
 لەنگ)؛ خۇش ئەۋا.
canst (kanst; unstressed kanst), *archaic second person singular, present indicative of can.*
cant (kant), *n.* (۱) كورپوزانەۋە پارانەۋى سۈۋالەر.
 (۲) زامانى تاييەتتى ھەندىك تاقىمى ۋەك دىۋ سۈۋالەر... ھەت.
 (۳) زامانى تاييەتتى بە پىشەيەك.
 (۴) قەسەي بىن بايەخ؛ دەمەتقى؛ قەسەي پەپرەۋى (۵) دورىيەي؛ دورىيەي.
v.t. (۱) كورپوزانەۋە (سۈۋالەي)؛ پارانەۋە.
 (۲) بە زامانىك قەسەردىن كە كەس تىۋى نەگات
 (۳) دورىيەي كۆرۈن؛ دورىيەي كۆرۈن.
adj. (۱) تاييەتتى بە زامانى پىشەيەك يا تاقىمىكە كەس تىۋى نەگات.
 (۲) كلىشە؛ پەپرەۋى (زامان)؛ بىن تام (زامان). (۳) دورىيەي؛ دورىيەي.
cant (kant), *n.* (۱) گۇشەي دەرەۋە (خانۋو).
 (۲) لىۋى؛ پەپرەۋى لىۋى. (۳) جۈۋلەيەكە لىۋى كە شىۋىك ھەلدەگەرنىنەۋە يا
 دەمىقات؛ تەكان؛ تاسە. (۴) كەۋت؛ ھەلگەپانەۋە؛ لارىۋنەۋە؛ ۋەرگەپان.
v.t. (۱) لىۋىكۆرۈن؛ لىۋىكۆرۈنەۋە. (۲) ھەلگەپانەۋە؛ ۋەرگەپان.
 (۳) دان بە زەۋەدا؛ فەردانە سەر زەۋى؛ خستەن بە لادا.
v.t. (۱) كەۋتەن بە لادا؛ خۋارىۋنەۋە؛ لارىۋنەۋە.
 (۲) پىچىكۆرۈنەۋە (كەشتى). (۳) لىۋىۋنەۋە.
adj. (۱) گۇشە خۋار؛ سوۋچ لار. (۲) لىۋى؛ خۋار.
can't (kant, kănt), = **cannot.** ئەتۈنەن؛ ئاتۈنەن؛ ئاتۈنەن.
cantabile (kän-tä'bi-lä'), *adj. & adv.* لەسەرخۇ خۇش ئەۋا
 (ئاۋان)؛ لە گۇرانی دەجىت.
n. ئاۋانۋىكى لەسەرخۇ خۇش ئەۋا؛ مۇسقىيەكەي لە گۇرانی چور.
cantalever, cantaliver (kan't'l-ev'ər, kan't'l-ē'vər), *n.*
 = **cantilever.**
cantaloupe, cantaloup (kan'tə-lōp'), *n.* كالىكە زەرەدە:
 جۈرە كالىكەي ئۆنكەن زەردى شەمەمەيى شىرىنە.
cantankerous (kan-tan'kēr-əs), *adj.* تەۋپەۋتەۋ؛ شەپانەي؛
 تەنگەچىكەنە؛ ھەزكەر لە ئاۋرە نانەرە.
cantata (kən-tä'ta, kan-tä'ta), *n.* چىۋىكەي بە گۇرانی و مۇسقىقارە
 دەۋرەتتەي بەپىن خۇنۋانەن.
cantatrice (kän'tä-trē'che), *n.* ئافەرەتتى گۇرانی بىۋ.
 (۱) لىۋىكانى ئۆزۈدۇگا؛ فۇۋشگاي بچوۋكى
 فۇردوۋگا؛ ھانۋوت. (۲) يانەي سەربان (لەۋا شارد) نەزىك بە فۇردوۋگا.
 (۳) يانەي لاۋان. (۴) مەتارە. (۵) كەرەسەي چىشت لىۋاننى سەربانەك.
canter (kan'tēr), *n.* نەرمە غارا؛ نەرمە لۇقە.

cant hook

v.l. & v.t.

نەرمە غار كۆرۈن

cant hook, تەلىكى ئاسنە موورەداری زى پىن مەلدەگىرنتەرە.

canthus (kan'thəs), n. (pl. canthi), قىچكى چاۋ قوزىنى چاۋ.

canticle (kan'ti-k'l), n. (۱) سىرودى گۇرانی (۲) سىرودى ئاينى.

cantilever (kan't'l-ev'ēr, kan't'l-ē'vēr), n. نىرگە يا

سەرباننىكە سىرنىكى لىسەر دىوارىك بەندەو سەرەكەى تىرشى لىسەر ھىچ،

ۋاتە بە ھىۋادە ھىلۋاسراۋە.

cantilever bridge, پىردى ھىلۋاسراۋە.

cantina (kan-tē'nə), n. مەيخانە! يانەى مەي! كانتىن.

cantle (kan't'l), n. (۱) قاش! پارچە. (۲) قەلبىۋىزى داۋەى زىن.

canto (kan'tō), n. (۱) بەند يا بەشىكى ھۇنراۋەىكى دىرژ.

(Obs.), بەستە! گۇرانی.

canton (kan'tən, kan-ton'), n. (۱) ھەرىم (مەتبەئەى لە سويسرا)! (۲) پارچەىكى چۈرگۈشەىى كۈنجى سىرۋى پاستى ئالا،

درووشم، يا قەلغانىكە

cantor (kan'tēr, kan'tōr), n. (۱) كۆرۈن بە ئارچە ئارچە! بەشكۆرۈن بە ھەرىمە.

cantus (kan'təs), n. (۲) ھىۋاندەو (لەشكى) دابەشكۆرۈنى ئۆردۈۋى بەسەر مالاۋدا بۇ ھىۋاندەو.

cantonment (kan-ton'mənt, kan-tən-mənt, n. (۱) ھىۋاندەوئەى ئۆردۈۋى لە مالاۋدا.

(۲) ئىۋى مالاۋەى ئۆردۈۋى تىنئىدا دەھۋىنئىرنتەرە.

(۳) ئۆردۈۋىگا! سىكەى سۈپا

cantor (kan'tēr, kan'tōr), n. (۱) سەردەستەى سىرۋىخۆنئەرى

كەلىسە (۲) سىرۋىخۆنئەرى كەلىشە! تەۋرات خۆنئەرى كەلىشە بە دەنگى

بەز.

cantus (kan'təs), n. (۱) گۇرانی! ئاراز.

(۲) مۇسقىاى ئاينى (خاچ پەرسى).

canty (kän'ti), adj. [Scot. & British Dial.] خۇش و بەجۇش!

دەكەرە! بە كەيف

canvas (kan'vəs), n. (۱) قوماشى كۈنەو چادرو بايەۋان... ھتد!

جانفاس ۲۱ بايەۋان. (۲) قوماشى ۋىنەكىشى! قوماشى تابلۇ.

(ب) ۋىنە! تابلۇ! نىگار (۴) چادرى سىرك! چادىر.

adj. لە قوماشى زىرو نەستۈۋىر دىۋىستىكراۋ (۵) قوماشى چادرو كۈنەو

بايەۋان

under canvas, (۱) لەژىر چادردا (ئۆردۈۋى، سىرك).

(۲) بايەۋانەكانى كراۋنەتەرە. (۳) بە بايەۋان دەۋرات بەرئەۋە.

canvass (kan'vəs), v.t. (۱) باش لىكۈنئەنەۋ! بە دىۋىرۋىرئى

باسكۆرۈن! ئى ۋىرۋىرۋىرئى باسكۆرۈن! (۲) گەپان بە ئارچەىكىدا مال بە مال و دىۋىگان

بە دىۋىگان و داۋى دەنگ بۇ دان كۆرۈن، شت پىن فرۇشتى يا بەشدارى كۆرۈن لە

(We ~ed the whole town before the election.) پۇژنامە و گۇفارد!

(ب) پادەرگرتنى گشتى.

canvass (kan'vəs), v.t. (۱) لىكۈنئەنەۋ بە ۋىرۋىر! بە دىۋىرۋىرئى باسكۆرۈن! ئى ۋىرۋىرۋىرئەۋە.

(۲) گەپان بە گەپەكىكىداۋ داۋى دەنگ بۇ دان كۆرۈن، شت پىن فرۇشتى، يا

بەشدارى كۆرۈن لە پۇژنامە و گۇفارد! (ب) پادەرگرتنى گشتى.

canyon (kan'yən), n. دۆل! شىۋ! چەم.

canzonet (kan'zə-net'), n. گۇرانیىكى كۆرت و خۇش و بەجۇش.

cap (kap), n. (۱) كلاۋ! تەيلە! شىپقە.

(۲) كلاۋىكە نىشانەى پىشە، پەلەۋپايە، يا پەلەى خۆنئەۋارىيە:

(a cardinal's ~) (۳) كلاۋ، قەباغ، سەر (شۈۋشە، قاپ، قوتۇ، تەنەكە... ھتد!) سىرقاپ:

(a knee ~; a bottle ~) (۴) گەپسۈلەى بارۋود (چەكى ئاگرىن).

(۵) گەپسۈلەى كاغەزى چەكى يارى. (۶) تەبەقە كاغەزى دىرژ.

v.t. (۱) كلاۋ كۆرۈنە سەر. (ب) سەرنانەۋە (شۈۋشە، قوتۇ، دەف)! قەباغ نانەۋە سەر قايم كۆرۈن! سەر داخست! سەرگرت! قەبات كۆرۈن.

(۲) دابۇشنى: گرتنەۋە: (Snow ~ped the hills.)

capeskin

(۳) ھاۋتايى كۆرۈن! باشتېۋىۋىن لە.

a feather in one's cap, مايەى شانازى! دەسكەۋىك يا كارىكە

چەى شانازى بىت بۇ كەسك.

cap in hand, بە ملكەچى! سەرشۋانە.

cap the climax, لە بەرئىرئىن نەنجامىش تىپەپىۋىن!

لەۋپەپى سىۋىر تىپەپىۋىن.

set one's cap for, [Colloq.], خۇ بۇ نانەۋە بۇ دل! پاكىشائى پىۋىك

لەلەين ئاۋرەتىكەۋ بۇ خواستنى يا بۋىن بە دلدارى! بەتەماۋىۋىن!

تەلە بۇ نانەۋە.

capability (kā'pə-bil'ə-ti), n. (۱) توانا! لىئاۋۋىي! لە باردا بۋىن! (۲) تواناى پەرەسەند بۋىن! بۇ بەكارھىئان يا

ۋىزە (مىشك يا لەش) (۳) توانا و ۋىزەى شارۋە يا ھىشقا بەكارنەھىئان.

capable (kā'pə-b'l), adj. (۱) بە توانا! لىئاۋۋىي! بەكار! دەستىلا.

(۲) [Archaic], فراۋان! گەرە (شۋىن).

capable of, (۱) لە دەست ھاتن! لە باردا بۋىن! لە توانادا بۋىن!

(He is quite capable of neglecting his duty.) ئى ۋەشاندەۋە!

(۲) بۇھەبۋىن! لەۋانەبۋىن!

(The situation is capable of improvement.) فراۋان! گەرە (شۋىن)! زۆر دەگرت.

capacious (kə-pā'shəs), adj. (۱) ئامادەكۆرۈن! توانا پىئان!

capacitate (kə-pas'ə-tāt'), v.t. شىئاند.

(۲) ماف پىئان! رىنگە پىئان! شىئاند. (~d to vote).

capacitor (kə-pas'ə-tēr), n. كۆكەرەۋەى تەۋۋىسى كارەبا (مەكىنەى

توتومبىل).

capacity (kə-pas'ə-ti), n. (۱) گرتن! چن تىدا بۋىنەۋە! فراۋانى

(۲) پىر! كەرەدەى كە شۋىنكە بىگرتن:

(The theater was filled to ~.) (۳) تواناى فىرېۋىۋىن! تواناى مىشك.

(۴) تواناى كۆرۈن! توانا. (۵) شىان.

(۶) پەلە! ۋەك! لەۋ پەلەۋپايەداۋ بىۋ دەسەلاتەرە.

(He acts in the ~ of advisor.) تەپلەۋ ەبا: بەركى ئاھەنگى دەرچۈۋە لە زانكۆر

cap and gown, قوتابخانە.

cap-a-pie (kap'ə-pē'), adv. سەرتاپا! لە تەۋقى سەرەۋە تا

كەلمەۋىستى پى: (He was armed ~.)

caparison (kə-par'ə-s'n), n. (۱) پەخت و شەقەبەند! سەرزىن!

سەرزىنى پاراۋە. (۲) جىلۋىرەگى جوان! پۇشاك.

v.t. (۱) سەرزىنى جوان دان بەسەر ئەسپاد.

(۲) جىلۋىرەگى كۆرۈن! پارازاندەۋە بە بەرگى جوان.

cape (kăp), n. سەرچل! پالتۋىيەكى بىن قۇلى نەختىك دەلبى ئزانەو

پىۋانەپە دەدرىت بەسەر شاندا.

cape (kăp), n. ئوۋك يا سەرلۋىتەكى زەۋى دىرژىۋىۋەۋە بۇ ئاۋ دەريا.

cape (kăp), n. = capeskin. جۋوتە لىئان بە ئاسمانداۋ يارى كۆرۈن لە خۇشيدا

caper (kā'pēr), v.t. (۱) ۋەك كارۋ بەرخ و گۈيرەكە و جۋانۋى تىر.

جۋوتە لىئان بە ئاسمانداۋ يارى كۆرۈن لە خۇشيدا (۲) ۋەك كارۋ بەرخ و

جۋانۋى. (۳) كۆرەۋەىكى گالتەۋگەپى شىئانەو سەير.

cut a caper (or capers), (۱) يارى و سەماكۆرۈن لە خۇشيدا!

جۋوتە لىئان بە ئاسمانداۋ يارى كۆرۈن لە خۇشيدا (كار، بەرخ... ھتد).

(۲) شتى شىئانەو سەير سەير كۆرۈن! گالتەۋگەپ كۆرۈن.

caper (kā'pēr), n. (۱) بىچكىكى دىكاۋىيە.

(۲) (pl.), خۇنچە سەۋزەكەى ئەم پۋەۋە كە ئەۋەندەى دەنگە ئۆكە دەبىت و

دەگرت بە ترشىيات و لە چىشت لىئاندا بەكاردېت.

capercaillie (kap'ēr-kāl'yi), n. بالندەپەكى ئىۋىۋىۋىيە

نەختىك لە مرىشك گەرەترە

capeskin (kā'pē'skin'), n. چەرمى بىز (دەگرت بە دەستكىش)

capias

capias (kă'pi-əs, kap'i-əs), *n.* **فرمانی دادگایی به گرتنی کسبیک.**
capillaceous (kap'i-l-ə'shəs), *adj.* **وهک مو؛ دهزوی؛ زۆر باریک.**
capillarity (kap'i-l-ər-ə-ti), *n.* **کارلیکردن به پاکیشان یا پال پیوهنان.**

capillary (kap'i-l-er-i), *adj.* (١) **تاله مووی؛ دهزوی؛ زۆر باریک.** (٢) **تایبته به دهزوی خوین.**

n. (١) **بۆری دهزوی؛ بۆری تاله مووی (همرهما پنی دهووتری).** (٢) **"capillary tube"** (تاله مووی خوین).

capillary attraction (or repulsion), *n.* **پاکیشان یا پال پیوهنانی شله به بۆری دهزویله بیدا.**

capillary tube, *n.* **بۆری دهزویله.**
capital (kap'ə-t'l), *adj.* (١) **سزاکه کوشتنه.**

(*a ~ offence, crime, etc.*) (ب) **همره گهره (سزا)؛ ههواسین دهگرتنه: (~ punishment).**

(٢) **سهرهکی؛ بنچینهیی؛ زۆر گرنگ؛ یهکه.**

(٣) **پایتهخت: (~ a ~ city).** (٤) **سهرمایه داری.** (٥) **نایاب؛ یهکه؛ زۆرباش.**

(٦) **گهره (تیپ): (~ letters).**

n. (١) **تیپی گهره (وهک): "G" له روشی "God"، "K" له روشی "Kurdistan" (دا). (٢) پایتهخت؛ شانشین.**

(٣) **سهرمایه؛ سامان: (~ The project requires a great deal of ~).**

(٤) **سامان؛ سهرمایه: (~ Energy and education are his only ~).**

(٥) **[-C-]. سهرمایه داران؛ چینی سهرمایه دار.**

make a capital of, *v.i.* **بۆ سوودی خۆ به کارهێنان؛ سوود ئی وهرگرتن؛ بهکملک هێنان.**

capital (kap'ə-t'l), *n.* **تهوقه سهری بازاروی کۆلهکو پایه.**

capital account, *n.* **پاڤورتی دارایی وهرزی دهستگایهکی پیشهسازی یا بازرگانی**

capital gains, *n.* **قازانجی دهمکهوتوو له فرۆشتنی زهوی و زارو خانوو و بۆرسه**

capital goods, *n.* **گهرهسێ پاره پهیدا که؛ شتوومهکی بهرهمدار (خانوو، گهرهسێ خاو، مهکینه).**

capitalism (kap'ə-t'l-iz'm), *n.* (١) **سهرمایه داری؛ رێناز یا پزۆنکی نابوری به بریتیه له شت هێنانه بهرهم بۆ قازانجی خۆ.**

(٢) **پزۆنی سهرمایه داری.**

capitalist (kap'ə-t'l-ist), *n.* (١) **سهرمایه دار؛ خاوهنی دهستگای پیشهسازی و بازرگانی.** (٢) **لایهنگری پزۆنی سهرمایه داری.**

(٣) **دهوله مند؛ کسێکی ساماندار.**

capitalistic (kap'ə-t'l-is'tik), *adj.* (١) **تایبته به سهرمایه داری و سهرمایه داران؛ تایبته به پزۆنی سهرمایه داری.**

(٢) **لایهنگری پزۆنی سهرمایه داری.**

-capitalistically (*adv.*).

capitalize (kap'ə-t'l-iz), *v.t.* (١) **کردن به سهرمایه؛ گۆڕینهوه به پاره (٢) (~ on). به کارهێنان بۆ سوودی خۆ؛ بهکملک هێنان:**

(*He ~d on his family name.*)

(٢) **دامهزاندنی دهستگایهکی بازرگانی به سهرمایه؛ خۆ؛ پاره دانان بۆ دامهزاندنی دهستگایهکی بازرگانی.**

(٤) **به تیپی گهره نووسین (ووشه، پسته).**

(٥) **دهستپێکردنی ووشه به تیپی گهره:**

(*to ~ a word, proper nouns, etc.*)

-capitalization (*n.*).

capital letter, *n.* **تیپی گهره (وهک: A, B, F, M).**

capital levy, *n.* **باجی سهرمایه.**

capitally (kap'ə-t'l-i), *adv.* **به نایابی؛ زۆر به باشی.**

capital punishment, *n.* **لهسێداره دان؛ ههواسین؛ سزای گهره.**

capsulate

capital ship, *n.* **کهشتی جهنگی سهرمهکی**
capital stock, *n.* (١) **سهرمایه کۆمپانیایهکی هاو بهش (که ههر بهشی هه کسێکه). (٢) نرخ سهرجهمی نهم بهشانه.**

capitate (kap'ə-tāt), *adj.* (١) **سهر خړو گهره (نیشقان).**

capitation (kap'ə-tā'shən), *n.* **شاخی ههستداری گیاداری بێ بېره. (٢) له سهر دهچیت (وهک ههندی گۆل).**

(١) **سهرژماردن؛ سهرژمیری.**

(٢) **سهرانه.**

Capitol (kap'ə-t'l), *n.* (١) **پهرستگای "جوپیتەر" له پۆما.**

(٢) **گردي "کاپیتۆلین" له پۆما که نهم پهرستگایه له سهره.**

(٣) **کاپیتۆل: بارهگای کۆنگرێسی نهمریکی له واشنتۆن؛ کۆشکی کۆنگرێس.**

(٤) **[-C-], بارهگای پهرلهمانی ههریکه له ویلايهتهکانی نهمریکا.**

Capitoline (kap'ə-t'l-in), *n.* **کاپیتۆلین: یهکنکه له حوت**

گهرهکێ پۆمای کۆن.

adj. (١) **تایبته به پهرستگای "جوپیتەر" که له سهر**

نهم گهره دروستکاره

capitular (kə-pich'ə-lēr), *adj.* **تایبته به لقی کۆمهلیکی نایینی.**

n. (١) **ئهنادمی لقیکی وها.**

(٢) **کۆمهلیک یاسا و پهیرهوی کلێسه؛ کۆمهلیک یاسا و پهیرهوی.**

capitulary (kə-pich'ə-lər-i), *adj.* **= capitular.**

n. (١) **ئهنادمی لقی کۆمهلیکی نایینی.**

(٢) **کۆمهلیک یاسا و پهیرهوی کلێسه؛ کۆمهلیک یاسا و پهیرهوی.**

capitulate (kə-pich'ə-lāt), *v.t.* (١) **خۆبهدهستهوه دان به مەرچ؛**

چک فرێدان به مەرچ؛ خۆبهدهستهوه دان. (٢) وازهێنان؛ دهست ههنگرتن؛

به رهههستی نهکردن.

capitulation (kə-pich'ə-lā'shən), *n.* (١) **کوهرتی باس.**

(٢) **خۆبهدهستهوه دان به مەرچ؛ چک فرێدان؛ وازهێنان.**

(٣) **بهیاننامهی خۆبهدهستهوه دان به مەرچ؛ پهیمانی خۆبهدهستهوه دان.**

capitulum (kə-pich'ə-ləm), *n.* (١) **سهره نیشقان (که جومکه**

پێکدێنێت)؛ گریی سهره نیشقان. (ب) سهره خړهکێ شاخی ههستیاری

ههندی که جانهوم. (٢) گۆلی هیشوویی (وهک هه گۆله میخه).

capon (kă'pon, kă'pən), *n.* **کهلهشیری خهساری دابهسته**

caporal (kap'ə-rəl), *n.* **خۆریکه له تووتن.**

capote (kə-pōt'), *n.* (١) **قاچووت؛ پالتوی تهپله دار؛ عهبا تهپله دار.**

(٢) **تهپلهی ژنانه (به شریتی ژیر چه ناگه گری دهدریت).**

(٣) **کلاره یا بۆنیی نوتمبیل**

capriccio (kə-prē'chi-ō), *n.* (١) **حوهلۆتی؛ پاڤایی.**

(٢) **پارچه ناوازیکی چه ند نهوا. (٣) گاتهوهک؛ کردهوهی شیتانه و سهیر**

caprice (kə-prēs'), *n.* (١) **حوهلۆتی؛ پاڤایی؛ ههوهسکاری.**

(٢) **پارچه ناوازیکی چه ند نهوا.**

capricious (kə-prish'əs), *adj.* **حوهلۆ؛ پاڤا؛ ههوهسکار.**

Capricorn (kap'ri-kōrn), *n.* **بورجی گیسک (نستهیرهوانی).**

capriole (kap'ri-ōl), *n.* (١) **جووته لیدان و ههلهزینهوهی نهمی**

مهیق له جی خۆیدا. (٢) بازدا؛ ههلهزینهوه.

capsicum (kap'si-kəm), *n.* **جووته لیدان و ههلهزینهوه له جی خۆدا (نهمی)؛ ههلهزینهوه؛ بازدان. v.t.**

capsize (kap-sīz'), *v.t.* **دهلوپیهری توون؛ بیهیر.**

capstan (kap'stən), *n.* **وهرگهران (بهلم، کهشتی)؛ ههلهگه پانهوه.**

capstone (kap'stōn), *n.* **خولخولۆکهی لهنگهر ههنگردن و قورسایی**

به نهنگردنهوه (له سهر کهشتی)؛ چهرخێ لهنگهر ههنگردن.

(١) **به ریدی لێژی تهوقه سهری دیوار، پایه،**

یا خانوو (که به شیکه له گۆی سه بانهی لێژ بۆ ناوهێن).

(٢) **پۆیه؛ لووتکه؛ تهوقه سهر.**

capsular (kap'sə-lēr, kap'syoo-lēr), *adj.* (١) **که پيسولهیی؛**

له که پيسوله دهچیت. (٢) له که پيسوله دایه؛ له کيسه دایه.

capsulate (kap'sə-lāt', kap'syoo-lāt'), *adj.* **له که پيسوله دایه؛**

له کيسه دایه.

-capsulated (adj.).

capsule (kap's'l, kap'syool), n.

(۱) کپسول؛ کپسول.

(۲) قهقار؛ شوشه یا بۆری؛ سەری شوشە.

(۳) کەپسولە (دەرمان): کیمیکی جەلاتینی بچووکە خۆراکیە دەرمانی قەدایە (کە قوت درا دەتوتتە).

(۴) خانە یا داخراو (لە کەشتی هەوایی یا فۆزکەدا بۆ دانیشتن).

(۵) کەلو: تونگ (دانەویە)؛ بەرگ؛ قاوغ (تۆو، سەوزە).

(۶) کپسول؛ پەردە (توئکاری): (۷) دەفری تەن (کیمیگاری).

adj.

(a ~ biography) پوختە.

captain (kap't'n, kap'tin), n.

(۱) سەرۆک؛ پێشرو؛ رابەر.

(۲) کاپیت (سوپا)؛ سەرلای؛ سەرپەل. (ب) کاپیت (هیزی دەرپایی).

(ج) کاپیت (کەشتی)؛ سەرۆک کەشتی و کەشتیەوان. (د) کاپیت (پۆلیس).

(ه) سەردەستە (ئەگروئێنەرە)؛ سەرپەل. (و) سەرلای (وێز).

(ز) سەرکار (کارگە، پێشەسازی): (ح) سەرلای ناوچە (هیز، کۆمە).

(۳) سەرکردەیی گەورە سوپا.

v.t.

سەرکردەیی کردن؛ سەرگەڕەیی کردن؛ رابەری کردن.

captaincy (kap't'n-si, kap'tin-si), n.

پەلای کاپیت یا سەرپەل.

captainship (kap't'n-ship, kap'tin-ship), n.

(۱) کاپیتینی.

(۲) سەرکایەتی؛ سەرگەڕایەتی؛ رابەریتی؛ رابەری.

caption (kap'shən), n.

(۱) [Rare] گرتن (بەندخانە).

(۲) [British] گرتن. (ب) بەلگەنامە گرتن. (ج) سەرپاسی داوا (دادگا).

(۳) (۱) سەرپاس (ووتار، بەند، لاپەرە). (ب) پوونکردنەوی ژێر یا سەر وێنەیک

(گۆقار پۆشنامە). (ج) نووسراوی سەر پەردە تەلەفزیۆن و سینەما (فیلمی

وەرگێزای بیانی).

v.t.

پوونکردنەوی (وێنە یا پۆشنامە و گۆقار)؛ سەرپاس بۆ دانان؛ نووسینی

وەرگێزانی فیلمی بیانی لەسەر پەردە سینەما و تەلەفزیۆن.

captious (kap'shəs), adj.

(۱) هەر بۆ مشت و مەر (پرسیار، پەلپ).

تینیستی؛ فروفلای؛ سەر ئی شینۆنەر؛ مەبەستی تیکەرتنی کەسەیکە

(پرسیار)؛ خوش پەختە؛ هەر بۆ کەم و کوویری و هەلە گەرا.

captivate (kap'tə-vāt), v.t.

(۱) بە دیل گرتن؛ دەستبەسەرکردن؛

(She ~d his heart;

He ~d the audience with his eloquence.)

-captivation (n.); captivator (n.).

captive (kap'tiv), n.

(۱) دیل؛ بەند؛ دەستبەسەر.

(۲) دلفرینراو؛ گێژدە؛ پەخسیر.

adj.

(۱) دیل گراو؛ دەستبەسەر؛ بەندگراو. (۲) دلفرینراو؛ گێژدە؛ پەخسیر.

(۳) ناجارە هەر دەبێ لەوێ بێت.

captive audience,

گۆنگری دیل؛ کەسێک یا تاقمێک خەلک کە ناچارن

گۆی لە قەسەکەریک بگرن نەگەرچی بە نەبەدلیش بێت.

captivity (kap-tiv'ə-ti), n.

دیلی؛ دەستبەسەری

captor (kap'tēr), n.

دیلگر؛ داگیرکەر؛ بگر (مۆفی پاکردوو، شار،

وولات)

capture (kap'chēr), n.

(۱) گرتن بە زۆریا لەپەر (مۆفی هەلتوو).

شار، وولات؛ داگیرکردن؛ گرتن؛ بە دیل گرتن

(۲) (۱) تالانی؛ نیچەر (ب) گراو؛ دیل

v.t.

(۱) بە زۆریا لەپەر گرتن (مۆق، شار، وولات)؛ دەستبەسەرکردن؛

داگیرکردن. (۲) بردنەوی (پیشپک).

(۳) راکێشان؛ سەرنج: (to ~ someone's attention).

(۴) گرتن؛ گرتن و چەسپاندن: (to ~ a likeness in a painting).

car (kär), n.

(۱) هۆی ھاتوچۆی پێچکەدار؛ رەوەرەدار.

(۲) chariot. [Poetic] پاسی هێلی ئاسنی ناوشار.

(۳) ئوتومبیل (ھەرەھا پێی دەوتری: "motorcar").

(۴) قەزەوی پاییلکە کەرەباپی.

(۵) خانە کەرەسە و پانەر و پۆوارانی بالۆن

carabao (kä'rə-bä'ō), n.

گامیشی ناوی.

carabin, carabine (kar'ə-bin), n. = carbine.

carabineer, carabinier (kar'ə-bə-nēr'), n. =

carbineer.

caracul (kar'ə-kəl), n. = karakul.

carafe (kə-raf', kə-räf'), n.

سوراحی.

caramel (kar'ə-m'l, kar'ə-mel', kär'm'l), n.

(۱) شەمکی.

سووتارە دەرکێتە خواردەمەزییەوه بۆ قام و پەنگ.

(۲) جۆرە نووولیکی قاوەیی نەرمە.

carapace (kar'ə-pās'), n.

قاووغ (کپسەل، قەزەل).

carat (kar'ət), n. Also karat, سەنگی زێڕ بەرەدی بەنرخ؛

قیرات. (۲) بیست و چوار یەکی زێڕی چاک.

caravan (kar'ə-van), n.

(۱) کاروان؛ قەتار.

(۲) کاروانی ئوتومبیل. (۳) پاس؛ ئوتومبیلی گەورە سەرگراو.

(۴) [British] خانووی گۆزراو.

caravansary (kar'ə-van'sə-ri), n.

خان؛ ئوتیل؛ کاروان سەر.

caravanserai (kar'ə-van'sə-rī', kar'ə-van'sə-rā'), n. =

caravansary.

caravel, caravelle (kar'ə-vel), n.

کەشتیەیکە بایەوانی

خۆرایە.

caraway (kar'ə-wā), n.

ھەرینج؛ بەھاراتیکی بۆن تێژو خۆشە

لە توخمی رەشکە و شەمکی بە دەرکێتە ئار ئان و پەنەرەوه.

carbazole (kar'bə-zōl'), n.

کاربەزۆل؛ دارشتەیکە سپی بلووری.

ھەندئ پەنگ یا خومی ئی دروست دەرکێت.

carbine (kär'bīn), n.

(۱) تەنگەنکی لولە کورتە (سەرپازو پۆلیسی

سوارە بەکاری دێنن). (۲) گولەپڕۆننکی سووکە.

carbineer (kär'bə-nēr'), n. Also carbineer,

لە شان.

carbo- (kär'bō, kär'bə), Also carb-

پێشگرتە بەمانای: کاربۆن.

carbohydrate (kär'bə-hi'drāt), n.

کاربۆھایدرات؛ بریتیە لە

ئایۆتە کاربۆن و ھایدروژین و ئۆکسیجن (وەک نیشاستە و شەکی

ترشەلۆکی کاربۆلیکی تێدایە.

carbolated (kär'bə-lā'tid), adj.

ترشەلۆکی کاربۆلیک؛ فینۆل.

carbolic acid,

(۱) پاکزگرتن بە ترشەلۆکی کاربۆلیک.

carbolize (kär'bə-līz'), v.t.

(۲) ترشەلۆکی کاربۆلیک تێکردن.

carbon (kär'bən), n.

(۱) کاربۆن؛ خەلوو. (۲) کاغەزی کاربۆن.

(۳) وێنە ھەقارەق (کە بە کاغەزی کاربۆن دەرکێت).

(۴) شیش یا پەرەکی کاربۆن (لە پاتری و گۆلی کەوانەیی بەکارکێت).

adj.

کاربۆنی؛ کاربۆنای؛ کاربۆنی تێدایە.

carbonaceous (kär'bə-nā'shəs), adj.

(۱) کاربۆنی تێدایە؛

کاربۆنای. (۲) وەک خەلوو؛ خەلوو.

carbonado (kär'bə-nā'dō), n.

پارچەمێک گۆشتی ماسی یا

موشکی بە چەق ناژنراو و بۆژنراو لە کوورەدا.

v.t.

(۱) بە چەق ناژننەوه و بۆژاندن (گۆشتی موشک و ماسی).

(۲) [Archaic] ھەلپەن؛ قاش کردن؛ جین.

carbonado (kär'bə-nā'dō), n.

ئەلماسی پەش.

(ھەرەھا پێی دەوتری: "black diamond").

carbonate (kär'bən-it, kär'bə-nāt'), n.

کاربۆنات.

(۱) سووتاندن؛ کردن بە کاربۆن.

(۲) دووم ئۆکسیدی کاربۆن تێکردن (وەک خواردنەوه).

-carbonated (adj.); carbonator (n.).

carbonation (kär'bə-nā'shən), n.

(۱) بوون بە کاربۆن.

(۲) دووم ئۆکسیدی کاربۆن تێکردن.

(۱) وێنە ھەقارەق. C.C.; c.c., carbon copy, Abbreviated cc;

(۲) [Colloq.] کەسێک کە زۆر لە کەسێکی تر بکات؛ شتێک کە زۆر لە شتێکی

تر بچێت.

cardiology

- زانای دل و نه‌خوشی‌په‌کانی.
cardiology (kär'di-ol'ə-ji), *n.* پزشکی‌کوانی دل زانستی دل و نه‌خوشی‌په‌کانی.
carditis (kär-dī'tis), *n.* هم‌کردنی دل نه‌خوشی دل.
cards (kärdz), *n.pl.* (۱) یاری کاغذ (کونکن، پریج... هتد):
 (to play ~)
 (۲) یاری کاغذ کردن.
cardsharp (kärd'shärp), *n.* Also **cardsharper**, یاری کاغذی.
care (kär), *n.* (۱) خەم‌وخەفتە! سوئ! خەم. (۲) مراق! دلم‌پاوکی.
 (۳) شرک! هۆی مراق! سەرئێشه! پاک.
 (۴) ووردایی: (handling with ~).
 (۵) سەرپەرشتی! چاودێری! پاراستن: (in the ~ of a nurse).
 (۶) ویست! همزکردن.
 (۷) گوئی پێدان! به‌گرتن گرتن: (a report prepared with great ~).
 v.l. (۱) گوئی پێدان! به‌لاوه‌گرتن بوون! به‌تنگه‌وه‌هاتن:
 (I ~.; I don't ~.; Our parents don't ~ if we go swimming.)
 (۲) ویست! همزکردن: (I don't ~ to answer).
 (۱) خەم‌پەرشتی! همزکردن: (I care for you).
 (۲) خەم‌پەرشتی! همزکردن: (She doesn't care for oranges).
 (۳) به‌دل بوون: (I don't care for that kind of behavior).
 (۴) چاودێری کردن! ناگاداری کردن! ناگا ئی بوون:
 (Who will care for you when you get sick?)
 (in) care of, = c/o, c.o., به‌هۆی (پۆسته)! له‌پێی:
 (She gets her mail in care of her parents.)
 take care of, (۱) چاودێری کردن! ناگاداری کردن! سەرپەرشتی کردن.
 (۲) به‌خێوکردن! پاراستن.
careen (kə-rēn'), *v.t.* (۱) به‌لاداخستنی کەشتی بۆ پاک‌کردنه‌وه‌یا
 چاک‌کردن. (۲) پاک‌کردنه‌وه‌یا چاک‌کردنی کەشتی (پاش به‌لاداخستنی).
 (۳) به‌لاداخستن! خوارکردنه‌وه‌.
 v.l. (۱) به‌لاداگه‌وتن (کەشتی بایه‌وانی).
 (۲) به‌لاره‌ولار پۆیشتن! به‌ملاو به‌ولادا گه‌وتن و به‌خێوایی پۆیشتن! له‌متردان!
 به‌لەسه‌بوون: (a ~ing carriage, car, etc.).
 n. (۱) به‌لاداگه‌وتن! خواربوونه‌وه‌.
 (۲) به‌ملاو به‌ولادا گه‌وتن! به‌لاره‌ولار و به‌خێوایی پۆیشتن.
career (kə-rēr'), *n.* (۱) مه‌یدانی غاره‌زێن! مه‌یدانی پێشپه‌رکی.
 (۲) پێنازی خێرا! پێگه‌ی تێژ. (۳) خێوایی! نه‌په‌ری خێوایی.
 (۴) پێنازی ژیانی مرۆ. (۵) سهرگه‌وتنی مرۆفیک له‌پیشه‌و کارنگدا.
 (۶) پیشه! فرمان! کار.
 v.l. (۱) تێن ته‌قاندن! خێرا پاک‌کردن! به‌لەسه‌بوون.
 in full career, به‌په‌ری خێوایی! زۆر به‌خێوایی.
careerism (kə-rēr'iz'm), *n.* نۆکه‌ریتی پیشه: گه‌وتدان ته‌نها به‌ پیشه‌ی خۆی پێشگه‌رتن.
careerist (kə-rēr'ist), *n.* نۆکه‌ری پیشه: گه‌سته‌که‌ ته‌نها گوئی به‌ پیشه‌کە‌ی خۆی و پێشگه‌رتنی ده‌دات.
carefree (kär'frē), *adj.* بێباک! بێ خەم! سهرسووک.
careful (kär'fəl), *adj.* (۱) وورد! ناگادار! هۆشیار! دوربین.
 (۲) وورد (لیکۆلینه‌وه): (a ~ analysis).
 (۳) به‌تنگه‌وه‌هاتن! به‌دەربه‌ست.
 (۴) [Archaic]، به‌مراق! غه‌مبار.
carefully (kär'fəl-i), *adv.* (۱) به‌ووردایی! به‌له‌سه‌خۆزی.
 (۲) به‌ووردی! زۆر به‌باشی و به‌پێک‌پێکی.
careless (kär'lis), *adj.* (۱) بێباک! بێ خەم! سهرسووک:
 (~ little singing birds)
 (۲) گوئی پێن نه‌مه‌ر! به‌تنگه‌وه‌هاتن: (a ~ student).

carking

- (۳) گوئی پێن نه‌مه‌ر! به‌تنگه‌وه‌هاتن:
 (The brave fire-fighters did their duty ~ of dangers.)
 (۴) لامه‌سرا! باش نه‌کرا! به‌ووردی نه‌کرا: (~ work).
 (۵) (a ~ remark) ئی نه‌کۆلاره! هه‌له‌ق مه‌له‌ق! به‌هه‌له‌ له‌ده‌مه‌ به‌رچوو.
 (ب) نه‌تجایی ئی نه‌کۆلینه‌وه‌ ناووردی‌یه: (a ~ mistake).
 گوئی پێن نه‌مه‌ر (مه‌ترسی)! به‌تنگه‌وه‌ نه‌هاتوو:
 careless of,
 (We were careless of the dangerous consequences.)
 -carelessness (n.).
carelessly (kär'lis-li), *adv.* به‌لامه‌سرای! به‌پێن گوئی پێدان!
 به‌پێن لیکۆلینه‌وه: (Don't do your work ~).
caress (kə-res'), *v.t.* (۱) ده‌ست پیا‌هێنان (له‌ووی خۆشه‌ویستی‌په‌وه)!
 ده‌ست پیا‌هێنان و ماچ کردن: (to ~ someone's face, hair, etc.).
 (۲) دلنه‌وایی کردن! دل پاهێنان به‌مه‌رای و کلکه‌له‌قی.
 ده‌ست پیا‌هێنان و ماچ کردن! ماچ! ده‌ست پیا‌هێنان.
caret (kar'it, kär'it), *n.* نیشانه‌ی خسته‌ سه‌ر: نیشانه‌یه‌کی گه‌ره‌ی
 وه‌ک (ماره‌ هه‌شته (A) له‌نووسیندا به‌کارده‌یت بۆ شتی زیاده‌خسته‌نیوان یا دانه‌ده‌مه‌.
 (۱) چاودێری شوین، شت، یا کەسێک!
 چاودێری مال و موکلی کەسێک (به‌تایه‌بی که‌ خاوه‌نه‌کی له‌وێ نه‌بیته‌)!
 پاسه‌وان. (۲) چاودێر یا به‌رده‌ستی فرمانگه‌ی مه‌ری و شوینی تری وه‌ها!
 مجموعه‌ی. (۳) لێبهرسرای سهرده‌می (فرمانه‌وه‌ی): (a ~ government).
careworn (kär'wörn, kär'wörn), *adj.* خەم‌داگرتو!
 په‌نگ زه‌رد و ده‌مه‌وچاو قوویاو (له‌خه‌فته‌دا)! ته‌پپو: (a ~ face).
carfare (kär'fâr), *n.* کرێی پاسی ناوشار! کرێی ئوتومبیل.
cargo (kär'gō), *n.* (pl. cargoes, cargos), (۱) باری کەشتی،
 فڕۆکه، شه‌مه‌نده‌ره‌ی بار، یا ئوتومبیل. (۲) بار.
carhop (kär'hop'), *n.* به‌رده‌ستی چێشتخانه‌یه‌ک به‌تایه‌بی نا‌فهرت
 که‌ خواردن ده‌بات بۆ کوباره‌کان له‌ئوتومبيله‌کانی‌اندا
caribou (kar'ə-bōō), *n.* ناسکه‌کێوی‌یه‌کی شاخ په‌لکداری نه‌مه‌ریکای
 باکووره‌.
caricature (kar'i-kə-chēr, kar'i-kə-choor'), *n.* (۱) وێنه‌ی
 کاریکاتیری: وێنه، نووسین، یا نواردنیک که‌ لاسایی‌یه‌کی بێ نه‌نداره‌ی
 کەسێک یا شتی که‌ ده‌کاتمه‌وه‌ بۆ گالته‌پێکردن یا پێکه‌نین.
 (۲) ئەم جۆره‌ هونه‌ره‌! هونه‌ری لاسایی کردنه‌وه‌ی کاریکاتیری.
 (۳) لاسایی کردنه‌وه‌یه‌کی قه‌لب و بێ مانا.
 v.l. وێنه‌ی کاریکاتیری کردن! لاسایی کردنه‌وه‌ی بێ نه‌نداره‌ به‌ وێنه،
 نووسین، یا نواردن بۆ گالته‌پێکردن و پێکه‌نین.
caricaturist (kar'i-kə-chēr-ist, kar'i-kə-choor'ist), *n.*
 هونه‌رمه‌ندی کاریکاتیر.
caries (kär'ēz, kär'i-ēz'), *n.* ئێسکان و ده‌دان پزێن.
carillon (kar'ə-lon', kə-ril'yōn), *n.* (۱) ده‌سته‌یه‌ک زه‌نگی هه‌مه‌-
 ئاوازه‌ به‌ ئۆقوماتیکی ئی ده‌درێن. (۲) ئاوازی ده‌سته‌یه‌ک زه‌نگی وه‌ها
 لێدانی ده‌سته‌یه‌ک زه‌نگی هه‌مه‌ ئاواز.
carillonneur (kar'ə-lə-nūr'), *n.* زه‌نگ لێده‌ر (ووشه‌ی پێشوو
 بیه‌نه‌).
carina (kə-rī'nə), *n.* ئێسکه‌کۆله‌ی به‌رسنگی باله‌ده‌!
 نووکی ئێسکه‌کۆله‌! تیفه‌.
carinate (kar'i-nāt'), *adj.* Also **carinated**,
 ئێسکه‌کۆله‌دار!
 تیفه‌دار.
cariote, **carriote** (kar'i-ōl'), *n.* (۱) گالیسکه‌ی به‌جۆکی یه‌ک
 نه‌سپی. (۲) تریشه‌ی سه‌رگیراو! گالیسکه‌ی بار.
cariosity (kär'i-os'ə-ti), *n.* پزێنی ده‌دان و ئێسکان! کلۆزی.
carious (kär'i-əs), *adj.* پزێو (ده‌دان، ئێسکان)! کلۆز.
carking (kär'kin), *adj.* [Archaic or Poetic]، په‌سته‌که‌ر! ناخۆش!
 سه‌ره‌نێشاوی.

carl, carle (kär'l), *n.* (۱) [Archaic] . کشتکارا لادیی .
(۲) [Scot.] . کسینکی کەرتر یا بن ئەزاکەت .
(۳) [Scot.] . کسینکی چرو کەتە (۴) [Obs.] . کۆیلە .
carline (kär'lin), *n.* [Scot.] . (۱) پیرب . (۲) پینژینکی ناسرین .
carling (kär'lin), *n.* . دەستە کەشتی .
carload (kär'löd'), *n.* . پەر ئوتومبیلکە باری ئوتومبیلکە .
carmagnole (kär'män-yöl'), *n.* . (۱) بەرگی شۆرشگیرەکانی .
فەرەنسا (۱۷۹۲) کە بریتی بوو لە چاکەتینکی یەخە پان و پانتۆلینکی پەشو
تەپلەییکی سوور . (۲) سەربازینکی شۆرش فەرەنسا .
(۳) کارمەنۆیل سەما و گۆزانییەکی بەجۆشی سەردەمی شۆرش فەرەنسییە .
carman (kär'män), *n.* . (۱) شۆفیری پاسی ناوشار .
(۲) (۱) شۆفیر (ب) لێخوپی عەرەبانی تریشقە عەرەبانچی بارا
بارگۆیزەرە (بە گالیسکە یا لۆری) .
carminative (kär-min'ə-tiv, kär'mi-nä'tiv), *adj.* .
باوێزە
لە سکو پێخۆلە دەرکەر .
n. .
دەرمانی باوێزەدەرکەر لە سکو پێخۆلەدا .
carmine (kär'min, kär'min), *n.* . (۱) رەنگی ئال یا سوور .
(۲) بۆنە یا سوور .
adj. .
ئال یا سوور .
carnage (kär'nij), *n.* . (۱) کوشتارینکی زۆر قەلاچۆکردن خۆین پشتن
(۲) لاشە کوژراو
carnal (kär'n'l), *adj.* . (۱) لەشەر تاییبەتی بە لەش و گۆشت و هەست .
(۲) ئالۆشی تاییبەتی بە هەستی جوت بوون: (~ desire) .
جوت بوون لەگەڵ: چوونە جێ لەگەڵ
have carnal knowledge of, گاین
-carnalist (*n.*); **carnally** (*adv.*) .
carnal knowledge, جوت بوون گان
carnality (kär-nal'ə-ti), *n.* . (۱) خۆشی لەش پەرستی ئالۆش .
(۲) جوت بوون گان
carnassial (kär-nas'ə-əl), *adj.* . تاییبەتی بە ددانی پێشی کاکیلە
تاییبەتی بە پێشی کاکیلە .
n. .
ددانی پێشی کاکیلە .
carnation (kär-nä'shən), *n.* . (۱) (۱) سووری کال یا پەمیی .
(ب) سووری تۆخ ئال . (۲) گۆلەمیخەک میخەک . (۳) پوومکی میخەک .
carnauba (kär-nou'ba), *n.* . دارەمیو درەختینکی دارخورمایی
بەرازایە مێوی ئی دەرەمیوئیت و دەرکێت بە مۆم .
carnelian (kär-nēl'yən), *n.* Also **cornelian**, گۆمەری سوور .
carnival (kär'nə-v'l), *n.* . کەرەفان: ئامەنگ و زەماوەند .
carnivore (kär'nə-vör', kär'nə-vör'), *n.* . (۱) گیاندار .
گۆشتخۆر (۲) پوومکی جانەورخۆر .
carnivorous (kär-niv'ə-rəs), *adj.* . گۆشتخۆر
carob (kar'əb), *n.* . (۱) خرنووک . (۲) دارخرنووک
carol (kar'əl), *n.* . گۆزانی کریسمەس: (Christmas ~) .
v.t. . گۆزانی کریسمەس ووتن .
v.t. . گۆزانی پیاوەملدان: گۆزانی بۆ ووتن .
carom (kar'əm), *n.* & *v.t.* . (۱) لێدانی دوو تۆپ بە یەک جار (بیلارد) .
(۲) لێدان و هەلگیرانەوی تۆپک (پاش ئەوی کە بەر شتێک دەکەوێت) .
carotene (kar'ə-tēn), *n.* Also **carrotene**, **carotin**, کارۆتین
ماددەییکی زەردی پرتەقالی یا سوورە لە گێژەرو هەندئ سەمزی تودا هەیە
دەیت بە قیامین (A) لە لەشدا .
carotid (kə-rot'id), *n.* . شادەماری لامل
adj. . تاییبەتی بە یەکێک لە دوو شادەمارەکی لامل .
carotin (kar'ə-tin), *n.* = **carotene** .
carousal (kə-rouz'əl), *n.* . خواردنەو زەماوەند .
carouse (kə-rouz'), *v.i.* . خواردنەو زەماوەند گێژان .

n. . (۱) خواردنەو زەماوەند .
(۲) [Obs.] . پەرداخێک مەکی بە یەک جار هەلبۆڕین .
carousel, carrousel (kar'ə-zel', kar'oo-sel'), *n.* . یاری
چەرخی و لەمکی ئەسپ . (۲) غارغارین: خۆنواوێدن و پێشپێکنی ئەسپ سوار .
carp (kärp), *n.* . جۆرە ماسییەکی ئاو پووبار و گۆماو .
-carp (kärp), . پاشگرتن بەمانای: میو: بەر تاییبەتی بە میو .
carpal (kär'p'l), *adj.* . مەچەکی .
n. . ئێسقانی مەچەک .
carpale (kär-pä'li), *n.* - **carpal** .
carpel (kär'p'l), *n.* . ئێرکە ئەندامی مێینە گول .
carpenter (kär'pən-tēr), *n.* . دارتاش .
v.t. & *v.i.* . دارتاشی کردن .
carpentry (kär'pən-tri), *n.* . پێشە دارتاشی .
carpet (kär'pit), *n.* . فەرش: بەر: ژێرەخەر .
v.t. . فەرش پێدا: پاختن: داپۆشین:
(to ~ a room, the stairs, etc.; ~ed with flowers)
(۱) لەی ئەکۆلرێتە: (۲) خەریکە سەرزەنش بکێت .
on the carpet, گردن بە ژێرەو: شارەنەو .
sweep under the carpet, جەوا: خەرا: گونیه .
carpetbag (kär'pit-bag'), *n.* . (۱) جەوا: بەر: شان .
carpetbagger (kär'pit-bag'ēr), *n.* . ئەمەریکییەکی ئاچەکانی باکوورە کە دواي شەری براکوژی ئەمریکا (۱۸۶۱-
۱۸۶۵) گواستیەو بۆ ئاچەکانی باشوور بە هیوای دەولەمەند بوون (لەپووی
سووکێیەو دەووتنێت چونکە ئەم کسانە هەموو سامانەکیان هەر پر بە
جەوا: بوو پێش ئەوی بکوژنەو) . (۲) کسینکی هەلبەرست
(۳) ئەندامی پەرلەمانی ئینگلیزی کە نوێنەری ئاچەیکە خۆی تێیدا تازی
یا تازە گواستیەو: بۆ ئەو ئاچەیکە تەنها بۆ ئەوی بێت بە نوێنەری .
carpeting (kär'pit-ing), *n.* . (۱) فەرش: بەر: ژێرەخەر .
(۲) کەرەسە: فەرشو بەرە درووستکردن (خوری، دەزور، چنراو) .
carpet knight, سوارچاکی دیووخان: سوارچاکی بەر ئاگر: سەربازیک
یا سوارچاکیکە کە نەچووبێتە جەنگەو
carpet sweeper, گسکی کارەبایی .
carpetweed (kär'pit-wēd'), *n.* . گیاییەکی نەرمە وەک فەرش .
carping (kär'pin), *adj.* . بەرەختە: هەمیشە کەم و کوویری دۆزەرەو .
carpo- (kär'pō, kär'pə), . پێشگرتن بەمانای: میو: تۆ .
carpology (kär-pol'ə-ji), *n.* . میوهناسی: زانستی میوه و تۆ .
carpophagous (kär-pof'ə-gəs), *adj.* . میوهخۆ .
carport (kär'pōrt', kär'pōrt'), *n.* . سیوانی ئوتومبیل (بەتەنشێت
مالهه): شوێنی سەرگیرایی ئوتومبیل وەستاندن .
carpus (kär'pəs), *n.* . (۱) مەچەک . (۲) ئێسقانی مەچەک .
carrack, carack (kar'ək), *n.* . کەشتیەکی بایوانی گەرمیە
(بۆ جەنگ و بازرگانیش بەکاریدێت) .
carrageen, carragheen (kar'ə-gēn'), *n.* . گیای ئاوی
قەوزە: ئێرەلەندی .
carrel, carrell (kar'əl), *n.* . ئوورۆچکە: قەفە: یا خانەچکە
خوێندنەو لە کتێبخانەدا .
carriage (kar'ij), *n.* . (۱) گواستەو: هەلگرتن . (۲) کرێ (گواستەو) .
(۳) جێبەجێکردن: بەرپووەبردن . (۴) پەوت: شێو: بەرپووە پوشتن، وەستان .
یا سەر پوشتن . (۵) پەوشت: پەفتار: هەلسان و دانیشتن .
(۶) گالیسکە: عەرەبانە . [British] (۷) فارگۆنی شەمەندەفەر .
(۸) چوارچێوەی پەووەدارە بۆ شتی قورس لەسەر دانان: (a gun ~) .
(۹) بەشی بۆزە و هەلگری ئامێرێک: (the ~ of a typewriter) .
carriage dog, = **Dalmatian** .
carriage trade, کریار یا مەمبیلی دەولەمەندی چێشتخانە و سێنەما
(کە بە گالیسکە تاییبەتی خۆیان دەچوون) .
carrick bend, جۆرە گرێیەکە (بۆ پێکەو بەستنی دوو پەت) .

- carrier** (kar'i-ēr), *n.* (۱) پۇستەچى: ھەلگەر (a mail ~). (۲) كۆمپانىي گواستىنەھ. (۳) پىيامبەر. (ب) كۆلەش: بارىمەر: ھەمال. (۴) كۆتۈرى پىيامبەر. (۵) مىكروپ ھەلگەر يا گەيەنەر (مۇزۇ يا گىيانداز بەتايىبەتى كە خۇي نەخۇشىيەكە نەگىرەت). (۶) دەفر يا رىئايى گواستىنەھ. (۷) شەپۇتى گۈيزەرەھ (رادىق). (۸) فېرۇگەھەلگەر: (aircraft ~). (۹) ماددى بۇيۇنەر يا ھەلگەر (كە ماددىيەكى لە ئاۋىتەيەكەرە پىن دەگۈيزىرەتەھ بۇ ئاۋىتەيەكى تى: كىمىيا) كۆتۈرى پىيامبەر.
- carrier pigeon,**
carriole (kar'i-ōl', kar'i-ōl'), *n.* = cariole.
carriion (kar'i-ōn), *n.* لاشى بۇگەن: لاشى بۇگەن كىرەھ.
carrian (kar'i-ōn), *n.* تايىمەنى بە لاشى بۇگەن. (۲) لاشى بۇگەنخۇر.
carriot (kar'i-ōt), *n.* گۈتۈرى پىيامبەر.
carrot (kar'at), *n.* گۈزەھ.
carroty (kar'at-i), *adj.* (۱) ھەنگ گۈزەھى: پرتەقالى: (hair ~). (۲) قۇسورى پرتەقالى: سەرسور.
carrousel (kar'ə-zel', kar'oo-sel'), *n.* = carousel.
carry (kar'i), *v.t.* گواستىنەھ: ھەلگەرتەن:
(~ a package, the mail, etc.)
(That pipe ~ies water.) (۲) بىردەن: گواستىنەھ: گەياندەن:
(His interests ~ied him into the study of history.) (۲) پال پىنەھان: ھاندان: ۋالىگەرتەن:
(The air ~ies sounds.) (۴) ھەلگەرتەن: بىردەن
(۵) بە دەستەرە گەرتەن (كۆكەندەرە، ژماردەن): سەرچەم گواستىنەھ بۇ شەقلى يا لاپەرەيەكى تەر (دەفتەرگى):
(~ a fence over a certain distance) (۶) دىرەكەندەرە: دانە دەم:
(۷) گەرتەن (قەلە): داگىرگەرتەن.
(to ~ a region in an election) (۸) بىردەنەرە. ھەلگەرتەن، شەتەم:
(۹) پاكىشان گۈيگەرتەن: كارتىگەرتەن
(۱۰) [Archaic]. ھاۋدەمى كەرتەن: لەگەن چوون
(She is ~ing a child in her arms.) (۱۱) ھەلگەرتەن:
(The job ~ies a big responsibility.) (۱۲) ھەلگەرتەن (تەرەك)
(۱۳) سەكپىيەون بە
(His statement ~ies conviction.) (۱۴) لەگەندە بوون.
(He ~ies a watch.) (۱۵) پىن بوون:
(۱۶) پەۋتى جوان كەرتەن: جوان چوون بەرپەھ سەر پەرگەرتەن:
(The horse ~ies himself well.) (۱۷) پەۋۋشت نەۋاندەن: پەۋقارگەرتەن:
(How does she ~ herself?) (۱۸) ھەبوون
(The shop ~ies all kinds of fruits and vegetables.)
(۱۹) (۱) بە خۇيگەرتەن: ھىئانە بەرەھەم. (ب) بەرگەرتەن (مىۋە).
(۲۰) شۇيەن پىن ھەلگەرتەن: شۇيەن بۇن كەۋتەن (پاۋ).
(I can ~ a tune very well.) (۲۱) ۋوتەن (گۇۋاشى، ئاۋان):
v.t. (۱) گەياندەن: ھەلگەرتەن: بىردەن.
(۲) گەيەشتەن: پەرگەرتەن: ھەبوون:
(That shot ~ied to the next hill.) (۳) سەر پەرگەرتەن بە شۇيەيەكى تايىمەنى (ئەسپ): پەۋتىكى تايىمەنى ھەبوون.
n. (۱) ھەۋدا (گولە، تۇيى گولە): ماۋەي بەرگەرتەن.
(۲) بەلەھ يا مار گواستىنەھ بەسەر زەۋىدا لەنئوان دەر پەۋار يا دەرياقەدا.
(۳) ھەلگەرتەن: بىردەن: گواستىنەھ.
carry away, پامالى بە جۇش ۋەخۇش: خۇ لەيىرەندەرە:
جۇش ۋەخۇش تىخەستەن شەتەن: لە تام كەرتەن دەرەھ:
(Don't get carried away.; carried away by desire)
carry forward, (۱) پال پىنەھان بۇ پىنەھەرە بەرەھ پىنەھەرە بىردەن:

- (carry forward the program)
(۲) گواستىنەھى سەرچەمى ھەسەپكە بۇ شەقلى يا لاپەرەيەكى تەر (دەفتەرگى):
(۱) كۆشتەن: (The disease carried off thousands.)
(۲) بىردەنەرە (خەلات).
(۳) بە جوانى ۋە باشى ۋە پۇتەيەكى چارەسەرگەرتەن. (۴) پەلاندەن.
(۵) شەن دانە بەرە دەرپەرتەن بە ئازايانە (ناخۇشى).
carry on, (۱) كەرتەن: بەرپەھەرەن: (carry on the affairs of state).
(۲) خەۋەكە بوون: بەشداربوون: (carry on a love affair).
(۳) بەرەھەرەم بوون لەسەر: (to carry on in the face of disaster).
(۴) [Colloq.], پەۋۋشتى مەندالەن، شەتەن، يا بەرەلەيەنە نەۋاندەن.
(۱) خەستەگەر: كارتىگەرتەن: كەرتەن: (carry out a plan).
(۲) بەرپەھەرەم كەرتەن: لەسەر پۇشەشتەن: (carry out orders).
(۳) ھىئانەندەي: تەۋاۋەرتەن: جەنەجىگەرتەن.
(۱) سەرچەم گواستىنەھ بۇ شەقلى يا لاپەرەيەكى تەر (دەفتەرگى).
(۲) نەۋاخشەن.
(۳) ھىشەتەنەرە بۇ كاتىكى تەر: ھەلگەرتەن بۇ كاتىكى تەر (گەلگەرتەن):
(carry over a problem until the next meeting.)
carry the day, سەرگەرتەن: بىردەنەرە: (He carried the day).
carry through, (۱) ھىئانەندەي: تەۋاۋەرتەن: جەنەجىگەرتەن.
(۲) خۇپەرگەرتەن: يارمەتەيدان بۇ دەرپەرتەن:
(Patience carried him through the ordeal.)
carryall (kar'i-ōl'), *n.* (۱) گالىسكەيەكى سوۋكى يەك ئەسپى
سەرگەرتەن (شۇيەن چەند كەسكىنى تىئە دەيىتەرە).
(۲) ئوتۇمبىلىكە پەشتەكەي دەرە كورسى دىرەكە تىئەيە لە بارى دىرەكە
carryall (kar'i-ōl'), *n.* كەيسە يا زەمىلەيەكى گەرە: چانقا.
carrying charge, قازانچى تەر قەرزەي ماۋەتەرە.
carrying-on (kar'i-īnz-on'), *n.pl.* [Colloq.], جاۋابزى:
بەرەلەيە: پەۋۋشتى مەندالەنە نەۋاخشەنە.
carry-over (kar'i-ō-vēr), *n.* (۱) سەرچەمى ژمارەي گۈيزەرە بۇ
شەقلى يا لاپەرەيەكى تەر (دەفتەرگى).
(۲) پاشماۋە: شەتەك كە لە پەرپەۋەرە مەيىتەرە:
(It is a ~ from the past.)
(۳) شەتى ھەلگەرە بۇ دەرپەرتەن: پاشماۋە.
car-sick (kär'sik'), *adj.* گۈتۈرى ئوتۇمبىل.
cart (kärt), *n.* (۱) گالىسكەيە بار: ھەرەبانەي شەت گواستىنەھ.
(۲) ھەرەبانەي دەستى شەت گواستىنەھ.
v.t. & v.i. گواستىنەھ يا بىردەن بە ھەرەبانەي بار: پەكەش كەرتەن.
put the cart before the horse, كەرتەن كارتەك بە پىنچەۋەندەرە:
نەكەرتەن شەت لە جەنە خۇيەدا.
cartage (kär'tij), *n.* (۱) گواستىنەھ (بە گالىسكە).
(۲) كەرتەن گواستىنەھى شەت.
carte (kärt), *n.* (۱) كازەرتە يارى.
(ب) (pl.), يارى كازەرتە (۲) [Archaic], chart.
carte blanche, دەسەۋەتە پىن سەۋەر: دەسەۋەتە تەۋاۋ:
(The director has a ~ to do what he wants.)
cartel (kär-tel', kär't'l'), *n.* (۱) مەيدانخۇۋىي نەۋسەرە (شەربازى).
(۲) پەيماۋىي ئىۋان دەرە ۋەلەتە جەنگەرە (بۇ ئالەگۈپەرتەن دەستەسەرەن).
(۳) كارتەل: يەكەنتى دەستگا پىشەسەزى، بەرەھەيەنەرى، يا پازىرگەنەيەكەن
(بۇ كەسكەندەرەي بەرپەھەرەكەن ئاۋاپاز). (۴) [C-], بەرەي پامپارى.
cart horse, بارگەر: ئەسپى ھەرەبانە: ئەسپى بار.
cartilage (kär't'l-ij), *n.* كەرتەگەرە.
cartilaginous (kär't'l-aj'ə-nəs), *adj.* كەرتەگەرەيەكى.
cartload (kär't'löd'), *n.* (۱) پەرەبانەيەكى بار.
(۲) [Colloq.], نۇر: كەلەك.
cartogram (kär'tə-gram'), *n.* نەخشە (جۇگرافىيا).

cartographer

cartographer (kār-tog'ra-fēr), *n.* نەخشەكەش (جوگرافيا)
cartography (kār-tog'ra-fi), *n.* نەخشەكەشنىڭ بىخەشەكارى.
carton (kār't'n), *n.* (۱) سىنوفى مەقبە: كارتون.
 (۲) پىر سىنوفىنىڭ مەقبە.

(۳) (۱) نىشان. (ب) گوللەي نىشان شىكىن.
cartoon (kār-tōon'), *n.* (۱) وىنەي كاريكاتىرى: وىنەي لاقىتى ياكى
 گاللىتەوگەپى (لە پۇزنامە و گۇقاردا): كارتون. (۲) نەخشەي پىشەكى.
comic strip (۳) وىنەي كاريكاتىرى كۆرۈن: دەرىپىنى چىزىشكە بە وىنەي لاقىتى و

v.t. & v.i. گاللىتەوگەپى.

-cartoonist (*n.*).

cartouche, **cartouch** (kār-tōōsh'), *n.* (۱) نەخشىكى جوان
 (خانوسازى) (۲) ئەلقەيمەكى ھىلىگەيى يا لاكىشەيىچە لەسەر پەيكەرى
 فەرقەنەكاسى مىسىرى كۆن ئار و ئاوتىشانى لەسەر دەنوسرا.
 (۳) قەۋانى تەقەمەنى (فەشەكەشەتە، دەمەرقاچان).

(۴) (۱) گوللە: فەشەك: قەپاغى گوللە. (ب) قەپاغى فىلىم: لولەي فىلىم.
cartridge (kār'trij), *n.* (۱) گوللە: فەشەك (ب) قەۋانى گوللە
 (۲) قەپاغى فىلىمى كامىزا: لولەي فىلىم
 (۳) كىيى دەرىزى (سىنوفى قەۋان و گۇرانى).
 فەشەك لەع
 شانە گوللە.

cartridge belt,
cartridge clip,
caruncle (kar'ən-k'l, kə-run'k'l), *n.* (۱) پۇپنە مەرىشك و
 كەلشەن (۲) ئاوساى قىنگى دانەوئە

carve (kärv), *v.t.* (۱) داتاشى (پەيكەرى).
 (۲) ھەلگەسەن (ماو و نەخش لەسەر دان). (*He ~d his name on wood.*)
 (۳) بەدەستەننەن بە زىرەكى و ھەلگەسەن: بۇ خۇ دروستكردن:
 (*He ~d a career for himself.*)

(۴) (۱) قاش كۆرۈن: بىرەن (گۆشت): لەتكرەن. (*~ the meat.*)
 (ب) (*~ up*), دابەشكردن: پارچەپارچە كۆرۈن: بەشكردن.
 (*to ~ up a country, an estate, a piece of land*)

v.i. (۱) داتاشى (پەيكەرى) (۲) گۆشت بىرەن يا لەتكرەن
carven (kär'vən), *archaic past participle of carve.*
adj. [Archaic or Poetic]. (۳) داتاشراو
carver (kär'vər), *n.* (۱) گۆشت لەتكرەن: گۆشتچى.
 (۲) پەيكەرتاش: (۳) چەقۇي گۆشت: كىرەن.

carving (kär'vin), *n.* (۱) پەيكەرتاشى: داتاشىن.
 (۲) پەيكەرى نەخش: نەخشى ھەلگەسەن.

carving fork,
carving knife,
caryatid (kar'i-at'id), *n.* (۱) چەقۇي گۆشت لەتكرەن: كىرەن.
 پايدەيەكە لە شىۋەي ئافرىقا (خانوسازى).
caryopsis (kar'i-op'is), *n.* دانەوئەي يەك دەنگى (گەنم، چى).
casaba, **cassaba** (kə-sä'bə), *n.* كالىكىنى تونىكل زەردى شىرىنە.
 (ھەروەھا پىزى دەۋوتى: "casaba melon").

**cascade (kas-kād'), *n.* (۱) تاقىقى بىچوڭ: پىزە تاقىقى بىچوڭ:
 دانەيەك لەم پىزە تاقىقىيە. (۲) شىتىك كە بەخۇپ يىتتە خواروۋە: يەككىلە پىزە
 شىتىك كە لەپىر بە لىزى يىتتە خواروۋە (پىرىشك، پەردە).
 بەخۇپ ھاتتەخواروۋە بەبىن وەستان.**

v.t. & v.i. (۱) جۈرە درەختىكە تونىكلەكى دەكرىت
cascara (kas-kār'ə), *n.* بە دەرمانى خەم پەرىنى و پەۋانى. (۲) *cascara sagrada*.
cascara buckthorn, - **cascara**.
cascara sagrada, "كاسكارا"، تونىكلەي و شىك كراۋەي دار يا دەۋەنى "كاسكارا".
 يەك دەرمانى خەم پەۋانى و پەۋانى ئى دەگىرەن.

**case (kās), *n.* (۱) توش بوز (نەخشى): (*a ~ of measles.*)
 (۲) نەخشى. (۳) بارى مەسەلەيەك: مەسەلە: (*State the ~ briefly.*)
 (۴) داۋا: داداگا: داۋاكارى:**

cashbook

(*The ~ for the defendant was presented by his lawyer.*)

(۵) پەلگەي پىن سەلمەنەر: (*He has no ~; You have a strong ~.*)
 (۶) داۋايەكى لىكۆلرەۋەي پاپوردو (داداگا).

(۷) نەۋەي گىرەگىرتاۋى: (*This child is a difficult ~.*)
 (۸) [Slang], كەسپىكى سەپەر: (*He's a ~!*)

(۹) شىۋەي ئاۋ و جىناۋ ئاۋەلناۋ (پىزەمان).
v.t. [Slang]. بە ووردى ئى ووردىۋەنە: ھەلسەنگەندىن:
 (*He ~d the house before robbing it.*)

in any case, ھەرچۇنىك بىت.
in case, ئەگەر ئەگەر ھاتتە.
in case of, ئەگەر ۋاپور ئەگەر ۋاپوردا.
in no case, بە ھىچ جۇرەك: ھەرگىز.

make a case of, پەلگە بۇ ھىنانەرە.
state one's case, پەلگە بۇ پاي خۇ ھىنانەرە:
 بە پەلگە ھەلۋىستى خۇ پوۋنكرەنەرە.

case (kās), *n.* (۱) سىنوفى: دەفر: كىف: تورمەك: بەرگ: قوتۇر: جانتا.
 (۲) قارۋى شىۋىمەي: شىۋە: (*a watch*).
 (۳) پىر سىنوفىك: سىنوفىك: (*a ~ of beer*).
 (۴) جۈوت: دەستە: (*a ~ of pistols*).
 (۵) (۱) چوارچىۋە (پەنجەرە، دەركا). (ب) جامخەنە.

(۶) خانەي تىپى چاپتوس: (*upper ~; lower ~*).
v.t. (۱) خىستە سىنوفىقەۋە: كۆرەنە دەفرە: كۆرەنە تورمەك يا كىسەۋە.
 (۲) بەرگ تىگىرتن: دەۋىگىرتن: داپۇش. (۳) رەنگ كۆرۈن (شىۋە).

caseate (kā'si-āt'), *v.i.* بوز بە پەنەر.
caseation (kā'si-ā'shən), *n.* (۱) بوز بە پەنەر.

(۲) پوۋكانەۋە ھەلسەنى ھەلۋىرەۋە ۋەك پەنەرى ووشك لىھاتنى رىشانى لەش.
caseharden (kā'shār'd'n), *v.t.* (۱) سەخت كۆرۈن دىۋى دەرمەي.
 ئاسن و پۇ. (۲) ھەست كۆشتن: دل مراندن

case history, ئىياننامە ۋاپوردى كەسپىك يا تاقىمەك (بۇ لىكۆلنەۋەي
 نەخشى و ئىيانى كۆمەلەيتى).

case knife, (۱) چەقۇي كىلدار. (۲) چەقۇي سەرمىزى ئاۋخواردن
case law, ياسا لەسەر ۋاپوردى داتراۋ.
casemate (kā'smāt'), *n.* ئورۇچكى گوللەۋە كۆنى تىدەيە بۇ
 تەلەك لىۋە تەقاندن (قەۋ، كەشتى جەنگى).

casement (kā'smənt), *n.* (۱) پەنجەرمەيى دىۋالەيە كە ۋەك دەركا.
 بۇ دەرمە دەگىرەنەرە. (۲) قەپاغ: بەرگ: كىف: قاۋغ.
caseous (kā'si-əs), *adj.* پەنەرى ۋەك پەنەر.

casern, **caserne** (kə-zūrn'), *n.* ئۇردىۋەگا.

case shot, (۱) قەپاغى ساچمە. (۲) ساچمە.
case system, فەركردنى قوتايىنى دانىشكاى ياسا لەپىرى لىكۆلنەۋەي
 داۋارە لەپرى پەرتوۋك.

case study, لىكۆلنەۋەي ۋاپوردى و ئىياننامەي كەسپىك يا تاقىمەكى
 نەۋەنىي بۇ مەبەستى پىزىشكى دەۋونى و كۆمەلەيتى.

casework (kā'swŭrk'), *n.* لىكۆلنەۋەي ئىياننامە: لىكۆلنەۋەي
 ۋاپوردى و دەۋىۋەرى كەسپىكى نەگۈنچاۋ و خىزانەكەي بۇ چارەسەرى نەم
 نەخشىيە كۆمەلەيتەيە.

cash (kash), *n.* پارە: پارەي پەق: پارەي دەستى: دراۋ.
v.t. چەك كۆپىنەرە: (*I ~ed a check at the bank.*)

adj. بە پارەي پەق: بە پارەي دەستى نەك بە چەك: (*a ~ sale*).
 (۱) كۆپىنەرە بە پارە: فەركردن ۋاپارەكەي خىستە گىرەفانەرە (پارە-
 بازى). (۲) [Slang], مردن.

cash in on, (۱) سود ئى ۋەركىرتن.
 (۲) بەكەك ھىنان بۇ سودى خۇ: بەكارھىنان بۇ قازانچى خۇ:
 (*He cashed in on his friendship with the prince.*)

cashbook (kash'book'), *n.* دەفترى پارەي دەستى (كە داھات و

خهرجی پاره‌ی زه‌فی بازگانی‌یه‌کی تئیدا تۆمار ده‌کړنت.

cashew (kash'ōō, ka-shōō'), *n.* (۱) داری کاشو: دره‌ختیکی

همیشه سموره گوینزی "کاشو" ده‌کړنت. (۲) کاشو: بهر داریکی وک

گوینزی دوو فلیقانه‌ی شپوه گورچیلپی بزرگاره نمره‌دی ده‌تکه باده‌میک

گهره‌تره به روشک کراره‌یی و به کالی یا به برژاوی و سوزگرای ده‌خوریت.

cashier (ka-shēr'), *n.* ده‌غیله‌چی

cashier (ka-shēr'), *v.t.* (۱) له نیش دهرکړدن (به‌تایبعتی بڼه سزادان) (۲) فریدان! نویستن.

له‌سر کار لا‌بردن (۲) فریدان! نویستن.

cashier's check, چه‌کټکه که بانق له‌سر خوی ده‌ینوسیت.

cashmere (kash'mēr), *n.* Also **kashmir**, (۱) مەرزه‌ی کشمیر

(۲) شالی کشمیر: جوزه قوماشیک خوری نمره. (۳) ده‌ستمالی کشمیری.

cash on delivery, [Abbr. C.O.D.; c.o.d.], پارمکه‌ی یا نرخه‌کی.

له‌کاتی وهرگرتندا دهریت (شقی که ده‌نیزیتته مالوره بڼه کرپاره‌کی).

cash register, ده‌غیله.

casing (kās'īŋ), *n.* (۱) برگ تیگرتن! دهرگرتن.

(۲) (۱) برگ! کیف! تورره‌که. (ب) پجول‌لی پاکراوه‌ی نازول (که وک تورره‌که

به‌کار دیتن) (۳) لاستیکي دهرموی پیچکه‌ی لوتومبیل.

(۴) چوارچنوه‌ی په‌نجره‌و درگا.

casino (kə-sē'nō), *n.* (۱) خانوچکي هارینه‌مه‌وار.

(۲) قومارخانه! یا نه‌ی قوماړو سماو نواندن.

(۳) **cassino**.

cask (kask, kās), *n.* (۱) به‌رمیلی شلمه‌منی! به‌رمیل.

(۲) پر به‌رمیلک! به‌رمیلک.

casket (kas'kit, kās'kit), *n.* (۱) سنووقی بچکول‌لی خشل و شتی تری.

به‌نرخ. (۲) داره‌میت

casque (kask), *n.* = **helmet**.

cassaba (kə-sā'bə), *n.* = **casaba**.

cassation (ka-sā'shən), *n.* به‌تال کردنوه (برپاری دادگا.

هملېژاردن . هتد)

casserole (kas'ə-rōl'), *n.* (۱) دفری شپوشه یا گلیننی چنشت لټان.

له فرېندا (۲) چنشتیکي لټراو له دهرنکی وه‌هاد.

(۳) دهرنکی ده‌سکداری قووله بڼه شت گهرم کردن (کیمیاگري).

cassette (kə-set'), *n.* کاسیت: (۱) قوتوی شریتی موسیقاو فیل.

(ب) شریته‌که خوی

cassimere (kas'ə-mēr'), *n.* قوماشیکي خوری تنکه

cassino (kə-sē'nō), *n.* جوزه یاری‌یه‌کی کاغزه.

cassock (kas'ək), *n.* (۱) جیهی قمشه (۲) قمشپی! پله‌وپایه‌ی قمشه.

(۳) قمشه

cassowary (kas'ə-wer'ī), *n.* بالنده‌یکه له توخمی ووشرمه‌ل

به‌لام بجووکتره.

cast (kast, kās), *v.t.* (۱) هاروشتن! هملدان! تیگرتن! فریدان:

(~ a stone)

(۲) دان! ده‌نگدان (هملېژاردن): (I will ~ my vote for him.)

(۳) (۱) خسته‌سر (پووناکي)! لیدان! فاراسته‌کردن:

(This evidence may ~ some light on the crime.)

(ب) سه‌یرکردن! چاو خسته‌سر:

(۴) هملدان! هاروشتن (تۆپ، قولپی ماسی، له‌نگم). (۵) هملدان (زاري تاوله).

(۶) بهر فریدان (گیا‌ندار، نافرته)! به‌راویته‌یوون.

(۷) کاژ فریدان! توک فریدان! داگه‌ندن: (The snake ~s its skin.)

(۸) به زه‌ویدا دان (ژورانبازی). (۹) ژماردن! لیکدانه‌و (نژماو و برژاوی دهریا،

به‌خت له‌ری‌ی نه‌ستیزه‌وادی‌یه‌وه). (۱۰) پیکه‌ختن! پیکه‌وپیک کردن.

(۱۱) دارشتن! له‌ قالدان.

(۱۲) نه‌کتر هملېژاردن (شانوگري و فیل): (to ~ a person in a role.)

(۱۳) خواروخنج کردن! قویاندن.

v.t. (۱) زار هملدان (یاری تاوله). (۲) هملدان (قولپی ماسی)! هاروشتن.

(۲) پشانموه. (۴) وهرگرتن! خواروخنج کردن! قویاندن.

(۵) لیکدانه‌و (نژماو و برژاوی دهریا، به‌خت له‌ری‌ی نه‌ستیزه‌وادی‌یه‌وه).

(۶) گۆتړه‌کاري کردن! پهل لیدان! وادانان.

(۷) نه‌خشمه‌دانان! بیرلیک‌دنه‌وه.

n. (۱) هاروشتن! هملدان! فریدان. (۲) (۱) زار هملدان! مؤره هملدان.

(ب) خالی مؤره‌ی هملدراو. (۳) به‌خت! به‌خت‌مهری! به‌هات.

(۴) سه‌یرکردن. (۵) هملدانیکي قولپی ماسی.

(۶) به زه‌ویدا دان (ژورانبازی). (۷) لیکدانه‌و! ژماردن.

(۸) نمونه‌یه‌کی بیرپا یا توانای کمسک.

(۹) شتیکی هملدراو (داده‌ی سر قولپی ماسی).

(۱۰) شتیکی له‌ لاش فریدراو (پیسایی، پشانموه). (۱۱) داپشته! قالب.

(۱۲) فیسکه‌ند! گچی گرتنه‌وی نیسانی شکار.

(۱۳) ده‌سته نه‌کتری شانوگري یا فیل: (to choose a ~ ; a good ~).

(۱۴) جۆز! شپوه! چوینتی. (۱۵) خوار! لاری! وهرگرتن.

(۱۶) به‌ره‌لاکردنی سگو تانچی بڼه دوزنه‌وی نیچیر.

cast about, (۱) به لودا! گهران. (۲) نه‌خشمه‌دانان.

cast aside, خسته‌لاوه! فریدان! دهرکړدن! ده‌ست هملگرتن.

cast away, (۱) خسته‌لاوه! فریدان! نویستن! دهرکړدن.

(۲) کهشتی شکارو گیرخواروړو.

cast down, (۱) شوپکړدنه‌وه! خوارکړدنه‌وه! چاو داخستن.

(۲) پست کردن! غمه‌بارکردن.

cast in one's lot with, چارمنووسی خو بستن به‌ کهسکی ترموه.

cast off, (۱) دهرکړدن! فریدانه‌و! حاشالیکړدن! ده‌ست لی هملگرتن.

(۲) به‌ره‌لاکردن! نازادکردن.

(۳) هملکردنی له‌نگري کهشتی و پال پیونه‌نانی بڼه دهرموی به‌ندم.

(۴) چینی دوا پیزه ته‌قل.

cast one's ballot, ده‌نگدان (هملېژاردن).

cast out, دهرکړدن! پهره‌وازمکړدن! ترمه‌کردن.

(to cast a sinner out)

cast up, (۱) پشانموه. (۲) به‌رکړدنه‌وه! هملېژن.

(۳) سرجم کردن! کوکړدنه‌وه.

castanets (kas'tə-nets', kas'tə-nets'), *n.pl.* په‌نجه‌وانه!

چه‌قنه.

castaway (kast'ə-wā', kās'tə-wā'), *n.* (۱) ناوړه! کهسکی

ترمه‌کړاو یا پهره‌وازه. (۲) کهسکی کهشتی شکار! کهسکی بارکه‌وتوړو

adj. (۱) ناوړه! دهرکړاوه‌ ترمه! پهره‌وازه.

(۲) کهشتی شکار! بارکه‌وتوړو! چه‌قو! گیرخواروړو.

caste (kast, kās), *n.* (۱) پیکه‌ له‌ چینکائی کومل له‌ هیندستان.

(که هیچ پیوه‌ندی‌یه‌کیان له‌گال یکترا نه‌بوو).

(۲) چین! ده‌سته‌ی خو جیاراگر.

(۳) چینایه‌ی! پژی‌ی چینایه‌ی! جیاوازی چینایه‌ی.

پله‌وپایه‌ی کومه‌لایه‌ی شکان.

lose caste, فرم‌مانده‌ری قلا.

castellan (kas'tə-lən), *n.*

caster (kas'tēr, kās'tēr), *n.* (۱) فریدم! هاروژهر.

(۲) خوندان! دهری بجووکي ناله‌ت و سرکه‌و پونی سر خوان.

(۳) سنبای تیا‌دانانی نم دهره بجووکانه له‌سر خوان.

(۴) پیچکه‌ی کورسی و قه‌نه‌له.

castigate (kas'tə-gāt'), *v.t.* (۱) به‌ توندوتیژی سمرنه‌خت کردن یا

په‌خنه‌لیگرتن. (۲) سزادان! چمرساندنه‌وه.

-castigation (*n.*); **castigator** (*n.*).

casting (kas'tīŋ, kās'tīŋ), *n.* (۱) فریدان! هاروشتن! هملدان.

(۲) نه‌کتر هملېژاردن (بڼه شانوگري یا فیل). (۳) داپشته! قالب.

(۴) شتی فریدراو (پشانموه، پهری بالنده، خولی هملکه‌نراو له‌لایه‌ن

جانموره‌وه).

casting vote (or voice), ده‌نگی شت به‌ لایه‌کدا خبر یا په‌کلای -

کمره (که سوزنی کز یا نهجومه نیک دیدات نهگر دمگی هردولا
هاوتا بون)

cast-iron (kast'f'ern, käst'f'ern), *adj.* (۱) له ناسنی جۆندراو
دیوستکراوه (۲) سخت! قایم! جبر! بهیز.

cast iron,
castle (kas'l, käs'l), *n.* (۱) قهلا: خانویهکی گهره وک قهلا.
(۲) قهلا: شهنج.

castle (۱) خستنه قهلاوه. (۲) جی گۆزکی پیکردنی قهلا و شا له شهترمنجا.
castle in Spain,
castle in the air,
cast-off (kast'of, käst'of), *adj.* (۱) کسینک یا شتیکی نویستراو.
cast-off (۱) کسینک یا شتیکی نویستراو یا دهست لی ههگیراوه.
(۲) بهنده به جینیشتن (کشتی).

castor (kas'tër, käs'tër), *n.* (۱) گۆزهنکه.
(۲) پۆنی گۆزهنکه.

castor bean,
(۱) کلای کولی پۆی یا گۆزهنکه.
(۲) پوهکی پۆن گهرچک.

castor oil,
castrate (kas'trät), *v.t.* (۱) بهری نه پوهکه.
(۲) پۆن گهرچک.

castration (*n.*).
casual (kazh'oö-äl), *adj.* (۱) سهرینی: پیکهوت: (a ~ visit).
(۲) سهره می: ناهه میشی:

(A ~ worker is one without, regular employment.)
(۲) لاسهرایی

(۱) خاکی (حلوبرگ): ساهه (dress ~).
(۲) کرینارنکی سهره می: کسینکی پۆنوار

casualty (kazh'oö-äl-ti, kazh'ool-ti), *n.* (۱) سهرارنک یا نهسهرنکه که چاره پۆی گواستنهویه بۆ نۆزدوگای
همیشهیی

casualty (۱) کاره سات:
لیقه ومان: ۲ کوزاوو بریندار (جنگ, کاره سات): لیقه ومان: قوریانی:

(the ~ies of war; The enemy suffered heavy ~ies.)
casuist (kazh'oö-ist), *n.* بریاره ری ناشو خرابی رهوشت (له پوی

گالته پیکردنه): پاک و پیسکر

-casuistic (*adj.*); **casuistry** (*n.*).
cat (kat), *n.* (۱) پشیله. (۲) گیانداری توخمی پشیله (وهک: شیری پلنگ).

(۳) ژنی دهم پیسو و ناپهسهند. (۴) جۆره ماسییمکی ناو پویه.
(۵) قامچی [Military Slang], تراکۆن.

(۶) [Military Slang], سه نهگره که که بگۆزیتنهوه.
(۷) له نهگره ههگیرتن. (۲) به قامچی لیدان.

let the cat out of the bag,
cata- (kat'), (۱) نهیننی درکندن! نهیننی ناشکرکردن.

cata- (۱) پشیکزیه که به مانای: (۱) بهرمو فوتان! بهرمو نه مان.
(ب) بهتموای. (ج) دژ. (د) ههموو! به ههموو! (ه) بهرمو دوا! به پشیکزیه.

catabolism (ka-tab'ä-liz'm), *n.* فەوتان یا پزینی پشال یا
خانهی زیندوو

catachresis (kat'ä-krē'sis), *n.* بهکارهینانی ووشه به ههله.
(۱) (ب) لاواو (ب) لاواو خۆن.

(۲) کاره ساتنکی گهره و ویرانکەر (لاواو, جنگ, بومهلزیه)
گۆزینکی بنچینهیی و توندووتری کاره ساتی.

cataclysmal (kat'ä-kliz'm'l), *adj.* = **cataclysmic**.
cataclysmic (kat'ä-kliz'm'ik), *adj.* کاره ساتی و بنچینهیی

(پوداو, گۆزین): (a ~ event).
catacomb (kat'ä-köm), *n.* گۆزستانی ژیرزمی.

catafalque (kat'ä-falk), *n.* چوارچینهی دارتهرم لاسه دانان
(هی مردویمکی به نابانگ بۆ بینینی له لایین خهله کهره پشش ناشتی).

catalepsy (kat'ä-lep'sis), *n.* = **catalepsy**.

catalepsy (kat'ä-lep'si), *n.* بوورانهوی سهره می (به تابهتی کاتی
فی لیقاتن).

-cataleptic (*adj.*).
catalog (kat'l-ög, kat'l-og), *n.* = **catalogue**.

catalogue (kat'l-ög, kat'l-og), *n.* کهتهلگ: لیستهی شتومهک
(ههندی جار به وینهوه).

v.t. & v.i. کهتهلگ کردن: خستنه کهتهلگهوه! لیسته بۆ کردن.
-cataloguer (*n.*); **cataloguist** (*n.*).

catalysis (ka-tal'ä-sis), *n.* پاپهراندن یا هاندانی تیکهال بوونکی
کیمیایی (له پۆی بهکارهینانی مادهی هاندهرهوه).

catalyst (kat'l-ist), *n.* مادهی پاپهراندر یا هاندەر (کیمیایه)
بزوینەر! هۆکار! مادهی یاریدهەر.

catalytic (kat'l-it'ik), *adj.* بزوینهری! هاندهری! پاپهراندر.
n. = **catalyst**.

catalyze (kat'l-iz), *v.t.* پاپهراندن یا هاندان (کیمیایه).
catamaran (kat'ä-mä-ran), *n.* جۆزیکه له بهلمی با.

catamenia (kat'ä-mē'ni-ä), *n.* بێ نوونی.
catamite (kat'ä-mit), *n.* حیز! گاندەر.

catamount (kat'ä-mount), *n.* پشیلهکۆی! پلنگ! ویز.
catamountain (kat'ä-moun't'n), *n.* = **catamount**.

cataplasia (kat'ä-plä'zhi-ä, kat'ä-plä'zi-ä), *n.* بۆ دواوه
گهرانهوه و گۆزانی پشال بۆ باری ناولهه می یا سهره تایی (زینده وهرزانی).

catapult (kat'ä-pult), *n.* (۱) مهجنه نیک: چهکنکی کۆنه وهک توپ
(۲) قۆچه قانی.

v.t. تیکه کردن! فرندان! هاویشتن! بهردو توپ تیکه کردن.
cataract (kat'ä-rakt), *n.* (۱) تاقه! تاقه گی گهره! بۆزو.

(۲) لاواو! لیشاو (۲) تانه (نهخۆشی چار)
catarrh (ka-tär'), *n.* ههلامهتی زۆر چلاری.

catastasis (ka-tas'tä-sis), *n.* (۱) گهرگرفت و پلهی پشش کاره ساتی.
شانۆگهرییه. (۲) پلهی ههره بهری شانۆگهرییه.

catastrophe (ka-tas'trö-fi), *n.* کاره سات! لیقه ومان! کاره هات!
کاره ساتنکی زۆر ناخۆش.

catastrophic (kat'ä-strof'ik), *adj.* کاره ساتی! نههاتی!
زۆر ناخۆش (لیقه ومان): (a ~ event, illness, etc.).

catatonia (kat'ä-tō'ni-ä), *n.* نهخۆشی ووشک بوونی سهره می
لهشو توانای جووله نه مان و کاس بوون (پزیشکوهانی دهره وونی).

-catatonic (*adj.*).
catcall (kat'köl), *n.* (۱) فیکه کیشان (بۆ ناره زایی دهره پیرین)! هوهو.

(۲) قریوه قریو.
v.t. فیکه ئی کیشان! هوهو ئی کیشان.

v.i. فیکه کیشان.
catch (kach), *v.t.* (۱) گرتن: (to ~ a criminal).

(۲) گرتن به تله. (۳) کردن به داوهوه! خهله تاندن.
(۴) له پز هاتن به سهره! گرتن: (to ~ someone red-handed).

(۵) لیدان! بهرکهوتن: (The blow caught him in the abdomen.)
(۶) پشدا گهیشتن! گرتنهوه: (He caught the train.)

(۷) گرتنهوه (به دهست): (He caught a fast ball.)
(۸) چاوینکهرتن: (~ his eye; ~ a glimpse of her).

(۹) گرتن (نهخۆشی)! توش بوون! پش گهیشتن: (He caught cold.)
(۱۰) تیکهیشتن: (I didn't ~ what you said.)

(۱۱) دلفراندن. (۱۲) توپ گرتنهوه (باری بیسیۆن).
v.i. (۱) گهیر! پنهو بوون: (Her sleeve caught on a nail.)

(۲) ناگرگرتن. (۳) توپ گرتنهوه (باری بیسیۆن).
(۱) گرتن. (۲) گرتنهوه. (۳) چوکه! گرتن (زنجیری پاسکیل). (ب) گهره.

catchall

- (۴) گیراو (مروفا، شت). (۵) سرجمی شتی گیراو یا پاوگراو (وهك ماسی).
 (۶) كەسكىك كە دەھنیت دەست كەوت (بۇ شوپىنكردن یا هینان):
 (That bachelor is a good ~.)
 (۷) تۆپ فېندان و گرتنەوه.
 (۸) دەنگ لەرزین یا بوان (نەخوشی).
 (۹) گرتنەوهی تۆپ بە شینوھیکە تاییبەتی.
 (۱۰) [Coiloq.] مەرجی شاروھ؛ فیل (What's the ~ in his offer?).
adj.
 (۱) بەفریوہەر! ھەلخەلەتینەر! بە ھەلەدا بەر.
 (۲) سەرنج راکیش: (a ~ phrase).
 (۱) پەلاماردان بۇ گرتن! ھەولئ گرتن دان.
 (۲) بە پەرزەشەو بوون بۇ! قۇستەنەو.
 سەرنەشت کران! سزای خۆ وەرگرتن.
 (۱) تەگەشتن! سەر ئی دەرچون! فیربوون:
 (He's catching on.)
 (۲) بوون بە باو: (The idea is catching on.)
 catch one's breath, پشوو دان! ھەناسەیک دان.
 catch up, قۇستەنەر! گرتنەر! پەلاماردان.
 (I can't catch up with you because you're walking too fast.)
 (۳) ھەلە ئی گرتن (۴) ھوھا ئی کیشان.
 (۵) گرتن! قولفەکردن.
catchall (kach'ol'), *n.* (۱) دەفر یا گەنخەنی ھەمە جۆرە شت.
 (۲) ووتەیکە یا پەیرەویەیکە ھەمووشت گرهوہ.
catcher (kach'ēr), *n.* (۱) بگر (مروفا، شت)
 (۲) تۆپگرەوہ (یاری بێسبۆل)
catching (kach'ing), *adj.* (۱) درە: نەتەشەنە
 (۲) دلفرین! جوان! سەرنج راکیش.
catchpenny (kach'pen'i), *n.* ھەزائەبا
catch phrase, ووتە سەرنج راکیش! دروشم
catchpole, catchpoll (kach'pōl'), *n.* پۆلیسی قەرزراگر
catchup (kach'ap, kech'ap), *n.* - ketchup.
catchword (kach'wurd'), *n.* (۱) ووشە سەرنج راکیش (وهك)
 یەکمە ووشەو دوا ووشە لاپەرە فەرھەنگیک کە لە لاسەرووی لاپەرەگرە
 دەنووسری. (۲) دروشم! ووتەیکە کە ئەوئەندە دەووتیتەوہ سەرنج پادەکشیت
 و دەبیتە دروشم (۳) دوا ووتەئە ئەکتەریک (کە دوا بە دواپەوہ نۆبە ئەکتەری
 تەدیت).
catchy (kach'i), *adj.* (۱) سەرنج راکیش! جوان! دلفرین.
 (۲) بەناسانی لەپەرەو! زو باو سەند (a ~ tune).
 (۳) بەفریوہەر! ھەلخەلەتینەر! بە ھەلەدا بەر.
 (۴) پچرچەر! ناوہناو.
cate (kāt), *n.* [Archaic]. خواردنی خوڤ
catechesis (kat'ə-kē'sis), *n.* فیرکردنی ناین بە پرسیارو وەلام.
-catecheti; catechetical (*adj.*).
catechism (kat'ə-kiz'm), *n.* (۱) نامیلکە فیرکردنی ناین لەپەری
 پرسیارو وەلاموہ (۲) نامیلکە فیرکردن بە پرسیارو وەلام: پەپەرەنامە.
 (۳) لێرسینەوہ: پرسیارلێکردن! لیستە پرسیار.
 (۴) بە زار فیرکردنی ناین (وهك لە حوجرەدا).
-catechist (*n.*).
catechize, catechise (kat'ə-kīz'), *v.t.* (۱) فیرکردن لەپەری
 پرسیارو وەلاموہ (بەتاییبەتی سەرەتای ناین). (۲) بە ووردی پرسیارلێکردن.
catechu (kat'ə-chōō'), *n.* Also cashoo, ماددەیکە رەقە لە
 ھەندئ درخت دەردیت بۆ دەرمان و بۆیە پێستە خۆشکردن بەکاردیت.
catechumen (kat'ə-kū'mən), *n.* (۱) کەسکی تازە وەرگراو بۆ
 خاچ پەرستی کە بە زار سەرەتای ئەم ناینە فیرکراویت.
 (۲) کەسک کە بنچینە بایسک بە زار فیرکراویت

catholicize

- categorical** (kat'ə-gōr'i-k'l, kat'ə-gor'i-k'l), *adj.* (۱) تەوا: (a ~ denial, statement, etc.)
 بەنەر! بێ ئەملاو ئەولا:
 (۲) تاییبەتی.
category (kat'ə-gōr'i, kat'ə-gō'ri), *n.* (۱) تاییبەتی: پۆل! شەقل!
 (۲) بەشیک زائین (ژیربێژ).
catena (kə-tē'nə), *n.* زنجیرە.
catenate (kat'n-āt'), *v.t.* گردن بە زنجیرە.
-catenation (*n.*).
cater (kā'tēr), *v.t.* (۱) خواردەمەنی ئامادەکردن بۆ ئاھەنگیک بە پارە.
 (۲) (to ~ for ~) ھینانەدی ھەموو ھەزو خواستیک کەسک یا کۆمەلەیک
-caterer (*n.*).
caterpillar (kat'ēr-pil'ēr), *n.* (۱) کرمی ئاوریشم! تەلەمیران!
 کرمۆکە پەپوہلە. (۲) caterpillar tractor.
caterpillar tractor, تراکتۆر.
caterwaul (kat'ēr-wōl'), *v.t.* میواندن (نێرە پشیلە بەئالۆش).
n. میوان.
catfall (kat'fōl'), *n.* زنجیر یا گوریسی لەنگەر بەرزکردنەوہ.
catfish (kat'fish'), *n.* جۆرە ماسیەیکە ئاو پوہارە.
catgut (kat'gut'), *n.* (۱) کە لە ریفۆلە مەرۆس دەروست دەکرتن.
 بۆ ئامیژی مۆسیقا و نەشتەرگەری و پاکیتی تەنس).
catharsis (kə-thār'sis), *n.* (۱) پاکردنەوہی ریفۆلە و ئاوسک.
 (۲) زاخاردنەوہی مێشک و ھەست و دەروون (بە بێنیی شائوگەری و فیلم)
 (ئەمە بەپێی ییروای فەیلەسوفی یۆنانی "ئەرستۆ")
 (۳) زاخاردنەوہی مێشک و ھەست و دەروون (بە دەربڕینی ھەست و نەست)
cathartic (kə-thār'tik), *adj.* پاکەرەوہ (مێشک و ھەست).
 (a ~ experience)
 دەرمانی پەوانی.
cathead (kat'hed'), *n.* دار یا شیشە ئاستی لەنگەر لەسەر ھەلکردن
 (بەبەردەمی کەشتیەوہ)
cathedral (kə-thē'drə, kath'i-drə), *n.* (۱) تەختی قەشە (بە)
 کلێسەیکە گەرەدا. (۲) پلە بەرز.
cathedral (kə-thē'drəl), *n.* (۱) کلێسە سەرەکی ئاوچەیکە.
 (۲) کلێسە گەرەو جوان.
adj. (۱) وەك تەختی قەشە. (۲) فەرمانی! بڕواپیکراو.
 (۳) تاییبەتی بە کلێسە سەرەکی.
catheter (kath'ə-tēr), *n.* بۆریەیکە باریک بۆ دەرھنان و
 چۆاندنەوہی شەلە لەلەش (بەتاییبەتی مین).
catheterize (kath'ə-tēr-īz'), *v.t.* بۆری باریک خستەنە لەشەرەو بۆ
 دەرھنان و چۆاندنەوہی شەلە (بەتاییبەتی مین).
cathexis (kə-thēk'sis), *n.* بیروھۆش خستەنە سەر کەسک یا شتیک.
cathode (kath'ōd), *n.* (۱) کاسۆد. (۲) جەمسەری سالب (پاتری).
cathode rays, تیشکی کاسۆد.
catholic (kath'ə-lik, kath'lik), *adj.* (۱) گشتی! جیھانی!
 (a ~ taste for literature) ھەمەچەشنی. ییروپا فراوان! کراوہ:
 (۲) کاسۆلیکی! ناینی کاسۆلیکی! کلێسە کاسۆلیکی! کلێسە خاچ پەرستی.
 (۴) [C-], تاییبەتی بە کاسۆلیکی پۆما.
 (۱) ئەندامی کلێسە خاچ پەرستی.
 (۲) [C-], ئەندامی کلێسە کاسۆلیکی پۆما.
-catholically (*adv.*).
Catholicism (kə-thol'ə-siz'm), *n.* (۱) ناینی کاسۆلیکی.
 (۲) [C-], ھەمەچەشنی! کراوہ! فراوان (ییروپا، ھەلوئست، ھەست)
 (۱) گشتیت! ھەمەچەشنی.
 (۲) کراوہیی! ییروپا کراوہیی: (a ~ of taste).
 (۱) مێشک فراوانکردن! *v.t. & v.i.*
 ییروپا فراوانکردن. (۲) وەرگەران بۆ ناینی کاسۆلیکی.

catholicon

- catholicon** (kə-thol'ə-kən), *n.* (۱) دهرمانی هممو نه خوشی یه؛ (۲) جاکهره؛ هممو نه خوشی یه جاکهره (۲) همموشت گرهه.
catlike (kat'lik'), *adj.* وهک پشیله؛ بن خشپه؛ بن دنگ.
cat nap,
catnip (kat'nip), *n.* کمریشکه خمر؛ سرخه.
cat's cradle, یاری یه کی مندلانه یه بریدی یه له دوزو پنچان به دوری
 پهنجه کی کسینکهره و نه خشه لی درووستکردنی
cat's-eye (kats'ī'), *n.* (۱) چاوی پشیله بهردیکی بریقه داری بهنرخه.
 (۲) نیشانه یه کی بریقه داره (وهک هی سر یاسکیل و ینگوبان ... هتد).
cat's-paw (kats'pō'), *n.* (۱) چرنوکی پشیله؛ دهسکه؛ کسینکی
 ساویلکه و بهکارمینرای بۆ نامانجی پیس. (۲) سروی سهرنا.
 (۳) قولنه؛ گری

- catsup** (kat'səp, kech'əp), *n.* = ketchup.
cattail (kat'tāl'), *n.* پوهه کی که نارناوه له قهره دمچیت.
cattish (kat'ish), *adj.* (۱) پشیلانه؛ وهک پشیله.
 (۲) قیناری؛ بقی له بهر.
cattle (kat'l), *n.* (۱) پهمشولاخ؛ گا و گوتال؛ ناژول.
 (۲) چهماور (له پوری سووکی یه وه)؛ پوره پیان.
cattleman (kat'l-mən), *n.* خاوان؛ پهمشولاخ؛ گا و گوتالدار.
cattle-rancher (kat'l-ran'chēr), *n.* = cattleman.
cattle-rustler (kat'l-rus'lēr), *n.* دزی پهمشولاخ
catty (kat'i), *adj.* (۱) وهک پشیله؛ بن خشپه؛ به دزی یه وه.
 (۲) قیناری؛ به کینه (*a ~ remark*)
catwalk (kat'wōk'), *n.* پیره وی تسک (قهرای پرد یا کشتی)
Caucasian (kō-kā'zhən, kō-kash'ən), *adj.* (۱) قوقاری
 (گهل، کلتور؛ زمان؛ (۲) تاییه تی به رهگری سپی؛ رهگری سپی.
n. (۱) قوقاری؛ کسینکی قوقاری
 (۲) موقی سپی؛ رهگری سپی؛ سپی (رهگه)
 (۳) زمانه کاسی ناوچی قوقاز
caucus (kō'kas), *n.* کوپ (به تاییه تی می دهستی پهرله مان و حیزب).
v.i. کوپرگرت.
caudad (kō'dad), *adv.* بهرو کلک؛ تونکاری؛ گیانه ورناسی؛
 بهرو قنگ؛ پاشنی
caudal (kō'dāl), *adj.* (۱) له بزیک قنگ یا کلکهره؛ پاشن
 (۲) تاییه تی به کلک
caudate (kō'dāt), *adj.* کلکدار
caudex (kō'deks), *n.* (۱) قادی دارخورما
 (۲) بنی پوهه کی چند سانه.
caudle (kō'd'l), *n.* گوتشار یا شوربا به بهارات و شهربه وه بۆ
 نه خوش

- caught** (kōt), *past tense and past participle of catch.*
caul (kōl), *n.* (۱) یهرده ناوله مه. (ب) بهشینی نهم پهرده به
 همندیک جار سهری ناوله مه داده پوشت (گویه نیشانه یی باشی یه).
 (۲) پهرده نیوان گده و پخوله گهره.
cauldron (kōl'drən), *n.* = caldron.
cauliflower (kō'lə-flou'ēr), *n.* قهرنا بیت
caulis (kō'lis), *n.* قهر؛ لاسک
caulk, calk (kōk), *v.t.* (۱) ناوبرکردن یا تکه برکردن به هیل.
 (۲) درزگرتن یا پرکردن به هیل (دهرگا، پهنجه).
caulker, calker (kōk'ēr), *n.* (۱) تکه بر (مزه)؛ درز پرکهره.
 (۲) نامیری هیل لیدان؛ هیل لیدر.
causal (kōz'l), *adj.* هویی
n. روشی هۆ دهر بر (وهک چونکه، له بهرنه وی ... هتد).
causality (kō-zal'ə-ti), *n.* (۱) هویی؛ په یوهندی نیوان هۆ نه انجام
 (۲) هۆ؛ هۆکار

caveat

- causation** (kō-zā'shən), *n.* (۱) هۆ؛ هۆکار. (۲) هۆکاری.
 (۳) په یوهندی نیوان هۆ نه انجام.
causative (kōz'ə-tiv), *adj.* (۱) بهکار؛ هویی.
 (۲) په یوهندی نیوان هۆ نه انجام دهر بر (پیزمان)؛ هۆ دهر بر.
cause (kōz), *n.* (۱) هۆ؛ بهلکه.
 (۲) مهسهله؛ (*He is fighting for a good ~*).
 (۳) داوا (دادگا).
v.t. بوون به هۆ؛ (*What ~d his death?*).
make common cause with, لایمنگرتن؛ پشت گرتن.
causeless (kōz'lis), *n.* بهین هۆ؛ بهین بهلکه.
causerie (kō'zə-rē'), *n.* (۱) گفتوگو؛ ووتوژ؛ دهسه تهن.
 (۲) ووتاری کی کورت.
causeway (kōz'wā'), *n.* (۱) پنگوبانیکی بهرزه به ناو زنگاو یا
 بهسر ناودا؛ پرد. (۲) پنگه ی قیرتا و کراو.
v.t. پنگه ی بهرزه درووستکردن (به ناو زنگاو یا بهسر ناودا)؛ پرد بۆ کردن.
causey (kō'zi), *n.* = causeway.
caustic (kōs'tik), *adj.* (۱) تیژ (دهرمان، ماده وی کیمیایی).
 (۲) بپی (ووته)؛ بریندارگر؛ کوشنده و به ترسه ره؛ (*a ~ remark*)
adv. -caustically.
cauterize (kō'tēr-īz'), *v.t.* سووتاندن (میخکه)؛ داخ کردن بۆ
 لیکدان (پزیشکوانی).
-cauterization (*n.*).
cautery (kō'tēr-i), *n.* (۱) میخکه سووتینر (دهرمان، دهرزی).
 (۲) میخکه سووتاندن؛ داخ کردن (پزیشکوانی).
caution (kō'shən), *n.* (۱) ووریایی؛ ناگاداری؛
 (*When you cross a busy street, you should use ~*).
 (۲) نیشانه یا ووتی ووریاکهره.
v.t. ووریاکردن؛ ناگادارکردن؛ ناوژکاری کردن؛
 (*I ~ed him against being late.*)
cautionary (kō'shən-er'i), *adj.* ووریاکهره؛ (*~ advice*).
cautious (kō'shas), *adj.* وریا؛ وریدین؛ به ناگا؛
 (*a ~ investor, driver, etc.*)
cavalcade (kav'l-kād', kav'l-kād'), *n.* دهستی نهم سووارو.
 گالیسکه له خونواندن یا پو پوشتنیکدا.
cavalero (kav'ə-lā'rō), *n.* = cavalier.
cavalier (kav'ə-lēr'), *n.* (۱) سوارجاکی چهکارا؛ نهم سواری.
 سوارجا. (۲) جوامیر. (۳) [C-]، لایه نگرینی پاشای نینگلتره "چارلس"
 ی یکه له شهر ی براکونید (۱۶۴۹-۱۶۵۹ زاینی)؛ پاشاخوان.
 (۱) بیباک؛ به دهر بهست؛ لاسه لای؛ گوینده؛ (*a ~ attitude*).
 (۲) لووت بهرزه؛ به فیز؛ له خو بیایی.
-cavalierly (*adv. & adj.*).
cavalla (kə-val'ə), *n.* جوره ماسی یه کی نهمه ریکی یه.
cavally (kə-val'i), *n.* = cavalla.
cavalry (kav'l-ri), *n.* هیزی سواری سوپا.
cavalryman (kav'l-ri-mən), *n.* سهر بازی سواری سوپا.
cave (kāv), *n.* نهشکورت.
v.t. ناو هملکولن؛ بۆش کردن؛ ناو هملکندن و دهرمینان.
v.i. [Colloq.], همرس هینان؛ پوخوان؛ ته پین.
 cave in, (۱) همرس بردن؛ پوخوان؛ ته پین؛
 (*The house caved in.*)
 (۲) همرس پین بردن؛ ته پاندن؛ پوخواندن.
 (۳) [Colloq.], خۆ بۆ پانه گران؛ خۆ به دهسته و دان؛ پوخوان (مزه)؛
 (*He caved in under pressure.*)
caveat (kā'vi-at'), *n.* (۱) راگه یاندنیک له کسینکهره بۆ دادگایک که
 بریار لهسر داوایک نه دریت همتا شایه تی نهم و مرده گریژت.

caveat emptor

- (۲) وریا کردنهوه! ډاگه یاندن! ناموځگاری.
- caveat emptor** (kā'vi-at' emp'tôr), *n.* کږیار وریا به (واته نهگهړ، شو شته دی بیکړت خراب دهرچو لومړی کس نهکیت خوت نهیت).
- cave-in** (kāv'in), *n.* (۱) همرس هیڅان! تهپین! پووخان. (۲) شوننیکي همرس برورو، تهپیو، یا پووخان.
- cave man,** (۱) نهشکوت نشین! مړونی کیوی.
- cavendish** (kav'en-dish), *n.* گهلا توتوتی پهستینراوو وک خپله لیکراو! بهستکه توتوت.
- cavern** (kav'ēm), *n.* (۱) نهشکوتی گموره! نهشکوت. (۲) بوشایی پیکي تاریک. (۳) خستنه نهشکوتونه.
- (۲) ناو هلکونین! بوش کردن! ناو هلکندن و دهرمینان.
- cavernous** (kav'er-nəs), *adj.* (۱) نهشکوتاری! پر له نهشکوت. (۲) وک نهشکوت (له تاریکی و قوونی و گمورهیی و نادیداریدا).
- (۳) کون کون! کونیلهدار! پر کون و کلهپیر.
- (۴) قول (چار) به قولدا چوو: (eyes) .
- caviar, caviare** (kav'i-är', kã'vi-är'), *n.* کافیار: خوراکیکه له هینکي ماسی دروست دهکړت.
- caviar to the general,** شتیکه بریزترو به بایمختره لهری که بویهپاوان ترخی بزان.
- cavicorn** (kav'i-kôm'), *adj.* شاخ بوش (گبانمورناسی).
- cavil** (kav'il), *v.i. & v.t.* (~ at; ~ about), پرخهخی میچ وپیوچ گرتن! بریهرچ دانموی نابجی.
- cavil** (kav'il), *v.i. & v.t.* (~ at; ~ about), پرخهخی میچ وپیوچ! بریهرچ دانموی نابجی.
- caviler; caviller** (n.).
- cavity** (kav'a-ti), *n.* (۱) کون! بوشایی! چالایی. (۲) بوشایی لمش: (the abdominal ~; the body ~ies). (۳) کلوری: ددان! کلور.
- cavort** (ka-vôrt'), *v.i.* (۱) جوتلیدان به همراداو یاری کردن: (The horse ~ed.)
- (۲) ډاواردن! کیف کردن.
- caw** (kô), *n.* قاروقار (قهلهشکه)! قاره.
- cay** (kã, kê), *n.* قارهقارکردن دوریکه پیکي بچوکی زمی لمن یا شیلانییه! تیغپیکي لمن یا شیلانی نژیک که تاردهریایه.
- cayenne pepper,** جوره ناله تیکي سووری زور توونه (هموره ما پنی دهوورتی "red pepper", "cayenne").
- cayman** (kã'mən), *n.* Also caiman, تیمساحی شمیریکی وهستاندن! برینهوه! دوی پنی هیڅان: (to ~ fire).
- cease** (sēs), *v.i.* وهستان! برانهوه! دوی هاتن: (All action ~d suddenly.).
- ceaseless** (sēs'lis), *adj.* وهستان: (without ~).
- ceasefire** (sēs'fir'), *n.* شمېر وهستان! شمېر ډاگرتنی سردهمی.
- ceaseless** (sēs'lis), *adj.* بین وهستان! بین وچان! بریدهوام.
- cecum** (sē'kəm), *n.* = caecum.
- cedar** (sē'dēr), *n.* درهختی "نور" (وهک هی لوبنان): درهختیکي همیشه سمرزه له توخی سنویر.
- cedarbird** (sē'dēr-bürd'), *n.* بالنده پیکي بچوکی پوینه داری نه مریکیه نه وندهی چولهکيهک دهیت.
- cedar waxing, = cedarbird.**
- cede** (sēd), *v.i.* (۱) دهست لې هلگرتن (خاوه نیتي). (۲) دان پیدانان! پنی لیان.
- ceil** (sēl), *v.i.* (۱) سهرگرتن (خانور، ژور). (۲) داپوشین یا سوادغانی بنمېچ و دیوار.
- ceiling** (sēl'ing), *n.* (۱) بنمېچ! بنه بان. (۲) نریمېر! پیری نریمېر. (a ~ on prices, interest rates, etc.).

cellulitis

- (۲) نهویپېری بهری فیژکه.
- hit the ceiling**, [Slang], له پېر توپه بون! شینکیربون.
- celebrant** (sel'a-brant), *n.* (۱) بهشداري نامهنگیکي ټاپنی. (۲) بهشداري نامهنگ. (۳) قهضی نامهنگیری ټاپنی له کلنسهدا.
- celebrate** (sel'a-brāt'), *v.i.* (۱) نامهنگو زماوند گېران. (۲) یادکردنهوه به نامهنگو زماوند.
- (۳) ستایش کردن! بانگ بؤدان! پزلیتان. (۴) پلاوکردنهوه.
- (۱) یادکردنهوه به نامهنگ. (۲) نامهنگي ټاپنی گېران.
- (۳) [Colloq.], خوش راپورندن! نامهنگو زماوند گېران.
- celebrated** (sel'a-brāt'id), *adj.* بهناویانگ! ناسراو! ناودار: (a ~ writer, case, etc.).
- celebration** (sel'a-brā'shan), *n.* نامهنگ! نامهنگو زماوند! یادکردنهوه.
- celebrator** (n.).
- celebrity** (sa-leb'rə-ti), *n.* (۱) بهناویانگ! بهناویانگی! ناوداری. (۲) کمسینکي بهناویانگ یا زور ناسراو.
- celerity** (sə-ler'ə-ti), *n.* خیرایی! تیرپهوی.
- celery** (sel'ēr-i), *n.* کهرمووز! سوزیه که له توخی کهرمووز لاسکه کی.
- نستوروه و دهوړت.
- celesta** (sə-les'tə), *n.* نامیرنیکي موسیقیه.
- celestial** (sə-les'chəl), *adj.* (۱) ناسمانی. (۲) خودایی! پیروز. (۳) [C-], چین! تایبته بی وولاتی چین.
- (۱) بونهوړنیکي ناسمانی. (۲) [C-], کمسینکي چین.
- celestial navigation,** کهشتیوانی و فیژکوانی کردن بهوی پوزو مانگو نهستیره کانهوه.
- celibacy** (sel'a-bə-si), *n.* (۱) بین ژن و میړدی! پرهی. (۲) بین ژن و میړدی له پیر هوی ټاپنی (وهک قهضی کاسولیکي).
- (۱) کمسینکي بین ژن و میړدی! کمسینکي پرهی. (۲) کمسینکي پرهی له پیر هوی ټاپنی.
- celibate** (sel'a-bit, sel'a-bāt'), *n.* (۱) کمسینکي بین ژن و میړدی! (۲) پرهی بهوی ټاپنهوه.
- adj.** (۱) بین ژن و میړدی! پرهی! سلنت. (۲) پرهی بهوی ټاپنهوه.
- cell** (sel), *n.* (۱) خانه (زیندمورزانی). (۲) شانهی ههنگون! خانه. (۳) کوختهی قهله ندر. (۴) زیندان! ژوروچکي زیندان. (۵) بنکه! پیکرخاوانیکي بچوکی حیزنیک. (۶) خانهی باتری.
- cella** (sel'a), *n.* ناوجهرگه پیرستگاپیکي کونی یونانی و پژمانی.
- cellar** (sel'ēr), *n.* (۱) سرداب! ژیرزه مین! ژیرخان. (۲) ژیرزه مین شمراب! عهمباری ژیرخانی شمراب. (۳) ناووقی شمراب: (He keeps a good ~).
- (۱) سرداب یا ژیرزه میندا ههنگرتن.
- (۲) سرداب! ژیرزه مین! ژیرخان.
- (۳) کړی شت عهمبار کردن له سردابدا.
- cellarer** (sel'ēr-ēr), *n.* کلپل بدهستی ناووقی پیرستگا.
- cellaret** (sel'ēr-et'), *n.* دولاپی شووشه شمراب.
- cellist** (chel'ist), *n.* چیلوژن: کمسینکي نامیرنیکي موسیقایی که پنی دهلین: "چیلو" لیده دات.
- cello** (chel'ō), *n.* چیلو! کله که مان: نامیرنیکي موسیقایی به له "که مان" دهچیت، بهلام زور وره تهر.
- cellophane** (sel'a-fān'), *n.* سیلوفین: پهره پیکي تنکی پوښنه خوارده مین پنی ده پهریتهوه.
- cellular** (sel'yoo-lēr), *adj.* (۱) خانیهی! شانهیی. (۲) له خانه پیکهاتوه تله فونی دهستی.
- cellular phone, Also cell phone,** تله فونی دهستی.
- cellulate** (sel'yoo-lāt'), *adj.* = cellular.
- v.i.** خانه خانه کردن.
- cellule** (sel'ül), *n.* خانیه پیکي زور بچوک.
- cellulitis** (sel'yoo-lī'tis), *n.* هموکردنی ریشالی خانیهی گیاندار.

celluloid

celluloid (sel'yoo-loid', sel'ə-loid'), *n.* سېلېلولوئېد ماخەلەكە
فېلىمى سېنەما و شانە و شتى ترى و ھەمى ئى درېوست دېكرىت.

cellulose (sel'yoo-lōs'), *n.* سېلېلولوز ماددەيەكە دىيوارى خانە
پورەك و بەشى دارىنى درەختى ئى پىنگىت.

cellulous (sel'yoo-ləs'), *adj.* (۱) زۆر خانەبى
(۲) لە خانە پىنگەتو

cell wall,
celt (selt), *n.* دىيوارى خانە
ئامېرىكى زۆر كۆنى بەردىن يا كانزايىيە رەك ئەسكەنە
تەور وايە

Celt (selt, kelt), *n.* Also Kelt, (۱) سېلتى كەسبەكە لە رەگەزى
سېلتى كە لە كۆنەو لە ئىرەلەندە و ئوسكوتلەندە و ئىلز دادەنېش.
(۲) كەسبەكە لە رەگەزى ھىندۇ-ئوروپى كۆن كە نىشتەجىنى ئوروپى
ناوېاست و پۇژاا بوون.

Celtic (sel'tik, kel'tik), *adj.* Also Keltic, سېلتى ئايبەتتى بە
رەگەزى " سېلت " و زمان و تايبەخۇو كلتورەكەيان.
زمانىكى ھىندۇ-ئوروپىيە لە ئىرەلەندە و ئوسكوتلەندە و ئىرەلەندە بەرىتانيا كە
ئارچەبەكى پۇژااى فەرەنسايە قەسى پىن دېكرىت.

cement (sə-ment'), *n.* (۱) چېمەنتۇ
(۲) شتى پىنەلگىنەر (رەك سىرىش)
(۳) ماددەيەكە چېمەنتۇيىيە كلۇرى دادى پىن پىر دېكرىتەرە.
(۴) پەيوەندى.

(۵) دىيوارە رەقەكەى دىيوى دەرەھەى رەگەى ددان.
v.t. (۱) چېمەنتۇكرىن! بە چېمەنتۇ قايم كرىن يا پىنگەرەنوساندن.
(۲) بەھىزكرىن! پىتەكرىن: (to ~ a relationship).

v.t. پىنگەرەنوسان (رەك بە چېمەنتۇ) پىنگەرەلكان! قايم بوون! بەھىزبوون.
cementation (sē'mən-tā'shən, sem'an-tā'shən), *n.* (۱)
چېمەنتۇكرىن! چېمەنتۇكارى! بە چېمەنتۇ پىنگەرەنوساندن.

(۲) تىۋەدانى تۇزى خەلۋوزى بەردىن يا لە كانزايەكەمە توۋاندەنەمىيان و
تىكەلۋەكرىنەن لەگەن چېمەنتۇدا بۇ درېوستىكرىنى شتى رەك لەخۇرى.

cementum (sə-men'təm), *n.* دىيوارە رەقەكەى دىيوى دەرەھەى رەگەى
ددان

cemetery (sem'a-ter'i), *n.* گۆزىستان! قەبرىسان
-cene (sēn), پاشگىرەكە بەماناى: تازە! نوئ
cenobite (sen'ə-bīt', sē'nə-bīt'), *n.* نىشتەنى پەرستگا! فەقى
-cenobitic (*adj.*); cenobitism (*n.*).

cenotaph (sen'ə-taf'), *n.* گۆزى بەتال گۆزىك يا گۆمەزىكە كە
لەپووى رىزەرە بۇ مردوۋىك دېكرىت كە تەرمەكەى لە شوئىنكى تىر ئىژاايت.

cense (sens), *v.t.* (۱) بۇنى شوئىنك يا كەسبىك خۇش كرىن بە بخور
سوتاندن (۲) بخور سوتاندن (بۇ خودايەك).

censor (sen'sēr), *n.* شوۋەشى بخور تىدا سوتاندن.
censor (sen'sēr), *n.* (۱) سەزىمىر چاۋدىرى پەروشت (لە پۇماى كۆن).
(۲) چاۋدىرى پەروشتى جەماۋەر.

(۳) چاۋدىرى چاپەمەنى و فېلم و بەرنامەى رادىئو تەلفىزىۋن (بۇ قەدەغەكرىنى
ئاپەسەندەكانىان: (۴) رەخەنگەر.

چاۋدىرى كرىنى چاپەمەنى و فېلم و بەرنامەى رادىئو تەلفىزىۋن لەلايەن
v.t. مىرەپەو قەدەغەكرىنى ئاپەسەندەكانىان.

-censorial (*adj.*).
censorious (sen-sōr'i-əs, sen-sō'ri-əs), *adj.* رەخەنگەر!

ھەمىشە كەم و كۆپى دۇزەرەو
ensorship (sen'sēr-ship'), *n.* چاۋدىرى كرىن و پىشكىنى

چاپەمەنى و پۇستە و فېلم لەلايەن مىرەپەو قەدەغەكرىنى ئىۋانەى دۇبە
مىرى يا رەوشتن

ensurable (sen'shēr-ə-b'l'), *adj.* سەزەنشت دەھىنىت!
لۇمە ھەندەكرىت

censure (sen'shēr), *n.* سەزەنشت! لۇمە

centralization

v.t. سەزەنشت كرىن! لۇمەكرىن

census (sen'səs), *n.* سەزىمىرى دانىشتوۋان

(۱) سەد (تەنھا لە روتەى لە سەددا " per cent ").
(۲) سەنت: سەدەيكەى دۇلارىك.

centaur (sen'tôr), *n.* گىئادارىكى ئەفسانەيىيە سەرو سىنگو پەق
مىۋى ھەيە لەشرو لاقى ئەسپ (ئەفسانەى يۇنانى).

centenarian (sen'tə-nâr'i-ən), *adj.* سەد سالى! سەد سالى.
n. كەسبىكى سەد سالى.

centenary (sen'tə-ner'i, sen-ten'ə-ri), *n.* (۱) سەدە!
سەد سال. (۲) سەد سالىي! يادى سەد سالى.

(۱) سەدەيى! سەد سالى. (۲) تايبەتتى بە يادى سەد سالى.
adj.

centennial (sen-ten'i-əl), *adj.* (۱) سەد سالى! ھى سەد سال.
(۲) ھەر سەد سال جارىك پوۋدەدات. (۳) سەد سال! تەمەنى سەد سالى.
(۴) سەد سال خايەن.

(۵) تايبەتتى بە يادى سەد سالى: (The ~ celebration).
(۱) يادى سەد سالى. (۲) ئاھەنگى يادى سەد سالى.

n.
-centennially (*adv.*).
center (sen'tēr), *n.* Also centre,

(۱) چاق! چاقى بازەن.

(۲) تەورە. (۳) مەلبەند! بارەگا! بىكە. (۴) ئاۋچەق! ئاۋچەرەكە.

(۵) ئاۋەند! ئاۋەرەست. (۶) بازەنى دەۋرى نىشان (تېربازى).

(۷) ئاۋچەرەكە: (Hollywood is the movie ~).

(۸) يارىكەرى ئاۋەرەست (باسكە، فوتبۇلى ئەمەرىكى).

(۹) [-C], جىزىب يا پىنگراۋىكى ئىۋانەو.

v.t. لە ئاۋەرەستدا بوون.

(۱) خىستەنە ئاۋەرەستەرە! لە ئاۋەرەستدا دانان.

(۲) كۆكرىدەنە لە ئاۋەرەستدا! كۆكرىدەنە.

center of gravity, چەقى قورسايى.

centerpiece (sen'tēr-pēs'), *n.* (۱) گولدانىك يا شتىكى جوان كە

خۋانى سەزىمىرى پىن دەپازىننىتەرە (۲) بەشى ھەرەگرىك يا سەرەكى

centi- (sen'ti), پىشگىرىكە بەماناى: (۱) سەد. (۲) سەدەيكە.

centigrade (sen'tə-grād'), *adj.* سەنتىگرەد: (۱) سەدى!

سەد پەلى (ب) تايبەتتى بە گەرمى پىۋى سەدى.

centigrade thermometer, گەرمى پىۋى سەدى.

centigram, centigramme (sen'tə-gram'), *n.* سەنتىگرام:

سەدىكى گرامىك.

centimeter, centimetre (sen'tə-mē'tēr), *n.* سەنتىمەتر:

سەدىكى مەترىك

centipede (sen'tə-pēd'), *n.* ھەزراپى.

(۱) سەنتىكى ئەرۋپايىيە برىتەيە لە پەنجا

centner (sent'nēr), *n.* كىلو. (۲) سەنتىكى سەد كىلوۋىيە.

(۱) بەرەمەنىكى وژەيىيە كە لە چەند سەرچاۋەيەكەرە **cento** (sen'tō), *n.*

وەرگىراپىت. (۲) چىشتى مەجۋەر! شتىكى ھەمەجۋرى نەگونجاو.

(۳) [Obs.], پىنەكارى.

central (sen'trəl), *adj.* (۱) ئاۋچەرەگەي! ئاۋەندى! ئاۋەرەستى.

(۲) سەرەكى! بىچىنىي! زۆر گرنگ.

-centrally (*adv.*).

centralism (sen'trəl-iz'm), *n.* كۆپۋەنەرى دەسلەتتى مىرى لە

پايتەختدا.

-centralist (*n.*).

centrality (sen-tral'ə-ti), *n.* (۱) ئاۋەرەستىتى! ئاۋەندىتى.

(۲) ئىۋانەو خۋانى! لە ئاۋەرەستدا مانەرە.

(۱) كۆكرىدەنە لە

ئاۋەرەستدا! بەرە ئاۋەرەست بىردن. (۲) كۆكرىدەنەى ھەموو دەسلەتتىكى مىرى

لە يەك شوئىن، لىژنە، يا فەرمانەرەيىدا! جەلۋىگىرى يەك شوئىنى يا يەك كەسى!

ئاۋەندىتى.

centralize

- centralize** (sen'trā-līz), *v.t.* (١) کوکړدنه و له ناوهراستدا؛ (٢) کومل پر بستۍ. (٣) خستنه ژر يک دمه لته و؛ هېڅانه ژر يک جله وگرځي؛ پښځستن و سهرموکاري کول له يک سهرچاوه و.
- v.t.* له ناوهراستدا کوښونه؛ له ناوهراستدا کومل به ستړ.
- centre** (sen'tēr), *n., v.t. & v.i.* = center.
- centric** (sen'trik), *adj.* Also *central*. (١) ناوهراسټي. (٢) ناوچه قدر (٣) تايه تي به هسته دهماري سهرچاوه.
- centrically** (*adv.*); **centricity** (*n.*).
- centrifugal** (sen-trif'yoo-g'l), *adj.* (١) بهر و دهر و بزاو. (٢) هيزي بؤ دهر و بزاو به کارهيند. (٣) له ناوهراسته و بؤ دهر و گه شانه و يا پهره سندن (گول). (٤) دهماري خوښه.
- n.* مکينه ي پال پيوه نه بؤ دهر و.
- centrifugal force**, له هيزنه که شتي خواره پال پيوه دهنيت دور له تهره که خؤ.
- centrifuge** (sen'trā-fūj), *n.* ناميزي شت له يه که جياکه ره و (وه) جياکه دهر و شير له که ره و چهر و.
- v.t.* شت له يه که جياکه دهر و به ناميزي که وها.
- centrifugation** (*n.*).
- centripetal** (sen-trip'e-t'l), *adj.* (١) بهر و ناوهراسټ بزاو. (٢) بهر و ناوهره گهره بون يا گه شانه و (گول).
- centripetal force**, هيزنه که شتي خواره پال پيوه دهنيت بهر و تهره که خؤ.
- centrist** (sen'trist), *n.* نه دنامي جيزيني نيوانهر و.
- centro-** (sen'trō, sen'trā), پښځگرنه به ماناي: ناوهراسټ.
- centroid** (sen'troid), *n.* ناوهراسټ؛ ناوهراسټي توپه ل.
- centrum** (sen'trām), *n.* (١) چوک: ناوچه که (٢) قدر ي بربره.
- centuple** (sen'too-p'l, sen-tōō'p'l, sen-tū'p'l), *adj.* سه د - نه و نه د.
- v.t.* سه د نه و نه د زيادکردن؛ کردن به سه د نه و نه د.
- centuplicate** (sen-tōō'plā-kāt, sen-tū'plā-kāt), *v.t.* سه د نه و نه د زيادکردن؛ سه د نه و نه د کردن.
- adj. & n.* سه د نه و نه د
- centurial** (sen-tyoor'i-əl, sen-toor'i-əl), *adj.* سه د يي؛ سه د سالي
- centurion** (sen-tyoor'i-ən, sen-toor'i-ən), *n.* فرمانده ي سه د سمران (سويای پوهاني)
- century** (sen'chā-ri), *n.* سه د؛ سه د سال
- cephalad** (sef'ə-lad'), *adv.* بهر و سر يا پيشه و ي له ش (توڼکاري).
- cephalic** (sə-fal'ik, se-fal'ik), *adj.* زنده و زاني؛ سهر و پيشه و ي له ش.
- (١) تايه تي به سر يا ميشک؛
- هي که له (٢) له ناو سهر دايه؛ به سهر و يه؛ له نزيک سهر و يه.
- cephalo-, cephal-** (sef'ə-lō, sef'ə-lā), پښځگرنه به ماناي: سهر؛ که له؛ ميشک.
- cephalometer** (sef'ə-lom'ə-tēr), *n.* سهر يو؛ که له پيو.
- cephalothorax** (sef'ə-lā-thōr'aks, sef'ə-lā-thō'raks), *n.* سهر و سنگ يک؛ پڼکه و نه و نه و سهر و سنگ له همدنک گيانداردا (وه)؛ جالخالوکه، دوو پشک، گيانداري قاووغداري وه قريال).
- cephalous** (sef'ə-lōs), *adj.* سهر يا که له ي هيه.
- ceraceous** (si-rā'shəs), *adj.* ميو؛ وه ميو.
- ceramic** (sə-ram'ik), *adj.* سيراميکي؛ تايه تي به گوزه و ديزه کاري.
- ceramics** (sə-ram'iks), *n.pl.* (١) گلينه کاري؛ گوزه و ديزه کاري. (٢) گوزه و ديزه؛ گلينه؛ کاشي. (٣) خوښدنې گلينه کاري؛ وانه يک له گلينه کاريدا.
- ceramist** (ser'ə-mist), *n.* گوزه و ديزه کار؛ گلينه کار.

certifiable

- cerate** (sēr'āt), *n.* جوړه ملحه مينه (چهر و ميو و جوړي تيدايه).
- cerato-** (ser'ə-tō, ser'ə-tā), پښځگرنه به ماناي: شاخ؛ قوچ.
- ceratoid** (ser'ə-toid), *adj.* وه شاخ يا قوچ (له شيو و پرهيدا).
- Cerberus** (sūr'bēr-əs), *n.* سمگيکي سن سهره پاسماني دوزخ دمکات (نه فسانه ي يوناني).
- cere** (sēr), *n.* چهر و ژر دهر و ي همدن بالنده (وه تووتی).
- cereal** (sēr'i-əl), *adj.* دان و نه يي.
- n.* دان و نه يا خواره دهر و ي که تپکه لوي شيری سارد دهر و ي بؤ بهر چايي دهر و ي.
- cerebellum** (ser'ə-bel'am), *n.* ميشکوله؛ ميشک بچکوله.
- cerebral** (ser'ə-brəl, sə-rē'brəl), *adj.* (١) ميشکي. (٢) تنها له ميشکه هاتوه نه که هسته و.
- cerebral palsy**, ثيليجي ميشک (که له پيش يا له کاتي له دايکبوندا توش دهنيت و دهنيت هؤي لهر و ي و کر و ي و ي بزاوي ماسولکه له خويه و ههر و ي به باشي سه بؤ نمکران).
- cerebrate** (ser'ə-brāt), *v.t.* بيرکړدنه و؛ ميشک به کارهينان.
- cerebration** (*n.*).
- cerebric** (ser'ə-brik, sə-rē'brik), *adj.* ميشکي.
- cerebritis** (ser'ə-brī'tis), *n.* ههر و دني ميشک.
- cerebro-** (ser'ə-brō, ser'ə-brā), پښځگرنه به ماناي: ميشک.
- cerebrospinal** (ser'ə-brō-spī'n'l), *adj.* تايه تي به ميشک و بربره ي پشت.
- cerebrum** (ser'ə-brām, sə-rē'brām), *n.* ميشک.
- ceremonial** (ser'ə-mō'ni-əl, ser'ə-mō'nyəl), *adj.* (١) (١) تايه تي به نامهنگ؛ ره سمی؛ تايه تي به کاروباري ميري. (ب) همر به مانا؛ ناگرنگ: (a ~ position, office, etc.).
- n.* نامهنگي ره سمی؛ نه ريتي ثاني يا کومه لايه تي (شايي، خه تنه سوران).
- ceremonious** (ser'ə-mō'ni-əs, ser'ə-mō'nyəs), *adj.* (١) تايه تي به نامهنگ: (a ~ welcome).
- (٢) ره سمی؛ پڼک و پڼک و به نه که و جوان.
- (٣) حزه که به ناسکي و پڼک و پڼکي و جوان نوراندن
- ceremony** (ser'ə-mō'ni), *n.* (١) نامهنگي ره سمی؛ نامهنگي بيرکړدنې کاروباري ميري. (٢) نامهنگي کومه لايه تي و ثاني و ميري (شايي، خه تنه سوران، پروانه دان به قوت بيان... هتد).
- (٣) نه ريتي هيج و پوچ و پهر و ي.
- stand on ceremony**, ژر گوښان به نه ريتي هيج و پوچ و پهر و ي.
- cerise** (sə-rēz', sə-rēs'), *n. & adj.* فال.
- cero** (sēr'ō), *n.* جوړه ماسي يکي گهر و ي دريايه.
- cero-, cer-** (sēr'ə, ser'ə), پښځگرنه به ماناي: ميو.
- cerotic acid**, قرشي سيقو تپک (که له ميو شانه ي همنگوندا هيه).
- certain** (sūr't'n, sūr'tin), *adj.* (١) تايه تي؛ ديار يک و؛ براه. (٢) مسؤکړ: (This is a ~ cure for the disease.). (٣) دلنيا؛ بڼ گومان: (I am ~ of his innocence.). (٤) تايه تي؛ ناسراو؛ ژانراو: (a ~ person; for a ~ reason). (٥) همدن؛ شو تو؛ ديار: (to a ~ extent).
- for certain**, بڼ گومان.
- certainly** (sūr't'n-li, sūr'tin-li), *adv.* (١) بڼ گومان. (٢) بلن؛ بڼ گومان: (May I borrow your pen? C~!).
- certainty** (sūr't'n-ti, sūr'tin-ti), *n.* (١) بڼ گوماني؛ دلنيایي؛ مسؤکړي. (٢) شتيک يا پوودانيکي بڼ گومان.
- of a certainty**, [Archaic], بڼ گومان.
- certes** (sūr'tēz), *adv.* [Archaic], بڼ گومان؛ به پاستي؛ ته واه.
- certifiable** (sūr'tā-fī'ə-b'l), *adj.* شايه تي بؤ دهر و ي؛ گوماني ناکرنت.
- certifiably** (*adv.*).

certificate

certificate (sēr-tif'ə-kit), *n.* بروانامه
v.t. بروانامه پیدان؛ دسهلات پیدان په رسمي
certificate of deposit, بروانامه پاره‌ی له بانقا دانراو.
certification (sūr'tə-fi-kā'shən), *n.* (۱) بروانامه پیدان یا
پیدران. (۲) بروانامه.
certified (sūr'tə-fid'), *adj.* (۱) دهسته‌برکراو؛ موزکراو؛ مسوگر.
(۲) بروانامه‌دار. (۳) شیت؛ خراوته شیتخانه‌وه
certified check, چمکی بروانامه‌کراوی بانق.
certified public accountant, ژمیریارۍ بروانامه پیدراو.
certify (sūr'tə-fi'), *v.t.* (۱) شایه‌تی بۇ دان؛ موزکردن؛
(to ~ a signature) (۲) دهسته‌برکردن؛ (The bank must ~ your check.)
(۳) خستنه شیتخانه‌وه؛ به شیت دانان
(۴) نیمزاکردنی یوسته وهرگرتن
(۵) [Archaic] دنلیاکردن؛ دنلیابوون

v.t. شایه‌تی دان.
certiorari (sūr'shi-ə-rār'i, sūr'shi-ə-rār'i), *n.* فرمانی
دادگایه‌کی بهر بۇ دادگایه‌کی خوارته به ناردنی فایلی دواپه‌ک بۇ دادگا
به‌ره‌که بۇ پیاجوونمویه.
شینۍ ناسمانۍ؛ شین
میوی گوئی
cerulean (sə-rōō'li-an), *adj.* تایبه‌تی به مل و زئ (تونیکاری).
cerumen (sə-rōō'mən), *n.* هه‌وکردنی کونی زئ.
cervical (sūr'vi-k'l), *adj.* (۱) تایبه‌تی به توخمی ناسک.
(۲) وه ناسک.
cervices (sēr-vi'sēz, sūr'və-sēz'), *n. plural of cervix.*
cervicitis (sūr'vi-si'tis), *n.* (۱) مل؛ پشتی مل (۲) کونی زئ.
cervine (sūr'vin, sūr'vin), *adj.* وه‌ستان؛ دواپی پی هاتن؛
(There will be a ~ of hostilities between the two warring countries.)

cessation (se-sā'shən), *n.* دهست لۍ هه‌لگرتن 'ماف، زموی‌وزان.
cesspit (ses'pit'), *n.* زئراب
cesspool (ses'pōōl'), *n.* (۱) چانی پیسایۍ و زئل؛ زئراب.
(۲) شونینکی پیس و یوگه‌ن
cestode (ses'tōd), *n.* کرمی شریتی
cestus (ses'tas), *n.* پشتین (به‌تایبه‌تی هی بووک).
cestus (ses'tas), *n.* دهستکیشی بۆکسبازی پۇمانی کۆن.
cesura (si-zhoor'ə, si-zyoor'ə), *n.* = **caesura.
cetacean (si-tā'shən), *adj.* تایبه‌تی به گیاندارۍ نارۍ بن توگی
شیردار (وه نه‌هنگو مانگای نارۍ).
cetaceous (si-tā'shəs), *adj.* = **cetacean.**
cevitamic acid, = **vitamin C.****

cf., = **confer** = **compare.**, ببینه (په‌راوین) به‌راووردی که.
Chablis (shab'li), *n.* شابلی جزره شهربایه‌کی سپی فهره‌نسی‌یه.
chafe (chāf), *v.t.* (۱) لیکشاندن؛ لیکشتن؛ له‌یک سوواندن.
(۲) سوواندن (به لیکشاندن). (۳) پووشاندن
(۴) په‌ستکردن؛ توپره‌کردن (The Delay ~d her.)
v.t. (۱) لیکشتن؛ لیکشاندن. (~ on ; ~ against)
(۲) په‌ست بوون؛ توپره‌بوون
n. (۱) لیکشان؛ لیکه‌وتن؛ لیکشتن
(۲) پووشان؛ پووشاوی (له نه‌جامی لیکشتن)
(۳) په‌ستی؛ توپره‌یی

chafe at the bit, په‌ست بوون (به‌موی دواکمرتنه‌وه)؛ نارام نه‌مان.
chafer (chāf'ēr), *n.* جزره قالوچه‌یکه گه‌لای دره‌خت و پوهه ده‌خوات.
chaff (chaf, chāf), *n.* (۱) سرکوزهر؛ که‌پک؛ توینکل؛ پووش‌وپه‌لاش.

chalk

v.t. & v.i. (۲) کا. (۳) پیسه‌ک؛ شتیکی بن نرخ. (۴) گالته‌وگه‌پ؛ گالته.
chaffer (chaf'ēr), *n.* (۱) سوداگردن؛ چنده‌وچون کردن لیسر نرخ.
(۲) [Obs.] کرین و فروشتن
v.t. (۱) سوداگردن؛ چنده‌وچون کردن لیسر نرخ. (۲) ده‌مه‌تقی کردن.
v.t. (۱) شعره قسه کردن؛ شعره دم کردن.
(۲) [Obs.] کرین و فروشتن
chaffinch (chaf'inch), *n.* بالنده‌یکه ده‌نگ خۆشه‌نمونه‌دی
چۆلکه‌یکه ده‌بیت.

chaffy (chaf'i, chāf'i), *adj.* (۱) پووش‌وپه‌لاش‌اوی؛ پر له کۆزهر؛
که‌په‌کاري. (۲) بن نرخ؛ پیسه‌ک؛ هچ‌وپووج.
chagrin (shə-grin'), *n.* په‌ستی، توپره‌یی، پیس‌وایی، یا دلته‌نگی
له نه‌جامی سرمنگرتنی کارنگدا.
v.t. تهریق بوونمویه؛ پیس‌وایی؛ دلته‌نگ بوون؛ په‌ست بوون.
chain (chān), *n.* (۱) زنجیر؛ زریزه. (۲) پست؛ پسته.
(۳) (pl.) کۆت؛ پیونه‌دا؛ که‌په‌چه؛ ته‌وق.
(۴) (pl.) دیلی؛ ده‌ست‌بهری. (۵) زریزه‌یکه جوان.
v.t. (۱) زنجیرکردن؛ که‌په‌چه کردن. (۲) په‌ستنه‌وه.
(۳) به دیل گرتن؛ خستنه به‌ندیاخنه‌وه؛ ده‌ست‌بهرکردن.

chain gang, کۆمله به‌ند یا دیلی زنجیر کراو له‌کاتی لیش کردندا
(بۇ نمونه‌ی پانه‌کدن).
chain letter, نامه‌ی رستمی؛ نامه‌یکه که هه‌رکس ده‌مینیرت بۇ
کمیته‌کی تر پاش خوینده‌نمویه.

chain reaction, زنجیره‌ی پوودان.
chain store, زنجیره‌ی فروشا؛ ده‌سته‌دوکانیکه که هه‌مان کۆمپانیا
خاومنیان بیت و هه‌مان شت بفرۆشن.
chair (chār), *n.* (۱) کورسی؛ ته‌خته‌ک. (۲) پله‌وپایه یا پیشه‌یکه به‌رن.
(۳) سرۆک: (He is the ~ of the physics department.)

(۴) کۆرگیز؛ سرۆکی کۆبوونه‌وه‌یک.
(۵) (۱) کورسی کاره‌بایی. (ب) کوشتن به کورسی کاره‌بایی.
v.t. (۱) دانیشاندن؛ خستنه سهر کورسی.
(۲) کردن به سرۆک؛ هه‌لبژاردن به سرۆک.
(۳) کۆرگیزان؛ سرۆکایه‌تی کۆچ کردن.
(۱) کۆرگیزان؛ سرۆکایه‌تی کۆبوونه‌وه کردن.
(۲) کۆچ ده‌ست‌پیکردن؛ ده‌ست‌پیکردنی کۆبوونه‌وه.

chair car, = **parlor car.**
chairman (chār'mən), *n.* (۱) سرۆک (زانگو، لیژنه، کۆبوونه‌وه.
حیزب... هتد)؛ لئیرسراو. (۲) پال پیونه‌ری نه‌خۆشی سهر کورسی پیچکه‌دار.
chairmanship (chār'mən-ship'), *n.* سرۆکایه‌تی.
chairwoman (chār'woom'ən), *n.* سرۆک (ژن).
chaise (shāz), *n.* گالیسه‌کی سووکی دوپ‌پیکه‌یی یا چوارپیکه‌یی‌یه.
chalcantite (kal-kan'thīt), *n.* زخی شین.
chalcedony (kal-sed'n-i, kal'sə-dō'ni), *n.* گه‌هری سپی.
chalcid (kal'kō, kal'kə), پیشگرۆکه به‌مانای؛ مس؛ وه‌ک مس.
chalcography (kal-kog'grə-fi), *n.* نه‌فش هه‌لکندن لیسر مس.
Chaldean (kal-dē'an), *adj.* کلدانی (گه‌ل، زمان، کلتور).
n. (۱) کلدانی؛ که‌سیکی کلدانی. (۲) نه‌ستیره‌وان؛ جادووگر.
(۳) زمانی کلدانی.

chalet (sha-lā', shal'i), *n.* (۱) کوخته‌ی شوان (له شاخی "نلپ" ی.
سوئیسرا). (۲) خانویه‌کی به‌وکی سوئیسرای گوی سه‌بانه پانه
(۳) خانویه‌کی به‌وکی گوی سه‌بانه پان.
chalice (chal'is), *n.* (۱) کوپ؛ په‌رداخ؛ کاسه؛ جام.
(۲) کاسه‌ی باده‌ی پیروز (کلنیه)؛ کاسه‌ی باده‌ی شینوی خوایی (خاچ په‌رستی).
(۳) گولیکی وه‌ک کاسه یا جام.
chalk (chōk), *n.* (۱) ته‌باشی. (۲) گچ. (۳) سرجه‌م؛ کۆ.

chalky

adj.

v.t.

chalk out,

chalk up,

chalky (chôk'i), adj.

challenge (chal'anj, chal'inj), n.

v.t.

v.t.

chamber (châm'bër), n.

(the judge's -s), (pl.) [British], دهسته ژور؛ تاقه ژور.

(pl.) فرمانگه دادرس؛ ژوری دادرس: (the judge's -s).

دیوه خانی کوشنیک یا کسینکی پله ویاپه بمر.

خه زننه میری ژوری خه زننه (٦) مۆلی کۆبونمۆی پهرلمان.

نهجیومنه پهرلمان: (the C - of Deputies).

نهجیومنه (a - of commerce).

بۆشایی (لهشی گیاندار یا پووه): کون.

لووهی تهنهگو دهمانچه (که گوللهکی تیدایه پیش تهقاندنی).

chamber pot

v.t.

adj.

chamberlain (châm'bër-lin), n.

پیارینکی گهره؛ سهرکار. (٢) کاریهدهستینکی گهره (له همدنیک کوشکی

شاهانه). (٣) خه زننه دار. (٤) [Archaic]. بهردهستی تاییهتی پیانینکی

گهره.

chambermaid (châm'bër-mäd), n.

کارهکری ژوری نووستن؛ کارهکری خوتیل.

chamber music, جزیره موسیقاییه که له مۆلیکی بچووکا لیدهدرنت.

chamber of commerce, نهجیومنه بازرگانی؛ ژوری بازرگانی.

chamber pot, تهنهکی میزی ژوری نووستن.

chameleon (kə-mē'li-ən, kə-mē'l'yən), n.

(١) خه زهرهست.

جزیره مارمیلکهیه که پهنهکی به تیشکی خۆ دهگۆزیت.

(٢) کسینکی بن بار؛ کوپی پۆژ.

-chameleonic (adj.).

chamfron (cham'frən), n.

(١) ناسکه کیوی؛ بزنه کیوی.

(٢) پینستی شامو؛ پارچه پینستیهکی نهرمه شووشه شتی وهای پین پاک

chancellorship

adj.

v.t.

chamomile (kam'ə-mil'), n. = camomile.

champ (champ), v.t. & v.i.

(١) کرۆشتن؛ ملچمنج کردن.

(٢) به ددان گرتن؛ ددان تینگیر کردن: (The horse -ed at the bit.)

n.

champ (champ), n. [Slang], = champion.

champagne (sham-pān'), n.

(١) شامپانیا (خواردنمۆه).

(٢) پهنگی زهردی سوزگار یا کال.

(٣) زهردی کال یا سوزگار.

(٤) تاییهتی بمر خواردنمۆیه (شامپانیا).

champaign (sham-pān'), n.

دهشتینکی گهری بهرهبره لای تهخت؛ دهشت.

adj.

champignon (sham-pin'yən), n.

champion (cham'pi-ən), n.

(١) پالمان؛ قارهمان؛ پارێزەر؛

(a ~ of the oppressed)

(٢) براوه (پیشبرکن)؛ براوهی یهکم خهلات.

adj.

v.t.

(١) پالپشتی کردن؛ لایهنگری کردن؛ خهبات بۆ کردن؛ بانگ بۆ دان؛

(to ~ a cause)

(٢) [Obs.] بهرهبره کانی کردن؛ بهره پوو وهستان.

championship (cham'pi-ən-ship'), n.

(١) لایهنگری کردن؛

بانگ بۆ دان؛ خهبات بۆ کردن. (٢) پالمانیتن؛ قارمانیتن.

(٣) پیشبرکنی پالمانیتن؛ بۆ نهویه بزانن چ کسینک یا تیبیک له ههموو

نهوانی تری دههاتمه.

chance (chans, chāns), n.

(١) پشکوت؛ ههنگوت.

(٢) بهخت. (٣) هاتو نهات؛ مەترسی.

(٤) ههله؛ دهرفهت؛ بواره؛ ماوه؛ پئ.

(٥) لهوانه بوون؛ بۆ ههبوون.

adj.

v.t.

v.t.

by chance,

chance on (or upon),

on the chance,

(I'll go to his house on the chance of seeing him before

he leaves.)

chanceful (chans'fəl, chāns'fəl), adj.

(١) پهر له پووداو؛

شتی زۆر تینیدا پووداوه. (٢) [Archaic]. پشکوتی؛ ههنگوتی.

(٣) [Archaic]. مەترسیدار؛ پهر له مەترسی؛ هاتو نهات.

chancel (chan's'l, chān's'l), n.

دهورپشتی قوربانیکا (کلیسه).

chancellery (chan'sə-lēr-i, chān'sə-lēr-i), n.

پاویژگاری پاشا، سهره وهزیران، یا بالیۆژ. (٢) فرمانگه یهکنه له

کاریهدهستانه. (٣) بالیۆژخانه.

chancellor (chan'sə-lēr, chān'sə-lēr), n.

(١) پاویژگاری پاشا.

(٢) سکرتهری یهکهمی بالیۆژخانه. (٣) فرمانیهری گهری نینگلتهره.

(٤) سهرۆکی ژانکۆ. (٥) سهره وهزیران (وهک: نهلمانیا و نهسا)

(٦) سهره دادرسان (له ههتدی له ویلايهتهکانی ئەمریکا).

Chancellor of the Exchequer, وهزیری دارایی نینگلتهره.

chancellorship (chan'sə-lēr-ship', chān'sə-lēr-ship'),

chance-medley

- n.** پەلەپايە و ماوەى لەسەر کار بوونی پايۆنگارى پاشا، سەرەك وەزيران، يا سەرۆكى زانكۆ.
- chance-medley** (chans'med'li, chāns'med'li), **n.** (۱) كوشتنى پىكەوت؛ كوشتنى بىن دەسەنقەست؛ شەرىكى كۆپىيى كە يەككى تىدا بكوژرئىت (۲) كارىكى پىكەوت.
- chancery** (chan'sēr-i, chān'sēr-i), **n.** (۱) دادگای بەرزى (۲) دادگای وێژدانى؛ بۆ ئەر داوايانەى كە تەنها بە ياسا بپارىي لەسەر ئادرئىت بەلگە بە وێژدان. (۳) پاليۆزخانە.
- (۴) نەرشىف؛ فەرمانگەى هەنگرتنى پىوانامەى مېرى و گشتى.
- chancellery** (۵) (۱) لە دادگادايە؛ دادگای تەزى دەرئانئىت.
- in chancery,** (۲) بىن نوميده؛ بارى شلۆقه.
- (۳) سەرى لەنيوان هەردو دەستى بەرامبەرەكەيدايە (زۆربانزى).
- chancre** (shan'kēr), **n.** ئاتەشەك؛ فەرەنگى؛ برينىكى پەقى ئەندامى.
- زاووزىيە
- chancroid** (shan'kroid), **n.** برينىكى نەرمى ئەندامى زاووزىيە.
- chancy** (chan'si, chān'si), **adj.** [Colloq.]. ھاتەر نەمات؛
- دووبەختى؛ ئەگەر نەگەر.
- chandelier** (shan'da-lēr'), **n.** چل چرا؛ ئايزوھ.
- chandelle** (shān'del'), **n.** بەرزبونەرو و دوو وەرگىرانی كۆتەپېرى
- فۆزكە
- chandler** (chan'dlēr, chān'dlēr), **n.** (۱) مۆمچى؛ مۆم فرۆش.
- (۲) فرۆشپار؛ تەك فرۆش.
- chandlery** (chan'dlēr-i, chān'dlēr-i), **n.** (۱) مۆمخانە
- (۲) مۆمچىتى؛ مۆم فرۆشى.
- change** (chānj), **v.t.** (۱) گۆزىن (لە بارىكەو بۆ بارىكى تى).
- (۲) گۆزىنەو (شت).
- (۳) گۆزىنەو (پارە).
- (۴) گۆزىن (جەل و بەرگ).
- (۵) گۆزىن (فۆزكە). شەمەندەفەر... ھتد لەكاتى گەشتدا.
- v.t.** گۆزبان
- n.** (۱) گۆزىن؛ گۆزبان. (۲) پارەى ووردە؛ ووردە.
- (۳) باقى حساب كە دەريخەو بە كۆپار. (۴) بازار.
- change hands,** دەست و دەست كردن.
- ring the changes,** (۱) زەنگ لێدان بە ھەموو چەشتەك.
- (۲) كردن يا ووتنى شتەك بە ھەموو شتەكە.
- changeable** (chānj'jō-b'l), **adj.** دەگۆزىن؛ بۆى ھەيە بگۆزىن؛
- ھولھولى
- changeful** (chānj'fəl), **adj.** دەگۆزىن؛ زوو زوو دەگۆزىن يا
- بۆى ھەيە بگۆزىن.
- changeling** (chānj'lin), **n.** (۱) مەدائىك كە بە ساوايى لەگەل
- مەدائىكى تر گۆزىرايىتەو. (۲) [Archaic]. كەسكى ھولھولى.
- (۳) [Archaic]. كەسكى بىن مەشتەك
- change of life,** گەيشتە تەمەنى وەستانى بىن نوژنى لە ئاھەتدا.
- changeover** (chānj'ō'vēr), **n.** گۆزىن بۆ سىستەمىك يا
- ئامانجىكى تر
- channel** (chan'l), **n.** (۱) پىرەوى روبايا يا جۆگە.
- (۲) بەشى قولى روبايا يا بەندەريك. (۳) جۆگە؛ بۆزى.
- (۴) رېناز يا پىرەو. (۵) (pl.). پىنگاي پەيوەندى كردن.
- (۶) رېنازى گەياندن (نامىزى ئەلەكترونيك). (۷) خەلق؛ دێراو؛ دىز.
- v.t.** (۱) دابىزىن؛ خەلق تىدا ھەلگەندن.
- (۲) پارەى كردن بە پىنگايەكى تايەتيدا.
- chant** (chant, chānt), **n.** گۆزانی؛ سرود.
- v.t. & v.i.** گۆزانی ووتن؛ سرود خوێندنەو وەك گۆزانی.
- chanteuse** (shān'tōz'), **n.** ژينى گۆزانی بۆ بەتايەتى لە تياترۇدا.
- chantey** (shan'ti), **n.** گۆزانی كەشتىيەمان.
- chanticler** (chan'ti-klēr), **n.** كەلەمخىز

characteristic

- chantry** (chan'tri, chān'tri), **n.** (۱) ئەو پارەيەى كە كەسەك
- تەرخانى دەكات بۆ كرىي دۇعا خوێندن بۆى دواى مردنى.
- (۲) كەسەيەكى بچوك يا بەشىك لە كەسەيەك كە پارەى بۆ تەرخان كراو و بۆ دۇعا خوێندن بەسەر مردوويەكدا.
- chaos** (kā'os), **n.** ئاژاوە؛ شىواوى؛ پەشيووى؛ پاشاگەردانى.
- chaotic** (kā-ot'ik), **adj.** شىواو؛ پەشيوو
- chap** (chap), **v.t.** (chapped, chapping), ووشك كەردنەو
- قەلباشدانى پىستى لىو يا لەش.
- v.t.** ووشك بوونەو و قەلباش (پىستى لىو يا لەش).
- n.** ووشك بوونەو و قەلباشدانى پىستى لىو يا لەش.
- chap** (chap), **n.** كوپا؛ كاپرا؛ زەلام.
- chap., = chapter.**
- chaparral** (chap'ə-ral'), **n.** دارو دەوەنىكى چىرى كورت.
- chapbook** (chap'book'), **n.** نامىكەيەك كە ھەلبەست و سرود و
- نووسراوى ئاينى تىدا بێت.
- chapeau** (sha-pō'), **n.** كلار.
- chapel** (chap'l), **n.** (۱) كەسەك.
- (۲) ژورنىكى بچوك بۆ نوژن خوا پەرستىن لەناو كەسەك، خەستەخانە، دانشگاه، يا نۆردوگايەكدا.
- chaperon, chaperone** (shap'ə-rōn'), **n.** ژينەكە لەگەل
- كچىك يا چەند لاويكدا دەبى لەكاتى چوونە دەرەو و ئاھەنگدا بۆ سەرپەرشتى كردن؛ يا وەر (بەتايەتى ھى كچ يا مەدال لەكاتى چوونە دەرەو دا)
- v.t.** سەرپەرشتى كردن كچ لەكاتى چوونە دەرەو و ئاھەنگدا لەلايەن
- كەسكى گەرەترەو لە خۆى.
- chapfallen** (chap'fōl'ən, chop'fōl'ən), **adj.** غەمبار؛
- كۆست كەوتو
- chaplain** (chap'lin), **n.** (۱) قەشەيەكە كە لىپرسراوى كەسەيەكى
- بچوك بى. (۲) قەشەيەكە كە لىپرسراوى كاروبارى ئاينى پەرلەمان يا
- پىكخراوىكى تر بى. (۳) قەشەى نۆردوگايەكى سوي.
- chaplet** (chap'lit), **n.** (۱) تاجە گول (۲) تەزىج؛ تەزىجى نوژن.
- chapman** (chap'mən), **n.** (۱) دەستگىز؛ فرۆشپارى دەستگىز.
- (۲) [Archaic]. بازرگان.
- chaps** (chaps), **n.pl. - chaparajos.**
- chapter** (chap'tēr), **n.** (۱) بەش (پەرتووك)؛ بەند. (۲) چەرخ (مۆژو).
- (۳) لىق (پىكخراو، يانە... ھتد). (۴) كۆبونەوى قەشە؛ قەشەكان.
- (۵) كۆبونەوى ھەموو ئەوانەى كە لە دىرەنگدا دەژىن. (۶) كۆبونەو
- v.t.** دايمەشكردنى پەرتووكەك بە چەند بەشىك يا بەندىكەو.
- chapter house,** (۱) ئەو خانووى ئەندامانى دىرەك تىدا كۆدەبنەو.
- (۲) خانوويەكە كە ئەندامانى لىق پىكخراوىكى كوپ يا كچى دانشگاه تىدا دەژىن و كۆدەبنەو.
- char** (chär), **v.t.** (۱) سووتاندن. (۲) سووتاندن وەك خەلووز؛ پەش كردن
- v.t.** سووتان وەك خەلووز؛ پەش بوون.
- n.** خەلووز.
- char** (chär), **n.** جۆرە ماسىيەكە.
- char** (chär), **n.** (۱) كار يا ئىشى ئاومان. (۲) كارەكەر.
- v.t.** (۱) كار يا ئىشى ئاومان كردن. (۲) كار يا ئىشى بچوك كردن.
- character** (kar'ik-tēr, kar'ək-tēr), **n.** (۱) پەرەشت؛ پەفتار؛
- كرەمە؛ گەمەر. (۲) ئاوبانگ.
- (۳) پەسەندنامە (لە خاوەن كارەو بۆ موچەخۆ).
- (۴) كەسكى سەير يا جياواز لە خەلك.
- (۵) كەسكى ئاو چىرك يا شانۆگەريەك. (۶) تىپ (ئەلف و بى).
- v.t.** ئووسىن؛ نەخش كردن؛ ھەلگەندن.
- in character,** لەگەل پەرەشت يا ئاوبانگى كەسكىدا دەگونجى.
- out of character,** لەگەل پەرەشت يا ئاوبانگى كەسكىدا ناگونجى.
- characteristic** (kar'ik-tēr-is'tik), **adj.** تىشانە؛ تايەخۆ؛

<i>n.</i>	جياكەرەو
(۱) پەرەشەتلىكى تايىپەتى يا جياكەرەو.	
(۲) "ئامارەي بەيلى" نى لۇگارىتىمى.	
characterization (kar'ik-tēr-ə-zā'shən, kar'ik-trə-zā'shən), <i>n.</i>	
(۱) پەقەتار يا پەرەشت بونىگىرەنە: پەقەتار ديارىكرىدن.	
(۲) بونىگىرەنە: پەقەتارى كەسكىنى ئاۋ چىزىگىك يا شانۇگىرىيەك لەرىنى قىسەر كىرەو وە ھىماو.	
characterize (kar'ik-tēr-iz'), <i>v.t.</i>	
(۱) پەقەتار يا پەرەشت	
(۲) جياكەرەنە لە شتى تر بە تايىپەخۇيەك يا ھىمايەك: نىشائەكردن.	
character sketch , <i>n.</i>	
ۋىنەي پەرەشت يا پەقەتار ۋىنەي ژىيانى كەسكىنى خورپەرەشتى.	
charactery (kar'ik-tēr-i, kar'ik-tri), <i>n.</i>	
تەپ: تەپ و ھىما	
بەكارھىنانى تەپ و ھىما يا نىشائە بۇ دەرىجىنى يىروپەر.	
charade (shə-rād'), <i>n.</i>	
نومادىنى ھىمايى يا بىن دەنگ: يارىيەك	
لەئىوان چەند كەسكىنگا دەكرىت، يەككىيان لەبرى وشە ئىواندىنى بىن دەنگ بەكارھىنانى ۋە ئىوانى تر ئەبىن باسەكەي بىزان و بىدۇزەنە.	
charcoal (chār'kōl), <i>n.</i>	
(۱) خەلۋى: (۲) پىنۋوسى خەلۋى.	
(۳) ۋىنە يا تابلۇيەك كە بە پىنۋوسى خەلۋى دىۋوست كرابىت.	
(۴) رەنگى رەشباۋ: رەشقالە.	
<i>v.t.</i>	
نوسىن، ۋىنەككىشان يا رەشكرەنە بە پىنۋوسى خەلۋى.	
chard (chärd), <i>n.</i>	
سلىق	
charge (chärj), <i>v.t.</i>	
(۱) بىن سيارىن: خىستەنە سەستۇ.	
(۲) ھەرمان بەسەردا كىردن: ئامۇزگارى كىردن: داۋالىكرىدن.	
(۳) (~ with): تاۋانباركرىدن: تاۋان خىستەنە پال (۴) نىخ لەسەر دانان: داۋاكرىدن نىخىكى تايىپەتى (بۇ كىردىن كارىك يا كىرىنى شىكى)	
(۵) داۋاى پارە ئى كىردن (۶) بە قەرز كىرىن: خىستەنە سەر حسابى قەرز.	
(۷) ھىرش بىردە سەر (۸) نىشائە لىكرىدن	
(۹) داكرىتەرە (تەنگ، دەمانچە... ھتد): (۱۰) شىكى كىردە ئاۋ شىكى تەرە.	
(۱۱) پىكرىتەرە (پاترى): (۱۲) ھىنانە جۇش: (۱۳) پىكرىدن: تىكرىدن.	
<i>v.t.</i>	
(۱) ھىرش بىردە سەر: (۲) داۋاى دانەۋە پارە لىكرىدن.	
(۳) خىستەنە سەر قەرز (۴) دانىشتى يا پالداۋە بە تىخۇرىن (سەگ).	
<i>n.</i>	
(۱) لە ئەستۇدا بون: لىپىرساۋىتى: سەرىپەشتى: (۲) ئەركى سەرشان.	
(۳) كەسكىكە سەرىپەشتى كىردىن لە ئەستۇكى كەسكىكى تردا بىت: كەسكىكە كەسكىكى تر كرابىت بە لىپىرساۋى: كەسكىكە كە بىت بە ئەرك بەسەر كۆمەلەۋە، چونكە دەس كۆمەل يا مىرى بىرئىننىت. (۴) ھەرمان: ئامۇزگارى.	
(۵) تاۋان (۶) مزا: كىر: ھەق (كار) (۷) قەرز.	
(۸) ھىرش: ھەرمانى ھىرش بىردە سەر (۹) بارى سەرشان: ئەرك.	
(۱۰) ئەو تەقەممەنىيەك كە لە يەك جاردادە تەقەمىنەتەرە.	
(۱۱) ئامۇزى پىكرەۋە كارەيا.	
تاۋانباركرىدن: شكات لىكرىدن	
بە وون بو دانان.	
پىن خۇش بون: خۇشى ئى وەرگىرن	
لىپىرساۋ	
bring a charge against , charge off , get a charge out of , in charge of , chargeable (chär'jə-b'l), <i>adj.</i>	
(۱) دەتوانى پىر بىكرىتەرە (پاترى):	
(۲) دەتوانى دابگىرەتەرە (تەنگ): (۳) دەتوانى بىرئىتە سەر حسابى قەرز.	
(۴) دەتوانى تاۋانبار يا گومانبار بىكرى	
حسابى قەرز.	
charge account , charger (chär'jēr), <i>n.</i>	
(۱) ھىرش بەرە سەر (مۇزا يا شت).	
(۲) نەسبى جەنگ (۳) ئامۇزىك كە پاترى پىر دەكاتەرە.	
charily (chär'ə-li), <i>adv.</i>	
(۱) بە ترسەرە: بە وورىيەمەرە	
بە شەرەمەرە: (۲) بە دەست قوچاۋى: بە رەزىلى.	
(۱) مەترىس: وورىيى.	
(۲) كىرى: دەست قوچاۋى: رەزىلى.	
chariot (char'i-ət), <i>n.</i>	
عەرەبانەيەكى دوو پىچكەيى دوو ئەسبەيە	

<i>v.t. & v.i.</i>	
charioteer (char'i-ə-tēr'), <i>n.</i>	
(۱) عەرەبانچى عەرەبانەيەكى دوو.	
پىچكەيى دوو ئەسبى كە كۆندا بەكاردەھىتەرە.	
(۲) [C-], ئارى كۆنەستىرەيەك.	
charisma (kə-riz'mə), <i>n.</i>	
بەھرى پىشەرەي: بەھرى ھەستى	
جەماۋەر جوۋلاندن ھاندان پىشەرەي كىردىن.	
charismatic (kar'iz-mat'ik), <i>adj.</i>	
بەھرىدارى جوۋلاندن ھەستى	
جەماۋەر ھاندان پىشەرەي كىردىن: (a ~ leader).	
charitable (char'ə-tə-b'l), <i>adj.</i>	
(۱) خىزىكر: چاكەكر	
(۲) تايىپەتى بە خىزى يا كارى چاكە: (~ contributions)	
(۳) بەرەم: دىنەم.	
charity (char'ə-ti), <i>n.</i>	
(۱) خۇشەرىستى خاۋ بۇ مۇۋە مۇۋە بۇ	
مۇۋە ئى. (۲) كارىك يا ئىشكى چاكە: چاكە: چاكەكرىدن	
(۳) ھەستى چاكە: چاكەكرىدن. (۴) دىنەمى: بەرەمى. (۵) خىزى: دەقە	
(۶) دەزگايەك، پىنخۇراۋىك، يا پارەيەك كە تايىپەتە بە پارەتەيدانى ھەزاران.	
charlady (chär'lā'di), <i>n.</i> = charwoman .	
كەسكىكە ۋا دەنۇنى تۋانايەك يا	
زانبارىيەكى ھەيە، بەلام لە راستىدا ئە ئى تۋانايەكى ھەيە ئە ئى زانبارىيەش: ساخقەچى: دۇزەن.	
-charlatanism (<i>n.</i>); charlatanry (<i>n.</i>).	
charm (chärm), <i>n.</i>	
(۱) جادو: (۲) نۇشتە: چاۋەزار: دۇعا.	
(۳) جۋانى پەرەشت و پوۋخسار: دۇلپاندن.	
<i>v.t. & v.i.</i>	
دۇلپاندن: جادو و بەند كىردن.	
charmer (chär'mēr), <i>n.</i>	
(۱) ئافرىتىكى جۋانى ناسكى دۇلپىن.	
(۲) جادوكر: نۇشتەچى: (~ a snake)	
charming (chärm'in), <i>adj.</i>	
دۇلپىن: جۋان و ناسك: ناسك و نازدار.	
charnel (chär'n'l), <i>n.</i>	
(۱) كۆپ: كۆپستان	
(۲) شۇنىك كە لاشە ۋىنسانى مردوۋى تىدا دەپارىزى.	
<i>adj.</i>	
(۱) ھى كۆپستان. (۲) تايىپەتى بە مردوۋ: مردوۋانە.	
charnel house ,	
(۱) كۆپ: كۆپستان.	
(۲) شۇنى پارسىنى لاشە ۋىنسانى مردوۋ.	
charpoy (chär'poi'), <i>n.</i>	
چىرايە.	
charqui (chär'ki), <i>n.</i>	
گۆشتى گاي ۋوشك كراۋە: قاۋىرە.	
chart (chärt), <i>n.</i>	
(۱) نەخشە: دەريا. (۲) نەخشە. (۳) نەخشەي كار.	
<i>v.t.</i>	
(۱) نەخشە دانان. (۲) پىشانان لەسەر نەخشە.	
charter (chär'tēr), <i>n.</i>	
(۱) دەستۋور: پەيمان.	
(۲) پىدانى مافىكى تايىپەتى بە كەسكىكە يا پىنخۇراۋىك لەلايەن مىرىمەرە	
(۳) پىنگەدان بۇ كىردەۋە لى پىنخۇراۋىك يا يانەيەك. (۴) مافىكى تايىپەتى.	
(۵) بە كىر گىرتنى پاسىك، فوۋكەيەك يا پاپۇرىك بۇ بەكارھىنانى تايىپەتى	
(۱) پىدانى مافىكى تايىپەتى.	
<i>v.t.</i>	
(۲) بە كىر گىرتن (پاس، فوۋكە، پاپۇر... ھتد) بۇ بەكارھىنانى تايىپەتى	
charterage (chär'tēr-ij), <i>n.</i>	
(۱) بە كىر گىرتن (پاس، فوۋكە،	
پاپۇر... ھتد) بۇ بەكارھىنانى تايىپەتى. (۲) پىدانى مافىكى تايىپەتى.	
charterer (chär'tēr-ēr), <i>n.</i>	
كەسكىكە پاپۇرىك بە كىر دەكرى بۇ	
بەكارھىنانى تايىپەتى.	
charter man ,	
Charter of the United Nations ,	
پەكگىرتۋەكان (كە لە كۇنفرانسىكى جىهانىدا لە شارى سان فرانسىسكو لە	
سالى ۱۹۴۵ دا مۇكر).	
charter party ,	
(۱) قۇتەرەتە بە كىر گىرتنى پاپۇرىك يا بەشەك لە	
پاپۇرىك بۇ مەبەستى بازگانى. (۲) بە كىر گىرتنى پاپۇرىك يا بەشەكى	
(۳) [Colloq.]، تاقىم كە بەلەمىكە بە كىر دەكرى بۇ گەشت يا راۋەماسى.	
charwoman (chär'woom'ən), <i>n.</i>	
كارەكر.	
chary (chär'i), <i>adj.</i>	
(۱) وورىا: ترساۋ:	

chase

(A burnt child is ~ of fire.)

(He was ~ of strangers.)

chase (chās), v.t.

۱) میشتنه سەر شوین کەوتن؛ بە دوادا راکردن.

۲) راوکردن؛ شوین کەوتن (گیانداریک بۆ گرتنی یا کوشتنی).

۳) (away; ~ out; ~ off) درکردن؛ پاونان.

۴) (شوین کەوتن (بۆ گرتن)؛ بە دوادا راکردن؛ نیشته سەر؛

(~ after him.)

۲) [Colloq]، بە پەلە پۆشتن:

(I ~d around town looking for you.)

۱) نیشته سەر؛ بە دوادا پۆشتن یا راکردن. (۲) پاوا؛ راوکردن.

۲) سێچرا؛ گیانداریک راوکردن. (۳) پاوچی.

give chase, نیشته سەر؛ شوین کەوتن؛ بە دوادا راکردن؛ پاونان.

chase (chās), n. (۱) درز؛ دێراو. (۲) بۆشایی ناو لۆولە تەنگ.

۳) چالاییەک کە بۆریجەکی تێ دەخوێ.

۴) درز یا دێراو یا چالایی تێکردن.

chase (chās), v.t. ۱) نەخش لەسەر هەڵکەندنی کانزایەکی پازاندنەوی.

chaser (chās'ēr), n. ۱) شوین کەوتو؛ پاونەر؛ بە شویندا راگەر.

۲) پاوچی؛ راوگەر. (۳) تەنگەیک کە لە بەشی پێشەوە یا دواوە بەلەمیکدا

داهەنێ لە کاتی شوین کەوتنی بەلەمی دۆژمن یا هەلەتەن لە دەست دۆژمن.

۳) فێرکەیک یا بەلەمیک بچووک بۆ پاونان یا نیشته سەری فێرکە یا بەلەمی

دۆژمن. (۴) جۆرە خواردنەویەکی ناکجۆلییە دواي خواردنەوی کجۆلی

دەجۆریتەو

chaser (chās'ēr), n. ۱) کەسێک کە کانزا دەپازێتەو بە هەلکەندنی

جۆرە نەخش لەسەری (۲) نامیزی نەخش هەلکەندن لەسەر کانزا.

chasm (kaz'm), n. ۱) کەسەلار

۲) جیاوازی یا ناکۆکی (هەست و بیر و پراوە نەوێست) لەنێوان مەژوێ یا خەلک

یا رێنکاروادی

chassis (shas'i, shas'is, chas'i), n. ۱) چوارچێوەیەک پێچکەدارە.

تۆبیک یا تەنگەنگی قورسی لەسەر داهەنێت. (۲) شاسی ئۆتۆمبیل:

چوارچێوەی خوارووی ئۆتۆمبیل بە پێچکە و بەشی خوارووی مەکینەو.

۲) نەو چوارچێوەیەک کە فێرکە راگەرێ لەسەر زەوی بە پێچکە و نامیزی

نیشتهنەووە (۳) چوارچێوەی رادیۆ یا تەلەفزیۆن (بەر پارچانیشەو کە پێوێ

بەستراوە. (۴) [Slang]، لەش

chaste (chāst), adj. (۱) داوێن پاک (بەتایبەتی ئافەرەت)؛ پاک.

(۲) سادە

chasten (chās'n), v.t. (۱) سزادان، بە مەبەستی هێشانه سەر پێی

راست. (۲) داڕێژکردن؛ بەر بۆ بەرەڵ نەکردن؛ پاکردنەو (پەوێشت).

chastise (chas-tiz'), v.t. ۱) سزادان؛ بەتایبەتی بە لێدان بۆ هێشانه

سەر پێی راست؛ تەمەن کردن. (۲) بە توندی پەخەڵێگرێ.

-chastisement (n.).

chastity (chas'tə-ti), n. داوێن پاک (بەتایبەتی ئافەرەت)؛ پاک.

chastity belt, پشتمنی داوێن پاک؛ پشتمنیەکە لە کانزا یا قایش

درووست دەکرا لە کۆندا ژنان لەبەرمان دەکرد کاتیک کە میردەکانیان لەگەڵیاندا

نەبوونایە بۆ نەوێ داوێن پێسی نەگەن.

chat (chat), v.t. دەمەتەقی کردن؛ دواوێ قسەکردن.

n. ۱) دەمەتەقی؛ دواوێ قسە.

۲) بەلەمەیک بچووک نەمەریکایی زێقەزێقەرە.

château (sha-tō'), n. ۱) قەلە یا کۆشکێکی دەرەبەگی فەرەنسی.

۲) کۆشکێکی لادێ لە فەرەنسا

chattel (chat'l), n. ۱) کەن و پەل ناوماڵ؛ شتومەک؛ شت (وەک: ئۆتۆمبیل، شتی ناوماڵ، پەشەوولاخ). (۲) [Archaic]، بەند.

chatter (chat'ēr), v.t. ۱) چەقەچەق کردن (وەک: دەنگی بەلەندو

مەیموون). (۲) چەنەبازی کردن؛ دەمەمەری کردن؛ چەقەچەق کردن.

۳) چۆقەچۆقی ددان هاتن

check

(۱) لەرزین؛ لەرینەو (پێکارێک کە باش نەچەسپێنراین لە جێی خۆیدا).

n. چەقەچەق؛ چەنەبازی؛ زۆرینێ.

chatterbox (chat'ēr-boks), n. کەسێکی هەلەو، یا چەنەباز؛

لەوچە؛ دەمەو.

chatterer (chat'ēr-ēr), n. ۱) کەسێکی چەنەباز؛ دەمەو؛ لەوچە؛

هەلەو. (۲) جۆرە بەلەندەیکە.

chatty (chat'i), adj. ۱) حەزکەر لە دەمەتەقی؛ خۆش دۆو.

۲) دەمەتەقی؛ هی قسە ی ناو برادەرمان.

chauffeur (shō'fēr, shō-fūr'), n. شۆفێر (ئۆتۆمبیلی تایبەتی).

v.t. شۆفێری کردن بۆ کەسێک؛ کەسێک بردن بەملاو بەملاو؛ ئۆتۆمبیل.

chauvinism (shō'vin-iz'm), n. ۱) پەگەزپەرستی؛ نەتەوچینی؛

پەگەزپەرستی کۆنراوە؛ شۆفێرنێ. (۲) پەسەندکردنی کۆنراوەی تاقمی خۆ

بەسەر هەموو تاقمێکی ترداو بە سووک سەپێردن (male ~)

۲) پەگەزپەرست؛ نەتەوچە؛

پەگەزپەرستی توندوتیژ؛ شۆفێرنێ. (۲) کەسێکە کە تاقمی خۆی بە کۆنراوە

پەسەند بکات بەسەر هەموو تاقمێکی ترداو بە سووک سەپێردن بکات

-chauvinistic (adj.); chauvinistically (adv.).

۱) هەرزان؛ هەرزانیەکان؛ تالانی.

۲) بێ نرخ؛ بێ باوەش؛ بازارێ؛ پەشۆکی. (۳) نۆم (مەژوێ یا کردان)؛ ناکەس؛

سووک (مەژوێ). (۴) پێسکە؛ پارمەپس؛ پەزێل.

-cheaply (adv.); cheapness (n.).

cheaper (chēp'n), v.t. ۱) هەرزان یا هەرزاتر کردن.

۲) سووک کردن؛ بێ باوەش کردن؛ لە نرخ کەمکردنەو.

v.t. هەرزان یا هەرزاتر بوون.

cheap skate, [Slang], کەسێکی پارمەپس یا پەزێل.

cheat (chēt), n. ۱) ساختە؛ دەستپێن؛ گزێ؛ فێل؛ خەلەتاندن.

۲) کەسێکی ساختەچی یا دەستپێ؛ قومازان؛ فێلباز.

۳) جۆرە گیایەیکە لە گەن دەچن.

v.t. ساختەلێکردن؛ دەستپێن؛ هەلەلەتاندن؛ چاوبەست کردن.

v.t. قۆبەکردن؛ ساختەکردن؛ دەستپێن.

cheat on, [Slang], ناپاکی لەگەڵ کردن (ژن و مێژ).

check (chek), n. ۱) وەستانێکی کۆتەپێی.

۲) جەلەو توندکردنەو یا گرتن. (۳) کەسێک یا شتێکی جەلەو توندکەرەو

(۴) سەرپەرشتی. (۵) تاقیکردنەو؛ پشکنێ؛ گەران؛ تێپوانێن

(۶) نیشانهی (۷) بۆ دەرپێشی پەسەندکردنی شتێک یا سەرنج راگێشان

(۷) پەسەند یا تکت (بۆ سەلماندنی خاوەنێتی شتێک): (a baggage ~).

(۸) حسامی چێشتخانە و مەیخانە و تیاترۆ (کە لەسەر پارچە کاغەز دەنووسن).

(۹) چەک (بانق). (۱۰) نەخشی چوارگۆشەیی بچووک (وەک خانە شەترەنج)؛

خانە. (۱۱) پەکیک لەم خانانە. (۱۲) پارچەیکە قوماشی خانە خانە

(۱۳) کش لە شا کردن (یاری شەترەنج).

interj. ۱) [Colloq.]، پاستە؛ تەواو؛ وایە! (۲) کش شا (شەترەنج).

۲) وەستاندن؛ لە پەر وەستاندن. (۳) جەلەوگرتن یا توندکردن؛ داڕێژکردن

(۳) گەران (بۆ شت)؛ پشکنێ؛ پیاچوونەو؛ تێپوانێن.

(۴) دانانی نیشانهی (۷) بۆ پێشاندانی پەسەندکردن یا سەرنج راگێشان

(۵) دانان لە شۆنیک بۆ ماوەیکە کورت (وەک: چەتر، پالتۆ... هتد).

(۶) کش کردن لە شا (یاری شەترەنج).

v.t. ۱) راست دەرچوون: (The accounts ~).

۲) چەک نووسن (بانق). (۳) کش کردنی شا (یاری شەترەنج)

داڕێژین ناو تۆمارکردن لە ئۆتێلدا.

check off, دانانی نیشانهی (✓) لەتەنیشته هەر دانەیکە لە لیستەیکەدا

(نیشانهی پیاچوونەو تاقیکردنەو).

check out, ۱) کرێی ئۆتێل دان و پۆشتن.

۲) پارەیی شتومەکی کەراو دان لە فرۆشگار چوونەدەرەو.

(۲) [Slang]، مردن.

check up on, ۱) لێکۆڵینەو؛ پەرەتارو پەرەتارووی کەسێک.

checkbook

- (۲) چاودىرى كىردى.
- in check**, دايىنكراۋا: بىرەست كراۋ.
- checkbook** (chek'book'), *n.* دىققەتلىرى چەككى بانكى.
- checked** (chekt'), *adj.* (۱) نەخشەلى چاۋرگۈشەمى تىدايە: خانە خانە. (۲) (a ~ tablecloth) دايىنكراۋا: بىرەست كراۋ.
- checker** (chek'er), *n.* (۱) خانەبەككى تەختەلى شەترەنج (۲) نەخشەبەككى خانە خانە كراۋ. (۳) بەردى يارى دامە. (۴) جۈرە دارىكە: بەرى ئەم دارە.
- v.t.* نەخشەلى خانە خانە كىردى.
- checker** (chek'er), *n.* (۱) پىشكىنار. (۲) كەسكىگە كە كارى ۋەزىرەنى جانناۋ زەرفى كۆرۈشتى ۋەھايە لە خەللىق ھەلگىرتىيان ھەتا خاۋەنەكانيان دىنەرە بۆى.
- (۳) دىغىلەچى (لە كۆگا يا دووكاندا).
- checkerboard** (chek'er-bōrd', chek'er-bōrd'), *n.* تەختەلى. دامە شەترەنج.
- checkered** (chek'erd), *adj.* (۱) خانە خانە پەنگاۋەنگ (ۋەك): تەختەلى دامە شەترەنج. (۲) ھەمەپەنگ: ھەمەجۇرا جىياۋاز.
- checkers** (chek'erz), *n.pl.* يارى دامە.
- checking account**, حسابى كراۋە لە بانكىدا (كە دىتوانى پارهى ئى دەرەپىننى ۋە تى بىخى)
- check list**, لىستەلى پىياچۈنەرە (يا ھى ئى شتەلى دىتەمىت لىبىرت نەچن يا دىتەمىت بىيانكەيت... ھتد).
- checkmate** (chek'māt'), *n.* (۱) كىش شا ۋە بىردىنەۋى يارى شەترەنج. (۲) دۇپان: بارىكى پىر لە مەترسى. بانكى 'كىش شا' "
- interj.* (۱) كىش لە شا كىردى (يارى شەترەنج) (۲) خىستەنە مەترسىيەۋە: بىزاندىن. *v.t.* (۱) كىرى ئوتىل دان ۋە بىجىنەشتى. (۲) تاقىكىردىنەرە: لىكۈلىنەرە. (۳) تاقىكىردىنەرە: باش ۋەخراپى شىتىك. (۴) بۇ دەرەمىتنى شىيانى شىتىك لە نەنجامى تاقىكىردىنەرەدا. (۵) حساب كىردى لەگەل كىرارد: (دوكان، كۆگا).
- checkout** (chek'out'), *n.* (۱) كاتى حساب كىردى لەگەل خاۋەن ئوتىلدا ۋەزىر چۆل كىردى نەگەرنا ئىما كىرى بۇزىكى تىرىش دىسەننى (بەگىشتى ئەم كاتى حساب كىردى نەزىكى نىۋەزىيە). (۲) حساب كىردى ئىما شتەلى كە لە دوكانىكىدا دىيگىرت. (۳) ئەر مىزەلى ئەم حسابى لىسەر دىگىرت. (۴) تاقىكىردىنەرە: مەگىنەبەك بۇ دەرەمىتنى باش ۋەخراپى. (۵) پىشكىن: لىكۈلىنەرە.
- check point**, شىۋىنى پىشكىن: شىۋىنى پىشكىننى ئوتومبىل ۋەھك لىسەر پىنگە يا شەقام.
- checkroom** (chek'rōom', chek'room'), *n.* ژورنىك كە چەترە. جانناۋ پالتۇۋ شى ۋەھاي تىدا ھەلەدەگىرى بۇ ماۋەبەك تا خاۋەنەكەلى دىنەرە بۆى
- checkup** (chek'up'), *n.* تاقىكىردىنەرە: تىپوانىنى پىزىشكى.
- checks and balances**, ھاۋىكىشتى لىماۋ دامۋەزىگانى ھەرمانىۋەيىداۋ بەشدارىۋونىيان لە ھەرمانىۋەيى كىردى ۋولتدا بە يەكسانى ھەرىكە لە پىسپۇرى خۇيدا: بەن ئەرەلىك زالى بىن بىسەر ئەرەلىك تىردا.
- cheek** (chēk), *n.* (۱) كۆلە: گۇنا: پوۋمەت. (۲) (pl.) گۈۋى قىنگ: سىم. (۳) لايەكى شىتىكى دوۋلايى. (۴) [Colloq.] بىن ھەيائى: چەقاۋەسۋىيى
- v.t.* [Colloq.] بىن ھەيائە لەگەل دوۋان.
- tongue in cheek**, بەتۋەسەرە: قەسەردىن بە شىۋەبەك كە مەبەستى راست يا تەۋاۋى قەسەكەر جىياۋاز بىت لەرەلى كە بە پىۋالەت پىششانى دىدات.
- cheekbone** (chēk'bōn'), *n.* نىسقاتى كۆلم. ھەرمەھا "zygomatic bone"

chelonian

- cheekily** (chēk'li-i), *adv.* بىن ھەيائە
- cheekiness** (chēk'i-nis), *n.* بىن ھەيائى: بىن شەرمى.
- cheek pouch**, كىسكىگە ۋەك ئاۋساۋى ۋايە لە ھەردىۋ دىۋى ۋەمۋچاۋى گىياندارە قىرتىنەرەكانى (ۋەك: مەشك، مەشكەكۈرە، كەۋىشك... ھتد). ھەرمەھا مەمۋوندا ھەيە خاۋەنەمەنى تىدا ھەلەدەگىرى.
- cheeky** (chēk'i), *adj.* بىن ھەي: بىن شەرم
- cheer** (chêr), *n.* (۱) خۇشى: كەشكە: پوۋخۇشى: دىلخۇشى. (۲) شىتىك كە دالى سىۋا خۇش بىكات. (۳) ھاۋار يا قىرەبەككى پىر خۇشى (بۇ پەسەندىگىردىن، بەخىزەتەن، يا پىرۋىيائى كىردى).
- (۱) دىلخۇش كىردى. (۲) ھاندان بە قىرەبەلى پىر خۇشى: پەسەندىگىردىن ۋە دەرەپىن *v.t.* بە قىرەبەلى خۇشى.
- (۱) دىلخۇش بۈۋى. (۲) قىرەبەلى خۇشى.
- be of good cheer**, پوۋخۇش بۈۋى.
- cheer on**, ھاندان ۋە پەسەندىگىردىن شىتىك بە ھاۋارى خۇشى.
- cheer up**, دىلخۇش كىردى: دىلخۇش بۈۋى: دىلخۇش دانەرە.
- with good cheer**, بە گەرمى: بە پوۋى خۇشەرە.
- cheerful** (chêr'fəl), *adj.* پوۋخۇش: بە پىنگەن: دىلشاد.
- cheerily** (chêr'ə-li), *adv.* بە پوۋبەككى خۇشەرە: بەم بە پىنگەنەرە.
- cheeriness** (chêr'i-nis), *n.* پوۋخۇشى: دىلخۇشى.
- cheerio** (chêr'i-ō), *interj. & n.* [British Colloq.] خاۋاھىز: ئەم كاتەت باش: سلاۋ (لە ھاۋان ۋە پىششەندى).
- cheerless** (chêr'lis), *adj.* ناخۇش: غەمبار: دىتەنگ: (a ~ day).
- cheers** (chêrz), *interj.* ئۇش: خاۋادىنەرە.
- cheery** (chêr'i), *adj.* پوۋخۇش: دىلخۇش.
- cheese** (chēz), *n.* (۱) پەنەر. (۲) شىتىك كە لە پەنەر بىكات لە شىۋەۋ چۆنىتى خۇپاگىرتىدا.
- cheese it!**, [Slang], ئاگات لە خۇت بى: ئاگات.
- cheese** (chēz), *n.* [Slang], كەسكىنى گىرگە يا پايە بەرە (زۇر جار بەتۋەسەرە بەكارەدەمىنەرت): (big ~).
- cheeseburger** (chēz'būr'gēr), *n.* ھەمبەرگىرگە كە پەنەرى تۋاۋى بەسەرەرە بىت.
- cheesecake** (chēz'kāk'), *n.* (۱) كىكىكە كە لە پەنەر ھىلەك ۋە شىۋى شەكەر دىۋوست دىگىرت. (۲) [Slang] ۋىنەلى كىچكى جۋانى نىمچە پوۋت لە پۇزنامەبەكدا.
- cheesecloth** (chēz'klōth'), *n.* قورەكەلى خەستە: قوماشكى سىپى تەنكە دەرەپت بەسەر ماستىدا بۇ ئەرەلى ئارەكەلى بىچۈرەتەرە: قوماشكى تەنكە لە پەنەرە دەپىنەرەت.
- cheeseparing** (chēz'pār'īn), *n.* (۱) پارچەبەككى بىچۈركى قەۋغى دەرەۋەلى پەنەر. (۲) شىتىكى بىن نىرخ يا بىن بايەخ (۳) پىسكىگى: پەزىلى.
- cheesy** (chēz'i), *adj.* (۱) ۋەك پەنەر ۋايە لە تام ۋە چۆنىتى خۇپاگىرتىدا. (۲) [Slang] خراپ: ئاپەسەندە: بازى: بىن فەپ.
- cheetah** (chē'tā), *n.* چىتە: گىياندارىكى دىرەلى خىرايە لە پىنگ دەچىت بەلام بىچۈركەرە.
- chef** (shēf), *n.* چىشتەكەر: چىشتەكەرنى لىماۋا سەرەك چىشتەكەران.
- chef-d'oeuvre** (shē'dē'vr'), *n.* شاكار (ھونەر، ۋىژە... ھتد): باشتىرەن يا گىرگىرتەن بەرەم.
- chef's salad**, زەلەتەبەككى جۋان ۋە پاراۋەبەك كە ھەمۋ جۈرە شىتىكى تىدايىت ۋەك كاھۋ پەنەر پارچە گۇشتى ۋورد... ھتد.
- chela** (kē'lā), *n.* چىنۋوك يا نىنۋوكى ئوۋشتاۋەلى تىرەلى ھەندى گىياندار (ۋەك قوۋال، پۇبىان، دوۋىشك... ھتد).
- chela** (chā'lā), *n.* قوتابى: شاگرد (بەتايەبەلى ھى پىرەكى ھىندى).
- cheliferous** (ki-lif'er-əs), *adj.* چىنۋوكدار (قوۋال، دوۋىشك).
- chelonian** (ki-lō'ni-ən), *adj.* تايەبەلى بە كىسەل ۋە رەقەلى ئاۋى. كىسەل يا رەقەلى ئاۋى.

chem

chem., = 1. chemical. 2. chemist. 3. chemistry.

chemic (kem'ik), *adj.* [Archaic] ۱. تاییهتی به کیمیای کۆن.

(۲) کیمیایی: کیمیایهگری.

n. [Obs.].

کیمیایهگر

chemical (kem'i-k'l'), *adj.*

کیمیایی: کیمیایهگری

n.

مادهیهکی کیمیایی: کهرهسە کیمیایی.

chemical engineering,

ئه‌ندازیناریس کیمیایی.

chemically (kem'i-k'l-i, kem'ik-li), *adv.*

(۱) له‌رووی -

کیمیایهگری‌یه‌وه (۲) به‌هۆی کهرهسە کیمیایی‌یه‌وه.

chemical warfare,

جهنگی کیمیایی جه‌نگێك كه كهرهسە

کیمیایی و ژه‌هر‌وی وه‌ك گاز و کهرهسە سووتینه‌ری تێدا به‌کارده‌هینرێت.

chemise (shə-mēz'), *n.*

ژێرکراسی ژنانه.

chemisette (shem'i-zet'), *n.*

(۱) ژێرکراسی ژنانه

(۲) کراسینکی کورتی بێ قۆله جارێ ژنان له‌سه‌ر کراسه‌وه له‌به‌ریان ده‌کرد بۆ

داپۆشینێ لاژوورووی سنگ و به‌رمیلیان.

chemist (kem'ist), *n.*

(۱) کیمیایه‌گر: رانای کیمیا

(۲) [British] ده‌رمانساز (۳) [Obs.] کیمیایه‌گری کۆن.

chemistry (kem'is-tri), *n.*

(۱) زانستی کیمیا: کیمیا.

(۲) پێنکها‌تنی ماده‌یه‌کی کیمیایی و نیشانه‌کانی و چۆنیتی کارکردنی.

(۳) پێنکه‌ره‌نان یا له‌به‌ك جیا‌کردنه‌وه‌یه‌ك به‌ شێوه‌یه‌کی کیمیایی.

chemo- (kem'ō), *Also chemi-, chem-,*

پێشه‌به‌ندێكه‌ نه‌مانای

په‌یوه‌ندی هه‌یه به‌ کهرهسە کیمیایی و چۆنیتی کارکردن و کارتیکردنی

له‌سه‌ر ماده‌دی ترو هه‌روه‌ها کارتیکراوی له‌لایه‌ن ماده‌دی تروه

chemosynthesis (kem'ō-sin'tha-sis), *n.*

پێنکها‌ته‌ی کیمیایی

پێنکها‌تنی کهرهسە ناوینته‌ی کیمیایی زیندو وه‌ك خواره‌مه‌نی له‌لایه‌ن

پروه‌كه‌وه به‌هۆی نه‌و ووزه‌یه‌ی كه‌ له‌ په‌نگرتن و کار‌کردنه‌ سه‌ر په‌كتری ماده‌دی

کیمیایی تروه‌ه دروست ده‌بی

chemotaxis (kem'ō-tak'sis), *n.*

پا‌کێشان یا دوور‌كه‌وتنه‌وه‌ی

کیمیایی

chemotherapeutics (kem'ō-ther'ā-pū'tiks), *n.pl.* =

chemotherapy.

chemotherapist (kem'ō-ther'ā-pist), *n.*

پزیشکی چاره‌كه‌ری

نه‌خۆشی به‌ ماده‌وه‌ کهرهسە کیمیایی.

chemotherapy (kem'ō-ther'ā-pi), *n.*

چاره‌سه‌ركردنی نه‌خۆشی

به‌ ماده‌وه‌ کهرهسە کیمیایی.

chemurgy (kem'ēr-ji), *n.*

به‌شێكه‌ له‌ کیمیا كه‌ په‌یوه‌ندی هه‌یه به‌

به‌کاره‌بنانی به‌ره‌می گشتو‌کای‌یه‌وه بۆ دروست‌کردنی نه‌و شتانه‌ی نه‌ خواردن

و نه‌ جل‌به‌رگن (وه‌ك پلاستیک)

cheniell (shə-nēl'), *n.*

(۱) رێسی یا ده‌روو

(۲) رێسی خوری. ناو‌ریشم. یا لۆكه‌ كه‌ بۆ چێن به‌کارده‌هینرێت.

(۳) قوماشێك له‌م جۆره‌ رێسه‌ دروست کرا‌ی.

cheque (chek), *n.* [British Spelling].

چه‌می بانق

chequer (chek'ēr), *n.* & *v.t.* [British Spelling].

checker.

chequers (chek'ēr), *n.pl.* [British Spelling]. =

checkers.

cherish (cher'ish), *v.t.*

(۱) زۆر له‌ لا خۆشه‌یست بوون

زۆر له‌ لا خۆش بوون: زۆر له‌ لا به‌رخ بوون. (۲) به‌ته‌نگه‌وه‌ هاتن: لا‌گادا‌ربوون

په‌رموده‌کردن و پاراستن له‌ زیان. (۳) له‌ مێشکدا هه‌ل‌گرتن.

cherry (cher'i), *n.*

(۱) گیل‌اس ۲۱ دره‌ختی گیل‌اس (۲) داری گیل‌اس

(۳) سووری ئا‌ن

adj. (۱) سووری ئا‌ن ئال (وه‌ك گیل‌اس). (۲) له‌ داری گیل‌اس دروست‌کراو.

(۳) له‌ گیل‌اس دروست‌کراو. (~ pie).

(۴) گیل‌اسی (تاه)

cheroot (shə-rōot'), *n.*

جگه‌ره‌ی چرووت: جۆره‌ سیگارێكه‌ هه‌ردوو

سه‌ری چوار‌گۆشه‌وی‌یه.

cherry tomato, ته‌ماته‌ی گه‌مه ته‌ماته‌یه‌کی خه‌ری بجو‌كه‌ نه‌وه‌نده‌ی

chicane

هه‌لمه‌تێك ده‌بی‌ت.

(۱) فریشته‌ی په‌ری.

(۲) نوواندنی فریشته‌ له‌ تابلۆدا له‌ شێوه‌ی مندالینکی بال‌داری ده‌مو‌چاو په‌ری

سوورو‌سپی جوان. (۳) مندالینکی جوان و به‌سزمان.

cherubic (chə-rōō'bik), *adj.*

(۱) فریشته‌یی.

(۲) به‌سزمان. (۳) ده‌مو‌چاو په‌ری سوورو‌سپی.

cherubim (cher'ə-bim, cher'yoo-bim), *n. plural of-*

cherub.

chervil (chūr'vil), *n.*

سه‌وزه‌یه‌كه‌ گه‌ل‌كه‌ی وه‌ك ه‌ی مه‌ده‌نووسو

په‌مه‌كه‌ی ده‌خو‌رێت.

chess (ches), *n.*

شه‌ته‌ره‌نج.

chessboard (ches'bōrd', ches'bōrd'), *n.*

ته‌خه‌ی شه‌ته‌ره‌نج.

chessman (ches'man', ches'man), *n.*

دانی شه‌ته‌ره‌نج.

chest (chest), *n.* (۲) سنووقی پاره‌ (پانه‌) پێن‌خراو... هتد.

(۳) خه‌زێنه‌ یا پاره‌ی پانه‌، كۆمه‌له‌، ده‌زگا، یا پێن‌خراوێك.

(۴) ده‌فرینکی هه‌وا‌په‌ی قایم.

(۵) دۆ‌لاب. (۶) سنگ.

داخی دلی خۆ

هه‌له‌رشن.

chestnut (ches'nat, ches'nūt'), *n.*

(۱) كه‌سته‌نه.

(۲) دره‌ختی كه‌سته‌نه. (۳) داری كه‌سته‌نه. (۴) په‌نگی قاوه‌یی سووربا‌و

په‌نگی كه‌سته‌نه. (۵) نه‌سپی كو‌یت.

(۶) پیستی په‌ق و مریدوی دیوی ناوه‌وه‌ی لا‌قی نه‌سپ و ماین.

(۷) [Colloq.] نو‌كه‌، ووته‌، یا چیرۆ‌كێکی كۆن و بێ تام: كێش‌ه.

adj.

په‌نگی قاوه‌یی سووربا‌و.

chest of drawers,

دۆ‌لاب.

chesty (ches'ti), *adj.*

(۱) سنگ‌زل: سنگ‌گه‌ره.

(۲) لووت‌به‌رز: له‌خۆ‌بایی: فشه‌كه‌ر.

chctah (chē'ta), *n.* = cheetah.

cheval-de-frise (shə-val'də-frēz'), *n.*

(۱) دارینکی چو‌ك‌ل‌وی

(له‌ كۆندا به‌کارده‌هینرا بۆ وه‌ستاندنی نه‌سپ سواری دو‌ژمن)

(۲) پیزه‌ چو‌كل یا شووشه‌ی تیز (ده‌خه‌رتنه‌ سه‌ر دیوار بۆ پێ‌گرتن له‌ دو‌ژمن).

cheval glass, ئاو‌رنه‌یه‌م‌ی گه‌ره‌ كه‌ له‌ناو چوار‌چێوه‌یه‌كا‌ بێ و له‌سه‌ر

پێ‌چكه‌ دانرا‌ی‌یت.

chevalier (shēv'ā-lēr'), *n.*

(۱) سواری‌چاك: نه‌سپ سواری.

(۲) نزم‌ترین په‌لی شازاده‌ی فه‌ره‌نسی.

(۳) نه‌ندام یا سواری‌چاكێکی په‌لێ نزمی ئۆردوی شه‌ره‌فی فه‌ره‌نسی.

chevron (shēv'rən), *n.*

خه‌تی له‌ شێوه‌ی تیبی "V" دا كه‌ چاره‌شی

پۆ‌لیس و عه‌ریفی سوپا له‌ قۆ‌لیان ده‌ده‌ن.

chew (chōō, chū), *v.t. & v.i.*

(۱) جو‌ین. (۲) زۆر بیر‌لێ‌ك‌ردنه‌وه.

(۱) جو‌ین. (۲) شتی‌كه‌ كه‌ بجو‌یت یا بۆ جو‌ین بیت.

chewing gum,

بێ‌شیت.

chewink (chi-wīnk'), *n.*

بال‌نده‌یه‌كه‌ نه‌وه‌نده‌ی چۆ‌له‌كه‌یه‌ك ده‌بی‌ت.

chewy (chōō'i), *adj.*

جێ (خواره‌مه‌نی): جو‌یی‌نی زۆر ده‌وی

(~ candy)

Chianti (ki-an'ti, ki-ān'ti), *n.*

کیان‌تی: شه‌رابینکی سووره

له‌ سه‌ره‌تادا له‌ ناو‌چه‌ی شا‌خاوی "کیان‌تی" له‌ ئیتالیا گه‌راوه‌ته‌وه.

chiaroosuro (ki-ār'ō-ə-skyoor'ō), *n.*

(۱) پووناکی و تاریکی

به‌کاره‌بنان له‌ وێنه‌کێش‌اندا. (۲) نه‌جامی وێنه‌کێش‌ان به‌م شێوه‌یه.

(۳) تابلۆ‌یه‌ك كه‌ به‌م شێوه‌یه‌ دروست کرا‌ی‌یت.

chiasma (kī-az'ma), *n.*

چاو‌چه‌پ و پاستی.

-chiasmal (*adj.*).

chic (shēk, shik), *n.*

ته‌م‌پۆشی: پێ‌ك‌و‌پێ‌کی (جل‌به‌رگ): شیک.

adj.

ته‌م‌پۆش: پێ‌ك‌و‌پێ‌ك (جل‌به‌رگ).

chicane (shi-kān'), *n.*

(۱) فیل‌وته‌له‌كه‌: ساخته.

۲. شو ياريكهرى وهرقهى باشى له دهستدانىيه (يارى برج).
۱. فیل و تله که کردن؛ ساخته کردن.

۲. به فیل و تله که دمسکوتن
۱. به بهانه دایردن و فیل و تله که کردن.
بۇ دەسکوتنك (به تايهتی هی یاسایی)؛ ساخته چینی. (۲) فیل؛ ساخته.

۱. چوچك (۲) به چكهی بالنده
۳. مندا (بۇ خوڤه یستی) (۴) [Slang], كچ.

چەند جۆره بالندەيەكى ئەمەريکاي
۱. ماکورە به گشتی پەرەگەیان بۆره و سەریان پەشە.

سمۆره يەكى سوور و چووی ئەمەريکايە.
۱. مريشك (۲) گۆشتی مريشك
۳. چەند جۆره بالندەيەكى دەشتەكین له مريشك دەچن. (۴) [Slang], كچ.

ترسۆك
ترسان؛ نوێران: (He ~ed out at the last minute.)
۱. [Slang], adj.

مەتەمبونى
count one's chickens before they are hatched,
شتیک که لهوانهیه نهیه ته دی.

نەخۆشیەکه بریتییە له دەریەزینی ئیسقانی سنگ
لەو کەسانەدا دەبینی که تووشی نەخۆشی ئیسکەنەرە بوون.

کۆلیزای مريشك: نەخۆشیەکه تووشی گەلیك
بالندە نەك به تەنها مريشك دەبییت. نیشانەکانی بریتین له پشانەوه و شۆری.

۱. دانە مريشك.
۲. [Slang], هەندیکى زۆر کەم پارە؛ نەختیک پارە.

هەلۆی مريشك: مريشك و بالندەى تری مالی دەگرئ.
chicken-hearted (chik'in-här'tid, chik'on-här'tid), adj.

ترسۆك كۆنى
chicken-livered (chik'in-liv'erd, chik'on-liv'erd), adj.

ترسۆك كۆنى
chicken pox, ميكۆتە

۱. قەسە قۆبو بىن مانا
chicken shit, [Vulgar Slang].

۲. نەرك و داواى ناخۆش و بىن مانا (۳) پەرووش و هەلوستى ناشرين.
تەل تەلەند.

chicken wire, نۆك
chick-pea (chik'pē'), n.

۱. بووهكێك گولەكەى شینە و رەگەكەى
نەستوور و گەلەكەى دەخوړیت و دەكریتە نار زەلاتەوه. (۲) رەگى ئەم پوومەكە كە

دەبرنێرئ و دەكوړت و تیکەلای قاوه دەكریت یا لەباتی قاوه دەخوړتەوه.
chide (chīd), v.t. & v.i.

سەرزدەشت کردن؛ لۆمە کردن؛ شکاندن
۱. سەرۆك؛ گەرە؛ سەردەستە؛ پێشوا؛ فەرماندە.

۲. [Archaic], گرنگترین بەشی شتیک؛ بچینییه.
۳. سێ یەكی لاسەرووی قەلغانیک.

adj.
۱. سەرەكی؛ بەرزترین (۲) گرنگترین؛ یەكەم.
in chief, (editor-in-chief; commander-in-chief), .

۲. بەزوری؛ بەتایبەتی.
سەرۆکی دادپەرسان.

بەزوری؛ بەتایبەتی
سەرۆكانه؛ رەك سەرۆك

سویا سالار؛ سەرەك سوپا.
سەرۆکی وولات (سەرکۆمار، پاشا، شاژن... هتد).

۱. سەرۆکی تیرە
سەرگەرەى خێل؛ گەرەى هۆز (۲) سەرۆك؛ سەردەستە؛ سەرگەرە.

۱. شیفۆن؛ قوماشی ئاوریشم.
chiffon (shi-fon', shif'en), n.

۲. (pl.) ئەو شتەى كراسى ئافرهتى پى دەپازتەوه وەك شريت و پيلە... هتد

۱. شیفۆن؛ له شیفۆن دروستكراو. (۲) سووك و فشەل.
chiffonier, chiffonnier (shif'en-nêr'), n.

ناوێنەيەكى بەسەرەوهيه.

۱. مێروویەكى زۆر بچووکه ئەوەندەى ئەسپێنەك.
chigger (chig'er), n.

یا كێچێك دەبییت هەندێ جار دەچیتە ژێر پێستەوه و لەش دینیتە خوڕوویەكى
زۆر، له ناوچەى خواریوی ئەمەریکا دا هەیه. (۲) جۆرێكە له كچ

۱. جۆره كێچىكى ناو لە مە مێنەكانى دەچنە ژێر
chigoe (chig'ō), n.

پێستەوه و لەش دینتە خوڕوویەكى زۆر، له ناوچەى خواریوی ئەمەریکا دا هەیه.
chigger (۲)

۱. مندا. (۲) منداڵى ساوا یا شیرەخۆره.
child (chīld), n.

۲. كۆرەك یا كچێك له منداڵیەوه تا قەمەنى بالق بوون
۳. كۆر؛ كچ. (۶) نەوه. (۷) بەرەم؛ ئەنجام.

سكېپ
منداڵبوون؛ ژانی منداڵبوون.
childbearing (chīld'bār'in), n.

ژانی منداڵبوون؛ منداڵبوون.
childbed (chīld'bed'), n.

۱. لەدایكبوون؛ منداڵبوون.
childbirth (chīld'būth'), n.

۲. پێژەى لەدایكبوون.
childe (chīld), n. [Archaic].

کۆپە بەگزادە.
childhood (chīld'hood'), n.

تەمەنى منداڵی؛ کاتی منداڵی؛
childish (chīld'ish), adj.

۱. منداڵانە (کەردەوه یا رەوشت).
childishly (adv.); childishness (n.).

نیش کردن به منداڵ له کارگه، فەرمانگه، دوکان... هتد.
child labor, n.

بى منداڵ؛ ومجاک کوێر.
childless (chīld'lis), adj.

۱. منداڵانە (کەردەوه یا رەوشت) کە
childlike (chīld'lik'), adj.

بۇ منداڵ بشتن، بەلام گەرە بپوێنن. (۲) ساویلکە؛ خوش باوم.
childly (chīld'li), adj. = childlike; childish.

دەروونناسى منداڵ.
child psychology, n.

children (chīl'drən), n. plural of child.
child's play, کارێك، ئەركێك، یا شتیكى زۆر ئاسان.

chile (chī'li), n. = chili.
chili (chī'li), n.

۱. ئالەتی توون و تیژ.
chiliad (kil'i-ad'), n.

۲. پووهكێكە كە ئەم جۆره ئالەته توون و تیژە دەگرئ.
chiliasm (kil'i-az'm), n.

۱. هەزار؛ هەزار (شت). (۲) هەزار سال.
chili con carne, ئەو بیروباوەری كە لەمێت: عیسا بۆ ماوهی

هەزار سال فەرمانڕەوایی جیهان دەكات پاش گەڕانەوهی بۆ سەر زەوى.
chili sauce, خواردنێكى مەكسیكى تۆونە له گۆشتى كۆلاو

ئالەتى سوورو بەهاراتى تیژى ترو فاسۆلیا دروست دەكرئ
چۆرێكە له ساس له تەماتە و ئالەتى تیژ و بەهارات دروست
chili con carne, دەكرئ و دەكرت بەسەر گۆشتدا.

chill (chīl), n.
۱. لەرز؛ پاپە. (۲) موچرەك.

۲. ساردی (ئاو و هوا)؛ سەرما. (۴) دل له شتێك ساردبوونەوه؛ تاقەت ئی چوون.
۳. ساردی (هەست). (۶) قالیك ناسنى ساردكراوه.

adj.
۱. سارد؛ سەرما (۲) ناخۆش. (۳) سارد (هەست).
۲. هەستكردن به سەرما؛ سەرمابوون (مروژ). (۴) ساردبوون (ئاو و هوا).

۳. ساردبوونەوهی كانزایەكى گەرم به خێزایی و رەق بوونی
۱. ساردكردن (خواردنەوه). (۴) موچرەك پیاھێنان؛ لەرز ئی هێنان.

۲. دل ئی ساردكردنەوه. (۴) دل گرتن؛ پەستكردن.
۳. رەق كەردنى كانزا به كوتوپەر ساردكردنەوهی پاش دەرھێنانى لێئاو ناگەر.

chilli (chī'li), n. = chili.
chilly (chī'li), adj.

۱. سارد؛ سەرما.
۲. سارد (هەست، رەلقای) پووناخۆش؛ ناھەز: (a ~ reception)
۳. پەستكەر؛ ناخۆش.

۱. زەنگ. (۲) ئامیزى لێدانى زەنگ.
chime (chīm), n.

۲. كۆمەله زەنگێك كە مۆسیقایان پێ ئی دەدرئ.

chime

- (۴) شو موسیقایی به کوزه زنگه فی ددرنت (۵) گونجان
chime (chīm), *n.* (۱) دهنکانهوه (وهک زنگ) (۲) به یک دهنک دهنکانهوه (وهک زنگ). *v.i.*
 (۳) لهگهله گونجان یا پیکهوتن
chimer (chim'ēr, shim'ēr), *n.* (۱) لیدان (رنگ) موسیقایی لیدان (به کوزه زنگه) *v.t.*
 (۲) کات پیشانداز به زنگ لیدان
chimera (kā-mēr'ə, kī-mēr'ə), *n.* (۱) قسه یی برین و بشداربون له دهمنه قنیه کدا
 (۲) لهگهله گونجان
chimere (chi-mēr', shi-mēr'), *n.* لیواری هردو ساری بهرمینیک
chimerical (kā-mēr'i-k'l, kī-mēr'i-k'l), *adj.* پویی قهشه
 (۱) [C-] گیادارنکی -
 نهفسانه‌یی به ساری شیرو لهشی بژو کلکی ماری هیه
 (۲) خهونیک که لهواه نمین همرگیز بیتهدی
chimney (chim'ni), *n.* پویی قهشه
 (۱) نهفسانه‌یی
 (۲) ناچینه میشکوه نادروست
chimney corner, (۱) دووکه لکیش باکیش کلاوژنه
chimney piece, (۲) لهمپای چرا ۳: کوئیکی وهک دووکه لکیش له ناگرپرنیکدا
 (۴) قلیشیک له که ده لانیگدا بۆ پیا هه لگه پان
chimney pot, (۱) بهر ناگردان
 (۲) رهفهی سهر ناگردان (ناگردانی تازه که له نایو
 دیوار دایه. ۲ شتیکی جوان که ده خرتی سهر رهفهی ناگردان
chimney sweep or sweeper, کلاوژیک که دهگری به سهر دووکه لکیش وهک له سهر سربان
chimpanzee (chim'pan-zē', chim-pan'zi), *n.* بۆ نهوهی ریاتر دووکه له که پراکیشنی
 شهمپانزی
chin (chin), *n.* دووکه لکیش باکه رهوه
 (۱) چه ناگه
 خوه نه پزین ههت چه ناگه ده دات له شیشی خویا هه لواسراوه (ته نافیازی) *v.t.*
 (۲) چه نه دان زورویژنی کردن *v.i.* [Slang].
China (chi'nə), *n.* چین و ولانی چین
china (chi'nə), *n.* فەخفوری
Chinaman (chi'nə-mən), *n.* (۱) که سبک که بازگاسی به شتومه کی
 چینی به وه کاب ۲: که سبکی چینی (له پووی سوکی به وه)
Chinatown (chi'nə-toun'), *n.* گه به کی چینی به کان
chinaware (chi'nə-wār'), *n.* فەخفوری
chinch (chinch), *n.* (۱) میژوری ناو جینگ
 (۲) میژوری به کی رهشی بال سپی به له دانه و نه ده دات به سه وزی و هرچی
 ته رایبی تیدا بیت ده بخوات
chinch bug, میژوری به کی رهشی بال سپی به له دانه و نه ده دات
 به سه وزی و هرچی ته رایبی تیدا بیت ده بخوات
chinchilla (chin-chil'a), *n.* (۱) گیادارنکی قرتی بهری بچو که له
 سموره ده چی و نه وه دهی سموره به کی ش ده بی
 (۲) پیستی نه گیانداره به نوو که که به وه
 (۳) قومانیکی خوری و لوکه که ده کری به پانتو
chincough (chin'kōl'), *n.* کوکه ره شه
chine (chin), *n.* (۱) بربری یست
 (۲) پارچه به کی گوشت که به شیک له بربری پستی لهگهله بیت
 (۳) لیواری قهرا ۴: بۆپ
Chinese (chi-nēz'), *n.* (۱) چینی که سبکی چینی
 (۲) زمانی چینی ۲: به کیک له زمانه کاسی چین
adj. چینی دانیشی و مان کلتور. ههت
Chinese cabbage, که له رمی چینی
Chinese puzzle, (۱) مهته لیک گران
 (۲) شتی که سگه بشنی یا چاره سهرکردنی گران نیت
Chinese red, سووریکی بره فانی کهش

chiropteran

- chink** (chɪŋk), *n.* قلیش؛ دیز
v.t. قلیش تیکردن؛ دیز تیکردن
chink (chɪŋk), *n.* دهنگی به یه کدانی دوو کانا
v.t. & v.i. به یه کدانی دوو پارچه شتی کانا یی و شهقه فی هه نسانیان
chinquapin (chiŋ'ka-pin), *n.* (۱) دره ختی که سته نه
 (۲) که سته نه
chip (chip), *v.t.* (۱) شکادن (به تور یا پیکارنکی تیژی تن)
 (۲) که لگدن (لیواری دهفر یا قاپ)؛ پارچه پارچه کردن؛ وورد کردن؛ قاش کردن
 (۱) شکان؛ پارچه لیبو نه وه (دهفری گلین، شووشه، یا تهخته ... هتد) *v.i.*
 کهل بون. (۲) همدان له قسه یا گفتوگودا
 (۳) داش یا پاره داتان له سهر میژ (قومان)
 (۱) تلمهزم (بهرد، دار، تهخته)
 (۲) کهل: (a ~ on the edge of a plate)
 (۳) پارچه به کی ته پاله که بۆ سوته منی به کار به یینری
 (۴) شتیکی بۆ نرخ یا هچ و پوچ (۵) داش (قومان)
 (۶) (pl.) توژیالی خواره منی (وهک په قاته): (potato ~s)
 (ب) (pl.) توژیالی سووره و مکرای ووشکی خواره منی (وهک په قاته): (potato ~s)
 (۱) ههر مهوز کردن؛ یارمه تیدان (به پاره یا نیش)
chip in, [Colloq.], (۲) داش داتان (قومان)
chip off the old block, نه لوی سینیکن کراون به دوو که ته وه؛
 که سبیکه له شتوه رهفتار و رهوشتدا زور له باوکی بچیت
chip on one's shoulder, [Colloq.], هه میشه ناماده به بۆ شه؛
 داخ له دل؛ شه پانی
in the chips, [Slang], نهوله مند؛ پاره دار
chip (chip), *n.* به فیل دان به زه ویدا (زورانیازی)
chipmuck (chip'muk), *n.* سموره به کی پشت خهت خهتی نه مریکای
 باکووره
chipper (chip'ēr), *adj.* [Colloq.], که یف قنج؛ به ده ماخ
chipper (chip'ēr), *n.* پیکارنیک که پارچه دار، بهرد، یا تهخته پی
 ده شکینری یا تلمه زمی پی فی ده کری ته وه
chipper (chip'ēr), *v.i.* (۱) خویندن (بالنده)؛ جریوه جریو کردن
 (۲) قسه یی هچ و پوچ کردن به بی وستان؛ چه نه بازی کردن
chippy (chip'i), *n.* (۱) جوزه چوله که به کی
 (۲) جوزه سموره به کی پشت خهت خهت
 (۳) [Slang]؛ ژینکی سووک؛ قه به
chiro- (ki'rō, ki'rə), پینشه نیک به مانای دهست
chirographer (ki-rog'ra-fēr), *n.* دهست و خهت خوش
chirography (ki-rog'ra-fi), *n.* دهست و خهت خوش
chiromancer (ki'rə-man'sēr), *n.* فالگروه
chiromancy (ki'rə-man'si), *n.* خویندنه وهی بهری دهست؛
 فال گرتنه وه
chiropodist (ki-rop'a-dist, ki-rop'a-dist), *n.* (۱) پزیشکی
 دهست و قاچ (۲) که سبیک که نه خوشی قاچ چاره دهکات وهک میخه که لا بردن
chiropody (ki-rop'a-di, ki-rop'a-di), *n.* چاره کردنی نه خوشی
 دهست و قاچ
chiropractic (ki'ra-prak'tik), *n.* (۱) چاره کردنی نه خوشی له پی
 دهستکاری کردنی جومگه کانی له شه وه به تایبه تی بربری پشت
 (۲) پزیشکیک که بهم شتوه به چاره سهری نه خوشی دهکات
 تایبه تی بهم جوزه چاره سهرکردنی پزیشکی به
adj. پزیشکیک که چاره سهری
chiropractor (ki'ra-prak'tēr), *n.* نه خوشی دهکات به دهستکاری کردنی جومگه کانی لهش به تایبه تی بربری
 پشت
chiropter (ki-rop'tēr), *n.* شه مشه مکریره
chiropteran (ki-rop'tēr-ən), *adj.* تایبه تی به شه مشه مکریره

chirp

- n.** شەمشەمەكوتىرە.
chirp (chŭrp), *v.i.* (۱) خويىدىن ئالاندا؛ جىرەجىرەيۈرگەن.
(۲) زىقەزىق كەرن (مىزە)
n. جىرە: شەنگىكى ۋەك جىرە
chirr (chŭr), *n.* خويىدىننى ھەندى ئالاندا مىرور
chirrup (chir'əp), *n.* (۱) خويىدىن ئالاندا.
(۲) دەنگ لە نەسپ كەرن و لىخويىنى
n. دەنگى نەسپ لىخويىنى.
chirurgian (kī-rŭr'jən), *n.* [Archaic]. پىزىشكى نەشتەرگەر
-chirurgical (*adj.*).
chisel (chiz'l), *n.* ئەسكەنە.
v.i. & v.t. (۱) ھەلگەندىن يا پىكەيىك كەرن بە ئەسكەنە.
(۲) [Colloq.] فېل كەرن؛ قۇيىپەكەرن؛ دەستكەوتن بە ساختە دەستىرىن.
chiseled, chiselled (chiz'ld), *adj.* (۱) بە ئەسكەنە ھەلگەنراۋە.
(۲) پىكەيىك كراۋە (۲) پىكەيىك ۋەك جىرە
chiseler, chiseller (chiz'l-ēr, chiz'lēr), *n.* (۱) ئەسكەنەچى.
(۲) [Colloq.] كەسكىنى ساختەچى يا دەستىرى.
chit (chit), *n.* (۱) مىنال (۲) كىچىكى بىن ھەيا
chit (chit), *n.* [Chiefly British]. (۱) نامە يا بىرخەرومىيەكى كورت.
(۲) حسابى چىشخەنە يا مەيخانە.
chitchat (chit'chat'), *n.* قىسە دەمەتەنى.
chitter (chit'ēr), *v.i.* (۱) زىقەزىق كەرن؛ جىرەجىرە ھاتىن
(۲) [British Dial.] لە سەرمادا لەرزىن
chivalric (shiv'l-rik, shi-val'rik), *adj.* (۱) سوارچاك؛ جوامىر
(۲) قابىيەتە بە سوارچاكى
chivalrous (shiv'l-rəs), *adj.* (۱) سوارچاك؛ جوامىر
(۲) قابىيەتە بە سوارچاكى
chivalry (shiv'l-ri), *n.* (۱) سوارچاكى؛ جوامىرى.
(۲) كۈمەلىك سوارچاك يا جوامىر (۲) سىفەت يا قابىيەتە سوارچاكى
ۋەك ئازابى. پىزىگەرن لە خەلك. زامان شىرىنى. پەقەتارى جىۋان، بىرۋەتەنى،
باراسىنى بىن دەسلەتەكەن (۴) ئىۋادىنى يەكەن لە قابىيەتە سوارچاكى پىشۋو.
[Obs.] (۵) بىلە سوارچاكى
chive (chiv), *n.* يىبارى پەشكە سەۋزەيەك ۋەك تەپەيىز ۋايە لە تام
پەشكە بەلام گەلەكەنى زۆر بارىكتەرە بىچۈكتەرە
chlamys (klā'mis, klām'is), *n.* پانتۇيەكى كۆرتە لە كۇندا لە يۇنان
پىداۋان لەبەريان دەكرد
chlor- (klōr, klōr), = chloro-
chloral (klōr'al, klō'rāl), *n.* كىۋان شەيەكى بىن پەنگى جەۋرى
پوۋنى بۇز تىزە
chloral hydrate, ئاۋىتەيەكى كرىستالى بىن پەنگە بۇ خەۋلىخستىنى
موگناتىسى بەكاردەھىنرى.
chloramine (klōr'a-mēn', klōr-am'in), *n.* كلۇرامىن
ئاۋىتەيەكە لە ئايتۇجىزىو كلۇرىن پىكىدىت
chloric (klōr'ik, klō'rik), *adj.* كلۇرىكى؛ كلۇرىكى تىدەيە
chloric acid, تىرشى كلۇرىك
chloride (klōr'id, klō'rid), *n.* كلۇرىد
chlorinate (klōr'a-nāt', klō'rā-nāt'), *v.i.* بە كلۇرىر پاكەندەۋە
ما كىۋىرن لىدان. ئاۋەستەخانە
chlorine (klōr'ēn, klōr'in, klō'rēn, klō'rīn), *n.* كلۇرىن
كلور گازىكى زەردى سەۋزەۋى زەھراۋى بۇن ئاخۇشە
chlorite (klōr'īt, klō'rīt), *n.* كلۇرىت
chloro- (klōr'ō, klōr'a, klō'rō, klō'ra), پىشەندەكە بەماناى
(۱) سەۋز (chlorophyll) (۲) كلور
chloroform (klōr'ō-fōrm', klō'rā-fōrm'), *n.* كلۇرۇفۇرم
شەيەكى بىن پەنگى زوۋەلجۈۋە بۇ بەنج كەرن و شت تۈۋاندەۋە بەكاردەھىنرى.

choke

- v.i.* (۱) بەنج كەرن بە كلۇرۇفۇرم. (۲) كوشتن بە كلۇرۇفۇرم.
chloromycetin (klōr'a-mī-sē'tin, klō'rā-mī-sē'tin), *n.* كلۇرۇمايسىتېن؛ دەرمانىكى دۇمەتەنە.
chlorophyll, chlorophyl (klōr'a-fil', klō'rā-fil'), *n.* كلۇروفېل؛ پەنگى سەۋزى ئاۋ پوۋەك ۋە دارۋەدەخت
(۱) نەخۇشىيەكى پوۋەكە بىرىتەيە لە
chlorosis (klā-rō'sis), *n.* زەردىۋىنى گەلەكەنى بەمۇي كەسى تىشكى خۇر يا ئاسنەۋە.
(۲) نەخۇشى كەم خويىنى تۈۋشى كىچان دەبىت لەكاتى بالقىداۋ پەنگى
پىنست سەۋز ھەلگەگەرنى.
chock (chok), *n. (۱) خشتىك، پەردىك، يا مىخىكە كە دەخىتە ژىر
قابىيە ئوتۇمبىلەۋە بۇ ئەۋەي نەجۋىلېت (۲) پارچەيەك ئاسنە ھەردو سەرى
بۇ ئاۋەۋە جەماۋەتەرە پەتى پىن ھەلگەكەن لەسەر پاپۇۋو بەلەم
(۱) مىخ لەبەردەمدا داکۇتان؛ بەردەم گەرن بە پارچە دار يا بەرد
(۲) ئاسنى پەت ھەلگەرن لەسەر بەلەم پاپۇۋو.
adv. لىۋاۋىلېۋا پىر (a bin ~ full of potatoes).
chock-full (chok'fool'), *adj.* لىۋاۋىلېۋا تەۋار پىر؛ پىر
chocolate (chōk'lit, chok'lit, chōk'a-lit, chok'a-lit), *n.* (۱) چوكلىت؛ كاكاۋ. (۲) كىك، پۇدەر، يا شىلەي لە كاكاۋ دىروستكراۋ (كە لە
دەنگى كاكاۋى ھاپداۋ دىروست دەكەرنى).
(۲) ئوقۇلى كاكاۋى يا بە كاكاۋ داپۇشراۋ. (۴) پەنگى قاۋەيى.
(۱) لە كاكاۋ دىروستكراۋ (۲) قاۋەيى
adj. ھەلگەزەردىن
choice (chois), *n.* (۲) چارە؛ مافى ھەلگەزەردىن (I have no ~ in the matter.)
(۳) ھەلگەزەردىن (مىزە، شت). (He was my best ~ for leader.)
(۴) باشترىن بەش (۵) كۈمەلىك كە لىۋى ھەلگەزەردىن.
(۶) بە ۋوردى ھەلگەزەردىن (۷) ھەلگەزەردە؛ ئاياب (~ houses)
ھەلگەزەردە؛ ئاياب
adj. (۱) دەستەي سىرۋود خويىندىن بە ئاۋازەۋە گۇرانى ۋوتن
لە كلىنەدا (۲) ئەۋ شۋىنەي گۇرانى تىدا دەلېن سىرۋود دەخۇننەۋە بە
ئاۋازەۋە (۳) تىپى گۇرانى يا سەما.
v.i. & v.t. [Poetic]. خويىندەۋەي سىرۋود بە ئاۋازەۋە گۇرانى ۋوتن لە
كلىنەدا.
choirboy (kwir'boi'), *n.* كوپىك كە لە تىپى گۇرانى سىرۋودى
كلىنەدايە
choir loft, بانگۇنى تىپى سىرۋود گۇرانى ۋوتن لە كلىنەدا
choirmaster (kwir'mas'tēr, kwir'mās'tēr), *n.* سەرتىپى
كۆرەسى گۇرانى يا سىرۋود خويىندەۋە كلىنەدا.
choke (chōk), *v.t.* (۱) خىنگەند؛ ئاساندن؛ ھەناسە ئى بىرن.
(۲) بەرگەرن؛ گەرن؛ پەنگ پىن خوارەنەۋە.
(۳) پى لىگەرن؛ نەھىشتىنى پەرەسەندىن. (۴) پىكەرن.
(۵) ھەۋا لە كابىتەر بىرن
(۱) خىنگەن؛ ئاسان؛ ھەناسە ئى بىران
(۲) پى ئى گىران؛ گىران پەنگ خوارەنەۋە
n. (۱) خىنگەن؛ ئاسان؛ ھەناسە ئى بىران. (۲) دەنگى خىنگەن
(۳) ھەۋاپىر كابىتەر؛ ئەۋ تۇپەۋانە يا دەمەۋانەيەك كە پىنگە لە چۈۋە
زۈۋەرەۋەي ھەۋا دەكەرن بۇ ئاۋ كابىتەرى مەكىنەيەك كە بە بەنرىن نىش سكات
(۴) ھاتتەۋەيەك (لولەي تەنگ)
choke back, خۇگەرن (لەبەر گىران يا ھەست پىشاندان)
choke down, بە گران بۇ قوۋتدان
choke off, كۆرەندەۋە؛ دۋايى پىن ھىنان؛ ھەناسە ئى بىرن
choke up, (۱) خوارەن ھىنانەۋە (بە كۆكەن)
(۲) بەرگەرن؛ گىران (بۇرى). (۲) ئىچگار زۆر پىكەرن.
(۴) [Colloq.] زامان بەستران يا ۋوشك بۈۋن بەمۇي خوربە يا قورگ بىرۋون
لە گىرانەۋە (۵) [Colloq.] ۋوشك بۈۋن و تۈۋانەي كاركەرن ئەمان لە
تەنگ ۋەلەمەيەكدا*

chokebore

chokebore (chōk'bor', chōk'bōr'), *n.* (۱) لوبوی تەنگ كە
دېنە دەپكە يا تەسك دەپتەكە لە نۆزك سەرى لولەكەو.

choker (chōk'ēr), *n.*

- (۱) خەنگىنەر مەۋە. شەت.
(۲) ملوانكەيكە كە پىر بە پىرى مل بىت.
(۳) پارچەيكە فەروو كە دەكرىتە مل يا دەدرى بەسەر شاندە! مەلپىچ.
(۴) [Colloq.] بۇيىناخىكە يا ياخەيكە پان.

choking (chōk'ing), *adj.*

- (۱) خەنگىنەر (a ~ gas).
(۲) داش ئايىستىرئە لەبەر قورگ پىرپوون لە گىران: (a ~ voice).

chol- (kol), = cholo-

chole- (kol'i), = cholo-

cholera (kol'ēr-ə), *n.*

cholera infantum,

choleric (kol'ēr-ik), *adj.*

- تورپەيى
نەخوشى كۆلنرا.
كۆلنرا ب پاشانەوى مىتالان
(۱) تورپە تېز! زوۋەلچو.
(۲) تورپەكەر

cholesterol (kə-les'tə-rōl'), *n.*

كۆلىستېرول ماددەيكە چەرە

cholo- (kol'ō, kol'ə),

choose (chōōz), *v.t.*

(۱) تەنلىرىدە (۲) بەلاۋە باشتېرىۋەن! پەسەندىكەن.
(۳) ويست! خەزىكەن (to go ~).

v.i.

cannot choose but,

choosy (chōōz'i), *adj.*

ووردو بە سەرىج لە شەت ھەلپىزاردندە!

chop (chop), *v.t.*

(۱) داپاچىر تە نەور يا تەوراس! لەتكرىدە!

- شەكەنار يا بىرىن دار. درەخت: (۲) جىتىن! قاش كوردن (پىيان).
(۳) كورب كرىنەو. (۴) كەبىسە لىدان بە تەندى و دان بە زەيدە! (مەرىش).

v.i.

(۱) پىيان يا پىيامالين تەور. تەوراس، چەقۇ... ھتە.

(۲) لەبىر بە خەرت و فەرتەو جىۋلەنەو

n.

- (۱) داپاچىر: بىرىن! لەتكرىدە. (۲) لىدان! پىياكىشان (۳) قاش! پارچە
(۴) پارچەيكە كۆشتى تەنك بە ئىسقا نەكەو: بەتايىبەتى ھى مەي يا بەران.

(۵) پىسى ھەنقراچا (۶) شەپۇلىكى بچووك

chop (chop), *n.*

(۱) شەپۇلىگە (۲) گۇنا! كۆلم! پوومەت

chop (chop), *v.t.*

ئالوگۇر كرىدە! كۆپىنەو

v.i.

لەبىر پىدىن كۆرىن، لادان، يا پىچىكرىنەو (بەلەم يا پاپۇر بەھۇي باو).

n.

ئالوگۇر! كۆپىنەو.

chop (chop), *n.*

(۱) مۇر يا پووى مىرى

(۲) ئىشەي سەر خوارەمەنى (كە باشى و خراپى پىشان دەدەت).

(۳) [Slang.] چۆنىتى! چەش

chopfallen (chop'fōl'ən, chop'fōl'n'), *adj.*

دەتەك غەسار

chophouse (chop'hous'), *n.*

چىشتەنەيكە كە ھەر تەنھا كۆشتى

گاۋ مەرو بەرازى تىدا! قى دەنرىت

chopper (chop'ēr), *n.*

(۱) داپچەر مەۋە! قاشكەر

(۲) پىياكى داپاچىر تەور. تەوراس، چەقۇ... ھتە.

choppy (chop'i), *adj.*

ھەمىشە لەبەر دەگۇرئ (با)

choppy (chop'i), *adj.*

(۱) ھەلساۋە پرە لە شەپۇلى ووردەدەرا:

(۲) تەسە ھەبەرودەبەزى زۇر تىدايە (a ~ ride, flight, etc.)

(۳) قىشەو! ھەنقراچا (۴) پىچىچەر! نووسىن. دەنگ

chops (chops), *n.pl.*

(۱) شەپۇلىگەكان

(۲) دەدە لاي خوروى پوومەت

chopsticks (chop'stiks'), *n.pl.*

چىلەكى ئاخوارىن دوۋدارى

بارىكى بچووكە جىيىيەكان خوارىنى پىن دەخۇن لەباتى كەۋچەك و چەتان.

chop suey,

خوارىدىكى جىيىيە لە گۆشت و سەوزە پىكىدىت و بە برىچەو

دەخورن

chough

choragus (kō-rā'gās), *n.* (۱) سەۋىكى تىپىكى شانگەرى يۇنانى

كۆن. (۲) سەۋىكى تىپ يا كۆرەسىكى مۇسقىا و گۇرانى.

choral (kōr'al, kō'ral), *adj.*

تايىبەتى بە كۆرەس يا تىپى سىروود

گۇرانى كلىسە! لەلايەن كۆرەس يا تىپى سىروود گۇرانى كلىسەو دەووترى.

choral, chorale (kō-rāl', kō-rāl', kō'rāl'), *n.*

سىروودىكە

ۋەك گۇرانى بە كۆمەل دەووترى لەلايەن تىپى سىروود گۇرانى كلىسەو.

ھەرەھا ھەمو ئەوانەى كە لە كلىسەكەدان.

chord (kōrd), *n.*

(۱) ئۇن (ئامىرى مۇسقىا)! تەل! شىرت.

(۲) ئۇنى باژنە (نەندازە). (۳) گونجان (ئاۋان).

(۴) ھەستى پەسەندىكەر (His speech struck a sympathetic ~).

chord (kōrd), *n.*

ئاۋاز! چەند ئاۋازىكى پىكەو گونچاۋ.

v.t. & v.i.

پىكەستەن (ئاۋازى مۇسقىا)! گونچاندن (ئاۋان)

chore (chōr, chōr), *n.* (۱) (pl.) شەرىكى يۇنانەى پۇتىنى ناخۇش

(۲) ھى ئاۋمال، كىلگە، يا كارگە (۳) كارىكى ناخۇش.

chorea (kō-rē'a, kō-rē'a), *n.*

نەخۇشەيكە دەمارە بە زۇرى

قوشى مىتال دەبىن و دەبىن بە ھۇي لەرزىنى لەخۇۋە دەست، دەم وچاۋ يا قاچ.

choreography (kə-reg'ra-fi), *n.* = choreography.

choreographer (kō'ri-og'ra-fēr, kō'ri-og'ra-fēr), *n.*

ھونەرمەندىكە سەمايەكى تايىبەتى داپنى بەتايىبەتى سەماى با.

choreography (kō'ri-og'ra-fi, kō'ri-og'ra-fi), *n.*

سەما (۲) ھونەرى دانانى سەمايەكى تايىبەتى (بەتايىبەتى ھى سەماى با).

choric (kōr'ik, kō'rik), *adj.*

كۆرەسى! تايىبەتى بە كۆرەس.

chorine (kōr'ēn, kō'rin), *n.*

ئەندامى مىنىئە كۆرەس.

chorioid (kōr'i-oid', kō'ri-oid'), *adj. & n.* = choroid.

chorion (kōr'i-on', kō'ri-on'), *n.*

پەردەى مىتال يا ئالەمە

chorister (kōr'is-tēr, kō'is-tēr), *n.*

(۱) ئەندامى تىپى سىروود

گۇرانى كلىسە بەتايىبەتى كوپ. (۲) سەرتىپى تىپى سىروود گۇرانى كلىسە

chorography (kō-rōg'ra-fi, kō-rōg'ra-fi), *n.*

ھونەرى

دانانى نەخۇشە! نەخۇشەكەش يا باسكردى ناۋچەيكە.

(۲) نەخۇشە يا باسكى ۋەھا

choroid (kōr'oid, kō'roid), *adj.*

تايىبەتى بە پەردەى مىتال

chorus (kōr'as, kō'ras), *n.*

(۱) كۆرەس: دەستەيكە گۇرانى بىژو

سەماكەر كە لە شانگەرىيەكى كۆمىدى يا ئۇپەرايەكدا گۇرانى دەلنوز سەما

دەگەن. (۲) كۆمەلىك خەك كە بە يەك دەنگ شىتەك يا گۇرانىيەك بلىن

(۳) ۋوتنى شىتەك بە يەك دەنگ لەلايەن دەستەيكەو.

(۴) ئەو شەتى كە بەم شىۋەيە دەووترى.

(۵) لە شانگەرى يۇنانى كۇندا ئەو دەستە ئەكتەرى كە گۇرانى ۋوتەكەيارو

گلفوگۇكانيان گەلىك شتى پوون دەكرەو دەريارەى شانگەرىيەكە

(۶) ئەو ئەكتەرى كە پىشەكى شانگەرىيەك دەخورنەو ھەرەھا باش

تەراۋپوونى شانگەرىيەكە ۋوتارىكى كورت دەخورنەو ھەردو

ۋوتارەكەش بەشىكەن لە شانگەرىيەكە (شانگەرى ئىنگلىزى سەدى

شانزە ھەمو دواتى). (۷) ئەو ئاۋاز يا مۇسقىايە دادەنئ بۇ لىدان لەگەن

گۇرانى ۋوتنى دەستەيكەدا (۸) بۇ سەندەو (گۇرانى).

گۇرانى ۋوتنى يا سىروود خرىندەو ھەمو بەيەكەو بە يەك دەنگ

v.t. & v.i.

ھەمو پىكەو بە يەك دەنگ.

chorus girl (or boy),

كچ (يا كوپى) كۆرەس! ئۇنىكە يا پىياۋىكە كە

گۇرانى دەللىت يا سەما دەكەت لە كۆرەسىكەدا.

chose (chōz), *past tense of choose.*

chose (shōz), *n.*

مولكى تايىبەتى (ۋەك شتەمەكى ئاۋمال، ئوتومىل.

پەشەۋلاخ... ھتە)

chosen (cho'z'n), *adj.*

(۱) ھەلپىز! پەسەندىكار

(۲) خۇشەيىستى خودا

chough (chuf), *n.*

قازو

chow

chow (chou), *n.* (۱) جۆرە سىڭىكى مام ناۋەندى تۆكەمى تۈۈك دىزىۋە
(۲) [Slang]. خوارىدەمەنى.

chowchow (chou'chou'), *n.* جۆرە ترشباتىڭكە لە چەند جۆرە
سەۋزەيەك درۋوست دەكرى.

adj. تېڭەلەر: ھەمچەشەنە.

chowder (chou'dēr), *n.* شۇربايەكە نە ماسى يا گياندارى دەريايى
ترو پەتاتە و شىر درۋوست دەكرى.

Christ (krist), *n.* مەسىھ: عىساي كورى مەريەم

christen (kris'n), *v.t.* (۱) مىندال يېۋىزىكىرىن بە مەسىھى كرىنى.

(۲) ئاۋانانى مىندال بەم بۇنەيەۋە ئاۋلىئانى پاپۇنكى تازە پىش ئىۋەي
بىخىرتە گەر (۳) [Colloq.]. بەكارمىنان بۇ يەكەم جار.

Christendom (kris'n-dəm), *n.* (۱) ھەممە مەسىھىيەكان.

(۲) جىھانى مەسىھى

(۳) ئاينى مەسىھى: مەسىھايەتى.

christening (kris'n-inj, kris'ning), *n.* يېۋىزىكىرىن ئاۋانانى

مىندال و كرىنى بە مەسىھى

Christian (kris'chən), *n.* (۱) خاچ پەرست: مەسىھى

(۲) [Colloq.] مەۋىڭكى باش.

adj. (۱) خاچ پەرست (۲) ئايىيەت بە مەسىھ و ئامۇزگارىيەكانى.

(۳) ئايىيەت بە خاچ پەرستان و خاچ پەرستى

(۴) [Colloq.] باش (مەۋە)

Christian Era, چەرخى خاچ پەرستى (كە لە لەدايىكىۋىنى مەسىھە

دەست پىن دەكات)

Christianity (kris'chi-an'ə-ti), *n.* (۱) خاچ پەرستىتى:

ئاينى مەسىھى (۲) ھەممە خاچ پەرستان

(۳) لەمكى خاچ پەرستى: (Eastern C~)

(۴) رەۋىشت و كرىدەۋى خاچ پەرست

Christianize (kris'chən-iz'), *v.t.* كرىن بە خاچ پەرست

v.i. بون بە خاچ پەرست

Christianlike (kris'chən-lik'), *adj.* خاچ پەرستانە:

ۋەك خاچ پەرست

Christianly (kris'chən-li), *adj. & adv.* ۋەك خاچ پەرست:

خاچ پەرستانە

Christian name, ئاۋى خاچ پەرستى (كە لە مىندال دەنرى لە كاتى

پېۋىزىكىرىن لە كلىسەدا) ئاۋى يەكەمى خاچ پەرست (بۇ جياكرىدەۋى

لە مازناۋ

Christian Science, زانستى خاچ پەرستى ئاين و يېۋىۋەرو

پىنازىكى ژيانە لەسەر لىكداۋەيەكى ئايىيەتى ئىنجىل دانراۋە دەلىت:

نەخۇشى و بەدكارى چارى دەكرى لەرى ئىگەيشتنى راستەقىنەي

ئامۇزگارىيەكانى مەسىھەۋە لەرى ئاينى راستەقىنەۋە نەك بە دەرمەن و

پىزىشكەۋانى

Christian Scientist, بېۋاكەرىنك بە زانستى خاچ پەرستى.

Christless (krist'lis), *adj.* بىن بېۋا بە مەسىھ: بىن ئاين.

Christlike (krist'lik'), *adj.* ۋەك مەسىھ. لە رەفتاردا.

Christly (krist'li), *adj.* مەسىھىيەنە: ۋەك مەسىھ

Christmas (kris'məs), *n.* كرىسمەس جەڭنى سالانى لەدايىكىۋىنى

مەسىھ كە پىڭكەۋى ۲۵ ى دىسەمبەرە.

Christmas Day, پۇزى ۲۵ ى دىسەمبەر.

Christmas Eve, ئىۋارە پىش پۇزى كرىسمەس (۲۴ ى دىسەمبەر).

Christmastide (kris'məs-tīd'), *n.* ماۋە با كاتى كرىسمەس

كە لە پۇزى ۲۴ ى دىسەمبەرەۋە دەگرىتەۋە ھەتا سەرى سانى تازە يا

۶ ى كانۋىنى دوۋەم).

Christmas tree, دارى كرىسمەس: درەختىڭكى ھەمىشە سەۋزە

مەسىھىيەكان لە كاتى جەڭنى كرىسمەسدا لە ژۋورى مېۋاندا دايدەنن و

بە گىلۋى شتى تر دەپرازىننەۋە

chronological

chroma (krō'mə), *n.* پاكى يا پوختى رەڭنىڭ.

chromatic (krō-mat'ik), *adj.* (۱) رەڭگاۋرەڭ.

(۲) باش رەڭك دەكرى.

chromatics (krō-mat'iks), *n.pl.* رەڭگناسى.

chromatin (krō'mə-tin), *n.* ماددەيەكى پىۋىۋىلازىيە لە ئاۋىكى

شانەي گياندار و پوۋەكدا بە ئاسانى رەڭك دەكرى.

chromatism (krō'mə-tiz'm), *n.* نەخۇشى زەردىۋىنى گەل.

chromato- (krō'mə-tō, krō'mə-tə), پىشەندىكە بەماناى:

رەڭك: پەلە.

chromatolysis (krō'mə-tol'ə-sis), *n.* شىۋىۋىۋە يا پىزىنى

ماددەي پىۋىۋىلازى ئاۋ ئاۋىكى شانەي گياندار و پوۋەك كە بە ئاسانى رەڭك

دەكرى.

chromatophore (krō'mə-tə-fōr', krō'mə-tə-fōr'), *n.*

خانەي رەڭك درۋوستكەر لە پوۋەك يا گيانداردا.

chrome (krōm), *n.* (۱) كرۇم: ماددەيەكى كانزاى كىمىيى سىي

كرىستالى زۇر رەڭك ئاپزىت لە دارىشتەدا بەكاردەھىنرى

(۲) رەڭكى كرۇم (۳) دارىشتەيەكە كرۇمى تىنبايت.

-chrome (krōm), پاشىبەندىكە بەماناى: رەڭك.

chrome green, سەۋزى كرۇمى رەڭنىكى سەۋزى قورقوشمەيە.

chrome yellow, زەردى كرۇمى رەڭنىكى زەردى قورقوشمەيە.

chromic (krō'mik), *adj.* كرۇمى: لە كرۇمەۋە ۋەركىراۋە:

بە كرۇم كراۋە

chromium (krō'mi-əm), *n.* كرۇم: ماددەيەكى كانزاى كىمىيى

سىي كرىستالى زۇر رەڭك ئاپزىت لە دارىشتەدا بەكاردەھىنرى.

chromo- (krō'mō, krō'mə), *Also chrom-*, پىشەندىكە

بەماناى: رەڭك: پەلە.

chromogen (krō'mə-jən), *n.* ماددەي رەڭك پەيداكر

chromosome (krō'mə-sōm'), *n.* كرۇموسوم. كەرتىكى.

دەۋرەلەيىيە لە كەرت بونى شانەي گياندار و پوۋەك پەيداۋەن و ئايىيەخۇي

زىگماكى لەگەل خۇيدا ھەلدەكرى.

chromosphere (krō'mə-sfēr'), *n.* (۱) ئەۋ چىنە گازە سوۋرەۋ و

داگىرساۋەي دەۋرەيى خۇر كە لەكاتى خۇرگرتنى تەۋادا دەپىنرى

(۲) چىنك گازى ۋەھا لە دەۋرەيى ئەستىزەيەكدا.

chronic (kron'ik), *adj.* (۱) دىرۇخايەن! سەرەلدەۋە (نەخۇشى)

(a ~ disease)

(۲) خويىەك، نەرتىك يا نەخۇشىيەك كە دەمىكە ھەۋۋە ئىستاش ھەر ماۋە:

(a ~ liar; a ~ smoker)

(۳) ھەمىشەيى.

chronically (kron'i-k'l-i, kron'ik-li), *adv.* ھەمىشە.

chronicle (kron'i-k'l'), *n.* (۱) مېۋو.

(۲) تۇمارى مېۋوۋى پوۋداۋىك يا چەند پوۋداۋىك بەگۋىرەي پۇزۇ سانى

پوۋدانىان.

v.t. ئوۋسىنەۋەي مېۋو يا چىۋىكى شتىك يا پوۋداۋىك: گىپانەۋەي مېۋو:

تۇماركرىنى مېۋوۋى پوۋداۋىك

chronicle play, شانۇگەرى مېۋوۋى.

chronicler (kron'i-klēr), *n.* مېۋوۋىۋوۋس.

chrono- (krō'nō, krō'nə), *Also chron-*, پىشەندىكە بەماناى:

كات

chronograph (kron'ə-graf', kron'ə-gräf'), *n.* كرۇنوگراف:

ئامېرى پىۋان و تۇماركرىنى كاتىكى كورت.

chronologer (krə-nol'ə-jēr), *n.* = **chronologist**.

chronological (kron'ə-lōj'i-k'l'), *adj.* (۱) بەپىنى كاتى پوۋدان

(تۇمارنامەي پوۋداۋىك). (۲) پىڭخراۋ بەگۋىرەي كاتى پوۋدان. تۇمارنامە با

مېۋوۋى پوۋداۋىك.

-chronologically (*adv.*).

chronologist

- chronologist** (krə-nol'ə-jist), *n.* پسیقور یا تۆمارکەری
پووداوەکان بەگۆنەری کاتی پوودانیان.
- chronology** (krə-nol'ə-jī), *n.* (۱) لیکدانەوهو پێوانی کات و
چەسپاندرو ریزکردنی رووداویک بەگۆنەری کاتی پوودانی؛ زنجیرە میژوویی.
- (۲) لیستە یا حششە بەرواری پووداویک یا چەند پووداویکی یەک لەدوای یەک.
- chronometer** (krə-nom'ə-tēr), *n.* ئامێری پێوانی کات
- chronometric (adj.); chronometrical (adj.);**
chronometrically (adv.).
- chronometry** (krə-nom'ə-tri), *n.* زانستی پێوانی کات
- chronoscope** (kron'ə-skōp'), *n.* ئامێری پێوانی ماوەی کاتی
نۆر کورت
- chrysalis** (kris'ə-lis), *n.* (۱) پەلە نەبزووت پەلە سەنەمی گۆپزێو
گەرەبوونی سروو کە هیشقا لە قوژاخەداپە. (۲) قوژاخە میژوو.
- (۳) گیاندارک - شتێکی ساوا.
- chrysanthemum** (kris-an'thə-məm), *n.* داوودی گول
- chub** (chub), *n.* جۆرە ماسیەکی دەریایە
- chubby** (chub'i), *adj.* خڕین؛ قەلەو (*~ cheeks*).
- chuck** (chuk), *v.t.* (۱) گۆشێن بە نارییەوه (بەتایبەتی ژێر چەناگە).
(۲) هاویشتن (*Colloq*), فڕێدان؛ لە کۆل خۆ کردنەوه.
(۳) بەزۆر دەرکردن.
(۴) گۆشبینکی بە یارییەوه (بەتایبەتی ژێر چەناگە).
(۵) هاویشتننک (*Slang*). خواردەمەنی
- chuck** (chuk), *n.* (۱) گۆشینی لامو سەرشارانی پەشەورە
(۲) جۆرە قولاییکە بۆ راگرتنی ئامێریک لە شوێنی خۆدا
- chuck** (chuk), *v.i.* قرتەقەرت کردن مریشک
- n.** قرتەقەرتی مریشک
- chuck-full** (chuk'fool'), *adj.* chock-full.
- chuckhole** (chuk'hōl'), *n.* چان (رێگەوار)
- chuckle** (chuk'l), *v.i.* (۱) لەبەر خۆوه پێکەنین؛ پێکەنینی بێ دەنگ
(۲) قرتەقەرت کردن مریشک
- n.** لەبەر خۆوه پێکەنین؛ پێکەنینی بێ دەنگ
- chuckle** (chuk'l), *adj.* بێ مێشک؛ گەمژە؛ کەر
- n.** کەسێکی گەمژەو بێ مێشک
- chucklehead** (chuk'l-hed'), *n.* کەسێکی گەمژەو بێ مێشک
- chuckleheaded (adj.).**
- chuck wagon**, واگۆنی خواردەمەنی واگۆنیکی موبەقە تێداپە خواردنی
تێدا درووست دەکەن بۆ کرێکارانی کارگەرەکان یا کێلگەرەکان.
- chuff** (chuf), *n.* کەسێکی نەزانو قەسەرەق؛ کەسێکی بێ نەزاکەت
- chug** (chug), *n.* دەنگی تەقینەوه (وەک هە میکیەنی شەمەندەفەر)
- v.i.** (۱) لێوەهاتنی دەنگی تەقینەوهیەکی وەها؛ تەقەتەق لێوەهاتن.
(۲) تەقەتەق کردن بە بۆیشتنەوه: (*The train -ged along.*)
- chukar** (chōō'kär'), *n.* گەر (بەلندە)
- chum** (chum), *n.* (۱) برادەری نزیک؛ هاوڕێی گیانی بە گیانی.
(۲) هاوخانە؛ هاوژوو.
- v.i. [Colloq.].** (۱) نیشته‌خۆ بوون لە هەمان ژووردا لەگەڵ یەکێکی تردا.
(۲) برادەریتی سەگەندا کردن
- chum** (chum), *n.* دانە ماسی؛ بەتایبەتی لە ماسی چەور دەکەن و
فڕێ دەدرێتە ناو ئاوهوه بۆ پاوه‌ماسی.
- chummy** (chum'i), *adj.* گیانی بە گیانی؛ نزیک برادەرانه
- chump** (chump), *n.* (۱) سەر یا نووکیکی نەستووری گول.
(۲) [Colloq.]. کەسێکی گەوج و گەمژەو بێ مێشک
- chunk** (chuk), *n. [Colloq.].* (۱) پارچەبەکی کورتی نەستوور (دەر).
گۆشت... هتد 'کوته گۆشت' پەلە گۆشت. (۲) بەشێک یا بڕێکی زۆر؛
هەندێکی زۆر (۳) گیاندارێکی تۆکمەو قەلەو.
- chunky** (chuk'i), *adj. [Colloq.].* (۱) کورت و نەستوور

cigarette butt

- (۲) پارچە پارچە.
- church** (chūrch), *n.* (۱) کلیسە؛ پەرستگای مەسیحییەکان.
(۲) ئۆزگەردن؛ خواپەرستن. (۳) هەموو مەسیحییەکان.
(۴) [C-], لێ یا شێوەیەکی تاییبەتی کلیسە:
(*The Methodist C-; C- of England*)
- (۵) دەسەلاتی کلیسەو پاپەرانی. (۶) پێشەڕ پاپەرانی کلیسە.
(۷) کۆمەڵێک نوێژکەر.
- v.t.** دۆخا بۆ کردن (بەتایبەتی بۆ ژنی تازە منداڵ بوو).
- adj.** تاییبەتی بە کلیسە: (*~ government*).
- churchgoer** (chūrch'gō'er), *n.* کەسێک کە هەمیشە دەچێ بۆ
کلیسە.
- churchless** (chūrch'lis), *adj.* (۱) بێ کلیسە؛ کلیسەیی تێدا نییە:
(*a ~ village, town, etc.*)
- (۲) کەسێک کە نەچێ بۆ کلیسە.
- churchman** (chūrch'mən), *n.* (۱) قەشە. (۲) ئەندامی کلیسە.
- Church of England**, کلیسەیی ئەنگلیکانی لە ئینگلتەرە (لە سەدهی
شانزەدا لە کلیسەیی پۆما جیاپووهوهو پاشای ئینگلتەرە خستییە ژێر دەستی
خۆییەوه).
- Church of Rome**, کلیسەیی کاسۆلیکی پۆما
- churchwarden** (chūrch'wōr'd'n), *n.* پاپەری ئاناینی کلیسە
- (بۆ پەرێوه‌بردنی کاروباری ئاناینی کلیسە).
- churchyard** (chūrch'yārd'), *n.* حەوشەیی کلیسە (گەلێک جار
هەندێکی دەرکەو بۆ گۆرستان)
- churl** (chūrl), *n.* (۱) لادێیی؛ دەشتەکی.
- (۲) کەسێکی نەزانو بێ نەزاکەت. (۳) پەزێل؛ پیسکە.
- (۴) لاسار؛ سەرکێش.
- churlish** (chūrl'ish), *adj.* (۱) لادێیی؛ دەشتەکی.
- (۲) بێ نەزاکەت. (۳) پەزێل؛ پیسکە. (۴) نایەتە ژێر پکێفەوه؛ جەلوی ناگیرێ
- churn** (chūrn), *n.* (۱) مەشکە. (۲) ژەنین.
- v.t.** (۱) مەشکە ژەنین؛ بۆ ژەنین. (۲) پاوه‌شاندن
- v.i.** (۱) کەرە درووستکردن (بە ژەنینی ماست لە مەشکەدا).
(۲) ژەنین؛ هاتنە جۆش.
- churning** (chūrn'ing), *n.* (۱) ژەنین (مەشکە).
(۲) ئەو کەرەبەیی لە ژەنینی مەشکەدا دەست دەکەوێ.
- churr** (chūr), *n., v.i. & v.t. = chirr.*
- chute** (shōōt), *n.* (۱) تالغە؛ قەلبەرە؛ خورپو.
- (۲) ئاوبارە، پارپو، جۆگە، یا بۆرییەکی لێژ (بۆ شت گواستەوه):
(*a coal ~; laundry ~*)
- chute, 'chute** (shōōt), *n. [Colloq.].* پەرەشوووت.
- chutney, chutnee** (chut'ni), *n.* هەنبە.
- cicatrix** (sik'ə-triks), *n.* (۱) شوێن بڕین (پاش چاکبوونەوهی
بڕینەکه). (۲) شوێنی ئەو بڕینە دەمێنێتەوه لەدوای بڕینی لاقە دارێک یا
لێکەردنەوهی گەلایەک.
- cicerone** (sis'ə-rō'ni, chich'ə-rō'ni), *n.* پاپەری گەشتیاران:
- ئەو کەسە کە گەشتیاران دەبات بۆ شوێنی خۆشو میژوویی وولاتیکو باسی
ئەو شوێنانەیان بۆ دەکات
- Ciceronian** (sis'ə-rō'ni-ən), *adj.* پەوانبێژ؛ زمانپاراو.
- cidal** (sīd'l), پاشکۆیەکە بەمانای؛ بکوژ؛ کوشتنە؛ لەناوبەر:
- (*suicidal, homicidal*)
- cide** (sīd), پاشکۆیەکە بەمانای؛ کوشتن؛ بکوژ:
- (*suicide, homicide*)
- cider** (sī'dēr), *n.* خۆشاری سینو؛ ئاوی سینو.
- cigar** (si-gār'), *n.* سیگار.
- cigarette, cigaret** (sig'ə-ret', sig'ə-ret'), *n.* جگەرە.
- cigarette butt**, قەنگە جگەرە.

cigarette holder

cigarette holder, دارچگره
cigarette-lighter, چرخ
cigarette-paper, بهرامخ
cilia (sil'i-ə), *n.* (۱) برژانگ (مژه)، (۲) برژله (گه‌ای درخت)
ciliary (sil'i-er'i), *adj.* برژانگی
ciliate (sil'i-il, sil'i-āt'), *adj.* برژله‌دار
n. زینده‌ورنیکی یک خانگی به میکروسکوب بینراو که لشی به برژله داپوشراوه.

cimex (si'meks), *n.* میرووی نارچیکه
cinch (sinch), *n.* (۱) تنگه (زین، کورتان)،
 (۲) [Colloq.] به دست گرتنیکی قایم.
 (۳) [Slang] مسوگر! شتی که کردنی یا دستکمرتنی ناسان و مسوگر پی.
v.t. (۱) توندکردنموی تنگی ناسپ.
 (۲) [Slang] دست لی گیربوونیکی باش و قایم! مسوگرکردن.
cinchona (sin-kō'nə), *n.* درمختیکه توئیکله‌کی درمائی لی
 دروست دکرئ. (۲) توئیکلی تالی نم درمخته.
cincture (sin'chēr), *n.* (۱) پشتین.
 (۲) شتی که چواردنموی شتیکی تری پی دکرئ وک لملقی دموی پایمیک!
v.t. چواردنمورگرتن! دورمدان.

cinder (sin'dēr), *n.* (۱) پاشماروی کانزا پاش توواندنموی له کوردها.
 (۲) ژله‌موی پاش تاقینموی ناگرژین (۲) سهره بزوتک.
 (۴) پشکن: (۵) (pl), ژله‌موی خوله‌میش.
v.t. سووتاندن! سووتاندن هتا دبی به سهره بزوتک.
cindery (sin'dēr-i), *adj.* له خوله‌میش یا ژله‌موی پشکاتووه!
 خوله‌میشی! ژله‌موی تیدایه.
cinema (sin'ə-mə), *n.* (۱) فیلمی سینمایی
 (۲) سینما شوینی پیشاندانی فیلم
 (۱) هنرو درهینانی فیلمی سینمایی
 (۲) فیلمی سینمایی به‌گشتی.
cinematic (sin'ə-mat'ik), *adj.* سینمایی
-cinematically (*adv.*)
cinematographer (sin'ə-mə-tog'rə-fēr), *n.* وینه‌گری
 فیلمی سینمایی! درهینانی فیلمی سینمایی.
cinematography (sin'ə-mə-tog'rə-fi), *n.* هنری وینه‌گرتن و
 درهینانی فیلمی سینمایی
cinerarium (sin'ə-rār'i-əm), *n.* شوینی هلگرتنی خوله‌میش
 لاشی سووتنراو.
cinerary (sin'ə-rer'i), *adj.* (۱) مونی خوله‌میش لاشی سووتنراو
 (۲) خوله‌میشی! بونی خوله‌میش.
cinerator (sin'ə-rā'tēr), *n.* کوره یا تنووری سووتاندنی لاشی
 مردو
cinereous (si-nēr'i-əs), *adj.* رنگ خوله‌میشی! وک خوله‌میش
cingulum (sin'gyoo-ləm), *n.* پشتین! لملقی دوردراو!
 لملقی رنگ.

cinnamon (sin'ə-mən), *n.* (۱) دارچینی (۲) قاوهی (رنگ)
adj. (۱) قاوهی (رنگ) (۲) دارچینی تیکراوه! به دارچینی کراوه یا لیتراوه.
cinquecentist (chin'kwə-chen'tist), *n.* هنرمندیک یا
 نوسه‌رنکی نیتانی سده‌ی شانزدهم.
cinquecento (chin'kwə-chen'tō), *n.* (۱) سده‌ی شانزدهم
 (به‌تایبته‌ی له هونری نیتالیدا). (۲) شیوانی هونری نیتالی له سده‌ی
 شانزدهمدا.
cinquefoil (sink'foil'), *n.* (۱) گولباخیکی گه‌ای پنج پهره‌یی.
 (۲) نخشه‌یکی پنج کمرانی (خانوسازی).
cion (si'on), *n.* جور! قله‌م (پروه‌کناسی)! تول! خلف!

circulate

گژیکی پیوه‌ستکردن. (هروه‌ها ده‌یشنوسری: "scion").
cipher (si'fēr), *n.* Also cypher, (۱) سفر! هیچ
 (۲) کسبیک یا شتیکی پی بایخ. (۳) پهرله! شفره.
 (۴) کیلی هله‌ناتان یا دهرکردنی شفره.
 (۵) نووسینیک که خوئندنموی یا دهرکردنی گران پی (به‌تایبته‌ی هی ناو).
 (۶) ژماره‌یکی عمره‌یی.
v.t. (۱) لیکدانوه (کیشی بیرکاری). (۲) به شفره نووسین.
v.t. (۱) لیکدانوه (کیشی بیرکاری). (۲) نووسین به شفره.
cipolin (sip'ə-lin), *n.* مرمه‌ی په‌نگا‌په‌نگی نیتانی.
circa (sūr'kə), *prep.* (Abbr. c., ca., cir., C.), (به‌یوار،
 میژو): (1650 ~).

Circassian (sēr-kash'i-on, sēr-kash'an), *n.* (۱) شهرکسی!
 هاو‌لاتی‌یکی شهرکاسیا. (۲) زمانی شهرکسی.
adj. شهرکسی (زمان، گیل، کلنور).
circle (sūr'k'l), *n.* (۱) یازنه. (۲) کهمره. (۳) شتیکی خ‌ یا بازنیی.
 (۴) خولگی سوورانه‌ی لستیره‌یک.
 (۵) دهسته (خلف)! کوملنیک خف که همان سوود کوی کردنده‌ها! تاق.
 (۶) ناوچه. (۷) مه‌دا. (۸) بازنی نه‌یترای زه‌وی.
 (۹) پیزیک کورسی نیمچه بازنیی له تاترینه‌کدا.
v.t. (۱) نابلقه‌دان! چواردنمورگرتن! گمارودان. (۲) خولانه‌وه! سوورانه‌وه
v.t. خولانه‌وه! سوورانه‌وه.
circlet (sūr'klit), *n.* (۱) بازنیکی بچوک.
 (۲) لملقی شتیکی بازنیی که ب‌ جوانی بکرتنه دست، مل، یا سهر.
circuit (sūr'kit), *n.* (۱) کهمره! جیوه. (۲) ناوچه‌ی نم کهمره‌یه.
 (۳) سوورانه‌وه! به‌دوردا خولانه‌وه: (the moon's ~ of the earth)
 (۴) هاتوچ (فهرمانهر یا دادگر... هتد).
 (۵) نه‌ری پ‌نگا‌وبانی له هاتوچ‌یانه‌ها دهربریت
 (۶) چند هونیک شانوگری که به‌نوره فیلم یا شانوگری تیدا پیشان دهری.
 (۷) تلی کاره‌ها (که تنووی کاره‌های پندا دهرات)! بازنی کاره‌هایی
 (۸) تله! وایر (رادیو).

v.t. گه‌ران! خولانه‌وه! سوورانه‌وه
v.t. خولانه‌وه! به‌دوردا! گه‌ران به‌دوردا! سوورانه‌وه! به‌دوردا.
circuit breaker, نامیزی برینی تنووی کاره‌ها (کاتیک تنووی کاره‌ها
 زور دبی یا متریسی له تلی کاره‌ها که دهری)
circuit court, دادگاهیکه که به نوره هرجاره‌ی له شوینیک یا شارنک
 ده‌به‌ستری.
circuitous (sēr-kū'i-təs), *adj.* ناراسته‌خو! به‌پنج‌وپه‌نا.
circuit rider, قه‌شیه‌کی "میسود" ی گهریک.
circuitry (sūr'kit-ri), *n.* تلی کاره‌های پیکره به‌ستراو!
 تلی کاره‌های شوینیک به‌گشتی.
circuitry (sēr-kū'i-ti), *n.* ناراسته‌خویی! پنج‌وپه‌نایی.
circular (sūr'kyoo-lēr), *adj.* (۱) خ‌ یا بازنیی.
 (۲) ده‌خولیتوه! ده‌سووریتوه. (۳) ناراسته‌خو! به‌پنج‌وپه‌نا.
 (۴) به‌ناو گه‌لنیک خف‌کدا بلوده‌کرتنه‌وه: (a ~ letter).
n. جارنانه، نامه، یا بلو‌کراوه‌یک که چاپ دهری و به‌ناو گه‌لنیک کسدا
 بلوده‌کرتنه‌وه.

circularity (sūr'kyoo-lar'ə-ti), *n.* خپتی! بازنییتی.
circularize (sūr'kyoo-lēr-iz'), *v.t.* (۱) خ‌کردن.
 (۲) جارپان یا نامه بلو‌کردنموی به‌ناو گه‌لنیک کسدا.
circular saw, مشاری خولاه (که به کاره‌ها یا گاز کاره‌کات).
circulate (sūr'kyoo-lāt'), *v.t.* (۱) سوورانه‌وه (خوئین)! خولانه‌وه!
 بلو‌بوونه‌وه له دست ب‌ق له دست و له شوین ب‌ق له شوین (پاره، قار)!
 ده‌ستاده‌ست کردن (پاره)! گران (مژه). (۲) بلو‌بوونه‌وه به‌ناو هندی
 خف‌کی خوئنده‌واردا. (۳) درویات بوونه‌وی پی پایانی ژماره (بیرکاری)
v.t. بلو‌کردنموی (به‌ناو گه‌لنیک کس و شوئندا)

circulating library

circulating library, کتبخانه بیه که که خوینتهر دوتوانن کتیبی ئی
بجواری و پاش خویندنهوهی بیگه بئینتهوه.

circulation (sūr 'kyoo-lā'shən), *n.* (۱) جولان سوپان؛

بزوتن له شونینکهوه بۆ شونینکی تر (ناوی ناو بۆری)؛ هواگۆرکی.

(۲) سووری خوین (لهش). (۳) سووری شیله (پوهه).

(۴) بلاو بوئنهوه (دهنگوباس، پاره، قان)؛ دهستاره دهست کردن.

(۵) بلاو کردنهوه به ناو خویندهواردا (پۆژنامه، گۆنار... هتد).

(۶) رادهی بلاو کردنهوه یا بلاو بوئنهوه له کاتیکی تایبهتیدا (پۆژنامه، گۆنار).

(*The newspaper has a ~ of fifty thousand copies a day.*)

circum- (sūr 'kām, sēr-kum'), پێشه نیکه به مانای: به دهویدا؛

به ههر چوار دهویدا: (*circumnavigate, circumscribe*).

circumambience (sūr 'kām-am'bi-əns), *n.* چاردهویدان؛

ئابلوقه دان

-circumambient (*adj.*).

circumambulate (sūr 'kām-am'byoo-lāt'), *v.t. & v.i.*

گهراڤان؛ گهراڤان به دهویری شونینکدا

circumcise (sūr 'kām-sīz'), *v.t.* (۱) خهته نه کردن

(۲) پاک کردنهوه؛ له خرابه یا زینا.

circumcision (sūr 'kām-sīz'hən), *n.* (۱) خهته نه؛ خهته نه کردن.

(۲) پاک کردنهوه؛ له خرابه یا زینا. (۳) [C-]، جهژنی خهته نه کردنی مسیح

(به کهم پوژی سانی تازهی زاینیه).

circumference (sēr-kum'fēr-əns), *n.* (۱) کهمه (بازنه)؛

چینه (۲) درێژی کهمه.

circumflex (sūr 'kām-fleks'), *n.* نیشانه بیه که زمانه وانییه وه؛

(*ā, ē, ī, ō, ū*) که دهخرته سهر تیپه بزوتنی هه ندی زمان، وه فهره نسی-

دهنگناسی).

adj. (۱) نیشانه بیه که وهای به سه رهویه

(۲) حه ماوه؛ چه ماوه تهره به دهویدا

v.t. (۱) چه ماوه (۲) بزوتنی تیپیک به گۆتیهی نهم جهزه نیشانه.

circumflexion (sūr 'kām-flek'shən), *n.* چه ماوه.

circumfluent (sēr-kum'flōō-ənt), *adj.* به دهویدا دهووات

(ناو، پوس).

circumfluous (sēr-kum'flōō-əs), *adj.* (۱) به دهویدا دهووات

(ناو، پوس). (۲) دهویری به ناو گهراوه؛ ناو دهویره یاده.

circumfuse (sūr 'kām-fūz'), *v.t.* (۱) رشتی یا بلاو کردنهوهی

شله که به چاردهویدا. (۲) دهویدان به ناو یا شله بیه که تر.

-circumfusion (*n.*).

circumlocution (sūr 'kām-lō-kū'shən), *n.* (۱) درێژه پیدان

(ووتار، قسه کردن، نووسین)؛ زۆر پێسان (ووتار، قسه، نووسین)؛

قسه جووینهوه؛ زۆر پویشن له سه ره باسێک و درهنگ نهجام به دهسته تهره دان.

(۲) مه به سه ته دهسته تهره نه دان له نووسین یا قسه کردندا (له پێی زۆر پێسانهوه).

(۳) وته بیه که دووانیکی درێژه پیدار.

circumnavigate (sūr 'kām-nav'ə-gāt'), *v.t.* به جو ردهویدا

گهراڤان به پا پۆر یا به نهم.

-circumnavigation (*n.*); **circumnavigator** (*n.*).

circumrotate (sūr 'kām-rō'tāt'), *v.t.* خولانهوه؛ سوپانهوه

(پنجکه)

circumscribe (sūr 'kām-skrīb'), *v.t.* (۱) چاردهویدان؛

دهویدان؛ سووور بۆ دانان (۲) هیل کێشان به چاردهویدا.

(۳) کێش ئی وێنه بیه که نه دازه یی به دهویری وێنه بیه که نه دازه یی تهره

به مه رجیت له زۆرترین شویندا له یه کهتری بدهن

(*to ~ a triangle with a circle*)

circumscription (sūr 'kām-skrīb'shən), *n.* (۱) دهویدان؛

چاردهویدان؛ سووور (۲) سووور (۳) مادده بیه که چاردهویری شتیکی پێ بگه ی.

(۴) شوینیکی سووور بۆ دانراو یا چاردهویر گهراو.

cisterna

(۵) نووسراوینکی بازنه یی که هه لکه ترابن له سه ره پاره یا مه دالیایه ک.

circumspect (sūr 'kām-spekt'), *adj.* ووریا؛ هۆشه مند؛ دوربین.

circumspection (sūr 'kām-spek'shən), *n.* ووریایی؛

دوربینی؛ هۆشه مندی.

circumstance (sūr 'kām-stans'), *n.* (۱) بار؛ دۆخ؛ هه ل و مه رج.

(*pl.*), باری دارایی (*They are in comfortable ~s.*)

(۲) خۆنوواندن؛ کهمش و فاش: (*pomp and ~*).

(۳) وورده کارێ؛ ووردی (*The story was told with great ~*).

v.t. خسته باریکی تایبه تییه وه.

under no circumstances, به هیه چۆرێک؛ هه رگیز

under the circumstances, له م باره دا؛ له م هه ل و مه رجه دا.

circumstantial (sūr 'kām-stan'shəl), *adj.* (۱) په یوه مندی هیه

یا ده که وێنه سه ره باریکی تایبه تی. (۲) ناگرنگ؛ پێکه وته.

(۳) وورده؛ دوو وورده یی

circumstantial evidence, به لگه بیه که په یوه مندی هه یب به

(*Proof of possession of stolen property is ~ in case of theft.*)

circumstantiate (sūr 'kām-stan'shi-āt'), *v.t.* به لگه هه یانه وه

یا پێشان دان بۆ پشنگیری کردنی هه ل و نه ستیک؛ سه له اندن یا ساغ کردنه وه

به به لگه

-circumstantiation (*n.*).

circumvallate (sūr 'kām-val'āt'), *v.t.* دهویرگرتن به دیوار یا

خه نه ق (بۆ پاراستن له دوژمن).

adj. دهویر گهراو (به دیوار یا خه نه ق)

circumvent (sūr 'kām-vent'), *v.t.* (۱) به دهویرا پویشن (بۆ-

نه گهراو و دهویرا بوون)؛ جیه جیکردنی کارێک یا گه یشتن به ئامانج له پێی

فیل و ته له که وه خۆ نه دان به دهسته تهره و له لاره شت کردن نه ک پوو به پوو

(۲) چاردهویرگرتن به فیل و ته له که (۳) به ته له وه کردن؛ داو بۆ نانه وه

(۴) له خسته بێردن؛ بهزاندن به زۆر زانی و فیلباری.

(۵) ته گه ره خسته به رده م؛ پێکه لیکرتن؛ بوون به کۆسپ له پێکه دا

-circumvention (*n.*); **circumventive** (*adj.*).

circumvolution (sūr 'kām-və-lōō'shən), *n.* (۱) پێچ خواردن

به دهویدا؛ پیه که خواردن. (۲) پێچ؛ پێچک

(۳) پێکه ی پێچا و پێچ؛ شیهوی پێچ پێچاوی.

circus (sūr 'kəs), *n.* (۱) ته لێ یا جه ی په له کهراوی پۆمانی (که

وه ریش و پێش پێکێ و زۆرانبازی تهره ده کهرا)؛ مه دیدان (۲) سیرک

(۳) خۆنوواندن سیرک (۴) چواری ئیانیکی خه ی گهراوه.

(۵) [Colloq.]، که سیک یا شتیکی قۆشه و خۆنووینه وه سه ما گیز.

cirque (sūr 'k), *n.* (۱) شوینیکی خه ی بازنه یی.

(۲) [Poetic]، بازنه؛ نه لقه. (۳) [Archaic]، سیرک.

(۴) ته لانیکی سه روشتی له شاخیکدا.

cirrhosis (si-rō'sis), *n.* نه خۆشی جگه ره؛ نه خۆشی بیه که درێژه خایه نی

جگه ره بریه یه له په یدا بوونی چه ند تیشوویه که له دهویر به یه جگه ره

له نه جامه دا داخستنی نه وه ده ماره ی که خوین دینن بۆ جگه ره بۆ پاک کردنه وه ی

وه ده یته هوی مردن.

-cirrhotic (*adj.*).

cirrus (sir'əs), *n.* (۱) ته رزی پیه هه لگه ران (پوهه)

(۲) مه وریکی ته نکێ زۆر به یز.

cis- (sis), پێشه نیکه به مانای: (۱) له م به ره. (۲) له دوا ی نه وه؛ له نه جامه دا.

cisatlantic (sis'at-lan'tik), *adj.* له م به ری ئوقیانوسی نه ته نسی.

cist (sist), *n.* (۱) گۆبی به ر دین (چه رخی کۆن).

(۲) سنووقی هه لگرتنی ده فری پێز (له خۆپیشاندانی یۆنان له کۆندا)

(۳) عه مارا؛ نه ستیک؛ نه ستیل (به تایبه تی که

باراناوی تهره کۆده یته وه) (۴) تهو ره که یا بۆشایی له ش (که شه بیه که تهره به)

cisterna (sis-tūr'nə), *n.* تهو ره که یا بۆشایی ناو له ش (که شه بیه که

- تندایه.
citadel (sit'ə-d'l, sit'ə-del'), *n.* (۱) قهلا؛ قهلايهکه به شونينکي
 بهرزه. (۲) پهنا (۳) شو شونينکي توپ و تفنگي تندایه دابهستراوه له
 پاپورتني جهمگيدا
citation (sī-tā'shən), *n.* (۱) بانگ کردن (دادگا) و مرگرتني ژماره
 نوتممیل و سزادني (له لایه پولييسره). (۲) و مرگرتني؛ به بهلکه هينانهوه.
 (۳) و مرگرتني؛ ۴ ناوهينان له پاپورتنيکي ميريدا (بو نازايي يا زيرهکي... هتد).
 (۵) ناوهينان بو کردن به بهلکه (ياسايک يا کيشه يهکي دادگايي راپورديو).
cite (sit), *v.* (۱) بانگ کردن بو دادگا. (۲) بانگ کردن بو جولونه ويهک.
 (۳) و مرگرتني؛ ۴ ناوېردن (بو بهلکه، پورنکردنهوه يا شوونه).
 (۵) ناوېردن له راپورتنيکي ميريدا (بو نازايي يا خدمت کردن له سوپادا).
cithara (sith'ə-rə), *n.* قيساره؛ ناميرنکي موسيقياي کونه.
cither (sith'ēr), *n.* - cithara.
cithern (sith'ēm), *n.* ناميرنکي موسيقياي ژنداري سدهي شانزدهمه
 له گيتار دهجن
citied (sit'id), *adj.* (۱) شاري لمسهره؛ به شار نارهدان کراوه توره
 (The ~ earth)
 (۲) شاري؛ وه شار
citified (sit'i-fid'), *adj.* بوه به شاري له رهوشت و جلوه رگو
 نرهدا؛ وه دانيشتوي شاري؛ هاووه؛ شارنشين کراو.
citizen (sit'ə-z'n), *n.* (۱) شارنشين؛ دانيشتوي سره يستي شارنک.
 (۲) هاوولاتي؛ وولاتي. (۳) مدهني؛ کسيک که له هيزي چهکاردا نه ي.
 هاوولاتي جيهاني کسيک که هه موو جيهان به
 وولاتي خوي دانه و له هرچي شونينک بي نارام دهگرتي
citizeness (sit'ə-z'n-is), *n.* هاوولاتي يهکي مينه
citizenry (sit'ə-z'n-ri), *n.* هاوولاتيان؛ هاوونيشتمانان
citizenship (sit'ə-z'n-ship), *n.* (۱) هاوولاتي؛ هاوونيشتماني
 (۲) نرکي سرشار و مافي هاوولاتي
citizenship papers, برونامه ي هاوولاتي؛ برونامه ي بون به
 هاوونيشتماني نيگانه يهک
citole (sit'ol, si-töl'), *n.* - cithern.
citric (sit'rik), *adj.* مزه مهي؛ نايه يتي به پرته قال و ليمو نارنج.
citron (sit'rən), *n.* (۱) ترنج ۲۰؛ دار ترنج
citrus (sit'rəs), *n.* مزه ميوه وه پرته قال. ليمو، نارنج؛ مزه مهي.
adj. نايه يتي به مزه ميوه؛ نايه يتي به داري مزه ميوه.
citern (sit'ēm), *n.* - cithern.
city (sit'i), *n.* (۱) شار ۲ - دانيشتوواني شارنک
adj. شاري؛ شار
 the City, ناوچه ي دارايي و بازرگاني شاري لهندهن
city council, نهنجومهي شارهواني
city-born (sit'i-bôm'), *adj.* له شار له دايکبووه؛ شاري.
city-bred (sit'i-bred'), *adj.* شاري؛ له شار گوره ميوه يا
 گوره کراوه
city desk, بهشي دهنگوماسي ناوشاري پورتنامه يهک.
city editor, (۱) نووسهري لنيبرسراوي دهنگوماسي ناوشارو دابهشکردني
 نيش وکاره کان به سر راپورتچي يهکاني پورتنامه يهکدا
 (۲) نووسهري لنيبرسراوي بهشي دارايي (له پورتنامه ي نينگلته ردا).
city hall, (۱) فرمانگي شارهواني (۲) بهرپوهه برياهي شارهواني
City of God, شاري خوا ناسمان
City of Seven Hills, شاري حوت گرده که؛ روما
city-state (sit'i-stāt'), *n.* وولاتيکي سره بخو که ينگدنت له شارنکي
 سره بخو ناوچه کاني دهريوري (وه که له يوناني کوندا هه بو).
civic (siv'ik), *adj.* (۱) شارستاني؛ نايه يتي به شار؛ شار.
 (۲) نايه يتي به هاوولاتي يان. (۳) نايه يتي به هاوولاتي يتي
civics (siv'iks), *n. pl.* زانستې په روهدي نيشتماني

- civil** (siv'il, siv'il), *adj.* (۱) نايه يتي به هاوولاتي يا هاوولاتيان.
 (۲) ميلي؛ نايه يتي به کومانيک هاوولاتي و کاروباري نيوانيان:
 (~ affairs; ~ service; ~ war)
 (۳) رهوشت جون؛ رهفتار جوان. (a ~ man).
 (۴) شارستاني. (۵) بهشي کات: (a ~ year).
 (۶) شارستاني (ياسا).
civil death, سه دندهوي هه موو مافيني کسايه يتي له هاوولاتي يهک
 له بر تاوانيني گهوه.
civil defence, بهرگري ميلي؛ بهرگري شارستاني.
civil disobedience, ياخي بوني شارستاني؛ بهرهلستي لاشي.
civil engineer, لهندازياري شارستاني.
civil engineering, لهندازياري؛ شارستاني؛ دروستکردني نه خشي
 پيگوايان، پرد، خانو، به تدر... هتد.
civilian (sə-vil'yan), *n.* (۱) مدهني؛ کسيک که له هيزي چهکاردا
 نه ي. (۲) پسپوري ياساي شارستاني.
 مدهني؛ ناسوياسي.
civility (sə-vil'ə-ti), *n.* ناسکي؛ رهوشت جواني؛ نه زاکه.
civilization (siv'il-i-zā'shən, siv'il-i-zā'shən), *n.* (۱) ژيار
 شارستانيه؛ ناوهداني. (۲) کردن به شارستاني؛ بون به شارستاني.
 (۳) شو ميله و وولتانه ي گيشتونه ته پله يا ناستي شارستانيه ي.
 (۱) کردن به شارستاني؛ فزي شارستانيه ي. (siv'il-iz'), *v.*
 کردن. (۲) پوخته و جوانکردني خو رهوشت؛ فزکردني خو رهوشتي جوان.
civilized (siv'il-izd'), *adj.* (۱) پيشکوتو؛ له هونرو زانياري و
 زانستې کومه لايه تيدا (ميله، وولت). (۲) نايه يتي به ميله و وولتانه ي
 که له بوانهدا پيشکوتوون (۳) ناسک؛ رهفتار جوان؛ به نه زاکه.
civil law, (۱) ياساي پزماني؛ به نايه يتي شو بهشي که هاوولاتي يه
 پزماني يهکاني دهگرتوه. (۲) ياساي کسيکي؛ هه موو شو ياسايانه ي
 په يوه نديان هيه به مافي کسيکي يهوه نک به تاوانه وه (که له ياساي
 پزماني يهوه دهگرتون)؛ ياساي شارستاني.
civil liberties, مافي موقه که به پيري ياسا پارنزاه، وه مافي
 بيرکردنهوه و قسه کردن و کردن شو کاره ي دهوي به مريجک دزي سودي
 گشتي نه ي.
civil list, موچه و خه رجي تري سالنه ي پاشا و مار و خيزانه کي.
civilly (siv'il-i), *adv.* (۱) به ناسکي؛ به نه زاکه؛ به رهفتار جواني.
 (۲) به گوتوري ياساي کسيکي.
civil marriage, ماره کردني شارستانيه ي؛ ماره کردن له بردهمي دادگر
 يا فرمانبرنکي تري ميري نک مه لا و قه شه.
civil rights, مافي کسيکي هاوولاتي (گه نيک جار شو خه پاتش
 دهگرتوه که ميله دهيکات بو سندن مافي رامياري و دارايي و کومه لايه يتي).
civil servant, فرمانبري ميري؛ کاربه دهستي ميري.
civil service, (۱) هه موو بهشمکاني ميري جگه له هي ياسايي و دادگري و
 سوپا و هيزي دهريايي. (۲) سرجه م فرمانبراني ميري جگه له وانه ي که له
 بوانهدا کارده کن. (۳) سرجه په يره وي يهکاني نک به شانه ي ميري
civil war, جهنگي ناوخا شري براکووي
 the Civil War, جهنگي ناوخا شمريکاي باکوور له نيوان ناوچه کاني
 سمرو (يکيتي) و ناوچه کاني خوارو (کونفيدرسي) و ولته که له ساني
 ۱۸۶۱-۱۸۶۵.

civil year, = a calendar year; astronomical year.
clack (klak), *v.* (۱) تهقه تقي کردن.
 (۲) چه نه بازی کردن؛ ده موهري کردن.
 (۳) قرت قرت کردن (مريشک).
 (۱) تهقه تقي پيگرتن. (۲) چه نه بازی کردن؛ ده موهري کردن.
 (۱) تهقه؛ تهقه تقي. (۲) شتيک که تهقه تقي پي دهگرتي. (۳) چه نه بازی.
clack valve, ده موهريه که تهقه تقي ديت کاتيک که داده خريت.
clad (klad), *occasional past tense and p p. of clothe.*

cladophyll

- adj.** حل لههرا پوشته
- cladophyll** (klad'ə-fil), *n.* لق یا قعدی یوهو کیکه که شپوه کاری وک هی گهلا وایه.
- claim** (klām), *v.t.* (۱) داواکردن.
- (۲) شایسته‌بوون؛ پیویست بوون. (*This problem ~s our attention.*)
- (۳) وا ووتن. (*He ~s he saw the accident.*)
- (ب) لاف وگراف لیدان.
- v.t.** لاف وگراف لیدان؛ وا ووتن
- n.** (۱) داواکاری؛ داواکردن (۲) ماف؛ مافی داواکردنی شتیک؛ ماف بوون.
- (۳) شتیک که کهسینک داوای بکات یا مافی داواکردنی هین (پارچه زهوی، زیان بژانده لایه کومپانای بیمه) (۴) لاف وگراف؛ وا ووتن؛ ووتیه که خاوه نه‌کای سووریټ لسه‌ری
- داواکردن؛ نه هی خو دانان و داواکردن (موک، شت ... هتد).
- claimant** (klām'ənt), *n.* داواکمر؛ لاف وگراف لیدمر.
- clairvoyance** (klār-voi'əns), *n.* (۱) توانای بینین یا هست -
- پنکردنی شتی نه‌بینراو. (۲) چاوټیزی؛ هست تیژی
- clairvoyant** (klār-voi'ənt), *adj.* تواناداری بینین یا هست -
- پنکردنی شتی نه‌بینراو.
- n.** کسینک که توانای بینین یا هستپنکردنی شتی نه‌بینراو هی.
- (۱) نووینچ گیلاندریکی ناویچه له‌ناو ناو لمی تپری
- clam** (klam), *n.* ده‌وریشتی ناودا ده‌زی و قاوینکی ره‌قی وک به‌ردی هیه.
- (۲) گوستی سم گیلاندره
- زمار به‌ستران؛ کشانه‌وه ناو قاوغي خو و دم به‌ستران (هرو).
- clam** (klam), *n.* = clam.
- clamant** (klām'ənt), *adj.* (۱) پر به ده‌گده‌نگ
- (۲) په‌له؛ گرنگ و په‌له
- clamber** (klam'bēr), *v.i. & v.t.* نه گران پیاهه‌نگه‌پان
- n.** پیاهه‌نگه‌پانینکی گران
- clammy** (klam'i), *adj.* نه‌رو ساردو لینچ (ده‌ست، پینست، شت)
- clamor** (klam'ər), *n.* (۱) ههرا؛ ده‌گده‌نگ؛ هوار؛ قیزه
- (۲) داو کردنی شتیک به ههرا ههرا.
- v.t.** (۱) ده‌گده‌نگ کردن؛ هوار هوار کردن.
- (۲) (~ for) هوار بو کردن؛ داواکردن.
- (*The foolish people were ~ing for war.*)
- (ب) ~ against) هوارکردن دژ به:
- (*The newspapers were ~ing against the government's plans.*)
- هوار به‌سردا کردن و دم پښ داخستن.
- clamorous** (klam'ər-əs), *adj.* (۱) پر له ده‌گده‌نگ.
- (۲) داواکر یا سکالا‌کر به ههرا ههراو هوار هوار.
- clamour** (klam'ər), *n., v.i. & v.t.* British Spelling.
- clamp** (klamp), *n.* منگه‌به؛ گیره؛ پیکارنکی کانزایی به‌کاردیت بو
- پنکه‌وه‌ستنی دوو شت یا قایم کردنیان به بادان یا به برغوو.
- v.t.** گیره‌نیدان؛ قایم کردن یا پنکه‌وه‌بستن به گیره.
- clamp down** (on), [Colloq.], به توندوتیزی له‌گه‌ل جوو‌لنه‌وه؛
- به زهر و زنجیر بوون؛ پینشیل کردن (ماف).
- clamp** (klamp), *n. & v.t.* پښ داگرتن له پویشتنده؛ کوتانه‌وه به پښ
- clammer** (klam'pər), *n.* نالینکی بزماراوی به له بنی پیلو ده‌ری
- بو نه‌خلیسکان لسه‌ر سه‌مزل.
- clamshell** (klam'shel'), *n.* (۱) قاوغي لووینچ
- (۲) سه‌تنی شت هله‌نجان یا پاکردنه‌وه.
- clan** (klan), *n.* (۱) هوز؛ خنل؛ تیره؛ تایه‌ه؛ خاو‌خیزان.
- (۲) ده‌سته؛ تاقم؛ کومه‌ل
- clandestine** (klan-des'tin), *adj.* نه‌پنی به‌تایه‌تی بو کردن کاری خراپه نا شتی قه‌ده‌غه‌گرا؛ په‌نهانی.

clasp

- (۱) ته‌قته‌ق کردن (به دوو شتی کانزایی)؛
- clang** (klaŋ), *v.i. & v.t.* شقه‌ه ئی هه‌لسان (په‌رداخ)؛ زرنکه ئی هه‌لسان (۲) به‌یکدا کیشان و شقه ئی هه‌لسان.
- (۱) ته‌قته‌ق؛ شقه‌ه. (۲) ده‌نگی خویندنی هه‌ندئ بالنده‌ی وک قونگ
- clank** (klaŋk), *n.* شقه‌ه (په‌رداخ)؛ هاره؛ زرنکه.
- شقه‌ه ئی هه‌لسان؛ هاره‌هاتن؛ هاره ئی هه‌لسان؛ زرنکه ئی هه‌لسان.
- clannish** (klan'ish), *adj.* هوزپه‌رست؛ تیره‌په‌رست؛ خنله‌کی.
- clap** (klap), *v.t.* (۱) چه‌پله‌نیدان.
- (۲) به په‌له و به‌پښ تنگ وچه‌له‌مه کردن یا خستنه ناو:
- (*He was ~ped into jail.*)
- (۱) چه‌پله. (۲) زله؛ شه‌پازله.
- clapboard** (klab'ərd, klap'bōrd, klap'bōrd), *n.* ته‌خته -
- دارنکی باریکو درټزه سرنکی ته‌نکته له سهره‌کی تری (بو نه‌وه‌ی سهری
- دارنکی تری بخیزته سهر بښ نه‌وه‌ی ده‌ری‌قن) دیواری ده‌ره‌وه‌ی خانووی پښ
- داده‌پوشری.
- (۱) چه‌پله‌نیدو.
- (۲) شتیک که ده‌نگی وک چه‌پله‌ی ئی بینه‌ ده‌ری (وکه زنگ یا زمانی مرزه).
- (۱) پوروشاندن به چرنوک یا
- clapperclaw** (klap'ər-klō'), *v.t.* به نینوک. (۲) سهره‌نشت کردن.
- claptrap** (klap'trap'), *n.* قسه‌ی قوړو بښ مانا؛ قسه‌ی هیجو بښ بایه -
- (که هه‌ر له‌به‌رنه‌وه ده‌کری چه‌پله‌ی بو ئی بدینت).
- adj.** هیجو بښ بایه - (ووته)؛ قوړو بښ مانا (ووته).
- claque** (klak), *n.* (۱) ده‌سته‌یک چه‌پله‌نیدو به کری گراو (له شانق یا
- نوپه‌رایکدا) (۲) ده‌سته‌یکه‌ی هه‌راییکه‌ر.
- clarence** (klar'əns), *n.* هه‌ره‌بانیه‌کی سهره‌پوشرای چوارنه‌ه‌ری
- چوارپنچکیکیه.
- clarendon** (klar'ən-dən), *n.* شپوه‌یه‌کی چاپکردنه برتیی به
- تیپی باریکو تیز.
- clarification** (klar'ə-fi-kā'shən), *n.* پوونکردنه‌وه (بیر، ووته،
- هلوینست).
- (۱) پوونکردنه‌وه (کس یا ماده)؛
- پاکه‌روه (به‌تایه‌تی ماده‌یک که شهابی پښ پاک ده‌کرتنه‌وه)
- (۲) ده‌ری پالوتن یا پاکردنه‌وه‌ی شمکر.
- (۱) پاکردنه‌وه له خلته (شله)؛
- پاکبوونه‌وه؛ پوونکردنه‌وه (شله). (۲) پوونکردنه‌وه (بیر، ووته، هلوینست
- (*I would like to ~ my point.*)
- clarinet** (klar'ə-net'), *n.* کلارینت؛ کامیونکی موسیقاییه وک زوپنا؛
- زوپنا.
- clarinetist, clarinettist** (klar'ə-net'ist), *n.* کلارینت لیدمر؛
- زوپنا‌زه.
- clarion** (klar'i-ən), *n.* (۱) که‌رنا (وکه هی سوپا).
- (۲) ده‌نگی که‌رنا یا شتیک وها.
- adj.** به‌رزو پوون (ده‌نگ): (*a ~ call*) .
- v.t.** بلو‌کردنه‌وه به ده‌نگی به‌رزو به‌تین.
- clarionet** (klar'i-ə-net'), *n.* = clarinet.
- clarity** (klar'ə-ti), *n.* پوونی (بیر، بیرکردنه‌وه، ووته، هلوینست ...
- هتد)؛ پیک و په‌وانی.
- (۱) به‌یکداندان و ده‌نگی گه‌وره ئی په‌یدابوون؛
- به‌ریه‌ککه‌وتن. (۲) به‌یکداهاتن (دوو کس، ده‌سته، به‌ریو ... هتد)؛ نه‌گوجان
- له‌گه‌ل په‌کتریدا (هرو، پینان، به‌ریو ... هتد)؛ به‌ره‌نگاربوون.
- v.t.** به‌یکداندان و په‌یداکردنی ده‌نگی گه‌وره.
- (۱) ده‌نگی گه‌وره وک به‌ریه‌ککه‌وتنی دوو شتی کانزایی.
- (۲) نه‌گوجان (هرو، به‌ریو، پینان ... هتد)؛ نا‌کوکی.
- clasp** (klasp, klāsp), *n.* (۱) بڼه‌به‌ست (نه‌پونه، ده‌ری، قولاپ،
- ... هتد)؛ قاییکه‌ر. (۲) گرتن؛ به ده‌ست گرتن به‌توندی؛ باوه‌ش پیاکرتن

clasp knife

(۲) تەقە: دەست پىۋەگرتن؛ دەستى يەكترى گرتن؛ دەستى خۇ گرتن.

(۱) قايم كىرىن يا پىنكەۋەبەستىن بە (نەپۋنە، دەرىزى، قولاپ، گىرە... ھتد.) *v.t.*

(۲) بە تۇندى نە دەست گرتن؛ تەقەگىرىن؛ باۋەش پىياكىرىن.

(۳) خۇ پىياھەنۋاسىر؛ خۇ تىۋەنالاڭدىن.

clasp knife,

class (klas, kläs), *n.*

(۱) جۇر؛ چەسەن؛ بابەت.

(۲) چىن (گەل كۆمەل) (the working ~ ; the middle ~).

(۳) پەلەي نەرىزى كۆمەلەيتى؛ چىنە بەرەمەكەنى گەل.

(۴) چىنەبەتتى گەل. كۆمەل. (۵) پۇل (قوتابخانە).

(۶) وانە. (I have two ~es today.)

(۷) كۆمەلەك مۇتابى ھاپۇل كە پىنكەۋە دەرىن لە قۇناغىنى خۇندىندا ۋەك.

ھى ئاۋەندى ب زانكۇ: (the ~ of 1950).

(۸) نەمە: جوبىتى شىنك؛ نەمە يا چۇنىتى ھى ھاتۇچى گشتى (فۇزكە،

شەمەندەنەر. (He always travels first ~)).

(۹) ھەمۋە نە ھاۋتەمەنەنى كە پىنكەۋە بانگ دەكرىن بۇ سوپا:

(They called up the ~ of 1960.)

(۱۰) ھاپۇل زىندەمۇزىنى: پۈۋەك، گىياندان. (۱۱) دەستە (خەلك).

(۱۲) [Slang]. ئايابى (شىۋازى جلوبەرگى پۈۋەلەت)؛ مۇدە.

ھاپۇل كىرىن؛ ھاپۇبەت كىرىن؛ پىنكەۋە؛ پىنكەۋە؛ ھاپۇل كىرىن. *v.t.*

بىن ھاۋتا: سى ۋىنە؛ ئاياب in a class by itself (or oneself),

class book, (۱) پەراۋى يۇل پەراۋىكە مامۇستا نەمە قوتابيان

ئامادەبۇنىاس تىد؛ تۇمار دەكات (۲) پەرتۈۋى يۇل: پەرتۈۋىكە قوتابيانى

پۇلىك دەرىدەكەن ۋىنە خۇيان و مامۇستا دەنگۇباس و چالاكىيەكەنى تىدایە.

class-conscious (klas'kon'shas, kläs'kon'shas), *adj.*

ھەستىارى چىنەبەتتە ھەست بە بوۋى چىنەكەنى كۆمەل دەكات؛ ھەست بە

پەلو چىسى خۇى زۇر دەكات لە كۆمەلدا يا شانازى بە چىنەكەمەۋە دەكات يا

پىنى عەبە

class consciousness, ھەستى چىبەتتە بوۋى؛

ھەست بە چىن و پەلەي خۇ كىرىن لە كۆمەلدا

class day, پۇژى شەمەكى دەرجىۋى قوتابيان لە قوتابخانە يا زانكۇدا.

classic (klas'ik), *adj.* (۱) ئاياب؛ نەمە يەك.

(۲) كلاسسىكى؛ كۇن؛ لەسەر دەستۈۋى شىۋازى كۇن.

(۳) كلاسسىكى تەبەتتى بە ۋىژە، ھۇنراۋە، ھونەر. كىلتۈرى يۇنان و پۇمانى كۇن.

(۴) ۋەك يا بە پىۋانەنى ھونەرى و ۋىژەنى كۇنى يۇنان و پۇمانىيەكان.

(۵) رىكەرىپىنە سادە و گۇنچاۋو بە دەستۈۋى... ھتد؛ ئاپۇمانتىكى.

(۶) [Colloq]. كۇنە باۋ يا كۇنە شىۋازىكى ناسراۋە.

n. (۱) ئۈۋسەرىك يا ھونەرەندىكى ئاياب.

(۲) ھۇنراۋەيەك. شانۇگەرىيەك يا بەرەمەكى ھونەرى زۇر باش؛ كلاسسىكى.

(۳) [Colloq]. پۈۋادۋىكى كۇنى بەئاۋانگ.

(This football game is ~.)

(۴) [Slang]. حلۋبەرگى ئافرەتلىك كە لەسەر شىۋاز يا دەستۈۋى كۇن كراپى.

the classics, ۋىژە يا رەمى يۇنان و پۇمانى كۇن

classical (klas'i-k'l), *adj.* (۱) كلاسسىكى

(۲) زاناي ۋىژە و كىلتۈۋى ھونەرى كۇنى يۇنان و پۇمان.

(۳) مۇسىقاى كلاسسىكى

(۴) چەسپىۋو چىگىرەۋو نەك تازە و تاقىكەرەۋىيە. (~ political science).

classicalism (klas'i-k'l-iz'm), *n.* = classicism.

classicism (klas'a-siz'm), *n.* (۱) كلاسسىزم دەستۈۋى پەيرەۋو

شىۋازى ھونەر و ۋىژەنى كۇنى يۇنان و پۇمان ۋەك پىنكەۋىكى و سادەمىي و

گۇنچاۋى و ھەست گىراۋى.

(۲) پەيرەۋى كىرىن يا گۇنچان لەگەل نەم دەستۈۋى شىۋازە.

(۳) زانين و لىگۇنىنەۋى ھونەر و ۋىژەنى يۇنان و پۇمانى كۇن.

(۴) ۋوتەك يا دەرىپىنك يا زاراۋەيەكى لاتىنى يا يۇنانى.

classicalist (klas'a-sist), *n.* (۱) كلاسسىكى كەسىكە كە بروى بە

پەيرەۋى كىرىن دەستۈۋى شىۋازى ۋىژە ھونەرى يۇنان و پۇمان ھەي و

claw hatchet

لەسەرى پىۋات. (۲) زانا يا قوتابى ۋىژەنى يۇنان و پۇمانى كۇن.

(۳) كەسىكە كە بروى بە فۇرگىرىن زاننى لاتىنى و يۇنانى ھەي لە قوتابخانە داۋ

داۋاي فۇرپونيان بىكات.

classicize (klas'o-siz'), *v.t.*

لەسەر دەستۈۋى شىۋازى كلاسسىكى ۋىژەنى (بە راست يا بە درۇ) *v.t.*

classifiable (klas'a-fi'o-b'l), *adj.* ھاپۇل دەكرى؛

پۇل پۇل دەكرى؛ جۇر جۇر دەكرى.

classification (klas'a-fi-ka'shan), *n.* ھاپۇل كىرىن؛

پۇل پۇل كىرىن؛ جۇر جۇر كىرىن؛ پىنكەۋە.

-classificatory (*adj.*).

classified (klas'a-fid'), *adj.* (۱) ھاپۇل كىرىن؛ پۇل پۇل كىرىن؛

جۇر جۇر كىرىن. (۲) نەيىنى؛ قەدەغەيە سەير بىكرى (بەتەبەتتى دەنگۇباسىك

يا پاپۇرتىكى نەيىنى كە قەدەغەيە خەلك بىيىستى يا بىيىنى جگە لە ھەندى

كارىدەستى تەبەتتى نەيىن لەبەر پاراستى و ئاسايشى ۋولات).

classified advertising, جاپى پۇل پۇل كىرىن لە پۇرۇمانەدا.

-classifier (*n.*).

classify (klas'a-fi'), *v.t.* (۱) ھاپۇل كىرىن؛ پۇل پۇل كىرىن.

(۲) قەدەغەكرىن لە خەلك؛ بەتەبەتتى دەنگۇباسىك يا پاپۇرتىكى نەيىنى كە

بىيىستى يا بىيىنى قەدەغە دەكرى لە ھەمۋەكەسىك جگە لە ھەندى كارىدەستى

تەبەتتى نەيىن لەبەر پاراستى و ئاسايشى ۋولات.

classis (klas'is), *n.* دادگاي كىلىسە يا نەنجۈمەنى پىران يا پىۋاماقۇلانى

كىلىسە ئارچەيەك

classmate (klas'māt', kläs'māt'), *n.* ھاپۇل (قوتابخانە، زانكۇ).

classroom (klas'rōom', kläs'rōom'), *n.* ئوردى پۇل (زانكۇ).

قوتابخانە؛ پۇل

class struggle, خەباتى چىنەبەتتى؛ ئاكۇكى چىنەبەتتى لەنئىۋان

چىنەكەنى كۆمەلدا.

classy (klas'i), *adj.* [Slang]. زۇر چاك و ئاياب؛ شۇخوشەنگ؛

ھەلەكەتۋو؛ بەرز (شىۋازو چۇنىتى)

elastic (klas'tik), *adj.* (۱) پارچەكەنى لەيەكترى جىادەكرىتەۋە

(a ~ anatomical model)

(۲) پارچە پارچە: زەمىنناسى؛ لە پارچە بەردى زۇر كۇن پىنكەۋە

(زەمىنناسى).

clatter (klat'ēr), *v.t.* (۱) ھاپەھاتن (قاپ و قاچاغ)؛ شەقەھاتن.

(۲) چەقەقەقە كىرىن.

v.t. ھارە ئى ھەلساندن؛ شەقە ئى ھەلساندن

n. (۱) ھارە؛ شەقە (۲) غەلبەغەلب. (۳) چەقەقەقە.

claudicant (klō'di-kant), *adj.* شەل؛ لەنگ.

claudication (klō'di-kā'shan), *n.* شەل؛ لەنگىن.

clause (klōz), *n.* (۱) سارپستە (زەمەۋانى)؛ رستەى ئاتەۋا؛

دەستەيەك زاراۋە كە بىگەر كىردارى تىدایى. (۲) بەند يا مەرج (بەتەبەتتى لە

پىۋامەيەكى ياساى يا پىكەۋىتىكىدا).

claustrophobia (klōs'tra-fō'bi-ə), *n.* نەخۇشىيەكى -

دەروۋىيە برىتتە لە ترسى ئاساىسى ھۇنىك لە جىگەى تەنگەبەر يا

داخراۋادا ترسى جىگەى داخراۋو تەنگەبەر.

clavichord (klav'o-kôrd'), *n.* ئامىرىكى مۇسىقاى ئۇندەر

ئامىرى پىانۇلى ئىۋە ۋەرگىراۋە.

clavicle (klav'a-k'l), *n.* ئىسقاۋىكى چوۋىكى بارىكە

ئىسقاۋى سىگىر شان پەيەك دەگەيەن.

claw (klō), *n.* (۱) چىرۋوك (پىشلى، پىلنگ، بالندە، قۇرۇل... ھتد)؛ چىگ؛

ئىنۇكى چەماۋە و دىژۇ تىژ (۲) پىنى چىرۋوكدار.

v.t. & v.i. چىرۋوك لىدان؛ چىرۋوك ئى گىركىن؛ بىرندار كىرىن بە چىرۋوك.

claw hammer, چەكۋىشكە كە سەرىكى سەركەى ئوشتابىتەۋە بۇ

بىزار ھەلەكەند.

claw hatchet, تەشۋىيەك يا تەۋرىك كە سەركەۋەكەى فاقدار بىن

clay

clay (klā), *n.* (١) گل؛ قور (٢) گل؛ قور (بەتایبەتی وەک مێمایەک کە لەشی موزی ئی درووستکراوە)؛ لەشی موز.

-clayey (*adj.*); clayish (*adj.*).

claymore (klā'mōr', klā'mōr'), *n.* شمشیریکی یانی دوو دەم تێرە لە کۆندا خەلکی نوسکوتلەندە بەکاریان دەهێنا بەردی گلێن

clay stone,

clean (klēn), *adj.*

(١) پاک؛ خاویز؛ بێگەرە؛ پوخت.

(٢) پاک؛ تازە شۆراو (جەل و بەرگ)؛ (٣) داوێن پاک.

(٤) خۆی لە پێسی دورو دەگرێ

(٥) تەواو؛ وورد

(*The police made a ~ sweep of the neighborhood.*)

(٦) هێچێ تێدا نەبە (گیرفان)؛ بەتال: (*~ pockets*) .

(٧) سێبێ کاغەز: (٨) پێژار کراو؛ بێ هەلە: (*a ~ copy*) .

(٩) ساف (*a ~ cut*) . (١٠) بێ گەندو کۆسپ؛ هێچ بەری ناگرێ.

(١١) قۆزی بەتۆمی کەمە. (١٢) گۆشتەکی دەخوێ (تاین).

adv.

(١) بە پاکێ؛ بە پاک و خاویزی (٢) بە یەجکاری؛ بە تەواوی.

v.t.

(١) پاککردنەوە؛ خاویز کردن؛ پوختەکردن.

(٢) پوختەکردن؛ پاککردنەوە؛ نامادەکردن بۆ لێنان (ماسی، بەلەندە ... هتد).

v.l.

پاکبوونەوە؛ خاویز بوونەوە.

clean out,

(١) بەتال کردنەوە؛ پاککردنەوە (٢) بەتال کردنەوە.

(٣) [Colloq.] هێچ پێ نەهێشتنەوە؛ گەسک لێدان (پارە):

(*The robbers cleaned him out.*)

clean up,

(١) پاککردنەوە (مال)؛ پاک و خاویز کردن و ڕێکخستن

(٢) خۆ پاککردنەوە؛ خوشتر و سەرداهێنان و جلی پاک لەبەرکردن

(٣) [Colloq.] تەواوکردن (سفری خواردن)

(٤) [Slang] قازانجێکی زۆر کردن؛ دەسکوت زۆر بوون

come clean, [Slang].

پاکانەکردن؛ بێ لێنان (گوناھ، تاوان)؛

چوونە ژێر تاوان.

with clean hands,

بەبێ تاوان

clean-cut (klēn'kut'), *adj.*

(١) دیار؛ ڕێک و پەوان؛ پوون.

(٢) جیاکراوەتەوە؛ جیاواز؛ لە شتی تر جیا

(٣) تەبێش؛ ڕێک و پێک (*a ~ young man*)

cleaner (klēn'ēr), *n.*

(١) کەسێکی پاککەرەوە (مال، فەرمانگە ... هتد).

(٢) پاککەرەوە (لە دووکانی جەل لە نووتودان و پاککردنەوە).

(٣) نامەری پاککردنەوە. (٤) ماددەیەکی پاککەرەوە (بۆ لابردنی لەمکە و پێسی تر).

clean-handed (klēn'han'did), *adj.*

بێ تاوان؛ بێ گوناھ

cleanliness (klēn'li-nis), *n.* پاک و تەمیزی؛ پاک و خاویزی؛ خاویزی؛

پاکبێی؛ پاک

cleanly (klēn'li), *adj.*

(١) خاویز؛ موز؛ پاک و تەمیزی (موز)؛

شت بە پاکێ رادەگرێ. (٢) هەمیشە بە پاک و تەمیزی راکێراوە؛ پاک و خاویز

(جینگە)

cleanly (klēn'li), *adv.*

بە پاک و تەمیزی؛ بە پاکێ؛ پاک و تەمیزانە؛

بە پاک و خاویزی

cleanness (klēn'nis), *n.*

پاکبێی؛ پاک و تەمیزی؛ پاک و خاویزی.

cleanse (klenz), *v.t.*

(١) پاککردنەوە؛ خاویز کردنەوە.

(٢) پاککردنەوە لە گوناھ یا تاوان

پاککەرەوە ماددە

cleanser (klenz'ēr), *n.*

قو و پێش تاشراو

clean-shaven (klēn'shāv'n), *adj.*

تەراش کردوو

cleanup (klēn'up'), *n.*

(١) پاککردنەوە؛ خاویز کردنەوە.

(٢) نەهێشتنی خراپە و بەرتیل و بەدخوویی:

(*The new mayor planned a ~ of the city.*)

(٣) [Slang] سوود؛ قازانج

clear (klēr), *adj.*

(١) پووناک؛ پوشتن؛ ساف (ناسمان): (*a ~ day*) .

(٢) پوون (٣) دیار؛ باش دەبینرێ: (*a ~ outline*) .

clearance sale

(٤) ساف (میشک)؛ ڕوگ؛ ڕەوانبێژ: (*a ~ mind*) .

(٥) پوون؛ تێگەشتنی ناسانە: (*~ The meaning is*) .

(٦) ناشکرا؛ دیار: (*a ~ case of neglect*) .

(٧) بێ گومان؛ دلنیا: (*I am ~ on the matter.*)

(٨) ساف (دەنگ)؛ بە باشی دەبیستێ: (*a ~ sound*) .

(٩) پاک (دەروون، دل)؛ بێ تاوان (*a ~ conscience*) .

(١٠) پووت (قازانج)؛ سافی (دەسکەوت، قازانج)

(*He earned a ~ \$ 10,000.*)

(١١) تەواو؛ بێ پارە. (١٢) پەوان؛ کراوە.

(١٣) بەرەلا؛ بێ پەییەندی

(١٤) بەتال؛ بەتال کراو (پاپۆ، لۆری، شەمەندەفەر).

(١٥) قەرزێ نەبە؛ قەرزێ لەسەر نەبە.

(١٦) بێ تاوان؛ گومانێ لەسەر نەبە؛ بەخشاوە (دادگەری).

adv.

(١) بە ڕێک و پەوانی؛ بە پوونی.

(٢) [Colloq.] لەم سەرەو بۆ نەوسەر؛ هەموو:

(*~ through the town*)

(١) پاککردنەوە. (٢) پوونکردنەوە (هەلنێست، پێ، نەخشە، مەبەست)

(٣) کردنەوە (پێ)؛ پاککردنەوە: (*He ~ed a path through the snow.*)

(٤) لابردن: (*Let me ~ the dishes.*)

(٥) بەتال کردن؛ داگرتن (پای): (*They ~ed the freighter of cargo.*)

(٦) بەرەلاکردن؛ ڕێگاکردن (موز، شت)؛ بەردان

(٧) بەخشین (دادگەری)؛ ئازادکردن: (*to ~ the accused*) .

(٨) بەسەردا یازدان؛ بەسەردا تێپەربوون.

(٩) بە ژێردا پوشتن بەبێ لێدان (*The boat ~ed the bridge.*)

(١٠) دانەو (قەرز)

(١١) گومرگ کردن؛ بەردان یا ئازادکردنی پاپۆرێک (پاش جێبەجێکردنی

خواستی گومرگ و نەپۆنەبەرتی بەندەر).

(١٢) دەسکەوتن؛ بە سافی بۆ مانەو (مووچە، قازانج).

(١٣) قورگ پاککردنەوە: (*to ~ one's throat*)

(١٤) ئاردنی چەک و دانی پارە (بۆ فەرمانگە برینەوی حسابی نێوان

بانقەکان)

v.t.

(١) پوون بوونەوە (٢) بەربوون یا ئازادبوونی پاپۆرێک لە بەندەر

(٣) ئالوگۆکردنی چەک لە نێوان چەند بانقەدا لە فەرمانگە برینەوی

حسابی نێوان بانقەکان.

n.

clear away,

(١) لابردن (قاپ لەسەر مێز)

(٢) پوشتن؛ لەبەرچاو لاچوون یا ئەمان؛ لە چاو وون بوون.

clear off,

(١) لابردن. (٢) پوشتن؛ لەبەرچاو لاچوون.

clear out,

(١) بەتال کردنەوە؛ بەتال کردنەوە و پاککردنەوە.

(٢) [Colloq.] پوشتن (موز)؛ پوین؛ بەجێهێشتن.

clear the air (or atmosphere),

لابردنی گێروگرفت و ئاژۆکی و شتی

بە هەلە وەرگیراو (لەنێوان دوو کەس، دەستە، یا وولاتدا).

clear up,

(١) ڕێک و پێک کردن؛ ڕێکخستن

(٢) بوون بە سایەقە؛ ئاوههوا خوش بوون.

(٣) پوونکردنەوە (پێ، مەبەست، نەخشە).

(٤) لابردنی موزی ئاژۆکی و گێروگرفت.

in the clear,

(١) سەربەست؛ بەرەلا.

(٢) [Colloq.] هێچێ لەسەر نەبە (موز)؛ بێ تاوان.

clearance (klēr'ans), *n.*

(١) پوونکردنەوە؛ پاککردنەوە.

(٢) پوشتایی نێوان دوو شت تا لەیهکتری ئەدەن (وەک پوشتایی نێوان ئوتومبیل

یا پاپۆ و پردێک یا شەمەندەفەر و ئوتومبیل و توتلیک).

(٣) پوونکردنەوی حساب (بانق).

(٤) پووناوەی ڕێگەپێدان (پاپۆ یا فۆزکە بە هاتن و پوشتن): (*~ papers*) .

(٥) نرخ داشکاندن (بۆ خێرا فروشتنی شتومەکی کۆن).

clearance sale,

نرخ داشکاندن (بۆ خێرا فروشتنی شتومەکی کۆن).

cliff dweller

cliff dweller, *n.* ئەندامىكى تىرە ھىندىيەكانى پۇرۇناراي ئەمەرىكى باكوور،
كە لە نەشكوتو كەندەلەندا دەريا

cliff-hanger (klif-hāŋ'ēr), *n.* (۱) زنجىرىيەكى شانۇگەرى سەر
تەلەفزیونە كە ھەممۇ بەشىكى بە پووداۋىكى سەرىنچ پاكىش كۆتايى
دەيت. بەلە ئەنجامەكى ئادات بەدەستەرە ھەتا بەشى دواتر.

(۲) مەلەئىيەكە ئەۋەندە ھاۋاتايە ئەنجامەكى ئاتۋاننى بزاننى ھەتا تەۋا دەيت.
(۱) كاتى **climacteric** (klī-mak'tēr-ik, klī'mak-ter'ik), *n.*

گۆرۈنىكى سەرەكى لە ژيانى مۇقۇندۇ قۇناغى گۆرۈنىكى لەشى سەرەكى
لە مۇقۇندۇ بەتايىبەتى ۋەستائى بىن ئۆزى لە ئافەتە بەسالاچۇدا.

(۲) قۇناغىك يا پووداۋىكى زۆر گرنگ سەرەكى
adj. زۆر گرنگ سەرەكى.

سالى شەست ۋەسپەم لە تەمەنى مۇقۇدا كە **the grand climacteric**,
گۈايە گۆرۈنى لەشى زۆر گرنگى ئى پوودەدات

climactic (klī-mak'tik), *adj.* ئۆپەرى بەزى پەلە يا خانى ھەرە
بەزى لە ژيانى كەسك، چىزىكىك يا پووداۋىكىدا

climactical (klī-mak'ti-k'l), *adj.* climactic.

climate (klī'mit), *n.* (۱) ئاروھە (بەتايىبەتى بۇ ماۋەيەكى موورۇ
دەزىزى ۋەك چەند سالىك) كەش (۲) بارى گشتى شۈنكە كە كارىكەتە سەر

چۈننىتى ژيان بەيۋەندى ئاۋ خەك يا كۆمەل (~ a tense)
(۳) ئاۋچەكەك كە ئاروھەۋايەكى تايىبەتى ھەبىن

(He went south to a warmer.)

climatic (klī-mat'ik), *adj.* ئاروھەۋايە ئاروھەۋايە

climatically (klī-mat'i-k'l-i, klī-mat'ik-li), *adv.* لەپوۋى
ئاروھەۋايە.

climatology (klī-mat'ol'ə-jī), *n.* ژانستى ئاروھەۋايە كەشنامىسى

climax (klī'maks), *n.* (۱) يەلە ھەرە بەزى پۇپ بەزىزىن يەلە كار.
پوودا ھەتتا تاف گەرە (۲) بەزىزىن بەش يا پوودا (شانۇگەرى،

چىزىك يا فىلىمى سىنەما). (۳) ئاۋاتتەرە پەھەت بوون.
ئاۋاتتەرە ئاروھەۋايە پەھەت بوون گەياندە بەزىزىن يەلە

climb (klīm), *v.i. & v.t.* (۱) پىياھەلگەر (شاخ، گەرد، دىۋار... ھەتتا)
پىياسەرەكەت (۲) پىياھەلگەر (ۋەك لاۋلا بە دىۋاردا)

(۳) مەزىۋونە (He ~ed to power in ten years.)
n. (۱) پىياھەلگەر (پىياسەرەكەتتىك سەرەكەت

(۲) شتىك يا شۈنكە كە پىيادا ھەلگەرەيت.
ھاتتەخارە شاخ، دىۋار، گەرد) ۋازىنەنەن ھەلۈنست يا

بىرىكى ئابەجىن

climber (klīm'ēr), *n.* (۱) پىياھەلگەر (شاخ،
گەرد) ۲: خۇرە بزمارىكە لە پىلاۋ دەرتت بۇ پىياھەلگەرەنى كىرگان بە دارى

تەلەفۇندا [Colloq.] ۳: كەسك كە ھەمىشە ھەۋلى ئەۋە دەدات لە كۆمەلدا
پىش بەكەيت ۋەلە بەزىزىنە بە مەرايى ۋە ماستاۋ كەردن.

(۴) پوۋەكى پىياھەلگەر (ۋەك لاۋلا، دارمىو)
خۇرە بزمار يا چۈكەيەكە دەرتت لە پىلاۋ بۇ

climbing irons,
پىياھەلگەر بە دارى تەلەفۇندا

clime (klīm), *n.* [Poetic]. ۋولات ھەزىم ئاۋچە ئاروھەۋايە

clinch (klinch), *v.t.* (۱) پەرىچە ئەۋە بزمار، بەرپەرىچە ئەۋە
(۲) قايم كەردن يا چەسپاندن بەھۇي پەرىچە ئەۋە

(۳) بىرنەۋە تەۋاۋى يا پەكجارى (مىشتۋى، سەۋادگەرى) بە لايەكدا خستى
مۇرگەرد سەۋادگەرى (to ~ a deal)

(۱) پەرىچە ئەۋە (بزمار) بەرپەرىچە ئەۋە
(۲) گەرتنى بەرامبەرەكەت لە يارى بۇكسبازىدا تا ئەۋاننى بۇكس بەۋاۋىت

توندگەرت [Slang] ۳: بارەش پىياكەردن
(۱) پىكەۋەستى پىكەۋە قايم كەردن (۲) پەرىچە ئەۋە

(۳) بزمارىكى پەرىچە ئەۋە (۴) ئەۋ بەشى بزمارىك كە پەرىچە ئەۋە
(۵) گەرتنى بەرامبەرەكەت تا بۇكس نەھاۋىت (يارى بۇكسبازى) توندگەرت

(۶) بارەش پىياكەردن [Slang]

clip

(۷) قۇلغەي گورىس يا پەت گرىن (گورىس، پەت).
(۱) بگر (مۇۋ، ئامىز، شت).

(۲) بزمارىك كە پەرىچە بىرتەرە (۳) چەكۈش يا ئامىزىكى پەرىچە ئەۋە
(۴) [Colloq.] بە لايەكدا خەر: ۋوتەيك يا دەرەكەتتى راستىيەك يا

پووداۋىكى گرنگ كە مىشت ۋەرىك دەخات بە لايەكداۋ دەپىزىتتەرە بىرپادەر
(۷) ۋوتە، راستى، پووداۋ... ھەتتا.

cling (klin), *v.t.* (۱) خۇ پىۋە ھەلۋاسىن (مۇۋ، پوۋەك)
دەست پىۋەگەرتن (۲) خۇ پىۋە نوۋسان پىۋە نوۋسان ئى دورەكەۋتەرە.

(۳) دەست ئى بەرەندەن ۋاز ئى نەھىتان:

(He ~s to old-fashioned ideas.)

clinging vine,
دۇستەكەي دەپەستى ۋەر چاۋى لە دەستى ئەۋەۋەيە

clingstone (klin'stōn), *adj. & n.* مېۋەيەك ۋەك قۇخ كە ئاۋەكەي
ئوۋسايت بە گۇشتەكەيەۋە.

clingy (klin'i), *adj.* لىقن پىۋە نوۋساۋ جې

clinic (klin'ik), *n.* (۱) دىدەنەكى پىزىشك تىمارگە فەرمانىگى پىزىشك.

(۲) فېزىكەردنى پىزىشكەۋانى لەپىزى تىماركەردنى نەخۇشەۋە لەپەچاۋى
قۇتايىنى پىزىشكەۋانى (۳) دەرگاۋىكى پىزىشكەۋانىيەكە لە نەخۇشەيەكى

تايىبەتى دەرگەلەۋە چارەسەرى ئەۋ كەسانەش دەرگەك كە ئەۋ نەخۇشەيەيان
ھەيە: (~ a cancer) (۴) دەرگاۋىكى كۆمەلەيەتەيەكە ئامۇزگارى خەك

دەرگەك لە بارىكى ژياندا: (~ a domestic-relations)

clinical (klin'i-k'l), *adj.* (۱) پىزىشكى ھى جىگەي نەخۇش

تايىبەتى بە نەخۇشە لە جىگەدا كەۋتوۋ تايىبەتى بە چارەسەر كەردنى نەخۇشە
لىكۇلەنەۋە نەخۇشەيەكەي بە كەردار ئەك لە تاقىگەدا.

(۲) (۱) بە شىۋەيەكى زانستى ۋە لايەنى ۋە ھەستى ۋە ھىمنى.

(She regarded his death with ~ detachment.)

(ب) شىكەردنەۋەيە شىتالكارى: (~ details)

(۲) لەكاتى سەرەمەرگەدەمكەرى.

-clinically (adv.).

clinician (kli-nish'an), *n.* پىزىشكى كەمكارى: پىزىشكىكە چارەي

نەخۇشە بىكات راستەۋخۇ ئەك لە تاقىگەدا لە نەخۇشە بىكۇلەنەۋە
شەقە ئى ھەلسان (پەرداخ كاتى خوارەنەۋە) بەيەكداۋى دەر پەرداخ ۋە زېرە

ھەلسانان لە ئاھەنگى خوارەنەۋەدا.
(۱) زېرە (پەرداخ كاتى خوارەنەۋە) شەقە ھارە.

(۲) [Colloq.] بەندىخانە (لەپەز زېرە پىۋەند).

clinker (klin'kēr), *n.* (۱) خشتىكى زۆر سەخت.

(۲) خشتىك يا كۆمەلە خشتىك كە بەھۇي گەرمەيەۋە ۋەك شۈۋەشە ئى ھاتىن

(۳) تۆۋەلىك پاشماۋەي كازى سوتاي يا تۋاۋە.

(۴) [Slang] ھەلە (بەتايىبەتى لە ئاۋازدا).

clinker-built (klin'kēr-bilt), *adj.* بە تەختە تەبەقە ناسنى

سوار يەكتەر بوو دەرۋستكراۋە (پاپۇپ).

clino- (klī'nō, klī'nə),
پىشكۇيەكە بەمانا: لىز، لىزى، لىزى، لىزى.

clinometer (klī-nom'a-tēr), *n.* ئامىزى پىۋانى لىزى (بۇزى ئاۋ،
زىراپ، بەندەۋ... ھەتتا).

clip (klip), *v.t.* (۱) قۇتاندن (مەقسەت) بىرىن يا لىكەردنەۋە (بە مەقسەت يا
بىرگە). (۲) گورىكەردنەۋە (بالى بالندە) بىرىنەۋە (مەپ يا بىز بە بىرگە)

قەلەم كەردن (دارو دەرەخت ۋە پوۋەك)
(۳) [Colloq.] پىياكەش (بە پەلە ۋە تۈندى) مەستەكۇلە پىياكەش

(۴) قەراغ قۇتاندنى پارە: (~ a coin)

(۵) [Slang] دەستىرىن لەخشتە بىردن خەلەتاندن.

(۱) بىرىن قۇتاندن بىرىنەۋە.

(۲) لىكەردنەۋە ۋوتار، دەرگەۋاس، يا ۋىنەيەك لە پۇرۇنەمەيەك يا گۇفارىك بۇ
ھەلگەرتنى. (۳) [Colloq.] بە پەلە بىزىشتن يا دەرچۈن.

(۱) بىرىنەۋە (مەپ بىز) قۇتاندن قەلەم كەردن لىكەردنەۋە.

- (۲) شتېكى قرتينراو؛ پارچەيەكى ليكراره يا بېراو (پۇژنامە، فىلمى سىنەما).
 (۳) سەرياكى ئەم بەرگەنى كە لە ۋەرنىكدا يا بە جارىك لە مەريك دەپرىتەو.
 (۴) [Colloq.] مستەكۈلەيەكى لەپەر؛ پياكىشانىكى توندو خىرا.
 (۵) [Colloq.] جۈولەيەكى لەپەر خىرا.
 (۶) مە توندى گرتن؛ پىكەوستان؛ پىكەوستان؛ **clip** (klip), *v.t. & v.i.*
 ليكران (۲) [Archaic & Dial.]. باۋەش پياكرن.
 (۳) باۋەش پياكرن لە دواۋو ۋەستاندىن يا بە زەۋيدا دان كە كوردەيەكى
 قەدەغىيە (يارى فوتبۇلى نەمەريكى).
 (۷) دەريى كاغەز: (*paper* - ~) (۲) پىكارىك كە دوو شت لەيەك بەدات. *n.*
 (۳) (بىۋاھە خالى سىنەم). [Obs.]. باۋەش پياكرن.
clipped form (or word), كورتە ورشەيك
 (بىۋاھە auto بىۋاھە automobile).
clipper (klip'ēr), *n.*
 (۱) قرتينەر يا بېر (مىۋە).
 (۲) (*p.l.*) نامىرى قرتاندىن، بىرنەر، يا بىرىن (مەكىنى ئىنۇك كورد، بىرگ،
 مەستى سەرتاش، پىكارى قەلەم كورد يا كورتىردەۋى لىۋىۋى دارو
 درەخت) (۳) كەشتىيەكى بايەۋانى كۆن.
 (۴) فېركە يا ئوتومبىلىكى خىرا.
clipping (klip'ing), *n.*
 (۱) پارچەيەكى ليكراره يا قرتينراو لە شتېك.
 (۲) بابەتلىكى ليكراره لە پۇژنامە بۇ ھەنگرتن.
clique (klēk, klik), *n.* دەستە (خەلك) (بە زۆرى ئاپەسەنى
 دەردەرىي)
v.t. [Colloq.]. مون بە تاقم؛ يەكگرتن تاقم دىروستىردن.
cliquish (klē'kish, klik'ish), *adj.* (۱) تاقى؛ ۋەك تاقم.
 (۲) ھەر لەگەل تاقى خۇيدا ھەلدەستىت ۋەدەنىشى؛ پەيۋەندى ھەر لەگەل
 تاقەكى خۇيەتى نەك لەگەل خەلكى تر.
cliquy, cliquey (klē'ki, klik'i), *adj.* = **cliquish**.
clitoris (klī'ta-ris, klit'e-ris), *n.* قىتەكە؛ سىتەك
 (۱) زىراب (۲) ئاۋدەستخانە؛ پىشاۋ
cloaca (klō-ā'ka), *n.* (۳) بۇشاۋىيەكە كە ھەموو جۈرە پىساۋىيەكى تىدا كۆدەبىتەر بەر لە ھاتتە
 دەرمەۋى لە خۇشۋەك ماسىۋى باندەۋى تەرۋ ووشكانىدا ھەيە.
 (۱) عەبا؛ جەبە.
cloak (klōk), *n.*
 (۲) شتېك كە شت دادەپۇشنىت يا دەپىشارىتەۋ؛ شارەندەۋ.
 (۱) عەبا لەبەركردن؛ جەبە كوردەنەر؛ عەبا پىدادان. (۲) شارەندەۋ.
cloak-and-dagger (klōk'an-dag'ēr), *adj.* پەر لە پىلان
 كوردەۋى سوسەيىۋ دىماغ كوردن فېلېبازى.
cloakroom (klōk'rōm, klōk'room), *n.* ژورۋى دانانى
 كاتى چاكەت، پالتو، چەتر جاننا (لە قوتابخانە، تياترو يا مۇزەخانەيەكدا).
clobber (klob'ēr), *v.t.* [Slang]. (۱) ئىدان بە توندو دۇرەقەنە.
 (۲) بەزاندنى تەۋا يا يەكجارى؛ بەزاندن.
cloche (klōsh), *n.* (۱) دەفرىكى شوۋشەي زەنگ شىۋەيە پوۋەكى ناسكى.
 پىن دادەپۇشنى. (۲) كلاۋ يا شەپقەي ژاننە.
clock (klok), *n.* كاتىمىرى گەرە (ھى سەرمىزى يا دىۋا)؛
 كاتىمىرى سەردىۋار.
 (۱) تۇماركردنى خىرايى يا كات پىچۋونى پىشېركىيەك يا پاكەرنەك بە
 كاتىمىرىكە كە دەتۋارنى بۈستىنرىۋ بىرۋىتەرە كار بەپنى ئارەزوۋ بۇ پىۋانى
 كاتىكى تايەتتى. (۲) تۇماركردنى كاتى نىشكرن (كىركارنى كارخانە):
 ھاتتە سەركار clock in، كار بەجىنېشتن: clock out .
clock (klok), *n.* نەقشى سەركۆرەۋى.
clocklike (klok'lik), *adj.* ۋەك كاتىمىرى (لە ۋوردى، ئەۋاۋى،
 يىكەۋىيەكدا).
clockwise (klok'wīz), *adv. & adj.* بە ئاراستەۋى جۈولەۋى دەستى
 كاتىمىرى
 (۱) نىشكرى كاتىمىرى سەرجەمى
 پارچەكەنى كاتىمىرى كاركردىن پىكەۋە؛ نامىرى كاتىمىرى.
 (۲) نامىرىكى ۋەك كاتىمىرى كە لە سىرىنگى پىچكەۋ شتى ۋەما بىكەتەن

- (۱) ۋەك ھەندى بۈۋەك شوۋشەي ئۇقتاتىكى).
 نۇر ۋوردى تەۋا ۋىكەۋىك.
 (۱) گەلمەك؛ كۆل؛ كەرسەك. (۲) خاك؛ زەۋى.
 (۳) كەردەن؛ دەپەنگ؛ كەسكىنى كەر يا گەلەۋ؛ كەسكىنى بىن مېشك
 (۴) ئەۋ بەشەي مىلى پەشەۋىلاخ كە بە شادىيەۋە نوۋساۋە.
cloddish (klod'dish), *adj.* كەر؛ دەپەنگ؛ بىن مېشك.
cloddy (klod'i), *adj.* پەر لە گەلمەك، كۆل، يا كەرسەك.
clodhopper (klod'hop'ēr), *n.* (۱) جوتىيار
 (۲) كەسكىنى دەپەنگە گەلەۋ. (۳) پىلۋى جوتىيار (كە قورس ۋاقۇلە).
clodpate (klod'pāt'), *n.* كەسكىنى دەپەنگە كەر.
clodpoll, clodpole (klod'pōl'), *n.* = **clodpate**.
clog (klog), *n.* (۱) شتېكى قورس كە دەپەستىۋ بە دەست ۋاچىۋى
 ۋولۋەۋە بۇنەۋى زۆر نەجۋىت. (۲) كۆسپ.
 (۳) قاپاقلىكى ئىستورۋى بەرۋو قورس.
 (۴) جۈرە سەمايەكە بە قاپاقلى سۈكەۋە دەكرى.
 بەرگرتنى كۆنك يا بۇرىيەك ۋى لىگرتنى ئاۋ يا گاز يا شەيەكى تر كە
 پىايدا پىۋات؛ گرتن (بۇرى، كۆن)؛ بەستەۋ ۋەستاندىن؛ پەنگ پىن خواردەۋە
 (ئاۋ، زىراب).
 (۱) بەرگىران (بۇرى ئاۋ، كۆن، زىراب)؛ گىران؛ بەستەۋ؛ پەنگ خواردەۋە. *v.t.*
 (۲) سەماكرن
-cloggy (*adj.*).
clog almanac, كاتىمىرى دار: كاتىمىرىكى كۈنە بىرىتەۋە بەرە دارىك
 كە گىرى يا دىرى بىچۋەلى ئى ھەلدەكەنرى بۇ پىشاندىنى رابورنى كات
 جۈرە سەمايەكە بە قاپاقلىۋە دەكرى.
clog dance, (۱) پەرسىگا (خاج پەرسى)؛ قەلەندەرگا.
cloister (klois'tēr), *n.* (۲) ژاننى قەلەندەرى. (۳) شۋىنك كە مىۋە بىۋاننىت بە تەنھايى تىپدا بۇرى
 (۴) پارەۋىك قەلەندەرگا، كلىنە، يا دانىشاگەكدايەك لايەكى كراۋەيە
 پاۋەپاۋەيەك ھەشەيەك يا باخچەيەكى بەتەنىشتەۋەيە.
v.t. داپىرەن لە خەلكو قەتەستى كوردن يا ھىشتەۋە لە قەلەندەرگا يا پەرسىگا؛
 بەندىكردن ۋە قەدەۋەكردن چۈنە دەرمەۋى پەيۋەندى بەستەن لەگەل خەلكدا
 (بەتايەتتى ئافرىتە)؛ خىشتە شۋىنكى چەپەكەۋە سەرىستى چۈنە دەرمەۋە
 پىن نەدان
cloistered (klois'tērd), *adj.* كۆشەگىر؛ بە تەنھا ژاۋا؛ بىن پەيۋەندى
 لەگەل خەلكدا؛ لە جىھان داپراۋا؛ پارۋىزۋا (لە كارتىكىردنى دەرمەۋە)
cloistral (klois'trəl), *adj.* (۱) ۋەك قەلەندەرگا ۋاۋە؛ جىكاراۋە؛
 داپراۋا. (۲) داپراۋا قەلەندەرگا يەكدا؛ بە تەنھا دەۋى.
clon (klon, klōn), *n.* = **clone**.
clone (klōn), *n.* (۱) چەند پۈۋەككە كە لە يەك سەرجاۋە ھاتىن، ۋاتە
 كە ھەموو ۋەجەي يەك پۈۋەك بىن (لەپىزى مۆتۈرە يا پەيۋەست كوردەۋە).
 (۲) كەسكى كە كىتەۋە لە كەسكىنى تر دەچن.
v.t. & v.i. دىروستىردنى گىياندەرك يا پۈۋەككە يا مىۋەككە لىۋىزۋىۋە
 كە كىتەۋە لە پاۋەك دايكى يكتا؛ پەيۋەست كوردن (مىۋە، گىياندە)
clonus (klō'nəs), *n.* كرىۋون يا لەرۋىنى ماسۋەكە.
close (klōs), *adj.* (۱) داخراۋ. (۲) دەردەۋا؛ لە ژورۋەيە.
 (۳) تەنگەبەر؛ تەنگ؛ تەسك: (*quarters*) ~ .
 (۴) شاراۋە: (*a ~ secret*) . (۵) پەنھانى.
 (۶) دەست ئاگەۋى: (*credit is ~*) .
 (۷) ھەناسەۋىر بۇخە خىكىنەر لەبەر ۋەستانى ھەۋا (ئاۋۋەۋە).
 (۸) نىزىك. (۹) سەلت (چىران): (*weave*) ~ .
 (۱۰) پەر بە بەي: (*a ~ coat*) .
 (۱۱) ساف؛ تەراشكىنى زۆر نىزىك لە پىستى دەمچاۋەۋە: (*a ~ shave*) .
 (۱۲) نىزىك؛ گىيانى بە گىيانى: (*a ~ friend*) .
 (۱۳) نىزىكە لە ۋىتە راستەقىنەكەۋە: (*a ~ translation*) .
 (۱۴) ۋورد: (*attention*) ~ .
 (۱۵) نىزىك؛ زۆر لەيەك دەچن: (*a ~ resemblance*) .

- (۱۶) نژیک: هاروتا: (*a ~ race*).
adv.
close (klōz), *v.t.* (۱) داخستن (دەرگا، په‌نجره، کون، پەرټوک، دووگان)؛ جوت کردن: دەرگا؟ کپ کردن؛ پڼوهدان (دەرگا)؛ قه‌پات کردن؛ سەرگرتن؛ نووقاندر: چاو؛ قورچاندن؛ هه‌لگرتن (دووگان).
 (۲) دوايي پڼ هينان؛ ته‌واو کردن؛ برېنوه (گفت‌وگو، مشت‌ومش)؛ داخستن.
 (۳) له‌به‌کدان؛ پڼگه‌وه‌نان يا به‌ستن؛ يک پڼگرتن.
v.t. (۱) داخړا؛ داخستن (۲) دوايي پڼ هاتن؛ برانه‌وه.
 (۳) ئی نژیک‌وونه‌وه (بۇ نه‌مبار‌بوون يا باوه‌ش پياکردن).
 (۴) په‌کگرتن؛ له‌يک نژیک‌وونه‌وه.
n.
close down, (۱) داخستن به يک‌جباري (فروشا، دەرگا، فرمانگه، کارخانه)؛ هه‌لگرتن؛ نښکارى.
close in, نابلو‌وقه‌دان؛ تنگ پڼ هه‌لچين.
close out, دووگان داخستن و فروشتن شتومه‌کمان به نرخى داشکا.
close round, چوارده‌وه‌دان؛ نابلو‌وقه‌دان
close up, (۱) له‌به‌ک نژیک‌وونه‌وه
 (۲) داخستن کاتي (دووگان، کارخانه)؛ وه‌ستاندن کاتي (کار، کارخانه).
 (۳) سارپ‌نژوون؛ چاک‌وونه‌وه (برين).
close (klōs), *n.* (۱) شونښکى دهرگياو به ديوار، په‌رژين، يا تله‌بن.
 (۲) زه‌مينى چوارده‌وري خانوويه: (*a cathedral ~*).
close call, [Colloq.], به‌ناسته‌م بزگاربوون له کاره‌سات يا مه‌ترسى؛
 نه‌وه‌دهى نه‌مانى تووشى کاره‌سات بېي
closed (klōzd), *adj.* (۱) داخړو؛ دهرگياو؛ سنور گياو
 (۲) قه‌دهغه (بوون به نه‌ندام له هه‌ندئ کومه‌ل، يانه، يا پڼک‌خراودا)؛ داخراوه
 له خه‌لکى نه‌ويستراو (نه‌نداميتى)
 (۳) تانبه‌نى نه‌شيوه‌يک که خالى دوايي نه‌بن وه بازنه (نه‌نداره).
close corporation, به‌شدارگه‌نک که به‌شداکاني هم‌موى هي چهند
 که‌سي‌کرو نابفروشن به‌کسى ترو خوښيان به‌شدارگه‌نک به‌رپڼوه‌ده‌بن.
closed chain, زنجري - خراو - کېمياگه‌رى.
closed circuit, پيشاندنى به‌برنامه‌يک له‌سەر تله‌فزيون تمنا بۇ چهند
 شونښکى ديارکراو (به‌رنامه‌که به‌تلى تايبه‌تيدا ده‌نژيرئ نه‌ک به‌همادا).
closed shop, کارخانه‌يک که‌تتها نه‌ندامانى نه‌قاب به‌يکيتى ده‌توان
 کارى نڊا بکن
closefisted (klōs'fis'tid), *adj.* پيسکه؛ ياره‌پيس؛ زه‌يل.
closefitting (klōs'fit'ing), *adj.* پر به بهر جل‌وبه‌رگ؛
 پر به بهر خويه‌تر؛ باش پڼى ده‌کا.
close-lipped (klōs'lipt'), *adj.* ده‌م نووقا؛ نه‌دوو؛ بڼ ده‌نگ؛
 نه‌پڼى نه‌درکڼ
closely (klō'li), *adv.* (۱) به‌توندى؛ به‌قايم (دەرگا داخستن)
 (۲) تا پاره‌يکى زور (~ *He resembles his father very*).
 (۳) به‌پوختى (کار)؛ به‌باشى ووردى و بڼ فروفيل (کار)
 (۴) به‌ووردى و باشى؛ چاوديزى کردن: (~ *Watch that man ~ ; he is a thief. Watch the baby*).
close-mouthed (klōs'mouthd', klōs'mouth'), *adj.* بڼ -
 ده‌نگ؛ ده‌م نووقا؛ نه‌دوو؛ نه‌پڼى نه‌درکڼ.
closeness (klōs'nis), *n.* نژيکى براده‌رايه‌تى، جينگه... هتد.
close-out (klōz'out'), *adj.* نرخ شکادن و فروشتن هم‌مو شتومه‌ک و
 داخستن دووگان
close quarters, (۱) دوا سهنگه‌رى سهر پاڼوږ؛ دوا شونښى وه‌ستان
 دژ به‌دوژن له‌سهر پاڼوږيک (۲) شونښکى ته‌نگه‌به‌ر يا قهره‌بالغ؛
 شېرى ده‌سته‌ويه‌خه.
close shave, [Colloq.], به‌ناسته‌م بزگاربوون له کاره‌سات.
closet (kloz'it), *n.* (۱) ژورنکى بچوکه يا به‌شينگه له ژورنک که
 جل‌وبه‌رگى تڼدا هه‌لده‌واسرئ يا داده‌نرئ: (۲) ژورنکى بچوکه بۇ خوښنده‌وه‌وه

- پيرکړنده‌وه. (۳) ژورنى تايبه‌تى پاشا (بۇ نوږو پاوښکارى). (۴) ناوده‌سته‌خانه
adj.
 (۱) تايبه‌تى؛ شاراه؛ نا ناشکرا.
 (۲) بۇ خوښنده‌وه به‌کاره‌ينانى تايبه‌تى نووسراوه نه‌ک بۇ نوواندنى ناشکرا
 (شانوگه‌رى): (*~ drama is written only to be read, not acted.*)
v.t. دەرگا له‌سهر خۇ داخستن بۇ پاوږى تايبه‌تى:
 (*The treasurer ~ed himself with the accountants for an hour.*)
close-up (klōs'up'), *n.* (۱) ويښى له‌نژيکه‌وه گياو (ويښى ناسايى
 يا له‌سهر تله‌فزيون يا له‌سينما)؛ ديعه‌نى نژيک (له ويښدا).
 (۲) له‌نژيکه‌وه سهرکړدن
closure (klō'zhēr), *n.* (۱) داخستن؛ داخړا؛ مژگرتن.
 (۲) کوټايبى؛ کوټايبى هاتن. (۳) ناييرى داخستن.
 (۴) دوايي پڼ هينانى ليدووان له‌سهر مه‌سه‌له‌يک و هينانه پيشه‌وهى بۇ ده‌نگ
 له‌سهر دان (په‌رله‌مان).
v.t. دوايي پڼ هينانى ليدووان له‌سهر مه‌سه‌له‌يک و هينانه پيشه‌وهى بۇ ده‌نگ
 له‌سهر دان (په‌رله‌مان)
clot (klot), *n.* توپه‌ل؛ توپه‌له خوښى؛ ميو يا نيمچه به‌ستو:
 (*a blood ~*)
v.t. مه‌يچ (خوښى)؛ په‌يکه‌به‌ستن؛ به‌ستن؛ توپه‌ل توپه‌ل بوون و به‌رى بژى
 خوښى گرتن.
v.t. به‌ستن (خوښى)؛ مه‌يچاندى؛ توپه‌ل توپه‌ل کردن.
cloth (klōth, kloth), *n.* (۱) قوماش (خوږى، که‌تان، ناوريشم)؛ چنراو؛
 کووتال؛ کاډ. (۲) پارچه‌يک قوماش؛ په‌رؤ: (*tablecloth; washcloth*)
 (۳) جل‌وبه‌رگى نه‌ندامانى پيشه‌يک (قه‌شه، مه‌لا).
 (۴) نه‌ندامانى نه‌م پيشه‌يه و پيشه‌کيش خوى (به‌تايبه‌تى قه‌شه)؛ قه‌شه
 (*He is a man of the ~*).
 (۵) [Obs.], جل؛ جل‌وبه‌رگ
 (۶) قوماشى بايه‌وان؛ بايه‌وانى که‌شتى بايه‌وان.
adj.
 قوماش؛ له قوماش درووستکراوه.
 قه‌شه؛ قه‌شه‌کان به‌گشتى
 (۱) پوښتن.
 (۲) جل له‌به‌رکړدن؛ جل‌وبه‌رگ پڼدان؛ پوښته‌کردن.
 (۳) ده‌سه‌لات پڼدان له‌پڼى جل‌وبه‌رگه‌وه:
 (*~d in the dignity of his office*)
clothes (klōz, klōthz), *n.pl.* (۱) جل‌وبه‌رگ؛ جل؛ به‌رگ.
 (۲) جلى سهر جينگه (وه‌ک؛ چهرچف، ليفه، په‌تو... هتد).
clothesline (klōz'lin'), *n.* ته‌خافى جل.
clothes moth, موزانه‌ى جل.
clothespin (klōz'pin'), *n.* جلگه‌ه؛ گيره.
clothes pole, نه‌ى داره‌يه که‌ته‌خافى جل پاره‌گريئ.
clothes tree, دارنکى راستى سهر په‌لاوى به‌له‌سهر قنگه‌کى داده‌نرئ.
 له فرمانگه‌يک يا مانځکا چاکت و پالتو شه‌پقه‌ى پيدا ده‌کريئ.
clothier (klōth'yēr), *n.* (۱) جل‌وبه‌رگ فروش؛ بازگاني جل؛
 جل‌وبه‌رگ درووستکهر. (۲) کووتال فروش؛ بازگاني قوماش.
clothing (klōth'ing), *n.* (۱) جل‌وبه‌رگ؛ پوښتنى. (۲) سهره‌خه‌ر.
cloth yard, ياردى کووتال پڼوان (سنى پڼيه، واته سى وشه‌ش گريئ).
cloture (klō'chēr), *n. & v.t.* دوايي پڼ هينانى ليدووان له‌سهر
 مه‌سه‌له‌يک له په‌رله‌مانداو ده‌نگ له‌سهر دانى.
cloud (kloud), *n.* (۱) هور؛ هوروه‌لا.
 (۲) ژماره‌يکى نښکار زور: (*a ~ of locusts*).
 (۳) لښى (ناوښنه، نار). (۴) په‌له‌يکى پوهش له به‌ردى مه‌رهمدا.
 (۵) له‌که؛ په‌له؛ شتيکى ناپه‌سه‌مند که‌ده‌بى به‌هوى ناخوشى و لښى و تاريکى
 (۱) داپوښتن يا سهرگرتن به‌هور؛ به‌هور گرتن.
 (۲) لښل کردن؛ تاريک کردن؛ شارنده‌وه. (۳) مه‌ترسى په‌يداکردن؛ تڼکدان.
 (۴) له‌که‌دارکردن (ناوبانگ).

- (۵) به لاسه‌رایی دانه‌بەر! هیچ هه‌ول و ته‌قلایه‌ک نه‌دان.
- v.t.** گه‌شت کردن به به‌لام به‌ته‌نیشت که‌ناری ده‌ریاوه.
- the Coast, [Colloq.]** که‌نار زه‌ریای یاسیفیک له‌ئه‌مه‌ریکا!
- که‌نار زه‌ریای رۆژنارای ئه‌مه‌ریکا
- the coast is clear,** مه‌ترسی هیچ نه‌ماوه! نه‌و که‌سه یا شته‌ی مه‌ترسی
- ئێ ده‌کرا لێره به‌ماوه و رۆیشتوه.
- coastal (kōs'tl), adj.** که‌نار ده‌ریایی! که‌نار ده‌ریا.
- coastal plain,** زه‌وی ته‌خت به‌ درێژایی که‌ناری ده‌ریا و به‌ته‌نیشتی‌یه‌وه.
- coast artillery,** توپیی که‌ناری ده‌ریا. ئه‌و له‌قی هێزی چه‌کداری وولاتیکه،
- که‌ ئه‌رکی پاراستنی به‌نده‌رگان و که‌نار ده‌ریای پێ سپێردراوه.
- coaster (kōs'tēr), n.** (۱) بکه‌ری COAST (مروّ، شت)
- (۲) پاپۆزیکه که‌ خه‌لک یا شتوهم که‌گۆزێنته‌وه له‌ به‌نده‌رێکه‌وه بۆ به‌نده‌رێکی تر له‌سه‌ر که‌ناری ده‌ریا [Obs.]. سینی‌یه‌که که له‌سه‌ر چوارچێوه‌یه‌کی پێچه‌کدار قایم کراوه بۆ پێنااردنی خواردنه‌وه و شتی تر بۆ ئه‌و که‌سانه‌ی که دانیشتوون له‌ ژووری میوان. (۴) پارچه دار، شوشه، پلاستیک یا مقه‌بایه‌که به‌ته‌کی ئه‌رمه ده‌خێته سه‌ر میزێک و په‌رداخ و سوورای و گوپی له‌سه‌ر داده‌ترئ بۆ پاراستنی میزه‌که له‌ پووشاندن و گه‌رمی (۵) هێلێکی شه‌مه‌نده‌ره که سه‌ره‌خو ره‌و سه‌ره‌ژووره‌ی زۆر تێدا به‌ شه‌مه‌نده‌ره‌ی به‌ خێرای پیا ده‌روات (له‌ باخچه‌ی گه‌شت و گوزاردا)
- coaster brake,** ئیستویی دو‌اوه‌ی یاسکیل.
- coast guard,** (۱) هێزی پاسه‌وانی که‌ناری ده‌ریا (که هێزێکی نیمچه سه‌ریازی‌یه). (۲) نه‌ندامێکی ئه‌م هیزه به‌ لای یا قه‌راغی که‌ناری ده‌ریا! به‌ته‌نیشتی که‌ناری ده‌ریاوه.
- coast line,** به‌ لای یا قه‌راغی که‌ناری ده‌ریا.
- coastward (kōst'wērd), adj. & adv.** به‌رمو که‌ناری ده‌ریا.
- coastwards (kōst'wērdz), adv. = coastward.**
- coastways (kōst'wāz), adv. = coastwise.**
- coastwise (kōst'wīz), adv. & adj.** به‌ لای یا قه‌راغی که‌ناری ده‌ریا! به‌ته‌نیشتی که‌ناری ده‌ریاوه.
- coat (kōt), n.** (۱) چاکه‌ت! پانتۆ
- (۲) به‌رگی سه‌رووشتی گیاندار (وه‌ک: پێنست، خوری، تووک، توینج).
- (۳) ده‌وی ده‌ره‌وه‌ی رووه‌کێک یا پێنسته‌که‌ی! توینج.
- (۴) [Obs.]. جل و به‌رگی که‌ یله‌ و یایه‌ی که‌مه‌لایه‌تی ئه‌و که‌سه ده‌رده‌خات.
- (۵) چێژ! توئ! ده‌ست (بۆیاخی مال یا ئوتومبیل): قات.
- v.t.** (۱) چاکه‌ت له‌به‌رکردن! چاکه‌ت پێدان.
- (۲) داپۆش به‌ چینی یا توئ‌یه‌ک شیری (نوقله باده‌می)! ده‌ستیک یا قاتیک بۆیاخ لێدان
- coated (kōt'id), adj.** (۱) چینی یا قاتیک شیری لێدراوه (نوقله - باده‌می (۳) ماده‌یه‌کی بویه‌داری لێدراوه (کاغه‌ن).
- coatee (kōt'ē'), n.** چاکه‌تیکی کووت
- coati (kō-ā'ti), n.** گیاندارێکی شیرده‌ری هه‌مووشت خۆری کێوی‌یه
- ئه‌مه‌ده‌ی پشیل‌یه‌ک ده‌بیته‌وه "پاکوون" ده‌چیت به‌لام کلک و لووتی درێژ‌تره.
- coating (kōt'ing), n.** (۱) ماده‌یه‌که که به‌درت له‌ پوویه‌ک بۆ جوانی یا پاراستن! چێژ! قات (a ~ of enamel).
- (۲) قوماشی چاکه‌ت دروستکردن.
- coat of arms,** درووشمی خا‌نه‌دانی یا سووارچاکی: قه‌لغانیکه که نیشانه‌ی تایبه‌تی هۆز یا تیره‌یه‌کی پێویه! نیشانه‌ی به‌گ‌زاده‌یی.
- coat of mail,** قه‌لغانیکه که له‌قه‌ی به‌یه‌کدا جووی کانزا دروستکراوه.
- coattail (kōt'āl), n.** (۱) پاشه‌ل (چاکه‌ت، جل و به‌رگ).
- (۲) تلیشیکه‌ی چاکه‌تی دووتلیش.
- coauthor (kō-ō'thēr), n.** هاو‌دانه‌ر: په‌رتووک، ووتان! هاو‌نووسه‌ر!
- یارمه‌تیده‌ری نووسه‌ر.
- coax (kōks), v.t.** (۱) مه‌راییی بۆ کردن! کلکه‌له‌تی بۆ کردن.
- (۲) مروّ سازکردن به‌ مه‌راییی و کلکه‌له‌تی تاکو ئه‌وه‌ی ده‌ته‌وی بیکات:
- (She ~ed him into buying her a car.)
- v.t.** مه‌راییی کردن! کلکه‌له‌تی کردن! پشی پشی کردن.

- coaxial (kō-ak'si-əl), adj.** یه‌ک ته‌مه‌ریان هه‌یه! له‌سه‌ر یه‌ک ته‌مه‌ره‌ن.
- coaxial cable,** ته‌لی یه‌ک ته‌مه‌ره (ته‌له‌فون، ته‌له‌گراف، ته‌له‌فزیۆن).
- cob (kob), n.** (۱) کولۆ (خه‌لوون) (۲) گولێ گه‌نه‌م‌شامی.
- (۳) ئیره‌ی قاز. (۴) ئه‌سپێکی تۆکه‌می کووتبه‌لا.
- cobalt (kō'bōlt), n.** کۆبالت: کانزایه‌که ره‌نگی له‌ زێو ده‌چیت.
- cobalt blue,** (۱) خومێکی شینی سه‌وزی‌اوه. (۲) ره‌نگی شینی سه‌وزی‌اوه.
- cobble (kob'l), v.t.** (۱) پیلۆ پینه‌کردن.
- (۲) چاکردن یا پینه‌کردن به‌ ناقلایی.
- cobble (kob'l), n.** (۱) خزه به‌رد. (۲) (pl.) کولۆ خه‌لوون
- به‌رده‌پێژکردن: به‌کارهێنانی خزه به‌رد بۆ به‌رده‌پێژکردنی شه‌قام و کۆلان له‌به‌ری ۱٪ قیرتاوکردن.
- cobbler (kob'lēr), n.** (۱) خواردنه‌وه‌یه‌کی ساردی سه‌رخۆشکه‌ره له
- شه‌راب و ناوی میوه‌ی مزه‌مه‌نی و شه‌کر درووست ده‌کرت. (۲) شیرینی‌یه‌که له میوه (به‌تایبه‌تی سیو یا قوخ) و شه‌کر توێژاله‌ هه‌ویرو نه‌ختالیک دارچینی درووست ده‌کرت و له‌ فێندا ده‌پیشێنرئ.
- cobbler (kob'lēr), n.** (۱) پینه‌چی! که‌وشدرو.
- (۲) کورتکێکی نه‌زانی قه‌لب که هه‌رچی شتیک بکات تیکێ ده‌دات.
- cobblestone (kob'l-stōn), n.** خزه به‌ردیکه شه‌قام و کۆلانی پێ
- به‌رده‌پێژ ده‌کرت له‌به‌ری قیرتاوکردن.
- cob coal,** کولۆ خه‌لوون.
- cobelligerent (kō'bā-lī'ēr-ənt), n.** وولاتیکه که له‌ پال وولاتیکه
- تر یا چه‌ند وولاتیکدا درێ هاو‌دوژمنی هه‌موولا جه‌نگ ده‌کات.
- cobnut (kob'nut), n.** (۱) بوندوق: کاکه‌یه‌که له‌ بسته ده‌چیت.
- (۲) دره‌ختیک که ئه‌م به‌ره ده‌کرت.
- cobra (kō'brə), n.** (۱) کۆبر (ما): نه‌ژدیه‌ا.
- (۲) قایشیک که له‌ پێستی ئه‌م ماره درووست ده‌کرت.
- cobweb (kob'web), n.** (۱) هێلانه‌ی جانجائۆکه.
- (۲) تالیکه‌ی هێلانه‌ی جانجائۆکه (۳) شتیکی ناسکی کرێشه‌یی یا له‌ داو جوو (وه‌ک هێلانه‌ی جانجائۆکه) (۴) پیلانیکی ناوۆز.
- (۵) (pl.) (۱) که‌له‌که‌بوونی شت و ره‌نگ و بۆنی کۆن ئی نیشن له‌ نه‌جامی به‌کاره‌نه‌یان یا خسته‌ پشت گویندا (ب) شیواوی! تیکه‌ل و پیکه‌لی (in the brain)
- v.t.** به‌ هێلانه‌ی جانجائۆکه یا شتیکی وه‌ما داپۆشین
- cobwebby (adj.).**
- (۱) کۆکا: رووه‌کێکی ئه‌مه‌ریکای خوارووه‌ گه‌لاکێ
- ماده‌ی "کۆکاین" ی ئێ ده‌رده‌هێنرئ. (۲) گه‌لا‌ی ووشک کراوی ئه‌م پووه‌که
- cocaine, cocain (kō-kān', kō'kān), n.** کۆکاین: ماده‌یه‌کی
- سه‌رکه‌ره له‌ گه‌لا‌ی ووشک کراوه‌ی پووه‌کی "کۆکا" ده‌رده‌هێنرئ (بۆ که‌یف و به‌نج کردن به‌کارده‌هێنرئ)
- cocainism (kō-kān'iz'm), n.** خووگرتن به‌ به‌کارهێنانی کۆکاینه‌وه.
- cocainize (kō-kān'iz), v.t.** سه‌رکردن به‌ ماده‌ی کۆکاین.
- coccidiosis (kok-sid'i-ō'sis), n.** نه‌خۆشی‌یه‌که تووشی پێخۆله‌و
- گه‌ده‌ی گیاندار و بالنده‌ی مالی ده‌بیته
- coccus (kok'əs), n.** (۱) به‌کتیریای خزه.
- (۲) قاشه‌ میوه‌یه‌که به‌ ده‌نگ یا توئ‌یه‌که‌وه که له‌ قاشه‌کانی تری ئه‌و میوه‌یه جیا ده‌بیته‌وه له‌کاتی گه‌یینه‌دا.
- coccus (kok'əs),** پاشکویه‌که به‌مانای: به‌کتیریای خزه.
- coccyx (kok'siks), n.** کلێنچه‌که.
- cochlea (kok'li-ə), n.** به‌شی پێنج لوی ئه‌وئێ ناوه‌ره (که جه‌مه‌سه‌ری ده‌ما‌ری بیستی تێدا به)
- cochlear (n.).**
- پنج لوی (وه‌ک هێلکه شه‌یتانۆکه)
- cochleate (kok'li-āt'), adj.** (۱) که‌له‌شێر! که‌له‌باب. (۲) ئیره‌ی بالنده.
- cock (kok), n.** (۲) خویندنی که‌له‌شیر. (۴) باکه‌له‌شیر (ده‌ه‌لێکه پووی هه‌لکردنی با پیشان ده‌دات). (۵) سه‌رۆک! پێشه‌رو! سه‌رده‌سته. (۶) ده‌مه‌راوه! به‌لووه

cock

- (۷) پەلەستىكە دەمانچە، تەڭگە؛ پىتەك. (۸) لەسەرىن بوونى چەكەك.
(۹) [Slang]. كىز. (۱۰) چاۋ خواركردنەۋە يا ھەلەرىن
(۱۱) قەراى كىلاۋ يا شەپقە بەزىكردنەۋە يا خستى بەلادا
(۱۲) خستى بەلادا (كىلاۋ، شەپقە).
v.t.
(۱) گۆنى رەپكردن (A dog ~s his ear).
(۲) گۆنى ئۇلاڭ كىردن (نەسپ، كەس)؛ چاۋ تىن بىرىن.
(۳) دەمانچە يا تەڭگە ھىنانە سەرىن
v.i.
رەپ بوور؛ لارىبونەۋە
cock (kok), n.
خەرمانىكى قوچەكى؛ مەلۇ يا كۆمەلە پووشىكى
قوچەكى
v.t.
كۆمەل كىردن نە شىۋەى قوچەك؛ پووش.
cockade (kok-ād'), n.
گولنىڭ يا چەند شىرتىكى رەنگىنى گرى دراۋ
كە دەكرىت بە شەپقەۋە ۋەك پۇنەنى كەلەشۇر
cock-a-doodle-doo (kok'a-doo'd'l-dōō'), n.
قورقەى
كەلەشۇر خويندىنى كەلەشۇر. (۲) كەلەشۇر
cock-a-hoop (kok'a-hōōp'), adj.
(۱) شەيد؛ شادا؛ شادمان.
(۲) فەتەخى؛ فەتەكەر؛ خۇمەلنىش؛ لەخۇبايى.
cockalorum (kok'a-lōr'am, kok'a-lō'rəm), n.
(۱) كەلە
شىرتىكى بچوك. (۲) پىاۋنىكى بچوك كە خۇى نۇر بە ىل بزانى؛ كەسىكى
لەخۇبايى. ۲. فەتە
cockamamie, cockamamy (kok'a-mam'ik), adj.
(۱) ھىچ ۋىجۇج؛ بىن نرغ. (۲) قەلب؛ ساختە
(۳) قەسى قۇرۇ بىن مانا؛ قەسى ھىچ ۋىجۇج
cock-and-bull story.
ھىكايەتەكە كە نەجىتە مېشكەرە؛ فەتە
قەسەكە كە جىرى بىرواينىكردن نەبىت
cockateel, cockatiel (kok'a-tēl'), n.
توۋىيەكى بچوۋكى
ئۇستورالىيە
cockatoo (kok'a-tōō'), n.
توۋىيەكى گەرەى رەنگاۋرەنگى
پۇنە بەرە
cockatrice (kok'a-tris), n.
مارىكى نەفسانەيە گوايە نەگەر
سەبرى ھەرچ شتەك بىكات دەيكۆرتت (گوايە لە ھىلكى كەلەشۇر بوۋە).
cockboat (kok'bōt'), n.
بەلەنكى بچوۋك؛ بەتايەنى كە خەك
بگۇنرەنەرە لە پاپۇرىكى گەرەۋە بۇ كەنارى دەريا)
cockchafer (kok'chāf'ēr), n.
قالۇنچەكى گەرەيە پوۋەك
دەخوات دەيەۋتەن
cockcrow (kok'krō'), n.
بەرەبەر؛ كاتى خويندىنى كەلەشۇر.
cocked hat,
(۱) شەيخەيكى سىن سوۋج (كە لىۋارەكەى لە سىن لاۋە
ھەنگەر بىتەرە. (۲) شەپقەيكە لىۋارى پىشەۋە دەۋاۋە تىۋى بىن
قوچەكەكى ھەبىت
لەتاۋىر؛ فەرتاندن؛
knock into a cocked hat, [Slang].
تىكشكاسىن
cocker (kok'ēr), n. = cocker spaniel.
نارزىشان؛ نارزىدان؛ بەدەمەۋەدان.
cocker (kok'ēr), v.t.
كەلەشۇرىكى بچوۋك
cockerel (kok'ēr-al, kok'ræl), n.
سەگىكى بچوۋكى گۆنى شۇرى تۈۋك ئاۋرىشىمىيە.
cocker spaniel,
چاۋنىكى خىل
cockeye (kok'i'), n.
(۱) جىز؛ چاۋ خىل
(۲) [Slang]. خاۋروخىچ؛ لا. (۳) [Slang]. تاجىت بە مېشكەرە؛ تەبەجى.
(۴) [Slang]. سەرخۇش.
cockfight (kok'fīt'), n.
شەرە كەلەشۇر
cockfighting (kok'fīt'ing), n.
شەرە كەلەشۇر
cockhorse (kok'hōrs'), n.
ئەسبە د رىنە
cockiness (kok'i-nis), n.
لەخۇبايى بوون؛ كەشخەچىنى.
cockish (kok'ish), adj.
لەخۇبايى؛ كەشخەجى
cockle (kok'l), n.
(۱) گىياندانىكى ئاۋىيە دۈۋ قاۋغى ۋەك دلى ھەيە

code

- (۲) قاۋغى ئەم گىياندەرە ئاۋىيە. (۳) بەلەمىكى بچوۋك ۋە سوۋك
(۴) چىچ؛ قەد
چىچ بوون؛ چىچ كىردن؛ قەدكردن.
پەرى دلى؛ ناخى دلى
بۇرار يا گۇڭگىي ئاۋ دەغلۋدان.
cockles of one's heart,
cockle (kok'l), n.
cockleboat (kok'l-bōt'), n. = cockboat.
cockleshell (kok'l-shel'), n.
(۱) قاۋغى گىياندانىكى ئاۋى بچوۋك.
(۲) بەلەمىكى سوۋك ۋە بچوۋك.
cockney (kok'ni), n.
(۱) كۆكىنى؛ كەسىكى خەلگى گەرەكى خۇرەلەتى
شارى "لەندەن" كە بە بىن دەرامەتى ئاسراۋە.
(۲) كۆكىنى؛ زارى خەلگى ئەم ئاۋچەيەى شارى "لەندەن"
(۳) دانىشتوۋىيەكى شارى "لەندەن" (بۇ سوۋكى يا پىكەن).
(۱) ۋەك "كۆكىنى" يا زارەكەيان.
(۲) ۋەك ھى "لەندەن" يا دانىشتوۋانى.
سەردەستە؛ سەرگەرە؛ سەزۇكى تاقم؛ سەردار.
cockpit (kok'pit'), n.
(۱) مەيدانى شەرە كەلەشۇر.
(۲) مەيدانى جەنگ؛ شۈبىتەكە كەلەك جەنگ تىپايدا پوۋىداۋە.
(۳) ئوۋرىكە لە پاپۇرىكى جەنگىدا بۇ ھەۋانەۋەى نەفسەرە دەرامەت كىردى
بىرىندارى جەنگ بەكارەمەنئى. (۴) ئوۋرى لىخۇپىنى پاپۇر.
(۵) ئوۋرى فۇكەران ۋە يارىدەمەركانى لەئاۋ فۇكەيەكە.
cockroach (kok'rōch'), n.
سەيسەك.
cockscorn (koks'kōm'), n.
(۱) پۇنەنى كەلەشۇر.
(۲) كىلاۋى قۇشەمچى (كە لە پۇنەنى كەلەشۇر دەچىت).
(۳) جۇرە پوۋەكەكە (گولەكەى لە پۇنەنى كەلەشۇر دەچىت).
cockshut (kok'shut'), n. [Obs. or British Dial.]
تارىك
پوۋنى ئىۋارە
cockshy (kok'shī'), n.
(۱) نىشان گرتن؛ ھاۋىشتن يا فۇرەدان بەرەۋ
نىشانىك (بارىيەكى كۆنە بىرىقە لە شت ھاۋىشتەن كەلەشۇرىكى بەستراۋە
بە دارەرە ئەر كەسەى كە لىنى بىدات كەلەشۇرەكە دەباتەرە). (۲) نىشان
(۱) نۇر دلتىا. (۲) لىرادەبەدەر دلتىا.
cocksure (kok'shoor'), adj.
cockswain (kok's'n, kok'swān'), n. = coxswain.
cocktail (kok'tāl'), n.
(۱) كۆكتىل؛ خاۋرەنەۋەيكى سەرخۇشكەرى
تىكەلاۋە. (۲) مەزە (بەتايەنى ھى گۇشتى گىياندارى ئاۋى كە ترش يا
خۇشاۋى بەسەردا دەكرىت): (a shrimp ~).
(۳) ئەسپىنىكى كىك قۇتاۋ. (۴) ئەسپىنىكى دۈۋرەگ.
cocky (kok'i), adj. [Colloq.]
لەخۇبايى؛ كەشخەجى.
(۱) دارگۇزى ھىندى. (۲) گۇزى ھىندى.
coco (kō'kō), n.
لە تۈنكەل ۋە تۈنكى گۇزى ھىندى درۋستىكراۋە.
cocoa (kō'kō), n.
(۱) كاكاۋ؛ ئاردى دەنكى كاكاۋى ھاپرا.
(۲) خاۋرەنەۋەى كاكاۋ. (۳) قاۋەيى (رەنگ)
coconut (kō'ka-nut'), n. = a coconut.
گۇزى ھىندى.
coconut (kō'ka-nut'), n.
دارگۇزى ھىندى.
coconut palm (or tree),
cocoon (ka-kōōn'), n.
(۱) قۇزاخە. (۲) قاۋغ يا بەرگىنى پارزەر.
cocotte (kō'kot', ka-kot'), n.
ئافرىەتىكى سوۋك؛ قەجە.
cod (kod), n.
كۇد؛ جۇرە ماسىيەكى دەربايىيە.
cod (kod), n.
(۱) كىسە. [Archaic]
(۲) [Dial.]. تۈك؛ قاۋغ (فاسۇلىا).
دۋا ئاۋازى پارچەيەك مۇسقا.
(۱) كۆلەندىنى لەسەرخۇ (ۋەك ھىلەكە لەئاۋ ئاۋىكەدا
كە نەھاتىتە كۆل. (۲) نارزىشان؛ نارزىدان؛ ئاز ۋاگرتن.
code (kōd), n.
(۱) ياسا؛ دەستۇر.
(۲) دەستۇر؛ دەستۇرى ژيان: (the military ~; a moral ~)
(۳) يەرلە؛ شەرە.
v.t.
(۱) رىكخستەن لە شىۋەى ياسا يا دەستۇردا.

codefendant

- code name**, **codefendant** (kō'di-fen'dant), *n.* (۱) شفره مو دانان؛ کردن به پهرله ناوی نهی؛ ناوی پهرله داوا لهسرکراوی دیوهم؛ گوماپاری -روهم
- codeine** (kō'di-ēn', kō'dēn'), *n.* کۆدین دهرمانیکی نازاره له نهفیون دروست دهکړیت.
- codex** (kō'deks), *n.* (۱) دهستنوس پیپتورکیکی کلاسیکی یا نیجیل ۲ [Archaic], یاسا؛ کومهله یاسا؛ دهستور.
- codfish** (kod'fish'), *n.* = **cod**.
- codger** (kōj'ēr), *n.* [Colloq.], کهنیکی ناسایی؛ کهنیکی پیر
- codicil** (kod'ə-sil, kod'ə-sil'), *n.* (۱) پاشکوی وهسیهتنامه. (۲) پاشکوی
- codify** (kod'ə-fī', kō'də-fī'), *v.t.* (۱) کۆکردنوه و ښکښتن یا پۆل پور کردن یاسا. (۲) کردن به یاسا
- codification (n.); codifier (n.).**
- codling** (kod'lin), *n.* (۱) بهیکه ماسی "کۆد" (که جوره ماسی-پهکی دهریادی-په ۲) جوره ماسی-په که له "کۆد" دهچیت
- codling** (kod'lin), *n.* Also **codlin**, (۱) جوره سیونکه. (۲) سیونکی کالو کرچ. واته نهگهپیو. (۳) سیونکی بچوکو خراپ.
- codling (or codlin) moth**, کرمی سیو. همرن. بهن.
- cod-liver oil**, پون گورجیلای ماسی "کۆد" (دهرمانی بهمیزکردنی خوینه؛
- coed, co-ed** (kō'ed'), *n.* [Colloq.], قوتابی که له رانکو یا دانشگاهیکه ټیکهلاړدا
- adj.** خویندنی ټیکهلاړ (کوړو که).
- coeducation** (kō'ej-oo-kā'shan), *n.* خویندنی ټیکهلاړ؛ خویندنی کوړو که ټیکهلاړ.
- coeducational** (kō'ej-oo-kā'shan'), *adj.* ټیکهلاړ ټیبهتی به خویندنی کوړو که ټیکهلاړ یا زانکود: (a ~ college).
- coefficient** (kō'ə-fish'ənt), *adj.* هاوکارکر هاوکولکه
- n.** برکههه همانای بوشایی
- coele (sēl),** گیانداریکی ناوی بن بربراهگی
- coelenterate** (si-len'tēr-āt'), *n.* پشته که له بانای کونهدامی همرس بوشایی-پهکی وهک کیسهی هیه.
- coelenteron** (si-len'tēr-on'), *n.* بوشایی وهک کیسهی ناوهمی گیانداری ناوی بن بربراهگی پشته.
- coeliac** (sē'li-ak'), *adj.* هی بوشایی گده.
- coelom** (sē'lom), *n.* بوشایی نارلهشی همدن گیاندار
- coequal** (kō-ē'kwəl), *adj. & n.* هاونا؛ پهکسان؛ هاویه؛ هاوپایه.
- coerce** (kō-ürs'), *v.t.* زورلیرکړد؛ بهزور ټیکرکړد؛ به زورهملی؛ کردن؛ زورداري کردن
- coercion** (kō-ür'shon), *n.* زورلیرکړد؛ زورداري؛ زورهملی.
- coercive** (kō-ür'siv), *adj.* زورکاری؛ زورکار
- coessential** (kō'ə-sen'shəl), *adj.* ههمان سروشتیان هیه.
- coetaneous** (kō'ī-tā'ni-əs), *adj.* هاوجرخ؛ هاوتهمن.
- coeternal** (kō'ī-tür'n'), *adj.* نهمرن وهک یه؛ ههتا ههتا ټیکهوه دهژین
- coeval** (kō-ē'v'l), *adj.* هاوجرخ؛ هاوتهمن
- coexist** (kō'ig-zis't), *v.t.* ټیکهوه ژین وهنکړدن له ههمان چهرخو شونډ؛ یا بهتهنیشته پهکوه (دو وولات، ټیکخراو، مړو، یا بیروباوم)
- coexistence** (kō'ig-zis'təns), *n.* (۱) ټیکهوه ژبان وهنکړدن له ههمان چهرخو شونډ؛ یا بهتهنیشته پهکوه (دو وولات، ټیکخراو، مړو، یا بیروباوم) هاوگوزهرانی (۲) به ناشتی ژبانی دو وولات ټیکهوه لهگه جیاوازی قولی بیروباومیراندا
- coexistent (adj.).**

cognate

- coextend** (kō'ik-stend'), *v.t. & v.i.* نهوهندهی پهک درټیوونهوه له کاتو شونډا.
- coextension (n.); coextensive (adj.).**
- coffee** (kō'fē, kōf'i), *n.* (۱) قاوه (خواردنهوه) (۲) قاوه (دندک یا توو). (۳) پوهه یا درهختی قاوه.
- adj.** تایبهتی به قاوه؛ نام یا پمگ؛ قاوه.
- coffee bean**, توو یا دهنکی قاوه
- coffee break**, پشوی قاوه خواردنهوه (پشویهک له کاردا که قاوه یا خواردنهوی تری ټیدا دهخوړیتهوه).
- coffecake** (kōf'i-kāk', kōf'i-kāk'), *n.* کیکي قاوه (که میوژو گوږنی ټیادیوه لهگه قاوهدا دهخوړیت).
- coffeehouse** (kōf'i-hous', kōf'i-hous'), *n.* قاوهخانه؛ چاخانه.
- coffee mill**, نامیر یا مهنکی هاپنی قاوهی برژا.
- coffepot** (kōf'i-pot', kōf'i-pot'), *n.* قوری قاوه؛ جزو
- coffee shop**, چیتختخانهپهکه که قاوهو جهند جوره خواردنهوهی-پهکی ټیدا دهست دهکړیت.
- coffee table**, میزی قاوه؛ میزیکي نرمی بچوکه له ژووری میواندا قاوه، چا، همرهوا خواردنهوی ترو میوهی لهسر دانهژیت؛ تهپنکه.
- coffee tree**, دار قاوه؛ درهختی قاوه
- coffer** (kōf'ēr, kōf'ēr), *n.* (۱) قاسه؛ سنووتیکي کانزایی قایمه شتی بهنرخي ټیدا هملدهکړی (۲) (p.l.), خهژته؛ خهژنه.
- cofferdam** (kōf'ēr-dam', kōf'ēr-dam'), *n.* (۱) ټابلوکی پاراویه له بنمچ یا کوهمهژنکدا (۲) (که لهناو روباړنکدا بهکاردههژن) بوناوبرین لهو شونډی پایهی پردیکی ټیدا دروست دهکړت. (۲) سنووتی ناوبر (که به قهرای پاپوړنکوه توند دهکړی بوناوژنکدهوهی بهشی ژیر ناوی پاپوړهک)
- coffin** (kōf'in, kōf'in), *n.* (۱) دارتهرم؛ تهرم؛ تابوت (۲) چالایی سمی شمپ.
- v.t.** (۱) خسته ناو دارتهرمود (۲) بهستنهوه
- coffin bone**, نیسقانی ناو سمی شمپو گیانداری تری وهما.
- coffle** (kōf'l), *n.* کاروانی بهند یا گیاندار که ټیکهوه بهستراپنهوه لهکاتی گواستنهوه؛ قافل.
- cog** (kog), *n.* (۱) ددانی ټیکهپهک که له ددانهکانی تری ټیکهکه دهکړی ټیکهکه دهخوړیتهوه. (۲) ټیکهپهکی ددانای (پاسکیل).
- v.t. & v.i.** (۲) [Colloq.], کهنیکی بچوک یا ناگړگ له دهنگایهکی گهوه.
- cog** (kog), *v.t. & v.i.* (۱) گزی کردن له همدانی زاردا (قاوه، قوما). (۲) ساخته کردن؛ فیل و تهلهکه کردن؛ خهله تاندن.
- n. Obs.** (۱) گزی له همدانی زاردا (قاوه، قوما). (۲) ساخته؛ فیل و تهلهکه؛ خهله تاندن.
- cogeny** (kō'jən-si), *n.* هیزی پین سهلماندن (له بیروباوم یا لیکولینهوه یا نویسن یا باسیدک).
- cogent** (kō'jənt), *adj.* پین سهلمینر (بیروباوم). لیکولینهوه، نووسراو. باس، لیدووان.
- cogged** (kogd), *adj.* ددانای (ټیکه)؛ ټیکهکی ددانای هیه.
- cogitate** (kōj'ə-tāt'), *v.t.* لیکولینهوه؛ بیرکردنهوه.
- v.t.** لیکولینهوه؛ بیرلیرکړنهوه
- cogitation** (kōj'ə-tā'shan), *n.* (۱) بیر. (۲) بیرلیرکړنهوه؛ لیکولینهوه
- cogitative** (kōj'ə-tā'tiv), *adj.* بیرکهرهوه.
- cognac** (kō'nyak, kon'yak), *n.* کونیاک؛ (۱) جوره براندی-پهکی فهرهمنسیه له ناوچیی "کونیاک" له فهرهمنسا دروست دهکړت (۲) براندی؛ جوره خواردنهوهی-پهکی سهرخوشکهره.
- cognate** (kōg'nāt), *adj.* (۱) خرم؛ هاوینچینه؛ هاوسهرچاوه. (۲) هاوسهرچاوه؛ هاوینچینه (ووشه، زمان).

cola (kō'la), *n.* plural of colon.

colander (kul'an-dēr, kol'an-dēr), *n.* دەفرىكە بىنەكى كۆز

كۈنە سەوزى تىدا دەشۈرۈشە شى تىا دەچۈرۈشە پالنىك

colchicum (kol'chi-kam, kol'ki-kam), *n.* (۱) پۈۋەكىنى

گۈلدەرە ۈك زەنبەق ۋايە. (۲) تۆۋ قەدى ژۇر زەۋى ئەم پۈۋەكە كە چارەسەرى

نەخۇشى پۇماتىزىمى بىن دەكرنت

cold (kōld), *adj.*

(۱) سارد؛ سەرما؛ ساردوسې؛ بىن تىن

(۲) مردوۋ؛ سې

(۳) ھەست مردوۋ؛ خۇيىن سارد؛ دوررەپەرىن؛ (a ~ person)

(۴) سارد؛ ئايەل؛ ۈشك (a ~ reception)

(۵) ناخۇش؛ دىشكىن؛

(They had a ~ realization of their plight.)

(۶) بىن لايەن؛ بىن مەبەست ۋەستى خۇيى؛ (~ logic)

(۷) پەنگى سارد (ۈك ھەندى پەنگى شىن؛ سەوز، يا بۇر)

(۸) بىن مەيل؛ خۇيىن سارد؛ بىن ھەست ۋە ھەسسى جۈۋت يۈن

(۹) [Slang]، بىن ۈش (The boxer was knocked ~.)

(۱۰) بۇن كز (پاۋكرن)

n. (۱) ساردى؛ ساردوسەرمایى؛ بىن تىنى (۲) سەرمابۈن؛ سەرما

(۳) ھەلەمەت

catch (or take) cold, ھەلەمەت كرتن؛ ھەلەمەت تۈۈش يۈن

cold comfort, ئاسۈدەبىي ئادات بە دى؛ ئاسۈدە نەبەخش

have cold feet, [Colloq.], ۈرە بەردان؛ ترسان؛ نەۋيران

give (a person) the cold shoulder, بە ساردى يا ۈشكى لەگەلدا

جۈۋلەنەۋە؛ كۈي بىن نەدان

in the cold, كۈي بىن نەدان؛ خراۋە لاۋە؛ بىن ئاگا

throw cold water on, ساردىكەنەۋە؛ سە ساردى كرتن

coldblooded (kōld'blud'id), *adj.* (۱) پەلى گەرمى لەشى بەپىي

دەۋرۈبەرەكەى دەگۈرېت؛ خىشۈك، ماسى... ھتد؛

(Fishes and reptiles are ~ animals.)

(۲) سەرمابەردەل

(۳) دىلەق؛ بىن بەرەبى؛ بىن پەحم

cold chisel, ئەسكەنەى سارد؛ كە لە پۇلای ئاۋدراۋ درۈۋست دەكرنت ۋ

كاخزى ساردى بىن دەبېرېت

cold frame, چۈۋرچىۋە سارد چۈۋرچىۋەبەكى شۈۋشە بىن گەرمەيە

شەتلى بچۈكى تىدا دەپارېزىرېت

cold front, بەرەى سارد ھەۋاى سارد كە بەرە ئاۋچەى گەرم ھەلدەكات

cold-hearted (kōld'hār'tid), *adj.* بىن بەزەبى؛ بىر ھەست

دىلەق؛ بىن پەحم

cold pack, (۱) بەتانى ۋ ھاول تەرى سارد كە لە نەخۇشەۋە دەپېچرېت بۇ

چارەسەركردنى. (۲) شىۋەبەكى خۋاردەمەنى كرتنە قۈتۈۋەۋە (لەپېشەۋە

خۋاردەمەنىبەكە بە خاۋى يا ساردى دەكرنتە ئاۋ قۈتۈۋەكەۋە دۋاى نەۋە

گەرم دەكرنتەۋە

cold-shoulder (kōld'shōl'dēr), *v.t.* [Colloq.] بە ساردى يا

ۈۈشكى لەگەلدا جۈۋلەنەۋە؛ كۈي بىن نەدان

cold shoulder, [Colloq.], كۈي بىن نەدانى دەسەنقەست؛

بە ساردى يا ۈۈشكى لەگەلدا جۈۋلەنەۋە

(She gave her former friend the ~.)

cold snap, ماۋەبەكى كۈرت ۋ لەپرى ئاۋۋەۋاى سارد

cold sore, زىپەكەك كە لە دەم ۋ لىۋ دىت (بەتايەبەتى لەكاتى ھەلەمەت يا

لەزىزادا

cold steel, چەكى پۇلايىن (ۈك؛ چەقۇ، پەم... ھتد)

cold storage, ھەلكرنتى خۋاردەمەنى ۋ شتى تر لە شۈيىنى سارددا

cold turkey, [Colloq.], خۇشەنەۋەى بەكسەرو تەۋا لە شتىكە كە

خۋى پىۋەگىرېنېت (ۈك خۋاردەمەنى سەرخۈشكەر، دەرمان، جگەرە... ھتد)

cold sweat, ئارەق كرتنەۋەبەكە لەزۋ سېۋۈنى لەگەلدايە (لەكاتى ترس

يا دىل داخۇرېاندا)

cold war, شەپەقسەى ئىۋان دور ۋولات يا بەرە؛ شەپەقسەۋەم ئاۋۋى

پامىيارى، پېۋپاگەندە، پاگەياندىۋ ئاۋۋىرى ئىۋان دور ۋولات كە لەۋانەيە بېيتە

ھۋى پۈۋدانى شەرى تەۋاۋ

cold wave, شەپۇلى سارد؛ ماۋەبەك كە ئاۋۋەۋا ساردتر بېت لە ئاسايى

cole (kōl), *n.* يەگىنكە لە چەند جۆرە پۈۋەكىك ۈك كەلەرم

colectomy (kə-lek'tə-mi), *n.* دەرھىنانى پىخۇلە كۈيۈرە يا بەشىكى

بە نەشتەرگەرى

coleslaw (kōl'slō'), *n.* Also cole slaw, زەلەتەبەكە لە كەلەرمى

جىۋاى درۈۋست دەكرنت

coleus (kō'li-as), *n.* پۈۋەكىكى نەفەرىقايىيە گەلۋانى رەنگاپەرەنگە

colic (kol'ik), *n.* (۱) ئانەسكى مىدانى شىرەخۈرە

(۲) گىزىۋ ۋۋۋزانەۋى مىدان بەھۋى ئەم ئانەسكەۋە

adj. تايەبەتى بە ئانەسك

colicky (kol'ik-i), *adj.* (۱) سەك ئىشەيى؛ ۈك سەك ئىشە

(۲) سەك ئىشەى لەگەلدايە (مىدانى ساۋا)

(۳) دەبېت بەھۋى سەك ئىشە

colicroot (kol'ik-rōt', kol'ik-root'), *n.* جۆرە پۈۋەكىكە خۇي

يا رەگەكەى دەرمانى سەك ئىشەى ئى درۈۋست دەكرنت

coliseum (kol'ə-sē'am), *n.* [C-]، يارىگای گەۋرەى بەئاۋيانگى

پۇماى كۆن. (۲) يارىگایەكى گەۋرە؛ خانۋەبەكى گەۋرە كە ۋەزىشى تىدا

دەكرنت

colitis (kō-lī'tis), *n.* ھەۋكرن يا داگىرسانى پەردەى پىخۇلە كۈيۈرە

collaborate (kə-lab'ə-rāt'), *v.i.* (۱) ھاۋكارى كرتن (بەتايەبەتى لە

كرتنى كارىك يا بەرەمەنىكى ھۈنەرى يا ۋىزەبى يا زانستى

(۲) ھاۋكارى كرتن لەگەل دورمەدا

collaboration (kə-lab'ə-rā'shən), *n.* (۱) ھاۋكارى كرتن

(لە ۋۋۋسېنى پەرتۈۋىكە يا بەرەمەنىكى ھۈنەرىدا)

(۲) ھاۋكارى كرتن لەگەل دورمەدا

collaborationist (kə-lab'ə-rā'shən-ist), *n.* ھاۋكارىكەرى

دورمەن؛ كەسنىكە كە ھاۋكارى لەگەل داگىرەرى ۋولاتەكەيدا بىكات

collaborator (kə-lab'ə-rā'tēr), *n.* ھاۋكارىكەرى كەسنىك يا

چەند كەسنىك تر لە ۋۋۋسېنى پەرتۈۋىكە، كارىكى ھۈنەرى يا زانستىدا

collage (kə-lāzh'), *n.* كۇلاژ؛ ھۈنەرۋەكە برىتەيە لە پىۋەۋۋۋسەندىنى

شىتى ھەمەجۋرە بە جىۋە ۈك؛ پارچەى پۇژنامە، ۋىنە، قوماش ۋ گۈل ۋ شتى

ترى ۋ ھەا بە تابلۋەكەۋە بە شىۋەبەكى گۈنجاۋ يا نەگۈنجاۋ

collagen (kol'ə-jen'), *n.* كۇلاجىن؛ ماددەبەكى جەلانىنى جىۋەبەيە

لە ئىسقاۋ كېرپاگە تىشۋى لەشدا ھەيە

collapse (kə-laps'), *v.i.* (۱) پۇخاۋ؛ پەمان؛ ھەرس ھىنان؛ تەپىن؛

تلىسانەۋە؛ كەۋت

(۲) شكان؛ تىكشكان؛ (The enemy's defenses ~d.)

(۳) بەلاداهاتن؛ بەلاداكەۋت (مىۋە لەبەر خراپى بارى تەندروۋستى)

(۴) ۋۋۋشەنەۋە (كورسى، مېن)

v.t. خستن؛ پۇخاندن؛ ۋۋشەنەۋە

n. (۱) پۇخاۋ؛ تلىسانەۋە؛ ھەرس ھىنان؛ تەپىن؛ كەۋت

(۲) ژۇرەكەۋت؛ سەرنەكەۋت (بازىگانى، دەزگای پىشەسازى يا كېرېن ۋ فرۇشتن)

(۳) سەرنەگرتن؛ پۇخاۋ (گفتگو)

(۴) بەلاداهاتن؛ بەلاداكەۋت (مىۋە لەبەر خراپى بارى تەندروۋستى)

collapsible (kə-lap'sə-b'l), *adj.* دەۋۋۋشەتېرېتەۋە (كورسى، مېن)

collar (kol'ēr), *n.* (۱) مىلۋان؛ يەخە (كراس، چاكەت)

(۲) شتىكە كە ۈك مىلۋانكە بۇ جوانى بگىرتە مل

(۳) قايشى مىلى سەگ؛ رىست (بۇ مىلى سەگۋ تانچى)

(۴) قايشى بەرمىلى ئەسپۋ ماين (كە بەشىكە لە زىن)

(۵) ئەلقەى پىۋەبەستى دور بۇرى. (۶) خالى مل (ھەندى پانندەۋ گياندار)

collarbone

- (۷) كەڭى سەر يەرداخى يېرە
(۱) قايىش لە مل كىرەن 'مىليون لىئان (۲) دەست بەسەردا گىرتەن! داگىر كىرەن. *v.t.*
(۳) [Col'eq.] مل گىرتەن! ۋەستاندۇ قىسە لەگەل كىرەن:
(*She -ed him in the hall.*)
collarbone (kol'ēr-bōn'), *n.* نىڭساقى چەكەمە چەكەمە.
collard (kol'ērd), *n.* جۆرىكە لە كەلەرە
collaret, collarette (kol'ēr-et'), *n.* مىليونلىكى چووكە لە فەرو
يا ئاورىش... ھىند.
collate (ko-lāt', kol'āt'), *v.t.* (۱) بەرۋورەن كىرەن پەرتووك بەرۋورەن
لەگەل بەكتىدە (۲) ئۆرۈرۈپۈنە ۋە پىچاۋونە ۋە پەرەكانى پەرتووكىك بۇ
دۇنيامون لە رىكۋىنكى پىش لە بەرگ گىرتى (۳) رىزكردن جىاكىرەنە ۋە
رېكۋىنكى كىرەن. مەكىنەي زىرۇكس (۴) دانانى قەشە بە موچە
(۵) ئۆرۈرۈپۈنە ۋە پەرتووكىك پەرە بە پەرە بۇ دۇنيامون كە ھىچ پەرەيەكى
ئاتەۋاۋ نىچە
collateral (ka-lat'ēr-əl), *adj.* (۱) ھارىك: تەرىپ: بەتەنىشت يەك
(۲) لەگەل يە: تەۋاگەر. (۳) ئاسەرەكى.
(۴) چوونىك لە سىروشت ۋە بايەخدا
(۵) لە ھەمان بىنچىنە: بۇرە خىزم.
(۶) دەستەبەرى قەرن. لەسەرۋ دەستەبەرى ئاسايىيەۋە! بارمە:
(*a ~ loan*)
(۱) بۇرە خىزم (۲) سەرمایەيەك كە دەستەبەرى قەرنىكى پىن دەكرى (۳) ۋەك *n.*
خانوۋ بارمە
collation (ko-lā'shən, ka-lā'shən), *n.* (۱) بەرۋورەن كىرەن
پەرتووك لەگەل بەكتىدە: (۲) رىزكردن رىكۋىنكى كىرەن پەرەكانى پەرتووكىك.
(۳) كورە ئاسىكى ئاۋەزۋىكى پەرتووكىك ۋەك ژمارە پەرەكانى. ژمارەي
ۋىنەكان ھىند (۴) دانانى قەشەيەك بە موچە (۵) كۆپۈنە ۋە پۇژانەي
ۋوشكەسۈەيەي پەرسىگايەك (بۇ گونگرتن لە خۇندەنەي ئابىنى).
(۶) رەمىت خوارىنى سووك لە كۇتايى پۇژانى بەرۋورۈپۈنە.
(۷) رەمىت خوارىنى سووك
colleague (kol'ēg), *n.* ھاۋكار: ھەۋىشە: ئاۋەل: ھەقان
collect (ka-lekt'), *v.t.* (۱) كۆكرەنە ۋە كۆكرەنە ۋە خىركىرەنە ۋە
چىنەنە ۋە كۆمەل كىرەن (۲) كۆكرەنە ۋە پۈل. پەرتووك. ۋىنە بۇ كەيف ۋە
ھۇگرى ۳. كۆكرەنە ۋە گىرتن يا ۋەرگىرتن (باج. كرى).
(۴) ھاتنەسەر خۇ: ھىمىن بوونە ۋە: خۇ گۈچ كىرەنە
(۱) كۆپۈنە ۋە كۆپۈنە ۋە خىركىرەنە ۋە: (۲) كۆمەل بوون
(۳) ۋەرگىرتن: كۆكرەنە ۋە (كرى).
adj. & adv. پارەكى لەسەر نە كەسەيە كە تەلەفۇنەكەي بۇ دەكرىت:
(*He telephoned ~ . ; a ~ call*)
collect (kol'ekt), *n.* نويزىكى كورت
collectanea (kol'ek-tā'ni-ə), *n.pl.* ھەلبەست: ۋەتار. ھەلبەست:
كۆمەل ھەلبەست يا ۋوتارىكى نويسەرىك يا زياتر كە پىنكە ۋە پەرتووكىكىدا
بلاۋكر بەرە
collected (ka-lek'tid), *adj.* (۱) كۆكرە ۋە خىركاۋە: كۆمەل كراۋ
(۲) ھىمىن: نەسەر خۇ
collection (ka-lek'shən), *n.* (۱) كۆكرەنە ۋە خىركىرەنە ۋە
گىرەنە ۋە ۲. كۆمەل (مۇۋ. شىت: ھەند: تاقە (*a ~ of stamps*)
(۲) كۆمەل: تۈپەن (*a ~ of dust*)
(۴) ئارپوۋ: پىتاك: دەقە
collective (ka-lek'tiv), *adj.* (۱) گىشتى: ھەموۋىي
(۲) كۆمەل: پىنكە ۋە (*a ~ decision ; a ~ leadership*).
(۳) ھەرۋەزى: كۆمەل. كار.
(۴) ئاۋى كۆ: ئارپىمان: ئاۋىكى تاكە كۆ دەگەبەنىت
(۵) ۋەك (*class, army, orchestra, crowd*)
n. (۱) كارىكى ھەرۋەزى: كۆمەلەي ھەرۋەزى
(۲) ئىندامانى كۆمەلەيەكى ھەرۋەزى ۋە. (۲) ئاۋى كۆ: ئارپىمان.

collinear

- گىتوگۇيە كۆمەل: لەئىۋان خارەن كارو
collective bargaining, نوپىنەرى كىركارن يا يەككىتى كىركارن دەربارەي موچە ۋە ھاۋەي كارو
بارى گىشتى كار.
collective farm, كىلگەي ھەرۋەزى.
collectively (ka-lek'tiv-li), *adv.* بەگىشتى: بە كۆمەل: ھەموۋە
پىنكەۋە.
collective security, ئاسايشى گىشتى: پەيمانى ئىۋان ۋولتەن بۇ
پاراستىنى ئاسايشى جىھان لەرئى سزادانى نە ۋولتەي ھىرش دەباتە سەر
ۋولتەي تىر.
collectivism (ka-lek'tiv-iz'm), *n.* سۆشپالىزم: خارەنىتى ۋە
بەپىۋەبەردى ھۆي بەرھەم لەلەين گىشت گەلەۋە يان مېرى كە نوپىنەرىتى.
-collectivist (n.); collectivistic (adj.).
collectivity (kol'ek-tiv'i-ti), *n.* (۱) كۆمەل: گىشت
(۲) گەل: مىللەت: ھەموۋ گەل (۳) سۆشپالىزم
(۱) دانانى سۆشپالىزم لە *v.t.* (۲) گۆرۈپۈنە خارەنىتى ۋە بەپىۋەبەردى ھۆي
شۈپىنكىدا: كىرەن بە سۆشپالىست (۲) گۆرۈپۈنە خارەنىتى ۋە بەپىۋەبەردى ھۆي
بەرھەم لە ھى كەسى سەرەستەۋە بۇ ھى ھەموۋ گەل
(۱) باجگر: باج يا قەرن سەن
(۲) كۆكرە ۋە.
college (kol'ij), *n.* (۱) دانىشا: كۆلچ: زانستكا
(۲) خانۋەكانى دانىشا
(۳) كۆر: كۆمەلەيەك كە ئىندامانى دەسەلات ۋە مافى ئىركىكى تايەتەيەن
ھەمىت ۋە كارىكى تايەتەيەن پىن سىزىدرايىت: (*the electoral ~*)
(۴) قوتابخانە يىشەي. (*business ~*)
College of Cardinals, كۆلچى كاردينال: كۆزى سەرەك قەشەكانى
كىنەي كاسۋىلىكى بۇما كە پاپا ھەندەبۇرۋىن ۋە نەنجۈمەنى پاپۇزكارى پاپان
collegial (ka-lē'ji-əl), *adj.* دانىشاگىي: كۆلچى
collegian (ka-lē'jən, ka-lē'ji-ən), *n.* قوتايى دانىشا:
دەرچۈرەيەكى تازەي دانىشا
collegiate (ka-lē'jit, ka-lē'ji-it), *adj.* (۱) دانىشاگىي: كۆلچى
(۲) ۋەك قوتايىنى دانىشا: تايەتەيەن بە قوتايىنى دانىشا (جۆزى زىان ۋە
ھەلسان ۋە دانىشتن): (*a ~ activity*)
collenchyma (ka-len'ka-mə), *n.* تىشۋى پۈۋەك كە بىرەتەيەن لە
شانەي دىزىكۋەي لاكىشەيەك كە دىۋارى سوۋچەكانى ئەستۈرە
collet (kol'it), *n.* (۱) ئەلقەيەكى كاشايى
(۲) ۋە بىشەي ئەلقەيەك كە بەردى ئەلماسى تىدا دادەپىزىت
(۱) يەپەكداۋان (دوۋ ئوتومبىل، فۇكە،
شەمەندەقەر... ھىند). (۲) يەپەكداۋان (مۇۋ. بىرويا)
collie (kol'i), *n.* سەگىكى مام ئاۋەندى تۈۋك دىزىسى سەر بارىك دىزى.
collier (kol'yēr), *n.* (۱) كىركارى كانە خەلۋز.
(۲) پاپۇزى گواستەۋەي خەلۋز (۳) كەشتىۋانى سەر پاپۇزىكى ۋە
colliery (kol'yēr-i), *n.* كانە خەلۋزىك بە خۇي خانۋەكانى ۋە
كەرەسەكانىيەۋە.
colligate (kol'ə-gat'), *v.t.* (۱) لىكەن: پىنكەۋەست:
پىنكەۋە كۆكرەنە. (۲) پەپۈۋەندى لەئىۋاندا پەيداكىرەن ۋە لىكەننى ياسىر
بىرۋاپى جىۋاۋ بۇ گەيشتن بە سوۋدى گىشتى.
-colligation (n.).
collimate (kol'ə-māt'), *v.t.* (۱) رىك كىرەن: ھاۋرىك كىرەن.
(۲) خىستەسەر نىشان (تېلىسكۇپ): جوت كىرەن چاۋ لەگەل نىشاندا
(تېلىسكۇپ).
-collimation (n.).
collimator (kol'ə-mā'tēr), *n.* جوتكەرى چاۋ لەگەل نىشاندا
(تېلىسكۇپ).
collinear (ka-lin'i-ēr), *adj.* (۱) لەسەر ھەمان ھىلن
(۲) ھەمان تەرەپيان ھەيە: لەسەر ھەمان تەرەپ.

collins

collins (kol'inz), *n.* كۆلېنزا: حۋاردنەنەيەكى سەرخۇشكەرى ساردە
لە قۇدگا. جن رەم ئاۋى لىمۇ ئاۋى گازاۋى و شەكى پىكىدنت.
collinsia (kə-lin'si-ə, kə-lin'zi-ə), *n.* جۈزە پۈۋەكىكى گۈل
پەنگاۋرەنگە
collision (kə-lizh'ən), *n.* (۱) بىيەكەدان (دوۋ ئوتومبىل، پاسكىل...
لېۋكە، شەمەدەنە... ھتد.) (۲) بىيەكەداھاتىن (مىۋە، بىرور، قازانچ) ئاۋىكى.
collocate (kol'ō-kāt'), *v.t.* پىك وپىك كىرەن: پىكخستەن: پىزكردن
collocation (kol'ō-kā'shən), *n.* (۱) پىك وپىك كىرەن: پىكخستەن: پىزكردن
پىزكردن (۲) پىكخستەن يا پىزكردنى وشە بەرامبەر يەكتە.
colloidion (kə-lō'di-ən), *n.* كۆلۆدېون: شەپەكى زوۋ گىرگىرى بى
پەنگى لىنچە زوۋ وشك دەپىتەۋە لە پىزىشكەۋانى وىتەگرتىدا بەكاردەھىتىرى.
collogue (kə-lōg'), *v.t.* [British Dial.]. پىلان گىزارا: بە نەپنى
لەگەل دوۋان
colloid (kol'oid), *n.* (۱) ماددەيەكى لىنچە.
(۲) ماددەيەكە لىۋى "سايرۇيد" دەرىدەدات.
(۳) ماددەيەكى پۈۋە لە تىشۋىرى لەشدا دەردەكەۋىت لەكاتى ئاساسايدا.
collop (kol'əp), *n.* (۱) پىل: بىلە گۈشت (۲) چىچە گۈشتى لەش.
colloq., = colloquial.
colloquial (kə-lō'kwī-əl), *adj.* زىمانى ووتوۋىز: تايىبەتى بە زىمانى
گفتۇگۇ يا قىسەكردن: زىمانى دەمەتەقن: زىمانى دوۋاندىن.
colloquialism (kə-lō'kwī-əl-iz'm), *n.* (۱) زىمانى ووتوۋىز:
گفتۇگۇ يا قىسەكردن: (۲) زاراۋە يا ووتەيەكى گفتۇگۇزى، ووتوۋىزى، يا
دەمەتەقنىسى
colloquist (kol'ə-kwist), *n.* بەشدارى كور يا كۆنفرانسىك.
colloquium (kol'ə-kwī'əm), *n.* كۆپ: كۆنفراس: كۆپۈنەۋەيەكى
نەكادىمى بۇ نىكۆلنىنەۋە لە باسكى تايىبەتى
colloquy (kol'ə-kwī), *n.* (۱) كۆپ: كۆنفرانس
(۲) نوۋسراۋىكى وىزەيى بە زىمانى دەمەتەقن يا ووتوۋىز
collude (kə-lōd', kə-lūd'), *v.i.* پىلانى بەدكارى دانان:
پىلان گىزارا
collusion (kə-lōd'zhən, kə-lū'zhən), *n.* پىلان: دەست تىكەن
كىرەن بۇ مەسەستىكى خراب: پىكەۋتن بۇ بەدكارى
collusive (kə-lōd'siv, kə-lū'siv), *adj.* تايىبەتى بە پىلان گىزارا:
پىكەۋتن بۇ بەدكارى
collyrium (kə-lir'i-əm), *n.* دەرمانى چاۋا: دەرمانى چاۋاشت
collywobbles (kol'i-wob'lz), *n.pl.* [Colloq.]. سەك نىشە
colocynth (kol'ə-sinth'), *n.* گولۇنك
cologne (kə-lōn'), *n.* كۆلۇنيا: ئارى كۆلۇنيا بۇنىكى خۇشە مىۋە
لە خۇى دەدات
colon (kō'lən), *n.* جۈۋت ھال: (۱) خالىەندى: دوۋ خان.
colon (kō'lən), *n.* پىخۇلە گەرە: قۇلۇن.
colon (kō-lōn'), *n.* دراۋى وولاتى: كۇستارىكا "و" سلفادور "
colonel (kūr'n'l), *n.* كۆلۇنېل: پەيەكى نەفسەرى بەزى سۇپايە:
كەرەنېل
-colonelcy (n.); colonelship (n.).
colonial (kə-lō'ni-əl), *adj.* (۱) كۆلۇنيانى: داگىرگەرى: داگىرگەر
(۲) تايىبەتى بە سىانزە ناۋچەيە داگىرگاۋى شىنگلەرە بوۋ كە پاش
شۇپشى نەمەرىكا وولاتە يەگىرتوۋەكانى نەمەرىكا ئى پىكەنېرا.
n. دانىشتۋىيەكى ناۋچە يا وولاتىكى داگىرگاۋ.
colonialism (kə-lō'ni-əl-iz'm), *n.* كۆلۇنيالىزە: داگىرگەرى:
نىمپىريالىزم: ئاراكارى.
colonic (kə-lōn'ik), *adj.* تايىبەتى بە پىخۇلە گەرە: قۇلۇنى.
colonist (kol'ə-nist), *n.* (۱) داگىرگەر: دانىشتۋىيەكى سەرەتايى كۆچ
نىشېنك: كەسكەكە وولاتى خۇى بەجىن دەھىلېت و شونىكى تىر داگىردەكات و
ئاۋەدانى دەكاتەۋە دەيكات بە شونىكى نىشتەجىنى خۇى

color

(۲) دانىشتۋى كۆچ نىشېنك.
colonization (kol'ə-ni-zā'shən, kol'ə-ni-zā'shən), *n.* داگىرگىرەن و ئاۋەدانگىرەنەۋە: كىرەن بە ژىردەستەى خۇ: داگىرگىرەن.
colonize (kol'ə-nīz'), *v.t.* (۱) داگىرگىرەن و ئاۋەدانگىرەنەۋە:
داگىرگىرەن: كىرەن بە كۆچ نىشېن: ئاۋەدانگىرەنەۋە.
(۲) خەلك نىشتەجى كىرەن لە كۆچ نىشېنكىدا.
(۱) كىرەن بە كۆچ نىشېن: داگىرگىرەن و ئاۋەدانگىرەنەۋە.
(۲) نىشتەجى بوۋن لە كۆچ نىشېنكىدا.
colonnade (kol'ə-nād'), *n.* پىزە پايەى خانۋويەك.
-colonnaded (adj.).
colony (kol'ə-ni), *n.* (۱) كۆچ نىشېن: ژىردەستە: شونىكى كە بىگانە
ھاتىن داگىريان كىرەپىت و ئاۋەدانىان كىرەپىتەۋە (۲) نىشتەجىكانى كۆچ-
نىشېنكى ۋەھا. (۳) وولاتى داگىرگاۋ: ناۋچەيەك يا وولاتىكى بىن ھىزى
داگىرگاۋ لەلاپەن وولاتىكى بەھىزەۋە. (۴) [C-]. نەۋ سىانزە ناۋچەيەى
نەمەرىكاى باگور كە لەژىر دەستى لىنگلەرەدا بوۋن پاش شۇپشى نەمەرىكا
پىزگارىان بوۋ ۋە وولاتە يەگىرتوۋەكانى نەمەرىكايان پىكەنېرا.
(۵) كۆمەلىك خەلكى ھاۋرەگەز يا ھاۋپىشە كە لە گەرەكىكى شاردا تىرك
لەيەكەۋە بۇين: (the Italian ~ in Chicago; an artist's ~)
(۶) گەرەكىكى ۋەھا.
(۷) كۆمەلىك پۈۋەك يا گىياندارى ھاۋجۇر كە پىكەۋە لەيەك شونىدا بۇين.
colophon (kol'ə-fon', kol'ə-fən), *n.* (۱) چەند ووشەيەك لە
كۆتايى پەرتوۋىكىدا ئاۋى نوۋسەرەكات و شونىكى بىلاۋىكىرەنەۋە پەرتوۋەكەى
تىدا دەپىت (۲) دىروشمى بىلاۋەكەرەۋە پەرتوۋىكىكە كە لە پەرىە يەكەمىل يا
دواھمىنى پەرتوۋەكە دەپىت
color (kul'ər), *n.* (۱) رەنگ.
(۲) رەنگ (جگە لە رەش و سىۋى وىز)
(She likes ~s better than black or white.)
(۳) رەنگى دەمۋچاۋ (بەتايەتى ھى سوۋو سىۋى)
(۴) رەنگى پىست (مىۋە)
(۵) رەنگى پىستى قۇلەرەشكە يا كەسكىكى تىرى ۋەھا.
(۶) (pl.), نىشانە يا جلى رەنگاۋرەنگ كە پىنناسەى كەسكە.
(۷) (pl.), ئالا يا سىۋوشمى وولاتىك يا پىكخراۋىك.
(۸) (pl.), نەۋ لايەى كە كەسكە لەسەرىتى: ھەلۋىست و بىروپاى كەسكە
(Stick to your ~s.)
(۹) پۈۋەلەت.
(۱۰) بەلگە: جىنى بىۋابوۋن:
(The circumstances gave ~ to his claim.)
(۱۱) جۇر: چەش
(۱۲) پۈۋن ۋەك وىنە: (There is ~ in his writing.)
(۱۳) شىۋەى رەنگ يا بۇيە بەكارھىنان.
(۱) رەنگ كىرەن: بۇيەكردن: لە خوم دان. (۲) رەنگ گۇپىن.
(۳) والىكىرەن كە جىنى بىۋاپىكىرەن بىت.
(۴) گۇپىن: كارتىكىرەن: (His experience ~ed his views.)
(۱) رەنگ گرتن. (۲) رەنگ گۇپىن.
(۳) رەنگ سوۋر ھەنگەرەن: تەرىق بوۋنەۋە.
(۱) گرتن بە سەرباز.
(۲) بانگ كىرەن سەربازان بە كەرەنا بۇ ھەلگىرەن داگرتنى ئالا.
change color, (۱) رەنگ زەرد ھەنگەرەن: رەنگ گۇپىن.
(۲) تەرىق بوۋنەۋە سوۋر بوۋنەۋە.
lose color, رەنگ زەرد ھەنگەرەن: رەنگ گۇپىن: رەنگ سىۋى ھەنگەرەن.
serve with the colors, لە سۇپادا بوۋن.
show one's colors, (۱) راستى خۇ پىشانەدان: پۈۋى خۇ ھەلماين:
خۇ ئاشكراكىرەن. (۲) بىروپاى خۇ دەپىرەن: ھەلۋىستى خۇ ئاشكراكىرەن.
under color of, بە بىيانۋى ۋەۋە.
with flying colors, زۇر بە سەركەۋتوۋى: زۇر بە باشى.

colorable

colorable (kul'ēr-ə-b'l), *adj.* (۱) ډنگ دهگړت؛ ډنگ دهگړت.
(۲) دړښه؛ پوځي؛ هڅه‌تینډ.

coloration (kul'ēr-ā'shan), *n.* ډنگ
(Some animals have protective ~.)

(۲) ښکېلی ډنگ.

color-bearer (kul'ēr-bār'ēr), *n.* ډنگ‌لار.

color-blind (kul'ēr-blind'), *adj.* ډنگ‌کور؛ ناتوانیت ډنگ‌ګان
ببین یا نه‌بختی‌ګان جیاګاتوه

color blindness, ډنگ‌کورۍ؛ ډنگ‌نه‌بین یا جیا‌نه‌ګردنه
له‌بخت

colored (kul'ērd), *adj.* (۱) ډنگدار؛ ډنگین

(۲) ډنگ‌ګان ټایپه

(۳) ډنگ‌زیکه سپی نه‌ب ټایپه ټول‌په‌ش؛ په‌ش (ډنگ‌، مړه).

(۴) ګډراو؛ ټینګراو؛ شیناو؛ کارټیکراو:

(His remarks were ~ by his prejudice.)

color filter, ډنگ‌بالټور؛ وینه‌ګارۍ.

colorful (kul'ēr-fəl), *adj.* (۱) ډنگ‌ګارو؛ ډنگ‌ګین؛ جواو ډنگ‌ګ
(۲) ښکې

color guard, ډنگ‌ګار پاسواښ ناټ

colorific (kul'ēr-if'ik), *adj.* (۱) ډنگ‌ګردو؛ ډنگ‌ګار

(۲) ډنگ‌ډنگ

colorimeter (kul'ēr-im'ə-tēr), *n.* ډنگ‌ګرد یا ډنگ‌ګرد

ښان کړدۍ ډنگ‌ګو پټواښ ټوخی ډنگ

-colorimetric (*adj.*); colorimetrically (*adv.*).

colorimetry (kul'ēr-im'ə-tri), *n.* ډنگ‌ګرد پټواښ
ټوخی ډنگ

coloring (kul'ēr-in), *n.* (۱) ډنگ‌لېدان؛ ډنگ‌ګردن

(۲) ډنگ‌مړه؛ څوم؛ (۳) پوځي؛ پوځي؛ ډنگ

(۵) شیناو یا ډنگ‌ګان ټایپه‌خو

colorist (kul'ēr-ist), *n.* (۱) ډنگ‌بکاره‌ښ

(۲) وینه‌ګان ټایپه‌خو له‌بکاره‌ښ ډنگ‌ګار

colorless (kul'ēr-lis), *adj.* (۱) ډنگ

(۲) ډنگ‌ګردو؛ ډنگ‌مېګراو (۳) ووشو ډنگ‌ګرد، پوځي.

(۴) ډنگ‌ګرد.

color line, *Also color bar*, ډنگ‌ګرد ټایپه‌خو یا ډنگ‌ګرد
که ډنگ‌ګرد سپی و ډنگ‌ګرد ټایپه‌خو تر ټایپه‌خو جیا‌ګاتوه.

colossal (kə-'lɒsəl), *adj.* ډنگ‌ګرد؛ ډنگ‌ګرد

colosseum (kol'ə-sē'am), *n.* coliseum (۱)

(۲) [C-] ډنگ‌ګرد ګردۍ ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

colossus (kə-'lɒsəs), *n.* (۱) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(۲) ډنگ‌ګرد یا ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

colostomy (kə-'lɒs'tə-mi), *n.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد
له‌ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

colostrum (kə-'lɒs'trəm), *n.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد یا ډنگ‌ګرد
ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

colour (kul'ēr), *n. & v. = color.*, [British Spelling].

-colous (kə-'ləs), ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد
ډنگ‌ګرد (arenicolous).

colpitis (kol-pi'tis), *n.* ډنگ‌ګرد یا ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

colporteur (kol'pôr'tēr), *n.* ډنگ‌ګرد یا ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد
ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

colt (kɔlt), *n.* (۱) جواو (ټایپه‌خو ډنگ‌ګرد).

(۲) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد.

(۳) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد.

colter (kɔlt'ēr), *n. Also spelled "coulter"*, ډنگ‌ګرد

combatant

coltish (kɔlt'ish), *adj.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد.
coltsfoot (kɔlt's'fʊt'), *n.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد
ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

colubrine (kol'yoo-brin', kol'yoo-brin), *adj.* (۱) ډنگ‌ګرد

ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

columbarium (kol'əm-bār'i-əm), *n.* (۱) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد
ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

columbary (kol'əm-ber'i), *n.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد
columbine (kol'əm-bīn'), *n.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

adj. ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

columbite (kə-lum'bīt), *n.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

column (kol'əm), *n.* (۱) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(۲) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد (the spinal ~)

(۳) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(۵) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

columnar (kə-lum'nēr), *adj.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(۲) له ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

-columned (*adj.*).

columnation (kə-lum'ni-ā'shan), *n.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد
ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

columnist (kol'əm-nist, kol'əm-ist), *n.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

colza (kol'zə), *n.* (۱) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(۲) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

com- (kom, kəm), ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(commingle, combine, compact)

(ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد: com-, con-, cor-, col-)

ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

coma (kō'mə), *n.* له ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد
ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

coma (kō'mə), *n.* (۱) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد
ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

comate (kō'māt), *adj.* (۱) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(۲) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

comate (kō-māt', kō'māt'), *n.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

comatose (kom'ə-tōs', kō'mə-tōs'), *adj.* (۱) له ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(۲) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

comb (kōm), *n.* (۱) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(۲) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(۵) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

v.t. (۱) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(۲) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(We've ~ed the house for that book.)

v.i. ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

comb (kōm, kōm), *n. = coomb.*

combat (kom'bat, kum'bat), *v.i.* ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد
ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

v.t. ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

(۱) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

adj. ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

combatant (kom'bə-tənt, kum'bə-tənt), *n.* (۱) ډنگ‌ګرد ډنگ‌ګرد

combat fatigue

شهرگر (۲) که سیک که له هیزی چهرداری میریدا بیتو بهشدارى جنگ بکات.
 جنگاره! شهرگر! له شهردايه.
 adj.

combat fatigue,

combative (kəm-bat'iv, kəm'bə-tiv, kum'bə-tiv), adj.

شهرانى! همگاره! شهرنگيز.

combe (kōm, kōm), n. = coomb.

comber (kōm'ēr), n. (۱) که سیک يا مکهينه که خورى يا لۆکه

جيا ده کاتهو يا دايد هينيت (۲) شه پۆلکی گهره که ده شکتهو به سمر

که ناری ده ريدا.

combination (kəm-bā-nā'shən), n. (۱) تیکه لاو! تیکه

(۲) شتیکی تیکه لاو! وهک ژمیک خوارده منی که له چهند خوارده مه نیکه

پیکهاتن! (۳) په کیتی! کومه له.

(۴) نهو نمرانه يا تپانه قفلی نمره ی پین ده کرتیهو.

(۵) چوینتی کارپیکردنی نهو جزره قفله.

(۶) پارچه بهک جلی ژیرهو که بریتی به له فانیلهو دهرین پیکهوه.

(۷) تیکه لاو کردنی چهند ماده په کی کیمیا یی بۆ پیکهاتنی ناوینیکه.

(۸) لیکدانی نمره يا تپ بۆ پیکهاتنی نمره يا کومه له تپبی تازه. (بۆ نمونه:

لیکدانی جووته ی ۱.۲۳.۴.۵ نه مانه: ۱.۲۳.۴.۵. ۱.۲۳.۴.۵.)

-combination (adj.).

combination lock, قفلیک له باتی کلبل به جووت کردنی چهند نمره

يا تپینک له گهل په کترده ده کرتیهو! قفلی نمره دار.

combine (kəm-bin'), v.t. & v.i. (۱) لیکدان! بیکهوه به ست!

کۆکردیهو! کۆبونوه! په کستن! کردن به یک! تیکه لاو کردن.

(۲) تیکه لاو کردن و پیکهاتنی ناوینیکه (کیمیا).

n. (۱) کۆمباين مکهينه دره و کردن.

(۲) په کیتی رنکخراو یک بۆ مه بهستی بازگانی يا رامیاری.

combings (kōm'inz), n.pl. نهو قرزی شانه له سمری ده کاتهو!

نهو تووکی رنه که ولاخی ده کاتهو.

combining form, (۱) ینشکو! وهک "tele-" له ورشی

"telephone" دا, "auto-" له ورشی "automobile" دا.

(۲) پاشکو! وهک "-logy" له ورشی "biology" دا, "-ness" له

ورشی "darkness" دا.

combust (kəm-bust'), adj. نهو نهو نریکه له خزهو که

داده بو شریت يا ده سووتیت به رو ناکي خۆ (نه ستیره).

combustible (kəm-bus'tə-b'l), adj. (۱) ماسانی ده سووتیت!

خیرا گرده گریت. (۲) زور دیته جوش! خیرا دیته جوش يا گرده گریت.

n. ماده بهک که زور به خیرایی گرده گریت يا ده سووتیت.

-combustibility (n.).

combustion (kəm-bus'shən), n. (۱) سووتان! گرگرتن.

(۲) ناگرتیجیون (جماوهر، مرۆه)! هاتنه جوش! توو به بوون و ناگرتیجیونوه.

come (kum), v.i. (۱) هاتن (۲) وهره! بئ (~ here) .

(۳) گه بشتن (The bus line ~s near the hotel.) .

(۴) پوودان (Success came to him early in life.) .

(۵) هاتن. (After 9 ~s 10.) .

(۶) هاتنه دی. (Peace will ~ in time.) .

(۷) نیهو هاتن: (He ~s from an old family.) .

(۸) نیهو په یدابوون (Illness may ~ from a poor diet.) .

(۹) والیهاتن: (My shoes came loose.) .

(۱۰) بوون! ده سکوتن. (This dress ~s in four sizes.) .

(۱۱) کردنه نهو نهو. (The bill ~s to seven dollars.) .

(۱۲) ناو هاتنهو

interj. ده پۆ! به سیه تی! ده هسه! ده وازیینه!

come about, (۱) پوودان! هاتنه دی.

(۲) گه رانهو! پیچکردنهو (۳) رینباز گۆرین

come across, (۱) بئ گه بشتن يا تووش بوون به رنکوت (مرۆه)!

come

دۆزیهو به رنکوت (شت)! هاتنه به رچاو يا به رگۆن.

(۲) [Slang], کردن يا ووتن يا پیدانی نهو خواسته يا داوایی که کراوه.

خواردن نامادیه (دايکک ده پینت به [Colloq.], come and get it! خیزانه کی).

come around (or round), (۱) هاتنهو هوش خۆ! هوش هاتنهو.

(۲) رینباز گۆرین! مه لویست يا بیرو باوهر گۆرین.

(۳) [Colloq.], قایل بوون! په سندن کردن! بادانهو (مه جان).

(۴) [Colloq.], سمر لیدان! سمردان کردن! هاتن بۆ لا.

come at, (۱) ده سکوتن! پین گه بشتن (نامانج).

(۲) مه لمت بۆ هینان! هیرش بۆ هینان.

come back, (۱) گه رانهو! هاتنهو.

(۲) [Slang], قسه پین ووتنهو! به توندی وه لمدانهو.

(۳) بادانهو! گه رانهو دۆخی جارن.

come between, بوون به هۆی زویر بوون و ناخۆشی! ناخۆشی خسته

نیوان دوو کس يا کومه لهو (مرۆه! شت)! هاتنه نیوانهو! له یهک دایرین.

come by, ده سکوتن! ده سگری بوون! چنگ کووتن.

come down, (۱) شکان (پلهی کومه لایه تی که سیک يا سامانه کی)! هاتنه خوارهو (نرخ)! شکان (نرخ)! داشکان. (۲) بۆ مانوه له باوو باپیرهو!

بۆ هاتنه خوارهو له باوو باپیرهو.

come down on (or upon), (۱) په لماردان! هیرش بردنه سمر.

(۲) هیرش بردنه سمر به دم يا به قسه! سمر نهشت کردن! شکاندن (مرۆه).

come down with, تووش بوون (نه خۆشی).

come forward, هاتنه پيشهوه! خۆ به خت کردن! له خۆ بووردن

come in, (۱) هاتنه ژوروهو.

(۲) گه بشتن (مرۆه! بۆ شوینیک، فرۆکه، شه مهنده فر... هتد)

(۳) بوون به مۆده

come in for. [Colloq.], ده سکوتن! ده سگری بوون! چنگ کووتن

come into, (۱) چوونه ناو! چوونه پال.

(۲) (۱) ده سکوتن! ده سگری بوون (ب) بۆ مانوه (میرات).

come into sight, دهر کووتن! هاتنه به رچاو.

come off, (۱) له یهک بوونهو! له یهک تران! له یهک جیا بوونهو (دوو شت)!

مه لوه شان. (۲) پوودان! قهرمان (۳) [Colloq.], بوون به نه بچام

come of age, گه یشتنه ته منی مه زده سال! بالق بوون! گهره بوون.

come on, (۱) باش تریوون! چاک تریوون! به رهو پيشهوه پوشتن.

(۲) تووش بوون به رنکوت! دۆزیهو به رنکوت! هاتنه به رچاو! هاتن به سمر دا

(۳) هیرش بردنه سمر. (۴) هاتنه سمر شان! دهر کووتن له سمر شان

come on! [Colloq.], (۱) يا پوین!

(۲) ده پۆ! ده هسه! توخوا! تکایه! به سیه تی!

come out, (۱) ناشکرا بوون! هاتنه پووا! دهر کووتن.

(۲) هاتنه دهرهوه بۆ ناو کومه! (۳) نه بچام و ابوون! بوون به:

(He came out third in the race.)

come out with, (۱) ناشکرا کردن! دهر خستن! خسته بوون.

(۲) پلاو کردنهوه! ووتن. (۳) خسته ناو بازارهوه

come over, ئی پوودان! تووش بوون:

(These feelings often come over me.)

come through, (۱) پزگاری بوون له نه خۆشی يا تهنگوچه له مه.

(۲) [Slang], کردن يا پیدانی خواستیک! دل نه شکاندن.

come to, (۱) هاتنهو هوش خۆ پاش بهنجی نه شته رگهری يا پوورانهو

(۲) بریتی بوون له! وهک نهو و ابوون.

(۳) له گهر خستن (پاپۆ).

come to an agreement, رنکوتن.

come to an end, کو تایی هاتن.

come to pass, پوودان.

come under, به شیک بوون له (بابهت، ده سلات)! له ژور سمر با سیکدا بوون.

come up, باسکرانی شتی که ووتوویژ يا ناخواتنیکدا:

comeback

(The subject did not come up in our discussion.)

- (۱) **come upon**, له پیر هاتن به سهردا (۲) هیرش برتنه سهر.
- (۱) **come up against**, توش بون (ته گوجله مه. کۆسپ. گرانی)
- (۱) **come up to**, گهیشتنه پله یه کی تایبه تی یا وستر او.
- (۲) **come up with**, پینشیا زکردن! پینشکمش کردن! هینان! پیداکردن!
- how come?** [Colloq.], بوجی! چۆن! چۆنه! (له پهرچی?)
- (۱) **comeback** (kum'bak'), *n.*, [Colloq.], وهرگرتهوهی پلهی
- جاران! گهرانهوه بۆ دۆخی جارن (بۆ پله بهزی. سهرکوتن، یا سامانداری)
- بادانهوه (۲). [Slang.], وهلامینکی بلیمه تانه! قسه پین ووتنهوه.
- (۱) **comedian** (ka-mē'di-an), *n.*, قوشمه! قوشمه چی! قوشمه بان
- (۲) نهکتهری شانۆگه ری قوشمه یا کۆمیدیا.
- (۲) نووسه ری شانۆگه ری قوشمه! نووسه ری کۆمیدیا.
- (۱) **comedienne** (ka-mē'di-en'), *n.*, نهکتهری ژنی شانۆگه ری
- قوشمه یا کۆمیدیا (۲) ژنیکی قوشمه چی یا قوشمه بان
- comedo** (kom'i-dō'), *n.*, زیبکه یه کی سهر ره شه کیمی تیدیه له
- پینست دیت به تایبه تی له دهم وچار
- comedown** (kum'doun'), *n.*, پلهی کۆمه لایه تی یا دارایی شان
- پووخان یله ی کۆمه لایه تی و پیزو سامان ... هتد.
- (۱) **comedy** (kom'ə-di), *n.*, کۆمیدیا، شانۆگه ری یه کی قوشمه.
- (۲) فیلمینکی سینه مایی قوشمه. (۳) هونه رو شینوهی نووسین و نوواندن فیلم و شانۆگه ری قوشمه (۴) شانۆگه ری قوشمه! کۆمیدیا.
- (۵) پروود، یئکی قوشمه یا سهیر. (۶) چیرۆکیکی قوشمه
- comedy of manners**, شانۆگه ری یه که که خو و نه ری تی چینه
- سهرمایه ره کانی کۆمه پیشان ده دات و گانه یان پین ده کات
- (۱) **comely** (kum'li), *adj.*, جوان! دلگیر
- (۲) به چی! شیاو! دروست! پیک و پینک
- comeliness** (*n.*).
- (۱) **come-on** (kum'on'), *n.*, [Slang.], ساخته چی! که سینکی فینبان
- که به رو له ت سهرپاست دیاره (۲) سهرپرکردن یا هینما یه که بلیت. "تۆم به دلهو نه سوینت" (له ژنیکه وه بۆ پیاویک یا به یینچه وانه وه).
- (۳) هاندهر (شت) شتی که ده دریت به که سینک به خوپای بۆ دل پاهینانو
- هانداسی بۆ کردنی کارنک یا کرینی شتی.
- (۱) **comer** (kum'er), *n.*, که سینکی هاتو! لهو که سه ی که دیت.
- (۲) [Slang.], که سینک یا شتی که هیوای سهرکوتنی ئی ده کورت.
- comestible** (ka-mes'ta-b'l), *adj.*, ده خوریت! به کاری خواردن دیت
- n.pl.*, خواره مهنی! خواردن.
- comet** (kom'it), *n.*, نهستهری کلکدار.
- comet finder** (or seeker), تیلینسکوسی مه وای نهستیره ی
- کلکدارا گه یان
- comeuppance** (kum'up'ns), *n.*, [Slang.], سزا! سزایه کی په و.
- comfit** (kum'fit, kom'fit), *n.*, نووون! شیرینی! میوه ی ووشک
- کراوه ی شیرین
- (۱) **comfort** (kum'fērt), *v.t.*, دلوه وایی کردن! دلخوشتی دانه وه!
- لاوانده وه! ناسووده یی پیدان! خهم په واندن. (۲) [Archaic.], یاریده دان!
- یارمه تیدن
- (۱) یارمه تیدان! دالده دان! هاندان: (to give them aid and ~)
- (۲) دلنه وایی! لاوانده وه! دلخوشتی دانه وه. (۳) دلنه واییگه (مرۆ، شت).
- (۴) ناسووده یی! خوشت گۆزه رانی و به ختیار! هسانه وه
- (۵) ناسووده به خوش! شت! خهم ره وین. (۶) لیفه.
- (۱) **comfortable** (kum'fēr-ta-b'l), *adj.*, په حه ت
- (a ~ bed; ~ shoes)
- (۲) پیر ناسووده یی: (He leads a ~ life.)

commander in chief

(I feel ~ here.)

- (۱) **commander in chief**, له خوشتیدا! له نیسراحه تدا: (I feel ~ here.)
- (۱) **commander in chief**, به سه! که م نه یه! نه که م نه زور: (a ~ salary)
- n.*
- comfortably** (*adv.*).
- comforter** (kum'fēr-tēr), *n.*, (۱) ناسووده به خوش (مرۆ، شت).
- (۲) لیفه. (۳) ملبینچی درژی خوری.
- comforting** (kum'fērt-ing), *adj.*, دلخوشتگر! ناسووده به خوش!
- دلنه واییگه! هیوابه خوش.
- comfortless** (kum'fērt-lis), *adj.*, بێ ناسووده! بێ نیسراحه ت!
- کهس تیایدا ناحوشتیه.
- comfort station**, ناوده ستخانه ی گشتی.
- comfrey** (kum'fri), *n.*, جۆره پروه کینکه گه لکه ی زبرو بچوکه بۆ
- دهرمان به کارده مهنریت (گه لکه ی وهک چا لیده نه ریت و ده خوریتیه).
- (۱) **comic** (kom'ik), *adj.*, کۆمیدیا، یی. (۲) قوشمه! سهیر.
- (۳) کارتۆنی.
- n.*
- (۱) که سینکی قوشمه! قوشمه چی! نهکتهری شانۆگه ری کۆمیدیا.
- (۲) [Colloq.], کارتۆن.
- comical** (kom'i-k'l), *adj.*, قوشمه (مرۆ، پروودا)! سهیر (مرۆ، پروودا).
- comic book**, په رتوکی کارتۆن.
- comic strip**, کارتۆن! چهنه کارتۆنیک که چیرۆک ده ره دهن.
- (۱) **coming** (kum'ing), *adj.*, (the ~ Friday), تاینده! داهاتوو.
- (۲) [Colloq.], هیوای سهرکوتنی ئی ده کورت: (a ~ young actor)
- comitia** (ka-mish'i-a), *n.*, کۆمیته: نهنجو مهننکی هاوولاتیان له
- پوما ی کۆندا که فهرمانبه رانی مه لده بژاردو یاسای داهنا.
- comity** (kom'ə-ti), *n.*, نه زاکه ت! ناسکی! په قار جوانی.
- (۱) **comity of nations**, پیزوونی وولاتیک بۆ یاسا و ده زاکانی
- وولاتانی تر. (۲) نه وولاتانه ی په پیره یی نه م به مایه ده کهن.
- comma** (kom'ə), *n.*, (۱) ویزگول (خاله بند)
- (۲) وه ستاننکی کورت (رسته).
- comma bacillus**, میگزوبی کۆلتری ناسیوای
- command** (ka-mand', ka-mänd'), *v.t.*, (۱) فرمان کردن!
- فرمان به سهردا کردن! به توندی پین ووتن! به سهردا خورین.
- (۲) ده سه لات به سهردا بوون! فرمانده ری کردن.
- (۳) زانین و توانای به کاریان هه بوون: (He ~s a large vocabulary.)
- (۴) شایسته بوون! په وایی! هق بوون: (His knowledge ~s respect.)
- (۵) به سهردا روانی: (The fort ~s the entire valley.)
- v.i.*, ده سه لات به کاریان! فرمانده ری کردن.
- (۱) **commander**, فرمان! فرمانده! فرمانده ری! فرمانده ری هه بوون.
- (۲) فرمانده یی. (۳) توان! زانین (زمانیک و به کاریان).
- (۴) مه وای بین. (۵) ناوچه یا بنگه یه کی سوپایی که له ژیر فرمانده ری که سینکا بیت
- (۶) فرمانده یی فرمانده ری که وها.
- commandant** (kom'an-dant', kom'an-dänt'), *n.*, فرمانده!
- فرمانده ی ناوچه یه کی سوپایی! سهرلشکری سوپا له ناوچه یه کدا! سهرکده
- (۱) **commandeer** (kom'an-dēr'), *v.t.*, به زور گرتن به سهردان.
- (۲) ده ست به سهردا گرتنی شتو مه (به تایبه تی ره وای و زارو خانو). بۆ به کاریان یی می یا سوپا! ده ست به سهردا گرتن.
- (۳) [Colloq.], به زور ده ست به سهردا گرتن و بردن: (They ~ed a bus.)
- (۱) **commander** (ka-man'dēr, ka-män'dēr), *n.*, سهرکده!
- سهرکده! سهرکده. (۲) سهرلشکری به گه یه کی سوپا! فرمانده ری سوپای
- ناوچه یه که. (۳) نه دما یی به زی ره یی ریک خراوی سوارچاکی یا هی تر.
- (۴) پله یه کی مام ناوهندیه له هیزی ده ریایی نه مه ریکا دا.
- (۱) **commander in chief**, فرمانده ری گشتی هیزی چه کداری
- ولاتیک! سهرلشکری! سوپا سالی گشتی! سهرکده ی گشتی
- (۲) سهرکده ی هیزی چه کداری وولاتیک له ناوچه یه کی چه نگدا.

commandery

(۱) ناوچه - **commandery** (kə-mən'dēr'ī, kə-mən'dēr'ī), *n.*
یهک که له ژێر دەستی سەرکردەییکی سوارچاگاندا بێت.
(۲) پلە ی سەرکردەییکی وەها له ڕێکخراوی سوارچاگاندا.
(۳) لقی ڕێکخراویکی وەها

(۱) فرماندەر - **commanding** (kə-mən'dīŋ), *adj.*
(۲) زال. (۳) سەرنج ڕاکێش: بەهێز.
(۴) دەروانی بەسەردا: (*a ~ hilltop*).

سەرلەشکری ناوچه - **commanding officer**,
(۱) **commandment** (kə-mənd'mənt, kə-mənd'mənt), *n.*
فرمان: فرمایشت: فرمووید. (۲) [C-], یەکیک له دە فرمانەکی ئینجیل.

ئەو بەشی پاپۆزێکی هەوایییە که ناسمان - **command module**,
گەرەکان تیایدا. دەژێر سەرکردایەتی پاپۆرە هەوایییەکی لێوە دەکەن.

(۱) تاقە سەربازێک - **commando** (kə-mən'dō, kə-mən'dō), *n.*
(له خواووی ئەفریقا) (۲) هێرشێک که ئەم تاقە سەربازە بیکەن.
(۳) کۆماندۆ: پێشمەرگەیک که له ناوچه یەکدا خەبات دەکات که دوژمن دەستی بەسەرداگرێت

خۆنوواندنیکی شانۆگەری که لەسەر - **command performance**,
خواستی شا یا سەرک کۆمار پێشکەش بکەیت.

بارەگا یا بنکی سەرکردایەتی لەشکر له میدانی - **command post**,
جەنگدا

هاوتا: هارکێش. - **commensurable** (kə-məzh'ēr-ə-b'l), *adj.*
کۆمیدایەکی یا شانۆگەرییەکی قۆشمەیه له - **commedia dell'arte**,
سەدی شانۆهەم له ئیتالیا دامەزرا که بریتی بوو له دەستکاری کردنی
سەرپێشی نەخشە گشتی شانۆگەرییەکی بەکارهێنانی کەسانی ناو
شانۆگەری ناسراو

بەجێ: شیاو: دروست: چۆن پێویستە وەها. - **comme il faut**, [Fr.].
یادکردنەوە: یادکردنەوەی - **commemorate** (kə-mem'ēr-āt), *v.t.*
پوودی یا بەسەرھاتن: بیرەمەری کردنەوە.

-commemorator (*n.*).
یادکردنەوە: - **commemoration** (kə-mem'ēr-ā'shən), *n.*
تازەکردنەوەی یدی یووداویک: بیرەمەری کردنەوە.

بە یاد (فلان شت، کەس، یا پویدا) وە. - **in commemoration of**,
یادکردنەوەی: یاد: تاییەتی بە یادکردنەوە. - **commemorative** (kə-mem'ēr-ā'tiv, kə-mem'ēr-ə'tiv),
adj.
یادکردنەوەیەک: چالاکییەک که بۆ یادکردنەوەی کەسێک یا پویداویک

پێشکەش دەکەیت - **commemorative** (kə-mem'ēr-ə-tōr'ī, kə-mem'ēr-ə-tō'r'ī), *adj.* = commemorative.
دەستپێکردن - **commence** (kə-mens'), *v.i. & v.t.*

(۱) دەستپێکردن. - **commencement** (kə-mens'mənt), *n.*
(۲) کاتی دەستپێکردن. (۳) پۆزی دەرجوونی قوتابیانی دوا پۆز زانکۆ یا
دانشگا یا قوتابخانەیک و داوەشکردنی بڕوانامە بەسەریاندا.

(۴) ئەو شاهەنگی بەم بۆنەیمو دەگێڕێت. - **commend** (kə-mend'), *v.t.*
(۱) پێ سپاردن. (۲) پەسەندکردن.

(۳) ستایش کردن: نافرین کردن. (۴) [Archaic], پێزو سلۆ ناردن بۆ
برادەرێک بە یەکیکدا که دەچێت بۆ لای پێزو سلۆ پێ گەیاندن.

جێی ستایش: - **commendable** (kə-mend'ə-b'l), *adj.*
جێی ستایش کردن: باش.

-commendably (*adj.*).
(۱) پێ سپاردن. - **commendation** (kom'ən-dā'shən), *n.*
(۲) پەسەندکردن. (۳) ستایش: ستایش کردن.

(۴) [Archaic], پێزو سلۆ ناردن بۆ برادەرێک بە کەسێکی تردا. - **commendatory** (kə-men'də-tōr'ī, kə-men'də-tō'r'ī),
adj.

ستایشی: پەسەندی. - **commensal** (kə-men'səl), *n.*
(۱) هاوخوا: کەسێک که هەمیشە

commercialize

لەسەر هەمان مێژ نانت لەگەڵ دەخوات. (۲) هاوئشین: پووک یا گیانداریک که
لەگەڵ پووک یا گیانداریکی تردا دەژی له هەمان شوێندا بەبێ ئەوەی مەقەخۆر
بێت.

هاوخوا: هاوئشین. - **adj.**
(۱) هاوخوا: - **commensalism** (kə-men'səl-iz'm), *n.*
(۲) هاوئشین.

commensality (kom'en-sal'ə-ti), *n.* = commensalism.
commensurable (kə-men'shoor-ə-b'l, kə-men'sēr-ə-b'l), *adj.*
(۱) دەپێوێت یا دەکێشێت بە هەمان پێوەر یا کێشان.
(۲) وەک یەک: هاوتا: هاوئشین: (۳) بەگۆنەری: بەپێی.

-commensurability (*n.*); commensurably (*adv.*).
commensurate (kə-men'shoor-it, kə-men'sēr-it), *adj.*

(۱) هاوتا: هارکێش: وەک یەک: ئەوەندە یەک. (۲) بەگۆنەری: بەپێی
(۳) دەپێوێت یا دەکێشێت بە هەمان پێوەر یا کێشان.
بەگۆنەری: بەپێی: ئەوەندە یەک: - **commensurate with**,
هاوئشین بێت لەگەڵ.

-commensuration (*n.*).
(۱) لێدوان (له نووسین، کردنەوە،

پەروشت، یا پویداویک). (۲) تێبینی: پەخە: پوونکردنەوە.
(۳) دەمەتەتی: قسە: له پاشەمە قسەکردن: ووتوویژ
لێدوان: پەخەگرتن: تێبینی: ووتن: پوونکردنەوە.
v.t. [Archaic],
پوونکردنەوە (باسی گران له پەراوێژدا): لێدوان.

(۱) لێدوان: تێبینی - **commentary** (kom'ən-ter'ī), *n.*
(۲) پوونکردنەوە: چەند تێبینییەک بە مەبەستی پوونکردنەوە
(۳) یادداشت: یادداشت یا نووسینیکی مێژوویی بە پێنوووسی یەکیک که
بەشداریبووێت له پویداوێکدا

(۱) پوونکردنەوە: کەسێک که - **commentator** (kom'ən-tā'tēr), *n.*
تێبینی خۆی دەنووسێت بۆ پوونکردنەوەی باسیک
(۲) کەسێک که پێشە: لێدوانه له پویداو و دەنگوباسی پۆزانی ژبان
(بەتاییەتی لەسەر رادیۆ و تەلفزیۆن). - (*a news ~*)

commerce (kom'ərs), *n.*
(۱) بازرگانی: ئالوویژ.
(۲) ئالوویژ: کۆمەڵایەتی. (۳) [Rare], جوت: بون: گان
پەڕەندی کەسێتی لەگەڵ گرتن یا کردن.

(۱) بازرگانی: - **commercial** (kə-mūr'shəl), *adj.*
(*The two sides signed a ~ agreement.*)

(۲) شتومەکی خاوی کۆ که بەرھەم دەھێنێ و دەفۆزێت بە دەزگا
پێشەسازییەکان بۆ بەکارهێنانی. (۳) پەشۆکی: بازاری
(۴) مەبەستی قازانج و پارە: هەر بۆ پارە قازانج دەکەیت:

(*a ~ painter or artist*)
(۵) سەرپەرشتی دەکەیت لەلایەن چارچییانەو: (*~ television*)
چار (لەسەر رادیۆ یا تەلفزیۆن).

commercial art,
هونەری بازرگانی: بەرھەمەکی هونەرییە که

هونەرەند بە مەبەستی پارە و قازانج و فرۆشتن بیکات (بەتاییەتی بۆ چارپان).
commercial college,
کۆلیجی کاروبار: قوتابخانەیک دەفەرگرتو

چاڵکردن و شتی تری وەها. - **commercialism** (kə-mūr'shəl-iz'm), *n.*
(۱) بازرگانیت:

گیان و پێوشتوون و کردنەو نامانجی بازرگانیت.
(۲) له ئەندازە بەدەر بەتەنگەرەهاتنی قازانج و پارە

-commercialist (*n.*); commercialistic (*adj.*).
(۱) بەکارهێنانی پێو - **commercialize** (kə-mūr'shəl-iz'), *v.t.*

شوێن و پێبازی بازرگانی. (۲) کردنی شتێک تەنها بۆ قازانج: گۆی ئەدان بە هیچ
شتێک تەنها قازانج نەبێت. (۳) گۆی ئەدانە چاکی بەرھەمێک لەبەر قازانج.
(۴) وەک شتی فرۆتەنی لێکردن: وەک کەلەرپەل لێکردن که دەتوانی بکڕیت و
بفروشت: سووک کردن: شکاندن. (*They ~ sex.*)

-commercialization (*n.*).

commercial paper

commercial paper, *n.* چەك، كۆمپىيالى، ھەۋالە. ھەتتە كەلگۈچى كاروبارى

commercial traveler, [British], *n.* فرۇشېرى گەپكە

comminate (kom'ə-nāt'), *v.t. & v.i.* (۱) ھەرەشەلىگەن بە

لەغەتتە ئىگەن ۋە كەلسە دەرىگەن ھەرەشەلىگەن

(۲) لەغەتتە ئىگەن ۋە دەرىگەن كەلسە.

commination (kom'ə-nā'shən), *n.* (۱) ھەرەشەلىگەن بە

لەغەتتە ئىگەن ۋە دەرىگەن كەلسە ھەرەشە

(۲) لەغەتتە ئىگەن ۋە كەلسە دەرىگەن.

commingle (kə-mīŋ'g'l), *v.t. & v.i.* تىگەلگۈچى: تىگەلگۈچى.

comminute (kom'ə-nūt', kom'ə-nōūt'), *v.t.* ھاپىز

ۋوردىگەن: كەن بە خۇل

-commination (*n.*).

commiserate (kə-miz'ēr-āt'), *v.t.* ھاۋخەمى كەن

دەلخۇشى دانەۋە ھاۋسۇزى كەن

commiseration (kə-miz'ēr-ā'shən), *n.* ھاۋخەمى كەن

ھاۋخەمى: دەلخۇشى دانەۋە ھاۋسۇزى.

-commiserative (*adj.*).

commissar (kom'ə-sār'), *n.* (۱) سەۋكى بەرئەۋەتتە يەك يا

ۋە رەئەتتە كە يەككىتى سۆڧىيەتتى جارادا. (۲) كاربەدەستىكى خىزى شىۋى

سۆڧىيەتتى جاران كە بىلگەندەۋى يىرۋاۋە خىزى دابىنىگەن جەۋەرۋ

بەردەۋامى دىسۇزى جەۋەرۋ بۇ خىزى پىن سېنىرداۋە: كەسكە كە

پەۋەشت ۋە رەئەتتە بۇ دابىنىگەن خەك كە كاربەدەستىكى ۋەما بېچىت.

commissariat (kom'ə-sār'i-ət), *n.* (۱) بەرئەۋەتتە تازۋوقە

لە سۋىاد ۲ تازۋوقە (۲) ئەركە ۋە رەئەتتە كۆمىسار (۳) ۋەشە پىشۋو

بېيىنە (۴) تاقمىك كۆمىسار. (۵) بەرئەۋەتتە يەك كە يەككىتى سۆڧىيەتتى جاران

كە ئىسقا پىن دەۋەتتى "ۋەزەت"

commissary (kom'ə-ser'i), *n.* (۱) ھەرمەنەرىك كە دەسەلاتىكى

پىن دىرايىت ۋە ئۆنەرى دەزگايەك بىت دەك. كۆمىسار كە يەككىتى سۆڧىيەتتى

جاران. كەربەدەستىكى گەۋرە پۇلىس لە ۋەرەنسا. ئۆنەرى سەركە قەشە.

(۲) ئەفسەرى تازۋوقە (سۋىا): ۋەرمانگە ۋە رەئەتتە ئۆرەستى ئەم ئەفسەرە.

(۳) دەۋەتتى تازۋوقە لە ئۆرەۋەگەيەك.

commission (kə-mish'ən), *n.* (۱) دەسەلات: دەسەلات پىدانىك بۇ

جىبەجىگەن كەركەن يا ئەركەك: دەسەلات پىدانى.

(۲) پىۋانە پ ۋە رەئەتتى پىدانى ئەم دەسەلاتە.

(۳) دەسەلاتى جىگەرى كەن.

(۴) ئەركەك كە يەككە دەسەلاتى دىراۋەتتى بىكات يا بېيىنە لەبى يەككىتى.

(۵) لىژنە: لىژنە يەككى تاييەتتى كە دەسەلاتى دەرىتتى بۇ جىبەجىگەن كەركەن

يا لىژنە يەككى شىتەك.

(۶) كەركەن كەركەن يا شىتەك (*~ of a crime*).

(۷) ئەۋ كەركەن دەركەن.

(۸) مە: كۆمىسۇن: بەشى فرۇشيار: ئەۋ بەشە يا پارەيەك كە كۆمىسۇن يەك

دەيەت بە فرۇشيارىكى بۇ فرۇشقىنى شىۋەمكى كۆمىسۇن يەك يا بېيىنە

ئەركەك: زىاد لە مۇۋجە يا ھەندى جار لەباتى مۇۋجە.

(۹) پىۋانە پىدانى پەلە ئەفسەرى لە ھىزى چەكەردە بە كەسكە:

ئەم پەلەۋ دەسەلاتەكە.

(۱۰) دەسەلات پىدانى بۇ جىبەجىگەن كەركەن يا بېيىنە ئەركەك.

(۱۱) دىۋالىگەن (۲) خىستەن بەر كەركەن پاپۇرىك لە ھىزى دەريادىدا.

in commission, (۱) لەۋزى كەركەن (پاپۇرى جەنگى): لە كەركەندەيە.

(۲) كەركەن پىن دەركەن: كەركەن: بەكەنگە بەكەنگەن دىت

out of commission, (۱) لە كەركەندەيە (پاپۇرى جەنگى): لەۋزى

كەركەن يەك (۲) كەركەن پىن ناكەن: بەكەن ئەۋە: بەكەن نايە: پەكەن كەۋتەۋە

شكەرە

commissionaire (kə-mish'ən-ār'), *n.* دەركەن: بەردەست

commissioned (kə-mish'ənd), *adj.* پەلە ئەفسەرىتى دىراۋەتتى

commodity

لە ھىزى چەكەردە.

commissioner (kə-mish'ən-ēr), *n.* (۱) دەسەلات پىدانى

كەسكە كە لىژنە يەك دەسەلاتى جىبەجىگەن كەركەن كەركەن دەتتى

(۲) ئەندامى لىژنە يەك.

(۳) كاربەدەستىكى گەۋرە مەرى كە دەزگايەك بەرئەۋەت دەتتى

(*a ~ of highways*)

(۴) سەرىپىشتىرى يەككە لە يارىيە ۋە رەئەتتىكى ۋەلەتتى:

(*a baseball ~*)

(۵) ئەندامى بەرئەۋەتتى لىژنە يەك پامىارى ناۋچە يەك.

-commissionership (*n.*).

commission merchant, شىۋەمكى دەركەن: دەركەن بۇ خەك بە پارە.

commissure (kom'ə-shoor'), *n.* (۱) ھىل يا شىۋىنى يەك -

گەشەتتى دەۋەتتە تىك: جەسەر. (۲) ئەۋ دەۋەتتە دەۋەتتە بەشى راست

چەپى شىۋەك بەكەن دەگەيىنە ۋە ھەرۋە ھى پىراگەي پىشتىش.

commit (kə-mit'), *v.t.* (۱) كەن: (*to ~ a crime*).

(۲) پىن سىپارد: داندە دەست.

(۳) خىستەن بەندىخانە، ئەۋەتتە، يا ئۆزى چاۋىرىيەۋە:

(*He was ~ed to prison.; She was ~ed to a mental hospital.*)

(۴) ھەلگەن، تۆمەركەن، يا لەبەركەن بۇ دىۋاۋ: (*to ~ to memory*).

(۵) بەلەندەن (بۇ كەركەن كەركەن): بەلەن يا پەيمان دان بە كەسكە يا دل پىدانى

(۶) ناردىنى گەلەنى ياسايەك بۇ لىژنە (پەلەمان).

commit suicide, خۆكۈشت.

commit to memory, لەبەركەن: ھەلەست، ۋەتەر... ھەت.

commit to paper (or writing), نوۋس: تۆمەركەن لەسەر كاغەز

خىستەن سەر كاغەز.

-committable (*adj.*).

commitment (kə-mit'mənt), *n.* (۱) پىن سىپارد: داندە دەست.

(۲) خىستەن بەندىخانە يا ئەۋەتتە ئەۋەتتە شىۋەكە.

(۳) ۋەرمانى داندە بە خىستەن بەندىخانە كەسكە.

(۴) بەلەندەن يا رىكەتتىكى دارايى.

(۵) ناردىنى گەلەنى ياسايەك بۇ لىژنە (پەلەمان).

(۶) بەلەن: شىتەك كە بە بەلەن دىرايىت بە كەسكە.

(۷) پەيمانى بەردەۋامى پەيۋەندى دىسۇزى لەۋەتتە خۇشەۋىستى

بۇ مۇۋەتتە، پىۋانە، كەركەن يا پىۋانە يەك.

(*He feels a deep ~ to her.; She feels a deep ~ to liberal*

policies.; His ~ to work is unshakable.)

committal (kə-mit'l), *n.* - **commitment**.

committee (kə-mit'i), *n.* (۱) لىژنە: كۆمىتە.

(۲) پىن سىپارد (۳) ۋەزىۋە، مەدال، كەسكى بىكارە.

in committee, لەبەردەمى لىژنە يەك بۇ لىژنە يەك (گەلەنى ياسا).

committeeman (kə-mit'i-mən), *n.* ئەندامى لىژنە يا كۆمىتە.

committeewoman (kə-mit'i-woom'ən), *n.* ئەندامى لىژنە يا كۆمىتە.

commix (kə-miks', ko-miks'), *v.t. & v.i.* تىگەلگۈچى:

تىگەلگۈچى: تىگەلگۈچى.

commixture (kə-miks'chēr, ko-miks'chēr), *n.* تىگەلگۈچى:

تىگەلگۈچى: تىگەلگۈچى.

commod (kə-mōd'), *n.* (۱) سەرىپى ۋەتەن (كە لە كۇندا باۋىۋ).

(۲) دۆلەتتىكى رەئەتتە ۋەزىۋە. (۳) دەستشۇرتكى چوۋىنەۋى سەر سىپا.

(۴) دەرى چوۋىنەۋى مەز (لە ۋەزىۋە نۆستەن): كۆرسىيەك كە دەركەن

ۋەما تىدەي. (۵) ئاۋەدەست (ھى لەسەر داندەشتن): ئاۋەدەستخانە

commodious (kə-mō'di-əs), *adj.* (۱) فراۋان: گەۋرە.

(۲) شىۋا: گۇنجاۋ: باش.

commodity (kə-mōd'i-ti), *n.* شىۋەمكى: كەلەپەل: فرۇتەنى

commodore

شېنك كه دهكېرېتو دهفروشرېت؛ كالا
commodore (kom'ə-dôr', kom'ə-dôr'), *n.* (۱) پلېمېكى
 بېرې نەفسەرىيە له هېزى دەريايى ئەمەرىكا.
 (۲) ئەفسەرىكى هېزى دەريايى ئىنگلىزى.
 (۳) ناۋىكى پۇتلىگرتە دەدرېت بە سەركى يانەى خاۋەن يەختو بىلمەكانو
 بە كاپىتى كەشتىيەكى بازىگانى.
common (kom'an), *adj.* (۱) ھاۋ؛ ۋەك يەك؛
 (۲) گىشتى. (۳) ناۋكۇ؛ گىشتى؛ ھاۋبەشى؛ ھى ھەموو كەسە.
 (۴) بىلۇ؛ باۋ.
 (۵) ئاسايى؛ شېنك كه زوۋ زوۋ پوۋېدات يا بېيىنرى:
 (a ~ sight; a ~ occurrence)

(۶) بىن پەلە: (a ~ soldier)
 (۷) بازىرى؛ ھەرەمە؛ رەشۋىكى.
 (۸) نارى شېنكى ئاتايىمەنى (پۇزماڭ): (book, apple, chair, street).
 رەگەزى نىزى يا مىن (پۇزماڭ): ("Child" is of ~ gender.)
 (۹) ھاۋزىرە (بىرگارى).
n. (۱) (pl), جەماۋەر؛ خەلك؛ بۇرەپياۋان؛ مىللەت.
 (۲) (sometimes pl), زەرىۋزى ناۋكۇ يا گىشتى؛ كىلگە يا باخچەى
 گىشتى (۳) مافى كەسېك لە خانوۋ، زەرىۋزى يا ئاۋىكدا ھەروەك خاۋەنكەى.
 (۴) ئوزۇڭكى تايىمەنى (كىلىسە).

-commonness (n.).
 by common consent, نە راي ھەموۋ؛ بە راي گىشت كەس.
 in common, ناۋكۇ؛ ھى ھەموۋكەسېك؛ ھاۋبەش.
commonage (kom'an-ij), *n.* (۱) مافى لەۋەراندەنى مەرۋالەت
 لە لەۋەرگى دىڭكەدا (۲) ناۋكۆيەتى زەرىۋزى لەۋەرگا... ھتە.
 (۳) زەرىۋزى لەۋەرگى ناۋكۇ يا ھى ھەموۋكەس.
 (۴) جەماۋەر؛ بۇرەپياۋان؛ خەلك؛ گەل.
commonalty (kom'an-əl-ti), *n.* (۱) جەماۋەر؛ خەلك.
 (۲) بۇرەپياۋان؛ چىنە نۇمەكانى كۆمەل (۳) بەشدارگە؛ ئەندامانى بەشدارگە.
common carrier, كۆمپانى گواستەۋەى گىشتى؛ كۆمپانى يا كەسېك
 كە خەلك و شتومەك بە پارە دەگوزىتەۋە (پىزى دەلىن: "common")
 چونكە ئەبىن بەبىن جىاۋازى كردن كار بۇ ھەموۋكەس بىكات).
common denominator, (۱) ھاۋزىرە (بىرگارى).
 (۲) شېنك كه چەند كەس، پىڭخراۋ، ۋولتېك ھەمان پايان ھەيە دەريارەى و
 نەسەرى رېك دەگەون.

common divisor, ئۇرى ناۋكۇ (بىرگارى).
commoner (kom'an-ēr), *n.* (۱) بۇرەپياۋان؛ ئەندامىكى گەل يا
 جەماۋەر. (۲) كەسېك لە بەگزادە نەبىت.
 (۳) [Rare]: ئەندامى پەرلەمانى ئىنگلىزى (ئەنجوۋمەنى جەماۋەرى).
common fraction, كەرتى ئاسايى (بىرگارى).
common law, ياساى ئاسايى؛ ياساى نەنۋوسراۋە كە خەلكى ۋولتېك
 نەسەرى دەپۇن لە كەلەپۇرر نەرىت و كلتۇرر سەلىقەى نە مىللەتەۋە
 ھەنقۇلاۋە.

common-law marriage, ئۇنۋىزى يا مارەكردنكە كە بىرىتەپە
 لە ژانى ئۇن پياۋىك بەيەكەۋە ۋەك ئۇن مىزىد بەبىن مارەپىرېنپان لەيەكترى
 بەشۋەيەكى ئايىنى يا لە دادگا.
commonly (kom'an-li), *adv.* بەئاسايى؛ بەگىشتى؛ بەشۋەيەكى
 ئاسايى

common man, يەكېك لە مىللەت يا جەماۋەر؛ كەسېكى ئاسايى؛
 بۇرەپياۋ.

Common Market, بازىرى ھاۋبەش يا گىشتى؛ يەكېتى يا
 يەكگرتىكى ئابۋورىيە لەنىۋان ۋولتە نەۋرۋىيەكاندا.
common multiple, چەندجارەى ناۋكۆيى.
common people, جەماۋەر؛ مىللەت؛ خەلك؛ خەلكى سادە؛

commune

بۇرەپياۋان.
commonplace (kom'an-pläs'), *n.* (۱) ۋوتەيك يا تېبىزىيەكى
 ۋوشك و كۇن بى تام؛ ۋوتەيكى ھىچ ۋوچ.
 (۲) شېنكى ئاسايى و سەرنج رانەكىش: (The airplane is now a ~).
adj. ئاسايى؛ كۇن و سوۋا؛ بى تام؛ ھىچ ۋوچ.
commons (kom'anz), *n.pl.* (۱) جەماۋەر؛ بۇرەپياۋان؛
 خەلكى سادە؛ مىللەت بېجگەلە بەگزادەكان. (۲) ژەمى خۋاردەمەنى كە دەدرېت
 بە كۆمەلېك خەلك پىڭكەۋ. (۳) ئەم جۇرە خۋاردەمەنىيە كە كۆلىچ يا زانكۆيەك
 دەيدات ھى قوتايانەى لەناۋ زانكۆكەدا دەژىن. (۴) چىشتخانە يا ھۈنى
 ئاشخاردىنى نە قوتايانەى لەناۋ زانكۆكەدا دەژىن.
the Commons, Also the House of Commons, پەرلەمانى
 ئىنگلىتەرە كەنەدا.

common school, قوتايانەيكى سەرەتايى گىشتى خۇپايى.
common sense, سەلىقە؛ شارەزايى زگامكى.
commonweal (kom'an-wēl'), *n.* خىرو خۇشى ھەموۋان؛
 قازانچى ھەموۋان؛ چاكەى گىشتى.

commonwealth (kom'an-welth'), *n.* (۱) مىللەت؛
 دانىشتۋوانى ۋولتېك. (۲) ۋولتېك كە گەلەكەى خۇى خۇى بەرۋەپىرېت؛
 دىموكراسى؛ ھۆكمرانى گەل. (۳) [C-], كۆمۇنىلس؛ يەكېتى ۋولتەكانى
 سەر بە بەرىتانىا؛ ھەرىكەك لەم ۋولتەكە بەتايىمەنى كە ناسراۋە بە:
 "Commonwealth of Australia" (۴) يەكېك لە ۋىلايەتەكانى
 ۋولتە يەكگرتەرەكانى ئەمەرىكا (بەتايىمەنى ۋىلايەتى كىنتەكى، مارىلاند،
 ماساچۇستس، پەنسلفانىا و ۋىرجىنىيا). (۵) چەند ۋولتېك كە يەك دەگرن
 لەپىنارۋى قازانچى ھەموۋىاند. (۶) [Obs.], قازانچى گىشتى؛ خىرو خۇشى
 ھەموۋان.

the Commonwealth, فەرمانەرۋايى ئىنگلىتەرە لە سەردەمى كۆمۇنىل
 كۆپەكەدا (سانى ۱۶۶۰-۱۶۶۰).

commotion (kə-mō'shən), *n.* ھەراۋەرى؛ پىشۋى؛ ئاشۋوب؛
 جەۋجول؛ ئاۋرە.

commove (kə-mōv'), *v.t.* مېئانەجۇش؛ بۇرۋاندن؛
 مېئانە جەۋجول.

communal (kom'yoo-n'l, kə-mū'n'l), *adj.* (۱) تايىمەنى بە
 كۆمەلېك خەلك كە پىڭكەۋ دەژىن. (۲) ناۋكۆيى؛ ھى ھەموۋكەس؛ پىڭكەۋ
communalism (kom'yoo-n'l-iz'm, kə-mū'n'l-iz'm), *n.* شۋەيەكى ھۆكمرانىيە كە سەرىخۇيى ناۋخۇيى دەدات بە ھەموۋ كۆمەلگا
 يا كۆمەلە خەلككە كە پىڭكەۋ دەژىن لە ناۋچەكانى ۋولتەدا.

-communist (n.); communalistic (adj.).
communalize (kom'yoo-n'l-iz', kə-mū'n'l-iz'), *v.t.* كردن
 بە ۋولكى ھەموۋكەس؛ كردن بە ھى گىشتى؛ ناۋكۆيى كردن.

commune (kə-mūn'), *v.t.* (۱) ۋوتوۋىزى گىيانى بە گىيانى لەگەلدا
 كردن؛ دلى خۇ بۇ ھەلېشتن؛ لەنژىكەۋە لەگەل دوۋان؛ ئى نىزىكۋونەۋەيەكى
 گىيانى ۋە ھۇشى؛ ھاۋبەشى كردن كەسېك يا چەند كەسېكى تر لە ھەست و
 نەست و بىرۋەپىر خۇشى و ناخۇشدا؛ پىۋەندى گىيانى لەگەل بەستن.
 (۲) بەشدارپون لە شىۋى خودايى لە كلىسەدا؛ بەشدارپون لە باۋ و نەرىتىكى
 ئايىنىدا لە كلىسە كە بىرىتەپە لە خۋاردنى پارچە نانكى بچوك كە قەشە لە
 شەرابى پىۋىزى ھەندەكېشېت و دەيداتە دەست.

n. ۋوتوۋىزى گىيانى بە گىيانى؛ دلى خۇ ھەلېشتن بۇ يەكترى؛
 لەيەك نىزىكۋونەۋەيەكى گىيانى ۋە ھۇشى.

commune with oneself, بىرگەردنەۋە؛ لە خۇ نىزىكۋونەۋە.
 (۱) جەماۋەر؛ بۇرەپياۋان.

(۲) كۆمەلېك خەلك كە لە يەك گەرەك يا شاردا بژىن.
 (۳) بچوكرىن ئارچە كە سەرىخۇيى ناۋخۇيى ھەبېت لە ھەندېك لە
 ۋولتەكانى ئەۋرۋادا ۋەك فەرەنسا، ئىتالىا، بەلجىكا و سويسرا.

(۴) كۆمەلگەيەكى بچوكرى لادىيە ئەندامەكانى ھەمان بىرۋەپىرمان ھەيە
 بەرامبەر بە ژيان لە خانۋەيەكى گەرە يا چەند خانۋەيەكەدا دەژىن ھەرجى

زموږ وزارتو سامانيان هم په هاوېشۍ په لښوونکي ډول.
 كوموني پارس (۱) لږښه کي شوې شگرېسي يو که
 حوکمېاسي پارسې ده کړد له سالي ۱۷۸۹-۱۷۹۵
 (۲) له مارډوايي شوې شگرېسي پارسې له سالي ۱۷۸۱ دا که نړۍ کي دوو
 مانگي خاښاد.

(۱) **communicable** (ka-mū'ni-ka-b'l), *adj.* ده درده بریت:
 ده تواريت - مرې بریت (بيروياوې)
 (۲) درمي: له کسنيگه و توشي کسنيکي تر ده بريت (نه خوشي):
 (a ~ disease)
 (۳) [Archaic] نړويز: چمتېان.

-communicability (n.).
communicant (ka-mū'ni-kant), *n.* (۱) به شداربووېک له -
 "communio" دا (نم ووشه په بڼه). (۲) پاگه پښتري دنگوياس.
communicate (ka-mū'na-kāt'), *v.t.* (۱) په يوه ندي له گه کړد:
 پښ پاگه پښتري (دنگوياس، نامه، فرمان، پيام، بيروياوې) ووتويز کړد:
 گهياندي (نامه، سپارده) (۲) پښ گهياندي (نه خوشي): (to ~ disease).
 (۱) به شداربوو له "communio" دا يا پښتري.
 (۲) دان و ورگرتن (دنگوياس، سپارده، نامه، پيام، نيشانه) به ووتو
 نوو سين و نيشان ناردي؟ په يوه ندي کړد يا به ستا: له گهال دووان:
 (He cannot ~ with people.; You can ~ by telephone.;
 Try to ~ with her.)

(۳) پښکوه بوون يا مستران هېچ له نښواند نه بوون:
 (The living room ~s with the dining room.)
communication (ka-mū'na-kā'shan), *n.* (۱) پاگه پښتري:
 پښ گهياندي (۲) ووتويز: پښان يا پښان و ورگرتن دنگوياس و پيام و
 نيشان هم و ووتويز و نوو سين و نيشانه و
 (۳) نو دنگوياس و نامه و سپارده و نيشانه: که ده گهياندي: پيام.
 (۴) (pl.) هڅي گهياندي يا په يوه ندي کړد، به تايه بڼه: (۱) (pl.) پښگي
 ناردي و ورگرتن دنگوياس و پيام به تله فون و تله گراف و راديو... هند.
 (ب) (pl.) پښگي گواستنه وې له شکر و نارو و
 (ج) (pl.) پښگي و نارو؟ هڅي هاتوچ
 (د) په يوه ندي. (۱) زانست و هونري گهياندي (زانکي).
 مانگي ده ستکري په يوه ندي کړد يا
 گهياندي (که نامه يا نيشانه راديو و تله فون په گهياندي).

communicative (ka-mū'na-kā'tiv, ka-mū'ni-ka-tiv), *adj.*
 (۱) قسه کړ: دم پاست: يو قسه دانه ماو: نړويز
 (۲) تايه بڼه به پاگه پښتري يا گهياندي.
communicator (ka-mū'na-kā'tēr), *n.* گهياندي: پاگه پښتري:
 پښ گهياندي (مرؤ، شت).
communion (ka-mūn'yən), *n.* (۱) به شداربوون: هاوېش بوون
 رکړد، پوډاو... هند: هاوېشي. (۲) هاوېشي کسنيک يا چمت
 کسنيکي تر له همت و نه ست و بيروياوې و خوشي و ناخوشيد: ووتويز کي
 گياني به گاني: دلي خو يو هه پښتري: لي نړۍ کيو نو په يوه گياني و هڅي
 (له گهال مرؤ يا سروشتد): په يوه ندي گياني به گياني.
 (۳) په يوه ندي يوه کي تايي نړۍک يا به مني.
 (۴) کومه له کسنيک که هه مان تايي و بيروياوې پښان به مني.
 (۵) [C-] به شداربوون له باور نړۍ کي تايييدا له کليسه که برتي په له
 خواردي پارچه نانگي بچووک که قسه له شرابي پيروي همدغه گيانشي و
 ده يادته ده ست.

communiqué (ka-mū'na-kā'), *n.* به ياننامه: پاگه پښتري:
 پاگه پښتري
communism (kom'yoo-niz'm), *n.* کومونيزم: شيوعيت.
 فلسفه و رينباري شيوعيت که برتي په له بووني گهال به خاوهني هڅي برهم-
 هينان: فلسفه وې مارکس و نه منجل
communist (kom'yoo-nist), *n.* کسنيکي شيوعي: شيوعي.

کومونيستي يا شيوعي: تايه بڼه به کومونيستي و کومونيستم.
communistic (kom'yoo-nis'tik), *adj.* کومونيستي: شيوعي.
 تايه بڼه به کومونيستم يا شيوعيت.

Communist Manifesto, به ياننامه شيوعي يا کومونيستي:
 ناميلگه يکه مارکس و نه منجل سالي ۱۸۴۸ بلويان کړده و.
Communist Party, حيزي شيوعي: حيزي مارکسي - لينيني.
community (ka-mū'nə-ti), *n.* (۱) کومه لگا: کومه: چه ماو:
 کومه له خلک. (۲) شو شار، دښ، گهرک يا ناوچه يه شم کومه له خلکي
 تيا د دهڅي. (۳) کومه لښک گياندار يا پوهک که له يک شوښدا پښ
 (۴) کومه لښک خلک که له هه مان دويرو پښدا پښ و هه مان کارو هه ورس و
 حيزيان هه بڼه: (a college ~) (۵) ليکچوون: هاوشيوه يي.
community center, مېله ندي کومه لښکي: خانويک يا چمت

خانويکي پښکوه يه که دانيشتواني گه پښک، دښک يا شارک هه رکاتنک
 بيا نو بڼه تيا د کومه نوه يو کاروباري کومه لښکي و کلتوري و راباردن
community chest (or fund), سنوځي دارايي کومه لگا: برتي په
 له پيتاکي دانيشتواني ناوچه يه کي يا شارک کوي ده کومه يو به کاره ياناي
 يو پيويستي کومه لښکي شارک.

community property, شو مولک و زموږ زاره ي که ښ و ميړدک
 پښکوه خاوهني بن، واته هې هه وړو کيان بڼه.
communize (kom'yoo-niz'), *v.t.* (۱) کړد به مولکي ناوچي
 کومه لگا (۲) کړد به کومونيستي يا شيوعي.

commutable (ka-mūt'a-b'l), *adj.* ده گويږت: ده گويږت و
 نالوگي ده گويږت: کم ده گويږت و (سزا).

commutate (kom'yoo-tāt'), *v.t.* گويږت ته وړي کاره يا له هې
 ناراسته و خوه يو هې راسته وځو.

commutation (kom'yoo-tā'shan), *n.* (۱) گويږن: گويږت و
 نالوگي پکړد. (۲) گويږت دانو وې قير له جوړيکوه يو جوړيکي تر (به تايه بڼه)
 کړد به قيس. (۳) هاتوچ کړدني پښانه ي کرکاري فرمانبر له دهر وې
 شاره و يو شوښي کاره کي له ناو شار يا له شارک و يو شارکي تر به وې
 شه منده و، نو توميل، يا فرؤ که (۴) گويږت ناراسته ته وړي کاره يا
 (۵) که مکرده وې سزاي تاوانبارک: سوک کړدني سزا: گويږت سزايه که به
 سزايه کي تر.

commutation ticket, بليتي نرخ داشکاو: بليتي که خاوه نه کي
 ده توانيت به شه منده و هاتوچ و پښ بکات له کاتي تايه تيا د به ترخيکي
 داشکاو.

commutative (ka-mū'tə-tiv, kom'yoo-tā'tiv), *adj.* تايه بڼه
 به گويږت و يا نالوگي پکړد.

commutator (kom'yoo-tā'tēr), *n.* ناميري گويږت ته وړي
 کاره يا له هې ناراسته و خوه يو هې راسته وځو.

commute (ka-mūt'), *v.t.* (۱) گويږن: گويږت و
 نالوگي پکړد. (۲) که مکرده وې سزاي تاوانبارک.

(۳) گويږت ته وړي کاره يا له هې ناراسته و خوه يو هې راسته وځو.
 (۱) نالوگي پکړد. (۲) گويږت شيوي قير دانو و کړدني به قيس.
 (۳) هاتوچ کړدني پښانه ي کرکاري فرمانبر له ماله کي يوه له دهر وې شار
 يو شوښي کاره کي له ناو شار يا له شارک و يو شارکي تر به شه منده و،
 نو توميل، يا فرؤ که.

commuter (ka-mūt'ēr), *n.* هاتوچ کړي لښ: کسنيک که هه مو
 پښک هاتوچ ده کات له ماله کي يوه له دهر وې شار يو شوښي کاره کي
 له ناو شار به شه منده و، نو توميل، يا فرؤ که.

(۱) پتو: قايم: په ستاره: پښاره.
 (۲) گړد: سفت: شوښ کم ده گويږت.

(۳) گوت: باش داپښارو (پست): (a ~ sentence).
 (۴) پښکديت له: پښکاتوه له.

(۵) تايه بڼه به مودنيکي نو توميل که بچو وکتر و سوکتره له مودنيکي ترو
 ليخوړي و پاگرتنشي کمتري تن ده جيت: هې نو توميلي بچووک

compellation

- (۱) کۆکردنەوە یا خۆکردنەوە (مەبەلات)
(۲) بەزۆر ھېنانەبەر بارەوہ؛ بەزۆر داڭیگەردن.
compellation (kom'pa-lā'shən), *n.* (۱) پانگ کەرن بە ناو یا
نازانوونیکەوہ ۲: ناو؛ نازناو.
compend (kom'pend), *n.* = a compendium.
compendious (kəm-pen'di-əs), *adj.* کورت و پوخت
compendium (kəm-pen'di-əm), *n.* کورتە؛ پوختە (باس)
compensate (kom'pən-sāt'), *v.t.* (۱) بۆ بۆاردن (زیان)
قەرەبو بۆ کردنەوہ (The government ~d the owners for the land taken from them.)

- (۲) ھەق کەردنەوہی شتیک: ھەق بۆ کردنەوہ
(۳) ھاوکیښ کردن -مەکیښکاری: (۴) پێکردنەوہ (کەم و کووپی).
v.i. ھەق بۆ کردنەوہ؛ ھەق کەردنەوہ؛ بۆ بۆاردن.
compensation (kom'pən-sā'shən), *n.* (۱) بۆ بۆاردن (زیان):
قەرەبو بۆ کردنەوہ؛ ھەق بۆ کردنەوہ (۲) بۆاردنەوہ زیان؛ پاداشت.
(۳) داپۆشینی کەم و کووپی بە زیاتر نوواندنی خوویەکی باش و
پەسەندەگراو -دروونناسی).
(۴) ھاوتاکردن؛ ھەق کەردنەوہ یا پێکردنەوہ (بە تاییەتی نەگەر نەندامینی
لەش کەم و کووپی ھەبیت نەندامیک یا نەندامەکانی تر چالاکتر دەبن و نمو
کەم و کووپی پەردەکەنەوہ)
compensator (kom'pən-sā'tər), *n.* (۱) دۆزەر -مێو: شت)
(۲) ئامبزی ھۆکیښ کردن (مەکیښکاری).

-compensatory (*adj.*).

- compete** (kəm-pēt'), *v.i.* (۱) پێشێرکێ کردن؛ مەملی کردن
(۲) بەرێرەگانی کردن؛ ھاوچاری کردن
(۳) بەشداریبون لە مەملیەتکدا (وەزیش).
competence (kom'pə-təns), *n.* (۱) گوزەران؛ دەرامەت.
(۲) کارامەیی؛ بەتوانایی؛ لێھاتوویی؛ چالاکي
competency (kom'pə-tən-si), *n.* competence.
competent (kom'pə-tənt), *adj.* (۱) لێھاتو؛ کارامە؛ بەتوانا؛
باش: (a ~ doctor).
(۲) مام ناوەندی؛ نە زۆر نە کەم: (a ~ understanding of the law).
(۳) (to ~) پێگەندراو؛ شیاو

- competition** (kom'pə-tish'ən), *n.* (۱) پێشێرکێ؛ مەملی.
(۲) بەرێرەگانی؛ ھاوچاری. (Business ~ is strong).
(۳) بەشداریبونی مەملیەتک (وەزیش).

- competitive** (kəm-pet'ə-tiv), *adj.* (۱) تاییەتی نە مەملی یا
پێشێرکێ؛ تاییەتی بە بەرێرەگانی. (۲) کەوتوتوہ سەر مەملی؛ بە دانان
نێیە بەلگە بە مەملی؛ یا تاقیکردنەوہیە (فرمان، کار).
competitor (kəm-pet'ə-tēr), *n.* ھاوچاو؛ بەرێرەگانیکەر
(a business ~)

- compilation** (kom'p'l-ā'shən, kom'pi-lā'shən), *n.* (۱)
دانان (فەرھەنگ، پەرتووک)؛ پێکەوہنان (فەرھەنگ، پاپۆن)؛ نووسین؛
کۆکردنەوہ؛ یەکخستن (فەرھەنگ) (۲) شتیکی کۆگراو، دانراو، یا یەکخراو
(فەرھەنگ رابۆر، پرونامە، پەرتووک... ھتد).
(۱) دانان فەرھەگ، پەرتووک، پاپۆن؛
نووسین ۲: کۆکردنەوہ و پێکەوہنیک کردن و یەکخستن (پرونامە، پاپۆر،
نوسراوی ویزەیی... ھتد).

- compile** (kəm-pīl'), *v.t.* (۱) دانان فەرھەگ، پەرتووک، پاپۆن؛
نووسین ۲: کۆکردنەوہ و پێکەوہنیک کردن و یەکخستن (پرونامە، پاپۆر،
نوسراوی ویزەیی... ھتد).

- complacence** (kəm-plā's'ns), *n.* = complacency.
complacency (kəm-plā's'n-si), *n.* پان لێدانەوہ؛ بێباکی؛
فەرماویش؛ لە خۆ رازی بوون

- complacent** (kəm-plā's'nt), *adj.* پان لێدانەوہ؛ پشت لێکەرەوہ؛
بێباک؛ فەرماویش؛ لە خۆ رازی.

- complain** (kəm-plān'), *v.i.* (۱) سکالاکردن؛ بۆنەبۆل کردن؛
گلەیی کردن؛ کپووزانەوہ؛ نارەزایی دەربیرین. (۲) شکات کردن (لە داگا).

complexity

- (۱) سکالاکەر؛ بۆنەبۆلکەر؛
گلەییگەر. (۲) شکاتکەر (دادگا)؛ داواچی.
complaint (kəm-plānt'), *n.* (۱) نارەزایی؛ گلەیی؛ بۆنەبۆل
(۲) سکالاکەر. (۳) نەخۆشی. (۴) سکالانامە (دادگا)؛ شکات.
complaisance (kəm-plā'z'ns, kəm-plā's'ns, kom'pli-
zans'), *n.* ناسکی؛ رەفتار جوانی؛ زمان شیرینی؛ دلی خەلک راگرتن.
complaisant (kəm-plā'z'nt, kəm-plā's'nt, kom'pli-
zant'), *adj.* ناسک؛ رەفتار جوان؛ زمان شیرین؛ دلی خەلک راگر.
complect (kəm-plekt'), *v.t.* لێپەکەرەوہ؛ ئالۆزاندن؛
لەپەکەرەوہ ئالۆزان.

- complected** (kəm-plekt'ed), *adj.* [Colloq. or Dial.] رەنگی
دەموچاوو پێستی وەھایە: (dark- ~; light- ~).
complement (kom'plə-mənt), *n.* (۱) تەواوکردن؛ پێرکەرن.
(۲) ئەوئەو پێویستە بۆ تەواوکردن. (۳) تاقینیکی تەواو.
(۴) پێکێک لە دوو بەشەو یەکتەری تەواو دەکەن.
(۵) تەواوکردن (پێژمان). (بۆ نموونە: ووشە: "president" لە پستەو
"They elected him president."، ھەرەھا ووشە: "pretty"
لە پستەو: "She was pretty.").

- (۶) تەواوکردن (پێرکاری): ژمارەو نمو پلانەو کە دەبیت بفریتە سەر گۆشەبەک
تا کو بێتە گۆشەو ئەوئەو پلەو
(۷) ھەموو کەشتیوانی کەشتی یا پاپۆرێک.

- تەواوکردن؛ بوون بە تەواوکردی شتیک؛ لەگەڵدا گونجان و تەواوکردن
(The wine ~s the delicious dinner.)

- complemental** (kom'plə-men't'l), *adj.* = complementary.

- complementary** (kom'plə-men'tēr-i), *adj.* (۱) تەواوکردن.
(۲) یەکتەری تەواو دەکەن؛ دوو شت کە بەبێ یەکتەری ناتەواون، بەلام کە یەکیان
گرت یەکتەری تەواو دەکەن.

- complementary angle**, دوو گۆشە کە پێکەوہ گۆشەبەکی وەستار
یا گۆشەبەکی ئەوئەو پلەو پێکدێن.

- complementary colors**, رەنگی تەواوکردن؛ دوو رەنگ کە نەگەر
بە باشی تێکەلو بکێرن رەنگی سپی یا سپیکار پەیدا دەکەن (وہ رەنگی شینی
سەوژکارو سوو).

- complete** (kəm-plēt'), *adj.* (۱) تەواو؛ ھەموو؛ سەرئای.
(۲) تەواوبوو؛ تەواو؛ کۆتایی ھاتوو. (۳) زۆرباش؛ بەوێردی یا باشی کراو
(۴) [Archaic] کارامە؛ قال؛ شارەزا.

- v.t.* (۱) تەواوکردن؛ کەم و کووپی نەھێشتن؛ ھەموو کردن بە یەک.
(۲) کۆتایی پێ ھێنان (کار)؛ بەجێھێنان؛ تەواوکردن (کار)؛ بردنەسەر

- completely** (kəm-plēt'li), *adv.* پەتەوایی؛ ھەموو؛ بێبەجاری؛
سەرئاسەر؛ سەرئای.

- completion** (kəm-plē'shən), *n.* (۱) تەواوکردن؛ بردنەسەر.
(۲) تەواوبوون؛ کۆتایی ھاتن.

- complex** (kəm-pleks'), *adj.* (۱) ئاوێتە؛ تێکەل.
(۲) ئالۆز؛ ئالۆسکار.

- (۱) شتیکی ئاوێتە یا تێکەل (۲) (۱) چەند ھەست و بیروپرایەکی پەستراوہ و
داپۆشراو پێ نەزانراوی کەسیکە دەربارەو شتیک یا کەسیکە یا پووداویک کە
کار دەکاتە سەر پەرووشتی گشتی ئەو کەسە (دەروونناسی).
(ب) خولیا؛ نەخۆشی دەروونی (دەروونناسی).

- complex fraction**, کەرتی تێکەل (پێرکاری).

- complexion** (kəm-plek'shən), *n.* (۱) سیووشت و پەووشت
(مێو). (۲) رەنگی پێست و دەموچاوی مێو؛ رەنگی دەموچاو؛
رەنگی پێست. (۳) پەووخسار؛ دیمەن؛ پەوالەت؛ شێوہ.

- complexioned** (kəm-plek'shənd), *adj.* رەنگی دەموچاوو
پێستی وەھایە: (dark- ~; light- ~).

- complexity** (kəm-plek'sə-ti), *n.* (۱) ئالۆزی؛ ئالۆسکاری.

- (۲) شتیکی ئالۆز یا ئالۆسكاو.
complex sentence, رستى ئاویته رستمیکه که له رستمیکه
 سەرکە یا سەرەخۆ رستمیکه ئاسەرەخۆ یا زیاتر پینکەتینت.
compliant (kəm-pli'ə-b'l), *adj.* = **compliant**.
compliance (kəm-pli'əns), *n.* = **compliance**.
 ملدان! گونجان لەگەڵ! جوولنەر.
 بەپێی پەیرەو یا یاسایەکی دیاریکراو.
in compliance with, بەپێی یاسا یا پەیرەو! بەگۆنەر.
compliance (kəm-pli'ən-si), *n.* = **compliance**.
compliant (kəm-pli'ənt), *adj.* = **compliant**.
 ملدەر! بەگۆنەر پەیرەو یاسای.
compliance (kəm-pli'ənt), *adj.* = **compliance**.
 دیاریکراو بۆ دەجولنەر! ملکەچ! گۆی پاپە! پاپەند.
complicacy (kom'plə-kə-si), *n.* = **complexity**.
complicate (kom'plə-kāt), *v.t. & v.i.* = **complicate**.
 ئالۆزکردن! ئالۆسکاندن!
 گران کردن! تەنگوچەلمە!
complicate (kom'plə-kāt), *v.t. & v.i.* = **complicate**.
 ئالۆز! ئالۆز! ئالۆز!
adj. [Archaic].
 (۲) له باری درێژی لوول بوو یا نووشتاوه (گەلای مەندێ پووهک یا بالی مینووی).
complicated (kom'plə-kāt'id), *adj.* = **complicated**.
 ئالۆز! ئالۆسکاو! گران.
complication (kom'plə-kā'shən), *n.* = **complication**.
 (۱) ئالۆزی! ئالۆزای!
 گروگرفت! (۲) شتیکی ئالۆز یا ئالۆسكاو. (۳) ھێمەکی ئالۆزکەر.
 (۴) ئی پيس کردن (نەخۆشی): نەخۆشییەکی قازە یا باریکی ئاناسایی که
 تووشی نەخۆشیک دەبێت و دەبێت بەمۆی ئالۆزبوونی نەخۆشییەکیەکی و
 چاکبوونەوی دواوەخت.
complice (kom'plis), *n.* [Archaic] = **accomplice**.
complicity (kəm-plis'ə-ti), *n.* = **complicity**.
 (۱) بەشداری له تاوان. خرابە. یا
 بەدکاریدا (۲) ئالۆزی! ئالۆسكاوی.
complier (kəm-pli'ēr), *n.* = **complier**.
 ملدەر! کەسیک که لەسەر پەیرەو یا ساو.
 پێوشتوونی دیاریکراو بپوات.
compliment (kom'plə-mənt), *n.* = **compliment**.
 (۱) ستایش! پێژ! چاکە ووتنی.
 کەسیک یا شتی (۲) ئافەری (۳) (pl.) پێژو سلان:
 (Please accept this free offer with our ~s.)
 (۴) [Archaic or Dial.] دیارییەك که له پادداشتی چاکەیکدا دەدرێت.
 (۱) ستایش کردن! پێژلێنان! پێژبایی لیکردن! ئافەری کردن!
 پەسەندکردن بە ستایشەر: (He ~ed her on her pretty dress.)
 (۲) پێژانی دیاری یا شتی که کەسیک بۆ پێژاندانی پێژ بۆ ئەو کەسە.
complimentary (kom'plə-mən'tēr-i), *adj.* = **complimentary**.
 (۱) تابیەتی بە
 پێژو ستایش و پەسەندکردن (۲) بەخۆپایی دەدرێت بۆ پێژی خۆ پێژاندان یا
 دانەوی چاکەیک (بلیتی سینەما، شانۆگەری، ئامەنگ): (a ~ ticket).
complain (kom'plān), *n.* Also **compline**,
 نوێژی ئێوارە یا خەوتن (خاچ پەرستی).
complot (kom'plot), *n.* = **complot**.
 پیلان
 (۱) پیلان گێران! پیلان دانان.
comply (kəm-pli'), *v.i.* = **comply**.
 ملدان! پەیرەوی کردن! لەسەر یاسا و
 پەیرەوی دیاریکراو پوشتن! ملکەچ کردن! قایل بوون.
compo (kom'pō), *n.* = **compo**.
 شتیکی ئاویته وەك چیمەنتۆ یا قسول و لمو ناو
 کە تیکەل دەکەیت و دەکیرتەر بۆ خانوو دروستکردن! قسول! قووقس! گەچ.
component (kəm-pōn'ənt), *adj.* = **component**.
 بەشی پینکەتەر!
 توخمی پینکەتەر.
n. بەش! پارچە! توخم! کەرەسە.
comport (kəm-pōrt', kəm-pōrt'), *v.i.* = **comport**.
 ھەلسان و دانیشتن یا
 جوولنەر بە جۆریکی تابیەتی
 گونجان! لەگەڵ گونجان یا شیان.
v.i.
 ھەلسان و دانیشتن یا جوولنەر! پەوشت! پەفتار.
n. [Obs.]
comportment (kəm-pōrt'mənt, kəm-pōrt'mənt), *n.* = **comportment**.
 پەوشت! پەفتار! ھەلسان و دانیشتن! جوولنەر
 (۱) پینکەتەر! دانیشتن! دروستکردن.
 (۲) دانان! ھۆنەر! ھەلبەست! رنکەست! ئاواز دانان! دانشتن (ھەلبەست،

- ھۆنەر، چیرۆک، نۆیەر، ئاوازی مۆسیقا):
 (He ~d a poem for the occasion.)
 (۲) برینەر (ناکۆکی)! یەکلەکردنەر:
 (Their differences were ~d peaceably.)
 (۴) ھێمن کردنەر! ھینانەر سەرخۆ: (He couldn't ~ himself.)
 (۵) ئامادەکردنی تیپ (چاپەمەنی).
 (۱) دانان! ھەلبەست! ھۆنەر! دانشتن.
 (۲) ئامادەکردنی تیپ (چاپەمەنی).
 ھێمن! لەسەر خۆ! سلان.
composed (kəm-pōz'd), *adj.* = **composed**.
-composedly (*adv.*).
composer (kəm-pōz'ēr), *n.* = **composer**.
 ئاوازدانەر.
composing room, ئووی ئامادەکردنی تیپ (چاپەمەنی).
composite (kəm-pōz'it), *adj.* = **composite**.
 (۱) ئاویته! تیکەل! لە چەند بەش
 یا توخم پینکەتەر. (۲) تابیەتی بە پووهکە که گولەکی دەوری دراوه بە گەلا
 وەك گولەبەپۆژە، چاپیشیلە... (ھتد)
 (۱) شتیکی ئاویته! شتیکی چەند توخمی.
 (۲) پووهکە که گولەکی گەلا دەوری داویت (وەك گولەبەپۆژە).
composite number, ئامارە دابەش: ئامارەیک که بەسەر ئامارەیک
 قردا دابەش دەکەیت بەین ئەوێ ھێچ پینکەتەر.
composition (kom'pō-zish'ən), *n.* = **composition**.
 (۱) دانان! پینکەتەر!
 یەگەست! دروستکردن! پینکەتەر! دانشتن
 (۲) ھۆنەر! ھەلبەست (وێژە)! دانشتن! دانان. (۳) ھەلبەست! ھۆنەر
 (۴) پەختان! نووسراویک (بەتابیەتی ھی قوتابی لە وانە زاماندا)
 (۵) ھەلبەستی مۆسیقا! پارچەیک مۆسیقا: (a musical ~)
 (۶) چۆنی پینکەتەری شتی و ئەو پارچە یا کەرەسانە لێ پینکەتەری
 کەرەسە دانشتن یا دروستکردن و چۆنی ئەو دروستکردن.
 (۷) رنکەوتن! پینکەتەر! گونجان! برینەر! ناکۆکی (بەتابیەتی ھی کەسیکی
 ئابووت که قایل دەبێت بەشیک لە قەرزەکانی بداتەر)
 (۸) پینکەتەری ووشە یا رستە ئاویته (زمانەوانی)
 (۹) ئامادەکردنی تیپ (چاپەمەنی)
compositor (kəm-pōz'i-tēr), *n.* = **compositor**.
compost (kom'pōst), *n.* = **compost**.
 (۱) شتیکی تیکەل! ئاویته.
 (۲) سەرەنۆلکیکی بچووکە لە کونجیکی باخچەیکدا پەین و پاشمارە
 سەوزەر و شتی تری ئۆرگانیکی پێژی تیدا کۆدەکیرتەر و دەکیرتەر ناو
 باخچەیکەر وەك پەین.
composure (kəm-pōzhēr), *n.* = **composure**.
 ھێمنی! لەسەر خۆی! تیکە نەچوون!
 خۆ تیکە نەدان: (Try to maintain your ~).
computation (kom'pō-tā'shən), *n.* = **computation**.
 خوارنەر شتی مەستکەر.
 پینکەر لەگەڵ ھاورپدا.
-comptator (n.).
compute (kom'pōt), *n.* = **compute**.
 (۱) میووی گولنەر! لەگەڵ شیلەدا.
 (۲) دەفریکی دەسکار یا سینا دار که لەسەر سیناکی دادەفریت و میووی
 نوقل و شتی وەھا تێ دەکیرت! دەفریکە قنچکیکی درێژی ھەبە لەسەر
 قنچکەکی دادەفریت و میووی نوقل و شتی وەھا تێ دەکیرت.
 (۱) پینکەر! ھەلبەست! ھۆنەر! ھەلبەست! ھۆنەر! ھەلبەست! ھۆنەر!
 تیکەل کردن! یەگەست. (۲) پینکەوتن! برینەر (ناکۆکی).
 (۳) پینکەوتن لەسەر دانەوی قەرزیک بە دانەوی تەنها ھەندیک لە قەرزە
 (۴) کە لەگەڵ کردن! کۆمەل کردن! حساب کردن قازانچی پارەیک که لە باندا
 دادەفریت بە کۆکردنەر قازانچی پارەیک خۆی قازانچی ئەو قازانچەش که
 پارەیک دەیکات: (The interest is ~ed daily.)
 (۵) دەرمان گرتەر بەگۆنەر پەچە! ئامادەکردنی دەرمان بە تیکەل کردنی
 چەند دەرمانیک.
 (۶) زیادکردن! ھستە سەر.
 (He ~ed his financial difficulties by buying a new car.)
 (۱) قایل بوون! پینکەوتن (۲) پینکەوتن لەگەڵ خاوەن قەرزیکدا
 (۳) پینکەوتن! پینکەوتن! پینکەوتن! پینکەوتن! پینکەوتن! پینکەوتن!

adj.

ناوخته؛ تیکه‌لور؛ لیکدراو؛ پینکاتو؛ داپژراو.

n.

(۱) داپژشته؛ داپژراو؛ ناوخته. (۲) شتیک که له دوو توخم یا زیاتر

پینکاتینت و تاییه‌خوکانی شو توخمانه وون بېن له شته پینکاتووه‌کده.

(۳) ووشی لیکدراو (پریژمان): (blackboard).

قابل بوون به برتیل یا شتی ودها compound a felony (or crime),

بق چاو نووقاندن له تاوانیکو ناگادار نمکړدنې پوښ یا نه‌دانی تاوانبارکه به دادگا.

compound (kom'pound), n.

خانویکه یا چهند خانویه‌کی

په‌ریز کراو یا جیاکراوه: (۱) له ولاتانی پوژمه‌لاندو شو ناوچه‌یی

له‌وریا‌یی‌یکان (ب) له ولاتانی له‌فريقادا کوخته‌کاشی خملکی ولاتنه

خوی (ج) شونې راگرتنی ده‌ست‌سهرانی چنگ.

compound flower,

compound fraction,

compound fracture,

گولیکي گلا دهره‌دراو (وک گوله‌بېژته).

کرتی تیکه

جوزه نیسان شکانیکه که نیسانکه که له

پینسته‌کوه هاتینته دهرمه.

compound interest,

له قازانجی دهریت به پاره‌یک که له بانقا

داخواه به پاره‌یکه خوی قازانجی قازانجه‌کیشی

compound leaf,

compound number,

گه‌لی دروفلیقانه.

ژماره‌ی تیکه له هندیکه که به دوو ژماره

دهریت وک (4 ft., 7 in.; 1lb., 3 oz.).

compound sentence,

کومپرادور: (kom'prā-dōr'), n.

پسته‌ی لیکدراو

نویسه‌ی یا سواپیکراونکی خولاتی ده‌زگایه‌کی بازگانی یا کاروباری بیگانه‌یه

که سه‌روکاری کرنگارو موچه‌خوره خولاتی‌یکه‌کانی پښ سپړدراوه.

comprehend (kom'pri-hend'), n.

(۱) چوونه میشکوه؛

تیکه‌یشتن؛ سر لې دهرچوون. (۲) گرتنه‌وه؛ تیا‌بوون.

comprehensible (kom'pri-hen'sə-b'l'), adj.

مروغه‌تی

ده‌گات: مروغه‌توانیت تری بگات یا سهری لوی دهرچین؛ ده‌چینه میشکوه.

comprehension (kom'pri-hen'shan), n.

(۱) تیکه‌یشتن؛

توانای تیکه‌یشتن (۲) گرتنه‌وه؛ تیا‌بوون.

comprehensive (kom'pri-hen'siv), adj.

(۱) گسترک؛ تیکر؛

گشتی (تایکیردنه‌وه یا مه‌لستانگاندن):

(a ~ examination; a ~ review of the situation)

(۲) ده‌توانیت باش تن بگات.

compress (kəm-pres'), v.t.

پمستن؛ په‌ستانه‌وه؛ گردکړدنه‌وه؛

گورکړدنه‌وه یا پوخت کردن (نوسراو)؛ گوشتن؛ بچوک کردنه‌وه؛

هینانه‌ویهک.

compressed (kəm-pres't'), adj.

(۱) پارچه‌یهک په‌وی تویه‌ل یا قه‌دکراو (که ده‌خړیته سر نه‌ندامینکی له‌ش

بق په‌ستانه‌وه‌ی) (۲) پارچه‌یهک په‌وی ودها دهرماناوی (که ده‌خړیته سر

نه‌ندامینکی هومکړدو). (۳) مکینه‌ی په‌ستانه‌وه‌ی لۆکه‌و گورزکړدنی.

compressed air,

compressible (kəm-pres'ə-b'l'), adj.

هوا‌ی په‌ستراوه.

compression (kəm-presh'an), n.

ده‌په‌سترنه‌وه

(۱) په‌ستان.

(۲) پله‌ی په‌ستان (مکینه‌ی لوتومیل).

-compressive (adj.).

compressor (kəm-pres'ēr), n.

(۱) په‌سترنه‌و؛ گوشه‌ر.

(۲) ماسولک‌ی په‌سترنه‌و. (۳) مکینه‌ی په‌ستانی هوا یا گاز.

(۴) نامیرنکی نه‌شته‌رگه‌ری که نه‌ندامینکی له‌شی پښ ده‌پسترنه‌وه.

comprise (kəm-prīz'), v.t.

(۱) پیکه‌اتن له

(۲) گرتنه‌وه؛ تیا‌بوون؛ په‌شیک بوون له.

compromise (kom'prā-mīz'), n.

(۱) پیکه‌وتنیکه که برتی بیت

له واهینان له مافی خو؛ خوروشتن؛ سازش له‌سر کردن.

(۲) بارنکی ناوه‌راستانه؛ چاره‌سهرنکی ناوه‌راستانه.

(۳) خستنه‌مترسی له‌کده‌داریوون، ناوپیس بوون یا ناچاربوون به واهینان له بیرویاوه‌رو هلو‌نستو مافی خو:

(a ~ of one's good name and reputation)

v.t.

(۱) پیکه‌وتن (له‌پښی واهینانه‌وه له مافی خو)؛ سازش له‌سر کردن.

(۲) واهینان له مافی خو؛ قابل بوون به که‌تر له مافی خو؛ خوروشتن.

(۳) خستنه‌مترسی له‌کده‌داریوون، ناوپیس بوون یا ناچاربوون به واهینان له بیرویاوه‌رو هلو‌نستو مافی خو:

(By accepting the bribe, he ~d himself.)

v.t.

پیکه‌وتن؛ پیکه‌وتن به واهینان له مافی خو.

compromiser (kom'prā-mīz'ēr), n.

واهیننه‌ر له مافی خو

(له‌پښی پیکه‌وتن له‌گال به‌رامبه‌رکه‌ی)؛ خوروش.

comptometer (komp-tom'ə-tēr), n.

ژمیره؛ پیژمیر.

comptroller (kən-trōl'ēr), n.

لیسرراوی خمرجی ده‌زگایه؛

چاودیری خمرجی؛ ژمیریان.

compulsion (kəm-pul'shən), n.

(۱) ژوره‌ملی؛ ژور؛ ژورداره‌کی.

(۲) خوروشته؛ ناچاربوونی که‌سیک که گردنی کاریک به‌تایه‌تی هی نابه‌جن

یا مندلانه به‌وی هیزنکی دهری‌یوه‌که پالی پیژده‌نیت و ناتوانیت

به‌ره‌لستی بگات؛ شو هیزه دهری‌یوه‌ی که به‌ره‌لستی ناکریت

compulsive (kəm-pul'siv), adj.

ژوره‌خوکه‌ر؛ تاییه‌تی‌یه به

هیزنکی پالی‌یوه‌نهری دهری‌یوه‌ی به‌ره‌لست نه‌کراو.

compulsory (kəm-pul'sēr-i), adj.

ژوره‌ملی؛ ژورداره‌کی؛ به‌زور؛

هموکه‌س ده‌گرتنه‌وه (~ education).

compunction (kəm-pun'kshən), n.

هست به گونا‌هاری کردن؛

هست به بې ویزدانی کردن؛ په‌شیمان؛ سه‌زده‌نشتی دهری‌یوه.

-compunctious (adj.).

compurgation (kom'pēr-gā'shən), n.

به‌خشین یا تازادکردنی

گونا‌باریک له‌سر سویندخوردن چنده شایه‌تیک (دادگا).

compurgator (kom'pēr-gā'tēr), n.

شایه‌تیک که سویند ده‌خوات

له دادگادا له‌سر بې تاوانی گونا‌باریک ده‌بیته‌وی به‌ره‌لاکردنی

computable (kəm-pūt'ə-b'l, kom'pyoo-tə-b'l), adj.

ده‌میریت؛ ده‌توانی بزمیریت.

computation (kom'pyoo-tā'shən), n.

(۱) ژماردن؛ لیکدانه‌وه.

(۲) نه‌تجاسی ژماردنیک.

compute (kəm-pūt'), v.t. & v.i.

ژماردن؛ لیکدانه‌وه.

computer (kəm-pū'tēr), n.

ژماردن؛ لیکدانه‌وه: (beyond ~).

computerize (kəm-pū'tēr-īz'), v.t.

کومپیوتر؛ ژمیره‌ی له‌کترونی؛

پیژمیری له‌کترونی.

comrade (kom'rad, kom'rid), n.

به‌کارهینانی کومپیوتر له

جینه‌جیکردنی کاروباردا.

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

(۱) هاپری؛ برادر؛ ناوه.

(۲) [Colloq.], [C-]؛ نه‌ندامینکی حیزبی شیوعی.

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

ناوه‌لنکی سرباز؛ ناوه‌لنکی چه‌ک له‌شان.

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

ناوه‌لی؛

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

ناوه‌لی؛

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

ناوه‌لی؛

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

ناوه‌لی؛

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

ناوه‌لی؛

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

ناوه‌لی؛

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

ناوه‌لی؛

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

ناوه‌لی؛

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

ناوه‌لی؛

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship, kom'rid-ship), n.

ناوه‌لی؛

conation

- conation** (kō-nā'shan), *n.* هیزنی ویسترو هەولدان و کولنەدان لە مۆشدا
- conatus** (kō-nā'tas), *n.* (١) هەول! کوشش
- (٢) هیزنکی سروشتییە کە پال بە گیاندارەوه دەنیت بۆ ویسترو هەولدان
- concatenate** (kon-kat'n-āt'), *v.t.* پێکەوهبەستن (زنجیر)
- concatenation** (kon-kat'n-ā'shan), *n.* (١) پێکەوهبەستن
- (زنجیر) (٢) زنجیرە! زنجیرەیک شت یا پوودانی پێکەوه بەستراو و پەڕەندیدار
- concave** (kon-kāv', kən-kāv', kon'kāv), *adj.* قوایاو! چال
- بۆشو قوایاو
- n.* پوویەک، هینیک یا شتیکی قوایاو
- v.t.* قوایاندن
- concavity** (kon-kav'ə-ti, kən-kav'ə-ti), *n.* (١) قوایای! چانی
- (٢) پوویەک یا شتیکی قوایاو
- concavo-concave** (kon-kā'vō-kon-kāv'), *adj.* لە دوو لایە
- قوایاو
- concavo-convex** (kon-kā'vō-kon-veks'), *adj.* قوایاو و قوڤز
- لایەکی قوایاو و لایەکی قوڤز
- conceal** (kən-sēl'), *v.t.* (١) شارندنەوه! داپۆشین! خۆداگرتن
- (٢) کردن بە ژێرەوه (دەنگوباس)! داپۆشین (دەنگوباس یا پووداو)! شارندنەوه
- concealment** (kən-sēl'mənt), *n.* (١) شارندنەوه! داپۆشین!
- کردن بە ژێرەوه! کردن بە ژێر لێووەوه
- (٢) جینگای شارندنەوه! پێشوشینی شارندنەوه! شارندنەوه
- concede** (kən-sēd'), *v.t.* (١) دان پێنان! پێ لێنان
- (٢) دان بە دوراندن یا بەزیندا نان! دان بە سەرکوتنی بەرامبەر دان: (He ~d defeat.)
- v.t.* وازهێنان لە ماف! سەر دانەواندن
- conceit** (kən-sēt'), *n.* (١) بیر! را! بیروباوەڕ
- (٢) گومرای! فین! لووت بەرز! لەخۆباییبوون
- (٣) دەستەواژە (ویژە، ھۆنراوە)، (٤) خەیان
- v.t.* (١) [Obs.] بێکردنەوه! هینانە بەرچاری خۆ
- (٢) [Dial] خۆش ویستن! ھەزێکردن! بەدڵ بوون
- لەبەرچاوەکەوتن
- out of conceit with, گومرا! لووت بەرەر! بەفیز! لەخۆبایی
- conceited** (kən-sē'tid), *adj.* دەشین! مۆ ھەبە! لەوانە! ھە!
- conceivable** (kən-sēv'ə-b'l'), *adj.* دەچیتە مێشکەوه
- conceivably (*adv.*)
- (١) سکیپوون بە! سکیپوون
- conceive** (kən-sēv'), *v.t.* (She ~d a child.)
- (٢) هینانە بەرچاری خۆ! بۆچوون! لە مێشکدا درووستکردن! بێرێکردنەوه
- (٣) تێگەشتن: (٤) دەربیرین (بە قسە یا بە نووسین)
- v.t.* (١) سکیپوون
- (٢) (~ of) .. لە مێشکدا درووست بوون! بێرێکردنەوه! هینانە بەرچاو
- (١) کۆمەن
- concentrate** (kon's'n-trāt', kon'sen-trāt'), *v.t.* کردن لە ناوچەک یا ناوھەراستدا! کۆکردنەوه لە ناوچەگەدا! چەق پێن بەستن
- (٢) بیروھۆشی خۆ خستە سەر (باسیک، پووداوێک یا بیروباوەڕێک)
- (٣) توندکردنەوه! خەست کردنەوه! بەھێزکردن
- (٤) کۆکردنەوه! لەشکر لەبەک شوێندا
- v.t.* (١) چەق بەستن! کۆبوونەوه لە ناوچەگەدا! کۆمەن بوون لە ناوھەراستدا
- (٢) (~ on : ~ upon) .. بیروھۆشی خۆ خستە سەر
- (٣) توندبوونەوه! خەست بوونەوه! بەھێزبوون
- n.* شتیکی خەست یا توندبوونەوه (خوارەدەنی)
- adj.* خەست
- concentrator (*n.*)
- concentration** (kon's'n-trā'shan, kon'sen-trā'shan), *n.* (١) چەق بەستن! کۆبوونەوه لە ناوچەدا! گەردبوونەوه لە ناوھەراستدا

concession

- (٢) بیروھۆشی خستە سەر (٣) خەستی (خوارەدەنەوه)
- concentration camp,** ئۆبەرگای ژۆرەملی! گرتوخانە –
- (بۆ دەستبەسەرازی جەنگ و گیراوانی دژی پێژم)
- concentric** (kən-sen'trik), *adj.* ھاوچەق (بازنە):
- (a ~ circles)
- concentrically (*adv.*); concentricity (*n.*)
- بیرنکی گشتی یا بلۆ! بیر
- concept** (kon'sept), *n.* (١) سکیپوون! سکیپی!
- conception** (kən-sep'shən), *n.* درووستبوونی ئاوەلمە (٢) ئاوەلمە (٣) سەرەتا (کار، پووداو ... ھتد)
- (٤) بیر! بیرنکی گشتی (٥) بیر یا نەخشەبەکی پەسەن
- (٦) هیزو توانای بێکردنەوه و پێکەوهنان
- conceptive** (kən-sep'tiv), *adj.* توانای بێکردنەوه و پێکەوهنانی
- ھەبە
- conceptual** (kən-sep'chōō-əl), *adj.* تاییبەتی بە بیرو بێکردنەوه و
- پێکەوهنان
- conceptualism** (kən-sep'chōō-əl-iz'm), *n.* پێنازینکی
- فەلسەفەیە دەلێت: کە بیرن گشتی ھێچ پاستییەکی نییە تەنھا لە مێشکدا نەبێت
- conceptualist (*n. & adj.*)
- (١) پەڕەندە پێوھوون! لە لا گرنگ بوون! *v.t.* (The subject ~s all of us.)
- بەتەنگەواتن! تاییبەتی بوون بە: (He ~s himself with trivia.)
- (٢) پێوھ خەریک بوون
- (٣) تووشی خەم و مەراق کردن
- (١) شتیکی کە بەتەنگەوه بێت! شتیکی کە لەلات گرنگ بێت
- n.* (٢) بەتەنگەواتن! دلسۆزی: (~ for his well-being)
- (٣) پەڕەندە (٤) مەراق! خەم
- (٥) کۆمپانیا! دەزگایەکی بازرگانی یا کاروبار
- as concerns, سەبارەت بە! دەربارەی! لە بابەت
- concerned** (kən-sūm'd'), *adj.* بەتەنگەواتو! دلسۆز! بەپەروا!
- خەمخۆز
- concerning** (kən-sūm'ing), *prep.* دەربارەی! سەبارەت بە
- concernment** (kən-sūm'mənt), *n.* (١) کاروبار! بەرھەمەندی
- (٢) پەڕەندە! گرنگی! یایەخ (٣) خەریک بوون (٤) خەم! مەراق
- concert** (kən-sūrt'), *v.t. & v.i.* پێکەوه کارکردن! بە پێکەوتن و
- ھاوکاری ھەردووا کارکردن و بریاردان! پێکەوه نەخشەدان! یەخەستن
- (١) پێکەوتن! ھاوکاری کردن! پێکەوه گونجان
- (٢) گونجانی ئاواز! پێکەوه گونجان (٣) ناھەنگی مۆسیقا و گۆرانی
- n.* تاییبەتی بە ناھەنگی مۆسیقا و گۆرانی
- adj.* پێکەوه! ھەموو لەگەڵ یەک! لەگەڵ
- in concert, (١) پێکەوهکراو! یەخراو! یەگرتوو
- concerted** (kən-sūrt'id), *adj.* پێکەوه نەخشەکراو و جێبەجێکراو! گشتی! کۆ:
- (They made a ~ effort to help him.)
- (٢) بەگۆنرە! دەنگ و نامیری مۆسیقا پێکخراوە (مۆسیقا)
- concertina** (kon'sēr-tē'nə), *n.* نامیرنکی مۆسیقای وەک
- ئۆکۆردیۆن
- concertmaster** (kon'sērt'mas'tēr, kon'sērt'mās'tēr), *n.* یاریدەدەری سەرۆکی ئۆرکێسترا
- concertmeister** (kon'sērt'mīs'tēr), *n.* = concertmaster.
- گۆنچێرت: ئاوازیکی مۆسیقایە کە بە یەک
- نامیر! زیاتر بە جیا جیا ئی دەرنیت، واتە بەتەنھا لەگەڵ ئۆرکێسترا
- (١) دان پێنان! بەدەستەودان!
- دان نان بە سەرکوتنی بەرامبەر! وازهێنان لە ماف! پێن لە پاستییەک یا
- پووداوێک نان (٢) شتیکی پووداوێک کە دانی پیاپێریت! مافینکی وازلێنراو!
- مافینکی دراو بە بەرامبەر یا بە دوژمن (٣) مافینکی تاییبەتی کە لەلایەن
- فەرمانبەرایی یا کۆمپانیاکەرە درابێت، بەتاییبەتی: (١) مافی بەکارهێنانی

concessionaire

زهوى و همروه ها شتى ژيژيموى وهك نهوت و كانزاي تر.
(ب) مامى خواردن و خوارده نوه فروشتن له باخچه يه كي گشتي يا شويى
جه ماومرې تردا (۴) نهو زهوى و جيگه و مافه تايبه تى بهي بهم شيويه دراهه.
خاوهن مافىكي تايبه تى **concessionaire** (kən-sesh'ən-är'), *n.*
پنډراو (ماناي سز يه مى وشه ي پيشور بيهي).
concessionary (kən-sesh'on-er'i), *adj.* تايبه تى به پيدانى
مافى تايبه تى يا دان نان به مافى كندا.

n. = concessionaire.

concessioner (kən-sesh'on-er), *n.* = concessionaire.

concessive (kən-ses'iv), *adj.* تايبه تى به واژه ينتر له مافى

خو يا پيدانى مافىكي تايبه تى. (۲) رسته يه كه نامرازى دان پياڅانى
تيداييت (وهك *though, although, even though*) (ريژمان).

conch (kɒŋk, kɒnch), *n.* گونچه ماسى (به تايبه تى يه كيكي لوول
خواردوى گهره) (۲) بوشايى گوى؛ گوىى دهره وه.

concha (kɒŋ'kə), *n.* (۱) نهندانك كه له گونچه ماسى بجيت وهك
نيستقانى ناو لووت. بوشايى ناو گوى و گوىى دهره وه
(۲) گومرنيكي نيچه باز نه يى.

conchiferous (kɒŋ-kif'ēr-as), *adj.* گونچه ماسيدار.

conchology (kɒŋ-kol'ə-ji), *n.* زانستى گياندارى گونچه ماسيدارو.
گونچه ماسى (زبنده و زان)

-conchologist (*n.*).

concierge (kɒn'si-ürzh'), *n.* (۱) دهرگاوان

(۲) بهره دست؛ راگرت (نامان)؛ كارگزار.

conciliate (kən-sil'i-āt'), *v.t.* (۱) دل راگرت؛ دلنه رم كردن؛

دلنه وايى كردن؛ ناشتكر دنه وه؛ رازى كردن

(۲) راكيشانى دلى كسيك به چاكه كردن له گه نيدا

-conciliation (*n.*); conciliator (*n.*); conciliatory (*adj.*).

concinnity (kən-sin'ə-ti), *n.* له گه ن يه كدا كونجاو جوان (ويژه).

concise (kən-sis'), *adj.* كورت؛ نووسراو؛ كورت و پرمانا.

-concisely (*adv.*); conciseness (*n.*).

concision (kən-sizh'an), *n.* (۱) كورتى و پرمانايى (نووسراو).

(۲) [Archaic]. حيا بوونه وه؛ بهش بهش بوون (كومه ن يا رنكخراو).

conclave (kɒn'klāv, kɒŋ'klāv), *n.* (۱) كزبونو وه يكي نه ينى؛

كزبونى تايبه تى (۲) كزبى نه ينى كه له قه شه كان بؤ هه نلاردنى پا پا.

conclude (kən-klōōd', kən-klūd'), *v.t.* (۱) كوتايى بى هيئان

(كزبونو وه) (۲) گه ييشته نه انجام؛ واپور دهره ووتن؛ دوزينه وه. (۳) برياردارن.

(۴) برينه وه؛ رنكه ووتن؛ بهستن (پهيمان)؛ رنكه ووتن له سمر:

(*The two sides ~d a treaty.*)

v.t. (۱) كوتايى هاتن؛ ته واپوون (كزبونو وه). (۲) رنكه ووتن.

conclusion (kən-klōō'zhən, kən-klū'zhən), *n.* (۱) كوتايى؛

دوايى؛ پا يان (۲) دوا و وته؛ دوا بهش ووتار يا گفتوگويه (كه گه ليك چار

پوخته مى هه مو ووتاره كه ي تيدايه). (۳) نه انجام

(۴) بريارك (له نه انجامى گفتوگودا) (۵) برينه وه (رنكه ووتن)؛ بهستن (پهيمان).

له نه انجامدا؛ له كوتاييدا؛ له دوا ووته دا

in conclusion, بهشدار بوون له مشتمل وېر. ملاملى؛ يا

پيشچركى يه كدا

conclusive (kən-klōō'siv, kən-klū'siv), *adj.* يه كلاكه روه

(به لنگه)؛ بريارده ر (به لنگه)؛ دوايى پى هينتر (به لنگه، ووته):

(*The evidence against him is ~.*)

concoct (kən-kɒkt', kən-kɒkt'), *v.t.* (۱) تيكه لاو كردن (كه ره سه)؛

پيگه يئان؛ ناماده كردن به تيكه لاو كردنى جه نه كه ره سه يه (خوارده مهنى)؛

گوتنه وه (دهرمان) (۲) نه خشه گيشان؛ رنكخستن (درو)؛ هه ليه ستن (حيكا يه ت،

درو)؛ پيگه و نان يا رنكخستن (پيلان).

concoction (kən-kɒk'shən, kən-kɒk'shən), *n.* (۱) رنكخستن؛

پيگه يئان؛ ناماده كردن؛ هه ليه ستن (درو). (۲) شتيكى ناو ته ي پيگه يئان و يا

concurrency

ناماده كراو (خوارده مهنى)؛ شتيكى هه ليه ستر و يا رنكخراو (درو، پيلان).

concomitance (kən-kom'ə-təns, kən-kom'ə-təns), *n.*

(۱) پيگه و بوون؛ له گه نلا بوون؛ پيگه و بوون يا ژيان. (۲) پيگه و بوونى له شو

گيانى ماسيح له هه مو بهشيكى "شيوى خودايى" دا كه له كلنيسه دا ده كزنت.

concomitancy (kən-kom'ə-tən-si, kən-kom'ə-tən-si),

n. concomitance.

concomitant (kən-kom'ə-tənt, kən-kom'ə-tənt), *adj.*

له گه ن بوو؛ پيگه و له گه ن؛ له گه ليتى و لئى نا بيه ته وه.

n. له گه نلا بوو (شت، بارودوخ).

concord (kɒn'kɔrd, kɒŋ'kɔrd), *n.* (۱) گونجاو؛ ته يايى؛ رنكه ووتن.

(۲) فاسايش و فاسو ده يى و په يوه ندى باش (له نيوان دوو وولاتدا).

(۳) په يمانى برادره رتنى (نيوان دوو وولات).

(۴) له گه ن يهك رنكه ووتنى وشه ي رسته يهك.

(۵) له گه ن يهك سازان (شاوازي موسيقا).

concordance (kən-kɔr'd'ns, kən-kɔr'd'ns), *n.* (۱) گونجاو؛

رنكه ووتن؛ سازان؛ پيگه يئان. (۲) پيگه يئانى هه ليه يايى.

concordant (kən-kɔr'd'nt, kən-kɔr'd'nt), *adj.* گونجاو؛

له گه ن يهك رنكه ووتو؛ پيگه و شيوا.

concordat (kən-kɔr'dat), *n.* (۱) په يمان.

(۲) په يمانك كه پا پا ده ييه ستيت له گه ن فهرمانه وادى يه كدا دهر باره ي

كاروبارى كلنيسه.

concourse (kɒn'kɔrs, kɒŋ'kɔrs), *n.* (۱) به يه گه يشتن (دو-)

پويان؛ له يه كدان. (۲) جه ماومر. (۳) شويى كزبونو وه ي جه ماومر.

(۴) شويى رنكه ي كراوه (له باخچه ي گشتى يا نيستگه ي شه مهنده فهدا)

(۵) شفا يكي پان.

concrecence (kən-kres'ns), *n.* له يه كدان و بوون به يهك پارچه

(پوهه كناسى)؛ بوون به يه يهك شانى پوههك.

concrete (kən-kret', kɒn'kret), *adj.* (۱) پهق.

(۲) ديار؛ بهر جه سته؛ هه ستيگراو؛ به چاو بيئراو. (۳) تايبه تى.

(۴) كزنگرتى؛ له كزنگريت دروستكر او.

(۵) ناوى شتيك كه به چاو بيئرئ و هه ستى پى بكرنت (ريژمان).

(۱) شتيكى كزنگرتى. (۲) كزنگريت.

v.t. (۱) پتوم كردن؛ پهق كردن. (۲) به كزنگريت دروستكر دن.

v.i. پهق بوون؛ پتوم بوون؛ يه كزنگرتن.

concretion (kən-kre'shən), *n.* (۱) بوون به يهك؛ پهق بوون؛

پتوم بوون. (۲) تويه ليكي بهر دين؛ تويه ليكي پهق.

(۳) تويه له كانزاي ناو بهردى لعين (زهوى ناسى).

(۴) بهر يا تويه له بهردى ناو ميزه لدان.

(۵) پيگه و نووسانى په منجه ي ده ست يا پى.

concretize (kɒn'kri-tīz'), *v.t.* تايبه تى كردن.

concubinage (kən-kū'bə-nij), *n.* (۱) ژيانى پياويك و دزستكه ي

پيگه و به يى ماره كردن؛ هاوسه رينى پياويك و دزستكه ي به يى ماره كردن.

(۲) بارى دزست (ژن)؛ بارى ژيانى دزست.

concubine (kɒŋ'kyoo-bīn', kɒn'kyoo-bīn'), *n.* (۱) دزست

(ژن)؛ ژنيك كه له گه ن پياويكدا ده زى به يى ماره كردن.

(۲) ژنى دروم؛ له كومه لگايه كدا كه فره ژندار يى تيداييت.

concupiscence (kən-kū'pə-s'ns), *n.* همزكردن يكي له نه ندازه

به دهرى جوت بوون؛ هه رسى به تينى جوت بوون؛ زور ناره زوى كان.

concupiscent (kən-kū'pə-s'nt), *adj.* همشهرى؛ زور همزك له

جوت بوون؛ به هه رسى (جوت بوون).

concur (kən-kūr'), *v.t.* (۱) رنكه ووتن (كا ي پوودان)؛ هاو كات.

(۲) هاو كارى كردن؛ يه كزنگرتن؛

(*Several circumstances ~red to bring about this result.*)

(۳) له گه نلا بوون (پا)؛ پا له سمر بوون؛ رنكه ووتن (پا)؛ ييگه يئان.

concurrency (kən-kūr'əns), *n.* (۱) رنكه ووتن (كات يا شويى)

- پوودان (۲) هاوکاری؛ یه‌گرتن. (۳) پینکاتن؛ پیکموتن.
(۴) خالی به‌یگه‌یشتنی چهنه‌یشتنیک. (۵) ماف یا داوایه‌کی هاوبه‌شی.
concurrent (kən-kū'ənt), *adj.* (۱) له هه‌مان کات یا شویندا
پووداو. (۲) پینکوه کارکەر؛ هاوکاریکەر؛ لگه‌لدا کارکەر.
(۳) به‌یگه‌یشتن؛ بمره هه‌مان شوین چور. (۴) پینکوتو؛ یه‌گرتو.
(۵) هاوبه‌شی ده‌سلات و ماف.
n. (۱) شتیکی لگه‌لدا گونجاو یا هاونه‌تاج. (۲) [Rare] ، هاوچاو.
concurrently (kən-kū'ənt-li), *adv.* له هه‌مان کاتدا؛ پینکوه؛
له‌گه‌ل.
concurrent resolution, بپیری یه‌گه‌ل به‌شمانی پهره‌مان که
به‌شی دووه‌میش پسه‌ند بکات (نهم جزیره بپیره هیزی یاسایی نیه).
concussion (kən-kush'ən), *n.* (۱) پاوه‌شان؛ پاته‌کان؛ خویره.
(۲) پاوه‌شان و زیان پین‌گه‌یاندنی مینشک و گه‌مکردنهری هوشیاری له‌منجاسی
لیدان، پیدان یا گه‌م‌تینکدا.
condemn (kən-dem'), *v.t.* (۱) نا‌په‌زایی ده‌ربین؛ سه‌رزنشت کردن.
(۲) تاوانبارکردن؛ گونا‌ه‌بارکردن.
(۳) سزا به‌سهردادان: (*He was ~ed to death.*)
(۴) ده‌ست به‌سهرداگرتنی زه‌وی‌وزار بۆ به‌کاره‌ینانی گشتی.
(۵) بپیری چۆل کردن یا پوو‌خاندنی دان له‌بهر په‌پووتی (خانوی):
(*The old house was ~ed by the housing authorities.*)
(۶) بریارانی چاره‌سهرنه‌بوونی نه‌خوشیک.
condemnable (kən-dem'nə-b'l), *adj.* شایسته‌ی تاوانبارکردنه؛
شایسته‌ی سه‌رزنشته؛ گونا‌ه‌بار؛ لومه‌ده‌کری.
condemnation (kon-dem-nā'shən), *n.* (۱) تاوانبارکردن
(۲) سه‌رزنشت؛ سه‌رزنشت کردن
(۳) هوی تاوانبارکردن یا سه‌رزنشت کردن.
-condemnatory (*adj.*).
condensable (kən-den'sə-b'l), *adj.* (۱) خه‌ست ده‌کرتنه‌وه؛
خه‌ست ده‌بیتنه‌وه (۲) کورت ده‌کرتنه‌وه (په‌خشان).
condensate (kən-den'sāt), *v.t. & v.i.* [Rare], (۱) خه‌ست -
کردنه‌وه (۲) کورت‌کردنه‌وه.
adj. (۱) خه‌ست‌کاروه (۲) کورت‌کاروه.
n. (۱) شتیکی خه‌ست‌کاروه. (۲) شتیکی کورت‌کاروه.
condensation (kon'den-sā'shən), *n.* (۱) خه‌ست‌کردنه‌وه؛
خه‌ستی؛ چپ؛ تۆپه‌ل کردن؛ تۆپه‌ل بوون.
(۲) کورت‌کردنه‌وه (په‌خشان، وێژه)؛ کورتی.
(۳) شتیکی خه‌ست‌کاروه؛ شتیکی خه‌ست؛ تۆپه‌ل.
(۴) شتیکی کورت‌کاروه (په‌خشان، وێژه)؛ پارچه‌نووسراوکی کورت‌کاروه.
condense (kən-dens'), *v.t.* (۱) خه‌ست‌کردنه‌وه؛ توند‌کردنه‌وه؛
په‌ستن‌وه؛ تۆپه‌ل کردن. (۲) کورت‌کردنه‌وه (په‌خشان، وێژه، هه‌لبه‌ست).
(۳) به‌تین کردن؛ به‌تین‌کردن (تیشکی پووناکی).
(۴) گۆزینی شیوه‌ی شتیکی به‌خه‌ست‌کردنه‌وه (وه‌ل له‌هه‌لم یا گازوه‌وه بۆ شله).
v.i. (۱) خه‌ست‌بوونه‌وه؛ توند‌بوونه‌وه؛ تۆپه‌ل بوون؛ په‌ستن‌وه.
(۲) گۆزانی شتیکی بۆ شتیکی تر به‌هوی خه‌ست‌بوونه‌وه‌یهره (هه‌لم و گاز بۆ شله).
condensed milk, شیر قوتو. شیر خه‌ست‌کاروه‌ی شه‌کر تیکراو.
condenser (kən-den'sēr), *n.* (۱) خه‌ست‌کاروه؛ کۆکاروه.
(۲) نامیری گۆزینی هه‌لم بۆ شله. (۳) نامیری کۆکاروه‌ی تهرۆمی کاره‌یا
مه‌کینه‌ی ئوتومبیل. (۴) پووناکی یا تیشک کۆکاروه (ناوینه).
condensible (kən-den'sə-b'l), *adj.* = **condensable**.
condescend (kon'di-sen'd'), *v.i.* (۱) به‌فیزه‌وه لگه‌ل جوولانه‌وه؛
خۆ هینانه‌ خواره‌وه بۆ پله‌ی که‌سانیک که‌ نزم‌ترین یان به‌ نزم‌ترین دان‌شیت له‌
خۆت و هه‌ندێ جار به‌ جوانی و هه‌ندێ جار به‌فیزه‌وه جوولانه‌وه لگه‌ل‌یاند؛
به‌ سووکی ته‌ماشاکردنی خه‌لک؛ به‌ جوانی لگه‌ل خه‌لکدا جوولانه‌وه به‌لام
به‌فیزه‌وه و به‌شێوه‌یه‌ک که‌ پیشانی به‌ده‌یت که‌ تۆ له‌وان باشت‌ریت به‌لام هیشتا
بیزت دیت لگه‌لیان هه‌لسوکه‌وت بکه‌یت. (۲) [Obs.], قایل بوون؛ پیکموتن.

- (۱) به‌ جوانی لگه‌ل. **condescendence** (kon'di-sen'dəns), *n.*
خه‌لکدا جوولانه‌وه به‌لام به‌فیزه‌وه و به‌شێوه‌یه‌ک که‌ پیشانی به‌ده‌یت که‌ تۆ له‌وان
باشت‌ریت به‌لام بیزت دیت هه‌لسوکه‌وتیان لگه‌ل بکه‌یت؛ به‌ سووکی ته‌ماشاکردن.
(۲) [Scot.], لیسته‌ی سکا‌لکانی داواچی (دادگا).
condescending (kon'di-sen'din), *adj.* به‌ جوانی لگه‌ل خه‌لکدا
ده‌جوولانه‌وه به‌لام به‌فیزه‌وه و به‌شێوه‌یه‌ک که‌ پیشانی به‌ده‌یت که‌ تۆ له‌وان باشت‌ر
به‌لام بیزت دیت هه‌لسوکه‌وتیان لگه‌ل بکات؛ به‌ سووکی ته‌ماشاکردن.
-condescendingly (*adv.*).
condescension (kon'di-sen'shən), *n.* به‌ جوانی لگه‌ل خه‌لکدا
جوولانه‌وه به‌لام به‌فیزه‌وه و به‌شێوه‌یه‌ک که‌ پیشانی به‌ده‌یت که‌ تۆ له‌وان باشت‌ریت
به‌لام بیزت دیت هه‌لسوکه‌وتیان لگه‌ل بکه‌یت؛ به‌ سووکی سه‌یرکردن.
condign (kən-din'), *adj.* په‌وا (سزا)؛ له‌ جێی خۆدایه (سزا)؛
هه‌لمه‌گریت.
condiment (kon'də-mənt), *n.* به‌هارات.
condition (kən-dish'ən), *n.* (۱) مه‌رج؛
(*Ability is one of the ~s of success.*)
(۲) دۆخ (مرۆف، شت).
(۳) باری ته‌ندروستی؛ ته‌ندروستی؛ ئاماده (ته‌ندروستی):
(*He is in ~ ; Your horse seems to be in good ~ .*)
(۴) [Colloq.], نه‌خۆشی: (*He has a heart ~ .*)
(۵) پله‌ی کۆمه‌لایه‌تی: (*a person of high ~ .*)
(۶) [pl.], بارودۆخ؛ چۆنیتی:
(*good economic ~ ; poor driving ~ .*)
(۷) به‌شی مه‌رج ده‌ربهر له‌ په‌سته‌یه‌کی مه‌رجیدا که‌ به‌ "if" یان "unless"
ده‌ست پین ده‌کات (پێژمان).
(*If I get enough money, I will by a car.*)
(۸) نهری خراپ دان به‌ قوتایه‌یه‌ک دانانی پیکردنه‌وه‌ی نهرکه‌ به‌ مه‌رجیک
بۆ مانه‌وه‌ی له‌ هه‌مان پۆلدا؛ نهریه‌کی وه‌ها خراپ.
v.t. (۱) مه‌رج دانان؛ کردن به‌ مه‌رج
(۲) ته‌ندروستی کردن؛ باش و به‌هێزکردن: (*Exercise ~s your body.*)
(۳) داواکردن له‌ قوتایه‌یه‌ک که‌ نهر خراپه‌کی به‌ر بکاته‌وه بۆنه‌وه‌ی ده‌رجیت
(۴) پاهێنان؛ فیکردن (ده‌رووناسی)؛ بپیردانی چۆنیتی په‌ووشتی مرۆف
گیاندار: (*Society ~s us to behave in a certain way.*)
(۵) بپیردان: (*Our income ~s what we spend.*)
v.i. مه‌رج دانان.
ته‌ندروستی باش بوون؛ له‌ ته‌ندروستیدا بوون. **in condition**,
ته‌ندروستی نه‌وه هه‌ل‌ناکری؛ له‌ توانادا نه‌بوون: **in no condition to**,
(*He is in no condition to travel.*)
on condition that, به‌ مه‌رجیک؛ نه‌گه‌ر.
out of condition, ته‌ندروستی باش نه‌بوون (به‌هوی و مه‌رز نه‌کردن و
نه‌جوولانه‌وه):
(*I haven't exercised lately, so I am ou of condition.*)
conditional (kən-dish'ən-l), *adj.* (۱) به‌ مه‌رج؛ مه‌رجی تێدایه؛
مه‌رجی له‌سه‌ر دانراوه؛ به‌ مه‌رجه‌وه دراو یا کراو: (*~ aid*).
(۲) مه‌رجی نیه‌یه. (۳) مه‌رجی (پێژمان): (*a ~ clause*).
conditionally (kən-dish'ən-l-i), *adv.* به‌مه‌رجه‌وه.
conditioned (kən-dish'ənd), *adj.* (۱) له‌ باری یا دۆخیکی
تایبه‌ت‌دایه. (۲) به‌مه‌رجه؛ ده‌کووتنه‌ سه‌ر مه‌رجیک یا زیاتر.
(۳) له‌ دۆخیکی باش‌دایه؛ ته‌ندروستی باشه؛ ئاماده‌یه.
(۴) پاهاتوه (ده‌رووناسی)؛ فیکربوه.
conditioner (kən-dish'ən-ēr), *n.* (۱) گونجینه‌ر؛ فیکه‌که‌ره‌وه؛
(*air- ~*)
(۲) (۱) مادده‌یه‌که‌ که‌ چۆنیتی شتیکی باشت‌ر ده‌کات: (*a soil ~*).
(ب) ده‌رمانی قژ چاکردن: (*a hair ~*).
(۳) پاهینه‌ری و مه‌رزشی.

(۲) بەرى دارىنكى ھەمىشە سەوز (لە قوچەك دەچىت).

ۋەك قوچەك لىكىرىن؛ ۋەك قوچەك درووستىكىرىن. *v.l.*

پوۋمىكىنەك گۈلى قوچەك ناسايى **coneflower** (kōn'flou'ēr), *n.* دەگىزىت.

coney (kō'ni, kun'i), *n.* = cony.

دەمەتەقنى؛ ۋوتوۋىز؛ دوۋان. **confab** (kon'fab), *n.* [Colloq.].

دەمەتەقنى كىرىن؛ دوۋان؛ **confabulate** (kōn-fab'yoo-lā'), *v.l.* ۋوتوۋىز كىرىن.

دەمەتەقنى؛ دوۋان؛ **confabulation** (kōn-fab'yoo-lā'shən), *n.* ۋوتوۋىز.

(۱) تىكەلەۋىكىرىن؛ گىرتەنەۋ. **confect** (kōn-fekt'), *v.l.*

(۲) مەرەپە درووستىكىرىن. (۳) كىرىن؛ درووستىكىرىن.

(۱) تىكەلەۋىكىرىن؛ درووستىكىرىن؛ **confection** (kōn-fek'shən), *n.* گىرتەنەۋ. (۲) ئوقۇل؛ شىرىنى؛ ھەلۋا.

(۳) دەرىمانلىقى شىرىن كراۋە بە شەكر يا ھەنگۈين.

(۴) پارچە چىلىكى ئايامى ئۆتەنە.

كىرىن بە ئوقۇل؛ شىرىنى درووستىكىرىن. *v.l.*

(۱) تايىبەتتى بە ئوقۇل. **confectionary** (kōn-fek'shən-er'i), *adj.* شىرىنى ترو درووستىكىرىن. (۲) تايىبەتتى بە ھەلۋاچى يا كارەكەي.

(۱) دوۋكانى ھەلۋاچى؛ ھەلۋاخانە. (۲) ھەلۋا؛ ئوقۇل؛ شىرىنى. *n.*

ھەلۋاچى؛ شىرىنى فروش. **confectioner** (kōn-fek'shən-ēr), *n.*

شەكرى ھەلۋاچى؛ شەكرى زۆرۈرد. **confectioners' sugar**,

(۱) ھەلۋا؛ شىرىنى؛ **confectionery** (kōn-fek'shən-er'i), *n.*

ئوقۇل ۋە جىكلەتەۋ شىرىنى تر. (۲) ھەلۋاچىتى

(۳) دوۋكانى ھەلۋاچى؛ ھەلۋاخانە.

(۱) پەيمان (لەنئوان چەند. **confederacy** (kōn-fed'ēr-ə-si), *n.*

ۋولات، جىزىپ، يا كۆمەلىكىدا) (۲) ھاۋپەيمانى؛ يەككىتى.

(۳) پىلان؛ پىلانكارى قەدەغە.

ئەۋ يانگىزە ۋىلايەتەۋ باشۋورى ئەمەرىكا كە لە **the Confederacy**,

سالى ۱۸۶۰-۱۸۶۱ دا لە ۋولاتە يەكگىرتۈۋەكەنى ئەمەرىكا جىياۋنەۋە.

ۋە ئەم جىياۋنەۋە يەۋ بەۋىزى يۈۋداتى شەرى ناۋخۇزى ئەمەرىكا

(۱) يەكگىرتۈۋ؛ ھاۋپەيمان. **confederate** (kōn-fed'ēr-it), *adj.*

(۲) [C-] تايىبەتتى بەۋى ۋىلايەتەۋ ئە ئەمەرىكا جىياۋنەۋە (ۋوشەۋ پىشۋور)

(۱) ھاۋپەيمان (مۇۋە، كۆمەل، ۋولات). (۲) ھاۋپەشى پىلان (كارى قەدەغە). *n.*

(۲) [C-] يەككىلەۋ يانگىزە ۋىلايەتەۋ باشۋور كە لە ئەمەرىكا جىياۋنەۋە.

يەكگىرتۈۋ؛ بوۋن بە يەك؛ پەيمان بەستى. *v.l. & v.l.*

(۱) يەككىتى؛ **confederation** (kōn-fed'ēr-ā'shən), *n.*

ھاۋپەيمانى. (۲) يەككىتى چەند ۋولاتىك؛ بوۋن بە يەك (چەند ۋولاتىك)

يەككىتى يا بوۋن بە يەككى ۋىلايەتەۋ ئەمەرىكا لە **the Confederation**,

سالى ۱۷۸۱-۱۷۸۹ .

پىن بەخشىن (پرونامە، پىزىنكى تايىبەتتى)؛ **confer** (kōn-fūr'), *v.l.*

پىندان: (*The university ~red an honorary degree on him.*)

v.l. پراۋىزىكىرىن؛ گىفتوگىزىكىرىن؛ دوۋان؛ كۆنگرە بەستىن؛ پىرس پىكىرىن.

confer (kōn-fūr'), *v.l.* بەراۋوردىكىرىن؛ پوانىنە سەرچاۋەيەكى تر بو

بەراۋوردىكىرىن (لىكۆلىنەۋە) (كۆرتەكەي cf. يان conf.) .

-conferment (*n.*).

(۱) بەشدارى كۆنگرە؛ بەشدارى كۆپا **conferee** (kōn'fēr-ē'), *n.*

كۆپگىر؛ پراۋىزىكىرىن. (۲) پىن بەخشىۋارى پرونامە، ماف، يا رىزىنكى تايىبەتتى

(۱) پراۋىزى؛ پراۋىزىكىرىن؛ گىفتوگىر. **conference** (kon'fūr-əns), *n.*

(۲) كۆنفرانس؛ كۆپا؛ كۆنگرە. (۳) كۆپۈنەۋە يا كۆنگرەۋى دوۋ لىزىنە يا زىاتىرى

ھەردوۋ ئەنجۈمەنى پەرلەمان بۇ پىنكەتەن لەسەر جىياۋازى گەلەۋى ئەۋ

ياساينەۋى ھەردوۋ لىقى پەرلەمان پەسەندىيان كىردوۋە.

(۴) يەككىتى چەند كلىسە، قوتابخانە، يا تىپى ۋەرزىشى.

-confidential (*adj.*).

چۆرە قەۋزەيەكە؛ قەۋزە. **conferva** (kōn-fūr'və), *n.*

سەرخۇشى لىكىرىن؛ ھاۋسۇزى لەگەل كىرىن **condole** (kōn-dōl'), *v.l.*

لە مردىنى خۇمىنىكىدا

پىرسەنەم؛ سەرخۇشى لىكىرىن؛ **condolence** (kōn-dō'ləns), *n.*

سەرخۇشى.

لاستىك (مۇ جۈۋت بوۋن). **condom** (kon'dəm, kun'dəm), *n.*

(۱) ھاۋپەشى كىرىن. **condominium** (kon'də-min'i-əm), *n.*

لە ھۆكۈمەتنى ناۋچەيەكدا لەلەين دوۋ ۋولات يا زىاتەرۋە. (ب) ناۋچەيەك كە

ۋەھا ھۆكۈمەتنى بىكىرىن. (۲) (۱) خانۋىيەكى گەرەۋى بەش بەش كە ھەر

بەشىنكى ھى كەسنىك بىت. (ب) بەشىك لە خانۋىيەكى گەرەۋى ۋەھا.

(۱) لىبېۋىرىن؛ ئى خۇش بوۋن. **condonation** (kon'dō-nā'shən), *n.*

(۲) لىبېۋىرىننى مېزىدىك يا ئۆنەكەي لە داۋىن پىسى ئەۋى تىريان (داداگا).

لىبېۋىرىن؛ ئى خۇش بوۋن؛ چاۋ ئى پۇشنى؛ **condone** (kōn-dōn'), *v.l.*

پەسەندىكىرىن: (*You shouldn't ~ criminal acts.*)

(۱) سىياسىكى ئەمەرىكى گەرەۋ. **condor** (kon'dēr), *n.*

(۲) پارەيەكى ئالتۇنە ۋىنەۋى سىياسىكى لەسەرە لە ھەندىك ۋولاتانى

ئەمەرىكاي باشۋور.

ۋا-، **conduce** (kōn-dōs', kōn-dūs'), *v.l.* (~ to; ~ toward) .

لىكىرىن؛ ھاندان؛ پارمەتتى يۈۋداتى شىتەك دەدات.

ھاندەر؛ **conducive** (kōn-dōō'siv, kōn-dū'siv), *adj.* (~ to) .

پارمەتتەر؛ بوۋن بە ھۆى:

(*Fresh air is ~ to health.; Noise is not ~ to study.*)

(۱) پارەرى. (۲) بەرىنەۋەرىن؛ كىرىن. **conduct** (kon'dukt), *n.*

(۲) پەرۋىشت؛ رەفتار [Obs.]. پارەرى؛ چاۋساغ

(۱) پارەرى كىرىن؛ پىن پىشانەدان؛ بىردن بۇ شۇنىنكى

(۲) بەرىنەۋەرىن؛ ئاراستەكىرىن.

(۲) پارەرى كىرىننى ئۆزكىستىرا: (*to ~ an orchestra*)

(۴) ھەلساۋو دانىشتىن؛ رەفتار كىرىن

(*She always ~s herself well in public.*)

(۵) گەياندن (كارەپا، گەرما). (*The wire ~s electricity.*)

(۱) پارەرى كىرىن؛ پىن پىشانەدان (۲) سەركىدەيى كىرىننى ئۆزكىستىرا. *v.l.*

تواناي ماددەيەك بۇ گەياندنى **conductance** (kōn-duk'təns), *n.*

كارەپا؛ گەياندن (كارەپا).

(۱) دەگەپەرنىت (كارەپا)؛ **conductible** (kōn-duk'tə-b'l), *adj.*

گەيەنەر (۲) دەتوانىت بگەيەنەت (كارەپا).

(۱) گەياندن (ئاۋ بە جۇگەيەكدا). **conduction** (kōn-duk'shən), *n.*

(۲) (۱) گەياندن (كارەپا، گەرما ... ھتد). (ب) تواناي گەياندن بوۋن.

(۱) تايىبەتتى بە تواناي گەياندن. **conductive** (kōn-duk'tiv), *adj.*

(۲) تايىبەتتى بە گەياندن (كارەپا، گەرما، ئاۋ ... ھتد).

(۱) پارەرى؛ چاۋساغ؛ پىن پىشانەدان. **conductor** (kōn-duk'tēr), *n.*

(۲) پارەرى ئۆزكىستىرا يا تىپى مۇسىقا.

(۳) بلىتېرۋ ۋەرگىر (شەمەندەفەر، پاس ... ھتد)؛ باجگىر (شەمەندەفەر، پاس).

(۴) گەيەنەر (كارەپا، گەرما ... ھتد)؛ كارەپا بەر

-conductorship (*n.*).

(۱) جۇگە؛ بۇرى. **conduit** (kon'dit, kon'doo-it), *n.*

(۲) بۇرى پاراستىنى تەل كارەپا. (۳) [Archaic]. كانى؛ كانياۋ.

لە **conduplicate** (kōn-dōō'plə-kit, kōn-dū'plə-kit), *adj.*

بارى دىزىۋو لە ئاۋەپاستىدا دانۇشتاۋ (گەۋ، پەرەۋى خۇنچە).

ئىنسانى دەرىۋىقىي. **condyle** (kon'dil), *n.*

-condylar (*adj.*); condylloid (*adj.*).

زىادە گۆشتىنكى ۋەك مىخەكە ۋايە **condyloma** (kon'di-lō'mə), *n.*

لەدەۋرى كۆمۈ كۆنەندامى جۈۋت بوۋن دىت (بەتايىبەتتى بەۋى فەرەنگى، يا

ئاتەشكەۋەرە)

(۱) قوچەك (ئەندازە). **cone** (kōn), *n.*

(۲) شىتەك كە ۋەك قوچەك ۋايىت، ۋەك: (۱) قوچەككىنى لە بسكۋىت

درووستىكراۋە دۇندىرمەۋى تى دەكىرىن ۋەدىشۋىرىن. (ب) بۇيەۋى ئاگرېۋىزىن.

conflicting

(۳) پەشپەش و ئاۋاۋى ناۋخۇى كەسك (بەھۇى نەگۇنجانى ئارەنۋەكان لەگەل يەكتەدا)

-confliction (n.); conflictive (adj.).

conflicting (kən-flɪk'tɪŋ), adj. نەگۇنجاۋ ئاۋك

(~ emotions)
confluence (kon'flō-əns), n. (۱) بەيەگەيشتن (سۇ جۇگە يا
پويا) پۇانە ئاۋ يەك. (۲) (۱) شۇئى پۇانە يەك يا بەيەگەيشتى چەت
جۇگە يەك. ب: نە جۇگە تازەيەي كە لەم پۇانە ئاۋ يەكە پىگىدەت.
(۳) كۇبۇنەۋە بەيەگەيشتن پۇانە ئاۋ يەك (جەماۋە).
(۴) جەماۋەۋىكە كۇمەلىك خەك.

confluent (kon'flō-ənt), adj. (۱) بەيەگەيشتۇ پۇانەتە ئاۋ
يەكتە پۇانەتە يەك: (~ streams).
(۲) بۇن بە يەك (چەت دۇمەل يا بىرىنك).

n. (۱) جۇگە يەك كە بىرىنكە ئاۋ جۇگەيەك ترمە. (۲) زى: جۇگە.
conflux (kon'fluks), n. = confluence.

confocal (kon-fō'kəl), adj. ھەمان تىشكۇى ھەيە.
conform (kən-fōrm'), v.t. (۱) ۋەك يەك لىكەرن: ھاۋشۇنە كەرن:
(He ~ed his ideas to ours.)

(۲) گۇنجانەن: پامىنان.
v.t. (۱) ۋەك يەك ۋاۋون: ھاۋشۇنە بۇون.
(۲) لەگەل گۇنجان: پىكەۋت:

(The novel ~ed to my notion of a good story.)
(۳) پەقتار كەرن بەيى: پەيەرەۋى كەرن: جۇۋلەنەۋە بەيى پىناۋ نەرت.

(۴) پەيەرەۋى كەرنى كلىنەي نىنگلەتەرە
conformable (kən-fōr'mə-b'l), adj. (۱) گۇنجاۋ پىكەۋتو
(۲) لەيەك جۇۋ: ۋەك يەك (۳) ملىكە: پەيەرەۋىكە
(۴) ھاۋرىك: چىنى زەۋى: (زەۋى ناسى).

conformance (kən-fōr'məns), n. = conformity.
conformation (kon'fōr-mā'shən), n. (۱) [Rare] گۇنجان:
گۇنجانەن: سازاندن

(۲) پىنكەستىن رىزكەرنى پارچەكانى شتىك لەگەل يەكدا بە جۋانى.
(۳) شۇنە: جۇننى پىكەكانى شتىك (بەگۋەرى يەكەستىن بەشەكانى).
conformist (kən-fōr'mist), n. (۱) پەيەرەۋىكە: گۇنجاۋ لەگەل

خوۋ و نەرتى كۇمەلدا: (۲) پەيەرەۋىكە كلىنەي نىنگلەتەرە.
conformity (kən-fōr'mə-ti), n. (۱) لەگەل گۇنجان: لەيەكچۇون.
(۲) پەيەرەۋى كەرنى پەۋوشتو خوۋ و نەرتى خەلگى تىا كۇمەلگا:

لاساۋى كەرنەۋە. (۳) پەيەرەۋى كەرن پەسەندەرنى كلىنەي نىنگلەتەرە.
confound (kən-found', kon-found'), v.t. (۱) تىكەۋىنكەن:
شۇۋاندن بەسەرىكەن: تىكەن: تىكەۋە كەرن.

(۲) سەرنى شۇۋاندن: سەرنى تىكەن.
(۳) [Archaic] بەزاندن: پۇۋخاندن: فەۋتاندن: بەسەردا زالبۇون.
(۴) [Archaic] شەرمەزار كەرن: تەرىق كەرنەۋە.
(۵) لەغەت لىكەرن.

confounded (kən-foun'did), adj. (۱) سەرنى شۇۋا: ۋاق ۋوپماۋ.
(۲) بە لەغەت: لەغەت لىكەۋا (۳) بۇگەن: پىس: ناپەسەند.

confraternity (kon'fra-tūr'nə-ti), n. (۱) برايەتى
(۲) يەكتى: كۇمەلىك خەلگى ھاۋپىشە يا ھاۋپىرەۋە.

confrere (kon'frâr), n. ھاۋكار: ئاۋەل.
confront (kən-frunt'), v.t. (۱) بەرەۋ ۋو ۋەستەن: تۋوش بۇون.
(۲) بەرەنگار بۇون: پۇۋپەۋ ۋەستەن.

(۳) پۇۋپەۋ كەرن: (He ~ed the accused with the evidence.)
(۴) بەراۋەردەرن

confrontation (kon'frun-tā'shən), n. پۇۋپەۋ ۋەستەن:
بەرەنگار بۇون.

Confucian (kən-fū'shən), adj. تايپەتە بە "كۇنفيۇشەس" و

congested

پىناۋو پىرەۋەۋەكەۋى ئەۋانەۋى پەيەرەۋى دەكەن.
n. پەيەرەۋىكەرى پىناۋو فەلسەفە "كۇنفيۇشەس".

Confucianism (kən-fū'shən-iz'm), n. پىناۋو فەلسەفە
"كۇنفيۇشەس" كە بىرىنكە لە دۇسۇزى بۇ باۋك دايك، خىزان، برادە،

باۋوباپەر، ھەۋەھا پاراستى ناشتى و دادپەرستى.
confuse (kən-fūz'), v.t. (۱) تىكەۋىنكەن: تىكەۋە كەرن: شۇۋاندن.

(۲) سەرنى شۇۋاندن: سەرنى تىكەن: سەرسىت كەرن: چەۋشە كەرن.
(۳) بەھەلەدەچۇن: ئەناسىنەۋە: (I ~d you with someone else.)

-confusing (adj.).
confused (kən-fūzd'), adj. (۱) سەرنى شۇۋا: شەۋا: پەشۇۋا.
(۲) تىكەۋىنكەن: شۇۋا: تىكچۇو.

-confusedly (adv.).
confusion (kən-fū'zhən), n. (۱) سەرنى شۇۋا: چەۋشەۋى:
ھەپسان: تەرىق بۇونەۋە. (۲) پىشۇۋى: ئاۋاۋە: پاشاگەردانى.

(۳) بەھەلەدەچۇن: ئەناسىنەۋە.
(۱) بەدۇخستەنەۋە:
confutation (kon'fyoo-tā'shən), n. سەلماندنى ھەلەي شتىك يا پىرەۋەۋەكە. (۲) بەلگەۋى بەدۇخەرەۋە.

confute (kən-fūt'), v.t. (۱) بەدۇخستەنەۋە: سەلماندنى ھەلەي
كەسك. (۲) سەلماندنى ھەلەي ھەلۇست يا پىرەۋەۋەكە بە بەلگەۋە:
بەدۇخستەنەۋە (۳) ھەلۇست (۴) تىكەۋىنكەن: لەكەل خست.

(۱) كۇنكا: جۇرە سەمايەكى ئەمەرىكەۋى لاتىنىيە.
conga (kɒŋ'gə), n. (۲) مۇسىقاۋى ئەم جۇرە سەمايە

con game, [Slang], = confidence game.
congé (kon'zhā), n. (۱) دەر كەرن: (He gave me my ~.).
(۲) مالىۋاۋى كەرن: ۋاۋاۋىزى كەرن.

(۳) [Archaic] كپنوش بىردن لەكاتى مالىۋاۋىيە.
(۴) ئەقشكى پازاندەۋە (خانوۋەسازى).

congeal (kən-jēl'), v.t. (۱) پەق بۇون (بەھۇى بەستى يا سارد كەرنەۋە).
خەست بۇونەۋە. (۲) مەيىن (ماست، مەلەبى): مەيىن: تۇندبۇونەۋە

(۱) پەق كەرن: خەست كەرنەۋە. (۲) مەياندن: تۇند كەرنەۋە.
v.t. -congealment (n.).

congelation (kon'jā-lā'shən), n. (۱) مەيىن: تۇندبۇونەۋە.
(۲) شتىكى مەيىۋ يا تۇندبۇونەۋە.

congener (kon'ji-nēr), n. ھاۋجۇر، چىن، پەگەن يا تۇخ (مىۋە).
گىياندار، شت.

-congeneric (adj.); congenerous (adj.).
congenial (kən-jēn'yal), adj. (۱) لەيەكچۇو: لەگەل يەك گۇنجاۋ:
(~ tastes)

(ب) ھاۋرەقتار ھەزۋ ناخەن: (~ friends).
(۲) بەدەل بۇۋ: باش: شىۋا: پەسەند: (~ surroundings).

-congeniality (n.).
congenital (kən-jen'ə-t'l), adj. (۱) زىگامى: (a ~ defect).
(۲) پەۋوشت، كەرنەۋە، يا خۇۋىكى زىگامى: (a ~ thief).

-congenitally (adv.).
conger (kon'gēr), n. جۇرە ماسىيەكى گەۋرەۋە كۇشتەكەۋى دەخۇرەت.

congeries (kon-jēr'ēz, kon-jēr'i-ēz'), n. كۇمەل: تۇپەل.
(۱) خۇن تىزان (ئەندامىكى لەش).

(۲) كەلەكە كەرن: زۇر پىرەرن: قەرەبالغ كەرن: بەرگەرن.
v.t. (۱) خۇن تىزان: خۇن تىدا كۇمەل بۇون.

(۲) زۇر پىرەۋى: بەستەن: گىران (لوت لەكاتى ھەلەمەتدا): بەرگەرن.
(۱) خۇن تىزان (ئەندامى لەش يا

دەما. (۲) (۱) پىرەۋى: بەستەن: گىران (لوت لەكاتى ھەلەمەتدا): بەرگەرن.
(ب) قەرەبالغى: پىر: پەستان بەسەر يەكدا: (traffic ~).

congestion (kən-jes'chən), n. (۱) خۇن تىزان (ئەندامى لەش يا
دەما. (۲) (۱) پىرەۋى: بەستەن: گىران (لوت لەكاتى ھەلەمەتدا): بەرگەرن.

(ب) قەرەبالغى: پىر: پەستان بەسەر يەكدا: (traffic ~).
congested (kən-jes'tid), adj. (۱) خۇن تىزان.

(۲) پىر: بەرگەرن: گىراۋ: (a ~ nose).

conjugation

- (۲) جوت جوت! دووانه (گهلا)؛ دوو گهلا به يک لاسکوه.
(۳) له هه مان په گهره وهرگراره (روشه)؛ هارپه گه هاومان (روشه).
(۴) دوو خال؛ هيل يا هندی له يه کچور (پيرکاري).
n. دوو ووشه؛ هارپه گه هاومان.
v.t. (۱) به يک گهياندن؛ جوت کردن؛ کردن به يک؛ يک پيگرتن.
(۲) گهراندن کردن کردار (پيژمان):
(write- wrote- written; play- played- played)
v.t. (۱) [Rare]، جوت بوون (ژنو پياو).
(۲) يک پيگرتن؛ يکخستن (پوهه کفاسي).
(۳) (۱) گهراندن کردن کردار (پيژمان). (ب) گهراندن بوونی کردن.
(۱) يکگرتن؛ بوون به يک؛ **conjugation** (kon'joo-gā'shən), **n.**
جوت بوون؛ پيگرتن بوون.
(۲) به يکدا چوونی دوو پوهکی يک شانه به مهبستی ژاووژن.
(۳) گهراندن کردن کردار (پيژمان):
(speak- spoke- spoken; smile- smiled- smiled)
-conjugational (*adj.*); conjugator (*n.*).
conjunct (kən-junk't, kon'junkt), *adj.* [Archaic].
پيگرتن؛ يکگرتن؛ يکپيگرتن.
conjunction (kən-junk'shən), **n.**
(۱) به يک گهياندن؛ پيگرتن؛
بوون به يک؛ له گهل. (۲) پيگرتن؛ هارکات (پودان): (the ~ of events).
(۳) نيزکی دوو ناستيره له يک گهره: (planets in ~).
(۴) نامرانی ليکده؛ نامرانی په يوهندی:
(and, but, or, through, because, etc.)
conjunctiva (kon'junkt-ti'və), **n.**
پيستی ديوى نارموه پيلووی.
چاوو ديوى نارموه پيلووی چاو.
conjunctive (kən-junk'tiv), *adj.*
(۱) يکگرتن؛ جوت بوون.
(۲) له يکده؛ گهيانر. (۳) ليکده (نامرانی، ووشه).
n. نامرانی يا ووشه ليکده (پيژمان): (and, but, unless, through)
-conjunctively (*adv.*).
conjunctivitis (kən-junk'tə-vi'tis), **n.**
هوکردن پيستی ديوى نارموه پيلووی چاو.
conjunction (kən-junk'chēr), **n.**
(۱) بوون به يک؛ يکگرتن.
(۲) پودان چنه شتيک پيگرتن؛ يکگرتن چنه پودان.
(۳) تنگوچله؛ گيرگرت.
conjunction (kon'joo-rā'shən), **n.**
(۱) بانگ کردن؛ داو ليکدن؛
بانگ. (۲) دزعاى جادوگر. (۳) جادوگرى.
(4) [Archaic]. له خوا پارانهوه.
conjure (kən-joor'), **v.t.**
(۱) بانگ کردن؛ هينانه پويو جنوکه.
ديوو درنج (۲) جادوگرى کردن؛ سحرپايى کردن.
v.t.
(۱) داو ليکدن؛ لي پارانهوه؛ تکاليکدن:
(I ~ you in the name of God to help me.)
(۲) بانگ کردن؛ هينانه پيشره؛ جنوکه ديوو درنج.
(۳) (۱) (~ up)، هينانه برچاو؛ هينانه پي:
(She ~d up visions of a better life.)
(ب) (~ away)، پوهاندن؛ به يادان؛ له ييردننوه:
(The music ~d my troubles away.)
conjuror, **conjurer** (kən-joor'ēr), **n.**
(۱) جادوگر.
(۲) تکاکه؛ پارهموه.
conk (konk), **n.** [Slang].
(۱) [British]. لووت. (۲) سر.
(۳) به سردا؛ مالين؛ پيامالين.
v.t. [Slang].
پيامالين؛ به سردا؛ مالين.
conk out, [Slang].
(۱) له پر لکاره کون (مهکينه)؛ په کمرتن.
(۲) ماندو بوون؛ به لاداهاتن و خورليکرتن له ماندو وييدا.
con man, [Slang], = confidence man.
conn (kon), **v.t.**
پاپو به بهلم ليخوپين.

connivance

- n.**
connate (kon'āt), *adj.*
(۱) زگماکي؛ خوښي.
(۲) هارپه چينه؛ هارپه چاره؛ هارپه ووشه.
(۳) له زگماکي يوه پيگرتن نووسان (پوهه کفاسي).
connation (kə-nā'shən), **n.**
له زگماکي يوه پيگرتن نووسان.
connatural (kə-nach'ēr-əl), *adj.*
(۱) زگماکي؛ سرووشت کرد.
خوښي. (۲) هارپه چينه؛ هارپه چاره؛ هارپه ووشه.
connect (kə-nekt'), **v.t.**
(۱) پيگرتن نووسان؛ پيگرتن لکاندن؛
جوت کردن؛ ليکدن؛ پيگرتن؛ هلبهستن.
(۲) وک يک سهر کردن (له ميشکدا)؛ به يک گهره بستن (له ميشکدا)
(We ~ orange blossoms with weddings.)
(۳) گهياندن به؛ به يک گهياندن:
(The operator will ~ you with New York.)
(۴) پيگرتن نووسان؛ هارپه چاره.
v.t.
(۱) پيگرتن نووسان؛ پيگرتن لکاندن.
(۲) گهياندن؛ يکگرتن نوو له کاتي ديار کردار (شهمنده، پاس، فريکه)
بوو نوو پيوار به قواغي دوو همي گه شته کيدا بگات).
(۳) شيان؛ گونجان؛ پيگرتن.
(4) [Slang]. سهره کونو بوون له ليدانې توپيکدا (وهرزش).
connected (kə-nek'tid), *adj.*
(۱) پيگرتن نوو؛ پيگرتن لکاندن؛
لکار؛ ليکدن. (۲) گونچاو؛ مانابه خش (نووسراو، پيروباوه، چيوک).
(۳) په يوه نديدار.
-connectedly (*adv.*).
connector (kə-nek'tēr), **n.** = connector.
connecting rod,
connection (kə-nek'shən), **n.**
شيخي به يک گهيانر (مهکينه، نوو توميل).
(۱) پيگرتن نوو؛ پيگرتن لکاندن؛
بستن؛ جوت بوون؛ ليکدن. (۲) ليکده؛ هوی ليکدن؛ گهيانر؛ په يوه بستن.
(۳) په يوه ندي؛ (۱) چنه شتيکي پيگرتن نوو؛ په يوه بستن.
(ب) گونچاو؛ مانابه خش (نووسراو، چيوک، هلبهستن)؛ په يوه بستن
(ج) مهيدانې ووتو نووسراو؛ چوارچينه يا قالبې ووتو نووسراو؛ په يوه بستن
(د) په يوه ندي خرمه يتي يا هارپه چينه.
(4) (pl.). (۱) خرم (به تاييه تي له پيژني ژنو ژنپنانهوه)
(ب) ناسياوونکي به دهسه لات؛ پست: (He has powerful ~s.)
(5) (pl.). گونچي هوی هاتوچ له لايه پيوار نوو به تاييه تي له کاتي گه شتي
دور ودرنژدا (چونکه هوی فريکه، شهمنده، پاس، سوارې دهيت له
سهره قاي گه شته کيدا له وانه به هر چنه قواغيک بتبات بهر نوو چي مهبست
يا دواقونا، چونکه هر يک پيژني ديار کردار خوښي).
(۶) تاقينک خه لکي هارپه چينه يا هارپه چينه. (۷) لقيکي زاييني.
(۸) تهل کارهبا (که تهرومي کارهباي پيدا دهوات). (۹) هيلي تهل فون.
-connectional (*adj.*).
(۱) دياره يي؛ سهاره يي به؛ له پوه نوو.
(۲) له گهل؛ پيگرتن.
connective (kə-nek'tiv), *adj.*
تاييه تي به پيگرتن نوو؛
پيگرتن نوو.
n.
نامرانی ليکده؛ نامرانی په يوه ندي؛ ووشه؛ پيگرتن؛ ليکتنه (روشه).
(and, but, or, unless, although, etc.)
connective tissue,
connector (kə-nek'tēr), **n.**
ليکده (مرق، نامير، ووشه، نامرانی)؛
ليکتنه؛ گهيانر؛ ووشه يا نامرانی په يوه ندي.
connexion (kə-nek'shən), **n.** = connection.
(۱) قولله؛ ليخوپين؛ پوانين (پاپوچي چنگي).
(۲) قولله؛ پوانين؛ پوانگه (ژنره يايي).
توويه بوون يا
conniption (kə-nip'shən), **n.** [Colloq.].
هيسرتيا يه يکي سهره يي؛ حال ليها تن (مندال).
connivance (kə-niv'əns), **n.**
(۱) خو لي گيل کردن (تاوان).

connive

(۲) چاؤ ئى نووقاندىن (تاوان)؛ چاؤ ئى پۇشىن ۋە ھاندانى كىردى تارائىك پىلان.
connive (kə-nīv'), *v.t.* (۱) چاۋپۇشىن (لە كىردەۋى ئاپسەند)؛
 خۇ گىل كىردن لە تارائىك يا بەدكارى چەك ۋە ھەزىزىن بە سەركەتتى لە دلەۋ.
 (۲) ~ with ، پىلان گىزىن؛ بە نەپتى ھاۋكارى كىردن لە كارى ئاپسەنددا.
-conniver (n.).
connivent (kə-nīv'ənt), *adj.* سەركەتلىك لە بەك دەۋەن؛
 بەرمو يەك چوۋ (بالى مىش ۋە مەگەز، نىزەكى پوۋەك).
connoisseur (kən'ə-sūr'), *n.* شارەزا (خواردن ۋە خواردنەۋە)؛
 سەردەرچوۋ؛ بزان
connotation (kən'ə-tā'shən), *n.* (۱) ۋاگەياندن (مانا).
 (۲) ۋاگەيا مانا ۋە ۋەشەيەك زىاد لە مانا بىچىنەي ۋەشەك:
 ("Politician" has different ~s from "statesman".;
Some words have good ~s while others have bad ~s.)
 (۲) مانا ۋە گىشتى ۋە تايەخۇي ۋەشەيەك (ژىرىژى)
-connotative (adj.).
connote (kə-nōt'), *v.t.* ۋاگەياندن؛ گەياندن (مانا)؛ مانا گەياندن
 زىاد لە مانا بىچىنەي ۋەشەك:
 (The word "mother" ~s love, care, tenderness, etc.;
 The word "politician" ~s opportunism, dishonesty, etc.)
connubial (kə-nō'bi-əl, kə-nū'bi-əl), *adj.* ئۆمىردايەتلى؛
 تايەتلى بە ئۆمىردايەتلى.
-connubiality (n.); **connubially (adv.)**.
conoid (kō'noid), *adj.* Also conoidal, قوۋچەكى
n. شتىكى قوۋچەكى؛ ۋىنەيەكى قوۋچەكى (ئەندازە)؛ قوۋچەك
conquer (kən'kēr), *v.t.* (۱) داگىزىردن؛ دەست بەسەردا كىرتن
 (۲) بەزاندن؛ شكاندن؛ بەسەردا زالىبون: (We ~ed the enemy.)
v.i. زالىبون؛ بىردنەۋە
conqueror (kən'kēr-ēr), *n.* (۱) داگىزىر؛ زەرتىكەر.
 (۲) زال؛ بەزىنەر
conquest (kən'kwest, kən'kwest), *n.* (۱) داگىزىردن؛ كىرتن؛
 شكان؛ بەزان (۲) شتىكى داگىزىر (ۋولات، گەل، تالانى).
 (۳) (۱) دلفىزاندنى كەسكى (ب) كەسكى دلفىزىنار
conquian (kən'ki-ən), *n.* كۆنكەن جۈرە يارىيەكى كاغەزە.
conquistador (kən-kwis'tā-dōr'), *n.* يەككە لە نىسپانەيە
 داگىزىرەكەنى مەكسىكا يا پىرۇ يا ۋولاتانى تىرى ئەمەريكا لەسەدەي
 شانزەھەمدا
consanguine (kən-saŋ'gwin), *adj.* = consanguineous.
consanguineous (kən'saŋ-gwin'i-əs), *adj.* خىزم ۋەخوئىش؛
 خىزم؛ ھاۋخوئىش؛ ھاۋ باۋۋاپىر
consanguinity (kən'saŋ-gwin'i-ti), *n.* خىزمەتلى؛ خىزم؛
 خىزم ۋەخوئىش؛ ھاۋخوئىش؛ ھاۋ باۋۋاپىر
conscience (kən'shəns), *n.* دەۋون؛ ۋىژدان.
in all conscience, (۱) لە ھەقىقەتدا؛ بەپىنى ھەقىقەت؛
 نەگەر ھەقىقەتتە دەۋىت (۲) بىن گومان؛ بە راستى؛ لە راستىدا.
on one's conscience, ھەستىكەن بە بىن ۋىژدانى (لە نەنجامى كىردى)
 كارتىدا كە دەزانىت ئارەۋايە؛ ھەست بە گوناھبارى كىردن؛ لە نەستۇدا بوون.
conscienceless (kən'shəns-lis), *adj.* بىن ۋىژدان؛ دەۋون رەش.
conscience money, پارەي ۋىژدان؛ پارەيەكە دەۋرىت بۇ سوۋك
 كىردى بارى ۋىژدان (كەسكى دەۋىدات كە ھەست بە گوناھبارى بىكات لەبەر
 كىردى شتىك كە نەدەۋى بىكات يا نەكىردى شتىك كە دەۋى بىكات).
conscience-stricken (kən'shəns-strik'ən), *adj.* ھەست بە
 گوناھبارى كىردن؛ لەبەر كىردى كارىكى خراپە.
conscientious (kən'shi-en'shəs, kən'si-en'shəs), *adj.* بە
 ۋىژدان؛ خاۋەن ۋىژدان؛ سەراست؛ راست: (a ~ worker).
conscientious objector, كەسكىكە نەۋىرەت چەك ھەلگىرتى يا

consentient

بىچىتە ئاۋ سوپاۋە چۈنكە دۇي جەنگى پىۋاۋكۈشتەن ۋە ئاشتىخۋازە (بەتايەتلى
 ئەندامى ھەندىك كۆمەلى ئاينى).
conscionable (kən'shən-ə-b'l), *adj.* پەۋا؛ ھەق.
conscious (kən'shəs), *adj.* (۱) پەۋۇش؛ بە ئاگا؛ ھۆشەند.
 (۲) ۋوردا؛ ھۆشيار؛ ئاگادار؛ بزان. (۳) شەرن؛ زوۋ تەرىق دەپىتەۋە.
 (۴) ھەستىكەن: (~ guilt).
 (۵) دەستەنەست: (a ~ insult).
-consciously (adv.).
 the conscious, مىشكى ئاگادار: ئەر پەشەي چالاكى مىشكىكە كە مۇۋ
 خۇي پىنى دەزانىت لىنى ئاشكاراۋە ئاگى لىنىيەتى (دەۋونناسى)؛
 ھەستى پىن زانراۋ؛ پىروھۇش بە ئاگا.
consciousness (kən'shəs-nis), *n.* (۱) ھۇش؛ ھۆشيارى؛
 بە ئاگىي. (۲) پىروھۇش ۋە ھەست ۋەستى پىروپاۋە ھەزىزە مۇۋ.
 (۳) پىروھۇش بە ئاگا (دەۋونناسى)؛ پىروھۇش ھەستىكەنار.
 (۴) (۱) ئاگادار بونى مۇۋ لە بارى ئىيانى خۇي.
 (ب) ئاگادار بونى كەسكىكە بارى ئىيان بەگىشتى ۋە چەۋسانەۋەي گەل؛
 چىيىك يا پەگەزىك بەتايەتلى.
consciousness-raising, ۋورپاۋەنەۋە؛ ۋورپاۋەنەۋە؛
 ئاگادار كىردى مۇۋ لە بارى ئارەۋاي ئىيان ۋە چەۋسانەۋەي گەل تاۋەكى
 ئامادەپىت بۇ گۇپىنى.
conscript (kən-skript'), *v.t.* (۱) بەزۇر كىرتن بە سەرباز.
 (۲) بىگارىيىكەن (لەلايەن مېرىيەۋە).
adj. بەزۇر گىراۋ بە سەرباز.
n. سەربازىكى بەزۇر گىراۋ؛ كەسكىكە بەزۇر گىرايىت بە سەرباز.
conscription (kən-skrip'shən), *n.* (۱) سەربازگىرتن؛ سەربازگىرى.
 (۲) بىگار (بۇ مېرى). (۳) سەرانەيەكە مېرى لە گەل دەستەنەت لەكاتى جەنگدا.
consecrate (kən'sə-krāt'), *v.t.* (۱) پىزىزىردن؛
 (~ a church)
 (ب) پىزىزىردن: (The bishop ~d the bread and wine.)
 (۲) كىردى قەشەيەك بە سەركە قەشە لە ئامەنگىكى ئاينىدا.
 (۳) تەرخان كىردن: (He ~d his life to art.)
 (۴) پىزىزىردن؛ پەلى پىزىزى پىدان: (a tradition ~d by time).
adj. [Rare].
consecrated (kən'sə-krāt'id), *adj.* پىزىزىردن؛ پىزىزى.
consecration (kən'sə-krāt'shən), *n.* (۱) ئامەنگى پىزىزىردن؛
 پىزىزىردن. (۲) پىزىزى؛ پىزىزىردى.
-consecrator (n.).
consecution (kən'sə-kū'shən), *n.* (۱) بەرمو دۋايى؛ زىجىرە.
 (۲) پىمىۋەندى پىزىك بەي پىرەي كە لە پىشنىۋەتلى ۋە نەۋەيشى كە لە دۋاۋەيەتلى
 (ژىرىژى).
consecutive (kən-sek'yoo-tiv), *adj.* (۱) يەك لە دۋاي يەك؛
 بەرمو دۋا بە بىن پىچان: (four ~ weeks).
 (۲) ھەمۋە بەشەكان پىمىۋەندىيان ھەيە لەگەل يەكتىدا (چىۋەك، دۋان ... ھەتد)
 (۳) ئەنجامدەر (پىزىمان).
-consecutively (adv.).
consensual (kən-sen'shō-əl), *adj.* (۱) بە پەزەمەندى ھەمۋەلا
 كراۋە: (a ~ contract). (۲) خۇنەيىست.
consensus (kən-sen'səs), *n.* يەككىتى پىروپاۋە؛ پىكەۋەن-
 (پىروپاۋە)؛ پىكەۋەتلى پىروپاۋەي گىشت خەلك دەربارەي مەسەلەيەك؛
 پا لەسەر بونى گىشتى: (They rule the country by ~).
consent (kən-sent'), *v.t.* پىكەۋەن؛ پارى بوون؛ پەسەندىكەن.
n. (by common / general ~) پىكەۋەن؛ پا لەسەر بوون؛ پەسەندىكەن.
consentaneous (kən'sen-tā'ni-əs), *adj.* (۱) پىكەۋەتلى؛
 پىكەۋە گونجاۋ. (۲) بە يەك دەنگ؛ ھەمۋە؛ پا ھەمۋەي لەسەرە.
consentient (kən-sen'shənt), *adj.* ھەمۋە يەك دەنگ؛

consequence

- به پای گشتی
consequence (kon'si-kwens', kon'si-kwəns), *n.* بېرە (۱)
 دواړې (۲) نه‌نجام. (۳) پېښوونډی نیوان هڅو نه‌نجام.
 (۴) گرنگی هڅېک یا مسئله‌پېک: (a matter of no ~).
 (۵) گرنگی و بده‌سه‌لاتی کسینک: (a person of ~).
 له‌نجه‌نجامدا! له‌بهره‌نوه! کم‌وابو.
in consequence,
 له‌نجه‌نجامی نه‌وه! بې‌مؤی نه‌وه! له‌بهره‌نوه.
in consequence of,
 قایل بوون به‌نجه‌نجامی کرده‌وی خڅ.
take the consequences,
consequent (kon'si-kwent', kon'si-kwənt), *adj.* له‌وه (۱)
 هاتوره! له‌نجه‌نجامی نه‌وه. (۲) پاشکویه‌تی. (۳) پک له‌دواړی پک.
n.
 (۱) پاشکوی شتیک که له‌دواړی شتیکي تره‌وه بیت (۲) نه‌نجام.
 (۲) دوره‌م به‌شی پزیزه‌پک یا که‌رتیک (پیرکاری).
consequent on (or upon),
 له‌نجه‌نجامی نه‌وه‌دایه.
consequential (kon'si-kwen'shəl), *adj.* له‌نجه‌نجامیه! (۱)
 نه‌نجامه. (۲) له‌خڅاپایی! به‌غیز! گومبا! که‌شخه‌چی! تېزل.
 (۳) [Rare], گرنگ.

- consequently (adv.).**
conservancy (kən-sūr'vən-si), *n.* (۱) پاراستنی سامانه
 سرووشتی‌پیکان: وهک: دارستان. ناوی پوبارو دریاچه، گیانداري کڅوی).
 (۲) لیژنه‌ی پاراستنی سامانی سرووشتی له‌ ښنگلته‌ره.
conservation (kon'sēr-vā'shən), *n.* (۱) پاراستن! هڅتنه‌وه!
 به‌غیزنه‌دان (۲) پاراستن یا پاریزگاری کردنی سامانه سرووشتی‌پیکان
 (وهک: دارستان. ناوی پوبارو دریاچه، گیانداري کڅوی... هتد).
conservationist (kon'sēr-vā'shən-ist), *n.* پاریزه‌ری سامانه
 سرووشتی‌پیکان
conservation of energy, مانه‌وه‌ی ووزه وهک خڅوی و نه‌فوتانی
 (فیزیا).
conservatism (kən-sūr'və-tiz'm), *n.* کونه‌پاریزی! پاراستنی
 نهریت و رښازی کون! کونه‌پهرستی! هڅتنه‌وه‌ی باری شتیک وهک خڅوی
 به‌ره‌لستی کردنی گڅوړنی! رښازو پېروپای حیزینک یا کڅمه‌لنکی کونه‌پهرست.
conservative (kən-sūr'və-tiv), *adj.* (۱) کونه‌پهرست! کونه‌پاریز!
 حیزکر به‌ پاراستنی نهریت و رښازی کون: (a ~ political party).
 (۲) تایه‌تی به‌ فلسفه‌و هملوړستی کونه‌پهرستی (views ~).
 (۳) [C-], تایه‌تی به‌ حیزینک پاستره‌ی یا کونه‌پهرستی ښنگلته‌ره که‌نه‌دا.
 (۴) مام ناوه‌ندی! ناوه‌ندی (خه‌لاندن): (a ~ estimate).
 (۵) کون! کونه‌باو (a ~ suit). (۶) پاریزه‌ری! نه‌فوتینر.
n.
 (۱) که‌سینکی کونه‌پهرست! کونه‌پهرست! کونه‌پاریز
 (۲) [C-], نه‌ندامی حیزینکی پاستره‌ی یا کونه‌پهرستی ښنگلته‌ره که‌نه‌دا.
 (۳) که‌سینکی پاریزه‌ری! نه‌فوتینر.
conservator (kon'sēr-vā'tēr, kən-sūr'və-tēr), *n.* پاریزگار!
 پاریزه‌ری پز سپیزه‌راو! پاسه‌وان.
conservatory (kən-sūr'və-tō'ri, kən-sūr'və-tō'ri), *adj.*
 تایه‌تی به‌ پاریزگاری یا پاراستن
n.
 (۱) زانستگای موسیقا یا شانو! زانستگای هونر.
 (۲) ژورری پاراستن و پېشاندانی پوه‌وهک گول! شه‌تلگا! جامخانه‌ی گول و نه‌مام.
conserve (kən-sūr'v), *v.t.* (۱) پاراستن! پاریزگاری کردن! هملگرتن!
 هڅتنه‌وه! به‌غیزنه‌دان: (C ~ your energy).
 (۲) مره‌ا درووستکردن! مره‌باگرتنه‌وه.
n.pl.
 مره‌بایه‌کی دوو میوه.
consider (kən-sid'ēr), *v.t.* (۱) لی ووردموونه‌وه! ته‌ماشاکردن!
 تڼینین! لڼکڅلڼه‌وه (۲) پیرلڼکرده‌وه: (Let's ~ the problem).
 (۳) بایه‌خ پیدان! لڼکڅانه‌وه! په‌چاوکردن:
 (Her behavior is not hard to understand if you ~ her background.)
 (۴) دلی خه‌ک راگرتن: (You have to ~ other people.)

consistence

- (۵) وادانان! دانان: (Money is generally ~ed important).
 (۶) پېوا واپوړن! پاش پیرلڼکرده‌وه: (We ~ him guilty).
 (۷) به‌خه‌یالده‌هاتن! پیرلڼکرده‌وه و پسه‌ندکردن:
 (Would you ~ going with us?)
 پیرکردنه‌وه.
v.i.
considerable (kən-sid'ēr-ə-b'l), *adj.* (۱) نڅور! نڅگار نڅور (پله).
 همد، راده: (a ~ amount of money).
 (۲) شایسته‌ی پیرلڼکرده‌وه! گرنگ.
-considerably (adv.).
considerate (kən-sid'ēr-it), *adj.* دلی خه‌ک راگرا! به‌مست!
 به‌ تمک مستی خه‌لکه‌وه هاتو.
consideration (kən-sid'ēr-ə-rā'shən), *n.* (۱) لڼکڅلڼه‌وه!
 لی ووردموونه‌وه: (The matter is under ~).
 (۲) دلی خه‌ک راگرتن! به‌ تمک دل و مستی خه‌لکه‌وه هاتن.
 (۳) پزیز! پزیزگرتن. (۴) پیر! پیر واپوړن.
 (۵) شتیکي به‌ بایه‌خ له‌ پیرلڼکرده‌وه! (۶) گرنگی! بایه‌خ.
 (۷) پادداشت! کرځ.
in consideration of, له‌بهر! به‌مؤی.
 (۲) به‌رامهر به‌! له‌ پادداشتی نه‌وه‌دا.
on no consideration, هرگیز! هتد.
take into consideration, بایه‌خ پیدان! په‌چاوکردن! لڼکڅانه‌وه.
under consideration, لڼی ده‌کڅلڼه‌وه (بڅ نه‌وه‌ی پیرلڼی له‌سهر
 بدریت! پیری لی ده‌کڅلڼه‌وه.
considered (kən-sid'ēr-d), *adj.* (۱) به‌وردی لڼی کڅلڼه‌وه‌وه!
 پیرلڼکراوه. (۲) به‌ریز.
considering (kən-sid'ēr-in), *prep.* په‌چاوکردن! نه‌گر هم‌مو
 شتیک لڼک بده‌په‌نره! نه‌گر حساب بڅ هم‌مو شتیک بکه‌ین.
adv. [Colloq.], په‌چاوکردن! نه‌گر حساب بڅ هم‌مو شتیک بکه‌ین.
consign (kən-sin'), *v.t.* (۱) خستن! خستن‌ناو! ناردن:
 (۲) پڼ سپاردن (نه‌مانه‌ت)! دانه ده‌ست! کردن به‌ لڼپرسراو:
 (C ~ the orphan to her uncle's care.)
 (۳) دانان! بڅ دانان! ترخان کردن.
 (۴) شتومک ناردن بڅ نوڼه‌ریک له‌ شار یا وولایتی تر بڅ فروشتن یا
 همارکردن. (۵) [Obs.], مڅکردن! لڼمڅکردن! په‌نجه‌پیانان.
-consignation (n.); consignable (adj.).
 بڅ نڅرداو! نوڼه‌ری
consignee (kon'si-nē', kon'si-nē'), *n.* کڅمپانیاپیک یا وورده‌فروشتیک که‌ شتومکي بڅ ده‌نڅدریت تاوه‌کو بیفروشیت
consigner (kən-sī'nēr), *n.* = consignor.
consignment (kən-sin'mənt), *n.* (۱) ناردنی شتومک بڅ وورده‌
 فروشتیک یا نوڼه‌ریک له‌لاین کڅمپانیاپیکه‌وه بڅ فروشتن یا هملگرتن.
 (۲) شتیکي نڅرداو (به‌تایه‌تی بارگه‌یک شتومک که‌ بنڅدریت بڅ نوڼه‌ری
 کڅمپانیاپیک بڅ فروشتن یا هملگرتن).
on consignment, ده‌نڅدریت بڅ نوڼه‌ری کڅمپانیاپیک یا وورده‌فروشتیک
 به‌ مخرجیک که‌ شتیکه‌ فروشرا پارگه‌ی بنڅدریت‌وه بڅ کڅمپانیاپیک
consignor (kən-sin'ēr, kon'si-nōr'), *n.* نڅر: که‌سینک یا
 لڼمڅگایه‌کی بارگانی که‌ شتومک ده‌نڅدریت بڅ نوڼه‌ریک بڅ فروشتن یا
 هملگرتن.
consist (kən-sist'), *v.i.* (۱) پڼکه‌اتن! پڼکه‌اتن له!
 پمیدابوون له: (Water ~s of hydrogen and oxygen).
 (۲) (~ in), به‌ندبوون له‌سهر! له‌وه‌ابوون! بریتی بوون له:
 (Wisdom does not ~ only in knowing many facts.)
 (۳) (~ with), گونجان له‌گه‌ن! پڼکه‌وتن له‌گه‌ن.
 (۴) [Archaic], پک پڼگرتن! نوسان پڼکه‌وه! کردن به‌ پک.
consistence (kən-sis'təns), *n.* = consistency.

- (۲) شونى ئىستىزە لەكاتى لەدايىكبونى كەسىدە (ئىستىزەمانى) بۇرج.
(۳) كۆمەلىك شى سەرنج پاكىش: (a ~ of beautiful women).
consternate (kon'stēr-nāt), v.t. ترساندن: تۇقاندن: توشى.
مەترسى كىردن: واق وورماندن.
consternation (kon'stēr-nā'shən), n. ترس: تۇقان: مەترسى.
واق وورمان.
constipate (kon'stā-pāt'), v.t. (۱) توشى قەبىزى كىردن.
(۲) توشى قەبىزى كىردن: (۲) [Obs.], پىستىمە.
-constipated (adj.).
constipation (kon'stā-pā'shən), n. (۱) ئايرەمانى: قەبىزى.
(۲) [Obs.], پىستىمە.
constituency (kən-stich'ōō-ən-si), n. (۱) دەنگەرلى ئاچچى.
ھەلبۇررد: ھەموو دانىشتۇرمانى ئاچچىمى ھەلبۇرردن.
(۲) ئاچچى ھەلبۇررد: كىرپارەكان: ئاشناكان: پالپىشتىگەر.
constituent (kən-stich'ōō-ənt), adj. (۱) بەشىكى بىنچىنەي (لە).
پىكىنئانى شىتىدە: بەشىكى پىكىنئانى: (a ~ part).
(۲) دەنگەر: مافى دەنگەدنى ھەيە.
(۳) دانەر (ئەنجۈمەن): بىنچىنە دانەر (ئەنجۈمەن): دەسلەتتى دانان يا
پىچوونەمە: دەستۇرىكى دراوتى: (a ~ assembly).
n. (۱) دەنگەر: ھەلبۇررد: دانىشتۇرى ئاچچىمى ھەلبۇرردن.
(۲) دانەرى كەسىك لە جىزى: خۇ: كىرپار: پالپىشتىگەر.
(۳) بەشىكى پىكىنئانى.
(۴) دانەيەك لە بەشەكانى رىستەيەك (زمانەمانى).
constitute (kon'stā-tōōl', kon'stā-tūt'), v.t. (۱) دامەزاندن.
دانان (ياسا، فرمانەرمانى، دەرگا).
(۲) دىارى كىردن: دانان: (The students ~d him their spokesman).
(۳) پىكىنئان: (Twelve people ~ a jury).
(۴) لە كەرەسە يا شىت پىكىنئان.
constitution (kon'stā-tōō'shən, kon'stā-tū'shən), n. (۱)
دامەزاندن: دانان: پىكىنئان. (۲) پىكىنئان. (۳) شىنەي پىكىنئان يا پىكىنئان.
(۴) شىنەي پىكىنئانى كەسىك (لەش و مىشك): تەندروستى لەش و مىشك:
(a man of strong ~)
(۵) دەسسور: ياسا بىنچىنەيەكان (ولات، كۆمەلە، پىزخار، دەرگا... ھتە).
(۶) بىرونامە يا قەۋالەيەك كە ئەم دەستۇرى تىزا ئورسارە.
(۷) [C-], دەستۇرى وولاتە يەگىرتەۋەكانى ئەمەريكا.
constitutional (kon'stā-tōō'shən-l, kon'stā-tū'shən-l),
adj. (۱) بىنچىنەيە: بىناغەيى.
(۲) بىنچىنەيەيە لە لەشدا: (a ~ weakness).
(۳) بۇ تەندروستى باشە.
(۴) تايىبەتە بە دەستۇر: بەپىنى دەستۇر: دەستۇرى: (~ rights).
(۵) پەيرەۋى دەستۇر دەكات.
n. [Colloq.], ۋەرزىشك كە بۇ تەندروستى باش بىت (تەيەيەتتى پىياسە يا
بە پىن بۇشش).
constitutionalism (kon'stā-tōō'shən-l-iz'm, kon'stā-tū'shən-l-iz'm), n.
(۱) فرمانەرمانى بەپىنى دەستۇر.
(۲) پەيرەۋى كىردن دەستۇر.
constitutionalist (kon'stā-tōō'shən-l-ist, kon'stā-tū'shən-l-ist), n.
(۱) دەستۇرخوان: پەيرەۋىكىرى دەستۇر.
(۲) دەستۇرئاس: پىسپۇرى دەستۇر پەيرەۋى كىردن دەستۇر.
constitutionality (kon'stā-too'shən-al'ə-ti, kon'stā-tū'shən-al'ə-ti), n.
بەپىنى دەستۇر بون دەستۇرىتى ھەلوئىست،
كردەۋە. يا پەرداۋىك.
constitutionally (kon'stā-tōō'shən-l-i, kon'stā-tū'shən-l-i), adv.
(۱) لەپىرى تەندروستىيەۋە: جۇنئىتى پىكىنئانى لەش و مىشك.
(He is ~ frail).

- (۲) بەپىنى دەستۇر: بەشىۋەيەكى دەستۇرى:
(Social change can be brought about ~.)
constitutional monarchy, پىزىمى پاشايەتتى دەستۇرى.
constitutive (kon'stā-tōō'tiv, kon'stā-tū'tiv), adj. (۱) زۇر.
گىرگ بۇ پىكىنئانى شىتىك: بىنچىنەيە: بىناغەيى: (a ~ part).
(۲) دانەر: بىنچىنە دانەر: دەسلەتتى دانان و كىردنى ھەيە.
constrain (kən-strān'), v.t. (۱) جەلەگىرتن: سنوور بۇ دانان: پاگىرتن.
(۲) زۇرلىگىردن: ئاچچىگىردن: (He was ~ed to agree).
(۱) جەلەگىراۋ: پىستراۋە: گىراۋ. **constrained** (kən-strān'd'), adj.
(۲) بە زۇر كراۋ: ئاچچى: درۇ: (a ~ laugh).
(۱) جەلەگىرتن: سنوور دانان: **constraint** (kən-strānt'), n.
بىستىمە: بەندىكراۋى. (۲) زۇردارەكى: ئاچچى.
(۳) پىن پىست كىردن يا كىردن بە زۇرەۋى ھەست و ھەمەسى سىرووشتى:
پەرووشتى درۇ و ئاسرووشتى. (۴) سنوور: جەلە.
constrict (kən-strikt'), v.t. ھىئانەۋەيەك: كوشىن: بىچوۋە كىردەۋە:
تەنگەتار كىردن.
-constrictive (adj.); **constrictively** (adv.).
(۱) ھىئانەۋەيەك: كوشىن: **constriction** (kən-strikt'shən), n.
بىچوۋە كىردەۋە: قەتەس كىردن. (ب) ھاتەۋەيەك: بىچوۋە بونەۋە: قەتەس بون.
(۲) تەنگەتار بون: تەنگەتەس بون: ھەست بىستىمە: سنووردارى
(۳) بىستىمە: سنوور بۇ دانەر: كۆسپ.
(۱) بىستىمە: كۆسپ: رىنگەر. **constrictor** (kən-strikt'tēr), n.
(۲) ماسولەكى كوشىنەر: ماسولەكى كىزبۇر يا چوۋەۋەيەك.
(۳) مارى كوشىنەر: مازىكە نىچەرەكى دەكۆزىت بە خۇيىچان لە لەشىۋەۋە
كوشىنى ھەتە مەناسەي لەبەر دەپرىت.
constrict (kən-strikt'), v.t. ھىئانەۋەيەك: كىزكەردن: كىرتن.
constringency (kən-strinjən-si), n. ھاتەۋەيەك: كىزبۇر:
گىران.
-constringent (adj.).
(۱) درووستكىردن (پىرد، خانوۋ): **construct** (kən-strukt'), v.t.
داپشتن (پىستە، ووشە): دامەزاندن. (۲) رىكخستى: رىكخستى كىردن:
دانان (پىردۇن). (۳) درووستكىردنى شىۋەيەكى ئەندازەيى بەگۈنەۋە وىسترا
(پىرگارى).
n. (۱) شىتىكى درووستكىراۋ يا داپزىراۋ (پىردۇن، پىروباۋە، پىزبان... ھتە).
(۲) پارچە ئورسارەكە بەتايىبەتە كە لە كۆمەلىك دەستەۋارە پىك ھاتىبىت
(زمانەۋەمانى).
construction (kən-struk'shən), n. (۱) داپشتن (ووشە، رىستە،
پىردۇن): دامەزاندن: درووستكىردن.
(۲) جۇنئىتى درووستكىردن يا داپشتن (خانوسازى، زمانەۋەمانى).
(۳) شىتىكى درووستكىراۋ (خانوۋ).
(۴) لىكەندەۋە (ووشە، پىر):
(Don't put the wrong ~ on my statement.)
(۵) داپشتنى رىستە يا ساپستەيەك بە ووشە: رىكخستى و پىۋەندى ووشە لە
رىستە يا ساپستەيەكە: پىۋەندى ئىۋان ووشەكانى ئاۋ رىستە.
-constructional (adj.); **constructionally** (adv.).
constructionist (kən-struk'shən-ist), n. لىكەندەۋەيەك: ياسا يا
دەستۇر.
constructive (kən-struk'tiv), adj. (۱) سوۋدەۋەش: بىسۋەد:
مەپەستى چاكرىدە نەك پەرخاندن: (~ criticism).
(۲) تايىبەتە بە داپشتن درووستكىردن يا شىتىكى درووستكىراۋ.
(۳) پاستەۋە دەنەبەرەۋە، بىلكو لە لىكەندەۋە دەپدەگەۋىت (دادەگەرى):
(~ crime)
درووستكىراۋ سەرگار (خانوۋ). **constructor** (kən-struk'tēr), n.
(۱) شىكىردەۋەيەك: رىستە (پىزبان). **construe** (kən-strōō'), v.t.
(۲) لىكەندەۋە (پىروباۋە، پەرداۋ، كىردەۋە، ھەلوئىست):

contaminant

پامپاری، ناپی یا نه‌تو‌هیی، یا وول‌تیک که مترسی ئی بکرت؛ وستاندن؛
پاگرتن

پیسگر (مروء، میکروب)، *n.* contaminant (kən-tam'ə-nənt), *n.* مادده

پیس کردن به میکروب یا *v.i.* contaminate (kən-tam'ə-nāt), *v.i.* شتی تر ناو، حواردن و خواردنه‌وه. هه‌وا؛ خراپ کردن (په‌ووشت)؛
تووش کردن (نه‌خوشتی).

پیس کردن؛ *n.* contamination (kən-tam'ə-nā'shən), *n.* (۱) پیس کردن؛
پیس بوون؛ خراپ بوون. (۲) پیسگر؛ پیسی.

پیسگر مروء، مادده، *n.* contaminator (kən-tam'ə-nā'tēr), *n.* میکروب؛
تووشگر (مروئی نه‌خوشت یا به‌ده‌فتان)

conte (kōnt), *n.* (۱) چیرۆکی پڕ له پوودای سهراسا
(۲) چیرۆک؛ حیکایهت.

به سووک سهرکردن. *v.i.* contemn (kən-tem'), *v.i.*
-contemner (*n.*).

(۱) به‌ووردی سهرکردن؛ *v.i.* contemplate (kon'təm-plāt'), *v.i.*
ووردبوونه‌وه. (۲) بیرئیکردنه‌وه؛ ئیکزلینه‌وه.

(۲) نیازبوون؛ به‌ته‌ما‌بوون: (He is ~ing marriage.)

(۴) چاوه‌بازان بوون؛ بینین (له دوا‌پوژدا): (I don't ~ any problem.)

بیرکردنه‌وه *v.i.*

-contemplator (*n.*).

(۱) ئیکزلینه‌وه؛ *n.* contemplation (kon'təm-plā'shən), *n.*

بیرکردنه‌وه (۲) نیاز؛ نیازبوون؛ به‌ته‌ما‌بوون. (۳) رابینین؛ چاوه‌بازان بوون.

بیرکردنه‌وه؛ تایه‌تی به *adj.* contemplative (kon'təm-plā'tiv), *adj.*

بیرکردنه‌وه؛ سوڤیتی: (a ~ life).

(۱) کەسێکی بیرکردنه‌وه؛ کەسێک که ژۆری کاتی به بیرکردنه‌وه به‌ریته سهر. *n.*
(۲) نه‌دامی کۆمه‌لێکی سوڤیگری؛ نه‌دامی کۆمه‌لێکی ناپی که بیرکردنه‌وه
سوڤی گهرتی رێنازیتی

-contemplatively (*adv.*); contemplativeness (*n.*).

هاوچهرخ؛ *n.* contemporaneity (kən-tem'pēr-ə-nē'ə-ti), *n.*
هاوسهرده‌می؛ هه‌و‌کاتی؛ هاوده‌می.

هاوچهرخ؛ *adj.* contemporaneous (kən-tem'pā-rā'ni-əs), *adj.*
هاوسهرده‌می؛ هاوکات: (~ events).

(۱) هاوچهرخ. *adj.* contemporary (kən-tem'pā-rer'i), *adj.*

(۲) هاوته‌مه‌ن. (۳) نوێ؛ تازه؛ سهرده‌م: (~ art).

(۱) (pl.) هاوته‌مه‌ن: (We are ~ies).

(۲) کەسێک که هه‌لۆیست و بیربواره‌ی نوێ بێت و له‌گه‌ل ئەم چهرخه‌دا بگه‌نجیت.
هاوچهرخ؛ هاوسهرده‌می؛ هاوته‌مه‌ن.

هاوچهرخ کردن؛ *v.i. & v.i.* contemporize (kən-tem'pā-rīz'), *v.i. & v.i.*
هاوچهرخ بوون

(۱) به سووک سهرکردن؛ پق ئی بوونه‌وه؛ *n.* contempt (kən-tempt'), *n.*
قین‌هاتنه‌وه (We feel ~ for a liar.; to have ~ for somebody).

(۲) سووکی (He fell into ~ as a result of his foolish act.).

(۳) پێژ نه‌مان؛ پێژ نه‌گرتن: (~ Familiarity breeds ~).

(۴) هه‌نگه‌راوه‌وه؛ بێ پێژی پێشاندان (به‌تایه‌تی بۆ دادگا یا په‌رله‌مان)؛

سهرکێشی کردن. (~ of court; ~ of congress).

پیس و بۆگه‌ن؛ مروء، *adj.* contemptible (kən-tempt'ə-b'l), *adj.*
کرده‌وه. به‌فتان؛ پیس؛ بۆگه‌ن؛ خوێری؛ سووک؛ بێ خر؛ به سووک سهرکراو.

به سووک سهرکراو؛ *adj.* contemptuous (kən-tempt'chōō-əs), *adj.*
سووک؛ سووکانه (She gave him a ~ look.).

(۱) تیکۆشان (جەنگ)؛ خه‌بات کردن؛ *v.i.* contend (kən-tend'), *v.i.*
شهرکردن (Napoleon's troops ~ed with the armies of Europe at Waterloo.)

(۲) خه‌بات کردن؛ هه‌ل‌دان؛ به‌ره‌نگاریبوون؛ پوویه‌بوو وستان.

(۲) پێشبرکێ کردن؛ مەملی کردن: (He will ~ for the prize.).

continence

سووربوون له‌سه‌ر (پا، پیری)، هه‌لۆیست؛ دووپات‌کردنه‌وه‌ی هه‌لۆیستیک
ئه‌گهرچی خه‌ك هه‌لۆیستیان پێچموانه‌ بێت: (We ~ that he is guilty.)

-contender (*n.*).

(۱) به‌رجاو‌تیر؛ پڕ ناسوده. content (kən-tent'), *adj.*

(۲) پازی؛ قایل.

پازی کردن؛ پازی بوون؛ قایل بوون: *v.i.*

(C ~ yourself with reading about it.)

(۱) به‌رجاو‌تیری؛ قایل. *n.*

(۲) [British]، ده‌نگدانی "به‌لن" له ئه‌نجوومه‌نی ئۆرده‌گان له په‌رله‌مانی

ئینگلێزدا.

(۱) (pl.)، (۱) ئه‌و شتی له ده‌فرێکدا به (وه‌ك: content (kon'tent), *n.*
سنووق، شووشه، مەنجە، قاپ... هتد): (the ~ of a box).

(ب) ناوه‌پۆك (په‌رتووك)؛ ناوناخ: (table of ~).

(۲) ناوه‌پۆك؛ مانا؛ مه‌به‌ست:

(The ~ of a poem is distinguished from its form.)

(۲) فراوانی؛ چه‌ند گرتن؛ شوینی چه‌ند تیا‌بوونه‌وه.

(۴) قه‌باره؛ قه‌واره.

(۵) پێژە یا چه‌ند تیا‌بوونی مادده‌یه‌ك له شتیکی ناویته‌دا.

پڕ ناسوده؛ به‌رجاو‌تیر؛ قایل. contented (kən-ten'tid), *adj.*

(۱) شه‌ره‌قه‌سه؛ مشت‌ومڕ؛ نا‌کۆکی. contention (kən-ten'shən), *n.*

(۲) تیکۆشان؛ هه‌ل‌دان (بۆ بردنه‌وه‌ی مه‌ملی‌یه‌ك)؛ خه‌بات.

(۳) له‌سه‌ر سووربوونی پاریك یا هه‌لۆیستیک له مشت‌ومڕێکدا.

هۆی نا‌کۆکی؛ ئه‌و شتی نا‌کۆکی له‌سه‌ره. bone of contention,

(۱) جه‌ز له مشت‌ومڕێکدا. contentious (kən-ten'shəs), *adj.*

جه‌ز له شه‌ره‌قه‌سه‌کرا؛ شه‌رائی. (۲) مشت‌ومڕی (مه‌سه‌له، باس)؛ تایه‌تی به

نا‌کۆکی یا هۆی نا‌کۆکی‌یه‌ك.

پڕ ناسوده‌می؛ قایل. contentment (kən-tent'mənt), *n.*

(۱) هاوسنوو. conterminous (kən-tür'mi-nəs), *adj.*

(۲) له‌ناو هه‌مان سنووردان.

contest (kən-test'), *v.i.* (۱) ئا‌ره‌زایی ده‌ربهرین ده‌رباره‌ی شتیك؛

هه‌ولی به‌درو‌خستنه‌وه دان؛ به‌ریه‌ره‌کاتی کردن:

(They will ~ the results of the election.)

(۲) شه‌ر له‌سه‌ر کردن؛ خه‌بات بۆ کردن (ژووی‌وزار، بێکی سوبایی).

تیکۆشان؛ خه‌بات کردن دژی؛ خه‌بات کردن له‌گه‌ل. *v.i.*

(۱) نا‌کۆکی؛ دووبه‌ره‌کی؛ شه‌ر. (۲) شه‌ره‌قه‌سه؛ مشت‌ومڕ. *n.*

(۳) پێشبرکێ؛ مەملی؛ بۆ‌پێژین.

-contestable (*adj.*); contestation (*n.*).

(۱) پێشبرکێ‌کرا؛ مەملی‌کەر. contestant (kən-tes'tant), *n.*

(۲) قانوت لێمه‌ر (ئه‌نجامی هه‌لبژاردن، وه‌سیه‌ت، به‌یاری لێ‌وته)؛

خه‌بات‌کەر دژی هه‌لۆیستیکي به‌ ئا‌ره‌وا دان‌وا؛ ئا‌ره‌زایی ده‌ربهر.

(۱) ميانه‌؛ چوارچووه (ووته، په‌سته، نووسراو). context (kon'tekst), *n.*

ده‌ق (ووته، نووسراو):

(It is unfair to quote this remark out of its ~.)

(۲) پا‌پو‌ردو، بێچینه‌و بارو‌دوخی پو‌وداوێك.

-contextual (*adj.*).

(۱) چێن؛ contexture (kən-tek's'chēr, kon-tek's'chēr), *n.*

پێکه‌وه‌مان؛ یه‌ک‌ه‌ستن؛ کۆکردنه‌وه؛ هه‌لبه‌ستن؛ هۆینه‌وه.

(۲) چن‌راویك؛ پارچمیک قوماش یا کوتال؛ شتیکی هه‌لبه‌ستراو.

(۳) چۆنییتی چێن، هه‌لبه‌ستن، هۆینه‌وه یا پێکه‌وه‌نانی شتیك.

(۱) نزیکی؛ لێکه‌رتن؛ به‌رکه‌وتن. contiguity (kon'ti-gū'ā-ti), *n.*

(۲) [Rare]، زنجیره.

(۱) له‌یه‌که‌که‌وتو؛ هاوسنوو. contiguous (kən-tig'ū-əs), *adj.*

(۲) نزیك؛ به‌ته‌نیشت یه‌که‌وه.

(۱) خۆ‌ا‌گرتن، continence (kon'tə-nəns), *n.* Also continency,

دان به‌خۆ‌دا گرتن. (۲) خۆ‌ا‌گرتن (جووت بوون)؛ خۆ‌دوور گرتن؛ گان نه‌کردن.

نهمريکاډا رای نکرډايه یا به قاچاخی دهرېکرایه بڼه بشی سمریوی وولته-
په ککرتوه کاشی نهمريکا.

contrabass (kon'trə-bās'), *adj.* دهنګی گر! دهنګی نژمو پې.
n. که مانجی دهنګ قورس و نژم.
contraception (kon'trə-sep'shən), *n.* نه هښتنی سکېرېوون!
پنګه گرتن له سکېرېوون (همروها پښی دهورتې: birth control).
contraceptive (kon'trə-sep'tiv), *adj.* تاییه تی به پنګه گرتن
له منډالېوون! هی نه هښتنی سکېری.
n. هڅی نه هښتنی سکېرېوون (دهرمان، نامیز!) پنګر له منډالېوون.
clockwise (kon'trə-klok'wiz), *adj. & adv.* -
counterclockwise.

(۱) پنګهوتن (۲) بلننډان (کاس) قونته رات. **contract** (kon'trakt), *n.*
(۳) ماره برین. (۴) پنګهوتن نامه! بله نامه په که مرجه کانی پنګهوتنیکي
تیند نو سرابیت
(۱) پنګهوتن! بلننډان (کاس) قونته رات گرتن. *v.t.*
(۲) [Rare] ماره برین! ماره کردن.
(۳) گرتن (نه خوشی) توش بوون: (He ~ed the disease).
(۴) هینانه ویهک (کانزا): (Cold ~s metals).
(۵) (۱) کرژ کردن (ماسولکه). (ب) کرژ کردن (دهم وچا).
(۶) کورتر کردن و ووهه یا دهستوازه په که لایرډنی تیپیک همدنیک جاریش
به لیکدانی دوو ووهه که: (I'm = I am; can't = cannot).
(۱) پنګهوتن! پنګهوتن لاسر. (۲) هاتنه ویهک (کانزا). *v.i.*
(۳) (۱) کرژوون (ماسولکه). (ب) کرژوون (دهم وچا) چرچ و لږچ بوون.
-**contractibility; contractibleness; contractible** (*n.*).

contracted (kən-trak'tid), *adj.* (۱) چورمه ویهک کورترکراوه!
کرژوون! همنقرچا (۲) میښک تمسک. (۳) توش بوو (نه خوشی).
contractile (kən-trak'til, kən-trak'til), *adj.* (۱) ده جینترویهک!
ده هښترویهک! دهوشقنتریمه (بانی جانه ووه: پنچکې فېز که پاش
به ریزونه ووهی له زهوی) (~ wings)
(۲) هینه ویهک: توانای هینانه ویهکی شتیکی تری همیه (هین، شت).
contraction (kən-trak'shən), *n.* (۱) چورمه ویهک (کانزا).
(۲) کرژوون (ماسولکه)! هاتنه ویهک یا رق بوون (ماسولکه).
(۳) (۱) کورتر کردن و ووهه یا دهستوازه به لایرډنی تیپیک یا زیاتر (پړزمان).
(ب) ووهه په کی کورترکراوه بهم جوړه.

-**contractive** (*adj.*).

contractor (kon'trak-tēr), *n.* (۱) قونته راتچی (خانور، پنګهوبان،
... هند: بلننډر (~ a building))
(۲) لایه نیک له لایه مانای په یمانیک یا پنګهوتنیک مژر دهکات.
(۳) شتیکی که دیترویهک یا کورت ده بیترویه یا کرژ ده بیت (ماسولکه).
contractual (kən-trak'chū-əl), *adj.* تاییه تی به پنګهوتن،
په یمان. یا قونته رات.
(۱) به دروخستنمه.
(۲) به رپرچدانه ووه (ووته، دووان).
(۳) له گهل نه گونجان! یهک نه گهوتن! دژبوون.

v.i. به رپرچدانه ووه
contradiction (kon'trə-dik'shən), *n.* (۱) به دروخستنمه.
(۲) به رپرچدانه ووه. (۳) له گهل یهک نه گونجان! ناکوکه! پنچمه وانه! دژ.
(۴) ووته په که به رپرچی خوی ده داته ووه.
(۵) که سینک یا شتیکی که له گهل خویدا نه گونجیت.
contradictory (kon'trə-dik'tēr-i), *adj.* (۱) ناکوکه! دژ به یهکتر!
له گهل یهک نه گونجان: (~ statements).
(۲) به رپرچدانه ووه! به دروخستنه ووه.
n.pl. هر یهک له دوو بری ناکوکه (بیردژ).
contradistinction (kon'trə-dis-tin'k'shən), *n.* جیاوازی
له ریی به راورد کردن ووه! جیاکردن ووهی دوو شت به راورد کردن لایه که یهکتر.

-**contradistinctive** (*adj.*); **contradistinctively** (*adv.*).
contradistinguish (kon'trə-dis-tin'g'wish), *v.t.* له یهکتر-
جیاکردن ووهی دوو شت به راورد کردن لایه که یهکتر.
contraindicate (kon'trə-in'də-kāt'), *v.t.* به باش نه زانین یا
په سمندنه کردن چاره سمریک که نیازبووه پکرت (پزیشکوانی)
-**contraindication** (*n.*).
(۱) نژمترین دهنګی گورانی ووتنی ژنیک له **contralto** (kən-tral'tō), *n.*
نژمیرایه کدا. (۲) ژنیک که هم جوړه دهنګی ه بیت.
(۳) پوژیک که پوژستی بهم جوړه دهنګی ه بیت.
contraposition (kon'trə-pə-zish'ən), *n.* هلوونستی دژ به!
ناکوکی! دژ.

contraption (kən-trap'shən), *n.* [Colloq.]. که له که تری!
نامتیک که سیر دروست کراییت یا پنګه و نه رابیت (هم ووهه به بڼه گاته-
پنګر یا به سووک سمر کردن شتیکی به کارده هښت).
contrapuntal (kon'trə-pun't'l), *adj.* تاییه تی به پنګه و لیدانی
دوو ناوازی موسیقا که تا چند له گهل یهکتر ده گونجین، همروها سمریخون
contrapuntist (kon'trə-pun'tist), *n.* که سینکی شاروا له هم جوړه
هونه ووه (ووهی پښو بیینه).
(۱) ناکوکه (بیر، ووته، کرده ووه)! **contrariety** (kon'trə-rī'ti), *n.*
نه گونجان! دژ به یهک.
(۲) شتیکی ناکوکه یا نه گونجاو له گهل شتیکی تردا.
contrariness (kən-trār'i-nis, kon'trer-i-nis), *n.* نه گونجان!
ناکوکی (ووته، بیر، کرده ووه).
contrarious (kən-trār'i-əs), *adj.* [Rare or Obs.]. دژ! ناحه!
ناله بار.

(۱) به پنچمه وانه ووه (بیر). **contrariwise** (kon'trer'i-wīz), *adv.*
هلوونستی! به پنچمه وانه ووه! به دژي نهمه. (۲) به هله و گنرا ویهی.
(۳) ناله بارانه! به ناله باری
(۱) پنچمه وانه! به پنچمه وانه ووه! دژ:
(~ to the doctor's advice)
(۲) نه هات! ناپه سمند: (The ship was delayed by ~ winds).
(۳) که له ره ق! ناژا ووهی! ناپه سمند.
شتیکی پنچمه وانه! شتیکی که دژ به شتیکی ترو.
n. به پنچمه وانه ووه.
adv. by contraries, به پنچمه وانه ووه که چا ووه ووه ده کرت:
(Many things in our lives go by contraries.)
on the contrary, به پنچمه وانه ووه! به پنچمه وانه ووه:
(You think I have nothing to do. On the contrary, I am very busy.)
to the contrary, به پنچمه وانه ووه! به پنچمه وانه ووه:
(I will come on Monday unless you write me to the contrary.)

contrast (kən-trast'), *v.t.* به راورد کردن! جیاوازی پیشاندان!
به راورد کردن: (C~ Tom with his brother!)
v.i. له گهل یهکتر جیاوازی بوون: (Her actions ~ with her words).
n. (۱) به راورد کردن! به راوردی! به راورد.
(۲) جیاوازی په کی نژگار ژور! جیاوازی:
(The ~ between the two brothers is remarkable.)
(۳) که سینک یا شتیکی ژور جیاوازی (له تنجای به راورد کردن ووه).
(۴) همنجای کارتیکردنی دوو شتی جیاوازی به تنیشت په گوه (وینه، دیمه)
contrasty (kən-tras'ti), *adj.* ژور جیاوازی بوون له پوونی و لیلیدا
(وینه گری).
(۱) شکاندن (یاسا، نهریت)! **contravene** (kon'trə-vēn'), *v.t.*
پښیل کردن: (to ~ a law or a custom)
(۲) له گهل نه گونجان! له گهل پزیک نه گهوتن! دژ ووهستان.

contravention

(۳) بەرىمەركانى كىرىش؛ بەرىمەركانە (دووان): (to ~ a statement).
 (۱) شىكاندىن (ياساش). **contravention** (kon'trə-ven'shən), *n.*
 نەزىت (۲) ئەگەل ئەگۈنچان؛ بەرىمەركانە؛ بەرىمەركانى كىرىش (دووان)؛ دۇ.
 (۱) سەمەي بەرامبەرى: جۈرە. **contredanse** (kōn'trə-dāns'), *n.*
 سەمەيەكى فۇلكلورىيە بىر تىپىيە لە پىزىيونى سەمەركەكان بە جوت جوت
 لە دوو ھىلى بەرامبەردا: (۲) ئاۋازى مۇسقىيى ئەم جۈرە سەمەيە.
 پوداۋىكى دلتەزىن؛ پوداۋىكى. **contretemps** (kōn'trə-tāns'), *n.*
 بەدبەختى چاۋەروان ئەكرامى تەرىق كەرەۋە.
 (۱) بارىۋو كىرىش (پارە). **contribute** (kən-trib'yoot), *v.t. & v.i.*
 خوار دەمەنى، شتومەك؛ پىدان (لەكاتى لىقەمەندە)؛ پىتاك كىرىش؛ يارمەتىدەن؛
 (He ~d money, food, and clothing to the victims of the war.)
 (۲) بەشدارى كىرىش؛ بەشدارىپون؛ ھاۋىيەش كىرىش (ئەرك، كىرىش، يىۋاۋە)؛
 (to ~ ideas or suggestions; to ~ to the work of an academy)
 (۳) ئۆسۈشۈن بىلەن كىرىشۈش ۋەتار يا ھۆنراۋە لە گۇقار يا پۇژنامەدا بەخۇپايى
 يا بە پارە؛ ھاۋكارى كىرىش:

(He ~s to several newspapers and journals.)

دەست تىداۋون (ھىئانەدى ئامانچىك)؛ بون بە ھۇ: **contribute to**,
 (Drink contributed to his ruin.)

-contributable (adj.); contributive (adj.).

(۱) بارىۋو كىرىش؛ دەستى. **contribution** (kon'trə-bū'shən), *n.*
 يارمەتى دىزىز كىرىش لەكاتى لىقەمەندە
 (۲) بارىۋو؛ ئەۋەي بارىۋو كىرىش (پارە). خوار دەمەنى، شتومەك؛ پىتاك؛ يارمەتى.
 (۳) ھاجى جەنگ؛ باجىكى تايەتەيە كە لە خەك دەستەنرەن لەكاتى جەنگدا.
 (۴) ئۆسۈشۈن كە دەستى يا دەفۇزىرەن بە پۇژنامە يا گۇقارىك بۇ
 بىلەن كىرىشە.

(۱) بارىۋو كىرىش؛ يارمەتىدەن. **contributor** (kən-trib'yoo-tēr), *n.*
 (۲) ئۆسۈشۈن كە ۋەتار يا ھۆنراۋە بۇ گۇقار يا پۇژنامەدە دەستى؛
 ھاۋكارى گۇقار يا پۇژنامەدە (The magazine has many ~s.)

-contributory (adj.).

(۱) پەشيمان (لە كىرىش گونا). **contrite** (kən-trīt', kōn'trīt), *adj.*
 ھەستەكە كىرىش گوناھىكى گەرە پاشگەز بونەۋە لە گوناھە.
 (۲) نىشانەي پەشيمانى لە گوناھە: (~ words).

پەشيمانى لە كىرىش گوناھىكى. **contrition** (kən-trish'ən), *n.*
 گەرە؛ پەشيمان بونەۋە؛ ھەستەكە بە گوناھە كىرىش پەشيمان بونەۋە لە
 گوناھە

(۱) دروستىكون (ئامىز، پىلان)؛ **contrivance** (kən-trīv'əns), *n.*
 ھەلبەستە (دۇ). (۲) شىكىكى دروستىكون يا ھەلبەستە: (۱) پىكار، ئامىز.
 (ب) پىلان، دۇ، فىل

(۱) دۇزىمەۋە، پىلان، رىياز، چارەسەر. **contrive** (kən-trīv'), *v.t.*
 (We must ~ a way to deal with the problem.)

(۲) دروستىكون (ئامىز، پىكار)؛ داتاشىن:
 (They have ~d an automatic dishwasher.)

(۳) پىلان كىران؛ ھەلبەستە (دۇ).
 (۴) سەركەۋەن لە كىرىش شىكىكا بە زاتايى و زىرەكى خۇ:

(He ~d to get in.)
v.t.

پىلان كىران؛ ھەلبەستە؛ نەخشەكىشان
 -contriver (n.).

(۱) تاقىرىدەۋەي پاستى شىكىك بە براۋور. **control** (kən-trōl'), *v.t.*
 كىرىش لەگەل شىكىكا كە دەزىرەن پاستە (دارايى كۇمپانىيەك).
 (۲) رىكەۋىت كىرىش كاپوبارى دارايى.
 (۳) چاۋدىزى كىرىش؛ فەرمان بەسەردا كىرىش؛ دەست بەسەردا گىرتى.
 (۴) جەۋگىرت؛ سىۋور بۇ دانان؛ راگىرتى.

(C ~ yourself!; A good rider knows how to ~ his horse.)
n.

(۱) دەسلەت؛ دەسلەت پەسەرداۋون.
 (۲) جەۋگىرى؛ دايىنكىرى؛ چاۋدىزى؛ پىكىف

convalescent home

(۳) ھۆي دايىنكىرىن يا جەۋگىرتى. (۴) ئەندازە؛ پىۋانە.
 (۵) (pl.), ئامىزى لىخۋىر (فۇۋەك، پاپۇ، شەمەندەۋەر، ئوتومبىل).
 لەۋزىر پىكىفدا ئەمان؛ دەست بەسەردا نەۋىشتى؛
 بۇ دايىن ئەكران؛ لەۋزىر دەست دەرجون.
 ھىئانە ۋىزىر پىكىفدا؛ خىستە ۋىزىر دەست؛ دايىنكىرىن
 لە دەست دەرجون؛ لەۋزىر پىكىفدا ئەمان.
 لە دەست دەرجون؛ دايىن ئەكران؛ راگىر فاكىرت؛
 لەۋزىر دەستدە ئەمانە.
 دايىن دەكىرت؛ لەۋزىر پىكىفدا بون؛ پىكەۋىك:
 (The situation is under control.)
controllable (kən-trōl'ə-b'l), *adj.*
 دايىن دەكىرت؛ راگىر دەكىرت؛
 دەستى بەسەردا دەۋات؛ پىكەۋىك دەكىرت.
 (۱) ۋىزىر؛ لىپىسراۋى خەرجى. **controller** (kən-trōl'ēr), *n.*
 دەركاۋەكى مىرى. (۲) بەرپەۋە؛ فەرماندە؛ راگىر.
 (۳) ئامىزى راگىرتى خىزايى و ۋەزى مەكىنەيەك.

-controllership (n.).

(۱) تايەتەي بە چەند. **controversial** (kon'trə-vūr'shəl), *adj.*
 چۇن پىكە ئەكەۋەن لەسەر مەسەلەيەك؛ شىتەۋىر (مەسەلە، مۇۋە):
 (Abortion is a ~ subject; He is a ~ person.)

(۲) ھەزەكە لە چەندوچۇن؛ شىتەۋىر.
 (۱) ئاۋۇكى؛ شىتەۋىر. **controversy** (kon'trə-vūr'si), *n.*

پىكە ئەكەۋەن لەسەر مەسەلەيەك؛ بىگەۋەردە. (۲) مەسەلەيەك كە پاي خەك
 نۇر جىۋان پىت دەريادەي شىتەۋىرمان لەسەرى پىت.

(۱) بەسەۋى خىستەۋە؛ دۇ ۋەستان؛ **controvert** (kon'trə-vūr't'), *v.t.*
 بەرىمەركانەۋە. (۲) شىتەۋىر لەسەر كىرىش؛ لىكەۋىنەۋە.

بەسەۋى دەخىرەۋە. **controvertible** (kon'trə-vūr'tə-b'l), *adj.*
 (ۋەتە، يىۋاۋە، ھەلۋىست)؛ دەتوانىش بەرىمەركەۋە.

contumacious (kon'too-mā'shəs, kon'tyoo-mā'shəs), *adj.*
 سەركىش؛ ياخى؛ مە ئەندە؛ سەرىپىچىكە.

ياخى. **contumacy** (kon'too-mə-si, kon'tyoo-mə-si), *n.*
 بون؛ سەرىپىچى؛ مە ئەندە؛ سەركىش (بەتايەتەي بەرامبەر بە دادكاۋەك).

contumelious (kon'too-mē'li-əs, kon'tyoo-mē'li-əs), *adj.*
 لوت بەر؛ بەفېز؛ بە سۈك سەرى خەك كە؛ بىن ئەزاكتە.

contumely (kon'too-mə-li, kon'tyoo-mə-li, kən-tōō'-mə-li, kon'too-mē'li), *n.*
 (۱) لوت بەرۋى قەسەۋى؛ بىن ئەزاكتە؛ (۲) بىن ئەزاكتە ئوۋان لەگەل كەسكىدا؛

بە سۈك سەرى كىرىش كەسكى.
 پوۋاشاندىن (پىست)؛ خۇن- **contuse** (kən-tōōz', kən-tūz'), *v.t.*

تۇزىن (پىست)؛ شىنكىرەۋە (پىست)؛ ئازاردانى پىست بەمىن بىرىنى
 -contusion (n.).

(۱) مەتەل؛ مەتەل كە ۋەلامەكەي. **conundrum** (kə-nun'drəm), *n.*
 بىرىنى بىت لە يارى كىرىش بە ۋەشە دەنگى. (۲) پىسپارنىكى سەرى شىۋىنەر؛

كىشەيەكى سەرسۈۋەن.
 چاكىۋەنەۋە دۋاي نەخۇشى؛

بونۋانەۋە دۋاي نەخۇشى.
 (۱) چاكىۋەنەۋە دۋاي. **convalescence** (kon'və-les'ns), *n.*

نەخۇشى؛ بونۋانەۋە دۋاي نەخۇشى.
 (۲) ماۋە ئەم چاكىۋەنەۋە يا نەخۇشى.

(۱) چاك دەپتەۋە دىتەۋە. **convalescent** (kon'və-les'nt), *adj.*
 سەرخۇ پاش نەخۇشى؛ دەپتەۋە پاش نەخۇشى.

(۲) تايەتەي بە چاكىۋەنەۋە بەخۇداھاتەۋە پاش نەخۇشى.
 كەسكى كە لە چاكىۋەنەۋە بونۋانەۋە پاش نەخۇش كەۋەن.

(۱) بونۋانگ. **convalescent home (or hospital),**
 (۲) شىۋىنەۋە نەخۇشخانە بۇ كەسانى نەخۇش و پىۋ كەفتەكار؛

خانەي پىران.

conversion

نومره: به‌لام به‌پنجه‌نومه؛ به‌لام له‌سهرینگی ترموه:

(Some are well but unhappy; ~, others are happy but ill.)

conversion (kən-vūr'zhən, kən-vūr'shən), n. گۆزین (۱)

هه‌لگه‌رانومه؛ گۆزبان (۲) (۱) گۆزین یا گۆزانی کەسێک له‌ ئایینکەوه بۆ ئایینکی تر؛ هه‌تانه‌سەر ئایینکی تر؛ هه‌تانه‌سەر ئایینکی تر؛ ئاین گۆزین.

(ب) گۆزین یا گۆزانی بیروباوه‌ری کەسێک؛ هه‌لگه‌رانومه‌ی کەسێک له‌ پێنازێک‌وه بۆ پێنازێکی تر (۲) گۆزین‌هوه‌ی پاره (۱) گۆزین (پێوانه، کێش).

(۵) (۱) ده‌ست به‌سه‌رداگرتن یا زه‌وت کردنی زه‌وی یا پاره‌ی کەسێکی تر.

(ب) گۆزین‌هوه‌ی زه‌وی‌وزار به‌ پاره یا به‌پنجه‌وانه‌وه.

(۶) گۆزینی ژماره له‌ شێوه‌یه‌که‌وه بۆ شێوه‌یه‌کی تر بێن گۆزینی نرخی‌که‌ی

(بیرکاری)

convert (kən-vūrt'), v.t. (۱) گۆزین (شێوه):

(to ~ water into steam; grain into flour; a bedroom into a livingroom; and dollars into pounds.)

(۲) وه‌رگێزان؛ گۆزین (ئاین، بیروباوه‌ری، هه‌لوێست)؛ هه‌لگه‌رانومه (ئاین، پێیان).

(۳) پاره گۆزین‌هوه له‌ دراوێک‌وه بۆ دراوێکی تر.

(۴) (۱) ده‌ست به‌سه‌رداگرتن یا زه‌وت کردنی زه‌وی‌وزاری کەسێکی تر.

(ب) گۆزین‌هوه‌ی زه‌وی‌وزار به‌ پاره یا به‌پنجه‌وانه‌وه.

(۵) (۱) گۆزینی ته‌ووزمی کاره‌با (له‌ راسته‌وخۆ بۆ ناپاسته‌وخۆ).

(ب) گۆزینی له‌ره (رادێق، ته‌له‌فزیۆن).

(۱) گۆزبان (له‌ ئایینک‌وه بۆ ئایینکی تر)؛ گۆزبان (له‌ پێناز یا بیروباوه‌ریک‌وه v.t.

بۆ پێناز یا بیروباوه‌ریک‌ی تازه) (۲) گۆزبان (شێوه).

کەسێک که‌ ئاینه‌که‌ی بگۆزێت به‌ ئایینکی تر یا بێن به‌ ئایندار.

converter (kən-vūr'tēr), n. (۱) گۆزەر (ئاین، پێیان)؛ کەسێک که‌

ده‌گۆزێت (۲) ئامێری گۆزینی که‌سه‌ی خاڕ بۆ شتی دروستکراو.

(۳) کوورده‌ی گۆزینی ناسن بۆ پۆل

(۴) (۱) ئامێری گۆزینی ته‌ووزمی کاره‌با (له‌ راسته‌وخۆه بۆ ناپاسته‌وخۆ).

(ب) ئامێری گۆزینی له‌ره (رادێق، ته‌له‌فزیۆن).

(ج) ئامێری گۆزینی زانیاری له‌ شفره‌یه‌که‌وه بۆ شفره‌یه‌کی تر.

convertible (kən-vūr'tā-b'l), adj. (۱) ده‌گۆزێت؛ توانای گۆزانی

هه‌یه‌؛ ده‌توانێت بگۆزێت (۲) سه‌ره‌که‌ی ده‌کرت‌هوه‌ی قه‌د ده‌کرت (ئوتومبیل).

(۲) ده‌گۆزێت‌هوه‌ (پاره، دراو) (Dollars ~ into pounds).

(۱) ئوتومبیلی ته‌مه‌ت؛ ئوتومبیلیک که‌ سه‌ره‌که‌ی هه‌له‌ده‌ریته‌وه‌ی قه‌د ده‌کرت. n.

(۲) شتی که‌ سه‌ره‌که‌ی بکرت‌هوه‌ی قه‌د بکرت.

-convertibility (n.); convertibleness (n.).

convertite (kon'vēr-tīt'), n. [Archaic]. (۱) کەسێک که‌ چوونێته

سه‌ر ئایینکی تر (۲) ئافه‌رتیکی سووک که‌ له‌ خراپه‌ی لای داوێت و تۆبه‌ی کردبێت.

convex (kon-veks', kən-veks', kon'veks), adj. قوژر؛ بوو.

شت.

شتیکی قوژر؛ پوویه‌کی قوژر. n.

convexity (kən-vek'sə-ti), n. (۱) قوژری؛ قوژرتی.

(۲) شتیکی قوژر؛ پوویه‌کی قوژر.

convexo-concave (kən-vek'sō-kon-kāv'), adj. دیوکی

قوژره‌و دیوکی قوپاو (۲) تاییه‌تی به‌ هاوێنه‌یک که‌ دیوکی قوژره‌و دیوکی

قوپاوه‌، به‌لام قوژری‌یه‌که‌ی زیاتره‌ به‌ جۆزیک که‌ ناوه‌پاستی هاوێنه‌یک له‌ هه‌موو

له‌ هه‌موو شوێنێکی تری نه‌ستوورتر بێت.

convexo-convex (kən-vek'sō-kon-veks'), adj. تاییه‌تی به‌

شتیک یا پوویه‌یک که‌ هه‌ردوو دیو قوژر بێت.

convey (kən-vā'), v.t. (۱) گواسته‌نوه؛ هه‌لگرتن و گۆزانه‌وه:

(Some trains ~ both passengers and goods.)

(۲) گه‌بان‌دن (کاره‌با)

(۳) پاگه‌یان‌دن؛ پێن گه‌یان‌دن (ده‌نگوباس، ساو)؛ ده‌ریپێن:

(Her looks ~ a lot; I will ~ the information to him.)

Please ~ my sympathies to them.)

(۴) تاپۆی زه‌وی‌وزار یا خانوو خسته‌سه‌ر کەسێکی تر.

convolve

(۵) [Obs.], دزین.

conveyance (kən-vā'əns), n. (۱) گواسته‌نوه؛ پاگه‌یان‌دن؛ ده‌ریپێن.

(۲) هۆی گواسته‌نوه (ئوتومبیل).

(۳) تاپۆی زه‌وی‌وزار یا خانوو خسته‌سه‌ر کەسێکی تر.

(۴) قه‌واله‌ یا به‌لگه‌نامه‌ی نه‌م خاوه‌ن گۆزین؛ تاپۆ.

conveyancer (kən-vā'ən-sēr), n. پارێزه‌ری تاپۆی زه‌وی‌وزارو

خانوو خسته‌سه‌ر کەسێکی تر؛ ئاماده‌کەری تاپۆ.

conveyer, conveyor (kən-vā'ēr), n. (۱) گه‌یه‌نەر (مڕۆ، نامێ).

(۲) ئامێریکی جووڵاو وه‌ک قایشیکی پان که‌ شت ده‌گۆزێت‌هوه له‌ شوێنێک‌وه

بۆ شوێنێکی تر له‌ کارگه‌ یا چێشتخانه‌یه‌کی گه‌وره‌دا.

convict (kən-vikt'), v.t. سه‌لماندنی تاوانی گومانباریک (دادگا)؛

تاوانبارکردن: (The jury ~ed him of theft.)

n. (۱) تاوانبار؛ تاوانباریک که‌ دادگا سزای به‌سه‌ردا داوێت.

(۲) تاوانباریک له‌ به‌ندیخانه‌دا؛ تاوانباریک که‌ دادگا سزای به‌سه‌ردا داوێت و

ماوه‌ی سزاکه‌ی له‌ به‌ندیخانه‌دا به‌ریقه‌سه‌ر.

conviction (kən-vik'shən), n. (۱) تاوانباربوون له‌ دادگا؛

تاوانبارکردن: (The ~ of the accused man was almost certain.)

(۲) قایل کردن؛ دلنیاکردن؛ بۆ ساخ کردن‌هوه.

(۳) دلنیابوون؛ قایل بوون.

(۴) بیروباوه‌ری چه‌سپاو؛ بیروباوه‌ری توندو به‌هه‌یزو پتو: (a man of ~)

ئاماده‌بوون بۆ کوێگرتن له‌ به‌لگه‌یه‌ک که‌ کەسێک

قایل بکات یا شته‌که‌ی پێن به‌سه‌لمێنێت.

convictive (kən-vik'tiv), adj. (۱) تاوانبارکەر (به‌لگه‌)

(۲) پێن سه‌لمێنەر؛ قایلکەر؛ دلنیاکەر.

convince (kən-vins'), v.t. (۱) پێن سه‌لماندن؛ قایل کردن؛ دلنیاکردن؛

سازکردن. (۲) [Obs.], تاوانبارکردن. (۳) [Obs.], به‌زان‌دن

convincible (kən-vin'sə-b'l), adj. پێنی ده‌سه‌لمێنێت؛

قایل ده‌کرت؛ دلنیا ده‌کرت.

convincing (kən-vin'sin), adj. (۱) سه‌لمێنەر؛ قایلکەر؛

دلنیاکەر: (a ~ argument)

(۲) بپوای پێن ده‌کرت: (a ~ story)

convivial (kən-viv'i-əl), adj. (۱) پووخۆش و حه‌زکەر له‌ ناهه‌نگی

خواردن و خواردنه‌وه له‌گه‌ل براده‌راندا. (۲) تاییه‌تی به‌ ناهه‌نگ و زه‌ماوه‌ند.

-convivialist (n.); conviviality (n.).

convocation (kon'və-kā'shən), n. (۱) کۆپگرتن (به‌تاییه‌تی بۆ

کاروباری زانستی له‌ زانکۆیه‌ک یا ئایینی له‌ په‌رسنگایه‌کدا)؛ بانگ کردن بۆ

کۆبوونه‌وه. (۲) کۆپ؛ کۆبوونه‌وه‌یه‌کی گه‌وره‌ی درێژخایه‌ن له‌ زانکۆ یا

دانسگاهیه‌کدا بۆ لێکۆڵینه‌وه‌ی مه‌سه‌له‌یه‌کی گرنگ؛ کۆبوونه‌وه‌یه‌کی گه‌وره‌ی

قه‌شه‌و کۆله‌که‌کانی کلێسه‌.

-convocational (adj.).

convoke (kən-vök'), v.t. بانگ کردن بۆ کۆبوونه‌وه؛ کۆکردنه‌وه؛

کۆگرتن.

convolute (kon'və-lōō't, kon'və-lūt'), adj. لوول خواردوو؛

لوول؛ پێچ پێچ.

پێچ پێدان؛ پێچ خواردن؛ لوولدان؛ لوول خواردن. v.t. & v.i.

convoluted (kon'və-lōō't'id, kon'və-lūt'id), adj. (۱) پێچ -

پێچ؛ پێچ خواردوو؛ لوول؛ لوول خواردوو.

(۲) ئالۆز؛ ئالۆسکاو؛ تیکه‌ل‌پێکان (ئووسراو، ووته، بیروباوه‌).

convolution (kon'və-lōō'shən, kon'və-lū'shən), n. - (۱)

لوول خواردن؛ پێچ خواردن؛ تیک ئالۆز؛ تیک ئالۆی.

(۲) پێچ پێدان؛ لوول پێدان؛ تیک ئالۆز؛ ئالۆسکاندن.

(۳) پێچێک یا لوولیکی شتیکی پێچ خواردوو.

(۴) هه‌یکه‌ له‌ پێچه‌ قوژره‌کانی مێشک.

convolve (kən-volv'), v.t. تیک ئالۆز؛ لوولدان؛ پێچ پێدان.

v.t. تیک ئالۆز؛ ئالۆسکان؛ پێچ خواردن؛ لوول خواردن.

convolulus

convolulus (kən-vol'vyoo-ləs), *n.*

لهگال کاروان یا قافله یکه پویشتن بهمه بهستی
پاراستنی

(۱) لهگال کاروان یا قافله پویشتن بهمه بهستی پاراستنی.
(۲) نهو هیزه سوپایی یا دهریایی لهگال کاروانیکدا دهوات بۆ پاراستنی.
(۳) کاروان یا قافله یکه پاریزراو! کاروان.

convulse (kən-vuls'), *v.t.*
(۱) پاره شاندن! به توندی پاره شاندن!
شله قاندن (۲) کرژکردن (ماسولکه)! تورت کردن.

(۳) هینانه له زین له پیکهین، توپهیی، یا خهفتدا.
convulsion (kən-vul'shən), *n.* (pl.)
(۱) کرژبوون (ماسولکه)! قاقای پیکهینی بۆ نهو ستینراو!

پیکه نینیک که وهک حال لپهاتن واییت، له بهرنهوهی نارهستیهوه.
(۲) پشینوییهکی توندی له پهر له سرووشت یا کۆمهلدا (بوومه لمره،
شهری ناوخو): (a ~ of nature; civil ~) .

convulsionary (kən-vul'shən-er'i), *adj.*
تایبهتی کرژبوون
(ماسولکه)! تایبهتی به پشینوی سرووشت یا کۆمهل.

n. کسێک که حالی ئی دیت یا تووشی ماسولکه پرهقه دهییت له نهجای حال
لپهاتنی ناییدا (دهرویش)

convulsive (kən-vul'siv), *adj.*
(۱) وهک ماسولکه پرهقه وایه
ماسولکه پرهقهیی. (۲) ماسولکه پرهقهی لهگهله! تووشی ماسولکه پرهقه دهییت.

(۳) دهییت بههزی ماسولکه پرهقه! دهییت بههزی پشینوی سرووشت یا کۆمهل:
(~ events)

cony (kō'ni), *n.* Also coney,
(۱) کهریوشک
(۲) فرهه یا کهرنی کهریوشک

(۳) [Archaic]. کهرنی ساریلکه! کهرنی خۆشبارمه.
coo (kōō), *v.t.*
(۱) خویندن (کوتر، کوتره باریکه).
(۲) به نهرمی و خۆشروستی بهوه لهگهل دلداریا دیوان.

v.t. (to ~ one's words). به نهرمی و خۆشروستی بهوه دیوان (لداری).
n. (۱) خویندن یا دهنگی خویندنی کوتر یا کوتره باریکه.
(۲) دهنگی نهرمی خۆش (وهک دهنگی کوتر).

cook (kook), *n.*
چیشنکه! چیشتن لینهی.
v.t. (۱) چیشتن لینه! لینه.
(۲) [Col. q.]. ههلبهستن (درو، بوختان، قاو)! پشکستن.

v.t. (۱) چیشنکهی کردن! بوون به چیشنکهی.
(۲) کولان (These beans ~ well).
(۳) [Slang]. بوودان (What's ~ing?) .

cook up, [Colloq.], ههلبهستن (درو، قاو، بوختان)! پشکستن (پیلان):
(He cooked up a story.)

cookbook (kook'book'), *n.* پهرتوکی چیشتن لینه.
cooker (kook'er), *n.* (۱) ناگردان. (۲) مهنجهل.

cookery (kook'er-i), *n.* (۱) هونهی چیشتن لینه! چیشتن لینه.
(۲) چیشنخانه! مووبهق.

cookout (kook'out'), *n.* خواره مهندی بهک که له دهرهوهی مال یا له
دهشت لینه ریت و بخوریت (سهیران)! سهیران (بهتایبهتی که خواره نهک لهوئ)

لینه ریت و بخوریت.
cooky (kook'i), *n.* بسکویت

cool (kōōl), *adj.*
(۱) فینک! ساردی مام ناوهندی.
(۲) فینکه موه: (~ clothes).

(۳) هیم! له سرخو: (He remained ~ in the emergency).
(۴) (a ~ reception). سارد! نابهتن!

(ب) بۆ مهیل. (She is ~ toward me).
(۵) چاوایم! بۆ شهرم (مۆپوونهوه): (a ~ stare).

(۶) رهنگی شین و سهرز یا خۆله میشتی: (~ colors).
(۷) [Colloq.]. بهین زیاده پنهوان: (He lost a ~ million).

(۸) [Slang]. باش! زۆرباش: (He is ~; She is ~).

coordinate

adv. به هیمتی! به له سرخوئی.
n. (۱) شوین، کات، یا شتیکی فینک: (the ~ of the evening).
(۲) فینکی! ساردی مام ناوهندی.

(۳) [Slang]. هیمتی! له سرخوئی: (He regained his ~).
v.t. (۱) فینک بوونهوه! سارد بوونهوه. (۲) هیمن بوونهوه! هاتنهوه سرخو.

v.t. (۱) فینک کردنهوه! سارد کردنهوه.
(۲) هیمن کردنهوه! هینانهوه سرخو! هیواش کردنهوه.

coolant (kōōl'ant), *n.* ساردکه موه! شله یهکی ساردکه موه (مهکینه).
cooler (kōōl'er), *n.* (۱) (a) سهولدان.

(ب) ساردکه موه! سهوولیک که سهوولی تین دهگرت و خواردن و خواردنهوه
میوه سهوولی تین دهگرت بۆلهوهی به ساردی بهیینه موه.

(۲) خواردنهوهی فینکه موه.
(۳) [Slang]. بهندیخانه! زووری بهندیخانه.

هیم! له سرخو! ژیر.
cool-headed (kōōl'hed'id), *adj.*
کرژکاریکی ناکارامه (بهتایبهتی خهکی پۆمهلاتی

دوون).
coolish (kōōl'ish), *adj.* مهیله و فینک! نهختیک فینک.

coolness (kōōl'nis), *n.* (۱) هیمتی! له سرخوئی
(۲) ساردی (ههست).

coon (kōōn), *n.* (۱) racoon.
(۲) [Slang]. قوله ریش (ناتوره یهکی سووکه).

coon's age, [Colloq.], کاتیکی دور و دروژ! کاتیکی زۆر.
coop (kōōp), *n.* (۱) کولانه مریشک! کولانهی مریشک

(۲) [Slang]. بهندیخانه! قههز! شوینی تیا بهستنهوه یا قهتیس کردن
بهند کردن! خستنه قههزهوه! بهستنهوه! قهتیس کردن

بهرباز بوون! پاکردن.
Fly the coop, [Slang].
co-op (kō-op', kō'op'), *n.* [Colloq.]. - co-operative.

cooper (kōōp'er, koop'er), *n.* بهرمیل دروستکری یا چاککه موه.
v.t. بهرمیل دروست کردن یا چاکر دهنوه.

cooperage (kōōp'er-ij, koop'er-ij), *n.* (۱) کارگی یا دروکانی
بهرمیل دروست کردن و چاکر دهنوه.

(۲) پیشه و کاری بهرمیل دروست کردن و چاککه موه یا بهرهمه کهی.
(۳) کرری یا نرخی دروست کردن و چاکر دهنوهی بهرمیل.

cooperate (kō-op'er-āt'), *v.t.* (۱) ههره زکردن! هاوکاری کردن!
کۆمهک کردن! یارمه تیدانی بهکتری. (۲) ههره وهزی کردنی ئابووری.

(۳) بهکگرتن بۆ هینانهدی ئامانجیک (شتومهک):
(The weather, the scenery and other things ~d to make our holiday a success.)

cooperation (kō-op'er-ā'shən), *n.* (۱) ههره زکردن!
هاوکاری کردن! کۆمهک کردن! یارمه تیدانی بهکتری.

(۲) کۆمهلهی ههره وهزی! ههره وهزی.
(۱) ههره زکردن! کۆمهککردن! (kō-op'er-ā'tiv), *adj.*

هاوکاریکمر (مروقه، مهلوئست): (~ neighbours).
(۲) ههره وهزی: (a ~ store).

cooperative (kō-op'er-ā'tiv), *adj.*
(۱) ههره زکردن! کۆمهککردن!
(۲) فروشگی یا دروکانیکی ههره وهزی! فروشگی هاو بهشی.

n. (۱) فروشگی یا دروکانیکی ههره وهزی! فروشگی هاو بهشی.
(۲) کۆمهلهی ههره وهزی! ههره وهزی.

-cooperatively (*adv.*); cooperativeness (*n.*).
(۱) هاوکاریکمر! ههره زکردن!

کۆمهککردن. (۲) نهندامیکی کۆمهلهی ههره وهزی.
هملیاردنی نهندامیکی تازه بۆ لیژنه یهک له لایهین

نهندامانی لیژنه کهوه.
(۱) هاویل! هاوتا (پۆزمان).
coordinate (kō-ōr'də-nit), *adj.*

(~ clauses)
(۲) تایبهتی به هاوتا یا هاویل.
(۱) کسێک یا شتیکی هاویل یا هاوتا. (۲) نۆردنیت (بیرکاری).

n. (۱) کسێک یا شتیکی هاویل یا هاوتا. (۲) نۆردنیت (بیرکاری).

coordination

- v.t.** (۱) هار تاکردن؛ هاو پله کردن.
(۲) په کڅښتن؛ رنګڅښتن؛ (to ~ one's movement in swimming; He ~d the work of the committee.)
- v.i.** (۱) هاو تابوون؛ هاو پله بوون.
(۲) رنګو تن؛ گونجان؛ نامراني په یوه ندی هاو تاکړ (پړښمان):
(and, or, nor, for, so, but, yet)
- coordination** (kō-ōr'da-nā'shən), **n.** (۱) هاو تاکردن؛ هاو تایی؛
هاو پله یی (۲) پینګره گونجان و کارکردنی ماسولکه کانی لهش بڼه کردن
کارنک (وهرېش)؛ په کڅو تن؛ گونجان
(۳) په کڅښتن؛ رنګ وپنک کردن؛ بهر یوه بردن؛ رنګ وپنکی:
(There was no ~ among the members of the committee.)
- coordinator** (kō-ōr'da-nā'ler), **n.** رنګه؛ بهر یوه بر:
- (the program ~)
- (۱) باندنیه یکی پدشی ووشکانی قاچ تهناره نه وده ندی
مریشک دهنیت. (۲) مریشک په ده؛ جزره مراوی په ده.
(۳) [Colloq.]، کڅښکی ساریلکه یا بن مېشک.
- cootie** (kōō'ti), **n.** [Slang]. نه سپن؛ شتیکی بن نرخ.
- cop** (kop), **n.** (۱) لور تکه (گرد)؛ تهو کسه؛ پوپنه
(۲) پر ته شیه یکه ریس.
- cop** (kop), **n.** [Slang]. یوایی
- v.t.** [Slang]. کرتن؛ ده ست به سهر داکرتن.
- copaiba** (kō-pā'ba, kō-pī'ba), **n.** حوی یه یکی بڼه خوشه له
دروسکردنی دهرماندا به کارده هینرتن
- copal** (kō'p'l, kō'pal), **n.** حوی یه یکی دهقه بڼه پوکش کردن به کار -
ده هینرتن.
- coparcenary** (kō-pār's'n-er'i), **n.** (۱) هاو به شیتی میراث
(۲) هاو به شتی؛ ناوکزی؛ هاو به شتی خاوه ندیتی.
- adj.** تاییه تی به هاو به شتی یا هاو به شان.
- coparcener** (kō-pār's'n-ēr), **n.** هاو به شتی میراث
- copartner** (kō-pärt'nēr), **n.** هاو به شتی؛ برابش.
- copartnership** (kō-pärt'nēr-ship), **n.** هاو به شتی؛ برابش.
- cope** (kōp), **v.i.** (۱) (~ with)، له وړه هاتن؛ توانا به سهر د شکان:
(She can ~ with her problems.; The police were unable to ~ with the crowds.)
(۲) [Colloq.]، بهر نگر بوونی کڅښه کانی ژبان و هوندان بڼه چار سهر
کردن یا زالیون به سهر یاندا.
- cope** (kōp), **n.** (۱) عبا ی قهشه.
(۲) شتیکی داپوشمر (چهر، ناسمان، گوهرمن). (۳) coping
- v.t.** عبا کرده بهر؛ داپوشین به عبا یا شتیکی وها.
- copeck** (kō'pek), **n.** Also kopeck, کوپیک؛ پاره یه یکی وورده
یه کیتی سو فیته جاران نه نرخه کی سده یکی "پوبل" ټکه.
- copestic, copesettic** (kō'pə-set'ik), **adj.** [Slang]. نایاب؛
زور باش.
- copestone** (kōp'stōn), **n.** (۱) بردی تهو کسه ری دیوار، پایه، یا
خانو (که به شتیکی له گوی سبهانه ی لیژ بڼه هاو پړی).
(۲) پوپ؛ بهر ترین پله؛ دوا ده ست پیا هینان (کار).
(۱) لاسایه کهره؛ چاولیکر؛ قوپیه چی.
(۲) ده ست نو سکر؛ ده ست نو سکار؛ نو سهر مه.
- copilot** (kō'pī'lat), **n.** یاریده هری فری که ران.
- coping** (kōp'ing), **n.** گوی سبهانه یکی لیژ به سهر خانو، دیوار، یا
پایه کدا بڼه هاو پړی.
- copious** (kō'pi-əs), **adj.** (۱) زور و به نه؛ فره؛ بن شومار:
(a ~ supply of goods)
(۲) زور نووس؛ بهر هم زور؛ زور بلی: (a ~ writer)
- coplanar** (kō-plā'nēr), **adj.** همان ناست؛ همان پو (نه اندازه)

copybook

- copolymer** (kō-pol'i-mēr), **n.** (ووشه ی داهاتو (کیمیا)
بپینه).
- copolymerization** (kō-pol'i-mēr-i-zā'shən), **n.** ناوړت -
کردنیک که بریتی به له پړکردنی کهره سې جیاواز به نړه ویک له دوا ی یه
به شتیوی رنجره یکه (کیمیا).
- copper** (kop'ēr), **n.** (۱) مس؛ مسی سور.
(۲) مسین (شت)؛ شتی که له مسی سور دروست کرابیت. (۳) پلاره ی مسین.
(۴) مسین (په ننگ)؛ وهک مسی سور (په ننگ)؛ قاوه یی سووریو.
- adj.** قاوه یی یکی سووریو؛ مسین (په ننگ).
- v.t.** پوکش کردن به مسی سور؛ مسی سور لیڈان.
- copper** (kop'ēr), **n.** [Slang]. پوایی.
- copperhead** (kop'ēr-hed), **n.** (۱) سهر مسین؛ مارنکی ژده راوی
نه سهر کای باکوهره رنګی سهری وهک مسی سور وایه.
(۲) [C-]، هاو لاتی یه یکی به شتی ژور ووی وولا ته په کتر ووه کانی نه سهر کایه
که پشچیکری به شتی خاوریو دهر دگر له شهری ناو خوی نه سهر کادا (نا توهره یه یکی
سوکه).
- copperplate** (kop'ēr-plāt), **n.** (۱) ته به تیک مسی سووره وینه
نه قش لسه هله که نریت وینه لسه دهر ده هینرتن یا چاپی یی دهر کرتن.
(۲) وینه یکه که به شتیو به دهر هینرتن.
- (۳) چاپ کردن یا نه قش هله که ندن به شتیو به.
- coppersmith** (kop'ēr-smith), **n.** مسگر.
- coppery** (kop'ēr-i), **adj.** (۱) مسین (په ننگ)؛ مسی.
(۲) مسی تیدایه؛ تاییه تی به مسی سور.
- coppice** (kop'is), **n.** بڼه یی دهر و بنچ؛ چرستانیک یا بڼه لانی که
له بنچ و دهر و پیک هاتیت.
- copra** (kop'ra), **n.** گویزی هیندی ووشک کراوه.
- copro-**, **copr-** (kop'rō, kop'rā), بڼه یی دهر و بنچ؛ چرستانیک یا بڼه لانی که
بڼه یی دهر و بنچ؛ چرستانیک یا بڼه لانی که
- coprolite** (kop'rā-lit), **n.** شیاکی بهر دنی.
- coprology** (kop'rol'ə-ji), **n.** بهر لای له وړه ووهرو وینه
پووتدا (ژا وړی و جوت بوون)؛ وړه ووهرو وینه پووت
- coprophagous** (kop-rof'ə-gas), **adj.** لسه شیاکه و پیسای
ژباو (قاو نچه).
- copse** (kops), **n.** (۱) لیکه؛ گه یمنه؛ په یوه ندی.
(۲) نښکان یا کرکرا که یا تیشوری لیکه.
(۳) کرداری لیکه (پړښمان): (is, are, am, was, were)
- copular** (adj.). جوت بوون؛ گاین.
- copulate** (kop'yoo-lāt), **v.i.** جوت بوون؛ گان کردن.
- copulation** (kop'yoo-lā'shən), **n.** جوت بوون؛ گان کردن.
- copulative** (kop'yoo-lā'tiv, kop'yoo-lā-tiv), **adj.** (۱) بهیمک
گه یمنه؛ لیکه. (۲) (ا) تاییه تی به نامرانی په یوه ندی که دوو سارسته
هاو با بهیمک ده گه یمنیت. (ب) تاییه تی به کرداری لیکه (پړښمان).
(۳) تاییه تی به جوت بوون یا گاین.
- n.** ووشه ی لیکه.
- copy** (kop'i), **n.** (۱) وینه دقاو دق؛ وینه دق.
(۲) دانه؛ دانه ی همان گوفار، په پتورک، یا پړښانه:
(He has two ~ies of that magazine.)
(۳) نمونه؛ نمونه یکه که وینه لسه دهر به هینرتن یا لاسای بکرتنه.
(۴) ده ست نو سیک که نامده بیت بڼه چاپ کردن.
(۵) باسک که نووسر یا پړښانه نووسر بتوانیت لسه ری بنو سیت
(۱) وینه دقاو دق دهر هینان؛ ژمار کردن؛ نووسینه.
(۲) چاولیکر؛ لاسای کرده نه.
(۳) قوپیه کردن (تاقیکر دهر)؛ لهر نووسینه.
پاکتوس؛ وینه پاک.
رهنوس؛ گه لاله.
(۱) په راوی خه توشی؛ په راوی -
copybook (kop'i-book), **n.**

copy boy

پاڭمىنانى قوتايى لىسەر دەست وخت خۇشى لىوېش بە لىسەر نووسىنەمەي لىي
نەمۇنەنى لى پەراۋەگەدان. (۲) ناسايى: سوواۋ! كۆن (روتە).

مىدالىنى بەردەست كە شتومەكى نووسراۋ لى نووسەرەكانەمە
دەھىنىت دەت بۇ پۇژنامە.

چاۋلىكەر: لاسايىكەرەمە! دەمە لاسكىن كەر. **copycat** (kop'i-kat'), *n.*
مىزى بىزىركەرنى ووتارو نووسىنى سەرباسى پۇژنامەيەك **copy desk**,

پىش ناردى بۇ چاپكردن.

كەمىكە كە دەستىنوسىك بە **copyholder** (kop'i-höl'dēr), *n.*
دەنگى بەز دەخوئىنىتەمە بۇ ئەو كەسەي كە پوختە يا ھەلەبىرى دەكات.

(۱) دەستىنوسىكەر: تۇماركەر. **copyist** (kop'i-ist), *n.*
(۲) چاۋلىكەر: لاسايىكەرەمە

ھەلەبىركەرنى ووتارى پۇژنامە پىش **copyreader** (kop'i-rē'dēr), *n.*
چاپكردى: ھەلەبىركەر يا پوختەكەرنى ئاۋكەرنى پەرتوۋىكە پىش لە چاپداش.

ماڧى چاپكردن (پەرتوۋىكە) **copyright** (kop'i-rit'), *n.*
ماڧ يا ماڧنامەي چاپكردن بۇلار كەردنەمە فروشتى پەرتوۋىكە يا بەرەمىكى
ھونەرى يا مۇسىقاى يا شانۇگەرى.

پاۋىزراۋە بە ماڧى چاپكردن يا بۇلار كەردنەمە *adj.*
پاراستى پەرتوۋىكە يا بەرەمىكى ھونەرى بە تۇماركردن دەرھىنانى *v.t.*

ماڧنامەي چاپكردن بۇلار كەردنەمە لە دەنگاى مىرى تايەتيدا.
(۱) ئازكردن: مەكرو ئازونوزكردن: چاۋباشقالى **coquet** (kō-ke't'), *v.t.*

(ئافەت): (۲) يارى پىكردن: ۋەك يارى دانەبەر (ھەست).

ئاز: ئازكردن: مەكرو ئاز: **coquetry** (kō'kə-tri, kō-ke't'ri), *n.*
چاۋبايى

مەكرباز: ئافەت: ئازونوزكەر: چاۋباشقال **coquette** (kō-ke't'), *n.*
(ئافەت)

مەكربازى كەرن: ئازكردن: ئازونوزكردن: چاۋباشقالى كەرن. *v.t.*
بەئاز: مەكەر: ئازونوز: مەكرباز. **coquettish** (kō-ke't'ish), *adj.*

بەردىكە لە كۈنچەماسى شىلانى شكاۋ **coquina** (kə-kē'nə), *n.*
پىكىندى

بەلەمىكى بىجۈكە ۋەك زەمىلە **coracle** (kō'rə-k'l, kor'ə-k'l), *n.*
دروست دەكرىتو بە چەرم يا شتىكى ترى ئاۋېر دەۋرى دەگىرىت.

ئىسقالنى سۈز دەڧى **coracoid** (kō'rə-koid', kor'ə-koid'), *n.*
شانو جەلمە: ئالندە: خشۋك: شىردن

(۱) شىلان دەريا **coral** (kō'rəl, kor'al), *n.*
(۲) گىئاندىكى ئاۋىيە كە ئىسكەكەي دەمىت بە شىلان: شىلان.

(۳) پارچەيەك شىلان (خشل): (۴) پەنگى سۈر

adj.
(۱) شىلان: لە شىلان دروستكراۋ.
(۲) شىلان: (پەنگ): سۈر يا پەمەي: (lips) (~).

(۱) گىئاندىكە لە شىلان **coralline** (kō'rə-lin, kor'ə-lin'), *n.*
بكات (۲) قەۋزەي دەريايى كە بە ماددەيەكى گەچىن دادەپۇشنىتو بەردەگەچى

ئى دروست دەمىت.

(۱) لە شىلان يا گىئاندارو شتى شىلانى پىنكەتوۋە. *adj.*
(۲) شىلان: (پەنگ): سۈر يا پەمەي.

شىلانى (لە پەنگو **coralloid** (kō'rə-loid', kor'ə-loid'), *n.*
توخوم ئاۋەزكەدا:

سۈرىكى زەردباۋ **coral red**,
پەڧە يا تىرەي شىلانى (كە لە ئىسكى گەچىنى شىلان دروست

دەمىت).

مارى شىلانى: مارىكى بىجۈكى پەنگاۋەنگى زەھراۋى **coral snake**,
ئەمەرىكىيە

جۈرە سەمەيەكە **coranto** (kə-ran'tō), *n.*
قوربانى **corban** (kō'r-bən, kōr-bān'), *n.*

ۋىئەي زەمىلەيەك گول يا ميوە كە لە نەقشى **corbeil** (kō'r-bel), *n.*
خانۋودا بەكار دەھىنرىت بۇ پاراۋانەمە (خانۋوسازى).

كۆشەيەكى دار، بەرد، يا كانزايى كە سەر **corbel** (kō'r'b'l), *n.*

corduroy

دەرەھىنىت لە دىۋارىكەمە بۇ پاڭىركەرنى تاقىك، تارمە، يا بالكونەيەك.

پاڭوتن بەم جۈرە كۆشەيە *v.t.*
قەلەمەشكە **corbie** (kōr'bi), *n.* [Scot.],

(۱) پەت: گورىس: پەت: بەنى ئەستور: تەل: ئى: **cord** (kōrd), *n.*
دەمار. (۲) پەتى ھەلۋاسىن: (۳) پەيۋەندى: ھىزىكى يەككەر.

(۴) پىۋانەيەكى دارى سوۋتاندە كە بىرىتەيە لە (۱۲۸) پىن سىجا:

لىۋەندارىكە پانى و قولى چۈر پىيە و درىۋىشى ھەشت پىيە.

(۵) ئەندامىكى لەش كە لە ئى، گورىس، يا پەت دەچىت (نەشتەرگەرى):

(the spinal ~ ; vocal ~s ; umbilical ~)

(۶) ھىلىكى قەيتانى لە قوماشدا. (ب) قوماشكى ۋەما.

(۷) (pl.), جۈرە پانتۇلىك كە لەم قوماشە دروستكرايىت.

(۸) ۋاپەرى كارمە (كە نەرمە دەۋرى گىراۋ بۇ سەلامەتى و پلاكىكى پىۋەيە)

(۱) بەست بە گورىس يا پەت *v.t.*

(۲) لىۋەندارىكى دارى سوۋتاندن بە پىۋانەي (۱۲۸) پىن سىجا.

(۱) گورىس (بەتايەتتى ھى سەر كەشتى). **cordage** (kōr'dij), *n.*

(۲) ھەندىك دارى سوۋتاندن كە بەش كرايىت بە لىۋەندارىكى پىن سىجاۋە

دەل شىۋە (گەل): (~ leaves). **cordate** (kōr'dāt), *adj.*

(۱) بە گورىس يا پەت بەستراۋ يا شەتەكەداۋ.

(۲) لە پەت يا گورىس دروستكراۋ. (۳) ھىلى قەيتانى تىدايە (قوماش).

(۴) لىۋەندارى (دار) ھەلچىراۋ بە لىۋەندارى (۱۲۸) پىن سىجا.

(۱) گەرم (ھەست): بەدل **cordial** (kōr'jal, kōrd'yal), *adj.*
دەلۋزانە. (a ~ reception ; a ~ meeting).

(۲) ۋورباكەرەمە: ھىزبەخش.

(۱) نەرمان يا خۋاردنەمەيەكى ۋوزبەخش. *n.*
(۲) خۋاردنەمەيەكى سەرخۋشكەر.

(۱) گەرمى (ھەست): **cordiality** (kōr'ji-al'ə-ti, kōr-jal'ə-ti), *n.*
دەلۋزى (ھەست، كەردەمە): پوۋخۇشى.

(۲) كەردەمەيەك يا ھەست دەرىپىنىكى دەلۋزانە

-cordially (adv.).
دەل شىۋە. **cordiform** (kōr'də-fōrm'), *adj.*

زنجىرە شاخ **cordillera** (kōr-dil'ēr-ə, kōr-dil-yār'ə), *n.*
(بەتايەتتى زنجىرە شاخى سەرمەكى كىشۋەرىك).

cordite (kōr'dīt), *n.*
تەڧەمەنىيەكى بىن دەۋكەلە.

بىن تەل: (~ phone). **cordless** (kōrd'lis), *adj.*

كۆرەمە: دراۋى نىكاراگاۋ. **cordoba** (kōr'də-bə), *n.*

(۱) پىزىك يا زنجىرەيەك پۇلىس، سەرباز، يا پاۋچى. **cordons** (kōr'd'n), *n.*
كە ئابلۋقەي شۋىنىك دەدەن قەدەڧەي ھاتوچ دەكەن لەر شۋىنەدا.

(۲) شىۋىتىكى ھۇنراۋە يا قەيتانىك كە بەكار دەھىنرىت بۇ جۋانى يا شت بەست

(۳) شىۋىتىك كە چەپ پاست لە سىگ دەدەرىت (نىشانەي پۇژ يا جۋانى).

(۴) پىزە بەرد يا خشت كە بۇ جۋانى بەكار دەھىنرىت (خافۋوسازى).

ئابلۋقەدانى شۋىنىك بە ھىزى پۇلىس، سوپا، يا دەريايى و *v.t.* (~ off),
قەدەڧەكەرنى ھاتوچ بۇ لەر شۋىنە.

(۱) نىشانەيەك كە بىرىتى بۇ. **cordons bleu** (kōr'dōn' blō'), [Fr.],
لە شۋىتىكى شىن لە كۇندا بە سۋارچاكى ھەرنسا دەبەخشراۋ لە خۇيان دەدا.

(۲) سۋارچاكىكە كە ئەم نىشانەيە لە خۇي دەدا.

(۳) (۱) پۇزىكى زۇر: بەزى: لىھا تۋىسى.

(ب) كەسكىك كە لە پىشەو پىسۋى خۇيدا زۇر ئاسراۋ بىت.

(۱) چەرمىكى نەرمە **cordovan** (kōr'də-vən, kōr-dō'vən), *n.*
چاكە لە پىشتى مەي يا ئەسپ دروست دەكرىت.

(۲) (pl.), پىلۋىك كە لەم چەرمە دروست كرايىت.

(۳) [C-], دانىشتۋىيەكى شارى "قور تۋىە" ي ئىسپانىا.

(۱) [C-], تايەتتى بە شارى "قور تۋىە" ي ئىسپانىا. *adj.*

(۲) لە چەرمى "كۆر دۇڧان" دروستكراۋ.

(۱) كۆردەرى: قوماشكى لۋكەي **corduroy** (kōr'də-roī'), *n.*
ئەستۋورى نەرمە ھىلى قەيتانى ستۋونى تىدايە.

- (۲) *adj.* پانتولی نهم جۆره قوماشه.
- v.t.* له کوودری دروستکراو.
- دروستکردنی پنگایمک به دانانی بره دار به پانی (به تاییهتی بهتاو زه لکاوینکدا)
- corduroy road**, پنگایمک به پناو زه لکاوینکدا دروست دکرنت به
- پیزکردنی بره دار له سر یاری پانی.
- cordwainer** (kôrd'wān-ēr), *n.* (۱) پیلادورو.
- (۲) [Archaic]. کسینک که شت له چرمی "کوردوین" دروست دهکات.
- cordwood** (kôrd'wood'), *n.* (۱) داری سوخته منی که به لیژنه یی.
- (۲) (۱۲۸) پنی سینجا، واته به "کورد" لیژنه دهکرت و دهفوشرنت.
- (۳) داری سوختاندن که به درینجی چوار پنی دهپرنتمه.
- core** (kôr, kôr), *n.* (۱) ناک (سینو، همرمن)؛ دهک (قوخ).
- (۲) ناوهریک: (the ~ of the subject; the ~ of our policy).
- (۳) ناوهراس: (the ~ of an electromagnet).
- (۴) ناوهرگه کی؛ مؤخه کی: (He is English to the ~).
- (۵) کۆمه لیک لم که له ناوهراسنی قالیکندا داده نریت بۆنه یی قالیکه دهپرنت.
- v.t.* ناک یا دهک ئی دهرفینان: (to ~ an apple).
- correlate** (*v.t.*); **correlation** (*n.*).
- coreligionist** (kô'ri-lij'ən-ist), *n.* هاوئاین؛ برای نایی.
- corer** (kôr'ēr, kôr'ēr), *n.* نامیری دهرفینانی ناوکی سینو.
- correspondent** (kô'ri-spon'dənt), *n.* گومانباری داوین پیسی؛
- کسینک رۆن یا پیان) که له دادگادا گومانبار به داوین پیسی لهگه لمیزد یا ژنی کسینکی تر له داوای تلاقدا.
- corf** (kôrf), *n.* (۱) زه مبله؛ بهرچنه
- (۲) عه ره بانهی خه لووزو کانزا گواستنه ره له کانگادا.
- coriaceous** (kô'ri-ā'shəs, kor'ī-ā'shəs), *adj.* وهک چرم؛ جیر.
- Corinthian** (kə-rin'thi-ən), *adj.* (۱) تاییهتی به "کۆرنس" که
- به شیکه له یۆنان و هاوولاتیان و کلتوره کی. (۲) سهرسهری و کیفان (وهک دانیشتوانی کۆنی "کۆرنس" ی یۆنان) (۳) له سر شینواری هونری
- "کۆرنس" ی کۆن جوان و پازاوه (خانوسازی، ویزه ... هتد)
- (۱) هاوولاتیه کی "کۆرنس" ی کۆن (له پوری سهرسهرتییه ره).
- (۲) پیاوینکی دهو له مند که هه ره له کیف بهگ پرنت. (۳) به ختچی.
- (۴) جهز له وه رزش که به تاییهتی بۆکسبازی و نهمپ سواری.
- corium** (kôr'i-əm, kô'ri-əm), *n.* ژیر پنیست؛ دیوی ژیر پنیست.
- cork** (kôrk), *n.* (۱) توئیکله داری تهپه دۆر. (۲) تهپه دۆر؛ توپهوانه.
- (۳) توپهوانه ی شووشه یا لاستیک.
- adj.* تهپه دۆری؛ له تهپه دۆر دروستکراو.
- v.t.* (۱) دم داخستن یا نانه ره به تهپه دۆر. (۲) پهستنه ره؛ راگرتن.
- (۳) رهش کردن به تهپه دۆری سووتاو.
- corkage** (kôr'kij), *n.* نهو پاره یی خاوهنی چیشخانه یا نوئیل
- دهیسه نیت له هقی هه لپچرینی تهپه دۆری شووشه ی می یا خواردنهری تر که له دهره ره ی چیشخانه که یا نوئیله که کرابیت.
- corked** (kôrkt), *adj.* (۱) به تهپه دۆر دهه که ی داخراوه (شووشه).
- (۲) رهش کراو به تهپه دۆری سووتاو. (۳) تایی تهپه دۆری گرتوه (به جۆریک می دهووترنت که به تهپه دۆری خراپ سهری نرابیتوه).
- (۱) کرینکار یا نامیزیک که شووشه به تهپه دۆر
- داده خات (۲) [Slang]. کسینکی ژور لیهاتو؛ شتیکی نایاب.
- (۳) [Slang]. دوا ووته (مشت و مپ، لیکۆلینه ره)؛ ووته یا پاستییه که کۆتایی به مشت و مپیک دهه نیت و دهپرنته ره چونکه به پرپرچی نادریتوه.
- (۴) [Slang]. درۆیه کی بئ مانا؛ درۆیه که نه چیت به مینشکدا.
- corking** (kôr'kin), *adj. & interj.* [Slang]. نایاب.
- corkscrew** (kôr'k'skrō), *n.* تهپه دۆر هه لپچر؛ شووشه هه لپچر.
- adj.* پیچ لوول
- v.t. & v.i.* به پینچا و پینچ پویشن؛ به پینچ پینچ پویشن.
- corkwood** (kôr'wood'), *n.* (۱) دره ختیکه که قهده کی سوکو

- کونیه له دهره وهک تهپه دۆر. (۲) داری نهم جۆره دره خته.
- (۱) تهپه دۆری؛ وهک تهپه دۆر؛ له تهپه دۆر دهچیت. **corky** (kôr'ki), *adj.*
- (۲) بهگه یف. (۳) سووک. (۴) تایی تهپه دۆر دهکات (شهراب).
- corm** (kôrm), *n.* سهک؛ رهگی هه نیک پوره که له سهک به پناو دهچیت.
- (۱) بالنده یی دهرایی گهری **cormorant** (kôr'mə-rənt), *n.*
- زۆرخواری چاوبرسی قاچ تهناوه تووره که یه کی وهک چهرم به ژیر ده نوکییه ره یه ماسی تیده کات. (۲) کسینکی چاوبرسی؛ کسینکی چلینس و تیرنه خور.
- adj.* چلینس؛ چاوبرسی؛ تیرنه خور.
- corn** (kôm), *n.* (۱) گه نهمشامی؛ شامی.
- (۲) دهنگ (چۆ، گه نهم، گه نهمشامی ... هتد)؛ دهکی هه موو دانه و ئیله یهک
- (۳) گه نهم (له ئینگلتیره).
- (۴) جۆره دانه و ئیله یهک له جۆ دهچیت (سکۆتله دهره و ئیرله دهره).
- (۵) [Colloq.]. ویکسی گه نهمشامی.
- (۶) [Slang]. بیرویاوهر، نوکته، یا مۆسیقای کۆن و بئ تام و سووا.
- v.t.* (۱) خپوون وهک دهنگ دانه و ئیله؛ بوون به دهک.
- (۲) پاراستنی گوشت به سویرکردنی؛ قاوهره کردن: (*~ed beef*)
- (۳) ئایک دان به رو لاخ.
- corn** (kôm), *n.* میخه که؛ بزماره (په نهجی پنی).
- corn** (kôm), *n.* پاشگریکه به مانای؛ شاخ (گیاندار یهک شاخ).
- (*unicorn*)
- corn borer**, کره کی مۆرانه یهک له گه نهمشامی و دانه و ئیله ی تر دهکات.
- corn bread**, نان ی گه نهمشامی.
- corn cob** (kôm'kôb), *n.* کۆتهره ی گوله گه نهمشامی به بئ
- گه نهمشامی یهک
- corn cockle**, گیاهی کی گول مژه له کینگه ی گه نهمشامی دهوین.
- corncrib** (kôm'krib), *n.* عه ماری ههواکیشی گه نهمشامی.
- corndodger** (kôm'doj'ēr), *n.* کینکی نارده گه نهمشامی.
- cornea** (kôr'ni-ə), *n.* کۆرنیای چاو؛ که بهرگی دهره ره ی سپینه ی چاو
- پینکدینیت و بیلبله ی چاو داده پوشتیت.
- corned** (kômd), *adj.* له خوئی یا خوئی باوکه پاریزراوه (گوشت).
- cornel** (kôr'n'l, kôr'nel), *n.* دره ختیکه دار ره قی گول کره.
- cornelian** (kôr-nēl'yan, kēr-nēl'yən), *n.* بهرینکی بهرخی
- سووره.
- corneous** (kôr'ni-əs), *adj.* له شاخ دروستکراو؛ پتهو؛ رهق.
- corner** (kôr'nēr), *n.* (۱) گوشه؛ سوورج: (the ~ of a room).
- (۲) سوورج؛ شوینی به یه که یشتنی دوو شهقام یا رینگه. (۳) گوشه (رهقه).
- (۴) گون و قوژن؛ کونج؛ پنا: (Look in every nook and ~).
- (۵) چوار قوینگی جیهان؛ ناوچه: (the four ~s of the world).
- (۶) هه لوئستیک شلق: (He was driven into a ~).
- (۷) چمک (کراس، چاکهت، پانتۆل).
- (۸) تیله ی چاو: (He saw her from the ~ of his eye).
- (۹) قوژخ؛ قوژخ کردن.
- v.t.* (۱) گوشه گیر کردن. (۲) خستنه قوژینه ره؛ له سوورچدا دانان.
- (۳) تهنگ پنی هه لچن؛ گه مارۆدان؛ بهگه هینان:
- (They ~ed him.; Don't ~ him.; If you ~ him, he will react violently.)
- (۴) قوژخ کردن.
- v.t.* (۱) بوون به گوشه. (۲) له قوژیندا بوون؛ له سر سووچیکدا بوون.
- adj.* (۱) له سر سووچاده؛ له سر سووچی دوو شهقامدیه: (a ~ store).
- (۲) له گوشه یا قوژیندا به کارده مینرنت.
- a tight corner**, بارینکی ناخوش و گران؛ هه لوئستیک ی پر له مهرسی.
- cut corners**, (۱) پنی راسته وخو گرتن.
- (۲) له کات و پاره و ئه رک که مکرده ره (دروستکردنی شتیکی، گۆهران ... هتد)
- (۳) گزی کردن.
- drive** (put) a person into a corner, تهنگ پنی هه لچن؛

- گه مارزدان! بهگیرهینان.
- the (four) corners of the world, (۱) چوار قونجی جهان!
- دورترین شونځی سهرهوی. (۲) هه موو شونځیک.
- turn the corner, (۱) گۆشه دار.
- cornered (kôr'nêrd), adj. (۲) تنگ پڼ هه لچنراو! گه مارزدراو! بهگیرهینراو.
- cornerstone (kôr'nêr-stôn), n. (۱) بهردی بناغه! بنچینه:
- (Hard work was the ~ of his success.)
- (۲) گرنگترین بمشی شتیک یا کردارنک.
- cornerways (kôr'nêr-wâz), adv. = cornerwise.
- cornerwise (kôr'nêr-wîz), adv. (۱) به جۆرنک که گۆشه کی
- له پښه بڼه بیت. (۲) به لابه لای! چپو راست.
- cornet (kôr-net'), n. (۱) کورنا: نامیرنکی موسیقیه.
- (۲) پارچه یکه کاغذ که وه کووچنکی ئی دهکرتو چهره سو شگور نوقی
- تن دهکرت: دهکرتنکی قوچه کی به که له شتیک شیری ته وه بسکویت
- درووستکراوه نۆدره می تن دهکرتو دهفره که خۆیشی دهخوړیت.
- (۳) نهفسری سواره لاله لگر (سوپای ینگلیزی).
- cornetcy (kôr'nit-si), n. پله ی نهفسری سواره لاله لگر (سوپای - ینگلیزی)
- cornettist, cornetist (kôr-net'ist), n. کهرناژن
- cornfed (kôm'fed), adj. (۱) له سره گهنمشامی دهژی: دابهستی.
- گهنمشامی. (۲) لای: تندرست و بهین بلام تښه گه یشتو.
- cornfield (kôm'fêld), n. کښه کی گهنمشامی.
- cornflour (kôm'flou ēr, kôm'flour), n. ناردی گهنمشامی.
- cornflower (kôm'flou ēr), n. پوهه کښه گولی شین و مژو سوو.
- سپی دهکرت
- cornhusk (kôm'husk), n. گه و توکی گوله گهنمشامی.
- cornhusking (kôm'hus'kin), n. (۱) لیکردنه وی گه و توکی
- گوله گهنمشامی. (۲) ههره مژو دوست و دراوستی بۆ لیکردنه وی گه و
- توڼک له گوله گهنمشامی (ههروها پښی دهووتی: "husking bee").
- cornice (kôr'nis), n. (۱) پارچه یکه بهرد یا داری درنکۆله ی نهکشکراوه.
- که بۆ جوانی دهدرت له شونځی بهیکه گه یشتی دیوارو بنمچ یا وه لیواری
- خانوهه که سر دهردهینت به چواردهوری سهرانه کهدا (خانوسازی).
- (۲) شتیک نهکشداری جوانی دار یا بهرد که شتی وه شیش و پهره و سنگی
- ناوانی پڼ داده پوړیت.
- corniculate (kôr-nik'yoo-lât', kôr-nik'yoo-lit), adj. وه
- شاخ سردهرهینرا! شاخدار.
- corn meal, (۱) ناردی زبری گهنمشامی.
- (۲) خواره مهنی که له گهنمشامی دروستکراویت.
- (۳) خواره مهنی که به دانو ټله و وه گهن دروستکراویت.
- corn picker, مکیه ی پڼ و لیکردنه وی توڼک و گه لای گوله -
- گهنمشامی.
- corn pone, نان
- corn poppy, خمشاخ! خمشاخ ناو کښه کی گهنمشامی.
- corn rose, (۱) خمشاخ! خمشاخ ناو کښه کی گهنمشامی.
- (۲) گیاهی که گول مژه له کښه کی گهنمشامی ده پوړت.
- پیشانی گوله گهنمشامی.
- corn silk, لاسک یا قدی گهنمشامی! قه ی پوه کی گهنمشامی.
- corn stalk, ناردی زبر ووردی گهنمشامی! نیشاستی گهنمشامی.
- corn starch, (۱) شاخ! کله شاخ بچیت.
- cornu (kôr'nū), n. (۱) له شاخ دهچیت. (۲) شاخدار.
- cornuted (kôr-nū'tid), adj. (۳) [Archaic], ئن هه لگراو! ئن گایراو (به گویزه ی نهفسانه ی پزمانگان
- نور پیاده ی ژنه کی ناپاکي لکه ن بکات شاخی ئی دهوړت).
- corn whisky, ویسکی گهنمشامی.
- corny (kôr'ni), adj. (۱) گهنمشامی دههینته بهرم.

- (۲) [Slang], لای: سادو ره شوکی و نهزان.
- (۳) [Slang], کۆنراو بڼ تام و سوواو (نوکت، مړو، ووته)
- corny (kôr'ni), adj. تاییه تی به منخه یا بهرامی پڼ.
- corolla (kə-rō'lə), n. پهره ی گول! کپهره ی گول! پهره کانی ناوه ری
- گول که دهوری نه دانی نیره کی گول ده دهن.
- corollary (kôr'ə-ler'i, kôr'ə-ler'i), n. (۱) به لکه نهویست!
- شتیک به لکه نهویست (بیرکاری).
- (۲) نهجام! شتیک پیوه به ستراو یا به دپو:
- (Improved health is a ~ of physical exercise.)
- adj. نهجام.
- corona (kə-rō'nə), n. (۱) تاج! شتیک خپ (وه تاج)! گولیه د.
- (۲) چل چرایه کی خپ له کښه یکهدا. (۳) سیگارنکی هردو سر خپ.
- (۴) ساری ددان یا کاسه ی سهر! نه دانیکی خپ (توڼکاری).
- (۵) خهرمانه! شوپنکی بازه یی به که به دهوری پوژدا دهینرت له کاتی
- خوړگیراندا. (ب) خهرمانه! شوپنکی دهوری پوژو مانگ (نستیره ناسی)
- (۶) نهو به شخه خپره همدنک گول که کپهره کانی گوله که دهوریان داوه.
- coronach (kôr'ə-nəkh, kôr'ə-nəkh), n. (۱) [Scot.], لوانه
- یا شیوه که به زوپانی سکۆلته ندی یا نیرله ندی ئی دهدرت.
- (۲) [Irish], شیوه! شینی مردو.
- coronal (kôr'ə-n'l, kôr'ə-n'l), adj. (۱) تاییه تی به کلای زپین
- یا خهرمانه ی بازه یی به دهوری پوژدا له کاتی خوړگیراندا.
- (۲) تاییه تی به تهوقه سر.
- (۳) له شیوه کلای.
- coronary (kôr'ə-ner'i, kôr'ə-ner'i), adj. زپیندا! وه کلای زپین! تاییه تی به کلای زپین. (۲) تاییه تی به دل.
- (۳) دهوره ده (وه نهو دوو دهماره ی خوین دههین بۆ دل).
- (۴) تاییه تی به دوو دهماره.
- میینی خوین له یه کیک لهو دهماره ی خوین دههین بۆ لهش وه داخستنی
- دهماره که.
- coronary thrombosis, میینی خوین له یه کیک لهو دوو دهماره ی
- خوین دههین بۆ لهش وه داخستنی دهماره که.
- coronation (kôr'ə-nā'shan, kôr'ə-nā'shan), n. چوونه سهر
- تهخت (پاشاهی)! تاج خسته سهر سهری شا یا شائ! شاهنکی چوونه سهر
- تهختی پاشاهی.
- coroner (kôr'ə-nêr, kôr'ə-nêr), n. توڼکاره کی لاشه ی مردو بۆ
- دۆزینده وی هوی مردنکه کی.
- coronet (kôr'ə-net', kôr'ə-nit), n. (۱) کلایکی زپینی بچوکه
- له هی شاو شائ بچوکره مړه کان لهسری دهگن! تاجی بچوکه.
- (۲) فینستی ئن که خشل و پیلله ی پیوه دهکرت.
- (۳) بازه ی بمشی ژوروی سمن نسمپو ماین.
- corporal (kôr'pēr-əl), n. سهریازی سن خت! عریفی سوپا.
- corporal (kôr'pēr-əl), adj. (۱) لهشی تاییه تی به لهش:
- (~ punishment)
- (۲) کسه! خوی! تاییه تی به کسک.
- (۳) [Archaic], دیارده! به چاو بپنراو یا دهست لیدراو! بهرجسته
- پارچه قوماشیک سپیه دهدرت بهسر
- corporal (kôr'pēr-əl), n. قوربانیکاد! له کښه داو نان و شمرابی پیوژکراوی دهخرتنه سهر.
- corporality (kôr'pə-ral'ə-ti), n. دیارده بوون! بهرجسته یی.
- corporal punishment, سزای لهشی (وه له لاه کردن)! لیدان.
- corporate (kôr'pēr-it), adj. (۱) یهکگرتو! یهک.
- (۲) بهشگی! تاییه تی به بهشگی: (~ property).
- (۳) هاوهمشی! تاوکی: (~ responsibility).
- corporately (adv.).
- corporation (kôr'pə-rā'shan), n. (۱) کۆمپانیای هاوهمش!
- کۆمپانیای بمش بهش! بهشگی. (۲) نهجو مهن و سهرکی شاره وانی.
- (۳) یهکیتی کرکاران یا خاوه کاران! یخکراوکی پامیاری و نابووری.

corporate

- (۴) [Colloq.]، وورگینکی ژل.
corporate (kôr'pə-rā'tiv, kôr'pēr-ə-tiv), *adj.* به‌شگه‌یی.
 سەندیکایی.
corporator (kôr'pə-rā'tēr), *n.* ئەندامی کۆمپانیایەکی هاو‌به‌شی.
 یا سەندیکایەکی به‌شداری به‌شگه‌یه‌ک.
corporeal (kôr-pôr'i-əl, kôr-pō'ri-əl), *adj.* (۱) تایبەتی به
 لەش یا تەن؛ لەشی؛ تەنی. (۲) دیاردە؛ هەستینگراو؛ پەرچەستە.
corposant (kôr'pə-zant'), *n.* چرای سەر توقەسەری کلێسە یا
 تەوهری کەشتیەک.
corps (kôr, kôr), *n.* (۱) دەستە لەشکر.
 (ب) لقیکی سوپا کە ئەمریکی تایبەتی دەبینێت (وەک ئەندازیاری):
 (the army ~ of engineers)
 (۲) (۱) دەستە (وەک دەستە دیپلۆماسی): (the diplomatic ~)
 (ب) دەستە؛ تاقم؛ کۆمەل: (the peace ~)
 (۳) لاشە؛ لاشە؛ کەسیکی مردوو.
corpse (kôrps), *n.* (۲) [Obs.] لەش (مردوو بیت یا زیندوو)
corpsman (kôr'mən, kôr'mən), *n.* سەربازێکی دەریایی برینبێج.
corpulence (kôr'pyoo-ləns), *n.* قەلەوی؛ قەلەوێتی.
corpulent (kôr'pyoo-lənt), *adj.* قەلەو؛ گۆشتن
corpus (kôr'pas), *n.* (۱) لاشە؛ لاک؛ لاشە؛ مردوو (مروء یا گیاندا).
 (۲) سەرچەمی بەرەمی نووسەرێک یا نووسراوەکان دەربارەی بایسک (وەک:
 یاسا، میژوو، هتد) (the ~ of civil law).
 (۳) بەشی سەرەکی ئەندامێکی لەش (توێکاری).
 (۴) دەستماپە؛ مایە
corpus callosum, ئەو نیشووە دەزولەیی‌یەنە کە هەردوولای مێشک
 پێکەوه دەبەست (توێکاری)
corpuscle (kôr'pas-l, kôr'pus-l), *n.* (۱) شانەیکە زۆر وردی.
 زیندوو؛ گەردیلە (۲) خڕۆکەیی سوورو سپی خۆین (توێکاری): (blood ~).
-corpuscular (*adj.*).
corpuscule (kôr-pus'kūl), *n.* - corpuscle.
corpus delicti (۱) سەرچەمی ئەو بەنگانە کە دەیسەلمێنێت کۆشتنێک
 بوویدارە. (۲) لاشە؛ کەسیکی کوژراو؛ لاشە؛ کوژراویک.
corpus juris, سەرچەمی یاسای وولاتیک
corral (kə-ral'), *n.* (۱) تەویلە؛ پەچە.
 (۲) راگرانی عەرەبانە بەدەوری شوێنێکدا وەک سەنگەر بۆ پاراستن.
v.t. (۱) خستە تەویلە؛ کردە پەچەرە.
 (۲) کۆکردنەوه (وولای بەرز، پەشەوولای... هتد)؛ گەردکردنەوه.
 (۳) دەورەدانێ شونیک بە عەرەبانە بۆ پاراستن.
(Slang) (۴) گرتن؛ گرتنەوه؛ دەست بەسەردا گرتن.
corrasion (kə-rā'zhən), *n.* داخوێزان؛ پامالینی زەوی بە ناوی خوێ.
 ئەو شتانەی تێیدا یە وەک ووردەبەردو زێخو شتی تری زەر.
correct (kə-rekt'), *v.t.* (۱) راستکردنەوه؛ هەڵە چاککردن؛ بژارکردن
 (The teacher ~ed my pronunciation and composition.)
 (ب) راستکردنەوه؛ جوت کردن لەگەڵ پێوانەیکە تایبەتیدا:
 (C ~ your watch by the station clock.)
 (۲) سەرەنشت کردن؛ سزادان؛ هیئانەسەر پێی پاست:
 (to ~ a child for disobedience)
 (۳) چارەسەرکردن؛ چاکردنەوه؛ چاککردن.
adj. (۱) راست؛ تەواو؛ بن هەلە:
 (a ~ answer; the ~ time; a ~ calculation)
 (۲) دروست؛ بەجێ؛ راست؛ گونجاو؛ جوان (هەفتا):
 (What is the ~ dress for a wedding?; ~ behavior)
correction (kə-rek'shən), *n.* (۱) راستکردنەوه؛ چاکردنەوه؛
 هەڵەبڕکردن. (۲) راستی (کە جێی هەلە دەگرێتەوه)؛ چاکبوون.
 (۳) سەرەنشت کردن؛ سزادان.

corridor

- (۴) هەندێ ئی دەرگراو یا خراوەسەر (بە مەبەستی راستکردنەوه‌یه‌ک).
-correctional (*adj.*).
 بەندەخانه (بەتایبەتی هێ مەرزەکارو مەندالان).
house of correction,
correctitude (kə-rek'tə-tōd', kə-rek'tə-tūd'), *n.* پەفتار -
 جوانی؛ پەروشت چاکی.
corrective (kə-rek'tiv), *adj.* راستکەرەوه؛ چاککەرەوه:
 (~ measure; ~ shoes)
n. شتیکی چارەسەرگەر؛ چارەسەر.
corrector (kə-rek'tēr), *n.* راستکەرەوه (مروء، نامیز، شت).
correlate (kôr'ə-lāt', kôr'ə-lāt'), *n.* یەگێک لە دوو شتی
 پەیوەندیدار (بەتایبەتی کە یەگێکیان لەوی تریش یەگێنێت)
 پەیوەندیدار.
adj. لێکدان؛ پەیوەندیدارکردن:
 (C ~ the findings of psychology with those of sociology.)
v.t. پەیوەندیداربوون؛ پەیوەندی بوون:
 (How does what you say ~ with what he says?)
correlation (kôr'ə-lā'shən, kôr'ə-lā'shən), *n.* (۱) پەیوەندی
 نزیك:
 (There is a close ~ between climate and crops.;
 the ~ between illiteracy and prejudice)
 (۲) پەلە یەلەیکچوون لەنێوان دوو شتدا: (a ~ of 75 per cent)
 (۳) پەیوەندیدارکردن؛ پەیوەندبوون.
correlative (kə-rel'ə-tiv), *adj.* (۱) پەیوەندیدار؛ پێکەوه بەستار.
 (۲) پەیوەندی دەربەر (پێژمان).
n. (۱) شتیکی پەیوەندیدار بە شتیکی ترەوه. (۲) وشەیی پەیوەند
 (۱) گونجان؛
correspond (kôr'ə-spond', kôr'ə-spond'), *v.i.* (۱) گونجان؛
 لەگەڵ پێکەوتن: (The house ~s with my needs.)
 (۲) هاوتابوون؛ بەرامبەر بوون؛ لەیکچوون:
 (The American Congress ~s to the British Parliament.)
 (۳) نامە گۆڕینەوه؛ نامە نووسین وەلام وەرگرتنەوه بەرێک و پێکی:
 (We ~ regularly.; Would you like to ~ with her?)
correspondence (kôr'ə-spon'dəns, kôr'ə-spon'dəns),
 (۱) گونجان؛ لەگەڵ گونجان؛ لەگەڵ پێکەوتن.
 (۲) هاوتایی؛ بەرامبەری؛ لەیکچوون.
 (۳) نامە گۆڕینەوه؛ نامە نووسین وەلام وەرگرتنەوه بەرێک و پێکی.
 (۴) سەرچەمی نامەیی نووسراو و نێردراو یا وەرگیراو.
correspondence course, خوێندن لەرێگەیی نامەگۆڕینەوه:
 بڕیتێیە لە نەجیرەیه‌ک واته و تاقیکردنەوه کە قوتابی دور لە شوێنی خوێندنە
 دەیان خوێنێت و تاقیکردنەوه‌یان لەسەر دەدا.
correspondence school, قوتابخانەی خوێندن لەرێگەیی نامە -
 گۆڕینەوه (وشەیی پیشو بێنە).
correspondency (kôr'ə-spon'dən-si, kôr'ə-spon'dən-si), *n.* -
 correspondence.
correspondent (kôr'ə-spon'dənt), *adj.* (۱) گونجاو؛
 لەگەڵ پێکەوتوو. (۲) بەرامبەر؛ هاوتا؛ لەیکچوو.
n. (۱) شتیکی هاوتا. (۲) (۱) نامەگۆڕەوه؛ کەسیک کە نامە دەنوسێت بۆ
 کەسیکی تری وەلام ئی وەردەگرێتەوه بەرێک و پێکی. (ب) نامەنوس بۆ گۆزار
 یا پۆژنامە. (۳) پەیمانێز (پۆژنامە، گۆزار، رادیو، تەلەفزیۆن)؛ راپۆرتچی.
 (۴) بانق، مروء، یا دەزگایەکی بازرگانی کە پەیوەندی بازرگانی پێک و پێکی
 هەیه لەگەڵ یەگێکی تردا بەتایبەتی لە وولاتیکی بێگانەدا.
corresponding (kôr'ə-spon'diŋ, kôr'ə-spon'diŋ), *adj.*
 (۱) هاوتا (بیرکاری)؛ هاوچ؛ گونجاو. (۲) هاوتا؛ بەرامبەر؛ لەیکچوو.
 (۳) پەیمانێز؛ نامەنوس.
(۱) پارو؛ داڵان.
corridor (kôr'ə-dēr, kôr'ə-dēr), *n.* (۱) پارو؛ داڵان.
 (۲) پێرەو یا گوزەریک کە وولاتیکی بە ووشکانی دەورەگیراو دەگەیه‌نێت بە
 بەندەریک وە بەتاو وولاتیکی بێگانەدا تێبەر دەبێت.

coryphee

کورسسی شانزگهاری یونانی کۆن: (٢) سەرتیپ (کورس، رێکخراو).
coryphee (kôr'ə-fā', kor'ə-fā'), *n.* سەماکەرێکی سەرەکی تیپی

بالی.
coryza (ka-rī'zə), *n.* هەلەمەتێکی قورس؛ هەلەمەت.
cosignatory (kō-sig'nə-tōr'i, kō-sig'nə-tō'ri), *adj.* مۆکەر

یا نێمزاکەری پەیمانێک لەگەڵ چەند لایەکی تردا.
cosigner (kō'sin'ēr), *n.* لایەک کە پەیمانێک مۆر دەکات لەگەڵ چەند لایەکی تردا (وولات، رێکخراو).
cosigner (kō'sin'ēr), *n.* دەستبەر؛ لەنەستۆگر
cosmetic (koz-met'ik), *adj.* تایبەتی بە ناراستی؛ جوانکەر.

نارایشت؛ دەزمانی نارایشت کردن؛ سووارو و سپیاو.
cosmetically (adv.).
cosmetician (koz'mə-tish'an), *n.* نارایشتکەر؛ دەم و چارەلێگر.
cosmetology (koz'mə-tol'ə-jī), *n.* ھونەری نارایشتکردن؛
ھونەری جوانکردن

-cosmetologist (*n.*).
cosmic (koz'mik), *adj.* Also cosmical, (١) گەردوونی؛ تایبەتی
بە گەردوون (٢) زۆر گەورە؛ زۆر فراوان؛ بێ سنوور. [Rare] پێکەوتن.
cosmically (adv.).

cosmic dust, تەپ و تۆزی گەردوونی
cosmic rays, Also ultra gamma rays, تیشکی گەردوونی کە زۆر
کورت و تیزە

cosmism (koz'miz'm), *n.* فەلسەفە و بیردۆزی مارکۆزینی گەردوون.
cosmo-, cosm- (koz'mō, koz'mə), پێشگرێکە بەمانای
گەردوون؛ جیهان

cosmogony (koz-mog'ə-nī), *n.* (١) بنچینە و پەیدا بوونی گەردوون.
(٢) تیۆری نەجینە و پەیدا بوونی گەردوون.

-cosmogonic (*adj.*).
cosmographer (koz-mog'rə-fēr), *n.* گەردوونناس
cosmographic (koz'mə-graf'ik), *adj.* تایبەتی بە زانستی
گەردوون

cosmographical (koz'mə-graf'i-k'l), *adj.* = cosmogra-
phic.

cosmography (koz-mog'rə-fi), *n.* گەردوونناسی (١) باسیکی
گشتی گەردوون یا جیهان (ب) زانستی پێکھاتنی گەردوون یا جیهان و بەشە
پەيوەندیدارەکانی (زەمینناسی و جوگرافیا و ئەستێرناسی) کە بەشێکن لەم
زانستە.

cosmology (koz-mol'ə-jī), *n.* گەردوونناسی؛ زانستی گەردوون.
-cosmologic (*adj.*); cosmological (*adj.*);
cosmologically (*adv.*); cosmologist (*n.*).

cosmonaut (koz'mə-nōt'), *n.* کەشتیوانی ناسمانی؛ ناسمانگر.
cosmopolitan (koz'mə-pol'ə-t'n), *adj.* (١) تایبەتی بە ھەموو
جیهان. (٢) جیهان پەرست؛ ڕەگەزپەرست و ولات پەرست نەیت.
(٣) دانیشووەکانی لە ھەموو لایەکی جیهانەوە ھاتووە: (a ~ city).

(٤) لە ھەموو لایەکی جیهاندا دەرویت یا ھەبە (پروە، گیاندار).
ھاوولاتی جیهانی کەسێکە کە جیاوازی ناکات لەنیوان ولات و ڕەگەزەکی *n.*
خۆی و ولات و ڕەگەزەکانی تری جیهاندا وە بە یەک چار سەیریان دەکات و لە
ھەرچ شوێنێکدا بژی بەختەوەرە

cosmopolite (koz-mop'ə-līt'), *n.* (١) ھاوولاتی جیهانی (ووشە *n.*
پیشو و بێنە (٢) پروە یا گیاندارێک کە لە ھەموو لایەکی جیهاندا ھەبێت،
پرویت یا بزی

cosmorama (koz'mə-ram'ə, koz'mə-rā'mə), *n.* پیشانگای
دیمەنی ھەموو لایەکی جیهان.

cosmos (koz'mas, koz'mos), *n.* (١) گەردوون
(٢) ھاوناوازا؛ ھاوئەنگی؛ گونجان.

(٣) پروەکیکە گەڵاکە وەک پەرە گولی ھەمەڕەنگ دەگرێت

costume

Cossack (kos'ak, kos'ak), *n.* قەوقازی؛ کەسێکی قەوقازی؛
پۆلەیمکی گەل قەوقاز لە بەشی خوارووی یەکیتی سۆڤیەتی جاران کە بە
ئەسپ سواری ناسراوە.

adj. تایبەتی بە گەل قەوقاز؛ قەوقازی.
cosset (kos'it), *n.* (١) بەرخێ ناومان.

(٢) گیاندارێکی مالی کە بۆ خوێی ڕادەگیرێت ئەک بۆ سوود (سەگ، پشیلە،
کەروێشک، پالندە... ھتد).

cost (kōst), *v.t.* (١) تێچوون؛ بایی ئەوەندە بوون:
(This book ~s nine dollars.; A car ~s a lot of money.)

(٢) پێویست بوون؛ تێچوون:
(Making a dictionary ~s a lot of time and care.)

(٣) بوون بەمۆی لەدەست چوون؛ ئەوەندە تێچوون:
(Carelessness may ~ you your life.)

ھەلسەنگاندنی نرخێ بەرھەم ھێنانی شتێک.
v.t. (١) نرخ؛ بەھا:

(The ~ of living is much higher now than it used to be.)
(pl.) (١) ئەم پارەییە کە دەچیتە ھێنانی داوايەک بۆ بەر دادگا

وہ ئەم لایە داواکە دەدەزێنێت دەبێت بیدات. (ب) کرێی پارێزەر.
(٢) ئەم نرخە کە لەپێناوی دەست کەوتنی شتێکدا دەدرێت:

(The letter was won at great ~ of life.)
بە ھەر نرخێک بێت؛ ھەرچەندی تێ بچێت.

at all costs, بە ھەر نرخێک بێت؛ ھەرچەندی تێ بچێت.
at any cost, بە ھەر نرخێک بێت؛ ھەرچەندی تێ بچێت.

costa (kos'tə), *n.* (١) پەراسو؛ دەمار (توێکاری).
(٢) شتێک کە لە پەراسو بکات وەک دەماری ناوەرەستی گەڵایەک.

co-star (kō'stār'), *n.* ھاوئەکتەر (فیلمی سینەمایی)
نێواندەن وەک ھاوئەکتەر لە فیلمێکی سینەمایدا؛ ھاوئەکتەری کردن
v.t. & v.i. لە فیلمێکدا.

costard (kos'tērd, kōs'tērd), *n.* (١) جۆرە سیونکی نینگلزییە.
(Archaic & Humorous) (٢) [سەر؛ کەللە.

coster (kos'tēr, kōs'tēr), *n.* = costermonger.
costermonger (kos'tēr-mun'gēr, kōs'tēr-mun'gēr), *n.*

میووە سەوزە فرۆشێکی سەر سووچی شەقامێک یا دەستگیر لە عەرەبانەییەدا.
(١) گرفت کردو؛ قەبێ.

costive (kos'tiv, kōs'tiv), *adj.* (٢) دەبێت بەمۆی گرفت کردن؛ گرفتپێکەر. (٣) سست؛ خاو.
(٤) پێسکە؛ ڕەزێل؛ پارەپیس.

costly (kōst'li), *adj.* (١) گرانبھا؛ گرانب.
(٢) بەنرخ؛ نرخێ تەواو نابێت؛ نایاب.

(٣) زۆر دەکەوێت لەسەر ئەم کەسە دەبکات؛ خۆبەختکردنی لەدوايە؛
زۆری تێ دەچێت: (a ~ war; ~ efforts).

-costliness (*n.*).
costmary (kos'tmār'i, kōs'tmār'i), *n.* سیس مومەر؛ پووەکیکی

گەڵ بۆن خۆشە.
cost of living, بەھای ژیا: تێکرای خەرجی کەسێک یا خێزانێک بۆ
خواردن و خانوو و جل و بەرگ و ھاتوچۆی پێویستی تری ژیا.

cost-plus (kōst'plus'), *n.* نرخێ بەرھەم ھێنان و ھەندیک قازانج
(کە وەک بنچینەیک بەکار دێت لە پەیمانێ زۆریی حکومەتەکاندا بۆ پشتگیری
کردنی جەنگ).

costrel (kos'trəl), *n.* شووشەییکی قۆلفەدارە بۆ شلە تێکردن و
ھەلواسین بە قەد یا شاندا.

costume (kos'tōm, kos'tūm), *n.* (١) جل و بەرگ؛ پۆشاکی.
(٢) جل و بەرگی ڕەگەز، ناوچە، یا بۆنەییکی تایبەتی:

(I will wear my Kurdish ~ tomorrow.)
(٢) جل و بەرگی ھەبەستێکی تایبەتی: (a riding ~).

v.t. جل و بەرگی تایبەتی لەبەرکردن لە بۆنەییکی تایبەتیدا.
a costume party, ناھەتێک کە خەلک خۆیانێ بۆ دەگۆن و جل و بەرگی

سەمىر لەبەردەكەن كە جياوازە لە جلى پۇژانەيان
 a costume piece (or play), **costumer** (kos-tōm'ēr, kos-tūm'ēr), *n.* شائوگەرىيەك كە ئەكتەرەكان جلوبەرگى،
 مۆژووبى تىدا لەبەردەكەن، واتە ئەم جلوبەرگى كە بابووبە لەر كاتەدا كە
 شائوگەرىيەكە باسى دەكات.
 بەرگدرو فزوش. **costumer** (kos-tōm'ēr, kos-tūm'ēr), *n.* جلوبەرگى جياوازو سەمىر.
 يا بەكرى دەرى جلوبەرگى جياوازو سەمىر.
cosy (kō'zi), *adj.* = cozy.
 چەريايە نا جىگەيەكى تەسكى نوستن كە لە قوماشنىكى
cot (kot), *n.* نەستور دروستكراوە و لەسەر چوارچىوئەيەكى قاچ كورتە و دەنوشتەنرەتەرە
 جىگەي نوستنى مەندال كە تەسكەر بچووكە و دەنوشتەنرەتەرە مەلەگىزىت.
 (۱) تەوبە يا كوختەيەكى بچووكى مەي.
 (۲) [Poetic]. كوختە: خانووى بچووك.
 (۳) كىفنىك بۇ پەنجەيەكى بىرئىدار دەكرىت بۇ پاراستنى.
 (۱) (ب) كۆلانە مەشك. (ب) مەيلانەي كۆتر يا ئالندەي تر.
 (ج) تەوبە يا كوختەيەكى مەي. (۲) [Dial.]. كوختە: خانووى بچووك.
cotemporaneous (kō-tem'pə-rā-ni-əs), *adj.* = contemporaneous.
cotemporary (kō-tem'pə-rer-i), *adj. & n.* = contemporary.
cotenant (kō-ten'ənt), *n.* ھاوكرنجى: ھاوكرنگرتە.
coterie (kō'tēr-i, kō'tə-rē'), *n.* دەستە: تاقم: كۆمەل: تاقمىك كە
 دەم دەم كودەبنەرە بەمەبەستى چالاكى كۆمەلەيەتى، وژەيەي، يا ھونەرى:
 (a literary ~)
coterminous (kō-tūr'mə-nəs), *adj.* = cothurnus.
cothurn (kō'thēm, kō-thūm'), *n.* = cothurnus.
cothurnus (kō-thūr'nas), *n.* (۱) جرمەيەكە ئەكتەرى تراچىدى
 يۇنان و بۇمان لەپەن يان دەكرە. (۲) تراچىدىا: مەركەسات.
 (۳) شىوئە تراچىدىا لە شائوگەرىدا
 (۱) سەمايەكى خىزراي
cotillion (kō-til'yən, kə-til'yən), *n.* ھەرنەسەيە (۲) مۇسقىا ئەم سەمايە.
 (۳) ھاەنگەنى سەمايە كە بۇ يەكەم جار كچى تىدا پىشكەشى كۆمەل دەكرىت.
 (۱) ژىنىكى دەم پىسى بىن. **cotquean** (kot'kwēn'), *n.* [Archaic].
 ھەيا (۲) بىيارىكى سەرژاننى: پىارۆك كە نىشى ژانەي ناوماي بەكات.
 (۱) كوختە. **cottage** (kot'ij), *n.* خانوويەكى بچووكى ھاوينەمەيارى.
cottage cheese, جۆرە پەنرىكى سىي دەفك خەي داندار دادارە.
cottager (kot'ij-ēr), *n.* (۱) نىشتەجنى خانووى بچووك: كوختەنش.
 (۲) [British]. پەنجەر: ھەزىر: مەسكىن.
cotter, cottar (kot'ēr), *n.* (۱) كوختەنش.
 (۲) [Scot.]. مەسكىن: بەكرىكى كىلگەيە.
cotter (kot'ēr), *n.* جۆرە بورغوبەكە كە دوو پارچەي مەكىنەيەكى پىكەرە.
 پىن دىبەستىت: پوانىكى ئاسنە كە دەكرىت بە كونىكا بۇ پىكەرمەبەستىنى دوو
 پارچەي مەكىنەيەك.
cottier (kot'i-ēr), *n.* مەسكىن: بەكرىكى كىلگەيە لە ھاوون زەمى.
cotton (kot'n), *n.* (۱) لۆكە (۲) پەموو: پوومەي پەموو.
 (۳) بەرھەمى پەموو. (۴) جلوبەرگى لۆكە: دەمژووى لۆكە.
adj. لۆكەي: تايەبەنى بە لۆكە: لە لۆكە دروستكراو: لۆكە: كەتان.
 (۱) لەگەل گونجان: لەگەل يەكترى رىكەوتن. **cotton (up) to**, [Colloq.].
 (۲) برادەرى كردن: بون بە برادەر: لەگەلدا ھەلسان و دانىشتن.
 (۳) بەدلىاچوون: ھەزىلكردن
cotton batting, لۆكەي پزىشكەوانى.
Cotton Belt, ھەزىمى باشوورى وولاتە پەگرتووەكانى ئەمەريكا كە
 لۆكەي زۆرەو بە لۆكە ناسراوە.
cotton cake, پەمووانە: ئاوكە پەموو (دەكرىت بە مەرومالات).
cotton flannel, كەتان.
cotton gin, جىكەنە: شىكەنە: مەكىنەيە جياكرەنەرەي پەموو لە پەمووانە.

مارىكى ژەمەمەيە گەمەريە. **cottonmouth** (kot'n-mouth'), *n.*
 (۱) پەموون: پەموون: مۆژە يا مەكىنەيەك كە پەموو.
cotton picker, دەجىت يا دەجىت. (۲) پەمووپاكرە (مەكىنە): پەموو پوختەكەر.
cottonseed (kot'n-sēd), *n.* پەمووانە: تۆي پەموو.
cotton stainer, جانەمەريكە قوزاخەي پەموو پەلەدار دەكات.
cottontail (kot'n-tāl'), *n.* گەمەريكەيە كلكى كورت و
 تووگن و بىن سەيە.
cottonweed (kot'n-wēd'), *n.* گەمەريكە تووكى لۆكەي بە
 گەللاكانەيەيەتى.
cottonwood (kot'n-wood'), *n.* (۱) دەرەختىكى تۆر تووگاويە.
 (۲) دارى ئەم جۆرە دەرەختە.
cotton wool, لۆكەي خا (بۇ برىنچى، لىف، بەرى جلوبەرگ).
cottony (kot'n-i), *adj.* (۱) لۆكەي: تايەبەنى بە لۆكە.
 (۲) فەشە: ئەم: ھەك لۆكە.
cotyledon (kot'l-ē'd'n), *n.* يەكەم گەلەي تۆيىكى پىشكوتو:
 چەكەرە.
couch (kouch), *n.* (۱) قەنەفە. (۲) جەي ھەوانەرە.
 (۳) [Poetic]. جەي نوستن. (۴) [Obs.]. لانە.
 (۵) (۱) چىنىك جۆ كە ھەلەخەرت بۆنەرەي بتەقەتەرە (بەرە دروستكردن).
 (ب) شوونى ئەم جۆ ھەلەختە.
 (۱) لەسەر قەنەفە دانىشتن يا پالكووتن.
 (۲) دامەنەنەرەي تىر، نىزەر، يا پەم بۇ نىشانەكرتن و ھارىشتى.
 (۳) ھەزىر (بەرە، ھەلەختە): ھەزىر بەجۆرىكى شارو:
 (His refusal was ~ed in very polite words.)
 (۴) نەخشكردن: نەخشاندن: نەخش و نىگاركردن
 (۵) [Obs.]. شارەنەرە.
 (۶) جۆ ھەلەختە بۇ تەقەنەرەي (بەرە دروستكردن).
 v.t. (۱) راکشان يا پالكووتن لەسەر جەي قەنەفە.
 (۲) خۆ مات كردن (بۇ پەلاماردان): خۆ ست كردن: خۆ مەلەسدان
 (۳) كۆمەل بون (گەل): گەمەبونەرە.
couchant (kouch'ənt), *adj.* (۱) راکشاو يا پالكووتو (گياندار).
 (۲) خۆ ست كردو: خۆ مەلەسداو (گياندارى ھەك شىر، پىنگ، ورج... ھتە)
couch grass, گەيەكە زو تەز فرى دەدار و پەرەدەسەيىت.
cougar (koō'gēr), *n.* گياندارىكى دېندەي خىزرايە لە پىنگ بچووكەرە:
 پىشەلەكۆي گەرە: شىرى چيا.
cough (kōf), v.t. & v.i. كۆكىن: فەردان بە كۆكىن (بەلەفە): ھەنانەرە.
 n. كۆكە.
cough up, (۱) ھەنانەرە بە كۆكىن (بەلەفە): فەردان بە كۆكىن.
 (۲) [Slang]. دانە دەست (پارە).
cough drop, خەپەيە كۆكە: دەرمانى كۆكە لە شىوئەي نووولدا.
could (kood), (۱) پاپوودووى كردارى "can"
 (۲) كردارى پارمەتیدەرە: (۱) ئەوانەبون دەردەبەرت: (It ~ be so.)
 (ب) پىنگەدان دەردەبەرت: (C ~ I go?)
couldn't (kood'nt), = could not.
couldst (koodst), [Archaic or Poetic]. شىوئەي پاپوودووى كردارى
 "can" بۇ گونگر (پزىمان): (Thou ~), واتە تۆ دەتوانى.
coulee (kōō'li), *n.* (۱) چەمەيى قول كە لە بارانوا يا بەفراب پىكىدىت و
 ھاويان ووشكە. (۲) (۱) جۆگەيەكى ئاگرپزىنى
 (ب) تەبەقىيە پەي ئاگرپزىنى.
coulisse (kōō-lēs'), *n.* (۱) پارچە دارىكە كە گەندۆك يا دىراوئىكى
 تىدايەت و ھەرگا يا شتىكى ھەيا پىدا ھاوچ بەكات يا بەئاسانى بسوپرت.
 (۲) (۱) دىمەنى لاكانى شائو. (ب) ھاوئە ئۇوان ئەم دىمەنە.
coulomb (kōō-lom'), *n.* يەكەي پىوانى تەزووى كارەبا: ھەندى ئەم.
 كارەبايەي كە تەزوويەكى يەك ئەمپىرى دەيدات لە چەكەيەكدا.
coulter (kōl'tēr), *n.* = colter.

coumarin

coumarin (kōō'ma-rin), *n.* ئاروتىيەمكى بىلورىيە لە چىشت لىنانو .
 دروستىكرىنى بۇنى خۇشدا بەكار دەمىنىرىت
council (koun's'l), *n.* (۱) ئەنجومەن: كۆپ (۱) ئەنجومەنى شارەۋانى .
 (ب) ئەنجومەنى ياسايى يا پارتىكارى . (ج) ئەنجومەنى كىركاراشى شارىك .
 (د) ئەنجومەنى كلىسىە . (۲) لىكۆلىنەۋە لىدوۋانى ئەنجومەنىك .
councilman (koun's'l-mən), *n.* ئەندامى ئەنجومەنى شارەۋانى .
council of ministers, ئەنجومەنى ۋەزىران .
council of war, ئەنجومەنى جەنگ .
councilor, councillor (koun's'l-ēr), *n.* ئەنجومەنى دانانى نەخشەى كار .
 ئەندامى ئەنجومەن .
counsel (koun's'l), *n.* (۱) پارتىكارى پارتىكارى .
 (۲) ئامۇزگارى: تەمىكرىن: بەسەرداھاتىن: (to give good ~) .
 (۳) نەخشە: پىران . (۴) پارتىزەر: دەستىيەك پارتىزەر .
 (۵) [Archaic], زىرەكى: دانايى: زىنگى .
 (۶) [Obs.], پاز: نەخشە يا يىرىكى نەينى .
 (۷) ئامۇزگارى كرىن: تەمىكرىن .
 (۸) پەسەندىكرىن: ھاندانى پەسەندىكرىن نەخشە يا پىنارىك .
v.t. پارتىزىكرىن: پارتىزىكرىن: ئامۇزگارى كرىن يا ۋەركرىن .
v.i. نەخشەو پلان و يىروباۋەپى خۇ بە كەس .
keep one's own counsel, نەوتىن: پازى خۇ لاي كەس ئەدىكراندىن .
take counsel, پارتىزىكرىن: لىكۆلىنەۋە
counselor, conseller (koun's'l-ēr), *n.* (۱) پارتىكارى
 ئامۇزگارىكەر (۲) پارتىكارى دادى بالىقۇخانەيەك (۳) پارتىزەر (دادىكا) .
 (۴) پارتىكارى ئامۇزگارىكەرى دەستىيەك مىندان لە گەشتىكى چەند پۇزى
 دەرمەۋى شاردا
count (kount), *v.t.* (۱) ژماردىن
 (He ~ed five.; to ~ from one to twenty)
 (۲) كۆكرىنەۋە: سەرچەم كرىن: ژماردىن .
 (The shopkeeper was ~ing his money.)
 (۳) دانان: ۋا دانان: ژماردىن: ۋا ژماردىن:
 (I no longer ~ him among my friends.; He ~s himself fortunate.)
 (۴) رەجاۋكرىن: لىكەندەۋە
v.i. (۱) ژماردىن (۲) رەجاۋكرىن .
 (۳) نە گرنگ دانان: گرنگ بوون . (His opinions don't ~ .)
n. (۱) ژماردىن (۲) سەرچەم .
 (۳) ھەرىكەت ۋا تالانەنى كە ئاراستەى گومانبارىك دەكرىت (دادىكا) .
count for, بەئىخ بوون: بايەخ بوون
count in, دانان بە بەشىك لە
count off, جىياكرىنەۋە كرىن بە بەش بەشى يەكسانەۋە .
count on (or upon), پىشت بىن بەستىن: پىندا پاپەرموون
count out, (۱) كۆپ پىن ئەدان: بايەخ پىن ئەدان: دانەنان بە بەشىك لە .
 (۲) [British], دوايى پىن ھىنانى لىكۆلىنەۋە باسىك لە پەرمەمانى
 نىنگلەتەردا لەبەر ئامادەنەبوونى پىزەيەكى تايبەتى لە ئەندامەكان .
 (۳) [Colloq.], دۇپاندنى ھەلبىزاردىك بە ھەلە ژماردىن دىنگەكان .
 (۴) بىرپاردانى ئامۇزىۋان بە دۇپاندنى بۆكسبارىك لەبەر كەۋىتى و
 ھەلەنەسانەۋە لە ھەۋى ژماردىن يەك تا دەدا .
count (kount), *n.* كۆنت: بەگژادەيەكى ئەۋروپايى
 ئازناۋىكى ئەۋروپايى ۋەك " ناغا "
countdown, count-down (kount'doun), *n.* ژماردىن -
 بەرەۋزى ھەتا سىر لەكاتى تەقاندنى موشەك يا بۇمباي ئەتۇمى يا ھەلدانى
 كەشتى ئاسمانى بۇ بۇشايى ئاسمان: ژماردىن بەرەۋ سىفرى ۋەھا لە ھەم
 ئورنىكا بىت .
countenance (koun'to-nəns), *n.* (۱) پووخسار: پو: شىۋە .
 (۲) نىتانەى پەسەندىكرىن لە پووخساردا

countercheck

(۲) پەسەندىكرىن: پالپىشتى كرىن .
 (۳) ھىمىنى: خۇگرتى: لەسەرخۇيى: (lose ~) .
v.t. پەسەندىكرىن: پالپىشتى كرىن: (to ~ someone's behavior) .
in countenance, ھىمىن: لەسەرخۇ .
keep one's countenance, خۇگرتى: تىكە نەچوون: ئەدائە پىكەن .
put out of countenance, سەر ئا: شىۋاندن: تەرىق كرىنەۋە
 تەرىق بوونەۋە .
counter (koun'tēr), *n.* (۱) ژمىرەر (مۇۋ، ئامىن): ژمىرىار .
 (۲) پارچەيەك باغە يا پلاستىكى بچووك كە ژمارەى پىن پادەگىرىت لە قوماردا
 لەبرى پارە . (۳) پارچەيەكى كانزايى قەلب .
 (۴) بەرمىز: مىزى دىزى (بانق، فروشكا، ھەمانگە، پار، چىشتخانە)
 پىشخۋان .
over the counter, لە ھەمانگە: دەكرىت و دەرۋىزىت نەك لە بارەگاي .
 پارە بازىدا .
under the counter, بەدىيەۋە (كپىن و فروشتىن لە بازىپى رەشدا)
 بە پەنھانى .
counter (koun'tēr), *adv.* پىچىمەۋەنى: بەدۇئى:
 (to act ~ to a person's wishes)
adj. دۇ: پىچىمەۋە .
n. (۱) پىچىمەۋە: دۇ: (۲) سىنگى ئىسپ .
 (۲) پارچەيەك قايشى قايم بەدەۋى دىۋى ئارەۋەى پائۇنەى پىلۇدا .
 (۴) بەشى سەرئاي دواۋەى كەشتى .
 (۵) چالايى نىۋان دوو چوكلە .
 (۶) بۆكسىك كە دەھاۋىزىت لەكاتى خۇلادان لە بۆكسى بەرامبەر (بۆكسبارى)
 (۱) بەپىچىمەۋە جۈۋەلەۋە: دۇرەستان: بەرمەلىتى كرىن .
 (۲) بۆكسدان لە بەرامبەر لەكاتى خۇلادان لەبەردەمى بۆكسەكەيدا (بۆكسبارى) .
counter (koun'tēr), *n. & v.t.* [Archaic], تووش ھاتىن:
 تووش بوون: ھاتتەپى
counter- (koun'tēr), پىشگىرىكە بەمانى: (۱) بەپىچىمەۋەنى:
 (counterclockwise)
 (۲) دۇ: دۇ كرىن: (counterattack) .
 (۳) ھاتتا: بەرامبەر: (counterpart) .
counteract (koun'tēr-akt'), *v.t.* بەرمەلىتى كرىن: پوچكرىنەۋە
 يا كەمكرىنەۋەى كارىگەرى شىك:
 (The doctor gave him some medicine to ~ the effects of the poison.)
counteraction (koun'tēr-ak'shən), *n.* كرىدى دۇ يا ھاتتا .
-counteractive (adj.), ھىرشى دۇ: ھىرشىك كە
 بەرمەۋەكانى ھىرشى دۇژمن بىكات .
v.t. & v.i. ھىرشى پىچىمەۋە كرىنەسەر: ھىرش كرىنەسەر بۇ بەرمەۋەكانى
 كرىنى ھىرشى دۇژمن .
counterattraction (koun'tēr-ə-trak'shən), *n.* سەرنج -
 پاكىشانى ھاۋچا يا دۇ: دۇرپىنى ھاۋچا .
counterbalance (koun'tēr-bal'əns), *n.* (۱) كىشى ھاۋمىز:
 كىشى ھاۋتا: (۲) كرىدى كارىگەرى ھاۋمىز: ھىز يا كرىدىكى ھاۋتا
 ھاۋتايى كرىن: ھاۋمىزى كرىن .
counterblow (koun'tēr-blō), *n.* لىدانىكى پىچىمەۋە:
 لىدانى بەرامبەر .
counterchange (koun'tēr-chānj'), *n.* (۱) تاۋانباركرىنى
 پىچىمەۋە . (۲) ھىرشى پىچىمەۋە .
v.t. (۱) تاۋانباركرىنى پىچىمەۋە . (۲) ھىرش بىردەسەرى پىچىمەۋە .
countercheck (koun'tēr-chek'), *n.* (۱) كۆسپ: بەرىست .
 (۲) دووبارە پىچىمەۋە (بۇ دىنبايى لە ھەلە): پەجاۋكرىن .
v.t. (۱) كۆسپ دانان لە پىكەدا: ۋەستاندن .

country

country (kun'tri), n.

- (۱) وولات؛ کیشور.
- (۲) هارولتيان؛ دانیشقوانی وولاتیک؛
- (۳) نیشتمان؛ خاکی باووپیران: (to return to one's ~).
- (۴) ناوچه؛ زموی وزار: (wooded ~).
- (۵) لادی؛ دهرودنیات؛ دهرودی شار.
- (۶) بمشک له بهشکانی زانست: (This subject is strange ~ to me.).
- (۷) دهستی سویندخوران له دادگادا.

adj.

- (۱) لادی؛ لادییی؛ تایبعتی به لادی یا لادییی.
- (۲) [Dial.] هارولتی؛ خوالی؛ هی وولاتی خز.
- هنگرتنی نهنجومانی گشتی پهرهمانی ښنگلتهرو، go to the country,
- هنگرتنی تازه کردن
- چالاکي تری نهندان.

country club,

چالاکي تری نهندان.

country cousin,

لادییی؛ کسینکی لادییی که به شار پانههاتووو.

country-dance (kun'tri-dans', kun'tri-däns'), n.

سهامی

لادی؛ جوره سهامیکه بزوری خهلی لادی دیمکن وه بریدییه له پریزبوننی
ژدو پیاو بهرامبر به یک یا له نلقهیکداو سهامگردنیان پیکره.

countryfied (kun'tri-fid'), adj. = countrified.

countryfolk (kun'tri-fök'), n.

لادییی؛ خهلی لادی

country gentleman, بهگزادهی لادی؛ پیاوینکی سامانداری خاوهن
زموی وزارو خانوویهریکی زور له لادیدا.

country house, خانوویهری بهگزادهی لادی؛ خانوویهری گمروو
خزشی چهپکی لادی

countryman (kun'tri-män), n.

(۱) لادییی

(۲) هارولتی؛ هاونیشتمانی.

countryseat (kun'tri-sēt'), n.

خانوویهری گمرووی دهرههگیک له
لادی

countryside (kun'tri-sid'), n.

(۱) دهشتدوهر؛ دهشت؛ دنیات؛
دهرودی شار؛ لادی: (A trip to the ~ is always refreshing.).

(۲) خهلی لادی؛ دانیشقوانی لادی.

countrywoman (kun'tri-woom'än), n.

(۱) ژنه لادییی؛

نالهردتی لادی: (۲) هارولتی (نالهردت)؛ هاونیشتمانی.

county (koun'ti), n.

(۱) ناوچه یا هرنیمکی بهرنیوهبرایهتی (هاوتای
"قرا" به): (۲) دانیشقوانی هم ناوچهیه.

(۳) [Obs.] هرنیمک که "کونت" ښک بهرنیوهی دهات.
بارهگای هم ناوچه بهرنیوهبرایهتییه که پنی دهورتیت
"کاونتی"

coup (koo), n.

(۱) لیدانیک؛ پیاکیشانیک؛ پیامالینیک؛ پیدانیک.
(۲) کردارنکی لهپرو ناکاوو سرهگوتوو: (He pulled off a great ~).

(۳) لیدانی پرنیمک پوخواندن؛ لیدانی میری هملگپرانوهی.

coup de grâce, (۱) لیدانی کوشنده؛ دوا لیدان یا گولیهیک که کسینکی
بریندار یا نهخوشی پین دهکوشنوتو دهرهونرنیتوه (هم جوره کوشتنه له
پرقوه نایبته بهلکو له دل پین سووتاندن و بهرمییهیوهیه).

(۲) کرداری دواپی پین هینر؛ کردارنیک که شتیک بجات بهلایهیکداو بیپرنیتوهه.

coup de main, هیرشیکنی لهپرو لهناکاو (جهنگ).

coup d'état, کودیتا؛ لیدان و پوخواندن پرنیمک؛ لیدان و هملگپاندنوه
دزی میری.

coup de théâtre, (۱) گزیننیک لهپرو سهرنج پاکیش له شانزگهیردا.

(۲) کردار یا پوداویکی سهرنج پاکیش و هینرهجوش.

coup d'oeil, سهرکردنیک لهپرو کورت.

coupe (koo), n.

نوتومیلنیک دور دهرگا که جنی دوو تا پینج کسسی
تیدا دهینتوه

coupé (koo-pä'), n.

(۱) عهرهپانهیک داخراو که جنی دوو کسسی تیدا

course

دهینتوه. (۲) دوا فارگونی شهمندههری نهروپایی. coup

(۱) جووتیک شت یا کسسی هارچور؛ دوو کسسی یا couple (kup'l), n.

شتی هارپایهت: (a ~ of girls, rabbits, books, apples, etc.)

(۲) جووت؛ جوته: (۱) ژنو میرد: (a married ~).

(ب) جووته دهرگیران: (a courting ~)

(ج) جووته سهماکر: (Ten ~s took to the floor.).

(۲) [Colloq.] چهند (شت، کس، بیروپاوه، شوین ... هتد)؛
له دوو زیاتر، بهلام زور نا: (I've a ~ of things to do.).

(۴) پیوهندی؛ پیوهست بوون.

(۵) دور هیزنی هاروتا که له پنیکی یهکتر بهلام به پنجهوانهی یهکترهوه دهریزن

(۱) پینکوهبهست؛ لیکدان. (۲) کردن به ژنو میرد؛ جووت کردن

(۳) لیکدانی دور تهرورمی کارهبا.

(۱) بوون به دوران؛ جووت گرتن. (۲) جووت بوون؛ گان کردن.

(۱) بهیکه گهیهنر؛ کسینک که جووت دهرگرتن coupler (kup'lär), n.

لهگنل کسینکی ترد: (۲) نامیری بهیکه گهپاندن؛ نامیری بهیکه گهپاندنی دور
فارگونی شهمندههر.

couplet (kup'lit), n.

(۱) بهیکهگهیشتن؛ لیکدان؛ جووت بوون.

(۲) نامیرنیک بهیکه گهیهنر. (۲) نامیری بهیکه گهپاندنی دوو فارگونی
شهمندههر. (۴) نامیری بهیکه گهپاندنی دوو تهرورمی کارهبا

coupon (koo'pon, kü'pon), n.

(۱) نازییهتی؛ قارهمانی؛ نهبردی؛ بهجهرگی.

(۲) [Obs.] میشک؛ دل؛ هوش؛ هوشوگیان.

نهترسان له کردنی شو have the courage of one's convictions.

شقی به راستی دهرانیت و بروت پنی هیه.

نازا؛ قارهمان؛ نهبردی؛ بهجهرگی. courageous (kə-rä'jəs), adj.

courant (koo-ränt'), n. = courante.

courante (koo-ränt'), n.

(۱) سهمایکه خیرای فهرههسییه.

(۲) موسیقای هم سهمايه

(۱) پهپامبر (بهتایهتی هملگری courier (koo'i-är, kü'i-är), n.

پهپامی گرنگ و پهلهی میری. (۲) هاولی گهشتیار؛ کسینک که بهکرت دهرگرتن
بوتوهی لهگنل گهشتیاراندا بیت و هوی گواستنهوه نوتیلیان بو بگرتن و
سهرهوکاری جانتاکانیا بکات.

(۱) بهرو پینشوه پویشتن؛ پینشکوتن. course (kors, körs), n.

(۲) ناراستی پویشتن. (۲) ماهه: (in the ~ of a week).

(۴) ناوهر (جوگه، بویار).

(۵) ناوچه یا پرنهوی ملهملییک: (a race ~ ; a golf ~).

(۶) پینازی سرووشتی شتیک؛ پرنهوی: (The law must take its ~).

(۷) زنجیره؛ لیسته. (۸) پرباز: (the ~ of true love).

(۹) بهشی ژهمنک خواردن: (The main ~ was fish.).

(۱۰) چینه خشت، بهرد، یا دار له دیوار یا سمرپانیکدا.

(۱۱) کورس (زانکو، قوتا بانه)؛ ورمزی خویندن.

(The psychology ~ was interesting.)

(۱) نیشتنهسر (پاوکردن)؛ شوین کورت؛ پافراندن.

(۲) تن بهردان (سهگ له پاوکردن).

(۳) خیرا پیداپویشتن: (The blood ~d through his veins.).

(۱) ملهملی کردن. (۲) نیشتنهسر؛ شوین کورت؛ پافراندن.

(۳) پاوکردن به سهگ.

a matter of course, شتیک سرووشتی؛ شتیک ناسایی.

in due course, له کاتی خویدا.

in the course of, له ماهی؛ له کاتی.

of course, پین گومان.

to run its course, به پنگی سرووشتی خزا پویشتن هتا دواپی هاتن.

to stay the course, خوراگرتن و بهردوام بوون هتا کوتایی؛ لانهدان.

to take its course, پنگی سرووشتی خزا گرتن.

courser (kôr'sēr, kôr'sēr), *n.* [Poetic], نەسپىكى خىزا.
courser (kôr'sēr, kôr'sēr), *n.* باندەيەكى خىزاى كەنار دەريايە.
courser (kôr'sēr, kôr'sēr), *n.* (۱) سەكى پاۋ. (۲) پاۋچى.
coursing (kôr'sin, kôr'sin), *n.* (۱) نىشتەسىمەر (پاۋ) پافراڭدان. شۈيىن كەۋتەن. (۲) پاۋگەردن بە سەگ.

court (kôrt, kôrt), *n.* (۱) حمۇشە. (۲) حمۇشەيەكى سەر داپۇشراۋ.
 (۳) شەقامىكى كورتى دەرنەچۈۋ. (۴) گۈزەپان! ۋەزىشكا (تەنس، باسكە، پالە)؛
 بەشىكى گۈزەپانى ۋەزىش. (۵) خانۇيەكى گەمرە كە دالانىكى سەرنەگەرۋ
 يا حمۇشەيەكى گەمرە لەبەردەمدە بىت. (۶) كۈشكى شاھانە كۈشكى پاشا.
 (۷) خىزان ۋاۋىژكارو دەستۋىپۇەندى پاشا.
 (۸) پاشا ۋەزىرو پاۋىژكارەكانى ۋەك ئەنجۈۋەمنى فەرمانبەۋىيى.
 (۹) كۈزى پاشا. (۱۰) مەريى. (۱۱) دلدارى! ھەۋلى دىل پاكىشان دان.
 (۱۲) دادگا! دادگەر! دادگەر! (ب) خانەى دادگا. (ج) كۈزى دادگەر.

v.t. (۱) مەريى كەردن! كەكەلەقتى بۇ كەردن.
 (۲) دلدارى كەردن! ھەۋلى دىل پاكىشان دان.
 (۳) (۱) ھەۋلى دەستگەرىپون دان: (*You must ~ an opportunity.*)
 (ب) بەشۋىندەگەر: (*You are ~ing trouble.*)

v.t. دلدارى كەردن! ھەۋلى دىل پاكىشان دان.
contempt of court, بە سوۋك سەرى دادگا يا دادگەر كەردن!
 كۈي نەدان بە بىرارى دادگا يا دادگەر.
pay court to, (۱) دلدارى لەگەل كەردن! ھەۋلى دىل پاكىشان دان.
 (۲) مەريى كەردن! كەكەلەقتى بۇ كەردن
settle a case out of court, بىرەۋەى ناكۈكى يا داۋايەك لە دەرمەۋى دادگا

take a case (someone) to court, دان بە دادگا (ناكۈكى، مۇزە).
courteous (kūr'ti-əs), *adj.* زەمان شىرىن! ناسك! پوۋخۇش ۋە بەتەنگ
 ھەستى خەلگەرە ھاتور.

courtesan, courtesan (kôr'tə-z'n, kôr'tə-z'n), *n.* قەجە.
 ناھەرىكى سوۋك

courtesy (kūr'tə-si), *n.* (۱) زەمان شىرىن! ناسك! پوۋخۇش ۋە بەتەنگ
 ھەستى خەلگەرە ھاتور. (۲) چاكە! كەردەۋە يا روتەيەكى ناسك.
 (۳) پەسەندى ۋە سەرىپەشتى ۋە ۋىگەدان:

(*a radio program presented by [through] the ~ of- a business company.*)

(۴) كەرنۋوش بىردن (كچ).
courtesy title, ئازناۋى رىزلىگەرتن (كە دەنرەت لە نەۋەى "دۇق" ۋە
 بەگزاڭە لە پەۋى رىزەۋە نەك لەبەرنەۋەى مافيان پىۋەيەتى).

courthouse (kôr't'hou's, kôr't'hou's), *n.* (۱) خانەى داد!
 دادگا (۲) بارەگاي فەرمانبەۋىيى ناۋچە! سەرا.

courtier (kôr'ti-ēr, kôr'tyēr, kôr'ti-ēr), *n.* (۱) پاش مىر!
 دەستۋىپۇەندىكى پاشا. (۲) مەريىكەر.

courtly (kôr't'li, kôr't'li), *adj.* (۱) پاشايانە! جوان ۋە بەرز (پەفتار).
 نەرىت! پىكۋىپىك (*manners*) ~)
 (۲) مەريىكەر! خۇسۋىكەر! ۋە ۋىگەدان.

adv. بە جۋانى ۋە پىكۋىپىكى (پەفتار، نەرىت).

-courtliness (n.)

courtly love, دلدارى كەردن لەگەل ئافەرەتىكى مۇرددارو پەرسەتنى لە
 دورمەرە بەين ھەۋلدانى جۋوت بۈۋن لەگەلىدا (نەرىتىكى سەدانى ئاۋەرەستە)؛
 خۇشۋىست لە دورمەرە.

court-martial (kôr't'mār'shəl, kôr't'mār'shəl), *n.* - (۱)
 دادگاي سوپايى. (۲) (*p.l.*) دادپەرسىنىڭ لە دادگاي سوپايىدا.

v.t. دران بە دادگاي سوپايى.

Court of Appeals, دادگاي پىچاچۈنەرە.
Court of St. James, دادگاي شاھانەى ئىنگىلىزى.
court plaster, بىرەن ھەلپىچ.

courtroom (kôrt'roōm, kôrt'room), *n.* ئورۇرى دادگا.
courtship (kôrt'ship, kôrt'ship), *n.* دلدارى ۋە مەۋەى نەۋ
 دلدارىيە! دلدارى.

(۱) ئامۇزا (كۈي يا كچ)؛ پوزدا! خالۇزا.
 (۲) خەزم (نۇر يا مەن). (۳) ئەندامى كۆمەل يا گەلىكى ھارپەگەن.
 (۴) نەۋ نەۋەى پاشا بانگى پاشايەكى تىر يا بەگزاڭەيەكى پىن دەكات
 (۵) [Slang]، ھارچاۋىك كە بەين نەۋەى پىن بىزانىت سوۋد پىن دەگەيەنىت.
cousin-german (kuz'n-jūr'mən), *n.* ئامۇزا (نۇر يا مەن)؛
 پوزدا! خالۇزا.

cousinry (kuz'n-ri), *n.* ئامۇزا ۋە پوزدا ۋە خالۇزا يا خەزمەن بەتپىكەرىيى.
-cousinship (n.)

couteau (kōō'tō), *n.* (۱) چەقۇيەكى گەۋرەيە كە ۋەك چەك
 ھەلدەگىرىت. (۲) خەنجەرىكى دۈۋ دەم.

couth (kōōth), *adj.* (۱) پەفتارچۋان! پەرمۈشەت بۇ پىكەنەن بەكارىنىت.
 (۲) [Obs.]، ئازناۋ! ناسراۋ.

couture (kōō'tür), *n.* (۱) نەخشەكەشەن ۋە پوزىرو فرۇشتى جەۋ -
 بەرىگى ئۇنەن (بەتايەتتى ھى مۇدەۋ جۋان). (۲) كەسىك كە نەخشەى جەۋ -
 بەرىگى مۇدەى ئۇنەن دەكىشەت ۋە دەپروۋىتى دەپروۋىتى.

couturier (koo'tür'yā), *n.* (۱) نەخشەكەش ۋە بەرگەرو فرۇشپارى
 جەۋ بەرىگى مۇدەى ئۇنەن. (۲) دەزگاي نەخشەكەشەن ۋە پوزىرو فرۇشتى
 بەرىگى مۇدەى ئۇنەن.

couvade (kōō-vād'), *n.* نەرىتى ھەندىك خىلى دور لە شارستانىيە
 كە بىرىتىيە لە ھاسۋىزى مۇرد لەگەل ئۇنەكىدا لەكاتى مەدالپوندا بە كەۋتتى
 لەسەر جىگە ھەۋەك نەرىش مەدالى بىيىت

covalence (kō-vā'ləns), *n.* Also **covalency**, ھارمىزى (كىمىيا)
cove (kōv), *n.* (۱) نەشكەۋە! كەنار يا قۇۋىنى كەندەلەنىك.

(۲) كەندۋىكى مچۈۋك.

(۳) پارەۋى نىۋان دۈۋ گەرد يا بىشە! دەرىندىكى تەسك.

(۴) تىرەيەك زەۋى كە لە بىشەيەك دەكات

(۵) (۱) تىلەماسكىكى پارىنەرەۋەى قۇۋا لە نەمىچىكدا. (ب) كەۋانەيەكى مۇپار
v.t. & v.i. قۇۋاندن! قۇۋان.

cove (kōv), *n.* [British Slang], زەلام! كاپرا! كۈپ.

covenant (kuv'ə-nənt), *n.* (۱) پەيمان! پىكەۋت.

(۲) پەيمانى خوا لەگەل ئادەمىزادا (بەگۈرەى ئىنجىل).

v.i. & v.t. پەيمان بەست! پەيمانەن.

covenantee (kuv'ə-nənt-ē'), *n.* پەيمانەر! پەيمانەست.

covenanter (kuv'ə-nən-tēr), *n.* پەيمانەر! پەيمانەست.

covenantor (kuv'ə-nən-tēr), *n.* پەيمانەر! پەيمانەست.

cover (kuv'ēr), *v.t.* (۱) (۱) داپۇشەن (بۇ پاراستن يا شارەندە)؛
 سەر داپۇشەن! سەرنەنەرە. (ب) پوۋكەش كەردن! تىپەنسۋون.

(۲) داپۇشەن: (*Snow ~ed the highway.*)

(۳) سۋارپوۋن! گايىن! جۋوت بوۋن.

(۴) لەسەر نىشتەن (مەرىشك لەسەر ھىلگە).

(۵) پۇشەن! بەرگ كەردەنەر. (۶) شارەندەۋ.

(۷) پاراستن:

(*Warships ~ed the landing of the invading army.*)

(۸) گرتەنەرە: (*The law ~s such cases.*)

(۹) پاراستنى دارايى! بىمەكەردن: (*My auto insurance ~s theft.*)

(۱۰) بىرەن (رىگە): (*He ~ed the distance in ten minutes.*)

(۱۱) باسكەردن! لىكۋىلەنەرە! گرتەنەرە:

(*The book ~s the subject thoroughly.*)

(۱۲) نىشانەلەنگەرتن.

(۱۳) يارى كەردن بە كاردىكى بەنرختەر لەۋەى پىشۋو (يارى كاغەز يا قۇمار).

(۱۴) دەنگۋاس كۈكەردەۋە ۋەنەگەرتن بۇ پۇزنامە، رادىۋ، يا تەلەفونۇن:

(*The reporter ~ed the accident.*)

- (۱) قایل بوز به مرجی گروئیک.
v.i. (۱) پووکش کردن؛ بهسردا بلاوکردنوه.
 (۲) [Colloq.] کارکردن لهبری؛ جیگری کردن.
 (۳) شارندنوهی شتیک بۆ پاراستنی هاوکارئیک و زگارکردنی له سزا یا سمره نشت کردن: (*to ~ up for a colleague*).
 (۱) (۱) برگ (یهرتووک). (ب) سرقاپ؛ قهباغ؛ سر (ج) پیخه؛ سهره خهر. *n.*
 (۲) سهره گهر (۳) لانه یا شوینی خۆشارندنوهی گیانداري کيوي.
 (۴) سهرمیزو قاپ و کچوک و چنگال بۆ یه کس.
 (۵) مزی چوونه تیاتر یا یانهی سهما. (۶) پووالهت؛ خۆنوواندن دزی.
break cover, هاتنه دهرهوه له شوینی خۆشارندنوه.
cover up, (۱) گرتنهوه؛ داپوشین. (۲) شارندنوه (پان).
take cover, خۆشارندنوه یا خۆپاراستن له گوللهی دوژمن.
under cover, (۱) بهدزی هوه. (۲) به پووالهت؛ بهسهرزاري. (۳) شاراره.
under the same cover, له ههمان زهره (نامه نووسین).
coverage (kuv'ēr-ij), n. (۱) داپوشین؛ مهوای داپوشین.
 (۲) پادهی لیکنه نوه و باسکردن (بۆژنامه، رادیو، تله فزیوژن).
 (۳) پادهی پاراستن له لایه ن گۆمپانیای بیمه وه (وهک خانوو سووتان، دزی، پوودای نوتمییل).
 (۴) پادهی پاراستن به دروا.
coverall (kuv'ēr-ōl'), n. بهرگیک یه پارچهی سهرتا پایه هاوه.
 پيشه له بهری دهکات (به تايهتی فیترو کرئکاری کارگه و کشتیان)
cover charge, مزی چوونه تیاتر یا یانهی سهما.
cover crop, دانمونه یهک که دهچنرنت بۆ پاراستنی زموی له رامالین.
covered (kuv'ērd), adj. (۱) داپوشراو؛ شاراره.
 (۲) قهباغدار؛ سهرقايدار. (۳) پارئزراو (بیمه). (۴) کلاو لهسهر؛ کلاودار.
covered wagon, هاگونیکی سهر داپوشراوی به نسهپ یا گا راکنشراو.
cover girl, کچیکي حواز که زوو زوو وینه کهی لهسهر بهرگی گۆناره کان.
 ده بچنرنت؛ کچی سهر بهرگی گۆنار.
covering (kuv'ēr-in), n. بهرگ؛ سهره خهر؛ پیخه؛ قاوغ؛ سرقاپ.
covering letter, نامه یهک که لهگه ن برون نامه یا به لنگه کهدا ده نیردرنت.
 بۆ پوونکردنوهی.
coverlet (kuv'ēr-lit), n. (۱) پۆیه شمیر یا جاجمیک که دهرنت بهسهر.
 جیگه ی نوستندا (۲) شتیک که شتیک تری پین داده پووشرنت.
coverlid (kuv'ēr-lid), n. = coverlet.
 (۱) نهینی؛ شاراره؛ په نهانی.
 (*a ~ threat; a ~ operation*)
 (۲) داپوشراو؛ پارئزراو.
 (۳) میرده کهی ده بپارئزنت؛ له ژنر دهستی میرده که یایه تی.
 (۱) که نار؛ په نا (۲) شوینی خۆشارندنوهی گیانداري کيوي وهک بيشه (پراو). *n.*
 (۲) بهرینکی نهرمو بچکوله یه له بنی پهره گهره کانی بالنده دا (زینده ویرانی).
covertly (kuv'ērt-li), adv. به نهینی؛ بهدزی هوه.
coverture (kuv'ēr-chēr), n. (۱) په نا؛ که نار؛ شوینی خۆشارندنوه.
 یا پاراستن (۲) شارندنوه؛ بهرگ؛ سهر.
 (۲) باری ژبای نافرتهی میرددار (که له ژنر دهست یا پاراستنی میرده که یایه تی).
covet (kuv'it), v.t. & v.i. ویستن با حزن لیکردن (به تايهتی شتیک که).
 هی که سیک تری بیت؛ بیژوکردن به شتی که سیک تیره وه.
covetous (kuv'i-təs), adj. بیژوگر به شتی که سیک تیره وه؛
 چاوچنوک؛ جاوبرسی.
covey (kuv'i), n. (۱) پوله مهل (به تايهتی قهتی یا که).
 (۲) دهسته (مرغ)؛ قاقم.
covin (kuv'in), n. (۱) [Archaic] ساخته؛ فیل و ته که.
 (۲) [Obs.] په یمانیکي نهینی. (۳) په یمانیکي دوو کهسی بۆ له خشته بردن و ساخته لیکردنی که سیک یا چه نده که سیک تری
coving (kōv'ing), n. تیلما سیکیکي رازنهره وهی بنیمج (خانوسازی).

- (۱) مانگا. (۲) مینیهی فیلو نه مهنک و گامیش.
cow (kou), n. ترساندن؛ به چه ترسین کردن.
cow (kou), v.t. ترسنوک؛ که سیک بۆ غیره و نامردو پوشت.
coward (kou'ērd), n. ترسنوک؛ بۆ غیره؛ نامرد؛ کونی.
adj. ترسنوکی؛ بۆ غیره؛ نامردی.
cowardice (kou'ēr-dis), n. ترسنوکی؛ ترسنوکانه؛ بۆ غیره؛
cowardliness (kou'ērd-li-nis), n. = cowardice. نامرد؛ نامردانه: (*a ~ act*).
cowardly (kou'ērd-li), adj. به ترسنوکانه؛ به نامردانه.
adv.
cowbane (kou'bān'), n. پووه کیکي ژمه راوی به له گیزره دهچنر.
cowbell (kou'bel'), n. زهنگی مانگا (که دهکرتنه ملی مانگا بۆنهره ی).
 خاوه نه که یی بزانت له کوندا به دهنگی زهنگه کهدا).
cowberry (kou'ber'i, kou'bēr-i), n. چۆره تووتیکه.
cowbird (kou'būrd'), n. بالنده یهکی رهشی بچوکه له نرئیک ره شه.
 وولاخوه دهزی هیکه له هیلانه ی بالنده ی تردا دهکات.
cowboy (kou'boi'), n. گاوان (به تايهتی به سوار ی نه سپهره).
cowcatcher (kou'kach'ēr), n. چوارچینه یهکی گازی یه به پيشی.
 شمه نده ره وه به ستراره بۆ پاکردنوهی میله ناسنه کان.
cower (kou'ēr), v.t. خۆ گرموله کردن یا چوونه یه که (له ترس یا له سهرمادا)؛ خۆکشانه وه (له ترس یا له سهرمادا).
cowfish (kou'fish'), n. (۱) چۆره ماسی یهکی شاخداره.
 (۲) چۆره نه مهنکیکي بچوکه یا گیانداري ناوی شیرداره.
cowgirl (kou'gūrl'), n. گاوانی کچ؛ کچه گاوان.
cowhand (kou'hand'), n. Also cow hand, گاوان.
cowherd (kou'hūrd'), n. گاوان.
cowhide (kou'hīd'), n. (۱) پینسته مانگا. (۲) قایشی پینسته مانگا.
 (۲) قامچی پینسته مانگا (به تايهتی هی هونراوه).
v.t. قامچی لیدن؛ هلاقه کردن به قامچی پینسته مانگا.
cow killer, چۆره زهره واله یه که نهگر به ره شه وولاخوه بدات ده بکوزنت.
cowl (kou), n. (۱) کلاوی ورشکه سوئی. (۲) کهوا کلاوی ورشکه سوئی.
 (۲) شتیک که له کلاو بچنر: (۱) کلاوی سهر لووله زیا یا کلاویوژنه
 (ب) بهشی پيشه مه ی نوتمییل (ج) قاوغ یا کلاوی مه کینه ی فوکه
v.t. کلاو کردن سهر؛ کلاوه خستنه سهر.
cowl (kou), n. [Archaic], ده لریکی دوو قولفه یی به ناوی پین
 ده گوزنرنته وه.
cowled (kould), adj. (۱) کلاوله سهر. (۲) کلاو ناسا؛ کلاوه ناسا.
cowlick (kou'lik'), n. قویمیک قژی جیاپووه که به ته ختی بهسهر.
 سهره وه ناره ستیت وهک نه وهی مانگا لستیت یی هوه.
cowling (kou'lin), n. قاوغ یا کلاوی مه کینه ی فوکه.
cowlstaff (kou' staf', koul' stāf'), n. داریکه دهکرت به ههر دو.
 قولفه ی ده لری ناو گواستنه وه داو به دوو کس هه لده گیزنت.
cowman (kou'man), n. (۱) خاوه نی کیکله ی ره شه وولاخ.
 (۲) [British] گاوان.
co-worker (kō-wūr'kēr), n. هاوکار؛ هاو فرمان؛ هاو ملی کار.
cowpea (kou'pē'), n. لؤپیا.
cow pony, نه سپی کورته بالی گاوان.
cowpox (kou'poks'), n. ناو لهی مانگا؛ ناو لهی ره شه وولاخ.
cowpuncher (kou'pun'chēr), n. = cowboy. گویچه که ماسی یهکی به نرخی وهک پاره.
cowrie, cowry (kou'ri), n. له هه ندیک وولاتانی شه لریقاو خواروی ناسیادا به کارده مینرنت).
cow shark, قرشیکي گهره یه.
cowshed (kou'shed'), n. په چه ی سهر گراوی ره شه وولاخ؛
 که بر یا ته وینه ی ره شه وولاخ
cowslip (kou'slip'), n. چۆره گولیکي بۆن خۆشه.
cox (koks), n., v.t. & v.i. = coxcomb.

coxa

coxa (kok'sə), *n.* (۱) سمت، سمتجوله؛ نيسقانی سمت.
(۲) پانی میوړو

-coxal (*adj.*).

coxalgia (kok-sal'ji-a), *n.* نهخوښی یا نازاری سمتجوله یا نيسقانی سمت

coxalgy (kok'sal'ji), *n.* = coxalgia.

coxcorn (koks'kōm), *n.* (۱) کلاوی پوښه داروکه پوښه
کله شير (۲) پوښه کلاوینکی وها.

(۳) کسینکی لهخوبایي بهلیزی هیچوپوچ؛ کسینکی زور تېپوښ.

(۴) پوښه کله شير.

coxswain (kok's'n, kok'swān), *n.*

کشتی لږوړ

coy (koi), *adj.* (۱) شهرمن؛ بشهرم. (۲) نازکه؛ به ناز؛ نازفرش.

v.t. [Archaic], شهرم کردن.

v.t. [Obs.], (۱) هینم کردنه؛ لاواندنهوه. (۲) دوست پیدا هینان.

-coyly (*adv.*); **coyness** (*n.*).

coyote (ki'ōt, ki-ō'ti, ki-ōt'), *n.* گورگینکی بچوکی نه مریکای
باکوړه

coyotillo (kō'ya-tēl'yō, ki-ō-tēl'yō), *n.* پوړه ټکی ډبرکای
ژهراوی به

coypu (koi'pō), *n.* گیاندانکی ناوی شیرداری کرژنده به له گډې -
هملکه نه ده چیت

coz (kuz), *n.* [Colloq.], = cousin.

coze (kōz), *v.t.* دهمه تفر کردن

n. دهمه تفر

cozen (kuz'n), *v.t. & v.i.* ساخته کردن؛ گزی کردن؛ هملخه تاندن.

cozenage (kuz'n-i-j), *n.* ساخته گری؛ فیل و ته لکه

cozcy (kō'zi), *adj.* = cozy.

cozy (kō'zi), *adj.* (a ~ room) (۱) گهره خوش و خنجرانه (شوین).

(۲) سړکو گیانی به گیانی (براه ریتی)

n. کلاوی قوری جا (نریتیکي ټینگلیزی به بومانوهی چاکه به گهرم و گډې).

cozy up to, [Colloq.], خو ئی برده ټینسهو بؤ سوړه وهرگرتن

crab (krab), *n.* (۱) قرژال؛ قرژانگ (۲) چنگنه

(۳) مکنکی شت بهر زکړندهوه

(۴) [-C-] - کونه ستیزه یی قرژال؛ بورچی قرژال (نستیزه وانی).

(۵) فرینې لابه لایی فریکه پیک.

v.t. پاوکردنی قرژال؛ قرژال گرتن.

v.t. فرینې فریکه پیک به لابه لایی.

catch a crab, به لاداخستنې به لمی سمول (بههزی به همله سمول -

لیدانهوه)

crab (krab), *n.* (۱) جزره سینوینکی مزه.

(۲) کسینکی تهنگه جیکلانه و توپه و تېزو زور سکالاگر.

adj. تایه تی به جزره سینوینکی مزه.

v.t. & v.t. [Colloq.], همیشه سکالاگردن؛ په خنه گرتن.

crab apple, (۱) جزره سینوینکی مزه (کڼوی یا مالی).

(۲) داری نه جزره سینوه.

crabbed (krab'id), *adj.* (۱) توپه و تېزو تهنگه جیکلانه.

(۲) نالوزاو؛ ټیگیشتنی گرانه لهر نالوسکاوې.

(۳) خوښندنه وې گرانه لهر شیناوې به سهریکدا: (~ handwriting).

crabber (krab'er), *n.* (۱) قرژانگ گز. (۲) به لمی پاره قرژانگ.

(۳) [Colloq.], کسینکی همیشه سکالاگر یا په خنه گز.

crabby (krab'i), *adj.* تهنگه جیکلانه و توپه و تېزو.

crab grass, جزره گیایه که خیرا تهر فری ددات و چنگ ددات په کړه

دهگرتن به چیمه.

crab louse, چنگنه پیکه ددات ناوگه

crabs (krabs), *n.pl.* [Colloq.], چنگنه تیدانی ناوگه.

crackle

crabstick (krab'stik), *n.* (۱) داردهست یا گوجانی دارسینو.

(۲) کسینکی تهنگه جیکلانه و توپه و تېزو زور سکالا.

crab tree, دارسینو که که سینوی مزه دهگرتن.

crack (krak), *v.t.* (۱) شقه ئی هملسان (له کاتی قرچان یا شکاندا)؛

قرچمهاتن. (۲) شقه ئی هملسان (قامچی، تلهنگ)؛

(His rifle ~ed and the deer fell dead.)

(۳) درزیردن؛ تمقین (پپاله، پرداخ)؛ شکان؛ قلیش بردن؛ قرچان

(to ~ an egg)

(۴) گډیوینی دهنگ (که منداډ ده پټه همره).

(۵) [Dial.], شقه کردن. (۶) [Dial.], دهمه تفری کردن.

(۷) [Slang], پوځان (میثک یا لهش)؛

(Will he ~ under the strain?)

(۸) نوکته بازی کردن؛ قسمی نه ستق کردن.

v.t. (۱) شقه ئی هملساندن: (C ~ the whip).

(۲) درز پښ بردن؛ تهقاندن؛ قرچان؛ شکان؛ قلیش پښ بردن.

(۳) دهنگ گډ کردن. (۴) شیبوونهوه لهنه جامی کولاندن (نورثی خاو).

(۵) [Colloq.], زله لیدان؛ شقه ئی هملساندن به لیدان؛ تهقاندن (پمنجه).

(۶) [Colloq.], چاره سر کردن؛ دوزینهوه؛

(The police have finally ~ed that murder case.)

(۷) [Slang], برین (دزی)؛ شکاندن و گډنهوه؛

(The thief ~ed the safe.)

(۸) [Slang], نوکته بازی کردن؛ قسمی نه ستق کردن؛

(He enjoys ~ing jokes.)

(۹) شکاندن (ناو بانگ).

(۱۰) (a) کردهوه و خوارندهوه: (to ~ a bottle of wine).

(ب) کردهوه و خوښندنهوه: (to ~ a book)

n. (۱) شقه: (the ~ of a whip). (۲) درز؛ قلیش؛ تلیش.

(۳) قرچان؛ درزیردن؛ قلیشان؛ شکان. (۴) دهنگ گډیوین.

(۵) [Dial.], دهمه تفری. (۶) [Archaic], شقه؛ شقه بازی.

(۷) [Colloq.], شقه بازی؛ شقه قلیش؛ شقه قلیش همر لیدانیک.

(۸) چرکه (کات). (۹) درز؛ مال برین. (۱۰) [Slang], همل؛ تهقلا.

(۱۱) [Slang], نوکته؛ قسمی نه ستق؛ قسمی زل.

adj. [Colloq.],

ناپاب؛ کارامه؛ لپهاتوړ.

crack a book, [Slang], کردهوه و خوښندنهوه؛ پیر توو کڼک

crack a smile, [Slang], زمره خنه هاتن.

crack down (on), [Colloq.], به توند و تیرگی له گډل جوړلانهوه (میری)

له گډل شوانه ی شتی قه دغه دهگن).

crack up, [Colloq.], (۱) کړنه خوارمه (فریکه).

(۲) پوځان (میثک یا لهش)؛ بهرگه نهگرتن.

crack wise, [Slang], قسمی زل کردن.

crackajack (krak'ə-jak), *adj. & n.* [Slang], = cracker-

jack.

crackbrained (krak'brānd), *adj.* شیت؛ سیر (مروءه).

cracked (krakt), *adj.* (۱) قلیشاو؛ قرچان؛ درزیردن؛ شکان.

(۲) گډ (دهنگ). (۳) [Colloq.], شیت.

cracker (krak'er), *n.* (۱) شکینمر (نامیر، مروءه)؛ گویژ شکین.

(۲) دهمر قاجان. (۳) بسکویت. (۴) کسینکی سپی همر لاده لای بی بهشی

خوارووی رولاته پیکرتووه کانی نه مریکا (له پوړی بیز لپهاتنهوه به کار دیت).

crackerbarrel (krak'er-bar'əl), *adj.* تایه تی به دهمه تفری

همه چم شته ی ډوکانی لادئ.

crackerjack (krak'er-jak), *adj.* [Slang],

ناپاب؛ کارامه.

لپهاتوړ.

n. (۱) [Slang], شیتکی ناپاب. (۲) کسینکی لپهاتوړ یا کارامه.

crackle (krak'l), *v.t.* قرچمچ هاتن یا تهقین (داری ناو ناگ).

v.t. شکاندن و قرچمچ ئی هملساندن.

crackleware

- n.**
- (۱) قرچەقۇچ؛ دەنگى تەقلىنمە (دارى ئاۋ ئاگر، دەمەرقاچان).
- (۲) درزى بارىكى سەر گۆزە ودىزە (وەك نەقش).
- (۳) گلىنەيكە كە نەم درزە بارىكى لەسەر كرايىت.
- crackleware** (krak'li-wār'), **n.** گلىنەيكە كە درزى بارىكى وەك نەقش لەسەر كرايىت.
- crackling** (krak'lin), **n.** (۱) قرچەقۇچ؛ تەقلىنمە (دارى ئاۋ ئاگر).
- (۲) دىۋى دەرەھى گۆشتى سۈرۈمۈكرەي بەراز كە وەك قاۋۇرما ووشكە.
- crackly** (krak'li), **adj.** قرچۇك؛ ووشك.
- cracknel** (krak'n'l), **n.** (۱) سىكۋىتلىكى ووشكى پەق.
- (۲) پارچە گۆشتى ووردى سۈرۈمۈكرەي بەراز.
- crack of doom,** نىشانى پۇزى قىيامەت.
- crackpot** (krak'pot'), **n.** [Colloq.], كەسكىنى شىتۇكە سەپىر.
- crackup** (krak'up'), **n.** خاۋەن بىرۈبۈمۈرى ئاساسىي.
- adj.** سەپىر شىتۇكە خاۋەن بىرى سەپىر.
- cracksman** (kraks'mən), **n.** [Slang], نرزا مانې.
- crackup** (krak'up'), **n.** (۱) نىكدانى ئوتۇمبىل ووشكانى.
- (۲) پوۋخان (مىشك يا لەش)؛ مىشك تىكچۈن.
- cracy** (krā-si), پاشىگرىگە بەماناى؛ قەرزمانىۋايى؛ جۇرى قەرزمانىۋايى؛ (democracy, autocracy)
- cradle** (krā'd'l), **n.** (۱) بىشكە؛ لائە؛ لائە.
- (۲) كاتى ساۋايى يا مىندالى.
- (۳) شۈنى لەدايىكچۈن، سەرەتا؛ يا دەستىكچۈن شىتەك (بىرۈبۈمۈرى، ئاين، شارسىتانتى... ھتد): (the ~ of civilization).
- (۴) [Poetic], شۈنى ھەرانمە.
- (۵) جۈرچۈنۈمۈرى شىش و گورىس.
- (۶) تەختەمىكى پىچكەدارە فېتەر بەكارى دىنىت بۇ كاركردن لەزىر ئوتۇمبىلدا.
- (۷) جۈرچۈنۈمۈرى دار يا ئاسن بۇ لەسەردانانى بەلم، پاپۇز، يا فېزكە لەكاتى بىرۈستكردن، چاكردن، يا بەرزكردنمەدا.
- (۸) سىپاي تەلەفۇن؛ ئەم بەشى تەلەفۇن كە بىستۇكەكى دەخرىتە سەر.
- (۹) جۈرچۈنۈمۈرىكە دەبەستىرت بە داسمە لەكاتى درۈنەدا وەك پەنجەمىكى دەست رەھابە.
- (۱۰) جۈرچۈنۈمۈرىكە وەك بىزىنگ بۇ شۈردنمە جياكردنمە زىپ لە لم.
- v. t.**
- (۱) رازەندەن؛ خستە بىشكەمە. (۲) پەرمەردەكردن.
- (۳) درۈنەكردى دەرۋەدان بە داسىك كە جۈرچۈنۈمۈرى پىتەبەستراۋە وەك پەنجەكانى دەست رەھابە. (۴) دانان يا بەرزكردنمە بەلمەك بە جۈرچۈنۈمۈرى تايىبەت. (۵) جياكردنمە زىپ لەمە كە زىپى تىدابه بە بىزىنگى تايىبەت.
- v. i.**
- rob the cradle,** رۈنى زۈر لە خۇ مىندالتر ھىنان.
- cradlesong** (krā'd'l-sōŋ), **n.** لايلاھە
- craft** (kraft, kräft), **n.** (۱) كارامەيى؛ دانايى؛ شارەزايى.
- (۲) فېلمانى؛ كەلەكچىتى. (۳) پىشەگەرى؛ پىشەسازى؛ پىشە.
- (۴) ئەندامانى پىشەگەرىيەك. (ب) ئەندامانى يەككىتى پىشەگەرىيەك.
- (۵) بەلمە، پاپۇز يا فېزكە.
- craft** (kraft, kräft), پاشىگرىگە بەماناى؛ پىشە؛ پىشەگەرى؛ كارامەيى؛ دانايى؛ شارەزايى؛ (handicraft, witchcraft).
- craftiness** (kraf'ti-nis, kräf'ti-nis), **n.** فېلمانى؛ كەلەكچىتى.
- craftsman** (krafts'mən, kräfts'mən), **n.** (۱) پىشەگەر؛ رەستا.
- (۲) ھونەرەندە.
- craftsmanship** (krafts'mən-ship, kräfts'mən-ship'), **n.** ھەستايى؛ شارەزايى؛ دانايى؛ كارامەيى.
- craft union,** يەككىتى ئەندامانى پىشەگەرىيەك.
- crafty** (kraf'ti, kräf'ti), **adj.** فېلمانى؛ زۇرزان؛ تەلەكەباز؛ زۇل.
- craftily** (adv.). بەردىكى سەخت و لىز (بەتايىبەت كە سەرى ھىنانىتە.
- crag** (krag), **n.** دەرەھە لە شاخ يا كەندەلەنكىدا؛ كەندەلەنكى سەخت و لىز.

craniometry

- cragged** (krag'id), **adj.** = craggy.
- craggy** (krag'i), **adj.** سەخت و لىز (شاخ، كەندەلەن، بەرد)؛ بەردانى؛ سەخت؛ گرىگ گرىگ يا قۇرتاۋى (دەمۈچاۋ).
- cragginess** (n.). شاخەوان.
- craggsman** (kragz'mən), **n.**
- cram** (kram), **v. t.** (۱) (۱) ئاۋ ئاگر؛ زۇر پىكرىن. (ب) تىن تىنچاندەن؛ تىن خزانەن. (۲) زۇر خوارەن. [Colloq.], كۇشش كىرىن مىشكى خۇ يا يەككىتى تىر ئاۋ ئاگر بە زانبارى بۇ خۇ ئامادەكردن بۇ تاقىكرىدەنمەيك بەتايىبەتە ماۋەيەكى كورت لەپىش تاقىكرىدەنمەدا.
- v. i.** (۱) زۇر خوارەن يا پەپەلە خوارەن.
- (۲) [Colloq.], كۇشش كىرىن مىشكى خۇ يا يەككىتى تىر ئاۋ ئاگر بە زانبارى بۇ خۇ ئامادەكردن بۇ تاقىكرىدەنمەيك بەتايىبەتە ماۋەيەكى كورت.
- (۳) [Colloq.], تىن تىنچان؛ تىن خزان؛ تىن ئاۋ ئاگر.
- n.** (۱) مىشكى خۇ ئاۋ ئاگر بە زانبارى بۇ تاقىكرىدەنمەيك (بەتايىبەتە ماۋەيەكى كورتدا لەپىش تاقىكرىدەنمەكە). (ب) ئەم زانبارىيە بەم شىۋە دەمەخىزىتە مىشكەمە.
- cramp** (kramp), **n.** (۱) كۇلچ؛ ئازارى ماسۈلكە پەق بۈن.
- (۲) ووشك بۈن يا گۇچ بۈننى كاتى ماسۈلكەيەكى زۇر بەكارەنترەۋ.
- (۳) (pl.), ئانەسك؛ پاپۇز؛ پىچ.
- v. t.** كۇلچ پىكرىن؛ ھاتتە ئان.
- cramp** (kramp), **n.** (۱) قولپ؛ شىشلىكى ئاسن كە ھەردو سەرەكەى نوۋشتىنرايىتەمە. (۲) گىرە. (۳) كۇسپ؛ جەلو؛ پاكىرە؛ پەستەرمە. (۴) بارىكى تەنگەبەرۈ پەستەمە.
- (۱) بە گىرە قايم كىرىن يا بەستەرمە. (۲) بەستەرمە؛ قەتەس كىرىن؛ پىكرىن.
- (۳) لىخۈرەن (ئوتۇمبىل).
- adj.** (۱) قەتەس؛ بەستراۋە؛ پى ئا گىراۋ. (۲) ئاۋ ئاگرىتەمە (دەستىنوس).
- cramp one's style**, [Slang], بارى زىان تىكدان؛ دەست بەستەرمە؛ پى ئا گىرەن بەستەرمە؛ كارامەيى؛ لىخۈرەن ئاسايى كەسكە.
- cramped** (kramp't), **adj.** (۱) (۱) تەنگەبەر؛ تەسك؛ پىر تەسك. (ب) مىشك تەسك. (۲) ئاۋ ئاگرىتەمە لەبەر پىر نوۋستەمەكە كەمى جىگە (دەستىنوس): (~ handwriting).
- crampfish** (kramp'fish), **n.** ماسىيەكە تەزۈرى كارەمى لىۋە دەرەجىتە (مەروھە پىشنى دەۋرتىن): "electric ray", "torpedo fish".
- crampon** (kram'pən), **n.** (۱) قولپ (بۇ بەرزكردنمە قورسايى).
- (۲) بىزمەرى بىنى پىلاۋ (بۇ نەخلىسكان لەسەر سەۋەل).
- crampoon** (kram-pōōn'), **n.** = crampon.
- cranberry** (kran'ber'i, kran'bēr-i), **n.** (۱) قوۋرتەك.
- (۲) پوۋەكى قوۋرتەك.
- crane** (krān), **n.** (۱) قوۋرتەك. (۲) ھەرچ بەلندەيەك كە لە قوۋرتەك بىچىت.
- (۳) ھەك شىلەشاۋ. (۴) كرىن؛ مەكىنە بەرزكرەمە (خانوۋسازى).
- v. t.** (۱) بەرزكرەنمە بە ئامىرى "كرەن".
- (۲) مل دىزىكرىن بەرزكرەنمە بۇ باشتى بىنىنى دىمەنىك.
- v. i.** (۱) مل بەرزكرەنمە دىزىكرىن بۇ باشتى بىنىنى دىمەنىك.
- (۲) سل كرىنمە؛ دودلى كرىن.
- crane's-bill, cranesbill** (krānz'bil'), **n.** سارۋىنىي كىۋى.
- cranial** (krā'ni-əl), **adj.** كاسەسەرى؛ كەلەسەرى؛ ھە كەلەسى سەر.
- craniate** (krā'ni-it), **adj.** كاسەسەردار (ۋەك گىياندارى شىردەم، بەلندە، ماسى و خىشۇك).
- n.** گىياندركە كە كاسە سەرى ھەبىت.
- craniology** (krā'ni-ol'ə-ji), **n.** كاسە سەرى زانى؛ زانستى.
- لىكۋىلەنمە كاسە سەر بەتايىبەتە ھە مۇۋۇ تايىبەخۇكانىان و جياۋازى قەۋارە و شىۋەيان.
- craniometer** (krā'ni-om'ə-tēr), **n.** ئامىرى پىۋانى كاسە سەر.
- craniometry** (krā'ni-om'ə-tri), **n.** زانستى پىۋانى كاسە سەر.

craniotomy

- craniotomy** (krā'ni-ot'ə-mi), *n.* نه‌شترگري کاسه‌ی سهر.
- cranium** (krā'ni-əm), *n.* کاسه‌ی سهر؛ که‌للمسر.
- crank** (krāŋk), *n.* (۱) هه‌ندل (نوټومبيل). (ب) دهمسک.
- (۲) حولوليتي؛ هه‌وه‌سکاري؛ هه‌وه‌سبازي. (۳) کرده‌وه یا بیريگی سه‌یرو.
- ناناسايي. (۴) [Colloq.] که‌سینگی سه‌یر (خو، کرده‌وه، بیروباوه).
- (۵) [Colloq.] که‌سینگی ته‌نگه‌جیکلانه و توو‌په‌وتزو و بسکالا.
- (۶) هه‌ندل لیدان؛ سلف لیدان (نوټومبيل)؛ توټومبيل خسته‌نگه‌ی به هه‌ندل *v.t.*
- یا سلف لیدان. (۷) وه‌ک هه‌ندل لیکردن؛ بادان و خواریوخنج کردن.
- (۸) هه‌ندل پیدان
- (۹) هه‌ندل لیدان؛ خسته‌نگه‌ی نوټومبيل به هه‌ندل لیدان. *v.t.*
- (۱۰) [Obs.] بادان و خواریوخنج کردن.
- (۱۱) له‌وانه‌یه وهرگه‌ریت له‌بهر شلوقی (به‌لهم).
- crank** (krāŋk), *adj.* (۲) شلوق.
- crank** (krāŋk), *adj.* [Dial.] به‌که‌یف وریا و که‌یف خوش.
- crankcase** (krāŋk'kās'), *n.* سنووقی شفته‌ی مه‌کینه‌ی نوټومبيل.
- crankshaft** (krāŋk'shaft', krāŋk'shāft'), *n.* شفته‌ی مه‌کینه‌ی نوټومبيل.
- (۱) ته‌نگه‌جیکلانه و توو‌په‌وتزو و بسکالا *cranky* (krāŋ'ki), *adj.*
- (۲) سه‌یر (مروژ به کرده‌وه، خو، یا بیروباوه).
- (۳) شل؛ له‌گنځ چووه‌ته دهره‌وه. (ب) خراپ؛ شکار. (۴) خواریوخنج.
- (۵) شلوقه و له‌وانه‌یه وهرگه‌ریت (به‌لهم).
- crankily** (*adv.*); **crankiness** (*n.*).
- cranny** (krā'ni), *n.* درز؛ دیوار، به‌رد؛ قلیش؛ تلیش.
- crap** (krāp), *n.* (۱) جزوه قوماړنکه به دوو زار ده‌کرت.
- (۲) زار بزه‌اتنیک خراپ له‌م قوماړه‌دا. (۳) [Vulgar] گو؛ پیسایي.
- (۴) [Vulgar Slang] قسه‌ی قوږ؛ قسه‌ی هه‌ج وپوچ.
- (۵) [Vulgar Slang] شتینگی بن‌هه‌ر.
- (۶) زاریکی خراپ بؤ هاتن له قوماړی "کراپس" دا.
- (۷) [Slang] ژبرکه‌وتن؛ شتوستی هیتان.
- crape** (krāp), *n.* Also **crepe**, (۱) نو‌دشیک ته‌نکی کرژ؛ خوړی.
- که‌تار - وریتنم. (۲) شریټیکي ره‌ش له‌م جزوه قوماشه که ده‌بستریت به
- باله‌وه له‌کاتی شیندا
- crapehanger** (krāp'han'ġr), *n.* که‌سینگی ره‌شپن.
- crape myrtle**, دارنکی بچوکه‌گولی سوورو سپی و په‌میه‌ی ده‌گرتن.
- crappie** (krāp'i), *n.* Also **croppie**, جزوه ماس‌په‌که.
- craps** (krāps), *n.pl.* کراپس قوماړنکه به دوو زار ده‌کرت.
- crapshooter** (krāp'shōōt'ēr), *n.* قوماړه‌ری "کراپس" (روشه‌ی پینشو سینه‌ی
- crapulence** (krāp'yoo-ləns), *n.* (۱) نه‌خوش که‌وتنیک که
- له‌نه‌نجامی زور خواردن یا زور خواردنه‌وه ویت. (۲) خواردن یا خواردنه‌وه‌ی زور له‌پاده‌ه‌ده‌ر
- crampulent** (*adj.*); **crampulous** (*adj.*).
- crash** (krash), *v.t.* (۱) که‌وتن. که‌وتنه‌خواریوه، یا لیکدان به ده‌نگینگی
- زلو شکان یا ووردوخاش بوون؛ وهرگه‌ران (نوټومبيل).
- (۲) ده‌نگینگی گهره‌ی په‌یدابوون له‌کاتی شکان یا که‌وتنه‌خواریوه‌دا؛ پوړخان و ده‌نگینگی گهره‌ی په‌یدابوون؛ هاره‌هاتن. (۳) بزوتنه‌وه به ده‌نگینگی زله‌وه.
- (۴) که‌وتنه‌خواریوه و شکان یا ووردوخاش بوون (فرۆکه)؛
- نیشتنه‌وه‌ی توندوتیزو هه‌ندیک زیان لیکه‌وتن (فرۆکه).
- (۵) هه‌رس بردن یا پوړخان به‌په‌له (بازگانی): (*Their business ~ed.*)
- (۶) شکاندن. لیکدان، خسته‌خواریوه، یا ووردوخاش کردن (نوټومبيل).
- فرۆکه. (۷) پیداکردن به ده‌نگینگی به‌رن. (۸) ووردوخاش کردن؛ شقی پښ بردن.
- (۹) [Colloq.] خنداوتان له‌ناهه‌نگیندا به‌بن بانگ کردن؛ به‌زور چوونه قیاتزو یا سینه‌مایه‌که‌ره به‌بن بلیت: (*We ~ed the party.*)
- (۱۰) هاره؛ شقه؛ ته‌قه؛ ته‌په‌یکه‌ی زل.
- n.* (۲) لیکدان، شکان، یا که‌وتنه‌خواریوه (نوټومبيل). فرۆکه

craze

- (۲) ژبرکه‌وتنیکي په‌له (بازگانی)؛ هه‌رس بردن یا پوړخانیکي په‌له
- چاوه‌پدان نه‌کراو (باری نابووری وولات، بازگانی).
- به په‌له و هه‌مو هیزو توانایه‌که‌ره (بؤ کردن و سرکه‌وتن) *adj.* [Colloq.]
- کارتک: (*a ~ course; a ~ program to build highways*)
- crash** (krash), *n.* قوماشینگی زبر.
- crash dive**, خؤ نوټوم کردنیکي به په‌له و نا‌کاو ژبرده‌ریادی‌په‌ک (بؤ)
- ده‌ریا‌زبوون له‌هیرشی دوژمن).
- crash-land** (krash'land'), *v.t.* نیشتنه‌وه‌ی فرۆکه‌یک به په‌له و
- له‌نا‌کاویداو گه‌لیک جار تیک وپینکدانی.
- crass** (kras), *adj.* (۱) که‌رو نه‌فام؛ هه‌ج نه‌زان و که‌رتی ته‌واو.
- (۲) [Rare]، زبر؛ نه‌ستوور. (۳) ته‌واو: (*~ ignorance*)
- crassly** (*adv.*); **crassness** (*n.*).
- crassitude** (kras'ə-tōōd', kras'ə-tūd'), *n.* که‌رتی و نه‌زانی؛
- زور که‌ری و نه‌فامی.
- crat** (krat), پاشگرتکه به‌مانای: (۱) پالیش‌که‌ری پوژنیک یا پوژنیکي
- پامیاری و فلسه‌فی: (*democrat*)
- (ب) نه‌دامی پارتیکي کومه‌لایه‌تی: (*aristocrat*)
- cratch** (krach), *n.* [Dial.] نا‌خوږ.
- (۱) سنووقی ته‌خته یا سه‌مه‌ته (بؤ گواستنه‌وه‌ی شتی
- فرۆته‌نی یا هه‌مارکردن). (۲) نه‌و شتومه‌که‌ی ده‌کرتنه سنووقینگی وه‌هاره
- (۳) [Slang]، نوټومبيل یا فرۆکه‌یکه‌ی کوز و په‌که‌که‌ته.
- شتومه‌ک خسته‌ناو سنووقینگی ته‌خته‌ی وه‌هاره. *v.t.*
- (۱) چالایی ده‌می نا‌گرتوژن یا قه‌لبه‌زه‌یکه‌ی گهرم.
- crater** (krā'tēr), *n.* (۲) چالیک که له ته‌قینه‌وه‌ی بؤ‌ماوه له زه‌ریدا دروست ده‌ییت؛ چال؛ چالایی.
- (۳) ده‌فری تیکه‌لا‌کردنی شمراک له یونانی کوزدا.
- craunch** (krānch, krōnch), *v.t. & v.i. = crunch*.
- (۱) ملینج؛ ملینه. (۲) بؤ‌نباخ.
- cravat** (krə-vat'), *n.* (۱) بیزو‌پو‌نمه‌کردن؛ تامه‌زبوون؛ زور حه‌زلیکردن
- (۲) پارانه‌وه.
- crave** (krāv), *v.t.* بیزو‌پو‌نمه‌کردن؛ تامه‌زبوون
- craven** (krə'vən), *adj.* ترسنوک؛ بن‌غیره‌ت.
- n.* که‌سینگی ترسنوک یا بن‌غیره‌ت.
- cry craven**, خؤ به‌ده‌سته‌وه‌دان.
- craving** (krāv'ing), *n.* بیزو؛ هه‌ن یا نارمه‌وه‌یکه‌ی ئیجگار زور.
- craw** (krō), *n.* (۱) چیکلانه‌ی بالنده. (۲) گه‌ده‌ی گیاندان.
- به‌دل نه‌بوون؛ په‌سه‌ندنه‌کردن. *to stick in the (or one's) craw*,
- گیانداریکی بچوکی **crawfish** (krō'fish'), *n.* Also **crayfish**,
- ناوی قاو‌غداره له‌کولله‌ی ناو ده‌چیت.
- v.t.* [Colloq.] (~ out), خؤ‌کشانه‌وه.
- (۱) به‌خشکه‌ی پویشتن (مار، کرم)؛ خشان به‌سهر زه‌ریدا. *v.i.* (**crawl** (krōl),
- (۲) گاکو‌لکی کردن؛ به‌قنقه‌خشکی پویشتن. (۳) زور به‌هیواشی پویشتن (کات).
- (۴) میرووله‌کردن (قاچ، ده‌ست، پان... هتد).
- (۵) سه‌رشو‌پو‌کردن؛ به‌سه‌رشو‌پو‌ی جو‌لانه‌وه.
- (۶) مه‌له‌کردن له‌کونجیک ته‌یمان کراودا له‌ته‌نا‌وینکا (نهم ته‌یمان کردنه بؤ
- گرتنی ماسی و جله ده‌کرتن).
- (۱) خشان؛ به‌خشکه‌یی پویشتن. (۲) گاکو‌لکی؛ قنقه‌خشکی. *n.*
- (۳) باسکه‌مه‌له.
- crawl** (krōl), *n.* کونجیک ته‌یمان کراو له‌ناو ته‌نا‌وینکا بؤ‌گرتنی جله و
- ماسی.
- crayfish** (krā'fish'), *n.* گیانداریکی بچوکی ناوی قاو‌غداره له
- کولله‌ی ناو ده‌چیت.
- (۱) پینووسی بویه؛ قه‌له‌می بویه.
- (۲) نیگاری پینووسی بویه.
- v.t.* وینه‌کیشان به پینووسی بویه.
- (۱) شیت کردن؛ متشک تیکدان. *v.i.* **craze** (krāz), *v.t.*

قېن مەلسان.

بوون بە ھۆى ترس ئى نىشتو قېزىلتا تەھە
 ھەك ئەھەى جانەھەر بەسەر پېستىدا بېشىت يا لەش مېروولە بىكات.

(۱) خىشۇك (مىزۇ، گياندار، پوھەك).
 creeper (krēp'ēr), n.

(۲) پوھەكىكى خۇھلۇاسەر بە دىواردا يا بەسەر زەویدا خىشاو.

(۳) پالندەھەكىكى خىشاو بەسەر داردا (بەمەبەستى بۆتۇي).

(۴) ئامىزىكى قولپادارە بىنى ئەستىلۇ گۇم دەرياچەى پى ھەلدەكەرنىت.

(۵) (pl.), ئالنىكى بىزماراوىيە دەدرىت لە بىنى پىلاو بۇ ئەخلىسكان.

(۶) ئامىزى گواستەھەى شت بۇ مەكىنەھەك يا لە بەشىكى مەكىنەكەرە بۇ

بەشىكى تىرى. (۷) (pl.), بەرگى يەك پارچەى سەرتاپاى مىندال.

(۱) خىشۇك. (۲) پېس و بۇگەن و ترسناك.
 creepy (krēp'i), adj.

خىنجەرىكى دەم لوول ماليزىيە.

creese (krēs), n.

سووتاندن (لاشەى مردو لەبرى ۷.۴

ناشتى).

سووتاندنى لاشەى مردو لەبرى
 cremation (kri-mā'shən), n.

ناشتى.

(۱) سووتىنەرى لاشەى
 cremator (krē'mā-tēr, kri-mā'tēr), n.

مردو (مىزۇ). (۲) فېنى تىدا سووتاندنى لاشەى مردو.

(۳) كورە يا ئاگردانى زىل و پاشەپۇك سووتاندن.

crematorium (krē'mā-tōr'i-əm, krem'ā-tō'ri-əm), n. =

crematory.

(۱) كورە يا
 crematory (krē'mā-tōr'i, krem'ā-tō'ri), n.

فېنى تىدا سووتاندنى لاشەى مردو. (۲) خانوويەك كە فېنىكى ۷ەھەى تىداىت.

تاييەتى بە سووتاندنى لاشەى مردو.
 adj.

crème de cacao, خواردەھەكى سەرخۇشكەرى شىرىنە تامى كاكاو

دەدات.

crème de la crème, سەرتۇننى سەرتۇن، ۷انە ھەرە باشتىن يا

يا باشتىنى باشتىن

crème de menthe, خواردەھەكى سەرخۇشكەرى شىرىنە تامى

نەئا دەدات.

crenate (krē'nāt), adj. دانەدار يا گرنج گرنج (گەۋ): (a ~ leaf).

crenation (kri-nā'shən), n. دانەدارى؛ گرنج گرنجى.

crenature (kren'ā-chēr, krē'no-chēr), n. (۱) گرنج گرنجىيەك.

(۲) گرنج (گەۋى گرنج گرنجى).

crenel, crenelle (kren'ī), n. بۇشايى يا كۈنى سەر تارمەپەك كە

۷ەك سەنگەر بەكاردەھىنرىت و تەقەى لى۷ە دەكرىت.

crenelate, crenellate (kren'ī-āt), ۷.۴ بۇشايى يا كۈن

ھىشتەھە تارمەپەكدا كە ۷ەك سەنگەر بەكاردەھىنرىت و تەقەى لى۷ە دەكرىت.

-crenelation, crenellation (n.).

دانەدار يا گرنج
 crenulate (kren'yoo-lit, kren'yoo-lāt), adj.

گرنجى (گەۋ، گۈنچەكەماسى).

crenulation (kren'yoo-lā'shən), n. (۱) دان؛ گرنج.

(۲) گرنج گرنجى۷ى؛ دانەدارى.

Creole (krē'ōl), n. (۱) دانىشتو۷ەكى بىنچەپى دورگەكانى ھىندى

پۇژا۷ا؛ ئەمەرىكاي ئازەپاست، بەشىك لە ئەمەرىكاي باشوور، يا ۷ىلايەتەكانى

۷ولتە بەگگرتو۷ەكانى ئەمەرىكاي سەر كەندارى مەكسىك.

(۲) كەسىك كە لە بىنچەى فەرەنسى يا ئىسپانى بىت و لە ئەمەرىك لەداپك

بو۷ىت. (۳) [C-]، كەسىك كە لە بىنچەى قوللەش بىت و لە ئەمەرىك لەداپك

بو۷ىت. (۴) كەسىك كە لە بىنچەى دانىشتو۷ە فەرەنسىيە كۆنەكانى ۷ىلايەتى

"لويزيانا" بىت. (۵) ئەز ۷انە فەرەنسىيەى ئەم جۆرە كەسانە ۷وتو۷ىژى

پى ئەكەن. (۶) دانىشتو۷ەكى ۷ىلايەتى "لويزيانا" لە بەشى ھەرە خوارەھەى

۷ولتە بەگگرتو۷ەكانى ئەمەرىك. (۷) كەسىك لە بىنچەى دانىشتو۷ە ئىسپانىيە

كۆنەكانى ۷ىلايەتى "تەكساس" بىت.

(۸) [C-]، كەسىكى دو۷ەك كە پەكىكى قوللەش بىت.

creosol (krē'ā-sōl', krē'ā-sol'), n. شەھەپەكى چەورى بىن رەنگى

با۷ە پى بوون؛ جنى بې۷ابوون.

credible (kred'ā-b'l), adj. جنى بې۷ايە؛ بې۷اى پى دەكرىت؛

با۷ەپىنكر؛ دەچىتە مىشكەرە.

credit (kred'it), n. (۱) بې۷ا؛ با۷ە. (۲) جنى بې۷ابوون؛ بې۷ا پى بوون.

(۳) ئا۷بانگ؛ ئا۷ى باش؛ ئا۷. (۴) بايەخ.

(۵) ستايىش. (He deserves ~ for telling the truth.)

(۶) جنى شانازى. (He is a ~ to his nation.)

(۷) (pl.), دان ئان بە بەشداربو۷ى ئە۷انەى دەستيان ھەب۷ە لە ھىنانەدى

شىنگدا (۷ەك فىلمى سىنەما).

(۸) مايە؛ سەرمایە؛ ئە۷ درا۷ەپە كە ما۷ە لە حسابى كەسىكدا لە پاندلا.

(۹) قەرز؛ قەرز۷ولە؛ قەرزكارى. (He never buys on ~.)

(۱۰) ئە۷ بەشى قەرزىك كە دەدرىتەرە يا درا۷ەتەرە.

(۱۱) (۱) ۷انەكانى كۆرسىك كە قۇتابى لە زانكۇدا دەخو۷ىت و شەرى لەسەر

۷ەردەگرنى (ب) تۇماركردنى ئە۷ كۆرسانەى كە قۇتابى ئە۷ا۷ى كرى۷ە لە

بې۷انامەكەيدا

(۱) بې۷اپىنكر. (۲) جنى شانازى بوون؛ جنى شانازى پې۷ەكردن بوون. ۷.۴

(۳) ستايىش كرن؛ چاكە ۷وتن.

(۴) لە قەرز دەركرن؛ لە حسابى كەسىك دەركرن (بانق).

(۵) تۇماركردنى كۆرسى ئە۷ا۷كارا۷ لە بې۷انامەى قۇتابىيەكدا.

credit one with, شتى چاكە خىستەپال.

do credit to, جنى شانازى بوون.

give credit to, (۱) بې۷اپىنكرن؛ ھەق پىدان. (۲) ستايىش كرن

give one credit for, ھەق پىدان؛ ستايىش كرن بۇ ك۷ە۷ەپەكى باش.

letter of credit, با۷ەپنامەى دارايى (بانق).

on credit, بە قەرز

to one's credit, جنى شانازى بوون بۇ كەسىك.

creditable (kred'it-ā-b'l), adj. (۱) جنى شانازى يا ستايىشە

(۲) دەت۷ارىت دىرىتە پال كەسىك يا لاپەك.

credit line, (۱) ئا۷ارسن يا دان ئان بە بەشداربو۷ى كەسىك لە كارىكدا

(فىلمى سىنەمايى، دەنگ۷اس و ۷وتارى پۇژنامە).

(۲) رادەى ئە۷ەپرى قەرز كە دەدرىت بە كەسىك يا دەزگاپەك.

(ھەرەھە پىنى دە۷وترى "line of credit")

credit card, كارتى قەرز

creditor (kred'i-tēr), n. خا۷ەن قەرز؛ قەرزەر

credit union, كۆمەلەھەى ھەرە۷ەى قەرزكارى؛ كۆمەلەھەكى ھەرە۷ەىيە

قەرز دەدات بە ئەندامەكانى بە قازانچىكى كەم

credo (krē'dō, krā'dō), n. بې۷ا؛ با۷ە؛ بې۷ابوون.

credulity (krā-dōō'la-ti, krā-dū'la-ti), n. خۇشبا۷ەپى؛

سا۷ىلەكەپى.

credulous (krej'oo-lās), adj. خۇشبا۷ەپ؛ سا۷ىلەكە.

creed (krēd), n. (۱) بې۷ابو۷ەى ئايىنى. (۲) بې۷ا؛ پىنچان.

creek (krēk, krik), n. (۱) جۇگە؛ جۇگەلە؛ چەم.

(۲) كەند۷ىكى تەسك يا بچ۷ەك.

creel (krēl), n. (۱) زەمىنەى ماسى گر (كە ماسى گىرا۷ى تىن دەكرىت).

(۲) زەمىنەى ماسى گر تىن؛ زەمىنەىكە ماسى و گۈنچەكەماسى پى پادەكرىت.

(۳) چارچى۷ەى پاگىرەكى خولخولۇكەى پستىن.

creep (krēp), ۷.۴ (۱) خىشان؛ بەسەر سىكدا خىشان؛ بەسەر زە۷ىدا خىشان.

(۲) بە ھى۷اشى ج۷ولتەرە؛ لەسەرخۇ بزو۷ان.

(۳) بەدزىچەرە يا بەترسەرە بزو۷ان.

(۴) (~ up), پەيدا۷وون و پەرەسەندىنى پەرەبەرە و بېن سەرنچ پاگىشان.

(۵) گر۷ى۷وون (لەش). (۶) مېروولەكردن (پىست، لەش).

(۷) ھەلگەرەن بە دى۷ار، يا شتى تردا (پوھەك). (۸) خواربوون (كانز).

(۱) خىشان؛ بەسەر سىكدا خىشان. (۲) ج۷ولتەرەپەكى لەسەرخۇ يا بەترسەرە. n.

(۳) [Slang]، كەسىكى پىس و بۇگەن و بىن ترخ.

give one the creeps, [Colloq.] قىزىلتا تەھە ترس ئى نىشتو

تیرۆ بۆ دەرمان بەکار دێت (کیمی)

creosote (krē'ə-sōt), *n.* شلەییکی چەوری پوونی بۆن تیرۆ بۆ دەرمان و باراستنی تەختە و دار بەکار دەهێنرێت.

crepe, crêpe (krāp), *n.* (۱) قوماشێکی تەنگی ژاگاری ئاوریشم. کەتان، یا خوری. (۲) پارچەیک قوماشی پەشی وەما کە بە قۆلەوه دەبەستێت لە شیندا. (۳) پارچە کاغەزێکی تەنگی ژاگاری (مەرەها: crepe paper).

crepitant (krep'ə-tənt), *adj.* تەقەتەقەر! قرچەقرچەر.

crepitate (krep'ə-tāt), *v.i.* تەقەتەق کردن! قرچەقرچ هاتن.

-crepitation (*n.*).

crept (krept), *past tense of creep.*

crepuscle (kri-pus'ul), *n.* تاریک و لێل! تاریک و پوون.

crepuscular (kri-pus'kyoo-lēr), *adj.* (۱) تاریک و لێل! لێل! ئاپوون (۲) شەوکی! بە شەو هوشیاربوونەوه و چالاک بوون (جانەوه).

crescendo (krə-shen'dō, krə-sen'dō), *adj. & adv.* بەرەبەرە بەرزبوونەوه لەرووی دەنگ و جۆش و توندوتیژییەوه (ئاوازی مۆسیقا).

crescent (kres'nt), *n.* (۱) مانگی یەک شەو! مانگی تازە. (۲) شتێک کە شێوێکی لە دەمەداس یا مانگی تازە بچێت (پێژە خانوو). (۳) درووشمی تورکیا. (۴) (۱) هیزو دەسلەلاتی تورکی. (ب) هیزو دەسلەلاتی ئیسلام.

adj. (۱) [Poetic] ، پەرەسەندوو! گەشەکردوو. (۲) دەمەداسی! کەوانەیی

cress (kres), *n.* تەرەتیرە

cresset (kres'it), *n.* چرا! مەشخەل! دەفرێکە نوێی تێ دەکرێت و بە دار یا دیوارێکدا مەلەدەواسرێت و دادەگیرسێت وەک چرا.

crest (krest), *n.* (۱) پۆینەیی کەلەشین! کلاو. (۲) پەڕێک یا درووشمێک کە دەکرێت بە کلاوێکدا. (۳) مۆز! درووشم. (۴) سەرتوێز! (ب) تەوقەسەر (چیا، گورد) لێوار! تیرە (ج) ئەو پەڕی بەرز یا سەرکەوتن (ک) (۱) پەپەیی مە (ئەسپ، شین). (ب) یانی ئەسپ و ماڵ یا شێر (۷) بەرزایی ئێسقانی.

Archaic، نازایی! شانازی

v.i. (۱) رازاندنەوه بە پۆینە، کلاو. یا پەر (۲) خستەسەر سەر. (۳) بەرزبوونەوه و گەیشتنە تەوقەسەر یا لێوار (پوبار).

v.i. وەک تیرە لێهاتن (شەپۆل).

crested (kres'tid), *adj.* پۆینەدار.

crestfallen (kres'tōl'n), *adj.* (۱) پۆینەشکاو! پۆینەخوار. (۲) قەمبار! بەزیو! پەست

cretaceous (kri-tā'shəs), *adj.* (۱) تەباشیری! گەچی! تاییەتی بە چەرخێ تەباشیری یا گەچی. (۲) [C-]، تاییەتی بە چەرخێ تەباشیری یا گەچی.

the Cretaceous, چەرخێ تەباشیری یا گەچی (زەمینناسی).

Cretan (krē't'n), *adj.* تاییەتی بە دوورگە " کریت " لە یونان و خەڵکەکی و کلتورەکی.

n. دانیشنووییکی دوورگە " کریت " کریتی.

cretin (krē'tin), *n.* (۱) کەسیک کە نەخۆشییەکی زگماکی هەبێت کە بریتی بە کارنەکردنی لووی دەرەقی کە دەبێتە هۆی گەشەنەکردنی میشتک و لەش. (۲) کەسیکی کە یا بێ میشتک.

cretinism (krē'tin-iz'm, krē't'n-iz'm), *n.* نەخۆشییەکی زگماکی بە بریتی بە کارنەکردنی لووی دەرەقی کە دەبێتە هۆی بێ میشتکی و گەشەنەکردنی لەش

cretonne (kri-ton', krē'ton), *n.* کریتۆن: قوماشێکی لۆکە یا کەتانی ئەستووری نەخشەدارە بۆ پەردە بەکار دەهێنرێت.

crevasse (krə-vas'), *n.* (۱) درزێکی قوول بەتاییەتی لە بەستەلەک یا یەخچالێکی سرووشتیدا. (۲) کۆن یا کەلەبەرێک لە بەستەکی قەراغ پوبار و جۆگەدا

v.i. درز، کۆن، یا کەلەبەر تێکردن.

crevice (krev'is), *n.* درز! قلیش! کۆن! کەلەبەر.

-creviced (*adj.*).

crew (krō), *n.* (۱) دەستە! تاق! کۆمە! جەماوە. (۲) دەستە کارگەر! تاقمێک کرێکار کە پێکەوه کار بکەن: (a road ~). (۳) فرۆکەوانان! دەستە کارگەرانێ ئاو فرۆکە یا کەشتی: (an airplane ~)

(۴) کەشتیەوانان! کەشتیوان و کارگەرانێ سەر پاپۆنێک جگە لە ئەفسەرەکان.

(۵) دەستە سەول لێدەر! کە لە هەشت کەس پێکدێت.

(۶) وەرزش و مەلەمێ سەول لێدان لە زانکۆدا.

crew cut, کەلەشە! سەرتاشینی سەری یا لەبەدا.

crewman (krō'mən), *n.* ئەندامی دەستە کارگەر.

crewel (krō'el), *n.* پێسی باریکی خوری (نەقشکردن).

crib (krib), *n.* (۱) ئاخو. (۲) تەویله! گەو. (۳) ژوور یا کوختەیک بچوکی ئاقۆ. (۴) بێشک! لاڤ! لاڤ. (۵) زەمیلە. (۶) چوارچێوەیک دار یا ئاسن. (۷) عەمار (دائەوێلە).

(۸) [Colloq.], (۱) دزییەکی بچووک. (ب) دزینی بیروباوەری خەلک و پلاوکردنەوهی بەناوی خۆه. (۹) [Colloq.], (۱) قۆبەیکردنی قوتابی (لەری) بەکارهێنانی پوختە یا بایسک یا گۆزێنێکی دەقاوێ هۆنراوەیک زمانی بێگانه لە تاقیکردنەوه. (ب) کاغەزی قۆبەیکردن.

(۱۰) وەرەقی فێرندراو (قوما). (۱۱) [Slang], قەجەخانه.

v.i. (۱) بەستەوه! قەتیس کردن! خستە بێشکە یا تەویله. (۲) [Colloq.], دزینی بیروباوەری خەلک و پلاوکردنەوهی بەناوی خۆه. (۳) [Colloq.], دزین. (۴) [Colloq.], بۆلەبۆل کردن.

v.i. [Colloq.], قۆبەیکردن (تاقیکردنەوه).

cribbage (krib'ij), *n.* جۆزیکە لە یاری کاغەز.

cribriform (krib'ri-fōm), *adj.* کۆن کوناوی (وەک بۆزێک) کۆن کۆن.

crick (krik), *n.* پەقیتە یەل و پشت! نازاریکی لە پەری تێژ لە مەل یا پشتدا.

v.i. پەقیتەپێکردن! نازار پێ گەیانندی ماسولەکی مەل یا پشت.

cricket (krik'it), *n.* سیسرک.

cricket (krik'it), *n.* (۱) یاری " کریکیت " : یارییەکی بەرزێ لە ئینگلتەرە بارە بە تۆپ گەلاکۆت دەکرێت. (۲) [Colloq.], پەقاری ناسک و پەسەند و جوان! یاری کردن بە بێ گزی کردن! گیانی وەرزشی.

v.i. یاری " کریکیت " کردن.

cricket (krik'it), *n.* تەپلەیکێکی ئزمی بچووکە قاچی دەخرێتە سەر.

cricketer (krik'it-ēr), *n.* یاریگەری " کریکیت "

cricoid (kri'koid), *adj.* ئەلقەیی! خپ.

n. کرێکارێکی خەر لە بەشی خوارووهی قوڕگا.

cried (krid), *past tense and past participle of cry.*

crier (kri'ēr), *n.* (۱) گرێنۆک! کەسیکی گریاو. (۲) چاپچی دادگا. (۳) چاپچی ناوشار. (۴) هاوارکەر (بەستگێ، چەرچی) فرۆشیاری هاوارکەر.

crime (krīm), *n.* (۱) تاوان! خویندۆزی. (۲) گوناو. (۳) تاوانی! تاییەتی بە تاوان و سزا: (~ law)

(۴) تاوانبار! گوناھبار! گوناھکار.

(۵) خویندۆزی! تاوانی: (a ~ act).

n. کەسیکی تاوانبار، گوناھبار، یا خویندۆز.

criminal conversation, داوێن پێسی! زینا.

criminality (krim'ə-nal'ə-ti), *n.* (۱) تاوانباری! گوناھباری. (۲) تاوانێک! گوناھێک.

-criminally (*adv.*).

criminal law, یاسای تاوان و سزادان.

criminalize (krim'ə-n'l-īz), *v.i.* بە تاوان دانان و سزا بۆ برینەوه.

criminate (krim'ə-nāt), *v.i.* (۱) تاوانبارکردن! گوناھبارکردن.

criminologist

- (۲) پیشاندانی به‌لگه‌ی تاوانبارنتی. (۲) سمرزه‌نشت کردن.
-crimination (n.); criminatory (adj.).
criminologist (krim'ə-nol'ə-jist), n. تاوان و تاوانبارناس
 زانی تاوان و تاوانباران.
criminology (krim'ə-nol'ə-ji), n. تاوان و تاوانبارناسی
 زانستی تاوان و تاوانباران.
crimp (krimp), v.t. (۱) قه‌د کردن (جل و به‌رگ). (۲) لول کردن (قش).
 (۳) له قالب دان یا ده‌ق پیگرتنی چرم به‌پینی پیویست.
n. (۱) قه‌د کردن (ب) توی؛ قه‌د. (۲) (pl.) قش لول کرا.
put a crimp in, [Slang], پی لینگرتن؛ کوسپ له‌برده‌مدا دانان.
crimp (krimp), n. کسپیک که خه‌ک به زوره‌ملی یا فیل و تله‌که ده‌گرتن
 به سرباز یا کشتیوان.
v.t. خه‌ک گرتن به سرباز یا کشتیوان به زوره‌ملی یا فیل و تله‌که.
crimple (krim'p'l), v.t. & v.i. چرچ ولج کردن؛ چرچ ولج بون
 ژاکاندن؛ ژاکان.
crimpy (krimp'i), adj. لول (قش) (~ hair).
crimson (krim'z'n), n. رهنگی نال یا قرمزی.
adj. (۱) نال؛ قرمزی؛ سوور وک خوننی لوت. (۲) خونناوی.
v.t. & v.i. نال کردن؛ نال بون؛ سوور کردن؛ سوور بون.
cringe (krinj), v.t. (۱) کرژبون (له ترس یا له نازاردا)؛ خوکشانوه (له)
 مه‌ترسی یا نازار (۲) کلکله‌قن بۆ کردن؛ مراییی بۆ کردن؛ مل بۆ شوپ کردن.
n. مل شوپ کردن؛ کلکله‌قن کردن؛ مراییی کردن.
cringle (krinj'g'l), n. نعلقیه‌یک یا قولفه‌یک به تومر یا پارگه‌ی کشتی
 باوه (بۆ گورس بیا کردن و به‌ستنی بایه‌وان).
crinite (kri'nit), adj. تووکن
crinkle (krinj'k'l), v.t. & v.i. (۱) چرچ ولج بون؛ چرچ ولج کردن؛
 لول بون؛ لول کردن (۲) خسه‌خش هاتن (وه‌ک ده‌نگی پهری کاغز که
 گرمزه ده‌گرت و فربن ده‌گرت)
n. چرچ ولجی؛ لول؛ لوج؛ لول
crinoid (kri'noid, krin'oid), adj. (۱) گوله زه‌سبه‌قی
 (۲) تابه‌تی به گیادارنکی نای بچوکی بن گازهرای له گول چو.
n. گیادارنکی وه‌ها
crinoline (krin'li-in, krin'li-ēn), n. (۱) قوماشینی نه‌ستوری
 لۆکه یا که‌تاه بۆ به‌ری جل و به‌رگ به‌کارده‌میترن. (۲) ژژرکراسیکه بۆ ده‌ق
 پیگرتن و فش بوونه‌وی کراس یا تهنوره له‌برده‌گرتن.
 (۳) کراسیکی فش بووه‌وه له ناوقه‌ده به‌ره‌خواور.
criosphinx (kri'ə-finks), n. ده‌مپایه‌یکی نه‌فسانه‌یی به‌له‌شی
 مرقو و سهری به‌رانی هیه.
cripple (krip'l), n. کسپیک یا گیادارنکی گوج، گپن، شهل، نیفلیج،
 په‌ککوته، ده‌سته‌پاچه، یا که‌فته‌کار.
v.t. (۱) شهل و گوج کردن؛ که‌فته‌کار کردن؛ نیفلیج کردن.
 (۲) له‌کارخستن؛ په‌کخستن.
crisis (kri'sis), n. (۱) خالی گۆبان له نه‌خو‌شی‌یه‌مکدا که له‌دوایمه
 نه‌خو‌شه‌که یا به‌ره‌و چاکبوونه‌وه ده‌پوات یا به‌ره‌و مردن. (۲) خالی گۆبان له
 بارنکی ژیاندا. (۳) ته‌نگ‌چله‌مه؛ گپروگرفت؛ دژواری؛ ته‌نگانه.
crisp (krisp), adj. (۱) ووشک و رنگ؛ ووشک و قرچوک؛ ووشک.
 (۲) پوون و ورد و کورت و له جنی خویدا (ووته، لیک‌دانه‌وه): (~ analysis).
 (۳) به‌جوش (~ dialogue).
 (۴) فینک یا نه‌ختیک سارد و خوش و ویریاکه‌روه: (~ air).
 (۵) لول (قش): (~ hair).
 (۶) چرچ ولج‌چاوی.
 (۷) تور و تازه (کاوه‌ی): (~ lettuce).
v.t. & v.i. (۱) ووشک کردنه‌وه؛ ووشک‌بوونه‌وه.
 (۲) لول کردن؛ لول بون.
crispate (kris'pāt), adj. لول؛ لول کرا.
crispated (kris'pā-tid), adj. = crispate.

croaker

- (۱) لول؛ لول بون.
crispation (kris-pā'shən), n. (۲) کرژبوننکی که‌می ماسولکه یا پیست.
crisper (kris'pēr), n. فوتوی لول کردنی قش سهر.
crispy (kris'pi), adj. = crisp.
crisscross (kris'krōs), n. (۱) لیدانی چه‌پ و راستی دوو هیل وک
 نه‌م نیشانه‌یه (X) (هه‌ندیک جار خه‌لکی نه‌خو‌ندنه‌وار له‌بری لیمزا به‌کاری
 ده‌میتن). (۲) نه‌خشی لیدانی چنه‌د هیلنکی چه‌پ و راست.
adj. لیدان؛ لیدراو؛ لیک‌دراو.
v.t. هیلنکی راست و چه‌پ بپاهینان
v.i. به‌شه‌فتولی یا پینچه‌وانه بزووتن.
adv. به‌لیک‌دراوی (هیل)؛ به‌شه‌فتولی؛ به‌خواری.
crissum (kris'əm), n. (۱) ناوچه‌ی ده‌وری کونی پیسای بالنده داده‌پوشتن.
 (۲) شو پهره ووردانه‌ی ده‌وری کونی پیسای بالنده داده‌پوشتن.
cristate (kris'tāt), adj. = crested.
cristated (kris'tā-tid), adj. = crested.
criterion (kri-tēr'i-on), n. پیوه‌ر؛ کیش؛ نه‌دازه.
critic (krit'ik), n. (۱) هه‌لسه‌نگینه‌ری په‌رتووک و فیلمی سینه‌مایو
 شانۆگه‌ری و هونه‌ر (به‌تایبه‌تی کسپیک که هه‌لسه‌نگاندنه‌کی له پوژنامه یا
 په‌رتووکدا بآویکاته‌وه و نه‌م پششی بیت و همر به‌مه‌یش گوزهران بکات)
 په‌خنه‌گر. (۲) کسپیک به‌ره‌خنه؛ په‌خنه‌گر.
critical (krit'i-k'l), adj. (۱) به‌ره‌خنه؛ په‌خنه‌گر؛ په‌خنه‌بان.
 (۲) تابه‌تی به‌لیک‌نینه‌وه‌ی وورد:
 (a sound ~ estimate of the problem)
 (۲) تابه‌تی به‌هه‌لسه‌نگاندن و هه‌لسه‌نگینه‌ره‌کان.
 (۴) په‌ریشان؛ پر له مه‌ترسی؛ ترسناک؛ شلوق:
 (a ~ situation in internation relations)
 (۵) گرنگ؛ زور به‌باه‌خ: (~ His support is ~)
 (۶) گۆشه شلوق (بیرکاری)؛ گۆشه مۆله‌که.
critical angle, گۆشه شلوق (زانستی بینایی و فزین).
critical point, خالی شلوق.
critical state, باری شلوق؛ باری ناسک.
criticaster (krit'ik-as tēr), n. هه‌لسه‌نگینه‌ری قلب؛
 شه‌ن و که‌رکی لینه‌هاتو.
criticise (krit'ə-sīz), v.t. & v.i. = criticize.
criticism (krit'ə-siz'm), n. (۱) هه‌لسه‌نگاندن (ویژه، په‌خشان،
 هونه‌ر، فیلم)؛ پشش و هونه‌ری هه‌لسه‌نگاندن.
 (۲) هونه‌ر و زانست و پنبازی هه‌لسه‌نگاندن.
 (۳) په‌خنه؛ په‌خنه‌گرتن؛ په‌خنه‌کاری.
critique (kri-tēk'), n. (۱) ووتارنکی هه‌لسه‌نگینه‌ری یا شه‌ن و که‌رک
 (ویژه، په‌خشان، هونه‌ر) ووتاری هه‌لسه‌نگاندن یا شه‌ن و که‌رک کردن.
 (۲) هه‌لسه‌نگاندن؛ شه‌ن و که‌رک کردن.
critter, crittur (krit'ēr), n. [Dial.] گیادار، به‌تایبه‌تی:
 (۱) گیادارنکی مالی (وه‌ک مانگا، پارین، یا ناژولی ش).
 (ب) ده‌ما (گورگ، وورج ... هتد).
 (ج) ناده‌میزاد (له‌پووی گاته‌پیکردن یا پیکه‌نینه‌وه).
 خوارده‌نهری سهرخوشکه‌ر (له‌پووی گاته‌هوه).
the critter, (۱) خویندن (بوق، قه‌له‌په‌شه‌که)؛ واقه‌راق کردن؛ قریوه.
croak (krōk), v.t. (۲) بۆله‌بۆل کردن؛ سکالا کردن؛ قه‌ه‌هاتن. (ب) په‌ش بیین؛ قه‌اندن.
 (۳) [Slang], مردن.
v.t. (۱) خویندن (بوق، قه‌له‌په‌شه‌که)؛ قه‌ه‌پ کردن؛ ووتن به‌ده‌نگی گپ.
 (۲) [Slang], کوشتن.
n. خویندنی بوق یا قه‌له‌په‌ش؛ قه‌ه‌ی بوق؛ قه‌ه‌پ.
-croakily (adv.); croaky (adj.).
croaker (krōk'ēr), n. (۱) گیادارنکه که وه‌ک بوق یا قه‌له‌په‌ش

- بخوینیت. (۲) جوره ماسییه که مرخمه رخ دهکات.
(۳) کسینکی په شپږ: کسینک که همیش به شت بقرینیت.
Croat (krō'at, krō'at), *n.* = Croatian.
Croatia (krō-ā'shə), *n.* کرواټیا.
Croatian (krō-ā'shən), *adj.* کرواټی: تایبهتی به رولاتی کرواټیاو.
نهمه و زمان و کلتوره کی.
n. (۱) کسینکی کرواټی: (۲) زمانی کرواټی.
crochet (krō-shā'), *n.* چنټ: جوره چنټینکه که به شیشی سرچماوه.
دهگریټ.
v.t. چنټ بهم جوره شیش
crock (krok), *n.* (۱) مرکانه: کوپه: گژه: (۲) سوارهټ.
crock (krok), *n.* [British Dial.] (۱) سوتووی رهش
(۲) جوره خومینکه که زو له جلوریمرگ ده بیتهوه.
v.t. [Dial.] پیس گردن (به سوتووی رهش یا شتی پیس).
crock (krok), *n.* [British], کسینکی کفته کار یا په ککتهوه.
v.t. [British Slang], نه خوش کومت: په ککتهوه: کفته کار پیوون.
crooked (krokt), *adj.* [Slang], سرخوش.
crockery (krok'er-i), *n.* دفری گلین (گژه، دیزه، مرکانه، کوپه، قاپ... هتد).
crocket (krok'it), *n.* نه خوشو نیگارنکه له شپووی گه لاو گولی.
کهانه بییدا له خانوسازیدا به کار دیت.
crocodile (krok'ā-dil'), *n.* تیمساح: گیانداریکی خشوکه.
crocodile tears, فرمینسکی تیمساح: فرمینسکی روژنه، واته غمباری
روالتهو دږ (نهمه له بیروباوه ریکی کزنموه هاتوه که گوایه تیمساح فرمینسک
بو نیچرکه کی دهریزیت له کاتیکدا دهیخوات).
crocodilian (krok'ā-dil'i-on), *n.* تیمساح و گیانداری خشوکی
تری همان جور.
(۱) نهمنگی. (۲) تایبهتی به جوری نهمنگو گیانداری تری لهم توخه. *adj.*
crocus (krō'kos), *n.* (۱) سوسمن (کول، پروکه): چنډ جوره پووه کینکه
له بابتهی سوسمن گولی هه مه پرنک دهگریټ. (۲) زمعهفران (پرنک) زهرنیکی
پرتقالی (۳) جوره بویه یکی بریقه داره.
croft (krōft), *n.* [British & Scottish], (۱) کینگیه یکی بچوکی
په ریزین کراو. (۲) کینگیه یکی بچوکی به کړنډراو: زهوی.
crofter (krōf'tēr), *n.* [British & Scottish], کشتیاری کینگی
به کړنډراو وهریز: جوتیار (که خاوه زهوی خوی نه بیت).
cromlech (krom'lek), *n.* (۱) گومو زکی زږ کونه که پینکها توره له
تاشهرمدنیک و نراوه ته سر چنډ کینک. (۲) گومو زکی زږ کونه که پینک-
هاتوه له چنډ کینک که به باز نهی دانراین به چواردهوری گردوله یمکدا.
crone (krōn), *n.* پریژنکی پوکاوه: مریکی پر.
crony (krō'ni), *n.* برادرینکی کونی گیانی به گیانی: برادرینکی نریک
(به تایبهتی که وهک دهسکه لا یا کلک بیت).
crook (krook), *n.* (۱) قولاپ: شتیکی چهماوه. (۲) گزچان.
(۳) داردهستی قهشه. (۴) چه مینه و چه مانوه. (۵) چهوتی: چهوتی یکه: پینچ.
(۶) [Colloq.], کسینکی ساخته چی، سرچهرت، فریویان، یا دږ.
v.t. & v.i. چه مانوه: چه مینه و چه مانوه.
crookback (krook'bak'), *adj.* پشت کوم: کوم: کوماوه.
-crookbacked (*adj.*).
crooked (krook'id), *adj.* (۱) خواروخنج: چهوت: خوار: لار: کوپه.
(۲) ساخته چی: سرچهرت: فروغیاری: فریویان.
crookneck (krook'nek'), *n.* کوله کی مل یاریک و خوار.
croon (krōōn), *v.t.* لوانموه: گوزانی ووتن له بهر خوه به دنگیکی نزم.
n. لوانموه: گوزانی ووتنیک له بهر خوه به دنگیکی نزم.
-crooner (*n.*).
crop (krop), *n.* (۱) چیکلدانه (بالنده). (۲) دانمونه: دهغل ودان.
(۳) بهرهمی دانمونه یی وهریزک یا زهوی وزارنک

- (۴) دهسته، تاق، کومه، نهمه، یا بهرهمی وهریزک: (a ~ of students).
(۵) پینستیمکی خوشکراو به یکه پارچه یی. (۶) دهسکی قامچی.
(۷) قامچی یکی قولف دار. (۸) دورینه ووه، به تایبهتی: (۱) کمله شهک:
سمرتاشینی سفر یا له بند. (ب) شپووی نهم جوره سمرتاشینه.
(ج) گوی برین، قرتاندن، یا کورتکردنوه.
(۱) سمر قرتاندن: قرتاندن: برینه ووه: (Sheep ~ grass).
(۲) دورینه ووه: دورینه گردن: چنینه ووه.
(۳) چاندن: تودان: ناشتن.
(۴) سمرتاشین له بند: قز کورتکردنوه.
v.t. (۱) دانمونه هیتانه بهرهم یا پینگیه یانن (زهوی وزان).
(۲) دانمونه چاندن: ناشتن: تودان
(۱) هاتنه ووه: سمره لدان (له پور چاره ووهان نه کراو):
(All sorts of unexpected difficulties cropped up.)
(۲) دهرکومت: دیار پیوون (له سمر پوری زهوی وهک: بهر، کانزا... هتد).
(۱) گوی بران، قرتار، یا کورتکراوه. **crop-eared** (krōp'ērd'), *adj.*
(۲) قز له بند: تاشراو به جوری که گوی ککته کار دیارین.
(۱) بهرهموه (مژه، مکیته): دورینه کرا یا **cropper** (krop'er), *n.*
توچینن (مژه، مکیته). (۲) دانمونه یی به بهرهم (به پشست و بهی پشست)
(۳) کشتیاری که زهوی وزاری کسینکی تر دهگریته دهست و به شیک له بهرهمی
زهوی یکه دهیات بږ خوی. (۴) [Colloq.], (۱) کومت: کومتینکی زږ خراب
(ب) ژیرکومت: فرتان.
(۱) کومت: کومت خواره ووه. **come a cropper**, [Colloq.],
(۲) ژیرکومت: فرتان: (To come a cropper in an examination).
crop rotation, چاندنی کینگی به دانمونه یی جیاواز وهریز له دوی وهریز.
croquet (krō-kā'), *n.* کرزکی: یاری یکه به مینکوت و توپی دارین
دهگریټ.
croquette (krō-ket'), *n.* پارچیمک گزشتی کوتراو یا ماسییه که
تیکه له دگریټ له که له وورده نان، سوره، یا برنجداو خپ هله ده دږت له پوند
سور دهگریټوه
croquignole (krō'ka-nōl', krō'kin-yōl'), *n.* شپووی زکی قز-
لوول کردنه.
crosier (krō'zhēr), *n.* گوز یا داردهستی سمره قهشه.
(۱) سیداره: چوارداره. (۲) خاج (نیشانه یی مسیح).
cross (krōs), *n.* (۳) پیمیکه نریکه له شپووی خاجدا یا خاجینکی به سوره ووه بیت له چوارپی یاننک
یا له سنوویکدا. (۴) داردهستی که خاجینکی به سوره ووه و بهرهمی سمره
قهشه و هله دهگریټ (له پوری نیشانه یی دهسلاتی نایندی ووه).
(۵) خاج پرسی: ناینی خاج پرسی. (۶) مینه تی: چه مینه یی: خاج پرسی: ناخوشی.
(۷) نهم نیشانه یی (X). (۸) درووشمیک له شپووی خاجدا (نیشانه یی سوار-
چاکي یا مهالای تایبه تی). (۹) جوت کردن یا جوت بوونی دیو توخمی
جیاواز. (۱۰) نهجاسی نهم جوت بوونه: دورپهگ.
(۱۱) [C-], (۱) کونه ستیره یی باکور. (ب) کونه ستیره یی باشور.
v.t. (۱) نیشانه یی خاج کردن: نیشانه یی خاج له خودان.
(۲) پینچی شایه تمان و پینچه گوره چه پ و راست له یکه گردان بږ بهخت باشی
(نه لسانه): (C ~ your fingers).
(۳) یکه تهرینی دیو شقام یا کولان.
(۴) هیل پیداهینان: رهسگرده ووه: سرنموه (به هیل پیداهینان).
(۵) په رینه ووه: (He ~ed the street).
(۶) پیندا تهرین.
(۷) برین: به سمره پویشتن: (The bridge ~es a river).
(۸) پین گمیشتن: هاتنه یی: تووش بوون: به یکه گمیشتن.
(۹) بهرهم پور ووهستان: دږ ووهستان: (No one likes to be ~ed).
(۱۰) جوت کردن دیو توخ (گیاندار، پروهک).
v.t. (۱) یکه تهرین (دیو شقام یا کولان).
(۲) برین: دږ پیوونه ووه له میهر بږ توویر.
(۳) تووش بوون: به یکه گمیشتن: هاتنه یی: پین گمیشتن.

- (۴) چاگردنی دوو توخم یا زیاتر (مروژ، گیاندار، پوهوک).
- (۱) ناگرایان؛ گوللې میکتېر؛ تهغهگردن له همدان نیشان له **cross fire**, دوو شوین یا زیاترمه. (۲) میگرتنموی چند شتیک له همدان شوندا.
- (۱) دمار نارندو چپو- **cross-grained** (krôs'grând'), *adj.* پاستو بیهکداچو (دار، تهخته). (۲) توپهوترو؛ تهنگهچیکلانه؛ سرسخت.
- (۱) شیشی گهینه- **crosshead** (krôs'hed'), *n.* (۲) سرهپری پمندی یا بمشینی نووسراویک (ووتار، پوژنامه، گؤزار، پرتووک).
- (۱) پهرینهوه؛ پریڼ. **crossing** (krôs'in'), *n.* (۲) شوینی پهرینهوه (شعقام، پویان)؛ پوار.
- (۲) چواریان؛ دوپیان؛ شوینی میکتېرپریڼی دوو شت.
- (۴) جیوت گردن یا لیمک چاگردنی دوو توخم (مروژ، گیاندار، پوهوک)
- (۵) شوینی میکتېرپریڼی هر چوار لای زمینی کلیتیهک که له شینوهی خاچدا دروستکرایت.
- cross-legged** (krôs'leg'id, krôs'legd'), *adj.* (دانیشتن)؛ قاچ لیسر قاچ (دانیشتنی سر کورسی).
- crosslet** (krôs'lit), *n.* خاچنکی بچوک.
- crossopterygian** (kro-sop'ta-rij'i-an), *n.* جزوه ماسی-یمکی دوابو یا بنهپویه که به پایی گیانداره پیرهداره ووشکانی-یمکان داده-نریټ.
- (۱) شوینی پهرینهوه (شعقام، پویان)؛ **crossover** (krôs'ô'ver), *n.* (۲) هیلنکی کورتي شمه-ندهفر که بههزیومه شمه-ندهفر له هیلنکی سرهمکی-یمه دهگوزنه-توه بؤ هیلنکی سرهمکی تر
- (۲) گوزنموی تابهخوی زگامکی لهنویان کرؤمؤسؤمی هوسروشتدا.
- crosspatch** (krôs'pach'), *n.* [Colloq.], کسینکی توپهوترویی تهنگهچیکلانه؛ بهسکالا.
- crosspiece** (krôs'pēs'), *n.* پارچه دار یا ناسنیکه که وهک دستک لیسر دوو پایه، دیوهک، یا سنگ دانرابیت.
- cross-pollinate** (krôs'pol'ā-nāt'), *v.t. & v.i.* لیمک چاگردن یا جیوت بوونی پوهوک بهوی با، میش-ومهگن، یا مروژ خویومه.
- cross-pollination** (krôs'pol'ā-nā'shan), *n.* لیمک چاگردن یا جیوت گردنی پوهوک بهوی میش-ومهگن، یا، یا مروژ خویومه.
- (۱) مهبستی دژ یا پیچموانه. **cross-purpose** (krôs'pūr'pās), *n.* (۲) (pl.) یاری وشه-بازی و پرسیارو وهلام.
- له مهبستی یکت تهگهیشتن؛ کارگردن، وتوویټ، **be at cross-purposes**, گردن، یا نهخشه-دانانی دوو کس یا کؤمه-ل دژ یکت نهک به-دهسه-نقسمت.
- پلمکو بهوی تینهگهیشتن له مهبستو بیروباومری میکتی.
- cross-question** (krôs'kwes'chən), *v.t. = cross-examine.* پرسیارنکه که دهگوزنت لکاتی پرسیارو وهلامی توندوتیژدا.
- cross-refer** (krôs'ri-fūr'), *v.t.* سرنج پاکیشانی خوننر له بهشینی پرتووکیمه بؤ بهشینی تری یا بؤ پرتووکینکی تر بؤ زانیاری زیاتر.
- cross reference**, سرنج پاکیشانی خوننر له بهشینی پرتووکیمه، بؤ بهشینی تری بؤ زانیاری زیاتر.
- (۱) رینگه-یمک که رینگه-یمکی تر دهپریټ. **crossroad** (krôs'röd'), *n.* (۲) شوینی لیکدان یا بهیهگهیشتنی دوو رینگه.
- (۲) (pl.)، (۱) چواریان؛ دوپیان.
- (ب) شوینی بهیهگهیشتن و تیکه-لاوبوونی دوو کلتور یا زیاتر (ج) قوناشی گرنکد هملبراردنی پزبازی زیان.
- کاتی پزبازی تازه گرتن و هملوشت گوزین.
- at the crossroads**, (۱) پریڼی شتیک له باری پانی. (۲) پرگه.
- (۲) شموونه؛ شموونه-یمکی همدچهنه یا همدلایین.
- cross-stitch** (krôs'stich'), *n.* تهغه-لیکه که له لیکدانی دوو تهغلی چپو و پاست پیکه-تیبیت له شینوهی (X) دا.
- cross street**, (۱) شعقامیکه که له شعقامیکي تر ده-دات.
- (۲) شعقامیکي بچوکه که دوو شعقامی سرهمکی بهیهک دهگه-نیت.
- cross talk**, بهیهکداچوونی دوو نیستگهی رادیق، تهغه-فریون یا هیلن تهغه-فون.
- (۴) جیوت بوونی دوو توخم (گیاندار، پوهوک).
- (۱) بره؛ پیندا تیټپ. (۲) دژ؛ پیچموانه. (۳) توپه؛ تهنگهچیکلانه؛ زیر. *adj.* (۴) دورپهگ (گیاندار، پوهوک).
- cross off** (or out), هیل پینداهینان، واته سړینهوه یا کوزانه-م.
- cross oneself**, به دهست یا هینا نیشانهی خاچ لهخودان.
- cross one's fingers**, پهنجهی شایه-تمان و پهنجه گهوره چپو و راست لهیهگدان (بؤ بهخت باشی).
- cross one's heart**, نیشانهی خاچ له دلی خو دان به دهست یا هینا (نیشانهی راستی ووتنه).
- cross one's mind**, به نیشکدا هاتن؛ به خهیلاندا هاتن.
- cross one's path**, توش بوون (لیمس-رینگه)؛ بهیهگهیشتن؛ هاتنه-پری.
- take the cross**, خعبات گردن (بؤ بوون به خاچ پهرستی یا بیروباومرو رینبارنکی تر.
- (۱) خاچی لیسر هملواسیني مسمیح. **the Cross**, (۲) مهبستی و تالا وچیشتن و مردنی مسمیح.
- (۳) ثانیی خاچ پهرستی؛ خاچ پهرستان؛ جیپانی خاچ پهرستی.
- cross-** (krôs), پینشگرنگه به همدو ماناکانی وشه "cross" ی پینشو بهکارده-پینرنیت.
- crossbar** (krôs'bär'), *n.* شیشینکی لابه-لاکه رایهل دهگوزنت بهسر دوو کؤلهک یا سنگی ستوونی-یمه بؤ وهرزش گردن یا شوین نیشانه-کردن.
- crossbeam** (krôs'bēm'), *n.* دانانی نهم جزوه شیش یا چوارچیزویه نیرگه؛ دهستک.
- crossbill** (krôs'bil'), *n.* باندیه-یمکی بچوکه له جوری فیسه.
- crossbones** (krôs'bōnz'), *n.* دوو نیشقانی به چپو و راست دانراو لهژتر کاسی سرینکدا وهک نیشانهی متریسی یا مردن لیسر نالای چمتی دهرا یا شووشی ژههراوی دهپینرنیت.
- crossbow** (krôs'bō'), *n.* تیروکمان؛ چهکینکی جهنکی کؤنه.
- crossbred** (krôs'bred'), *adj.* دورپهگ
- n.* گیاندار یا پوهوکینکی دورپهگ؛ دورپهگ.
- crossbreed** (krôs'brēd'), *v.t.* جیوت گردن یا لیمک چاگردنی دوو توخم (گیاندار، پوهوک).
- v.i.* جیوت بوونی دوو توخم دورپهگ؛ مروژ، گیاندار، یا پوهوکینکی دورپهگ.
- n.* (۱) به دهشت-ودم نهک به **cross-country** (krôs'kun'tri), *adj.* رینگه-د؛ پویشتن، پینشگرنگی، لیخوپین: (a ~ race).
- (۲) لیم پیری وولاتوره بؤ نهپیری؛ له سراسره-سری وولاتدا.
- crosscut** (krôs'kut'), *v.t. & v.i.* له داری پانی و لیم پهرمه بؤ نهپیر. (۱) پریڼ یا پریڼموه.
- adj.* (۱) بؤ پریڼموه له باری پانی دروستکراوه (مشان) (a ~ saw).
- (۲) له باری پانی برراوه، واته بهپینچموانهی دمار یا رهگی ناو تهخته دارهک.
- (۱) پریڼموه-یمک یا پریڼیک له باری پانی؛ پزبازنکی باری پانی. (۲) قه-دې.
- crosse** (krôs), *n.* دار یا پراکتی یاری "لهکروس" که به تۆپ دهگوزنت.
- (۱) - **cross-examination** (krôs'ig-zam'ā-nā'shan), *n.* پرسیارلینکدینکی ووردو توندوتیژو دورودریټ (بهتابیهتی هی ناخهزانه).
- (۲) پرسیارلینکدنی ووردو توندوتیژی شایهتی بهرامبر له دادگادا بؤ بهدړخستنموی شایهتکه.
- (۱) پرسیارلینکدن به **cross-examine** (krôs'ig-zam'in), *v.t.* ووردی و توندوتیژی و دورودریټی (بهتابیهتی هی ناخهزانه).
- (۲) پرسیارلینکدنی شایهتی بهرامبر له دادگادا به ووردی و توندوتیژی و دورودریټی بؤ بهدړخستنموی شایهتکه.
- cross-eye** (krôs'i'), *n.* خیل؛ چاو چپو و راستی.
- cross-eyed** (krôs'id'), *adj.* خیل؛ چاو چپو و راست.
- cross-fertilization** (krôs'fūr'il-a-zā'shan), *n.* جیوت گردن یا لیمک چاگردنی دوو توخم یا زیاتر (مروژ، گیاندار، پوهوک).
- cross-fertilize** (krôs'fūr'il-iz'), *v.t.* جیوت گردن یا لیمک -

cross tie, دهستك (به تايهتي هي هيلي شه منده فلي).
cross trees (krōs'trēz), *n. pl.* دوو داري لايلا بيسر ترمري

كشتي باوه
crosswalk (krōs'wōk), *n.* شويي پرينموي پياده به شه قاميندا.
crossway (krōs'wā), *n.* = crossroad.
crossways (krōs'wāz), *adv.* = crosswise.
cross wind, بابه كه به لايلاي ريږي مړو، فوږكه، يا پاپړدا

هلمهكات.
crosswise (krōs'wiz), *adv.* (۱) به لايلاي به چې وړاستدا.
 (۲) به پينچمرانه به دږي.
crotch (kroch), *n.* (۱) ناوېل داريكي دوپهل گوشه يه بيهگه شيتي.
 دوو پهل: (She was sitting in the ~ of a tree.)
 (۲) ناوگن: ناوگن.

-crotched (*adj.*).
crotchety (kroch'it), *n.* (۱) قولاپنكي بچوك.
 (۲) شتيكي وه قولاپ.
 (۳) هموس يا نارمنويكي نابجې و سره سختي حولوي يانه.
 (۴) ناوازيكي كورت (مؤسقا).

crotchety (kroch'ə-ti), *adj.* حولوي و سره سخت: تنگه جيكلنه.
croton (krō'tōn), *n.* جوړه پړوك يا داريكه دهرمانې لې دهرده ميترت.
crouch (krouch), *v. & n.* (۱) خومه لاسدان: خومتكرن: خوماتدان.
 (۲) كړنوش بڼ برن: كړنوش بڼ كړن.
 كړنوش بڼ برن: كړنوش بڼ كړن.
 خومه لاسدان: خوماتدان.

croup (krōop), *n.* نه خوشي وفاق.
-croupous (*adj.*); **croupy** (*adj.*).
croup (krōop), *n.* كهفلي نسپو ماين.
croupier (krōō'pi-ēr), *n.* سرمو كاريكري ميزي قوما: پارهي سر.
 ميزي قوماكه كوده كاترمو بهشي براوكان ددهات.
croton (krōō-ton', krōō-ton), *n.* پارچه بيهك ناني ووشكي برږوي.
 بچوكه كه دمكرينه ناو شوي يا زه لته ره.
crow (krō), *n.* (۱) قله پرهش: قارو. (۲) [C-], ناوي كؤنستيره بيهكه.
 (۳) نوښ.

as the crow flies, راست: رنك: به رنكي: به هيلنكي رنك: پرموان.
eat crow, [Colloq.], پل له هملهي خو نان و تريق بوونهوه.
crow (krō), *v. & n.* (۱) خويندني كه له شير: قوقاندن: قوقه كړن.
 (۲) هاوار كړدني خوشي له نجانسي زاليون يا سر كړتندا.
 (۳) شانازي كړن: خوشكړدنهوه: (Stop ~ing over your victory.)
 (۴) زريقه كړدني خوشي (منډال).

n. (۱) خويندني كه له شير: قوقه. (۲) زريقه خوشي (منډال).
crowbar (krō'bār), *n.* نوښ.
crowberry (krō'ber-i, krō'bēr-i), *n.* جوړه نوو تر كيكه
crowd (kroud), *v. & n.* پاله په ستوكردن: قهره بالغي كړن.
 (۱) پاله په ستوكردن: قهره بالغي كړن: ټينكچران.
 (۲) [Colloq.], تنگه تاو كړن: زور بڼ هينان: هيلنچان (قهرزانهوه).

(۳) پل به برامبر گرتن بڼ دست نهكوتني توپ (باري باسكه).
 (۱) كؤمېلنكي گوره (مړو، شت). (۲) جهماور: گن: خلك: قهره بالغي.
 (۳) [Colloq.], تاقم: دهسته.

crowd (kroud), *n.* ناميرنكي موسيقايي كؤنه له كه مانچه دهچيت.
crowded (kroud'id), *adj.* قهره بالغ: پر: جنهجان.
crowfoot (krō'foot), *n.* (۱) پړوه كيكه گه لاهي له قاجي قله پرهشكه.
 دهچيت. (۲) جهمسره رنكي رنكي پاتري.
 (۳) ناميرنكي بزمارويي به لسره زموي دده نرنت بڼ وه ستاندني نسپ سوارې
 دوژمن (۴) پته هملواسيني چترې بهر دهرگار پهنچره.
crown (kroun), *n.* (۱) چېكه كوني سر پازاندنهوه (نيشانه ي پاداشت و).
 خلات و سر كړتونه. (۲) پاداشت: خلات. (۳) كلاوي زريني شاهانه: تاج.

(۴) دهسه لاتي شاهانه. (۵) شاه: پاشا. (۶) شتيكي جوان و پازينه مروه.
 (۷) (۱) دراويكي ټينگلنچيه. (ب) هرچ دراويك كه وينهي تاجي له سره
 هلمكه نرابيت. (۸) تهوقه سر. (۹) تهوقه سري كلاوي يا شهيقه.
 (۱۰) كلاوي هرچ شتيك: لوتكي شاخ. (۱۱) لويه پي پيرزي: پوپ.
 (۱۲) (۱) لويه بيشه ي ددان كه له پووه سري دهره ناوه: سري ددان.
 (ب) كلاوي دهستكردني ددان (له زير يا دارشته).
 (۱۳) (۱) شويي به بيهگه شيتني لاسك يا قهوي رهي پوهه كيك.
 (ب) لق و پوپي دار: كلاوي كول.
 (۱۴) كلاوي زيرين كړدنه سر: تاج خسته سره سر.
 (۲) كړن به پاشا: خسته سر ته ختي پاشايي. (۳) خلات كړن.
 (۴) كلاوي بڼ ددان دروست كړن.
 (۵) بيسر يا پوپه بوون: (The hill is ~ed with a wood.)
 (۶) تهر او جوان كړن. (۷) [Slang], له تهوقه سر دان.
 (۸) كړن به پاشا (باري دامه).

the Crown, (۱) دهسه لاتي پاشا. (۲) شاه: پاشا.
crown canopy, كه پري لق و پوپي دار له دارستاندا.
crown colony, وولاتيكي تهر او زيرده سته ي تاجي ټينگلتمه.
crown land, زموي واري پاشا.
crownpiece (kroun'pēs), *n.* (۱) كلاوي شتيك.
 (۲) قايش تهوقه سري لغاري نسپو ماين.
crown prince, جينشيني پاشا: جينگري پاشا.
crown saw, مشاري لوللعي (بڼ كوني خر كړنه شت).
crow's-foot (krōz'foot), *n.* (۱) چرچ ولوچي دهر وېشتني چاو.
 (۲) تهقلنكي سن سوچه كه وهك نه قش دهر نيت له تيكي دروومانك.
 (۳) پوهه تيكي كولو گه لا دېركايي. (۴) ناميرنكي بزمارويي به لسره زموي
 دده نرنت بڼ وه ستاندني نسپ سوارې دوژمن.
crow's-nest (krōz'nest), *n.* (۱) پووانگيكي بچوكي سر پاپوپ.
 (۲) پووانگي قهر او دهر يا شويي تر.
croze (krōz), *n.* درز يا كندهكي بهرميليك كه سره كې تي ده خريت و.
 دهچسپنرنت.

crozier (krō'zhēr), *n.* = crosier.
crucial (krōō'shal), *adj.* (۱) زور گرنگ: (a ~ decision).
 (۲) سهخت: ناهمواو: گران: ناخوش: دژور.
 (۳) چېرې راست (توئكار): له شيوه ي خاجدا.
cruciate (krōō'shi-it, krōō'shi-āt), *adj.* (۱) گله ي خاج شيوه.
 (پوهه كناسي). (۲) چېرې راست (بالي بلنده).
crucible (krōō'sə-b'l), *n.* (۱) دهرنكي كانزايي سهخته كه بهرگي.
 گهرماي زور بگريت به ميه بستي توواندنهوه ي كانزاي تر تييدا.
 (۲) بوشايي بڼي فريك كه كانزاي توووه ي تيډا كوده بېتهوه.
 (۳) تاقيردنهوه يكي سهخت و دژور.
crucifer (krōō'sə-fēr), *n.* (۱) خاج هلمگر (له نوواندني كلنيسه دا).
 (۲) هرچ پوهه كيكه گوله كې له شيوه ي خاجدا بېت.

-cruciferous (*adj.*).
crucifix (krōō'sə-fiks), *n.* (۱) خاجيك كه وينهي عيساي به
 هملواسراوي پيوه بېت. (۲) خاج (وهك نيشانه يكي تاييني).
crucifixion (krōō'sə-fik'shan), *n.* (۱) هملواسين: له سيداره دان.
 (۲) [C-], هملواسيني مسيح: به سيداره وه كړدني مسيح يا نوواندني نه م كاره
 له پيگهرو وينه نيكاردا.

cruciform (krōō'sə-fōrm), *adj.* له خاج دهچيت.
crucify (krōō'sə-fi), *v. & n.* (۱) هملواسين: له سيداره دان.
 (۲) بهزانن، كوشتن، يا دابين كړدني ناروژوي بدي له ش.
 (۳) چوساندنهوه: نازاردان.
crud (krud, krood, krōōd), *v. & n.* [Dila.], مهين: خوگرتن.
crud (krud), *n.* (۱) [Slang], پيسايي (به تايهتي كه قهماغه ي
 بهستيت يا ووشك بوو بېتهوه): شتيكي پيسو بڼگه.

crybaby

n. **هوار**؛ **قیقه**؛ **قیقه**؛ **تاله** (۲) **گریان**؛ **کریورانه**؛
(۳) بانگ؛ **بانگ** **هه‌ندان**؛ **بلازکه‌روه**، (۴) **پارانه‌ره**؛ **داوا**؛ **داوالیکردن**.
(۵) قاوا؛ **واتمات**؛ (۶) **ناپه‌زایی**؛ **گل**؛ **هوازی**؛ **گل**.
(۷) درووشم؛ **بانگواز**؛ **بانگی**؛ **چه‌نگ**.
(۸) وپه؛ **لوره**؛ **یا همر ده‌نگینگی**؛ **تری**؛ **وه‌های**؛ **گیاندار**.
(۹) وپینی؛ **سنگ**؛ **له‌کاتی**؛ **پاودا**؛ (۱۰) **گه‌له‌سگ**.
a far cry، (۱) **ماوه‌یک**؛ **دور** (۲) **زور جیوانا**؛ **شتینگی**؛ **زور جیوان**.
cry down، له **پله**؛ **نزم**؛ **کرده‌نوه**؛ **شکاندن**؛ **به سووک**؛ **سایرکردن**.
cry for، (۱) **بز گریان**؛ **داواکردن**، (۲) **ویستن**؛ **پنیوست**؛ **بوون**.
cry one's eyes (or heart) out، **به کول**؛ **گریان**؛ **شیوون**؛ **کردن**.
cry oneself to sleep، **خو**؛ **کرده**؛ **خو**؛ **به گریانگی**؛ **زور**.
cry out، (۱) **هوارکردن**؛ **قیژاندن**؛ **نالاندن**.
cry over spilled milk، (۲) **سکا‌اکردن**؛ **ناپه‌زایی**؛ **دورپین**؛ **به ده‌نگی**؛ **به‌رن**.
cry up، **صفه‌ت**؛ **بز شتی**؛ **له‌ده‌ست**؛ **چوو**؛ **خواردن**.
cry wolf، **ستایش**؛ **کردن**؛ **به شان**؛ **به‌اودا**؛ **هاتنه‌خواره‌وه**.
in full cry، **ده‌نگ**؛ **به هوار**؛ **بوون**؛ **بانگدانی**؛ **مه‌ترسی**؛ **درو**.
crybaby (kri'ba'bi), **n.** **چنگ**؛ **له‌سر**؛ **شان**؛ **شوین**؛ **کومتن**؛ **(سه‌گی**؛ **پا)**.
(۱) گریونک؛ **مندان**.
(۲) که‌سینگی؛ **گریونک**؛ **وه**؛ **مندان**.
crying (kri'ing), **adj.** **(۱) هوارکر**؛ **قیقه‌قیقه‌کر**؛ **قیقه‌قیژکر**.
(۲) چاره‌ساری؛ **به پله‌ی**؛ **پنیوسته**؛ **هوار**؛ **ده‌کات**؛ **بز سهرنج**؛ **پاکیشان** و
چاره‌سارکردن (*a ~ shame; a ~ need*)
cryo- (kri'o, kri'a), **پیشگرنگه**؛ **به‌مانای**؛ **سارد**؛ **تمزبو**.
cryogen (kri'a-jen), **n.** **تەرن‌تەر**؛ **ساردکر**.
cryogenics (kri'a-jen'iks), **n.pl.** **زانستی**؛ **پله‌ی**؛ **گهرمی**؛ **زور نزم**؛ **یا**
یاستی؛ **وه**؛ **کارکرده‌ساری**؛ **ماده**.
cryometer (kri-om'a-tēr), **n.** **پنومری**؛ **پله‌ی**؛ **گهرمی**؛ **زور نزم**.
cryoscopy (kri-os'ka-pi), **n.** **زانستی**؛ **دیاریکردنی**؛ **پله‌ی**؛ **یاستی**؛
شله.
cryostat (kri'a-stat'), **n.** **نامیری**؛ **پاراستنی**؛ **پله‌ی**؛ **گهرمی**؛ **زور نزمی**.
cryotherapy (kri'o-ther'a-pi), **n.** **شتینک**.
crypt (kript), **n.** **بکاره‌ینانی**؛ **تەزین**؛ **یا**؛ **تەزاندن**.
cryptic (krip'tik), **adj.** **(۱) سهرداب**؛ **یا ژیرنه‌مین**؛ **کلنسه‌یه‌ک**؛ **که‌گۆستانه**.
(۲) بو‌شای؛ **یه‌یک**؛ **ناو**؛ **له‌ش**؛ **(وه‌ک**؛ **کیسی**؛ **لور**؛ **یا**؛ **شوین**؛ **بنجی**؛ **تووک)**.
(۱) نه‌ینگی؛ **په‌نه‌انی**.
(۲) شاروه؛ **(اما)**؛ **نادیار**؛ **لین**؛ (*a ~ remark*).
(۳) تاییه‌تی؛ **به**؛ **خوشاردنه‌وی**؛ **گیاندار**؛ **له‌ری**؛ **په‌نگ**؛ **گۆپنه‌وه**.
crypto-, **crypt-** (krip'tō, krip'ta), **پیشگرنگه**؛ **به‌مانای**.
cryptic (krip'tik), **adj.** **شاروه**؛ **نادیار**؛ **لین**.
cryptogam (krip'ta-gam), **n.** **پوه‌مکینی**؛ **بن**؛ **گول**؛ **تۆوه**؛ **به‌موی**.
-cryptogamic (*adj.*); **cryptogamous** (*adj.*).
cryptogenic (krip'ta-jen'ik), **adj.** **سهرچاومکی**؛ **شاروه‌یه‌و**.
cryptogram (krip'ta-gram), **n.** **تازانویت**؛ **(نه‌خوشی)**.
cryptograph (krip'ta-graf', krip'ta-gräf'), **n.** **نامه**؛ **یا**؛ **نوسراویک**؛ **که**؛ **به**؛ **شهره**.
cryptography (krip-tog'ra-fi), **n.** **نوسراویت**.
-cryptographer (*n.*); **cryptographist** (*n.*).
cryptology (krip-tol'a-ji), **n.** **(۱) نامه**؛ **به**.
(۲) شهره؛ **نوسراو** (۳) **شهره**.
(۴) نامیری؛ **نوسراو**؛ **نوسینی**؛ **ناسایی**؛ **بز**؛ **شهره**.
(ب) نامیری؛ **دهرکردن**؛ **یا**؛ **خوینده‌نوهی**؛ **شهره**.
(۱) هونه‌ری؛ **نوسین**؛ **و**.
(۲) لۆزینده‌وی؛ **شهره**.
(۳) شهره؛ **جزره**؛ **نوسینگی**؛ **نه‌ینگی**.
(۴) cryptology (krip-tol'a-ji), **n.** **نوسراویت**.
(۵) cryptography (۱) **نوسراویت**.
(۲) نامه؛ **به**.
(۳) شهره؛ **نوسراو** (۴) **شهره**.
(۵) نامیری؛ **نوسراو**؛ **نوسینی**؛ **ناسایی**؛ **بز**؛ **شهره**.
(ب) نامیری؛ **دهرکردن**؛ **یا**؛ **خوینده‌نوهی**؛ **شهره**.
(۱) هونه‌ری؛ **نوسین**؛ **و**.
(۲) لۆزینده‌وی؛ **شهره**.
(۳) شهره؛ **جزره**؛ **نوسینگی**؛ **نه‌ینگی**.
(۴) cryptology (krip-tol'a-ji), **n.** **نوسراویت**.
(۵) cryptography (۱) **نوسراویت**.
(۲) نامه؛ **به**.
(۳) شهره؛ **نوسراو** (۴) **شهره**.
(۵) نامیری؛ **نوسراو**؛ **نوسینی**؛ **ناسایی**؛ **بز**؛ **شهره**.
(ب) نامیری؛ **دهرکردن**؛ **یا**؛ **خوینده‌نوهی**؛ **شهره**.
(۱) هونه‌ری؛ **نوسین**؛ **و**.
(۲) لۆزینده‌وی؛ **شهره**.
(۳) شهره؛ **جزره**؛ **نوسینگی**؛ **نه‌ینگی**.
(۴) cryptology (krip-tol'a-ji), **n.** **نوسراویت**.
(۵) cryptography (۱) **نوسراویت**.
(۲) نامه؛ **به**.
(۳) شهره؛ **نوسراو** (۴) **شهره**.
(۵) نامیری؛ **نوسراو**؛ **نوسینی**؛ **ناسایی**؛ **بز**؛ **شهره**.
(ب) نامیری؛ **دهرکردن**؛ **یا**؛ **خوینده‌نوهی**؛ **شهره**.
(۱) هونه‌ری؛ **نوسین**؛ **و**.
(۲) لۆزینده‌وی؛ **شهره**.
(۳) شهره؛ **جزره**؛ **نوسینگی**

cryptonym (krip'tə-nim'), *n.*

-cryptonymous (adj.).

(۱) بلور: کاتازیمیکی سیپی پۆشنه وهك سەمۆن؟
 گەرسەتال. (۲) پارچەمەك بلور (بۆ جوانی و پاژاندنەوه).
 (۳) شووشەى نۆز پۆشن. (۴) شتیکی جوانی له بلور دروستكراو.
 (۵) قەباغی شووشەى سەر كاتژمێر. (۶) شتیکی پۆشنو سیپی وهك بلور.
 (۱) بلورێ؟ له بلور دروستكراو؟ تاییهتی به بلور.
 (۲) وهك بلور؟ پۆشن و دیار؟ ناشكرا.
 بلورێ خێری فالگرتنەوه.
 crystal ball,
 crystal gazing, چاوپێنە بلورێ خێری فالگرتنەوه.
 crystalliferous (krisˈtʰl-ɪfˈɛr-əs), adj. بلورێ تێدایه؟
 بلورێ ئێ درمەمێنرت.

crystalline (kris't'l-in, kris't'l-īn), *adj.*

crystalline lens,

crystallize (kris't'l-īz'), *v.t.*

(۷) شمکر تیه لیسوون! پوککش کردن به شمکر: (*-d fruits*)
(۸) دیاریکردن! شیوی تایبهتی پیدان! پوونکردنوه.
(۹) وک بلور لیغاتن! شیوی تایبهتی ومرگتن! پوون بوونوه! v.i.
دق گرتن (بیروباوی): (*His vague ideas -d into a definite plan.*)
(۱۰) گمرانوه (ممنگین) بوون به شمکر: (*Honey -s in time.*)

-crystallized (*adj.*); **crys**

crystallo- (kris't'l-ō),

crystallography (kris't'l-og'rə-fi), *n.*

1999

-crystallographical (*adj.*); **crystallographer** (*n.*).
crystalloid (kris'tl'-oid), *adj.* بلورین؛ ذرات بلور واره

7. (۱) ماده‌ی یکم بلوری‌یی که له ناودا دم‌توتنه ره به پیرده‌ی لمشی مرؤف و گیاندارو پوره‌کا دم‌وات. (۲) گهردی بلوری زرد چپوکی پرتوئین که له شانه‌ی همندی رووه‌ک و بری رووه‌کا همه به بتایبته له تووی چمیردا.

ctenoid (tē'noid, ten'oid), *adj.*

ctenophoran (ti-nof'ə-rən)

ههیه یی مهله کردن.

ctenophore (ten'ə-fôr', tē'no-fôr'), *n.* (١) حنظل ماسی میله

بر روی شانه‌ها، همه بی محاله کردن. (۲) نه مردم شانه‌ها بهانه.

cub (kub). *n.* (۱) بوجک (شند، بلنگ)، ور، سور، نوری، نهونگی، ... (متد)

(۲) لا ینکحوا نساءہن ما فی ذلک من ذلک (۲) نیکاح (نکاح) (۲) لا ینکحوا نساءہن ما فی ذلک من ذلک (۲)

(۱) در کسی که رگ های نامرئی (۱) توکار (بندایی بی بند و چسبی)

cubage (kū'bi) *n.* = cubature

cubature (kū'ba chāz) n. — cubature.

cubature (ku-bə-cher), *n.* (۱) دیاریکردنی ناوموژکی قمارویی.

(۲) ناوہیڈکی قلعہ دہیسی

cubby (kub'1), *n.* ٹوورنکی بچووکا خانہ.
cubbyhole (kub'1, h'1) ٹوورنکی بچووکا خانہ.

cubbyhole (kub'i-hōl'), *n.* (۱) ئورنى بېرىك ئورۇنچە.

(۲) خانہ ی دولا بیلہ گمنجینہ قاق. (۳) شونینکی تمسکو بچوگی دہورگی راو.

cube (kūb), *n.* (۱) شمش پالوو (نه‌ندازه). (۲) شتیکی شمش پالویی

(وملك زاری تاوله). (۳) ژماره ی سینجا (بیرکاری).

۱) سیجاکردن (بیرکاری). ۲) پیوانی ناوهرۆك.

(۳) قاشکردن به شیوه‌ی شش پالوو (پیان، سمزه).

(۴) برینى جوارگوشه یی پارچه گوشت به ناسته م بۆ زوو کولاندنى.

cubeb (kū'beb), *n.* (۱) مەرى بوومىكىگە لە باھەتتى دەلەۋىيىدە بۇ دەرمان

یہکار بہمنرت۔ (۲) حکمرای مہری ہار راوی نہم رووہکے۔

cubic (kū' bik), *adj.* (۱) شمش، بالو، شمش، بالو

(۷) قدم او، سینه او، روی او، (برنجی، پانزده، بیست و یک): (*a ~ foot*)

.....

(۳) سبجا (بیرکاری).

cubical (kū'bi-k'l), *adj.*

شش ضلعی (شش‌بُرجه)؛ قهوه‌ای.

cubicle (kū'bi-k'l), *n.*(۱) دویزه‌چکه نووستن؛ جنی نووستن له
(۲) دویزه‌چکه‌دا (۱) دویزه‌چکه‌ی خویندنه‌وه له کتیخانه‌دا.

(ب) دویزه‌چکه

cubic measure,

پینونه‌ی قهوه‌ای؛ پینوایی قهوه.

cubiform (kū'bi-fōrm), *adj.*

شش ضلعی.

cubism (kū'biz'm), *n.*پن‌بازنکی هونه‌ری (به‌تاییه‌ی وینه‌کنشی و
په‌یکم‌رتاشی) تازه‌ی سده‌ی بیسته بریتیه له به‌کاره‌یانی شینوه نه‌ندان‌یه

به‌تابه‌تی شش ضلعی پالو له هونه‌دا

cubist (kū'bist), *n.*

هونه‌رمه‌ندی شش ضلعی پالو‌گه‌ر. هونه‌رمه‌دیک که

له‌سره نه‌ه پیناره هونه‌ری‌یه بروت (ووشه‌ی پینشو بینه)

cubit (kū'bit), *n.*بال پینوهریکی کونه‌دری (۱۸-۲۰) گریه‌یه له نوکی
په‌مجه‌ی به‌زله‌ووتنه‌وه تا ثانی‌شک**cuboid** (kū'boid), *n.*

(۱) شش ضلعی.

(۲) تابه‌تی به‌نیسقا‌نکی شش ضلعی پالو‌یه که له قهله‌پن‌دایه.

n.

(۱) شش ضلعی لاکیشه‌ی.

(۲) نیسقا‌نکی شش ضلعی پالو‌یه له‌نیوان قهله‌پن و ناسمانه‌ی پیندا.

cub reporter,**cucking stool,**

پوژنامه‌گرزکی نوکار؛ په‌امینیری نوکار

کورسیه‌یکه ژنی دم شپو یی‌ه‌یاو بازگانی

ساخته‌چی و گه‌سانی تری وه‌ای تن دمخرا بۆنه‌وه‌ی جه‌ماره‌ر گالته‌یان پین

بک‌و همدی جاریش له‌تاویان هملکیشن.

cuckold (kuk'ld), *n.*

میزدی ژنیک داورین پیس؛ پی‌او‌نکی ژن گایرو.

v.t.

سهرشو‌گرزکی پی‌او‌نک به‌جوت بوون له‌گه‌ل ژنه‌کید؛ گاینی ژنیک و

شکاندن می‌ده‌کی

cuckoldry (kuk'ld-ri), *n.*

شکاندن بی‌او‌نک به‌گاینی ژنه‌کید؛

داورین پیسی؛ زینا

cuckoo (kook'oo), *n.*

(۱) په‌پو؛ بالنده‌یه‌که خویندنه‌کی وه‌کونه -

په‌پو وه‌یه و هیلکه له هیلانه‌ی بالنده‌ی تردا ده‌کات و به‌جیان ده‌هینیت

بۆ نه‌و بالنده‌یه‌ی تر تاوه‌کو هیلان به‌هینیت. (۲) خویندنی په‌پو.

(۳) ده‌نگیکی وه‌ا

v.t.

په‌پو خویندن؛ پرتاندنی ده‌نگیکی وه‌ا.

v.t.

ووتن و ووتنه‌و جار له‌دوای جار (وه‌ک خویندنی په‌پو که وه‌ستانی دی‌یه).

adj. [Slang],

شینت؛ گه‌وج؛ بن میشک؛ میشک سووک.

cuckoo in the nest,

میوانیکی ناپه‌سده‌ی نو‌پستراو؛ خوسه‌پینره

cuckoo clock,

کاتژمیری په‌پو کاتژمیریکی سر دیواره‌ی وینه‌ی

په‌پو‌یه‌کی تپدایه و هه‌وو سهری سه‌عاتیک لیده‌دات و ده‌نگی لیدانه‌کی

لا‌سای خویندنی په‌پو ده‌کاتوه.

cuculiform (kyoo-kū'li-fōrm), *adj.*

تابه‌تی به‌په‌پو وه

بالنده‌ی تری هه‌مان بابته.

cucullate (kū'ka-lāt', kyoo-kul'āt), *adj.*

کلودار اوه‌گه‌لی

گوله‌وه‌نوشه.

cucumber (kū'kum-bēr), *n.*

(۱) خیار (۲) بووه‌کی خیار

cool as cucumber,

(۱) هینر؛ له‌سهرخو. (۲) فینک

cucumiform (kyoo-kū'mi-fōrm), *adj.*

وه‌ک خیار؛

له‌خه‌یار چور

cucurbit (kyoo-kūr'bit), *n.*

(۱) کووله‌کی مدار؛ کووله‌کی بالقه -

باغی ۲: شوشه‌یه‌کی گه‌ره‌ی دم پان که له کووله‌کی مدار ده‌چینت

cud (kud), *n.*

(۱) قه‌پی کاوینزگراو؛ نه‌و قه‌پی کاوینز ده‌کرت.

(۲) پیر به‌ده‌میک شتی جوین (وه‌ک تووتن).

chew the cud,

پیرکردنه‌وه

cuddle (kud'l), *v.t.*

باوه‌ش پینداکردن و یاری له‌گه‌ل کردن له‌پو‌ی

خوشه‌ویستی‌یه‌وه؛ ده‌ست کردنه ملو چاوباشقانی کردن.

v.t.

ده‌ست کردنه مل به‌پانکوتن یا دانیشته‌وه‌و چاوباشقانی کردن.

n.

(۱) باوه‌ش کردن. (۲) ده‌ست له مل کردن و چاوباشقانی کردن.

cuddlesome (kud'l-səm), *adj.* = **cuddly.**

همزگر له ده‌ست کردنه ملو چاوباشقانی کردن؛

بۆ ده‌ست له مل کردن و چاوباشقانی له‌گه‌ل کردن باشه: (a ~ girl)

cuddy (kud'i), *n.*

(۱) دویزه‌چکه‌ی ناو پاپو.

(ب) چیشته‌خانه‌ی ناو پاپو. (۲) دویزه‌چکه؛ خانه‌ی دۆلاب.

cuddy (kud'i), *n.* [Scot.],

گه‌را گوی دریژ.

cudgel (kuj'əl), *n.*

دار؛ دارحمیزه‌ران؛ دارده‌ست؛ کوته‌ک.

v.t.

دارکاری کردن؛ فله‌لکه‌کردن.

cudgel one's brains,

زور به‌قورسی بیرکردنه‌وه.

take up the cudgels for,

له‌سهرکردنه‌وه؛ پشتیوانی کردن.

cue (kū), *n.*

(۱) ووریاکمه‌وه؛ سهرنج پاکیشانی که بۆ نه‌کتر که

قوهری هاتوره بۆ خۆنواندن وه هه‌روه‌ها بۆ لیئرسراوانی په‌رده و پووناکی و

ده‌نگی سهر شانو. (۲) سهرنج پاکیشانی که بۆ کردن کاریک.

(۳) نه‌و پوله‌ی نه‌کتر که شافوگره‌یه‌که ده‌یینیت. (۴) نه‌خشه؛ پلان.

v.t. [Colloq.],

سهرنج پاکیشان؛ ووریاکمه‌وه؛ پین ووتن (بۆ کردن شتیله).

cue (kū), *n.*

(۱) پیز؛ وه‌ستان له پیزدا بۆ چاوه‌پن کردن شتیله؛ سهره.

(۲) داری بلیارد.

v.t.

هۆننه‌وه (پیر).

cue ball,

توپ‌ی لیئراو؛ نه‌و توپ‌ی یاریکری بلیارد به‌داره‌کی لئی ده‌دات.

cuesta (kwes'tə), *n.*

گردیکه دیوینکی زور لیزه‌و دیوه‌کی تری لیژایی

زور که‌متره.

cuff (kuf), *n.*

(۱) سهرقو‌لی کراس؛ سهرده‌ستی کراس.

(۲) ده‌ره‌نگی هملک‌واری پانتول. (۳) کهله‌پچه.

v.t.

(۱) سهرده‌ست خسته‌سهر قو‌لی کراس. (۲) کهله‌پچه کردن ده‌ست.

off the cuff, [Slang],

لامسه‌را (ووته)؛ سهرپیزی (ووته).

cuff (kuf), *v.t.*

زله‌لیدن.

n.

زله‌ل.

cuff button,

قوچه‌ی سهرده‌ستی کراس

cuff link,

نعلقه‌ی سهر قو‌لی کراس (که به قو‌لی کراسه‌که نه‌دو‌واره)

cuirass (kwi-ras'), *n.*

(۱) قه‌لقانی به‌رسنگ و پشت.

(۲) قه‌لقانی به‌رسنگ. (۳) قارغ (زینده‌وه‌زانی).

cuirassier (kwi-rə-sēr'), *n.*

سهربازنکی نه‌سپ سواری قه‌لقان له‌به‌ر.

cuisine (kwi-zēn'), *n.*

(۱) چیشته‌خانه.

(۲) شینواری چیشته‌لینان: (Chinese ~).

(۳) چیشته: (The ~ is excellent in this restaurant.)

cuisse (kwis), *n.pl.*

قه‌لقانی پان و سمته.

culch (kulch), *n.* = **cultch.****cul-de-sac** (kul'də-sak', kool'də-sak'), *n.*

کۆلانی ده‌رنه‌چو. (۲) تنگ‌جمله‌ه؛ بار ی شونیک که ده‌ری‌بوونی نه‌یت.

-cule (kūl),

پاشگری ناوه‌نیشانه‌ی بچوک کردنه‌ویه.

culex (kū'leks), *n.*

جزیره‌ی می‌شوریه‌یه‌که.

culinary (kū'lə-ner'i), *adj.*

(۱) تابه‌تی به‌چیشته‌خانه؛

چیشته‌خانه‌ی. (۲) تابه‌تی به‌چیشته‌لینان.

cull (kul), *v.t.*

(۱) هملبازدن؛ په‌سندکردن و هملبازدن؛ هملگرتن.

(۲) هملبازدن و کۆکردنه‌وه؛ هملبازدن و کردنه‌وه (گول).

(۳) پاک‌وپیس کردن؛ بۆ ووردبوونه‌وه پیش هملبازدن یا هملگرتن

n.

(۱) پاک‌وپیسکاری؛ هملبازدن.

(۲) شتیکی هملنه‌بۆئراو (له‌به‌ر خراپی).

cullender (kul'an-dēr), *n.* = **colander.**

پارچه‌ی شوشه‌ی شگاو (که ده‌شینت بۆ توواندنه‌وه)

سهرله‌نوی به‌کاره‌یانه‌وه‌ی.

cullis (kul'is), *n.*

ناومیز (سهریان)؛ ناومیزگه.

cully (kul'i), *n.*

(۱) [Rare]، که‌سیکی ساویله‌و گینزگه.

(۲) [British Slang]، برادر؛ هه‌قان؛ کابرا.

v.t. [Obs.],

خه‌ل‌تاندن؛ فریواندن.

culm

- culm** (kulm), *n.* قۇرۇق ووردا ئاردا خەلۋۇز (كانگاي خەلۋۇز).
- culm** (kulm), *n.* قەب يا لاسكى كۆلۈرى گىرى گىزىياۋى پۈمە.
- v.t.* گەۋرەبۇرۇن بۇن بە لاسكىنى رەھا.
- culminant** (kul'mə-nənt), *adj.* پۇپ بەزىزىن خال.
- culminate** (kul'mə-nāt'), *v.t.* (۱) گەبىشتە نۇپىرى بەزى
(ئىستىزە) (۲) گەبىشتە پۇپ يا نۇپىرى بەزى (كار، كىرەمە)؛
بۇن بە نەنجامى؛ دۈپى ھاتن بە.
- culmination** (kul'mə-nā'shən), *n.* پۇپ؛ نۇپىرى بەزى؛
نۇپىرى؛ بەزىزىن نەنجام يا خال: (the ~ of one's efforts).
- culottes** (koo-lots', kyoo-lots'), *n.* پانتۇلى ئۇنەنى تا سەرنەنۇ؛
ھاقو كە لە تەنۋرە دەچىت (وەرۋىش).
- culpa** (kul'pə), *n.* سوچ؛ تاۋان؛ خەتا؛ لۇمە.
- culpability** (kul'pə-bil'ə-ti), *n.* سوچدار؛ تاۋانبارى؛ خەتبارى.
- culpable** (kul'pə-b'l), *adj.* تاۋانبار؛ خەتبار؛ سوچدار؛ شايستە؛
لۇمە
- culpably** (*adv.*).
- culprit** (kul'prit), *n.* (۱) گومانبار؛ كەسكىنى گومانبار.
(۲) كەسكىنى تاۋانبار؛ تاۋانبارىك؛ پاشەل پىس.
- cult** (kult), *n.* (۱) پەرست. (۲) كۆپرەنە شوۋن كەرتنى كەسكىنى يا
بىروباۋەرىك كە ۈك پەرستىن ۋابىت: (the ~ of personality).
- (ب) كەسكىنى يا بىروباۋەرىكى سەير. (۳) (۱) كۆمەلنىكى ئاينى.
(ب) كۆمەلنىك كەس كە شوۋن بىروباۋەرىك يا بىروباۋەرىكى شارۋە تايبەتى
بە خۇيان كەرتىن
- cultch** (kulch), *n.* (۱) پاشەرىك؛ زىل.
(۲) ھىلانە يا لانەى گۈنچەماسى.
- cultivate** (kul'tə-vāt'), *v.t.* (۱) كىلانى زەۋى و ئامادەكەرتنى بۇ شت
تىدا چاندز. (۲) چاندز؛ پوۋاندز.
(۳) پەۋرەدەكەرتنى (پوۋەك)؛ گەشەپىنكەرتنى و پىنگەياندز (پوۋەك).
(۴) پەۋرەدەكەرتنى پەرە پىن سەندز: (C~ your mind).
(۵) ھەرنى ئاسىنى كەسكىنى دان و پەرە پىن سەندى بۇ مەبەستىك:
(She ~d her friendship with him.)
- cultivated** (kul'tə-vāt'id), *adj.* (۱) كىنراۋ و چىنراۋ؛ كشتوكال تىدا
كراۋ؛ نىژاۋ (زەۋى): (~ land).
- (۲) پەۋرەدەكراۋ، ۋاتە كىۋى نىيە (گول، پوۋەك).
(۳) پۇشنىپىر؛ زانا؛ تىگەبىشتوۋ: (a ~ person).
- cultivation** (kul'tə-vā'shən), *n.* (۱) كىلان و چاندز؛ چاندز؛
پوۋاندز؛ ئاشتق. (۲) پەۋرەدەكەرتنى؛ گەشەپىنكەرتنى.
(۳) پۇشنىپىر؛ تىگەبىشتق؛ مېشك پەۋرەدەكەرتنى.
- cultivator** (kul'tə-vā'tēr), *n.* (۱) كشتىپار؛ كشتكار.
(۲) مەكىنەى زەۋى كىلان و بۇركەرتنى.
- cultrate** (kul'trāt), *adj.* چەقۇسى؛ دەم تىرۇ نوۋكدار
- cultural** (kul'chēr-əl), *adj.* كىلتۇرى؛ تايبەتى بە پۇشنىپىر؛
تايبەتى بە زانست و كىلتۇر.
- culture** (kul'chēr), *n.* (۱) كىلانى زەۋى و زارو چاندنى؛ كشت كەرتنى.
(۲) چاندز؛ ئاشتق؛ پوۋاندز؛ پەۋرەدەكەرتنى پوۋەك، گياندار، يا شت.
(۳) پەۋرەدەكەرتنى مىكرۇب يا گياندارى گەردىبىنى تىر (پىزىشكەۋانى).
(۴) مىكرۇب يا گياندارى تىرى گەردىبىنى پەۋرەدەكراۋ.
(۵) پەۋرەدەكەرتنى؛ چاكرىن؛ پوختەكەرتنى. (۶) ھەۋىن.
(۷) كىلتۇر؛ ژىار؛ ژىوار؛ شارستانىنى؛ پۇشنىپىر.
- v.t.* (۱) پەۋرەدەكەرتنى؛ چاندز؛ ئاشتق؛ كشتوكال كەرتنى.
(۲) پەۋرەدەكەرتنى مىكرۇب و گياندارى گەردىبىنى لە شوۋنى تايبەتىدا
(پىزىشكەۋانى)
- cultured** (kul'chērd), *adj.* (۱) پۇشنىپىر؛ تىگەبىشتوۋ؛ خاۋەن ژىار.
يا كىلتۇر. (۲) پەۋرەدەكراۋ، ۋاتە كىۋى نىيە.
- culturist** (kul'chēr-ist), *n.* (۱) پوۋەك و گياندار پەۋرەدەكەرت.

cup

- (۲) كىلتۇر، خاۋان؛ كىلتۇرىپەست؛ ژىارخاۋان.
- cultus** (kul'təs), *n.* كۆمەلنىكى ئاينى (بەتايبەتى ئاين و پۇنبارىكى
شارۋە تايبەتى بە كۆمەلەك).
- culver** (kul'vēr), *n.* [Poetic], كۆترە بارىكە؛ كۆتر.
- culverin** (kul'vēr-in), *n.* (۱) جۆرە تەنگىكى كۆنە.
(۲) جۆرە تۇپىكى كۆنى سەۋى شانزە و خەفەپە.
- culvert** (kul'vērt), *n.* زىراب يا ئاۋمەۋگەى ژىۋر پىنگەۋبان يا پىردىك.
- cum** (kum, koom), *prep.* لەگەل؛ پىنگەۋ (نەم ووشەپە لە ووشەى
لىكەراۋدا؛ بەكارەدەمىنرەت).
- cumber** (kum'bēr), *v.t.* (۱) پى لىگەرتن؛ پى ئى بىستەۋە؛
تەگەرەلېدان؛ كۆسپ خىستە بەردەم. (۲) بار قورس كەرتن؛ ھاندوۋكەرتن؛
بىن تاقتە كەرتن. (۳) [Obs.], سەرسوۋرماندن؛ پەستكەرتن.
- n.* كۆسپ؛ تەگەرە؛ بار؛ شتىكى بىن تاقتە كەرت.
- cumbersome** (kum'bēr-səm), *adj.* ئاقۇل؛ لە قەۋارە و كىشۋ.
- cumquat** (kum'kwot), *n.* Also **kumquat**, شىۋەدا؛ قەبە قورس؛ پەستكەرت: (a ~ task, thing, load, or person).
- cumbrous** (kum'brəs), *adj.* = **cumbersome**.
- cumin** (kum'in), *n.* (۱) پوۋەكى زىرە. (۲) زىرە.
- cummerbund** (kum'ēr-bund'), *n.* كەمەرىند.
- cumquat** (kum'kwot), *n.* Also **kumquat**, يەنگى دىنا.
- cumshaw** (kum'shō), *n.* بەخشىش.
- cumulate** (kūm'ya-lāt'), *v.t.* كۆمەل كەرتن؛ كەلەكەكەرتن؛
كۆكردەنەۋە؛ خىستەسەرىك.
- v.t.* كۆمەل بۇن؛ كۆپۈنەۋە؛ چوۋنەسەرىك؛ كەلەكەبۇن.
- adj.* كۆ؛ كۆمەل؛ كەلەكەبۇن.
- cumulation** (kūm'ya-lā'shən), *n.* (۱) كۆمەل بۇن؛ كەلەكەبۇن؛
كۆپۈنەۋە؛ كەرتەسەرىك. (۲) كۆمەل
- cumulative** (kūm'ya-lā'tiv, kūm'ya-lə-tiv), *adj.* (۱) كۆمەل
بۇن؛ كەلەكەبۇن؛ كەلەكەبۇن؛ چوۋنەسەرىك (سود) (~ interest).
- (۲) بەلگەى تازە و پىشتىگىرىك (دادىگەرى): (~ evidence).
- cumulocirrus** (kūm'ya-lō-sir'əs), *n.* تۇپەلە ھەۋرىكى سېى
خاۋى ۈك قۇ.
- cumulonimbus** (kūm'ya-lō-nim'bəs), *n.* تۇپەلە ھەۋرىكى
لەسەرىك كەلەكەبۇنى ئىستۇرى بەزى كە بارانى پىۋەپە.
- cumulus** (kūm'ya-ləs), *n.* (۱) كۆمەل؛ تۇپەلە.
(۲) تۇپەلە ھەۋرىكى ئىستۇرى لەسەرىك كەلەكەبۇن ۈك شاخ.
- cunclation** (kun'k-tā'shən), *n.* [Rare], دۈكەرتنىك كە ۋى
دۈۋىلى بىت؛ دۈكەرتن.
- cuneal** (kū'ni-əl), *adj.* مېخى؛ لە مېخ دەچىت؛ بىزمارى.
- cuneate** (kū'ni-it, kū'ni-āt'), *adj.* لە مېخ دەچىت (بەتايبەتى
گەۋپەكى بارىكى سىگۇشەپە كە لەپنەۋە بارىك دەپىتەۋە)؛ مېخى.
- cuneiform** (kū-nē'ō-fōrm', kū'ni-fōrm'), *adj.* مېخى؛
بىزمارى؛ تايبەتى بە نوۋسىنى بىزمارى كۆنى بايلىپەكان و ئاشۋورىپەكان و
سۇمەرىپەكان ۈكەدىپەكان.
- n.* نوۋسىنى بىزمارى كۆن؛ تىپى نەم جۆرە نوۋسىنە.
- cunifform** (kū'ni-fōrm'), *adj.* & *n.* = **cuneiform**.
- cunner** (kun'ēr), *n.* جۆرە ماسىپەكى دەريايى بچۈكە.
- cunning** (kun'ing), *adj.* (۱) زۇرزان؛ فىلپان؛
(He is as ~ as a fox.)
- (۲) كارامە؛ زىرەك: (a ~ workman).
- (۳) جوانكىلە؛ خىنجىلان: (a ~ child).
- n.* (۱) فىلپان؛ زۇرزانى. (۲) [Archaic] شارەۋاى؛ كارامەپى.
- (۱) قوز (لەۋى سۈۋىپەۋە).
- (۲) كەسكىنى كەرو ئاپەسەند.
- (۱) كۆپ؛ پىالە؛ فىجان. (۲) كۆپىنەۋە ئاۋمەۋكەكەى.
- (۳) پىر كۆپىنە. (۴) ھەرج شتىك كە لە كۆپ بىجىت

- (۵) خەلاتىك كە لە كووپ دەچىت.
- (۶) نەر كووپەي شەرابى شىۋى خواھانەي تىدایە (خاچ پەرسى).
- (۷) بەشى كەسنىك (لە خوشى يا ناخوشى): (His ~ was full).
- (۸) جۈرە شەرابىنىكى شىرىنە.
- (۹) ئەندامىنى پۈۋەك كە لە كووپ بېچىت.
- (۱۰) كووپى دەرمان پىۋان (پىزىشكەوانى).
- v.t.** (۱) كەلەشاخ لىگرتن! چارەكردن بە كەلەشاخ لىگرتن (نەخوشى).
- (۲) ەك كووپ لىگرتن. (۳) كوردنە كووپەي! تىگرتن بە كووپ.
- لەپىش بە نامانج گەيشتندا.
- سەرخوش! كەيل.
- شەراب تىگەر (بەتايىمەتى لە ھامەنگى.
- cupbearer** (kup' bār' ēr), *n.* شاھانەدا! ساقى.
- cupboard** (kub' ērd), *n.* (۱) دۆلەتلىكى خانە خانە (بۇ خوارەمەنى و.
- قاپ و قاچا تىخستىن): (۲) [British] دۆلەتلىكى بېچوۋ! ئورۇنچەك.
- cupboard love**, **cupcake** (kup' kāk'), *n.* خوشەمىستى دۆۋ (بۇ مەبەستى خوشى).
- كىچىكى بېچكەلەمە لە كووپ دەچىت و.
- لە كاغەزنىكى تايەتيدا دەپىشنىرت.
- cupel** (kū' pəl, kū' pel'), *n.* (۱) دەفرى زىو پوختەكردن.
- (۲) دەفرىكى پەلو خرو كون كۈنە زىۋو زىۋو كانزاي بەنرخى تىرى تىدا
- جىادەكرىتەرە لە ھى بىن نرخ.
- v.t.** جىاكرەنەمە و پوختەكردنى كانزاي بەنرخ لە دەفرىكى تايەتيدا.
- cupellation** (kū' pə- lā' shən), *n.* پوختەكردنى كانزاي بەنرخ.
- cupful** (kup' fool'), *adj.* پىر كوۋىك.
- Cupid** (kū' pid), *n.* (۱) خۇدای خوشەمىستى (نەفسانەي پۇمان).
- (۲) [-C], نوۋادنى نەم خۇدای خوشەمىستى ەك مندالىكى نىزىنەي پوۋو
- بالدار
- cupidity** (kū- pid' ə- ti), *n.* چاۋىرىستى (سامان).
- cupola** (kū' pə- lə), *n.* (۱) گوۋمەز! گوۋمەزى سەر سەربانىك
- (۲) سەربانىكى خې! بىمىچىكى خې. (۳) كوۋرەي توۋاندەنەمەي كانزا.
- (۴) ئەندامىنى گوۋمەزى (تونكارى)
- v.t.** (۱) ەك گوۋمەز دروۋستكردن (۲) گوۋمەز لەسەر دروۋستكردن.
- cupper** (kup' ēr), *n.* كەلەشاخ لە نەخۇش گر (پىزىشكەوانى).
- cupping** (kup' iŋ), *n.* كەلەشاخ لىگرتن (پىزىشكەوانى).
- cupreous** (kū' pri- əs), *adj.* (۱) تايەتەي بە مىسى سوۋر! مىسى -
- سوۋرى تىدایە! لە مىسى سوۋر دەچىت. (۲) سوۋر (ەك مىسى سوۋر).
- cupriferous** (kū- pri- f' ēr- əs), *adj.* مىسى سوۋرى تىدایە
- cupulate** (kū' pyoo- lāt'), *adj.* Also **cupular**, (۱) كۈلەۋىي!
- ەك رەھەتى وايە! لە كووپ دەچىت. (۲) كۈلەۋدار.
- cupule** (kū' pūl), *n.* كۈلەي بېۋو! شىتەك كە لە كۈلەي بېۋو بېچىت!
- رەھەتى.
- cur** (kūr), *n.* (۱) سەگىنىكى دوۋرەك! سەگىنىكى پىس و ناپەسەند.
- (۲) كەسنىكى پىس و بۇگەن و ناپەسەند و بىن فەۋو ترسۇك و ئارەسەن.
- curable** (kyoor' ə- b' l), *adj.* چارە دەكرىت (نەخۇشى)! چارەي ەمە! (a ~ disease).
- دەرمان دەكرىت:
- curability (n.); curableness (n.); curably (adv.).
- curacy** (kyoor' ə- si), *n.* فرمان و دەسلەتى يارىدەنەمەي قەشە.
- curare** (kyoo- rā' ri), *n.* (۱) ماددەيەكى رەشى زەمراۋى ەك جەمى
- لە پۈۋەكى تايەتەي ئەمەريكاي باشۋور دەردەمىنرىت و ەمىدىيە سوۋرەگان
- دەياندا لە نوۋكى تىرەگانايان ە ئىستاش چارەي ماسولكەمەقەي پىن دەكرىت.
- (۲) ئەم پۈۋەگانەي ئەم ماددەيەيان ئى دەردەمىنرىت.
- (۱) قەشە. (۲) يارىدەنەمەي قەشە.
- curative** (kyoor' ə- tiv), *adj.* چاكرەمە (دەرمان)! چارەسەركر!
- باش بۇ چارەسەركردى نەخۇشى.
- دەرمان! چارەسەر.
- n.** (۱) پىن سىپىرداۋ (مندالى تەمەن كورت).

- كەسنىكى بىكارە! لىپىرساۋ. (۲) پىن سىپىرداۋ (مۆزەخانە، كىتەبخانە)!
- لىپىرساۋ (مۆزەخانە، كىتەبخانە).
- (۱) لغاۋ! بەشە ئاستەنەكى لغاۋ كە لە دەمى نەسپدايە.
- (۲) راگىركەر! بەرەستەكر! دابىنەكر! ەستىنەر.
- (۳) لىۋارىكى بەز (بۇ بەمىزكردىن يا بەستەنەۋ).
- (۴) لىۋارى شەقام (كە لە جىمەنتۆ يا پەرد دەكرىت)! لىۋارى نىۋان شەقام و
- شۆستە. (۵) چوارچىۋە.
- (۶) بازايى پارەبازى كە لە دەرەۋەي بازايى پەسمىدا دەكرىت.
- v.t.** (۱) دابىنەكرن! گرتن! ەستاندن! بەرەستەكرن! بەرگرتن.
- (۲) لغاۋكردن.
- curb bit**, **curbing** (kūrb' iŋ), *n.* ئەم بەشە ئاستىنەكى لغاۋ كە دەخىتە ئاۋدەمى نەسپ و ماينەۋ.
- (۱) كەرەسەي دروۋستكردنى لىۋارى شەقام.
- (۲) لىۋارى شەقام.
- curb roof**, گۈي سەبانە كە دور لىۋارى ەبىتە لە ەردوۋ لاۋە (لىۋارى تىزىك
- بەردى لىۋارى شەقام
- curbstone** (kūrb' stōn), *n.* جۈرە قانۇنچەيەكە زىان دەگەيەنەت بە
- curculio** (kēr- kū' li- ō- ō), *n.* مېۋە.
- curcuma** (kūr' kyoo- mə), *n.* كوركوم: جۈرە پۈۋەكىكە بەھاراتى
- ئى دەكرىت.
- curd** (kūrd), *n.* (۱) ئەم بەشەي شىرە كە دەمەيىت و لە ئاۋەكەي جىا -
- دەكرىتەرە دەكرىت بە پەنر. (۲) شىتىكى مەيىو
- مەياندن! مەيىن.
- curdle** (kūr' d' l), *v.t. & v.i.* مەيىن! تۈدبۈنەۋە! ترشان.
- توقاندن! زارەتەك كرىن! ترساندن.
- curdle one's blood**, (۱) چارە! چارەكردن! چارەسەر. (۲) دەرمان.
- (۲) سەرپەرشتى گىيانى (تايىن). (۴) فرمان و پەلو دەسلەتى قەشە.
- (۵) پاراستنى گۆشت و ماسى بە كرىنى بە قاۋورمە.
- v.t.** (۱) چاك كرىنەۋە (نەخۇش)! چارەسەركرن! دەرمان كرىن! تىماركرن
- (۲) گۆشت و ماسى كرىن بە قاۋورمە! خۋى كرىن.
- (۳) خۇش كرىن (پىستە).
- v.i.** (۱) چاكرىۋنەۋە! دەرمان كرىن. (۲) پاراستن (گۆشت، ماسى)
- curé** (kyoo- rā'), *n.* قەشە (لە قەرەنسا).
- cure-all** (kyoor' ōl'), *n.* دەرمانى ەمەۋ نەخۇشىيەك! چارەي ەمەۋ
- دەردى سەرى و كىشەيەكى ژيان.
- curette** (kyoo- ret' ij, kyoor' ə- tätz'), *n.* كپاندن و پاك -
- كردنەۋەي بۇشايبى ئاولەش (پىزىشكەوانى).
- curette** (kyoo- ret'), *n.* ئامىزىكى پىزىشكەيە ەك كەرچ بۇ كپاندن و
- پاكرىدەۋەي بۇشايبى ئاولەش و لايرىدى تىشۋى مردو يا نەخۇش
- كپاندن و پاكرىدەۋەي بۇشايبىيەكانى ئاولەش بە ئامىزىك كە لە كەرچ
- دەچىت (پىزىشكەوانى).
- (۱) زەنگى كرىن بە شەر! (۲) پەپرەۋى لىدانى
- curfew** (kūr' fū), *n.* زەنگىكە لە كاتىكى تايەتيدا بە شەر لەلايەن مەيىۋە كە نىشانەيەكە بۇ
- دانىشتۋانى شار كە ناگر بگۈزىننەۋە بىكەن بە شەر. (ب) لىدانى ئەم زەنگە.
- (ج) كاتى ئەم زەنگ لىدانە (د) زەنگەكە خۇي (۴) قەدەغەكردىن ھاتۇچۇكردىن
- (لەلايەن مەيىۋە)! قەدەغەكردىن لە مال چۈنەدەرەۋە.
- curia** (kyoor' i- ə), *n.* (۱) لىقەك يا بەشەكە لە خىلەكە كانى
- پۇماي كۆن. (ب) شۋىنى كۆۋنەۋەي ئەم لىقە (ج) ئەنجۈۋەنى نوۋىنەرەن لە
- پۇماي كۆن. (۲) داداگەيكى سەدەكانى ئاۋەپاست.
- (۳) [-C], فەرمانرەۋايى پاپا.
- curie** (kyoor' i, kyoo- rē'), *n.* پىۋەرى تىشكى ئەۋمى.
- curio** (kyoor' i- ō'), *n.* شىتىكى ھونەرى ئاياب و ئەنتىكە (ۋىنە، پەيەك).
- curiosa** (kyoor' i- ō' sə), *n.pl.* شتى سەپرو ئاناسايى بەتايەتەي
- پەرتۈك و گۇقارى ئەدەبى پوۋو.
- (۱) ەز بە زانين كرىن

- (۲) حەز بە نەینی زانی! مەراقی زانیشی شتیکە کە پەیبەندی یەو کەسەو نەچە.
(۳) شتیکە ئەنتیکە! شتیکە سەیر یا نااسایی.
(۴) [Obs.], پێک و پێکی و پاک و تەمیزی لە ئەندازە بەدەر.
(۵) حەزکەر بە زانی.
(۶) حەز بە نەینی زانی! مەراق خۆری نەینی زانی. (۳) سەیر! نااسایی.
(۷) [Obs.], پێک و پێکی و پاک و تەمیزی لە ئەندازە بەدەر.
curly (kūrl), *v.t.*
(۱) لول کران (ق). (۲) پێچ پێدان! لولدان.
(۳) لول بوون (ق). (۴) پێچ خواردن! پەپکە خواردن! لول خواردن.
curl up, *n.*
(۱) کاکۆل! چەند تالیک قژی لول. (۲) پێچ لول.
(۳) لول بوون! لول خواردن.
(۴) نەخۆشییەکی پووەکە دەبیته هۆی لول خواردنی گەڵکانی.
(۵) لول بوون! لول خواردن! پەپکە خواردن! گرژبوون.
(۶) دانیشیان یا پالکۆت و قاچ هەلکێشان بۆ لای خۆه.
in curl,
curler (kūr'ler), *n.*
curlew (kūr'lō, kūr'lū), *n.*
باندەبەکی ناوی لاق درێژی دەتووک
ژێر درێژو چەماوەیه.
curliness (kūr'li-nis), *n.*
curling (kūr'ling), *n.*
پارییەکی بریتییه لە خزانەنی بەرپێکی قورسی
تەختی ساف لەسەر سەوۆل بەرمو نیشانیکی (۲۸) پێ دوور.
curling iron (or irons),
قۆلوولەر بریتییه لە چەند ئەلەمبەیک
گەرم دەکەرن و کاکۆلی قژی تیۆ دەپێچن بۆ لول کرانی (بەتایبەتی بۆ
ژنان).
curly (kūr'li), *adj.*
(۱) لول قش (۲) دەماری لولداری (تەختە و دان).
curmudgeon (kēr-muj'ən), *n.*
کەسیکی تەنگ جیکلانە و تووڕە و
تیز و دەم و چا و گرژ.
curr (kūr), *v.t.*
دەنگێک ئی هاتنە دەرەو وەک خۆی دەنی کەو یا کونەپەبوو.
currant (kūr'ənt), *n.*
(۱) کشمیش
(۲) جۆرە تووڕەکیکی بچوکی ترشە
(۳) دراو! یارە
currency (kūr'ən-si), *n.*
(*a paper [gold, silver] ~*)
(۲) دەستار دەست کران! بۆی.
(۳) بەرمو! لە بەرمو دا بوون: (*Such superstitions now have little ~*).
current (kūr'ənt), *adj.*
(۱) [Rare], بە تەوڕێم پزیشتیو یا کشاو
(ژا) (۲) تاییبەتی یە نێست! دوا ژمارە (گۆزار، پۆژنامە):
(*the ~ issue of a magazine*)
(۳) دەستار دەستکەر (پارە).
(۴) بۆ! بەرمو: (*~ ideas*).
n.
(۱) تەوڕێم (کارەبا، ناو، هەوا) تەزو! شەپۆل (ناو) پەوت.
(۲) ناویک کە لەبەری بیوات! بوبار! پەوتی ناو. (۳) پێچان.
currently (kūr'ənt-li), *adv.*
(۱) نێست! لەم کاتدا
(۲) بەگشتی! بە شێوەیەکی گشتی.
عەرەبانەبەکی دوو ئەسپی.
curricule (kūr'i-k'l), *n.*
curriculum (kə-rik'yoo-ləm), *n.*
بەرنامەی خۆیاندن لە زانکۆ یا
قوتابخانە
-curricular (adj.).
curriculum vita,
کورتە ژاننامە: بریتییه لە کورتە یاننامەی
کەسیک و ئەو کارانەی کە دەیات بە خاوەن کار لە کاتێکدا ئەگەر
بەوای کاردا بگەڕێت.
currier (kūr'i-ēr), *n.*
(۱) پێستە خۆشکەر! کەسیک کە پێستە
خۆشکراو پاک دەکاتەو. (۲) کەسیک کە پەنکی ئەسپ و ماین دەکات!
پەنکەری ئەسپ و ماین.
curriery (kūr'i-ēr-i), *n.*
(۱) دوکانی پێستە پاکردنەو و فروشتن
(۲) پێستە پاکردنەو و نامادکردن (پاش خۆشکردن).
currish (kūr'ish), *adj.*
وێه سەگی دووڕەگ! نارەسە! ناپەسەند!

- قوڕەو تووڕ! ژێم! بێ نرخ.
(۱) پەنک کران (ئەسپ، ماین).
(۲) پاکردنەو و نامادکردنی پێستە پاش خۆشکردنی.
(۳) هەلاقەکردن! لیدان.
curry favor,
(۱) کاری: جۆریکە لە بەهاریات لە هیندستان هەیه.
(۲) چێشتیکە شلە کە ئەم جۆرە بەهاریاتە ئی کرابێت.
currycomb (kūr'i-kōm), *n.*
پەنک.
v.t.
پەنک کران (ئەسپ، ماین، گەر... هتد).
curry powder,
(۱) کاری: جۆریکە لە بەهاریات.
(۲) لەمەنت! نەفرەت.
curse (kūr's), *n.*
(۲) شتیکە لەمەنت لیکراو! شتیکە بە نەفرەت کراو. (۳) بە! ناخۆشی.
(۱) لەمەنت لیکردن! نەفرەت لیکردن. (۲) جوین پێدان.
(۳) بوون بەهۆی بە! لیدان.
v.t.
لەمەنت کران! جوین دان
پێو نالین! بۆ بوون بە بە!
(۱) بەلەمەنت! لەمەنت لیکراو.
(۲) بە! پەس! بەدخواز.
cursive (kūr'siv), *adj.*
پێکەوتن و سەوا (نورسین، تیی نووسین)! لکار
نورسرای تیب پێکەوتن لیکراو.
cursorial (kēr-sōr'i-əl, kēr-sō'ri-əl), *adj.*
هێ پاکردن کراو و دەگۆنجیت! دەتوانیت پاکات: (*~ birds; ~ legs*)
لامسەرایی (کار، لیکۆلینەو)! سەرییی!
پووکەشی! پەلە: (*a ~ look at the headlines in a newspaper*).
cursorily (*adv.*); **cursoriness** (*n.*).
(۱) کورت و پەق و ووشک (وێه، ووتە).
(۲) کورت! کورتکراو
(۳) کەمکردنەو:
(*to ~ one's physical activities*)
(*to ~ a speech or lecture*)
-curtailment (n.).
curtain (kūr't'n, kūr'tin), *n.*
(۱) پەرە. (۲) داپۆشەر.
(۳) تارەمی ئێوان دوو سەنگەر یا دەرگا.
(۴) دیواریکی پەرژین ئاسای مین سەریان لە ئێوان قوللەدا.
(۵) (۱) پەرەیی شانو. (ب) دوا ووتە یا دیمەنی شانوگەری پیش پەرە داخستن.
(۶) [Slang], (*p.l.*), گۆتایی! مەردن.
v.t.
(۱) پەرەلێدان! پارێزێنەو بە پەرە. (۲) (۱) داپۆشین! شارەنەو.
(ب) جیاکردنەو بە پەرە: (*to ~ off the kitchen*).
draw the curtain on,
(۱) داوایی پێ هێنان! تەواوکردن.
(۲) داپۆشین! شارەنەو.
(۳) دەستپێکردن.
(۴) هەلماڵین! خستەبەر! شاکراکردن.
curtain call,
بانگ کردنەو ئەکەتێک بۆ سەر شانو بە چەپەلێدان پاش
تەواوبوونی شانوگەرییەکی (نیشانە یەزەمانەندی لە نوواندنی ئەکەتێک).
curtain lecture,
سەرمانشت کردنی ژنێک بۆ مێردەکە یەبێ ناگاداری
کەسی تر.
(۱) شانوگەرییەکی کورت کە لەپێش شانوگەرییە
سەرمانگەرییەکی پێشکەش دەکەیت.
(۲) پووداویکی بچوکی پێشکەشی بۆ پووداویکی سەرمانگەری.
curtain speech,
ووتارێک کە لەبەردەم پەرەیی شانو بەمخۆتێرتەرەو،
پاش تەواوبوونی شانوگەرییەکی
قوتێنراو! کورتکراو! بێراو.
(۱) ئەسپێکی کلک قوتێنراو! وێه خێکی کلک بێراو.
(۲) شتیکە کورتکراو یا قوتێنراو.
curtesy (kūr'tə-si), *n.*
مافی پیاویک لە زەوی و زارو خانووی ژنە

مردود و کساد نه گهر مندالیاڼ بوبیټ.
curtilage (kūr't'l-ij), *n.* حورشه: حورشو زه مینې پهرژن کراوی
 دوری خانوویک.
curtsy (kūr'tsi), *n.* Also **curtsey**, کرنوش برندنکه به زوری کچان و ژنان دهیگن «نیشانه ی پرنزینگرته»
 کرنوش برن
curule (kyoor'ool, kyoor'ool), *adj.* (۱) مافی دانیشتنی هیه- له سر کورسی "کیوپول" (ووشه ی داهاتو ببینه).
 (۲) برزترین پله: چینې برز
curule chair, Also **curule seat**, کورسی یه کی پازاوه ی بن پشتی
 قاچ چه مارویه ترخان کرابو بؤ کاربه دهسته هره برزه کانی پوما ی کؤن.
curvaceous (kūr-vā'shəs), *adj.* جوان و شهوانی (نافرته).
curvature (kūr'və-chēr), *n.* (۱) چه مینوه: نوشتانوه.
 (۲) شتیکی چه مارو. (۳) پله ی چه مینوه (نه دازه).
 (۴) چهوتی: پنج (پزیشکوانی): (~ of the spine).
curve (kūrv), *adj.* چه مارو: نوشتاوه.
n. (۱) هینکی چه مارو: هینکی پنج بینجاری. (۲) چهوتی: پنج: کهانه.
 (۳) شتیکی کهانه یی یا نیوه یازنه یی (سمتی نافرته، برسنکی، یا کورپی قنگی) (۴) پنج (رینگیان): لؤفه. (۵) چه مارو (بیرکاری).
 چه مانده نه: چه تانده نه: نوشتانده نه.
 (۱) چه مینوه: نوشتانوه
 (۲) پینچکرده نه (رینگیان، نوتوبیل ... هتد).
-curved (*adj.*); **curvedly** (*adv.*).
curvet (kūr'vit), *n.* بازددانی نسپ: مازدی نسپ.
 (۱) بازددان. (۲) هملپهرین له خوشیدا: هملتوزاندن: یاری کردن.
 بازددان به نسپ.
curvi- (kūr'və),
curvilinear (kūr'və-lin'i-əl), *adj.* = **curvilinear**.
curvilinear (kūr'və-lin'i-ēr), *adj.* له هینلی چه مارو پینکاتوه.
 به هینلی چه مارو دوروی دراره: (~ angle).
cushaw (kə-shō'), *n.* کوله که زستانه.
cushion (koosh'ən), *n.* (۱) دوشه کهله: پشتی: سرین: کوشنگ.
 (۲) شتیکی نهرمی ناسوده به خش. (۳) شتی که له خوربه یا ناهمواری کم بکاتوه (۴) لیواری ناوموه ی میزی بلیارد
 (۱) پالپشت دانوه به دوشه کهله یا پشتی: خستنسور دوشه.
 (۲) شاردنوه.
 (۳) (۱) له خوربه کمکردنوه: (to ~ the impact of the bad news).
 (ب) هینواش کردنوه یا کمکردنوه ی زیانی لیکدانیک (مکینه).
cushy (koosh'i), *adj.* [Slang], . (a ~ job) ناسان: خوش: سوک.
cusk (kusk), *n.* جزه ماسی یه کی گهره ی دمریاییه.
cusp (kusp), *n.* (۱) نوک: سر: چوکه: نوکی به یه که میشتنی دوو-
 کهانه (۲) هر دو سر یا نوکی مانگی تازه.
 (۳) نوک یا شونیی به یه که میشتنی دوو کهانه ی تاق وک هی سر دمرگاو
 پهنجره (خانوسازی). (۴) (۱) چوکه ی سر کهله. (ب) چوکه ی زمانه ی دل.
 (۵) گوشه ی دوو چه مارو (بیرکاری).
cusped (kus'pit, kus'pāt), *adj.* چوکه دار: نوک تیژ
cuspid (kus'pid), *n.* کهله: ددانی یک چوکه یی: ددانی سهک.
adj. نوک تیژ
-cuspidal (*adj.*).
cuspidate (kus'pi-dāt), *adj.* نوک تیژ: چوکه دار.
cuspidation (kus'pi-dā'shən), *n.* لیکدانی دوو کهانه و پیکه-
 هینانی تاقیک بؤ جوانی (خانوسازی).
cuspidor (kus'pə-dōr), *n.* دهری تف تیکردن.
cuss (kus), *n.* [Colloq.], (۱) جنیو: لعنت: نفرته.
 (۲) کسبک یا گیاندارکی سمیر یا نایسه ند (له روی گالته یا پیکه مینوه).

v. & v. & v. [Colloq.],
cussed (kus'id), *adj.* (۱) به لعنت.
 (۲) ناپه مند: ناپه سم: کله سمخت.
custard (kus'tērd), *n.* کاستر: مصلی.
custodial (kus-tō'di-əl), *adj.* تاییمتی به پاهرو پاهریتی کردن:
 تاییمتی به صهریرشتی و صهریرشتیکر: تاییمتی به کلیداریتی:
 هی پاهرده سستی.
n. دهری شتی کؤن و نه تیکه.
custodian (kus-tō'di-ən), *n.* (۱) پاهر: پازیره: صهریرشتیکر:
 کلیدار: پن سپیزدراو: پاسران. (۲) پاهرده ست: فراه.
-custodianship (*n.*).
custody (kus'tə-di), *n.* (۱) پاهرستن: صهریرشتی: نه ستو: کلیداری:
 (When her parents died, she was placed in the ~ of her aunt.)
 (۲) پندکردن: کرتن: خستنه به ندیخانوه.
 گراو (گومانیا): پندگراو: گراو و له پؤلیس خانه دا.
 کرتن (گومانیا): کرتن و برن بؤ پؤلیس خانه.
custom (kus'təm), *n.* (۱) خو: پهموش: پیشه.
 (۲) نه ریت (کؤمه لایمتی). (۳) میرانه: سرانه (که دهریت به دهره بگ)
 (۴) (Pl.), (۱) گومرگ: باج (له سر شتومه کی له دهرمه هینراو بؤنا و ولات)
 (ب) پهرینه بریتی گومرگ. (۵) شتومه ک کپن له دوو کانیله یا شونینکی
 بازگانی به سر و مپی. (۶) یاسا.
adj. (۱) دستکرد: دستدرو (جل ویرگ، پتو ... هتد): (~ clothes).
 (۲) تمنا کالی دستکرد دکات و دهروشیت: (a ~ shoemaker)
customable (kus'təm-ə-b'l), *adj.* باج یا گومرگی له سره (کالی).
customarily (kus'tə-mer'ə-li), *adv.* به شتویه یکی ناسایی:
 به گشتی.
customary (kus'tə-mer'i), *adj.* (۱) باو: به یه ی نهریتی کؤمه.
 (۲) نهریتی کؤمه لایمتی به نک یاسایی.
custom-built (kus'təm-bilt), *adj.* دستکرد: دستدرو.
customer (kus'təm-ēr), *n.* (۱) کپار: کپاری سر و مپی.
 (۲) [Colloq.], کسبک که سهرادگری له گن بکیت.
customhouse (kus'təm-hous), *n.* فرمانگی گومرگ.
customize (kus'təm-iz), *v. & v.* به دست درون: به دست کردن یا کؤپنی شتی به یه خواستی کپار.
-customized (*adj.*).
custom-made (kus'təm-mād), *adj.* دستکرد: دستدرو.
cut (kut), *v. & v.*
 (۱) برین: هملپهرین: قوتان: بریندار کردن.
 (۲) هست نازاردان. (۳) پچاندن: لیکردنوه: پهرینه.
 (۴) له تکردن (گؤشت): کوت کردن: برین.
 (۵) پهرینه (دارو درخت): خستن: داپاچین.
 (۶) دورینه نه (دانوه): برین (چیمه).
 (۷) برین (رنگه): (The path ~s the meadow diagonally).
 (۸) برینی هسته کافز (یاری، قوما). (۹) خساندن.
 (۱۰) [Colloq.], پز نگرتن: شکندن (مرو): به سوک سمیر کردن.
 (۱۱) [Colloq.], نه چورنه قوتبخانه یا ژوری پؤل به یه ناگاداری کردن
 ماسوتا یا پهرینه مپی: (to ~ classes).
 (۱۲) [Slang], وه ستانده: پهرینه: (to ~ the noise).
 (۱۳) داشکندن (نرخ): کمکردنوه: (to ~ prices; Salaries were ~).
 (۱۴) (۱) تاشین یا کورتکردنوه (قری سر). (ب) نینوک کردن.
 (ج) قلم کردن (لق و پزی داس): هملپاچین.
 (۱۵) پونکردنوه ی خوارنوه ی سرخوشگر.
 (۱۶) جل ویرگ برین. (۱۷) هملکه ندن (نقش).
 (۱۸) چورن به همداد جوته له خندان: (He ~ a caper).
 (۱۹) بزاره کردن فیلمی سینه مایی.

- (۲۰) لېدانی تۆپىك بىمىرىچىك بىخوليتىمىمە يا وەرگىرىتمىمە.
- v.t.**
- (۱) بىرىن بىرىنىمە؛ ھەلدېرىن؛ لىكىرىنمە؛ سىمىن.
- (۲) بىرىنىمەكارى كىرىن. (۳) بۆ بىرىنىمە شىيان. (Wood -s easily).
- (۴) (۱) ۋەستاندىنى كامىيىرا لىكاتى فېلىم گىرتىدا.
- (ب) بۆرەكەردىن بىرىنى فېلىم.
- (۵) (۱) لېدانی تۆپىك بىمىرىچىك كە بىخوليتىمىمە يا وەرگىرىتمىمە.
- (ب) وەرچىرخانىكى لىمىر لىكاتى پاكىرىدا.
- adj.**
- (۱) بېراۋ؛ قوتىنراۋ؛ كورنىراۋ؛ بىرىندىراۋ؛ بىرىندىراۋ.
- (۲) داشكاۋ؛ داشكىنىراۋ؛ كەم گراۋ. (۳) خىمىيا؛ خىمىنىراۋ.
- (۴) قىزىقەنەكە بىمىرىچىكە (گەۋ).
- n.**
- (۱) بىرىن بىرىنىمە؛ قوتان. (۲) پىدان (تەور، تەوراس، شىمىيىن، قامچى).
- (۳) بىرىن: (He has -s on his face).
- (۴) لاپىردىنى بىمىرىك. (۵) ئىمى بىمىرىكە كە لاپىرە.
- (۶) پىل (گۆشت)؛ كىرىت؛ بىرىكە.
- (۷) داشكان؛ كەمىرىدىمە.
- (۸) پىنگەكە قەدېر: (This is a short ~ to my house).
- (۹) پىنگەكە داپىراۋ.
- (۱۰) شىۋە بىرىن دىۋىرىن (چىلەن بىرىن):
- (Her clothes have a stylish ~.)
- (۱۱) بىرىنى دەستە كاغىز (يارى، قومان).
- (۱۲) كىرىمەكە يا تىپىدىنەكە كە ئازارى ھەستى كەسىك دەمات.
- (۱۳) قالىپكى ھەلەكەنراۋ (چاپمەن). (۱۴) ۋىنە ئىمى ھەلەكەنە.
- (۱۵) [Colloq.] بىزى نەگىرىن؛ شكان (مۇق).
- (۱۶) نەچۈنە قوتانخانە يا ئورۇ پۇل بىمىن ئاگادارى مامۇستا يا بىرىنىمىمە.
- (۱۷) بىمىرىكە كە قازانچ، بىرىتىل، يا تالانچا.
- (۱۸) لېدانی تۆپىك بىمىرىچىك كە بىخوليتىمىمە يا وەرگىرىتمىمە.
- a cut above, [Colloq.],
- باشتە لىرانى تىر؛ نەختىك باشتە لىر:
- (He is a cut above his classmates.)
- قەدېرىكىرىن
- cut across,
- سىرىنچ پاكىرىشان؛ خۇنۋاندىن.
- cut a figure, [Colloq.],
- (۱) پىنشىكى ئامادەكراۋىمىمە.
- (۲) ۋوشك؛ مىردىۋ (مەجان)؛ ئاخۇش.
- cut and run,
- پەت پىچىرىن پاكىرىن؛ پاكىرىن لىر تىرىدا.
- cut back,
- (۱) كورنىرىدىمە. (۲) كەمىرىدىمە (خىمىرى).
- (۳) گەپانەمە بۇ دىۋاۋە (چىزىك گىپانەمە).
- cut dead, [Colloq.],
- بۆرە سىۋىكى سەپىرىكىرىن؛ بىزى نەگىرىن.
- cut down,
- (۱) بىرىنىمە (دارۋ دىرەخت)؛ داپاچىن.
- (۲) گۆشت: (He was cut down by a bullet).
- (۳) كەمىرىدىمە: (to cut down expenses).
- cut in,
- (۱) ئۆرەپىرى كىرىن؛ ئۆپە بىرىن.
- (۲) خۇتىمەلقوتان؛ قەسە پىن بىرىن؛ ھەلدانە قەسە.
- (۳) سەما بىرىن بە دىۋى كەس بۇ سەما كىرىن لىكەل يەككىياندا.
- cut it out, [Colloq.],
- بىرىنىمە (دەنگەدەنگ، دەمەقانى).
- cut loose,
- (۱) بىرىن يا ھەلەكەندىنى لىكەرى كەشتى.
- (۲) [Colloq.]، بىلەسەبۇن؛ بىرەلەبۇن.
- cut off,
- (۱) بىرىنىمە؛ لىكىرىدىمە؛ پىچىرىدىن؛ داپىرىن.
- (۲) ۋەستاندىنى كىرىدىن؛ بىرىنىمە (دەنگەدەنگ، دەمەقانى).
- (۳) پىچىرىدىن: (to cut off diplomatic ties).
- (۴) بىرەپىرى دانەمە.
- (۵) خاشالىكىرىن؛ لىر مىرات بىرىن يا بىن بىش كىرىن.
- cut out,
- (۱) لاپىرىن (۲) ئى بىرىنىمە.
- (۳) دەرگىرىن يا لاپىرىدىن جىگىرىتىمە (ھاۋچارى).
- (۴) ۋىنە يا نەقتىش كىرىن ۋە ھەلەكەندىن يا لىكىرىدىمە جىگىرىتىمە.
- (۵) [Colloq.]، ۋەستاندىن يا بىرىنىمە كىرىن.
- cut out for,
- شىياۋ؛ گونجاۋ؛ بەكارھاتىن:

(I'm not cut out for that kind of work.)

- لەپىر دىۋىنى پىن ھىنان يا ۋەستاندىن لىپىش كاتى خۇيدا.
- cut short,
- ھەلدېرىن؛ پىنداچۇن؛ يەكسەر پىندا پۇشقىن.
- cut through,
- لەت لەت كىرىن؛ لەت ۋىكوت كىرىن؛ پارچەپارچەكەردىن.
- cut to pieces,
- (۱) پارچەپارچەكەردىن؛ لەت ۋىكوت كىرىن. (۲) بىرىندىراۋ كىرىن.
- cut up,
- (۳) [Colloq.]، پىستىكىرىن.
- (۴) [Slang]، كىرىمەرى قۇشەمە ئىۋاندىن بۇ سىرىنچ پاكىرىشان.
- cutaneous (kū-tā'ni-əs), adj.
- پىستى؛ تايپەتى بە پىستى
- (نەخۇشى).
- cutaway (kut'ə-wā), n.
- چۆرە چاكەتلىكە پىشەكە لىخوارەمە
- بە كەۋەنەپى بېراۋە پىۋاۋن بۇ كارۋىبارى پەسىمى پۇزى لىمەرى دەكەن.
- cutback (kut'bak), n.
- (۱) كورنىرىدىمە.
- (۲) كەمىرىدىمە (بىرەمە ھىنان): (a ~ in production).
- (۳) گەپانەمە بۇ پىۋادىۋىكى پاپىرىدىن (فېلىم، چىزىك).
- (۴) وەرچىرخانى لىپىرى يارىكەرىك بۇ دەرپازىۋىن لى يارىكەرى تىپى بىرەمىمە
- (يارى فوتبۇلى لىمەرىكى).
- cutch (kuch), n. = catechu.
- cutcherry (kə-cher'i), n. Also cutchery,
- سەر؛ داداگا؛
- فەرىمانگە.
- cute (kūt), adj.
- (۱) دانا؛ زىرەك؛ ۋىرىا؛ زۇرىزان.
- (۲) جۋانلىكە؛ خىجىلە؛ ئىلىك سىۋىك.
- cuticle (kū'ti-k'l), n.
- (۱) تۆۋىنى دەرەمە پىستى؛ سەرتۋىنى پىستى.
- (۲) پىستى مىردىۋ يا پەق بىۋ (پاۋنە يا قىراغى پىن).
- (۳) پىستى نەرم تەنكى ھەندىك پىۋەك.
- cuticular (adj.).
- ۋىنە شىتىكى راسىتى (بۇزنامە، پەرتۋىك... ھەتد) كە
- cutin (kut'in), n.
- دەخرىتە ئاۋ فېلىمەكەمە دىمىرىت بە بىمىرىكە لى فېلىمەكە چۈنكە پىۋەندى پىۋە
- ھەپە.
- cutin (kū'tin), n.
- ماددەپىكى مۇمىيە لىكەل سىلۋىزدا تۆۋىنى دەرەمە.
- گەلىك پىۋەك پىكىرىنىت.
- cutinize (kū'ti-nīz), v.t.
- مۇم لىدان (ۋىشە پىشۋى بىيىنە).
- cutinization (n.).
- بىن تۆۋىنى پىستى.
- cutis (kū'tis), n.
- شىمىرىكى كورنى قورسى چەماۋە.
- cutlass, cutlas (kut'lās), n.
- پەك دەمە لى كۇندا كەشتىۋانەكەن بەكارىان دەمەنا.
- cutler (kut'lēr), n.
- چەقۇگەر.
- cutlery (kut'lēr-i), n.
- (۱) چەقۇگەرى.
- (۲) شىتى ئان پىن خوارىن ۋەك چەقۇۋ كەۋچىك چىگان.
- cutlet (kut'lit), n.
- (۱) پارچەپەك گۆشتى پەراسىۋى يا لاق. (۲) شىفتە.
- cutoff (kut'ōf), n.
- (۱) قەدېر؛ پىنگەكە قەدېر.
- (۲) قەدېرىك كە پىۋىبارىك بەناۋ پىنچىكىدا بىرىنىتى.
- (۳) دەمەۋەنى بىرىنى ھەم لى مەكىنەپەك.
- cutout (kut'out), n.
- (۱) سىۋىچى بىرىنى تەۋىسى كارەبا.
- (۲) شىتىك كە بۇ بىرىن لىكىرىدىمە بىشەت؛ نەختىكە يا ۋىنەپەك كە لى پەۋەكە
- دەمىرىتەمە بۇنەۋە مىدال بۇنەپەكە.
- cutover (kut'ō'vēr), adj.
- دارۋ دەرەختەكە ھەمۋە بېراۋە (زەۋى)؛
- پىۋىتىراۋ.
- زەۋىپەك كە دارۋ دەرەختەكە ھەمۋە بېراۋە پىۋىتىراۋ
- n.
- گىپانچى.
- cutpurse (kut'pūrs), n.
- داشكاۋ (نەخ).
- cut-rate (kut'rāt), adj.
- (۱) بېرە (ئامىز، پىگان). (۲) چىلەپەك بىر؛ چىلە.
- cutter (kut'ēr), n.
- (۱) بىلەمىكى خىزا: (۱) بىلەمى سىر پاپىرىك بۇ گۋاستىمەرى شتۋەك
- (ھەمۋە پىن دەرۋىرتىت: "ship's cutter").
- (ب) بىلەمىكى چەكدارى بىرىپە بۇ گىرتى قاقچى.
- (ج) بىلەمى پاسەۋانى سىۋىرى دەريا (ھەمۋە "coast-guard cutter").

- (د) يەختى پىشپىرىكى.
(۴) گالىسكى بەفرىنى يەك ئەسسى.
cutthroat (kut'thrōt), *n.* پياوگوز؛ پياوگوزك؛ خوڭنېژك.
adj. (۱) پياوگوز؛ خوڭنېژ؛ بگوز.
(۲) بىن بەزەي؛ بگوز؛ توندوتىز: (*~ competition*).
(۳) سىن قۇلى (يارى كاغەن).
cutting (kut'in), *n.* (۱) بىرىن؛ بىرىنە؛ لىكردنە.
(۲) پارچەيمكى بىررا؛ پارچەيمكى لىكراۋە.
(۳) بۆركردنى فىلەمك بە بىرىن لايىرىنى ھەندىك لە دىمەن پوداۋەگانى.
(۴) [Brit.]، وئە، روتار، يا بلاۋنامەيمكە كە لە پۇتنامە دىكردنە بۇ ھىلگرتن.
(۵) پىنگى داپراۋ بەناۋ گىردو شاخدا بۇ ئوتومبىل شەمەندەفر.
(۶) تەزى؛ خەلف كە دەپىرئىت و دەنېرئىت.
(۱) بېر؛ بىرئە. (۲) نۆر سارد: (*a ~ wind*).
(۳) ھەست بىرىندارگەر: (*~ remarks*).
cuttle (kut'l), *n.* = (1) cuttlefish. (2) cuttlebone.
cuttlebone (kut'l-bōn), *n.* نىسقاتى قاۋى گياندارىكى دەريايىيە.
دەمارپىت و بۇ بىرقەپىندى كانزا يا خۇراكى بالندەي مالى بەكارپىت.
cuttlefish (kut'l-fish), *n.* گياندارىكى دەريايى بچوركى قارغادارە.
گۇشتەكى دەخوئىت
cutly (kut'li), *adj.* [Scot. & Dial.], كورت
n. كەچكىنى كورت؛ سەبىلىكى كورت.
cutly stool, [Scot.], كورسى بى پىشتى پىشيمانى بۇ مرزقى داۋىن پىس.
لە كلىسەدا بۇنەۋى قەشە بەناشكرا سەزەنشيان بكات.
cutup (kut'up), *n.* [Slang], كەسكىنى قۇشە
cutwater (kut'wōtēr, kut'wot'ēr), *n.* لوتى كەشتى (كە نار - دەپىت)
-cy (si), باشكىركە بەماناى: (۱) بار؛ دۇخ: (*bankruptcy*).
(ب) پە؛ پاىە: (*captaincy*).
cyanide (si'ā-nīd', si'ā-nid), *n.* ساپەنايد (كىمىياگەرى).
cyanosis (si'ā-nō'sis), *n.* شىننوبونەۋى پىشت بەھۋى كەم بوونەۋى.
ئۇكسجىن لە لەشدا
Cybele (sib'l-ē), *n.* سىبىلى بانوۋخاۋى سروشت (ئەفسانە).
cybernetics (si'bēr-net'iks), *n. pl.* زانستى بىراۋىدېگىردى
زىمىرى ئەلەكترونى و مېشك.
cycad (si'kad), *n.* چەند خۇرە پۈرەكىنى ئاۋچە گەرمەكانە لە دارخورما دەپىت
cyclamen (sik'lā-mən, sik'lā-men), *n.* پۈرەكىنە گەلەكى
لەشۋىنەۋى دندايەۋ گولنى ھەمەرەنگ دەگىرت.
cycle (si'k'l), *n.* (۱) چىرخ (كات).
(۲) چىرخى بە نۇر؛ چىرخە: چىرخىك كە گەلىك شت تىيىدا پۈرەدەت و كە
تەۋابوۋ چىرخىكى تازە دەست پىن دەكاتەۋە. (۳) چىرخىكى دوۋرودىز
(۴) ھەموۋ بىرەمى ھونەرى و رىزەيى چىرخىك كە بەناۋى كەسكىن يا
پوردايىكەۋە ئاۋدەنرئىت. (۵) پاسكىل؛ مۇتۇرسايلىك.
(۶) خولگە: ئەستىزەناسى. (۷) خول؛ سوۋ؛ چىرخە.
v. t. (۱) پوددان لە يەك چىرخ يا چىرخەدا.
(۲) سوۋى پاسكىل يا مۇتۇرسايلىك بوۋن.
cyclic (si'klik, sik'lik), *adj.* Also cyclical, چىرخى؛ بە نۇرە
پوددەت و جار لەدۋاى جار. (۲) تايبەتى بە چىرخىك.
-cyclically (*adv.*).
cyclist (si'klist), *n.* پاسكىل سوۋ.
cyclo- (si'klō, si'klā, sik'lā), پىشگرىكە بەماناى: بازەيى؛ خىر.
cycloid (si'kloid), *n.* (۱) مېلىكى چەماۋە يا بازەيى. (۲) بازەيى.
(۱) خىر؛ بازەيى. (۲) تايبەتى بە كەسكىن كە بە نۇرە جارىك نۇر بەكىمەۋە.
adj. جارىكىش نۇر پەستە (پىزىشكەۋانى).
cyclometer (si-klom'ā-tēr), *n.* سايلكۇمەتر (۱) نامىرى پىۋانى

گەۋەنى بازە. (ب) نامىرى پىۋانى ژمارەى خولانەۋى پىچكەيك بۇ

دۇزىنەۋى ئەۋ دورىيەى بىۋىتى.
(۱) گەردەلۋول؛ گىزەلۋول؛ كەمىكى بەھىز؛ گىزەيا.
(۲) باۋبۇران.

-cyclonic (*adj.*); **cyclonical** (*adj.*).

cyclone cellar, پەناگاي گەردەلۋول؛ پەناگايكى ئىزەمىنىيە بۇ
خۇپاراستن لە گەردەلۋول.

cyclopean (si'klā-pē'an), *adj.* [C-], تايبەتى بە رەگەزى
"Cyclops" (نەم ووشەيە بىيەنە).

(۲) خۇرە خانوۋوسانىيەكە بىرىتىيە لە بەكارمىنانى بەردى نۇر گەۋرە و نارىك.

(۳) نۇر زل؛ فىلەتن؛ نۇر قەيە.

cyclopedia (si'klā-pē'di-ə), *n.* = encyclopedia.

cyclopedic (si'klā-pē'dik), *adj.* = encyclopedic.

cyclopedist (si'klā-pē'dist), *n.* = encyclopedist.

cycloplegia (si'klā-plē'ji-ə), *n.* ئىفلىجى ماسولەكى چاۋ.

Cyclops (si'klops), *n.* سايلكۇپس؛ يەكىنە لە رەگەزى فىلەتنەكان (ئەفسانەى يۇنانى).

كە گوايە تەنھا چاۋىكىان ھەبۋە لە ئاۋەرستى ئاۋچەۋاندا (ئەفسانەى يۇنانى).

cyclorama (si'klā-ram'ā, si'klā-rā'mā), *n.* سايلكۇراما؛

دىمەنى گەۋرەى جۈۋالە لە سەس دىۋارى ژورىكى بازەيى گەۋرەدا پىشان -

دەپىت و بىنەرىش لە ئاۋەرستى ژورەكەدا دەۋەستىت و دەپىننىت

cyclostome (si'klā-stōm', sik'lā-stōm'), *n.* گياندارىكى

ئاۋى بىرپەدارى دەم خۇرە لە مارماسى دەچىت

-cyclostomate (*adj.*); **cyclosomatous** (*adj.*).

cyclothymia (si'klā-thi'mi-ə), *n.* نەخۇشىيەكى دەۋرونىيە

بىرىتىيە لە بە نۇرە بەكىفى و بىن كەفى كەسكىن.

-cyclothymic (*adj.*).

cyclotron (si'klā-tron), *n.* دەۋگاي گۇرۇم و خىزايى پىدانى گەردى
ئەتۇم.

cyesis (si-ē'sis), *n.* سىكپى؛ پىر؛ ئاۋسى.

cygnet (sig'nit), *n.* بەچكە قوۋ.

cylinder (sil'in-dēr), *n.* (۱) لۈۋەك (ئەندازە)؛ لۈۋە.

(۲) شىتىكى لۈۋەكى: (۱) لۈۋەلى تەنگە دەمانچە. (ب) لۈۋەلى ترومپا

-cylindric (*adj.*); **cylindrical** (*adj.*); **cylindricality** (*n.*);

cylindrically (*adv.*).

cylindroid (sil'in-droid'), *n. & adj.* نىچە لۈۋەكى: لۈۋەكىنى
ئەسەرو ئەۋسەر مېلىكى.

cylix (si'liks, sil'iks), *n.* Also kylix, كوپىكى قىچكە دىزى دوۋ
قولغەي بۇ شت خواردەۋە (لە يۇنانى كۇندا).

cyma (si'mā), *n.* مېلىكى پارزەنەۋەى شەۋلاۋى (خانۋوساى).

cymatium (si-mā'shi-əm), *n.* = cyma.

cymbal (sim'b'l), *n.* نامىرىكى مۇسىقاى نۇركىسترايە بىرىتىيە لە
خەپلەيمكى تەنكى مسىن دەكىشۇرئە بە خەپلەيمكى تردا.

cymbalist (sim'b'l-ist), *n.* لىدەرى cymbal (ووشەى پىشور
بىيەنە).

cymo- (si'mō, si'mā), پىشگرىكە بەماناى: شەۋۇ؛ شەۋۇل.

cymogene (si'mā-jēn'), *n.* بىرەمىنى پەتروۋلى زوۋگەرە بەشى

نۇرى "بىوتىن" .

cymograph (si'mā-graf', si'mā-gräf'), *n.* نامىرى پىۋانى
پەستانى خۇيىن.

cymometer (si-mom'ā-tēr), *n.* نامىرى پىۋانى لەرەى شەۋۇل
رادىۋ.

Cymric (kim'rik, sim'rik), *adj.* تايبەتى بە گەل "ۋىلز" و
زەمانەكى.

n. زەمانى گەل "ۋىلز" (مەرەھا پىن دەۋرتىت: "Welsh").

Cymry (kim'ri, sim'ri), *n.* گەل "ۋىلز"

cynic (sin'ik), *n.* [C-] ، نەندامى دەستەبەككە لە ھەيلىسوفانى يۇنانى
كۆن كە لاڧرتىن دەكات بە خۇشى ئاسودەيى كۆمەل و بە سووك سەپرى دەكات.
(۲) كەسكىنى لاڧرتىڭكەر؛ كەسكىنى رەشپىن؛ گوماندارىكى دلسۆزى ھەمووكس؛
كەسكىكە بىرۈي وايتت كە تەنھا خۇپەرستى پال بە مۇقەوۋە دەنيت بۇ كىردى
كارى چاكە.

adj. [C-] ، تايىبەتى بە ھەيلىسوفە يۇنانىيە كۆنەكان (ژمارە يەك بېيىنە).
(۲) لاڧرتىڭكەر؛ رەشپىن؛ بىرۈكەر بە خۇپەرستى ھەر مۇڧىك و بە سووك
سەپىرگەرى دلسۆزى مۇڧ.

cynical (sin'i-ki'), *adj.* (۱) بىرۈكەر بە خۇپەرستى ھەر مۇڧىك و
نەموۋى دلسۆزى راستەقىنە؛ بىرۈكەر بەرەي كە تەنھا خۇپەرستىيە و لە مۇڧ
دەكات كارى چاكە بىكات. (۲) لاڧرتىڭكەر؛ رەشپىن؛ بىرۈكەر بە خۇپەرستى ھەر
مۇڧىك و بە سووك سەپىرگەرى دلسۆزى مۇڧ.

cynicism (sin'a-siz'm), *n.* [C-] ، ھەلسەفەي دەستەي-
ھەيلىسوفەكانى يۇنانى كۆن (ژمارە يەك ووشەي " cynic " بېيىنە).
(۲) رەشپىنى؛ لاڧرتىڭكەرنى؛ لاڧرتىڭكارى.

(۲) بىن بىرۈي بە چاكەي مۇڧ و دلسۆزى راستەقىنە؛ بىرۈكەر بەرەي كە
تەنھا خۇپەرستى و سىردى خۇ وىست و لە مۇڧ دەكات كارى چاكە بىكات.

cynosure (si'na-shoor', sin'a-shoor'), *n.* (۱) نەستىرەي
باگور. (ب) كۆنەستىرەيەكە. (۲) رابەر؛ بىن پىشاندەر (مۇڧ، شت).

(۲) چەقى سەرنج (مۇڧ، شت).

Cynthia (sin'thi-a), *n.* (۱) بانوخواي مانگ (نەلسانەي يۇنان).
(۲) مانگ

cypher (si'fēr), *n.*, *v.t.* & *v.i.* = cipher.

cypress (si'prəs), *n.* (۱) دارسەروو؛ سەروو
(۲) دارو تەختەي سەروو.

cypress (si'prəs), *n.* جۈرە قوماشىكى ئاورىشى يا زەپركىش كراوۋ لە
وولاتى " قىرس " دروست دەكار.

cypress vine,
Cyprian (sip'ri-ən), *adj.* پوزەكىكى ھەنگەرە گولنى كەرەنابى دەگىرت
(۱) قىرسى؛ گەل؛ زمان؛ كىلتور

(۲) بەرەل؛ (پەروشت)؛ كەيف پەرست؛ سەرسەرى.

n. (۱) ھارولاتىيەكى قىرس (۲) زمانى قىرس كە زاراولىكى يۇنانىيە.
(۳) [Obs.], قەجە

cyprinid (si-pri'nid, sip'ri-nid), *adj.* & *n.* = cyprinoid.

cyprinodont (si-prin'a-dont', si-pri'na-dont'), *n.* جەند-
جۈرە ماسىيەكە

cyprinoid (sip'ri-noid', si-pri'noid), *n.* & *adj.* جەند جۈرە
ماسىيەكە

Cypriot, Cypriote (sip'ri-ət, sip'ri-öt'), *adj.* & *n.* =
Cyprian.

cypripedium (sip'ra-pē'di-əm), *n.* جۈرە گولنىكە لە " زەنەپق "
دەچىت

Cyprus (si'prəs), *n.* قىرس؛ وولاتى قىرس
Cyrillic (si-ril'ik), *adj.* تايىبەتى نە نەلغابى " سىرىلى " كە پىياچاك
" سىرىل " لە سەدەي ئۆھەمدە دايتاۋەو تا ئىستاش لە پوسىيا و بولغارىيا و چەند
وولاتىكى تر بەكاردەھىنرنت.

cyst (sist), *n.* (۱) دوومەل؛ لوى.

(۲) ھەرچ كىسىنى ئولەش كە شەلى تىدايتت (گياندار، پوۋەك).

cyst- (sist), = cysto-.

-cyst (sist), پاشگىرنەكە بەماناي؛ مېزەلدانى؛ ۋەك كىس يا لوى.

cystic (sis'tik), *adj.* (۱) دوومەلى؛ لوىي. (۲) لوۋاي؛ دوومەلۋى.

(۳) لەناو دوومەلد؛ (۴) مېزەلدانى؛ تايىبەتى بە مېزەلدان.

cystic fibrosis, نەخۇشىيەكى زىگماكى مىدالانە برىتەيە لە زۇربونى
پىشال و كارنەردنى لوۋى پەنكرىاس و نەخۇشى سى و بۇرى ھەو.

cystitis (sis-ti'tis), *n.* ھەركردنى مېزەلدان

cysto- (sis'tō, sis'tə), *Also cyst-*; *cysti-*, پىشگىرنەكە بەماناي؛

cystocele (sis'ta-sēl'), *n.* مېزەلدانى.

cystoid (sis'toid), *adj.* قۇپى مېزەلدان.

n. (۱) دوومەلى. (۲) مېزەلدانى.

cystoscope (sis'ta-skōp'), *n.* سىرومەل؛ لوى.

ئامبۇرى تىپوۋانن يا پىشگىنىنى

مېزەلدان (پىشگىنەي).

v.t. تىپوۋانن يا پىشگىنىنى مېزەلدان بەم ئامبۇر.

-cystoscopy (*n.*); **cystoscopic** (*adj.*).

cystotomy (sis-tot'a-mi), *n.* نەشتەركەرى مېزەلدان.

cyt- (sit), = cyto-.

-cyte (sit), پاشگىرنەكە بەماناي؛ شانە (پوۋەكناسى، زىندەمىزانى).

cyto- (si'tō, si'tə), پىشگىرنەكە بەماناي؛ شانە.

cytogenesis (si'ta-jen'a-sis), *n.* پىشگەتەن و پەرسەندىنى شانە

(پوۋەكناسى، زىندەمىزانى).

cytology (si-tol'a-ji), *n.* زانستى پىشگەتەن و كارو نەخۇشى و مېژوۋى
شانە.

cytolysis (si-tol'a-sis), *n.* شىپوۋنەو پىژىنى شانە (ژىۋارى).

cytoplasm (si'ta-plaz'm), *n.* سايۋىلازم؛ پىرۇتپلازمى خانە جگە
لە ئاۋرۇقكەكى.

-cytoplasmic (*adj.*).

cytoplast (si'ta-plast'), *n.* = cytoplasm.

czar (zär), *n.* (۱) قەيسەرى روسىي كۆن.

(۲) زۇردار؛ ھەرمانەرواي زۇردار؛ ھەرمانەرواي بەرەرەل يا بىن سىنور.

czardom (zär'dəm), *n.* (۱) قەيسەرىنى؛ پەلە دەسەلاتى قەيسەر.

(۲) قەيسەرنىش.

czarevitch (zär'a-vich'), *n.* (۱) كوپرە گەرەي قەيسەر.

(۲) كوپى قەيسەر.

czarevna (zä-rev'na), *n.* (۱) كچى قەيسەر.

(۲) بوۋكى قەيسەر؛ ژنى كوپى قەيسەر

czarina (zä-rē'na), *n.* ژنى قەيسەر؛ شائىنى روسىي كۆن.

czarism (zär'iz'm), *n.* (۱) ھەرمانەرواي قەيسەرى لە روسىي كۆن

(۲) ھەرمانەروايى زۇردارى و بەرەرەلۋى و بىن سىنور.

czarist (zär'ist), *adj.* (۱) زۇردار؛ دىكتاتور.

(۲) تايىبەتى بە چەرخ و ھەرمانەروايى قەيسەرەكانى روسىي.

(۳) پالېشنىكەرى قەيسەر.

n. پالېشنىكەرى قەيسەر؛ سەر بە قەيسەر.

Czech (chek), *adj.* چىكۆسلۋاكى؛ تايىبەتى بە گەل و كىلتور و زمانى

چىكۆسلۋاكىيا.

Czechoslovak (chek'a-slō'vak, chek'a-slō'vāk), *adj.* چىكۆسلۋاكى؛

چىكۆسلۋاكى؛ تايىبەتى بە گەل و كىلتور و زمانى چىكۆسلۋاكىيا.

n. (۱) ھارولاتىيەكى چىكۆسلۋاكىيا. (۲) زمانى چىكۆسلۋاكى.

-Czechoslovakian (*adj.* & *n.*).

D d

D, d (dē), n. (۱) تیبی چوارەمی ئەلفبەیی ئینگلیزییە.

(۲) نیشانی پەلی چوارەم. (۳) دەنگی ئەم تیبە "دی".

(۴) (۱) قەلبی ئەم تیبە. (ب) ئەم تیبە بە ھەنگەراوی یا چاپ کراوی.

adj. (۱) تاییبەتی بە تیبی "D" (۲) پەلی چوارەم.

D (dē), n. (۱) شتیک کە لە تیبی "D" بچیت (۲) ژمارە (۵۰۰) ی پۆمانی.

(۲) نەرەیکە نزمە لە قوتابخانەدا نیشانی بە ناستەم دەرجوونە:

(*She has a "D" in mathematics.*)

(۴) پەلی چوارەم

adj. شێویە لە تیبی "D" دەچیت

dab (dab), v.t. & v.l. (۱) پەلەپتەکان لێدان؛ بە ناستەم دەست لێوەدان.

دەست کێشانەو (۲) بە نەسپایی و پەیتا پەیتا لێوەدانی شتیکێ نەرم یا تەپ

وەک (نەسپەنج، دەستەس). (۳) بۆیە یا ئارایشت کردن بە دەستی سۆک.

n. (۱) پەلەپتەکان؛ بە سووکی و بە ناستەم پێدادان.

(۲) بە نەسپەنج یا دەستەس لێدان (بۆیە، ئارایشت).

(۳) نەختەک بۆیە یا ئارایشت کە بە نەسپایی لە شونیک دەدرێت:

(*a ~ of rouge*)

dab (dab), n. & adj. [Colloq.] شارەزا؛ قان؛ پسپۆر

dabble (dab'li), v.t. (۱) بە ناستەم ئی ھەلکێشان؛ دەست تێخستن (شەل).

(۲) تەپکردن (بە ئی ھەلکێشان، ئارایشت، یا شلەپەشلەپ کردن).

v.l. (۱) یاری کردن بە ئا؛ بە دەست یاری کردن لەناو ئاودا.

(۲) (*~ in ; ~ at*)، کردن کارێک بە سەرزاری، لاسەرزایی، ھووکەشی یا

ھەر بۆ ئا (*She ~s in art. ; He ~s in politics.*)

-dabbler (n.).

dachshund (däks'hoond', dash'hund'), n. سەگێکی نەمانی

بچوکی لەش درێژی قاچ کورتی گۆی شوڤە.

dactyl (dak'til, dak't'l), n. (۱) بەکێکە لە کێشەکانی ھۆنراوە.

(۲) پەنجە (ھە دەست یا پێ) نەنگوست.

-dactylic (adj.).

dactylo- (dak'ti-lō, dak-til'ə), پێشگیرکە بەمانای: پەنجە.

dactylography (dak'ti-log'rə-fi), n. پەنجەگرتنناسی

dactylogy (dak'ti-lol'ə-ji), n. لیکۆلینەو بەکارھێنانی

ئەلفبەیی پەنجە بۆ کەپولان.

dad (dad), n. [Colloq.] باوک؛ بابە؛ باب.

Dada (dä'dä, dä'də), n. Also Dadaism, شێوازێکی وێنەکێشی و

پەیکەرتاشی و وێنەیی نەرووبایی سەرەتای سەدەی بیستەم.

daddy (dad'i), n. [Colloq.], = dad.

dado (dä'dō), n. (۱) قەدی پایە (لەنێوان بێمکە و تەرقەسەرەکمیدا).

(۲) پەشی لاخوارووی دیواری ئووریک ئەگەر بە جیا پازینرا بێتەو لە لای

سەر و ھەکی.

daemon (dē'mən), n. (۱) نیمچە خودا کە پەلی لەنێوان خوداگان و

مەرقەدایە (ئەفسانە یۆنانی). (۲) گیان یا فریشتە پاریزەر (ھە کەسێک یا

شوێنیک).

daemonic (di-mon'ik), adj. (۱) شەیتانی؛ شەیتانە.

(۲) شەیتان سواری سەری بوو.

daffodil (daf'ə-dil'), n. (۱) خێرگ. (۲) گولە خێرگ. (۳) زەرد.

daft (daft, dāft), adj. گەرج؛ شێتۆکە کەر.

dagger (dag'ēr), n. (۱) خەنجەر.

(۲) نیشانی پەلی وەک خەنجەر (†) لە چاپەنیدا.

v.l. (۱) خەنجەر لێدان. (۲) نیشانەکەری بەم نیشانە (†) (چاپەنە).

look dagger at, بە پۆ و ئوورەیی ھەو سەیرکردن؛ ئی مۆپوونەو.

dago (dä'gō), n. [Slang], کەسێکی ئیتالی، ئیسپانی، یا پورتوگالی

(لەووی سووکی ھەو).

daily (dä'li), adj. پۆژانە؛ ھەموو پۆژیک.

adv. پۆژانە؛ ھەموو پۆژیک.

n. پۆژانە؛ بۆ کراوەیی پەلی پۆژانە.

daimon (di'mōn), n. = daemon.

dainty (dän'ti), n. خواردنی خۆش و بەتام.

adj. (۱) خۆش و بەتام و ھەلبژاردە (خواردەمەنی): (*~ food*).

(۲) ناسک و جوان؛ ناسکۆلە؛ خنجیلە؛ خشیپە: (*a ~ girl*).

(۳) جوان و بچووک و ناسک: (*What ~ cups and saucers!*).

(۴) بە زەمق؛ بە چێژ. (۵) بە قیزوویی؛ لە ئەندازە بەدەر پاک و تەمیز

-daintily (adv.); daintiness (n.).

dairy (där'i), n. (۱) کارگە شیرەمەنی؛ کارگە شیری و پەمێر کەرە.

(۲) (۱) کێلگە شیرەمەنی. (ب) مانگای شیر. (۲) شیرەمەنی.

(۴) فرۆشگای شیرەمەنی. (۵) پێشەو کاری شیرەمەنی.

dairy cattle, مانگای شیر؛ مانگاکە شیر.

dairy farm, کێلگە شیرەمەنی.

dairying (där'i-in), n. پێشەو کاری بەرھەمھێنان و دروستکردن و

فرۆشتنی شیرەمەنی.

dairymaid (där'i-mäd'), n. شەردۆش (کچ)؛ شەردۆشی کارگە

شیرەمەنی.

dairyman (där'i-mən), n. (۱) کرێکاری کارگە شیرەمەنی؛

شەردۆش (پیاو). (۲) خاوەنی کارگە شیرەمەنی.

dais (dä'is, däs), n. دیوانگە.

daisy (dä'zi), n. (۱) چارپیشە؛ گولە چارپیشە.

(۲) [Slang]، شتیکێ زۆر نایاب.

dale (däl), n. دۆل؛ شیو.

dalliance (dal'i-əns, dal'yəns), n. (۱) چاوبازای؛ چاوباشقالی؛

یاری کردن. (۲) کات بەلەپژدان.

dally (dal'i), v.l. (۱) چاوبازای کردن؛ چاوباشقالی کردن؛ یاری کردن.

(۲) یاری پێکردن؛ بە لاسەرزایی گرتن یا پێپێکردنەو:

(*to ~ with a person's affections; to ~ with an idea or proposal*)

(۲) کات بەلەپژدان؛ خۆ بە قەنگدا خستن:

(*Don't ~ over your work.; He ~ed away his time.*)

Dalmatian (dal-mā'shən), n. (۱) ھاوولای پەمکی ناوچە

"دالاماسیا" ی یوگسلافا. (۲) دەلاماسی: سەگێکی زلی بەلەکاوی پاو.

dam (dam), n. (۱) بەست؛ بەند؛ ئاوارە. (۲) ئەستێل؛ ھەمارا.

v.l. (۱) بەند؛ لەسەر دروستکردن؛ بەست بۆ کردن.

(۲) (*~ in ; ~ up*)، پەنگ پێن خواردنەو؛ قەتیس کردن؛ پەستەو

damage

damage (dam'ij), *n.*

- (۱) زیان
(۲) (Pl.) پن بژاردنی زیان (دادگاهری).
(۳) [Colloq.] بهما؛ ترخ؛ تیچوون: (What is the damage?)
(شماره و تبه تنها له کاتی پارهدان له چیشتهخانه یا فریشگاهدا بهکاردمینریت).
v.t. زیان ینگه باندن؛ له کملک خست.
v.t. زیان لینکرتن.
Damascene (dam'ə-sēn), *adj.* (۱) دیمهشقی؛ تاییهتی به شاری
دیمهشق و دانیشقووه کانی. (۲) [d-], (۱) ناوریشم یا که تانی دیمهشقی.
(ب) ده بانی دیمهشقی
n. (۱) دیمهشقی دانیشقووه کی شاری دیمهشق.
(۲) [d-] ده بان، ناوریشم، یا که تانی دیمهشقی.
(۳) [d-]، هلووژیه کی بچووک.
v.t. پارازدننموی ده بان به نه خشی لوول.
Damascus (də-mas'kas), *n.* دیمهشق؛ شاری دیمهشق.
damask (dam'ask), *n.* (۱) ناوریشم یا که تانی دیمهشقی.
(۲) ده بان؛ پولا ییکی تاییهتی به خنجهرو شیری ئی دروست دهگری.
(۳) نه خشی لوول ده بان؛ (۴) به مییی توخ؛ سوور؛ پهنگ گوله باخی.

damask steel,

- (۱) [D-]، خاتوون؛ خان؛ ناوریشانه بۆ ئنیک که پلهو.
dame (dām), *n.* پایه ییکی کومه لایه تی هبیت یا شتی که به مینه بناسریت: (D~ Nature).
(۲) نافرته؛ ئن (۳) نافرته ییکی به ته منداچوو. (۴) [Slang]، کچ.
damn (dam), *v.t.* (۱) تاوانا رکردن؛ گونا هبار کردن.
(۲) به خراب دانا؛ پمخنه لنگرتن (۳) خسته دۆزه خوره.
(۴) له عنته لیکردن: (He ~ed the weather).

- n.* له عنته؛ له عنته لیکردن.
adj. & adv. [Colloq.] به له عنته بو؛ له عنته؛ له عنته کراو.
interj. له عنته ئی بیت؛

- damn with faint praise,** ستایشی نیوه نابهل کردن.
not care (or give) a damn, پاک نمبون؛ گوئ ندان به هیچ جزوئک.
damnable (dam'nə-b'l), *adj.* (۱) به له عنته بو؛ له عنته؛
خراب (~ weather). (۲) شایسته ی له عنته؛ خواگرتو.
damnablely (dam'nə-bli), *adv.* (۱) به شیوه ییکی خراب؛ به خرابی.
(۲) [Colloq.] زور؛ نیچگار.

- damnation** (dam-nā'shən), *n.* (۱) له عنته
(۲) فهورتان له نمنجایی پرخنه ی خرابیدا.
(۳) سزای همتاهه تایی له دۆزه خدا؛ خراخه دۆزه خوره.
damned (damd), *adj.* (۱) له عنته؛ به له عنته؛ نه فره تی؛
(this ~ weather)

- (۲) له عنته لیکراوه ده چینه دۆزه خوره (ناین)
adv. [Colloq.] زور؛ تهواو: (You know ~ well).
گیانی نو مردووانه ی که هتا هتا به هر له دۆزه خدا دین.
damning (dam'ing, dam'nin), *adj.* تاوانبارکرا؛ تاوان ده رخه
(به لگه: (~ evidence).

- damp** (damp), *n.* (۱) شنی؛ ته پری.
(۲) گازری ژهراوی ناو هندی کانگه به. (۳) پمستی؛ غه مباری؛ دلگیری.
adj. (۱) شیداو؛ تمی: (Archaic.)، پمست؛ غه مبار؛ دلگیر.
v.t. (۱) ته پکردن. (۲) خنکاندن؛ مراندن.
(۳) (~ down)، دامرکاندن؛ کپ کردن؛ خهفه کردن.
(۴) نه میشتنی له رینه روی ئی ئامیزیکی موسیقای.
زهر و سیس بوون و مردنی پوهه به هوی قهوز و که پوهه.
dampen (dam'pən), *v.t.* (۱) ته پکردن. (۲) پمستکردن؛ دلگیر کردن.
(۳) مراندن؛ دامرکاندن؛ کپ کردن؛ که مکردن؛

- (The news ~ed my hopes.)
v.t. ته پوون
damper (dam'pər), *n.* (۱) پمستکر (مروفا، شت)؛ دلگیرکر.

daring

- (۲) ده مهوانه ی کوره، فین، یا زوپا. (۳) که مکره روی له رینه وه (له زئی)
ئامیزیکی موسیقای، مکینه، یا ده زری موگناتیسسی).

dampness (damp'nis), *n.*

- شنی؛ ته پری.
damsel (dam'z'l), *n.* کچ؛ خاتوون.
dance (dans, dāns), *v.t.* سه ما کردن؛ هله پیرین؛ سوویدان.
v.t. (۱) سه ما کردن؛ هله پیرین کردن.
(۲) هله پیراندن (منداال له سر نه ئنۆ یا هلدان به هوادا).
n. (۱) سه ما؛ هله پیرکی. (۲) ناهنگی سه ما و هله پیرکی.

- dance to another tune,** کردن و هلووشت گزین به گزینی
دهووبهرو بارودوخ؛ هله گه پانه وه.
dance hall, هولی سه ما؛ سه ماخانه.
dancer (dan'sēr, dān'sēr), *n.* سه ما کرا؛ هله پیرکی؛ سوویدر.
dandelion (dan'di-lī'ən), *n.* ده مه شیر؛ گوله ده مه شیر.

- dander** (dan'dēr), *n.* [Colloq.] توو پهی؛ توو په و توو پهی؛
تهنگه جیکلانه یی.
get one's dander up, [Colloq.] توو په بوون.

- dandle** (dan'd'l), *v.t.* (۱) هله پیراندن منداال له سر نه ئنۆ هلدانی
به هوادا. (۲) یاری پیکردن؛ یاری له گهل کردن.

dandruff (dan'drəf), *n.*

- (۱) که سیک زور ته پووش؛ که سیک که نیچگار زور.
dandy (dan'di), *n.* گوئی بداته جل و بهرگو پوهانی. (۲) که شدتی به کی بایه وانی دوو ستوونی به
(۳) عه ره بانه ی دوو نیچکیمی (۴) [Slang]، شتیکی زور نایاب
(۱) ته پووش؛ زور ته پووش.
(۲) زور نایاب؛ زور چاک: (It's fine and ~).

- dandyism** (*n.*).
dandyish (dan'di-ish), *adj.* ته پووش؛ وه ته پووش.
danger (dān'jēr), *n.* مه ترسی؛ ترس.
dangerous (dān'jēr-əs), *adj.* مه ترسیدار؛ پر مه ترسی؛ ترسناک.
dangle (dan'g'l), *v.t.* (۱) شوو پوون و جو لانی کردن؛ داهیلان:
(The rope was ~ing from the tree.)
(۲) شووین که رتن؛ به دهو و قنگدا هاتن:
(She always has men ~ing round her.)

- (۳) په پوهندی نه بوون (پیزمان).
شوو کردن و شوو کردن و جو لانی کردن یا یاری پیکردن؛ داهیلان؛
داهیلان و تامی تامی دان: (to ~ a toy in front of a child).

Danish (dān'ish), *adj.* دانیمارکی (گهل و زمان)

- n.* زمانی دانیمارکی.
dank (dank), *adj.* . (a ~ cellar; ~ air) زور شیداو سارد و بوگن:
danseuse (dān-sooz'), *n.* سه ما کرا؛ بان (نافرته).
Daphne (daf'ni), *n.* بووکی ده ریا که له ده ست "نه پوئو" پای کردو.
بوو به دره ختی "ده فته" (نه فته نه یوانی). (۲) [d-]، دره ختی "ده فته"
(۱) ته پووش؛ پیک و پیک؛ قور.
dapper (dap'ər), *adj.* (۲) پیک و له و وریا و چالاک.
به لگه؛ کوئ؛ بازو.

- dapple** (dap'əl), *adj.* گیانداریکی به لگه کاوی، کوئ، یا بازو.
n. خال خالوی کردن؛ کوئ کوئ کردن.
v.t. به لگه؛ کوئ؛ بازو.
dappled (dap'əd), *adj.* ویران؛ پرکیشی کردن؛ توانین؛ چاونه ترسان.
dare (dār), *v.t.* (۱) ویران؛ پرکیشی کردن. (۲) بهر و نگاریوون؛ بهر و پوو و هستان.
(۳) به که سیک ووتن: "نمه نه ریزو نمه گهز":
(He ~d me to jump over the stream.)

- dare say,** لاوایوون؛ وازانین: (I dare say you're right).
daredevil (dār'dev'əl), *adj.* چاونه ترس؛ نازا؛ پرکیشی کرا؛ نه بهر.
n. که سیک چاونه ترس و نازا و پرکیشی کرا.
daring (dār'ing), *adj. & n.* نازا؛ چاونه ترس؛ قاره مان؛ نه بهر.

dark

- dark (därk), adj.** (۱) تاریک. (۲) رمش (قن، چای، همبر). (۳) رەشکەلە پەشیاو! دیز. (۴) شاراو! لیل! نادیار. (۵) غەمبار! دلگیر: (*thoughts* ~). (۶) رەش! خراب: (*the ~ side of things*). (۷) نەزان! بىن ناگا! تاریک: (*the D- Ages*). (۸) قوڭ يا تیز (رەنگ)! تەلخ: (*~ brown*). **n.** (۱) تاریکی. (۲) شەو! شەو! داھاتن. (۳) لیل! نادیار. (۴) نەینیتی. (۵) نەزان! نەزان! بىن ناگای. (۶) رەنگی قوڭ يا تیز. **in the dark,** (*I was in the dark of what was happening.*)
keep dark, شارەنەو! دەرەنەخست! بە نەینتی مەشتەو.
shoot in the dark, پلاری کویرانە هاویشتن.
Dark Ages, dark ages, سەداتی تاریک! سەداتی تاریکی و نەزانی (سالی ۱۴۵۰-۱۷۶۰ ی زاینی)! سەداتی ناوەرەست.
Dark Continent, گیشوهری تاریک: ئەفریقا.
darken (där'kən), v.i. تاریک بوون! تاریکتر بوون.
v.t. تاریک کردن! تاریکتر کردن.
darkey, darkie (där'ki), n. = darky.
dark horse, (۱) نەسپینکی نەناسراوی براو! کەس بەتەمای ئەو! نەبوونیت بیاتەو! (پیشبرکێی نەسپ). (۲) پیشبرکێ کەرێکی نەناسراو کە کەم کەس بێت دەبیاتەو. (۳) کەسینکی نەناسراو کە ناوێر دەرکێت بۆ پەلەیکى بەرز یا بۆ نوێنەرایەتی حیزبێک لە هەلبژاردندا.
darkish (där'kish), adj. رەشبار! رەشکەل! تاریکبار.
darkle (där'k'l), v.i. تاریک نوواندن! تاریک بوون! رەش بوون.
darkling (därk'lin), adv. & adj. [Poetic], لە تاریکید! تاریک! بە تاریکی.
darkly (därk'li), adv. (۱) بە تاریکی! بۆ ئەوێ تاریک بنوینیت. (۲) بە لیل! بە خراپ. (۳) بە ناستەم! لەبەر نەبوونی پووناکی یا لەبەر تاریکی: (*For now we see through a glass ~.*)
darkness (därk'nis), n. (۱) تاریکی. (۲) رەشی! رەشیت. (۳) کویری. (۴) نەزان! نەزانی. (۵) پەستی! غەمبار! دلگیری. (۶) لیل! نادیار. (۷) بەدی! خراپ.
darkroom (därk'roöm', därk'room'), n. ژووری تاریک: بۆ شەتەوێ وێنە.
darksome (därk'səm), adj. [Poetic], تاریک! رەشبار! رەشکەل (۲) دلگیر! پەستکەر ناخوشت. (۳) لیل.
darky (där'ki), adj. Also darkey, darkie [Colloq.], قوڵەرەش (لەبەوی سووکی-یەو).
darling (där'lin), n. کەسینکی نۆر خۆشەویست! نازیز! گیان! پۆلە: (*come here, my ~!*)
adj. (۱) نۆر خۆشەویست. (۲) بێژوو بۆ کراو. (۳) [Colloq.] جوان! دلغەزین.
darn (därn), v.t. & v.i. دوررینەو! گۆرەو! جل و بەرگ! چاکردن.
n. (۱) دوررینەو! چاکردن. (۲) شوونیتی دوراوه یا چاک کراو.
-darner (n.).
darn (därn), v.t., n., adj., adv., interj. بە لەعنەت! لەعنەت! بۆ! خواگرتو! لەعنەتی. داڕوچان.
darnel (där'n'l), n. (۱) دوررینەو! گۆرەو! جل و بەرگ.
darning (där'nin), n. (۲) گۆرەو! جل و بەرگی دوراوه یا پنیووست بە دوررینەو کردن.
darning needle, (۱) دەری گۆرەو! جل و بەرگ دوررینەو. (۲) dragonfly.
dart (där), n. (۱) تیر! نێز! پمیکى بچوک. (ب) تیری وەک پەپ.

date

- (۲) (*pl.*) یاری تیربازی: بریتییە لە تێگرتنی تیری وەک پەپ لە نیشانیك (۳) جوولەیکى لەپرو خێرا. (۴) چزو (هەنگ، زەردەوالە، سوویشک).
(۱) تیرتێگرتن! تیرپەوان بە خێرای! دەرچوون وەک تیر! پیکان. **v.t. & v.i.** (۲) جوولانەو! لەپرو بە خێرای.
Darwinism (där'win-iz'm), n. (۱) فەلسەفە و بیروباوەری داروین. (۲) زانیی سرووشتی شینگلیزی کە بریتییە لە بێردۆزی مانەو بۆ توخمی باشترو بەهێزتر لەناو زیندەوهراند. (۳) لەسەر فەلسەفە و بیروباوەری داروین پۆیشتن.
-Darwinian (adj.); Darwinist (adj. & n.); Darwinistic (adj.). (۱) وێردوخاش کردن! شکاندن! تیک و پیکان. **dash (dash), v.t.** (۲) پێدادان! بێتوونی! خۆپێدادان. (۳) (*~ away; ~ down*)، فڕێدان! دان بە زەویدا: (*He ~ed down his broken sword and picked up another one.*)
(۴) ئاو! ئەلپێژاندن! ناوپێژاندن: (*D- some water on this muddy floor.*)
(۵) تیکە! وێکە! ئەگە! ئەخێک! شتی جیاوازدا.
(۶) پووخاندن! دلشکست کردن! پینشیل کردن (هیوا)! ناکام کردن: (*All his hopes were ~ed.*)
(۷) تەریق کردنەو.
(۸) (*~ off*)، نووسین و خاردن بەپەلە! بەپەلە کردن: (*I must ~ off a few letters before I go out.*)
v.i. (۱) پێدادان! بێتوونی. (۲) بەپەلە پۆیشتن یا دەرپەڕین.
n. (۱) پێدادان! بێتوونی! لێدان! لێکى قایم. (۲) شلپە: (*The ~ of the waves on the beach*). (۳) نەخت! تۆز: (*I put a ~ of salt in the salad.*)
(۴) دەرپەڕین! بەپەلە پۆیشتن. (۵) پیشبرکێ یا پارکەرنیکی خێرا و کورت: (*a hundred-meter ~*).
(۶) چالاکى و وێرایی و قۆزى و تەپۆش (۷) دەشەوول (توتومیل). (۸) کشتە (خالبەندى)
بەخێرایى و لەپەر پارکەردن بەرەو! تێ تەقاندن بەرەو: **make a dash for,** (*The prisoner made a dash for freedom.*)
dashboard (dash'börd', dash'börd'), n. دەشەوول.
dasher (dash'ēr), n. (۱) کرداری (dash) (رووشە پینشووتر بێنە). (۲) [Colloq.] کەسینکی چالاک و وێر و قۆز و تەپۆش.
dashing (dash'ing), adj. چالاک و وێر و قۆز و تەپۆش! قۆز: (*a ~ young man*)
dashy (dash'i), adj. = dashing.
dastard (das'tärd), n. کەسینکی ترسەو و نەزم کە بە دەزى یەو دەستی. خۆی دەوشتینیت! نامەرد.
adj. نامەرد! ترسەو و نەزم نەینگر.
-dastardliness (n.). نامەردانە! ترسەوکانە و نەینگرانە: **dastardly (das'tärd-li), adj.** (*a ~ act*)
data (dä'tä, dat'ä, dä'tä), n. زانیاری.
date (dät), n. (۱) (ب) بەروار (پۆن): (*What's the ~ today?*). (ب) بەروار (سال): (*What is the ~ of the discovery of America?*). (ج) پێژ! کات: (*since that ~*). (۲) چەرخی! سەرەم! ماوه. (۳) [Colloq.] ژوان. (*He had a ~ with a girl yesterday.*). (۴) هاوژوان: (*His ~ is pretty.*).
v.t. (۱) بەروار! لەسەر داوان (نامە). (۲) دۆزینەو! دیارکردن بەرواری پوودانیک. (۳) [Colloq.] ژوان! بێستن! ژوان! لەگەڵ بوون.
v.i. (۱) (*~ from; ~ back to*)، دەگەڕێتەو! بۆ ئەو کاتە: (*The castle ~s back to the 14th century.*)

- (۲) باو نەمان: كۈن بون
(۳) [Colloq.] ئۇوان لەگەلدە بون! ئۇوان بەستەن.
out of date, باو نەما! كۈن.
to date, تا ئىستە.
up to date, ئۇ! بەگۈزەي شىنوازو پىئوستى نەمىزى يا نەم چەرە.
date (dāt), n. (۱) خورما. (۲) دارخورما.
dated (dāt'id), adj. (۱) بىرۋارى لەسمەرە (نامە، بېوانامە، پەرتووك).
(۲) باو نەما! كۈن.
dateless (dāt'lis), adj. (۱) بىن بىرۋار (۲) بىن سىنۋور.
(۳) ئۇر دەمىگە ھەيە! ئۇر كۈنە بەلام باوى ھەر مارە. (۴) ھەرگىز كۈن ئايبىت.
dateline (dāt'lin'), n. ھىلى بىرۋار دىئىگە لە پۇژنامە يا گۇڭقارنىڭدا.
بىرۋار شۇنى بىلۈرگەنەرەي پىشان دەدات.
date line, ھىلىگى نەبىنارە لە تەۋەرى باگۈرەۋە بۇ باشۋور بۇ
دىيارىگەردن گۈزىنى بىرۋار (كەشتىيەۋى).
date palm, دارخورما
dative (dāt'iv), adj. قابىيەتى بە بارى كارلىگراۋ (پۇژمان).
n. (۱) بارى كارلىگراۋ (پۇژمان) ۋەك ۋوشەي (him) لەم پستەيەدا:
(I gave him the book.)
(۲) ۋوشەيەك كە ئىركى كارلىگراۋ دەپىنىت.
datum (dāt'əm, dat'əm), n. singular of data.
datura (dā-tyoor'ə), n. پۈۋەكىگە بۇ سىرگەردن يا سىرخۇش كەردن
بەكارەدەپىنىت.
daub (dôb), v.t. & v.i. (۱) گەچ. پۇژ. يا بۇيە لىدان.
(۲) پىس كەردن. (۳) ۋىنەكىشەن بە نەشارەزايانە.
n. (۱) ماددەيەكى ۋەك گەچ. پۇژ. يا بۇيەيەك كە لە شتىك دەدەرت.
(۲) لىدانىكى ۋەك بە قىچە
(۳) ۋىنەيەكى ئاپتەۋىيەن بە نەشارەزايانە كىشەرۋ.
daughter (dô'tēr), n. كىچە مندالى مېنە
(They have two sons and a ~. ; A girl is the ~ of her father and mother.)
daughter-in-law (dô'tēr-'n-lô'), n. بوۋەك: ئىنى كوپ
daughterly (dô'tēr-li), adj. كىچە: بۇ كىچى يەكىكە دەشەت.
daunt (dônt, dânt), v.t. ترساندن: تۇقاندن
dauntless (dônt'lis, dânt'lis), adj. چاۋەترس! ئازا
davenport (dav'an-pôrt', dav'an-pôrt'), n. (۱) قەنەفەيەكى
گۈرە (كە دەگىرتەۋە دەپىت بە جەنى ئۈستى). (۲) مېزى ئۈستى.
davit (dav'it), n. (۱) ئاسنىكى بەزى سەرچەماۋىيە لە قەراغى پاپۇردا
بەلمى پىن بەزىدەگىرتەۋە دادەبەزىنىرت. (۲) ئاسنىكى ۋەك بۇ لەنگەر-
ھەردان ھەنگەردن! لەنگەركىش
قەلەباچە.
daw (dô), n. كات بەفېۋدان (ھەندى جار لەگەن)
dawdle (dô'd'l), v.i. & v.t. ۋوشەي (away) دا بەكارەدەپىنىت:
(Stop ~ing and do something useful! ; Don't ~ away your time.)
dawn (dôn), v.i. (۱) پۇژبۈرە: بەرەبەيان كەۋت! شەبەق دان.
(۲) (~ on ; ~ upon) بۇ دەركەرت:
(The truth at last ~ed on him. ; The meaning suddenly ~ed on me.)
n. (۱) بەرەبەيان: كازىۋە شەبەق.
(۲) سەرەتا (the ~ of civilization).
day (dā), n. (۱) پۇژ! پۇژگار
(۲) پۇژ! شەۋ پۇژ (There are seven days in a week.)
(۳) پوۋناكى ھەتاۋ.
(۴) [D-] پۇژنىكى قابىيەتى: (Independence D-)
(۵) چەرە: سەردەم: (He was the best writer of his ~.)

- (۶) كاتى لەبەرمۈدەپۈن دەسەلاتدارى: (He has had his ~.)
(۷) پىشەركىنى پۇژنىڭ: (We lost the ~.)
(۸) كاتى كارگەردن لە پۇژنىڭدا: (an eight-hour ~)
(۹) كاتىكى دىيارى نەگراۋ: (One of these ~s)
(۱۰) كات: (the present ~)
(۱۱) ھەل! پۇژى ھەل: (My ~ has come.)
(۱۲) (pl.), ئىيان: (He spent his ~s in study.)
call it a day, [Colloq.], دەست لە كار ھەلگەرت! پاپۇس لىگەردن.
day after day, ھەمۈر پۇژنىڭ! پۇژ لەدۋاي پۇژ.
day by day, پۇژ بە پۇژ! پۇژ لەدۋاي پۇژ.
day in, day out, ھەمۈر پۇژنىڭ.
from day to day, لەم پۇژمۈرە بۇ ئىم پۇژ بەمىن بىرگەردنەرە لە دۋاپۇژ:
(He lives from day to day.)
daybreak (dā'brāk'), n. بەرەبەيان: كازىۋە! شەبەق.
daydream (dā'drēm'), n. دالغە! نەخەرا ھىيان! ھەمۈر.
v.i. دالغەلىدان! نەخەي پىنىن.
day in court, (۱) ئىم پۇژى يەكىكە داۋاكە لە دادگادا دەپىستى.
(۲) ھەل! ماف داۋاكەردن! پۇژنىڭ كە داۋا ۋاشتى كەسنىك دەپىستى لەلايەن
بىرامبەرەمكەيەرە: (We will have our day in court soon.)
day laborer, كىزىكارى پۇژنانى بىن بەرە.
day letter, بىرۋەسكى پۇژ: بىرۋەسكىگە بە پۇژ دەنئىرتىت، ھەرزاتىرو
ھىۋاشتەرە لە بىرۋەسكى ئاسايى.
daylight (dā'lit'), n. (۱) پوۋناكى پۇژ! ھەتاۋ! پوۋناكى.
(۲) بەرەبەيان: كازىۋە! شەبەق. (۳) پۇژگار! پۇژ.
(۴) پۈۋەن بۈرەنەرە! پۈۋەنى.
(۵) بەرەمۈ كۇتايى ئىركىك: (We can now see ~ ahead.)
(۶) (pl.), [Slang], ھۇش! ھۇشيارى:
(You scared the ~s out of me. ; to beat the ~s out of)
daylight-saving time, كاتى ھاۋىنە (كە يەك سات لەپىش)
كاتى زىستانەرەمىيە كە پىنى دەۋەرتى: " standard time "
daylong (dā'lōng', dā'lon'), adj. & adv. بە لىرۋايى پۇژ:
(We had a ~ conference.)
day nursery, دايمىگى پۇژى مىندان.
Day of Judgment, پۇژى قىيامەت (ئايىن).
day school, (۱) قوتابخانەنى پۇژ.
(۲) قوتابخانەنى پۇژانە (كە قوتايى لە مالى خۇيدا دەۋى نەك لە قوتابخانە)
days of grace, ماۋەي بەخشىن: ماۋەي لىرۋىگراۋە دانەۋەي قەرزىك
يا جىيەجىگەردىنى ئىركىك.
daystar (dā'stār'), n. (۱) ئىستىرەي كارۋانگۇر! ئىستىرەي بەرەبەيان.
(۲) [Poetic], خۇر.
daytime (dā'tīm'), n. پۇژگار.
daze (dāz), v.i. (۱) ۋوپگەردن! ھەپەساندن! گىزىگەردن.
(۲) سەر! شىۋاندن (بە پوۋناكى، شەۋى زۇر يا بە جۋانى) شەۋەرەگەردن
ۋوپى! ھەپەساۋى! سەرسامى! گىزى: (He was in a ~.)
n. -dazed (adj.); dazedly (adv.).
dazzle (daz'z'l), v.t. (۱) كۈنۈرگەردن بە شەۋىق ۋىرقەي ئىچىگار زۇر!
شەۋەرەگەردن. (۲) دالغەردن بە جۋانى ۋۇنۋاندنىكى سەرسۈپمىنەرۋ
بىرقەدار.
v.i. (۱) كۈنۈرۈۋەن بە شەۋىق ۋىرقەي ئىچىگار زۇر! شەۋەرەۋەن.
(۲) ۋاقى ۋوپمان دالغەن بە ۋۇنۋاندنىكى جۋانى دالغەن:
(He was ~d by her beauty and charm.)
شتىكى جۋان دالغەن ۋىرقەدار سەرسۈپمىنەرۋ بىرقەدار.
n. -dazzler (n.).
dazzling (daz'z'l-ing), adj. جۋان دالغەن ۋىرقەدار سەرسۈپمىنەر:
(her ~ beauty; a ~ sun; a ~ show)

D-Day

- D-Day** (dē'dā), *n.* (۱) پۇزى دەستېنكردنى ھېرشىكى سوياسى؛
(۲) پۇزى دەستېنكردنى ھەرچى جۇرە ھېرشىك يا ئىركىكى گىرگ.
- (۲) پۇزى دابىزىنى ھېزى سوياسى ئىمىرىكا و ئىنگلىزىمە لە ھەرەنسا بۇ بەرەنگار بولۇنمە سوياسى ئىلمانىا لە جەنگى جېھانى دورەدا (پۇزى ۶-ى-
ھوزەيرانى ۱۹۴۴).
- de-** (di, dā, de, dē), پېشگىرىكە بەمانى: (۱) ئى دورىگەرتەمە؛
دابەزىن (*detrain*).
- (۲) بە ناخداچوون: (*decline, depress*).
- (۳) بە تەواى: (*defunct*).
- (۴) لاپردن: (*dethrone*).
- (۵) (۱) پېشگىرىكردن؛ بە دۇ جولا نەمە؛ ھەلەشەنمە: (*defrost*).
- (ب) ئى لاپردن (*decaffeinate*).
- deacon** (dē'k'n), *n.* پاپەرى كلىسە؛ يارىدەمەرى قەشە.
- (۱) (off ~) ، خويۇندەمەرى ئىنجىل بەرەنەگى بەرەنەلەمەرى ئىنجىلگەراند *v.l.*
لە كلىسە. (۲) دانانى مېو لە فۇزىشاگەندە يا پېچانەمەرى بە جۇزىكە
باشەكە دەركەوتى و خرابەكە لە ئۆرمە پىت. (۳) بە سەرچەمەرى كارگەردن.
- deaconess** (dē'k'n-is), *n.* يارىدەمەرى قەشە (بەتاپەتەرى ئافرىكە-
سەرەوگارى ھەزارو نەخۇش دەكات).
- deaconry** (dē'k'n-ri), *n.* (۱) پەلى يارىدەمەرى قەشە.
(۲) يارىدەمەرى قەشە.
- deactivate** (dē-ak'tə-vāt), *v.t.* (۱) بەردانى ئۆزدو. ھېز. يا
بەتالىوئى سوي.
- (۲) پوچەل كوردەمە؛ پەكخست؛ بەتال كوردەمە (مېن، بۇمبا):
(*to ~ a bomb, mine, etc.*)
- dead** (ded), *adj.* (۱) (a ~ person) مردو.
(ب) تۆپىو: (*a ~ animal*). (۲) خامۇش؛ كپ: (*a ~ city*).
- (۳) مې تېن ووزە؛ مې ھەست؛ سارد؛ مردو (۴) ھەستاو: (*~ waters*).
- (۵) ھەل نابەزىتەمە؛ بەكارنەماو: (*a ~ tennis ball*).
- (۶) مردو؛ كۆن؛ بەكارنەمەنراو: (*~ languages; ~ laws*).
- (۷) كۆزە؛ خەلەكراو: (*a ~ fire*).
- (۸) مردو (مەجان)؛ لەكارىكەرتو: (*a ~ battery*).
- (۹) سارد؛ ووشك؛ مې كەپ؛ مردو (ناھەنگ): (*a ~ party*).
- (۱۰) مې پىت؛ مردو (خاك): (*~ soil*).
- (۱۱) لىنى دەدات؛ دەى پىنكەت؛ پاست (گولە): (*a ~ shot*).
- (۱۲) تەوا؛ تەواى: (*a ~ loss*).
- (۱۳) مې خاوەن (نامە): (*~ letters*). (۱۴) [Colloq.]، ماندو؛ ھىلاك.
- (۱۵) كارەباى لەسەر نەپە (تەل): (*a ~ wire*). (۱۶) مې ماف (دادگەرى).
- (۱۷) لەكارىكەرتو؛ مې كارەبا: (*a ~ microphone*).
- n.* تارىكتىن و ساردتەرىن كاتى شەم يا زىستان؛ نېو شەم؛ ئاومەستى زىستان:
(*the ~ of winter; the ~ of night*)
- (۱) بە تەواى؛ تەوا: (*You are ~ wrong*).
- (۲) پاستەخۇ؛ پاست: (*~ ahead*).
- مردووان؛ مردوۋەگان.
- the dead,** ماندو؛ ئۆر ماندو.
- dead-beat** (ded'bēt'), *adj.* [Colloq.]، (۱) مەتەخۇ؛ مەتەخۇ.
- dead beat,** [Slang]، (۲) كەسكى تەمەل و مې ئىش وگار.
- deadend** (ded'end'), *v.t.* (۱) مراندن؛ ھەست كوشتن؛ ھېز ئى بىر.
- (۲) سىرگەردن؛ بەنج كەردن. (۳) كپ كەردن؛ خەلەكەردن. (۴) دەنگ نەھىشتن.
- v.l.* مران؛ ھەست نەمان؛ ھېز ئى بىر.
- dead-end** (ded'end'), *adj.* (۱) دەرەچو (كۆلەن، شەقام)؛
كۆزە كۆلەن؛ كۆزە شەقام: (*a ~ street*).
- (۲) مې داپۇز: (*a ~ job*).
- deadhead** (ded'hed'), *n.* (۱) مەتەخۇ؛ مەتەخۇ؛ كەسكى بە
بلىتى خۇپى دەچىت بۇ سىنەما يا بە شەمەندەمە گەشت دەكات.
- (۲) ھەزكە، شەمەندەمە، يا پاسىكى مې پىنوار (۳) كەسكى مې مېشك.

deal

- dead heat,** پېشگىرىكە؛ پېشگىرىكە كە دوو كەس تىپدا
ھاوتتا دەرەچەن.
- dead letter,** (۱) ياساى مردو؛ ياساىكە كە ئىت كارى مې ناكى، بەلام
ھەلەشەشەتەمە. (۲) نامەى مردو؛ نامەىكى مې خاوەن يا نامەىكە
ئاوئىشانەكە ئاۋامەو پاش ماۋەىكە يا دەفەرتەرى يا دەگەرتەرىتەمە بۇ
ئىرەن.
- dead-letter office,** بەشى نامەى مردو لە پۇستەخانە.
(۱) ھەشە پېشەو بېشە.
- deadline** (ded'līn'), *n.* (۱) سىۋور يا ھېلى مردن؛ سىۋورىكى دەمەرى
بەندىخانەكە كە ناپىت مې بەندىك لىنى تىپە بېشە گەشە تەقە ئى دەكەرى
(۲) سىۋورى قەدەمەگەر.
- (۳) دوا كات (بۇ دانەمەرى قەز، كەزەن، جېھەنكەردى كارىك... ھەت).
- deadliness** (ded'li-nis), *n.* كوشندەمەرى؛ بىكۆزى.
- deadlock** (ded'lok'), *n.* گىخوارەن؛ ھەستەن (گەتەگە)؛
نەتوانىشە دوو لا بۇ پىكەرتەن و گىخوارەن گەتەگە ئىۋانىان:
(*The two parties are at ~*)
- v.l.* گەر مې خوارەن؛ ھەستەن.
- v.l.* گىخوارەن؛ چەن؛ ھەستەن: (*The negotiations are ~ed*).
- deadly** (ded'li), *adj.* (۱) كوشندە؛ بىكۆز: (*a ~ poison; ~ force*).
- (۲) تەمنا بە مردن كۆتاپى دىت؛ ھەتا مردن: (*a ~ enemy; ~ combat*).
- (۳) لە مردن دەچىت (رەنگ): (*~ white*).
- (۴) لە پادە بەدەر.
- (۵) [Colloq.]، ئۆر ووشك و ناخۇش: (*a ~ party*).
- adv.* (۱) لە مردن دەچىت. (۲) ئۆر؛ لە پادە بەدەر؛ ئىچكار.
- deadly sins,** گوناھە كوشندەگان (تاپن).
- dead march,** ئاۋازلىكى دىگەرە لە بەردى تەرم بۇ گەزىستان ئى دەرتەن.
- dead-pan** (ded'pan'), *adj. & adv.* [Slang]، دەمەچاۋ مردو؛
دەمەچاۋى ساردى مې ھەست.
- dead set,** (۱) ھەلەنەكە بە ھەمەو تەۋانىكەمە.
(۲) [Colloq.]، سۋورەو مەسەر:
- (*He was ~ on having his own way*).
- (۱) سەنگى مردوۋەكە يا شىتەكى مې گىان و خۇنەبەزىن.
- (۲) بارىكى قورس: (*the ~ of poverty*).
- (۳) كىشى ئوتومبىلەكە مېن بارەكە.
- (۴) بارىكە كە بەپىنى كىشەكەى كرىنى لەسەر دەرتەن، ئەك قەبارەكە.
- deadwood** (ded'wood'), *n.* (۱) لىق وپۇزى ووشكى دار.
- (۲) كەسكىكە يا شىتەكى مې كەكە كە بېشە بە بارىكى گران.
- (۱) كەپ.
- (۲) خۇكەمەرى كۆنەمە: (*He was ~ to her please*).
- deaf-and-dumb** (def'an-dum'), *adj.* (۱) كەپولان.
- (۲) تاپەتە بە كەپولەكەن.
- deafen** (def'n), *v.t.* (۱) كەپكەردن بە دەنگى ئۆر بەرەن.
- (۲) دەنگىگەردن.
- deafening** (def'n-in), *adj.* (۱) كەپكە (دەك دەنگىكى ئۆر بەرەن):
(*a ~ noise*). (۲) بە ئاۋەۋا؛ بە دەنگەدەنگ. (۳) دەنگىگەر.
- n.* شەتى دەنگ مې پىكە (خاۋەسازى).
- deaf-mute** (def'mūt'), *n.* كەسكى كەپولان.
- adj.* كەپولان.
- deal** (dēl), *v.t.* (۱) دابەشكەردن؛ بەشكەردن.
- (۲) لىدان؛ پىكەشەن؛ پىمالىن: (*He dealt his opponent a blow*).
- (۳) دابەشكەردى گەمەرى پارى بەسەر پارىكەرەگاندا.
- v.l.* (۱) (with ~)، لىكۆلىنەمە؛ پىۋە خەرىكە بوون:
- (*Science ~s with facts*).
- (۲) (with ~)، رەفتار لەكەل كەردن؛ لەكەل جولا نەمە:
(*to ~ fairly with others*)

deal

- (to ~ with a problem) (٢) چاره‌گردان؛ چاره‌ساز کردن؛
(~ with) (٤) سموداگری کردن؛ کرین و فروشت؛ نالوون کردن؛
(to ~ with a company, store, etc.)
(٥) پیدان یا دابه‌شکردنی کاغذی یاری یا قوما بسم یاری‌گره‌کاندا.
(١) (ب) دابه‌شکردنی کاغذی یاری. (ب) نلو کاغذانه‌ی دابه‌ش کراون.
(ج) نوره‌ی یاری‌گره بۆ دابه‌شکردنی نم کاغذانه. (د) دستیک یاری کردن.
(٢) به‌شکردن؛ دابه‌شکردن.
(٣) [Colloq.] رنکه‌وتنیک بازگانی یا سموداگری.
(٤) [Colloq.] رنکه‌وتنیک نهینی پامباری.
(٥) [Colloq.] رنکه‌وتنیک لسمر نه‌خشیمیک یا نالوونیک.
همندیک دیاری نمرکرا؛ همد.
deal (dēl), n.
a good (or great) deal, نوره همندیک نوره.
(He spent a great deal of money.; You have wasted a good deal of time.)
dealer (dēl'ēr), n. (١) ده‌لان؛ فروشیار؛ کریارو فروشیار؛ سموداگری؛
بازرگان (٢) دابه‌شکردنی کاغذی یاری یا قوما بسم یاری‌گره یا قوما‌گره‌کاندا.
dealing (dēl'ing), n. (١) به‌شکردن؛ دابه‌شکردن.
(٢) په‌فتار؛ په‌وشت. (٣) [pl.] بازگانی؛ نالوون.
(٤) چوینتی په‌فتارکردنی بازگانی.
dealt (delt), past tense and past participle of deal.
dean (dēn), n. (١) سرۆک یا به‌نوه‌بیری کلنسه‌بیکه گوره.
(٢) سرۆک یا به‌نوه‌بیری کولج.
(٣) کوترین و شاره‌زاترین نمدانی پیشه، کومله، یا یانه‌یک؛
(the ~ of the diplomatic corps)
deanery (dēn'ēr-i), n. پله‌وپایه‌ی سرۆکی کولج یا سرۆکی کلنسه‌بیکه گوره؛ فرمانگه‌ی سرۆکی وها.
deanship (dēn'ship), n. پله‌وپایه‌ی ماره‌ی مانوه‌ی به‌نوه‌بیری کولج یا سرۆکی کلنسه‌بیکه گوره؛ به‌نوه‌بیرایه‌ی کولج.
dear (dēr), adj. (١) خوش‌ویست؛ زور خوش‌ویست؛ گیان؛ شیرین.
(٢) (ب) به‌رین (سهرتای نامه): (D~ Sir).
(ب) خوش‌ویست (سهرتای نامه بۆ هارونیک): (D~ Azad).
(٣) (ب) به‌نرخ؛ گران. (ب) گرانیه‌ها.
(٤) پاسته‌قینه؛ به‌دل: (Our ~est hope).
adv. (١) به خوش‌ویستی. (٢) گران؛ گرانیه‌ها.
n. کسینکی خوش‌ویست؛ خوش‌ویست؛
(Come here, my ~. Yes, ~. ; No, ~.)
interj. هه‌مباری. په‌ستی و بێ نارامی، یا سهرسامی دهره‌بریت؛
(Oh, ~ ! ; D~, me! ; D~, ~ !)
dearly (dēr'li), adv. (١) ئیجگار نوره به‌راستی؛
(He would ~ love to see his mother again.)
(٢) گران؛ گرانیه‌ها: (Victory was ~ bought).
dearth (dūrth), n. (١) برسیتی؛ له برسد؛ مردن.
(٢) کمه؛ نه‌بوونی شت؛ به ده‌گه‌ن ده‌ستگه‌وتن.
death (deth), n. (١) مردن؛ مرگ؛ کوچی دوازی؛ گیان دهرچوون.
(٢) نمان؛ کۆتایی؛ دوازی هاتن: (The ~ of one's hopes).
(٣) باری مردن؛ مردن: (D~ comes to all men).
(٤) هۆی مردن: (That motorcycle will be the ~ of you.).
(٥) پوودانیک ناخۆش وه‌ک مردن. (٦) کوشتن؛ خوین پشتن.
(٧) [Obs.] تاعون: (the Black D~).
put to death, کوشتن؛ هه‌لواسن؛ له سیداره‌دان.
to death, نوره ئیجگار نوره: (He worries me to death).
to the death, هه‌تا مردن: (a fight to the death).
deathbed (deth'bed), n. (١) جێی مردن. (٢) سهرمه‌رگ؛ گیانه‌لا.
adj. له‌کاتی سهرمه‌رگا کراو: (a ~ will).

debonair, debonaire

- death bell, زه‌نگی بانگدانی مردنی کسینک.
deathblow (deth'blō'), n. (١) پیمالینیک که ده‌بیته هۆی مردن.
(٢) لیدانیک یا پیمالینیک کوشتنه یا زیانبه‌خش.
deathful (deth'fəl), adj. (١) کوشتنه؛ بکون.
(٢) مردن ناسا؛ له مردن چوو.
deathless (deth'lis), adj. نه‌مر.
deathlike (deth'lik), adj. وه‌ک مردن؛ مردن ناسا.
deathly (deth'li), adj. (١) کوشتنه؛ بکون. (٢) تاییه‌تی به مردن.
adv. زوره ئیجگار زوره تا پاده‌بیکه زوره: (~ afraid).
death mask, قالی دم‌وچاوی کسینکی تازه مردو.
death rate, تیکرای ژماره‌ی مردووانی شوینیک له ماره‌بیکه تاییه‌تیدا.
death-trap (deth'trap'), n. تله‌ی مردن: (١) خانویه‌یکه په‌پووت. (ب) بارنیک ترسناک.
death warrant, (١) فرمانی په‌سی له‌سیداره‌دانی کسینک.
(٢) لیدانیک کوشتنه که کۆتایی‌بیکه‌ی خوشی و هیوا دینیت.
deathwatch (deth'woch', deth'wōch'), n. (١) ئیشگرتنی کسینکی مردو هه‌تا کاتی ناشتنی دیت یا کسینک که له سهرمه‌رگه‌دا.
(٢) پاسه‌وانیک به‌ندیاخه که چاودیری به‌ندیک ده‌کات که سزای له‌سیداره‌دانی به‌سهردا دراوه هه‌تا کاتی له‌سیداره‌دانه‌یکه دیت. (٣) چۆره قالوونجه‌یکه ناو دره‌خته ده‌نگینکی لیه‌و دیت وه‌ک چرکه‌ی کاتزمیر له کۆندا به نیشانه‌ی مردن داهه‌نرا.
debacle (dā-bā'k'l, di-bak''), n. (١) تانه‌وه‌ی سه‌هۆل له‌ناو.
پو‌باردا. (٢) لیشاوینکی ناو (به قوپو داره‌وه). (٣) پو‌خان؛ به‌زین؛ ژنکه‌وتن.
(٤) کاره‌ساتینکی کوتوپر.
(١) ئی قه‌ده‌غه‌کردنی شتیک.
(٢) ماف ئی سه‌نده‌وه؛ دهرکردن؛ رنکه‌ پێ نه‌دان.
debark (di-bārk'), v.t. باردا‌گرتن له پا‌پۆ.
v.i. له پا‌پۆ دابه‌زین و چوونه ناوشار.
-debarkation (n.). سووک کردن؛ بایه‌خ که‌مکردنه‌وه؛ نرخ شکاندن؛
debasing (di-bās'), v.t. پله‌وپایه که‌مکردنه‌وه؛ شکاندن
-debasing (n.).
debatable (di-bāt'ə-b'l), adj. (١) جێی گومانه؛ نا‌کۆکی له‌سهره.
(٢) ده‌شیت چهندوچۆنی له‌سهر بکرت یا لیکۆلینه‌وه‌ی له‌سهر بکرت.
debate (di-bāt'), v.t. & v.i. (١) لیکۆلینه‌وه یا چهندوچۆن له‌سهر کردن (نه‌نجووه‌ن، کۆبوونه‌وه‌ی په‌رله‌مان ... هتد)؛ مشت و مه‌کردن.
(٢) بیرانیکردنه‌وه. (٣) [Obs.] ده‌مه‌قانی کردن؛ شه‌رکردن؛ شه‌ره‌قه‌سکردن.
n. لیکۆلینه‌وه؛ چهندوچۆن؛ بگه‌وه‌بهره؛ گفتوگو.
debater (n.). په‌وشت تیکدان؛ فیزی سهرسهرتی یا داوین پیسی کردن
debauch (di-bōch'), v.t. په‌وشت تیکچوون؛ سهرسهرتی کردن؛ داوین پیسی کردن.
v.i. په‌وشت خراپی و به‌ه‌لایی؛ سهرسهرتی؛ داوین پیسی.
n. په‌وشت خراپی و به‌ه‌لایی؛ سهرسهرتی؛ داوین پیسی.
-debauchedly (adv.); debauchment (n.). کسینکی سهرسهری.
debauchee (deb'ō-chē', deb'ō-shē'), n. سهرسهرتی؛ به‌ه‌لایی (په‌وشت).
debauchery (di-bōch'ēr-i), n. لاوا‌کردن (له‌ش)؛ تین ئی برین؛
debilitate (di-bil'ə-tāt'), v.t. بێ هیزکردن (ته‌ندرووستی).
debilitation (n.). لاوازی (له‌ش)؛ بێ هیزی (ته‌ندرووستی)؛
debility (di-bil'ə-ti), n. بێ تینی؛ بێ وزه‌یی.
debit (deb'it), n. قهر؛ مایه یا دراوی له حساب دهرکراو له باندا.
v.i. له حساب دهرکردن (باق)؛ قهر خسته‌نه سهر حسابی یه‌کنیک له باندا.
debonair, debonaire (deb'ə-nā'r), adj. (١) په‌فتار جوان؛
پو‌خۆش؛ ناسک. (٢) شاد؛ به‌ختیار.

debrief

debrief (dē'brēf'), *v.t.* دهنگوباس وهرگرتن له کاربدهدستیکه که تازه گهرايتموه له جنبه جیکردنی ئه رکیک به تایبته له دهرموی وولات بۆ کله وهرگرتن له دهنگوباسه.

debris, débri (dā-brē', dā'brē), *n.* (۱) خاک و خۆل و پیسی و پاشماوهی شتومەکی شکاوو پهرش و بۆلوا پاشماوهی شتومەکی شکاوو دیمەنی دواي کاره ساتینکی وهک لاهاو، بومهله رزه، کهوتنه خوارموی فیزیکه... هتد. (۲) کۆمهله بهردی به جیماو له پوکاری سه مهۆلیه ناندانا (زه میناسی).

debt (det), *n.* (۱) قهرز (۲) ئه رکینکی سه رشان که به پنیوستی ده زانیت (۳) گونا (تاین). بیکهیت (بۆ که سینک، وولات، یا موزقایه تی). (۴) قهرزای. (۵) گونا (تاین). **get (or run) into debt,** قهرزایبوون **in debt,** قهرزدار

debt of honor, قهرزایی نه جیماي گره یا قوما رکردن که دانموی به پنی یا سا پنیوست نییه، به لام ناوخرایی له دوا ده بێت ئه گهر نه ئه رتهوه.

debtor (det'er), *n.* قهرزدار

debunk (di-bunk'), *v.t.* [Colloq.] خسته نه روی ههچ و پوچی و ساختهی شتیکی یا که سینک! هه له مانایی درۆ ده له سه و که و کوچی.

debut (di-bū', dā'bū), *n.* (۱) خۆنوا و نانی نه کته ریک بۆ یه کهم جار له شانۆگه ریی که یا فیلمینکدا. (۲) یه کهم جار ها تهنه دهرموی کچیک بۆ ناو نامه نگه ناو کۆمه له به تایبته تی چینه به رزه گانی کۆمه له. (۳) سه ره تای کار، پیه شه، یا ئه رکینک! یه کهم جاری شتیکی یا کردنی شتیکی.

debutant (deb'yoo-lānt', deb'ya-tant'), *n.* هونه رمه ندیک یا نه کته ریک که بۆ یه کهم جار له شانۆگه ریی که یا له فیلمینکدا به شداری ده کات! که سینکی تازه له کارینکدا.

debutante (deb'yoo-tānt', deb'ya-tant'), *n.* کچیک که بۆ یه کهم جار ده چینه دهرمه بۆ ناو نامه نگه بۆ ناو کۆمه له (به تایبته تی چینه به رزه گانی کۆمه له).

Dec., = December.

deca- (dek'ə), *Also dec- and deka-*, پینشگرکه به مانای: ده: **(decameter)**

decade (dek'ād, de-kād'), *n.* ده سال

decadence (di-kā'd'ns, dek'ə-dəns), *n.* پهروشت سووکی! سووکی! نرمل! شیبونهوه! به رهو دواوه چوون و به ناخدا چوون (ژیار، کۆمه له، هونه ر، ویزه، پهروشت).

decadency (di-kā'd'n-si, dek'ə-dən-si), *n.* = decadence.

decadent (di-kā'd'nt, dek'ə-dənt), *adj.* پهروشت سووک! سه رسه ری! به رهو دواوه و به ناخدا چوو (ژیار، کۆمه له، هونه ر، ویزه... هتد).

n. که سینکی سه رسه ری یا پهروشت سووک. دهگوشه ده.

decagon (dek'ə-gon), *n.*

decagram, decagramme (dek'ə-gram), *n.* ده گرام

decalcify (dē-kal'sə-fī'), *v.t.* دهرمه نانی کالسیۆم له نیسقان.

-decalcification (*n.*).

decameter, decametre (dek'ə-mē'tēr), *n.* ده مه تر

decamp (di-kamp'), *v.t.* (۱) چادرگا به جیه نشتن! خۆدایه رین له - ئۆردوگا (۲) را کردن! خۆدایه رین له کۆمه له به نه ئه نی و له پهر.

decant (di-kant'), *v.t.* (۱) پۆکردنی شله له دهفریک به نه سپایی و به پهر جوولاندنموی خه لته ی به نه گه ی. (۲) پۆکردنی شله له دهفریکه ره بۆ - دهفریکی تر.

decanter (di-kan'tēr), *n.* سوواری

decapitate (di-kap'ə-tāt'), *v.t.* سه ره برین (سه را)! سه ره لیکردنه وه.

-decapitation (*n.*); **decapitator** (*n.*).

decarbonate (dē-kār'bā-nāt'), *v.t.* ئی لایه رنی ئۆکسیدی کاربۆن.

-decarbonated (*adj.*).

decarbonize (dē-kār'bā-nīz'), *v.t.* کاربۆن ئی لایه رن

decasyllable (dek'ə-sil'ə-b'l'), *n.* دینیریکی هونه روه ی ده برگی.

-decasyllabic (*adj.*).

decimate

decathlon (di-kath'lon), *n.* پینشگرکه یه کی ده چۆری به ئه کسه ی له ژۆریه ی یاری به کاندایه پینشه وه بێت پینشگرکه یه که ده باته وه.

decay (di-kā'), *v.t.* (۱) پزین! پووکانه وه! دواه شین! فهوتان.

(۲) بۆگه ن کردن! بۆن کردن! پیس بوون.

v.t. پزاندن! پووکاندنه وه! دواه شاندن! بۆگه ن پیکردن.

decay (di-kā'), *n.* (۱) پزین! پووکانه وه! دواه شین! فهوتان.

(۲) بۆگه ن کردن! بۆن کردن! خراپ بوون. (۳) بۆگه نی! بۆگه نیت.

decease (di-sēs'), *n.* مردن! کۆچی دواي.

v.t. مردن! کۆچی دواي کردن.

deceased (di-sēs'), *adj.* مردوو: (Her father is ~).

(۱) کسه مردوه که! خوالیخوشبوو. (۲) مردوو ده کان.

decedent (di-sē'd'nt), *n.* مردوو ده (دادگه ری).

deceit (di-sēt'), *n.* (۱) فیل! درۆ! ساخته.

(۲) فیلبازی! درۆزی! ناپاکی.

deceitful (di-sēt'fəl), *adj.* (۱) ساخته چی! فیلباز! ناپاک.

(۲) ساخته! درۆ! ناپاک.

deceive (di-sēv'), *v.t. & v.i.* خه له تاندن! به هه له دایه رن! فریودان.

decelerate (dē-sel'ēr-āt'), *v.t. & v.i.* هه وایش کردنه وه (خه رایی)! خاویونه وه! خاویونه وه!

-decelerator (*n.*).

deceleration (dē-sel'ēr-ā'shən), *n.* هه وایش بوونه وه! خاویونه وه.

December (di-sem'bēr), *n.* دیه سه ره! دوا مانگی سانی زاینی.

decency (dē's'n-si), *n.* (۱) باشی (مروقه)! چاکی! پیاو چاکی.

(۲) ئابوو! هه با! شه رم! پهروشت جوانی. (۳) (pl.) کردموی کۆمه لایه تی به جی و شیاو. (۴) (pl.) پنیوستی ژبان.

decennial (di-sen'i-əl), *adj.* ده سانی! هه ره ده سال جارنک بووه دات.

n. به ره وه ری ده سالنه! یادی ده ساله.

decent (dē's'nt), *adj.* (۱) باش (مروقه)! چاک (پهروشت)! پیاو چاک.

(~ behavior; a ~ person)

(۲) به هه یا! به ئابوو! دواي پاک! پهروشت جوان.

(۳) شیاو! گونجاو. (۴) به ریز! شایسته ی ریزه.

(۵) مام ناره ندی! باش (باری ژبان)! نه باش و نه خراپ! په سه ند: (~ wages)

(۶) [Colloq.] جل و به رگی په سه ند و ریک و پیکه له به ردايه.

deception (di-sep'shən), *n.* (۱) فریو فیل کردن! ده سه رپین! فریودان.

(۲) فیل! ساخته! درۆ. (۳) شتیکی ساخته و به هه له دایه ر.

deceptive (di-sep'tiv), *adj.* به هه له دایه ر! ساخته! فیلباز! درۆزنه.

(Appearances are often ~.; a ~ person)

decide (di-sīd'), *v.t. & v.i.* به ریاردان! به رینه وه.

decided (di-sīd'id), *adj.* (۱) دیار! بێ گومان! یه کلایی.

(He won a ~ victory.)

(۲) سوور له سه ر! پانه گۆپ.

-decidedly (*adv.*).

deciduous (di-sij'ōō-əs, di-sij'ū-əs), *adj.* (۱) کهوتو له کات.

یا وه رینکی تایبه تیدا (گه لا، ددان، بالی میوو، شاخی هه مه له قی ناسکه کینوی).

(۲) گه لای کهوتوی دار له وه رزی زستاندا: (~ trees).

(۳) سه ره ده می! کاتی.

decimal (des'ə-m'l), *adj.*

n. ده می (بیرکاری).

که رتی ده یی.

decimal fraction, که رتی ده یی.

decimalize (des'ə-m'l-iz'), *v.t.* گۆزین بۆ په ریه وه ری ده یی.

decimal system, په ریه وه ری ده یی.

decimate (des'ə-māt'), *v.t.* (۱) به تیره وشه هه لپه ردن و کوشتنی.

هه مه وه ده یه مین که سینک. (۲) کوشتنی ژماره یه کی ژۆر! لاوا زکردن! له ناو به ردن!

هاتنه خوارمده. (۲) نشوستی هیئان! کزیبون! بمره نهمان چوون! دواکهوتن
(۳) لادان له پنگه یا ئاینی راست. (Rare) [ε], نویستن! قایل نمبوون.
(۵) گۆپانی کۆتایی ناوو پاناوو ئاوملئار له رسته! (پژمان):
(ship → ships; ships → ship's; you → your)
تایبەتی به گۆپانی کۆتایی. declensional (di-klen'shən-'l), *adj.*
ناوو پاناوو ئاوملئار (ووشە ی پێشووی بیهه).
کۆتایی یهکەمی دهگۆریت: ناو, declinable (di-klī'nā-b'l), *adj.*
پاناو, ئاوملئار (ووشە ی پێشووتر بیهه).
(۱) لاریبونە! خواربوونە. declination (dek 1ə-nā'shən), *n.*
(۲) لاریبونی گۆشەیی دەری پاناو له پاکووری باشووری راستهقیه.
(۳) دەری گۆشەیی نەستێره له هێلی یەکسانەوه.
(۴) نویستن! قایل نمبوون.
(۱) لاریبونە! بمره خواربوونە! دانهرین. decline (di-klīn'), *v.t.*
(۲) ئاوابوون (پۆ) بهناخاچوون! داچوون.
(۳) بمره نهمان چوون! نشوستی هیئان! هەتات: (the ~ of the empire).
(۴) نویستن! قایل نمبوون.
(۱) لارکردنە! خوارکردنە! دانەواژدن. *v.t.*
(۲) نویستن! قایل نمبوون: (I must ~ your invitation).
(۳) گۆرینی کۆتایی ناوو پاناوو ئاوملئار (پژمان).
(۱) کزیبون! نهمان! هەتات! بمره دواوه هاتن. *n.*
(۲) بمره خراپی چوون (تەندرووستی).
(۳) سەردەمی نشوستی, کزیبون, یا لاوازی.
(۴) بەشی کۆتایی! کۆتایی: (the ~ of life).
(۵) نەخۆشی داپۆشە یا پووکیئەرمە (دەردەباریکە).
(۶) بمره خوارکە! لێژی! سەرمە خوارکە.
بمره خوارکە! سەرمەرمە خوارکە! لێژی. declivity (di-kliv'ə-ti), *n.*
تام ئی دەهینانی خواردمەنی به کۆلەندی. decoct (di-kokt'), *v.t.*
-decoction (*n.*).
هەلپەنانی شەرە! خوێندنەوهی شەرە! decode (dē-kōd'), *v.t.*
دەرکردنی شتیکە به شەرە نووسراو.
هەلپەنەری شەرە (مرۆ). decoder (dē-kōd'ēr), *n.*
(۲) ئامیزی هەلپەنانی شەرە.
رەنگ ئی لابرە. decolor (dē-kul'ēr), *v.t.*
decolorize (dē-kul'ēr-īz'), *v.t.* = decolor.
-decolorization (*n.*); decolorizer (*n.*).
(۱) داوه شادەن! داوه شین! *v.t.* & *v.t.*
داپۆشە! داپۆش: (The body has ~d.).
(۲) بۆن کردن! بۆگەن کردن.
(۱) داوه شین! decomposition (dē'kom-pə-zish'ən), *n.*
داپۆش. decompress (dē'kəm-pres'), *v.t.*
لاپردنی پەستان!
کەمکردنەوهی پەستان.
(۱) پەستان نهمان! decompression (dē'kəm-presh'ən), *n.*
پەستان لابردن. (۲) تەشتەرگەری یەک بۆ لاپردنی پەستان لەسەر ئەندامێکی
لەش یا مێشک.
پاکردنەوه! decontaminate (dē'kən-tam'ə-nāt'), *v.t.*
لاپردنی شتی پیس (وێک گازی ژەهراوی).
-decontamination (*n.*).
جەلەبەردان! پێ بۆ بەره لاکردن. decontrol (dē'kən-trōl'), *v.t.*
پێ جەلەوی! پێ بەره لای! بێ داپینی. *n.*
(۱) پازاندنەوه. décor (dā-kōr'), *n.*
(۲) دیگۆر! نەخشە و شێوازی پازاندنەوهی مال, شان, فەرمانگا... هتد.
(۱) پازاندنەوه! نەخش و شێکارکردن! decorate (dek'ə-rāt'), *v.t.*
پووگەش کردن: (to ~ a room).
(۲) مەدالیای پێدان بۆ ئازایی یا کارێکی قورس و گرنگ.

قەلاجکردن. (They ~d the enemy). (۳) فەرماندن یا بردنی دەمەک.
-decimation (*n.*); decimator (*n.*).
decimeter, decimetre (des'ə-mē'tēr), *n.*
دەسەمەتر:
دەمەکی مەتر
(۱) هەلپەنانی شەرە! خوێندنەوه یا decipher (di-sī'fēr), *v.t.*
دەرکردنی نووسراوی شەرە! دۆزینەوهی نەینەییەک.
(۲) دۆزینەوه یا دەرکردنی نووسراویکی کۆن, کۆژاوه, یا ناپێک و پێک.
(۱) بڕیار decision (di-sizh'ən), *n.*
(۲) بڕینەوه (دادگا)! بەلایەکدا خستن.
(۳) زەبەر! دوودلی نەکردن: (a man of ~).
(۱) یەکلای! تەواو! بێ چەندوچۆن: decisive (di-sī'siv), *adj.*
(a ~ victory)
(ب) یەکلایەرە! بەلایەکداخەر! زۆر گرنگ! بڕیارە: (a ~ battle).
(۲) بەزەبەر! دوودلی نەکەر: (a ~ man).
deck (dek), *n.*
(۱) سەر پشتی پاپۆ! زەمینە ی پاپۆ.
(۲) (۱) زەمینە یا نەۆمی یەکەمی پاسی دوونەۆم.
(ب) سەربانیکی بچووک یا هەیانیکێ تەختە له دەرمەوه بۆ دانیشتن لەبەر هەتات.
(۳) دەستە کاغەزی یاری یا قوماڕکردن.
v.t.
(۱) پازاندنەوه! پۆشین به جل و بەرگ و خەشلی جوان.
(۲) دووستکردنی سەر پشتی پاپۆ. [Archaic], داپۆشین.
(۱) لاپردنی شتی ئاپۆنیست لەسەر پشتی پاپۆ. clear the decks,
(بۆ ئامادەبوون بۆ جەنگ) (۲) خۆ ئامادەکردن بۆ جەنگ یا ئەرکێک.
on deck, [Colloq.], (۱) ئامادە.
(۲) ئامادە یە نەۆی خۆی بکات یا وەرگرتن له یاری یەکدا.
deck chair, کورسی نووشتارە (سەر پشتی پاپۆ, هەیانە مال).
deck hand, کرێکاری سەر پشتی پاپۆ (بۆ پاکردنەوه کارێ تری وەها).
declaim (di-klām'), *v.t.*
(۱) ووتار خوێندنەوه! ووتاردان.
(۲) (~ against). هێرش بردنە سەر له ووتاردان.
declamation (dek 1ə-mā'shən), *n.*
(۱) ووتار خوێندنەوه!
ووتاردان! هونەری ووتاردان. (۲) ووتار! هەلپەستێکی خوێنراوه به دەنگی بەرز.
(۳) ووتارێکی بەجۆش و به دەنگی بەرز و تراو.
-declamatory (*adj.*).
(۱) چارەدان! بۆلۆکردنەوه! declaration (dek 1ə-rā'shən), *n.*
بانگدان! ئاشکراکردن! ووتن. (۲) بۆلۆکراوه! بۆلۆکراوەمەک.
(۳) بۆلۆکراوەیەکی رەسمی: (the ~ of a nation's independence).
(۴) خستە پەروێ دەسکەوت یا شتومەکی باج لەسەر (گومرگ, باجی دەرامەت):
(a ~ at the customs office)
(۵) (۱) بۆلۆنامە ی داواچی دەربارە ی هۆی داواکردنەوهی (دادگا).
(ب) گەواھنامە
بانگی سەربەخۆیی و ئاوە Declaration of Independence,
یەکگرتووەکانی ئەمریکا (۴ ی تەمموزی ۱۷۷۶).
declarative (di-klar'ə-tiv), *adj.*
تایبەتی به بانگ بۆ دان, ووتن,
یا بۆلۆکردنەوه: (a ~ sentence).
-declaratory (*adj.*).
(۱) چارەدان! بۆلۆکردنەوه! declare (di-klār'), *v.t.*
(۲) ئاشکراکردن! پێشاندان. (۳) بەدل ووتن.
(۴) خستە پەروێ دەسکەوت یا شتومەک بۆ باجەدان (گومرگ, باجی دەسکەوت).
v.t.
(۱) بۆلۆکردنەوه. (~ for), (۲) لایەنگرتن! پالێشتی کردن.
(ب) (~ against), دژ وەستان.
(۱) بیرواری خۆ دەربڕین. declare oneself,
(۲) راستی خۆ ئاشکراکردن! خۆ ساغ کردنەوه.
I declare!
زۆر سەر سەمە! سەرم سووڕ دەمینیت!
declassify (dē-klas'ə-fī'), *v.t.*
لاپردنی قەدەغەیی پاپۆرت و
بەلگەنامە ی نەینە فەرمانەرەوایی و رینگەدان به گەل بۆ بینینان.
declension (di-klen'shən), *n.*
(۱) لاریبونە! بمره خواربوونە!

decoration

(He was ~d for heroism.)

decoration (dek'ə-rā'shən), *n.* (۱) پازندنهوه؛ نهخشاندن

(۲) نهخش و ننگار؛ نارایشته؛ شتی پازندهوه

(۳) نیشان (بۆ لایهاتووایی و نازایی)؛ مهالیا

decorative (dek'ə-rā'tiv, dek'ə-rə'tiv), *adj.* پازندهوه؛

تهنه، بۆ پازندنهوه و پووکەش کردنه

decorator (dek'ə-rā'tēr), *n.* پازندهوه؛ نهخشینهرا کەسیگه که

پیشهی نهخشاندن و پازندنهوهی ناوما، خانوو، فرۆشگا ... هتد

decorous (dek'ə-ras, di-kō'rəs, di-kō'rəs), *adj.* شیاو؛

جوان و ریز و پیک؛ له سنووری سه لاری و پهووشت جوانیدایه

decorum (di-kō'rəm, di-kō'rəm), *n.* ریز و نیکویی و جوانی -

پهفتار، جل و بهرگ؛ هیا و شهرم؛ سه لاری. (to behave with ~)

decoy (di-koi'), *n.* (۱) داو؛ تله

(۲) ماندهیه که راسته قینه یا دهستکرد که ده کرت به داو بۆ پراوکردنی

بانهندی تر (وهک له پاوه که و سونسکهدا)

(۳) کەسیگه یا شتیگه که ده کرت به داو بۆ گرتنی نهوانی کاری قهدهغه دهگه:

(a police ~)

v.t. & v.i. تله یا داو بۆ نانهوه

decrease (di-krēs', dē-krēs'), *v.t. & v.i.* کهه بوئنهوه؛

کهه مکردهوه

n. کهه بوئنهوه

decree (di-krē'), *n.* (۱) فرمان؛ فرمانی میری؛ فرمانی شاهانه؛

فرمانی کلنسه (۲) بریاریک که گۆزیسی بۆ دئییه (a ~ of fate)

v.t. & v.i. فرمان ده رکردن؛ فرمان کردن

decrepit (di-krep'it), *adj.* پهکهکته؛ کهفتهکار؛ کۆز و پیریوت

(a ~ man; a ~ house)

-decrepitude (*n.*).

decrecent (di-kres'nt), *adj.* له کهه بوئنهوه دایه؛

له ججوب بوئنهوه دایه (مانگ)

decry (di-kri'), *v.t.* (۱) نا په زایی دهر برین بهتوندی؛ سه زه نشته کردن:

(we ~ religious intolerance.)

(۲) روح شکادن (دراو)؛ له بایهخ که مکردهوه؛ شکادن؛ سووک کردن

decumbent (di-kum'bənt), *adj.* (۱) راکشاو؛ بالکوتوو

(۲) نه رفیندهر به سه زه ویدا (پوهه)

decuple (dek'yoo-p'l), *adj.* (۱) ده سه زنده. (۲) ده ده

n. ژمارهیه که ده نهوهندهی ژمارهیهکی تر بیت

v.t. ده نهوهنده کردن؛ ده جار گه وره کردن (ژماره، هتد).

decussate (di-kus'āt), *v.t. & v.i.* به راست و چپ له یه کدان

adj. (۱) له یه کدراو راست و چپ

(۲) له شیزویهک ده رها توون که به راست و چپ له یه کرتی بدن (گهلا، لقی):

(~ leaves)

dedicate (ded'ə-kāt'), *v.t.* (۱) ته رجان کردن؛ بهخت کردن:

(He ~d his life to the service of his country.)

(۲) بیهشکەش کردن؛ بهخشین؛ په پرتوک. هه لیهست، بهرهمی هونری):

(He ~d his book to his parents.)

(۳) کردنهوه به پهسمی (خانوو، پرد، پرتو، پيشانگا ... هتد):

(to ~ a building, water project, etc.)

(۴) ته رخان کردنی زهوی بۆ بهکارهتانی گشتی

dedicated (ded'ə-kāt'id), *adj.* دلسۆز؛ لاینوردو؛ خوته رخانکه؛

خوبه خنکه

dedication (ded'ə-kā'shən), *n.* (۱) ته رخان کردن؛ بهخت کردن.

(۲) دلسۆزی؛ خۆ بهخت کردن. (۳) به پهسمی کردنهوه.

(۴) بیهشکەش کردن؛ ووتی بیهشکەش کردنی په پرتوک یا هه لیهستیک له

سه ره تایی په پرتوکه کدا.

deduce (di-dōōs', di-dus'), *v.t.* بۆ ده رکوتن؛ گهیشته نهی

default

(If you see a doctor leaving a house, you may ~ the fact that someone in the house is ill.)

-deducible (*adj.*).

deduct (di-dukt'), *v.t.* ئی داشکادن؛ ئی ده رکدن.

deductible (di-dukt'ə-b'l), *adj.* لایی داهه شکینریت؛

لویی ده رده کرت (باجی ده سکوت): (tax ~ contributions)

deduction (di-dukt'shən), *n.* (۱) داشکادن؛ ده رکدن.

(۲) (ب) ده رکوتن؛ دۆزینوه؛ نه انجام کردن. (ب) ده رنهجام.

deductive (di-dukt'iv), *adj.* تاییهتی به گهیشته نهی نه انجام

یا بۆ ده رکوتن له یی بیر کردنهوه: (~ reasoning).

-deductively (*adv.*).

deed (dēd), *n.* (۱) کردار؛ کردهوه؛ کار. (۲) شاکار؛ کاریکی گرنگ یا

نازاییانه. (۳) قهواله؛ تاپۆ؛ موکنامه.

له راستیدا؛ به راستی.

in deed, وادانان؛ وازاین؛ وا بربوون

deem (dēm), *v.t. & v.i.* (۱) قوول.

deep (dēp), *adj.* (۲) قوولاییهکی تاییهتی (~ eight feet).

(۳) له بنی بنهوه. (۴) به جۆش؛ قوول: (~ love)

(۵) تینگهیشته؛ قوول (a ~ person)

(۶) فیلبار؛ ساختهچی.

(۷) (~ in), له بیر کردنهوهیهکی قولدایه: (He's ~ in thought.)

(۸) قوول: (a ~ sleep). (۹) تۆخ؛ تیر (دهنگ) (~ colors)

(۱۰) تیکموتوو. (~ in debt). (۱۱) نزم و گرو پر (دهنگ) (a ~ voice)

n. (۱) شوینیکی قوول (ناو، زهوی)

(۲) ناوه راست؛ نیوه شهو؛ تاریکترین و بن دهنگ ترین بهشی شتیک

(in the ~ of night)

adv. به قوولی؛ نیککار له بنهوه یا له دواوه.

go off the deep end, (۱) خۆ فریادانه ناو زاری قولوهوه.

(۲) [Colloq.], به ههله شهیی خۆ فریادانه کاریکهوه.

(۳) [Colloq.], تو په ربوون؛ هاتنه جۆش

دهریا

the deep, [Poetic],

deep-dyed (dēp'dīd'), *adj.* (۱) همووی رهنگی گرتوه؛

باش له خوم دراوه (۲) تهراو: (a ~ villain)

deepen (dēp'n), *v.t. & v.i.* قوول کردن؛ قوول بوون.

deepfreeze (dēp'frēz'), *n.* به فرخه ریکی ژۆر سارد

v.t. شتومەک خستنه ناو به فرخه ریکی ژۆر ساردوهوه

deep-fry (dēp'fri'), *v.t.* سوور کردنهوه له ناو تاوه یا مهنجه لیک

پر له پۆنی گهرمدا.

deep-rooted (dēp'roōt'id, dēp'root'id), *adj.* پهگ داکوتاو؛

پهگ قوول؛ قوول؛ کۆن: (~ prejudice)

deep-sea (dēp'sē'), *adj.* له قولایی دهریادا؛ له بهشه قولله کانی

دهریادا: (~ fishing)

deep-seated (dēp'sēt'id), *adj.* پهگ قوول؛ چهسپیو؛ کۆن:

(~ hatred; ~ traditions)

deer (dēr), *n.* ناسک؛ ناسکه کئیوی

deerskin (dēr'skin), *n.* (۱) پیستهی ناسک.

(۲) چهری پیستهی ناسک.

deface (di-fās'), *v.t.* (۱) شیناوندن و له که دار کردنی پووی شتیک؛

تینکدان و پیس کردن و ناشرین کردنی پوکار. (۲) کوژاندنهوه.

-defacement (*n.*).

defamation (def'ə-mā'shən, dē'fā-mā'shən), *n.* بوختان؛

ناو پیس کردن؛ نه تکه.

-defamatory (*adj.*).

defame (di-fām'), *v.t.* ناو پیس کردن؛ بوختان کردن؛ نه تکه کردن.

default (di-fōlt'), *n.* (۱) دواکووتن له کردنی شتیک له کاتی خویدا؛

defaulter

- (۱) نەچچون بۇ شونىڭ ۋەك پىۋىست بولۇپ: (*They lost the game by ~*).
- (۲) قەرز نەدانەنە ۋەك كاتى خۇيدا يا دواكەوتن ۋە دانەنەيدا.
- (۳) نەچچون بۇ داداگا ۋە پۇزى ديارىكاراۋا (داۋاچى يا داۋا لەسەر كراۋ).
- (۱) نەكرەتتى شىتەك ۋەك پىۋىست بولۇپ.
- (۲) قەرز نەدانەنە ۋەك كاتى خۇيدا: (*He ~ed on the debt.*).
- (۳) نەچچون بۇ داداگا ۋەك كاتى ديارىكاراۋا
- (۴) بەشدار نەبۇن ۋە پىشپىكى يەكدا. (۵) دۇراندن لەبەر ئامادە نەبۇن.
- in default of, لەبەر نەبۇن: بەھۇي ئامادە نەبۇن.
- judgment by default, بىردەنەۋى داۋايەك ۋە داداگا ۋە لەبەر نەھاتنى
- لايەك بۇ داداگا
- to win by default, بىردەنەۋى پىشپىكى يەك بەھۇي بەشدار نەبۇنى
- تىپى بەرامبەر
- defaulter (di-fōl'tēr), n. (۱) دواكەوتن ۋە نەركى پىۋىست.
- (۲) دىزى پارەي پىن سىپىرداۋ.
- defeat (di-fē't), v.t. بەزاندن: شىكاندن (جەنگ): بەسەردا سەركەوتن
- (جەنگ، بويۇپىن): ژۇرخىستىن
- n. بەزىن: شىكان: ژۇركەوتن: دۇراندن
- defeatism (di-fē't'iz'm), n. گىياتى بەزىن ۋە كۇلدان: زوۋ ۋەزىنئان يا
- كۇلدان
- defeatist (di-fē't'ist), n. كەسكىنى نەزىو يا كۇلدەر
- defecate (def'ə-kāt'), v.t. پاكىردنەۋە: خلتە دەرھىنان (شەراب،
- ئاي، ھەت)
- v.t. پىسايىسى كىردن: گۈۈكرەن
- defecation (n.).
- defect (di-fekt', dē'fekt), n. (۱) نەنگى: ئاتەۋاي: كەمۈكۈرتى
- (۲) خەۋش: ئاتەۋاي يەك: نەنگ.
- v.t. پەنابىردنە بەر دۇرۇن: ھەلھاتن ۋە چۈنە پال دۇرۇن
- defection (di-fek'shən), n. (۱) نەنگى: ئاتەۋاي: كەمۈكۈرتى
- خەۋش (۲) پەنابىردنە بەر دۇرۇن: ھەلھاتن ۋە چۈنە پال دۇرۇن
- defective (di-fek'tiv), adj. (۱) ئاتەۋاي: كەلۋەيەل: ئامىن:
- خراپ: شىتەك: كەمۈكۈرتى ھەيە: عەيىبەدار
- (۲) ھەمۈ شىۋەكانى گەردان كىردنى نىچە (كردار- پىزىمان):
- (*Ought is a ~ verb.*)
- (۳) ئاتەۋاي (لەش يا مېشەك).
- n. (۱) كەسكىنى ئاتەۋاي لەپۈۋى لەش يا مېشەكە
- (۲) ۋوشەيەكى ئاتەۋاي، ۋاتە ھەمۈ شىۋەكانى گەردان كىردنى نەمىت (پىزىمان).
- defence (di-fens'), n. = defense; [British Spelling].
- defend (di-fend'), v.t. (۱) پاراستن: بەرگىرى كىردن
- (*They ~ed the city against the enemy.*)
- (۲) بەر ۋە پەشاندان: بەنگە بۇ ھىنانەۋە: (*He ~ed his conduct.*).
- (۳) پالپىشتى كىردن: لەسەر كىردنەۋە
- (۴) پارىزگارى كىردنى داۋا لەسەر كراۋ (داداگا)
- v.t. پارىزگارى كىردنى داۋا لەسەر كراۋ (داداگا).
- defendant (di-fen'dənt), n. داۋا لەسەر كراۋ: گومانبار
- adj. تايىبەتى بە پاراستن يا پارىزگارى كىردن.
- defender (di-fen'dēr), n. پارىزەر: بەرگىرەك.
- defense (di-fens'), n. (۱) پاراستن: بەرگىرى: پارىزگارى
- (۲) سەنگەر: قەل: ھۇي پاراستن. (۳) پالپىشتى: بەنگە.
- (۴) خۇ پاراستن (بە مستەكۇلە). (۵) بەرەي بەرگىرى.
- (۶) نەنگى داۋا لەسەر پارىزەرەكەي (داداگا).
- (ب) داۋا لەسەر پارىزەر يا پارىزەرەكان
- defenseless (di-fens'lis), adj. دەست نەستراۋ: بىن چەك:
- بىن يالپىشت: بىن پارىزگارى (*They attacked a ~ people.*).
- defense mechanism (or reaction), خۇباراستن: ۋە دەست
- يا بە كىردار ۋە خۇي دەرۋونى.

definitive

- defensible (di-fen'sə-b'l'), adj. (۱) دەپارىزىت:
- دەتۋاننى پارىزگارى بىكرىت (۲) ۋە: بە بەنگە.
- defensive (di-fen'siv), adj. (۱) بۇ پاراستنە نەك ھىرش كىردن:
- تايىبەتى بە بەرگىرى كىردن: (۲) تايىبەتى بە خۇباراستن (بەتايىبەتى لە ھىرشىكى
- نەبۇ يا دىن): (*She has a very ~ attitude.*).
- n. ھەلۋىستى پارىزگارى.
- defer (di-fūr'), v.t. & v.i. دواخستن بۇ دواپۇز (قەرز دانەۋە، كار،
- سەربازگىرى... ھەت)
- defer (di-fūr'), v.i. ملدان (لەپۈۋى رىزەۋە): دل ۋاگرتن: بەقسە كىردن: (*He always ~s to his father's decisions.*)
- deference (def'ēr-əns), n. ملدان (لەپۈۋى رىزەۋە): دل ۋاگرتن:
- بەقسە كىردن.
- in deference to, لەبەر خۇاستى كەسكى: لەبەر خاتىرى
- deferential (def'ēr-ən'shəl), adj. پىزىگر: ملدن.
- deferment (di-fūr'mənt), n. دواخستن بۇ دواپۇز (قەرز دانەۋە، كار،
- سەربازگىرى... ھەت)
- deferred (di-fūr'd), adj. (۱) دواخراۋ بۇ دواپۇز.
- (۲) قازانچ ۋەرگرتن يا قەرز دانەۋە دواخراۋ.
- (۳) دواخراۋ لە سەربازگىرى
- defiance (di-fī'əns), n. بەرەۋ پوۋ ۋەستان: بەرەلەستى كىردن:
- ھەنگەرانەۋە.
- in defiance of, بەرامبەر بە (مەترسىيەك): بەرەۋ پوۋ ۋەستان
- defiant (di-fī'ənt), adj. بەرەۋ پوۋ ۋەستاۋ: بەرەۋەكانىكەر:
- ھەنگەرانەۋە
- deficiency (di-fish'ən-si), n. (۱) ئاتەۋاي: كەمۈكۈرتى.
- (۲) (pl.) كەمى: نەبۇن.
- deficient (di-fish'ənt), adj. (۱) ئاتەۋاي: كەمۈكۈرتى: عەيىبەدار.
- (۲) كەم (چۈنئىتى، چەندى، پەل): بەش ئاكاك
- n. كەسكىن يا شىتەكى ئاتەۋاي ۋە كەمۈكۈرتى.
- deficit (def'it-sit), n. ئاتەۋاي: كورت ھىنان (بوجە): كەمى:
- (*budget ~*)
- defile (di-fil'), v.t. (۱) پىس كىردن
- (۲) گلاۋ كىردن (پەستگا). (*to ~ a temple.*)
- (۳) پەۋۋشت خراپ كىردن. (۴) ئاي پىس كىردن: ئاۋبانگ شىكاندن
- (۵) دەست بۇ ئامۈۋس بىردن: بىن كىردن.
- defilement (n.); defiler (n.); defilingly (adv.).
- defile (di-fil', dē'fil), v.t. بە رىز پۇيشتن
- (۱) چەم، دەرەندە، يا رىزگەيەكى تەسك كە دەپىت سەرباز بە يەك رىز
- پىيدا بىۋن. (۲) چەم يا دەرەندىكى تەسك.
- (۳) بە يەك رىز يا چەند رىزىك پۇيشتن.
- define (di-fin'), v.t. (۱) پىن ئاسىن: ئاساندن: (*to ~ a word.*).
- (۲) دىارى كىردن: سنۋور بۇ دانان.
- definite (def'it-nit), adj. (۱) دىارىكاراۋ: سنۋوردار.
- (۲) پاست ۋە ۋان: پوۋن
- (۳) سۈگەر: بىن گومان. (*It's ~ that he'll go.*).
- (۴) تايىبەتى: ئامرازى تايىبەتى (پىزىمان): ("the" is a ~ article.)
- definiteness (n.).
- definite article, ئامرازى پىئاس، تايىبەتىكەر، يا دىارىكەر ۋەك:
- "the" (پىزىمان).
- definition (def'it-nish'ən), n. (۱) پىئاسە: پىئاس: پىئاسىن:
- (*the ~ of a concept; word ~s*)
- (۲) دىارى كىردن: سنۋوردانان.
- (۳) دىارى كىردنى شىتەك بە ۋوردىن.
- (۴) پەلە پوۋنى دەنگۈ ۋىنە (رادىۋ، تەلەفون).
- definitive (di-fin'it-tiv), adj. (۱) كۇتايى پىن ھىنەر: كۇتايى:

definitude

(a ~ answer)

۲. راسترین و تهاوترین! همره راست و تهاو.

(a ~ dictionary; a ~ edition of Shakespeare)

۳. دپریکەر! سنووردنەر (۴) به تهاوی گهره بوی (زیندومرانی).

n.

ووشی دپریکەر یا پیناسین (پیزمان) وه:

(this, that, any, some)

definitude (di-fin'ə-tòòd', di-fin'ə-tūd'), n.

ووردی!

تهاوی! بن چندوچونی.

deflagrate (def'la-grāt'), v.t. & v.i.

سووتان به مشخه لانی ناگر

به پهلو کوتوپ.

deflate (di-flāt'), v.t. & v.i.

۱. فش کردنهوه! فش بوئنهوه!

هوا ئی دهرهینان! هوا ئی دهرهاتن: (to ~ a tire).

۲. بن بایه خ کردن! شکاندن (مروء)! نرخ کمکردنهوه.

deflation (di-flā'shən), n.

۱. فش بوئنهوه! فش کردنهوه.

۲. چوئنهوه خ (ناپوری)! چوئنهوه به که می پاره له بازاردا بهموی

بهری بوئنهوه! بهای پاره و شکانی نرخی شتومک.

deflect (di-flekt'), v.t.

لادان! پیچکردنهوه! وهرگیزان! شکاندنهوه!

وهرچرخاندن.

v.i.

وهرگیزان! پیچکردنهوه! لادان! شکانهوه! وهرچرخان:

(The bullet struck a wall and was ~ed from its course.)

-deflective (adj.); deflector (n.).

deflection (di-flek'shən), n.

شکانهوه! وهرچرخان! لادان!

وهرگیزان.

defloration (def'la-rā'shən), n.

۱. گول لیگردنهوه

۲. بن س کردن! کچ کوئکردن.

deflower (di-flou'ēr), v.t.

۱. می بن کردن! کچ کوئکردن.

۲. گول لیگردنهوه (۳) ویرانکردن! خراب کردن! پیس کردن.

defoliant (di-fō'li-ant), n.

ماده بیهکی کیمیایی به دارودره ختی

پن گه لایوت ده کرت

defoliate (di-fō'li-āt'), v.t.

دارودره خت پوتکردن!

گه لای لیگردنهوه

-defoliation (n.).

deforest (dē-fōr'ist, dē-for'ist), v.t.

دارستان برین!

باکردنهوه! ناوچه بیک له دارودره خت! پوتکردن له دارودره خت.

-deforestation (n.).

deform (di-fōrm'), v.t.

۱. شیوه تیگدان! پووخسار شیواندن!

شیواندن! خواروخیج کردن (۲) ناشرین کردن.

v.i.

شیوه تیگچوون! پووخسار شیوان! ناشرین بوون.

-deformation (n.).

deformed (di-fōrmd'), adj.

۱. شیوه تیگچوون! پووخسار شیوان!

خواروخیج و گیز. (۲) ناشرین.

deformity (di-fōr'mə-ti), n.

۱. شیوه تیگچوون! پووخسار شیوان.

۲. خواروخیج بیک! شیوه تیگچوونیک.

۳. نه دایمیکی خواروخیج یا شیوه تیگچووی لمش. (۴) ناشرینی.

۵. کسبک یا شتیکی شیوه تیگچوون.

defraud (di-frôd'), v.t.

به ساخته له دست دهر کردن (سامان)!

هله دهنه ناندن و ئی کیشانهوه

defray (di-frā'), v.t.

پاره ی شتیگ دان (گهشت، ناهنگ)!

گرتنه نستوی تیچوونی شتیگ: (to ~ the cost of a trip).

-defrayal (n.); defrayment (n.).

defrock (dē-frok'), v.t.

له قهشبی لایردن! دهر کردن له قهشبی!

بهرگی قهشبی ئی سهندنهوه

defrost (dē-frôst', dē-frost'), v.t.

خاگردنهوه (خوارده مهنی)!

بهره یا سههول ئی لایردن (بهرخهر، بانئ فیزکه)! تم لایردن (له دیوی ناومره ی شووشی نوتومبیل).

dehydrate

v.i.

بهره یا سههول پیوه نه مان! خاوبوئنهوه.

defroster (dē-frôs'tēr, dē-fros'tēr), n.

سههول لایره یا

توئنهوه: ئامپریکی گهر ماده ره بۆ تواندنهوه ی سههول یا هر نه هیشتنی

دروست بوونی سههول! تم لایره له سهه شووشی نوتومبیل

deft (def't), adj.

کارامه! سهههه چوو! لیها توو (کاری دهستی).

defunct (di-fun'kt'), adj.

نه مان! مردوو! ههلوه شینراو:

(a ~ company or organization)

defuse (di-füz'), v.t.

۱. له کارخستن! پووچهل کردنهوه (بؤما، مین)!

په کخستن! پهاوندنهوه (۲) هین کردنهوه ی باریکی ئالوز:

(He was able to ~ the situation.)

defy (di-fī'), v.t.

۱. بههره لستی کردن! بههره ره کانی کردن!

بهره و پوو وهستان. (۲) به کسبک ووتن: "نمه نه رزو نمه گز"

degeneracy (di-jen'ēr-ə-si), n.

۱. نزمی (پهروشت)! سووکی!

سهرسه ریختی. (۲) داوه شین! پزین! بؤگن کردن! شیبوئنهوه.

degenerate (di-jen'ēr-it), adj.

نزم (پهروشت)! سووک! سهرسه ری!

بن ناموس! بهره خراپی بؤیشتنو.

n. کسبکی نزم (پهروشت، توانای میشتک)! کسبکی سووک یا سهرسه ری!

کسبکی بن ناموس

v.i.

۱. خو سووک کردن یا نزم کردنهوه! سووک بوون! دانه دواوه

۲. به ناخداچوون (زیندومرانی).

-degenerative (adj.).

degeneration (di-jen'ēr-ā'shən, de'jen-ēr-ā'shən), n.

۱. نزمی! سووکی! بن ناموسی! سهرسه ریختی.

۲. به ناخداچوون (زیندومرانی)

۳. شیبوئنهوه (تیشوری لهش یا پوهه)! له کارکهوتنی نه دایمی زیندومر

(بههوی نه خوشی یا برینداری بهوه).

degradation (deg'ra-dā'shən), n.

۱. له پله وپایه نزم بوئنهوه!

ئی سهندنهوه ی پله و ریز (۲) سووکی! نزمی! نزم بوئنهوه

۲. بایه خ شکان. (۴) شه ره زاری! ئابووچوون

۵. خورانهوه! داخوران (زهمیناسی).

degrade (di-grād'), v.t.

۱. له پله وپایه که مکردنهوه.

۲. سووک کردن! نزم کردن! به ناخداچوون (پهروشت)

۳. بن بایه خ کردن! بایه خ شکاندن یا نزم کردنهوه.

۴. شه ره زار کردن! خهیا و ئابوو بردن.

۵. خورانهوه! داخوران (زهمیناسی).

v.i.

خو سووک کردن! خو شکاندن! ئابوو ی خو بردن.

degraded (di-grād'id), adj.

۱. پله نزم کراو.

۲. بایه خ شکاو! بن بایه خ (۳) سووک! نزم (۴) شه ره زار کراو! ئابوو بواو

degrading (di-grād'ing), adj.

ئابوو بواو! شه ره زار کراو! ناشرین!

له پله وپایه که مکردنهوه! نه نگ. (a ~ job).

degree (di-gre'), n.

۱. پله. (۲) پله وپایه ی کومه لایه تی (۳) راده

۴. پروانامه (زانق، قوتابخانه): (an M.A. ~).

۵. پله ی بهراوورد (پیزمان):

(The positive ~ of good is good, the comparative ~ is better, and the superlative ~ is best.)

۶. پله (بیرکاری، گهر دوئناسی، جوگرافیا):

(A right angle has 90 ~s.)

by degrees.

وورده وورده! بهره بهره! نه خخته نه خته.

to a degree,

۱. تا راده بیک ریز (۲) نه ختیگ.

dehumanize (dē-hū'mā-niz'), v.t.

له مرؤفایه تی که مکردنهوه!

له مرؤفایه تی خستن.

-dehumanization (n.).

dehydrate (dē-hī'drāt), v.t.

۱. ووشک کردنهوه (میوه هات).

۲. ئاو ئی دهرهینان (کیمیا گهری).

v.i.

ووشکی بوئنهوه (لهش)! ئاو له لهشد! کم بوئنهوه (نه خوشی)

dehydration

dehydration (dē'hī-drā'shən), *n.* ووشکوبونه له‌ش؛
ثاوله له‌شدا کم بوونهوه. (*He is suffering from ~.*)

deification (dē'ā-fi-kā'shən), *n.* پهرستی؛ کردن به خود؛
وهك خودا سه‌یرکردن؛ به خودا دانان

deify (dē'ā-fi'), *v.t.* (۱) کردن به خود؛ وهك خودا لیکردن؛
وهك خودا سه‌یرکردن (۲) پهرستن.

deign (dān), *v.i. & v.t.* (۱) بیزهاتن؛ خو به زلتر دانان؛
(*I do not ~ to reply to such a question.*)

(۲) میزهاتن؛ فیزهینان

deism (dē'iz'm), *n.* بپوابون به خودا 'به‌لام به خودایه‌ک که جیهانی
دروستکردوه و نیتر وانی ئی هیئاوه؛ خوداپهرستی به‌بن بپوابون به ناین.

-**deist** (*n.*); **deistic** (*adj.*).

deity (dē'ā-ti), *n.* (۱) خودا؛ بانو خودا؛ خودا بچکوله.
(۲) خودایی؛ خودایه‌تی (۳) که‌سیک یا شتی‌ک که وهك خودا پهرسترنیت.

the Diety,

deject (di-jekt'), *v.t.* دلشکست کردن؛ په‌ستکردن؛ غه‌مبارکردن.

dejecta (di-jekt'ā), *n.pl.* گوو؛ بیسایی

dejected (di-jekt'id), *adj.* دلشکست؛ په‌ست؛ غه‌مبار؛ مات‌ومه‌لول.

dejection (di-jekt'shən), *n.* دلشکستی؛ په‌ستی؛ غه‌مباری

deka- (dek'ā), - **deca-**

delay (di-lā'), *v.t.* (۱) دواخستن (بۆ دواوژن)؛ (*to ~ a meeting*)
(۲) پاکیرکردن؛ نه‌نگ بوون؛ دواخستن؛ به‌فتنگداخستن. (*They ~ed me.*)

v.i. دواکهرتن؛ به‌نگ بوون؛ (*Don't ~.*)

n. دواکهرن؛ (*We must start without ~.*)

delectable (di-lek'tā-b'l), *adj.* زۆر خوش (مه‌دی جار له‌بووی
ته‌سه‌وه؛ به‌تام.

delegate (del'ā-gāt'), *n.* (۱) نوینەر (کو‌نگره، کۆپ، پتیک‌خوار، حیزب،
نه‌ته‌ه به‌کگرتووه‌کان؛ (۲) نوینهری په‌رله‌مان

v.t. (۱) کردن یا دانان به نوینەر
(۲) پین سیاردن (*to ~ authority to someone*)

delegation (del'ā-gā'shən), *n.* (۱) کردن به نوینەر؛
بوون به نوینەر (۲) پین سیاردن (۳) ده‌سه‌لاتی پین سیفیزدان

(۱) نوینەر؛ نوینهران
(۲) نوینەر؛ نوینهران

delete (di-lēt'), *v.t.* سپرنه‌وه؛ ووشه؛ به‌ند؛ لا‌بردن

deleterious (del'ā-tēr'i-əs), *adj.* زیانه‌خس؛ بۆ ناسوودیهی یا
ته‌ندرووستی.

deletion (di-lēt'shən), *n.* (۱) سپرنه‌وه؛ ووشه؛ به‌ند؛ لا‌بردن.

(۲) ووشه یا به‌ندیکی سپراوه

deliberate (di-lib'ēr-it), *adj.* (۱) ده‌سه‌نقه‌ست (*a ~ act*)
(۲) وورد؛ ووردو له‌سه‌رخۆ (*a ~ judge*)

(۳) هیواش؛ له‌سه‌رخۆ؛ جاک (*Take ~ aim.*)

v.i. (۱) تبیین به ووردی و ته‌واوی ئی ووردبوونه‌وه

(۲) لیکوینه‌وه به ووردی بۆ بریاردان (*a jury ~s.*)

v.t. لیکوینه‌وه

deliberately (di-lib'ēr-it-li), *adv.* (۱) به ده‌سه‌نقه‌ست.

(۲) به ووردی (۳) له‌سه‌رخۆ

deliberation (di-lib'ēr-ā'shən), *n.* (۱) لیکوینه‌وه به ووردی

(۲) لیدوان؛ لیکوینه‌وه؛ لیکدانه‌وه؛ ئی ووردبوونه‌وه

(۳) ووردی؛ له‌سه‌رخۆیی

delicacy (del'i-kā-si), *n.* (۱) ناسکی؛ ناسکو؛ نازداری.

(*the ~ of a child's face*)

(۲) بپه‌زی؛ ناسکی (*the invalid's ~*)

(۳) ناسک؛ (*negotiations of great ~*)

(۴) مه‌ستی خه‌ک پاکرتن

(۵) خواردنیکي خوش و نایاب (*Caviar is a ~.*)

delivery

delicate (del'i-kit), *adj.* (۱) ناسک؛ نه‌رم؛ (*a ~ skin*)

(۲) خوش (خواردمه‌نی)؛ به‌تام. (۳) سووک و ناسکو خوش؛ (*~ air*)

(۴) ناسک؛ زۆر زیانی پین ده‌گات؛ (*a ~ child; a ~ stomach*)

(۵) ناسک (بارودوخ)؛ (*a ~ situation*)

(۶) کارامه؛ لێهاتوو (کاری ده‌ستی)؛ (*She has a ~ touch.*)

(۷) سه‌لار؛ په‌روشت جوان. (۸) به‌تنگ مه‌ستی خه‌لکوه هاتوو؛ ناسک.

-**delicately** (*adv.*); **delicateness** (*n.*).

delicatessen (del'i-kā-tes'sən), *n.pl.* (۱) خواردنی ناماده‌کراوی

وهك گوشتی کوفو، ماسی، باستورمه، په‌نیر، زه‌لته یا ساندویج.

(۲) فروشگای نه‌م جوژه خواردانه.

delicious (di-lish'əs), *adj.* خوش (خواردمه‌نی)؛ به‌تام؛ په‌له‌زه‌ت

delict (di-lik't'), *n.* تاوان.

delight (di-lit'), *v.t.* دلخۆش کردن؛ دلشاد کردن

(۱) دلخۆش کردن؛ دلشاد کردن؛ خوشی پیدان.

(۲) (*~ in*)، دلخۆش بوون؛ دلشاد بوون؛ خوشی ئی بیهین؛

(*He ~s in teasing his small sister.*)

n. (۱) خوشی؛ شادی؛ به‌خته‌وه‌ری.

(۲) دلخۆشکەر؛ دلشادکەر؛ شادکەر.

خۆشحال؛ شادمان؛ کامران؛

delighted (di-lit'id), *adj.*

(*I am ~ to see you.*)

delightful (di-lit'fəl), *adj.* خوش؛ دلخۆشکەر؛ شادکەر

(*a ~ evening; a ~ person*)

delimit (di-lim'it), *v.t.* سنوور بۆ دانان؛ سنوور دیاری کردن

-**delimitation** (*n.*).

delineate (di-lin'i-āt'), *v.t.* (۱) نه‌خشه‌دانان. (۲) پرونکردنه‌وه

-**delineation** (*n.*).

delinquency (di-lin'kwən-si), *n.* (۱) که‌مه‌ترخه‌می؛ فرامۆشی؛

دواکهرتن له‌قه‌ردانه‌وه‌دا. (۲) (*l*) تاوان؛ لاساری.

(*juvenile ~*) (*b*) تاوانی منداڵان؛ لاساری

delinquent (di-lin'kwənt), *adj.* (۱) که‌مه‌ترخه‌م؛ فرامۆش.

(۲) تاوانبار (به‌تایبه‌تی منداڵ). (۳) کاتی دانه‌وه‌ی به‌سه‌رچووه (باج، قهر)؛

نه‌داو (باج، قهر)؛ (*~ taxes; a ~ debt*)

n. (۱) که‌سیکی که‌مه‌ترخه‌م؛ فرامۆشکەر.

(۲) که‌سیکی تاوانبار (به‌تایبه‌تی منداڵ)؛ لاسار؛ (*He is a ~.*)

deliquesce (del'ā-kwes'), *v.t.* په‌ق کردنه‌وه؛ بوون به‌ناو.

(۱) وپرنه‌کەر (کاتی له‌زو‌تا)؛

قسه‌بێزکینه‌را قسه‌بێزکاو. (۲) تاییه‌تی به‌و پرنه‌کردن.

(۳) له‌خۆشیدا نازانیت چی بکات؛ له‌خۆشیدا خه‌ریکه‌ شیت ده‌بیت؛

(*He is ~ with joy.*)

(۱) وپرنه‌ (به‌هۆی له‌زو‌تاوه)؛

قسه‌بێزکان. (۲) جۆشی له‌پاده‌ به‌ده‌ر؛ خوشی‌یه‌کی زۆر.

(۳) ووته‌یه‌ک یا ووتاریکی تێکه‌لاو‌وپێکه‌لاوی شیتانه.

ووپرنه‌یه‌که‌ که‌ له‌زین و ناره‌ق کردنی له‌گه‌له‌

له‌نه‌جای سه‌رخۆشیدا.

deliver (di-liv'ēr), *v.t.* (۱) بێزارکردن؛ (*to ~ from slavery*)

(۲) یارمه‌تیدان بۆ منداڵبوون؛ (*The doctor ~ed the child.*)

(۳) ووتاردان؛ ووتن؛ (*He ~ed a speech.*)

(۴) (*to ~*)، پیدان؛ گه‌یاندنه‌ ده‌ست؛ (*I ~ed the money to him.*)

(۵) پین گه‌یاندن؛ گه‌یاندن؛ (*The mailman ~s the mail.*)

(۶) دان؛ په‌ره‌م هینان؛ په‌ره‌م دان.

(۷) لێدان؛ پیدان؛ (*to ~ a blow*)

(۸) [Colloq.]، ده‌نگ بۆ سه‌ندن یا وه‌رگرتن (مه‌لێژاردن)؛ (*to ~ votes*)

deliverance (di-liv'ēr-əns), *n.* (۱) بێزارکردن؛ بێزاربوون.

(۲) بێزاری. (۳) پابه‌ک یا بێزاریکی بلۆکراوه.

delivery (di-liv'ēr-i), *n.* (۱) به‌ده‌سته‌وه‌دان.

dell

(۲) گه‌یاندن (که‌ل‌وپه‌ل، گه‌رسه، خواره‌مه‌نی، پۆسته): **dell** (There are two ~ies a day.)

(۳) شو شته‌ی ده‌گه‌یه‌نریت: (۴) مندالبوون: (۵) ووتاران: ووتن.

(۶) شیوه‌ی ووتاردان یا دووان: (an actor's poor ~).

(۷) لیدان: پیاکیشان (۸) فریدان (۹) پزگارکردن: پزگاربوون: پزگاری (۱۰) گۆرینی خاوه‌نیتی قه‌واله یا شتومه‌ک.

dell (del), *n.* دۆلنکی بچوکی تریکی دارستاناوی.
delouse (dē-lous', dē-louz'), *v.t.* پاک‌کردنه‌وه له نەسپ:

نەسپ درز کردن: دۆزین

Delphian (del'fi-ən), *adj.* Also **Delphic**, تایه‌تی به
"دینقای" پەرستگای خوای نه‌فسانه‌یی یۆنان (۲) لیل: نه‌بیراو.

delphinium (del-fīn'i-əm), *n.* جۆره‌ گونیکه

delta (del'tə), *n.* تپیی چواره‌می نه‌لف‌ووبی یۆنانی. (۲) دهلتا.

delude (di-lōd', di-lūd'), *v.t.* به‌مه‌له‌داردن: مه‌خه‌له‌تاندن:

(Don't ~ yourself.)

deluge (del'ūj), *n.* (۱) لافاو (۲) ماران بارینکی ژۆر: لیزمه‌ باران.

(۳) ژماره‌بکی ژۆر: (a ~ of visitors).

v.t. (۱) کردن به ژیر لافاوه‌وه: کردن به لافاو

(۲) کردن به ژیره‌وه (به شتی باش یا خراب): مه‌ناسه ئی بێن (مه‌جان)

the Deluge, لافاوه‌گه‌ی نوح (قورنان، ئینجیل)

delusion (di-lōō'zhan, di-lū'zhan), *n.* (۱) به‌مه‌له‌داردن

(۲) مه‌خه‌له‌تان (۳) بې‌وایه‌کی مه‌له: مه‌له (۴) خه‌یالی خاو

-delusive (*adj.*).

deluxe (di-looks', di-luks'), *n.* جوان و نایاب

delve (delv), *v.t.* [Archaic] مه‌لکه‌ندن زمو (به بیل و خاکه‌نان) (۱)

(۲) لیک‌نینه‌وه: چونه‌ ناو (to ~ into the past; to ~ into books).

v.t. [Archaic], مه‌لکه‌ندن زمو

demagnetize (dē-mag'no-tīz'), *v.t.* بارگی موگنا‌تیسسی ل‌بردن

demagogue (dem'ə-gōg', dem'ə-gog'), *n.* دیم‌اگوک:

کەسێکی دیم‌اگوکی: کەسێکە کە هەستی جەماوەر دەجووڵێنێت و هانیان دەدات

به مه‌هه‌ستی ده‌سه‌کهرتی ئامانه‌گانی خۆی

-demagogic (*adj.*); **demagogism** (*n.*).

demagoguery (dem'ə-gōg ēr-i, dem'ə-gog ēr-i), *n.*

کرده‌وه تاکتیک و پێبازی دیم‌اگوک (وه‌شه‌ی پێشوو بیه‌نه).

demand (di-mand', di-mānd'), *v.t.* (۱) داواکردن (به توندی):

ویستی (We ~ our rights.)

(۲) پێویست بوون: (The work ~s patience.)

v.t. داواکردن

n. (۱) داواکردن (۲) داوا: داواکاری: داخوازی: خواست.

(۳) شتیکی داواکراو (۴) پێویستی

(۵) ویستی شتومه‌کی ناوباز (نا‌بووری)

(ب) نه‌وه‌ده شتومه‌ک که خه‌لک ده‌یه‌وێ بیکرێت به‌ ترخیکی تایه‌تی له

کاتنکی تایه‌تیدا (supply and ~)

in demand, له‌ به‌وه‌دا به‌ به‌وه‌: بازاری گه‌رمه.

on demand, له‌ کاتی داواکردن: ده‌ریت له‌ کاتی داواکردن

(This check is payable on demand.)

demarcate (di-mär'kāt', dē'mär-kāt), *v.t.* (۱) سنووردان:

سنوور دیاری کردن. (۲) جیا‌کردنه‌وه: جیا‌وازی کردن.

-demarcation (*n.*).

demean (di-mēn'), *v.t.* سووک کردن: مرۆف: شتی پێژن:

له‌ په‌لوه‌یا به‌ که‌م‌کردنه‌وه: شکاندن

(He ~ed himself by taking the bribe.)

-demeaning (*adj.*).

demcan (di-mēn'), *v.t.* په‌فتارکردن: مه‌لسان و دانیشتن

demon

demeanor, demeanour (di-mēn'ēr), *n.* په‌فتاری له‌ به‌رچاوا:
په‌رووشتی به‌ ده‌ره‌وه: مه‌لسان و دانیشتن: (a quiet ~).

dement (di-ment'), *v.t.* مینشک تینکان: شیت کردن.

demented (di-ment'id), *adj.* مینشک تینکچوو: نه‌خوش (مینشک): شیت.

dementia (di-men'shə, di-men'shi-ə), *n.* مینشک تینکچوون:
نه‌خوشی مینشک: شیتی

demerit (dē-mer'it), *n.* (۱) ناتمه‌وای: که‌م‌وگووی: خراپی.

(۲) نه‌وه‌ی ئی شکاوی قوتایی (به‌وه‌ی تمه‌نی یا بێ حه‌یایی).

demi- (dem'i), پێشگرنگه‌ به‌ مانای: نیوا نیمچه: وه‌ک: که‌متر له‌.

demigod (dem'i-god'), *n.* نیمچه خودا: خودای بچوک.

demilitarize (dē-mil'ə-tə-rīz'), *v.t.* سوپا کشانه‌وه:

بێ سوپا کردن: له‌ ژیر ده‌ستی سوپا هه‌تانه‌ ده‌ره‌وه.

-demilitarization (*n.*).

demilitarized zone, ناوچه‌ی سوپا ئی کیشراوه: ناوچه‌ی بێ سوپا.

demise (di-mīz'), *n.* (۱) گۆرینی خاوه‌نیتی زمو: وزار به‌ وه‌سپه‌ت یا

به‌ گۆر. (۲) گۆرینی پاشا به‌ مردن یا وازه‌یتان له‌ ته‌ختی پاشایی.

(۳) مردن. (۴) نه‌مان: دوایی هاتن: کۆبوون.

v.t. (۱) زمو: وزار پێدان به‌ وه‌سپه‌ت یا به‌ کرێ

(۲) کردن به‌ پاشا له‌ نه‌جامی مردن یا وازه‌یتانی پاشا.

v.t. بۆ مانه‌وه (میرات).

demitasse (dem'i-tas', dem'i-täs'), *n.* فتجانی قاوه:

کووپی بچوک.

demobilize (dē-mō'b'l-īz'), *v.t. & v.i.* له‌شکر ب‌ل‌و‌م‌ین‌کردن:

به‌ره‌ل‌کردنی هێزی چه‌ک‌دار

-demobilization (*n.*).

democracy (də-mok'rə-si), *n.* (۱) دیموکراسی: دیموکراتیه‌ت:

فه‌رمانه‌روایی گه‌ل. (۲) فه‌رمانه‌روایی ژۆربه‌ی گه‌ل (په‌رله‌مان، حیزب... هتد

(۳) وولاتیکی دیموکراسی: (England is a ~).

(۴) یه‌کسانی: به‌ یه‌ک چاو سه‌یرکردنی هه‌موو.

(۵) جه‌ماوه: ژۆره‌ پیاوان

democrat (dem'ə-krat'), *n.* (۱) که‌سیکی دیموکراتی:

دیموکراسیخواز. (۲) یه‌کسانی په‌رست: یه‌کسانیخواز

(۳) [D-], نه‌ندامی حیزبی دیموکراتی نه‌مه‌ریکی.

democratic (dem'ə-krat'ik), *adj.* (۱) دیموکراتی: تایه‌تی به‌

دیموکراسی: له‌سه‌ر دیموکراسی پێش‌توو: (~ rule; a ~ country).

(۲) بۆ هه‌موو کس: بۆ جه‌ماوه: (~ entertainment).

(۳) یه‌کسانیخواز: خاکی: بێ فیز: (a ~ person).

(۴) [D-], تایه‌تی به‌ حیزبی دیموکراتی نه‌مه‌ریکی.

-democratically (*adv.*).

democratize (də-mok'rə-tīz'), *v.t. & v.i.* کردن به دیموکراتی:

بوون به دیموکراتی.

-democratization (*n.*).

demography (di-mog'rə-fi), *n.* دیموگرافیا: زانستی سه‌رژمه‌ری

دانیشتووان له‌ پوری ژۆربوون، مردن، ژنه‌یتان و شووکردن، دابه‌شبوونیان

به‌سه‌ر ناوچه‌یه‌ک‌دا.

-demographer (*n.*); **demographic** (*adj.*).

demoiselle (dem'wä-zel'), *n.* (۱) کچ. (۲) قوونگ (بالنده).

(۳) په‌پوله‌ قنگ باریکه

demolish (di-mol'ish), *v.t.* (۱) پوو‌خاندن (خانوو).

(۲) ویران کردن: تین‌و‌پینکان: هه‌رتاندن.

-demolishment (*n.*).

demolition (dem'ə-lish'ən, dē'mə-lish'ən), *n.* پوو‌خاندن

(خانوو): ویران کردن: تین‌و‌پینکان.

demon (dē'mən), *n.* (۱) جنّوکه: شه‌یتان: دی‌وودرنج.

demoniac

- (۲) گیانی پاریزهر! فریشته‌ی پاریزهر.
(۳) کسینکی به‌دخوازو دلهره‌ی وک شەیتان! پیاوخراب.
(۴) کسینکی کارامه و بزاون شاره‌زا: (a ~ at golf).
demoniac (di-mō'ni-ak'), *adj.* (۱) تاییه‌تی به شەیتان یا جنۆکه.
(۲) شەیتان سواری سەری بووه. (۳) شەیتانی! شەیتانانه.
n. کسینکه که شەیتان سواری سەری بوویتی.
demonic (dē-mon'ik), *adj.* (۱) تاییه‌تی به شەیتان یا جنۆکه!
شەیتانی (۲) شەیتان پالی پیوه ده‌نیت! فریشته‌یه‌ک سروشی بۆ ده‌نیتیت.
demonism (dē'mən-iz'm), *n.* برواکردن به شەیتان و جنۆکه و دیوودرنج.
demonology (dē'mon-ol'ə-ji), *n.* (۱) لیکولینمە‌ی شەیتان و جنۆکه و دیوودرنج و برواکردن به‌م جۆره شتانه.
(۲) ووتاریکی نووسراو دەرپاری نەم جۆره شتانه
demonstrable (di-mon'strə-b'l, dem'an-strə-b'l), *adj.* ده‌توانی پیشان بدریت یا به‌لگی بۆ بئیریتهمو و بسملینریت.
-demonstrability (n.); **demonstrableness** (n.);
demonstrably (adv.). به‌شداریکەری خۆپیشاندانیکە
demonstrant (di-mon'strənt), *n.* گشتی.
demonstrate (dem'an-strāt'), *v.t.* (۱) سەلماندن! به‌لگه‌بۆ-
هینانه‌وه (۲) پیشانان! پوونکردنە‌وه! دەرختن! خستنه‌ پیش چار.
(۳) هەست دەرپرین.
(۴) خۆپیشاندان (خۆپیشاندانیکە گشتی)! هەستی خۆ دەرپرین به‌ ناشکرا
v.t. له‌ خۆنوواندیکە گشتیدا. (۲) پیشانانی هیزی سوبایی.
demonstration (dem'an-strā'shən), *n.* (۱) به‌لگه‌ بۆ هینانه‌وه!
سەلماندن (۲) پیشانان! پوونکردنە‌وه! خستنه‌ به‌ر چار.
(۳) دەرختن! پیشانان: (a ~ of grief).
(۴) خۆپیشاندانی گشتی! خۆنوواندنی گشتی
(۵) پیشانانی هیزی سوبایی (۶) سەلماندن (بیرکاری).
demonstrative (di-mon'strə-tiv), *adj.* (۱) دەرخر! پیشانەر!
پوونکره‌وه (۲) (~ of), نیشانە‌ی ئەرە‌یه! ئەرە‌ ده‌سەلمنیت! مانای ئەرە‌یه.
(۳) بنچینه‌کە‌ی لاسەر پیشانان و سەلماندن دامە‌زراوه: (a ~ science).
(۴) هەست پیشانەر: (a ~ child).
(۵) پیشانەر (پێزمان): ("That" is a ~ pronoun).
n. راناو یا ئاوه‌لئاو پیشانەر (پێزمان).
demonstrative pronoun, راناو پیشانەر.
وه‌ک "this, that, these, those"
demonstrator (dem'an-strā'tēr), *n.* (۱) پیشانەر
(۲) مامۆستای پیشانەر له‌ تاقیگه‌دا.
(۳) فەرمانبە‌ری کۆمپانیایه‌ک که ئامێرێک یا شتیکی تازه‌ پیشانی جه‌ماوهر
ده‌دات بۆ هاندانیان بۆ کرینی.
(۴) به‌شداربووی خۆپیشاندانیکە گشتی! خۆپیشانەر.
demoralize (di-mōr'ə-liz', di-mor'ə-liz'), *v.t.* (۱) ووره-
پن به‌ردان! ووره‌ شکاندن! بۆ ووره‌ کردن (۲) په‌وشت خراپ کردن.
(۳) پشیمانی خستنه‌وه! شتواندن! سەر ئی شتواندن.
-demoralization (n.). گهل! جه‌ماوهر! میله‌ت.
demos (dē'mos), *n.* پله‌ که‌مکردنە‌وه! پله‌ که‌مکردنە‌وه (نه‌فسه‌).
demote (di-mōt'), *v.t.* کاربه‌ده‌ست... هتد.
-demotion (n.). داگرتن (مه‌کینه‌)! هینانه‌ خواره‌وه:
demount (dē-mount'), *v.t. (to ~ a motor)
demur (di-mūr'), *v.i.* (~ at) (~ to), (۱) پارایی کردن!
دوودی کردن (۲) په‌لپ گرتن (دادگا)
demure (di-myoor'), *adj.* (۱) شەرم! سەلار! سەنگین! به‌ ناپروو.*

denotation

(a ~ young lady)

- (۲) خۆ به‌ شەرم نوا! به‌ دۆ شەرم.
demurrage (di-mūr'ij), *n.* (۱) که‌مترخەمی له‌ بارکردن یا بارداگرتنی پایۆ یا لۆری له‌ به‌ندەر له‌ ماوه‌ی دیاریکراو.
(۲) پین بژاردنی نەم که‌مترخەمی‌یه‌ (که‌ گورگ ده‌یسەنیت)
په‌لپ (دادگا).
demurrer (di-mūr'ēr), *n.* (۱) (۱) لانه‌ (شیر، پلنگ... هتد)! بێشه‌لانی (گیاندارێ کێوی).
(ب) مه‌له‌نه‌! لانه‌. (۲) قه‌ه‌ن یا لانه‌ی گیاندارێکی کێوی له‌ باخچه‌ی گیانداراندا
(۳) په‌ناگا! نه‌شکه‌وت! جنی خۆشاردنە‌وه.
(۴) په‌ناگای دۆر جه‌ره‌ یا کسانێ بۆ لانه‌ (۵) ژوورێکی چه‌په‌ل.
(۶) ژوورێکی بچکوله‌ی خۆش له‌ مالێکدا که‌ ته‌رخان کراوه‌ بۆ خۆیندنە‌وه‌
بۆ ده‌نگی و کارکردن! خه‌لوه‌تگا! خه‌لوته‌.
له‌ لانه‌دا ژبان! خۆشاردنە‌وه‌ له‌ په‌ناگادا
v.t. (۱) سەندنە‌وه‌ ئی-
denationalize (dē-nash'ə-n'l-iz'), *v.t.* وەرگرتنە‌وه‌ی ماف و نیشانه‌ و تاییه‌خۆی نه‌توایه‌تی (گهل، مرۆڤ).
(۲) گه‌راندنە‌وه‌ی دەرگای پیشه‌سازی و بازرگانی و ئابووری و کشتوکالی میلی
کراو بۆ خاوه‌نه‌کانی
denaturalize (dē-nach'ēr-əl-iz'), *v.t.* (۱) ناسرووشتی کردن!
ئی دەرهنانی نیشانه‌ و تاییه‌خۆی سرووشتی شتی.
(۲) ئی سەندنە‌وه‌ی مافی هاوولایتی.
(۱) په‌سەندنە‌کردن (خواست).
(۲) به‌رپرچدانە‌وه‌! به‌دۆخستنه‌وه‌:
(the ~ of a statement or an accusation)
(۲) حاشائیکردن: (the ~ of one's family)
(۴) بپوا! پین نەکردن (تاین).
(۵) نه‌دان! پین نه‌دان (خواست).
(۶) خۆشی له‌ خۆ قه‌ده‌غمکردن! پێی خۆشی له‌ خۆ گرتن: (self- ~)
denier (dā-nér'), *n.* حاشاکه‌ر! به‌رپرچده‌ره‌وه‌! بپوا.
denigrate (den'ə-grāt'), *v.t.* (۱) ره‌ش کردن.
(۲) ئاو پیس کردن! له‌که‌دارکردن! ئاو شکاندن یا خراپ کردن! سووک کردن
-denigration (n.); **denigrator** (n.).
denim (den'im), *n.* (۱) جۆره‌ قوماشیکە لۆکه‌ نه‌ستووره‌.
(۲) (pl.). جل و به‌رگی نەم قوماشه‌.
denizen (den'i-z'n), *n.* (۱) نیشته‌جێ! دانیشتو (مال، ناوچه‌).
(۲) [British]. بێگانه‌یه‌ک که‌ هه‌ندیک مافی تاییه‌تی هاوولایتی درایه‌تی.
(۳) (۱) گیاندارێک یا پووه‌کێکه‌ که‌ بوویتی به‌ نیشته‌جێی شوینیکی تازه‌
(ب) ووشه‌ی بێگانه‌! ووشه‌ی خواستراو.
denominate (di-nom'ə-nāt'), *v.t.* ناوینان! ناوان! دیاری کردن.
denominate number, ژماره‌ی دیاریکه‌ر! ژماره‌ی ناوینن.
وه‌ک ژماره‌ ۱۲ له‌م وتیه‌دا: (12 pounds).
denomination (di-nom'ə-nā'shən), *n.* (۱) ناوینان! ناوان.
(۲) ئاو. (۳) ئاوی باه‌تیکه‌ شت.
(۴) باه‌ت یا چه‌شنی پاره‌: (five-dollar ~s).
(۵) چه‌شن (تاین)! تاق، یا پێبازرێکی تاینی: (a Protestant ~)
denominationalism (di-nom'ə-nā'shən-l-iz'm), *n.* (۱) بیروباوه‌ری دووبه‌ره‌کێتی تاینی. (۲) دابه‌شبوونی تاینیک یا بپواپیکه‌رانی
تاینیک به‌ چه‌ند به‌شیکه‌وه‌! دووبه‌ره‌کێتی تاینی. (۳) بانگدان بۆ دووبه‌ره‌کێتی
یا به‌شکردنی تاینی
denominative (di-nom'ə-nā'tiv, di-nom'ə-nā-tiv), *adj.* (۱) ناوینن.
(۲) تاییه‌تی به‌ کرداریکی له‌ ئاو یا ئاوه‌لئاو داریژاو (پێزمان):
("to eye" is a ~ verb.)
کرداریکی له‌ ئاو یا ئاوه‌لئاو داریژاو (پێزمان).
n. (۱) ناوینن.
(۲) ژێره‌ (بیرکاری).
denominator (di-nom'ə-nā'tēr), *n. (۱) نیشانه‌کردن! واگیاندن!
denotation (dē'nō-tā'shən), *n.**

denote

- نیشانه‌ی شتیک بوون. (۲) نیشانه. (۳) مانای راسته و راستی ووشه‌یهک.
denote (di-nōt'), *v.t.* (۱) نیشانه‌کردن.
 (۲) واگه‌یاندن (ووشه، ووته، نیشانه) نیشانه‌ی شتیک بوون؛ واته وایجون.
denouement (dā-nōō'mān), *n.* (۱) سه‌جاسی شانوگه‌ری‌یهک؛
 کوتایی چیزیک (۲) نهو پهرده‌یهی شانوگه‌ری‌یهک که منجم دودات
 به‌دهسته‌وه (۳) سه‌جاسی کار؛ کوتایی کار
denounce (di-nouns'), *v.t.* (۱) تاوانبارکردن؛ سه‌ره‌نشت کردن؛
 په‌نجه‌ی تاوان بۆ پراگیشان؛ ناپه‌زایی دهربرین دهرباره.
 (۲) راپورت لیدان؛ خه‌برلیدان.
 (۳) پراگه‌یاندن به نیازی دواپی پین هینانی په‌یمانیک (نیوولان).
-denouncement (n.).
dense (dens), *adj.* (۱) پرا پسته‌را؛ خسته؛ توند
 (۲) چیر؛ نه‌ستور. (۳) پین میشک؛ گه‌ره‌ده‌ن؛ چه‌پۆل.
 (۴) تاریک جاسی وینه)
density (den'sa-ti), *n.* (۱) پری؛ چیری؛ نه‌ستوری؛ خسته؛ توندی.
 (۲) چیری دانیشتونان: (the ~ of population).
 (۳) س میشکی؛ گه‌ری؛ چه‌پۆل؛ گه‌ده‌نی.
 (۴) چیری ته‌زوی کاره‌با
dent (dent), *n.* قوپایو
v.t. قوپان
v.i. قوپان
dental (den'tl), *adj.* - بیهتی به‌دندان؛ هی‌دندان
 - بیهتی به‌دندیک که له لیکدانی زمان و ددانه‌کانی پیشه‌وه‌ی سه‌ره‌وه
 - سه‌ره‌وه‌ی دند. د. ت. (دندنگاسی).
n. سه‌ره‌وه‌ی دند. ت. (دندنگاسی)
dental floss, ددزوی پاکردنه‌وه‌ی ددان
dented (den'tid), *adj.* قوپو
denti- (den'ti, den'tə), یسکرکه سه‌مانای؛ هی‌دندان؛ تاییهتی به
 - سه‌ره‌وه
dentist (den'tist), *n.* پریسکی ددان؛ دانسان
dentistry (den'tis-tri), *n.* زانسی پریسکه‌وانی ددان؛ دانسانزی.
dentition (den-tish'ən), *n.* - سه‌ره‌وه‌ت
 - سه‌ره‌وه‌ی جزو پریک‌وینکی ددان
denture (den'chēr), *n.* تاقه‌ده‌ی ده‌سکرده
denude (den'yoo-dāt', di-nu'dat), *v.t.* پرونکردن زه‌وی؛
 داخوون؛ دامالین؛ پامالین
adj. روت
denude (di-nōōd', di-nūd'), *v.t.* (۱) پروتکردنه‌وه (جل‌وبه‌رگه).
 (۲) پروتکردن (زه‌وی‌وزار). (The land was ~d of vegetation).
 (۳) داخوون (زه‌مینناسی)؛ داخوون؛ پامالین؛ دامالین.
-denudation (n.).
denunciate (di-nun'si-āt', di-nun'shi-at'), *v.t.* - denounce.
denunciation (di-nun'si-ā'shən, di-nun'shi-ā'shən), *n.*
 (۱) تاوانبارکردن؛ په‌نجه‌ی تاوان بۆ پراگیشان؛ سه‌ره‌نشت کردن؛ ناپه‌زایی یا
 بیزاری دهربرین دهرباره‌ی شتیک. (۲) راپورت لیدان؛ خه‌برلیدان.
 (۳) پراگه‌یاندن دواپی پین هینانی په‌یمانیک.
-denunciator (n.).
deny (di-nī'), *v.t.* (۱) سه‌ره‌یچدانه‌وه؛ به‌دروخسته‌وه (۲) حاشالیکردن.
 (۳) ری پین نه‌دان؛ لی قه‌ده‌غه‌کردن؛ نه‌هیشتن
 (۴) په‌سه‌دنه‌کردن (خواست)؛ پین نه‌دان؛ نابه‌دنی کردن؛ پین به‌ش کردن.
deny oneself, له خو قه‌ده‌غه‌کردن (چووت بوون، خو‌شی)؛
 ری خو‌شی له خو‌گرتن.
deny oneself to, کس نه‌بینن؛ خو‌کشانه‌وه و ینگه‌نه‌دان به کس بۆ
 بیینی

dependency

- deodorant** (dē-ō'dēr-ənt), *adj.* بوئیر؛ بوئی ناخوش بر
n. بوئیر؛ دهرمانی بوئی ناخوش بر.
deodorize (dē-ō'dēr-īz'), *v.t.* بوئی ناخوش لی لبردن؛
 بوئی ناخوش برین.
depart (di-pärt'), *v.i.* (۱) رویشتن؛ به‌جیه‌نشتن.
 (۲) گه‌وته‌ری؛ ده‌ستیکردن (گه‌شت، کاروان)
 (۳) مردن؛ سه‌ره‌نانه‌وه؛ کوچ کردن.
 (۴) (to ~ from old customs) (لادان (پرباز، نه‌ریت):
 به‌جیه‌نشتن؛ کوچ کردن (~ this life).
departed (di-pär'tid), *adj.* (۱) پاپودو.
 (۲) مردو؛ کوچ کردو؛ خوالیخوشبو.
 (۳) مردووه‌گه؛ خوالیخوشبو (۴) مردووان؛ مردووه‌گان.
department (di-pärt'mənt), *n.* (۱) به‌ریه‌به‌رایه‌تی؛ به‌ش؛
 فرمانگه؛ ده‌زگ (the police ~; all governmental ~s)
 (۲) لق (زانباری)؛ به‌ش (زانکو، کولج)
 (the ~ of physics; the physics ~; the history ~)
 (۳) پیشه؛ پسپور. (Writing is his ~).
 (۴) وه‌زاره‌ت (ته‌نها له سه‌ره‌یکادا):
 (the Education D~; the Agriculture D~)
 (۵) به‌ریه‌به‌رایه‌تی تاوچه له سه‌ره‌نسا.
departmental (di-pärt'men'tl, dē-pärt-men'tl), *adj.* (۱)
 تاییهتی به‌به‌ش، لق، ده‌زگ، به‌ریه‌به‌رایه‌تی. یا فرمانگه. (۲) به‌ش به‌ش کراو
departmentalize (di-pärt'men'tl-īz', dē-pärt-men'tl-īz'), *v.t.* به‌ش به‌ش کردن؛ خانه‌خانه کردن
-departmentalization (n.).
department store, فروشگای گه‌ره‌ی کله‌په‌لو وورده بابته
 به‌ش به‌ش.
departure (di-pär'chēr), *n.* (۱) رویشتن؛ به‌جیه‌نشتن
 (۲) گه‌وته‌ری؛ ده‌ستیکردن (گه‌شت، کار.
 (۳) [Archaic] مردن؛ کوچ؛ کوچ کردن (۴) لادان (پرباز، نه‌ریت) خو
depend (di-pend'), *v.i.* (۱) (to ~ upon; ~ on) گه‌وته‌سه‌ره؛
 به‌ندبوون له‌سه‌ره؛ به‌ستران به.
 (Health ~s on good food and exercise.; His success ~s upon his own efforts.)
 (ب) له‌سه‌ره به‌ندبوون یا گه‌وته‌سه‌ره (مه‌رجی نه‌زانراو یا دیاری نه‌کراو):
 (It ~s.; That ~s.)
 (ج) پاشکوبوون؛ له‌سه‌ره به‌ندبوون بۆ مانا به‌خشین (پژمان).
 (۲) (to ~ upon; ~ on) پشت پین به‌ستن (یارمه‌تی)؛ به‌ته‌ماوون
 (She ~s on her parents.; He ~s on his pen for a living.)
 (۳) (to ~ from) شو‌ریبوونه‌وه.
 (۴) نه‌نجام دیارنه‌بوون.
dependability (di-pen'də-bil'a-ti), *n.* پشت پین به‌ستران؛
 سه‌ره‌یاستی
dependable (di-pen'də-b'l), *adj.* پشتی پین ده‌به‌سترنیت؛
 پشت پین به‌ستراو؛ سه‌ره‌یاست
dependence (di-pen'dəns), *n.* (۱) به‌ندبوون له‌سه‌ره؛ گه‌وته‌سه‌ره
 (۲) پاشکوبه‌تی؛ ژئوده‌ستی.
 (۳) پشت پین به‌ستن، بۆ یارمه‌تی):
 (You should end your ~ on others for help.)
 (۴) بووا پین بوون؛ پشت پین به‌ستن؛ به‌ته‌ماوون.
 (۵) [Rare] که‌سیک یا شتیک پشت پین به‌ستراو.
 (۶) [Archaic] شتیک شو‌ریبووه‌ه یا هه‌لواسراو.
dependency (di-pen'dən-si), *n.* (۱) گه‌وته‌سه‌ره؛ به‌ندبوون له‌سه‌ره
 (۲) پشت پین به‌ستن؛ ژئوده‌ستی: (our ~ on others)
 (۳) شتیک پاشکو. (۴) وولات یا ناوچه‌یه‌کی ژئوده‌سته

dependent

dependent (di-pen'dənt), *adj.* (۱) شویزبوهره؛ هملواسراو. (۲) (on ~) بنده لسمرا؛ کورتومته سمر؛ بستراره به.

(۳) (on ~)، پشت پین بستم. (۴) پاشکو.

n. کسینک که پشت به کسینکی تر دبستی بؤ دهرامت؛ خواردمست؛ پاشکو.

dependent clause, نیمچه رستهی پاشکو (ریزمان).

depict (di-pikt'), *v.t.* (۱) پیشاندان (لهبری نیگارکیشان، پمیکر. یا هونری ترهوه؛ دهرخستن.

(۲) نیشانه‌ه‌لدان؛ پیشاندان (لهبری نویسنهوه).

depiction (di-pik'shən), *n.* (۱) پیشاندان؛ دهرخستن.

(۲) ریته یا پمیکرک که شتیک پوون بکاتوه.

(۳) نیشانه‌ه‌لدان.

deplete (di-plēt'), *v.t.* (۱) مه‌تال کردنوه؛ هیچ تیدا نه‌میشتن؛

گسک لیدان؛ برانهوه. (۲) خوین دهره‌ندان (پزشکوانی).

depletion (di-plē'shən), *n.* (۱) به‌تال بوونهوه؛ هیچ تیدا نه‌مان.

(۲) بین ووزیمی به‌موی خوین لی‌هاتینکی زورمهوه.

deplorable (di-plōr'ə-b'l, di-plō'rə-b'l), *adj.* (۱) ناخوش؛

جی داخه. (۲) شایسته‌ی سمره‌نشست کردنه؛ ناپه‌سند؛ زور خراب.

deplore (di-plōr', di-plōr'), *v.t.* (۱) پین ناخوش بوون؛ داخ پین -

خوارن. (۲) ناره‌زایی دهرپین؛ بی‌زاری نیشاندان؛ به توندی ناپه‌سند کردن.

deploy (di-ploi'), *v.t. & v.i.* بآوکردنوه‌ی سوپا (بؤ جه‌نگ).

deployment (di-ploi'mənt), *n.* بآوکردنوه‌ی سوپا (بؤ جه‌نگ)؛

دابه‌شیوونی سوپا

depopulate (dē-pop'yoo-lāt), *v.t.* قرخسته شوینک (به جه‌نگ،

نه‌خوشتی، لی‌قومان، ... هتد؛ کس تیدا نه‌میشتنهوه؛ که‌مکردنوه‌ی -

دانشتون

-depopulation (*n.*).

deport (di-pōrt', di-pōrt'), *v.t.* (۱) به‌زور دهرکردن له وولات

(به‌تایبه‌ی بیگانه‌ی‌مکی ناپه‌سند)؛ له وولات دورخستنهوه.

(۲) ره‌فطارکردن؛ ره‌فطارنوواندن.

deportation (dē-pōr-tā'shən, dē-pōr-tā'shən), *n.* دهرکردن

یا دورخستنهوه‌ی بیگانه‌ی‌مکی ناپه‌سند له وولات.

deportee (dē-pōr-tē', dē-pōr-tē'), *n.* دورخراره؛ بیگانه‌ی‌مکی

ناپه‌سندی له وولات دهرکراو

deportment (di-pōrt'mənt, di-pōrt'mənt), *n.* ره‌فطارنوواندن؛

چوینتی ره‌فطارکردن؛ هلسان و دانیشتن؛ ره‌فطار.

depose (di-pōz'), *v.t.* (۱) لایردن (پاشا، سمره‌ک و وزیران، سمرکوما؛

له‌کارخستن (۲) گمراهیدان (لسمر سویند له دادگادا؛ شایه‌تیدان.

v.i. گمراهیدان (لسمر سویند له دادگادا؛ شایه‌تیدان.

deposit (di-poz'it), *v.t.* (۱) سپاردن؛ پین سپاردن.

(۲) داتان (پاره له بانقد)؛ پاره خسته بانقهوه.

(۳) بارمه‌دانان؛ پیشمکی دان: (They ~ed \$500 on a new house.)

(۴) داتان.

(۵) خلته‌دانان یا کوپوونهوه؛ نیشتن (خلته).

n. (۱) سپارده؛ پین سپارده. (۲) سپاردن؛ پین سپاردن.

(۳) پاره‌ی له بانقد داتراو. (۴) بارمه؛ پیشمکی. (۵) عمار.

(۶) خلته؛ پاشماوه. (۷) شتی نیشتنو (م، گل، کانزا، ... هتد).

depository (di-poz'ə-ter'i), *n.* (۱) کسینکی شت پین سپیردراو.

(۲) عمار

deposition (dep'ə-zish'ən, dē-pə-zish'ən), *n.* (۱) لایردن

(پاشا، سمرکوما، سمره‌ک و وزیران؛ له‌کارخستن. (۲) (۱) گمراهیدان (دادگا).

(ب) گمراهی نووسراو به سویندهوه (بؤ بکاره‌ی‌نانی له دادگادا).

(۳) سپاردن؛ پین سپارده. (۴) سپارده.

depositor (di-poz'i-tēr), *n.* پاره‌دانر له بانقد.

depository (di-poz'ə-tōr'i, di-poz'ə-tō'ri), *n.* (۱) عمار؛

گمچینه. (۲) کسینکی شت پین سپیردراو

depth

depot (dē'pō), *n.* (۱) عمار؛ گمچینه.

(۲) نیشنگه (شهمه‌نده‌فر، پاس).

depravation (dep'rə-vā'shən), *n.* (۱) به‌دهره‌فطارکردن.

(۲) سووکی؛ نرمی؛ سمرسمریتی؛ به‌دهره‌فطاری.

deprave (di-prāv'), *v.t.* به‌دهره‌فطارکردن؛ خو خراب کردن؛

فیزی سمرسمریتی کردن.

depraved (di-prāv'd'), *adj.* سووک؛ سمرسمری؛ به‌دهره‌وشت؛

به‌دهره‌فطار

depravity (di-prāv'ə-ti), *n.* (۱) سمرسمریتی؛ به‌دهره‌فطاری؛

به‌دهره‌وشتی. (۲) کرده‌وه‌ی‌مکی سووک یا سمرسمری‌یانه.

deprecate (dep'rə-kāt'), *v.t.* (۱) ناره‌زایی دهرپین؛ پسه‌ندنه‌کردن.

(۲) سووک کردن؛ له بایه‌خ که‌مکردنوه.

-deprecation (*n.*); **deprecatory** (*adj.*).

depreciate (di-prē'shi-āt'), *v.t.* (۱) له نرخ که‌مکردنوه؛

نرخ شکاندن (خانوو، زموی‌وزار، شتومه‌ک).

(۲) سووک کردن؛ شکاندن؛ له بایه‌خ که‌مکردنوه.

v.i. نرخ شکان؛ نرخ که‌مبوونهوه (خانوو، زموی‌وزار، شتومه‌ک).

-depreciator (*n.*).

depreciation (di-prē'shi-ā'shən), *n.* (۱) نرخ شکاندن به‌موی

یا له نه‌منجایی کوون بوون و بکاره‌ی‌ناندا (خانوو، مه‌کینه).

(۲) ئی دهرکردنی شم نرخ شکانه له باجداندا. (۳) شکانی نرخي پاره

(۴) سووک کردن؛ له بایه‌خ که‌مکردنوه.

depredate (dep'rī-dāt'), *v.t. & v.i.* تالان کردن؛ راپووپوت کردن؛

پووتکردنوه.

-depredation (*n.*); **depredator** (*n.*).

depress (di-pres'), *v.t.* (۱) نه‌واندن؛ نرمکردنوه.

(۲) کوست خستن؛ پستکردن؛ غمبارکردن؛ دل‌گرتن. (۳) بن هیز کردن

(۴) نرخ شکاندن؛ بایه‌خ که‌مکردنوه؛ که‌مکردنوه (چهندیتی).

(۵) [Obs.], پسته‌نوه؛ پستانده‌نوه؛ پینشیل کردن.

-depressing (*adj.*); **depressor** (*n.*).

depressant (di-pres'ənt), *adj.* هیم‌نکرموه (میشک و ماسولکه).

n. دهرمانی هیم‌نکرموه (میشک و له‌ش).

depressed (di-pres't'), *adj.* (۱) دلته‌نگ؛ مه‌لوو؛ غمبار؛ پست.

(۲) نه‌ویو؛ داکه‌وتور؛ چان. (۳) به‌لاداکه‌وتوو (پوه‌کناسی).

(۴) (۱) بن بازپا؛ گز. (a ~ economy).

(ب) همرار؛ بن بازپاری کاری تی‌کردوه: (a ~ area).

depression (di-pres'hən), *n.* (۱) نرمکردنوه؛ نرم بوونهوه؛ نه‌وین.

(۲) نرمایی؛ چالایی؛ نه‌ویو؛ شوینتیکی نه‌ویو (زموی)؛ نیشتنویی.

(۳) کمی پستمانی همو.

(۴) بن بازپاری؛ بازپاری و بیکاری؛ قه‌وقاتی.

(۵) دلته‌نگی؛ مه‌لوو؛ غمباری؛ پستی؛ کوست کموتن.

(۶) که‌مبوونهوه‌ی چالاکي میشک و له‌ش.

depressive (di-pres'iv), *adj.* پسته‌نگر؛ نرمکردنوه.

n. کسینکی دلته‌نگی مه‌لوو خه‌فتبار.

deprivation (dep'rə-vā'shən), *n.* (۱) (۱) نه‌بوونی؛ بن‌مشی؛

بمش خواروی. (ب) بن‌بمش کردن؛ بمش خوارن.

(۲) له‌دمست چوون؛ له‌کس چوون. (۳) له‌کارده‌کردن؛ له‌کارخستن.

deprive (di-prīv'), *v.t.* (۱) به‌زور ئی سهندن؛

(He was ~d of his property.)

(۲) ئی سهندنوه؛ بن‌بمش کردن؛ بمش خوارن؛ ئی سهندن؛

(to ~ of comforts; to ~ of one's rights)

(۳) له‌کارده‌کردن؛ له‌کارخستن (به‌تایبه‌ی له پله‌ی کلینه).

-deprived (*adj.*).

dept., = 1. department. 2. deputy.

depth (depth), *n.* (۱) قولی؛ قولایی. (۲) توخی (په‌نگ)

deputation

- (۳) قولی بیروباوم. (۴) قولی یا توندوتیژی (هست).
 (۵) نزمی ناواز: (۶) ناوهراست یا نیوه (زستان، شه).
 (۷) (the ~s of a forest) ناوهرگه: (pl.)
 (۸) (pl.) ناخ زهوی، دهریا، ناسمان.
 (۹) (pl.) ناخ (پستی هست): (in the ~s of despair).
deputation (dep'yoo-tā'shan), *n.* (۱) دسهلات پندان
 کردن به جگر یا نویتهری خؤ! پئ سپاردن. (۲) جیگر! نویته.
depute (di-pūt'), *v.t.* (۱) دسهلاتی جیگری پندان.
 (۲) کردن به نویتهری خؤ.
deputize (dep'yoo-tīz'), *v.t.* (۱) کردن به جیگری خؤ! نویته.
 (۲) بوون به جیگر! جیگری کردن.
deputy (dep'yoo-ti), *n.* (۱) جیگر (a ~ minister).
 (۲) نویته پهرلهمان.
derail (dē-rāl'), *v.t.* (۱) هیل لابران (شهمه ندهفص)! له پئ لابران!
 پوچ کردن (نهخشه، ناوا).
derailment (n.).
derange (di-rānj'), *v.t.* (۱) تیک ویکدان! شواندن! لهیک ترازاندن.
 (۲) میشک تیکدان! شیت کردن.
deranged (di-rānj'd'), *adj.* (۱) شیاو! تیک ویکدان! لهیک ترازو.
 (۲) شیت! نهخوش (میشک): (a ~ individual).
derangement (di-rānj'mənt), *n.* (۱) شیاو! لهیک ترازو.
 (۲) شیتی! نهخوشی (میشک).
derelict (der'ə-lik'), *adj.* (۱) دهست ئی هلنگراو! بهجیتهراو (پاپو).
 (۲) لهناو دهریا! ۲. کهمترخه! فراموش
n. (۱) شتیک دهست ئی هلنگراو یا واز ئی هینراو
 (۲) کهسبکی بن لانه و دهریه دهری بیکاره که لهسر شقام و نهلاو نهولادا بزی.
 (۳) کهسبکی کهمترخه! کهسبکی فراموش
 (۴) زهوی بیکهاتو له کشانهوی دهریا.
dereliction (der'ə-lik'shan), *n.* (۱) دهست بیکهاتو!
 بهجیتهشتن (۲) دهست ئی هلنگراوی.
 (۳) کهمترخه! فراموشی: (He was fired for ~ of duty).
 (۴) (۱) بیکهاتی زهوی به کشانهوی دهریا (ب) زهوی به جزیه بیکهاتو
deride (di-rīd'), *v.t.* (۱) گاته بیکردن! پئ بیکهتن! لاقرتن بیکردن
derision (di-rīzh'ən), *n.* (۱) گاته بیکردن! پئ بیکهتن! لاقرتن
 (۲) [Rare] کهسبکی لاقرتن! کهسبکی لاقرتن بیکراو.
-derisive (n.).
derivation (der'ə-vā'shan), *n.* (۱) داریشت! دهرهینان! وهرگرتن.
 (۲) شتیک داریشتراو یا وهرگراو (ووشه، بیروباوم).
 (۳) بنچینه! بنج و بناوان. (۴) سهرچاوه و گورانی ووشه.
 (۵) ووشه سازی! زانستی دوزینهوی بنچینه ووشه (زمانهوانی).
 (۶) ووشه داریشتن (۷) دوزینهوه! نهجام کردن (بیکاری).
derivative (də-riv'ə-tiv), *adj.* (۱) وهرگراو! نارهسن (هونه).
 ویزه (۲) تاییهتی به داریشتن، وهرگرتن، یا دهرهینان.
n. (۱) شتیک وهرگراو یا نارهسن
 (۲) مادهیهکی ئی وهرگراو، ئی دهرهینراو، یا بهرهمه هینراو (کیمیاهگری)
 (۳) ووشهیهکی داریشتراو یا وهرگراو
derive (də-riv'), *v.t.* (۱) (from ~) نیوه وهرگرتن! هلهینجان.
 (۲) نهجام کردن! دوزینهوه. (۳) داریشتن! وهرگرتن (ووشه) وهرگرتن.
 (۴) گهرانهوه بؤ سهرچاوه (زمانهوانی).
 (۵) ئی وهرگرتن! ئی دهرهینان (کیمیاهگری).
v.t. نیوههاتن! نیوه وهرگرتن.
 (Thousands of English words are ~d from Latin.)
derm- (dūrm), = dermo-.
-derm (dūrm), پاشگرکه بهمانای: پئست! چهرم.

descriptive

- dermal** (dūr'məl), *adj.* پئستی! چهرمی.
dermat- (dūr'mət), = dermato-.
dermato- (dūr'mə-tō, dūr-mat'ō), پئشگرکه بهمانای: چهرم، پئست.
dermatologist (dūr'mə-tol'ə-jist), *n.* پزیشکی پئست.
dermatology (dūr'mə-tol'ə-ji), *n.* پزیشکوهانی پئست.
dermis (dūr'mis), *n.* (۱) توکی ژئر پئستی دهرمه.
 (۲) پئست! چهرم.
dermo- (dūr'mō, dūr'mə), پئشگرکه بهمانای: پئست! چهرم
derogate (der'ə-gāt'), *v.i.* (۱) (from ~) له پله یا بایهخ
 کهمکردنهوه. (۲) سووک کردن
v.t. [Archaic or Obs.]. سووک کردن! له پله یا بایهخ کهمکردنهوه.
-derogation (n.).
derogative (di-rog'ə-tiv), *adj.* - derogatory.
derogatory (di-rog'ə-tōr'ī, di-rog'ə-tō'r'i), *adj.* سووک-
 (روته)! ناشرین! گالته پئنگر: (a ~ remark)
 (۲) له بایهخ کهمکردنهوه! شکتین! سووککر.
derrick (der'ik), *n.* (۱) نامیزی بهرکه دهرمه یا هلنگر.
 (۲) جوارچیوهیکی کانزایی بهر لهسر بیرنهوتیک.
derrière (der'ī-er'), *n.* سمت! کهف! قنگ.
dervish (dūr'vish), *n.* دهریش.
descant (des'kant), *n.* (۱) گورانی! ناواز.
 (۲) تیبینی! رهخته! دیوان
v.i. (۱) (on ~; upon ~) تیبینی لهسر کردن (۲) لیدوان! یاسکردن.
descend (di-send'), *v.i.* (۱) نزم بوونهوه! هاتنه خواروه
 (۲) له گشتی بهره چون بؤ تاییهتی یا له گهرهوه بؤ بچوک.
 (۳) بهره خواربوونهوه (گرد، شاخ).
 (۴) (from ~) لئوههاتن! لئوه بوون! لئوههاتنه خواروه:
 (We are all ~ed from Adam.)
 (The estate ~ed to the nephew.)
 (۵) بؤ مانهوه (میراتی):
 (to ~ to that level) (۶) خؤ نزم کردنهوه! خؤ سووک کردن
 (۷) (on ~; upon ~) (۱) بهسردادان (دیدنه، هیزش)! پهلاماردان
 (They ~ed on the enemy.; Our friends ~ed upon us.)
 (۸) نزم بوونهوه بهره خاسؤ (هستیرهوانی)! ناوابوون.
-descending (adj.).
descendant (di-sen'dənt), *n.* نهوه! وچه! بهره! توخم.
descendent (di-sen'dənt), *adj.* هاتنه خواروه! نزم بووهوه.
descent (di-sent), *n.* (۱) نزم بوونهوه! هاتنه خواروه.
 (۲) رهگزا! بنچه! ریشه. (۳) نهوه! بهره! نهتهوه.
 (۴) لئوایی! بهره خوارکه. (۵) رینگه! بهره خوارکه.
 (۶) (on ~; upon ~) (۱) بهسردادان (دیدنه، هیزش)! پهلاماردان.
 (۷) نشوستی هینان.
 (۸) (to ~) سووکی (پروشت)! خؤ سووک کردن! سووک بوون
 (۹) بؤمانهوی زهوی و زار له باوبا پیرهوه.
describe (di-skrīb'), *v.t.* (۱) نیشانه هلدان! وصف کردن! یاسکردن!
 (Please ~ what you saw.)
 (۲) وینه کیشان.
-describable (adj.).
description (di-skrīb'shan), *n.* (۱) نیشانه هلدان! وصف کردن!
 وصف: (a ~ of a thief).
 (۲) جور! چشن! بایه: (books of every ~).
 (۳) وینه! وینه کیشان: (the ~ of a circle).
descriptive (di-skrīb'tiv), *adj.* نیشانه هلدان! بوون
 (a ~ passage; ~ writing)

descriptive linguistics

descriptive linguistics, زمانه‌وایی و سنی: لقیکه له زمانه‌وایی که باسی زمان و پیکهاتی دهکات بن گویدان به میژوی نو زمانه و برآورده‌کردنی له‌گه‌ن زمانی تردا.

descri (di-skrī'), *v.t.* (۱) به‌دی کردن؛ بینین (له دهرمه) (۲) دۆزینه‌ره؛ بۆ گه‌ران و دۆزینه‌ره.

desecrate (des'i-krāt'), *v.t.* گلاوکردن؛ پیس کردن.

-desecrate (*n.*); **desecrator** (*n.*).

desecration (des'i-krā'shən), *n.* گلاوکردن؛ پیس کردن؛

گلاو‌بوون؛ پیس بوون.

desegregate (dē-seg'ra-gāt'), *v.t.* لایردن یا نه‌میشتنی جیاوازی (په‌گه‌ن: رده‌گه‌زابه‌تی (له قوتابخانه و زانکودا)؛ جیا‌نه‌کردنه‌وه و تیکه‌لاوکردن (په‌گه‌ن):

(*Most schools in Southern United States have -d.*)

-desegregation (*n.*).

desensitize (dē-sen'sə-tīz'), *v.t.* (۱) هه‌ست کوشتن؛ سپ‌کردن.

(۲) هه‌ستباری نه‌میشتن به‌رام‌به‌ر هه‌ندێ خواردن و شتی تر (پزیشک‌هوانی).

desert (di-zūrt'), *v.t.* (۱) به‌جێهێشتن؛ چۆل کردن

(۲) به‌جێهێشتنی که‌سێک له‌کاتی ته‌نگانه‌دا؛ پشت تێکردن.

(۳) (۱) را‌کردن له سوپا؛ هه‌لاتن.

(ب) شوینی کار به‌جێهێشتن به‌ی پرس.

را‌کردن له سوپا؛ هه‌لاتن؛ هه‌لاتن له کار.

v.t. بیابان؛ چۆله‌وایی

(۱) بیابانی (۲) چۆل؛ چۆله‌وه‌ول: (*a ~ island*).

desert (di-zūrt'), *n.* (۱) شایسته‌یی؛ هه‌لگرتن (پاداشت، سزا)؛ ره‌وایی.

(۲) (*pl.*) پاداشت یا سزای ره‌وا: (*He got his just -s.*)

deserter (di-zūrt'ēr), *n.* (۱) را‌کردو له سهربازی یا سوپا؛ هه‌لاتو.

(۲) که‌سێک که خێزانه‌کی، هاو‌ری، یا رێبازه‌کی به‌جێ ده‌هێلێت؛

پشت تێک‌را له‌کاتی ته‌نگانه‌دا

desertion (di-zūrt'shən), *n.* (۱) را‌کردن له سوپا؛ هه‌لاتن

(۲) به‌جێهێشتن؛ پشت تێکردن (له‌کاتی ته‌نگانه‌دا).

deserve (di-zūrv'), *v.t. & v.i.* شایسته‌بوون (پاداشت، سزا)؛

هه‌لگرتن؛ هه‌نان؛ شایان بوون؛ پێ ره‌وا‌بوون.

deserved (di-zūrvd'), *adj.* شایسته‌ ره‌وا (*a ~ vacation*).

deservedly (di-zūrvd'li), *adv.* به‌ ره‌وا؛ په‌وا؛ شایسته‌.

(*to be ~ blamed*)

deserving (di-zūrv'vīn), *adj.* شایسته‌ی پاداشت، ستایش، یا

یارمه‌تی‌به

n. شایسته‌یی (پاداشت، سزا)

desex (di-seks'), *v.t.* پوو‌کانه‌وه‌ی نه‌دامی زاو‌و‌زی گیاندار به

خساندن و دهر‌مینانی هه‌لکه‌دان یا تۆز.

desiderata (di-sid'ēr-āt'), *n. plural of desideratum.*

desideratum (di-sid'ēr-āt'm), *n.* خواست؛ نامانج؛ هه‌وا؛

شتیکی و یستراو یا تاره‌زوو‌کراو.

design (di-zīn'), *v.t.* (۱) نه‌خشه‌دانان؛ نه‌خشه‌کێشان؛ نه‌خشه‌کردن؛

په‌نگ پێشتن؛ پلان دانان: (*to ~ a house, a bridge, a plane, etc.*).

(۲) له‌میشتکا نه‌خشه‌کردن

(۳) نیازی کردنی کارێک بوون

(۴) تهر‌خان کردن؛ دانان.

v.i. نه‌خشه‌دانان؛ نه‌خشه‌کێشان؛ نه‌خشه‌کردن:

(*She ~s for a coat manufacturer.*)

n. (۱) نه‌خشه؛ پلان؛ پرۆژه. (۲) نیاز. (۳) نامانج؛ تاوات.

(۴) (*pl.*) (*on*; *upon*). پیلانیکی نه‌ینی و نا‌په‌سه‌ند:

(*He has ~s on your life.*; *He has ~s on her property.*)

(۵) نه‌خشه: (*a ~ for a house*).

(۶) نه‌خشه‌کاری؛ نه‌خش؛ نه‌خشانن: (*the ~ of a rug*).

(۷) به‌رهمه‌میکی هونه‌ری.

despicable

by design, به‌ده‌سه‌نقه‌ست:

(*Was it done by accident or design?*)

designate (dez'ig-nit), *adj.* دانراوه له پله‌یکدا به‌لام دهستی

به‌کار نه‌کردنه‌وه؛ ناو‌نراو؛ ده‌ست‌نیشان کراو: (*ambassador ~*).

v.t. (۱) ده‌ست‌نیشان‌کردن؛ دیاری کردن؛ نیشانه‌کردن.

(۲) تهر‌خان کردن؛ دانان (بۆ مه‌به‌ست، کات، یا نیشیکی تایه‌به‌تی)

(۳) ناو‌نان؛ ناو‌نیشان. (۴) دانان له‌سه‌ر کار؛ دامه‌زاندن.

designation (dez'ig-nā'shən), *n.* (۱) ده‌ست‌نیشان‌کردن؛

دیاری کردن. (۲) له‌سه‌ر کار دانان. (۳) ناو؛ نیشانه.

designee (dez'ig-nē'), *n.* که‌سێکی ده‌ست‌نیشان کراو، دانراو،

یا دیاری‌کراو بۆ کارێک، ئه‌رکێک، یا پله‌یه‌کی فهرمان‌په‌روایی.

designer (di-zīn'ēr), *n.* (۱) نه‌خشه‌کێش؛ نه‌خشه‌که‌ر (چا‌و‌به‌ره‌گ).

(۲) نه‌خشه‌کێشی دیک‌و‌زی شانۆ: (*a set ~*). (۳) پیلان‌گێڕ.

desirable (di-zīr'ə-b'l), *adj.* و یستراو؛ باش؛ نایاب؛ جوان؛ په‌سه‌ند.

-desirability (*n.*); **desirableness** (*n.*); **desirably** (*adv.*).

desire (di-zīr'), *v.t.* (۱) هه‌زو کردن؛ و یستن؛ تاره‌زوو‌کردن.

(۲) داخوازی کردن. (۳) هه‌ز‌لێکردن (زاو‌و‌زی)؛ هه‌وه‌س هه‌لسانی جوت بوون.

(۱) هه‌ز؛ تاره‌زوو. (۲) هه‌وه‌سی جوت بوون. (۳) داخوازی؛ خواست

n. (۴) هه‌وا؛ تاوات؛ شتی که‌سێکی و یستراو.

desirous (di-zīr'əs), *adj.* هه‌ز‌که‌ر؛ تاره‌زوو‌که‌ر؛ هه‌ز‌پێکه‌ر:

(*He is ~ of going abroad.*)

desist (di-zīst'), *v.i.* ده‌ست هه‌لگرتن؛ وازه‌مینان؛ وه‌ستان.

(۱) می‌زی نووسین و خوێندنه‌وه.

(۲) می‌زی یا قه‌ه‌ز له‌ده‌زگایه‌کی گه‌وره‌دا: (*an information ~*)

(۳) فهرمان‌گه‌ یا لقی فهرمان‌گه‌ی ده‌زگایه‌کی فهرمان‌په‌روایی یا میلی

(۴) سنیای ناوازه‌نی تۆر‌کێسترا.

desolate (des'ə-lit), *adj.* (۱) چۆل؛ چۆله‌وه‌ول.

(۲) دله‌نگه‌ک؛ ناخۆش (۳) وێرانه

v.t. (۱) چۆل کردن

(۲) وێران کردن (۳) به‌جێهێشتن.

-desolateness (*n.*); **desolater**, **desolator** (*n.*).

desolation (des'ə-lā'shən), *n.* (۱) چۆلی؛ چۆله‌وه‌ول.

(۲) وێرانی؛ وێرانه‌یی. (۳) خه‌فه‌تباری؛ غه‌مباری

(۴) ته‌نه‌ایی؛ هه‌ستی ته‌نه‌ایی.

(۵) شوینیکی چۆل و ناخۆش؛ چۆله‌وایی.

despair (di-spār'), *v.i.* هه‌وا برین؛ ناو‌می‌د‌بوون؛ ووره‌به‌ردان.

n. (۱) ناو‌می‌دی؛ بێ هه‌وایی؛ هه‌ناسه‌ساردی؛ دل‌شکستی.

(۲) هه‌وا ناو‌می‌دی (هه‌وا، شت)؛ هه‌وا‌پ؛ دل‌شکسته‌ک.

ناو‌می‌د؛ بێ هه‌وا؛ هه‌وا‌پراو.

despairing (di-spār'īn), *adj.*

-despairingly (*adv.*).

despatch (di-spach'), *v.t. & n. = dispatch.*

despatcher (di-spach'ēr), *n. = dispatcher.*

desperado (des'pə-rā'dō, des'pə-rā'dō), *n.* تاوان‌بارنکی -

ترسانکی بێ‌باک؛ تاوان‌کارنکی یاخی چاونه‌ترس؛ که‌سێکی بێ هه‌وای بێ‌باک.

desperate (des'pēr-it), *adj.* (۱) (ا) بێ هه‌وا؛ ناو‌می‌د؛ دامان.

(ب) بێ‌باک و ترسانک: (*a ~ criminal*).

(ج) له‌نه‌جامی هه‌وا‌په‌ینه‌وه‌یه: (*a ~ act*).

(۲) بێ‌چاره؛ بێ دهرمان؛ ترسانک: (*a ~ illness*).

(۳) زۆر؛ بێ نه‌نداره: (*in ~ need*).

-desperately (*adv.*); **desperateness** (*n.*).

desperation (des'pēr-ā'shən), *n.* (۱) ناو‌می‌دی؛ بێ هه‌وایی؛

هه‌ناسه‌ساردی؛ دل‌شکستی: (*He had a look of ~ on his face*).

(۲) بێ‌باکی و جه‌نگاوه‌ری له‌نه‌جامی ناو‌می‌د‌دا.

despicable (des'pik-ə-b'l, di-spik'ə-b'l), *adj.* پیس‌بو‌گه‌ن؛

نامه‌رد؛ مایه‌ی قه‌زێنه‌تبه‌وه‌یه؛ نزم (کرده‌وه، هه‌وا)

despise

despise (di-spīz'), *v.t.*

بە سووک سەیرکردن؛ بێ قەدردان
قەزەلەتەوه.

despite (di-spīt'), *n.*

(١) کردەوهێک لەبەوی سووک سەیرکردنەوه.
(٢) بێ قەدردان.

prep.

in despite of,

despiteful (di-spīt'fəl), *adj.* [Archaic],

قەزەلەتەوه؛ کەینە لە دل.

despond (di-spond'), *v.i.*

وورەبەردان؛ هیواییەکی دڵخەست بوون.

despondence (di-spon'dəns), *n.*

خەمگینی؛ دلتەنگی.

despondency (di-spon'dən-si), *n.*

بێ هیوایی

بێ وورەیی؛ دلتەنگی؛ خەفەتباری.

despondent (di-spon'dənt), *adj.*

مەلۆل؛ پەست؛ بێ وورە؛

نانۆمید.

despot (des'pat, des'pot), *n.*

(١) نەیمپراتۆری بیزەنتی؛ سەرەک.

قەشەیی کلێسەیی یۆنانی. (٢) زۆردار؛ فرمانڕووی بەرەبەرەو زۆردار.

despotic (di-spo'tik), *adj.*

(*a ~ ruler*). زۆردارانە؛ زۆردار.

despotism (des'pə'tiz'm), *n.*

(١) زۆرداری؛ بەرەبەرەویی.

فرمانڕوویی (٢) فرمانڕووییەکی زۆردار یا بەرەبەرەو زۆردار.

desquamate (des'kwə-māt'), *v.t.*

تۆکە هەڵدان (پێست).

تۆکە فرژدان.

dessert (di-zūrt'), *n.*

شیرینی.

destabilize (des'tab'ə-līz'), *v.t.*

پشتیوی خستەوه؛ شلوق کردن.

(*to ~ a government*). ناناسۆردە کردن.

destination (des'tə-nā'shən), *n.*

دواقوتناغ؛ جێن مەبەست.

destine (des'tin), *v.t.*

(١) چارەنووس وایوون؛ لە ناوچەوان نووسران.

(*You were ~d to be great.*)

(٢) for : نەرخان کردن؛ چوون بۆ (دواقوتناغ).

destined for,

بەرەو سۆی چوون.

(*This grain shipment is destined for Africa.*)

(٢) چارەنووس وایوون (*destined for leadership*).

destiny (des'tə-ni), *n.*

چارەنووس.

destitute (des'tə-tōōt', des'tə-tūl'), *adj.*

(١) *of ~* : بێ.

نەیبەیی (*~ of experience*).

(٢) هەزارا؛ بێ دەرامەت.

(٣) [Obs.] بە جێنێلار و وازلێنێلار.

-destitution (*n.*).

destroy (di-stroi'), *v.t.*

(١) پووختان؛ وێرانکردن؛ کاوڵ کردن.

(٢) لەناوێرین؛ نەهێشتن؛ تێکدان. (٣) کوشتن.

destroyer (di-stroi'ēr), *n.*

(١) پووختنەر؛ لەناوێرەر؛ وێرانکەر.

تێکدەر. (٢) کەشتیەکی جەنگی خێرای بەهێز.

destruct (di-strukt'), *v.t.*

خستە خوارەوه؛ لەناوێرینی مۆوشە یا

کەشتی هەوایی بە دەستەست پاش تەقاندن یا هەڵدان.

destructible (di-struk'tə-b'l), *adj.*

دەتوانێ لەناوێرینی یا

بەهۆتێرینی.

-destructibility (*n.*); **destructibleness** (*n.*).

destruction (di-struk'shən), *n.*

(١) وێرانکردن؛ لەناوێرین.

پووختان؛ تێکدان. (٢) وێرانی؛ لەناوچوون؛ پووختان؛ تێکچوون.

(٣) هۆی لەناوێرین یا هەڵتان.

destructionist (di-struk'shən-ist), *n.*

پووختنەر؛ خەزکەر.

پووختنەر؛ تەتایبەتی دەنگای کۆمەڵایەتی.

destructive (di-struk'tiv), *adj.*

(١) وێرانکەر؛ لەناوێرەر؛ تێکدەر.

(*a ~ person, storm, etc.*)

(٢) زیانبەخش (*~ criticism*).

-destructively (*adv.*); **destructiveness** (*n.*).

determinate

desultory (des'ul-tōr'i, des'ul-tō'ri), *adj.*

(١) پێچێچەر (کار).

(٢) لاسەرا.

-desultoryly (*adv.*); **desultoryness** (*n.*).

detach (di-tach'), *v.t.*

(١) لێکردنەوه؛ جیاکردنەوه؛ ئێ ترازاندن.

(٢) ئاردن بۆ ئەركێکی تاییبەتی (پۆلیس، سوپا).

-detachable (*adj.*).

detached (di-tacht'), *adj.*

(١) ئێ جیاکراوه؛ جیا؛ لێکراوه.

(٢) دوورەپەرێز؛ گۆشەگیر؛ سارد؛ بێ هەست و بێ پەییوەندی؛ بێ لایەن.

(*a ~ person*)

detachment (di-tach'mənt), *n.*

(١) ئێ جیاکردنەوه؛ جیاایی.

ئێ جیابوونەوه. (٢) گۆشەگیر؛ دوورەپەرێز؛ سارد؛ بێ لایەنی.

(٣) دەستەبەك سەریان یا پاپۆر کە ئێزدرا بۆ ئەركێکی تاییبەتی؛ مەفرەزە.

(٤) ئاردنی ئەم دەستە سەریان یا پاپۆر بۆ ئەم ئەركە.

detail (di-tāl'), *n.*

(١) دوورودرێژی (باس)؛ ووردی؛ ووردەکاری.

(*Explain it in ~.*)

(٢) بەشینکی وورد و ناگرتگ. (*That is only a ~.*)

(٣) (١) دەستەبەك چەكداری هەلبژێردراو بۆ ئەركێکی تاییبەتی؛ مەفرەزە.

(ب) ئەم ئەركە.

v.t.

(١) بە دوورودرێژی باسکردن؛ بە ووردی گێڕانەوه.

(٢) هەلبژێاردن و ئاردنی دەستەبەك هێزی چەكدار بۆ ئەركێکی تاییبەتی.

بە دوورودرێژی؛ بە ووردی.

detain (di-tān'), *v.t.*

(١) خستە بەندیخانەوه؛ گرتن؛ گلدانەوه.

(٢) دواخستن؛ پارگرتن؛ بەندکردن؛ بەنگ کردن.

-detainer (*n.*); **detainment** (*n.*).

detainee (di-tā'nē'), *n.*

گیراو (مروء)؛ بەندکەر.

detect (di-tekt'), *v.t.*

(١) دۆزینەوه؛ دۆزینەر (تاوان، تاوانبار).

(*They ~ed him in the act of stealing the jewels.*)

(٢) هەستینکردن: (*Can you ~ anything strange here?*)

-detectable (*adj.*); **detectible** (*adj.*).

detection (di-tek'shən), *n.*

دۆزینەوه؛ دۆزینەر (تاوان، تاوانبار).

هەستینکردن: (*the ~ of crime*)

detective (di-tek'tiv), *adj.*

(١) تاییبەتی بە دۆزینەر.

(٢) تاییبەتی بە پۆلیسی نەهینی و کارەکیان: (*a ~ story*).

n.

detector (di-tek'tēr'), *n.*

(١) دۆزەرەوه (مروء، سەگی پۆلیسی).

(٢) دۆزەرەوهی شەپۆلی کارەبایی یا شتی تر (نامێر)؛ هەستینکەر.

detent (di-tent'), *n.*

گیرە (مەکنەکاری).

détente (dā'tānt'), *n.*

کەم بوونەوهی ئاڵۆزی و ناخەزی و دۆژمانیەتی.

نیوان وولاتان؛ ناسایشی نیوان وولاتان.

detention (di-ten'shən), *n.*

(١) گرتن؛ خستە بەندیخانەوه؛

بەندکردن؛ گلدانەوه: (*a ~ center*). (٢) دواخستن؛ دواکەوتنی ناچاری.

deter (di-tūr'), *v.t.*

پێ لێگرتن (لە مروء، دەستە، یا وولاتیک لە کردنی.

کاری ناپەسەند)؛ وەستاندن؛ نەهیلان (پوودانی کاری خراپ).

deterge (di-tūrj'), *v.t.*

پاکردنەوه (برین).

detergent (di-tūr'jənt), *adj.*

پاکەرەوه.

n. ماددەبەکی پاکەرەوه (سابوونی جل و قاپ و قاقاچاگ شتن)؛ سابوونی جل و

قاپ شتن.

deteriorate (di-tēr'i-ə-rāt'), *v.i. & v.t.*

خراپتربوون؛ دانە دواوه؛

بەرەو خراپی چوون: (*The situation ~d.; His illness ~d.*)

deterioration (di-tēr'i-ə-rā'shən), *n.*

بەرەو خراپی چوون؛

خراپتربوون؛ دانە دواوه.

determinant (di-tūr'mə-nənt), *adj.*

بەریاردەر.

n.

هۆیکە یا شتیکی بەریاردەر.

determinate (di-tūr'mə-nit), *adj.*

(١) دیار؛ دیاریکراو؛ دیاردەر.

(٢) بزاوه؛ بزیار لەسەر دراو؛ یەکارەکی. (٣) سوور لەسەر.

(۱) له شانۆ، - [L.], **deus ex machina** (dē'əs eks mak'i-nə), *n.*

گه‌ری یۆتازو پۇمانی کۆندا بریتی یوو له خودایه‌که که له‌پرو له‌ناکاو په‌یدا ده‌بوو له‌سەر شانۆ بۆ کارکردنه‌ سەر پووداوی شانۆگه‌ری‌یه‌که‌و په‌کلاکردنه‌وه‌ی. (۲) که‌سیک یا شتی‌ک که له‌پرو له‌ناکاو په‌یدا ده‌بێت بۆ کارکردنه‌ سەر پووداوی‌ک و چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌که

deutoplasm (dōō'tə-plaz'm, dū'tə-plaz'm), *n.*

خواردمه‌می. ناو هه‌نگه‌ که ده‌بێت به‌ بژێوی ناوه‌مه‌ زهردینه‌ی هه‌نگه‌.

devalue (dē-val'ū-āt'), *v.t.*

نرخ شکاندن (دراو)؛

باهه‌خ یا نرخ که‌مکردنه‌وه‌.

devaluation (dē-val'ū-ā'shən), *n.*

(۱) نرخ شکاندن (دراو)؛

باهه‌خ یا نرخ که‌مکردنه‌وه‌: (the ~ of the dollar).

(۲) په‌لێ ئەم نرخ شکانده‌.

devastate (dev'əs-tāt'), *v.t.*

وێرانکردن؛ کاول کردن؛

خاک به‌ تووره‌که‌ بژێرانوه‌.

devastation (dev'əs-tā'shən), *n.*

(۱) وێرانکردن؛ کاول کردن؛

وێران بوون. (۲) وێرانی؛ کاولی.

develop (di-vel'əp), *v.t.*

(۱) په‌ره پێن سهندن؛ که‌شه‌پێکردن؛

پێنخشتن؛ بره‌وپێدان؛ به‌هێزکردن. (۲) ناوه‌دانکردنه‌وه‌.

(۳) شتته‌وه‌: (to ~ a film).

(۴) پوونکردنه‌وه‌و درێژه‌پێدان: (to ~ an idea in an easy way).

(۵) خستنه‌پوو؛ ناشکارکردن (پیلان).

(۶) تووش بوون (نه‌خۆشی).

(۷) پێن راهاستن؛ په‌یداکردن.

(to ~ a taste for a certain kind of food)

(۱) په‌ره‌سهندن؛ که‌شه‌کردن؛ به‌هێزبوون؛ گه‌وره‌بوون.

(۲) ناشکاربوون؛ ده‌رکه‌ستن.

-developer (n.).

develope (di-vel'əp), *v.t. & v.i.* = develop.

(۱) په‌ره‌سهندن؛ که‌شه‌کردن؛

به‌هێزبوون. (۲) (۱) ناوه‌دانکردنه‌وه‌. (ب) ناوه‌دانی. (۳) پوودان؛ گۆزین.

(۴) شۆردنه‌وه‌ (فیلم، وێنه‌).

-developmental (adj.).

deviate (dē'vi-āt), *v.i. & v.t.*

له‌ پێن لادان؛ له‌ پێی راست لادان.

که‌سیکی سه‌رسه‌ری یا به‌دره‌فتار؛ له‌ پێی راست لادهر (جوت بوون).

deviation (dē'vi-ā'shən), *n.*

(۱) له‌ پێی راست لادان؛ جیاوازی؛

پێی چه‌وت گرتن. (۲) په‌لێ ئەم لادانه‌.

(۱) پیلان؛ نه‌خشه‌.

(۲) فێل؛ ساخته‌؛ فێل و ته‌له‌که‌. (۳) نامێر؛ پێکار. (۴) درووشم.

(۵) نه‌خشه‌یه‌کی وێژمیی: (an example of literary ~).

devil (dev'l), *n.*

(۱) [D-], شه‌یتان (ب) شه‌یتان؛ دیو و درنج.

(۲) شتیکی به‌د: (That ~, slavery).

(۳) که‌سیکی به‌د. (۴) که‌سیکی بژێوو چالاک.

(۵) که‌سیکی به‌دبخت و داماو: (That poor ~!).

(۶) کارێکی سه‌خت. (۷) به‌رده‌ست (چاپه‌مه‌نی).

(۸) نامێری برینی ژێره‌خه‌ر.

(۱) ناماده‌کردنی خواردمه‌می به‌ ژۆر تێکردنی به‌هاته‌وه‌ (هه‌نگه‌).

(۲) په‌ستکردن؛ سه‌رخستنه‌سه‌ر؛ داخ کردنه‌ دله‌وه‌.

(۳) برینی ژێره‌خه‌ر به‌ نامێری قایبه‌تی.

دان به‌ مافی که‌سیکی به‌د و ناپه‌سه‌نددا نان.

(۱) ملت بشکی؛ چاوت ده‌ریه‌ت؛

(۲) به‌دره‌فتاربوون.

(۱) شه‌یتان بانگ کردن.

(۲) [Colloq.], به‌زم گێران؛ کردن به‌ هه‌را.

deviled (dev'ld), *adj.*

توون‌وتی؛ به‌هاته‌واتاوی: (~ eggs).

devilfish (dev'l-fish'), *n.*

شه‌یتانی ده‌ریا؛ گیانه‌درێکی ده‌ریایی‌یه‌.

determination (di-tūr'mə-nā'shən), *n.*

(۱) بریاردان؛ بریار.

(۲) دیاریکردن. (۳) سووربوون له‌سه‌ر. (۴) زه‌بر؛ هه‌ممه‌ت.

determinative (di-tūr'mə-nā'tiv, di-tūr'mə-nā-tiv), *adj.*

(۱) بریارده‌ر (شت). (۲) دیاریکه‌ر اووشه‌، نامزان (پێژمان).

determine (di-tūr'min), *v.t.*

(۱) دیاریکردن؛ سنوور بۆ دانان.

(۲) بریاردان؛ برینه‌وه‌؛ په‌کلاکردنه‌وه‌. (۳) بریاردان پاش لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی ژۆر.

(۴) دۆزینه‌وه‌؛ به‌ وردی لیکدانه‌وه‌. (۵) ئاراسته‌کردن؛ پێژان بۆ دانان.

(۶) دواپی پێن هه‌یتان.

v.i.

(۱) بریاردان؛ برینه‌وه‌. (۲) دواپی هاتن.

determined (di-tūr'mind), *adj.*

سوور له‌سه‌ر

determiner (di-tūr'min'ər), *n.*

(۱) بریارده‌ر (مۆقه‌، شت).

(۲) ووشه‌ یا نامزازی دیاریکه‌ر (پێژمان).

determinism (di-tūr'min-iz'm), *n.*

له‌سه‌فه‌ی ناچارێ یا

پێشه‌کی بریاردارو بریتی‌یه‌ له‌و له‌سه‌فه‌یه‌یه‌ که ده‌لیت: کرداری مۆقو

چۆنیی ژبانی به‌ ده‌ست خۆی نی‌یه‌ به‌لکو بۆی براوه‌ته‌وه‌ له‌ نه‌نجامی گه‌لێک

هۆکاره‌ که ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ردا نی‌یه‌ وه‌ک پۆژگاری رابوردو و باری کۆمه‌لایه‌تی و

ده‌روونی و ده‌رویه‌ری

-determinist (n.); deterministic (adj.).

deterrence (di-tūr'əns, di-ter'əns), *n.*

(۱) پێن لیگرتن. له‌.

پوودانی کاری ناپه‌سهند. (۲) پێگر؛ کۆسپ (له‌پێی کاری ناپه‌سهندا).

deterrent (di-tūr'ənt, di-ter'ənt), *adj. & n.*

پێن لیگر کاری.

ناپه‌سه‌ند؛ کۆسپ.

detest (di-test'), *v.t.*

ژۆر بێق لێ بوور؛ قین لێ بوون.

detestable (di-tes'tə-b'l), *adj.*

شایسته‌ی بێق لێ بوونه‌؛

پیس و مۆگه‌.

detestation (dē'tes-tā'shən), *n.*

(۱) بێق؛ قین؛ کینه‌.

(۲) که‌سێک یا شتیکی بێق لێ بوو یا پیسو و مۆگه‌.

dethrone (dē-thrōn'), *v.t.*

(۱) له‌ ته‌ختی پاشایه‌تی هه‌یتانه‌خواره‌وه‌؛

له‌ پاشاهه‌تی خست. (۲) لیخستن (له‌ په‌لویه‌یه‌)؛ هه‌یتانه‌خواره‌وه‌ له‌ په‌لێ به‌رز.

-dethronement (n.).

detonate (dei'tə-nāt', dē'tō-nāt'), *v.i.*

ته‌قی، زه‌میا؛ ته‌قینه‌وه‌.

v.t.

ته‌قاندن؛ ته‌قاندنه‌وه‌.

-detonation (n.); detonator (n.).

detour (dē'toor, di-toor'), *n.*

(۱) له‌ رێ لادان؛ پێچکردنه‌وه‌؛

لادان؛ لادان له‌ رێی راسته‌وخۆ؛ پێچه‌ به‌ده‌وره‌.

(۲) رێیه‌کی سه‌رده‌می پێچ‌وه‌په‌نادار که به‌کارده‌هینریت له‌باتی رێی ناسایی.

v.t. & v.i.

پێچکردنه‌وه‌و لادان له‌ رێی راسته‌وخۆ

detract (di-trakt'), *v.t.*

که‌مکردنه‌وه‌؛ په‌له‌، پێژ، جوانی؛ سووک کردن.

v.i. (~ from), (Anger ~s from her beauty.)

(۱) ئێ که‌مکردنه‌وه‌؛ په‌له‌، پێژ،

جوانی؛ سووک کردن (۲) سووکی سووککه‌ر

-detractive (adj.); detractor (n.).

detrain (dē-trān'), *v.i.*

له‌ شه‌مه‌نده‌فه‌ر دابه‌ژین.

v.t.

له‌ شه‌مه‌نده‌فه‌ر دابه‌ژاندن.

-detrainment (n.).

detriment (det'rə-mənt), *n.*

(۱) زیان.

(He works very hard to the ~ of his health.)

(۲) شتیکی زیانبه‌خش.

detrimental (det'rə-men't'l), *adj.*

زیانبه‌خش؛ به‌ زیان.

deuce (dōōs, dūs), *n.*

(۱) دوو خال (زاری تاوه‌و دۆمینه‌، کاغه‌زی).

قومان. (۲) هاوگێشتی (له‌ باری ته‌سه‌دا که هه‌ر یاریکه‌رێک چل خالی هه‌یه‌

له‌ یاری‌یه‌که‌دا یا هه‌ریه‌کی پێنج یاریان برده‌وته‌وه‌).

(۱) جوینێکه‌ به‌مانای بێ به‌خت؛

deuce (dōōs, dūs), *n. & interj.*

شه‌یتان؛ ده‌ی بچیت به‌ ناخدا. (۲) شه‌یتان

Deus (dē'əs, dā'oos), *n.* - God.

devilish

devilish (dev'li-ish, dev'lish), *adj.* ۱. شەيتانى، شەيتانانە
۲. بىزنى ھاروماج (۳) [Colloq.]، زۆر بەدو ئاپەسەند.
۴. [Colloq.]، لە سنوور بەدەر؛ بىن پادە

adv. [Colloq.]، زۆر ئىنچىك زۆر.
devil-may-care (dev'li-mā-kar'), *adj.* بىناك سەرگىش
devilment (dev'li-mənt), *n.* كىرەۋدى شەيتانانە؛ كارى ئاپەسەند
devilry (dev'li-ri), *n.* ۱. كىرەۋدى بەدو ئاپەسەند.
۲. بىندىكى؛ بەزم پەزم

devil's advocate, پارىزەرى شەيتان (۱) رابەرىكى كلىسەى
كاسىلىكىگە كە بە چاۋىكى پەختەگرانەۋە وورد دەيتەنە لە داۋاي ئاۋاننى
پىاۋجاكىكى مردوۋ بە پىر (ب) كەسكىگە كە لايەنى چەت دەگىرت لە مەشت-ۋ-
مىنگا ھەر بۇ مەشت ۋە مەركىزىن يا نەھسىۋ ئاپەسەندى.

devil's-darning-needle, پەيۋولە قىنگ بارىكە
deviltry (dev'li-tri), *n.* ۱. بىناكى؛ سەرگىشى؛ بىزىۋى.
۲. ئاپەسەندى؛ بەدى (۳)، جادوۋگەرى ئاپەسەند.

devious (dē'vi-əs), *adj.* ۱. خواروخچ؛ ئاپىكە؛ ئاراستەۋخۇ
۲. فېئىنان؛ ساختەچى؛ سەرچەت.

devise (di-viz'), *v.t.* ۱. ئىروستىكرىن؛ دامەئنان؛ دۇزىنەۋە.
ب) نەخشەكىشان (They ~d a plan to escape from prison.)

۲. بۇ سەجىھىشەننى خانوۋ ۋ زەۋىۋىۋىزار بە ۋەسىيەت
۳. [Obs.] بەشكرىن؛ دابەشكرىن
۴. [Obs.] ھەلەئىنان (شەتى نەئىنى)

n. ۱. نەخشەشەننى زەۋىۋىۋىزار بە ۋەسىيەت
۲. ۋەسىيەتەك كە نەم زەۋىۋىۋىزار بە ۋەسىيەت
۳. ئىۋ خانوۋ ۋ زەۋىۋىۋىزارى بەم شىۋەيە دەبەخشەرت.

devisee (dev'i-zē', di-vīz'ē'), *n.* كەسبەكە خانوۋ ۋ زەۋىۋىۋىزارى
بە ۋەسىيەت بۇ بەجىن مابىت

devisor (di-vīz'ēr, di-vīz'ōr), *n.* كەسبەكە خانوۋ ۋ زەۋىۋىۋىزار
بە ۋەسىيەت بەجىن دەھىئەت

devitalize (dē-vī'tl-īz'), *v.t.* ۱. كوست
۲. سى مېز كرىن؛ لاۋزكرىن

-devitalization (*n.*).

devoid (di-void'), *adj.* بىن؛ پەئال؛ ھالى

devoir (də-vwār', dev'wār), *n.* ۱. نەركى سەرشان
۲. [P.] رېز (Pay your ~s to her.)

devolution (dev'ə-lōō'shən, dev'li-ū'shən), *n.* ۱. گىل
۲. بوبەۋە (۳) گۇران لە كەسبەكە بۇ كەسبىكى تر (خاۋەبىئى زەۋىۋىزار،
دەسەلات، بەرپىسىيەرى). (۳) پىن سىپارىن؛ دەسەلات پىدان (بە جىگى).
۴. سوۋكانەۋە (زىندەۋەۋەزىنى)

devolve (di-volv'), *v.t. & v.i.* ۱. گىل بوبەۋە
۲. پىن سىپارىن؛ دەسەلات؛ كەۋتەنە سەرشان؛ بەرپىسىيەرى.

devote (di-vōt'), *v.t.* تەرخان كرىن؛ خۇ تەرخان كرىن؛ دانان؛ بۇ دانان.
۱. [a ~ friend] دىسۆز؛ جگەرسۆز.

۲. تەرخان كراۋ؛ دانراۋ.
۱. [a ~ of music] دىسۆز؛ جەزلىكەر.

devotee (dev'ə-tē'), *n.* ۱. (a ~ of music) دىسۆز؛ جەزلىكەر.
۲. خۇبەختكەر بۇ نايىن؛ خۇتەرخانكەر بۇ نايىن

devotion (di-vō'shən), *n.* ۱. خۇ بەرسى؛ خواناسى؛ نايىندارى.
۲. [P.] نوپۇز (۳) خۇبەختكرىن؛ خۇتەرخان كرىن؛ لەخۇبۇردىن.
۴. [P.] دىسۆز؛ جگەرسۆزى (ب) خۇشەۋىستى

-devotional (*adj.*).

devour (di-vour'), *v.t.* ۱. خوارىن بە پەلە ۋ چاۋبىرسىچانە؛
ھەل نورشەن ۲. ھىچ نەھىشەنە؛ گىسك لىدان؛ تەۋاكرىن.

۳. قۇسەنەۋە بە چاۋ ۋ بە گۇئى. (The child ~s fairy tales.)
۱. خۇبەرسى؛ خواناسى؛ نايىندارى

devout (di-vout'), *adj.* ۱. لەخۇ ترىس؛ نايىندارى نوپۇز. (۲) دىسۆز؛ راستەقىنە؛ پاك.

diagnose

dew (dōō, dū), *n.* ۱. ئاورىنگ؛ شەۋىم
۲. تازەيىۋى ناسكى (ۋەك شەۋىم).

۳. دۇۋى بىرسەكدار يا پىزىسەۋى (بەتايىمەتى فرمىسك يا ئارەق)
dewan, diwan (di-wān', di-wōn'), *n.* دىۋان؛ كاربەدەستىكى

ھىندى گەۋرە (بەتايىمەتى سەرەك ۋەزىران)
دۇۋى ئاورىنگ؛ ئاورىنگ. *n.*

dewdrop (dōō'drop', dū'drop'), *n.* غەبەبەي بەرملى گاۋ مانگاۋ
dewlap (dōō'lap', dū'lap'), *n.* ھەندى گىياندارى تر.

dewy (dōō'i, dū'i), *adj.* ۱. شەۋىمى. (۲) تەپ
۲. [Poetic]، خۇشۋ ناسكو ھىمىن.

dexter (dek'stēr), *adj.* ۱. لاي پاست؛ لەلای پاستەۋە.
۲. [Obs.]، جەت.

dexterity (dek'ster'ə-ti), *n.* ۱. بەدەستۋىلى؛ چاچكى؛ كارامەيى
لە بەكارھىئەتنى دەستدا. (۲) زىرەكى.

۲. [Rare]، راستەيى؛ راستلەرى
۱. بەدەستۋىل **dexterous** (dek'strəs, dek'stēr-əs), *adj.* كارامە؛ چاچك (۲) زىرەك؛ دانا. (۳) [Rare]، راستە؛ راستلەر

۱. لاي پاست؛ لەلای پاست. **dextral** (dek'strəl), *adj.*
۲. راستلەر؛ راستە.

dextrin (dek'strin), *n.* ماددىيەكى لىنجى ۋەك جەۋىيە لە نىشاستە
دەردەھىئەت.

dextrine (dek'strin, dek'strēn), *n.* - dextrin.
پىشگرىكە بەماناى؛ بەلای پاستەۋە؛ لە راستەۋە

dextro- (dek'strə), **dextrorotation** (dek'strə-rō-tā'shən), *n.* خولانەۋە بەلای
پاستدا (ۋەك كاترۆمىن)

-dextrorotary (*adj.*); **dextrorotatory** (*adj.*).

dextrous (dek'strəs), *adj.* dextrous.
لە ئايىنى بوزىدا؛ ئايىندارى؛ پاكى؛

dharma (dār'mə, dūr'mə), *n.* پەيىمەرى كرىنى ياساى ئايىنى.
پىشگرىكە بەماناى؛ دوان؛ جۋوتە؛ دوۋ نەۋەندە.

di- (dī),
dia- (di'ə),
پىشگرىكە بەماناى؛ (۱) بەئاۋ؛ بەئاۋىدا
۲. بەجىيا؛ لەنئۋاندا.

diabetes (di'ə-bē'tis, di'ə-bē'tēz), *n.* شەكرە؛ نەخۋشى شەكرە
diabetic (di'ə-bet'ik, di'ə-bē'tik), *adj.* تايىمەتى بە نەخۋشى

شەكرە؛ نەخۋشى شەكرەى ھەيە؛ شەكرە.
n. كەسبەكە كە نەخۋشى شەكرەى ھەيىت.

diabolic (di'ə-bol'ik), *adj.* ۱. شەيتانانە.
۲. بەد؛ زۆر ئاپەسەند؛ دەرەق (a ~ person or plan)

diabolical (di'ə-bol'i-k'l), *adj.* - diabolic.
diabolism (di-ab'ə-liz'm), *n.* ۱. جادوۋگەرى.

۲. شەيتان پەرسىتى. (۳) كىرەۋە ۋ پەۋۋشى بەد.
۴. سىروۋشت ۋ پەۋۋشى شەيتان.

-diabolist (*n.*).

۱. جياكەرەۋە؛ لەيەك جياكەرەۋە ۋەك. **diacritic** (di'ə-krit'ik), *adj.* سەروپۇز. (۲) دىيارىكەر (پىزىشكەۋانى)؛ دەستىشەنكەر.

n. جياكەرەۋە ۋەك (سەروپۇز).
diacritical (di'ə-krit'i-k'l), *adj.* (a ~ mark) سەروپۇز.

diacritical mark,
diadem (di'ə-dem'), *n.* ۱. كىلاۋى زىرپىن.

۲. قوماشەيىكى بە زىپى رازاۋە كە پاشايانى پۇۋەلەت ۋەك تاج لەسەريان دەكرى
۳. دەسەلاتى شاھانە.

v.t. كىلاۋى زىرپىن كىرەنەسەر.

diacresis (di-er'ə-sis), *n.* = dieresis.

diagnose (di'əg-nōs', dī'əg-nōz'), *v.t. & v.i.* دۇزىنەۋە يا

dicast

dicast (dī'kast, dik'ast), *n.* دادگهرىكى يونانى كۆن
dice (dis), *n. pl.* (۱) زار، تاولە، دۇمبە، مۇرە

(۲) جورە قومارىگە بە زار دەكرىت.
(۳) پارچەبەكى بچوكنى شەشلايى (خوارىدەمەنى)

v. t. زار فېرىدار! بارى كۆرۈن بە زار
v. t. (۱) دېرىش! بە يارى كۆرۈن بە زار
(۲) فاش كۆرۈن يا لەتكۆرۈن كۆرۈن بە پارچەي زۇر بچووك (سەۋزە، خواردن).

(۳) خانە خانە كۆرۈن
دووسەرە دەعبا

dicephalous (dī-sef'ə-ləs), *adj.*
dicho- (dī'kō, dī'kə), *Also dich-*, پىشگىرىگە بەماناي: دوو!
بە دوو بەشەۋە

dichotomize (dī-kot'ə-mīz'), *v. t.* كۆرۈن بە دوو بەشەۋە
dichotomous (dī-kot'ə-məs), *adj.* دووبەش: دوولا: دوولايغانە.

dichotomy (dī-kot'ə-mi), *n.* (۱) دووبەش: دوولايغانەي!
جىيانوۋەۋە بوۈن بە دوو بەشەۋە (پوۋەكئاسى)

(۲) دوولاي: دوو لاي دۇ بە يەك: دوو بەشى دۇ بە يەك: جىياۋاي: دووبەركى:
(*the ~ of truth and falsehood*)

dichroism (dī'krō-iz'm), *n.* (۱) دوورەنگىنى ھەندى: بلور.
(۲) دوورەنگىنى (فىزىكا).

-dichroic (*adj.*).
dichromatic (dī'krō-mat'ik), *adj.* (۱) دوورەنگ: دوورەنگە.
(۲) رەنگ كۆرۈن: تەنھا دوو رەنگ بىن (پىشگەرۋانى).

(۳) رەنگ كۆرۈن: قۇناغىنى تايەش: ژياندا (گىيانوۋەرناسى).

dichromatism (dī'krō-ma-tiz'm), *n.* (۱) دوورەنگ:
دوورەنگىنى (۲) رەنگ كۆرۈن: تەنھا دوو رەنگ بىن (پىشگەرۋانى).

dick (dik), *n.* (۱) [British Slang] زەلام: كابرا
(۲) [Vulgar Slang] كىز

dickens (dik'nz, dik'inz), *n. & interj.* [Colloq.] شەينار
(*I cannot tell what the ~ his name is.*)

dicker (dik'er), *v. i. & v. t.* ئانگور كۆرۈن: سارى ئامورى، پامپارى:
سەۋد كۆرۈن: كۆرۈنەۋە

n. ئانگوركارى: سەۋداگەر: كۆرۈنەۋە.

dickey (dik'i), *n.* (۱) بەزىكى كراسى پىۋانە كە لە كراسىگە دەكرىتەۋە.
(۲) يەخە با بەزىكى بلوۋسى ژانە كە دەتۋارنىت پىۋەي بىرنىت: ئى بىكرىتەۋە.

(۳) بەرواسكى مىدال. (۴) كۆندىرۇ: كەر (۵) بالندەي بچووك.
(۶) كورسى غەربانچى

(۷) كورسى ئوشتاۋەي: دۋانە لە گالىسكە يا ئوتومبىلدا.
يا نەد مى مىنەي ھەيە

diclinous (dī'kli-nəs, dī-klī'nəs), *adj.* (نېرەك ب ھى نېرىنە: نېرەك) (پوۋەكئاسى)
dicotyledon (dī-kot'ē'l-ē'd'n, dī-kot'ē'l-ē'd'n), *n.* پوۋەكى
دوولايغانە

dicta (dik'tə), *n. alternative plural of dictum.*
dictaphone (dik'tə-fōn'), *n.* دىكتافون: ئامبىرى تۇمار كۆرۈن: دەنگ

بۇ كۆي لىگىرتەۋەي لە دۋاپۇرداۋ ئوۋسىنەۋەي (بەتايەشەي لە فەرمانگەدا):
(۱) پىن ئوۋسىنەۋە: پىن ئوۋسىن:

(*The teacher ~d a passage to the pupils.*)
(۲) فەرمان بەسەردا كۆرۈن. (۳) بەسەردا سەياندن: بەزۇر بەسەردا دان.

(۴) فەرماندان بە ھەۋەسكارى: بەبىن سەرۋەر.
n. فرمان

dictation (dik-tā'shən), *n.* (۱) پىن ئوۋسىنەۋە: پىن ئوۋسىن!
ئوۋسىنەۋە: رىنئوۋس (۲) شىتىكى ئوۋسراۋ بەم جۇرە:

(*You have many spelling mistakes in your ~.*)
(۳) فرمان

dictator (dik'tā-tēr, dik-tā'tēr), *n.* (۱) دىكتاتور: زۇردار
(۲) پىن ئوۋسىنەۋە: كەسلىك كە بە دەنگى بەرن: شىتىك دەخۇرىتەۋە بۇ كەسلىكى

die

تەر تا بىنوۋسىت.
dictatorial (dik'tə-tōr'i-əl, dik'tə-tō'rī-əl), *adj.* دىكتاتورى:
زۇردارەكى: زۇردارەنە: دىكتاتورىيانە.

dictatorship (dik-tā'tēr-ship), *n.* دىكتاتورىتى: زۇردارى:
دىكتاتورىتى پىرۋىتارى!

dictatorship of proletariat, دىكتاتورىتى چىنى كرىكار
دىكتاتورىتى چىنى كرىكار

diction (dik'shən), *n.* (۱) چۇنىتى بەكار ھىتتاي ۋوشە: ھەلپۇردنى
ۋوشە بۇ پستە: ۋوشەي بەكار ھىتتاي لە ئوۋسىن يا دۋاندا:

(*Hemingway's ~ is easier than Shakespeare's.*)
(۲) شىۋەي: دۋان يا گۇراسى ۋوتن: شىۋەي ۋوتن.

dictionary (dik'shən-er'i), *n.* فەرھەنگ: قاموس.
dictograph (dik'tə-graf', dik'tə-gräf'), *n.* ئامبىرى تۇمار:

كۆرۈن: ئاخاۋوتنى سەر تەلەۋنى خەلك بەدىيەۋە.
(۱) پەندى پىشپىنان: قەسى نەستەق.

(۲) بانگنامە يا رايەكى بىرۋاپىكار.
(۳) تىبىنى يا رايەكى دادگەر كە پىۋىست نىيە پەپەرەۋى بىكرىت

did (did), *past tense of do.*
didactic (dī-dak'tik), *adj.* (۱) ھى فېرىكۆرۈن: بۇ فېرىكۆرۈن بەكار دىت.

(۲) پەۋۋىشتى باش فېرىكەر. (*a ~ poem*)
(۳) لە پادە بەدەر ھەزكەر لە تەمىكۆرۈن مامۇستايەتى كۆرۈن لە كاتى ئاكانداۋ

بۇ نەۋانەي كۆي ناگىر.
(*A ~ person; His ~ manner bothers people.*)

-didactically (*adv.*); **didacticism** (*n.*).
didactical (dī-dak'ti-k'l), *adj.* = didactic.

didactics (dī-dak'tiks), *n. pl.* ھونەرى فېرىكۆرۈن: مامۇستايەتى.
diddle (dīd'l), *v. i. & v. t.* [Colloq.] بىزان بە ھەمۋىلەكدا:

ھەلپەز دابەز كۆرۈن
diddle (dīd'l), *v. i. & v. t.* [Colloq.] (۱) ساختە كۆرۈن: گىزى كۆرۈن
(۲) فەۋتاندنى كەسلىك: (۳) كات بەفېز دان

dido (dī'do), *n.* كەتن: فېلر تەلەكەبەكى شەيتانە
شىۋەي كۆي راپورۋوى كىدارى (do) ە بۇ كەسى دوۋەم،

didst (dīdst), *v. t.* (do) ە بۇ كەسى دوۋەم،
لەگەن (thou) دا بەكار دەھىنرىت

didymous (dīd'ə-məs), *adj.* دۋانە (پوۋەكئاسى، گىيانوۋەرناسى).
(۱) مردن: كۆچى دۋايى كۆرۈن: تۇپىن: مردار بوۋەۋە.

die (di), *v. i.* (۲) كۆرۈنەۋە (مەكىنە) پەككەۋتن: ۋەستان. (*The engine ~d.*)
(۳) كۆرۈنەۋە (مەكىنە) پەككەۋتن: ۋەستان. (*The engine ~d.*)

(*The storm ~d down.*)
(۴) نەمان: فەۋتان: فېرىكەۋتن.

(۵) (to) ، كۆي پىن نەمان: ھەست مردن.
(۶) [Colloq.] سۋى بوۋەۋە لەتاۋدا: بەتاسەۋە بوۋە بۇ: زۇر ھەزكۆرۈن

(*I'm dying to know the secret; He is dying for a drink.*)
(۷) مردنى گىيان (تايىن).

die away, كۆرۈنۈ نەمان: بەرەبەرە بەسەرچوۋن.
die down, (۱) كۆرۈنۈ نەمان: كپ بوۋن

(*The breeze died down.*)
(۲) دامرگانەۋە (پوۋەك) دامرەنەۋە.

die hard, بەقاسانى ۋازنەھىتان: بەرەلستى كۆرۈن تا دۋا ھەتاسە.
die in hardness, ھەتا مردن كۆرۈن: ۋازنەھىتان لە كار ھەتا مردن.

die in one's bed, بە نەخۇشى يا لە پىرىدا مردن.
die in one's boots, لە شەردا مردن

die off, يەكە يەكە مردن ھەتا دۋا ھەمىن.
(۱) دامرگانەۋە: كپ بوۋەۋە: كۆرۈنۈ.

(۲) نەمان: فەۋتان: كۆرۈنۈۋەۋە
(۱) زار (تاولە، دۇمبە، مۇرە).

die casting

(۲) پارچەى بچووكى شەشلايى (سوزە): (vegetables cut into ~s).

(۳) داريژگە قالب

the die is cast,

بىزارەكە در وەر ھەلئەو شىتەرە

die casting,

قالب داريژش

die-hard, diehard (di'hard), adj. سەر سەخت كۈنەپەرست

كەللەرەق

n. كەسنىكى سەر سەخت يا كەللەرەق كەسنىكى كۈنەپەرست.

dieresis (di-er'ə-sis), n. (۱) جياكرەنەوى دوو تىپە بزوئى تەنىشت

يەكەو بىژانى ھەرىكەيان لەگەل بېگەيەكدا: (naive).

(۲) ئەم نىشانەيە () كە بىرتىپە لە دوو خالى بچووك دەخريتە سەر

دوومەن تىپە بزوئى تەنىشت يەك بۇ بىژانى ھەرىكەيان لەگەل بېگەيەكدا:

(coöperate). ھەندى جار لەجنى ئەم دوو خالە تەقەلەك () بەگاردىت:

co-operate. (۳) ھەستائىكى كورت لەكاتى بىژانى دىپرىنگى ھۇنراو دا.

-dieretic (adj.).

diesis (di'ə-sis), n. نىشانەيەكى دوو خەنجەرىيە ()، لە چاپەمەنىدا

بەگاردەھىنرنت

diet (di'ət), n. (۱) خۇراكى پۇژانە، خوارەمەنى پۇژانەى گياندار، بژىو

(۲) پارىژ

v.l. & v.l.

پارىژكردن لەبەر نەخۇشى يا قەلەوى

diet (di'ət), n.

(۵) Scot | كۆپى پۇژانەى نەنجومەنىك.

(۲) نەنجومەن: كۆپ (۳) پەرلەمان.

dietary (di'ə-ter'i), n.

(۱) پەيرەوى پارىژ، پارىژ.

(۲) خوارەمەنى بۇ براوۋى پۇژانە لە بەندىخانە يا خەستەخانەدا

adj.

(۱) پارىژ، تايەتتى بە پارىژكردن

(۲) تايەتتى بە خوارەمەنى بۇ براوۋى پۇژانە.

dietetic (di'ə-ter'ik), adj.

تايەتتى بە خوارەمەنى پۇژانە

dietetics (di'ə-ter'iks), n.pl.

زانستى لىكۆلنەوى بژىو

پىويستى پۇژانە

dietitian, dietician (di'ə-tish'ən), n.

ژانا يا يىسورى بژىو

پۇژانە، خورەنداس

differ (dif'ər), v.l. (۱) ~ from. حياوازيبون لە: لەيەك نەچوون

(۲) ~ with. دژىبون بە: ناكۆك بوون، لەگەل ڤەك نەكوتن

difference (dif'ər-əns, dif'rans), n.

(۱) جياوازي

(۲) ناكۆكى: نەگونجان (۳) جياوازي كردن. (۴) ماوۋ (بىركارى).

make a difference,

(۱) بوون بە ھۆى جياوازي لە نەجامدا:

گرنگ بوون (۲) جياوازي كردن (لەنيوان دوو كەس يا زياتن).

split the difference, (۱) بەشكرىنى نەوى دەمىننەو: بەشكرىنى

جياوازي نوان ھەردوولا (۲) ڤەكوتن و بىرنەوى ناكۆكى (بە وازەنيان

لە نيوى مەفى حۆ)

what's the difference, [Colloq.].

جا جياوازي چىيە؟

different (dif'ər-ənt, dif'rənt), adj.

(۱) جيا، جياوازي

(۲) جۆرە: (۳) ناناسا

-differently (adv.).

differential (dif'ər-en'shəl), adj. (۱) جياوازي بەگۆيزەى -

جياوازي (a ~ tariff). ۲... جياكەرەو

(۳) بزوانى جيا بەنەنجاھ ھىنان (a ~ gear)

(۴) تايەتتى بە جياكارى و تەواكارى (بىركارى):

differentiate (dif'ər-en'shi-āl'), v.l. (۱) لەيەك جياكەرەو:

(to ~ varieties of plants)

(۲) جياوازي كردن لەنيواندا، پاك و پيس كردن لەيەك جياكەرەو:

(to ~ between one's friends)

(۳) جياوازي درووستكرىن لەنيواندا

v.l.

جياوازيبون، جياوازي پەيداويون لەنيواندا

differentiation (dif'ər-en'shi-ā'shən), n. (۱) جياوازي

(۲) حدوازي كردن لەنيواندا، جياكارى: جياكەرەو

digestive

difficile (dif'ə-sêl'), adj. سەر سەخت؛ كەللەرەق؛ بەئەرك

difficult (dif'i-kəlt, dif'i-kult'), adj. (۱) سەخت؛ گران؛ قورس؛

ناھەموار؛ ئالۆز؛ ناخۆش: (a ~ task, problem, situation, etc.).

(۲) سەر سەخت؛ كەللەرەق؛ بەئەرك: (a ~ person).

difficulty (dif'i-kul'ti, dif'i-kəl-ti), n. (۱) سەختى؛ گرانى؛

قورسى: (۲) تەگەرە؛ كۆسپ؛ دژوارى.

(۳) ناخۆشى؛ گىروگرفت؛ گىژا؛ ناھەموارى. (۴) تەنگانە.

diffidence (dif'i-dəns), n.

ئابھو؛ بېوا بە خۇنەبوون؛ شەرم.

diffident (dif'i-dənt), adj.

بەئابھو؛ بېوا بە خۇنەبوون؛ شەرم.

diffract (di-frakt'), v.l. شكاندەو؛ پەرش و بۆلۆكرەنەوى تيشك.

diffraction (di-frak'shən), n.

بۆلۆبوونەوى تيشك؛

شكانەو؛ پەرش و بۆلۆبوونەوى تيشك.

diffuse (di-fūs'), adj.

(۱) پەرش و بۆلۆ؛ بۆلۆ

(۲) درىژەپىندراو (باس، نووسىن، دووان)؛ دوورودىژ؛ درىژدادى.

v.l. & v.l.

(۱) پەرش و بۆلۆكرەنەو؛ بۆلۆكرەنەو؛ پەرش و بۆلۆبوونەو.

(۲) كۆكرىن (پووناكى)؛ كۆبوون؛ كەمكرەنەو.

(۳) تىكەلۆكرىن و بۆلۆكرەنەو (گاز، شلە).

diffuser, diffusor (di-füz'ər), n.

بۆلۆكرەو؛ موزۇ، ئامپىر؛

پەرش و بۆلۆكرەو.

diffusion (di-fū'zhən), n.

(۱) بۆلۆ؛ پەرش و بۆلۆ؛ بۆلۆبوونەو.

(۲) درىژەپىندان (نووسىن، دووان)؛ زۆر لەسەر بۆيشتن

(۳) تىكەلۆبوونى گەردەكانى دوو ماددە يا زياتر.

(۴) دانەوى پووناكى لە پوويەكى ئارپىكەو.

dig (dig), v.l.

(۱) ھەلەكەند (بىر، چال، جۆگە).

(۲) لەئىژرەوى دەرھىنان؛ ھەلەكەند: (to ~ potatoes).

(۳) (we dug out the truth.)، دۆزىنەرە؛ دەرخستى

(۴) پىنداكردن: (He dug his elbow into my ribs.).

(۵) [Slang]. بەدل بوون؛ خەللىكرىن: (Do you ~ it? I ~ it.).

v.l.

(۱) ھەلەكەند: (۲) ڤىگەكرەنەو بەھۆى ھەلەكەندەو

(۳) [Colloq.]. ھەلەكەند؛ خەرىك بوون؛ كۆشش كردن

n.

(۱) ھەلەكەند: (۲) توانج؛ قەسى بە تويىكل.

dig in,

(۱) خەنەق ھەلەكەند.

(۲) خەنەق ھەلەكەند و چوونە ناوى بۇ خۇياراستن. (۳) خۇ چەسپاندن.

dig out,

(۴) [Colloq.]. دەستكرىن بە خوارىن

dig up,

ھىنانەدەرەو؛ لەئىژرەو؛ دەرھىنان.

ھەلەكەند (زەوى)؛ كىلان؛ ھەلەكەند (دەرەخت)؛

خەستەپو (نەينى)

digest (di'jest), v.l.

(۱) پوختەكرىن و ڤىگەست.

(۲) ھەرسكرىن؛ پەلخوردكرىن (۳) يارمەتى ھەرسكرىن دان.

(۴) تىگەيشتن؛ ھەرگرتن و تىگەيشتن (بىروا) (۵) دەربردن؛ پەسەندكرىن؛

لەگەل ھەلەكەند. (۶) نەمكرەنەو بۇ تۆاندەو (كىمياگەرى).

v.l.

ھەرس بوون؛ پەلخوردبوون.

n.

پوختە؛ كورە.

digestant (di-jes'tənt, di-jes'tənt), adj. & n.

يارمەتيدەرى -

ھەرسكرىن.

digester (di-jes'tər, di-jes'tər), n.

(۱) كورەتەرەو (بىرواوەر).

(۲) پوختەگەر (۳) دەفرى كۆلەند و نەمكرەنەو (كىمياگەرى)

digestible (di-jes'tə-b'l, di-jes'tə-b'l), adj.

ھەرس دەكرى.

-digestibility (n.); digestibleness (n.); digestibly (adv.).

digestion (di-jes'chən, di-jes'chən), n.

(۱) ھەرسكرىن؛

ھەرس؛ پەلخوردكرىن. (۲) تواناي ھەرسكرىن بوون

(۳) تىگەيشتن؛ ھەرگرتن و تىگەيشتن (بىرواوەر).

digestive (di-jes'tiv, di-jes'tiv), adj.

تايەتتى بە ھەرسكرىن؛

يارمەتيدەرى ھەرسكرىن

n.

ماددەيەك كە يارمەتى ھەرسكرىن دەدات.

diphthong

diploma

ووشەي. (boy) دا... هتە.

-diphthongal (adj.); diphthongize (v.t. & v.i.);

diphthongization (n.).

diploma (di-plō'mə), n. ١) بڕوانامەیهکی پەسەمی یان فەرمانڕه‌وایی؛

٢) بڕوانامەیهکی میژوویی (٢) بڕوانامە.

٣) بڕوانامەیی دەرچوون لە قوتابخانە؛ دیپلۆم.

diplomacy (di-plō'mə-si), n.

١) دیپلۆماسیەت؛

کاری دیپلۆماسیەت؛ ھونەری گفتوگۆکردنی سیاسی

٢) ناسکی (پەرەشت)؛ زمان شیرینی.

diplomat (dip'lə-mat'), n. ١) دیپلۆماسی؛ کەسێکی دیپلۆماسی

٢) زمان شیرین؛ کەسێکی ناسک و زمان شیرین

diplomatic (dip'lə-mat'ik), adj. ١) دیپلۆماسی؛ تایبەتی بە

کاری دیپلۆماسی. (٢) زمان شیرین؛ ناسک و زمان لوس: (He is very ~).

-diplomatically (adv.).

diplomatic corps, دەستەی دیپلۆماسییان لە پایتەختی وڵاتی

کە سەرچەمە بەلێزۆ کاربەدەستە گەورەکانی بەلێزۆخانەکان دەگرتە.

diplomatic immunity, پارێزگاری دیپلۆماسی؛ ئازادی دیپلۆماسی

لە لێڕسینە وەو سۆا.

diplomatist (di-plō'mə-tist), n. = diplomat.

diplopia (di-plō'pi-ə), n. جووت بینی نەخۆشییەکی چاوە بریتیە

لە سینی دوو شت لەبری یەکێک

-diplopic (adj.).

dip needle, دەری لاریوونی موگناتیسی.

dipper (dip'ēr), n. ١) شە ھەلکێش (خومجی، مۆم دروستکەر)

٢) چەمچە؛ دەری پێ ھەلێنجان

٣) [D-] ناوی دوو کۆنەستێرەیکە لە چەمچە دەچن

(Big D~ and Little D~)

٤) ھەد حۆرە بەلەدبەیکە کە خۆیان مری دەدەنە ناو ئاودە بۆ نێچەرگرتن.

dipsomania (dip'sə-mā'm-ə), n. بێر ھەواری ھەواری

ھەواری ھەواری ھەواری ھەواری

-dipsomaniac (adj.); dipsomaniacal (adj.).

dipstick (dip'stik'), n. سەسی پێوای قوولی شە؛ شیشی پێوای

زۆری مەکیئە نوئومیل

dipt (dipt), past tense and past participle of dip.

dire (dir), adj. بێکار زۆر؛ زۆر خراپ؛ زۆر پەرشان؛

(in ~ need of help)

direct (dā-rekt', dī-rekt'), adj. ١) راست؛ راستوێی؛ راستەوخۆ؛

(a ~ way)

٢) بێ پێچ و پەنا؛ راستەوێی؛ راستەوێی؛

(I want a ~ answer, "Yes" or "No".)

٣) راستەوخۆ؛ یەکسەر. (~ elections; ~ contact)

٤) بێچراو؛ راستەوخۆ (نەو، وەجە): (a ~ descendant)

٥) ئەوا؛ سەرئەسەر (the ~ opposite)

٦) راستەوانە (بیرکاری) (a ~ relationship)

٧) ئەگۆر (تەزوی کارەب)؛ راستەوخۆ: (~ current)

v.t. ١) بەرێوەبەردان؛ رابەری کردن؛ پێک وێنە کردن.

٢) ھەرمان بەسەردا کردن؛ ھەرمان پێدان؛ پێ ووتن:

(The officer ~ed his men to advance slowly.)

٣) ھاراستەکردن؛ ھاردن.

٤) ڕێ پێشاندان؛ ئاوەنیشان بۆ ھەلەدان:

(Can you ~ me to the post office?)

٥) رووتیکردن؛ ووتە ھاراستەکردن:

(I'm ~ing my remarks to you.)

٦) ئاوەنیشان نووسین لەسەر نامە.

٧) سەرکردەیی کردن؛ چاوساگی کردن؛ ڕێ پێشاندان

dirt

(A) نەخشە بۆ دانان و سەرپەرشتی کردن؛ بەرێوەبەردان:

(to ~ a film or a play)

v.t.

١) پێ ھاگەیانە؛ پێ پێشاندان؛ رابەری کردن.

٢) سەرکردەیی کردن (نۆرکێسترا).

adv.

direct action,

direct current, راستەوخۆ؛ یەکسەری؛ راستەوێی

تەزوی کارەبای ئەگۆر؛ تەزوی کارەبای راستەوخۆ.

direct discourse, = direct speech.

direction (dā-rek'shən, dī-rek'shən), n. ١) بەرێوەبەردان؛

سەرپەرشتی. (٢) ئاوەنیشان (نامە، پێناسە، پۆستە).

(He gave me the ~s to his house, (pl.)) ئامۆژگاری؛ ھاگەیانە؛

~s to how to use a medicine)

(٤) ھەرمان. (٥) پێدان؛ پێوە؛ پێگە. (٦) لا؛ پوو؛ ناست؛ ئاراستە

(٧) ئامۆژگاری سەرپەرشتیکەری فیلم یا شانۆگەری بۆ ئەکتەرەکان

(ب) ئامۆژگاری سەرکردەیی نۆرکێسترا بۆ ئاوازەنەکان

directive (dā-rek'tiv, dī-rek'tiv), adj. ١) پێ پێشاندەر؛

رابەری. (٢) تایبەتی بە بەرێوەبەردان؛ ھی ئامۆژگاری.

n. ھەرمان (لە سوێا، فەرمانڕه‌وایی، یا کاربەدەستیکەو)؛ ئامۆژگاری؛

ھاگەیانە

directly (dā-rekt'li, dī-rekt'li), adv. ١) راستەوخۆ؛ یەکسەر؛

راستەوێی. (٢) یەکسەر؛ بێ دوامەت؛ ھەر ئێستە: (I'll come ~).

(٣) ئەوا؛ سەرئەسەر (~ opposite)

(٤) بێ پێچ و پەنا.

direct object, کار لەسەر یا کارلێکراوی سەرەکی (پێژمان)؛

تەواکەری راستەوخۆ

director (dā-rek'tēr, dī-rek'tēr), n. ١) بەرێوەبەر؛ کارکێر؛

سەرپەرشتیکەر. (٢) ئەندامی دەستەی بەرێوەبەری کۆمپانیایە

(٣) سەرپەرشتیکەری فیلمێکی سینەمایی یا شانۆگەرییە

(٤) سەرکردەیی نۆرکێسترا

-directorial (adj.).

directoriate (dā-rek'tā-rit, dī-rek'tā-rit), n. ١) بەرێوەبەرێتی؛

پلەیی بەرێوەبەر. (٢) ئەنجومەنی بەرێوەبەران (کۆمپانیای)

director general, بەرێوەبەری گشتی؛ کارکێری گشتی

directorship (dā-rek'tēr-ship, dī-rek'tēr-ship), n. پلە

پایەیی بەرێوەبەر؛ بەرێوەبەرێتی.

directory (dā-rek'tā-ri, dī-rek'tā-ri), n. ١) پێ پێشاندەر؛

راپەر (شت). (٢) (١) رابەرنامەیی تەلەفۆن: (~ telephone)

(ب) رابەرنامەیی ھەرمانگەیکە.

(٣) پەرئەوێکی ئامۆژگاری یا ھاگەیانە

(٤) ئەنجومەنی بەرێوەبەران

(٥) [D-] ئەنجومەنی بەرێوەبەرائی ھەرمانگەیکە ١٧٩٩-١٧٩٥

direct primary election, ھەلێناردنی سەرئەوێی راستەوخۆ.

directress (dā-rek'tris, dī-rek'tris), n. بەرێوەبەری ژن؛

کارکێری ژن.

direct speech; direct discourse, ووتە دەقەوێتی بێژەر

(پێژمان)؛ ووتە راستەوخۆی قسەکەر.

direct tax, باجی راستەوخۆ (وێک باجی ھەرمانە).

direful (dir'fəl), adj. زۆر خراپ؛ بەد

dirge (dūrj), n. شێوێن؛ شێن؛ واوێلی

dirigible (dir'i-jə-b'l), adj. ئاراستە دەکەرت؛ ئی دەخوێرت

n. پالۆنی مەکیئەدار.

dirk (dūr), n. خەنجەر.

v.t. خەنجەرلێدان.

dirt (dūr), n. ١) پیسی؛ پیسایی؛ چلک؛ گەندوگۆ؛ چەپەنی؛ پۆختی.

(٢) خاک؛ کل؛ خۆل؛ خاکوخل

dirt-cheap

(٢) شتیکی بیسوو بیه خ (He treats her like ~).
(٤) نووسیر با دووانی بیه پوره
(٥) بهدگویی و ووت ووات؛ فیتنه بازی
(٦) خاک و خول و بوردی تیکه لای به کازا (که به شوردنوه ایی جیاده کرتیره).
do one dirt, [Slang]. نازاران به بهدگویی. کرده ووی ناپه سندن، یا
ساخته ئی کردن

dirt-cheap (dūrt'chēp), *adj. & adv.* [Colloq.]. زور همران - به لاش

dirtiness (dūrt'i-nis), *n.* پیس و پوخلی؛ چه پهلای پیس
dirty (dūrt'i), *adj.* (١) پیس؛ پیس و پوخل؛ چه پهل

(٢) بیه پوره؛ هه لاملراو؛ بیه شرم: (~ jokes)

(٣) پیس و بوگن؛ نرم؛ نامره؛ شایسته ی قیزلینا تهنه ویه.

(٤) لیل: (~ green)

v.t. & v.i. پیس کرد؛ پیس و پوخل کردن؛ پیس بوون؛ له کهدار کردن

dis- (dis), پیشگرنگه بهمانی نه، دژ، نه هیشتن، ریگه نهدان، دهر کردن

disability (dis'ā-bil'ā-ti), *n.* په ککوه نویی؛ زه مونی؛ کفته بیی؛

که نه می؛ کفته کاری؛ په ککوه تن.

disable (dis-ā'b'l), *v.t.* په ککوه تن؛ له کارخستن؛ زه بوون کردن؛

کفته کار کردن

-disablement (*n.*); **disabled** (*adj.*).

disabuse (dis'ā-būz'), *v.t.* راستی پین ووتن؛ به هه لهدانه بردن؛

له خبال بیلای برزگار کردن؛ درزوده لهسه یی نه کردن

disaccord (dis'ā-kōrd'), *v.i.* له گهل ریک نه کوه تن؛

ناکوهی له گهل بوون.

n. ریک نه کوه تن؛ ناکوهی.

disaccustom (dis'ā-kus'təm), *v.t.* برزگار کردن نه خو

disadvantage (dis'ād-van'tij, dis'ād-vān'tij), *n.* (١) باری

نه هات یا ناهه سندن؛ کوسپ (٢) زیان؛ خراپه

v.t. زیان لیدن؛ کوسپ له ریگه دا دانان.

هاتو نه بوون؛ هه کوه تنو بیه دستر

at a disadvantage, (We were fighting at a disadvantage.)

disadvantaged (dis'ād-van-tā'jid), *adj.* بیه بهش له خوش -

گوزرهانی و جیزو خوشی زیان له بووی تهنه درووستی و پله ی خوینده واری

خوزان و مافی کوه لایه تی بهوه

disadvantageous (dis'ād-van-tā'jos), *adj.* زیان به خشی؛

نه هات؛ ناهه سندن

disaffect (dis'ā-fekt'), *v.t.* ئی ته کاندنوه؛ ههست سارد کردنوه

بهرام بهر - دل نیشاندن؛ زویر کردن

disaffected (dis'ā-fek'tid), *adj.* زویر؛ دل نیشاو؛ نارازی، ناهه.

یا دژ به هه مانزه وایی

disaffection (dis'ā-fek'shan), *n.* زویری؛ دل نیشان؛ ناهه یی؛

ئی ته کاندنوه؛ ههست ساردی بهرام بهر

disaffiliate (dis'ā-fil'i-āt'), *v.t. & v.i.* خو کشانوه؛ په ایمان.

ریگه بوون؛ به کیتی؛ خو ئی ته کاندنوه

disaffirm (dis'ā-fürm'), *v.t.* حاشا ئی کردن؛ به ریبه رجدهانه

-disaffirmation (*n.*).

disagree (dis'ā-grē'), *v.i.* (١) له گهل ریک نه کوه تن؛ ناکوهی له گهل

بوون؛ بیرو بیه نه بوون (~). (Even friends sometimes ~).

(٢) جملوازی بوون له گهل یا له نیواندا

(The two reports about the accident ~).

(٣) ~ with, نه گونجان له گهل تهنه درووستی؛ زیان پیدن؛

(Milk ~s with me.)

disagreeable (dis'ā-grē'ā-b'l), *adj.* (١) ناخوش؛ ناپه سندن

(~ weather, or circumstances)

(٢) بووگرز؛ تهنگه جیکانه؛ به دسرووشت؛ ناپه سندن (مزه)

disassociate

(a ~ person)

-disagreeably (*adv.*).

disagreement (dis'ā-grē'mənt), *n.* (١) ناکوهی؛ ریک نه کوه تن؛

نازکی. (٢) جیلاوی (بیرو)

(٣) نه گونجان؛ جیلاوی: (There is ~ between the two reports.)

(٤) دمه قالی؛ ناکوهی.

disallow (dis'ā-lou'), *v.t.* پئی (پین) نه دان؛ په سندن نه کردن.

-disallowance (*n.*).

disannul (dis'ā-nul'), *v.t.* سپرنهوه؛ به تال کردنوه (په ایمان)

disappear (dis'ā-pēr'), *v.i.* (١) له چا وون بوون؛ تاوایوون؛

بزیوون. (٢) له تاوایوون؛ سهرنگوم بوون؛ نه مان؛ وون بوون؛ قرتیکه رتن

disappearance (dis'ā-pēr'əns), *n.* (١) له چا وون بوون.

(٢) له تاوایوون؛ نه مان؛ قرتیکه رتن

disappoint (dis'ā-point'), *v.t.* (١) ناویند کردن؛ ناکام کردن؛

دلشکست کردن؛ دل شکندن. (٢) تیک شکندن (پلان، نه خشه)؛ تیکدان.

disappointed (dis'ā-poin'tid), *adj.* ناویند؛ ناکام؛ دلشکست؛

هه ناهه سارد؛ هیوا بیاو.

disappointing (dis'ā-point'ing), *adj.* ناویند کهر؛ هیوا بیاو؛

دلشکسته: (a ~ person, or event)

disappointment (dis'ā-point'mənt), *n.* (١) ناویندی؛

ناکامی؛ دلشکستی: (There were many ~s along the way.)

(٢) کسبکی ناویند کهر؛ شتیکی هیوا بیاو.

disapprobation (dis'āp-rə-bā'shən, dis'āp-rə-bā'shən)

په سندن نه کردن؛ هه ئی نه کردن؛ به دل نه بوون

disapproval (dis'ā-prōv'v'l), *n.* په سندن نه کردن؛ ناهه مانده یی؛

را له سهر نه بوون

disapprove (dis'ā-proov'), *v.t.* (١) په سندن نه کردن؛ به دل نه بوون؛

سهر نه نشتن کردن؛ را له سهر نه بوون؛ پئی ئی بوون؛

(We ~ of the military attack.)

(٢) په سندن نه کردن؛

(The director ~d her request for a promotion.)

-disapprovingly (*adv.*).

disarm (dis'ārm'), *v.t.* (١) چک کردن؛ چک دامالین؛ چک پین دانان.

(٢) دل هیئانه وه؛ جئی خو به زمان شیرینی یا کرده وه؛

(I felt angry but her smiles ~ed me.)

v.i. (١) چک فریدن؛ خو چک کردن

(٢) که مگردنوه ی چک؛ چک دامالینی وولاتان؛

(Every country must ~.)

disarmament (dis'ār'mə-mənt), *n.* (١) چک فریدن؛

چک دامالین. (٢) که مگردنوه ی چک یا خو چک کردن ی وولاتان؛

(Disarmament is the most important issue of our time.)

(٣) پین چک؛ چک نه بوون.

disarming (dis'ārm'ing), *adj.* دل هیئانه وه؛ جئی خو به کرده وه

یا زمانی شیرین: (a ~ smile, or person)

disarrange (dis'ā-rānj'), *v.t.* تیک و پیکدان؛ تیکه و پیکه کردن؛

شواندن.

-disarrangement (*n.*).

disarray (dis'ā-rā'), *v.t.* (١) پشویی خسته نهوه؛ شواندن؛ تیکدان

(٢) خو پروت کردنوه؛ جل داکندن.

n. پشویی؛ شوانی؛ تیکه لای و پیکه لای: (to throw into ~).

disassemble (dis'ā-sem'b'l), *v.t.* هه لوه شاندن (مه کینه)؛

له یه ککوه نهوه (پارچه کانی مه کینه یا نامیریک).

-disassembly (*n.*).

disassociate (dis'ā-sō'shi-āt'), *v.t.* په یوه ندی پچراندن؛

خو جیا کردنوه؛ له یه جیا کردنوه.

disconnect

شیواندن پلان (۲) سمر ئی شیواندن؛ شله ژاندن؛ پهستکردن؛ تهریق کردنهوه.
-disconcerting (adj.); disconcertingly (adv.);
disconcerted (adj.).

(۱) لهیهک جیاکردنهوه؛ پچراندن؛
لهیهک ترازاندن؛ پهیوهندی برین. (۲) بریننی تهزوی کارهیا.

(۱) بن پهیوهندی؛ پچراو؛
لهیهک ترازو یا جیاپورهوه؛ لهیهک کراوه.

(۲) پچریچر (نووسین، دووان)؛ لهگهل یهک نهگونجاو.

(۱) لهیهک جیاکردنهوه؛
لهیهک پچراندن یا برین. (۲) جیاپوهنهوه؛ بن پهیوهندی.

(۱) غههیار؛ غههگین؛
بن نومیند (۲) ناخویش؛ پهستکرا؛ تارک؛ ناسوودهنهبخش.

(۱) بهگلهیی له ژیان؛ نارازی له ژیان.
ناپرهزایی؛ بهدل نهبوون؛ بن نارامی و بهدوای شتی تازهو جیاوازا گهران؛

بهگلهیی بوون له ژیان
بهگلهیی بهتی له ژیان

(۱) وهستاندن؛
ژیان؛ نارازی له باری ژیان

(۱) وهستاندن؛
وهستان؛ بهردموام نهبوون (۲) برینهوه یا وهستاندننی کاتی داوا (دادگا).

discontinuation (dis'kən-tin'ū-ā'shən), n. = discontinuance.

(۱) وهستاندن؛ بهردموام نهبوون؛
برین؛ دوایی پین هینان؛ وازهینان (۲) برینهوه یا وهستاندننی کاتی داوا (دادگا).

وهستان؛ دوایی هاتن.
v.i.

discontinuity (dis'kən-tā-nōō'ā-ti, dis'kən-tā-nu'ā-ti),
(۱) پچریچری (نووسین، دووان)؛ بن پهیوهندی (۲) بهردموام نهبوون

(۲) بویشایی
پچریچر؛ ناویهناو؛
ددمدهیی

discord (dis'kōrd), n.
(۱) ماکوکی؛ نهگونجاو؛ ریک نهکوتن
(۲) دهنگهدهنگ؛ بهبهکدادانی دهنگ؛ غههغهغلب

(۲) ناسازی؛ دهنگ؛ نهگونجاو لهگهل یهکتردا (ناوان)؛ یهک نهگرتن
نهگونجاو؛ بهبهکدادان؛ ماکوکی بوون؛ نهسانان

discordance (dis-kōr'd'ns), n.
ماکوکی؛ نهگونجاو؛ ریک نهکوتن؛
جیاوازی؛ ناسازی.

discordancy (dis-kōr'd'n-si), n. = discordance.
discordant (dis-kōr'd'nt), adj.

(۱) ماکوکی؛ ریک نهکوتن؛
نهگونجاو لهگهل یهکتردا. (۲) ناساز؛ دهنگ، ناوان؛ ناخویش (دهنگ)؛
لهگهل یهک نهگونجاو؛ دهنگ، ناوان.

discotheque (dis'kō-tek), n.
هولی سهاکیردن (به موسیقایی
تومارکراوهوه؛ سهاخانه

discount (dis'kount), n.
(۱) نرخ شکاندن (شتومهکی فروشگا)؛
نرخ داشکان؛ نرخ شکاو (۲) نرخ شکاندن یا هینانهخوارهوهی کومپیهلیهک

که خوارههکی پینش کاتی خوی دهیگوتننهوه
(۱) نرخ شکاندن؛ نرخ هینانهخوارهوه.

(۲) ئی دهرکردن؛ گورینهوهی کومپیهلیهک به کهتر له نرخهکی خوی
(۳) گوی پین نهان؛ بپوا پین نهکردن؛ گومان لیکندن؛ بایه پین نهان؛

(You have to ~ the stories you hear.)
v.i.

پاره به قهرزدان؛ پینشهکی ئی دهرکردن قازانهکه.
به کهتر یا ههزاتر له نرخ خوی؛ به نرخ داشکاو

(۱) تهریق کردنهوه؛
شهرمهزارکردن؛ خهجالهت کردن؛ پورههش کردن

(۲) بهسهندن نهکردن؛ بهدل نهبوون؛ پین ناخویش بوون؛ پوو پین نهان.
discourage (dis-kūr'ij), v.t.

(۱) ساردکردنهوه؛ هان نهان
ووره پی بردان (Don't let one failure ~ you!)

discriminate

(ب) پوو پین نهان؛ (She ~d her.)

(۲) همولی وهستاندن دان (مؤلا له کردمهیهکی ناپهسهند)؛ ساردکردنهوه؛
هان نهان؛ خاوکردنهوه؛

(We tried to ~ him for quitting his job.)
discouragement (dis-kūr'ij-mənt), n.

(۱) ساردکردنهوه؛
ووره بردان. (۲) شتیکی ساردکردنهوه یا هان نهان.

discouraging (dis-kūr'ij-ŋ), adj.
دل ساردکردنهوه؛

پشت ساردکردنهوه؛ ناخویش؛ سارد؛ (~ results, or news).
(۱) گفتوگۆ؛ ناخوشتن؛

دسمهتهتی. (۲) ناخوشتن وهک لقیکی زانستی.
(۳) پاس؛ لیکنلینهوه؛ ووتار یا نووسراویکی دهورودریژ دهرباری باسینک.

(Archaic) [تینگهیشتن؛ توانای تینگهیشتن.
(۱) گفتوگۆکردن؛ ناخوشتن؛ دووان

(۲) (on; ~ upon), نووسین دهرباره؛ نووسین لهسمر باسینک.
دهرپهپاندن (ووته)؛ دهرپین؛ ووتن

discourteous (dis-kūr'ti-əs), adj.
بن نهزاکهت؛ بن نهدهب؛

ناشرین (پهووشت)؛ بهدههفتار؛ (~ behavior; a ~ person)
(۱) بن نهزاکهتی؛ بن نهدهبی؛

ناشرینی (پهووشت). (۲) کردمهوه یا ووتهیهکی بن نهزاکهتانه.
discover (dis-kuv'ēr), v.t.

(۱) دۆزیننهوه (شوین، شت).
(Christopher Columbus ~ed America.)

(۲) بۆدهرکوتن؛ بینین؛
(We ~ed it was too late to catch the train.)

(Archaic) [خستنهپوو؛ دهرخست؛ ههملاین؛ ناشرکراکردن
discoverer (dis-kuv'ēr-ēr), n.

دۆزهرهوه.
discoverer (dis-kuv'ēr-ēr), n.

بن میرد؛ بیوهن، ژنی تهلاقدراو،
یا گهرههکچی شوونهکردوو

(۱) دۆزیننهوه (زانست، شوین... هتد).
(۲) شتیکی دۆزراوه؛ دۆزراوهیهک. (۲) بۆدهرکوتنیک.

discredit (dis-kred'it), v.t.
(۱) بپوانهکردن؛ بپوانهبوون
(۲) گومان لیکندن؛ گومان ئی بوون.

(۲) ناوبانگ شکاندن؛ ناوپیس کردن؛ لهکهدارکردن.
(۱) گومان؛ بن بپوایی. (۲) پورههشی؛ شهرمهزاری؛ خهجالهتی

(۳) پورههشکرا؛ شهرمهزارکرا؛ خهجالهتکرا.
discreditable (dis-kred'it-ə-b'l), adj.

شهرمهزارکرا؛ ناشرین
کردمهوه، پهفتار؛ پورههشکرا؛ خهجالهتکرا.

discreet (dis-kre't), adj.
(۱) نهینی پارین؛ وریا؛ ناگا له زمان و
کردمهوهی خۆپوو. (۲) وریا. (۳) خاکی؛ بن فیز؛ خۆدنهخهر؛ خۆنهنوین.

-discreetly (adv.); discreetness (n.).
(۱) جیاوازی؛ ماکوکی؛

discrepancy (dis-krep'an-si), n.
(There was a lot of ~ between the two accounts of the battle.)

(۲) جیاوازییهک؛ ماکوکییهک.
discrepant (dis-krep'ənt), adj.

جیاوازی؛ ماکوکی؛ لهگهل نهگونجاو.
(۱) جیا؛ جیاوازی؛ بن پهیوهندی؛ پچریچر.

(۲) ههههچهشن؛ ههههههنگ؛ جیا جیا.
(۱) سهلیقه؛ وریایی.

(۲) دهسهلاتی بریاردان؛ بهپینی بۆچوون و لیکندهوهی خۆ.
at one's discretion, به سهلیقهی خۆ؛ به بۆچوون و لیکندهوهی خۆ.

discretionary (dis-kresh'ən-ri), adj. = discretionary.
بهپینی بۆچوون و
سهلیقهی خۆ.

discriminate (dis-krim'ən-nāt), v.t.
لهیهک جیاکردنهوه؛
جیاوازی کردن؛ پاکویس کردن.

discriminating

٢. ~ against; ~ in favor of (جیاوازی کردن (له‌گه‌ل جوو‌ل‌نمه‌)!

لایه‌نگرتن! دژبویون:

(The law is said not to ~ against the poor or in favor of the rich.)

١. حیا^١ حیاواژ (٢) حیاکه‌رمه: هه‌لبژنژ! تیگه‌یشتوو

-discriminative (adj.).

١. حیاکه‌رمه: discriminating (dis-krim'ā-nāt'īn), adj.

پاک‌ویس کرا به‌دیگر: (a ~ taste in music, literature, or food).

٢. لایه‌نگرا حیاواژیکر له‌نیواندا: (a ~ tariff).

١. حیاکردنه‌وه: discrimination (dis-krim'ā-nā'shən), n.

جیاوازی! حیاکاری. (٢) پئ به‌دی‌جی! تیگه‌یشتن! بیهینی جیاوازی بچوو.

٢. نه‌چاوی جیاوازی سه‌پرکردن! (١) خاترگرتن، لایه‌نگری.

١. دژبویون، دژ وه‌ستان، جیاوازی له‌گه‌ل کردن:

(~ against blacks in America)

حیاکه‌رمه: discriminator (dis-krim'ā-nā'tēr), n.

جیاواژیکر! لایه‌نگر.

discriminatory (dis-krim'ā-nā-tōr'ī, dis-krim'ā-nā-

tō'rī), adj. ١. نه‌چاوی جیاوازی سه‌پرکردن! لایه‌نگری کوئرا نه‌ دژبویون:

(~ practices towards minorities)

٢. حیاکه‌رمه: جیاواژیکر.

discursive (dis-kūr'siv), adj. ١. یر له‌هه‌له‌زودابه‌ژ! چپرچپر:

له‌باسی لادهر: (~ writing).

٢. بودهرکه‌وتوو له‌پئی لیکدانه‌وه دژبویژیه‌وه نه‌که له‌پئی هوشی

سرووشتی و زگماکی‌یه‌وه

discus (dis'kas), n. ١. خه‌په‌به‌کی ناسن یا به‌ره له‌مه‌لای:

نه‌هریدا ده‌اوژیرت (وه‌ریش). (٢) فریدان یا هاریشتنی نه‌م جزه‌ خه‌په‌به

هه‌ره‌ها بیهی ده‌وتوتی (discus throw).

discuss (dis-kus'), v.t. ١. لیکو‌لینه‌وه! باسکردن (به‌نووسین):

له‌سه‌ نووسین! نووسین ده‌رباره

٢. گفتوگه‌کردن ده‌رباره‌ی! باسکردن (دوو‌ان)

(to ~ a problem with somebody)

discussion (dis-kush'ən), n. لیک‌خه‌وه! باسکردن! ماس:

عسیر، گفتوگو

under discussion, ایی ده‌کوئرتنه‌وه! باس ده‌کرتن!

گفتوگویی له‌سه‌ر ده‌کرتن

disdain (dis-dān'), v.t. به‌سووک سه‌پرکردن! بق ئی بویونه‌وه:

بیز ئی هاتنه‌وه! به‌نژو بین بایه‌خ دانان:

(It is wrong to ~ a man merely because he is poor.)

n. به‌سووک سه‌پرکردن! لووت به‌رزی! دووره‌په‌رزی! بیزنه‌هاتن:

(to look at with ~)

disdainful (dis-dān'fəl), adj. به‌سووک سه‌پرکردن! لووت به‌رزی:

به‌هه‌ر! دووره‌په‌رزی: (a ~ person).

disease (di-zēz'), n. ١. نه‌خوشی! ده‌رد! درم

٢. نه‌دی! نه‌خوشی که‌سی یا کو‌مه‌لایه‌تی:

(Bigotry is a ~ of society)

v.t. به‌خوش خست! تیگدان! خراب کردن

diseased (di-zēzd'), adj. ١. نه‌خوش! ده‌رده‌دار

٢. تیگچوو! نااسا! نه‌خوش! شیت: (a ~ mind).

disembark (dis'im-bärk'), v.t. بارداگرتن له‌پاپوژ (مروژ، شت)

v.t. داه‌رین له‌پاپوژ

-disembarkation (n.).

disembody (dis'im-bod'i), v.t. بزگارکردنی گیان له‌لش:

گیان له‌لش جیاکردنه‌وه: (~led spirit).

-disembodied (adj.); disembodiment (n.).

disembowel (dis'im-bou'əl, dis'im-boul'), v.t. ریخ‌وله‌

disgorge

ده‌ره‌هه‌تان! ریخ‌وله‌ لیکردنه‌وه.

-disembowelment (n.).

disenchant (dis'in-chant', dis'in-chänt'), v.t. له‌مه‌لای

خه‌یال پلاوی بزگارکردن! چاوکردنه‌وه راستی نیشاندان! بی‌تاهت کردن

-disenchanted (adj.); disenchantment (n.).

disencumber (dis'in-kum'bēr), v.t. بار له‌کۆل کردنه‌وه:

بار سووک کردن! بزگارکردن (له‌کیشه‌یه‌کی قورس و ناخوش)

disenfranchise (dis'in-fran'chīz), v.t. = disfranchise.

disengage (dis'in-gāj'), v.t. له‌یه‌که جیاکردنه‌وه! له‌یه‌که‌کردنه‌وه:

به‌ره‌لاکردن! بزگارکردن (له‌په‌یمان، به‌سترا نه‌وه، یا بارێکه) ده‌هاکردن!

کشاندنه‌وه! گری کردنه‌وه.

v.t. به‌ره‌لابوون! ده‌هابوون! بزگاربوون! ئی جیابوونه‌وه

disengaged (dis'in-gāj'd'), adj. (١) ده‌سته‌تال! بین نیش‌وکار.

(٢) به‌ره‌لا! سه‌ره‌ست! نه‌به‌ستراوه.

disengagement (dis'in-gāj'mənt), n. (١) به‌ره‌لای! بزگاربوون!

له‌یه‌که‌کردنه‌وه! ده‌هاکردن! به‌ردان! خو‌کشاندنه‌وه! گری کردنه‌وه.

(٢) بین نیش‌وکاری! ده‌سته‌تالی.

disentangle (dis'in-tan'g'l), v.t. له‌یه‌که جیاکردنه‌وه:

کردنه‌وه (گری) له‌نالۆسکاو بزگارکردن! له‌یه‌که‌کردنه‌وه! پوئوئوئوئو

(to ~ truth from falsehood)

v.t. بزگاربوون! له‌نالۆزی بزگاربوون.

-disentanglement (n.).

disenthral, disenthral (dis'in-thrō'l'), v.t. ئازادکردن!

له‌به‌ندایه‌تی بزگارکردن

disenthroned (dis'in-thrō'n'), v.t. له‌ته‌ختی پاشایی لابردن یا

هه‌نانه‌خواره‌وه

disentomb (dis'in-toom'), v.t. له‌گۆز هه‌نانه‌ده‌رمه‌وه

disentwine (dis'in-twīn'), v.t. له‌یه‌که جیاکردنه‌وه! کردنه‌وه، گری.

نالۆزی! له‌نالۆسکاو بزگارکردن.

disestablish (dis'a-stab'lish), v.t. (١) کشاندنه‌وه‌ی لایه‌نگری و

پالایشی کردنی فه‌رمانه‌وایی بۆ کلێسه‌به‌که

(٢) گۆپینی بارنکی چه‌سپیو یا دامه‌زراو

-disestablishment (n.).

disesteem (dis'a-stēm'), v.t. پیزنه‌گرتن! به‌سووک سه‌پرکردن!

به‌چاوی نزم ته‌ماشاکردن.

n. به‌سووک سه‌پرکردن! پیزنه‌گرتن! بین پیزی: (to hold in ~).

disfavor (dis-fa'vēr), n. (١) ناپه‌سه‌ندی! نه‌ویستن! به‌دل نه‌بوون!

خوش نه‌ویستن! قین (٢) پیز ئی نه‌گیران! به‌سووک سه‌پرکردن! له‌به‌رچاو شکان

(to be in ~ with someone; He fell into ~ with his patron.)

v.t. به‌دل نه‌بوون! نه‌ویستن! په‌سه‌ند نه‌کردن! به‌سووک سه‌پرکردن

disfigure (dis-fig'yēr), v.t. شینوه تیگدان! پوو‌خسار شینوئوئوئو!

دیهمن شینوئوئوئو! له‌که‌دارکردن (پوواله‌ت) شینوئوئوئو.

-disfiguration (n.).

disfigurement (dis-fig'yēr-mənt), n. (١) شینوه تیگدان!

دیهمن شینوئوئوئو. (٢) پوو‌خسار تیگچووئو شینوه تیگچووئو.

(٣) له‌که! شینوه تیگده‌وه! خه‌وش

disforest (dis-fōr'ist, dis-for'ist), v.t. = deforest.

disfranchise (dis-fran'chīz), v.t. (١) مافی هارو‌لایه‌تی ئی

سه‌ندنه‌وه! ده‌که مافی ده‌نگدان یا خو‌پالاوتن

(٢) مافی ئی سه‌ندنه‌وه! ده‌سه‌لات ئی سه‌ندنه‌وه.

-disfranchised (adj.); disfranchisement (n.).

disfrock (dis-frok'), v.t. له‌قه‌شه‌یه‌تی خست یا ده‌رکردن.

disgorge (dis-gōrj'), v.t. & v.i. (١) پشانه‌وه! هه‌نانه‌وه

(٢) به‌نابه‌دلی وازه‌هه‌نان له‌شێکی به‌ناپه‌وه ده‌ستکه‌وتوو.

(٣) تیرژاندن! خالی کردنه‌وه! خو‌به‌تالکردنه‌وه.

(۳) قهرزنده‌نموده؛ سرچه‌وتی کردن له دانه‌وی قهرزدا.

dishonorable (dis-on'ēr-ə-b'l), *adj.* بِن شەرف؛ بِن نامووس؛ سووک؛ بِن نابوو؛ سەرچۆپ؛ نامەرد؛ ناپاک؛ (a ~ act, or person).-dishonorably (*adv.*).**dishpan** (dish'pan'), *n.*

دەفری قاپ و قاچاخ تێدا شتن.

dishrag (dish'rag'), *n.* = **dishcloth**.**dishtowel** (dish'tou'l, dish'toul'), *n.*

پەڕۆی قاپ و قاچاخ

ووشک کردنەوه.

dishwasher (dish'wōsh'ēr, dish'wosh'ēr), *n.*

مەکیینی

قاپ و قاچاخ شتن.

dishwater (dish'wō tēr, dish'wot'ēr), *n.*

ئەو ئاوه‌ی قاپ و

قاچاخێ تێدا یە یا تێدا شۆراوه

disillusion (dis'i-lōō'zhən, dis'i-lū'zhən), *v.t.*

له هەڵس

خەیاڵ پلاوی پزگاکردن؛ چاوەکەردنەوه؛ راستی پیشاندان؛ لەبەرچاوخستن؛

دل ئی ساردکردنەوه؛ ئانومیدکردن.

n. له هەڵس خەیاڵ پلاوی پزگاکردن یا پزگاکردن؛ چاوەکەردنەوه؛ راستی بینین؛

ئانومیدی.

-disillusioned (*adj.*); disillusionment (*n.*).**disincentive** (dis'in-sen'tiv), *n.*

هەن ئەندە؛ دل ساردکەرەوه.

disinclination (dis'in-klə-nā'shən, dis'in klā-nā'shən),*n.* نەویست؛ بَق ئی بوونەوه؛ بِن مەیلی.**disincline** (dis'in-klīn'), *v.t.*

دل ئی ساردکردنەوه؛ مەیل پِن بَرین؛

بوون بەهۆی نەویستن

v.i. نەویستن؛ دل ئی ساردبوونەوه؛ مەیل نەبوون.**disinclined** (dis'in-klīn'), *adj.*

نەویست؛ بِن مەیل؛ دل سارد.

disinfect (dis'in-fekt', dis'in-fekt'), *v.t.*

میکروب کوشتن؛

پاککردن؛ له میکروب پاککردنەوه

disinfectant (dis'in-fek'tant, dis'in-fek'tant), *n.*

پاککەر؛

میکروب کوژ (دەرمان).

disinfection (dis'in-fek'shən, dis'in-fek'shən), *n.*

میکروب

کوشتن؛ پاککردنەوه (له میکروب)؛ خاوین کردن

disinfest (dis'in-fest', dis'in-fest'), *v.t.*

پاککردنەوه له میوو و

جانەوه‌ری زیانبەخش.

disingenuous (dis'in-jen'ū-əs, dis'in-jen'ū-əs), *adj.*

نادانستۆ؛ ساخته؛ فروغیانوی؛ ناپاک.

-disingenuously (*adv.*); disingenuousness (*n.*).**disinherit** (dis'in-her'it, dis'in-her'it), *v.t.*

بِن بەمش کردن له

میراتی؛ حاشالیکردن و بِن بەمش کردن له میراتی.

-disinheritance (*n.*).**disintegrate** (dis-in'tə-grāt'), *v.t.*

داوەشین؛ پووکانەوه؛

هەڵوەشان؛ پارچه پارچه بوون؛ داپزین؛ پووخان؛ له‌یه‌ک‌بوونەوه؛ بۆگەن کردن

v.t. داوەشان؛ هەڵوەشان؛ له‌یه‌ک‌بوونەوه؛ داپزان؛ پووخاندن؛

پووکاندنەوه.

disintegration (dis-in'tə-grā'shən), *n.*

(۱) داوەشان؛ داپزین؛

پارچه پارچه بوون؛ پووخان؛ بۆگەن کردن؛ پووکانەوه؛ له‌یه‌ک‌بوونەوه.

(۲) دابەشبوون یا پارچه پارچه بوونی گەرد (فیزیا).

disinter (dis'in-tūr'), *v.t.*

(۱) له گۆر دەرھێنان.

(۲) خستنه‌پوو؛ ناشکراکردن؛ دەرخستن.

-disinterment (*n.*).**disinterested** (dis-in'tēr-is-tid, dis-in'tris-tid), *adj.*

(۱) بِن

سوودی تایبەتی خۆی بِن لایەن؛ (a ~ judge).

(۲) [Colloq.] بێباک؛ گوئی پِن ئەدەم.

disinvest (dis'in-vest'), *v.t.*

سەرمايه کێشانەوه.

-disinvestment (*n.*).**disjoin** (dis-join'), *v.t.*

له‌یه‌ک جیاکردنەوه؛ له‌یه‌ک‌کردنەوه.

disgrace (dis-grās'), *n.*

(۱) شەرمەزاری؛ شوورەیی؛ پوورەشی؛

خەجەلەتی (to be in ~)

(۲) پوورەشکەر (مۆق؛ شت)؛ نابووێ.

v.t. شەرمەزارکردن؛ لەکەدارکردن؛ پوورەش کردن؛ نابووێ.**disgraceful** (dis-grās'fəl), *adj.*

شەرمەزارکەر؛ شوورەیی؛

نابووێ؛ زۆر ناشرین (کەدەوه)؛ (a ~ act).

disgruntle (dis-grun'tl), *v.t.*

پەستکردن؛ داخ پێدان (بەهۆی

بە ئاڕەوایی لەگەڵ جۆلانەوه)؛ توورەکردن.

disgruntled (dis-grun'tld), *adj.*

پەست؛ داخ ئەدل؛ بەهۆی

ئاڕەوایی‌یکەوه؛ توورە (له پێژم. کاربەدەستان، سەرکار... هتد).

disguise (dis-gīz'), *v.t.*

(۱) گۆزین؛ خۆگۆزین؛ دەماخ کردن؛

(D~ your voice.)

(۲) شارەنەوه؛ داپۆشین (She ~d her hatred).

disguise (dis-gīz'), *n.*

(۱) خۆگۆزین؛ پووخسار گۆزین؛ دەماخ کردن.

(۲) پووالەت؛ پووخساری درۆ

(۳) ئەو حل و بەرگ و ئارایشته‌ی له پووخسار گۆزیندا بەکارده‌هێنرێت.

disgust (dis-gust'), *n.*

قێز؛ قێزکردنەوه؛ بێزاری؛ بێز؛

بَق ئی بوونەوه (She was filled with ~).

v.t. قێز ئی هانتەوه؛ بَق ئی بوونەوه؛ بێزارکردن؛ (You ~ me.)**disgustful** (dis-gust'fəl), *adj.* - disgusting.**disgusting** (dis-gus'tig), *adj.*

بۆگەن؛ پەس؛ ناپەسەند؛

مۆقە قێزی ئی دیتەوه

dish (dish), *n.*

(۱) دەفری؛ قاپ؛ دەفری نان تێدا خواردن

(۲) خۆراک؛ حواردن (a favorite ~)

(۳) پِر قاییک؛ پِر دەفری‌یک خواردن (۴) شتیکی له قاپ چوو.

(۵) (۱) قویاو‌یکەکی وەک قاپ (ب) ئەندازەي ئەم قویاو‌یکە.

(۶) [Colloq.] شتیکی که مۆقە زۆر بەدنی بیت (Physics is my ~).

v.t. (۱) (up; ~ out) ~ خواردن کردنە قاپ یا دەفرەوه؛ خواردن تێکردن.

(۲) قویاندن وەک قاپ (۳) [British Spelling] سەر ئی شیواندن؛ تێکدان؛

سەرسوورماندن؛ خەلەتاندن.

v.i.

قویان

dish it out, [Slang].

سزادان

disharmonious (dis'här-mō'ni-əs), *adj.*

نەگونجاو؛ ئاکۆک؛

نەساز؛ لەگەڵ بەک رێک نەکووتوو

disharmonize (dis'här'mā-niz'), *v.t.* & *v.i.*

نەگونجاندن؛

ئاکۆکی خستنه‌نیوانەوه؛ نەسازاندن؛ تێکدان.

disharmony (dis'här'mā-ni), *n.*

نەگونجان؛ ئاکۆکی؛ نەسازان؛

پێکەوه رێک نەکووتن

dishcloth (dish'klōth', dish'kloth'), *n.*

پەڕۆی قاپ شتن

dishearten (dis-här't'n), *v.t.*

دل ساردکردنەوه؛ یەستکردن؛

دەشکەست کردن؛ دل گرتن

-disheartenment (*n.*).**dishevel** (di-shev'l), *v.t.*

قز بۆکردنەوه؛ ژاگاندن و تێکدان و جل و -

بەرگ؛ جرج و لۆج کردن و تێکدان

-dishevelment (*n.*).**disheveled, dishevelled** (di-shev'ld), *adj.*

بۆ قز؛

چرچ و لۆجاری و شیناو (بەرگی کەسێک)؛ ژاکاو و تێکچوو؛ پنتی.

dishful (dish'fool'), *adj.*

پِر قاییک (خواردەمەنی).

dishonest (dis-on'ist), *adj.*

ناپاک؛ ساخته‌جی (a ~ man).

dishonesty (dis-on'is-ti), *n.*

ناپاکی؛ ساحتە‌چیتی؛ سەرچەوتی

dishonor (dis-on'ēr), *n.*

(۱) شەرمەزاری؛ بِن شەرفی؛ بِن نامووسی؛

بِن نابووویی؛ پوورەشی (۲) شتیکی یا کەسێک که پوورەشی و شەرمەزاری

بەسەر مۆقدا دەهێنرێت. (۳) سەرچەوتی له قهرزانه‌وه‌دا

v.t. (۱) شەرمەزارکردن؛ سووک کردن؛ نامووس کردن؛ پوورەش کردن؛

نابوووبردن ۲ بِن بِن کردن؛ نابوووبردنی کچ یا ژد.

disjoint

v.i. له‌یه‌ک جیا‌بوونه‌وه؛ له‌یه‌کی‌بوونه‌وه
له‌جی‌جوو؛ له‌خرتکه‌جوو؛ پارچه‌پارچه‌کراو. **disjoint** (dis-joint'), *adj.*
v.t. (۱) له‌جی‌بردن؛ له‌خرتکه‌بردن (۲) پارچه‌پارچه‌کردن
(۳) له‌یه‌ک‌کردنه‌وه له‌جومگه‌کاندا؛ له‌یه‌ک‌ترازاندن
(۴) له‌یه‌ک جیا‌کردنه‌وه؛ هه‌لوه‌شاندنه‌وه؛ تیکدان؛ له‌یه‌ک‌کردنه‌وه.

v.t. (۱) له‌جی‌چوون؛ له‌خرتکه‌چوون.
(۲) له‌یه‌کی‌بوونه‌وه له‌جومگه‌کاندا؛ له‌یه‌ک‌ترازان
disjointed (dis-join'tid), *adj.* (۱) له‌جی‌جوو؛ له‌خرتکه‌جوو
(۲) له‌یه‌ک‌ترازو؛ له‌یه‌ک جیا‌کراوه له‌جومگه‌کاندا.
(۳) پارچه‌پارچه‌کراو؛ تیک‌وینک‌دراو؛ شیاو.
(۴) پچریجی (*a ~ piece of writing*).

disjunct (dis-junk't), *adj.* پچراو؛ له‌یه‌ک‌ترازو؛ له‌یه‌ک جیا‌بوونه‌وه
disjunction (dis-junk'shan), *n.* (۱) له‌یه‌ک جیا‌کردنه‌وه؛
له‌یه‌ک جیا‌بوونه‌وه. (۲) بیر یا پای دو‌لایه‌نه (ژیریژی).
disjunctive (dis-junk'tiv), *adj.* (۱) جیا‌ک‌ره‌وه؛ له‌یه‌ک‌ک‌ره‌وه؛
تایه‌تی نه‌له‌یه‌ک جیا‌کردنه‌وه

(۲) تایه‌تی به‌روشی په‌یوه‌ندی به‌راووردی یا دو‌لای (پیزمان):
(*Either... or, but, and although are ~ conjunctions.*)

(۳) تایه‌تی به‌بیر یا پای دو‌لایه‌نه (ژیریژی)
(۱) ووشی په‌یوه‌ندی به‌راووردی یا دو‌لای (پیزمان) (ووشی پیشو ببینه). **n.**
(۲) بیر یا رایه‌کی دو‌لایه‌نه (ژیریژی). بۆ نمونه:

(*Either all men are free, or no man is free.*)

disk (disk), *n.* Also **disc**, (۱) خه‌په؛ په‌پکه (وه‌ک هی‌کۆمپیوتەر).
(۲) شتیکی خه‌په‌یی واته‌خرو تخته. (*the moon's ~*).
(۳) گولنکی خه‌په‌یی (وه‌ک گولنه‌پوژه). (*the ~ of the sunflower*).
(۴) قوار (۵) به‌شینی زیندروی خه‌په‌یی (گیانه‌وه‌رناسی).
(۶) [Dns] خه‌په‌یی هاویشتن (مه‌ملاتی وه‌رنشی).

disk jockey, کەسێکە کە بێشە نەوێه له‌تێستگه‌ی رادیۆ قواو
شریتی موسیقا لێده‌دات و جار‌جاریش نوکته‌بازی ده‌کات و بلۆنا‌مه‌ی

بازرگانی ده‌خوینینه‌وه
حەز ئی نەکردن؛ نه‌ویستن؛ خوش نه‌ویستن؛ **dislike** (dis-lik'), *v.t.*
به‌دل نه‌بوون؛ بق ئی بوون.

حەز ئی نەکردن؛ به‌دل نه‌بوون؛ خوش نه‌ویستن؛ نه‌ویستن؛ قین؛ بق ئی بوون. **n.**
dislocate (dis-lō-kāt', dis-lō'kāt), *v.t.* (۱) له‌جی‌بردن؛
له‌خرتکه‌بردن (*He ~d his shoulder.*)

(۲) لا‌بردن؛ ده‌رکردن؛ گواستنه‌وه (به‌زۆن)؛ له‌جی‌خو لا‌بردن؛
(*to ~ people from their ancestral homes*)

(۳) شیواندن؛ تیکدان
(۱) له‌جی‌چوون؛ له‌خرتکه‌چوون. **dislocation** (dis-lō-kā'shan), *n.*
(۲) له‌جی‌خو لا‌بردن؛ لا‌بردن؛ گواستنه‌وه (به‌زۆن)؛ جولاندن؛
(*the ~ of people from their land*)

(۳) شیواندن؛ تیکدان؛ تیکچوون.
جولاندن؛ لا‌بردن؛ تراژاندن؛ ده‌رکردن. **dislodge** (dis-loj'), *v.t.*
v.t. جولان؛ له‌جی‌قایمی‌خو؛ لا‌چوون؛ ترازان.

-dislodgement (*n.*).
disloyal (dis-loi'al), *adj.* نادلسۆز به‌رامبەر برادره، نه‌رکی سه‌رشان.

وولات؛ ناپاک؛ بن‌وه‌فا.
(۱) نادلسۆزی؛ ناپاکی؛ بن‌وه‌فایی. **disloyalty** (dis-loi'al-ti), *n.*
(۲) کرده‌وه‌یه‌ک یا کارنکی نادلسۆزانه

(۱) دانه‌نگەر؛ لیل؛ ناخۆش؛ تاریک
dismal (diz'm'l), *adj.*

(*What ~ weather!*)
(۲) په‌ست؛ غه‌مبار؛ غه‌مگین (*Why are you looking so ~ ?*)
(*a ~ teacher; ~ results*). (Colloq.) بن‌فهر؛ قلب؛ خراب.

(۱) پروت‌کردن؛ به‌رگ لیک‌کردنه‌وه
dismantle (dis-man'tl), *v.t.*

(۲) پروت‌کردنه‌وه‌ی خانوو؛ پایوو. یا شتیکی وه‌ما: (*to ~ a warship*)

disown

(۲) هه‌لوه‌شاندن (چه‌ک، مه‌کینه)؛ داگرتن (مه‌کینه)؛ پروت‌کردن (چه‌ک)؛
پارچه‌پارچه‌کردن: (*to ~ an engine*)

(۴) هه‌لوه‌شاندنه‌وه (پیک‌خراو، یه‌کتی)؛ ناشه‌تال لیک‌کردن؛
له‌کارخستن: (*to ~ an organization*).

dismay (dis-mā'), *v.t.* مه‌ترسی خستنه‌وه؛ ترساندن؛
سه‌رسام کردن.

n. مه‌ترسی؛ ترس؛ سه‌رسامی.
dismember (dis-mem'bēr), *v.t.* (۱) ده‌ست و قاچ برین؛

بال و لاق لیک‌کردنه‌وه. (۲) پارچه‌پارچه‌کردن (له‌ش، وولات، شت)؛
دابه‌شکردن (وولات)؛ له‌ت له‌ت کردن.

-dismemberment (*n.*).
dismiss (dis-mis'), *v.t.* (۱) به‌ره‌لاکردن؛ ئازادکردن؛ ڕنگه‌پێدان به‌

پرویشتن یا به‌لاوه‌لێکردن: (*The teacher ~ed his class early.*)
(۲) ده‌رکردن له‌کار؛ لێخستن (له‌نیش).
(۳) له‌میشکی خو ده‌رکردن؛ گوئی پین نه‌دان؛ له‌بیری خو بردنه‌وه:

(*He ~ed his fears.*)
(۴) فریاندنه‌وه‌ی ده‌ره‌وه‌ی داویه‌ک له‌دادگا (له‌به‌ر نه‌بوونی به‌لگه)

(۱) به‌ره‌لاکردن؛ ئازادکردن؛ ڕنگه‌پێدان. **dismissal** (dis-mis'al), *n.*
(۲) ده‌رکردن له‌کار؛ لێخستن (له‌نیش). (۳) قهرمانی له‌کار ده‌رکردن.

(۴) فریاندنه‌وه‌ی ده‌ره‌وه‌ی داویه‌ک له‌دادگا
دابه‌زین (له‌هه‌سپ، پاسکیل... هتد).

dismount (dis-mount'), *v.t.* (۱) هینانه‌خواره‌وه؛ داگرتن (۲) دابه‌زاندن
v.t.

(۳) داگرتن (مه‌کینه‌ی نو‌تومبیل)؛ هه‌لوه‌شاندن (مه‌کینه).
disobedience (dis'ə-bē'di-əns), *n.* یاخی‌بوون؛ لاساری؛

به‌گوئی نه‌کردن؛ ئی هه‌لگه‌رانه‌وه؛ سه‌رینجی
disobedient (dis'ə-bē'di-ənt), *adj.* یاخی؛ لاسار؛ بن‌گوئی؛

ئی هه‌لگه‌راوه؛ سه‌رینج.
disobey (dis'ə-bā'), *v.t. & v.i.* یاخی‌بوون؛ به‌گوئی نه‌کردن؛

بن‌گوئی‌یی کردن؛ سه‌رینجی کردن؛ ئی هه‌لگه‌رانه‌وه.
(*to ~ a person, or orders*)

(۱) چا‌که‌له‌گه‌ن نه‌کردن؛ مه‌منون نه‌کردن؛ **disoblige** (dis'ə-blīj'), *v.t.*
چا‌به‌ره‌وژێر نه‌کردن بۆ نه‌کردنی ئه‌ر کاره‌ی وێستراوه‌ بگرت

(۲) تو‌وره‌کردن؛ دل‌ئیشاندن؛ دل‌شکاندن؛ په‌ستکردن
(۱) شیاوای؛ ئاریک‌وینکی؛ تیکچوون. **disorder** (dis-ōr'dēr), *n.*

(۲) پیشووی؛ ئازاوه؛ هه‌را. (۳) نه‌خۆشی: (*a stomach ~*).
(۱) شیواندن؛ تیکدان؛ به‌سه‌ریه‌ک‌دادان. (۲) نه‌خۆش خستن.

disordered (dis-ōr'dērd), *adj.* (۱) شیاو؛ ئاریک‌وینک؛ ئاریک.
(۲) نه‌خۆش؛ تیکچوو: (*a ~ mind*).

(۱) شیاو؛ ئاریک‌وینک؛
به‌سه‌ریه‌ک‌دا دراو؛ تیک‌وینک‌دراو؛ تیکه‌لا‌و‌وینکه‌لا‌و

(۲) پیشووی خه‌روه؛ ئازاوه‌گێڕ؛ ناشرین (هه‌وشت)؛ یاخی.
به‌ئاریک‌وینکی؛ به‌تیکه‌لا‌و‌وینکه‌لا‌وی؛ به‌ناشرینی.

disorderly conduct, *adv.* سه‌رینجی‌یه‌کی بچووک (یاسا)؛
کرده‌وه‌ی ناپه‌سهند.

شیواندن؛ تیکدان؛
تیکه‌ن‌وینکه‌ل کردن؛ به‌سه‌ریه‌ک‌دادان.

-disorganization (*n.*); **disorganized** (*adj.*).
disorient (dis-ōr'i-ent', dis-ō'ri-ent'), *v.t.* سه‌ر ئی شیواندن؛

سه‌ر ئی تیکدان؛ رێ پین وونکردن.
disorientate (dis-ōr'i-en-tāt', dis-ō'ri-en-tāt'), *v.t. =*

disorient.
disorientation (dis-ōr'i-en-tā'shan, dis-ō'ri-en-tā'-
shan), *n.* سه‌ر ئی تیکچوون و نه‌ناسینه‌وه‌ی شوین و کات و خه‌ک (پزیشکه‌وانی.

ده‌روون)؛ سه‌ر ئی شیوان.
حاشا‌لێکردن (خزم)؛ خو نه‌کردن به‌خاوه‌نی؛

disown (dis-ōn'), *v.t.*

disparage

دهست له ههنگرتن
disparage (dis-par'ij), v.t. (۱) پله و بایه شانگدن له پزگ کم
 کردنهوه (۲) ناو بانگ پیس کردن سووک کردن ناوشکاندن
disparagement (dis-par'ij-mənt), n. (۱) ناو بانگ پیس کردن
 سووک کردن شانگدن ناو خراپ کردن (۲) سووکی شانگ کم پیزی
 (۳) ستیکی سوو ککمر (ووته، کردهوه) ستیکی ناو خراپ کمر
disparaging (dis-par'ij-ing), adj. سوو ککمر له پزگ کم کردهوه
 شکینر (a ~ remark about a person or thing)
disparate (dis'pə-rit), adj. جیا: حوازل له یه کتر: ناهاوتا
disparity (dis-par'ə-ti), n. بیاواری: له تمهن، باشی، گهره ویی
 بیووکی پله و بایه، پله... هتد: ناهاوتایی لارسهنگی
dispassion (dis-pash'on), n. بیلایه: له هسرخوئی
dispassionate (dis-pash'on-it), adj. بیلایه: له هسرخوئی
dispassionately (dis-pash'on-it ti), adv. به یلایانه
 به هیمه: له هسرخوئیانه: (to discuss something ~)
dispatch (dis-pach'), v.t. (۱) نارن (په یامهر، په یام، نامه،
 برووسک: په روانه کردن (۲) کوشتن
 (۳) کردی کارنگ به خیریایی یا گورج وگونی و کارامه یی
 (۴) [Colloq.] خواردن: تعواو کردن
 n. (۱) نارن (په یامهر، په یام، نامه، برووسک: په روانه کردن (۲) کوشتن
 (۳) حیرایی: گورج وگونی: (to do something with ~)
 (۴) په بامیکی ره سسی یا سوپایی
 (۵) دهسکویاس یا چیریک که په یامینری پوزنامه یا رادیو نه که دهووره وه
 برووسک دهینیرت
dispatcher (dis-pach'ēr), n. (۱) بکری (dispatch): نیرن
 (۲) کرنگاریکی کومانیایی گواستنهوه که پاس و لوی و شمه نده ورو ته کسی
 بهگوبری کاتی تابه وتی و پیوستی دهینیرت: دهال (کومانیایی گواستنهوه)
dispel (dis-pel'), v.t. نه هینیرت: په واندنهوه: بهرش ویاو کردنهوه
 لایرد (to ~ fog, doubts or fears)
dispend (dis-pend'), v.t. [Obs.] بهه یوژان: (پاره)
 دهستیلاوی کردن
dispensable (dis-pen'sə-b'l), adj. (۱) بهش دهکرت
 (۲) ده توانیرت دهستی له ههنگیری: ناگرتگ: ناپیوست
 (۳) لیخرشبوونی بؤ مهیه: گوناوه
-dispensability (n.).
dispensary (dis-pen'sə-ri), n. (۱) نیمارگه له کوتابخانه، کارگه
 یا نه خوستانه بهکدا: ژووری دهرمان پیدان له شوینانه ده: دهرمانخانه
 (۲) نیمارگه به دهرمانخانه ی گشتی که دهرمانی به خوایی یا نرخیکی کم
 قیدا ده دریت
dispensation (dis'pən-sā'shən, dis'pen-sā'shən), n. (۱) دابه شکران: به شکردن: بهخشینهوه (۲) شتیکی بهشکراو یا بهخشراوه
 (۳) بهرنه وبردن (۴) بهخشین: نازاد کردن له نهکیک: بهدهر کردن
 نهگرتنهوه (یاسا) (۵) ویستی خود: بیونی دهستی خود له بهووداو مکانی
 سهرو ویدا: بهرنه وبردنی جیهان له لایان خوداوه
 (۶) ریمارو یاسای نایینی
 (The Moslem ~ differs from the Christian.)
dispensatory (dis-pen'sə-tōr'ī, dis-pen'sə-tō'ri), n. (۱) پهرتوکی گرتنهوه ی دهرمان و چوینتی بهکاره یانی
 (۲) [Archae.] تیمارگه
 adj. قایمه تی به بهخشین
dispend (dis-pens'), v.t. (۱) دابه شکردن: بهخشینهوه: پیدان
 (۲) ناماده کردن یا گرتنهوه و پیدان (دهرمان، پهچته)
 (۳) جنبه جیکردن (یاسا): بهسردادن: بهرنه وبردن
 (He ~d the law justly.)
 (۱) بهخشین: بهدهر کردن

dispense with, (۱) لەناوێردن؛ سەرئۆگوم کردن؛ کوشتن
(۲) دەست ئێ هەنگرتن؛ واز ئێ هیژان.
dispenser (dis-pens'ēr), n. (۱) دەرمانگرهوه؛ دەرمان نامادهکەر.
(۲) بدهر (نامیڤ): (a water- ~; a paper- cup ~).
dispersal (dis-pūr'sal), n. (۱) بڵاوکردنهوه؛ پهرش و بڵاوبوونهوه؛
دابەشکردن؛ بڵاوپیکردن؛ تەفرۆتوانکردن.
disperse (dis-pūrs'), v.t. (۱) بڵاوکردنهوه؛ پهرش و بڵاوکردنهوه؛
پەرھەواز مەکدن؛ بڵاوپیکردن: (to ~ demonstrators).
(۲) نەهێشتن: (to ~ knowledge).
(۳) رەواندەنەوی تیشکی خۆڕ بۆ بەشەکانی
v.i. (۴) بڵاوەکردن؛ بڵاویلێکردن؛ بڵاویبونهوه؛ پهرش و بڵاويبوونهوه.
dispersion (dis-pūr'shən, dis-pūr'zhən), n. (۱) بڵاويبونهوه؛
پهرش و بڵاويبوونهوه یا بڵاوکردنهوه؛ بڵاویلێکردن؛ بڵاوپیکردن.
(۲) رەوينه‌وه یا رەواندەنەوی تیشکی خۆڕ بۆ بەشەکانی.
(۳) رەواندەنەوی تەروژی کارمایی.
dispirit (di-spir'it), v.t. (۱) پەستکردن؛ غەمبارکردن؛ دلخەست کردن؛
ووړه پێ بهردان؛ هان نه‌دان؛ گیان داھیژران.
dispirited (di-spir'it-id), adj. (۱) پەست؛ غەمبار؛ بێ ووزە؛ بێ قاقەت؛
بێ ووړه؛ گیان داھیژرار.
-dispiritedly (adv.).
displace (dis-plās'), v.t. (۱) له جێی خۆ لادان؛ لابردن.
(۲) دەرکردن؛ دەریدەردکردن؛ سەرگەردان کردن.
(۳) دەرکردن له کار؛ لیختن (فرمان)؛ لابردن له نیش.
(۴) لادانو چيگرتنه‌وه: (A ship ~s a certain amount of water.)
-displaceable (adj.); displacer (n.).
displaced person, کەسێکی سەرگەردان کراو یا دەریدەریو له
وولاتی خۆی به‌هۆی جهنه‌ره.
displacement (dis-plās'mənt), n. (۱) (a) له جێی خۆ لادان؛
لابردن. (b) لاچوون له جێی خۆ. (۲) دەرکردن له کار؛ لادان له نیش
(۳) لادانی ناو یا هوا به له‌شیکی سەرناوکه‌وتو ی با به‌هواوه
(۴) جوولانی زوێ (زەمینناسی). (۵) چيگرتنه‌وه.
(۶) گواسته‌نەوی هەستیكو ناراسته‌کردنی بۆ شتیکی نابەجێ (بیزشكه‌وانی -
دەروون)
display (dis-plā'), v.t. (۱) کرده‌وه؛ راخستن.
(۲) نوواندن (شتومه‌ك، زیره‌كي، هێژ، ئازایی، په‌ووش... هتد)
(۳) پیشاندان؛ دەرخیست؛ خستنه‌پوو.
(۴) خستنه‌به‌رجاو به چاپی گه‌وره و جوان بۆ سه‌رنج راگیشان.
n. (۱) پیشاندان؛ خستنه‌به‌رجاو؛ خستنه‌پوو.
(۲) نوواندن: (a ~ of courage).
(۳) خوێواندن؛ خوێدرخیست. (۴) پیشانگه
(۵) چاپی جوژجوژ بۆ سه‌رنج راگیشان.
displease (dis-plēz'), v.t. & v.i. (۱) پەستکردن؛ توورەکردن؛
بقی هەلساندن؛ دل شکاندن؛ پێ ناخۆش بوون؛ پەست بوون؛ نابەدلی کردن
displeasure (dis-plēzh'ēr), n. (۱) پەستی؛ توورەپی؛ دل شکان؛
نابەدلی؛ دل نیشان. [Archaic] (۲) ناتاسوودەیی؛ ناخۆشی
(۳) [Archaic]، ئازار؛ ئازاردان.
disposable (dis-pō'zə-b'l), adj. (۱) لەناوێدەریت یا فری دەدریت.
پاش یەك جار به‌كارهێنان (~ bottles).
(۲) له‌برده‌ستایه‌ بۆ به‌كارهێنان هەركاتێك ویسترا به‌پێی هه‌وس
n. (۳) شتیك كه یەك جار به‌كارده‌یه‌نریت و پاشان فری ده‌دریت.
disposal (dis-pō'z'l), n. (۱) ریكخستن؛ دانان؛ جوړی دانان:
(The ~ of the furniture in this room suits me.)
(۲) برینه‌وه (کاروبار)؛ به‌لایه‌كد خستن.
(۳) پێدان؛ پێ به‌خشین: (۴) فێردان؛ لەناوبردن.
(۵) شت به‌دهست به‌بون؛ ده‌سه‌لاته‌ کردن. (۶) به‌ریوه‌بردن.

dispose

- at one's disposal, لمیرده ستدا بیون؛ له ژیرده ستدا بیون:
(I am at your disposal.; My car is at your disposal.;
He has at his disposal a great deal of money.)
dispose (dis-pōz'), v.t.
(۱) ړنځځست؛ ړنځوړنیک کردن؛ دانان.
(۲) برینه وه (کاروبار)؛ خستن به لایه کدا.
(۳) به کاره بیان؛ نیش پیکردن.
(۴) پازی کردن؛ واهستکردن: (I'm ~d to agree with you.)
(۵) وهالیکردن: (The climate ~s the people to laziness.)
v.i.
(Man proposes, God ~s.)
dispose of, (۱) برینه وه (کاروبار)؛ به لایه کدا خستن؛ چاره سرکردن:
(to dispose of business first)
(۲) پښ نه خشین؛ پیدان.
(۳) فروختن
(۴) له ناوې بردن؛ خو ټی پزگارکردن؛ کوشتن؛ سرکردن به گژمدا؛
خو ټی شارندنوه (to dispose of a person or a thing).
(۵) ترواړکردن (خواردن، خواردنوه)؛ هیچ نه مینشتن؛ قوتاړکردن.
disposed (dis-pōzd'), adj.
(He feels well ~ or ill ~ toward you.)
disposition (dis-pə-zish'ən), n.
(۱) ړنځځست؛ ړنځوړنیک کردن؛ دانان.
(۲) برینه وړند؛ برینه وه (کاروبار).
(۳) - of ~، به خشین؛ پیدان
(۴) دسه لاتی دابینکړدنو به ړنځو بردن؛ خاوهن بیون
(God has the supreme ~ of all things.)
(۵) مهیل؛ نارینه وړ؛ حزن: (a ~ to quarrel).
(۶) سرووشتی کسی: (~ a cruel, kind, generous, selfish, etc.).
dispossess (dis-pə-zes'), v.t.
ټی سندنه ترواړه (زموږ وژار، خانو).
سهرمایه؛ سې بهش کردن؛ دهرکردن.
-dispossessed (adj.); **dispossession** (n.); **dispossessor** (n.).
dispraise (dis-prāz'), v.t.
سهرزنه نش کردن؛ خرابه ووتن؛
به دگزیی کردن دهریاره؛ په سندنه کړدن؛ سووک کردن
سهرزنه شتی؛ سهرزنه نشتن؛ به دگزیی دهریاره؛ سووکی؛ ووتی ناشرین.
disproof (dis-prōōf'), n.
(۱) به دروختنه وه
(۲) به لگه ی به دروختنه وه؛ به لگه ی به دروختنه وه.
disproportion (dis-prə-pōr'shən, dis-prə-por'shən), n.
ناهاوتایی؛ لارسه نگی؛ نه گونجان؛ ناهاوړیزه یی؛ پزده جیاوازی؛ له پاده به دري.
v.t.
ناهاوت کردن؛ لارسه ننگ کردن؛ ناهاوړیزه کړدن
disproportional (dis-prə-pōr'shən-'l, dis-prə-por'-shən-'l), adj. = **disproportionate**.
-disproportionally (adv.).
disproportionate (dis-prə-pōr'shən-it, dis-prə-por'-shən-it), n.
ناهاوړیزه؛ لارسه ننگ؛ ناهاوتا؛ له پاده به دري:
(Some boys give a ~ amount of their time to sports.)
-disproportionately (adv.).
disprove (dis-prōōv'), v.t.
به دروختنه وه
disputable (dis-pū'tā-b'l, dis-pyoo-tā-b'l), adj.
گومانې -
تیدایه؛ نه سپراوه ترواړه؛ هیشتا به لایه کدا نه خراوه (ناکوکی).
-disputability (n.); **disputably** (adv.).
disputant (dis-pyoo-tānt, dis-pū'tnt), adj.
مشت ورمی؛
خه ریکی مشت ورمکردن
n.
کسینکی مشت ورمکردن
(۱) ناکوکی؛ دوو بهر کی.
(۲) مشت ورم؛ کیش مه کیش. (Obs.), گفتوګو؛ ووتوړن
disputatious (dis-pyoo-tā'shəs), adj.
حاز له مشت ورمکردن؛
حاز له ناکوکی و کیش مه کیش کړ

disruption

- dispute** (dis-pūt'), v.i.
(۱) مشت ورمکردن؛ کیش مه کیش کردن.
(۲) دمه قالی بیون؛ شپړ کردن.
v.t.
(۱) مشت ورمکردن له سره؛ باسینګ؛ لیکوړلینه وه.
(۲) گومان لیکوړن: (to ~ the truth of a statement).
(۳) بهر مه نستی کردن؛ دژوه ستان.
(۴) کوژش بډ کردن؛ هور بډ دان؛ خبیات بډ کردن.
n.
(۱) مشت ورم؛ کیش مه کیش؛ لیکوړلینه وه.
(۲) ناکوکی؛ دوو بهر کی؛ دمه قالی.
(Obs.), شپړ.
beyond dispute, بڼ گومان؛ چه ندوچونی له سره نه یی؛
ناکوکی له سره نه یی؛
(This is beyond dispute the best book on the subject.)
in dispute, نه سپراوه ترواړه؛ نه خراوه به لایه کدا؛ هیشتا ناکوکی له سره؛
(The matter in dispute is the possession of a house.;
The outcome is in dispute.)
disqualify (dis-kwōl'ō-tī), v.t.
(۱) به لینه هاتو دانان.
(۲) ماف یا دسه لات ټی سندنه وه.
(۳) پڼ پڼ ندان بډ به شدار بیون له پینشیکڼ یا مله ملای ټیم کدا له بهر سهرینچی
-disqualification (n.).
disquiet (dis-kwi'ot), v.t.
بڼ سهرهوت کردن؛ بڼ ناسووده کردن؛
نارام ټی هتگرتن؛ تنګدان؛ مراق پیدان
n.
بڼ نارامی؛ بڼ سهرهوتی؛ بڼ ناسووده یی؛ مراق.
disquietude (dis-kwi'ō-toōd', dis-kwi'ō-tūd'), n.
مراق؛
بڼ نارامی؛ سهرهوت نه گرتن؛ بڼ ناسووده یی
disregard (dis-ri-gärd'), v.t.
(۱) گوږی پڼ ندان؛ فراموش کردن؛
خستنه لاره. (۲) باخه پڼ ندان؛ به سووک گرتن یا دانان؛ پزڼنه گرتن
n.
(۱) گوږی پڼ ندان؛ فراموش کردن؛ فراموشی؛ خستنه لاره.
(۲) باخه پڼ ندان؛ به سووک گرتن؛ پزڼنه گرتن؛ گانته پڼ هاتن:
(Criminals have a total ~ for human values.)
-disregardful (adj.).
disremember (dis-ri-mem'bēr), v.t.
له یادچوون؛ له یادنه بیون؛
له بیرنه مان.
disrepair (dis-ri-pär'), n.
په پړووتی (خانو، باری ژبان)؛
فراموشی: (The building is in ~).
disreputable (dis-rep'yoo-tā-b'l), adj.
ناوېانګ خرابه؛ به دناو؛
سووک: (a ~ person)
-disreputably (adv.).
disrepute (dis-ri-pūt'), n.
به دناو؛ ناوېانګ خرابی؛ ناوړپاوی؛
سووک.
disrespect (dis-ri-spekt'), n.
پزڼنه گرتن؛ بڼ پزڼی؛ پزڼ بډ نه بیون.
v.t.
پزڼنه گرتن؛ پزڼ بډ نه بیون
disrespectable (dis-ri-spek'tā-b'l), adj.
شایسته ی پزڼ نه یی؛
بڼ پزڼ.
disrespectful (dis-ri-spekt'fal), adj.
پزڼ پیشان نه دره؛
بڼ نه زاکت: (One should not be ~ toward his parents.)
disrobe (dis-rōb'), v.t. & v.i.
پوتو تکرده وه؛ خپوړو تکرده وه؛
جل داکه ندن.
disrupt (dis-rupt'), v.t.
(۱) پڼ برین (گفتوګو، کار)؛ برین:
(Don't ~ people when they are talking.)
(۲) پچراندن؛ له بهر ککرده وه؛ پارچه پارچه کردن.
(۳) شپړاندن؛ ټنګدان: (to ~ someone's life).
adj.
پچړاو؛ شپړاو؛ ټنګچوون.
disruption (dis-rup'shən), n.
(۱) پڼ برین (گفتوګو، کار)؛ برین؛
پچران. (۲) شپړاندن؛ شپړاو؛ ټنګدان؛ ټنګچوون.
(۳) بهش بهش بیون؛ پارچه پارچه بیون.

disruptive

disruptive (dis-rup'tiv), *adj.* (۱) پټېر: گټورگټو: کاڼ. (۲) شونښه: ټيکه: (a ~ event) ناروايي: ناپه‌دلي: (The teacher expressed ~ at his pupils' work.) ناپه‌سمندي (dis-sat'is-fid'), *adj.* ناروايي: به‌دل نه‌بو: بېزار.

dissatisfaction (dis-sat'is-fak'shan), *n.* ناروايي: ناپه‌دلي: (The teacher expressed ~ at his pupils' work.) ناپه‌سمندي (dis-sat'is-fī'), *v.t.* پازي نه‌کردن: دل شکندن: ناپه‌دلي کردن

dissatisfy (dis-sat'is-fī'), *v.t.* پازي نه‌کردن: دل شکندن: ناپه‌دلي کردن

dissect (di-sekt'), *v.t.* (۱) په‌کالا‌کردنه‌وه: (لاشه): توپکاری کردن (۲) شیکردنه‌وه: لیکولینه‌وه: زور به ووردی. (to ~ a problem) به‌ش نه‌ش: (پوهه‌کناسي):

dissected (di-sek'tid), *adj.* به‌ش نه‌ش: (پوهه‌کناسي):

dissection (di-sek'shan), *n.* (۱) توپکاری: توپکاری کردن: (۲) شیکردنه‌وه: شیکردنه‌وه: لیکولینه‌وه: زور به ووردی: لیکولینه‌وه.

dissemble (di-sem'b'l), *v.t.* (۱) شاردنه‌وه: (پو: ساخته و فیلباري) (۲) واسو‌اندن: لاسايي کردنه‌وه: (Vice sometimes ~s virtue.) (۳) چو ئې پوښن: خو ئې که‌پرکدن

disseminate (di-sem'o-nāt'), *n.* به‌هم‌مولایه‌کدا: بلا‌و‌کردنه‌وه: (to ~ information about something) سوزدن: (۱) جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

dissent (di-sent'), *v.i.* (۱) را جیابون: لادن: له‌گه‌ل رنک نه‌کوتن: (One judge ~ed from the others.) (۲) دژ وستان: پالیشتی نه‌کردن: دو‌بهره‌کی کردن.

dissemination (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

disseminator (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

dissemination (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

disseminator (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

dissemination (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

disseminator (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

dissemination (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

disseminator (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

dissemination (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

disseminator (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

dissemination (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

disseminator (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

dissemination (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

disseminator (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

dissemination (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

disseminator (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

dissemination (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

disseminator (di-sen'shan), *n.* جباري بیرو: (له پښخراو، کومه‌ل، حزب، سویا، یا وول‌تیکدا): ناکوکی: دو‌بهره‌کی: رنک نه‌کوتن: دایران.

dissolve

dissimilate (di-sim'a-lāt', dis-sim'a-lāt'), *v.t.* گزین: جیابازی کردن: (۱) جیابازی‌بون: گزین: (۲) گزینی: تپیک: بژ: تپیکي جیاباز (زمانه‌وایی). **dissimilation** (di-sim'a-lā'shan, dis'sim'a-lā'shan), *n.* (۱) جیابازی کردن: گزین: گزین: (۲) گزینی: تپیک: بژ: تپیکي جیاباز (زمانه‌وایی).

dissimilitude (dis'si-mil'ə-tōd', dis'si-mil'ə-tūd'), *n.* (۱) جیابازی: له‌یک نه‌چوون. (۲) شیکي جیابازیکه: خالیکي جیاباکه‌وه.

dissimulate (di-sim'yoo-lāt'), *v.i. & v.t.* دوزماني کردن: دوزبویی کردن: هستی درو: پیشاندان.

dissimulation (di-sim'yoo-lā'shan), *n.* (۱) بلا‌و‌کردنه‌وه: پهرش و بلا‌و‌کردنه‌وه: قودان. (۲) نه‌هیشتن: پهراندنه‌وه: لایردن: (to ~ fear, doubts, mist, etc.) (۳) به‌فیژدان: له‌تاو‌یردن: (to ~ one's energy or fortune) کاتو ووزی: خو به‌فیژدان به‌پابو‌اردن و خواردنه‌وه و قوما‌رکردنه‌وه: سهرسهری کردن.

dissipate (dis'ə-pāt'), *v.t.* (۱) بلا‌و: پهرش و بلا‌و: تو‌ودراو. (۲) به‌فیژدان: له‌تاو‌یراو (۳) سهرسهری: به‌ره‌لا.

dissipation (dis'ə-pā'shan), *n.* (۱) پهرش و بلا‌و‌بوننه‌وه یا کردنه‌وه. (۲) نه‌مان: لایردن: نه‌هیشتن. (۳) کات، ووز، یا سامان به‌فیژدان: له‌تاو‌یردن. (۴) سهرسهری: له‌نه‌دازه به‌در پابو‌اردن.

dissociate (di-sō'shi-āt'), *v.t.* (۱) له‌یک جیاباکردنه‌وه: پهمندی پچراندن: له‌یکه‌تر برین (۲) به‌جیا دانان. (۳) جیاباکردنه‌وه (کیمی‌اگری).

dissociation (di-sō'shi-ā'shan), *n.* (۱) خو جیاباکردنه‌وه: ئې جیابو‌ونه‌وه: پهمندی پیوه‌نه‌مان. (۲) جیابو‌ونه‌وه (کیمی‌اگری).

dissociate oneself from, خو ئې جیاباکردنه‌وه، کشانه‌وه یا ته‌کاندنه‌وه، حاشالیکردن.

dissociative (di-sō'shi-ā'shan), *adj.* جیاباکردنه‌وه: جیابو‌ونه‌وه: پهمندی برین یا بران. (۲) جیابو‌ونه‌وه، تو‌وانه‌وه، یا پارچه پارچه بوونی تاو‌یتیه‌ک: کیمی‌اگری. (۳) دوو که‌سایه‌تی (پزیشک‌وایی دهروشی): جوت سرووشتی: شیزوفرنیا.

dissoluble (di-sol'yoo-b'l), *adj.* ده‌تو‌یتیه‌وه: ده‌تو‌یتیریتیه‌وه.

dissolution (di-sol'yoo-b'l), *n.* (۱) سهرسهری: به‌ره‌لا (پهووشتن). (۲) تو‌وانه‌وه: (۳) پارچه پارچه بوون: شیبو‌ونه‌وه: هه‌لو‌ه‌شانه‌وه: هه‌لو‌ه‌شاندنه‌وه. (۴) دوايي هاتن: دوايي پښ هڅان. (۵) دوايي پښ هڅان (پهرله‌مان): ناشبه‌تال لیکردن. (۶) دوايي پښ هڅان یا تو‌انده‌وه (کو‌مپانی، بازگانی). (۷) مردن: نه‌مان. (۸) هه‌لو‌ه‌شاندنه‌وه (په‌یمان، ژن و می‌زاده‌تی).

dissolve (di-zolv'), *v.t. & v.i.* (۱) تو‌انده‌وه: تو‌انه‌وه. (۲) پارچه پارچه کردن: له‌یک جیاباکردنه‌وه: هه‌لو‌ه‌شانه‌وه: هه‌لو‌ه‌شاندن. (۳) دوايي پښ هڅان: ناشبه‌تال لیکردن: (to ~ the parliament) (۴) له چار وون بوون: نه‌مان.

dissolution (di-sol'yoo-b'l), *n.* ورده وورده دهرکوتن یا وون بوونی دیمه‌نیک له‌فیلم یا ته‌له‌مزیدان.

dissolvent

-dissolvable (adj.).

dissolvent (di-zol'vənt), adj.

n.

dissonance (dis'ə-nəns), n.

dissonant (dis'ə-nənt), adj.

dissuade (di-swād'), v.t.

(They ~d him from going.)

-dissuader (n.).

dissuasion (di-swā'zhən), n.

-dissuasive (adj.); dissuasively (adv.);

dissyllable (di-sil'ə-b'l, dis'sil'ə-b'l), n.

-dissyllabic (adj.).

dissymmetry (dis-sim'ə-tri), n.

-dissymmetric (adj.); dissymmetrical (adj.);

dissymmetrically (adv.).

distaff (dis'taf, dis'täf), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distaff side,

distance (dis'təns), n.

distrain

distend (di-stend'), v.t. & v.i.

-distension; distention (n.).

distill, distil (di-stil'), v.t.

distillate (dis'til-it, dis'til-ät'), n.

distillation (dis'til-ä'shən), n.

distilled (di-stild'), adj.

distiller (di-stil'er), n.

distillery (di-stil'er-i), n.

distinct (di-stinkt'), adj.

distinction (di-stinkt'shən), n.

(Making ~s between all the meanings of a word is very

important.)

distinctive (di-stinkt'iv), adj.

distinctly (di-stinkt'li), adv.

distinguish (di-sting'wish), v.t.

distinguishable (adj.).

distinguished (di-sting'wisht), adj.

distort (di-stôrt'), v.t.

(His face was ~ed by rage.)

(You ~ the facts.)

distortion (di-stôr'shən), n.

distraction (di-strak'shən), n.

distract (di-strakt'), v.t.

distracted (di-strakt'id), adj.

distrain (di-strän'), v.t. & v.i.

(۲) بن ناسودمیی؛ مہراق

(۴) ناژاوہ؛ ناشوب؛ ہراوہویدا؛ پشتوی.

(۱) جیابونہوہ (ناوچہی وولات، کۆمەل،

مروۋ). (۲) ناکوکی؛ جیاوزی؛ نەگونجان.

(۱) جیابونہوہ خوان.

(۲) جیابونہوہ خوانیک لہکاتی شمیری براکوژی لہ ئەمەریکادا.

لەیکە جیابونہوہ؛ یەک پێ نەگرتن. (۲) جیابونہوہ (ناوچہی وولات، کۆمەل)؛ یەک نەگرتن؛ بەش بەش بوون.

ناکوکی؛ جیابونہوہ؛ بەش بەش بوون؛

یەک نەگرتن؛ پێک نەگرتن.

بەکارنەهێنان (لەبەر کۆنی، بێ کەلکی، یا

نەویستن).

بەکارنەهێنان: (The word has fallen into ~).

بە بێ باوەخ دانان؛ بە هیچ دانان. (۲) disvalue (dis-val'ū), v.t. [Rare].

disyllable (di-sil'ə-b'l), n. = dissyllable.

-disyllabic (adj.).

ditch (dich), n.

خەنەق؛ چال؛ کەند؛ جۆگ.

(۱) خەنەق یا جۆگ بەدەوردا ھەلکەندن.

(۲) خەنەق یا جۆگ تێدا ھەلکەندن.

(۳) لە ھێل لابردن خستە خەنەقەرە (شەمەندەفر).

(۴) نیشتنەوہی فڕۆکەیکە پەککەوتو لەناو ناوداو واز ئی ھێنانی

(Slang). (۵) دەست پێوەنان؛ واز ئی ھێنان (مروۋ)؛ خۆ ئی دزیئەوہ.

(to ~ a friend or a date)

خەنەق یا جۆگ ھەلکەندن

گۆزانی یا

دووانیکی پڕ سۆزو بەجۆش

(۱) دووبارە؛ ھەرەھا؛ ھەمان شت؛ دیسانەوہ.

(۲) وێنە دەقاردەق. (۲) نیشانە ی چوونیکە (=)

adv.

دووبارە؛ دیسانەوہ؛ ھەرەھا؛ ھەمان چەشن.

v.t.

دووبارەکردنەوہ؛ وێنە دەقاردەق دەرکردن.

ditto machine, رۆنیۆ؛ مەکیئە ی رۆنیۆ؛ مەکیئە ی وێنە دەقاردەق

دەرکردن.

ditto mark, نیشانە ی چوونیکە (=)

ditty (dit'ti), n. گۆزانی یەکی سادە ی کورت؛ بەستە.

diuresis (di'yoo-rē'sis), n. ئۆر میژکردن.

-diuretic (adj. & n.).

diurnal (di-ūr'n'l), adj.

(۱) پۆژانە؛ ھەموو پۆژیک پرودەدات.

(۲) ھی پۆژگار؛ ھی پۆژ (نەك شەر)؛ بە پۆژ

(۳) تەنھا یەك پۆژ دەژی (جانەوہرناسی)

(۴) بە پۆژ چالاكە (گیانەوہرناسی).

(۱) بیرنامە. (۲) پۆژنامە.

n. [Archaic].

-diurnally (adv.).

diva (dē'və), n. = prima donna.

divan (di-van'), n.

(۱) دیوان؛ ئەنجوومەنی شاھانە.

(۲) (۱) دیوہ خان. (ب) ئۆوری جگەرەکشان یا قارە خواردنەوہ

(۳) قەنەقە ی بێ پشت.

dive (div), v.t.

(۱) بازددانە ناو ئاووہ بەسەردا؛ خۆھەلدانە ناو ئاو.

(۲) لەپەر خۆ نوقم کردن یا چوونە ژێر ئاووہ (A submarine ~s).

(۳) دەست تێخستن؛ خۆ تێخستن؛ خۆ خستە ناو؛ چوونە ناو.

(۴) لەپەر لە چاو وون بوون

(۵) (۱) لەپەر نزم بوونەوہ یا ھا تەنخوارەوہی فڕۆکە:

(The plane ~d [or dove] two thousand feet.)

(ب) لەپەر شالاو ھێنان بۆ خوارەوہی ئالندەبەکی وەك ھەلق (بۆ نیچیر گرتن)

(ج) خۆ فڕێدان لە فڕۆکەوہ بە پەرەشووت.

v.t.

(۱) لەپەر تێخستن (دەست، سەر). (۲) لەپەر فڕۆکە ھێنانەخوارەوہ

قەرزارێك وەك بارمەتە

-distraiment (n.); distrainor, distrainer (n.).

distrainee (dis'trā-nē'), n.

قەرزارێك كە دەست بەسەر سەرمایەكەیدا

دەگیرێت وەك بارمەتە.

distraught (di-strôt'), adj.

(۱) پەشژكاو؛ سەر ئی شیواو؛ پەرنشان؛

سەر ئی تێكچوو. (۲) شێت؛ شێتو شەیدا.

distress (di-stres'), v.t.

(۱) دلتەنگ کردن؛ غەمبار کردن؛ ئازاردان؛

پەرنشان کردن؛ سوئی کردن بە دلد.

(۲) دەست بەسەردا گرتنی سەرمایە ی قەرزارێك وەك بارمەتە.

(۱) دلتەنگی؛ غەمباری؛ ئازار؛ سوئی؛ ناخۆشی؛ ئەشكەجە.

n.

(۲) ھەژاری؛ دامووی.

(۳) لێقەومان؛ تەنگانە؛ پەرنشانی: (a ship in ~).

(۴) (۱) دەست بەسەرداگرتنی سەرمایە ی قەرزارێك وەك بارمەتە.

(ب) سەرمایە ی دەست بەسەردا گیراو.

distressed (di-strest'), adj.

دلتەنگ؛ غەمبار؛ پەرنشان؛ ھەژار؛

لێقەوماو؛ جەرگ سووتاو.

distressful (di-stres'fəl), adj.

(۱) ناخۆش؛ بەناسۆر؛ بەسوئی؛

بە ئازار. (۲) سویداو؛ دلپەر؛ غەمبار.

distributary (di-srib'yoo-ter'i), n.

زێیەك كە لە بۆبارێك

جیادەبێتەوہ ھەرگیز ناپۆتەرە ناو بۆبارەكە (بەتایبەتی لە تەختاییدا).

distribute (di-srib'yoot), v.t.

(۱) دا بەشکردن؛ بەخشینەوہ؛

بەشکردن (to ~ food to the poor).

(۲) بلاوکردنەوہ (to ~ a leaflet).

(۳) ھاویول کردن؛ جۆرجۆر کردن

(۴) [Archaic]، دادگەری کردن.

distribution (dis'trə-bū'shən), n.

(۱) دا بەشکردن.

(The ~ of wealth is very uneven.)

(۲) جۆری دا بەشکردن. (an equal ~ of property)

(۳) بەش (۴) فڕۆشتن یا ساغ کردنەوہی شتومەك لە بازاردا.

distributive (di-srib'yoo-tiv), adj.

(۱) بەشكەر

(۲) تاییبەتی بە بەشکردن

(۳) تاییبەتی بە ھەموو یەكێك لە کۆمەلە شتێك (زمانەواشی):

("Each", "every", "any", "either", and "neither" are

called ~ pronouns.)

n.

ووشەیکە وەھا؛ ژمارە سێ ببینە.

distributor (di-srib'yoo-tēr), n.

(۱) بەشكەر (مروۋ، نامیر،

شت؛ دامەشكەر. (۲) نوێنەری دا بەشکردن یا ساغ کردنەوہی کالا بەسەر

کریارد. بەتاییبەتی کۆفرۆش (۳) نامیری دا بەشكەری تەزوی کارەبا

(مەکیئە ی ئوتومبیل).

district (dis'trikt), n.

ناوچە؛ ھەرێم؛ گەرەك؛ ناوچە ی وولات یا شارێك.

(a school ~ ; the business ~ ; a residential ~ ;

an electoral ~)

district attorney, پارێزەری دادگەری گشتی ناوچە

distrust (dis-trust'), v.t.

بەوا یێ نەکردن؛ بەوا پێ نەبوون؛

گومان ئی بوون؛ دل ئی پێس بوون؛ دل ئی پێس کردن.

distrustful (dis-trust'fəl), adj.

دل پێس؛ بەگومان؛ بێوانەکەر؛

بێ بېوا

distrustful of, دل پێس؛ دل ئی پێس؛ بېوا ی پنی ی ذی-بە.

disturb (di-stūrb'), v.t.

(۱) ناژاوہ نانەوہ؛ ناسودمیی تێکدان؛

تێکدان؛ شلەقاندن؛ شلەژاندن. (۲) پەستکردن؛ دل گرتن؛ توورە کردن.

(۳) دەستکاری کردن؛ دەست تێوەدان؛ شیواندن: (Don't ~ my things).

(۴) پنی برین؛ گفتوگۆ؛ کار.

disturb the peace, ناژاوہ نانەوہ؛ ناشوب خستەوہ؛ ناشتی تێکدان.

disturbance (di-stūrb'əns), n.

(۱) ناسودمیی تێکدان؛ شیواندن.

(۲) پەستکەر؛ دلتەنگەر؛ ناسودمیی تێکدەر.

doat

doat (dōt), *v.t.* = dote.

Doberman pinscher, جزیره سه‌گنگی ریشی تووک کورتی پینست
لووسی باربکله‌ی گهری زور دیر.

docent (dō's'nt), *n.*

پایور (نه‌تایبه‌تی له مؤزه‌خانه‌دا)

docile (dos'īl, dos'il), *adj.* (۱) به‌ناسانی فیرده‌گرنیت؛ فیرده‌گرنیت.

(۲) ده‌سته‌مؤ (مروء، گیاندان)؛ مل که‌ج؛ مالی؛ فه‌قیرۆکه.

-docility (*n.*).

dock (dok), *n.* (۱) گۆمی که‌شتی (بۆ مؤلخواردن، چاکردن یا بارداگرتن)؛

که‌شتیگا (۲) نه‌سکه‌له؛ شوسته‌ی بارکردن یا بارداگرتنی که‌شتی.

(۳) ناوی نیوان دوو نه‌سکه‌له

(۴) شوسته یا شوینی بارکردن یا بارداگرتنی لۆزی (له پشتی کارگه، فروشگا

یا شوینیکی تره‌وه.

v.t. هینان یا لنبخزینی که‌شتی بۆناو گۆمی که‌شتی.

v.t. هاتنه‌ناو گۆمی که‌شتی‌یه‌وه؛ مۆل خواردنی (که‌شتی)

dock (dok), *n.* قه‌فه‌زی گومانبار له دادگا‌دا

dock (dok), *n.* (۱) به‌شه‌ره‌قه‌که‌ی کلکی گیاندان به‌بن تووکه‌که‌ی

(۲) کۆته‌ره‌ی کلکی بېراو.

v.t. (۱) کلک برین

(۲) ئی برین یا داشکاندنیش به‌شیکێ کرێ یا موچه؛

(to ~ someone's salary or wages)

dockage (dok'ij), *n.* (۱) مزی به‌کارهینانی گۆمی که‌شتی یا شوینی

بارکردن و درداگرتنی که‌شتی (۲) نه‌سکه‌له؛ گۆمی که‌شتی.

(۳) مۆلدانی که‌شتی؛ راگرتن یا وه‌ستانی که‌شتی له گۆمی که‌شتی‌دا.

dockage (dok'ij), *n.* برینی به‌شیکێ کرێ یا موچه

docker (dok'ēr), *n.* کۆنکاری به‌نده‌ر

docket (dok'it), *n.* (۱) پوخته‌ی بریاری دادگا؛ لیسته‌ی نهم بریارانه

(۲) کارنامه‌ی دادگا؛ لیسته‌ی نو داوایانه‌ی که دادگایه‌ک ده‌بیینیت

(۳) کارنامه؛ لیسته‌ی کار؛ به‌رنامه

(۴) نیشانی به‌ستک یا پریاسکه (که ناوکرۆکه‌که‌ی پووز سه‌کاته‌وه).

v.t. (۱) تۆمارکردن له لیسته‌یه‌که‌دا (دادگه‌ری)

(۲) نیشان بیوه‌نان به‌ستک، پریاسکه، پاکه‌ت

dockyard (dok'yärd'), *n.* کارگه‌ی که‌شتی چاککردن و دروستکردن.

doctor (dok'tēr), *n.* (۱) دوکتۆر؛ نه‌وه‌ی بروانامه‌ی دکتۆرای هه‌یه

(۲) پزیشک؛ ده‌رمانکەر (۳) پزیشکی خۆمانی؛ پزیشکی جادووگر

(۴) نامیزی شت چاک‌ده‌وه‌ی نا‌کاو‌ی.

(۵) جانه‌وره‌ریکی بچوکی ده‌ست‌کرده له پاره‌ماسیدا وه‌ک دان به‌کارده‌هێرنیت.

(۶) [Rare]، مامۆستا

v.t. [Colloq.], (۱) ده‌رمانکردن؛ چاک‌ده‌وه

(۲) چاک‌ده‌وه (مه‌کینه، شت).

(۳) ده‌ستکاری کردن (بۆ ساخته‌و مه‌به‌ستی تایبه‌تی خۆ؛ گۆزین؛

(He ~ed the evidence.; He ~ed the wine, food, etc.)

v.t. [Colloq.], (۱) پزیشکه‌وانی کردن

(۲) ده‌رمان خواردن؛ له‌ژێر چاودێری پزیشک‌دا بوون

doctoral (dok'tēr-əl), *adj.* (۱) تایبه‌تی به‌ دکتۆرا یا دکتۆر؛

هی دکتۆرا (a ~ dissertation)

(۲) خاوه‌نی بروانامه‌ی دکتۆرا؛ دکتۆرا؛ وه‌رگ.

doctorate (dok'tēr-it), *n.* دکتۆرا؛ بروانامه‌ی دکتۆرا؛

(He has a ~ in English.)

doctrinaire (dok'tri-nâr'), *n.* بیروباوه‌یه‌ریست؛ که‌سێک که به

گۆزانه‌ له‌سه‌ر بیروباوه‌ریک ده‌بوات و ده‌یه‌وێت بیخاته کار به‌بن گۆزانه‌ هه‌ج

شتێک

adj. به‌کۆیرانه‌ شوین بیروباوه‌ر که‌وتو؛ بیروباوه‌یه‌ریست

-doctrinairism (*n.*); **doctrinairian** (*n.*).

doctrine (dok'trin), *n.* (۱) نه‌وه‌ی بیروباوه‌ری زانسته‌ی فیرده‌گرنیت له

قوتابخانه یا له پهرسه‌نگادا. (۲) بیروباوه‌ری (نایینی، پامیاری، زانستی)؛ پزیره‌وه

dog

پێیان: (the church ~; the party ~).

-doctrinal (*adj.*).

document (dok'yoo-mənt), *n.* (۱) بروانامه؛ به‌لگه‌نامه؛

به‌لگه‌نامه‌ی نووسراو. (۲) به‌لگه؛ قه‌واله.

v.t. (۱) به‌لگه‌نامه‌ی پێشکەش کردن؛ به‌لگه‌ هه‌ینانه‌وه یا خسته‌نه‌ پێش چاو.

(۲) ناو‌بردنی سه‌رچاوه‌کانی په‌رتووک یا نامیله‌که‌یه‌ک وه‌ک به‌لگه‌نامه.

(۳) سه‌له‌ماندن به‌ به‌لگه.

documentary (dok'yoo-men'tā-ri), *adj.* (۱) به‌لگه‌یی؛

به‌ به‌لگه‌ سه‌له‌مینراو. (۲) تایبه‌تی به‌ فیلمیکی به‌لگه‌نامه‌یی.

n. فیلمی به‌لگه‌نامه‌یی که پووداوه‌کانی راسته‌قینه‌و هه‌له‌نه‌به‌ستراون

documentation (dok'yoo-men-tā'shən), *n.* بروانامه

پێشکەش کردن؛ به‌لگه‌هه‌ینانه‌وه. (۲) بروانامه؛ به‌لگه‌نامه؛ به‌لگه

dodder (dod'ēr), *v.t.* (۱) له‌رزین (له‌به‌ر پیری).

(۲) به‌ لاره‌ولار پویشتن؛ لاره‌ولارکردن؛ له‌تردان (له‌به‌ر پیری).

dodder (dod'ēr), *n.* په‌وه‌که‌یکی لاوهرگی بن‌گه‌لو په‌رگ.

doddered (dod'ērd), *adj.* (۱) بن‌لق‌پو‌پ (له‌به‌ر کۆنی یا نه‌خۆشی)؛

ووشک (دارو‌دره‌خت)؛ ووشک بوو؛ مردوو. (۲) پیرو‌ل‌وازا؛ په‌که‌مه‌ت؛ خه‌له‌وا.

doddering (dod'ēr-ing), *adj.* خه‌له‌وا.

dodeca- (dō'dek-ə), پێش‌گرێکه‌ به‌مانای: دوا‌زه.

dodecagon (dō-dek'ə-gon, dō-dek'ə-gən), *n.* پوویه‌ک یا

شینو‌یه‌کی دوا‌زه‌گۆشه‌یی یا دوا‌زه‌لا‌یی.

dodecahedron (dō-dek-ə-hē'drən), *n.* شینو‌یه‌کی دوا‌زه‌-

په‌وه‌ی.

dodge (doj), *v.t. & v.i.* (۱) خۆلادان؛ خۆپاراستن؛ خۆشاردن‌وه؛

خۆدزینه‌وه: (to ~ a bullet, a person, etc.)

(۲) خۆ به‌ده‌سته‌وه نه‌دان به‌ فێلبازی؛ خۆدزینه‌وه له شتی ناخۆش و گنجیه‌لۆی

(به‌ ساخته‌و فێل‌وت‌له‌که): (to ~ a question).

n. (۱) خۆلادانیک؛ خۆ ئی لادان؛ خۆدزینه‌وه.

(۲) فێل‌وت‌له‌که (بۆ خۆ به‌ده‌سته‌وه نه‌دان). (۳) پیلان؛ نه‌خشه‌یه‌کی زه‌هره‌کانه

dodger (doj'ēr), *n.* (۱) خۆلادەر؛ خۆبه‌ده‌سته‌وه‌نده‌ر.

(۲) که‌سێکی ساخته‌چی و نا‌پاک؛ که‌سێکی فێلباز و سه‌رچمه‌ت.

(۳) بلاو‌کارو‌یه‌کی به‌ده‌ست به‌شاره‌وه.

(۴) کێکێک که له ناردی گه‌مه‌شامی دروست کرابێت.

dodo (dō'dō), *n.* (۱) بالنده‌یه‌کی قرتیکه‌وت‌وه له‌قه‌له‌موون ده‌جین.

(۲) که‌سێکی کۆنه‌یه‌ریست (له‌ په‌وه‌شت و جل‌به‌رگ و بیروباوه‌ری)؛

که‌سێکی بن‌میشک، که‌ر، یا گه‌وج.

doe (dō), *n.* مێینه‌ی ئاسک، سه‌ره‌کۆیی، یا که‌رو‌نیشک.

doer (dō'ēr), *n.* (۱) به‌کر؛ کرده: (a ~ of good).

(۲) که‌سێکی چوست و چالاک؛ که‌سێکی کارجینه‌جینکه‌ر یا پاپه‌رنه‌ر.

does (duz), *the third person singular of do.*

doeskin (dō'skin), *n.* (۱) پێسته‌ی مزی ئاسک.

(۲) قوماشیکێ خوری نه‌رمی ساف و لووسه.

doesn't (duz'nt), = does not.

doff (dof, dôf), *v.t.* (۱) جل‌داکه‌ندن.

(۲) شله‌یه‌ به‌ه‌زکردنه‌وه یا داکه‌ندن له‌کاتی سه‌لاو‌کردندا (نیشانه‌ی پزێگرتنه‌).

(۳) له‌ژێدان؛ لادان؛ ده‌ست ئی هه‌لگرتن.

dog (dôg), *n.* (۱) سه‌گ.

(۲) که‌سێکی خۆن‌پۆی و پێسو بۆگه‌ن؛ که‌سێکی بن‌نرخ.

(۳) [Colloq.], کۆرا؛ کابرا: (lucky ~).

(۴) [Slang], پێ؛ قاچ. (۵) [D-], ناوی کۆنه‌ستیره‌یه‌که. (۶) گیره.

v.t. (۱) شوین که‌وتن؛ دواکه‌وتن؛ پاوه‌کردن. (۲) گرتن (به‌ گیره‌یه‌ک).

adv. زۆرا؛ ئیجگار: (~ tired).

a cat and dog life, هه‌میشه‌ شه‌رو ده‌مه‌قانی بوون (ژێو‌مێرد).

a dog in the manger, که‌سێک که شتێک به‌کارناه‌ینیت و نا‌هه‌لێت که

که‌سی تریش به‌کاری به‌یینیت و سوودی ئی وه‌ریگرتن.

domestic

domesticate

- (۲) ناوحو: ناوهکی؛ ناوخی: (D~ and foreign issues arose).
- (۳) خومالی (products ~) . (۴) مالی (گیاندان): (a ~ animal).
- (۵) حمزگر له مالوه له کاروباری مالوه.
- n. (۱) بوردستی ناومال (کارهگر، چیشنگر، بوردست).
- (۲) (p), بوردستی خومالی یا ناوخی.
- domestically (adv.).
- domesticate (də-mes'ə-kāt'), v.t. (۱) مالی کردن (گیاندان).
- (۲) دستمؤکردن.
- v.t. مالی بوون؛ باهاتن به مال؛ دستمؤبوون.
- domestication (n.).
- domesticity (də-mes-tis'ə-ti), n. (۱) ژبای خیزانی؛
- ژبانی نارمال (۲) خوتمرخانکردن یخیزان و ژبانی خیزانی؛ مالیتی.
- (۳) (p), کاروباری ناومال.
- domestic worker, بوردستی ناومال (کارهگر، چیشنگر).
- domicile (dom'ə-sil, dom'ə-sil'), n. مال؛ ملبه؛
- نیشتهجی؛ همیشهیی.
- v.t. نیشتهجی بوون؛ نیشتهجی کردن.
- dominance (dom'ə-nəns), n. زالی؛ نیری؛ دهسلات پویشن؛
- دهستبالایی.
- dominancy (dom'ə-nan-si), n. = dominance.
- dominant (dom'ə-nənt), adj. (۱) ران؛ بدهسلات؛ دهسلاتدار؛
- نیر (a ~ voice in the parliament).
- (۲) گرنگترین؛ سرهکی: (the ~ partner in a business).
- dominate (dom'ə-nāt'), v.t. & v.i. (۱) بهسردا زالیوون؛
- خسته زیر دهستوه؛ بهزیوه بردن؛ دهست بهسردا پویشن؛ دابینکردن:
- (She ~s her husband.)
- (۲) بهسردا روانن؛ له دهروبه بهزتر بوون
- (This building ~s the city.)
- dominator (n.).
- domination (dom'ə-nā'shən), n. ۱. دهسلات بهسردا بوون؛
- زالی خسته زیر دهستوه؛ بهسردا زالیوون؛
- (the ~ of one group by another)
۲. فریستهی چوارهم پله (ناین)
- domineer (dom'ə-nēr'), v.t. زهر بهسردا نوواندر؛ قمرساندن؛
- به زور بهسردا سپاندن بیروا؛ دابینکردن به دلپهقی.
- domineering (dom'ə-nēr'ing), adj. بهزهر؛ گوته؛ گوندان؛ زان؛
- کهله میزد (a ~ woman)
- dominion (də-min'yən), n. (۱) دهسلات؛ دهست بهسردا پویشن.
- (۲) ولات؛ ناوچهی ژیردهستی فرمانروا یا فرمانرواییهک.
- (۳) [D-]، یهکی له ولاته نه دامه کانی خویزه پوری کومونیلسی بهریتانی:
- (the D~ of Canada)
- domino (dom'ə-nō), n. (۱) پوول دؤمین.
- (۲) دؤمین؛ یاری دؤمین. (۳) کهوایهک یا عهبایهکی دهلی کلادار بؤ
- دهماخ کردن (۴) دهماخ. (۵) کهسیکی دهماخ کار
- don (don), n. [D-]، دؤن؛ سرناوکی نیسانی به ره " Mr. ی
- نیگلیری (۲) بهگزادهیهکی نیسانی. (۳) کهله پیاو.
- (۴) [Colloq.]، سرۆک یا ماموستای کولاییکی زانکوی نؤکسفر یا
- کامردج
- don (don), v.t. جل له بهرکردن؛ جلیکی تاییهتی له بهرکردن.
- donate (dō'nāt), v.t. باربووکردن؛ پیتاک کردن؛ پیتاکدان؛
- پاره بهخشین له پئی چاکه.
- donator (n.).
- donation (dō-nā'shən), n. باربوو؛ باربووکردن؛ پیتاک؛
- پاره بهخشین له پئی چاکه.
- done (dun), past participle of do.

dopey

- adj. (۱) تموا؛ تمواپوو؛ دواپی هاتوو؛ تمواوکار.
- (۲) باش کولوه؛ بهگوزیری پیویست کولوه.
- donee (dō-nē'), n. باربوو بؤ کراو؛ پیتاک بؤ کراو.
- Don Juan (don jōō'an), n. (۱) دؤن جوان؛ بهگزادهیهکه له نهفسانهی
- نیسانیدا که گهلیک دوستی ژن بووه و پاش جوت بوون وازی ئه هینان
- (۲) پیاوکه که دلدارو دوستی ژنی زور بیت و زور وازیان ئه بیتیت.
- donkey (dōn'ki, dūn'ki), n. (۱) کهر؛ گوی درۆ.
- (۲) کهسیکی کهر یا کهله پرق.
- donor (dō'nēr), n. بده؛ بهخشنده؛ پندمر: (a blood ~).
- don't (dōnt), = do not.
- donut (dō'nūt'), n. = doughnut.
- doodle (dōō'd'l), v.t. [Archaic], روپناژندن.
- v.t. (۱) کات کوشتن؛ حق خهریک کردن؛ جاده پیوان (مهجان).
- (۲) وینه کیشانی لامسیرایی یا قلی بلی نووسن له کاتیکدا سرنجت لای
- شتیکی تره یا گویت له شتیک گرتوه.
- n. (۱) کهسیکی بن میطکو کهر.
- (۲) وینه، نهخشه، یا نووسینی لامسیرایی که له کاتیکدا کرابیت سرنجی
- نهخشه کیشنه لای شتیک تر بو بیت یا گوئی له شتیک تر گرتیت
- doom (dōōm), n. (۱) فرمان.
- (۲) بریاری دادگا؛ بریار به سزادان؛ سزا. (۳) چاره نووس.
- (۴) مردن؛ فموتان؛ نه مان. (۵) پوژی قیامت.
- v.t. (۱) سزا بهسردا دان؛ سزا بؤ دانان یا برینهوه
- (۲) چاره نووسینی رهش بؤ برینهوه؛ ژنرخستن
- doomsday (dōōmz'dā'), n. (۱) پوژی قیامت.
- (۲) پوژی لپرسینهوه.
- door (dōr, dōr), n. (۱) دهرا؛ دهروزه؛ قاپی
- (۲) خانو؛ ژور؛ مان (two ~s down the hall)
- (۳) کون؛ شوینی چوونه ژوروه
- lay at the door of, هینان بهسردا لومه کردن (بؤ کردن هلهیهک)
- out of doors, دهروه؛ له دهروهی مان
- show a person the door, دهرکردن (له مان یا ژوروه که)
- doorbell (dōr'bel', dōr'bel'), n. زهنگی دهرا
- doorjamb (dōr'jam', dōr'jam'), n. بهشی ستونی چوارچینهوی
- دهرا.
- doorkeeper (dōr'kēp'ēr, dōr'kēp'ēr), n. دهراگان.
- doorman (dōr'man', dōr'mən, dōr'man'), n. دهراگان.
- doormat (dōr'mat', dōr'mat'), n. پارچه خسیر یا فرشیک که
- له بهر دهرا داده نویت بؤ پاکردن دهوی بنی پیلو پینش چوونه ژوروه
- doorstep (dōr'step', dōr'step'), n. پینپیلکی بهر دهراگی
- دهروه؛ بهر دهراگی دهروه.
- doorway (dōr'wā', dōr'wā'), n. کون؛ شوینی چوونه ژوروه؛
- دهرا.
- dope (dōp), n. (۱) شله یا پوئی چهورکردن یا هله مژن.
- (۲) شلهیهکی گیراوه به دهریت له پووی شت بؤ پاراستنی.
- (۳) دهرا مانیکه دهریت به نسبی پیشچرکی بؤ خیرا پاکردن.
- (۴) [Slang]، دهرا مان سرخوشکر؛ تلیاک؛ دهرا مان بیهوشکر
- (۵) [Slang]، دهرا مان تاییهتی که له پیش خه لکدا پیت بگات بؤ
- پیشبینی کارک یا بارودوخیک. (۶) [Slang]، تلیاک خور.
- (۷) [Slang]، کهسیکی سست و بن میطکو بن ناگا.
- v.t. (۱) تلیاک دهرا؛ دهرا مان بیهوشگری دهرا.
- (۲) [Slang]، (out ~)، لیکدانهوه؛ بؤ دهرا کوهتن یا پیشبینی به پئی نهو
- دهرا مانیه که هیه.
- dope fiend, [Slang]. تلیاک خور.
- dopey (dō'pi), adj. [Slang]. (۱) تلیاک کیشاوه؛ تلیاک لئی داوه.
- (۲) سست و سرخو؛ بیهوش؛ بیهوش؛ کهر

doublet

- (۲) دوانه؛ جووته؛ جوت.
- (۱) شتیکی دوو نهونده؛ دوو نهونده.
- (۲) وینهی دهقادهق: (~ He is his father's) .
- (۳) هکتهری بریتی یا جیگر؛ بریکار. (۴) توئی؛ قد
- (۵) وهرگه پانیکی کوتوپرانه؛ ناراسته گزین. (۶) فیل.
- (۷) (pl.) یاری دوانه (وهک یاری تنس که له باتی یهک کس هر له لایهک دوو کس یاری بکن).
- v.t.
- (۱) دوو نهونده کردن؛ کردن به دوو قات.
- (۲) پیچانهوه؛ قه کردن: (~ the bandage) .
- (۳) وینهی دهقادهق گرتن؛ وینهی دهقادهق بوون.
- (۴) بهدورداد پزیشتن به کشتی: (The ~ Cape Horn) .
- v.i.
- (۱) بوون به دوو نهونده؛ دوو قات زیادبوون.
- (۲) وهرگه پانهوه بۆ دواوه
- (۳) له بریتی کسکی تر کار کردن که وینهی دهقادهق بیت (فیلمی سینهما)
- double up,
- (۱) نووقاندن (مستکونه)؛ قووچاندن.
- (۲) چهینهوه یا نووشقانهوه (له نازار یا پیکه نیندا).
- (۳) بهشداری کردنی کسکی تر له ژور. جینگه ی نووستن، خانوو، یا کورسی به کدا که خوی ته نها هی یهک کس بیت.
- double bed,
- جینی دوو کس؛ چه پایی دوو کس.
- double chin,
- غبهغه؛ دوو چنانکه.
- double-cross (dub"l-krôs'), v.t. [Slang],
- ناپاکی لهگال کردن؛
- دهستیرین؛ فرشتن (مهجان؛ بهسهرزاری لهگال بوون له ژورهوه دژبوون؛
- دووپوویی لهگال کردن
- double dagger,
- نیشانهی دوو خنجس (†) که له چاپه میندا بۆ
- تینینی بهکی تایبهتی به کارده مینرین
- double date, [Colloq.],
- جووته ژوان؛ چونه دهرهوهی دوو کپوو
- دوو کچ پیکهوه بۆ شوینیک.
- double-dealer (dub"l-dêl'êr), n.
- کسکی بن بارو ناپاک؛
- کسکی دووپوو.
- double-dealing (dub"l-dêl'ing), n.
- دووپوویی؛ ناپاک؛ بن باری
- double-decker (dub"l-dek'êr), n.
- (۱) پاسیکی دوو نهومی؛
- شتیکی دوو نهومی (نوتومیل، شهمندهفر، خانوو ... هتد).
- (۲) [Colloq.] ساندوپیچکی دوو ناواخنی یا دوو قات
- double-edged (dub"l-ejd'), adj.
- (۱) دوو دهمی تیژی مهیه -
- (شمشیر، چاقو، پیروپاوه)؛ له ههر دوو دیهوه ده برت: (a ~ sword)
- (۲) به کارده مینرین بۆ پاپیشتی کردن و دژرهستانیش
- double-entendre (doo"bl-ân'ân'dr'), n.
- (۱) ووشی دوو -
- مانا (به تایبهتی که مانایهکیان شاراووه پیسو بن نابووانه بیت)
- ووتهی به توتیکل. (۲) به کارهینانی هم جوره ووتانه له ناخاوتندا؛ لینی.
- double entry,
- دهقترگری دوولایی
- double-faced (dub"l-fâst'), adj.
- (۱) دووپوو (قوماش، کاغذ،
- جلوپه رگ ... هتد). (۲) دووپوو؛ بن بار؛ ناپاک؛ دووزمان
- double feature,
- دوو فیلمی سینهمایی پیکهوه.
- double-header (dub"l-hed'êr), n.
- (۱) شهمندهفریک که دوو
- مهکینه پای بکیشیت. (۲) دوو یاری که دوو تیپ له ههمان پوژدا بیکن (یاری بیسبول).
- double indemnity,
- بۆ یژاردنی دوو قات له نهنجامی مردنی پیکهوتدا،
- (بیمه ی ژیان).
- double-minded (dub"l-mînd'id), adj.
- پاراپار؛ دوودل.
- double-park (dub"l-pârk'), v.t. & v.i.
- وهستاندن نوتومیلیک
- به تینیش نوتومیلیکی ترهوه لهسر شقام (که کرداریکی قهدهغهیه
- دیز پهراندن (له نووسین v.t. & v.i.
- double-space (dub"l-spâs'), v.t. & v.i.
- یا چاپکردندا)
- double standard,
- بانیکه دوو ههوا؛ به دوو چاو سهیری شت کردن
- doublet (dub"lit), n.
- (۱) چاکه تیکی پیوانه ی تهسکی قۆلدار یا بن

dorm

- dorm (dôrm), n. [Colloq.], = dormitory.
- dormant (dôr'mant), adj.
- (۱) خاموش؛ نووستوو؛ کپ.
- (a ~ volcano)
- (۲) سر؛ گیاندار؛ نه زووت: (~ a ~ plant; Snakes are ~ in winter.) .
- (۳) وهستار (ناو)؛ مهنگ؛ پینگ خواردوو.
- dormancy (n.).
- dormitory (dôr'ma-tôr'î, dôr'ma-tô'ri), n.
- شوینی نیشتهجی.
- بوونی قوتاییانی دورو له مال؛ بهشی ناوخوی قوتایی (کپ، یا کچ).
- dormouse (dôr'mous'), n.
- گیانداریکه له سموره دهجیت.
- dorsal (dôr's'l), adj.
- به پشت؛ تابیهتی به پشت
- dorsum (dôr'səm), n.
- (۱) پشتی گیاندار.
- (۲) پشت (~ of the hand) .
- dosage (dôs'ij), n.
- (۱) دهرمان پندان به پنی خوراکیکی تایبهتی
- (۲) ژمه دهرمان؛ شتی زیاده کردنه ناو مهیهوه بۆ تام یا تین.
- dose (dôs), n.
- (۱) ژمه دهرمان؛
- (The bottle contains six ~s.)
- (۲) (۱) برا؛ ههتد.
- (ب) ژمه (سزا، تهن، چاره، معرایی ... هتد).
- (a ~ of flattery, punishment, etc.)
- (۳) شتیکی زیاده که دهکرتنه مهیهوه بۆ تام یا تین
- (۴) [Slang] سوورههک
- v.t.
- (۱) ژمه دهرمان پندان (۲) شتی زیاده کردنه مهیهوه بۆ تام یا تین
- v.i.
- ژمه دهرمان حواردن
- dosimeter (dō-sim'ə-têr), n.
- پیوهری ژمه دهرمان
- dosimetry (n.).
- dossier (dos'î-â', dos'î-êr), n.
- دوسیه؛ فایلی تایبهتی کسیک
- dot (dot), n.
- (۱) خال؛ لکه؛ شتیکی بچوک وهک خال
- v.t.
- (۱) خال لهسر دانان
- (۲) به خال دیووستکردن (a ~ ted line, map, sketch, etc.)
- (۳) دایووشن؛ ههر وهک به خال: (Gas stations ~ ted the landscape.)
- dot one's i's and cross one's t's,
- ژور بهووردی روونکردنهوه؛
- دوا شت کردن له تهواوکردنی کارنیکدا.
- on the dot, [Colloq.],
- له کاتی خویدا به تهواوی؛
- دهقادهق له کاتی خویدا
- dot (dot), n.
- مارهیی
- dotage (dôt'ij), n.
- (۱) خله فاوی؛ مینش سووکی (بههزی پیری بهوه)؛
- خله فان (۲) خوشهویستی و بهدوروونگدا هاتنیک له پاده بهدور.
- dotard (dôt'êrd), n.
- کسکی خله فاو؛ کسکی مینش سووک (پیری)
- dote (dôt), v.i.
- (۱) خله فان؛ مینش سووک بوون
- (۲) (~ on; ~ upon) . له پاده بهدور خوشهویستی و بهدوروونگدا هاتن
- doth (duth),
- شینوهی کونی کرداری یاریده دهری (does) • بۆ کس
- سینهمی نادبار
- doting (dôt'ing), adj.
- (۱) له پاده بهدور خوشهویستی و بهدوروونگدا
- هاتوو (۲) داپزاو له پیریدا (پهوه کناسی)
- dotty (dot'i), adj.
- (۱) خال خالوی
- (۲) [Colloq.] شلیق؛ لاوان؛ بن مینز
- (۳) [Colloq.] خله فاو؛ مینش سووک؛ شیتوکه
- double (dub"l), adj.
- (۱) جووته؛ دار؛ دوو؛ دوانه؛ جوت
- (۲) دوو نهونده؛ دوو جار (۳) دوو توئی؛ دوو چین
- (۴) دوانه ی جیاوازا؛ دووی جیاوازا: (a ~ standard) .
- (۵) دوو مانا؛ خش؛ لیل
- (۶) دوو قات؛ دوو نهونده (to pay ~ fare) .
- (۷) دوانه؛ دوو کسه (a ~ bed)
- (۸) دووپوو؛ خله تینهه؛ دووزمان
- adv.
- (۱) دوو نهونده؛ دوو قات (۲) دوان؛ دوو جار؛ دوو کهرت

double take

- قول: (۱) ههريه كه له جوتى شتى هاوچيشن. (۲) جوت: دوان.
(۱) دوو زار كه وهك يهك بهين (وهك دوو پينچ يا دوو شمش ... هتد).
(۲) دوو روشى ههمان سهراوهى شيوه جياواز (زمانهوانى).
(وهك. hostel و hospital)
وهلام دانهره يا ههست دهريپينكى دواكوتوو بۆ نوكتيهك
يا پوداويك
double talk, (۱) دووانى فروغيلوى؛ ووتى دوويو كه مهبستى
خهله تاندن ببت: دوويويى؛ دووزمانى. (۲) ووتى هيچ وپوچ و بن مانا
بواكردن به دوو يروپاي
double-think (dub'li-think'), n.
ناكوك له ههمان كاتدا
double time, (۱) موچهى دوو قات (بۆ كاركردى زياتر له كاتى
ناسايى). (۲) پويشتنيكى خيرا (سويا).
double-tongued (dub'li-tungd'), adj.
دوويو؛ دووزمان
doubly (dub'li), adv.
(۱) دوو نهونده؛ دوو قات؛ زۆر
(to be ~ careful)

- (۲) دوان بهيهكهوه؛ دوانه
(۳) [Archaic]. به دوويويى.
doubt (dout), v.i. & v.t.
گومان ههيوون؛ گومان ليكردن؛
دوودن بوون له شتيك
gومان؛ دوودنى
beyond doubt, بن گومان؛ گومانى تندا نيه.
in doubt, گومانى تندا به؛ نامسوگر.
no doubt, (۱) بن گومان؛ مسوگر (۲) زۆر بۆى ههيه؛ زۆر لهوانيه
without doubt, بن گومان؛ گومانى تندا نيه
(۱) گومانى تندا به؛ نامسوگر؛ دووبهختى
doubtful (dout'fal), adj.
(۲) گومانى ئى دهكرت؛ جنى گومانه (۳) گوماندار؛ بهگومان؛ دووشك.
doubting Thomas, توماسى گوماندار؛ يهككه بوو له قوتابى يهكانى
عيسا كه گومانى له زىندوو بوونهوى عيسا ههيوون؛ كهسيكى بهگومان له
ههمووشتيك

- doubtless (dout'lis), adj.
(۱) بن گومان؛ گومانى تندا نيه؛ دياره.
(۲) زۆر لهوانيه
douche (dōōsh), n.
(۱) دوش؛ ناويرزنى گهراو
(۲) دوش وهرگرت؛ خوشتن به ناويرزنى گهراو
v.t. & v.i.
دوش وهرگرت؛ خوشتن به ناويرزنى گهراو.
dough (dō), n.
(۱) هوير (۲) [Slang]. پاره؛ دراو
doughnut (dō'nut'), n.
ئهلقهيك هويرى سووره وهكراوى شيرينه؛
كيكيكى ئهلقهيكى شيرينه
doughty (dou'ti), adj.
قازا؛ چاونهترس؛ بهجهرك.
-doughtily (adv.); doughtiness (n.).
هويراوى؛ بهبژاو؛ شل وهك هوير.
doughy (dō'i), adj.
(۱) [Scot.]. سهخت؛ بهزهبرونگ؛
(۲) [Scot.]. كهلههرك. (۳) مرمون؛ بهراچاوتاريك.
douse (dous), v.t.
(۱) به توندى ليدان؛ پياكيشان
(۲) داگرتنى بايهوانى بهلهمى بايهوان بهپهله.
(۳) [Colloq.]. داكندن (پيلاو، جلوبهرك).
(۴) [Colloq.]. بهپهله كوژاندنوه (ناگر، چرا، گلۆپ).
douse (dous), v.t.
(۱) بهپهله خستنه ناو يا شلهيكى تهرهوه؛
له ناو ههنگيشان (۲) ناوپيذاكردن؛ تهركردن.
v.t.
نوقم بوون له ناودا؛ تهپبوون.
dove (dov), n.
(۱) كوترهباريك؛ كوتر.
(۲) كيسيكى ناشتيخوازا؛ كيسيكى هين و ناسك.
dove (dōv), alternative past tense of dive.
هيلانه كوتر
dovecote (dov'kōt, dov'kot'), n.
(۱) دوو ناميزى نيزو من كه دهكرتن بهيهكدا.
(۲) جومگهيكى وهما پينكهاتوو (ناميز).

down

- v.t.
(۱) بهيهكداكردن (ناميز)؛ كردن بهيهكدا.
(۲) لهيهكدان و پينكهههستن (ميرود، زانيارى).
v.t.
بهيهكداچوون (ناميز)؛ لهيهكدان
(۱) بهيوهزنيكى بهگزانده.
(۲) [Colloq.]. پيرهزنيكى ساماندارو بهمشكو
dowager (dou'ə-jēr), n.
پنتى؛ جل و بهرك پيس و پوخل و ناشرين.
dowdy (dou'di), adj.
زنيكى پنتى؛ زنيكى جل و بهرك پيس و پوخل و ناشرين.
n.
-dowdily (adv.); dowdiness (n.).
dowel (dou'əl), n.
(۱) دوگمه.
(۲) سنگ (به ديوارهوه بۆ شت ههلواسين).
v.t.
پينكهههستن به دوگمه.
(۱) ماريه.
(۲) بهمشى بيوهزنيك له ميراثى ميردهكه.
(۳) لياها توويى؛ تواناي زگماكى يا سروشت كردن
dowery (dou'ēr-i), n. = dowry.
(۱) بۆ خوارهوه؛ بهره خووار.
down (doun), adv.
(۲) له خوارهوه؛ خوارهوه؛ لهسهر زهمن؛ زير؛ لهبنهوه.
(۳) ناو؛ ناروه؛ (downtown).
(۱) له (كات، ميژوو، يا كهسيكى كونهوه): (~ from the Middle Ages)
(۵) بهست؛ غهنگين.
(۶) نهخوشي گرتن؛ نهخوش كهرتن: (He came ~ with pneumonia.)
(۷) پى ليكرتن؛ كهرتن: (~ They held him ~).
(۸) هاتنه خوارهوه؛ داشكان؛ كهميونهوه:
(Things have come ~ in price.)
(۹) توندبوونهوه (به كوژاندن): (~ Boil ~ the vegetables.)
(۱۰) كپ؛ هين؛ خاموش: (~ The waves settled ~).
(۱۱) به دن؛ به راستى: (~ Get ~ to work.)
(۱۲) بهتهواوى (پى): (~ The car is loaded ~).
(۱۳) پيشهكى (دراو):
(five dollars ~ and the remainder in installments)
(۱۴) به نووسين؛ نووسين؛ توماركردن: (~ Take ~ his name.)
adj.
(۱) بهره خووار؛ بۆ خوارهوه. (۲) له خوارهوه؛ لهسهر زهوى.
(۳) هينراوه خوارهوه؛ هاتوو خوارهوه. (۴) پيشهكى دراو.
(۵) بهست؛ غهنگين؛ مهلول؛ باركهوتوو. (۶) نهخوش؛ كهوتوو.
(۷) (۱) يارى پى ناكهرت (توپ)؛ يارى پى نهكراو.
(ب) له دواوه (تيپى يارى)؛ دپراو.
prep.
بهره خووار.
v.t.
(۱) خستنه خوارهوه (فروكه). (۲) دان به زهويدا.
(۳) هينانه خوارهوه؛ پاكيشانه خوارهوه.
(۴) [Colloq.]. به پهله خواردنوه؛ ههلووشين:
(He ~ed a beer in two minutes.)
v.i.
كهوتنه خوارهوه؛ هاتنه خوارهوه.
n.
(۱) بهره خوواركه.
(۲) نههاتى؛ بهدبهختى؛ نهگهتتى: (~ the ups and ~s of a career)
come down on a person, سهره نشت كردن؛ هيرش بردن سهرا؛
به توندى پهخته ليكرتن.
down and out, (۱) دراو به زهويدا (بۆكسيارى).
(۲) پى دهرامت؛ فهوتاو؛ ههژار.
down to earth, خاكى؛ ساده؛ پى فيز.
down with, بروختن؛ (دوژمن، فهراوهوايى، شتى ناپهسهندن).
get (come) down to business, به دل خهريك بوون؛
به راستى ههلوئان؛ كات بهفروژنه دان.
let a person down, ناوومينكردن؛ خواستى كهيك نههينانهدى.
pay down, به پارهى پهق كهرتن به قهرن.
put a person down, شكاندن (مروقه)؛ سهره نشت كردن.

down

- put one's name down,** **run (hunt) a person (an animal) down,** **talk down to, down (down), n.** **down (down), n.** **downcast (doun'kast', doun'kast'), adj.** **downfall (doun'fôl'), n.** **downfallen (doun'fôl'n), adj.** **downgrade (doun'grād'), n.** **adv. & adj.** **downhearted (doun'här'tid'), adj.** **downhill (doun'hil'), adv.** **adj.** **go downhill,** **downpour (doun'pôr', doun'pôr'), n.** **downright (doun'rit'), adv.** **adj.** **Down's syndrome, Also Down syndrome.** **downstairs (doun'stärz'), adv.** **adj.** **downstream (doun'strēm'), adj. & adv.** **downtown (doun'toun'), adj.** **adv.** **downtrodden (doun'trod'n), adj.** **downward (doun'wärd), adv. & adj.** **downwards (doun'wärdz), adv. = downward.** **dowry (dou'ri), n.** **dowse (dous), v.i.** **dowse (douz), v.i.** **dowsing rod, = divining rod.** **doxy (dok'si), n.**
- ناوی خۆ نووسن له لیسته یه کدا.
پار کردن!
شوین کهرتن (بۆ دۆزینم و گرتن).
وهک متدال له گهل دیوان (واته زۆر به سادهیی).
(۱) پهری به چکه بالفده (که زۆر نهرمه).
(۲) نهرمه توك! گهنده موو.
(۱) گردینگی گهر و به ربه رله ی به گیا داپوشراو.
(۲) گردنلکله لم (که با دروستی دهکات).
(۱) به رمو خوارچو!
(۲) پوو خان (فرمانبروایی، دسه لاتدان)!
نشوستی هینان! فو تان! کهوتن! پمان. (۲) باران یا به فر بارینگی زۆر.
فوتاو! پوو خاو! شکست میناو.
به رمو خوارکبه ک (پنگه).
به رمو خوارک
له پله نزم کردنه! پله شکادن! له با یه خ که مکردنه.
غمیار! به ست! مه لوول.
به رمو خوارک (گرد)! سهر به رمو خوار
به رمو خوار
لێ! سهر به رمو خوارک.
به رمو نهمان یا فو تان چوون! به ناخدا چوون!
دانه درواوه (تندرووستی، سامان)
په مینله! لیزمه باران!
تاوه باران
(۱) به ته موای: ته موای
(۲) [Rare]. به کسمر بۆ خوارم و. (۲) [Archaic]. به ناشکرا.
(۱) ته موای: بن پنچ و به نا: (a ~ lie).
(۲) قسه له یوو: هیچ نهشارمه! له پوو دانه ماو: (a ~ fellow).
(۳) [Rare]. به کسمر بۆ خوارم و
نه خۆشی یه یه
زگماکی به برتی به له چاو چه پ راستی و بن میشکی
(هه روه ما "نه گولی" ییشی پنی دهووترن).
(۱) بۆ خوارم و به پنی یلیکانه کاند!
بۆ ژێرخان (۲) له ژێرخان! له نهومی خوارم و یا خوارتر! له خوارم و.
له خوارم و! له ژێرخان.
ژێرخان! نهومی خوارم و یا خوارتر.
به رمو خوار به
پوبارینکدا! به ههمان پهبازی پوبار یا جۆگه یه کدا.
(۱) له لاخواری شار.
(۲) له ناوشار! له ناوبازار! هه ناوشار.
به رمو لاخواری شار! به رمو ناوشار! له ناوبازار.
ناوشار! ناوبازار.
(۱) پنی به ست کراو!
پنیشیل کراو (۲) چهو سینراوه! زۆر لیکراو! ماف خوراو.
(۱) به رمو خوار! به رمو و ژێر!
سهر به رمو خوار (۲) له کاتینگی کۆنهو بۆ کاتینگی تازه ت.
downwards (doun'wärdz), adv. = downward.
(۱) ماره یی! جیازی! نهو سامانه ی بوک له گهل خزی.
ده مینینت بۆ زاوا. (۲) به ره! لیهاتوویی زگماکی: (Poetry was his ~).
(۲) [Archaic]. میراتی بیوه ژن.
ته پ کردن! له ناو هه لکیشان.
بۆ ناو یا کانا! گهران له ژێر زه ویدا به دارینگی
دووفلیقانه ی خه مل پنی لیدم
به رمو به رمو ی نایینی! پنباز: (orthodoxy).
doxy (dok'si), n.

drag

- doxy (dok'si), n. [Slang],** **doze (dōz), v.i.** **v.i.** **n.** **doze off,** **dozen (duz'n), n.** **dozenth (duz'nth), adj.** **Dr., Doctor.** **drab (drab), n.** **adj.** **drab (drab), n.** **drabble (drab'l), v.i.** **v.i.** **drachma (drak'mə), n.** **draft (draft, draft), n. Also draught,** **drafty (draft'ti, draft'ti), adj.** **drag (drag), v.i.**
- نافره تینگی سووک.
وه نهو زه کوشتن هاتن! خه بر دهنه! سهر خه شکادن
کات بر دهنه سهر یا کوشتن به وه نهو زه کوشتن.
سهر خه! خه روه نوو چکه.
سهر خه شکادن! خه بر دهنه.
ده مزن! دوانزه! دهسته.
دوانزه مین.
Dr., Doctor.
(۱) قوماشینگی بۆر یا دیز. (۲) په نینگی بۆر یا دیز.
(۱) بۆر! دیز. (۲) ووشک! ناخۆش! یه نهو: (a ~ existence).
(۱) ژینگی چه پهل.
(۲) قهجه! نافره تینگی سووک.
قوپاوی کردن به پاکیشان به ناو قوپاودا.
قوپاوی بوون.
(۱) دراخما: (۱) دراوینگی زویو پۆنانی کونه. (۲) کیشه یه که.
(ب) یه که ی دراوی پۆنانی تازه (۲) کیشه یه که.
(۱) پاکیشان (بار).
هۆی گواسته نهو. (۲) باری پاکیشراو! نهو شتی پاده کیشرتن یا قه باره کی
(۲) پاکیشانه به رمو ی توپی ماسی له ناودا
(۴) ماسی گیراو له پاکیشانینگی توپی ماسیدا.
(۵) خواردنه و. (۶) قوم! مژ! شله. (۷) خواردنه و یه که.
(۸) هه لمرین (هه ما). دوو که لێ جگهره. (۹) هه ما یا دوو که لێ هه لمرینراو.
(۱۰) تیکردنی بیر له به رمه یه (کاتی داوا کردن له باردا).
(۱۱) په شنووس! گه لانه نووس (۱۲) نه خشه (کا)! گه لانه
(۱۳) ته ووژمی با. (۱۴) نامیری رینک و پینک کردن ته ووژمی با.
(۱۵) کومپیه له! چه ک. (۱۶) سهر بازگری! سهر بازگرتن.
(۱۷) نهو نه ی بانگ ده کرتن بۆ سهر بازی یا به سهر باز ده گیرین.
(۱۸) [Slang]. ده سه لات.
(۱۹) داشکاندینک له کیشی که ل په ل به ر کم هینانی (بازرگانی).
(۲۰) قه باره ی کونی بۆری یه کی ناو.
(۲۱) قوولایی نهو ناو یه که شتی یه که لای ده بات
(۱) گرتن به سهر باز! بانگ کردن بۆ سهر بازی
(۲) ده مینان! پاکیشان. (۳) نه خشه کیشان! گه لانه کردن.
(۱) هه بار! به ر پا پاکیشان به کار ده مینرتن: (animals ~).
(۲) له به رمه یی که به ترومی تی ده کرتن به پنی داخوای: (beer ~).
ناماده یه له به رمه یه تین بکرتن به ترومی (بیره).
وولخی بار.
لێ نه ی سهر بازگری.
خۆد زه رمو له سهر بازگری! خۆشارم و یا یاخی بوو له
گیران به سهر بازی.
کسینگی به سهر باز گیراو.
باری دامه.
(۱) نه خشه کیش.
(۲) داپژهری پهرامه ی یاسایی.
ته ووژمی با! لێوه دیته ژوورمه!
له سهر پنی ته ووژمی بادایه.
-draftily (adv.); draftiness (n.).
(۱) پاکیشان (به سهر زه و ی، زه مینه، یا پنگه دا)!
به کیش کردن. (۲) جۆمال کردن! پاکیشانی قولاپ یا توپ به پنی ده ریاچه.
پوبار، یا جۆگه یه کدا بۆ پاکردنه و ی یا شت گرتن و ده مینان.
(۲) ماله کردن ته زه و ی زار (۴) درژه پیدان (هه رک، کار، دووان).
(۵) هینانه رکه یه یه با سیک له گفتوگو یا ووتارینکدا به زۆر به پنی نه و ی هیچ
پنویست بیت.
(۱) پاکیشراو! به کیش کران (۲) دواکه و تن! به جینان.
(۲) درژه کیشان! زۆر خایاندن.

- (۴) جۇمان كۆندى بىنى جۇگە، روبا. يا دەرياچە گەران بە قولاپ يا تۆپ.
(۱) شىنكى بەسەر زەويدا پاكىشرا. بەتابىيەتى: (۱) مالمە.
(ب) گالىسكى بەفرىنى گەرە (ج) گالىسكى بەكى گەرە.
(۲) قولاپ (بۇ ھىنانە دەردە ھى شىك لە بىنى روبا، جۇگە، يا دەرياچەدا).
(۳) ئىستويى ئوتومبىل. (۴) كۆسپ.
(۵) جۇلانە بەكى سىستو درىزخايەن! شىنكى ناخۇش درىزخايەن.
(۶) بارى قورس پاكىش (نامىن) [Slang], دەسلەت! كارتىگىر.
(۸) [Slang], مۇ (جگەرە، سەبىل), (۹) [Slang], سەما.
(۱۰) [Slang], پىشپىكى بەكى لەنئوان ھەندى ئوتومبىلدا.
(۱۱) بەرمەلىسى با بۇ قىزىنى فېرۇكە.
(۱۲) (۱) پاشامەدى بۇنى گياندارىك (پاۋكردن).
(ب) پاكىشانى شىك بە ناۋچە پاۋكردن! بۇ بەجىنىشتى پاشامەدى ئىس بۇتە.
(ج) پاۋكردن لەم شۇنەدا.
drag into, تېۋەگىلەن! بېۋەكردن (تەنگەرچەنەم!) توش كۆندى.
drag on (or out), درىزخايەن بە شىنكى ناخۇش! درىزخايەن! سەما.
وېرس كۆندى

[The war (suffering, lecture, waiting) dragged on.]

- drag one's feet, خىستى بە قىنگا! سىستى ئواندىن لە كۆندى كارتىكا.
dragnet (drag'net'), n. (۱) تۆپىك كە بە بىنى روبا يا دەرياچەدا.
پادەكشىرىت بۇ ماسى كۆندى (۲) دەزگاي كۆندى تاۋانار.
dragon (drag'on), n. (۱) نەزىدىيا: نەفسانە! شامار.
(۲) چاۋدىرىكى بەزەبىر. (۳) (ب) جۇرە تەنگىنى كۆندى.
(ب) ھەنگىرى نەم جۇرە چەك! سەربازىك كە نەم جۇرە چەك! پى بىت.
(۴) [Archaic], مارىكى گەرە (۵) [D-], كۆنەستىرەپەكە.
(۶) جۇرە پورەكەك (۷) جۇرە مارىكى بەكى ئاسايى بچوۋە كە دەخىشەت
وەك بەرپىت ۋەھابە

- dragonet (drag'an-it), n. (۱) نەزىدىيا بەكى بچوۋە
(۲) جۇرە ماسى بەكى دەريايى بچوۋە پەنگاۋرەنەكە.
dragonfly (drag'an-flī'), n. پەپولە قىنگ نارىكە! پوۋشكە بە قىنگە.
dragoon (drə-gōon'), n. (۱) سەربازى سوارە بە تەنگىنى كۆندى
كۆنەۋەدە ۲: سوارە پېچەك
ھەرساز كۆندى چەۋساندەۋە بە سەربازى تەنگە لە شان! زۆرلىكۆندى.
drain (drān), v.t. (۱) ئاۋەجۆر كۆندى! چۆراندەۋە! ھەلچۆراندە.
(۲) چۆراندەۋە! ۋوشك كۆندى (The doctor ~ed the abscess.).
(۳) خوارەنەۋە! ھەلچۆراندە! ھەلچۆراندە (پەرداخ، كۆپ، پىالە).
(۴) بەكارمەنئان ۋە ھىچ تىدا نەمىشتىن (سامان، ۋوزە، ھىن). (۵) پالاۋتن.
v.i. (۱) چۆراندەۋە! ۋوشكۆراندە
(۲) تىزىل (ئاۋ) (Central Europe ~s into the Danube.).
n. (۱) زىراب! ئاۋەپۇ! گۆرپە! بۇرى زىراب.
(۲) بەكارمەنئان ۋە ھىچ نەمىشتىن (سامان، ۋوزە، ھىن).
(۳) لوۋەلى شەلە لە ھىچ دەرمەنئان (نەشتەركارى).

- go down the drain, بەفېرۇچوۋە! بەناخداچوۋە
drainage (drän'ij), n. (۱) ئاۋەجۆر كۆندى! ھەلچۆراندە! چۆراندەۋە!
ۋوشك كۆندەۋە. (۲) زىراب! ئاۋەپۇ! گۆرپە! بۇرى زىراب.
(۳) چىنباۋ! چىلگاۋ! پىساۋى زىراب! ئاۋىك لە شىك چۆراندەۋە.
(۴) ئاۋەپەك كە ئاۋەكە ھەمۇ بېزىتە پوبارىنەۋە.
drainer (drän'ēr), n. (۱) ئاۋەپۇ دروستكەر! دانەرى بۇرى زىراب.
(۲) دەفرى لوۋەلى ئاۋو شەلە ئى دەرمەنئان.
drainpipe (drän'pīp'), n. بۇرى گەرەلى ئاۋو زىراب.
drake (drāk), n. ئىزە مەۋى.
drake (drāk), n. (۱) تۆپىكى جەنگى بچوۋە كۆنەۋە.
(۲) جۇرە جانەرىنكە بۇ دانى پادە ماسى بەكارە ھىنئىزەت.
(۳) [Archaic], نەزىدىيا (نەفسانە)

- dram (dram), n. (۱) كىشىكى زۆر بچوۋە.
(۲) پىكىكى بچوۋە كە خوارەنەۋە سەرخۇشكەر

- (۲) بىرىكى كەم (لە ھەشتىك).
(۱) دراما! چىركى شىنكەرى!
ۋىزە شىنكەرى. (۲) شىنكەرى! شىنكەرى.
(۳) پوداۋىكى سەرنج پاكىش بەجۇش
(۱) تايىبەتى بە شىنكەرى! شىنكەرى!
تايىبەتى بە نوۋاندن. (۲) بەجۇش (پودان، مۇۋە) لەپرو سەرنج پاكىش
(پودان) ھىنەرەجۇش.
-dramatical (adj.); dramatically (adv.).
dramatics (drə-mat'iks), n.pl. (۱) ھونەرى شىنكەرى!
ھونەرى شىنكەرى نوۋاندن. (۲) شىنكەرى نەركار.
dramatis personae, كەسانى شىنكەرى.
dramatist (drām'at-ist), n. شىنكەرى نوۋەس!
dramatize (drām'at-iz'), v.t. (۱) ۋەك شىنكەرى لىكۆندى!
پىشاندان لەسەر شىنكەرى. (۲) پىشاندان. نوۋاندن، يا گىرەتەۋە بەشىۋەپەكى
پېر جۇش سەرنج پاكىش.

- dramatization (n.).
dramaturge (drām'at-türj'), n. = dramatist.
dramaturgy (drām'at-tür'ji), n. ھونەرى نوۋەس نوۋاندنى
شىنكەرى.

- dramaturgic (adj.); dramaturgically (adv.);
dramaturgist (n.).
drank (drank), past tense of drink.
drape (drap), v.t. (۱) داپۇشېن ۋازاندەۋە بە قوماش يا جىلى لۇچ-
لۇچاۋى. (۲) لۇچ لۇچ كۆندى (قوماش، جىلۋەرك).
لۇچ لۇچ ۋەستان (جىلۋەرك، قوماش، پەردە).
(۱) (pl.), پەردە پەنجەرە (ھى لۇچ لۇچاۋى)
(۲) چۆنئى ۋەستانى جىلۋەرك لەبەردە.
draper (drāp'ēr), n. (۱) كوتال دروستكەر
(۲) بازىگى كوتال ۋوشكە خوارەنەۋە! كوتال قۇش
drapery (drāp'ēr-i), n. (۱) كوتال! قوماش! تەنراۋ
(۲) كوتال ۋوشكە خوارەنەۋە قۇش
(۳) جىل يا قوماشى لۇچ لۇچ ۋەستان
(۴) پىكسىتى جىل يا قوماش بە لۇچ لۇچ ۋە ھونەرى پەنە لە نىگار پەيكەردە
(۵) (pl.), پەردە پەنجەرە

- drastic (dras'tik), adj. لە ئەندازە بەدەر! توندوتىز! ئاساسا!
بىنچىنەۋە! سەخت: (~ changes; ~ measures to stop crime)
شىنكەرى زۆر!
بە شىۋەپەكى بىنچىنەۋە! (~ The two plans are ~ different.)
draught (draft, dräft), n., v.t., & adj. = draft.
draughts (drafts, dräfts), n.pl. Also drafts, [British]. دامە.
draughtsman (drafts'man, dräfts'man), n. (۱) نەخشەكۆش!
داپۇشەرى پەۋانەۋە پىساۋى (۲) [British], داشى دامە.

- draw (drō), v.t. (۱) پاكىشان: (A horse ~s the cart.).
(۲) (۱) كۆندەۋە! پەردە پەنجەرە يا شىنكەرى.
(ب) پاكىشان (تۆرى ماسى گرتن يا قولايى بىنى روبا دەرياچە پاكىرەنەۋە)
(ج) بەزى كۆندەۋە! پەۋانەۋە كەشتى پەۋانەۋە
(۳) ھىنانەۋەپەكى كەۋان بۇ تېرەۋىشتى. (۴) لاپردنى ئاۋ لەلەين كەشتى پەۋە
(۵) پاكىشان (سەرنج): (to ~ attention to oneself).
(۶) ھەلچىشان (ھەناسە)! ۋەگرتن (ھەناسە).
(۷) پەيداكۆندى! ھىنان.
(۸) بون بە ھۇ! بۇ ھاتى (The airplane drew the enemy's fire.).
(۹) دەرمەنئان (دان، خەنجەر، شىر): (to ~ a sword).
(۱۰) ھەلمەن! ئى دەرمەنئان (شەلە)! چۆراندەۋە.
(۱۱) ئاۋ پاكىشان بۇ شىنكەرى! ئاۋەنئان! ئاۋەنئان (لە بىن)
(۱۲) پىخۇلە دەرمەنئان

drawback

- (۱۳) (۱) پاره له بانق دهرهښان. (ب) چك يا حواله نووسين.
 (۱۴) دهرگرتن؛ دسكمرت (He ~s a good salary).
 (۱۵) بډ دهرگرتن؛ نه نجام بډ دهرگرتن.
 (۱۶) بردنوه؛ هاييخت، پيانق.
 (۱۷) پاكښان (كاغزي ياري يا قومان).
 (۱۸) پاكښان (پت، گوريس)؛ كشاندن: (They drew the rope tight).
 (۱۹) شپوه تيكدار؛ شپواندن. (۲۰) گهلاڼه كړدن (كانزا).
 (۲۱) شيش دروستكردن (به پاكښاني ټاسن به كوندا).
 (۲۲) (۱) وینه كښان؛ وینه كړدن؛ نيكار كښان: (to ~ a picture).
 (ب) نه خښه كښان؛ دارشتن (پلان، نه خښه).
 (۲۳) پوونكړنه؛ دهره باسكردن.
 (۲۴) جياوازي پيشاندان يا دهرخستن:
 (to ~ a distinction between two things)
 v.i.
 (۱) پاكښان
 (۲) هاتن بهر؛ نژكېونهوه له: (We drew near to town).
 (۳) چوپونه بهك؛ كړېبون؛ تورټ بون.
 (۴) پاكښان؛ دووكل. هور: (The chimney ~s well).
 (۵) شوين كوتن (پړاو).
 (۶) په كسان بون (پنښېركن): (The two teams drew).
 n.
 (۱) پاكښان (۲) شتيكي پاكښراو (كاغزي ياري، قومان، هاييخت).
 (۳) په كسان: پنښېركن: (The game ended in a ~).
 (۴) شتيكي سرنج پاكښ يا بهار
 (۵) شو بهشي بردی بزوين كه ده جوړنيت، واته بهر زده بېتهوه تا كشتي
 تېهر ده بېت به نيدار دوايي نرم ده بېتهوه بډ جنی خوی.
 (۶) چالاری بهك كه ناری دهر وېشته كي بډ دیت.
 beat to the draw,
 (۱) ده ستېشكې كړدن له چك ټي دهرهښاندا
 (۲) ده ستېشكې كړدن له بهرامېر كار كندا.
 draw a blank,
 بوش هېنان؛ ژر كوتن؛ سرنه كوتن
 draw a distinction between,
 جياوازي پيشاندان يا خستنه بهر چار
 draw a parallel (between),
 له په كچوړاند؛ هاوشووهی یا هاوچوری
 پيشاندان
 draw back,
 كشانوه؛ خو كشانه دواوه
 draw blood,
 بريندار كړدن؛ خوړن ټي هېنان؛ تووړه كړدن
 draw down the curtain,
 (۱) پوره داخستن؛ شانق؛ دوايي پن هېنان.
 (۲) پرېنهوه؛ باس، دوان.
 draw first blood,
 ده ستېشكې كړدن له هيرش بردن سهردا؛
 په كم هيرش بردن سهر.
 draw on (upon) something,
 په نا بډ بردن؛ پشت پن بهستن؛
 ټي سندن. يارمېتي؛ لنوهرگرتن (هين، زانبار، يارمېتي).
 draw one's last breath,
 دوا هه ناسه هه لكښان؛ مردن.
 draw (a person) out,
 دان بډ پوكړدن بډ قسه ټي دهرهښان؛
 هاندان بډ ټي دهرهښان (هين، ووت).
 draw (something) out,
 دريځه پيدان (كار، دوان)
 draw the line,
 سنوور بډ داتان
 draw the teeth,
 ددان دهرهښان؛ له زبان به خښين خستن؛ په كڅستن
 draw the winner,
 بردنوه؛ سركوتن؛ بليتي براوه بډ هاتن (هاييخت،
 پنښېركن ټي نېسپ).
 draw together,
 نژكېونهوه له په كترې.
 draw up,
 نه خښه كښان؛ دارشتن (نه خښه، پلان)؛ نووسين (پروانه).
 drawback (drô'bak), n.
 (۱) پاره بډ ځيرنراوه (په تاييېتي باجي
 گومرگ له سهر شتومېكي هينراو بډ وولات كه له دواييدا دهنځيرنهوه دهرهوه).
 (۲) كم وكوړی؛ ناتواوی؛ پوی خراپې؛ خراپه
 drawbridge (drô'brij), n.
 پردی بزوين پرديكي كه ده توانرنت
 بهرزو نرم كړنهوهو پاكښيرنت به لادا بډ تيهېرېوونی كشتي يا قدهغه كړدنې
 پرت بون

dreary

- كسنيكي كومپاله يا حواله له سهر نووسراو.
 drawee (drô'ē'), n.
 drawer (drô'ēr), n.
 (۱) نيكار كښ؛ وینه كښ.
 (۲) خوار دنهوه تيكېر (له باردا)؛ بهر ده ستي بار.
 (۳) كومپاله، حواله يا چك بډ نووسراو، واته دهرگر.
 (۴) نه خښه كښ؛ نه خښه كړ. (۵) چه كمه ج.
 (۶) (pl.)، دهرين؛ دهرينی دريځ.
 drawing (drô'in), n.
 (۱) پاكښان. (۲) نيكار كښان؛ وینه كړدن.
 (۳) وینه؛ نيكار (به پښتوس نهك به فلچ).
 (۴) هاييخت؛ پيانق؛ پاكښان (هاييخت).
 ته ختي وینه له سهر كړدن.
 drawing board,
 drawing room,
 (۱) ديوه خان؛ ژورې ميوان؛ ژورې پيشوازي كړدن.
 (۲) ميواني ژورې ميوان. (۳) ټاهنگي پيشوازي.
 (۴) ژورېكي تاييېتي له شه منده هره را.
 drawknife (drô'nif), n.
 چه قوی دوه ده سكي؛ چه قويه كه داری پن
 ده قاشريت به پاكښاني بډ لای كسه كه خوی.
 drawl (drôl), v.t. & v.i.
 به هيواشي دوانو دريځ كړنهوهی برگه كانی
 ووشه.
 به هيواشي دوانو دريځ كړنهوهی برگه كانی ووشه:
 n.
 (He speaks with a Southern ~.)
 drawn (drôn), past participle of draw.
 adj.
 (۱) پورت (خه نجر، شين)؛ له كيف دهرهښراو يا پاكښراو.
 (۲) په كسان (پنښېركن). (۳) ريځوله دهرهښراو. (۴) لاواز.
 drawstring (drô'strin), n.
 به نه خوړن؛ په تيك كه ورك به نه خوړن
 شتي پن دابخريتو بگړتهوه.
 dray (drā), n.
 عمره بانهی ده ستي پتهو بډ گواستهوهی شتي قورس
 dread (dred), v.t. & v.i.
 زور ترسان؛ زور مه ترسي ليكرن.
 (۱) ترسيكي زور؛ مه ترسي يكي زور؛ ټي ترسان يكي زور.
 (۲) ټي ترسانو پښيكي زور؛ سام.
 adj.
 (۱) سامدار؛ خراپ. (۲) به شكو
 dreadful (dred'fəl), adj.
 (۱) سامدار؛ به سام؛ ترس ټي نيشين.
 (۲) [Colloq.] زور خراپ؛ زور ناخوړن؛ زور ناخوش.
 -dreadfully (adv.).
 dream (drēm), n.
 (۱) خمو؛ خمون. (۲) زړه خمو؛ دالغه؛ خيال خمو
 (۳) ناوات؛ هيو؛ نوميد.
 (۴) شتيكي ورك خمو له جواني و خوشي و كورتيدا.
 v.i.
 (۱) خمو بېين. (۲) دالغه ليدان؛ زړه خمو بېين.
 (۳) (~ of)، واهاته بهر چاو.
 (۴) خمو پيوه بېين؛ خمو بېين.
 (۵) (~ away; ~ out)، دالغه ليدان؛ به زړه خمو كات بردن سهر.
 (۶) وادانان؛ واهاته بهر چاو؛ و نوميد كړدن.
 dream up, [Colloq.],
 به خيال هينانه بهر چاو يا دروست كړدن.
 dreamer (drēm'ēr), n.
 (۱) خمو بېين.
 (۲) خيال پلار؛ خيال پرست؛ دالغه چی.
 dreamland (drēm'land), n.
 (۱) شوين يكي نهوه نده خوشو جوان
 كه همر به خمو بېيرنت. (۲) نوست.
 dreamt (dremt), alternative past tense and p.p. of dream.
 dream world,
 شوين يكي نهوه نده خوشو جوان كه همر به خمو مرز
 بقوانيت بېبېنيت.
 dreamy (drēm'i), adj.
 (۱) پر له خمو.
 (۲) خيال پلار؛ زړه خمو پرست: (a ~ idealist).
 (۳) ليل؛ ټاپوون ورك خمو.
 (۴) خوشو ناسك: (a ~ melody).
 -dreamily (adv.); dreaminess (n.).
 dreary (drēr'i), adj.
 (۱) ووشكو ناخوش؛ تاريك؛ دل په سته كړ.
 ناسوودنه به خښ؛ پيسو ناخوش: (a ~ day; ~ scenery).

dredge

- (Archaic) غەمگىن؛ دلەنگە؛ پەست
- drearily (adv.); dreariness (n.).**
- dredge (drej), n.** (۱) تۆپىگە بە مەكىنەيەك پادەكىشلىرىنى بە بىلى پوبار. دەرياچە. يا كەندادا بۇ گۆرتىنى كۆكۈرەنمەي گۆنچەماسى.
- (۲) مەكىنەيە ياكىرەنمە قوۋل كىرنى پوبارو بەندە.
- v.t.** (۱) گۆنچەماسى گۆرتىنى كۆكۈرەنمە بە تۆپ.
- (۲) ياكىرەنمە لە قوۋل لم يا قوۋل كىرنى پوبارو بەندە بە مەكىنەيە تاييەتى.
- v.t.** بەكارهينانى ئەم جۆرە تۆپە يا مەكىنەيە.
- dredge (drej), v.t.** (۱) ئاردا يا شەكر كىرنى بە خوارەدەمەنىيمە.
- (۲) يىژاندەنمە (ئاردا).
- dredger (drej'ēr), n.** (۱) بەلەمىكى تۆپدار بۇ گۆرتىنى گۆنچەماسى.
- (۲) مەكىنەيە قوۋل لم دەرهينان لەنى دەرياو بەندەردا.
- (ب) كەسنىك كە بەلمەنىك يا مەكىنەيەكى وەھا كار پىن بگات.
- dredging machine.** مەكىنەيە ياكىرەنمەي پوبارو كەندال لە قوۋل لم.
- dregs (dregz), n.pl.** (۱) خەلە؛ تىلە.
- (۲) بىن سىخ تىرىن ھىچوۋىچ تىرىن بەشى شىتىك: (the ~ of society).
- (۳) (sing.) پاشماو
- drench (drench), v.t.** (۱) خوارەنمە دان بە وۇلاخ (بەتاييەتى دەرمان).
- (۲) ئە ئار ھەلەكەشەن؛ ئىچكار زۇر تەركىرن.
- n.** (۱) خۇراكە دەرمانىكى گەرە بۇ وۇلاخىك.
- (۲) زۇر تەربوۋن؛ باش تەركىرن. (۳) شەلى تىيەلەكەش.
- dress (dres), v.t.** (۱) جىل لەبەرگىرن؛ پۇشەن.
- (۲) رازاندەنمە؛ نەخشانەن (۳) رىزىكرىن (سەربان).
- (۴) سىرىر تىماركەرن؛ بىرىن پىچان يا ھەلپىچان.
- (۵) ئامادەكەرن (۱) سەربىرىن ياكىرەنمە بۇ قۇشەن (ماسى، مەشەك... ھەت).
- (ب) زەوىوزار ياكىرەنمە، كىلان، يا چاندن؛ لىقۇپۇپ كىرنى ياكىرەنمە.
- (ج) پەنەك كىرنى (نەسپ)؛ پىستە خۇش كىرنى.
- (د) ساقاۋلۇوس كىرنى بىرىقە ئى ھەلساندن (بەردى بەنەرخ، دار، تەختە).
- v.t.** (۱) جىل لەبەرگىرن؛ خۇگۇزىرن.
- (۲) خۇ رازاندەنمە؛ خۇ نەخشانەن (بە لەبەرگىرنى باشقىرن جىلۇبەرگ).
- (۳) رىزىوون
- n.** (۱) جىلۇبەرگ (۲) كراسى ئىن.
- (۳) جىلۇبەرگى جوانو كەشەخە (بۇ ئاھەنگى رەسمى).
- (۴) سەرگ؛ پوۋكەش؛ پوۋالەت.
- adj.** (۱) ھى كراس؛ تاييەتى بە كراس: (~ material).
- (۲) لە ئاھەنگى رەسمىدا لەبەرگەرنى (a ~ suit).
- dress down, [Colloq.].** (۱) سەرزەنشەن كىرن؛ شكاندن.
- (۲) ھەلەكەكرىن؛ لىدان.
- dress up,** (۱) جىلۇ جوانو كەشەخە لەبەرگىرن؛ (خۇ) رازاندەنمە؛
- (خۇ) نەخشانەن. (۲) رىزىكرىن (سەربان).
- dresser (dres'ēr), n.** (۱) بەردەستىك كە جىل دەكاتە بەرى كەسنىكى تر.
- (بەتاييەتى ئەكەرنىك): (۲) بىرىنپىچ؛ تىماركەر.
- (۳) جامخانەي قۇشەك پازىنەرە.
- (۴) جىلۇ جوانو كەشەخە لەبەرگەر: (a fancy ~).
- dresser (dres'ēr), n.** (۱) مىزى چىشەخانە (كە خوارەدەمەنى لەسەر.
- ئامادە دەكرىن): (۲) دۇلابى قاپقاجا چىشەخانە.
- (۳) مىزى ئارايەشت؛ دۇلابى ئاۋىنەدار.
- dressing (dres'ing), n.** (۱) جىل لەبەرگىرن (۲) جىلۇبەرگ.
- (۳) دەرمانو سارغى بىرىن پىچان (۴) پەين.
- (۵) ماددەيەكە قوماشى پىن رەق دەكرىن لە كاتى دروستكرىندا.
- (۶) سىرگەو پۇنى زەلاتە؛ ترشوخۇي.
- (۷) ئاۋناخنى بانفە بەتاييەتى قەل كە لە فۇندا دەپىشەنرەن.
- (۸) [Colloq.] سەرزەنشەن كىرن؛ شكاندن.
- dressing-down (dres'ing-down), n. [Colloq.].** (۱) شكاندن.
- سەرزەنشەن كىرن. (۲) ھەلەكەكرىن؛ لىدان.

drill

- dressing gown,** پۇنى لەبەرگىرن.
- dressing room,** ئورۇ خۇگۇزىن و ئارايەشتى ئەكەرن (لەپىشت شاق).
- dressing table,** مىزى ئارايەشت كىرن.
- dressmaker (dres'māk'ēr), n.** بەرگىرەيى ئىنان.
- dress rehearsal,** دوا پەراوەي شاقۇگەرى يا ئاھەنگىكى رەسمى بە.
- جىلۇبەرگى راستەقىنە (پىش پىشاندانى بۇ خەلە).
- dress suit,** دەستەجىلى پىكەۋىنى ئاھەنگە بە شەر چوۋنەدەرە.
- dressy (dres'i), adj. [Colloq.],** (۱) جىلۇ جوانو كەشەخە لەبەرگەكەت،
- (۲) جوانو ئاسكەو پىكەۋىنىك (جىلۇبەرگ).
- drew (drō), past tense of draw.**
- (۱) ئار ئى پىژاندن؛ بە تۆك تۆك يا
- دۇپى بېچوۋ ھاتەنەخوارە. (۲) ئارۇ دەم تكان؛ ئار تىژانە ئار دەم.
- (۳) تۆپ تۆك كىرنە لە كۆل بە لىدان يا ھەلەزانو دابەزاندنى بېچوۋ بېچوۋ
- (يارى تۆپى پىن، باسكە).
- (۱) تۆك؛ دۇپى بېچوۋ؛ پىژە.
- (۲) بەرەبەرە يارى كىرن بە تۆپ (بۇ تۆك كىرنەيە لە كۆل).
- (۳) [Colloq.] تەپوۋن؛ نەرمەباران.
- dribble, dribble (drib'li), v.t. & v.i.** پىچىكى زۇر كەم؛ كەم؛
- تۆك؛ دۇپى: (He pays his debt in ~s).
- dried (drīd), past tense and past participle of dry.**
- drier (drī'ēr), n.** (۱) ووشكەرە. (مۇۋ، ئامىز، شەت).
- (۲) مەكىنەيە جىل ووشك كىرنە.
- (۳) ماددەيەكە دەكرىنە ئار بۇيەمە بۇ ئومەي زوۋ ووشك بېيىتە.
- drift (drift), n.** (۱) پامالەن (بە تەروۋى با يا ئار) (۲) پىچان.
- (۳) لادانى پاپۇر يا قىرەكە لەرەيى خۇي (بەھۇي تەروۋى ئار يا باۋە).
- (۴) مەيىل. (۵) مەبەست؛ مانا: (I get your ~).
- (۶) شىتىك كە با يا ئار پاي مالىت (وەك، بەق، باران، لم، خۇل... ھەت).
- (۷) كۆمەنىك بەق يا لم كە با پاي مالىت بىتە كۆي كىرەيىتە.
- (۸) بەردو زىخو لم كە پوبار يا پوبارى سەھۇلەن پاي مالىت.
- (۹) (۱) ئامىزى داکوتانى شىتىكى قورس. (ب) ئامىزى گەرەكرىن كىرنىك.
- (۱۰) كىرنىكى لاۋەلا لە كانگەيەكە. (۱۱) تەروۋىنىكى دەريايى ھىۋاش.
- v.t.** (۱) پامالەن (بە تەروۋى با يا ئار)؛ پامالەن.
- (۲) وىل بوۋن؛ ژيانو ھەلسان دانىشتەن بەين لىكەندەنە:
- (He doesn't know what he wants to be or do; he is just ~ing through life.)
- (۳) لادان (لە پۇي خۇ)؛ لادان لە ياس.
- (۴) كۆمەل بوۋن لە ئەنجامى پامالەندا (بەق، لم).
- driftage (drif'tij), n.** (۱) پامالەن.
- (۲) لادان لە پۇي خۇ (بەھۇي پامالەنمە بە ئار يا بە با).
- (۳) شىتى پامالەن؛ شىتى لاۋەكرىتو.
- drifter (drif'tēr), n.** (۱) كەسنىكى وىل؛ كەسنىكى بىن ئامانچ.
- بىن مەبەست لە ژياندا؛ لاۋەكرىتو. (ب) كەسنىكى گەرەك يا بىن لائە.
- (۲) بەلمەي پادەماسى (كە تۆپىكى پىۋەيە لەگەل شەپۇلى ئاۋەكەدا دىتو دەچىت).
- driftwood (drift'wood), n.** دابو تەختەي پامالەن (كە لاۋا.
- دەكرىت لە كەنارى دەريا يا پوباردا).
- drill (dril), n.** (۱) سىمۇ؛ دەرەشە؛ ئامىزىكى كارەبايى وەك سىمۇيە بۇ.
- دار كۆنكرىن بەكارىت. (۲) مەشق (سوپا، وەرزش، قوتابخانە)؛ پامانچان.
- (۳) شىۋىزى مەشق يا ھەينان.
- v.t.** (۱) كۆن تىكرىن (بە سىمۇ يا دەرەشە).
- (۲) مەشق پىكرىن (سوپا، وەرزش).
- (۳) مەشق پىكرىن (خۇندىن)؛ پامانچان (بە دوپا تەكرىنمەي كار)؛ فىكرىن.
- (۱) كۆن تىكران (داب) (۲) مەشق كىرن (سوپا، وەرزش، خۇندىن).
- drill (dril), n.** (۱) دىراۋ.
- (۲) دىراۋىكە تۆۋى نىژاۋ.

drillmaster

- (۲) مەكىنى دىراۋ يا چال لە زەۋىدا سىرۋىستىردىن تۆۋ تىداناشقنى.
(۱) تۆۋ چاندن نە دىراۋ يا بە رىن. (۲) چاندنى كىلگەيك بەم شىۋەيە.
drillmaster (dril'mas'tēr, dril'mās'tēr), *n.* (۱) مامۇستاي
مەشق (سوپا): مەشق يىگەر (سوپا). (۲) مامۇستايكى توندوتىژكە لەرئى
مەشقەرە قوتايى فىردەكات: كەسنىك كە لەرئى مەشقەرە خەلك فىرى شت
دەكات
drink (drɪŋk), *v.t.* (۱) خواردىنەۋە
(۲) نوشىن: يادە نوشىن. (۳) ھەلمۇن.
v.t. (۱) خورسەۋە ۲. ھەلمۇن
(۲) خواردىنەۋى شەراب و شتى سەرخۇشكەر.
(۳) خواردىنەۋى شەراب و شتى ترى سەرخۇشكەر بە زۆرى يا خويپىۋەرتنى.
n. (۱) خواردىنەۋە: شلەيك كە بخورىتەۋە.
(۲) خواردىنەۋى سەرخۇشكەر (شەراب، ەرىق، ويسكى ... ەتد).
(۳) زۆر خورندەۋە يا خوۋ بە خواردىنەۋە گرتن
(۴) پىك (شەراب يا خواردىنەۋى ترى سەرخۇشكەر).
(۵) [Slang]. زەريا: دەريالووش
drink in, بەتاسەۋە رەگرتن بە ھەمو ھەستەكان و مېشك.
drink to, يادە نوشىن بە خوۋشى كەسنىكەۋە
drinkable (drɪŋk'ə-b'l), *adj.* بۇ خواردىنەۋە دەشت: دەخورتەۋە
n.pl. خواردىنەۋە
drinker (drɪŋk'ēr), *n.* (۱) كەسنىك كە دەخواتەۋە
(۲) ەرىق خور: كەسنىك كە مەي و خواردىنەۋى تر زۆر دەخواتەۋە.
drip (drip), *v.i. & v.t.* تىكار: نەكەردن: چۆرەچۆر كەردن
تتۆك تتۆك ماتتەخوارەۋە
(۱) تىكار: نەكە تەك ماتتەخوارەۋە (۲) شلەيك كە بە تتۆك تتۆك بېتەخوارەۋە. **n.**
(۲) دەنگى: ئۇيىك يا تتۆككىكى كەتە خوارەۋە
(۳) لىۋارى بەنچەرەيك يا سەربانىك كە بارانى ئى دەگىرنىتەۋە.
(۵) [Slang]. كەسنىكى ووشكى دل مردو.
drip-dry (drip'dri), *adj.* ووشك دەستەۋە بە ھەلخستىر ئوتوكردنى
ناوتىت (چلرەگ. قوماش).
drip grind, قاۋەى وورر ھابراۋ
dripolator (drip'ə-lā'tēr), *n.* قۇرى قارد
dripping (drip'ing), *adj.* زۆر تەر: سارى ئى دەتكىت
n. (۱) دلۆپ دلۆپ ئاۋ ئى تكان
(۲) [nl] جەۋرىي و شتى تر كە لە گۆشتى بىژاۋ دەتكىت.
drippy (drip'i), *adj.* (۱) بارانەۋى
(۲) [Slang]. ھەست ناسك: دل ناسك: بەسۆز.
dript (dript), *alternative past tense and p.p. of drip.*
drive (driv), *v.t.* (۱) پال پىۋەمان بۇ پىشەۋە: لىخورىن.
(۲) پال پىۋەمان: والىكردن: (Ambition drove him to crime.)
(۳) بەزۆر كىرىكردن (بەتايىبەتى لە ۋادە بەدەر): زۆرلىكردن.
(۴) فرىدان يا تىپەلدان بە قايم (تۆپ)
(۵) پىندانردن: سىم: كونكردن.
(۶) لىخوپىر (ئوتومبىل، گالىسكە): لىخورىن لەلەين مۇقۇۋە.
(۷) گواستەۋە بە ئوتومبىل يا مەكىندى ترى خۇبۇش.
(۸) لىخوپىر (بە مەكىنە). (A gasoline engine ~s the motorboat.)
(۹) كەردن: حىبەجىكردن: راپەردان: بە ھەنجام دان (to ~ a bargain).
(۱۰) راپىچكردنى ئىچىر بۇناۋ تۆپ يا داۋ.
v.t. (۱) دەرىرەير بۇ پىشەۋە بە قايمى و بە خىرايى
(۲) پىدان: سستەكۆلە: فرىدان، تىپەلدان، يا لىدان (تۆپ): تەقاندن (مووشەك).
(۳) لىخورىن (ئوتومبىل): رۇيشتن. (The car ~s well.)
(۴) بە ئوتومبىل چوون يا گەشت كەردن: گواستەۋە بە ئوتومبىل.
(۵) لىخورىن: ئوتومبىل (Can she ~?; He ~s.)
n. (۱) لىخورىنىك
(۲) گەشتى سوتومبىل: (We went for a ~ yesterday.)

drone

- (۲) پىۋى ئوتومبىل: پىگەۋبان.
(۴) راپىچكردنى ئاۋەل بۇ نىشانەكردن يا سەرىپىن.
(۵) لىدان، فرىدان، يا تىپەلدانى تۆپ بە قايمى و بە خىرايى.
(۶) چۆنىتى ەم فرىدان يا تىپەلدانە.
(۷) ەمەل: كۆشش: (a ~ to raise money)
(۸) ھىرشى سويا.
(۹) ووزە: تاقەت: ھىزى پال پىۋەمان يا ھاندان: چالاكى:
(a person with initiative and ~)
(۱۰) دارو تەختەى سەرناۋكەرتوۋ
(۱۱) ئەۋ بەشەى مەكىنەيك كە دەپىزۋىنىت يا لىۋى دەخوپىت.
(۱۲) ھەست يا خواسى بىچىنەيى بەھىزو ھاندەرى مۇۋە: ھەۋەس.
(According to Freud, the sexual ~ is behind all human activities.)
(۱۳) [Colloq.]: پىگەيەكى تايىبەتى ئوتومبىل لەنىۋان مالىك و پىگەى
گەشتى يا شەقامدا.
drive at, مەبەست بوون (لە دوۋان): ويستى:
(What are you driving at?)
drive away, (۱) ھەلفراندن: قاۋدان: تەرەكردن: دەر كەردن.
(۲) بە ئوتومبىل پۇيشتن و بەجىپىشتى شونىك.
drive back, گەرداندەۋە بۇ داۋە: بەرەھەستى كەردن:
(They drove back the enemy.)
drive out, دەرىرەپاندن: دەر كەردن: شاربەدەر كەردن: پەرەۋاز كەردن:
(to drive people out of their ancestral homeland)
drive-in (driv'in), *n.* (۱) بانق يا چىشتخانەيك كە خەلكى دەتوانن
كاروبارى بانقەكەيان جىپەجىن بىكەن يا خواردەمەنى بىكەن ھەلەناۋ
ئوتومبىلەكەيانەۋە بەبى ئەۋەى دابەزىن. (۲) سىنەمايەكى سەروپەر بەرەلەيە
كە خەلكى دەتوانن لە ئوتومبىلەكانىادا دانىشتن و فىلمى تىدا بىيىن بە شەۋ
adj. تايىبەتى بە بانق. چىشتخانە، يا سىنەمايەكى ۋەھا
drivel (driv'l), *v.i. & v.t.* (۱) ئاۋى دەم تىكار: ئارتىزانە دەم.
(۲) قەسى قۇر كەردن: قەسى ھىچ وپوچ بى تام كەردن.
n. (۱) لىك: ئاۋى دەم. (۲) قەسى قۇر بى تام.
-driveler; driveller (n.).
driven (driv'n), *past participle of drive.*
adj. (۱) راپانراۋو كۆمەل كراۋ (~ snow).
(۲) والىكراۋ: پال پىۋەمان: (~ mad).
driver (driv'ēr), *n.* (۱) لىخوپىر (ئوتومبىل، گالىسكە، ئەسپ ... ەتد):
شۇفىز: (~ taxi) (ب) سوار (ئەسپ، ووشتر ... ەتد): (۲) شۋان: گاۋان
(۳) كەسنىك كە زۆر نىش بە بەردەستەكانى دەكات و ماندوۋيان دەكات.
(۴) چەكوش. (۵) گورزى گولف
(۶) ئەۋ بەشەى مەكىنە كە دەپىزۋىنىت يا لىۋى دەخوپىت.
driver's license, مۇلەتتى ئوتومبىل لىخوپىر.
driver's seat, بەدەسەلات: سەرگەرە: لىپىرساۋ.
driveway (driv'wā), *n.* رىگەى ئوتومبىلى نىۋان مالىك و شەقامەكەى
بەردەمى
driving (driv'ing), *adj.* (۱) بىزۋىن (مەكىنە).
(۲) توند: توندوتىژ: قايم: بەتىن: (a ~ rain)
(۳) چالاك: بەزەبەر (مۇۋە).
drizzle (driz'l), *v.t.* تەپ وئم كەردن: ئەمەن بارىن.
n. تەپ وئم: ئەمەنى باران: پىرووشە باران.
-drizzly (adj.). ھاف.
droit (droit), *n.* ووشترى ەرىپى: كەيك كۆپارەى
dromedary (drom'ə-der'ī), *n.* ھەيە زۆر خىرايە
(۱) ئىرە ھەنگ (كە چزۋى ئىيە و كارناكات و تەنھا
بۇ جووت بوون سىرۋىست بوۋە) (۲) كەسنىكى بىكار كە رەنجى خەلكى تر

drone

- دهخوات: مفتخور؛ كسبى تهمل كه بار بىټ بهسر خلكهوه.
(۲) فزكې بى فزكهوان كه به تلسز لى دهخوږيت.
v.i. مفت خوارى؛ تهملى كړى و بوى به بار بهسر خلكهوه؛ كات كوشتن.
drone (drōn), v.i. (۱) ووزه ووژكړى؛ دهنگى يهك نهواو بهردهوام
ليوههاتر وهك دهنگى پوره ههنگ. (۲) دووان بهشپږميهكى يهك نهواو ووشت.
n. (۱) ووزه ووژ؛ دهنگى يهك نهواو بهردهوام. (۲) زوپنا.
(۳) ناوازيكى يهك نهواو نرم.
drool (drōol), v.i. & v.t. (۱) ناو زانه دهموه؛ ناوى دم تكان.
(۲) [Slang]. قسې قوږو بى تام كړى؛ قسې مندالانه هېچ وپوچ كړى.
(۱) ليك؛ ناوى دم. (۲) قسې قوږو مندالانه؛ قسې هېچ وپوچ بى تام.
droop (drōop), v.i. (۱) داكوتى؛ شپږيوونهوه.
(*The branches of the willows ~ed over the water.*;
The leaves (flowers, plants, trees, etc.) were ~ing.)
(۲) ووزه نهما؛ لاوازيون؛ هيز بى نمان
(۳) پست بوى؛ مهلول بوى؛ كزست كهوتن. (*His spirits ~ed.*)
v.t. شپږيوونهوه؛ داهيلان
n. شپږيوونهوه؛ داكوتى
droopy (drōop'i), adj. داكوتى؛ شپږيوونهوه؛ پست؛ مهلول.
(*~ eyes, flowers, leaves, spirits, etc.*) غمگين
-droopily (adv.); droopiness (n.).
drop (drop), n. (۱) دلپ؛ تنوك؛ نم. (۲) چوږ (ناو، شله).
(۳) نهخت. (۴) [pl.] دهرمانى شله؛ به دلپ (دهرمانى چاو).
(۵) شتى خېرې بچوك (وهك؛ گوار، مورو، نوقول... هتد).
(۶) شكان نرخ؛ كه مېوونهوه؛ هاتنه خوارهوه. (*a ~ in prices*).
(۷) كهوتنه خوارهوه؛ بهرېوونهوه؛ داكوتى؛ شپږيوونهوه.
(۸) شتى كه داهدرېتهره يا بهرېوونهوه
(۹) ماوهى بهرېوونهوه يا كهوتنه خوارهوه شتى؛ ماوهى نيوان شوينيكى
بهريو شرينيكى نرم: (*a ~ of fifty feet*).
v.i. (۱) دلپ دلپ؛ هاتنه خوارهوه؛ تهك لى هاتنه دهرمهوه.
(۲) كهوتنه خوارهوه؛ بهرېوونهوه؛ كهوتن
(۳) كهوتنه سمر زهوى (له بهر ماندووى. بريندارى. يا مردن).
(۴) كهوتن خوينكهوتن. (*She ~ped off to sleep.*)
(۵) دواسى هاتن؛ كوتايى بى هاتن؛ برينهوه. (*Let the matter ~.*)
(۶) شكان نرخ. پلهى گهرما؛ كه مېوونهوه؛ نرم بيوونهوه.
(۷) بهرېوونهوه يا هاتنه خوارهوه به تروژمى يا يا ناو.
(۸) زاس گياندار.
v.t. (۱) تكانى؛ به دلپ دلپ؛ بهرېوونهوه. (۲) هيلېزان.
(۳) بهرېوونهوه؛ خسته خوارهوه؛ فريزان. (۴) زان؛ ترهكين؛ بهچكه بوى.
(۵) به لاسرلايى پرتاندين (پيشنيان، ووت، لاپلان).
(۶) تاردين نامه (*to ~ someone a line*).
(۷) خستى به بريندار كړى يا كوشتن.
(۸) برينهوه (باس)؛ واژنيان؛ كوتايى بى هينان: (*to ~ a subject*).
(۹) شپږيوونهوه؛ نرم كړنهوه
(۱۰) بوارى يا بهراندنى تپيك يا چهند تپيك له وشهيهكدا.
(۱۱) هيلك شكاندى كړنه ناو ناوى گهرمهوه به ساغى بى كولاښى.
(۱۲) [Colloq]. دانان يا بهجنيشتنى كسبك يا شتى له شوينيكدا
پاش گياندى بى نمو شوينه. (*She ~ped him off at school.*)
(۱۳) [Slang]. پاره دپړاندن؛ له كېس چوون
at the drop of a hat, زور بهاسانى؛ يهكسره؛ بى پراپايى؛
تهنها به نيشانه پيدائيك
drop behind, بهجينان؛ داكوتى؛ كهوتنه دواوه.
drop by, سرلينديكى كورت يا چاوېوان نهكراو.
drop in, سرلينديكى كورت يا چاوېوان نهكراو.
drop off, (۱) روښتن؛ له چار وون بوى.
(۲) [Colloq.] خوليكهوتن

drug

- خوكشانهوه (له نهنداميتى يا بهشداربون)؛ واژنيان.
drop out, لايكى ميز كه دنوشتنيزتهوه لكاتى بهكارنهيناندا.
drop leaf, دلپيكى زور بچوك.
droplet (drop'lit), n. نامهى ناوخو؛ نامهيك كه دهگيهترى به خاوهنهكى
drop letter, له لايه نهما؛ پسته خانهوه كه ليوهى نيزدراوه.
dropout (drop'out), n. قوتايى واژنيته له خويندن (بهتابيهتى هى
ناوهندى و نامادهي)
(۱) خسته خوارهوه؛ كهوتنه خوارهوه.
(۲) شله؛ به دلپ دلپ؛ كهوتنه خوارهوه.
(۳) [pl.] پلغنه و شيكه ترسو پشقل.
dropsy (drop'si), n. ناويهنگ.
-dropsical (adj.). گاليسكه؛ عمره بانهى دوو-
droshky (drosh'ki, drōsh'ki), n. نهسپى
(۱) بلغ يا خله و پيسى سمر پوى كانزاي
توواوه. (۲) زيل؛ پيسى؛ خله؛ شتى هېچ وپوچ و بى نرخ.
-drossiness (n.); drossy (adj.). (۱) بى بارانى؛ ووښكه سان؛ ووښكايى
drought (drou), n. كم بارانى. (۲) نه بوى؛ كهى قاتى (۳) [Archaic]. تينوتى
-droughty (adj.). (۱) پان (ناژل)؛ گالگليك كه بهرېوونهوه.
drove (drōv), n. (۲) كومه خلك (كه بچوون يا بهرېوون)
(۳) نهكسكه خاوساز بى بهر نهقارى كړى
(۱) بهر نهقارى كړى به نهكسكه تاييهتى.
(۲) [British]. شوانى يا گوانى كړى؛ ناژل و گالگيل ليخوږين
drove (drōv), past tense of drive.
drover (drōv'ēr), n. (۱) ناژل ليخوږ؛ ناژل بهر بى بازار بى قروشتن.
(۲) دالنى ناژل كړى و قروشتن.
drown (droun), v.i. خنكان له ناودا؛ نوځم بوى و مردن.
v.t. (۱) خنكاند له ناودا؛ نوځم كړى له ناودا و خنكاند.
(۲) له ناو هلكيشان؛ له ناودا نوځم كړى؛ زور باش تېركړى
(۳) مراندن (دهنگ): (*The few boos were ~ed out by applause.*)
(۴) له كول كړنهوه؛ له ناوېردن؛ سمرنگوم كړى؛ نه مېشتن (به نوقو كړى).
(*He ~ed his worries in drink.*)
drowse (drouz), v.i. وهنوزه كوتان؛ خوهاتن؛ خوليكهوتن.
v.t. (۱) هينانه خور؛ كړنه خور؛ خوليكهوتن؛ خاوكړنهوه.
(۲) به وهنوزه كوتان كات بهسرېردن.
n. وهنوزه كوتى؛ خوالووى؛ خوهاتن.
drowsiness (drou'zi-nis), n. وهنوزه كوتى؛ خوالووى؛ خوهاتن.
drowsy (drou'zi), adj. (۱) خوالو؛ خورى ديت؛ وهنوزه كوتى يهتى.
(۲) خوليكه؛ مينه رخوا. (۳) له وهنوزه كوتى يا خوالووى يهوه پيدابو
(۱) داركارى كړى؛ فلهقه كړى.
(۲) بهزاندى (هنگ، مله ملى)
n. ليدان به دار؛ فلهقه؛ پيامالين
drudge (druj), n. كسبك كه نيشى دهستى قورس و ووښك و ناخوش
دهكات
v.i. نيشى دهستى قورس و ووښك و ناخوش كړى
drudgery (druj'ēr-i), n. نيشى دهستى قورس و ووښك و ناخوش؛
كوله مريگى؛ كويه مري.
(۱) دهرمان.
(۲) مادهى بى هوشگر (وهك، هه شيشه، تلياك).
(۳) [Obs.] مادهى كيميايى؛ خوم.
(۱) دهرمان پيدان. (۲) ژهرتېكړى (خواردنهوه)
(۳) بى هوش كړى به دهرمانى بى هوشگر؛ ههست سپر كړى.
drug on the market, كالپيكى بى بازار (له بهر زور زه مېنهى).

drug addict

drug addict,
drugget (drug'it), *n.*
druggist (drug'ist), *n.*

drugstore (drug'stôr', drug'stôr'), *n.* دەرمانخانه؛ نهجراخانه.
druid, **Druid** (drōō'id), *n.* پیاوینکی ناینبی. جادوگر، یا
فالنبی بیگلتهری کۆن.

drum (drum), *n.*

(۱) تەپل؛ دەرھۆل
(۲) دەنگی دەرھۆل؛ دەنگی تەپل لیدان. (۳) شتیک کە لە تەپل بکات.
(۴) بەکرە یا لولەکی ناسن. (۵) پێپی ناسن.
(۶) (۲) پەردە ی گۆی (ب) گۆی ناوەراست
v.t. (۱) تەپل لیدان؛ دەرھۆل لیدان. (۲) شتیک لە پال هەڵسان.
v.t. (۱) تەپل لیدان؛ دەرھۆل لیدان. (۲) کۆکردنەوە بە تەپل لیدان
drum into,
drum out of, (۱) لە سوپا دەرکردن بە تەپل لیدانەوه (۲) دەرکردن
drum up, (۱) کۆکردنەوە یا بانگ کردن بە تەپل لیدان.
(۲) پارمەتی کۆکردنەوە بە داواکردن و مال بە مال گەران؛

(to drum up support for a cause)

drumbeat (drum'bēt'), *n.* دەنگی دەرھۆل؛ دەنگی تەپل لیدان
drumhead (drum'hed'), *n.* (۱) چەرمی تەپل

(۲) پەردە ی گۆی ناوەراست (۳) سەری بەکرەییکی دەستاری کە شیشی
پیاوەکرت بۆ بەدانی بەکرەکو و گوریس هەلکردن لەسەری

drumhead court-martial, دادگی سوپایی مەیدانی جەنگ
drum major, سەردەستە ی تەپل لیدەران لە خۆنوواندنیگدا

drum majorette, کچە سەردەستە ی تەپل لیدەران
drummer (drum'ēr), *n.* (۱) تەپلچێ؛ تەپل لیدەر؛ دەرھۆل ژەن
(۲) [Colloq.] فرۆشکاری گەڕۆک.

drumstick (drum'stik'), *n.* (۱) داری تەپل لیدان
(۲) لاخو زووی لاقە مریشکی کولار یا هی باندەییکی تر

drunk (drunk), *past participle of drink.*
adj. (۱) سەرخۆش؛ مەست؛ کەیل
(۲) شەید؛ شیت و شەیدا (~ with joy, happiness, etc.)

n. [Slang], (۱) کەسبکی سەرخۆش. (۲) ناھەنگی خواردنەوهی سەرخۆشکەر.
drunkard (drum'kērd), *n.* کەسبکی ھەمیشە سەرخۆش؛

کەسبیک کە زوو زوو دەرھۆل و سەرخۆش دەبێت.
(۱) سەرخۆش؛ مەست
(۲) ھەمیشە سەرخۆش (۳) لە نەجایی سەرخۆشییەوه؛

لەکاتی سەرخۆشیدا پوویداوه
drunkenness (drum'kan-nis), *n.* سەرخۆشی؛ مەستی؛ کەیلی

dry (drī), *adj.* (۱) ووشک؛ ووشک و بێرنگ؛ بێ شێ (۲) ووشکایی.
(۳) بێ باران؛ کەم باران؛ ووشک. (a ~ summer).
(۴) سبیس؛ ووشکەرەبوو؛ ھەلپەرگاوا؛ ھەلقەرچا. (۵) تینوو.

(۶) ووشک کردوو (بیر. ناژەل)؛ ووشک. (a ~ well, cow, sheep, etc.).
(۷) بەسێ کەرەو مەرەبا (نان) (a ~ toast)

(۸) رەق؛ شلە نییە؛ ووشک (خواردنەوهی)؛ ووشکەمەنی. (~ foods).
(۹) شیرین نییە؛ شیرین نەگراو (شەراب) (~ wine).

(۱۰) بەلغەمی لەگەل نییە؛ ووشک (کۆکە) (a ~ cough)
(۱۱) خواردنەوه و فرۆشتنی یا تەنھا فرۆشتنی شەراب و خواردنەوهی تری
سەرخۆشکەری تیدا قەدەغە: (Kansas was a ~ State)

(۱۲) سادە؛ راستخۆ؛ بێ پێچ و پەتا؛ سارد. (~ facts).
(۱۳) بێ سوود؛ بێ نەجام (a ~ interview).

(۱۴) ووشک؛ کار. بیروپا؛ ناخۆش (نیش، دووان) (a ~ lecture).
(۱۵) نادیارو بەتەوسەوه و ووشک (a ~ sense of humor)

کەسبیک کە دژی خواردنەوه و فرۆشتنی شەراب و خواردنەوهی
تری سەرخۆشکەر بێت.

n. [Colloq.],

duality

v.t. ووشک کردنەوه.
v.i. ووشکبوونەوه؛ کۆزبوونەوه.

dry off, ووشک کردنەوه (لەش).
dry up, (۱) ووشک کردنەوه؛ ووشک کردن؛ ھەلقەرچاندن؛

(The hot sun dried up all the puddles in the road.)
(۲) ووشک بوون؛ ھەلقەرچان (پووک)؛ ووشکبوونەوه؛

(The streams dried up during the hot summer.)
(۳) [Slang], زمان یا دەم ووشک بوون؛ دەم بوون بە تەلەوه؛ قەس پێ نەمار

dry ad, **Dryad** (drī'əd, drī'ad), *n.* حۆری دارستان (نەفسانە ی
یۆنانی).

-dryadic (adj.).
dry cell, شانە ی ووشک (کارەبا)؛ باتری ووشک.

dry-clean (drī'klēn'), *v.t.* بە بەنزین یا شتی تری وەھا شت (جل).
-dry-cleaner (n.).

dry cleaning, بە بەنزین یا شتی تری وەھا جل و بەرگ شت؛
ووشکەشۆر کردن

dry dock, گۆمی کەشتی ووشک؛ گۆمیکە دەتوانرێت ناوەکە ی بەتال
بکێشێت و کەشتی تیدا درووست بکێشێت یا چاک بکێشێت.

dryer (drī'ēr), *n.* = **drier**.
dry goods, کووتان و جل و بەرگ.

dry ice, سەھۆلی ووشک (کە بریتی یە لە دووھم ئۆکسیدی کاربۆن کە
بییەستیت)؛ بۆ پاگرتنی شت بە ساردی بەکار دێت، وەک نیسقای شکارو

لەجێ چوو بە گەرم و گۆری کە تازە وای ئی ھا تێت.
dry kiln, کوورە ی ووشک؛ بۆ ووشک کردنەوهی دارو تەختە بە گەرمی

دەستکرد.
dry law, یاسای قەدەغەکردنی درووستکردن و فرۆشتنی شەراب و

خواردنەوهی تری سەرخۆشکەر.
dryly (drī'li), *adv.* بە ساردی (لەگەل جوولانەوه)؛ بە ووشکییەکەرە

dry measure, کێشە ی ووشک؛ بۆ کێشان و پێوانی دانەوێلە و خواردنی
تری ووشک.

dryness (drī'nis), *n.* ووشکی.
dry nurse, دایەنیک کە مەمک نەدات بەی منداڵە ی چاودێری دەکات.

dry run, [Military Slang], (۱) تاقیکردنەوه پراھێنانیکی
تەلەنگێتی بەبێ بەکارھێنانی گولە و تەقەمەنی راستەقینە (سوپا)؛

تاقیکردنەوه یەکە بەبێ بەکارھێنانی کەرەسە ی راستەقینە.
(۲) پەراو (بۆ ھەر جۆرە پووداویک).

dry-salt (drī'sôlt'), *v.t.* خۆی کردن بۆ پاراستن (گۆشت، قاوروومە).
dry wash, شۆراو و ووشک کراو بەلام لە ئوتو نەدراو (جل و بەرگ).

duad (doo'ad, dū'ad), *n.* جووت؛ دووان.
(۱) دووان؛ جووت؛ جووتە؛ دووانە؛

(~ ownership; ~ purpose)
(۲) دوولایی؛ دووسرووشتی؛ دووگەرتی؛ دووانەیی؛ دووپوویی؛

(He has a ~ nature.)
(۳) جووت (پێژمان)؛ جووت.

ووشە ی جووت یا دووانی (پێژمان)؛ لە ھەندێ زماندا وەک: ھەرەبی، یۆنانی،
سانسکریتی... ھتد.

(۱) دووانەیی؛ دوولایی؛
دوو بەشی دژ بە یەک؛ جیاوازی؛ دووسرووشتی. (۲) تێوڕییەکە دەلیت؛ جیھان

لە دوو شت پێکھاتوو، مێشک و لەش، واتە بێنراو و نەبێنراو (فەلسەفە).
(۳) (۱) تێوڕییەکە دەلیت؛ جیھان دوو ھیزی دژ بە یەک بەرێوھە دەبن، باشی و

خرابی (تایین). (ب) بیروپا یەکە کە دەلیت؛ مرۆف دوو سرووشتی ھەبە، لەشی و
گیانی.

-dualist (n.).
duality (dōō-al'ə-ti, dū-al'ə-ti), *n.* دووسرووشتی؛ دوولایی؛

پێژمانی دوولایگی؛ دوو بەشی دژ بە یەک.

(۲) په ناساني داين دكړې يا بېرته دهرې.

(۱) فيشكي بوش يا چروك؛ گولله يا بومبايك كه
نه ته قبيلته وه (۲) كسيكي چروك؛ كسيكي بن هونه، كوونې، يا
هيچ وپوچ؛ شتيكي پوچل يا چروك.

(۱) پياويكي زور ته پوښ؛ پياويك كه نه ونډه
به تنگ جل و بېرگو پرواله ته يوه ديت به په پله پيټكه خوي ده ته كيني
(۲) [Slang]، شله شاري؛ كابر؛ زلام (به تايبه تي دانيشقوي شار يا گشتياري)
گشتگاي دهره وي شار كه گشتياريان به سوازي نېسپو،
ممله و وهرزشتي تره و كات به سرده به ن تيايد.

due (doo, dū), adj.

(۱) كاتي دانه و ميه تي (قهين):

(The first payment is ~. ; The rent is ~.)

(۲) په و؛ شايسته. (Give him ~ respect.)

(۳) (۱) نه ونډه يا نه وې پيوسته: (~ care)

(ب) له كاتي خويدي؛ چوڼ پيوسته وه: (in ~ time; in ~ course)

(۴) كاتي خويته؛ كاتي گيشتيكي (فوكه، شمه نډه، پاس... هتد):

(The plane is ~ at 6:00 P.M.)

adv.

به ته ووي؛ ته و؛ يه كسر (ماراسته): (~ west).

n.

(۲) (pl.)، نابونه.

become (or fall) due,

له بهر؛ به وې.

give the devil (or a person) his due,

پيتي په و نه بېت

due date,

بوژي دانه و (قهين)؛ بوژي گېراندنه و (شتي خواستراو).

duel (doo'el, dū'el), n.

(۱) شيربازي؛ شه پر شير؛ شمشيربازي.

(۲) دوو بهر كي؛ مله ملي؛ شه (به دم): (~ a verbal)

v.i. & v.t.

شيربازي كړد؛ شه پر شير كړد

duelist, duellist (doo'el-ist, dū'el-ist), n.

شيرباز

dues (dooz, dūz), n.pl.

نابونه

duet (doo-et', dū-et'), n.

(۱) گوزاني يا ناوازي دوو قولي.

(۲) دوو كس كه ينگه و گوزاني يين يا موسيقي لي بدن.

duffel, duffle (duf'l), n.

(۱) قوماشيكي خوري نه ستوره.

(۲) پيوستي پاچي. كه شتي يوان، يا ده شته وانك كه له گان خوياندا ده يان.

duffel bag,

توره كه يكي نه ستوره و ورده شتي تن دهرې و دهرې

به سر شاندا

duffer (duf'er), n.

(۱) [Obs.]، ده ستگير (به تايبه تي هي خشلو)

شتي وه اي هر زان به: (~ [Slang])، كسيكي ناكارامه، خول، يا

بن ميشك.

dug (dug), past tense and past participle of dig.

dug (dug), n.

(۱) به له مينكه له داركي هلكه ندر او كراوه.

(۲) په ناگا.

(۳) كوچنيكه ياريگه راني "ييسول" تيدا كوده به نه و كاتي جه وانه و

duke (dook, dūk), n.

(۱) دوق: شازاده به كه به فرمانرواي

شازاده يكي سر به خويه. (۲) شازاده؛ به گزاده

dukedom (dook'dəm, dūk'dəm), n.

(۱) دوق نشين؛

شازاده نشين. (۲) پله و پايه دوق.

dulcet (dul'sit), adj.

(۱) خوش نه و؛ خوش ناواز

(۲) [Archaic]، خوش (قام، بون)؛ شيرين.

dulcimer (dul'sə-mēr), n.

سه نتور.

dull (dul), adj.

(۱) بن ميشك؛ كهر؛ تينه گيشتو.

(۲) بن هست؛ هست مردو: (~ to grief).

(۳) سست؛ خاو. (۴) دل مردو؛ سار؛ ووشك؛ مردو.

(۵) ووشكو ناخوش؛ ناخوش؛ ووشك (مه جان)؛ بن تاقه تگر.

dual personality

dual personality,

dual purpose,

dub (dub), v.t.

كسيكي دوو سروشت (درووناسي).

دوو كه نكارا؛ دوو كاري پي دهرې.

(۱) ليدن؛ پيدان؛ پياماين. (۲) ليدان (ته پل).

(۳) نار نازناو، يا سرناو پي به خشين؛ ناوي گوره ليدان.

(۴) ساف و لووسو پيك كړد (دار، ته خته).

(۵) نرو ساف و لووسو كړد (چهرم). (۶) [Slang]، خراب ليدان (گولف).

n.

(۱) دنگي ته پل يا ده وول

(۲) [Slang]، ته پل ژهنيكي نشمارنا

(۳) [Slang]، كسيكي خول ناكارامه ي ناقلو اي هيچ نه زان.

dub (dub), v.t.

تومار كړدني پارچه موسيقيكه له پارچه موسيقيكه

تره و

n.

گفتوگور موسيقي تازه خراوه سر فيلم سي نه ما (به تايبه تي هي فيلمكي

بينگانه).

dub in,

(۱) گفتوگور موسيقي خسته نه سر فيلم سي نه ما.

(۲) گفتوگور موسيقي نوي خسته نه سر فيلمكي سي نه ما له جني هي

فيلمكه خوي

dubious (doo'bi-as, dū'bi-as), adj.

(۱) دور مانا به خش (تينبني).

ستايش؛ گومان ليكراو: (~ a remark, compliment, etc.)

(۲) دور دل؛ نه گومان: (~ to feel ~ about something)

(۳) نه خامي نازانني؛ خوي به خته؛ نازانني چوڼ ده بېرته و: (~ a battle)

(۴) بشتي پي نابه ستري (مرو)؛ گومان ليكراو: (~ a person)

dubitable (doo'bi-ta-b'l, dū'bi-ta-b'l), adj.

جني گومانه؛

گومان ليكراو؛ سوگه ر نيه

ducal (doo'k'l, dū'k'l), adj.

تابه تي به دوق يا دوق نشين

ducat (duk'at), n.

(۱) دكهت؛ ياره يكي زير يا زيوي نورو پايي كونه.

(۲) [Slang]، بليت

duchess (duch'is), n.

(۱) ژنه دوق؛ ژنه مير

(۲) ميري ژن يا به گزاده ژني سرزكي ناوچه.

duchy (duch'i), n.

دوق ستن؛ مير نشين؛ دوق ژن نشين.

duck (duk), n.

(۱) مراوي (۲) مراوي مينه. (۳) گوشتي مراوي.

(۴) [Colloc.]، كسيكي خوشه ويست. (۵) [Colloc.]، كسيكي سه ير.

(۶) نوتوميل يا هويه كي هاتوچي په ورو ورو داري تهر ووشكا.

like water off a duck's back,

پنوهي نالكني يا ناو ستيت؛

كاري تي ناكات

duck (duk), v.t. & v.i.

(۱) خورنيدنه ناو ناو و؛ خسته ناو ناو و يا

نوقه كړن؛ بو هه ناسه يك. (۲) به په له خول لادان (گولف)، بهر، شتي فرندراو

يا كه و توره خواره و؛ سر دانه واندن، وركه ران، خوشار د نه و يا خولادان

به په نه بشت به رنه كه و تن (۳) خول دزي نه و (لوك، كار، كس).

duck (duk), n.

خوره كتان يا قوماشيكي قايم.

duckbill (duk'bil), n. Also platypus,

كيا ندريني ناوي بچووكي

شيردري هيلكه كهر قاج ته نرو و دهنو كي له هي مراوي ده چيت.

ducking stool,

كورسي بن يشتي له ناو هلكي شان؛ كورسي يكي بن

پشته مروقي به دكارو تاوانباري پنوه ده به سترايه ورو د خرايه ناو ناو و

خوره سزايه كي بو بو نافرته شي نه گيلز له نه ريك).

duckling (duk'lin), n.

به چكه مراوي

ducks and drakes,

ياري بهر دهاويشت به سر پوي نه ستيل يا

گوميكي گه ورو؛ به مارجيك چه ند جارك پوي ناو كه به پرنيت نه و

بكه و تنه ناو ناو و گه و

play ducks and drakes with one's money,

ياري خول

به فرزند او كه نه وې فرزي بده يته ناو ناو و.

ducky (duk'i), adj. [Slang],

ناياب؛ زور خوشو جوانو باش

duct (dukt), n.

(۱) بوري؛ لوله؛ ناو باره؛ جوكه.

(۲) بوري، لوله، يا دهماري ناولهش (بو بردني شله ي دهر دوا يا پيسايي).

ductile (duk'til, duk'til), adj.

(۱) چپ (كانرا)؛ ده كشي نريت؛

فرچوك ميه (~ metals)؛ پلاستيكي؛ شك؛ نرم.

dullard

(a ~ party, lecture, meeting, etc.)

- (٦) كول (a ~ blade)
(٧) بى رەنگ؛ كال؛ مردوو (رەنگ). (a ~ color)
(٨) ئاتودونىڭ سوك (a ~ headache)
(٩) باش ئاسىرتىۋە يا دىيارى ئاكرىت (دەنگ، تەپە): (a ~ thud)
(١٠) ئاسودە نەخشە؛ ئاخۇش: (~ weather)
(١١) كىز بازى: (Business is ~)
(١٢) سىركىز (ھەست)؛ سىرپون؛ خاۋكردنەۋە.

v.t. & v.i.

(to ~ the senses)

(٢) بىن مېشك كىردىن بىن مېشك بوون (to ~ the mind)

(٣) كول كىردىن كول بوون.

-dullness; duiness (n.); dully (adj.).

dullard (dul'ērd), n.

كەسكىنى كىرە بىن مېشك

duly (dōō'li, dū'li), adv. (بەپىي دەستورۇ نەرىت بەرىكەۋىپكى)

چۇن پىنۇيسنە ۋەھا (a ~ - elected president)

(٢) لە كاتى خۇيدا؛ بىن دواكەۋت.

dumb (dum), adj.

(١) لان؛ بى زمان

(٢) زمان مەستراۋ؛ لە ترس، خورپە، يا ھەپەساندا (٣) بى دەنگ.

(٤) [Colloq.]. گەمۇە؛ بىن مېشك؛ گىل؛ كەر؛ دەبەنگ؛ كەۋەن

خۇ گىل كىردىن؛ خۇ نە گىل پىشاندا

dumbbell (dum'bel'), n. (١) ئاسنىك ھەردو سەرى تۇپە ئاستە

بە دەست بىزەكەرتەۋە بۇ ماسولكە بەمىزكەردىن

(٢) [Slang]. كەسكىنى كەرە گىزۇ بىن مېشك

dumbfound (dum'found'), v.t. = dumfound.

dumb show, (١) شانۇكەرى يا نوۋاندنىكى بىن دەنگ

(٢) نىشانى بىن دەنگ؛ دەستو دەمۋىلر چاۋ جۇلاندن بەبى دەنگ.

dumbwaiter (dum'wāt'ēr), n. (١) تەپەككى بچوگە دەرختە

لاى مەزى ئاخۋاردەۋە (٢) ئەسانسىزى چىشتخانە بۇ مېنانو بىردى

خاۋرەمەسى ۋاقىتقا جاغ لە نەۋىكەۋە بۇ يەككى تىر.

dumdum (bullet), گوللە دەمەم گوللە يەككى لووت نەرمە كە لە

بىشانەكەى - دەئاسىت دەبىتە ھۇزى بىرىنكى گەرە.

dumfound (dum'found'), v.t. سەرسام كىرس؛ ھەپەساندا؛

سەرسورمەن ۋە زمان بەستى

dummy (dum'i), n. (١) كەسكىنى لان؛ يا بىن زمان

(٢) پەيكەرى ۋەك ئادەمىزاد بۇ پىشانداى جىلۋەرگە لە فرۇشگادا

بۇگەشۋە ٣ شىنكى دىۋزە (٤) دەسكەلا؛ ئۆكەر؛ كەسكىن كە بەسەرزارى

سەرەجۋىت. بەلام لە ژنرەۋە دەسكەلاى كەسكىنى تىر بىت.

(٥) [Slang]. كەسكىنى كەرە بىن مېشك گىزۇ.

(٦) گەلەلەى چاپەمەنى (٧) مەكىنەى شەمەندەۋەرى دەنگ كپ كراۋ.

adj. (١) بىن دەنگ (٢) دىۋزە؛ پۇكەش؛ ساختە.

(٣) دەسكەلا؛ ھەر بەتاۋ (a ~ corporation)

dump (dump), v.t. (١) ھەلرشتى؛ بۇكردىن؛ پىشتىن

(٢) فرىدان ٣٠ شتومەك خىستە ناۋ بازارەۋە بە ئرخىكى ھەزان.

v.i. (١) ھەلرشتى؛ كەرتەخاۋرەۋە كۇمەل بوون.

(٢) زىل فرىدان ٣٠ بازار پىركىردىن لە شتومەك بە ئرخى ھەزان.

n. (١) سەرەبۇلك

(٢) شۇنى تىن فرىدان ۋەلرشتىنى شتى بىن ئرخ يا نەرىستراۋ

(٣) شۇنىكى سەردەمى لە مەيداندا بۇ دابەشكردىن تەقەمەنى، خاۋرەمەنى،

يا جىلۋەرگە بەسەر لەشكردا.

(٤) [Slang]. شۇنىكى ئاخۇش ۋەلرشتى بىن ئاسودە

(٥) [Slang]. ھەلرشتىكى؛ جىگەپەك

dump (dump), n. [Archaic]. (١) ئاۋاز يا گۇدانىيەكى دىگىر.

(٢) گۇزنى يا ئاۋاز

in the dumps, پەست؛ مەۋول؛ غەمبار؛ خەفەتبار.

(He is down in the dumps.)

duplicate

dumpling (dump'lin), n. (١) تۇپەلە ھەردىكى خېرە ۋەك كەتەى

بچوگە كە لەئاۋ شۇرپا يا شەدا دەكولنىرت.

(٢) شىرىنىيەكە بىرىتەپە لە پارچە ئانى لە مېۋە پىچراۋە پىشىتار.

(٣) [Colloq.]. كەسكىن يا گىدانىكى كورتو قەلەۋ.

گەلەلە.

dump truck,

dummy (dump'i), adj.

كورتو تۇكە؛ كورتو قەلەۋ.

dummy (dump'i), adj.

پەست؛ غەمبار؛ خەفەتبار.

dun (dun), adj.

دىز؛ بۇز.

n. (١) رەنگى دىز يا بۇز. (٢) جۇرە مېشىكە.

dun (dun), v.t. & v.i.

پەيتا پەيتا داۋاي قەزكردەۋە.

n. كەسكىن كە پەيتا پەيتا داۋاي قەزكەى دەكاتەۋە.

dunce (duns), n.

(١) كەسكىنى نەزان ۋەلرشتى

(٢) كەسكىنى دەبەنگ، كەۋەن، گەلۇر، يا بىن مېشك.

dunc (dōon, dūn), n.

گەلۇرەكەى لم.

dung (dun), n.

(١) شىپاكە؛ سەننىر؛ تەپالە؛ پىتالە.

(٢) پىسايى؛ پىسى.

پەيتاۋكردىن (كىنگە).

dungaree (dun'gə-rē'), n.

(١) جۇرە قوماشىكى ئىستورە.

(٢) (pl.). پانتۇل يا بەرگى سەرتاپاي لەم قوماشە دىروستكراۋ (بەرگى كار).

dung beetle,

قالۇنچەى ئاز شىپاكە سەر سەرنەۋىك.

dungeon (dun'jən), n.

(١) سەنگەرى ئاز قەلە؛ قەلە

(٢) زىندان؛ ئورۇنكى تارىكى ژىزەمىن (لە بەندىخانەدا يا ۋەك بەندىخانە

ئاخۇش).

dunghill (dun'hil'), n.

(١) سەرنەۋىك؛ كۇمەلە شىپاكە يا تەپالە.

(٢) شىنكى پىس

dunk (dun'k), v.t. & v.i.

لە قاۋە، شىر، يا شۇرپا ھەلگىشان پىش

خاۋردىن (كىك، نان، بسكوت... ھەت).

dunnage (dun'ij), n.

(١) ئاۋاخنى نەرم كە دەرختە ژىز سىۋوق

دەۋرۋىشتى بۇ پاراستىنى لەسەر كەشتى. (٢) جانتاۋ باۋول ۋەلۋەل

duo (dōō'ō, dū'ō), n.

گۇزنى يا ئاۋازى دىۋولۇ

duodecimal (dōō'ā-des'ā-m'l, dū'ā-des'ā-m'l), adj.

دوانزەم؛ تەبىئەتى بە دوانزە يا دوانزەمى.

n. (١) دوانزەمەك. (٢) (pl.). شىۋازى ژماردىن دوانزەمى (بىركارى).

duodenum (dōō'ā-dē'nəm, dū'ā-dē'nəm), n.

پىخۇلەى

دوانزەكەى.

duologue (dōō'ā-lōg, dū'ā-lōg), n.

گەلۇگۇ دىۋولۇ

(بەتەبىئەتى لەسەر شاق).

dupe (dōōp, dūp), n.

كەسكىنى خۇش باۋەل يا ساۋىلەك

كەسكىنى بەئاسانى ھەلگەلەتتار.

v.t. خەلەتاندن؛ فرىۋدان؛ لەخشتەبىردن؛ ساختە لىكرىن.

dupery (dōōp'ēr-i, dūp'ēr-i), n.

ساختە؛ ساختە لىكرىن؛

خەلەتاندن

dupe (doo'p'l, dū'p'l), adj.

دوۋ ئەرەندە؛ دوانە؛ دوان.

duplex (dōō'pleks, dū'pleks), adj.

(١) دوۋ ئەرەندە

(٢) دوۋلا يا دوۋبەش (مەكىنە).

n. (١) خانۋىيەكى دوۋلا يا دوۋ بەش (كە ھەر بەشەيان سەربەخۇيەۋ

بۇ خۇزائىكە). (٢) ئورۇنكى دوۋخانەى لە شەمەندەۋەردا.

duplex apartment,

خانۋىيەكى دوۋ نەۋمى.

duplex house, خانۋىيەكى دوۋ بەش (كە ھەر بەشەيان سەربەخۇيەۋ

مالىكى تىدائىت)

duplex telegraphy, ئاردىن دوۋ بىۋىسكە بە يەك تەلەلە لە يەك كاتدار

بۇ دوۋلاى جىۋان.

duplicate (dōō'plə-kit, dū'plə-kit), adj.

(١) دوان؛ دوانە.

(٢) دەقاۋەدق. (٣) دوۋ بەشى چۈنەكى ھەپە.

n. (١) ۋىنە دەقاۋەدق. (٢) ھاۋتا؛ بەرامبەر.

duplicating machine

- v.t.** (۱) دو قات کردن؛ دو نمونه کردن
(۲) ویندی ده قارودق دهرهینان؛ لیسر دهرهینان؛ لهبرگرتنهوه.
(۳) دوباره کردنهوه؛ دوبیا تکرارنهوه (کردان، کار، رهمتان):
(*She ~ her former success.*)
in duplicate, به دو ویندی ده قارودق
duplicating machine, مەگینهی ویندی ده قارودق دهرهینان
duplication (doo'plə-kā'shən, dü'plə-kā'shən), n. (۱)
ویندی ده قارودق دهرهینان؛ دوباره کردنهوه. (۲) ویندی ده قارودق.
duplicator (doo'plə-kā'tēr, dü'plə-kā'tēr), n. مەگینهی
ویندی ده قارودق دهرهینان.
duplicity (doo-plis'ə-ti, dü-plis'ə-ti), n. دوو یوویی
دوو زمان؛ فیل و تله بایزی
durability (door'ə-bil'ə-ti, dyoor'ə-bil'ə-ti), n. برهگرتن
قایمی؛ مەنوه و نەدیان، نەشکان، یا نەفەرتان؛ بیرهوامی.
durable (door'ə-bil, dyoor'ə-bil), adj. (۱) برهگرتن؛ قایم
بەتین؛ مەگیش؛ مەگیش: (a ~ pair of shoes).
(۲) چەسپو؛ نەگۆ؛ بیرهوام: (a ~ peace).
dura mater, پەردەى مەرە دەرەوى مێشک و پەپراگەى پشت (کە قایم و مەگیش)
duramen (dyoo-rā'min), n. ناوجەرگەى رەقى قەدى درمخت
durance (door'əns, dyoor'əns), n. بەندى؛ خستنه بەندىخانهوه؛
خرانه زیند نەوه
duration (doo-rā'shən, dyoo-rā'shən), n. (۱) بیرهوام بون
بیرهوامی؛ مان (۲) ماوهى خایاندن؛ ماوهى بیرهوام بون؛ ماوه.
duress (doo-res', dyoo-res'), n. (۱) بەندى؛ خستنه بەندىخانهوه؛
خرانه زیند نەوه (۲) زۆرمەلى؛ زۆر؛ بە زۆر؛ تێزى:
(*to do something under ~; a confession signed under ~*)
during (door'in, dyoor'in), prep. (۱) بە درێزایى؛ کات؛ لەکاتی:
له ماوهى (The sun gives us light and heat ~ the day.)
(۲) لەکاتی؛ لەکاتێکدا (He left ~ the lecture.)
dusk (dusk), adj. [Poetic], رەشپاڤ؛ رەشتالە؛ تاریک
(۱) زەرەمەى تاریک و لێلى پاش پۆژناوایوون (۲) تاریکی.
n.
v.t. & v.i. تاریک کردن؛ تاریک داهاتن
dusky (dus'ki), adj. (۱) رەشپاڤ؛ رەشتالە. (۲) تاریک؛ لێل.
(۳) غەمگین؛ بەرچاڤ؛ تاریک؛ پەست؛ خەفەتیار.
-duskily (adv.); duskiness (n.).
dust (dust), n. (۱) تەپ و تۆز؛ تون.
(۲) هەندیکى زۆر تەپ و تۆز کە وەک پەلە هەور بوەستیت.
(۳) پشینی؛ سەر ئی شیناوی؛ هەراوهریا. (۴) خاک؛ خۆل؛ گۆل.
(۵) پاشماوهى لەشى پزىو کە دەبیست بە خۆل یا گۆل.
(۶) ریسواى؛ سەرشۆڤى. (۷) شتیکی بى ترخ و هیچ و هیچ.
(۸) [British]. زیل؛ خاک و خۆل. (۹) [Rare]. گەرد.
(۱۰) هەلە. (۱۱) تۆزقانه زین. (۱۲) [Slang], پارە؛ دراو.
v.t. (۱) تەپ و تۆز پێوه کردن؛ تۆزایى کردن
(۲) پۆدرە پێوه کردن؛ پۆدرە لێدان.
(۳) off. تەکاندن؛ پاک کردنهوه؛ گسک لێدان؛ سیرین و تەپ و تۆز ئی لایردن.
v.i. (۱) تەکاندن؛ سیرین و تەپ و تۆز ئی لایردن؛ پاک کردنهوه.
(۲) خۆگەواندن لە تەپ و تۆزدا (بالندە).
(۳) تەپ و تۆزایى بوون؛ خۆلایى بوون
bite the dust, له جەنگدا کوژران؛ بەزین.
lick the dust, له جەنگدا کوژران؛ بەزین
(۲) کړنووش بردن؛ سەر دانەواندن
make (raise) a dust, کردن بە تەپ و تۆز؛ ئاژاوە دانەوه؛
هەراوهری خستنهوه
throw dust in (someone's) eyes, بەهەندە دارەن؛ خەلە تاندن؛

dwell

- چاوبەست کردن
تەنەگەى خۆل؛ خۆلەن؛ زیندان.
dustbin (dust'bin), n. ناوجەپەك کە بى بارانى وەك بیا بانی ئی دەکات.
dust bowl, (۱) تەپ و تۆز پاکهروه یا سەرەوه (مروقه، شت)
duster (dus'tēr), n. فلجە؛ پەرق یا ئیسفەنجى شت سیرنهوه. (۲) تەختەسەر.
(۳) ئامیزى پۆدرە لێدان. (۴) ئامیزى خۆی یا شەكر پێوهكەر؛ خۆلەن.
(۵) پالتو یا چاکەتى پاراستنى جل و بەرگ لە تۆزایى بوون لەکاتی
گەشتکردندا؛ نەتووبیلى سەرگراوه.
dustman (dust'man), n. خۆلێز
dustpan (dust'pan), n. دەرێكى بچوكى دەم پانه خۆلى پاش
گسکدانى تى دەرکرتن و پنى دەرکرتن ناو تەنەگەى خۆلەوه.
dustproof (dust'prōōf), adj. تەپ و تۆز بى
dust storm, گەردەلول.
dusty (dus'ti), adj. (۱) خۆلایى؛ تەپ و تۆزایى
(۲) وورد وەك تۆز. (۳) بۆز
Dutch (dutch), adj. (۱) تایبەتى بە مۆلەندە گەل، زمان، کلتور.
(۲) [Slang], ئەلمانى.
n. (۱) زمانى مۆلەندى. (۲) [Slang], ئەلمانى.
(۳) گەلى مۆلەندە (۴) [Slang], گەلى ئەلمانى.
go Dutch, [Colloq.], پارەى خۆ دان و کەس وێزى کەس نەکردن
(چیشتهخانه، سینهما، گەشت، ناھەنگ... هتد)؛ بە لێفەى خۆ نووستن (مەجاز)
Dutch courage, (۱) ئازاى بێك کە لە خواردنەرومە بێت؛
ئازاى سەرخۆشى. (۲) خواردنەرومەى سەرخۆشکەر.
Dutch door, دەرگای دور بەشى لە بارى لابەلا بە مەرجیک بێتوانریت بەشى،
سەرەوه و خوارەوى بە جیا بکړیتەوه یا داخړیت.
Dutch oven, (۱) مەنجەلێكى سەر قۆزە کە گوشت و خواردنەمەنى تری
لە فرێندا تێدا دەپشێنریت (۲) کوورەمەیکە لایەکی بەرەلایەو سەرەکەى گراوه
پووی لا بەرەلایەو دەرکرتن ناگرو گوشتى تێدا دەپشێنریت (۳) تەنور
پارەى خۆ دان و کەس وێزى کەس نەکردن
Dutch treat, [Colloq.], (چیشتهخانه، سینهما، گەشت، ناھەنگ... هتد)؛ بە لێفەى خۆ نووستن (مەجاز)
Dutch uncle, [Colloq.], کەسێک کە بە توند و تێزى و بە رەقى تەمى
کەسێكى تر بکات
duteous (doo'ti-əs, dü'ti-əs), adj. گوێ پایەل؛ گوێگر؛ ملکەج.
dutiable (doo'ti-ə-bil, dü'ti-ə-bil), adj. گوومرگى لەسەرە
(شۆمەگى لە دەرەوه هینرا)؛ گوومرگ دەرکرتن؛ پێویستە گوومرگ بکړیت.
dutiful (doo'ti-fəl, dü'ti-fəl), adj. (۱) لە هەستکردن بە پێویستى
سەرمانەوه هاتووه (۲) گوێ پایەل؛ گوێگر؛ ملکەج.
duty (doo'ti, dü'ti), n. (۱) پێژ
(۲) پێویستى سەرمان؛ نەرك؛ ئەركى سەرمان
(۳) باجى گوومرگ؛ گوومرگ
(۴) پەلەى بەكارى مەگینه؛ بەكارى مەگینه: (a heavy- ~ tractor)
do duty for, جێگرى کردن؛ لەباتى بوون؛ جێ گرتنهوه.
off duty, پاش کار؛ دواى نیشى پۆژانه؛ دەستبەتال.
on duty, لەسەر کار؛ لەکاتی نیشدا
duty-free (doo'ti-frē', dü'ti-frē'), adj. & adv. گوومرگ
لەسەر نەبوو؛ باجى گوومرگى لەسەر نادارن.
dwarf (dwōrf), n. (۱) کورتەبالا؛ کورتەبنە؛ کورتەبالایەك.
(۲) گیاندار یا پووهكى بچوكتر لە توخمى خۆى.
v.t. (۱) نەهیشتنى گەرەبوون؛ پێگرتن لە پەرەسەندن (مروقه، گیاندار، پووهك).
(۲) بچوك کردنهوه. (۳) بوون بە مۆى بچوك نوواندن؛ باشترو جواشترو
کارامەتر نوواندن (لە بەراورددا): (He ~s everybody around him.)
v.i. گەرەنەبوون؛ بچوك نوواندن.
adj. بچوك؛ کورتەبالا؛ کورتەبنە
dwarfish (dwōrf'ish), adj. کورتەبالا؛ کورتەبنە؛ بچوكە
dwell (dwell), v.i. نیشتهجى بوون؛ لە شوێنێکدا ژيان بۆ ماوه بێك یا

dweller

- به یه‌کجاری
[to ~ in the country (in the city, in England, etc.)]
dwell on (or upon), *v.t.* نۆز بیرلک‌دنه‌وه؛ نۆز له‌سه‌ر پویشتن (دووان، نووسین)؛ دریزه‌پندان: (Don't dwell too much on past failures.)
dweller (dwel'ēr), *n.* نیشته‌جن؛ -انیشتوو: (a city ~) مال؛ حی نشینگه؛ خانوو.
dwelling (dwel'ing), *n.* که‌مبون‌هه؛ که‌مبون؛ چوونه‌وه‌یه که‌مگردنه‌وه؛ که‌مگردن
dwelt (dwelt), *alternative p p and past tense of dwell.* جیوت؛ دوو؛ دووان
dwindle (dwin'dl), *v.i.* جیوت‌ه‌مانه‌وه‌ایی (له‌یه‌ک ناوچه‌دا).
dyad (di'ad), *n. & adj.* (۱) خوم ۲۱ رهنگ؛ بویه
dyarchy (di'ār-ki), *n.* رهنگ کردن؛ له‌خوم دان؛ له‌خوم هه‌لکیشان.
dyc (dī), *n.* رهنگ کردن به‌دترین خر پترین
v.t. به‌دترین خر پترین
v.i. (۱) له‌خوم دراهه
of deepest dye, پینش پرستی (۲) نه‌گۆز
dyed-in-the-wool (did'n-thə-wool'), *adj.* له‌خوم هه‌لکیشان؛ له‌خوم دان؛ رهنگ کردن
dyeing (di'ing), *n.* خومچی
dyer (di'ēr), *n.* له‌سهره‌ه‌رگدایه؛ گیان ده‌دات؛ له‌مردندایه.
dying (di'ing), *present participle of die.* (۲) له‌نه‌ماندایه؛ به‌رو نه‌مان ده‌چیت: (a ~ social order)
adj. (۳) تاییه‌تی به‌مردن
n. مردن؛ کۆچی دواپی کردن
dyke (dik), *n. & v.t. = dike.*
dynam- (di'nām), = dynamo-
dynamic (di-nam'ik), *adj.* (۱) تاییه‌تی به‌هیز، تین، یا جم‌جیوان
(۲) جیوت‌و‌چالاک؛ چالاک؛ به‌تین (۳) بگۆز؛ هه‌میشه‌بگۆز
dynamics (di-nam'iks), *n.pl.* (۱) دینامیک؛ لقیکه‌له‌زانستی فیزیا
که‌له‌کارتیکردنی هیز یا تین له‌سه‌ر شتی جیوان یا نه‌جیوان ده‌کۆلتیه‌ه
(۲) هیزی جیوانیه‌ر (بیزوا یا نه‌بیزوا)
dynamism (di'nə-miz'm), *n.* (۱) نه‌و تیوری‌یه‌به‌که‌ده‌نیت
هیز یا تین و کارکردنه‌سه‌ر شت بنجینه‌ی هه‌موو دیاردیه‌کی سرووشتی و ژيانه. (۲) جیوت‌و‌چالاک؛ چالاک.
dynamite (di'nə-mīt'), *n.* دینامیت
v.t. پوو‌خاندن. ته‌قاندنه‌وه. یا پارچه‌پارچه‌کردن به‌دینامیت
dynamo (di'nə-mō'), *n.* دینه‌مۆ؛ دروستکهری کاره‌یا
dynamo- (di'nə-mō), *Also dynam-* پیشگرنگه‌به‌مانای
هیز؛ تین
dynamometer (di'nə-mom'ə-tēr), *n.* پیوه‌ری هیز یا تین
dynamometry (di'nə-mom'ə-tri), *n.* پیوانی هیز یا تین
-dynamometric (*adj.*): dynamometrical (*adj.*).
dynast (di'nast, di'nōst), *n.* فه‌رمانه‌وا یا حوکمران (به‌تاییه‌تی
یه‌کێک که‌له‌باووباپیری‌یه‌وه‌بۆی مابینه‌وه).
dynasty (di'nās-ti), *n.* به‌ره‌یا بنه‌جه‌ی حوکمرانان؛ خیل یا هۆزی
فه‌رمانه‌وا‌یا: که‌بۆ ماره‌یه‌کی نۆز فه‌رمانه‌وه‌ایی وولاتیک ده‌کهن.
dys- (dis), پیشگرنگه‌به‌مانای: به‌دا؛ خراب؛ سه‌خت
dysentery (dis'n-ter-i), *n.* زه‌جیری؛ دیزه‌نتری؛ نه‌خۆشی سک-
نیشه‌و سکجیوان و خۆش له‌پیسایدا بوون
dysfunction (dis-fun'kshən), *n.* باش کارنه‌کردنی نه‌ندامیکی
له‌ش
dyslexia (dis-lek'si-ə), *n.* توانای خوێندنه‌وه‌که‌م بوون به‌هۆی
پاش و پینجمنستی تپیه‌کانه‌وه (نه‌خۆشی)
-dyslexic (*adj.*).
dyspepsia (dis-pep'shə, dis-pep'si-ə), *n.* گرفت؛ گرفت کردن

dysuria

- (۱) گرفتکهر.
(۲) به‌رچاو تاریک؛ ده‌م‌و‌چاو‌گرت؛ پمشین
n. که‌سیکی گرفت کردوو.
dysphonia (dis-fō'ni-ə), *n.* ده‌نگ نۆوسان و باش قسه‌بۆ نه‌کران
(نه‌خۆشی).
dysphoria (dis-fōr'i-ə, dis-fō'ri-ə), *n.* هه‌ستکردن به‌مه‌راق و
بێ ئارامی و پانی نه‌بوون له‌ژیان و ئازاری له‌ش.
dysuria (dis-yoor'i-ə), *n.* باش میز بۆ نه‌کران؛
به‌ئازاره‌وه‌میز بۆ کران.

E e

E, e (ē), n.

(۱) تیبی پنجمی ئەلفوبیی ئینگلیزییە

(۲) دەنگی ئەم تیبی (۳) پینجەم لە لیستەیکدا

adj.

(۱) تاییبەتی بە تیبی F, e . (۲) پینجەم.

E (ē), n.

(۱) شتێک کە لە شێوەی تیبی E دا بێت

(۲) لە ژمیری پۆمانیدا بەرامبەری (۲۵۰)یە

(۳) پینجەم: نەمرە پینجەم.

each (ēch), adj. & pron.

هەر یەکە: هەر یەکێک.

adv.

یەکێ: هەر یەکێ: سەر (Give them an apple ~).

یەکتەری: ئەمە بۆ دوو کەس، گیاندار. یا شت: یەکتە

eager (ē'gēr), adj.

(۱) بێپەرۆش: بێپەرۆشە: بەدل: بەشەوق

(۲) [A'chae] تیز

-eagerly (adv.); eagerness (n.).

eagle (ē'g'l), n.

(۱) سیسارک

(۲) وێنەی سیسارک کە وەک درووشم بەکاربەینێت

(۳) دراویکی کۆنی ئەمەریکییە ترخی دە دۆلارە

(۴) [A - l] . ناری کۆنەستێرەیکە

eagle-eyed (ē'g'l-id'), adj.

چاوتیز

eaglet (ē'glit), n.

بەچکە سیسارک

ear (ēr), n.

(۱) گۆی: کۆینچە (۲) بەشی دەرەوی گۆی

(۳) هەسنی بیست

(۴) تیزی هەستی بیست (بەتاییبەتی لە جیاوازی کردندا لەبەینی ئاوازدا).

(۵) شتێک کە لە گۆی بکات

بۆر بە وردی یا بە باشی گۆینگرتن: **be all ears,**

(I am all ears when you talk.)

گۆی پێ نەدران: **fall on deaf ears,**

(His warnings fell on deaf ears.)

گۆی لێگرتن: گۆی پێدان: گۆی ڕاهێنان: **give (or lend) ear,**

گۆی پێدان بە پای گشتی: **have (or keep) an ear to the ground,**

نزیك بوون لە کەسێکەوە: گۆی ئی گیران (دەسلەت): **have the ear of,**

لە گۆی یەکەوێ چۆنە ئۆرەرەو: **in one ear and out the other,**

گۆی یەکەوێ ترەو: هاتنە دەرەو: (ئامۆزگاری): بێ کەلک.

مۆسیقا ئێدان بە پێ نۆتە: **play by ear,**

(۲) کردنی کارێک یا جوولانەوێک چۆن بێکەوت وەها. واتە بەگۆیرەو باری

نەو کاتەو: بێ نەخشەدانان.

گۆی نەگرتن (بە دەسەنقەست): گۆی پێ نەدان: **turn a deaf ear,**

up to the ears,

ئینچگار: یەكجار: زۆر:

(He is in debt up to the ears.)

ear (ēr), n.

گۆل (شامی، گەن، جۆ... هتد): (an ~ of corn).

earache (ēr'āk'), n.

گۆی ئێشە.

cardrop (ēr'drop'), n.

گوارە: ئەلقەوێ گۆی.

car drops,

دەرمانی گۆی (کە بە دالۆپ بکێتە ئاو گۆیو).

cardrum (ēr'drum'), n.

(۱) پەردەوێ گۆی ناوهراست

(۲) گۆی ناوهراست.

eared (êrd), adj.

گۆینچکەدار: (long- ~).

earful (ēr'fool'), n. [Colloq.],

(۱) پڕ گۆی: زۆر:

(I got an ~ of that.)

(۲) دەنگوباس یا ووت وواتی گرنگ یا سەرسوڕمێنەر.

(۳) سەرزەنشتی

earl (ürl), n.

ئازناوێکی ئینگلیزییە وەک "ئاغا" یا "بەگ"

earlap (ēr'lap'), n.

(۱) نەمرە گۆشتی گۆی. (۲) گۆی دەرەو.

earldom (ürl'dəm), n.

(۱) ناوچەوێ ژێردەستی ئاغا یا بەگێکی

ئینگلیزی. (۲) پلەو ئاغا یا بەگێکی وەها.

ear lobe,

نەمرە گۆشتی گۆی.

early (ür'li), adv. & adj.

(۱) زوو: لە سەرەتای سەرزەمێنکدا.

(۲) زوو: پێش کاتی خۆی. (۳) زۆر لە کۆندا. (۴) لە دواوێژێکی نزیکدا.

-earliness (n.).

early bird, [Colloq.],

کەسێکە کە زوو دەگاتە شوێنێک یا بیا بنیان زوو.

earmark (ēr'märk'), n.

(۱) نیشانه یا داخ کرانیکی گۆی ئازەن بۆ.

ناسینەوێ. (۲) نیشانه.

v.t.

(۱) نیشانهکردن یا داخ کردنی گۆی ئازەن بۆ ناسینەوێ.

(۲) نیشانهکردن: دیاری کردن. (۳) ترخان کردن یا خستەلاوێ بۆ مەبەستێکی

تاییبەتی (پارە، ئازووقە... هتد): بۆ دانان (پارە).

(This money has been ~ed for education.)

ear-muffs (ēr'mufs'), n.pl.

گۆی پۆش (بۆ سەرما).

earn (üm), v.t.

(۱) دەسکەوتن (پارە): پەیداکردن لە ئەنجامی کۆششدا

(پارە): (to ~ money; to ~ a living)

(۲) شایستەبوون (پاداشت، سزا): پێ ڕەوا بوون:

(She ~ed that spanking; a well ~ed rest)

earnest (ür'nist), adj.

(۱) سەور لە سەر: بەجۆش: دڵسۆز.

(۲) گرنگ: (~ matters).

-earnestly (adv.); earnestness (n.).

in earnest,

بەدل: بە پراستی: بە راست: بێ گالته

earnest (ür'nist), n.

(۱) پێشەکی (کڕین و فرۆشتن): بارمته:

پارەوێ دراو (پێشەکی). (~ money).

(۲) پەیمان: بە ئێن

earnest money,

پارەوێ پێشەکی (کڕین و فرۆشتن): بارمته.

earnings (ür'ningz), n.pl.

(۱) دەسکەوت: مۆجە (۲) قازانج.

earphone (ēr'fōn'), n.

بێستۆک: پێ بیست.

earring (ēr'ring'), n.

گوارە: ئەلقەوێ گۆی.

earshot (ēr'shot'), n.

مەودای بیستنی دەنگی پووتی ئادەمیزاد.

ear-splitting (ēr'split'ing), adj.

گۆی کەپکەر (دەنگی قایم):

زۆر قایم (دەنگ).

earth (ürth), n.

(۱) سەرزەمین: جیهان: زەوی.

(۲) دانیشتوانی ئەم جیهان: هەموو مەزقێ سەرزەمین

(۳) زەمین: ووشکانی. (۴) [Poetic], وولات: نیشتمان (۵) خاک: گل: خۆل.

(۶) [Poetic], (۱) لەشی مەزق: لەش. (ب) کاروباری سەرزەمین مەزق.

(۷) لانه (گیاندار): کۆنی گیاندار.

v.t.

(۱) ناشتن (دانەوتلە، ئەمام، پووهک)

(۲) ڕاوانانی گیاندارێک بۆ ئاو کۆنەکی.

خوشترانهوه له کونی ژنږمهیندا (پښوی، گیاندارۍ تر).
v.l. come back (or down) to earth, واز له خیمال پلاوی هینان؟
 بون به راستیخواز
down to earth, ساده؛ خاکي؛ راستیخواز.
run to earth, (۱) راوکردن (۲) دژمنهوه پاش گهرانیکي ژور
earthborn (ürth'born), adj. (۱) سهرزميني؛ جیهاني.
 (۲) مړوک؛ تاسره نامیني (وړه مړوک).
earth-bound (ürth'bound), adj. (۱) زميني؛ به سهرزمینو
 کاروباري سهرزميني پوه به ستراوه (۲) بهرې سهرزمین هاتو یا پزیشتیو.
earthen (ür'thon), adj. گلن؛ قورین.
 (۲) سهرزميني؛ تایبتي بهم جیهانه نکه به نهرودنیا.
earthenware (ür'thon-wär'), n. دهغري گلن؛ قاپوقاچاغی گلن؛
 کلينه
adj. گلن؛ قورین
earthiness (ür'thi-nis), n. (۱) سادهي؛ خاکيتي.
 (۲) سهرزميني.
earthliness (ürth'li-nis), n. سهرزمينيتي؛ تایبتي بهم جیهانه؛
 نهوه و دنیايتي.
earthling (ürth'lin), n. (۱) ناهمیزاد؛ مړوک؛ هرډوم؛ نینسان.
 (۲) مړوکله که ژور خهریکی کاروباري هم جیهانه بیتو به بلایوه گرت بیت.
earthly (ürth'li), adj. (۱) سهرزميني؛ نهوه و دنیايتي؛ تایبتي به
 کاروبري سهرزمین. (۲) لهوانه؛ بزی هیه.
earthquake (ürth'kwäk'), n. بووملهزه
earthward (ürth'wärd), adj. Also earthwards, بهرې زمين
earthwork (ürth'würk'), n. (۱) سنگر؛ هستو.
 (۲) کاری رهوی هلهکندنو به ستو یا سنگر دیروستکردن.
earthworm (ürth'würm'), n. کرمي ناو خاک؛ کرمي زهوی
earthy (ür'thi), adj. (۱) رهمني؛ خاکي؛ گلي
 (۲) تایبتي به کاروباري سهرزمین (۲) ساده؛ خاکي.
ear-wax (är'waks'), n. مومی گوږ
carwig (är'wig'), n. (۱) هزارپښ
 (۲) جزوه میروویه که قنگه کی وړه مقست وایه.
v.l. کارکردنه سر به فروغیل و بیانو له ژمنهوه
 (۱) ناسودهي؛ خوشي؛ بن سهرنیشی و تهنگچه له مېمې.
 (۲) عیمتي؛ له سرخوخي؛ له سان و دانیشتی سروشتي و ساده.
 (۳) ناساني (~). *He writes with* .
 (۱) خوش گوزهراني و ناساني و ناسودهي: (*to live a life of*)
 (۲) دهسته تاني و ناسودهي؛ خوشي.
v.l. (۱) دلنهوایی کردن؛ دلنهوایی دانوه؛ دلخوش کردن؛ باری شان سووک
 کردن (۲) نازار یا ناخوشي که مگردنوه. (۳) ناسان کردن؛ ناساتر کردن.
 (۱) ~ away, down, up, or off). شل کردنوه (گرې، پت، گوريس)
 خار کردنوه. (۲) دانواندن وورده وورده؛ بهر بهر نزم کردنوه و دانان:
 (*They ~ed the piano into place*.)
v.l. (۱) که بونهوه (نازار، ناخوشي، توندوتیژی).
 (۲) جوولان یا جوولاندن وورده وورده
at ease, (۱) له ناسودمیدایه؛ له خوشیدایه؛ دنيا؛ بیتاک
 (۲) رهحت که (هفرمانی سوپا).
ill at ease, پشهینو و بن ناسود؛ ناردهحت؛ همرادان:
 (*He is ill at ease in the company of strangers*.)
take one's ease, پښ لي پاکشان و هوانهوه
easeful (ēz'fəl), adj. پر ناسودوه خوشي؛ رهحت؛ ناسان؛
 همن و دنيا
easel (ē'z'l), n. سپاي وینه له سر کیشان.
easement (ēz'mənt), n. (۱) همن کردنوه؛ ناسودهي پیدان؛
 (۲) مگردنوه؛ توندوتیژی، نازار؛ ناسان کردن.

(۲) شتېنگى ئاسودىدە بەخش يا ھېيىنگەرەھ: ئازار يا توندوتېژى كەمكەرەھ!
 پەجەكتەر. (۳) مافى يېنارېشتى خاۋەن زەۋىيەك بە زەۋىيەكە
 دراوسېنېدا (بۇ گەيشتەن زەۋىيەكە خۇي).
 (۱) بەناسانى. (۲) يەنى نېش و ئازار. easily (ē'z'l-i, ēz'i-li), adv.
 (۳) بىن چەندوچىن: (She is ~ the best dancer.)
 (۴) ئۆر لىوانىيە: (The train may ~ be late.)
 casiness (ēz'i-nis), n. (۱) ئاسانى (۲) يېپياكى كۆي پىن ئەدان.
 (۳) ھېيىنى؛ لەسەر خۇيى؛ ئېرى.
 east (ēst), n. (۱) پۇژەھلات (۲) ئاۋچەيەكى پۇژەھلاتى
 (۳) [-E]. بەشى پۇژەھلاتى جېهان (دەك ئاسيا).
 adj. (۱) پۇژەھلاتى؛ تاييەتى بە پۇژەھلات؛ بەرە پۇژەھلات؛ پەرە پۇژەھلات
 (۲) لە پۇژەھلاتەرە؛ پۇژەھلاتى: (an ~ wind).
 (۳) [-E]. بەشى پۇژەھلاتى كېشور، وولات، يا ئاۋچەيەك:
 (E ~ Africa; E ~ London)
 پۇژەھلاتى؛ لە پۇژەھلات؛ بەرە پۇژەھلات. adv.
 east-bound (ēst'bound'), adj. بەرە پۇژەھلات دەپات
 Easter (ēs'tēr), n. ئېستەر: جەئنى زىندو بونەرەۋى عېسا سى پۇژ
 پاش ھەلۋاسىنى (خاج پەرستى).
 Easter egg, ھېلگەكى ئېستەر؛ ھېلگەيەكى رەنگ كراۋە بە بۇنە جەئنى
 زىندو بونەرەۋى عېساۋە بۇ جۋانى يا ديارى بەكار دەھىتەرتى بەتاييەتى بۇ
 مىندان.
 easterly (ēs'tēr-li), adj. پۇژەھلاتى؛ لە پۇژەھلاتەرە دېت
 (an ~ wind)
 adv. (۱) بەرە پۇژەھلات
 (۲) لە پۇژەھلاتەرە (The wind blew ~).
 eastern (ēs'tēm), adj. (۱) تاييەتى بە پۇژەھلات؛ بەرە پۇژەھلات
 پۇژەھلاتى (۲) لە پۇژەھلاتەرە ھەندەكات (يا). (an ~ wind)
 (۳) [-E]. تاييەتى بە پۇژەھلات و گەل و كلقور و زمان و سرور و شەر كۈمەنى
 n. كەسكىنى پۇژەھلاتى؛ پۇژەھلاتىيەك.
 easterner (ēs'tēr-nēr), n. (۱) كەسكىنى پۇژەھلاتى؛ پۇژەھلاتىيەك.
 (۲) [-E]. دانېششۋىيەكى بەشى پۇژەھلاتى ئەمەرىكا.
 Eastern Hemisphere, نېۋە پۇژەھلاتى سەررەمىن (كە ئورپا و
 ئاسيا و ئەفرىقا و ئوستراليا دەگەرتەرە)
 easternmost (ēs'tēm-mōst'), adj. ئەۋرەپى پۇژەھلات.
 easting (ēs'tiŋ), n. (۱) پۇيشتى يا لادان بەرە پۇژەھلات
 (كەشتىيەۋانى). (۲) ئاراستە پۇژەھلات
 (۳) ماۋە لىخۇرىن بەرە پۇژەھلات (كەشتىيەۋانى).
 eastward (ēst'wērd), adv. & adj. Also eastwards, بەرە
 پۇژەھلات.
 n. ئاۋچە يا شۈننىكى بەرە پۇژەھلات.
 -eastwardly (adv.).
 easy (ē'i), adj. . (an ~ job) (۱) ئاسان؛ سوۋ
 (۲) خۇش گۈزەرەن؛ خۇش ئاسان: (an ~ life).
 (۳) ئەرمە پەجەت (كۈرسى): (an ~ chair).
 (۴) ھېيى؛ لەسەر خۇ؛ ئېن: (~ manners).
 (۵) ھېۋاش؛ لەسەر خۇ: (an ~ pace).
 (۶) دىنەرە؛ ئەرم (مروۋ). (۷) بىن بازار (فروقتەنى).
 (۸) نرەكەكى شلۇقە
 (۹) بەناسانى دەست دەكەرەت بە قازانچىكى كەم (پارە): (~ money)
 adv. [Colloq.]. بەناسانى.
 easy come-easy go, ئەرەۋى بە ئاسانى دەست كەۋت،
 بەئاسانىش لەدەست دەچىت.
 on easy street, خۇش گۈزەرەن
 take it easy, [Colloq.], خەفەت مەخۇ؛ ئەۋە ئامىنى؛
 (۲) ھەۋاش؛ ئەلە مەكە؛ (۳) خۇت ماندو مەكە. (نەم دە تەبە ھەندە؛ جار

لهباتی خواحافیزی بهکاردهمینریت
easy chair,
easy-going (ēz'ī-gō'īŋ), *adj.*
 (۱) خوش رهوت (نهسپ).
 (۲) هینم! نهسرخو! بهناسانی لهگه‌دا گونجار (an ~ person).
easy mark, [Colloq.],
eat (ēt), *v.t.*
 (۱) خواردن (away, or up: ~), هه‌ل نوشین!
 ماشینه‌وه! هه‌موری خواردن و هه‌ج ئی نه‌هیشته‌وه! قوتارکردن.
 (۲) خو رده‌وه! وهک به تیژاب! داخوړان! داېزان
 خواردن
eat into,
 (۱) خواردنه‌وه! وهک به تیژاب! داخوړان! داېزان
 (۲) کنه‌لینکردن (خواردنه‌مینی)! خواردن و ته‌واوکردن هه‌ندیکي.
eat one's heart out, [Colloq.],
 دل شق بردن (له داخدا) یا
 له په‌ستیدا! دل دهره‌تان.
eat one's words,
 په‌شیمان بوونه‌وه له ووتراویکی پینشووتر!
 پاشگه‌زیوونه‌وه! بوون به قسه‌ی خۆوه.
eat up,
 (۱) هه‌ل نوشین! ماشینه‌وه! قوتارکردن! هه‌ج نه‌هیشته‌وه.
 (۲) به‌ته‌واوی خه‌ریک کردن: (eaten up with curiosity).
eatable (ē'tā-b'l), *adj.*
 به‌کاری خو ردن دیت! بۆ خواردن ده‌شیت!
 ده‌خوریت
n.pl.
 شتی‌ک که به‌کاری خواردن بی‌ت یا بۆ خواردن به‌شیت! خواردنه‌مینی.
eaten (ē't'n), *past participle of eat.*
eater (ē'tēr), *n.*
 که‌سینکی زورخوړ
eatery (ē'tēr-i), *n.* [Colloq.],
 چیشخانه به‌تایه‌تی هی ساده.
eating (ē'tīŋ), *n.*
 (۱) خواردن
 (۲) خواردنه‌مینی! شتی‌ک به‌کاری خواردن بیت.
eating-house,
eaves (ēvz), *n.pl.*
 گوئی سه‌مانه! گوئی سوانه
eavesdrop (ēvz'drop'), *n.*
 (۱) جۆراوکه
 (۲) نه‌و شوی‌نه جۆراوکه‌ی له‌سه‌ر ده‌چوینته‌وه.
v.t.
 به‌دزی‌بووه! گوئی له‌خه‌ک گرتن! خۆ ئی داگرتن (بۆ قسه‌ دزین):
 (You shouldn't ~ on people.)
-eavesdropper (*n.*).
ebb (eb), *n.*
 (۱) نه‌یشدن و ناو نه‌یشته‌وه.
 (۲) کزبون! که‌ه بوونه‌وه به‌ره‌و نه‌مان چوون (the ~ of one's hopes).
v.t.
 (۱) ناو نه‌یشته‌وه! کشانه‌وی ناو (دهریا).
 (۲) کزبون! که‌ه بوونه‌وه! که‌مکردن! کشانه‌وه
 نه‌یشتن
ebb tide,
ebon (eb'ən), *adj. & n.* [Poetic]. = ebony.
ebony (eb'ən-i), *n.*
 دارخه‌یره‌را
adj.
 (۱) له‌خه‌یره‌ران دروستکراو (۲) په‌ش.
ebullience (i-bul'yans, i-bul'i-əns), *n.*
 (۱) قلیه‌قلبدان!
 هه‌لچوون (۲) شه‌وق و شادی! به‌ده‌ماخی.
-ebullency (*n.*).
ebullient (i-bul'yənt, i-bul'i-yənt), *adj.*
 (۱) قلیه‌قلبدار
 (۲) به‌شه‌وو و شاد! به‌ده‌ماخ! به‌که‌یف.
ebullition (eb'ə-lish'ən), *n.*
 (۱) قلیه‌قلبدان (۲) شه‌وق و شادی.
 (۳) له‌په‌ر هه‌لچوون (هه‌مست).
eburnation (ē'bēr-nā'shən, eb'ēr-nā'shən), *n.*
 په‌قوونی
 ئیسفان یا کپک‌پراگه (نه‌خوشی).
ec- (ek),
eccentric (ik-sen'trik, ek-sen'trik), *adj.*
 (۱) دوو جه‌قی
 جیاوارن مه‌یه بازنه: (~ circles).
 (۲) خوله‌که‌ی له‌تاوه‌پاستدا نی‌یه: (an ~ wheel).
 (۳) زور خه‌ر نی‌یه (۴) نا‌پنک
 (۵) سه‌بر مرؤه. کرده‌وه. په‌ووشتن! نه‌شان! سه‌برو نه‌نتیکه.

n.
 (۱) بازنه‌یه‌کی چه‌ق جیاواز له‌گه‌ل بازنه‌یه‌کی ته‌نیشته‌یدا.
 (۲) که‌سینکی سه‌بر! که‌سینکی نه‌شان
-eccentrically (*adv.*).
eccentricity (ek'sən-tris'ə-ti), *n.*
 (۱) جیاوازی چه‌قی دوو بازنه.
 (۲) ته‌واو خه‌ر نه‌بوون (۳) سه‌بری (په‌فتار، کرده‌وه) سه‌بری و نه‌نتیکه‌یی!
 نه‌شان! جیاوازی په‌فتارو کرده‌وه
ecclesia (i-klē'zhi-ə, i-klē'zi-ə), *n.*
 (۱) کۆری گه‌ل (بۆ مه‌به‌ستی
 پامباری له‌یۆنانی کۆندا) (۲) نه‌ندامی کلنسه‌یه‌که.
 (۳) خانووی کلنسه‌یه‌که.
ecclesiastic (i-klē'zi-as'tik), *adj.*
 تایه‌تی به‌کلنسه‌و پښکراوی
 کلنسه‌و قه‌شکه‌کان.
n.
 قه‌شه.
ecclesiastical (i-klē'zi-as'ti-k'l), *adj.*
 تایه‌تی به‌کلنسه‌و
 پښکراوی کلنسه‌و قه‌شکه‌کان
ecclesiasticism (i-klē'zi-as'to-siz'm), *n.*
 (۱) نه‌ریت و به‌ندو
 باوو ده‌ستووری کلنسه‌و پښکراوه‌کانی. (۲) سووربوون له‌سه‌ر نه‌ه نه‌ریت و
 به‌ندو باوو ده‌ستوورانه
ecdysis (ek'di-sis), *n.*
 کاژ یا پینست فریدن (مارو میروو).
echelon (esh'ə-lon'), *n.*
 (۱) پیژ یا پۆلی هاوپیکی سه‌رباز، فرۆکه.
 یا که‌شتی که‌ه سه‌سه‌رو نه‌و سه‌ره‌که‌یان پښک و نه‌بو و وهک پښ پلیکانه‌ بوئین.
 (۲) پۆلی سه‌رباز: (an assault ~).
 (۳) چین (فرمانگه، پښکراو، فرمانه‌وایی):
 (the highest ~ of a government or an organization)
v.t. & v.i.
 پیژکردن (سه‌رباز، فرۆکه، که‌شتی)! پیژبوون! پۆل پۆل کردن.
echo (ek'ō), *n.*
 (۱) ده‌نگدانه‌وه (۲) ده‌نگی وه‌ها
 (۳) دووپات‌کردنه‌وه یا لاساییکردنه‌وه (ووته، خو، بیروباوه‌ی)
 بۆ سه‌ندنه‌وه (گۆرانی، ده‌نگ، ووته) (۴) لاساییکردنه‌وه! دووپات‌کردنه‌وه
 (۵) وه‌لامینکی باش یا به‌دل بوو
v.t.
 (۱) ده‌نگدانه‌وه (The empty room ~ed).
 (۲) دووپارمه‌بوونه‌وه! گه‌رانه‌وه (ده‌نگ)! دانه‌وه (ده‌نگ):
 (His voice ~ed in the hall.)
v.t.
 (۱) لاساییکردنه‌وه (ده‌نگ، ووته، خو، بیروباوه‌ی)! دووپات‌کردنه‌وه
 (۲) ده‌نگدانه‌وه.
echoic (e-kō'ik), *adj.*
 (۱) تایه‌تی به‌ده‌نگدانه‌وه
 (۲) تایه‌تی به‌ووشه‌یه‌که‌ه ماناکه‌ی ده‌نگه‌کی له‌یه‌که‌ه ده‌چن.
echoism (ek'ō-iz'm), *n.*
 له‌یه‌که‌چوونی مانای ووشه‌یه‌که‌ه ده‌نگه‌کی.
éclair (ā-klār', i-klār'), *n.*
 جۆره‌ شیرینی‌یه‌کی لا‌کیشه‌یه‌یه‌که‌ه له‌پاقلوه
 گه‌وره‌تره‌ ناوه‌که‌ی کاسته‌ری تیدایه.
éclat (ā-klār', i-klār'), *n.*
 (۱) لښاتنیک‌ی له‌پاده‌به‌ده‌ر! بلیه‌می
 (۲) سه‌ره‌وشتن (۳) (ا) ناوبانگ! ناوداری
 (ب) ناوخرایی! به‌دناوی! ناو به‌خراپ ده‌رچوون.
eclectic (ik-lek'tik, ek-lek'tik), *adj.*
 (۱) هه‌ل‌ب‌زیر له‌سه‌رچاوه
 رینازی جیا جیا (an ~ person) هه‌مه‌چه‌شن! هه‌مه‌ره‌نگ
 که‌سینک که‌ه ته‌نها له‌سه‌ر یه‌ک ریناز نا‌پوت، به‌لکو نه‌و بیروپایه‌ی به‌دلی بیت
 له‌گه‌ل‌یک سه‌رچاوه‌و رینازه‌وه وهری ده‌گرتن و له‌سه‌ری ده‌پوت.
-eclectically (*adv.*).
eclecticism (ik-lek'to-siz'm, ek-lek'to-siz'm), *n.*
 وه‌رگرتن
 یا هه‌ل‌ب‌زاردنی باشت‌ترین بیروپا له‌گه‌ل‌یک سه‌رچاوه‌و رینازه‌وه له‌سه‌ری پزیشتن
 (۱) (a) پۆژ گریان (~ solar).
 (ب) مانگ گریان (~ lunar).
 (۲) پوون‌نکی ئی بران! به‌ری پوون‌نکی ئی بران! تاریک بوون
 (۳) دیارنه‌بوون‌نکی سه‌رده‌می (ناوبانگ)! کردن به‌ژیره‌وه، له‌بیرچوونه‌وه. یا
 داپوشین‌نکی سه‌رده‌می ناوبانگی مرؤه، پښکراو... هتد.
 (۱) پۆژ گریان! مانگ گریان! پۆژ گرتن! مانگ گرتن! تاریک کردن! داپوشین.
 (۲) کردن به‌ژیره‌وه! داپوشین! له‌بیربردنه‌وه (ناو، ناوبانگ):

eclogue

(Shakespeare ~d his rivals in the drama.)

-ecliptic (adj.); ecliptical (adj.).

eclogue (ek'lolg, ek'log), n. ههلبهستینکی لادئ یانه لهشینووی
گفتگو له نینوان دوو شواندا! ههلبهستینکه دهربارهی ژبانی شوان و لادئ
بهشینووی گفتگو.

ecology (ē-kol'ə-jī), n. ١. ژانستی پهپوهندی نینوان گیاندارو
شینووه وارهکی (زینده و ژانسی). ٢. ژانستی پهپوهندی نینوان دابه شینووی

مروځو ژورو کهمی سامانی سرووشتی و نهجامه کانی لهسهر گزمه
(کومه ناسی). ٣. سرووشت پاراستی! ژانستی شینووه و پاراستی!
شینووه و ژانسی

economic (ē'ka-nom'ik, ek'ə-nom'ik), adj. ١. نابوری
تاسه تی به نابوری. ٢. تایه تی به بهرهمه نینوان دابه شکر دنی شتومک.

economical (ē'ka-nom'ik-l, ek'ə-nom'ik-l), adj. ١. ٢. تایه تی به پینوشتی مروځو بۆ شتومک
باشکه و تکر! به پینوخته ده! هرزان! هرزان بهما!
(an ~ person; an ~ store)

٢. نابوری! تایه تی به نابوری یا ژانستی نابوری.
economically (ē'ka-nom'ik-l), adv. ١. بهین به پینوشتی
نه دهست به خووه گرتی و باشکهوت کردی. (He lives ~.)

٢. له پوری نابوری بهمه! له باری نابوری بهمه
راستی economics (ē'ka-nom'iks, ek'ə-nom'iks), n.pl.

نابوری
economist (i-kon'ə-mist, ē-kon'ə-mist), n. رانی نابوری
نابوریزان نابوریناس

economize (i-kon'ə-mīz', ē-kon'ə-mīz'), v.i. & v.t. دهست
نه خووه گرتی! دهست به پاره یا شتی ترموه گرتی! باشکهوت کردی
به پینوشتی

(He ~d by taking a bus to work instead of a taxi.)
-economizer (n.).

economy (i-kon'ə-mi, ē-kon'ə-mi), n. ١. نابوری
سیستمی نابوری ٢. باشکهوت کردی! دهست پینوشتی! به پینوشتی نه دانی.

٣. بهریوه بندی کاروباری نابوری مال. بیکخوا، بازگانی، فرمانبروایی.
٤. ریک و پینکی

ecstasy (ek'stə-si), n. ١. گهشکه! گهشکه گرتی! شادی! شادمانی!
نهریوهی خوشتی و کامه رانی! شهیدایی ٢. حال! هاتن (تاین. دهریش).

ecstatic (ik-stat'ik, ek-stat'ik), adj. ١. گهشکه دار! شهیدایی
بر له شادی! شیت و شهیدایی ٢. حال! هاتو

کسینکی شیت و شهیدایی! کسینکه که شهیدایی دهیت به شتیک، پرودانیک،
n. - کسینک

-ecstatically (adv.).
ecto- (ek'tō, ek'tə),

ectoderm (ek'tə-dūrm'), n. ربوی دهرهوی پینستی شانهی
نارینه می گیاندار.

-ectodermal (adj.); ectodermic (adj.).
-ectomy (ek'tə-mi), برین یا لیکردنه وود لایردن به

بخته رکاری (appendectomy, tonsillectomy).
ectoplasm (ek'tə-plaz'm), n. ربوی دهرهوی "سایتوپلازم" ی

شانهی لهش.
ectype (ek'tip'), n. وینه! وینه ده قاعده ق

ecumenical (ek'yoo-men'i-k'l), adj. کشتی خاچ په رستی!
همه بوسی! جبهانی

eczema (ek'sə-mə, eg'zi-mə), n. بریو! نه کریمه.

-eczematous (adj.).
-ed (id, əd, d, t),

١. نیشانهی سهردهمی راپوردووی کرداره:
(played, walked, wanted, etc.)

edit

٢. نامولناوی پین دیروست دهکرت له ناو یا کردار: (cultured, versed).
٣. پاشکرکه دهکرت پال ناو بۆ مانای "بوون" یا "همیهتی":

(bearded, sugared, small-mouthed)
edacity (i-das'ə-ti), n. ژور حهز له خواردن کردی! ژور خواردن!
مهال لووشتی.

-edacious (adj.).
eddy (ed'i), n. گیزا! گهردا! گهرده لول! گیزه لولکه.

٢. خولانه به پیچمونهی تهوژمی سهرکی! خول خواردن
v.i. نارینه! نارینه! شله تیدا کوبونه وود ناوسان

edema (i-dē'mə), n. (پزیشکه وانی).
-edematose (adj.); edematous (adj.).

Eden (ē'd'n), n. ١. باخچهی عهده! بهمهشتی عهده! (که نیشته چینی
ناده ووهو بوو) ٢. بهمهشت! شونینکی ژور خوشت

edentate (ē-den'tāt, i-den'tāt), adj. بیدان (گیاندار).
چند جوره گیاندارکی شیردهی بیدان.

n. ١. دهمی تیغیک (چاقو، شیر، داس، تهر).
٢. تیغی.

٣. قهراغ! پهراویزا! گوی (کنده زن)! لیوار! کنه نا! پوخ:
(the ~ of a cliff)

٤. چمک.
٥. [Colloq.]: باشتی! باشتی بوون (توانا، لپها تووپی، مهوای مله ملی):

(You have the ~ on me.)
v.t. ١. لیوار پینوشتی یا بۆ کردی! پهراویزا بۆ دیروست کردی.

٢. لابه لابی پوشتی (وهک به ناو کومه نیک خه لکه)! پئی حو کردنه و به لابه لابی
٣. لهسهرخو به ووریایی بۆ پینشه و پوشتی.

v.i. ١. لابه لابی پوشتی.
٢. ئی دوررکوتنه و به میواشی و به ووریایی:

(She ~d away from the fierce-looking dog.)
١. زوو تووره دهیت! بهناسانی زوهه لچوو (مروځو)

on edge, تهنگه جیکلانه! تهنگه تیکله: (He is on edge today.)
٢. به پهریش! بیدان.

١. موچرکه به داندان هاتن یا هینان
set one's teeth on edge, ٢. پهستکردن! تووره کردن.

take the edge off, له توند و تیغی کهم کردنه و (خوشتی، ناخوشتی)!

٢. له کهم کردنه و (پلهی خوشتی یا ناخوشتی).
edge tool, نهسکه نه یا تیغی کهم تیز.

edgeways (ej'wāz'), adv. ١. بهمه (تیغ)! بهمه دمه کهمی (تیغ).
٢. دهم به دهمه و (تیغ)! بهمه دمه کهمی (تیغ).

get a word in edgeways, باری دهم کردنه و بوون له کاتی دانیشتی
له گهال کسینک یا چند کسینکی ژور ویزدا.

edging (ej'in), n. پهراویزا! شیرازه! تیلما سکی قهراغ.
edgy (e'i), adj. ١. تیغ (تیغ).

٢. تهنگه جیکلانه! تهنگه تیکله! زوهه لچوو! زوو تووره دهیت
edible (ed'ə-b'l), adj. بهکاری خواردن دیت! بۆ خواردن شیاو!

بۆ خواردن ده شیت.
n.pl. خواره دمه نی

-edibility (n.).
edict (ē'dikt), n. فرمان! فرمانی میری، شاهانه، یا سهرکومارانه.

edification (ed'ə-fi-kā'shən), n. پهوشتی جوان و باش
فیترکردن! پهوشتی باش کردن! پوخته کاری پهوشت.

edifice (ed'ə-fis), n. خانووبهکی گهره.
edify (ed'ə-fī'), v.t. ١. پهوشتی جوان و باش فیترکردن!

٢. فیتری پهفتاری جوان کردن! خستنه سهر پنگی پاست! پهوشت داندان
(Archaic) ٣. دامه زاندن! دیروستکردن

-edifier (n.).
edit (ed'it), v.t. ١. ناماده کردن و پوخته کردن بۆ بازو کردنه (په تووک،

گۆڭار. نامە. (۲) بۆلۈمگە چاڭ كۆرۈن؛ ھەلە چاڭ كۆرۈن؛ ھەلە بېرىڭ.
(۳) سەرپەرشتى كىرىدى بۆلۈمگە ھەلە چاڭ كۆرۈن؛ ھەلە بېرىڭ.
edition (i-dish'an), *n.* (۱) خىيوش قەبارە پەرتۈككىنى لەچاپدراۋ؛
چاپ (a pocket ~) (۲) سەرپەرشتى پەرتۈك، پۇتنامە. يا گۆڭار لەچاپدراۋ لەسەر ھەمان
قالب لە ھەمان كاتدا. (ب) دانەيكە لەم پەرتۈك، گۆڭار، يا پۇتنامە.
(۳) چاپىڭى تايىبەتى؛ لەچاپدراۋىڭى تايىبەتى.
editor (ed'i-tēr), *n.* (۱) نويسەر (پۇتنامە، گۆڭار)؛ نويسەر سەرپەرشتى پۇتنامە.
پۇتنامە؛ بۆلۈمگە (۲) نويسەر سەرپەرشتى پۇتنامە.
(۳) نامىرى بۆلۈمگە پوختە كۆرۈنۈش نامە كۆرۈنۈش قىلمى سىنەمايى.
editorial (ed'ə-tōr'i-əl, ed'ə-tō'r'i-əl), *adj.* (۱) تايىبەتى بە
بۆلۈمگە يا بۆلۈمگە. (۲) پاى خۇ دەرىپىڭى يا دەرىپىڭى
(*E~ comment has no place in news stories.*)
n. سەرپەرشتى پۇتنامە؛ پاۋتار.
-editorially (*adv.*).
editorialize (ed'tōr'i-əl-iz', ed'tō'r'i-əl-iz'), *v.t. & v.i.* پاى
خۇ دەرىپىڭى (تايىبەتى نويسەر يا خاۋەنى پۇتنامە)؛ تايىبىنى خۇ بە دەنگوباس
يا شتى تەرەۋە نان
-editorialization (*n.*); **editorializer** (*n.*).
editorial staff, سەرپەرشتى نويسەر (پۇتنامە، گۆڭار).
editor in chief, سەرپەرشتى نويسەر (پۇتنامە).
editorship (ed'i-tēr-ship'), *n.* سەرپەرشتى پەلە دەسلەتو
كاروبارى سەرپەرشتى نويسەر
educable (ej'oo-kə-b'l), *adj.* فېرەدەكەرنى پەرمەدە دەكەرنى
educate (ej'oo-kāt'), *v.t.* (۱) پەرمەدەكەرنى (خوئىندەكەرنى) فېرەدەكەرنى
(۲) خىستە قوتابخانە (يا بەر خوئىندەكەرنى) ئەركى دارايى كىشان.
educated (ej'oo-kā'tid), *adj.* پۇشنىر؛ خوئىندەكەرنى زانا.
education (ej'oo-kā'shan), *n.* (۱) پەرمەدەكەرنى فېرەدەكەرنى
خوئىندەكەرنى پەرمەدەكەرنى فېرەدەكەرنى. (۲) زانىارى پەرمەدەكەرنى فېرەدەكەرنى.
(۳) پۇشنىرى؛ خوئىندەكەرنى. (۴) زانست؛ زانىارى؛ فەرەنگ.
educational (ej'oo-kā'shən-l), *adj.* (۱) تايىبەتى بە پەرمەدەكەرنى
فېرەدەكەرنى تايىبەتى بە خوئىندەكەرنى پۇشنىرىڭى.
(۲) فېرەكەرنى؛ پەرمەدەكەرنى؛ چاۋكەرمە: (*an ~ film*).
-educationally (*adv.*).
educationist (ej'oo-kā'shən-ist), *n.* زانىارى پەرمەدەكەرنى فېرەدەكەرنى.
educative (ej'oo-kā'tiv), *adj.* فېرەكەرنى؛ چاۋكەرمە؛ بەكەك (لەپۋى)
پەرمەدەكەرنى فېرەدەكەرنى
educator (ej'oo-kā'tēr), *n.* (۱) مامۇست؛ پەرمەدەكەرنى فېرەكەرنى
پەرمەدەكەرنى. (۲) زانىارى پەرمەدەكەرنى فېرەدەكەرنى.
educe (i-dōōs', ē-dūs'), *v.t.* (۱) لە دەھنىڭى؛ لە دەھنىڭى.
(۲) بۆدەكەرنى؛ ھەلەنىڭى.
-educible (*adj.*); **eduction** (*n.*).
eel (ēl), *n.* مارماسى؛ مارى ناۋى.
e'en (ēn), *adv.* [Poetic], = even.
e'er [Dial or Poetic], = even = evening.
e'er (ār), *adv.* [Poetic], = ever.
-eer (ēr), پاشگىرەكە بەمانى (۱) كەسكىنى پەرمەدەكەرنى پۇتنامە:
(*auctioneer, engineer*)
(*pamphleteer, sonneteer, profiteer*) (۲) بېكەرنى؛ نويسەر؛ دوووستكەرنى:
eerie, eery (ēr'i, ē'rī), *adj.* توسناك؛ ناساۋ ناخۇش سەيرو
توسناك. (*A graveyard is an ~ place.*)
-eerily (*adv.*); **eeriness** (*n.*).
efface (i-fās', e-fās'), *v.t.* (۱) سىرپەرشتى نەھىشتىڭى:
(*It seemed that the very memory of her was ~ed from his mind.*)

(۲) خۇكشانەرە؛ خۇدەرنەخستىڭى.
-effacement (*n.*).
effect (ə-fekt', i-fekt'), *n.* (۱) نەنجام. (۲) كارىگەرى.
(*The drug had no ~ on him.*) (۳) كارىگەرنى؛ كارى:
(*He spoke to this ~.*) (۴) مانا؛ مەبەست:
(*She did that just for ~.*) (۵) سەرپەرشتى پەلە خۇنۋاندەن.
(*pl.*) (۶) كەلۋەت تايىبەت بە كەسكىڭى؛ شتۈمەكى خۇي:
(*personal ~s; household ~s*)
v.t. (۱) ھىئانە نەنجام؛ بە نەنجام گەياندەن؛ بۈيۈن بە ھۇ؛ ھىئانە دى.
(۲) كۆرۈن؛ دوووستكەرنى؛ دامەزاندەن.
بۇ خۇنۋاندەن سەرپەرشتى پەلە خۇكشانەرە؛ بۇ كارىگەرنە سەر خەك.
خىستەكار؛ كارىگەرنىڭى.
(۱) لەراستىدا؛ نەۋە دەگەرنەۋە لەراستىدا.
(۲) لەكاردايە؛ كارى پى دەكەرنى (ياساۋ پەيرەۋ).
بىن سوۋد؛ بىن نەنجام؛ بىن پەرمە؛ بىن كەكە.
كارىگەرنىڭى (ياساۋ پەيرەۋ)؛ خىستەكار.
دەستپىڭىڭى؛ دەست بە نەنجامدان كۆرۈن؛ كەۋتەكەرنى:
(*The new law will take effect immediately.*)
بىن مەبەستە؛ بىن مانايە؛ بىن نيازە.
to the effect, (۱) كارىگەرنى؛ بەكار.
effective (ə-fek'tiv, i-fek'tiv), *adj.* بەنەنجام. (۲) لەكاردايە؛ كارىگەرنى؛ خاۋەتە كارى؛ كارىگەرنى.
(۳) چەكدارو نامادە بۇ جەنگ (كەشتى، سەربان).
n.pl. سەربان؛ چەكدارو نامادە بۇ جەنگ
-effectiveness (*n.*).
effectual (ə-fek'chōō-əl, i-fek'chōō-əl), *adj.* (۱) بەنەنجام؛
نەنجامدار؛ نەنجامدەر؛ كارىگەرنى؛ بەكار. (۲) دوووست؛ كارىگەرنى
effectuate (ə-fek'chōō-āt', i-fek'chōō-āt'), *v.t.* ھىئانە دى؛
بەنەنجام گەياندەن؛ بۈيۈن بەھۇ پۈۋدان.
-effectuation (*n.*).
effeminate (ə-fem'ə-nit, i-fem'ə-nit), *adj.* سەرپەرشتى؛ ئۇنانى؛
سەرپەرشتى؛ كچانى.
-effeminacy (*n.*).
effert (ef'ēr-ənt), *adj.* خوئىنەر (دەمار).
n. (۱) جۇگەي؛ ئاۋبەر لە نەستىلنىكەۋە.
(۲) دەمارى؛ خوئىنەر.
effervesce (ef'ēr-ves'), *v.i.* (۱) گاز ئى ھاتەندەرمەۋە (خاۋەندەرمەۋە)
گازاۋى ۋەك كۆككۆل؛ بىلەبلىق كۆرۈن.
(۲) شەرقى شادى پىشانەدان؛ بەكەيى بۈيۈن؛ بەجۇش بۈيۈن (مۇۋە)
effervescence (ef'ēr-ves'ns), *n.* (۱) بىلەبلىق كۆرۈن؛ كەف كۆرۈن؛
گاز ئى ھاتەندەرمەۋە (خاۋەندەرمەۋە). (۲) شەرقى شادى؛ جۇش خۇش.
effervescent (ef'ēr-ves'nt), *adj.* (۱) بىلەبلىق كەف ئى مەلچۈۋ؛
گاز ئى ھاتەندەرمەۋە. (۲) بەشەرقى شادى؛ بەكەيى؛ بەدەماخ؛ بەجۇش خۇش.
effete (e-fē'tē, i-fē'tē), *adj.* (۱) لەبەر پىرى؛ ئۇنانى بەرگەرنى نەماۋ؛
بىن بەر؛ بەرەنگەرتو (لەبەر پىرى؛ پوكانەۋە)؛ ھىلەكە پىن نەماۋ (مەجان)
-effeteness (*n.*).
efficacious (ef'ə-kā'shəs), *adj.* بەكار؛ بەنەنجام؛ كارىگەرنى؛ باش:
(*an ~ drug*)
efficacy (ef'ə-kā-si), *n.* كارىگەرنى؛ كارىگەرنى؛ بەكارى.
efficiency (ə-fish'an-si, i-fish'an-si), *n.* (۱) كارىگەرنىڭى؛
كارىگەرنى؛ بەكارى. (۲) كارامەيى؛ ئىنھاتوۋى؛ كارگوزارى؛ كارگوزارىڭى
efficient (ə-fish'ənt, i-fish'ənt), *adj.* (۱) كارىگەرنى؛ بەكارى:
(*an ~ method*)
(*an ~ worker*) (۲) كارگوزار؛ كارامە؛ چالاك؛ ئىنھاتوۋى:
effigy (ef'ə-ji), *n.* ۋىتە يا پەيگەرى شىۋاۋى دوووستىڭى (بۇ سەۋتاندەن
يا ھەلۋاسىڭى).

effloresce

burn (or hang) in effigy, وينه‌ي ناحه‌ن يا دوژمن سووتاندن يا هه‌لواسين له رقدا.

effloresce (ef'lo-res', if'lo-res'), v.i. ١. گه‌شانه‌وه (گون)؛ ٢. بوون به تۆز له بلورده (گه‌شيان)؛ پرووان.

-efflorescence (n.); efflorescent (adj.).

effluence (ef'loo-ans), n. ١. ليوه هاتنه‌ده‌روه به ته‌روژم (ناو). ٢. شتيگي ليوه هاتنه‌ده‌روه به ته‌روژم. ناگر، پرووانگي.

-effluent (adj.).

effort (ef'ert), n. ١. كۆشش؛ هه‌ول؛ هه‌ولان؛ په‌نج؛ نه‌رك؛ ته‌قلا. ٢. به‌ره‌م؛ به‌را؛ نه‌جايي كۆشش؛ ده‌سكه‌وت.

effortless (ef'ert-lis), adj. ناسان؛ سووك ناسان؛ كۆشش نه‌ويست.

effrontery (e-frun'ter-i, i-frun-tër-i), n. بن حه‌يايي؛ بن شه‌رمي؛ چه‌قاوه‌سوويي؛ چاوقايي و بن ئابرويي.

effulge (e-fulj', i-fulj'), v.i. دره‌وشانه‌وه.

effulgence (e-ful'jens, i-ful'jens), n. دره‌وشانه‌وه.

-effulgent (adj.).

effuse (e-füz', i-füz'), v.i. & v.i. ١. تيزدان؛ ئي پزان؛ ده‌رهاويشتن؛ ٢. ئي ده‌رهاو به ته‌روژم؛ له‌به‌ر پزيشتن. ٢. بلاوگرده‌وه.

adj. بلاو؛ شاش.

effusion (e-füz'zhan, i-füz'zhan), n. ١. ئي پزان؛ ده‌رهاويشتن؛ ٢. هه‌ست ده‌ره‌ريگي له پاده به‌ده‌ر (به‌تايه‌به‌تي هه‌ستي چاك). ٢. خوژن ليهاتن؛ شله ده‌ردان (لور).

effusive (e-füz'siv, i-füz'siv), adj. ١. ئي پزان؛ په‌ر؛ ده‌رهاويشتن. ٢. هه‌ست ده‌ره‌ريگي له پاده به‌ده‌ر (به‌تايه‌به‌تي پزلينان و سوپاس كردن)؛ پزليته‌ر يا سوپاسكه‌ري له پاده به‌ده‌ر.

(~ thanks; to be ~ in one's gratitude)

eft (eft), n. مارمئلكه‌به‌كي بچوك.

eft (eft), adv. [Archaic] . ديسانه‌وه؛ ديسان (٢) له‌دوايياد.

cftsoon (eft-soon'), adv. [Archaic] ، په‌سكه‌ر؛ ده‌سته‌به‌ج.

c.g., exempli gratia. ٢. زوو زوو. (٢) ديسانه‌وه؛ ديسان

egalitarian (i-gal'a-târ'i-on, ã-gal'a-târ'i-on), adj. & n. مو نعوونه؛ بۆ و نه.

egalitarianism (n.). په‌كسانبوخاوه‌ن له‌نيوان هه‌موو ئاده‌ميژدا

-egalitarianism (n.).

egest (ã-jest'), v.i. كردن يا ده‌رهاويشتن (هه‌رق، پيسايي).

-egestion (n.); egestive (adj.).

egg (eg), n. ١. مئلكه (٢) گه‌را

٢. [Slang] . كس؛ مرؤ (~ He's a good) .

٣. [Slang] . بوما؛ ئارنجوك.

٤. مئلكه تيزكرن؛ له‌گه‌ل مئلكه تيزكه‌لوكرن.

٥. [Colloq.] . مئلكه تيزكرن؛ مئلكه پيادان؛ مئلكه پياكيشان.

a bad egg, [Colloq.] . كه‌سيگي بن ئرخ و ئاپاك.

in the egg, له‌سه‌ره‌تادا؛ له‌سه‌ره‌تاوه.

put (or have) all one's eggs in one basket, پشت به‌ستن ته‌نها.

به‌به‌ك پيژان، كس، كۆمپانيا، يا شه‌ره‌و دواپزئي خو پيوه‌به‌ستن.

egg (eg), v.i. (~ on), هاندان

egg-head (eg'hed'), n. [Slang] . رۆشنه‌ري يا خوژنده‌وار (له‌برويي

سووكي‌به‌وه).

egg-nog (eg'nog'), n. جوژه خواردنه‌ويه‌كه له مئلكه و شيره شه‌كه‌رو

ويسكي دروست ده‌كرنت.

eggplant (eg'plant', eg'plânt'), n. باينه‌جان؛ باينه‌جانه‌په‌شه.

eggshell (eg'shel'), n. تونگلي مئلكه؛ قاوغي مئلكه.

adj. ١. ناسك (٢) سپه‌يه‌كي زه‌ردباو.

egis (ẽ'jis), n. Also aegis, ١. قه‌لغان؛ نه‌فسانه‌ي يوناني.

٢. پاراستر؛ چاوديري

either

ego (ẽ'gõ, eg'õ), n. (١) خو؛ گيان؛ من.

[Colloq.] (٢) لووت به‌ري؛ خو‌په‌سه‌ندي؛ له‌خو‌پايي

egocentric (ẽ'gõ-sen'trik, eg'õ-sen'trik), adj. خو‌په‌رست؛

خو خو‌په‌رست؛ خو‌په‌رست.

n. كه‌سيگي خو‌په‌رست يا خو‌په‌رست.

-egocentricity (n.).

egoism (ẽ'gõ-iz'm, eg'õ-iz'm), n. (١) خو‌په‌سته‌ني؛ خو‌په‌ستي؛

من مۆك؛ خو‌په‌رستي. (٢) لووت به‌ري؛ له‌خو‌پايي.

egoist (ẽ'gõ-ist, eg'õ-ist), n. (١) كه‌سيگي خو‌په‌رست يا خو‌په‌رست.

(٢) كه‌سيگي لووت به‌ري يا له‌خو‌پايي.

-egoistic (adj.); egoistical (adj.).

egomania (ẽ'gõ-mã'ni-ã, eg'õ-mã'ni-ã), n. خو‌په‌رستي يا

خو‌په‌سه‌ندي له پاده به‌ده‌ر.

egomaniac (ẽ'gõ-mã'ni-ak', eg'õ-mã'ni-ak'), n. كه‌سيگي

له پاده به‌ده‌ر خو‌په‌رست.

egotism (ẽ'gõ-tiz'm, eg'õ-tiz'm), n. (١) خو‌په‌رستي؛ خو‌په‌ستي؛

خو‌په‌سه‌ندي. (٢) لووت به‌ري؛ له‌خو‌پايي.

egotist (ẽ'gõ-tist, eg'õ-tist), n. (١) كه‌سيگي خو‌په‌رست، خو‌په‌ستي،

يا خو‌په‌سه‌ندي. (٢) كه‌سيگي له‌خو‌پايي يا لووت به‌ري.

-egotistic (adj.); egotistical (adj.).

egregious (i-grẽ'jøs, i-grẽ'ji-øs), adj. زۆر خراب؛ به‌دا

بن شه‌رم؛ هه‌لما‌لراو: (an ~ mistake, liar, etc.) .

egress (ẽ'gres), n. (١) چوونه‌ده‌روه؛ هاتنه‌ده‌روه.

(٢) مالي چوونه‌ده‌روه. (٣) ده‌رگا؛ جئي چوونه‌ده‌روه.

-egression (n.).

egret (ẽ'grit, eg'ret), n. (١) بالنده‌يه‌كي وه‌ك شينه‌ شاه‌ويه له نزيك

زۆنگاوا ده‌ري په‌ري پشت و كلكي جوانه.

(٢) ده‌سكه‌ له په‌ري ئه‌م بالنده‌يه (بو جواني و پازاندنه‌وه).

Egypt (ẽ'jipt), n. ميسر.

Egyptian (i-jip'shãn, ã-jip'shãn), adj. (١) ميسري (گه‌ل).

كلتور (٢) تايه‌به‌تي په‌ زمانى ميسري. (٣) [Obs.] . قه‌ره‌ج

(١) ميسري؛ ميسري‌به‌ك. (٢) زمانى ميسري كۆن. (٣) [Obs.] قه‌ره‌ج

Egyptology (ẽ'jipt-ol'o-ji), n. زانستي ليكۆليته‌وه‌ي شوته‌وارو

خانووسازي و زمان و نووسراوه‌كاني كۆنى ميسر.

-Egyptologist (n.).

eh (ã, e), interj. ده‌نگه‌كه ئه‌م مانايانه ده‌ره‌به‌پزنت: (١) سه‌رسامي.

(٢) گوما؛ ها؟ رت چي؟ وائي‌يه؟.

(١) هه‌شت. (٢) تاقمئكي هه‌شتي.

eight ball, له ياري بليارددا تۆپيگي په‌شه ژماره هه‌شتي له‌سه‌ره (نه‌كه‌ر

پاريكه‌ر ئه‌م تۆپه بخاته ئاوه‌وه پيش تۆپه‌كاني تر ياري‌يه‌كه ده‌دۆزيني‌ت).

behind the eight ball, [Slang], له باريگي تايه‌به‌ندي يا خراپدايه.

eighteen (ã'tën'), adj. & n. هه‌ژده.

(١) هه‌ژده‌هه‌م؛ هه‌ژده‌يه‌م.

(٢) هه‌ژده‌يه‌ك؛ به‌شيك له هه‌ژده به‌ش.

eightfold (ã'tfõld'), adj. & adv. هه‌شت نه‌وه‌نده.

eighth (ãth, ãth), adj. & n. (١) هه‌شته‌م.

(٢) هه‌شت يه‌ك؛ به‌شيك له هه‌شت به‌ش.

(١) هه‌شتا‌هه‌م؛ هه‌شتا‌يه‌م.

(٢) هه‌شتا‌يه‌ك؛ به‌شيك له هه‌شتا به‌ش.

eighty (ã'ti), adj. & n. هه‌شتا.

the eighties, هه‌شتاكان؛ سالاني نيوان هه‌شتا و نه‌وه (له سه‌ده‌يه‌ك يا

ته‌مه‌ني كه‌سيگدا).

either (ẽ'thër, i'thër), adj. (١) هه‌رچي كامئيكاني (له دوو شه‌ت)؛

هه‌ركاميان: (Use ~ hand.) .

(٢) هه‌ر يه‌كئيكاني (له دوو شه‌ت)؛ هه‌ردوو‌كيان؛

elementary school

- elementary school**, *n.* قوتابخانه‌ی سمره‌تایی.
 (grade school, grammar school) همدروها پری دوتروئ: .
elephant (el'ə-fənt), *n.* فیل.
elephantiasis (el'ə-fən-ti'ə-sis), *n.* نه‌خوشی‌یه‌کی دریزخایه‌نه.
 بریتی‌یه له چرچو ره‌قیوونی پښت (وهک هی فیل) وه هورکونی نندامی لاش
 ربه‌تابیه‌تی لا‌قو نندامی زاووزی).
elephantine (el'ə-fan'tēn, el'ə-fan'tin), *adj.* (۱) فیلی.
 وهک فیل (۲) قه‌بو نا‌قو‌لا؛ فیله‌تی لا‌و نا‌کارامه.
elevate (el'ə-vāt'), *v.t.* (۱) به‌رزکردنوه؛ بلندکردنوه؛ همل‌بین.
 (۲) ده‌نگ به‌رزکردنوه. (۳) پایه بلندکردن؛ پله‌وپایه به‌رزکردنوه؛
 شکو پندان (۴) ووره پندان؛ ووره به‌رزکردنوه؛ شادکردن.
elevated (el'ə-vāt'id), *adj.* (۱) به‌رزکراوه؛ همل‌براو.
 (۲) به‌رز؛ به‌شکو؛ بلند. (۳) دلخوش؛ به‌کمی؛ به‌ده‌ماخ.
n. [Colloq.]
elevation (el'ə-vā'shən), *n.* (۱) به‌رزکردنوه؛ به‌رزبو‌نوه؛
 بلندکردنوه (۲) شو‌تښکی به‌رز.
 (۳) به‌رز؛ به‌رزایی؛ له ژور پووی زه‌وی‌یه‌وه: (the ~ of a mountain).
 (۴) پایه‌به‌رز؛ به‌رز (پله‌وپایه)؛ شکو؛ به‌شکو‌یی.
 (۵) به‌رز؛ نه‌ستیزه‌یک له نا‌سووه. (۶) به‌رز یا به‌رزایی له نا‌ستی ده‌ریاوه.
elevator (el'ə-vā'tēr), *n.* (۱) به‌رزکراوه؛ همل‌ج (مرو، نامین).
 (۲) په‌یزه‌ی کاره‌بایی. (۳) عه‌ماری لو‌ل‌کی دان‌ورته. (۴) پارچیه‌کی جو‌وه
 به‌کلکی فریکوه بۆ به‌رزکردنوه و نرم کردنوه‌ی فریکه له‌کاتی فریندا.
eleven (i-lev'n, ə-lev'n), *n.* یانزه
elevenfold (i-lev'n-föld, ə-lev'n-föld), *adj.* (۱) یانزه-
 به‌ش؛ یانزه پارچیه‌ی. (۲) یانزه نه‌وه‌نده.
adv.
eleventh (i-lev'nth, ə-lev'nth), *adj.* (۱) یانزه‌همه
 (۲) یانزه یک
n. (۱) یانزه‌همه (۲) یانزه یک
 له دوا خوله‌کا؛ له دوا هه‌ماسه‌دا؛ درمگ؛
 ژور درمگ
elf (elf), *n.* (۱) جنوکه (۲) مندالکی هاروا‌ج و چه‌توون و ک‌تنبازو
 زیان‌بخش (۳) ک‌سیکی کورت‌بالا.
elfin (el'fin), *adj.* جنوکه‌یی؛ هاروا‌ج و زیان‌بخش
n. = elf.
elfish (el'fish), *adj.* جنوکه‌یی؛ تابه‌تی به‌جنوکه؛ هاروا‌ج و چه‌توون و
 زیان‌بخش
elicit (i-lis'it), *v.t.* ئی‌ده‌رینان؛ هی‌ئانه‌ده‌روه؛ بوون به‌ه:
 (His hostile question ~ed an angry reply.;
 to ~ the truth from somebody)
-elicitation (n.).
elide (i-līd'), *v.t.* (۱) به‌راندنی تپه‌ بزوین یا برگی و وشه‌یک له بیژندا.
 (۲) لا‌بردن؛ نه‌هیشتن. (ب) کردن به‌ژیره‌وه؛ کردن به‌ژیر لئومه‌وه؛
 نه‌خستنه‌بوو
eligibility (el'i-jə-bil'ə-ti), *n.* (۱) شیان؛ بۆ فرمان‌به‌ری.
 وەرگیران له زانکو... (هتد)؛ لئیه‌اتوویی؛ لئیه‌ات
 (۲) (pl.) تابه‌خویه‌یک که شتیک ده‌شینت.
eligible (el'i-jə-b'l), *adj.* شیاو (بۆ کار وەرگرتن، چوونه زانکو.
 ژنینه‌تان و شو‌وکردن... (هتد)؛ بۆ همل‌بردن ده‌شینت.
eliminate (i-lim'ə-nāt, ə-lim'ə-nāt'), *v.t.* (۱) لا‌بردن؛
 نه‌هیشتن؛ له‌ناو‌بردن (۲) خستنه‌لاوه؛ په‌سه‌ند نه‌کردن؛ گو‌ی پښ ن‌دان.
 (۳) له‌لش کردن‌ده‌روه (پیسایی)؛ گو‌وکردن؛ پیسایی کردن.
-elimination (n.); **eliminative** (adj.); **eliminator** (n.);
eliminary (adj.).
elision (i-liz'hən), *n.* به‌راندنی تپه‌ بزوین یا برگی و وشه‌یک

elsewhere

- له بیژندا
elite (i-lēt', ā-lēt'), *n.* (۱) پشه‌نگ؛ پشه‌روه‌کان؛ همل‌بژرده‌ی کومه‌ن:
 (the ~ of society)
 (۲) جو‌ره‌ تپینکی چاپه‌مه‌نی
elixir (i-lik'sēr), *n.* (۱) نه‌لیکسر؛ نه‌کسری ژبان مادده‌یکی خه‌یائی‌یه.
 کیمیاگه‌رانی کۆز ده‌یان ووت گوايه کائزای بڼ نرخی پښ ده‌کرته زڼی یا
 ته‌مه‌نی پښ دريژ ده‌کرته‌وه.
 (هم‌روها پښی ده‌ووترت؛ "به‌ردی فیه‌لسوف").
 (۲) [Rare] گه‌وه‌را؛ بنجینه‌ی شت.
 (۳) ده‌رمانیک که هه‌موو جو‌ره نه‌خوشی‌یه‌یک چاک ده‌کاته‌وه.
Elizabethan (i-liz'ə-bē'thən), *adj.* تابه‌ت به‌چه‌رخي
 ده‌رمان‌پوایی "نه‌لیزابیس" شازنی ښنگلته‌را له‌سه‌ده‌ی شانزه‌مه‌دا.
(E~ poetry)
 کاربه‌ده‌ست، نو‌سه‌ر، یا هونه‌رنکی ښنگلزی چه‌رخي "نه‌لیزابیس".
elk (elk), *n.* که‌له‌کۆی؛ به‌رانه‌ کۆی.
ell (el), *n.* گهر (پووان).
ellipse (i-lips', ə-lips'), *n.* شپوه‌یه‌کی هیلکه‌یی (نه‌نداره).
ellipsis (i-lip'sis, ə-lip'sis), *n.* (۱) په‌راندنی ووشه‌یک یا چه‌ند
 ووشه‌یک (له‌پسته‌یکدا که کارنا‌کته‌ سه‌ر مانای پسته‌یک (ووشی‌ی نار
 که‌وان‌ک‌ن له‌دو پسته‌یه‌دا).
 [If (it is) possible (you) come early.];
 [The man (whom) I saw].
 (۲) نیشانه‌ی په‌راندنی ووشه یا تپه‌ له‌پسته‌دا (که بریتی‌یه له‌چه‌ند خانیك
 یا نه‌ستیزه‌یک).
ellipsoid (i-lip'soid, ə-lip'soid), *n.* شپوه‌یه‌کی روو هیلکه‌یی
 (نه‌نداره)
-ellipsoidal (adj.).
elliptic (i-lip'tik, ə-lip'tik), *adj.* Also elliptical, (۱) هیلکه‌یی:
 شپوه هیلکه‌یی. (۲) تابه‌تی به‌په‌راندنی ووشه‌یک یا چه‌ند ووشه‌یک له
 پسته‌یکدا به‌بڼ کارکردنه سه‌ر مانای پسته‌یک (ووشی‌ی پشه‌وو بینه‌).
ellipticity (i-lip'tis'ə-ti, el'ip'tis'ə-ti), *n.* هیلکه‌یی‌تی (نه‌نداره).
elm (elm), *n.* (۱) په‌شه‌دان. (۲) داری نهم دره‌خه
elocution (el'ə-kū'shən), *n.* (۱) هونه‌ری شت خویندنه‌وه؛
 ووتاردان، یا دووان له‌کۆبو‌نوه‌ی گشتیدا.
 (۲) شپوه‌ی ووتار خویندنه‌وه یا دووان له‌کۆبو‌نوه‌ی گشتیدا.
-elocutionary (adj.).
elocutionist (el'ə-kū'shən-ist), *n.* ما‌و‌ستای هونه‌ری ووتار
 خویندنه‌وه؛ ووتار یا هونه‌ره‌ی خویندنه‌وه له‌کۆبو‌نوه‌ی گشتیدا
elongate (i-lōŋ'gāt), *v.t. & v.i.* پاک‌یشان؛ کشاندن؛ دريژکردنه‌وه؛
 کشان؛ دريژبو‌نوه‌وه.
adj. (۱) کشاو؛ پاک‌یشراو؛ دريژبو‌نوه‌وه. (۲) باریکو دريژ (که‌لا).
-elongation (n.).
elope (i-lōp', ə-lōp'), *v.t.* په‌دو‌وکه‌وتن؛ پاک‌ردنی کپو کچیک
 به‌دزی‌یه‌وه بۆ په‌کتر ماره‌کردن
-elopement (n.); **eloper** (n.).
eloquence (el'ə-kwəns), *n.* (۱) په‌وان‌بڼی؛ زمان پاروی؛
 زمان په‌وانی. (۲) هونه‌ری په‌وان‌بڼی یا زمان په‌وانی.
 (ب) توان یا هیزی پښ سه‌له‌اندن له‌پښگی په‌وان‌بڼی‌یه‌وه.
eloquent (el'ə-kwənt), *adj.* په‌وان‌بڼی؛ زمان په‌وان؛ زمان پاراو.
-eloquently (adv.).
else (els), *adj.* ترا هی ترا جیا:
 (somebody ~; Is there anything ~?)
adv. (۱) ترا هی ترا: (Where ~ can I go?)
 (۲) نه‌گینا: (Study, (or) ~ you will fail).
elsewhere (els'hwār'), *adv.* له شو‌تښکی ترا شو‌تښکی ترا

elucidate

- له ځيگاييكي تر
elucidate (i-lōō'sə-dāt', i-lū'sə-dāt'), *v.t.* پوښکړنه وړه
 (باس)؛ رافه کړدن
- elucidation (n.); elucidator (n.).**
- (۱) څو بدهسته وه نه دان؛ څو دهر ياز کړدن؛
elude (i-lōōd', i-lūd'), *v.t.* څو ئي لادان
 (to ~ one's enemies or the police; to ~ payment of a bill)
 (۲) تن نه گيشتن؛ سر ئي دهر نه چوون:
 (The point you're trying to make ~s me.)
- elusion** (i-lōō'zhən, i-lū'zhən), *n.* څو بدهسته وه نه دان؛
 څو دهر ياز کړدن؛ څو ئي لادان
- (۱) څو بدهسته وه نه دهر؛
elusive (i-lōō'siv, i-lū'siv), *adj.* دهست ئي گير نه بوو مروځ؛
 (an ~ person) دهست ئي دهر نه چوون؛ ناچيته ميشکوه؛
 (an ~ point or idea)
- elusively (adv.); elusiveness (n.); elusory (adj.).**
- elves** (elvz), *plural of elf.*
- elvish** (el'vish), *plural of elfish.*
- Elysian** (i-lizh'an, i-lizh'i-en), *adj.* (۱) بېمهشتي؛ وهک بېمهشت؛
 خوش (۲) بختيار؛ شاد؛ کاميران
- Elysium** (i-lizh'i-əm, i-liz'i-əm), *n.* بېمهشت؛ څو ښيکي زور
 خوش
- emaciate** (i-mā'shi-āt'), *v.t.* له پرولاواز کړن؛ ووشک کړنه وه يا
 ووشک بوو سوه ربه خوار دن کم کړنه وه يا نه خوشي.
- emaciation (n.).**
- emaciated** (i-mā'shi-āt'id), *adj.* له پرولاواز؛ له برسا رڼا بېهوي
 نه خوشي سوه؛ ووشک بوو سوه
- emanate** (em'ə-nāt'), *v.t.* ئي هاتنه دهره وه؛ ئي هاتن
v.t. [Rare],
emanation (em'ə-nā'shən), *n.* (۱) ئي هاتنه دهره وه؛
 دانوه تيشک، شوق؛ (۲) شتيک که له سر چاوه بېه کوه ديت دهر ئي (تيشک،
 پوښکايي (۳) جزره گازي که له مادده بېه کي نه تواموي ديت دهره وه (کيميا گري).
- emancipate** (i-man'sə-pāt'), *v.t.* (۱) نازاد کړن له بېنديتي؛
 پزگار کړن (بېندي؛ سر بېست کړن (۲) پزگار کړن له نریتي پيوهندي کومل.
 (۳) بېرته لا کړن يا سر بېست کړن مندان له ژير دهستي باوکي (ياساي
 پوښکايي)
- emancipatory (adj.).**
- emancipation** (i-man'sə-pā'shən), *n.* نازاد کړن له بېنديتي؛
 پزگار کړن؛ نازادي؛ پزگاري؛ سر بېستي؛
 (the ~ of slaves in America)
- emancipator** (i-man'sə-pā'tēr), *n.* پزگار که له بېدابه تي؛
 نازاد که؛ سر بېست که
- emasculate** (i-mas'kyoo-lāt'), *v.t.* (۱) هم سندن؛
 له بېاو هتي خست (۲) لاواز کړن؛ بې هيز کړن
- emasculatation (n.); emasculator (n.); emasculatory (adj.).**
- (۱) مومي کړن؛ پاراستني لاشي مردو له
embalm (im-bām'), *v.t.* بۆگن کړن به دهر مان پيوه کړنې. (۲) چه سپاندن له ياد يا ميشکدا.
 (۳) موني خوش پيوه کړن؛ گولاو پيوه کړن
- embalment (n.).**
- embank** (im-bānk'), *v.t.* پاراستن. پالېشتي کړن، يا دهر مردان به
 به ستوويهک.
- embankment** (im-bānk'mənt), *n.* (۱) پاراستن. پالېشتي کړن.
 يا دهر مردان به به ستوويه يا به ست (۲) به ستوويه به ست (بؤ پېنگ پېن
 خوار دهره وي ناو يا ريگه ريان له سر دريو ستر کړن).
- embargo** (im-bär'gō), *n.* (۱) قهدهغه کړن به فرماني ميري
 (بازرگاني)؛ وه ستاندن (نالوگي).

emblematic

- (۲) قهدهغه کړن؛ ريگه پېن نه دان؛ وه ستاندن.
v.t. قهدهغه کړن (بازرگاني)؛ وه ستاندن؛ ريگه پېن نه دان؛ قهدهغه کړن.
- embark** (im-bärk'), *v.t.* (۱) سوايي که شتي کړن؛ خستنه سهر
 که شتي. (۲) دهر مېناني پاره له بازرگاني بېه کدا؛ پاره خستنه گې.
v.t. (۱) سوايي که شتي بوون. (۲) دهست به گه شتي کړن؛ که رته ريگا.
 (۳) دهست به پر ژوه بېه يا کاسي بېه کړن.
- embarkment (n.).**
- (۱) تهريق کړنه وه؛ شهر مزار کړن؛
embarrass (im-bar'əs), *v.t.* پووشکاندن؛ شهر مزار بوون؛ شهر گرتن.
 (۲) ته گره تېختن؛ کهنوکوسپ له بېر ده مدا دانان؛ ريگه ليگرتن.
 (۳) قهر زار کړن. (۴) نالوژ کړن.
- embarrassing** (im-bar'əs-ing), *adj.* ناشرين (کړه وه، ره ووش)؛
 شهر مزار که؛ تهريق که وه؛ (an ~ situation)
- embarrassment** (im-bar'əs-mənt), *n.* (۱) تهريق کړنه وه؛
 تهريق بوونه؛ شهر مزاری؛ تهريق. (۲) شتيک که د بېتي بېهوي شهر مزاری،
 ته گره ليگرتن، يا نالوژ کړن: (He is an ~ to his family.)
- embassador** (im-bas'ə-dēr), *n.* = **ambassador.**
- embassy** (em'bə-si), *n.* (۱) پله و کاروباري باليوز.
 (۲) بارمگاي باليوز. (۳) باليوز خانه.
 (۴) باليوزو دهستي فرمان بېه کاي.
 (۵) نوښترک که پاسپار د بېه د هيات بؤ وولا تنيکي بېگانه.
 (۶) پاسپار د بېه کي گرتي ميري.
- embattle** (em-bat'l), *n.* تارمهي تهنگ ليوه ته قان دن له سر
 سهر ياني قهلا يا خانور.
- embattle** (em-bat'l), *v.t.* (۱) څو ناماده کړن بؤ جهنگ.
 (۲) سهنگه؛ جيگاي څو قايم کړن و بهيز کړن بؤ جهنگ.
- embed** (im-bed'), *v.t.* (۱) ناشت (پووه، توځ).
 (۲) خستنه ناو؛ تيا چه سپ کړن يا بوون؛ تيا چه قان دن:
 (The knife was ~ed in the wood.)
- (۲) چه سپاندن له ميشک يا يادا.
embellish (im-bel'ish), *v.t.* (۱) پازاندنه وه؛ جوان کړن.
 (۲) زياته پيوه مان (چپوک) به هارت پيوه کړن (مه جان).
- embellishment** (im-bel'ish-mənt), *n.* (۱) پازاندنه وه؛
 جوان کړن. (۲) (۱) پازاندنه وه يا جوان که (شت). (ب) شتيک که جوش و خروش
 بدات به چپوکيک، واته بېراني تيوه و خوشي بکات.
 (۱) بزووتک؛ سهره بزووتک؛ پشک.
 (۲) (pl.) څپله من.
- embezzle** (im-bez'l), *v.t.* پاره ي پېن سپنر دراو دزين؛
 (The bank manager ~d ten thousand dollars from the bank.)
- embezzlement** (im-bez'l-mənt), *n.* دزيني پاره يا شتي تري
 پېن سپنر دراو.
- embitter** (im-bit'ēr), *v.t.* دل پر کړن؛ داخ کړنه دهره؛
 دل ئي هه لکه کړن.
- embittered (adj.); embitterment (n.).**
- (۱) پووناک کړنه وه.
emblaze (em-blāz'), *v.t.* (۲) ناگر پيوه مان؛ سووتان دن.
- emblaze** (em-blāz'), *v.t.* = **emblazon.**
- emblazon** (em-blāz'n), *v.t.* (۱) پازاندنه وه (به قلغان و درووشمي
 خپله وه). (۲) پازاندنه وه به پهنگي پووناک و بري قاور.
 (۳) ستايش کړن؛ به شان و باهو دا هاتن.
- emblazonment (n.).**
- emblem** (em'bləm), *n.* (۱) درووشم. (۲) هېما؛ نيشانه.
- emblematic (v.t.).**
- emblematic** (em'blə-mat'ik), *adj.* تايه تي به درووشم؛

embodiment

- هېنمایى 'بیشانه‌یى
- emblematical (adj.); emblematically (adv.).**
- embodiment (im-bod'i-mənt), n.** (۱) لېش به‌بەرداکردن؛
گیان به‌بەرداکردن؛ (۲) نوښەر؛ نمونە؛ که‌سېک که نمونە ییروا یا
په‌ووشتیک نیټ. (*Gandhi was the ~ of non-violence.*)
She is the ~ of virtue.
- embody (im-bod'i), v.t.** (۱) لېش به‌بەرداکردن؛ گیان به‌بەرداکردن؛
نوښندن (*His speech ~ed democratic ideals.*)
(۲) کردن به به‌شیک له؛ بوون به پارچېکه له؛
(*Our ideas are ~ed in the committee's report.*)
- embolden (im-bōl'd'n), v.t.** زات به‌بەردا کردن؛ به‌جەرگ کردن؛
نازاکردن؛ غیږه پېدان
- embowel (em-bou'əl, em-boul'), v.t.** (۱) [Rare] پڅولنه -
دوهرېنان (۲) [Obs.] ناشتن؛ کردن به ژړه؛ چسپاندن له‌ناو یا له‌ژړه.
- embrace (im-brās'), v.t.** (۱) باوېش پیاکړدن؛ گرته‌باوېش.
(۲) پټ خوش بوون؛ په‌کسر په‌سندکردن؛
(*He ~d the opportunity to travel.*)
(۳) ده‌ستېکړدن؛ کردن؛ وەرگرتن؛ (*He ~d a new profession.*)
(۴) نابلق‌و‌دان؛ د‌و‌ر‌ه‌دان.
(۵) تیندا‌بوون؛ کردن به به‌شیک له؛ ټی پیکه‌اتن.
(۶) ټیگه‌یستن؛ (*His glance ~d the scene.*)
- v.t.** باوېش پیاکړدن؛ گرته‌باوېش.
- n.** باوېش پیاکړدن؛ باوېش
- embrocate (em'brō-kāt'), v.t.** لېش شیلار به چوړی؛ مه‌نوړ
- embroider (im-broi'dēr), v.t.** (۱) نخ‌وړ نیگار کردن (ل‌س‌ر)
جل‌و‌ب‌ر‌گ و قوماش؛ گری چنن؛ چنن؛ پازاند‌ن‌و‌ه.
(۲) پازاند‌ن‌و‌ه‌ی چپ‌و‌کنیک.
(۱) نخ‌وړ نیگار قوماش،
جل‌و‌ب‌ر‌گ؛ نقش؛ د‌ر‌ز‌ی و د‌رو‌مان؛ گری چنن (۲) هونری نخ‌وړ نیگار
کردن؛ نخ‌وړ نیگارکاری (۳) پازاند‌ن‌و‌ه (چپ‌و‌ک).
- embroil (em-broil'), v.t.** (۱) شینو‌اد؛ تینکان؛ تیک‌و‌پن‌کان.
(۲) تپ‌و‌گل‌اد‌ن له ش‌و‌ر و ناخ‌و‌ش‌یدا (م‌و‌ق‌ه، م‌ی‌ر)؛ تو‌و‌ش کردن (ناخ‌و‌ش)؛
تپ‌و‌ت‌ل‌اد‌ن
- embroilment (n.).**
- embryo (em'bri-ō'), n.** (۱) ناوله مه (۲) (۱) س‌ر‌ه‌تا.
(ب) شتیک که هېشتا له س‌ر‌ه‌تای په‌ر‌ه‌س‌ند‌ن‌یدا نیټ.
embryology (em'bri-ol'ə-jī), n. ناوله‌ناسی؛ زانستی پیکه‌اتن و
په‌ر‌ه‌س‌ند‌ن‌ی ناوله مه.
- embryologist (n.).**
- embryonic (em'bri-on'ik), adj.** (۱) ناوله‌م‌ه‌ی؛ تایه‌تی به
ناوله مه ۲ س‌ر‌ه‌تایی؛ پټ نه‌گه‌یشتو.
- embryo sac,** کیسی تپ‌و‌ی پشکو‌تو (پ‌و‌ه‌ک).
- emcee (em'sē'), v.t. & v.t. [Slang],** ناه‌نگ گنران
- n. [Slang],** ناه‌نگ گنر
- emerald (em'ēr-ald, em'rəld), n.** (۱) زه‌م‌پ‌و‌ت؛ ج‌و‌ره به‌ر‌د‌یک‌ی
به‌ن‌رخه ۲ پ‌ن‌گی س‌و‌ز؛ س‌و‌ز‌ن‌گی تپ‌ر.
(۱) س‌و‌ز‌ن‌گی تپ‌ر. (۲) له زه‌م‌پ‌و‌ت د‌رو‌س‌ت‌ک‌راو.
- adj.** س‌ر‌ه‌ه‌ی‌ن؛ س‌ر‌ه‌ل‌دان؛ هات‌ن‌پ‌و‌ر؛
ه‌ل‌ق‌و‌ل‌ن م‌ج‌از
- emergence (i-mūr'jəns), n.** هات‌ن‌پ‌و‌ر؛ س‌ر‌ه‌ر‌ک‌ن‌شان؛ پ‌ه‌ی‌د‌ا‌بوون؛
س‌ر هینانه‌د‌ه‌ر‌و‌ه.
- emergency (i-mūr'jən-si), n.** نا‌ک‌ا‌و‌ی؛ نا‌ک‌ا‌و‌؛ ت‌ن‌گ‌ان‌ه؛ ت‌ن‌گ‌ا‌و.
adj. هی نا‌ک‌ا‌و‌ی (*an ~ brake*).
emergent (i-mūr'jənt), adj. تاز‌ه س‌ر‌ه‌س‌ت (و‌و‌لات، گ‌ل)؛
تاز‌ه‌پ‌یا‌ک‌ه‌ر‌ت‌و‌؛ تاز‌ه هات‌ن‌پ‌و‌ر (*an ~ nation*).

emotionally

- خانه‌نشینیک که له‌پ‌و‌ی پ‌ن‌ز‌و‌ه
- emeritus (i-mer'ə-təs), adj.** هېشتا پ‌ل‌ی ک‌و‌ن‌ی خ‌و‌ی ه‌ر م‌ا‌ی‌ن‌ت: (*professor ~*)
- emersed (i-mürst'), adj.** س‌ر‌ه‌ر‌ک‌ن‌ش‌ا‌و له‌س‌ر پ‌و‌ی نا‌و‌ه‌ه (گ‌ل)،
پ‌و‌ه‌گی نا‌و‌ی.
- emersion (ē-mür'shan, ē-mür'zhan), n.** س‌ر‌ه‌ر‌ک‌ن‌ش‌ان؛
س‌ر د‌ه‌ر‌ه‌ی‌ن‌ان‌ه‌د‌ه‌ر‌و‌ه.
- emery (em'ēr-i, em'ri), n.** س‌م‌ار‌ه
- emigrant (em'a-grənt, em'ə-grant'), adj.** (۱) ک‌و‌چ‌ک‌ر.
(۲) تایه‌تی به ک‌و‌چ‌ک‌ر‌ان یا ک‌و‌چ کردن.
ک‌و‌چ‌ک‌ر (له و‌و‌لات‌ی خ‌و‌ی‌و‌ه ب‌و و‌و‌لات‌یک‌ی ت‌ر).
n. ک‌و‌چ کردن له و‌و‌لات‌یک‌و‌ه ب‌و و‌و‌لات‌یک‌ی
ت‌ر؛ ب‌ار‌ک‌ر‌دن و و‌و‌لات‌ی خ‌و به‌ج‌ن‌ی‌ش‌تن ب‌و و‌و‌لات‌یک‌ی ت‌ر
- emigrate (em'ə-grāt'), v.t.** (۱) ک‌و‌چ کردن یا ب‌ار‌ک‌ر‌دن له
و‌و‌لات‌یک‌و‌ه ب‌و و‌و‌لات‌یک‌ی ت‌ر. (۲) ک‌و‌چ‌ک‌ر‌ان؛ ب‌ار‌ک‌ر‌ان.
- emigration (em'ə-grā'shan), n.** ک‌و‌چ‌ک‌ر له و‌و‌لات‌ی خ‌و‌ه ب‌و و‌و‌لات‌یک‌ی ت‌ر
(به‌تایه‌تی له نا‌ج‌ا‌ر‌ی‌د‌ا‌و د‌ز‌ی نا‌ر‌ه‌ز‌و‌ی خ‌و‌ی).
- émigré (em'ə-grā), n.** (۱) به‌ر‌زایی؛ گ‌ر‌د.
(۲) پ‌ل‌ه‌و‌پ‌ایه به‌ر‌ز؛ به‌نا‌و‌ان‌گی؛ نا‌و‌د‌ار‌ی.
(۳) [E-]، نا‌ز‌نا‌و‌ی س‌ه‌ر‌ه‌ک ق‌ه‌ش‌ی ک‌ا‌س‌و‌ل‌یک له‌پ‌و‌ی پ‌ن‌ز‌و‌ه.
(۴) به‌ر‌زایی س‌ر هینسانیک (ت‌و‌یک‌ا‌ری).
- eminency (em'ə-nən-si), n.** به‌ر‌ز؛ گ‌ر‌ن‌گی؛ به‌نا‌و‌ان‌گی؛ نا‌و‌د‌ار‌ی؛
پ‌ل‌ه‌و‌پ‌ایه به‌ر‌ز
- eminent (em'ə-nənt), adj.** (۱) به‌ر‌ز؛ ب‌ل‌ند. (۲) د‌ه‌ر‌ی‌ه‌پ‌و‌: د‌ه‌ر‌ی‌ق‌یو
(۳) پ‌ل‌ه‌و‌پ‌ایه به‌ر‌ز؛ نا‌و‌د‌ار؛ به‌نا‌و‌ان‌گ (۴) نا‌ی‌اب؛ ز‌و‌ر باش.
- eminently (adv.).** م‌ا‌ف‌ی م‌ی‌ر‌ی ب‌و د‌ه‌س‌ت به‌س‌ر‌د‌ا‌گ‌ر‌ت‌ن‌ی ش‌ت‌و‌م‌ه‌کی
- eminent domain,** تایه‌تی (و‌ه‌ک ز‌ه‌و‌ی‌و‌ز‌ا‌ر یا خ‌ا‌ن‌و‌ی ک‌ه‌س‌یک) ب‌و به‌ک‌ا‌ر‌ه‌ی‌ن‌ان‌ی گ‌ش‌تی پ‌اش
ب‌و ب‌ز‌ا‌ر‌د‌ن‌ی ن‌ر‌خ‌ه‌ک‌ی
- emir (ə-mêr'), n.** م‌ی‌ر
- emirate (ə-mêr'it), n.** م‌ی‌ر‌ن‌ش‌ین
- emissary (em'ə-ser' m, m.kmmmmi), n.** په‌ی‌ام‌به‌ر‌ی نه‌ی‌ن‌ی؛
په‌ی‌ام‌به‌ر؛ نوښ‌ر هی په‌ی‌ام‌به‌ر‌ی نه‌ی‌ن‌ی.
- adj.** (۱) ټی هات‌ن‌د‌ه‌ر‌و‌ه (د‌و‌ک‌ه‌ل‌ن‌ی نو‌ت‌و‌م‌ی‌ل،
یا ک‌ا‌ر‌گ‌ه، ه‌ل‌م، نا‌گ‌ر‌ی‌ژ‌ن ... ه‌ت‌د)؛ ټی د‌ه‌ر‌ه‌ات‌ن؛ د‌ه‌ر‌دان.
(۲) ش‌ت‌یک‌ی ل‌ی‌و‌ه هات‌و‌د‌ه‌ر‌و‌ه؛ ش‌ت‌یک‌ی د‌ه‌ر‌د‌ا‌و.
(۳) د‌ه‌ر‌دان‌ی ش‌ت‌یک له‌ل‌ا‌ی‌ن له‌ش‌و‌ه (به‌تایه‌تی هی ت‌و‌م).
- emit (i-mit'), v.t.** (۱) د‌ه‌ر‌دان (نا‌ر‌ق، ب‌و‌ن، ش‌ل ... ه‌ت‌د)؛
ټی هات‌ن‌د‌ه‌ر‌و‌ه: (*Volcanoes ~ lava.*)
(۲) د‌ان‌و‌ه (د‌ن‌گ)؛ د‌ن‌گ ل‌ی‌و‌ه هات‌ن.
- emotion (i-mō'shan), n.** (۱) ه‌س‌ت؛ س‌و‌ز
(۲) ج‌و‌ش؛ ج‌و‌ش‌و‌خ‌ر‌و‌ش.
- emotional (i-mō'shan-'l), adj.** (۱) تایه‌تی به ه‌س‌ت یا س‌و‌ز
(۲) ه‌س‌ت پ‌ش‌ان‌د‌ه.
(۳) ز‌و‌و‌ه‌ل‌چ‌و‌؛ به‌س‌و‌ز؛ ه‌ل‌ه‌ش‌ه؛ ت‌ن‌گ‌ه‌ت‌یک‌ه.
(۴) ه‌س‌ت ج‌و‌و‌ن‌ن‌ر؛ ه‌س‌ت ج‌و‌و‌ن‌ن‌.
- emotionalism (i-mō'shan-'l-i-z'm), n.** (۱) ه‌ل‌ه‌ش‌ه‌ی؛
ت‌ن‌گ‌ه‌ت‌یک‌ه‌ی؛ ز‌و‌و‌ه‌ل‌چ‌و‌ون (۲) ه‌س‌ت پ‌ش‌ان‌دان؛ ه‌س‌ت د‌ه‌ر‌خ‌س‌تن.
- emotionalist (i-mō'shan-'l-i-st), n.** (۱) ه‌س‌ت ج‌و‌و‌ل‌اد‌ن؛ ک‌ا‌ر‌ک‌ر‌د‌ن‌س‌ر ه‌س‌ت.
(۲) که‌س‌یک‌ی ه‌س‌ت له‌پ‌و‌ر؛
که‌س‌یک‌ی به‌س‌و‌ز (۲) که‌س‌یک که له ک‌ر‌د‌ه‌و‌ی پ‌ه‌و‌ش‌ت‌یدا ز‌ی‌ا‌ت‌ر پ‌ش‌ت به ه‌س‌تی
به‌ه‌س‌ت‌یت ر‌ه‌ک له م‌ش‌ک‌ی.
- emotionality (i-mō'shan-al'ə-ti), n.** (۱) ه‌س‌ت‌د‌ار‌ی؛ به‌ه‌س‌تی؛
ه‌س‌ت به‌ه‌ی‌ز‌ی. (۲) ه‌ل‌ه‌ش‌ه‌ی؛ ز‌و‌و‌ه‌ل‌چ‌و‌ون.
- emotionally (i-mō'shan-'l-i), adv.** (۱) له‌پ‌و‌ی ه‌س‌ت یا
س‌و‌ز‌و‌ه (۲) به‌ه‌ل‌ه‌ش‌ه‌ی؛ به‌ز‌و‌و‌ه‌ل‌چ‌و‌وی.

emotive (i-mō'tiv), *adj.* ههستی؛ سۆز؛ ههستدار؛ ههست دهرې.
empathic (em-path'ik), *adj.* Also *empathetic*, تایبەتی به
 هاوههستی یا هاوسۆزایەتی.

-*empathetically* (*adv.*).

empathy (em'pā-thi), *n.* هاوسۆز؛ هاوههستی؛
 ههست کردن به ههستی کەسێکی تر

emperor (em'pēr-ēr), *n.* ئیمپراتۆر؛ شاهه‌نشا

emperorship (em'pēr-ēr-ship'), *n.* پله‌وپایه و حوکمرانی
 ئیمپراتۆر

emphasis (em'fā-sis), *n.* (۱) دان ئی داگرتن (ووشه، برگه، رسته)؛
 هیز خستنه‌سه‌ر (بیژان) (۲) بایه‌خ پێدان؛ بایه‌خ؛ دووپاتکردنوه؛
 به‌گرتن دانان

emphasize (em'fā-sīz'), *v.t.* (۱) دان ئی داگرتن یا هیز خستنه‌سه‌ر
 (ووشه، برگه، رسته) (۲) به‌گرتن دانان؛ بایه‌خ پێدان؛ دووپاتکردنوه.

emphatic (im-fat'ik), *adj.* (۱) توندوتیژ؛ سه‌هیز

(۲) سه‌ور له‌سه‌ر؛ بێ دوودلی: (to be ~ about something)

(۳) دان ئی گیراو یا هیز له‌سه‌ر (ووشه).

(۴) یه‌کلای؛ سگومان: (an ~ defeat)

-*emphatically* (*adv.*).

emphysema (em'fi-sē'mā), *n.* (۱) سی ناوسان؛ پریشکه‌وانی؛
 ناوسانی تیشوری له‌ش به‌هۆی هه‌واوه؛ نیمه‌سه‌یما

(۲) نه‌خۆشی‌یه‌کی نه‌سپه‌ بریتی‌یه‌ له‌ هه‌ناسه‌ بۆ نه‌دان و کۆکین

-*emphysematous* (*adj.*).

empire (em'pīr), *n.* (۱) ئیمپراتۆرسێ؛ شاهه‌نشانشین

(۲) ماره‌ی حوکمرانی شاهه‌نشا (۳) ده‌سه‌لاتی په‌های؛ ده‌سه‌لاتی بێ سنوور.

the Empire, ئیمپراتۆرنشینکی تایبەتی. به‌تایبەتی

(۱) ئیمپراتۆرنشین به‌ریقای، واته‌ ئینگلتهره. (ب) ئیمپراتۆرنشین پۆمی.

(ج) ئیمپراتۆرنشین فهره‌نسا له‌ سه‌رده‌می "ناپلیۆن" دا.

empiric (em-pir'ik), *n.* (۱) کەسێکی نه‌خۆنده‌وارو نه‌زان که‌ هه‌ر

ده‌توانێت پشت به‌ تاقیکردنوه‌و به‌سه‌ره‌اتی ژيان به‌سه‌تیت

(۲) کەسێکی ساخته‌جی.

empirical (em-pir'i-k'l), *adj.* به‌کرده‌وه؛ کردنه‌ی

له‌سه‌ر تاقیکردنوه‌و سه‌رنج به‌نده‌ نه‌ک زانست

(an ~ remedy, method, or evidence, etc.)

empiricism (em-pir'ā-siz'm), *n.* (۱) گۆی نه‌دن به‌ زانست و پشت

به‌ستن به‌ تاقیکردنوه‌و سه‌رنجی ژيان. (۲) ساخته‌جینی.

(۳) تیۆزی‌یه‌کی فه‌لسه‌فیه‌ ده‌لێت که‌ تاقیکردنوه‌و به‌سه‌ره‌اتی هه‌ستی

ته‌نها سه‌رجاره‌ی زانیه.

-*empiricist* (*n.*).

emplacement (im-plās'mənt), *n.* (۱) له‌ شوێنێکی تایبەتدا

دانان. (۲) شوێنی تۆپ لێوه‌ ته‌قاندن [Rare]. شوێن؛ جێگه.

employ (im-ploi'), *v.t.* (۱) به‌کارهێنان. ۲. پێوه‌ خه‌ریک بوون

(۳) به‌کۆی گرتن؛ د مه‌زاندن (له‌سه‌ر کار)؛ راگرتن؛ کار پێدان؛ نیش پێدان:

(He ~s many people in his factory.)

n. کارکردن؛ نیش کردن؛ کار؛ نیش

-*employability* (*n.*); *employable* (*adj.*).

employee, employe (im-ploi'ē, em'ploi-ē'), *n.* کرێکار؛

موچه‌خۆر؛ نیشکه‌ر؛ فه‌رمانبهر؛ به‌کۆی گیراو؛ راگرته

employer (im-ploi'ēr), *n.* (۱) خاوه‌ن نیش؛ خاوه‌ن کار؛ به‌کۆی گر

(۲) به‌کارهێنهر

employment (im-ploi'mənt), *n.* (۱) به‌کۆی گرتن؛ نیش پێدان

(۲) کار؛ نیش؛ فرمان؛ پێشه (۳) به‌کارهێنان

empoison (em-poi'z'n), *v.t.* (۱) زه‌هر تێکردن؛ زه‌هراوی کردن؛

تێکدان (۲) داخ کردنه‌ ده‌وه‌ دل ئی زه‌ش کردن

emporium (em-pōr'i-əm, em-pō'ri-əm), *n.* بازار

(۲) فرۆشگاهێکی گهره‌ی گه‌لێک شت تیا‌دا ده‌ستکه‌رتوو.

empower (im-pou'ēr), *v.t.* (۱) ده‌سه‌لات پێدان:

(The president is ~ed to veto legislation.)

(۲) توانا پێدان؛ پێگه‌پێدان.

empress (em'pris), *n.* (۱) ژنی ئیمپراتۆر. (۲) ئیمپراتۆری ژن؛ شارن.

(۳) ژنێکی زۆر به‌ده‌سه‌لات: (the ~ of his heart)

emptiness (emp'ti-nis), *n.* بۆشیتي؛ به‌تالی؛ خالیتي؛ چۆلی؛

په‌ڕه‌په‌ڕه‌یی؛ پوچی.

empty (emp'ti), *adj.* (۱) بۆش؛ به‌تال؛ خالی.

(۲) چۆل؛ به‌تال: (an ~ house)

(۳) به‌تال؛ پووت‌قووت؛ بێ بار: (an ~ ship)

(۴) هه‌یج‌په‌ڕه‌یی؛ بێ سوود؛ پوچ؛ بێ فه‌ر: (~ pleasures)

(۵) ده‌ق؛ پوچ؛ پووت؛ بێ مانا؛ په‌ڕه‌پووت: (~ promise, ~ talk)

(۶) [Colloq.]، په‌رسی.

(۱) به‌تال کردن؛ به‌تال کردنه‌وه. (۲) پۆکردن؛ هه‌ل‌رشتن؛ داگردن.

(ب) کردنه‌ناو شتیکی ته‌ره‌؛ گواسته‌وه‌ بۆ ناو ده‌فریکی تر.

(۱) به‌تال بوون؛ به‌تال بوونه‌وه‌؛ هه‌یج تێدا نه‌مان.

(۲) پێژانه‌ ناو (په‌یار، جۆگه):

(The Euphrates ~ies into Shat-Al-Arab.)

empty of, به‌بێ.

empty-handed (emp'ti-han'did), *adj.* ده‌سته‌تال؛

هه‌یج ده‌ست نه‌که‌رت.

empty-headed (emp'ti-hed'id), *adj.* هه‌یج نه‌زان؛ بێ حیشت؛

که‌مرج؛ که‌ر.

empyema (em'pi-ē'mā, em'pi-ē'mā), *n.* کێم کردن

(به‌تایبەتی بۆشایی ده‌وری سی‌یه‌کان).

empyreal (em-pir'i-əl, em'pā-rē'əl), *adj.* ناسمانی

هی حه‌وت ته‌به‌قی ناسمان؛ به‌رز؛ بێ‌دن.

empyrean (em'pā-rē'an, em'pi-rē'an), *n.* (۱) حه‌وت ته‌به‌قی

ناسمان؛ شوێنی خودا و په‌روناکی و ئاگر. (۲) ناسمان؛ گه‌ردوون.

adj. ناسمانی؛ به‌رن.

emu (ē'mū), *n.* مه‌لیکی ئوسترال نه‌فه‌ له‌ ووشترموخ ده‌جی.

emulate (em'yoo-lāt'), *v.t.* چا‌ولێکردن؛ لاسایی کردنه‌وه‌ (له‌په‌روی

باشی‌یه‌وه)؛ له‌سه‌ر پێ و شوێن پێشتن.

-*emulation* (*n.*); *emulative* (*adj.*); *emulator* (*n.*).

emulsion (i-mul'shən), *n.* تووانه‌وه‌ یا پرش و پلۆپه‌وه‌وه‌ی

شله‌یه‌ک له‌ شله‌یه‌کی تر‌دا به‌ ته‌واوی.

en- (in, en), پێشگیرێکه‌ به‌مانای: (۱) خستنه‌سه‌ر؛ خستنه‌ناو:

(enthroned)

(ب) کردنه‌به‌ر؛ داپۆشین به‌: (enrobe)

(ج) والێکردن؛ کردن به‌: (endanger, enfeeble)

(د) له‌ناو.

-en (ən, 'n), پاشگیرێکه‌ به‌مانای: (۱) بوون به‌؛ کردن به‌؛ والێکردن:

(darken, weaken)

(ب) پێدان: (hearten, strengthen)

(ج) له‌وه‌ که‌راوه‌ یا دیروسته‌که‌راوه‌: (wooden, woolen)

(د) گه‌ردانی سێیه‌می که‌راو پێکدینن: (written, risen)

(ه) کۆی ناوی ئی پێکدین: (children, brethren)

(و) شێوه‌ی بچووک که‌راوه‌ی ناوی ئی پێکدین: (chicken)

enable (in-ā'b'l), *v.t.* توانا پێدان؛ پێگه‌پێدان؛ هه‌یزپێدان.

enact (in-akt'), *v.t.* (۱) یاسادانان؛ ده‌رکردن (یاسا، فه‌رمان).

(۲) هه‌ینانه‌دی؛ کردن؛ په‌ودان:

(the place where the shooting was ~ed)

(۳) نوواندن (شائین): (to ~ a character in a play)

enactment (in-akt'mənt), *n.* (۱) یاسادانان؛ ده‌رکردن (یاسا،

فرمان (۲) باسا؛ فرمان (۲) نوواندن (شانق)؛ پوودان
enamel (i-nam'ɪ), *n.* مینا (۲) نیشقانی لهره‌ی ددان.
 (۲) مویه‌کی تابه‌تیجه پوی شتی پین سافو لووسو برقه‌دار ده‌کرت.
v.t. میناکاری کردن؛ به مینا داپوشین
enamelware (i-nam'ɪ-l-wär'), *n.* قاپ‌وقاچای مینا لیدراو
enamored, enamoured (in-am'ɛrd), *adj.* دلفراند؛ خوشیست؛
 دلفریند؛
enamored of, خوشی ده‌وین؛
encage (in-kāj'), *v.t.* خستنه‌ماو قه‌زموه
encamp (in-kamp'), *v.t. & v.i.* چادر ئی هه‌لاند؛ بار ئی خستن.
encampment (in-kamp'mənt), *n.* (۱) چادر ئی هه‌لاند
 (۲) چادرا
encase (in-käs'), *v.t.* (۱) داپوشین؛ دهره‌گرتن؛ پینچانه‌وه
 (۲) خستنه‌ماو سندوقه‌وه
encephalic (en'sə-fəl'ik), *adj.* تایه‌تی به مینش؛ هی مینش.
encephalitis (en'sef-ə-lī'tis, en-sel'ə-lī'tis), *n.* هه‌وکردی مینش
encephalo-, encephal- (en-sel'ə-lō-), پینشگرکه به‌مانای
 مینشکی؛ تایه‌تی به مینش
encephaloma (en'sef-ə-lō'mə, en-sel'ə-lō'mə), *n.* برینی مینش
encephalon (en-sel'ə-lon'), *n.* مینش
enchain (en-chān'), *v.t.* (۱) کله‌بچه‌کردن؛ کله‌بچه‌کردنه‌ست
 (۲) دفریدن؛ سهرنج پاکیشان؛ به‌رنه‌دان
-enchainment (n.)
enchant (in-chant', in-chānt'), *v.t.* (۱) حادوینکردن؛
 نه‌فسوسانی کردن؛ دلفراندن؛ دلخوش کردن
enchanting (in-chan'tiŋ, in-chān'tiŋ), *adj.* دلفرین؛ خوش؛
 زور خوش و جوان (an ~ evening, person, etc.)
enchantment (in-chant'mənt, in-chānt'mənt), *n.* (۱) دلفراندن؛
 هه‌که به نه‌فسوسان؛ شادی؛ خوشی.
 (۲) نه‌فسوسان؛ شتیکی دلفرین؛ زور خوش.
enchantress (in-chan'tris, in-chān'tris), *n.* (۱) جادوگره
 (۲) دفره‌تینکی دلفرین؛ ژینکی زور جوان
enchilada (en'chi-lä'də), *n.* جوره خوارینکی مه‌کسیکی
encircle (in-sür'k'l), *v.t.* (۱) دهره‌گرتن؛ دهره‌دان؛ نابلوقه‌دان
 (to be ~d by the enemy)
 (۲) به‌دهره‌دان؛ خولانه‌وه یا سووپانه‌وه
-encirclement (n.)
enclasp (en-klasp', en-kläsp'), *v.t.* باوه‌ش پیداکردن؛
 گرتنه‌باوه‌ش
enclave (en'klāv), *n.* ناوچه‌یه‌که که ولاتی بیگانه به‌دهره‌یدا بیت؛
 ناوچه‌یه‌که که له‌نا وولاتینکی بیگانه‌دا بیت
enclose (in-klöz'), *v.t.* (۱) دهره‌دان؛ دهره‌گرتن؛ په‌رژین کردن؛
 خستنه‌ناوه‌وه (۲) خستنه‌ناو سندوقی یا دفره‌وه؛ پینچانه‌وه.
 (۳) خستنه‌ناو زهره‌وه: (She ~d a picture with her letter.)
 (۴) تیدابوون
enclosure (in-klöz'hēr), *n.* (۱) دهره‌دان؛ دهره‌گرتن.
 (۲) په‌رژین؛ دیوار؛ شتی که دوری شتی یا شونینیک ده‌گرت.
 (۳) شونینیکی دهره‌گیرا (گه‌وپ، په‌چه، کولانه ... هتد)
 (۴) ناوه‌برک؛ شتی که له‌گه‌ل نامه‌یه‌کدا بخرتنه‌ناو زهره‌وه (وهک به‌روانه‌وه،
 وینه، پار ... هتد).
encompass (in-kum'pas), *v.t.* (۱) دهره‌دان؛ نابلوقه‌دان

دهره‌گرتن. (۲) گرتنه‌وه (باس، دووان)؛ تیدابوون:
 (The book ~es many subjects.)
encore (än'kôr, än-kör'), *interj.* دوباره؛ سهرله‌نوئ؛ بیلزموه.
 (۱) دوباره‌کردنه‌وه له‌سهر خواستی گوینگان (پارچه‌یه‌ک ناواز له‌نامه‌نگینکی
 مۆسیقادا، خۆنوواندینک له‌شانونامه‌یه‌کدا ... هتد).
 (۲) شتیکی دوباره‌کراوه (ناوازی مۆسیقا، خۆنوواندن، خوارده‌مه‌نی ... هتد).
v.t. داوای دوباره‌کردنه‌وه.
encounter (in-koun'tēr), *v.t.* (۱) له‌ناکاو تووش هاتن؛ هاتنه‌پئ؛
 له‌ناکاو پینگه‌یشتن. (۲) به‌رنه‌نگاریبون؛ جه‌نگان.
 (۳) تووش بوون (ناخوشی، دژاری)؛ تووش هاتن.
 (۴) به‌رنه‌نگاری؛ به‌رنه‌نگاریبون؛ جه‌نگ؛ شه‌ر؛ به‌یه‌کده‌هاتن.
 (۵) به‌یه‌کده‌یشتن؛ تووش بوون؛ تووش هاتن.
encourage (in-kūr'ij), *v.t.* (۱) هاندان؛ پال پینوه‌نان.
 (۲) پالیشتی کردن؛ یارمه‌تیدان.
 (۳) هاندان؛ پال پینوه‌نان.
 (۴) یارمه‌تی؛ یارمه‌تیدان؛ پالیشتی؛ پالیشتی کردن.
encouraging (in-kūr'ij-iŋ), *adj.* باش؛ ناسوده‌به‌خش؛ هاندن.
 (She heard ~ news about her sick daughter.)
encroach (in-krōch'), *v.t.* (۱) به‌ستدریژی (~ on; ~ upon)
 کردنه‌وه سهر مافی خه‌ک. (۲) (~ on; ~ upon)، له‌سنوور تپه‌پین
-encroachment (n.)
encumber (in-kum'bēr), *v.t.* (۱) پئ لینگرتن؛ کۆسپ خستنه‌ پئ.
 (۲) بارگران کردن؛ بار قورس کردن (قه‌زازی).
encumbrance (in-kum'brəns), *n.* (۱) کۆسپ؛ رینگر؛ گرفتاری؛
 بارینکی قورس؛ بار (۲) [Rare] خوارده‌ست (به‌تایه‌تی مندان
 (۳) په‌ن یا قهر (خانوو، زه‌وی‌وزار).
-ency (ən-si), پاشگرکه به‌مانای؛ چۆنیتی؛ دۆخ؛ بار:
 (dependency, efficiency, emergency)
encyclical (en-sik'li-k'l, en-sī'kli-k'l), *adj.* گشتی؛
 بۆ هه‌موو کس؛ بۆ پلورکردنه‌وه‌ی گشتی.
n. نامه‌ی پاپا بۆ قه‌شه‌کان (دهریاری کاروباری کلینسی کاسۆلیکی).
encyclopedia, encyclopaedia (in-sī'klə-pē'di-ə), *n.*
 ئینسیکلۆپیدیا؛ زانیارستان؛ فهره‌نگ کۆ.
-encyclopedia (adj.); encyclopedically (adv.);
encyclopedia (n.)
end (end), *n.* (۱) دواپی؛ کۆتایی؛ پایان؛ نا‌کام؛ ته‌واو‌بوون.
 (۲) مردن؛ مهرگ؛ نه‌مان. (۳) سهر؛ جه‌مسهر؛ په‌ر؛ سهرپه‌ر؛ جه‌ک.
 (۴) نامانج؛ نا‌وات. (۵) نه‌نجام. (۶) پاشماوه.
 (۷) هۆی بوون یا ژان. (۸) یاریکهری سهرپه‌ر (فوتبۆلی نه‌مه‌ریکی)
v.t. (۱) دواپی پین هینان؛ کۆتایی پین هینان؛ برانه‌وه؛ برینه‌وه.
 (۲) له‌م په‌ر سهرپه‌ر دا بوون؛ جه‌مسهر یا کۆتایی پینکھینان.
 (۳) [Obs.] کوشتن.
v.i. (۱) دواپی هاتن؛ کۆتایی هاتن؛ برانه‌وه. (۲) مردن.
adj. هی دواپی؛ دوا؛ دواهمین: (~ product).
 (۱) شیوا؛ په‌شیناو.
 (۲) هیچی به‌هیچ‌وه‌یه‌که نه‌چه‌سییوه؛ جینگه‌ی خۆی نه‌گرتوه.
end up, (۱) به‌پینوه؛ به‌قنجی. (۲) والیه‌هاتن؛ کۆتایی هاتن.
make an end of, (۱) وه‌ستاندن؛ دواپی پین هینان؛ ته‌واو‌کردن
 (۲) نه‌هینشتن؛ لا‌په‌ردن؛ کوشتن.
make both ends meet, (۱) ده‌ست به‌پاره‌وه گرتن؛
 نه‌مه‌ندی ده‌سکوت پاره‌وه‌هه‌ج کردن.
 (۲) به‌کوله‌مهرگی ژان؛ به‌ناستهم به‌ش کردنی ده‌سکوت.
no end, [Colloq.], زۆر؛ ئینجگار زۆر؛ بپایان.
on end, (۱) به‌قنجی؛ به‌پینوه. (۲) یه‌که له‌دواپی یه‌که؛ په‌یتا؛ په‌یتا؛ بپشوو.
put an end to, (۱) دواپی پین هینان؛ کۆتایی پین هینان.

- (۲) کوشتن: نه‌هشتن
end-all (end'ôl'), *n.* (۱) درایی همه‌موشتن: کۆتایی همه‌موشتن.
 (۲) دوايي پښه‌ره: نه‌وی کۆتایی به همه‌موشتن: دینیت.
endanger (in-dân'jër), *v.t.* خستنه مەترسی‌یهوه.
endear (in-dêr'), *v.t.* خو خوشه‌ویست کرد: خوشه‌ویست کردن: (She ~ed herself to the children by her generosity.)
endearment (in-dêr'ment), *n.* (۱) خوشه‌ویستی: خوشه‌ویستی کردن: (۲) خوشه‌ویستی: دهرین.
endeavor, endeavour (in-dev'ër), *v.i.* (۲) هه‌لەدان: ته‌لاکردن: (۱) کۆشش کردن
ending (en'din), *n.* (۱) کۆتایی: دوايي: پایان.
 (۲) دوايي هاتن: کۆتایی هاتن: (۳) مردن.
 (۴) پاشگرک که کاتی کردار یا شیوهی جیاوازی ووشه پیشان ده‌دات (want--- wanted).
endless (end'lis), *adj.* (۱) پښه‌ره: دوايي بۆ‌ئیه: دوايي نایه‌ت: نابېخته‌وه: زور دوورودرژ: (۲) هه‌ردوو سه‌ری له‌یه‌کی داوه (وهك نه‌له): (an ~ chain)
endmost (end'möst'), *adj.* دواترین: هه‌ره دوا: دورترین
endo- (en'dō, en'də), پښگرکه به‌مانای ناوه‌کی: ناوه‌وه
endocrine (en'dō-kär-dī'tis), *n.* هه‌موکردنی په‌ره یا په‌رده‌ی دل.
endocardium (en'dä-kär'di-am), *n.* په‌ره‌ی دل: په‌رده‌ی دل
endocarp (en'dä-kärp'), *n.* ناوکی میوه: قوڤ: هه‌لووڤه.
endocrine (en'dä-kärin', en'dä-krin'), *adj.* (۱) تاییه‌تی نه‌لوی: ناوه‌کی له‌ش که هۆرمۆنات یا شتی تر ده‌رده‌کات یا ده‌رژنیت: (~ glands).
 (۲) تاییه‌تی نه‌لوی: هۆرمۆنات
endocrine gland, *n.* لوی یا پښنی ناوه‌کی له‌ش.
 لوی پښنی ناوه‌کی له‌ش.
endocrinology (en'dō-kri-nol'ä-ji, en'dō-kri-nol'ä-ji), *n.* زانستی لوی یا پښنی ناوه‌کی له‌ش (پښشک‌هوانی).
endoderm (en'dä-dürm'), *n.* چین یا توئی ناوه‌ی شانه‌ی ناو له‌مه.
endogamy (en-dog'ä-mi), *n.* ژنه‌پان و شووکردن له‌ناو هه‌مان خێل یا چینی کۆمه‌لايه‌تیدا
-endogamous (*adj.*).
endogen (en'dä-jen'), *n.* بووه‌کی که له ناوه‌وه گه‌وره ده‌بیت.
-endogenous (*adj.*); **endogeny** (*n.*).
endoplasm (en'dä-plaz'm), *n.* بهشی ناوه‌ی سایق‌پلازمی شانه‌ی گیاندار یا پوهه
endorse (in-dörs'), *v.t.* (۱) مۆرکردنی پښتی چه‌کیک (بۆ گۆڤینه‌وه‌ی نه‌بانق): (to ~ a check).
 (ب) مۆرکردنی پښتی چه‌کیک له‌لایه‌ن خاوه‌ن چه‌که‌که‌وه تاکو په‌کینکی تر بتوانیت بیگۆڤینه‌وه: (۲) په‌سه‌ندکردن: ده‌نگ بۆ دان: پالپښتی کردن: (to ~ what a person says or does; The mayor has ~d the housing project.)
endorsee (in-dör'sē', en'dör'sē'), *n.* چه‌ک بۆ مۆرکراو: نه‌و که‌سه‌ی که خاوه‌ن چه‌کیک چه‌که‌کی بۆ مۆر ده‌کات بۆ نه‌وی بیگۆڤینه‌وه بۆ خۆی

- (۱) مۆرکردن یا نیمزاکردنی
endorsement (in-dörs'ment), *n.* پښتی چه‌کیک بۆ گۆڤینه‌وه‌ی: (۲) نیمز یا مۆری پښتی چه‌کینکی وه‌ها.
 (۳) په‌سه‌ندکردن: ده‌نگ پیدان: پالپښتی کردن: (His ~ of the policy is important.)
endoscope (en'dä-sköp'), *n.* نامیرنکی پښشکی‌یه بۆ تپروانینی نه‌ندامی بۆشی له‌ش: بۆشایی له‌ش بین.
endow (in-dou'), *v.t.* (۱) پیدان: پیدان له زگماکی‌یه‌وه: خواپیدان: (He was ~ed with courage.)
 (۲) پیدان (به‌تاییه‌تی په‌ره به ده‌زگایه‌کی گشتی): خه‌لات کردن: پښ به‌خشین: (to ~ a college, a school, a hospital, etc.)
endowment (in-dou'ment), *n.* (۱) پیدان: خه‌لات کردن: پښ به‌خشین: (۲) خه‌لات: شتی پښ به‌خشاو: (۳) به‌هره: تواناییه‌کی زگماکی.
end product, دوا به‌هره: دوا نه‌تجام: نه‌تجام: به‌هره
end table, ته‌پله‌ک (به‌تاییه‌تی که له ته‌نیشته قه‌مه‌فه یا کورس‌یه‌که‌وه داده‌نوڤت).
endurable (in-door'ä-b'l, in-dyoor'ä-b'l), *adj.* له‌گه‌لی
 ده‌رده‌بریت: له‌گه‌لی هه‌لده‌کیرت: به‌رگی ده‌گیرت (ناز، دژواری، ناخۆشی)
endurance (in-door'ans, in-dyoor'ans), *n.* (۱) کۆله‌دان: خوڤاگرتن له‌به‌رده‌م نازار یا ناخۆشیدان: ده‌ربردن: به‌رگه‌گرتن (ناخۆشی، نازار)
 (۲) قایمی: به‌رگه‌گرتن (شتومه‌که، نامین).
 (۳) [Rare], ناخۆشی: دوچاره‌ی: گرفتاری: (۴) ماوه
endurance test, تاقیکردنه‌وی به‌کینشی یا به‌رگه‌گرتن (مۆڤه، نامیر، شتومه‌که).
endure (in-door', in-dyoor'), *v.t.* به‌رگه‌گرتن (ناخۆشی، نازار): خوڤاگرتن: ده‌ربردن: چه‌شتن (ناخۆشی)
 (۱) به‌ردوام بوون: نه‌هه‌وتان: کۆله‌دان: سه‌ره‌کووتن
 (۲) به‌رگه‌گرتن (ناخۆشی، نازار): ده‌ربردن
enduring (in-door'in, in-dyoor'in), *adj.* (۱) نه‌مه‌را: هه‌تا هه‌تا: له‌ناو ناچن: (an ~ quality)
 (۲) به‌کینش: به‌تین: به‌پشوو: به‌رگه‌گر: به‌نارام: به‌گیر.
 (۳) درێڅخایه‌ن: دوايي پښ نه‌هاتو (an ~ problem).
enema (en'ä-mä), *n.* ده‌ستوور: شاف: حوڤه.
enemy (en'ä-mi), *n.* دوژمن: ناخه‌ر: مینل.
energy (en'är-jä), *n.* هی دوژمن.
energetic (en'är-jet'ik), *adj.* به‌ووزه: به‌تین: به‌تار: به‌هیز: چالاکی: به‌گۆڤ: به‌مه‌ناو: به‌کار: به‌جۆش.
-energetically (*adv.*).
energize (en'är-jiz'), *v.t.* جۆشدان: هه‌ناو پیدان: ووزه پیدان: به‌هیزکردن.
energy (en'är-jä), *n.* چالاکی: پیشاندان: به‌ووزه‌بوون.
 (۱) تین: هه‌ناو: گوڤ: گوڤ: جۆش.
 (۲) توانا: هیز: (۳) ووزه
enervate (en'är-vät'), *v.t.* پښه‌کردن: لاوازکردن: پښ تین کردن: پښ تاقه‌ت کردن.
enfeble (in-fē'b'l), *v.t.* لاوازکردن: پښه‌کردن.
enfeblement (*n.*).
enforce (in-förs', in-förs'), *v.t.* (۱) به‌هیزکردن: زۆرلیکردن: (۲) په‌سه‌ردا سه‌پاندن: (Don't ~ your will on the child.)
 (۳) په‌سه‌ردا سه‌پاندن: (۴) کارپښکردن (یاسا، په‌په‌وه): (to ~ the law)
enforcement (*n.*).
enfranchise (en-fran'chiz), *v.t.* (۱) نازادکردن (له به‌نداییه‌تی یا نه‌رگی سه‌پشان): پښکارکردن (۲) مافی ده‌نگدان پیدان.
enfranchisement (*n.*).
engage (in-gāj'), *v.t.* (۱) به‌لیندان: (She ~d herself to do the job.)

enlist

- the Enlightenment**, *n.* بزووتنومى فەلسەفى روشنىيرى لە ئەوروپادا
لە سەدى ھەژدەمدا
- enlist** (in-list'), *v.t.* (۱) ئاۋ نووسىن بۇ سەربازى؛ كۆرۈن بە سەرباز
(۲) داۋاي پىشنىۋاس لىكىردن؛ پىشنىۋاسى دەستكەۋتن؛
- (to ~ someone's support)
v.t. (۱) (~ in) ئاۋى خۇ نووسىن بۇ سەربازى؛ بۇن بە سەرباز
(۲) (~ in) پىشنىۋاسى لىكىردن.
- enlistment** (*n.*)
enlisted man, *n.* سەرباز
enliven (in-līv'ən), *v.t.* ژياندەنەۋە؛ جۇشەن؛ جۇشەن كۆرۈن؛
(to ~ a party)
en masse (en mas'), *n.* بەكۈمە؛ پىكەۋە؛ ھەمۇ پىكەۋە
enmesh (en-mesh'), *v.t.* بە داۋەۋە كۆرۈن؛ كۆرۈن بە داۋ؛ پىئەۋە كۆرۈن؛
تۈۋەگەلەند
- enmity** (en'mā-ti), *n.* دۇشمنەپەتە؛ ئاخەزى
ennoble (i-nō'b'l. en-nō'b'l), *v.t.* (۱) كۆرۈن بە بەگۋە
(۲) پايەخ پىندان؛ پايە سەزگۈرەنەۋە
- ennoblement** (*n.*)
ennui (än'wē), *n.* رەپەس بۇن؛ ۋەرسى؛ بىن تاقەتە؛
خۇشى لە ھىچ شىنەك ۋەرنەگۈرۈن.
- enormity** (i-nōr'mā-ti), *n.* (۱) بەدە؛ خرابى تۈۋەگەلەند
نېجگار خرابى تۈۋەگەلەند (the ~ of the crime)
(۲) تۈۋەگەلەندى زور خراب؛ كۆرۈنەۋەپەتە زۇر بەدە؛ تۈۋەگەلەندى گەرە.
- enormous** (i-nōr'mās), *adj.* (۱) نېجگار زۇر؛ زۇر گەرە
(The war cost an ~ sum of money.)
زۇر زۇر؛ زۇر خراب؛ زۇر بەدە
- enormously** (*adv.*)
enough (i-nuf'), *adj.* بەس؛ نە كەۋە زۇر
n. نە كەۋە نە زۇرى؛ نەس بۇن
adv. (۱) بەس؛ نەۋەدەپەتە پىئەۋەستە
(۲) تەۋە؛ زۇر (He was thankful ~ to escape.)
(۳) نە باش ۋە خراب؛ (He played well ~.)
- interj.**
enquire (in-kwīr'), *v.t. & v.i.* پىرسىن؛ پىرسىار كۆرۈن
enquiry (in-kwīr'i), *n.* لىپىرسىنەۋە؛ لىكۆلەنەۋە؛ پىرسىار كۆرۈن
enrage (in-rāj'), *v.t.* زۇر تۈۋەگەلەند
enrapture (in-rap'chēr), *v.t.* دل زۇر خۇش كۆرۈن؛ دلفغاندەن؛
شىتەۋەشەپەتە كۆرۈن
- enrich** (in-rich'), *v.t.* (۱) دەۋەلەمەد كۆرۈن؛ سامان زىاد كۆرۈن
(۲) بەنەۋەتە كۆرۈن؛ بەنەۋەتە خەتەر كۆرۈن؛ خۇشەتەر كۆرۈن؛
(Music has ~ed my life.)
(۳) پەين تىكەردن؛ رەۋى؛ بەنەۋەتە كۆرۈن زەۋى (بە پەين يا شتى كىمىيەپەتە).
(۴) پارازەنەۋە؛ جۈۋەن كۆرۈن.
(۵) بەنەۋەتەر يا باشتەك كۆرۈن بە تىكەردەن؛ فېتەمىنات (خۈۋەدەمەن).
- enrichment** (*n.*)
enroll, enrol (in-rōl'), *v.t.* (۱) ئاۋ نووسىن لە لىستەپەتە
(۲) ئاۋ نووسىن بۇ سەربازى؛ كۆرۈن بە نەندەم.
v.t. (۱) ئاۋى خۇ نووسىن (۲) ئاۋى خۇ نووسىن بۇ سەربازى.
(۳) بۇن بە نەندەم؛ خۇ كۆرۈن بە نەندەم.
(۱) ئاۋ نووسىن؛
ئاۋ تۇمار كۆرۈن؛ لىستەپەتە ئاۋ نووسراۋان
(۲) سەرحەمى ئاۋى تۇمار كۆرۈن
(E~ in the university is down this year.)
en route, *n.* بە رىگاۋە؛ بىن شۈنەنەك؛ لە رىگا

enter

- ensanguine** (en-san'gwin), *v.t.* خۇشەۋى كۆرۈن.
ensemble (än-säm'b'l), *n.* (۱) ھەمۇ؛ گەشت.
(۲) دەستەك جەۋبەرگى؛ چەند پارچەپەتە لىكەن يەكدا شىۋا.
(۳) يەك ئەۋەپەتە نۇر كۆرۈنەۋەتە يا كۆرۈنەۋەتە (۴) تىپىكى مۇسېقا يا گۇرۇنى پىئە
(۵) ئامىرى مۇسېقا يا دەنگى گۇرۇنى تىپىكى ۋەپە.
(۶) (۱) سەرحەمى تىپىكى نەكتەران
(ب) خۇشەۋەتە تىپىكى ۋەپە لەسەر شائۇ
(۱) خۇشەۋەتە گۇمەزەۋە؛
enshrine (in-shrīn'), *v.t.* گۇمەزە بۇ كۆرۈن. (۲) پەرسەتە؛ بە پىئەزە دانان.
-enshrinement (*n.*)
ensign (en'sin), *n.* (۱) دىۋوشە؛ نىشان. (۲) ئالا؛ بەيدەخ
(۳) ئەفەسەرى ئالاھەلەر لە سۇپاى نىنگىزى كۆندە.
(۴) ئەفەسەرىكى يەك ئەستىزەۋە ھىزى دەريايى نەمەرىكى.
ensignship (en's'n-ship'), *n.* پەلە ئەفەسەرىكى يەك ئەستىزە لە
ھىزى دەريايى نەمەرىكا.
enslave (in-slāv'), *v.t.* (۱) كۆرۈن بە كۆلەپەتە يا بەندە؛ كۆلەپەتە؛
بەندەپەتە. (۲) خۇشەۋەتە دەستەۋە؛ ھىتەنەۋەتە بار؛ سەز پىن دانەۋەندەن؛
چەۋەسەندەۋە.
enslavement (in-slāv'mənt), *n.* كۆلەپەتە؛ بەندەپەتە؛
خۇشەۋەتە دەستەۋە؛ ھىتەنەۋەتە بار.
ensnare (en-snār'), *v.t.* بە داۋەۋە كۆرۈن؛ بە تەلەۋە كۆرۈن
ensue (en-sōō', en-sū'), *v.i.* (۱) پۇۋدان ۋەپەدە؛ ۋەپەدە ۋەپەتە
(۲) بۇن بە ھۇ؛ پۇۋدان لە نەجەمەدە؛ بۇن بە ھەپە.
ensure (in-shoor'), *v.t. & v.i.* (۱) مۇسەگەر كۆرۈن؛ دلفىابۇن؛
(We cannot ~ success.)
(۲) پاراستەن؛ (to ~ oneself against risk)
entail (in-tāl'), *v.t.* (۱) پىئەۋەست كۆرۈن؛ پىئەۋەست بۇن.
(The plan ~s work and great expense.)
(۲) بەجىنەۋەتە مېراتى بەجۇرەك كە مېراتى ۋەرگەر نەتۈۋەتە پىغۇرۇشەتە يا
بىكات بە خەلەتە.
entangle (in-tan'g'l), *v.t.* (۱) كۆرۈن بە داۋەۋە؛ كۆرۈن؛ تۈۋەگەلەند
پىئەۋەتە. (۲) تۈۋەش كۆرۈن؛ شىۋەندە.
(۳) ئالۇسكاندەن؛ ئالۇزاندەن؛ تىك ئالۇندەن؛ پىكاجۇۋەن
ئالۇزەۋ؛ ئالۇسكاۋ؛ شىۋا.
entangled (in-tan'g'ld), *adj.* (۱) ئالۇزە؛ ئالۇزە؛
entanglement (in-tan'g'l-mənt), *n.* تىكەۋەتە ئالۇزە؛ (۲) تۈۋەش بۇن؛ پىئەۋەتە.
enter (en'tēr), *v.t.* (۱) چۈۋەنەۋە؛ چۈۋەنەۋەتە.
(۲) پىكاجۇۋە؛ پىكاجۇۋە؛ كۆن كۆرۈن؛ سەمىن؛
(The bullet ~ed his body.)
(۳) خۇشەۋەتە. (۴) لەۋەۋەدە نووسىن؛ تۇمار كۆرۈن (لە لىستە، نووسراۋ يا
يادداشتە)؛ خۇشەۋەتە (نووسىن). (۵) ئاۋ نووسىن (بۇ بەشدار بۇۋەنە مەملى)
(۶) بۇن بە نەندەم؛ بەشدار بۇن.
(He ~ed his son at a private school.)
(۷) خۇشەۋەتە؛ خۇشەۋەتە ناۋ؛ (John is ~ing business.)
(۸) دەستىنەۋەتە؛
(۹) تۇمار كۆرۈن لە گۇمەزە (كەشتى، شتۈۋەمەك).
(۱۰) پىشەكەشى دادگا كۆرۈن (بەلگە).
(۱) چۈۋەنەۋەتە؛ چۈۋەنەۋەتە (زۇۋر يا شۈنەنەك).
(۲) پىكاجۇۋە؛ كۆن كۆرۈن.
(۱) تىۋە؛ بەشدار بۇۋەنە؛
enter into, *v.t.*
(He entered into the conversation.)
(۲) بۇن بە ھەپەتە لە مەسەلەپەتە.
(۳) باسكۆرۈن؛ لىكۆلەنەۋەتە.
(۴) ھەۋەستى كۆرۈن؛ بۇن بە ھەپەتە.
(۱) دەستىنەۋەتە.
(۲) بۇن بە خەۋەنەۋەتە خۇشى ئى ۋەرگەرۈن.

enterprise

enterprise (en'tēr-priz'), *n.* (۱) پروژه، هوش، کار.

(۲) پروژه به یکی ممتزیدار، گرنگ، یا سخت.

(۳) ناماده‌یون بؤ کاری ممتزیدار کردن.

(۴) بهره‌دار و بود و کردنی پروژه. (۵) پروژه‌ی بازرگانی.

enterprising (en'tēr-priz'ing), *adj.* کوششگر، زور مولده؛ به دن کارگر

entertain (en'tēr-tān'), *v.t.* (۱) به‌زم گران؛ شاهنگ گیران؛

کلیف پند (۲) میوانداری کردن

(۳) به‌جا و کردن؛ گوئی پیدان (He refused to ~ the idea.)

(۴) بیرلیک‌دنه‌وه؛ گرته‌دل؛ له دلدای بوون؛

(He ~s thoughts of revenge.)

(۵) [Archaic] بهره‌دار و بوون؛ له‌سەر پویشتن

v.i. میوانداری کردن (They often ~ at dinner.)

entertainer (en'tēr-tān'ēr), *n.* شاهنگ گیر (له تیاترودا)؛

به‌زم گیر؛ گورانی بیژ یا سه‌ماکر

entertaining (en'tēr-tān'ing), *adj.* خوش؛ سه‌برخوش

entertainment (en'tēr-tān'mənt), *n.* (۱) خوشی

(۲) میوانداری (۳) به‌جا و کردن

(۴) له دن گرتن؛ نه‌یاده‌چوون؛ له‌برمان

(۵) شتکی سه‌برو خوش

enthrall, enthrall (in-thrōl'), *v.t.* (۱) کردن به به‌نده یا کؤیله

(۲) به دبل کردن؛ دلفراندن؛ هوش ئی برین؛ شیت‌وشه‌یدا کردن.

(to be ~ed by an exciting story or woman's beauty)

-enthrallment; enthrallment (*n.*).

enthronc (in-thrōn'), *v.t.* (۱) کردن به پاشا؛ خستنه‌سەر ته‌خت

پاشا. سهرت قه‌ته (۲) زور پیزلیکرتن

-enthronement (*n.*).

enthuse (in-thōōz', in-thūz'), *v.t. & v.i.* [Colloq] جوشدان

هینانه‌جوش؛ هاتنه‌جوش؛ به گرمی یا به دن کردن؛ به‌په‌روشه‌وه بوون.

enthusiasm (in-thōō'zi-az'm, in-thū'zi-az'm), *n.* تیر؛

جوش؛ گرمی؛ دن گرمی؛ هستی به‌تین؛ په‌روش

(۲) [Archaic] حان لیهاقت (دەرویش)؛ شیت‌وشه‌یدایی ثانیی

enthusiast (in-thōō'zi-ast, in-thū'zi-ast), *n.* (۱) کەسبکری

به‌جوش؛ به‌په‌روش؛ یا دن گرم (۲) ناین په‌رستکی توندوتیز

enthusiastic (in-thōō'zi-as'tik, in-thū'zi-as'tik), *adj.* (۱)

به‌په‌روش؛ به‌دل؛ به‌جوش؛ به‌شوق؛ دل گرم؛ به‌تین؛ گرم؛

(an ~ person; an ~ reception)

(۲) قایبه‌تی به جوش یا په‌روش

enthusiastically (in-thōō'zi-as'ti-k'l-i, in-thū'zi-as'ti-k'l-i), *adv.* به‌گه‌رمه‌وه؛ به‌دل؛ به‌جوشه‌وه؛ به‌په‌روشه‌وه؛ به‌گه‌رمی

entice (in-tis'), *v.t.* هه‌لفریودن؛ دل راکیشان به شتی جوان بؤ کردن

شتی ناپه‌سەند (to ~ a person to do something wrong)

enticement (in-tis'mənt), *n.* (۱) هه‌لفریون؛ دل راکیشان به شتی

جوان (بو کردن) شتی ناپه‌سەند. (۲) شتیکی هه‌لفریوون

entire (in-tir'), *adj.* (۱) هه‌موو؛ کشت؛ سه‌ریاک.

(۲) ساخ؛ هه‌چی کەم نیه‌ه؛ دهستی لیوه نه‌داروه (۳) نه‌خسار.

(Obs.) پوخته؛ پاک؛ پالاوته (۵) قه‌راغه‌کی گرنج گرنج نیه (گه‌لا).

n. (۱) هه‌مووی؛ گشتی؛ به‌ته‌واوی

(۲) نه‌سپی کەجینه؛ نه‌سپی په‌راندن یا چاکردن

entirely (in-tir'li), *adv.* (۱) به‌ته‌واوی؛ هه‌مووی؛ به‌سه‌ریاک

(۲) قه‌نه؛ هه‌ر

entirety (in-tir'ti), *n.* (۱) ته‌واوی؛ ته‌واویتی. (۲) هه‌موو؛ سه‌ریاک.

in its entirety, هه‌مووی؛ به‌ته‌واوی؛ به‌سه‌ریاک.

entitle (in-ti'tl), *v.t.* (۱) ناولینان؛ سه‌رناو پیدان.

(۲) ریزلینان؛ به پیدانی نازناو یا سه‌رناو.

entry

(۲) ماف پیدان؛ ده‌سه‌لات پیدان؛

(His age and learning ~ him to respect.)

Nothing can ~ you to ask such personal questions.)

entity (en'tā-ti), *n.* (۱) بوون. (۲) قه‌واره؛ شتیکی قه‌واره‌دار.

entomb (en'tōm), *v.t.* (۱) ناشتن (مردوو)؛ گۆز کردن

(۲) بوون به گۆز بؤ.

-entombment (*n.*).

entomo- (en'tō-mō), پیش‌گریکه به‌مانای؛ جانه‌وه.

entomological (en'tō-mō-loj'i-k'l), *adj.* قایبه‌تی به

جانه‌وه‌ناسی.

entomologist (en'tō-mōl'ō-jist), *n.* ژانای جانه‌وه؛

جانه‌وه‌ناس.

entomology (en'tō-mōl'ō-ji), *n.* جانه‌وه‌ناسی؛

ژانستی جانه‌وه

entourage (än'too-rāzh'), *n.* (۱) ده‌روویه؛ ده‌روپشت

(۲) ده‌ست و پیوه‌ند.

entozoon (en'tō-zō'on), *n.* (pl. entozoa), جانه‌وه‌ری لاوورگه

(به‌قایبه‌تی گرمی پخوله).

entrails (en'trālz, en'trəlz), *n.pl.* پخوله؛ ناسک؛ هه‌ناو.

entrain (in-trān'), *v.t.* سواری شه‌مه‌نده‌فر کردن

v.i. سواری شه‌مه‌نده‌فر بوون

entrance (en'trans), *n.* (۱) هاته‌ته سه‌ر شانو؛ ده‌رکه‌وتن له‌سەر شانو؛

(an actor's ~)

(۲) چوونه‌ژووره‌وه

(۳) جینگه‌ی چوونه‌ژووره‌وه؛ ده‌رگا؛ قایی.

entrance (in-trans', in-trāns'), *v.t.* (۱) حال ئی هینان؛

بین هوش کردن. (۲) شیت‌وشه‌یدا کردن؛ دلفراندن

entrant (en'trənt), *n.* (۱) کەسبکە که بجینه ژووره‌وه

(۲) کەسبکە تازه نه‌ندام (له پیشه یا رنک‌راوینکدا).

(۳) به‌شداری پیش‌چرکی یا مه‌ملی‌یمک.

entrap (in-trap'), *v.t.* (۱) به ته‌له‌وه کردن؛ به داوه‌وه بوون.

(۲) پیوه‌کردن؛ توروش کردن؛ خه‌له‌تاندن؛ هه‌لفریواندن

entreat (in-trēt'), *v.t. & v.i.* (۱) ئی پارانه‌وه؛ پارانه‌وه؛ تکالیف کردن.

(۲) [Archaic] باگ کردن بؤ نان خواردن.

(۳) (۱) قایل کردن به ئی پارانه‌وه. (ب) والیک کردن.

entreaty (in-trēt'i), *n.* تگا؛ پارانه‌وه؛ ئی پارانه‌وه.

entree, entrée (än'trā), *n.* خواره‌مه‌نی سه‌ره‌کی ژمه‌یک خواردن.

entrench (in-trench'), *v.t.* (۱) پاراستن؛ ده‌وره‌دان به خه‌نده‌ق؛

سه‌نگه‌رگرتن؛ چوونه سه‌نگه‌ره‌وه؛

(The enemy were ~ed on the other side of the river.)

They ~ed themselves.)

(۲) چه‌سپاندن؛

(The right to trial by jury is ~ed in our legal system.)

v.i. ده‌ست‌دروژی کردن سه‌ر مافی خه‌لک.

entrenchment (in-trench'mənt), *n.* (۱) قایم کردن و پاراستن

به خه‌نده‌ق. (۲) خه‌نده‌ق؛ سه‌نگه‌ر.

(۳) چه‌سپاندن؛ ده‌گ داکوتان؛ چه‌سپین.

entrepreneur (än'trə-prə-nūr'), *n.* بازرگانیکی به‌مه‌لمت؛

کارگیریک که بازرگانیکی به پر له ممتزسی ده‌کات له‌پیناوی قازانجا

entrust (in-trust'), *v.t.* پین سپاردن؛ سپاردن؛ به نه‌مانت پیدان یا

(He ~ed his friend with the property.)

(۱) چوونه‌ژووره‌وه؛ چوونه‌ناو (شوین، وولات).

(۲) ده‌رکه‌وتنی نه‌کته‌ر له‌سەر شانو.

(۳) جینگه‌ی چوونه‌ژووره‌وه؛ ده‌رگا؛ کون؛ قایی.

(۴) قوماکردن له لیسته یا بیرنامه‌یکدا؛ تیدا نووسین.

entryway

- (۵) دانەيك شتى تۆماركراو لە ئىستە، بىرنامە، يا فەرھەنگىگدا.
(۶) تۆماركردنى كەشتى يا بارەكەى لە گومرگدا.
(۷) بەشداربووى پىشپىرگى يا مەملەتەىك.
(۸) دەست بەسەرداگرشتى خانو زەوى وژار (ياسا).
(ب) چوونە حەوشەى مالئەك يا مالەكە خۆى بۆ بىرنى يا تاوانى تر.
entryway (en'tri-wā'), *n.* دەرگا: كۆن: جىگەى چوونەزۆرەو
entwine (in-twīn'), *v.t. & v.i.* لەبەكەوئالان! ئالۆسكان!
لەبەكەوئەپنجان يا پىچران.
entwist (en-twist'), *v.t.* لەبەكەوئالان! لەبەكەوئەپنجان.
enumerate (i-nōō'mə-rāt', i-nū'mə-rāt'), *v.t.* ژماردن!
يەك بەيەك ژماردن
-enumeration (n.); enumerator (n.).
enunciate (i-nun'si-āt', i-nun'shi-āt'), *v.t.* (۱) بۆلۆكرەسوو
(۲) بەپوونى ووتن يا دەرپىن! دان پىدادانان (ووتە):
(to ~ one's words clearly.)
enunciation (i-nun'si-ā'shən, i-nun'shi-ā'shən), *n.* - (۱)
بۆلۆكرەسوو! بۆلۆنامە. (۲) بەپوونى ووتن يا دەرپىن! دان پىدادانان (ووتە).
enuresis (en'yoo-rē'sis), *n.* مېز بە خۆد كردن (نەخۆشى).
envelop (in-vel'əp), *v.t.* (۱) داپۆشەن! گرتنەو! پىچانەو!
شاردنەو (hills ~ed in mist; a baby ~ed in blankets).
(۲) دەرەدان! دەرگرتن
envelope (en'və-lōp', ən'və-lōp'), *n.* (۱) بەرگ
(۲) زەرف (سامە). (۳) قاوغى بالقون.
(۴) دەفرى گازى بالقونىك.
(۵) پەردە، پىست، يا قاوغ (زىندەموهزانى)
envenom (en-ven'əm), *v.t.* (۱) ژەهراوى كردن! ژەهرتەكردن
(۲) دل ئى رەش كردن.
enviable (en'vi-ə-b'l), *adj.* چاو لە دووئەتى! چاوى لە دوايە!
بەغىلى پىن دەرپىن (an ~ person or situation).
envious (en'vi-əs), *adj.* چاو لە دور! بەغىل! بەدخوآن.
(to be ~ of another person's good fortune)
environ (in-vi'rən), *v.t.* دەرەدان! دەرگرتن
environment (in-vi'rən-mənt), *n.* (۱) شوئەنەوار! ژىنگە
(۲) دەررەس! دەرپوشت. (۳) ئاووخاك! خاك و ئاو.
environmental (in-vi'rən-men'tl), *adj.* ژىنگەبى!
تايەبەتى بە دەررەس! شوئەنەوارى! سىرووشى
environmentalist (in-vi'rən-men'tl-ist), *n.* ژىنگەبارىن.
environs (in-vi'rən, en'və-rən), *n.pl.* ئاوجەى قەراغ شار!
ئاوجەكانى دەرپوشتى شارىك
envisage (en-viz'ij), *v.t.* (۱) ھىنانە بەرجاوى خۆ (بەتايەبەتى شتىك
يا پروداوبەك لە پاشەپۆژدا)! وا بىنن. (۲) [Archaic] بەرەو پوو وەستان!
چاوى ئى نەنوقان! پىن لىنان! خۆ ئى گىل نەكردن: (You must ~ realities.)
envision (en-vizh'on), *v.t.* ھىنانە بەرجاوى خۆ (پرودانىك يا
شتىكى داپۆژ! بىنن! وا بىنن
envoy (en'voi), *n.* (۱) پەيامەر! نامەبەر
(۲) نوئەنەركى دىپلوماسى كە پلەيەك لە خوار بالقوزمەو.
(۳) نوئەنەرى وولاتىك يا فەرمانرەوايەك كە نەركىكى تايەبەتى پىن سىپىردارەو
لاى كەربەستانى وولاتىكى تر.
envy (en'vi), *n.* (۱) چاو بە دوا بوون! بەغىلى! بەدخوآن!
چاو پىندا مەلھەنەو. (۲) چاو لە دوا! شتىك يا كەسيك كە ھەموو كەس
چاوى لە سواى بىت
v.t. بەغىلى پىن بردن! چاو لە دوا بوون
enzyme (en'zim, en'zim), *n.* شەنزە: زەرداو
eolith (ē'ə-lith'), *n.* پىنكارىكى بەردىنى دەورى بەرد.
-eolithic (adj.).

epidemic

- مارمەيكى ئىچكار دورودىن! ھەزارەسا سال
con (ē'an, ē'on), *n.*
eonian (ē-ō'ni-ən), *adj.* ھەتا ھەتايە! ھەتا ھەتا
پاشگىرەكە بەماناي: وەك.
-eous (i-əs),
epact (ē'pakt), *n.* جىوازانى ئىوان ساندەمەى پۆزى و مانگى لە سانىگدا
كە بىرەتەى لە يانزە پۆژ
ئالوواى سەرشانى بەرگى
نەفسەر.
epée (e-pā'), *n.* شىرى شىربازى.
epceist (e-pā'ist), *n.* شىرباز.
ephemera (ə-fem'ēr-ə), *n.* (۱) جۆرە مېشېكى ناسكى قىنگ بارىكو
درىزى بال تەك كە تەنھا چەند پۆژىك دەژى. (۲) شتىكى تەمەن كورت
(۱) تەنھا يەك پۆژ دەژى.
ephemeral (ə-fem'ēr-əl), *adj.* (۲) سەردەمى! زوو لەناوچو! تەمەن كورت! زوو بەسەرچو! ساتى! كاتى:
(~ glory)
n. شتىكى سەردەمى! تەمەن كورت، يا زوو لەناوچو
ephemerid (ə-fem'ēr-id), *n.* مېشېكى ناسكى قىنگ بارىكو درىزى
بال تەكە تەنھا يەك پۆژ دەژى
ephemeron (ə-fem'ə-rən'), *n.* - ephemerid.
epi- (ep'ə, ep'i), پىشگىرەكە بەماناي: لەسەر! لەدەرەو! لەدەرەو!
لەتەنەشت! لەناو! لەئىوان
epic (ep'ik), *n.* ھۆنراوى شەپوشو! داستانى شەپوشو!
چىركى نازاي (راستى يا ئەفسانەى)
adj. (۱) تايەبەتى بە چىركى شەپوشو نازايەتى
(۲) ئازا سەرتاسا! تايەبەتى بە پوداوى كەسانى بەرزو گىرگىو سەرتاسا
(راستى يا ئەفسانەى).
epical (ep'i-k'l), *adj.* - epic.
epicalyx (ep'ə-kā'liks, ep'ə-kal'iks), *n.* گەلەى بچووى دەورى
بىنى كول
epicanthus (ep'ə-kan'thəs), *n.* چىرمى قوزىنى چاو.
epicardium (ep'ə-kār'di-əm), *n.* دىوى ئاومەوى پەردەى
دەورى دل.
epicarp (ep'ə-kārp'), *n.* توئىكى ميو.
epicedium (ep'ə-sē'di-əm, ep'ə-sə-di'əm), *n.* ھۆنراوى
شىمەن.
epicene (ep'ə-sēn'), *adj.* (۱) تايەبەتى بە وشەيەك كە شىوئەى نىزىو.
مىئەتى وەك يەكە (پۆژمان) (۲) تايەبەتى بە نىزومى
نيزەموو.
epicenter (ep'i-sen'tēr), *n.* (۱) ئاوجەقى بوومەلەزە
(۲) ئاوجەق! ئاوجەرگە! ئاومەراست.
epicure (ep'i-kyoor'), *n.* (۱) كەسيك كە زۆر ھەز لە خواردن و
خواردنەوى باش دەكات! نەرسن. (۲) خۆشى لەش پەرسىست (بەتايەبەتى
خواردن و خواردنەو)! كەسيك كە زۆر ھەز لە خۆشى لەش و پابواردن و خۆش
گوزەرانى دەكات.
Epicurean (ep'i-kyoo-rē'ən), *adj.* (۱) تايەبەتى بە ھەلەسووفى
يۆنانى "ئەپىكىورىس" و ھەلسەفەكەى.
(۲) [E-], خۆشى لەش پەرسىست (بەتايەبەتى ھى خواردن و خواردنەو).
(۳) [C-], تايەبەتى بە كەسيكى وەھا.
(۱) كەسيك كە لەسەر پۆژى شوئى "ئەپىكىورىس" ھو دەپوات.
(۲) [E-], كەسيكى خۆشى لەش پەرسىست (بەتايەبەتى ھى خواردن و خواردنەو).
(۱) ھەلسەفەى
"ئەپىكىورىس" (۲) لەسەر نەم ھەلسەفەى پۆيشتن.
(۳) [C-], خۆشى لەش پەرسىستى (بەتايەبەتى ھى خواردن و خواردنەو)
epicurism (ep'i-kyoo-riz'm), *n.* خۆشى لەش پەرسىستى
(بەتايەبەتى ھى خواردن و خواردنەو).
epidemic (ep'ə-dem'ik), *adj.* بۆلۆ (پەتا، درم)! تايەبەتى بە درم

epidemiology

- (۱) پەتا: دىم نەخۇشىيەك كە خەلەك لە يەكتىرىيمە دەيگن.
(۲) پلاوبونەمە دىم (۳) زو پلاوبونەمە باويك يا مۇدەيەك.
epidemiology (ep'ə-dem'i-ol'ə-ji, ep'ə-dē'mi-ol'ə-ji), *n.*
لىكۆلنەمە چارەسەرگەندى دىم (پەزىشكەوانى).
epidermis (ep'ə-dūr'mis), *n.*
(۱) دىوى دەرەمەي پىنست
(۲) دىوى دەرەمەي شانەي لەش.
(۳) دىوى دەرەمەي قاوغى گياندارى قاوغدار.
-epidermal; epidermic; epidermoid (adj.).
epigeal (ep'ə-jē'al), *adj.*
(۱) بو سەرەمە دەپوئىت (پوۋەك).
(۲) لەسەر زەمى يا نەزىك لە پوۋى خاكەمە دەرى (جانەمە).
epigene (ep'ə-jēn'), *adj.*
لەسەر پوۋى زەمىيە (وەك بەرد).
(زەمىناسى).
epigenesis (ep'ə-jen'ə-sis), *n.*
(۱) تىۋرىيەكە دەلىت: كە ئاۋلەمە
مەر لە بەكەم شانە پەيدا ئاپىت، بەلكو لە كارتىگەندى دىۋايى بەرە بەرەي
دەرۋەرە پۇتۇنلازم پىنگدەت (زىندەمەزەن).
(۲) گوبىسى كاتزا بۇ بەرد بەمۇ دەرۋەرەمە (زەمىناسى).
-epigenetic (adj.).
epiglottis (ep'ə-glot'is), *n.*
زەمانە بىگۆلە
epigram (ep'ə-gram'), *n.*
(۱) ھۇنراۋەيەكى كورت و نەستەقەنە يا
لاقتىرەنە: ۲. پەندە: ۳. ۋوتەيەكى نەستەق و كورت و سەير.
epigrammatic (ep'i-gra-mat'ik), *adj.*
(۱) پەر لە پەندى كورت و
نەستەق و سەير (۲) نەستەق و كورت و سەير لاقتىرەنە.
-epigrammatically (adv.).
epigrammatism (ep'ə-gram'ə-tiz'm), *n.*
بەكارھىنانى ۋوتەي
كورت و نەستەق و سەير ھەندىك جاز لاقتىرەنە لە ۋىژەدا.
-epigrammatist (n.).
epigrammatize (ep'ə-gram'ə-tiz'), *v.t.*
دەرۋەرسى بىرۋا بە
پەندى نەستەق و سەير لە نوۋسەن دىۋاندا.
epigraph (ep'ə-graf', ep'ə-gräf'), *n.*
(۱) پەندىكى ھەنگەنراۋ
لەسەر خابوۋ: پەيگەر. يا كىلى گۆيەك (۲) ۋوتەيەكە كە لە سەرەتاي
پەنۋوگەند يا بەشىكىدا تۆمار دەرگىز (كە برىتەيە لە پوختەي بىرۋاپى ئى
پەنۋوگە كەشە
-epigrapher (n.); epigraphic (adj.); epigraphist (n.).
epigraphy (e-pig'rə-fi), *n.*
(۱) نوۋسراۋى ھەنگەنراۋ (لەسەر)
خابوۋ: پەيگەر يا كىلى گۆيەك. (۲) ھەلپىنان لىكەندەمە پۇل پۇل كەندى
ئەم جورە نوۋسراۋە ھەنگەنراۋ (بەتەيەتەي ھى پىشپىنان).
epilepsy (ep'ə-lep'si), *n.*
پەركەمە: فى: فى لىپھاتن.
epileptic (ep'ə-lep'tik), *adj.*
فى: لەگەندە: پەركەمە لەگەندە.
-epileptically (adv.).
epileptoid (ep'ə-lep'toid), *adj.*
ۋەك پەركەمە يا فى.
epilogue, epilog (ep'ə-lōg', ep'ə-log'), *n.*
(۱) نەستى كۇتايى
چىرەك يا ھۇنراۋەيەك (۲) ھەلپەستىك يا ۋوتارنىك كورت كە ئەكتەرىك
يا زىمانر دىخوئىنەتەمە بۇ گۆنگران لە كۇتايى شانۇنامەيەكدا
(۳) ئەم ئەكتەرىك يا ئەكتەرانە كە ئەم ھەلپەستە دىخوئىنەتەمە.
Epiphany (i-pif'ə-ni), *n.*
(۱) [e-] دەرگەۋتنى خۇدايەك يا شىتەكى.
سەرناسا ۲. [e-] پوۋن بوۋنەمە شىتەكى لىل كە كۇتايى چىرەك، فەلم،
شانۇنامە. يا پوۋدانىكى سىروشتەدا. (۲) جەزنى دەرگەۋتنى عىسا (كە لە
گەلەك كىنەسەدا ياد دەرگەۋتەمە دوانزە پۇڭ دىۋى كرىسەس.
(پىشى دەۋوتەرت: Twelfth Night).
episcopacy (i-pis'kə-pə-si), *n.*
(۱) بەرپۇرەندى كىنەسە لەلايەن
سەرەك قەشەكەنە. (۲) پەلە فەرمان ۋە مەۋە مەۋە سەرەك قەشە لە كاردا.
(۳) سەرەك قەشەكان.
episcopal (i-pis'kə-p'l), *adj.*
(۱) تەبەتەي بەرپۇرەندى كىنەسە
لەلايەن سەرەك قەشەكەنە (۲) [E-]. تەبەتەي بەرپۇرەندى كىنەسە
پۇتۇستاننى يا ئەنگىلىكى (كە لەلايەن سەرەك قەشەكەنەمە بەرپۇرەندەپەرت).

equality

- Episcopalian** (i-pis'kə-pā'li-ən, i-pis'kə-pāl'yən), *adj.*
تەبەتەي بەرپۇرەندى "نەپىسكۆپىلى" (دوۋ ۋوشەي پىشپوۋ بىيەن).
n.
ئەندامىكى ئەم جۇرە كىنەسە.
-Episcopalianism (n.).
episode (ep'ə-sōd'), *n.*
(۱) بەشىكى شانۇنامەي ۋوتەي كە لەنۋان
دوۋ گۆرەنى كۆرەسەدا پۇڭ پەردە (شانۇنامە). (۲) پوۋدانىكى تەۋاۋ نىمچە
سەرەخۇ لە چىرەك، ھۇنراۋە، يا شانۇنامەيەكدا ئەلەك (چىرەك).
(۳) پوۋدانىك يا چەند پوۋدانىك كە ھەر چەند بەشىكە لە شىتەكى ھەرەترەك
خۇي لە خۇي دا سەرەخۇ تەۋاۋە ئەلەك (پوۋدان): (۴) [an - in the war]
(۵) بەشىكە لە بەشەكانى چىرەك كە ھەر مەۋە بەشىكى پلاۋدەمەرتەمە:
ئەلەك (چىرەك كە بە بەش بەش پلاۋدەمەرتەمە ئەم ھەمۋى پىكەمە).
(۱) بەش بەش: پارچە پارچە (چىرەك).
episodic (ep'ə-sod'ik), *adj.*
(۱) بەش بەش: پارچە پارچە (چىرەك).
(۲) لەلەۋەيە: پەيۋەندى كەمە بە باسە سەرەكەيەكەمە: پوۋدانىكى
نىمچە سەرەخۇ.
-episodical (adj.); episodically (adv.).
epistemology (i-pis'tə-mol'ə-ji), *n.*
تىۋىرى ۋىكۆلنەمەي
سەرچاۋە سىروشت و شىۋوۋ سىۋوۋى زانست يا زانست سەرچاۋە زانست
-epistemological (adj.).
epistle (i-pis'tl), *n.*
(۱) نامە (بەتەيەتەي ھى دىرئۇ ئامۇزگارى) پەيام.
(۲) [E-]. (۱) يەكەك لە نامانەي قۇتايەكەنى عىسا نوۋسراۋە.
(ب) چەند نامەيەك لەمانە كە لەكەنى نوۋزگەند لە كىنەسەدا دىخوئىنەتەمە.
epistolary (i-pis'tə-ler'i), *adj.*
نامەيە: لە شىۋەي نامەدا
تەبەتەي بە نامە نامە نوۋسەن (۲) لە نامەدايە: بە نامە جىيەجى دەرگىز
(كاروبار): لە نامە پىكەتەمە
epitaph (ep'ə-taf', ep'ə-täf'), *n.*
(۱) گۆننامە: نامەي لەسەر كىلە
بەرد ھەنگەنراۋ (دەرۋەرە مەردۋەك) (۲) ھۇنراۋەيەكى كورت بەيۋەنى كۇچى
دوۋى كەسەكەمە يا ئەمانى شىتەكەمە.
epithalamion (ep'i-thə-lā'mi-ən), *n.* = **epithalamium.**
گۆرەنى يا ھەلپەستى
epithalamium (ep'i-thə-lā'mi-əm), *n.*
شاۋى (كە بەسەر بىۋەك يا زاۋا يا ھەردوۋەكەندە ئەلەدەرت).
epithelioma (ep'ə-thē'li-ō'mə), *n.*
شىۋەيەنچە پوۋى دەرەمە يا
نامەۋەي لەش ۋەك ھى پىنست، دەم، قورگ، مەزەندەن
ناتۇرە: ناۋناتۇرە:
epithet (ep'ə-thet'), *n.*
(a black-hearted villain; Alexander the Great)
-epithetic; epithetical (adj.).
epitome (i-pit'ə-mi), *n.*
(۱) پوختە: كورتە (باس، پەرتۋەك، پاپۇرت).
(۲) نەۋتە: نوۋنەر.
epitomize (i-pit'ə-miz'), *v.t.*
(۱) پوختەكەندە: بە كورتى باسكەندە.
(۲) نەۋتە بوۋنە: نوۋاندن يا دەرگەۋتنى ھەمۋە لەلايەن نەۋتەنەكەمە
(۱) چەرە: سەرەتاي چەرەكى تازە ۋە گۆرەك
لە مەۋەدا: چەرەكى گۆرەك (۲) چەرەكى جىۋلۇجى: چەرەكى زەمىنى
(۱) ھاۋتا: ھاۋسەنگە: ھاۋتەرانوۋ: ھاۋكەش:
ۋەك يەكە يەكسان (۲) [Archaic]. ھەق پەرسە: بەۋىژدان: بىن لاين
(۳) [Archaic]. تەخت: تەختو سافو لوۋس.
شىتەكى ھاۋتا، ھاۋسەنگ، يا ھاۋتەرانوۋ.
(۱) [Archaic]. ھاۋتەكەندە: ۋەك يەكە لىكەندە: ھاۋتەرانوۋ كەندە
(۲) ھەمەندەبوۋن: ھاۋتابوۋن: شان لە شان دان.
(۳) بۇ بۇرەندە: ھەق بۇ كەندەمە.
لە ۋۆزە ھاۋتە: دەرەقەت ھاۋتە
equalitarian (i-kwāl'ə-tār'i-ən, i-kwōl'ə-tār'i-ən), *adj.*
يەكسانىۋان: يەكسانى پەرسە.
n.
يەكسانى پەرسە: كەسەك كە بىۋەي بە يەكسانى مەۋە ھەيئەت لە ھەمۋە
ماۋىكەدا.
equality (i-kwāl'ə-ti, i-kwōl'ə-ti), *n.*
يەكسانى:
يەكسانى مەۋە لە ماۋى كۆمەلەيەتەي ۋاپوۋىرە پامپايدا.

equalization (ē'kwā-lā-zā'shən), *n.* (۱) یەكسان كردن؛

هاوتاكردن؛ وەك يەك لیکردن. (۲) هاوسەنگی؛ هاوتایی؛ وەك یەكی.

equalize (ē'kwā-līz'), *v.t.* هاوتاكردن؛ یەكسان كردن؛

هاوسەنگ كردن؛ وەك يەك لیکردن

equalizer (ē'kwā-līz'ēr), *n.* هاوتاكر (نامیز، هیز)؛ یەكسانكەر؛

هاوسەنگكەر

equally (ē'kwā-lī), *adj.* (۱) بە یەكسانیی؛ وەكو یەك؛

(*We divided the property ~.*)

(۲) وەكو یەك؛ جیونەك

(*He speaks English and French ~ well.*)

equal mark (or sign), (بیرکاری) نیشانەی یەكسانی

equanimity (ē'kwā-nīm'ā-ti, ek'wā-nīm'ā-ti), *n.* هێمنی؛

لەسەر خۆیی؛ ژیری

equate (i-kwā'tē), *v.t.* (۱) هاوێش كردن (بیرکاری)؛

(۲) وەك يەك لیکردن؛ وەك يەك تەماشاکردن؛ بە هاوتا دانان.

equation (i-kwā'zhən, i-kwā'shən), *n.* (۱) بە هاوتا دانان؛

وەك يەك سەرێكردن. (۲) هاوێشه (بیرکاری).

equator (i-kwā'tēr), *n.* گەمەری زەوی؛ پشەتینهی زەوی؛

هێلی یەكسانی یا ناوەراست

-equatorial (*adj.*).

equestrian (i-kwes'tri-ən), *adj.* (۱) تایبەتی نە نەسپ و نەسپ

سواری (۲) نە سواری نەسپووە (*an ~ statue*).

n. نەسپ سواری نە خۆنوواندن یا نە "سێرك" (دا).

equestrienne (i-kwes'tri-en'), *n.* نەسپ سواری ژن

(لە خۆنوواندن یا نە "سێرك" (دا)

equi- (ē'kwā-, ē'kwī), پێشگرێكە نەمانای هاوتا؛ هاوسەنگ؛

وەك يەك

equilateral (ē'kwā-lāt'ēr-əl), *adj.* لا یەكسانە؛

هەموو لاکانی نەوهندی یەکن (*an ~ triangle*)

n. شێوەی لا یەكسان نەندازە.

equilibrate (ē'kwā-lī'brāt, i-kwīl'ā-brāt'), *v.t.* هاوتاكردن؛

هاوسەنگ كردن

-equilibration (*n.*); equilibrator (*n.*).

equilibrium (ē'kwā-lib'ri-əm), *n.* هاوسەنگی؛ هاوتایی؛

هاوێش؛ بەرامبەری.

equinoctial (ē'kwā-nok'shəl), *adj.* (۱) تایبەتی بە یەكسان

بوونی شەوو پۆژ لە بەهار و پایزدا. (۲) لەكاتی یەكسان بوونی شەوو پۆژدا

پۆدەدات. (۳) هە هێلی یەكسانی.

n. (۱) هێلی یەكسانی ناسمانی (نەسپووە ناسی).

(۲) یاوووزی کاتی یەكسانی شەوو پۆژ.

equinox (ē'kwā-noks'), *n.* یەكسانبوونی شەوو پۆژ (لە بەهار و

پایزدا لە پۆژی ۲۱ی نوڤرۆز و ۲۲ی گەلاوێژدا)

equip (i-kwip'), *v.t.* (۱) کەرەستە پێدان؛ تفاق یا پێوێستی پێدان؛

(*The soldiers were ~ped for battle.*)

(۲) ئامادەکردن. هۆش و مێشك و تیگەیشتن؛ فێرکردن

(۳) جۆگۆزین یا جلی تایبەتی لەبەرکردن (بۆ مەبەستێکی تایبەتی).

equipage (ek'wā-pij), *n.* (۱) کەرەستە؛ تفاق؛ پێداوێستی.

(۲) عەرەبانە (نەتایبەتی بە عەرەبانچی و مەیتەرەوه). (۳) دەست و پێوێند.

equipment (i-kwip'mənt), *n.* (۱) کەرەستە؛ تفاق؛ پێداوێستی.

(۲) کەرەستە پێدان؛ تفاق پێدان و ئامادەکردن؛ ئامادەبوون.

equitable (ek'wi-tā-b'l), *adj.* پەوا؛ یەكسان؛ هەق؛ بەپێی وێژدان

-equitably (*adv.*).

equity (ek'wā-ti), *n.* (۱) پەوایی؛ هەقیانەت؛ بێ لایەنی

(۲) شتیکی پەوا. (۳) ئرخێ خانوو یا زەوی و زار پاش ئی دەرکردنی قەرزەگە

کە لەسەرستی؛ ئەشی خانوو یا زەوی و زار پاش ئی دەرکردنی قەرز.

(۴) (۱) دالە بەردن بۆ وێژدان لەکاتێکدا ئەگەر یاسا کەم و کووپی تێدا بێت.

(ب) سەرچەمی بیروپەڕای پەوا؛ کە پاشکۆی یاسایە. (ج) داواپەکی پەوا.

equivalence (i-kwiv'ə-ləns), *n.* هاوتایی؛ هاوسەنگی؛

بەرامبەری؛ یەكسانی.

equivalency (i-kwiv'ə-lən-si), *n.* = equivalence.

equivalent (i-kwiv'ə-lənt), *adj.* هاوتا؛ هاوسەنگ؛ یەكسان؛

بەرامبەر: (*What is five dollars ~ to in French money?*)

n. شتیکی هاوتا؛ هاوسەنگ؛ یا بەرامبەر.

equivocal (i-kwiv'ə-k'l), *adj.* (۱) دوو مانا بەخش؛ پێچ و پەنادار؛

لێل؛ دوو دل؛ بە نایین و نۆین: (*an ~ reply*).

(۲) ناسۆگەر؛ دوو بەختی: (*an ~ outcome*).

(۳) جێگەیی گومانە؛ گومانە بەخش؛ گومانی چەوتی ئی دەرکێت؛ پێچ و پەنادار؛

(*~ behavior*)

equivocate (i-kwiv'ə-kāt'), *v.t.* ووتە،

هەلوێست؛ چەند و چۆنی کردن؛ ووتەیی دوو مانایی بەکارهێنان بۆ خەلە تاندن

یا بەهەڵەدایردن؛ نایین و نۆین کردن؛ دوو زمانیی کردن.

equivocation (i-kwiv'ə-kā'shən), *n.* (۱) نایین و نۆینکاری؛

نایین و نۆینکاری؛ پێچ و پەنا (ووتە)؛ دەرکاری؛ دوو زمانیی

(۲) ووتە یەکی دوو مانایی و بە پێچ و پەنا بۆ خەلە تاندن یا بەهەڵەدایردن

پاشگرێکە بەمانای: (۱) (b) پەکر: (*teacher, farmer*).

(ب) ژباو یا دانیشووی: (*New Yorker*).

(۲) -تر؛ گەورەتر؛ بچووکتر: (*bigger, smaller, later*).

era (ēr'ə), *n.* (۱) سالنامە؛ مێژوویەکی تایبەتی کە بە پوودانیکی گەرن

نەست پێ دەکات: (*The Christian ~*).

(۲) پوودانیکی گەرن کە سەرەتای چەرخێکی پێو دەناسرێت.

(۳) چەرخ؛ سەرەم (۴) چەرخێ جیۆلۆجی.

eradiate (ē-rā'di-āt'), *v.i.* تیشکدانەوە؛ شوێدانەوە.

eradicate (i-rad'i-kāt'), *v.t.* (۱) لە پەگی پێشە دەرهێنان؛

بەمەپکردن؛ بنجەپکردن. (۲) لەناو بردن؛ هێج نەهێشتن؛ فەوتاندن؛ تێک و پێکان

-eradicable (*adj.*); eradicator (*n.*).

eradication (i-rad'i-kā'shən), *n.* لە پەگی پێشە دەرهێنان؛

بەمەپکردن؛ لەناو بردن؛ هێج نەهێشتن.

erasable (i-rās'ā-b'l), *adj.* نەتوانرێت بکوژێنرێتەوە یا بسپێرێتەوە.

crase (i-rās'), *v.t.* (۱) کوژاندنەوە (نوسینی سەر کاغەز یا تەختە)؛

سپێرێتەوە. (۲) سپێرێت لە مێشک (لەگە، یاد). (۳) [Slang]، کوشتن.

eraser (i-rās'ēr), *n.* (۱) تەختەسپ. (۲) لاستیکی کوژانەر.

erasure (i-rā'shēr, i-rā'zhēr), *n.* (۱) کوژاندنەوە؛ سپێرێتەوە.

(۲) وشە یەکی کوژاوە یا سراوە؛ شتیکی سراوە.

(۳) شوێنی وشە یەکی کوژێنراوە یا سپێنراوە.

ere (ār), *prep. & conj.* [Poetic or Archaic],

لەپێش (کات)؛

لەپێشدا؛ لەوە و پێش.

erect (i-rekt'), *adj.* (۱) پەپ؛ بەل؛ قنچ؛ وەستاو؛ بەپێو وەستاو؛ قیت.

(۲) پەق یا پاوەستاو (قنچ). (۳) [Archaic]، (بەگەیف؛ کەیف قنچ.

(ب) ووریا؛ هۆشیار.

v.t. (۱) درووستکردن (خانوو، پەیکەر... هتد).

(۲) دانان (کۆسپ)؛ قوتکردنەوە: (*They ~ed social barriers*).

(۳) بەرزکردنەوە؛ بەقنچی دانان؛ بەپێو دانان.

(۴) کۆکردنەوە؛ یەكسان. (۵) [Archaic]، دامەزراندن؛ دانان.

(۶) وێنە درووستکردن (نەندازە). (۷) پەپکردن (کێن)؛ پەق کردن

v.t. پەپ بوون؛ پەق بوون.

erectile (i-rek't'l, i-rek'til), *adj.* پەپ یا پەق دەبێت؛

هەلەستێت (کێن).

erection (i-rek'shən), *n.* (۱) درووستکردن؛ درووستبوون؛ دانان؛

دامەزراندن. (۲) شتیکی درووستکار (خانوو).

(۳) کێرەهەلسان یا پەپ بوون.

erelong

erelong (âr'lông'), *adv.* [Archaic or Poetic]. زووا نه زووانه

پاش ماوه يکي که زوری پی ناچیت.

erewhile (âr'hwil'), *adv.* [Archaic]. نه خنیک نه مرییش

ماوه يکي که له موه بهر

ergo (ür'gō), *conj. & adv.* کواوو

ermine (ür'min), *n.* ۱. دهنک ۲. فروه یا پینستی دهنک

۳. دادیرس که پویه که فروهی دهنکی ئی دهریت له وولا ته کانی نه وروپادا

پلهی دادیرسی یا دادگه ری

ermined (ür'mind), *adj.* ۱. نه فروهی دهنک پازینراوه تهره

۲. فروهی دهنکی له بهر دایه

۳. دار دندن داخوړان خوار نه وه بنکهن کردن

(*Acid ~s metal.*)

۴. پینکهنان له بنکهن کردن یا داخوړان (خندهق، چم).

(*The running water ~ed a gully.*)

erogenous (i-roj'ō-nōs), *adj.* داخوړان دایزین بنکهن بوون پاملین خورانه وه ههرس بردن.

تابیهتی بهر نه دندام یا شونمانه ی لمش

که دهست تیوه دانیان مروه دهینته نالوش و خروش ههرس هله ده سینت:

(*The ~ zones of the body*)

Eros (ēr'os, er'os), *n.* خودای خو شه ویستی (نه فسانه ی یونان)

erosion (i-rō'zhōn), *n.* پاملین پاملینی خول و برد له سر پوری

زهوی به هوی باو بوړانه وه دامالین داخوړان بنکهن بوون بنکهن کردن:

(*Soil ~ can be prevented by planting trees.*)

erosive (i-rō'siv), *adj.* دایزین ته ده خواته وه (an ~ acid).

erotic (i-rot'ik), *adj.* ۱. ههرس هه نسین ههرس بزوین

هینره خوش و خروش تابیهتی به ههرس هه نسان یا هاته جو ش.

۲. شهوانی

n. ۱. کسینک که زو ههرسی هله ده ستیت یا دیته نالوش و خروش

کسیکی شهوانی ۲. هله ده ستینکی ههرس هه نسین یا هینره خروش.

-erotically (*adv.*)

erotica (i-rot'i-kā), *n.pl.* وینه ویرتوک و گو قارو شتی تری ههرس

هه نسیر یا هینره خروش

eroticism (i-rot'ē-siz'm), *n.* ۱. ههرس هه نسان هاته خروش

۲. هه ستی رکماکی جوت بوون پوهوشتی جوت بوون شهوانیتی.

۳. زور حر نه جوت بوون کردن همیش له خولای جوت بووندا بوون.

err (ür), *v.i.* ۱. هه نکدن بهمه له داجوو

۲. نه ریگه راست لادان به دهره فتاری کردن

۳. [Obs.] ریگه ئی وون بوون گومرا بوون

errand (er'and), *n.* ۱. جوون بوشونینکی نریک بوشه یام بردن یا

نرک به خپلینان بوشه یکی تر ا به تابیهتی له لایه نه بهر ده ستیگه وه:

(*to go on ~s for someone; to send someone on an ~*;

to run ~s)

۲. مه به ستی جوونینکی وه هه شو به یام یا راسپارده یی له جوونینکی وه هادا

ده گه به ست نهو نرک یا فرمانه یی له جوونینکی وه هادا جینه جی ده کرت.

۳. نرکینکی بچوک که به جی بهینری: (*I have some ~s to run.*)

errand-boy (er'and-boi'), *n.* پیدمه را مدالیک یا بهر ده ستیک که

ده نیریت به راسپیری یه بوشونینک یا نرکی بچوکی ده نریت به سر شاندا

هه پاش

errant (er'ant), *adj.* ۱. گه پرده گه پوک به دوی سهره یوی و

سوارچاکیا گه پوا: (*a knight- ~*)

۲. نادر و ست به ده ریگه راست لادهر گومرا.

errantry (er'ant-ri), *n.* به دوی سهره یوی و سوارچاکیا گه پان

سوارچاکی پوهوشتی هه ست و کرده و سوارچاکی.

errata (i-rā'tā, e-rā'tā), *n. plural of erratum,* هله ی

چاپه مسی

erratic (ə-rat'ik), *adj.* ۱. ناریک و پیک لاسه رلا

escape

(۲) گومرا سیر له ریگه راست لادهر.

(۳) بهر دی پاملو او به یواری سهوین.

n. کسینکی سیر، حولی، لاسه رلا، یا ریگه ئی تینچوو.

-erratically (*adv.*).

erratum (i-rā'tam, e-rā'tam), *n. singular of errata,* هله ی

چاپه مسی.

erring (ür'ing), *adj.* هله کرا هله کار.

erroneous (ə-rō'ni-əs, e-rō'ni-əs), *adj.* هله بهمه له داجوو

چوت: (*an ~ statement*)

error (er'ēr), *n.* ۱. هله چوتی.

(۲) بهدکاری به دهره فتاری پوهوشتی چوتی.

erst (ürst), *adv. & adj.* هی کون هی زو یا پینشو له سهره تادا

پابوردو.

erstwhile (ürst'hwil'), *adj.* پینشو جارن پابوردو له ووه ویش:

(*my ~ friend*)

erudite (er'yoo-dit', er'oo-dit'), *adj.* زانا زانیار تینگه یشتوو

نورزان.

erudition (er'yoo-dish'an, er'oo-dish'an), *n.* زانایی زانین

زانستی زانیاری.

erupt (i-rup'), *v.i.* ۱. هملچوون (تووه ی ناگرین) ته قینه وه (ناگریژن،

قلعه زاوی گهر) فریدن (ناو، هلم).

(۲) ته قینه وه (شه) له پهر ده ستیگر دن: (*Fighting (or war) ~ed.*)

(۳) دهر دان (ناوله، گهر مونه، زیپکه). (۴) دهره اتن (ددان).

v.i.

فریدن ته قانه ده وه هملچوواندن.

eruption (i-rup'shan), *n.* ۱. ته قینه وه (ناگریژن، قلعه زاوی گهر،

شه). (۲) هملچوون (هست، تووره یی، ناره زایی)

(۳) (۱) گهر مونه دهر دان زیپکه دهر دان. (ب) گهر مونه زیپکه

-eruptive (*adj.*).

escalate (es'kə-lāt'), *v.i.*

۱. بهر زیوونه وه.

(۲) پهره سندن (جهنگ، ناوکزی) توندوتیز بوون زیاد کردن

(*The fighting (or the war) ~d.*)

escalation (es'kə-lā'shan), *n.* ۱. پهره پین سندن

پهره پین سندن زیاد بوون توندوتیز کردن: (*Who is responsible for the ~ of the fighting (or the war) ?*)

(۲) بهر زیوونه وه هملچین

escalator (es'kə-lā'tēr), *n.* پین پلکانه ی هله کتریک

په یوهی کاره یایی.

escalator clause, مارجی پیدمانی کار له نیوان خاوه کارو کرنگاردا

که به گویوهی موجی کرنگار که یو دهریت به یی هه زانی و گران

نرخ یی پیوستی یکانی ژیان.

escapade (es'kə-pād', es'kə-pād'), *n.* ۱. دهر یاز بوون

پاگردن بهر له بوون. (۲) به له سه یی به له سه یی کرده وه یی سهره یی

escape (ə-skāp', e-skāp'), *v.i.* ۱. دهر یاز بوون (به ندیخانه) پاگردن

همله اتن ته قاندن.

(۲) دهر یاز بوون (کاره سات، ناخوشی) پزگار بوون:

(*Two were killed in the accident but he ~d.*)

(۳) ئی جوون (ناو، هوا) تکه کردن: (*some air ~d.*)

(۴) له یی جوونه وه دهر جوون نه مان (له یی دادا):

(*It ~d from her memory.*)

v.i.

۱. پاگردن دهر یاز بوون همله اتن.

(۲) خوزینه ره له پزگار بوون: (*He ~d punishment.*)

(۳) نیوه دهره اتن ئی دهر جوون له دم دهر جوون:

(*A scream ~d his lips.*)

(۴) له یی نه بوون له یی داجوو: (*The exact date ~s me.*)

evacuation

-evacuator (n.).

evacuation (i-vak'ū-ā'shən), n.

(۱) به تال کردنهوه؛

به تال بوونهوه (۲) میزگردن؛ گوگردن (۳) خالی کردنهوه؛ نه خوشنیک

له لایین پرنشکوه. (ب) نهو میز یا پيساییهی بهم جزوه لادریت.

(۴) کشانهوهی سویا له سەنگەر یا شارنک؛ کشانهوهی دانیشتووانی شار یا

دئیک (سهووی مەترسی جهنگ، ناگ، لافار، بوومهلهزه، یا کارهساتی ترمه).

evacuee (i-vak'ū-ē', i-vak'ū-ē'), n.

کشینراوه له شوینیکی پر مهترسی.

evade (i-vād'), v.i.

(Rare) راکردن؛ ده‌ریازبوون

(۲) خو ئی لادان؛ خودزیننهوه؛ خودبه‌دهسته‌وه‌نه‌دان؛ ئی پارکردن.

(۱) خو ئی لادان؛ له‌به‌ردهم لاچوون؛ خو ده‌ریازکردن (به‌فیل‌وته‌له‌که یا

زیره‌کی) (to ~ the law).

(۲) خو ئی زینه‌وه؛ خودبه‌دهسته‌وه‌نه‌دان؛ خودزیننهوه له به‌ری‌سیاری؛

(He is ~ing the question for the issue.)

evaluate (i-val'ū-āt'), v.t.

هه‌سه‌نگاندن؛ نرخ بۆ دانان

evaluation (i-val'ū-ā'shən), n.

هه‌سه‌نگاندن؛ خه‌مل کردن؛

خه‌مل؛ نرخ بۆ دانان.

evanesce (ev'ā-nes'), v.i.

زوو به‌سه‌رچوون؛ له‌چاو وون بوون؛ نه‌مان.

evanescence (ev'ā-nes'sns), n.

له‌چاو وون بوون؛ زوو به‌سه‌رچوون؛

زوو نه‌مان یا درایی هاتن.

evanescent (ev'ā-nes'snt), adj.

زوو به‌سه‌رچوو؛ سه‌رده‌می؛

که‌م خایه‌ر.

evangel (i-van'jəl), n.

(۱) مژده؛ مژده‌ی خوش؛ ده‌نگوباسی خوش.

(۲) -[]، ئینجیل؛ یه‌کێکه له به‌شەکانی ئینجیل

(۳) مژده‌ده‌ر؛ تاین؛ پێ راگه‌ییانی ئایینی خاچ په‌رستی.

evangelical (ē'van-jel'i-k'l), adj.

(۱) تاییه‌ت به‌ ئینجیل یا

یه‌کێکه له به‌شەکانی (۲) تاییه‌تی به‌ هه‌ندیک له لقه‌کانی ئایینی پڕۆتستانت

که ده‌لێر چوو به‌هه‌شت له‌سه‌ر برۆا بوون به‌ عیسا به‌نده‌ نه‌ک کرده‌وه‌ی

چاک له‌ ژانده‌ (۳) تاییه‌تی به‌ پێ راگه‌یاندنی ئایینی خاچ په‌رستی

-evangelically (adv.).

evangelism (i-van'ja-liz'm), n.

(۱) پێ راگه‌یاندنی ئایینی

خاچ په‌رستی نه‌ توندوتیژی و کوێرانه (۲) کاری پێ راگه‌یاندنی وه‌ها.

evangelist (i-van'ja-list), n.

(۱) -[]، یه‌کێکه له‌ چوار

نوسه‌ره‌کی ئینجیل (۲) پێ راگه‌یاندنی ئایینی خاچ په‌رستی (به‌تاییه‌تی گه‌ڕۆک).

-evangelistic (adj.).

evangelize (i-van'ja-liz'), v.t.

(۱) پێ راگه‌یاندنی ئایینی

خاچ په‌رستی (۲) راگه‌یانه‌ ناو ئایینی خاچ په‌رستی‌یه‌وه؛

کردن به‌ حاج په‌رست.

-evangelization (n.).

evaporate (i-vap'ā-rāt'), v.t.

(۱) کردن به‌ هه‌م

(۲) وشک کردنه‌وه به‌ کولاندن یا گه‌رمای بۆژ (شیر، سه‌وزه، میوه‌هات).

v.i.

(۱) بوون به‌ هه‌م (۲) هه‌لم ئی هه‌لسان

(۳) نه‌مان؛ له‌چاو وون بوون

-evaporator (n.).

evaporated milk,

شیری خه‌ستی شیرینی تێ نه‌کراو.

evaporation (i-vap'ā-rā'shən), n.

(۱) بوون به‌ هه‌م؛

کردن به‌ هه‌م (۲) وشک کردنه‌وه (شیر، سه‌وزه، میوه)

evasion (i-vā'zhən), n.

(۱) خودزیننه‌وه (له‌ ئه‌رك، په‌رسیار،

به‌ری‌سیاری، راست‌یه‌که به‌ فیل‌وته‌له‌که یا زیره‌کی؛ خودبه‌دهسته‌وه‌نه‌دان؛

خۆلادان (۲) ڕنگه‌ی خودزیننه‌وه؛ فیل‌وته‌له‌که؛ بیانوو.

(۱) چه‌وت؛ لیل؛ دوو مانابه‌خش؛ به‌ پێچ‌وپه‌نا؛ (an ~ answer; ~ talk)

تاییه‌تی به‌ ووته‌وه‌لامی چه‌وت (an ~ person)

خۆبه‌دهسته‌وه‌نه‌ده‌ر؛ خۆلاده‌ر؛ خۆده‌ریازکردن (an ~ person)

Eve (ēv), n.

هه‌وا

eve (ēv), n.

[P'etie] ئێواره

eventuality

(۲) پۆژ یا ئێواره‌ی پێشی جه‌ژنیک (Christmas E~).

(۲) پۆژ، ئێواره، شه‌و، یا سه‌رده‌می پێشی پوودانیك؛

(on the ~ of victory)

even (ē'vən, ē'v'n), adj.

(۱) ته‌خت؛ پێك؛ ساف؛ ته‌ختایی؛

(an ~ surface; ~ ground; ~ country)

(۲) یه‌ك نه‌وا؛ پێكه‌ویك؛ نه‌گۆژاو (an ~ tempo, beat, pace, etc.).

(۳) هه‌مین؛ له‌سه‌رخۆ؛ (an ~ temper (or disposition)).

(۴) پێك؛ له‌ ئاستی یه‌كتر؛ خه‌شت؛ له‌ یه‌ك ئاست؛

(The water was ~ with the rim.)

(۵) هه‌وتا؛ هه‌وێش؛ به‌رامبه‌ر.

(۶) پاك له‌ پاك؛ هه‌ج له‌ هه‌ج.

(۷) تۆله‌ کراوه؛ تۆله‌ سه‌ندراو؛ پاك له‌ پاك.

(۸) یه‌كسان؛ به‌رامبه‌ر (an ~ exchange).

(۹) ئه‌وه‌نده‌ی یه‌ك (ژماره، هه‌ند، په‌).

(ten, four, thirty, and twenty-two are ~

numbers.; an ~ number is a number that is exactly divisible by two.)

adv.

(۱) [Obs.]، به‌ ڕه‌گی؛ به‌ پێكه‌ویکی یا یه‌ك نه‌وایی

(۲) (E~ a fool could understand.)، پێش؛

(He never ~ opened the letter.)، ته‌نانه‌ت هه‌ر؛ هه‌ر؛ هه‌ر؛ پێش؛

(۳) به‌ته‌واو؛ ته‌واو؛ هه‌ر وه‌ك (E~ as I expected.).

(۴) له‌ هه‌مان کاتدا؛ له‌ کاتیکدا (E~ as he spoke I left.).

(۵) ته‌نانه‌ت (His error was ~ worse.).

(۱) ته‌خت کردن؛ پێك کردن (۲) پێكه‌ویك کردن؛ یه‌ك نه‌وا کردن

(۳) هه‌وتا کردن؛ یه‌كسان کردن؛ به‌رامبه‌ر کردن

وه‌ك یه‌ك لێهاتن؛ هه‌وتا بوون؛ یه‌كسان بوون

پاك له‌ پاك؛ هه‌ج له‌ هه‌ج؛ نه‌ برده‌وه‌ نه‌ دۆزان break even, [Slang].

نه‌گه‌رچی؛ هه‌رچه‌نده؛ له‌گه‌ل نه‌مه‌شدا even if,

پێ لایه‌ن؛ به‌ په‌را؛ یه‌كسان even-handed (ē'vən-han'did), adj.

evening (ēv'ning), n.

(۱) ئێواره.

(۲) دوا قوئاغی ژبان، پێشه، یا شتیکی وه‌ها.

(۳) شه‌و (a musical ~).

adj.

هی ئێواره؛ بۆ ئێواره؛ ئێواره‌یی.

جلی شه‌و؛ ده‌سته‌جلی چاک که

به‌ بۆنه‌ی پوودانیکی په‌سه‌ی‌یه‌وه له‌به‌رده‌که‌ری.

evening star,

له‌سه‌تره‌ی ئێواره.

even-minded (ē'vən-min'did), adj.

هه‌مین؛ له‌سه‌رخۆ؛ ژیر.

evenness (ēv'an-nis), n.

(۱) ته‌ختی؛ ڕه‌کی؛ سافی

(۲) هه‌وتایی؛ یه‌كسانی؛ وه‌ك یه‌کی (۳) پێكه‌ویکی.

(۴) له‌سه‌رخۆیی؛ هه‌مینی.

event (i-vent'), n.

(۱) پوودان؛ پووداو؛ به‌سه‌ره‌ات؛ پووداویکی گرتن.

(۲) نه‌جام. (۳) پێشپه‌کی یه‌ك له‌ به‌رنامه‌یه‌کی وه‌رزشیدا.

at all events,

هه‌رچه‌وێك بێت؛ به‌ هه‌ر حالێك بێت.

in any event,

هه‌رچه‌وێك بێت؛ به‌ هه‌ر حالێك بێت.

in the event of,

نه‌گه‌ر؛ له‌ حاله‌تیکدا؛ نه‌گه‌ر شتیکی وه‌ها بوو.

even-tempered (ē'vən-tem'pərd), adj.

هه‌مین؛ له‌سه‌رخۆ؛ ژیر.

eventful (i-vent'fəl), adj.

(۱) پڕ له‌ پووداوی گرتن؛

(an ~ year)

(۲) گرتن (نه‌جه‌ام)؛ گرتن (an ~ conversation).

eventide (ē'vən-tid'), n. [Archaic or poetic],

ئێواره؛

کاتی ئێواره.

eventual (i-ven'chōo-əl), adj.

(۱) دواوی؛ هی دواوی؛

(~ success)

(۲) له‌وانه‌یه.

eventuality (i-ven'chōo-āl'a-ti), n.

ناکازی؛

eventually

- لهوانه بوونی بوودان (*We must be ready for any -ies.*)
eventually (i-ven'chōō-ə-li, i-ven'chōō-li), *adv.* لهوايیدا
eventuate (i-ven'chōō-āt'), *v.i.* بوون نه نهخامی نهوه
ever (ev'ēr), *adv.* (*He is ~ the same.*) هه مهشه
 (*Have you ~ seen an eclipse?*) هه مرگیز قهت
ever and anon, [Archaic], جار به جار نه جار ناوبهناو
ever so, [Colloq.], زوړا نینگار
forever (and ever), ههتا ههتا
hardly ever, زوړ به دهگمه نه که جار
everglade (ev'ēr-glād'), *n.* زوڼگار زوڼگ
evergreen (ev'ēr-grēn'), *adj.* هه مهشه سوز
n. (*1*) داری هه مهشه سوز
 (*2*) لږ وېږی داری هه مهشه سوز (که بې بازارنه هه به کار ده مینریت)
everlasting (ev'ēr-las'tin, ev'ēr-lās'tin), *adj.* (*1*) نه مر
 هه مهشینی هه مهشه ههتا ههتایی
 (*2*) درېڅخا به نه زوړخا به نه قایم (جل و بهرگ)
n. (*1*) هه مهشینی ههتا ههتا (*2*) چهند جوړه گولنیک که پاش
 ووشت کرده به ویشی په ننگه کی ناگوریت و هه وه که خوی ده مینریت نهوه
 (*3*) جوړه قوماشینکی قایم
the Everlasting, خودا
evermore (ev'ēr-mōr', ev'ēr-mōr'), *adv.* ههتا ههتا
 هه مهشه
every (ev'ri, ev'ēr-i), *adj.* (*1*) هه موږ هه موږ یه کیک له
 هه به کیک (*~ man among you; ~ person here*)
 (*2*) ته و او هه موږ (*He was given ~ chance to do the job.*)
 (*3*) هه (*He comes ~ three days.*)
every now and then, هه جار به جار نه جار ناوبهناو
every other, هه به نه نا یه کیک
 (*every other day; Write on every other line.*)
every so often, [Colloq.], جار نه جار به جار ناوبهناو
every which way, [Colloq.], به هه موږ لایه کده به شینوای
everybody (ev'ri-bod'i, ev'ri-bud'i), *pron.* هه موږ که سیک
 هه موږ که س
everyday (ev'ri-dā'), *adj.* (*1*) پوړانه هه موږ پوړنیک
 (*an ~ routine*)
 (*2*) نو هه موږ پوړنیک یا کاتیک ده شینت (*~ shoes*)
 (*3*) ناسایی (*an ~ occurrence*)
everyone (ev'ri-wun', ev'ri-wən), *pron.* هه موږ که سیک
 هه موږ که س
every one, (*1*) هه موږ که سیک
 (*2*) هه موږ دانه که سیک یا شتیک هه به یکه
everything (ev'ri-thin'), *pron.* (*1*) هه موږ شتیک هه موږ شت
 (*2*) هه موږ شتیک پیوه نندیدار
 (*3*) گرنگ ترین شت (*Money is ~ to some people.*)
everywhere (ev'ri-hwār'), *adv.* له هه موږ شونیک
 هه موږ شونیک
evict (i-vikt'), *v.t.* (*1*) گه پارسنه وه یا ده سته و تنه وه زه و زار یا
 خانو نه بریاری دادگا (*2*) ده رکردنی کرچی (له سهر بریاری دادگا له بهر
 کرئ نه دان یا په پیمان شکاندن)
eviction (i-vik'shən), *n.* ده رکردنی کرچی (له سهر بریاری دادگا
 له بهر کرئ نه دان یا په پیمان شکاندن)
 (*He gave the tenants the ~ notice.*)
evidence (ev'ə-dəns), *n.* (*1*) دیارمون پوونی (*2*) نیشانه
 (*3*) پلنگه (*4*) (*1*) گه راهی (*2*) گه راه (دادگا)

evulsion

- v.t.* (*1*) پوونکرده نهوه پیشاندان ده رختن
 (*2*) گه راهی دان شاه تی دان
in evidence, دیار شاکرا له پو
turn state's evidence, گه راهی دان دوی هاوتوان
evident (ev'ə-dənt), *adj.* دیار شاکرا پوون له پو
evidently (ev'ə-dənt-li, ev'ə-dənt'li), *adv.* وا دیاره
 لهوه ده چیت شاکرایه دیاره
 (*He had ~ been working very hard.*)
evil (ē'v'l), *adj.* (*1*) بد (کردن) پهر وشت پیس (په فتا)
 خراب (کرده وه) (*2*) زیان به خش
 (*3*) به وهی به د به خت (*an ~ hour*)
 (*4*) پیس بۆگن (ناربانگ) (*an ~ reputation*)
n. (*1*) بهی خرابه کرده وهی خراب (*to do no ~*)
 (*2*) وهی شتیک به وهی خراب، بهی یا زیان به خش
 (*3*) [Obs.] جوړه نه خوشی به کی پیسته
-evilly (*adv.*); **evilness** (*n.*), شه پتان
the Evil One, به دکار به دکر دار خرابه که پیاو خراب
evil-doer (ē'v'l-dōō'ēr), *n.* چاوپیس چاوپیس
evil eye, (*1*) بهی به دکار پیس
evil-minded (ē'v'l-mīn'did), *adj.* (*2*) به دنیاز شت به خراب لیکده وه
evince (i-vins'), *v.t.* پیشاندان (هست، خواست)
 ده رختن (هستی که سی) (*He ~d his desire to go home.*)
-evincible (*adj.*), (*1*) پیخونه یا نارسک ده ره پان
eviscerate (i-vis'ə-rāt'), *v.t.* (*2*) ههتا نه برین هنز نه برین به شینکی گرنک لیکده وه
evitable (ev'ə-tə-b'l), *adj.* خوی نه لاده ریت
evocation (ev'ō-kā'shən), *n.* ده توارنیت خوی نه لاد ریت
 بانگ کردن په یاد کردن هینا به پو
 (گیانی مردو، جنوکه)
evocative (i-vok'ə-tiv, i-vō'kə-tiv), *adj.* ههست جوړلینر
evoke (i-vōk'), *v.t.* (*1*) هینا به پو (گیانی مردو، جنوکه) بانگ کردن
 په یاد کردن (*to ~ a spirit from the other world*)
 (*2*) (*1*) ههست جوړلندن په یاد کردن (هست) (*to ~ a smile*)
 (*2*) هینا به پو (گیانی به پو) جوړلندن هینا به پیسته وه
 (*to ~ memories of the past*)
evolution (ev'ə-lōō'shən, ev'ī-lū'shən), *n.* (*1*) گزانی
 زینده وهر په یاد بوون و گزانی وورده وورده زینده وهر بار گزین (زینده وهر)
 (*2*) په ره سندن پینشکو تن گزانی وورده وورده (بیر و با وهر) کرده وه
 زینده وهر گزین بار گزین (*3*) ره گ دوزینه وه (بیرکاری)
 (*4*) منا وهری سویایی و هیزی دهریایی
evolutionary (ev'ə-lōō'shən-er'i), *adj.* (*1*) تاییه تی به تیوری
 په یاد بوون و گزانی زینده وهر (*2*) تاییه تی به بار گزین و په ره سندن
evolutionist (ev'ə-lōō'shən-ist, ev'ī-lū'shən-ist), *n.* (*1*)
 که سیک که پوای هه بیت به تیوری په یاد بوون و گزانی زینده وهر
 (*2*) که سیک که پوای هه بیت به پینشکو تنی به ره به رهی کومل له ریگه
 ناشتی به وه نه شویش
evolve (i-volv'), *v.t.* (*1*) گزینی وورده وورده
 (*2*) نه هاتنه دهره (پو، گاز، هلم ... هتد) نه هینا نه دهره وه
 (*3*) بار گزینی وورده وورده زینده وهر
v.i. (*1*) گزانی وورده وورده په ره سندن پینشکو تن به ره به ره
 (*2*) ده رکو تن هاتنه پو
-evolvment (*n.*),
evulsion (i-vul'shən), *n.* له ره گ دهره پان یا دهره پان یا لیکر دهره
 به زوړ

ewe (ū), <i>n.</i>	مهر
ewer (ū'ēr), <i>n.</i>	مەسینە
ex (eks), <i>prep.</i>	بەبەین (~ interest)
ex- (eks),	پیشگیریکە بەمانای: (١) (١) لە دەرەوه! بۆ دەرەوه! لە:
(expel, export, exempt)	
	(ب) بەلەوه! لەوه بەلەوه: (excess)
	(ج) بەتەواوی (exterminate)
	(٢) پیشوو! هی پیشوو! بەر لە ئیست:
(~ -president; ~ -husband; ~ -convict; ~ -wife)	
exacerbate (ig-zas'ēr-bāt', ik-sas'ēr-bāt'), <i>v.t.</i>	(١) زیادکردن
	یا خراپتر کردن (نازار، نهخوشتی، تووپی، ناخوشتی، بان) توندوتیژتر کردن.
	(٢) پەستکردن! زویرکردن! تووپی کردن! وروژاندن.
-exacerbation (<i>n.</i>).	
exact (ig-zakt'), <i>adj.</i>	(١) راست! تەواو! کتومت.
	(٢) وورد! راست
	(٣) توندوتیژ (an ~ disciplinarian)
<i>v.t.</i>	(١) (~ from; ~ of) بەزۆر ئی سەندن! ئی سەندن! داوایگر.
	(٢) پیویست کردن! ویست.
exacting (ig-zak'tiŋ), <i>adj.</i>	(١) توندوتیژ! گران! ماموستا!
	بە هیچ رازی مەبو (an ~ teacher)
	(٢) گران! کار! فرمان! قورس: (an ~ job)
exaction (ig-zak'shən), <i>n.</i>	(١) بەزۆر ئی سەندن! پارە، کات، یارمەتی.
	(٢) شتیکێ بەزۆر ئی سەنراو! باج، سەرانه، من.
exactitude (ig-zak'ta-tōōd', ig-zak'ta-tūd), <i>n.</i>	ووردی!
	تەواوی! راستی! بێ هەڵەیی
exactly (ig-zakt'li), <i>adv.</i>	(١) بەتەواوی! تەواو! بە راستی! بە وردی!
	کتومت! دەقارمەق! (٢) بەلێ! وایە! تەواو! راست.
exaggerate (ig-zaj'ā-rāt'), <i>v.t. & v.i.</i>	پن ئی هەلەین! دانەدم!
	زیادە بۆین! زیادە پیوەنان! فەشە کردن! فیشال لێدان.
-exaggerator (<i>n.</i>).	
exaggerated (ig-zaj'ā-rā'tid), <i>adj.</i>	زیادە پیوەنراو! زل کراو!
	پن ئی هەلەراو
exaggeration (ig-zaj'ā-rā'shən), <i>n.</i>	پن ئی هەلەین! دانەدم!
	زیادەزی! زیادە پیوەنان! فەشە! فەشە کردن.
exalt (ig-zōl'), <i>v.t.</i>	(١) شکۆپێدان! پلە و پایە بەرزکردن! پێژلێنان!
	بلند کردن (٢) ستایش کردن! بە شان و بالاد هاتن.
	(٣) گەشکەدار کردن! گەشکەپێدان! شەیداکردن.
	(٤) توندوتیژ کردن! رەنگ
exalted (ig-zōl'tid), <i>adj.</i>	(١) پایە بەرز! شکۆدار! بەشکۆ
	(٢) بەرز! بلند
exaltation (eg-zōl-tā'shən), <i>n.</i>	(١) شکۆپێدان! پایە بەرزکردنەوه!
	شکۆ! پایە بەرز (٢) گەشکە! شەیدایی! نوپەری خوشتی و شانازی.
exam (ig-zam'), <i>n.</i> [Colloq.]. = examination.	
exam., = examination.	
examen (ig-zā'men), <i>n.</i> = examination.	
examinant (ig-zam'ā-nənt), <i>n.</i>	تاقیکەرەوه
examination (ig-zam'ā-nā'shən), <i>n.</i>	(١) تاقیکردنەوه.
	(٢) لیکۆلینەوه! ئی ووردبوونەوه! پشکین! تێپوان.
examine (ig-zam'in), <i>n.</i>	(١) تاقیکردنەوه.
	(٢) لیکۆلینەوه! ئی ووردبوونەوه! تێپوان! پشکین (نەخوشتی).
examinee (ig-zam'ā-nē'), <i>n.</i>	تاقیکارە (مروژ)!
	کەسێکی تاقیکارە
example (ig-zam'p'l, ig-zām'p'l), <i>n.</i>	(١) وێنە! نموونە:
(to give an ~; an ~ off)	
	(٢) نموونە! بێنترەم (to be an ~ to others)

	(٣) نموونە! پەند: (to make an ~ of him)
	(٤) مەسەلە (بیرکاری).
for example,	بۆ وێنە! بۆ نموونە.
set an example,	بوون بە نموونە! (لە پەقار یا کردەوه!)
without example,	بێ وێنە! بێ هاوتا.
exanimate (ig-zan'ā-mit, ig-zan'ā-māt'), <i>adj.</i>	(١) مردوو.
	(٢) بێ وزە! بێ هیز.
exanthema (ek'san-thē'mə), <i>n.</i>	گەرمەنە! قنچکە! زپکە.
exasperate (ig-zas'pā-rāt'), <i>v.t.</i>	(١) تووپی کردن! پق هەلساندن!
	پەستکردن! دیق پیکردن. (٢) توندوتیژتر یا خراپتر کردن (نەخوشتی. نازار، ناخوشتی، بان).
-exasperater (<i>n.</i>).	
exasperation (ig-zas'pā-rā'shən), <i>n.</i>	(١) تووپی! پەستی!
	تووپی کردن! دیق پیکردن. (٢) توندوتیژ یا خراپتر بوون (نەخوشتی، نازار، بار، ناخوشتی).
excavate (eks'kə-vāt'), <i>v.t.</i>	(١) هەلکەندنی زەوی.
	(٢) لێدان (توئیل، خەنق)! برین (to ~ a tunnel)
	(٣) دەرەتانی! خاڤ یا کانزا! بە هەلکەندن! هەلکەندن.
	(٤) خستەوو! یا دەرختست بە هەلکەندن (شوئەواری شارێکی گۆز).
excavation (eks'kə-vā'shən), <i>n.</i>	(١) هەلکەندنی زەوی.
	(٢) چالێکی هەلکەنراو. (٣) شتیکێ لە بێ زەوی دەرەتێراو! بە هەلکەندن (شوئەواری گۆز).
excavator (eks'kə-vā'tēr), <i>n.</i>	هەلکەن (مروژ، مەکینە)! هەلکەنەر.
exceed (ik-sēd'), <i>v.t.</i>	(١) زیاتر بوون! زیاتر له (سنوور، پەیرهو)!
	تییەریبوون! (He ~ed the speed limit.)
	(٢) باشتربوون! (The concert ~ed our expectations.)
<i>v.i.</i>	باشتربوون! لەوانی تر
exceeding (ik-sēd'ing), <i>adj.</i>	سەرئاسا! زیاتر! زۆر.
exceedingly (ik-sēd'ing-li), <i>adv.</i>	نیجگار! زۆر! بەکجار:
	(He is doing ~ well in his chemistry class.)
excel (ik-sel'), <i>v.i. & v.t.</i>	باشتربوون! لە کەسانی تر! زۆر باش بوون! لە:
	(He ~s in wit; to ~ (others) in courage, strength, etc.; to ~ as an actor; to ~ in sports.)
excellence (ek's'l-əns), <i>n.</i>	(١) نایابی! زۆر باشی! زۆر باشی.
	(٢) نیشانه‌یه‌کی نایاب! نیشانه‌ی نایابی. (٣) [E-], پایە بەرز.
excellency (ek's'l-ən-si), <i>n.</i>	(١) [E-], پایە بەرز! پایە بلند:
	(His E-; Your ~)
	(٢) [Archaic], نایابی! زۆر باشی.
excellent (ek's'l-ənt), <i>n.</i>	نایاب! زۆر باش.
except (ik-sept'), <i>v.t.</i>	بێجگەلێکردن! نەگرتنەوه (پەیرهو، گومان، شت،
	یا فەرمان) ئی دەرکردن: (When I say that most students are lazy, of course I ~ you.)
<i>v.i.</i> (~ against),	پەسەند نەکردن! دژ بوون! یا وەستان:
	(I ~ against his statements.)
<i>prep.</i>	بێجگە! لە! جگە! لە:
	(everyone ~ me; I looked everywhere ~ in the bedroom.)
<i>conj.</i> [Archaic],	مەگەر.
excepting (ik-sep'tiŋ), <i>prep.</i>	بێجگە! لە! جگە! لە! بەبەین.
<i>conj.</i> [Archaic],	مەگەر.
exception (ik-sep'shən), <i>n.</i>	(١) جیاوازی! جیاکاری! ئی دەرکردن!
	بێجگەکاری: (~ You must all take the examination without ~.)
	(٢) جیا! ئاساسا: (He is an ~; an ~ to the rule)
	(٣) پەسەند نەکردن: (to take ~ to what a person says)
take exception,	پەسەند نەکردن! بە دل نەبوون! پێ پەست بوون.
exceptionable (ik-sep'shən-ə-b'l), <i>adj.</i>	(١) بۆی مەیه پەسەند.

exceptional

ئەكرىت يا پەنپى لى ئىكرىت. (۲) بۇي ھەيە جيا بىكرىتەرە يا بىجىگەكارى ئەگەن بىكرىت.

exceptional (ik-sep'shən-'l), *adj.* ئاناسا سەنناسا ئاياب.
بىن ئەندازە ئۆزىناش (an ~ student).

exceptionally (ik-sep'shən-'l-i), *adv.* ئەندازە بەدەر.
ئىجگار ئۆز (an ~ good (or bad) student).

excerpt (ik-sürpt'), *v.t.* ئىمۇنە دەرھىنان يا ھەلىئەردىن لە پەرتووكىك.
ووتارىك، يا ھەلەستىك

excess (ik-scs'), *n.* ئىمۇنەيەكى دەرھىناو يا ھەلىئەردىن لە پەرتووكىك. ووتارىك، يا ھەلىيەستىك.
(۱) لە ئەندازە بەدەر (كردار، كىرەدەر، پەرووشت).

excess (ik-scs'), *n.* زىادە لە ئەندازە
(an ~ of kindness, enthusiasm, harshness, etc.)

(۲) ئۆزى زىادە لە يىيىست (خوارىد، خوارىدەرە... ھتد)
(He eats, drinks, and smokes to ~.)

(۳) كىرەدەرى تاوانارائەو ئاپەسەندە
(the ~es committed by the occupation army)

(۴) ئى ماو (مىكرىرى): ماو! پاشماو.
excess (ik-scs'), *n.* زىادە (~ baggage; ~ profits).

excess (ik-scs'), *n.* زىاتەر لە زىادە لە
in excess of, زىاتەر لە زىادە لە
to excess, لە ئەندازە بەدەر: پەرادە بەدەر

excessive (ik-ses'iv), *adj.* لە ئەندازە بەدەر: سى ئەندازە:
ئىجگار ئۆز زىاتەر لە يىيىست (~ drinking; ~ prices).

excessively (ik-ses'iv-li), *adv.* بە بىن ئەندازەيى
بەشئەيەكى لە پەدە بەدەر يا بىن ئەندازە

exchange (iks-chānj'), *v.t.* (۱) گۆزىنەرە ئالوگۆركىر
(John ~s gifts with Mary at Christmas.)

(۲) گۆزىنەرە (She ~d honor for wealth.)
(۱) گۆزىنەرە: ئالوگۆركىر (۲) ۋەكو يەك چوون (پارەى دوو وولات).

(۱) گۆزىنەرە: ئالوگۆركىر: ئالوگۆركىر
(۲) دان و ەركىر: گۆزىنەرە (an ~ of greetings).

(۳) شتىكى گۆزىنەرە بە شتىكى تر.
(۴) شتىكى گۆزىنەرە يا ئالوگۆركىر (a stock ~)

(۵) ھەرمانگە تەلەفۇز
(۶) (۱) دانەرى ھەزە كۆمپىيالە (ب) كۆمپىيالە.

(ج) مۇزى ئامادەردى كۆمپىيالەو بىرونامەى دارايى
(۷) (۱) پارە گۆزىنەرەى وولاتىك بە ھى وولاتىكى تر

(ب) پۇژەى نەم گۆزىنەرەيە.
(ج) ئەو چەك و بىرونامەى دارايىيە كە ئالوگۆر دەكرىت لەنىوان بانقەكاندا.

(۸) پەيىمانى ئالوگۆركىر.
(۱) گۆزىنەرە: ھى گۆزىكى پى كراو (لەنىوان دوو وولاتىد).

adj. (an ~ student)
(۲) تاييەتى بە بارەگۆزەرە: (an ~ broker).

exchangeable (iks-chān'ja-b'l), *adj.* ئالوگۆر دەكرىت
دەتوانىرت سگۆزىنەرە

-exchangeability (n.).
exchange broker, دەلانى پارە گۆزىنەرە (ھى وولاتىك ئەگەن

ولاتىكى تر: بارەگۆزەرە.
exchange blows, لەيەكدان: لەيەكدان كىشنان.

exchange greetings, سلاوگۆر بەلەيەكتەر
in exchange for, لە باتى: لە رىتى: لە جىزى: لە جىياتى

rate of exchange, پۇژەى پارە گۆزىنەرە.
exchequer (iks-chek'ēr, eks'chek-ēr), *n.* (۱) ۋەزىرەتى دارايى

(لە ئىنگلىتەرە (۲) خەزىنەى ۋەزىرەتى دارايى ئىنگلىزى. (۳) خەزىنە
(۴) سەرمايە: سامان: دەستمايە

excise (ik-siz'), *n.* باج: باجىكە لەسەر توتوتىر ۋەزىرەتى ھەندى شتى تر.
ئەكرىت يا پەنپى لى ئىكرىت. (۲) بۇي ھەيە جيا بىكرىتەرە يا بىجىگەكارى ئەگەن بىكرىت.

exclusive

دادەنرىت: (an ~ tax)

bağ (an ~ tax) باج لەسەر داتان.
excise (ik-siz'), *v.t.* بىزىن (بىزىن، دووسەل، لوى) قىرتاندن: لا بىزىن

exciseman (ik-siz'mən), *n.* باجگەر (لە ئىنگلىتەرە): باج كۆكەرە.
excision (ik-sizh'an), *n.* بىزىن (بىزىن، دووسەل، لوى) قىرتاندن

excitable (ik-si'ta-b'l), *adj.* زور دىتە جۇش: زور ھەلدەچىت:
دەبىزىنرىت: بە ئانسانى دەبىزىنرىت.

-excitability (n.).
excitant (ik-si'tant, ek'sa-tant), *adj.* مېنەرە جۇش: بىزىنەر.

(مەرەمە "excitative; excitatory".)
excitation (ek'si-tā'shən, ek'si-tā'shən), *n.* (۱) جۇش:

مېنانە جۇش: ھاتنە جۇش. (۲) (۱) درووستىكرىنى ئەلەكتىك يا موگناتىس.
(ب) زىادەردىنى ۋەزى ئەتۇم يا گەردىلەيەك لە ھى ئانسانى خۇى.

excite (ik-sit'), *v.t.* (۱) خۇشاندن: ۋورۇاندن: خىستەنە جەوچوول.
(۲) بۇزاندن: جەوچوول.

(۳) مەوسى ھەلساندن: خىستەنە جۇش: مېنانە جۇش.
(۴) (۱) بۇزواندىنى تەۋرەنى كاربە.

(ب) قىدا پەيداكردىنى ئەلەكتىك يا موگناتىس.
excited (ik-sit'id), *adj.* ھەست جەوول: ۋورۇول: خۇشال: ھەلچوول

بەجۇش: دلخۇش.
excitement (ik-sit'mənt), *n.* (۱) خۇشى: شتىكى خۇش.

(۲) جۇش: خۇش: جۇش: ھەلەكسەما: ھاتنە جۇش.
(۱) بۇزىنەر: مېنەرە جۇش: ۋورۇنەر.

(۲) پىكەنەرى ئەلەكتىك: دىنەمۇ.
exciting (ik-sit'ing), *adj.* خۇش: پەر جۇش: بەجۇش: مېنەرە جۇش.

exclaim (iks-klām'), *v.i. & v.t.* ھاراكردن (بەجۇشەمە يا
بەسەرمامەيەمە).

exclamation (eks'klā-mā'shən), *n.* (۱) ھارول: ھاراكردن
(لە پىرو بەجۇش، سەرمامى، ئازار، يا بەتسەرە).

(۲) شتىكە كە بە ھار ۋەزىرەتى: نىشانەى سەرمامى.
exclamation mark (or point), نىشانەى سەرمامى (۱)

(پۇژمان).
exclamatory (iks-klam'ə-tō'ri, iks-klam'ə-tō'ri), *adj.*

تاييەتى بە ھاراكردن: سەرمامى: (an ~ sentence).
exclude (iks-klōd'), *v.t.* (۱) قەدەفەكردن: ئى قەدەفەكردن:

پىنگەى ھاتنە ۋەزىرە پى ئەدان: ئەكرىتە خۇ:
(to ~ a person from membership in a society, organization, club, etc.)

(۲) دەرگىر: دەرھايىشتن: پەرگىر.
(۱) قەدەفەكردن: پىنگە پى ئەدان:

ئەكرىتەخۇ: (۲) دەرگىر: دەرھايىشتن: پەرگىر.
to the exclusion of, بۇ قەدەفەكردن: بۇ پىنگەى ھاتنە ۋەزىرە لىگىرت:

بەيى.
-exclusionist (n.).

exclusive (iks-klōd'siv), *adj.* (۱) لوت بەزى: لەخۇبىي: تەزىل:
(He is ~ in his manner.)

(۲) ھى ئاقم يا چىننىكى تاييەتى دەلەمەند: تاييەتى: (an ~ club).
(۳) گران (فۇزىگا، گەرەك): گرانبەھا:

(an ~ shop; an ~ residential area)
(۴) تەنھا مالى كەسنىك يا كۆمەلىكە (فۇزىشتى شتىك لە ئاۋچەيەك):

تاييەتى: مالى كەسى تى پىنە نچە: تاقە:
(an ~ right to sell something)

ووتارىك يا دووانىكە كە بۇ بۇلۇكرىنەرە بىت تەنھا لەيەك پۇژنامە، ئىستەكى
n.

exclusively

رادیو یا تلهفزیوند (an ~ article; an ~ interview).

-exclusiveness (n.); exclusivity (n.).

exclusive of, بېخه له څه نه؛ بېخه له څه نه؛ بېخه له څه نه؛

(The ship had a crew of 50 ~ of officers.)

exclusively (iks-kloo'siv-li), adv. تهنا؛ همووی؛ بتمووی

excogitate (eks-koj'at'), v.t. بیرنکړندهوه؛ نیکولینهوه؛

دامان، پلان

-excogitation (n.).

excommunicate (eks'ka-mū'no-kāt'), v.t. له کلنسه دهرکردن؛

له کلنسه دابیرن یا په یوه نډی چپراندن.

n. کهسبکی له کلنسه دهرکړای یا دابراو.

-excommunicable (adj.); excommunicator (n.).

excommunication (eks'ka-mū'no-kā'shan), n. دابراو

یا دهرکړن له کلنسه. (۲) بریاری دهرکړن یا دابراو له کلنسه.

excoriate (ik-skō'rī-āt', ik-skō'ri-āt'), v.t. (۱) پاکړن؛

کوتال، رنځ، ساوه؛ پیست لیکړندهوه.

(۲) سوره نشت کړن؛ هیرش بردنه سر.

-excoriation (n.).

excrement (eks'krə-mənt), n. گوو؛ بیسایي

excremental (eks'krə-mən'tl), adj. تابهتی به گوو یا بیسایي

excrecence (iks-kres'ns), n. (۱) شتیکی سرووشتی له لاش

دهراتو؛ قز ریش، نینوک؛ (۲) شتیکی ناشرینی ناسرووشتی له لاش

دهراتو؛ دوت، دوومل

-excrecent (adj.).

excreta (eks-kre'tə), n.

شتیک که لاش دهری بدات یا له لاش

بیته دهرهوه؛ تارهق، مین، گوو؛ بیسایي.

excrete (iks-kre't'), v.t. & v.i. گووکردن؛ بیسایي کړن؛ میزکړن؛

تارهق کړن؛ دهردان؛ تارهق

excretion (iks-kre'shan), n. (۱) گووکردن؛ بیسایي کړن؛

میزکړن؛ تارهق دهردان. (۲) گوو مین؛ بیسایي؛ تارهق.

excretory (eks'kri-tō'rī, eks'kri-tō'ri), adj. (۱) تابهتی نه

بیسایي تابهتی به میزو گوو (۲) هی نو هندامانی لاش که تابهتی به

بیسایي کړن (organs).

excruciate (iks-kroō'shi-āt'), v.t. تازاردان (لاش یا گیان و

میشک؛ چهوساندنهوه

excruciating (iks-kroō'shi-āt'ing), adj. به تازار؛ پر تازار؛

تاخوشت؛ نیکار ژور (نیش و تازان) (an ~ headache, pain, etc.).

excruciation (iks-kroō'shi-āt'shan, iks-kroō'si-āt'shan),

n. (۱) تازاردان؛ چهوساندنهوه. (۲) تازار؛ نیش؛ نیش و تازان.

exculpate (eks'kal-pāt', ik-skul'pāt'), v.t. تازادکړن؛ نه تاوان؛

له تاوان خوښوون

-exculpation (n.); exculpatory (adj.).

excursion (ik-skūr'zhən, ik-skūr'shan), n. (۱) گشت؛ گران

(۲) گشتیکي دوسری به بلیتی ترخ داشکاو (به فروکه، شمه ندهوه،

نوتومیس، کشتی). (۳) تاقمیک که بچن بؤ گشتیکي دوسری وه.

(۴) لادن (له رنگه دیارکړای) لادن له پاس.

(۵) [Ohs]، هیرشی سویای؛ به سردادان.

excursionist (ik-skūr'zhən-ist), n. گشتیار؛ گشتکر.

excursive (ik-skūr'siv), adj. (۱) تاسمتی نه گشتی دوسری

هرز (۲) پچپچ (دوان، پاس)؛ له پاس لادن؛ (an ~ lecture).

(۳) لاسرلای؛ تارنک وینک (reading habits).

excusable (ik-skū'zə-b'l), adj. اونی دهورن؛ دهورن؛

نیکوښوونې بؤ هیه

excuse (ik-skū'z), v.t. (۱) نیکوښوون؛ تازادکړن له تاوان؛ بهخشین؛

لینوورن؛ داوای لینوورن کړن

executory

(۲) چاؤ یا پوښن؛ کوئی پښ نهدان

(۳) لینوورن (له هینانه دی په پیمانیکدا یا جینه جیکړدنې لیکند).

(۴) پتکه پیدان (به پوښتن، یا بلاوه لیکړدن)

(The teacher ~d the class.)

(۶) بهلکه بؤ هینانهوه؛ بوونه هؤی لینوورن.

(۱) داوای لینوورن کړن (۲) لینوورن؛ بهخشین. (۳) بهلکه.

(۴) بیانو؛ پروییانو؛ بهمانه؛ پلپ

excuse oneself, داوای لینوورن کړن

(۲) داوای پتکه پیدان بؤ کړدنې شتیک.

excuse me. بم پوره؛ پوره (وونه به که له کاتې گفتوگو پښ برین،

پا له گهل نه بوون، داواکړدنې شتیک، یا داوای بوار پیدان بؤ تپه ربوون به

شونیکي قهره بالغا به کارده هیرنرت).

(Excuse me, sir, will you tell me the way to the train-station? Excuse me, but I don't think that statement is quite true.)

find an excuse, بیانوگرتن؛ بیانو هینانهوه.

exeat (ig-zet'), n. پتکه پیدان یا (مؤلت)ی سوره می (قوتابی زانکو،

فرمانی، قهقهه... هتد).

execrable (ek'si-krə-b'l), adj. (۱) ژور ناپه سندن؛ ژور به؛

به له عنت. (۲) مین؛ قهر؛ گنگ؛ قهلب.

execrate (ek'si-krāt'), v.t. (۱) به له عنت کړن.

(۲) ژور بقی یا بوون؛ ژور قین یا بوونهوه.

execration (ek'si-krā'shan), n. (۱) له عنت لیکړدن

(۲) له عنت. (۳) قین؛ ژور بقی یا بوون.

(۴) کهسبیک یا شتیکی به له عنت یا بقی یا بوو.

executant (ig-zek'yoo-tənt), n. بکر؛ لیدهری پیکارکی موسیق.

execute (ek'si-kūt'), v.t. (۱) جینه جیکړن؛ به جینه پان؛ کړن؛

هلسوړاندن (to ~ an order, the law, etc.).

(۲) کوشتن (به پښی بریاری دادگا)؛ هلسوړان؛ به سیداره دا کړن

(۳) هینانه دی؛ کړن؛ دروستکړن. (He ~d a statue in marble.)

(۴) نوواندن؛ خوونوواندن (شانونامه، ناهنگی موسیق)

(۵) سازکړدنې قوتتارنیک، په پیمانیک، یا وسپه تاهمه به به پښی یا سا

که ناماده کړدن و مژکړدن... هتد دهرگرتنهوه.

execution (ek'si-kū'shan), n. (۱) جینه جیکړن؛ به جینه پان؛

کړن؛ هلسوړاندن. (۲) کوشتن (به پښی بریاری دادگا)؛ به سیداره دا کړن؛

هلسوړان. (۳) (۱) چوښتی کړدنې شتیک یا کارنیک؛ شیلواری کړن.

(ب) چوښتی نوواندنیک له شانونامه به یا ناهنگی موسیق

(۴) کردارنیک ویرانکر یا کوشتنه. (The bombs did heavy ~.)

(۵) (۱) فرمانی دادگا (بؤ به جینه پان بریارنک).

(ب) به جینه پان نیم جوره فرمانه.

(ج) مژکړدنې پروانامه به یی یا سایی.

executioner (ek'si-kū'shan-ēr), n. گوشتیار؛ سرپر؛

به سیداره دا کړ.

executive (ig-zek'yoo-tiv), adj. (۱) بؤ هلسوړاندن یا

جینه جیکړن دشت؛ تابهتی به جینه جیکړن؛ (ability).

(۲) هی هلسوړاندن یا جینه جیکړن؛ فرمانی؛

(the ~ branch of government)

n. (۱) لقی کارگرپی مری؛ نو لقی یا به شعی مری که کاروباری وولات

به پړوه دوبات؛ دسه لاتی هلسوړاندن یا به پړوه بریدن (فرمانه وایی)؛

کاربه دشتیک له لقی مریدا. (۲) کاربه دشتیکي گوره (فرمانه وایی،

کومانیا).

executor (ek'si-kū'tēr), n. (۱) بکر؛ به جینه پان؛ جینه جیکړن

(۲) به جینه پان ووسپه تاهمه مری دویوه؛ سوره سپه.

executory (ig-zek'yoo-tō'rī, ig-zek'yoo-tō'ri), adj. (۱) -

هی هلسوړاندن یا به پړوه بریدن. (۲) له کاردایه؛ کاری پښ دهرکرت

executrix

(۳) ناماده‌یو داتراوه بؤ به‌جینه‌تائی له‌کاتئ خؤیدا (قوت‌تیرات، په‌یمان).
executrix (ig-zek'yoo-triks), *n.* سهره‌سیه‌ت (ماهرت)؛

به‌جینه‌تائی وه‌سیه‌تنامه (ژن).
exegesis (ek'sa-jē'sis), *n.* لیکدانه‌مروه پوونکرده‌وه (ووشه یا رسته به‌تایه‌تئی هی نینجیل)

-exegetic (adj.).
exegete (ek'sa-jēt'), *n.* لیکدانه‌مروه یا پوونکرده‌وه (به‌تایه‌تئی نینجیل).
exemplar (ig-zem'plär, ig-zem'plär), *n.* نمونه به‌روشت کرده‌وه کرا-را

exemplary (ig-zem'plä-ri), *adj.* (۱) نمونه‌ئی
 (~ behavior)

(۲) وینه‌ئی؛ تایه‌تئی به‌شتیکی وینه‌ئی: (**~ punishment**).
exemplification (ig-zem'plä-fi-kä'shən), *n.* (۱) پیشاندان
 به‌نمونه؛ نمونه‌کاری؛ نوواندن (۲) نمونه؛ وینه

(۳) پروانامه‌یکی مۆزکراو (یاسا).
exemplify (ig-zem'plä-fi'), *v.t.* (۱) بوواندن؛ پیشاندان به
 نمونه (۲) بوون به وینه بؤ؛ نمونه‌کاری کردن؛ وینه بوون بؤ.

(۳) دهره‌بندن وینه‌ئی پروانامه‌یکی مۆزکراو (یاسا).
exempli gratia, = for example (e.g.),
exemplum (ig-zem'pləm), *n.* بؤ وینه؛ نو نمونه (۱) نمونه؛ وینه

(۲) چیرۆک؛ په‌ند
exempt (ig-zempt'), *v.t.* به‌دهر کردن له‌په‌یره‌وی‌یه‌ک یا نه‌رکیه.
adj. به‌دهر؛ به‌خشنواو له‌په‌یره‌وه. نه‌رک... هتد.

n. که‌سکی به‌دهر له‌نه‌رکیه.
-exemptible (n.).

(۱) به‌دهر کردن له‌په‌یره‌وی یا
exemption (ig-zemp'shən), *n.* نه‌رک؛ به‌خشن له‌بیوستی سهرشان (۲) به‌دهر بوون له‌ره‌جاو کردن یا
 په‌یره‌وی کردن (۳) (۱) له‌دهر کردن هه‌ندیکی تایه‌تئی له‌ده‌سکرتی که‌سکی
 به‌پئی سهر بؤ حۆی و خیزانه‌کئی وه باج له‌نه‌دانی له‌سهر نار هه‌تده.

(ب) نه‌وه‌ده له‌دهرکراوه یا له‌داشکاره (ج) ههر سهرکی خیزانیکی وه‌ها.
exequy (ek'si-kwi), *n. plural exequies*, برسه (۱) (pl)
 نه‌ریت و ده‌ستووری مردوو مردن بؤ گۆرستان و ناشتنی.

(۲) به‌کاره‌ندان؛ نوواندن (ده‌سه‌لات).
exercise (ek'sēr-sīz'), *n.* (the ~ of power)

(۲) مه‌شق به‌ش میشک؛ وهرزش؛
 (physical or mental ~ ;
 Walking, running, rowing, and horse-riding are all healthy
 forms of ~.)

(۳) مه‌شق خویندن؛ راهیان یا کۆشش:
 (~s in mathematics, grammar, composition, etc.)

(۴) مناوهره؛ مه‌شق (سوپا).
 (۵) میشک به‌کاره‌ندان یا مه‌شق پینکردن

(۶) (pl) ناهه‌نگی دهرچوون له‌قوتابانه: (**graduation ~s**).
v.t. (۱) به‌کاره‌ندان (**He ~d self-control.**)

(۲) وهرزش کردن؛ مه‌شق کردن؛ راهیان (**He ~s daily.**)
 (۳) مه‌شق پینکردن (سهریان، نه‌سپ):

(**She ~s her horse twice a week.**)
 (۴) به‌کاره‌ندان (ماف): (**to ~ one's rights**)

(۵) به‌کاره‌ندان (ده‌سه‌لات).
v.t. وهرزش کردن؛ مه‌شق کردن.

exert (ig-zür't'), *v.t.* (۱) به‌کاره‌ندان توانا، زیره‌کی؛ خسته‌کار:
 (to ~ all one's strength | influence, will power | in order to
 do something)

(۲) زۆر پینکردن؛ زۆر خسته‌سهر: (**to ~ pressure on**).
 (۳) هه‌رلدار؛ کۆشش کردن: (**He didn't ~ himself much.**)

exert oneself, زۆر هه‌رلدار؛ پال به‌خۆوه نان؛ کۆشش کردن؛

exhibition

زۆر له‌خۆ کردن؛ خۆماندوو کردن.
exertion (ig-zür'shən), *n.* (۱) هیز به‌کاره‌ندان؛ زۆر کردن:

(**Sometimes persuasion is better than ~ of authority.**)
 (۲) خسته‌کار یا به‌کاره‌ندانکی زۆر (لش، میشک).

(۳) هه‌رلدار؛ هه‌رل؛ ته‌قه‌لا کردن؛ ماندوو بوون.
exeunt (ek'si-ənt, ek'si-ənt'), *n.* چوونه‌دهرمه‌وه (دوو نه‌کتر یا

زیاتر له‌شانق دواي ته‌واو بوونی به‌شکه‌میان).
exfoliate (eks-fō'li-āt'), *v.t.* توینکل یا پینست لیکردنه‌وه.

توینکل یا پینست له‌بوونه‌وه.
-exfoliation (n.).

(۱) هه‌ناسه‌دهرمه‌وه.
exhalant (eks-hāl'ənt, ig-zāl'ənt), *adj.* (۲) تایه‌تئی به‌هه‌ناسه‌دانه‌وه.

نه‌مدام یا بۆری هه‌ناسه‌دانه‌وه.
exhalation (eg'zə-lā'shən), *n.* (۱) هه‌ناسه‌دانه‌وه؛

له‌هاتنه‌ دهرمه‌وه یا دانه‌وه (هه‌ناسه، بۆن، دووکه‌ل، هه‌لم).
 (۲) هه‌ناسه؛ شتیکی دراوه (هه‌ناسه، بۆن، دووکه‌ل، هه‌لم).

(۱) هه‌ناسه‌دانه‌وه.
exhale (eks-hāl', ig-zāl'), *v.t.* (۲) بوونه‌هه‌لم.

(۱) هه‌ناسه‌دانه‌وه؛ کیشان (جگهره).
 (۲) دانه‌وه یا له‌هاتنه‌ دهرمه‌وه (بۆن، دووکه‌ل، هه‌لم).

(۱) له‌هاتنه‌ دهرمه‌وه (هه‌ر، گان)؛ له‌دهره‌ندان *v.t.* (**He ~ed his resources.**)
 (۲) به‌تال کردنه‌وه؛ هیز تیدا نه‌هیشتن: (**They ~ed the well.**)

(۴) له‌بران (سامان، ووزه)؛ هیز بؤ نه‌هیشتنه‌وه: (**War ~s nations.**)
 (۵) ماندوو کردن؛ هیز له‌برین؛ له‌په‌ل و پۆ خسته؛ پووکاندن:

(**The trip ~ed him.**)
 (۶) به‌ووردی و به‌ته‌واوی لیکۆلینه‌وه‌ی یاسنیک (هه‌تا هیز نه‌هیشتنه‌وه که

باس نه‌کرا‌یت): (**She has ~ed the subject.**)
v.t. لئوه‌هاتنه‌دهرمه‌وه (گان یا هه‌لم له‌مه‌کینه‌یه‌ک).

(۱) لئوه‌هاتنه‌دهرمه‌وه‌ی هه‌واي پيس، دووکه‌ل، یا هه‌لم له‌مه‌کینه‌یه‌که‌وه
 (۲) بۆری له‌هاتنه‌دهرمه‌وه‌ی هه‌واي پيس، دووکه‌ل، یا هه‌لم؛ نه‌گۆزی نوتمبیر

(۳) هه‌واو بۆنی پيس، دووکه‌ل، یا هه‌لم که له‌مه‌کینه‌یه‌ک دیته‌ دهرمه‌وه
-exhaustible (adj.).

(۱) ماندوو له‌په‌ل و پۆ که‌رتوو
exhausted (ig-zöst'id), *adj.* په‌روکاو؛ هیز له‌براو. (۲) هیز پین نه‌ماو؛ نه‌ماو؛ ته‌واو بوو:

(**My patience is ~.**)
exhaustion (ig-zöst'chən), *n.* (۱) ماندوویی؛ ماندوویی؛

ماندوو بوون؛ پین ووزه‌ی؛ تین له‌بران. (۲) هیز تیدا نه‌مان؛ به‌په‌روچوون؛
 به‌تال بوون؛ هیز پین نه‌هیشتن؛ هه‌موو به‌کاره‌ندان.

(۱) وورد؛ ته‌واو (لیکۆلینه‌وه):
exhaustive (ig-zöst'liv), *adj.* (research)

(۲) هیز پین نه‌هیل؛ ماندوو که‌ر.
exhaustless (ig-zöst'lis), *adj.* ته‌واو نابیت؛ دوايي نابیت؛

پن پایان.
 (۱) پیشاندان؛ نیشاندان؛ خسته‌هه‌و:

exhibit (ig-zib'it), *v.t.* (to ~ goods in shop windows or paintings in an art gallery)
 (۲) نوواندن (نازایی، نارامی، تووهری، به‌زه‌یی... هتد):

(to ~ patience, courage, kindness, impatience, etc.)
 (۲) پیشاندان یا پینشکه‌شکردن به‌لکه له‌دادگادا.

(۱) پیشاندان؛ خسته‌هه‌و. (۲) پیشانگا.
 (۳) شتیکی پیشاندراو له‌پیشانگا.

(۴) به‌لکه یا قه‌واله‌ی خراوه‌پوو له‌دادگادا.
-exhibitor (n.); exhibitor (n.).

(۱) پیشاندان؛ خسته‌هه‌و؛ نوواندن.
exhibition (ek'sa-bish'ən), *n.* (۲) شتی پیشاندراو.

(۲) پیشانگ [British]. به خنیش یا یارمه‌تی‌یکم دارایی که زانکویه دیدات به فوتابی‌یکم
exhibitioner (ek'sə-bish'an-er), *n.* [British]. فوتابی‌یکم
 زانگو که با معنی دارایی و یرده‌گر
exhibitionism (ek'sə-bish'an-iz'm), *n.* (۱) خوره‌رختن
 خوره‌رختن خوپیشاندان (۲) خوره‌رختن له خوپووتکرده‌وه به یرچاوی
 خه‌لک خوره‌رختن له ششی پووتی خو دهرختن
exhibitionist (ek'sə-bish'an-ist), *n.* (۱) خوره‌رختن خونه‌ر
 (۲) کسینک که خه‌لک له خوپووتکرده‌وه بکات له یرچاوی خه‌لک
exhilarant (ig-zil'a-rant), *adj.* (۱) دلخوش‌کەر؛ کفیف پندەر
 (۲) ووریا‌کرده‌وه؛ جوش‌دهر
 (۱) شتینکی دلخوش‌کەر (۲) شتینکی جوش‌دهر یا ووریا‌کرده‌وه
exhilarate (ig-zil'a-rāt'), *v.t.* (۱) دلخوش کردن؛ کفیف پندان
 (۲) خستنه‌خوش؛ ووریا‌کرده‌وه؛ بورژاندنه‌وه
 (A swim in the river will ~ you.)
 -exhilarative (*adj.*); exhilarating (*adj.*).
exhilaration (ig-zil'a-rā'shan), *n.* (۱) دلخوش کردن
 خستنه‌خوش؛ بورژاندنه‌وه (۲) دلخوشی؛ خوشی؛ کفیف خوشی؛ بورژاندنه‌وه
exhort (ig-zōrt'), *v.t. & v.i.* ناموزگاری کردن؛ هاندان (بۆ کردن)
 شتی باس؛ پین ووتن؛ تمی کردن
exhortation (eg'zōr-tā'shan, ek'sēr-tā'shan), *n.* هاندان
 بۆ کرده‌وه؛ چاک؛ ناموزگاری کردن؛ پین ووتن (۲) ناموزگاری؛ تمی
exhume (iks-hūm', ig-zūm'), *v.t.* (۱) له گۆر-هرمینان (لاشه)
 مردوو بو تافیکرده‌وه (to ~ a body)
 (۲) ناشکرکردن؛ خستنه‌بوو؛ دهرختن؛ هملالین
 -exhumation (*n.*).
exigence (ek'sə-jəns), *n.* exigency.
exigency (ek'sə-jən-si), *n.* (۱) ناکووی؛ باریکی له ناکو
 (۲) پیوستی؛ شتی پیوست
exigent (ek'sə-jənt), *adj.* (۱) زور پیوست؛ پهل؛ گرنگ
 (۲) زور شت داوا‌کەر؛ له نهنده‌وه به‌دهر شت پیوست
exile (eg'zīl, ek'sil), *n.* (۱) دورجراندنه‌وه له وولات به‌زور
 دهرکردن له وولات؛ وولات به‌جینیشتن له ناچاریدا؛ دهر به‌دهر بوون
 دهر به‌دهر کردن؛ ناواری؛ ناواریه‌بوون؛ سهرگردانی
 (۲) کسینکی دورخراده‌وه له وولات؛ کسینکی وولات به‌جینیشتنو له ناچاریدا
 کسینکی له وولات دهرکراو یا ناواریه
 دورخستنه‌وه له وولاتی خو به‌زور؛ دهرکردن له وولاتی خو؛ ناواریه‌کردن
 دهر به‌دهر کردن؛ نه‌فی کردن
exist (ig-zist'), *v.i.* (۱) بوون؛ هه‌بوون
 (Do you believe that God ~s?)
 (۲) بوون؛ نیندا‌بوون (Water ~s in milk.)
 (۳) ژان؛ سهره‌وام بوون له ژاندا
 (We can't ~ without air, food, and water.)
existence (ig-zis'təns), *n.* (۱) بوون؛ بوونه‌وه‌ری
 (۲) ژین؛ ژین (Water is necessary for ~.)
 (۳) شینوی ژیان [to lead a happy (dangerous, wretched) ~]
 (۴) بوونه‌وه؛ ژینده‌وه؛ هه‌موو بوونه‌وه‌ریک
existent (ig-zis'tənt), *adj.* (۱) هه‌موو؛ هه‌یه (۲) ناماده؛ نینستا هه‌یه
existential (eg'zis-ten'shəl, ek'sis-ten'shəl), *adj.* تایپه‌نی
 به بوون؛ بوونه‌وه‌ری
existentialism (eg'zis-ten'shəl-iz'm), *n.* فله‌سه‌فی بوون یا
 بوونی؛ فله‌سه‌فی بوونه‌وه‌ری
existentialist (eg'zis-ten'shəl-ist), *n.* بوونخواز
 په‌یره‌ریک‌ه‌ری فله‌سه‌فی بوون
exit (eg'zit, ek'sit), *n.* (۱) له شانو چوونه‌ده‌وه‌ی نه‌کتر

(۲) چوونه‌ده‌وه؛ پوشتن؛ دهرچوون
 (۳) دهرگا؛ ده‌روازه؛ جینگه‌ی چوونه‌ده‌وه
 چوونه‌ده‌وه
exodus (ek'sə-dəs), *n.* (۱) کۆپو؛ گه‌له‌وه؛ کۆچی به کۆمه‌ل
 گه‌له‌کۆچ (۲) [the E-]; کۆچ کردنی جووله‌که له میسره‌وه (ئینجیل)
 (۳) [E-]. به‌شی دوره‌می ئینجیل که باسی ئەم کۆچ کردنی جووله‌که‌یه ده‌کات
 له‌به‌ر په‌روپایه‌که‌ی
ex officio (eks ə-fish'i-ō'), به‌هۆی په‌روپایه‌که‌یه‌وه: (~ members of a committee)
exogamy (eks-og'a-mi), *n.* ژنپتان (یا شوو کردن) له دهره‌وه‌ی
 ختلی خو
 -exogamic (*adj.*); exogamous (*adj.*).
exonerate (ig-zon'a-rāl'), *v.t.* (۱) پزگارکردن؛ بار له کۆل کرده‌وه
 له کۆل کرده‌وه (۲) بپ تاروانی دهرختنی کسینک؛ نازادکردن له گوما‌نباری
 تاروان له‌سه‌ر لایردن
 [to be ~d from blame (from an accusation or charge)]
 -exoneration (*n.*); exonerator (*n.*).
exophthalmia (ek'sof-thal'mi-ə), *n.* چاو دهرپۆقین
 (پزیشکه‌وانی)
exorable (ek'sēr-a-b'l), *adj.* دلنهرم
exorbitance (ig-zōr'ba-təns), *n.* گرانبه‌هایی؛ نرخ گرانی؛ گرانی
 له نهنده‌وه به‌دهر (نرخ)
exorbitancy (ig-zōr'ba-tən-si), *n.* exorbitance.
exorbitant (ig-zōr'ba-tənt), *adj.* گرانبه‌ها؛ گرانی؛ زور گرانی
 له نهنده‌وه به‌دهر (نرخ) (~ prices)
 -exorbitantly (*adv.*).
exorcise, exorcize (ek'sôr-sîz'), *v.t.* (۱) جنۆکه و دیوودرنج
 ئی دورخستنه‌وه به جادو و گهری (۲) نازادکردن له جنۆکه و دیوودرنج
 (۳) بانگ کردن یا فهرمان کردن به‌سه‌ر جنۆکه و دیوودرنجدا
exorcism (ek'sôr-sîz'm), *n.* (۱) جنۆکه و دیوودرنج دورخستنه‌وه
 به جادو و گهری (۲) شو دوعایانه‌ی دهرخوینترین بۆ دورخستنه‌وه‌ی جنۆکه و
 دیوودرنج له کسینک
exorcist (ek'sôr-sist), *n.* جنۆکه و دیوودرنج دورخه‌وه‌وه به
 جادو و گهری له کسینک که گرتیتیان
exordium (ig-zôr'di-əm, ik-sôr'di-əm), *n.* (۱) سهره‌تا
 (۲) سهره‌تای ووتار یا نامیلکه‌یه
exoteric (ek'sə-ter'ik), *adj.* (۱) دهره‌وه‌ی؛ دهره‌وه؛ دهره‌گی
 (۲) ناشکرا؛ دیار؛ تینگه‌یشتنی ناسانه
exotic (ig-zot'ik), *adj.* (۱) بیگانه؛ له دهره‌وه هینراو
 (۲) سهر؛ دلگرو جوان و سهرنج پاکیش و دل‌فرین
 [~ plants (foods, clothes, ideas, people, etc.)]
 (۱) شتینکی بیگانه یا له دهره‌وه هینراو
 (۲) پوه‌کینک که هی شوینه نه‌بیت تیندا پواوه به‌لکو له دهره‌وه هینراویت
 -exotically (*adv.*).
expand (ik-spand'), *v.t.* (۱) کرده‌وه؛ بآز کرده‌وه؛ پاکیشان
 (The eagle ~ed his wings.)
 (۲) کشاندن؛ پاکیشان؛ گهره‌کردن؛ درنژ کرده‌وه
 (۳) فراوانکردن؛ پانکردن؛ گهره‌کردن؛ په‌ره پین سهندن
 (to ~ a road, a street, or a business)
 (۴) درنژ پندان؛ په‌ره پین سهندن؛ زیاتر له‌سه‌ر دووان
 (to ~ a topic or an idea)
 (The purpose of education should be to ~ the minds of children.)
 (۱) کشان؛ درنژ بوونه‌وه (Metals ~ when they are heated.)
 (۲) فراوان بوون؛ گهره‌بوون؛ بآز بوونه‌وه؛ درنژ بوونه‌وه؛ لق‌پۆپ هاویشتر
 (۳) (a) کرانه‌وه (گول، دهم‌چا)، (ب) دهم کشان (برنج)

expanded

expanded (ik-span'did), *adj.* دريژه پيداوار
به دورورديژي باس کړاو: فراوان (an ~ news program)
expanse (ik-spans'), *n.* فراواني: موډايهکي فراوان و کړاو و گوره:
شوينکي مو بهر لاي فراوان (the blue ~ of the sky)
expansion (ik-span'shan), *n.* ۱. وړو نکردي: فراوان بوون:
گوره بوون: کشان: کشاندن (۲) بهشي فراوان کړاو: شوينکي گوره کړاو.
۳. رادو ماوه فراوانکړدن: ۴. ډاگيرکړدن زهوي وژار يا وولاتي خهک
له پنگي فراوانکړدن خوزه: ۵. ليکولينهودي باسک به دورورديژي.
expansionism (ik-span'shan-iz'm), *n.* فراوانکړدن رولاتو
دهسلاني خو به پنگي ډاگيرکړدن وولاتاني ترموه: ډاگيرکړدن رولاتي خهک:
ډاگيرکړي

-expansionist (n.); **expansionistic** (adj.).
expansive (ik-span'siv), *adj.* ۱. کنډو: بزي هميه بکشيت:
دهکسبب ۲. فراوان: بلاو (۳) گشتي: گشتگر: گوره.
۴. پورکړاو و هوسوز: پورخوش و کړاو: قسه پور: (an ~ person)
-expansiveness (n.).
expatriate (ik-spā'shi-at'), *v.t.* ۱. گهرل به سهر به خوي:
۲. (~ on; ~ upon). به دورورديژي نويسن يا دوان: دريژ پيدان.
-expatriation (n.).
expatriate (eks-pā'tri-āt'), *v.t.* ۱. دورکړدن له وولاتي خه:
شواره کړدن: دورخستنه و له وولاتي خه
۲. وولاتي خو به جنيشتن له ناچاريدا: ناوړه بوون: کوچ کړدن
adj. له وولاتي خه دورکړاو: وولاتي خو به جنيشتن: ناوړه
n. کسيکي دورکړاو له وولاتي خه: کسيک که له ناچاريدا وولاتي خه
به جنيشتن: ناوړه: کوچکړ

-expatriation (n.).
expect (ik-spekt'), *v.t.* ۱. چاوپري کړدن: چاوپري بوون
۲. بهت مابوون: چاوپريان بوون (I ~ed you yesterday.)
۳. رابستن: ل رابستن: چاوپريان ليکړدن
(Some parents ~ too much from their children.)
۴. [Colloq.] وادان: وادانين
be expecting, [Colloq.] سکيروون: سکيري: زور نهمان بو مندالوون
(His wife is expecting.)
expectancy (ik-spek'tan-si), *n.* ۱. بهت مابوون: چاوپريان کړدن:
چاوپري بوون: چاوپرياني: هيو: ۲. (b) شتيکي چاوپريانکړاو يا بهت مابوون.
ب: ميوې موداي ژيان: بهت مابوونې ژيان

(a life ~ of seventy years)
expectant (ik-spek'tant), *adj.* ۱. بهت مابوون: چاوپريان:
چاوپريکړ ۲. چاوپرياني مندالوون: چاوپريکړي مندالوون:
(an ~ mother)
n. کسيکي چاوپريان: کسيکي بهت مابوون يا بهت مابوون
expectation (ek'spek-tā'shan), *n.* ۱. بهت مابوون: چاوپرياني:
چاوپريان بوون ۲. ل رابستن: پيا رابستن: چاوپريان ليکړدن
۳. شتيکي چاوپريانکړاو: شتيکي بو بهت مابوون
۴. نومينه واري: هيو: ۵. لوانه بوونې پوداني شتيک
expectation of life, تيکړي نومر دريژي مړه: له وولاتي خه
چرخيکي تاييتيد: ناوړه موداي ژياني مړه:
expectorate (ik-spek'tə-rāt'), *v.t.* ۱. کوکړو به لغم فريدان
۲. تف کړدن: به لغم فريدان

-expectoration (n.).
expedience (ik-spē'di-ens), *n.* = expediency.
expediency (ik-spē'di-ens), *n.* ۱. گونجاو لگهال بارنکي:
تاييتيد: پنگه وړتن: شيان بو مه پستنيکي تاييتي
۲. هغه کار کړدن يا کار کړدن به پني سودي تاييتي خو (به پني گويدان به
په ويايي و ناره ويايي کرداره که): سودي خوي: هله پهرستي

experience

(We should not be guided by ~.)
expedient (ik-spē'di-ent), *adj.* ۱. گونجاو بو بارنکي تاييتي:
بو مه پستنيکي يا سوديکي تاييتي شيان: بهکله: به سود:
(Oftentimes governments do what is ~.)

۲. تاييتي به سودي خو هله پهرستي (به پني گويدان به په ويايي و
ناره ويايي کاره که): هله پهرستي.
n. هوي گه پستن به سودي تاييتي خو.
۱. پاپه پانډن (کاروبار): زو پايي کړدن
(کار, خواست): زو جنيه جنيکړدن: زو ته واک کړدن (کاروبار).
۲. په پله کړدن: به خيري کړدن. [Rare], ناردن.
-expediter (n.).

۱. گشت (بو مه پستنيکي)
expedition (ek'spi-dish'on), *n.* تاييتي:
(a hunting ~; an ~ to the North Pole)
۲. شندامان و کهره سي گشتنيکي وها: (a member of the ~)
۳. ميژنيکي سويي

۴. خيري: جنيه جنيکړدن کاروبار زو به زو له کاتي خويدي: په.
expeditionary (ek'spi-dish'on-er'i), *adj.* تاييتي به ميژنيکي:
سويي و سوياکهش خوي: (An ~ force was sent to the region.)
expeditious (ek'spi-dish'as), *adj.* زو به زو (جنيه جنيکړدن)
کاروبار: خيرا: گورج وگورن
expeditiously (ek'spi-dish'as-li), *adv.* زو به زو يي: خيرا:
زو (پاپه پانډن کات): (to do something ~)
۱. دورکړدن (له قوتابخانه, سوي, حيزب,
ولاتيکي بيگانه: پنگه وړتن):

(He was ~led from school for misconduct.)
۲. فريدان: (to ~ a shell from a gun)
expellant, expellent (ik-spel'ant), *adj.* دورکړ: فرينده:
دورمان په ويايي.
expend (ik-spend'), *v.t.* ۱. به کاره ميتان: (to ~ energy).
۲. خرج کړدن: سرف کړدن.
expendable (ik-spen'də-b'l), *adj.* ۱. خرج دورکړ:
۲. ده توانيت بکريت به قورياني بو گه پستن مه پستنيکي به ناساني جينگي
بگيرتوه (مړه, شت)

۱. خرج کړدن: به کاره ميتان
(پاره, کات). ۲. خرجي: نه وړه ندي به کاره ده ميژنيکي (پاره, کات).
expense (ik-spens'), *n.* ۱. خرج کړدن: سرف کړدن.
۲. (sing. & pl.) تنچوون: مز.
۳. مسرف (pl.).
۴. شتيک که پاره ي نري تن بچيت:

(A car can be a considerable ~.)
۵. شتي له کيس چو: قورياني.
۱. به پاره ي: له سرف حسابي (پاره خرج کړدن).
۲. له سرف حسابي (زيان دان يا کړدن به قورياني):

(He became a doctor but only at the expense of his health.)
expensive (ik-spen'siv), *adj.* گران بها: گران:
(an ~ watch; ~ clothes; an ~ education; an ~ shop)
experience (ik-spēr'i-ens), *n.* ۱. به سرفهات: پودانيک که مړه:
تييدا به شدار بو يوت: (a pleasant ~; a frightening ~).
۲. هممو به سرفهاتي پاوردوي کسيک:

(It hasn't happened in my ~.)
۳. (b) شاره زايي:
(teaching ~; He doesn't have enough ~ for the job.)
(ب) ماوه ي هم شاره زايي به.
چمشتن: به سرفهاتن: تورش بوون: هاتنه پي:
[to ~ great hardships (pain, joy, difficulty, etc.)]

experienced

experienced (ik-spêr'î-ənst), *adj.* شاره‌زا؛ قال؛ سەدرچوو؛
دنیادیده

experiential (ik-spêr'î-en'shəl), *adj.* تایبەتی بە سەرهاتی
خۆیی؛ هە سەرهاتیکە کە موزفە کە خۆی چەشتیبتی یا بەسەری هاتبیت

experiment (ik-spêr'a-mənt), *n.* تاقیکردنەوە؛ ئەزموون
v.t. تاقیکردنەوە

experimental (ik-spêr'a-men'tl), *adj.* (١) هە تاقیکردنەوە؛
تەنها بۆ تاقیکردنەوەیە (٢) نەچەسپیو؛ سەدرەمی.

-experimentally (*adv.*).

experimentalism (ik-spêr'a-men'tl-iz'm), *n.* پشت بەستن
بە تاقیکردنەوە؛ ڕنگە تاقیکردنەوە گرتن.

experimentation (ik-spêr'a-men-tā'shən), *n.* تاقیکردنەوە؛
بەکارهێنانی تاقیکردنەوە.

expert (ek'spêrt), *adj.* (١) شاره‌زا؛ وەستا؛ کارزان.

(٢) لە کەسێکی شاره‌زاو؛ هە شاره‌زایە؛ شاره‌زا؛ (an ~ opinion).
(٣) کەسیکی شاره‌زا، زانا، یا کارزان.

(٤) (١) یەلێ دەست راست " (تەقەنگچیتی لە سوپادا).
(ب) سەربازێک کە بەم پەلایە گەشتیت

expertise (ek'spêr-tēz'), *n.* شاره‌زایی؛ کرامەیی؛
زانایی؛ لە ماسیک بە لە کارێکی تایبەتیدا؛ کارزانی؛ لیزانین.

expiate (ek'spi-āt'), *v.t.* گوناهی خۆ سڕینەوە؛ لە ڕنگە سزا
چەشتنەوە؛ گوناه لەسەر خۆ لابردن؛ لە ڕنگە بۆ بژاردن یا هەق کردنەوە.

-expiation (*n.*); **expiator** (*n.*).

expiration (ek'spə-rā'shən), *n.* (١) ھەناسە نەرە

(٢) (١) سبب کە لەگەڵ ھەناسەدا بێتە دەرەوە

(ب) دەنگی لە دەمە نەرە دەرھاتوو

(٢) دوا ھەناسە؛ مردن.

(٤) بەسەرچوون؛ برانەو؛ کۆتایی ھاتن؛ دواپی ھاتن

(What is the passport's ~ date?)

expire (ik-spīr'), *v.t.* (١) ھەناسە نەرە

(٢) [Obs.] ئۆت ھاتن بۆ

(٣) ھەناسە نەرە (٢) دوا ھەناسەدان؛ مردن؛ ھەناسە نەرەچوون.

(٤) بەسەرچوون؛ پەیمان؛ دواپی ھاتن؛ کۆتایی ھاتن؛

تەواو بوون (ماوی پەیمان).

(The lease will ~ soon.)

His term of office as President will ~ next year.)

expiry (ik-spī'ri, ek'spə-ri), *n.* (١) بەسەرچوون؛ دواپی ھاتن؛

کۆتایی ھاتن (٢) [Obs.] مردن.

(٣) پوونکردنەوە؛ ڕافەکردن

(Will you ~ this problem to me? ; A dictionary ~s the

meanings of words.)

(٢) ھۆ پیشاوان بۆ کردەوہیەک. پەرووشتیک یا ھەلەبەک؛ لیکدانەوہی شتیک

ئاناسا (ھەلە. رەوشت، کردار). (Can you ~ his behavior? ;

How do you ~ all these accidents?)

explain oneself, مەبەستی خۆ پوونکردنەوە

(٢) پیشاندانی رەوایی پەرووشتی خۆ؛ بەلگە بۆ دۆزینەوہی رەفتاری

ئاناسایی خۆ

explain something away, پوونکردنەوہی شتیک بە جۆرێک کە

نەوہندە خڕپ نەوینیت؛

[It will be difficult to explain such an error (act, etc.)]

explanation (eks'plā-nā'shən), *n.* (١) پوونکردنەوہ؛ ڕافەکردن.

(٢) ڕافە ٢ شتیک پوونکردنەوہ

(٤) لیکدانەوہ؛ باسکردنی ناکوکییەک؛ دواپی پێ ھێنانی بە ڕنکەوتن.

-explanatory (*adj.*).

expletive (eks'pli-tiv), *n.* (١) جۆن؛ رووھی ناشرین

(٢) رووھیەک یا چەند رووھیەک کە ھەر بۆ ڕنک ڕنکی رستە بەکار دەھێنرێت

explosive

نەک بۆ ماناکە.

adj. تەنها بۆ پەکردنەوہ بەکار دەھێنرێت.

explicable (eks'pli-kā-b'l), *adj.* پوون دەکرێتەوہ؛ لیکدەدرێتەوہ

(کردەوہ، پوودان، یا پەرووشتیک ئاناسا).

explicate (eks'pli-kat'), *v.t.* پوونکردنەوہی شتیک ئاروون؛

لیکدانەوہ.

-explicative (*adj.*); **explicative** (*adj.*).

explication (eks'pli-kā'shən), *n.* (١) پوونکردنەوہ؛ لیکدانەوہ.

(٢) لیکدانەوہیەکی دوورودرێژ

(٣) پوون؛ دیار؛ ناشرکەر؛

(an ~ statement)

(٢) لەپوو (ووتە)؛ ھێچ نەشارەوہ؛ پێ پێچ و پەنا:

(to be ~ about a matter)

explicitly (iks-plis'it-li), *adv.* (١) پەروو؛ بە پێ پێچ و پەنا.

(٢) بە ناشرکەر؛ پێ پێچ شارەدەوہ.

explode (iks-plōd'), *v.t.* (١) پوونەمان؛ چارلێدان؛

دەرخیست (ناکووایەک). (٢) تەقاندن؛ تەقاندنەوہ؛ شەقە ئۆ ھەلسان

(٣) تەقین؛ تەقینەوہ؛ کلەبکردن؛ شەق بردن.

(٤) شەق بردن لە توربەیدا؛ زۆر توربەبوون و ھوارکردن:

(He ~d with anger.)

exploit (eks'ploit, iks-ploit'), *n.* کردەوہیەکی لێھاوێرانە؛

کارێکی ئازایانە و ئازایانە.

(١) بەکارھێنان؛ وەسوودھێنان؛ وەبەرھێنان.

(٢) بەکارھێنان بۆ سوود، مەبەست، یا ئامانجی خۆ:

(to ~ one's friends or a situation)

(٢) پرەو پێدان: (to ~ a product)

(٤) چەوساندنەوہ؛ پووتاندنەوہ (to ~ the peasants).

-exploitative (*adv.*); **exploiter** (*n.*).

exploitation (eks'ploi-tā'shən), *n.* (١) وەبەرھێنان؛

وەسوودھێنان؛ بەکارھێنان و کلە ئۆ وەرگرتن: (the ~ of a mine)

(٢) چەوساندنەوہ؛ پووتاندنەوہ؛ بەکارھێنان بۆ سوودی خۆ:

(the ~ of the workers in factories)

(٣) ئۆ ووردبوونەوہ؛ تێروان؛

exploration (eks'plō-rā'shən), *n.* پەروو؛ لیکۆلینەوہ (٢) بۆ گەران و دۆزینەوہ (جینگە تازە)؛ کتە؛ کتەکردن؛

پیاگەران. (٣) تێروانینی ئەندامیکی لەش یا برینیک (پزیشکەوانی)

تایبەت بە بۆ گەران یا

exploratory (iks-plōr'ō-tōr'i), *adj.* کتەکردنیک سەرەتایی: (an ~ meeting).

(١) لیکۆلینەوہ پەروو؛

ئۆ ووردبوونەوہ:

(to ~ a question, a problem, a possibility, an idea)

(٢) بۆ گەران؛ پێدا گەران؛ دۆزینەوہ؛ کتە تێدا کردن:

(Columbus discovered America, but did not ~ the new

continent.)

(٣) ئۆ ووردبوونەوہی ئەندامیکی لەش یا برینیک (پزیشکەوانی).

-explorative (*adj.*).

explorer (iks-plōr'ēr, iks-plō'rēr), *n.* (١) گەران؛ کەسێک کە

بە دواپی شوونی تازەدا بگەڕێت؛ دۆزەرەوہ؛ کتەکر.

(٢) ئامێرنیک پزیشکێیە بۆ ئۆ ووردبوونەوہی ئەندامیکی لەش یا برینیک

(٣) تەقین؛ تەقینەوہ.

(٤) تەقە؛ شەقە؛ دەنگی تەقینەوہ.

(٥) دەنگی توپەری یا پیکەن (an ~ of anger, laughter, etc.)

(٦) دەنگی پرتاندنی ھەندێ تپیی وەک " پ " لەم ووشەیی خۆیدا

explosive (iks-plō'siv), *adj.* (١) دەنگدەرەوہ؛ دەنگدار؛ شەقەدار؛

تەقەدار. (٢) لە تەقینەوہداپە (مەسلە، پا)؛ پێ لە مەترسی:

(an ~ situation)

exponent

- (۳) دهنگدار (وهك تېپې ب، د، گ، ك، پ، ت). له سهره‌تای وشه‌دا.
(۴) ته‌قه‌ه‌نې ته‌قنده. (۲) تېپېكې دهنگدار (ژماره سې بېينه).
exponent (ik-spō'nənt), *n.*
(۱) لېكده‌روه (پېروباوه). مه‌سه‌له.
پوونكه‌روه. (۲) نمونه (مروقه، شت). نوښته. (۳) جا (پېركارې) توان.
exponential (ek'spō-nen'shəl), *adj.*
تابېه‌نې به جا يا توان
پېركارې.
export (ik-spōt', ik-spōrt'), *v.t.*
ناردن بۇ دهره‌وه‌ی وولات
اشتومه‌ك. پېروباوه، شوېرش
n.
(۱) ناره‌دا شتی نېراو بۇ دهره‌وه‌ی وولات
(۲) ناردين شتومه‌ك بۇ دهره‌وه‌ی وولات
adj.
تابېه‌نې به ناردن بۇ دهره‌وه‌ی وولات (شتومه‌ك).
exportation (ek'spōr-tā'shən), *n.*
(۱) ناردن بۇ دهره‌وه‌ی وولات
(۲) ناره‌دا شتی نېراو بۇ دهره‌وه‌ی وولات.
exporter (ik-spōr'tēr, ik-spōr'tēr), *n.*
شت نېره‌ر بۇ دهره‌وه‌ی وولات (مروقه، كۇمپاني).
expose (ik-spōz'), *v.t.*
(۱) خستنه‌به‌ر مه‌ترسې‌پوه‌دا به‌ره‌لاكردن
نه‌بار ستې. ۲. به‌جېه‌پېشتن ته‌ويستو واژن نه‌هېنان.
(۳) خستنه‌پېروا خستنه‌به‌رچاو ده‌رخست
(۴) پوه‌ه‌لمالين (دري، تاوان) چارلېدان خستنه‌به‌رچاو (به‌دي، كاري خراپ)
ناشكراكردن (۵) دانه‌به‌ر پووناكې (فيلمې كامېرا يا هي تن).
exposé (ek'spō-zā'), *n.*
(۱) نوواندن پېشاناندا پوونكرده‌وه
(۲) پوه‌ه‌لمالين (تاوان، تابېروچون، گومانباري) چارلېدان ناشكراكردن.
exposed (ik-spōzd'), *adj.*
۱. سهر به‌ره‌لا به‌دهره‌وه‌دا ناشكرا
۲. مه‌ترسې لي ده‌كرت.
exposition (ek'spə-zish'ən), *n.*
(۱) پوونكرده‌وه‌ی پېروباوه‌ريك
مه‌دووردرېژي (۲) نووسېنېك يا دووانېكې پوونكرده‌وه‌و لېكده‌وه.
۳. پشانكا (به‌تابېه‌نې هي جېهاني) (۴) سهره‌تای شانزنامېه‌ك.
۵. شتی به‌كه‌مې پارچه‌ موسېقايه‌ك
۶. [Obs.] ناشكراكردن ناشكراپوون پوه‌ه‌لمالين.
-expositive (adj.).
expositor (ik-spōz'ə-tēr), *n.*
مروك يا نووسراونېكې پوونكه‌روه.
expository (ik-spōz'ə-tōr'i, ik-spōz'ə-tō'r'i), *adj.*
نووسن
با دوواني پوونكه‌روه پوونكه‌روه: لېكده‌روه: (~ writing).
ex post facto (ek spōst fak'tō),
دوای پوودانېك ده‌كرت يا
ده‌هېرېته‌ كايوه. به‌لام كار له پوودان و شتی پېشورترېش ده‌كات (ياسا):
(*an ~ law*)
expostulate (ik-spōs'chə-lāt'), *v.t.*
مست‌مركرن
به‌پېرچده‌وه‌دا كه‌م‌وگوېې خستنه‌به‌رچاو ناره‌زايي دهرېرن.
-expostulator (n.); expostulatory (adj.).
expostulation (ik-spōs'chə-lā'shən), *n.*
مشت‌مر ناره‌زايي
ناره‌ري دهرېرن به‌پېرچده‌وه
(۱) ده‌كرته‌تن كه‌وته‌پووا دانه‌پوشين: (*The ~ of the body to sunlight is healthy.; The mountain climbers died of ~*)
(۲) ه‌لمالين پوه‌ه‌لمالين (تاوان، درې، گومانباري، تاوانبار) ناشكراكردن
خستنه‌پېرو (*the ~ of a crime, a plot, a criminal act, etc.*).
(۳) ناشكراپوونېك پوه‌ه‌لمالوانېك
(۴) دانه به‌پېرووناكې (فيلم).
(ب) وېنه (فيلمې كامېرا): (*a film with twenty-four ~s*).
(۵) نه‌ر لايه‌ی خانوويك پووي تن ده‌كات نه‌ر لا يا پوه‌ی كه‌مه‌تاو باو باران
ليوه‌ی ديت بۇ خانوويك (~ *a house with a southern ~*)
expound (ik-spōund'), *v.t.*
باسكردن به‌دووردرېژي
پوونكرده‌وه‌دا لېكده‌وه (*to ~ a theory, one's views, etc.*).
express (iks-pres'), *v.t.*
(۱) به‌ژورن دهره‌مېنان يا لي سندن.
ب. كوشين و شراو لي دهره‌مېنان

expropriate

- (۲) دهرېرن (ووته، پېروا) ووتن ده‌كراندن.
(۳) پېشاناندا ده‌رخست: (*His face ~ed sorrow.*)
(۴) دهرېرن (له پښه‌ی هونه‌رو وېژه‌و موسېقاوه).
(۵) نوواندن نېشانه‌پوون: (*The sign + ~es addition.*)
(۶) ناردن به پوونته‌ی خېرا.
(۱) دهرېراو به‌پوونې ووتراو پوون.
(۲) ته‌واو ده‌قاوده‌ق: (*the ~ image of a person*).
(۳) مه‌به‌ستې تابېه‌نې يا پوون:
(*He came with the ~ purpose of eating.*)
(۴) په‌كه‌سره‌ي به‌ن وه‌ستان خېرا: (*an ~ train or bus*)
(۵) (۱) خېرا بۇ خېرا لېخوپن: (*an ~ highway*).
(ب) تېژ خېرا: (*an ~ bullet*).
adv.
به‌هي په‌كه‌سره‌ي يا خېرا (شه‌مه‌نده‌فر، پاس، پوونته، پښه‌ويان).
n.
(۱) په‌پامېر.
(۲) په‌پام (به‌تابېه‌نې هي په‌له كه‌به په‌پامېه‌ري تابېه‌تېدا بېنېردت)
(۳) (۱) شه‌مه‌نده‌فر يا پاسي په‌كه‌سره‌ي يا خېرا.
(ب) ته‌نگېك كه‌گولله‌ی تېژي پې ده‌ته‌قېنرنت.
(۴) ناردين شتومه‌ك يا پاره به‌هؤيه‌كې خېرا‌دا
(۵) نه‌ر پاره يا شتومه‌كې به‌هؤيه‌كې خېرا‌دا ده‌نېردت.
(۶) هؤيه‌كې گواستنه‌وه‌ی خېرا
(۷) ده‌زگايه‌كې گواستنه‌وه‌ی خېرا.
(۱) پېرواي خۇ دهرېرن
(۲) ه‌ست و پېرواي خۇ دهرېرن له‌پښه‌ی نووسن و هونه‌روه
expression (iks-pres'hən), *n.*
(۱) كوشين و شراو دهره‌مېنان
(۲) دهرېرن (ووته، پېروباوه) ووتن ده‌كراندن
(۳) دهرېرن له‌پښه‌ی هونه‌رو وېژه‌و موسېقاوه
(۴) دهرېرنېك يا نوواندنېكې پېر ماناو كارتېكه‌ر: (*She reads with ~*).
(۵) ووته‌ك يا زاراه‌مېك كه‌به مانايه‌كې تابېه‌نې به‌كاربه‌نرنت: ووت
زاراو: (*"Catch cold" is an idiomatic ~*).
(۶) پووخسارېك، سهركردنېك، يا جؤري دووانېك كه‌ه‌ستېك دهرېرن
(۷) نېشانه‌ی جېه‌ري يا پېركارې
(۸) نېشانه (۱) نوواندن (له‌پښه‌ی نېشانه‌وه)
ده‌روون دهرېرن له
expressionism (iks-pres'hən-iz'm), *n.*
هونه‌ردا شېواونېكې هونه‌ري (به‌تابېه‌نې شانزگري و نېگارېنېش) سهره‌اي
سه‌ده‌ی بېسته‌مه‌ برېتيه‌ه له دهرېرن و نوواندنېك ه‌ست و نه‌ستې هونه‌رمه‌نده‌كه
خؤي و ژور گوي نه‌دان به‌راستي ديارو پې لايه‌ن به‌چاو بېنراو
-expressionist (n.); expressionistic (adj.);
expressionistically (adv.).
expressionless (iks-pres'hən-lis), *adj.*
هېچ نايېرنته‌ له
پووخسارېدا به‌پوواله‌ت هېچ ده‌رناخت ه‌ست ده‌رنه‌پې.
expressive (iks-pres'iv), *adj.*
(۱) پېر مانا ه‌ست دهرېرن:
(*an ~ voice, look, gesture, smile, etc.*)
(۲) دهرېرن: (*a song ~ of joy*).
expressly (iks-pres'li), *adv.*
(۱) به‌پوونې به‌ناشكرا.
(۲) به‌تابېه‌نې به‌ده‌سه‌نقه‌ست.
expressman (iks-pres'mən), *n.*
فرمانېه‌ري كۇمپاني‌اي
گواستنه‌وه (به‌تابېه‌نې شوپړنېك كه‌پراسكه‌ كۇده‌كاته‌وه ده‌شي ده‌كت).
express train,
شه‌مه‌نده‌فرې خېرا (كه‌مه‌له نېسته‌گ ده‌وه‌ستېت)
شه‌مه‌نده‌فرې په‌كه‌سره‌ي يا نېكسېرنس.
expressway (iks-pres'wā'), *n.*
پښه‌كېه‌كې گه‌وره‌ی هاتوچؤي خېرا
به‌نوتمېل.
(۱) ده‌ست به‌سهره‌دراگرتني
زه‌وي‌وزارو خانوو بۇ به‌كاره‌مېنان. (۲) لي سندن به‌ژور (زه‌وي‌وزار، خانوو،
سهراميه) لي زه‌وتكردن. (۳) جؤرېتي خاوه‌نېتي زه‌وي‌وزار له كه‌سېك يا
وولاتېكه‌ره بۇ په‌كېنې تر.

expropriation

-expropriator (n.).

expropriation (eks'prō-pri-ā'shən), *n.* (۱) دەست بەسەردا.

گرتنى زەوى و زارو خانو بۇ بەكارهينان و سودى گشتى:

(the ~ of property)

(۲) بەرۇر ئى سەندنى زەوى و زارو خانو سەرمایە.

expulsion (ik-spul'shən), *n.*

(۱) دەرگىزىن.

(the ~ of a boy from school)

(۲) دەرگىزىن! بەرۇر لايرىن! دەرگىزىن.

expunge (ik-spunj'), *v.t.*

سەرىنەۋە! كۆزاندەۋە! لايرىن:

(to ~ a name from a list)

expurgate (ek'spēr-gāt'), *v.t.* لايرىننى بەشە ئابەجىن و ئاشرىنەكانى پەرتوۋكىنە

-expurgation (n.); expurgator (n.); expurgatory (adj.).

exquisite (eks'kwī-zit, ik-skwi'zīt), *adj.* (۱) وورد و جوارو

ناياب. (~ designs)

(۲) بەرۇر! ماسك! جوان: (She has an ~ taste.)

(۳) زۇر جوان و ناياب: (~ lace)

(۴) بەھەست! ھەست وورد: (an ~ ear for music)

(۵) تىز! ئازار. حۇشى: (~ pain, joy, etc.)

n. كەسكىنى ماسك و پىنك و پىنك ھەست بەرۇر.

extant (ek'stant, ik-stant'), *adj.* (۱) مار! نەقەۋاتو (بەلگەنامە).

دەستىنەۋەس. پەرتوۋك. كەلەپورى نووسراۋە: (~ manuscripts)

(۲) [Archaic] زۇر لەبەرچاۋ! زۇر ديار

extemporal (ik-stem'pēr-ol), *adj.* [Archaic]

extemporaneous.

extemporaneous (ik-stem'pā-rā-ni-əs), *adj.* (۱) لەبەرپورە

لەخۇرە و سى ئامادەنەكرىن! ئامادەنەكراۋ (an ~ speech)

(۲) ئامادەنەكراۋ نەقەۋاتو نووسراۋ (ووتار).

(۳) نەقەۋاتو لە درۋانى ئامادەنەكراۋدا

(۴) سەردەسى! سەرىنەۋە: (an ~ fireplace)

-extemporarily (adv.); extemporariness (n.).

extemporary (ik-stem'pā-rer-i), *adj.* =

extemporaneous.

extempore (ik-stem'pā-ri), *adv. & adj.* لەبەرپورە! سەرىنەۋە!

بەين ئامادەنەكرىن: (a speech given ~)

extemporize (ik-stem'pā-rīz'), *v.i. & v.t.* ووتار خويندەنەۋە.

دوۋان سوۋسىن. يا ئواندن لەبەرپورە يا بەين خۇ ئامادەنەكرىن.

-extemporization (n.).

extend (ik-stend'), *v.t.*

(۱) درىزىزىنەۋە! درىزىزىنەۋە!

بەردەۋەم كرىن (۲) فراۋانگىزىن (مەۋدا. مانا. دەسلەت! بۆلۈكرىنەۋە.

(۳) پىندىز! يىشكەشكرىن!

(to ~ greetings; to ~ an invitation to someone)

(۴) پاكىش! دەست. لاق. بال! پاكىشان! كىشانىن

(۵) خۇ مەدوۋكرىن! پال بە خۇۋە ئان زىاد لە پىنۋىست

(to ~ oneself too much)

(۶) مەۋەپىندان! قەرزادەۋە! مۇلت پىندان! بۇ درىزىزىنەۋە!

(to ~ a scholarship)

(۷) ۋەھالەنكىزىن كە بەشى زۇرتىر يا زىاتىر بىكات (خواردەمەنىيەكى ناياب بە

تىكەۋەكرىسى لەگەل خواردەمەنىيەكى ھەرزاتىردا).

(۸) ھەلسەنگاندىن! ئوخ بۇ دانان

(ب) دەست بەسەرداگرتىن يا باج لەسەر دانان.

v.i. درىزىزىنەۋە! بۆلۈكرىنەۋە! كەشتە شۆيىنىك! (دەسلەت. سنوۋ)!

گرتىنەۋە (His property line ~s to the stream.)

(۲) سەردەكىشان! سەردەھىنان! دەرپەرىن.

extended (ik-sten'did), *adj.*

(۱) فراۋان! گەرە! بۆلۈ

extermination

(an ~ empire)

(۲) درىزىزىنەۋە! درىزىزىنەۋە! پاكىشراۋ.

(an ~ vacation, visit, etc.)

extendible (ik-sten'də-b'l), *adj.* = extensible.

extensible (ik-sten'sə-b'l), *adj.*

درىزىزىنەۋە! دەرگىزىنەۋە!

درىزىزىنەۋە! پىن دەرگىزىنەۋە.

extension (ik-sten'shən), *n.*

(۱) درىزىزىنەۋە! درىزىزىنەۋە.

(۲) مەۋدا! پادە! درىزىزىنەۋە! درىزىزىنەۋە.

(۳) پاشىكۆ! پاشىبەند! زىادە. (an ~ to a factory, a house, etc.)

(۴) لى زانگىزىكە لە شۆيىنىك يا كاتىكى جىۋازدا بۇ ئەۋەنى ئاتۋان بچە

زانگى سەركەكىيەكە: (~ university)

(۵) لى! پاشىكۆ! پاشىبەند! پەل.

(۶) تەلەۋىنىكى زىادە كە بە ھىلە سەركەكىيەكە بەستراۋە.

(۷) پاكىشنى پەل زىندەۋە! راستكرىنەۋە! پەلىكى چەرت.

(۸) مەۋە! زىادە (قەرزادەۋە)! مۇلت پىندان! مەۋە بۇ درىزىزىنەۋە.

(۹) گرتىنەۋە (مانا! ۋەشەيەك).

extensive (ik-sten'siv), *adj.*

(۱) فراۋان! گەرە (شۆيىن)! بۆلۈ.

(۲) زۇر! ئىچكار زۇر! گشتىر (~ injuries, notes, work, etc.)

(۳) بەكارهينانى زەوى و زارىكى زۇر بۇ كشتىكالىكى تەك يا كەم ھەرزىن

كەتۋە لەسەر كشتىيارەكە (~ farming)

-extensively (adv.); extensiveness (n.).

extent (ik-stent'), *n.*

(۱) درىزىزىنەۋە! پانى! گەرە! ھەند.

(۲) مەۋدا.

(۳) جىگەيەكى زۇر گەرە و فراۋان: (an ~ of woodland)

(۴) پادە! پەل: (I agree with you to a certain ~; To what ~ ?)

(۵) ھەلسەنگاندىن (زەوى و زار)! ئوخ بۇ دانان.

(۶) (۱) فرماننامە! دادگا بە دەست بەسەرداگرتىن زەوى و زارى قەرزىزىن

(ب) دەست بەسەرداگرتىن نەم زەوى و زارە.

to a great extent,

تا پادەيەكى زۇر

to some extent,

تا پادەيەك.

to what extent?,

تا چى پادەيەك?

extenuate (ik-sten'ū-āt'), *v.t.*

(۱) تەك كرىن.

(۲) كەمكرىنەۋە! لاۋانكرىن. (۳) بە كەمتر دانان! بەين بايەختىر دانان.

(۴) لە خراپى و توندوتىزى تاۋانىك كەمكرىنەۋە يا سوۋك كرىننى (بە بەلگە

بۇ ھىنانەۋە!)

(to ~ a crime; Nothing can ~ his wrongdoing.)

extenuating circumstances,

ئەۋ بەلگە ھىنانەۋە كە

لە توندوتىزى و خراپە! تاۋانىك سزاكى كەم دەكەنەۋە.

extenuation (ik-sten'ū-ā'shən), *n.*

(۱) كەمكرىنەۋە يا

كەم بونەۋە! توندوتىزى و خراپە! تاۋانىك بە بەلگە بۇ ھىنانەۋە!

(۲) بەلگەيەك كە لە توندوتىزى و خراپە! تاۋانىك كەم دەكەنەۋە.

-extenuative (adj.); extenuatory (adj.).

exterior (ik-stēr'i-ēr), *adj.*

(۱) دەرەۋە! ھى دەرەۋە! دەرەنە:

(an ~ wall)

(۲) دەرەكى! دەرەۋە: (~ forces)

(۳) بىگانە! ھى كاروبارى بىگانە يا دەرەۋە.

n.

(۲) پوۋالەت! پوۋ: (a misleading ~; a beautiful ~)

exterior angle,

گۆشە! دەرەۋە! گۆشە! دەرەكى.

exterminate (ik-stūr'mā-nāt'), *v.t.*

لەئەۋەرىن! نەھىشنى!

گۆشتىن! بەرپاكرىن! قەلاچۇكرىن! پىشە دەرەھىنان! دوايى پىن ھىنان! فەۋتاندن!

بەبېكرىن! پىشە بېرىن! لە رەگ دەرگىشان.

-exterminative (adj.); exterminatory (adj.).

extermination (ik-stūr'mā-nā'shən), *n.* لەئەۋەرىن! فەۋتاندن!

نەمان! نەھىشنى! كۆشتىن! بەرپاكرىن! بەرپاۋون! قەلاچۇكرىن! بەبېكرىن!

پیشه دهره‌نیان! له ږهگ دهره‌نیان
exterminator (ik-stūr'mə-nā-lēr), *n.* له‌لویر (مړه‌وړ شت).
 قه‌لاچوکړ! قه‌وتینور به‌تایبه‌تی! (ا) کس‌یک که پیشه‌ی له‌لویردنی جان‌وهری
 ناوما له ږهگ دهره‌نیان که جان‌وهری ناوما‌نی پښ دهره‌نیان.
extern (ek'stēm, ik-stūr'n'), *n.* پزیشک‌یک که له نه‌خو‌ش‌خانه‌یک
 کار پکات به‌لام له دهره‌و ږی.
external (ik-stūr'n'l), *adj.* (۱) دهره‌کی! دهره‌و! دهره‌نه! هی دهره‌و. (۲) تمنا له دهره‌و‌ی له‌ش دهره‌نیان (دهره‌مان):
 (a medicine for ~ use only)
 (۳) دهره‌کی (an ~ force).
 (۴) ناسه‌ره‌کی! هی دهره‌و (factors ~).
 (۵) پوواله‌ت! پووکش! پوکار (politeness ~).
 (۶) تایبه‌تی به کاروباری وولاته بیگانه‌کان! دهره‌و.
 (the minister of ~ affairs)
n. (۱) پوو! دیوی دهره‌و! به‌شی دهره‌و.
 (۲) (He judges by mere ~s.) پوواله‌ت! سه‌زرای! پووکش!
externality (ek'stēr-nal'ā-ti), *n.* (۱) دهره‌کی‌تی! دهره‌و‌یی.
 (۲) (pl.) شتیکی دهره‌کی یا دهره‌و‌یی
externalize (ik-stūr'n'l-īz'), *v.t.* (۱) گردن به دهره‌کی!
 خسته‌پوو! خسته‌نه دهره‌و.
 (۲) (to ~ pain) له خو دور‌خسته‌و! دور‌گرتن له خو.
 (ب) گردن به کولی کس‌یک یا شتیکی تره‌و (ژیرکوتن، کم‌و‌کوو‌یی).
-externalization (n.).
externally (ik-stūr'n'l-i), *adv.* له دهره‌و! به پوواله‌ت! له‌پوو.
extinct (ik-stīŋkt'), *adj.* (۱) (ا) کوژاوه ناگر، پووناکي.
 (an ~ fire)
 (ب) خاموش ناگر‌یزش! (an ~ volcano)
 (ج) مردود! همت! نماو! (feelings ~).
 (۲) له‌ناو‌جوو! قریب‌کوو‌و! نماو! کوژ‌یو‌و‌و‌و (و‌ج‌ا‌خ) بن‌چ‌پ‌و‌و:
 (an ~ people, animal, species, etc.)
extinction (ik-stīŋkt'shan), *n.* (۱) کوژاندنه‌و! کوژانه‌و.
 (۲) قریب‌کوو‌و! نمان! له‌ناو‌جوو! دوا‌بر‌ان.
 (۳) به‌ریاکردن! له‌ناو‌جوو! له‌ناو‌بردن! کوشتن! نه‌میشتن! نمان! فوتان!
 له ږهگ ویشه دهره‌نیان! (a people faced with ~).
extinctive (ik-stīŋkt'iv), *adj.* کوژنده‌و! خاموش‌کړ
extinguish (ik-stīŋ'gwiʃ), *v.t.* (۱) کوژاندنه‌و (ناگي)
 (Please, ~ the fire when you leave.)
 (۲) له‌ناو‌بردن! نه‌میشتن! دوا‌یی پښ هینان!
 (to ~ hope, love, life, passions, etc.)
 (۳) داپوشن! گردن به ژیره‌و! (Her beauty ~ed all others.)
 (۴) به‌تان کره‌سوه! له‌کار‌خستن.
extinguisher (ik-stīŋ'gwiʃ-ēr), *n.* (۱) ناگر‌کوژیر! کوژین!
 کوژنده‌و! مړه‌و! شت! خاموش‌کړ! (a fire ~).
 (۲) موم کوژین! به سه‌زانه‌و‌ی!
extirpate (ek'stēr-pāt', ik-stūr'pāt'), *v.t.* (۱) له ږهگ دهره‌نیان!
 له ږهگ ه‌ل‌ک‌ش‌ان! یشه دهره‌نیان! له پنچ دهره‌نیان! (to ~ weeds).
 (۲) له‌لو‌یردنه‌و! نه‌میشتن! فوتاندن! (to ~ a social evil).
-extirpation (n.); extirpative (adj.); extirpator (n.).
extol, extoll (ik-stōl', ik-stol'), *v.t.* ستایش کرد! چاکه ووت!
 به شان واهودا هاتن! ه‌ل‌ک‌ش‌ان.
-extoller (n.).
extort (ik-stōrt'), *v.t.* پاره لی سندن به‌زور یا به همره‌شه!
 پووتاندنه‌و! به به‌کاره‌نیان دسه‌لاتی پله‌وپایه! به‌زور لی سندن:
 [to ~ money (or a confession) from]
extortion (ik-stōr'shan), *n.* (۱) پاره لی سندن به‌زور یا به همره‌شه

(۲) پاره یا شتیکی به‌زور لی سندر.
extortionate (ik-stōr'shan-it), *adj.* (۱) به‌زور یا به همره‌شه
 لی سندر.
extortioner (ik-stōr'shan-ēr), *n.* = extortionist.
extortionist (ik-stōr'shan-ist), *n.* کس‌یک به‌زور یا به همره‌شه
 پاره لی سندن! پووتاندنه‌و
extra (eks'trə), *adj.* زیات، باشت. یا گه‌وره‌تر له ناسایی! سه‌زاسا!
 خاترا‌نه! زیاده! سه‌ریار.
n. کس‌یک یا شتیکی زیاده! (pl.) مزی سه‌ریار یا زیاده.
 (ب) دانه‌یک‌ی تایبه‌تی و زیاده‌ی پوژتانه‌یک (به بونه‌ی ده‌نگو‌یاس‌یکي گرت‌و
 تازه‌و). (ج) کریکار‌یکي زیاده. (د) شتیکی نایاب
 (ه) ه‌ل‌ک‌ش‌ان که به‌کری دهره‌نیان پښ خو‌نو‌واندن له نمایش‌یکي گشتی یا
 جه‌ما‌و‌یر‌دا.
adv. به‌تایبه‌تی! به‌کار! یش‌کار! زور (good quality ~).
extra- (eks'trə), *adj.* پینش‌یکه به‌مانای! زیاتر له! جگه له! زیاتر له‌و‌یش:
 (extracurricular, extramarital)
extract (iks-trakt'), *v.t.* (۱) دهره‌نیان! ه‌ل‌ک‌ش‌ان! دهره‌کی‌شان.
 (A dentist ~s teeth.)
 (ب) به‌زور لی دهره‌نیان. لی دهره‌کی‌شان. یا لی سندن (به‌لین، ده‌نگو‌یاس).
 پښ لینان! (We ~ed a promise from him.)
 (۲) لی دهره‌نیان (شیل، خو‌ش‌ا)! پوخته‌کردن! دهره‌نیان:
 (to ~ juice from fruit)
 (۳) نه‌جام لی وهر‌گرتن! نه‌جام یز دهره‌کوتن
 (۴) لی وهر‌گرتن (ه‌ل‌ب‌زاردنه‌یک له پهرتو‌کیک)! لی ه‌ل‌ب‌زاردن
 (۵) دژینه‌و یا دهره‌نیان پدگی ژماره‌یک (بیرکاری)
 شتیکی دهره‌نیان. (ا) پوخته‌ی خو‌اره‌ده‌نه‌ی‌یک! پوخته
 (ب) ه‌ل‌ب‌زاردنه‌ی پهرتو‌کیک
-extractable (adj.); extractible (adj.).
extraction (iks-trak'shan), *n.* (۱) دهره‌نیان! ه‌ل‌ک‌ش‌ان.
 (۲) بنه‌چه! ږه‌گ! بن‌چینه! ږه‌گ (He is of French ~).
 (۳) پوخته! شتیکی دهره‌نیان
extracurricular (eks'trə-kə-rik'yoo-lēr), *adj.* له به‌رنامه‌ی
 خو‌یندن به‌ولاه! زیاد له به‌رنامه‌ی خو‌یندن: (~ activities in college)
extradite (eks'trə-dīt'), *v.t.* (۱) نارنده‌و‌ی گومان‌باریک یا تاوان‌باریک
 بڼ وولاته‌کی خوی. یا نه‌و وولاته‌کی گوايه تاوان‌که‌ی تیدا کردو، یز دانی
 به دادگا. (۲) په‌سندکردن! نه‌م جوړه نارنده‌و‌یه له‌لایمن نه‌و وولاته‌و که
 گومان‌بار یا تاوان‌بار که‌ی لایمن ووه به په‌نا‌بر تیدا.
extraditable (adj.).
extradition (eks'trə-dish'an), *n.* نارنده‌و‌ی تاوان‌بار، گومان‌بار.
 یا به‌ندیک بڼ وولاته‌کی خوی یا نه‌و وولاته‌کی گوايه تاوان‌که‌ی تیدا کردو
 بڼ دانی به دادگا! دانه‌و‌ده‌ستی گومان‌بار.
extrados (eks-trā'dos), *n.* دیوی دهره‌و‌ی به‌شه چه‌ما‌و‌ه‌کی
 که‌وانه‌یک (خانو‌سازي).
extramural (eks'trə-myoor'al), *adj.* له دهره‌و‌ی سنو‌ری
 شاریک یا زانکویه: (~ classes).
extraneous (iks-trā'ni-əs), *adj.* (۱) بیگانه! دهره‌کی! هی دهره‌و:
 (an ~ substance)
 (۲) بڼ په‌پوه‌ندی (باس، لیک‌ن‌لینه‌و)! جیا! په‌پوه‌ندی به باسه‌که‌و نه‌یه
 (۳) سه‌زاسا! ناسا!
 له نه‌دازه به‌درا بڼ نه‌دازه: (a man of an ~ talent; an ~ event).
 (۴) سه‌زاسا تایبه‌تی | an envoy (ambassador) ~ |
-extraordinarily (adv.).
extrapolate (eks'trə-pā-lāt'), *v.t. & v.i.* خه‌ل‌اندن، لیک‌دانه‌و،
 یا ه‌ل‌سه‌نگاندن به‌پښ نه‌و زانبار‌یک‌ی که ه‌یه.
 Sales figures for next year may be ~d from the known

sales figures for preceding years.)

-extrapolation (n.).

extrasensory (eks'trə-sen'sə-ri), *adj.* له ههستینکردن بهدەر
له سنووری ههستینکردن ئاسایی بهدەر.

extraterritorial (eks'trə-ter'ə-tōr'i-əl, eks'trə-ter-a-tō-ri-əl), *adj.*
له دهرهوی سنووری وولات.

extraterritoriality (eks'trə-ter'ə-tōr'i-al'ə-ti, eks'trə-ter'ə-tōr'i-al'ə-ti), *n.* (١) له ژێر دهسهلاتی ئه وولاته دهسهلاتی نه یون که تیندا
ده ژیت وهک بالیون. (٢) دهسهلات بونی وولاتیک بهسەر هارولاتی بهکانیدا له
دهرهوی وولات

extravagance (iks-trav'ə-gəns), *n.* (١) زیادهویی (وته، دووان،
کردهوه رهوشت) له تام بهدهری (رهفتار، دووان، کردار) له سنوور بهدهری
نا بهجی (٢) دهستبازی؛ پاره بهفیژدان؛ پاره له بهرددان.

extravagant (iks-trav'ə-gənt), *adj.* (١) نا بهجی (رهفتار، کردهوه،
نرخ... هتدا) له سنوور بهدهری زیادهوی؛ له تام بهدەر:

(~ behavior, laughter, praise, prices, etc.)
(٢) دهستلاو؛ پاره بهفیژدەر؛ پاره له بهردەر: (an ~ man).

extravaganza (iks-trav'ə-gan'zə), *n.* (١) بهرهمینکی وێژهیی
یا شانۆگری پر له گالته و گهپ و پاراوه و دور له ژانی پاستهینه.
(٢) نوادتهیک یا نمایشینکی ئیجگار پاراوهی پر له موسیقا.

extravert (eks'trə-vūrt'), *n.* = extrovert.

extreme (iks-trēm'), *adj.* (١) ئهویهر؛ پهڕی ئهویهر (جینگه)
دوورترین (٢) دوا؛ دوورترین.

(٢) ژور؛ له نه اندازه بهدەر؛ بێ نه اندازه؛ ئهویهر (چوینتی):
(~ patience, kindness, love, etc.)

(٤) توندوتیژ

(٥) پهڕگر؛ توندرو؛ سهڕهپی (views or ideas; the ~ left).

n. (١) له نه اندازه بهدهری؛ بێ نه اندازهیی؛ له سنوور بهدهری؛ زیادهویی.
(٢) ئهویهری (٣) کردهوهییکی له پاده بهدەر. (٤) ئه پهری ئهویهر.

(٥) سهڕهپی؛ توندوویی؛ بهرگری. (٦) پێژهی ئهویهری (بهرکاری).

go to extremes, زیادهوی له ووتن و کردندا؛ ئهویهر گرتن؛

له نه اندازه بهدهری بون له کردهوه و دوواندا؛ به هیچوه نهوستان.

in the extreme, ژور؛ هتا بنی؛ ئیجگار؛ بهکجار ژور؛ بێ نه اندازه:

(He is annoying in the extreme.)

extremely (iks-trēm'li), *adv.* ژور؛ ئیجگار ژور؛ هتا بنی؛
ئیجگار؛ له نه اندازه بهدەر.

(He is ~ poor, kind, patient, bright, happy, etc.)

extremism (iks-trēm'i-z'm), *n.* سهڕهپی؛ توندرویی؛ پهڕگری؛
زیادهویی؛ توندرویی.

extremist (iks-trēm'ist), *n.* سهڕهپی؛ بهتایبهتی له پاماییدا؛
پهڕگر؛ زیادهوی؛ توندرو.

adj. تایبهتی به کسینکی سهڕهپی یا پهڕگر؛ تایبهتی به سهڕهپی.

extremity (iks-trem'ə-ti), *n.* (١) ئهویهر؛ شوین؛ شت؛ دوا

(٢) ئهویهر؛ پهله؛ ژورترین؛ گهرهترین.

(٣) ئهویهری پنیوستی یا مهترسی؛ پنیوستی ترین؛ مهترسی ترین.

(٤) مردن

(٥) کردارینکی ناچاری یا ئهویهری:

(We must resort to ~ies when all else falls.)

(٦) (pl) دهست و قاچ: (the ~ies of the body; his ~ies).

extricate (eks'tri-kāt'), *v.t.* (١) دههینان؛ بهردان؛ پزگار کردن؛
کشاندنوه؛ دهرباز کردن (له ناخووشی یا ئالوژی):

(to ~ an animal from a net or oneself from difficulties or
from an embarrassment)

(٢) بون بهمزی لێوه هاتندهرهوه یا ئی هاتن (گهرمایی، گان.

-extricable (adj.); extrication (n.).

extrinsic (eks-trin'sik), *adj.* (١) دهرکی؛ له دهرهوهیه؛ دهرهوه.

(٢) له سرووشتی بچینهیی یا گهرهیی مرقیك، شتیك، یا بیروبارمیتك نییه؛
ناگهرهیی؛ ناسهرهکی.

-extrinsically (adv.).

extro- (eks'trə), دهرکی؛ بهرو دهرهوه.

extroversion (eks'trō-vūr'zhən), *n.* پهڕگراوهیی (مرۆ).

پهڕو له دهرهویی؛ پهڕخووشی.

extrovert (eks'trō-vūrt'), *n.* کسینکی پهڕو له دهرهوه؛ پهڕگراوه؛

پهڕو بهدهرهوه؛ سهڕ بهدهرهوه.

extrude (iks-trōd'), *v.t.* (١) فوژدانه دهرهوه؛ پال پیوهنان بۆ دهرهوه.

(٢) له قالب دان (کانزا، پلاستیک).

v.i. سهڕهینانه دهرهوه؛ سهڕدهرگیشان؛ دهڕیوچین

-extrusion (n.); extrusive (adj.).

exuberance (ig-zōō'bēr-əns, ig-zū'bēr-əns), *n.* (١) ژوری

(جوش، کهیف، خووشی)؛ فرهیی؛ زه به نهیی. (٢) جوش؛ کهیف؛ بهجوش؛

بهکهیفی؛ کردهرهوی بهجوش: (an ~ of feeling, high spirit, etc.).

exuberancy (ig-zōō'bēr-ən-si, ig-zū'bēr-ən-si), *n.* =

exuberance.

exuberant (ig-zōō'bēr-ənt, ig-zū'bēr-ənt), *adj.* (١) فره؛

ژور؛ زه به نه: (~ vegetation).

(٢) بهجوش؛ بهکهیف؛ به شهوق و شادی تهندهروست: (an ~ person)

(٣) پر له شهوق و شادی؛ پر له کهیف و خووشی (ههست، سرووشت،

ههلوینست): (~ spirits)

exuberate (ig-zōō'bē-rāt', ig-zū'bē-rāt'), *v.i.* پهڕیوون

ئێ پژان (جوش، کهیف خووشی، چالاکي)؛ هاتنه جوش.

exudate (eks'yoo-dāt'), *n.* شتیکی دهرداو یا ئی هاتوه دهرهوه

(نارهق، بۆن، گان).

exudation (eks'yoo-dā'shən), *n.* (١) دهردان (نارهق)؛

ئێ هاتنه دهرهوه (بۆن). (٢) شتیکی دهرداو یا ئی هاتوه دهرهوه (نارهق، بۆن،

گان، جوش).

exude (ig-zōōd', ik-sūd'), *v.i. & v.t.* (١) ئێ تکان؛ ده لاندن؛ دادان؛

ئێ چوون؛ ئاووژی کردن؛ دهردان؛ ئێ هاتنه دهرهوه (نارهق، بۆن):

(to ~ sweat; Sweat ~s through the pores.)

(٢) نوواندن (کهیف، خووشی، جوش)؛ پيشاندان به ژوری؛

ئێ بوونهوه یا ئێ هاتنه دهرهوه (خووشی): (He ~s good feelings.)

exult (ig-zult'), *v.i.* شاد بوون؛ له خووشیدا بال گرتن:

(to ~ in a victory)

شاد؛ شادمان.

exultant (ig-zul'tānt), *adj.* شادی؛

exultation (eg'zul-tā'shən, ek'sul-tā'shən), *n.* دلخووشی بهکی بێ نه اندازه؛ ههست به سهڕگوتن و شادمانی کردن

(١) چاو؛ دیده.

(٢) دهوڕپشتی چاو: (He got a black ~ in the fight.)

(٣) بیانی؛ هیزی بینن؛ ماوهی بینن.

(٤) سهڕکردنیک. (٥) تییینن؛ بینن.

(٦) ههستی ههلهسهنگادن به چاو؛ توانای خه لاندن به چاو:

(a good ~ for distance)

(٧) (pl.) له بهرچاو؛ له بهردم:

(in the ~s of the law, the people, the society, etc.)

(٨) شتیکی وهک چاو: (١) چارگی پهتاته. (ب) کونی دهری.

(ج) ناوچهقی نیشانیك. (د) کونی ئامیزیک بۆ دهسك تیخستنی.

(٩) ناوچهقی گهرهملوول یا باوڕانیکی دهرایی (که هیمن و بای توند و خیرا

به دهوڕیدا دهخولیتوه): (the ~ of the storm).

v.t. (١) سهڕکردن؛ ته ماشا کردن؛ تییینن. (٢) کون تیکردن.

v.i. [Obs.] وا دهرکرتن؛ وا هاتنه بهرچاو

ههق به ههق؛ توله سهندنهوه به که هاروای

an eye for an eye,

catch one's eye, سەرئەج ڕاکێشان
 feast one's eyes on, زاخاوی چاو دانەوه! زۆر بە ئارەزوو سەیرکردن تا
 چاو لە شتێک تێر دەبێت.
 give (a person) the eye, [Slang], سەیرکردنی کەسێک بە هەز یا
 هەستی حووت بوونەوه! چاوبازی کردن! چاوبڕکێ کردن
 have an eye for, توانای پاک و بێس کردن هەبوون! ناسین!
 (He has an eye for beauty.)
 have an eye to, گوێ پێدان! چاو لێوه بوون! مەبەست بوون.
 in the eye of the law, لە بەرچاوی یاسا! لە بەردەمی یاسادا
 in the public eye, (١) لە بەرچاوه! زۆر بەدەرەوهیه! لە بەرچاوی خەڵک.
 (٢) بە ئاوانگ! ئاسراو! پەناو.
 keep an eye on, چاودێری کردن! چاو لێوه بوون! ئاگاداری کردن.
 keep one's eyes open, وروجاو بوون! ئاگادار بوون! ئاگا لەخۆ بوون.
 lay (or set) eyes on, چاوپێکەوتن! سەیرکردن! بینین.
 make eyes at, چاوبازی کردن! چاوبڕکێ کردن! بە هەزەوه سەیرکردن.
 open one's eyes, چاوکردنەوه! بو! بینینی راستی!
 راستی بو! دەرکەوتن
 run one's eyes over, بە پەله سەیرکردن
 see eye to eye, هەلۆست و مێروباوەر وەک یەک وایوون! کۆک بوون.
 (We see eye to eye.; They don't see eye to eye.)
 see with half an eye, بە ئاسانی بینین! بە لەته چاویک بینین!
 ئاشکرا بوون

set eyes on, چاوپێکەوتن! بینین! سەیرکردن
 shut one's eyes to, چاو ئی قووچاندن! چاو ئی پۆشین! گوێ پێ نەدان.
 with an eye to, سەرئەج پێدان! گوێ پێدان! بەلاوه گرتگ بوون!
 بایەخ پێدان
 eyeball (i'bōl'), n. چاو! ناوەراستی چاو.
 eyebrow (i'brou'), n. برۆ! نەبرۆ
 eyed (id), adj. چاودار (blue- ~)
 eyedrop (i'drop'), n. دەرمانی چاو
 eyedropper (i'drop'ēr), n. دلوپین! دلوپەر! دلوپینەر
 eyeful (i'fool'), n. (١) پەر چاو (an ~ of water)
 (٢) سەیرکردنیک! ئەوەندە کە بە یەک سەیرکردن دەبێت
 (٣) [Slang], کەسێک یا شتێکی جوان و سەرئەج ڕاکێشان.

get an eyeful, [Colloq.], (١) چاو ئی تێرخواردن! تێر سەیرکردن.
 (٢) شتێکی زۆر سەیر و جوان بینین.
 eyeglass (i'glas', i'gläs'), n. (١) گەردبینی چاویلکە!
 شووشە چاویلکە (٢) (pl.) چاویلکە! عەینەک: (He wears ~es.)
 eyehole (i'hōl'), n. (١) چالایی چاو! ئەو چالایییە کە چاوی تێدا یە.
 (٢) کۆنە چاو. کۆنێکی بچوو کە لە دەرگای دەرەوه! سەیری دەرەوهی
 لێوه دەرکێت! بو! ناسینی ئەو کەسە لە دەرگا دەدات پێش ئەوەی دەرگای ئی
 بکێشێتە ٣. کۆن.

eyelash (i'lash'), n. برژانگ! برژانگی چاو! برژۆله.
 eyeless (i'lis), adj. کوێرا! بێ چاو.
 eyelid (i'lid'), n. پێلۆوی چاو! پێلۆو! پەردە چاو.
 eye opener, (١) چاوەکەرەوه (دەنگوباس, راستی یەک, کردەوه, پوودان).
 (٢) [Slang], خواردنەوهیەکێ سەرخۆشکەر کە سەر لە بەیانی بخوێنێتە.
 eyepiece (i'pēs'), n. گەردبینی دوربین یا تیلیسکۆپ.
 eyepit (i'pit'), n. چالایی چاو
 eyeshot (i'shot'), n. مەودای چاوبڕکردن.
 within eyeshot, بە چاو دەبێت: چاو بڕەمکات بۆ
 eyesight (i'sit'), n. (١) بینایی! دیدە! هێزی بینین.
 [a person with good (or poor) ~] (٢) مەودای چاوبڕکردن.

eyesore (i'sōr', i'sōr'), n. شتێکی ناشرین! شتێک کە پیاو قیزی
 ئی بێتەوه سەیری بکات لەبەر ناشرینی.
 eyestrain (i'strān'), n. مانجیو بوونی چاو.
 eyetooth (i'tōōth'), n. کەلبە.
 eyewash (i'wōsh', i'wāsh'), n. (١) دەرمانی چاو شتن.
 (٢) [Slang], (١) ئەسە هیج و پوچ. (ب) مەرای! کلکەلەقی.
 (ج) کردەوه یا ووتە ی ساختە و مەلەمەلەتێنەر.
 eyewink (i'wink'), n. (١) چاوداگرتن! چاوهەلەکان.
 (٢) هەناسە یەک (کات).
 eyewitness (i'wit'nis), n. گواھ! شایەت:
 (He was an ~ to the crime.)

F f

F, f (cf), n.

(۱) تیپی شەشەمی ئەلف و بێی نینگلیزییە
(۲) دەنگی ئەم تیپە. (۳) داریژگەیکە ئەم تیپە
(۴) شەشەم شت لە لیستەیکدا؛ شەشەم.

adj.

(۱) تایدەتی بە F یا f (۲) شەشەم شت لە لیستەیکدا.

F (ef), n.

(۱) شتیک لە وینە F دا.

(۲) نەردی دەرەچوون (قوتابخانە، زانکۆ).

Fabian (fā'bi-ən), adj.

(۱) ووربا و پرکیشی ئەکەر (جەنگ)

(۲) نابەتیی بە کۆمەڵە یا رێکخراوی " فابی " نینگلیزی.

n.

ئەندامێکی کۆمەڵە سۆشیالیستی " فابی " نینگلیزی

Fabian Society,

کۆمەڵەیکە سۆشیالیستی نینگلیزییە سانی

(۱۸۸۴) داترا نامانچی دامەزراندنی سۆشیالیزم بوو لە پێگەشتی بەرە ئەک

شۆرش

fable (fā'b'l), n.

(۱) چیرۆکی پێمانا بە زمانی گیاندارەوه

دەگنیریتەرە یا دەنوسریت (۲) ئەفسانە (ب) شتیک پڕوپیوچ.

(۳) درۆ شتیک هەلبەستراو

v.l. & v.t.

(۱) چیرۆک نووسین بە زمانی گیاندارەوه.

(۲) درۆ هەلبەستن؛ درۆکردن (لە شێوەی چیرۆکدا)

fabled (fā'b'ld), adj.

(۱) ئەفسانەیی؛ ئەفسانە

لە چیرۆکی ئەفسانەیدایە (۲) درۆ؛ هەلبەستراو

fabliau (fab'li-ō'), n.

هەلبەستیکێ قوشمەیی راستیخواز

(ویژەیی فەرەنسی و نینگلیزی).

fabric (fab'rik), n.

(۱) شێرازە؛ چوارچۆوە؛ پێکەات؛ دەق

(the ~ of society; the social ~)

(۲) بەخشە؛ شێواز.

(۳) کووتار؛ کالە؛ قوماش.

fabricant (fab'ri-kant), n.

درووستکەر؛ شتومەک درووستکەر

fabricate (fab'ri-kāt'), v.t.

(۱) درووستکردن؛ خانوو، شتومەک؛

کردن ۳ پێکەوتان؛ پێکەنان (لە گەلیک پارچە): (We ~ engines.)

(۲) هەلبەستن؛ درۆ؛ هەلبەستن؛ رێکخستن (درۆ). چیرۆک؛ داتاشین؛

رێکخستن درۆ (to ~ a story).

fabrication (fab'ri-kā'shən), n.

(۱) درووستکردن؛ خانوو.

شتومەک؛ پێکەوتان؛ (۲) هەلبەستن (درۆ)؛ داتاشین؛ رێکخستن (درۆ).

(۳) هەلبەستن (درۆ)؛ هەلبەستراو؛ درۆ؛ داتاشراو؛ رێکخراو.

fabricator (fab'ri-kā'tēr), n.

(۱) درووستکەر؛ خانوو. شتومەک.

(۲) درۆزن؛ درۆهەلبەستن.

fabulist (fab'yoo-lis), n.

(۱) چیرۆکنووس بە زمانی زیندەدەرەوه؛

کەسێک کە چیرۆکی وەها دەگنیریتەرە. (۲) درۆزن؛ کەسێکی درۆکەر

fabulous (fab'yoo-ləs), adj.

(۱) ئەفسانەیی.

(۲) پڕوای پێ ناکریت؛ سەرسووڕمێنەر: (a ~ story).

(۳) نایاب؛ زۆر جوان و نایاب؛ زۆر خۆش؛ زۆر باش:

(u ~ person, party, place, time, etc.)

façade (fā-sād'), n.

(۱) پووی خانوو؛ دیوی دەرەوهی خانوویەک.

(۲) پووکەش؛ پووی شتیک؛ پووکار؛ پووکاری؛ پووه درۆزنە.

face (fās), n.

(۱) دەموچاو. (۲) پووخسار؛ چارە؛ ئێسک؛ شێوه.

(۳) پووی؛ پووکار؛ دیوی دەرەوه؛ دیو.

(۴) شەپو؛ هەیا؛ سەرەرز؛ پێژ: (to lose ~; to save one's ~)

(۵) بەهای بەناوی پارە یا قەوالەیک؛ نرخی سەر پووی پارەیک. (value ~)

(۶) شێوهی زەوی؛ بەرزو نزمی شێوهی ناوچەیک.

(۷) دەمی شامیرێک، واتە ئەو دیوی کاری پێ دەکریت (چەقق، تەر).

(۸) [Colloq.], شێوانی دەموچاو (بۆ گالته رگەپ)؛ گرتی دەموچاو.

(۹) [Colloq.], چاوقایمی؛ بێ شەرمی؛ بێ حەیایی:

(How can you have the ~ to say such a thing?)

(۱۰) ناوڕەزکی پڕوانامەیک (دادگا).

(۱۱) بەشتای خەنەق یا تونێلێک (کانزاکاری).

(۱۲) پووی تیپێک (چاپەمەنی).

v.t.

(۱) پووتیکردن؛ بەرەو شوێنێک بوون یا پووتین:

(The building ~s the square.)

(۲) بەرەو پوویوونەوه؛ تووش بوون؛ هاتنەپێ.

(۳) پووبەرەو وەستان؛ بەرەنگاریبوون.

(۴) ئامانەبوون بۆ پووبەرەو وەستانی شتیک یا پوودانێک و چارەکردنی

(۵) بەرگ تێگرتن؛ سواغدان.

(۶) لێدان (بۆه).

(۷) هەلگەیانەوهی شتیک بە جۆرێک کە دەمەکی لە سەرەوه بێت.

(۸) پێنەلێدان؛ پێنەکردنی دیوی دەرەوه.

v.i.

پووتیکردن؛ پووی وەرگەران بەرەو.

(۱) چاوشکاندن؛ بەزاندن (بە بەرەنگاریبوون و بە ئازایانە).

(۲) هەلگەیارەوه؛ دەموونخوون.

face to face,

(۱) پووبەرەو؛ بەرەو پووی.

(۲) (with ~), زۆر نزیک لێوه.

in the face of,

(۱) بەرامبەر بە؛ لە پووی.

(۲) لەگەڵ ئەوەشدا؛ دژ بە.

on the face of it,

بە رووالەت؛ ئەوە دەچیت؛ وا دیارە؛

بەپێی ئەوەی کە دەبینریت.

pull (or wear) a long face,

قەمبار نوواندن؛ پەست دیاریبوون

put a bold face on it,

خۆ بە ئازا نوواندن؛

خۆ بە پشت ئەستوورو نەترس نوواندن.

show one's face,

هاتن؛ دەرکەوتن؛ خۆ پیشاندان؛ خۆ دەرخستن.

to one's face,

بە ئاشکرا؛ لەبەرچاو؛ بەبێ شەرم و شۆق یا شارەنەوه.

face card,

کاغەزێکی وینەداری یاری یا قوماز (وەک می شا، شازن).

face lifting,

(۱) دەموچاو هەلگرتن؛ لابردنی چرچولۆچی دەموچاو

(پزیشکەوانی جوانکردن). (۲) تازەکردنەوه جوانکردنی دیوی شتیک.

facet (fas'it), n.

(۱) یەکێک لە پووهکانی بەردێکی بەنرخ یا پارچە خشن.

(۲) پووی؛ (the ~ of a personality).

(۳) یەکێک لە بەشەکانی چاوی ئاویتهی هەندێ جانهوه.

facetious (fā-sē'shəs), adj.

بە تەوسەرە؛ گالته؛ گالتهچی؛ بە تیز:

(a ~ remark, person, etc.)

-facetiously (adv.); facetiousness (n.).

face value,

(۱) بەهای بەناوی پارە یا قەوالەیک؛ نرخی سەر پووی

پارەیک. (۲) بەهای بێناو؛ نرخی دیار؛ چۆن دیارە وەها:

(I took his promise at ~.)

facial

facial (fā'shəl), *adj.* هي دم و چار؛ دم و چار؛ بۇ دم و چار.
(~ expression; ~ message)

n. دەرمان دان له دم و چار و شیلانی.

facile (fas'ıl, fas'il), *adj.* (۱) ئاسان.

(۲) به ئاسانی و خیرا شت جیبه جی دهکات؛ به ههلیه:

(a ~ worke, mind, secretary)

(۳) گونچا و (مۆل)؛ به ئاسانی دهگونچن و شتی پین دهسهلمینیریت.

facilitate (fə-sil'ə-tāt'), *v.t.* (۱) ئاسان کردن؛ ئاسانتر کردن.

(۲) یارمه تیدان؛ پایی کردن (کار)؛ پاپمrandن (کار).

-**facilitation** (n.).

facility (fə-sil'ə-ti), *n.* (۱) ئاسانی:

(to play the piano with ~)

(۲) کارامهیی؛ لایهاتوری؛ توانا:

(to have great ~ in learning languages)

(۳) نهرمی (مۆل)؛ گونچان و پووخوشی.

(۴) (pl.) هوی ئاسان کردن؛ هوی یارمەتی؛ هوی ژیان ئاسان کردن له مألدا

(ناودهست و چیشتهخانه ... هتد):

(good transportation ~ies; educational ~ies)

facing (fās'iq), *n.* (۱) پارچه قوماشیک که دهریت له دیوی ئاوموه یا

دهرهوی جل و برگ بۇ جوانی یا پاراستن.

(۲) سواغ؛ شتی که دهریت له دیوی دهرهوی دیواریک بۇ جوانی یا پاراستن:

(a brick wall with a ~ of concrete)

(۳) (pl.) یرو وهره گران (مشتی سهریازی).

(۴) (pl.) گیزوگونگی چاکمتی نهفسر.

facsimile (fak-sim'ə-li), *n.* وینهی دهقاردهق (وینه، دهستووس،

پهپتوک ... هتد)

v.t. وینهی دهقاردهق دهرهینان

in facsimile,

به دهقاردهقی؛ به تهوای؛ بهین کمو زیاد.

fact (fakt), *n.* (۱) کردهه؛ کردار

(۲) پوودانگی راست؛ شتی راست؛ نهو شتهی پوویاده.

(۳) راستی؛ راست (to distinguish ~ from fiction)

as a matter of fact, نهوی راست بیت؛ به راستی؛ بن گومان.

in fact, نهوی راست بیت؛ به راستی؛ بن گومان.

in point of fact, نهوی راست بیت؛ به راستی؛ بن گومان.

faction (fak'shən), *n.* (۱) دهسته (هیزب، پنگخرا)؛ قائم؛ لق؛

دهستهی جیاووموه (۲) دووهرگی (هیزب، پنگخرا)؛ دووهرگی؛

فی جیاووموه

factional (fak'shən-əl), *adj.* (۱) تایبهتی به دووهرگی هیزبی؛

هی دهسته دهسته (fighting ~).

(۲) دووهرگی؛ دووهرگی خهرمه.

factionalism (fak'shən-əl-iz'm), *n.* دووهرگی؛

شهری دووهرگی.

factious (fak'shəs), *adj.* (۱) دووهرگی؛ دووهرگی خهرمه.

(۲) تایبهتی به دووهرگی؛ بهش بهش؛ دهسته دهسته.

factitious (fak-tish'əs), *adj.* درؤنه؛ درؤ؛ دهستکرد؛ ساخته.

(~ enthusiasm, needs, etc.)

factor (fak'tēr), *n.* (۱) دهال؛ وهرک (۲) هؤ؛ هؤکار.

(۳) چین (ژیوارناسی)؛ شانهی زگماک یا توخم پاریز له نهویمکمه بۇ نهویمک.

(۴) کۆلکه؛ کۆلک (بیرکاری)

factory (fak'tə-ri, fak'tri), *n.* (۱) کارگاه؛ کارخانه؛ فابریقه.

(۲) ئیستگهیی بازگانی له رولا تیگی بیگانده.

factotum (fak-tō'təm), *n.* بهردهستی همهکاره؛ گزیکاریک یا

بهردهستیک که سهری له ههموو کاریک دهریجیت و بیکات.

factual (fak'chō-əl), *adj.* راست؛ راسته قینه؛ راستی.

faculty (fak'l-ti), *n.* (۱) توانا؛ توانین

fail

(۲) توانایهیی زگماکی: (the ~ of hearing, speech, etc.)

(۳) توانایهیی تایبهتی که مؤل فیری بویت.

(۴) بهشیکی زانیاری زانکو یا کۆلیجیک:

(the ~ of law; the science ~)

(۵) ههموو ماموستایانی قوتابخانه، کۆلیج، یا زانکویهک.

(۶) ههموو نهنامانی پیشهیی زانیاری.

(۷) دهسهلات؛ دهسهلات پیدان؛ دهسهلاتی پیدراو.

(۸) [Archaic], پیشه. (۹) بهشکان یا تواناکانی میشتک.

fad (fad), *n.* مؤده؛ نوئی باو؛ باو؛ مؤدهی سردهمی.

faddish (fad'ish), *adj.* (۱) تایبهتی به مؤدهی سردهمی.

(۲) همرک له نوئی باو؛ شوین مؤدهی سردهمی کهوتو؛ مؤدهچی.

faddist (fad'ist), *n.* مؤدهچی؛ شوین کهوتوی مؤدهی سردهمی.

faddy (fad'i), *adj.* = faddish.

fade (fād), *v.t.* (۱) چوونهه (رهنگ)؛ کال بوونهه.

(۲) سیس بوونهه؛ کزیبون؛ کم بوونهه.

(۳) له چار وون بوون وورده وورده؛ نهمان؛ له بیرچوونهه.

(۱) چوواندههه (رهنگ)؛ کال کردنهه. (۲) له چار وون کردن بهره بهره.

ورده وورده دهرکوتن، پوون بوونهه، یا هاتنه بهر گوی (فیلم).

تلهفیژن، رادیو

ورده وورده کۆلانهه (فیلم. رادیو. تلهفیژن).

faecal (fē'k'l), *adj.* = fecal.

faeces (fē'sēz), *n.pl.* = feces.

faerie, faery (fār'i), *n.* [Archaic], ~ fairy.

fag (fag), *v.t.* (۱) نیش کردن و ماندووبوون. (۲) بهردهستی کردن.

v.t. نیش پیکردن و ماندووکردن

n. [British Colloq.], (۱) نیشیکی ناخوش و گران

(ب) ماندووبوون؛ ماندوویتن

(۲) قوتابییک که بهردهستی قوتابییکه تر دهکات که له پۆلیکی بهرزترین

له خۆی (قوتابخانهی تایبهتی ئینگلیزی)

(۳) [Slang], لووسکه؛ حیز

جگهره.

fag (fag), *n.* [Slang],

faggot (fag'ət), *n.* & *v.t.* = fagot.

faggot (fag'ət), *n.* [Slang], = fag # 3.

fagot (fag'ət), *n.* (۱) دهسته چیلکه؛ چهپکه دار؛ چیلکه.

(۲) دهستهیک یا توپه لیک ناسنی خاو که به گهرمی لئی دهریت و شیشی ئی

درووست دهکرت.

v.t. (۱) پیچانههه؛ چهپک کردن.

(۲) پارازندههوی دروومان به دهسته تهقانی راست و چهپ.

fagoting (fag'ət-īŋ), *n.* جۆره دروومانیکی پارزندههوی بریتییه له

لیدانی دهسته تهقانی راست و چهپ.

fail (fāl), *v.t.* (۱) کورت هینان؛ بهش نهکردن؛ نهبوون.

(۲) کزیبون؛ لاوازیبون: (His sight is beginning to ~).

(۳) فهرامۆش کردن؛ نهک بهجی نههینان.

(۴) سهرنهکوتن؛ نشوستی هینان؛ ژنرکوتن؛ به نامانج نهگهیشتن؛

سهرنهگرتن: (Our plans ~ed).

(۵) نابووت بوون.

(۶) دهرنه چوون (قوتابی)؛ کهوتن: [to ~ (in) an examination]

(۱) دلشکست کردن؛ ناوونیکردن؛ دهستبردار کردن:

(His friends ~ed him.)

(۲) فریانهکوتن؛ پشت ئی هه لیکردن؛ نهتوانین:

(His courage ~ed him.)

(۳) نهکردن (نهک)؛ فهرامۆش کردن (کار).

(۴) (۱) دهرنه چوواندن؛ خستق (قوتابی):

(The teacher ~ed half the students.)

(ب) دهرنه چوون؛ تیداکهوتن

failing

(He ~ed English and Mathematics.)

n. مسؤمگر: دلتیا: بڼ گومان! له سدا سدا:

(I'll be there at one o'clock without ~.)

failing (fāl'ing), n. (۱) نشوستی! ژیرکوتن! سرنه‌کوتن.

(۲) کمه‌وکوړی! ناتواوی! نه‌نگ (پروشت):

(Drinking was one of his ~s.)

prep. به‌بڼ! نه‌گر نه‌بڼ. نه‌کړت، یا پوښت:

(F~ a rainstorm, the game will be played this afternoon.)

fail-safe (fāl'sāf'), adj. مەترسی شکان یا کارنه‌کړدنې لۍ تا‌کړت (مە‌کینه):

failure (fāl'yēr), n. (۱) کورت هیلان.

(۲) کزبون! کمه‌بون! شکستی! نشوستی هیلان! نشوستی.

(۳) فراموشی! فراموش کردن! نه‌کړدن (نه‌رک): (~ to obey rules).

(۴) ژیرکوتن! سرنه‌کوتن

(۵) کمه‌سیکی سرنه‌کوتن! کمه‌سیکی ژیرکوتن! شتیکی سرنه‌کوتن یا سرنه‌کوتن.

(۶) نابوت بون.

(۷) (۱) دهرنه‌چوون (قوتابی)! کموتن (له قوتابخانه‌دا).

(ب) نمری دهرنه‌چوون! نمری کموتن

fain (fān), adj. [Archaic & Poetic] (۱) به‌ختیار (به‌کړدنې شتیکی):

فاماده‌و نه‌دل (۲) فاماده‌دل! ناچار (به‌کړدنې کارنک): (۳) به‌په‌پوش: به‌دل.

adv. (He would ~ stay.) به‌په‌په‌شوره! پر به‌دل! ژوری پڼ خوش ده‌بیت:

faint (fānt), adj. (۱) لوار! بڼ هیز (۲) ترس‌نوک.

(۳) به‌فاماده‌دل (یارمه‌تی)! کز (a ~ support)

(۴) گیز! سزیکي له هوش خو‌چو.

(۵) کز (ده‌نگ)! نادیار (۶) کز! کم: (a ~ hope).

n. بورانه‌وه! له هوش خو‌چوون! بڼ هوش بون

v.l. (۱) بورانه‌وه! له هوش خو‌چوون! بڼ هوش کموتن.

(۲) [Archaic] لوار! بون! بون! پوکانه‌وه.

faint-heart (fānt'hārt'), n. کمه‌سیکی سرس‌نوک

faint-hearted (fānt'hār'tid), adj. ترس‌نوک

fair (fār), adj. (۱) حوال (~ women).

(۲) پاک! دویانک! ناو! بڼ‌گړد (a ~ reputation).

(۳) سبی! بڼ‌ست! زهره (قن) (~ skin, hair, etc.).

(۴) خوش! ناو‌مه‌وا! خوشییان! سایه‌قه: (~ weather, sky, etc.).

(۵) بڼ کمه‌وکوسپ (پڼ‌گه)! بڼ‌دو‌په‌وان (پڼ‌گه): (a ~ road).

(۶) به‌وړدان! داپه‌په‌وه! هق په‌رست! بڼ لایښ (~ judge, person).

(۷) په‌وا! به‌پیار! هق: (a ~ sentence).

(۸) پارکړدنې قه‌ده‌غه‌نږیه! هم‌مو‌کس بڼی ه‌په‌ پاری بکات: (~ game).

(۹) زور! نه‌ختیک! زور! نه‌زور! نه‌کم: (a ~ amount).

(۱۰) مام نارهندي! نارهنجی: (~ Her grade was ~).

(۱۱) دروزنه! پو‌گمش! ساخته! هر به‌پو‌واله‌ت جوان یا باش (ووته):

(~ words)

n. [Archaic] (۱) جوانی (۲) فافره‌تیکی جوان. (۳) شتیکی جوان یا باش.

adv. (۱) به‌وړدانانه! به‌بڼ گزی کړدن: (~ Play).

(۲) په‌کسره! به‌تواوی: (~ He was struck ~ in the face).

v.l. [Dial.] بون به‌سایه‌قه

v.l. سافو! لوس کړدن (دارو ته‌خته).

fair and square, [Colloq.] په‌وا! هق! بڼ ساخته‌کړدن:

(He won the race fair and square.)

fair to middling, [Colloq.] نه‌باشو نه‌خراب (باری ژبان).

ته‌ندروستی: (~ How are you? Fair to middling.)

fair (fār), n. (۱) کزبون‌مهری خه‌لک له بازاردا بڼ ناو‌گړکړدنې شتو

کړین و‌فروشت (۲) بازارو‌هاه‌نگ. (۳) پیشانگه (به‌تایبه‌تی هی و‌ه‌زانه یا

سالانې ناو‌جه‌یک بڼ پیشاندانې به‌رهمی کشتوکالو پیشه‌سازی و‌م‌لمی

له‌نیوانیاند. بڼ خه‌لات بردنه‌وه.

fake

fair copy, پوخته‌نویس! پاک‌نویس

fair-ground (fār'ground), n. پیشانگا (به‌تایبه‌تی هی به‌رهمی

کشتوکالو پیشه‌سازی ناو‌جه‌یک هی یا چرخ‌وفه‌ل‌و یاری تی).

fairly (fār'li), adv. (۱) وه‌که! به‌یکسانی! به‌وړدانانه! به‌هاوتایی.

(۲) مام نارهندي! نه‌ختیک! نه‌باشو نه‌خراب:

(He plays the piano ~ well.)

(۳) به‌ناشکرا! به‌پوښی.

(۴) به‌تواوی! به‌نیجگاری! نیجگار: (~ We were ~ in the trap.)

(۵) [Obs.], به‌نمری (پروشت)! به‌جوانی و‌ناسکی.

fairness (fār'nis), n. وړدان! هق! ماف په‌رستی! هق خوازی!

په‌وا‌یی.

fair-minded (fār'mīn'did), adj. به‌وړدان.

fair play, گزی نه‌کړدن! ساخته نه‌کړدن! به‌وړدانیستی.

fair sex, فافره‌ت! ژن! توخمی ناسکو جوان، واته فافره‌ت! ژنان.

fair-spoken (fār'spō'kən), adj. زمان نمر! ناسک (پروشت):

په‌روشت جوان.

fair-weather (fār'weth'ēr), adj. (۱) تمنا! بڼ سایه‌قه یا

ناو‌مه‌وا! خوش باش. (۲) تمنا! له خوشیدا پستی پڼ ده‌بسترت!

له‌تمنانه‌دا پستی پڼ نابه‌سترت! به‌کاری تمناگانه‌ نایه‌ت (مروقه):

(~ friends)

fairy (fār'i), n. (۱) پیری! جن‌که.

(۲) [Slang], حیز! نږینه‌ی سوکو.

adj. (۱) تایبه‌تی به‌پیری. (۲) ناسکو.

fairyland (fār'i-land'), n. (۱) پیری نشین.

(۲) شونښکی زور خوش و‌جوان و‌دلفین.

fairy tale, (۱) نه‌فسانه! چیوکی نه‌فسانه‌یی (د‌ه‌پاره‌ی پیری و‌کیاندارو

ک‌داری سمرناسا). (۲) چیوکی درو! درو! چیوکی که‌په‌وا! بڼ نه‌کړت

fait accompli, کارنکی پراوه! کارنکی له‌کار ترازو.

faith (fāth), n. (۱) په‌وا! باو‌م (۲) به‌وړبون به‌خود! یا به‌ناینیک.

(۳) فاین! ناینیک: (~ the Catholic).

(۴) همرج شتیکی که‌په‌وات پڼی بیت.

(۵) پشت پڼ به‌ستا! به‌وړپڼ‌کړدن! باو‌م پڼ بون:

(Children usually have ~ in their parents.)

(۶) دلسوزی! جگه‌رسوزی! وه‌لا.

interj. له‌پاستیدا! به‌پاستی.

bad faith, نا‌پاکي! د‌و‌په‌و‌ی! پیسی! نا‌دلسوزی.

break faith, (۱) نا‌پاکي کړدن! درو! په‌وا! خو‌جو‌له‌نوه!

به‌د‌ه‌فتاری کړدن. (۲) به‌لښ شکاندن.

good faith, پاکي! دلسوزی! سهرپاستی! دلپاکي.

in faith, به‌پاستی! له‌پاستیدا.

keep faith, (۱) پاکي له‌گه‌ل کړدن! نه‌گ‌وړان! پاک بون له‌گه‌لدا (مروقه).

په‌وا! بڼ‌وړان! فاین! به‌دلسوزی مانه‌وه. (۲) به‌لښ نه‌شکاندن! په‌یمان راگرتن

faithful (fāth'fəl), adj. (۱) دلسوز! په‌ره‌فا.

(۲) پشت پڼ به‌ستا! سهرپاست.

(۳) به‌قو‌د‌ه‌ق! ته‌وا! راست: (~ a ~ copy).

(۴) [Rare], فایندار! به‌فاین! به‌وړدار! به‌په‌وا.

the faithful, (۱) فاینداران! خودانسان! به‌فاینان.

(۲) به‌وړداران! شون ک‌و‌تو‌وانی دلسوز! دلسوزان.

faithless (fāth'lis), adj. (۱) نا‌دلسوز! بڼ وه‌لا! جه‌وت! سهرجه‌وت.

(۲) پشت پڼ نه‌به‌ستا.

(۳) [Rare], بڼ فاین.

fake (fāk), v.l. & v.l. [Colloq.] ساخته‌کړدن! شتی ساخته یا درو

به‌پاست نو‌واندن.

n. [Colloq.] شتیکی ساخته! شتیکی دروزنه یا درو.

adj. [Colloq.] ساخته! دروزنه! درو! دروزنه‌ه.

fake

fake (fāk), *n.*

نقله (پهت، گوریس).

v.t.

نقله کړېدل (پهت، گوریس)

faker (fāk'ēr), *n.*

ساختمنچی؛ ساختمن ساز؛ کسینکی ساخته به پاست
نیشاندان.

-fakery (*n.*).

fakir (fə-kêr', fā'kēr), *n.*

(۱) فقیر: موسولمانینکی سوالکس.

(۲) فقیر: سؤلی یا دهریشینکی هیندی.

falchion (fôl'chən, fôl'shən), *n.*

(۱) شمشیرینکی دم کورتی

چماوه. (۲) [Poetic], شمشیر.

falciform (fal'si-fôrm), *adj.*

چماوه.

falcon (fôl'k'n, fô'k'n), *n.*

(۱) باز؛ شکار

(۲) تڼینکی بچوکی کونی جهنګ.

falconer (fôl'k'n-ēr, fô'k'n-ēr), *n.*

بازموان؛ پاوکر نه باز

falconry (fôl'k'n-ri, fô'k'n-ri), *n.*

بازموانی؛ پاوکردن به باز

fall (fôl), *v.t.*

(۱) کورتنه خواره؛ کورتنه سر ژموی؛ بریونوړه؛

(*Apples ~ from the tree.*)

(۲) کورتن؛ گلان؛ کورتنه خواره؛ (*The child stumbled and fell.*)

(۳) کورتن (جنگ)؛ مریدار یون؛ (*Many fell in battle.*)

(۴) پوځان؛ همرس بردن؛ (*The building fell.*)

(۵) شویوړنه

(۶) لیدان؛ پیکاندن؛ پیاکیشان؛

(*The arrow fell wide of its mark.*)

(۷) (۱) داکورتن؛ داخستن؛ (*Her glance fell.*)

(ب) نرم بوړنه؛ بؤ نار (*The river ~s to the sea.*)

(۸) شکان (نرخ)؛ پلهی گمرما؛ هاتنه خواره؛

(*Prices are ~ing.; Her temperature fell.*)

(۹) پوځان میری (*The government fell.*)

(۱۰) شکان (ناوگان)؛ ناوژبان؛ لهبرچاوشکان؛ لهبرچاوکورتن؛

(*She fell in my eyes.*)

(۱۱) داوین پیسی کردن (تافت)؛ نابروچوون؛ به پاکي نهان؛

(*She halt fallen.*)

(۱۲) گیران (ولایت)؛ شان؛ کورتنه ژور دستوره؛ کورتن؛

(*Berlin fell to the Allies.*)

(۱۳) نهخوش کورتن (*The child fell ill.*)

(۱۴) داکورتن؛ پهست بوون؛ (*Her face fell.*)

(۱۵) کزبوون؛ کم بوړنه؛ (*Her voice fell.*)

(۱۶) پښکوت کردن؛ بودان؛ (*The meeting fell on Friday.*)

(۱۷) به پښکوت بؤ هاتن؛ (*The prize fell to the lucky girl.*)

(۱۸) بؤ مانوه (میرات)؛ (*The estate ~s to the widow.*)

(۱۹) کورتنه سر (زمانه وانی)؛

(*The accent ~s on the third syllable.*)

(۲۰) ناراسته بوون؛ چوون بهر؛

(*His eye fell on a misspelled word.*)

(۲۱) ليوه هاتنه دهره؛ ئی دهرپه راندن؛

(*The news fell from his lips.*)

(۲۲) له دایکبوون (گیان دان)؛

(۲۳) دابش بوون؛ بابت بوون؛

(*These poems ~ into two classes.*)

n.

(۱) کورتنه خواره؛ کورتن؛ هاتنه خواره؛ (۲) کورتن؛ گلان

(۳) شویوړنه؛ (۴) بره خواره؛ سهربره خواره

(۵) شکان (نرخ)؛ هاتنه خواره

(۶) پوځان (میری)؛ هملگیرانه (۷) شکان (نار)؛ ناوینان

(۸) رهوشتی سوک نوواندن

(۹) له دایکبوون (گیان نه)؛ (ب) ژماره ییچکي به یک چار له دایکبوون

(۱۰) شینکی وریو یا کورتنه خواره؛ (*a ~ of leaves.*)

fallen

(۱۱) پایز

(۱۲) نېو هینده یاریوه (بفر، باران)؛ (*a six-inch ~ of snow.*)

(۱۳) تافګه (*pl.*)

(۱۴) پارچه یک قوماش که له شپڅی نافرته تیکوه له دواوه شویوړیتهوه.

(۱۵) (۱) به ژمویدا دان همتا همدو شان له زموی ددهن (ژورانبازی).

(ب) ژورانبازی پیک.

adj.

تایهتی به پایز؛ پایزه (*~ weather.*)

fall apart,

لیکېوړنه؛ لیکتازان؛ پارچه پارچه بوون؛ هله وېشان؛

پوځان؛ شکان؛ پهککورتن.

fall asleep,

خوړلکورتن.

fall away,

(۱) وازلینېشان (ریږاز، هارپی یهتی)؛ دهستبرداربوون لوی.

(۲) لاوایبوون؛ بې هیز بوون

fall back,

کشانهوه؛ گهرانه دواوه؛ گهرانهوه.

fall back on (or upon),

(۱) پشت پې بستن (۲) کشانه دواوه بؤ

fall behind,

(۱) دواکورتن (کار، قوتا بخانه، گشت)؛ به جیمان؛

(*to fall behind in one's work*)

(۲) دواکورتن (قورزانده)

fall flat,

ژیرکورتینکی تهو؛ سر نهکورتن

fall for, [Slang],

(۱) دل لیچوون؛ همزینکورتن؛ خوشیوستن؛ بدل بوون.

(۲) پېن هملخه له تان؛ پېوایکورتن (ساخته، درق).

fall foul (or afoul) of,

(۱) تېوړمگلان؛ تووش بوون.

(۲) بوون به شېر له گدلا؛ (۳) بهیه کداندن؛ بهیه کداکیشان.

fall from grace,

داوین پیسی کردن؛ گناه کردن؛

خراپه کردن؛ پوړپهش بوون (تاین)

fall in,

(۱) همرس بردن؛ پوځان. (*The roof fell in.*)

(۲) له گدلا گونجان؛ پښکورتن له گدلا؛ گونجان. (۳) پزېبوون

fall in love with,

همزلیکورتن (مروء)؛ دل لیچوون؛ خوشیوستن.

fall in with,

(۱) به پښکورت تووش بوون؛ پېن گهیشتن

(۲) یهکگورتن؛ پېن گهیشتن؛ بوون به یک له گدلا.

(۳) له گدلا گونجان؛ پښکورتن؛ مل بؤ دان

fall off,

(۱) کورتنه خواره؛ (مروء)؛ بریونوړه

(۲) کورتنه خواره؛ (میره) (۳) شکان (نرخ)؛ کزبوون؛ کم بوړنهوه

(۴) دانم دواوه؛ به ناخداچوون؛ نشوستی هینان.

fall on (or upon),

(۱) هیزش بردنه سر؛ پهلاماردان

(۲) کورتنه سر شان (نوک)؛

(*It fell upon him to tell her the sad news.*)

fall out,

(۱) دهمه قالن بوون له گدلا؛ ناوکی بوون؛ شېر له گدلا کردن.

(۲) بودان؛ بوون به نهجاسی؛ وا پښکورتن.

(۳) له ریز هاتنه دهرهوه؛ ریز به جیوینشتن

fall short,

(۱) کورت هینان؛ بهش نه کردن

(۲) (*~ of*)، پېن نه گهیشتن (نامانج)؛

(*He fell short of reaching his goal.*)

fall through,

سمر نهگورتن؛ ژیرکورتن؛ پې نهکورتن؛

(*Their plan fell through.*)

fall to,

(۱) دهستپښکورتن (کار)؛ (۲) دهست به خواردن کردن.

(۳) جینگه ی خو گورتن؛ چوونه جینگه ی خو.

fall under,

(۱) کورتنه ژیر پکینهوه؛

(*She fell under her influence.*)

(۲) به شیک بوون له (باس، بابت، سمریاس).

fallacious (fə-lā'shəs), *adj.*

(۱) چوت (یرکودنهوه، پیر)؛ نابجی؛

همه: (*~ reasoning.*)

(۲) به هله دایر؛ هملخه له تیننه؛ ساخته؛ دروژنه

fallacy (fal'ə-si), *n.*

(۱) هملخه له تاندن؛ فریواندن؛ تفرده دان؛

به هله دایرېدن. (۲) همه. (۳) لیکدانهوه به همه؛ هله کاری.

fallen (fôl'n), *adj.*

(۱) کورتنو؛ کورتنه خوارهوه

- (۲) پاکشاو! لسمه زهوی کموتوو.
(۳) سووک: مړوځ، پموشه! ناوړېاو.
(۴) گړاو: ښار، ناوچه! داگړکړاو! پوځواو (میری).
(۵) ویران کړاو! پوځواو! ویران.
(۶) مردو: کوڅراو (جهنگ).
- fall guy**, [Slang], قوربانی کسیک که هغه تاوانی کسینکی تر یا
کومه له یا تاقینکی دسپینریت به سریدا.
fallibility (fal'ə-bil'ə-ti), *n.* له هغه به دمر نه بون (مړوځ).
fallible (fal'ə-b'l), *adj.* له هغه به دمر نه بیه (مړوځ).
بوی هیه هغه بکات یا به هملده بچیت.
فن.
نستیره کشاو.
- falling sickness**,
falling star,
fall-out (fōl'out), *n.* (۱) بارینی گردهلی تیشکاوی نمتومی بوی
سر زهین له پاش ته قینمیری بومیای نمتومی. (۲) دم گردهلی نمتومی پانه.
fallow (fal'ō), *n.* (۱) زهوی کپلراو نه چنراو بوی ورنیک (بوی پشودانی).
زهوی نووستو! به یار. (۲) کپلانی زهوی دانانی بوی ورنیک به یی چاندنی،
واته نوواندنې
- adj.* (۱) نه چنراو (زهوی)! پمورده نه کړاو.
(۲) خاو: منښک! پمورده نه کړاو یا نه خواو کار (منښک).
v.t. کپلانی زهوی نوواندنې، وا ته نه چاندنی.
زهردباو! زهردکار! زهرد.
ناسکینکی سچوکی به کدای نمریو پاییه.
false (fōls), *adj.* (۱) ناتواو! درو! هغه:
(*a ~ argument, statement, etc.*)
(۲) دروژن (*a ~ witness*)
(۳) ناپاک! ناپاست! چمت: (*a ~ friend*)
(۴) هملخه تاندن
(۵) قنل! دروژنه! ساخته: (*~ money*)
(۶) درو! هملبستراو! نارمو: (*~ accusations*)
(۷) دروژنه! دروستکراو بوی ساخته، قاچاخچیت، یا پولت:
(*a ~ drawer; a ~ bottom*)
(۸) ناساز ناوان
- adv.* به درو! به هغه! به ساخته! به ناپاکي.
هملخه تاندن! ناپاکي له گهل کردن! فروانندن!
play (a person) false, چاوبه ستوره.
- false bottom**, بڼی ساخته یا دروژنه: بڼیکي زیاده به دهریت به جانقاو
چکهجهه بوی دروستکردنی خانهیک له نیوان نم بهو بڼه پاسته قینه کدا بوی
شت تیدا شاردنوه.
- falsehood** (fōls'hood), *n.* (۱) درو: (۲) دروژنی! درو کردن.
(۳) بېوا، بیر، یا تیوری بیهکی درو.
به ندکردنی نارمو.
- false imprisonment**,
falsely (fōls'li), *adv.* به درو! به ساخته! به هغه! به نارموایی.
falseness (fōls'nis), *n.* دروژنی! ناپاکي! چمتی.
false teeth, تاقه ددان! ددانی دوستکرد.
falsification (fōl'sə-fi-kā'shən), *n.* گوږین بوی ساخته کردن!
ساخته کردن.
- falsify** (fōl'sə-fi'), *v.t.* (۱) گوږین بوی ساخته کردن (بېوانامه، تزمان):
(*to ~ records, accounts, etc.*)
(۲) شپواندن و تینکدان.
(۳) به درو خستنهوه.
- v.t.* درو کردن
(۱) درو: (۲) ناپاکي! چمتی! ناپاکیتي.
(۳) ساخته: هملخه تاندن. (۴) شتیکي درو یا ساخته.
(۱) پین داجوون! ساتمندان! پین هملکوتن!
سرسم دان (۲) زمان گران! لاله پمتن کردن! دم به به کدا هاتن.

- (۲) گهراڼه دواوه (له شکر): به به کداهاتن! شکان! همرهس هینان! پوځواو.
(*The front ranks ~ ed before the enemy.*)
v.t. به ترسوه ووژن! منگه منگ کردن
n. (۱) پین داجوون! ساتمه! پین هملکوتن.
(۲) دهنگنکی بڼی هینو پچیرچیر.
- fame** (fām), *n.* ناویانگ! ناویانگی باش! ناوی باش! ناسراوی.
v.t. ناویانگی باش بوی دهر کردن! ناوی باش پلاو کردنهوه.
famed (fāmd), *adj.* به ناویانگ! به ناو! ناسراو! وا ناسراوه یا زانراوه.
familial (fə-mil'yəl), *adj.* خیزانی! تاییهت به خیزان.
familiar (fə-mil'yər), *adj.* (۱) خیزانی.
(۲) (۱) نریک (براده)! گیانی به گیانی: (*a ~ friend*).
(ب) زانراو! ناسراو: (*a ~ subject, theme, idea, etc.*)
(۲) زیاد له پیوست پوکرانهوه! تیکه لوی نابجهن:
(*He is too ~ with her.*)
(۴) (*~ with*), شارهزا! بزبان! پراهاتو: (*to be ~ with a subject*).
(۵) ناسایی: (*Accidents are a ~ sight.*)
(۶) مالی (گیانهوه)! مالی کړاو.
n. (۱) براده رنگی نریک یا گیانی به گیانی.
(۲) چنوکهیک یا شه پتانیک که به ردهستی مړوځ دهکات.
(۳) [Obs.], نه دماي خیزانیک. (۴) به ردهستی قهشه یا پهرستگایهک.
- familiarity** (fə-mil'i-ar'ə-ti, fə-mil'yar'ə-ti), *n.* (۱) نریکی
(هاریهتی)! تیکه لوی! ناشنایهتی. (۲) پمروشتی تیکه لوی.
(۳) پوکرانهوه! شرم شکانی نابجهن.
(۴) (*pl.*) ووتو کرداریک که تنها له نیوان کسانو زور تیکه لودا پووده دات.
(۵) شارهزایی! زانین! پراهان! لگهل (باس).
(۱) پیناسین! ناسایی کردن.
(۲) پاهینان! فیربوون! پین شارهزا بوون! هوگر بوون:
(*F ~ yourself with the job.*)
-familiarization (*n.*).
(۱) خیزان. (۲) خزم! خزم کس وکار. **family** (fam'ə-li, fam'li), *n.*
(۲) خپل! هوژ! تیره. (۴) (۱) به چه! به ماله. (ب) به چهی خانه دان
(۵) پایهت: (*a ~ of languages*)
(۶) توخم (زینده ورناسی)
- in a family way, سکپر.
in the family way, سکپر.
- family man**, (۱) پیایوکی خیزاندار! خاوهن خیزان.
(۲) پیایوکه که سر به ماله و بیت و ژانی بوی خیزانمکهی ترخان کردبیت
- family name**, سهرناو! نازناو! به چه.
family name, په گهژنامه! به چه نامه: نه خشمهیکه ناوی نه دماي
خیزانیک و باو با پیریانی تیدا تومار دهکرت.
- famine** (fam'in), *n.* (۱) برستیتی! برستیتی بیهکی زور.
(۲) قاتی! نه بونی خوارده مانی! نه بونی.
(۱) برسی کردن! لاواز کردن له برستیتدا.
(۲) له برسا کوشتن
(۱) برسی بوون! زور برسی بوون. (۲) له برسا مردن.
famous (fā'məs), *adj.* (۱) به ناویانگ! ناودار! به ناو! ناسراو.
(۲) [Colloq.], زور باش! نایاب.
(۳) [Archaic], به ناو! ناوخراب! ناوړېاو.
- famously (*adv.*); famousness (*n.*).
famulus (fam'yoo-ləs), *n.* شاگرد یا به ردهست (به تاییهتی هی
زانایهک یا جادوگره رنگی سدهی ناوه پاست).
- fan** (fan), *n.* (۱) شن (خمران). (۲) باوه شین! پانکه.
(۳) پهروانی پانکه یا (که له کینکه د به کارده هینریت).
- v.t.* (۱) باوه شین کردن (۲) گه شاندهوه (تاگی! گهش کردهوه (به باوه شین)
(۲) بزواندن! جوواندن (همست)! هینانه جوشت.

fan

- (۴) شەن كىرىش جەڭگىرىنىڭ نامىنىڭ لى. **fan** (fan), *n.* [Colloq.].
(a baseball ~; a movie ~; a Charlie Chaplin ~)
fanatic (fə-nat'ik), *adj.* كۆيىۋاتقان، مېنىڭ تەسكى پەرگى
كۆيىۋاتقان شۇنچە كەرتتۇ.
fanatical (fə-nat'i-k'l), *adj.* مېنىڭ تەسكى كۆيىۋاتقان، يەك پا.
(~ beliefs; ~ devotion to a cause)
fanaticism (fə-nat'ə-siz'm), *n.* كۆيىۋاتقان، مېنىڭ تەسكى
كۆيىۋاتقان شۇنچە كەرتتۇ (پىروپاۋە، پىيان، ھەستى بەتتىنى كۆيىۋاتقان)
(religious ~)
fancier (fan'si-ēr), *n.* (۱) خەيالى پىلاۋ كەسكىنى دالغەچى.
(۲) كەسكىن كە ھەۋەسى نۆرە لە يەككە چاڭرىدۇ پىروپەدە كىيىندۇر
پوۋەك (a dog ~)
fanciful (fan'si-fəl), *adj.* (۱) خەيالى پىلاۋ دالغەچى
(۲) خەيالى دورى لە راستىيە: (a ~ tale).
(۳) سەير ئاداسا (~ costumes).
fancy (fan'si), *n.* (۱) خەيالى (۲) ھەۋەس، ھەۋەسىكى سەردەمى
ھولھولايىنە (۳) دالغە. (۴) ھەنە ھەنەلىكەنە مەيل (بەتتەتتە ساتى).
(۵) پى ئەدىمكى ناسك لە ھەنەرو چىلۋەرگە
(۱) ھولھولۇ ھولھولايىنە.
(۲) گرانىمە رۇر گران: (a ~ price).
(۳) جوان پاراۋە: كەشخە (a ~ dress, jacket, etc.).
(۴) ئاياب گران و باش: (a ~ shop; ~ groceries).
v.t. (۱) ھەنەنە بىرچاۋى خۇ. (۲) ھەنەلىكەنە خۇشۇستەنە دىل لىچىۋەن.
(۳) ۋادانان (۱) چاڭرىنى كىيىندۇر بۇ مەبەستىكى تايىتەتتى.
fancy oneself, ھەنەنە خۇ كىرىش خۇ بە زىل زاننىنە لەخۇبايى بون.
fancy (that)!, بىرۋا دەكەت (ۋاتە بە شىتەك يا پوۋدانىكى سەينە)
دە ۋەرە سەير كە
fancy-free (fan'si-frē'), *adj.* (۱) دىل نەۋە بە كەس
دەندىرى كەس مەيە (۲) بىياك.
fancy goods, شۇمەكى پاراۋەنە
fancy man, گەۋادە پىياۋنە كە ئافرىتىكى سوۋك دەپزىنىنە
fancy woman, (۱) دۇست (۲) قەجەۋە ئافرىتى سوۋك.
fancy-work (fan'si-würk'), *n.* نەخشەلىكەنە
نەخشەلىكەنە (ھەنەرگە).
fan-fare (fan'fär'), *n.* تەپلۋ دەۋلۋ زورنا لىدانە دەپدەبە
نەۋادەلىكى پىر ھەراۋ زەنا
fang (fan), *n.* (۱) كەلەپ ۲ چىنۋەك شۇرە (فيل) نوۋكە تىزەكە شىتەك.
(۳) پەكى دىل.
fan mail, نامەي پەسەندى ستايش كىرىش كەسكىنى ھەنەۋانگ بۇي
دىت لەلايىن ھەۋەرەۋە
fanny (fan'i), *n.* [Slang]. قىنگە گەۋى قىنگە سەت
fantasia (fan-tä'zi-ə, fan-tä'zi-ə, fan'tä-zē'ə), *n.* ئاۋازلىق
مۇسقىي ھەنەجۇر ھەنە شۇۋاز
fantast (fan'tast), *n.* خەيالى پەستە دالغەچى خەۋەپەستە
fantastic (fan-tas'tik), *adj.* (۱) لە خەيالىدە دىۋەستىكرى يا
ھەلپەستەۋا ئاپاستەقىنە دورى لە راستىيە: (ideas ~).
(۲) سەير (پوۋخسار، پوۋۋالەت) ئاداسا سەرنەچ پاكىش:
(a ~ hat; ~ shapes, dreams, fashions in dress).
(۳) زۇر باش ئاياب: (a ~ place, person, food, dinner, school).
n. كەسكىنى سەير (لە رەۋۋشتە چىلۋەرگە پوۋخساردا).
-fantastical (*adj.*).
fantasize (fan'tä-siz'), *v.t.* ھەنەنە بىرچاۋى خۇ خەيالى كىرىش.
v.t. دالغەلىدانە چوۋنە زىرى

farm

- fantasy** (fan'tə-si, fan'tə-zī), *n.* (۱) خەيالى
(۲) دالغە زەخەۋە خەن.
(۳) ھەۋەس، ھەۋەسىكى سەير ئاداسا.
(۴) ئاۋازلىق، ھەلپەستەك، يا شۇنچەمەيىكى ئاداسا لە شۇۋازدا.
(۱) دورى (جىگە، كات):
far (fär), *adj.* (a ~ land; in the ~ future)
(۲) دورى دورى (ماۋە): (a ~ journey).
(۳) ھەۋەس، ھەۋەسىكى دورى دورى: (the ~ side of the stage).
(۴) زۇر جىۋاز.
(۵) پەسەلدەۋە بەتتەمەن.
adv. (۱) زۇر دورى (جىگە، كات، پە، ماۋە) زۇر جىۋاز.
(۲) زۇر ئىچكەن زۇر: (This book is ~ better than that).
تا ئەۋە پەدەيى كە: ھەتا ئەۋەندەي بەپىنى.
as far as, زۇر ئىچكەن زۇر.
by far, زۇر ئىچكەن بىن گومان.
far and away, لە ھەۋەشۇنىڭ لە دورى نىك.
far and near, لە ھەۋەشۇنىڭ.
far be it from me, دورى لە مەنە (گەۋە، پەقتار)
چۇن مەن شىتە ۋا دەكەم.
far gone, پەرىشان.
go far, (۱) زۇر بەش كىرىش زۇر تەۋە نەۋەن. (۲) زۇر لەۋانە بون.
(۳) زۇر ئىچكەن زۇر باش بە نەنچام گەشەن.
in so far as, تا ئەۋە پەدەيى كە ئەۋەندەي.
so far, (۱) تا ئەۋە پەدەيى. (۲) تا ئىستە تا ئەۋە كاتە.
so far, so good, تا ئىستە ھەۋەشۇنىڭ باشە، ۋاتە بە باشى دەۋەت.
faraway (fär'ə-wä'), *adj.* (۱) دورى (جىگە، كات، پە).
(۲) دالغەۋى خەيالى: (a ~ look).
farce (färs), *n.* (۱) شۇنچەمەيىكى گەلغەۋە شۇنچەمەيىكى قۇشە
(۲) گەلغەۋە (شە، كەۋە، پەۋدان) گەلغەۋەۋە بىن مانا
شايسەيى بىن پىكەننە: (The elections were a ~).
(۳) ئاۋاخنى بالندەيەك (لە گەۋەشۇ كوتراۋ بىرچە ھەۋەت).
v.t. تى ئاخىن پىرگەنە، يا ھەۋەت پىۋە كىرىش (شۇنچەمەيەك بە نوكتە)
farcical (fär'si-k'l), *adj.* بىن مانا شايسەيى بىن پىكەننە قۇشە
گەلغەۋەۋە.
far cry, زۇر دورى (پە، چۇنىنى) زۇر جىۋاز دورى.
farcy (fär'si), *n.* نەخۇشەيىكى ئەسپە ماينە.
fare (fär), *v.t.* (۱) [Poetic], چوۋن بۇ گەشتە پۇشەن.
(۲) ئى پەۋدانە نەنچام دان يا بون: (How did it ~ with him?).
(۳) چۇن بون چۇنىنى (دۇخ): (He ~d well in his business).
(۴) ئان خەۋەنە ئان پىدەن.
n. (۱) گەۋە پى (فوتوبىل، فۇكە، شەۋەندەۋە، ھەۋەپەنە ... ھەن).
(۲) پىۋەۋە پىۋەۋە نەۋە (تەكسى، پاس، شەۋەندەۋە ... ھەن).
(۳) خۇۋاك خەۋەمەنى. (۴) [Archaic], دۇخ بار.
farewell (fär'wel'), *interj.* خەۋەۋەۋە خەۋە لەگەل
بە خەۋە دەسپىرە.
n. خەۋەۋەۋەۋە مەللاۋىي كىرىش بەپى كىرىش.
adj. (a ~ gesture). ھى خەۋەۋەۋەۋە تايىتەيى بە پەپى كىرىش: دواۋ دواۋى: (a ~ gesture).
far-fetched (fär'fecht'), *adj.* (۱) ئاچتە مېشكەۋە ئاسروشتى
پەۋە پىن ئاكرىتە ئادروستە لەۋانە ئۇيە: دورى (لە پاس يا پەۋدانەۋە):
(a ~ idea, comparison, plan, possibility, etc.).
(۲) [Archaic]. لە دورى دەۋە ھەنەۋە.
far-flung (fär'flung'), *adj.* (۱) پەۋەۋەۋە پەۋەۋەۋە.
(۲) دورى دورى دەۋەست (جىگە).
(۱) باج يا كىرىش كە لەسەر زەۋە دەۋەت.
farm (färm), *n.* (ب) بە قۇنتەرات دانى كۆۋەندەۋە ئەۋە باج يا كىرىشە.

farmer

- (ج) به‌کردن ن گرتنی زهوی‌وزار به وه‌ریز.
(۲) ناو‌چیه‌یکی به کوئی دراو له‌لایم مری‌یهوه.
(۳) کینگه 'باح' بیستان زهوی
(۴) شوننی په‌روهرده‌کردنی گیاندار (~ a fish)
v.t. (۱) چاندن پوواندن کشتوکال کردن
(۲) کۆکرده‌وهی باج یا کرئی به قوتنه‌رات
(۳) out ~ : به‌کردنی زهوی یا کارگه‌یهک
(۴) په‌روهرده‌کردنی منداال یا مروئی بیکس
v.i. وه‌ریزی کردن کشتیاری کردن له کینگه‌دا کارکردن
سهره‌وکاری کردی کینگه‌یهک
farmer (fär'mër), n. (۱) جووندر کشتیارا وه‌ریزا کشتکارا (فلاح).
(۲) کسبک که به قوتنه‌رات باج یا کرئی بؤ مری کۆده‌کاته‌وه
farmerette (fär'mër-et'), n. ژنه وه‌ریزا کشتیاری ژن.
farm-house (färm'hous'), n. خانو یا مالی ماو کینگه.
farming (fär'min), adj. کشتوکالی
n. (۱) کشتوکال (۲) به‌کردنی زهوی‌وزار بؤ کشتوکال.
farmstead (färm'sted'), n. خانو‌به‌را زهوی‌وزاری
ده‌وروشتی
far-reaching (fär'rëch'in), adj. مه‌ودا فراوان
گه‌لیک شب به‌گرتنه‌ره کارده‌کاته سهر زور شت
farrier (far'i-ër), n. (۱) ناله‌س ناله‌نگ.
(۲) [Obs] پزشکی گیاندار (به‌تابه‌تی هی نه‌سپ و ماین)
farriery (far'i-ër-i), n. (۱) ناله‌مندان
(۲) نه‌سپ و ماین نال کردن.
farrow (far'ö), n. (۱) سکیک نه‌چکه به‌راز سهرجه‌می نه‌و به‌چکه
به‌رازه‌می به سکیک له‌دایک ده‌بن (۲) [Obs]. به‌چکه به‌راز
v.t. & v.i. زاین به‌راز
farrow (far'ö), adj. قسر (مانگ)
farseeing (fär'së'in), adj. (۱) چاو‌تیز
(۲) دور‌بین خه‌مخوری دوا‌بؤ و وریا
far-sighted (fär'sit'id), adj. (۱) چاو‌تیز (۲) دور‌بین و وریا
fart (färt), v.i. & v.t. تپه‌ندن له بی به‌روونه‌وه.
n. تپ بوندان
farther (fär'thër), adj. (۱) دور‌تر (۲) زیاتر
(۱) دور‌تر (۲) تا پاده‌یه‌کی زیاتر. (۳) زیاد له‌ره‌یش سهره‌ای نه‌ره‌یش
farthermost (fär'thër-möst'), adj. دور‌ترین
farthest (fär'thist), adj. (۱) دور‌ترین. (۲) در‌ترین
adv. (۱) دور‌ترین (۲) زۆرتین نه‌و په‌ری نه‌و په‌ری
farthing (fär'thin), n. (۱) فلس پول دراویکی ئینگلیزی کهم
(۲) شتیکی کهم بایه‌خ یا هیچ و پوچ
fascies (fas'ëz), n.pl. چیه‌یکه دارنه که له دوری ته‌ورنکوه ده‌پیچرا
به مهرجیک ده‌می ته‌وره‌که به ده‌روه بیت له به‌رده‌می نیمپراتۆزی پڑماوه
هم‌ده‌گیرا بؤ نیشانه‌ی ده‌سه‌لات.
fascinate (fas'n-ät'), v.t. (۱) جادو‌لین کردن
(۲) سهر کردن به ته‌ماشا کردن
(Snakes are said to ~ small birds and animals.)
(۳) دلفراندن هوش بی برین (She ~d him.)
fascinating (fas'n-ät'in), adj. دلفرین زور جوان خوش‌سهر.
fascination (fas'n-ä'shon), n. (۱) دلفراندن
(۲) حزن به‌لین کردن. (۳) دلفرین شتیکی دلفرین
fascism (fash'iz'm), n. فاشیزم. هه‌سه‌فه‌یکی پامیاری و
هه‌مانه‌وایه‌یه بریتی‌یه له دیکتاتۆری‌یه‌تی یه‌ک حیزب و چه‌وساندنه‌وه‌ی گه‌لو
پیشیل کردن مافه‌کانی و په‌گه‌زه‌رستی و جه‌نگاه‌ره‌تی فاشستی‌یه‌ت.
fascist (fash'ist), n. کسه‌یکی فاشستی.
adj. فاشستی

fat

- fascistic (adj.); fascistically (adv.).
fashion (fash'an), n. (۱) شویه (شت). (۲) جور چمشن.
(۳) شویه (کردنی کاریک، ره‌فتان، شوانا جور کردن، ره‌فتان):
(Do it in this ~; He behaved in a strange ~.)
(۴) مۆده باو نوئی باو ده‌ستووری به‌رگ یا ره‌وشت... هتد.
(۵) شتیکی نوئی باو یا به‌بره.
(۱) ده‌وستکردن داپشتان دانان گه‌له‌کردن
(۲) (to ~), گوتچاندن شیانندن
تا پاده‌یه‌ک زور باش نا:
after (or in) a fashion, (هک (فلان کسه یا شت).
(He can speak and write English- after a fashion.)
after the fashion of, به باو نوئی باو مۆده‌یه به‌بره.
in fashion, باوی نه‌ماوه باوی نه‌یه مۆده‌ی نه‌ماوه.
out of fashion, به باو نوئی باو مۆده‌یه مۆده.
fashionable (fash'an-a-b'l), adj. کسه‌یکی ته‌پۆش کسه‌یک که به‌رگی به باو له‌بر ده‌کات.
n. -fashionably (adv.).
fast (fast. fast), adj. (۱) چه‌سپاو چه‌سپو نه‌بۆنک جیگیرا قایم.
(۲) دلسوزا نه‌گۆ: (~ friends)
(۳) باش تهرای (a ~ sleep).
(۴) ناچینه‌وه (هنگ) نه‌گۆز
(۵) خیرا تیرزه تیرا به‌گۆز (a ~ train)
(۶) خیرا رینگه‌ی خیرا پزیشتن ده‌دات: (a ~ highway).
(۷) گورت پله خیرا (سهردان): (a ~ visit).
(۸) له پیش (کاترین) خیرا (کاترین): (a ~ watch).
(۹) (۱) کهیف په‌رست. (ب) سووک (خافره‌ت)
(۱۰) خیرا (کامیژا).
adv. (۱) به قایم به چه‌سپاوی
(۲) به ته‌راوی به باشی: (The child was ~ asleep).
(۳) خیرا به خیرایی تیرا گورج خیرا (کارکردن).
(۴) به بیناکانه بیناکانه.
play fast and loose, بیناکانه په‌فتار نوواندن.
fast (fast. fast), v.i. پۆژوگرستن.
n. (۱) پۆژوگرستن. (۲) ماوه‌ی پۆژوگرستن.
break one's fast, پۆژو شکاندن.
fasten (fas'n, fäs'n), v.t. (۱) به‌ستن پیه‌به‌ستن به‌ستنه‌وه.
توندکردنه‌وه قایم کردن شه‌تمکان.
(۲) (on ~), فاراسته‌کردن (سهرنج، چاو).
(۳) سه‌پاندن به سهرده پیه‌وه‌ان (تاوان).
v.i. (۱) پیه‌به‌ستنه‌ان. (۲) پیه‌لکان به‌هگرستن.
-fastener (n.).
fastening (fas'n-in, fäs'n-in), n. (۱) قایم کردن توندکردن
به‌ستنه‌وه. (۲) شتی قایم‌کەر (فلان، زنجیر، قولاپ)
fastidious (fas-tid'i-as), adj. (۱) به هیچ پازی نه‌بووا به‌گله‌یی
زور په‌خنه‌گر: (~ about one's clothes, food, etc.).
(۲) له هه‌دانه به‌ده‌ر پاک‌وته‌مینو پیک‌وپیک (مرو) به قیزو‌بین
(a ~ person)
fastness (fast'nis, fäs'nis), n. (۱) خیرایی گورجی.
(۲) قایمی بین مفرسی پارێزای. (۳) مه‌لبنده لانه قه‌لا.
fat (fat), adj. (۱) چه‌ر گۆشت، خواره‌مندی. (۲) قه‌لما گۆشتن.
(۳) نه‌ستوور پان. (۴) به به‌رکه‌ت (زهوی).
(۵) به‌سوودا سوود به‌خش باش: (a ~ job).
(۶) ده‌له‌ممه‌د خوش گوزمان.
(۷) زه‌مه‌نه زۆرو‌به‌نه مشه فره.
(۸) گه‌را بین میشتک: (a ~ head).
(۹) په‌زا پیه‌و له‌به. (۲) پۆن چه‌وری (چینشت لینان).
n.

fatal

- (۲) قەلەمى؛ كۈشتى.
- (۴) چەتلىك بىشى شىت.
- v.t.** قەلەم كۆرۈن
- v.i.** قەلەم بولۇن
- a fat chance**, [Slang], لەوانە نىيە؛ بۇ نىيە بىيىت.
- a fat lot**, [Slang], (*a fat lot you care!*)، مېچ؛ كەم؛ ئۆز كەم (*a fat lot you care!*)، دەمەتلىك كۆرۈن؛ پىكىمە دوۋان.
- chew the fat**, [Slang], دابىستە يا مېر بۇ سىمپىن؛
- kill the fatted calf**, پەخىرھاتىمىزنى ئۆز كەم كۆرۈن.
- live on the fat of the land**, لە خۇش گۈزەللىك بولۇن.
- the fat is in the fire**, ئىمە پۈيۈدۈرە ئاگىرلىق.
- ئەمە پۈيۈدۈرە دەپىت بە ھۇي ھەراۋەنەيىكى ئۆز.
- fatal** (fā'tāl), *adj.*
- (۱) چارەنۇس؛ ھەر دەپىن بىيىن.
- (۲) بەدەم؛ گىرگ (كات، پۈدۈر): (*The ~ day arrived.*)
- (۳) پىكۇ؛ كۈشتە. (*a ~ accident; a ~ blow*).
- (۴) كارەساتى وىرانكەر.
- fatalism** (fā'tāl-iz'm), *n.* پىۋاپون بە چارەنۇس؛ ئەم ھەسەلەيە.
- fatalist** (fā'tāl-ist), *n.* كەسكىك كە پىۋاپ بە چارەنۇس ھەيىت.
- fatalistic** (fā'tāl-is'tik), *adj.* چارەنۇس؛ پىۋاپ بە چارەنۇس بولۇ.
- fatalistically** (*adv.*).
- fatality** (fā-tāl'ə-ti, fā-tāl'ə-ti), *n.* (۱) كارى چارەنۇس.
- (۲) كارەساتى كۈشتە.
- (۳) ھەردن (بە دەرد، لە چەنگە، يا بە پۈدۈرەنەيىكى پىكۇت):
- (*~ies from automobile accidents*)
- fatally** (fā'tāl-i), *adv.* (۱) ھەر دەپىن بىيىت؛ چارەنۇسە.
- (۲) كۈشتەنە؛ پىكۇت: (*~ wounded*).
- fate** (fāt), *n.* (۱) چارەنۇس؛ شانس؛ خاۋگەر.
- (۲) ئەنجام؛ نوا ئەنجام. (۳) ھەردن؛ مەرگ.
- fated** (fāt'id), *adj.* (۱) ۋا نۇسراۋە؛ چارەنۇس ۋەھايە؛ خاۋگەرەيە.
- (۲) ۋىران بولۇن يا ئۆزىگەتتى لە چارە نۇسراۋە.
- fateful** (fāt'fāl), *adj.* (۱) چارەنۇس؛ گىرگ؛ بەلەيەكداخەر.
- (۲) كۈشتەنە؛ پىكۇ.
- fat-head** (fāt'hed), *n.* كەسكىكى كەرۈ بىن مېشك.
- fat-headed** (fāt'hed'id), *adj.* كەر؛ بىن مېشك.
- father** (fā'thēr), *n.* (۱) باۋك؛ باب (۲) پارىزەر.
- (۳) [F-]، خۇدا؛ خۇدا؛ پەزدان. (۴) [pl.], باۋباپىر.
- (۵) داھىنەر؛ دۆزەمە؛ دانەر؛ دوستكەر:
- (*the ~ of the atomic bomb*)
- (۶) كەسكىكى سەپىز (بەھۇي تەمەن يا پەلەۋ).
- (۷) نۇنەرىكى پەرلەمانى پۇھى كۆن.
- (۸) [pl.], سىرۋانى شار؛ پىشەرۋو كەلەپپاۋانى شار: (*the city ~s*).
- (۹) [F-], نۇسەرىكى خاچ پەرسىتى كۆن.
- (۱۰) (۱) قەشەيەكى كاسۋىلىكى. (ب) ئازناۋى قەشەيەكى ۋەھ.
- v.t.** (۱) بولۇن (مەنەل)؛ بولۇن بە باۋكى: (*He ~ed their children.*).
- (۲) پاراستن ۋەك باۋك (۳) داھىنان؛ دۆزەمە؛ دانان؛ دىۋىستكردن.
- fatherhood** (fā'thēr-hood), *n.* باۋكىنى؛ باۋكى؛ باۋكايەتى.
- father-in-law** (fā'thēr-n-lō), *n.* خەنۇر.
- fatherland** (fā'thēr-land), *n.* نېشتەمانى باۋباپىر.
- fatherless** (fā'thēr-lis), *adj.* (۱) ھەتپۇ؛ بىن باۋك.
- (۲) باۋكى خۇ نەناس.
- fatherly** (fā'thēr-li), *adj.* (۱) باۋكانە؛ باۋكى: (*~ duties*).
- (۲) باۋكانە تايپەتى بە باۋك؛ بە پەم.
- adv.** [Archaic], شىۋەيەكى باۋكانە؛ بە باۋكانە.
- fatherliness** (*n.*).
- fathom** (fath'əm), *n.* پىۋانەيەكى شەش پىنەيە (بۇ پىۋانە قۇۋلى).

faulty

- ئاۋو دىۋى پەتۈ زىچىر.
- v.t.** (۱) پىۋان (قۇۋلى)؛ پىۋانان.
- (۲) باش تىگەيشتن؛ كەيشتە بىچ ۋەپانان؛ پىن بىردن.
- fathomless** (fath'əm-lis), *adj.* (۱) بىن؛ ئۆز قۇۋل؛
- ئەۋەندە قۇۋلە بىنى نىيە ۋە ناپىۋى. (۲) تىگەيشتن بۇ نىيە؛ كەس تىنى
- ئاگات.
- fatigue** (fā-tēg'), *n.* (۱) مەندىتى (لەشۈ مېشك)؛ لە پەلۋىۋ كەۋت؛
- ھىز ئى پىران. (۲) ھۇي مەندىتى؛ ئەركى گران.
- (۳) ئىش ۋەكارى سەرباز جگە لە مەشق.
- (۴) [pl.], جلى كارى سەرباز جگە لە مەشق.
- v.t.** (۱) مەندۈرۈن؛ ھىز ئى پىران؛ لە پەلۋىۋ خىشت.
- (۲) لاۋازكردن (بە بەكارھىنانى سەرمۇ).
- جلى ئىش ۋەكارى سەرباز جگە لە مەشق.
- ئىش ۋەكارى سەرباز جگە لە مەشق.
- بەجگە دابەستە (بەرخ، كار، كۆرەك، بەجگە پىران).
- fatso** (fat'sō), *n.* [Slang], كەسكىكى قەلەۋ.
- fatten** (fat'n), *v.t.* (۱) قەلەم كۆرۈن؛ قەلەم كۆرۈن؛ دابەست:
- (*to ~ animals*)
- (۲) پەيىن تىگەردى زەۋى ۋە پەيىن كۆرۈن.
- (۳) گەۋرەكردن؛ ھەنئاسان؛ دەۋلە مەندۈرۈن:
- (*He ~ed his purse by robbing the poor.*)
- v.t.** قەلەم بولۇن.
- fattiness** (fat'i-nis), *n.* (۱) قەلەمى (۲) چەۋرى؛ چەۋرەيى.
- fattish** (fat'ish), *adj.* نەختىك قەلەۋ.
- fatty** (fat'i), *adj.* (۱) چەۋر. (۲) لە شتى چەۋر دىۋىستكراۋ.
- n.* [Colloq.], كەسكىكى قەلەۋ (ئازناۋ).
- fatuous** (fā-tū'ə-tas, fā-tō'ə-tas), *adj.* كەر؛ بىن مېشك.
- fatuity** (fā-tū'ə-ti, fā-tō'ə-ti), *n.* كەرى؛ كەرتى؛ بىن مېشكى.
- fatuous** (fā-tū'ə-tas, fā-tō'ə-tas), *adj.* كەر؛ بىن مېشك؛ ئەزان.
- faucet** (fō'sit), *n.* بىلۋە.
- fault** (fōlt), *n.* (۱) كەم ۋەكۆپى؛ ئاتەۋى؛ گەرد؛ خەۋش:
- (*She loves him in spite of his ~s.*)
- (۲) سوۋچ؛ خەتا: (*It is your own ~ if you fail.*).
- (۳) (۱) ھەلە. (ب) خراپە؛ بەدى.
- (۴) قىلىشى گەۋرە زەمىن كە دەپتە ھۇي بۈۋەلەرزە (زەمىنناسى).
- (۵) (۱) بە ھەلە لىدانى سىۋە (پارى تەنس).
- (ب) تۆپىكى سىۋى بە ھەلە لىدان.
- (۶) ۋون كۆرۈن بۇنى ئىچىرۈ نەۋزىنەۋى (سەگى پراۋ).
- v.t.** (۱) [Rare], لۇمەكردن؛ ھىنان بەسەرد.
- (۲) دىۋىگەردن زەۋى پەۋە (زەمىنناسى).
- v.t.** (۱) [Archaic], ھەلەكردن (۲) دىۋىتېۋونە زەۋى (زەمىنناسى).
- (۱) ۋون كۆرۈن بۇنى ئىچىرۈ نەۋزىنەۋى (سەگى پراۋ).
- (۲) سەر ئى شىۋانان. (۳) سوۋچدار؛ گوناھبار؛ خەتابار؛ ھەلەكەر؛
- شايسەتى لۇمەكردن.
- find fault**, پەخەنگەرتن؛ كەم ۋەكۆپى دۆزىنەۋە؛ سكاۋگەردن.
- find fault with**, پەخەنگەرتن؛ بە دل نەۋون؛ كەم ۋەكۆپى تىدا.
- in fault**, سوۋچدار؛ گوناھبار؛ خەتابار.
- to a fault**, ئىچكار؛ ئۆز؛ لە پادە بەدەر.
- fault-finder** (fōlt'fīn'dēr), *n.* سكاۋكەر؛ ھەمىشە پەخەنگەر؛
- كەسكىكى خۇش گەلەيى.
- fault-finding** (fōlt'fīn'dīn), *n.* پەخەنگەرتن؛ كەم ۋەكۆپى دۆزىنەۋە.
- adj.** پەخەنگەر؛ كەم ۋەكۆپى دۆزەۋە؛ خۇش گەلەيى.
- faultless** (fōlt'lis), *adj.* بىگەر؛ بىن كەم ۋەكۆپى؛ تەۋا؛ باش.
- (۱) ئاتەۋ؛ خراب؛ كەم ۋەكۆپىدار.
- (۲) [Obs.], گوناھبار؛ خەتابار.

faun

faun (fōn), *n.* نيمچه خودايه کي لادئې پۇمانه کاني کونه له ناوځه
بهره ژورې وهک ناده ميژادو گوښگه و شاخ و کلک و لاقې وهک بڼې (له فسانه يي
پۇماي کون)

fauna (fō'na), *n.* (۱) گيانداراني ناوچمپهک يا کاتيکي تايپه يي:
(the ~ and flora of North America)

(۲) باسنيک يا نووسراوونک دهر باره يي شم گياندارانه.
faux pas (fō'pā'), *n.* هغه (به تايپه يي له رفتهاري کومه لايه تيدا)
ووته يک يا کرده و په يکي نابه جي

favor (fā'vēr), *n.* (۱) په سندندي: په سندنکړن: خوايست:
[to win a person's ~ ;
to look at a plan (a person) with ~]

(۲) لايه نگرې.
(۳) چاکه: چاکانه: پياوړه يي: خاترانه: پارمه يي:
(He did me a ~.; Could you do me a ~?)

(۴) (pl.) ږ زي يووني نافره تېک بڼ جووت يوون.
(۵) ديارې. دلدارې. خوښه ويستي.
(۶) نامه: پراگه ياندندنامه: يادنامه: (Your ~ has been received.)

v.t. (۱) په سندنکړن: پا ټي يوون: به لاره باش يوون.
(۲) لايه نگرې کړن: خوښويستن: خوايست ويستن.

(۳) ناسان کړن: يارمه تيدان. (۴) چاکه لگه ل کړن: پياوړه يي لگه ل کړن.
(۵) ليجون: ليکون: وهک واپوون: (The baby ~s its mother.)
(۶) ناگا ټي يوون (له بهر لاروي): به ناساني لگه لدا جوړانه وړه يا به کاره ينان:

حوالندنه وړه کم به کاره ينان: (He ~ed his weak arm, leg, etc.)
خوايست ويستراو: خوښ ويستراو: ويستراو:
in favor,
(He is in favor with his boss these days.)

in favor of, (۱) په سندنکړن: لايه نگرې کړن: پا ټي لسه يوون:
(He is in favor of women's rights.)

(۲) له بهر: له بهر خاتري: بڼ سوودي کمسيک يا شتيکي تن:

(He resigned in favor of his rival.)

(۳) دهر ديت به (چک. پاره).

چاکه يي شم کمسيکي تيدايه: له سوودي شم کمسيک دايه:
in one's favor,
(The exchange rate is not in our favor.)

خوايست نه ويستراو: خوښ نه ويستراو: نه ويستراو:
out of favor,
(He is out of favor with his teacher.)

چاکه دانوه: پياوړه يي دانوه: چاکه لگه لدا کړنه وړه.

return a favor, (۱) بهات: هات: باش:
favorable (fā'vēr-ə-b'l), *adj.*

(~ conditions; ~ winds)

(۲) په سندن: باش (a ~ report).

-favorably (*adv.*).

favor (fā'vēr), *adj.* (۱) خوايست ويستراو: ويستراو.

(ب) لياه تويو: (۲) نمايشيکي تايپه يي هميه: (ill- ~).

favorite (fā'vēr-it, fā'v'rit), *n.* (۱) په سندن ترين کس يا شت:

خوښه ويست ترين و به لاره باش ترين کس يا شت:

(This book is a great ~ of mine.)

(۲) کمسيک که پياوړيکي به دمه سات زور خاتري ده گړيت و چاکه يي لگه ل دکات.

(۳) بهنداري مله مله يک که چاوه وړاني برندنه وړي ټي ده گړيت (نمسي, مړه).

په سندن ترين: به لاره باش ترين: خوښه ويست ترين:
adj.

(My ~ food, place, book, movie, teacher, etc.)

favorite son, (۱) پوله: کمسيک که له ناوچمپه يي خوډا زور پړزي

ده گړيت له بهر کرده و کاني. (۲) کمسيک که ده يويوت خوي هلبېژيت

بڼ پله يکي بهر (وهک سره کم کومان) وه له ناوچمپه يي خوډا جهامور له وانه يي

ناوچمپه يي ترين له لا باشتره که ده يانويوت خويان هلبېژيت.

favoritism (fā'vēr-it-iz'm, fā'v'rit-iz'm), *n.* جياکاري:

خاترو خوايست: خاترگرتن.

favus (fā'vəs), *n.* کهچلي

feather

fawn (fōn), *v.t.* (۱) کلکه له ټي بڼ کړن (سهگ).

(۲) معرايي کړن: به دوروقنگدا هاتن:

(The courtiers ~ on the king.)

fawn (fōn), *n.* (۱) پهچکه ناسک (که تهمه يي له سائيک کمتر پيټ).

(۲) قاره يي په يکي کال.

faze (fāz), *v.t.* [Colloq.],

په ستنکړن: شله نادن.

fealty (fē'al-ti), *n.* (۱) دلسوژي و نه رکي سرشاني وهرزي بهرامير به

دهره يک. (۲) [Archaic or Poetic], دلسوژي.

fear (fēr), *n.* (۱) ترس: ترسو له وړ: باک (۲) سام.

(۳) مترسي.

v.t. (۱) ټي ترسان. (۲) سام ليکړن: سل ليکړن.

(۳) مترسي ليکړن: مترسي ټي يوون: گومان ليکړن.

v.t. (۱) ترسان. (۲) مترسي ټي يوون: گومان ټي يوون.

نه گوا نهک: له ترسي نه وړي.

for fear of, (۱) ترسناک: سامناک.

fearful (fēr'fəl), *adj.* (۲) ترساو: ترسدار.

(۳) پې ترس: به ترسه وړه: (a ~ look).

(۴) [Colloq.], زور به وړ ناپه سندن: (a ~ liar).

-fearfully (*adv.*).

fearless (fēr'lis), *adj.* نازا: بې ترس: بهچهرگ: چاونه ترس.

fearsome (fēr'səm), *adj.* (۱) ترسناک: سامناک: به سام.

(۲) ترسناک.

feasibility (fē'zə-bil'ə-ti), *n.* بڼ هميوون: ده ست دان: شيان:

گوښجان: پي تن چوون

feasible (fē'zə-b'l), *adj.* ده گړيت: ده شيت: ده گونجيت:

نه توانيت بکريت: کرده يي.

feast (fēst), *n.* (۱) جهن: (۲) ژهنيک خواردني خوښو زه به نه.

(۳) شتيکي خوښو زه به نه

جهن کړن: خواردنه يي په يکي خوښو زور و همه چه شنه: خواردن

v.t. (۱) بانگ کړن بڼ ژهنيک خواردني خوښو زه به نه

(۲) مړيدان (مه جان): خوښي ټي بيتن: خوښي بيدان:

(He ~ed his eyes on her.)

feat (fēt), *n.* کارنيکي چالاکانه: شاکار: کرداريکي نازايانه.

feat (fēt), *adj.* [Archaic], (۱) شياو: باش: گونجاو.

(۲) کارامه: لياه تويو.

feather (feth'er), *n.* (۱) پېر: پېرې بالنده. (۲) پېرې تير.

(۳) (۱) شتيکي سووک. (ب) چوکله (مکينه): نووکه.

(ج) شه پوځل دواي دوربيني سره کشتي ژيړناو.

(د) تووکي کلکو لاقې همدن سگ.

(۴) (pl.) (۱) همو پېرې بالنده يک. (ب) جل و بېرگ.

(۵) توخم: چمن: جوړ: (birds of a ~).

(۶) خوړه وړوشت: سرووشتي مړه: هره س: تاقه ت.

v.t. (۱) پېر ليدان (تير): پېر پيوه کړن. (۲) پارازندنه و به پېر.

(۳) پيکمه به ستن به چوکله يا نووکه. (۴) وهرگه وړاني دهمي سمولي به لوم بڼ

باري ناسوژي (له به يني سمول ليداندا) بڼ بهرهلستي نه کړني ناره که.

v.t. (۱) پېر دهر کړن. (۲) وهک پېر بڼوان يا دږيويونه وړه.

(۳) له پېر چوون: له پېر کړن: وهک پېر واپوون.

(۴) پاستکړنه وړي دهمي سمولي به لوم بڼ باري ناسوژي.

a feather in one's cap, کارنيک يا دمسکوتنيک که جينگي شانازي

بيت بڼ کمسيک.

birds of a feather, يک توخم (مړه): مړه يي هممان خوړه وړوشت.

feather one's nest, دموله مندبوون به هل بڼ هلکوتن يا هل پهرستن

(به تايپه يي به کاره يناني سرمايه يي کمسيکي تن).

in fine (or high or good) feather, به کيف: کيف قنچ:

نه درووست.

- (۲) [F-], تاييهتی به فرمانروایی ناوهدی نمهریکا.
(۳) [F-], تاييهتی به، يا پالېستیکری، يهکتی نمهریکا دژي جياپوونه
(له شمېرې پراکوژي نمهریکا ۱۸۶۱-۱۸۶۵).
سرمېز يا پالېستیکری يهکتی نمهریکا دژي جياپوونه (له شمېرې)، n. [F-].
پراکوژي نمهریکا).
(۱) فیدراليزم: federalism (fed'ēr-əl-iz'm, fed'rəl-iz'm), n.
پنگاو يروپاوي شيوه دسټوروي فرمانروايي فیدرالی.
(۲) [F-], پارموو يروپاي حيزي فیدرالی نمهریکا.
(۱) لايهنگري شيوه: federalist (fed'ēr-əl-ist, fed'rəl-ist), n.
فرمانروايي فیدراليزم (۲) [F-], لايهنگري يا نهډامي حيزي فیدرالی
نمهریکا.
(۱) تاييهتی به لايهنگري کړدنې فیدراليزم.
(۲) تاييهتی به لايهنگري کړدنې حيزي فیدرالی نمهریکا.
کړدن به فیدرالی: federalize (fed'ēr-əl-iz', fed'rəl-iz'), v.t.
يک پيگرتني چنه ناوچه يک له ژر ناڅای فرمانروايي يکي نارهدی گشتيد.
-federalization (n.).
يکگرتو له ژر فرمانروايي فیدرالیډا: federate (fed'ēr-it), adj.
يکگرتن له ژر فرمانروايي فیدرالیډا: v.t. & v.i.
(۱) يکگرتن: بون به فیدرالی: federation (fed'ə-rā'shən), n.
بون به يک: (۲) يکگرتي.
(۱) زموږ وزارت که وروزيک له دهره يکي وروزيک
به نه مانته بډ چاندي (بهرامبر به همدی ټرک).
(۲) وروگرتي نم جوړه زموږ وزارت.
(۳) مزا کړي: (۴) به خشيښ.
خاوم بونی زموږ وزارت خاومني کړدن يا همبونی
زموږ وزارت.
(۱) لاوا: بډ ميزا بډ ووزه: (a ~ old man), adj. feeble (fē'b'l),
(۲) کزا بډ تين: (a ~ light; a ~ attempt).
(۳) ناسک له ريزک: (a ~ barrier).
-feebly (adv.).
ميشک سوک: بډ ميشک: feeble-minded (fē'b'l-mīn'did), adj.
خلهوا.
feed (fēd), v.t.
(۱) خواردن پيدان: دان پيدان: دهرخوارد دان.
(۲) پيدان (شتيکي پيوست): به خيوکردن: (۲) هاندان.
(۴) دان دان (مکينه، ناگر، زړيا ... هتد).
(۵) خوځي پيدان: دلخوش کړدن.
خوارده مني خواردن (گياندان): خواردن: v.i.
(۱) ټاليک: خوارده مني گياندان: دان (پانده): ټالف: n.
(۲) يک ټاليک: ژم يک خوارده مني گياندان
(۳) دان يک که دهرخت به مکينه يک.
(۴) دان داني مکينه يک: (۵) بهشي داندهر (مکينه).
(۶) [Colloq.], ژم: ژمه خواردن.
feed on (or upon),
(۱) خواردن: پښ ټيان: لسمر ټيان.
(۲) خوځي ټي وروگرتن: پښ ټيان.
(۱) داندهوي ووزه يا ميز (مکينه).
(۲) وډام داندهوي به ووته يا کردار: هست پيشاندان بهرامبر کردار يا په قدرک:
(A teacher needs ~ from his students to find out how they
like his teaching method.)
feeder (fēd'ēr), n.
(۱) دان پيدور (مکينه).
(۲) جوگه (به تاييهتی که پښته نار پويارنکوه): لقه پويار
(۳) گهينرو دابهشکري ټلهکترک: (۴) شووشه شري مندان: ممه.
(۱) دهست تيره دان: دهست ليدان: (۲) هستيکړدن
(۳) هست جوړاندن: (۴) ناگا ټي بون: هستيکړدن (به ميشک): پښ زانين
(۵) وا زانين: بوا ودها بون: بواکړدن.
v.i.
(۱) هستکړدن: هست بون.

- show the white feather, ترس پيشاندان: ترسان.
featherbrain (feth'ēr-brān'), n. کمسکي بډ ميشک و بډ ناگاو
کمر
feathered (feth'ēr-d), adj. (۱) بهر را پراوي: به پېر داپوشراو
(۲) خيرا: تيره: بالدار.
feathered edge (feth'ēr-ej'), n. قهراغ يا دهمني ته نکو ټيزو
ناسک (تايير، تهخته)
featherhead (feth'ēr-hed'), n. = featherbrain.
featherweight (feth'ēr-wāt'), n. (۱) کمسکي يا شتيکي سوک
يا بچوک: (۲) کمسکي يا شتيکي بډ بايهخ يا کم نرخ
(۳) زوراباز يا بوکسبازک که سسکي له نيوان ۱۱۹-۱۲۶ پاوندها بډت.
adj. (۱) تاييهتی به کمس يا شتي سوک يا بډ بايهخ
(۲) سوک: بډ بايهخ: هيچوپوچ
(۱) بهر را پراوي: به پېر داپوشراو: feathery (feth'ēr-i), adj.
(۲) سوک و نهرم: له پېر جوړ.
featly (fēt'li), adv. (۱) به جواني: به پښ ويکي
(۲) به کارامه: به کارامه: به باشي
adj. [Archaic].
feature (fē'chēr), n. (۱) شيوه: پوخسار
(۲) (pl) دهم وچاو: په نگو پوخسار: په نگو پو.
(ب) نه نديک له نه ندامکاني دهم وچاو (وهک دهم، چاو، لووت ... هتد).
(۳) ميشنه: ميشانه: جياکروه: ميشانه: تاييهتی:
(The island's main ~ was its beauty.)
(۴) شتيکي به گورهي يا به ناشکرا پيشاندراو له شونينکا بډ سرنج
پاکيشان: (۵) ووتار يا چيوکيکي تاييهتی و سرنج بډ پاکيشراو له پوژنامه يا
گوزارنکا: (۶) فيلمی سينه ما: فيلمیکي دريژ.
(۱) پيشاندان: دهرخستن: (۲) به گورهي دهرخستن: سرنج بډ پاکيشان: v.t.
(۳) پوخسار پيشاندان: نه خه خيشان و پوخسار پوونکرونه.
(۴) ميشانه: سرنج پاکيشراو بون: (۵) [Slang], ميتانه پيش چاري خو.
featured (fē'chērd), adj. (۱) پوخسارنکي تاييهتی همبون
(broad- ~)
(۲) شيوه گرتو: خوگرتو
(۳) به ناشکري و تاييهتی پيشاندراو يا دهرخراو
feature-length (fē'chēr-length'), adj. دريژر نه و او فيلم
ووتار يا او گوفا: (a ~ film or article)
featureless (fē'chēr-lis), adj. بډ ميشانه: تاييهتی يا جياکروه
February (feb'roo-er'i), n. مانگي رهشمي
fecal (fē'kāl), adj. Also faecal, تاييهتی به گو يا پيسايي
هي پيسايي
feces (fē'sēz), n.pl. Also faeces. ۱ گو: پيسايي: ۲ خلته
feckless (fek'lis), adj. ۱ س ميزا: لا وزا بډ ووزه: سست: بډ کاره
بډ نه دم: ۲ بډياک: گوئ نه دهر: بډ همست
fecund (fē'kand, fek'and), adj. بهر: بهرشت: بهر پيت
مندالي زور ده پيت
fecundate (fē'kən-dāt', fek'an-dāt'), v.t. ۱ بهر پيت کړدن
بهر پيت کړدن: (۲) سکپوکړدن: ناووس کړدن: ټي په پاندن: چاکردن (پوهک،
گياندار
fecundity (fi-kun'də-ti), n. بهر پيتي: بهر زور گرتن
مندال زور بون: سک زور زور پيوون.
fed (fed), past tense and past participle of feed.
fed up, [Slang]. وهرس بون: بډيز بون: تاقه ټي چوون
(to be fed up with a person, a job, a place, etc.)
federal (fed'ēr-əl, fed'rəl), adj. ۱ فیدرالی: تاييهتی به
يکگرتي چنه ناوچه يک له ژر يک ناڅای: بډ تاييهتی به فرمانروايي يکي
ناوهدی که دهسه لاتی هپيت بهر فرمانروايي ناوچه کاند.

feeler

- (۲) وا هاتنه برچاو با بهر هست! وا هستکردن
(The water ~s warm.)
(۳) پهل کوتان! دست کوتان بهم لاو بولادا بؤ دؤزینوره! بؤ گهران (به هست).
(۴) هستکردن به جورئکی تایبته: (I ~ sad, happy, etc.)
(۵) هست حوولان! هاومهستکاری! هاوسوزکاری
n.
(۱) هستکردن! هستکاری (۲) هستی دست تیوه‌دان
(۳) هست حوولان
له بیروپای کسینک ناگادار بون یا ئی دهرهینانی
به پرسپارکردنی ناراسته‌وخ.
هزگردن! ریستر! ناره‌زوو بون! هه‌وس بون.
feel like, [Colloq.],
توانین! قاقهت بون! له ووزدها بون
feel up to, [Colloq.],
(۱) هستنکر! (مروفت! شت! هستنکر
(۲) هستنک! (خانه‌وهر)
(۳) پرسپاریدن یا کرده‌ویک که بیروپا و هستی کسینکی پین دهره‌نیتسه.
feeling (fēl'ing), **adj.**
به‌سوز! به‌هست! هاوسوز:
(a ~ person, heart, etc.)
n.
(۱) هیزی هستکردن (به دست)! هوش.
(۲) هست (a ~ of joy)
(۳) سوز (۴) جوش (به‌تایبته هستی توپه‌یی)
(۵) بیروپا! و زانین.
feet (fēt), **plural of foot.**
دلفراندن! هینانه حووش!
carry (or sweep) off one's feet,
له‌پیر کورته حووش‌ویستی کسینکوه
on one's feet, (۱) به پیوه (۲) جه‌سپوو! رهگ داکوتار! قایم.
sit at the feet of,
له‌بهر بنذا دایشتن (وهک قوتابی)
stand on one's own feet,
سهره‌بخو بون! پشت به خو به‌ستن!
یارمته‌ی کس نو‌یستن.
feign (fān), **v.t.**
(۱) پینکودن! (۲) هملبه‌ستن (درو، چیروک).
(۳) هینانه به‌چاوی خو
(۴) وا دهرخستن! به‌درو و پیشاندان! لاسایی کردنه
v.t.
وا دهرخستن به‌درو! به‌درو و پیشاندان! به‌درو تواندن
feigned (fānd), **adj.**
درو! درونه! هملبه‌ستراو! سهرزازی! بپوالته.
felicitate (fē-lis'ā-tāt'), **v.t.**
(۱) پیروزبایی لیکردن
(۲) Rare! دلخوش کردن
felicitation (fē-lis'ā-tā'shan), **n.**
پیروزبایی
felicitous (fē-lis'ā-tās), **adj.**
(۱) به‌جی! (روته. کردن! گونجاو!
شیاو. (۲) لیت‌تور له ووته و کرده‌وی به‌جینا.
felicity (fē-lis'ā-ti), **n.**
(۱) شادی! به‌ختیاری! کامرانی! خوشی.
(۲) سهرچاوه یا هزی شادی. (۳) ووته یا بیرئکی به‌جی.
felid (fē'lid), **n.**
پشیله! هرچ گیانداریک که له توخمو تیره‌ی پشیله بیت.
feline (fē'lin), **adj.**
(۱) تایبته‌ی به‌پشیله! پشیله‌یی (۲) فلیان.
هرچ گیانداریک له توخمو تیره‌ی پشیله (وهک پلنگ، شیر، ویز... هتد).
fell (fel), **past tense of fall.**
fell (fel), **v.t.**
(۱) دان به‌زه‌ویدا! خستن
(۲) پرینه‌وه (دروخت) داپاچین! برین.
n.
شو دره‌ختانی له وهرزنگدا دهرپشته‌وه.
(۱) بن به‌ره‌یی! درنده! توندوتیژ
(۲) [Archaic] کوشنده
fell (fel), **n.**
پینسته یا پینستی گیاندار.
fell (fel), **n.**
گردئیکی به‌ردنی یا بوته‌نی.
feller (fēl'ēr), **n.** [Slang or Dial.] = fellow.
fellmonger (fēl'mun'gēr), **n.**
بازرگانی پینسته.
fellow (fēl'ō, fēl'ā), **n.**
(۱) هاوپئی! ناره! برادر
(۲) کسینکی هه‌مان پله‌ویا به. (۳) دانه‌یک له جووتی شت.
(۴) قوتابی‌جه‌کی خویندنی به‌رن له زانگودا که یارمته‌ی دارایی پین درابیت.

fend

- (۵) نه‌ندانی کۆمه‌لئیکی زانباری. (۶) [Obs.]: کسینکی پله‌ویا به‌نزم.
(۷) [Colloq.]: زه‌لام! کابرا! کس! پیاو.
(۸) [Colloq.]: دلداز! دوست.
هاو! هاوینله: (~ workers; ~ students).
(۱) برادره‌رئیی! هاوپئی‌یه‌تی! برادره‌ی!
fellowship (fēl'ō-ship), **n.**
دوستایه‌تی. (۲) کۆمه‌له! کۆمه‌له برادره.
(۳) یارمته‌ی دارایی که دهریت به‌قوتابی‌جه‌کی زانگودا.
(۴) پله‌ویا به‌ی قوتابی‌جه‌کی خویندنی به‌رن که یارمته‌ی دارایی پین درابیت
felly (fēl'i), **n.**
قهرانی پینجه! پینجه.
felon (fēl'on), **n.**
کسینکی تاوانبار! گونا‌هبار
adj.
تاوانبار! گونا‌هبار! به‌د.
-felonious (**adj.**).
felony (fēl'ō-ni), **n.**
تاوان! تاوانئیکی گوره (وهک پیاو کوشتن).
ناگر به‌ردانه‌وه، به‌زور سواربونی نافرته.
(۱) لباد (که له خووی و فورو یا تووک درووست ده‌کرت).
felt (felt), **n.**
(۲) به‌رگی له لباد درووستکراو
له لباد درووستکراو.
felt (felt), **past tense and past participle of feel.**
female (fē'māl), **adj.**
(۱) مئ! میننه! مینجه.
(۲) له ئو و کچ پینکها‌تور.
n.
نافرته! ئن! گیاندار یا پوره‌کی مئ
(۱) خیزان! ئن. (۲) نافرته
feme (fem), **n.**
(۱) مئ! میننه.
(۲) ناسک! ژاننه! ژاننه‌یی. (۳) بؤ نافرته شیاو (۴) سهرژاننه.
feminine (fem'ē-nin), **adj.**
(۵) تایبته‌ی به‌مئ (پیزمان)
(۱) توخمی مئ (پیزمان). (۲) وشه‌یه‌ک که نیشانه‌ی توخمی مئ بیت.
femininity (fem'ē-nin'ē-ti), **n.**
(۱) ژئنیتی! کچئتی! ناسکی
(۲) ژان! نافرته‌تان.
feminism (fem'ē-niz'm), **n.**
بیروپا‌وه‌ی یه‌کسانی ئو و پیاو
له مافدا! جوولانه‌وه‌ی هینانه‌ی یه‌کسانی ئو و پیاو له مافدا.
feminist (fem'ē-nist), **n.**
نافرته‌یک که لایه‌نگری یه‌کسانی ئو و
پیاو بیت له مافدا.
adj.
تایبته‌ی به‌یکسانی ئو و پیاو له مافدا! تایبته‌ی به‌لایه‌نگرانی نه‌م
یه‌کسانی‌یه.
feminize (fem'ē-niz'), **v.t. & v.i.**
ناسک کردن! سهرژاننه کردن!
بون به‌سهرژاننه.
fen (fen), **n.**
ژونگاو! زه‌کاو! ژونگا! گه‌ناو.
fence (fens), **n.**
(۱) پهرژین! ته‌یمان! شووره (۲) شیربازی.
(۳) کارامه‌یی له گفتوگودا! زمانبارایی.
(۴) فروشیارو کپیری شتومه‌کی دزراو. (۵) فروشگای شتومه‌کی دزراو
(۱) (~ in) - پهرژین کردن! ته‌یمان کردن.
(۲) [Archaic] پاراستن.
(۱) شیربازی کردن. (۲) وه‌لامی راسته‌وخو نه‌دان! خو به‌ده‌سته‌وه‌نه‌دان!
خو ئی لادان (پرسپارو وه‌لام) (۳) کپین و فروشتنی شتومه‌کی دزراو.
on the fence,
بن لایه‌ن! لایه‌ن نه‌گرتن.
(۱) شیرباز. (۲) وه‌ستای شیر! شیر درووستکراو
fencer (fēn'sēr), **n.**
(۱) شیربازی. (۲) گفتوگو.
(۳) گه‌ره‌سه‌ی پهرژین یا ته‌یمان (زی، ته‌لیه‌ن... هتد).
(۴) پهرژین! ته‌یمان! شووره
fend (fend), **v.t.** [Archaic or Poetic],
v.i.
به‌ره‌هلستی کردن.
fend for oneself,
خو پاراستن! چاره‌سهری کاری خو کردن!
کاری خو پایی کردن به‌بن یارمته‌ی کس.
fend off,
به‌ره‌هلستی کردن و گه‌راندنه دواوه! له خو دورخستنه‌وه!
خو راگیرکردن له‌بهر هیزشداو گه‌راندنه‌وه.

fender

fender (fen'dēr), *n.* ھۆی پاراستن (۱) (دەعامیە) ئوتومبیل.
(ب) ئامبازىكى وھا لەبەردەمى شەمەندەفەردا بۆلادانى شتى سەر ھىلە
ئاسنىنەكە یا لادانى گياندار لەسەر پۆی شەمەندەفەرەكەدا.
(ج) شورەى ناگەردان (د) كوشنىك كە قەراغى كەشتى دەپارزىت لە كاتى
لەنگەر ھاویشتەدا

fenugreek (fen'yoo-grēk'), *n.* شەملى.
ferment (fūr'mant), *n.* (۱) ھەرىن (۲) ھەیین: ترشان.

(۳) جۆش: جەوجوول
v.t. (۱) مەياندن: مەیین
(۲) ھىنانە جۆش: جەوجوول تىخست.

(۱) مەیین: ترشان. (۲) ھاتنە جۆش: جەوجوول تىكەوتن.
v.t. (۱) مەیین: ترشان.
fermentation (fūr'man-tā'shən), *n.* (۲) جۆش: جەوجوول.

fern (fūm), *n.* سەرخەس: پەروەكەنى ھەمیشە سەزى ناو باخچەى مالە.
fernery (fūr'nēr-i), *n.* (۱) باخچەى سەرخەس.
(۲) كۆمەلىك سەرخەس.

ferocious (fi-rō'shəs), *adj.* (۱) دەر: دەرە: ھار.
(۲) [Colloq.], زۆر: ئىجگار زۆر: (a ~ appetite).

ferocity (fi-ros'ə-ti), *n.* دەر: دەرئى: ھارى
-ferous (fēr-əs), پاشگەركە بەماناى: بەرھەمەين: بەرھەمدار.
ferreous (fer'i-əs), *adj.* (۱) ئاسندار: ئاسناى
(۲) ئاسنى: زۆر پەق

ferret (fer'it), *n.* شەرىتىكى ئارىكى لۆكە, خورى, یا ئاورىشم.
ferret (fer'it), *n.* گياندارنەكە ھەك رەسق وایە بەلام گەرەترەو دەرە.

ferric (fer'ik), *adj.* ئاسناوى: ئاسندار: تاپەتەى بە ئاسن.
ferrule (fer'al, fer'ool), *n.* (۱) پارچە ئاسنىكە دەدرت لە كەلى
كۆچان یا سەرى دارەدەست بۆ قلىش نەبرەنى بەھەزىکردى.

(۲) بۆزىيەكى كورتى بچووكە بۆ لىكدانى جومگە (مەكىنەكارى).
ferry (fer'i), *v.t.* (۱) لە كەنداو یا پووبار پەرانندەو بە كەلەك یا بەلەم.
(۲) فەزكە گەيدەن بۆ جىگەى مەبەست بە فەرىنى بۆ نەو شۆنە.

v.t. لە كەنداو یا پووبار پەرانندەو بە كەلەك یا بەلەم.
n. (۱) كەلەك: قەياغ: بەلەم یا كەشتىيەك بۆ پەرانندەوى رېئوارو شتومەك
لە كەنداو یا پووبارنەك. (۲) شۆنى پەرىنەوى بەلەم یا كەشتىيەكى وھا.

(۳) مافى نەم جۆرە پەرانندەو. (۴) گەيدەندى فەزكە لە شۆنىكەو بۆ
شۆنىكى تر بە فرىنيان.

ferryboat (fer'i-bōt), *n.* بەلەمى رېئوارو شتومەك پەرانندەو
لە كەنداو پووبار.

ferryman (fer'i-mən), *n.* خاوەن, بەرئووبەر, یا گەركارى كەلەك یا
بەلەمى پەرانندەو لە كەنداو پووبار: بەلەمەوان.

fertile (fūr'tl), *adj.* (۱) بەپىت: بەرشت: بەبەر: بەبەرەكەت.
(۲) ھۆكارى بەپىتى (۳) بەردار: بەرگەر: سەك كەر (گياندار).
(۴) پىتكەر (eggs)

fertility (fēr-til'ə-ti), *n.* پىت: بەپىتى: بەرشت: بەبەرشتى: بەبەرى:
بەردارى: سەكپەوون

fertilize (fūr'tl-iz'), *v.t.* (۱) بەھەزىکردن (زەوى وزان) پەين تىكەردن.
(۲) پىتكەردن: لەيكدانى تۆزى نىزو ھىلەكى مەن (ھىلەكە, مەو):

(to ~ eggs)
-fertilization (*n.*).
fertilizer (fūr'tl-iz'ēr), *n.* (۱) پەين: پەينى كىمىيى زەوى
(۲) لەيكدەر: بەپىتكەر: لەيەك چاكەر: (Bees are ~s of flowers.)

ferula (fer'yoo-lə, fer'oo-lə), *n.* (۱) جۆرە پەروەكە ھەك كەرەوز.
(۲) دارەدەستى ماموستا. (۳) دارەدەستى فەرمانرەوا: گورزى پاشا.

ferule (fer'al, fer'ool), *n.* دارەدەستى ماموستا (بۆ تەمىن كەردنى
قوتابى)

v.t. لىدان یا تەمى كەردن بەم دارەدەستە

fetter

fergency (fūr'vən-si), *n.* جۆش: تىن: گەرمى (سۆن).
fervent (fūr'vant), *adj.* (۱) گەرم: بەتەن. (۲) بەجۆش: بەتەن: بەگەرم.

-ferently (*adv.*).
fervor (fūr'vēr), *n.* Also fervour, (۱) گەرمىيەكى زۆر.
(۲) جۆش: تىن (ھەست): ھەستى گەرم.

festal (fes'tl), *adj.* جەئنى: زەمەندى: خۆش: شاد.
fester (fes'tēr), *n.* دورمەل.

v.t. (۱) كىم كەردن. (۲) پەين.
(۳) پەنگ خواردندەو دەر ئازاردان (بەرەوى, ھەست): دەر پەش كەردەو

دەر پەيوان: (The insult ~ed in his mind.)
(۱) پەين بەھەزى كىم كەردن. (۲) دەر ئى پەش كەردەو: داخ كەردن بە دلەو: *v.t.*
دەر ئى پەيكرەن.

festival (fes'tə-v'l), *n.* جەئنى: ئاھەنگ: زەمەندە: ئاھەنگ: زەمەندە.
adj. تاپەتەى بە ئاھەنگ: زەمەندە.

festive (fes'tiv), *adj.* خۆش (پووبان, كات, شۆين): شاد: زەمەندەى:
(a ~ scene, atmosphere, etc.)

(۱) خۆشى و شادى: كەيف و پابووبان.
(۲) (a) زەمەندە: ئاھەنگ: جەئنى. (ب) (pl.), پووبانى كاتى ئاھەنگ: زەمەندە.

festoon (fes-tōon'), *n.* چەپكەكە گول: گە (كە كرايت بە شەرىتىكى
بازنەى یا پىچاوپىچەو).

v.t. (۱) پارازندەو بەم جۆرە چەپكە گول: گەلە. (۲) چەپكە چەپكە كەردن.
(۳) لىكدان بە چەپكە گول: گەلە

چەند چەپكە گول: گەلەيك
(كە كراين بە شەرىتەو)

festoonery (fes-tōon'ēr-i), *n.* ئاوەلمەيى: ھەك ئاوەلمە
پىنگەتەو گەرەبوونى ئاوەلمە: سەكپى

fetation (fē-tā'shən), *n.* (۱) ھىنان (شت, مەو): گياندار: چوون بۆى ھىنانى:
fetch (fech), *v.t.* (Will you ~ a doctor at once?; Please ~ me the dictionary.)

(۲) ھىنان (نەخ): بەھابوون: نەمەندە پارە كەردن
(This old car won't ~ you much.)

(۳) دەرھىنان: ئى دەرھىنان. (۴) ھەتاسە ھەلگىشان.
(۵) لۆو بۆ دەرگەوتن (بەرەوىارەو). (۶) دەر پاكىشان: سەرنج پاكىشان

(۷) [Colloq.], پىاكىشان: پىمالەين.
(۱) بۆى چوون ھىنانى. (۲) ھىنانەوى نىچىرى كۆژارو (سەگى رەو): *v.t.*

(۲) (a) رېئازىكى تاپەتەى گەرتن (كەشتى).
(ب) لە رېگە لادان (كەشتى): پىچكەردەو.

(۱) ھىنان: ھىنانەو: بۆ چوون ھىنانەو. (۲) فەل: خۆ لادان.
fetch and carry, وورە كار كەردن: كارى ناگەرن كەردن.

fetch up, گەپشەنە شۆنىك و ھەستان
fetching (fech'in), *adj.* [Colloq.], دەرئى: جوان: قەشەنگ.

fete, fête (fāt), *n.* ئاھەنگ: زەمەندە (لە جىگەيەكى كەرەو).
v.t. ئاھەنگ: زەمەندە بۆ گەيان (بۆ پەزى لىگەرتن).

fetide (fē-tā-sīd'), *n.* مەندال لەباربەردن: ئاوەلمە كوشن.
fetid (fet'id, fē'tid), *adj.* بۆگەن.

(۱) جادو: ئەفسوون: شەتىك كە گوايە
ھىزى ئەفسوونى ھەيە. (۲) شەتىكى خۆشەويست بە رەوى پەرسن:

(to have a ~ for a thing)
(۳) شەتىكى ھەرس ھەلسىنەن.

-fetishism (*n.*); **fetishist** (*n.*).
(۱) مەوى پەشت دەست و پاشورى ئەسپ و ماين.

(۲) ئەر جومگەيە ئەر مەوى پىئو. (۱) (pl.), پىئو: زىجىرى قاچ: كۆت.
(۲) كۆت: تەوق: شەتىكى بەستەرەو.

(۱) پىئو: زىجىرى قاچ.
(۲) بەستەرەو: پى لىگەرتن: ھەستاندن

fetterlock

fetterlock (fet'er-lok'), *n.* = fetlock.

fetus (fē'təs), *n.*

feud (fūd), *n.* دوژمنایه‌تی‌یه‌کی به‌تین و ژور خایه‌ن (به‌تایبه‌تی له‌نیوان دوو جیلد).

v.t. دوژمنایه‌تی کردن (بۆ ماوه‌یه‌کی ژور) شه‌پکردن

-feudal (*adj.*).

feud (fūd), *n.* زه‌وی‌وزاریکه که وه‌زێر له دهره‌به‌گی به‌ کرێ ده‌گرنه‌ت یا کاری بۆ ده‌کاته له‌باتی.

feudal (fū'd'l), *adj.* (١) تایبه‌تی به‌ زه‌وی‌وزاریکه که وه‌زێر له دهره‌به‌گی به‌ کرێ گرتن یا کاری بۆ ده‌کاته له‌باتی.

(٢) دهره‌به‌گی تایبه‌تی به‌ پزنی دهره‌به‌گیتی.

feudalism (fū'd'l-iz'm), *n.* دهره‌به‌گیتی؛ پزنی دهره‌به‌گایه‌تی

feudalistic (fū'd'l-is'tik), *adj.* تایبه‌تی به‌ دهره‌به‌گیتی؛ دهره‌به‌گیتی‌جانه (a ~ society).

fever (fē'vēr), *n.*

(١) تا له‌ زووتا (٢) بێ نارامی؛ جهم‌و‌جول و جوشیکی ژور.

feverish (fē'vēr-ish), *adj.* (١) له‌ زووتا دار؛ تادار. (٢) بوو به‌ ه‌وی له‌ زووتا. (٣) له‌ زووتا تیا بل‌و (وولات).

(٤) بێ نارام؛ بێ سه‌ره‌وت؛ به‌جوش.

feverous (fē'vēr-əs), *adj.* = feverish.

few (fū), *adj., pron. & n.* ژماره‌یه‌کی که‌؛ هه‌ند؛ چه‌ند؛ که‌؛ تاک‌وترا

quite a few, [Colloq.], گه‌لێک؛ ژور؛ ژماره‌یه‌کی ژور

fez (fez), *n.* فیه‌سته؛ فیه‌ست

fiancé (fē'ān-sā', fē'ān'sā), *n.* ده‌زگیران کۆن؛ ماره‌بیر

fiancée (fē'ān-sā', fē'ān'sā), *n.* ده‌زگیران کچ؛ ماره‌بیر

fiasco (fi-as'kō), *n.* شکستی؛ نیشوستی؛ ژێرکه‌وتن

fiat (fi'at, fi'at), *n.* (١) فرمان؛ فرمانی میری (٢) ده‌سه‌لات پیدای؛ پڕ پێدان

fiat money, دراوی کاغه‌ز که میری ده‌ریده‌کاته بێ نه‌وه‌ی به‌رامبه‌ر به‌و دراوه‌ ناڵتوونی هه‌یه‌تی له‌ خه‌زێنه‌دا

fib (fib), *n.* درۆیه‌کی بچوک؛ درۆ؛ که‌له‌ک.

v.t. درۆیه‌کی بچوک کردن؛ درۆ کردن.

fibber (fib'er), *n.* درۆزن؛ درۆی بچوک که‌؛ درۆکه‌ر.

fiber, fibre (fī'bēr), *n.* (١) پێشال (٢) گوش (٣) چۆنیتی. (٤) سرووت (مۆڤ)؛ ره‌ووش؛ (a man of strong moral ~).

fiber glass, پێشانی شووشه‌یی (بۆ ناواخنی دیوار و سه‌ریان).

fibrosis (fī-brō'sis), *n.* ژۆربوونی شانه یا تیشووی پێشاله‌یی له نه‌ندامیکی له‌شدا.

fibrous (fī'brās), *adj.* (١) پێشال‌لوی؛ پێشال‌دار. (٢) وه‌ک پێشال؛ پێشانی.

fickle (fik'l), *adj.* بێ مار؛ ده‌ده‌می؛ حولووی؛ بیاره‌روش؛ (a ~ lover; ~ weather)

-fickleness (*n.*).

fiction (fik'shən), *n.* (١) هه‌له‌به‌ست. (٢) شتیکی هه‌له‌به‌ستراو؛ درۆ. (٣) چیرۆک؛ داستانی؛ پۆمان

fictional (fik'shən-l), *adj.* (١) هه‌له‌به‌ستراو؛ درۆ. (٢) تایبه‌تی به‌ چیرۆک یا نووسراوی هه‌له‌به‌ستراو.

fictitious (fik-tish'əs), *adj.* (١) هه‌له‌به‌ستراو؛ نه‌فسانه‌یی؛ هه‌له‌به‌ست. (٢) درۆ؛ درۆزنه‌؛ درووستکراو؛ (a ~ name).

fiddle (fid'l), *n.* (١) که‌مانچه؛ ئامێریکی مۆسیقایه له که‌مانچه ده‌چن. (٢) شووره‌یه‌کی سه‌ر میزی که‌شتی بۆ نه‌که‌وته‌ خواره‌وه‌ی قاپ... هه‌ند.

v.t. (١) [Colloq.] که‌مانچه‌لێدان؛ که‌مانچه‌ژێندن. (٢) کاته به‌ فیه‌رێدان؛ کاته کوشتن؛ خۆ خه‌لافاندن

(٣) [Colloq.] که‌مانچه‌لێدان. (٤) جرت‌وه‌رت کردن؛ جرینی کردن.

fiery

fit as a fiddle, ته‌ندرووست؛ ته‌ندرووست باش.

play second fiddle, پاشکویه‌تی کردن؛ ژێرده‌ستی کردن.

fiddle-decdee (fid'l-dē'dē'), *n. & interj.* قسه‌ی قوێ؛ قسه‌ی هه‌یج‌ووچ.

fiddle-faddle (fid'l-fad'l), *n. & interj.* [Colloq.], قسه‌ی قوێ؛ قسه‌ی هه‌یج‌ووچ.

v.t. [Colloq.], خۆ خه‌ریک کردن به‌ شتی هه‌یج‌ووچ‌وه‌.

fiddler (fid'lēr), *n.* که‌مانچه‌ژێن؛ که‌مانچه‌لێده‌ر.

fiddling (fid'liŋ, fid'l-iŋ), *adj.* (١) که‌مانچه‌ژێن؛ که‌مانچه‌لێده‌ر. (٢) هه‌یج‌ووچ؛ بێ بایه‌خ.

fidelity (fī-del'ə-ti, fə-del'ə-ti), *n.* (١) دڵسه‌ژێ؛ داوین‌یاکی ژنو. (٢) وردی و پاستی تۆمارکردن؛ میرد.

(to copy a document with ~) **fidget** (fij'it), *n.* (١) بێ نارامی؛ نه‌سه‌ره‌وتن.

(٢) که‌سیکی بێ ئارام و جری و جرت‌وه‌رتکه‌ر جرت‌وه‌رت کردن؛ جرینی کردن؛ بێ نارامی؛

v.t. جرت‌وه‌رت پێکردن؛ خسته‌نه‌ جرت‌وه‌رت. (She ~ed with her necklace.)

-fidgetiness (*n.*).

fidgety (fij'it-i), *adj.* جرت‌وه‌رتکه‌ر؛ جری؛ بێ ئارام.

fie (fi), *interj.* شووره‌یه‌ی.

fief (fēf), *n.* (١) زه‌وی‌وزاریکه که دهره‌به‌گ ده‌یداته به‌ وه‌زێرێک له‌باتی به‌رده‌ستی کردن و کار بۆ کردن. (٢) مافی ده‌ست پێوه‌گرتنی نه‌م زه‌وی‌وزاره

(pl.). (١) ده‌شت. (٢) زه‌وی؛ کێلکه‌؛ له‌وه‌رگا؛ جاپ. (٣) گۆپه‌پان: (a gold ~). (٤) کان: (a football ~).

(٥) (l) مه‌یانی جه‌نگ. (ب) جه‌نگ. (ج) مه‌یانی سوپایی.

(٦) مه‌ودای پشپۆری؛ مه‌ودای زانیاری یا کار: (the ~ of science).

(٧) گۆپه‌پانی؛ مه‌لماتی وه‌زشی.

(٨) پووی قه‌لغان. (٩) مه‌ودا (فیزیا).

adj. (١) تایبه‌تی به‌ مه‌یدان، زه‌وی، کێلکه‌، یا گۆپه‌پان. (٢) به‌ره‌می کێلکه‌یه‌

v.t. گرتنه‌وه‌ و یاری پێکردنی تۆپ (وه‌زش).

play the field, خۆ نه‌به‌سته‌نه‌وه‌ به‌ یه‌ك شت، کار، یا چالاکی‌یه‌وه‌؛ خه‌ریکی هه‌مه‌ چالاکی‌یه‌ك بوون.

take the field, ده‌ستپێکردن (وه‌زش، مه‌شتی سوپایی).

field glass, field glasses, دوو‌برینیکی ژور به‌هێز

field gun, تۆپ.

field hand, وه‌زێر.

field hospital, نه‌خۆشخانه‌ی سوپایی نزیک مه‌یدانی جه‌نگ.

field marshal, سوپا سالار؛ مارشالی مه‌یدان.

field trip, گه‌شتی مه‌یدانی (بۆ کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری و مه‌شتی پاسته‌وخۆی قوتایی).

field work, کاری مه‌یدانی (که‌ بریتی‌یه‌ له‌ کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری).

fiend (fēnd), *n.* (١) شه‌یتان. (٢) که‌سیکی به‌د. (٣) [Colloq.], (b) که‌سیکه‌ ژور خولیای شتیکی هه‌یه‌تی: (a cigarette ~).

(ب) که‌سیکی ژور کارامه‌ و لێهاتوو له‌ کاریکدا: (He is a ~ at tennis.)

the Fiend, شه‌یتان.

fiendish (fēn'dish), *adj.* شه‌یتانه‌؛ شه‌یتان‌ناسا؛ به‌د.

fiendlike (fēnd'lik), *adj.* = fiendish.

fierce (fērs), *adj.* (١) دڕ؛ هار؛ دڕنده‌: (a ~ dog).

(٢) توندوتیژ؛ به‌هێز؛ توندوقایم: (a ~ storm).

(٣) گه‌رم (جه‌نگ)؛ توندوتیژ؛ به‌جوش

(٤) [Slang], پیس و بۆگه‌ن؛ به‌د؛ ناپه‌سه‌ند.

(٥) ناگرین؛ ناگری. (٦) گه‌رم

fiesta

(۳) به‌جوش: ئوندر تېش: (~ words)
(۴) ژووه‌نچور (مروغ): (a ~ nature)
(۵) ژووگرگرا: ئاگرگرا: بسووت.
(۶) ھەوکردو (برېن): سوورھەنگەپاۋ: داگىرساۋ (برېن)
fiesta (fi-es'tə), n. (۱) زەماۋەندىكى ئايىنى.
(۲) زەماۋەندىكى ئېسىپانچىيە.
fife (fif), n. زوپنا: شىمشان
v.t. & v.i. زوپنالاندان
fifteen (fif'tēn'), n. & adj. يانزە: پازدە
fifteenth (fif'tēnth'), adj. يانزەھەم
fifth (fifth), adj. & n. يېنچەم: يېنچەمىز
fifth column, n. دەستى سەر بە دوژمن: كە لە دلموھ حەز بە سەرگەرتنى
دوژمن دەكەن بەسەر ۋولتەكەي خۇياندو بە دىزىيەۋە ھەرتىشى بۇ دەدەن.
fiftieth (fif'ti-ith), adj. & n. پەنجاھەم: پەنجاھەمىن.
fifty (fif'ti), adj. & n. پەنجا
سالە پەنچا: ھى سەۋەيك يا تەمەنى مروقتىك.
fifty-fifties (fif'ti-fif'ti), adj. & adv. [Colloq.] ئومۇندەي يەك:
ۋەك يەك: يەكسان: ئىۋائو.
fig (fig), n. (۱) ھەنجىر (۲) دار ھەنجىر.
(۳) ئەختىك: ھەندىكى بىن ئرخ يا ھىچ ۋوبوچ.
(Their opinion wasn't worth a ~.)
(۴) نىشايەيكى سووك بە پەتجە (پەتجەگەرە خىستەنەۋ پەنجەي شايەتەنەۋ
پەنجەرتزەۋە)
fight (fit), v.i. (۱) شەرىكس: ھەنگىن: جەنگ كردن
(۲) بەرەركەنى كردن: خەبات كردن: بەرەركەنى كردن
v.t. (۱) شەرىكەن كردن: شەرىكەن: جەنگ لەگەن كردن
(۲) خەبات كردن: بەرەركەنى كردن: بەرەركەنى كردن.
(۳) بە ھەۋى: خەبات دەسكەرتن
m. (۱) شەرىكەن: ھەنگ (۲) دەمەقانى: ھەرا: ئاۋاۋە
(۳) ئواناۋ نامادەبى شەرىكەن
شەرىكەن نا لايەك دەمەرتت.
fight it out, بەرەركەنى كردن: بەرەركەنى كردن: لە خۇ دوۋر خىستەنەۋ.
fight off, (۱) شەرىكەن: جەنگاۋەن. (۲) بۆكسبان.
fighter (fit'er), n. (۳) فېۋكەي جەنگ
چىۋكى ھەلەستراۋ: شىتىكى خەيال كودە يا
ھەلبەستراۋ
figurative (fig'yoor-a-tiv), adj. (۱) ھىمىبى
(۲) قابىيەتى ھە ۋىنەكودن (۳) مەجازى: بىرىتى (زەمانەۋائى).
figure (fig'yoor), n. (۱) شىۋە
(۲) لەش ۋەلا: بەزىۋالا: قەدۋوبالا: بېچەم: پەيكەر
(۳) كەس ھەقابىيەتى ھى بەۋاۋ: مروغ.
(Roosevelt was one of the greatest ~s of his time.)
(۴) ۋىنە: كەس. شىت. (۵) نەخشە.
(۶) ژمارە: ھەمە (the ~ 5)
(۷) ژمارە: ژمىرە: ھەساب (۸) ھەندىك دراۋ يا پارە.
(۹) چەند ھەنگاۋىكى سەماكردن (۱۰) شىۋە (نەندازە).
(۱۱) مەجاز: پەۋائىزى:
v.t. (۱) شىۋە پىشان: ۋىنەكودن. (۲) ھىتانە بەرچاۋى خۇ.
(۳) بە نەخشە پارازاندەۋە (۴) ژماردن: لىكەندەۋە
(۵) [Colloq.] بېۋابوۋن: ۋا زانن (۶) بە مەجاز دەربىن (پەۋائىزى).
(۷) باش دىياربۋون (۸) ژماردن (۹) [Colloq.] لىكەندەۋە: پەچاۋكودن
v.i. (۱) پىشت پىن بەست: پەتەماۋون
(۲) نەخشە دانان: نەخشە بۇ كىشان
(۳) لىكەندەۋە: ژماردن: ھەلەپنان
(۴) تىگەشتىن: بۇ دەركەتت: سەر ئى دەرجوۋن: زانن

fill

figure up, گۆگردنوه (ژماره).
figurehead (fig'yoor-hed'), n. (۱) پهیگیری سەر لوتی کەشتی. (۲) سەرۆکی هەر بنەناو بێ دەسەلات.
figure of speech, هەجاز (پەوانیژی).
figurine (fig'yoo-rēn'), n. پهیگیری بچووک.
filament (fil'ə-mənt), n. (۱) تال، دەزور. (۲) تەلی ناو گۆژی ئەلەکتریک. (۳) تەختە گۆل.
filbert (fil'bērt), n. (۱) (بندق) پەرەدارێکە وەک کەستەنە وایە. (۲) درەختی (بندق).
filch (filch), v.t. دزین (شتێکی هێچ و پووچ).
file (fil), n. (۱) فایل. (۲) پیز (مرۆڤ، شت). (۳) پیزە خانەی شەترەنج.
v.t. (۱) خستەنە فایله‌وه؛ ڕێکۆپێک کردن لە فایله‌دا. (۲) تۆمارکردنی پەلگەنامەیەک لە دادگا.
v.i. (The children ~ed out of the building.)
in file, بە پیز.
on file, لە فایله‌دا.
file (fil), n. بڕێنگ.
v.t. لە بڕێنگ دان؛ بە بڕێنگ ساف کردن.
filet (fi-lā', fil'ā, fil'it), n. (۱) تۆپێک یا چنارێکی نەخشەی چوارگۆشەدار. (۲) پارچە گۆشتی تەنک (گاو مانگا و ماسی).
filet mignon (fi-lā' min-yōn', fil'ā min-yon), پارچە گۆشتی نەرمی گاو مانگا.
filial (fil'i-əl, fil'yəl), adj. (۱) فزەندی؛ هی کوڕ و کچ بۆ دایک و باوک. (۲) (~ devotion)
filibuster (fil'ə-bus'tēr), n. (۱) چەتە (دژی و لایەتیی بێگانه). (۲) دەوێن بە ئاش؛ ڕێگەگرتن لە مۆرکردنی گەڵەیی یاسایەک لە پەرلەماندا بە زۆر دووان.
v.t. (۱) چەتەیی کردن (دژی و لایەتیی بێگانه). (۲) دەوێن بە ئاش کردن؛ ڕێگەگرتن لە مۆرکردنی گەڵەیی یاسایەک لە پەرلەماندا بە زۆر دووان.
filicide (fil'ə-sid'), n. (۱) مندالی خۆ کوشتن. (۲) مندالی خۆ کوژ.
-filicidal (adj.).
Filipino (fil'ə-pē'nō), n. فیلیپینی.
fill (fil), v.t. (۱) پرکردن؛ ئاخیستن. (۲) لە پەلەیدا بوون یا فەرمانبەرییەک کردن.
(to ~ an office or position)
(۳) دانان (لە گار یا فەرمانبەریدا).
(۴) دەرمان ئامادەکردن بۆ پێڕەو، دواکاری بۆ جێنێزان.
(to ~ a prescription or an order)
(۵) پرکردنوه (دیز، گۆل).
(۶) (ا) تێکردن. (ب) خواردنەمی پێدان.
(۷) پرکردنوه (چال).
(۸) ئاوساندن (بایەوانی کەشتی).
v.t. (۱) پرپوون؛ پرپوونوه. (۲) تێرپوون.
n. (۱) ئەوه‌دهی پێوێستە بۆ پرپوون یا تێرپوون. (۲) تێری؛ ئەوه‌دهی تێر بکات. (۳) ئاوناخ؛ پرکەر. (۴) بەستو؛ بەرزاوییه‌کی دەستکرد (وەک هی ڕێگی هێلی شەمەندەفەر).
fill in, (۱) پرکردن. (۲) پرکردنوه (بۆشایی پرستە)؛ ئەواکردن؛ تێکردن؛ تێخستن. (۳) جێگرتنوه؛ جێگری کردن.
fill one in on, [Colloq.], دوا دەنگوباسی پێن گەیاندن.
(He filled me in on the latest news.)
fill out, (۱) پرپوونوه؛ پرپوون؛ ئاوسان؛ قەلبووبوون. (۲) پرکردنوه (ئەستێماره).

finger mark,

finger-nail (fin'gēr-nāl), n.

finger-print (fin'gēr-print), n.

v.t.

finger tip,

have at one's finger tips,

finical (fin'i-k'l), adj. = finicky.

finicky (fin'i-ki), adj.

finis (fi'nis), n.

finish (fin'ish), v.t.

n.

finish off,

finish up,

finish with,

finished (fin'isht), adj.

finite (fi'nīt), adj.

n.

finitude (fin'ə-tōōd', fi'nə-tūd), n.

fink (fɪŋk), n. [Slang].

finnick (fin'i-ki), adj. = finicky.

fir (fūr), n.

fire (fir), n.

v.t.

catch fire,

fire away, [Colloq.],

fire up,

go through fire and water,

miss fire,

دهکات کردن به دهسکلهای خو

شویز پهنه

نیزوک

پهنهگرتر! شعله‌ی پهنه.

پهنه‌میز گرتن! پهنه‌گرتن.

(۱) نوکی پهنه! سری پهنه.

(۲) کیفی یاراستنی سری پهنه.

(۱) ناماده‌بوون! له‌بر دهستدا بوون بۆ

په‌کسری به‌کاره‌ئینان. (۲) باش زانین.

به‌قیزوینر! به‌هیج رازی نه‌بوو (به‌تایه‌تی

خواردمه‌سی).

کوتایی (یه‌رتوک. چیرۆک) پایان.

(۱) تهاووکردن! کوتایی پین هینان! برینه‌وه!

(۲) هینانه‌دی! به‌نه‌جام گه‌یاندن! تهاووکردن.

(۳) هیچ نه‌هینشتنه‌وه! تهاووکردن! گسک لیدان.

(۴) په‌راج کردن! زور چاک کردن. (۵) [Colloq.], کوشتن! نه‌هینشتن.

(۶) [Colloq.], بڤ بایه‌خ کردن.

تهاووبوون! دواپی هاتن! کوتایی هاتن! نه‌مان.

(۱) کوتایی! دواپی. (۲) بۆیه. (۳) تهاووی! بڤگه‌ردی.

(۴) چوینتی تهاووکردن

(۵) چوینتی ساف‌ولوس کردن! پوی میژوکورسی.

(۶) ناسکی و وردی (په‌ووشت، دواون... هتد).

(۱) تهاووکردن! کوتایی پین هینان! دواپی پین هینان.

(۲) کوشتن! نه‌هینشتن.

(۱) تهاووکردن! کار. (۲) هیچ نه‌هینشتنه‌وه.

(۱) تهاووکردن! دواپی پین هینان! (۲) په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل برین.

(۱) تهاووبوون! تهاوو

(۲) تهاووکراو! به‌نه‌جام گه‌یشتو (۲) زور باش! پوخته! بڤگه‌رد! نایاب.

(۴) ساف‌ولوس کراو (میژوکورسی).

(۵) بڤ بایه‌خ! بایه‌خ نه‌ماو! بڤ کەنک! کەنک نه‌ماو

(۱) سنووردان! دواپی دیت! به‌نه‌دانه! دیارکراو.

(۲) کرداری سنووردان (ریژمان).

شتیکی سنووردان یا به‌نه‌دانه.

سنوورداریتی! به‌نه‌دانه‌یی. n.

(۱) سووسه! سیخو! مان گرتن شکین (کرتان).

(۲) کەسکی بڤ نرخ و هیچ و پوچ و ناله‌بار.

(۱) سنه‌ویر! دره‌ختی سنه‌ویر. (۲) دارو ته‌خته‌ی سنه‌ویر.

(۱) ناگر (۲) جوش و خروش! سۆزی به‌هین.

(۳) ته‌قه! ته‌قاندن (ته‌نگ، تۆپ).

(۱) سووتاندن! داگیرساندن. (۲) کلدان (گۆزه‌ودیه).

(۳) به‌ناگر ووشک کردنه‌وه. (۴) به‌ناگر پووناک کردنه‌وه.

(۵) هینانه جوش و خروش (۶) ته‌قاندن (ته‌نگ، تۆپ).

(۷) [Colloq.], تڤگرتن! ناراسته‌کردن به‌تودی: (to ~ questions at).

(۸) [Colloq.], ده‌کردن له‌کار: (to ~ someone from his job).

(۱) سووتان! گر تڤ به‌ریبون! ناگر تڤ به‌ریبون. (۲) هاتنه جوش و خروش.

(۳) ته‌قاندن (ته‌نگ، ده‌مانچه)! ته‌قین.

ناگر گرتن.

ده‌ستپڤکردن! به‌تایه‌تی به‌دواون یا

پرسپارکردن.

(۱) ناگرکردنه‌وه (له‌زۆیا، ناگردان، یا فڤندا)! ناگر داگیرساندن.

(۲) له‌پیر تهوره‌بوون.

تووشی ناخوشی بوون.

(۱) نه‌ته‌قین! ته‌نگ (۲) ژڤرکەرتن! سەرنەکەرتن (له‌کارنکدا).

on fire,

open fire.

play with fire,

set fire to,

set on fire,

under fire,

fire alarm,

fire-arm (fir'ärm), n.

fire-ball (fir'böl), n.

fire-bird (fir'bürd), n.

fire-brand (fir'brand), n.

fire-break (fir'bräk), n.

fire-bug (fir'bug), n. [Colloq.].

firecracker (fir'krak'ēr), n.

fire department,

fire engine,

fire escape,

fire extinguisher,

fire-fight (fir'fit), n.

fire-fighter (fir'fit'ēr), n. Also fire fighter,

fire-fly (fir'fli), n.

fire insurance,

fireman (fir'män), n.

fire-place (fir'pläs), n.

fire-proof (fir'prōōf), adj.

fireside (fir'sid), n.

adj.

fire station,

firestone (fir'stön), n.

fire-wood (fir'wood), n.

fire-works (fir'würks), n.pl.

firing (fir'ing), n.

firing line,

firing pin,

firing squad (or party),

firm (fūr), adj.

(۱) ده‌سووتیت! ناگری تڤ به‌ریبوه.

(۲) پڤ له‌جوش و خروش! هاتووه‌ته جوش.

(۱) ته‌قەلڤکردن! ده‌ست به‌ته‌قه کردن. (۲) ده‌ستپڤکردن.

یاری به‌ناگر کردن! شتیکی مه‌ترسیدار کردن.

ناگر تڤ به‌ردان! ناگر پڤوه‌نان! سووتاندن.

(۱) ناگر تڤ به‌ردان! ناگر پڤوه‌نان! سووتاندن.

(۲) هینانه جوش! هەست جوولاندن.

(۱) ته‌قه‌ی ده‌کرت! ناگریاران ده‌کرت! له‌ژڤر هڤرشی

دوژمندیه. (۲) په‌خنه‌ی گڤراو! سەرزەنشت کراو.

زەنگی ناگر! زەنگی راپه‌راندن له‌ناگر به‌ریبوه‌وه‌دا.

چەکی ناگرین (ته‌نگ، ده‌مانچه).

(۱) هه‌ره‌تریشقه. (۲) نه‌ستڤه‌ی کشاو.

(۳) چەکیکی پڤ ته‌قه‌مەنی وه‌تۆپ.

بالندیه‌کی په‌نگا‌په‌نگ.

(۱) بژوتک! شاپلیته.

(۲) شوڤڤگڤر! خەلک هاندەر بۆ شوڤڤش.

ناگرپڤ ناوچه‌یه‌ک که‌پاک ده‌کرتڤه‌وه‌ بۆ

ناگرپڤکردن.

به‌ده‌سه‌نقه‌ست ناگر به‌ره‌ره‌وه!

ناگر نڤره‌وه.

ده‌مه‌رقاچان! ته‌ره‌قه.

ده‌ستگای ناگرکوژاندنه‌وه (که‌به‌ریبوه‌به‌رایه‌تی‌یه‌کی

شاره‌وانی‌یه).

لۆری ناگرکوژاندنه‌وه.

پڤی دهر‌بازبوون له‌ناگر (به‌تایه‌تی له‌خانویه‌کدا له‌کاتی

ناگر تڤ به‌ریبوه‌ندا).

نامیری ناگرکوژاندنه‌وه! ناگرکوژاندنه‌وه

(که‌لووله‌تیکی بچوکه ماده‌ی کیمیایی تڤدایه).

شپه‌ ته‌نگ.

ناگرکوژاندنه‌وه

(مرۆ؟) ناگرکوژاندنه‌وه

گوله‌نه‌ستڤه.

بیمه‌ی ناگر.

(۱) ناگرکوژاندنه‌وه (مرۆ؟) ناگرکوژاندنه‌وه.

(۲) لڤیرسرای ناگر (له‌فرڤڤک یا شه‌مه‌نده‌فرڤڤکدا).

ناگردان.

ناگره‌نگ! دژناگر! ناگرپڤ.

(۱) گوڤ ناگردان! گوڤ ناگر. (۲) مان.

(۳) ژبانی ناومان! ژبانی خڤزانی.

تایه‌تی به‌گوڤ ناگردان یا ژبانی خڤزانی.

لڤستگای ناگرکوژاندنه‌وه

(۱) به‌ره‌ه‌ه‌ستی.

(۲) به‌رڤڤکه که‌به‌ره‌ه‌ستی گه‌رمای زۆر ده‌کات.

داری سووته‌مەنی! دار گۆزه!

داری سووتاندن.

فڤیشکه‌ شیت! ناگرپازی.

(۱) سوورکردنه‌وه‌ی گۆزه‌ودیه. (۲) ناگر خوش کردن.

(۳) فڤیشکه‌ شیت ته‌قاندن. (۴) سووته‌مەنی.

(۱) هڤلی ته‌قه. (۲) پڤشه‌نگی له‌شگر (له‌جه‌نگدا).

(۳) ریزی پڤشه‌وه! ریزی یه‌که‌م.

بژماری ته‌قه (له‌چه‌کی ناگریندا).

ده‌سته‌ی ته‌قه‌که‌ر (ده‌سته‌یه‌ک سه‌ریان).

که‌به‌ته‌نگ کەسڤک ده‌کوئن له‌سه‌ر فه‌رمانی دادگا یا ته‌قه‌به‌سه‌ر گۆڤی

مردویه‌کدا ده‌که‌ن له‌کاتی ناشتڤدا بۆ رڤزلیگرتڤتی.

(۱) پڤه‌! قایم (۲) توندوتۆل! په‌ق! تونگ

(۲) برده‌وام و به‌هیزه‌وه: (a ~ pressure)	(۲) برده‌وام و به‌هیزه‌وه: (a ~ pressure)
(۴) چەسپىو: نەگۆز! پتەر: (a ~ faith)	(۴) چەسپىو: نەگۆز! پتەر: (a ~ faith)
(۵) نەزەر: توند: (a ~ command)	(۵) نەزەر: توند: (a ~ command)
(۶) مەزگەر: براوه: (a ~ contract)	(۶) مەزگەر: براوه: (a ~ contract)
(۷) نەگۆز! چەسپار: (prices ~)	(۷) نەگۆز! چەسپار: (prices ~)
v.t. & v.i. پتەرکردن: قايم کردن! چەسپاندن! پتەربوون! قايم بوون!	v.t. & v.i. پتەرکردن: قايم کردن! چەسپاندن! پتەربوون! قايم بوون!
stand firm, نەگۆز! نەحوولان! سووربوون لەسەر	stand firm, نەگۆز! نەحوولان! سووربوون لەسەر
firm (fūrm), n. کۆمپانیا! بەشگە! دەستگای بازرگانی.	firm (fūrm), n. کۆمپانیا! بەشگە! دەستگای بازرگانی.
firmament (fūr'mə-mənt), n. ئاسمان! گەردوون.	firmament (fūr'mə-mənt), n. ئاسمان! گەردوون.
first (fūrst), adj. يەكەم! يەكەمەين.	first (fūrst), adj. يەكەم! يەكەمەين.
adv. (۱) يەكەم! يەكەمەين (۲) بۆ يەكەم جار. (۳) لە پێشتەدا! باشتەر.	adv. (۱) يەكەم! يەكەمەين (۲) بۆ يەكەم جار. (۳) لە پێشتەدا! باشتەر.
n. (۱) يەكەم! يەكەمەين (۲) يەكەم پۆزى مانگ. (۳) يەكەم سالى چەرخىك. (۴) سەرەتا. (۵) (p.l.), نایابترین! باشتترین. (۶) براوه.	n. (۱) يەكەم! يەكەمەين (۲) يەكەم پۆزى مانگ. (۳) يەكەم سالى چەرخىك. (۴) سەرەتا. (۵) (p.l.), نایابترین! باشتترین. (۶) براوه.
(۷) گێزى يەك (نۆتومبیل)	(۷) گێزى يەك (نۆتومبیل)
first of all, لەپێش ھەمووشتىكدا! پێشەكى.	first of all, لەپێش ھەمووشتىكدا! پێشەكى.
in the first place, لەپێش ھەمووشتىكدا! بەرلە ھەمووشتىك! يەكەم.	in the first place, لەپێش ھەمووشتىكدا! بەرلە ھەمووشتىك! يەكەم.
first-aid (fūrst'ād'), adj. تايبەتى بە فرياكەوتنى سەرەتايى.	first-aid (fūrst'ād'), adj. تايبەتى بە فرياكەوتنى سەرەتايى.
first aid, فرياكەوتنى سەرەتايى.	first aid, فرياكەوتنى سەرەتايى.
first-born (fūrst'börn'), adj. نۆبەرە	first-born (fūrst'börn'), adj. نۆبەرە
n. مندالى نۆبەرە	n. مندالى نۆبەرە
first-class (fūrst'klas', fūrst'kläs'), adj. (۱) نمرە يەك!	first-class (fūrst'klas', fūrst'kläs'), adj. (۱) نمرە يەك!
باشترین نایابترین. (۲) ھى نمرە يەك: (a ~ ship)	باشترین نایابترین. (۲) ھى نمرە يەك: (a ~ ship)
(۳) ھى يۆستى نمرە يەك. واتە خێرا.	(۳) ھى يۆستى نمرە يەك. واتە خێرا.
adv. (۱) بە باشترین! بە نمرە يەك (۲) بە پۆستى نمرە يەك. واتە خێرا.	adv. (۱) بە باشترین! بە نمرە يەك (۲) بە پۆستى نمرە يەك. واتە خێرا.
first cousin, نامۆزا! خالۆزا! پوززا	first cousin, نامۆزا! خالۆزا! پوززا
first finger, پەنجەى شاھەتەن.	first finger, پەنجەى شاھەتەن.
first floor, (۱) بھۆمى يەكەم! قاتى يەكەم	first floor, (۱) بھۆمى يەكەم! قاتى يەكەم
(۲) بھۆمى دووھە (لە ئەوروپادا).	(۲) بھۆمى دووھە (لە ئەوروپادا).
first fruits, (۱) نۆبەرە (۲) يەكەم ئەنجام.	first fruits, (۱) نۆبەرە (۲) يەكەم ئەنجام.
first-hand (fūrst'hand'), adj. & adv. لە سەرچارەوەرە!	first-hand (fūrst'hand'), adj. & adv. لە سەرچارەوەرە!
راستەوحۆ! يەكسەرى.	راستەوحۆ! يەكسەرى.
(~ information, knowledge, experience, etc.)	(~ information, knowledge, experience, etc.)
first lady, ژنى سەرکۆمارى ئەمەرىكا.	first lady, ژنى سەرکۆمارى ئەمەرىكا.
first lieutenant, ئەفسەرى دوو ئەستێرە! ملازمى يەكەم.	first lieutenant, ئەفسەرى دوو ئەستێرە! ملازمى يەكەم.
first-ling (fūrst'ling), n. (۱) نۆبەرە (۲) بەچكەى نۆبەرە.	first-ling (fūrst'ling), n. (۱) نۆبەرە (۲) بەچكەى نۆبەرە.
firstly (fūrst'li), adv. يەكەم! يەكەمەين! لەپێش ھەمووشتىكدا.	firstly (fūrst'li), adv. يەكەم! يەكەمەين! لەپێش ھەمووشتىكدا.
first mate, يەكەم ئەفسەرى كەشتى (پلەيەك لەخوار كاپتەنەو).	first mate, يەكەم ئەفسەرى كەشتى (پلەيەك لەخوار كاپتەنەو).
first officer, = first mate.	first officer, = first mate.
first person, يژناوى يەكەم. واتە دووینەر ەك: (I, we) (يژنمان).	first person, يژناوى يەكەم. واتە دووینەر ەك: (I, we) (يژنمان).
first rate (fūrst'rāt'), adj. نمرە يەك! يەكەمەين! باشتترین!	first rate (fūrst'rāt'), adj. نمرە يەك! يەكەمەين! باشتترین!
زۆر ناياب	زۆر ناياب
adv. [Colloq.], نمرە يەك! زۆر باش! زۆر ناياب.	adv. [Colloq.], نمرە يەك! زۆر باش! زۆر ناياب.
fiscal (fis'k'l), adj. (۱) تايبەتى بە خەزىنەى مىرى يا دەسكەوت.	fiscal (fis'k'l), adj. (۱) تايبەتى بە خەزىنەى مىرى يا دەسكەوت.
(۲) دارايى	(۲) دارايى
fiscal year, سالى دارايى.	fiscal year, سالى دارايى.
fish (fish), n. (۱) ماسى. (۲) ھەرچ گياندارىكى ئاوى. (۳) گۆشتى ماسى.	fish (fish), n. (۱) ماسى. (۲) ھەرچ گياندارىكى ئاوى. (۳) گۆشتى ماسى.
(۴) [Colloq.], كەسكىنى ساويلەك يا بىن ھەست.	(۴) [Colloq.], كەسكىنى ساويلەك يا بىن ھەست.
v.i. (۱) ماسى گرتن! پراوهماسى كردن. (۲) بە فرۆڤنل شتىك دەسكەوتن.	v.i. (۱) ماسى گرتن! پراوهماسى كردن. (۲) بە فرۆڤنل شتىك دەسكەوتن.
v.t. (۱) ماسى تێدا گرتن! پراوهماسى تێدا كردن: (We ~ed the stream.)	v.t. (۱) ماسى تێدا گرتن! پراوهماسى تێدا كردن: (We ~ed the stream.)
(۲) ئى دەرهینان! دۆزینەو دەرهینان:	(۲) ئى دەرهینان! دۆزینەو دەرهینان:
(He ~ed a coin out of his pocket.)	(He ~ed a coin out of his pocket.)
(۳) لەنگەر ھەلبرين.	(۳) لەنگەر ھەلبرين.
adj. تايبەتى بە ماسى يا ماسى گرتن.	adj. تايبەتى بە ماسى يا ماسى گرتن.

drink like a fish, زۆر خواردنەو.	drink like a fish, زۆر خواردنەو.
fish for, بۆ گەران! ھەولنى دەسكەوتن دان (بەتايبەتى بە شىوھەيكى	fish for, بۆ گەران! ھەولنى دەسكەوتن دان (بەتايبەتى بە شىوھەيكى
ئاراستەوخۆ يا فېنلارانه).	ئاراستەوخۆ يا فېنلارانه).
fish in troubled waters, لە ئاوى ئێلدا پراوهماسى كردن, واتە	fish in troubled waters, لە ئاوى ئێلدا پراوهماسى كردن, واتە
ھەل پەرسن! لە كاتىكى پشويدا بۆ دەسكەوتنى شتىك بە ئاوهوايى	ھەل پەرسن! لە كاتىكى پشويدا بۆ دەسكەوتنى شتىك بە ئاوهوايى
fish out, ماسى ئى برين (لە دەرياچەيكە).	fish out, ماسى ئى برين (لە دەرياچەيكە).
like a fish out of water, لە دەروەى شوئنى سروشتى خۇدا بوون	like a fish out of water, لە دەروەى شوئنى سروشتى خۇدا بوون
(وھە ماسىيەك كە لەناو ئاودا نەبێت).	(وھە ماسىيەك كە لەناو ئاودا نەبێت).
other fish to fry, جىبەجىگەردنى كارى تر بە دەستەوەرە بوون!	other fish to fry, جىبەجىگەردنى كارى تر بە دەستەوەرە بوون!
ھەل تەرش ھەيە نەك ھەر نەمە.	ھەل تەرش ھەيە نەك ھەر نەمە.
fish and chips, ماسى و پەتاتەي سوورەوھەكراو (خواردنىكى	fish and chips, ماسى و پەتاتەي سوورەوھەكراو (خواردنىكى
شىنگلەزىيە).	شىنگلەزىيە).
fish-bowl (fish'bōl'), n. دەفرىكى شووشەيە ماسى بچووكى	fish-bowl (fish'bōl'), n. دەفرىكى شووشەيە ماسى بچووكى
تێدا بەخۆدەكرێت لەناوئامدا.	تێدا بەخۆدەكرێت لەناوئامدا.
fisher (fish'ēr), n. (۱) ماسىگەر.	fisher (fish'ēr), n. (۱) ماسىگەر.
(۲) بەلەمى ماسىگەر.	(۲) بەلەمى ماسىگەر.
fisherman (fish'ēr-mən), n. (۱) ماسىگەر.	fisherman (fish'ēr-mən), n. (۱) ماسىگەر.
(۲) كەشتى ماسى گرتن.	(۲) كەشتى ماسى گرتن.
fishery (fish'ēr-i), n. (۱) گرتن و ھەلگرتن و فرۆشتنى ماسى و	fishery (fish'ēr-i), n. (۱) گرتن و ھەلگرتن و فرۆشتنى ماسى و
گياندارى ئاوى تر. (۲) شوئنى پراوهماسى كردن.	گياندارى ئاوى تر. (۲) شوئنى پراوهماسى كردن.
(۳) ماڤى ماسى گرتن (لە شوئى و كاتى تايبەتیدا).	(۳) ماڤى ماسى گرتن (لە شوئى و كاتى تايبەتیدا).
(۴) شوئنى ماسى پەرورەدەكردن	(۴) شوئنى ماسى پەرورەدەكردن
fish-hook (fish'hook'), n. قولايى ماسى گرتن	fish-hook (fish'hook'), n. قولايى ماسى گرتن
fishing (fish'ing), n. (۱) پراوهماسى! ماسى گرتن.	fishing (fish'ing), n. (۱) پراوهماسى! ماسى گرتن.
(۲) شوئنى پراوهماسى! شوئنى ماسى گرتن	(۲) شوئنى پراوهماسى! شوئنى ماسى گرتن
fishing rod, دارى پراوهماسى.	fishing rod, دارى پراوهماسى.
fish-monger (fish'mun'gēr), n. ماسى فرۆش	fish-monger (fish'mun'gēr), n. ماسى فرۆش
fish pole, = fishing rod.	fish pole, = fishing rod.
fish-pond (fish'pond'), n. ئەستىزىكى ماسى پەرورەدەكردن!	fish-pond (fish'pond'), n. ئەستىزىكى ماسى پەرورەدەكردن!
ھەوزە ماسى.	ھەوزە ماسى.
fishy (fish'i), adj. (۱) ماسىيانە! وھە ماسى.	fishy (fish'i), adj. (۱) ماسىيانە! وھە ماسى.
(۲) بۆنى ماسى ئى دیت! بۆگەن.	(۲) بۆنى ماسى ئى دیت! بۆگەن.
(۳) بىن ھەست و بىن رەنگ! سارد: (a ~ stare).	(۳) بىن ھەست و بىن رەنگ! سارد: (a ~ stare).
(۴) [Colloq.], جىي گومانە (ووتە, چىرك, دەنگوباس)! جىي بىوا نىيە	(۴) [Colloq.], جىي گومانە (ووتە, چىرك, دەنگوباس)! جىي بىوا نىيە
-fishiness (n.).	-fishiness (n.).
fission (fish'on), n. (۱) شەق بردن! كەرت بوون! درز بردن! لەت بوون.	fission (fish'on), n. (۱) شەق بردن! كەرت بوون! درز بردن! لەت بوون.
(۲) دوو كەرت بوون (زاووزىيەكى بىن جوت بوونە برىتيەكە بە دوو كەرت	(۲) دوو كەرت بوون (زاووزىيەكى بىن جوت بوونە برىتيەكە بە دوو كەرت
بوونى گياندارىك يا پووهكىك). (۳) كەرت بوونى ئەتۆمى (فېزىيا	بوونى گياندارىك يا پووهكىك). (۳) كەرت بوونى ئەتۆمى (فېزىيا
fissure (fish'ēr), n. (۱) درز! قلىش.	fissure (fish'ēr), n. (۱) درز! قلىش.
(۲) شەق بردن! پارچە پارچە بوون! كەرت بوون.	(۲) شەق بردن! پارچە پارچە بوون! كەرت بوون.
(۳) درزى نۆوان بەشەكانى ئەندامىكى لەش (وھە لە مېشكدا).	(۳) درزى نۆوان بەشەكانى ئەندامىكى لەش (وھە لە مېشكدا).
v.t. & v.i. شەق پىن بردن! كەرت كردن! پارچە پارچە كردن! شەق بردن!	v.t. & v.i. شەق پىن بردن! كەرت كردن! پارچە پارچە كردن! شەق بردن!
كەرت بوون! پارچە پارچە بوون.	كەرت بوون! پارچە پارچە بوون.
fist (fist), n. (۱) [Colloq.], (ب) دەست. (ب) دەسخت.	fist (fist), n. (۱) [Colloq.], (ب) دەست. (ب) دەسخت.
v.t. مستەكۆلە لێدان يا پيادان.	v.t. مستەكۆلە لێدان يا پيادان.
fistful (fist'fool), n. چنگىك! پچ چنگىك.	fistful (fist'fool), n. چنگىك! پچ چنگىك.
fistula (fis'choo-lə), n. (۱) بۆزى. (۲) ناسۆز! برين.	fistula (fis'choo-lə), n. (۱) بۆزى. (۲) ناسۆز! برين.
fit (fit), v.t. (His actions ~ his words.) (۱) لەگەل گونجان! شيان:	fit (fit), v.t. (His actions ~ his words.) (۱) لەگەل گونجان! شيان:
(۲) پىن كردن! بەقەدەكردن! بە پىن كردن! بەقەدەبوون: (The coat ~s him.)	(۲) پىن كردن! بەقەدەكردن! بە پىن كردن! بەقەدەبوون: (The coat ~s him.)
(۳) گۆزىن و بەقەدەكردن. (۴) شياندن! گونچاندن	(۳) گۆزىن و بەقەدەكردن. (۴) شياندن! گونچاندن
(۵) پياداكردن. (He ~ted the key in the lock.)	(۵) پياداكردن. (He ~ted the key in the lock.)
(۶) لەبەرەكردن! پيادان.	(۶) لەبەرەكردن! پيادان.
v.i. (۱) گونچان! شيان! باش بوون. (۲) پىن كردن! بەقەدەكردن.	v.i. (۱) گونچان! شيان! باش بوون. (۲) پىن كردن! بەقەدەكردن.
adj. (۱) گونچاو! شياو! چەسپ (جەل و بەرگ)! پىن كردو. (۲) باش.	adj. (۱) گونچاو! شياو! چەسپ (جەل و بەرگ)! پىن كردو. (۲) باش.
(۳) ئامادە. (۴) تەندرووست! تەندرووست باش.	(۳) ئامادە. (۴) تەندرووست! تەندرووست باش.

fit

n. (۱) پښ کردن؛ به‌فقدیون (۲) چوښی پښ کردن. (*a tight* ~)
(۳) شتښکی پښ کردن؛ شتښکی گونځار یا شیار
(۱) له‌پر گرتن؛ کڅوکه، پښکڅښ... هتد؛ هیرش.
fit (fit), n.
(*a ~ of coughing, laughter, etc.*)

(۲) جم‌حو، لښکی کاتی (۲) فښ
به‌نارښک‌ویکي
by fits and starts,
have (or throw) a fit, [Colloq.],
نور‌توره‌بوون؛ شتښگرېبوون
fitch (fich), n. = fitchew.

fitchew (fich'ōō), n. (۱) گیادارېکی تووک درنځ له‌پشیکه‌گوره‌تړه.
(۲) فڅووی ښم گیاداره
fitful (fit'fəl), adj. نارښک‌وېنک؛ سهره‌می (جم‌جووډ یا چالاکي)؛
ناوېنار

fitly (fit'li), adv. (۱) به‌گونجاری؛ به‌چاکي؛ به‌رښک‌وېنکي.
(۲) له‌کاتی خوند؛ له‌کاتیښکی باشد.

fitter (fit'er), n. (۱) فیتڅر، نوتومیل؛ میکانیکي
(۲) جلدروویک که‌حل‌وېرگ‌گوره‌و بجووک ده‌کاتره بډ‌نره‌ی به‌قدی
خاوه‌نه‌کي ښکات

fitting (fit'ing), adj. درووست؛ به‌جن؛ شیاو؛ پرېه‌پر
n. (۱) جل‌پراوه‌کون؛ جل‌به‌برگرځونو، تاقیکردنه‌وه.
(۲) (*pl.*) کمره‌سي، ناوماډ یا فرمانگه.

five (fiv), adj. پینج
n. (۱) پینج (۲) شتښکی پینج‌ه‌کی به‌تاییه‌تی (۱) تپیي باسکه.
(ب) پوول دومیه‌ی پینج‌ه‌کی
(ج) [Colloq.] پاره‌ی پینج دډلاری

five-and-dime (fiv'n-dim'), n. [Colloq.]
a five-and-ten-cent store.
five-and-ten-cent store (fiv'n-ten'sent'), Also called:
five-and-ten and dime store, دوکانی شتروم‌کی هرډان (که‌هر
به‌کي به‌پنج یا ده‌فلسه).

five-fold (fiv'fōld'), adj. (۱) پینج‌نهمه؛ پینج‌قات.
(۲) پینج‌به‌شدار

fix (fiks), v.t. (۱) چسپاندن؛ قایم کردن (۲) خستنه‌مینشکوه
(۲) ناراسته‌کردن؛ چاو‌تن برین
(*The child ~ed his eyes on the clown.*)

(۴) ره‌ق کردن
(۵) برینه‌وه؛ دانان. (*He ~ed the rent at forty dollars.*)
(۶) گه‌بشتنه‌نخام؛ بریاردان
(۷) پښکڅښ؛ رښک‌وېنک کردن. (۸) چاک‌کردنه‌وه
(۹) خوځش کردن؛ ناگځ.
(۱۰) لښان، جښشت؛ ناماده‌کردن (خاوه‌نه‌می، چښشت).
(۱۱) [Colloq.] به‌ساخته‌بردنه‌وه؛ هډلډارن، مله‌ملی... هتد؛
(*to ~ an election or a game*)

(۱۲) [Colloq.] توله‌نی‌سهندن؛ سزادان.
(۱۳) خه‌سندن

v.t. (۱) چسپان؛ چسپین؛ قایم بوون.
(۲) [Colloq. or Dial.] شیان‌وا بوون؛ ناماده‌بوون (بډ‌کارځ):
(*I'm ~ing to go fishing.*)

n. (۱) [Colloq.] تن‌گوچه‌لهمه؛ گڼچل.
(۲) شتښ که‌نه‌ساخته‌دیرته‌وه
بریار له‌سر دان؛ هډلډارن.
fix on (or upon), (۱) چاک‌کردنه‌وه شتی شکاو.
fix up, [Colloq.], (۲) پښکڅښ؛ رښک‌وېنک کردن. (۳) ناشتکردنه‌وه.
(۴) بډ‌ناماده‌کردن و رښک‌وېنک کردن.

fixate (fik'sāt), v.t. (۱) چسپاندن؛ چاو‌تن برین
(۲) خځو هلواسن یا به‌ستن به‌کسپکه‌وه به‌شپوه‌یکي منداڼه؛ تپوه‌نالان.

flagellate

v.t. (۱) چاو‌تن برین؛ سهرنج پیدان.
(۲) (۱) خځو هلواسن یا به‌ستن به‌کسپکه‌وه به‌شپوه‌یکي منداڼه
(ب) پهره‌نه‌سندن سروسشتی و دروونی و توخمي کسپک له‌پله‌یکي
تاییه‌تی زیانید.

fixation (fik-sā'shən), n. (۱) چاو‌تن برین. (۲) چسپاندن.
(۳) خولیا (درباره‌ی کسپک یا شتښک)؛ خووگرتن به‌کسپک یا شتښک‌وه
به‌تاییه‌تی که‌له‌مندای‌په‌وه ده‌ستی پښ‌کردنیت و به‌ده‌وام بیت؛
هم‌لښک‌دنیکي پښ‌سوروو منداڼه.

fixed (fikst), adj. (۱) چسپېو؛ قایم؛ نه‌جووډو؛ جڼگر.
(۲) پراوه؛ دانواو؛ نه‌گډې: (*a ~ price*).
(۳) سوور له‌سر؛ نه‌گډې: (*a ~ purpose*).
(۴) هم‌میش له‌مینشکد؛ پوړ؛ خولیايي: (*a ~ idea*).

fixer (fik'sēr), n. (۱) چسپښتڅر؛ جڼگر‌گڅر.
(۲) [Colloq.] خځو یا کسپکي تر‌پښ‌کارگڅر له‌سزا به‌به‌رتیل دان و ده‌سلا‌ت
به‌کاره‌ښان.

fixity (fik'sə-ti), n. (۱) چسپاوي؛ جڼگری؛ پته‌وی؛ قایمي.
(۲) شتښکی چسپاو.

fixture (fiks'chēr), n. (۱) شتښکی چسپاو یا جڼگر.
(۲) (*pl.*) شتروم‌کی چسپاوي ناوماډ، دوکان، یا فرمانگه.
(۳) [Colloq.] کسپکي جڼگر له‌شوښتک یا فرمانکد بډ‌ماره‌یکي زور.

fizz, fiz (fiz), n. (۱) فیشک (وه‌می شامپانیا یا کڅاکڅولا کاتی
کردنه‌وه‌ی شووشه‌که). (۲) خاوه‌نه‌وه‌یکي وه‌می شامپانیا یا کڅاکڅولا که
فیشک‌کي لپوه دینت کاتی کردنه‌وه‌ی شووشه‌که.

v.t. فیشک‌مکړدن؛ فشه‌لپوه‌هاتن
fizzle (fiz'li), v.t. (۱) فشه‌لپوه‌هاتن (وه‌می شامپانیا یا کڅاکڅولا کاتی
کردنه‌وه‌ی شووشه‌که). (۲) (*~ out*)، سهرنه‌کوتن؛

پوچ بوون؛ سهرنه‌گرتن؛ به‌هیچ‌نکه‌بشت.
n. (۱) فیشک (وه‌می شامپانیا و کڅاکڅولا).

(۲) [Colloq.] هډلډانیکي پښ‌سود یا ژرکه‌مکړو؛ هډلډانیکي پوچ
flabbergast (flab'ēr-gast'), v.t. [Colloq.]
واق‌وړم‌اندن؛ سهره‌سورم‌اندن.

flabby (flab'i), adj. (۱) فشه‌ل؛ شل و شپواو؛ پهل؛ نرم‌وشل:
(*~ muscles*)

(۲) بڼ‌هیز؛ لاوازا؛ بڼ‌تین.

-flabbily (adv.); flabbiness (n.).
flaccid (flak'sid), adj. (۱) فشه‌ل؛ شل و شپواو؛ پهل؛ نرم‌وشل:
(*~ muscles*)

(۲) بڼ‌هیز؛ لاوازا؛ بڼ‌تین.

-flaccidity (n.).
flag (flag), n. (۱) څالا؛ به‌یداخ. (۲) تووکی رانی کوونه‌په‌پو و هلو؛
په‌ره‌وړده‌ی همدنئ بالنده. (۳) کلکی څاسکه کڼوی.

(۴) کلکی تووکنی همدنئ سگ
(۱) به‌څالا پرازانده‌وه.
v.t. (۲) به‌څالا لښاره‌ت بډ‌کردن. (*He ~ged the train.*)

(۳) په‌پیام نارن به‌څالا.
لښاره‌ت کردن به‌څالا بډ‌وستاندن؛
flag down,
(*to flag down a train, car, etc.*)

flag (flag), v.t. (۱) شل و شپواو بوون؛ ډاکه‌وتن؛ شوپ‌بوونه‌وه.
(۲) کډبوون؛ بڼ‌هیز بوون؛ تین‌تیدا نمان: (*His enthusiasm ~ged.*)
flagellant (flaj'ə-lənt, flə-jel'ənt), n. قامچی وه‌شین (به‌تاییه‌تی
کسپک که‌به‌قامچی خځی داده‌گرتنه‌وه بډ‌مه‌به‌ستښکی نایني یا هه‌وس
هه‌لسان و خوځشی و هډگرځن).

adj. قامچی لیده‌ر.
flagellate (flaj'ə-lāt'), v.t. قامچی لیدان.
adj. قامچیدار؛ وه‌ک قامچی.

flagellation

flagellation (flaj'ə-lā'shən), *n.* قامچی وهشاندن یا لیدان
(بمقایستې بؤ مهبستینکی ټاښې یا هورس هلېسانو خوشې ټو وهرگرتن).

flagellum (flā-jel'əm), *n.* (۱) قامچی (۲) تیز (پوړه).

flagman (flag'mən), *n.* (۱) شالامېلگر

(۲) په نالۍ ښاروت نيز (بؤ وهستاندنو بهرېکړدنې شهنده لور یا نوتوبیل).

flagon (flag'ən), *n.* (۱) مسینه شووشه دسکدار.

(۲) ناوړه پوځی مسینه یا شووشه یېکی دسکدار.

flagpole (flag'pōl), *n.* دارنالا

flagrance (flā'grəns), *n.* هملانراوی، ناشکرایو بڼ شرمی.

flagrancy (n.).

flagrant (flā'grənt), *adj.* هملانراو، بڼ شرم، ناشکراو بڼ شرم.

(*a ~ violation of the law*)

flagstaff (flag'staf', flag'stäf'), *n.* - **flagpole.**

flail (flāl), *n.* داری گندو جو کوت، گهلا کوتک.

(۱) گسرو جو کوتان بهم جوړه داره.

(۲) قامچی لیدان، بیرازکړدن، لیدان، کوتان.

بههره، توانا، دهستیا یی.

flair (flār), *n.*

flake (flāk), *n.* (۱) پروش، بهفن، کولۍ (بهفن): (*a ~ of snow*).

(۲) تله زم، پارچه

(۱) کولۍ کولۍ وهستان، پروش پروش کړدن.

(۲) تله زم لیکړدنه، پارچه لیکړدنه

(۱) دانه دانه وهستاو، کولۍ کولۍ وهستاو.

(۲) ناسکو، قرچوک (۳) [Slang]، فشن، پش پښ نه بهستراو، هنج رپوچ.

-flakily (*adv.*); **flakiness** (*n.*).

flambeau (flam'bō), *n.* (۱) مشخېل، بلیسه، (۲) مؤمدان

flamboyant (flam-boi'ənt), *adj.* (۱) پر ټوچکو وینلی

خواروخچ و پاژاوهی وهک گری ناگر (خانوسازی).

(۲) روڼاوهک گری ناگر، گراوی، مشخېل، بلیسه یی.

(۳) پاژاوه، زهق

(۱) نه کش و فاش، خوښتنه، خنده رخن: (*a ~ person, speech, etc.*).

-flamboyance (*n.*).

flame (flām), *n.* (۱) گر، کلپه، کسپه، بلیسه.

(۲) هستینکی قول و بهیز، سوز (۳) [Slang]، دندار

(۱) گرگرتن، کلپه کړدن، بلیسه سندن.

(۲) سوور بوننه: (*Her face ~d with anger.*)

(۳) هاتنه جوش، جوش سندن.

(۱) گر تڼ بهردان، ناگر تڼ بهردان. (۲) هینانه جوش.

flamenco (flā-men'kō), *n.* جزه ناوازو سهایه کی نیسپاڼیبه.

flaming (flām'ɪŋ), *adj.* (۱) گرگرتو، گراوی.

(۲) گر ناسا، له پوړناکی و گرمیدا. (۳) به جوش، بهمست.

(۱) هملانراو، ناشکرا، زور ديار

flamingo (flā-min'gō), *n.* سوروه قولنگ، بالنده یېکی ناوی پهمی.

گورهی ملو لاق دريژي دهنوک چه ماوهیه.

flammable (flam'bəl), *adj.* زو سوړ، زو گرگر.

flange (flanj), *n.* نیواړی چرخ یا لوله یېک بؤ بهیز کړدن و چه سپاندن

یا پنکوره نور ساندن.

(۱) لاقه، لاقه برغه، لاتراف، کله که.

(۲) گوشتی لاتراف، ناژول. (۳) لاتنه نیش: لا.

flank (flank), *n.* می لاقه برغه یا لاتنه نیش

adj. (۱) له تهنیشته و بوون، وهستان، یا دانیشتن، له لاه و بوون.

(۲) پاراستنی لاتنه نیشتی هیزنکی دژس یا لایه نگر.

(ب) هیزش برده سر هیزنکی دژس له لاه.

(ج) نه لای هیزنکی دژسندا تیهرین

له لاه و بوون، له تهنیشته و بوون.

flannel (flan'l), *n.* (۱) قوماشی خوری تنک

flat

(۲) (*pl.*)، جل و بهرگی خوری بهتایه یی پانتول.

(۳) (*Colloq.*)، (*pl.*)، فانیله، جلی ژیره وه.

flap (flap), *n.* (۱) چمک (جل و بهرگ یا شتی تڼ، پارچه یېکی شون پوړه وه.

(وهک زمانه کی گرافانی چاکت). (۲) شقه یی بالی بالنده، باله فری.

(۳) زلله. (۴) به شتیکی جوړولو له بالی فری که.

v.t. (۱) زلله لیدان، پیدان (به شتیکی پانو تهخت).

(۲) شقه له بال هلېساندن، باله فری کړدن.

(*The bird ~ped its wings.*)

v.t. (۱) باله فری کړدن، شقه له بال هلېسان.

(۲) شوپوړنه وه، شه کانه وه.

flare (flār), *v.t.* (۱) گرگرتن، داگیرسان، ناگرگرتن، کسپه کړدن، هملچوون.

(۲) ښاروت دان به شتیکی داگیرساو وهک گر.

v.t. (۱) گر تڼ بهردان، داگیرساندن. (۲) ښاروت پیدان به شتیکی گراوی.

n. (۱) گرگرتن، کم خایه، کسپه. (۲) گرگرتن زور پوړناکی سرده می بؤ

پوړناک کړدنه و، شو نینک. (۳) هملچوون (هست، سوز) له پږ توپه و بوون یا

هملچوون، شتیگری. (۴) پیچایی یا لورلی (تنوړه).

flare up (or out), (۱) گرگرتن، ناگرگرتن، کلپه کړدن.

(۲) له پږ هملچوون (هست)، له پږ توپه و بوون، شتیگری و بوون.

(۳) داگیرسان (ناگر، شپ، ناگرتی، برین)، سره هلېدنه و (برین، نه خوشی

شپ).

flare-up (flār'up), *n.* (۱) کلپه، کلپه کړدن، گرگرتن.

(۲) له پږ هملچوون (هست)، له پږ توپه و بوون.

(۳) داگیرسان (شپ، برین، ناگرتی، ناگ)، سره هلېدنه و.

flash (flash), *v.t.* (۱) بریقانه و، درو شانه و، شوق دانه و.

(۲) بریسکانه و: (*Her eyes ~ed with anger.*)

(۳) وهک بریسکه تیپه و بوون: (*The automobile ~ed by.*)

v.t. (۱) بریقانه و، درو شانه و. (۲) به بریسکه ناردن (په یام، بریسکه)

(۳) [Colloq.]، پیشاندان بؤ خوڼو وندن.

(*He ~ed a roll of money.*)

n. (۱) بریقه، بریقانه و، درو شانه و.

(۲) چرکه (کات)، همناسه (کات).

(۳) دهر کموتینکی کورت و له پږ (هست، زیرمکی، وریایی ... هتد).

(*a ~ of wit*)

(۱) بریسکه، په یامی به بریسکه تیردراو.

(۲) خوڼو وندن، خو پیشاندان به کش و فاش.

(۳) زمانی دزو جهردو خه لکی ساخته چی. (۴) لافاو هلېدنه و.

adj. (۱) خوڼو وندن، خو پیشاندن

(۲) تایه یی به دزو جهردو خه لکی ساخته چی.

flashback (flash'bak'), *n.* گهرانه یېکی خیراو کورت وهک

بروسکه بؤ پوړداوی پوړدو له چی وکتیدا یا له مینشکدا.

flash bulb, گلژیی لعله کتریکي کامیرا (که پوړناکی یېکی کورت دودات

بؤ وینه گرتن).

flash flood, لافاوی کوتوپړی.

flash-light (flash'lit'), *n.* (۱) شوقینکی بروسکه کی کز که

هلمه گریسیتو دکوړتینه و بؤ ښاروتداند. (۲) گلژیی دهستی

(۳) شوقی وینه گرتن به کامیرا.

flashy (flash'i), *adj.* (۱) بریقه دار، بریسکه دار، زور پوړناک.

(۲) خوڼو وندن، به کش و فاش، خو پیدان.

flask (flask. fläsk), *n.* شووشه یی مل باریک، شووشه یی می

دهفری مل باریک.

flat (flat), *adj.* (۱) تهخت، تهختانی، تهختایی، پوک.

(۲) پهل (دهفی). (۳) به دروژایی، به دروژی.

(۴) پانو تهتدو ساف.

(۵) پښ نه ملاو نه ولا، نه ورا، پښ دوو دلی: (*a ~ denial*).

(۶) پراوه (نرخ)، سوردای لسمه ناکرتی: (*a ~ rate*).

- (۷) کز (بازار): (a ~ market).
- (۸) بڻ تام: ناخوش: (a ~ drink).
- (۹) ووشدا ناخوش: يک نموا: (a ~ existence).
- (۱۰) ناپون: ناپيان: (a ~ sound).
- (۱۱) په نچر: تايه: (a ~ tire).
- (۱۲) [Colloq.] ناپوت، بڻ بريښه (بڼه، پهنګ).
- (۱۳) نزم: دهنګ، ټاوان.
- adv.**
- (۱) به تختي: به پاني.
- (۲) لسمر پشت يا به نهمه: تخت: (He fell ~).
- (۳) به تمراوی: بڻ کموزياد: (۴) به بڻ قازانچ (قمر).
- (۵) نزم (ټاوان، دهنګ).
- n.**
- (۱) تختياي (پو، دست، شوين) پانايي: (the ~ of the hand, of a sword, etc.).
- (۲) شونښکي تختياي: زموي يهکي گمروي تخت.
- (۳) ژونګو ويکي نزم: (۴) شتيکي تخت (دهن).
- (۵) تايه ي په نچر
- v.t. & v.i.**
- fall flat,**
- flat (flat), n.**
- خانوچه: خانوي بڻ حموشه (شوقه).
- چمند ژورنکي پيکهوه له همان نهژدا.
- flat-foot (flat'foot'), n.** (۱) بڻ پڻ تخت: (۲) [Slang]، پولييس.
- flat-footed (flat'foot'id), adj.** (۱) بڻ پڻ تخت: (۲) [Slang]، پتمو: چسپيو: نهکږي.
- flatten (flat'n), v.t.** (۱) تخت کردن: پان کردنهوه.
- (۲) دان به زمويده: يخ دان.
- v.t.** (۱) تخت کردن: پان بوونهوه.
- (۲) لسمر زموي تخت بوون (مروءه، گيانه): پاکشان.
- flatten out,**
- flatter (flat'er), v.t.** (۱) تخت کردن: تخت بوون: پان کردنهوه: پان بوونهوه.
- مرايي کردن: پشي پشي بڻ کردن:
- به دور وفتګدا هاتن.
- flatter oneself,**
- flattery (flat'er-i), n.** (۱) مرايي: مرايي کردن: پشي پشي.
- flatulence (flach'ə-ləns, flach'yoo-ləns), n.** (۱) باويژه: ناوسکو ريخوله: (۲) قسه ي زلو ميچ وپوچ: کش ولس: لوت بمری.
- flatulent (flach'ə-lənt, flach'yoo-lənt), adj.** (۱) ترکه: تسکين: (۲) قسه زل: فشمجي: به کش ولس.
- flatware (flat'wār), n.** دهفري نان خواردن (وهک کموچک و چتالو).
- چاقو و قاپو ... هتد.
- flaunt (flōnt), v.t.** خويادان به کش و فشمهوه: خوتواندن:
- خودرخستن
- v.t.** خوتواندن به کش و فشمهوه: درخستن به کش و فشمهوه: دان به چاودا:
- کشمخه پيژمه کردن (He ~s his wealth).
- flautist (flō'tist), n. = flutist.**
- flavor (flā'vēr), n.** (۱) بڼ: تام.
- (۲) تايه بخو: شروشي تايه ي شتيک: (the ~ of adventure).
- v.t.** تام پيدان: ترش و خوي پيژمه کردن.
- flavorous (flā'vēr-əs), adj.** به تام: خوش: تام خوش.
- flavory (flā'vēr-i), adj. = flavoured.**
- flavour (flā'vēr), n. & v.t. = flavor [British Spelling].**
- flaw (flō), n.** (۱) درز: شکاوي: کم و کورتی: ناتمراوی:
- (a ~ in the diamond)
- (۲) کم و کورتی: کم و کورتی: هله: ناتمراوی: (a ~ in his character).
- v.t. & v.i.** هميار کردن: کم و کورتی ميان: ناتمراو بوون.
- flaw (flō), n.** باويژانکي کورت.
- flawless (flō'lis), adj.** بڻ کم و کورتی: بڻ گره: بڻ ناتمراوی:

- flax (flaks), n.** (۱) پوومکي کهتان: (۲) کهتان.
- flaxen (flak's'n), adj.** (۱) کهتان: له کهتان سروستګرو: (۲) زمردباو.
- flaxseed (flaks'sēd, flak'sēd), n.** توکه کهتان.
- flaxy (flak'si), adj.** وهک کهتان: له کهتان دهچيت: کهتانی.
- flay (flā), v.t.** (۱) چرم ليکړدنهوه: کول کردن: بهر قامچي دان و چرم.
- ليکړدنهوه: (۲) به توندوتيزی په خنه ليکړتن: (۳) پوتکر د نهوه: تالان کردن
- flea (flē), n.** کنج.
- fleabite (flē'bīt), n.** (۱) گازه کنج.
- (۲) شونښي نم گازه که سورده پيژمهوه: (۳) ناره حه تي يهکي بچووک.
- fleck (flek), n.** (۱) خال (پنست): (۲) پروش: نهختال.
- (۳) پهله (پروغاکي، پهنګ).
- v.t.** به خال داپوشين (پنست).
- flection (flek'shən), n.** (۱) چمپينهوه: چورتانهوه: (۲) پنج.
- inflection (۳)**
- inflectional (adj.).**
- fled (fled), past tense and past participle of flee.**
- fledge (flej), v.t.** په پي ډهر کردن: په پو پال کردن و دستګردن به فرين.
- (۱) به چکه به ختو کردن تا باله فری بوون: (۲) تير داپوشين به پي.
- fledgling, fledgeling (flej'lin), n.** (۱) بالنده يهکي تازه باله فری.
- بوو: به چکه بالنده: (۲) کمپني گنجو دنيا نه ديده و چاو نه پشکو تو:
- باپ (مروءه).
- flee (flē), v.t.** (۱) پاکړدن: هلاتن: ډمريز بوون.
- (۲) وون بوون: زو تپيږ بوون: (۳) خيرا پوښتن.
- v.t.** له دست پاکړدن: ډمريز بوون: خو ډي لادان: ډي پاکړدن.
- fleece (flēs), n.** (۱) برگن: خوری (که به مېرکه موه بيت يا تازه لوی).
- پورايستهوه: (۲) برگن مېرکه: (۳) برگ (که وهک برگن مېرکي واپيت).
- (۴) چمشنه قوماشکي نرم.
- v.t.** (۱) بريښهوه (مېرکي): برگن ډي بريښهوه.
- (۲) پوتکر د نهوه (به فيل): خله تاندن و پاره ډي سندن: ډي دزين.
- fleecey (adj.).**
- fleet (flēt), n.** (۱) گله کهشتي: جنهک: هيزی ډمريايی.
- (۲) گله کهشتي، فرکه، نوتميل، لوري ... هتد.
- fleet (flēt), v.t.** (۱) سرناوکهوتن: مله کردن: (۲) فرين: خيرا پوښتن.
- (۳) [Archaic]، له چاو وون بوون: به پهله تپيږ بوون.
- (۴) جيگه کوږين.
- v.t.** (۱) [Rare]، کات کوشتن: کات ږندن سمر: (۲) جيگه پڻ کوږين.
- adj.** خيرا: گورج: پهله.
- fleeting (flēt'ing), adj.** کورت (کات): کم خايه: سرده مې:
- زوو به سرده مې: (for a ~ moment).
- flesh (flesh), n.** (۱) گوشت (به تايه ي هی ناده ميزاد).
- (۲) گوشتي ميوه هات: (۳) گوشتي گياندار.
- (۴) لمشي ناده ميزاد: (۵) سروشتي لمشو هستی ناده ميزاد.
- (۶) هممو مروءه: مروءايه ي: (۷) هممو زينده و مړنک.
- (۸) پووکاري لمشي ناده ميزاد: (۹) سوړباو: پهنکي پيستی مروءی سپی
- v.t.** (۱) گوشت به سگ دان بڻ هاندانی يا بڻ پاو کردن.
- (۲) هانی خوین پشتن دان: (۳) پهق کړدن: (۴) تيغ به گوشتدا کردن.
- (۵) قهله وکړدن: (۶) گوشت ليکړدنهوه: کول کردن.
- v.t. [Colloq.],**
- flesh and blood,**
- in the flesh,** (۱) به زيندوويه تي: زيندو.
- (۲) خوا خوی: به لمشو گيان.
- مندالی خوا: خرمي زور نزيک:
- one's (own) flesh and blood,**
- له گوشت و خوينی خوا
- flesh-eating (flesh'ēt'ing), adj.** گوشتخو.

fleshy

- fleshy** (flesh'ī), *adj.* (۱) گوشتن؛ قلمی (۲) تایبته به گوشت؛ وک گوشت. (۳) گوشتن (میوه‌ها).
- fleshiness** (n.).
- flew** (flōd), *past tense of fly.*
- flex** (fleks), *v.t. & v.i.* (۱) چماندنوه (قزل، جومگه). (۲) ثورت کردن (ماسولکه)؛ ثورت بون؛ کزبون.
- flexibility** (flek'sə-bil'ə-ti), *n.* نرمی؛ جری.
- flexible** (flek'sə-b'l), *adj.* نرم؛ جری؛ نه کیشمان.
- flick** (flik), *n.* (۱) شقه (وک هی قامچی). (۲) لیدان (وک به قامچی).
- v.t.** لیدان یا پیدان (وک به قامچی).
- v.i.** فرتفرت کردن.
- flick** (flik), *n.* [Slang].
- flicker** (flik'er), *v.t.* (۱) باله فری کردن؛ شقه له بال هلساندن؛ (۲) فرتفرت کردن (چرا، مزم)؛ ترووسگانموه.
- n.** (۱) فرتفرت؛ فرتفرت. (۲) ترووسگانموه؛ ترووسکه (۳) هستیکی کم خایان یا زوو بوسه‌چوو. (۴) [Slang]، فیلمی سینما.
- flier** (fli'er), *n.* (۱) فروزه؛ شتیک که بفریت. (۲) فروزه‌چی. (۳) شهمنده‌فرنگ یا پاسیک که زوو زوو هاتوچو دهکات. (۴) پی پیلکه. (۵) [Slang]، کارنکی بازگانی بیناکانه‌ی وک قوما. (۶) [Slang]، بلاونامه‌یک که چاپ بکرتو و بلاوکرنتوره به هممولایه‌کا.
- flight** (flit), *n.* (۱) فرین (۲) ماوه‌ی فرینی یک جاری فروزه یا بالنده‌یک. (۳) پزل (بالنده) (a ~ of birds). (۴) پزل فروزه‌ی سوپایی به ناسمانموه. (۵) فروزه‌یک که هاتوچوی پزک‌ریک دهکات له‌نیوان دوو شویندا. (۶) گشتی فروزه. (۷) خیمال فرین (a ~ of fancy).
- (۸) چمند بر پلک‌یک
- v.t.** پیکموه فرین (بالنده)؛ کوچ کردن (بالنده)
- flight** (flit), *n.* (۱) پزکدن (له متریسی)؛ دمریازبون؛ هلاتن؛ پمو. (۲) پوانان؛ رافرندن؛ هلفراندن. (۳) پزکدن؛ دمریازبون؛ هلاتن.
- put to flight,**
- take to flight,**
- flighty** (flit'i), *adj.* (۱) حولول؛ بی بار (۲) شیت؛ شیتوک.
- flim-flam** (flim'flam), *n.* (۱) قسه‌ی قوبو و میچ‌وپوچ. (۲) فیل؛ فیلنازی
- adj.** (۱) میچ‌وپوچ؛ قوب؛ بن مانا. (۲) فیلنازانده؛ لروفلنازی.
- v.t. [Colloq.],**
- flimsy** (flim'zi), *adj.* (۱) ناسک؛ برگه‌نگرا؛ شقی‌وشی. (۲) میچ‌وپوچ؛ بی مانا (بیلکه) (a ~ excuse).
- n.** (۱) کاغذی ته‌ک (۲) شتیک له‌سر کاغذنکی وها ته‌ک نووسراییت.
- flinch** (flinch), *v.t.* سل کردنموه؛ سل‌مینموه؛ کزکردن.
- n.** سل کردنموه؛ سل؛ سل‌مینموه؛ کزکردن.
- flinder** (flin'dēr), *n.* پارچه؛ تله‌زم.
- fling** (flin), *v.t.* (۱) فرزندان؛ نه توند همدان؛ تووپردان. (۲) جوولندن به توندو له‌پ (بال، لاق، سس).
- (He flung his arms about her.)
- (He flung himself into the task.)
- (۳) ده‌ستپیکردن به‌جوشموه. (۴) خستنه نولاره؛ گوی پین نهدان. (۵) دانموه (بزن)؛ لی هاتن (بزن).
- v.t.** (۱) به پله پزیشتن یا چوونده‌رموه. (۲) شیتانه قسه‌کردن؛ ده‌مومری کردن.
- n.** (۱) فرزندان. (۲) لاقرتن.
- (They had a ~.)
- (۳) دؤستابه‌تی‌یک فیوان لژو پیاویک بؤ بابوردن. (۴) سها‌یک به‌جوش. (۵) [Colloq.]، هولدانیک هر بؤ تاقیکردنموه.
- flint** (flint), *n.* (۱) بهره‌ستی؛ بهره‌ستنی. (۲) شتیک زود پوک.
- flintly** (adj.).

floccus

- flip** (flip), *v.t.* (۱) هلدانه‌وه (پره). (to ~ a page). (۲) شیروخه‌ت کردن؛ تپو ووشک کردن؛ پاره هلدان به هلدان له شیروخه‌تدا.
- v.t.** (۱) چه‌قنه‌لیدان؛ شقه له قامچی هلساندن. (۲) به جرت و فرت جوولانه‌وه.
- n.** چه‌قنه؛ شقه‌ی قامچی.
- flip up,**
- flip** (flip), *adj.* [Colloq.].
- flippancy** (flip'an-si), *n.* (۱) فشقی‌چیتی؛ به گالته دانمهر. (۲) کرموده‌یک یا ووتیه‌یک فشقی‌چیتی‌پانه.
- flippant** (flip'ənt), *adj.* فشقی؛ فشقی‌چی؛ شت به گالته دهرمهر؛ شت به لاقرتن گر.
- flipper** (flip'er), *n.* (۱) پپره‌کی نه‌هنگو گیانداری دمریایی تر. (۲) [Slang]، دست.
- flirt** (flirt), *v.t.* (۱) فرزند به توندی. (۲) پاره‌شاندن: (The bird ~ed its tail.).
- v.t.** (۱) فرتفرت کردن. (۲) چاوباشقالی کردن؛ چاوبازی کردن؛ چاوبرکن کردن. (۳) یاری پیکردن (له میشکدا): (He ~ed with the idea of quitting his job.)
- n.** (۱) فرتفرت؛ فرتفرت. (۲) فرزندانی خیر؛ هلدان. (۳) چاوباز؛ چاوباشقالی؛ چاو له‌دهر؛ کسینکی چاوباشقان.
- flirtation** (flirt-tā'shən), *n.* چاوبازی؛ چاوباشقالی؛ چاوبرکن؛ چاوباشقالی کردن؛ چاو له دهرمهری.
- flirtatious** (flirt-tā'shas), *adj.* چاوبازیکر؛ چاوباشقالی؛ چاو له دهرمهر؛ چاوبرکنیکر.
- flirty** (flirt'i), *adj.* = flirtatious.
- flit** (flit), *v.t.* (۱) پیندا تپیه‌پوچن (بیر به میشکدا)؛ دمریازبون. (۲) فرین؛ فرتفرت کردن (۳) [Dial.], پزیشتن. (۴) [Obs.], گزیدن
- n.** جوولانه‌یک خیر؛ فرتفرت.
- flitter** (flit'er), *v.t. & v.i.*
- float** (flōt), *n.* (۱) شتیک که سرناو ده‌کورت یا یارمته‌ی سرناو‌کورتی. (۲) عره‌بانه‌یک پازاوه که له خووناندنیکدا به‌سر شقه‌قما ده‌بریت. (۳) ماله (بؤ ساف‌ولوس کردنی چیمه‌توقاری و گه‌چکاری) (pl.). (۴) ریزه گزویی سر شانو.
- v.t.** (۱) سرناو‌کورتن. (۲) به‌سر هوا یا ناودا پزیشتن له‌خووه و بن هلدان؛ سر هوا کورتن. (۳) چوون و هاتنی بن مه‌بست. (۴) سرناو‌خستن.
- v.t.** (۲) پزگرتن به‌سر ناووه: (enough water to ~ a ship). (۳) به ناو داپزشین؛ نوم کردن له ناودا. (۴) خستنه‌ناو یازاپوه. (۵) ماله‌لیدان (چیمه‌توق، گج، قوب)؛ ساف‌ولوس کردن به ماله.
- floatage** (flōt'ij), *n.* = flottage.
- floatation** (flō-tā'shən), *n.* = flotation.
- floater** (flōt'er), *n.* (۱) کسینک یا شتیک سرناو‌کورتی. (۲) کسینکه که له چمند شویندیکدا ده‌کدگ دهاد. (۳) [Colloq.], گپوک (به‌تایبته‌ی کریک‌ریک که هر ده‌مه له شویندیک کار بکات).
- floating** (flōt'in), *adj.* (۱) سرناو‌کورتی. (۲) گپوک؛ ناجیگر: (the ~ population). (۳) پاره‌ی نه‌خراوه کار. (۴) نه‌ندامینکی له‌شی له جینگه‌ی خوی ترازاو (پزیشکمانی): (a ~ kidney)
- floating dock,** (۱) نه‌سکه‌لی سرناو (که نزم ده‌کرتیه‌وه ناو کشتی دیتنه سیری و دوی نه‌وه به‌ر ده‌کرتیه‌وه سر ناو کشتی‌یکه‌ی تیدا چاک ده‌کرتیه‌وه).
- floccus** (flok'əs), *n.* توبه‌لی تووکی سر کلکی همدن گیاندان.

flush

- (۱) قاوران! دهره پرانند. (۵) سفت کردن! ساف ولوس کردن! پیک کردن:
(The mason ~ed the joint with mortar.)
- n.**
- (۱) ناو پیاویشتنو پاکوونموه (ناو دهستانه).
(۲) گموره بون یا نهشوناکردنیکی کوتوپ. (۳) هاتنه جوش و خروش.
(۴) تریق بوونه ده! رهنگ سور هه لگه پران. (۵) دره و شانه ده! بلنسدان.
(۶) هست به گرما کردن لهپر (کاتی تا ئی هاتن و بئ نونگی).
(۱) دهوله مند! خوش گوزهران. (۲) فره! مشه! زهبنه.
(۳) به تین! به جوش! رهنگ نال یا سور هه لگه پران.
(۴) سفت! پیک! ساف. (The door is ~ with the walls.)
(۵) به تهاوی! نهکسر.
- adv.**
- (۱) به پیک! به سفت و سافی. (۲) به تهاوی! نهکسر.
flush (flush), n.
flusher (flush'ēr), v.l.
پهشوکاندن! سر ئی شیان! سرکوتو کردن.
v.l.
پهشوکان! سر ئی شیان! سرکوتو بوون.
n.
پهشوکانی! پهشوکان! سر ئی شیان.
flute (flōt), n.
شمشال! بلوتر! فلو.
v.l. & v.l.
شمشال لیدن
fluter (flōt'ēr), n.
شمشالژن! شمشال لیدن.
flutist (flōt'ist), n. Also flautist,
شمشالژن! بلوترژن
flutter (flut'ēr), v.l.
(۱) باله فری کردن! بال شه کانه ده! بهلقان کردن! شه کانه ده.
فره فر کردن (بالنده) (۲) فرین (دهمان). (۳) شه کانه ده (نال)! شه کانه ده.
(۴) لهزین! هاتنه جوش. (۵) جرت و فرت کردن.
v.l.
(۱) شه کانه ده ده! فره فر کردن! باله فری کردن! لهزاندن ده.
(۲) پهشواندن! شپزه کردن! هینانه جوش و خروش.
n.
(۱) باله فری! فره فر! شه کانه ده! لهزین! لهزنده ده.
(۲) پهشونی! سر ئی شیان! جوش و خروش! شپزه می.
(۳) دله کوتی! دله فرکی.
- fluvial (flō'vi-əl), adj.**
پدباری
flux (fluks), n.
(۱) پویشتنی خشوکانه (ناو، شله)! رهوانی یا رموت
(شله). (۲) ناو هه نسان (دهریا)! بهزاو! ناو بهزبونموه.
(۳) همیش ده گوزان. (Fashion is always in a state of ~.)
(۴) سکچون! رهوانی. (۵) مادده یکه له حیمی پئ دمکرت.
(۶) پژهی رهوانی شله یا ورزه بهسر پوویه کدا.
v.l.
(۱) کان تواننده وه لیکدانیان (له حیم کردن).
(۲) پاک کردن ده (پزیشک هوانی).
v.l. [Archaic],
(۱) لهبر پویشتن (شله، قار). (۲) بهر بهره ل کردن (شله).
fluxion (fluk'shən), n.
(۱) پویشتنی خشوکانه (ناو، شله).
(۲) همیش ده گوزان (۳) لهبر پویشتن! ئی هاتنه دهرمه (شله، پیسانی).
fly (fli), v.l.
(۱) فرین (بالنده، فرزه)! به فرزه فرین یا هاتوچو کردن.
(۲) فرین (فرزه چی) (۳) شه کانه ده (نال)! شه کانه ده.
(۴) لهپر بزوان (The door flew open.)
(۵) فرین (کات): (Time ~ies.) (۶) پاک کردن! دهریان بوون! ههلاتن.
(۷) پاو کردن به ههلق.
v.l.
(۱) ههلاتن به ناسماندا (کولاره)! فرین: (to ~ a kite).
(۲) فرزه لیدن یا فرین: (to ~ an airplane).
(۳) بهسره ده فرین: (He flew the Pacific.)
(۴) به فرزه گواستنه ده! به فرزه فراندن یا هه لگرتن.
(۵) دهریان بوون! ههلاتن! پاک کردن.
n.
(۱) ثمر زمانه بی زنجیر یا قوچه ی پانتول داده پویشتن.
(۲) دهرگای جادر (قوماش). (۳) (۱) پانایی نالایک.
(ب) قهرای نال (که له پیری دارنالا کهریه). (۴) پنجه! پهرمه ده.
(۵) پهره یکی سپی له سهره تا یا کوتایی پرتو کیندا.
(۶) عهره بانه یکی نهکسپی. (۷) (p.l.) بنمچی شانز.
fly at,
fly in the face of,
هیزش بردنه سهر! پهلاماردان.
پوویه پرو وستان! دژ وستان! لهگنده! نهگونجان.

focus

- لهپر هه لچوون (هست).
fly into,
fly off,
let fly (at),
له ناو پویشتن! به پهله پویشتن.
(۱) تیگرتن! تهقلی کردن! پیادان.
(۲) هیزش بردنه سهر به ده.
(۱) میش. (۲) شتیکی له پیری پلاستیکی پهنگا و پهنگ
دروستکاروه له شیهوی جانموردا له پاره ماسی! بهکارده مینریت بژ دان.
fly-by-night (fli'bi-nīt), adj.
(۱) پشتی پئ نابستریت (له پروی)
دارایی یا بازگانی پهره! شلوق.
(۲) جئی گومانو سهرده می! کاتی و هیچ و هیچ
(۱) قهرزیک که له خاوهن قهرزه کانی راده کات به شمر دهریان ده بیت.
(۲) شتیکی سهرده می و پشت پئ نه بستر او جئی گومان.
flier (fli'ēr), n. = flyer.
flyer (fli'ēr), adj.
(۱) فرنده! فرزه! بفر. (۲) خیرا.
(۳) شمه کاه (نال). (۴) کورت و به پهله: (a ~ trip).
(۵) می فرزه یا فرزه کوان: (a ~ field; a ~ suit).
جم و جولیکی زور تیختن.
فرزه کی ناوی.
پایه یکه که به هوی تاقیکه ده نهو ستریت
دیواریکه بژ پالیشی کردن.
(۱) نالای شه کاه. (۲) سهرکرتن.
فرزه خانه.
ماسی فرنده (ده توانیت باز دات به هه وادا).
فرزه.
دهفری فریه! قاپی فرنده! قاپی بفر (که بریتی به له
دیاردیه که له شیهوی قاپدا مرزه دیوتی به ناسماندا فریه).
fly-leaf (fli'lēf), n.
پهره یکی سپی له سهره تا یا کوتایی پرتو کیندا
پهره کوله (که بریتی به له پهره یکه مرزه هه لیده دات بژ
خوپاراستن له میش و میشوله ... هتد).
fly-paper (fli'pā'pēr), n.
کاغذی میش (که بریتی به له ته بهقه
کاغذیکی لینگ یا زهر پیوه کراو بژ میش کوشتن).
fly sheet,
نامیلک.
fly-weight (fli'wāt), n.
بوکسانزیک که ۱۱۲ پاون قورس بیت یا
که متری.
fly-wheel (fli'hwēl), n.
پهره یه یکی قورسه به مکهینه کهره
دهبستریت بژ پیک و پیک کردن خیرایی یا کارکردنی مکهینه که به بهر دهوامی.
foal (fōl), n.
جوانو نهسپ! جوانو ماین! جوانو لکه! جاش (کهر، هیست).
v.l. & v.l.
زاین (ماین، کهر، هیست).
foam (fōm), n.
(۱) کف (ناو، شه پزل، بیره، عهره ق).
(۲) [Poetic]، دهریا.
v.l.
کف کردن
v.l.
کف پنگردن.
foam at the mouth,
زور توو پهره بوون! لینگار توو پهره بوون.
foamy (fōm'i), adj.
(۱) کفلاوی. (۲) له کف پنگهاتوو.
(۳) وه کف.
-foamily (adv.); foaminess (n.).
(۱) گیرانی کاتو مینر. (۲) زنجیری کاتو مینر گیران.
(۳) گمهریک یا شتیکی جوان بهسری زنجیریکه ده.
fob (fob), v.l. [Obs.],
خهله تاندن! گزی لگرتن! دهسترین.
focalize (fō'k'l-īz), v.l. & v.l.
(۱) کورکانه ده له ناوچه قدا!
تیشک کردن! تیشک بوون.
(۲) پگرتن له یک شوین یا نه نامدا (نه خوشی).
-focalization (n.).
(۱) تیشک.
(۲) ناوچه رکه! ناوهر است! ناوچه ق.
(۳) نه نامدا که به شتیکی لهش که نه خوشی یکی تیا راکیراوه.
(۴) ناوهر است یا ناوچه قی بووه لهری یکه.

- (۱) گونگرتن: سەرىخ پېدان.
(۱۲) گوى پېدان: ئاگا ئى بون: (He ~s local politics).
(۱۳) تىگەشت: (Do you ~ me?)
v.L (۱) لە دوامە ھاتن يا پۇشت.
(۲) لەگەلدا بون: لەگەلدا پۇشت. (۳) بون بە ھۇ.
as follows, بىم جۇرەي خوارەو: ەك لە خوارەو بون كراو: تەو.
follow out, تەواكردن: بە تەواي جىبەجىكردن: پەيمەرى كەردن.
follow suit, لەسەر پىو شوئى كەسكى تە پۇشت: چاۋلىكردن.
follow through, بەردەوام بون لەسەر كارىك تا تەواكردن: لەسەر پۇشت تەواكردن.
follow up, (۱) دوۋكەوت: دواكەوتن و بەرئەدان.
(۲) تەواكردن: بەجىبەت: بە تەواي جىبەجىكردن.
(۳) شوئى كەوتن (داخوشت، سكاۋنامە): ەنگاۋى تازە ئان بۇ پالېشتى كەردن و جىبەجىكردن كارىك. (۴) لىكۋلىنەي زىاترا: بەردەوام بون لەسەر.
follower (fol'ō-ēr, fol'ō-wēr), n. (۱) پاشكۆ: كەلدا دەسكەلا.
شوئى كەوتن (۲) چاۋلىكەر. (۳) بەردەست: خزمەتكار.
(۴) بەشىكى مەكىنە كە ووزە و بونى لە بەشىكى تە مەكىنەكە بۇ دىت.
following (fol'ō-īn, fol'ō-wīn), adj. ئايندا: داهاتو: خوارەو.
ئەمانەي خوارەو
n. كۆمەلەك لە شوئى كەوتن: دەستەبەكى پالېشتىكەر.
دەستەي پاشكۆ خوارەستان.
the following, (۱) ئەمانەي خوارەو: ئەمەي خوارەو.
(۲) ئايندا: داهاتو
follow-through (fol'ō-thrō), n. بەردەوام بور لەسەر كارىك.
تا تەواكردن: بەتەبەت لىدانى تۆپ لە ياريدا).
follow-up (fol'ō-up, fol'ō-wup), adj. ھى دواتر.
ئەمەي لە پاش ئەمەي تەمە دىت: (~ visits; ~ letter).
n. (۱) كارىك بە شىتىكى پاشكۆ: ئەمەي لە دواترە دىت: ەنگاۋى ئايندا
(بۇ پالېشتى كەردن ەنگاۋى پىشتوشت).
(۲) ەنگاۋى ئايندا ئان (ەك نووسىنى نامەبەكى تە سەردانى يەكەك).
folly (fol'i), n. (۱) گەرجىتى: كەرتى: بىن مېشىكى: ئەزانى.
(۲) كەردەبەك يا بىوايەكى كەرانە. (۳) ەمەلانىكى بىن سوودو گرانبەما.
foment (fō-ment'), v.L (۱) ەمەن. ئەش: بە ئاۋى گەرم داشقو
شىتى گەرم لىنان (لەش). (۲) ەاندان: بوزاندن: پى بۇ خوش كەردن:
(to ~ rebellion)
-fomentation (n.).
fond (fond), adj. (۱) ساۋىلكە (۲) شىت: شىتۆكە.
(۳) دلتەرم: دل ناسك. (۴) ناسكو پەر لە خوشەرىستى: (~ caresses).
(۵) خوش: خوشەرىست: (my ~est wish).
خوشەرىست: خواىشت وىست: چوونە دلەو:
fond of, (to be fond of a person)
fondle (fon'd'l), v.L دەست پىاھىنان (خوشەرىستى):
دەست تىوەدان و يارى پىكردن (بۇ دەربىنى خوشەرىستى):
(to ~ a baby, a lover, a cat, etc.)
fondly (fond'li), adv. (۱) ساۋىلكە.
(۲) خوشەرىستان: لەپوۋى خوشەرىستى: پەرە.
fon-due (fon'dō, fon-dō), n. خوارەمەنىبەكى گەرمە لە
پەنرى تەواو كەرە ەنلەكە مەي پىكەت بە نانەرە دەخوشت.
food (fōd), n. (۱) خوارەمەنى: خواراك: ئان: ئەمە: بۇئو: خوارەن.
(۲) خوارەنلىكى تەبەت: خوارەمەنىبەكى تەبەت.
(۳) دان: شىتى زاخاۋ دەرمە بى بۇئى: (~ for thought).
food-stuff (fōd'stuf), n. خوارەمەنى: خوارەمەنى خاۋ: بۇئو.
fool (fōl), n. (۱) كەسكى بىن مېشىك. كەر، ئەزان، يا كىل.
(۲) كەسكى قۇشمەچى يا گانەبۇ: لە كۇندا لە كۇشكى پاشاكندا پادەمگىر
ھەر بۇ بابواردن و پىكەنەن).

- v.L (۱) خۇ كىل كەردن: پەرەشتى مەلانىە يا بىن مېشىكانە نوۋاندن.
(۲) گانەكەردن.
v.L ەمەلەتەندەن: بە ەمەلە بىرەن
be no (or nobody's) fool, ئۆزەن: ئىتەتو: كەرتىبە
(۱) كات بەفېرەدان: بە شىتى ەج و پوچو
fool around, [Colloq.], [Slang], داۋىن پىسى كەردن: بە دزىبەو
پابواردن (بەتەبەتتى ئى مېرەدان يا پىاۋى ئۇدان)
fool with, [Colloq.], دەستكارى كەردن: لاكەكەردن.
play the fool, خۇ كىل كەردن: خۇ ئى ەمەلەكەردن.
fool (fōl), n. شىرىنىبەكە لە مېوە دىروست دەكەرت.
(۱) كەردەو يا پەرەشتىكى شىتانە يا كەرانە.
foolery (fōl'ēr-i), n. كەرتى.
foolhardy (fōl'här'di), adj. چاۋقەم: سەركىش: ەمەلەش:
سەركەرم: ئازاۋ بىن مېشىك.
-foolhardily (adv.); foolhardiness (n.).
foolish (fōl'ish), adj. (۱) بىن مېشىك: كەر: ئەزان: گەوچ.
(۲) بىن مانا: قۇ.
(۳) [Archaic], بىن ئرخ: ەج و پوچو
foolishness (fōl'ish-nis), n. (۱) بىن مېشىكى: كەرتى: ئەزانى.
گەوچى. (۲) كەردەبەك يا شىتىكى كەرانە.
fool-proof (fōl'prōf), adj. (۱) ئەمەندە ناسان و پىكە پەوانە
كەسكى بىن مېكىش دەزانى كارى پى بىكات.
(۲) قەت تى ناسكى، خراپ نائىت، يا رىزەر ناكەوشت: (a ~ plan).
foolscap (fōlz'kap), n. پەرە كاغەزى گەرمە (كە پانى ۱۲ كرىو
دەرتى ۱۲ كرىو بىت).
fool's errand, كەردەبەكى بىن سوودو كەرانە.
fool's paradise, بىمەشتى كەران يا بىن مېشىكان.
foot (foot), n. (۱) پىن: قاچ
(۲) شىتىك كە لە شوئىندا ەك پى بىت: (۱) بىن، پىچكە (مىز، كورسى)
(ب) لاخاۋوۋى شىتىك: (the ~ of a page).
(ج) دامىنى شاخ: بىنارى شاخ
(۲) لاخاۋوۋى جىنى نووستى يا كۆر (كە جىنى قاچە).
(۳) ئەمە بەشەي گۆرمەي كە قاچ دادەپۇشتى. (۴) پىن (پىوان).
(۵) پىادە (سوپا، پۇلىس). (۶) خلتە.
(۷) خشتە (ھۇنارە): دوۋ بىرگە يا زىاترى پىكەو ووتراۋى ھۇنارە:
(to be or not to be) لە سى خشتە يا "قوت" پىكەتوۋە.
v.L (۱) سەماكەردن: (۲) بە پىن پۇشت: پىاسەكەردن.
(۳) بۇئان يا بۇ پىشەو پۇشت (كەشتى).
v.L (۱) پىا پۇشت: پاكەردن لەسەر: سەماكەردن لەسەر.
(۲) گۆرمەي لەپىكەردن. (۳) كۆكەندەو سەرجەم دەرهىنان.
(۴) [Colloq.], پارەدان: (He ~ed the bill).
foot it, [Colloq.], سەماكەردن: بە پىن پۇشت: پاكەردن.
foot up, كۆكەندەو سەرجەم دەرهىنان.
have one foot in the grave, [Colloq.], سەر لە گۆمى كۆر لەزىن:
پىرو نەخۇش.
(۱) بە پىو ەستەو. (۲) بە پىن پۇشت: پاكەردن.
(۳) بەردەوام بون: خەرىك بون.
(۴) ئۆز خىزا: پاكەردن يا
پۇشتى. (۲) (۱) بە باشتىن شىو خۇ پىشاندان. (ب) ئەوپەي ەمەلەن.
put one's foot down, [Colloq.], لەسەر سووربون:
پىن دان بە زەویدا، واتە لەسەر سووربون.
put one's foot in it (or one's mouth), [Colloq.], ەمەلەكەردن
يا شىتىكى خراپ ووتن تەرىق بونەو لە ئەنجامدا،
پاشكۆبەكە بەمانا: پىن (پىوان) - دىرتى، پانى، بەزى،
قولى: (six-foot).

footage

- footage** (foot'ij), *n.* دروژی به پی (فیلمی سینما).
football (foot'bôl), *n.* (۱) یاری فوتبولی نیامریکی.
 (۲) توپی نیم باری به (۳) مهسه له یهک، کیشیهک، یا کسبیک که هیچ دهستیهک نه یگرته خوی و یاری پین بکهن وهک توپی شق شه قین.
footboy (foot'boi), *n.* بهر دهستیکه مندال.
footbridge (foot'brij), *n.* پردی پیاده بۆ.
-footer (foot'ër), *n.* پاشکویه که به مانای: کسبیک یا شتیکی نه وه ندنه
 دروژ یا بهر: هتد: (a six-footer).
footer (foot'ër), *n.* پیاده پیاده بۆ.
footstep (foot'step), *n.* (۱) هنگاو. (۲) دهنگی شوین پین.
footgear (foot'gër), *n.* پیلو.
foothill (foot'hil), *n.* گردی بشاری شاخ؛ گردی دامینی شاخ.
foothold (foot'höld), *n.* (۱) شوش پین؛ جنی و مستان.
 (۲) جنی بهکی ناسووده و باش بۆ پالپشتی.
footing (foot'ing), *n.* (۱) به پین پویشتن یا گهپان.
 (۲) شوین پین بهکی پتم.
 (۳) بنچینه؛ بناغه: (This business must be put on a sound ~).
 (۴) ناست (to be on an equal ~ with).
 (۵) (۱) کۆکردنه و سهرجه دهره ننان. (ب) سهرجه.
 (۶) بنی دهر به یوی پایه یا دیوار.
footless (foot'lis), *adj.* (۱) بن پین؛ بن قاچ.
 (۲) بن بناغه؛ بن پین؛ بن پالپشت
 (۳) [Col'loq]، ناکارامه؛ ئی نهاتوو
footlights (foot'lits), *n.pl.* (۱) شوره قهوازی سهرزمینه؛ شانۆ.
 (۲) شانۆ؛ پیشه؛ شکتیری.
footlocker (foot'lok'ër), *n.* باوینی سهر بار؛ که له بهر پین جنی
 نووستنه که بهر دایه نیت.
footloose (foot'lōōs), *adj.* بهرله؛ مریه؛ نا زادا
 ده توانیت به ههرج لایه که دایه نیت بچیت.
footman (foot'mən), *n.* (۱) بهر دهست؛ خزمه تکار.
 (۲) [Archaic]، سهر بازی پیاده.
footmark (foot'märk), *n.* شوش پین؛ جن پین.
footnote (foot'nōt), *n.* پهراویز؛ تینیسی پهراویز.
v.t. پهراویز؛ تینیسی پهراویز نووسین.
footpath (foot'path', foot'päth), *n.* پیاده بۆ؛ قوه له پین؛
 زه لامه پین؛ پینچه
footprint (foot'print), *n.* شوش پین؛ جن پین.
footrest (foot'rest), *n.* شوشی حواره و پین (له کاتی دانیشتندا)
 یا پاندانه و دهان
foot soldier, سهر بازی پیاده
foot-step (foot'step), *n.* (۱) هنگاو. (۲) دهنگی پین.
 (۳) شوین پین؛ جن پین. (۴) پله پین پلکانه.
follow in (someone's) footsteps, له سهر پین و شوینی کسبیک
 پویشتن؛ چاولین کردن.
footstone (foot'stön), *n.* کتلی بهر پین؛ گۆپ.
footwear (foot'wâr), *n.* پیلو.
footwork (foot'würk), *n.* شیوه؛ نکاره مینانی پین له وهرزش و
 هله پین کردن.
fop (fop), *n.* (۱) کسبیک بن میشک. (۲) کسبیک زور تهرپوش
 کسبیک که به پله پیتکه خوی ده ته کینن.
foppery (fop'ër-i), *n.* کرده و جل و بهرگی کسبیک تهرپوش.
foppish (fop'ish), *adj.* تابه تی به کسبیک زور تهرپوش؛
 کشفه چی؛ لوت بهرزه به پله پیتکه خوته کینن.
for (fôr, unstressed fër), *n.* (۱) له باتی؛ له جیاتی.
 (۲) له جی؛ له بریتی: (His agent acted ~ him).

force

- (۳) بۆ؛ له پینتانی: (They fought ~ freedom).
 (۴) به ناوی نه وه؛ بۆ پینلینانی نه و:
 (The baby was named ~ his grandfather.)
 (۵) له بهر؛ بۆ؛ بۆ نه و نامانه: (He carried a gun ~ protection.)
 (۶) بۆ (چوون بۆ شوینیک)؛ بهر و: (She has just left ~ home.)
 (۷) بۆ (گهپان بۆ شتیکی)؛ بهر واد: (The child looked ~ his dog.)
 (۸) بۆ (کسبیک یا شتیکی): (flowers ~ a girl).
 (۹) بۆ (شیان بۆ مه به شتیکی): (a room ~ sleeping).
 (۱۰) بهر واد؛ بۆ: (The child cried ~ his mother.)
 (۱۱) بۆ: (It is cool ~ July.)
 (۱۲) له بهر؛ به؛ به هزی: (He cried ~ pain.)
 (۱۳) له گهل نه وه شد: (She is stupid ~ all her learning.)
 (۱۴) بۆ؛ له بهر بهر: (a good day ~ every ten bad ones).
 (۱۵) به؛ به نه وه ندنه: (He sold the house ~ \$ 10000.)
 (۱۶) بۆ نه وه ندنه (کات، دوری یا ماوه):
 (The movie lasts ~ an hour; The road runs ~ five miles.)
 (۱۷) بۆ (کات): (I made an appointment ~ three o'clock.)
 (۱۸) [Obs.], له پینش.
conj. له بهر؛ چونکه؛ له بهر نه وه.
forage (fôr'ij, for'ij), *n.* (۱) ئالف؛ ئالیک.
 (۲) بۆ ئالف، خوارده مین، یا ئازووه گهپان؛ بۆ له وهرگا گهپان.
v.t. (۱) بۆ ئالف، خوارده مین، یا ئازووه گهپان.
 (۲) (~ for; ~ about) گهپان به دوی شتیکی پینوستدا
v.t. (۱) (۱) ئازووه خست؛ خوارده مین ئی وهرگرتن یا ئی سهندن.
 (ب) تالان کردن؛ پووتکردنه و. (۲) ئالف پینان؛ خواردن پینان
 (۳) ئالف ده سکوتن به بۆ گهپان.
for-as-much (fôr'az-much'), *conj.* نه وه ندنه؛ هتا (پله).
foray (fôr'ä, for'ä), *v.t. & v.i.* تالان کردن؛ راو و پووت کردن؛
 پووتکردنه و.
n. هیزشی تالان کردن؛ هیزشی راو و پووت کردن؛ هیزش.
forbade, forbade (fër-bad', fôr-bad'), *past tense of-*
forbid.
forbear (fôr-bâr', fër-bâr'), *v.t.* (۱) نه کردن؛ خۆ راگرتن (له کردن)
 یا ووتنی شتیکی. (۲) [Archaic]، دهر بردن؛ هله کردن؛ بهرگه گرتن.
v.t. خۆ راگرتن؛ نه کردن (کار)؛ خۆگرتن.
forbear (fôr'bâr'), *n.* ~ **forebear.**
 (۱) خۆگرتن؛
forbearance (fôr-bâr'äns, fër-bâr'äns), *n.* خۆ راگرتن؛ هله کردن؛ نارام بوون (۲) ماوه زیاده پینان بۆ دانه وهی قهرزیک.
forbid (fër-bid', fôr-bid'), *v.t.* قهدهغه کردن؛ پین پین نه دان؛
 نه مینشتن.
forbiddance (fër-bid'ns, fôr-bid'ns), *n.* قهدهغه کردن؛
 قهدهغه کراوی.
forbidden (fër-bid'n, fôr-bid'n), *adj.* قهدهغه کراو؛ قهدهغه.
forbidden fruit, (۱) بهری نه و داره قهدهغه بوو له نادم و حوا که
 لوی بخون (قوربان، ئینجیل). (۲) شتیکی وسترای قهدهغه کراو.
forbidding (fër-bid'ing, fôr-bid'ing), *adj.* به سام؛ سامانه؛
 سامدار؛ ترسناک؛ به شکی.
forbore (fôr-bôr', fôr-bôr'), *past tense of forbear.*
forborne (fôr-bôm', fôr-bôm'), *p.p. of forbear.*
force (fôrs, fôrs), *n.* (۱) هیز؛ وزه؛ تین. (۲) ته وهرژ.
 (۳) زور؛ زورکاری؛ زورده ملی؛ زهر؛ توندوتیژی.
 (۴) لهنگه (پهروشت)؛ قورسی: (the ~ of character).
 (۵) هیزی سوپایی یا دهریایی؛ نیزی.
 (۶) کومه (سهر باز، که شتیکی بهر واد)؛ دهسته.
 (۷) زوربیکردن؛ به زور پین کردن.
v.t.

forced

- (۲) به زور سوار بودن؛ به زور له گدا جوت بودن
(۳) به زور پنگه کردنه یا شکادن یا داگیر کردن؛ به سوردان.
(۴) به زور ئی سندن. (*I ~d the gun from his hand.*)
(۵) ناچار کردن؛ والیکردن: (*Hunger ~d him to steal.*)
(۶) (~ on ; ~ upon). سه پاندن به سورد؛ به زور سه پاندن به سورد:
(*He ~ed his attention on her.*)
by force, به زور؛ به زورملی؛ به زورکاری.
in force, (۱) به همور هیزهوه؛ همور هیز.
(۲) کاری پئ دهکری (یاسا)؛ له کاردايه (په پهره، یاسا).
(۱) هی زورکاری؛ به زورملی؛ به زور.
forced (fôrst, fôrst), *adj.* بنگار. (*labor*) .
(۲) ناسرووشتی؛ دیز؛ دروستکوار: (*a ~ smile*) .
(۳) ناچاری (*a ~ landing*) .
-forcedly (*adv.*).
forceful (fôr'sfəl, fôr'sfəl), *adj.* به زهبروژنگ؛ به تیز؛ به تین؛
بگورم؛ توندوتیز؛ به کار؛ کاریگر: (*a ~ person, argument, etc.*) .
forceps (fôr'səps, fôr'səps), *n.* مقستی پزشکی
forcible (fôr'sə-b'l, fôr'sə-b'l), *adj.* (۱) به زورملی؛ به زور کارو.
(۲) به زهبروژنگ؛ به تیز؛ توندوتیز.
forcibly (fôr'sə-bli, fôr'sə-bli), *adv.* به زور؛ به زورملی؛
به زورکاری
ford (fôrd, fôrd), *n.* بووار؛ تنکاو؛ تنکایی
v.t. له بوواروه یا تنکاوروه په رینهوه
fordo (fôr-dôo'), *v.t.* [Archaic]. (۱) له ناو بردن؛ نه هیشتن؛ کوشتن.
(۲) ماندوو کردن
fordone (fôr-dun'), *adj.* [Archaic]. ماندوو؛ هلاک
fore (fôr, fôr), *adv.* پیشهوه؛ پیشهکە؛ لوتکە؛ (کەشتی).
adj. له پیشهوه؛ له پیشهکەدا
n. بهشی پیشهوه یا بهردم.
fore- (fôr, fôr), پیشهکە به مانای (۱) له پیش (کات، جینگه،
پله، رین: (*forecast, forenoon*)
(۲) له بهردم؛ پیش (*forearm, forehead*) .
fore-and-aft (fôr'n-aft', fôr'n-aft'), *adj.* به دریزایی
(کەشتی)
fore and aft, (۱) له پیشی کەشتیچهوه تا پشتکە.
(۲) له پیش و یاشی کەشتیچهوه؛ له هردوو سەری کەشتیچهوه.
forearm (fôr'ärm', fôr'ärm'), *n.* باسک؛ قول (نیوار ناویشکو
مه چەک).
forearm (fôr'ärm', fôr'ärm'), *v.t.* پیشهکی چه کار کردن
پیشهکی خو ناماده کردن.
forebear (fôr'bâr', fôr'bâr'), *n.* باوو باپیر
forebode (fôr-bôd', fôr-bôd'), *v.t. & v.i.* (۱) نیشانهی نهوه
بوون (به تاییهتی شتیک یا پوودانیکی به دووم).
(۲) دل خهبردان یا پیشبینی کردنی پوودانیکی به دووم ناخوش.
foreboding (fôr-bôd'ing, fôr-bôd'ing), *n.* نیشانهی پوودانیکی
به دووم یا کاره ساتی
forecast (fôr'kast', fôr'kast'), *v.t.* (۱) پیشهکی هلسهنگاندن.
(۲) پیشبینی (ناوهره، پوودانی تی).
n. پیشبینی (*weather*) .
forecastle (fôk's'l, fôr'kas'l), *n.* (۱) بهشی پیشهوهی سهریشتی
کەشتی. (۲) بهشی پیشهوهی کەشتیچهکی بازوگانی (شوینی حووانهوهی
کەشتیچهوانهکان
foreclose (fôr-klôz', fôr-klôz'), *v.t.* (۱) پئ لیگرتن؛ نه هیشتن؛
قهغه کردن (۲) پئ نهان یا قهغه کردنی دههینانهوهی بارتیهک یا
شتیکی رهن کراو له بهر نهانی قیستکان له کاتی خۆیدا.

forename

- (۲) پیشهکی پرینهوهی مهسهلهیهک.
(۱) قهغه کردنی دههینانهوهی
شتیکی رهن کراو (له بهر نهانی قیستکان له کاتی خۆیدا).
(۲) خانوو سندنهوه له خاوهنکە له لایهین باقعهوه له بهر نهانی مانگانهکانی
باوو باپیر؛ باپیر؛ دایه. *forefather* (fôr'fä'thër, fôr'fä'thër), *n.*
forefinger (fôr'fin'gër, fôr'fin'gër), *n.* پهنجهی شایهتمان؛
دژشاورمه.
forefoot (fôr'foot'), *n.* سمی وولخ؛ سمی گیاندارنکی چوارپن.
(۱) بهردم؛ ههره پیشهوه. *forefront* (fôr'frunt', fôr'frunt'), *n.*
پیشی پیشهوه؛ پیشهنگ.
(۲) ناوجهرگی کار یا شت؛ شوینی ههره گرنگ.
(۱) له پیشدا بوون یا هاتن (کات،
جی، پله). (۲) دهست ئی ههنگرتن (ماف)؛ وان ئی هینان.
foregoing (fôr'gō'ing, fôr'gō'ing), *adj.* پیشهوه؛ پیشهوتر.
the foregoing, شهوهی پیشهوه (روته، نوسراو، تیبینی)؛
شهوهی لهوه و پیشتر ووتراوه یا نوسراوه.
foregone (fôr-gôn', fôr'gon'), *adj.* (۱) پیشهوه؛ پیشهوتر؛
پاوردوو. (۲) پیشهکی بریاردراو یا زانراو؛ دیار؛ مسوگرا؛ بن گومان:
(*a ~ conclusion*)
(۱) بهردم (وینه)؛ *foreground* (fôr'ground', fôr'ground'), *n.*
به. (۲) دیارترین شوین.
(۱) بهردم؛ پیشترین. *forehand* (fôr'hand', fôr'hand'), *adj.*
(۲) به پیشهوهی دهست کراو (لیدانی یاری تهنس).
n. (۱) جی بهردم؛ جی سوو دهخش.
(۲) بهشی پیشهوهی ناسپ (که له بهردمی سواردايه)
(۳) لیدانی تۆپ به پیشهوهی دهست (یاری تهنس).
forehead (fôr'id, fôr'əd), *n.* (۱) ناوچهوان؛ تهختی ناوچهوان؛
تهوئل. (۲) بهردم یا پیشهوهی شتیک.
foreign (fôr'in, fôr'an), *adj.* (۱) بیگانه؛ هی بیگانه؛ دهرکی
(۲) ناسرووشتی؛ نااسا؛ بهشیک ئیه له:
(*Unkindness is ~ for his nature.*)
(۲) پهیمهندی پنهو ئیه؛ دهرکی.
foreign affairs, کاروباری دهرهوه.
foreigner (fôr'in-ër, fôr'an-ër), *n.* (۱) بیگانه؛ کەسینکی بیگانه.
(۲) ناوهره؛ دهرکی؛ ناوهکی (۳) شتیک بیگانه (به تاییهتی کەشتی).
foreign exchange, (۱) فالوگژی پاره لهگه وولاتان یا کسان
بیگانه. (۲) حواله بوجاامهی دارایی بیگانه.
foreignism (fôr'in-iz'm, fôr'an-iz'm), *n.* ووته، خو، یا
نهریتکی بیگانه.
foreign legion, هیزنکی سوپایی له بیگانه پیکهاتوو.
foreign mission, (۱) دهستگایهکی ئایینی که دهستهیهک ههنگ
دایان نایبت له وولاتیکی بیگانهدا (به تاییهتی له لایهین خاچ پرستهکانهوه).
(۲) بالیوژخانهی وولاتیک له وولاتیکی بیگانه
وهزارهتی دهرهوه.
foreign office, پیشهکی حوکم دان به سورد.
forejudge (fôr-juj', fôr-juj'), *v.t.* پیشهکی زانین.
foreknow (fôr-nô', fôr-nô'), *v.t.* پیشهکی زانین.
foreknowledge (fôr'nol'ij, fôr-nol'ij), *n.* (۱) په رجه؛ قزی ناوچهوان.
(۲) په رجهی ناسپو ماین.
forelock (fôr'lôk', fôr'lôk'), *n.* (۱) سەرۆکی دهستهی
سویندخواران (دادگا). (۲) سەرکار؛ سهرهستا؛ چاوهش.
-foremanship (*n.*).
foremost (fôr'môst', fôr'môst'), *adj. & adv.* یهکه؛ ههره؛
له پیشترین؛ گرنگترین؛ له سهرهوه مووشتیکهوه.
forename (fôr'nâm', fôr'nâm'), *n.* ناوی یهکه؛ کسینک.

forenamed

forenamed (fôr'nāmd', fôr'nāmd'), *adj.*

ناوبراوا

له‌پیشدا ناوبراوا.

forenoon (fôr'nōon', fôr'nōon'), *n.*
پیش نیوون؛ چیشته‌نگاو؛
کاتی نیون مه‌تاوکوتن و نیوون.

adj.

forensic (fā-ren'sik), *adj.*

دادگایی؛ دادگری.

foreordain (fôr'ôr-dān', fôr'ôr-dān'), *v.t.*

چاره‌نوس

نورسین؛ ره‌ها بۆ بپرنه‌وه.

-foreordination (*n.*).

forereach (fôr-rēch', fôr-rēch'), *v.t. & v.i.*

(۱) پینشکوتن؛

په‌لهردن و پینشکوتن (کهشتی، به‌لم). (۲) بردنوه (مهللی)؛ پینشکوتن.

forerun (fôr-run', fôr-run'), *v.t.*

(۱) له‌پینشی‌ه‌وه هاتن.

(۲) نیشانه‌ی نه‌وه بوون.

forerunner (fôr-run'ēr, fôr-run'ēr), *n.*

(۱) پینشک.

(۲) نیشانه‌ی دواپۆژ.

(۳) (۱) کسی پینشوتن (ب) باوو باپیر

foresaid (fôr'sed', fôr'sed'), *adj.*

له‌پیشدا ناوبراوا؛

هی پینشوتن ناوبراوا.

foresee (fôr-sē', fôr-sē'), *v.t.*

پابین؛ وا چاره‌یوان کردن؛

پینشکوتن بپین یا زانین؛ پینشبین

-foreseer (*n.*).

foreshadow (fôr-shad'ō, fôr-shad'ō), *v.t.*

نیشانه‌ی

پودانیک دواپۆژ بوون؛ پینشکوتن وا گه‌یاندن یا دهرخستن.

foreshow (fôr-shō', fôr-shō'), *v.t.*

پینشکوتن وا دهرخستن.

پیشاندان یا گه‌یاندن؛ نیشانه‌ی نه‌وه بوون.

foresight (fôr'sīt', fôr'sīt'), *n.*

(۱) پینشبینی

(۲) دوربینی؛ لیکدانه‌وه.

foreskin (fôr'skin', fôr'skin'), *n.*

پینستی سمری کیر که له‌کاتی

خه‌ته‌نکردندا دهرپۆژت.

forest (fôr'ist, for'ist), *n.*

دارستان

v.t. دارو دره‌حت تیندا ناشتن؛ کردن به‌دارستان.

forestall (fôr-stōl', fôr-stōl'), *v.t.*

(۱) پری‌نیکوتن (به‌کوتنه‌خو)؛

پینشکوتن؛ وه‌ستاندن. (۲) چاره‌یوان کردن و چاره‌سهرکردن پینشکوتن.

(۳) قۆرژ کردن (بازرگانی).

forestation (fôr'is-tā'shən, for'is-tā'shən), *n.*

ناشتنی

دارستان و چاره‌یوانی کردن و پاراستنی

forester (fôr'is-tēr, for'is-tēr), *n.*

(۱) دارستان‌ناس

(۲) کارمندی دارستان. (۳) دارستان‌نشین (مروژ، گیاندان).

(۴) جۆزیکه‌له‌مۆزانه.

forest ranger,

دارستانه‌وان؛ کارمندی دارستان.

(پینشی ده‌ورتی "ranger")

forestry (fôr'is-tri, for'is-tri), *n.*

(۱) [Rare] دارستان

(۲) دارستان‌ناسی؛ زانستی دارستان؛ ناشتن و پاراستنی دارستان.

(۳) به‌خوکردنی دارستان بۆ دارو ته‌خته

foretaste (fôr'tāst', fôr'tāst'), *n.*

به‌رکول.

v.t. [Rare],

به‌رکول کردن.

foretell (fôr-tel', fôr-tel'), *v.t.*

پینشبینی؛ نیشانه‌ی پودانیک

دواپۆژ بوون.

forethought (fôr'thōt', fôr'thōt'), *n.*

(۱) دوربینی؛

پینشکوتن بیرلنکردنوه (۲) پینشکوتن که‌ته‌خو نه‌خشه‌دانان.

foretold (fôr-tōld'), *past tense and p.p. of foretell.*

foretooth (fôr'tōōth', fôr'tōōth'), *n.*

ددانی پینشکوه

forever (fēr-ev'ēr, fēr-ev'ēr), *adv.*

(۱) مه‌تاها‌تا؛ به‌یکجاری.

(۲) همیشه؛ به‌رده‌وام

forevermore (fēr-ev'ēr-mōr', fēr-ev'ēr-mōr'), *adv.*

=

fork

forever.

foreverness (fēr-ev'ēr-nis, fôr-ev'ēr-nis), *n.*
مه‌تاها‌تایی؛
همیشه‌یی.

forewarn (fôr-wōm', fôr-wōm'), *v.t.*

پینشکوتن ناگادارکردن؛

پینشکوتن ووریاکردنوه.

foreword (fôr'wōrd', fôr'wōrd'), *n.*

پینشکوتن (بهرتوک)؛

سهره‌تا.

forfeit (fôr'fit), *n.*

(۱) سزا (پاره، ماف)؛

(۲) شتیکتی ئی سه‌نوا له‌باتی تاوانیک؛ شتی ده‌ست ئی هه‌لگیرا له‌باتی تاوانیک.

(۳) له‌سته‌لگیرتن (ماف)؛ وازه‌مان.

v.t. ده‌سته‌لگیرتن یا ئی سه‌نده‌وه‌ی مافیک له‌بهر تاوانباری‌یه‌ک.

forfeiture (fôr'fi-chēr), *n.*

(۱) ده‌ست له‌ماف هه‌لگیرتن؛

ده‌ست ئی به‌ردار بوون. (۲) شتیکتی ده‌ست ئی هه‌لگیرا؛ سزا.

forgave (fēr-gāv', fôr-gāv'), *past tense of forgive.*

(۱) گوروی ناستن.

(۲) دیوکانی ناستن.

forge (fôrj, fôrj), *n.*

(۱) داپشتن (کان)؛ کانزا تواندنوه شت ئی دروستکردنی.

v.t. (۲) داپشتن. (۳) ساخته‌کردن (به‌وانامه، چه‌کی بانق، پاره ... هتد).

(۱) داپشتن (کان). (۲) ساخته‌کردن.

forge (fôrj, fôrj), *v.t. & v.i.*

به‌رده‌وام بوون له‌سهر و به‌رده‌وه

پینشکوتن.

forgery (fôr'jēr-i, fôr'jēr-i), *n.*

(۱) داپۆژهر؛ ناستن.

(۲) جۆزیک هه‌لبه‌ست؛ درۆ هه‌لبه‌ست؛ درۆن.

(۳) ساخته‌کهر (پاره، به‌وانامه، چه‌ک)؛ ساخته‌جی.

forgery (fôr'jēr-i, fôr'jēr-i), *n.*

(۱) ساخته؛ ساخته‌کاری (پاره،

به‌وانامه، چه‌ک). (۲) شتیکتی ساخته.

forget (fēr-get', fôr-get'), *v.t.*

(۱) له‌بیرچوون؛ له‌بیرچوونوه؛

له‌یادکردن. (۲) له‌رامۆش کردن؛ خسته‌ن پشت کوئ.

v.i. له‌بیرچوون؛ له‌یادکردن.

forget oneself,

(۱) بیر مه‌ر له‌خه‌ک کردنوه و بیر له‌خۆ نه‌کردنوه؛

هر به‌ته‌نگ خه‌لکوه هاتن.

(۲) په‌وه‌شتی ناشرین نواندن؛ ناشرینه‌ه جوو‌لنه‌وه.

forgetful (fēr-get'fəl, fôr-get'fəl), *adj.*

(۱) له‌رامۆشکهر.

(۲) بێ هۆش.

-forgetfulness (*n.*).

forget-me-not (fēr-get'mi-not'), *n.*

جۆزه‌ گۆل و پروه‌کێکه.

forgive (fēr-giv', fôr-giv'), *v.t.*

(۱) لێبووردن؛ لێخۆشبوون؛

به‌خشین؛ گهرن نازادکردن. (۲) له‌قهرژ خۆشبوون.

v.i. لێبووردن؛ لێخۆشبوون.

-forgivable (*adj.*); **forgiver** (*n.*).

forgiveness (fēr-giv'nis, fôr-giv'nis), *n.*

لێبووردن؛ به‌خشین؛

لێخۆشبوون؛ گهرن نازادکردن؛ به‌خشدنیه‌ی.

forgiving (fēr-giv'ing, fôr-giv'ing), *adj.*

به‌خشدن؛ لێبووردن؛

لێبووردو: (a ~ person).

forgo (fôr-gō'), *v.t.*

(۱) ده‌ست ئی هه‌لگیرتن؛ وازه‌مان؛ پارۆژکردن.

(۲) [Archaic] (۱) تپه‌په‌بوون. (ب) کوئ پێ نه‌دان؛ چاو ئی پۆشین.

(ج) به‌جیه‌نشتن.

forgone (fôr-gōn', fôr-gōn'), *p.p. of forgo.*

forgot (fēr-got', fôr-got'), *past tense of forget.*

forgotten (fēr-got'n, fôr-got'n), *p.p. of forget.*

fork (fôr-k), *n.*

(۱) چنگال؛ چه‌تان. (۲) سێلک (کشتوکال).

(۳) دوی‌پانه‌؛ شوونی جیا‌بوونه‌ی پویار یا به‌یه‌گه‌یشتنی زیکانی پویارک

(۴) زئ؛ رنکه‌یه‌کی جیا‌بووه‌؛ لق.

لق ئی جیا‌بوونه‌ی بوون به‌دو به‌شهره‌ (پێ، پویان):

(The road ~s here.)

v.t. (۱) وه‌ک چنگال لێکردن. (۲) جیا‌کردنوه؛ به‌ش به‌ش کردن.

forked

- (۲) ھەلگرتن بە سىڭك
forked (fôrkt), *adj.* دووللىق قانە؛ پەل پەل؛ دوولاق.
forlorn (fēr-lôr, fôr-lôr), *adj.* (۱) جىماۋ؛ بەجىنلىراۋ.
(۲) غەسبار؛ بارىكتوۋ؛ دلتەنگ؛ كولۇل. (۳) بىن ھىۋا؛ ھىۋا بېراۋ.
form (fôr), *n.* (۱) شىۋە. (۲) لەش (مىۋە، گىيادان)؛ قەد.
(۳) داپزىگە؛ دەق؛ قالىب.
(۴) شىۋاز؛ چۈنئىتى: (*Democracy is a ~ of government.*)
(۵) دەستور (كردنى كارتىك).
(۶) ئىستىمارە؛ قۇرم.
(۷) جۈز؛ چەشەن: (*Man is a ~ of animal life.*)
(۸) بار؛ دىخ (۹) كۈنە كىرىشك. (۱۰) پۇل (قوتابغانە)؛ پەل.
(۱۱) [Archaic]، جوانى. (۱۲) شىۋە؛ ۋىشە (پىزىمان).
U.L. (۱) دىروستكردن؛ كەرن؛ دامىزاندىن؛ پىنكىئان؛ پىنكىئەن.
(۲) فەركەرن؛ پەينان؛ داپزىش (پەۋشەت). (۳) فەركەرن (خوۋ)؛ پەاتەن.
(۴) ھىنانە بەرچاۋى خۇ؛ يەللىكەرنە.
(۵) پىنكىئان: (*The boys ~ed lines.*)
(۶) پىنكىئان:
(*Thirteen States ~ed the original United States.*)
(۷) دىروستكردن؛ پىنكىئەن (پەستە): (*to ~ a sentence*).
U.L. (۱) پىنكىئان؛ شىۋە ۋە مەركەز؛ دەق بەستە؛ دەق كەرن.
(۲) ھاتەندە؛ پەيدابوۋ.
bad form, پەۋشەش نەشەن.
good form, پەۋشەش جوان
-form (fôr), پاشكۈنەكە بەمانى: (۱) ۋەك؛ لە شىۋە؛
(*cunelform*)
(۲) نەۋەندە شىۋە؛ ھەيە: (*uniform*).
formal (fôr'ml), *adj.* (۱) پەۋكەش؛ ھى نەۋەندە؛ دىار. (۲) نەۋەندە.
(۳) بە دەستور؛ پەينى دەستور (۴) پەۋكەش.
(۵) مەيى كار؛ مەيى.
(۶) (۱) لە بۇنە تايەتە؛ لەبەردەكەرن: (*a ~ dress*).
(ب) پەسەي؛ بە دەستور: (*a ~ dance*).
(۷) پىنك ۋىنك؛ ۋورد.
(۸) پەسەي: (*a ~ contract*).
(۹) پەينى شىۋازى پەست: (*~ language*).
n. [Colloq.] (۱) سەما بە جىلى پەسەي پەۋە.
(۲) كراسى پەسەي ئافەرت.
formality (fôr-mal'ə-ti), *n.* شەتەك كە ھەر بۇ ناۋ بىكرىت يا بىۋەرتە؛
نەرىتى ھىچ پەۋچو پەۋكەش؛ شەتەك پەۋكەش.
formalize (fôr'ml-iz), *v.t.* شىۋە پەيدان؛ چەسپەندە؛
پەينى دەستور كەرن.
-formalization (*n.*).
formally (fôr'ml-i), *adv.* (۱) بە پەسەي؛ بە دەستور.
(۲) لەۋى شىۋازو پەۋكەشە.
format (fôr'mat), *n.* (۱) شىۋە قەۋارەۋ جۇرى پىنكىئەن پەرتوۋ.
يا كۇفارەك. (۲) شىۋازى پەرتامەيەك تەلەۋىۋى؛ شىۋاز.
formation (fôr-mā'shən), *n.* (۱) پىنكىئان؛ دامىزاندىن؛ پىنكىئان؛
دىروستكردن. (۲) شەتەك دامىزان يا پىنكىئان.
(۳) پىنك ۋىنك؛ جۇرى پىنكىئەن.
(۴) چەند چىنكى ھەمان كان يا بەرد (زەمىنئاسى).
(۵) پۇل؛ پەندە، فەۋكە؛ دەستە (سەربان).
formative (fôr'mə-tiv), *adj.* (۱) پىنكىئەن؛ پەۋەندەكەرن.
(*A teacher is a ~ influence on a child.*)
(۲) ھى پەۋەندەۋى؛ ھى گەۋەۋى؛ ساۋا (*a child's ~ years*).
(۳) ۋىشە پىنكىئەن (پاشكۈ، پىنكىئەن).
n. (۱) پاشكۈ يا پىنكىئەن كە ۋىشە؛ پىنك دەۋەنەرنە.

forthcoming

- (۲) ۋىشە يەكەي ۋەھا پىنكىئان.
(۱) پىشۋو؛ پەۋەندە؛ جاران؛ پىشۋو: (*former* (fôr'mēr), *adj.* (in ~ times)
(۲) يەكەم؛ ھى يەكەم؛ ھى پىشۋو ئاۋېراۋ.
پىنكىئەن؛ دىروستكە؛ دامىزانە.
لەۋەۋىش؛ جاران؛ جارى جاران.
formidable (fôr'mi-də'b'l), *adj.* (۱) سامەك؛ بە سام؛ سامدار؛
پەشكۈ؛ شەۋدار. (۲) سەخت؛ گران؛ زەھەت
-formidably (*adv.*); **formidability** (*n.*).
formless (fôr'm'lis), *adj.* بىن شىۋە؛ بىن سەۋەك
form letter, نامەكە كە دەۋەۋەكە گەنك نامە تە (كۇمىنابو)
دەستەك تە دەۋەنەن بۇ خەك.
formula (fôr'myoo-lə), *n.* (۱) پىزە (زەمانەۋى)؛ قالىب داپزىش.
(۲) دەستور؛ شىۋاز (۳) (۱) پەچەتە؛ شىۋە؛ دەرمان كەرتەۋە
(ب) شىۋە؛ نامەدەكەرن؛ خەۋەدەۋە بۇ مەدالى ساۋا؛ ئەم جۇرە خەۋەندە.
(۴) ھەۋكەشە (پەركە، كىمىا... ھەتە).
formulate (fôr'myoo-lāt), *v.t.* پىنكىئان؛ دانان؛ داپزىش؛
گەۋەلەكەرن؛ پىنك ۋىنك كەرن: (*to ~ a theory*).
-formulator (*n.*).
formulation (fôr'myoo-lā'shən), *n.* دانان؛ پىنكىئان؛ داپزىش؛
گەۋەلەكەرن.
formulism (fôr'myoo-liz'm), *n.* پىشە پەستەۋ پەۋەۋى
كەرن پىزەۋ دەستور
formulize (fôr'myoo-liz), *v.t.* = **formulate**.
fornicate (fôr'ni-kāt), *v.i.* داۋىن پىسى كەرن؛ جوت بوۋ؛
كان كەرن؛ زىناكەرن.
-fornicator (*n.*).
fornication (fôr'ni-kā'shən), *n.* داۋىن پىسى؛ جوت بوۋ؛
كان كەرن؛ زىنا؛ زىناكەرن
forsake (fēr-sāk', fôr-sāk'), *v.t.* (۱) ۋازىنەن (خوۋ، پەۋ)؛
دەست تە ھەلگەرن. (۲) بەجىنەشەن؛ پىشە تە ھەلگەرن؛ پىشە تەكەرن؛
دەست تە بەردان.
forsaken (fēr-sāk'ən, fôr-sāk'ən), *adj.* جىنەنراۋ (جىنە)،
مىۋە؛ دەست تە ھەلگەرن؛ پىشە تە ھەلگەرن؛ چۆل؛ چۆل رەۋەن؛
دەستەك.
forsook (fēr-sook', fôr-sook'), *past tense of forsake*.
forsooth (fēr-sōōth', fôr-sōōth'), *adv.* [Archaic]، بىن گومان؛
پەراستە؛ لە پەستە.
forswear (fôr-swâr'), *v.t.* (۱) پەكەنەكەرن؛ سۆندەۋەرن؛
دەست ھەلگەرن؛ شەتەك (۲) ھەشەنەكەرن.
بە دىۋ سۆندەۋەرن؛ بەلەن شەكەرن.
forswear oneself, سۆندە بە دىۋ خەۋەرن
forsworn (fôr-swôr', fôr-swôr'), *p.p. of forswear*.
adj. سۆندە بە دىۋ خەۋەرن.
fort (fôrt, fôr), *n.* (۱) قەۋ؛ سەنگەرن. (۲) ئۆردۈگا؛ لەشكەرگا؛ قەلە.
hold the fort, شەپ لەسەر كەرن؛ بەرەنەستە كەرن؛ بەرگەرن كەرن.
forte (fôr), *n.* (۱) ئەۋ كارە يا رەشەيە كەسەك زۇر شەۋەۋى؛
كارامەيە تە ھەيەت: (*Writing is his ~*).
(۲) پەۋەنەرنە بەشى دەمە شەپ.
forte (fôr'ti, fôr'tā), *adj. & adv.* بەرەنەنەكە (مۇسەپقا).
forth (fôrth, fôrth), *adv.* (۱) پىشەۋە (كات، جى، پەل).
(۲) دەۋەۋە؛ دەۋە؛ پەۋ؛ دىار.
(۳) [Archaic]، دەۋەۋە؛ ۋولەت.
ۋە ھەۋەھا؛ ۋە شەتە تە ۋەھا؛ ھەتە.
and so forth,
forthcoming (fôrth'kum'ing), *adj.* (۱) داۋاتوۋ؛ پەۋەندە؛

foul-mouthed

- v.t.** (۱) پیس کردن. (۲) نابود کردن؛ سرشود کردن؛ شمره ف شکاندن.
(۳) بردهم کردن؛ گرتن (بوری، کون)؛ بستن؛ بر بستن:
(Grease often ~s sink drains.)
(۴) نااوسکاندن (۵) فاول کردن (یاری، و مرش)؛ هلمکردن (ومریش).
(۶) خؤ پیدان.
- v.t.** (۱) پیس بوون (۲) گیران (کون، بوری). (۳) نااوسکاندن.
(۴) خؤ پیدان؛ برکهوتن. (۵) فاول کردن (یاری).
شواندن؛ تیکدان؛ تیکوینگدان؛ نااوسکاندن.
foul up, [Colloq.],
foul-mouthed (foul'mouthd', foul'moutht'), **adj.** به دگؤ:
دهم پیس؛ جوین فروش؛ زمان پیس؛ به زمان.
foulness (foul'nis), **n.** (۱) پیسی؛ بؤگهنی؛ پیستی؛ ناپهسندی.
(۲) شتیک پیس و بؤگه.
(۳) گزی؛ ساخته.
foul play,
(۴) نا پاکي (کردهوه)؛ کارنکی ناپاکانه و خراپ (وهک کوشتن).
found (found), **past tense and past participle of find.**
found (found), **v.t.** (۱) بناغه دانان؛ دروست کردن؛ بنچینه دانان:
(The city was ~ed in 1700.)
(۲) دانان؛ دامه زانان؛ پیکهینان:
(The college was ~ed in 1970.)
found (found), **v.t.** داریشتن (کانزا).
foundation (foun-dā'shən), **n.** (۱) دامه زانان؛ بنچینه دانان؛
دانان (۲) (۱) دهستگاه کی خیرخوازی داریبی بؤ پاره پندانی نه خوشخانه،
قوتابخانه. یا پیکهراویکی خیرخواز.
(ب) پاره و سرمایه ی شم جؤره دهستگاه.
(۲) بناغه؛ بنچینه؛ بن و بنچینه
بردی بناغه
foundation stone,
founder (foun'dēr), **v.t.** (۱) بن داجوون؛ بن هلمکردن؛
ساتمه کردن (۲) پریوون له ناو و نوم بوون (کشتی، بهلم)؛ نوقوم بوون.
(۳) تیکشکان؛ پووخان؛ ژورکوتن.
(۴) نوقوم کردن؛ تیکشکاندن
v.t. ناوسانی سمی ناسپ.
n. دامه زاننده؛ دانه
founder (foun'dēr), **n.** داریژده
founder (foun'dēr), **n.** مندالیک بیجهینارو له لایمن باوک و
foundling (found'lin), **n.** دایکی بهوه که نه زاننی کین.
foundry (foun'dri), **n.** (۱) داریشتن (کانزا).
(۲) داریشتنکا؛ داریشته.
(۳) کان؛ کارین.
fount (fount), **n.** (۲) سرچاره: (a ~ of wisdom).
(۱) کان؛ کارین
fountain (foun't'n), **n.** (۲) سرچاره ی ناو، پوبار، یا جؤگه.
(۳) سرچاره. (۴) فواره.
(۵) عماراو؛ عماری شله (وهک هی مرمکب، نمرت ... هتد).
fountainhead (foun't'n-hed'), **n.** (۱) سرچاره ی ناو؛
سرچاره ی کان. (۲) سرچاره.
پاندان؛ پینووسی مرمکب.
fountain pen,
four (fôr, fôr), **adj. & n.** چوار
on all fours,
four-dimensional,
fourfold (fôr'föld', fôr'föld'), **adj. & adv.** چوار نه وند؛
چوارقات
four-footed (fôr'foot'id, fôr'foot'id), **adj.** چوارپن
four-letter word,
روشه کی چوار تیبی ناشرین یا پیس
(fuck, shit, etc.)
fourscore (fôr'skôr', fôr'skôr'), **adj. & n.** هشتا

fragmentary

- foursome** (fôr'səm, fôr'səm), **adj.** چوارکسی؛ چواری.
n. چوارکسی؛ تاقینکی چوارکسی
fourteen (fôr'tēn', fôr'tēn'), **adj. & n.** چواره.
fourteenth (fôr'tēnth', fôr'tēnth'), **adj. & n.** (۱) چواره مەم؛ (۲) چواره مەم.
fourth (fôrth, fôrth), **adj. & n.** (۱) چواره؛ چواره مەم.
(۲) چواره مەم.
fourthly (fôrth'li, fôrth'li), **adv.** چواره؛ چواره مەم
four-wheel (fôr'hwēl', fôr'hwēl'), **adj.** چوارپیکه یی؛
چوارپیکه: (a ~ drive).
four-wheeled (fôr'hwēld', fôr'hwēld'), **adj.** چوارپیکه یی؛
چوارپیکه؛ چوارپیکه دار.
fowl (foul), **n.** (۱) مهل؛ بالنده؛ بالدار.
(۲) بالنده ی مالی (مریشک، مراوی، قان).
(۳) گوشتی بالنده به تابه ی می مالی.
v.t. پاوکردن؛ بالنده ی کئی.
پاوکری بالنده ی کئی.
fowler (foul'ēr), **n.** (۱) پئی. (۲) فورو یا پیستی پئی.
fox (foks), **n.** (۳) کسینکی فیلبازو ژول. (۴) گوش.
(۵) [Obs.], جؤره شیریکه. (۶) [Slang], نافرته تیکي جوان.
v.t. (۱) رەنگ کردن (به رەنگی قاوه یی سورباو).
(۲) فیل لیکردن؛ هلمخه تانندن.
(۳) پیلو پینه کردن یا چاککردنوه.
foxed (fokst), **adj.** (۱) رەنگ کراو (به رەنگینکی قاوه یی سورباو).
(۲) هلمخه تان. (۳) پینه کراو (پیلو).
جؤره پوهه کینک.
foxglove (foks'gluv'), **n.** چالیکه وهک سەنگەر سرباز خوی تیدا
foxhole (foks'hōl'), **n.** له دژمن ده پاریزی.
تانجی؛ جؤره سگینکی پاوه.
foxhound (foks'hound'), **n.** پاوه پئی.
fox hunt,
foxily (fok's'l-i), **adv.** ژولانه؛ به ژولانه.
foxiness (fok'si-nis), **n.** ژولی؛ ژولیتی؛ فیلبازی.
fox-tail (foks'tāl'), **n.** قملاس.
fox terrier,
fox trot,
سگینکی بچکوله ی پاوه.
(۱) رەوتیک قایبه یی ناسپ. (۲) جؤره سه مایه که.
(۳) موسیقی شم سه مایه
foxy (fok'si), **adj.** (۱) فیلباز؛ ژول. (۲) قاوه یی سورباو.
(۳) ترشوا (بیره، مهی).
(۴) پهلپه لدارو که پوو هلمهیناو (په پووی کؤن).
داان.
foyer (foi'ēr, foi'ā), **n.** ده مەقالی؛ شمره دم؛ شمر.
fracas (frā'kās), **n.** (۱) له تکردن؛ به شکردن؛ کهرتکردن.
(۲) پارچه؛ لهت؛ بهش؛ کهرت؛ نهخت. (۳) کهرت (بیرکاری).
fraction (frak'shən), **n.** (۱) کهرتی (بیرکاری).
(۲) نؤر بچوک؛ نؤر کهمو بن بایهخ.
fractionous (frak'shəs), **adj.** (۱) لاسار؛ سرکیش. (۲) تنگه جیکلانه.
fracture (frak'chēr), **n.** (۱) شکان (نیسقان)؛ قرنجان؛ قرنجای؛
شکاری. (۲) دین.
v.t. & v.i. شکاندن (نیسقان)؛ شکان؛ قرنجاندن؛ قرنجان (نیسقان).
fragile (fraj'əl), **adj.** ناسک؛ به ناسانی دمشکی؛ به رگه نهگر.
-fragility (n.).
fragment (frag'mənt), **n.** (۱) پارچه؛ لهت؛ کهرت؛ کهرت.
(۲) بهشینکی قاتووا.
fragmentary (frag'mən-ter'i), **adj.** پچپچر؛ پارچه پارچه؛
لهت؛ لهت؛ کهرت؛ کهرت؛ بهش بهش

fragmentation

-fragmentariness (n.).

fragmentation (frag'mən-tā'shən), n. پچریچ کردن؛

پارچه پارچه بوین؛ بهش بهش بوین؛ کهرت کهرت بوین؛ لهت لهت بوین.

fragmentation bomb, بۆمبایه که تهقییهوه پارچه پارچه ده بێت و بلاوه بیهتوه و خهک ده کوژیت.

fragmented (frag'mən-tid), adj. پچریچ لهت لهت؛ کهرت کهرت؛ بهش بهش.

fragmentize (frag'mən-tīz'), v.t. پچریچ کردن؛ لهت لهت کردن؛ پارچه پارچه کردن.

fragrance (frā'grəns), n. (۱) بۆز خوشی. (۲) بۆنیکه خوش.

fragrant (frā'grənt), adj. بۆز خوش.

frail (frāl), adj. (۱) ناسک؛ به ناسانی دهشکێ. (۲) لاواز؛ مۆژ؛ بێ مێژ.

(۳) به ناسانی ههله فریوێنێ؛ به ناسانی دهخریته سه پێی خراپه. (۴) [Slang]، ئن؛ کچ؛ ئافهوت.

frailty (frāl'ti), n. (۱) بێ میههت؛ به ناسانی ههله فریواندن. (۲) کهم و کورتی پهروشت.

frame (frām), v.t. (۱) نهخشه دانان؛ نهخشه گێشان؛ دانان. (۲) دروست کردن؛ پێکهوه نان.

(۳) ووش پرتاندن؛ ده پیرین. (His lips ~d the words.)

(۴) گونجاندن؛ شیان.

(۵) له چوارچینه گرتن؛ ده وره گرتن.

(۶) تاوان بۆ ههلبهستن؛ به درۆ تاوانبار کردن؛ سه پاندن به سهردا (تاوان):

(The police ~d him.)

(۱) نهخته؛ شيرازه. (۲) پهیکه ری ئێسک؛ لهشی مۆژ؛ قاوگی لهش.

(۳) چوارچینه؛ کلێشه. (۴) کلێشه. (۵) شینوه؛ شینواز.

(۶) سهروشت؛ ماری ههست و مۆش و مێشک. (a happy ~ of mind)

(۷) [Slang]، به درۆ تاوانبار کردن؛ تاوان بۆ دروست کردن.

(۸) خانه هکی میلمی سینه ما.

frame of mind, باری ههست و مۆش و مێشک؛ ههلو نسته.

frame-up (frām'up'), n. [Colloq.], تروس کردن؛ به تاوانی درۆ؛

تاوان بۆ ههلبهستن

frame-work (frām'wūrk'), n. چوارچینه؛ شيرازه

franc (frank), n. فرانک؛ پاره؛ فهره نساو؛ سويسرايه.

franchise (fran'chīz), n. (۱) ئازادی (له نهکێک).

(۲) مافیکی تایبهتی (که میری به خشیینی به کسێک یا کۆمپانیایهک).

(۳) مافی دهنگدان. (۴) مافی تایبهتی فرۆشتنی شتی.

francolin (fran'kə-lin), n. پۆی

frank (frank), adj. (۱) قسه له بۆو؛ له بۆو؛ راسته و بۆو؛ له بۆودا دانهاو.

(۲) ناشکر؛ دیار.

(۳) پۆسته ناردن به خۆپای، واته به بێن پوول.

(۴) مۆرکردنی پۆسته بۆ ناردنی به خۆپای (۳) پێی هاتوچو دان به خۆپای.

(۵) نارادکردن له نهکێک.

(۶) مافی پۆسته ناردن به خۆپای.

(۷) مۆری نیشانهی پۆسته ناردن به خۆپای.

(۸) نامهیهک یا پۆستهیهکی به خۆپای ئێردراو.

frankfurter, frankfurt (frank'fēr-tēr), n. خواردنیکه

له گۆشتی گا یا بهراژ دهکرت شینوهی لوولهکییه چه نه گرییهک درۆژ.

(ههروهها بێشی دهلۆژ: "weiner").

franklin (frank'lin), n. خاوهن زهوی و زاریکی سهدهی ناوهراست.

frankly (frank'li), adv. (۱) به ناشکر؛ له بۆو.

(۲) نهوی راست بێت؛ به راستی.

frankness (frank'nīs), n. قسه له بۆویی؛ قسه نهشاردنهوه؛

له بۆودا دانهاو

free

frantic (fran'tik), adj. شپهزه؛ شله ژاو

frantically (fran'ti-k'l-i, fran'tik-li), adv. شپهزه؛ بهشپهزهیی؛ به ههله داوان؛ به پهله پهرووژگی.

frater (frā'tēr), n. [Obs.], هاوڕێ؛ برادهر.

fraternal (frə-tūr'n'l), adj. (۱) برایی؛ براییانه؛ دۆستی.

(۲) تایبهتی به دواوه (منداڵ).

-fraternalism (n.).

fraternity (frə-tūr'nə-ti), n. (۱) (۱) برایهتی؛ برادهریتی.

(ب) گۆری برایهتی. (۲) پێکخراوێکی کۆمهلايهتی قوتاییانی کۆپی زانکویه

ههلهمهکانی پێکهوه دهژین.

fraternize (frat'ēr-nīz'), v.t. (۱) برادهریتی لهگهڵ کردن؛

بوون به برادهر. [Colloq.] (۲) جوت بوون لهگهڵ دوژمن؛

دۆستایهتی لهگهڵ دوژمن گرتن (به تایبهتی جوت بوون لهگهڵ).

fratricide (frat'rə-sīd', frā'trə-sīd'), n. (۱) برا یا خوشکی خۆ.

(۲) برا یا خوشکی خۆ کوژ.

-fratricidal (adj.).

fraud (frōd), n. (۱) ساخته؛ فریو؛ فێل و تهلهکه؛ درۆ؛ ساخته بازی.

(۲) [Colloq.], ساخته باز؛ ساخته چی؛ که سێکی ساخته باز.

fraudulent (frō'djə-lənt), adj. (۱) ساخته چی؛ ساخته باز؛ ساخته.

(۲) له سهرا ساخته بهنده. (۳) به ساخته کراوه یا دهسکهوتوه

-fraudulence (n.); fraudulency (n.).

fraught (frōt), adj. پر؛ پرله.

(The situation is ~ with danger.)

fray (frā), n. (۱) دهمه قاتی؛ شه په قسه. (۲) شه؛ نا کۆکی.

v.t. [Archaic], تروساندن

v.i. [Archaic], شه کردن

fray (fra), v.t. (۱) شه کردنهوه؛ ههله مهشاندن؛ دراندن (جل)؛ سوواندن.

(to ~ the edges of a coat-sleeve)

(۲) ماندوو کردن (ههست. مێشک) (nerves ~ed by noise)

v.i. شیبوونهوه؛ ههله مهشان؛ سووان؛ رهوینهوه.

n. پێشال؛ تالی شیبوونهوه یا ههله مهشاو؛ جلی ههله شاو.

frazzle (fraz'z'l), v.t. (۱) ههله مهشاندن؛ شه کردنهوه؛ سوواندن.

(۲) ماندوو کردن (ههست)

v.i. (۱) شیبوونهوه؛ ههله مهشان. (۲) ماندوو بوون

n. [Colloq.], (۱) سووای؛ دراوی؛ شیبوونهوه

(۲) پێژله؛ پێشاله؛ تالی شیبوونهوه.

freak (frēk), n. (۱) ههوهس. (۲) ههوهسبازتی؛ حولوایی.

(۳) مۆژ، گیاندار، یا پوهه کێکی ناسای دهعایی سهیر.

v.t. & v.i. (~ out), ئزاوچوون؛ ئۆر ترسان و کردهوی سهیر کردن.

adj. سهیر؛ ناسا؛ دهعایی.

freakish (frēk'ish), adj. (۱) ههوهسباز؛ حولوایی.

(۲) سهیر؛ ناسا؛ دهعایی.

freaky (frēk'i), adj. (۱) ههوهسباز؛ حولوایی.

(۲) سهیر؛ ناسا؛ دهعایی. [Colloq.] (۳) ترسناک؛ سامناک.

freckle (frēk'l), n. شل؛ شله؛ کونج

شل کردن.

v.i. شل بوون؛ کونج بوون

-freckly (adj.).

free (frī), adj. (۱) سه رهخۆ؛ سه ره بهست. (۲) ئازاد. (a ~ people)

(۳) به ره. (۴) ئازادکراو (دادگا)؛ ئازاد.

(۵) بێن: (from pain)

(۶) ناده قادهو: (a ~ translation)

(۷) ئازاد: (~ will)

(۸) دهسته به تال؛ بێ نیش و کار: (I will be ~ tomorrow)

(۹) پهوان: (a ~ gait)

(۱۰) (a ~ spender) دمستبلار (ب) فره زور مشه
(۱۱) له پور ناشکرا بن شاردنوهو پنج وپه نا.
(۱۲) ناشرین دوان، پوشت، کردای، بن شهر.
(۱۳) خورایی به لاش مفت: (a ~ ticket, meal, etc.).
(۱۴) ناهدهغه (۱۵) کراوه (پنگه) پوهان: (a ~ road ahead).
(۱۶) کراوه توره بؤ هموو کس: (a ~ market).
(۱۷) بن خاوه.
(۱۸) نه به ستراوه بهره: (the ~ end of a rope).
(۱۹) گیره چیگرینکیر (دهنگناسی و زمانه وانی).
adv. (۱) خورایی به خورایی به لاش. (۲) نازاد بهره: پوهان.
(۳) بهات هات به نامده. (a ~ wind).
(۱) نازاد کردن (بند) سهریستی پیدان سهرافاز کردن بهردان پزگار کردن. v.l.
(۲) بهره لاکردن کردنوه (گری) له نالوسکای پزگار کردن.
(۱) بهین بن (۲) بی جیا کراوه بی نازاد کراوه. free from (or of),
(۳) له دهره و بی دور له.
give (or have) a free hand, دهسه لاتی تموا پیدان یا بوون
(بق جوولانهوه به بی پای خو)
set free, پزگار کردن نازاد کردن سهرافاز کردن بهره لاکردن بهردان.
free alongside ship (or vessel), دهدرینه دست خاوه نه کس،
یا نیژد ره له بندره وه نویش پاره ی گواستنه و دی ددات (شتمه کنیک که به کمشتی بگویند توره)
freebooter (frē'bōtēr), n. چته ی دهریا تالانکر جهره.
freeborn (frē'bōrn), adj. به نازادی له دایکبوو نه که به بند ی
freedom (frē'dəm), n. (۱) نازادی: سهریستی: سهری خوی:
سهرافازی: زنگاری. (۲) (۱) قسه له یووی له یوودا دانمان.
(ب) پووکراوی له نه ندازه بهره له گهل کمشتدا
(۲) مافیکی تابه تی (هی مرقه، کوپانیا، یا شارنک).
freedom of the press, سهریستی بؤ نامه گری:
نازادی بؤ نامه گری: سهریستی بلاوکردنوه.
free enterprise, کاروکراسی نازاد اوا ته بهین چاودیری میری
له پزنی سهرمایه داریدا)
free-for-all (frē'fēr-ōl), n. (۱) مملانی یک یا لیکویننه ویه کی
کراوه بؤ هموو کس. (۲) دهه قانی یا شریک که گهلک کس تیندا به شداریت.
adj. کراوه بؤ هموو کس ناهدهغه
free-handed (frē'han'did), adj. دهست و دل تیر به خشنده
بده دل فراوان سخی
free-hearted (frē'hār'tid), adj. قسه له یوو دل کراوه.
free-lance (frē'lans', frē'lāns'), adj. سهریست
(a ~ writer, photographer, etc.)
کارکردنی سهردهمی بؤ دهستگای جؤ به جؤ نه که بؤ یک لا به سهرومری. v.l.
free lance, (۱) سهربازی به کری گراوه.
(۲) کمشتی سهریست (وا ته له ژور دهستی هیچ لایه که یا پیکوینکدا نه بی).
(۳) نووسه یا هونه رهنده نازاد: که هرکات بیوی کاری سهردهمی دهکات بؤ
دهستگای جؤ به جؤ نه که بؤ لایه که به سهرومری.
free liver, کمسک که نه نه ندازه بهره خریکی خاوردن و خاوردنوهو
پاوارده: کمسکی بهره لا.
free-loader (frē'lōdēr), n. [Slang]. کمسکی مته خور:
مشه خور.
free love, پاواردن و جوت بوون بهین ژنه پنهان و شور کردن
freely (frē'li), adv. (۱) به سهریستی: به سهریستانه.
(۲) بهین زوره ملی: به نازادی
free-man (frē'mən), n. (۱) کمسکی نازاد، واته که بهند نه بی.
(۲) هاوولاتی که که هموو مافیکی پامیری و شارستانیتی هه بی.
Freemason (frē'mā's'n, frē'mā's'n), n. ماسونی:

کمسکی ماسونی.
(۱) پنبازی. Freemasonry (frē'mā's'n-ri, frē'mā's'n-ri), n.
ماسونی. (۲) [f-] هاوسزی.
free on board, فروشیار هتا سر کهشتی یا شمه ندغه
دهیکه نهیت (شتمه کی نیژدراو).
free port, بندره ی نازاد: که باجی گومرگی تیدا ناسه نری.
free-spoken (frē'spō'kən), adj. قسه له یوو له یوودا دانمان
(۱) بازگانی نازاد (به تابه تی جیهانی و بهین باجی گومرگی
زیاده). (۲) [Archaic] قاچا خچینی.
free verse, مؤنراوه ی نازاد، واته بهین دهستور.
freeway (frē'wā), n. پنگایکی پانی چند منلی خیرای لوتومیله.
که پنگای ترنایی: (۲) پنگا و بانگی وهای بن مزه.
free-wheeling (frē'hwēl'ing), adj. [Slang], بهره لا نازاد
بن ستور.
free-will (frē'wil'), adj. به خوی خؤ خواستی نازاد: بن زوره ملی.
free will, سهریستی هله یژاردن و پیراردان ویستی نازاد:
خواستی سهریست.
freeze (frēz), v.l. (۱) بهست (سهرما) بوون به سهول.
(۲) تهزین: سهرما بردن. (۳) رهق بوونهوه له سهرما: مردن له سهرما:
له گز کورتن. (۴) روشک بوون: له جووله کورتن: رهق بوون.
v.l. (۱) بهست: کردن به سهول. (۲) سارد کردن.
(۳) خاوردن پاراستن به خستنی به ناو سهول بهندانوه
(۴) روشک کردن: له جووله خست. (۵) کوشتن به سهرما: رهق کردنوه.
(۶) [Colloq.] روستاندن له پله یکه (نرخ، موچه، کری... هتد)
n. (۱) بهست: بوون به سهول (۲) سهردهمیکی زور سارد: زوقم.
(۳) وهستان له پله یکه (نرخ، موچه، کری).
freeze over, به سهول گرتن: بوون به سهول.
freezer (frēz'ēr), n. سهول بهند: سهول دان.
freezing point, پله ی بهست.
freight (frāt), n. (۱) گواستنه و ی باری قورس به کمشتی، فریکه، یا
شمه ندغه. (۲) کری نیم بار گواستنه ویه. (۳) باری گویندراوه
(۴) شمه ندغه ی باری. (۵) بار: نرک.
v.l. (۱) بار ی بار کردن. (۲) بار گواستنه ویه.
-freightage (n.).
freight car, فارگونی بار (له شمه ندغه ردا).
freighter (frāt'ēr), n. (۱) بار بارکره خاو کمشتی. (۲) بار نیژد.
(۳) کمسک که باری نیژدراو و مرده گیت و دهیکه نهیت به خاوه نه کس.
(۴) کمشتی بار.
freight house, هماری بار (پیش بارکردنی یا دوا ی داگرتنی).
freight train, شمه ندغه ی باری.
French (french), adj. فرهنسی (زمان، گهل، کلتور... هتد).
n. زمانی فرهنسی: فرهنسی.
the French, گهل فرهنسا.
French fried, له پونی قراودا سورمه کراوه تا نال بوون.
French fries, قاشی باریکی په تاته ی له پونی قراودا سورمه کراوه.
French toast, پارچه نان له هیکو شیر هلیکیشراو له پوند
سورمه کراوه.
frenzied (fren'zid), adj. شیتگی شپزه.
frenzy (fren'zi), n. شیتگی شپزه یی.
frequency (frē'kwəns), n. = frequency.
frequency (frē'kwən-si), n. (۱) نؤد پودان: نؤری پودان.
(۲) ژماره ی پودان (له ماوه یکی تابه تیدا). (۳) له رینه و: له رانه و: له ره.
(۱) نؤد نؤد پوددات: نؤد پودا و: (۲) همیشی: باو: (a ~ visitor).
frequent (frē'kwənt), adj. نؤد نؤد سهریدان (شون): نؤد نؤد چوون بؤی.
v.l.

frequentation

(*She ~s the theatre.; to ~ a restaurant, bar, etc.*)

frequentation (frē kwən-tā'shən), *n.* زو زو سەرلاندن.

frequenter (fri-kwen'tēr), *n.* زو زو سەرلاندەر؛ ھەمیشە مێوان.

frequently (frē'kwənt-li), *adv.* زو زو؛ زۆر جار؛ گەنیک جار؛ جارەھا.

fresco (fres'kō), *n.* (١) وێنە و نیکارکردن لەسەر دیواری گەج.

(٢) وێنە و نیکاری سەر دیواری گەج.

v.t. وێنە و نیکارکردن لەسەر دیواری گەج.

fresh (fresh), *adj.* (١) تازە مێو، خواردن، خواردنەو؛ تەوێر؛ نوێ.

(٢) بەھێز؛ چالاک. (٣) پاک و تازە و بە ڕەنگ.

(٤) پڕووخسار گەنج؛ گەش. (*a ~ complexion*).

(٥) تازە دەنگوێاس؛ نوێ.

(٦) لە سەرەوە؛ تازە؛ نوێ. (*He made a ~ start.*)

(٧) نوێکار؛ نەشارەزا (٨) سازگار (ناو، ھەوا).

fresh (fresh), *adj.* [Slang], (١) لە نەدازە بەدەر پڕوگرەو؛

چاوقایم؛ بێ شەرم. (٢) سەرخۆش.

freshen (fresh'en), *v.t.* تازەکردنەو؛ پوورژاندەو.

v.t. (١) پوورژاندەو؛ تازەبوونەو. (٢) گۆنێرەگە بوون.

(٣) ھاتنە شێر (مانگا).

freshet (fresh'it), *n.* (١) جۆگەلە ناوی سازگار

(٢) ھەستانی ناوی جۆگەلەیک بەھۆی تۆواندەوێ بەفر یا باران بارینەرە.

freshly (fresh'li), *adv.* (١) بە تازەیی؛ بە نوێیی.

(٢) ھەر نیستا؛ تازە. (*bread ~ baked*).

freshman (fresh'mən), *n.* (١) نوێکار؛ نەشارەزا؛ تازە

(٢) قوتابی یەکەمی پۆلی یەکەم لە زانکۆ، کۆلیج، یا قوتابخانەی ناوەندی.

(٣) کەسێک کە سالی یەکەمی بێت لەسەر کارێک

(*Senator Smith is a ~ in Congress.*)

adj. تاسەتی ئە قوتابی پۆلی یەکەمی زانکۆ یا قوتابخانە

(*the ~ curriculum*)

fret (fret), *v.t.* (١) جورەو، خواردنەو (٢) سوواندن؛ بێ کەن کردن

(٣) شینو ندن؛ تێکدان. (*The wind ~s the water.*)

(٤) پەسکردن؛ مەراق پێدان

v.t. (١) جورەو؛ بێ کەن کردن (٢) سووان. (٣) شینان؛ تێکچوون.

(٤) پەست بوون؛ مەراق خواردن؛ نەسرەوتن؛ ماخۆلیان گرتن.

n. (١) خۆراوە؛ سووان. (٢) شوێنێکی سووا. (٣) پەستی؛ مەراق.

fret (fret), *n.* (١) شتیکی پازاوێ کە ژێ دەیان کردە سەریان

(٢) نەخشی پەراوێز (٣) نەخشی سەر دیوار

v.t. پازاندەو بە نەخش

fret (fret), *n.* چەند تەنیگە بە دەسکی عوود و گیتاردا کە پەنجە

دەخزێتە سەر و یاری پێ دەکێت لە کاتی ژەنیندا.

fretful (fret'fəl), *adj.* تەنگەجیکلە؛ جێر؛ شپێزە.

fret saw, مشاریکی دەنووک ووردە بۆ برین و نەخش لەسەرکردنی تەختە و

تەبەقە کانزا

fretwork (fret'würk), *n.* پوویەکی بە نەخش پازاوێ؛ نەخش.

Fri, = Friday.

friar (fri'ēr), *n.* قەشە کاسۆلیک.

friary (fri'ēr-i), *n.* (١) پەرستگای کاسۆلیک.

(٢) دەستە قەشە کاسۆلیک کە لە پەرستگادا دەژین.

fribble (frib'l), *adj.* ھێج و ھێج؛ ھێج؛ بێ باوەخ.

n. (١) کەسێکی کات بەفەزێدەر. (٢) کردار یا بیر ھێج و ھێج.

v.t. کات بەفەزێدان؛ پەفتاری ھێج و ھێج ئوواندن.

fricative (frik'ə-tiv), *adj.* بە پان پنیوەنانی ھەوا بەقائو لێوو ددانی

بە ئاستەم گراوەدا دەبێژێت (وەک تیپی: f, s, v, z).

n. تیپێک کە وەھا دەبێژێت.

friction (frik'shən), *n.* (١) لێکخاندن؛ لەیک سووان؛ لەیکخستن؛

frisk

لەبەگدان؛ لەبەگمەوتن. (٢) ئاڤۆکی؛ ڕێک نەگەوتن؛ ئاڤۆکی:

(*There is a lot of ~ between them.*)

-frictional (*adj.*).

Friday (fri'di), *n.* ھەینی؛ جمعة.

fried (frīd), *past tense and p.p. of fry.*

adj. (١) سوورەو مەکراو. (٢) [Slang], سەرخۆش.

friend (frend), *n.* (١) برادەر؛ ھاوێی؛ ئاوە؛ ھاوێ؛ دۆست.

(٢) ھاوێیمان. (٣) ھاوێز؛ دۆست.

v.t. [Rare], برادەریتی کردن؛ ھاوێییەتی کردن.

be (or make) friends with, برادەریتی لەگەڵ گرتن؛

بوون بە ھاوێی یا برادەر.

friendless (frend'lis), *adj.* بێ برادەر؛ بێ ھاوێی؛ بێ کەس.

friendliness (frend'li-nis), *n.* پڕووخشی؛ ھەستی دۆستانە و

ھاوێییەتی.

friendly (frend'li), *adj.* (١) دۆستانە؛ برادەرانه؛ براییانە.

(٢) پالپشتیکەر؛ یارمەتیدەر.

(٣) پڕووخش؛ پڕوگرەو؛ دەم بە پێکەنین.

adv. دۆستانە؛ بە دۆستانە؛ بە شێوەیەکی برادەرانه.

friendship (frend'ship), *n.* (١) برادەریتی؛ ھاوێییەتی؛

دۆستانەتی؛ ئاشناپەتی. (٢) ھەستی برادەریتی.

frieze (frēz), *n.* نەخشی پازینەرەوێ سەر دیوار و پایە (خانوسازی).

frieze (frēz), *n.* قوماشیکی خوری ئەستورە.

frigate (frig'it), *n.* کەشتییەکی جەنگی بچوکی خێرایە.

fright (frīt), *n.* (١) ترس؛ مەترسیەکی گەورە؛ سام؛ دلەلمەزی.

(٢) دەبە؛ کەسێک یا شتیکی زۆر ناشرین.

v.t. [Rare & Poetic], تۆقاندن؛ تساندن.

frighten (frīt'n), *v.t.* ترساندن؛ تۆقاندن.

v.t. ترسان؛ تۆقین.

frightened (frīt'nd), *adj.* ترساو؛ تۆقراو؛ ترس ئی نیشتوو.

frightening (frīt'n-ing), *adj.* سەتم؛ تۆقینەر؛ سامناک؛ ترساناک؛

پەر مەترسی.

frightful (frīt'fəl), *adj.* (١) تۆقینەر؛ سامناک؛ سەتم؛ ترساناک.

(٢) پەیس و ناخۆش. (٣) [Colloq.], (١) ناخۆش؛ پەستکەر. (ب) ئێجگار.

-frightfully (*adv.*).

frigid (frij'id), *adj.*

(١) زۆر سارد (ناو و ھەوا)؛ سارد.

(٢) سارد (مێژ)؛ بێ ھەست. (٣) بێ ھەوسە جیوت بوون (خاوەرت)؛

سارد و ناوی نایەتو (خاوەرت).

frigidaire (frij'i-dār'), *n.* سەھۆلەدان؛ ساردکەری ئەلەکترویکی؛

پەخجال؛ پەفرگر.

frigidity (fri-jid'ə-ti), *n.* (١) ساردی؛ زۆر ساردی.

(٢) ساردی و بێ ھەستی؛ ناو ئەھانتو (خاوەرت).

frill (fril), *n.* (١) پەپ یا تووکی ملی بەلند و گیاندار.

(٢) [Colloq.], شتی پازاندەوێ پێ نەویستی ھەر بۆ خۆنوواندن.

(٣) پەراوێزی نەخشدار؛ چرچ و لۆچی پازاندەو.

(٤) چرچ بوونی قەرافێ فیلم.

fringe (frinj), *n.* (١) گێژوگولنگ.

(٢) قەراغ؛ پەپ؛ سنوور؛ لێوار؛ پەراوێز؛ (*the ~s of civilization*).

v.t. (١) بە گێژوگولنگ پازاندەو. (٢) دەورەدان؛ دەورگرتن.

adj. قەراغ؛ پەراوێز؛ پەپ؛ لێوار.

fringe benefit, (١) دەسکەرتی لە ھوچە بەلارە (بەخشیش، پشوو،

چەژنانە، بیمە ئێزان). (٢) دەسکەرتی لەلایە زیادە.

frippery (frip'ēr-i), *n.* (١) جل و بەرگی ھەزەن و ڕەنگ زەق.

(٢) تەپۆشی؛ خۆنوواندن لە بەرگ و گەردەو و دوواندا.

frisk (frisk), *adj.* سەرك.

n. یاری و جوتەمەلەدان؛ مەلتوزان؛ کلەکلەتی.

(۵) [Slang]. شتیکی سمرنه کورتو (ناهمنگ، شانۆگمری).
 v.t. (۱) به زوقم داپوشین! به زوقم گرتن.
 (۲) به زوقم فوتاندن (پووهك) زوقم لیدان.
 (۳) داپوشینی كیك به كریعینی سپی.
frost-bite (frôst'bit, frost'bit), *n.* سمرماردن (مرؤ، پووهك).
 سمرمالیدن.

-frostbitten (*adj.*).

frosting (frôs'tin, fros'tin), *n.* كرنمی سپی سر كیك.
 (۱) زور سارد! سارد ورك سمۆل.
frosty (frôs'ti, fros'ti), *adj.* (۲) به زوقم داپوشراو! زوقم گرتو (۳) سارد (همست، پوهوشت).
 (۴) سمرسپی (۵) (ل) پیر. (ب) هی پیری.

-frothily (*adv.*); **frothiness** (*n.*).

froth (frôth, froth), *n.* (۱) كف (۲) شتیکی میچرپوچ و بن بایخ.
 v.t. (۱) كف پینكرن. (۲) به كف داپوشین.
frothy (frôth'i, froth'i), *adj.* (۱) كهفای! كهفی! به كف داپوشراو.
 (۲) میچرپوچ! بن نرخ.

-frothily (*adv.*); **frothiness** (*n.*).

frown (froun), *v.t.* (۱) ناچهران گرژكرن! خو مۆن كړدنوه.
 (۲) (~ on; ~ upon), پمسند نه كړن! به دل نه بوون.
 v.t. (۱) (~ down), دهمكوت كړن به سهیركړدنیکي پمسند نه كړدنوه.
 (۲) ناچهران گرژكرن! مۆن بوونوه.
n. (۱) ناچهران گرژي! گرژي! مۆن بوونوه.
 (۲) پمسند نه كړن! به دل نه بوون.
 (۱) [Rare] مۆگن.
frowzy (frou'zi), *adj.* (۲) پیس ویوخل! پیس! چه پل.

froze (frôz), *past tense of freeze.*

frozen (frô'z'n), *past participle of freeze.*

adj. (۱) به ستوریه تی ورك سمۆل! به ستور.
 (۲) پوق بووه! تیزو! له گو چو.
 (۳) به ستوریه تی لهناو سمۆلدا! (خواردمه نی).
 (۴) ووشك بو! له ترسدا! سپر ده بیت (له ترسدا): (~ with terror).
 (۵) سارد هست! هست مردو.
 (۶) دست به سردا گراو (سامان): (~ assets).
 (۷) ووستا (نرخ، موچه... هتد): (~ Salaries were...).

fructiferous (fruk-tif'er-əs), *adj.* بهر دار! نه بهر.

fructose (fruk'tôs, frook'tôs), *n.* شمكری میوه و هینگوین.

frugal (frô'g'l), *adj.* (۱) گرا! پاره به فیژنده! دست به پارهوه گرا.
 دست نووقا! (۲) (ل) هیزانبه! (ب) کم.

frugality (frô-gal'ə-ti), *n.* گری! پاره به فیژنده!

دست به پارهوه گرتن! دست قوچاوی.
fruit (frôot), *n.* (۱) (pl.) بهر! بهر بووم.
 (۲) میوه! میوه هات. (۳) بهرهم! نه انجام: (~ of his work).
 (۴) [Archaic] بهچه! بهچه (مرؤ، گیاندان).

v.t.

v.t.

fruitage (frôot'ij), *n.* (۱) بهرگرتن! هاتنه بهر.
 (۲) میوه! بهر! بهر وریك. (۳) بهرهم! نه انجام! بهر بووم.

fruiter (frôot'er), *n.* (۱) باخوان! بنیستانهوان.
 (۲) داری بهر دار.
 (۳) كهشتی میوه گوینزه رموه.

fruiterer (frôot'er-er), *n.* (۱) [Chiefly British] میوه فروش.
 (۲) كهشتی میوه گوینزه رموه.

fruit fly, میروی میوه! كه قوزاخه كی له سر میوه و سمرزه ده ژي و دهیو تینن.
fruitful (frôot'fal), *adj.* (۱) بهر! بهر دار! بهر بشت

(۲) به بهرهم! به كهك! به سوود! نه انجام بهخش: (~ plan)
fruition (frôo-ish'an), *n.* (۱) خوشی.

(۲) بهرگرتن! هاتنه بهر! هاتنه بهرهم! بهر:

(~ Success was the ~ of his years of work.)

fruitless (frôot'lis), *adj.* (۱) بی سوود! بی كهك! بی نه انجام.

(۲) بی بهر! زی

-fruitlessness (*n.*).

fruit tree,

(۱) داری بهر دار! دره ختی بهرگرا یا بهر.

fruity (frôot'i), *adj.* . (~ wine) (۱) میوه ای! تام خوش ورك میوه.

(۲) خوش (دهنگ)! سان: (~ voice) .

(۳) [Colloq.], تروپ! خوش: (~ story) .

frump (frump), *n.* نا فره تینکی پیس ویوخلی تنگه جیكلانه.

frumpish (frump'ish), *adj.* = **frumpy**.

frumpy (frump'i), *adj.* پیس ویوخلی تنگه جیكلانه (نا فره ت).

frustrate (frus'trāt), *v.t.* (۱) كۆسپ خستنه ئی! به زاندن!

تیكشكاندن! پهنگ پین خواردمه! ژیرخستن: (~ He ~d our plans.)

(۲) دیق پینكرن! ناو میو كړدن! بیزار كړدن.

frustrated (frus'trāt'id), *adj.* وهرس! بیزار! بهست! ناو میو.

frustration (frus-trā'shən), *n.* بیزاری! وهرسی! بهستی!

بهست بوون! ناو میو! نا مرادی.

fry (fri), *v.t.* (۱) سوور كړدنوه (خواردمه نی).

(۲) [Obs.], چهو ساندنوه! بهست كړدن! تووره كړدن.

v.t. (۱) سوور بوونوه. [Obs.], تووره بوون.

(۱) بهچه ماسی. (۲) ماسی بچوك.

(۲) بهچه! بهچه! مندا! لاو.

(۱) مندا! مندا لاو. (۲) میچرپوچ و بن بایخ (مرؤ، شت).

fryer (fri'er), *n.* (۱) سوور كړدموه (مرؤ، دهق، شت).

(۲) خواردينك كه بۇ سوور كړدموه باش بیت ورك مریشك.

frying pan,

له بارینکی خرابه بهر خرابی.

out of the frying pan into the fire, سر ئی شینو! سر ئی تینكان.

fuddle (fud'l), *v.t.* بارینکی شیناو

n. (۱) كهسینکی همیشه

fuddy-duddy (fud'i-dud'i), *n.* [Slang].

په خنه گری به هیچ پازی نه بوو. (۲) كهسینکی كونه پیرست! كهسینکی كونه باو

fudge (fuʃ), *n.* (۱) قسه! دړی! هه پسترا! قسه! قپو بِن تامو

هیچرپوچ. (۲) جوره نوقل یا شیرینی همكه.

(۳) دوا! دهنگوباسی به رهنگابرهنگ چاپكراو له بۇژنامه یه كدا.

قسه! قپو هیچرپوچ

interj. به لامسه رایی و هر به دړوه كړدن.

v.t. (۱) سووته مهنی (نهوت، دار، خملوژ، پهنزین)

(۲) ناگر خوشكهر (همست، كردار، كردهوه).

سووته مهنی تینكرن یا تیخستن! ناگر خوشكردن (به راستی و به مجازی):

(~ to ~ the fire)

-fueller; fueller (*n.*).

fugacious (fū-gā'shəs), *adj.* (۱) كه خایه! زو له ناوچو!

سمرده می! كاتی. (۲) زو وریو (كه).

fugitive (fū'jə-tiv), *adj.* (۱) هلا توو! پاكردو! قاچاخ.

(۲) كه خایه! سمرده می! زو له ناوچو. (۳) همیشه گواو.

n. (۱) كهسینکی هلا توو، قاچاخ، یا پاكردو به میوی تاوانكاری بهر.

(۲) شتیکی زو له ناوچو، كه خایه، یا سمرده می.

(۱) سمریازی نمونه. كه نه ونده له

fugleman (fū'g'l-mən), *n.* مشقدا! باشه له سمره تاي ریزدا دهره ستی قانوانی تر چاوی ئی بكن!

سمریازی سمره شق (۲) نمونه! سمر دار.

(۱) پاكرا! نه خاله به سمری نوئلی له سر

fulcrum (ful'krəm), *n.* داده نری بۇ بهر كړدموه شت. (۲) هوئی زورلیكردن! هوئی زهر خستنه سر

fund

(۲) بهین کم‌زیاد. (۳) نیجگار زور؛ فیه.

(۴) به‌لای کم‌موره.

(۱) [Rare] ، چه‌خاخو **fulminate** (ful'mə-nāt'), v.t.

هم‌موره‌تریشقه دان. (۲) ته‌قینه‌موره (له‌تورپه‌میداد) ته‌قین.

(۳) قیراندن (له‌تورپه‌میداد).

v.t. (۱) ته‌قاندن‌موره. (۲) قیراندن و جوین دان.

n. ته‌قینه‌موری.

-fulmination (n.); fulminator (n.).

fulsome (fool'səm, ful'səm), adj. ناشرین و قیزه‌مینه‌موره

(ستایشی دوقو بن نه‌ندازه، مراهی): (flattery ~).

(۱) بۆ‌گه‌پان به‌ناقولایی و کم‌موره‌یی؛ **fumble** (fum'b'l), v.l. & v.t.

دهست پیندا گنران (گیران)؛ دهست بۆ‌کوتان: (to ~ for a key)

(۲) به‌دهست‌مهرگرتن به‌ناکارامه‌یی.

(۳) کودنی کاریک به‌ناقولایی و ناکارامه‌یی؛ زمان گیران و هه‌له‌کردن:

(He ~ed through his speech.)

(۴) تۆپ نه‌گرتنه‌موره (باری فوتبۆلی نه‌مهریکی).

n. (۱) پهل کوتان؛ دهست بۆ‌کوتان به‌ناقولایی. (۲) تۆپ نه‌گرتنه‌موره.

-fumbler (n.).

(۱) دووکل؛ چره‌دووکل؛ دووکلینکی بۆ‌گه‌ن و هه‌ناسه **fume** (fūm), n.

سوارکمر. (۲) شتیک که‌تنه‌ها هه‌ر له‌خه‌یالدا هه‌بن و بوونی نه‌بن.

(۳) [Rare]، تورپه‌یی؛ زۆر پستی.

v.t. (۱) چره‌دووکل ئی هاتنه‌دم‌موره؛ دووکل ئی هه‌لسان.

(۲) زۆر تورپه‌مبون؛ مه‌لچوون.

v.t. چره‌دووکل لیدن یا پیاکردن؛ پاککردنه‌موره به‌دووکل (بۆ‌کوشتن)

جانمهر).

(۱) کوشتنی جانمهر له‌مال، باخ، یا **fumigate** (fū'mə-gāt'), v.t.

بیتستاندا به‌دووکلی کیمیایی تایبه‌تی؛ پاککردنه‌موره له‌جانمهر به‌چره

دووکل؛ قانگدان. (۲) [Rare or Archaic]، بۆن خوش کردن.

-fumigation (n.); fumigator (n.).

fumy (fūm'i), adj. پهل به‌دووکلی ئی ده‌مینه‌موره؛

تهم‌مورایی؛ دووکل‌لوی.

fun (fun), n. خوشی؛ رابواردن؛ کیف؛ باری؛ گالته‌وگه‌پ؛ قوشمه؛ سمیر.

adj. [Colloq.] خوش؛ قوشمه: (a ~ movie).

بۆ‌گالته؛ به‌گالته‌موره؛ بۆ‌کیفی رابواردن؛ بۆ‌سمیر.

for (or in) fun, رابواردن؛ خوش رابواردن؛ کات به‌خوشی بردنه‌سمیر.

have fun, گالته‌میکردن؛ پهن پیکه‌نین.

make fun of, تمایه‌بان.

funambulist (fyoo-nam'byoo-list), n.

function (fun'kshən), n. (۱) کار؛ نیش؛ کردار.

(۲) ئەمرکی سهرشان؛ ئەمرک:

(The ~ of a policeman is to protect and assist the public.)

(۳) پيشه. (۴) نامه‌نگ.

(۵) ژماره‌یه‌کی گۆپاو (بیرکاری).

v.t. کارکردن؛ نیش کردن؛ به‌کارهاتن؛ به‌که‌لک هاتن.

functional (fun'kshən-l'), adj. (۱) هی کار؛ هی ئەمرک.

(۲) به‌کاردیت؛ کارده‌مکات؛ باش کارده‌مکات.

-functionalism (n.).

functionally (fun'kshən-l-i), adv. له‌په‌وی کارکردن، ئەمرک

به‌جیه‌نیدان یا به‌کارهاتنه‌موره.

functionary (fun'kshən-er'i), n. فهرمانبەر؛ مورچه‌خۆرا

کاربه‌دهست.

fund (fund), n. (۱) ئازووکه: (a ~ of good humor).

(۲) هه‌ندێ پارهی ترخان کراو بۆ مه‌به‌ستینکی تایبه‌تی: (orphans' ~)

(ب) (pl.)، پارهی ئاماده بۆ خه‌رج کردن؛ پاره.

(۳) [British]، (pl.)، (the ~)، قهرزی فهرمانه‌روایی ئینگلیزی.

(۴) ده‌زگای به‌ریوه‌بردنی پارهی ترخان کراو بۆ مه‌به‌ستینکی تایبه‌تی.

fulfill, fulfil

fulfil, fulfil (fool-fil'), v.t. (۱) هه‌نانه‌دی؛ به‌جیه‌نیدان؛ کردن؛

جیه‌جیه‌کردن. (۲) په‌په‌وه‌ی کردن؛ به‌گویی کردن. (۳) ته‌واوکردن

fulfill oneself, ناوات و نامانجی خۆ هه‌نانه‌دی.

fulfillment, fulfilment (fool-fil'mənt), n. (۱) به‌ناوات

گه‌یشتن؛ به‌نامانجی گه‌یشتن؛ ناوات هه‌نانه‌دی یا هاتنه‌دی

(۲) ناوات هه‌نانه‌دی

fulgent (ful'jənt), adj. [Poetic] گه‌ش؛ بره‌قه‌دار؛ بره‌قاوه.

full (fool), adj. (۱) پرا؛ لایه‌لایه. (The glass is ~.)

(۲) تیرا؛ مەر: (a room ~ of people)

(۴) ته‌واو: (a ~ load)

(۵) ته‌واو؛ هه‌چی که‌دییه: (a ~ dozen)

(۶) پرا ته‌واو: (a ~ moon; ~ speed)

(۷) ته‌واو؛ هه‌مووی: (a ~ view)

(۸) خرومر؛ پرا قه‌لو: (a ~ face)

(۹) په‌هه‌ق ته‌واو: (two ~ years)

n. نه‌وپه‌ر؛ پرا زۆرتیرن.

adj. (۱) به‌ته‌واوی ته‌واو: (a ~ grown boy)

(۲) به‌کسه‌ر؛ به‌ته‌واوی: (The blow landed ~ in his face.)

full of, پرا؛ بۆ‌له؛ پره‌له. (۲) تیر. (۳) خه‌ریک؛ سه‌ره‌نج راکنیشراو.

full well, زۆرباش؛ باش ته‌واو.

in full, (۱) به‌ته‌واوی؛ هه‌مووی. (to pay in full)

(۲) کورت نه‌کراوه (ووشه): (to write the word in full)

to the full, به‌ته‌واوی؛ هه‌مووی

full blood, (۱) بره‌تی؛ خوشکایه‌تی.

(۲) توخه‌ی ره‌سەن

full-blooded (fool'blud'id), adj. (۱) به‌هه‌ن؛ ته‌رویر

(۲) ره‌سەن

full-blown (fool'blōn'), adj. (۱) گه‌شاوه‌گول؛ کراوه‌گول

(۲) پینگه‌یشتوو؛ کامل؛ گه‌وره‌بوو

full-dress (fool'dres'), adj. (۱) تایبه‌تی به‌جلی په‌سمی:

(a ~ suit)

(۲) په‌سمی: (a ~ dinner)

full dress, جل‌وبه‌ریگه‌که‌له‌بۆنه‌ی په‌سمیدا له‌به‌ر ده‌کرت.

full-faced (fool'fāst'), adj. (۱) ده‌م‌وچار خه‌ر؛ ده‌م‌وچار پرا قه‌لو.

(۲) ده‌م‌وچاروی هه‌مووی دیاره‌وینه.

full-fledged (fool'flejd'), adj. (۱) په‌رو بان ده‌رکردو؛ باله‌فهر؛

باله‌فهری بوو. (۲) پینگه‌یشتوو؛ گه‌وره‌بوو؛ کامل ته‌واو:

(a ~ teacher, manager, member, etc.)

full-grown (fool'grōn'), adj. پینگه‌یشتوو؛ کامل؛ گه‌وره‌بوو.

full-length (fool'len'gth'), adj. (۱) هه‌مووده‌رخه‌ر

(۲) شاودامان؛ هه‌موو له‌ش ده‌رخه‌ر یا داپۆشه‌ر:

(a ~ picture, mirror, etc.)

(۳) کورت نه‌کراوه ته‌واو؛ هه‌مووی به‌ته‌واوی: (a ~ novel)

full moon, مانگی چواره‌شه‌وه؛ مانگی پهر.

fullness (fool'nis), n. پهری ته‌واوی.

fullness of time, له‌کاتی خۆیدا؛ له‌کاتی دیاریکراو.

full professor, مامۆستای ته‌واوی ژانکۆ (به‌زۆرتیرن پله‌ی

مامۆستایه‌تییه‌له‌ژانکۆدا).

full sail, (۱) به‌هه‌موو بایه‌وانه‌کانه‌وه. (۲) به‌نه‌وپه‌ری تواناو خه‌یراییه‌وه.

full stop, خال (له‌کۆتایی رسته‌دا).

full swing, نه‌وپه‌ری تواناو چالاکی.

full tilt, به‌هه‌موو هه‌زیکه‌ره؛ نه‌وپه‌ری خه‌یرایی.

full-time (fool'tīm'), adj. سه‌روهر؛ کارکردن؛ فرمان:

(He has a ~ job; a ~ teacher)

fully (fool'i), adv. (۱) به‌ته‌واوی ته‌واو؛ هه‌مووی.

fundamental

- v.t.** (۱) پارە دانان بۇ دانەوى سوودى قىزىك.
(۲) گۆرىنى قەرزىكى ماوه كورت بۇ ماوه دىژى سوود ئى ۋەرگرتى.
(۳) پەرەكۆردىنەۋە خىستىيە شونىكى تايىەتى.
(۴) پارەپىدان يا لەسەر سەرف كىردى: (to ~ cancer research).
- fundamental** (fun'də-men'tl), **adj.** (۱) بنجىنەيى؛ بناغەيى.
پىشەيى؛ بنەرەتى؛ پىئوست (۲) ھى ئىزەتىن دەنگ (مۇسقىناسى).
(۳) بناغە؛ بنجىنە؛ بنەرەت (۴) دەنگى بنجىنە يا ئىزم (مۇسقىناسى).
- fundamentalism** (fun'də-men'tl-iz'm), **n.** (۱) بىرۈ بونى.
كۆنرەنە بە ھەمو ئاۋەپۇكى ئىنجىل ۋەك جۆنىتى دروستبونى جىھان ۋە ئادەم ھەۋار بەھەشت ۋەزەخ. (۲) بىرۈبون بەم بىرۈبەرە.
- fundamentalist** (fun'də-men'tl-ist), **n.** كۆنر بىرۈ تايەيەتى.
بە ھەموشتىك كە لە ئىنجىلدا ئوسراۋە؛ كىسەك كە بە توندوتىرۈ بىرۈ بە رىنازىك ھەمى تايەيەتى ھى ئاينى.
تايەيەت بە كۆنر بىرۈ.
- fundamentally** (fun'də-men'tl-i), **adv.** لە پۇرى بنجىنەرە؛
بە شىۋەيەكى بناغەيى؛ لە پۇرى ئو شتەنەۋە كە بنجىنەيىن.
- funeral** (fū'nēr-əl), **adj.** تايەيەت بە رىسە؛ ھەمگىن.
پىرسە؛ مەردۈ ئاشتىن.
- n.** تايەيەت بە پىرسە مەردۈ ئاشتىن.
- funerary** (fū'nēr-er-i), **adj.** ھەمگىن؛ ئاخۇش ۋەك پىرسە.
- funereal** (fū'nēr-i-əl), **adj.** قارىجى؛ تايەت بە قارىجى.
- funga** (fun'gə), **adj.** = fungus.
- fungi** (fun'ji), **alternative plural of fungus.**
- fungoid** (fun'goid), **adj.** قارىجى؛ كەپۈ؛ ۋوۋەكى ۋەك قارىجى.
- n.** (۱) ۋەك قارىجى يا كەپۈ؛ تايەيەت بە قارىجى.
يا كەپۈ. (۲) لەپەر سەر ھەلەدات ۋە لەپەر ئامىنى.
- fungus** (fun'gəs), **n.** (۱) قارىجى؛ كەپۈ؛ ۋوۋەكى قارىجى.
(۲) شىست كە لەپەر دەپۈت بەلام زۆر مەردەۋام ئابىن.
- funk** (fun'k), **n.** [Colloq.] (۱) ترسان؛ ترسان؛ زراۋچوون؛ ۋورە بەردان.
(۲) كىسەكى زراۋچوون يا ۋورەبەردەن.
- v.t.** [Colloq.] ترسار ۋە پاشىگەزىۋونەۋە.
- v.t.** [Colloq.] (۱) ترسان؛ ئى ترسان. (۲) خۇ ئى دىنەۋە لە ترسدا.
- funky** (adj.). سادە؛ ھاكى (a ~ hotel).
- funky** (fun'ki), **adj.** (۱) رەجەتى؛ (۲) دورۈكەلەش.
- funnel** (fun'l), **n.** بە رەجەتى تىكرىن. ئاردىن، يا ئاراستە كىردىن لە يەك شوتەۋە.
- v.t. & v.i.** نەتىكەيى؛ سەپىرخۇشى؛ قۇشمەيى.
- funniness** (fun'i-nis), **n.** (۱) نەتىكە؛ سەپىرخۇش؛ قۇشمە؛ قۇشمەچى؛
قۇشمەز؛ ئوكتەچى. (۲) [Colloq.] سەپىر؛ ئاناسا.
- funny** (fun'i), **adj.** ۋىنەي سەپىر قۇشمە لە پۇرئامەمكە؛ ئو بەشەي پۇرئامەمىك كە نەم جۆرە.
- n.** ۋىنەنى ئىدىيە.
- funnily** (adv.).
- fur** (fūr), **n.** (۱) توۋكى نەرمۈ شلى ھەندى گىياندان.
(۲) كەۋى نەم جۆرە گىياندانە. (۳) ھەرۋە؛ كەۋن.
- adj.** ھەرۋە؛ لە كەۋن دروستكراۋ.
- v.t.** (۱) بە ھەرۋە كىردىن يا پارازىدەۋە. (۲) تەخت كىردىن.
- furbish** (fūr'bish), **v.t.** (۱) ساف ۋەلۋوس كىردىن؛ بۇيەكەردىن بىرقانەۋە.
(۲) تاۋەكەردەۋە؛ چاكەردەۋە.
- furfur** (fūr'fēr), **n.** كىرنشى سەر.
- furious** (fyoor'i-as), **adj.** (۱) زۆر توۋرە.
(۲) زۆر توندوتىرۈ ھەيىن: (a ~ attack).
- furl** (fūr), **v.t.** بىنچانەرە (ئالا)؛ ھەلەكەردىن؛ ئوۋل كىردىن.
- v.t.** ئوۋل بون؛ ھەلەكران.
- n.** (۱) توۋى شىتىكى ئوۋل كراۋ يا ھەلەكران.
(۲) ئوۋل كىردىن؛ ئوۋل بون؛ بىنچانەرە؛ ھەلەكران.

fuselage

- furlong** (fūr'lōg), **n.** پىئوانەيەكى دورىيە بىرەتەيە لە ھەشت يەكى مىلىك يا ۲۲۵ يارد.
- furlough** (fūr'lō), **n.** پىشۋو پىدان؛ پىشۋو (بەتايەيەتى ھى سەريان).
پىنگەپىدان يا پىشۋودان بە سەريانك بۇ ماۋەيەك.
- v.t.** (۱) تەنۋور؛ كۆرە؛ توۋنى گەرماۋ؛ توۋن.
(۲) شونىكى زۆر گەم. (۳) تاقىكەردەۋەيەكى گران.
- furnace** (fūr'nis), **n.** (۱) دانانى ژىرەخەرو سەرخەر لە ئاۋمالدا.
(۲) پىدانى ئو شتەي پىئوستە؛ پىدانى ھەموشتىكى پىئوست؛ پىدان.
- furnishings** (fūr'nish-īnz), **n.pl.** (۱) شتەمەكى ئاۋمال ۋەك.
كۆرسى ۋە مېز ۋە پەرۋ شتى ۋە ھەي تر. (۲) چلۋەرگ.
- furniture** (fūr'ni-chēr), **n.** (۱) شتەمەكى ئاۋمال ۋەك كۆرسى ۋە مېز ۋە ئوۋستىن ۋە پەرە... ھەت. [Archaic] (۲) ئو شتەنى پىئوستە بۇ سۋارلىك ۋە نەسپەكەي (ۋەك قەلغان، زىن... ھەت).
- furor** (fyoor'ōr), **n.** (۱) توۋرەيى؛ زۆر توۋرەيى.
(۲) شىنگىرۋوون. (۳) جۇش؛ ھەستى بەتىن؛ شەيدايى؛ بەزم.
- furrier** (fūr'i-ēr, fūr'yēr), **n.** (۱) ھەرۋەفۇش؛ كەۋن فۇش.
(۲) ۋەستى ھەرۋە.
- furriery** (fūr'i-ēr-i), **n.** (۱) ھەرۋە بەگشتى؛ كەۋن.
(۲) دروستكردىن چاكەردەۋە فۇششتى ھەرۋە.
- furrow** (fūr'ō), **n.** (۱) دىراۋ؛ ھىلى جوت؛ ھىلى كاسىن.
(۲) شىتىك كە نە دىراۋ بىچى؛ چىچى ئاۋچەۋان يا دەمۋچاۋ.
- v.t.** (۱) دىراۋ ھەلدان؛ شەستەدان.
(۲) ھەلەپىن ۋە پىدا پىشتى (كەشتى بە دەريادا).
- v.t.** (۱) دىراۋ ھەلدان؛ شەستەدان. (۲) چىچ ۋەلۋچ تىكىۋىن (ئاۋچەۋان).
- furry** (fūr'i), **adj.** (۱) لە ھەرۋە دروستكراۋ؛ ھى ھەرۋە.
(۲) ھەرۋە لەپەر. (۳) قىراغەكەي بە ھەرۋە گىراۋە. (۴) ھەرۋەيى.
- further** (fūr'thēr), **adj.** (۱) دورۋتر. (۲) (۱) زىاتر؛ زۆرتىر؛ ھى تر.
(ب) تر؛ ھى تر: (till ~ notice).
- adv.** (۱) دورۋتر (شۋىن، كات)؛ بۇ دورۋتر.
(۲) زىاتر (رادە، پەلە)؛ تا رادەيەكى زىاتىر. (۳) لەۋە بەۋلاۋە؛ زۆرتىر پەرەپىدان؛ پالېشتى كىردىن؛ پىشخىستىن؛ يارمەتىدان:
- (to ~ the cause of peace)**
- furtherance** (fūr'thēr-əns), **n.** (۱) پەرەپىدان؛ يارمەتىدان؛
پىشخىستىن؛ پالېشتى كىردىن. (۲) يارمەتى؛ پالېشتى.
- furthermore** (fūr'thēr-môr'), **adv.** جگە.
لەۋەيش؛ لەۋەيش بەۋلاۋە؛ زىاد لەۋەيش؛ زىاد لەمە.
- furthest (fūr'thīst), **adj.** دورۋترىن (شۋىن، كات)،
پەلە، رادە؛ لەۋەپەر (رادە).**
- furthest** (fūr'thīst), **adj.** دورۋترىن.
(۱) دورۋترىن (شۋىن، كات). (۲) لەۋەپەر (رادە، پەلە).
- adv.** نەيىنى؛ دىۋى؛ پەنھانى؛ بە نەيىنى؛ بىن خىشپە: (a ~ look)
- furtive** (fūr'tiv), **adj.** دورۋترىن (شۋىن، كات). (۲) لەۋەپەر (رادە، پەلە).
- (a ~ look)**
- furtively** (adv.); **furtiveness** (n.).
- furuncle** (fyoor'ūn-k'l), **n.** دورۋەلەكى بچوۋك.
- fury** (fyoor'i), **n.** (۱) زۆر توۋرەيى؛ شىنگىرى.
(۲) توندوتىرۈ؛ زەپەر؛ دىندەيى.
(۳) كەسەكى توندوتىرۈ دابىن نەكران (بەتايەيەتى ئافرەت).
- like fury**, [Colloq.] (۱) بە توندوتىرۈ؛ زەپەر؛ دىندەيى. (۲) زۆر خىرا.
- fuse** (fūz), **v.t.** (۱) توۋاندەۋە. (۲) تىكەلەۋەكەردىن؛ كىردىن بە يەك؛ يەكخىستىن.
(۱) توۋاندەۋە. (۲) بوون بە يەك؛ تىكەلەۋەكەردىن؛ يەككەرتىن.
- v.t.** (۱) پىلتەي تەقەمەنى. (۲) فىۋوز (ئەلەكترىك).
(۱) شقارە يەك كە يا ئايكۆزىنىتەۋە.
- fusee** (fū-zē'), **n.** (۲) پوۋناكىيەكى سوۋرى ۋورىكەرەيە (ھىلى شەمەندەفەر).
- (۳) پىلتەي تەقەمەنى. (۴) خولخولۇكەي زەنەلەكى كاتىۋىرى كۆن.
- fuselage** (fū'z'l-īz, fū's'l-īz, fū'zō-lāzh'), **n.** لەشى فۇزەكە جگە.

- له بال و کلکه که ی (که شوینی دانیشتن و باره).
fusion (fū'zhən), *n.* (۱) توانه و یون به یهک؛ تیکه لاو یون.
 (۲) یون به یهک؛ یهکگرتن؛ یهکگرتن: (a ~ of political parties).
 (۳) شتیکی یهکگرتوو؛ شتیکی تیکه لاو.
fusion bomb, بومبای هایدروژینی
fusionism (fū'zhən-iz'm), *n.* یهکگرتنی جزه ها حیو یا کومله
 یا نه تموه؛ تیوری و ریازی هم یهکگرتنه.
-fusionist (n.).
fuss (fus), *n.* (۱) له نه اندازه به دهر مراق خواردن به شتی هیج و یوچره؛
 فازو نوو؛ شپزه یی و جرینی له سر هیج. (۲) کسینگی و هه.
v.i. (۱) له نه اندازه به دهر مراق خواردن و شپزه یی به شتی هیج و یوچره؛
 فازو نوو کردن (۲) زور گوئی به شتی بین بایه دان.
 (۳) زور به دور و قنگدا هاتن و مرایی کردن و به درق به تنگمره هاتن:
 (to ~ over somebody)
v.t. مراق خواردن له خورایی.
fussy (fus'i), *adj.* (۱) شپزه؛ جری؛ به جرت و فرت.
 (۲) به هیج رازی نابیت؛ بوله بول که؛ به فازو نوو؛ به قیزوین.
 (۳) زور سه رنج به شتی وورد و بین بایه دهر؛ له نه اندازه به دهر پاک و تمیز
 گوئی به شتی ناگرتگ دهر (له ناو مال یا دهر موه).
-fussiness (n.).
fusty (fus'ti), *adj.* (۱) که یو و هله یناو؛ بژگن. (۲) کزن؛ کزنباو.
futile (fū'til), *adj.* (۱) بین سوو؛ بین کهک؛ بین نمنجام.
 (۲) بین بایه خ؛ هیج و یوچ؛ بین نرخ؛ ناگرتگ.
futility (fū-til'ə-ti), *n.* (۱) بین سوودی؛ بین کهکی؛ بین نمنجامی.
 (۲) بین بایه خ؛ هیج و یوچ. (۳) شتیکی بین سوو.
future (fū'chēr), *adj.* (۱) هی دواپژ؛ داهاتوو.
 (۲) هی داهاتوو (بیزمان - کاتی کردن)
n. (۱) دواپژ؛ پاشه بژ؛ داهاتوو؛ له ممول؛ له ممول.
 (۲) (pl.) شتی که دهکرتیت و دهفر و شرتیت که گویه له دواپژ؛ نالوگرت
 دهکرتیت (پاره بزی) (۳) کاتی کرداری دواپژ (بیزمان).
futureless (fū'chēr-lis), *adj.* بین دواپژ؛ ن هیوای دواپژ؛
 بین ناوات
future life, نه و دنیایا.
future perfect tense, کاتی کرداری دواپژ ته و (بیزمان):
 (روک "will have finished" له م رستمید):
 (I will have finished the dictionary by then.)
futurism (fū'chēr-iz'm), *n.* نابنده گری بیرو باریکی هونری به
 له کاتی جهنگی جیهانی یه که مدها پیدایوو دواوای وازنیمانی شتیوای کوئی
 هونرو داهینانی شتیوای نویی دهکرد.
-futurist (n.).
futurity (fū-toor'ə-ti, fū-tyoor'ə-ti), *n.* (۱) دواپژ؛ پاشه بژ.
 (۲) پوداویک یا باریکی دواپژ. (۳) پهگرتی دواپژ.
fuze (fūz), *n.* = fuse.
fuze (fūz), *v.t. & v.i.* to fuse.
fuzee (fū-zē'), *n.* = fusee.
fuzz (fuz), *n.* کهنگه موو (قوخ. موه)؛ گنده موو:
 (the ~ on a peach)
v.t. & v.i. به گنده موو داپوشین.
fuzzy (fuz'i), *adj.* (۱) به گنده موو داپوشن.
 (۲) لیل (بیرو باده). باری شتیکی؛ ناپوون؛ نادیار.
-fuzzily (adv.); fuzziness (n.).

G g

- G, g (jē), n.** (۱) تپسی جهرتمس تلفوپیئی شینگلیزیجه. (۲) دهنگی شم تپسه. "گ" یا "ج" ("")
- adj.** (۱) تپسه ته تپسی "G". (۲) جهرتم له پله یا ریزدا.
- G (jē), n.** (۱) نیشانه‌ی ژماره (۴۰۰) له پیمانیدا. (۲) [Slang] همرار دۆلار. (۳) نمره‌ی "باش" (قوتابخانه).
- gab (gab), v.i. [Colloq.],** چهنه‌دان: هه‌له‌وه‌ری کردن؛ قسه‌ی ژۆرو
- بن تام کردن
- n.** چهنه‌بازی؛ چهنه‌دان؛ ژۆریژی
- gabardine (gab'ēr-dēn', gab'ēr-dēn'), n.** گه‌به‌رین حوره
- قوماشیکی حوری یا لۆکه‌به.
- gabber (gab'ēr), n. [Colloq.],** چهنه‌باز؛ ژۆریژی
- gabble (gab'l), v.i.** چهنه‌دان؛ چهنه‌بازی کردن؛ قسه‌ی بن تام کردن.
- v.i.** چهنه‌دان؛ ژۆریژی کردن.
- n.** ژۆریژی؛ چهنه‌بازی.
- gabbler (n.)**
- gabby (gab'i), adj. [Colloq.],** ژۆریژی؛ چهنه‌باز؛ هه‌له‌وه‌ری.
- gable (gā'b'l), n.** (۱) دیوارنکی سینگۆشه‌یی که هه‌ردو لای به
- سهرابانکی لیژ گرابیت. (۲) تاکیکی سینگۆشه‌یی سهر دهرگا یا پهنه‌هه‌یه‌ک.
- gaby (gā'bi), n. [Colloq.],** کسینکی ساریلکوو بن میشک
- gad (gad), v.i.** گه‌رابانکی سز نامانج؛ گه‌ران به‌دوای پابه‌راندن.
- gad (gad), n.** (۱) نه‌قیزه (۲) نه‌سکه‌نه؛ پیکارنکی وه‌ک نه‌سکه‌نه؛ منج.
- v.i.** (۱) نه‌قیزه تپوه‌ژندن؛ تپوه‌ژندن. (۲) کانزای خام شکاندن به نه‌سکه‌نه.
- gadabout (gad'ā-bout'), n. [Colloq.],** کسینکه که هه‌میشه
- به‌دوای پابه‌راندن ده‌گه‌پئی؛ خانه‌بیزان.
- gadder (gad'ēr), n. = gadabout.**
- gadfly (gad'flī'), n.** (۱) خه‌ره‌نگیر
- (۲) کسینکی خه‌ک په‌ستکه‌ر؛ ملۆزم.
- gadget (gaj'it), n.** (۱) نامیرنکی بچووک؛ به‌شینکی بچووک نامیرنک.
- (۲) شتینکی بچووک به‌تایبه‌تی هه‌ی بن سوودو ناپیوست.
- Gael (gāl), n.** گیل: هه‌رولاتی‌هه‌کی ناوچه به‌زه‌گانی ئوسکوتله‌نده یا
- نیرله‌نده که پینشان ده‌لین: "سینت"
- Gaelic (gāl'ik), adj.** (۱) تایبه‌تی به‌ه‌گزی "گیل"
- (۲) تایبه‌تی به‌زمانی "گیلک"
- n.** زمانی "گیلک"؛ که له ئوسکوتله‌نده و نیرله‌نده قسه‌ی بن ده‌کری.

- gaff (gaf), n.** (۱) قولپنکی گه‌ره‌ی نه‌ستوو به‌سه‌ری دار یا پوه‌یه‌که‌ره
- (بۆ دهره‌نانی ماسی گه‌ره له ناو دوی گرتنی).
- (۲) چوقولپنکی تپری ئاسنه ده‌گرتنه قاجی که‌له‌شیری شه‌پوه.
- (۳) [British Slang]، تپاترۆیه‌کی هه‌رزانبه‌ها.
- (۴) ته‌مه‌ری گه‌شتی بایه‌وان.
- v.i.** (۱) ماسی گه‌راو دهره‌نان له ناو به قولپنکی به‌هه‌یز.
- (۲) [Slang]، هه‌لخه‌له‌تاندن.
- gaffe (gaf), n.** هه‌لیمک له هه‌لسان و دانیشتنی ناو کو‌مه‌له‌ (ووته یا
- کردن)؛ ووته یا کردارنکی نابهنج که له‌به‌رچاری خه‌ک بکری.
- gag (gag), v.i.** (۱) خنکاندن؛ پشانه‌وه
- (۲) دم داخستن به شتیک بۆ قسه نه‌کردن یا هه‌وار نه‌کردن.
- (۳) قسه ئی قه‌ده‌غه‌کردن؛ پنگه‌نه‌دانی قسه‌کردن و بیروا دهره‌پین.
- (۴) پاده دانان یا قه‌ده‌غه‌کردنی دووان له په‌رله‌ماندا.
- (۵) داخستن (مه‌کینه)؛ کو‌ژاندنه‌وه.
- v.i.** (۱) خنکان؛ پشانه‌وه. (۲) [Slang]، گه‌له‌وه‌گه‌پ کردن؛ نوکته‌بازی کردن
- n.** (۱) شتیک که ده‌خه‌رتنه ده‌مه‌وه بۆ قسه نه‌کردن یا هه‌وار نه‌کردن؛
- ده‌م داخه‌ر. (۲) دووان ئی قه‌ده‌غه‌کردن (دادگا):
- (The judge issued a ~ order.)
- (۳) شتیک که دانسان به‌کاری ده‌هه‌نیت بۆ ده‌م کردنه‌وه. (۴) لغاو.
- (۵) (۱) نوکته؛ گه‌له. (ب) فیل؛ فیل‌وته‌له‌که.
- gage (gāj), n.** (۱) بارمه. (۲) به‌لین (به‌تایبه‌تی هه‌ی هاتن بۆ شه‌پ
- به‌فره‌دانی ده‌ستکشیک له‌به‌رچاری به‌رامبه‌ره‌که‌ت بۆ نیشانه‌ی نه‌م به‌لینه)
- (۳) پوه‌به‌بوو وه‌ستان؛ مه‌یدانخواری.
- v.i. [Archaic],** (۱) گره‌وه‌کردن. (۲) به‌سته‌وه به به‌لینیکه‌وه.
- gage (gāj), n. & v.i. = gauge.**
- gag (gāj), n.** قۆخ.
- gag man,** نوکته‌باز؛ نوکته‌چی؛ قۆشه‌چی.
- gag rule (or law),** قه‌ده‌غه‌کردنی لیدووان له مه‌سه‌له‌یه‌ک (به‌تایبه‌تی
- له دادگا یا په‌رله‌ماندا).
- gaiety (gā'ā-ti), n.** (۱) خو‌شی؛ که‌یف و خو‌شی و زه‌ماوه‌ند
- (۲) نوواندن.
- gaily (gā'li), adv.** (۱) به خو‌شی و به که‌یفه‌وه
- (۲) به ره‌نگی جوان و گه‌شه‌وه.
- gain (gān), n.** (۱) زیاده (به‌تایبه‌تی له سامان یا له ده‌سکه‌وتدا).
- (۲) ده‌سکه‌وت؛ ده‌سکه‌وتن؛ سوود؛ قازانج.
- v.i.** (۱) ده‌سکه‌وتن؛ په‌یدا کردن. (۲) بره‌نده (مه‌ملی).
- (۳) ده‌سکه‌وتن (قازانج، سوود). (۴) گه‌یشتن.
- (۵) زیاده‌بوون (سه‌نگ)؛ قه‌له‌وه‌بوون: (to ~ weight).
- v.i.** (۱) پینشکه‌وتن. (۲) زیاده‌بوون (سه‌نگ)؛ قه‌له‌وه‌بوون.
- gain on,** پینشکه‌وتن (مه‌ملی).
- gain over,** پاکیشانه لای خۆ.
- gainful (gān'fəl), adj.** به‌سوود؛ سوودبه‌خش؛ به‌که‌نک.
- (~ employment)
- gainfully (adv.).**
- gainly (gān'li), adj.** جوان؛ به له‌نه‌هه‌ولا؛ قۆز.
- gainsay (gān'sā'), v.i.** (۱) هاشاکردن.
- (۲) به‌هه‌رچه‌داننه‌وه؛ به‌دو‌خه‌سته‌وه.
- gait (gāi), n.** په‌وت (نەسپ، مەزۆ)؛ لاره‌له‌نه‌ه.
- v.i.** په‌وت کردن به نه‌سپ و ماین.
- gaiter (gā'tēr), n.** (۱) پوه‌زه‌وانه. (۲) گیتره (سهریان، پۆلیس).
- (۳) پیلۆری بن قه‌یتان.
- gal (gal), n. [Slang], ~ girl.**
- gala (gā'lā, gal'ā, gā'lā), n.** شاهه‌نگ؛ زه‌ماوه‌ند.
- adj.** خو‌ش؛ زه‌ماوه‌ندی
- in gala.** به جلی زه‌ماوه‌نده‌وه؛ به جلی جوان و پازاوه‌و سه‌یرانه‌وه

galactic

- galactic** (gə-lak'tik), *adj.* (۱) شیر: شیری؛ له شیر وهرگراو. (۲) می هینلی کاکیشان (نمستیره ناسی). (۳) پهوانی شیر زیادګر.
- galavant** (gal'ə-vant'), *v.t.* = **gallivant**.
- galaxy** (gal'ək-si), *n.* (۱) [G-] هینلی کاکیشان (نمستیره ناسی). (۲) کونستیرنه کومه له نمستیره. (۳) (۱) دسته بیک موزی زیره و په تاویانګ. (ب) کومه لیک شتی بریقهدار.
- gale** (gāl), *n.* (۱) بای قام. (۲) [Poetic] شهمان. (۳) قاقای بیکه نین: هه لچوونیک. (۴) [Colloq.] جوش و خروش.
- gall** (gōl), *n.* (۱) زراو: زراو. (۲) شتیکی تالو ناخوش. (۳) بقا: قین. (۴) [Colloq.] بن چهایی: چاوقایی: بن شمیری.
- gall** (gōl), *n.* (۱) جدهو: نسیپ، ماین: برین. (۲) (۱) پستی: زویری. (ب) هوی پستی یا زویری. (۳) شوینکی سوواو یا بن مین. (۴) پووشادن: پینست: بریندار کردن به لیخشاندن. (۵) پستکردن: زویرکردن.
- v.t.* پووشان: برینداربوون به لیخشاندن.
- gall** (gōl), *n.* لوری پروه: دوه لیکه له پروه دیت به موی جانمور یا به کتیراوه.
- gallant** (gal'ənt), *adj.* (۱) جوان: گوره و جوان: قهشنگ. (۲) ناز: به چه رګ: جوامیر: نه ترساو: مرد: (a ~ warrior, man, etc.). (۳) جوان و کهشخه (جل ویرګ): (~ attire). (۴) (۱) به رفقاو ناسک له هلسانو دانیشتن لګل نافرته: جوامیر. (ب) دلدار: چه زکړ له دلداری.
- n.* (۱) کهسکی ناز: جوامیریک. (۲) (۱) کهسکی رفقاو جوان لګل نافرته: جوامیر (ب) دلدار. (۲) دلداري کردن لګل نافرته: دلداری.
- v.t.* (۲) لګل نافرته: دلداری بوون بؤ پاراستن یا ناګداری.
- v.t.* رهفتاری جوامیرانه نواندن.
- gallantry** (gal'ən-tri), *n.* (۱) نازایی: جوامیری: نه ترسان. (۲) رهووشتی دلدارانه. (۳) (pl.) کرده و ووتی جوامیرانه و پیاوانه. (۴) دلداري: (۵) [Archaic] نواندن: خنده رختن.
- gall bladder**, **gallery** (gal'ēr-i), *n.* (۱) هه بور: سهکو: پاره. (۲) بانکون. (۳) سهکوی دواوی کهشتی بایموانی کون. (۴) بانکوی نهومی دوهومی سینما یا تیاتر: (که همزاترین جینگیه). (۵) همزاترین جی سینما یا تیاتر. (۶) نهو کهسانه: لم جینگا همزاتنه دانه نیش. (۷) زهوقی بؤره پیاو. (۸) گوینګان یا تماشاګران (له یارګا یا کوبوونوهی پهرله ماندان). (۹) پاره یا ژورینکی تهسکو دريژ (۱۰) نیګارګا نیګارخانه: ګلمری. (۱۱) کومه نیګارو تابلو په یکه. (۱۲) شوینی وینه ګرتن، نیشان شانګدن ... هند: (a shooting ~). (۱۳) خه ننی ژیر زه مین.
- play to the gallery**, (۱) خونواندن لیسر شانؤ به جویک که تماشاګرانی جینگا همزاتنه کان، واته بؤره پیاو، پسه ندی بګن. (۲) رهفتار نواندن به جویک که بؤره پیاو پینان خوش بیت.
- galley** (gal'i), *n.* (۱) کهشتی بیک دريژکولهی کونه به بایموان سول. (۲) ده خوبریت. (۳) بلمه میکی سوله لیسر کهشتی جمنګی ټینگلیزی. (۴) جینشخانه واته موویکی کهشتی یا فېرک. (۵) سیندی بیک تنګه تیپی نامادهی چاپه منی تیدا هله ګریت. (۶) ضوونی بیکه چاپه منی (پیش هله بکرکدن و دوا چاپکردن).
- galley slave**, (۱) بهندی سول لیدر لیسر کهشتی بایموان و سول. (۲) زهحه تګش: کرکاري کاري ووشو ناخوش.
- Gallic** (gal'ik), *adj.* (۱) تابیته به وولاتی "ګول" ی کون، واته فهره نساو خه نکه کی (۲) فهره نسی.

gambol

- galling** (gōl'ing), *adj.* پستګر: زویرګر.
- gallivant** (gal'ə-vant', gal'ə-vant'), *v.t.* ګهراو به دواي پابورندن.
- gallon** (gal'ən), *n.* ګالون.
- gallop** (gal'əp), *n.* (۱) ګار: ګار ګارین: پمبارین: پمباري. (۲) [Colloq.] ګارینګ زور خیرا.
- v.t.* (۱) ګار ګارین کردن: پمباري کردن: تاودان. (۲) زور به خیرا کار کردن یا جولا نهوه. ګار پیکردن.
- v.t.* ګار پیکردن.
- galloper** (n.), **gallows** (gal'ōz), *n.* (۱) سیداره: قه ناره. (۲) هلواسین: کردن به سیداره. (۳) کهسک که شایسته هی هلواسین بیت به سیداره. کهسک که شایسته هی هلواسین بیت به سیداره.
- gallows bird**, [Colloq.], (۱) جوره نوکته و قوشه باری بیکه که شتی ناخوش به هیج روپوچ و سووک لافرتن ده ګرئ و دهره خات. بهردی ناو زراو.
- gallstone** (gōl'stōn'), *n.* کهسکی ناقلو لهش.
- galoot**, **galloot** (gə-lōot'), *n.* [Slang], لاروخوارو پنتی و بن میشت.
- galop** (gal'əp), *n.* (۱) سه مایه کی خیرا. (۲) موسیقایی نم سه مایه.
- galore** (ga-lōr'), *adv.* فره: زهینه: ټینگار زور: (She has dresses ~.).
- n.* [Rare], فره: زور: زهینه.
- galosh**, **galoshe** (gə-losh'), *n.* کالوش: پیلوینکی لاستیکی ناو. نه دزه لیسر پیلو ترهوه له پین ده کرت.
- galvanic** (gal-van'ik), *adj.* (۱) تابیته به تهوژمی نه لکتریک. باتری. (۲) ووریا که ره یا مینه ره جوش (وه به تهوژمی نه لکتریک): بزورینه.
- galvanism** (gal'və-niz'm), *n.* (۱) نه لکتریکي بیکه پیراوه له کارلینګر دنی کیمیا. (۲) نهو لقی زانستی فیزیا که له مه ده کولینه وه. (۳) به کاره نانی نه لکتریک بؤ چاره کردن نه خوشی.
- galvanize** (gal'və-nīz'), *v.t.* (۱) تهوژمی نه لکتریک لیدان (بؤ). له حیم کردن یا کاری وها. (۲) مینانه جوش: جم و جوول ټیخستن: بزوراندن. (۳) پووکش کردن به چینگو (به تابیتهی ناسن بؤ ژمنګ هله نه مینان): چینگو کردن.
- galvanization** (n.), **galvanized iron**, (۱) ناسنی پووکش کراو به چینگو (بؤ ژمنګ) هله نه مینان. پیومری تهوژمی نه لکتریک.
- galvanometer** (gal'və-nom'ə-tēr), *n.* دؤره موهی تهوژمی نه لکتریک.
- galvanoscope** (gal-van'ə-skōp'), *n.* بؤ هیزی نه لکتریک.
- gam** (gam), *n.* (۱) دیدنه (له نینوان پاوکری نه نه ګدا). (۲) قاتینک نه نه ګ.
- v.t.* (۱) دیدنه کردن (به تابیتهی له دهریادا). (۲) په ګرته نهوی قاقمه نه نه ګ.
- v.t.* دیدنه کردن (له دهریادا).
- gambit** (gam'bit), *n.* (۱) سه ریان کردن به فوربانی بؤ ده سکوتیکي ګره وتر (یاری شته تره ګ). (۲) مناوهره (بؤ ده سکوتیکي ګره و). (۱) قومار کردن. (۲) شتیکی پر مه ترسی کردن. له پیناوی ده سکوتیکي ګره ودا.
- v.t.* (۱) (away ~) پاره دژاندن به قوما. (۲) ګره وکردن. *n.* ګره واریکی پر مه ترسی: قوما: هاتونه هات: دوی به ختی. قوماچی: قوماکر.
- gambler** (gam'blēr), *n.* قوماکر: قوماکر.
- gambol** (gam'bəl), *n.* قله مپازندن و یاری کردن: یاری.

game

- v.t.** قهلمارد رو یاری کردن؛ یاری کردن.
game (gām), n. (۱) یاری؛ کهمه
(Football and basketball are ~s.)
 (۳) شیوهی یاری کردن
 (۴) تاقیکردنوهی نازایی، زیرهکی، یا دهربردن *(the ~ of life)*.
 (۵) پیلان *(He saw through her ~)*
 (۶) گیاند رو بالندهی کنوی پاوکراو
 (۷) گوشتی گیاندرو بالندهی کنوی پاوکراو. [Colloq.]
 (۸) [Slang] کاروبار، یا کاسبییهکی پر مهترسی.
v.t. قوما رکردن
v.t. یاره دوزاندن به قوما
adj. (۱) تاییهتر به گیاندرو بالندهی کنوی پاوکراو.
 (۲) (ب) نامادهو بهجوش. *(He's ~ for anything)*.
big game, (۱) گیانداری کنوی گورهی پاوکراو (شیر، فنگ... هتد).
 (۲) [Slang] کارزکی گرنگو پر مهترسی
make game of, گالتهپیکردن؛ به گالتهگرتن یا دانهبردن
play the game, [Colloq.] (۱) پهیرهوی کردنی دستوری کاروباریک.
 (۲) به پرمو پهفتارکردن.
the game is up, پیلانکه ژیرکوتوه یا تیکشکاره.
gamecock (gām'kok), n. کلهشیری شهر
gamekeeper (gām'kēp'ēr), n. پاسهوانی بالندهو گیانداری کنوی.
game laws, یاسای پاوکردنی گیاندرو بالندهی کنوی.
gamely (gām'li), adv. نازایانه
gamesome (gām'som), n. بهکهیف؛ حزل به یاری کر
gamester (gām'stēr), n. قوما رچی؛ قوما رکر
gamete (gam'ēt, gə-mēt'), n. کهمیت؛ حنهی ژاووژنی؛ خانهیکه
 لهگل حانهیکی تردا جووت دهگرن و دهبنه زیندهورهی تازه
gamic (gam'ik), adj. ژاووژنی
gamma (gam'ə), n. (۱) تیپی سینییمی تلفوینی یونانی.
 (۲) سینییم (۳) مایکروگرام.
gamma rays, تیشکی گاما
gammer (gam'ēr), n. پیرژن؛ بهتابیهتی لادیی.
gammon (gam'ən), n. مهرز (تاونه)
gammon (gam'ən), n. & interj. [Colloq.] قسهی فوژو بین مانا
 ربق ههلهنه ناندن.
v.t. & v.i. [Colloq.] قسهی فوژو بین مانا کردن
-gamous (gə-məs), پاشگرنگه همانای ژنپینان و شووکردن
(monogamous, polygamous)
gamut (gam'ət), n. (۱) هممو مهورای ناوازی موسیقا.
 (۲) هممو مهورا یا پاده؛ له سهرهتاوه تا دواپی؛ هممو:
(She ran the ~ of emotions.)
gamy (gām'i), adj. (۱) تامیکی تیژی ههیه رومک گوشتی بالندهو
 گیانداری کنوی. (۲) بوندار؛ نهختیک بؤگن. (۳) بزؤو.
-gamy (gə-mi), پاشگرنگه همانای ژنپینان و شووکردن.
(polygamy)
gander (gan'dēr), n. (۱) نیرهی قاز. (۲) کسینکی گوج و بین میشک.
 (۳) [Slang] سهیرکردنیک.
gang (gan), n. (۱) دهسته کرنگار
 (۲) دهسته شهلای؛ دهستمیهک پیاوکو یا پیاوخراب.
 (۳) تاقمیک هتد که پیکهوه نیشیان بین دهکری
 (۴) دهستمیهک هرهزی گهپوک؛ پینا؛ تاقم.
 (۵) دهسته نامیز.
v.t. (~ up), بوون به دهسته؛ بوون به تاقم
v.t. [Colloq.] کلهکومهکی لیکردن؛ به تاقم پهلاماردان.
gang up on, [Slang] کلهکومهکی لیکردن.

gardener

- gangrene (gan'grēn), n.** گانگرن؛ تیراوی؛ برینیکی زؤد پیسه
 له قاجو دهستو لاقو بال دیتو دایده پزئیت و ساپزئوونوهی زحمته.
v.t. & v.i. تووشی تیراوی بوون؛ پوکانهوه؛ داپزانی نندامی لهش.
-gangrenous (adj.), نندامی تاقمیک شهلای؛ شهلای؛ شهلایه
 پیاوخراب.
gangway (gan'wā), n. (۱) پارو؛ دهرگا.
 (۲) دهرگای تهنیشتی کهشتی (۳) پاروینگی سهردهمی تهخته.
 (۴) پارووی نیوان پیزه کورسی.
 (۵) پارووی دووبهشکری پهلهمانی شینگلتهر.
 (۶) چین یا پارووی سهرکی کانی ژیرزهمین.
gantlet (gōnt'lit, gant'lit), n. (۱) سزاییکی سوباییه سربازی
 گونا هبار پای دهکرد بهناو دوو پیز سربازداو له هره دوو پیزهکوه به دار لیلیان
 دهدا. (۲) چهند دهردهسهرییهک؛ چهند ناخوشییهکی یهک له دوا یهک
 (۳) دوو هیللی شهمندهفر که له جینگیهکی تهسکدا دهبن بهیهک.
 کردن بهیهکی دوو هیللی شهمندهفر.
v.t. (۱) سزا خواردن (ژماره یهک ببینه)
 (۲) پهردوام بوون لهسهر کاری خؤ لهکاتیکدا که له ههموولایهکوه هیرشت
 دهکرتنه سهر.
gantlet (gōnt'lit, gant'lit), n. = gauntlet.
gantry (gan'tri), n. (۱) چوارچینوهی بهرمیل لهسهر دانان لهسهر لا
 (۲) چوارچینوهی هه لنگرتن و گواستهوهی مهکینهی بهرزکهروهی خانوو کردن
 (۳) چوارچینوهی نیشارتهی هیللی شهمندهفر.
gaol (jāl), n. = jail.
gaoler (jāl'ēr), n. = jailer.
gap (gap), n. (۱) پوژایی؛ کلهبه؛ کون؛ درز؛ کهلین؛ دهلاقه
 (۲) دهرهنگ؛ کهل؛ کهلایی؛ چه.
 (۳) چپوچپی.
 (۴) جیاوازی: *(There's a ~ between his thinking and mine.)*
v.t. کلهبه پیکردن؛ کون تیکردن
gape (gāp), v.t. (۱) دم داپچقاندن (باویشک، برسیتی).
 (۲) چاو تن برین به دم داپچقاوی (له سهرسامیدا)؛ نهبلق بوون
 (۳) گردنوه؛ داپچقاندن.
 (۱) (ب) نهبلق بوون؛ چاو تن برینیک به دم داپچقاوی (له سهرسامیدا)؛
 (ب) باویشک. (۲) کون؛ درزیک گوره؛ کلهبه.
 (۳) دم داپچقان.
garage (gə-rāzh', gə-rāj'), n. گهراج.
v.t. خسته گهراجهوه.
garb (gärb), n. (۱) جل و بهرگ؛ جل. (۲) پوکمش؛ دیوی دهرهوه.
 (۳) [Obs.]، شیوان.
v.t. جل گردنمهیر؛ پوژین؛ پوژته کردن.
garbage (gär'bij), n. (۱) پاشه بؤک؛ پیسایی؛ زبل؛ گهندوگو.
 (۲) قشقی بین ههر و هیچ و هیچ: *(literary ~)*
 زبلدانی گوره.
garbage bin, زبلدان؛ تنهکهی خؤل و بهراموه و زبل.
garbage can, خؤلپوژ؛ زبلپوژ؛ زبل کیش.
garbage collector, (۱) [Rare]، له بپژنگ دان؛ پاک و پیس کردن.
garble (gär'b'l), v.t. (۲) شیوان (چپوژک)؛ تیکدان؛ بهسهرهکدادان.
garden (gär'd'n), n. (۱) باخچه؛ باخ؛ بیستان؛ باخی سهره.
 (۲) [Pl.] باخچهی گشتی؛ گولستان.
v.t. باخهوانی کردن؛ باخچه ناشتن و پهروه دهکردن.
v.t. باخچه ناشتن و پهروه دهکردن.
adj. (۱) باخچهیی؛ هی باخچه. (۲) (ب) ناسایی؛ ساده. (ب) به کیش.
garden cress, تهرپتیزه. (همروه "cress").
gardener (gär'd'nēr, gär'd'n-ēr), n. باخهوان.

gardenia

gardenia (gär-dēn'yə, gär-dē'ni-ə), *n.* گاردنیا (گول، بوومک).
gargle (gär'g'l), *v.t. & v.i.* غرغره کردن.

n. ناو یا شلای غرغره‌پیکردن
gargoyle (gär'goil), *n.* پمیکر یا پموسکه ناوینکه له شینوی

دعمایهک یا گیاندارنکی سمیردا به گوئی سه‌بانموره یا لای سمری دیوارموره.

garish (gär'ish), *adj.* زوق (رهنگ) زور بریقه‌دار.

garland (gär'lənd), *n.* (۱) چهپکه گولو و گهلا (دعکرنه سمر بۆ

جوانی)؛ گولیند (۲) کۆمقله هه‌لبه‌ست یا گۆزانی هه‌لبه‌زده.

v.t. چهپکه گولو و گهلا پتختستن؛ پازاندنموره به چهپکه گولو و گهلا.

garlic (gär'lik), *n.* سیر

-garlicky (*adj.*).

garment (gär'mənt), *n.* جل‌وبه‌رگ، جل

v.t. پۆشین؛ جل له‌بهرکردن.

garner (gär'nēr), *n.* (۱) گه‌نجینه. (۲) گه‌نجینه.

v.t. کۆکردنموره و هه‌نگرتن؛ کردنه هه‌مبارموره.

garnet (gär'nit), *n.* (۱) جۆره‌ به‌رنیکی به‌رنخه. (۲) سوورنکی تۆخ.

garnet (gär'nit), *n.* نامیزی به‌رنکه‌ره‌هه (بۆ بارکردنی کشتی و

بارداگرتن)

garnish (gär'nish), *v.t.* (۱) پازاندنموره؛ جوانکردن.

(۲) پازاندنموره‌ی خواردنمونه‌ی (یا هه‌ر بۆ جوانی یا بۆ تام):

(*A steak is often ~ed with parsley.*)

(۳) ده‌ست به‌سهرداگرتنی به‌شیک له مووچه یا سهرمایه‌ی قهرزاريك له‌لایه‌ن

میری‌یه‌وه بۆ قهرزاندنموره

n. (۱) جوانی؛ شتیکی جوان. (۲) شتیکی که ده‌خړته سهر قاپ له‌گه‌ن

خواردنمونه‌ی بۆ جوانی یا تام (هه‌ک کرموز، پادهم ... هتد).

(۳) [Obs.] مز (به‌تایبه‌تی که له به‌ندی تازه ده‌سهر له‌لایه‌ن به‌نده کۆنه‌کان

یا پاسه‌واتی به‌ندیخانه‌وه).

-garnishment (*n.*).

garnishee (gär'ni-shē'), *n.* که‌سێک که ده‌ست به‌سهر به‌شیک له

مووچه‌که‌یدا ده‌گیرئ بۆ قهرزاندنموره.

v.t. ده‌ست به‌سهرداگرتنی به‌شیک له مووچه یا سهرمایه‌ی قهرزاريك بۆ

دانموره‌ی قهرزکه‌ی

شتی پازاندنموره

garniture (gär'ni-chēr), *n.* شتی پازاندنموره

garret (gar'it), *n.* ژووری به‌ینی سهریان و به‌میچ (له خانویه‌که‌دا که

سهریانی لیژئ هه‌یه).

garrison (gar'i-s'n), *n.* (۱) نۆردو (۲) نۆردگا؛ قشله؛ قه‌لا.

v.t. نۆردو دانان له قشله یا قه‌لایه‌که‌دا بۆ پاراستن.

garrulity (gə-rōō'lə-ti), *n.* نۆردوژئ؛ چه‌نبازی

garrulous (gar'oo-ləs, gar'yoo-ləs), *adj.* نۆردوژئ؛ چه‌نباز

نۆردوژئ؛ ده‌موره‌ه

garter (gär'tēr), *n.* (۱) ناسقی گۆزه‌وی ژاننه.

(۲) [G-] مه‌دالیایه‌کی به‌ری ئینگلیزی‌یه.

v.t. به‌ستن یا هه‌لواسین به ناسقی

garter belt, قایشینکی لاستیکه ناسقی پتویه ژان ده‌یکه‌نه ناوه‌دیان.

garter snake, جۆره‌ ماریکی بچوکی خه‌ت خه‌تی نه‌مهریکای باکووره.

(۱) گاز؛ هوا؛ گاز؛ کازی کیمیایی (۲) باویره؛ بای ناوسک.

(۳) به‌زینی ئوتومبیل. هه‌رکه ... هتد. (۴) [Slang] لاف؛ هه‌لات؛ فیشال.

v.t. (۱) به‌زین تیکردن (مه‌کینه).

(۲) هه‌رش برده‌ن سهر به‌گاز؛ کوشتن یا بریندارکردن به‌گاز.

(۳) گاز ئی ده‌رجوون. (۴) [Slang] فیشال کردن؛ لاف لێدان.

adj. تایبه‌تی به‌گاز

gas up, پرکردن له به‌زین. (ئوتومبیل)؛ به‌زین تیکردن.

(۱) پی‌دان به‌ به‌زیندا؛ به‌زینی زیاده‌دان. [Slang]

به‌نوممیس (۲) په‌له‌کردن؛ خه‌راکردن.

gasbag (gas'bag), *n.* (۱) کیسه‌ی گاز (بالۆن)

gather

(۲) [Slang] که‌سێکی نۆردوژئ.

gas burner, نۆزا یا فیرنی گاز.

gas chamber, ژووری کوشتن به‌گاز.

gas engine, مه‌کینه‌ی به‌زین.

gaseous (gas'i-əs, gas'yəs), *adj.* گازین؛ تایبه‌تی به‌گاز.

gas fitter, فیتیری بۆری گاز یا سووته‌منی.

gas furnace, (۱) کووره‌ی گاز ده‌ره‌مێنهر له خه‌لوون. (۲) کووره‌ی گاز.

gash (gash), *v.t.* هه‌لبه‌زین؛ بریندارکردن.

n. قلیشینکی قبول له له‌شد؛ برین یا بریننکی قبول.

gasify (gas'ə-fi'), *v.t. & v.i.* کردن به‌گاز.

-gasification (*n.*).

gasket (gas'kit), *n.* (۱) قه‌پاخ؛ ده‌مه‌وانه.

(۲) گوریسی پتچانه‌وه‌ی بایه‌وانی قه‌دکراو به‌توره‌موره.

gas mask, ماسکه‌ی گاز؛ بۆ هه‌لبه‌مژنی گازی ژمه‌روای.

gas meter, پتوهری گاز؛ بۆ پتووانی سووته‌منی به‌کاره‌مێندراو له ماله‌ندا.

gasoline, gasolene (gas'i-l-ēn, gas'i-l-ēn'), *n.* به‌نزین؛

گازۆلین.

gasometer (gas-om'ə-tēr), *n.* (۱) ده‌فری تیا هه‌نگرتن و پتووانی گاز.

(۲) هه‌مباری گاز

gasp (gasp), *v.t. & v.i.* هه‌ناسه‌په‌رگن؛ هه‌تسکدان؛ هه‌تسک.

at the last gasp, (۱) له دوا هه‌ناسه‌دا؛ کاتی ده‌م به‌یه‌کدادان؛

له‌په‌ش مردندا. (۲) زۆر دره‌نگ؛ له هه‌ره‌ دوا‌یه‌دا

به‌نێرخانه.

gas station, (۱) پر له‌گاز؛ (۲) وه‌ک گاز؛ گاز ناسا

(۳) [Colloq.] فیشالچی؛ فیشال‌باز

gastrectomy (gas-trek'tə-mi), *n.* لا‌بردنی به‌شیک له سک

(پزیشک‌وای).

gastric (gas'trik), *adj.* تایبه‌تی به‌سک؛ هی سک.

gastric ulcer, برینی دیواری ناوه‌وه‌ی سک

gastritis (gas-trī'tis), *n.* هه‌مکردن، سووربوونه‌ه یا برینداربوونی

دیواری ناوه‌وه‌ی سک

gastro- (gas'trō, gas'trō), پێشگه‌ریکه به‌مانای؛ سک؛ هی سک.

gastrointestinal (gas'trō-in-tes'ti-n'l), *adj.* هی سک

په‌خۆله

gastronome (gas'trā-nōm), *n.* که‌سێکه که هه‌ز له خواردنی باش

ده‌کات.

-gastronomer (*n.*); **gastronomic** (*adj.*); **gastronomist** (*n.*).

gastronomy (gas-tron'ə-mi), *n.* هونه‌ری خواردنی باش خواردن.

gastroscope (gas'trā-skōp), *n.* نامیزی ئی ووردبوونه‌وه‌ی ناوسک.

-gastroscopic (*adj.*); **gastroscopy** (*n.*).

gate (gāt), *n.* (۱) چه‌په‌ره؛ ده‌رگای ده‌ره‌وه؛ ده‌روازه؛ چه‌په‌ر.

(۲) ده‌رگا؛ پتگه؛ (the ~ of one's heart).

(۳) ده‌ره‌ند؛ گه‌ل. (۴) ده‌رگا یا کونی دا‌په‌نکردنی ناو له به‌ستیندا.

(۵) (ا) سهرجه‌می پاره‌ی بلیتی ئه‌واندینکی گشتی یا پێشانگایه‌ک

(ب) سهرجه‌می گۆنگران یا ته‌ماشاکه‌رانی ئه‌واندینکی وه‌ها.

قه‌ده‌غه‌کردنی چوونه ده‌ره‌وه‌ی قوتابه‌یه‌کی کۆلیج له کۆلیجه‌که.

v.t. [British]. ده‌ره‌کردن؛ له کۆل خۆ کردنه‌وه؛

give the gate, [Slang].

خۆ ئی پزگه‌راکردن.

(۱) ده‌روازه؛ ده‌رگا.

(۲) پتگه؛ هۆی گه‌په‌شت به‌ شوینیک و ئی هاته‌نمه ده‌ره‌وه‌ی.

(۳) کۆکردنه‌وه؛ گۆکردنه‌وه؛ خه‌رکردنه‌وه.

(۴) چینه‌وه؛ کردنه‌وه؛ کۆکردنه‌وه (گۆل، میوه).

(to ~ a harvest, flowers, etc.)

(۲) وا بۆ ده‌ره‌کوتن؛ وا تێگه‌شتن: (I ~ that you disagree.)

(۴) خۆ گۆج کردنه‌وه؛ ناماده‌کردن.

gathering

(۵) زیاد کردن: (The car ~ed speed.)

(۶) جل مینانومیهک یا قههکردن، (۷) ناوجیهوانی خوگرکردن.

(۱) کونو نمبر: کونسل یون! گردیو نمبر. (۲) گھن (دو نمبر).

(۳) زیادسیون؛ نقدیون، (۴) گزشتیون (ناو حیوان).

391

genealogical

genealogical (jē'ni-ə-ləj'i-k'l), *adj.* (۱) هی رهگز یا تهخم.

(۲) هی رهگز یا بنهجه دژینهوه: (~ tree)

genealogist (jē'ni-ə-ləj'i-jist, jē'ni-ə-ləj'i-jist), *n.* رهگهزاس

رهگهز خوینه‌یه‌وه

genealogy (jē'ni-ə-ləj'i-jī, jē'ni-ə-ləj'i-jī), *n.* (۱) رهگهزاس

توخمناسی (۲) بنهجه بنهچینه (رهگهز) (۳) زنجیره‌ی بنهجه

general (jen'ēr-əl, jen'ral), *adj.* (۱) گشتی: همه‌ویی: همه‌مکی:

(the ~ welfare)

(۲) بلاو: سهراسهر: (There is a ~ unrest in the country.)

(۳) تیکرا (۴) گشتی: (the governor ~)

(۵) ناتایه‌تی: گشتی: (He spoke in ~ terms.)

(۶) گشتی: همه‌چه‌شتی: هی همه‌وشتیک: (a ~ store)

(۱) بیر گشتی (۲) سهرۆکی کوملنکی نایینی

n. (۳) [Archaic] همه‌وهر.

(۴) جه‌نرال (پله‌ی به‌ری نه‌فسه‌ری سوپا)

in general, به‌گشتی: به‌شویه‌یکی گشتی

General Assembly, (۱) به‌رله‌مان: نه‌نجووه‌نی به‌رله‌مان

(۲) نه‌نجووه‌نی گشتی نه‌تووه‌یه‌کگر توره‌کان

General delivery, (۱) گه‌یاندنی بوسته له پوسته‌خانه‌دا به کسانێ

بن ناو‌نیشار (۲) لقی لایسراوی گه‌یاندنی نه‌م جوهره پوسته‌یه له

به‌رتووه‌به‌رتی پوسته‌خانه‌دا

general election, هه‌ل‌بژاردنی گشتی

generalissimo (jen'ēr-əl-is'ə-mō'), *n.* سوپاسالار

سهرۆکی سوپا یا همه‌و هیزی چه‌کدار

generality (jen'ə-rəl'ə-ti), *n.* (۱) گشتیتری: همه‌وینتی

(۲) بیروبا و ووتیه‌یکی گشتی یا گشتگروه: (He spoke in ~ies.)

(۳) ژوره

generalization (jen'ēr-əl-i-zā'shən, jen'ral-i-zā'shən),

n. (۱) گشتکاری: همه‌مکی کردن (۲) بیرنکی گشتی

generalize (jen'ēr-əl-īz', jen'ral-īz'), *v.t. & v.i.* گشتکاری:

گشتکاری کرد: همه‌مکی کردن

generally (jen'ēr-əl-i, jen'ral-i), *adv.* (۱) به‌گشتی: تیکرا:

به‌شویه‌یکی گشتی: به‌تیکرایس (۲) به‌ژۆری: ژۆریه‌ی: ژۆریه‌ی کات

general officer, نه‌فسه‌ری گه‌وره

general practitioner, پزیشکی گشتی: پزیشکیکه که پسپۆری له

یه‌ک به‌شدا به‌ییت: به‌لکو به‌گشتی له پزیشک‌هوانی بزانییت

generalship (jen'ēr-əl-ship', jen'ral-ship'), *n.* (۱) به‌و

ده‌سه‌لاتی جه‌نرال (ب) کارامه‌یی جه‌نرالییک

(۲) کارامه‌یی: لایه‌توویی سهرکردایه‌تی

general staff, به‌شی نه‌رکانی سوپا

general store, دووکانی گشتی: که همه‌و جوهره فروخته‌نی‌یه‌کی تیا‌دا

ده‌ست ده‌که‌وینت

general strike, مانگرتن گشتی

generate (jen'ə-rāt'), *v.t.* (۱) مندا‌لیوون: هینانه دنیاوه

(۲) په‌یدا‌کردن: درووستکردن

generation (jen'ə-rā'shən), *n.* (۱) مندا‌لیوون:

مندا‌ل مندا‌ه دنیاوه (۲) په‌یدا‌کردن: درووستکردن: درووستبوون

(۳) نه‌وه: نه‌ره: پشت

(۴) ماره‌ی نه‌وه یا پشتیک (نژیکه‌ی سی سال)

generative (jen'ə-rā'tiv, jen'ēr-ə-tiv), *adj.* (۱) هی مندا‌لیوون

(۲) په‌یدا‌که‌ی: درووستکه‌ی

generator (jen'ə-rā'tēr), *n.* دینه‌مۆ

generic (jə-ner'ik), *adj.* (۱) گشتی: همه‌وویی

(۲) توخمی: تایه‌تی به توخمیک همه‌وویی نه‌ک ته‌نها نه‌ندامیک:

(Flower is a ~ name.)

gentle

(۳) تایه‌تی نه‌یه به یه‌ک کۆمپانیا (ده‌رمان): گشتی:

نیشانه‌ی کۆمپانیا‌یه‌یکی پیژوه نه‌یه: (This is a ~ medicine.)

-generically (*adv.*)

generosity (jen'ə-rəs'ə-ti), *n.* (۱) ده‌ست و دل تیزی: به‌خشنده‌یی:

به‌رجاو‌تیزی: ده‌ست‌کراوه‌یی: به‌یی: دل‌ئاوایی (۲) کارگی به‌خشنده‌یی

generous (jen'ēr-əs), *adj.* (۱) خانه‌دان: جوامیز: ره‌وشت جوان:

ناسک (۲) به‌ده: به‌خشنده: ده‌ست و دل تیز: دل ئاوه‌دان

(۳) ژۆر: فره: (~ portions of food)

genesis (jen'ə-sis), *n.* (۱) [G-] به‌شی یه‌که‌می لینجیل (که باسی

درووستبوونی گیتی ده‌کات) (۲) سهرمتا: سهرچاوه: سهرمتای درووستبوون

یا پینکاتن

genetic (jə-net'ik), *adj.* (۱) هی سهرمتا یا سهرچاوه: ره‌چه‌له‌کی

(۲) هی زگمکی زانی: هی زانستی زگمکی

-genetically (*adv.*)

geneticist (jə-net'ə-sist), *n.* بۆماوه‌زان: زانی زگمکی

genetics (jə-net'iks), *n.pl.* بۆماوه‌زانی: زانستی زگمکی

genial (jēn'yəl), *adj.* [Obs.] (۱) تایه‌تی به ژنیه‌نان و شووکردن

(۲) خۆش: باش: سازگار: (a ~ climate)

(۳) به‌خۆش: دۆستانه: گونجاو (ره‌وشت): (a ~ disposition)

(۴) [Rare] بلیمه‌تی

geniality (jē'ni-ə-l'ə-ti, jēn-yal'ə-ti), *n.* به‌خۆشی:

به ناسانی له‌که‌ن پینکرتن

genital (jen'ə-t'l), *adj.* هی ژاووئ: هی کیرو‌قوئ:

هی نه‌ندامی ژاووئ

genitalia (jen'ə-tāl'yə, jen'ə-tā'li-ə), *n.pl. = genitals.*

genitals (jen'ə-t'lz), *n.pl.* نه‌ندامی ژاووئ: کیرو‌قوئ

genitive (jen'ə-tiv), *adj.* هی باری همه‌بوون (پزیمان)

n. (۱) باری همه‌بوون (پزیمان)

(۲) وشه یا شارسته‌یه‌که که له‌م باره‌دا بییت

genitive case, باری همه‌بوون (پزیمان)

genius (jēn'yəs, jē'ni-əs), *n.* (۱) فریشته‌ی پارێزه‌ر

(ب) فریشته‌ی باش و خراب

(ج) کهسێک که ده‌سه‌لاتی ژۆر بییت به‌سه‌ر کهسێکی تردا

(۲) جۆکه: درنج (۳) سروشتی تایه‌تی گه‌ل، چه‌رخ، یا جیگه‌یه‌ک

(۴) (~ to; ~ for)، مه‌یل: لایه‌توویی (۵) بلیمه‌ت

genocide (jen'ə-sīd'), *n.* کۆمه‌ل کوژی: گه‌ل کوژی: جینۆساید

genocidal (*adj.*)

genre (zhān'ra), *n.* چه‌شن: جۆر: وێژه (به‌خشان، شانۆنامه،

هۆنراوه)

gent (jent), *n.* [Slang] جوامیز یا پیاوچاک (له‌بووی سووکی یا

گالتیره)

genteel (jen-tēl'), *adj.* (۱) ره‌وشت جوان: ره‌فتار چاک: ناسک

(۲) له‌راوه به‌ده‌ر ره‌وشت جوان و ناسک

gentile (jen'til), *n.* (۱) کهسێک که جووله‌که نه‌بییت: مه‌سیحی و

موسلمان... هتد (۲) کهسێکی بن ناین: کافر

adj. (۱) تایه‌تی به کهسێک که جووله‌که نه‌بییت (۲) بن ناین: کافر

(۳) هی خین، په‌گه‌ن، یا گه‌لنیک

gentle (jen't'l), *adj.* (۱) خانه‌دان: به‌گژاده

(۲) ره‌وشت جوان: ره‌فتار چاک (۳) [Archaic] جوامیز

(۴) ده‌ست و دل فراوان: به‌ره‌م

(۵) هین: له‌سه‌رخ: (a ~ dog; a ~ disposition)

(۶) نه‌رم: ناتوندوتیز: (a ~ rebuke)

(۷) هیناوش: نه‌رم: (a ~ breeze) (۸) به‌ره‌به‌ره: (a ~ slope)

v.t. (۱) مالی کردن: پاهینان: هین کردنه‌وه

(۲) خانه‌دان کردن

gentlefolk, gentlefolks

- the gentle sex, ژن؛ ژنان؛ ناروت خانهدانان
gentlefolk, gentlefolks (jen'tl-fōk), *n.pl.* خانهدانان
gentleman (jen'tl-mən), *n.* (۱) خانهدان؛ خانهدان
(۲) جوامیر؛ پیاوچاک؛ پیاو؛ جینتلمان (۳) بهره‌دستی پیاوچکی گهره.
(۴) (pl)؛ پیاوان؛ پیاو.
gentleman-at-arms (jen'tl-mən-at-ārmz'), *n.* پاسهوانی
شای شنگلتره
gentleman-farmer (jen'tl-mən-fār'mēr), *n.* به‌گزاره
کشتیار که سهره‌کاری زهوی‌وزاره‌گی ده‌کات. به‌لام کاری تیدا شکات.
gentlemanly (jen'tl-mən-li), *adj.* جوامیرانه؛ بهره‌وشت؛
پیاوانه
gentleman's (or gentlemen's) agreement. په‌یمانی
جوامیرانه ریکه‌وتنیککی نه‌نوسراوی نیوان دوو لایه راگرتنی تنها له‌سهر
به‌لینتی همدردیلا به‌نده نک له‌سهر په‌یوه‌ندی‌یه‌کی یاسایی.
gentleman's gentleman, بهره‌دستی به‌گزاره.
gentlewoman (jen'tl-wūm'ən), *n.* (۱) نافره‌تیککی خانهدان
(۲) نافره‌تیککی بهره‌وشت. (۳) بهره‌دستی نافره‌تیککی خانهدان
gently (jen'tli), *adv.* (۱) خانهدانانه (born ~).
(۲) جوامیرانه
(۳) له‌سهرخو؛ به‌نرمی؛ به‌ناسکی؛ به‌هینواشی؛ به‌نسیایی.
(~. Speak ~.; Treat the child ~.)
(۴) بهره‌سهره؛ ورده‌ورده (~. The hill sloped ~.)
gentry (jen'tri), *n.* (۱) یله‌هرزی له‌خیزانه‌وه بۆماوه.
(۲) خانهدانان
(۳) ده‌سته؛ کۆمه‌ل؛ له‌پووی گالته یا سووکی‌یه‌وه. (~. the newspaper ~).
genu (jē'nū), *n.* نه‌ژنق
genuflect (jen'yoo-flekt'), *v.t.* کرنوسر بو‌ردن با چوک دادان
(به‌رستر)

- genuflection; genuflexion (*n.*).
genuine (jen'ū-in), *adj.* (۱) ره‌سمن؛ سوخت؛ بوخته؛ راست‌قبه.
گری‌و فنی سیداییه. (۲) سهریزاست؛ راستان؛ دلپاک.
genus (jē'nas), *n.* (۱) چشتن؛ خوژ؛ ۲ توخم؛ ره‌گهر
geo- (jē'ō-jē'a), پینشگرکه به‌مانای زهمین
geocentric (jē'ō-sen'trik), *adj.* (۱) وه‌ک له‌ناوهراستی زهمینه‌وه
پینورت با پینورت (۲) ناوهراسیتی زهمین
geode (jē'ōd), *n.* به‌ردیکه ناوهراسته‌گی بۆ شو به‌بلوور گیراوه.
-geodesic (*adj.*).
geodesy (jē-od'ā-si), *n.* نوو لقی بیرکاری‌یه که له‌پووی زهوی
پیاوانی ده‌کۆلینه‌وه
geographer (jē-og'ra-fēr, jē-ōg'ra-fēr), *n.* جوگرافیس
کیشوهرناس
geographic (jē'a-graf'ik), *adj.* جوگرافی؛ کیشوهری
-geographical (*adj.*); geographically (*adv.*).
geography (jē-og'ra-fi, jē-ōg'ra-fi), *n.* جوگرافیا
ژهمینناسی؛ پووی زهمین ناسی
geological (jē'ō-loj'i-k'l), *adj.* جیولوجی؛ ناسی به‌زهمین و
ژنیزه‌مین ناسی
-geologically (*adv.*).
geologist (jē-ol'ā-jist), *n.* ژانای جیولوجی؛ زهمین و ژنیزه‌مین زان
geology (jē-ol'ā-jist), *n.* (۱) جیولوجی؛ زهمین و ژنیزه‌مین زانی
(۲) په‌نوو با لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی جیولوجی
geometer (jē-om'ā-tēr), *n.* نه‌ندازه‌ناس؛ نه‌ندازیار
geometric (jē'a-met'rik), *adj.* نه‌ندازه‌یی شینوه؛
له‌شینوه‌ی نه‌ندازه‌یی پیکهاتو؛ پیک‌وینک (شینوه)
-geometrical (*adj.*); geometrically (*adv.*).

gesticulate

- geometrician (jē'a-mā-trish'an, jē-om'ā-trish'an), *n.* =
geometer.
geometry (jē-om'ā-tri), *n.* (۱) نه‌ندازه؛ ژانستی نه‌ندازه.
(۲) په‌رتوک یا لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی نه‌ندازه.
geophagy (jē-of'ā-ji), *n.* خاک خواردن.
geophysics (jē'ō-fiz'iks), *n.pl.* فیزیکای زهمینی؛ جیوفیزیکای
ژانستی په‌یوه‌ندی ناوهره‌وای باو ناوهره‌سان به‌زهمینه‌وه.
-geophysical (*adj.*).
geopolitics (jē'ō-pol'ā-tiks), *n.pl.* (۱) ژانستی په‌یوه‌ندی نیوان
جوگرافیا و پامیاری؛ جیوپۆله‌تیک. (۲) فه‌لسفه‌ی نازی‌یه‌کان که بریتی بو له
داگیرکردن.
-geopolitical (*adj.*).
geoponic (jē'a-pon'ik), *adj.* (۱) کشتوکانی. (۲) لادییی
geoponics (jē'a-pon'iks), *n.pl.* ژانست یا هونه‌ری کشتوکان
geothermic (jē-thūr'mik), *adj.* هی گهرمایی ژنیزه‌مین.
geranium (ji-rā'ni-om), *n.* ساردونیا.
geriatrics (jer'i-at'riks), *n.pl.* پزیشک‌هوانی پیران.
germ (jūrm), *n.* (۱) قو
(۲) سهرچاوه؛ هه‌وین؛ (the ~ of an idea).
(۳) میکروب
German (jūr'mən), *adj.* ئەلمانی (گهل، زمان، کلتور).
(۱) ئەلمانی؛ که‌سیکی ئەلمانی (۲) زمانی ئەلمانی.
german (jūr'mən), *adj.* (۱) له‌همان دایکو باوک بوو؛
برا یا خوشکی دایکو باوکی (~. a brother- ~; a sister- ~).
(۲) ههمان باپیر یا داپیران هه‌یه. (~. a cousin- ~).
germane (jēr-mān'), *adj.* (۱) په‌یوه‌ندیاری؛ په‌یوه‌ندی هه‌یه به
باسه‌کهره؛ به‌جی. (۲) نزیک
Germanic (jēr-man'ik), *adj.* (۱) ئەلمانی (وولات، گهل)
(۲) تاییه‌تی به‌زمانی ئەلمانی کۆن.
(۱) زمانی ئەلمانی کۆن. (۲) لقی له‌زمانی هیندۆ-ئوروپایی‌یه‌کان که
نینگیلزی و نایسه‌ندی و زمانه‌نسه‌کۆنینه‌ی‌یه‌کان ده‌گرتنه‌وه.
German measles, سووریزی ئەلمانی؛ دپکه
German shepherd dog, سەگی شوانی ئەلمانی که له‌گورگ
ده‌چیت و زهره‌که بۆ کاری پۆلیسی به‌کارده‌هینریت.
Germany (jūr'mā-ni), *n.* ئەلمانی.
germicide (jūr'mā-sid'), *n.* میکروب‌کوژ
germinate (jūr'mā-nāt'), *v.t. & v.i.* سه‌زیوون؛ چه‌که‌ره‌کردن؛
پشکوتن؛ پیاوان (قو).
-germination (*n.*).
gerontology (jer'an-tol'ā-ji), *n.* ژانستی په‌یوه‌ندی گه‌روهرتی
پیران.
gerrymander (jer'i-man'dēr, jer'i-man'dēr), *v.t.* - (۱)
دابه‌شکردنی ناوچه‌ی هه‌لبێاردن به‌جۆزیک که که‌لکی حیزبیککی زیاتر تیدا
بیت له‌حیزبیککی تر. (۲) کاری ناوه‌را کردن بۆ ده‌سکوتی تاییه‌تی.
دابه‌شکردنی ناوچه‌ی هه‌لبێاردن به‌جۆزیک که که‌لکی نۆر بیت بۆ حیزبیک
n. کرداری ناوی؛ کرداریکه که وه‌ک ناو له‌پستدا
به‌کارده‌هینریت (پزیمان). (ووشی "playing" له‌م پسته‌یه‌دا).
(Playing the piano was one of his hobbies.)
Gestapo (gə-stä'pō, gə-stap'ō), *n.* پۆلیسی نه‌هینی ئەلمانی
gestate (jes'tāt), *v.t.* مندال هه‌لگرتن له‌سکدا
gestation (jes-tā'shən), *n.* (۱) سه‌کپری؛ ماوه‌ی سه‌کپری؛ سه‌کداری؛
ناووس. (۲) گه‌له‌کردنی بیریک له‌میشکدا.
gesticulate (jes-tik'yoo-lāt'), *v.t.* نیشاره‌تکردن به‌دهست و چاو
سه‌ر له‌کاتی دوواندا
دووان به‌یارمه‌تی نیشاره‌تکردنه‌وه.
v.t.

gesture

-gesticulation (n.); gesticulator (n.).

gesture (jes'chēr), n.

(۱) حوالانەوی ئەندامی لەش (بەتایبەتی

دەست و چاو) بۆ دەربڕینی بیرۆرا؛ ھێما. (۲) نیشانە.

(His speech was a ~ of friendship.)

v.i.

نیشارەتکردن بە دەست و چاو بۆ بیرۆرای خۆ دەربڕین.

get (get), v.t.

(۱) دەسکەوتن؛ دەستگیربوون؛ چنگ کەوتن؛ پەیداکردن.

(۲) گەیشتن (شوێن)؛ گەیی. (We got home early.)

(۳) دەسکەوتن (بە تەلەفۆن یا بێ تەل)؛ (Did you ~ Paris?)

(۴) ھێنان؛ ھاووردن؛ (Go and ~ your books.)

(۵) گرتن (مروژە).

(۶) فێربوون؛ لەبەرگرتن؛ زانی. (۷) والگیردن

(Please ~ him to leave.)

(۸) کردن؛ والگیردن؛ (Can you ~ the door to shut?)

(۹) کردن (He got his hands dirty.)

(۱۰) بردن.

(۱۱) حوکم بەسەردا دران؛ پێدان (بەندیشانە) (He got ten years.)

(۱۲) نامادەکردن (Will you ~ breakfast for us?)

(۱۳) زایب؛ بوون (منداڵ)

(۱۴) [Colloq.] پێویست بوون؛ (He has got to pass the exam.)

(۱۵) [Colloq.] ھەبوون؛ بوون؛ (He has got red hair.)

(۱۶) سەرسۆرماندن؛ (This problem ~s me.)

(۱۷) گرتن (بەندیشانە)؛ بریتدارکردن؛ کوشتن.

(۱۸) [Colloq.] پێدان؛ پێدان (The blow got him in the eye.)

(۱۹) [Colloq.] تێگەیشتن؛ (Do you ~ me?; I don't ~ you.)

(۲۰) [Slang.] پەستکردن.

(۲۱) [Slang.] بێنن؛ چارپێنکەوتن.

(Did you ~ the look on his face?)

v.i.

(۱) گەشتن (شوێن)؛ ھاتن (When do we ~ to New York?)

(۲) وا نینھاتن (He got caught in the rain.)

n.

(۱) ھەچکە (۲) بوون (بەچکە، منداڵ)

get about,

(۱) جۆلانەو؛ بژوان (۲) گەرا؛ سووپانەو

(۳) بۆلۆوونەو؛ دەنگوباس

get across, [Colloq.],

(۱) پووێکردنەو؛ پێ سەلماندن

(۲) خەت؛ تێگەیشتن (۳) تێگەیاندن.

get ahead,

پێشکەوتن؛ سەرکەوتن.

get ahead of,

پیش کەسێک یا کەسانی تێرکەوتن.

get along,

(۱) سەرەو؛ پێشەو؛ پێشێشت؛ بەردەوام بوون.

(۲) رۆیشتن (۳) سەرکەوتن؛ دەربردن؛ لە ژياندا.

(۴) یێکەرە گونجان؛ ھەلکردن؛ لەگەڵ (مروژە، گیاندا).

get around,

(۱) جۆلانەو؛ بژوان (۲) گەرا؛ سووپانەو

(۳) بۆلۆوونەو؛ دەنگوباس

(۴) بە فێلپاڵی ئامانجی خۆ بەجێھێنان؛ خەلەتاندن.

get at,

(۱) گەشتن (۲) کردن (گای).

(۳) دۆزینەو؛ دەنگوباس؛ بۆ دەرکەوتن.

(۴) [Colloq.] کارتیکردن (بە بەرتیل یا ترساندن).

get away,

(۱) پۆیشتن (۲) پاکردن؛ دەربازبوون.

(۳) دەستپێکردن (پێشپێکن).

get away with, [Slang].

وەک بەرزەکی پاتان بۆ دەرچوون؛

بۆ سەرگرتن؛ دەربازبوون؛ لە سزا؛ بۆ لووان.

get back,

(۱) گەرا؛ نەو (۲) دەستکەوتنەو؛ ھەلگرتنەو.

(۳) [Slang.] [~ at] تۆلە ئی سەندن

get by,

(۱) تێپەربوون.

(۲) [Colloq.] کاری خۆی جێبەجێ دەکات بەبێ ئەوەی پێی بزانرێت یا

سرا سرنێت (۳) [Colloq.] دەربردن؛ ھەلکردن.

(It'll be a hard year, but we will get by.)

ghoul

get down,

ھاتنەخوارەو؛ دابەزین

get down to,

دەستپێکردن.

get in,

(۱) چوونە ناو (کۆمەڵ)؛ بوون بە ئەندام یا بەشیک لە.

(۲) گەیشتن. (۳) خستە ناو.

get it, [Colloq.],

(۱) تێگەیشتن (۲) سزا خواردن؛ سزا دران

get nowhere,

ھیچ بە ھیچ نەکردن؛ بە ئەنجام نەگەیشتن.

get off,

(۱) دابەزین (ئۆتۆمبیل، شەمەندەفەر، وولاخ... ھتد)؛

ھاتنەخوارەو (۲) پۆیشتن. (۳) لابردن (پەلە، لەکە)؛ جل داگەندن.

(۴) پاکردن؛ دەربازبوون. (۵) (۱) پزگارکردن لە سزا. (ب) سزا کەمکردنەو.

(۶) دەستپێکردن (ملەملی)؛ (۷) پرتاندن یا دەرپەڕاندن (ئوکتە، ووتە)

get on,

(۱) جل کردنەبەر. (۲) پێشکەوتن؛ سەرکەوتن.

(۳) چوونە تەمەنەو؛ گەرەبوون. (۴) سواریبوون (وولاخ، ئۆتۆمبیل).

(۵) لە ژياندا سەرکەوتن؛ دەربردن. (۶) گونجان؛ ھەلکردن؛ لەگەڵ.

get out,

(۱) چوونە دەرەو؛ ھاتنەدەرەو. (۲) پۆیشتن.

(۳) ھێنانەدەرەو (۴) ناشرکراو. (۵) بۆلۆکردنەو.

get out of,

(۱) ئی چوونە دەرەو. (۲) ئی دەربازبوون؛ ئی دەربازکردن؛

ئی پزگارکردن. (۳) لە چار و ون بوون

(۴) ئی دەرگیشان یا ئی دەرھێنان (دەنگوباس) (۵) ئی دەسکەوتن.

get over,

(۱) چاکبوونەو (نەخۆشی). (۲) لەبەرچوونەو (کارەسات)؛

لە دال دەرچوون. (۳) ئی پەڕینەو. (ب) تێگەیاندن؛ پێ گەیاندن (بیر)

get there, [Colloq.],

سەرکەوتن.

get through,

(۱) تەواوکردن؛ لێبوونەو (گای).

(۲) دەربردن؛ ھەلکردن؛ مان (۳) پەییوەندی پێوەکردن (تەلەفۆن)

(۴) تێگەیاندن

get to, [Colloq.],

(۱) بە ئەنجام گەیشتن

(۲) تێگەیاندن؛ پەییوەندی پێوەکردن؛ بیرۆرای خۆ پێ گەیاندن.

(۳) کارتیکردن (بە بەرتیل یا ترساندن).

get together,

(۱) کۆکێردنەو؛ یەک پێگرتن. (۲) کۆبوونەو؛ یەکلگرتن.

(۳) [Colloq.] رێکەوتن؛ پەیمان بەستن.

get up,

(۱) ھەلسان (لە خەو، جینگە، کورسی). (۲) پێ خستن

(۳) پێشکەوتن (۴) پێادا سەرکەوتن یا ھەلگەرا (شاخ، دار).

getaway (get'ə-wā'), n.

(۱) دەستپێکردن (ملەملی)

(۲) پاکردن؛ دەربازبوون

get-together (get'tə-geθ'er), n.

کۆبوونەو؛ یەکی کۆمەلایەتی؛

چاو بەیەک کەوتن؛ سەر لە یەگرتی دان.

geyser (gi'zèr, gi'sèr), n.

(۱) گایزەر؛ فواری سرووشتی گەر؛

کازییەکی گەرە ناو بەناو وەک فواری ھەلەجین

(۲) [British] مەکیەتی ناو گەرە کردن.

ghastly (gast'li, gäst'li), adj.

(۱) ترسناک؛ سامناک

(۲) زەرد ھەلگەراو؛ ناشرین. (۳) [Colloq.] خراپ؛ بەد؛ ناخۆش.

-ghastliness (n.).

ghetto (get'tō), n.

(۱) گەرەکی جۆلەکەکان

(۲) گەرەکی کەمایەتی بە ئەتەوێی بەکان (کە گەلیک چار وەک وێرانە وایە).

ghost (gōst), n.

(۱) گیان؛ پۆخ (۲) خێو؛ ئارامیی مردوو.

(۳) یادێکی ناخۆش.

(۴) بە ناستەم؛ نەختیک. (not a ~ of a chance).

(۵) [Colloq.] نووسەرێک کە پەرتووکیک یا شتیک دەنووسێت بۆ پیاویکی

گەرە بەناوی ئەو. (۶) [G-] گیانی پیۆز (خاچ پەرستی)

v.i. & v.t.

نووسینی شتیک بۆ پیاویکی گەرە بەناوی ئەو. (۷)

ghostly (gost'li), adj.

(۱) وەک خێو یا دەمبا؛ خێوانە

(۲) گیانی؛ نایینی.

ghost town,

شاری چۆل؛ شاری چۆلکراو؛ شاری خێوان؛ چۆلەوانی.

ghost writer,

نووسەرێک کە ووتارو پەرتووک بۆ کەسێکی تر

دەنووسێت بەناوی ئەو.

ghoul (gōol), n.

(۱) دەمبايەکی نەفسانەیی بە گۆر ھەلەدەکنی و گوشتی

مردودەكان دەخوات. (۲) گۆپ پووتكەرەو (مردودە)	
(۳) كەسكىنى بەدگەردەو! كەسكىنە كە حەز لە شتى پيس دەكات.	
-ghoulish (adj.).	
GI, G.I. (jē'ī'), adj.	مى سەرزى ئەمەرىكا
n. [Colloq.],	سەرزى
giant (jī'ant), n.	(۱) گياندارىكى ئەفسانەى زۆر زل
(۲) رەبەلاخ: فیلەتەن. (ب) كەسكىنى زۆر لىھاتوو! كەسكىنى گەرە يا مەن.	
adj.	گەرە: مەن! زل
gibber (jib'ēr, gib'ēr), v.i. v.t.	قەسە سى مانا كردن!
	چەقەچەق كەرن
n.	ووتە سى مانا: چەقەچەق! وورپنە
gibberish (jib'ēr-ish, gib'ēr-ish), adj.	قەسە سى مانا:
	قەسە قوب! چەقەچەق
gibbet (jib'it), n.	سېدارە: قەنارە
v.t.	(۱) ئە سېدارەدان! ھەلواسىن (۲) خستەن بەردەمى خەلك بۇ گالته پىكرەن.
gibbon (gib'an), n.	جۆرە مەيونيكى بارىكەلەى بچووكە.
gibe (jīb), v.i. & v.t.	گالته پىكرەن: توانە تىگرتن
n.	گالته: توانە: گالته پىكرەن! قەشمەرى.
giblet (jib'lit), n.pl.	سېقەتۆرە دۆل جگەرى مرىشكە باندەى تر
giddiness (gid'i-nis), n.	گىژى! وورپ: سەرخولانەو
giddy (gid'i), adj.	(۱) گىژ! وور (۲) حولول! بىن بار
giddyap or giddyup, interj.	تېخورىسى نەسپ بۇ خىرا پۆشتن.
-giddily (adv.).	
gift (gift), n.	(۱) ديارى! خەلات.
	(۲) بەردە: نو ئاي زگماكى! لىھاتووسى سروشت كەردە:
(Shakespeare had a great ~.)	
look a gift horse in the mouth,	كەمەكوپرى دوزىنەو
	لە ديارى يەكد
gifted (gif'tid), adj.	بەبەردە! بەبەردار! بەبەردەر! لىھاتوو
gift-wrap (gift'rap'), v.t.	پىنچانەو ديارى مە كاغەزى رەنگارپەنگ.
gig (gig), n.	(۱) مەردەيانەىكى يەك ئەسپى دوو پىچكەى سەر بەتال.
	(۲) مەلمەى سەول بايەوان (بەشكە لە كەشتى و كاپت بەكارى دەمىنەت).
	(۳) مەلمەى خىراى سەول (مەلمەلى).
gig (gig), n.	رەمى ر ودماسى
v.t. & v.i.	پاوەماسى كەرن بە رەم
gig (gig), n. [Slang].	(۱) تاو: قوتابى, سەريان! لاسارى.
	(۲) سەراى ئەم جۆرە تاوانە.
v.t.	سەرادان
gigantic (ji-gan'tik), adj.	زۆر زل! زۆر گەرە! فیلەتەن
-gigantically (adv.).	
giggle (gig'gl), v.i.	لەزىر لىوئەو يىكەنەن
n.	پىكەنەننى لەزىر لىوئەو.
-giggler (n.); giggly (adj.).	
gigolo (jig'o-lō'), n.	(۱) پياووكە كە ئافرەتەىكى دۇستى بەخىوى دەكات.
	(۲) پياووكە كە بەگرى دەگىرەت بۇ سەماكەرن لەگەل ئافرەتدا يا چوونەدەردەو
	لەگەلەدا
gild (gild), v.t.	(۱) زەرەكەش كەرن! ئە ئالتوون گرتن.
	(۲) رازادەو! جوانكەرن! پووكەش كەرن
gild the lily,	رازادەو! ناپووستى شتىك كە خوى لە خۇيدا جوان بىت.
-gilder (n.).	
gilding (gil'din), n.	(۱) زەرەكەش كەرن! ئە ئالتوون گرتن.
	(۲) زىرى زەرەكەش كەرن! بۆيەى زۆرین (۳) پووكەش.
gill (gil), n.	(۱) ھەماسەكەشى ماسى! كەوانەى رېشەدار.
	(۲) گۆشتى بەرملى كەلەشېرو قەلموون. (ب) غەبغەبە (مردودە).
gill (gil), n.	پىوانەىكى شەلەى سى وودووبەى گالۆنەكە.

gill (gil), n.	يار (كچ) دۇست (ئافرەت).
gill (gil), n.	(۱) جەم! چەمىكى چى. (۲) جۆگەلە! جۆگە.
gilt (gilt), alternative past tense and p.p. of gild.	
adj.	زەرەكەش كەرن! ئە ئالتوون گىراو.
n.	زەرەكەش! زىرى زەرەكەش! بۆيەى زۆرین.
gilt (gilt), n. [Dial.],	بەچكە بەرازى مېنە.
gimlet (gim'lit), n.	دەرەوشە.
v.t.	بە دەرەوشە كۆنكەرن.
gimmick (gim'ik), n.	(۱) فېلەتەلەكەى جادووكە.
	(۲) فېلەتەلەكە (۳) رېنگە. ھۇ, فېل, يا ئامىرنىكى تازەىە بۇ چارەسەركەرنى
	گىروگرفتەكە يا گەيشتن بە مەبەستەك.
gin (jin), n.	جىن: خواردنەو يەكى ئەلكحول سەرخۆشكەرە
gin (jin), n.	(۱) تەلە! تەپكە. (۲) مەكەنى شت بەرەزكەرەو.
	(۳) جىكەنە! مەكەنى جىا كەردنەو يە مەمو لە تۆرەكەى.
v.t.	(۱) گرتن بە تەلە يا تەپكە (۲) پەمو جىا كەردنەو لە تۆرەكەى
ginger (jin'jēr), n.	(۱) زەنجەفېل (۲) رەنگىكى لەمىن يا سووربار
	(۳) [Colloq.] جۇش! تىن
v.t.	(۱) زەنجەفېل تىگەرن (۲) تىن پىدان! خستەن جۇش
ginger ale.	خواردنەو يەكى گازاوى سەرخۆش نەكەرە
ginger-bread (jin'jēr-bred'), n.	(۱) كىكى زەنجەفېل تىگەرو
	(۲) شتى رازىنەرەو رەق و ھەرزانبەھا.
adj.	زەق و ھەرزانبەھا
gingerly (jin'jēr-li), adv.	بەترەسەو! بە وورپاى! بە پارىزەو.
adj.	ترسۆك! وورپا! كۆى قولاخ.
gingivitis (jin'jā-vi'tis), n.	ھوكرەنى پووك.
gin mill, [Slang].	مەيخانە.
gin rummy,	جۆرە يارى يەكى كاغەزە
ginseng (jin'sen), n.	گىياھەى بۇن خۇشى چىنەىە (بۇ دەردان
	بەكارەدەت و چاى ئى وروسەندەكرەت)
gip (jip), n., v.t. & v.i. = gyp.	
gipsy (jip'si), n. = gypsy.	
gipsy moth, = gypsy moth.	
giraffe (jā-raf', jā-rāf'), n.	زەرەفە: حوشترەل.
gird (gürd), v.t.	(۱) دەردەدان بە پىشتىن
	(۲) قايم كەرن يا توندەكرەن بە پىشتىن. (۳) دەردەدان
	(۴) خەلات كەرن. (۵) خۇ گورج كەردنەو يا ئامادەكرەن بۇ كەردار
gird (gürd), n., v.t. & v.i.	گالته پىكرەن! پىن پىكەنەن!
	قەشمەرى پىكرەن.
girdle (gür'dlēr), n.	نېرگە! شىلەان
girdle (gür'd'l), n.	(۱) پىشتىن! كەمەربەند! قايشى پىشت
	(۲) شتى دەردەدەر. (۳) كەمەرە (ئافرەت).
	(۴) بازەنەى دەورى قەدى دارىك پاش تۆيكل لىكەردنەو.
	(۵) ئىسقان يا كەوانەى ئىسقان چەسپاندنى لاق و بال.
v.t.	(۱) پىشتىن بەست! بە پىشتىن يا قايش دەردەدان. (۲) دەردەدان
	(۳) بازەنەى دەروستكەرن لەسەر قەدى دار بە لىكەردنەو تۆيكلەكەى
girdler (gür'dlēr, gür'd'l-ēr), n.	(۱) پىشتىن يا كەمەربەند
	درووستكەر. (۲) دەردەدەر (مردودە). (۳) جانەو رېگە لەسەر تۆيكلەى دار
	دەوى (بازەنەى دەروست دەكات لەسەر قەدى دارەكە بە خواردنى تۆيكلەكەى)
girl (gür), n.	(۱) كچ (۲) ئافرەت (شووكردو يا نەكردو)
	(۳) بەردەستى كچ (۴) [Colloq.] يار! دندار.
girlhood (gür'hood), n.	(۱) كچىنى! كاتى كچىنى! كچىنى
	(۲) كچان.
girlish (gür'lish), adj.	كچانە! كچانى
girl scout,	نەندامىكى دىدەوانى كچان.
Girl Scouts,	دىدەوانى كچان.

glass blowing

- (۵) پیر یمر داخك! پیر داخك! (*He drank a ~ of milk.*)
 (۱۰) نه شووشه دهورگرتن (۲) خستنه دهفري شووشه بۇ پاراستن. *v.t.*
 (۲) دامره (شوق) (۱) پوههكەي وهك شووشه ليكردن.
adj. شووشه! هي شووشه! له شووشه كراو
glass blowing, فووكردنه شووشه ي توواوه بۇ پيكنهتاني شيوه
 ويستراو
glassful (glas'fool', gläs'fool'), *adj.* پير پير داخك
glass-house (glas'hous', gläs'hous'), *n.* خانووي شووشه
 (بۇ پيره دهكردني پوهه)
glassiness (glas'i-nis, gläs'i-nis), *n.* شووشه يي
glassmaker (glas'mäk'ër, gläs'mäk'ër), *n.* شووشه
 دروستكرا شووشه كرا
glassman (glas'män, gläs'män), *n.* (۱) شووشه فروش!
 دهفري شووشه فروش (۲) شووشه كرا
glassware (glas'wär', gläs'wär'), *n.* دهفري شووشه
glasswork (glas'würk', gläs'würk'), *n.* (۱) كارگه شووشه
 (۲) دهفري شووشه كردن و پاراښته نه (۳) دهفري شووشه
-glassworker (n.)
glassy (glas'i, gläs'i), *adj.* (۱) شووشه يي! ساف! بۇشن
 (۲) سارار بىن هست. (*a ~ stare*)
glaucoma (glō-kō'mə), *n.* ناوي پدس داهات (نه خوشي چاو
 (۱) سهر! سهر! شين باي
 (۲) ناركيكي سبي پيوه وهك همدن تری يا گلاي كهلمه يا هلووه.
glaze (glāz), *v.t.* (۱) پنجهه حستنه خانووه.
 (ب) شووشه حستنه چوارچينه ي پنجهه وه.
 (۲) رووكش وهك شووشه ليكردن (گوزده ويزه و قاپ و دهفري تر)
 وهك شووشه نهاتن! ساف و لوس بوون
v.i. (۱) رووكشي شووشه يي لهر گوزده ويزه و دهفري تر
n. (۲) بويه شو. شبي. ۲. تارماي سر چاو
glazier (glā'zhër), *n.* (۱) شووشه كره شووشه دهرت و ديهاته
 په كره و ۲ رووكشي شووشه بيدر له گوزده ويزه و دهفري تر
glazing glā'zîng, *n.* (۱) شووشه جيني شووشه برين و خستنه
 په كره و ۲ شووشه ي ناماد كراو بو حست چوارچينه و
 (۲) رووكشي شووشه يي ۴ بويه شووشه يي
 (۵) بويه شووشه يي له پوري گوزده ويزه و دهفري تر دان
gleam (glēm), *n.* (۱) كله! برووسكه! شوويكي سهرده مي! گرنگ
 (۲) ترووسكه ۲ پووناكي (تيگه بيشتن. هيو)
v.i. (۱) دهره شانه وه! برووسكه دانه وه! شووقدانه وه.
 (۲) دهره كوت! با پيشاندانيكي له پور سهرده مي
glean (glēn), *v.t. & v.i.* (۱) چينه نه رهرك چينه وه! كوكردنه وه.
 (۲) كوكردنه يا چينه وه ي بهر بهر (دهنگواس. راستي. زانباري).
gleanings (glēn'înz), *n.pl.* زهرت! شتي كوكراوه يا چنراوه.
glee (glē), *n.* (۱) خوشي و شادي! كهيف
 (۲) گورانيه كه بۇ سن گوراني بيژي تاك تاك بهن موسيقا
 دهسته ي يانه ي گوراني.
 شاد! نه حيار
 (۱) [Obs] شتي لينج.
 (۲) هرچي شتيك لهش دهري بدات له نه جامي نه خوشيدا.
 (۳) دهر دراوي نه جامي ناته شهك. (۱) چلمي نه سپ.
v.i. پيسايي يا شتي لينج لي هاتنه دهره وه (وهك چلم يا دهر دراوي ناته شهك).
glen (glen), *n.* دۆل
glib (glib), *adj.* (۱) لامسراي (۲) (۱) زمانبار! دم راست.
 (ب) زمان نووس زمانبار! زمانان
 (۱) خشار! كشان! خشكه كردن! خليسكان
 (۲) نيمه بوون نه خشيه (كات)

gloomy

- (۳) هاتنه خواره وه بهن مكنه بهكارهتنان (فروكه).
 (۴) خشان يا خشكه كردن (دهنگناسي).
n. (۱) خشكه! كشان! خليسكان.
 (۲) هاتنه خواره وه ي فروكه بهن مكنه بهكارهتنان.
 (۳) بهسره خشان يا خليسكاني تپ يا دهنگيك (دهنگناسي)
glider (gli'dër), *n.* (۱) به خشيه يا خليسكان پويشتن (مروء، شت).
 (۲) فروكه ي بن مكنه
 (۳) كورسي يا قهقهه يه كه وهك جولان هاتوچ دهكات (بۇ هيو)
glim (glim), *n.* [Slang]. (۱) پووناكي! چرا! مزم (۲) چاو.
glimmer (glim'ër), *v.i.* (۱) ترووسكه وه! پرته پرت كردن
 (۲) به ناستم ديار بوون
n. (۱) ترووسكه! پرته! پوونايي! ترووسكايي.
 (۲) ديار بوونكي كه! دهره كوتنيكي كرا! ترووسكه: (*a ~ of hope*)
glimpse (glîmps), *v.t. & v.i.* چاو پياخشان! پوانين بۇ ماوه يه كي
 كورت! سهر كردن بۇ ماوه يه كي كورت.
n. (۱) ترووسكه! پوونايي! پرته! بريسكه. (۲) دهره كوتنيكي كورت.
 (۳) سهر كردنيكي كورت! چاو پياخشان! چاوپيكنه و تنيكي كورج
 (۱) دهره شانه وه! شووقدانه وه.
glint (glint), *v.i.* (۲) وهك برووسكه بوان يا تنيه بوون.
 (۱) شوق! دهره شانه وه. (۲) [Dial.] سهر كردنيكي كورت
glisten (ghs'n), *v.i. & n.* بريقه دانه وه! دهره شانه وه!
 تريفه هاتن! بريسكه دانه وه.
glisten (ghs'n), *v.i. & n.* [Archaic]. - glisten.
glitter (glit'ër), *v.i.* (۱) بريسكه دانه وه! بريقه دانه وه! دهره شانه وه!
 تريفه هاتن. (۲) به جوان هاتنه بهر چاو! بريسكه هاتن! بريقه دانه وه
 (*All is not gold that ~s.*)
n. (۱) بريسكه! بريسكه بريسك! تريفه! دهره شانه وه.
 (۲) بريقه! جواني يه كي بريقه دارو له راده بهدر خوتون! بريقه بريق
glittery (glit'ër-i), *adj.* بريسكه دار! بريقه دار! شووقدانه وه
gloat (glot), *v.i.* (~ over), له راده بهدر پن خوش بوونكي نابه جي.
 (*to ~ over the misfortunes of an enemy; a miser ~ing over his gold*)
global (glō'b'l), *adj.* (۱) خپ.
 (۲) جيهاني! گيتيتي: (*~ warfare*)
globalization (glō'b'l-i-zā'shən), *n.* جيهانگري.
globe (glōb), *n.* (۱) خرده زوي. (۲) جيهان! سهره مين! گيتي
 (۳) شتيكي خر (گلوبی نهه كترك. دهفري شووشه ي ماسي تيا به خوكردن)
globefish (glōb'fish'), *n.* ماسيه خر.
globe-trotter (glōb'trot'ër), *n.* گه پوك.
globin (glō'bin), *n.* گلوبين! پروتيني ناو "هيموگلوبين" كه رهنكي
 سوور دهكات به خوين.
globoid (glō'boid), *adj.* نيمچه خر.
globular (glōb'yoo-lër), *adj.* خپ.
glomerate (glom'ër-it), *adj.* توپه! توپهل بوو.
glomeration (glom'ër-ä'shən), *n.* (۱) توپهل كردن! خپر كردن!
 توپهل بوون. (۲) توپهل.
gloom (glōom), *v.i.* (۱) خفه تيار بوون! دلته نگ بوون! پهست بوون!
 بهر چاو تاريك بوون. (۲) تاريك بوون! ناخوش بوون.
v.t. تاريك كړد! ناخوش كړد.
 (۱) تاريكي! ليلى. (۲) شوونيك تاريك. (۳) پهستي! دلته نگي! خفه تيارى. *n.*
 (۱) تاريكي! ليلى.
 (۲) پهستي! دلته نگي! خفه تيارى! بهر چاو تاريكي.
 (۳) ناخوشي! ناسوده نه به خشي
 (۱) تاريك! ليلى.
 (۲) پهست! دلته نگ! خفه تيار! بهر چاو تاريك! پوونگرا: (*a ~ person*)

glorification

(*a ~ day*) ناخوش به سترگه؛ دلته ننگه.

-gloomily (*adv.*).

glorification (glôr'ä-fi-kä'shan), *n.* (۱) نەمرى گەرەپى؛
مەزنى؛ مەزىن كۆرۈن (۲) [Colloq.] ئاھەنگ.

glorify (glôr'ä-fi', glō'rä-fi'), *v.t.* (۱) نەمر كۆرۈن؛ مەزىن كۆرۈن؛
بەزگۈدەنە؛ گەرەپ كۆرۈن (۲) پەرستىن (*to ~ God*).

glorious (glôr'i-as, glō'ri-as), *adj.* (۱) شەكۈدار؛ بەشكۈ؛ بەزى؛
سەرپەر؛ زېرىن (*a ~ age*) (۲) زۆر جان و تاياب
(۳) [Colloq.] زۆر خوش؛ (*We had a ~ time.*)

glory (glôr'i, glō'ri), *n.* (۱) سەرپەزى؛ ئاۋادارى؛ شانازى.

(۲) پەرستىن؛ ستايشى زۆر

(۳) بەزى؛ شەكۈ؛ كاتى زېرىن؛ (*Greece in her ~*)

(۴) ئەۋپەرى خوشى و شانازى

(۵) جوانى و خوشى (*the ~ of the Rocky Mountains*)

(۶) بەھەشت؛ خوشى بەھەشت يا بەھەشتى. (۷) خەرمانە (ھونەن).

v.t. (~ in),
gone to glory, مردوۋە

gloss (glôs), *n.* (۱) بىرقە؛ بىرسىكە (۲) پوگەش (پەرۋىشت، دۋان).

v.t. (۱) بىرقە؛ زىكرىن؛ سافى لووس و بىرسىكەدار كۆرۈن.
(۲) (*~ over*) كۆرۈن بە زىرلىنەۋە (ھەلە، كەمەكۈپرى).

v.i. بىرقانەۋە؛ بىرسىكەۋە.

gloss (glôs), *n.* (۱) تىيىنى ي پوۋىكرىدەۋى ئىۋان دىرەكانى پەرتوۋىك.
يا لە قەراۋ بەراۋىزەكەيدا (۲) قەرەنگۈز

v.t. (۱) تىيىنى و پوۋىكرىدەۋە نوۋسىن بۇ پەرتوۋىك
(۲) بە ھەلە ب دىر لىكەنەۋە

v.i. پوۋىكرىدەۋى پەرتوۋىكە نوۋسىنەۋى لە پەراۋىزەكەيدا.

glossal (glôs'l, glôs'l), *adj.* ھى زما؛ تاسەت نە رمان

glossary (glôs'ër-i, glôs'ër-i), *n.* قەرەنگۈز

-glossarist (*n.*).

glossiness (glôs'i-nis), *n.* بىرقە؛ بىرسىكە؛ سافى لووس

glossitis (glō-si'tis), *n.* ھەركىدى رمان

glossographer (glō-sog'ra-fër), *n.* قەرەنگۈز بوۋىس

ئوۋسەرى پوۋىكرىدەۋە تىيىنى و لىكەنەۋە لە پەراۋىزى پەرتوۋىك.

glossy (glôs'i), *adj.* (۱) بىرقەدار؛ بىرقەۋە؛ بىرسىكەدار

(۲) سافى لووس و بە پوگەش جوان

-glot (glot),
(polyglot, triglot) باشگىرە بەمانى زانىنى چەنە زمانىك.

glottal (glot'l), *adj.* گەروۋى. دىگە. دىگناسى.

glottal stop,
glottis (glot'is), *n.* دىگى گەروۋاداخەر (دىگناسى).

glove (gluv), *n.* گەروۋ

(۱) دەستىكىش

(۲) دەستىكىشى بۇكسباز يا پارىكەرى بىسبۇن.

v.t. (۱) دەستىكىش نەدەستىكرىن. (۲) دەستىكىش پىدان

handle with (kid) gloves,
put on the gloves, [Colloq.] بۇكسبازى كۆرۈن

نەمە نەروۋ نەمە گەز كۆرۈن (شېربازى).

to throw down the gloves,
to take up the gloves, قبول كۆرۈن نەمە نەروۋ نەمە گەز (بەتايىتە بۇ، شېربازى)

glove compartment,
glover (gluv'ër), *n.* چەكەجى ئوتومبىل

glow (glō), *v.i.* دەستىكىش فرۇش؛ دەستىكىش دروستىكەر

(۱) كلىپىكرىن. (۲) درەۋشانەۋە؛ شەۋقانەۋە؛

پوۋىكە داۋە؛ پوۋىكە داۋە؛ گېلىپوۋىكە.

(۳) گەرمابى داۋە؛ سوۋتان.

(۴) ھەستى گەرمەگۈپ پىشانەدان؛ خوشى و پوۋىكە پىشانەدان؛

لە تەنروۋسىنى باشدا؛ بوۋى؛ كەيف قىچ بوۋى.

gnomon

(۵) (۱) دەۋچاۋ سوۋىپوۋىكە (شەرم، جۇش)، (ب) چاۋ داگىرىسان.

n. (۱) شەۋق؛ پوۋىكە؛ پوۋىكە؛ گې (۲) تىرى پەنگ.

(۳) سوۋىپوۋىكە دەۋچاۋ لە شەرمدا يا لە خوشىدا.

(۴) گەرمەگۈپى ھەست.

(۵) تونۇتۇپى.

glower (glou'ër), *v.i.* مۇپوۋىكە؛ خىسە كۆرۈن

n. خىسە؛ مۇپوۋىكە.

glowworm (glō'wûrm'), *n.* گولە نەستىرە؛ گول نەستىرە

glucose (glōō'kōs), *n.* شەكرى مېۋە

glue (glōō), *n.* سىرىش؛ كەتەرە؛ گەرە؛ جەۋ؛ ھىلم.

v.t. بە سىرىش پىكەۋەلكاندن؛ پىۋە نوۋساندن؛ پىۋەلكاندن.

gluey (glōō'i), *adj.* (۱) سىرىشى؛ لىنج

(۲) بە سىرىش داپۇشراۋ؛ پەر لە سىرىش؛ سىرىشاۋى.

glum (glum), *adj.* پەست؛ خەفتەبار؛ خەمبار؛ پوگىز؛ مېرۋىن؛

پوۋىكە.

glume (glōōm), *n.* تۈپكى دانەۋىلە؛ سۇس.

glut (glut), *v.t.* نەۋسىنى كۆرۈن؛ زۆر خوارىن؛ چىۋىكى كۆرۈن؛

دەست لە خۇ بەردان

v.t. (۱) ئاخىن؛ زۆر پىكرىن؛ زۆر تىكرىن.

(۲) بازار پىكرىن لە فرۇتەنىيە؛ بازار نوۋم كۆرۈن لە فرۇتەنىيە.

n. (۱) زۆرخۇرى؛ زۆر خوارىن

(۲) زۆر زەبەنەنى ھەندى فرۇتەنى لە بازاردا؛ زۆر زەبەنەنى.

glutinous (glōō'ti-nōs), *adj.* لىنج.

glutton (glut'n), *n.* (۱) كەسكىنى زۆرخۇر؛ كەسكىنى نەۋسەن يا چىلىس.

(۲) كەسكىنى بەتۋانا يا بەكەش، دەرپىرەن، كار.

(*a - for work, punishment, etc.*)

glutton (glut'n), *n.* گىئاندارىكى گۇشتخۇرە لە دىلەك دەچىن.

gluttonous (glut'n-as), *adj.* زۆرخۇر؛ نەۋسەن؛ چىلىس؛ چىۋىك؛

چاۋىرسى

gluttony (glut'n-i), *adj.* زۆرخۇرى؛ نەۋسىنى؛ چىلىسى؛ چىۋىكى؛

چاۋىرسىنى

glycerin, glycerine (glis'ër-in, glis'rin), *n.* گلىسرىن.

gnarl (närl), *n.* گىرىۋى دار.

v.t. يادان؛ گىزىدان؛ كۆرۈن بە گىرى

v.t. با خوارىن؛ گىرى خوارىن؛ پىچ خوارىن

gnarl (närl), *v.t.* مراندن (سەگ)؛ مەرەپىكرىن

gnarled (närl'd), *adj.* گىرىۋى؛ پىچ خوارىن؛ با خوارىن.

gnarly (närl'i), *adj.* gnarled.

gnash (nash), *v.t.* (۱) ددان چىكرىدەۋە؛ ددان لەيەك سوۋاندن.

(۲) بە ددان كۆۋىش.

v.t. ددان چىكرىدەۋە (توۋپەي، ئازار).

gnat (nat), *n.* مېشۋە

(۱) بە ددان قىتاندن؛ بە ددان پارچەپارچەكەردن.

(۲) بىن كەنكرىن؛ ھەلگەندن؛ خورائەۋە؛ خوارىدەۋە (*to ~ a hole*).

(۳) ھەراسان كۆرۈن؛ چەۋساندەۋە؛ پەستىكرىن؛ بۆۋەكەردن.

v.t. (۱) (*~ on; ~ away; ~ at*) بىن كەنكرىن؛ خورائەۋە؛ خوارىدەۋە؛

داۋەشاندن (۲) (*~ on; ~ away; ~ at*) چەۋساندەۋە؛ ھەراسان كۆرۈن؛

سەرخىستەسەر؛ پەستىكرىن؛ بۆۋەكەردن

gnome (nōm), *n.* كورتەنەيەكى ئەفسانەيى كە پاسۋانى خەزىنە

زىزەنەمىن دەكات

gnome (nōm), *n.* پەندى پىشپىنان؛ قەسە نەستەق

-gnomic (*adj.*); gnomical (*adj.*).

gnomon (nō'mon), *n.* (۱) دەۋزى كات پىشانەۋى كاتىمىزى خۇرى

(۲) ئەۋ لاتەرىيە دەمىنەۋە پاش ئى بىرىنى لاتەرىيەك لە سوۋچىكى.

-gnomonic (*adj.*).

- gnosis** (nō'sis), *n.* زانیشی نایینی و گیانی.
- gnosis** (nō'sis), *n.* باشگریکه بهمانای زانی.
- gnostic** (nos'tik), *adj.* بزانی زانی و بزوابوون به خودا.
- Gnosticism** (nos'ta-siz'm), *n.* پزبازی دهزانمکاری بزوابوونکی.
- GNP** = Gross National Product, *n.* نایینی و شوقینی و فلهسفی همدئی کۆمئلی خاچ پهرستانی کۆنه.
- gnu** (nō, nū), *n.* بهرهمی گنتی میلی.
- go** (gō), *v.i.* بهرانه کۆییهکی نهفریقییه له گا دهچیت!
- go** (gō), *v.i.* گا کۆی نهفریقی
- (۱) پۆیشتن! پۆین! چوون.
- (۲) جوولانهوه! بزوان. (۳) کارکردن (The motor won't ~.).
- (۴) نهچاه دان (۵) بهپهروی کردن (۶) بوون.
- (۷) تپیهپوون (کات) بهسهرچوون.
- (۸) بلاوونهوه (A rumor went through the office.).
- (۹) ناسراو (She ~es by that name.).
- (۱۰) له باریندا بوون: (He ~es in rags.).
- (۱۱) بوون به: گۆزان بۆ: (She went conservative.).
- (۱۲) گوجار! شیان: (This hat ~es well with the dress.).
- (۱۳) کیشان! زحمهت، ناخوشتی: (Please don't ~ to any trouble.).
- (۱۴) بهخهپشتن! شوین! پۆیشتن.
- (۱۵) بۆ: دهست پین بکه (کن برکن).
- (۱۶) نهمان! دواپی هاتن! چوون: (The pain has gone.).
- (۱۷) مردن (۱۸) لایردن! نهپشتن! نهان: (Poverty must ~.).
- (۱۹) شکار
- (۲۰) له کەك كهوتن! خراب بوون! له کار كهوتن:
- (His eyesight will ~ first.)
- (۲۱) دهست ئی نهنگرتن: (The country house must ~.).
- (۲۲) پێدان! دران به: خهلات: (The prize ~es to Jean.).
- (۲۳) فروشتن به! دان به: (The painting went for fifty dollars.).
- (۲۴) لاجۆ! لاجۆ لهبرچارم! بۆ:
- (۲۵) هاتوچوکردن رێکوپێک! چوون: (This bus ~es to Los Angeles.).
- (۲۶) گهپشت! برکردن: (The belt won't ~ around his waist.).
- (۲۷) جوو پێگه! پۆیشتن: (This road ~es to London.).
- (۲۸) جوو بۆکار! خوێندن: (He ~es to college.).
- (۲۹) سکالاکردن له لای چوونه لای پنهانکردن بهر:
- (You must ~ to the president.)
- (۳۰) کردن: (Do you think they will ~ to war?).
- (۳۱) پادهی کردن: (How far did he ~ in his protests?).
- (۳۲) دهبردن! ههنگردن
- (۳۳) دهخهپشت! دانهزین: (The shirts ~ in the second drawer.).
- v.L** (۱) گرهموکردن: [Slang] دهبردن! ههنگردن.
- n.** (۱) پۆیشتن! چوون: (۲) سههرگرتن! سههرگرتن! به باشی کارکردن.
- (۳) [Colloq.] روزه! تین: (۴) [Colloq.] بار! دۆخ.
- (۵) [Colloq.] (the ~), مۆده! باو: (۶) [Colloq.] پێنگهوتن.
- (۷) [Colloq.] مهولدان! تهقهلا.
- as people (or things) go,** لهچار خهك یا شتی تردا.
- go about,** (۱) خهريك بوون! کردن: (۲) گهپان (۳) بلاوونهوه.
- (۴) خاواسته گۆزین (كهشتی).
- go after, [Colloq.],** مهول بۆ دان! دواكهوتن (بۆ دهستگهوتن).
- go against,** دژ وهستان! دژ بوون! بهرهمگاری کردن.
- go along,** (۱) بهردهوام بوون (۲) قایل بوون! پهسهندکردن!
- هاوکاری کردن! گونجان: (۳) (with ~), لهگه چوون.
- go around,** (۱) دهوهردان: (۲) پێنج کردنهوه: (۳) بهش کردن.
- (۴) گهپان (۵) بلاوونهوه.
- go at,** (۱) ههزیش بردنهوه! پهلاماردان.
- (۲) کار لهسهر کردن! به تینهوه خهريك بوون.

- go back on, [Colloq.],** (۱) ناپاکی کردن! بێ وهفایی کردن.
- (۲) پهشیمان بوونهوه! پاشگهزبوونهوه! گهت شکاندن.
- go beyond,** تپیهپوون! زیاتر بوون له
- (۱) تپیهپوون به لادا: (۲) تپیهپوون (کات) بهسهرچوون.
- go by,** (۳) سهرلێدان: (۴) گۆی پێ نهان.
- (۵) لهسهر پۆیشتن (پهیرهوه).
- (۶) به ناریك ناسراو: (to go by a name).
- go down,** (۱) نزم بوونهوه! هاتنهخوارهوه: (۲) نوqm بوون.
- (۳) ئاوابوون (خۆر). (۴) دۆزان! شکان
- (۵) ههتا ههتا بوون له میژوودا
- (to go down in history as a great leader)
- (۱) وا دانراو: (۲) مهول بۆ دان (۳) لایهنگری کردن.
- go for,** (۴) [Colloq.] پهلاماردان.
- (۵) [Slang] به دڤ بوون! وپشت! خهزلیکردن.
- go hard with,** تووشتی ناخوشتی کردن! سهرنیشه تووشت کردن.
- go in for, [Colloq.],** (۱) تپیدا بهشاربوون.
- (۲) وپشت! به دڤ بوون! خهزلیکردن
- go into,** (۱) لیکۆلینهوه: (۲) کردن به پيشهیی خۆ! خهريك بوون (کاروبار)
- (۳) تپیدا بوون.
- go in with,** بهشاربوون (ههرك، خهرجی ... هتد).
- go off,** (۱) پۆیشتن! پۆین! بهخهپشتن (جینگه).
- (۲) تهقین! تهقینهوه: (The bomb will go off at 9:00 A.M.).
- (۳) پوودان! هاتنهپي.
- go on,** (۱) بهردهوام بوون! لهسهر پۆیشتن (۲) پوودان
- (۳) [Colloq.] چهقهچق کردن: (۴) پهفتارکردن.
- (۵) دهركهوتن لهسهر شانو! هاتنهسهر شانو.
- go (a person) one better, [Colloq.],** باشتربوون له! ئی بردهوه
- go out,** (۱) كۆلتاره (ناگر، گۆپ، چرا) (۲) مۆده نهان
- (۳) چوونهدهرهوه (بۆ سینهما، ناههنگ، گهپان)
- (۴) هاوسۆزی کردن (۵) مانگرتن.
- go over,** (۱) ئی ووردبوونهوه! به ووردی لیکۆلینهوه.
- (۲) دووبارهکردنهوه! سههرلهنوئ کردنهوه
- (۳) پیاچوونهوه (باس، نووسراو، مهسهله).
- (۴) [Colloq.] سههركهوتو بوون! سههركهوتن! به دلی خهك بوون
- (Did his speech go over well?)
- go through,** (۱) به تهوایی و ووردی کردن یا بهخهپشتان.
- (۲) چهپشت (ناخوشتی) (۳) پشکین! گهپان! پیاگهپان
- (۴) پهسهندکران! مۆزکران.
- (۵) خهرج کردن! بهکارهپشتان! تهوایکردن! هیچ نهپشتنهوه:
- (He goes through two packs of cigarettes a day.)
- go through with,** تهوایکردن! وان ئی نهپشتان ههتا دواپی.
- go to! [Archaic],** تهوایه! (به تهوسهوه)! راسته (به تهوسهوه).
- go together,** (۱) پێنگهوه گونجان! له يهك هاتن.
- (۲) [Colloq.] یاری يهكتر بوون! دلداری یا دۆستی يهكتر بوون.
- go under,** (۱) نهوqm بوون.
- (۲) شکستی هپتان! نوشوستی هپتان! ژیركهوتن.
- go up,** (۱) بهرزبوونهوه: (۲) نرخ زیادبوون
- (۳) نرخ زیادکردن! به بايهخ بوون.
- go with,** (۱) لهگه بوون! لهگهلا چوون یا پۆیشتن.
- (۲) لهگه گونجان! له يهك هاتن
- (۳) [Colloq.] دلداری یا یاری يهكتر بوون: (He is going with her.).
- go without,** ههنگردن یا دهبردن بهبێ شتیك.
- have a go at, [Colloq.],** ههولدان.
- let go,** (۱) بهرهلکردن! پزگارکردن! بهردان.
- (۲) دهست ئی بهردان! دهستبهرداربوون

let oneself go, no go, [Colloq.], on the go, [Colloq.], to go, [Slang].	(۲) وار لی هیتان! دهست لی ههنگرتن بهر بو خو بهره لاکردن! جله یز خوشل کردن تابی! بی کله! می سوووه همیشه له جموجوړندایه! همیشه خمریکه دهبرته دهره وه و ده خوریت (خواردنه منی چیشته خه بک). (۱) نه قیزه (۲) ناوره نگی! هاندهر. v.i. (۱) نه قیزه تیوه ژمدن! هاندان! پال پیوه نان. (۲) می پینسه وه چوو. (۳) نه شکره! به تین و جوش پینگی یندان. (۱) نامانج! خاوت (۲) گول (یاری توپی پن) (ب) گول کردن (ج) گولچی. goalie (gōl'i), n. [Colloq.], = goalkeeper. goalkeeper (gōl'kēp'ēr), n. goat (gōt), n. get one's goat, [Slang]. goatee (gō-tē'), n. goatherd (gōt'hūrd'), n. goatish (gōt'ish), adj. goatskin (gōt'skin'), n. gobble (gob'l), n. v.i. gobble (gob'l), v.t. & v.i. gobbledygook (gob'l-di-gook'), n. [Slang]. gobbler (gob'lēr), n. go-between (gō'bi-twēn'), n. goblet (gob'lit), n. goblin (gob'lin), n. go-cart (gō'kārt'), n. god (god), n. God willing, god-child (god'child'), n. goddamn, goddam (god'damd'), adj. god-daughter (god'dò-tēr), n. goddess (god'is), n. godfather (god'fāthēr), n. God-fearing (god'fēr'ing), adj. God-forsaken (god'fēr-sā'kon), adj. godhead (god'hed), n.	(۱) ناوره نگی! هاندهر. (۲) می پینسه وه چوو. (۳) نه شکره! به تین و جوش پینگی یندان. (۱) نامانج! خاوت (۲) گول (یاری توپی پن) (ب) گول کردن (ج) گولچی. goalie (gōl'i), n. [Colloq.], = goalkeeper. goalkeeper (gōl'kēp'ēr), n. goat (gōt), n. get one's goat, [Slang]. goatee (gō-tē'), n. goatherd (gōt'hūrd'), n. goatish (gōt'ish), adj. goatskin (gōt'skin'), n. gobble (gob'l), n. v.i. gobble (gob'l), v.t. & v.i. gobbledygook (gob'l-di-gook'), n. [Slang]. gobbler (gob'lēr), n. go-between (gō'bi-twēn'), n. goblet (gob'lit), n. goblin (gob'lin), n. go-cart (gō'kārt'), n. god (god), n. God willing, god-child (god'child'), n. goddamn, goddam (god'damd'), adj. god-daughter (god'dò-tēr), n. goddess (god'is), n. godfather (god'fāthēr), n. God-fearing (god'fēr'ing), adj. God-forsaken (god'fēr-sā'kon), adj. godhead (god'hed), n.
---	---	---

godhood (god'hood), n. godless (god'lis), adj. godlike (god'lik'), adj. godliness (god'li-nis), n. godling (god'lin), n. godly (god'li), adj. godmother (god'muth'ēr), n. godparent (god'pār'ent), n. godsend (god'send'), n. godson (god'sun'), n. Godspeed (god'spēd'), n. godwit (god'wit), n. go-getter (gō'get'ēr), n. [Slang]. goggle (gog'gl), v.i. n. adj. goggle-eyed (gog'gl-id'), adj. going (gō'ing), n. adj. (The ~ rates are low.) (the best products ~) be going to, (I am going to write him a letter today or tomorrow.) get going, [Colloq.]. going on, [Colloq.]. gold (göld), n. gold-digger, [Slang]. golden (gōl'd'n), adj. golden age, golden goose, golden rule, gold-finch (göld'finch'), n.	(۲) [G-], خود! یزدان. خودایه تی! خودایی. خودانه ناس! کافر! بی تاین. خودا ناس! له خودا چوو! پیوژ. خودا پرست! خوداپرستی! به تاینی! خودایه تی. خودای بچوک. (۱) [Archaic], خودایی! پیوژ. (۲) زور به تاین! خوداناس. دایکی گیانی. دایک یا باوکی گیانی. دهسکرتیک یا خوشی به کی چاره پوان نه گراوی وک له خوداوه نیردراو کوبی گیانی. خودا ناگای لیت بیت و سمرکه وتو بیت! دوهای گشت خوشی. بالنده به کی بچوکی دهنوک دریزه له پوخی دهریادا دهژی. کسینکی به ههله! به چنگ. یا به ههله ت. (۱) چاو زوق کردنهوه. (۲) چاو بادان! چاو پیچ پیدان. (۱) (۱) چاو زوقی! چاو زوق کردنهوه. (ب) چاو بادان (۲) (pl.) چاوینکلی پاراستن (که قهرای چاو داده پوشتیت بو پاراستنی له ته پوتوژو با، ههروهه له ناو له کاتی مهله کردن یا چونه ژیر ناودا! چاوینکلی ژیر ناو زوق (چاو)! چاو زوق. چاو زوق. (۱) پوشتیت! به چینه پشیت! چوون (۲) چوینیتی پنگاریان (۲) [Colloq.], باری پوژ یا کاروبار (۱) کار دهکات! له گهر دایه (۲) می نیست! (The ~ rates are low.) (۳) ههیه! دهست دهکوتیت! (the best products ~) نیاز بوون (کردنی کارنک)! (I am going to write him a letter today or tomorrow.) دهسپیکردن. پهروشت یا کردهوه (به تاینه تی می ناپهسند)! پوودانی ناپهسند. (۱) زین! زهر! نالتوون. (۲) پاره ی زین (۳) سامان! پاره. (۴) زهردی نالتوونی! پهنکی زهردی وک زین. (۵) شتیکی نایاب و به نرخ: (His voice is pure ~). (۱) زین! له زین درووستکراو (a ~ watch). (۲) زهر. (۳) پالپشتی کراوه به زین (۱) نافره تیک که چاره پوی دیاری گران و پاره دهکات له دوسته کانی. (۲) شوین زین که وتوو! بو زین گهراو. (۱) زین! زین! نالتوون (۲) زهر. (۳) زور به نرخ: (a ~ opportunity). (۴) زینین (کات)! خوش پینسه ورتوو: (~ age) چهرخی زینین. قازی هیلکه زینین (ههسانه ی یوانی). (۱) پینبازی زینین: بریتیه له پینوستی جوولندهوه له گه خه لکدا بهی جوره ی که دهوتیت له گه لندا بچوونینهوه. (۲) پینبازی چاک هموت پهنگله: بالنده به کی بچوکی بال زهرده.
--	--

gold-fish

gold-fish (göld'fish'), *n.* ماسیچه زهره ماسیچهکی رنگ زهری به
له ناواندا بۇ جوانی بهخونده گزیت

gold mine, (۱) کانه زهره کانه نالتون
(۲) [Colloq.] سارچاوهی شتیکی زور بهنرخ و بهسود.

gold plate, قاپی زر

gold rush, به پله چووسی خهک بۇ شوینیک که زهری تیدا دوزراوه توره

goldsmith (göld'smith'), *n.* زهره سگر نالتونچی

gold standard, سبستی زهر دارایی

golf (gôlf, golf), *n.* یاری گولف

v.l. یاری گولف کردن

golf club, (۱) داری گولف، (۲) یانهی گولف

golf course, یاریگای گولف

golli (gol'i), *interj.* نهی هور به مانم

gonad (gon'ad, gō'nad), *n.* لوی زوئی پزنی جوت بوون یا

زاووری که گون و هیلکدهان دهگرنهوه؛

(۱) گودوله نه می شاری قینسیا

(۲) هارگونیک بئ سهری یار

(۳) زووری زهر بالون (بۇ مهکینه و خهککه)

گوندونه ران نه له مهوان.

gondolier (gon'da-lêr'), *n.*

gone (gôn, gon), *past participle of go.*

adj. (۱) زیستتو روو (۲) قورتاوا بهکلهک نهماوا بهکار نهماوا وئران بوو.

(۳) مرده؛ له مردندایه؛ بهره نهماوا دهچیت (۴) گز بئ هیز.

(۵) هیچی نهماوه؛ ههمووی نهکارهینراوه؛ تهواوبوه.

(۶) نهکسر جو نهماوا (۷) رابوردو.

goner (gôn'êr, gon'êr), *n.* [Colloq.] کسکه که له سهره مرگدا

ببب کسکه شتیک که قورتانی نریک بیت؛ کسکه یا شتیک که هیواهی هیچی

لی نهکرت

gong (gôn, gon), *n.* زهنگی خهلهبی خهلهبیکی نهختیک قوقزی

ناسیننه دهنگ دهواتوره که شتیکی پیا دهماریت دهک بهکاردههینریت

بۇ ووریاکردنهوهی خهک؛

goniometer (gô'ni-om'ā-tēr), *n.* گونشیمتر (نامین)

-goniometry (*n.*).

gonorrhea, gonorrhoea (gon'ā-rē'ā), *n.* سووزنهک

(۱) شتیکی لیمج (دهک سریش).

(۲) شتیکی لیمج و شیرین

(۱) ناش چاک خاس؛ نایاب.

(۲) تازه؛ ناش (eggs)

(۳) راسه قینه (money)

(۴) ناش تهندروست؛ بههیز (eyesight)

(۵) پهسندا چاک؛ ناش (one's ~ name)

(۶) خوش؛ (Life is ~ here.)

(۷) یشت پئ بهستراوا؛ ناش (advice)

(۸) ووره چاک (a ~ job of cleaning up)

(۹) خوش زور بهتام؛ (a ~ meal)

(۱۰) -اوین پاک؛ پاک. (ب) له خوا ترس

(ج) نه پهحم؛ هوسوز. (د) پهوشت چاک

(ه) خور (پهوشت) (manners)

(۱۱) لبهاتوا بهتوانا به بهره؛ (a ~ swimmer)

(۱۲) زور؛ فره (a ~ many)

n. (۱) ناشی؛ چاک؛ باشیتی. (There is much ~ in him.)

(۲) کلهک؛ سود؛ قازانج. (۳) شتیکی ناش

دهست خوش؛ ماشه؛ زور ماشه؛ نافهرین

interj. به ماشی به تهواوی.

adv. نریکی؛ دهک نهوه وایه.

as good as, به هیچ نهبوون؛ نهنجامی ناش نهبوون؛ تیکشکان.

come to no good,

goody

مهتا مهتا؛ به یهکاری؛ به نیجکاری.

(۱) زور (۲) بهتهواوی؛ ههمووی

(۱) بۇ ژماردن؛ بۇ گزیننهوه

(۲) کردن؛ جینهجی کردن؛ بهجینهتان. (۳) هینانهدی.

(۴) سهرکهوتن. (۵) سهلاندن

no good, بئ فها؛ بئ سود؛ بئ کلهک؛ قلهب.

the good, (۱) پیاوچاکان. (۲) کاری چاک؛ کاری پاکوچاک

good afternoon, پاش نیوه پوت پاش (سلاوکردن یا خواحافیزی).

good-by, good-bye (good'bi'), *interj. & n.* خوداحافیز؛

خوات لهگه.

good day, پز پاش؛ خوداحافیز.

good deal, (۱) ژمارهیکی زور؛ زور. (۲) [Slang] زور پاش

good evening, نیوارته پاش (سلاوکردن یا خواحافیزی)؛

نیوارتهان پاش.

good fellow, گوپی پاش؛ پیوی چاک.

goodfellowship (good'fel'ō-ship'), *n.* براده رایهتی؛

دوستایهتی.

good-for-nothing (good'fēr-nuth'ing), *adj.* بئ فها؛ بیکاره؛

قلهپ؛ ناله یار؛ بئ سود.

n. کسکی بئ ههر. ناله یار، بیکاره یا قلهپ.

Good Friday, ههینیی پیز؛ ههینیی مهن؛ یادی پز هلواسینی

عیسا (که سن پز پیش جهونی زیندوویونه ویهتی).

good-hearted (good'här'tid), *adj.* دل پاش؛ بهرحم؛

پاش (مرو).

good-humored (good'hū'mērd), *adj.* پوخوش.

good-looking (good'look'ing), *adj.* جوان (مرو)؛ قوز؛ شوخ؛

نیک سوک

good looks, نیک سوکی؛ جوانی (مرو)؛ قوزی.

goodly (good'li), *adj.* (۱) نیک سوک؛ جوان؛ قوز.

(۲) پاش؛ چاک. (۳) زور؛ فره؛ زه بهنه.

-goodliness (*n.*).

good morning, بهیانیت پاش (سلاوکردن یا خواحافیزی)؛

بهیانیتان پاش.

good-natured (good'nā'chērd), *adj.* پهوشت چاک؛

سروشت پاش؛ له بار؛ هیم؛ پوخوش.

goodness (good'nis), *n.* (۱) باشی؛ چاک؛ پاک؛ پیاوچاک؛

بهرحم. (۲) ناوکیو؛ پوخته.

interj. بۇ خاتری خود؛ (for ~ sake!)

شوپاش (خوداحافیزی یا نووستن)

goods (goodz), *n.pl.* (۱) شتومک؛ شت؛ کلهپهل.

(۲) فروتنی (۳) قوماش؛ کووتال. (۴) [British] بار.

deliver the goods, کردن یا بهجینهتانی نهوهی پیوسته؛

بعلین نهشکاندن؛ بعلین بهجینهتان.

get (or have) the goods on, [Slang] نوژینهوه یا زانینی تاوانیک

لهسهر کسکی یا دهسته یهک.

good speed, خوا ناگای لیت بیت و سهرکهوتو بیت؛

دوعای گشت خوشی.

good speed, هیم؛ لهسهرخو؛

زو توپه نهبوو.

good turn, چاک؛ پیاوهتی؛ چاکه کردن.

good will, (۱) هستی براده رانه؛ پاک بهرامهر به خهک؛

چاکه خهک و یستن. (۲) نامادهیی بۇ قایل بوون و پهسندکردن

(۳) ناوبانگی باشی دهزگایهکی بازگانی.

goody (good'i), *n.* (۱) خواردنیک شیرین و خوش (دهک نوکل).

(۲) کسکی به سهرزری پاک و به ناین.

goody

- interj.** ووتەي دەربرىنى ھەستى خوشى و شادى مىندان.
- goody (good'i), n.** پىرىۋىنىكى قەقىر.
- goody-goody (good'i-good'i), adj.** بە سەرزارى و لە پادە بەدەر.
- gooney (gōō'i), adj. [Slang].** (۱) لىنج (وەك سىزىش)؛ لىقن. (۲) لىنج و شىرىن.
- goof (gōōf), n. [Slang].** (۱) كەسىكى ساويىكە و بىن مىشك و ئاكارامە. (۲) ھەلەبەكى بچوك.
- v.t. [Slang].** ھەلەكەردن؛ بەھەلەداچون؛ لە پىلكە دەرچوون؛ ژىركەوتن.
- goofy (gōōf'i), adj. [Slang].** مىدانلەنە كرامە؛ كرا؛ ئاكارامە.
- (a ~ person, hut, etc.)**
- goofily (adv.); goofiness (n.).**
- gook (gook, gōōk), n. [Military Slang].** كەسىكى فېلىپىنى.
- goon (gōōn), n. [Slang].** يابانى. يا كورنايى لەپووى سووكىيەو.
- goosander (gōōs-an'dēr), n.** (۱) كەسىكى ئاقۇلا و گەزەو قەلب. (۲) شەلاتى بەتايىبەتى ھى بەكرى گىراو بۇ ئىكشكاندى مانگرتتىك.
- goose (gōōs), n.** مراوىيەكى ماسى خۇرە.
- goose** (۱) قان؛ (۲) گوشنى قان.
- goose** (۳) كەسىكى ھىچ ويوچ و بىن مىشك و ساويىكە.
- goose** (۴) جۆرە توتەكە؛ (۵) [Slang]، سىخوومە (لەپووى يارىيەو).
- v.t. [Slang].** (۱) سىخوومە تۆمەندەن؛ لەپووى يارىيەو.
- goose** (۲) بەنزىن كەرنە مەكىنەو بە قلىب قەلب.
- goose** (۳) فانى خۇ بىرىر؛ ھەلەدەست خۇ دان و.
- goose** (۴) كارى خۇتىكەل.
- goose bumps,** موگرىش؛ موچرەكە (بەتايىبەتى كە دەيتە ھۆي)
- goose flesh, = goose bumps.**
- goose pimples, = goose humps.**
- goose step,** رۇشىتنى تايىبەتى سەرباز.
- gopher (gō'fēr), n.** ئەرەھەنكە؛ كۆرەنكەنە؛ جىر.
- gore (gôr, gôr), n.** خوئين (بەتايىبەتى ھى مەيىو)؛ خوئينى بىزاو.
- gore (gôr, gôr), v.t.** بىرىندار كەرنە بە شاخ يا شىرە.
- gore (gôr, gôr), n.** (۱) پارچە زەوىيەكى بچوكى سىگۇشە.
- gore** (۲) پارچەك قوماشى سىگۇشەيى كە پانى دەنۇنىنىت لە كەرنەو (چەت، تەنۇرە، بايەو ئى كەشتى).
- gorge (gôrj), n.** (۱) قورگ؛ (۲) نەوسنى؛ چىلىسى.
- gorge** (۳) نۇرخورى؛ نۇر خواردن.
- gorge** (۴) خواردى ماشىنەو يا خوراو. (۵) قىز؛ قىز ھاتنەو؛ پىق.
- gorge** (۶) دەرگاي بىستەو قەلايەك. (۷) گەل؛ دەرەند.
- gorge** (۸) كۆسپ يا نۇپەلىنىكى گەرەكە رىنگايەك بگرتن.
- v.t.** نۇر خواردن و بە پەنە؛ لووشدان؛ ماشىنەو.
- v.t.** (۱) پىركەرن لە خواردن؛ تىن تىران.
- gorge** (۲) بە نەوساسە خواردن يا قووتدان.
- gorge** (۳) دىل تىكەنلەتەن؛ توورەپوون؛ پىق ھەلسان.
- make one's gorge rise,** (۱) پەنگا و پەنگ؛ گەش؛ جوان؛ رازاوە.
- gorgeous (gôr'jəs), adj.** (۲) [Slang]، جوان؛ نازدار؛ نۇر جوان.
- gorgeous** (۳) [Slang]، خۇش.
- gorilla (gə-ril'a), n.** (۱) گۇرىلا گەرەرتىن مەيىمۇنى نەھرىقايىيە.
- gorilla** لە ئادەمبۇزاد دەچىت (۲) [Slang]، (۱) كەسىكى ئاشرىنى بەھىزى وەك مەيىمۇن ب. شەلاتى.
- gory (gôr'i, gō'ri), adj.** (۱) خویناوى؛ بە خوین داپۇشراو.
- gory** (۲) خویناوى؛ پىر لە خوین پىشتن. (a ~ battle, story, etc.)
- gorily (adv.); goriness (n.).**
- gosh (gosh), interj.** ھاوار نە مائە.
- goshawk (gos'hôk', gôs'hôk'), n.** شاپاز؛ باز.

govern

- gosling (goz'lin), n.** بەچكە قاز.
- gospel (gos'p'l), n.** (۱) مېژووى ژيانى مەسىح و ئامۇڭگارىيەكانى.
- gospel** (۲) [G-]، يەككە لە يەكەم چوار بەشى نىنجىل؛ نىنجىل.
- gospel** (۳) [G-]، ھەلەبۇردەيەكى نىنجىل كە لە نۇزۇكى كۆمەلدا دەخۇئىرتتەو.
- gossamer (gos'a-mēr), n.** (۴) پىنازو ئامۇڭگارى پەسەندىكارو بە پاست دائىراو.
- gossamer** (۱) پەردەيەكى تەنكە لە ھەوادا بەسەر.
- gossamer** (۲) پەردەيەكى تەنكە لە ھەوادا بەسەر.
- gossamer** (۳) شىتىكى تەنكە ناسك.
- gossamer** (۴) تەنكە سووك پەردەيى.
- gossamer** (۵) [Obs. or Dial.], (۱) بارو دايىكى گىيانى.
- gossip (gos'ap), n.** (ب) برادەرى گىيانى بە گىيانى.
- gossip** (۲) كەسىكى بەدگۇ، پاش دوو، فېتتەباز، غەببەتگەر، يا لە پاش ملە دوو.
- gossip** (۳) بەدگۇيى؛ لە پاش ملە دوويى؛ ووتووات؛ غەببەت كەرن؛ فېتتەبازى.
- v.t.** بەدگۇيى كەرن؛ ووتووات كەرن؛ غەببەت كەرن؛ فېتتەبازى كەرن؛
- gossip** لە پاش ملە دووان.
- gossipry (gos'ap-ri), n. [Rare].** (۱) ووتووات؛ لە پاش ملە دووان؛
- gossipry** (۲) پاش دووان؛ غەببەتكاران؛ ووتووات كەرن.
- gossipy (gos'a-pi), adj.** (۱) ھەزەر لە ووتووات، پاش دوويى، يا
- gossipy** (۲) پىر لە ووتووات و لە پاش ملە دووان.
- got (got), past tense and alternative p p. of get.**
- Goth (goth, gôth), n.** (۱) گۇتى؛ يەككە لە خېلىكى ئەلمانى كۆن كە.
- Goth** نۇرەيى ئىمپىراتورىيەتى پۇمانى داگىركە لە سەدەي سىنەم و چوارەم و
- Goth** پىنجەھى زايىندا. (۲) كەسىكى گەرچە كىنۇ.
- Gothic (goth'ik), adj.** (۱) گۇتى؛ تايىبەتى بە گۇتىيەكان و زمانەكەيان.
- Gothic** (۲) تايىبەتى بە ھونەرى خانووسازى گۇتى كە بىرىتىيە لە تاق و ھىل و شىمىچ و
- Gothic** كۆئى سەبەنەي نووك تىز.
- Gothic** (۱) زمانى گۇتىيەكان. (۲) ھونەرى خانووسازى گۇتى.
- Gothic arch,** تاقى نووك تىز (خانووسازى).
- gouge (gouj), n.** (۱) ئەسكەنە.
- gouge** (۲) [Colloq.], (۱) سىز يا كۆن تىكەرن بە ئەسكەنە. (ب) سىز؛ كۆن.
- gouge** (۳) [Colloq.], (۱) ساختەكەرن؛ فېرودان؛ ھەلەلەتاندن. (ب) ساختەچى.
- v.t.** (۱) سىز يا كۆن تىكەرن بە ئەسكەنە.
- gouge** (۲) ھەلەكۆلن؛ ھەلەكەندن؛ چار ھەلەكۆلن: (His eye was ~d out.)
- gouge** (۳) [Colloq.], ساختەلەكەرن؛ ھەلەلەتاندن.
- goulash (gōō'lāsh, gōō'lash), n.** شەلى گۇشت و سەزە.
- gourd (gôrd, gôrd, goord), n.** (۱) كۆلەكەي ملدار؛ كۆلەكە.
- gourd** دەرويشى؛ كۆلەكەي رازاندەنە؛ جۆرە كۆلەكەي كە ئاوەكەي ھەلەكۆلرەت و
- gourd** ووشك دەكرىتەو بۇ شت تىكەرن يا تيا خواردەنەو.
- gourd** (۲) پووەكى تەزفۆندەر (كۆلەكە، خەپار، كەلەك، شووتى).
- gourmand (goor'mənd), n.** (۱) كەسىكى نۇرخۇر و نەوسن.
- gourmand** (۲) خواردنناس؛ ھەستاي خواردن.
- gourmet (goor'mā), n.** خواردنناس؛ ھەستاي خواردن؛
- gourmet** ھەزەر لە خواردنى خۇش و ئاياب.
- gout (gout), n.** (۱) بادارى (نەخۇش). (۲) دۇلپە خوئين.
- gouty (gout'i), adj.** (۱) تايىبەتى بە بادارى.
- gouty** (۲) وەك بادارى؛ دەيتە ھۆي بادارى (۳) بادار.
- goutiness (n.).**
- govern (guv'ēm), v.t.** (۱) پاندن؛ پائىن؛ بەرپووەبردن؛ ھوكم كەرن؛
- govern** ھەرمانەرەوایی كەرن. (۲) دايىنكەرن؛ راگىركەرن؛ گرتن؛ پاكەرتن.
- govern** (۳) پىك و پىك كەرنى خىرايى (نوتومبيل).
- govern** (۴) بېرپاردان؛ گرتتەو پەيوەندى پىوە بوون؛
- govern** (The scientific principles ~ing a phenomenon)
- govern** (۵) پىئويست بوونى شىوہەيەكى تايىبەتى ووشە (زمانەواش).
- v.t.** پاندن؛ بەرپووەبردن؛ ھوكم كەرن؛ ھەرمانەرەوایی كەرن.

graftage

- graftage** (gráf'tij, gráf'tij), *n.* (۱) موټوربەکارى؛ (۲) پەيوەستکردن؛ (۳) پەيوەستکردن
- grain** (grān), *n.* (۱) دهنك گهم، جۇ، نۇك، گەنمەشامى، نېسك... (هتد)؛ (۲) كاكەل؛ (۳) د نەوئەلە؛ د غەل و دان؛ ووشكەدان؛ خەلە دان (۴) دهنكۆلە (نە، خوئ)؛ (۵) نەخت؛ تۆز: (*a ~ of sense*)؛ (۶) دهمارى تەختەدارو بەرد (كە بە درنژايى تەختەدارو بەردەكەيه)؛ (۷) سرووشت؛ بارى همستو هوشو ميشك
- v.t.* (۱) وەك بلور لىكردن؛ دهنك دهنك وەستان (۲) بۆيەكردن (۳) توك لە يىستە كرنەوه
- v.i.* وەك بلور لىكردن؛ دهنك دهنك وەستان
- against the (or one's) grain.** دژى همستو خواستو سرووشتى
- grain elevator,** خۇا؛ پە يىنجو نەى سرووشت؛ ناپەسەند
- grainy** (grān'i), *adj.* هممارى دانەوئەلە
- (۱) دانەوئەلەبى؛ دانار دانار؛ دهنكدار
- (۲) دهماردار تەختەودان
- gram, gramme** (gram), *n.* گرام؛ غرام
- gram** (gram), (telegram) پاشگىرنكە نامانای (۱) شتىكى نووسراو
- (۲) (۱) ژمارەبەكى تايەبەكى به گرام (*kilogram*)
- (ب) بەشكى گرامىك: (*centigram*)
- gramercy** (grə-mūr'si), *interj.* [Archaic], (۱) ژور سويس
- (۲) ووتەبەكە بۇ دەربىرىنى سەرسامى
- gramineous** (grə-min'i-əs), *adj.* گىايى؛ وەك گىا
- graminivorous** (grān'i-niv'ēr-əs), *adj.* گىاخور
- grammar** (gram'ēr), *n.* (۱) رىژمار؛ دەستورى زمان
- (۲) پەرنووكى رىژمان (۱) (۲) دەستورى زانبارى يا هونەرك
- (ب) پەرنووكى نەم حۆرە دەستورە
- grammarian** (grə-mār'i-ən), *n.* رىژمانناس؛ زانای رىژمان؛
- دەستورى زمانناس
- grammar school,** (۱) قوتابخانەى سەرەتايى
- (۲) (۱) قوتابخانەبەكە لاتىنى تىدا بوئرتىرە لە ئىنگلتەرە
- (ب) قوتابخانەى ئاوەندى لە ئىنگلتەرە
- grammatical** (grə-mat'i-k'l), *adj.* (۱) تايەبەكى نە رىژمان؛
- رىژمانى؛ هى دەستورى زمان (*a ~ mistake*)
- (۲) بەبىزى رىژمان
- grammatically** (grə-mat'i-k'l-i), *adv.* لەبوى رىژمانەوه
- gramme** (gram), *n.* gram.
- gramophone** (gram'ō-fōn), *n.* گرامەفون؛ سىدووقى قەوان لىدان
- granary** (gran'ēr-i), *n.* (۱) هممارى دانەوئەلە
- (۲) خاوجەبەكە دانەوئەلەبەكى زۆرى تىدا بەرهم دەمىنرنت
- grand** (grand), *adj.* (۱) پەلە بەرز؛ پەلە بەرزتو؛ گەوره. (*a ~ duke*)
- (۲) سەرەكى؛ گىرنگىزىن؛ يەكەم
- (۳) جوان (*a ~ scener*)
- (۴) خۇشو نايابو كەشخە: (*a ~ banquet*)
- (۵) گىرنگە؛ بەرز؛ خاودان
- (۶) خۇنويىز؛ لوت بەرز؛ بەفین
- (۷) سەرەم؛ هممو؛ تەواو: (*the ~ total*)
- (۸) [Colloq.] زور باشو ناياب؛ خۇشو چاك
- (۹) بەرز وىزە، هونە؛ لىند
- n.* (۱) پىنانۆى گەوره (۲) [Slang] - ەزار دۆلار
- grand-** (grand), پىنشگىرنكە نامانای هى نەوى گەورەتو يا گەنجەر لە:
- (*grandfather, grandson*)
- grandam** (gran'dam), *n.* [Archaic or Rare] دايەگەورە؛
- داپەرە؛ نەك ۲ نافرەتىكى پەر
- grandame** (gran'dām, gran'dəm), *n.* - grandam.

grandstand

- grandaunt** (grand'ant', grand'ant'), *n.* خوشكى نەكە يا باپەر؛
- پورە گەوره
- grandchild** (gran'child', grand'child'), *n.* كوپەزا يا كچەزا
- granddad** (gran'dad'), *n.* Also granddaddy, باپەر؛ باپەگەوره
- (ووتەى مەندال)
- granddaughter** (gran'dô'tēr, grand'dô'tēr), *n.* كچى كوپەزا
- يا كچەزا
- grand duchess,** (۱) ژنى گەوره دۆق؛ هاوسەرى گەوره دۆق
- (۲) گەوره دۆقى ژن
- grand duchy,** گەوره دۆق نىشېن؛ گەوره دۆقى ژن نىشېن
- grandee** (gran-dē'), *n.* (۱) بەگزا دەبەكى نىسپانى يا پورتوگال
- (۲) كەسكىنى پايە بەرز؛ كەسكىنى گىرنگ
- grandeur** (gran'jēr, gran'joor), *n.* بەرزى؛ گەورەبى؛ مەزنى؛
- بەناوبانگى؛ بەشكۆنى
- grandfather** (gran'fä'thēr, grand'fä'thēr), *n.* باپەر؛
- باپەگەوره
- grandfather's clock,** كاتزەمىرنكى گەورەى سەر دیوار
- grandfatherly** (gran'fä'thēr-li), *adj.* (۱) باپەرە؛ باپەگەورە
- (۲) بەرهم؛ لىبورە؛ بەخشندە
- grandiloquence** (gran-dil'ō-kwəns), *n.* بەكارهينانى ووشەى
- ژلو پازاوهو به كەش وفش؛ قەسى ژل
- grandiloquent** (gran-dil'ō-kwənt), *adj.* ووشەى ژلو پازاوهو
- به كەش وفش بەكارهينەر
- grandiose** (gran'di-ōs'), *adj.* (۱) بەشكۆ؛ مەزنى؛ لىند؛ بەرز
- (۲) خۇدەرەخەر؛ خۇنويىز؛ به كەش وفش؛ مەزنى درۆزە
- grandiosely** (*adv.*); **grandiosity** (*n.*); **grandioseness** (*n.*).
- نەجورەمەنى بەرزى سونددخواران (كە لە مەسلە يا داوايەك
- دەكۆلەتەوه برىار دەدات كە ئايا دەمىنرنت بەردىت بە دادگا يان تا)
- grand larceny,** (۱) درزنى پارە يا شتىكە نەرخى لە بىنى ۲۵-۵۰۰
- دۆلاردا بىت. (۲) درزى كەم يا زور
- grandma** (gran'mä, grand'mä), *n.* [Colloq], =
- grandmother.**
- grandmother** (gran'muth'ēr, grand'muth'ēr), *n.* نەكە؛
- داپەرە؛ دايەگەوره
- grandmotherly** (gran'muth'ēr-li), *adj.* (۱) نەكەنە؛ نەكەى
- داپەرە ئاسا (۲) بەرهم؛ زور بەتەنگەوههاتور
- grandnephew** (gran'nef'ū, grand'nef'ū), *n.* كوپەزا يا
- كچەزاي نىزىنەى برا يا خوشك
- grandniece** (gran'nes', grand'nēs'), *n.* كچى برازا يا خوشكەزا
- grandpa** (gran'pä, grand'pä), *n.* [Colloq], =
- grandfather.**
- grandparent** (gran'pär'ənt, grand'pär'ənt), *n.* باپەر؛ داپەر؛
- باپەگەوره؛ دايەگەوره؛ نەك
- grand piano,** پىنانۆى گەوره (كە ژىكانى ئاسۆبەيه)
- grand prix,** يەكەم خەلات؛ بەرزترین يا گەورەترین خەلات
- grandsir** (gran'sēr, grand'sēr), *n.* [Archaic], = **grandsire.**
- grandsire** (gran'sir', grand'sir'), *n.* [Archaic], باپەر؛
- باپەگەوره (۲) باووباپەر (۲) پەرەپىاو
- grand slam,** (۱) دەستىك قومار بردنەوه
- (۲) هممو پىنشېرگىكان بردنەوه
- grandson** (gran'sun', grand'sun'), *n.* كوپى كوپەزا يا كچەزا
- grandstand** (gran'stand', grand'stand'), *n.* (۱) شوئىنى
- دانىشتنى تەماشاکەران لە يارىگاپەكدە كە سەرى گىرايىت
- (۲) تەماشاکەرانى يارىيەك
- v.t.* [Colloq.] پۆز لىدان؛ رەفتارکردن يا خۇنواندن بەجۆرنكە كە سەرنجى

grateful

- v.t.** چوارچینوهی شیش تیختست؛ تهیمانه تیختست.
- grateful (grāt'fəl), adj.** ۱. مهنون؛ سوپاسکر؛ به چاکه زان
(to be ~ to somebody)
۲. جنگه سوپاسه؛ خوش؛ باش.
- grater (grāt'ēr), n.** نامیزی جنبینی په نیرو سهوژه؛ په تیرجن.
- gratification (grat'ə-fi-kā'shon), n.** ۱. دلخوش کردن؛
دلخوش بوون؛ دلخوشی؛ خوشی؛ بازی کردن. ۲. دلخوشکهره؛ خوشی پیښم.
۳. پاداشت؛ خلات؛ بهخشیش.
- gratify (grat'ə-fi'), v.t.** ۱. دلخوش کردن؛ خوشی پیدان؛ بازی کردن.
۲. دار به دهموړه؛ ناز کیشان؛ لاواندنم. ۳. [Archaic] پاداشت دانم.
- gratifier (n.).**
- gratifying (grat'ə-fi'ing), adj.** دلخوشکهره؛ خوش؛ خوشی پیښم؛
باش؛ بدل بوو
- grating (grāt'ing), n.** چوارچینوهی شیش بؤ په نجره و درگا.
- grating (grāt'ing), adj.** ۱. دهگینکی ناساز لیووهات و ده هی مهنجن.
کړاندن؛ موچرکه به له شدا هینر (دهنگ). ۲. ناخوش؛ پهستکهر.
- gratis (grā'tis, grat'is), adv. & adj.** خورایی؛ به لاش؛ مفت.
- gratitude (grat'ə-tōod', grat'ə-tūd'), n.** مهنونو؛ سوپاس؛
مهنونوینتی؛ مهنونو بوون؛ به چاکه زانین.
- gratuitous (grə-tōō'ə-təs, grə-tū'ə-təs), adj.** ۱. خورایی؛
به لاش. ۲. بن هؤ؛ نابجهن؛ پین نهووست؛ ناپیوست
- gratuitous contract,** فوستر تیک که سوودی قوتنه راتچی به که ی؛
تیندا بخت
- gratuity (grə-tōō'ə-ti, grə-tū'ə-ti), n.** بهحضش
- gratulate (grach'oo-lāt'), v.t. [Archaic].** ۱. بن خوش بوون؛
دل پین خوش بوون. ۲. پیژزیایی لیکرن
- gratulation (n.); gratulatory (adj.).**
- grave (grāv), adj.** ۱. کرک. (a ~ matter; ~ doubts)
۲. پر متریسی؛ ستم؛ متریسیدار. (a ~ illness)
۳. مرمون؛ پهست؛ ناوچهوان کرژ
۴. ناشرین یا مردو (پهنگ). (~ colors)
۵. نزم ناواز (موسیکا، دهنگ).

- gravely (adv.); graveness (n.).**
- grave (grāv), n.** ۱. گور؛ نارامگا. ۲. مردن
- v.t.** ۱. [Obs.] ههنگندن. ۲. [Archaic] ناشتن.
۳. ههنگندن (په بیکه رکاری)؛ داتاشین؛ داتراشین. ۴. لهسر ههنگندن.
۴. جیسیان
- have one foot in the grave,** له گیاه لادا بوون؛
سهر له گوئی گور له زین.
- make one turn in one's grave,** کردی کارنکی ناپهسند که
کهسیکی مردوی زور پهست دمکرد نهگور زیندو بووایه.
- grave (grāv), v.t.** پاک کردنموی دیواری دهرهوی کهشتی و قیر لیدانی.
- grave-clothes (grāv'klōz', grāv'klōthz'), n.** نمر بهرگی که
مردوی پینوه دهنیژرنت
- grave-digger (grāv'dig'ēr), n.** گورمکن
- gravel (grav'əl), n.** ۱. زبخ؛ جو. ۲. بوردی ناو گورچیله یا میزه دان.
۱. چوپیزکردن (رینگ). ۲. له زهوی دانی کهشتی یا بهلم له کهتاری
۳. زبخاوی دهرا یا پووباردا. ۴. تریق کردنموی یا سهر فی شیواندن دیوینم.
۴. نهسپ شل کردن (به زبخی ناو سم یا ژیر نال).
۵. [Colloq.] پهستکردن.

- gravelly (adv.).**
- gravely (grāv'li), adv.** نیجگار؛ زور؛ جنگه متریسیه؛
(He is ~ ill.)
- graven (grāv'n), alternative past participle of grave.**
- adj.** ۱. ههنگنراو (لهسر دار، تمخته، ناسن، بورد... هتد). ۲. چسپینراو.

great

- graver (grāv'ēr), n.** ۱. لهسکته.
۲. موزی شت ههنگن لهسر بوردو دارو ناسن.
- gravestone (grāv'stōn'), n.** کتله بورد؛ کتلی گور؛ کتیل.
- graveyard (grāv'yārd'), n.** گورستان؛ گورخانه؛ قهرسان.
- gravitate (grav'ə-tāt'), v.i.** ۱. به پینی پاکیشانی زهوی یا
موگناتیسسی بزوان. ۲. نیشتن (له بئی ناو یا شله دا)؛ نوقم بوون.
۳. بزواندن بهر موژ یا شتیگهوه؛ پاکیشران بهر.
- gravitation (grav'ə-tā'shan), n.** ۱. بهر په کتر چوون یا
پاکیشران؛ پاکیشران؛ چوون بهر.
۲. پاکیشانی زهوی؛ پاکیشانی موگناتیسسی (فیزیا).
- gravitational (adj.); gravitationally (adv.).**
- gravity (grav'ə-ti), n.** ۱. (a) به گرنگی کرتن (په ووست، کردهوه).
گرنگی. (b) متریسی؛ پاده متریسی یا ترسناکی.
(c) پله یا توانباری یا گوناوباری.
۲. قورسی؛ قورسایی: (~ center of)
۳. نزمی ناواز (موسیکا)
۴. پاکیشانی زهوی (فیزیا)؛ هیزی پاکیشان؛ پاکیشانی موگناتیسسی
- gravy (grā'vi), n.** ۱. چهروای گوشت
۲. شلهیک که له چهروای گوشت و ژارد و خوی و نالته دروست دهکرتن
(دهکرتن بهسر خواره دهنید).
- gray (grā), adj.** ۱. خوله مینشی (پهنگ)؛ بؤز؛ بؤز؛ پهنگی مردو.
۲. ناخوش (ناووهو، ژیان... هتد)؛ ناسووده نه بهخش؛ پهستکهر؛ تاریک
۳. سپی (قر)؛ پیر.
۱. پهنگی خوله مینشی یا بؤز. ۲. گیاندار یا شتیکی بؤز (به تابه تی نهسپ).
۳. کهسیک که جلی خوله مینشی له بهر بکات. ۴. قوماشی بؤز.
- v.t. & v.i.** بؤزکردن؛ سپی بوون (قر)
- grayhound (grā'hound'), n. = greyhound.**
- gravid (grā'vid), adj.** بؤزکار؛ بؤز؛ نریک له خوله مینشی بهر.
- graze (grāz), v.t.** ۱. له وړاندن؛ له وړین؛ کردنه له وړه گاهه (ناژول).
۲. ناگاداری ناژول بوون له له وړه گاهه.
- v.i.** له وړین؛ له وړه پان.
- graze (grāz), v.t.** ۱. وړوشاندن (گولله)؛ هه وړوشاندن؛ چیچ کردن
(گولله). ۲. لیکشان؛ به ناستم بهرکوتن؛ به ناستم لیکهوتن.
- v.i.** وړوشان؛ به ناستم بهرکوتن.
- n.** ۱. وړوشان؛ به ناستم بهرکوتن. ۲. وړوشاوی.
- grazier (grā'zhēr), n. [Chiefly British].** گاوان.
- grease (grēs), n.** ۱. پون؛ پونی گیاندار؛ چهوری. ۲. پیو.
۳. پونی چهورکردن؛ گریس؛ پونی مکنه
۴. همورکونی قوله پینی نهسپ و نهو کیلمی ایی دیت.
۵. (a) چهوری بهرگن یا خوری تازه بپړاوه. (b) خوری پاک نهکراوه؛ بهرگن.
- v.t.** ۱. چهورکردن.
۲. دم چهورکردن؛ بهرتیل پیدان: | ~ the hand (or palm)
- grease monkey, [Slang].** فیتیری فوتومبیل و فیزکه.
- grease paint,** بویه و شتومگی مکیا جی نهکته.
- greaser (grēs'ēr, grēs'ēr), n.** ۱. چهورکر (موژ، ناین).
۲. [Slang]؛ کهسیکی یا نه میزیکایی به کی لاتینی (له پوی سوکی بهر).
۱. چهورکراو؛ پون لیدراو؛ پیس.
۲. چهور (خواره مهنی)؛ پوناوی: (~ food).
۳. خور؛ خلیسک؛ لوس.
- greasily (adv.); greasiness (n.).**
- great (grāt), adj.** ۱. زلا؛ گهوره (قهواره). ۲. زور (ژماره).
۳. دورودرژ (ماوه، کات): (a ~ while).
۴. شینگار زور؛ توندوتیز: (~ pain).
۵. زور (پاده): (to a ~ extent).
۶. بهناوبانگ؛ ناودار؛ گهوره؛ پایه بهر: (a ~ writer)

great-aunt

(۷) مەزىن: گەرە: بەزى (a ~ man).
 (۸) گەرە (the G- War).
 (۹) گەرەقتر يا گەنجىر بە يەك پىشت (~ grandmother; ~ grandson).
 (۱۰) Colloq.], كارامە: بزان: (He is ~ at tennis).
 (۱۱) Colloq.], زۇرباش: ئاياب: زۇر چاك
 (۱۲) Archaic], سىكچى.
adv. [Colloq.],
 زۇر ئاش: زۇر چاك: بە پاشى.
n.
 پىياۋى گەرە: مرقۇنى پايە بەرزو بەناۋانگ:
 (Many of the nation's ~s were there.)
-greatness (n.).
 بە جۇش
great on, [Colloq.],
 the great,
 پىياۋە گەرەكان: مرقۇنە مەزىنەكان
great-aunt (grāt'ant', grāt'ant'), n. = grandaunt.
Great Bear,
 وورچى گەرە: كۈنەستىزەيەك: حەوتە برا: حەوتەوانە.
 (مەرەھا: " Big Dipper " و " Ursa Major ").
Great Britain,
 بەرىت ئىلى گەرە: اكە برىتىيە لە ئىنگلىتەرە و ئىلزو
 ئوسكوتلەندە
great Dane,
 حۈرە سەگىنى گەرە: بەمىزى تووك كورە.
Great Divide,
 (۱) ئاورىزگەيەكى سەرەكى بەتايەتتى شاخى
 " بۇكى لە ئەمەرىكاي باكور. (۲) (۱) مردن: كۇچى دوايى.
 (ب) تەنگۈچەلەمەيەكى گەرە.
great-grandchild (grāt'gran'child', grāt'grand'child'), n.
 كورە: كچەزا.
great-granddaughter (grāt'gran'dô'têr, grāt'grand'-dô'têr), n.
 كچى كورەزاو كچەزا
great-grandfather (grāt'gran'fâ'thêr, grāt'grand'fâ'thêr), n.
 بايرەگەرە: باۋكى بايرى يا ئەنك.
great-grandmother (grāt'gran'muth'êr, grāt'grand'-muth'êr), n.
 دايرەگەرە
great-grandparent (grāt'gran'pâr'ant, grāt'grand'-pâr'ant), n.
 دايرەگەرە: بايرەگەرە
great-grandson (grāt'gran'sun', grāt'grand'sun'), n.
 كورى كورەزا: كورى كچەزا
great-hearted (grāt'hâr'tid), adj.
 (۱) ئاز: چاونەترس:
 بەجەرگ (۲) - قراۋان: بدە: بەخشندە.
greatly (grāt'li), adv.
 (۱) ئىچكار: زۇر: ئۆز.
 (۲) - سەرەرزى: بە شەرەفەرە: بە دەستورىنى بەز.
great-nephew (grāt'nef'û), n. = grand-nephew.
great-niece (grāt'nê's), n. = grand-niece.
great-uncle (grāt'un'k'l), n. = grand-uncle.
greaves (grêvz), n.pl.
 زىزى لاق (لە قولەقاچەۋە ھەتا ئەۋن).
grebe (grêb), n.
 مەلىكى ئاۋىيە.
Grecian (grê'shən), adj.
 يۇناس: گرىك
n.
 (۱) يۇناس: يەك: كەسىنىكى يۇنانى يا گرىك.
 (۲) زامانى يۇنانى يا گرىك.
Greco- (grê'kô'),
Greco-Roman (grê'kô-rô'mən), adj.
 تايەتتى بە يۇنان و بۇما.
Greece (grês), n.
 يۇنان.
greed (grêd), n.
 چاۋىرسىتى: بە ھىچ تىر ئەخواردن: چىلىسى.
greedy (grêd'i), adj.
 چاۋىرسى: بە ھىچ تىر ئەخۇر: چىلىسى.
-greedily (adv.); greediness (n.).
Greek (grêk), n.
 (۱) يۇناس: كەسىنىكى يۇنانى يا گرىك.
 (۲) زامانى يۇنانى يا گرىكى (۳) [Slang], ئەندامى پىنخراۋىنى قوتايىشى
 كورى زانكۇگە لە خانوۋىيەكدا پىنكەرە دەۋىن (۴) [Obs.], برادەرىنى نىزىك.
adj.
 تايەتتى بە يۇنان و گەلەكەي و زامانەكەي و كلتورەكەي.

grewsome

green (grên), adj.
 (۱) سەۋز.
 (۲) رەنگ زەرد يا سەۋز (لە تۇرسدا يا بەھۋى ئەخۋشىيەۋە)
 (۳) تازە: بەتىن:
 (Recollections of his youth were still ~ in his mind.)
 (۴) فەرىك: كال و كچ: نەگەيىۋا كال.
 (۵) تازەكۈرە: دىنيا نەدىۋا: ئاكام: ھەرزە.
 (۶) ساۋىلەك. (۷) تازە: ئوڭ.
n.
 (۱) سەۋز: رەنگى سەۋز. (۲) خۇمى سەۋز. (۳) چىلۋىرەگى سەۋز.
 (۴) (pl.) گەلاۋ لىقى سەۋز (بۇ پارازىدەۋە) (۵) (pl.) سەۋزە (كاھو، سىپىناغ)
 (۶) چىمەنىك كە بۇ مەبەستىكى تايەتتى بەكاربەئىرت.
 (۷) يارىگاي گۇلف (كە ھەمۋى چىمەنە).
v.t. & v.i.
 سەۋزكردن: رەنگ سەۋز بۈۋن.
green with envy,
 (۱) زۇر دىل پىس. (۲) زۇر بەخىل.
greenery (grên'êr-i), n.
 (۱) سەۋزە: شىنايى: سەۋزى: سەۋزايى.
 (۲) شەتلىگا: جامخانى گول و نەمام: پوۋەك و گولخانى.
green-eyed (grên'id'), adj.
 (۱) چاۋ سەۋز.
 (۲) (۱) دىل پىس. (ب) بەخىل.
green-grocer (grên'grô'sêr), n.
 سەۋزەفروش.
green-grocery (grên'grô'sêr-i), n.
 (۱) فروشگاي سەۋزە:
 دوكانى سەۋزەفروش. (۲) (pl.) سەۋزە: سەۋزەۋات.
green-horn (grên'hôm'), n.
 (۱) كەسىنىكى تازەكۈرە، ھەرزە،
 يا ئاكام. (۲) كەسىنىكى ساۋىلەك.
 (۳) [Colloq.], لانەۋاز يا كۆچكەرنىكى تازە (لەپۋى گانتەرە)
greenhouse (grên'hous'), n.
 شەتلىگى شوۋشە: خانوۋىيەكى
 شوۋشە گەرە بۇ نەمام: جامخانى گول و پوۋەك و نەمام: پوۋەك و نەمام
 گولزار
greenish (grên'ish), adj.
 سەۋزباۋ: سەۋزكار.
green light,
 (۱) چراي سەۋز (بۇ ھاتۋى ئوتومبىل لەسەر شەقام،) ۋاتە
 پىنگەپىندان بە بۇيشتن. (۲) [Colloq.], دەسەلات پىندان يا پىنگەپىندان مە
 كردنى كارىك | to give (or get) the ~ |
greenness (grên'nis), n.
 سەۋزى: سەۋزايى: سەۋزىتى.
green onion,
 تەرە پىيان.
green pepper,
 بىيەرى سەۋز: دەرۋىيەرى سەۋز.
green-room (grên'rôom', grên'room'), n.
 ئورۋى چاۋەرو.
 ھەۋنەۋەي ئەكتەرەن لە ھەندى شائۇدا.
green-sickness (grên'sik'nis), n.
 جۈرە ئەخۋشىيەكى
 گەم خۇيتىيە كە رەنگى پىست سەۋزباۋ دەكات.
greensward (grên'swôrd'), n.
 گىاي سەۋز: چىمەن.
green thumb,
 دەستباشى يا بە بەرەكەتتى بۇ پوۋەك پوۋان:
 شت باش بە دەست پوۋان.
greenwood (grên'wood'), n.
 دارستانى سەۋز.
greet (grêt), v.t.
 (۱) سلاۋلىكردن: چاك و چۈنى لەگەل كردن
 (۲) بەخىرھاتن كردن: پىشۋازى كردن.
greeting (grêt'in), n.
 (۱) سلاۋكردن: چاك و چۈنى كردن: سلاۋ.
 (۲) سلاۋ لە كەسىنىكى دورۋى يا نادىارەۋە.
gregarious (gri-gâr'i-ôs), adj.
 (۱) لە كۆمەلدا ژىاۋ.
 (۲) كۆمەلخاۋ: سەرەدەرەۋە: ھەزكەر لە ھاۋدەمى مرقۇ.
 (۳) تايەتتى بە كۆمەل يا جەماۋەر. (۴) بە كۆمەل پوۋان (پوۋەكناسى)
gremlin (grem'lin), n.
 (۱) گىيادانلىكى ئەفسانەيى كەتچى
 ۋەك جۈنكەيە. (۲) كەسىنىكى كەتتەبازو بەگۇبەنگ.
grenade (gri-nâd'), n.
 ئارنىچۈك.
grenadier (grên'a-dêr'), n.
 (۱) ئارنىچۈك ھاۋىز (سەرباز)
 (۲) جۈرە ماسىيەكە.
grew (grôd), past tense of grow.
grewsome (grôd'səm), adj. = gruesome.

grist

(a ~ crime)

-gristliness (n.).

grist (grist), n.

grist to one's mill,

gristle (gris'tl), n.

gristmill (grist'mil'), n.

grit (grit), n.

(۱) زریخ؛ دهنکه لم؛ دهنکه زریخ

(۲) ببردیکی په‌قی زبری لمین (۳) نازایه‌تی؛ نازایی؛ کۆل نه‌دان؛ غیره‌ت.

v.t.

(۱) به ریخ و لم داپوشین (۲) ددان چیرکردنه‌وه.

v.i.

گره‌گرکردن؛ لینگخشاندن

grits (grits), n.

چۆره هه‌ردینگی هاپ‌پاوه وه‌ک له‌په‌ی ساوه‌ر (به‌تایه‌تی)

له‌لای خوازیوی نه‌هریکا ده‌خوړیت.

grizzle (griz'l), n.

(۱) قژی بۆز با خۆله‌میشی

(ب) بارزگی بۆز (۲) په‌نگی خۆله‌میشی.

v.t. & v.i.

وه‌ک خۆله‌میشی لیکردن؛ بۆزکردن؛ بۆزبوون.

adj.

خۆله‌میشی؛ بۆز

grizzly (griz'li), adj.

بۆز؛ خۆله‌میشی

n.

وورچینگی تووک قاوه‌یی یا په‌شتاله‌ی دپی گه‌ره‌ی نه‌هریکی‌یه.

grizzly bear, وورچینگی تووک قاوه‌یی یا په‌شتاله‌ی دپی نه‌هریکی‌یه.

groan (grōn), v.i.

(۱) نالاندن؛ نرکاندن؛ نرکه‌نرک کردن؛ نالین.

(۲) لووراندن (ب) (The wind ~s.)

(۳) ناله‌هاتن له‌ژیر چه‌رسانه‌وه‌دا

(۴) بار قورس بوون؛ نقه‌نق کردن له‌ژیر باری قورس‌دا.

v.t.

نالاندن؛ ناله‌هاتن کردن.

n.

قاله؛ ناله‌هاتن؛ نالین؛ ناوه‌ ناله؛ تکه

grocer (grō'scēr), n.

دووکاندار؛ وورده‌فروشان؛ به‌قال

grocery (grō'scēr-i), n.

(۱) دووکانداری؛ دووکانداریتی؛ به‌قالی

(۲) دووکان (هی خواره‌ده‌مینی و وورده‌شتی ناوما)

(۳) (pl) فروته‌سی دووکان (خواره‌ده‌مینی و وورده‌شتی ناوما).

grog (grog), n., خواره‌ده‌وه‌ی سه‌رخ‌خشکه‌ر (که ناوی تیکه‌لا و ده‌کرت).

(۲) خواره‌ده‌وه‌ی سه‌رخ‌خشکه‌ر

groggy (grog'i), adj.

(۱) [Colloq.] سه‌رخ‌خوش؛ مه‌ست.

(۲) گنژو بی هیزو شلوق و به‌م لاو به‌ولادا که‌رتوو (به‌هزی لیدان، نه‌خوشی، یا

بێ خه‌ری‌یه‌وه‌)

-groggily (adv.); grogginess (n.).

groin (groin), n.

(۱) نارگه‌ن؛ پینشال؛ گه‌ل‌وگون؛ گه‌ل‌وقو.

(۲) شوینی لیکدن دوو تاق (خانووسازی).

groom (grōom, groom), n.

(۱) مه‌بتری وولاخ.

(۲) زاوا (۳) [Archaic] (۱) پیاو. (ب) خزمه‌تکار؛ به‌ده‌ستی پیاو.

(۴) ناماده‌کردن و پاهینانی مرۆه‌ بۆ مه‌به‌ستیکی تایه‌تی:

(He was ~ed for political office.)

groomsman (grōomz'mən, groomz'mən), n.

برازاو

groove (grōov), n.

(۱) دیزاو؛ دیز؛ هیل؛ قلیش؛ تلیش؛ که‌ند.

(۲) چال و جۆلی (۳) پۆتیا؛ یه‌ک نه‌وایی.

v.t.

که‌نده‌ک تپ کردن؛ دیز تپا هه‌لکه‌ندن یا کردن؛ قلیش کردن.

groovy (grōov'i), adj.

خۆش؛ بپودان؛ کار، کردار... هه‌ند

grope (grōp), v.t., v.i. & n.

په‌ل کوتان (وه‌ک له‌ ژوورینگی تاریک‌دا)؛

په‌له‌قارێ؛ ده‌ست کوتان به‌م لاو به‌ولادا (بۆ دۆزینه‌وه‌ی شت یا ڕینگه‌).

gross (grōs), adj.

(۱) زۆر قه‌له‌و.

(۲) ناشکر؛ هه‌لمانراو؛ هه‌له‌یه‌کی دیار: (a ~ violation)

(۳) چپ؛ پیر (۴) زبیر.

(۵) ناشیرین (په‌روشت، کرده‌وه)؛ ناپه‌سه‌ند؛ ناب‌ه‌جن: (~ language)

(۶) نه‌زان؛ رێ به‌دی نه‌کس.

(۷) سه‌رحه‌م؛ هه‌موو؛ سه‌رویه‌ر؛ کۆ: (one's ~ income)

ground

n. (۱) هه‌موو؛ هه‌موو؛ سه‌رحه‌م. (۲) دووانگزه‌ ده‌ره‌ن.

v.t. & v.i. [Colloq.],

سه‌رحه‌م کردن.

grotesque (grō-tesk'), adj.

(۱) سه‌یرو ناسرووشتی و شیاو

(به‌ره‌می هه‌نه‌ری). (۲) ناشیرین؛ به‌په‌و؛ بێ مانا؛ شیاو.

n.

(۱) تابلۆ یا په‌یکه‌ریکی ناسرووشتی و سه‌یرو شیاو.

(۲) نه‌خشه‌ یا شیاو‌زینگی دژ به‌ سرووشت و ناشیرین و شیاو.

grotesquerie, grotesquery (grō-tes'kēr-i), n.

(۱) شتیکی

ناشیرین و سه‌یرو پووخسار شیاو. (۲) ناشیرینی پووخساری شت؛ به‌په‌وویی

ناسرووشتی پوواله‌ت. (۳) تابلۆ په‌یکه‌ری ناسرووشتی و شیاو و سه‌یرو

هه‌شکه‌وت (سرووشتی یا ده‌ستکرد).

grotto (grōt'ō), n.

بۆله‌بۆل کردن و مپومۆنی نوواندن. [Colloq.], v.t.

(۱) که‌سیکی مپومۆنی و بۆله‌بۆلکه‌ر؛ که‌سیکی سه‌کاکه‌ر. [Colloq.], n.

(۲) مپومۆنی؛ ته‌نگه‌جیکه‌لانه‌یی. (۳) هۆی سه‌کال و بۆله‌بۆل و مپومۆنی.

grouchy (grouch'i), adj. [Colloq.], مپومۆن؛ مۆن؛ بێ تاقه‌ت؛

ته‌نگه‌جیکه‌لانه؛ بۆله‌بۆل و سه‌کاکه‌ر (a ~ man or woman)

-grouchily (adv.); grouchiness (n.).

ground (ground), n.

(۱) (l) بێ؛ پنچینه. (ب) بێی ده‌ریا.

(۲) زه‌مین؛ زه‌وی؛ نه‌زا؛ زه‌مینه. (۳) خاک؛ زه‌وی؛ په‌وی زه‌وی؛ ووشکانی.

(۴) پارچه‌یه‌ک زه‌وی تایه‌تی: (~ a hunting)

(۵) مه‌ردای باسو و گه‌توگۆ.

(۶) دووری له‌ نامانه‌وه؛ ماوه‌ی گه‌یشتن به‌ نامانج.

(۷) پنچینه؛ بناغه. (۸) (pl) هۆ؛ به‌لگه. (۹) په‌و.

(۱۰) په‌یوه‌ندی نه‌له‌کتریکی به‌ زه‌مینه‌وه.

(۱) زه‌مین؛ هی زه‌مین؛ نزیک به‌ زه‌مین: (~ floor)

adj.

(۲) له‌ زه‌میندا په‌وای یا ژیاو.

v.t.

(۱) خه‌ستنه‌سه‌ر زه‌وی؛ له‌سه‌ر زه‌مین دانان

(۲) له‌ زه‌وی دان (که‌شتی، به‌لهم). (۳) دامه‌نراندن؛ دانان (له‌سه‌ر بناغه‌ی پته‌و

(۴) دانان له‌سه‌ر (به‌لگه). (۵) فیزکردنی سه‌ره‌تای باسیک.

(۶) له‌سه‌ر زه‌مین میشتنه‌وه و قه‌ده‌غه‌ی فه‌ین لیکردن:

(The plane was ~ed by bad weather.)

(۷) گه‌یاندن به‌ زه‌مین (ته‌ل نه‌له‌کتریک)؛ ته‌ل.

v.i.

(۱) که‌وتنه‌سه‌ر زه‌وی؛ که‌وتنه‌خواره‌وه.

(۲) له‌ زه‌وی دان (که‌شتی، به‌لهم).

above ground,

زیندوو.

break ground,

(۱) هه‌لکه‌ندن. (۲) کێلان.

(۳) بپنچینه دانان (خانوو)؛ په‌نگ پشتن (خانوو)؛ ده‌ست به‌ درووستکردن

(خانوو). (۴) ده‌ستپیکردن (کار، پڕۆژه، نه‌رک).

cover ground, (۱) ڕینگه‌ برین؛ برین یا ته‌واوکردنی به‌شیک له‌ ڕینگه‌ی

گه‌شت. (۲) کردنی به‌شیک له‌ کار یا نه‌رک.

from the ground up, له‌ بپه‌ره‌ته‌وه؛ هه‌موو؛ به‌ ووردی و ته‌واوی.

gain ground, په‌ره‌سه‌ندن؛ به‌هیزبوون؛ پشکه‌وتن.

give ground, که‌شانه‌وه؛ شکان؛ به‌زین؛ بێ هیز بوون و به‌ده‌سته‌وه‌دان.

hold one's ground, خۆ پاکرتن په‌رامبه‌ر به‌ هیز؛ نه‌که‌شانه‌وه؛

واز له‌ ماف و جینگه‌ی خۆ نه‌هینان؛ به‌رگه‌گرتن؛ به‌رگری کردن.

lose ground, دوکه‌وتن؛ دپه‌اندن؛ بێ هیز بوون.

on firm ground,

پته‌و.

on one's own ground, (۱) له‌ بارێک یا ده‌وری به‌رێکدا که‌ شاره‌زاری

بیت. (۲) له‌ باسیکدا که‌ باشی برانیت. (۳) له‌ شوینی خۆتدا؛ له‌ مانه‌وه.

on the ground of, له‌به‌ر؛ به‌هۆی.

run into the ground, [Colloq.], له‌ تام کردنه‌ ده‌ره‌وه؛

له‌ پاوه‌ به‌ده‌ر کردن.

shift one's ground, هه‌لوێستی خۆ گۆڕین؛ جن گۆڕین کردن.

stand one's ground, خۆ پاکرتن له‌به‌ر هیزشدا؛ نه‌که‌شانه‌وه و نه‌بزان؛

نه‌هچوولان؛ هه‌لوێستی خۆ نه‌گۆڕین و به‌رنه‌دان.

ground (ground), past tense and p.p. of grind.

guard

- (۲) گهرهنتی: بەئینی مسۆگەری (۲) سەندە! کومپیالە.
- v.t.** دەستەبەری کردن: بەئینی پشتگیری کردن دان! گهرهنتی دان.
- guard (gärd), v.t.** (۱) پاراستن: ناگاداری کردن
- (۲) پاسکردن: پاسەوانی کردن: بە دیارەوہ بوون.
- (۳) [Archaic], لەگەڵدا چوون بۆ پاراستن
- v.t. (~ against),** ووریا بوون لە شتێک یا کەسێک: ناگا لە خۆ بوون: (to ~ against infection)
- n.** (۱) پاسەوانی: پاراستن. (۲) ووریایی: هوشیاری.
- (۳) پاسەوان: پاسدار: دیدەوان: نۆبەتچی: یاساوان.
- (۴) نامیری پارێزەر (بۆ پاراستنی مەکینە یا بەکارهێنەرەکی).
- (۵) باریکەری بەرگر: فووتبۆل، باسکە... هتد.
- mount guard,** دەست بە نۆبەتی پاسەوانی کردن
- off (one's) guard,** ناووریا: ناھوشیار.
- on (one's) guard,** ووریا: هوشیار: بەناگا.
- stand guard,** پاسەوانی کردن: چاودێری کردن: ناگاداری کردن
- guarded (gär'did), adj.** (۱) پارێزراو
- (۲) پاسەوانی گراو: چاودێری گراو: دابینگراو.
- (۳) لە سنوور نەچووہ دەرەوہ: بە ترسەوہ: (a ~ speech).
- guardhouse (gärd'hous), n.** (۱) ماسەوانخانە: پاسدارخانە
- (۲) گرتووخانە: سەربازو نەفسەر.
- guardian (gär'di-ən), n.** (۱) پاسەوان: پاسدار: پارێزەر: پارێزگارا
- خەمخور (۲) پەن سپێردەر: مەندانی یا کەسێک کە نەتوانیت کاروباری خۆی بەرێوەبەت: لە نەستۆگر: لێپرسراو: خەمخور
- guardianship (n.).** نەردە: پەن یلیکانەو: ینگە
- guard-rail (gärd'ral), n.** (۱) پاسەوان: پاسدار
- guardsman (gärdz'mən), n.** (۲) نەند می: مێزی پاسدارانی میلی
- guava (gwä'və), n.** (۱) داری: "گواڤه"
- (۲) بەری نەم: دارە کە سەرزو لە مەرمی دەچن. بەلام بچۆرکترە دەخوړت
- یا دەکرنت بە مەربا
- gubernatorial (gōō'bēr-nə-tōr'i-əl, gū'bēr-nə-tō'r'i-əl), adj.** تاییبەتی بە فەرمانرەوای مەرم یا ویلايەتیکر: فەرمانگەکی.
- guerdon (gūr'd'n), n. [Poetic].** پاداشت: خەلات
- v.t. [Poetic],** پاداشت دانەرە: خەلات کردن
- guerilla, guerrilla (gə-ril'ə), n.** (۱) شەپری: پارتیزانی
- شۆرشێ: پارتیزانی. (۲) پارتیزان
- adj.** پارتیزانی
- guess (ges), v.t. & v.i.** (۱) هەڵهێنان: مەتەل: گۆترەکاری کردن.
- (۲) وازن: و دانان: لا وایوون (I ~ you can do it).
- n.** هەڵهێنان (مەتەل: شتێکی نەئینی): گۆترە: گۆترەکاری.
- guess-work (ges'würk), n.** (۱) هەڵهێنان: مەتەل:
- (۲) گۆترەکاری
- guest (gest), n.** (۱) میوان: ۲. میوانی: ئوتیل.
- (۲) میوانی: یانە یا دەنگایەک کە خۆی تێیدا نەندام: نەبیت.
- (۳) لاوورگە: (خانەوەر, گیاندان): لاکووت.
- adj.** (۱) مۆ میوان: تاییبەتی بە میوان.
- (۲) بە میوانی یا بانگ کردن کارەمکات: (a ~ artist).
- v.t.** میوانداری کردن.
- v.t.** میوانداری پیکردن.
- guest-house (gest'hous), n.** میوانخانە
- guest of honor,** میوانی بەرێز
- guffaw (gə-fô'), n.** قاقای: پیکەن: تریقانەرە: تریق و هوو
- v.t.** تریقانەرە: پیکەن: بە دەنگێکی بەرز: تریقی: پیکەن: هاتن.
- guidance (gid'ns), n.** رابەری: رابەری کردن: نامۆگاری: رێنمایی: ینگە: پیشاندان.

gull

- guide (gid), v.t.** (۱) رابەری کردن: ینگە: نیشاندان: پێشڕەوی کردن.
- (۲) ئاراستەکردن. (۳) فێرکردن: پاهێنان.
- (۴) بەرێوەبردن: جوگرانی کردن.
- v.t.** بوون بە رابەر: رابەری کردن.
- n.** (۱) رابەر: پێشڕەو: پێشەنگ.
- (۲) چاوساگی: گەشتکەر: رابەری: گەشتکەر.
- (۳) ینگە: پیشاندەر: (نیشانه).
- (۴) رابەرنامە: گەشتکەر: رابەری: پێشڕەو: پێشڕەو.
- (۵) رابەرنامە: پەرئووک: رابەر: (a ~ to mathematics).
- guidebook (gid'book), n.** رابەرنامە: گەشتکەر
- guided missile,** مووشەکی ئاراستەکراو.
- guideline (gid'lin), n.** پەڕەو: رابەرنامە.
- guidepost (gid'pöst), n.** دار یا ستوونی: ینگە: نیشاندەر (بۆ رێبواران)
- guild (gild), n.** یەکیتی (کرکاران, فەرمانبەران, پێشەسازان): جفات: نەقابە.
- guilder (gil'dēr), n.** پارە: هۆلەندە: نەمس
- guildsman (gildz'mən), n.** ئەندامی: یەکیتی: یا نەقابەیک.
- guile (gil), n.** فووفیل: ساختە: ساختەبازی: مەکر: بازی: فیلبازی: زوڵمیت.
- guileful (gil'fəl), adj.** فیلباز: ساختەچی: مەکر: بازی: زوڵ.
- guileless (gil'lis), adj.** بێ فیل: تەلەکە: سەرپاست: ساویلکە: دلپاک.
- guillotine (gil'o-tēn), n.** گیلوتین: گیلوتین: نامیری: سەرپێرینی
- تاوانبازان: کە لە فەرەنسائو: داهاووه.
- guilt (gilt), n.** (۱) تاوان: گونا: سووچ: خەتا
- (۲) هەست بە گوناھبازی کردن: هەست بە بێ وێژدانی کردن
- guiltless (gilt'lis), adj.** بێ تاوان: بێ گونا: بێ سووچ: بێ خەتا
- guilty (gil'ti), adj.** (۱) تاوانباز: گوناھباز: خەتاوار: تاوانکار: بەتاوان
- (۲) هەست بە گوناھبازی کەر: هەستکەر بە بێ وێژدانی: (t ~ conscience).
- guiltily (adv.); guiltiness (n.).**
- guinea (gin'i), n.** (۱) جونی: پارەیک: ئینگلیزی
- (۲) بالندەیک: مالی: لە مریشک: دەچن.
- (۳) [Slang]. ئیتانی (لەپووی: سووکی: یوہ).
- guinea fowl,** بالندەیک: مالی: لە مریشک: دەچن.
- guinea hen, = guinea fowl.**
- guinea pig,** (۱) بەرازی: گینی: گیانداریکی: بچووک: ئەوہندی
- کەوێشکیکی مالی: دەبیت: لە توخی: مشکە: کوێرە: بۆ تاقیکردنەرەو
- لێکۆڵینەرە: لە تاقیکەدا: بەکاردهێنری.
- (۲) کەسێک یا شتێک کە بۆ تاقیکردنەرەو: لێکۆڵینەرە: بەکاردهێنری.
- guise (giz), n.** (۱) [Archaic]. رەفتار: خووڕەووش.
- (۲) جل و بەرگ: جل (۲) پوو: پوو: پوو: شێوہ: دەرەوہ.
- (۴) پووالت: پووالتی: درو: پەرە:
- (Under the ~ of friendship he betrayed us.)**
- v.t.** (۱) [Archaic]. پۆشین: یا جل: لەبەرکردن: بە شێوہیک: تاییبەتی
- (۲) [British Dial.]. شارەندوہ: خۆ ئی: گۆزین: پوو: خسار: گۆزین
- v.t. [British Dial.],** خۆ گۆزین: دەماخ کردن
- guitar (gi-tär'), n.** گیتار: نامیرنکی: مۆسیقی: یە: لە عوود: دەچن.
- guitarist (gi-tär'ist), n.** گیتارێ: گیتار: لێدەر
- gulf (gulf), n.** (۱) کەداو. (۲) کەندەل: کەندەر: کەندەل: لێکی: قول: و پان.
- (۳) جیاوازی: (نیوان: دوو: کەس, پیر: واپوہ, کۆمەل, روفا: ... هتد).
- (۴) گێژاو: گەرداو.
- v.t.** قووتدان: ماشینەرە: هەموو: گرتنەرە.
- gull (gul), n.** بالندەیک: دەریایی: قاچ: تەنرایی: پە: سپی: و رەش: بۆرە
- ئەوہندی: مرایی: بەک: دەبیت: (هەرەوہ: "sea gull").
- gull (gul), n.** کەسێکی: ساویلکە: کەسێکی: خوێشوارە: بێ: نا: سانی

gullet

v.t.	هملخه ښترلو
gullet (gul'it), n.	هملخه تاندن؛ فیل لیکردن
	(۱) سورینچکه سورینچک
	(۲) قورگا مل
	(۳) جڼګی نار؛ چم؛ گهل
gullibility (gul'ə-bil'ə-ti), n.	ساریلکسی؛ خوشباوری؛
	بمسزمانی
gullible (gul'ə-b'l), adj.	ساریلکه؛ خوشباور؛ بسزمان.
-gullibly (adv.).	
gully (gul'i), n.	گهل؛ چم.
gulp (gulp), v.t.	(۱) هل لوړش (خواردنه)؛ هلقوړاندن به پهله
	چاوبرسی بانه (down coffee ~).
	(۲) گریان هاتن ووستاندن (که وک تف قورتدان دپاره).
v.t.	همناسه وستان (همر وک له کاتي هلقوړاندن قومینکی زلدا).
n.	(۱) هلقوړاندن به پهله؛ هل لوړش. (۲) قومینکی زل.
gum (gum), n.	(۱) گومون؛ جوی؛ سرنش. (۲) لاستیک.
	(۳) بنیش؛ جاک.
v.t.	(۱) جوی دهران؛ گومون دهران. (۲) لینج بوون؛ لینج بوون.
gum (gum), n.	پوک.
gumbo (gum'bō), n.	(۱) داری بام؛ پووهکی بام. (۲) بام.
	(۳) شله بام. (۴) شویا یا شله ماسی
	(۵) جوره حاکینکی خوارو پوژناوای نه مریکایه که تېر بوو لینج ده بیت.
	(۶) زمانه مرنسی قوله رشمکاتی ویلا بیتی "لوریزانا" ی خواروی
	نهمریکا و نیندیزې پوژناوای
gumption (gump'shan), n.	(۱) [Colloq.] زیرهکی؛ کاروباری
	ژياندا؛ ژورانی؛ زرنګی (۲) گیانی دهسپیشکری کردن و چاونه ترسان؛
	کوشش کردن و چاوقایمی و کول نهدن.
gun (gun), n.	(۱) تفنگ؛ دمانچه؛ چک؛ توپ
	(۲) تهقی؛ چکیک بؤ دهسپیشکردن یا دواپی هاتنی پیشپرکني یا مله مانییک.
	(۳) نامیریک که له شینوه و بکارهیناندا له تفنگ بچیت
	(۴) [Slang] دهموانی مکیهیک.
v.t.	(۱) [Colloq.] تهقلیکردن؛ کوشن.
	(۲) [Slang] جوولاندن دهموانی مکیهیک بؤ خیراترکردن.
big gun,	(۱) کهسینکی کرنگ و بهدسهلات؛ کهسینکی دهست پزیشتو
	(۲) نهفسرینکی گهره
stick to one's guns,	خو پاکرتن بهرامبر به هیرش؛ نهکشانوه؛
	هملوئست یا رنباری خو نهگزیږن
gun-boat (gun'bōt'), n.	بهلمی چکداری پاسوانی.
gunboat diplomacy,	دیپلوماسی بیتی هره شه و ژوره ملی
gun-fire (gun'fir'), n.	تهقی؛ تفنگ؛ تفنگ تهقاندن؛ تهق تفنگ.
gung ho,	ژور بهجوش (مو کردنی شتیک، هملوئستیک، بؤ کهسینک)؛
	بهپوړش: (He is ~ on working for world peace.)
gunlock (gun'lōk'), n.	چهخماخ (تفنگ).
gunman (gun'man), n.	(۱) تفنگچی؛ بهتابیتی تاوانباریک؛
	تفنگ له شان؛ پیاوخراینکی چک له شان. (۲) تفنگ دروستکر.
gunner (gun'ēr), n.	(۱) سربازی توپ تهقین.
	(۲) نهفسری نیپرسراوی توپ و کهشتییکه جندی
	(۳) پاوچی
gunnery (gun'ēr-i), n.	(۱) توپ؛ توپی گهره
	(۲) توپی گهره دروستکردن و تهقاندن.
	(۳) توپ تهقاندن.
gunny (gun'i), n.	(۱) نهو قوماشی گونیه ی دروست دکرنیت.
	(۲) گونیه؛ خمار
gunny sack,	گونیه؛ خمار
gun-powder (gun'pou'dēr), n.	باروت.

guzzle

gun-runner (gun'run'ēr), n.	قاچاچی تفنگو چکی تر.
gun-shot (gun'shot'), n.	(۱) گولله؛ تهقی؛ تفنگ؛ تهق.
	(۲) [Rare]، تفنگ تهقاندن. (۳) مودای بپرکردنی گوللهیک.
adj.	تابیعتی به گولله: (a ~ wound).
gun-shy (gun'shī'), adj.	له تهقی؛ تفنگ ترسوا: (a ~ dog).
gunsmith (gun'smith'), n.	تفنگساز؛ چکساز؛ وستیای تفنگو
	دهمانچه.
guppy (gup'i), n.	جوره ماسییکه بچوکی پهنگا ورنگه بؤ جوانی
	بهخیر دمکرنیت.
gurgle (gūr'g'l), v.i.	بلق بلق کردن (وکه ناوی شریه یا شووشه)؛
	قلبهاتن؛ خورده هاتن
n.	بلق بلقی ناو؛ خوری ناو یا دهنگینکی وها.
gush (gush), v.i.	(۱) فیچقهکردن (خوین، ناو، فرمیسک)؛
	ن هاتنه دهره بهخیر. (۲) [Colloq.]، نووسین یا دروان به جوشهوه
n.	(۱) فیچقه؛ فیچقهکردن؛ پژان.
	(۲) [Colloq.]، پیشاندانی هست یا جوشی له پاده بهدر.
gushy (gush'i), adj.	هست پیشاندن به ناشکراو له پاده بهدر.
gusset (gus'it), n.	تیرژو؛ خشتک.
gust (gust), n.	(۱) پایمکی قایم که له پېر هلدکات؛ رهشبا.
	(۲) باران، دورکول، ناگر، یا دهنگینکی له پېر بهتین.
	(۳) هملوونیک، توپربوونیک، یا پیکه نینینکی له پېر.
gust (gust), v.t. [Scot.],	تام کردن؛ حزینیکردن.
gustation (gus-tā'shən), n.	(۱) تام کردن؛ هستی تام کردن.
gusto (gus'tō), n.	(۱) حمز؛ مهیل.
	(۲) ژور حزینیکردن؛ ژور بدل بوون؛ ژور به حمزهوه
	(۳) جوش: (to do something with ~).
gusty (gus'ti), adj.	قایم (با): (~ winds).
gut (gut), n.	(۱) (pl.)، هتاو. (۲) ریخوله.
	(۳) ژئ (که دروست دکرنیت له ریخولای هندن گیانداري وک پیشیه بؤ
	کهمانچه و دورینهوی برین). (۴) قوژاخه ناویشم.
	(۵) پزیرهونکی تمسک؛ گهل.
	(۶) [Slang], (pl.)، غیره؛ نازی؛ چاونه ترسوا؛ بهجمرگی.
	(ب) بئ حمایي؛ چهامسووی؛ بئ شرمی. (ج) هیز؛ کاریگری
v.t.	(۱) هتاو دهرهینان
	(۲) ناوهری ویرانکردن وک به ناگر: (Fire ~ed the building.)
gutless (gut'lis), adj.	بئ غیره؛ ترسوک؛ کوونی
-gutlessness (n.).	
gutsy (gut'si), adj. [Slang],	بهغیره؛ نازا؛ بهجمرگی.
-gutsiness (n.).	
gutter (gut'ēr), n.	(۱) ناوهر؛ ناوهره؛ زراب.
	(۲) باری ژانینکی پر له نهوونی و بئ دهرامتی و پیس و پوخلی و رهشووونی.
v.t.	زیراب یا ناوهره بؤ دروستکردن.
v.i.	(۱) به جوهک؛ پزیشتن. (۲) توانوه (مؤ).
guttural (gut'ēr-l), adj.	(۱) قورگی؛ تابیتی به قورگ
	(۲) به قورگ دهوونیک (دهنگ)
	(۳) پر له دهنگی له قورگدا پیدابو یا به قورگ ووتراو:
	(Arabic is a ~ language.)
n.	(۱) دهنگیک که له قورگهوه دیت یا پیدای ده بیت (وکه دهنگی قیپی):
	ج، ع، غ. (۲) نیشانه ی نم جوره دهنگه.
guy (gī), n.	گوریس، زیره، یا داریک که بؤ چهسپاندن یا پاکیرکردنی
	شتیک بکارده هیرنیت.
guy (gī), n.	(۱) کهسینکی سمیر له پووخسار یا جل و بهرگیدا.
	(۲) [Slang]، کوپ؛ پیاو؛ کایر؛ زلام.
v.t. [Colloq.],	کالته پیکردن؛ بئ پیکه نین.
guzzle (guz'l), v.i. & v.t.	ژور خواردنهوه.

H h

- H, h** (āch), *n.* (۱) تېپى ھەشتەمى ئەلفوبىيى ئىنگلىزى. (۲) دەنگى نەم تېپە (۳) ھەشتەمىن شت لە پىزىڭدا.
- adj.** (۱) تايەتتى بەم تېپە (۲) ھەشتەمىن.
- H, h** (āch), *n.* (۱) شتىك كە شىۋەي لەم تېپە بىكات (۲) ژمارەي پۇمانى بۇ (۲۰۰)
- ha** (hā), *interj.* ھا! نەھا! دەنگىكە سەرسامى، گومان، توپىمى؛ خۇشى. يا ساخۇشى دەردەپرېت.
- habeas corpus** (hā'bi-əs kōr'pəs), *n.* فەرمانى دادگا بە ھىنانى بەندىك يا گىراۋىك بۇ دادگا تاكو بېريار بىرېت ئايا بەند كىردى يا كىرتى پەوايە بار نا.
- haberdasher** (hab'ēr-dash'ēr), *n.* (۱) فۇشبارى شتومەكى پياۋان: ۋەك كراس، بۇزىناخ، دەستەس، دەسكىش، كلۇ... ھتد. (۲) ووردەفۇش (ۋەك دەزىر دەزۋو قۇچە... ھتد).
- haberdashery** (hab'ēr-dash'ēr-i), *n.* (۱) ووردە شت. (۲) دوكانى ووردەفۇشى.
- habiliment** (hə-bil'ə-mənt), *n.* (۱) پارچەپەك جىل (۲) (pl) حل و بەرگ.
- habilitate** (hə-bil'ə-tāt), *v.t.* (۱) پۇشتەكردنە: پۇشنى؛ (۲) جىلەبەركىردن (۳) ئازۇقەو پارە دان بە كانگايەك
- habilitation** (*n.*). (۱) حل و بەرگ جىل (۲) حل و بەرگىكى تايەتتى (ۋەك ھى مەلا يا سۈرى وۇلۇخ بۇ ئىن): (a monk's ~ ; a woman's riding ~)
- (۳) خور: نەرىت: پىشە: عادەت. (۴) ھۇگىر بە شتىكەرە گۇرۇن واز ئى ھەمىنانى: (the alcohol ~). (۵) شىۋەي تايەتتى گىمىرەبۈنى پۈۋەك يا گىئاندىك.
- v.t.** (۱) جىل لەمەركىردن: جىلى تايەتتى لەمەركىردن: پۇشنى. (۲) [Archaic]، تىدا ژيان: نىشتەجىن بۈن تىدا.
- habitable** (hab'i-tə-b'l), *adj.* بەكارى تىدا ژيان دىت: بۇ تىدا ژيان دەشەت.
- habitat** (hab'ə-tāt), *n.* (۱) شۈنى سۈشتى گىئاندىك يا پۈۋەك كە شۈنىكە گىئاندىك يا پۈۋەك كە بەزى تىدا دەئى يا دەبىرنى: نىشتەجىن گىئاندىك يا پۈۋەك: دەرىۋەرى سۈشتى گىئاندىك يا پۈۋەك (۲) ھەمراگا: نىشتەجىن مۇقۇك يا شتىك.
- habitation** (hab'ə-tā'shən), *n.* (۱) تىدا ژيان: ژيان: ژىن.

- (۲) مان! ھەمراگا: نىشتەجىن: خانوۋ
- habitual** (hə-bich'ōō-əl), *adj.* (۱) خوۋ: بۈۋە بە خوۋ. (۲) ھەمىشەمى: بەردەوام: ھۇگىر پىۋەگىرتو: (a ~ smoker). (۳) باۋ.
- habitually** (hə-bich'ōō-əl-i, hə-bich'ōō-li), *adv.* ھەمىشە: جار لەدۋا جار: بە خوۋ: عادەتەن.
- habituate** (hə-bich'ōō-āt), *v.t.* (۱) راھىنان: پاھاتن: خۇ راھىنان: فېرېۋون: فېرېكردن. (۲) [Colloq.]، نۇر چۈنە شۈنىك: زوۋ زوۋ سەردان لە شۈنىك.
- habitation** (*n.*). (۱) سۈۋىشت: جۈرى ھەلسان و دانىشتن. (۲) پاۋ: خوۋ. كىسنىكە كە زوۋ
- habitué** (hə-bich'ōō-ā', hə-bich'ōō-ā'), *n.* زوۋ دەچىتە چىشتەخانە، يانە: يا تىتاتۋىيەك كىلگە يا خانوۋىيەكى گەرە زەۋى و زارى دەۋرەكەي لە لادى.
- hack** (hak), *v.t.* (۱) داپاچى: لەت كىردن يا بىرنەرە (بە تەشۋى يا تەۋى). (۲) زەۋى ھەلگەندەن و تەخت كىردن (بە قۇلگە و خاكەنان) (۳) شەق لە لوۋلاق دان (يارى فۇتۋىلن).
- v.t.** (۱) بىرن بە شىۋەكەي نەزانانە. (۲) كۇكىن.
- n. (۱) ئامىرى داپاچى يا ھەلگەندەن (تەۋى، تەشۋى، قۇلگ، خاكەنان) (۲) قىلىش يا قىلىشكە كە بە تىغىكى تىز دەكرىتە شتىك. (۳) كۇكە (۴) پوۋشان يا بىرنى لوۋلاق لە نەنجامى شەق تى ھەلەندا (يارى فۇتۋىلن)**
- hack** (hak), *n.* (۱) ئەسپى كىر: ئەسپى عەرەبانە (۲) بارگىر (۳) ئەسپى سۈرى. (۴) ئەسپىكى پىرى بىن كارە (۵) نوۋسەرىكى بەكرى گىراۋ (بە تايەتتى بۇ نوۋسىنى شتى ووشك و ناخۇش) (۶) عەرەبانەي كىر. (۷) تەكسى (۸) عەرەبانچى
- v.t.** (۱) بە كىر كىرتن بۇ نوۋسىنى شتى ووشك و ناخۇش. (۲) بە كىر دان (ئەسپ). (۳) سۈاندن: سۈان
- v.t.** (۱) سۈاربۈنى ئەسپى كىر. (۲) [Colloq.]، تەكسى لىخۋىرن
- adj.** (۱) بە كىر كىراۋ بۇ نوۋسىنى شتى ووشك و بىن تام: (a ~ writer)
- (۲) سوۋا: كۇن و پىرېۋوت (ۋوتە، زاراۋە)؛ پىرېۋوت: ھىچ و پۈچ (۱) چۈرچىۋەكەي بە تەل يا شىش تەنراۋ (بۇ لەسەر ھەلەستى پەنىر ماسى يا بۇ ناخۇپى رەشەۋلاخ). (۲) پىزە خشتىكى كال كە لەبەر ھەتار دادەرنىن بۇ ووشك بۈۋەنەۋە خىستە سەر چۈرچىۋەك بۇ ووشك بۈۋەنەۋە
- v.t.** (۱) پەرى مى كەلەشۋىر كۇتۇر تاۋوس. (۲) پەرى مى كەلەشۋىر كە دەكرىت بە كلىكى مېشۋىكى دەستكردەۋە بۇ پاۋەماسى. (۳) (pl)، توۋكى مىل و پىشتى سەك كە راست دەپىتەۋە لە كاتى مەترىسيدا
- hackman** (hak'mən), *n.* عەرەبانچى.
- hackney** (hak'ni), *n.* (۱) ئەسپى كىر: ئەسپى سۈرى. (۲) عەرەبانەي كىر. (۳) كىركارىكە كە نىشى ووشك و ناخۇشى دەدرىت بەسەردا.
- adj.** (۱) بە كىر كىراۋ. (۲) سوۋا: پىرېۋوت: كۇن و بىن تام و بىن مانا: ھىچ و پۈچ.
- v.t.** (۱) بەكرىدان. (۲) سۈاندن: سۈان: لە كەلەك خىست بە بەكارھىنانى نۇر. سوۋا (ۋوتە، زاراۋە)؛ پىرېۋوت: كۇن و بىن تام: (a ~ phrase)
- hack-saw** (hak'sō), *n.* = a hack saw. (۱) مەشارى ئاستىر
- hack saw**, (۲) مەشارى ئاستىر
- had** (had), *past tense and p.p. of have*. جۈرە ماسىيەكى بچۈكى دەريايىيە.
- haddock** (had'ək), *n.*

Hades

- Hades** (hā'dēz), *n.* (۱) نارامکای گیانی مردوان (نفسانە)
یونانی، نیجیل (ب) فرمانروای نهم نارامکایه.
(۲) [Colloq.] [h-], دزخ، جهنم.
- hadj** (haj), *n.*
hadji (haj'ē), *n.*
hadn't (had'nt), = **had not**.
haemo- (hē'mə, hem'ə), = **hemo-**.
haemoglobin (hē'mə-glō'bin, hem'ə-glō'bin), *n.* = **hemoglobin**.
haemophilia (hē'mə-fil'i-ə, hem'ə-fil'yə), *n.* = **hemophilia**.
haft (haft, häft), *n.* مشتو (چاقو، شير)
hag (hag), *n.* (۱) دیو درنجی من من جنزه.
(۲) جادوگری زن (۳) پیرزنیکی ناپهسندو ناسرین. (۴) جوره ماسییمکه.
hag (hag), *v.t.* داپاچین: بریس: لهکردن.
n. (۱) (ل) دارودرخت برینهوه: دار داپاچین.
(ب) بهشی دارستانیک که بو برینهوه دانراوه. (ج) دارو درختی بپاوه.
(۲) زنگار: بهشینی پتمی زهکار.
haggard (hag'ērd), *adj.* (۱) ههلهکی به هراشی گراو.
(۲) کیری: مانی نهکراو: داین نهکراو.
(۳) رهنگ زهردولوازو ماندو قویاو: (a ~ face, look, etc.).
n. ههلهکی به هراشی گراو.
haggle (hag'gl), *v.t.* برین یا لهکردن به شتویهکی نهزانان.
v.t. سهواکردن: مشتومکردن (لسمه نرخ و سهوا).
n. سهوا: سهواکردن: مشتوم (لسمه نرخ و سهوا).
hagiarchy (hag'i-ār'ki, hā'ji-ār'ki), *n.* فرمانروایی
پیاوه نایندی پیرزدهکان.
hagi-, **hagio-** (hag'i-ō, hā'ji-ō),
hagiocracy (hag'i-ok'rā-si, hā'ji-ok'rā-si), *n.* فرمانروایی
پیاوه نایندی پیرزدهکان.
hagiography (hag'i-og'rā-fi), *n.* (۱) لیکنلیموی ژاننامی
پیاوه نایندی پیرزدهکان (۲) پرتوونیک نهم جوره ژاننامان.
-hagiographer (*n.*); **hagiographist** (*n.*).
hagiology (hag'i-ol'ə-ji, hā'ji-ol'ə-ji), *n.* (۱) ویزه ژانی
پیاوه نایندی پیرزدهکان و نویسنهکانیان. (۲) پرتوونیک ژانی و نویسنه
پیاوه نایندی پیرزدهکان. (۳) لیسته پیاوه نایندی پیرزدهکان.
haiku (hā'kō), *n.* جوره هلمبستیک یابانی به له سن دین پیکدیت و
هفته برگیه
hail (hāl), *v.t.* (۱) سلوا لیکردن یا بهخیرهاستن کردن به دمنگی بزن.
(۲) ناوان (They ~ed him their leader.)
(۳) بانگ کردن: (They ~ed a taxi.)
n. (۱) سلوا یا بهخیرهاستن کردن به دمنگی بزن: سلوا.
(۲) ماوهی برکردنی هاواریک: (He is within ~).
interj. سلوت ئی بن! بهخیرین!
hail from,
(I hail from Karadagh.)
hail (hāl), *n.* (۱) تهره.
(۲) بارین (تهزه، ناگی، تلههمنی): (a ~ of explosives).
v.t. تهره بارین.
v.t. (~ on; ~ upon), بهسهره باران: تیگرتن: دانهمر (جوین، بورد).
گولله: (He ~ed curses upon us.)
hailstone (hāl'stōn), *n.* دهنگه تهره: تهره
hailstorm (hāl'stōrm), *n.* باورانیکی تهره
hair (hâr), *n.* (۱) قز: توک: مو: قزی سهر: تیسک: پرچ: نهگریه
زولف. (۲) قوماش یا تهنراوی توک.

half

- (۲) زور کم (ماوه، پله، جیاوازی): (He missed the target by a ~).
get in one's hair, [Slang]. پهستکردن: زینکردن.
let one's hair down, [Slang]. بهر بو خه بهره لاکردن: شهرم نهکردن.
make one's hair stand on end, ترساندن: تۆقاندن
not turn a hair, خه نه شله ژان: نه شله ژان.
split hairs, مشتومکردن لهسر شتی هنج و پوچ.
to a hair, به تهنراوی: بهین کم و زیاده هه مووی راسته.
hair-breadth (hâr'bredth), *n.* ماوه یهکی کورت یا تهلک:
شهره ندهی موویه: زور کم.
adj. به ناسته: به حال.
(a ~ escape)
hair-brush (hâr'brush'), *n.* فلجی سهره هینان.
hair-cut (hâr'kut'), *n.* سهره تاشین.
hair-do (hâr'dō'), *n.* قز چاک کردن و پیک و پیک کردن ژان:
نارایشتی قزی ناهرهت.
hairstresser (hâr'dres'er), *n.* دهلاکی ژان: سهره تاشی ژان
hairstressing (hâr'dres'ing), *n.* (۱) پیشی دهلاک یا سهره تاش:
دهلاکی. (۲) قز چاک کردن و نارایشتی کردن. (۳) دهرمانی نارایشتی کردن قز.
adj. تاییهتی به چاک کردن و نارایشتی کردن قز.
hairless (hâr'lis), *adj.* سهپووتاوه: بن قز: بن موو
hairline (hâr'lin'), *n.* (۱) گورس: پته موو (۲) هینلی باریک.
(۳) قوماشی هیندار. (۴) سنووری قزی ناوچهوان.
hair-piece (hâr'pēs'), *n.* بارزه.
hairpin (hâr'pin'), *n.* تهوقی سهر.
adj. زور شکاوه (پنج): سخت یا تیژ (پنج، لوف).
(a ~ curve in the road)
hair-raising (hâr'rāz'ing), *adj.* [Colloq.], جهرگرا: ترسناک:
ناخوش.
hair-splitting (hâr'split'ing), *n. & adj.* مشتومکردن لهسر
شتی هنج و پوچ.
-hair-splitter (*n.*).
hair-spring (hâr'spring'), *n.* زهمبلهکی کاتمیز (که وهک موو
واپه).
hair trigger, پهله یهتکه که به ناسته پهنجی بهریکه ویت
چکه که دمه قینین.
hairy (hâr'i), *adj.* تووک: تووکاوی: تیسکن.
-hairiness (*n.*).
haji, **hajji** (haj'ē), *n.* حاجی.
halberd (hal'bērd), *n.* Also halbert, چکیک کک درزه له پمو
تهوری شهر پیکهاتوه.
halcyon (hal'si-ən), *n.* (۱) بالنده که بهینی نهفسانه شهپۆل و
بای دهریای هین کردتوه لهکاتی کرکه و تنیدا لهسر دهریا له چلهی زستاندا.
(۲) بالنده یهکی پۆینه داره.
adj. (۱) تاییهتی بهم بالنده پۆینه داره
(۲) هین: خوش: پر کامرانی: (~ days).
hale (hāl), *adj.* ته دهروست (به تاییهتی کسینکی بهتەمن).
hale (hāl), *v.t.* (۱) بهزور پاکیشان.
(۲) بهزور بردنی کسینک بو شوینیک.
half (haf, häf), *n.* نیو: نیوه: نیمه.
adj. (۱) نیو: نیوه: نیمه (۲) ناتهنراو: بهش بهش: کورت: لهت: نیمچه.
adv. (۱) نیو: نیوه.
(۲) [Colloq.], نیمچه: تا راده یهک: (I was ~ convinced).
(۳) به هنج جوریکه قمت: (He doesn't ~ approve.).
by half, زور: نیجگار زور.
in half, به دوو بهشوه: نیواو: نیو: وهکو یهک.

half-and-half

not half bad, باش
one's better half, [Slang]. ھاسەر ژن يا مېرد؛ ژنى كېسنىڭ

half-and-half (haf'nd-haf', häf'n-häf'), n. شىنكى يىۋا
نيو بەتايىبەتى (۱) شىرى چەور (ب) خواردنەنەيەكى تىكەلەۋ.

adj. & adv. نىۋانئىۋ: لە دوو شتى ئەمەندەي يەك پىڭكەتۈر
half-baked (haf'bäkt', häf'bäkt'), adj. (۱) باش نەپزداۋا
پىن ئەگەيىۋا: ئاكام. (۲) باش ئى نەكۇلراۋە: باش ئامادە نەكراۋا
بەموردى نەكراۋا: نىۋەناتەمۋا: (a ~ scheme).
(۲) نەشارەزا: نەزان: بىن مېشك.

half-blood (haf'blud', häf'blud'), n. (۱) زېر: زېخوشك.
(۲) كەسكىنى ئىۋرەگ.

-half-blooded (adj.).
half-breed (haf'brēd', häf'brēd'), n. كەسكىنى دوۋرەگ
(بەتايىبەتى مىدالى كەسكىنى سېپى ۋە ھىندىيەكى ئەمەرىكى).

adj. دوۋرەگ.

half brother, زېبرا
half-caste (haf'kast', häf'kast'), n. كەسكىنى دوۋرەگ.

adj. دوۋرەگ
half-hearted (haf'här'tid, häf'här'tid), adj. نىۋە ئابدەن
لوۋتلا (a ~ attempt at painting).

half-heartedly (haf'här'tid-li), adv. بە نىۋەندەيىمەۋە
بە لوۋتلاۋە

half-hour (haf'our', häf'our'), n. نىۋە سەعات: سى خولەك.
adj. (۱) نىۋە سەعاتى: نىۋە سەعات دەخايەنېت.

(۲) ھەمۋ نىۋە سەعاتىڭ: نىۋە سەعاتانە پۈدەدات.
half-hourly (haf'our'li, häf'our'li), adj. & adv. ھەمۋ

نىۋە سەعاتىڭ: نىۋە سەعاتانە پۈدەدات
half-length (haf'lenkth', häf'lenkth'), adj. (۱) نىۋەي درىزى
يا كاتى ئاسايى (۲) ھى ئاۋقەد بەرەۋ ئوۋر (ۋىنە)

n. ۋىنەي ئەۋقەد بەرەۋ ئوۋر
half-mast (haf'mast', häf'mäst'), n. ھىنانە خاۋرەۋى ئالا بۇ
ئاۋەرەستى دارئالادا (نىشانەي شىن ۋە كارەسات).

adv. لە ئاۋەرەستى دارئالادا.
v.t. شۈبھىدەنەۋى ئالايەك بۇ ئاۋەرەستى دارئالاکە.

half-moon (haf'moon', häf'moon'), n. شىۋەي مانگ
لە بەينى يەك شەۋە چۈاردە شەۋەدا. (۲) شىنك كە شىۋەي ۋابىن.

half-penny (hä'pən-i, häp'ni), n. نىۋە فىلس (پارەي ئىنگلىزى).
adj. (۱) نىۋە فىلس دىنېت. (۲) بىن ئىرخ: ھىچرەچۈر.

half sister, زېخوشك.
half-staff (haf'staf', häf'stäf'), n. = half-mast.

half title, ئاۋ يا ئاۋنىشانى ئاۋەۋى پەرتۈۋىكىڭ.
half-truth (haf'trooth', häf'trooth'), n. نىۋە راست ۋ نىۋە درۋ.

half-way (haf'wä', häf'wä'), adj. (۱) نىۋەپى: ئاۋەرەست
نىۋەي رىگە (۲) ئاتەۋا: نىۋەناتەۋا: (measures ~).

adv. (۱) نىۋەي رى: (۲) بە نىۋە ناتەۋا.
(۳) [Colloq.] نەختىك: تۆزىك: (He'd win if he were ~ good).

meet halfway, ۋازمىنان لە ھەندىك مافى خۇ لەپىئانۋى پىكەرتن لەگەن
بەرامبەرەدا.

half-wit (haf'wit', häf'wit'), n. كەسكىنى كەرو بىن مېشك.
half-witted (haf'wit'id, häf'wit'id), adj. كەرو بىن مېشك.

halibut (hal'ə-bət), n. ماسىيەكى كەروى دەريايىيە.
hall (hòl), n. كۆشك

(۱) كۆشك
(۲) [H-], ھەرمانگە جىۋى كۆپۈنەۋە. (۲) خانۋەيەكى كىشى (بۇ كارۋابى)

hamburger

كۆمەلەيەتى. (۱) ھۆل (زانكۇ، كۆلچى) ژوۋرىكى كەپرە.
(۵) (۱) كۆلچىكى بېۋىكى زانكۇيەكى ئىنگلىزى. (ب) خانۋەي ئەم كۆلچە
(۶) پارەۋ.

hallelujah, halleluia (hal'ə-lōō'yə), interj. & n.
سوپاس بۇ خۇدا! ھالېلۇيا: ھاۋارىكە خۇشى ۋە پەسەند كەردن دەگەينېت.

hallmark (hòl'märk'), n. (۱) مۆرىكە لەسەر شتۈمەكى زېرۋ زىۋى
ئىنگلىزى ھەلەكەرتىت كە نىشانەي پەسەنى ۋە راستەقىنەي دەگەينېت
(۲) نىشانەي پەسەنى ۋە باشى ۋە راستەقىنەي.

halloo (hä-lōō'), v.t., v.i., interj. & n. بانگ كەردن بە دەنگى بەرزا:
ھاۋارىكەدا ھاۋار.

hallow (hal'ō), v.t. (۱) پىۋز كەردن. (۲) بە پىۋز داۋان: پەرسەن.
hallow (hä-lō'), v.t., v.i., interj. & n. = halloo.

hallowed (hal'ōd), adj. پىۋز.
Halloween (hal'ə-ēn', hä'l'ə-wēn'), n. جەۋنى ھەمۋ

پىۋچاكان يا پىۋرە پىۋزەكان كە پىكەرتى دۋا پۇزى "ئۆكتۇبەر" دەكات ۋ
دەك "شەۋى شەۋى بەراتى" ى كوردەۋارى ۋايە.

hallucinate (hä-lōō'sə-nāt', hä-lū'sə-nāt'), v.t. توۋشى
"ھەلۋەسە" بوۋن، ۋاتە مېشك تىڭچۈۋىن شتى سەپىرۋ ئاراست ھاتنە بەرچاۋ
ۋ ۋوۋنەنەكەردن.

v.t. توۋشى "ھەلۋەسە" كەردن.
hallucination (hä-loo'sə-nā'shən, hä-lū'sə-nā'shən), n.

ھەلۋەسە: مېشك تىڭچۈۋىن شتى سەپىرۋ ئاراست ھاتنە بەرچاۋ ۋوۋنەنەكەردن.
hallucinosi (hä-lōō'sə-nō'sis), n. نەخۇشى "ھەلۋەسە" كە

توۋشى مېشك دەپىت.
hallway (hòl'wä'), n. پارەۋ: داۋان.

halo (hä'lō), n. (۱) خەرمەنە (مانگ، پۇن).
(۲) تىرپە: نەلقەيەكى پوۋناكە بە دەۋرى سەرى پىۋچاكانىڭدا كە نىشانەي

پاكى ۋ پىۋزىيە. (۲) ئەم پىۋزىۋ مەزنى ۋ بەرۋىيە كە دەدرىتە پال ھەندى
كەسى ئەلسانەيى يا مېۋىۋى.

halt (hòlt), n. ۋەستان: پارەستان.
(to come to a ~; to bring to a ~)

v.t. & v.i. ۋەستان: پارەستان ۋ ۋەستان: پارەستان: پارەكەردن
بەپەستەكەردن.

call a halt, ۋەستان: ھەرمانى پارەستان: دان.
halt (hòlt), v.t. (۱) شەلېن. (۲) بېۋا بەخۇ ئەپوۋن لە دۋانا:

ۋەك لال دۋان: ژۋ ژۋ ۋەستان ۋ دەم بەيەكدا ھاتن لە دۋانا:
(He ~s in his speech.)

(ب) دۋەل ۋ پارا بوۋن لە كاردە.
(۲) ئاتەۋا ۋ ئابەجى بوۋن (پىۋۋاۋى، ئوۋسەن).

n. [Archaic]. شەلې.
halter (hòl'tēr), n. (۱) پەشۋا: پەشۋە: پەشە.

(۲) پەتى ھەلۋاسىن يا بە سىدارەدا كەردن.
(۳) ھەلۋاسىن (ئاۋانپان) بە سىدارەدا كەردن.

(۴) پەرمەسكانەي ئاۋرەك كە بە ھەلۋە ھەلۋەۋاسىن.
(۱) پەشۋا كەردن: بە پەشە پەستەۋە: پەشۋا كەردنەسەن.

v.t. (۲) ھەلۋاسىن (ئاۋانپان) بە سىدارەدا كەردن: بە پەتدا كەردن.
halves (havz, hävz), plural of half.

(۱) بە نىۋە نىۋە چلې: بە ئاتەۋاۋى. (۲) بە ئابەدلى.
go halves hamlet, دانى پارەي تىچۈۋ يا خەرج كراي بە نىۋانئىۋى.

ham (ham), n. (۱) پان (لەش). (۲) (۱) بەشى پەشتەۋى پان.
(ب) پان ۋ سەت. (۳) پانى گىئاندىنكى چۈارىن.

(۴) پانى بەرزا: كۆشتى پانى بەرزا.
(۵) [Slang], ئەكتەرىكى ھەلېي خۇنۋىنەن.

(۶) [Slang], كارەركى نەشارەزاي رادىۋ يا لاسكى: (a radio ~)
hamburger (ham'būr'gēr), n. ھامېرگې: ساندۋىچكى كۆشتى

handbag

at hand,	(۱) نزیک. (۲) ناماده.
at the hand (or hands) of,	به دهستی له سایه (بهتوسمه)؛ بهزی.
bite the hand that feeds one,	گاز له دهسته گرتن که خواردنت دهاتن. واته ههنگه پانهوه له کسهی چاکهت لهگه دهکات! نهک کویری کردن به دهست، واته نهک به مکهینه.
by hand,	دهستادهست کردن! خاوهن گۆبان.
change hands,	زور له کسینک کردن که نیازی خوی دهبرین یا خوی بخات به لایهکدا پیش شووی ناماده بیت.
force one's hand,	له دهستوه بۆ دهم! بن دهراعت؛ به گوله مرگی ژبان.
from hand to mouth,	(۱) دهست و پین بهستنهوه.
hand and foot,	(۲) ههمیشه دانسوزانه. (She will wait on him hand and foot.)
hand down,	(۱) بۆ بهجینیشتن (کله پور، میرات).
hand in,	(۲) بریاردان (دادگه): (The judge handed down his decision.)
hand in hand,	دانه دهست! پندان! دان
hand in hand,	(۱) دهست له دهستی یهکدا.
hand out,	(۲) شان به شانی یهکتری! پیکهوه! پشت به یهکتری.
hand over,	بهخشینهوه! دابهشکردن! بهشکردن.
hand over fist, [Colloq.],	دهست ئی ههنگرتن! دانه دهست! پندان.
(He is making money hands over fist.)	به ناسانی و زور.
hands down,	به ناسانی.
(He can beat him hands down.)	دهستی ئی مهده! دهستی تینهو مهده! وازی ئی بهینه!
hands off!	دهستکاری مهکه!
hands up!	دهست بخهه سهر سهر! دهست ههنگهوه خوت بده بهدهستهوه.
hand to hand,	له نزیکهوه (شپ) شپری دهستویهخه.
(hand to hand combat)	سهرقان! سهرقان بوون.
have one's hands full,	دهستی یهکتر گرتن (خوشهویستی)
hold hands,	(۱) له زور دهستدایه. (۲) دهست دهکورت! هیه! له دهستایه.
in hand,	(۲) خهریکه ناماده دهکرت.
join hands,	(۱) دهستی یهکتر گرتن! ههروهه کردن! بوون به بهشدار.
lay hands on,	(۲) بوون به ژنومیرد! یهکتری هاره کردن.
lay hands on,	(۱) هیزیش بردنهسهر! نازاردان.
lay hands on,	(۲) گرتن! گرتنه دهست! دهست بهسهر! دهکرتن.
lay hands on,	(۳) دهست خستنهسهر! پیروز کردن.
not lift a hand,	هیچ نه کردن! هیچ ههول نه دان.
off one's hands,	له زور چاودیردا نه مان! ههق بهسهرهوه نه مان.
on hand,	(۱) نزیک. (۲) له بهره دهستدایه! هیه. (۳) ناماده.
on one's hand,	لپیرسراو! له زور چاودیردا.
on the one hand,	له سهرینکوه! له لایهکوه.
on the other hand,	(بهلام) له سهرینکی تروه! له لایهکی تریشهوه.
out of hand,	(۱) له دهست دهرجوو! دابین ناکرئ! له دهستدا نهماوه.
out of hand,	(۲) یهکسهر بهبئین یهکترهوه. (۳) تهواو تهوه کردن.
shake hands,	نیازی خۆ ناشکر کردن.
show one's hand,	وازهینان! گۆل دان! دهست ههنگرتن.
throw up one's hands,	دهست ئی شتن.
wash one's hands of,	(۱) به ناشرینی. (۲) به توندوتیژی.
with a heavy hand,	به لووت بهزییهوه! به لهخوباییهوه.
with a high hand,	به پاک! بهبئین تاوان.
with clean hands,	(۱) جانقای دهستی ژبان.
handbag (hand'bag), n.	

hamlet

hamlet (ham'lit), n.	کوترای برژاوی گا
hammer (ham'er), n.	کویره دئ! دئییهکی زور بچووک
hammer (ham'er), n.	(۱) چهکوش
hammer (ham'er), n.	(۲) شتیک که له چهکوش بکات! (۱) پیتکی تهنگو دهمانچه.
hammer (ham'er), n.	(ب) زهنگ لیدهر (ج) لهو بهشهی پیانو که له ژنگانی دهات.
hammer (ham'er), n.	(۳) نینسانس گویی ناوهوه.
hammer (ham'er), n.	(۴) چهکوشی سهریگی کۆز یا پهله مان. (ب) چهکوشی مهزاتکهر.
hammer (ham'er), n.	(۱) به چهکوش لیدان! پیدان به چهکوش.
hammer (ham'er), n.	(۲) چهکوش کاری کردن! داوکتان به چهکوش! داچهقاندن به چهکوش.
hammer (ham'er), n.	(۳) به زور خستنهوان. (the idea into his head.)
hammer (ham'er), n.	به چهکوش لیدان یا پیدان
hammer (away) at,	(۱) ههمیشه خهریک بوون و کۆشش لهگهندا کردن
hammer out,	۲. یاس کردن یا ووتنهوه جار له دوی جار.
hammer out,	(۱) گهلا له کردن! پیکه و پیک کردن.
hammer out,	(۲) یان کردنهوه به چهکوش. (۳) راستکردنهوه به چهکوش (قوپاوی).
under the hammer,	خراوت مهزاتوه! له مهزاتدایه.
hammer and sickle,	چهکوش و داس (نالا).
hammock (ham'ok), n.	جولانی! جولانه
hamper (ham'pēr), v.t.	پین نینگرتن! دواخستن! کۆسپ خستنه بهر
hamper (ham'pēr), n.	زهمینه بکی گهری سهرگیرا
hamster (ham'stēr), n.	گیاندریگی کرژنه دهیه له مشکه کویره
hamster (ham'stēr), n.	گهره به دهی جار له تاقیگه بهکاردهمینن! بۆ تاقیکردنهوهی زانستی.
hamstring (ham'strin'), n.	(۱) دهمری پشت نه ژنوی مروء.
hamstring (ham'strin'), n.	(۲) دهمری پشت قوله قچی گیاندری چوارین.
hamstring (ham'strin'), n.	(۱) له کارخستن به برینی دهمری پشت نه ژنوی یا پشت قوله پین!
hamstring (ham'strin'), n.	شل و کوچ کردن (۲) پهکخستن! هیز ئی بریز! له کارخستن
hand (hand), n.	(۱) دهست! دهس
hand (hand), n.	(۲) دهس (at your right ~)
hand (hand), n.	(۳) دهسلات (He rules with an iron ~)
hand (hand), n.	(۴) چوینری (The child is in good ~)
hand (hand), n.	(۵) بهساری (Take a ~ in this work.)
hand (hand), n.	(۶) دهس تیدابوون (One can see his ~ in the affair.)
hand (hand), n.	(۷) تهوه (نیشانهی بعلین، برادریتی، پیکهوتن، پهسه نکریدن)
hand (hand), n.	(Give me your ~ on that.)
hand (hand), n.	(۸) بهلینی خواست یا ژنهینان: (He asked for her ~)
hand (hand), n.	(۹) کارامهیی! شاره زایی! توانای کار کردن به دهس:
hand (hand), n.	(This work shows a master's ~)
hand (hand), n.	(۱۰) شیوهی کردنی کاریک.
hand (hand), n.	(۱۱) دهستنوس! دهسنوس! دهسخت (۱۲) نیمزا.
hand (hand), n.	(۱۳) چهیه (They gave the singer a ~)
hand (hand), n.	(۱۴) یارمتهی! یاریده. (Lend me a ~)
hand (hand), n.	(۱۵) کسینک که نیشی دهستی دهکات (کشتی یهوان، وهزیز، کرنگان).
hand (hand), n.	(۱۶) سهرچاوه (۱۷) وینهی دهس (بۆ پین نیشاندان).
hand (hand), n.	(۱۸) نیشاندهر (خولک ژمیز یا کاتزمین): (the ~ of a clock)
hand (hand), n.	(۱۹) پانایی بهری لهپ (پینوانیکه نزیکه چوار گرتیه).
hand (hand), n.	(۲۰) سهرجهمی کاغزی دهسی قوماچی! دهستی یاریکهریک.
hand (hand), n.	(ب) سهرجهمی لهو کاغزهانی بهش دهکرت بهسهر یاریکهراند.
hand (hand), n.	(ج) یاریکهریک (د) دهستیک یاری کردن. (۲۱) (۱) هیشووه مؤن.
hand (hand), n.	(ب) چهیکت گهلا توتن.
adj.	(۱) دهست! تاییهتی به دهست. (۲) دهستی (کار) به دهست گراو.
adj.	(۱) دانه دهست! پیدان! پین گه یاندن. (۲) بریدن بۆ! یارمه تیدان.
adj.	(۳) پینچانهوهی باهوانی کشتی.
ask for a lady's hand,	داوا کردن (بۆ شووین کردن)
(at) first hand,	له سهرچاوه کهره! یهکسهر

handball

- (۲) جانتای دوست
handball (hand'bôl), *n.* (۱) یاری‌یه‌کی دوو‌کسی یا چوارکسی
 ئورده‌یه توپ‌کی بچوکی تیدا ددریت به قد دیوارکدا.
handbarrow (hand'bâr'ô), *n.* (۲) عه‌ره‌بان‌ی دوستی
 عه‌ره‌بان‌ی خۆل.
handbook (hand'book), *n.* (۱) پیره‌نامه: پرتوکی سرچاوه
 (پژمان، زانست... هتد)؛ پابه‌نامه. (۲) پابه‌نامه‌ی گشتکهران؛ پنامه.
 (۳) په‌نامه‌ی گرهو: پینس.
handbreadth (hand'bredth), *n.* پانایی ب‌ری لپ
 (پئوانیکه ریت‌یه له جوار گرتی)
hand-cart (hand'kärt), *n.* عه‌ره‌بان‌ی دوستی
hand-clasp (hand'klasp' hand'kläsp), *n.* ته‌وقه
 ته‌وقه‌کردن
handcuff (hand'kuf'), *n. (pl.)* کله‌پچه: دسه‌سند.
v.t. کله‌پچه‌کردن: کله‌پچه‌کردنه‌دهست.
handful (hand'fool), *n.* (۱) پر مشت: مشت: لالوینج
 (۲) ژماره‌یه‌کی کم: چەند: (a mere ~ of people)
 (۳) ژور: فره: بس
 (۴) [Colloq.] کەسێک یا شتێکی به زەحمەت دا‌بینکراو.
hand glass, (۱) گهر‌بین: بچ‌خوینده‌یه‌ی چاپه‌منی بچووک.
 (۲) ئاوینه‌ی بچوکی ده‌سکدا: (۳) شووشه‌ی پروه‌ک دا‌پوشین.
hand grenade, نارنجوک: نارجه
handgrip (hand'grip), *n.* (۱) ته‌وقه: ته‌وقه‌کردن: به‌قايم گرتن
 به‌دهست. ۲. ده‌سک. ۳. (pl) شەپ‌ی ده‌سته‌ویه‌خه
 شەپ‌ی ده‌سته‌ویه‌خه‌کردن.
handicap (han'di-kap), *n.* (۱) مەملە‌یه‌که‌که‌کۆسپ‌ی تیدا
 ده‌خوێته‌ به‌رده‌م به‌هێزه‌کان و یارمەتی بێ هێزه‌کان ده‌دریت بۆ ئەوه‌ی هەل
 به‌ده‌ده‌وه‌ دریت به‌هەموو‌کەس. (۲) (l) کۆسپ (له‌به‌رده‌م یاریکەری به‌هێزه‌دا).
 (ب) یارمەتی. بۆ یاریکەری بێ هێز. (۳) کەم ئەندامی: ناتواری: کەم‌و‌کووبی.
v.t. (۱) کۆسپ خستنه‌به‌رده‌م یاریکەری به‌هێز: یارمه‌تیدانی یاریکەری
 بێ هێز. (۲) کۆسپ خستنه‌پێ: ده‌ست به‌سته‌وه‌: په‌ک‌ه‌ستن
handicapped (han'di-kapt), *adj.* په‌ک‌ه‌ته‌: کەم ئەندام.
handicraft (han'di-kraft', han'di-kraft'), *n.* (۱) شاره‌زایی
 له‌ ئێشی ده‌ستدا: کارامه‌یی پێشه‌ی ده‌ستی. (۲) پێشه‌ی ده‌ستی (جۆلایی)،
 ته‌نن، به‌ره‌ کردن، گۆزه‌ودیزه‌کاری)
-handicraftsman (n.)
handily (han'di-i), *adv.* (۱) به‌باشی و رێک‌و‌پێکی: کارامانه.
 (۲) به‌ئاسانی
handiwork (han'di-würk), *n.* (۱) ئێشی ده‌ست: کاری ده‌ست
 (۲) شتی ده‌ستگرد
 (۳) ئەنجامی کرداری خۆ: ده‌ستکردی خۆ: (This mess is my ~).
handkerchief (han'kēr-chif, han'kēr-chēf'), *n.* ده‌ستسەر
hand-knit (hand'nit'), *adj.* به‌دهست چنراو
hand-knitted (hand'nit'id), *adj.* = hand-knit.
handle (han'dl), *n.* (۱) ده‌سک: کلک (ئامین): قولفه: قولف: مشتو.
 (۲) شتیکی وه‌ک ده‌سک. (۳) هەل: شتێک که به‌کارده‌هێنریت بۆ مه‌به‌ستی خۆ.
 (۴) سه‌رناو: نازناو
v.t. (۱) ده‌ست تێوه‌دان: به‌ده‌ست به‌ر‌ز‌کردنه‌وه.
 (۲) ده‌ستکاری کردن: به‌ده‌ست کردن.
 (۳) کردن: به‌ر‌ئوه‌بردن: سه‌ره‌و‌کاری کردن: دا‌بین‌کردن.
 (۴) جینه‌جین‌کردن: کردن: پای‌ کردن: خه‌ریک بوون:
 (Our office ~s many requests.)
 (۵) نووسین یا دووان ده‌رباره. (۶) پێشه‌و‌کاروبار ئەوه‌ بوون.
 (۷) له‌گه‌ل جوولانه‌وه‌: ره‌فتار‌کردن یا نوواندن له‌گه‌ل.
v.t. کار‌کردن: ئێش‌کردن: به‌ر‌ئوه‌بران: (The car ~s well).

hang

- له‌په‌هلچوون یا توپه‌بوون
 ده‌سکی پاسکیلو ماتۆر‌سایکل.
 (۱) مه‌شق داهه‌: رامینه‌: فیرکەر:
 (a dog ~)
 (۲) مه‌شق داهه‌: به‌ر‌ئوه‌به‌ری کاروباری بۆکسبازی.
hand-made (hand'mād'), *adj.* ده‌ست‌کردا: به‌ده‌ست کراو ئەک به
 مه‌کینه.
handmaid (hand'mād'), *n.* کاره‌که‌: به‌رده‌ستی ژن.
handmaiden (hand'mād'n), *n.* = handmaid.
hand out, به‌خشینه‌وه (پاره، جل‌و‌په‌رگ، خواره‌مه‌نی): لا‌و‌کردنه‌وه
 (نامیلکه، پلا‌نامه، نووسراو)
handout (hand'out'), *n.* (۱) خێرا: پاره: جل‌و‌په‌رگ و خواره‌مه‌نی
 دراو به‌کەسێکی بێ ده‌رامەت. (۲) نامیلکه: پلا‌نامه، یا نووسراوی دابه‌ش‌کراو
 (۳) ده‌نگ‌و‌یاسی پلا‌و‌کراوه.
hand-picked (hand'pikt'), *adj.* (۱) به‌ده‌ست هه‌لبژێردراو (میوه)
 سه‌وزه. (۲) ده‌ست‌نیشانه‌کراو: ناو‌نیشان کراو یا هه‌لبژێردراو:
 (a ~ candidate, successor, etc.)
handrail (hand'rāl'), *n.* ته‌مهانی شیشه‌ئاسن (به‌قراغی پێ)
 پلکانه‌دا بۆ ده‌ست پێوه‌گرتن).
handsaw (hand'sô'), *n.* مشاری ده‌ست: مشار.
handsel (hand's'l, han's'l), *n.* (۱) دیاری سه‌ری سانی تازه.
 (۲) [Rare] (l) یه‌که‌م قیست. (ب) سفتاح. (۳) نۆبه‌ره.
v.t. (۱) دیاری پێدان. (۲) په‌نگ رشتن: کردن‌وه به‌ناهه‌نگ (شوینیکی تازه)
 (۳) نۆبه‌ره‌لێکردن: کردن یا به‌کاره‌ن‌تان بۆ یه‌که‌م جار.
handshake (hand'shak'), *n.* ته‌وقه: ته‌وقه‌کردن
handsome (han'som), *adj.* (۱) ژور (موچه، پاره):
 (a ~ salary, sum, etc.)
 (۲) به‌جێ: په‌سه‌ند: باش: شیاو. (It was ~ of him to say that.)
 (۳) (l) قۆز (پیاو): شوخ و ئێسک سووک (پیاو): (a ~ man)
 (ب) جوان و باش: (a ~ book, piece of work, etc.)
hand-to-hand (hand'tə-hand'), *adj.* ده‌سته‌ویه‌خه (شەپ)
 ژور له‌ئێکه‌وه: (~ combat)
hand-to-mouth (hand'tə-mouth'), *adj.* ژیا‌نی کوله‌مه‌رگی
 بێ ده‌رامەتی: بێ قایمه‌کاری بۆ دوا‌وژ.
handwork (hand'würk'), *n.* ئێشی ده‌ست‌کردا: به‌ده‌ست کراو ئەک
 به‌مه‌کینه.
handwriting (hand'rīt'ing), *n.* (۱) نووسین به‌ده‌ست.
 (۲) ده‌سخه‌ت: نووسین.
 (۳) [Archaic] ده‌ست‌نووسینه‌: شتیکی به‌ده‌ست نووسراو (په‌رتووک،
 نامیلکه).
 نیشانه‌ی به‌ده‌ب‌ه‌ختی و ناخو‌شی
 و کاره‌ساتی داهاتوو به‌پوونی بیهێن.
handy (han'di), *adj.* (۱) نزیک: له‌به‌رده‌ست‌دایه‌: به‌ئاسانی ده‌ست
 ده‌که‌وێ: ئاسان. (۲) باش (ئامین): به‌ئاسانی به‌کارده‌هێنریت (ئامین)
 به‌کەلک: (a ~ device)
 (۲) به‌ئاسانی ئی ده‌خو‌یریت (که‌شتی)
 (۴) کارامه (له‌کاری ده‌ست‌دا): سه‌ره‌ره‌چوو! پزان (کاری ده‌ست).
handyman (han'di-mən), *n.* هه‌مه‌کار: کەسێک یا گرێ‌کاریکی
 شاره‌زا له‌هه‌موو‌و‌ر‌و‌به‌کارێکی ده‌ست‌دا، وه‌ک چاک‌کردنه‌وه‌ و دانان و
 دروست‌کردنی شتی ناوما‌ن و فه‌رمان‌گه‌و کارگه.
hang (haj), *v.t.* (۱) هه‌لو‌اسین (جل، شتو‌مه‌ک).
 (۲) کردن به‌په‌ته‌وه‌: له‌سێداره‌دان: خه‌نگاندن: هه‌لو‌اسین: له‌قه‌ئاره‌دان.
 (۳) وینه‌هه‌لو‌اسین (۴) را‌زانده‌وه‌ به‌شتی هه‌لو‌اسراو.
 (۵) پێشاندانی وینه‌و تابلۆ له‌مۆزه‌خانه‌دا.
 (۶) رینگرتن له‌به‌ر‌اردانی گشتی کۆپێک به‌دژو‌ه‌ستان و ده‌نگدان به‌و جۆره

hard

hard (hård), *adj.*

- (۱) پەقەت سەخت پەقەت (۲) وورده پاره)
(۳) تەندروست بەھیزو باروودار
(۴) توند قىم (*a ~ blow*)
(۵) قورس كار سەخت گران (*~ work*)
(۶) قورس پرسپار گران (*a ~ question*)
(۷) ھارودە سەخت (*a man ~ to live with*)
(۸) دلپەق بىن بەزەيى (*a ~ heart*)
(۹) ناخەلەتن زۆرزان (*a ~ customer*)
(۱۰) دۇوار ناخۇش سەخت (*a ~ life*)
(۱۱) توندوتىژ (مىزۇق) لەگەل جولاۋىدە زۆردار
(*a ~ master; ~ words*)
(۱۲) سەخت (ھاۋەھما) (*a ~ winter*)
(۱۳) گرى كوتىر (*a ~ knot*)
(۱۴) زەق رەنگ تىر (رەنگ) (*a ~ red*)
(۱۵) ناساز ئار
(۱۶) بەكار زۆر كۆششكەر بە دل كاركار كۆلەندەر (*a ~ worker*)
(۱۷) كحول زۆر تىدايە (*~ liquor*)
(۱۸) پەقەت ئىرخ بارزاي گەرم (بارزاي)
(۱۹) گرانەما پاره (*~ currency*)
(۲۰) بە گوى گرانە خوش نىيە ھەك تىپى "c" و "g" كە بە "k" و "g"
دەخونىرەنە: (*a ~ "c"; a ~ "g"*)
adv.
(۱) بەن تەبى كۆل دان (*Work ~*)
(۲) بە توند بە قايم بە ھىزموە (*Hit ~*)
(۳) بە زەخمەت بە ئارەقى ئاۋچەوان (*~ earned money*)
(۴) بە ئاسانى وانەھىنەر
(۵) توند تەتوند قايم (*Hold on ~*)
(۶) نىزىك
be hard on, (۱) بە توندوتىژى لەگەلدا جولاۋىدە
(۲) ناخۇش بوون بۇ ئىش ئازار پىندان (بوودان)
hard and fast, توندوتىژ نەگۈز پەيرەو لىنى لا ئادىت
(*hard and fast rules*)
hard of hearing, گوى گران
hard up, [Colloq.], دامو (تەبىيەت بۇ پاره) زۆر پىنويستى شتىك
بوون يا بۇ بەتاسەۋەبوون پەرتشان بوون بۇ
hard-boiled (hård'boild'), *adj.* (۱) باش كولا يا پەقەت (ھىلەكە)
(۲) دلپەق بىن ھەست بىن بەزەيى
hard-bound (hård'bound'), *adj.* بەرگ پەقەت پەرتووك
hard cash, (۱) پارەى وورده
(۲) پارەى پەقەت پارەى ئامادە يا لە دەستدا بوو
hard-core (hård'kôr'), *adj.* قال نەگۈز و نەگۈز سەخت
(*~ criminals*)
hard core, ئاۋكروكى سەختى ھەرگىز نەگۈزى كۆمەلەيكە
(*the ~ of the movement, party, etc.*)
hard-cover (hård'kuv'čr), *adj.* = **hard-bound.**
harden (hård'd'n), *v.t.* (۱) پەقەت كرىن پەتەكردن سەخت كرىن
(۲) قال كرىن بىكىش كرىن
(۳) ھەست كوشتن بىن ھەست كرىن دلپەق كرىن (*It ~ed his heart.*)
(۴) ھەيىن چەسپاندن پەتەكردن
(۱) پەقەت بوون بەست سەخت بوون
v.t.
(۱) بەرەنەنە (ئىرخ) (ب) چەسپىن (ئىرخ) نەگۈزبان
(۲) دلپەق بوون ھەست مردن دل سەخت بوون (*His heart ~ed.*)
-hardener (*n.*)
hard-fisted (hård'fis'tid), *adj.* پەزىل پىسكە بارەپىس
دەس قوچار
hard-handed (hård'han'did), *adj.* دەست رىر ەلەبەر كارى

harmonize

- دەستى (۲) زۆردار توندوتىژ بىن ئامان دلپەق
hard-headed (hård'hed'id), *adj.* (۱) كوداپەست راستى بىن
شويىن ھەست نەگەتوۋ (۲) سەرسەخت كەللەپەق سەركىش
hard-hearted (hård'här'tid), *adj.* دلپەق بىن بەزەيى بىن ھەست
(۱) كىش بە كىش ھىزا دەبردن
(۲) ئازايەتى چاۋنەترساۋى
hard labor, ئىشى گران (كە سزايەكە دەدرىت پەسەر بەنددا)
hardly (hård'li), *adv.* (۱) بە گران بە زەخمەت (۲) بە توندوتىژى
(۳) بە دەگەن (۴) بە ئاستەم بە حال ھىج (۵) لەوانە نىيە بۇ نىيە
(۱) پەقەت پەقەتتى (۲) دلپەقى
(۳) قورسى گرانى
hard-nosed (hård'nōzd'), *adj.* [Colloq.], كەللەپەق سەركىش
جىر سەرسەخت سەل نەكەرەۋە
hard palate, ئاسمانەى دەم
hardship (hård'ship), *n.* (۱) بارى ناخۇش ئزان ناخۇش دۇۋارى
دوچارى گولتارى نەبوونى تەنگانە ئارەھەتى چەوسانەۋە (۲) ھۆيەكى
تاييەتى ناخۇش ئارەھەتى چەوسانەۋە (نەبوونى ئىش ئازار)
hardtop (hård'top'), *n.* ئوتومبىلىكە كە سەركەى پەقەت ئاكرىتەۋە
(۱) وورده شتى ئاسنىن يا پۇلاين بىزمار (*hardware* (hård'wâr'), *n.*
پارچەى مەكىنە دەفر... ھەتد) (۲) كەرەسەى قورسى سويا چەك لۇرى
ھەتد)
(۱) ئازا چاۋنەترساۋ (۲) سەرجى سەركىش
hardy (hård'di), *adj.* ھەلەشە (۲) بە كىش (مىزۇق) گياندار پوۋەك
hare (hâr), *n.* كەروىشكە كىۋى كەروىشكە
harem (hâr'əm), *n.* (۱) بەشى ئزان لە خانوۋ يا مالى موسولمانىكدا
(۲) ئن و دۇستو كارەكەر كە لەم بەشەدا دادەنىشنى ئىش نەكەن
hark (härk), *v.i.* گونىگرتن گوى كره
hark back, گەپانەۋە بۇ باسنى پىشورت لە دوۋان يا بىرەنەۋەدا
harken (härk'n), *v.i. & v.t.* = **hearken.**
Harlequin (här'lə-kwin, här'lə-kin), *n.* كەسنى قۇشە
نەكتەرى قۇشە
adj. (۱) قۇشە (۲) رەنگارەنگ
harlot (här'lät), *n.* قەحبە: ئافەتتىكى سوۋك
-harlotry (*n.*)
harm (härm), *n.* زيان وەى
v.t. زيان لىدان زيان پىنگەياندن ئازاردان
لە مەترسىدا بوون
in harm's way, زيانبەخش خراب بەد بەۋەى
harmful (härm'fæl), *adj.* بىن زيان بىن وەى بەسزەان
harmless (härm'lis), *adj.* (۱) ھاۋسۇز ھاۋبىرپا
(۲) ھاۋناۋاز يەك دان ساز (مۇسقىا) گونجاۋ
harmonic (här-mon'ik), *adj.*
n. ئاۋازنىكى ساز يا گونجاۋ
-harmonically (*adv.*)
harmonica (här-mon'i-kə), *n.* ھارمۇنىكا: ئامبىرىكى مۇسقىايە
harmonics (här-mon'iks), *n.pl.* زانستى دەنگى مۇسقىايى
harmonious (här-mō'ni-əs), *adj.* (۱) يەك دان پىكۋپىك
پىكەتوۋ چوون يەك پىكەۋە گونجاۋ
(۲) ھاۋەستو بىرپاۋەر لەگەل يەك گونجاۋ
(۳) ھاۋناۋاز يەك ئاۋاز ساز
-harmoniously (*adv.*); **harmoniousness** (*n.*)
(۱) مۇسقىاي يەك ئاۋاز دانەر
(۲) بوۋىز ھۇنەر شاعىر (۳) رىنكەۋ كۆكەرەۋەى پارچە ئوسراۋى لەيەكچو
(بەتاييەتى لە ئىنجىل دا) (۴) ھاۋناۋازكەر يەك ئاۋازكەر رىنكەۋ سازكەر
harmonize (här'mə-nīz'), *v.i.* پىنكەرە گونجاۋ پىنكەۋت
ھاۋناۋاز بوون يەكەتەتەن

hatch

- (۱) دروگر؛ خرمای هانگر **harvestman** (här'vist-mən), *n.*
 (۲) جوزه میروویکی وه جانجائوکیه.
harvest moon,
has (haz), *the third person singular, present indicative, of- have.*
has-been (haz'bin'), *n.* [Colloq.],
 برونه ماو؛ له کۆندا بهیره.
hash (hash), *v.t.* جین (گۆشت، سهوزه)؛ قاش کردن؛ لهت لهت کردن. [Colloq.]
 (۲) تیکدان؛ بهسره کداندان.
 (۱) گۆشت و سهوزه جیروا و تیکه لاو کراو؛ شله (۲) شومه کی تیکه لاو *n.*
 (۳) چیشتی مجور
hashcesh (hash'esh), *n.* = **hashish**.
hashish (hash'esh, hash'ish), *n.* حهشیشه؛ تلیک؛ بهنگ.
hasn't (haz'nt), = **has not**.
hasp (hasp), *n.* (۱) لهجامه (دەرگا، پهنجهره، سهرقاپ، پهتوک).
 (۲) کلّفه دزور
v.t. به نهجامه لیکدان یا پیکه بههستن.
hassle, hassel (has'l), *n.* [Slang],
 (۱) دمه قالی؛ شهر؛ مشتومر
 (۲) سهرنیشه؛ شهره شوق؛ گیره و کیشه؛ گۆیهنگ.
v.t. ههراس پین هانگرتن؛ ههراسان کردن؛ سهرخسته سهرا؛ توشی سهرنیشه و
 شهره شوق کردن؛ پهستکردن (*Don't ~ me.*)
hassock (has'ok), *n.* (۱) قوبه لیک گیای چپ
 (۲) کوش؛ بالیف؛ لهسکه ملی قاج؛ کوشنیک لهستوره بۆ کرنوش لهسه
 بردن و نوژ کردن له کلنسه دا
 (۱) پهله؛ خیرایی؛ دهستوبرد
 (۲) شپیره یی؛ شپیره (*It ~ makes waste.*)
 (۳) پیوستی پهله کردن؛ پهله یی.
 (۱) به پهله (۲) به شپیره؛ به شپیره یی.
 پهله کردن؛ دهستوبرد کردن
hasten (has'n), *v.t.* پهله لیک کردن؛ پهله کردن؛ راپه پاردن؛ زو کردن
v.t. پهله کردن؛ زو کردن
hastily (has'tl-i), *adv.* به پهله؛ خیرا؛ زو؛ به شپیره یی؛
 به پین بیر لیکر نهوه.
hasty (has'ti), *adj.* (۱) پهله؛ به پهله؛ خیرا
 (۲) به شپیره یی و به پین بیر کردنهوه کراو.
 (۳) تهنه جیکانه؛ زو هه لچوو (۴) پین نارام.
hat (hat), *n.* (۱) شپقه؛ کلای؛ فیرهنگی؛ تهپه؛ کلای.
 (۲) کلای سهره قه شعی کاسولیک (ب) پلهی سهره قه شه.
v.t. شپقه کردنهوه؛ کلای لهسه کردن.
pass the hat,
take one's hat off to, پیتاک کردن.
 پیتاک کردن؛ پیوزایی لیکر؛
 پیتاک بۆ بوون (له بهر کردن کارنکی گرتگ).
talk through one's hat, [Colloq.],
 کسه هیچی ئی نه زان؛ قسهی هیچ و پوچ و پین مانا کردن
throw one's hat into the ring, (۱) بهشاری مله لیک به بوون.
 (۲) خن یا لاوتن بۆ هه لیکاردن.
under one's hat, [Colloq.],
 نه پنهانی؛ په پنهانی.
hatch (hach), *v.t.* (۱) هه لیکان (هلیکه، جووچک).
 (۲) هه لیکان (پیلان)؛ پیلان گرتان
v.t. هه لیکان (هلیکه، جووچک)
 (۱) هه لیکان. (۲) سهرحمی جووچه لهی مریشنیک یا بانده بهکی تر؛
 دهسته جووچی پیکه وه هه لیکان. (۳) لهجام؛ بهره
hatch (hach), *n.* (۱) نیوهی خواره وهی دەرگا یا چه به بهیک که له دوو
 بهش پیکه اتوه که به جیا جیا دهکرتنه وه دانه خرتن
 (۲) دەرگا یا که به بهرنکی سهرگیرا له زهمینهی زوور یا کهشتیدا.

harmony

- v.t.*
- گونجاندن؛ ریکخستن؛ یهک ناواز کردن؛ یهکخستن
-
- harmonization**
- (
- n.*
-).
-
- harmony**
- (här'ma-ni),
- n.*
- (۱) هارمونی؛ یهکخستن؛ سازان
-
- پیکه وه گونجان؛ هارمونی (۲) هاوههست و بیرو به بیرو؛ لهگه یهک هه لیکر
-
- یا گونجان؛ ته پایی. (۳) یهک دانی؛ چوینه کی؛ ریکخستن لهگه یهک (بهنگ،
-
- شپوه، قه ره؛ گونجان. (۴) چه د نووسراویکی له بهکچووی پیکه وه ریکخراو
-
- (به تابیته هی لیکچیل)
-
- harness**
- (här'nis),
- n.*
- (۱) قه لغانی مرؤ یا نه سپ.
-
- (۲) زین و ناوو سینه بهند و قایش و قرووشی نه سپ.
-
- (۳) گیر و گولنگ؛ پهت یا قایش پیوه بهسته ره وه.
-
- v.t.*
- (۱) هینانه بهر بار؛ گرتن (ولاخ)؛ زین و ناو کردن
-
- (۲) به رهه ئی هینانه بهر؛ مالی کردن؛ دایین کردن و سوود ئی وهرگرتن
-
- (
- to ~ the forces of Nature*
-)
-
- (۳) [Archaic] قه لغان له بهر کردن
-
- له بهر نارد؛ له کاتی کردن کار ئی ناسایی خندا؛ خه ریکی
-
- in harness,**
-
- (to die in harness) کاری هه موو پوزه ی خو بوون
-
- harp**
- (härp),
- n.*
- (۱) نامیرکی موسیقی ژنده ره
-
- (۲) شتیک که له نامیره بکات
-
- (۳) [Slang] نرله ندی یهک (له پووی سووکی به ره).
-
- v.t.*
- (۱) لیدانی سه د نامیره موسیقی به
-
- (۲) زور له سه ره یهک باس پویشتن (دوان، نووسین)؛
-
- نه به ره وه؛ در زده پیدان
-
- (
- He is continually ~ing on his misfortunes.*
-)
-
- harpist**
- (här'pist),
- n.*
- لیدهری نامیری " harp"
-
- harpoon**
- (här-pöön'),
- n.*
- رمی راه بههنگ
-
- v.t.*
- راه بههنگ کردن بهم بهم
-
- harpichord**
- (härp'si-körd'),
- n.*
- نامیرکی موسیقی ژنده ره
-
- پیانو دکت
-
- harrier**
- (har'i-ër),
- n.*
- (۱) حوره سه گیک ریوی نینگیزی به به تابیته یی
-
- بۆ ریوی که ریشکه کیوی
-
- (۲) [Slang] دهسته بهک سهگی وه هاو راجی بهکان له راودا
-
- (۳) راکریکی دور
-
- harrier**
- (har'i-ër),
- n.*
- (۱) تالانکه؛ پورته ره که وه
-
- (۲) جوزه هه لیکه
-
- harrow**
- (har'ö),
- n.*
- مالی ناسین؛ بۆ زهوی تهخت کردن
-
- v.t.*
- (۱) ماله ر؛ گشتوکار؛ (۲) بریندار کردن؛ برین
-
- (۳) پهستکردن؛ چه وساندنه وه؛ دنگرتن؛ ناره حهت کردن؛ دیق پیکر
-
- harry**
- (har'i),
- v.t.*
- (۱) تالان کردن؛ پورته کردن
-
- (۲) هه رس کردن؛ دیق پیکر؛ پهستکردن؛ چه وساندنه وه.
-
- harsh**
- (härsh),
- adj.*
- (۱) ناسار؛ سهنگ (۲) زهق (بهنگ)
-
- (۳) تیز؛ تاه؛ تال (۴) زهر.
-
- (۵) ناخوش؛ ناپه سندا؛ ناساز.
-
- (۶) به دیرو خسار؛ ناشرین؛ قه لب (پروالته)
-
- (۷) توندونن؛ کردنه وه؛ پهق؛ پین به زه یی؛
-
- (
- ~ words; a ~ judge,*
-
- judgement, reply, treatment, punishment, etc.*
-)
-
- harshly**
- (
- adv.*
-);
- harshness**
- (
- n.*
-).
-
- hart**
- (härt),
- n.*
- نیره ناسکی پینج سالانه و گه وره تر.
-
- harvest**
- (här'vist),
- n.*
- (۱) خرمایان؛ کاتی خرمایان
-
- (۲) به ره می دانه یه یا میوه سهوزه و بهرنیک؛ بهر بوومی گشتوکاری
-
- سالیک ۳. دورینه وه؛ دهغل ودان کۆکردنه وه؛ دورینه و خرمای هانگرتن؛
-
- رین؛ میوه سهوزه
-
- (۴) به ره می؛ بهر بووم؛ نهجام (
- Death is the ~ of war.*
-)
-
- v.t. & v.i.*
- دورینه وه؛ دورینه کردن و خرمای هانگرتن؛ دهغل ودان
-
- کۆکردنه وه؛ پین؛ به ره می کۆکردنه وه
-
- harvester**
- (
- n.*
-).

hatchery

- (۳) ده‌رگا با سرقاپی نهم کله‌بهره.
(۴) ده‌رگای لاڤاو دایینکردن له به‌نداو یا پو‌باردا.
(۵) تۆری ماسی گرتن
hatchery (hach'ēr-i), *n.* شوئنی هسکه مه‌لئنان به‌تایبه‌تی می
مریشکو بالنده‌ی ترو ماسی.
hatchet (hach'it), *n.* ته‌شوی
bury the hatchet, شهر وه‌ستاندن؛ ناشتوونه‌وه.
dig (or take) up the hatchet, شهر مه‌لگیرساندن؛ جه‌نگان؛
جه‌نگ کردن.
hatchetman (hach'it-mən), *n.* پی‌او‌کوژی به‌کری گراو.
hatchway (hach'wā'), *n.* ده‌رگا یه کله‌به‌ریکی سمر داپوشراوی
زه‌مین‌ی که‌شتی یا خانویه‌ک
hate (hāt), *v.t. & v.i.* بق ئی بور؛ قیر ئی بوون
n. (۱) بق؛ قین. (۲) که‌سک یا شتیکی قین ئی بوو
hateful (hāt'f'l), *adj.* (۱) کینه له دل؛ رقاوی؛ قیناوی؛ قین له‌به‌ر.
(۲) بۆگه‌ن؛ پیس؛ بافتی بق ئی بوونه؛ ناپه‌سهند.
hath (hath), *archaic third person singular, present indicative, of have.*
hatred (hā'trid), *n.* بق؛ قین؛ ناحه‌ری
haughtiness (hō'ti-nis), *n.* لووت به‌ری؛ له‌خوبایی بوون؛
که‌شخه‌جیتی؛ تیزلی؛ تیزلیتی
haughty (hō'ti), *adj.* لووت به‌ری؛ له‌خوبایی؛ که‌شخه‌چی؛ تیزل؛
به‌قبز؛ قیر زل
-haughtily (*adv.*)
haul (hōl), *v.t.* (۱) پاک‌کشان؛ نه‌کنش کردن
(۲) کنش کردن به‌ لو‌تومبیل. شمه‌نده‌فه‌ر؛ وولاخ ... هتد؛ گواستنه‌وه.
(*He ~s coal for a living.*)
(۳) گوریسی پیزاری که‌شتی (به‌ بایه‌وانه‌کانی)
v.t. (۱) پاک‌کشان (۲) پوو گوزین (ب).
n. (۱) پاک‌کشان (۲) ده‌سکوتی یه‌ک جاری پاو (تۆری ماسی).
(۳) ماوه یا دووری پاک‌کشان. (*a long ~*).
(۴) باری گوزین‌راوه یا کنش کراو.
haul off, (۱) پووی که‌شتی گوزین (بو شه‌ری له شتیکی نه‌دات).
(۲) خو‌کشانه‌وه؛ کشانه‌وه. (۳) [Colloq.] ده‌ست هینانه‌ نه‌واوه‌و گوپ
به‌سته‌وه پیش زله‌لیدن
haunch (hōnch, hānch), *n.* (۱) پاشن؛ که‌فه‌ن؛ کتگ.
(۲) رانه‌ گۆش؛ پایه‌ی تاق (خانوسازی)
haunt (hōnt, hānt), *v.t.* (۱) هم‌میشه‌و زوو زوو چوونه شوئینیک (مرو).
خینو (۲) په‌ستکردن به‌ شوئین که‌وتن و له‌کۆل نه‌بوونه‌وه
(۳) زوو زوو هاتنه‌ یادی په‌ستکردن: (*Memories ~ed her.*)
(۴) تیداسون؛ خینو یا یادی پابوردو تیدابوون:
(*Memories of a happier past ~ the house.*)
n. (۱) هوارگا؛ په‌ناگا (چایخانه، سهرکۆلان، بار ... هتد).
(ب) لاهه‌ له‌وه‌رگا؛ مۆلگه (۲) [Dial.] خینو.
haunted (hōn'tid, hān'tid), *adj.* خینوی؛ تسایه‌ خینوشین.
(*a ~ house*)
hautboy (hō'boi, dō'boi), *n.* (Also *hautbois*). = *oboe*.
hauteur (hō-tūr'), *n.* لووت به‌ری؛ فیزلی؛ له‌خوبایی بوون؛ تیزلی
have (hav), *v.t.* (۱) هه‌بوون؛ بوون؛ هه‌یه‌تی؛ پین بوون؛ خاوه‌ن بوون.
(*He has money; I ~ a house.*)
(۲) تیدابوون (*The week ~ seven days.*)
(۳) نورش بوون (نه‌خوشتی)؛ هه‌بوون: (*The children ~ measles.*)
(۴) مردنه‌سهر رات؛ رابواردن؛ جه‌شتن: (*H ~ a good time.*)
(۵) زانیر: (*He has no knowledge of the matter.*)
(۶) وا ووتن؛ وا گزیرانه‌وه؛ وا بل‌ابوون: (*Gossip ~ it that...*)

hawk

- (۷) هینانه ژیر ده‌ستی خۆوه؛ بوون به‌ هی خۆ
(۸) خواردن و خواردنه‌وه؛ جگه‌ره‌کشان؛
(*to ~ dinner, a drink, a cigarette*)
(۹) مندال‌بوون: (*to ~ a baby*).
(۱۰) بوون؛ گردن؛ پوودان له به‌یندا:
(*We had an argument, a fight, etc.*)
(۱۱) گردنی کاریندا؛ داواکردن بق گردنی شتیکی:
(*Please ~ this done at once.*)
(۱۲) هه‌بوون (به‌ خاره‌نینتی نا): (*We ~ a talkative neighbour.*)
(۱۳) ینگه‌دان؛ هینشتن: (*I won't ~ this nonsense.*)
(۱۴) [Colloq.]، به‌سهردا زالبوون؛ دایینکردن:
(*I had my opponent now.*)
(۱۵) [Colloq.]، ده‌ستیرین؛ خه‌ل‌تاندن؛ فیل لیکردن:
(*They've been had in that business deal.*)
(۱۶) هه‌روهه‌ا ووشه‌ی "have" به‌کارده‌مه‌نریت وه‌ک کرداری یاریده‌ده‌ر بو
ده‌رپینی کارینکی ته‌واوکراو:
(*I ~ left; I had left; I shall ~ left; I would ~ left.*)
(۱۷) هه‌روهه‌ا به‌کاریش ده‌مه‌نریت له‌گه‌ل چاروگ دا به‌مانای "پینوسته"
(*I ~ to go; He has to do it.*)
n. [Colloq.] ده‌وله‌مه‌ند؛ خوش گوزه‌ران (مرو، وولات، چین):
(*the ~s and the ~-nots*)
پینوسته؛ وا چاکه.
had better,
(*You had better go now.*)
had rather (or sooner), به‌لاوه‌ باشتربوون؛ پین باشتربوون.
(*Had rather make love than war.*)
have at, هینرش برده‌تسه‌ر؛ پیدان؛ پیمانان؛ لیدن.
have done, ته‌واوکردن؛ ته‌واوبوون؛ ئی بوونه‌وه؛ وه‌ستان
رقی کۆن ئی بوون؛ کینه له‌ دلدا بوون دژی.
have it in for, [Colloq.]
have it out, برینه‌وه یا خست به‌لایه‌کی نا‌کوکیدا به‌ شهر یا گفتوگو.
have on, له‌به‌ردا بوون (جل).
have to do with, په‌یه‌ه‌ندی؛ پیوه‌بوون
haven (hā'v'n), *n.* (۱) به‌ندهر. (۲) لانه؛ په‌ناگا
v.t. (۱) هینانه به‌ندهر (که‌شتی)؛ خستنه‌ به‌ندهره‌وه
(۲) لانه پیدان؛ دالده‌دان؛ جینکردنه‌وه؛ په‌ناپیدان؛ گرتنه‌خۆ.
have-not (hav'not'), *n.* [Colloq.] که‌سک یا وولاتیکی بئ
ده‌رامه‌ت یا نه‌بوو.
haven't (hav'nt), = **have not.**
havoc (hav'ok), *n.* ویرانکاری (جه‌نگ، لاڤار، گمردا، بووه‌له‌ره‌وه)
ویران کردن؛ کاول کردن
ویران کردن؛ کاول کردن
v.t. [Obs.]
play havoc with, ویران کردن؛ کاول کردن؛ خاک به‌ تووره‌که‌ بیژانه‌وه
haw (hō), *n.* (۱) گوزین (۲) دار گوزین
haw (hō), *interj. & n.* خو‌پین به‌سهر نه‌سپو‌ گاو وولاخی تردا بۆ
پینچکردنه‌وه به‌لای چه‌پدا.
v.t. & v.i. پینچکردنه‌وه به‌لای چه‌پدا.
haw (hō), *v.t. & interj.* منگه‌نگ کردن (دووان)؛ زمان گیران:
(*to hem and ~*)
hawk (hōk), *n.* (۱) هه‌لۆ؛ واشه. (۲) که‌سکی ده‌ستی یا فیلان.
(۳) که‌سکی شه‌ر په‌رست، شه‌رانی، یا جه‌نگاوه‌ی.
(۱) راوکردن به‌ هه‌لۆ. (۲) راوکردن به‌ خو‌پیدان و به‌سهره‌وه‌ نیشته‌وه
وه‌ک واشه.
v.t. په‌لاماردانی نیجیر وه‌ک واشه.
hawk (hōk), *v.t. & v.i.* (۱) ورده‌فروشی کردن له‌سهر شه‌قامه‌کان و
هاوارکردن؛ چه‌رچیتی کردن. (۲) قارخستنه‌وه.
hawk (hōk), *v.t.* قورگ پاک‌کردنه‌وه (به‌ کوکین).

hawker

- v.t.** به‌لغفم فریدان
n. قورگ یا کوردنه‌وه؛ کۆکه‌ی دهنگ به‌رز
hawker (hōk'ēr), n. وورده‌فروشی گه‌بۆک؛ چه‌رچی
hawk-eyed (hōk'īd'), adj. چاوتیز
hawkbill (hōks'bil'), n. Also hawkbill turtle. کیسه‌لی
 ده‌ریایی
hawse (hōz), n. (۱) نه‌و سه‌شی پیچی که‌شتی که‌ کونی تیدایه بۆ
 گوریسی له‌نگه‌ره‌اویشتن. (۲) کونی گوریسی وده‌ا. (۳) ماوه‌ی به‌ینی پیچی
 که‌شتی و له‌نگه‌ره‌کانی (۴) باری گوریسی ناسنی له‌نگه‌رخست
hawsehole (hōz'hōl'), n. کونی پیشه‌وه‌ی که‌شتی بۆ گوریسی
 له‌نگه‌ر
hawser (hō'zēr), n. گوریسی ناسینی له‌نگه‌ری که‌شتی.
hawthorn (hō'thōrn'), n. دارگیز؛ گیز
hay (hā), n. گزله؛ یووش؛ کا
v.t. گزله‌حسن؛ گزله‌کردن
v.t. (۱) کا پیدان؛ گزله‌ پیدان (۲) گیا به‌خینوکردن بۆ گزله.
 (۳) گزله‌خست؛ گزله‌کردن
hit the hay, [Slang]. چو به‌ناو جینکا؛ نوستن.
make hay, گزله‌خستن
make hay while the sun shines, هه‌ل له‌ ده‌ست خۆ نه‌دان؛
 نه‌به‌یری سوود وهرگرتن له‌ هه‌لینک
hay fever, نه‌خوشی‌یه‌که‌ نیشانه‌کانی پزمیز و قورگ و چاوه‌و ده‌م‌و‌چار
 خورابه‌و جوت ناوکردنه.
hayfork (hā'fōrk'), n. (۱) سینگ؛ شهن. (۲) مه‌کینه‌ی گزله‌ بارکردن
hayloft (hā'lōft'), n. کابه‌ن؛ هه‌وره‌بانی گزله‌و کا
haymaker (hā'māk'ēr), n. (۱) گزله‌خه‌ر؛ گزله‌که‌ر.
 (۲) [Slang]. مسته‌کۆله‌یکی توند
hayrack (hā'rak'), n. (۱) ناخو (۲) چواره‌چووه‌ی سه‌رده‌مه‌نار
 له‌ دو ی واگونی گزله‌ گواسته‌وه‌وه (بۆ گزله‌ زیاتر هه‌لگرتن).
 (۳) وگوسی گزله‌کیشان
hayride (hā'rīd'), n. گه‌شنیکی کورته‌ سه‌ لۆری یا واگۆنیک که‌
 زه‌مه‌نه‌کی کرد به‌ یووشی له‌سه‌ر دانراپی
haystack (hā'stak'), n. به‌سه‌نه‌کی گزله‌ کۆمه‌له‌ گورزی گزله‌ یا
 یووش؛ شارا؛ خه‌رمه‌ن.
haywire (hā'wīr'), n. ته‌ل گورزه‌کردسی گزله.
adj. [Slang]. (۱) شیوا؛ تیکچوو.
 (۲) شیت سهرشیت (to go ~).
hazard (haz'ērd), n. (۱) جۆزه‌ یاری یا قومازیکه‌ به‌ زار ده‌کرت
 (۲) ریکه‌رت؛ هات و نه‌هات (۳) مه‌ترسی.
 (۴) [Archaic]. شتیکی مه‌ترسی لیکراو.
 (۵) کوسی باریکای گۆلف
at all hazards, مه‌ترسی‌یه‌که‌ی هه‌رچه‌نده‌ بێت
hazardous (haz'ēr-dəs), adj. (۱) هات و نه‌هات؛ ریکه‌وته.
 (۲) پر مه‌ترسی
haze (hāz), n. (۱) ته‌مه‌ نه‌ومژ. (۲) لیلی میشتک؛ سه‌ر ئی شیوان
haze (hāz), v.t. (۱) سزد و جه‌وساندنه‌وه‌ی که‌شتی‌یه‌وان به‌ کاری
 قورس و نابینو‌یست پین کردن (۲) جه‌وساندنه‌وه‌ی قوتابی هاو‌پۆل به‌ سه‌ر
 خسته‌سه‌رو لا‌قرتی پینکردنی
hazel (hā'z'l), n. (۱) بسته (۲) داری بسته؛ لقیکی ته‌م داره
 (۳) ره‌نگی قاوه‌یی سووریاو
adj. (۱) هی داری بسته. (۲) قاوه‌یی سووریاو؛ قاوه‌یی سوورو سه‌وزیاو.
 (~ eyes)
hazel-nut (hā'z'l-nut'), n. بسته
haziness (hā'zi-nis), n. (۱) ته‌ماوی ته‌م‌ومژای.
 (۲) لیلی میشتک. بیرکردنه‌وه. بیروباوه‌ن؛ سه‌ر ئی شیوان؛ شیواوی.

head

- hazy (ha'zi), adj.** (۱) ته‌ماوی؛ ته‌م‌ومژای.
 (۲) لیلی (میشتک، بیرکردنه‌وه، بیروباوه‌ن)؛ سه‌ر ئی شیواو؛ شیواو.
 (a - mind; ~ thinking, ideas, etc.)
-hazily (adv.).
H-homb (āch'bom'), n. بۆم‌بای هایدروجینی.
he (he), pron. (۱) نه‌و (پیاو، کور، گیاندار) نیرینه، شتیک که‌ به‌ نیرینه
 بناسریت. (۲) نه‌و که‌سه‌ی هه‌رکه‌س؛
 (H- who laughs last laughs best.)
n. پیاو؛ کور؛ گیاندار) نیرینه. (Our dog is a ~).
he- (hē), پینشگریکه‌ به‌مانای: نیرینه: (~ -dog).
head (hed), n. (۱) سه‌ر. (۲) که‌له؛ که‌له‌سه‌ر.
 (۳) میشتک: (Use your ~).
 (۴) توانا؛ لیهاتووایی؛ زیره‌کی: (He has a ~ for mathematics).
 (۵) که‌س؛ یه‌کی: (~ dinner at five dollars a ~).
 (۶) سه‌ر (ناژهن): (fifty - s of cattle).
 (۷) شیوه‌ی سه‌ر (په‌یکه‌ر، تابلۆ).
 (۸) نه‌و پووه‌ی پاره‌ی وورده‌یه‌ که‌ وینه‌ی سه‌ری تیدا هه‌لکه‌نراوه‌ و پنی
 ده‌ووتری: "شیر" (۹) پۆپ؛ ته‌وقه‌سه‌ر؛ لای سه‌روو:
 (۱) ته‌وقه‌سه‌ر؛ سه‌ر (لاپه‌ره، پایه، شیوه‌ی موز یا شت).
 (ب) سه‌رباس. (ج) گرتگرتین به‌شی باسینک.
 (د) که‌فی سه‌ر په‌رداخه‌ بیره (the ~ of a glass of beer).
 (ه) سه‌ری ته‌پل.
 (۱۰) پیشه‌وه‌ی شتیک یا سه‌ره‌که‌ی
 (۱) سه‌رو (چه‌ریاه)؛ لاسه‌روو: (the ~ of a bed, table, etc.).
 (ب) سه‌ری دور له‌ زه‌مه‌نی ناسکه‌له. (ج) پیچی که‌شتی؛ پووی که‌شتی
 (د) پینشه‌نگ (له‌شکر). (ه) نه‌سه‌رو نه‌سه‌ری شتیک.
 (۱۱) (۱) سه‌ری ده‌ری. (ب) نووکی تیز. (ج) سه‌ری قه‌دپان.
 (د) سه‌ری ده‌ری یا گه‌رمه‌ژنه. (۱۲) چه‌رمی سه‌ر ته‌پل.
 (۱۳) سه‌رچاوه (پویر، جۆگه). (۱۴) ته‌وژمی ناو.
 (۱۵) سه‌روک؛ سه‌ره‌ک؛ سه‌رکه‌ده؛ سه‌رکه‌وره (مال)؛ پینشه‌وا.
 (۱۶) به‌رینه‌به‌ری قوتابخانه
 (۱۷) ته‌قینه‌وه‌ی ته‌نگه‌چه‌له‌مه: (Things may soon come to a ~).
 (۱۸) [Slang]. ناوده‌ستخانه؛ توالت
 (۱۹) (۱) سه‌لک (که‌له‌رم، کاوه، پیاو). (ب) لق و پۆپ (دروخت، پووه‌ک).
 (۲۰) سه‌ری ناسینی داری یاری گۆلف.
adj. (۱) سه‌ره‌کی؛ یه‌که‌م (۲) پیشه‌وه‌ی می پینشه‌نگ.
v.t. (۱) سه‌روکی کردن؛ سه‌رکه‌ده‌ی کردن؛ سه‌روکایه‌تی کردن.
 (۲) له‌ سه‌ره‌قاوه‌ بوون؛ یه‌که‌م بوون: (She ~s the list).
 (۳) سه‌ر بۆ دروستکردن. (۴) [Rare]. سه‌ربیرین.
 (۵) لق و پۆپ کردن. (۶) به‌ ده‌وری سه‌رچاوه‌دا پۆیشتن.
 (۷) پۆیشتن یا لیکورین به‌ره‌و: (I ~ed the car for home).
 (۸) له‌ تۆپ دان به‌سه‌ر (یاری فوتبۆل).
v.t. (۱) هه‌لقۆلان (پویر). (۲) گه‌وره‌بوون و بوون به‌ سه‌لک (که‌له‌رم، که‌مو).
 (۳) پۆیشتن به‌ره‌و؛ چوون بۆ: (They ~ed home).
come to a head, (۱) گه‌پین (دوومه‌ل)
 (۲) ته‌قینه‌وه (ته‌نگه‌چه‌له‌مه)
give a head, [Slang], بۆ مژین یا لیستنه‌وه (پیاووژن).
go to one's head, (۱) سه‌رخۆش کردن؛ هیئانه‌ جۆش؛ سه‌ر ئی شیواندن.
 (۲) هه‌ست به‌ زل کردن؛ خۆ به‌ زل دانان.
hang (or hide) one's head, سه‌رشۆر کردن (شه‌رمه‌زاری).
head and shoulders above, ژۆر باشته‌بوون له‌ (موز).
head off, (۱) به‌ره‌و بری دانه‌وه. (۲) پین لینگرتن؛ نه‌ه‌یشتن.
head over heels, (۱) سه‌رمه‌قولات دان. (۲) ژۆر؛ ته‌واو؛ یه‌کجار.
 (۳) به‌ هه‌له‌شه‌یی؛ به‌ بیاکی؛ به‌ په‌له.
heads up! [Colloq.], ووریا به‌! ناگات له‌ خۆت بیا!

headache

- keep one's head, خۇنەشەندۇن: خۇتېك ئەدان: بە ژىرى و ھىمنى مانەو
- keep one's head above water, (۱) سەرناروكموت: ئوقم نەبوون (۲) ئاگا: خۇ بوون و نەكەوتە ژىر قەرزو.
- lay heads together, پايۇژ بەيەكتر كىرە: تەگبىر كىرە: پىلان دانان پىنگەو
- lose one's head, شەژان: سەر ئى تىگچوون: سەر ئى شىوان
- make head or tail of, سەر ئى دەرچوون: تىگەيشتن. (نەم رىسەيە بەزۇرى لە بارى "نەفى" يا "نەكرەن" دا بەكار دەھىنرەت، واتە بە مانا "سەر ئى دەرەنچوون" يا "تى نەگەيشتن")
- (I can't make head or tail of it.)
- out of (or off) one's head, [Colloq.], شىت
- over one's head, (۱) ژۇر فورس يا گران: تىگەيشتن زەحمەتە (۲) چوونە لاي پەيەگى بەرژتر (سكالاكرەن).
- put heads together, پايۇژ كىرە: تەگبىر كىرە: پىلان دانان بەيەكەو.
- take it into one's head, ھاتن نە ھەباند: بىرلىكرەنەو
- turn one's head, (۱) گىژ كىرە. ۲ لەخۇبايى بوون.
- headache (hed'āk'), n. (۱) سەرنېشە: ژانەسەر (۲) [Colloq.], دەردى سەرى: چەرمەسەرى: مەراق: ناخۇشى: گىچەل.
- headband (hed'band'), n. (۱) سەرىنج (شەرت يا قايش). (۲) نەقتى سەرەتاي پەندى پەرتووكىك.
- headboard (hed'bōrd', hed'bōrd'), n. تەختە لاسەرووى
- heddress (hed'dres'), n. (۱) سەرىنج: كلارو جامانە يا مشكى (۲) شەموى فۇدەھىنانو پىنگەيشتن
- headed (hed'id'), (clearheaded) ياشگرەنكە ئەمانى: (۱) مېشكىكى تايەتە ھەيە (۲) چەند سەرنكى ھەيە (two-headed).
- headfirst (hed'fūrst'), adv. (۱) بەسەرد (مەلەكرەن). كەرتە خوارەو. ۲ بە ھەلەشەيى: بە بىياكانە
- headgear (hed'gēr'), n. (۱) سەروىج: كلو: تەبلە: شەپە: كلوى ناسر (۲) قابىش و قىووش و گىژوگونكى سەرى ئەسپ و ماين.
- heading (hed'in'), n. (۱) سەرووتار: تونىلى كانگە
- headless (hed'lis'), adj. (۱) سەرىراو: بى سەر (۲) بى سەرگەرە: بى سەرك: (۳) بى مېشك: كەر
- headlight (hed'lit'), n. چىراي ئوتومبىل، شەمەندەفەر، يا سەر تەوهرى كەشتى.
- headline (hed'lin'), n. (۱) سەردىز: سەرووتار: پۇژنامە، دەنگوباس. (۲) كورەي دەنگوباس.
- v.t. (۱) سەروود: ئۇ ئوسىن يا دانان (۲) بلاكرەنەو لە شوئىنكى ژۇر دياردا
- headlong (hed'lōn'), adv. (۱) بەسەرد: نە سەرمەوقولات: سەرىدەر وخوار: ۲، بەخىراو بە قايم. (۳) بە ھەلەشەيى: بە بىياكى.
- adj. (۱) لىز: ۲، بەسەرد: سەرىدەر وخوار: (۲) خىراو قايم. (۴) ھەلەشە: بىياك.
- headman (hed'mən'), n. (۱) سەرك: سەركەرە: سەركارا: چاودىر (۲) [Rare], پىاركوژ.
- headmaster (hed'mas'tēr, hed'mäs'tēr), n. بەرىنەبەرى قوتابخانە بىار
- headmistress (hed'mis'tris), n. بەرىنەبەرى قوتابخانە (ژن).
- headmost (hed'mōst'), adj. يەكەم: لەبىش ھەمووشىگدا: لەپىشەو
- head-on (hed'on'), adj. & adv. بەسەرد (a ~ collision).
- head-phone (hed'fōn'), n. بىستوك: بى بىست
- headpiece (hed'pēs'), n. (۱) سەرىنج: كلو: كلوى ناسن:

hear

- شەپە. (۲) بىستوك. (۳) مېشك: سەر. (۴) نەقتى سەرەتاي پەرتووكىك يا بەندىكى.
- headquarters (hed'kwōr'tōrz), n. pl. (۱) بارەگا (جىزب)، پىگخراو، سويا، دەرگاي بازىگاني... ھتد: سەرشار. (۲) فەرمانبەرانو كارىدەستەنى بارەگا.
- headrest (hed'rest'), n. پالېشتى سەر.
- headset (hed'set'), n. بىستوك.
- headship (hed'ship'), n. سەركايتە: پەلى سەرك
- headsman (hedz'mən'), n. (۱) پىاوكوژ (بە سەرىن). (۲) [Rare], سەرك: سەركەرە.
- headspring (hed'sprīn'), n. سەرچاوە.
- head-stall (hed'stōl'), n. لغاو: پەشە: ئەو بەشەي لغاو يا پەشەو كە دەكرەتە سەرى ئەسپ و ماين.
- head start, دەستپىكرەنى كى پرگىنەك لەپىش كەسانى تردا
- head-stone (hed'stōn'), n. (۱) بەردى بناغە (۲) كىل: كىلە قەبر.
- headstrong (hed'strōn'), adj. سەركىش: سەرىنج: سەرسەخت: كەلەرەق: سەرىق
- head-waiter (hed'wāl'ēr), n. سەرك بەردەستان (چىشتخانە).
- headway (hed'wa'), n. (۱) پۇ پىشەو. (۲) پىشكەوتن (كار، پۇژە): سەركەوتن. (۳) بۇشايبى ژور سەر (دەرگا، تونىل). (۴) ماوہى كات يا دورى نىوان دوو شەمەندەفەر يا كەشتى كە بەھمان
- head wind, رىنگەداو ھەمان پودا بىژن
- head-work (hed'würk'), n. باي بەرمو پوى كەشتى يا فېژكە.
- heady (hed'i'), adj. كارى مېشك: بىركەنەو (۱) ھەلەشە: بىياك (۲) سەرخۆشكەر (~ wine).
- heal (hēl), v.t. (۱) چاكرەنەو (بە دەرمان): چاكرەنەو: (۲) سارپژ كىرە (برىن).
- (to ~ the sick) (۳) لە خەم و خەفەت و ناخۇشى و دەردى سەرى بىزگار كىرە. (۴) ئاشتكرەنەو: پىگەپىنانەو
- v.t. (۱) چاكرەنەو: نەخۇش. (۲) سارپژبوون (برىن).
- healer (hel'ēr), n. چاكرەو (مىز، شت): (۱) تىماركەر: پىشك: دەرمانكەر. (۲) كەسپكە بە دوغاوترا نەخۇش چاك دەكاتەو. (۳) دەرمان
- health (helth), n. (۱) تەندروستى: لەش ساغى. (۲) گەشەكرەن: پەرسەندەن. (۳) قۇش.
- healthful (helth'fəl), adj. (۱) ساڭگارا باش بۇ تەندروستى. (۲) [Rare], تەندروست: لەش ساغ.
- healthy (hel'thi), adj. (۱) تەندروست: لەش ساغ: ساغ. (۲) ساڭگارا باش بۇ تەندروستى: (~ food). (۳) باش و بەھىز لە پەرسەندەدايە. (۴) چاك: باش: (~ a ~ appetite).
- healthily (adv.); healthiness (n.). (۱) كۆمەل: تۆپەل: كورد (شەتومەك).
- heap (hēp), n. (۲) [Colloq.], ھەندىكى ژۇر: ژۇر: (~ a ~ of money).
- v.t. (۱) كۆمەل كىرە: كورد كىرە: تۆپەل كىرە: كەلەكەكرەن. (۲) ژۇر پىدان: (~ He ~ed gifts upon me.). (۳) لىپا و لىپ كىرە.
- v.t. كۆمەل بوون: كەلەكەبوون: كورد بوونەو.
- hear (hēr), v.t. (۱) بىستن: گوئى ئى بوون (۲) گوئى لىگرتن، بەتايەتەي: (۱) گوئى لە داوا كرتن لەلەين دادگەرەو: (ب) قایل بوون: بەخشىن: (~ He ~ed my entreaty.). (ج) گوئىگرتن (نۇيەر، شانۇنامە، ووتار). (د) پىتى قەسەكرەن دان: (~ I cannot ~ you now.).

hearing

v.t.	(۳) ناگادارکردن؛ پېژانین
hear from,	(۱) بیستن؛ گوی ئی بوون. (۲) گونگرتن.
hear out,	(۳) (~ of; ~ about) . پېژانین؛ بیستن (دەنگوباس).
not hear of,	(۱) نامە یا سوسکە لێو وەرگرتن؛ تەلەفون بۆ کران؛
hearing (hēr'ing), n.	ئی بیستن (۲) سەرزەنشە کران.
	گویی لیکرتەر هەتا دوایی
	رێ ئەدان؛ قەدەغەکردن؛ گویی ئی نەگرتن.
	(۱) بیستن؛ گویی ئی بوون
	(۲) هەستی بیستن
	(۳) رێ پێدان بۆ قەسەکردن و پوونکردنەوی شتێک.
	(۴) دادگەری؛ دادپرسی؛ لیکولینەوی داوا یا سکاڵایەک لەلایەن دادپرس یا لێژنەیکەرە
	(۵) حاوی دەنگبەکردن؛ (He is within ~)
hearken (här'k'n), v.t.	گویی لیکرتن؛ گویی پێدان
v.t. [Archaic].	سەرچ پێدار بە ووردی
hearsay (här'sä'), n.	گویی لیکرتن؛ گویی پێدان؛ بایەخ پێدان؛ بێقەسەکردن
hearse (hürs), n.	ووتووات؛ غا؛ قەسە دەماو دەم
heart (härt), n.	تەرم؛ دارە تەرە؛ چواردارە
	(۱) دل (۲) سنگ
	(۳) ناوجەرگە: (the ~ of the city)
	(۴) ناوکرۆک؛ سەرزە؛ کاکل. (۵) گەمەرە؛ ناوەرۆک؛ پوختە؛ مالک.
	(۶) دلی مەژۆ؛ سەرچاوەی هەست و نەستیتی؛ بەتایبەتی؛
	(۱) ناودن؛ دەرووز؛ هوش (I know my ~) .
	(ب) سەرچاوەی هەست (ج) سروشت (She has a kind ~) .
	(د) ووزە؛ تیر؛ وورە (I lost ~) .
	(۷) کەسێکی خۆشەویست و رێز ئی گراو (He is a valiant ~) .
	(۸) شەنێک نە شێوەی دلدا بییت (۹) کوویە (کاغەزی قومان).
v.t. [Rare],	هاندان
after one's own heart,	چۆن حەر دەکات وەها
at heart,	لە دلەوه؛ لەدو؛ دلەوه؛ لەناو؛ دلدا
break one's heart,	دل شکاردن؛ سوێ بوونەوه؛ خەم و خەفەتیکی
	زۆر پێدار
by heart,	لەبەر؛ لەمەرووز
(to know something by heart)	
change of heart,	دل گۆڕین؛ دل ئی مەلکەوتن؛ پراگۆڕین
eat one's heart out,	سوێ بوونەوه؛ دل دەرهێنان؛ خەم و خەفەتیکی
	زۆر خواردن
from (the bottom of) one's heart,	لە ناخی دلەوه؛ لە کانگای
	دلەوه؛ پێر بە دل
have a heart,	بە پەحم؛ بورا؛ هاوسۆزی کردن
have one's heart in the right place,	دلپاک بوون؛
	خۆش خواست؛ باش ویست.
heart and soul,	بە گیان و بەدل؛ بە هەموو هیز و توانایەیکەرە.
in one's heart of hearts,	لەناوجەرگی دلەوه؛ لە ناخی دلدا.
lose heart,	وورە بەردان
lose one's heart,	حەزلینکردن؛ دل پێدان؛ کەوتنە خۆشەویستی یەوه.
near one's heart,	زۆر خۆشەویست؛ زۆر گرنگ.
set one's heart at rest,	دلنایابوون
set one's heart on,	بەتاسەوه؛ بوون بۆ؛ دل لێچوون؛ ویستن
	بەتەمابوون؛ حەزلینکردن
take heart,	بروا؛ بەهیز بوون؛ هاندان؛ دلخۆش بوون؛ وورە هاتنەبەر.
take to heart,	(۱) گرتنەدل؛ لە دل گرتن؛ خەفەت پێ خواردن؛
	پێر پەست بوون. (۲) زۆر بە گرنگ گرتن.
to one's heart's content,	چەندی نوێ نوێ دەندە؛ چەند حەز ئی
	دەکات نەوێندە.

heat

wear one's heart on one's sleeve,	هەست زۆر پێشانان؛
	هەست زۆر لەپەر بوون.
with all one's heart,	پێر بەدل؛ بەدل؛ لە کانگای دلەوه؛ بە هەموو
	هیز و توانایەیکەرە.
with half a heart,	بە نیوه بەدل؛ بە نیوه نابەدلی.
heartache (här'täk'), n.	خەم و خەفەت؛ خەمباری؛ دلتنگی؛ سوێ.
heartbeat (här'tbēt'), n.	دل لێدان.
heartbreak (här'tbräk'), n.	سوێ؛ سوێ؛ بوونەوه؛ دل شکان؛
	خەم.
heartbreaking (här'tbräk'ing), adj.	دل شکین؛ خەفەتباری؛
	زۆر ناخۆش؛ (~ news) .
heartbroken (här'tbrö'k'n), adj.	خەفەتبار؛ خەمبار؛
	دل شکاو؛ جەرگراو.
heartburn (här'tbüm'), n.	دلەکۆن.
hearten (här't'n), v.t.	دل پوونکردنەوه؛ هاندان؛ وورە پێدان.
heartfelt (här'tfelt'), adj.	دڵسۆزانە؛ لە کانگای دلەوه؛ راستەقینە.
heart-free (här'tfrē'), adj.	بێ دلدار؛ حەز لە کەس نەکردو.
hearth (härth), n.	(۱) ناگردان. (۲) چوارچێوەی ناگردان.
	(۳) مال؛ خێزان.
hearthside (härth'sid'), n.	(۱) گویی ناگردان (۲) مال؛ خێزان.
hearthstone (härth'stön'), n.	(۱) بەردی ناگردان.
	(۲) مال؛ خێزان.
heartily (här'tl'i), adv.	(۱) بە پووخۆشی؛ بە پووخۆشانە.
	(۲) بەدل؛ بە جۆشەوه؛ بە گەرم
	(۳) بەدل (خواردن)؛ زۆر (خواردن)؛ (He ate ~) .
	(۴) تەواو؛ زۆر.
heartiness (här'ti-nis), n.	پێر بەدلی؛ جۆش
heartless (här'tlis), adj.	(۱) بێ تاقەت؛ بێ وورە؛ ترستۆک.
	(۲) بێ بەزمی؛ بێ پەحم؛ هەست مردوو؛ دل مردوو.
heart-rending (här'tren'ding), adj.	جەرگرا؛ زۆر ناخۆش.
heart-sick (här'tsik'), adj.	خەفەتبار؛ خەمبار؛ پەست؛ دلتنک.
heart-stricken (här'tstri'k'n), adj.	خەفەتبار؛ خەمبار؛
	پەست؛ دلتنک.
heart-string (här'tstrin'), n.	(۱) پەری؛ دل؛ زۆی دل.
	(۲) (pl.) قوولترین هەست.
heart-to-heart (här'ta-härt'), adj.	بە دلیکی؛ کراوە؛ لەپەر
	(دووان)؛ (a ~ talk) .
heartly (här'ti), adj.	(۱) گەرم (بەخێرهاتن)؛ (a ~ welcome) .
	(۲) پێر بەدل؛ زۆر؛ (a ~ dislike) .
	(۳) بەهیز و تەندروست.
	(۴) خۆش (خواردەمەنی)؛ باش و زۆر (ژەمه خۆراک)؛ (a ~ meal) .
	(۵) زۆر حەز لە خواردن کەر؛ زۆر خۆرا؛ باش خۆر؛ (a ~ eater) .
	(۶) بە پیت (زەوی).
n.	(۱) هاوێی؛ برادەر. (۲) کۆک؛ کەشتی یەوان.
heat (hēt), n.	(۱) گەرما؛ گەرمایی؛ گەرمی؛ تین. (۲) پەلە؛ گەرما.
	(۳) گەرما بوون. (۴) ناووهوای گەرم.
	(۵) گەرمی؛ گەرم کردنەوه (بە گاز یا کارەبا)؛
	(His rent includes ~ , light, etc.)
	(۶) تیری (تام؛ خواردەمەنی)؛ گەرما.
	(۷) تا (نەخۆشی).
	(۸) هەستی بەهیز (جۆش، توورەیی، حەن).
	(۹) گەرما (جەنگ)؛ لە گەرما؛ (in the ~ of battle) .
	(۱۰) ناخۆش؛ یەکلەل بوون؛ بەبا؛ پەشمە؛ تەلەب.
[Slang], (۱۱) جموجولینکی زۆر. (ب) زۆرەملی؛ زۆر؛ زۆردارەکی.	
v.t.	(۱) گەرم کردن؛ گەرم کردنەوه. (۲) هێنانە جۆش؛ هەست چوولاندن

heater

- (۱) گرم بونهوه: گرم بون (۲) هاتنه جوش: هست جویان. **v.i.**
heater (hēt'er), *n.* (۱) زوبای گرمی یا گاز: نامیری گرمکر: گرمکر (۲) [Slang], دمانچه.
heath (hēth), *n.* (۱) دهشتیکی چول: دهشتی بهره: که همدی بنچدو. پوهکی تیدا بن (۲) پوهکیکی دهشتکی کورته بالی گول نرخموانییه.
heathen (hē'thən), *n. & adj.* (۱) کافر: کسیکی کافر: بن ناین. (۲) کسیکی کیوی: کیوی.
-heathenism (n.); **heathenry** (n.).
heathendom (hē'thən-dəm), *n.* (۱) کافریتی: بن ناینی. (۲) ولاتو گه لانی بن ناین یا کافر.
heathenish (hē'thən-ish), *adj.* (۱) کافر: بن ناین. (۲) کیوی: نهران.
heather (het'ēr), *n.* پوهکیکی دهشتکی کورته بالی گول نرخموانییه.
heatstroke (hēt'strōk), *n.* گرمابردن: خورنگازی.
heat wave, (۱) گرم: ناورهوی زور گرم. (۲) مایهیکی وهما.
heave (hēv), *v.t.* (۱) بهرگردهوه: به زحمت. (۲) بهرگردهوه و فریدن. (۳) سنگ دهرپهراندن: ناساندن دهرپقاندن.
v.i. (۴) همنسکدان: همناسه همنکشان: نالاندن. (۵) پاکیشان. (۱) ناسان: بهرزیبونهوه.
v.i. (۲) بهرزیبونهوه: ناسان. (۳) رشانوه: رشانوه هاتن: هیلنج دان. (۴) همناسه برکن کردن. (۵) پاکیشان. (۶) جویان: پویشتن.
n. بهرزیبونهوه: ناسان
heaven (hev'n), *n.* (۱) (کن) ناسان: گرمدون. (۲) [I-I]. خود: (۳) به هشت: شونینکی زور خوش. (۴) بهختیاری: شادمانی: کامرانی. (۵) به هشت (ناین)
move heaven and earth, همدان به نریه پی توانا.
heavenly (hev'n-li), *adj.* (۱) ناسمانی: گرمدونی. (۲) زور خوش و پر ناسوده و جوان (۳) به هشتی: تایبته به به هشت.
-heavenliness (n.).
heavenward (hev'n-wērd), *adj. & adv.* بهرم ناسمان: بهرم گرمدون.
heavenwards (hev'n-wērdz), *adv. - heavenward.*
heaves (hēvz), *n.pl.* نه خوشییهکی وولای بهرزیه بریدییه له همناسه سواربون و کوزکین.
heavily (hev'l-i), *adv.* زور نیجگار زور له راده بهدم.
(~ burdened; ~ taxed; ~ populated)
heavy (hev'i), *adj.* (۱) قورس (سنگ): سمنگین. (۲) ناستور (قوماش): قورستر له ناسایی. (۳) توند: قایم: بهمیز: (a ~ blow). (۴) زورتر به شداری کردوه لعهوی چاوه پوان کراوه (دهنگدان و هملیاردن): (a ~ vote). (۵) همناسو و پر شه پزل (دهریا): (a ~ sea). (۶) دهنگ بهرزو قایم (thunder ~). (۷) زلو قبه و ناقله (پوخسان): (~ features). (۸) له راده بهدم: (a ~ drinker). (۹) گرنگ: (a ~ responsibility). (۱۰) جهرگی: (~ sorrow). (۱۱) گران (نیش وکان): قورس: ناره حمت: (~ work). (۱۲) ناخوش (دهنگوباس): (~ news). (۱۳) خه مبار (دل): پر خمو و خهفت: پست: (a ~ heart). (۱۴) خوالو: قورس بو و داکه رتوو (پیلووی چاو): (~ eyelids). (۱۵) تان: ناسمان: تاریک: لیل: (a ~ sky). (۱۶) تیز (بزن): (a ~ odor).

hedge

- (۱۸) ووشکو ناخوش: ناخوش و بن تاقمت کس.
(۱۹) ناقله: سست: (a ~ walk).
(۲۰) قورس: ته پی لیه دیت: (~ footsteps).
(۲۱) لیز: زور لیز: (a ~ grade).
(۲۲) پر چه (سربان): (۲۳) کارساتی (شانو نامه).
adv. زور نیجگار زور
n. (۱) شتیکی قورس یا گران (۲) کس یا نه کترنکی بهد (چرک).
شانو گهری: (۲) [Colloq.], کسیکی بهدو ناپه سندن.
(۴) (۱) دهورنکی کارساتی له شانو نامه یکدا.
(ب) نه کترن که نم دهره ببینی.
به ناخوشی و هیواشی دهروات (کات).
سکپی.
hang heavy,
heavy with child,
-heaviness (n.).
heavy-duty (hev'i-dōō'ti, hev'i-dū'ti), *adj.* (۱) زور بهرگهر: قایم. (۲) گرمگی زور له سره.
heavy-footed (hev'i-foot'id), *adj.* سست و قورس و ناقله (پویشتن).
heavy-handed (hev'i-han'id), *adj.* (۱) ناقله و نهران. (۲) زوردار بن بهرزی: بن بهم.
heavy-hearted (hev'i-hār'tid), *adj.* خه مبار: خهفتبار: دلقنگ: پست.
heavy-laden (hev'i-lād'n), *adj.* (۱) بارقورس: بارگران. (۲) معرقدار.
heavy-weight (hev'i-wāt), *n.* (۱) کسیک یا گیلاندرنکی قورس. (۲) زورانباز یا بوکسبازی که قورسایی له (۱۷۶) پاهن زیاتر بیت (۳) [Slang], کسیکی زور زیرک، گرنگ، یا به ده سلات.
adj. تایبته به کسان و وهما.
hebdomad (heb'də-mad), *n.* حوت پوز: هفته.
Hebraic (hi-brā'ik), *adj.* جوله که: جوله کی: عیبری: تایبته به عیبری کانون زمان و کلتورمکیان.
Hebraist (hē'bri-ist), *n.* زانی زمان و کلتوری عیبری: عیبری زان.
Hebrew (hē'brōō), *n.* (۱) جوله که: جو: عیبری: (۲) زمانی عیبری (کوزو تازه).
adj. جوله که کی: جوله که: عیبری: عیبرانی: تایبته به جوله که.
hecatomb (hek'ə-tōm, hek'ə-tōōm), *n.* (۱) سهرپین و کردن. به قوربانی سهد گا له یوانی کوند. (۲) قوربانییهکی زور کوشتر: قهلاچ.
heck (hek), *interj.* [Slang], به جهه نهم: قیوسیا.
heckle (hek'l), *v.t.* هوها ئی کیشان (ووتاریز: دوینس): همرسان کردن.
heckler (hek'lēr), *n.* هوها کیش: هوها کیش.
hectare (hek'lār), *n.* هیکتار (که بریدییه له ده هزار دووچا مهن).
hectic (hek'tik), *adj.* (۱) سیلای: سیلادار. (۲) قادار. (۳) شپرزده و همیشه خهریک و لک زور و بن نارام و سهر هیچ نه پهرژان (a ~ day, week, time, etc.).
n. (۱) تا (نه خوشی). (۲) کسیکی سیلای.
hecto- (hek'tō, hek'tə), *Also hect-*, پیشگریکه بهمانای: سهد.
hectometer (hek-tə-mē'tēr), *n.* هیکتومتر: سهد متره.
hector (hek'tēr), *n.* به جهه ترسینگر.
v.t. & v.i. (۱) به جهه ترسین کردن. (۲) سهرخسته سهر: په ستر کردن.
he'd (hēd), = he had; he would.
hedge (hej), *n.* (۱) ریزه پوه کی که بوین به پهرژان. (۲) پهرژان: تهیمان: کوسپ. (۳) پاریز: بیجه: بهرزیست.
adj. (۱) هی پهرژان: پهرژانی. (۲) نزم: سووک: بهرزییهوه: (a ~ love affair).

hedgehog

- v.t.** (١) پەرژین کردن؛ تەیمان کردن.
(٢) ~ in ، دەرەدان (بە پەرژین یا دیوان) پاراستن.
(٣) زیان کەمکردنەوە؛ خۆ ئی لادان (زیان)
- v.t.** (١) خۆشاردنەوە یا پاراستن بە پەرژین.
(٢) خۆ ئەدان بە دەستەو (پرسیار و زوڵام) وەلامی راستەوخۆ و ئەوان ئەدان بە دەستەو بۆ قە نەگەوتن. (٣) زیان کەمکردنەوە؛ خۆ ئی لادان (زیان).
- hedger (n.); hedgy (adj.).**
hedgehog (hɛdʒˈhɒɡ, hɛdʒˈhɒɡ), **n.** ژێشک.
hedonic (hē-donˈik), **adj.** (١) خۆش
(٢) تەبەئەتی بە فەلسەفەیی خۆشی پەرستی و خۆشی پەرستان.
- hedonism** (hēdˈn-izˈm), **n.** فەلسەفەیی خۆشی پەرستی و کەیف و پیاواری پەرستی؛ شادەت پەرستی.
- hedonist** (hēdˈn-ist), **n.** خۆشی و کەیف و پیاواری پەرست
کەسێک کە شادەت پەرستی لە ژياندا بە باشترین پێگە یزانی.
- hedonistic (adj.); hedonistically (adv.).**
- heebie-jeebies** (hēˈbi-jēˈbiz), **n.pl.** حەرت و فەرت و بێ ئارامی و شێرەیی و سەرشیستی و سەرلێدان
- heed** (hēd), **v.t.** گۆی پێدان؛ گۆی لێگرتن؛ بەقسەکردن.
- v.t.** گۆنگرتن؛ سەرئەدان؛ بەقسەکردن؛ گۆی پەیلە کردن
- n.** سەرچ؛ گۆی دان؛ گۆنگرتن؛ گۆی پەیلە کردن
(Take ~ of what I say.)
- heedful** (hēdˈfʊl), **adj.** گۆی پەیلە؛ گۆنگرتن؛ وریا؛ بەقسەکردن.
- heedless** (hēdˈlis), **adj.** بێبەکا؛ گۆی پەیلە؛ گۆی نەگرتن؛ گۆی نەدەر؛
لامار
- hee-haw** (hēˈhɒ), **n.** (١) زەپەری کەر. (٢) قاقای پێکەنینی مەدالانە؛
تەریقەیی پێکەنین
- v.t.** (١) رەپین (٢) تەریقانەو؛ قاقای پێکەنین هاتن
- heel** (hēl), **n.** (١) قەنگە پاژنە؛ پاژنەپەن؛ پاژنە (٢) قەنگە پاژنەیی گۆرمەوی.
(٣) پاژنەیی پێلۆ (٤) شتێک کە لە پاژنە بکات لە پەرووی جێ و شێوەی ئەمرکدا
(سەری سەموون، قۆناغە تەفەنگ، بێی تەوەرەیی کەشتی، دوا دلوپی مەیی لەبێی شۆرشەبەکدا... مەتد). (٥) [Slang]، کەسێکی پەیس و پۆگەن
- v.t.** (١) پاژنە بۆ کردن (پێلۆ). (٢) شۆین کەوتن؛ دواکەوتن؛ رافانەدن.
(٣) نە پاژنە سەماکردن؛ پاژنە دان لە زەوی (٤) [Slang]، پارە پێدان.
(٥) جەنگی ناسەن کەوتن پەیی کەنەشیری شەر.
(٦) لە تۆپ دان بەسەری دار (پاری گۆلف).
(٧) دواکەوتن؛ شۆین کەوتن زۆر لە نزیکەو.
(٨) نە پاژنە سەماکردن.
- at heel,** زۆر نزیک لە دواو؛ نزیک لە پەشتەو؛ یەکسەر لە دواو؛ دوا بەدوا.
- cool one's heels,** [Colloq.], چاوەڕێی کردن؛ چاوەڕێ پێکردن؛
بەنگ کردن
- down at (the) heel,** (١) پاژنەیی پێلۆی سواو
(٢) پەڕپووت؛ کۆن؛ دواو؛ شەر
- kick up one's heels,** لە کەیفدا بوون؛ لە خۆشیدا بوون؛
سەماکردن لە خۆشیدا.
- lay by the heels,** (١) پێوێنەکردن؛ کۆت کردنەپەن؛ خەستە بەندەرخانە.
(٢) بەسەردا زالیوون؛ پێ لێگرتن.
- on (or upon) the heels of,** دوا بەدوا؛ یەکسەر لە دواو.
- out at the heels,** (١) پاژنەیی پێلۆ یا گۆرمەوی کۆن تێ بوو.
(٢) پەڕپووت؛ دواو؛ شەرپووی.
- show one's (or a clean pair of) heels,** راکردن لە ترسدا؛
مەلھاتن
- take to one's heels,** راکردن لە ترسدا؛ مەلھاتن.
- to heel,** (١) دوا بەدوا؛ یەکسەر لە دواو. (٢) داوینکراو.
- heel** (hēl), **v.t.** خواربوونەرە بە لایەکدا (کەشتی).
v.t. لارکردنەرە بە لایەکدا (کەشتی).

Helios

- n.** لارەبوونەرە.
- heft** (heft), **n.** [Colloq.]. (١) قورسایی؛ قورسی؛ سەنگ.
(٢) دەسەلات؛ دەست پویشتن. (٣) زۆرەیی شتێک یا بەشە زەکەیی
- v.t.** [Colloq.]. (١) بەرزکردنەرە. (٢) هەلسەنگاندن (بە بەرزکردنەرەیی شتەکە).
- hefty** (hɛfˈti), **adj.** (١) قورس؛ سەنگین (٢) زل؛ گەرم و بەهێز.
- hegemony** (hi-jemˈə-ni, hɛˈji-mōˈni), **n.** زالی (دەسەلات بوون. بەسەر و لاتیکی تەدا) خەستەزێر دەستەو؛ داگیرکردن؛
دەست بەسەردا کێشان.
- hegemonic (adj.).**
- heifer** (hɛfˈɛr), **n.** ئوێنگێن؛ مێ پارێن؛ بەرکەن.
- height** (hit), **n.** (١) پۆپ؛ تەوقەسەر؛ لووتکە.
(٢) ئەرەپ: (the ~ of absurdity).
- (٣) بەرزایی؛ بەرزایی (٤) بالا (مەزۆ)؛ قەلافت؛ درێژی (داروودەرەخت)
(٥) تاف؛ جۆش؛ گەرە (شەپ)؛ هەرەت. (٦) بەرز
(٧) جەنی بەرز؛ بەرزایی؛ بەرزایییەکان.
(٨) [Obs.], پەلەپایەیی بەرز.
- heighten** (hitˈn), **v.t.** (١) بەرزکردنەرە؛ بەرزکردنەرە.
(٢) زیادکردن؛ بەتێتێرکردن؛ توندوتێتێرکردن؛ بەتێن کردن؛ زۆرکردن
(to ~ a person's pleasure, anger, etc.; to ~ the effect of something)
- v.t.** (١) بەرزبوونەرە؛ بەرزبوونەرە. (٢) زیادبوون؛ بەتێن بوون
- heinous** (hāˈnəs), **adj.** زۆر ناپەسەند (کەردەو. تاوان)؛ زۆر خراپ؛
بەدووبۆگەن (a ~ act, crime, deed, etc.).
- heir** (âr), **n.** (١) میراتبەر؛ میراتگەر؛ بەشەبەر؛ خاوەن کەلەپوور
(٢) نەو؛ وەجە. (٣) جێنشێن؛ جێگر.
- heir apparent,** جێنشێن؛ جێگر (پاش مردن)
- heirdom** (ârˈdəm), **n.** (١) جێنشینی؛ جێگری
(٢) میرات؛ کەلەپوور
- heiress** (ârˈis), **n.** میراتبەری ئێ (بەتەبەتیی کچێک یا ژنیکی کە سامان و میراتبەرییەکی زۆری بۆ ماوێتەو).
- heirloom** (ârˈlōm), **n.** (١) شتێکی بەنرخە کە میراتبەر بۆی
دەمێنێتەرە لەگەڵ میراتکەیدا. (٢) شتێکی بەنرخە کە لە باو و پیاوانەرە
- دەمێنێتەرە و هەر لە هۆز یا خێزانەکەدا دەمێنێتەرە.
- heir presumptive,** میراتبەری نێستە؛ میراتبەرێکە کە مافی دەفەوتێت،
نەگەر خەزەمێکی نزیکتەر بە میرات جێنشێنەرە کە لەداک بێت.
- heirship** (ârˈship), **n.** (١) میراتبەریی؛ میراتبەری.
(٢) مافی میراتبەری یا جێنشینی
- held** (held), **past tense and p.p. of hold.**
- heli-** (hɛˈli), = **helio-**.
- helicle** (hɛˈli-kˈl), **adj.** پێنج لول.
- helico-** (hɛˈli-kō), پێنجگرتنە بەمانای؛ پێنج لول.
- helicon** (hɛˈli-kon, hɛˈli-kən), **n.** (١) توانای مۆنەران
(٢) نامێزێکی مۆسیقایییە.
- helicopter** (hɛˈli-kopˈtɛr, hɛˈli-kopˈtɛr), **n.** هیلکۆپتەر.
- helio-** (hɛˈli-ō), پێنجگرتنە بەمانای؛ زۆر؛ خۆر؛ تیشکاوەر؛
تیشکدەرەو.
- heliograph** (hɛˈli-ə-graf, hɛˈli-ə-gräf), **n.** (١) هیلوگراف؛
نامێری وینەگرتنی پۆ. (٢) نامێری پێوانی تینی خۆر.
(٣) نامێری برووسکەنێر بە تیشکی پۆ.
- heliographer (n.); heliography (n.).**
- heliolatriy** (hɛˈli-olˈə-tri), **n.** پۆژ پەرستان؛ خۆپەرستی
- heliometer** (hɛˈli-omˈə-lîr), **n.** (١) تیلیسکۆپی پێوانی تیرەیی
خۆر. (٢) تیلیسکۆپی پێوانی دوروی نیوان دوو ئەستێرە.
- Helios** (hɛˈli-ōs), **n.** خودای خۆر (ئەفسانەیی یونانی).

hemlock

نیووی حیجان (۲) وولاتو گهلانی نیووی حیجان
(۲) ناوچه یا مودای شارهزایی
(۴) نیووی میشلک

-hemispheric (adj.).

hemlock (hem'lok), n. (۱) پروه کینکی ژهراروی کوشندهیه.

(۲) ژهری نهم پوههکه.

hemo- (hē'mō, hem'ō), n. پینشگرنگه بهمانای: خوین:

(hemoglobin)

hemoglobin (hē'mā-glō'bin), n. هیموگلوبین: سوورایی خوین

hemophile (hē'mā-fil', hem'ā-fil'), n. (۱) کهسینکی

هیموفیلیوی ۲. بهکتریایهکی خوین خوشهویسته، واته که لهناو خویندا

باش دهژی

hemophilia (hē'mā-fil'i-ā, hem'ā-fil'yā), n. هیموفیلیا

نهخویشی نهوستانهوهی خوین لهبر نههمیینی تروشی نیرینه دهییت.

hemophiliac (hē'mā-fil'i-ak, hem'ā-fil'yak), n. کهسینکی

هیموفیلیوی

hemophilic (hē'mā-fil'ik), adj. (۱) هموفیلیاری

(۲) له خویندا باش گهره دهییت (بهکتری).

hemoptysis (hi-mop'tā-sis), n. خوین مینانهوه به تف یا به کزکه

(له سییهکان یا بژی ههواوه).

hemorrhage (hem'ēr-ij), n. خوین یژن: خوین بهربوون:

خوین لنها تینکی نژور

v.t. خوین مژان: تروشی خوین لنها تینکی نژور بوون

hemorrhoid (hem'ā-roid'), n.pl. مایهسیری

-hemorrhoidal (adj.).

hemorrhoidectomy (hem'ā-roi-dek'tā-mi), n. مایهسیری

برین: پزیشکوانی)

hemostasis (hi-mos'tā-sis), n. خوین ومستانهوه

hemp (hemp), n. (۱) پروهکی گوش

(۲) پشانی نهم پوههکه (که دمکرت به گوش و پت): گوش

(۳) بنگ که له گولو گهلای نهم پوههکه دهردیت: حهشیشه: تلیاک.

hen (hen), n. (۱) مریشک: مامر: مر (۲) میننه یا مامری هندی بالنده

(۳) [Slang] نافرت: ژن

hence (hens), adv. (۱) لیره: لیرهوه: دور لهم شویندهوه: (go ~)

(۲) له ئیستاره لهمودوا: لهمولو: له ئیسته بهدواوه: (a year ~)

(۳) لهم ژبان یا جیهانه: (before I go ~ and be no more)

(۴) لهم سهرجارهیهوه: (۵) کهوابوو: لهبرنه: لهبرنهوه.

interj.

لاچو لیره: لاچو: بژو: بژو دهرهوه: لاچو لهبرهچاوم.

henceforth (hens'fōrth', hens'fōrth'), adv. لیره: لهمودوا:

لهمودواوه: لهمولو: له ئیستا بهدواوه

henceforward (hens'fōr'wērd), adv. = henceforth.

henchman (hench'mən), n. (۱) بهردهست: خزمنهتکار.

(۲) دهسکلا: داردهست: کلک (مرؤف).

(۳) پالپشتکهرنکی پامیاری که له سوودی خوی دهگهرئ.

hencoop (hen'kōōp', hen'koop'), n. کولانه مریشک

henna (hen'ā), n. (۱) خنه: (۲) خنهیی: قاوهیی سووریاو.

adj. خنهیی: قاوهیی سووریاو.

v.t. خنهیلیدان: خنه تیگرتن.

hennery (hen'ēr-i), n. مریشکخانه: جزی پهروهدهکردنی مریشک:

پهروهدهگای مریشک.

henotheism (hen'ō-thi-iz'm), n. پرواکردن به خدایا بهین

حاشاکردن له بوونی خودای تر.

-henotheist (n.).

hen party, [Colloq.], نامهنکی نافرهتان.

henpeck (hen'pek'), v.t. دهسته مۆکردنی مژود: همراسان کردن

herd

زالی ژن بهسهر مژودهکیدا.

henpecked (hen'pekt'), adj. دهسته مۆ (مژود له لایین ژنکهیهوه):

ژنودهسته (مژود بۆ ژنکهیی): ملکهچ.

hepat- (hi-pat', hep'at), = hepato-.

hepatitis (hep'ā-ti'tis), n. جگر ناوسان: نهخویشی جگر.

hepato- (hep'ā-tō), n. جگر: تاییهتی به جگر.

hepta- (hep'ta), n. پینشگرنگه بهمانای: (۱) حموت.

(۲) حموت گهردی (کیمیاهگری).

heptagon (hep'tā-gon'), n. حموت ۷: حموت گۆشه

-heptagonal (adj.).

her (hūr), pron. (۱) نهو (مرؤف) گیانداري میننه و بن گیانی به من

ناسراو: (They saw ~.; The engine is all right start ~ now.)

(۲) هی نهو (مرؤف) گیانداري میننه و شتی بن گیانی به من ناسراو: (~ hands, ~ voice, ~ hair, ~ purse)

(۱) (۱) چاڤدهر (ب) پهيامبهر (بۆ وولاتانی تر).

herald (her'ald), n. (ج) لئیرسراوی منلهملی و ناھهنگ.

(۲) لئیرسراوی نیشانه و دروشمی بهگژادهیی یا خیلهکی.

(۳) مژدهیهرا: بلاقهگهرهوه: چارچی (ناوی پۆژنامه): پهيامبهر.

(۴) پینشهنگ: بهرای: نیشانه.

v.t. پینش بینن: بلاقهگهرهوه: نیشانهی پرودانی دواپۆژ بوون: مژدهدانی

پرودانی دواپۆژ: چاڤدان: (The cocks ~ dawn all night.)

heraldic (he-ral'dik), adj. تاییهتی به چارچی و پینشهنگ یا

نیشانه و دروشمی بهگژادهیی.

heraldry (her'ald-ri), n. (۱) دروشمی خانهدانی، بهگژادهیی، یا

سوارچاکی. (۲) فرمانی لئیرسراوی نهم جۆره دروشمانه.

(۳) دروستکردن و لیکۆلینهوهی نهم دروشمانه.

(۴) ناھهنگی دابهشکردن و وەرگرتنی دروشمی وهما.

herb (ūrb, hūrb), n. (۱) گیای: گۆزگی.

(۲) گیای بۆندار (پنخانه، جاتره، پونگه ... هتد): گیای دهرمان:

گیای بۆن خوش.

herbaceous (hēr-bā'shəs), adj. (۱) گیایی: وک گیای بۆن خوش:

تاییهتی به گۆزگی. (۲) سهوژو گهل ناسا.

herbage (ūr'bij, hūr'bij), n. (۱) گیای: گۆزگیای لهوهگا: قهرسیل.

(۲) بهشه تهربرهکاتی گیای که دهخورت.

(۳) مافی لهوهراندنی ژاژهل له لهوهرگای کهسینکی تردا.

herbal (hūr'b'l, ūr'b'l), adj. تاییهتی به گۆزگیای گیای بۆن خوش.

n. پهرتووی گیای بۆن خوش و گیای دهرمان.

herbalist (hūr'b'l-ist, ūr'b'l-ist), n. (۱) نووسهیری پهرتووی

گیای دهرمان و بۆندار. (۲) کۆکههروه و زانی گیای دهرمان.

herbarium (hēr-bār'i-əm), n. (۱) چغند نمونهیک له گیای

روشکی پۆل پۆل کراو و نامادهکراو بۆ لیکۆلینهوهی زانستی.

(۲) گیاخانه: شوینی ههگرتنی نهم نمونه ووشکه گیایانه.

herbicide (hūr'bā-sid'), n. دهرمانی بۆلکۆژ

-herbicide (adj.).

herbivore (hūr'bi-vōr', hūr'bi-vōr'), n. گیانداري گیاخۆر.

herbivorous (hēr-biv'ēr-əs), adj. گیاخۆر.

Herculean (hēr-kū'li-ən, hūr'kyoo-lē'ən), adj. (۱) تاییهتی

به "هیرکیولهس" قارهمانی نهفسانهی یۆنان و پۆمان.

(۲) [h-], بههیزو ژاژ: قارهمان.

(۳) [h-], ژۆر گران (ههرك): ژۆر قورس: (a ~ task)

herd (hūrd), n. (۱) (۱) پان (ژاژهل): گاهگه: میگهل: ژاژهل: پروگ:

چهلپ. (ب) پهوه (گیانداري کۆوی): (a ~ of elephants)

(۲) جهماوه (لهپووی سووکییهوه): کۆمهله خهلکی بن پای شوین کهوتوو.

v.t. & v.i. کۆمهل کردن: گردهبونهوه: بوون به یهک وهک پانه ژاژهل یا جهماوه.

herd (hūrd), n. شوان: گاو: (cow ~, shepherd)

herdsman

herdsman (hürdz'mən), *n.*

شوان؛ گاوان

here (hēr), *adv.*

(۱) لێرەدا؛ لێرە (بۆ دان پێنان).

(*John ~ is a good player.*)

(۲) لێرە؛ لێرە (بۆ نێرە: *(Come ~)*).

(۳) ئێستا؛ لەم کاتەدا. (۴) لەم سەرزەمینەدا؛ لەم ژێرەدا.

interj.

هاوارکردنیک بەکار دەهێنرێ لە فەرمانداندا یا وەلام دانەو لەکاتی ئاو خوێندنەوەدا.

n.

(۱) لێرە؛ لێرە؛ ئەم شوێنە.

(۲) ئێستە؛ لەم ژێرەدا.

here and there,

(۱) لێرە لەوێ؛ لە هەندێ شوێندا.

neither here nor there,

پەیوەندی نە مەسەلەگەرە نێ.

hereabout (hēr'ə-bout'), *adv.*

لەم نێگەن؛ لەم دەورپێشتە.

hereabouts (hēr'ə-bouts'), *adv.* = **hereabout.**

hereafter (hēr-af'tēr, hēr-āl'tēr), *adv.*

(۱) لە ئێستە بەدواوە.

لەمەولا؛ لە ئێستەو (۲) لەمەو دنیا؛ لەدوای مردن؛ لە قیامەتدا.

n.

(۱) سوپا (۲) نوو: دنیا؛ لەمەو دنیا؛ قیامەت.

hereby (hēr-bī', hēr'bī'), *adv.*

(۱) بەمە؛ بەمە؛ مەبە؛ لە پێی.

ئەمە (۲) [Obs.]. لەم نێگەن.

hereditary (hə-red'ə-ter'i), *adj.*

(۱) بۆماوە (نە یارو باپەرەو).

(۲) زگماکی؛ زگماک (*~ traits*).

-hereditary (*adj.*); **hereditarily** (*adv.*).

heredity (hə-red'ə-ti), *n.*

(۱) زگماکی؛ زگماکی.

(۲) تایبەخۆی زگماکی؛ تایبەخۆی بۆماوە لە داویا پەرەو.

herein (hēr-in'), *adv.*

(۱) لێرەدا؛ لێرە؛ بۆ نێرە.

(۲) لەم نووسر وەدا (۳) لەم شتەدا؛ لەم مەسەلەیدەدا؛ لەمەدا.

hereof (hēr-uv', hēr-ov'), *adv.*

دەربارەی ئەمە؛ لەم پەرەو.

hereon (hēr-on'), *adv.* = **hereupon.**

here's (hēr'z), = **here is.**

here's to!

نۆش

heresy (her'ə-si), *n.*

(۱) کفر؛ ۲: رایەکی جیاواز لە پای زانی کۆمەن.

یا فەرمانڕەوایی لە فەلسەفە یا پامیاریدا.

heretic (her'ə-tik), *n.*

کافر.

-heretical (*adj.*).

hereto (hēr-tō'), *adv.*

بەمەو؛ بەم شوێنە. بڕوانامە، یا شتەرە:

(*Attached ~ is my report.*)

heretofore (hēr-too-fōr', hēr'tə-fōr'), *adv.*

لەمەو پێشت؛

تا ئێستە.

hereunto (hēr'un-too'), *adv.* = **hereto.**

hereupon (hēr'ə-pon'), *adv.*

(۱) یەكسەر؛ راستەخۆ؛ دەستبەجێ.

(۲) دەربارەی ئەمە؛ لەم پەرەو.

herewith (hēr-with', hēr-with'), *adv.*

(۱) لەگەڵ ئەمەدا.

(۲) بەم شوێنە؛ بەم هۆیە.

heritage (her'ə-tij), *n.*

(۱) میراتی؛ زەوی و زارو شتومەکی بۆ جێناو.

(۲) کەلەپوور.

-heritable (*adj.*).

hermaphrodite (hēr-maf'rə-dīt'), *n.*

(۱) نێرەمووکی.

(۲) کەشتیەکی دوو تەرەویی.

adj.

نێرەمووکی.

-hermaphroditic (*adj.*); **hermaphroditism** (*n.*).

hermetic (hēr-met'ik), *adj.*

(۱) جادوگرێ؛ تایبەتی بە ئەلکەمی.

واتە کیمیایەکی کۆن. (۲) لەجیم کراو؛ مۆزکراو؛ لۆک کراو.

hermit (hūr'mit), *n.*

(۱) ووشکەسۆفی؛ سۆفی؛ قەلەندەر؛ گۆشەگیر.

دەرویش (۲) جۆزیکە لە کێک (۳) باندەبەکی بچووک وەک فیسقە.

hermitage (hūr'mə-tij), *n.*

(۱) قەلەندەرگا؛ نیشتهجێی ووشکە.

سۆفی (۲) یەناگا؛ پەنا؛ شوێنێکی چەپ.

heteronomous

hermitic (hēr-mit'ik), *adj.*

ووشکەسۆفیتی؛ قەلەندەری؛

تەنهایی؛ چەپ (جێ)

hernia (hūr'ni-ə), *n.*

قۆبێتی.

-hernial (*adj.*).

hero (hēr'ō), *n.*

(۱) پالەوان؛ قارەمان.

(۲) قارەمانی هۆنراو، چێژ. یا داستانیکی کەسی سەرەکی چێژکێک.

heroic (hi-rō'ik), *adj.*

(۱) قارەمانی؛ پالەوانی؛ قارەمانانە.

(*a ~ act*)

(۲) لە بابەت قارەمانیک و کردارەکانیەرە: (*a ~ poem*).

(۳) پاراوو لە گۆندا زینگاوه: (*~ words*).

(۴) گەورە (بەرەمی هونەری) (*a ~ statue*).

n.

(۱) هەلبەستی قارەمانی. (ب) (کۆ) هۆنراوی داستانی.

(۲) (*pl.*) ووشە و زارو بۆش؛ کردەوی خۆنوواندن.

-heroical (*adj.*); **heroically** (*adv.*).

heroic couplet,

دوو دێری هۆنراوی پێنج برگی هاوکیشتە.

heroic verse,

شیوێ هۆنراوی داستانی

heroin (her'ō-in, hēr'ō-in), *n.*

هێروین.

heroine (her'ō-in), *n.*

(۱) قارەمانی ژن.

(۲) قارەمانی ژنی هۆنراو، چێژ، یا داستانیکی

heroism (her'ō-iz'm), *n.*

(۱) قارەمانی؛ قارەمانیتێ؛ پالەوانی؛

پالەوانیتێ. (۲) کردەو و پەفتاری قارەمانانە.

heron (her'ən), *n.*

شینە شاھ؛ شاھۆ

hero worship,

قارەمان پەرستی

herpes (hūr'pēz), *n.*

ناگرە؛ ئەخۆشییەکی ئەندامی زاوێنێ.

herpetic (hēr-pet'ik), *adj.*

تایبەتی بە ناگرە؛ ناگرەدار؛

ناگرە تووش بوو.

herpetology (hūr'pi-tol'ə-jī), *n.*

زانستی ناگرە

-herpetologist (*n.*).

herring (her'ɪŋ), *n.*

جۆرە ماسیەیکە.

hers (hūr'z), *pron.*

هی ئەو (نافرەت یا گیاندارێ مێینە):

(*a friend of ~ ; That book is ~ ; H~ are better.*)

herself (hēr-self'), *pron.*

خۆی (نافرەت):

(*She went ~ ; She hurt ~ .*)

hesitance (hez'ə-təns), *n.* = **hesitancy.**

hesitancy (hez'ə-tən-si), *n.*

پارایی؛ دووێلی؛ دڵپراوێ؛ گومان؛

سڵ؛ سڵ کردن.

hesitant (hez'ə-tənt), *adj.*

دووێل؛ پارا؛ دڵپراوێکەر.

hesitate (hez'ə-tāt'), *v.i.*

(۱) دووێلی کردن؛ پارا کردن؛ سڵ کردن؛

سڵ کردنەو؛ دڵ لە دڵ دان؛ دڵپراوێ کردن. (۲) زمان گیران؛ لال بوون؛

وێک لال قسەکردن.

-hesitater (*n.*); **hesitatingly** (*adv.*).

hesitation (hez'ə-tā'shən), *n.*

دووێلی؛ پارایی؛ دڵپراوێ؛ سڵ؛

سڵ کردنەو.

-hesitative (*adj.*).

hest (hest), *n.*

(۱) فەرمان. (۲) بەلێن.

hetaera (hi-tēr'ə), *n.*

(۱) مۆست (بەتایبەتی نافرەتی دێل لە یونانی

کۆندا). (۲) نافرەتێکی سەرەپۆ.

hetero- (het'ēr-ō, het'ēr-ə),

پێشگۆیکە بەمانای؛ ترا؛ هی ترا؛ جیا.

heterodox (het'ēr-ə-doks), *adj.*

لە پێزان لادەر (ناین).

-heterodoxy (*n.*).

heterogeneity (het'ēr-ō-jə-nē'ə-ti), *n.*

(۱) جیاوازی؛

لەیکە نەجیون. (۲) شتیکی جیاواز.

heterogeneous (het'ēr-ə-jē'ni-əs), *adj.*

(۱) جیا؛ جیاوازی؛

نەگونجاو. (۲) هەمەچیزە؛ هەمەچشتە؛ ناچۆرێک.

heteronomous (het'ēr-on'ə-məs), *adj.*

(۱) ژێردەستە؛

heteronym

ناسەربەست (۲) جیاوازا جیا جیا.
heteronym (het'ēr-ə-nim'), *n.* ووشەى ھارھونجە بەلام ماناو
بێژە جیا (دوھ: دراندن: tear وە فرمیسك: tear).

-heteronymous (*adj.*).

heterosexual (het'ēr-ō-sek'shōō-əl'), *adj.* (۱) ئارەزووگەرى
جووت بوون لەگەڵ توخمى جیا لە خۆدا (نێر لەگەڵ مێ و مێ لەگەڵ نێر).
(۲) جیا توخم (ژێوارناسى).

heterosexuality (het'ēr-ō-sek'shōō-əl'ə-ti'), *n.* ئارەزووگەرى جووت بوون بێ لەگەڵ توخمى جیا لە خۆدا.
ئارەزوو
کردنى جووت بوون لەگەڵ توخمى جیا لە خۆدا (نێر لەگەڵ مێ و مێ لەگەڵ نێر)

heuristic (hyoo-ris'tik), *adj.* ھاندەرى فێربوون و دۆزینەوہ
ھاندەرى قوتابى بۆئەوہى خۆى شت فێر بێ و بدۆزیتەوہ (شینەوہى پەرەدە لە
قوتابىخاھەدا).

hew (hū), *v.t.* (۱) بڕینەوہ (دار، بەرد، کاشى) بڕین: لەتکردن: داپاچین.
(۲) (out ~) داتاشین: گەلەلەکردن: ئەقارى کردن.
(۳) (down ~) بە تەور بڕینەوہ (داروودرەخت) خستن.

hewn (hūn), *alternative past participle of hew.*
v.t. پیادان یا لیدان چەقۆ، تەور... ھتد: بڕینەوہ.

hex (heks), *n.* بېراوہ: داپاچراو: داتاشراو: گەلەلەکراو.
(۱) جادوگەر: سىحرباز
(۲) [Colloq.] شتىكى بەدووم
(۳) دوغای خراپ: لەھەنت.
(۱) جادوولسکر

hexa-, hex- (hek'sə), *v.t.* [Colloq.], دوغای خراپ لیکردن: بەدخوایى بۆ کردن.

hexagon (hek'sə-gon'), *n.* پێشگرنیکە بەمانای: شەش.
شەش لا: شەش گۆشە.

-hexagonal (*adj.*).
hexagram (hek'sə-gram'), *n.* (۱) ئەستێرەى شەش گۆشەى
(۲) شینەوہىكى شەش یوویى (ئەندازە).

hexameter (hek-sam'ə-tēr'), *n.* دینىكى شەش برگەى ھۆنراوہ.
hexangular (hek-san'gyoo-lēr'), *adj.* شەش گۆشەى

hexapod (hek'sə-pod'), *n.* گياندار یا ھانەوہرىكى شەش پى
shesh pî
adj.

hexapodous (hek-sap'ə-dəs), *adj.* = hexapod.
hey (hā), *interj.* ھەي: دەنگىكە بۆ سەرئەچ راکيشان، سەرسامى دەربېرین.

heyday (hā'dā'), *n.* یا پرسىيارکردن: نەرى (پرسىيارکردن)
تاف: ھەرەت: نوپەر (دەسەلات، گەنجى، خوڤى
...

(in the ~ of youth; in the ~ of his reign, power, etc.)
H-Hour (āch'our'), *n.* ساتى نەينى دەستپېگەردنى ھېزىتىكى

hi (hī), *interj.* سوپايى
چۆنى: ئەم کاتەت باش: پۆزباش: ھەلەو.

hiatus (hī-ā'təs), *n.* (۱) بۆشايى: شوونى بەتان یا بۆش.
(۲) بچران: بەردەوام نەبوون: گەمى: کزى.

(۳) رەستانىكى كورت لە بێژانى دوو برگە یا ووشەى يەك لەدواى يەكى
دەستپېگەردو بە قاول یا تېپى دەنگدار:

(he entered; re-enter; the ear)
hibernate (hī'bēr-nāt'), *v.t.* سېروون لە زستاندا (ھان): سېروون

hibernation (hī'bēr-nā'shən'), *n.* نەجولەوہ: خوشاردەوہو چالاكى نەنوواندن.
(۱) سېروون لە زستاندا (ھان):

سېرى: سېروون (۲) چالاكى نەنوواندن: ماوہى چالاكى نەنوواندن:
(Stirring suddenly from long ~ I know myself once more
a poet.)

hieroglyphic

hibiscus (hī-bis'kəs, hī-bis'kəs), *n.* پەرەك یا درەختىكى
مام ناوہندىيە گۆلى رەنگاوبەنگ دەگرت.

hic-cup, hic-cough (hik'əp), *n.* نەزگەرہ.
v.t. & v.t. نەزگەرہ کردن.

hick (hik), *n.* [Colloq.], گەمىتى نەزانی چاوەنەکراوہ: لادىيى
(لەپووى سووگىيەوہ): کۆي: دەشتەكى.

hickey (hik'i), *n.* وەك گەمىتى نەزان یا لادىيى: کۆي.
adj. [Colloq.], (۱) نامىزى نوشاندەوہى بۆرى.

(ب) نامىزى ئەلەكتريك گەيىن (۳) خان. [Slang] (۴) شوين گان یا ماچى
دۆستانە (بەتاييەتى بە لاملەوہ یا پوومەتەوہ).

hickory (hik'ēr-i), *n.* (۱) درەختىكى ئەمەرىكىيە لە توخمى دارگۆز.
(۲) دارى ئەم درەختە كە زۆر چپە. (۳) دارەستى ئەم دارە.
(۴) بەرى ئەم دارە.

hid (hid), *past tense and alternative p.p. of hide.*
hidden (hid'n), *alternative past participle of hide.*

adj. شاراوہ: نەينى: پەنھانى: نەبينراو.
(۱) شارەندەوہ. (۲) داپوشين.

(۳) کردن به ژنير ليوەوہ: کردن به ژنيرەوہ.
(۴) دەم و چار وەرگێزان بۆ شارەندەوہى: (He ~ his head in shame).

hide (hid), *n.* (۱) شارانەوہ: شارەندەوہ: شارينەوہ. (۲) خوشارەندەوہ: خو داگرتن
(۱) پيستە (خوشکراو یا خوش نەکراو): گول: چەرم.

(۲) [Colloq.] کەولى مروە: (لەپووى سووگى یا گالنتەوہ).
(۱) کەول کردن. (۲) بېرازکردن: فەلاقەکردن: کوتان: ليدان.

neither hide nor hair, ھىچ شتىك: ھىچ
hide-and-seek (hid'an-sēk'), *n.* چاروشارىكى: قەرەقەرە.

hideous (hid'i-əs), *adj.* (۱) ناشرين. (۲) بۆگەن: چەپەل: پيس: بەد:
ناپەسەند

-hideously (*adv.*).
hide-out (hid'out'), *n.* پەناگا: پەنا: لانە: جنى خوشارەندەوہ

hiding (hid'ing), *n.* (۱) شارەندەوہ: شارينەوہ
(ب) شاراوہى: خۆى شارەندەوہ: (in ~).

(۲) لانە: پەناگا: جنى خوشارەندەوہ.
hiding (hid'ing), *n.* [Colloq.], بېرازکردن: کوتان: فەلاقەکردن

hidrosis (hi-drō'sis), *n.* ئارەق کردن: ئارەق کردەوہىيەكى زۆر.
hie (hi), *v.t. & v.t.* پەلەکردن: خيراکردن

hierarch (hī'ēr-ärk'), *n.* (۱) سەرۆكى ئاينى: شىخ: قەشەگەرە.
(۲) سەرۆگەرە: سەرۆك: سەرەك: سەردار.

hierarchical (hī'ēr-är'ki-k'l), *adj.* بەپێى پلەوپايە:
بەپێى گەرەووبچووكى.

hierarchy (hī'ēr-är'ki), *n.* (۱) فەرمانرەوایی كلىسە بە
بەپێوہەبرايتى قەشەكان بەپێى پلەوپايە. (۲) قەشەو كاربەدەستانى

دەزگايەكى وەھا: (۳) كۆمەلە كەس یا شتى رێكخراو بەپێى پلەوپايە.
(۴) رێكخستەن بەپێى پلەوپايە یا گەرەووبچووكى: گەرەووبچووكى

(۵) ھەرسەن پلەوپايەى فريشتەكان: سەرچەمى فريشتە.
(۱) قەشەيى.

hieratic (hī'ə-rat'ik), *adj.* (۲) تاييەتى بە نووسىنى " ھېروگلىفى " مىسرى كۆن.
hiero- (hī'ēr-ō),

hierocracy (hī'ə-rok'ra-si), *n.* پيشگرنیکە بەمانای: پېرۆز.
پەرمانەرەوایی قەشەو كلىسە یا

پياوانى ئاينى تر.
hieroglyph (hī'ēr-ə-glif', hī'ra-glif'), *n.* تېپىكى ھېروگلىفى:

ھېروگلىف: وینەيەكى ھېروگلىفى.
(۱) ھېروگلىفى: تاييەتى بە نووسىنى ھېروگلىفى مىسرى كۆن. (۲) بە ھېروگلىفى نووسراو.

(۳) نيشانەيى. (۴) خویندەوہو تىگەبىشتنى ئاسان نەيە: سەرى ئى دەرنانچى:
بە زەحمەت دەخوینریتەوہ

- n.** (۱) ونە يا تېبى ھېزگىلى. (۲) *(pl.)* نووسىنى ھېزگىلى. (۳) بېشاپەكە كە تېگەشتى گران بېت. (۴) *(pl.)* نووسىنىك كە بە گران دەرىكى يا بخونىرتەرە. **-hieroglyphical** (*adj.*); **hieroglyphist** (*n.*). (۱) دەنگر ئاۋازى ساف (رادىئو، گرامفون). (۲) ئامېرىكى ئەلەكترۇنى دەنگ ساف

- higgle** (*hig'gl*), *v.t.* = **haggle**.
higgledy-piggledy (*hig'gl-di-pig'gl-di*), *adv. & adj.* شىۋاۋ: بە ئاينىۋېنىكى تىكلەۋېنىكلەر. شىۋاۋ: تىكلەۋېنىكلەر: ئاينىۋېنىكى. (۱) بەرز: بىلىد.

- high** (*hi*), *adj.* (۲) تايىبەنى بە ئاۋچەي گوردو شاخاۋى، واتە بەرز: (*H ~ German*). (۳) لە بەرزايى: *(a ~ jump)*. (۴) بەرز: يە: بەرزتر: مەز: ئاياب. (۵) گەورە: (مەنە: ئايپاكي): گىرگ: (*~ treason*). (۶) بەرز: يىشكەرتوۋ: (*~er mathematics*). (۷) سەرەك: سەرگەرە: (*a ~ priest*). (۸) زور: گەرە: ئىچكار زور: (*~ stakes*). (۹) گراسەھا: گران: (*~ prices*). (۱۰) خوش گوزەراني: بەرز: فەنتازى: (*~ living*). (۱۱) لەخويايى: نووت بەرز. (۱۲) گەرە: ئەۋپەي: (*~ noon*). (۱۳) بەرز: ئاسان: دەنگ: تىژ. (۱۴) شان: ئەۋپەي خوشى: بەرزى: (*~ spirits*). (۱۵) *[Slang]* مەست (بە خوارىدەرە يا بەنگ): سەرخوش. (۱۶) ئاۋچەي دورر لە كەسەرەي زەۋى. (۱۷) سەرتىن خىرا: گىرى ئوتومبىل.

adv. زور: ئا يىپەكى بەرز: بەرز: ئىچكار: باش: پادەي زور: (*to climb ~; to aim ~; to search ~ and low for something; to pay ~; to live ~*)

- n.** (۱) بەرزايى: شونىنكى بەرز (۲) گىرى خىرا يا بەرز (ئوتومبىل). بەتەماي سىنى زورر بەرز موون: بۇ شتى بەرز پوانىن و بەھيواي

- fly high**, يىن گەبىشتى بوون.
high and dry, (۱) لەدەرەۋى ئاۋدا: كەشتى. (۲) دامار يىن - دەرەتاز: گىرخوارىدەرە: يىن دەرەت: بىكەس و تەنھا.
high and low, ھەموو شونىنكى
(*He searched high and low for her but couldn't find her.*)

- high and mighty**, *[Colloq.]*. لەخويايى: لووت بەرز: بەفېز
لە ئاسماۋە: بە بەرزايى: يەكەرە
on high, قول: مەست: بەفېز و بەجوش (مەست)
run high, (۱) توخە چاك: رەسەن
high-bred (*hi'bred*), *adj.* (۲) بەرەفتار: رەۋىشت جوان: نەجىب زادە.

- high-brow** (*hi'brou*), *n.* *[Slang]*. (۱) پوتسىپىر
(۲) پۇشنىرى ساختە.

- adj.** *[Slang]*. ھى پۇشنىرى يا پۇشنىرى دوزنە (لەپوۋى سوۋكى و گالتەپىكرەنەۋە

- high chair**, كورسى بەرزى مىندال: كە سىنىچەكى لەبەردەمدايەۋ
شونى قچى ھەبە مىندال ئانى لەسەر دەخوات

- high-class** (*hi'klas*, *hi'kläs*), *adj.* ئاياب: نەزە: يەك: زۇرباش
بەرز: ھەندى: خار: ئەپوۋى سوۋكى يا گالتەپىكرەنەۋە بەكار دەمىرتىز.

- high day**, جەژد.

- higher education**, خويندىنى بەرز: كۆلىچ و زانكى.

- higher-up** (*hi'er-up*), *n.* *[Colloq.]*. كەسكىنى پلەۋپايە بەرزتر.

- high-falutin**, **high-faluting** (*hi'fə-lōō'tin*), *n.* *[Colloq.]*. قەسەي زل: زامانى قشەر خۇدەرخستىز و بۇش

- adj.** تايىبەنى بە زامانى رەھا.
high fidelity, دەنگر ئاۋازى ساف (رادىئو، گرامفون).
high-frequency (*hi'frē'kwən-si*), *adj.* تەزىۋ لەرە زور (رادىئو).
high-grade (*hi'grād*), *adj.* ئاياب: نەزە: يەك.
high-handed (*hi'han'did*), *adj.* زوردارەكى: ئارەزىۋكارى:
قەرەقۇشى: ئابەجى و لەخويايى:

- (*a ~ approach to solving problems*)
-highhandedly (*adv.*); **highhandedness** (*n.*).
high-hat (*hi'hat*), *adj.* *[Slang]*. (۱) تەپىۋش: پىكەۋىنىك: شىك.
(۲) لووت بەرز: بەفېز: لەخويايى.
n. *[Slang]*. كەسكىنى لووت بەرز و لەخويايى.

- highjack** (*hi'jak*), *v.t.* *[Colloq.]*, = **to hijack**.
highjacker (*hi'jak'er*), *n.* *[Colloq.]*, = **hijacker**.
high jump, بەرزە بازە (مەلەۋى ۋەزىشى).
high-land (*hi'länd*), *n.* كويستان: ئاۋچەي گوردو شاخاۋى:

- ئاۋچەي بەرزايى.
highlander (*hi'län-dēr*), *n.* كويستان: ئىش: چىناش:

- high life**, دانىشتوۋى ئاۋچەي گوردو شاخاۋى.
high-light (*hi'lit*), *v.t.* خوش گوزەراني: ھاي لايف.

- (۱) شوق: ئىدان: پووناك كەرنەۋە
(۲) پوونكرەنەۋە: دەرەخت: سەرنج بۇ پاكىشان (گىرگىرتىن بەشى باسنىك)

- highly** (*hi'li*), *adv.* (۱) لە بەرزايىدا: بۇ بەرزايى
(۲) بۇ پلەيەكى بەرز: لە پايەۋ پلەيەكى بەرزدا

- (۳) زور: ئىچكار زور: يەككار: ئا پادەيەكى زور.
(۴) بە پىزەرە: بە پەسەندىكارى: (۵) گرانبەھا

- (۱) لووت بەرز: لەخويايى.
(۲) رەۋىشت و ھەست و پىروپا: بەرز.

- highness** (*hi'nis*), *n.* (۱) بەرزى: بەرزىتى: بىلىدى
(۲) *[H-]*, ئازناۋى شازادە:

- (*His, Her, Your, Royal ~; His, Her, Your ~*)
ئۆكتىنى زورە: (*~ gasoline*)

- high-octane** (*hi'ok'tän*), *adj.* (۱) بەرزىناسان: دەنگ: تىژ
high-pitched (*hi'picht*), *adj.* (۲) بىلىد: بەرز: (۳) لىژ (سەربان).

- high-powered** (*hi'pou'ërd*), *adj.* زور بەفېز: بەدەسەلەت.
high-pressure (*hi'pres'hër*), *adj.* (۱) بەتەۋىژ: قايە:

- بەرگەي تەۋىژى زور دەگىرت. (۲) سەلمىنەر: بە نىمچە زورلىكرەن (فروشتى سەلماندن): تەنگەتاركار: زور كەرسەر: زورلىكرەن.

- w.t.** *[Colloq.]*. زورلىكرەن: زور كەرسەر: تەنگەتاركار.
high-priced (*hi'prist*), *adj.* گرانبەھا: گران.

- high priest**, قەشە گەرە: سەرەك قەشە: خاخامى گەرە.
high-proof (*hi'prōf*), *adj.* پلەي ئەلكولى بەرزە يا زورە.

- high-rise** (*hi'rīz*), *adj.* تايىبەنى بە خانوۋىەكى بەرزى چەند نەۋى.
n. بالەخانە: خانوۋى چەند نەۋى.

- (۱) شاپى: پىۋ بانى سەرەكى.
(۲) پىۋ ئاسان و يەكسەرە مسۆگەر: (*the ~ to happiness*)

- high school**, قوتابخانەي ئاۋەندى: قوتابخانەي ئامادەيى.
high seas, دەرياي يىن خاۋەن: ئو بەشائەي دەريا كە ئەۋەندە دوۋىن.

- لە ووشكانىچەرە لەزىرە دەسلەتتى ھىچ ۋولتېكدا ئىن، بەلگە ھى ھەموو كەسنىكە:
ئاۋەپاستى دەريا.

- high-sounding** (*hi'soun'din*), *adj.* گەرەنەۋى: بەدەبەبە:
بەشكۆ (پاست يا دوزنە): زل (قەسە).

- (۱) ئازا: چاۋنەترە: نەبە:
(۲) بەكەيف: بەدەماخ: بەجوش.

- high-spirited** (*hi'spir'it-id*), *adj.* بەجەرگ.
(۳) بەكەيف: بەدەماخ: بەجوش.

- high-strung** (*hi'strun*), *adj.* زوۋەلچو (مىزە): ھەمىشە
بەجوش: ھەست توندوتىز: يىن ئارام.

hight

hight (hīt), *adj.* [Archaic]. ناری لوهه به پئی دهووترئ.
hightail (hī'tāl'), *v.t.* [Colloq.]. به پەپرووی پویشتن

high tea, زەمەت خوارینی سووکه لهگەڵ چادا له پاش نیوه‌پۆیهکی زۆر
درەنگدا دەخوێت (نەریشتیکی شینگلیزییه)

high tide, (۱) سەرزاو (دەریا) شەپۆل بەرزئ
(۲) کشتی بەرزو یا شەپۆل بەرزئ

high time, (۳) پۆپ: لوونکە: گەرە (کات. کار): هەرەت
(۴) هەرەت: کاتی خۆیهتی.

high-toned (hī'tōnd'), *adj.* (۱) سەرزوتێژ: دەنگ
(۲) رەووشنو پیرویاوهر بەرز (گەلیک جار بەتەوسەرە یا بەگالته‌وه).

high treason, (۳) Colloq., تەریپۆش: شیک: مۆدەپەرست
(۴) Colloq., نایاب: زۆر باش

high-water mark (hī'wō'tēr, hī'wā'tēr), *n.* ناپکی هەرگەرە (دەری وولاتی خۆ): خیانت.

highway (hī'wā'), *n.* (۱) سەرزوتێژ: پلهی
(۲) سەرزوتێژ: پلهی (۳) پۆپ: پلهی هەرە بەرز

highwayman (hī'wā'mən), *n.* شارئ: پئی گشتئ: پنگا: پئی

hijack (hī'jak'), *v.t.* [Colloq.]. (۱) رزوتکردن: هەری نوتمومیل یا
شەمەسەرە له پنگه. (۲) فراندنی فڕۆکه. کەشتئ. شەمەندەفر: نوتمومیل له
ریگه بردنی به‌زۆر بۆ شوێنێکی دیاریکراو (۳) دزین (له مۆڤه).

(۴) سە زۆره‌می شت پئ کردن: زۆرلیکردن

-hijacker (*n.*). کەر: پئ به دەشت و دەردا به‌تایبه‌تی به‌ خێرا بۆ کەیف

hike (hīk), *v.t.* ما تەندروستی (to ~ in the country)
(۱) هەنگێشان: بەرزکردن: هە (up your pants).

v.t. [Colloq.]. (۲) بەرزکردن: هە (نرخ) زیادکردن: گران کردن
هە پئ گەرا به دەشت و دەردا به‌تایبه‌تی به‌ خێرا بۆ کەیف یا تەندروستی:

hilarious (hi-lār'i-as, hi-lār'i-əs), *adj.* مۆشە: زۆر نەشتیکه
مۆشەچی: به‌ جۆش و سەرنج راکێش: سەیرخۆش.

hilarity (hi-lar'ə-ti, hi-lar'ə-ti), *n.* نەشتیکه‌یی: قۆشەیی:
به‌جۆش و سەرنج راکێش: سەیرخۆشی

hill (hil), *n.* (۱) گر: تەپه
(۲) کۆمه‌له‌ گن.

(۳) کۆمه‌له‌ گن که تۆوی تێدا دمجێئری یا له‌ده‌وری ئەمام خه‌رده‌گرته‌وه.
(۴) تۆمه‌له‌ ئەمام یا پڕوه‌کێک که بێهه‌کانیان پێکه‌وه‌ بێت.

hill-billy (hīl'bil'i), *n.* [Colloq.]. (۱) وەگ گرد لیکردن (۲) به‌ کۆمه‌له‌ گن داپۆشین یا دەورگرتن (تۆر ئەمام).
لادئیی له‌ پووی سووکیه‌وه:

لادئیی‌یه‌کی هەرمه‌هه‌ خوارووه‌کانی ئەمه‌ریکا: ده‌شت‌ه‌کی.
گردنکه‌: تەپۆکه

hillock (hil'ək), *n.* زور کم: کم: نه‌خت: هه‌یج و پوچ

hill of beans, [Colloq.]. هەگرە: قەدیال: یال

hillside (hil'sid'), *n.* لوونکە گرد: سەرگرە: تەوقەسەری گرد

hill-top (hil'top'), *n.* (۱) گردانی: گرداوی: گردەلان (۲) لیژ

hilly (hil'i), *adj.* مشتوو: دەست

hilt (hilt), *n.* مشتوو بۆ کردن.

v.t. به‌تەواری: هەمووی: زۆر (پله).

(up) to the hilt, نەو بۆ پیاو و گیاندارئ نێرینه (له‌ باری کارنیکراو)

him (him), *pron.* یا ووشه‌ی تەوارکەردا

himself (him-self'), *pron.* خۆی پیاو به‌تایبه‌تی:

(۱) کار له‌خۆکردن (He hurt ~).

(۲) دورپاتکردن: هە (He ~ wasn't sure).

(۳) باری ناسایی و تەندروستی خۆی (He hasn't been ~ lately).

hind (hind), *adj.* دواوه: پاشوو: پشته‌وه (~ legs).

hipster

hind (hind), *n.* مئ ناسکێکی سن سالانه‌و گه‌وره‌تر.

hind (hind), *n.* پهنجەر: وەرزیڕ یا بەرده‌ستی ئینگلیزی و نوسکوتله‌ندی.
(۱) وه‌ستاندن: پئی لیگرتن: قەده‌غەکردن

نه‌ه‌شتن. (۲) دواخستن: راکرتن: کۆسپ له‌بەرده‌مدا دانان: ه‌یو‌اش کردن: وه‌.

hinder (hin'dēr), *v.t.* پشته‌وه: دواوه: پاشه‌وه

hinder (hin'dēr), *adj.* دواترین: دوا.

hinder (hin'dēr-mōst'), *adj.* = hindmost.

hindmost (hind'mōst'), *adj.* (۱) پان (لاشه‌ی مەپ. گا.

hindquarter (hind'kwōr'tēr), *n.* گوێزەکه... هەند. (۲) (pl.) پاشه‌له‌ کەفەل.

hindrance (hin'drəns), *n.* کۆسپ: قوت (مۆڤه‌ شت).

hindsight (hind'sīt'), *n.* (۱) باش بێنی: باش بێینی پاش

پووداویک. (۲) نیشان (تفه‌نگ, ده‌مانچه).

Hindu, Hindoo (hin'dō), *n.* (۱) هیندی: هاوینیشناماییه‌کی

هیندستان (۲) هیندۆسی: هیندۆسی پەرست.

adj. (۱) هئ هیندۆسەکان و زمان و کلتورەکه‌یان. (۲) هئ نایینی هیندۆسی.

Hinduism, Hindooism (hin'doo-iz'm), *n.* نایینی هیندۆسی

Hindustani (hin'doo-stan'i, hin'doo-stān'i), *n.* زمانی

هیندستانی: زمانی "فوردو".

hinge (hinj), *n.* (۱) ئەنجامه. (۲) جومگه (گیاندارئ ناوی).

(۳) تەهره‌: تەهره‌: شتیکی گرنگ که هەمووشتیکی تری لەسەر بەنده‌.

v.t. ئەنجامه‌لێدان: به‌ ئەنجامه‌ لێکردن.

v.t. (۱) هەلو‌اسران به‌ ئەنجامه‌: لەسەر ئەنجامه‌ وه‌ستان.

(۲) کەوتنەسەر: بەنگ بوون لەسەر: لەسەر وه‌ستان.

لەسەر بەنگ بوون (کاروبار): لەسەر وه‌ستان: کەوتنەسەر:

hinge on, *Everything hinges on her decision.* (کاروبار):

hinny (hin'i), *n.* جوانووه‌ نەسپ و ماین: جاشه‌که‌.

hinny (hin'i), *v.t.* حیلاندن.

hint (hint), *n.* (۱) نیشانه‌: سووسه‌: تیل نیشان: سەرنج: لاپلار: لاتیل.

(۲) [Obs.], هەل: هەلکەوت.

v.t. & v.i. نیشانه‌پێدان: به‌ لاتیل پئ ووتن: به‌ ناپارسته‌وخۆی پئ راکه‌پندن

به‌ لاتیل پئ ووتن: به‌ ناپارسته‌وخۆ پئ راکه‌پاندن: نیشاندان

hint at, **take a hint**, تێگه‌یه‌شتن: لاتیل یا نیشانه‌یه‌که‌ به‌ پئی نەره‌ جوولانه‌وه‌.

hinterland (hin'tēr-land'), *n.* (۱) ناوچه‌ی دور له‌ دەریا:

ناوچه‌ی ناوه‌ری وولات (۲) شوێنی دور له‌ شار: لادئ: شوینی چه‌په‌

hip (hip), *n.* (۱) سم: کەفەل: گوپی سم.

(۲) گۆشه‌ی دوو پووی لیژ وەگ هئ سەربان (خانوسازی).

hip (hip), *n.* به‌ری گوله‌ کێوی.

hip (hip), *adj.* [Slang], به‌ ناگی مۆده‌ نەریتی تازه‌باوی کۆمه‌ل:

تازه‌باو (کرده‌وه).

hipbone (hip'bōn'), *n.* سمته‌چۆله‌.

hippo (hip'pō), *n.* [Colloq.], **hippopotamus**.

hippocras (hip'ə-kras'), *n.* شەرابێکی تێکەلاه‌ به‌ داوه‌رمانی

بۆن خۆش.

Hippocratic oath, سوێندی بوقراتی (که‌ قوتاییانی پزشکیه‌وانی

ده‌یخۆن کاتی وه‌رگرتنی به‌وانامه‌ی ده‌رجوونیان).

hippodrome (hip'ə-drōm'), *n.* (۱) مه‌یدانی پێشچێکی نەسپ و

عەرمەبانە (یۆنان و پۆمای کۆن). (۲) پێشانگای نەسپ و سێرک و یاری

نەعبابه‌یه‌کی

hippogriff, hippogryph (hip'ə-grif'), *n.* ئەفسانەیی‌یه‌ سەروایی سێسارک و لەش و پاشه‌له‌ لاقئ نەسپئ هەیه‌.

hippopotamus (hip'ə-pot'ə-məs), *n.* نەسپئ ناوی:

که‌ره‌که‌نی ناو: گیاندارێکی زلی گیاهخوێ پێست نەستووری بئ تووکی

نەه‌ریقی‌یه‌ له‌ قەراغئ ناو پووباردا ده‌ژی.

hip roof, سەربانیکی لایژئ گۆشه‌داره‌.

hipster (hip'stēr), *n.* [Slang], کەسێکی مۆده‌پەرستی شارەزای

نەریتی تازه‌باوی کۆمه‌ل

hire

- hire** (hīr), *n.* (۱) كرى (مروء، نامير) (۲) به كرى گرتن.
v.t. (۱) به كرى گرتن (مروء، نامير) (پاريزم):
 (to ~ a laborer, lawyer, etc.)
 (۲) خو به كرىدان كرىكارى كردن به كرىدان.
for hire, بۇ كرى (مروء، نامير)
hire out, كرىكارى كردن به كرىدان خو به كرىدان.
hireling (hīr'lin), *n.* كسىكى به كرى گراو به كرى گراو كرىكار.
adj. به كرى گراو.
his (hiz), *possessive pron.* (۱) هى شو (پياو و گياندارى نيزينه)
 (a friend of ~; That book is ~. ; ~ are better.)
 (۲) هى شو (پياو و گياندارى نيزينه) — ى:
 (~ hand; ~ books; ~ tall; ~ house)
Hispanic (his-pan'ik), *adj.* نيسپانى (زمان و گلو و كلتور).
hiss (his), *v.i.* (۱) فيشكان (روك مار) فيشكەكردن.
 (۲) فيشكەكردن و سفسس كردن له پوي پقو گالته پىكردنهوه.
v.t. ناڤزايى خو دهرپين به فيشكەكردن و سفسس كردن.
n. فيشكه سفسس
hist (st, hist), *interj.* بى دنگ به: قسه مەكه! گوى گره!
histamine (his'tā-mēn', his'tā-min), *n.* هيسامين: نارينه به كه
 له شانهى زندههروو پوهه كدايه: جژه دهرمانكه.
histology (his-tol'ə-ji), *n.* (۱) زانستى ليكرلنهوهى گهرديني
 تيشوو يا شانهى زندههروو پوهه.
 (۲) پىكهاتنى تيشوو يا شانهى زندههروو
historian (his-tôr'i-ən, his-tō'ri-ən), *n.* (۱) ميژووناس
 (۲) ميژوونووس
historic (his-tôr'ik, his-tor'ik), *adj.* ميژووي: كرىك
 (a ~ event) كرىك له ميژوود
historical (his-tôr'i-k'l, his-tor'i-k'l), *adj.* (۱) ميژووي
 (a ~ document)
 (۲) دهربارهى كسان و پوداوى راسته قينهيه (a ~ novel).
 (۳) راست راسته قينه: نهوهى له راستيدا پويداوه.
 (۴) به شينوبەكى ميژووي: به پىنى پودانى ميژووي: (a ~ account).
historically (his-tôr'i-k'l-i), *adv.* (۱) به شينوبەكى ميژووي
 به پىنى پودانى ميژووي: واته به پىز له كونهه بۇ تازە.
 (۲) له پوي ميژووهه: به پىنى ميژو
historicity (his'tə-ris'ə-ti), *n.* ميژووي: راستى شتيك له پوي
 ميژووهه
historiographer (his-tôr'i-og'ra-fēr), *n.* ميژوونووس
 (به قايبهتى يەكيت كه دانراينت له لايەن دەرگايمەكى رەسەيمەوه).
-historiography (*n.*)
history (his'tə-ri, his'tri), *n.* (۱) چيروك: حيكايەت
 (۲) ميژوو (۳) راپوردو (This coat has a strange ~).
 (۴) شتيكى كرىك (كه شايستهى تۆماركردن بى).
make history, ميژوو ديوستكردن يا نووسين شتيكى ميژووي يا زور
 كرىك كردن
histrionic (his-tri-on'ik), *adj.* (۱) شانزوي
 (۲) خۆدەرخەرى له زاده به دهر خۆنوواندى: دهستكرد: منداڵە.
histrionics (his'tri-on'iks), *n.pl.* (۱) خۆنوواندى سەر شانۆ.
 (۲) خۆنوواندن له كردهوه يا ديواندا: پهره وشت و كردهوهى منداڵە:
 خۆدەرخەرى
hit (hit), *v.t.* (۱) پيادان بهركهوتن: (The car ~ the tree.)
 (۲) ليدان: پياماين: پياكيشان: (He ~ her.)
 (۳) پىكەكان: ئەنگارتن: (He fired and ~ the deer.)
 (۴) (~ on; ~ against), پياماين: ليدان.
 (۵) خراب كارتىكردن: زمان ليدان:

hitherto

- (The Irish were hard ~ by potato famine.)
 (۱) به رىكهوت دۆزينهوه: (He ~ the right answer.)
 (۲) به دل بوون: حەزەلەكردن: (The hat ~ her fancy.)
 (۳) له تۆپ دان (يارى بيسپول).
 (۴) [Colloq.] كهوتنه پى: پويشتن: (Let's ~ the road.)
 (۵) [Colloq.] داواى پاره ئى كردن: (He ~ me for ten dollars.)
 (۶) [Colloq.] زور خواردنهوه يا كردنى شتيك: (~ting the bottle)
v.i. (۱) ليدان: پياماين: پياكيشان.
 (۲) (~ against), خۆپيادان: بهركهوتن.
 (۳) (~ upon), به رىكهوت دۆزينهوه: بۇ گەپان و دۆزينهوه.
 (۴) ليدانى تۆپ (يارى بيسپول).
n. (۱) ليدان: ليدانكه: بهركهوتن: پىكان: ئەنگارتن: پيادان.
 (۲) پىكەكان: به يەكەكان: له يەكەكان.
 (۳) توانجيكى برنده: تيبينى يەك كه له جى خویدا بى (لاقرتن يا دانايانه).
 (۴) هات: بهات: بۇ هاتن: بهخته موى.
 (۵) بهرهمەنكى هونەرى به بره (فيلم، گۆرانى، پارچه مۇسقىا، پەرتوك.
 شانۆنامه): (The play was a ~. ; The film was a ~.)
 (۶) ليدانى تۆپ (يارى بيسپول).
hit it off, گونجان پىكهوه: ناسين بۇ يەكه جارو يەكترى به دل بوون:
 باش مەلگەردن پىكهوه:
 (The two of them hit it off from the start.)
hit off, (۱) لاسايىكردنهوه.
 (۲) به كورتى و به باشى باسكردن
hit or miss, به لاسه رايى: يا گال دينن يا به موى:
 يا دىگري يا نابگري: هات و نه هات
hit (out) at, (۱) نيشان ليكرتتهوه (مستەكۆله، زلهه).
 (۲) هيرش بردن سەر به دم: سەرزەشتكردن.
hit the hay, [Slang], چوونه جى: نووستن:
 (I hit the hay at ten o'clock last night.)
hit the trail, [Slang], كهوتنه پى: پويشتن.
hit-and-run (hit'n-run'), *adj.* (۱) ليدان و پاكردن (نوتومبيلچى).
 (۲) ليدان و هەلاتن (شەرى پارتيزان):
 (the ~ tactic of guerilla warfare)
hitch (hich), *v.i.* (۱) شەلەين: به هەنگەشەئى پويشتن.
 (۲) به سترانهوه: گيرخواردن: ئالۆسكان:
 (۳) به پيزهون بوون (هەسپ): قاچ له يەكەكان له پويشتندا.
 (۴) [Slang], پيوه بون (ژهنپان و شوو كردن) به سترانهوه: (to get ~ed)
 (۵) [Slang], دەست راگرتن له نوتومبيل بۇ سواركردن به خوارپى.
v.t. (۱) پاته كاندن: تهكان پيدان: هەلگيشان.
 (۲) (a) به سترانهوه: پيوه به ستر (به قولاپ يا زنجير) گريدان: تونگ كردن.
 (ب) به سترانهوه به دواى نوتومبيل يا هەره بهانهوه: پيوه به ستر.
 (۳) [Colloq.], ژهنپان: شوو كردن: به سترانهوه.
 (۴) تهكان. (۲) هەنگەشەئى: شەلەين.
 (۳) ئالۆسكان: كۆسپ: قورت: (a ~ in our plans for the picnic).
 (۴) گوى. (۵) (a) گيره. (ب) شتى پيوه به ستر (هەلقە، زنجير، قولاپ).
 (۶) [Slang], سوارپوونى نوتومبيل پاش دەست ئى راگرتنى.
 (v) [Military Slang], ماوهى سەربازيتى.
without a hitch, به ئاسانى: به پىن گيروگرفت: بهرەحهتى.
hitchhike (hich'hik), *v.i.* دەست له نوتومبيل راگرتن بۇ
 سواركردن به خوارپى.
hither (hith'ēr), *adv.* بۇ ئيزه: بهرە ئيزه: ئيزه.
adj. ئەم لا: ئەم لاوه: ئەم لاوه: نزيكرت به ئيزه.
hithermost (hith'ēr-mōst), *adj.* نزيكرتين (ئيزهوه يا بۇ ئيزه).
hitherto (hith'ēr-tōō', hith'ēr-tōō), *adv.* (۱) تا ئىسته.
 (۲) [Obs.], ئيزه.

hokey-pokey (hō'ki-pō'ki), *n.* (۱) قىل تەلەكى جادوگەر.

(۲) سۇندىرمە ھەزىنى سەرجادە

hokum (hō'kəm), *n.* [Slang]. (۱) بىرودانى سەپىر قۇشمە ھەست

بىرىنى شائۇنامە چىرۇك. (۲) شىتى قۇرۇق مانا: شىتى ھىچوچۇق

hold (hōld), *v.t.* (۱) گرتىن بە دەست، قۇل، يا شىتى تى.

(۲) گرتىن بۇنەۋەي نەپۇت يا پانەكات: پارگرتىن. (*H~ the prisoner.*)

(*Will they ~ the train till we get there?*)

(۳) گرتىن بەندىخانە: (*He was held for a week.*)

(۴) گرتىن: نەجۋالەندىنەۋە پارگرتىن. (*H~ your head on one side.*)

(۵) پارگىركىن (تا نەكەۋى): پارگرتىن. (*This pillar ~s the platform.*)

(۶) گرتىن زامان، دەم. (*H~ your tongue.*)

(۷) تەربىيى گرتىن: ۋەستاندان بەرھەلىستى كىردىن: پىن نەدان: پىن لىنگرتىن.

(۸) پارگرتىن (سەرىنچ): (*The speaker held their attention.*)

(۹) بۇ ھەلگرتىن (پارە، شىت)

(۱۰) بۇ گرتىن: بۇ ھەلگرتىن (ۋە نەدان بە كەسى تى):

[*H~ the seat (the reservation) for me.*]

(۱۱) ھەستىنەۋە بە بەلىنەۋە: (*H~ him to his word.*)

(۱۲) ھەبۇن: لە پەلەپايەيەكدا بۇن: گرتىنەدەست (كاز):

(*He ~s the office of mayor.*)

(۱۳) پاراستان: نەدان بە دەست دۇرۇمنەۋە: (*H~ the fort.*)

(۱۴) گرتىن كۆپ: كۆبۇنەۋە، پۇل قۇتايخانە: پىنكەت:

(*to ~ a meeting, class, etc.*)

(۱۵) گرتىن كۆپى دادا: (*The judge will ~ the court today.*)

(۱۶) جىن تىابۇنەۋە: گرتىن (دەفر، ژور، ھۇن، ئوتۇمبىل... ھتد):

(*This bottle ~s a quart; This room ~s ten people;*)

(*The plane ~s two hundred passengers.*)

(۱۷) را وا بۇن: بۇ وا بۇن

(*I hold your statement to be untrue; to ~ an opinion*)

(۱۸) را دامان (*to ~ a person responsible for something*)

(۱۹) خۇشويستىن: رىز بۇ بۇن (*to ~ one dear*)

(۲۰) بىراردان (دادا)

(۲۱) ھەستىنەۋە بە قۇتەراتەۋە (۲۲) خاۋەن بۇن

(۲۳) ھەگۇران: دەست ئى بەرنەدان: (*H~ on to your resolution.*)

(۲۴) بەرگەگرتىن: نەپچان: (*The rope held.*)

(۲۵) بە دىرۇست يا رەۋا دانان: كاريپىكران

(*This principle ~s in any government.*)

(۲۶) بەردەۋام بۇن: (*The wind held from the north.*)

(۲۷) خۇگرتىن (لەبىر ھىرشادا): (۲۸) ۋەستان

n. (۲۹) گرتىن: شىۋەي گرتىن: بە دەست گرتىن: (۳۰) دەسك.

(۳۱) شىتىك كە دەستى پىۋە دەگىرى بۇ پالپىشت. (۳۲) دەفر.

(۳۳) گىرە: مەنگەنە (۳۴) دەسەلات: دەست بەسەر پۇيشتىن:

(*His wife has a firm ~ over him.*)

(۳۵) ژورۇ بەندىخانە

(۳۶) [Archaic]. سەنگەر: قەلە

(۳۷) ۋەستانىكى سەردەمى

catch hold of, گرتىن دەست پىياگەيشتىن

get hold of, گرتىن: دەست پىياگەيشتىن (۳۸) دەسكەۋت: پەيداكرىن

(۳۹) دىزىنەۋە: دەسكەۋت:

(*to look for and get hold of somebody*)

hold back, (۴۰) خەلەۋگرتىن: پىن لىنگرتىن (۴۱) خۇگرتىن: خۇگرتىن.

(۴۲) ھىشتىنەۋە: گىلدانەۋە

hold down, (۴۳) داۋىل كىردىن: خىستىنە ژۇرەدەستەۋە: ۋەستاندان:

پى پى نەدان: فرخ بەرۇبۇنەۋە، ئازادبۇن

(۴۴) [Colloq.]. ھەبۇن: لەسەرمانەۋە (كاز): كار گرتىنەدەست: لەسەرى

مانەۋە: (*to hold down a job*)

hold in, (۱) پارگرتىن: جىلەگرتىن: پىن لىنگرتىن: داۋىلكرىن.

(۲) دان بەخۇدا: گرتىن: ھەستى خۇ دەرنەپىن: زامانى خۇ گرتىن: گرتىن (ھەناسە)

hold off, (۳) خۇ دورىگرتىن: دورىپەرىز ۋەستان.

(۴) چاۋەپىن كىردىن: دواخستىن: (*Hold off for a minute.*)

(۵) بەرگىرى كىردىن: بەرھەلىستى كىردىن: لە دورىۋە پارگرتىن (دورۇمن)

hold on, (۱) دەست ئى بەرنەدان: بەرنەدان: دەست پىۋەگرتىن:

بەرەلە نەكرىن. (۲) بەردەۋام بۇن لەسەر: كۇل نەدان.

(۳) [Colloq.]. پارەستە: بۇەستە: چاۋەپىن بىكە: ھىۋاش كە: پەلە مەكە.

hold one's own, لە خەلەك دوانەكەۋت: لەگەل خەرىلى خۇدا دەرچۇن

يا دەرىپىن: جىن نەمان

hold out, (۱) دەرىپىن: بەرگەگرتىن: خۇگرتىن: كۇل نەدان: بەردەۋام بۇن

(۲) مل نەدان: خۇ نەدان بە دەستەۋە: بەرھەلىستى كىردىن.

(۳) پىشكەش كىردىن: پىندان: دىزىكرىن: دەست بۇ تەۋقەكرىن.

(۴) [Slang]. نەدان: پىن نەدان: بەدەستەۋە نەدان: مل نەدان

hold over, (۱) دواخستىن: تىۋوانىنى ھەسەلەيەك: چاۋەكرىن.

(۲) مانەۋە بۇ ماۋەيكى نەختىك زىاتار: ھىشتىنەۋە: ھىلەنەۋە

(۳) پارگرتىن بەسەر سەردەۋە (ھەپەشە).

hold together, يەكگرتىن.

hold up, (۱) پارگرتىن (تا نەكەۋىتە خۇاين): پالپىشتى كىردىن (كۆلەكە).

(۲) پىشانەدان: خىستىنەۋە. (۳) دەرىپىن: بەرگەگرتىن: كۇل نەدان.

(۴) دواخستىن: پىن لىنگرتىن: ۋەستاندان: كۆسپ لەبەردەمدا دانان.

(۵) پوۋتكرىنەۋە: پارگرتىن: پوۋتكرىنەۋە.

hold water, بىرۋاپىكران: خۇراگرتىن لەبىر تاقىكرىنەۋە لىكۇلىنەۋە:

جىن: بىرۋاپىن: (*Your argument doesn't hold water.*)

hold with, (۱) پار لەسەربۇن: پەسەندىكرىن. (۲) لايەن گرتىن.

lay (or take) hold of, (۱) گرتىن: ۋەرگرتىن: توند گرتىن بە دەست.

(۲) دەست بەسەر گرتىن: دەست بەسەر كىشان

hold (hōld), *n.* خانەي بار (كەشتى)

holdall (hōld'ōl), *n.* جانتاي رىنوار

holdback (hōld'bak), *n.* (۱) كۆسپ: قۇرت: لغاۋ

(۲) قايش يا شىشى بەستىن: نەسپ بە عەرەبانەۋە

holden (hōl'd'n), *archaic past participle of hold.*

(۱) (۱) خاۋەن يا كەسنىكە شىت لەدەستداۋو (چەك).

سەندە، كومپىلە. (ب) خاۋەن (زەۋى): كەسنىك كە شىتىكى بەدەستەۋە بىن

(زەۋى: ۋازى: (*land ~*)

(ج) كرىچى: گرتىن گرتە.

(۲) (۱) بىگرا ھەلگى: شىتىك كە شىتىكى تىرى تىن بخىرى (دارجىگەر، مۇمىدان

(ب) بىگر (مۇۋە)، (ج) دەرگى: دەستىگر.

holdfast (hōld'fast', hōld'fast'), *n.* (۱) بەتۇند دەست پىۋەگرتىن.

(۲) گىرە: مەنگەنە.

holding (hōld'ing), *n.* (۱) زەۋى: ۋازى: بەكرى: گىراۋ.

(۲) سامان (كومپىلە، سەندە، بەش لە كۇمپانىيە بەشكەدا)

(۳) گرتىن قەدەغى يارىكر لە ۋەزىش يا ملەلىندا لەلايەن يارىكرىكى تەرەۋە

hold-over (hōld'ō'vēr), *n.* [Colloq.], ھىلراۋە: كەسنىك كە

دەمىلرەتەۋە يا دەمىلرەتەۋە لەسەر كار زىاتار لە ماۋەي ياساىي

hold-up (hōld'up'), *n.* (۱) ۋەستان: بەنگ كىردىن: دواخستىن: پارگرتىن.

(۲) پوۋتكرىنەۋە: ۋەستاندان: پوۋتكرىنەۋە.

hole (hōl), *n.* (۱) كۇن: چان: (*He dug a ~ in the ground.*)

(۲) كەندەۋ. (۳) قۇۋلىي ناۋ پوپار: (*a swimming ~*)

(۴) لائە (گىيادان)

(۵) شۇندىكى بىۋەك: تارىك: پىس: ناخۇش (ژور، خانۇۋ)

(۶) ژورۇ بەندىخانە.

(۷) دىز: كەنەبەر: كۇن: (*a ~ in the wall*)

(۸) كۇن (جىلەبەر): دىراۋى.

(۹) ناتەۋاۋى: كەمۋەكۇرتى: ناۋەجىنى:

holiday

(We found ~s in his argument.)

- (۱۰) [Colloq.] بارژکی ناخوش و تریقه‌کرهوه؛ تنگ‌چله‌مه.
(۱۱) (۱) کور یاری گولف.
(ب) دوروبورو ماوه‌ی بهینی کونه‌کانی یاری گولف
(۱) کون تیکردن؛ کونکردن؛ کله‌بهر تیکردن؛ درز تیکردن؛ دراندن.
(۲) خستنه کونه‌وه؛ کورده کونه‌وه.
(۲) هملدیرین تونیل؛ کونکردن؛ کوناوده‌رکردن.
burn a hole in one's pocket, خؤ نه‌گرتن و پارچه همو خرج
کردن (ده‌لی‌ی گیرمانه‌کی کون ده‌کات نه‌گهر خرجی نه‌کات).
hole in the wall, شونینکی بیجوک و تنگه‌بهر ناخوش.
in the hole, [Colloq.], قهرزرا؛ له‌دو وه؛ نه‌زیره‌وه.
(I'm fifty dollars in the hole.)

pick holes in, کهم و کویری درخست؛ ناتواوی پیشاندان؛
ره‌خنه‌لیکرت

holiday (hol'ə-dā'), n.
(۱) جه‌ژننکی یانی؛ پوژنکی پیژن.
(۲) پوژنی پشوو (وهک هه‌ینی).
(۲) [Chiefly British] پشوو؛ ماوه‌ی پشوو.
(۴) پوژنکی پشوو که ترخانکراوه بؤ یادکردنه‌ویهک

(George Washington's birthday is a ~ in the U.S.)

adj. وهک هه‌ی پوژنی جه‌ژن یا پشوو؛ خوش و به‌کیف (the ~ spirit).
holiness (hō'li-nis), n.

(۱) پیروزی؛ بیروژنی.
(۲) [H-]؛ ماریاوی پایاپه (His H-; Your H-).

holler (hol'ēr), v.i. & v.t. بانگ کردن؛ هوارکردن؛ قیراندن
n. بانگ؛ هوار؛ قیزه

hollow (hol'ō), adj. (۱) بوش؛ بوچ؛ کلور؛ نارکلور؛ بووت؛ قریون
(۲) چان؛ قویدو؛ قوون (~ cheeks)

(۴) پیروپوچ؛ بن‌مایه‌خ؛ هیچ‌وپوچ؛ بوش؛ بن‌مانا؛ بن‌نرخ
(۵) برسی

(۶) ده‌نیککی مردوو؛ قول و نه‌زنگاره (ده‌نگ). (a ~ voice).

n. (۱) کلور؛ کلوری کون؛ بوش؛ چال؛ چالایی؛ قویاوی. (۲) بؤل؛ شیو.

v.t. & v.i. بوش کردن؛ هه‌نگه‌دن؛ بوچ کردن؛ بوچ بوون؛ چال کردن
هه‌نگه‌دن و دردان؛ بوش کردن؛ ناو دره‌ینان.

hollow out, -hollowly (adv.); hollowness (n.).

holly (hol'i), n. (۱) دره‌خت ب ده‌وه‌نیککی هه‌میشه سه‌وزی گه‌لا بریقاره و
قهراخ دیرکاییه به‌ره‌کی نه‌شیلانی وورد ده‌جیت (۲) گول و گه‌لاو به‌ری نه‌م

دره‌خته (بؤ پاراندنه‌وه له‌کریسمسه‌سا به‌کارده‌هینریت).

Hollywood (hol'i-wood'), n. (۱) شاری هویوود، که به‌مقیده‌ی
سینه‌ماگه‌ری نه‌مه‌ریکا و جیهان ناسراوه. (۲) سینه‌ماگه‌ری.

holo- (hol'ō, hol'ə, hō'la), پینشگرکه به‌مانای هه‌مو؛ گشت؛
تواو

holocaust (hol'ə-kōst'), n. (۱) قوربانی‌یه‌کی سووتینراو
(۲) له‌وابردنی خه‌لک و گیاندار به‌سووتاندن؛ ویران کردن به‌ناگه‌را

به‌ریاکردنی گه‌لیک کس به‌ناگه‌را (۲) به‌ریاکردن؛ ویران کردن؛ ویران بوون؛
هه‌رتانی گشتی و تروا.

holograph (hol'ə-graf', hol'ə-gräf'), adj. به‌دهستی
دانه‌وه‌کی نووسراوه.

n. بووانامه، نامه، یا وه‌سیه‌تنامه‌یه‌ک که به‌دهستی دانه‌وه‌کی نووسراییت.

holster (hōl'stēr), n. کیفی ده‌مانچه
v.t. خستنه کیفه‌وه

holt (hōlt), n. [Archaic] بیشه‌لان؛ گردیکی دارودره‌خقاوی

holy (hō'li), adj. (۱) پیژن؛ ده‌په‌رستریت.

(۲) خوابه‌رست؛ به‌ناین؛ پیژن (مروزة)؛ پاک (a ~ man).

(۳) شایسته‌ی په‌رستنه. (۴) تاییه‌تی به‌عیساو به‌سه‌ره‌اتی ژیاپی.

(۵) [Slang] تروا؛ به‌تواوی؛ زور؛ نیجگار. (She's a ~ terror).

n. په‌ناگه‌یه‌کی پیژن؛ شتیکی پیژن

home

Holy Communion, شونی پیژن؛ باوو نه‌ریتیکی خاچ په‌رستی‌یه
بریتی‌یه له‌خواردنی پارچه نانیک بیجوک که قه‌شه له‌شهرابی پیژنی
هه‌لمه‌کیشی.

holy-day (hō'li-dā'), n. جه‌ژن (یانی).

Holy Father, باوکی پیژن؛ نازناوی پایاپه.

Holy Ghost, Holy Spirit, گیانی خودا (خاچ په‌رستی).

Holy Roman Empire, نیمه‌پراتوریاتی پزمانی پیژن (له‌سه‌ده‌ی
نق یا ده‌وه هه‌تا سالی ۱۸۰۶).

Holy Rood, holy rood, (۱) نه‌ی خاچی عیساوی پیژن هه‌لواسرا.
(۲) خاچ.

Holy Scripture, = the Bible.

Holy See, پایا؛ پایاپه‌تی؛ پله‌و ده‌سه‌لاتی پایا.

Holy Sepulcher, گۆپی عیسا.

Holy Spirit, = the Holy Ghost.

Holy Synod, کۆپی یا نه‌نجومه‌نی به‌پنوه‌به‌ریاتی کلیسه‌ی
نه‌ره‌سه‌نۆکسی، واته‌ پوژمه‌لاتی.

Holy writ, = the Bible.

hom- (hōm, hom), = homo-.

homage (hom'ij, om'ij), n. (۱) (۱) نامه‌نگی کرپنوش بؤ بردنی
کشتیار و مرزئرو ده‌ست‌وپنوه‌دن بؤ ده‌ره‌گ. (ب) کرداریک یا دیاری‌یه‌که که

په‌په‌وه‌ندی نیوان و مرزئرو ده‌ره‌گ و ناغای ده‌ره‌خات.
(۲) (do ~; pay ~) ریزلگرتنیک زور؛ کرپنوش؛ کرده‌وه‌یه‌ک یا شتیکی

دراو که نه‌م ریزلینانه پیشان ده‌دات؛
(The town paid ~ to the great man.)

hombre (ōm'brā, om'bri), n. [Slang] پیاو؛ کابرا؛ زله‌م؛ کس.
home (hōm), n. (۱) مال؛ ماله‌وه؛ خانه؛ لانه

(۲) نیشته‌جی؛ هوارگا؛ مه‌لیه‌دن.
(۳) جی‌لی له‌دایکبوون؛ نیشتمان؛ شاری خؤ.

(۴) شوینی ناسووده‌یی و خوشی
(۵) گۆپ؛ نارامگا.

(۶) خیزان؛ مال؛ (There are only ten ~s in the village.)

(۷) کله‌تکارخانه؛ مه‌تی‌وخانه؛ تمه‌لخانه؛ هه‌زارخانه.

(۸) ده‌روبه‌ری سروشتی گیاندار یا پوهه‌ک.

(۹) مه‌لیه‌دن؛ (Paris is the ~ of women's fashion.)

(۱۰) گۆل (وهرزش). (۱۱) سه‌رشار.

adj. (۱) مالی؛ خزمانی. (۲) ناوخؤ؛ ناوخیزی (وهرزت).

(۳) باره‌گای گشتی؛ باره‌گا؛ (a ~ office).

(۴) به‌کار؛ سه‌ره‌گه‌توو.

(۵) له‌شاری تیپه‌که خؤی ده‌کرت (وهرزش، مه‌لی). (a ~ game).

adv. (۱) بؤ ماله‌وه؛ به‌ره‌و ماله‌وه؛ له‌ماله‌وه.

(۲) به‌ره‌و شوینی خؤی؛ به‌ره‌و نه‌نجام؛ (He drove the nail ~).

(۳) بؤ ناوچه‌ره‌گی مه‌سه‌له‌که؛ په‌کسه‌رو به‌یاشی (دواو، پیشاندان).

(He drove the point ~).

v.t. (۱) چوونه‌وه بؤ ماله‌وه. (۲) مال هه‌بوون؛ خاوه‌ن خیزان یا مال بوون

لانه‌پیدان؛ گرتنه‌خؤ؛ په‌نادان؛ بردنه‌ماله‌وه.

v.t. (۱) له‌ماله‌وه؛ له‌مالی خودا؛ له‌گه‌ره‌ک، شار یا نیشتمانی خودا.
at home.

(۲) وهک له‌مالی خودا بوون؛ به‌ناسووده‌و شادمان؛ پین خوش بوون (شوین).

(I feel at home in this town.)

(۳) شارمزا؛ بزان؛ (He is at home in this subject.)

(۴) پیشوازی میوان کردن.

(۵) گاهه‌نگیک له‌ماله‌وه.

(۱) پیشاندان؛ تیگه‌یاندن؛ پین سه‌لماندن.

(۲) لومه‌کردن؛ خه‌تبارکردن

(۱) گه‌رانه‌وه بؤ ماله‌وه؛ گه‌رانه‌وه سه‌ر شار؛ گه‌رانه‌وه.

(۲) جیگیر نه‌بوون (له‌نگه‌ی) نه‌گرتن.

home-bred

- see a person home, ئەگەل كەسىڭىدا چۈن بۇ مەلەكە خۇي؛
 بىردىنەمى كەسىڭ بۇ مالى خۇي
home-bred (hōm'bred'), *adj.* (۱) مالى؛ خۇمالى
 (۲) سادە؛ ئەزان؛ ھىچ ئەزان؛ كۇيى.
home-brew (hōm'brō'), *n.* خواربەندەرى سەرخۇشكەرى خۇمالى
 (بەتايىبەتتى بىرە).
home-coming (hōm'kum'ing), *n.* (۱) ھاتىنە مەلەرە؛ گەرانەرە
 بۇ مەلەرە پاش مەرەپەكى ئورودىڭ. (۲) ئاھەنگىكى سالانەى كۇلچىر
 زانگۇ كە دەرجوۋانى پاپوردو تىيىدا بەشدار دەپ.
home economics, ھونەر زانستى مالى بەرپەرەردن؛ زانستى مالدارى؛
 كايانى
home-grown (hōm'grōn'), *adj.* خۇمالى (مىيەو سەرۋە)؛
 لە ئاۋچە خۇ پەرەردەكراۋ.
homeland (hōm'land'), *n.* نىشتان؛ ۋولات
homeless (hōm'lis), *adj.* بىن لانى؛ بىن مان؛ ئاۋارە؛ ۋىل؛ دەربەندە؛
 بىن نىشتان؛ سەرگەردان؛ بىڭكەس.
homelike (hōm'lik'), *adj.* خۇش ۋەجەت ۋەك مەلەرە؛
 ۋەك مالى خۇ.
homely (hōm'li), *adj.* (۱) خۇمالى؛ خۇيى؛ ئارمالى.
 (ب) خانەپەرست؛ ھەل؛ مەلەرە بون كەر.
 (۲) (۱) سادە؛ ئاسايى؛ خۇمالى؛ (virtues ~).
 (ب) سادە؛ ئەزان؛ كۇيى.
 (۲) ئاشرىن ئافەرت؛ سادە؛ پويى دەرمەۋى پىئو نىچە؛ (a ~ girl).
-homeliness (*n.*).
home-made (hōm'mād'), *adj.* (۱) خۇمالى خۇكرە. (۲) سادە.
home-maker (hōm'māk'ēr), *n.* كىيىبانو؛ ئا؛ ئى ئاۋمال.
homeo- (hō'mi-ə, hō'mi-ə), *Also home-*, *homoio-*,
 بىڭگىرەكە بەماناى؛ ھەمان؛ لەيەكچوۋ؛ ۋەك يەك؛ خۇ.
Home Office, ۋەزارەتى ئارخۇي نىڭلترە
home office, بارەگەي گىشتى كۇمپانىيەك
homeopathy (hō'mi-op'ə-thi), *n.* چارەكەرنى ھەندى نەخۇشى
 بە پىئدانى دەرمەنلىكى كەم بە نەخۇشەكە، ھەمان دەرمەن كە ئەگەر ئۆزى
 ئى بىدەرت بە كەسىنكى ساغ ھەمان نەخۇشى دەگىرت.
-homeopath (*n.*); **homeopathist** (*n.*); **homeopathic** (*adj.*);
homeopathically (*adv.*).
Homeric (hō-mer'ik), *adj.* ھۇمەرى؛ تايىبەتتى بە بوئىزى پۇنانى
 دىرىن؛ ھۇمەر؛ ۋ ھۇنراۋەكەنى چەرەكەي.
home rule, خۇدۇمۇختار؛ ھۇكىمى ئاۋخۇيى.
homesick (hōm'sik'), *adj.* بىرى مەلەرە كەر؛ بىرى نىشتان كەر؛
 توش بويى دەردى دەۋرى.
homesickness (hōm'sik'nis), *n.* دەردى دەۋرى (لە مەلەرە يا
 لە نىشتان؛ بىرى مەلەرە يا نىشتان كەرن؛ دەردى دەۋرى ۋولاتى؛
 سۆزى نىشتان.
home-spun (hōm'spun'), *n.* (۱) قوماشى خۇمالى.
 (۲) قوماشى سادە يا پەشۇكى.
adj. (۱) خۇمالى (قوماش يا شتى تى). (۲) لە قوماشى خۇمالى دىۋوستكراۋ.
 (۳) سادە؛ خۇمالى؛ (virtues ~).
homestead (hōm'sted'), *n.* (۱) خانۇبەرە؛ مالى ۋەۋىۋىزارى
 دەۋرىۋەرى (۲) مال؛ خانە.
homestretch (hōm'strech'), *n.* (۱) دوا قۇناغى بىڭىرەكى
 ئەسپ. (۲) دوا قۇناغى كارىڭ.
hometown (hōm'toun'), *n.* شارى لەدايىكەۋن؛ نىشتەجىن؛
 شارى خۇ
homeward (hōm'wērd), *adv. & adj.* بەرەو مەلەرە؛ بۇ مەلەرە.
homewards (hōm'wērdz), *adv. - homeward.*

homonym

- homework** (hōm'würk'), *n.* (۱) خۇيىندىن كۇشۇشى مەلەرە
 قۇتايى؛ ئەركى دراۋ بە قۇتايى. (۲) خۇ ئامادەكارى؛ خۇ ئامادەكەرن بۇ ئەرك
 يا كارىڭ. (to do one's ~).
homey, homy (hōm'i), *adj.* [Colloq.]. ۋەك مالى خۇ؛
 خۇش ۋەجەت ۋەك مەلەرە.
homicidal (hōm'ə-sīd'l), *adj.* (۱) تايىبەتتى بە پىۋوگۇزى.
 (۲) پىۋوگۇز؛ مەيلى پىۋوگۇزى مەيە؛ (a ~ person).
homicide (hōm'ə-sīd'), *n.* (۱) پىۋوگۇشتى؛ پىۋوگۇزى؛ كۇشتى.
 (۲) پىۋوگۇز.
homily (hōm'l-i), *n.* (۱) پەندى ئايىنى (بەتايىبەتتى ھى نىڭچىل)؛
 سەرگۇشتەى ئايىنى؛ ئامۇگارى (ئايىنى).
 (۲) ۋولتارىك دەربارى پەرۋىشت چاكي ۋە پاست ۋەك گۇرتى.
homing (hōm'ing), *adj.* (۱) بەرەو مەلەرە؛ بۇ مەلەرە؛ پۇشتوۋ بۇ
 مەلەرە. (۲) بىرى مەلەرە كەر؛ ھەزكەر لە چوۋنە مەلەرە.
homing pigeon, كۇترى نامەبەر؛ كۇترى مالى دۇزەرەۋە؛ جۇرە كۇترىڭە،
 پاش پاهىئان دەۋانئىت لە دۇرەۋە بگەپتەرە سەر مەلەكەى خۇي بىن ئەۋەى
 پى ۋول بىكات.
hominy (hōm'ə-ni), *n.* گەنەشامى ھاپراۋ يا كۇتراۋ
homo (hō'mō), *n.* (۱) مۇقۇ؛ ئادەمىزاد؛ پىۋو
 (۲) تۇخى مۇقۇ ئىستائ ۋەند تۇخىمىكى كۇنى ئەماۋ.
homo- (hō'mə, hō'mə), چوۋنەك؛
 ۋەك يەك؛ لەيەكچوۋ.
homochromatic (hō'mə-krō-mat'ik), *adj.* يەك رەنگ
homogamous (hō-mog'ə-məs), *adj.* (۱) گۇلى يەك تۇخ؛
 گۇلى ئىزىك ۋە ئىزەكدار. (۲) ئىزىك ۋە ئىزەك، ۋاتە ئەندامى مېنىۋەنئىرنەى گۇل.
 پىنكەۋ پىنكەيىو
homogeneity (hō'mə-jə-nē'ə-ti), *n.* چوۋنەكەى؛ ھاۋتۇخى؛
 يەك شىۋەيى؛ يەكەنى؛ لەيەكچوۋن؛ يەكسانى.
homogeneous (hō'mə-jē'ni-əs), *adj.* ھاۋتۇخ؛ يەكسان؛
 چوۋنەك؛ يەك شىۋە؛ يەكەن.
homogenize (hō'mə-jə-nīz'), *v.t.* يەكسان كەرن؛
 ۋەك يەك لىكەرن؛ يەك شىۋە كەرن؛ يەك تۇخ كەرن؛ ھاۋتۇخ كەرن
homogenized milk, شىرەكە كە چەۋرىيەكەى ۋەما ۋوردكراۋ
 كە دانرا سەرۋىز ناگىرت.
homogenous (hō-moj'ə-nəs), *adj.* ھاپرەگەز (ژىۋارناسى)،
 زىندەۋەرزانى؛ ھاۋتۇخ؛ چوۋنەك.
homogeny (hō-moj'ə-ni), *n.* ھاپرەگەزى؛ ھاۋتۇخى؛ چوۋنەكەى.
homograph (hōm'ə-graf', hō'mə-graf'), *n.* ھاۋخونجە؛
 ۋوشىيەكە كە ۋەك ۋوشەيەكى تىر ھونجە دەكرىت، بەلام ماناۋ سەرچاۋەكەى
 جىۋاۋزە ھەندىك جار بىزەنەكەيىشى؛ (قۇرۇش lead؛ پابەرى كەرن؛ lead)
homologous (hō-mol'ə-gas), *adj.* چوۋنەك (لە پىنكەتاتىۋ
 فرمان ۋىگەۋ بارد)؛ ھاۋسەرچاۋە (ژىۋارناسى)؛ ھاپرەگەز.
homomorphic (hō'mə-môr'fik, hō'mə-môr'fik), *adj. =*
homomorphous.
homomorphism (hō'mə-môr'fiz'm), *n.* ھاۋشىۋەيى؛
 ھاۋشىۋەيى ۋ ھاۋقەبارەيى
homomorphous (hō'mə-môr'fəs), *adj.* ھاۋشىۋە؛
 ھاۋشىۋە ھاۋقەبارە.
homomorphy (hō'mə-môr'fi, hō'mə-môr'fi), *adj. =*
homomorphism.
homonym (hōm'ə-nim', hō'mə-nim'), *n.* (۱) ۋوشەى-
 ھاۋدەنگىر ھاۋخونجە؛ ۋوشەيەكە كە دەنگىر ھونجەى ۋەك ۋوشەيەكى تىر بىت.
 بەلام ماناۋ سەرچاۋەى جىۋا بىت؛ (گۇمى مەلە؛ گۇمى ئاۋ؛ pool،
 يارى بىلارد pool)، (قۇچ ھاۋىز؛ butter؛ كەرە؛ butter).
 (۲) ۋوشى ھاۋبىز؛ ۋوشەيەكە كە دەنگى ۋەك ۋوشەيەكى تىر ۋايە. بەلام ماناۋ

homonymous

- سرچاوه خونجه جیا به: (سنتل: **pail** : رنگ زردمهلگراو: **pale**)
 ورشی **homophone** : **homograph** (بیینه).
 (۳) کسی هاوناوا مرؤفی همان نار.
homonymous (hō-mon'ə-məs), *adj.* (۱) هاویژو مارخونجه
 ورشی پینشو بیینه: (۲) هاویژو (روشه).
 (۳) هاوناو (مرؤف).
homonymy (hō-mon'ə-mi), *n.* (۱) هاویژو هاو خونجه بیی.
 (۲) هاویژو: (۳) هاوناو.
homophone (hom'ə-fōn'), *n.* (۱) تیپی هاودنگ.
 وک: **gem, jump** : **j, g** : **saucer** : **s, c** .
 (۲) ورشی هاویژو: ورشیه که که همان دنگی هین وک ورشیه کی تر.
 هلام خونجه مانا و سرچاوه جیا بیئت: (وک: مام ناوه ندی: پوین: قژ زمره
fair : کرئ: **fare**) . (قهرم: **reed** : خویندنه ره: **read**)
 ورشی **homograph** : **homonym** (بیینه).
homophonic (hom'ə-fon'ik), *adj.* (۱) هاویژو (روشه).
 (۲) هاویژو (تیپ).
homophonous (hō-mof'ə-nəs), *adj.* = **homophonic**.
homophony (hō-mōf'ə-ni), *n.* (۱) هاویژو (روشه، تیپ).
Homosapiens (hō'mō sā'pi-enz'), *n.* مرؤف: ناهمیزاد.
homosexual (hō'mə-sek'shō-əl), *adj.* (۱) حی: همتیویان.
 حزن له هاوتوخم کر.
 کسینکی حی یا همتیویان.
homosexuality (hō'mə-sek'shō-əl'ə-ti), *n.* حی: حی.
 حی: حی: همتیویان: حزن له هاوتوخم کردن.
homy (hōm'i), *adj.* [Colloq.], = **homey**.
hone (hōn), *n.* هستان: زیره
 تیزگردنه (به هستان یا زیره): دهمزرد کردن (راستی یا مجازی):
 (۱) بؤ به تاسمه بون: زور ویستن.
 (۲) بؤله بول کردن: سکا کردن.
honest (on'ist), *adj.* (۱) بهرین: پزنی گراو: بروینکراو: باش.
 (۲) پاک (مرؤف): راستگو: راستال: راست: سرپاست: دلپاک: دل و داوین پاک:
 (*an ~ man*)
 (۳) دلسوزانه: به دل: به راستی: (*an ~ effort*) .
 (۴) به شهره: سر بهر: پاک: به پاک و پئی راست گرتن دهسکه و قوه:
 (*an ~ living*)
 (۵) راسته قینه: پوخته: بئ فیژو گزی: (*~ wool*) .
 (۶) ساده و کراوه: هیچ نمشاروه: (*an ~ face*) .
 (۷) [Archaic], داوین پاک.
honestly (on'ist-li), *adv.* (۱) به پاک: به دلپاک: به سرپاستی:
 به دلسوزانه: (۲) به راستی: بپوا بکه: دزوت لگهل ناکم: به راسته:
 (*H- , I'll do it.*)
honesty (on'is-ti), *n.* (۱) دلپاک: پاک: راستگویی: سرپاستی:
 راستی: راست و دروستی: (۲) [Archaic], داوین پاک.
 (۳) جزه پووه کینکی گول نه رخوانی به.
honey (hun'i), *n.* (۱) ههنگوین: (۲) شتی شیرین.
 (۳) گیانه کم: خوشه ریسته کم: شیرینه کم: چاره کم.
adj. (۱) ههنگوینی: (۲) شیرین: خوشه ریست.
v.t. (۱) شیرین کردن: خوش کردن.
 (۲) به زمانی خوش لگهل دووان: (۳) مریایی کردن: کلکله قن بؤ کردن.
v.t. به زمانی خوش و شیرین لگهل دووان.
honeybee (hun'i-bē), *n.* ههنگ
honeycomb (hun'i-kōm), *n.* (۱) شانه ههنگوین:
 دویره ی ههنگوین: (۲) شتی که له شانه ههنگوین بکات.
v.t. (۱) کوز کون کردن: کون تیکردن: (۲) بنکدن کردن: هموگرته ره.
v.t. کون کون بون: کون تن بون.

honorarium

- شانه ههنگوینی: وک شانه ههنگوین.
honeydew (hun'i-dōō', hun'i-dū'), *n.* (۱) شیله (که گه لای
honeydew melon (۲) ههنگوین درخت دهریده دات).
honeydew melon, جزه کاله کینکی زور شیرینه وک ههنگوین.
honeyed (hun'id), *alternative past tense and p.p. of-*
honey.
adj. (۱) شیرین کراو: شیرین: ههنگوین تیکراو
 (۲) خوش و شیرین (روشه، دووان): (*~ words*) .
honeymoon (hun'i-mōōn'), *n.* (۱) یه کم مانگی دوا: زنه پینان یا
 شوو کردن: (۲) مانگی شکرکراو: شو کاته ی بووک و زوا: پیکوه به سمری ده بن
 دوا: شایی.
 شیرینه مانگ پاباردن: هاوه ی دوا: شایی پیکوه بردنه سر (بووک و
 زوا).
honeysuckle (hun'i-suk'l), *n.* پووه کینکی گه لا و گول شیلاری
 گول سپی و بون خوشه به دارو دیواردا ههنگوین.
honied (hun'id), *adj.* = **honeyed**.
honk (hōŋk, hōŋk), *n.* (۱) دنگی قازه کینیه: (۲) هونپی نوتومیل.
v.t. & v.t. هونپن لیدان.
honky-tonk (hōŋ'ki-tōŋk'), *n.* [Slang], مهیخانه یا تیاتر یه کی
 همرزانه هاو به دناو
honor, honour (on'ēr), *n.* (۱) پز
 (۲) ناوبانگ: ناوی باش: سر بهرزی
 (۳) راستی: ره و رشت چاک: باشی: سر بهرزی:
 (*He conducts himself with ~ .*)
 (۴) داوین پاک: پاک.
 (۵) ناموس: شهره: نابرو: حیا.
 (۶) شانازی: جنی شانازی: (*It is a great ~ to be your friend.*)
 (۷) [II-], نارناوی پزگرتن (به پزتان، به پز فلان کس): جناب:
 (*Your, His, Her H-*)
 (۸) خلات: نیشانه ی خلات.
 (۹) (*pl.*) خلات یا پروانه ی شهره که دهریت به قوتابی لیهاتوو زیره.
 (۱۰) به لینی شهره (بؤ کردن یا نه کردن کارک).
 (۱۱) مایه ی سر بهرزی و شانازی: (*to be an ~ to one's family*) .
v.t. (۱) پز لیدان: پزگرتن.
 (۲) گموره کردن (نه لیدان): گموره کردن: (*to ~ someone*) .
 (۳) پرستن: (۴) خلات کردن.
 (۵) (*to ~ an agreement*) (*to ~ an agreement*) : پارگتن: نهشکان: پهیره ی کردن:
 (ب) قابل بون به دانهوه ی قهر له کاتی خویدا:
 (*Will you ~ this check?*)
 (۱) زور پز لیدگرتن.
 (۲) بون به مایه ی شانازی بؤا گموره کردن.
 (۱) خانه خوینی کردن: به نهکی خانه خوین هلسان.
 (۲) نهکی شاههنگوین بین وک میوان به بهکتری ناسین و ووتاری پینشکی
 خویندنه و باده نوشین خوازی.
 شیره خواردن: سویند به شهره
 on (or upon) one's honor, خواردن: (نه لیدان): به شهره: (*on my honor*) .
honorable (on'ēr-ə-b'l), *adj.* (۱) به پز (که وک نارناو
 به کارده هینریت: به پز فلان کس): جناب: (۲) به ناوبانگ: به پز.
 (۲) به شهره: به ناموس: سر بهر: پوسپی: مهر: (*an ~ man*) .
 (۴) (*to ~ mention*) : (*to ~ mention*) : (*to ~ mention*) :
 (ب) مایه ی شهره و سر بهرزی به: (*~ peace terms*)
honorably (on'ēr-ə-bli), *adv.* به شهره: به ناموسه:
 مردانه: به سر بهرزی: (*to behave ~ ; to live and die ~*) .
honorarium (on'ə-rār'i-əm), *n.* خلاتی پزگرتن: شو پاره یه
 که دهریت به که سیک له برتی کارک که کرئ بؤ نه پراوه ته ره.

honorary

- honorary** (on'ə-rer'i), *adj.* (۱) تەنھا لەرۋى پۈتۈرگەن دەكرت (۲) يا دەدرت بىرنامە دىكتورا: شاننامە: (an ~ degree) (۳) (۱) ھەر بىر ئاۋر لىۋى پۈتۈرگەن (پەلەنگى بىز نە دەزگابەكدا): (the ~ president of the club; an ~ title) (ب) بە خوشى خۇ بىن موچە (ئەرك بىنن). (۲) لەسەر بەلنن سىياسىتى ئىك كەسە بەندە ئەك لەسەر ياسا (ئەركى-سەرشار، قەرن) **honorific** (on'ə-rif'ik), *adj.* بۇ پۈتۈرگەن: بۇ شاننامە دەپرىنە (بە كەسە) (an ~ title) **n.** ووشە، ئازناۋ، يا شىۋەيەكى بانگ كىردن و كىتوگۈبە كە نىشانە پۈتۈرگەن لە كەسە

honour (on'er), n. & v.t. = honor.

- hood** (hood), *n.* (۱) كىلاۋ يا كىلتە سىرۋىل داپۇش (بە جىيا يا ۋەك بەشكە لە بۇز و عەبا ۋەك ھى قەلەندەرى خاچ پەرستان). (۲) (۱) كىلاۋى پۇبى ئامەنگى دەرجۈنى قوتابى كۆلچ و زانكۆ. (ب) بۇنىت يا كىلاۋى ئوتومىيىن. (ج) سەرى عەمانە ئىسپ و مىدال. (د) چاۋبەستى باز (كەت پاونە كىردن). (۲) پۇنەي دىندە كىلاۋى مەل **v.t.** (۱) كىلاۋ كىردەسەر: كىلاۋ كىردەسەر: چاۋبەستى كىردن (۲) شارندە داپۇشېن. **hood** (hood), *n.* [Slang]. شەلاتى: شەقە: شەقەۋە: شەقەۋەچى **-hood** (hood), *n.* [Slang]. پاشگىرگە ئەمانە (۱) بارا سەردەم: چەرخ: (childhood)

- (۲) ھەموو ئەسەمى كۆمەلە يا پىشەيەك (priesthood) **hooded** (hood'id), *adj.* (۱) كىلاۋ لەسەر: كىلاۋدار (۲) كىلاۋدار: سەردار: داپۇشراۋ (۲) پۇنەندار **hoodlum** (hōd'lum), *n.* [Colloq.]. شەلاتى: شەقە: شەقەۋە: شەقەۋەچى. **hoodwink** (hood'wink), *v.t.* (۱) چاۋبەستى كىردن: چاۋبەستى ۋە (۲) [Obs.]. شارندە: داپۇشېن (۳) خەلەتەند: ھەلخەلەتەند: ساختەلىكەند: بەفرىۋىردن **hoocy** (hō'cy), *interj. & n.* [Slang]. قەسە قۇرۇ بىن مانا: قەسە ھىچ وىۋىچ **hoof** (hoof, hōf), *n.* (۱) سىمى رولا: سىمى گىئاندار (۲) [Slang]. پىن: قاچ **v.t. & v.i.** (۱) بە ژىر پىنە كىردن: پىشېل كىردن: كوتانەۋە بە سىم. (۲) [Colloq.]. بە پىن پۇشش: پىاسە كىردن. (۳) [Slang]. سەما كىردن. (۴) [Slang]. ئىمزا كىردن: مۇر كىردن

- on the hoof,** **hoofed** (hoof, hōf), *adj.* سىمى سەمىر **hoof** (hoof'ēr, hōf'ēr), *n.* [Slang]. سەما كىردن **hook** (hook), *n.* (۱) قولاپ ۲ قولاپى پاونە ماسى (۲) (۱) سىگ جىل ھەلۋاسىن. (ب) قەنارە (۴) [Nautical Slang]. لەنگەر (كەشتى): (۵) داس. (۶) (۱) ئوۋكى چەماۋى زەۋى (ب) پىچى پوبار يا جۇگە. (۷) داۋ: تەل: (۸) بەشى داکوتراۋى ئەنجامە.

- v.t.** (۱) بە قولاپ گىرتن (۲) خەلەتەند: ھەلخەلەتەند: دەسپىن: فرىۋدان: ساختەلىكەند (۳) دىزىن: پانەند (۴) قۇچ لىدان: بىرىندار كىردن. (۵) ۋەك قولاپ لىكەند. (۶) سىۋىن: سىۋىن: سىۋىن: شىشى چىنن. (۷) قۇپ لىدار و پىچ پىگىرەنەۋى (يارى بىسۋىل) (۸) پىنە كىردن (ئۇنەننار شوۋ كىردن): پىنە بىۋىن (۱) چەمىنەۋە: چەمانەۋە **v.t.** (۲) (۱) بەستەۋە: بە قولاپ (ب) گىرانەۋە بە قولاپ (۳) [Slang]. پىنە بىۋىن (ئۇنەننار شوۋ كىردن). (He is ~ed.) (۴) [Slang]. توش بىۋىن واز بىز ئەنەننار (خو، خۇشەۋىستى): پىنە بىۋىن: تىكەۋىل: (ئادارى): (He is ~ed on cigarettes.; She is ~ed on him.)

hop

- by hook or by crook,** بە ھەرچۇنىك بىت: بە ھەر شىۋەيەك بىت. **get off the hook,** پىگارى كىردن ئەركىك يا لىتېرسىنەۋەيەك: پىرەلا كىردن: شىتىكى ئاخۇش لەكۆل كىردەۋە. **hook up,** (۱) پىنە بىستەن بە قولاپ. (۲) بىستەن بە ئەلەكتىكەۋە (پادىق). تەلەۋىۋىن: پىگەۋە بىستەن: كىردن بىيەكدا. **hookah, hooka** (hook'ə), *n.* نىرگەلە. **hook and eye,** قولاپ ئەلەيەكى بىچۈكە دەكۇن بىيەكدا بۇ جىل بىستەن بىيەكەۋە (سوخەۋى مەك، بىرۋانكە... ھەتد). **hooked** (hookt, hook'id), *adj.* (۱) چەماۋە. (۲) قولاپدار: سىگدار. (۳) [Slang]. (۱) مۇگىر بەنگە: تىلىك خۇر (ب) پىنە بىۋىن: بە دواۋەۋە بىۋىن گىراۋ. **hooker** (hook'ēr), *n.* (۱) كەشتىيەكى بىچۈكى دىۋ تەۋەۋەۋى ھۆلەندىيە. (۲) كەشتىيەكى يەك تەۋەۋەۋى لىنگىلىزى يا لىرەلەندىيە (۳) كەشتىيەكى كۆنى ئاقۇۋە (۴) [Slang]. سىخۇر: جاسۇس. **hooker** (hook'ēr), *n.* [Slang]. (۱) قولىمكى رىسكى (۲) قەجە: ئافەتتىكى سىۋىك. لىۋىتى چەماۋە. **hook-nose** (hook'nōz), *n.* (۱) تەل و سىۋىچى بىستىنى پادىۋى **-hooknosed** (adj.). **hook-up** (hook'up), *n.* (۱) تەل و سىۋىچى بىستىنى پادىۋى تەلەۋىۋىن و تەلەۋىۋىن... ھەتد: بىستىنى ئەم شەتەنە (۲) [Colloq.]. پەيمان يا يەكگىرتى دىۋ جىزب يا فەرمانەۋەۋى. **hook-worm** (hook'wūrm), *n.* كىمى قولاپدار (لەپىخۇلەدا) **hooky** (hook'i), *n.* [Colloq.]. خۇزىنەۋە قوتابخانە يا لە نىش: (to play ~) **hooligan** (hōo'li-gən), *n.* -hoodlum. **-hooliganism** (n.). (۱) ئەلەق، شىرە، يا تىرەيەكى ئاسنە كە لىۋىرى بەرەمىلى تەختەۋىستىۋى پىن دەگىرى (۲) ئەلەقى دەست: ئەمىستىيە (۳) ئەلەقى ژىر تەۋەۋەۋە (بۇ فەشكەندەۋەۋى). **v.t.** دىۋەدان بە ئەلەق، شىرە، يا تىرەيەك **hoopla** (hōop'lä), *n.* [Colloq.]. (۱) ھەراۋەزا: ھەراۋەۋىيە ئامەنگى خۇشى: دەدەبە. (۲) دىۋانكە بۇ چاۋبەستى كىردن و بەھەلەدەۋىردن سەل شىۋاندىن. پەپوۋە سىلماۋە. **hoopoe** (hōo'pōo), *n.* (۱) چاۋرچىۋەۋى ژىر تەۋەۋەۋە بۇ فەشكەندەۋەۋى (۲) تەۋەۋەۋەۋى فەشكەۋەۋە بىم شىۋەيە. **hooray** (hoo-rä'), *interj., n., v.t. & v.i. = hurrah.* (۱) خۇشەندى كۈنەپەۋى. (۲) ھوۋا كىشەن. **hoot** (hoot), *v.t.* (۱) ھوۋا ئى كىشەن: ئاپەزەۋى دەپرىن بە ھوۋا ئى كىشەن. (۲) بە ھوۋا كىشەن كىردەدەۋەۋە: (They ~ted him out of the room.) (۱) دەنگى كۈنەپەۋى خۇشەندى كۈنەپەۋى. (۲) دەنگىكى ۋەما. **n.** (۲) ھوۋا: ھوۋا كىشەن (۴) شىتىكى ھىچ وىۋىچ بىن نىخ: (He doesn't give a ~ for your opinion.) **hooves** (hōovz, hoovz), *n.* alternative plural of hoof. **hop** (hop), *v.t.* (۱) بە ھەنگەلەشەن: بازىدان يا پۇشش. (۲) قونە كىردن (بۇق، مەل): قونەقۇن كىردن: ھەلقۇن: بازىدان. (۳) [Colloq.]. سەما كىردن. (۴) [Slang]. پۇشش. (۱) بەسەردا بازىدان: خۇ بەسەردا ھەلدان: (H ~ the hedge.) (۲) خۇ ھەلدانە سەل: بازىدانە سەل: سوارىۋىن: (to ~ a train.) (۳) [Colloq.]. بەسەردا فرىن بە فرىكە. (۱) ھەنگەلەشەن. (۲) قونە: قونەقۇن: بازىدان: خۇ ھەلدان. **n.**

hope

- (۱) [Colloq.] (۴) سەما. (Colloq.)، بە قۇڭكە فرېن بەسەردا.
hope (hōp), n. (۱) ھېوا: ئومىد؛ ئومىدەوارى؛ ئاۋات؛ خواست.
 (۲) ئامانچ.
 (۳) كەسنىڭ با شتىك كە ھىۋاي شتىكى ئى دەكرىت (*He is our ~*).
 (۴) [Archaic]، پىشت پىن بەستىن.
v.t. & v.i. ھىۋادارمۇن: ھىۋابوون: ھىۋاكردن: ئومىدكردن: ئاۋات خواست:
 وىستىن: داۋاكردن: بەتەمايوون.
hope against hope. ھىۋاكردن ھەرچەند ھىۋاش پراۋە: ھىۋا نەبىرىن.
 نەگەرچى لەۋە دەچىن شتەكە ھىچ ھىۋايەكى ئى ئاكرى
hopeful (hōp'fəl), adj. (۱) ھىۋادار: ئومىدەوار: ئاۋاتەخۋا: بەتەما.
 (۲) چىنى ھىۋايە: باش: ھىۋايەخش: (*a ~ sign*).
n. كەسنىڭ كە ھىۋاي سەرگەۋتىنى ئى دەكرى: كەسنىڭ كە كۇشىنى سەرگەۋرتىن
 دەكات. (*a presidential ~*)
hopefully (hōp'fəl-i), adv. (۱) بە ئومىدەۋارى: بە ھىۋادارانە.
 (۲) ئومىد ۋايە: ۋا ھىۋا دەكرىت: (*H~ we will arrive this evening.*)
hopeless (hōp'lis), adj. (۱) بىن ئومىد: ئانومىد: ھىۋاپراۋ: بىن ھىۋا.
 (*a ~ person*)
 (۲) ئومىدى ئى ئاكرى: تارىك: لۇل.
 (۳) بىن دەرمەن: دەرمەنى ئىيە.
 (۴) بىن چارە: چارەسەرى ئىيە: (*a ~ situation*)
 (۵) قەلب: ئالەمار: بىن قەپ: ئاكارامە:
 (*a ~ teacher, tennis player, writer, etc.*)
-hopelessly (adv.); hopelessness (n.).
hophead (hōp'hed'), n. [Slang]، بەنگىش: تىباك خۇر.
hopper (hōp'ər), n. (۱) قونەكەر: مۇڭ: گىياندان: بازدمەر.
 (۲) جانەۋەرى مۇنەكەر: كۆللە.
 (۳) (۱) رەخمەتى (شت پىن تىكرىن): گولبىنە (كەنۋ).
 (ب) ھەمار: كەسۋ: دەفرى شت تىباھەلگرتنى سەردەمى.
hopple (hōp'pl), v.t. & n. = hobbel.
hopsotch (hōp'skotch'), n. يارى خەتەتەر.
horde (hōrd, hōrd), n. (۱) خىللىكى كۈچەرى مەغۇلى.
 (۲) خىللىكى كۈچەر: كۆمەللىكى گەۋك.
 (۳) ئۇردو: گەل: پۇرە: كۆمەللىكى ۋورۇۋ: كۆمەل.
v.i. بە جەماۋەر يىگەرە ژيان: بە كۆمەل يا ئۇردو پىگەرە ژيان.
horizon (hə-rī'z'n), n. (۱) ئاسۇ: كەنارى ئاسمان.
 (۲) مەۋداى تۈۋان: دۈۋرىنى ۋ شارەۋاىى ۋ پى بەدىيى:
 (*a man of limited ~s*)
horizontal (hōr'ə-zon'əl, hōr'ə-zon'əl), adj. (۱) تايىبەتتى.
 بە ئاسۇ: ئاسۋى (۲) ئاسۋى (ھىل): لا بەلا: (*a ~ line*).
 (۳) ھى ھەمار چىن يا پەل. (۴) تەخت.
-horizontally (adv.).
horizontal union, يەككىلى كرىكارانى يەك پىشە: نەقابەى يەك
 پىشەگەرى
hormone (hōr'mōn), n. ھۇرمۇن: ماددەبەكە ھەندى: گلاند يا لۋى.
 لەش دەرىدەدات كە گەيشتە ھەندى: نەندەلى لەش كارى تىدەكات.
-hormonal (adj.); harmonic (adj.).
horn (hōrn), n. (۱) شاخ (بىز، ھەران، گا، بەرانەكۋى... ھەتد).
 (۲) شاخى ھەندى: جانەۋەر (كۆللە، شەيتانۇكە... ھەتد).
 (۳) (*pl.*) نىشەلى پىۋاي ئىن گايرو (۴) خۋاردنەۋەيك كەلە كەلەشاخدا بىن.
 (۵) كەلەشاخى پىت ۋ زەبەنەى. (۶) كەلەشاخ.
 (۷) شتىك كە لە كەلەشاخ پىجىت: (۱) ئەمسەرو ئەۋسەرى ماڭكى تازە.
 (ب) ئوۋكى زەۋى سى لا ئاۋى. (ج) لۋوتى دەزگا. (د) قەلپۋوزى زىن.
 (ه) زىي رۋبار (۸) (۱) بوقى (مۇسقا). (ب) كەلەشاخكە كەلە ۋوزى پىادەكرى.
 (۹) (۱) ھۇرنى ئوتومىيل (ب) ھۇرنى تەم: (*fog ~*)
 (۱۰) لۋوتكى سەختى چىيەك.

horse

- (۱۱) نىشەلى سەرىۋى پايەۋىزى بەمىزى.
v.t. (۱) شاخ ئى پۋواند. (۲) لە شىۋەى شاخدا دىۋوستىكرىن.
 (۳) قۇچ لىدان: بەر قۇچ دان.
 (۴) [Archaic]، سەرشۋىكرىنى پىۋايك بە گايىنى ژنەكەى.
blow one's horn, [Colloq.], بە شان ۋالى خۇدا ھاتن:
 ستايىشى خۇ كرىن: فەشەش كرىن: لاف لىدان.
horn in, [Slang], خۇتىلەۋورتان.
hornbill (hōrn'bil), n. بالندەۋەكى تىۋىكى گەرەۋى دەنۋوك
 ئوشتاۋەيە.
horned (hōrnd), adj. (۱) شاخدار: (*a ~ cow*).
 (۲) سەرى ۋەك شاخ: (*the ~ moon*).
 (۳) [Archaic]، ئىن گايرو
horned toad, جۇرە مارىلەكەيەكى پىست پۋلەكەدارى كلك كورتى
 لەش دىۋاۋى ۋەك شاخ.
hornet (hōr'nit), n. زەردەۋالە: شەنگەسۋرە.
hornets' nest, شارە زەردەۋالە: دەستەيك لە دۋرمان ۋا ھەزان.
horny (hōr'ni), adj. (۱) شاخدار. (۲) لە شاخ دىۋوستىكرىن.
 (۳) پەق ۋەك شاخ. (۴) [Slang]، بە خۇرۇش: بە ئاۋش: بىرسى گان.
-horniness (n.).
horologe (hōr'ə-lōj', hōr'ə-loj'), n. كاتىمىر.
horology (hō-rol'ə-jī, hō-rol'ə-jī), n. (۱) زانستى كات: ژماردە:
 ھونەرى كاتىمىزى. (۲) ھونەرى كاتىمىز دىۋوستىكرىن.
-horologer (n.); horologic (adj.); horologist (n.).
horoscope (hōr'ə-skōp', hōr'ə-skōp'), n. نەخشەى
 چارەنۋوس دۋزىنەۋە (بەگۋىرە شىۋىنى نەستىرە لەكاتى لەدايىكۋونى ئەۋ
 كەسەدە): نەخشەى چەرخەكان ۋ كەلۋەكان (كە نەستىرەناس ۋ بەختگرەۋە
 بەكارى دىنن).
horrendous (hō-ren'dəs, hō-ren'dəs), adj. ستمە:
 ژۇر بەد ۋا پەسەند (كردە): پىس: ژۇر خراب: ئاشرىن (كردەۋە).
horrent (hōr'ənt, hōr'ənt), adj. (۱) پەپ (ۋەك دىك).
 (۲) [Rare]، تۇقنىراۋ: تۇقاۋ: گىان ھاتە لەرزىن.
horrible (hōr'i-b'l, hōr'i-b'l), adj. (۱) ستمە: تۇقنىراۋ: ترسانا:
 (*War is ~*).
 (۲) ئاپەسەندە: بەد: پىس: بۈگەن: خراب: ئاخۇش:
 (*a ~ smell, act, man, place, time, etc.*)
-horribly (adv.).
horrid (hōr'id, hōr'id), adj. (۱) ژېر: تىش.
 (۲) تۇقنىراۋ: ترسانا: ستمە.
 (۳) [Colloq.]، بەد: ئاپەسەندە: ئاخۇش: پىس: بۈگەن: خراب: ئاشرىن.
horrific (hō-rif'ik, hō-rif'ik), adj. ستمە: ترسانا: تۇقنىر.
horrify (hōr'ə-fī', hōr'ə-fī'), v.t. (۱) تۇقاندن: زراۋېردن:
 ترساندەن. (۲) [Colloq.]، دىل ۋاچلەكاندەن: داچلەكاندەن: دىل داخۇرپاندەن.
-horrification (n.).
horror (hōr'ər, hōr'ər), n. (۱) لەرزىن (لە ترسدا).
 (۲) ترس: مەترسى: زراۋچۈۋ. (۳) پى: قىن: قىزەتەنەۋە: قىن لىپاھتن.
 (۴) شتىكى ستمە: ترسانا، يا تۇقنىر.
 (۵) [Colloq.]، شتىكى ژۇر ئاخۇش ۋا پەسەندە پىس.
hors d'oeuvre (ōr'düv', ōr'düv'), pl. پىش خۇۋاك:
 مەزە: بەرلەكەرەۋە.
horse (hōrs), n. (۱) ئەسپ: ماين: بەرەۋە ۋولاخ. (۲) ئەسپ.
 (۳) شتىك كە مۇڭ سۋارى دەبىت ۋەك ئەسپ.
 (۴) چۈرچۈۋەيك كە مشاركارى لەسەر دەكرىت.
 (۵) پىۋا (لەۋۋى گالە، برادەرى، يا سۋوكىيەۋە).
 (۶) [Colloq.]، ئەسپى شەترەنج.
 (۷) چۈرچۈۋەى بەسەردا بازەدان (تەنەۋازى).

horseback

- (۸) سوار (نسب سواران (سویا): (a squadron of ~) .
v.t. (۱) سوارى نسب کردن؛ نسب پیدان.
 (۲) خستنه سوارى نسبى دارينه بؤ فلاقه کردن. (۳) فلاقه کردن.
 (۴) [Slang] گالته پینکردن؛ سوار خستنه سوار.
v.t. سوارى نسب بودن؛ به سوارى نسب چون.
adj. (۱) نسبى؛ نسبینه؛ تاییه تی به نسب.
 (۲) به سوارى نسبیه؛ به سوارى نسب.
 (۳) زلو گمروه قبه: (radish ~) .
back the wrong horse, (۱) گره و کردن له سوار نسبى دؤپا.
 (پیشچى نسبى) (۲) لایهنگرى کردنى لای دؤپا.
be on one's high horse, [Colloq.], خوابادان؛ له خوابایى بودن؛
 لوت به زرى کردن.
from the horse's mouth, له سراجاوه گمروه (باس یا دهنگوباس
 بیست): (to get a story from the horse's mouth) .
hold one's horses, [Slang], خورگرتن؛ دان به خودا گرتن.
horse around, [Slang], زرمه زل کردن
horse of another (or different) color, مسله نه یكى زور
 جیازوه
horseback (hōrs'bak'), n. (۱) پشتى نسب. (۲) ناو زور.
adv. به سوارى: (They came on ~) .
horsecar (hōrs'kär'), n. (۱) نوتومیل یا واگونى نسب پاکیش.
 (۲) نوتومیل نسب گواستنه وه.
horsefly (hōrs'fli'), n. خهرهنگیر
horsehair (hōrs'här'), n. (۱) توکى یال یا کلکى نسب.
 (۲) قوماشى نهم تووکه.
adj. (۱) لهم تووکه دروستکراو (۲) بهم تووکه داپوشراو یا ناخراو.
horsehide (hōrs'hid'), n. (۱) پینسته یا کولى نسب.
 (۲) قایشى نهم پینسته به.
horselaugh (hōrs'laf', hōrs'läf'), n. قاقای پینکتن (له پوروی
 گالته پینکردنه وه).
horse mackerel, جوره ماسیهکى گمروهیه (وهک "تونا") .
horseman (hōrs'män), n. (۱) نسب سوار؛ سوار.
 (۲) سواره (لهشکر). (۳) سوارچاک؛ نسب ناسی.
horsemanship (hōrs'män-ship'), n. سوارچاکى
 نسب سوارى؛ شاره زایى؛ نسب و نسب سوارى.
horse opera, [Slang], فیلم یا شانوماهیه که له بابت گوانى
 نه مریکاهه
horseplay (hōrs'plä'), n. زرمه زل؛ شاره شوق
horse-power (hōrs'pou'ēr), n. (۱) هیز یا خیرایى نسبینک.
 (۲) پیوانه ی تین یا توانای مکیه نه یک.
horse-radish (hōrs'rad'ish), n. تورى توون.
horse sense, [Colloq.], = common sense.
horse-shoe (hōrs'shō', hōrs'shō'), n. (۱) نالی نسب؛ نان.
 (۲) ههرشتیک له نان بچیت. (۳) یاریه که بریتیه له فریدانى نان و خستنه
 ناو سنگینى داکوتراو له دورى چل پیوه.
v.t. نسب نان کردن
horseshoe crab, = king crab.
horsetail (hōrs'täl'), n. (۱) کلکى نسب.
 (۲) دروشمى دهسه لاتی پاشای تورکى گون.
horsewhip (hōrs'hvip'), n. قامچى؛ قه مچى.
v.t. قه مچى لیدان؛ به قامچى لیدان.
horsewoman (hōrs'woom'än), n. (۱) نسب سوارى نان.
 سوار (ژ). (۲) سوارچاکى نان؛ نسب ناسی (ژ).
horsy (hōr'si), adj. (۱) نسبى؛ نسبین؛ له نسب دهچن.
 (۲) حه زکر له باسی نسب و رمازین و پو به سوارى نسبیه ... هتد.

hostile

- horsily (adv.); horsiness (n.).**
hortative (hōr'tə-tiv), adj. = hortatory.
hortatory (hōr'tə-tōr'ī, hōr'tə-tō'ri), adj. تاییه تی به
 ناموزگارى و هاندان بؤ پیوارچاکى.
horticulture (hōr'ti-kul'chēr), n. باخهوانى؛ باخهوانیتى
 بیستانهوانى؛ زانستى درهختى بهردارو بیستان و گول و گولزار پهرومه کردن
-horticultural (adj.).
horticulturist (hōr'ti-kul'chēr-ist), n. باخهوان؛ بیستانهوان
 زانای دارى میوه و بیستان و گول و گولزار.
hosanna (hō-zan'ä), n. & interj. هواریکه وه؛ خوابه همر
 خوت گمروهیت؛ خوابه همر خوت ههیت؛ خوابه به قوریانت بم.
hose (hōz), n. (۱) پانتولی درؤ؛ (۲) پانتولی کورت.
 (۳) (pl.) گزروهى ژانه. (ب) گزروهى پیوانه. (۴) سؤنده؛ لاستیکى ناو
 v.t. (۱) به سؤنده ناودان؛ به سؤنده ناوپیا کردن و شؤردن.
 (۲) [Slang] به سؤنده لیدان.
hosier (hō'zhēr), n. گزروهى و جلی چنراو فروش.
hosiery (hō'zhēr-i), n. (۱) گزروهى ژانه و پیوانه.
 (ب) جل و بیری چنراو. (۲) پیشه ی گزروهى و جلی چنراو فروش.
hospice (hos'pis), n. خانه ی پنبوارو فلهو ههژارو نهخوشان
 (بهتاییه تی که لایهکى ثانی یا تهکیهک سهریرهشتى بکات).
hospitable (hos'pi-tə-b'l), adj. (۱) میوانپوره؛ نان به
 بهنان؛ خانزاده؛ بهخزمت؛ میوانخواز.
 (۲) میتشک کراوه؛ میتشک فراوان: (to be ~ to new ideas) .
-hospitably (adv.).
hospital (hos'pi-t'l), n. (۱) لانه ی پنبواران؛ خانه ی پنبوارى
 ههژار. (ب) ههتیوخانه؛ ههژارخانه.
 (۲) خستهخانه؛ نهخوشخانه؛ بیمارستان؛ بیمارخانه؛ تیمارخانه
hospitality (hos'pi-tal'ə-ti), n. میوانپورهى؛ میواندارى
 نان بهیهى؛ میوانخوازى؛ خزمتى میوان کردن.
hospitalization (hos'pi-t'l-ə-zä'shan, hos'pi-t'l-i-zä'-shän), n. له خستهخانه کهوتن؛ نوستن له خستهخانه.
hospitalization insurance, بیمه ی چاره کردن له خستهخانه دا.
hospitalize (hos'pi-t'l-iz'), v.t. نوادتن له خستهخانه بؤ
 ده زمان کردن؛ بردن بؤ خستهخانه بؤ تیمار کردن.
host (hōst), n. (۱) خانهخو؛ میواندار؛ خاوه مال؛ نامهنگیر.
 (۲) خانچى؛ نوتیلچى. (۳) گیانداری یا پورهکیک که دهیتکه لانه ی گیانداری پ
 پورهکیکى تری مفتخورو له سهرى دهڑى.
v.t. & v.i. میواندارى کردن؛ خانهخوئیی کردن.
host (hōst), n. (۱) لهشکر؛ سوپا.
 (۲) ژوردو؛ ژمارهیکى زؤرو بین ههژاره: (a ~ of golden daffodils) .
host (hōst), n. ناسى پیرزکراوى؛ شوی خواهانه (خاچ په رستى).
hostage (hos'tij), n. دیل؛ به دیل گیراو؛ دهستبه سوار.
 به دیل گرتن (وهک بارمه بؤ جیهه جیکردنى
 مهبستیک).
hostel (hos't'l), n. (۱) خان. (۲) نوتیل یا خانهیکى ههژان بؤ پنبوارى
 گهنج. (مهرهها پینشى دهوترى: youth hostel) .
hosteler (hos't'l-ēr), n. (۱) خانچى؛ نوتیلچى.
 (۲) میوانى نهم جوره نوتیل.
hostess (hōs'tis), n. (۱) خانهخوئ (ژن)؛ میواندار؛ خاوه مال.
 (۲) (۱) نوتیلچى (ژن)؛ خانچى. (ب) ژنى نوتیلچى یا خانچى.
 (۴) (۱) بهردهستى ناو فرک (ژن). (ب) سفرهچى ژن؛ سهرک بهردهستى
 چنشتخانه (که پیشوازی له خهک دهکات و له سهر مژ دایان ده نیت).
hostile (hos't'l), adj. (۱) دورمانه؛ چهنگاهو: (a ~ act) .
 (۲) ناحم؛ دژ؛ رقاوى؛ پوناخوش: (a ~ person) .
 (۳) نهشیوا؛ نهگونجاو (دهرویه)؛ دژ: (a ~ environment)

hostility

- hostility** (hos'til'ə-ti), *n.* (۱) دروغنايهتی: دوويههکی؛ (۲) (ب) کاری ناحهزانه: کاری دوژمنانه.
(ب) شهروشنو: ناژاوه: شهر: (to end all hostilities in the region).
hostler, ostler (hos'lēr, os'lēr), *n.* (۱) مهتر
(۲) کریکار: که مکیه‌ی شه‌منده‌فر چی پنیست بین دهیکات له دوا
نئسنگه بؤ باش پراگرتی. (۳) [Obs.]، خانچی: نوئیلچی.
hot (hot), *adj.* (۱) گهرم: گهرم و گهرم: داخ: به‌تین (ناگس).
(۲) توون: تییز: بیهر: بیان: (pepper ~).
(۳) تنگه‌حیکلانه: زووه‌لچوو: سرگهرم. (temper ~).
(۴) توووه: توندوتیژ: (words ~).
(ب) گهرم: جهنگ: (battle ~).
(۵) به‌جوش: (۶) به‌خروش: به‌ناوش.
(۷) مشت‌ومری: مشت‌ومری له‌سهر: (a ~ issue).
(۸) جنگ له‌سهر شان (پراغردن): (pursuit ~).
(۹) گهرم (ته‌ی نه‌له‌کتریک): نه‌له‌کتریک له‌سهر.
(۱۰) [Slang]، (ب) نوئ: (ده‌نگوباس): تازه. (news ~).
(ب) تازه: گیشقووه یا هاتووه: (from the front ~).
(ج) تیز: بیز: به‌تایبه‌تی له‌پراوکردن.
(د) خه‌براندان یا پینگه‌یشتنیک: نه‌ینی تازه و گرنگ (ده‌یاره‌ی پوونکرده‌ی
تارایک یا دوزینه‌ی شتیکی وون): (a ~ tip).
(ه) تازه دروا: شتی دزوا (و) قاچاخ: شتی قاچاخ.
(۱۱) [Slang]، نایاب: باش (۱۲) به‌جوش: موسیقی جان.
adv. به‌گهرم: به‌گهرم: به‌توونی: به‌توندوتیژی.
in hot water, [Colloq.], له‌تنگو چله‌مه‌دا بوون: له‌ناخوشی یا
گه‌ژاو-بوون.

- make it hot for**, ریر: ئی تال کردن: ژبان ئی تیکدان: ناره‌حه‌ت کردن
hot air, [Slang], مشه‌قشه‌مش: قسه‌ی بوش و هیچ‌پوچ
hotbed (hot'bed), *n.* (۱) شه‌تنگایه‌کی به‌شووشه‌ده‌یگرای پهن
تیکرای به‌گهرم: راگیراو بؤ شه‌تل به‌خیرایی په‌روده‌ده‌کردن.
(۲) حنی زو: په‌ره‌سه‌دنی شتی.
(This neighborhood is a ~ of crimes.)
hot-blooded (hot'blud'id), *adj.* (۱) حوین گهرم: به‌جوش
به‌هسته (۲) سرگهرم: زووه‌لچوو.

hot cake = pan cake.

- sell** (or go) like hot cakes, [Colloq.], زوری ئی ده‌فروشری و
خیر: زور به‌بره‌ده‌ی: کرایری زور ده‌ی.
hotchpot (hoch'pot), *n.* زه‌وی و زار تیکه‌لاوکردن بؤ دابه‌شکردن: به
به‌کسانی له‌ناو میرا‌تبعی مردویه‌کدا که وه‌سیه‌تنامه‌ی به‌جن نه‌میشتین.
hotch-potch (hoch'poch), *n.* (۱) چیشتی شله
(۲) چیشتی مچوهر: شتی تیکه‌لاو‌پیکه‌لاو
hotchpot (۳)

- hot dog**, (۱) حواردنیکه له‌گوشتی کوتراوی به‌راز. گا. یا قل ده‌کرت
له‌شیوه‌ی لووله‌دایه‌ی درنژی ۴-۵ گری و نه‌ستوری گری‌یک ده‌بیست.
(۲) [Colloq.], ووتیه‌که په‌زاه‌مندی و په‌سندکردن و خوشی ده‌ده‌پریت.

hotel (hō-tel'), n.

- نوئیر: خان: میوانخانه
که‌سیکی سرگهرم: توووه‌وتیژ: سرچل.
hotheaded (hot'hed'id), *adj.* سرگهرم: توووه‌وتیژ: سرچل.
سرشیت: زووه‌لچوو: هه‌له‌شه.

hothouse (hot'hous), n.

- شه‌تنگای به‌شووشه‌ده‌یگرای گهرم
جامخانه‌ی گهرمی پوه‌ده‌ی نه‌مام.
hot rod, hot-rod, [Slang], نو‌تومیلینگه‌ی مکیه‌که‌ی ده‌ستکاری
ده‌کرت بؤ به‌گویترو به‌میزترو گرمه‌زاتکردن.

hot spring,

hot spur (hot'spūr'), n.

- که‌سیکی هه‌له‌شه‌ی سرگهرم.
hot-tempered (hot'tem'pērd), *adj.* سرگهرم: توووه‌وتیژ

house

- ته‌نگه‌تیکه: زووه‌لچوو
براندی یا ویسکی تیکه‌لاو‌کراو له‌گه‌ل ناوی گهرمدا.
hot toddy, toddy, (۱) ناوی گهرم.
hot water, (۲) [Colloq.], (in ~) ته‌نگوچه‌مه: گه‌ژاو: ناخوشی.
hound (hound), *n.* (۱) تانجی: سه‌گی پراو. (۲) سه‌گ.
(۳) که‌سیکی بین نرخی بۆگه‌ن.
(۱) پراوکردن: دواکه‌وتن و له‌کۆل نه‌بوونه‌ی شوین گه‌وتنی ناحه‌زانه.
(Tax collectors ~ him.)

- (۲) هاندان: تین کردن (سه‌گ).
(۱) سات: سه‌مات (کات).
(۲) (b) کاتیک: تاییه‌تی: (the dinner ~).
(ب) کات: (He spent his happiest ~s in Paris.)
(ج) ماوه‌ی وانه‌یک له‌قوتابخانه‌دا: وانه: (The ~ lasts fifty minutes.)
(د) کاتی ده‌وام یا کارکردن: (His office ~s are from 1-5.)
(ه) کاتی له‌خوه‌ه‌لسان و نوستن: (He keeps late ~s.)
(۳) کاتی پۆژ یا شهر: (The ~ is 2:30.)
(۴) سات (هی پنگه یا چهند خایاندن):
(It is three ~s from New York to Washington by rail.)

- (۵) (b) کاتی نوئیزکردن: پۆژانه (خاچ په‌رستی).
(ب) نه‌م نوئیزه.

- دوا‌ی ده‌وام یا کاتی کارکردن
له‌دوا سه‌مات: له‌دوا هه‌ناسه‌دا: دره‌نگ.
at the eleventh hour, هه‌موو ساتیک: سه‌مات له‌دوا‌ی سه‌مات.
hour after hour, سه‌مات به‌سه‌مات: ههر ساتی جاریک.
hour by hour, هی نیست: هی نه‌میز
کاتی مردن: کاتی گیان ده‌رچوون.
of the hour, پاش نیوه‌شهر.
one's hour, کات‌میزی لم
the small (or wee) hours, ده‌ستی کات‌میز

hourglass (our'glas', our'gläs'), n.

- hour hand**, (۱) حویری. (۲) نافره‌تیک: جوان
hourly (our'li), *adj.* (۱) ههر ساتی جاریک: ساتانه: هه‌موو ساتیک.
(۲) ماوه‌ی ساتیک: ساتی: له‌ساتیکدا: (The ~ output)
(۳) زوو زوو: به‌رده‌وام

house (hous), n.

- (۱) (b) خانوو: (ب) مال
(۲) (b) گۆلیجی زانکویه: (ب) نوئیل: خان.
(ج) شوینی ژبانی تاقمیک: (a fraternity ~).
(د) ته‌کیه: قه‌له‌نده‌رگا.
(۳) خه‌ژان: مال.
(۴) [H-] هۆز (به‌تاییه‌تی هی ناودارو خانه‌دان): به‌نماله: خیل:
(The H~ of Tudor)

- (۵) (b) لانه: په‌ناگا: (the monkey ~ in a zoo).
(ب) عه‌مارا: جی هه‌لگرتی شتی له‌کاتی به‌کارنه‌هینانیدا:
(a carriage ~)

- (۶) چیشین: مه‌لنه‌دا: ناراما.
(۷) (b) شانۆ: سینه‌ما.
(ب) ته‌ماشاکه‌رانی شانۆ یا سینه‌ما.
(۸) (b) جی کاروکاسی: جی بازگانی
(ب) ده‌زگای بازگانی: (a printing ~).
(۹) کلنسه: که‌نیشته: په‌رستگا.
(۱۰) (b) خانووی په‌رله‌مان.
(ب) [H-], په‌رله‌مان: نه‌نجومه‌نی نوئنه‌ران:
(The H~ of Representatives)

- (۱۱) (b) بورجی گهر‌ووون.
(ب) نیشانه‌ی نه‌م بورجه
(۱۲) (b) نوئیل: مه‌یخانه: چیشخانه: (to have a drink on the ~).

شتى رەھا).

ناھەنگى گواستەنەھ بۇ *housewarming* (hous'wôr'mîŋ), *n.*

مالىكى تىزى تازە (خاۋەن مال دەيگىزىت).

housewife (hous'wîf'), *n.*

(۱) كەيىنلەر بىنەۋال ئۇنى ئاۋمال.

(۲) قوتۇرى دەريزى دەۋر.

housewifely (hous'wîf'li), *adj.*

ھى كەيىنلەر بىنەۋال

تايىمەنى بە ئىشى ئاۋمال.

housewifery (hous'wîf'ēr-i, hous'wîf'ri), *n.*

بىنەۋال ئىشى ئاۋمال.

housework (hous'wûrk'), *n.*

ئىشى ئاۋمال ئىرىكى ئاۋمال.

housing (houz'îŋ), *n.*

(۱) خانو بۇ دۇزىنەھ پىندان.

(۲) خانو خانو بە گىشى. (۳) خانەسازى: (*the ~ problem*)

(۴) پەناگا پەنا شۇنى ھەۋنەھ پاراستىگا.

(ب) مال يا جى پارچە مەكىنەھ.

(۵) شۇنى سەرى دەستەھ ئىرگە تىخىستى يا تىدانان.

(۶) قۇزىنى پەيگەر تىدانان.

housing (houz'îŋ), *n.*

(۱) سەرىزىن. (۲) كۇ شى پازاندەھ.

hove (hōv), *alternative past tense and p.p. of heave.**hovel* (huv'əl, hov'əl), *n.*

(۱) پەچە: كۇ. (۲) كۇختە: كۇخ.

hover (huv'ēr, hov'ēr), *v.i.*

(۱) بە ئاسمانەھ ۋەستان (بالندە).

(۲) (around; ~ near) لەزىكەھ يا بەسەر سەرەھ ۋەستان

چاۋدۇرى كىرەن.

how (hou), *adv.*

(۱) بەچە جۇزىك: چۇن (پى: شۇە).

(*He showed us ~ to work the machine.*)(۲) چۇن: (*H~ are you? ; H~ does she feel?*)(۳) چەند: تا چى پادەھەك: (*H~ do you like that?*)

(۴) بۇ: بۇچى: چۇن (ھۇى كىرەن كىرك).

(*H~ is it that you don't know?*)(۵) بە چەند (نرخ): (*H~ are these shirts sold on sale?*)(۶) چۇن (ماناۋچۇن): (*H~ should I interpret this?*)(۷) ئاۋى چىپە: بەچە ئازىك بانگ دەكرىت: (*H~ is she called?*)(۸) چى: (بۇ دۇرەھە كىرەنەھ ۋەتە). (*H~ is that again?*)*n.*

شۇەھى كىرەن: چۇنىتى: پىياز: شۇاۋ: پىكە:

(*Show me the ~ of it.*)*how about?*

پات چىپە دەريارە: ھەستت چۇنە لە پابەت.

how come?

بۇچى: بۇ؟

(*How come you are so late?*)*how now?*

ئەمە چىپە: ئەمە مانا چىپە: ئەمە بۇچى ۋايە؟

how so?

بۇچى: بۇ؟

How do you do?

چۇنى (ۋەتەيەك دەۋورتىت لە ئاسىنى خەلەكدا بۇ

پەكەم جار ۋە كەسەكى تىش لە ۋەلامدا ھەمان ۋەتە دەلەتەھ)

howdy (hou'di), *interj.* [Dial. or Colloq.],

چۇنى: مەرحەبا؟

ئەم كاتەت باش.

however (hou-ev'ēr), *adv.*

(۱) ھەرچۇنىك بىت: بە ھەر شۇەيەك

بىت. (۲) تا ھەر چ پادەيەك بىت.

*conj.**howl* (hou), *v.i.*

(۱) لوراندن (گورگ، سەگ): ھەچلوراندن.

(۲) ئالاندن: ھاۋاراندن: قىزاندن: گريان.

(۳) گەلەك كىرەن (با): لوراندن (با): (*The wind ~ed.*)*v.i.*

(۱) دەريزىن بە لورە: لوراندن.

(۲) مەبەستى خۇ جىپە جىكرەن بە لورە: ھاۋار بەسەردا كىرەن

لورە: لورەلور: گەلەك: قىزە: ئالە: ھاۋار.

*n.**howl down,*

قەسە پىن بىرەن بە ھاۋار ھاۋار قىزە قىزە (ۋوتارىنىش):

(*to howl down a speaker*)

(ب) [Slang]. قەحبەخانە

v.i.

(۱) جىكرەنەھ: خانو يا ژور پىندان.

(۲) جى تىابوئەھ: (*The building ~s ten people.*)

(۳) پەنادن: لاندەن: لاندەن: جىكرەنەھ.

(۴) ھەماركەن: ھەلگرتن.

v.i.

تىدا دانىشتن: تىدايۋون.

bring down the house, [Colloq.],

كىرەن بە چەپلەزىان (كۇ).

clean house,

(۱) مال ياكىكرەنەھ ۋە پىكخست.

(۲) لاندەن شتى ئاخۇش ۋە ئاپەسەندە لىكۇل خۇكرەنەھ.

keep house,

كەيىنلەر كىرەن: ئىش ۋەكارى مال كىرەن.

on the house,

بەلاش: خۇپاس: لەسەر خاۋەن چاپخانە، پار، چىشتخانە.

يا ئوتەكەپە (*to have a drink on the house*)*set (or put) one's house in order*,

بەندىكرەن لە مالى خۇدا لەباتى بەندىخانە.

house arrest,*houseboat* (hous'bōt'), *n.*

بەلەمىگە رەك مال بۇ تىا ژيان

بەكارەھەنرىت

house-breaker (hous'brāk'ēr), *n.*

مالى: درى مال.

house-breaking (hous'brāk'îŋ), *n.*

مال بىرەن: مال دىزىن.

house-broken (hous'brō'k'n), *adj.*

فىزىكرەھ پىسايى لە شۇنى

تايەنەندە بىكات نەك لە ئاۋمالدا (سەگ ۋە پىشەلە)

house-dress (hous'dres'), *n.*

كراسى ئاۋمال (ھى ئىشكرەن).

housefly (hous'fli'), *n.*

مىشى ئاۋمال: مىش.

houseful (hous'fool'), *adj.*

پىر بە مالىك: نەۋەندە مالىكە جىنى

تىدايىتەھ: بە پىر: (*a ~ of guests*)*household* (hous'hōld'), *n.*

خىزان: مال: مال ۋەندەن.

*adj.*ھى مال ۋە خىزان. (*~ affairs*)*household arts*, = home economics.*householder* (hous'hōl'dēr), *n.*

گەرەھى مال: خاۋەن مال:

سەرگەرەھى مال.

household word,

ۋەتەيەك يا ئازىك كە ھەمۋەكەس بىزان ۋە لەسەر

ژمانى ھەمۋەكەس بىت. (*His name is not quite a ~.*)*housekeeper* (hous'kēp'ēr), *n.*

(۱) كەيىنلەر: ئۇنى ئاۋمال: بىنەۋال.

(۲) كارەكەر: سەركارى كارەكەر بەردەستى مالىك (ئۇ)

housekeeping (hous'kēp'îŋ), *n.*

مالدارى: ئىشى ئاۋمال كىرەن:

ئىشى ئاۋمال: كەيىنلەر

housemaid (hous'mād'), *n.*

كارەكەر

housemother (hous'muth'ēr), *n.*

چاۋدۇر يا بەرىنەھەرى خانەھى

قوتايىسى كۇر يا كۇچ (ئۇ): كەيىنلەر خانەھى قوتايىن.

house of cards,

شەتەك كە بە ئاسانى بىرۋىختى يا ھەرەس بەرىت

House of Commons,

ئەنجۇمەنى پەرلەمانى گىشى يا جەمۋەرى

ئىنگلەندە كەندە.

house of correction,

بەندىخانەھى راستكردەھ (بۇ ئەۋەندە تاۋانى

بىچۈكرەن كىرەۋە): بەندىخانەھى ئەمىكرەن: تەمىخانە.

House of Lords,

ئەنجۇمەنى پەرلەمانى لۇردەكانى ئىنگلەندە.

House of Representatives,

ئەنجۇمەنى ئوتتەۋان، ۋاتە

پەرلەمانى ئەمەرىكا ۋە ئوسترايا ۋە ئىۋرەندەھ مەكسىك.

house organ,

ئامىلكى كۇمپانىيەك بۇ فەرمانبەرەكانى خۇ

house party,

(۱) ناھەنگىكى چەند شەۋ ۋە پۇزى يا ھىچ ئەبەن يەك

شەۋ ۋە پۇزى لە مالىكدا (۲) مىۋەكانى ئەم ناھەنگە

house physician,

(۱) پرىشكى جىنىشنى خەستەخانە.

(۲) پرىشكى جىنىشنى ھەندى دەزگاي ۋەك ئوتىل.

house-room (hous'rōom', hous'room'), *n.*

ژورى مالىك

(بۇ دانىشتن ۋە ئوتى يا شت ھەلگرتن)

housetop (hous'top'), *n.*

سەربان

housewares (hous'wārz'), *n.pl.*

دەفرى ئاۋمال: قاپ ۋە قاچاق

howler

howler (hou'ēr), *n.* (۱) لوورەلوورکەر؛ ھاوارکەر
(۲) مەمبوسى لوورەلوورکەر. [Colloq.] (۳) ھەلەپەكى كەرەنە.

howler (hou'ēr), *n.* [Archaic], = **owl**.

howlet (hou'lit), *n.* [Archaic], = **owl**.

howsoever (hou'sō-ev'ēr), *adv.* (۱) تا ھەر چ پادەپەك بىت
(۲) ھەرچۇنەك بىت؛ بە ھەرشىۋەپەك بىت؛ ھەرچۇن بىت.

hoy (hoi), *n.* (۱) كەشتىپەكى كۇنباۋى بچووك. (۲) كەشتى بار.

hoy (hoi), *interj.* ھەي! ھاۋارىكە بۇ سەرنج پاكىشان يا ۋولاخ لىخوبىن.

hoyden (hoi'd'n), *n.* كچە كوراش؛ كچىكى جەربەزەي چەقاۋەسوو
adj. جەربەزەو چەقاۋەسوو.

-hoydenish (*adj.*).

hub (hub), *n.* (۱) توپ يا تەۋەرەي پىچكە. پانكە. يا پەروانەپەك.
(۲) ئاۋجەرگەي جىمجوول و چالاكى؛ ئاۋجەرگە چەق:

(*That place is the ~ of activity.*)

hubble-bubble (hub'l-bub'l), *n.* (۱) بىزىگە

(۲) ھەراھەرا؛ غەلبەغەلب؛ ژاۋەژاۋ؛ دەنگەدەنگ.

hubbub (hub'ub), *n.* غەلبەغەلب؛ ژاۋەژاۋ؛ دەنگەدەنگ.

hubris (hū'bris), *n.* شانازى؛ لەخۇبايى بون.

huckleberry (huk'l-ber'i), *n.* توتوتك (دارو بەر).

huckster (huk'stēr), *n.* (۱) جەرچى مۇشبارى گەزۇك

(۲) مۇشبارى شتومەك لەسەر پادىۋو تەلەفزىۋن.

(۳) [Slang]. نووسەرى پادىۋنامەي شت فرۇشتىن بۇ پادىۋو تەلەفزىۋن.

v.t. (۱) شت فرۇشتىن؛ جەرچىنى كىردن (۲) سەۋداكردن

huddle (hud'l), *v.t.* (۱) سەر بەپەكە تان؛ كۇمەل بون؛ خىپوونەۋە:

(*Animals ~ together from fear or for warmth.*)

(۲) خۇ خزانەناۋ. (۳) پادىۋىزكردن؛ كۇمەل بون بۇ پادىۋىزكردن

v.t. (۱) كۇمەل كىردن؛ گىردكردنەۋە؛ كۆكردنەۋە.

(۲) خۇ بىزىك كىردنەۋە؛ خۇ خزانەناۋ. (۳) بە پەلەو لاسەرلايى كىردن

(۴) خىستەناۋ بە پەلەو شىپزەيى و ئارىكۋىنىكى:

(*He ~d the children into the automobile.*)

n. (۱) كۇمەلنىكى ئارىكۋىنىك و شىۋاۋ (ئادەمى، شتومەك).

(۲) شىۋاۋى؛ شىۋاۋ؛ ئارىكۋىنىكى

(۳) كۆپىكى نەينى؛ پادىۋو گىفتوگۇي نەينى.

(۴) كۆپىكى كورتى تىپى يارى (فوتبۇلى نەمەرىكى).

go into a huddle, [Slang]. كۆپى نەينى گىرتن.

hue (hū), *n.* پەنگ

hue (hū), *n.* ھاۋار؛ ھەراھەرا؛ ھاۋار ھاۋار

hue and cry, (۱) ھاۋار ھاۋارى ئىۋانەي شىۋىن تانابىزىك دەكەم

بۇ گىرتنى. (ب) ئەم شىۋىن گەۋتە

(۲) ھەراۋەنا؛ ھەرا ھەراۋ نەرەزايى دەرپىن؛ ھەراۋ ھوربا:

(*to raise a hue and cry against a politician*)

hued (hūd), *adj.* پەنگدارىكى تايپەتى: (*rosy- ~ ; many- ~*)

huff (huf), *v.t.* (۱) فوتىنكردن؛ ئاۋساندن.

(۲) بەچەترسىن كىردن؛ ھەپەشەلىنكردن. (۳) توۋپەكردن؛ ئۆيىركردن.

v.t. (۱) ئاۋسان.

(۲) [Obs.]. فوتىنكران (لووت بەزى و لەخۇبايى بون).

(۳) پىش خۋاردنەۋە؛ ئۆيىرپون؛ پەست بون. (*~ing and puffing*).

n. پىش خۋاردنەۋە؛ توۋپەيى؛ ھەلچون؛ شىتگىرى؛ تەنگەتەلىكەيى.

huffy (huf'ish), *adj.* (۱) لووت بەزى؛ لەخۇبايى؛ بەفېن.

(۲) تەنگەتەلىكە؛ پىش خۋەۋە؛ زوۋ توۋپەبو؛ مۇن؛ تەنگەجىكەلەنە؛

دەمۋچاۋ گىرۇ

-huffishly (*adv.*); **huffishness** (*n.*).

huffy (huf'i), *adj.* (۱) تەنگەجىكەلەنە؛ زوۋھەلچو؛ زوۋ توۋرەبو؛

ھەست ناسك. (۲) توۋپە؛ زوۋىر.

(۳) [Obs.]. لەخۇبايى؛ لووت بەزى؛ بەفېن.

humane

-huffily (*adv.*); **huffiness** (*n.*).

hug (hug), *v.t.*

(۱) باۋەش پىاكىردن. (۲) ۋوشىن لە باۋەشدا.

(۳) ۋاز ئى نەمىنان (پىروپا، پىيان) دەست ئى بەرنەدان.

(۴) بەرنەدان؛ گىرتن؛ نەلىي باۋەشى پىادەكات:

(*The automobile ~ged the curb.*)

v.t. باۋەش پىاكىردن؛ باۋەش بەپەكتەدا كىردن.

n. (۱) باۋەش؛ باۋەش پىاكىردن. (۲) ۋوشىن (لە باۋەشدا).

huge (hūj), *adj.* ئۆزۈنلا ئۆز گەۋرە؛ فېلەتەن؛ قەبە؛ كەتە (مۇۋ).

-hugely (*adv.*).

hugger-mugger (hug'ēr-mug'ēr), *n.* (۱) تىگەلۋىۋىنىگەلۋى؛

شىۋاۋى. (۲) [Archaic]. ئېنىتىنى.

adj. (۱) تىگەلۋىۋىنىگەلۋى؛ شىۋاۋ.

(۲) [Archaic]. نەينى.

adv. (۱) بە تىگەلۋىۋىنىگەلۋى؛ بە شىۋاۋى.

(۲) [Archaic]. بە نەينى.

huh (hu), *interj.* ھە؟؛ دەنگىگە بۇ پىرسىياركردن، بە سووك سەيىركىردن، سەرسامى دەرپىن.

hulk (hulk), *n.* (۱) (ب) كەشتى. (ب) كەشتىپەكى زى ئاقۇلا.

(۲) قاۋغى كەشتىپەكى كۆن. (۳) (pl.) لاشە يا قاۋغى كەشتىپەكى كۆن يا

پەكىكى ۋەھا كە دىروست نەكرارە پەي ئىيازەي گەشتى دەريايى بكات ۋە

كراۋە بە پەندىخانە يا ھەمار. (۴) كەسىك يا شىتىكى زى ئاقۇلا

v.t. (۱) بە زى ۋە قەبەيى بەزى دەپىتەمە.

(۲) [Dial.]. دانىشتىن، ۋەستان، يا جىۋالەنەۋە بە ئاقۇلايى و شان خۋارى و

لەش قورسانە.

قەبە ئاقۇلا.

hulking (hul'king), *adj.*

hulky (hul'ki), *adj.* = **hulking**.

hull (hul), *n.* (۱) تۈك (گەنم، جۇ، چەلتووك)؛ سۇس؛ كەپەك؛

تۈكىل (گۈنۋ، بادەم)؛ كەلو (پاقەلە، لۇپپا). (۲) ۋوردە گەلۋى دەرى شىلىك و

توتوتك. (۳) قاۋغ؛ بەرگ؛ سەر؛ تۈك؛ تۈنۋ.

v.t. تۈك لىنكردنەۋە؛ تۈكىل لىنكردنەۋە؛ پاك كىردن.

hull (hul), *n.* (۱) جۋارچىۋە يا لاشەي كەشتى.

(۲) جۋارچىۋەي فۋكەي ئاۋى.

(۳) قاۋغ يا جۋارچىۋەي كەشتى ئاسمانى يا موۋشەك.

v.t. لىندان و كۈنگردنى لاشەي كەشتى بە بۇمبا.

hullabaloo (hul'a-bə-loo', hul'a-bə-lōō'), *n.* ھەراۋەنا؛

دەنگەدەنگ؛ غەلبە غەلب.

hum (hum), *v.t.* (۱) ۋوزەۋوزكردن (ھەنگ)؛ فۋەفۋەكردن (پانكەي)؛

ئەلەكتىرىكى. (۲) ھەممە كىردن؛ لەبەر خۋە ئاۋازى گۇزانى ۋوتن بەين

دەم كىردنەۋە.

(۳) دەنگەدەنەۋە: (*The room ~med with voices.*)

(۴) [Colloq.]. سەرقال بون؛ ھەمىشە لە جىمجوۋلا بون.

v.t. (۱) لەبەر خۋە ئاۋازى گۇزانى ۋوتن بەين دەم كىردنەۋە.

(۲) لايلەيە بۇ كىردن: (*to ~ a child to sleep*).

n. (۱) لەبەر خۋە ئاۋازى گۇزانى ۋوتن بەين دەم كىردنەۋە.

(۲) ۋوزەۋوز؛ فۋەفۋ.

hum (həm), *interj.* (۱) ئەم؛ دەنگى قۇپك پاكىكردنەۋە.

(۲) ھم؛ دەنگىگە خۇشى، سەرسامى، يا بە سووك سەيىركىردن دەرپەپى

v.t. (۱) پىرتەكردنى پەكەك لەم دەنگانەي پىشۋو.

(۲) مەنچەنچ كىردن لە دىۋاندا.

human (hū'mən), *adj.* مۇۋى؛ ئادەمى؛ ئادەمىزادى؛ مۇۋقانە؛

ئادەمىزادانە.

n. مۇۋ؛ ئادەمىزاد؛ ئادەمى.

human being, مۇۋ؛ ئادەمىزاد؛ ئادەمى؛ كەس.

humane (hyoo-mān'), *adj.* (۱) بە بەزەيى؛ بە پەم؛ دل بە خەلك

سوۋتار؛ مۇۋقانە. (۲) مۇۋى؛ پەرومەكەر بە پەرومەرى پەفتارى مۇۋقانى

humanism

- جوان وەك دڵ بە خەلك سووتان: (*a ~ education*)
- humanism** (hū'mən-iz'm), *n.* (١) سروشتی ئادەمیزاد؛ (٢) فەلسەفە و پێنجای مرقایەتی کە ژبانی ئادەمیزاد لەم جیهاندا بە گەرنیتر دادەنێت لە لایكۆلینەمۆی نایین و شتی مانایی و نەبێنراو. (٣) لایكۆلینەمۆ و خوێندنی زانست و هونەری مرقایەتی. (٤) [H] مرقۆتەمۆی مرقایەتی کە لە سەدەى بزووتەمۆدا پووبیدا لە ئەوروپا و بریتی بوو لە خوێندن و لایكۆلینەمۆی وێژە و هونەر و ژواری یۆنان و یۆمانى كۆن
- humanist** (hū'mən-ist), *n.* (١) قوتابی یا زانای ئەدەب و کلتوری (٢) قوتابی یا زانای سرووشت و کاروبار و خوێش گوزەرانى یۆنانى و لاتینی (٣) قوتابی یا زانای باسە ئادەمیزادى بەکان. مرقۆ: مرقۆ پەرست (*adv.*); humanistically (*adv.*).
- humanitarian** (hyoo-man'ə-tār'i-ən), *n.* مرقۆ پەرست چاکەکار: کەسیک کە چاکە و خوێش و خوێش گوزەرانى هەموو مرقۆیکى بویت! پیاوی چاک و نە بەزەیی.
- مرقۆ پەرست: چاکەکار: خوێش و چاکە و خوێش گوزەرانى مرقۆ خواست: *adj.* بەبەزەیی (*a ~ act*)
- humanitarianism** (hyoo-man'ə-tār'i-ən-iz'm), *n.* (١) مرقۆ پەرستی: چاکە و خوێش و خوێش گوزەرانى مرقۆ و یست: چاکەکردن! دڵ بە مرقۆ سووتان. (٢) فەلسەفەیکە کە دەلیت ئەركى سەرشارى مرقۆ تەنها مرقۆ پەرستی و چاکە و خوێش گوزەرانى مرقۆ و یستە. (٣) بیوانەبوون بە خواریەتی عیسا (پێنجای نایین).
- humanity** (hyoo-man'ə-ti), *n.* (١) سرووشتى مرقۆ. (٢) مرقایەتی: هەستی باشى ئادەمیزادى (٣) خەلك: مرقۆ: هەموو مرقۆ: توخمى ئادەم (٤) بەرەحمى: بەزەیی هاگنەمۆ: دڵ سووتان بە خەلك (١) وێژە و زمان بەتایبەتی هی لاتینی و یۆنانى. the humanities, (٢) زانستى یەكێ مرقۆ: ئەو زانستانى دەربارەى مرقۆ وەك وێژە و فەلسەفە (هەندى جار هونەر و مێترویش)
- humanize** (hū'mā-nīz), *v.t.* (١) بە مرقۆ كردن: خووبەروشتى مرقۆ. (٢) پەقار پوخته و جوان و خاوین كردن: كردن بە مرقۆیکى چاک و بەبەزەیی: كردن بە مرقۆ پەرست.
- v.t.* بوون بە مرقۆ پەرست: پەرووشت چاک بوون.
- humanization** (*n.*).
- humankind** (hū'mən-kīnd), *n.* توخمى ئادەم: ئادەمیزادان! خەلك: مرقۆ: هەموو مرقۆ
- humanly** (hū'mən-li), *adv.* (١) مرقۆانە: ئادەمیزادانە (٢) ئەوەى نە توانای مرقۆدا بێت: لەپێى مرقۆانە: (*to do everything ~ possible to help them*)
- (٣) بەپێى شارەزایی و زانینى مرقۆ.
- humble** (hum'b'l), *adj.* (١) بێ فیز: بێ هەوا: خاکی: پيسوا! (٢) کەچ: سەركۆ بێ ناز: (*a ~ man, woman, etc.*) (٣) نزم: پەروایە, پێشە: فەقیر: (*a man of ~ birth; a ~ occupation*)
- (ب) مام ناوەندى: فەقیرانە: (*a ~ home*)
- v.t.* ملکەچ کردن: فیز شکادن: سەر پێ دانەواندن: پيسواکردن: (*to ~ one's enemies; to ~ oneself before God*)
- humbleness** (*n.*).
- humblebee** (hum'b'l-bē), *n.* = **humble-bee.**
- humbly** (hum'bli), *adv.* (١) بێ فیزانە: خاکیانە: ملکەچانە. (٢) بە پيسواى: بە لووت شکاری: بە سەردانەواوى (٣) بە فەقیرانە: لە پەلە و پایەى نزمەمۆ.
- humbug** (hum'bug), *n.* (١) ساخته: فیل و تەلەك: دەسپیری (٢) قسەى بۆش و ساخته بازانە: قسەى قۆزو و هیچ و پوچ. (٣) کەسیكى دەسپ, ساختهچی, کەلەكچى, یا بەفروبوەر.

humpback

- (٤) ساختهچیتى: فیلجای: دەسپیری.
- v.t.* دەسپیرن: بە فروبووین: خەلقانە: ساختهلایکەردن.
- humbucker** (*n.*); **humbucker** (*n.*).
- humdinger** (hum'diŋ'ər), *n.* [Slang]. مرقۆ یا شتیكى زۆر تاياب.
- humdrum** (hum'drum), *adj.* ووشك و ناخوش (ژین, فرمان).
- (١) کەسیكى ووشك و بێ تاقەت کەر.
- (٢) گەفتوگۆ و ووشك و ناخوش و بێ تاقەت کەر: ووشكى (مەجان).
- humid** (hū'mid), *adj.* تەپ (هەوا, ئاو و هەوا): شیدار (هەوا): (*~ air; ~ weather*)
- humidifier** (hyoo-mid'ə-fī'ər), *n.* شیدارکەرى هەوا (تایمى): تەپکەرى هەواى ناوماڵ
- humidify** (hyoo-mid'ə-fī'ər), *v.t.* شیدارکردن یا تەپکردنى هەواى ناوماڵ بە تايمر (بۆ ئەوانەى نەخۆشى تەنگەنەفسى یان هەیه).
- humidification** (*n.*).
- humidity** (hyoo-mid'ə-ti), *n.* (١) شیدارى (ئاو و هەوا). (٢) پەلەى شیدارى (ئاو و هەوا).
- humiliate** (hyoo-mil'i-āt'), *v.t.* پيسواکردن: ئابوووکردن: سەر پێ شوپکردن: چاوشکادن: پوسکاندن: مل پێ شوپکردن: لووت شکادن: شکادن: شەرف بردن.
- humiliating** (hyoo-mil'i-āt'ing), *adj.* شەرمەزاکەر (کردار), پوودان: پيسواکەر: شەرف شکین: سەرشوپکەر: چاوشکین.
- humiliation** (hyoo-mil'i-ā'shən), *n.* پيسواى: شەرمەزارى: سەرشوپی: چاوشوی: مل شوپی: پيسواوون: شکان.
- humility** (hyoo-mil'ə-ti), *n.* (١) بێ فیزی: بێ هەواى: سەركۆى: (٢) (pl.) کردەمۆى بێ فیزانە و ملکەچانە.
- humming-bird** (hum'ing-būrd), *n.* جۆرە بالندەیکى زۆر بچووکه وەك فیسقە وایە: ویزە ویزە.
- hummock** (hum'ək), *n.* (١) تەپۆلكە: گەردۆلكە. (٢) گەردۆلكەى نارى زەوى یەكى سەمۆل بەندان. (٣) گەردۆلكەیکى چۆرى نزیك زۆنگاوێك.
- humor, humour** (hū'mēr, ū'mēr), *n.* (١) شەلى ناو لەشى گیاندار یا پورەك. (٢) سرووشتى مرقۆ: بارى مێشك و هەست. (٣) هەورەس (٤) گانته و گەپ: گانته و یەكەن: (٥) قۆشمەچیتى: گانتهچیتى: نوکتهچیتى: گانتهبازى. (٦) هەستى قۆشمەچیتى بوون. (٧) نەخۆشى پێست.
- v.t.* دڵ راگرتن: ئاواندەنە: ئازگێشان: دڵ ئەواى کردن: دڵ نەشکاندن.
- sense of humor,** هەستى قۆشمەچیتى: توانای گانته و گەپ کردن: نوکتهچیتى: (*He has a sense of humor.*)
- out of humor,** زویر: بێ تاقەت: پووناخوش: پەست.
- humorist** (hū'mēr-ist, ū'mēr-ist), *n.* قۆشمەچی: گانتهباز: نوکتهچی.
- humoristic** (*adj.*).
- humorous** (hū'mēr-əs, ū'mēr-əs), *adj.* (١) ئەنتیکە: هینەرەپێکەن: سەیر: (*a ~ sight, event, etc.*)
- (٢) قۆشمە: قۆشمەچی: سەیرخۆش: قسەخۆش: ئەنتیکە (مرقۆ): نوکتهچی (*a ~ person*)
- humour** (hū'mēr, ū'mēr), *n.* & *v.t.* = **humor.**
- hump** (hump), *n.* (١) کۆپەرى حوشت: پشت کۆمى (نەخۆشى): قورتاوى: قورتى سەر پشت. (٢) تەپۆلكە: گەردۆلكە. (٣) پەستى: شەبەرى: دلتەنگى.
- v.t.* (١) کۆمەدانە: نوشتانە: (*The cat ~ped its back.*) (٢) [Slang], خۆ ماندووکردن. (٣) [Slang], سوک پێوەدان: کوک پێوەدان: گاین: لەگەڵ جووت بوون.
- humpback** (hump'bak), *n.* (١) پشت کۆمى: قەمورى. (٢) کەسیكى پشت کۆم: قەمورى. (٣) ئەمەنگێكى گەورەى کۆپارەدار

humpbacked

humpbacked (hump'bak't), *adj.* پشت کُوم' قه‌موور
humped (humpt), *adj.* = **humpbacked**.
humpy (hump'i), *adj.*

(۱) قورتاوی؛ کُویاره‌دار.

(۲) له کُویاره یا قُورت چو.

humus (hū'məs), *n.* گِیاو پوره‌کی گهنیوی پره‌ش داگیرساو که ده‌بیته
په‌ین بۆ زه‌وی.

hunch (hunch), *v.t.* کُوم کردنه‌وه؛ نوش‌تاندنه‌وه (پشت)؛ کُوماندنه‌وه:
(Don't ~ your back.)

v.t. پال نان بۆ پیشه‌وه

n. (۱) کُویاره؛ حوشتی؛ کُومی؛ قه‌مووری. (۲) تۆپه‌ل؛ کُومه‌ل؛ قُورت.

(۳) [Colloq.] دن خه‌بردان به پوودانی شتیک باش بیٚت یا خراپ؛ هست

وا بوون؛ هست وا کردن؛ وا زانین؛ (I have a ~ we will win this time.;
I have a ~ we are being tricked.)

hunchback (hunch'bak'), *n.* (۱) پشتی کُوماوه؛ پشتی قه‌موور.

(۲) کسینکی پشت کُوم یا قه‌موور.

hunchbacked (hunch'bak't), *adj.* = **humpbacked**.

hundred (hun'drid), *n.* (۱) سده ۲۱ سده دؤلاری‌جهک.

hundredfold (hun'drid-föld'), *adj., adv. & n.* سده‌نوده؛

سده قات

hundredth (hun'dridth), *adj. & n.* (۱) سده‌دم؛ سده‌مین.

(۲) سده‌یک؛ یک له‌سمر سده.

hung (hun), *past tense and past participle of hang*.

Hungarian (hun-gâr'i-ən), *adj.* هه‌نگاری؛ مه‌جبری (که‌ل و زمان و
کلتور)

n. (۱) هه‌نگاری‌جهک؛ هاوول‌آتی‌یه‌کی مه‌جبر یا هه‌نگاریا.

(۲) زمانی مه‌جبری یا هه‌نگاری

hunger (hun'gēr), *n.* (۱) برسیستی (۲) حه‌ز؛ تاسه بۆ بوون؛ بی‌زوی.

v.t. (۱) برسی بوون

(۲) بۆ به‌تاسه‌وه‌بوون؛ بی‌زوی پی‌وه‌کردن؛ حه‌زلی‌کردن:
(to ~ for a woman, love, comfort, etc.)

v.t. برسی کردن؛ له برسا کوشتن.

hunger strike, مان گرتن له ناخواردن؛ مان گرتنی ناخواردن.

hungry (hun'gri), *adj.* (۱) برسی.

(۲) بی‌زوکهر؛ به‌تاسه‌وه (a ~ glance).

(۳) [Rare] برسی‌کهر.

(۴) بن پیت؛ بن به‌ر؛ پووته‌نی؛ ووشک: (soil ~).

-hungrily (*adv.*); **hungeriness** (*n.*).

hunk (hun'k), *n.* [Colloq.] پلینکی گهره (گوشت)؛ پارچه نان؛

کلؤ؛ تۆپه‌ل

hunks (hun'ks), *n.* کسینکی مرمونی ناپه‌سه‌ندی پیسهک.

hunt (hunt), *v.t.* (۱) پاوکردن (۲) به شویندا گه‌ران؛ به دوا‌دا گه‌ران؛

بۆ گه‌ران (۳) شوین کومتن؛ دواکومتن. (ب) دواکومتن و له‌کۆل نه‌بوونه‌وه؛

پاوکردن؛ هراسان کردن (۴) پیشکین به ووردی (شوین).

(۵) پاوکردن به نه‌سپ و تانجی و سهگ.

v.t. (۱) پاوکردن (۲) بۆ گه‌ران؛ گه‌ران به دوا‌دا.

n. (۱) پاو؛ پاوکردن (۲) پاوکه‌ران؛ تاقمیک پاوکه‌ر. (۳) ناوچه‌ی پاو.

(۴) پیشکین؛ بۆ گه‌ران.

hunt down, (۱) دواکومتن و گرتن یا کوشتن؛

(to hunt down a criminal)

(۲) بۆ گه‌ران و دۆزینه‌وه.

bunt up, (۱) بۆ گه‌ران (۲) دۆزینه‌وه به بۆ گه‌ران.

hunter (hun'tēr), *n.* (۱) پاوچی؛ راوکه‌ر؛ نیجیره‌وان.

(۲) سهگ، تانجی، یا نه‌سپی پاو.

hunting (hun'ting), *n.* پاو؛ پاوکردن؛ پاوچیستی.

adj. هی پاو؛ هی پاوکردن

hurt

hunting ground, شوینی پاو؛ پاوکه‌ر.

huntress (hun'tris), *n.* (۱) پاوچی؛ ژنه پاوچی؛ بانو‌خودای پاوچی.

(نه‌فسانه). (۲) ماینی پاو.

huntsman (hunts'mən), *n.* [Chiefly British], (۱) پاوچی؛

پاوکه‌ر. (۲) سه‌رده‌سته‌ی پاوکی یا پاوچی‌یان.

hurdle (hūr'd'l), *n.* (۱) ته‌یمان. (۲) چوارچی‌وه‌ی گواسته‌وه‌ی

تاوانباران بۆ هه‌لواسینیان له نینگلته‌ره له کُندا.

(۳) چوارچی‌وه یا کُوسپی به‌سه‌ردا بازددان (مله‌ملی نه‌سپ یا پاکه‌ران).

(۴) (pl.) مله‌ملی به‌سه‌ر کُوسپدا بازددان (نه‌سپ، پاکه‌ر).

(۵) کُوسپ؛ که‌ندوکُوسپ؛ قُورت؛ به‌ریه‌ست.

v.t. (۱) ته‌یمان کردن؛ په‌رژین کردن

(۲) بازددان به‌سه‌ر کُوسپ یا چوارچی‌وه‌دا (مله‌ملی).

(۳) سه‌رکه‌وتن به‌سه‌ر که‌ندوکُوسپ؛ ژالیوون به‌سه‌ر کُوسپ و ناخو‌شیدا

مله‌ملی بازددان به‌سه‌ر کُوسپ یا چوارچی‌وه‌دا (نه‌سپ،

پاکه‌ر).

-hurdler (*n.*).

hurdy-gurdy (hūr'di-gūr'di), *n.* نام‌یرنکی مۆسیقای کُنباه.

hurl (hūrl), *v.t.* (۱) فریدان (به‌رد، شت)؛ تووردان؛ هه‌لدان؛ پیدان؛

پیاکی‌شان: (They ~ed stones at the police.)

(۲) هه‌لگه‌رانه‌وه؛ فریدانه خواره‌وه؛ پووخاندن؛ هه‌لدان؛ هه‌لدانه خوارئ.

(۳) پی ووتن به ده‌نگی به‌رزو به تووریه‌یی (جوین).

v.t. (۱) پیدان؛ فریدان؛ پیاکی‌شان

(۲) [Archaic]، به په‌له ده‌ریه‌ین یا پُزیشن.

(۳) [Slang]، تۆپ هه‌لدان (باری بی‌سبۆل).

n. فریدان؛ تووردان؛ هه‌لدان؛ پیدان.

hurly (hūr'li), *n.* [Archaic], ~ **hurly-burly**.

hurly-burly (hūr'li-būr'li), *n.* هه‌راوه‌ریا؛ هه‌راوه‌رنا؛ پشینی؛

شه‌لبه‌غلب

hurrah (hoo-rō', hō-rā'), *interj. & n.* ئافه‌رین؛ ئافه‌رم؛

ده‌ست خو‌ش؛

v.t. & v.t. ئافه‌رین کردن؛ هاندان.

hurray (hoo-rā', hō-rā'), *interj., n., v.t. & v.t.* = **hurrah**.

hurricane (hūr'i-kān'), *n.* گه‌رداو؛ باوبۆران.

hurricane lamp, له‌مپای گه‌رداو؛ گنۆنیک یا مۆمیک به شووشه

ده‌وره‌گیراو؛ فانۆس.

hurried (hūr'id), *adj.* (۱) په‌له‌لیکراو؛ پاه‌رینراو.

(۲) په‌له؛ به په‌له کراو: (a ~ meal, tour, etc.)

hurriedly (hūr'id-li), *adv.* به په‌له‌په‌روزی؛ به په‌له‌په‌روسکی؛

به په‌له؛ به هه‌له‌داوان؛ به په‌له‌فرتن.

hurry (hūr'i), *v.t.* په‌له لی‌کردن؛ ده‌ستوبرد لی‌کردن؛ ژوو لی‌کردن؛

خیرالی‌کردن.

v.t. په‌له‌کردن؛ ژووکردن؛ خیراکردن؛ ده‌ستوبردکردن.

په‌له؛ په‌له‌کردن؛ ده‌ستوبرد؛ به خیرا.

hurry up! خیراکه؛ په‌له که؛ ژوو که؛ ده‌ستوبرد که؛

hurry-scurry (hūr'i-skūr'i), *n.* شپۆزه‌یی؛ په‌له‌په‌روزی؛

په‌له‌فرتن.

v.t. په‌له‌په‌روسکی کردن؛ به په‌له و شپۆزه‌یی جوول‌نه‌وه؛ په‌له‌فرتن بوون.

adj. شپۆزه؛ په‌له؛ په‌له‌یه‌تی.

adv. به شپۆزه‌یی؛ به شپۆزه؛ به په‌له.

hurt (hūrt), *v.t.* (۱) بریندارکردن؛ ئازاردان.

(۲) زیان لی‌دان؛ زیان پین گه‌یاندن.

(۳) دل ئازاردان؛ دل ئیشاندن؛ هست بریندارکردن.

(۱) بریندارکردن؛ ئازاردان؛ برینداربوون.

(۲) ئیشان؛ ئازاربوون؛ ژان کردن: (My leg ~s.)

(۱) ئازار؛ ئیش؛ برین؛ ئیش و ئازار. (۲) زیان

hurtful

- (۳) هەست بریندارکەر؛ دڵ نازاردەر
hurtful (hūrt'fəl), *adj.* (۲) زیانبەخش.
husband (huz'bənd), *n.* (۱) مێرد؛ هارسەر.
 (۲) [Archaic] سەرکار.
 (۳) کەسیکی گێر، دەست بە پارەوێ گێر، یا دەست قووچار.
v.t. (۱) ئژمارەکردن؛ ژێنیشان؛ بۆن بە مێرد.
 (۲) دەست بە پارەوێ گرتن؛ پارە بەفیژنەدان.
 (۳) [Archaic] دان بە شوو؛ ئژمارەکردن؛ مێرد بۆ دۆزینەو.
 (۴) [Obs.] کشت کردن؛ پڕووک بەخێوکردن؛ زەوی چا شدن.
husbandman (huz'bənd-mən), *n.* [Archaic] کشتیار؛
 ژانای کشتوکار.
husbandry (huz'bənd-ri), *n.* (۱) بەپێڕەوێ کاربوباری ناومان.
 (۲) دەست بە پارەوێ گرتن؛ پارە بەفیژنەدان؛ گێری.
 (۳) کشتوکار؛ کشت کردن؛ کشتیاری.
 (۴) بەخێوکردن و پێڕەوێ کردنی هەموو جۆرە گیاندارێکی مانی بەشیوێهەمی.
 ژانستیانە: (animal).
hush (hush), *v.t.* (۱) بێ دەنگ کردن؛ دەم پێ داخستن.
 (۲) هێمن کردنەو؛ هێنانەو سەرخۆ؛ کوژاندنەو (ناژاو).
 (۳) شاردنەو (دەنگوباس)؛ قەدەغەکردنی پلاوونەو؛ داپۆشین.
v.t. بێ دەنگ بوور؛ دەم داخستن.
adj. [Archaic] بێ دەنگ؛ خامۆش.
n. بێ دەنگی؛ خامۆشی.
interj. بێ دەنگ نە؛ ووس بە "وس".
hush up, (۱) بێ دەنگ کردن؛ دەمکووت کردن.
 (۲) شاردنەو؛ دەنگوباس؛ پێشیل کردن یا پێنگرتن لە پلاوونەو.
 دەنگوباس
hush-hush (hush-hush), *adj.* [Colloq.] نەینی؛ شاراو.
hush money, بەرتیلی بێ دەنگ بوون (لە پلاوکردنەو؛ دەنگوباس)؛
 بەرتیلی دەمکووت کردن.
hush puppy, خواردنیکە لە بەشی خوارووی ئەمریکا بریتیە لە
 خرۆکەیکە گەنەشمی کوتراوی سوورەوێکراو ئەمەندی گۆژنیک دەبێت.
husk (husk), *n.* (۱) تۆیک (دەوێل)؛ کەپە؛ سۆس؛ تۆیک دانەوێلە و
 سەوزە (گەلای گولە گەنەشمی) (۲) تۆیکل؛ قاوێ.
v.t. پاک کردن؛ تۆیکل لیکردنەو.
-husker (n.).
husky (hus'ki), *adj.* (۱) (ل) تۆیکلای؛ تۆیکلای.
 (ب) وەك تۆیکل یا تۆیک (۲) نووساو (دەنگ)؛ گێر؛ دەنگ نێر: (a ~ voice).
-huskily (adv.); huskiness (n.).
husky (hus'ki), *adj.* چوارشانە؛ کەتە؛ تیکسەر؛ زل؛ چەتەوول؛
 زۆتەبۆز
n. کەسیکی چوارشانە، کەتە، یا تیکسەر.
-huskiness (n.).
husky (hus'ki), *n.* سەگێکی زل تۆوک دێژە گالیسکە بەفرینە پێ
 پادەگیشری هەروەها پێی دەلێن: "Alaskan husky" وە
 "Siberian husky".
hussy (huz'i. hus'i), *n.* (۱) خافەرێکی سووک (لەبوی سووکی یا
 گالتهو). (۲) خافەرێکی بێ جەیا و چەقارەسوو.
hustings (hus'tɪŋz), *n.pl.* (۱) ئەنجومەنی لیکۆلینەو.
 (ب) دادگای ناوشاری ئینگلیزی (ج) دووانگە نامزەدکردنی نوێنەرمان بۆ
 هەلبژاردن یا بۆ پەرلەمان (۲) هەلبژاردن (۳) دووانگە.
hustle (hus'tl), *v.t.* (۱) پالەپەستۆکردن؛ پال پێوێنان؛ بەزۆر پێ بۆ
 خۆ کردنەو (۲) زۆرلیکردن؛ پال پێوێنان یا دەرکردن بە پەلە و ناشرینانە:
 (He ~d the unwelcome visitors out of the house.)
 (۳) [Colloq.] پەلەلێکردن؛ بەپەلەکردن.
 (۴) [Colloq.] بۆ گەپان و دۆزینەو بە چالاکییانە؛ ڕاکێشان:

hydrogenous

- (to ~ new customers)
v.t. (۱) پالەپەستۆکردن؛ پال نان؛ بەزۆر پێ بۆ خۆ کردنەو.
 (۲) هەموو تەقەلا؛ کارکردن یا جوولانەو؛ هەموو تەقەلا زۆردان.
n. (۱) پالەپەستۆ؛ پال نان.
 (۲) [Colloq.] گۆش؛ هەموو تەقەلا؛ چالاکی.
-hustler (n.).
hut (hut), *n.* کوختە؛ کوخ؛ خانوچکە.
v.t. کوختە بۆ دۆزینەو؛ کوختە پێدان.
v.t. لە کوختەدا ژیان.
hyacinth (hi'ə-sinth), *n.* (۱) (ل) یاقووت (ب) چەند جۆرە بەردیکی
 بەنرخێ سوورکار یا پرتەقالیە. (۲) هاس؛ گولە هاس.
 (۳) پالندەیکە ناوی پێی نەرخەوانیە. (۴) نەرخەوانی شینکار.
hyacinthine (hi'ə-sin'thin, hi'ə-sin'thin), *adj.* (۱) یاقووتی؛
 وەك هاس؛ بە یاقووت یا هاس پازاو. (۲) شین؛ نەرخەوانی شینکار.
 (۳) پرتەقالیەیکە سوورکار.
hybrid (hi'brid), *adj.* (۱) گیاندار یا پڕووەکی دوو پەرگ.
 (۲) شتیکی ناپەسەن؛ شتیکی دوو پەرگ یا تیکەل.
 (۳) ووشە دوو پەرگە؛ لە دوو پەرگە یا ووشە زمانی جیا جیا پێکھاتووە
 دوو پەرگە؛ تیکەل.
adj.
-hybridism (n.).
hybridize (hi'bri-dīz), *v.t. & v.i.* دوو توخم کردن؛
 دوو توخم تیکەلکردن؛ دوو توخم لە یەك چاککردن.
-hybridization (n.).
hydrant (hi'drənt), *n.* بۆری یا بەلورەمی ناگروژن؛ بریتیە لە
 بۆریەیکە گەورە ستوونی لەسەر شەقامکاندا بەستراوە بە سەرچاوێ
 ناوێر بۆری لاستیکی نەستووری پێو دەبەستری و ناگرو پێی دەکوژنتریتەو
 (هەروەها پێی دەووتری "fire hydrant").
hydrate (hi'drāt), *n.* ناوێتە ئاو ماددەیکە تر
v.t. ئاو تیکەلکردن؛ لەگەڵ ناوێ تیکەلکردن.
v.t. لەگەڵ ناوێ تیکەلکردن.
-hydrated (adj.); hydration (n.).
hydraulic (hi-drō'lik), *adj.* هایدرولیکی؛ (ل) بە ئاو دەگەڕێ
 (مەکینە). (ب) پەق بوون لەگەڵ ناوێ (جێمەنتۆ، قوروقسل).
 (ج) تاییبەتی بە زانستی شەلو و سروشتی و بەکارهێنانی لە ئەندازەدا.
hydraulics (hi-drō'liks), *n.* زانستی شەلو و بەکارهێنانی
 لە ئەندازەدا.
hydric (hi'drik), *adj.* (۱) تاییبەتی بە هایدروژین.
 (۲) تاییبەتی بە تەری یا شێ؛ تەر؛ ئاو زۆر وێست.
hydro- (hi'drō, hi'drā), پیشگرتنە بەمانای؛ (ل) ئاو.
 (ب) هایدروژین دارا؛ هایدروژینی تێدایە.
hydrocephalus (hi'drā-sef'ə-ləs), *n.* ئەمخۆشیەیکە زگماکیە
 بریتیە لە زۆری شەلو لە سەردا کە دەبێتەمۆی گەورە بوونی کاسەیی سەرو
 بچووک بوونەوێ مێشک.
hydrocephaly (hi'drā-sef'ə-li), *n.* - **hydrocephalus.**
hydroelectric (hi'drō-i-lek'trik), *adj.* تاییبەتی بە ئەلەکتریکی
 لە ئاو درووستکراو.
hydroelectricity (hi'drō-i-lek'tris'ə-ti), *n.* ئەلەکتریکی ئاو؛
 ئەلەکتریکی لە ئاو درووستکراو.
hydrogen (hi'drā-jən), *n.* هایدروژین.
hydrogenate (hi'drā-jə-nāt), *v.t.* هایدروژین تیکردن؛
 هایدروژین تیکەلکردن.
-hydrogenation (n.).
hydrogen bomb, بۆمبای هایدروژینی.
hydrogenize (hi'drā-jə-nīz), *v.t.* = **hydrogenate.**
hydrogenous (hi-droj'ə-nəs), *adj.* هایدروژیناوی؛

hydrography

هایدروگرافی

hydrography (hi-drog'ra-fi), *n.* زانستی لیکوگرافیه و نقشه
بزرگ و کوچک دریا و دریاچه و بویار (به تاییه تی دریاچه سوودی
بزرگانی و دریاوانی).

-hydrographer (n.); **hydrographic** (adj.).

hydrokinetics (hī'drō-ki-net'iks), *n.pl.* زانستی بزوتنی شله
(فیزیا)

-hydrokinetic (adj.).

hydrology (hī-drol'ə-ji), *n.* زانستی ناو و تاییه خوگانی و
دابه شپونی به سر زهوی و ژنیزه ویدا به تاییه تی ژنیزه وی

-hydrologic (adj.); **hydrologist** (n.).

hydromechanics (hī'drō-mi-kan'iks), *n.pl.* زانستی
بزوتنر و هاسهنگی شله (فیزیا).

hydromel (hī'drō-mel'), *n.* ناو ههنگویسی تیکه لور (خواردنره).

hydrometallurgy (hī'dra-met'ā-lūr'ji), *n.* پادن پوخت
کردنی کانزای خاو به شورده ویدی به شله.

hydrometer (hī-drom'ə-tēr), *n.* پیوهری هیزی موگناتیسی شله
(نامیر)

hydrometry (hī-drom'ə-tri), *n.* پیوهری هیزی موگناتیسی شله

hydropathy (hi-drop'ə-thi), *n.* درمان کردن و چاره کردن
نه خوشی به ناو.

hydrophobia (hī'dra-fō'bi-ə), *n.* (۱) ترسی ناو: له ناو ترسان؛
له ناو توقین (۲) نه خوشی هاری (به تاییه تی له پیویدا).

-hydrophobic (adj.).

hydroplane (hī'dra-plān'), *n.* (۱) به مینکی بز تهختی خیرا

(۲) فریکه ناوی: (۳) هه به مینکی فریکه ناوی که به هیزه و فریکه
له سر ناو ده حلیسکی (۴) ستیزنی به زکردن و نیم کردن ویدی ژنیزه ریایی.

(۱) لیجورین یا سواریونی فریکه ناوی یا به مینکی خیرا
(۲) حلیسکان (وهک فریکه ناوی)

hydroponics (hī'dra-pon'iks), *n.pl.* پهروم ده کردن پیوهک
له ناوینکا که به مینی کیمیایی تیدا بیت له باتی خاک

hydrothermal (hī'dra-thūr'məl), *adj.* (۱) می ناوی گرم

(۲) تاییه تی به ناوی گرم و کارکردن تیه سر کانزای چینی سر پیوی زهوی

hydrothorax (hī'dra-thōr'aks), *n.* ناو بهنگی سنگ

hydrous (hī'drəs), *adj.* (۱) ناوای: ناوی تیدیه ناو دارا: تهر

(۲) ناوی تیدیه (ناوینته کیمیایی).

hyena (hī-ē'nə), *n.* که متیار

hygiene (hī'jēn, hī'ji-ēn'), *n.* زانستی نه دروستی و پهروم پیدان و
بهروم بونی: پاک و ته میزی

hygienic (hī'ji-en'ik, hī-jē'nik), *adj.* (۱) تاییه تی به -
ته دروستی و پاک و ته میزی: (۲) بز ته دروستی باش: (۳) پاک و ته میز

-hygienical (adj.); **hygienically** (adv.).

hygienics (hī'ji-en'iks, hī-jē'niks), *n.* = **hygiene**.

hygienist (hī'ji-en-ist), *n.* ته دروستی زان

شارمزای ته دروستی

پهروم کج: بونی کج

hymen (hī'mən), *n.* تاییه تی به شایی و ژنیزان و

hymeneal (hī'mə-nē'al), *adj.* شو کردن

n. گوزانی شایی: هه لیهستی شایی: به سستی شایی

hymn (him), *n.* (۱) سرودی ناینی: سرودی خودایی.

(۲) سرودی شکویدان و مین کردن

v.t. & v.i. سرود ووتن: شکویدان و مین کردن له سرودا.

hymnal (him'nəl), *n.* = **hymnbook**.

adj. تاییه تی به سرود (ناینی و نا ناینی)

hymnbook (him'book'), *n.* سرود نامه: نامیکه یا پهرومکی

hypnotherapy

سرود.

hymnody (him'nə-di), *n.* (۱) سرود ووتن: سرود خویندن و.

(۲) لیکوگرافیه و سرود و میژوو به کارهینانی: (۳) سرود

hymnology (him-nol'ə-ji), *n.* (۱) لیکوگرافیه و سرود.

(۲) سرود: (۳) دانانی سرود.

-hymnologist (n.).

hyper- (hī'pēr), پیشگیریکه به مانای: زور زیاد له نه اندازه: نیجگار.

hyperacid (hī'pēr-as'id), *adj.* زور ترش.

-hyperacidity (n.).

hyperactive (hī'pēr-ak'tiv), *adj.* بزور: نه سرود: بون نارام

زور جود و جود لکس.

-hyperactivity (n.).

hyperbole (hī-pūr'bə-li), *n.* زیاده پیزی (دوان، نو سین)

زیاده پیوه مان (وهک له دوو رسته ویدا پیشاندراوه):

(*I could sleep for a year.; This book weighs a ton.*)

-hyperbolic (adj.); **hyperbolically** (adv.).

(۱) زیاده پیزی (دوان)، **hyperbolism** (hī-pūr'bə-liz'm), *n.*

نو سین: زیاده پیوه مان (۲) وینه یکی زیاده پیزی.

hyperbolize (hī-pūr'bə-līz'), *v.t. & v.i.* زیاده پوشتن له

دوان و نو سین: زیاده پیوه مان.

hypercatalexis (hī'pēr-kat'ə-lek'sis), *n.* برگه یکه یا دوانی

زیاده له کوتایی دیرینگی هونراوه.

-hypercatalectic (adj.).

hypercritic (hī'pēr-krit'ik), *n.* که سینی زور به رخنه

که سینی نیجگار زور به رخنه.

hypercritical (hī'pēr-krit'i-k'l), *adj.* زور به رخنه:

زور به رخنه.

hyperemia (hī'pēr-ē'mi-ə), *n.* خوین تیزان

-hyperemic (adj.).

hyperesthesia (hī'pēr-es-thē'zə), *n.* هستیاری یا ناسکی

پینست و نه دانی هست.

Hyperion (hī-pēr'i-ən), *n.* خودای خور (نه لسانه ی یونانی).

hyperkinesia (hī'pēr-ki-nē'zi-ə), *n.* زور بزوان یا لهریزی

نه دانی که لهش به تاییه تی ماسولکه (نه خوشی).

hypermetropia (hī'pēr-mi-trō'pi-ə), *n.* سواریونی (نه خوشی)

چای

hyperopia (hī'pēr-ō'pi-ə), *n.* = **hypermetropia**.

hyperpyrexia (hī'pēr-pi-rek'si-ə), *n.* تاییه تی زور بهر:

hypersensitive (hī'pēr-sen'sə-tiv), *adj.* هست ناسک:

هست زور ناسک: هستیار

-hypersensitivity (n.).

hypertension (hī'pēr-ten'shən), *n.* (۱) نه سرودن: جرت ورت

(۲) تهوژی خوین بهرزی یا زوری.

hyphen (hi'fən), *n.* تهقل (پیزمان): تهقلی ووشه ی لیکدراو.

hyphenate (hi'fən-āt'), *v.t.* لیکدای دوو ووشه به تهقل.

adj. ووشه ی به تهقل لیکدراو.

-hyphenated (adj.); **hyphenation** (n.).

hypno- (hip'nō, hip'nə), *Also hypn-* پیشگیریکه به مانای:

خوتن: نوستن: (۲) نواندنی موگناتیسی: نوستن موگناتیسی: خوتنی

موگناتیسی.

hypnology (hip-nol'ə-ji), *n.* زانستی نوستن و نوستن موگناتیسی.

hypnosis (hip-nō'sis), *n.* (۱) نواندنی موگناتیسی

(۲) نوستن موگناتیسی: خوتنی موگناتیسی

hypnotherapy (hip'nō-ther'ə-pi), *n.* چاره کردن نه خوشی

به نواندنی موگناتیسی

hypnotic

- hypnotic** (hip-not'ik), *adj.* (۱) خەولخەر (*~ music*).
 (۲) تاییه‌تی به خەولخستنی مۆگناتیسی.
 (۳) به ئاسانی خەوی ئی دەخوشت یا دەنۆنریت.
 (۴) خەولخراو! نۆنراو.
n. (۱) دەرماسی خەولخەر. (۲) (۱) شتیکی خەولخراو.
 (ب) کەسکی به ئاسانی خەولخراو.

-hypnotically (*adv.*).

- hypnotism** (hip'nə-tiz'm), *n.* (۱) خەولخستنی مۆگناتیسی!
 نوواندن مۆگناتیسی (۲) زانستی خەولخستنی مۆگناتیسی.
hypnotist (hip'nə-tist), *n.* خەولخەری مۆگناتیسی (مروء)
hypnotize (hip'nə-tīz'), *v.t.* (۱) خەولخستنی مۆگناتیسی!
 نوواندن مۆگناتیسی (۲) [Colloq.] بن هوش کردن! دلفراندن! ووپکردن!
 سېکردن! له هوش خستن.

(*He ~d the audience with his eloquent speech.*)

- hypo** (hi'pō), *n.* (۱) دەری یا شریقه‌یه‌که که له ژێر پینست دەدریت.
 (۲) **hypochondriac** [Slang] (۲) پینشگرکه به ماڵای! (۱) له ژێر
 (۲) کەتر کەتر له
 (۳) زۆر ژەنگ ناگرێ.

- hypochondria** (hi'pə-kon'dri-ə, hip'ə-kon'dri-ə), *n.* زۆر
 مەراقی تەندرووستی خواردن و هەمیشە خۆ به نه‌خۆش دانان و سکاڵا کردن
hypochondriac (hi'pə-kon'dri-ak'), *n.* کەسێکه که زۆر
 مەراقی تەندرووستی بخوات و هەمیشە خۆی به نه‌خۆش بزانن و سکاڵای بێ
adj. تاییه‌تی به کەسکی وها

- hypochondriasis** (hi'pə-kən-dri'ə-sis), *n.*
hypochondria.
hypochondrium (hi'pə-kon'dri-əm), *n.* لاخاوری کەلەک
 لەخوار پەراسوووه! لاتەراف.

- hypocrisy** (hi-pok'ə-si), *n.* دووبوویی! سن باری! دووزبانی!
 منافەقتی

- hypocrite** (hip'ə-krit), *n.* کەسکی دووبووی بێ بار! دووزبان!
 یا منافەق

- hypocritical** (hip'ə-krit'i-k'l), *adj.* دووبووی! بێ بار! دووزبان!
 منافەق (. . . *It is ~ of him to say that; You are being*)

- hypoderma** (hi'pə-dūr'mə), *n.* چینی ژێر پینست!
 شانە‌ی ژێر پینست

-hypodermal (*adj.*).

- hypodermic** (hi'pə-dūr'mik), *adj.* (۱) تاییه‌تی به ژێر پینست.
 (۲) له ژێر پینست دەدریت (دەری، شریقه).
n. شریقه ی دەری له ژێر پینست دراو

-hypodermically (*adv.*).

- hypodermic injection,** دەری لیداسی ژێر پینست!
 شریقه‌لیدانی ژێر پینست

- hypodermic needle,** دەری شریقه‌لیدان له ژێر پینست.

- hypodermic syringe,** سرنج یا شریقه‌ی له ژێر پینست دراو.

- hypodermis** (hi'pə-dūr'mis), *n.* چینی ژێر پینست! گیاندار!
 پووه!

- hypogastrium** (hi'pə-gas'tri-əm), *n.* لای خاوری سک
 له ناوکەوه بۆ تووکه‌پەر!

-hypogastric (*adj.*).

- hypoglycemia** (hi'pō-glī-sē'mi-ə), *n.* شەکر کەمی له خوێندا
 (نه‌خۆشی

- hypothee** (hi'poth'ik), *n.* مافی خۆه! قەریک به وه‌گرتنی سامان و
 زه‌وی واری قەراره‌که به بارمه

- hypotheate** (hi'poth'ə-kāt'), *v.t.* بارمه‌کردنی سامان و

hysterotomy

- زه‌وی واری قەرزار
hypothermal (hi'pə-thūr'm'l), *adj.* (۱) شله‌تین.

- (۲) تاییه‌تی به نزمی پله‌ی گەرمای لەش.

- hypothermia** (hi'pə-thūr'mi-ə), *n.* نزمی پله‌ی گەرمای لەش

- به‌هۆی سه‌رمایه‌کی زۆره‌وه (پزیشکەوانی).

- hypothesis** (hi'poth'ə-sis, hi'poth'ə-sis), *n.* گریمانەکی!

- گریمانە! وا دانان.

- hypothesize** (hi'poth'ə-sīz'), *v.i. & v.t.* گریمان! وا دانان!

- گریمانەکی کردن.

- hypothetical** (hi'pə-thet'i-k'l), *adj.* گریمانەکی! وا دانان!

- (*a ~ situation*)

- hypothetic** (*adj.*); **hypothetically** (*adv.*).

- hyster-, hystero-** (his'tēr), (۱) مانلادن

- (*hysteroctomy*)

- (۲) هیستیریا! حال لێهاتن! شیتگری.

- hysterectomy** (his'tēr-ek'tə-mi), *n.* لابردن یا دەرھێنانی

- مانلادن (پزیشکەوانی)

- hysteria** (his-tēr'i-ə, his-ter'i-ə), *n.* هیستیریا! حال لێهاتن!

- شیتگری! شیتگری‌بوون! فێ لێهاتن (مەجازی)! پێکەنین یا گریان یا

- هەلچووێکی له نه‌دازه به‌دەر و خۆ بۆ نه‌گیران.

- hysterical** (his-ter'i-k'l), *adj.* (۱) تاییه‌تی به هیستیریا.

- (۲) هیستیریا‌ی هەبە! تووشی هیستیریا بووه! شیتگری! هەلچوو.

- (۳) زوو هەلچوو! زوو هەلده‌چن! زوو شیتگری ده‌بن.

- (۱) پێکەنین یا گریانێکی زۆر و خۆ

- hysterics** (his-ter'iks), *n.pl.* (۲) هیستیریا تووش بوون! شیتگری‌بوونیک.

- بۆ نه‌گیران

- hysterotomy** (his'tə-rot'ə-mi), *n.* برینی مانلادن بۆ مثال

- ئێ دەرھێنان! نه‌شته‌رگەری قەیسەری (ماندال‌بوون).

I i

- I, i (i), n.** (۱) تییى بۆھمى ئەلفوبىيى ئىنگىلىزچە. (۲) دەنگى ئەم تىپە "ئاي" (۳) نىشانى بۆھمى لە پىزىڭدا.
- adj.** (۱) ئابىيەنى ئەم تىپە. (۲) بۆھمى بۆھمىن.
- I (i), n.** (۱) شىنېك كە شىۋەنى ئەم تىپە بېجىت. (۲) ژمارە ئەك يا يەكەم لە لاتىنىدا.
- (۳) بىرەدى "ئاتەۋاي Incomplete"، ۋاتە قوتابى لە ۋاتە يا كۆرسەدا دەرنەخورد ۋە نىبىت تاقى بىكرىتەۋە.
- I (i), pron.** مەن: سەندە.
- n.** (۱) مەر (He uses too many ~'s in writing).
- (۲) خۇا گىر: مەر
- iamb (i'amb), n.** بەشى دىرىكى ھۇنراۋەيە كە لە دوو بىرگە پىنكەتۋە يەكەمىار مەن ھىرو دوۋەمىيان ھىزدارە (To strive, / to seek, / to find, / and not, / to yield.)
- iambic (i-am'bi), adj.** لە بىرگە مەن ھىزو ھىزدار پىنكەتۋە (ھۇنراۋە)
- n.** (۱) بەشى دىرىكى ھۇنراۋەيە كە لە دوو بىرگە پىنكەتۋە يەكەمىيان مەن ھىزو دوۋەمىيان ھىزدارە. (۲) ھەلبەستىك كە بەم جۈرە ھۇنرايىتەۋە.
- (۳) ھەلبەستىكى لاقرىتى ئەم جۈرە.
- ibex (i'beks), n.** بىزەكئىۋى كەلەكئىۋى: فىلە گىزە.
- ibidem (i-bi'dem), adv.** لە ھەمان سۇيىدا (پەراۋىزى پەرتۈك، ئامىلىك، يا ۋوتار) ھەمان سەرچاۋە
- ibis (i'bis), n.** بالندەيەكى تىۋىپىكى ئاۋى دەنۈك داسىيە لە توخى شامۋىيە.
- ic (ik),** پاشگىرىكە بەماناى: (۱) تايپەتە بە: ھى: (volcanic). (۲) ۋەك (angelic).
- (۳) ئى پىنكەتۋە ئى پەيدابوۋ: تايپەتە: (alcoholic).
- ical (i-k'l),** پاشگىرىكە بەماناى: ۋەھا: ۋەھاى: تايپەتە بە: (physical, historical, commercial)
- Icarus (ik'a-rəs, i'kə-rəs), n.** ئىكارۇس ئەگەل "دىدالۇس" ى باۋكېدا لە سەدىخانە پاي كۇد بە بالى مۇمىۋە بەلام زۆر بەرەزەپىۋى ۋە گەرمى خۇر بالە مۇمەكانى ئىۋاندەۋە كەرتە خوارەۋە لە دەريادا ئوقم بوۋ.
- Icarian (adj.).** (۱) سەھۇل: زۇقم. (۲) تەبەقە سەھۇل: پارچە سەھۇل.
- (۳) زۇقم: (۴) كىرمى سەر كىك: (۵) [Slang], ئەلماس.
- v.ɫ** (۱) مەستىر كىردن بە سەھۇل: (۲) بە سەھۇل داپۇش: سەھۇل لىدان.

- (۳) ساردىكرەۋە بە سەھۇل (۴) كىرىم خىستە سەر كىك.
- v.i. (~ up ; ~ over),** بەستى: بون بە سەھۇل.
- break the ice,** شەرم شكان: پوۋكرانەۋە.
- cut no ice, [Colloq.],** بىن كەلەك: بىن دەسەلات: كارناكاتە سەر ھىچ.
- on thin ice, [Colloq.],** شلۇق: پەر لە مەترسى
- ice age,** چەرخى بەستەلەك: چەرخى سەھۇل.
- ice bag,** كىسە سەھۇل
- iceberg (is'bürg), n.** شاخى سەھۇل: بەتايپەتە كە سەر ئاۋى دەريا
- iceboat (is'böl), n.** كەۋتەن: بەستەلەك.
- (۱) يەلەمى سەر سەھۇل
- icebreaker (v).** (۲) بە سەھۇل دەۋرەدراۋ
- ice-bound (is'bound), adj.** لە سەھۇلدا چەتۋە (بەلەم). (۲) بە سەھۇل گىراۋە كەس ئايگاتى جىگە
- icebox (is'hoks), n.** (۱) سەھۇلدا: بەفردان: يەخچال.
- (۲) سىۋىقنىكى كۆنرە سەھۇل تىن دەخىرئ بۇ خوارەمەنى پاكىرتن بە ساردى.
- ice-breaker (is'bräk'ër), n.** (۱) سەھۇل شىكىن (بەلەم)
- (۲) چوارچىۋە پاراستنى ئەسكەلە لە سەھۇلى سەرنائوگەۋتوۋ.
- ice cap,** كىلەۋەقوتە سەھۇلەندانى شاخ.
- ice cream,** دۇندىرە
- iced (ist), adj.** (۱) بە سەھۇل داپۇشراۋ: سەھۇلۋى.
- (۲) بە سەھۇل ساردىكرەۋ: سارد.
- (۳) كىرىم يەسەر (كىك)
- ice field, ice floe,** تەبەقنىكى گەۋرە سەھۇلى سەرنائوگەۋتوۋ دەريا.
- ice-hockey,** يارى "ھۆكى" كە لەسەر سەھۇل دەكرىت.
- ice-house (is'hous), n.** (۱) يەخچال.
- (۲) سەھۇلگە: جىۋى دروۋستىكرىنى سەھۇلى دەستىكرە.
- Icelandic (is-lan'dik), adj.** تايپەتە بە ۋولاتى ئايسلاند
- مىللەتەكەۋى زامانەكەۋى كىلتۈرەكەۋى.
- n.** زامانى ئايسلاندى.
- iceman (is'man', is'mon), n.** بەفروۋش: سەھۇل فروۋش
- ice pack,** (۱) كۆمەلىك سەھۇلى سەرنائوگەۋتوۋ (كە لە چەند پارچەيەك سەھۇلى پىنكەۋە ئوۋساۋ پىنكەتۋە). (۲) كىسە سەھۇل (كە دەخىرتە سەر ئەندامى ئازارۋى لەش بۇ ئەۋەى ئەئاسى).
- ice plant,** پوۋەكىكى ھەمىشە سەۋى تەرىزقەندە بەسەر زەۋىدا گولى سىۋى ۋە نەرخەۋانى دەكرىت، گەلەكانى گۆشتىن بارىك ۋە چىن لە دەۋرۋىشتى مالدە دەۋرۋىرت بۇ جۋانى ۋە ئاگرېن.
- ice water,** بەفراۋ: سارداد (بۇ خوارەنەۋە): سەھۇلۋ
- icicle (i'si-k'l), n.** چلۋورە: كىرەكەلەگا.
- icily (i'so-li), adv.** زۆر بە ساردى: سەھۇلەنە
- iciness (i'si-nis), n.** زۆر ساردى: ساردى: سەھۇلى
- icing (is'in), n.** كىرمى سەر كىك
- icon (i'kon), n.** (۱) ۋىنە: پەيگەر.
- (۲) ۋىنە يا پەيگەرى عىسا، مەرىم، يا پىۋاۋىكى ئاينى مەزىن (گەلىك جار لەسەر شوۋشە دەكرىت يا لە شوۋشە دەكرىت): ئەيقوۋن.
- (۱) تايپەتە بە ۋىنە پەيگەرى عىسا مەرىم: **iconic (i-kon'ik), adj.** ئەيقوۋنى. (۲) تايپەتە بە شىۋازىكى تايپەتە ۋە كۆنباۋى پەيگەرگەرى
- (۱) بىت شكان: پەيگەر **iconoclasm (i-kon'ə-klast'm), n.** شكاندن (بەتايپەتە ھى پىۋاۋى ئاينى). (۲) ھىرش بىردنە سەرۋ گالتەپىكرىدن مەن بايەخ كىردى بىرۋاۋەپى كۆنى كۆمەل دەزگاكانى
- (۱) بىت شكىن: پەيگەر ۋىنە **iconoclast (i-kon'ə-klast'), n.** ئاينى شكىن دۇر بە پەرسىتايان. (۲) ھىرش بەرە سەرۋ گالتەپىگەرۋە بە ھىچ ئەزانىنى بىرۋاۋەپى كۆنى كۆمەل دەزگاكانى.
- iconoclastic (adj.).** (۱) ھونەرى دروۋستىكرىنى
- ۋىنە پەيگەرى ئاينى. (۲) لىكۆلىنەۋەى ئەم ھونەرە.

idiopathy

په‌نجە بخریتە سەر: ناسراو.

(۱) دیاری کردن: **identification** (i-den'tə-fi-kā'shən), *n.*

ناسراو: ناسینەو: په‌نجە خستەسەر: هەلەتەن.

(۲) ناسنامە: دیارنامە: پێناس:

(Do you have any ~?; He used his driver's license as ~.)

(۳) په‌یوه‌ندی‌یه‌کی گیانی له‌گەڵ مۆفی تێداو: هاوسۆزی کردن له‌ گەڵیاندا:

(His ~ with the poor is remarkable.)

(۱) وه‌ک یه‌ک لێکردن: کردن به‌ یه‌ک. **identify** (i-den'tə-ī), *v.t.*

(۲) ناسینەو: په‌نجە خستەسەر: هەلەتەن: ناسراو:

(He ~ied the criminal.)

(۲) دیاری کردن: نیشانه‌کردن: ناو‌نووس کردن (to ~ the problem)

(۴) پشتگیری کردن: هاوسۆزی کردن:

(He ~ies with the labor movement.)

(۵) هاوسۆزی کردن به‌ ئەندازە‌ی خۆ به‌و کەسه‌ زانی:

(to ~ with another person)

(۱) له‌یه‌کچوون: هاوتخمی: ده‌قاده‌قی: **identity** (i-den'tə-ti), *n.*

وه‌ک یه‌کی. (۲) ناو و ناونیشان: راستی کەسێک: نیشتاو: راپۆردوی کەسێک.

(He concealed his ~ in order to protect himself.)

(۲) ناسنامە: پێناس.

ideo- (id'i-ə, ī'di-ə),

پێشگرێکە بەمانای: بیر

(۱) نیشانه: **ideogram** (id'i-ə-gram, ī'di-ə-gram), *n.*

نیشانه‌ی بیرێک یا شتیێک (وه‌ک تێپ یا وێنە‌ی زمانی چینی).

(۲) وێنە‌ی نیشانه‌یی. (\$, =, #, %, &, *).

ideograph (id'i-ə-graf, ī'di-ə-gräf), *n.* = **ideogram.**

(۱) به‌کارهێنانی **ideography** (id'i-ə-grā-fī, ī'di-og'rā-fī), *n.*

نیشانه‌ی وێنە‌ی بۆ ده‌ربڕینی بیرێک یا شتیێک

(۲) ده‌ربڕینی بیر یا شت به‌ نیشانه‌ی وێنە.

ideological (ī'di-ə-lōj'i-k'l), *adj.*

ئەیدۆلۆجی: بیروباوە‌ری

(۱) زانی ئەیدۆلۆجی یا بیروباوە‌ری: **ideologist** (ī'di-ol'ə-jist), *n.*

پسپۆری ئەیدۆلۆجی. (۲) خاوە‌ن بیر یا تیۆری: خەیاڵ پەرست.

(۲) بیروباوە‌ر پەرست: شوێن کەوتوی ئەیدۆلۆجی‌یه‌کی تایبەتی.

(۱) لێکۆڵینه‌وی **ideology** (ī'di-ol'ə-ji, id'i-ol'ə-ji), *n.*

بیروباوە‌رو سەرچاوە‌ی (۲) ئەیدۆلۆجی: بیروباوە‌ر: بیروباوە‌رو شێوە‌ی

بیرکردنە‌وه‌ی مۆف، چێ، یا حیزبێک

ides (īdz), *n.pl.* پۆلی پانزە‌ی مانگی نوێ‌رۆز. مایس، تەمموزو ئۆکتۆبەر.

پۆلی سیانزە‌ی مانگە‌کانی تر له‌ پۆژنامە‌ی پۆمانیدا.

id est (id est), = that is. واتە.

پێشگرێکە بەمانای: هی خۆ: هی کەسی: جیا. **idio-** (id'i-ə, id'i-ə),

(۱) بێ مێشکی: کەرێتی: بێ مێشکێتی. **idiocy** (id'i-ə-si), *n.*

(۲) کار، کردە‌وه‌، یا تێبێتی‌یه‌کی کەرانه‌و بێ مێشکانه‌.

نیشانه‌یه‌کی کەسی **idiograph** (id'i-ə-graf, id'i-ə-gräf), *n.*

یا تایبەتی (ئیمزا، مۆر)

idiom (id'i-əm), *n.*

(۱) زمانی ناوچه‌، گەل، یا چینیێک.

(۲) شێوە‌ی تایبەتی ووشە‌ لێکدان و پسته‌ داڕشتنی زمانیک بۆ مانا به‌خشی

(۲) زاراوه‌: زاراوه‌یه‌ک که‌ داڕشتنێکی تایبەتی مە‌یه‌و تایبەتی‌یه‌ به‌ زمانیک و

گۆڕینی بۆ زمانیکێ تر گرانە: ئیدیه‌م. (۴) شێوازی نووسین و دووانی مۆفیک.

(۵) شێوازیکی تایبەتی هونەر و مۆسیقا.

(۱) تایبەتی به‌ زمانیک. **idiomatic** (id'i-ə-mat'ik), *adj.*

(۲) زاراوه‌ی تایبەتی یا ئیدیه‌می زۆر تێدا‌یه‌و به‌کاری ده‌هێنن

(an ~ language)

(۳) زاراوه‌یی: مانای تایبەتی خۆی هەیه‌:

(an ~ phrase or expression)

-idiomatically (*adv.*).

نە‌خۆشی‌یه‌ک که‌ هەر له‌خۆه‌ تووش **idiopathy** (id'i-op'ə-thi), *n.*

ده‌بی و هۆکی ئەزانراوه‌

iconology

-iconographic (*adj.*).

iconology (i'kə-nol'ə-ji), *n.* (۱) لێکۆڵینه‌وی ئەيقوون، واتە

وێنه‌و یه‌یکه‌ری نایینی (۲) ئەيقوون: سەرجه‌می وێنه‌و یه‌یکه‌ری نایینی

(۳) نیشته‌نگاری: هونەری نیشانه‌یی.

icy (i'si), *adj.* (۱) سه‌هۆل‌وی: به‌فرای: به‌ سه‌هۆل گیراو

(۲) سه‌هۆلی: تابەتی به‌ سه‌هۆل.

(۳) خەر وه‌ک سه‌هۆل: خلیسک.

(۴) زۆر سرد: زۆر سه‌رما: زوقماوی: (~ weather).

(۵) سەر- هەست: دووره‌یه‌ریزا: پووناخۆش: (an ~ smile, face, etc.).

id (id), *n.* به‌شی پوخته‌ نە‌کراو: هەز له‌ دا‌یه‌ن نه‌ کردووی هەست و ده‌روونی

مۆف که‌ سەرچاوه‌ی هەستی زگماکی‌یه‌ وه‌ک هه‌وه‌سی جووت بوون و تێرکردنی

کوئوپری هه‌موو هەز و پێوستی‌یه‌کی مۆف (ده‌روونناسی)

I'd (id), = 1. I had. 2. I would. 3. I should.

idea (i-dē'a), *n.* (۱) بیر ۲ بیروباوە‌ر: بیروبوو.

(۲) پا: مۆچوون (۴) نه‌خشه‌: پیلان: پۆژه‌: نیاز

(۵) بیرنکی لێ: شاگ (۶) نموونه‌ی بنچه‌یی. په‌سه‌نی. یا راسته‌قینه‌ی شت

که‌ بریتیه‌ له‌ بیرێ نه‌و شته‌و مۆف ته‌نها وێنه‌ی ناتە‌واو لاسایی ده‌بینی

به‌ چاو: فه‌لسه‌فه‌ی (ه‌فلاتونی)

ideal (i-dē'al), *adj.* (۱) نموونه‌یی: ته‌نها له‌ مێشک یا بیردا هەیه‌:

له‌ بیر یه‌یکه‌اتوه‌ (ژماره‌ی شەشی ووشی پێشوو بیهێنە).

(۲) مایاب: باشترین: زۆرباش: نموونه‌یی

(an ~ place, job, situation, time, etc.)

(۳) تایه‌سی به‌ بیر

(۴) دور و راستی‌یه‌وه‌: خەیاڵی

n. (۱) نموونه‌ (۲) ناوات: ناواتێکی نموونه‌یی که‌ مۆف هه‌ولێ بۆ دات و

پێی بکات (an ~ to strive for)

(۳) شتیێک که‌ ته‌نها له‌ مێشکدا هەیه‌و بوونی تری نیه‌.

idealism (ī-dē'al-iz'm), *n.* (۱) حەبال پەرستی: نموونه‌پەرستی:

خەباڵ بە‌لای: خەباڵ خاوی (۲) کۆشش کردن بۆ گەشتن به‌ ناوای بە‌ری

خۆ: ۳ حەباڵ پەرستی له‌ هونەر و وێژە‌دا.

(۴) فه‌لسه‌فه‌یه‌ک ده‌لێت. که‌ نه‌و شتانه‌ی مۆف به‌ چاو ده‌بینیت وێنه‌ی

لاسابی بیروباوە‌ری ناو مێشکه‌و نه‌و شتانه‌ش دروستکاری مێشکه‌و

راستی ته‌نها له‌ مێشکه‌یه‌

idealist (ī-dē'al-ist), *n.* (۱) کەسێکی حەباڵ پەرست: نموونه‌ خاوان.

نموونه‌ پەرست. یا خەباڵ خاوە‌ (هه‌ندێ جار له‌پووی سووکی‌یه‌وه‌).

(۲) به‌په‌رویکه‌ری فه‌لسه‌فه‌ی نموونه‌خوازی له‌ هونەر و فه‌لسه‌فه‌دا

نموونه‌پەرست. **idealistic** (ī-dē'al-ist'ik, ī-dē'al-ist'ik), *adj.*

خەباڵ پەرست: خەباڵ خاوە‌: نموونه‌خواز (an ~ person).

idealize (ī-dē'al-iz'), *v.t.* شکویند: پەرستن:

به‌ نه‌په‌ری باشی دانان: (to ~ the past)

بوون به‌ نموونه‌: بوون به‌ باشترین وێنه‌

v.t.

-idealization (*n.*).

ideally (ī-dē'al-i), *adv.* (۱) زۆر به‌ باشی: به‌ شێوه‌یه‌کی نموونه‌یی:

به‌ جوێکی نموونه‌یی: نموونه‌یی‌یه‌نه‌. (۲) نه‌گەر چۆن بوێستری وه‌ها بێ:

له‌پووی نیێزی‌یه‌وه‌: نه‌گەر به‌ ناوخته‌خوازی بێ.

ideate (ī-dē'āt), *v.t. & v.i.* بیر پێکهێنان: مێشانه‌ به‌رچاوی خۆ:

بیر هه‌بوون ده‌رباره‌

n. شتیێکی -یارده‌ که‌ وێنه‌ی بیرێ ناو مێشک بێ: (فه‌لسه‌فه‌)

-ideation (*n.*); **ideational** (*adj.*).

identical (ī-den'ti-k'l), *adj.* (۱) هه‌مان شت

(۲) ده‌قاده‌ق: کتومت: وه‌ک یه‌ک: چوونیه‌ک: هاوبه‌ت: له‌یه‌کچو

(۳) له‌ یه‌ک هه‌یکه‌وه‌ بوون: ژێوارناسی)

identical twins, دوانی ده‌قاده‌ق: هارزا یا هاوسکی ده‌قاده‌ق. واتە

هه‌مان توخه‌و هه‌مان پوختاوه‌ له‌ هه‌مان مێله‌که‌وه‌ بوو

identifiable (ī-den'ti-k'l), *adj.* دیارکەر: ده‌توانی

imitative

دل‌ره‌فی نگه‌ل کردن
illusion (i-lōō'zhən, i-lū'zhən), *n.* (۱) بیری همنه
 (۲) سمر او؛ گزاف. (۳) خه‌یال؛ کل‌وی بابر دیو. (۴) قوماشی په‌چه.
-illusional (adj.); illusionary (adj.).
illusionist (i-lōō'zhən-ist, i-lū'zhən-ist), *n.* (۱) خه‌یال پلاو
 خه‌یال به‌رست (۲) جابو وگر (به‌تایه‌تی ش‌ره‌ی که بیتاییمان همنده‌خه‌تینن).
illusive (i-lōō'siv, i-lū'siv), *adj.* به‌همنه‌به‌ر؛ س‌و؛ خه‌یالی
 همنه‌نه‌تینه‌ر؛ س‌ره‌ای؛ تارمایی
illusory (i-lōō'sēr-i, i-lū'sēr-i), *adj.* - **illusive.**
illustrate (il'əs-trāt, i-lus'trāt), *v.t.* (۱) ر‌وونکردنه‌وه
 د‌هرحس. (ب) ر‌وونکردنه‌وه به‌نمونه و به‌ر‌وونکردن؛ پیشاندان.
 (۲) ر‌وونکردنه‌وه‌ی په‌رتوک یا ب‌س‌یک به‌وینه و نه‌خش
 (ب) ر‌وونکردنه‌وه (وینه) پ‌ازاندنه‌وه.
 (۳) [Obs.] ر‌وونکردنه‌وه. (ب) پ‌زاندنه‌وه. (ج) به‌ناو‌بانگ کردن.
illustration (il'əs-trā'shən), *n.* (۱) ر‌وونکردنه‌وه؛ ر‌وونکرانه‌وه
 پیشاندان. (۲) نمونه‌ی ر‌وونکرانه‌وه. (۳) وینه و نه‌خش و نیگاری ر‌وونکرانه‌وه
 یا پ‌ازینه‌ره‌وه
illustrative (i-lus'trə-tiv, il'əs-trā'tiv), *adj.* ر‌وونکرانه‌وه
 پیشاندان؛ د‌هرخ‌ر.
illustrator (il'əs-trā'tēr, i-lus'trā'tēr), *n.* وینه و نه‌خش و
 نیگار گر؛ ر‌وونکردنه‌وه‌ی ب‌سی ناو په‌رتوک یا گ‌زاف‌ر.
illustrious (i-lus'tri-əs), *adj.* (۱) نیشک‌دار؛ برقه‌دار؛ پ‌وشن
 ر‌ووناک؛ تیشک‌او‌یز (۲) به‌ناو‌بانگ؛ به‌ناو؛ ن‌س‌راو: (an ~ man).
ill will,
ill wisher (il'wish'ēr), *n.* ت‌ح‌ری؛ د‌ورن‌مایه‌تی؛ ب‌ق؛ قین؛ بد‌خوازی.
I'm (im), = **I am,**
image (im'ij), *n.* (۱) به‌یکه‌ر (ب) بت. (ج) په‌یکه‌ری تاینی؛ نه‌بقون.
 (۲) وینه؛ وینه‌ی ق‌باره‌دار. (۳) وینه‌ی ناو‌اوینه.
 (۴) وینه‌ی ده‌ق‌اردق: (He is the ~ of his father).
 (۵) وینه‌ی م‌شک‌ی؛ ب‌یر.
 (۶) نمونه؛ وینه: (He is the ~ of laziness).
 (۷) وه‌سف‌نکی ر‌وون؛ ل‌اسایی؛ وینه؛ وینه‌ی زیندو:
 (The play is the ~ of life).
 (۸) ناو‌بانگ ناو.
 (۹) بریتی (ووشه)؛ مه‌جاز (پ‌ه‌وانب‌یز‌ی).
 (۱۰) وینه‌ی م‌شک‌ی به‌ز د‌م‌بار‌ه‌ی خ‌و یا د‌ایک و باوک (د‌ه‌رو‌ن‌اس‌ی).
 (۱) پیشاندان؛ ر‌وونکردنه‌وه (به وینه). (۲) دان‌ه‌وه (وینه‌ی ناو‌وینه).
 (۳) ه‌ینانه به‌ر‌چ‌اوی خ‌و. (۴) نمونه‌کاری کردن.
 (۵) به‌ر‌وونی باس‌کردن؛ وه‌سف کردن.
imagery (im'ij-ri, im'ij-ēr-i), *n.* (۱) په‌یکه‌ری تاینی
 وینه‌ی ق‌باره‌دار؛ وینه (۲) وینه‌ی م‌شک‌ی.
 (۳) ووشه و ر‌سته‌ی بریتی له؛ وته‌ی مه‌ج‌ازی (پ‌ه‌وانب‌یز‌ی):
 (Shakespear's poetry is rich in ~.)
imaginable (i-maj'i-nə-b'l), *adj.* ده‌هن‌زیرته به‌ر‌چ‌اوی خ‌و؛
 ر‌وی ت‌ن ده‌چ‌ن؛ پ‌ی ت‌ن چ‌و.
-imaginably (adv.).
imaginary (i-maj'i-ner'i), *adj.* ت‌نه‌ا له م‌شک‌د‌یه؛ خه‌یالی
 نه‌د‌یه؛ نه‌ب‌یر‌او؛ نه‌د‌یو؛ نا‌پ‌است.
imagination (i-maj'i-nā'shən), *n.* (۱) خه‌یال
 (ب) توانای ه‌ینانه به‌ر‌چ‌اوی خ‌و. (ج) ه‌ینانه به‌ر‌چ‌اوی خ‌و.
 (۲) وینه‌ی م‌شک‌ی؛ ش‌ت‌یک‌ی ه‌ین‌روه به‌ر‌چ‌اوی خ‌و.
 (۳) د‌الغه؛ ب‌ریکی م‌ن‌د‌ال‌ن‌ای به‌س‌ره‌د‌اه‌ات‌و‌ی س‌ره‌ده‌ی.
 (۴) توانای ت‌یک‌ه‌یش‌تر و ن‌رخ زان‌ینی به‌ر‌ه‌می ه‌ون‌ره‌ی و‌یز‌ه‌ی.
-imaginational (adj.).

imaginative (i-maj'ī-nā'tiv), *adj.* (۱) خه‌یال فراوان؛ دانا؛
خاوه‌ن بی‌یوابوهری تازه؛ دانه‌ری شتی تازه؛ زینگ: (*un ~ person*)
(ب) حمز له خه‌یال کەر؛ خه‌یال‌کار.
(۲) خه‌یالی؛ خه‌یانکەر؛ نه‌نجام و به‌رهمی خه‌یال: (*~ literature*)
imagine (i-maj'in), *v.t. & v.i.* (۱) هینانه به‌رچاوی خو؛
به‌ بیردا هاتن؛ بۆچوون؛ خه‌یال کردن؛ خه‌یال کردنه‌و.
(۲) وا دانان؛ وا زانین؛ لا وابوون: (*I ~ she is a good cook.*)
imagism (im'əj-iz'm), *n.* شینا‌زو و بزووتنه‌وه‌یکی وێنه‌یی سه‌ره‌تای
سه‌ده‌ی بیسته‌ بریتیه‌ له‌ ده‌ربهرینی باسی تازه به‌ وێنه‌ی پوون و وورد له
هۆنراوه‌ی نازاد، واته‌ بئ " قافیه " دا.
-imagist (*n.*); **imagistic** (*adj.*).
imago (i-mā'gō), *n.* (۱) دوا قو‌ناغی بار گۆزینی جان‌ه‌وه‌.
(ب) جان‌ه‌وه‌ریک له‌م دوا قو‌ناغی گۆزینه‌دا.
(۲) وێنه‌یکی مێشگی به‌رز ده‌رباره‌ی خو یا دایکو وایکو (ده‌روونناسی)
imam (i-mām'), *n.* (۱) ئیمام؛ به‌رنوێژ؛ مه‌لا (۲) زانا‌ی ئیسلام.
(۳) [-], خه‌لیفه؛ ئیمام.
imbalance (im-bal'əns), *n.* لاسه‌نگی؛ نا‌هاوتا‌یی؛ له‌نگی.
imbecile (im'bə-s'l), *adj.* بێ مێشک؛ کەر؛ گیل.
n. که‌سه‌یکی بێ مێشک یا کەر.
-imbecility (*n.*).
imbed (im-bed'), *v.t. = embed.*
imbibe (im-bīb'), *v.t.* (۱) خواردنه‌وه. (۲) (ا) هه‌له‌مژنین (ناو).
(ب) هه‌له‌کێشان (هه‌ناسه‌). هه‌ناسه‌ هه‌له‌مژنین.
(۳) خسته‌ مێشکه‌وه؛ تینگه‌یه‌شتن؛ مێشک پڕکردن.
v.i. خواردنه‌وه
imbitter (im-bit'ēr), *v.t. = embitter.*
imbosom (im-booz'əm, im-bōō'zəm), *v.t. = embosom.*
imbricate (im'bri-kāt'), *adj.* (۱) سواری یه‌کتر بوو (پو‌وله‌کی
ماسی، خشت). (۲) رازاوه به‌ نه‌خشی سواری یه‌کتر بوو.
v.t. سواری یه‌کتر کردن (خشت، ته‌خته، ته‌به‌قه‌ کانا).
v.i. سواری یه‌کتر بوون.
-imbricated (*adj.*); **imbrication** (*n.*).
imbroglio (im-brōl'yō), *n.* (۱) کۆمه‌لێکی شیناو.
(۲) بارێکی نا‌ئۆز؛ پشونی؛ شیناوی؛ ته‌نگ‌ه‌ه‌مه؛ نا‌ئۆسکان.
imbrue (im-brōō'), *v.t.* له‌ خوین هه‌له‌کێشان؛ خویناوی کردن.
imbrute (im-brōōt'), *v.t.* کردن به‌ دڕنده‌؛ کردن به‌ کینوی.
v.i. بوون به‌ دڕنده‌.
imbue (im-bū'), *v.t.* (۱) له‌ شله هه‌له‌کێشان؛ له‌ ناو هه‌له‌کێشان؛
تیغه‌هه‌له‌کێشان. (۲) خوم کردن؛ له‌ خوم هه‌له‌کێشان؛ په‌نگ کردن؛ په‌نگ لێدان.
(۳) (~ with) مێشک پڕکردن؛ پڕکردن (بیر، هه‌سته‌):
(*to be ~d with patriotism, love, hatred, revolutionary spirit,*
etc.)
imitable (im'i-tə-b'l), *adj.* لاسایی ده‌کریته‌وه؛ ده‌توانی لاسایی
بکړیته‌وه.
imitate (im'ə-tāt'), *v.t.* (۱) چا‌ولیکردن؛ له‌سه‌ری و شوین
پو‌یه‌شتن: (*One should ~ the wise.*)
(ب) لاسایی کردنه‌وه. (۲) وێنه‌ی ده‌قا‌وه‌قی ساخته‌ درووستکردن.
(۳) لێچوون؛ له‌یه‌که‌چوون؛ لێچوا‌ندن.
(*Glass is made to ~ diamonds.*)
imitation (im'ə-tā'shən), *n.* (۱) چا‌ولیکه‌ری؛ چا‌ولیکردن.
(ب) لاسایی؛ لاسایی کردنه‌وه.
(۲) وێنه‌ی درۆ؛ وێنه‌ی لاسایی؛ شتیکی نا‌ره‌سه‌ن.
دروژنه‌؛ ساخته‌ نا‌ره‌سه‌ن؛ نا‌پوخته: (*~ leather*)
(۱) تا‌به‌ته‌تی به‌ لاسایی
(۲) نا‌ره‌سه‌ن؛ نا‌پوخته؛ دروژنه‌.

- (۲) تیا چسپیو. (۴) له ژور ناودا پوواو.
(۵) ژور سرقال؛ ژور خمریک.
(۱) نوښت کېدو؛
نوښت کېدو؛ به څو یا شله داپوشراڼ. (۲) هملکښانی نادمی له ناوړه کېدو
به څاچ پهرست. (۲) گران یا وون یوونی نهستیره به له پال یا له بهر سینه ری
نهستیره به کې قردا
کوکچکړ.
کوکچکړ.
کوچ کېدو؛ کوچ کېدو بڼ وولاتنیکي تر. v.l.
کوچ پیکرېدو.
(۱) کوچ کېدو؛ کوچ کېدو بڼ. v.l.
ولاتنیکي تر؛ کوچ ورو. (۲) ژماره کوچکړان بڼ وولاتنیک له ماومېکې
دیاریکړاودا.
(۱) نژیکي -
(کاتی پودان)؛ نژیکي پودانیک؛ خمریکي پودان بون.
(۲) شتیک که خمریکه پوښتات (بهتابهتی هی بهدروم ناپهسند).
خمریکه پوښتات (شتی بهدروم
ناپهسند)؛ نژیک (کاتی پودان)؛
(War between the two countries is ~ .)
تیکه لاکوړېدو.
تیکه لاکوړېدو.
(۱) چسپیو؛ قایم؛
نه بڼوکه. (۲) (ا) ناچولیت؛ ناتوانی بچولیت یا بڼوکی.
(ب) ناچولیت؛ ناتوانیت بچولیت.
(۱) قایمی؛
چسپیو. (۲) نهچولان؛ نه توانینی چولاندن یا بڼوان
(۱) پکښت. v.l.
(۲) له چولوه خستن؛ پڼی لیکرتو.
(۳) کښانوروی پاره پو له بازار له لایان بانق یا میری بهره.
-immobilization (n.).
(۱) ژور؛ له نهاندازه بهدرا
نا بهجی: (~ spending)
(۲) [Obs.], بڼ سنوړ؛ بڼ نهاندازه.
-immoderately (adv.); immoderateness (n.).
(۱) (ب) بڼ شمر؛ ناشرین (په وروشت)؛
نا بهجی. (ب) بڼ حیا؛ پووقایم (۲) له خوایی؛ به فیز؛ لاف لیدو.
-immodestly (adv.); immodesty (n.).
بهختکردن؛ کېدو به قوریانی.
-immolate (im'ə-lāt), v.l.
-immolator (n.).
(۱) بهختکردن؛ کېدو به قوریانی.
(۲) قوریانی؛ شتی بهختکړاو.
(۱) بڼ په وروشت؛ بهدروفتار؛
بهدرووشت؛ بهدکار؛ ناپهوا؛ چورت؛
(an ~ person, act, behavior, etc.)
(۲) سمرسری؛ داوین پیس؛ بڼ ښووی؛ بهره لای.
(۱) بهدرووشتی؛ بڼ په وروشتی؛
بهدروفتاری؛ بهدکاری. (۲) سمرسریتی؛ داوین پیسی؛ بڼ ښووی؛ بهره لای.
(۲) کارنیکي بهدرووشتانه یا بڼ ښووانه.
(۱) نه مر؛ بڼ هرگز؛ قهت نه مر.
(۲) همتا همتایی؛ همتا همتا. (۲) هرگز له یاد نه چوو.
(۱) کسینکی نه مر؛ کسینکی هرگز له یاد نه چوو.
(۲) یوونه ورکي نه مر (خودکاني نه فسانه ی یونانی).
نهمری؛ نه مړتی؛ نه مړدن؛
بڼ هرگز؛ همتا همتایی؛ هرگز له یاد نه چوو.
immortalize (i-môr'tl-iz), v.l.
(۲) کر او به څاچ پهرست به هملکښان له ناو.

- (۲) چاوبنکړ؛ لاساییکه روه؛ خمرکړ له لاسایی کېدو.
(۱) هه مان دهنگی؛ هاو دهنگ (روشو ماناکی وه: hum, hiss).
imitator (im'ə-lā'tēr), n.
لاساییکه روه؛ چاوبنکړ.
(۱) خاوین؛ پاک وروتمیز؛ پاک؛
(an ~ room, shirt, etc.)
(۲) بڼګرد؛ بڼ هله؛ بڼ ناتواری؛ راست.
(۳) داوین پاک؛ پاک
-immaculately (adv.); immaculateness (n.).
سکېرېوونی بڼ جووت بون (ینجیل).
immaculate (i-mak'yoo-lit), adj.
(۱) ناوړه کی؛ ناوړه؛ ناوړه کی.
(۲) له هه موښوینکدایه؛ گشت جڼی: (~ God is).
(۲) ته نیا له میښکی خدایه؛ کسې؛ خوتنه.
immaterial (im'ə-tēr'ə-l), adj.
(۱) به دهست نه گړاو؛
هست پڼ نه گړاو؛ گڼانی (۲) ناگړنګ؛ بڼ بایه خ.
-immateriality (n.).
(۱) کال؛ نه گڼیو.
immature (im'ə-tyoor', im'ə-toor), adj.
له ریک؛ نه به کام (۲) هره؛ نه زان؛ بڼ تینه گیشته؛ مندان (په وروشت)؛
مندانه (~ behavior).
-immaturely (adv.); immaturity (n.); immaturity (n.).
immeasureable (i-mezh'ēr-ə-b'l), adj.
بڼ نه اندازه؛ بڼ سنوړ؛
نیجگار ژور؛ ژور گوره
-immeasurability (n.); immeasurably (adv.).
immediacy (i-mē'di-ə-si), n.
(۱) په کسری؛ کوتوپری؛ خیرایی.
(۲) نژیکي (پووداو، کات، شوین). (۳) شتیکي نژیک (له هه مو پوویکه).
(۴) ناشرکری و ناسانی تیگیشته شتیک
(۱) نژیکترین (شوین)؛ هره نژیک؛
ته نیشته (۲) کوتوپری؛ کوتوپری؛ په کسری؛ دهست بهجی.
(۳) هره نژیک (خزم)؛ نژیکترین (one's ~ family).
(۴) په کسری؛ راسته خو. (an ~ cause).
(۵) نژیک (کات) (the ~ future).
(۶) ناشرکری؛ پوون؛ دیار؛ تیگیشته ناسانی
-immediateness (n.).
دهست بهجی؛ په کسری؛ کوتوپری؛
خیر؛ هر نیست؛ راسته خو؛ گهراو گهرم.
conj.
immedicable (i-med'ə-kə-b'l), adj.
بڼ دهرمان نه خوشتی؛
بڼ چاره
immemorial (im'mə-mō'ri-əl), adj.
ژور کون؛ دیرین؛
له یادې کسدا نږه؛ له سهرتای میژووه: (for time ~).
immense (i-mens'), adj.
(۱) بڼ نه اندازه؛ بڼ سنوړ؛ نیجگار ژور.
(۲) ژور گوره؛ ژور ژل.
(۳) [Slang] ژورماش؛ نایاب.
(۱) (ب) ژور ژل؛ ژور گوروی.
(ب) بڼ سنوړی؛ بڼ نه اندازه یی. (۲) شتیکي ژور گوره.
immensurable (i-men'shoor-ə-b'l), adj. =
immeasurable.
نوم کېدو؛ خسته ناو یا شله.
immerge (i-mūrj'), v.l.
نوم کېدو؛ وون بون له ناو ناودا.
immerse (i-mūr's), v.l.
(۱) نوم کېدو؛ خسته ناو یا شله و.
به ناو داپوشن (۲) له ناو هملکښان کېدو به څاچ پهرست.
(۲) له بیرکړدنه ورو؛ نوم کېدو؛ ژور سرقال بونو خو له یو چوونه ورو؛
(He was ~d in thought; He ~d himself in work.)
(۱) نوم کېدو؛ به ناو یا شله داپوشراو.
(~ in water)
(۲) کر او به څاچ پهرست به هملکښان له ناو.

immotile

گیاڻی هئا هئا ٻي ڪرڻ به بهرڻ:

(to ~ a person in a song or poem)

immotile (im-mō'ṭl), *adj.* نه بڙڪڻ، چسپاڻ نه ڇوڏڻ.

-immotility (*n.*).

immovable (i-mōv'ə-b'l), *adj.* (۱) چسپاڻ، ناڇوڏڻي

(ب) ناڇوڏڻي، ناتوانيت بيروني. (۲) نه بڙڪڻ، جيڪي. (۳) نه ڳوڙا پٽي.

(۴) بن همت، همت سارڻ. (۵) ناڇوڏڻي تهوه (سامان).

n. (۱) ڪهڙي يا شين تي نه بڙڪڻ.

(۲) سامان نه بڙڪڻ يا نه ڳوڙاوه (خانوي، زهري وڙا).

-immovability (*n.*); immovably (*adv.*).

immune (i-mūn'), *adj.* (۱) هيڃ ڪاري تن ناکا، بعد ٿي به ڊهرڻ.

پارٽيوار، نازاڻ (سڙا، نه ڇوڏڻي). (۲) نه ڇوڏڻي ناگري، بهر هئس تي نه ڇوڏڻي

دهڪا، ڪوٽر و. (پريشڪهواسي)

immunity (i-mū'nə-ti), *n.* (۱) ٿي به ڊهرڻ (نڪر، پاڇ، سر ٻاڙي،

پيڇڙي). نه ڳوڙا تهوه (ياسا، پيڇڙي) به ڊهرڻ پوڻ، پاراسٽن، نازاڻي (له سڙا،

ياسا... هٿ). (پارٽيگاري) (He has diplomatic ~).

(۲) نه ڇوڏڻي نه ڳوڙا، هيڙي بهر هئس تي نه ڇوڏڻي، نه ڇوڏڻي ڪار تي نه ڳوڙا.

immunize (im'yoo-niz'), *v.t.* ڪوٽا (پريشڪهواسي)

-immunization (*n.*).

immuno- (i-mū'nō), تواناي بهر هئس تي هڻوڻ،

نه ڇوڏڻي نه ڳوڙا، ٿي به ڊهرڻ.

immunology (im'yoo-nol'ə-ji), *n.* زانستي بهر هئس تي

نه ڇوڏڻي، نه ڇوڏڻي نه ڳوڙا (پريشڪهواسي)

immure (i-myoor'), *v.t.* (۱) بهستنه ده، نه ديوار ڊهرڻ ڳوڙا

ٽاپو ڳوڙا ده، نه ديوار ڳوڙا، دهست به ڳوڙا ڳوڙا

(۲) ڳوڙا ڳوڙا، ڳوڙا ٿي وڻ ڳوڙا يا ناشت.

(He ~d himself in his books.)

-immurement (*n.*).

immutable (i-mū'tə-b'l), *adj.* نه ڳوڙا، نه ڳوڙا ناگري.

-immutability (*n.*); immutably (*adv.*).

imp (imp), *n.* (۱) مدد، نه ڳوڙا، به ڳوڙا شين.

(۲) مدد، نه ڳوڙا، به ڳوڙا شين، يا سر به ڳوڙا

v.t. (۱) موٽر به ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا

(۲) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا.

(۴) پارم، نه ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا.

impact (im-pakt'), *v.t.* (۱) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا.

(۲) به ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا.

(۳) ڪار تي ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا.

n. (۱) به ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا.

(۲) ڪار تي ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا.

-impaction (*n.*).

impacted (im-pak'tid), *adj.* ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا.

impair (im-pār'), *v.t.* زمان ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا.

توانا ڪم ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا ڳوڙا.

-impairment (*n.*).

impale (im-pāl'), *v.t.* (۱) ته ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۲) (۱) مينڀي ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(ب) ڳوڙا يا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

ڪهڙي به ڳوڙا يا مينڀي ته ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

ڳوڙا، به ڳوڙا يا مينڀي ته ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۲) به ڳوڙا يا مينڀي ته ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(Her glance ~d him.)

(۴) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

-impalement (*n.*).

impalpable (im-pal'pə-b'l), *adj.* (۱) همت ڳوڙا

impenetrable

(۲) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

-impalpability (*n.*); impalpably (*adv.*).

impart (im-pärt'), *v.t.* (۱) به ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۲) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

-impartation (*n.*).

impartial (im-pär'shəl), *adj.* ڳوڙا ڳوڙا.

(an ~ person, policy, treatment)

impartiality (im-pär'shi-al'ə-ti), *n.* ڳوڙا ڳوڙا.

impassable (im-pas'ə-b'l), *adj.* (۱) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(an ~ highway, mountain, swamp)

-impassability (*n.*).

impasse (im'pas, im-pas'), *n.* (۱) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۲) ته ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(The negotiations have reached an ~.)

impassible (im-pas'ə-b'l), *adj.* (۱) همت به ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۲) ڪار تي نه ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

-impassibility (*n.*); impassibly (*adv.*).

impassion (im-pash'ən), *v.t.* همت جو ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

impassioned (im-pash'ənd), *adj.* به ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(He gave an ~ speech.)

impassive (im-pas'iv), *adj.* (۱) همت ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

همت نه ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۲) همت نه ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

-impassivity (*n.*).

impatience (im-pā'shəns), *n.* ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

impatient (im-pā'shənt), *adj.* ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۱) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(to ~ the president)

-impeachable (*adj.*); impeachment (*n.*).

impeccable (im-pek'ə-b'l), *adj.* (۱) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(an ~ piece of work)

(۲) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(He is a man of ~ character, record, etc.)

-impeccability (*n.*); impeccably (*adv.*).

impecunious (im'pi-kū'ni-əs), *adj.* ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

-impecuniosity (*n.*); impecuniousness (*n.*).

impede (im-pēd'), *v.t.* ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(to ~ the progress of a plan)

impediment (im-ped'ə-mənt), *n.* (۱) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۲) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۳) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

impel (im-pel'), *v.t.* (۱) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۲) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

impend (im-pend'), *v.t.* (۱) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۲) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(۳) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

impending (im-pen'dənt), *adj.* = impending.

impending (im-pen'diŋ), *adj.* ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

(an ~ storm; ~ dangers)

impenetrable (im-pen'ə-trə-b'l), *adj.* (۱) ڳوڙا ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا، به ڳوڙا يا سنگ ڳوڙا.

impenitent

کوناوهر ناکرئ: سهخت. (٢) ټیگه‌یشتنی بؤ ډیبه: سهری ئی دهر ناکرئ!
بؤی لیک نادرتهوه. (٣) کاری تن ناکرئ! نه‌گډر! سهرسهخت! ههست مردوو.
(٤) هاوچنی نابین هگهل شتیکی قردا (فیزی).

-impenetrability (n.); impenetrably (adv.).

impenitent (im-pen'i-tənt), adj. ناپشیمان

-impenitence (n.).

imperative (im-per'ə-tiv), adj. (١) فهرمانی: فهرمان! وهک فهرمان: (٢) (an ~ gesture)

(٢) ژور پیویست: پیویست. (It is ~ that I go at once.)

(٣) فهرمانی (پژمان): تاییه‌تی به باری فهرمانی کردار: (the ~ mood).

(١) فهرمان! فهرموده: فهرماشت

(٢) (١) باری فهرمانی کردار (پژمان) (ب) کردارنکی فهرمانی.

imperator (im-pə-rā'tōr, im-pə-rā'tōr), n. (١) سهرکرده‌ی

ههره به‌ری سویای پژمای کون. (٢) نیمپراتور.

imperceptible (im-pēr-sep'tə-b'l), adj. ههست پئ نه‌کرا!

نهمونده کهمه ههستی پئ ناکرئ (~ changes, differences, etc.).

-imperceptibility (n.); imperceptibleness (n.);

imperceptibly (adv.).

imperceptive (im-pēr-sep'tiv), adj. بئ سهرنج: وورده‌بئ!

نابه‌دی: پئ به‌دی بی نه‌کهر

-imperceptiveness (n.).

imperfect (im-pūr'fikt), adj. (١) ناتهاو: کهم وکورت: کهم وکووې.

(٢) تاییه‌تی نه کرداری بابوردووی ناتهاو. به‌رده‌وام. یا پیشه‌یی (پژمان).

(١) باری کرداری بابوردووی ناتهاو. به‌رده‌وام. یا پیشه‌یی (پژمان).

(٢) کردارنکی هم باره

imperfection (im-pēr-fek'shən), n. (١) ناتهاوی

(٢) کهم وکورتی: کهم وکووې: ناتهاوی‌یه‌ک: گهره: له‌که.

imperfectorate (im-pūr'fēr-it), adj. (١) کون نه‌کراو: من کون

(تونکاری) ٢١ قه‌راغه‌که‌ی سافه و گرنج گرنج ډیبه (an ~ stamp).

(١) پولونکی قه‌راع ساف

-imperforated (adj.); imperforation (n.).

imperial (im-pēr'ī-əl), adj. (١) تاییه‌تی به نیمپراتورنشین یا

شاهه‌نشانشین (٢) داگیرکری: نیمپریالیزمی: نیستیمکاری

(٣) تاییه‌تی به نیمپراتور یا شاهه‌نشا. (٤) دیکتاتوری: دهسه‌لاتی په‌مایی.

(٥) په‌شکو: شکو‌دار: به‌سام. (٦) گهره‌وباش: نایاب.

(٧) تاییه‌تی به کیشانه‌و پیوانه‌ی نینگیزی.

(١) (١) لایه‌نگرنکی نیمپراتوری پژمانی پیوژ

(ب) سهریالیزکی نهم نیمپراتوره (٢) پاره‌یه‌کی ژبزی نیمپراتورنشینیی بوسیا.

(٣) (١) سهریانی عهره‌باشه (ب) جانتای له‌سهر نهم سهریانه دافراو.

(٤) شتیکی گهره یا نایاب (گهلنک جار ناوی بازرگانی نهم شته‌به).

(٥) تمبه‌قه کاغزی زل (٦) چه‌ناکه ریش: بزنه ریش.

imperialism (im-pēr'ī-əl-iz'm), n. نیمپریالیزم: داگیرکری!

داگیرکردن: نیستیمکار

imperialist (im-pēr'ī-əl-ist), n. (١) سهر به نیمپراتور!

لایه‌نگری شاهه‌نشا: شاهه‌نشا‌خواز

(٢) داگیرکهر: نیمپریالیزم خواز: نیمپریالیست

n. نیمپریالیستی: داگیرکهری

imperialistic (im-pēr'ī-əl-is'tik), adj. داگیرکری!

نیمپریالیستی: نیمپریالیزم خوازی.

-imperialistically (adv.).

imperial (im-per'əl), v.t. خسته‌نه ترس‌یه‌به

imperious (im-pēr'ī-əs), adj. (١) لووت به‌ری: به‌فیز: له‌خوایی:

دیکتاتوری: ژوردار: به‌زه‌بر (٢) ژور پیویست: ناتوانی بخریته پشت گوی.

imperishable (im-per'ish-ə-b'l), adj. (١) ناهموتی: نابزی!

ناگهن ٢٢ سهر: ههر ده‌مین

impetus

-imperishability (n.).

imperium (im-pēr'i-əm), n. (١) دهسه‌لاتی په‌مایی یا بئ سنوور.

(٢) شاهه‌نشانشین: نیمپراتورنشین. (٣) دهسه‌لاتی میری: مافی ژورکاری یا

زه‌بر به‌کاره‌ینانی میری بؤ دابینکردنی خملک.

impermanent (im-pūr'mə-nənt), adj. ساتی: کاتی: سهرده‌می!

ناهمیشمی: ژوو به‌سهرچوو.

impermeable (im-pūr'mi-ə-b'l), adj. (١) کون ناکرئ.

(٢) ناوی پیا ناپوات: پئی ناو یا شله نادات پیا بپوات.

-impermeability (n.).

impermissible (im-pēr-mis'ə-b'l), adj. قه‌مه‌قه: پئ نه‌دراو!

پاساخ.

impersonal (im-pūr's'n-əl), adj. (١) کس نه‌ناس: سارد!

بئ ههست: (an ~ attitude).

(٢) له‌کسی به‌درا: له‌مژده به‌درا: (Time is an ~ force).

(٣) تاییه‌تی ډیبه به‌کس وهک وشه‌ی "It" له‌م رسته‌یه‌دا (پژمان):

(It is snowing.)

(١) شتیکی له‌مژده به‌درا.

(٢) کردارنکی نا تاییه‌تی به‌کس (پژمان) (ژماره سئ بیینه).

-impersonality (n.); impersonally (adv.);

impersonalize (v.t.).

impersonate (im-pūr'sə-nāt), v.t. (١) نوینه‌ری کردن:

(He ~s the spirit of the people.)

(٢) خؤ کردن به‌کسیکی تر: خؤ وهک که‌سیکی تر لیکردن: لاسایی کردنه‌ره

(He can ~ anybody.)

-impersonator (n.).

impersonation (im-pūr-sə-nā'shən), n. (١) خؤ کردن به

که‌سیکی تر: خؤنواندن وهک که‌سیکی تر: لاسایی کردنه‌ره.

(٢) نوینه‌ری: نوینه‌ری کردن

impertinence (im-pūr't'n-əns), n. (١) بئ په‌یوه‌ندی!

په‌یوه‌ندی نه‌یوون به‌باسوه: له‌باس لادان.

(٢) نه‌گوجان: نه‌شيان: نابه‌جینی: بئ جینی.

(٣) بئ هه‌یایی: پووکراوه‌یی: بئ ره‌وشتی.

(٤) کرده‌ویه‌ک یا ټیبنی‌یه‌ک که وهک یه‌کینک له‌م سئ خاله‌ی پیشوو بیت.

impertinency (im-pūr't'n-ən-si), n. = impertinence.

impertinent (im-pūr't'n-ənt), adj. (١) بئ په‌یوه‌ندی به‌باسوه!

له‌باس لادرا: بئ مانا. (٢) نابه‌جی: نه‌شيانو: نه‌گوجانو.

(٣) بئ هه‌یایی: بئ شهره: پوو ژور کراوه: بئ ره‌وشت.

imperturbable (im-pēr-tūr'bə-b'l), adj. هینن: به‌ناسانی

هملنانچ: بئ ههست! هنج کار تن نه‌کردو: ناسووده‌یی ټیک نادری

-imperturbability (n.); imperturbably (adv.);

imperturbation (n.).

impervious (im-pūr'vi-ə-b'l), adj. = impervious.

impervious (im-pūr'vi-əs), adj. (١) همیچی پیا ناچئ!

همیچی پیا ناپوات: دژ به‌پهره‌مستیکر: تور: پتو:

(fabric ~ to moisture)

(٢) (١) هنج کاری تن ناکات: ههست نه‌جوو‌لو:

(He was ~ to her tears.)

(ب) گوی له‌هنج ناکرئ: سهرسهخت: (He is ~ to reason.)

-imperviously (adv.); imperviousness (n.).

impetuous (im-pech'ōō-əs), adj. (١) ژور قایم: ژور به‌میزو خیرا:

(~ winds)

(٢) هملشه: پرکیش: (an ~ person).

-impetuosity (n.).

impetus (im-pə-tas), n.

(١) گوژم: تن: هیز.

(٢) پال پیوه‌نر: پالته‌ر: هاندرا: هانه‌هانه.

imposing

- v.t.** به‌کاره‌نشان بۆ سوودو ئامانجی ئابەجی خۆ (مروء، شت).
- impose on (or upon),** (۱) به‌کاره‌نشان بۆ سوودو ئامانجی خۆ؛
خۆ به‌سەر سەپاندن (۲) خەلە تاندن؛ فیل لیکردن؛ دەسپێن؛ ساختە لیکردن.
- imposing (im-pōz'ing), adj.** بەشکۆ: بە سام، سامدار؛
بە سەرو سەما
- imposition (im-pə-zish'an), n.** (۱) خۆ به‌سەر سەپاندن؛
بەزۆر خۆ دان بەسەر خەلکدا.
- (۲) به‌کاره‌نشان بۆ سوودو ئامانجی ئابەجی خۆ
(It is an ~ to ask him to help.)
- (۳) دەستی پێڕزبایی خستە سەر سەر (تاین).
- (۴) (ا) ناچ، پێ نژاردن. (ب) ئەرك: ئەركی ئابەجی.
- (۵) ساختە: دەسپێن.
- impossibility (im-pos'a-bil'a-ti), n.** (۱) بۆ نەبوون؛
نەوانە نەبوونی بوودائیک یا شتیک: پێ تێ نەچوون؛ نەچوونە مێشکەرە
(لەبەر ئابەجیی) (۲) کاری نەکراو: کار یا شتی پێ تێ نەچوو.
- impossible (im-pos'a-b'l), adj.** (۱) نابێ: هەر نابێ؛
پێی تێ ناچن: نەوانە نییە: ناچیتە مێشکەرە (لەبەر ئابەجیی)؛ ناشێ؛
بۆی نییە (۲) [Colloq.] (ا) نەگەلیدا دەرناپێ: نەگەلیدا مەلناکێ؛
نایەسەد (an ~ person).
- (ب) نایەسەند: ناخۆش: پێ گروگرفت: (an ~ situation).
- impost (im'pōst), n.** باج: ناجی گرومرگ (لەسەر شتوومەکی لە دەرەوە.
- هینزاو: گرومرگ
- v.t.** پۆل پۆل کردی شتوومەکی لە دەرەوە هینزاو بۆ ناجی گرومرگ لەسەر
دانان
- impost (im'pōst), n.** بەشی لاسەرووی کۆلەکە یا پابەیکە کە تاقیکی
لەسەر راگیر بوو
- impostor (im-pōs'tēr), n.** ساختەچی: بە درۆ خۆنووتنەر.
- imposture (im-pōs'chēr), n.** ساختە: ساختەجینی؛
بە درۆ خۆنووتن
- impotence (im'pə-tans), n.** (۱) بێ هیزی: لاوازی: بێ توانایی.
- (۲) دەستەباجیی: بێ دەسلاتی: هیچ لەبارا نەبوون.
- (۳) لە پیاوێتی کەوتن
- impotency (im'pə-tən-si), n. = impotence.**
- impotent (im'pə-tənt), adj.** (۱) بێ هیز: لاوازی: بێ توانا: بێ تێ.
- (۲) دەستەباجە: بێ دەسلاتی: هیچ لەبارا نەبوو. (۳) لە پیاوێتی کەوتو.
- impound (im-pound'), v.t.** (۱) کردنە کولانە، تەویلە، یا پەچەو.
- خستە ژوروو: پەستەنەو. (۲) گرتن؛ خستە زیندانەو: خستە بەندوخانە.
- (۳) ناو کۆکردنەو: لە نەستیل یا عماراودا
- impoundment (n.).**
- impoverish (im-pov'ēr-ish), v.t.** (۱) هەژارکردن: بێ دەرامەت.
- کردن: بێ پاره کردن. (۲) هیز ئی برین: بێ هیز کردن: بێ پیت کردن.
- impoverishment (n.).**
- impracticable (im-prak'ti-kə-b'l), adj.** (۱) ناکەرەنی؛
بەکار ناهێنن: کاری پێ ناکێ: پەپەرەوی ناکێ: (an ~ plan).
- (۲) نابێ: پێگە: کەس ناتوانێ پیاپیا بیوات (an ~ road).
- (۳) دابین ناکێ: سەرخێش: کەللەرەو: (an ~ person).
- Impracticability (n.).**
- impractical (im-prak'ti-k'l), adj.** (۱) ناکەرەنی: بەکار ناهێنن؛
جێبەجێ ناکێ: (an ~ idea).
- (۲) ناکەرەنی (مروء): نەشارەزای کاروباری ژبان: خەیاڵ پەرست:
- (an ~ person)
- impracticality (n.); impracticalness (n.).**
- imprecate (im'pri-kāt'), v.t.** لەعنەت لیکردن: دژە لیکردن
- imprecator (n.).**
- imprecation (im'pri-kā'shən), n.** لەعنەت لیکردن

impressive

- دژە لیکردن. (۳) لەعنەت: دژە: نژای خراپ.
- impregnable (im-preg'nə-b'l), adj.** (۱) گۆن ناکێ؛
ناکێ: (شوێن)؛ سەخت (قەلا، شوێن)؛ داگیر ناکێ: قایم:
- (un ~ castle, house, etc.)
- (۲) پتەو: چەمبێو (بێروبارەر، ناوبانگ): رەگ داگوتاو: (an ~ belief).
- impregnability (n.); impregnably (adv.).**
- impregnable (im-preg'nə-b'l), adj.** سکی پێ دەکێت.
- impregnate (im-preg'nāt), v.t.** (۱) پیت کردن: لیکدانی تۆوی
- نیرو هێلکە: مێ (۲) سکیکردن.
- (۳) پەین تیکردن: پەین پێژ کردن: بەهێزکردنی زەوی بە پەین تیکردن.
- (۴) پێکردن: قن هەلکێشان:
- (They ~d their clothing with insecticide.)
- (۵) مێشک پێکردن.
- (۱) سکیکردن: سکی. (۲) پێ: پێکردن.
- impregnation (n.); impregant (n.).**
- impresario (im'pri-sā'ri-ō), n.** بەرپەرەری تپ: یا دەستی
نۆمەر، با، یا مۆسیقا: سەرتپ: پێخەس.
- impress (im-pres'), v.t.** (۱) گۆن بە سەرباز: بەزۆرگرتن بە سەرباز.
- (۲) دەستەبەسەرگرتن (سامان، زەوی وزان).
- n. = impressment.**
- (۱) نیشان کردن: مۆرکردن: لەسەر هەلکۆلین: (۲) کارکردنەسەر (مێشک، هەست): کارتیکردن؛
هەست جوولاندن: بەندادچوون.
- (The place ~ed him very much.; He ~ed his audience.)
- (۳) خستە مێشکەرە: لە مێشک و یادا چەسپاندن
- (۱) (ا) نیشان کردن: مۆرکردن: مۆر لەسەر هەلکەندن.
- (ب) کارکردنەسەر: هەست جوولاندن. (ج) خستە مێشکەرە.
- (۲) نیشان: نیشانه: مۆر. (۳) کاری سەر مێشک
- impressibility (n.); impressible (adj.).**
- impression (im-presh'an), n.** (۱) نیشان کردن: مۆرکردن؛
مۆر لەسەر هەلکەندن: لەسەر هەلکەندن. (۲) مۆر: نیشان: جێ نیشان؛
شوێن مۆر: جێ نیشانه. (۳) جۆنیتی هاوتە بەرچاو (شت، مروء، پرودا)؛
باری سەرنج: یادگاری لە مێشکدا دروست بوو: هەستی بەرامبەر بە کەسێک،
شتیک، یا پرودا: ئەک: کاری سەر مێشک و هەست:
- (His music makes little ~ on me.;
He made a good ~ on all of them.)
- (۴) وا تێگەشتن: وا زانی: لاوابوون:
- (I have the ~ that he was there.)
- (۵) قەلبی دان (دانشازی)
- (۶) (ا) چاپکردن. (ب) دانەبەکی چاپکردن.
- (ج) سەرچەمی ژمارە: بە یەکلجار چاپکردن (پەرتووک).
- impressionable (im-presh'an-ə-b'l), adj.** بە ئاسانی کاری
تێ دەکێت: بە ئاسانی بێو هەستی دەگۆڕیت و کار لە پەموشتی دەکێت:
- (Children are very ~.; He is at an ~ age.)
- impressionability (n.); impressionableness (n.).**
- impressionism (im-presh'an-iz'm), n.** شیواو-
بزووتنەرەیکە نیکارکێشی: (هەرەها وێژەو مۆسیقاش) لە بەشی دوایی
سەدە: نۆژدەهەدا داهاات دەلیت: کە هونەرەند چۆن دیمەن و شت و
پرودای دیتە بەرچاو بۆ یەکەم جار دەبێت وەهایش بیکێژیتەو بۆ خەلک
گۆی ئەداتە وردەکاری و پاست و درۆیی ئەو وێنە: کە هاوتە بەرچاوی و
گۆنچانی لەگەڵ پاستی ئەوای شتەکەدا.
- (۱) هونەرەندی-
impressionist (im-presh'an-ist), n.
- impressionism** (۲) لاساییکەرەو.
- impressionistic (adj.).**
- impressive (im-pres'iv), adj.** سەرنج راگیر: باش: بەشکۆ؛

impressment

یہ سہند: کارتنگرا! کارکھرہ سہرہ سہست و منشن۔

impressment (im-pres'mənt), *n.* (۱) دوسنبه سر اگرتنی زهوی و

زارو سامان (۲۰) به نور گرتن به سه ریاژ

imprest (im'prest), *n.* قەرزبا بىزەي پىششىكى لە دەزگايەكى مىرىيەو.
بۇ فەرمابىرىكى لە دەزگايە (بۇ جىنيەجىكرەنى فەرمانىكى رەسمى)

incase

- (*He is the ~ of courage.*) (نورمې رېندور)
- incase** (in-kās'), *v.t.* - encase.
incaution (in-kō'shən), *n.* - ناھوشيارۍ، ناوړېبایۍ، بې ټاکنې، بې ټاکي
- incautious** (in-kō'shas), *adj.* - ناھوشيار، ناوړېبای، هملش، بې ټاک.
- incendiary** (in-sen'di-er'i), *adj.* - (۱) سووتېنېر، تايېتې به
سووتاندې خابو ستنې به نړخ به دېسېنقېست؛ ناگرتېبېرېدې
(۲) سووتېنېر بومبا - (*an ~ bomb*).
(۳) ناژاوهجې، تايېتې به ناژاوهتانهوه
- n.* - (۱) سووتېنېرې خابو به دېسېنقېست؛ (مړۍ)؛ ناگرتېبېرېدې.
(۲) ناژاوهجې، شورشگېنې، (۳) بومباي سووتېنېر؛ ستنې سووتېنېر
بومباي سووتېنېر بومبايېکه که دېتېنقېتوه
ناگرتېش دېسېوه
- incense** (in'sens), *n.* - (۱) بخور، ۲ - دووکل و بونی بخور.
(۳) بونیکی خوش (۴) ستايېش؛ ستايېش کران؛ شکو پندران.
v.t. - (۱) بون خوش کردن؛ به بخور بون خوش کردن.
(۲) بخور بون سووتاندن.
v.i. - بخور سووتاندن
- incense** (in-sens'), *v.t.* - پق هملساندن؛ بون نوږېدېدې
(*Her remarks ~d him.*)
- incentive** (in-sen'tiv), *n. & adj.* - هاندېر، پال بېوهنېر، پالنه، هاندهان
- inception** (in-sep'shan), *n.* - سهرتې، کتې دېستېنکردن
(*The project ran into trouble from its ~.*)
- incertitude** (in-sūr'tā-tōōd', in-sūr'tā-tūd'), *n.* - (۱) گومان
دوونې ۲ - مترسې پشت پېن نه بېستې ۳ - بې ناسوږدېي؛ بې ناسايېشې
بېرېدېوام؛ سېروم؛ نوېستېاو؛ همېشېه
- incessant** (in-ses'nt), *adj.* - بې وچاډ
-incessancy (*n.*); incessantly (*adv.*).
incest (in'sest), *n.* - جووت بوو ب چوږه چې له گېل کېسېکې
پېن نه شيوېدو؛ وه باوند دايک و خوتک و براو مدنايې خو
- incestuous** (in-ses'choo-as), *adj.* - (۱) تايېتې به جووې بوو
يا چوږه چې نه گېل کېسېکې پېن نه شيوېدو؛ وه باوند دايک و خوشک و براو
مدنايې خو ۲ - تاوانکارېکې وهما ۳ - بېرېدېوام؛ نه جېمې تاوانېکې وهما
- inch** (inch), *n.* - (۱) گړۍ؛ لنډ دوايزه بېکې پېن يک
(۲) نهوږنډې گړۍ يک باران يا بېرې ياريو
(۳) نهخت؛ توږ؛ توسقال؛ نهختال
- v.t. & v.i.* - وورده وورده خو لاسوه؛ زور به هيواشي بزيشت ب بېرېوېنېسوه
چوون
- by inches, - وورده وورده؛ سره بېرېه؛ زور به هيواشي
every inch, - له همېو رووېه گېو؛ همېوې؛ به نهواي
inch by inch, - وورده وورده؛ سره بېرېه؛ زور به هيواشي
within an inch of, - زور نړېک؛ مېچ؛ سووړ؛ نړېه؛ نړوه
دوورگه
- inch** (inch), *n.* [Scottish].
inchmeal (inch'mēl'), *adv.* Also by inchmeal, - وورده وورده؛ سره بېرېه؛ له سره خو
سارو؛ پړوړه؛ کار؛ تازه؛ سهرتې
- incidence** (in'si-dəns), *n.* - (۱) پوډان؛ حوړې پوډان؛ پڼگېوتن
پڼگېوت ۲ - مېوې يا پڼې پوډان؛ مېوې کارتيگېرېدن
(۳) (۱) گېوتنېسېر؛ رووناکې؛ گېوتنېسېر پوويېک؛ (فېزياء)
(ب) گۆشې به گېوتنېسېر
(۱) پڼوېه ستر؛ به شېکې له
له نه جېمې سره دايېه (*the cures ~ to leadership*)
(۲) گېوتنېسېر؛ گېوتنېسېر پوويېک (*~ rays*)

incline

- (۲) دېکېوتنېسېر؛ بېرېوېه ستر او.
(۱) پوډان؛ پوډان؛ پڼگېوت؛ بېسېر هت.
(۲) پوډان يا بېسېر هتېکې بېوېک که به شېکې له پوډانېکې گېورېت
(بېتايېتې له چېوېک شاتو نامېدا)
(۳) شېکې بېسېر او به شېکې ترهوه (ياساناسي).
(۱) پڼگېوت؛ پڼگېوت؛ پڼگېوتې
بېشېکې له پوډانېکې يا شېکې گېورېت.
(۲) ناگرتېک؛ پېراوړې؛ پاشکويې (*~ expenses*).
(۱) شېکې پڼگېوت (که به شېکې له شېکې يا پوډانېکې گېورېت).
(۲) (pl.) وورده وورده خېرې؛ وورده شت؛ وورده خېرې همېچېشېه
(۱) به پڼگېوت.
(۲) بېم بېنېهوه؛ ووتېه که له پڼشکېش کېدنې دېنگېواس يا باسېکې
تازې ناگرتې بېم بېنېهوه دېدېرېدو دېووتېت، وک دېلېن؛ "نای باش بوو
بېم گېوتېه" (*I ~ I'll be home half an hour late today.*)
incinerate (in-sin'ə-rāt'), *v.t.* - سووتاندن تا دېن به خوله مېش.
-incineration (*n.*).
incinerator (in-sin'ə-rā'tēr), *n.* - (۱) گېورې؛ فېن (بېتايېتې هې
زېل يا پاشماوې خوارېدن سووتاندن). (۲) فېن يا گېورې سووتاندنې لاشې
مردووان.
incipient (in-sip'i-ənt), *adj.* - ساوا؛ تازه؛ تازه پېداېوېو يا
سېرېه نډو؛ (*an ~ tumor*).
-incipience (*n.*); incipency (*n.*).
incise (in-sīz'), *v.t.* - (۱) پړېن؛ هملتېشاندن؛ هملېدن
(۲) لېسېر هملکېندن؛ له او هملکېن؛ داتاشېن؛ نه قش لېسېر هملکېندن
(۱) (۱) هملېدو؛ بېرو؛ هملتېشېنراو
(ب) نه قش لېسېر هملکېنراو
(۲) گرنج گرنج (قراغې گېو)
(۱) هملېدن؛ پړېن؛ هملتېشاندن
(۲) تېش؛ هملېدو؛ پړېن؛ قشېش. (۳) تېشې.
(۴) هملېدنېکې نه نډام يا تېشېوې لېش (نه شترکاري).
incisive (in-sī'siv), *adj.* - (۱) تېش؛ پېر؛ بړنده.
(۲) تېش (مېشک)؛ پوون؛ زېرک (*an ~ mind*).
(۳) پېر (زمان)؛ پوون؛ پارو؛ بړنده (*an ~ language*).
-incisively (*adv.*); incisiveness (*n.*); incisor (*n.*).
incitation (in'si-tā'shən, in'si-tā'shən), *n.* - (۱) هاندېر
هېتانه جوش؛ کلک پڼوېه کردن؛ هملگېرېساندن (ناژاوه).
(۲) هاندېر؛ پال پڼوېه نرا؛ هاندهان
هاندېر؛ هېتانه جوش؛ هاندهان دان؛ کلک پڼوېه کردن
هملگېرېساندن (ناژاوه). (*He ~d people to riot.*)
(۱) هاندېر؛ هېتانه جوش؛ هملگېرېسان.
(۲) هاندېر؛ پال پڼوېه نرا؛ هېتانه جوش
(۱) بېن نډاکېتې؛ بېن پېوېشتې
پېوېشت ناشرېنې. (۲) کارېکې بېن نډاکېتانه؛ کېرېوېمېکې ناشرېن
(۱) سېخت (ناووهو)؛ سېرماو
سؤلو؛ باوېرېدو؛ (۲) توندوتېر؛ بېن بېرېمې؛ دلرېه؛ (*an ~ judge*)
-inclemency (*n.*).
inclination (in'klā-nā'shən), *n.* - (۱) نوشتانه؛ چېمېنېه
لېشې؛ لارې. (۲) گۆشې نوشتانه.
(۳) نارېو؛ همېس؛ هېر؛ وېست؛ مېل؛ هملوېست.
(۴) شېکې وېست او.
(۱) نوشتانه؛ چېمېنېه؛ لارېوېنېه.
(۲) سېرېدانه واندن؛ لېش نوشتانه؛ خو نوشتاندېوه.
(۳) وېستن؛ تارېوېو کردن؛ مېل کردن؛ مېل پوون؛ هېر کردن.
v.t. - (۱) نوشتانه؛ لارېوېدو؛ بېلاداکسېر.
(۲) کارتيگېرېدن؛ مېل پېن پېداکردن؛ دل پېن گۆرېن؛ دل پېن داهېتان

inclined

- n.** ھەۋەس بىي پەيدا كىرىدىن
ئېزىلىش سەرھەۋۋورگە: بەرھەۋۋورگە.
incline one's ear,
inclined (in-klind'), adj. كۆيىرىش كۆي پىندان
(۱) لارا: حۋار: بەلا: كەۋتۈر: چەرت
(۲) مەيلى: بەنارەۋۋ: ھەزكەر: بويست
(۳) كۆشەيەكى: دىروستىكردۈۋە: لەگەل ھىلىك: يا پويىيەكى: ئىرادا.
inclined plane, پويىيە خىلىكى لار.
inclinometer (in kli-nom'ō-tēr), n. بىۋەرى ھىزى
مۇگناسىسى: زەمىن: (۲) بىۋەرى كۆشەي لارى پويىيە.
inclose (in-klōz'), v.t. = enclose.
inclosure (in-klōzhēr), n. enclosure.
include (in-klōd'), v.t. ۱. دەرەدەن: خىستەنەۋە: ئابلىۋەدەن: ۲. ھەيىسان: ۳. گىرتەۋە: ئىدىابورن
(This atlas contains fifty maps ~ing six of North America.)
(There are ten of us in the house ~ing the four children.)
(They will send you the book for \$ 10.00, postage ~d.)
inclusion (in-klōd'zhən), n. ۱. كىرىشەۋە: ئىدىابورن: تىخىستەن:
لەگەل: بويى: خىستەنەۋە: (۲) ئاۋەپۇك: شىتەك: لەناۋ: شىتىكى: ئىرادا.
۲. شىتىكى: خار: لەناۋ: بەردىك: يا: كاتىزەيەكدا:
۳. كىستەك: گىشتى: ھەمۋى: تىدىايە:
ھەمۋى: دەرگىتەۋە: (۲) تەمپەر: ئەرپەر: ئاۋەپۇكەكى: ھەمۋى: دەرگىتەۋە:
(A vacation from the first to the tenth ~ is a vacation of ten days.)
incognita (in-kog'ni-tə), n. & adj. femine of incognito.
incognito (in-kog'ni-tō'), adv. & adj. مە: ئاۋەپۇش: بەرگى:
كەسكى: ئىرادە: بە: خۇ: كۆپۈي: بۇ: ئەناسىيەۋە: بە: ئەناسراۋى:
(The prince travelled ~.)
n. ۱. كەسكى: ئاۋەپۇش: بەرگى: خۇگۆپ: بۇ: ئەناسىيەۋە:
۲. ئاۋەپۇش: بەرگى: خۇگۆپ: بۇ: ئەناسىيەۋە:
۳. ئاۋەپۇش: بەرگى: تازە: كراۋ: بە: ھى: خۇ: بۇ: ئەناسىيەۋە:
incognizant (in-kog'ni-zant, in-kon'i-zant), adj. ئىرادە:
سەن: ئاگ:
incoherence (in kō-hēr'əns), n. ۱. بىرپىچى: بىرپىك: ھىچ:
بەسەر: ھىچەۋە: ئەپۇن: (ئوسىن: دىۋان: بىرۋا): (۲) ۋوتار: ئوسىن: يا:
بىرۋى: كى: بىرپىچى: ھىچ: بەسەر: ھىچەۋە: ئەپۇن:
incoherency (in kō-hēr'ən-si), n. = incoherence.
incoherent (in kō-hēr'ənt), adj. بىرپىچى: بىرپىك: دىۋان:
بىرۋى: بىرپىك: بى: سەرۋىن: شەل: پەت: ھىچ: بەسەر: ھىچەۋە: ئەپۇن:
incombustible (in kām-bus'tə-b'l), adj. ئەسۋە: ئاگەنەگەر:
(~ material)
-incombustibility (n.).
income (in'kum), n. دەسكەت:
incomer (in'kum'ēr), n. ھەسزۇر: ئەۋە: دىتە: ئورەۋە:
income tax, ماحى: دەسكەت: ماحى: دەرەمەت:
incoming (in'kum'īn), adj. داھەتۈر: ھەنۋا: ئاينىدە:
(~ profit; the ~ director)
n. ۱. ھەسزۇرەۋە: ھاتىن: (۲) ھاتىنەۋە: ئەۋە: كە: دىتە: ئورەۋە:
incommensurable (in kə-men'shoor-ə-b'l), adj. مەرەۋر:
ئاكىزىن: بە: ھەمان: پىۋانە: ئاپىۋىزىن: (Coins and trees are ~.)
-incommensurability (n.); incommensurably (adv.).
incommensurate (in kə-men'shoor-it), adj. ۱. ئاھەت:
ماھەسە: ئەۋە: بەي: يەك: ئىن: (a reward ~ with his efforts)
۲. بەس: دىيە: كە: بەش: ئاگات:
۳. مەرەۋر: ئاكىزىن: بە: ھەمان: پىۋانە: ئاپىۋىزىن:
-incommensurately (adv.).

inconclusive

- incommod (in kə-mōd'), v.t.** پەستىكردى: بىزاركىردى:
ئارەھەت: كىردى:
incommodious (in kə-mō'di-əs), adj. (۱) ئاخۇش: ئاپەسەندە:
پەستىكەر: ئارەھەت: (۲) بچۈك: تەنگەبەر: ئارەھەت: بەش: ئاگات: جىن:
incommodity (in kə-mod'ə-ti), n. ئارەھەت: پەستى:
ئاخۇشى:
incommunicable (in kə-mū'ni-kə-b'l), adj. (۱) ئاۋوتى:
ئاقۋاتى: بىۋىزى: ئاگەيىزى: بە: كەسى: تى: (Rare). ئەدۋا: كەم: دىۋ:
-incommunicability (n.); incommunicably (adv.).
incomunicado (in kə-mū'ni-kā'dō), n. پەيۋەندى: ئىرادە:
بە: جىيا: لىكپاۋ: داپاۋ: بە: تەنە: (The prisoners were held ~.)
incommunicative (in kə-mū'ni-kā'tiv), adj. ئەدۋا:
كەم: دىۋ: قەسەكەر: بى: دەنگ:
immutable (in kə-mū'tə-b'l), adj. (۱) ئاگۆپى:
گۆپى: بۇ: دىيە: (۲) ئاگۆپىتەۋە: گۆپىنەۋە: بۇ: دىيە:
incomparable (in-kom'pär-ə-b'l), adj. (۱) بى: ھاتى:
بى: ۋىنە: (~ beauty, skill, etc.)
(۲) بەراۋە: ئاكىزىن: بە: ھەمان: پىۋانە: ئاپىۋىزىن:
-incomparability (n.); incomparably (adv.).
incompatibility (in kām-pat'ə-bil'ə-ti), n. لەگەل: يەك: ھەن:
ئەكەردى: پىنكەۋە: ئەكۆنچ:
incompatible (in kām-pat'ə-b'l), adj. (۱) پىنكەۋە: ئەكۆنچ:
لەگەل: يەك: ھەن: ئەكەردى: (The two are ~ with each other.)
(۲) ھەمان: كەس: ئاقۋاتى: ھەدۋى: بىرگىتە: دەست: لە: ھەمان: كاتىدە: دەرمان:
پەلەۋپايە: (۲) تىنكەۋە: ئاكىزىن: پەيۋەندە: ئاخۇزىن: (دو: دەرمان):
incompetence (in-kom'pə-təns), n. ئاكارامەيى: بى: ئاقۋاتى:
ئى: ئەھتۋاۋى: ھىچ: ئەزەن: ئەشارەزەيى:
incompetency (in-kom'pə-tən-si), n. = incompetence.
incompetent (in-kom'pə-tənt), adj. (۱) ئاكارامە: بى: ئاقۋاتى:
ئى: ئەھتۋاۋى: ئەشارەزە: ۲. ئەشەۋ:
n. كەسكى: ئاكارامە: كەسكى: بى: ئاقۋاتى: مېشك: ئاقۋاتى:
incomplete (in kām-plēt'), adj. (۱) ئاقۋاتى:
(۲) ئەۋاۋ: ئەكراۋ: ئىۋە: ئىۋە: مەچل:
(۳) كەم: كۆۋر: كەم: كۆرت:
-incompletely (adv.); incompleteness (n.);
incompletion (n.).
incompliance (in kām-pli'əns), n. پەيۋە: ئەكەردى: مە: ئەدان:
پەيمان: شىكاندىن:
incompliant (in kām-pli'ənt), adj. پەيۋە: ئەكەر: مەنەدەر:
پەيمان: شىكاندىن:
incomprehensible (in kām-pri-hen'sə-b'l), adj. (۱) سەرى:
ئى: دەرناكى: ئاخۇزىنەۋە: (۲) كەس: تى: ئاگات: قوۋل: ئاجىتە: مېشكەۋە:
تىگەيشتى: بۇ: دىيە: سەير: گران: ئىل:
(۳) [Archaic]. بى: شومار: بى: ئەندازە: زۇر:
-incomprehensibility (n.); incomprehensibly (adv.).
incomprehension (in kām-pri-hen'shən), n. تىنەگەيشتى:
incomprehensive (in kām-pri-hen'siv), adj. ئاقۋاتى:
ئاگىشتى: ھەمۋى: شت: ئاكىزىنەۋە:
incompressible (in kām-pres'ə-b'l), adj. ئاپەستىتەۋە:
بچۈك: ئاكىزىنەۋە: كۆرت: ئاكىزىنەۋە:
inconceivable (in kām-sēv'ə-b'l), adj. ئاشى: ئاين:
ھەرگىز: بۇ: دىيە: پوۋدات: لەبەر: ئايجىنى: بە: مېشكە: ئاجىتە:
كەس: بىۋا: ئاگات: پوۋدات:
-inconceivability (n.); inconceivably (adv.).
inconclusive (in kām-kloō'siv), adj. ئاقۋاتى: ئەسەلمىنەر:

Indian

۱. هیندی: هاوولاتی یهکی هیندستان یا هیندی پوژمه لاتی.
 (۲) هیندی نهمریکایی: هیندی سوور
 (۳) یه کیک له زمانه کانی هینده نهمریکایی یه کان

Indian file,

Indian giver, [Colloq.], کهنیکه که دیاری یهک یا شتی که ده بخشن و
 دوبایی دای دهکاتهوه یا دهیسه نیتتهوه (یا هر یو نیاز دهیدات که له باتی
 نهوه شتیکی بدریتن): به خشنده دی درو

Indian summer,

(۱) هاوییه دروزه ماوهیه کی کورتی گرم و
 هاووهوا خوش له کوتایی پایزدا (به تاییهتی له نهمریکادی): هاوییه بچکوله
 (۲) ماوهیه کی خوش و پر ناسووه له کوتایی ژیان، قوناغ، چهرخ، یا شتیکیدا.
 (۳) هیندی: هیندستانی.

(۲) تاییهتی به نیک له زمانه هیندو-نهوری یه کان که ژوبی له زمانه
 دهگریتتهوه که له هیندستان قسه ی پیکراوه یا پی دی دهگریت.

indicant (in'di-kənt), adj. & n.

(۱) پیشاندان: پیشاندان: درخست.
 (۲) نیشانه ی نهوه بوون: (Thunder ~s that a storm is near.)
 (۳) پیویست بهوه بوون.
 (۴) ووتن: راگه یاندن: واگه یاندن: درپین به کورتی:

(He ~d that he would co-operate with us.)

indication (in'dā-kā'shən), n.

(۱) پیشاندان: پیشاندان:
 (۲) نیشانه: بهگه: (Is this an ~ of how she feels?)
 (۳) پله ی پیشاندراو به پیوانه یا نیشاندهرنک.
indicative (in-dik'a-tiv), adj.
 (۱) نیشانه ی نهویه:
 نهوه دهگه نیت (actions ~ of love, hate, fear, hope, etc.)
 (۲) تاییهتی به کردار له باری راگه یاندن، ووتن، نیشاندان، یا پرسیاردا
 (پیرزمان):

(۱) باری راگه یاندن، ووتن، نیشاندان، یا پرسیارکردن (پیرزمان):
 (We rented a house.; Will you be on time?)

(۲) کردارنک لهم باردا.

indicator (in'dā-kā'tēr), n.

نیشاندهر: پیشاندهر: میل: نیشاندهر.

indices (in'dā-sēz'), n. alternative plural of index.

(۱) تاوانبارکردن: گومانبارکردن: تاوان دانه پال.
 (۲) به رهسمی گومانبارکردن بۆ دان به دادگا

-indictable (adj.); indictor (n.); indictor (n.).

indiction (in-dik'shən), n.

(۱) فهرمانی شیپراتخوری پوما ده باریه ی
 پاچ له سهردانان له سهره تایی هموو ماوهیه کی پانزه سالیدا.
 (۲) نهم جزره باجه: (۳) (۱) ماوهیه کی پانزه سالی.
 (ب) سالیکی تاییهتی لهم ماوهیه دا.

indictment (in-dit'mənt), n. تاوانبارکردن: تاوان:
 (It is an ~ of the regime.)

(۲) به رهسمی گومانبارکردن بۆ دان به دادگا.

indifference (in-dif'ər-əns, in-dif'rəns), n.

(۱) گوئی نه دان:
 به ده رهسته نه نهاتن: بۆن ده رهستی: به تهنگه نه نهاتن: که مترخمی:
 بیباکی: س نهستی: (۲) بۆن لایهتی: (۳) بۆن بایهخی: ناگرنگی.

indifferent (in-dif'ər-ənt, in-dif'rənt), adj.

(۱) بۆن لایهتی
 (۲) به ده رهسته نه نهاتن: بۆن ده رهستی: به تهنگه نه نهاتن: که مترخمی:
 گوئی نه ده: بیباکی: دور ره پیرن: هیچ مه بیست نه بوو:
 (He is ~ to everything.)

(۳) بۆن بایهخی: ناگرنگ.

(۴) (۱) مام نارهندی: ره شوگی: بازای: نه باش و نه خراب.

(ب) خراب: به کار نه هاوو: (۵) نه راست و نه هله.

(۶) جیا ناگریتتهوه (ژیوارناسی)

-indifferently (adv.).

indigence (in'di-jəns), n.

هه ژاری: نه موونی: نه بوون: دهسکورتی:
 بۆن دهرامتی: فقیری.

indigene (in'di-jēn), n. Also indigen,

گیاندار یا پوره کیکی
 خوولاتی، خومالی، خومی، یا تاییهتی به ناوچه یهکی تاییهتی خومی

indigenous (in-dij'ə-nəs), adj.

(۱) خوولاتی (مرو، گیاندار،
 پوره): خومالی: خومی: به نهجی: خلهکی ناوچه که خوی: پرشیه ی:
 هی شوینمه که خوی: تاییهتی به خو:
 (an ~ population; an ~ plant, animal or person)

(۲) زگمکی: زگمک: ناوهکی.

indigent (in'di-jənt), adj. هه ژاری: بۆن دهرامت: دهسکورت: نه بوو:
 فقیر.

indigested (in'də-jes'tid), adj.

(۱) باش بیی: ئی نه کراوه تهوه:
 باش لای: نه کولراوه تهوه: (۲) شیواو: تیکه لاوو پیکه لاو.

(۳) په له خورد نه کراو

په له خورد ناگری.

indigestible (in'də-jes'tə-b'l), adj.

گرقت: گرفت کردن.

indigestion (in'də-jes'chən), n.

(۱) گرفت کردن.

(۲) گرفت کردن.

(۳) گرفت به مرو دهکات.

indign (in-din'), adj. [Obs.],

(۱) بۆن لایهتی: بۆن بایهخی: هیچ و پوچ:
 بۆن نرغ: هه لنگاری: شایسته نهی: (۲) شوریه ی.

indignant (in-dig'nənt), adj.

تووه (به تاییهتی به هه ژاری کرده یهک

یا شتیکی ناوهواوه).

indignation (in'dig-nā'shən), n.

تووه یه ی.

indignity (in-dig'nə-ti), n.

(۱) (pl.)، پرسواکرا: ناموس شکنی:
 هه یایه: به سووک تهماش کردن:

(They subjected us to all sorts of ~ies.)

(۲) [Obs.], (۱) بۆن نابرویی: پرسواکی.

(ب) کرده ی سووک، ناشرین، بۆن نابروانه.

(ج) تووه یه (له سهر کاری ناوهوا).

indigo (in'di-gō), n.

(۱) خومی شین.

(۲) پوره کی که نهم خومه شینه ی: ده ده هینرن.

(۳) رنگی شین: شینیکی توخ: شینیکی نهم خومانی توخ.

indirect (in'də-rekt'), adj.

(۱) به پنجه یه نا: ناپیک: ناپاسته خو:
 پنجه یه: (an ~ route; an ~ reply)

(۲) چهوت: فرویلادی: ناپاک (~ dealing)

(۳) ناپاسته خو: له لاره: (~ benefits; an ~ result)

(۴) ناپاسته خو (دوان، ووت): (~ speech, discourse, etc.)

indirect discourse,

ووته ی ناپاسته خو: دوانی ناپاسته خو:

ووته یه که ده ده قادهق هی قسه که نه ی:

(She said that she could not go.)

indirection (in'də-rek'shən), n.

(۱) کردار، پیرن، یا پیکه ی

ناپاسته خو: پنجه یه: (۲) فرویل: چهوتی: ناپاک: سهر چهوتی: ساخته.

indirect object,

تواوکاری ناپاسته خو (پیرزمان): نامانج یا کار

له سهری ناپاسته خو: ووتنه ی "him" و "her" له دو پرستیه دا:

(She gave him the book.; I did her a favor.)

indiscernible (in'di-zür'nə-b'l), adj.

ههست پین نه کراو:

جیا ناگریتتهوه: نه وهنده که مه نابینری: ههستی پین ناگری.

indiscreet (in'dis-krēt'), adj.

ههله شه: ده مشر: دم دراو:

بۆن سه لیکه: ناژیر.

یهک پارچه: جیا نه کراوه:

ناووانری جیا کریتتهوه یا پارچه پارچه بگری.

(۱) ههله شه ی: بۆن سه لیکه ی: (۲) کارنکی ههله شه: کرده یه کی بۆن سه لیکه نه.

(۱) بۆن پاک و پیسی

کردن: جیاوازی نه کرا: پاک و پیسی نه کرا: (~ killing; an ~ reader)

(۲) لامسه رلا: بۆن سه روشوین: چۆن پیکوت ودها.

inhospitable

- (۲) کۆسپى مىشكى ۋە ھەستى! پىئىلىگى دەرونى.
inhospitable (in-hos'pi-tə-b'l), *adj.* (۱) ئاڭخانىدا;
 مىوان رەنگەر (۲) لائەنەدەر! چۆل! چۆلەۋانى ۋە سەخت ۋە ناخۇش!
 (an ~ shore, region, place, etc.)
-inhospitableness (n.); **inhospitably** (adv.);
inhospitality (n.).
inhuman (in-hū'mən), *adj.* (۱) ئاسىۋاتە;
 (۲) دېندەيى! بىن بەزەيى! بىن پەخم! دېرق! دىل بە كەس نەسۋاتە.
inhumane (in hyoo-mān'), *adj.* بىن بەزەيى! دىل پىن نەسۋاتە!
 بىن پەخم! دېرق.
inhumanity (in hyoo-man'ə-ti), *n.* (۱) ئاسىۋاتەت! دېرقە!
 دېندەيىت! بىن بەزەيىت! دىل بە كەس نەسۋاتە. (۲) كارىڭ يا ۋوتەيەكى
 ئاسىۋاتە دېرقە
inhume (in-hūm'), *v.t.* ئاشق! مردو!
inimical (in-im'i-k'l), *adj.* (۱) ئاڭخە! دۆڭمانە
 (۲) زىيانبەخش! (habits ~ to good health; acts ~ to peace).
inimitable (in-im'i-tə-b'l), *adj.* بىن ھاۋا! بىن ۋىنە!
 لاسايى ئاڭرىتەرە.
iniquitous (in-ik'wə-təs), *adj.* ئاپەر! ئۆردا! ئاھەق! ئاپەسەندە!
 بەد پىس پەقتار! پەۋىشت نۇم
iniquity (in-ik'wə-ti), *n.* (۱) ئاپەرۋايى! ئاھەق! ئۆردا!
 پەۋىشت نۇم! پەقتار پىس! سەرسەرتى
 (۲) كەدەرە يا كارىڭ ئاپەر! نۇم، پىس، يا ئۆردارە.
initial (i-nish'al), *adj.* (۱) سەرەتا! سەرەتايى:
 (the ~ stage of a disease)
 (۲) تايەتەي بە تىپى يەكەمى ۋەشەيك يا ئاۋىك.
n. تىپى يەكەمى ۋەشەيك. بەتايەتەي. (۱) تىپى گەرە لە سەرەتاي بەندىكە.
 (۲) تىپى يەكەمى ئاۋى كەسلىك يا شۈننىك. (a person's ~s).
v.t. مۇرگىن يا نىمزاڭرەن بە تىپى يەكەمى ئاۋى خۇ:
 (to ~ a document)
initially (i-nish'al-i), *adj.* لە سەرەتادا! لەپىشەرە! يەكەم جار.
initiate (i-nish'i-āt'), *v.t.* (۱) دەستپىڭىڭىزنى كىرى:
 (to ~ reforms, a fight, a friendship)
 (۲) فېرگىرەن! پىئاسىن! پاهىئان.
 (۳) ۋەرگىرەن يا كىرىن بە ئەندامى كۆمەلەيكە
adj. (۱) دەستپىڭىڭىز. (۲) فېرگىراۋ! پاهىئىراۋ.
 (۳) تازە ۋەرگىراۋ بە ئەندامى كۆمەلەيكە
n. ئەندامىكى تازە ۋەرگىراۋ لە كۆمەلەيكە.
-initiator (n.).
initiation (i-nish'i-ā'shən), *n.* (۱) دەستپىڭىڭىز.
 (۲) پاهىئان! فېرگىرەن! پاهىئان. (۳) ۋەرگىرەن بە ئەندام لە كۆمەلەيكە
 ئاھەنگىر خور نەرتى ئەندامى تازە ۋەرگىرەن لە كۆمەلەيكە.
initiative (i-nish'i-ā-tiv, i-nish'i-ā'tiv), *adj.* سەرەتاسى.
 (۱) دەستپىڭىڭىز: (to take the ~).
 (ب) كىرەۋەيەكى دەست پىڭىڭىز! ھەنگاۋىكى دەست پىڭىڭىز:
 (a new European ~ about world peace)
 (۲) گىياسى دەستپىڭىڭىز كىرى! گىيانى ھەنگاۋى تازەۋە ئازا نان.
 (۳) مافى پەرلەمان بۇ پىڭىڭىڭىزنى ياساى تازە.
 (ب) مافى ھاۋولتايان بۇ گۆزىنى ياساىك يا دانانى ياساىك تازە لەپىرى
 كۆرگىدەرەي نىمزاى دەنگەۋەرە.
 on one's own initiative, لەجۈرە! بەين كەس پىن ۋوتەن يا ئۆزلىڭىز كىرى.
 (He started the project on his own initiative.)
 take the initiative, دەستپىڭىڭىزنى كىرى
initiator (i-nish'i-ā-tōr'i, i-nish'i-ā-tō'ri), *adj.* (۱) سەرەتاسى
 (۲) تايەتەي بە ئاھەنگىر نەرتى ئەندامى تازە ۋەرگىرەن لە

inmate

- كۆمەلەيكە! (cermonies or rites) ~.
inject (in-jekt'), *v.t.* (۱) دەزى لىدان! شىرقەلىدان.
 (۲) تىڭىرەن! تىڭىست! پىاڭىرەن.
 (۳) تىن فېرەن! ۋوتە، سەرنج، تىپىنى! تىڭەۋەڭىز! تىڭىست
 (to ~ plitics in the discussion)
injection (in-jek'shən), *n.* (۱) دەزى لىدان! شىرقەلىدان
 (۲) خىستەنەۋ! تىڭىرەن! تىڭىرەن.
 (۳) (۱) شىرقە: دەزى: (to give a patient an ~).
 (ب) دەرمانى بە شىرقە لىدراۋ.
injudicious (in'jōō-dish'əs), *adj.* ئاھەجى! ئاڭىرەنە.
injunction (in-junk'shən), *n.* (۱) ھەرمان! پىن ۋوتە
 (۲) ھەرمانى دادگا.
injure (in'jēr), *v.t.* (۱) بىرەندىڭىز! ئازار! ئازار! ئازار! ئازار!
 (۲) ھەست بىرەندىڭىز! كارىڭ ئاپەر! كىرىن پەرامبەر! ھەست ئازار! ئازار:
 (You ~d my feeling.)
injurious (in-joor'i-əs), *adj.* (۱) زىيانبەخش! بە زىان.
 (۲) بىرەندىڭىز! ھەست! لىكەداركەر! پىسۋاڭەر! ئاشىرە! سۈك.
injury (in'jēr-i), *n.* (۱) بىرەن! زام! زىان! ئازار.
 (۲) سىتەمكارى! ھەست بىرەندىڭىز! ماف پىڭىشەل كىرىن! دەستپىڭىزنى
 (۳) كارىڭ ئاپەر! يا سىتەم.
injustice (in-jus'tis), *n.* (۱) ئاپەرۋايى! ئۆردا! ئۆزۈم! ئۆزۈم! ئۆزۈم!
 ئاھەق! غەدر! بىن دادى. (۲) كارىڭ ئاپەر! يا ئاھەق! كەدەرەيەكى زالىمانە
ink (ɪŋk), *n.* مەرەكەب.
v.t. (۱) لە مەرەكەب ھەنگىش! مۆن! مەرەكەب كىرىن بەسەرە.
 (۲) بە مەرەكەب نىشانە كىرىن.
inkhorn (ɪŋk'hōrn), *n.* مەرەكەب! ھەي كەلەشاڭ.
inkling (ɪŋk'liŋ), *n.* (۱) نىشانە! نىشانەيەكى ئاپاستەخۇ.
 (۲) ئاڭا! دىل خەبەرەن! ھەست! ھەستپىڭىز
 (I had no ~ of what was happening.)
inkstand (ɪŋk'stænd), *n.* (۱) مەرەكەب! قەلەمدانى سەر مېز.
 (۲) مەرەكەب! سەر مېز! مەرەكەب! شۈۋشە مەرەكەب.
inkwell (ɪŋk'wel), *n.* مەرەكەب! سەر مېز! شۈۋشە مەرەكەب.
inlaid (in'lād', in-lād'), *adj.* بۇ جۈان! خراۋەتە ئاۋ شىڭىكەرە يا
 تىپىدا! ھەلەكەۋەرە! بەلەم! پىڭە! لىكەل! پۈۋى شىڭىكە! (نەقشۋىڭىڭىز).
inland (in'lænd), *adj.* (۱) تايەتەي بە بەشى ئاۋەرەي ۋولتەك.
 (۲) خۇلۇتاي! خۇمالى
n. ئاۋەرەي ۋولتەك! ئاۋچەي ئاۋەرەي ۋولتە.
adv. بەرە ئاۋەرەي ۋولتەك! دور لە سۈۋرى ۋولتە.
inlander (in'lān-dēr), *n.* جىڭىشەن يا دانىشتۋى بەشى ئاۋەرەي
 ۋولتەك.
in-law (in'lō'), *n.* خۇمى! ئۆن! خەسۋە! خەۋەر! ئۆن! ئۆن! خوشك.
 پراڭ! زارا! ... ھەت! خۇمى! مىرد! خۇمى! ئۆن! مىرد.
inlay (in-lā'), *v.t.* (۱) تىڭىست! يا ھەلەكەندى زۆرۈ بەردى بەنرخ يا
 نەقشۋى نىگار لەناۋ شىڭىكە بە مەرچىك لەگەل پۈۋى شىڭىكە! پىڭ بىت.
 (۲) پازاندەرەي پۈۋى شىڭىكە بەم جۈرە.
n. (۱) شىڭى پازاندەرەي لە پۈۋىكە ھەلەكەۋەرە يا تىڭىراۋ.
 (۲) ددان! پىڭىرەۋەرە! ئاۋلاڭى ددانى پىڭىرەۋەرە.
inlet (in-let'), *v.t.* خىستەنەۋ! تيا قايىم كىرىن يا چەسپاندەن.
 (۱) (۱) جۇڭە! پۈۋەر. (ب) جۇڭە يا كەندەيەك كە لە پۈۋەر، دەريا، يا
 دەرياچەيەكەرە ھاۋىن! يا جىياۋىيەتە (ج) كەندەيەك ئىۋان دوو دورگە
 (۲) دەرگا! كۆن! جىۋى چۈنەۋەرە.
 (۳) شىڭى تىڭىراۋ، تىن چەسپاندە، يا ئى ھەلەكەۋەرە.
inmate (in'māt'), *n.* (۱) ھاۋخانى! ھاۋمال! نىشتەجىن! خانۋەيك
 (۲) نىشتەجىن! بەندىخانى، شىڭىخانى، يا پەنگا! بەند:
 (the prison ~s demanded better treatment.)

in memoriam

in memoriam (in 'mə-mōr'i-əm), [L.]. به يادى فلان كسسهوه
له سهر كىلى مردو له بلوئامه پوژنامه ده نووسى به بۆنه مردنى
كسىكهوه

innmost (in 'mōst, in 'māst), *adj.* innermost.

inn (in), *n.* (١) خان: نوئيل (٢) چىشتخانه مه يخانه: مه يخانه
(٣) خانه فوتايانى شىنگلتهره

innards (in 'ərdz), *n.pl.* (١) مه ناو: ريخونه: ناوسك.

(٢) ناوه پوك: ناوناخن: به شى ناوه وهى شتىك

innate (in 'āt, i-nāt'), *adj.* زگماكى: خوئى: له خويديه: له خودايه:
(~ courtesy; to have an ~ ability to sympathize
سرووشتى

with others)

-innately (*adv.*): innateness (*n.*).

inner (in 'ər), *adj.* (١) ناوه وهى ناوه وه: ئوره وه:

(an ~ room, door, etc.)

(٢) تايه نهى به ميشك و دهروون: دهروونى: گيانى.

(٣) هى ناخ: قول: تايه نهى به خو: نهينى: كس پى نهزان: (~ emotion).

n. ناوه وه: ناوه كى ناوخو

inner circle, دهستى دهسه لاتداران يا شتىك له فهرمانچه وه:

دهستى ك ربه دهست يا شتىك به دهستى وولاتيك يا دهزگايه.

inner city, ناوه وهى سار: نه تايه نهى گهره كه هه زارو قهرمانخانه

innermost (in 'ər-mōst, in 'ər-māst), *adj.* (١) ههره ناوه وه:

هى ناوى ناوه وهى ناوه وه (٢) دهروونى: كانگا: ناخ: قولتيرين:

كس پى نهزان تايه نهى به خو

(One's ~ thoughts, feeling, and desires)

inning (in 'iŋ), *n.* كايه: بىرى

innkeeper (in 'kēp'ər), *n.* خانجى: بوتيلجى

innocence (in 'ə-s'ns), *n.* (١) من تاوئى: من سووچى: بى گوناھى

(٢) داوئى ناكى ياكى: (٣) به سزمانى: ساويلكه بى: دل سافى: بى فروفتلى:

سادى بى (٤) ميشك سووچى: منداليتى: كارتى: بى ميشكىتى: نهزانى

(٥) كسىكى ساويلكه: داوئى پاك: بى تاوان: يا بى ميشك

(٦) جوهر رووه كىكى گول شين و سپىه

innocent (in 'ə-s'nt), *adj.* (١) داوئى پاك: پاك

(as ~ as a child)

(٢) من تاوئى: بى سووچ: بى گوناھ

(He was found ~ of all charges.)

(٣) ريان به به خستى: بى زيان: بى وهى: (~ an ~ remark).

(٤) ساويلكه: به سزمان

(٥) ههراى ئى نهزان: ساده: نهشاره زا

(٦) من فروفتلى: من به بهست: ساده (~ an ~ smile)

n. (١) كسىكى دوين پاك: (٢) كسىكى ساويلكه و ساده و هيج نهزان.

(٣) مئال

innocuous (i-nok'ū-əs), *adj.* بى رىر: رىر به به خستى: بى وهى.

innovate (in 'ə-vāt'), *v.t.* داھننى شتى تازه: تازه كرده وه:

شيوازو رىمازو ناميرى نوئى به كارھينان له كارو له ژياندا

innovation (in 'ə-vā'shən), *n.* (١) شتى تازه: هينان:

تازه كرده وه: هه ميشه رىمازو ناميرى تازه به كارھينان: بئى تازه دوزينه وه

بوش كرن: (٢) شتىكى تازه داھننارو: رىمازىكى تازه: ناميرىكى تازه

داھننارو

innovative (in 'ə-vā'tiv), *adj.* تازه كرده وه: رىمازى: شيوازو:

داھننارو: تازه: تازه دهستينكارو:

(an ~ artist, teacher, person; an ~ method)

innovator (in 'ə-vā'tēr), *n.* داھننارى رىمازو شيوازو ناميرى تازه

innocuous (i-nok'shəs, in-nok'shəs), *adj.* بى زيان: بى وهى:

زىر به به خستى

innuendo (in 'ū-en'dō), *n.* پلار: پلار: توانج: تهقه (مهجان):

inquietude

قسه بى به توئكل: ووتى توئكلدار.

innumerable (in-nū'mēr-ə-b'l), *adj.* له ژماردن نايه:

ناژميرى: بى شمار: له ژماره نه هاتوو.

innumerable (i-nōō'mēr-əs, in-nū'mēr-əs), *adj.* =
innumerable.

innutritious (in 'nōō-trish'əs, in 'ū-trish'əs), *adj.* نابروئى:

كلكى كمه يا نويه بؤ تهندرووستى (خواردمه نهى).

inobservance (in 'əb-zūr'vəns), *n.* (١) سه رنج نه دان:

بى سه رنجى: گوى نه دان: (٢) په پهره وهى نه كردن (ياسا, په پيمان, نه ريت).

-inobservant (*adj.*).

inoculate (in-ok'yoo-lāt'), *v.t.* (١) گوتان (پزىشكه وانى)

(٢) خستنه ميشكه وه: ميشك پر كردن له.

inoculation (in-ok'yoo-lā'shən), *n.* (١) گوتان (پزىشكه وانى)

(٢) ده رمانى گوتان.

inoculum (in-ok'yoo-ləm), *n.*

inodorous (in-ō'dēr-əs), *adj.*

inoffensive (in 'ə-fen'siv), *adj.* بى زيان: زيان نه به خستى: بى وهى:

ناپه سندن نويه: خراب نويه: ناشرين نويه (په وشت, كرده وه)

inofficious (in 'ə-fish'əs), *adj.* (١) بىكار: كار نه كهر

(٢) دؤ به سرووشت يا په پهره وهى كردنى نه ريت و په پهره وهى خيزانى -

(به وه سبه تنامه بك ده ووترى كه نه وانهى مافى ميراث بردنيان هه به هم وويان

تيدا بى بهش كرابن به بى پيشاندانى هيج هويهك)

inoperable (in-op'ēr-ə-b'l), *adj.* (١) ناخرىته كار:

كارى پى ناكرى (٢) بؤ نه شته ركارى ناشى: (~ an ~ cancer)

inoperative (in-op'ēr-ā'tiv, in-op'ēr-ə-tiv), *adj.* (١) كارى

پى ناكرى (ياسا, په پهره وه) وهستينارو (٢) ناكارىگه: بى نه نجام: بى ككه.

inopportune (in-op'ēr-tōōn', in-op'ēr-tūn'), *adj.* كاتى

خوى نويه: ناوه خست: نايه بى: (~ an ~ time, visit, request, etc.)

inordinate (in-ōr'd'n-it), *adj.* (١) نا برك و پيك: شيوازو.

(٢) (b) له راده به ده: زياد له پيوست: نايه بى: (~ demands)

(ب) جله ونه گيرار: بهر بؤ به رله كراو: بهرله: دا بى نه كراو: بى سنوور:

(~ passions)

-inordinately (*adv.*).

inorganic (in 'ōr-gan'ik), *adj.* (١) نارينه بهر: ناژورگانيك:

(Rocks and metals are ~ substances.)

(٢) ناسرووشتى: دهسترد

(٣) تايه نهى به كيمياى ژورگانيك.

-inorganically (*adv.*).

inorganization (in-ōr'gən-i-zā'shən), *n.* تاريك و پيكي:

شيوازو

inosculate (in-os'kyoo-lāt'), *v.t.* (١) به به ككه يشتنى

سه ره كانيان (دهمارى خوئى: بؤرى: ليكدان (ب) له به ككه و نالان نهزان:

نالوسكان. (٢) تىكه لا و بوون: بوون به به ككه: په كگرتن

-inosculation (*n.*).

inpatient (in 'pā'shənt), *n.* نه خوئى له خسته خانه كرتوو.

input (in 'poot'), *n.* (١) ووزه يا ته ووزمى نه له كترى خراوه ناو

مه كينه به ككه: تيزخارا. (٢) زانبارى خراوه ناو كۆمپيوته ره وه بؤ چاره سه ر-

كردنى. (٢) شتىكى پيشكهش كراو يا خراوه بهر چاو (پيشنيان, ره خنه)

(The director is asking for our ~ concerning this matter.)

inquest (in 'kwest), *n.* (١) ليكۆلينه وه به ككه دادگه رى له مردنكى

ناكارو و ناسرووشتى (به تايه نهى له بهر ده دهستى سوئند خواراندا)

(٢) دهستى ليكۆلنه وه وهى. (٣) نه نجام و بربارى ليكۆلينه وه به ككه وهى

(٤) ليكۆلينه وه: ساغ كرده وه.

inquietude (in-kwī'a-tōōd, in-kwī'a-tūd), *n.* بى نارامى:

بى سه ره ووتى: نه سه ره ووتن

- (۱) پرسین: پرسیارکردن.
(۲) into ~, لیکولینهوه: ساغ کردنهوه: ئی ووردیوونه.
inquire after, ئی پرسینهوه له تەندرووستی کەسیک.
(۱) پرسین: پرسیارکردن inquiry (in-kwī'ri, in'kwā-ri), n.
(۲) لیکولینهوه: ساغ کردنهوه: ووردیوونه پرس.
(۱) لیکولینهوه: ساغ کردنهوه: inquisition (in-kwā-zish'an), n.
ئی ووردیوونه (۲) inquest (۳) [l-] (ب) بۆ گەپان و سزادانی بێ بیروایان
له لایەن کلێسە کاسۆلیکەوه (ب) دادگای کلێسە له سەدەى سیانزەهەدا بۆ
سزادانی کفرکردن و کافران (ج) نیش و کاری ئەم دادگایە.
(۴) لیکولینهوه و سزادانی توند و تیژ و هەوسکاری کەسانی دژ بە پۆش.
-inquisitorial (adj.).
(۱) حەز بە شت زانی کەر: inquisitive (in-kwiz'ə-tiv), adj.
حەزکەر بە پرسیارکردن و فیروون: (to have an ~ mind).
(۲) حەزکەر بە دۆزینەوه و زانیی دەنگوباس و شتی نەینی زیاد لە پیووست:
(She is very ~.)
-inquisitively (adv.); inquisitiveness (n.).
(۱) لیکولەرەه: inquisitor (in-kwiz'ə-īēr), n.
(۲) [l-] کاربەدەست یا دادپرسیکی دادگای کلێسە (ژمارە سێی روشە
پیشرو بێنە
-inquisitorial (adj.).
(۱) بەلامار: هێرش: شاقو: بەردەباران: inroad (in'rōd), n.
(۲) کەنە کەنەلێکردن: دەستدرێژی: زیان: بێکەن
(These long hours will make ~s on your health.)
خوێردەمەنی و تە تێکەڵکردن insalivate (in-sal'ə-vāl), v.t.
له کاتی حویندا
(۱) شیت: مێشک تێکچوو insane (in-sān'), adj.
(۲) تەبەتی نە شیتان: هێ شیتان: (an ~ asylum).
(۳) شیتانە: سێ مێشکانە: بێ مێشک: نابەجێ: بێ مانا: (an ~ idea).
-insanely (adv.).
شیتان: خەلکی شیتان the insane,
ناتەندرووستی: پیرو پۆخل: insanitary (in-san'ə-ter'i), adj.
بۆ تەندرووستی خراپە: (~ conditions, houses, etc.).
پیسرو پۆخلی: insanitation (in-san'ə-tā'shən), n.
ناما و تەمیزی: ناتەندرووستی
(۱) شینی: شیتیتی: مێشک تێکچوون insanity (in-san'ə-ti), n.
(۲) نابەجێ: بێ مێشکی: کەریتی: بێ مانایی
تیرەخۆرا: insatiable (in-sā'shə-b'l, in-sā'shi-ə-b'l), adj.
هەرگیز تێر نابێ: تیربوونی بۆ نەیه: چاوبەرس:
(an ~ person; ~ desires)
-insatiability (n.); insatiably (adv.).
insatiate (in-sā'shi-it), adj. = insatiable.
(۱) لەسەر هەلکەندن (ناو، ووتە، نیشانە، v.t.
درووش: (to ~ a name on a tombstone)
(۲) ناو خستەسەر لیستەیهک: ناوئوسین.
(۳) بێشکەش کردنی پەرتووکیک بۆ کەسیک (بە نووسینی چەند ووتەیهک
لەسەرەتای پەرتووکیکەدا). (۴) لە مێشکدا چەسپاندن.
(۵) دروستکردنی وێنەیهکی ئەندازەیی لەناو وێنەیهکی تردا بە مەرجیک لە
بۆرتوین شوێندا کە مەرهەکانیان لەیەکتر بدەن (ئەندازە).
(۱) ناو یا نیشانە لەسەر هەلکەندن: inscription (in-skrip'shən), n.
(۲) شتی لەسەر هەلکەنراو (ناو، نیشانە، درووشم، ووتە): شتی نووسراو
نووسین (The ~ on the monument, the coin, the medal, etc.).
(۳) بێشکەش کردنی پەرتووکیک بە یەکێک لە سەرەتای پەرتووکیکەدا.
-inscriptional (adj.); inscriptive (adj.).
سەری ئی دەرناکرێ (مەسەلە، inscrutable (in-skṛō'tā-b'l), adj.
نووسراو: ناخوێنەرەه: کەس ناتوانێ تێی بگات (مەسەلە، باس، مژو،

- شوێن: لێل: هەست و نەستی نازانێ: مەبەستی نازانێ:
(an ~ person, people, look, country, face, etc.)
-inscrutability (n.); inscrutableness (n.).
مێروو: جەنەرە: جەنەرە: مێش و مەگەز: insect (in'sekt), n.
(۱) مێرووخانە (بۆ- insectarium (in'sek-tār'i-əm), n.
لیکولینهوه: جەنەرە: مێش و مەگەز (۲) مێرووی پەروەدەگراو بۆ لیکولینهوه
insectary (in'sek-ter'i), n. - insectarium.
مێروو: مێروو: مێروو: مێش و مەگەز (دەرمان): insecticide (in'sek'tə-sīd'), n.
دەرمانی جەنەرە: مێش و مەگەز: دەرمانی مێش و مەگەز: insectile (in'sek'til), adj.
(۱) مێروویی: هێ مێش و مەگەز: جەنەرە: مێش و مەگەز: insectivore (in'sek'tə-vōr', in'sek'tə-vōr'), n.
گیاندار یا پووەکی مێروو: insectivorous (in'sek-tiv'ēr-əs), adj.
مێروو: جەنەرە: مێش و مەگەز: insectology (in'sek-tol'ə-jī), n.
زانستی جەنەرە: زانستی جەنەرە: insecure (in'si-kyoor'), adj.
(۱) مەترسیدار: پە مەترسی: مەترسی لێگراو: بێ ناسایش: (۲) پڕا بە خۆ نەبوو: ناناسوودە: ترسار:
بە ترس: (an ~ person, child, etc.)
(۳) شلوق: پشت پێ نەبەستراو: نەچەسیبو
(۱) مەترسی insecurity (in'si-kyoor'ə-ti), n.
(۲) پڕا بە خۆ نەبوون: ترس: ترسان.
(۳) شلوق: نەچەسیبای: پشت پێ نەبەستراو.
سکپکردن: ئی پێرین: پێتاندن: inseminate (in-sem'ə-nāl'), v.t.
تۆماو تێکردن: چاک کردن: ئی چاک کردن.
-insemination (n.); inseminator (n.).
(۱) بێ هەست: هەست مردوو: insensible (in-sen'sə-b'l), adj.
هەست بە هیچ نەکەر: (۲) بێ هوش: لە هوش خۆ چوو.
(۳) گوێ نەدەر: بێباک: بێ دەربەست: بێ ناگا
(۴) ناشرین (کردەوه، پەروشت): نابەجێ: بێ مانا: دلی خەلک: نەگەر:
بێ هەست: بێ هەستانە: (an ~ person, act; ~ behavior).
(۵) نەروندە کەمە هەستی پێ ناگرێ.
-insensibility (n.); insensibly (adv.).
(۱) هەست پێ نەکەر: insensitive (in-sen'sə-tiv), adj.
هەست نەکەر: هەست مردوو: (~ to beauty, touch, etc.).
(۲) بێ هەست (بەرامبەر بە خەلک): بێ دەربەست: گوێ نەدەر:
کاری تێ ناگرێ: (~ to people's wishes).
-insensitivity (n.); insensitiveness (n.).
بێ گیان: insentient (in-sen'shi-ənt, in-sen'shənt), adj.
بێ هوش: بێ ژین.
inseparable (in-sep'ər-ə-b'l), adj.
له یەکتەر جیا نابەوه: (۱) هەست نەکەر: هەست پێکەوه: (~ friends)
کەسانی هەمیشە بەیەکەوه له یەک جیا نەبووه n.pl.
(۱) تێخستن: خستەناو: خستە نێوانەوه. insert (in-sūrt'), v.t.
(to ~ a key in a hole or an advertisement in a newspaper)
(۲) خستەسەر: خستەناو: دانەدەم:
(to ~ a sentence in a paragraph)
شتی تێخراو (بەتایبەتی پەرەیهکی زیاده لەناو پۆژنامە یا پەرتووکیکدا): n.
(۱) تێخستن: خستەناو: خستەسەر. insertion (in-sū'r'shən), n.
(۲) شتیکی تێخراو (رەستی زیاده لەناو بەندا، بۆژنامە له پۆژنامەدا... هتد).
(۳) شێوهی جێی لێکدانی ماسولکە یا ئەندامی لەش.
(۴) تیرە، تیلماسک، یا نەقشیک کە دەدرێتە دەم جل و بەرگ.
خستەناو: تێخستن: inset (in-set'), v.t.
شتیکی تێخراو یا خراوەسەر (بەتایبەتی وێنە یا نەخشەیهکی بچووک کە n.
دەخێتەسەر یا ناو وێنە یا نەخشەیهکی گەورەتر)

inspire

-inspirational (adj.).

inspire (in-spir'), v.t.

- (۱) فوت تېڭىرىدۇ؛ فووپيا كىرىدۇ.
- (ب) زىياندىنەۋە يا گىيان پېئان بە فووپيا كىرىدۇ.
- (۲) ھەناسە ھەللىكەش؛ ھەناسە ۋەرگىتىش.
- (۳) كارتىكىرىدۇ؛ بىزۋاندۇ؛ خىستىنە جىم جىۋول؛ ھاندان.
- (۴) سىرۋىش پىئان لە خوداۋە: (God ~d the Bible.)
- (۵) ئۇ يۈنەۋە بۈيۈن بە ھۇ؛ ئەنچەۋە دران: (Kindness ~s love.)
- (۶) تېدا درووستىكىرىدۇ يا پەيدا كىرىدۇ: (It ~d fear in their hearts.)
- (۷) ھەناسە ھەللىكەش؛ ھەناسە ۋەرگىتىش.
- (۸) ھاندان؛ بىرواندۇ؛ خىستىنە جىم جىۋول.
- ژىياندىنەۋە بىرواندۇ؛ جۇشاندان؛
- دەلخۇش كىرىدۇ

instability (in'sta-bil'ə-ti), n.

- ناستابىلىيەت؛ سىن ئاسۋىدىيەت؛
پىشلىۋى؛ شىلەۋى؛ دانەمىركاۋى؛ ئەچىسىپىۋى؛ شىلۋى؛ شىلۋى؛
(~ in a country, a family, a person, etc.)
instable (in-stā'b'l), adj. = unstable.
install (in-stōl'), v.t.
گەۋرە بە دەھەنگەۋە: (to ~ a president, a governor, a government, etc.; to ~ in office)

- (۲) جىنى خۇ خۇش كىرىدۇ؛ جىنى خۇ كىرىدەۋە تىيا دانىشتىن.
- (۳) تىيا دانان (ئەنەۋىن، ئەلەكتىك، بەلۋە... ھتد).

(to ~ a telephone, a heating or lighting system in a house)

installation (in'stā-lā'shən), n.
دامەزىزاندۇ؛ چەسپاندۇ (۲) مەكىنەۋە كىرەمسە دانراۋ يا دامەزىزىۋە.
(a heating, lighting, or telephone ~)

(۲) مىنگەۋە سۈيا؛ ئۆردۈگا: (military ~)

installment, instalment (in-stōl'mənt), n.

- (۱) قىست
- قىسىسى مانگانە (۲) ئەلەۋى جىزىكىكى زىجىرىيە (كە بە چەند جارىنە دەردەمى: (The story was published in ~s.)

installment, instalment (in-stōl'mənt), n.

installation.
instance (in'stəns'), n.

- (۱) دارا؛ سكا؛ داۋا كىرىدۇ. (۲) ۋىنە؛ نەۋىنە.
- (۳) خار؛ كەرت؛ (in the first ~)
- (۴) [obs]. ھۇ؛ پالەم
- (۵) دارا؛ دىگا

v.t.
بىشسان؛ دەرەخىست؛ دەرەگەرت. (۲) نەۋىنە ھىئانەۋە؛ نەۋىنە دان.

for instance,
instant (in'stənt), adj.

- (۱) پەلە؛ دەپنە دەستىجىن بىرى؛
- ناخرىنە بىست گۈي (۲) ھى نەم مانگە.

(in reply to your letter of the 19th ~)

- (۲) خەرىكە پۈدەدات؛ لە پۈدەداتىيە.
- (۳) كۈتۈپىر دەستىجىن؛ خىرا.

(to feel ~ relief after taking a dose of medicine)

- (۵) كۈتۈپىر نامادە دەكرى (ۋەك قاۋەۋى؛ ۋەشكى نامادەمىراۋ كە تەنھا ئاۋى دەكرى نەسەراۋ دەخۈرىتەۋە؛ يەكسەرى؛ ھەناسەيەكى پىن دەچىن؛

(~ coffee)

n. (I will be back in an ~).

- (۱) ھولە؛ چىركە؛ ھەناسە (كات)؛
- (۲) كاتىكى تاپىيەتى

on the instant, the instant, ھەر كە؛ كۈتۈپىر كە؛ يەكسەرى كە؛

(I will let you know the instant he arrives.)

instantaneous (in'stən-tā'ni-əs), adj.

- (۱) يەك چىركەيى؛
- يەك ھەناسەيى؛ لە يەك ھەناسەدا دەپنە يا پۈدەدات
- (۲) كۈتۈپىر؛ يەكسەرى؛ دەمۈدەستى؛ خىرا: (an ~ reply)

-instantaneously (adv.).

institutionalism

instantly (in'stānt-lī), adv.

كۈتۈپىر؛ يەكسەرى؛ دەمۈدەست.

(۲) دەستىجىن؛ زۈۋ بە زۈۋ؛ كۈتۈپىر؛ يەكسەرى؛ دەمۈدەست؛ خىرا؛

(I went there ~ to help.)

instead (in-stəd'), adv.

لەبەتتى؛ لەجىياتى؛ لەبىرى؛ لەبىرىتى؛

(Since we had no honey, we used sugar ~.)

I asked for an orange, but she gave me an apple ~.)

instead of.

(I will go instead of you.)

instep (in'stəp), n.

(۱) شانەۋى پىن

(۲) نەۋ بەشەۋى گۈرەۋى يا پىئۇ كە شانەۋى پىن دادەپۇش.

(۳) دىۋى پىشەۋى لاقى نەسپ لەننىۋان پاشۋى قولە قاچدا.

instigate (in'stə-gāt'), v.t.

ھاندان؛ پال پىنۋەنار؛ جۇشاندان؛

ناۋە (شەپ)؛ فىتدان؛ رى بۇ خۇش كىرىدۇ؛

(to ~ a rebellion, a quarrel, etc.;

to ~ workers to go out on a strike)

-instigation (n.); instigator (n.).

at the instigation of,

instill, instil (in-stil'), v.t.

(۱) تىڭىرىدۇ؛ دۇپ دۇپ

(۲) (in: ~ into ~) خىستىنە مېشكەۋە بەرەبەرە؛ لە مېشكدا چەسپاندۇ يا

ناشتىن

-instillation (n.); instillment (n.).

instinct (in'stɪŋkt), n.

(۱) زىگما؛ ھەستەۋ ھۇشى؛

زىگماكى يا سىرۋىشتى: (Suckling is an ~ in mammals.)

(to have an ~ for music;

She has an ~ for doing the right thing.)

adj. (with emotions)

instinctive (in'stɪŋk'tɪv), adj.

زىگماكى؛ خۇشى؛ لە خۇۋە

(an ~ reaction)

-instinctively (adv.).

instinctual (in'stɪŋk'tʃoo-əl), adj.

institute (in'stə-tōōl', in'stə-tūt'), v.t.

(۱) دامەزىزاندۇ؛ دانان؛

ھىئانەكايەۋە: (to ~ a custom or rule)

(۲) دەستىجىن كىرىدۇ؛ (to ~ an investigation, changes, etc.)

(۳) دامەزىزاندۇ يا دانان لەسەر كارا؛ دانان بە كارىبەدەستى گەۋرە

(۱) (۱) پەپىرەۋ؛ رېئاز؛ بىئەما؛ ياسا؛ دەزگا.

(ب) گۈرتەۋى ئەم پەپىرەۋ يا ياسا يانە. (۲) (۱) دانىشگا؛ ئامۇزگا.

(ب) خانۋى دانىشگا يەك. (ج) دانىشگاۋ پىشەسازى

(د) دانىشگا يەك بەرۋى لىكۈلۈنەۋەۋ خۇيىندۇ

(ه) بەرنامە يەك كۈرتى تاپىيەتى خۇيىندۇ.

institution (in'stə-tōō'shən, in'stə-tūt'shən), n.

(۱) دانان؛

دامەزىزاندۇ؛ ھىئانەكايەۋە؛ دەستىجىن كىرىدۇ. (۲) نەرىت؛ خۇنەرىتى كۈمەلەيەتى؛

پەپىرەۋدىۋ دامو دەزگاۋ كۈمەلەيەتى؛

(Marriage as an ~ is under attack.)

(۲) (۱) ئامۇزگا؛ دانىشگا: (~s of higher learning)

(ب) دەزگا؛ دانىشگا، قوتابخانە، مۇگەۋت، گىلىسە، بەندىخانە، شىتخانە.

خەستەخانە، ھتد.

(۴) شۋىن يا خانۋى ئەم جۈرە دەزگايە

(۵) شىتخانە؛ بەندىخانە

(۶) [Colloq.]. كەسپكە يا شىتەك كە بۈيۈن بە بەشىكى ھەمىشە لە ئاراداي

ژىيانى كۈمەلەيەتى: (He is an ~)

(۷) كۈمەلە ياساۋ پەپىرەۋىك

-institutional (adj.).

institutionalism (in'stə-tūt'shən-l'iz'm), n.

(۱) بېۋا پىن

بۈيۈن لايەنگىرىدۇ دەزگاكانى كۈمەلە يەتاييەتى تاپن. (۲) بەخۇيىدۇ

intact

- (۲) تووش ئاينى (نەخۇشى) (~ to disease) intact (in-takt'), *adj.* دەست لېۋە نەدراۋ! نەگۇراۋ! ساغ! ھېچى ئى كەم نەكراۋەتەۋە! سەرمۇز! بىن گەرد! (to live on the interest and keep one's capital ~; to find or leave something ~)
- (۱) نەقش ورنىگارى ھەلگەندراۋ intactaglio (in-tal'yō, in-tāl'yō), *n.* لەناۋ يا نە ژىر بويى شتىنگدا.
- (۲) نەردىكى بەنرخى نەقش لەسەر ھەلگەندراۋ (لە ژىر بويىگەۋە).
- (۳) نەقشى ۋەھا ھەلگەند.
- v.t.* نەقش ھەلگەندەن لەناۋ يا لە ژىر بويى شتىنگدا.
- intake (in'tāk'), *n.* (۱) ۋەرگرتن! ھىنانە ژوررەۋە (۲) نەۋەدەۋى ۋەرگەرتن! دېتە ژوررەۋى. يا پيا دەپوات: (A small pipe has little ~.)
- (۳) دەم بىرى. خەنۇق! كۆن! (The sewer ~ was too small.)
- (۴) تەسكىۋەنەۋە! بېچوك بونەۋە (۵) ۋورەۋى ۋەرگىراۋ يا پىندراۋ (مەكىنە)! سوۋتەمەنى.
- (ب) خوارەمەنى خورداۋ.
- بە دەست ئاگىرى!
- intangible (in-tan'jə-b'l), *adj.* بەردەست ئاگەۋى! ھەستى پىن ئاگىرى! كەم! لىئال! ئاچىتە مېشكەۋە! تىگەستىتى گىرە: (an ~ amount, idea, reward, etc.)
- intangibility (*n.*)
- integer (in'tə-jēr), *n.* (۱) شىنكى تەۋاۋ! ھەموۋ، يا گىشت. (۲) ژمارەدىكى تەۋاۋ، واتە كەرت نەبىن (بىرگارى).
- integral (in'tə-grəl), *adj.* (۱) بىئوست تەۋاۋكە: ئى جيا نەكراۋە! تايەتە نە بەشنىك كە جيا نەكرىتەۋە: (an ~ part).
- (۲) تەۋاۋ! گىشت! ھەموۋ (۳) تايەتە بە ژمارەۋى تەۋاۋ (بىرگارى).
- n.* (۱) شىنكى تەۋاۋ، ھەموۋ، يا گىشت (۲) تەۋاۋكارى (بىرگارى).
- integrant (in'tə-grənt), *n.* بەشنىكى ئى جيا نەبوۋەۋە.
- integrate (in'tə-grāt'), *v.t.* (۱) تەۋاۋكەردن! گىشتكەردن (۲) كەردن نەيەك! يەك پىنگرتن! ھىنانەتار! كەردن بە بەشنىك لە: (to ~ a group into the society)
- (۳) سەرحەم كەردن يا پىشاندان (۴) جياۋازى لاندەن! جياۋازى نەكەردن! دەرگاگەردەۋە بۇ ھەموۋ نەتەۋەيەك: (to ~ the schools)
- (۵) تەۋاۋكەردن! بىرگارى.
- v.t.* بون بەيە! يەگىرتن
- integration (in'tə-grā'shən), *n.* (۱) يەگىرتن! يەك پىنگرتن! يەكخىست ۲. جياۋازى لاندەن! جياۋازى نەھىشتن! دەرگاگەردەۋە بۇ ھەموۋ رەگەزىك: (school ~ in southern United States)
- (۲) تەۋاۋكارى بىرگارى.
- (۴) يەكخىست! گىشتكەردن! كەسنىك (دەروونناسى).
- integrator (in'tə-grā'tēr), *n.* (۱) يەكخە! يەك پىنگر. (۲) ئامىرى ژمارەدى تەۋاۋكارى (بىرگارى).
- integrity (in-teg'ra-ti), *n.* (۱) ھەموۋى: گىشتى! گىشت. (۲) ساغى باشى! بىگەردى! پارچە پارچە نەكراۋى. (۳) راستىگىزى! راستى! سەرباستى! راستى! درووستى! ئاموس! چاك رەۋوستى (He is a man of ~.)
- integument (in-teg'yoo-mənt), *n.* پىشت! تويىكل! تويىك! قاۋغ! پىشتە
- intellect (in'tə-lekt', in'tl'-ekt'), *n.* (۱) مېشك! تواناۋى بىرگەردەۋە تىگەمىشتن! لىكۆلنەۋە. (۲) زىرەكى! زىنگى! مېشك باشى! لىنا تويى! دانايى! تواناۋى بەرن: (a man of ~)
- (۳) مېشكىكى باش (ب) كەسنىكى زىرەك. (ج) مېشك باشەكان! مۇزقە زىرەكەكان
- intellection (in'tə-lek'shən), *n.* (۱) بىرگەردەۋە ۲. بىر
- intellectual (in'tə-lek'chōō-əl), *adj.* (۱) مېشكى! ھى مېشك!

intense

- تايەتە بە مېشك! ھى پۇشنىرى: (~ activities)
- (۲) بىئوست بە بىرگەردەۋە كە! بىرگەردەۋە! مېشك بەكارھىن.
- (۳) زىرەك! پۇشنىر! پوۋناكىر.
- پۇشنىر! پوۋناكىر! كەسنىكى پۇشنىر.
- n.* -intellectually (*adv.*)
- intellectualism (in'tə-lek'chōō-əl-iz'm), *n.* (۱) پۇشنىرى! پۇشنىرىتى! پوۋناكىرىتى. (۲) نەۋ فەلسەفەيە كە دەلئىت! سەرچاۋە ھەموۋ زانئىك مېشكى بىرگەردەۋە نەك ھەست.
- intellectualist (in'tə-lek'chōō-əl-ist), *n.* كەسنىك كە لە پادە بەدەر خەرىكى كاروبارى مېشكىيە.
- intellectualize (in'tə-lek'chōō-əl-iz'), *v.t.* بۇچوۋر لىكۆلنەۋە چارەسەرگەردى شت لە پىنى مېشكى بىرگەردەۋە نەك لە پىنى ھەستەۋە.
- intelligence (in-tel'ə-jəns), *n.* (۱) مېشك! تواناۋى بىرگەردەۋە تىگەمىشتن. (۲) زىرەكى! مېشك باشى! بە توانايى. (۳) [Rare] (b) كەسنىكى زىرەك! بونەۋەۋەرىكى بە مېشك. (ب) [I-] فرىشتە. (۴) دەنگوباس! سوۋسە.
- (۵) سوۋسەكەردن! جاسوسى كەردن (بەتايەتەۋى لە كاروبارى سوۋاۋ پۇلىسىدا! (۶) دەنگاۋى سوۋسەكەردن! دەنگاۋى جاسوسى! سەرچەمى جاسوسان
- intelligence department (or bureau), *n.* بەرپەۋەرىتى سوۋسەكەردن! فەرمانگەۋى سوۋسە.
- intelligent quotient, *n.* زىرەكى پىئو! زىرى پىلەۋى زىرەكى يا زىرى. (بە كورتى (I.Q.): (to have a high (or low) I.Q.)
- intelligent test, *n.* تاقىكەردەۋەۋى زىرەكى.
- intelligent (in-tel'ə-jənt), *adj.* (۱) مېشكدار (۲) زىرەك! زانا! دانا! بەمىشك (an ~ person)
- (۳) زىرەكەنە! زانايەنە! (an ~ answer, approach, etc.)
- (۴) بەئانا! ئاگادار! تىگەپىشتوۋ
- intelligentsia (in-te'ə-jent'si-ə), *n.* چىنى پۇشنىرىنى كۆمەل! پۇشنىران.
- intelligible (in-tel'i-jə-b'l), *adj.* (۱) تىگەپىشتراۋ! ديار! پوۋن (۲) تىگەپىشتراۋ تەنھا بە مېشك (فەلسەفە)! مېشكى! تەنھا لە مېشكدابە
- intelligibility (*n.*); intelligibly (*adv.*)
- intemperance (in-tem'pēr-əns), *n.* (۱) زىادەۋىيى (بەتايەتەۋى لە جەۋەۋى ئارەۋوۋ شل كەردن!) لە نەندازە بەدەرى! خۇ بۇ نەگىران! توۋرەيى (۲) مەۋى ژۇر خوارەۋە.
- intemperate (in-tem'pēr-it), *adj.* (۱) جەۋەۋى بۇ ئارەۋوۋ شلەكە! زىادەۋى! بەر بۇ خۇ بەرەلاكەر (۲) توۋرە! توۋرە! تەنگەجىكلەنە. (۳) توندوتىيىز! قايم: (an ~ wind)
- (۴) مەۋى ژۇر خۇرەۋە.
- intend (in-tend'), *v.t.* (۱) نىيازبون! بەتەمابون! ويست! لەسەر سوۋرېبون! مەبەست بون. (۲) بۇ مەبەستىك كران يا ئامادەكەردن! بەر نىيازە كران: (The cake was ~ed for the party.)
- (۳) مانا! ۋابون! نىشانەبون (۴) [Archaic] ئاراستەكەردن.
- v.t.* نىيازبون! بەتەمابون.
- intended (in-ten'did), *adj.* (۱) دەسەنقەست! بە دەسەنقەست كراۋ. (۲) ھى دواپۇز! بەتەمابون (ژەنئان): (an ~ wife)
- n.* [Colloq.] دەزگىران! ئن يا مىردى دواپۇز! ھاۋسەرى دواپۇز.
- intense (in-tens'), *adj.* (۱) توندوتىيىز! تىز! زۇر! بەھىز! زىادەۋە! (~ light, heat, pain, etc.)
- (۲) ماندوۋكەر! توندوتىيىز! تىز! بەدەل! بەتەن: (~ thought)
- (۳) بەھەست! ھەست تىز! ھەست توندوتىيىز! زوۋەلچوۋ! بەجۇش (an ~ person)
- (۴) زۇر! ئىچكار زۇر! بەتەن: (~ activity)

intensify

(۵) تارىك ويته

-intensely (adv.); intenseness (n.).

intensify (in-ten'sə-fi'), v.t. (۱) توندوئىڭىز كىردىڭىز قايم كىردىڭىز

بەئىن كىردىڭىز بەئىز كىردىڭىز ئۆز كىردىڭىز پى ئى ھەلپىڭىز قىل كىردىڭىز

(to ~ our efforts)

(۲) تۇخ يا تارىك كىردىڭىز جام (ويته كىردىڭىز)

v.i.

توندوئىڭىز ئويون بەئىز ئويون

-intensification (n.); intensifier (n.).

intension (in-ten'shən), n. (۱) سوورئويون ئەسەر ئىياز مەبەست.

(۲) ئويدوئىڭىز توندوئىڭىز كىردىڭىز زىيادەئىڭىز.

(۳) مامى زىاد ئە مامى بىچىنەئىڭىز روشەنەك

intensity (in-ten'sə-ti), n. (۱) توندوئىڭىز قولى (ھەست) جوش

تىڭ قايمى توندى (۲) زىيادەئىڭىز ئە ئەندازە بەدەرى زۇرى

(۳) تارىكى ويتهكە (۴) زەبىر يا توندوئىڭىز (فىزىكا)

intensive (in-ten'siv), adj. (۱) ئويدوئىڭىز ئۆز كىردىڭىز قول كىردىڭىز

(۲) ئويدوئىڭىز قول (۳) بەرھەم زىيادەكەر (كىشتوكال) تايپەتتى بە بەرھەم

زىيادەكەر (۴) بەئىز كىردىڭىز (ئىزمان) دووپات كىردىڭىز (ووشە)

("Awfully" and "terribly" are used as ~ words. e.g.

a terribly hot day; an awfully difficult book.)

n.

(۱) شىڭىكى توندوئىڭىز يا بەئىز كىردىڭىز

(۲) ووشە بەئىز كىردىڭىز (ئىزمان) (۳) زامەن جوار بىيىنە

intent (in-ten't), adj. (۱) تىڭ (an ~ look).

(۲) خىرىكە پىئودى (He was ~ on his studies.)

(۳) سوور ئەسەر (He was ~ on going.)

n.

(۱) ئىياز مەبەست (with ~ to kill).

(۲) (۱) دىمىڭ ھىيوا (ب) [Obs.]. مامى، واتا

to (or for) all intents and purposes. ھەر جۈنك سىيرى يەكەت

يا بىگىرى ئە ھەمور پويەكەرە يا ماركەو ئە راستىدا.

intention (in-ten'shən), n. (۱) ئىياز مەبەست بەتەما بويون

(۲) (۱) دىمىڭ ھىيوا: (what is your ~ ?)

(ب) (۲) ئىياز ئىنئىيان شوو كىردىڭىز

(۳) [Archaic]. مامى، واتا (۴) شىئوى بۈچۈن يا تىڭەيشتى (ئىرىيىڭىز)

(۵) بىزىن سارپىز ئويون

intentional (in-ten'shən-l), adj.

دەسەبەست

intentionally (in-ten'shən-l), adv.

بە دەسەبەست

inter (in-tür'), v.t.

ناشەر مەروور

inter- (in'tēr),

پىشگىرىك بەمانى: (۱) لەنئوان لەئار لە ئاۋەندە ئىياز

(international)

(۲) بىگەرە لەسەر يەكەر (كار تىڭىردىڭىز) دولايى: (interact).

interact (in'tēr-akt'), v.i.

كار لەيەك كىردىڭىز كار تىڭىردىڭىز ئۆز ئويون

interaction (in'tēr-ak'shən), n.

كار لەيەك كىردىڭىز كار لەيەكەر

interbreed (in'tēr-brəd'), v.t.

زاۋوزى پىن كىردىڭىز يا لەيەك

چاك كىردىڭىز ھەمچەشەنى گىياندرو پوۋەك

v.i.

زاۋوزى كىردىڭىز يا لەيەك چاك بويى ھەمچەشەنى گىياندرو پوۋەك

intercede (in'tēr-sēd'), v.i.

(۱) ئىك ئۆ كىردىڭىز بۇ تىڭەكەت

(His colleagues ~d with the dean on his behalf.)

(۲) ماۋىزى كىردىڭىز چۈنە ئىياز ھە

intercellular (in'tēr-sel'yoo-lēr), adj.

ئىۋىشەنە ئىياز ھە

intercept (in'tēr-sept'), v.t.

(۱) بەرەوئىڭىز دانەۋە پىن پىن كىردىڭىز

بەرەنگار بويون ۋەستەندە بەرەپەرچەدانەۋە كىردىڭىز

(to ~ the enemy, the thief, letters, messages, etc.)

(۲) پاكىركىردىڭىز نىشەنە كىردىڭىز يا دەۋرەدان لەنئوان دوو خال، ھىل يا پوۋەدا

(بىركارى)

n.

ھىل يا پوۋە دەۋرەدراۋ (بىركارى)

interdict

interceptor (in'tēr-sep'tēr), n. = interceptor.

interception (in'tēr-sep'shən), n.

بەرەوئىڭىز دانەۋە

پى پىن كىردىڭىز بەرەنگار بويون ۋەستەندە.

interceptor (in'tēr-sep'tēr), n.

(۱) بەرەوئىڭىز دەۋرەۋە ۋەستەنە.

(۲) فۇزىكەيىكە جەنگى خىرايە بۇ بەرەوئىڭىز دانەۋە ۋەستەندە ئىياز ھە

سوزمن

intercession (in'tēr-sesh'ən), n.

تىكا بۇ كىردىڭىز بۇ تىڭەكەت

ئاۋىزى كىردىڭىز چۈنە ئىياز ھە.

-intercessional (adj.); intercessor (n.).

interchange (in'tēr-chānj'), v.t.

(۱) گۆپىنەۋە دان ۋەرگىردىڭىز

(They ~d presents.)

(۲) جىڭگىڭىز پىن كىردىڭىز ئالوگۇپ كىردىڭىز.

(۳) بە ئۆيە كىردىڭىز بە ئۆرە كىردىڭىز (He ~d work with play.)

v.i.

گۆپىنەۋە ئالوگۇپ كىردىڭىز ئالوگۇپ بويون.

n.

(۱) گۆپىنەۋە ئالوگۇپ كىردىڭىز. (۲) ئۆيە: ئۆرە: ئۆيەكارى: ئۆرە كىردىڭىز.

(۳) دووپات ئەيەكە يا جوار ئەيەكە ۋە جىڭتە سىر پىيەكى تىر بەبىن ۋەستەن.

interchangeable (in'tēr-chānj'ə-b'l), adj.

ئالوگۇپان پىن

دەمگىرت: لەباتى يەكەر بەكاردەمگىرت: ۋەك يەك وان

(~ tools, words, machines, ideas, etc.)

-interchangeability (n.); interchangeably (adv.).

intercollegiate (in'tēr-kə-lē'jit), adj.

ئىۋو دانىشگايان

ئىۋو زانگۇ كۆلىمەكان: (~ sports).

intercom (in'tēr-kom'), n. [Slang].

ھۆى ئىۋىيەۋەندى يا

پەيۋەندى كىردىڭىز ئاۋەكى (فەرمانگە، خانوۋ، فۇزە، پاپىڭىز):

(The pilot made the announcement on the ~.)

intercommunicate (in'tēr-kə-mū'ni-kāl'), v.t. & v.i.

پەيۋەندى كىردىڭىز لەگەن يەكدا لەئار شوئىڭىڭىز يا شىڭىڭىز.

-intercommunication (n.).

interconnect (in'tēr-kə-nekt'), v.t.

پىنكەۋەستىن.

v.i.

پىنكەۋەستىران

-interconnection (n.).

intercontinental (in'tēr-kon'tə-nen't'l), adj.

(۱) ئىۋو

كىشۋەر: ئىۋو كىشۋەران: كىشۋەران پىنكەۋەست: (~ flights).

(۲) پى دەمكات لە كىشۋەرىكە بۇ كىشۋەرىكى تىر: (~ missiles).

intercourse (in'tēr-kōrs', in'tēr-kōrs'), n.

(۱) پەيۋەندى ۋە

سىمداگىرى ئىۋو ۋولتاتان يا مىللەتاتان يا مۇزۇ: ئالوگۇپ كىردىڭىز (شەتەمەك، بىرۋار)

(۲) گان: جۈوت بويون: جۈوت كىردىڭىز: جۈوتەنەن

(بەئىزى ئاۋەدەۋى بە: sexual intercourse).

interdenominational (in'tēr-di-nom'ə-nā'shən-l), adj.

لەنئو بەشەكان يا لەقەكانى ئاينىڭىز.

interdental (in'tēr-den't'l), adj.

(۱) ئىۋو دانان: لەنئو ددانەكاندا.

(۲) دەئىزى بە سەرى زامان لەنئوان دوو پىز دداندا.

(۳) ۋەك th لە ووشە: (I think ~ this).

interdepartmental (in'tēr-di-pärt'men't'l), adj.

ئىۋو

بەشان: ھى ئىۋان لەقەكان يا بەشەكانى دەزگايەك.

interdependence (in'tēr-di-pen'dəns), n.

پىشت بەيەك

بەستىن: لەسەر يەك بەندى بويون: ھاۋىيەندى.

interdependency (in'tēr-di-pen'dən-si), n. =

interdependence.

interdependent (in'tēr-di-pen'dənt), adj.

پىشتيان بە

يەكترىيە: لەسەر يەك بەندى: ھاۋىيەندە:

(~ people, countries, groups, etc.)

interdict (in'tēr-dikt'), v.t.

(۱) ئەدەغە كىردىڭىز: ياساغ كىردىڭىز.

(۲) پى لىڭگىرت: بەرەنگار بويون پى بىزىن ۋەستەندە سوزمن: نەمىشتىڭىز

intermarry

(۲) ژمیډرو شووگرډنی ناوځوی، واته لهناو څښی نړیکدا
intermarry (in 'tēr-mar'ī), *n.* (۱) ژښنارو شووگرډن لهنیوان
 څیزان و تیره و چیزو پهگهزی جیاجیادا (۲) ژښنارانو شووگرډنی ناوځوی،

واته لهناو څښی نړیکدا
intermediacy (in 'tēr-mē'di-ə-si), *n.* ناوځدښتی

مام ناوځدښتی
intermediary (in 'tēr-mē'di-er'ī), *adj.* (۱) ناوځزکەر

(۲) ناوځرست، ناوځپاستی، ناوځجی،
n. (۱) ناوځزکەر، (۲) هؤ، پئی، پڼگه

(۳) فوځ، ب، شینووی ناوځندی یا ناوځپاست،
intermediate (in 'tēr-mē'di-it), *adj.* ناوځندی، ناوځجی

(*an ~ school, stage, etc.*)
n. (۱) شتیکی ناوځندی یا ناوځجی، (۲) ناوځزکەر

(۳) ماددېکه دروست دېښ له قوڼاغی ناوځپاستدا له پئی دروستگرډنی
 دوا بهرهمهکه کیمیاگرډی؛
 ناوځزی کرښ، کهوتنه نیوانهوه، پځځستنهوه

v.i. **-intermediation** (*n.*); **intermediator** (*n.*).

interment (in 'tūr'mont), *n.* ناشی مړوو

(۱) موادښتیکی شانووی یا
intermezze (in 'tēr-med'zō), *n.* موسیقایی کورت لهنیوان پهردهکانی شانوڼامه یا نؤپهراپهکدا.

(۲) پارچهسک موسیقایی کورته که وک پرد بهشه گورهکان بهیهکوه دهیستی.

interminable (in 'tūr'mi-nā-b'l), *adj.* دواپی نایست، ښ یا یان،

دواپی ښ نایت، ښ ښ، دوورونړیز

(*an ~ speech, sermon, debate; ~ suffering*)

-interminably (*adv.*).

intermingle (in 'tēr-mīng'g'l), *v.t.* تڼیکه لاوکرډ، تڼیکه ل کرډ

v.i. تڼیکه لاوېوډ، تڼیکه بووډ

(۱) بجر، مېر، کار، دووان،
intermission (in 'tēr-mish'on), *n.* (۲) ووچار، شانوڼامه، فیلمی سینما، څاهنگ، پشوو:

(*~s between acts of a play*)

intermit (in 'tēr-mit'), *v.t. & v.i.* بهس بهیر ودرستان، برین، یا

پچر ښل

intermittent (in 'tēr-mit'mt), *adj.* دهمدمی دهم، ناوبهناو،

(*~ fever, pain, rain, activity*) جارجاری بجر بجر، بهین بهین

-intermittence (*n.*); **intermittently** (*adv.*).

intermittent current، توروځی نهلهکریکی پچر پچری بهکلابی

intermix (in 'tēr-miks'), *v.t.* تڼیکه ل کرډ، تڼیکه لاوکرډ

ناونتهکرډ

v.i. تڼیکه ل بوډ، تڼیکه لاوېوډ، ناوښتهبووډ

-intermixture (*n.*).

intern (in 'tēr-m), *n.* Also interne. پښسکی ښتهجن، پښسکیکی

تازه درحووه، له خستهخانه کاردهکات نهژیر چاودیري پښسکیکی شارهژادا.

v.i. کارکرډ، وک، ځښسکی ښتهجن

(۱) گرتډ، ناخډار یا گومان لیکراوان بهتایبهتی لهکاتی جهنگدا؛
v.t. بهندکرډ، خسته بهندیاخانهوه

(*Countries often ~ aliens in time of war.*)

(۲) کشتی گلد نهوه یا پراگړکړډن له بهندهردا

adj. [Archaic]. ناوځوی ناوځی

internal (in 'tūr'n'l), *adj.* (۱) نردکی، هی څو، څوی، هی ناوځوه

(*~ evidence*)

(۲) ناوځو، ناوځوی وولات

(*~ revenue, wars, affairs, etc.*)

(۳) همدوی نهڅوځی، پښسکی، ناوځوه:

(*~ injured, bleeding, medicine*)

(۴) ددحوږت دهرمان، بؤ ناو لهشه

(*~ remedies*)

(۵) ددروونی، کس، تاپیهتی به ددرووو همدو نهستی کس، څوی.

interplanetary

-internally (*adv.*).

internal-combustion engine، مهکښی سووتانی ناوځی.

internalize (in 'tūr'n'l-iz'), *v.t.* کرډن به بهشیک له څو پهپرموی

کرډن (بیرو)، پښان؛ پئی پیدانی شتی دهموه بؤ کارکرډنهسهر ددرووو

همستونهست.

internal medicine، پښسکروانی ههناو، پښسکروانی ناوځی.

نوی لقی پښسکروانی به که له نهڅوځی و چارهکرډنی نهندامی ناوځوهی

لش بهین نهشتهکرډی دهکولیتنهوه.

internal revenue، دمسکروتی ناوځوی وولات (که زوری له باجی،

دمسکروتی و قازانجهوه دیت)

international (in 'tēr-nash'on-l), *adj.* جیپانی، گیتی؛

گیتی؛ نیولانان، نیومیلنهانان: (*an ~ incident, treaty, court*)

(۱) پځکراو یا کؤمهلهیکی جیپانی.

(۲) گهسیک که هاوولاتی وولاتیک ښ و نیشتهجنی وولاتیک تری ښ.

-internationally (*adv.*).

internationale (in 'tēr-nash'on-l), *n.* سړودی بزوتنهوهی

چینی کرښارو سوشیالیستی جیپان.

internationalism (in 'tēr-nash'on-l-iz'm), *n.* (۱) گیتی؛

(۲) هاوکاری جیپانی بؤ چاکهکی گشتی.

-internationalist (*n.*); **internationality** (*n.*).

internationalize (in 'tēr-nash'on-l-iz'), *v.t.* خستهنړیز

پکځف یا چاودیری جیپانهوه، کرډن به جیپانی.

-internationalization (*n.*).

international law، یاسای جیپانی (که هممو وولاتیک دهیتت

پهپرموی بکات له پهپروندی لهگه وولاتانی تردا)

International Phonetic Alphabet, IPA، نهلفونبی،

دهنگیزجی جیپانی

interne (in 'tēr-m), *n.* = intern.

internecine (in 'tēr-nē'sin, in 'tēr-nē'sin), *adj.* (۱) بکړ؛

کوشنده، ویرانکر؛ خوینی زوری تیدا دهرځی، خویناوی: (*~ wars*)

(۲) کوشنده به بؤ هردوولا، بؤ هردوولا زیانبهخش

(۳) تاپیهتی به ناوکزی ناوځو (گه)، کؤمهله، حیز، دهسته.

internecine (in 'tēr-nē'), *n.* به دیل گراوی جهنگ، دهستهسهر

(بهتایبهتی هاوولاتیکی بیگانه لهکاتی جهنگدا؛ گراو؛ دیل

internist (in 'tūr'nist), *n.* پښسکی ههناو، پښسکی نهڅوځی

ناوځی.

internment (in 'tūr'n-mnt), *n.* گرتډ یا گراونی هاوولاتی بیگانه

لهکاتی جهنگدا؛ خسته بهندیاخانهوه؛ دهستهسهرکرډن (بهتایبهتی لهکاتی

جهنگدا).

internship (in 'tēr-nship'), *n.* (۱) نیش و کارو پلهی پښسکی

نیشتهجن له خستهخانهدا (۲) ماوهی کارکرډنی پښسکی نیشتهجن له

خستهخانهدا.

(۱) ناوځزکەر، نوښر.

(۲) نوښری دیبلوماسی پلهیک له څوار بالیژهوهی پایا له وولاتیکدا

interpellate (in 'tēr-pel'at, in 'tūr'pi-lāt'), *v.t.* لپښسینهوهی

کاربهدهستی گورهی میری له پهرلهماندا

-interpellation (*n.*).

interpenetrate (in 'tēr-pen'ə-trāt'), *v.t.* پیاچوډ، تپچوډ؛

تپځستن؛ پیاکرډن؛ چوونه ناوی ناوځوه؛ همدوگرځتهوه؛ به ترواری چوونه

ژوردهوه.

v.i. چوونه ناو پهکترییوه؛ بهیهکداچوډ

-interpenetration (*n.*).

interphone (in 'tēr-fōn'), *n.* تهلهفونی ناوځو (فهرمانگه، فرؤکه).

interphase (in 'tēr-fās'), *n.* ماوهی نیوان دوو بهشیوونی شانهیک.

interplanetary (in 'tēr-plan'ə-ter'ī), *adj.* هی نیوان

interplay (in 'tēr-plā'), *n. & v.i.* کارکردن سراسر یک
interpolate (in-tūr'pə-lāt'), *v.t. & v.i.* (۱) گزین، نیکان، یا
دهست نیودانی دهقی ووتار، چپوک، نووسراو، یا پەتوونیکه به ووشه
پستهی تازه و زیاده تیخستنی (۲) خستنه‌ناو شتی تزه‌ه؛ شتی زیاده
خستنه‌ناو

-interpolation (*n.*).
interpose (in-tēr-pōz'), *v.t.* (۱) تیخستن؛ خستنه نیوانه‌ه؛
خستنه‌ناو ۲. دهست کیشانه ناو؛ خوتنه‌لقورتان
(۳) قسه یی برین؛ هه‌لدانه قسه؛ تیپینی کردن له‌کاتی گفتوگودا:
(to ~ a remark, question, or objection)
(۱) هاتنه نیوانه‌ه (۲) دهست کیشانه ناو؛ خوتنه‌لقورتان.
v.i. (۳) قسه یی برین؛ هه‌لدانه قسه

-interposition (*n.*).
interpret (in-tūr'pɹit), *v.t.* (۱) مانا لیکدانه‌ه؛ پوونکردنه‌ه.
(۲) گزین له زمانیکه‌ه بۆ زمانیکی تر (به دم یا به زان): (to ~ a speech).
(۳) لیکدانه‌ه (He ~ed the silence as contempt.)
گزین له زمانیکه‌ه بۆ زمانیکی تر (به دم یا به زان): گزینی گفتوگو یا
v.i. ووتاری قسه‌کەریک بۆ زمانی گوینگره‌کانی.

-interpretative (*adj.*).
interpretation (in-tūr'pri-tā'shən), *n.* (۱) لیکدانه‌ه؛
پوونکردنه‌ه ۲. بۆچوون؛ یا
(۳) گزین له زمانیکه‌ه بۆ زمانیکی تر به دم.
interpreter (in-tūr'pri-tēr), *n.* (۱) وه‌رگیز؛ ترجومان؛
کەسیک که نه دم گفتوگو یا ووتاری قسه‌کەریک ده‌گزینت بۆ زمانی گوینگره‌کانی.
interracial (in-tēr-rā'shəl), *adj.* هی نیو ره‌کەزان؛ نیو ره‌گەزی
interrelate (in-tēr-ri-lā't), *v.t. & v.i.* پینکەوه‌سەران؛
په‌یوه‌ندی‌یه‌کی نزیک هه‌بوون پینکەوه.

-interrelation (*n.*); interrelationship (*n.*).
interrelated (in-tēr-ri-lā'tid), *adj.* پینکەوه‌سەتران؛
په‌یوه‌ندی‌یه‌کی نزیکیان هه‌یه پینکەوه.
interrogate (in-ter'ə-gāt'), *v.t. & v.i.* پرسسیارنیکردن به ووردی و
دووردی‌ری: دادگا. پۆلیسخانه (He ~d the witness.)
پرسسیارنیکردن به ووردی و دووردی‌ری: دادگا. پۆلیسخانه (The ~ took a long time.)

interrogation (in-ter'ə-gā'shən), *n.* پرسسیارنیکردن به ووردی و دووردی‌ری: دادگا. پۆلیسخانه.
interrogation mark (or point), = question mark.
interrogative (in-tə-rog'ə-tiv), *adj.* (۱) پرسسیارکەر؛
پرسسیارکەری ۲. له پرسسیارکردندا به‌کارده‌هینریت (پێژمان).
n. ووشە پرسسیارکردن (پێژمان): (what?; where?; why?)
پرسسیارکەر به‌تایه‌تی له دادگا، پۆلیسخانه، یا گرتوو‌خانه‌دا.

interrogatory (in-tə-rog'ə-tōr'i, in-tə-rog'ə-tō ri), *adj.*
وه‌ه‌ه‌ پرسسیارلینکردن له پۆلیسخانه و دادگا: (an ~ tone).
پرسسیارنیک با چه‌ند پرسسیارنیک (به‌تایه‌تی که ناراسته‌ی گومانبارنیک بکری).
interrupt (in-tə-rup't), *v.t.* (۱) قسه یی برین
(to ~ a speaker)

(۲) بچر نە (به‌رده‌وامی کارنیک) وه‌ستاندن؛ پێ لیکرتن.
v.i. قسه یی برین
interrupted (in-tə-rup'tid), *adj.* (۱) بچر بچر
(۲) نارنیک زیواناسی

interrupter, interruptor (in-tə-rup'tēr), *n.* (۱) قسه یی
بە خوتنه‌لقورتەنەر (۲) نامیری برینی ته‌ووژی نه‌له‌کتریکي به‌شینه‌یه‌کی
سەرده‌می و نۆتەماتیکی
interruption (in-tə-rup'shən), *n.* (۱) قسه یی برین؛ بچران-
گفتوگو. کر. برین (۲) شتی که کارنیک یا پوودانیک ده‌برئ یا ده‌بچرینن؛

بچرینه‌ر. (۳) ماوه‌ی بچران؛ وچان؛ پشوو.
intersect (in-tēr-sekt'), *v.t.* کردن به دوو به‌شوه به پیتایه‌یه‌رین؛
لیکان: هیل، پێ: برین (A line ~s the angle.)
v.i. له‌یه‌ک‌دان (هیل، پێ): یه‌کتری برین؛ به‌یه‌که‌گه‌شتن

(The roads ~ at the railroad.)
intersection (in-tēr-sek'shən), *n.* (۱) یه‌کتری برین (پێ، هیل)
له‌یه‌ک‌دان (۲) چوابی‌یان؛ دووی‌یان؛ دوو‌پیان:
(There is a traffic light at the ~.)

(۳) شونی یه‌کتری برین یا لیکدانی دوو هیل یا دوو پوو.
intersperse (in-tēr-spürs'), *v.t.* (۱) پرشو و بلاوکردنه‌ه؛
بلاوکردنه‌ه به ناو؛ دادان لێزه له‌وێ. (۲) پازاندنه‌ه به شت هه‌ر له شونین
نه شوینیک.

-interspersed (*n.*).
interstate (in-tēr-stāt'), *adj.* له‌نیوان ولایه‌ت یا لیواکانی وولاتیکی
فیدرالی: (~ commerce, highway, traffic, etc.)
interstellar (in-tēr-stel'ēr), *adj.* نیو له‌ستیره‌کان
intertribal (in-tēr-tri'bal), *adj.* نیو تیره‌کان یا خه‌له‌کان
intertwine (in-tēr-twīn'), *v.t. & v.i.* له‌یه‌ک نا‌اندن؛
له‌یه‌که‌ه نا‌ان؛ له‌یه‌ک هه‌لکیشان؛ لول خواردن به‌یه‌که‌ه؛
تیکه‌لا‌بوون (مه‌جازی):

(The branches ~; The strands of a rope are ~d.)
-intertwined (*adj.*); intertwinement (*n.*).
intertwist (in-tēr-twist'), *v.t. & v.i.* intertwine.
interval (in-tēr-v'l), *n.* (۱) دوری یا ماوه‌ی نیوان دوو شت
(۲) ماوه‌ی نیوان دوو پوودان؛ ماوه‌ سەرده‌م

(Trains leave at short ~s.)
(۲) جیاوازی به‌زی دوو ناواز
at intervals, (۱) ناوبه‌ناو؛ به‌ین به‌ین؛ جارنە‌جار
(۲) لێزه له‌وێ؛ هه‌ر له شوین نه‌ شوینیک.
intervene (in-tēr-vēn'), *v.i.* (۱) که‌وته‌ نیوانه‌ه (کات؛ پوودان):
(the years that ~d)

(۲) که‌وته‌ نیوانه‌ه (بۆ رنک‌خستن): ناوبژی کردن
(to ~ in a dispute)
(ب) دهست خستنه‌ناو کاروباری وولاتیکی تر یا خه‌له‌که‌ه؛
ده‌ستدریژی کردنه‌سەر وولاتیکی تر:

(to ~ in a foreign country's affairs)
intervention (in-tēr-ven'shən), *n.* دهست کیشانه‌ه ناو (به‌تایه‌تی
کاروباری وولاتیکی تر): ده‌ستدریژی کردنه‌سەر؛ دهست خستنه‌ناو
(military ~; to be opposed to armed ~)
(۱) دیدنه‌ی (بۆ گفتوگوکردن):
interview (in-tēr-vū'), *n.* چاوپێکه‌وتن:

(an ~ between an employer and an applicant for a job)
(۲) دیدنه‌ی یا کۆبوونه‌وی پووبه‌پووی پۆژنامه‌چی و کەسیک:
(to have an ~ with the prime minister)
(۲) ووتارنیک بلاوکراره له پۆژنامه، رادیو، یا ته‌له‌فزیووندا ده‌رباره‌ی ئەم
دیدنه‌ییه.

دیدنه‌ی کردن (بۆ گفتوگو): پووبه‌پوو له‌گه‌ل دووانی کەسیک بۆ ده‌سگوباس
v.i. لێوه‌رگرتنی: (He has ~ed many politicians.)
(۱) چین: له‌یه‌ک هه‌لکیشان؛
له‌یه‌که‌ه نا‌اندن (۲) تیکه‌ل کردن؛ تیکه‌لا‌کردن:

(~ing truth with fiction)
interwoven (in-tēr-wō'vən), *adj.* (۱) پینکەوه‌ چنراو؛
له‌یه‌که‌ه نا‌ان؛ له‌یه‌ک هه‌لکیشان؛ (۲) تیکه‌ل کراو؛ تیکه‌لا‌کراو
intestate (in-tes'tat, in-tes'tit), *adj.* (۱) وه‌سبه‌تنامه‌ی
نه‌ئوسیه‌ه یا به‌جی نه‌هیشتوه (to die ~)

intrepid

intrepid (in-trep'id), *adj.* نازا، بەترسا، بەزات: بەغیرەت.
intricacy (in'tri-kə-si), *n.* ووردی، ئالۇسکاو، ئالۇزی
intricate (in'tri-kit), *adj.* وورد، ئالۇز، ئالۇسکار، گران
 تىگەشسى گرانە

(~ directions; an ~ plot, design, or plan; an ~ machine)
-intricately (*adv.*); **intricateness** (*n.*).
intrigue (in-trēg'), *v.i.* (۱) دلداری کردن به دزیچەو
 (۲) پیلانازی کردن، پیلان گنیران: (to ~ against one's friends)
v.t. (۱) فسلاری کردن، فروفیل کردن، به فروفیل شتیک بەجیننن.
 (۲) سەرنخ زۆر پاکیشان و پین خوش بوون: (The plan ~ed her.)
n. (۱) پیلانازی کردن، پیلان گنیران
 (۲) پیلان، پیلانازی، پەنگ، فروفیل: (She loves ~s.)
 (۳) دلداریچکی دزی

intrinsic (in-trin'sik), *adj.* (۱) ئارەکی، خویی، هی خو، ناوخویی:
 (the ~ worth of a man; ~ qualities;
 the oppressive relationships ~ to capitalism)
 (۲) هی ئارەو، هی لەش یا ئەندامیکی.

-intrinsic (*adj.*); **intrinsically** (*adv.*).
intro- (in'trō),
introduce (in-trə-dōō', in-trə-dūs'), *v.t.* (۱) جاساگی کردن:
 بردە ژۆرەو، (۲) پینشکەشی کۆمەلەیک کردن به رەسمی، پیناسین،
 (۳) تېخسەن، خستەناو
 (۴) هیدانە پینشەو، پینشکەش کردن
 (to ~ a subject into a conversation)
 (۵) هیدانە کایەو، هینانە ئارەو، (بۆ بەکارهینان)
 (The war ~d many new words.)

(۶) پینشکەش کردنی شتیکی تازە بۆ فروشتن، خستە بازارەو، خستەبوو.
 (۷) پیناسین، پینشکەش کردن، بەیکتر ناسین:

(I would like to ~ my friend to you;
 to ~ two people; He ~d the speaker to the audience.)
 (۸) پینشاندن، چاودکردنەو: (They ~d him to city life.)
 (ب) فیرکردن، راهینان، خستە پینش چاود: (She ~d him to music.)
 (۹) پینشکەش کردن به رەسمی بۆ لیکۆلینەو، اگەلەنی یاسا:

(to ~ a bill to Congress)
 (۱۰) دەسنپیکردن، پینشکەش کردن
 (He ~d his speech with a joke.)

introduction (in-trə-dūk'shən), *n.* (۱) پیناسین، هینانە کایەو،
 پینشکەش کردن (۲) شتیکی پین ناسراو، پینشکەش کراو، یا هینراو کایەو.
 (۳) پینشەکی، پەرتوک، ووتار، سەرەتا.
 (ب) سەرەنای پارچەیک مۆسیقا
 (۴) پیناسین یا پینشکەش کردن (کەسێک به کەسێکی تر، کەسێک به گونگران
 یا به کۆمەلە)

introductory (in-trə-dūk'tēr-i), *adj.* سەرەتایی، پینشەکی
 هی پینشەکی (remarks by the speaker)

introspect (in-trə-spekt'), *v.t. & v.i.* لە هەست و بیروابەری
 خۆ کۆلینەو، لە خۆ کۆلینەو، بیرکردنەو لە هەست و نەستی خۆ.
introspection (in-trə-spek'shən), *n.* لە هەست و بیروابەری
 خۆ کۆلینەو، لە هەست و نەستی خۆ کۆلینەو

introspective (in-trə-spek'tiv), *adj.* (۱) تابیەتی به لیکۆلینەو،
 هەست و بیروابەری خۆ.
 (۲) لە هەست و نەستی خۆ کۆلەو، (an ~ person)

introversion (in-trə-vūr'zhən), *n.* (۱) گوشەگیری:
 پووەکر وەیی، سەرنجدان به بیر و هەستی خۆ ئەک به دەرەو.
 (۲) بۆ ژۆرەو، چۆن، چەمانەو، بەرەو ئارەو

-introversion (*adj.*).

invade

introvert (in-trə-vūrt'), *v.t. & v.i.* (۱) گۆشەگیری، گۆشەگرتن:
 لە هەست و نەستی خۆ کۆلینەو (۲) بەرەو ئارەو، چۆن یا نوشتانەو
 (۱) شتیکی چەمانەو بەسەر خۆیدا یا بۆ ئارەو.
 (۲) گۆشەگیر، کەسێکی گۆشەگیر
adj. گۆشەگیر.

-introvertive (*adj.*).
intrude (in-trōd'), *v.t.* (۱) سەپاندن بەسەر، دان بەسەر،
 (۲) خۆ سەپاندن بەسەر، خۆ داکوکان، دەست کیشانە ناو، دەستدریزی
 کردنەسەر، خۆتێهەلقورتاندن (۳) بەردی توابە بەزۆر کردن بەسەر یا
 بەتاو بەردی تێدا (زەمینناسی).

v.i. (I hope I'm not ~ing.)
intruder (in-trōd'ēr), *n.* (۱) خۆ سەپاندن، سەپینەر، خۆ داکوکان،
 خۆتێهەلقورتینەر (۲) دەستدریزی کردنەسەر (د، دوژمن، فرۆکەیی دوژمن،
 دەست کیشەر ناو

intrusion (in-trōd'zhən), *n.* (۱) خۆ سەپاندن، خۆداکوکان،
 خۆتێهەلقورتان (۲) دەست بەسەر، داگرتن یا داگیرکردن، زەوی و زاری خەلک:
 چۆنە ناو زەوی خەلکەو.
 (۳) دەستدریزی کردنەسەر، چۆنە ناو یا دەست کیشانە ناو وولاتیکی ترەو

(an ~ into our country's air space)
 (۴) بەزۆر بەردی توابە کردنەسەر یا ناو توئی بەردی ترەو (زەمینناسی)
-intrusive (*adj.*).

intrust (in-trust'), *v.t.* = **entrust**.
intubate (in'tyoo-bāt', in'too-bāt'), *v.t.* بۆری خستەناو
 ئەندامیکی لەشەو (وەک قورگ بۆ هەناسەدان)

-intubation (*n.*).
intuit (in'tu-it, in-tōd'it), *v.t. & v.i.* لەخۆو زانین:
 بە زگماکی هەستپیکردن یا زانین
intuition (in-tōd'ish'ən, in-tū-ish'ən), *n.* (۱) لەخۆو زانین:
 هۆشی زگماکی، بە زگماکی زانین یا هەستپیکردن
 (to know something by ~)

(۲) پێ بەدی، سەلیقە
 (۳) شتیکی لەخۆو زانراو یا بە زگماکی هەستپیکراو.
intuitive (in-tōd'i-tiv, in-tū'i-tiv), *adj.* (۱) لەخۆو زانراو:
 بە زگماکی زانراو یا هەستپیکراو: (~ knowledge)
 (۲) لەخۆو زان، پێ بەدی، بە زگماکی زان یا هەستپیکەر:
 (an ~ person; Are women more ~ than men?)

-intuitiveness (*n.*).
intuitively (in-tōd'i-tiv-li, in-tū'i-tiv-li), *adv.* لەخۆو زانین،
 کردەو، رەوشت، بە زگماکی ئەک به فیربوون

(to know something ~)
intwine (in-twīn'), *v.t. & v.i.* = **entwine**.
inundate (in'ən-dāt', in-un'dāt'), *v.t.* (۱) داپۆشین به ناو یا
 به ناوی لافاو، لافاو، ئەمان، ئوقوم کردن له ناودا

(۲) ئوقوم کردن، کردن به ژێرەو هەر وەک به لافاو، پیربوون، پیرکردن
 (to ~ with requests; to be ~ed with letters)
-inundation (*n.*).

inure (in-yoor'), *v.t.* راهینان، شتی ناخۆش:
 (to be ~d to hardships)
v.i. دەستپیکردن یا خستەکار، یاسا، پەپەو.

(Compensation benefits ~ from the first day of disability.)
inutile (in-u'til), *adj.* بێ سوودی، بێ کەلک.
inutility (in'yoo-til'a-ti), *n.* (۱) بێ سوودی، بێ کەلکی
 (۲) کەسێک یا شتیکی بێ کەلک.

invade (in-vād'), *v.t.* (۱) هیرش بردنەسەر، پەلاماردان، داگیرکردن:
 دەستدریزی کردنەسەر، شالۆ بۆ بردن: (to ~ another country)

invader

- (۲) تڻ ووروژان: تڻ چران: تڻ ووروگان: هيرش برندن سەر:
(The children ~d the kitchen.) (دڭير كړدن (مجدن)
(۳) دسټرښي كړنه سەر: سنور شكاندن: خو سپاندن به سټرد:
(He ~d my privacy.)
(۴) پيايلو بوږنه و ريان ليدان: (Disease ~s tissues.)
v.t. په لامارډان: هيرش برندن سەر: شالو بډ بډن
invader (in-vād'ēr), n. داگير كړ: په لامارډان: هيرش برندن سەر:
دسټرښي كړنه
invalid (in'vā-lid), adj. (۱) نه خوښ: كهفته كار: لاوازو نه خوښ:
په ككهوټه: بن مېر: ۲ هي كهفته كاران: قابيه تي به نه خوښو كهفته كاران:
(an ~ home)
n. كهسيكي نه خوښو كهفته كار: كهسيكي په ككهوټه هميشه نه خوښو
له جنگاد كوتون.
v.t. (۱) په ككستن: كهفته كار كړدن: لاواز كړدن
(۲) نازا كړدس سټرښ له بهر نه خوښي يا كهفته كاري
v.t. (۱) په ككهوټن: كهفته كار بډون: لاواز بډون
(۲) خوځليخست سټرښ له بهر نه خوښي يا كهفته كاري
invalid (in-val'id), adj. نادروست: پوچ: بي بابه: بهتال بوږنه و
(باوه پناهه: كاري پښ ناكړي: نابجې:
(an ~ excuse, argument, claim, passport, etc.)
invalidate (in-val'ō-dāt'), v.t. بهتال كړنه و: برونامه: ياسا:
نادروست كړدن: سټرښه (مجان): پوچ كړدن
-invalidation (n.).
invalidity (in'vā-lid'ō-ti), n. نادروستي: نه دلي: نابجې يي:
پوچي:
invaluable (in-val'ū-ā-b'l), adj. زور بهرځ: زور نه مایه ج:
نرخي له سټر دات نري له بهر زور بهرځي
(~ paintings, advice, service, help, etc.)
invariable (in-vār'ī-ā-b'l), adj. نه گډر: ناكوري
invariably (in-vār'ī-ā-b'li), adv. هميشه: همور كاتيك:
(He is ~ late to class.)
invariant (in-vār'ī-ōnt), adj. نه گډر
n. هيندي نه گډر: سر كاري)
invasion (in-vā'zhān), n. (۱) په لامارډان: هيرش برندن سەر:
(a military ~) داگير كړدن: شالو: دسټرښي.
(۲) دسټرښي بډ سټر هاف: سنور شكاندن: هيرش
(an ~ of privacy)
-invasive (adj.).
invective (in-vek'tiv), adj. هيرش برندن سەر: به دهم: جوين فروش:
سټرښه: نه گډر: دهم پيس: به دگډو
n. (۱) هيرش برندن سټرښي توند (به دهم): به دگډوي
(۲) اټل: خوځي: وشه ي پيس
inveigh (in-vā'), v.t. هيرش برندن سټر به توند: به دهم
inveigle (in-vē'g'l, in-vā'g'l), v.t. به هله بډون: بهر بډون
هله بډون: سو كړدس كاري ناپه سټرښ:
invent (in-vent'), v.t. (۱) داهيتان: دميږي شتي تازه:
(Edison ~ed the phonograph.) دزښه و: دامير
(۲) هله بډون: دزښه: دزښه: دزښه: دزښه: دزښه:
(to ~ an excuse, alibi, etc.)
inventer (in-vent'ēr), n. inventor.
invention (in-ven'shān), n. (۱) داهيتان: داميرو شتي تازه:
(۲) شتيكي دسټرښو نامير: (۳) شتيكي هله بډون: دزښه:
inventive (in-ven'tiv), adj. (۱) قابيه تي: داهيتان
(۲) داهيتان: رښه: دزښه: دزښه: دزښه: دزښه:
(He has an ~ mind.)

investment

- inventor (in-ven'tēr), n. داهيتان: دزښه و: دامير
inventory (in'ven-tō'rī, in'ven-tō'ri), n. بارنامه:
ليسته ي بهر كړنه و:
v.t. (۱) ليسته ي بهر كړنه و: بډ نادمه كړدن.
(۲) خستنه سټر يا تڼا كړدن له ليسته ي بهر كړنه و:
inverse (in-vūrs'), adj. (۱) هله بډون: سټر بډون: هله بډون:
(۲) پښه و: به پښه و:
(۳) به پښه و: (بيگاري): په پوهندي به پښه و:
(an ~ ratio or proportion)
پښه و: شتيكي پښه و: (Love is the ~ of hate.)
n. هله بډون: پښه و: هله بډون: وږه گران.
v.t. به پښه و: به پښه و: نه وږه
inversely (in-vūrs'li), adv. په پوهندي به پښه و: (بيگاري).
inverse proportion, په پوهندي به پښه و: (بيگاري).
inverse ratio, په پوهندي به پښه و: (بيگاري).
inversion (in-vūr'shān, in-vūr'shān), n. (۱) هله بډون:
وږه گران. (۲) شتيكي هله بډون: وږه گران: دسټرښي پښه و:
ناسايي پسته (ريژمان): پاشو پښه و: بگرو كړدن:
(Waiting at the gate was the host.; That I like.)
(۴) پښه و: (بيگاري). (۵) گډه گري:
(۶) وږه گران: ناوان.
(۷) هله بډون: زمان به پښه و: (دنگښي).
(۸) هله بډون: حمله له توخي خو كړدن: نيزي:
invert (in-vūrt'), v.t. (۱) سټر بډون: هله بډون:
هله بډون: وږه گران: پاشو پښه و: پښه و: پښه و:
(۲) نوشتانده و: بډ ناووه: بهر و ناووه وږه گران
n. (۱) شتيكي هله بډون: (۲) هله بډون: نيزي:
invertibrate (in-vūr'tā-brat'), adj. (۱) بډ بډون: بډ بډون:
(۲) ترسټو: بډ غره: پارا: بډ بار
n. گيانداري بډ بډون: يا بډون:
inverted commas, [British], = quotation marks, ويژگوي
سټر وږه و: ويژگوي هله بډون:
invest (in-vest'), v.t. (۱) پوښي: جل له بهر كړدن: كړنه بهر: رازانده و:
(۲) داپوښي: گرتنه و: (Fog ~s the city.)
(۳) پښوون له: هله بډون: كړنه بهر: (مجان):
(The old ruins were ~ed with romance.)
(۴) دانان به فرما نږه و: يا كاري به دسټرښي گډه و: به ناهه گډه و:
(۵) دسټرښي پښان: هاف پښان:
(The military governor has been ~ed with full authority.)
(۶) وږه وږه: هله بډون: پاره هله بډون: پاره خستنه نيش بډ قازانچ:
به بهرهم هيتان: (to ~ money in real estate).
(۷) تڼدا خراج كړدن: كات. كوڅش. وږه. پاره. پهنه: پهنه: تڼدا تڼدا
(We have ~ed a lot of time and effort in this project.)
(۸) نابلو وږه: دموږدان به سټرښ:
v.t. وږه وږه: هله بډون: پاره خستنه نيشه و: پاره هله بډون:
investigate (in-ves'tō-gāt'), v.t. ليكولنه و: به وږدي:
لي وږه وږه: پښه و: پښه و: ساغ كړنه و:
(to ~ a crime, the causes of a railway accident, etc.)
-investigative (adj.).
investigation (in-ves'tā-gā'shān), n. ليكولنه و: به وږدي
(تاوان: پوډان).
investigator (in-ves'tā-gā'tēr), n. ليكولنه و: (تاوان: پوډان).
investiture (in-ves'tō-chēr), n. (۱) له سټر كار دانان به په سټر و:
به ناهه گډه و: دسټرښي پښان: كړدن به فرما نږه و:
(۲) بهرگ: داپوښي: پوښ: سټرښ:
investment (in-vest'mənt), n. (۱) داپوښي: بهرگ له بهر كړدن:

inwardly

(۱) له خودا پارانهوه نژاكردن: داواي يارمه تى **invoke** (in-vōk'), *v.t.*
كردن له خودا يا كهسنىڭ ئاينى پىرون.

(۲) جنۇڭكو دىئو درنج بانگ كردن (جادوڭگەرى).

(۳) داوالىڭىزىڭىز پارانهوه تىكاكرىڭىز! ھاوار بۇ بىردن.

(۱) خۇ نەرىست خۇ نەكرىڭىز **involuntary** (in-vol'ən-ter'i), *adj.*
بەين ئارەزىي خۇ: (*an ~ act*)

(۲) بىن دەسەنقەست! رىڭكەرت

(۳) له خۇيەه پۈدەدات: ئۆتماتىكى: (*Digestion is ~*)

-involuntarily (*adv.*).

(۱) ئالۇز: ئالۇسكا **involute** (in'və-lōūt, in'və-lūt'), *adj.*

(۲) لوول خوارىدو! پىنج لوول! پىنج خوارىدو (گۈنچىگەماسى، قاوغ)

(۳) بۇ ئارەه لوول خوارىدو (گەلا).

(۱) ئالۇسكان: **involution** (in'və-lōō'shən, in'və-lū'shən), *n.*

تىۋە ئالۇزان! تىۋەگەلەن: (۲) شتىكى ئالۇز! ئالۇزى

(۳) لوول خوارىد بۇ ئارەه! نەندامىكى پىنج لوول

(۴) پىوكانەوه (تەندىروستى): دانە دواوه.

(۵) رىستەيىكى ئالۇز بەتايىپەتى كە بىكرىڭىز! لىيەك جىياكرائىتەه بە

دەستەۋەيەك (پىزىمان)

(۶) (۱) چۈنەۋەيەكى نەندامىكى لەش و گەپارەۋەي بۇ قەبارەي ئاساسىي دىكى

ئافرەت پاش مىندالېئون (ب) كىزىۋىي چالاكى لەش بەتايىپەتى كە ئافرەت

دەگاتە تەمەنى ۋەستىنى بىن ئوتۇرى يان خۇيىن پۇنى مانگانەي.

(۱) داپۇشېن! دەرگىزىڭىز! پىنچانەۋە: گىرتەۋە: **involve** (in-volv'), *v.t.*

(*Fog ~d the shoreline.*)

(۲) لوول خوارىد! پىنج خوارىد! پەپىكەخوارىد

(۳) ئالۇزان! ئالۇسكاندن

(۴) تووش كردن: تىۋەگەلەن! تىۋەتەلەن! پىۋەمەلەن (سەرئىشە، تاوانبارى).

(۵) گىرتەۋە! تىدابوون! پاكىشانە ئوخۇ:

(*The procession ~d thousands as it moved toward the Bastille.*)

(۶) پىۋىست.

(۷) خەرىك بوون! پىۋە خەرىك بوون

(*He is ~d in repairing his house.*)

(۱) گىروگىرقتاۋى! تىگەمىشتى گىرانە: **involved** (in-volv'd'), *adj.*

ئالۇز! ئالۇسكاۋ: وورد (۲) دەستى تىدەيەتى پرودان. تاوان)

(۱) تووش كردن: تىۋەگەلەن: **involvement** (in-volv'mənt), *n.*

پىۋەمەلەن (۲) پىۋەمەلەنى بە كارىڭ يا پرودانىڭىز! دەست تىدابوون!

(*His ~ in the crime was never proved.*)

(۳) كاروبارى ئالۇز

(۱) ئازار ئادى: زىيانى **invulnerable** (in-vul'nēr-ə-b'l), *adj.*

پىن ئاگات! كارى تى ئاكرى! ھەستى بىرىندار ئاكرى: (*an ~ person*)

(۲) داگىر ئاكرى! ئاكرى: بىرەمەلەستى ھەمو ھىرشىك دەكات:

(*an ~ base, position, etc.*)

-invulnerably (*adv.*).

inward (in'wērd), *adj.*

(*the ~ organs of the body*)

(۲) گىيانى! مېشىكى! دەرۋىنى (۳) بىرەۋە ئارەه چوۋ

(۴) ئارەه: دورر لە قەراغ (۵) خۇيى: زىگماكى ئارەهكى.

(۶) [Archaic] خۇمانى! ئوخۇيى

(۷) [Obs.] كەسى: نەينى: تايپەتى بە خۇ

(۱) ھەشى ئارەه: شتى ئارەه: (۲) (*pl*) پىخۇلە

(۱) بىرەۋە ئارەه: (۲) بۇ ئارە مېشىك. گىيان. يا دەرۋىن

(۳) [Obs.] له ئارەه.

(۱) له ئارەه (۲) بىرەۋە ئارەه **inwardly** (in'wērd-li), *adv.*

(۳) له مېشىكو دەرۋىند! له ئوخۇدا. واتە بىن نەۋەي كەس بىزانى

(*to be ~ resentful; to grieve ~*)

investor

پۇش ۲ كىرىس بە قەرماتەرەۋ دەسەلات پىدان: دانان لەسەر كارو مافو

دەسەلات پىدان ۲ (۱) ۋەسۋەدەيتىڭىز پارە: پارە ھەلسۈورائەن بۇ قازانچ.

(ب) پارەي ۋەسۋەدەيتىڭىز! نەۋ پارەيى دەخىتە نىشەرە بۇ قازانچ:

(*a large ~*)

(ج) نەۋ شتىي پەرەي تىا ۋەسۋەدەيتىڭىز يا دەخىتە نىش بۇ قازانچ

دەۋى ۋار خانوۋ. ئازىگەلى... ھەتتا.

(۴) ئالۇۋەدە: دەرگىزىڭىز بە سەريان

investor (in-ves'tēr), *n.* پارە ۋەسۋەدەيتىڭىز! پارە ھەلسۈورائەن بۇ قازانچ

inveterate (in-vet'ēr-it), *adj.* (۱) دىرىس! كۇز! رەگ داکوتتاۋ

چەسپاۋ (*an ~ prejudice*).

(۲) فېر! خوۋ پىۋەگىر! ۋانەمەن! بۇ تەرك نەكەر.

(*an ~ smoker, liar, etc.*)

(۱) رىق ھەلسىنەر! پىس (كردەۋە) **invidious** (in-vid'ī-əs), *adj.*

(۲) ئارەۋ! ئابەجى! ئاپەسەند (۳) [Obs.] چاۋ لەدوۋ! پەغىل.

invigilate (in-vij'ə-lāt'), *v.t.* چاۋدىرى كىردى قوتابيان لەكاتى
تاقىقىرەۋەدا

invigorate (in-vig'ə-rāt'), *v.t.* بەمىزىڭىز ۋەزەپىدان!
ھىئانە خوتى! خۇيىن جۇۋلەندى! بىزۋاند.

(*an ~ing climate, speech, atmosphere*)

invincible (in-vin'sə-b'l), *adj.* نەبەز! ئابەزى! ئاشكىزىڭىز!

(*an ~ army, spirit, will, etc.*) ئاشكى

-invincibility (*n.*).

inviolable (in-vī'ə-lə-b'l), *adj.* (۱) پىرو! دىنى شىكىزىڭىز!

ئامى دەستىكارى سكرى: (*an ~ oath, promise, law, etc.*)

(۲) نەبەز! دىرىڭىز! بىرەمەلەستى ھەمو ھىرشىك دەكات! داگىر ئاكرى! ئاگرى.

-inviolability (*n.*).

inviolat (in-vī'ə-lit, in-vī'ə-lāt'), *adj.* دەسەت پىۋە نەدراۋ:

دەستىڭىز سكرى! پىرو! دەستىڭىز نەكراۋە سەر! پاك

invisible (in-viz'ə-b'l), *adj.* (۱) نەبىنەر! شەرە! داپۇشراۋ:

ئادىيار! سى ھەنگرەنگ (۲) بە چاۋ ئابىنەرى لەبەر بچوۋكى.

n. شتىك! بىۋەنەۋەتلىكى بە چاۋ نەبىنەر

-invisibility (*n.*).

the Invisible, خۇدا! بەردىن

invisible ink, مەرەكەسى نەبىنەر

invitation (in'və-tā'shən), *n.* (۱) مانگ كردن بۇ ئان خوارىد.

ئاهەنگ كىرنى شتىك! بانگ! خۇلك كردن (دەۋەت).

(۲) ھادىر! پاكىشان.

invite (in-vit'), *v.t.* (۱) بانگ كردن بۇ ئان خوارىد. ئاهەنگ.

كىردى كارىت! دەنگ كردن:

(*to ~ someone to a party, dinner, etc.*)

(۲) داۋاكرىڭىز! تىكاكرىڭىز (*The speaker ~d questions.*)

(۳) ۱ ھىبەن بەسەر خۇدا! بوون بە ھۇ: (*to ~ trouble*).

(ب) ھادىر! پاكىشان

n. [Slang], (*to send someone an ~*) بانگ كردن بانگ

inviting (in-vīt'īŋ), *adj.* ھادىر! پان پىۋەنەر! پاكىش! جوان

دلفىر! سەرىڭ پاكىش (*an ~ smile*)

(۱) داۋاكرىڭىز! ئارەھ بۇ يارمەتى! **invocation** (in'və-kā'shən), *n.*

ئۇ! لە خۇد پارانەۋە! ئزاكرىڭىز: (۲) ئزاىك لە سەرەتاي پرودانىڭىز پەسىمى

يا ئۇسۇ! ئزا كىلىسەدا. (۳) ئزاى بوۋ! لە سەرەتاي داستان يا ھۇنارەدا

بۇ خۇد سى سىرووش ھونەر بۇ يارمەتيدان لە ئوۋسىنەگەيدا.

(۴) جنۇڭكو دىئو درنج بانگ كردن! جادوۋگەرى!

invoice (in'vois), *n.* (۱) بارنامە

(۲) مارى ئوماركىرو لە ئارنامەدا! بار

v.t. ئوماركىرەن لە بارنامەدا! بارنامە ئامادەكردەن

inwardness

inwardness (in'wērd-nis), *n.* بیرکردنه له ههست و نهست و
بیری خو ٢ گهوهرا ناوگرۆك: ماك. (٢) قوونی ههست و بیر دلسۆزی.

inwards (in-wērdz), *adv.* = **inward**.

inwrap (in-rap'), *v.t.* enwrap.

inwrought (in'rōt', in-rōt'), *adj.* (١) چنراوه به قوماشهكهوه
(نهقش ونگار) بیوه چنراو. (٢) تیکهك باش تیکه لاوگراو.

iod-, iodo- (i-od'), پیشگرنگه به مادی یۆد.

iodate (i'ə-dāt'), *v.t.* یۆد تلکدرن

n. یۆدات

iodin (i'ə-din), *n.* = **iodine**.

iodine (i'ə-din, i'ə-din), *n.* یۆد

iodize (i'ə-diz'), *v.t.* یۆد لیدان به یۆد برین ده زمان کردن

ion (i'ən, i'ən), *n.* نایۆن (فیزیک) کیمیا

-ionic (*adj.*).

-ion, پاشگرنگه به مانای (١) کودارنگ یا نهجایمی کودارنگ

(*indentation*)

(٢) باری تشیک (*cohesion*)

Ionic (i-on'ik), *adj.* (١) تاییهتی به نایۆنیا و گهلهکی

(٢) هی رمای نایۆنی که به تشیکه له زمانی یۆنانی

(٣) تاییهتی به شیوازی خانووسازی نایۆنی که بریتیه له چوکلە ی لول

خواردوو ب بیج بیج به سهری کۆنه کهوه

n. (١) حۆزه تایییکی گهوهری به ناسانی خوینراوه به چاپه مهنی.

(٢) زاراوی دیۆنی که به تشیکه له زمانی یۆنانی

iota (i-ō'tə), *n.* (١) قیسی بومه می نهلف و بونی یۆنانی

(٢) تور نهحت: نوژنک نه خقیق

IOU, I.O.U. (i'ō-ū'), من قهرزری نۆم بریتیه له پارچه کاغەزێک

که قهرز ر نه سنی تایییه له سهر ده نووسن و دهیدات به خاوهن قهرز وه

سهنده و کورنی نه سنی ووشهیه: "I owe you"

IPA, = International Phonetic Alphabet. نهلف و بونی دهنگیۆزی

جیهانی

IQ, I.Q., = intelligence quotient.

ir- (ir), پیشگرنگه به مانای نه بن.

له پیش ووشهیه که به کار دههینتری که به "ir" دهست پین بکات.

(*irresponsible; irreversible*)

Irak (ē-rāk', i-rak'), *n.* Iraq.

Iran (ē-rān', i-ran'), *n.* ئێران

Iranian (i-rā'ni-an), *adj.* تاییهتی به ئێران و گهلهکی و زمانهکیان و

کلتوره که ب

n. (١) هاوولاتییهکی ئێران: فارس

(٢) لقی که له زمانی هیندی-ئوروپی که فارسی و کوردی و نهفغانی. واته

پهشتو دهگریتهوه

Iraq (ē-rāk', i-rak'), *n.* عێراق

Iraqi (ē-rāk'ki), *n.* (١) عێراقی: هاوولاتییهکی عێراق

(٢) زمانی عهرهیی عێراقی

adj. عێراقی: ناسهتی به عێراق و گهلو زمان و کلتوره که

irascible (i-ras'ə-b'l, i-ras'ə-b'l), *adj.* تهنگهچیکه به: سهرگرم

تهنگهچیکه: خویره و تپۆ: زوو ههلهچوو.

-irascibility (*n.*).

irate (i'rāt, i-rāt'), *adj.* (١) توورده ٢ به تووردهیییهوه: تووردهیییهانه

(*an ~ phone call*) له تووردهیییهوه به

ire (ir), *n.* تووردهیی: رق

ireful (ir'fəl), *adj.* توورده: رقاری

iris (i'ris), *n.* (١) پهلهکه دهگینه: پرچی نایشین و فاتمه

(٢) گنینه: گنینهی جای: رهشین: رهشینیهی جای

(٣) سهوسه: گوله سهوسه

ironing

Irish (i'rish), *adj.* ئێرلهندی: تاییهتی به ئێرلهنده و گهلهکی و
زمانهکی و کلتوره که ی.

n. (١) زمانی ئێرلهندی

(٢) [Colloq.] تووردهیی: بق: (*get one's ~ up*)

گهق ئێرلهنده: ئێرلهندهیییهکان.

the Irish, خواردنهوهیه که له قاوه و ریسکی و کریم پیکدیت.

Irish coffee, (١) ئێرلهندییهک: پیاویکی ئێرلهندی

Irishman (i'rish-man), *n.* هاوولاتییهکی ئێرلهندی: ئێرلهندی (٢) کهسکی بنهجه ئێرلهندی

Irish Republican Army, [IRA], رینگهراویکه خهبات بۆ

سهربهخوینی ئێرلهنده دهکات

Irish setter, سهگنکی تووک درۆزی سووری ناوریشمیه

Irish terrier, سهگنکی بچوکی قز لولی سوورباره.

irk (ürk), *v.t.* پهستکردن: پین تاقهت کردن: بق ههلسان.

irksome (ürk'səm), *adj.* ناخۆش (ئهرک): چۆنیتی: بارنک

پین تاقهت کهرا: پهستکهرا: ووشک (کان): (*an ~ tack; ~ restrictions*)

iron (i'ēm), *n.* (١) ناسن (٢) لوتوو (ب) نامیزکی ناسن.

(٣) [pl.] پتوونه: پتوهندی ناسن (٤) هیز: سهختی.

(٥) [Slang] چهکیکی ناگرتنی بچوو.

(٦) داری گۆلف (که سهره که ی ناسنه).

(٧) ده زمانی هیز که ناسنی تیدا ب.

adj. (١) ناسن: ناسن: ناسنینه.

(٢) سهخت: بههیز: ناسن: ناسنینه: ناسنینهتهوه:

(*an ~ temperament, will, etc.*)

(٣) پین بههیزی: دلره قانه: پین دهجمانه: (*to hit with an ~ hand*)

v.t. (١) له ناسن گرتن: به ناسن دایۆشین. (٢) پهیهههنگردنی بهندیک

(٣) جل له نووتوودان: نووتوولیدان

v.i. جل له نووتوودان: نووتوولیدان

have irons in the fire, خهریک بوون (کار و کاسبی): رابواردن: چالاکي.

in irons, پهیهههنگراو: بههنگراو: له بهندیخانه

iron out, ساف کردن: لایردن (قورت. کۆسپ. ناخۆکی): ناخۆکی برینهوه: (*They held a meeting to iron out their differences.*)

به گهرا و گهرم کردن: کردنی کارنک له

strike while the iron is hot, باشترین کاتدا: ههلسان به کارنک له کاتی خۆیدا

Iron Age, (١) چهرخي ناسن: چهرخي به کارهینانی ناسن که له سالی

ههزاری پیش زاینهوه دهستیگیرد. (٢) [i-a-] دوا چهرخ و خراپترین

چهرخي جیهان (نهفسانهی کۆن).

iron-clad (i'ēm-klad'), *adj.* (١) له ناسن گراو: ناسن پۆش

له قهلفانی ناسن گراو.

(٢) توندوتیز: سهخت: به زهبروژنگ: (*an ~ rule*)

(٣) مسۆگرا: تهوا: (*~ guarantees*)

n. کهشتییهکی چهنگی به قهلفان دهویرگراو.

iron curtain, پهردهی ناسن: پهیهههنگه که بهری پهیهههنگی دهگرئ

له نیاوان وولاتاندا به تاییهتی له نیاوان یهکیتی سۆقیهت و هاویهیهمانهکانی و

وولاته پۆژناوایییهکاندا.

iron hand, توندوتیز: سهخت: به زهبروژنگ:

(*to rule a country with an ~*)

-iron-handed (*adj.*).

iron horse, [Colloq.] (١) نهسپه ناسنینه: پاسکیل.

(٢) مهکینهی بزیون: مهکینهی شهمندهفر.

ironic, ironical (i-ron'ik, i-ron'i-k'l), *adj.* (١) به تهوس:

لاقرتی: سهر: لاقرتی: پۆژگار یا ژبان: پیچهوانه (مههست. مانا):

تهوس: (*an ~ remark, event, etc.*)

(٢) به تهوسهوه قسهکهرا: لاقرتی باز: پر له لاقرتی.

-ironically (*adv.*).

ironing (i'ēm'in), *n.* (١) جل له نووتوودان.

isobar

- ناوچه‌ی هارویه‌ستاونتی هوا له هارویه‌کی تاییه‌تیدا.
(۲) نه‌تۆمی هاروکیشه‌ی نه‌تۆمی و ژماره‌ی نه‌تۆمی جیوان.
- isocracy** (i-sok'ra-si), *n.* پزێمی یه‌کسانی (له‌پوری ده‌سه‌لاتی پامباریه‌وه).
- isodiametric** (i'sa-di'a-met'rik), *adj.* هاتیره
- isodynamic** (i'so-di-nam'ik), *adj.* (۱) هارمیز (۲) هارمیزی موگنا‌تییسی.
- isoelectric** (i'so-i-lek'trik), *adj.* هارمیزی نه‌له‌کتریک.
- isogenous** (i-soj'a-nas), *adj.* هاسهرجابه
- isolate** (i'sa-lāt', is'a-lāt'), *v.t.* (۱) جیاکردنه‌وه؛ داب‌کردن؛ داب‌پین؛ (۲) گوره‌کردن یا به‌خۆگرتن؛ نه‌خۆیه‌کی به‌کترایی به‌ته‌ئا (۳) قوره‌تین کردن؛ نه‌خۆش؛ جیاکردنه‌وه‌ی نه‌خۆش.
- isolation** (i'sa-lā'shən, is'a-lā'shən), *n.* (۱) دورره‌پهریزی؛ (۲) تهریک گری؛ پهریون؛ داب‌په‌وون؛ گۆشه‌گیری؛ خۆ دورو گرتن؛ ته‌نهایی؛ تهریکی؛ خه‌لوته؛ په‌رپه‌وون؛ بن په‌یوه‌ندیتی؛ (to live in ~). (۲) قوره‌تین کردن؛ جیاکردنه‌وه‌ی نه‌خۆش؛ (an ~ hospital, ward, etc.)
- isolated** (i'sa-lā'tid, is'a-lā'tid), *adj.* چه‌په‌ حه‌نگا؛ لاتهریک؛ دورره‌پهریزی؛ دورا؛ په‌رپه‌ی پهریون.
- isolationism** (i'sa-lā'shən-iz'm), *n.* گۆشه‌گیری پامباری و بازگانی وولاتیک
- isolationist** (i'sa-lā'shən-ist), *n.* پالېشتکری گۆشه‌گیری پامباری و بازگانی وولاتیکه‌ی؛ گۆشه‌گیر؛ گۆشه‌گیرخوار؛ که‌نارگر.
- isometric** (i'sa-met'rik), *adj.* هاروینوابه؛ هاروکیشه
- isometry** (i-som'a-tri), *n.* (۱) هارو نه‌وه‌نده‌ی یه‌کی؛ هاروینوایی (۲) هاروهریزی (له‌ناستی ده‌ریاره)
- ison** (a-s'n), *n.* (comparison) پاشگرکه‌ ناوی ئی دروست ده‌کری؛
- isonomy** (i-son'a-mi), *n.* یه‌کسانی (ماف)
- isosceles** (i-sos'a-lēz'), *adj.* سنجۆشه‌ی جووت لا سنجۆشه‌ی دوو لا یه‌کسان؛ (~ triangle)
- isostasy** (i-sos'a-tā-si), *n.* هاتوایی زه‌مین (زه‌مینناسی)
- isostatic** (*adj.*).
- Israeli** (iz-rā'li), *adj.* ئیسرائیلی؛ حوله‌که‌ یه‌هودی.
- Israelite** (iz'ri-ol-it'), *n.* حوله‌که‌ عیبرانی؛ یه‌هودی؛ ئیسرائیلی.
- issuable** (ish'ōō-a-b'l, ish'ū-a-b'l), *adj.* (۱) ده‌رده‌کریته (چاپه‌مسی)؛ بۆی هه‌یه‌ ده‌ریکرت یا بۆیوکرته‌وه. (۲) بۆی ده‌کۆلرته‌وه له دادگا.
- issuance** (ish'ōō-əns, ish'ū-əns), *n.* ده‌رکردن (چاپه‌مسی)، یاسا، په‌په‌رو.
- issue** (ish'ōō, ish'ū), *n.* (۱) چۆنه‌ ده‌ری؛ ده‌رچوون. (۲) ده‌رگا؛ کۆز؛ پێ؛ (۳) نه‌نجام؛ په‌رهم. (۴) وه‌چه؛ نه‌وه؛ مئدال؛ به‌چه (۵) قازانج؛ ده‌سه‌کوت (۶) مه‌سه‌له؛ ناس؛ مه‌سه‌له‌یه‌که‌ که‌ نا‌کۆکی له‌سه‌ره؛ کێشه؛ (to debate an ~)
- (۷) ده‌رکردن (پۆژنامه، گۆڤار، بڕوانامه‌ی دارایی، په‌په‌رو، یاسا).
- (۸) نا‌کۆکراوه (پۆژنامه، گۆڤار، بڕوانامه‌ی دارایی)؛ (an ~ of bonds).
- (ب) ژماره‌ی پۆژنامه یا گۆڤار؛ (the most recent ~ of a magazine, journal, newspaper)
- (۹) خۆین یا کێم ئی هاتن؛ خۆین پژان.
- (ب) کۆز تێکردن؛ دووه‌لیک بۆ کێم ده‌رکردن.
- v.t.* (۱) هاتنه‌ده‌روه؛ ئی هاتنه‌ده‌روه؛ ئی هاتن؛ ئی پزێشتن؛ پزێشتن؛ (blood -ing from the wound)
- (۲) لێوه‌هاتن (باروبایی)؛ نه‌وه یا وه‌چه‌ی فلانه‌ کس یا تیره‌ بوون.
- (۳) نه‌نجامی نه‌وه‌ بوون؛ له‌وه‌وه‌ هاتن؛ بوون به‌ هۆ؛ لێوه‌ په‌یدابوون.

- (۴) ده‌سه‌کوتن؛ هاتنه‌ده‌ست.
- (۵) ده‌رکردن (پۆژنامه، گۆڤار، نا‌کۆکراوه؛ ده‌رچوون.
- (۱) ده‌ردان؛ ئی هاتن؛ ئی پزێشتن؛ ئی هاتنه‌ده‌روه؛ فرێدان.
- (۲) دابه‌شکردن؛ پێدان؛ (to ~ supplies to the soldiers)
- (۳) ده‌رکردن (پۆژنامه، گۆڤار، په‌په‌رو، بڕوانامه‌ی دارایی)؛ نا‌کۆکراوه (to ~ a newspaper, a magazine, a new stamp, government bonds, a decree, etc.)
- ئه‌و یاسه‌ی ئی ده‌کۆلرته‌وه؛ ئه‌و مه‌سه‌له‌یه‌ی نا‌کۆکی له‌سه‌ره؛ at issue, ده‌پێ باس بکری و به‌رێ به‌ لایه‌کدا؛
- (At issue is whether we are for freedom or not.)
- (۱) که‌وتنه‌ نا‌کۆکی یا مشت و مه‌روه‌ له‌گه‌ن په‌کتردا.
- (۲) مه‌سه‌له‌یه‌که‌ پێکه‌وه‌ خسته‌ به‌رده‌می دادگا بۆ به‌یار له‌سه‌ردان.
- پێکه‌ نه‌که‌وتن له‌گه‌ن؛ را له‌سه‌ر نه‌بوون؛ نا‌کۆکی له‌گه‌ن؛ بوون؛ take issue, (I take issue with what you just said.)
- isthmus** (i'smäs), *n.* پارچه‌ زه‌وی‌یه‌کی ته‌سکه‌ هه‌ردو لای ناو یا ده‌ریایه‌ دوو شوینی ووشکانی به‌یه‌که‌ ده‌گه‌یشتن؛ ته‌نگه‌ زه‌وی؛ (the I- of Panama)
- istic** (i'stik), پاشگرکه‌ به‌مانای؛ تاییه‌تی به‌؛ ناسراوه‌ به‌؛ (artistic, altruistic)
- it** (it), *pron.* (ئه‌و) (بۆ شتی پێ گیان، گیاندار، یا مئدال)؛ (I- is playing in the yard.; I- is four months old.; who is -? I- is mine.)
- (۲) بکری کرداری گشتی؛ (I- is cold.; I- is raining.)
- (۳) ته‌واو‌کری نادیار.
- (Carry ~ off successfully.; Confound ~ !; Face ~ out.)
- Italian** (i-tal'yən), *adj.* ئیتالی؛ هه‌ گه‌ل و زمان و کلتوری ئیتالیا.
- n.* (۱) ئیتالی؛ هارو‌لاتی‌یه‌کی ئیتالیا (۲) زمانی ئیتالی.
- italic** (i-tal'ik), *adj. & n.* چاپی خوار؛ ئیبی لا؛ (This is ~ type.)
- italicize** (i-tal'a-sīz'), *v.t.* به‌ تیبی خوار چاپ کردن (بۆ سه‌رنج راکیشتان).
- Italy** (it'l-i), *n.* ئیتالیا
- itch** (ich), *v.t.* (۱) هاتنه‌ نا‌ئۆش؛ هاتنه‌ خوڕ؛ خوړان. (۲) که‌وتنه‌سه‌ر که‌نگه‌نه‌؛ ژۆر که‌زکردن. (۱) نا‌ئۆش؛ خوړ؛ خوړان؛ خوړۆش. (۲) که‌نگه‌نه‌؛ که‌زکی ژۆر (to have an ~ to travel).
- itchy** (ich'i), *adj.* نا‌ئۆشایی؛ به‌ نا‌ئۆش؛ خوړوایی؛ به‌ خوړۆش؛ (an ~ skin) به‌ خوړو؛
- itchiness** (*n.*).
- ite** (it), پاشگرکه‌ به‌مانای؛ (۱) نیشته‌نی؛ نیشته‌جی؛ دانیشته‌وا؛ هارو‌لاتی؛ (Brooklynite).
- (۲) شوین؛ که‌وتوی بیروباوه‌ریک؛ خوار؛ پالېشتیکه‌ر؛ (Hashemite).
- (۳) شتیکی دروستکراو؛ (dynamite)
- (۴) شتیکی به‌ردین.
- (۵) به‌شی نه‌ندامیکی له‌ش (۶) خوړی (کیمی)؛ (nitrite).
- item** (i'təm), *n.* (۱) دانه؛ په‌ندا؛ شت؛ ماده؛ (an ~ in a catalog; the first ~ on a program)
- (۲) ده‌نگوایس؛ (Are there any interesting ~s in today's newspaper?)
- v.t.* نووسین له‌ لیسته‌دا؛ تۆمارکردن له‌ لیسته‌یه‌کدا.
- itemize** (i'təm-iz'), *v.t.* لیسته‌گرتن؛ تۆمارکردن له‌ لیسته‌یه‌کدا؛ نووسین دانه به‌ دانه؛ (to ~ a bill; an ~d list, account).
- iterate** (it'a-rāt'), *v.t.* دووباره‌کردنه‌وه؛ دووباکردنه‌وه.
- iteration** (*n.*).
- itineracy** (i-tin'ēr-a-si, i-tin'ēr-a-si), *n.* = itinerancy.

itinerancy

itinerancy (i-tin'ēr-ən-si, i-tin'ēr-ən-si), *n.* گەپزگی (۱)

هاتوچو کردن له شوێنێکەوە بۆ شوێنێک بە فرمان.

(۲) دەسنەبەت مەلا یا دادپرسی گەپزگی.

(۳) فرمانێک کە پێویست بە هاتوچو کردن بکات له شوێنێکەوە بۆ شوێنێک.

itinerant (i-tin'ēr-ənt, i-tin'ēr-ənt), *adj.* گەپزک

(~ musician, farm workers, etc.)

n. گەپزکێک؛ گەپزک

itinerary (i-tin'ə-rer'ī, i-tin'ə-rer'ī), *n.* (۱) پێگەی گەشت؛

پێی؛ پێگا (۲)، یادداشتی گەشتیار (۳) پابەرنامە

(۴) بەرنامەی گەشت؛ نەخشەی گەشت.

itinerate (i-tin'ə-rāt', i-tin'ə-rāt'), *v.t.* گەپران (بەتایبەتی بۆ

مەبەستی ماڵێن بۆ وێستە یان دادپرسی).

-itious (ish'əs),

پاشگرتن بەمانای - دار؛ هی؛ تاییبەتی بە:

(*nutritious, seditious*)

-itis (i'tis),

پاشگرتن بەمانای: نەخۆشی یان نەخۆشی بەتایبەتی هەروکەردن

یا داگیرسانی ئەندامێکی لەش:

(*bronchitis, appendicitis, tonsillitis*)

it'll (it'll), = it will; it shall.

its (its), *pron.* پاشاوی بۆنە بەمانای: - ی؛ هی ئەو

(*The dog wagged ~ tail.; The horse broke ~ leg.*)

it's (its), = it is; it has.

itself (it-self'), *pron.* (۱) خۆی بۆ گیاندارو بێ گیان و پووێک:

(*The dog scratched ~ .*)

(۲) خۆی لە خۆیدا: هەر خۆی (بۆ دووپاتکردنەوە).

(*The house ~ is not worth much but the land is valuable.*)

(۳) بە تەنها: هەر خۆی: (*The house stands all by ~ .*)

-ity (ə-ti, i-ti),

پاشگرتن بەمانای: بار؛ دۆخ:

(*adversity, chastity*)

I've (īv), = I have.

-ive (iv),

پاشگرتن بەمانای (۱) - هی؛ تاییبەتی بە: (*native*).

(۲) بکەر: جەزێکەر: خۆز (*destructive, creative*)

ivied (i'vid), *adj.* بە لاواو داپۆشراو: لاواواوی

ivory (i'vēr-i), *n.* (۱) ماهی: سەدەف: (۲) ددانی فیل: (۳) ددان:

(۴) پەنگی سەدەف: سپی (۵) (*pl.*) شتی لە سەدەف دروستکراو:

شتی ماهی (۱) کلیلی پیاوۆ (ب) ددان (ج) زار (تاولە، دۆمبە).

(د) تۆپی بلیارد

adj. (۱) لە سەدەف یا ماهی دروستکراو: (۲) سپی: سپی کال:

ivory tower,

شوێن یا مەنۆستی گۆشەگیری و خۆ دوو گرتن لە ژیاو

هەر خەریکی بیرکردنەوە بۆن (هەندێ جار لە پووی سووکی و پەخنەو

گالته پێکردنەوە بەکاردهێنرێت).

ivy (i'vi), *n.* لاواو

Ivy League,

کۆمەڵەی هەشت زانکۆی پۆڵەهەلاتی ئەمەریکایە بۆ وەرزش و

چالاکی ناوچو (ووتەکە هەلوێست و مۆدەو بېروای قوتاییانی ئەم زانکۆیانە

دەردەبرێت)

-ization (ə-zā'shən, i-zā'shən),

پاشگرتن ناو لە کردارەوه

پێکدێنی بەمانای: باری شتێک: بۆنی شتێک:

(*realization; sterilization*)

-ize (iz),

پاشگرتنە کرداری ئی پێکدێت بەمانای:

(۱) کردن بە: والیکردن: (*democratize, Americanize, sterilize*).

(۲) بوون بە: والیهاتن: (*crystalize*).

(۳) خستەبەر: کەوتنەبەر: (*oxidize*).

(۴) کردنی شتێک: هەڵسان بە کرداریک: (*theorize, soliloquize*).

J j

J, j (jā), n.

- (۱) نیبی دهه‌می نلف و بی‌ی نینگلیزییه.
(۲) دهنگی نام نیبه. (۳) نیشانه‌ی پله‌ی دهه‌م له لیست‌یک‌ده.
(۴) شتیک که شنیوه‌ی وک نام نیبه و اینت.

jab (jab), v.t. & v.i.

- (۱) نیوه‌زدند؛ بیاگردن، یا لیدان به شتیکی تیز.
(۲) مسته‌کوله لیدان خیرا.
(۳) تیره‌زدند (۲) مسته‌کوله.

n.

jabber (jab'ēr), v.t. & v.i.

- چهنه‌دان چهنه‌مازی کردن؛
قسه‌ی هیچ و پوچ کردن.

n.

jack (jak), n.

- (۱) [-] شاگرد. (۲) [-] کابرا؛ کوپا؛ پیانو.
(۳) [-] کشتی‌یوان. (۴) دارفروش؛ دارکمر.
(۵) [-] همه‌کاره؛ کسبیک که ورده شاره‌زایی‌یه‌کی هبیت له گلیک کاردا.
(۶) شتیکی چه‌کمی له پین پین دانه‌کهری.
(۷) نامیری هه‌نگه‌راندنه‌وی شیشی گوزشت برژاندن.
(۸) جهک نوتومیل به‌یزکردنه‌وه؛ نامیریکی شت به‌یزکردنه‌وه.
(۹) قاژ؛ قه‌به‌باچه (۱۰) نیره‌کمر. (۱۱) نیره‌کهریشک.
(۱۲) نیره‌ماسی "سالمون" (۱۳) [Slang]. پاره؛ پویس؛ پویسی نه‌ینی.
(۱۴) کاغزی "جاک" ی قومان. (۱۵) چرای شه‌پاو. (۱۶) به‌یداخ‌ی کشتی.
(۱۷) سوچی نه‌له‌کتریک.

v.t.

- (۱) به‌یزکردنه‌وه به جهک. (۲) پاوکردن یا بۆ گه‌پان به چرا.

adj.

- هممو کس
every man jack,
jack up,
(۱) به‌یزکردنه‌وه به جهک.
(۲) [Colloq.] به‌یزکردنه‌وه (نرخ، موچه، کرئ):

(to jack up food prices)

- (۳) [Colloq.] سرزه‌نشث کردن؛ لومه‌کردن؛ ته‌من کردن بۆ کارکردن.
پیشگریکه به‌مانای (۱) نیرینه: (jackass, jackdaw).
(۲) گهره؛ به‌میز (jackboot, jackknife).
(۳) کور؛ کابرا (jack-in-the box).

jackal (jak'öl, jak'öl), n.

- (۱) چه‌قل (۲) دهسکه‌لا؛ دارده‌ست؛
به‌رده‌ست؛ نۆکرا؛ کلک (۳) دستب؛ ساخته‌چی.

jackass (jak'as), n.

- (۱) نیره‌کمر. (۲) کسبیک کهری بین میشک.

jackboot (jak'bōöt), n.

- (۱) چه‌کمه؛ جزمی درنژ که ده‌گاته ژور.
نه‌ژنو (۲) میشانه‌ی زه‌بروژنگ یا زۆرداری.

jackdaw (jak'dō), n.

- قاژ؛ قه‌له‌ماچه

jacket (jak'it), n.

- (۱) چاکه‌ت. (۲) به‌رگی دهره‌وی به‌رتوک که له به‌رگه.
به‌قه‌که گبراه. (۳) قاوغی فیشه‌ک. (۴) تونکی فاسولیا و پاقله.

- (۵) (۱) به‌رگی قه‌وان. (ب) به‌رگی بیوانامه یا فایلیک.
(۶) هر به‌رگیک که شتیکی تیوه بینچرنت.

- (۷) چاکه‌ت له‌به‌رکردن. (۲) بینچانه‌وه.

v.t.

jackhammer (jak'ham'ēr), n.

- نامیریکی به‌دهسته‌وه گبرای
به‌رد کونکهره.

jack-in-the-box (jak'in-the-boks), n.

- بووکه‌شوشه‌یه‌که
قومومه‌یه‌کی تیدایه

jackknife (jak'nif), n.

- (۱) قه‌له‌میری گهره.
(۲) جیره‌خو‌فردانیکه ناو گۆمی مه‌لوه که مه‌لوه‌نکه به‌نووشتاوه‌یی خزی

- فری دده‌اته ناوه‌که‌وه لاقی راست ده‌کاته‌وه پیش گه‌یشته ناوه‌که به‌سهردا
چه‌ق لیدان.

v.t.

- نووشتاوه‌وه له ناوه‌پاستدا (مه‌لوه‌کردن، لۆری وهرگه‌پاو به‌لا).

jack-of-all-trades (jak'ov-öl'trädz'), n.

- کسبیک که ورده
شاره‌زایی‌یه‌کی هه‌یه له هه‌موو شتیکی؛ هه‌مه‌کاره.

jack-o'-lantern (jak'ə-lan'tēm), n.

- (۱) پوناکی‌یه‌که له‌سهر
زه‌لکاو ده‌بیرنی به‌شه. (۲) کوله‌که‌یه‌کی بۆش کراوه تونیکه‌کی شنیوه‌ی

- ده‌موچاویکی ئی هه‌لده‌کهرنی و مۆمیکه ده‌خزته ناوه‌وه (به‌بۆنه‌ی شه‌وی
شه‌وی به‌راته‌وه)

jackpot (jak'pot), n.

- (۱) بلیت یا پاداشتی ههره گهره‌ی پیناق یا
هایبه‌ختنک [Colloq.] پاداشت یا ده‌سکوتی ههره به‌نرخ و باش

- (۱) بلیتی ههره به‌نرخ بۆ ده‌رچوون له پیناق. hit the jackpot, [Slang].
یا هایبه‌ختنک (۲) ده‌سکوتی پاداشتی ههره به‌نرخ و گهره.

- کهریشک کینوی.

jack rabbit,

jacks (jaks), n.pl.

- هه‌لماق. (pl.) هه‌لماق (۲) به‌رده هه‌لماق

jackstone (jak'stōn), n.

- (۱) به‌ردیکی به‌نرخ سوزده (۲) دهنگی سوزی تۆخ.

- (۱) له‌م به‌رده به‌نرخه دروستکراوه (۲) سوزی تۆخ

- adj.
(۱) نه‌سپیکه به‌ککوتی بپه‌ر و ماندوو.

- (۲) (۱) تافه‌تیک سووک و به‌ره‌لا. (ب) تافه‌ت (له‌پووی گالته‌وه)

- v.t. & v.i.
ماندووکردن؛ ماندوو‌بوون؛ سووان.

jaded (jād'id), adj.

- ماندوو؛ بپ تافه‌ت (له‌به‌ر زۆر کردنی شتیکی)؛
تافه‌زوو ئی نه‌بوو (له‌به‌ر تیربوون له شتیکی).

- (۱) قه‌له‌ی قلیشکی قه‌راغ نارنک

- (۲) چوکه‌لا؛ نووک؛ قه‌راغیکی گرنج گرنجی (a ~ of rock).

- v.t.
به‌نارنکی برین (قوماش)؛ گرنج گرنج کردن.

- (۱) [Colloq.] باره دار؛ باره گزه.

- (۲) [Slang]، سهرخوشی. (۳) [Slang]، تافه‌نگی سهرخوشانه.

jagged (jag'id), adj.

- نووک تیز؛ چوکه‌دار؛ گرنج گرنج؛
داندان (ده‌می مشان). (a ~ rock, mountain, edge, etc.)

jaggy (jag'i), adj. = jagged.

jaguar (jag'wār, jag'ū-ār), n.

- پلنگه به‌له‌کی نه‌میریکی.

jail (jāl), n.

- به‌ندیخانه؛ زندان؛ چه‌پسخانه.

- v.t.
خستنه به‌ندیخانه‌وه؛ خستنه زندانه‌وه؛ به‌ندکردن.

- (۱) به‌ند؛ به‌ندکراو؛ چه‌پس.

- (۲) کسبیک که زۆر زوو ده‌خزته به‌ندیخانه‌وه.

- پاکردن له به‌ندیخانه؛ به‌ندیخانه برین و

- ده‌پازبوون.

- به‌ندیوان؛ پاسه‌وانی به‌ندیخانه.

- (۱) تین ناخنین؛ تین ترنچاندن؛ په‌ستنه‌وه؛ زۆر پیرکردن.

- jam (jam), v.t.
(۲) هارین؛ بریندارکردن. (۳) پاله‌په‌ستوکردن.

- (۴) پین گرتن؛ پیرکردن و پین له هاتوچ گرتن؛
(۵) عاستی کردن؛ عاستی بوون؛ گران؛ په‌ستن؛

- (The streets are ~med with cars.)

jam

(The door was ~med and couldn't be opened.)

(٦) ووژووور خستنه سهر بهرنامه ی رادیو یا تله فزیون:

(to ~ a radio broadcast)

v.t.

(١) عاسنی بوون؛ بهستان؛ گران

(ب) پهکوتن بههزی نه عاسنی بوون یا گرانه وه.

(٢) پالنه پسته کړدن.

(٣) [Slang] موسیقالیان به گهره لاوژن

(١) پالنه پسته؛ یئ گران (بههزی تن ترنجان هوه)؛ گران یا عاسنی بوون: n.

(a traffic ~)

(٢) [Colloq.] تنگوچه لهمه؛ گروگرفت.

jam (jam), n.

مویه

jamboree (jam'ba-rē), n.

(١) زه ماوه سینکی پر له غلبه غلبه؛

ناهنگینگی - دنگ زل. (٢) ناهنگینگی جیهانی دیده وانی.

(٣) کونگره؛ کونگره گه وره.

jampack (jam'pak'), v.t. [Colloq.]

پپرکړدن؛ په سته هوه؛ ناخنن:

(a road ~ed with cars)

jam session, کونگره موسیقای سهرین یی؛ ناهنگینگی سهرین یی

موسیقای جاز، که گه لیک جاز زیاد له یهک تپ موسیقای تپا (دهه دهه).

Jan., = January.

jangle (jan'g'l), v.i. (the bell ~ed.)

(١) دهنګینګی ناساز ليوهاتن:

(٢) شهرکردن؛ شهردهم کردن

v.t.

دهنګینګی ناساز ليوهاتن

n.

(١) قسمکردن به دهنګی بهرن (٢) دهنګی ناساز؛ دهنګی ناخوش

(٣) دهمه قالی؛ شهردهم؛ شهره دهنوک.

janitor (jan'i-tēr), n.

(١) دمرګاون؛ فمراش؛ بهردهست

-janitorial (adj.).

January (jan'u-er'i), n. Abbreviated Jan.,

رتبه ندان؛ مانګی

یه کم ی سال به یی سالن نامه ی زاینی.

Jap (jap), n. & adj. [Slang].

یابانی له روی سووکی یوه.

Japan (jə-pan'), n.

یابان؛ ژاپون

Japanese (jap'ə-nēz'), adj.

یابانی گه و زمان و کلتوری یابان

n.

(١) هاوولایه یی یابان؛ یابانی. (٢) زمانی یابانی.

jar (jār), v.i.

(١) دهنګینګی ناخوش ليوهاتن وه هی کراندن یا

لی خشانن؛ کراندن؛ لی خشانن (٢) (on ~). په سترکردن.

(٣) راوه شان؛ راته کان

(٤) بهمه کد دان؛ نه گونجان؛ شهرکردن؛ نا کوکی له نیواندا بوون.

v.t.

(١) راته کانن؛ راوه شانن:

(The earthquake ~ed many buildings.)

(٢) کراندن؛ لی خشانن.

(٣) خوړبه له دل دان.

n.

(١) کره کړ؛ دهنګی ناسازی لی خشانن یا کراندن.

(٢) راوه شان؛ راته کان:

(We felt a little ~ when the engine joined the train.)

(٣) خوړبه؛ راجله کان: (The bad news gave me a ~).

(٤) نا کوکی؛ دهمه قالی؛ بهمه کد دان؛ نه گونجان.

jar (jār), n.

(١) شوو شه؛ گوزه؛ دیزه؛ کوپه.

(٢) پر دهرینګی شوو شه یا گلین.

jar (jār), n.

توژن یا به ناستم کراوه (دهرګا): (on the ~).

jargon (jār'gən, jār'gon), n.

(١) قسمی تیکه لاوینګه لاو.

(٢) زمانینګی سهر که تیکه بشتنی گران بیت

(٣) زمانینګی دورو هګ یا تیکه لاو.

(٤) زمانینګی پر له زارواهی تاییه تی به پیشه یه که کهسانی تر به ناسانی

تنی نهګه: (the medical ~).

v.t.

دووان به زمانینګی که کهس به ناسانی تنی نهګات (یا له بهر تیکه لاو و

پیکه لاوی یا له سر زارواهی تاییه تی).

jell

jargonize (jār'gən-īz'), v.t. & v.i.

به زمانینګی پر له زارواهی

تاییه تی دووان یا نویسن.

jasmine, jasmin (jas'min, jaz'min), n.

یاسمین.

jasper (jas'pēr), n.

بهرینګی به نرخی سووړیاو، قاره یی، یا زمره.

jaundice (jōn'dis, jän'dis), n.

(١) زمره ویی.

(٢) دل پیسی و به خیلی و دل کره یی.

v.t.

(١) توویشی زهره ویی کردن.

jaunt (jōnt, jānt), v.t.

(٢) توویشی دل کره یی کردن بههزی دل پیسی و به خیلی یوه.

jaunty (jōn'ti, jän'ti), adj.

(١) پوښه؛ شوخ؛ تهرپوښ

(٢) قیت؛ بهکیم؛ دلخوش؛ بېبک؛ کیف قنج.

(٣) [Obs.] خانه دان؛ پروشت جوان.

-jauntily (adv.); jauntiness (n.).

javelin (jav'lin, jav'ə-lin), n.

(١) تیر.

jaw (jō), n.

(٢) تیرینګی سر تیری دارین (له مله ملای وهرن شدا به کار دیت).

(١) گاژن؛ شهریک؛ شهریکه.

(٢) دهمی گره؛ دهمی نامیرینګی وه که منګه نه.

(٣) دهمی دژل، گه، یا دهره نیک. (٤) [Slang] قسمی ناشرین و که ترانه.

v.t. [Slang].

قسم کردن.

v.t. [Slang].

سهره نشت کردن؛ شکادن.

jawbone (jō'bōn), n.

نيسکی شهریکه؛ شهریکه.

jawbreaker (jō'brāk'ēr), n.

شهریک شکین؛ (١) ووشه یه که

پرتاندنی یا ووتنی نژر گران بن به دم. (٢) نوقولی رمق.

jay (jā), n.

(١) قله باچکه. (٢) [Slang] که سینګی بن مینګی زورینژ.

jaywalk (jā'wōk'), v.t. [Colloq.]

له شقام بهرینه وه له شوینن

قسمه وه و بن گوئ دان به بهرینه یی بهرینه وه: (J-ing is illegal.)

-jaywalker (n.).

jazz (jaz), n.

(١) جاز؛ موسیقای جاز (٢) موسیقای سها

(٣) [Slang] جوش؛ قنج و قیتی.

(٤) [Slang] (١) قسمی هج و هج و بن مانا

(ب) فشه: (all that ~ about his adventures).

adj.

وهک موسیقای جاز.

v.t.

موسیقای جاز لیدان.

jazz up,

هینانه جوش؛ قسه پيوه نان؛ خوش و جوان کردن؛

به هرات پيوه کردن (مه جان)؛ خیرات کردن؛ گورج کردن وه.

jazzy (jaz'i), adj.

(١) وهک موسیقای جاز؛ جازی.

(٢) [Slang] به جوش؛ خوش؛ گهرم؛ بهکیم.

(١) به ته نگو ههاتو؛ به ووریایی پارینګر:

jealous (jel'əs), adj.

(١) به ته نگو ههاتو؛ به ووریایی پارینګر:

(A man is ~ of his rights.)

(٢) دل پیس: (a ~ wife, husband, etc.).

(٣) به خیل؛ به خیلی پن بهر.

jealousy (jel'əs-i), n.

(١) دل پیسی. (٢) به خیلی؛ به خیلی پن بردن.

jean (jēn, jān), n.

(١) جوړه قوماشینګی که تانی نه ستوری قایم.

(٢) پاتو لیک که له قوماشه دروستګرایت.

jeep (jēp), n.

جیب.

jeer (jēr), v.t. & v.i.

مووھا؛ گالته پیکردن؛ گالته پیکردن.

Jeovah (ji-hō'və), n.

مووھا؛ گالته پیکردن.

jeune (ji-jōn'), adj.

خودا؛ خوا؛ یزدان.

(١) نابوژو؛ بن کهک (خوارده منی).

(٢) ووشو و بن تام؛ ناخوش: (a ~ story, lecture, etc.).

(٣) مدالنه (پروشت)؛ هرنه یی: (a ~ behavior).

Jekyll and Hyde,

که سینګی سروشت دوفاقی؛ که سینګ که هر

دهمه به جوړیک رفتار بنوینن.

jell (jel), v.t. & v.i. [Colloq.]

(١) بوون یا کردن به جهلاتین یا

jelly

شیرینی یەکی جەلاتینی (٢) مەیین؛ دەق بەستنا؛ خۆگرتن؛ توندبوونەوه:

(Our plans haven't ~ed yet.)

n. [Colloq.],

jelly (jel'i), n.

jelly-bean (jel'i-bēn), n.

jelly-fish (jel'i-fish), n.

(١) ماسی عەرەلیقە.

(٢) [Colloq.] کەسێکی بوودەن؛ کەسێکی بێ غیرەت.

jeopardize (jep'er-diz), v.t. خستە مەترسییەوه:

(The soldier ~ed his life to save his comrade.)

jeopardy (jep'er-di), n. (١) مەترسی؛ لە مەترسیدا بوون:

(to be in ~; to put someone's life in ~)

(٢) مەترسی تارانبارکردن لە دادگادا.

jerboa (jēr-bō'a), n. گیاندارێکی بچووک بە بازو و دەپوات لە مشک

دەچێت

jerk (jürk), v.t. (١) تەکان پێدان؛ پاوەشاندا پال پێوێنان و پاکشان و

بادان بە قایم؛ هەلبەزودابەز پێکردن.

(٢) (~ out)، نە هەناسە برکێ و پەلە ووتن.

(٣) هەلبەزودابەزکردن. (٤) فرین (چاو، ماسولکە)؛ فرتەفرت کردن.

(٥) تەکان؛ پاوەشان؛ پال پێوێنان و پاکشان

(٦) فرین (چاو، ماسولکە)؛ فرتەفرت. (٧) [Slang]. کەسێکی نالەبار و

بێ باوەج و بێ فەر و گەر و هیچی چاک لە دەست نەهاتوو.

-jerky (adv.); jerkiness (n.).

jerk (jürk), v.t. توێ کردنی گۆشت و وشک کردنەوهی و هەلگرێتی.

n. گۆشتی توێ توێ کراری و وشک کرانە (بەتایبەتی گۆشتی گاو مانگا).

jerk (jür'ki), adj. (١) هەلبەزودابەرکەر؛ پڕ لە تاسە.

(٢) فرتەفرتکەر (ماسولکە).

jerk (jür'ki), n. گۆشتی گاو مانگای توێ توێ کراری و وشک کرانە.

jersey (jür'zi), n. (١) قوماستێکی بەرمی چنراوی خوری یا ئاوریشمی

کشان ٢. بلووسیک لەم قوماشە کرابێت (کەشتیپەوان و وەرزشکاران

لەبەری دەکن) ٣. بلووسیک چنراوی تەسک.

jest (jest), n. (١) توانج؛ لاپلار؛ پلار. (٢) نوکتە.

(٣) گانە (~ to say something in)

(٤) کەسێک یا شتێک کە مایە پێکەنین و گانە پێکردن؛ گانەچی خەڵک.

(٥) [Obs] (٦) کاریکی گرتن. (ب) چیرۆکی فەشە.

v.t. (١) توانج تێگرتن؛ کلک پێوەکردن؛ پلار تێگرتن.

(٢) گانەکردن؛ نوکتەبازی کردن.

jester (jes'tēr), n. گانەماز؛ نوکتەباز (بەتایبەتی کەسێکی نەنتیکە کە

پێشە قۆشەبازی و نوکتەبازی بوو لە گۆشتی پاشاکانی سەدهی

ناوەراستدا

Jesuit (jezh'ōō-it, jez'ū-it), n. (١) جەزویی نەندامی لقیکی

نایبی خاچ بەرستی کە ناری "جەزویت" ه. (٢) [~]: کەسێکی فێلباز.

Jesus (jē'zəs), n. عیسا

jet (jet), v.t. & v.t. (١) فێقەکردن؛ بە گوژم هاتنەدەرەوه لە کونیکی

تەسکەوه

(٢) فێقە؛ فێقەیی ئاو یا شەلی تر. (٣) لولە؛ دەم (بۆری)؛ ئاوپێژن.

(٤) فێقەیی فێشکەدار

jet (jet), n. (١) ئەزایەکی پەشی پەقە خەشلی ئی درووست دەکێ.

(٢) پەشێکی بریقەدار؛ قەترانی پەش.

adj. (١) لەم کاترا پەشە بریقەدارە درووستکراوە. (٢) پەش؛ پەشی قەترانی.

jet airplane, jetliner, فێقەیی فێشکەدار

jetblack (jet'blak), adj. پەشی بریقەدار

jet-propelled (jet'prə-peld), adj. بە ئامێری فێشکەدار

ئێ دەخوێرێت.

jet propulsion, لێخوێن بە مەکیەیی فێشکەدار (فێقە، کەشتی).

jihad

بەلەم.

jet stream,

(١) تەرۆژی بایەکی بەهێز

(٢) دووگەلی دزای فێقەیی فێشکەدار.

jetsam (jet'səm), n. (١) باریکی فێندراو لە کەشتی یا فێقەیی کە کاتی

ناکاویدا بۆ بار سووک. (٢) باریکی فێندراوی وەها کە ئاو پای بەمانتە کەناری

دەریا. (٣) شتومەکی فێندراو

jettison (jet'sən, jet's-z'n), n. (١) فێندانی باری فێقە و کەشتی

لە کاتی ناکاویدا بۆ بار سووک کردن. (٢) باری وەها فێندراو.

v.t. (١) فێندانی باری فێقە و کەشتی لە کاتی ناکاویدا بۆ بار سووک کردن

(٢) فێندانی شتی بێ کەلک.

jetty (jet'i), n. (١) دیواری بەرەبەستی بەرزای دەریا و پاراستنی بەندەر.

ئەسکەلە، یا کەناری دەریا (٢) مۆلگە کەشتی.

jetty (jet'i), adj. پەشی قەترانی؛ زۆر پەشو و بریقە.

Jew (jōō), n. جوولەکە؛ جوو.

jewel (jōō'al), n. (١) خەشڵ؛ گەمەر.

(٢) کەسێک یا شتێکی زۆر خۆشەویست و بەرخ

jeweler, jeweller (jōō'al-ēr), n. زەمەرنگەر.

jewelry, jewellery (jōō'al-ri), n. خەشڵ.

Jewish (jōō'ish), adj. می جوولەکە؛ تاییبەتی بە جوولەکە

(١) گەرەکی جوولەکان؛ گەرەکی جوولەکە.

Jewry (jōō'ri), n. (٢) گەل جوولەکە؛ جوو زبانی. (~ American Jew)

jibe (jib), v.t. (١) لادانی بایەوانی کەشتی لە لایەکی کەشتی یەکەوه بۆ

لاکە تری. (٢) گۆزینی رێبازی کەشتی بۆ پوو پێ گۆزینی بایەوانەکی

(٣) [Colloq.]. گونجان؛ رێکەوتن لە گەل یەک؛ یەککەوتن (بیروپ).

(Our views don't ~.)

v.t. (١) لادانی بایەوانی کەشتی لە لایەکەوه بۆ لایەکی تر

(٢) رێباز بە کەشتی گۆزین بۆ پوو پێ گۆزینی بایەوانەکی.

n. (١) لادانی بایەوانی کەشتی بایەوان لە لایەکەوه بۆ لایەکی تر.

(٢) رێباز گۆزانی کەشتی بۆ پوو پێ گۆزینی بایەوانەکی.

jibe (jib), v.t. & v.t. گانەپێکردن؛ پێ پێکەنین

n. گانەپێکردن؛ گانە؛ قەشەری.

jiffy (jif'i), n. [Colloq.], مەناسەیک؛ ماوەیەکی زۆر کەم یا کورت:

(done in a ~; I'll be back in a ~.)

jig (jig), n. (١) هەلبەرکێ یەکی بە جۆش و پڕ لە هەلبەزینەوه.

(٢) مۆسیقای هەلبەرکێ یەکی وەها. (٣) جۆرە قولاپێکی پاوەماسی.

(٤) ئامێرێک کە بە پاوەشاندا کاری پێ دەکێ (بێژنگی پاکردنەوهی کاترا.

سمۆی ئەلەکتریک). (٥) [Slang]. یاری؛ فێل؛ گانە.

v.t. & v.t. (١) هەلبەرکێ بە جۆش. (٢) پاوەشاندا لە بێژنگ دان.

the jig is up, [Slang], کار لە کار ترازو؛ یاری تەواو.

jigger (jig'ēr), n. (١) سەمەکی بە جۆش.

(٢) پێوانە یەکی بچووک بۆ پێوانی خواردنەوهی سەرخۆشکەر.

(٣) هین؛ ئامێرێک یا شتێک کە ئاوەکە نەزانی یا لە بیرچووین.

(٤) دارێکی کورتی سەر ئاسنینهی گۆلف.

(٥) جۆرە قولاپێکی پاوەماسی. (٦) بێژنگی کاترا پاکردنەوه.

(٧) (١) بایەوانێکی بچووک. (ب) خولخولکە کە پێکێردنی بایەوانی کەشتی.

(ج) بەلەمێکی بایەوانی بچووک.

(د) تەرەزی پێشەوهی بەلەم یا کەشتی بایەوانی.

jiggle (jig'l), v.t. & v.t. لەزانەوه؛ لەرینەوه.

لەرە؛ لەزانەوه.

jigsaw (jig'sō), n. مشارێکی دەم باریکە بۆ برینەوهی شت بە

خواروخێچی.

jigsaw puzzle, مەتەل یا یاری یەکە بریتی بە پارچە دار یا مەتەل

خواروخێچ کە ئەگەر بە راستی بنرێن بە یەکەوه شێوەیەکی ئێ دەردەچن.

jihad (ji-hād'), n. (١) خەباتی ئایینی.

(٢) خەبات کردن بۆ یا دژی بیروباوەریک.

(۴) بەكارهيناننى پلەويايەي خۇ بۇ سودى تايىيەتى.

(۱) شتومەك كرىن لە كارگەر فروشتەنەوى بە تەك فروشان.

(۲) قۇتتەرات وەرگرتن دانەوى بە قۇتتەرات بە خەلگى تر! دەلانى كرىن

(۳) جىيەجىكرەنى كاروبارى گشتى يا رەسىم، بە ئاپاكي بۇ سودى خۇ.

(۴) بە كرى دان (ئەسپ، ەمرەبانە).

بە يەك يەك، دانە دانە، پارچە پارچە، يا جيا جيا (كرەنى

كارىك بە پارە).

ھەموو جۇرە فرمائىك! كارى ھەمچەشەنە:

odd jobs, (to work at odd jobs)

(۱) [Colloq.]، لەكاتى ئىش كرىندا.

(۲) [Slang]، بە تەنگ فرمان يا ئىركى سەرشانەو ھاتو! بە دل ئىش كرىدو.

(۱) دەلانى: كەسبىك كە شتومەك بە كۇ دەكرىو

دەمىرۇشتەنەو بە تەكفروش

(۲) كەسبىك كە دانە دانە يا يەك يەك ئىش بە قۇتتەرات دەكرىو دەيكات.

(۳) كەسبىك كە كارى رەسىم بە ئاپاكي بەگاردەھىننى بۇ سودى خۇ.

(۴) دەلانى بېواشەي دارايى

ئەسپ سوارى پىشېركىنى ئەسپ.

(۱) ئەسپ سوارى كرىن لە پىشېركىنى ئەسپدا

(۲) كرى كرىن! فېل كرىن! دەستېرىن

(۳) ھانۋەرە كرىن يا فېل كرىن بۇ جىي باش كرىن، سود دەسكەوتن يا

خۇ پىشېكست: (The candidates were ~ing for position.)

ئارگەل بەند (وەرئىشار لەبىرى دەكرەن):

پىشەل بەند! بەرموسلەن بەند.

jocose (jō-kōs'), adj.

(۱) ئەنتىكە! گالتە! سەير

(۲) گالتەباز! ئەنتىكە! سەيرخۇش.

jocosity (jō-kos'ə-ti), n.

(۱) سەيرخۇشى! نوكتەبازى! گالتەبازى.

(۲) نوكتە! شتىكى ئەنتىكە يا سەير.

jocular (jok'yoo-lēr), adj.

(۱) گالتەباز! ئەنتىكە! سەيرخۇش!

قۇشە. (۲) گالتە! بە گالتەو! نوكتە.

jocularity (jok'yoo-lar'ə-ti), n.

(۱) گالتەبازى! نوكتەبازى

(۲) نوكتە! گالتەبەك.

jocund (jok'ənd, jō'kənd), adj.

دەم بە پىكەنن! دلخۇش!

پووخۇش.

jocundity (jō-kun'də-ti), n.

(۱) دلخۇشى! پووخۇشى.

(۲) كارىك يا ووتەيەكى دەم بە پىكەننەنە.

jog (jog), v.t.

(۱) پال پىئەنان، پاتەكاندن، يا راوەشانەن بە ئەسپايى.

(۲) سىخورەمەلەيدان. (۳) بىرخستەنەو! ھىنانەو.

(۱) پاكردن لەسەرخۇ! لۇقەكرەن! ھەرەلەكرەن:

(I ~ five times a week.)

(۲) (~ on; ~ along)، لەسەرخۇ پۇششتن يا بەردەوام بوون.

n.

(۱) سىخورە! پال پىئەنان يا پاتەكانىكى بە ئەسپايى.

(۲) لۇقە! پاكردىكى لەسەرخۇ! ھەرەلە.

jog (jog), n.

(۱) دەپۇقن! چوكلە! نوک: (a ~ in the wall).

(۲) لادان يا پىئ گۇپىنىكى كوتوپىرى.

v.t.

joggle (jog'l), v.t. & v.i.

پاوەشانەن يا پاتەكانەن بە ھىواشى

پاوەشانەن يا راتەكانەننىكى ھىواش.

n.

(۱) چال و زمانە بۇ كرىنى دو دار يا بەرد بۇ

بەيەكدا چوون و لىكەدان. (۲) چال، قلىش، يا زمانەيەك بۇ ئەم لىكەدان.

v.t.

jog trot,

(۱) لۇقە! پاكردىكى لەسەرخۇ! ھەرەلە.

(۲) لەسەرخۇ كرىنى كارىك.

John Doe,

(۱) كەسبىكى خەيالى يا ئەناسراو! فلان كەس! فلان و فېسار.

(۲) كەسبىكى سادە يا ئاسايى.

John Hancock, John Henry,

ئىمزا يا مۇرى كەسبىك.

jillion (jil'i-on), n.

ژمارەيەكى بى سنوور! ژمارەيەكى لە ژماردن

ئەھاتو

jilt (jilt), n.

ئافرەتەك كە دلدارەكەي بەجى دەھىلنى پاش ئەوى بەلنىنى

خۇشەويستى پىن دەدات.

v.t.

بەجىئەشتن يا واز لە دلدار ھىنان پاش بەلنىنى خۇشەويستى پىدانی

(When he lost his money she ~ed him.)

Jim Crow (jim'krō), (Colloq.)

(۱) رەگەزىپرستى دژى

قولەپەش ۲ [Slang]، قولەپەشتىك: لە پۇوى سووكىيەو.

jingle (jin'g'l), v.t.

(۱) زىنگانەو (زەنگ، پارەي وورە... ھتد)!

زىنگەزىنگ كرىن! زىنگەھاتن! ھارەلنەھاتن

(۲) يەك ئاوار يا يەك ئەو! بوونى ھۇنراو

v.t.

زىنگانەو: زىر ئ ھەلسان! ھارە ئ ھەلساندن

n.

(۱) زىنگە! زىر! زىرەزى! زىنگانەو! ھارە

(۲) ھەلبەستىكى يەك ئاواز

jingo (jin'gō), n.

كەسبىكى ھەنگاوەرو شۇقنىنى

adj.

شۇقنىنى و ھەنگاوەر

by jingo!, [Colloq.]

سۆزىندىكى بىن مانايە لەسەر سووربوون يا

سەرسامى دەگەيەنیت.

-jingoist (n.); jingoistic (adj.).

jingoism (jin'gō-iz'm), n.

شۇقنىنى و ھەنگاوەرى.

jink (jɪŋk), v.t.

خىرا پاكردو زو زو پىچكرەنەو بۇ دەربازبوون لە

دەست شتىك يا كەسبىك

n.

(۱) خۇ ئ لان! (كە كوتوپىر پىچكرەنەو).

(۲) (pl) شەپەشق! زىمەزى! گالتەرەگپ

jinn, jinni (jin), n.

جىنكە

jinx (jɪŋks), n. [Slang].

كەسبىك يا شتىكى بەدووم

v.t. [Slang].

بەختى رەش بۇ ھىنان! نوشتەلەكرەن (to put a ~ on).

jitter (jit'ēr), v.t. [Slang].

(۱) جىرت و فرت كرىن! ھاتن و چوون بە

جىرئانە ۲ سەماكرەن بە جۇش

the jitters, [Slang].

جىرت و فرت! جىرئى! بىن ئارامى! سەرشتىنى.

jitterbug (jit'ēr-bug), n. [Slang].

سەماكرەنكى بە جۇش بە

مۇسقىقاي جان.

v.t. [Slang].

سەماكرەن بە جۇش بە مۇسقىقاي جان.

jittery (jit'ēr-i), adj. [Slang].

بە جىرت و فرت! جىرئى! جىرت و فرتكرە.

بىن ئارام

jive (jɪv), n. [Slang].

(۱) گالتەرەگپ كرىن لەلايەن جازلەدەرەو لەكاتى

مۇسقىقايئەكەد (۲) زمانى تايەبەتى بە جازلەدەرەو گوپكرانى

(۳) مۇسقىقاي جان ۴: دىرۇ! قسەي ھىچ و پوچو بە ھەلەبەر! گالتە.

v.t. [Slang].

(۱) مۇسقىقاي جاز لىدان (۲) سەماكرەن بە جان

(۳) گالتەكرەن! دىرۇكرەن

v.t. [Slang].

دىرۇ لەگەل كرىن! گالتە لەگەل كرىن

job (job), n.

(۱) فرمان! كار! ئىش.

(۲) كارىكى تايەبەتى كە بە كرى يا بە پارە دەكرىت.

(۳) (۱) نەو شتەي كارى لەسەر دەكرى (ب) ئەنجامى كارەكە.

(۴) پلەويايە! كاربەدەستى.

(۵) نەرك! نەركى سەرشان:

(It was her ~ to get her younger brother ready for school.)

(۱) [Colloq.]، كارىك يا ئىشنىكى گران.

(۲) [Colloq.]، بار! چۇئىتى.

(۳) [Colloq.]، تاوان (بەتايەبەتى دىزى يا مال بىرىن).

(۴) [Colloq.]، كارىك كە بە پووالەت بۇ سودى گشتى كرايىت، بەلام

لە راستىدا بۇ سودى خۇ كراو

(۵) [Colloq.]، زيان لىدان! زيان! ئازاردان.

v.t.

(۱) كارى ھەمەچەشەنە كرىن. (۲) بە يەك يەك، پارچە پارچە، يا دانە دانە

ئىش كرىن (۳) دەلانى كرىن

Johnny-on-the-spot (jon'i-on'tha-spot^h), *adj.* همیشه ناماده

n. كەسنىكى ھەمىشە نامادە.
joie de vivre (zhwá'da-vēvr'), [Fr.], خوشى ژىن! پايباردن! كەيف

join (join), *v.t.* (۱) پىنگەۋەستەن! پىنگەۋەلگەندەن! دانەدەم.
(۲) يەكگەرتن! يەك پىنگەرتن: (to ~ forces; to ~ in marriage).
(۳) چۈنەنە پىزەۋە! چۈنەنە! بۈيۈن يە ئەندام يا بەشىكەلە:
(He ~ed a labor union.)

(۴) لىكەندەن! بۈيۈن يە يەك: (The path ~s the highway).
(۵) ئەگەندەن! بۈيۈن يا چۈنەن! ھاۋدەمى كەردن: (J ~ me in a walk).
(۶) كەپانەنە بۇ شۇيىنى خۇ: (The soldier ~ed his regiment).
(۷) [Colloq.] بى تەننىشت يەكەۋە بۈيۈن! ھاۋ سىنۇر بۈيۈن.

(۸) لىكەندەن (ئەندەنە).

v.t. (۱) بەيەكگەيشتەن! لىكەندەن.
(۲) چۈنەنە پىزەۋە! بۈيۈن يە ئەندام تىدا.
(۳) بەشدارى كەردن (to ~ in the conversation, singing, etc.).
n. (۱) لىكەندەن! بەيەكگەيشتەن.

(۲) جىنى لىكەندەن يا بەيەكگەيشتەن.
joinder (join'dēr), *n.* (۱) بەيەكگەيشتەن! لىكەندەن! بۈيۈن بەيەك.
(۲) بۈيۈن بەيەكى چەند داۋاجىيەك يا داۋا لەسەركراۋىك (دادگەرى).
joiner (join'ēr), *n.* (۱) بەيەكگەيشتەن (مىۋە، شەت). (۲) دارتاش.
(۳) [Colloq.] كەسنىك كە بېنى يە ئەندام لە گەلىك پىنگەۋەدا يا خۇي پىن ياندە ھەپەسىرى.

joinery (join'ēr-i), *n.* (۱) دارتاشى (۲) شى دارتاش درووستكەرى.
joint (joint), *n.* (۱) جىنى بەيەكگەيشتەن! دوو شەت

(۲) چۈننىتى ئەم بەيەكگەيشتەن (۳) پارچەيەكى لەيەكەداۋ لەگەل پارچەيى تەردە.
(۴) پارچەيەكى گەۋرە گۇشت بە ئىسقامەۋە (۵) ئەنجامە.
(۶) جۈمگە: خەرتەك. (۷) جىنى لىق لىبۇنەمەي لىقەك.
(۸) درزى نەرد يا تاۋىز (زەمىنناسى). (۹) [Slang] خانۇ! مال.
(۱۰) [Slang] چىشتاخەنە، بار، تىياتىر، يا چاپخانەيەكى ھەزەنەمەۋ
ئاربانگ نەختەك خەپ (۱۱) [Slang] جگەرى مەريوانە

adj. (۱) ھاۋكات! ھەمان كات.
(۲) دووقۇلى! دوولايى: (a ~ communique).
(۳) ھاۋبەش! ھى دوو بەشدار يا زىياتر: (~ property).
(۴) بەشدار! ھاۋبەش. (a ~ owner).

v.t. (۱) بەيەكگەياندەن يا پىنگەۋەستەن (بە ئىنجامە).
(۲) گۇشت بىرىن بە ئىسقامەۋە! جىياكەردەنەۋە لە جۈمگەدا.
out of joint, (۱) لە جى چۈۋ! لە خەرتەك چۈۋ! لەيەك تەۋازاۋ.

(۲) پەشنىۋا! شىۋاۋ! شىرازە تىكچۈۋ.
ھىسابى ھاۋبەشى يا دووقۇلى بانق.

joint account, لىۋنەي دووقۇلى يا زىياتر.

joint committee, پىنگەۋە! بە دووقۇلى! بە ھاۋبەشى! بە كۇمەل.

jointly (joint'li), *adv.* بىيەرى دووقۇلى (لەلەين دوو لىق پەرىلەمانەۋە).

joint resolution, ئىستىمارە باجى دەسكەۋىتى ئۇن مىردىك بە دووقۇلى.

joint return, ئەك بە حىا جىيا

jointure (join'chēr), *n.* بەجىيشتەن زەۋى ۋازار لە ۋەسىيەتنامەدا

joist (joist), *n.* دەستەك! نىرگە

joke (jök), *n.* (۱) نوكتە! ۋەتەيمكى ئەنتىكە يا سەير
(۲) گالته! گەمە. (۳) كەسنىكى گالتهچى يا ھىچۋېچۋ! شىتىكى ھىچۋېچۋ

بى بايەخ.

v.t. (۱) نوكتە ۋەتەن! نوكتە بازى كەردن. (۲) گالتهكەردن! بە گالتهۋە ۋەتەن.

v.t. گالتهپىنگەردن! كەك بىۋەكەردن! پىن پىنگەندەن.
no joke, بىن گالته! مەسەلەكە گالتهلى لەگەل ناكىرى

practical joke, پەنگە! پەنگ پىدان! گالتهپىنگەردىك كە ھەر بە دەم
نەبىت، بەلگەۋە كەردارىشى لەگەل بىت:

(to play a practical joke on someone)
joker (jök'ēr), *n.* (۱) نوكتەچى! نوكتە باز! گالته باز! قۇشەمەچى.

(۲) گىرۋىگىرىكى شارۋە (۳) مەرجىك يا بەندىكى شارۋە لە ياسايەكدا
(۴) جۈكەر (قۇمان).

jollify (jol'a-fi'), *v.t. & v.i.* دىلخۇش كەردن

jolliness (jol'i-nis), *n.* - **jollify**.

jollity (jol'a-ti), *n.* (۱) كەيف قىچى! بە كەيفى
(۲) ئاھەنگ! زەماۋەندە.

jolly (jol'i), *adj.* (۱) بە كەيف! كەيف قىچ! پووخۇش
(۲) [Colloq.] خوش (كات بەسەرىدەن): (to have a ~ time).

adv. ئۇر! بە تەۋاۋى: (~ well).

v.t. & v.i. [Colloq.] (۱) دىلخۇش كەردن (بە نوكتە ۋە مەرايى... ھتە).

(۲) كەيف خۇش كەردن. (۳) گالتهپىنگەردن! پىن پىنگەندەن.

jolt (jōlt), *v.t.* (۱) پاۋەشاندەن! پاتەكەندەن! لەرانەۋە! تاسەپىنگەردن:

(The old car ~ed its passengers as it went over the rough road.)
(۲) شەۋەندەن! تىكەندەن.

v.t. پاۋەشاندەن! پاتەكەندەن! لەرانەۋە! تاسەپىنگەردن.

n. (۱) تەكان! پاتەكان! پال! لەرانەۋە! پاۋەشان! تاسە.
(۲) شەۋەندەن! تىكچۈۋەن! خۇرپە! داچەكەن! پاتەكان (ھەست).

(The news gave us all a ~.)

jolty (adj.), (۱) "يونس" يە يامبەر

Jonah (jō'nə), *n.* (۲) بەشىكەلە! "ئىنجىل" ي كۇن. (۳) كەسنىكى بەدووم.

jongleur (jon'glēr), *n.* شايەرتكى گەۋەك.

Jordan (jôr'd'n), *n.* (۱) بۇيەرى ئوردون. (۲) ئوردون.

Jordan almond, ئوقۇلە بادەمى

jostle (jos'l), *v.t. & v.i.* پالەپەستۇ كەردن! پال بەيەكەۋە نان.

n. پالەپەستۇ! پال! پال نان

jot (jot), *n.* نەخت! تۇز! نەختال! دەك! تۇسقال:

(She doesn't care a ~ for him.)

v.t. (~ down), ئوۋسىن! تۇمار كەردن (تېيىنىيەكى كورت):

(to ~ down a note, remark, name, etc.)

journal (jūr'n'l), *n.* (۱) بىرنامە! يادنامەي پۇژانە! يادداشت.

(۲) پىراۋى بىرنامە. (۳) كارنامەي كۇۋ، پەرىلەمان، كۇمىتە، يا پىنگەۋەك

(۴) تۇمارى پۇژانەي كەشىيەك. (۵) پۇژنامە.

(۶) گۇۋار (۷) تۇمارى پۇژانەي دەزگايەكى بازىگەنى

(۸) پاگەر يا جىنى پاگىرپۇنى تەۋەر (مەكىنەگەرى)

journalise (jūr'n'l-ēz', jūr'n'l-ēs'), *n.* شىۋازى نوۋسىنى

پۇژنامە! گۇۋار

journalism (jūr'n'l-iz'm), *n.* (۱) پۇژنامەگەرى! پۇژنامەچىتى.

(۲) نوۋسىنى پۇژنامە! گۇۋار

(۳) پۇژنامە! گۇۋار

journalist (jūr'n'l-ist), *n.* (۱) پۇژنامەگەر! پۇژنامەچى.

(۲) يادداشت نوۋس! بىرنامەي پۇژانە نوۋس.

-journalistic (adj.); **journalistically** (adv.), تۇمار كەردن (لە بىرنامە، يا

تۇمارى پۇژانەي دەزگايەكى بازىگەنىدا).

journey (jūr'ni), *n.* گەشت! گەران:

(a ~ of three days; a three days' ~; to make a ~; to go on a ~).

v.t. گەشتكەردن! گەران! چۈن بۇ شۇيىنىك.

journeyman (jūr'ni-mən), *n.* (۱) كىركار! كارگەر.

- (۲) سەرىشكە (ياری، ئاڭۇكى، مەملە).
(۳) ھەلسەنگىنەر؛ پاك و پىس كەر؛ شارەزا:
(*a good ~ of horses, books, music, etc.*)
۱. ۱. دادپەرسىن؛ دادپەرسى كەرن؛ دادگەرى كەرن.
(۲) سەرىشكى كەرن؛ خستىن بە لايەكدا (مەملە، ئاڭۇكى)؛ بېيار لەسەر دان.
(۳) فەرمان دەرگەرن؛ فەرمان دان.
(۴) ھەلسەنگەندىن؛ پاك و پىس كەرن؛ را دان دەرپارە.
(۵) سەرزەنشە كەرن؛ لۇمە كەرن؛ خەتتار كەرن:
(*"J-- not that ye be not ~d."*)
(۶) بە باشتى زاننى: (*We ~d it better to start at once.*)
judgeship (jujʹʃip), n. پەلو فەرمانى دادگەر؛ كاروبارو ئەركى
سەرىشنى دادومر.
judgement (jujʹmənt), n. (۱) بېيار.
(۲) بېيارى دادگا: (*The ~ was against him.*)
(۳) قەرزىك لە ئەتجامى بېيارى دادگا.
(۴) سزاي خوارگە.
(۵) سەلىقە؛ بىزچونىكى باش؛ تواناي پاك و پىس كەرن:
(*a man of good ~*)
(۶) را: (*in my ~*).
judgement day, Judgement Day, پۇژى قىيەمەت؛
پۇژى داوهرى.
judicatory (jooʹdi-kə-tôr-i, jooʹdi-kə-tō-ri), adj. دادگەرى؛
دادپەرسى؛ دادى.
(۱) دادگا. (۲) دەرگاى دادگەرى؛ دەرگاكانى دادومرى بە كۆمەل.
judicature (jooʹdi-kə-chēr), n. (۱) دادپەرسىن؛ دادگەرى.
(۲) پەلو دەسەلاتى كارى دادپەرس.
(۳) پادەى دەسەلاتى دادگايەك يا دادپەرسىك. (۴) دادگا.
(۵) دەرگاى دادگا دادپەرسان بە كۆمەل.
judicial (jooʹdishʹal), adj. (۱) دادى؛ دادگايى؛ دادگەرى؛
(*the ~ system*)
(۲) بە فەرمانى دادگايەك يا دادگەرىك كراو.
(۳) دادپەرسى؛ دادگەرى. (۴) بۇ دادگەر دەشت.
(۵) دەرگاى دادپەرسە؛ بە سەلىقە و بىن لايەن و ژىر لە بېيارداندا:
(*a man with a ~ mind*)
judicially (adv.).
judiciary (jooʹdishʹi-er-i, jooʹdishʹer-i), adj. دادگەرى؛
دادى؛ دادگايى.
(۱) دەرگا و دەسەلاتى دادگەرى (كە بەشىكە لە دەسەلات و دەرگاكانى مىرى):
(*The ~ must be independent.*)
(۲) دادپەرسان؛ داگەران.
judicious (jooʹdishʹəs), adj. ژىر؛ پاك و پىس كەر؛ عاقل؛
تىگەيشتور.
judiciously (adv.); judiciousness (n.).
judo (jooʹdō), n. جودو؛ ژۇرانبازى يابانى.
(۱) دەرئىكى گلىن، شووشە، يا كانزابى (سوراحى، شووشە،
گۆزە، لوولنە، مەسىنە، شەرىپ، دىزە). (۲) [Slang]، بەندىخانە؛ زىندان
(۱) كەرن سوراحى، شووشە، يا لوولنە.
(۲) لىئان يا كۆلەند لە دەرئىكى سەرتراو.
(۳) [Slang]، خستەن بەندىخانە.
juggle (jugʹl), v.t. (۱) يارى كەرن بە تۆپ و چەقۇز شتى وەھا بە
ھەلدانان بە ھەوادا و گرتەوھيان و ھەلدانەوھيان. (۲) جىن گۆپكىن پىنكەرن؛
ئازوگۆز پىنكەرن؛ دەستكارى كەرن بە نيازى خەلەتاندن و سوودى خۇش
(*The cashier ~ed the figures to show a profit.*)
۱. ۱. ھەلدانى تۆپ و چەقۇز شتى وەھا بە ھەوادا و گرتەوھيان و ھەلدانەوھيان
بىن ئەرەى بىكەنە سەرزەوى.

- (۲) تازە وەستا؛ كارگەرىكى كارامە يا شارەزا
journeywork (jūrʹni-würk), n. كارى كارگەرىكى شارەزا.
joust (just, joust, jōöst), n. (۱) شەرەتەرىكى راستەقىنە يا دىڭ
لەئىوان دوو سوارچاكا بە سوارى ئەسپەرە.
(۲) (pl.) كى بىركى؛ مەملە؛ پىشپىرگى.
۱. ۱. شەرەتەرىكى بە راستى يا دىڭ (لەئىوان دوو سوارچاكا بە سوارى
ئەسپەرە)
Jove (jōv), n. گەرەخوداى ئەفسانەى پۇمانى.
by Jove!، (سوئىدىكە سەرسامى يا لەسەر سووربۇون دەرەبەرى).
jovial (jōʹvi-əl), adj. (۱) تايىبەتى بە گەرەخوداى ئەفسانەى
پۇمانى (ب) تايىبەتى بە ئەستىزەى كاروانگەر "جۇپىتەر".
(۲) پووخۇش؛ دەم بە پىنگەنى؛ بەكەيف.
joviality (jōʹvi-əlʹti), n. پووخۇش؛ دەم بە پىنگەنى؛
كەيف خۇش
jowl (joul, jōl), n. (۱) شەرىلگى خوارە بە چەناگەر بومەتەرە
(۲) پومەت
jowl (joul, jōl), n. (۱) غەبەبەى مۇڭ (۲) غەبەبەى گاومانگا
(ب) چەرمى نەرملى بالندەى وەك مەرىشكە كەلەشتىرە قەلەموون.
(۳) سەرومى ماسى.
joy (joi), n. (۱) خۇش؛ شادى؛ دلخۇشى
(۲) ھۆ سەرچاوەى شادى. (۳) شادى دەرپەرىن
۱. ۱. دلخۇش بور؛ شادبۇون؛ كەيف پىن ھازى.
(۲) دلخۇش كەرن؛ شادكەرن [Archaic]. پىن خۇش بۇون
joyful (joiʹfəl), adj. (۱) شاد؛ بەختيار؛ دلخۇش: (*a ~ person*).
(۲) خۇش دەنگوباس؛ دلخۇشكەر: (*~ news*).
-joyfully (adv.); joyfulness (n.).
joyless (joiʹlis), adj. (۱) خەمبار؛ غەمگىن؛ مات.
(۲) ناخۇش دەنگوباس.
-joylessly (adv.); joylessness (n.).
joyous (joiʹəs), adj. = joyful.
-joyously (adv.); joyousness (n.).
joy ride, گەرانتە بە بوتومبىل (بەتايىبەتى ھەر بۇ كەيف و خىزىرى
بىنباكانە.
Jr., jr. = junior.
jubilant (jooʹbʹl-ənt), adj. زۇر بەكەيف؛ دلخۇش؛ شاد؛ گەشكەدار:
(*A ~ crowd welcome him.*)
-jubilantly (adv.).
jubilate (jooʹba-lāʹtē, jooʹba-lāʹtē), v.t. لە خۇشید؛ دەنگ
گىپان؛ كەيف خۇشى دەرپەرىن.
jubilation (jooʹbʹl-āʹshən), n. (۱) دلخۇشى؛ خۇشى (بە بۇنەى
سەركەوتنەو) (۲) ئاھەنگو زەماوەند (بە بۇنەى سەركەوتنەو).
jubilee (jooʹbʹl-ēʹ), n. (۱) ياد. بەتايىبەتى: (۱) يادى پەنجا سالە
(*golden ~*)
(ب) يادى بىست و پىنچ سالە: (*silver ~*)
(ج) يادى شەست يا خەفتا و پىنچ سالە: (*diamond ~*).
(۲) لىخۇشبوونى پايا لە گوناھباران ھەموو بىست و پىنچ سال جارىكە؛
ماوھى نە لىخۇشبوونە (۳) كاتى ئاھەنگو خۇشى
(۴) شادى؛ خۇشى
Judaic (jooʹdāʹik), adj. (۱) ھى جووگە (۲) ھى ئاينى جووگە.
Judaism (jooʹdi-izʹm), n. (۱) ئاينى جووگە.
(۲) پەپرەوى كەرنى خوو و نەرىت و پەپرەوى جووگە.
Judas (jooʹdās), n. (۱) جوداس؛ يەككە بوو لە دوانزە قوتابىيەكى
عيسا كە ئاپكى لەگەل كەردو بە ھەلواسىنى دا. (۲) كەسىكى ئاپك.
Judas tree, دار نەرخەن
judge (juj), n. (۱) دادپەرس؛ دادگەر؛ دادومر.

juggler (jug'ler), *n.* (۱) كەسپكە كە توپو شتى وەھا ھەلەدەدات بە ھەوادا دەیان گزىتەو ھەلەیان دەداتەو ھەر بۇ سەپ.

(۲) گزىكەر؛ فېنلار؛ دەستكارى شت كەر بۇ مەبەستى تايەتتى خۇ.

jugglery (jug'ler-i), *n.* (۱) ھەلەداسى توپو شتى وەھا بە ھەوادا گزىتەو ھەلەداتەو ھەر بۇ سەپ. (۲) فېنلار؛ گزى؛ خەلەتاندن.

jugular (jug'yoo-ler, joo'gyoo-ler), *adj.* (۱) ھى قوپگو مل. (۲) ھى دەمارى قوپگو مل.

jugular vein, يەككىل ھە دو دەمارى مل كە خۇنن لە سەرەو دەبەنەو بۇ دل

juice (jōos), *n.* (۱) شىلە؛ شىرە؛ ئاۋوگ؛ خۇشاۋ؛ ئاۋ؛ پىنگاۋ؛ تەپى. (۲) شىلە دەرداۋ لە لەشى گىلەندارىك. (۳) ئاۋوگۇكە؛ پوخە؛ مادە؛ گەرەمى.

(۴) [Slang], ئەلەكترىكە؛ كارەبا.

(۵) [Slang], بەنژىن؛ گاز؛ ئوت؛ سەرچاۋەى ووزە.

v.t. [Colloq.], شىلە ئى دەرىھىنان؛ گوشىن؛ خۇشاۋ ئى دەرىھىنان.

juicer (joo'sēr), *n.* ئاۋوگۇر؛ گوشەر؛ ئامبىرى خۇشاۋ دەرىھىنەر لە مېۋە سەۋزە.

juicy (joo'si), *adj.* (۱) تەۋبەر؛ ئاۋادار؛ پەر لە خۇشاۋ يا شىلە.

(۲) خۇشرو سەرنج پاكىش و پىلانارى (چىۋك، ئوكتە، قەسەى پاش ملە):

(*a ~ story; ~ details*)

-juicily (*adv.*); juiciness (*n.*).

jujitsu, jujutsu (joo-jit'sōō), *n.* جۇجىتسۇ يابابى.

jujube (joo'jōōb), *n.* (۱) عەنەب. (۲) دار عەنەب. (۳) مەربەى عەنەب.

juke box (jōōk), [Colloq.], فۇنۇگراف يا سىنۇقى قىۋانكە لە

ھەندى جىشتخانە و مەيخانەدا بە پارەى ووردە كار دەكات.

July (jōō-lī'), *n.* پووشىر؛ مانكى تەموز؛ مېۋەگەنان

jumbel (jum'b'l), *v.t.* (۱) تىكەلەۋۋىكەلەۋكردن؛ شىۋاندن بەسەر. (۲) سەر ئى شىۋاندن.

v.t. (۱) تىكەلەۋۋىكەلەۋۋىكەلەۋكردن؛ سەر بەسەرەكدا شىۋان. (۲) سەر ئى شىۋان.

n. (۱) جىننىسى مەجمەر؛ شىتىكى تىكەلەۋۋىكەلەۋ؛ شىتىكى بەسەرەكدا شىۋان.

(۲) شىۋاۋ؛ شىۋان؛ سەر ئى شىۋاۋ؛ شىتىكى بىن سەرۋىن.

jumbo (jum'bō), *n.* كەسىك. گىلەندارىك، يا شىتىكى زل و قەبە

adj. زل؛ زور ر؛ گەرە؛ قەبە.

jump (jump), *v.t.* (۱) بازىدان؛ قەلەمبازىدان؛ خۇمەلەن؛ قونەكردن.

(بۇق،) (۲) ھەلەزىنەۋە؛ پاتەكان.

(۳) ھەل سەلمىنەۋە؛ پاجلەكىن؛ داجلەكىن؛ پاپەرىن؛ پاجەنن:

(*to ~ at a loud voice*)

(۴) بازىدان لە باسىكەۋە بۇ باسىكى تىر

(۵) لەپەر بەزىۋىنەۋە؛ زىادىۋىن لەپەر: (*Prices have ~ed recently.*)

(۶) بازىدان بەسەرەۋ خوارىن (داشى دامە).

(۷) بەلەكردن؛ نە پەلە گەيشتەنەنەنەنە: (*to ~ to conclusions*)

(۱) بازىدان بەسەرەۋ.

v.t. (۲) بازى پىدان؛ قەلەمبازى پىدان: (*He ~ed his horse over the fence.*)

(۳) بازىدان سەر يا ئاۋ: (*to ~ a train, bus, etc.*)

(ب) بازى لىۋەدان (۴) بەزىكردنەۋە (ئوخ)؛ زىادىكردن (۵) بازىدان (فېلم).

(۶) [Slang], ھەلەكۇتە سەر؛ پەلاماردا؛ شالو بۇ بىردن.

(۷) [Slang], پارىكردن؛ دەريازىۋىن؛ لەپەر بەجىيشتن: (*He ~ed town.*)

(۸) بەسەرەۋ بازىدان خوارىن (داشى دامە).

(۹) تەۋاۋىكردن چىۋك يا دەنگوباسىكە لە لاپەرەكى تىر (پۇژنامەگەرى).

n. (۱) بازى؛ قەلەمبازى؛ قونە؛ ھەلەزىنەۋە. (۲) ماۋەى بازى.

(۳) كۇسپ؛ قۇرت؛ شىتىكى بەسەرەۋ بازىدراۋ

(۴) گۇزىنكى كوتوپر لە باسىكەۋە بۇ باسىك: (*a ~ in the story*)

(۵) بەزىۋىنەۋە يا زىادىۋىن لەپەر (ئوخ): (*a ~ in prices*)

(۶) ھەل سەلمىنەۋە؛ پاجلەكىن؛ فرتەفرت.

(۷) (the ~) (p.) (۸) وپىنەۋە لەزىن و فرتەفرت

(۸) مەلمەلى بازىدان (۹) (high ~)

(۹) بازىدان بەسەرەۋ خوارىن (داشى دامە).

(۱۰) دېرىك كە بە خۇندەۋار دەلەت چىۋكەكە لەسەر چى لاپەرەمەك تەۋاۋ

دەكرى (پۇژنامەگەرى).

دەستپىشكەرى كىردن: **get (or have) the jump on, [Slang],**

لە پىش ھاۋچاۋدا دەستپىشكردن (مەلمەلى، پىشپىكى).

jump at, (۱) گەيشتەنەنەنەنە بە پەلەۋ بىن لىكۇلىنەۋەى تەۋاۋ.

(۲) بە پەلەۋىنەۋە پازى بون يا پەسەندىكردن؛ قۇزىنەۋە:

(*to jump at an offer*)

jump bail, كەفالىتە شىكاند؛ پارىكردن واز لە دەستەبەرى ھىنان.

jump on, [Slang], سەزىنەشت كىردن؛ ھىرش بىردنە سەر بە دەم.

jump ship, پىشت ئى ھەلەكردن؛ بەجىيشتن؛ دەستەبەردارىۋىن؛

پارىكردن لە ئەرەك.

jump the gun, [Slang], (۱) دەست بە مەلمەلى كىردن لە پىش نىشانە يا

فەرمانى دەستپىشكردن؛ (۲) پەلەكردن دەستپىشكردن كارىك بەلە كاتى خۇى.

jump the track, لەپەر لە ھىل لادان يا دەرىپەرىن (شەمەندەفەر).

on the jump, [Colloq.], سىرقال؛ ھەمىشە خەرىك

jumper (jum'pēr), *n.* (۱) بازىدەر (مۇۋ، شت).

(۲) گالىسكە بەفرىنە؛ ئەسپە بەفرىنە.

(۳) گىرە (كاتزىن).

(۴) تەل ئەلەكترىك پىن گەياندن (خىستەنگارى باترىيەكى مەدۋى ئوتومبىلىك

بە بەستىنى بە باترىيەكى كارىكەرەۋە). (۵) پىراسىكەگەيىن.

(۶) ئامبىرى كوكىر (كانگەرى).

jumper (jum'pēr), *n.* (۱) چاكەتى كارىكەر كەشتىيەۋان (بۇ بە پاكى

پاگرتنى جلى ئاۋەۋە). (۲) كراسى بىن قۇلى ژانە.

(۳) چاكەتىكى كۆۋدەرى فەر.

(۴) جلى يەك پارچەى سەرتايى يارى مىندال

jumpy (jum'pi), *adj.* (۱) (a) ھەلەزىۋەدەپەزىكەر؛ پەر لە تاسە.

(ب) زوۋ زوۋ دەگۇپ؛ ھەمىشە گۇزاۋ. (۲) ھەر لە خۇمەۋە ھەل دەسەلمىنەۋە

(لە ترەسدا)؛ زوۋ ھەلەدەپەزىكەر؛ زوۋ زوۋ دادەچلەكىن؛ بە جىرتەفرت

(*a ~ horse, guard, policeman, etc.*)

junction (jun'k'shon), *n.* (۱) بەيەكگەيشتن؛ بەيەكگەياندن؛ لىكەدان.

(۲) شۇننى بەيەكگەيشتن (۳) چوار پىيان؛ دوۋپەنە.

juncture (jun'k'chēr), *n.* (۱) بەيەكگەيشتن؛ بەيەكگەياندن؛ لىكەدان.

(۲) جەمسەر. (۳) كاتىكى تايەتتى: (*at this ~*)

(۴) تەنگەۋچەلەمە؛ كاتى تەنگەۋچەلەمە. (۵) بار؛ دۇخ.

June (jōōn), *n.* جۇنەردان؛ باران بران.

jungle (jun'g'l), *n.* (۱) بىشەلەن؛ بىشە؛ دارستانىكى چى پەر دېندە.

(۲) چىستان؛ شۇننىكى پەر لە پوۋەك دارو دەرەخت.

(۳) [Slang], نىشەجەنى خەللى بىن لائەۋ دەرەدەر.

junior (joon'yēr), *n.* (۱) كوپ يا چوۋك (نازناۋى كوپىكە كە ئاۋى ۋەك

ھى پاۋكى وەھا بىت): (*John Brown, J~*)

(۲) پەلەكەتر؛ پەلە نۇمتر؛ پەلە نۇم: (*a ~ partner, officer, etc.*)

(۳) ئازەتر؛ ئوئ تر؛ لە دواۋەتر. (۴) تايەتتى بە قوتابى پۇلى سىنەم يا پۇلى

سىنەمى كۆلىچ. زانكۇ، يا قوتابىخانەى ئامادەى.

(۱) كەسىكى گەنج يا مىندال؛ لا. (۲) كەسىكى پەلە نۇمتر؛ كەسىكى پەلە نۇم *n.*

(۳) قوتابى پۇلى سىنەمى كۆلىچ، زانكۇ، يا قوتابىخانەى ئامادەى

كەسىكى لە خۇ گەنجتر؛ كەسىكى لە خۇ مىندالتر.

one's junior, كۆلىچ يا دانىشگارى دوۋسالەى پاش قوتابىخانەى

junior college, ئامادەى (كە بەرامبەر بە دوۋ سالى يەكەمى زانكۇ يا كۆلىچى چو رسالەى).

junior high school, قوتابىخانەى ئاۋەندى (كە بىردىيە لە پۇلى

ھوت و ھەشت و ئۆ. واتە سىن پۇل قوتابىخانەى سەرەتايى).

juniper (joo'nə-pēr), *n.* ھەرەمەر؛ دار ھەرەمەر.

junk (junk), *n.* (۱) شىرە؛ كۇنە؛ پىروپىت؛ خەرىكە شىكاۋ.

(۲) [Colloq.], شىتىكى بىن ئوخ؛ خەلە؛ شىتىك كە ھەر بۇ فېردان بىشيت.

(۳) قاۋورمە.

junk

v.t. [Colloq.] . (*He ~ed his car.*)
junk (jʌŋk), *n.* کشتیه‌کی نابهرانی چینی
junket (jʌŋ'kit), *n.* (۱) محله‌می: پهنری شیرین
 (۲) سیران: ناهنگیک به ناخوارده‌وه. (۳) گشت
 (۴) گشتی کاربده‌ستیک لسه‌ر حسابی میری
 v.i.
 گشتکردن له‌لایه‌ن کاربده‌ستیکه‌وه لسه‌ر حسابی میری.
 v.t.
 میوانداری کردن له سیران یا ناهه‌نگیکدا.
junkie (jʌŋ'ki), *n.* [Slang].
junkman (jʌŋ'k'man), *n.* کونه‌فروش
junkyard (jʌŋ'k'yard), *n.* کونه‌خانه: کونه‌خانه‌ی نوتومیل
junta (jun'ta), *n.* (۱) نه‌جورمن یا لیژنه‌ی پامیاری و کارگیری
 (په‌تایه‌تی ده‌سینه‌یک که جله‌وی وولات ده‌گرنه‌ر دست پاش پو‌خاندنی میری).
 (۲) ده‌سته‌یکه‌ی پیلانگیر.

junto (jun'tō), *n.* ده‌سته‌یکه‌ی پیلانگیر
Jupiter (jōō'pā-tēr), *n.* (۱) گموره‌خودای پومانه‌کان (له‌فسانه‌ی
 پومانی) (۲) حویته‌ر: گموره‌ترین نه‌ستیره‌ی کاروانکرو پینجه‌مین
 له‌نوریدا له‌ پوره‌وه: موشته‌ری
 (۱) دادی: دادگری
 (۲) تایه‌تی به مافو: شرکی سرشان

jural (joor'al), *adj.*
jurant (joor'ant), *n.* سویندخو: دادگری.
jurat (joor'at), *n.* (Obs.) . کسه‌یکی سویندراو (دادگری)
 (۲) دادپرس (۳) برون‌نامه‌یکه‌ ده‌نوسینری به شایه‌تی‌یکه‌وه پورنی ده‌کاتره
 که‌ی له‌کوی و له‌برده‌می کیدا نهم شایه‌تی‌یکه‌وه دراوه
 دادگری: **juridic, juridical** (joo-rid'ik, joo-rid'ik-l), *adj.*

تایه‌تی به دادگری و داوا و بوداوا و کاروباری دادگا
jurisconsult (joor'is-kān-sult', joor'is-kon'sult), *n.* زانی
 دادگری: دادگری: یاسازان
jurisdiction (joor'is-dik'shan), *n.* (۱) دادپرسین: دادپرسی
 مافو: ده‌سه‌لانی دادپرسین: دادگری. (۲) ده‌سه‌لات: ده‌سه‌لاتاری
 (*A country's courts have ~ not only over its own citizens but over foreigners who are living in the country.*)
 (۳) راده‌ی ده‌سه‌لات یا ده‌سه‌لاتاری
 (۴) سنوورو مرفای ده‌سه‌لاتاری: بش کردن ده‌سه‌لات به‌گومره‌ی ناوچه
 (۵) دادگا

jurisprudence (joor'is-prōō'd'ns), *n.* (۱) فه‌لسفه و زانستی
 یاسا و یاسادانان: فه‌لسفه و زانستی دادگری.
 (۲) کۆمه‌لیک یاسا: سرجه‌می یاسا. (۳) لقیق له یاسا یا دادگری.
jurisprudent (joor'is-prōō'd'nt), *n.* = jurist.
jurist (joor'ist), *n.* زانی یاسا: یاسازان: دادگر.
juristic (joo-ris'tik), *adj.* تایه‌تی به یاسا و یاسازانی:
 تایه‌تی به دادگری

juror (joor'ēr), *n.* (۱) سویندخو: یه‌کی له‌ دوازه‌ کسه‌ی که دادگا
 پاریزه‌ری گومانباریک هملیان ده‌بژین بۆ بریاردانی تاوانباری یا بن تاوانی
 گومانباریکه: (۲) سرپشک: نه‌دامی ده‌سته‌یکه‌ی سرپشکی (مله‌لی).
 کئ بپکئ).

jury (joor'i), *n.* (۱) ده‌سته‌ی سویندخواران: بریتی‌یکه‌ی له‌ دوازه‌ کسه‌ی
 که دادگا پاریزه‌ری گومانباریک هملیان ده‌بژین بۆ بریاردانی تاوانباری یا
 بن تاوانی له‌و گومانباریکه. (۲) ده‌سته‌ی سرپشک (مله‌لی). کئ بپکئ).
jury (joor'i), *adj.* هی به‌کاره‌ینانی سهرده‌می لسه‌ر کشتیه‌یک
 (*a ~ mast*)

juryman (joor'i-mān), *n.* = juror.
just (just), *adj.* (۱) پموا: هق: بن لایه‌ن: (*a ~ decision*).
 (۲) دادپوره‌ر: دادپرس: هق پهرست: (*a ~ man*).
 (۳) شایسته: هقی خویه‌تی: پموا: (*a ~ punishment*).
 (۴) به‌جی: شیار

juvenile

(*a ~ suspicion*) له‌جی خویه‌تی: بن هۆ یا بپنجینه‌ی: (*a ~ suspicion*)
 (۶) راست. (۷) تموا: ده‌قاده‌ق.
 (۱) به‌تموای: بن کم و زیاد. (*~ one o'clock*).
 (۲) نزیکه‌ی. (*~ a simple soul*) همر: (*~ a simple soul*).
 (۳) به‌ناسته‌م: تمها به‌تۆزک: (*He ~ missed the train.*).
 (۴) همر نیستا: تازه: (*She has ~ left.*).
 (۵) [Colloq.] زۆر! نینگار! به‌راستی: (*It's ~ beautiful.*).

just now, همر نیستا: پش همناسه‌یک.
just the same, [Colloq.], له‌گه‌ن له‌مه‌شدا.
justice (jus'tis), *n.* (۱) دادپهره‌ری: دادپهرستی: دادا: هق پهرستی:
 هق. (۲) سهرپاستی: راستی.
 (۳) پموا: (مه‌سه‌له‌یک): (*the ~ of our cause*).
 (۴) پاداشت یا سزای شایسته: (۵) دادگری: دادپرسی. (۶) دادپرس: دادگر.

bring to justice, دان به‌دادگا بۆ سزای پموا: خۆ وهرگرتن.
do justice to, (۱) به‌پموا له‌گه‌ن جوولانه‌وه: مافی خۆ پیدان.
 (۲) نرخ زانین: نرخ خۆ پیدان: بایه‌خی خۆ پیدان:
 (*to do justice to the occasion*)
do oneself justice, بایه‌خ به‌خۆ دان: ماف به‌خۆ دان:
 خۆ بۆ ماف نه‌کردن.

justice of the peace, دادپرسی ناوبری کردن.
justiceship (jus'tis-ship), *n.* دادگری: پله و فرمان و ماره‌ی
 لسه‌ر کار مانه‌ری دادپرس.
justiciable (jus-tish'i-a-b'l), *adj.* (۱) ده‌توانی بری به‌دادگا.
 (۲) له‌سنووری ده‌سه‌لاتی دادگادایه.

justifiable (jus'ta-fi'ā-b'l), *adj.* به‌گه‌دار: پموا: هق:
 به‌گه‌ی بۆ ده‌مینتره: (*His anger is ~; ~ homicide*).
justifiability (jus'ta-fi'ā-b'l), *n.* (۱) به‌گه: بیانو:
 بپویانو: (*One can find ~ for any act he commits.* ;
His ~ for stealing was that his children were hungry.)
 (۲) به‌گه یا بیانو هینانه‌وه.
 (۳) بن تاوانی.

justify (jus'ta-fi'), *v.t.* (۱) به‌گه هینانه‌وه: به‌پموا پیشاندان:
 بپویانو: دۆزینره: (۲) به‌خشین: نازادکردن: بریاری بن تاوانی دان.
 (۳) هینان: شایسته‌بوون: (*Does anything ~ taking a life?*)
 (۴) چاک کردن و پښخستن تیپ (چاپه‌مه‌نی).
 (۱) به‌پموا پیشاندان: به‌گه هینانه‌وه.
 (۲) سه‌مه‌لاندنی شایانی کسه‌یک بۆ بوون به‌ده‌سته‌به‌ر.
 (۳) پښکردن و پښخستن تیپ (چاپه‌مه‌نی).
 به‌هق: به‌پموا.
jut (jut), *v.i.* سهرده‌هینان: ده‌ریو‌قین:
 (*He saw a gun ~ing out of some bushes.*)
n. چوکه: نوکه: سهر.

Jute (jōōt), *n.* نه‌دامی تیره‌یکه‌ی نه‌لمانی که له‌سه‌دی پینجه‌مه‌دا
 نینگلته‌رمیان داگیرکرد.
jute (jōōt), *n.* (۱) گوش: پشانیکه‌ گونیه و پتی گوشین و شتی وای
 ئی نه‌روست ده‌گرت. (۲) پوره‌میکه‌ی نه‌م جوړه پشاله‌ی ئی سهرده‌هینری.
adj. گوشین: گوش.
 (۱) به‌شیکه‌ی ده‌ریو‌ق یا سهرده‌هینری دیواریک یا
 خانوویه‌یک. (۲) له‌سکه‌له: دیواری به‌ریسته‌گه‌ری به‌ریوای ده‌ریا (بۆ پاراستنی
 به‌ده‌ریک یا کناری ده‌ریاکه)
 ده‌ریو‌قین: سهر هینانه‌وه‌وه.
juvenescence (jōō'vā-nes'ns), *n.* گنج بوونه‌وه.
juvenile (jōō'vā-n'l, jōō'vā-n'il), *adj.* (۱) متدال: گنج.
 (۲) متدالانه: هی متدال: گنجی: همرزانه.

(۱) منڊال؛ منڊالنيڪ؛ همڙه. (۲) نهڪٽهرنيڪ ڪه دموري ڪهڻج دهيني. *n.*
(۳) ڪٽيبي منڊالان

دادگاي منڊالان؛ دادگاي همڙه (له همڙه سال ڪهٽر). **juvenile court,**
قاوانبارنيڪ منڊال؛ تاوانبارنيڪي ڪهڻج يا **juvenile delinquent,**
همڙه (له همڙه سال ڪهٽر).

بهرهمي **juvenilia** (joo'və-nil'i-ə, jōō'və-nil'yə), *n.pl.*
منڊالي يا ڪهڻجي (نووسين، ويٽهڪيٽشي)؛ ڪرداري منڊالي يا ڪهڻجي.

(۱) منڊاليتي؛ همڙهيني. **juvenility** (jōō'və-nil'i-ti), *n.*

(۲) ڪردهوه يا ڀروشتينيڪي منڊالانه. (۳) منڊالان؛ همڙهڪاران.
juxtapose (juks'tə-pōz'), *v.t.* خستنهپال يهڪٽري (بهتايهتي ٻڌ
بهراووردڪردن)؛ له لاي يهڪمروه دانان.

(۱) خزانهپال يهڪٽري **juxtaposition** (juks'tə-pə-zish'ən), *n.*
(ٻڌ بهراووردڪردن)؛ له لاي يهڪمروه دانان: (*the ~ of ideas*).
(۲) له لاي يهڪمروه بوون.

K k

K, k (kā), n. (۱) تیبی یا تزهه می تلف و بنی لینگلیزی به

(۲) دهنگی نم تپه "کە" (۳) نیشانه‌ی یا تزهه م له پوزنکدا.

adj. (۱) تاپه‌تی نم تپه (۲) یا تزهه م

K (kā), n. (۱) شتک له شیوه‌ی تیبی "k" دا

(۲) ژماره ۲۵۰۰ ی ژمانی (۳) نیشانه‌ی ژماره‌ی نه‌گۆ (بیرکاری)

adj. شیوه‌ی وه "k" وایه.

Kaaba (kā'ba, kā'a-ba), n. کعبه

Kabuki (kā-bōō'kē), n. کابوکی جۆره شانزگه‌ری به کی یا بادی به

به سهر و گۆزانی به وه.

kaiser (kā'zēr), n. قهیسەر نیمیراتۆر شاهه‌نشا نازنای

فهرماره واکانی نیمیراتۆرنشین یژمانی پیژۆر نه‌مساو نه‌لمانیا.

kaka (kā'ka), n. تووتیه‌کی نیوزیه‌ندی به.

kakapo (kā'ka-pō'), n. تووتیه‌کی زه‌مین نشینی شه‌وینی

نیوزیه‌ندی به.

kale (kā), n. (۱) سه‌ره‌یه که وه که له‌رم وه‌هایه

(۲) شۆزیا یا شله‌ی نم سه‌ره‌یه. (Slang) (۳) پاره (به‌تایبه‌تی هی کاغهن).

kaleidoscope (kā-lī'da-skōp), n. (۱) نامیرنکی لووله‌کی به

پارچه شووشه‌ی همه شیوه و نه‌ندان و په‌نگر نه‌قشی تیدایه و نم شیوه و

په‌نگر نه‌قشه ده‌گۆرئ به هی تر به بادانی نامیره‌که.

(۲) شتکی همیشه گۆر: به‌تایبه‌تی له په‌نگر نه‌خشدا.

-kaleidoscopic (adj.); kaleidoscopically (adv.).

kangaroo (kā'gō-rōō'), n. که‌نگەر گیاندارنکی نوسنورالی به.

به قه‌لبه‌ن قه‌لبه‌ن ده‌بوات و به‌چکه‌کی له کیسه‌یه‌کدا هه‌له‌گرن له‌به‌رخۆ به وه.

kangaroo court, [Colloq.]. دادگاه‌کی بن دادی دادگاه‌کی

هه‌ره‌سه‌کاری به که له‌سه‌ر یاساو ده‌ستۆر نا‌پوات.

kaput (kā-pōōt'), adj. [Colloq.]. فه‌تۆر "په‌ک که‌وتۆ" شکاو

به‌ک‌ک نه‌ماو

karat (kar'at), n. = carat.

karate (kā-rā'tē), n. کاراتی واته "به ده‌ستی خالی" جۆره

خۆپاراستننکی بن چه‌کی یابادی به بریتیه له هه‌ل هینان و له دوژمن دان

به لای ده‌ست

karma (kā'rma, kū'rma), n. (۱) کارمه سه‌ره‌می کردارو

په‌ووشنی که‌ستک له یه‌ک‌ک له ژانانه‌کاندا یا له چه‌رخنکی ژاناندا که کارده‌کاته

سه‌ر چه‌ره‌نوسی له ژانانه‌کانی تریدا یا له چه‌رخه‌کانی تری ژاناندا: نایینی

بودی و هیندی: (۲) چه‌ره‌نوس

katharsis (kā-thār'sis), n. = catharsis.

kayak (kā'ak), n. به‌له‌می سه‌ره‌م‌پۆشراوی نه‌سه‌کیمۆسی.

keel (kēl), n. (۱) نیرگه یا شیلمانی ژیر به‌له‌م که‌شتی به درنۆ.

(۲) [Poetic], که‌شتی. (۳) سه‌ره‌می شیشی ژیر فه‌رۆکه (بۆ دانه‌که‌وتنی

بنه‌کی). (۴) تیره‌غه‌ی به‌رسنگی بالنده.

v.t. (۱) نیرگه یا شیلمان خستنه ژیر.

(۲) هه‌لگه‌پاندنه‌وه‌ی که‌شتی به‌ک بۆ سه‌ر لایه‌کی.

keel over, [Colloq.], (۱) هه‌لگه‌پاندنه‌وه‌ی وه‌رگه‌پاندن.

(۲) که‌وتن؛ به‌وره‌وه‌ی که‌وتن.

on an even keel, (۱) به پێکی راست؛ به‌بن که‌وتن یا خواربوونه‌وه

به‌ملاو به‌ولادا. (۲) به بن هه‌لبه‌زو دابه‌ز؛ به پێک و پوهانی:

(to stay on an even keel)

keel (kēl), n. (۱) که‌شتی به‌کی بن ته‌خت (به‌تایبه‌تی هی خه‌لووژ

گواسته‌وه)؛ پارچه‌ی خه‌لووژ. (۲) پاره خه‌لووژی که‌شتی یا پارچه‌یه‌کی وه‌ما.

(۳) کیشانه‌یه‌کی نینگلیزی خه‌لووژه بریتیه له بیست و یه‌ک ته‌ن

keel (kēl), n. پۆیه‌یه‌کی سووره.

keen (kēn), adj. (۱) تیز: (a ~ knife, edge, etc.).

(۲) تیز؛ بێ: (a ~ appetite, wind, etc.).

(۳) تیز؛ ووریا؛ زه‌ره‌ک؛ پێ به‌دیگر: (~ eyes; a ~ mind)

(۴) زۆزبان.

(۵) سوور له‌سه‌ر؛ هه‌وه‌س له‌سه‌ر؛ بۆ به جۆش:

(to be ~ on doing something)

(۶) توندوتیز: (Slang) (۷) زۆر باش؛ نایاب.

keen (kēn), n. شیوه‌ن؛ واوه‌یلن.

v.t. & v.i. شیوه‌ن کردن؛ واوه‌یلن کردن.

keep (kep), v.t. (۱) به‌په‌وه‌ی کردن (نه‌پێتیک وه‌ک کار نه‌کردن له

پۆزی هه‌یندا): (They kept the Sabbath.).

(۲) (ا) پاراستن. (ب) ناگاداری کردن؛ چاو تپوه‌بوون (بۆ ناگاداری).

(ج) هه‌شته‌وه به باشی و پێک و پێکی. (د) ژانان؛ به‌خۆکه‌ردن؛ یاره‌تیدان

(ه) خواردن پێدان یا جێکه‌ردنه‌وه به یاره؛ به‌خۆکه‌ردن به یاره.

(She ~s boarders.)

(و) راگرتن (به‌رده‌ست): (They ~ servants.)

(ز) ده‌فته‌رگرتن: (to ~ books for a business firm)

(ح) تۆمارکردن (یادداشت): نووسین هه‌موو پۆز: (She ~s a diary.).

(۲) به‌پۆیه‌بوون.

(۴) به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر؛ راگرتن له باری خۆیدا:

(~ your engine running.)

(۵) هه‌لگرتن بۆ دواپۆز یا بۆ ماوه‌یه‌کی زۆر.

(۶) هه‌بوون (له‌فۆشگادا).

(۷) (ا) گرتن (به‌ندیه‌خانه)؛ به‌ستنه‌وه. (ب) گلدانه‌وه؛ راگیرکردن

(ج) پێ لێگرتن: (The rain kept us from going out.).

(د) پێ نه‌دان

(ه) هه‌لگرتن بۆ خۆ: (She kept the change.).

(و) ئێ شاردنه‌وه (ده‌نگوباس): (He kept the news from her.)

(ز) ده‌ست ئێ هه‌له‌نگرتن.

(ح) مانه‌وه له‌سه‌ر پێبازنیک یا له شوێنیک له پێ لانه‌دان.

v.i. (۱) به‌رده‌وام بوون؛ مانه‌وه له‌سه‌ر باری خۆ، جینگه، پێبان، هتد...

(۲) (on ~) کۆل نه‌دان؛ واژ نه‌هێنان؛ به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر:

(to ~ on talking)

(۲) خۆ راگرتن؛ پێ به خۆ نه‌دان: (She can't ~ from telling us.)

(۴) نه‌فه‌وتان؛ مانه‌وه به پێک و پێکی و باشی؛ بۆگه‌ن نه‌کردن:

(The food will ~.)

(ه) به‌کراوه‌یی مانه‌وه؛ به‌رده‌وام بوونی کۆر گرتن:

(Will school ~ all day?)

(و) [Colloq.], نیشه‌جێی شوێنیک بوون؛ ژان له شوێنیکدا

keeper

١. (١) چاودیزی؛ ناگا ئی بوون؛ سهرپرشتی؛ پاراستن.
(٢) (١) قهلا؛ سهرنگر. (ب) ناوجهرگهی قهلا؛ قوللی ناوقهلا.
(٣) [Rare]، بهخوگردن؛ ژياندن.
(٤) خوراک؛ خواردهمنی؛ پړوین: (The horse isn't worth its ~).
(٥) شته براوهکه همل دگرئ بۇ خوی
(٦) همتا همتا
٢. keep at, بهردهوام بوون لهسه.
keep down, (١) گهمکردنهوه (خهرجی)؛ به کهمی هیشتهوه.
(٢) گهمکردنهوه (دهنگ)؛ کپ کردنهوه. (٣) پړی پهرهسندن لیگرتن.
keep in with, پهیوهندی به باشی مانوه لهگهلا؛
به برادرینتی مانوه لهگهلا.
keep off, (١) ئی دوررکوتنهوه؛ له دوررهوه وهستان.
(٢) بهرهانستی کردن؛ له دوررهوه راگرتن.
keep on, بهردهوام بوون لهسه؛ سووریوون لهسه؛ دهست هملنهگرتن.
keep out, ئی دوررکوتنهوه؛ هقی بهسرهوه نهیوون.
keep to oneself, (١) گوشهگیری کردن؛ به تنهایی ژيان.
(٢) به کس نهووتن (دهنگویاس)؛ شارندنهوه.
keep up, (١) به باشی راگرتن؛ پاراستن. (٢) بهردهوام بوون لهسه.
(٢) برکردن لهگهلا؛ لهگهلا دهرچوون؛ دوا نهکوتن.
(٤) ~ with, به ٢. ناگاداری مانوه.
keep up with, دوا نهکوتن؛ برکردن لهگهلا؛ لهگهلا دهرچوون؛
پیاگهیشتن
keeper (kēp'ēr), n. (١) بهندیون؛ پاسهوانی بهندیخانه
(٢) پاسهوانی بالندهو گیاندار (وهک له باخچی گیانداراندا).
(٣) پارزگر؛ چاودیزیکر.
(٤) خاوند (shopkeeper, innkeeper)
(٥) گیره نامین
keeping (kēp'in), n. (١) پهیرهوی کردن؛ راگرتن و نهشکاندن (بهلین).
(٢) سهرپرشتی؛ ناگا ئی بوون؛ پاراستن (٣) بهخوگردن
(٤) دۆخ (٥) هیشتهوه
(٦) همنگرتن و پاراستن بۇ دواپړ
(٧) گونچار. (His acts are not in ~ with his promises.)
keepsake (kēp'sāk), n. یادگار؛ شتی که همل دگرئ یا
دهبهخشریت بۇ یادگار.
kef (kāf), n. (١) کهیف؛ سهرخوشتی (له بهنگ کیشانهوه). (٢) بهنگ.
keg (keg), n. (١) بهرمینکی بچوکه (ده گالون دهرگرتن).
(٢) کیشنهیهکی بزماره (سهل پاوهنه)
kelp (kelp), n. (١) گیای دهیا؛ گهلا پاو و بزوره
(٢) خولهیشی نهم گیایه (یودی ئی دهردههینریت).
ken (ken), v.t. (١) [Scot.] ژانین.
(٢) [Archaic] بینین؛ سهیرکردن.
v.t. [Scot.], پین ژانین؛ ژانین.
n. (١) [Rare] بینین؛ ماوهی چاو برکردن؛ بینایی.
(٢) ههستپیکردن؛ ژانین؛ مودای ژانین یا پئی بهدی کردن.
kennel (ken'l), n. (١) کولانه سهگ
(٢) (pl.) جزی زاوئی پین کردن و بهخوگردننی سهگ. (٣) گله سهگ.
v.t. خسته کولانه سهگهوه
v.t. له کولانه سهگدا ژيان.
kennel (ken'l), n. ژیرابی سهر بهره؛ زاوهپوکه
kenning (ken'in), n. (١) [Scot.] ژانین؛ نهخت.
(٢) ناوی معجازی شتی که له مۆتراوه؛ (وهک: sea-stead بهمانای: ship).
kept (kept), past tense and past participle of keep.
keratin (ker'a-tin), n. نهو مادهویه له لهشدا که شاخ و نینوک و قژر
سمی ئی دروست دهبن
keratosis (ker'a-tō'sis), n. میخکه

khan

- kerchief (kūr'chif), n. (١) سهرپوش. (٢) دهسهسپ.
kern (kūrn), n. نوکی تیپنکی چاپ.
kern, kerne (kūrn), n. [Archaic]، سهربارنکی پیادهی کوئی
نیرلهندی یا نوکوتلهندی. (٢) وهریزنکی نیرلهندی
kernel (kūr'n'l), n. (١) دهنگ (گهم، جۆ، برنج، هتد...)؛ تۆو.
(٢) کاگل. (٣) ناوگرۆک؛ گهمه؛ ماگ.
kerosene (ker'a-sēn', ker'a-sēn'), n. نهوت.
ketchup (kech'ap), n. Also catsup, catchup, دوشاوی تهامته
به بههاراتهوه.
kettle (ket'l), n. (١) کتلی؛ کتری چا.
(٢) تپیل (که بهنکهی ناسن و سهرهکی چهرم).
(٣) چاله قووته؛ چال. (٤) چاله قووتهی ناو شاخنکی سهوژین
kettle of fish, کاروبارنکی ناو؛ بارنکی ناو؛ وگرهفتاری ناخوشت.
kettledrum (ket'l-drum), n. تپلنکی بن ناسن و سهر چهرم.
key (kē), n. (١) کلید. (٢) کلیدی کاترینر. (ب) دههوبوس. بزمار، یا
کلونیک که دهخترته کوئیکهوه شتیکی پین قایم دهکرتن یا دادهخترن.
(ج) شتی که دوو شت پیکهوه راگیر دهکات (وهک بهردی سهر تاق).
(د) دوگهی پیاو ئی تیپنوس.
(٢) شتی که وهک کلید بکاتهوه و دابخات بهتابیهتی: (١) دهرگای ناچهیک
(ب) نهخشه یا کلیدی لیکدهوه (دهنگیژن)؛
نووسراوی سهر نهخشهیک که نهخشه لیکدهاتهوه.
(ج) کهسینک یا شتیکی زور گرنگ (بۆ جینهجیکردنی کارنک).
(٤) دهنگ؛ بهرزونزی دهنگ
(٥) شینواری دهربرین و نووسن و بیرکردنهوه.
(He wrote and spoke in a cheerful ~.)
(٦) سهرجهمی ناوازی پارچهیک موسیقا.
adj. زور گرنگ؛ گرنگ.
(a ~ industry; He has a ~ position in the government.)
v.t. (١) داخستن به کلید یا کلون؛ کلید دان
(٢) (١) بهردی تهوقهسهری تاق دانان (ب) نهخشه یا کلیدی لیکدهانهوه بۇ دانان
(٢) پینکستنی بهرزی و نزمی دهنگ یا ناواز
(٤) گونچاندن؛ یهکخستن؛ یهک دان کردن.
key up, (١) بهرزکردنهوه (دهنگ، ناوان).
(٢) وورژانندن؛ خسته جوش؛ بزواندن
key (kē), n. دوورگهیکی نزم؛ تیره بهرد یا لیک که له ناستی ناودا بیت یا
نهختیک له ژیر له ژوری ناستی ناوهکهوه بیت.
keyboard (kē'bōrd', kē'bōrd), n. کلید بهند (پیانو، تیپنوس).
keyed (kēd), adj. (١) کلید یا دوگهدار (نامیری موسیقا).
(٢) کلید دراو؛ کلون دراو.
(٣) بهرزی و نزمی له پلهیهکی تاییهتیدا دانراوه (دهنگ، ناوان).
keyhole (kē'hōl), n. کونه کلیدی دهرا؛ کونه قفل.
keynote (kē'nōt), n. (١) نزمترین دهنگی ناوازیکی موسیقا؛
ناوازی بناغه. (٢) بنچینهی ووتارنک یا پینازنک؛ بیروباوهی ههره گرنگ.
v.t. سهرووتار خویندهوه؛ بنچینه یا بیروباوهی ههره گرنگی ووتارنک یا
نهخشهیک پینککش کردن.
keynoter (kē'nōt'ēr), n. سهرووتار خویندهوهی کوئیکهیهک یا
کوئیک
keynote address or speech, سهرووتاری کوئیکهیهک یا کوئیک؛
ووتاری سهرهکی کوئیکهیهک یا ناوهنگنکی پهسمی.
keystone (kē'stōn), n. (١) بهردی سهرتاق (که ههردو لای تاقهکه
پیکهوه پادهگرتن). (٢) بهردی بناغه؛ گرنگترین بهش یا پارچه
khaki (kak'i, kāk'ki), adj. (١) خاکی؛ بۆز
(٢) له قوماشی خاکی دروستکارو
(١) خاکی؛ پهنگی خاکی (٢) جل و بهرگ یا قوماشی خاکی.
n. خان (نازانان).
khan (kän, kan), n.

khan

khan (kän, kan), *n.* خان؛ کاروان سەرا
kibbutz (ki-bōōts'), *n.* ناواییهکی هەرمەوزی کشتوکانی جوولەگەیه
kibitzer (kib'it-sēr), *n.* [Colloq.] کەسێک کە لە لای پێرێکی قوماڕچیەوه دادەنیشێ و خۆی هەل دەقورتنیشێ یارییەکە.

kick (kik), *v.i.* (ب) شەق تێهەلدان؛ تێهەلدان
 (ب) لەقەدان؛ جووتەدان؛ جووتە رەشاندن. (ب) توندی گەڕانەوه بۆ دواوه
 (چەکی ناگەڕین پاش تەقاندنی). [Colloq.] بۆلەبۆل کردن؛ سکاڵا کردن.
 (ب) شەق تێهەلدان؛ تێهەلدان؛ لە تۆپ هەلەدان. (ب) جووتەلێدان؛
 لەقەلێدان. (ب) توندی گەڕانەوه بۆ دواوه (چەکی ناگەڕین پاش تەقاندنی).
 (ب) شەق یا بە زۆر پێ بۆ خۆ کردنەوه. (ب) گۆل کردن (یاری تۆپی).
 (Colloq.) خوو تەمەل کردن (جگەرە کێشان، خواردنەوه، هتد...):

(*He ~ the habit.*)
 (ب) شەق (ب) شەق تێهەلدان. (ج) لەقە؛ جووتە.
 (ب) گەڕانەوه بۆ دواوه بە توندی (چەکی ناگەڕین پاش تەقاندنی).
 (ب) بۆلەبۆل؛ سکاڵا [Colloq.].
 (ب) شەق (ب) شەق تێهەلدان؛ شەقێکی وەها (ب) تۆپی شەق لێدانو.

(ج) ماوهی بێگەردی شەق یا تۆپی شەق لێدانو
 (د) تۆپی شەق لە تۆپ هەلەدان

(ب) شەق شەقێن پێکردن؛ [Colloq.] **kick around** (or about)
 بە ناشرینانە لەگەڵ جوولانەوه

(ب) گۆڕانەوه؛ گواستنەوه لەم شوێن بۆ ئەو شوێن.
 (ب) باس کردن؛ لێکۆڵینەوه. (*to kick an idea around*)

(ب) [Colloq.] لەپەر یا لە ناگاو گەڕانەوه بۆ دواوه یا
 هەلەبەزینەوه (چەکی ناگەڕین پاش تەقاندنی). (ب) [Slang] شتی دێراو
 دانەوه بە خاوەنەکە. (ب) بەرتێل پێدان (بەتایبەتی بەش کردن هەندێ لەو
 پارە، بەرتێل، قازانج، مووچە یا بەخشیشێ کە دەستکەوتوو لە پێی
 چەوتەوه لەگەڵ کەسێک یا چەند کەسێکی تردا).

(ب) شەق لە تۆپ هەلەدان بۆ یەکەم جارو دەست بە یاری کردن
 (ب) دەستبێکردن (*to kick off a political campaign*)
 (ب) [Slang] مردن.

kick one's heels, کات بەفێر دان بە چاوەپێ کردن بۆ سوود
kick out, [Colloq.] دەرکردن؛ کردنە دەرەوه
 (ب) تۆپ لە یاریگا کردنە دەرەوه بە شەقی قایم.

kick the bucket, [Slang] مردن
kick up one's heels, کاتیکی خوش بردنە سەر؛ رابواردن؛

گەیف کردن (بەتایبەتی پاش کارێکی وشک و ناخۆش).
kickback (kik'bak'), *n.* (ب) گەڕانەوه بۆ دواوه لەپەر بە قایم

(چەکی ناگەڕین پاش تەقاندنی). (ب) ئەمجامیکی توندوتیژ.
 (ب) [Slang] (ب) بەرتێل (بەتایبەتی ئەو بەرتێل، بەخشیش، قازانج، یا
 مووچەیهی کە دەستکەوتوو لە پێی چەوتەوه و بەش دەرکێ لەگەڵ کەسێک
 یا چەند کەسێکی تردا). (ب) گەڕانەوهی شتی دێراو بۆ خاوەنەکە.

kid (kid), *n.* (ب) کار؛ کارێۆلە. (ب) بەچکە ناسک یا بۆنە کێوی.
 (ب) گۆشتی کار یا گێسک. (ب) پێستی کارو گێسک.

(ب) [Colloq.] (ب) مندال. (ب) لاوا هەرمە. (ب) [Slang] گالته؛ گەمە.
 (ب) لە پێستی کار یا گێسک درووستکراو.
 (ب) [Colloq.] (ب) بچووک (بەرا، خوشک)؛ بچکۆلە.

(*his ~ sister; his ~ brother*)
 (ب) زاین (بۆن).

v.l. & v.l. (ب) [Slang] (ب) خەلە تاندن؛ بە هەلە بردن؛ فێل لێکردن.
 (*Don't ~ yourself.*)

(ب) گالته کردن؛ گالته لەگەڵ کردن؛ کلک پێوه کردن؛ گەمە کردن.
 (ب) بێ گالته (ب) بێ گالته؛ ناشی.

no kidding, دەستکێشێکی نەرمە لە چەرمی کار یا گێسک درووست دەرکێ
kid gloves,

kilter

بە ناسکی و لەسەرخۆ و وریایی [Colloq.] **handle with kid gloves**,
 لەگەڵدا جوولانەوه.

kidnap (kid'nap), *v.t.* فراندن (گەرمە یا مەدال بەتایبەتی بۆ پارە
 سەندن بۆ بەردانی).

-kidnap; kidnapper (n.)
kidney (kid'ni), *n.* (ب) گورچیلە؛ گورچک.

(ب) [Slang] (ب) توخم؛ جۆر.

kidney bean, جۆرە فاسۆلیایەکی قاوەیی بە شێوەی گورچیلەدا.
kidney stone, بەردی گورچیلە.

kidskin (kid'skin'), *n.* چەرمی کارو گێسک (دەستکێش و پێتۆی ئی
 درووست دەرکێ).

kike (kik), *n.* [Slang] جوولەگە (لە پوری سووکایەتەوه).

kill (kil), *v.t.* (ب) کوشتن؛ سەربێن؛ مردارکردنەوه؛ خپ کردن.

(ب) فرۆتاندن؛ وێران کردن؛ نەهێشتن؛ تێکردن؛ لە کەلک خستن.

(ب) پەزاندن (گەڵاڵە یا سا لە پەرلەماندا)؛ ژێر خستن:
 (*The bill was ~ed in the committee.*)

(ب) کات کوشتن.

(ب) [Slang] (ب) کوشتنەوه (مەیکەن): (*It ~ed the motor.*)

(ب) پێ لە پلاوکردنەوه گرتن: (*The editor ~ed the story.*)

(ب) نەهێشتن (نازان)؛ کوشتن (نیش و نازان): (*to ~ the pain*)

(ب) [Colloq.] (ب) سەردا زالیوون. (ب) لا بردن (چاپەمەنی)؛ کوژاندنەوه

(ب) لێدانی تۆپ نەوێندە بە قایم کە نەتوانی بگەڕێتێتەوه (یاری تەنس):
 (ب) کوشتن؛ سەربێن؛ مردارکردنەوه

(ب) مردن؛ فەوتان: (*These plants ~ easily.*)

(ب) کوشتار؛ کوشتن؛ کوژان؛ سەربێن.

(ب) گیانداریکی سەربێو، کوژاو، یا راکراو.

(ب) نامادەبوون لە کاتی کوشتنی گیانداریکی راکراو.

(ب) نامادەبوون لە کۆتایی کارێکدا یا لەکاتی سەرکەوتنێکدا.

kill off, قەلاچۆکردن؛ هیچ نەهێشتن؛ بەرپاکردن.

kill two birds with one stone, بە بەردێک دوو نیشان شکاندن.

kill (kil), *n.* جۆگە؛ پووار؛ چەم.

killer (kil'er), *n.* (ب) کوشتیار؛ پیارکوژ؛ خوێنپێژ؛ بکوژ.

(ب) نەهەنگێکی دێندە ی بکوژ.

killer whale, جۆرە نەهەنگێکی دێندە ی بکوژ.

killing (kil'ing), *adj.* (ب) کوشتندە؛ بکوژ. (ب) ماندووکەر؛ هێز ئی ب.

(ب) [Colloq.] ژۆر جوان و دلگەر؛ دلغەین.

(ب) [Colloq.] قۆشە؛ ژۆر سەر؛ سەیرخۆش.

(ب) کوشتار. (ب) [Colloq.] (ب) دەسکەوتن، قازانج، یا سەرکەوتنێکی

گەرمە و لەپەر: (*He made his ~ in real estate.*)

kill-joy (kil'joi'), *n.* کەسێک کە خۆشی لە خەلک تێک دەمات.

kiln (kil, kiln), *n.* کێل؛ کوورە ی گۆزەو دیزە سوورکردنەوه.

v.l. کێل دان؛ گۆزەو دیزە سوورکردنەوه لە کوورە یا کێ دا.

(ب) کیلو؛ کیلوگرام (ب) کیلوگرام (ب) کیلوگرام.

kilo- (kil'ō, kil'ō), *n.* کیلو؛ کیلوگرام (ب) کیلوگرام.

kilo- (kil'ō, kil'ō), *n.* پێشگرتن بەمانای: هەزار.

(*kilogram, kilowatt*)

kilogram, kilogramme (kil'ō-gram'), *n.* کیلوگرام؛

هەزار گرام.

kilometer, kilometre (kil'ō-mē'tēr), *n.* کیلۆمەتر؛

هەزار مەتر.

kilowatt (kil'ō-wot', kil'ō-wōt'), *n.* کیلووات؛ هەزار وات " (ب) تۆی یا چرچ خستنه جل و بەرگەوه.

(ب) [Scot.] تەنووڕە یا جل هەلکردن؛ توندکردنەوه.

n. تەنووڕەیهکی تەنووڕی تۆی یا چرچدارە پیاوانی ئوسکوتلەندە

لەمەری دەکەن.

بە پێکەوتنی کارکردن، **kilter** (kil'tēr), *n.* [Colloq.] *Also kelter*

- به باشی گه پان (مهکینه): (in ~ ; out of ~)
kimono (kə-mō'nə, ki-mō'nō), *n.* (۱) کراسینکی دملی درزئی (۲) کراسینکی دملی درزئی ژانویه.
kin (kin), *n.* (۱) خزم: خرمو کس وگار. (۲) خزمایهتی: کس وگاریتی.
adj. (۱) خرم: خرم (په یوهندی).
 near of kin, خرمی زور نژیک: زور نژیک.
 next of kin, خرمی هره نژیک: نژیکترین خرم.
 of kin, نژیک (په یوهندی): خرم.
kind (kīnd), *n.* (۱) [Rare or Archaic] - سرچاوه: بڼهچه.
 (ب) سروشت. (ج) شپوه.
 (۲) توخه: په گم: (What ~ of dog is that?)
 (۳) جور: چشن
 (the ~ of people who are cheerful in the morning)
 after one's (or its) kind, [Archaic], وهک توخمی خو:
 په گوښه یی سرووشتی توخمی خو.
 in kind, (۱) شت گوښه یی شت کړین به شت نک به پاره.
 (۲) به همان شپوه له گڼ جولانده: (to repay insolence in kind).
 kind of, [Colloq.], نهختن: تری (She is kind of pretty).
 of a kind, (۱) هار: همان: همان چمن: هار توخ.
 (۲) قلب: ناپه سنده: بازای: خراب: (entertainment of a kind).
kind (kīnd), *adj.* (۱) دلنرم: په به زه یی: به رحم (۲) پووخوش.
 (۳) کرم: همست: له دلوه: (~ regards)
kindergarten (kin'dēr-gär't'n), *n.* باخچی مډالان
kindergartner, kindergartener (kin'dēr-gär't'nēr),
n. (۱) مډالی باخچی مډالان (۲) ماموستای باخچی مډالان.
kindhearted (kīnd'här'tid), *adj.* دلنرم: به به زه یی.
kindle (kin'dl), *v.t.* (۱) سووتادن: ناگر تښتیدان.
 (۲) داگر ساندن: ناگر کړندوه (۳) هڅانه جوړ: خسته جوړ.
 (۴) پووناک کړندوه: پووناکندوه
v.i. (۱) ناگر گرتن: سووتان (۲) هاتنه جوړ
 (۳) پووناکندوه: پووناکوبندوه: داگرسان: گه شپوونده.
kindle (kin'dl), *v.t. & v.i.* [Dial.], زاین (گیاندان)
kindliness (kīnd'li-nis), *n.* (۱) دلنرمی: به رحمی: به زه یی.
 (۲) کارنکی به رحمانه
kindling (kin'dliŋ), *n.* چلوچو: چاوه: چیلکه یی ناگر.
kindly (kīnd'li), *adj.* (۱) دلنرم: په به زه یی: به رحم.
 (۲) خوش: باش (a ~ climate).
 (۳) [Archaic] زگماکی: سرووشتی.
adv. (۱) به دلنرمانه: به رحممه: (۲) به باشی: به چاکی.
 (۳) تکیه: (~ shut the door).
 (۴) [Obs] له خوږه: به زگماکی: (take ~ to).
 به دل بوون: په سندن کړدن: هزل کړدن.
take kindly to, kindness (kīnd'nis), *n.* (۱) دلنرمی: به رحم: به زه یی.
 (۲) کارنکی دلنرمانه یا به رحم
kindred (kin'drid), *n.* (۱) خزمایهتی (۲) خرم: خرمو کس وگار.
 (۳) له په کچوون: سرووشت و د ورون: وهک یهکی: هار.
adj. (۱) خرم: نژیک (په یوهندی خزمایهتی)
 (۲) له په کچوون: سرووشت و د ورون: نژیک (په یوهندی گیانی، پووناک)
 وهک یهکی (We are ~ spirits).
kinematics (kin'ə-mat'iks), *n.pl.* زانستی بزوتن: زانستی
 میکانیکی
kinetic (ki-net'ik, kī-net'ik), *adj.* تاییهتی به بزوتن
kinetics (ki-net'iks, kī-net'iks), *n.pl.* زانستی بزوتن: شت
 له پوی نرو هیزانده که دهینه هوی نهم بزوتنه
kinfolk (kin'fök), *n.pl.* [Dial.], = kinsfolk.

- king** (kiŋ), *n.* (۱) پاشا: شا.
 (۲) کسینکی زور سرکه وتوو و بهر له کاره کیدا: (an oil ~).
 (۳) شتیکی هره بهر و نایاب له توخمه کیدا.
 (۴) شا (شهرت و دمه و یاری و قوماری کاغذ).
king crab,
kingdom (kiŋ'dəm), *n.* (۱) شانشین.
 (۲) جیهان: مهودا: (the ~ of poetry).
 (۳) یمک له سنی به شته کس سرووشت که جیهانی گیاندرو سه و زه و کانزان
 (۴) [Archaic] پاشایهتی: دسه لاتی پاشا
 (۵) جیهانی خودایی.
kingfish (kiŋ'fish), *n.* (۱) شاماسی: چند جوره ماسی یهکی گهره.
 (۲) [Colloq.] - سره دار: سرده سته: سره وک.
kinglet (kiŋ'lit), *n.* (۱) پاشایهکی بن بایه: پاشای وولایتی بچوک و.
 بن بایه: (۲) کلاوگره
kingly (kiŋ'li), *adj.* پاشایانه: پو پاشا ده شیت نه و نه نایابه: نایاب.
adv. [Archaic], پاشایانه.
-kingliness (*n.*).
king post,
king's (or queen's) English, the, شا کوله: شا دیرک.
 زمانی لینگلزی په سنا: (۱) لینگلزی پیتی که په سنده پو نویسن و ناخوتن و وشه ی بازای تیدا نیه
king's evil, دهره باریکه: سیلی لوی له مفاوی به تاییهتی هی مل.
kingship (kiŋ'ship), *n.* (۱) پاشایهتی: دسه لاتی پاشا.
 (۲) فرمانروایی: پاشایهتی (۳) خاوه شکر (~ His)
king-size (kiŋ'siz), *adj.* [Colloq.], گهره: زل: زور گهره:
 (a ~ cigarette)
king-sized (kiŋ'sizd), *adj.* = king-size.
kink (kiŋk), *n.* (۱) لول (قو، پت، تل، دهره): (۲) گری: کوسپ.
 (۳) کونج: کوزی به نازاری ماسولکه
 (۴) (b) هره س: بیر یا ناره وویهکی سهیر وله پیر.
 (ب) خوویهکی سهیر و ناسا
v.i. & v.t. لول بوون: لول کړدن: کړیوون.
kinky (kiŋ'ki), *adj.* (۱) لول (قو، کړ): (~ hair).
 (۲) [Slang] - سهیر و ناسا (خو).
-kinkiness (*n.*).
kinsfolk (kinz'fök), *n.pl.* خرم: خزمان: خرمو کس وگار.
kinship (kin'ship), *n.* (۱) خزمایهتی. (۲) په یوهندی نژیک.
kinsman (kinz'mən), *n.* خرمی نیرینه: خرمی پیاو.
kinswoman (kinz'woom'ən), *n.* خرمی مینه: ژنه خرم.
kiosk (ki-ōsk'), *n.* (۱) سابات: گهر. (۲) قهقه (پو شت تیدا فروختن)
 وهک کانتین یا پو تیدا دانیشن و چاودیزی کړدن شتی.
kip (kip), *n.* (۱) پیسته ی خوش نه کړای گوښه کد کاورو گیانداری
 بچوکی تر. (۲) کومه نیک پیسته ی وده.
kip (kip), *n.* (۱) [Slang] - (b) خانویه که هر ژوروی به کړی درابن
 به کسینک. (ب) ژورینکی وده. (ج) جزی نویستن. (۲) [Obs.], قهقه خانه
kipper (kip'er), *v.t.* پاک کړدن و کړدن به قاورمه ماسی "سالمون".
 (۱) ماسی "سالمون" یا "تراوت" له سرده ماسی هیلکه کړند.
 (۲) نهم جوره ماسی په به قاورمه کړای.
kirk (kürk), *n.* [Scot. & North England], کلنیه.
 the Kirk, کلنیه یی نوسکوتلنده.
kismet, kismet (kiz'mæt, kis'mæt), *n.* چاره نویس.
kiss (kis), *v.t. & v.i.* (۱) ماچ کړدن.
 (۲) به ناستم یا به هیواشی دهست تپوه دان یا بهرکوتن.
 (۱) ماچ. (۲) به ناستم بهرکوتن. (۳) جوره نوقلنیکه.
kisser (kis'er), *n.* (۱) لپو. (ب) دهره چاو.
kit (kit), *n.* (۱) سته نژیک یا دهرکی دارین.

- (۲) (۱) کۆنى ئازۇوقەي سەرباز (جگە لە چەك)
(ب) كەرەسە ئازۇوقەي گەشت: (~ a travel)
(ج) كەرەسەي كار: (بەتايەتتى وورده كەرەسە): (~ a mechanic's)
(۳) فوتو ب سنووقى كەرەسە ئازۇوقە تيا ھەلگرتن.
(۴) [Colloq.] دەستە: تاقم: كۆمەل.
سەرباز ھەموو: گەشتى. [Colloq.] the whole kit and caboodle,
ھەموو بىر مۇۋە: شت) (بە گەرەو بچوگەرە
- kit (kit), n. = kitten.
kit (kit), n. [Rare].
kitchen (kich'an), n.
(۱) كەمانچەبەكى بچووك
(۲) چىشتخانە: موۋبەق.
(۳) كەرەسەي چىشت لىنان
kitchenette (kich'an-et'), n. چىشتخانەي بچووك: موۋبەق
kitchen garden, باخچەي سوزەو ميوەھات بۇ بەكارھىنانى خۇ.
kitchenware (kich'an-wâr'), n. قاپو قاچاغى چىشتخانە ۋەك
مەنچەل و تاوۋە شتى ۋەھا
- kite (kit), n.
(۱) كۆلارە: دال (۲) كەسىكى چاۋبىرسى و بە ھەلبە:
كەسىكى زۇل و قورمازان (۳) كۆلارەي مىدالان.
(۴) بايەۋاسى سووك و بەر (۵) كومپىلەيەكى بىن ئرخ يا ساختە.
v.l. [Colloq.]
(۱) فېرىن ۋەك كۆلارە: فېرىن بە بىن خىشپەو خىرا
(۲) پارە دەستكەرتن بە كومپىلەو چەكى بىن ئرخ يا ساختە
v.l.
فوسس ي دانى كومپىلەيە بىن ئرخ يا ساختە
kith (kith), n. [Archaic].
kith and kin, برادەران: خۇزمان: دەرودراۋسى
برادەرو دەرودراۋسى و خۇزم و كس و كار.
kitten (kit'n), n. بە چەك پىشیلە: بىچوۋە پىشیلە يا ھى ھەندى
گياندارى س
v.l. & v.t.
ترەكىن: پىشیلە: بە چەكەبوون
kitty (kit'i), n.
kitty (kit'i), n. (۱) بە چەك پىشیلە: بىچوۋە پىشیلە. (۲) پىشیلە
ئە پارەيەي قورماچى كۆي دەكەنەرە بۇ كېرىنى شىتەك
بە كۆمە: ۋەك خواردەرە يا خواردن... مىد
kitty-cornered (kit'i-kôr'nêrd), adj. & adv. Also kitty-corner,
لاپلا-چەب و رست
Klan (klan), n. = Ku Klux & Klan.
kleptomania (klep'ta-mā'ni-a), n. Also kleptomania,
خەزەلە دزى كىرەن: بەتايەتتى وورده شتى قورۇشكا يا ئاۋمال
-kleptomaniac (adj.).
(۱) (۲) فېر. ب رىگەيەكى ئاسان و زىرەكانە بۇ كىردى
شىتەك ۲۰: شارەزايى: كىردى كارىك) كارامەيى: تۈنا: بەھرە:
سەر ل دەرچوون: سەلبە (بۇ كىردى شىتەك بە باشى).
(to have a ~ for doing something)
(۳) [Rare]. زىرەرەنگىيە: شتى پازانەۋى ھەزەنبەھا يا بازارى.
get the knack for, فېرموونى كىردى شىتەك بە ئاسانى و بە خىرا:
پىن راھاتن بە كىردى كارىك و ئاسان بوونى
(۱) بياكىشتان: بىيادان
(۲) شكاندن: تەلەزم لىكردنەۋە. (۳) كارلىكەرتن: پەلاماردان.
knave (nāv), n. [Archaic].
(۱) تۈرەكەيەكە كەرەسە. ئازۇوقە.
پەنۋەك با وورده شتى قى دەكرى و دەدرى بە شاند: تۈرەكەيە شان
(۲) [Archaic]. (۱) بەردەستى ئىرىنە
(ب) پىۋىكى بىن پەۋپايە يا بەنچە ئزم.
(۲) كەسىكى زۇل و قورمازان ئاپاك: كەسىكى ئاكەس بەچەو ئاپاۋ.
knavery (nāv'er-i), n. ئاكەس بەچەي: ئاپاكى و زۇلى:
كردەۋى ئاپاك و پىس و زۇلنە
knaveish (nāv'ish), adj. ئاپاك: ئاكەس بەچە: ئاكەس بەچەي:
زۇل و نامەرد
knead (nēd), v.l. (۱) شىلا: ھەمىر: قوپ. (۲) شىلان: پىشت. لەش.

- knee (nē), n.
(۱) ئەرنۇ: چۆك: كەشكەرتن (۲) ئەرنۇ پانتۇل.
(۳) گۆشە (دارتاشى).
v.l.
(۱) ئەرنۇ پىيادان: بە ئەرنۇ لىدان: ئەرنۇ بەركەۋتن.
(۲) بە گۆشە قايىم كىردن (دارتاشى).
سەر پىن دانەۋاندن: سەر پىن شۆپكەرتن:
bring to one's knees, بەزاندىن.
knee breeches, پانتۇلى كورت (ھەتا ئەرنۇ)
knee-cap (nē'kap), n. (۱) كەشكەرتن: كۆلارەي ئەرنۇ: كاسەي ئەرنۇ.
(۲) پەزى يا شىتەكى ۋەھا كە دەكرىتە سەر كۆلارەي ئەرنۇ بۇ پاراستى.
knee-deep (nē'dēp), adj. (۱) دەكانە ئەرنۇ: ھەتا ئەرنۇ دىت.
(۲) ھەتا ئەرنۇ داپۇشراۋە: ئوقۇم بوۋە ھەتا ئەرنۇ:
(They stood ~ in water.)
(۳) سەرقال.
knee-high (nē'hī), adj. دەكانە ئەرنۇ: ئومەندەي ئەرنۇ بەرنە:
(~ grass)
knee jerk, فېرمەرتى ئەرنۇ لاق: فېرتەي ئەرنۇ.
kneel (nēl), v.l.
(۱) چۆك دادان
(۲) كېرەۋىش بۇ بىرەن: سەر بۇ دانەۋاندن.
knee-pad (nē'pad), n. پەزىيەكە ۋەزىشكار ئەرنۇ پىن دەپارزىت.
knell (nēl), v.l.
(۱) لىدانى زەنگى كلىسە بە بۆنەي مردنى كەسىكەرە.
(۲) دىنگى شىۋەن يا بەدرومى لىۋە ھاتن.
v.l.
(۱) پانگ كىردن يا بلاۋكردنەۋى دەنگىياس بە زەنگ لىدان.
(۲) [Obs.] زەنگ لىدان
n.
(۱) دىنگى زەنگى كلىسە لەكاتى پىرسەي مردوۋىكەدا
(۲) نىشانەي مردن يا بەدرومى. (۳) دەنگىكى غەمگىن.
knelt (nelt), alternative past tense and past participle of kneel.
knew (nō, nū), past tense of know.
knicker-bocker (nik'er-bok'er), n.
(۱) كەسىكى نىۋىۋىكى كە
لە بەنچەي ھۆلەندى بىت. (۲) كەسىكى نىۋىۋىكى.
(۳) [k-] شەروالىكى ھەلكارا تا ئەرنۇ.
knickers (nik'erz), n.pl.
(۱) شەروالىكى ھەلكارا تا ئەرنۇ.
(۲) بەرگىكى زىرەۋى ئىتەنە كە لەم پانتۇلە دەچى.
knick-knack (nik'nak), n. نېۋىۋىگىيە: خىشلى ھەزەنبەھا يا
بازارى.
knife (nīf), n.
(۱) چەق: (۲) دەمى تىغ يا مەكىنەي پىرەن.
v.l.
(۱) چەق لىدان: بەر چەق دان: بىرەندەركىردن بە چەق.
(۲) [Colloq.] لە زىرەۋە ئاپاكى لەگەل كىردن: بە دزىپەۋە ئازادان
under the knife, [Colloq.] لە زىرەۋە شەركارىدەيە.
knife-edge (nīf'ej), n.
(۱) دەمە چەق: (۲) دەمە تىغ
(۳) پاگرەي تەرازو.
knight (nit), n.
(۱) شاسۋار: كەلسۋار: پەيەكى شاسۋارىيە كە
لە سەدەكانى ئاۋەراستدا پاشا دەيدا بە سۋارچاكى بەگزارە.
(۲) ئەسپ (شەترەنج).
v.l. (He was ~ed for his war services.)
knight-errant (nīt'er'ant), n.
كەلسۋارى گەپۇك: كەلسۋارىيە كە
دەگەپى بە شۆۋن شەپۋىشۋىر نەھىشتى ئاھەقىدا بۇ ئازايەتتى ئوۋاندن
-knight-errantry (n.).
knighthood (nīt'hood), n.
(۱) پەۋپايەي كەلسۋار.
(۲) كەلسۋارى: شاسۋارى. (۳) كەلسۋاران: شۆپەسۋاران.
knightliness (nīt'li-nis), n. كەلسۋارىيە: شاسۋارىيە.
knightly (nīt'li), adj.
(۱) تايەتتى بە كەلسۋار: كەلسۋارى:
شاسۋارى. (۲) لە كەلسۋاران پىكەتاتو.
adv. [Archaic], كەلسۋارانە: شاسۋارانە
knit (nit), v.l.
(۱) چىن. (۲) پىكەۋەست: كىردن بەيەك.

knitting

- (۲) ناو چووان گرژکردن؛ بوو هینانهوه بیهک.
(۴) [Archaic & Dial]، گرژدان؛ پیکهوه گرژدان.
v.t.
(۱) چنډن
(۲) ساریژبوونوه (نښسکانی شکار؛ برین)؛ بوونوه بیهک (نښسکان).
(۳) هاتنهوه بیهک (برښ)؛ کرژبوون: (*His brows ~ in thought.*)
(۱) چنډن (۲) چنراو؛ شتیکی چنراو.
knitting (nit'ing), **n.**
knives (nīvz), **n. plural of knife.**
knob (nob), **n.**
(۱) گرڼ؛ دوگمه؛ چوگله بیهکی خړ؛ گوڅیکه.
(۲) دوسگی دهرگا؛ دوسگی خړ. (۳) گردنکی خړ؛ شاخکی خړ.
knobbed (nobd), **adj.**
گرڼدار؛ گرڼی؛ دهرسکدار
knobby (nob'i), **adj.**
(۱) گرڼی؛ گرڼی؛ گرڼدار؛ گرڼی یاروی.
(۲) وک گرڼی، دوگمه، یا گوڅیکه.
knobkerrie (nob'ker'i), **n.**
knock (nok), **v.t.**
(۱) له دهرگادان. (۲) پیدان؛ لیدان؛ بیهکداندان؛
بهرکوتن (۳) تله تله یا ته پته پ کردن (ممکنه).
(۴) [Colloq.] پرخنه گرڼ.
(۱) پیدان؛ پیاکښان؛ لیدان.
v.t.
(۲) (down; off) ~ به زه ویدان؛ خستن.
(۳) کون تیکردن به پیاکښان یا پیدان: (*He ~ed a hole in the wall.*)
(۴) [Colloq.] پرخنه گرڼ.
n.
(۱) پیدان؛ لیدان؛ پیاکښان؛ تله تله دهرگا.
(۲) تله تله یا ته پته پ ممکنه. (۴) [Colloq.] پرخنه.
(۱) گهران
knock about (or around), [Colloq.],
(۲) بیرازکردن؛ شق و زله و مستهکونه لیدان په پیتا په پیتا.
knock down,
(۱) به زه ویدان؛ یخ دان؛ خستن.
(۲) هملوه شاندهوهی شتی که بو گواستتهوهی به ناسانی.
(۳) نرخ کمکردنهوه؛ نرخ هینانه خواروه
knock off, [Colloq.], (۱) پایدوس لیکردن؛ دهست له کار هملگرڼ.
(ب) کار هچینه شستن: (۲) [Colloq.]، ن داشکان؛ ن دهرکردن:
(*He knocked off five dollars from the price.*)
(۲) [Colloq.] کردن؛ هچینه شستن؛ تهاو کردن (نوسن، کان).
(۴) [Slang]، کوشتن (۵) [Slang]، دزین
(۶) [Slang]، گاین؛ چوونه جن له گال
knock out,
(۱) به زه ویدان (بوکسبازی)
(۲) بن هوش کردن؛ هیز ن برین؛ هوش ن برین.
(۳) به زاندر: (*to knock out a competitor*)
(۴) به کخستن؛ له کار خستن. (۵) [Colloq.]، گردنی شتی که به په له.
(۶) [Slang]، سرسام کردن؛ واق ویرماندن.
knock up,
(۱) [British Slang]، ماندو وکردن؛ هیز ن برین.
(۲) [Slang]، سکپ کردن.
knockdown (nok'down), **adj.**
(۱) قایم (لیدان، پیاکښان)؛ توند.
(۲) به ناسانی هملوه شتیفری: (*a ~ table*).
n.
(۱) بوکسبک یا زله بیهک که پیاو دودات به زه ویدان.
(۲) خستن؛ کوتن؛ به زه ویدان. (۲) [Slang]، پین ناسین به کسبیک.
knocker (nok'er), **n.**
دهرگا بن لیدو ته لقه بیهکی ناسنه به دهرگاوه
چسپیندراوه له دهرگای پین دهرگیت
به زه ویدان دهر (بوکس، زله).
knock-out (nok'out), **adj.**
(۱) بوکسبکی بن هوشکس. (۲) به زه ویدان (بوکسبازی)؛ خستن.
(۳) دلفرژن؛ جوان؛ نایاب؛ زور چاک: (*She is a ~; The film is a ~.*)
knoll (nōl), **n.**
ته بولکه؛ گردنکه
knot (not), **n.**
(۱) گرڼ (۲) گرڼ یا نه لقه بیهک له شری تیکدا بو جوازی.
(۳) کومل (مروء، شت)؛ قاقم؛ دهسته؛ تویه ل. (۴) په پیوهندی ژنو میژدا په تی.
(۵) گرو گرفت؛ کښه؛ نالوسکاوی؛ نالوزی. (۶) گرڼی دار.
(۷) (۱) پیوانه ی خیزایی کشتی له سعاتیکدا: (*a vessel of 15 ~s*).
(ب) میلی دهریایی

knucklebone

- v.t.**
(۱) گرژدان؛ گرڼی لیدان. (۲) نالوسکادن؛ نالوزاندن.
v.t.
(۱) گرڼی خواردن. (۲) نالوسکان؛ نالوزان.
بالنده بیهک له نریک دهریاوه دهژی.
(۱) گرژندراو؛ گرڼی لیدراو؛ به گرڼی قایم کراو
(۲) گرژندراو؛ گرڼی یاروی؛ پر له گرڼی
(۳) نالوز؛ نالوسکاو. (۴) سهر؛ سهرسورمینه.
(۱) گرژندراو؛ گرڼی یاروی؛ پر له گرڼی:
(*a ~ board*)
(۲) نالوز؛ نالوسکاو؛ چاره سهرکردنی گران؛ نالوزاو: (*a ~ problem*).
(۱) زانین. (*We ~ the facts.*)
(۲) ناگا ن بوون؛ پین زانین. (۳) شاره زابوون.
(۴) ن زانین: (*She ~s music.*)
(۵) ناسینهوه؛ ناسین: (*I'd ~ that face anywhere.*)
(۶) له بیهک چیا کردنهوه؛ چیا کردنهوه:
(*It is not always easy to ~ right from wrong.*)
(۷) چوونه جن له گال؛ جوت بوون له گال؛ گاین:
(*Have you known her?*)
v.t.
(۱) زانین (۲) ناگا ن بوون؛ پین زانین.
in the know, [Colloq.],
دهنگویایی نه پنی لایه؛
شتی نه پنی دهرانیت
ده توانی برانری؛ دهرانری
شاره زایی؛ ن زانین؛
کارامه یی.
(۱) بزآن؛ ناگدار.
(۲) زورزان؛ زنگ؛ دانا؛ زیرهک.
(۳) ناگدار ی دهگه پینیت؛ نیشانه ی ناگا ن بوون یا زانینه: (*a ~ look*).
(۴) دهسهنقهستی؛ دهسهنقهست.
(۱) به دهسهنقهست:
(*I would never ~ do anything to hurt you.*)
(۲) به شیوه بیهکی وها که نیشانه ی زانین یا ناگا ن بوون بن:
(*to look ~ at a person*)
know-it-all (nō'it-ōl'), **adj.** [Colloq.],
به له همور شت زان یا
شاره زان؛ خو دهرخه: (*a ~ attitude*).
n.
کسبیک که وا خوی دهرده خات له همور شت دهرزانی و شاره زایه.
(۱) (۱) زانین. (ب) ن زانین؛ شاره زایی.
(ج) ناگدار ی. (د) تیگه شستن. (۲) زانست؛ زانیری؛ زانستی.
(۳) شتی زانواو
(۴) [Archaic]، جوت بوون؛ چوونه جن له گال؛ گاین: (*carnal ~*).
به پنی زانینی خو؛
له وده ی که په کیک یا کسبیک بی زانی:
(*to the best of my knowledge he is an honest man.*)
knowledgeable (nol'ij-a-b'l), **adj.**
شاره زان؛ تیگه شتو؛ زانا؛
بزآن.
known (nōn), **past participle of know.**
know-nothing (nō'nuth'ing), **n.**
(۱) هیچ نه زان؛ کسبیک هیچ
نه زان. (۲) کسبیک بن شاین.
(۱) جومگه؛ کسک؛ گرڼی په پنجه.
(۲) خرتکی گیاندار به گوشتی دهرورپشتی یوه که شله و شو ریای
پن ن دهرنیت. (۳) جومگه نه پنجه. (۴) (pl.) بوکسی ناسن.
v.t.
کسک لیدان؛ لیدان به جومگه په پنجه.
(۱) به دل هملدان؛ به جالاک کوشش کردن.
(۲) مل دان؛ مل شو کردن؛ دهست هملگرڼ؛ پووخان (مروء).
مل دان؛ مل شو کردن؛ دهست هملگرڼ؛
پووخان (مروء).
knucklebone (nuk'l-bōn), **n.**
(۱) جومگه؛ نښسکانی جومگه

(۲) ئىسپاننىڭ جومگى گياندار.

knuckleduster (nukˈl-dusˈtēr), *n.* بۆكىسى ئاسن

kohl (kōl), *n.* كل

kook (kōōk), *n.* [Slang]. كەسكى شىتۇكەو سەير

kopeck, kopek (kōˈpek), *n.* كۆپىك يارەيەكى يەككىتى سۆفەتى

جارانە سەدىەكى "پۇل" نىكە

Koran (kō-ränˈ, kōˈran), *n.* قورئان

Korean (kō-rēˈən. kō-rēˈən), *adj.* تايپەتى بە كۇرىا گەلەكەى و

زمانەكەى و كلتورەكەى.

n. (۱) كەسكىنى كۆرى. (۲) زمانى كۆرى

kosher (kōˈshēr), *adj.* (۱) پاك و خاۋىن بەپنى دەستورى ئاينى

جولەكە (خواردەمەنى): (*~ food*).

(ب) خواردنى پاك و خاۋىننى تىدا دەرۇشەرى يا ئى دەنرى بەگۈنەرى ئاينى

جولەكە (*a ~ kitchen*).

(۲) [Slang]. يەسەند! دروست! چاك! باش! رەوا! راست! بەجىن.

n. خواردەمەنى پاك و خاۋىن بەپنى دەستورى ئاينى جولەكە.

v.t. پاك و خاۋىن كەردن (خواردەمەنى).

koto (kōˈtō), *n.* ئامېرىكى مۇسقىلى ژۇدارى يابانىيە.

kremlin (kremˈlin), *n.* قەلئى شارىك لە يەككىتى سۆفەتى جاران

(۱) قەلئى مۇسكۇكە بارەگاي فەرمانرەواى يەككىتى

سۆفەتە (۲) فەرمانرەواى يەككىتى سۆفەت.

Ku Klux Klan (kūˈkluksˈklan), *n.* كۆمەلەى كو كلەكس كلان:

كۆمەلەيەكى رەگەزەپرستە سېيەكەنە لە بەشى خوارووى ئەمەرىكا دامەزىنرا

لە دواى شەرى ناوخۇ ئەمەرىكاو بۇ درىژەپىدانى پىشپىل كەردنى مافى

قولەشتەكان و زالى رەگەزى سېي

Ku Klux Klanner, ئەندامىكى كۆمەلەى "كو كلەكس كلان" ى

رەگەزەپرست (روشەى پىشپو بېينە)

kumquat (kumˈkwōt), *n.* (۱) يەنگى دنيا (۲) دەرەختى ئەم مېوۋە

Kurd (kūrd, koorˈd), *n.* كورد

Kurdish (kūrˈdish, koorˈdish), *adj.* كوردى! تايپەتى بە گەل

كورد و زمانەكەى و كلتورەكەى! شتى كوردى.

n. زمانى كوردى! كوردى (زمان).

Kurdistan (kūrˈdi-stanˈ, koorˈdi-stān), *n.* كوردستان

kyack (kīˈak), *n.* (بارى وولاج)! شەلتە.

L I

L, l (el), n.

- (۱) تیپی دوازه هه می ئه ل ف ب ی نیگلیزی به
(۲) دهگی نه تیپه. "ئیل". (۳) قالبی نه تیپه
(۴) نیشانه ی دوازه هه له لیسته یه کدا.

adj.

L (el), n.

- (۱) تاییه تی بهم تیپه. (۲) دوازه هه
(۱) شتیك له شیوه ی نه تیپه (به تاییه تی نه خشی خانو).
(۲) نیشانه ی ژماره (۵۰) له لاتینیدا.

lab (lab), n. [Colloq.], = laboratory.

label (lā'b'l), n.

- (۱) بیشتن؛ شەقل؛ نیشانه؛ کارتی ناو و نیشان و
ناو مۆك كه ده نووسینری به فروته یهك، نامه یك، یا شتی ترمهه.
(۲) ناو بیشتان؛ ناوی نراو له كەسێك، كۆمەڵێك، یا شتیك؛ نیشانه.
(۳) بهرزه كێكی جوانه له سه ره درگا و بهنجه ره وه (خانوسازی).
(۱) نیشانه كردن؛ شەقل كردن؛ مۆركردن؛ ناو و ناو نیشان لیدان یا

v.t.

- له سه ره نووسین (They ~led the boxes.)
(۲) ناو لیدان؛ ناو خستنه درا؛

(to ~ a person a "liberal" or "conservative")

labial (lā'bi-əl), adj.

- (۱) لیبوی؛ لیبوکی؛ دوو لیبوی.
(۲) به لچ و لیبو بیژراو (دهنگناسی)؛ وهك تیپی: (b, p, m).

n.

labialize (lā'bi-əl-iz'), v.t.

- به لیبو بیژرانی دهنگ، هه ندی جار
له پاده به ده رانه

-labialization (n.).

labiodental (lā'bi-ō-den't'l), adj.

- به لیبو و ددان بیژراو
(دهنگناسی)؛ وهك تیپی: (f, v).

labium (lā'bi-əm), n.

- (۱) لیبو؛ لچ (هك) لچ ی زئی ئا فره ت.
(۲) لیبو كۆبه ره ی هه ندی گول. (۳) لیبو خوارووی هه ندی جانمهر.

labor (lā'bēr), n.

- (۱) کار؛ نیش؛ پهنج؛ فرمان
(۲) نهرك؛ کارێكی تاییه تی. (۳) کرێکاران؛ چینی کرێکاران
(the right of ~ ; skilled and unskilled ~)

- (۴) نیشی کرێکاران؛ پهنجی کرێکار.

- (۵) به ره ژن؛ ژانی مندالبوون: (She's in ~).

v.t.

- (۱) پهنجدان؛ کارکردن؛ فرمان کردن؛ نیشکردن.
(۲) هه لندان؛ کۆشش کردن؛ خۆ ماندوو کردن؛ ئاره ق پشتن.
(۳) نه زه حه مه ت و به هینواشی پۆششتن:

(The old car ~ed up the hill.)

- (ب) هه لێبه نو دابه ز کردن؛ به ملا و به لا دا هاتن

- (۴) ژان گرتنی ئا فره ت پێش مندالبوون.

v.t.

- دریژه پیدان؛ ژور له سه ره پۆششتن؛ له تام کردنه ده ره وه:

(Do not ~ the point.)

- تاقیگه؛ تاقیخانه. **laboratory** (lab'rə-tōr'ī, lab'ēr-ō-tō'rī), n.
زه مونه.

adj.

- له تاقیگه دا کراو؛ تاقیگه یی.

Labor Day,

- جهزنی کرێکاران.

labored (lā'bērd), adj.

- (۱) هینواش و گران و به نازارو ماندوو که:

- (~ breathing)

- (۲) دهستکرد؛ ناسرووشتی: (a ~ style of writing).

laborer (lā'bēr-ēr), n.

- کرێکار؛ کارگر؛ نیشگر؛ فرمانگر.

laborious (lə-bōr'ī-əs, lə-bō'rī-əs), adj.

- (۱) گران؛ قورس؛

- ئاخووش (کار)؛ زه حه مه ت. (۲) ژور نیشگر؛ کۆششگر؛ ژور پهنجده ر

laborite (lā'bēr-īt), n.

- (۱) نه ندان یا پشتگیرێکی حیزبی کرێکاران.

- (۲) [L-]، نه ندان یا پشتگیرێکی حیزبی کرێکارانی نینگلته ره.

labor party,

- (۱) حیزبی کرێکاران. (۲) حیزبی کرێکارانی نینگلته ره.

labor-saving (lā'bēr-sāv'ing), adj.

- نهرك كه سه ره وه (نامین):

(a ~ device)

labor union,

- یهکیتی کرێکاران؛ جفا تی کرێکاران.

labour (lā'bēr), n., v.t. & v.i. = labor. [British Spelling].

labyrinth (lab'ə-rinth), n.

- (۱) ریگه یا شوینیکی پر له پنجه و په نا
(که مریژ وین تیندا بین)؛ پنجه و په نا؛ پئی وونه
(۲) کاروباریکی ئالۆز. (۳) گوئی ناوه وه.

labyrinthian (lab'ə-rin'thi-ən), adj. = labyrinthine.

labyrinthine (lab'ə-rin'thin), adj.

- (۱) پر له پنجه و په نا؛

- پنجه و په نادار. (۲) ئالۆز؛ ئالۆسکاو؛ سه ره سوڕمینه ر.

lace (lās), n.

- (۱) قه یقان (پیلو)، جل توندکردنه وه؛ به ن؛ به نه خوین.

- (۲) شریت، قه یقان، یا به نوکی جل پێ پارژنه ره وه (به تاییه تی بهرگی نه سه ره).

- (۳) نه قش (جل و بهرگ، ده سه سه، متیل)؛ نه قشکاری

- (۴) قومیک له خواردنه وه ی سه ره خو شکه ر که ده کرتنه چا و قاوه وه

v.t.

- (۱) قایم کردن به قه یقان یا به ن؛ پیکه وه به ستن؛ توندکردنه وه.

- (۲) (up ~). که مه ره بند توندکردنه وه (بۆ ناوه وه و سه ته سه کردنه وه)

- (۳) چینی؛ له یهك هه لکیشان.

- (۴) پارازنده وه به نه قش و شریتی جوان؛ نه قشکاری کردن.

- (۵) پیرازکردن؛ دارکاری کردن؛ قه یقاندان.

- (۶) قومیک خواردنه وه ی سه ره خو شکه ر کردنه ناو چا و قاوه وه.

v.i.

- قایم بوون یا به ستان به قه یقان.

lace into, [Colloq.],

- (۱) هیرش بردنه سه ره؛ په لاماردان

- (۲) هیرش بردنه سه ره به ده م؛ سه ره نه نشتکردن.

lacerate (las'ə-rāt'), v.t.

- (۱) کوتانه وه و شینکردنه وه ی پێست و له ش؛

- پیرین (پێست)؛ بریندار کردن. (۲) هه مه ت بریندار کردن؛ هه مه ت نازاردان

adj.

- (۱) کوتاره وه و شین بووه وه (پێست، له ش)؛ بریندار کراو؛ بریندار.

- (۲) قه راغ گرنج گرنج (که ل).

-laceration (n.).

lacertilian (las'ēr-til'i-ən), adj.

- تاییه تی به هه ندی گیاندار ی

- خشو ک.

n.

- گیاندارێکی خشو ک (وهك مارمیلکه).

lacework (lās'würk'), n.

- نه قش و نیگار.

laches (lach'iz), n.

- فرامۆشی (به تاییه تی له داوا کردنی مافی خۆ

- له ماتی خۆیدا)

lachrymal (lak'rə-m'l), adj.

- فرمیسکی؛ تاییه تی به فرمیسک.

- (۱) ده فریگی به جو که له گو به کۆنه کاشی پزمانه کاندای ژوراره ته ره، گوا به بۆ

- فرمیسکی شیوه ن که ران بووه. (۲) (pl.), لوری فرمیسک ریژ

lachrymose (lak'rə-mōs'), adj.

- (۱) گرینۆله؛ چا و به فرمیسک؛

- ژور فرمیسک ریژ (۲) هینه ره گریان؛ غه مگین؛ فرمیسک پێ ریژ

lack

- lack** (lak), *n.* (۱) کەمى؛ كەم و كۆپى؛ بەش ئەمگەردن (۲) ئەپتون؛ ھېچ نەپتون؛ نەپتونى؛ بىن (۳) شتى كەم. نەپتون. يا پىنويست.
- v.t.* (۱) كەم بولۇپ بەش ئەمگەردن؛ كەم و كۆپى بولۇپ. (۲) ئەپتون؛ دەست ئەمگەرتىپ.
- v.t.* (۱) ئەپتون؛ ھېچ نەپتون (۲) پىنويست بولۇپ.
- lackadaisical** (lak'ə-dā'zi-k'l), *adj.* بىن تاقەت؛ ماندور؛ بىن ھىز؛ سىست؛ تەمەن؛ نىناك؛ نازدار؛ خۇ بەنار؛ فرۇش.
- lackey** (lak'i), *n.* (۱) بەردەست (۲) تۆكەر؛ كلك؛ دەسكەلا؛ بە كرئى گىراو؛ (a ~ of imperialism).
- v.t. & v.i.* تۆكەرى كىرگەن.
- lackluster, lacklustre** (lak'lus'tēr), *adj.* مەندو (ھەست).
- رەنگ؛ بىن ھەست؛ بىن رەنگ؛ بىن بىرقە؛ بىن جۇش (eyes ~).
- laconic** (lə-kon'ik), *adj.* كورت و پىر مانا؛ كورت؛ كەم دور؛ نەدور؛ (a ~ person, answer, style, etc.)
- laconically** (adv.); **laconicism** (n.); **laconism** (n.).
- (۱) جۇرە بۇيەكە. (۲) پارچەپەك شتى پارزەنەرەھەدى دارىن كە بەم بۇيەكە بۇيە كرەپ.
- v.t.* بۇيەكەردن بەم جۇرە بۇيەكە.
- lacrimal** (lak'rə-m'l), *adj. & n.* = **lachrymal**.
- lacrimose** (lak'rə-mōs), *adj.* = **lachrymose**.
- lacrosse** (lə-krōs', lə-kros'), *n.* يارىيەكە دەم بارىكەرەھە لە ھەر تىپىكە، ھەر تىپىكە ھەمۇل دەمات بە پاكىتى دەسك دىزىزەھە تۆپەكە بىكات بە گۆلى تىپى بەرامبەرىدا.
- lactate** (lak'tāt), *v.i.* (۱) ھاتقە شىر؛ شىردان؛ شىر دەردان (۲) ھەمك پىندان؛ شىرىپىندان.
- n.* خۇئى توشەنۇكى شىر.
- lactation** (n.).
- lacteal** (lak'ti-əl), *adj.* (۱) شىرى؛ ۋەك شىر؛ تابىيەتى بە شىر (۲) تابىيەتى بە دەمارى "كىلۇس" بەر ("كىلۇس" خوارەمەنى پەلەخورەكرەۋە كە ۋەك شىلە شىرى ۋايە).
- n.* دەمارى "كىلۇس" بەر.
- lacteous** (lak'ti-əs), *adj.* شىرى؛ لە شىر چوۋ.
- lactescent** (lak-tes'nt), *adj.* (۱) شىرى؛ لە شىر چوۋ (۲) ۋەك شىر ئى ھاتو (۲) شىلە يا شىرە دەردەر (پوۋەك).
- lactescence** (n.).
- lactic** (lak'tik), *adj.* شىرى؛ لە شىر ۋەگىراو؛ شىر.
- lactiferous** (lak-tif'ēr-əs), *adj.* شىرە؛ شىرە؛ شىرەدەر.
- lacto-** (lak'tō, lak'tə), پىنشىگىرەكە بەمانا؛ شىرى.
- lactobacillus** (lak'tō-bə-sil'əs), *n.* بەكتىراي تىرشىنەر؛ بەكتىراي دىروستىگەرى تىرشى لاکتىك؛ ۋاتە تىرشى شىر.
- lactose** (lak'tōs), *n.* لاکتۇز؛ شەكرى شىر.
- lacuna** (lə-kū'nə), *n.* بۇشايى؛ كۆن؛ كەلەبەر؛ دىز؛ چالايى.
- lacunal** (adj.); **lacunar** (adj.).
- (۱) بىنمىچى چال چالى پاراۋە. (۲) يەككىلەم چالە پاراۋانە بىنمىچ.
- lacy** (lās'i), *adj.* نەقش و نىگارى ناسكدار.
- lad** (lad), *n.* (۱) كوپ؛ لاۋ؛ ھەرزە (۲) پىاۋا؛ كەبرا؛ (لە پوۋى دۇستىيەھە).
- ladder** (lad'ēr), *n.* (۱) پەيزە (۲) ھۇي پىنشىگەرتىپ يا بەرەبەرەھە (the ~ of success).
- lade** (lād), *v.t. & v.i.* (۱) بار ئى بار كىردن؛ بار ئىنار؛ بار كىردن. (۲) ئاۋەلەنجان بە چەمچە يا سەت؛ ئاۋ يا شىلە دەردان.
- laden** (lād'n), *alternative past participle of lade.*
- adj.* (۱) بار ئىنار؛ بار كىراۋ؛ پىر. (۲) توۋش بوۋ؛ مارگران؛ گرفتار؛ (~ with pain).
- laden** (lād'n), *v.t. & v.i.* = **lade**.

lam

- lading** (lād'ing), *n.* (۱) بار كىردن؛ بار ئىنار؛ بار ئى بار كىردن. (۲) بار.
- ladle** (lā'd'l), *n.* چەمچە؛ ئەسكەن.
- v.t.* ھەلەنجان بە چەمچە؛ شىلە ئاۋ دەردان يا ھەلەنجان بە چەمچە.
- ladleful** (lā'd'l-fool), *n.* پىر بە چەمچەكە.
- lady** (lā'di), *n.* (۱) خان؛ خاتون؛ خاتو؛ بانو؛ خانم. (۲) ئافرىت؛ ئىن. (۳) دلدرا؛ يارا؛ خۇشەمىست. (۴) ئىن؛ خىزان؛ ھاۋسەر. (۵) [L-], مەيەم (دايىكى عىسا): (Our L-). (۶) [L-], نازناۋى ئافرىتەنىكى پەلەۋپايە كۆمەلەيتى بەرە. (۷) مە؛ مەيىنە؛ ئىن: (a ~ barber). (۸) بۇ ئافرىت شىاۋ؛ ھى ئىن؛ ئىنەن.
- adj.*
- ladybird** (lā'di-būrd), *n.* = **ladybug**.
- ladybug** (lā'di-bug), *n.* خانخالۇكە.
- lady in waiting**, كەركەرى شائىن يا كچە پاشا.
- lady-killer** (lā'di-kil'ēr), *n.* [Slang], دىلەرنى ئافرىتە.
- پىاۋىكە كە ئۆز ئىن ھەزى ئى بگەن بۇيە تاسمە بەن؛ ئىن كۆز. خانمانە؛ خانخالۇكە.
- ladylike** (lā'di-līk), *adj.* پەروەشت جوان (ئافرىتە).
- ladyship** (lā'di-ship), *n.* (۱) خانخالىق؛ پەلەۋپايە خاتونىق. (۲) [L-], خانم؛ خاتون؛ خاتو؛ نازناۋى ئافرىتەنىكى پەلەۋپايەدان.
- lag** (lag), *v.t.* دواكەرتن؛ بەجىمان؛ ئۆز پىچوۋ؛ خۇ بە قىنگدا خىستىن.
- (۱) دواكەرتن؛ بەجىمان. (۲) ماۋەى دواكەرتن يا بەجىمان.
- lag behind**, دواكەرتن؛ بەجىمان؛ پىانەگەشتىن.
- lag** (lag), *n.* پەل يا پەراسوۋى بەرمىل.
- lag** (lag), *v.t.* (۱) ئاردن بۇ ئۆردوگى بىگارى يا بەندىخانە. (۲) گرتن؛ بەندىكرىن.
- n.* [Slang], (۱) ئاۋانبارى ئاۋ ئۆردوگى بىگارى؛ ئاۋانبار. (۲) ماۋەى بەندىكى لە بىگارىخانە.
- lagan** (lag'an), *n.* بارى لە كەشتى فەندراۋ لە باۋىزەندا پاش بەستى.
- بە شىتىكى سەرتاۋكەرتوۋەھە بۇ دەرمەنەنەھەى لە دواۋۇزدا.
- laggard** (lag'ērd), *n.* كەستىكى سىست ھەمىشە دواكەرتوۋ.
- adj.* دواكەرتوۋ؛ سىست؛ خاۋ.
- lagger** (lag'ēr), *n.* كەستىك يا شىتىكى سىست ۋە دواكەرتوۋ.
- lagoon** (lə-gōon'), *n.* گۆم؛ دەرياچە؛ يا زەلكارىك كە نەزىك بىن لە دەرياۋە يا ئاۋەكەى لەۋزە ھاتىن.
- laic** (lā'ik), *adj.* تابىيەتى بە جەماۋەرى خەلك جگە لە شىخ ۋەلاۋ.
- پىاۋە ئاينىيەكان؛ ھى خەلكى پەمەكى ۋە دور لە ئاين.
- n.* = **layman**.
- laical** (adj.).
- laicize** (lā'ə-sīz'), *v.t.* لە ئۆز دەستى ئاين ۋە پىاۋە ئاينىيەكان دەرمەنەن؛ پەمەكى كىردن.
- laid** (lād), *past tense and past participle of lay.*
- lain** (lān), *past participle of lie.*
- lair** (lār), *n.* لائە؛ نىشەتەن؛ گىاندەرنكى كىۋى.
- laissez-faire** (les ā-fār'), *n.* بەرەلەيى (بەتابىيەتى لە كار؛ پارى).
- بازرگانى ۋە كارۋاسىيدا؛ سەربەستى دان بە دەزگانى بازرگانى ۋە كارۋاسىى ۋە دەست نەخستەنە كارۋابارىانەھە لەلايەن مەيىيەھە دەست نەمەنەنەھە پى.
- laissez-passer** (les ā-pas'ēr), *n.* پەسپاۋىت.
- (۱) جەماۋەرى خەلك جگە لە شىخ ۋەلاۋ پىاۋە. (۲) بۇرە پىاۋان؛ تىنكەرى خەلكى پەمەكى يا ئەۋانەھە كە پىشەيەكى ۋە ھاياپان ئىيە كە شارەزايىيەكى تابىيەتى بوۋت.
- (۱) گۆم؛ دەرياچە. (۲) گۆمە نەوت يا شىلە تىر.
- lake** (lāk), *n.* (۱) بۇيەيكى سۈرى تۇخ. (۲) رەنگى ئەم بۇيەكە.
- lam** (lam), *n. & v.t.* [Slang], پاكىردن لە ترەسى سىزا؛ دەريازىبون.
- on the lam*, [Slang], لە پاكىردن لە ترەسى سىزا.

lama

take it on the lam, [Slang], پاڅوډن له ترسي سزا! دهريابوون.
lama (lä'mə), n. ووشکهسوزي بهکي بودي له تبتو منگوليا.
lamasery (lä'mə-ser'i), n. پرستگا - نشينگای ووشکهسوزي يانی بودی

lamb (lam), n. (۱) بهرځ - څوړې: مې. (۲) گوشتي بهرځ، کاوړې، يا مې. (۳) پيستۍ بهرځ و کاوړو مې. (۴) کهسینکي بهسزمان و بن تاوان بهتايهتي مندالیک. (۵) کهسینکي ساويلکه.

v.l. زاین 'مېر' بهرځ بوون
like a lamb, (۱) بهسزمانه: به ترسوه: بهسزمان. (۲) ساويلکه.
the Lamb, عيسا

lambaste (lam-bāst'), v.l. (۱) پيراکړد: دارکاری کړد: کوتان. (۲) سرزنشتکړد
lambkin (lam'kin), n. بهرځوله: هندی جار به مندال دهوتری.

lamblike (lam'lik'), adj. بهسزمان: ساويلکه: وک مې
Lamb of God, عيسا

lambskin (lam'skin'), n. (۱) پينسته بهرځ و مې بهتايهتي
به خوري بهکيهوه. (۲) چرمي بهرځ و مې

lame (lām), adj. (۱) شل: لهنگ. (۲) رهق يوو به نيش ونازار.

(۳) هيچ ويوچ: کس پي نهمه لينيرو: کس پي پروانهکړ: قلب: پي فې:
(a ~ excuse)

v.l. & v.l. شل کړد: شل بوون: له کهک خستن.
lame duck, (۱) کهسینکي بهکيهوه. زه بوون، دهسپاچه، يا ناکارمه.

شکتي کهک نهمو. (۲) نندامینکي په لمان يا سرهک کومارک که
هغه بزرگستوه بڼ کايهکي تازه يا خوی خانه نشین کړدې، به لام هيشتا

ماوه يکي د بڼ له سر کار.
lament (lə-ment'), v.l. شيون کړد: شين کړد: کړوړاندوه:

زور پي ناخوش بوون.
(۱) شيون بڼ کړد: شين بڼ کړد: بڼ گريان: زور پي ناخوش بوون.

(۲) زور به شيان بوونهوه.
(۱) شين: شيون: لاوانهوه: سکالا: سکالا وگريان: کړوړاندوهوه.

n. (۲) هغه سسي شيون (ويزه يا موسيقا).
lamentable (lam'en-tā-b'l'), adj. (۱) جني پشيمانیه:

جني داخه: ناخوش. (۲) دلگير: شيوهني.
(۳) قلب: خراب: پي فې: هيچ ويوچ: (a ~ piece of acting).

-lamentably (adv.).
lamentation (lam'en-tā'shən), n. شيون: شين: وارهيلي:

لاوانهوه: سکالا: سکالا وگريان: پوله پو.
lamia (lä'mi-ə), n. (۱) دهعايهکي نه فسانه يی خونمزه.

(۲) گياندارکي خونمزه: جنوکه يی مينه: نه فسونگر.
lamina (lam'a-nə), n. (۱) ته بقیه تي تهنگ: توئ: چين

(۲) له پي کهلا: کهلاي درمخت بينجه له قنچه کهکي.
laminare (lam'a-nāt'), v.l. (۱) کړد: ته ته بقی يا توئ يکي تهنگ.

(۲) چين چير کړد: توئ توئ کړد. (۳) به توئ تي تهنگ داپوشين.
(۴) به توئ توئ تي تهنگ دروستکړد.

(۵) پينگوه نو ساندن به پستاندهوه.
adj. توئ توئ: چين چيني تهنگ.

laminated (lam'a-nā'tid), adj. (۱) توئ توئ: کراوه به چين چيني تهنگ.
(۲) پينگوه نو سينراوه يا پستاندهوه (پيناس).

lamination (lam'a-nā'shən), n. (۱) توئ توئ کړد:
چين چيني تهنگ کړد. (۲) شکتي توئ توئ يا چين چيني تهنگ.

(۳) توئ: چيني تهنگ.
lammergeier, lammergeyer (lam'ēr-gī'ēr), n. دلاش

landing

lamp (lamp), n. (۱) چرا: له مپا. (ب) گولوپ.

(۲) سرچاوهي زانستو ژيري و دانايي.

(۳) [Poetic], خور: مانگ: نه ستيره.

(۴) [Slang] (pl.), چاو

v.l. [Slang], تماشاکړد: سپرکړد.

lamplight (lamp'lit'), n. شوقي چرا: پووناکی چرا.

lampoon (lam-pōon'), n. داشوړي: به دکوژي (به نووسين).

v.l. داشوړي کړد: داشن: به دکوژي کړد: له ويزه دا

-lampooner (n.); lampoonery (n.); lampoonist (n.).

lamppost (lamp'pōst'), n. ستووني کاره يا چراي سر پي.

lance (lans, läns), n. (۱) نيزه: پم. (۲) سربازي سوارهي تيره وان.

(۳) تيري پاوه نه هنگ يا ماسي. (۴) چه قوژي دوو دهمي نه شته رکاري.

v.l. (۱) پم پياکړد: هيزش بردنه سر به نيزه.

(۲) هملدين به چه قوژي دوو دهمي.

lance corporal, سربازي چيگري سړوک: سويای نينگليزي

lancer (lan'sēr, län'sēr), n. تيره وان: سربازي سوارهي تيره وان.

lancers (lan'sēr, län'sēr), n.pl. (۱) جوړه سه مايهکه.

(۲) موسيقاي شم سه مايه.

lancet (lan'sit, län'sit), n. (۱) چه قوژي دوو دهمي نه شته رکاري.

(۲) په نجهري باريکي به رزي سر تيژي ناو تاق.

lancet window, په نجهري باريکي به رزي سر تيژي ناو تاق

lancinate (lan'sō-nāt'), v.l. بريدنارکړد (مخاژي)

land (land), n. (۱) زمين: ووشکاني (۲) ولات: خاک.

(ب) گل: ميله: دانيشتواني خاکيک.

(۳) زمو: زموي وزار: (rich ~).

(۴) خانوبيره: زموي وزار: (L ~ is a good investment).

(۵) (pl.) مولک. (۶) لاد: (۷) سهرمايهي سرووشتي ژنرمين و سرزمين.

v.l. (۱) دابه زين له که شتي: که شتته ووشکاني.

(۲) گياندن: بردن:

(This train will ~ you in New York tomorrow.)

(۲) گيرساندهوه (This fight ~ed them both in jail.)

(۴) نيشاندنهوه: (The pilot ~ed the plane safely.)

(۵) هينانه ناو به لم يا سر ووشکاني:

(He ~s the fish wich she hooks.)

(۶) [Colloq.], دهسکوتن: دهمگريوون: (He ~ed a job.)

(۷) [Colloq.], پيدان: پياکشان: (He ~ed a punch on his face.)

v.l. (۱) له که شتي دابه زين (۲) که شتته بهنده (که شتي).

(۳) که شتتن. (۴) گيرساندهوه.

(۵) نيشتتهوه (فرکه، بالنده) (The plane ~ed in London.)

make land, که شتته که ناري دهريا يا ووشکاني

landau (lan'dō, lan'dou), n. (۱) عمره بانه يکي چوارپنجهکي

سهرگراوي دوو بهش. (۲) نوتوميليني کونباوي بهم شيوهيه.

landed (lan'did), adj. (۱) خاوهن زموي وزار: (~ gentry).

(۲) له خانوبيره و زموي وزار پينکه اتور: (a ~ estate).

landfall (land'fōl'), n. (۱) به ديکړدني ووشکاني له که شتي يا

فرکه کهوه (۲) نهم ووشکاندي به به ديکړاوه.

land grant, lands به خشيښي زموي وزار له لايه ميريهوه به زانکوو

دانشگاوه دهمگاي کومه لايه تي و گشتي.

landholder (land'hōl'dēr), n. خاوهن زموي وزار: زمويدار

landing (lan'din), n. (۱) نيشتتهوه: که شتته بهنده يا ووشکاني.

(۲) چي بارکړدو باردارگرتني که شتي. les

(۳) ته ختايي سر ته وقعه سري ريزه پي پليکانه.

(۴) دابه زين: گيرساندهوه.

- landing field**, فرنگه، فرودگاه خانہ
- landing gear**, سامیری میزک پین نیشتنوه
- landlady** (land'la'di), *n.* (۱) خاوند خانووی به کړی دراو (ژن).
(۲) بهرنو بهری نو تیل یا خانووی به کړی دراو (ژن).
- landless** (land'lis), *adj.* خاوندی زهوی زار نه یو.
- landlocked** (land'lokt'), *adj.* (۱) نه ووشکالی دهره دراو.
(۲) له دریا داپراو قه تیس یو له جوگه و پو باردا (ماسی): (the ~ salmon)
- landloper** (land'lō'pēr), *n.* کسینکری یې لانه ی دهره دهری گه بؤک.
- landlord** (land'lōrd'), *n.* (۱) دهره گ: خاوند زهوی زار.
خاوند مولک خانووی به کړی دراو.
(۲) بهرنو بهری نو تیل یا خانووی به کړی دراو ووشکالی نشین و نه شاره زای ژانی.
- landlubber** (land'lub'ēr), *n.* دهریابی کسینکری یې یو له پوری سوکری یوه تری ده لپن.
- landman** (land'mən), *n.* ووشکالی نشین.
- landmark** (land'märk'), *n.* (۱) نېشانه ی سنور:
سنور داریکری زهوی، ناوچه، یا شوینک (۲) نېشانه ی سمر پنگا
(که رینو یر پنگه ی پین ده ناسیتته): نېشانه ی رینوما
(ب) شتیکی زور له بهر چاو که شونیکری پیوه بناسریت (خانو، دای):
(۳) گزیر یا روودانیکری میژووی گرنک:
(~s in the history of civilization)
- land mine**, مینی ژیرزهوی: ته قه مینی ژیرزهوی.
- land-owner** (land'ōn'ēr), *n.* خاوند زهوی زار: خاوند مولک.
- landownership** (*n.*), دهره گ.
- landscape** (land'skāp'), *n.* (۱) دیمه ی دهشت وده.
(۲) (ب) ونه یه کی دیمه ی دهشت وده (ب) هونری وینه گرتن و نیگار کیشانی دیمه ی حوانی دهشت وده.
- v.i.** ریک کردن و جوانکردن دیمه ی زمینی دهر و پشستی خانو (به دراو)
چیمن تا ناشتن و نه خشه کیشانی
- v.t.** کارکردن نه خشه کیشانو و جوانکردن زمینی دهر و پشستی خانو.
- landscape architect**, نه خشه کیشانی جوانکردن زمینی دهر و پشستی خانو.
- landscape architecture**, نه خشه کیشانی جوانکردن زمینی دهر و پشستی خانو.
- landslide** (land'slid'), *n.* (۱) همرس برنی قه دپالیک:
همرس هینان (۲) بهردو خاک و خولی همرس بردو
(۳) وهرگرتن زهره ی دهنگ له هلیاردنیک:
(ب) برده و یه کی گهره ی هلیاردنیک: (The election was a ~).
(ج) برده و یه کی گهره.
- landsman** (landz'mən), *n.* (۱) ووشکالی نشین.
(۲) کسینکری یې تازه و نه شاره زای
- lane** (lān), *n.* (۱) باریک پړ: بهتابیه تی له لادئ دا که نم دیو نو دیوی
په رین ببت: ۲. کولان: کوچه. (۲) پاروی نیوان پرزه خه لکی و مستار.
(۳) پنگی دهریابی یا هوایی دیاریکراو بؤ کشتی و فرنگه:
هیلی دهریابی و هوایی: (sea ~s)
(۴) مین: خانه (هاتوچی نو تومیل له شقاه و رینگه باندا):
(traffic ~s; a four- ~ highway.)
- (۲) هیل: خانه. یا رینازی دیاریکراو بؤ پینشپیکریک (مهل کردن، پاک کردن، سول بیدان... هتد)
- language** (lan'gwi:j), *n.* (۱) زمان: زبان:
(۲) شیو زی زمان به کار هینان و هست دهر برین
(a person with a great command of ~; strong ~)
(۳) زما ی پیشیه کی تاییه تی: (technical ~; the ~ of diplomacy).

- (۴) زمانی نیشانه یی به دست و پمنجه: (deaf-and-dumb ~).
- languid** (lan'gwid), *adj.* (۱) بې هیژ: لاوا: پوکاوه.
(۲) سارد (مهجان): بې تاقیت: ماندو. (۳) سست: خا: هیواش
- languish** (lan'gwi:ʃ), *v.i.* (۱) پوکانه و: لاوا بوون: هیژ ئې بران.
(۲) چه سانه و: پوکانه و له خه م خه فته و بر سیتیدا: (ing in prison)
(۳) خا و بوونه: سست بوون: سارد بوونه و.
(۴) به تاسوه بوون بؤ: خه فته بؤ خواردن: خوزگه بؤ خواردن و پیوه نالاندر:
(He ~ed for her)
- (۵) نوواندن هست ناسکی و خه مپاری و خوشه و پستی به سمر زاری.
- languisher** (*n.*); **languishment** (*n.*).
- languishing** (lan'gwi:ʃ-in), *adj.* (۱) لاوا: بې هیژ: ماندو.
(۲) زور خایه ن: زور پینجوو (۳) خا: سست: هیواش.
(۴) به تاس: خوزگه خواز
(۵) ناسک: پر له خوشه و پستی و بؤ به تاسوه بوون: (a ~ eye, look, etc.)
- languor** (lan'gēr), *n.* (۱) بې هیژ: لاوازی.
(۲) بې تاقیت: ساردی: گوی نه دان. (۳) هست ناسکی.
(۴) سستی: خا: هیواش.
(۵) ناخوش و دلته نگه (ناووه را): قورس.
- languorous** (lan'gēr-əs), *adj.* (۱) بې هیژ: لاوا: (۲) خا: سست.
(۳) سستک: هیواش کهره و: خا و کهره و
- langur** (lan'gōōr'), *n.* جزه مېموونیکری کلک درنژ بؤ پره.
- lank** (lan'k), *adj.* (۱) باریکله (مرغ): پیوه له: بالا بهر و باریک: په قه له.
(۲) خا (ق): درنژو خا.
- lanky** (lan'ki), *adj.* پیوه له: په قه له: باریک و درنژ: باریکله:
باریک و ناشرین: (a ~ boy, tree, etc.)
- lankily** (*adv.*); **lankiness** (*n.*).
- lanner** (lan'ēr), *n.* (۱) جزه مه لوبه که: هلن:
(۲) میننه ی شم مه لوبه (پاری پین دهر گرتن).
- lanneret** (lan'ēr-et'), *n.* نیره هلن (روشه ی پینشو بینه).
- lantern** (lan'tēr'n), *n.* (۱) چرا: له میا: لؤکس: فانوس: شوشه ی چرا
یا له میا. (۲) زوری چرا ی سمر بورجی پو ناک ی بؤ پړ پیشاندانی کشتی و
کسینکری یې یو له که ماری دهریاد. (۳) کلور و ژنه.
- (۴) چرا ی نه فسونه یی: فانوس نه فسونه یی
- lap** (lap), *n.* (۱) دامینی کراس و گهر (۲) کوش.
(۳) چمکه کراس (بؤ شت مه لگرتن). (۴) باوهش: باوروش.
(۵) (۱) سمر یک چوون. (ب) توئی سمر یک چو.
(ج) مودای سمر یک چوون. (۶) خول (گومی مه له، پاکردن له یارگادا):
سور: چرخه (۷) پینچ (گورس به دهری سنگ یا میخدا).
(۸) سامیری برین و ساف و لوس کردن بهردی به ترخ
(۱) پینچانه و: قه دکردن.
(۲) گرتنه باوهش: دهره دان: دهر گرتن: (He was ~ped in luxury.)
(۳) سواری په کتر کردن دو شت یا زیاتر به جزیک که سمری شته کی
سمره و له و ی ژیره و تپه پ بیت (وهک پوله کی ماسی):
(You must ~ the second board over the first.)
- (۴) تپه پ بوون (سمری شتیکی دانراو له سمری شته کی ژیری)
(۵) برین یا ساف و لوس کردن به سامیری تاییه تی (بهردی به ترخ).
(۶) خول یا سور خواردنیک زیاتر له کسه کی تر (پیشپکری مه له و پاکردن).
(۱) پینچانه و: قه دکردن. (۲) دانراو دو شت له سمر په کتری به جزیک که
سمری له و ی سمره و له و ی ژیره و تپه پ بیت.
له خوش گوزهرانید! له خیر و خوشیدا.
له دست خودادایه! له دست ی نادمیزاندا نیه.
(۱) شو خوارده و وهک سگ: شلپ و هوو ئې
مه لساندن! به شلپه شلپ خوارده و. (۲) لستنه و (مهجان): شلپه شلپ کردن
(شپول): به نه سپایی پینداهینان: پینداهینان:
(waves ~ping on the beach)

laser

laser (lā'zēr), *n.*

lash (lash), *n.*

v.t.

v.t.

lash out,

(*to lash out at somebody*)

lash (lash), *v.t.*

lashing (lash'ing), *n.*

lashing (lash'ing), *n.*

lass (las), *n.*

lassitude (las'ə-tōd'it, las'ə-tūd'), *n.*

lasso (las'ō), *n.*

v.t.

last (last, lāst), *adj.*

adv.

n.

at (long) last,

breathe one's last,

see the last of,

(*I hope we have seen the last of him.*)

to the last,

last (last, lāst), *v.i.*

(*The war ~ed four years.*)

(*He will not ~ too long in his new job.*)

last (last, lāst), *n.*

v.t.

last (last, lāst), *n.*

lasting (las'ting, lās'ting), *adj.*

(*a ~ peace*)

n.

تیشکی لیزر

(۱) قامچی قهچي (۲) ليدانك به قامچی

(۳) پلار! تواج! سهرزه نشتي! ووتيهكي توندوتيز

(۴) بياكيشدانك (۵) برژانگ! برژانگك

(۱) قامچی ليدان! دارکاری کردن! فلاقه کردن

(۲) پراوه شدن. (an angry lion ~ing his tail)

(۳) پيدان به قايم! پياكژ - ن! ليدان (The waves ~ed the cliffs.)

(۴) هيرش كردنه سهر به دم! سهرزه نشتكردن! شكاذن

(۵) هينانه جوش! هاندان

(۱) پراوه شدن. ليدان! پيدان! بياكيشان! بيامالين

(He ~ed at everything that came near.)

(۱) به تود بيامالين! بياكيشان! به قايم ليدان

(۲) هيرش بردنه سهر به توندي به دم! به توندي سهرزه نشتكردن! شكاذن:

به ستنهوه به پت! گوريس. يا زنجير

(۱) به قامچی ليدان! دارکاری کردن

(۲) هيرشي به توندي به دم! سهرزه نشت: (He got a tongue ~)

(۱) به ستنهوه (۲) پت! گوريس

(۱) كچ ۲ يار بلدان

(۲) كاره كهر

بب هتاوي! بب تاقهتي! بب هيرزي

كه مند! پيتيكي قولفه داره ناسپو! ره شه وولاخى بهر لاي

پن ده گيريهوه

به كه مند گرته ره! كه مند كردن! كه مند هاويشتن

(۱) دواهمين! دواترين! دوا! قره! همره دوايي

دوايك! دوايبن (the ~ place; the ~ person)

(۲) دوا! تنها نهوي كه هاوه

(۳) راورديو! مانگ! سان! ههفته: (~ month, week, year, etc.)

(۴) نهوي كه همر چاوهرواني ئي تاكړئ! دوايبن

(She was the ~ person that they would have suspected.)

(۵) همره! كهوهره ترين (of the ~ importance)

(۶) من! سرح ترين! دوا! كه مترين

(۷) تازه ترين! موي ترين

(۸) دوا! تازه ترين: (the ~ word in scientific research)

(۱) له دو ييدا! همره دوايي! دوا! دواچار

(۲) له كوتاييدا! له ناكامدا

(۱) دوا! شت: (This is the ~ of the apples.)

(۲) دوا! چهرخ! قوناغ

له نه نجامدا! له ناكامدا! له همره دواييدا

مردن! دو! هه ناسه! هه لگيشان

دوا! چوپكهوتن! ليدر نه بينينهوه

ههتا! مردن! ههتا! دوا! هه ناسه

(۱) بهر دوا! برون! خاينان

(۲) بهر گه كوتن! بهر برون! هه! كردن! هاوهوه

(۳) بهش كردن! مان! بهش برون: (will our food ~ ?)

قالبي بيلار

قالب خستنه نار! پيلارهوه

كيشانه يكه بريتيه به چوار هزار پاوه ند

هه ميسته! سهرده! م! بهر گهگر

(۱) هه ميسته! بهر دوا! بهر گه كوتن: (۲) حوزه قوماسينيكي قايمه

lather

Last Judgment,

lastly (last'li, lāst'li), *adv.*

(*I ~, I must explain that...*)

Last Supper,

last word,

latch (lach), *n.*

v.t. & v.i.

latch on to, [Slang],

latchet (lach'it), *n.*

late (lāt), *adj.*

adv.

(*I saw him as ~ as yesterday.*)

of late,

(*I have not seen him of late.*)

too late,

lately (lāt'li), *adv.*

(*I haven't seen him ~.*)

latency (lā'ten-si), *n.*

latent (lā'tent), *adj.*

(*~ talent, qualities, etc.*)

(*~ disease germs*)

latent period,

later (lāt'ēr), *adv.*

later on,

sooner or later,

(*We must all die sooner or later.*)

lateral (lāt'ēr-al), *adj.*

(*~ movement*)

n.

-laterally (*adv.*).

latest (lāt'ist), *adj.*

at the latest,

(*I will be back tomorrow at the latest.*)

the latest,

lath (lath, lāth), *n.*

lath (lath, lāth), *n.*

lather (lath'ēr), *n.*

v.t.

lathe (lāth), *n.*

v.t.

lather (lath'ēr), *n.*

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

پژدی قیامت.

له كوتاييدا! له نه نجامدا! ليدر:

دوا! شينوي عيسا! پيش له سيدارهداني.

(همروها پيشي دهووترت: Lord's Supper)

(۱) دوا! گولتار! دوا! ووت (كه گفتوگويك يا مشتومرتك

دهرنيتموه). (Colloq.) دوا! موده.

نملقه پيز! سوورگي! كلوم.

نملقه پيز كردن.

(۱) خځ پيوه! هلواسين! دهست پيوه گرتن

به رنه دان. (۲) دهسكمرت! پيدا كردن. (۳) تيگه يشتن.

قهيقاني پيلار.

(۱) درنگ! دواكهوتو! له دوا.

(۲) دوا! دوا! درنگ! نزكي كوتايي: (~ afternoon)

(ب) دوا! بهشي دوايي: (the ~ Middle Ages)

(۳) خوالخوشبوو: (the ~ president)

(۱) درنگ! دواكهوتو. (۲) له دوا! دواي.

(۳) تازه! بهم زووانه! لهم درنگانه! (I saw him as ~ as yesterday.)

بهم زووانه! تازه! لهم دوايي به ده:

كار له كار ترازواه! تازه درنگه.

لهم دوايي به ده! لهم چه ندانه! بهم زووانه

(۱) شاراووي! ناداياري! دايوشراوي

(۲) ماتي! كش وماتي (زينده وهرزاني)! كپي! كپ بوون

(۱) شاراوو! ناديار! دايوشراو:

(۲) مات (زينده وهرزاني)! كش ومات! خاموش: (~ disease germs)

هاوه! نيوان تروش بووني نه خوشي به كه و دهركه وتني

نيشانه كاني.

له دواييدا! له پاشدا! دواي! نهوه

له دواي! نهوه! له پاشا! دواي.

نيست! بن يا كاتيكي ترا زوون يا درنگ:

لا به لايي! له لاره! لا! ته نيشتي.

شتي! لا به لا! شتي! ته نيشتي.

تازه ترين! موي ترين! دواترين! دوا.

دوا! كات! لهه! درنگتر نا:

تازه ترين! موي ترين! دواهمين.

(۱) تهخته داري باريكو تهك (كه له خانوسازي و

تيمانه ي! په نچمهرو دهركادا به كارده مي نرت) (۲) په ره كانزاي تهكي كون

تهخته داري باريكو تهك ليدان! تهيمانه دروست كردن به تهخته داري

باريكو تهك.

(۱) خاميري دارو كانزا! داتاشين و پيك و پيك كردن.

(۲) چهرخي گوزه كهر.

داتاشين و پيك و پيك كردني تهخته دارو كانزا

(۱) كهفه سابوون! كهف

(۲) كهفي لالغارهو! شويني تري! لهش.

(۱) كهفه سابوون ليدان! سابوون ليدان.

(۲) [Colloq.] دارکاری کردن! فلاقه کردن

كهف كردن: (This soap ~s well.)

lathing

lathing (lath'ing, läth'ing), *n.* تهخته‌داری باریک و تمک له دیوارو
بتمیج دان و گچکاری کردنی.

Latin (lat'n), *adj.* لاتینی (زمان، کلتور، گله، ژاينی کاسولیکي).
n. (۱) لاتینی: هاونیشتمانی‌یمکی پڑمای کون.
(۲) لاتینی: زمانی لاتینی.

(۳) کسینکی لیثانی، نیسپانی، یا نهمریکای لاتینی (که زمانه‌کیان له
لاتینی‌یه‌وه وهرگیراوه) (۴) کاسولیکي: کاسولیکي پهمرو.

Latinate (lat'n-āt), *adj.* له زمانی لاتینی‌یه‌وه وهرگیراوه
پړ له ووشه‌ی لاتینی و له لاتینی‌یه‌وه وهرگیراوه.

Latinize (lat'n-īz), *v.t.* (۱) وهرگیران بول لاتینی: کون به لاتینی.
(۲) وک لاتینی نیکردن (۳) به تیپی لاتینی نووسن.
(۴) پهمرو‌ی ناین و دستوری کاسولیکي کون.

v.t. ووتو و ووشه‌ی لاتینی به‌کاره‌ینان.
نه‌ختی درنگ

latish (lār'ish), *adj.* (۱) پانی: فراوانی

latitude (lat'ə-tōd', lat'ə-tūd'), *n.* (۲) ممود (۳) سربه‌ستی کردار و پادمبرین و هلسان و دانیشتن
کردنی شت به دنی خو: (to allow people great ~ in their jobs.)

(۴) هیلې پنی (جوگرافیا).
(۵) (high ~s; low ~s) (پل.)

-latitudinal (*adj.*).

latitudinarian (lat'ə-tōd'n-ār'i-ən, lat'ə-tū'd'n-ār'i-
ən), *adj.* میشت کراوه (به‌تابیه‌تی له کاروباری ناینیدا): چارپویشیکر.

n. کسینکی میشت کراوه: کسینکی چارپویشیکر (به‌تابیه‌تی له سربه‌ستی
ناینیدا)

-latitudinarianism (*n.*).

latrine (lə-trēn'), *n.* ناوده‌ستخانه (به‌تابیه‌تی هی جه‌ماوهری وک
له نوردوگا و قوتا‌بخانه‌دا): پینشاو

-latry (lə-tri), *n.* پاشگړیکه به‌مانای پرستن: (idolatry).
latten (lat'n), *n.* (۱) پهمرو تنکی مس

(۲) پهمرو تنکی کانزا: به‌تابیه‌تی تهنکه.

latter (lat'er), *adj.* (۱) دواثر: نهمو دواپی: بهشی دواپی
دواپی‌یه‌کی.

(the ~ part of the year, the century, the book, etc.)

(۲) دوهمین شت یا کسی ناوبراو:

(Of these two men the former is dead and the ~ still alive.)

-latterly (*adv.*).

latter-day (lat'er-dā'), *adj.* تازه‌یاد: نوی باو

lattermost (lat'er-mōst'), *adj.* دواثرین.

lattice (lat'is), *n.* (۱) ته‌یمانه‌ی پهنجهره و درگا: تله پهنجهره و درگا.

(۲) چوارچیه‌ی تهنراو (۳) درگا و پهنجهره‌ی ته‌یمانه‌دار.

v.t. (۱) ته‌یمانه درووستکردن: وک ته‌یمانه لیکردن

(۲) ته‌یمانه لیدان: به ته‌یمانه داپو‌شین.

lattice work (lat'is-würk'), *n.* ته‌یمانه‌ی درگا و پهنجهره:

چوارچیه‌ی ته‌یمانه‌یی.

laud (lôd), *n.* (۱) ستایش: پیا‌ه‌ل‌دان

(۲) سروود یا گورانی ستایشی

v.t. ستایش کردن: نه شان و باهودا هاتنه خوارم‌وه.

laudable (lôd'ə-b'l), *adj.* جنی ستایشه: ماش.

laudanum (lôd'n-əm, lôd'nəm), *n.* (۱) شتیکی گراوهریه به

تلیاکه‌وه (۲) گراوهریه‌کی تلیاک و خواردن‌ه‌وی کج‌واپی.

laudation (lô-dā'shən), *n.* ستایش کردن: ستایشکاری: ستایش.

laudative (lôd'ə-tiv), *adj.* = laudatory.

laudatory (lôd'ə-tôr'ī, lôd'ə-tô'ri), *adj.* ستایشکار:

ستایشکر

laugh (laf, läf), *v.t.* پینکهن

laundryman

(۱) به پینکهن دمبرین. (۲) به پینکهن وده‌پینان یا والیکردن.

n. (۱) پینکهن. (۲) شتی که مایه‌ی پینکهن بیت

له نه‌نجامدا بردن‌وه یا سمرکه‌وتن پاش

ژیرکه‌وتنیکي سمرده‌می

laugh at, پین پینکهن: گالته‌پینکردن

laugh away, خو دهریان‌کردن یا پهراندن‌وه له شتیکی ناخوش به

پینکهن: به پینکهن بردن سمر:

(to laugh away a person's fears or doubts)

laugh in one's sleeve, به دزی‌یه‌وه پینکهن: له ناروه پینکهن.

laugh off, خو پهراندن‌وه له بارنکی ناخوش به پینکهن، لاقرتن، یا

پیناکي نواندن. (to laugh off an embarrassing situation)

laugh out of (or on) the other (or wrong) side of the-

mouth, همست به ناخوشی کردن پاش خوشی.

no laughing matter, (شتیکي) گالته‌نیه:

شتیکي گرنگو نابین به سووکی بگری: گالته‌ی پین ناکرئ.

laughable (laf'əb'l, läf'ə-b'l), *adj.* سه‌ین: شایانی گالته یا

پینکهنه: بول پینکهن یا گالته‌پینکردن باشه.

-laughableness (*n.*); laughably (*adv.*).

laughing gas, گازي پینکهن.

laughing jackass, -- kookaburra.

laughingly (laf'ing-li, läf'ing-li), *adv.* به پینکهنه‌وه: به گالته‌وه

laughing-stock (laf'ing-stok', läf'ing-stok'), *n.* قه‌شمه‌ری:

کسینک که گالته‌چی ههموکس بیت

laughter (laf'tēr, läf'tēr), *n.* پینکهن.

launch (lōnch, lānch), *v.t.* (۱) ته‌قاندن: همدان: فریدن:

ناردن (بول ناسمان وک مووشه یا کشتی ناسمان):

(to ~ a missile, rocket, etc.)

(۲) بول یه‌کهم جار خستنه‌واو ووهو خستنه‌گر (کشتی و به‌لمی تازه،

(۳) هیزش بردن سمر: دست به هیزش کردن. (to ~ an attack)

(۴) دامه‌زاندن (له‌سمر کار یا پیشه‌یه‌ک): ده‌ستپینکردن.

(to ~ a new career; to ~ a young man into business)

v.t. (۱) ناردن ناو دهریا‌وه: ده‌ستپینکردن

(۲) (~ into) (خو تن فریدن) به جو‌شه‌وه ده‌ستپینکردن:

(She ~ed into a tirade.)

n. (۱) نزم کردن‌ه‌وی کشتی یا به‌لمیکی تازه بول ناو دهریا.

(۲) جه‌وی کشتی درووستکردن (که کشتی تازه‌ی لیه‌وه ده‌نیزرنه ناو دهریا

(۳) کاتی ده‌ستپینکردن (کار، هیزش، مووشه ته‌قاندن).

launch (lōnch, lānch), *n.* (۱) گوره‌ترین به‌لمی سمر که شتی‌یه‌کی

جه‌نگی. (۲) به‌لمی مه‌کینه.

launching pad, launch pad (or platform), بنگه‌ی

مووشه ته‌قاندن: بنگه‌ی هاویشن یا ته‌قاندن مووشه‌ک و کشتی ناسمانی

launder (lōn'dēr, lān'dēr), *n.* ته‌شتی پاک‌کردن‌وه کانزای خاو.

v.t. جل شتن: جل شوردن. (to ~ clothes).

(۱) بره‌گی شتن گرتن. (This fabric ~s well.)

v.t. (۲) جل شتن: جل شوردن

laundress (lōn'dris, lān'dris), *n.* جل شور (نافرته)

laundromat (lōn'drə-mat', lān'drə-mat'), *n.* جل شورک:

جل شورخانه.

laundry (lōn'dri, lān'dri), *n.* (۱) جل شتن: جل شوردن

(۲) جل شورک: جل شورخانه

(۳) (۱) جلی پیس (که ده‌بیت بشورئ یا ناماده‌یه بول شتن):

(I have to do my ~ today.)

(ب) جلی تازه شوراو

laundryman (lōn'dri-mən, lān'dri-mən), *n.* کرئکار یا

سهریه‌رشتیکه‌ری جل شورخانه و نوتوخانه.

laundrywoman (lɒn'dri-woom 'ən, lān'dri-woom 'ən), *n.* = laundress.

- laureate** (lɒ'ri-it), *adj.* (۱) به جزو گولر گه‌لای "دەفنه" چنراو
(۲) گولنه‌ندی "دەفنه" پین به‌خشران
(۳) هەلکەوتوو (هەتایه‌تی هۆنه) شاعیری بلیمت.
(۴) خەلات کرو (Nobel ~)
- n.* (۱) کەسێکی گولنه‌ندی "دەفنه" پین به‌خشران کەسێکی خەلات کراو.
(۲) هۆنەری هەلکەوتوو شاعیری کۆشکی پادشا
v.t. (۱) پێژلێنان به گولنه‌ندی "دەفنه" پین به‌خشین.
(۲) کردن به هۆنەری کۆشکی پادشا.

-laureateship (*n.*).

laurel (lɒ'rəl, lār'ol), *n.* (۱) دەفنه دره‌ختێکی هەمیشە سەوزە
(۲) گولبه‌ندی نەم دره‌خته کە به کەسێک دەبە‌خشریت له سەرکەوتنیدا!
گولبه‌ندی سەرکەوتن. (۳) (pl.) (۱) پله‌وپایه به‌ریزی ناوداری ناوبانگ.
(ب) سەرکەوتن.

- v.t.* (۱) گولبه‌ندی سەرکەوتن پین به‌خشین (۲) پێژلێنان
look to one's laurels, پاراستنی دەسکەوت و پله‌وپایه‌ی خۆ
له هاوچاران
reap (or win) one's laurels, پێژ ئێ نر گولبه‌ندی سەرکەوتن پین
به‌خشران به‌رووبومی سەرکەوتن خواردن.
rest on one's laurels, شانازی کردن به سەرکەوتنی رابوردووه‌وه
پان لێدانوه‌ه بازی بوون به دەسکەوت و سەرکەوتنی رابوردوو قاچ ئێ راکێشان.
lava (lā'və, lav'ə), *n.* (۱) ناگراو شله‌ی ناگرینی ناگرین
(که بریتیجه له کازاو به‌ردی تواوه) (۲) نەم ناگراوه‌ پاش ساردبوونه‌وی و
وه‌ک به‌ردنیهاتنی

lavatory (lav'ə-tōr'i, lav'ə-tō'r'i), *n.* (۱) جوړنه‌ ده‌ستشۆر.
(۲) ناو‌ده‌ستخانه ناو‌ده‌ست پێش‌او ژووری ده‌ست شتن.

- lave** (lāv), *v.t. & v.i.* شتن شۆردن
lave (lāv), *v.t.* به‌چه‌مه‌ تێکردن یا هەلپێنجان
lavender (lav'ən-dēr), *n.* (۱) گولە خەرنە چاران چه‌يله
پروەکنکی بون خوشه (۲) بۆزو گول‌لوی نەم گولە (۳) نەرخوانی
adj. نەرخوانی
v.t. بۆن خوش کردن نەم گولە.

laver (lā'vēr), *n.* (۱) جوړنه هەتایه‌تی هی مس که له‌ کەنیشته‌دا
ده‌ست و قاچی تێدا ده‌شۆردا (۲) پاک‌کەر‌وه‌ه شتی پاک‌کەر‌وه‌ی گیانی.
laver (lā'vēr), *n.* جوړه‌ کەپه‌کی ده‌ریایه‌ ده‌خوړیت.
lavish (lav'ish), *adj.* (۱) ده‌ست‌لارا بده‌ ده‌ست‌ودان تیر:
(to be ~ in giving one's money)

- (۲) زیاد له‌ پێویست زۆر هەنتازی فرە به‌رجاوتیر
(~ praise; ~ expenditure; a ~ party, life-style, etc.)
v.t. به‌ ده‌ست و دن تیرانه‌ پێدان یا خەرج کردن
(He ~ed his love on his children.)

-lavishly (*adv.*); **lavishness** (*n.*).

law (lɒ, n. (۱) قانون: یاسا: ده‌ستوور. (۲) قانونیک: یاسایه‌ک
(۳) ناساس: ناسوده‌بی: (They have established ~ and order.)
(۴) ژانسنی یاسا: یاساگه‌ری.
(۵) دادگا (They had to resort to ~ to settle the matter.)
(۶) یاسای دهبه‌تی به‌ به‌شیک تاییه‌تی ژبان. (business ~)
(۷) دادگه‌ری: دادپرسی: پارێزه‌ری: بېشه‌ی دادپرس و پارێزه‌ر.
(۸) یاسا راسن: ۹ په‌یره‌ی: یاسا.
(۱۰) هه‌ست و هۆشی ژگماکی (the ~ of self-preservation).
(۱۱) فرمانی خودایی.

- go to law,** چوونه‌ دادگا بۆ دادپرسی: شکات کردن
lay down the law, زه‌بر‌وژگ: بواندن: سنوور بۆ دانان:
به‌ر بۆ به‌ره‌لا نه‌کردن

take the law into one's own hands, مافی خۆ سه‌ندن به‌ ده‌ستی
خۆو به‌زۆر (له‌باتی چوونه‌ دادگا).

law-abiding (lɒ'ə-bīd'ing), *adj.* یاساپه‌رست: یاساپه‌روه‌ه

ملکه‌ج.

law-breaker (lɒ'brāk'ēr), *n.* یاساشکن.

law-breaking (lɒ'brāk'ing), *n.* یاسا شکاندن.

adj. یاساشکن

law court, دادگا.

lawful (lɒ'fl), *adj.* (۱) یاسایی: به‌پینی یاسایه‌ نا‌قه‌ده‌ه:

(a ~ act; ~ methods)

(۲) دان پێدانراو: ده‌ستووری: (the ~ heir).

(۳) سه‌روست: هه‌لان: (a ~ marriage).

-lawfully (*adv.*); **lawfulness** (*n.*).

lawgiver (lɒ'giv'ēr), *n.* (۱) یاسای گه‌ل به‌ره‌ پێشه‌رایه‌که‌ که

ده‌ستووری ژبان داده‌نیت بۆ گه‌له‌کە‌ی. (۲) **lawmaker.**

lawless (lɒ'lis), *adj.* (۱) پین یاسا: به‌ره‌لا: (a ~ city).

(۲) قه‌ده‌ه: دژ به‌ یاسا: (a ~ act).

(۳) لاسار: یاخی: سه‌رکێش: (a ~ person).

-lawlessly (*adv.*); **lawlessness** (*n.*).

lawmaker (lɒ'māk'ēr), *n.* یاسادانه‌ر

lawn (lɒn), *n.* چه‌من.

lawn (lɒn), *n.* مه‌له‌ل: کرێشه.

lawn mower, چه‌مه‌تر: مه‌کینه‌ی چه‌من برین.

Law of Moses, یاسای موسا: ته‌ورات.

law of nations, یاسای نێو وولاتان.

lawsuit (lɒ'sōōt', lɒ'sūt'), *n.* دادخواری: داواکاری (دادگا).

lawyer (lɒ'yēr), *n.* پارێزه‌ر (دادگا).

lax (laks), *adj.* (۱) په‌وان: سه‌جۆر

(۲) شل: شل‌وشیوار: خاو.

(۳) (to be ~ about paying one's bills) بێ‌پاک (که‌مه‌رخه‌م: بێ‌پاک).

(ب) به‌ره‌لا (په‌وێشت): شل (مه‌جان): سووک (مه‌جان): (~ morals).

(۴) خاویا کشار (زمان و کارێر له‌کاتی نێژانی هه‌ندێ له‌ ده‌نگه‌ بزوینه‌کاندا)

وه‌ک: "e" له‌ "let" وه‌ "i" له‌ "hide" دا).

-laxity (*n.*); **laxness** (*n.*).

laxative (lak'sə-tiv), *adj.* سه‌که‌ په‌وین.

n. ده‌رمانی په‌وانی: په‌وانکه‌ره.

lay (lā), *v.t.* (۱) به‌ ژه‌ویدا دان: خستنه‌ خواری‌وه‌:

(He laid his opponent low with one punch.)

(۲) (in; ~ on), دانان: دانان له‌سه‌ر, له‌ژێر, یا له‌ناو: خستنه‌سه‌را

پالڤستن: (L~ the pencil on the table.)

(۳) دانان له‌ شوێنیک تاییه‌تیدا: خستنه‌ شوێنیک تاییه‌تی:

خشتکاری کردن: (to ~ bricks, a carpet, etc.)

(۴) خستنه‌سه‌را پێدان: (He ~s great emphasis on accuracy.)

(۵) هێلکه‌کردن: (Chickens ~ eggs.)

(۶) هێمن کردنه‌وه‌ دامرگاندنه‌وه‌: (His doubts were laid.)

(۷) پاره‌دانان بۆ گه‌وه‌.

(۸) له‌سه‌ر دانان (باج, سه‌زا): بۆ پێشه‌وه‌.

(۹) دانان (نه‌خشه‌, پیلان): کردن: (L~ your plans carefully.)

(۱۰) ئاماده‌کردن (میزی نان خواریدن).

(۱۱) به‌ هی خۆ دانان ده‌ست به‌سه‌ردا گرتن:

(He laid claim to the property.)

(۱۲) خستنه‌پال: دانه‌پال: (The murder was laid to Jones.)

(۱۳) [Slang], گاین: جووت بوون له‌گه‌ن.

v.t.

(۱) هێلکه‌کردن. (۲) گه‌وه‌کردن.

(۳) پاکشان: پالکوه‌تن. (۴) به‌ چالاکی کارکردن.

lay

- (۱) بارا جۇنتى مائىنە بەرجاۋى شۇنىڭچە جۇنتى پىنخۇننى زەمىن: *n.*
(the ~ of the land)
(۲) بەش لە قازانچىك.
(۳) پەلەي بول خوارىنى تالى گورىس يا پەت
(۴) [Slang]. (۱) ھاسەن: ئافرىكە (كەلگەنلى جوت دەپت):
(a good ~)
(ب) گان
(۱) ئازايىنە جەنگان: بە ھەمىو لايەكدا لىدان
(۲) مەمۇرلە كىشان بە ھەمىو لايەكدا.
(۳) چالاكى ئىواندىن.
(۱) مە لايەكى ئايەتتە رۇشەن (كەشتى).
(۲) نەخشەدانان: پى دانان بۇ كارىك.
(۱) خىستەنلاۋە: لايەن: لادان
(He laid his book aside to listen.)
(۲) ھەنگرتن: پاشەكەوت كەرن: خىستەنلاۋە:
(to lay aside money for one's old age)
(۳) ۋازەندەن (خو): دەست ئى ھەنگرتن: تەرك كەرن.
(۱) پاشەكەوت كەرن: ھەنگرتن: خىستەنلاۋە.
(۲) خىستەن لاۋە (فروتەنى لە فروشگاپەكدا پاش نەۋى كىرپەرگە پىشەكى
ھەندى لە رىخەكى دەدات): بۇ دانان (فروتەنى):
(I asked the store manager to lay away a suitcase for me.;
Some stores lay away merchandise for their clients after
they pay a percentage of the price.)
(۲) ئاشىن
lay bare, پوونكەرن: پوونكەرنەۋە: خىستەنپوون
lay before, خىستەن بەرجاۋ: خىستەن بەردەم: خىستەن پىش:
(to lay the facts before them) پىشكەش كەرن
lay by, ھەنگرتن: پاشەكەوت كەرن.
lay down, (۱) خۇبەختەرن: ئايان خۇ بەختەرن:
(to lay down one's life for a cause or a person)
(۲) پى دان بە زەۋىدا: لىسەر سوورپوون: زەمىر ئىۋاندىن: ۋوتن بە توندى:
(to lay down the law)
(۳) جەك فرىدان: خۇ دان بە دەستەۋە: (to lay down one's arms)
(۴) گەۋە كەرن: (۵) ھەماركەرن: ھەنگرتن.
lay (fast) by the heels, بەندكەرن: گرتن: پىنۋەندكەرن:
پىۋى دەربايپوون ئى گرتن.
lay for, [Colloq.], خۇ بۇ مات دان (بۇ ئەلاماردان)
lay hands on, (۱) لىدان زەلە, مەمۇرلە:
(Don't lay hands on the child.)
(۲) دۇزىنەۋە.
lay into, [Slang], (۱) لىدان يا پىمالىن پەيتا پەيتا.
(۲) سەرزەشتەرن: ھىزىش بىردنە سەر بە دەم.
lay it on, [Colloq.], (۱) فەشەكەرن: (۲) بە شان ۋالدا ھاتەنە خوارەۋە.
lay low, (۱) بە لەپەرە كەرتن.
(۲) [Slang]. سەرى خۇ كۆركەرن: خۇشاردەۋە.
lay off, (۱) خىستەنلاۋە (مەشتەۋى).
(۲) لە كار دەرگەرن (بەتايىپەتنى بۇ ماۋەيەكى كورت): ئى خىستەن:
(He was laid off yesterday.)
(۳) سەۋىر بۇ دانان: سەۋىر جىياكەرنەۋە.
(۴) [Slang]. (۱) ۋەستان: ۋازەندەن
(ب) لە گائەتە پىكەرن يا سەر خىستەن سەر ۋەستان: بىرەنەۋە (قەسى ئاشىرن,
سەر خىستەن سەر. پەختە ... ھەتد).
lay on, (۱) ئى ھەلسوون: لىدان (مەلەم, پۇن ... ھەتد).
(۲) ھىزىش بىردنە سەر: لىدان بە توندى.
lay oneself open, خۇ خىستەن بەر يا پى دان بە (ھىزىش, لۇمە, پەختە):

lazy tongs

- (to lay oneself open to criticism by one's actions)
lay open, (۱) ھەلدەرن: كەرنەۋە. (۲) خىستەنپوون: ھەلدەرن.
lay out, (۱) خەرج كەرن. (۲) پىنكەرن: كەرن: پىزىكەرن.
(۳) پاشەكەوت: داخستەن: ھىتەنەۋە.
(۴) شۇرەن ۋە كەرن: ئامادەكەرن بۇ ئاشىن.
(۵) [Slang], بە زەۋىدا دان ۋە ھۇش خۇ خىستەن: كەشتى.
lay over, لادان (پىنۋان): مانەۋە يا پىشوداننى پىنۋان لەنىۋان دىۋ قۇناغدا
lay to rest, ئاشىن: بە خاك سىپارد.
lay up, (۱) ھەنگرتن: پاشەكەوت كەرن: خىستەنلاۋە.
(۲) پەكەشتەن (نەخۇش): (۳) لە كار كىشانەۋە بۇ چاك كەرن (كەشتى)
lay waste, ۋىران كەرن.
lay (lā), past tense of lie, پاكشان.
lay (lā), adj. (۱) تايىپەتنى بەۋەنەي كە قەشە ئىن.
(۲) تايىپەتنى بە بۇرەپىۋا يا بۇرەپىۋان: تايىپەتنى بە كەسەك كە نەۋە پىشەي
نەپىت كە باسى دەكەرن:
(No ~ reader will understand this medical text.)
lay (la), n. (۱) ھەلبەستەكى كورت (بەتايىپەتنى كە بىرەنە بە گۇرەن).
(۲) [Archaic], گۇرەن: ئازان.
layer (lā'ēr), n. (۱) چىن: تونۇ: تونۇ: تونۇ: تونۇ: تونۇ:
(a ~ of meat, clay, etc.)
(۲) (۱) ۋەستا (خىستەن): خىستەنكەرن: (a brick ~)
(ب) مەلەكەرن. (good ~s; bad ~s).
(۳) چىنكە دەكەرن بەۋىر خاكەۋە رەگ دادەكەتنى بەن نەۋەي لە پوۋەكە
بىرەنەۋە
ۋەندەن پوۋەك بە كەرنى چەكەننى بەۋىر خاكەۋە بۇ رەگ داکوتان v.t. & v.i.
بەن لىكەرنەۋەيان لە پوۋەكە
layer cake, كىكى چىن چىن
layman (lā'mən), n. (۱) كەسەك كە قەشە نەپىت.
(۲) مۇزى پەمەي: بۇرەپىۋا: كەسەك كە نەۋە پىشەي نەپىت كە باسى
دەكەرن: (This medical textbook is not for the ~.)
layoff (lā'ōf), n. (۱) لە كار دەرگەرن بۇ ماۋەيە: ئى خىستەن سەردەمى:
(There were many ~s in the oil industry last year.)
(۲) ماۋەي نەم ئى خىستەن
lay-out (lā'out), n. (۱) پاشەكەوت: پاشەكەوت: خىستەن بەرجاۋ
(۲) نەخشە: (the ~ of a factory)
(The newspaper ~ is his responsibility.)
(۳) شىۋەي پىنخۇن: (۴) [Colloq.], بارەگا: فەرمانگە: جىنى كارى كەشە.
(۵) كۆمەلە ئامىر.
lay-over (lā'ō'vēr), n. لادان (پىنۋان): پىشودان يا مانەۋەي پىنۋان
لەنىۋان دىۋ قۇناغدا.
lazar (lā'zēr, laz'ēr), n. سوالكەرنى كەرن.
lazaretto (laz'et-ō), n. Also lazaret, lazarette, (۱) -
خىستەنخانى گەپان: خىستەنخانى نەخۇشەيە دەرەكان.
(۲) كەرنەتەنەۋە. (۳) گەنجىنەي كەشتى.
laze (lāz), v.i. تەمەلى كەرن: سوورپانەۋە
v.t. (~ away), كات كوشەن: تەمەلى كەرن: سوورپانەۋە.
laziness (lā'zi-nis), n. تەمەلى: تەمەلىتى.
lazuli = lapis lazuli.
lazy (lā'zi), adj. (۱) تەمەل: لەش گران
(۲) سەست ۋەرس: خاۋ: خاۋ: خىلچىك: (a ~ motion)
(۳) كاتى پىشت لىكەرنەۋە يا پىشودان: (a ~ day)
-lazily (adv.).
lazy-bones (lā'zi-bōnz), n. [Colloq.], كەسەكى تەمەل
lazy tongs, مەقشە تەمەلگەل: مەقشەكە شتوۋەمەكى پى ھەلدەگەرن
دەھىرنى:

leady

- leady** (led'ɪ), *adj.* (۱) قورقشمی: له قورقوشم دهجیت. (۲) قورس
leaf (lēf), *n.* (۱) گهلا (۲) پهری گول (ب) پهره گهلا
 (۳) پهره: پهره کاغذ
 (۴) (۱) پهری خوان (که دهتواشئ له میزه که بکرتنه یه بخریتنه سهری به پهری کهم زوری میوان): (ب) پهری چهسپیوی خوان
 (۵) پهری دهرگا و پهچهره نویشتاوه
 (۶) پهری کانزایی
v.i. (۱) گهلاکردن: گهلاگرتن: (Trees ~ in the spring.)
 (۲) (to ~ through) پهره ههلهاندنه: پهره په پهره کردن
(to ~ through a book)
v.t. پهره پهره کردن: پهره ههلهاندنه
in leaf, گهلاگرتن: سهرن: گهلا پهره پهره
(The fig tree is in leaf.)
 له سهر پهری و شوینی که سیک
take a leaf out of a person's book, پویشتر: کردنی که سیک به نمونه ی خول
turn over a new leaf, پهره پهره کی تازه ههلهاندنه له ژياندا (به تابه بهتی بهمانای تهرک کردنی خوی خراپ): سهرله نوئ دهسپیکردن و بیرچوونهوی پاوردو
leafage (lēf'ij), *n.* گهلا: سهرجمی گهلاکانی پوره کیک یا دره ختیک
leaf hopper, میروی بازدهر (شیلو و تهرایی گهلا دهخوات)
leafless (lēf'lis), *n.* بئ گهلا: روت
leaflet (lēf'lit), *n.* (۱) گهلاچکوله: گهلا ی تازه
 (۲) بهشیک گهلا یه کی خانه خاندان (۳) بلژنامه (به تابه بهتی هی کورت و پروباگنده): نامیکه (propaganda ~s)
leaf-stalk (lēf'stök'), *n.* لاسکه گهلا
leafy (lēf'i), *adj.* (۱) گهلا دار: له گهلا پیکهاتو: گهلا یی
 (۲) گهلا ی زور: پر گهلا
 (۳) گهلا بن وک اکاهوو، سینگ
(Lettuce and spinach are ~ vegetables.)
league (lēg), *n.* (۱) پهیمال (له نیو وولاتان، یانه، کومله، یا تپیدا)
 (۲) (۱) بهکیتی: نیوان وولاتان
 (ب) بهکیتی: نیوان تپیی وهرش، یانه، پیکخراو، یا مرفه
v.t. & v.i. بهککرتن: بوون به یه
in league, هاویهیمال: (He is in league with the enemy.)
league (lēg), *n.* (۱) پینو نه بهکی دوری به بریتی به له سن میل
 (له هندی وولاتیشدا جوان): فرسهخ: (۲) دوچای نهم پنهانه به
leaguer (lē'gēr), *n.* (۱) گهلا مار: گهلا مارزدان: (۲) لهشکری گهلا مارزدان
 (۳) فورد رگای نهم جوزه لهشکری
leaguer (lē'gēr), *n.* لهاندای بهکیتی بهک (هی نیو وولاتان، یانه، پیکخراو، تپیی وهرش... هندی) هاویهیمال
leak (lēk), *v.i.* (۱) تکه کردن: دلویه کردن: دهلاندن
 (۲) (to ~ in; ~ out) (۱) تچوون (ناو، هوا): دادان: ده ریان بوون: تن چوون
 (۳) ناشکرا بوون: دهرکهوتن: درکان: (The truth ~ed out.)
v.t. (۱) پری دن به تن چوونی ناو و هوا: فشرکندنه
 (۲) درکاندن: ناشکرا کردن: دهرخستن: (to ~ secrets or information)
n. (۱) درن: کون: کهله بهر
 (۲) تکه: دلویه: دهلان (a ~ in the roof)
 (۳) (۱) دهر بازوون و لهکیس چوونی ووهی لهله کتریکی
 (ب) جزی نهم دهر بازوون: (۴) (۱) درکانی دهنگوباسی نهینن
 (به دهسه نهست یا بهین دهسه نهست) (ب) دهنگوباسی درکینزاو
 (ج) درکینزری نهم دهنگوباسه: سهرچاوهی نهم درکانده
leakage (lēk'ij), *n.* (۱) دلویه: دلویه کردن: تکه
 (۲) شتی تن چو یا تن چو (شله، هوا)
 (۳) نهی بره له دهفرک دهجیت یا تنی دهجیت
 (۴) نهی بره که وا داده نهرت لهکیس دهجیت له گواستنهوی شله دا

lease

- به لیجونی له دهفر (بازرگانی)
leaky (lēk'i), *adj.* (۱) تکهکرا: دلویه کرا: (a ~ roof)
 (۲) [Colloq.] دم دواو
-leakiness (n.),
lean (lēn), *v.i.* (۱) لاریوونه: خواربوونه: چه مینه وه
 (۲) شان له سهر دادان: دهست پنهو گرتن: پان پنهو دان
(He ~ed on the desk; ~ing against the railing)
 (۲) (on; ~ upon) پشت پنی بهستن: (L ~ on me for help.)
 (۴) لایهنگیری کردن: پالیشتی کردن: بهلاوه باشتی بوون
(You ~ toward state control of education.)
 (۵) [Colloq.] (on) زور بۆ هینان: زور لیکردن: بهگیره ننان
(Their boss is ~ing on them.)
lean (lēn), *adj.* (۱) لهرا: لاوازا: رهقهله: باریک
 (۲) بئ چهری (گوشته): (meal ~)
 (۳) کهم (قازانج، بهر، بووجه، سهرمایه): (a ~ budget)
n. گوشته: بئ چهری
leaning (lēn'ing), *n.* (۱) لاری: خولری: لاریوونه وه
 (۲) مهیل: نارمنو: لایهنگری
leant (lent), *alternative past tense and p.p. of lean.*
leap (lēp), *v.i.* قهله میازددان: بازددان: قونه کردن: ههله زینه وه
 (۱) قهله میازددان به سهردا: بازده به سهردا دان
 (۲) باز پیدان: (He ~ed his horse over the wall.)
n. (۱) قهله میازد: بازده: قونه: ههله زینه وه (۲) مهردای قهله میازد
 (۳) نهو شوینه ی بازده لویه دهدرت: شت یا شوینی بازده به سهردا دراو
 (۴) گزینتیکی کوتوپری
 (۵) قوستنه وه: به پهروشوه بوون بۆ ههله بۆ ههله کورتن (بۆ کردن شتیک)
(to ~ at the chance to do something)
a leap in the dark, کارنکی پر مهترسی: کارنکی نه انجام نه زانراو
by leaps and bounds, نیچگار زور زور خیرا: پیکشکورتن، پهره سندن
(His business is growing by leaps and bounds.)
leapfrog (lēp'frōg', lēp'frog'), *n.* بهکهو همیزه ران
 بهکهو گوتنه که
v.t. & v.i. بهر و پیکشوه پویشتن یا قهله میازددان وک له بهکهو گوتنه که دا
leapt (lept, lēpt), *alternative past tense and p.p. of leap.*
leap year. سالی پر: ۳۶۶ پوژ
learn (lürn), *v.t.* (۱) فیربوون: (۲) رهوان کردن
 (۳) میستن: زانین: پنی زانین: (I ~ed that he had been sick.)
 (۴) بۆ دهرکهوتن
 (۵) هارنان: (I've learnt my lesson.)
 (۶) فیربوون (خو، ههلو نیست): (You have ~ed humility.)
 (۷) فیرکردن (بهم مانایه نیستا ههر نه خوینده وار بهکاری دههینن)
v.i. (۱) فیربوون: (۲) میستن: پنی زانین: زانین
 (۱) زانا: بزنا: زور تیگه یشتو: دانا
learned (lür'nid), *adj.* (a - man)
 (۲) زانیانه: تابه بهتی به زانیان: زانیاری (گوقار، پیکخراو)
(a ~ society, journal, etc.)
learning (lür'nin), *n.* (۱) فیربوون: (۲) زانیاری: زانست
learnt (lürnt), *alternative past tense and p.p. of learn.*
leary (lē'i), *adj.* = leery.
leasable (lē'sə-b'l), *adj.* بهکری دهدرت (به تابه بهتی بۆ ماوه بهکی دور و دروژو به تابه بهتی خانو ووهی وزار): بهکری دهگرتن
lease (les), *n.* (۱) کری نامه (خانو ووهی وزار): قوتنهراتی بهکرتدن یا بهکری گرتن
 (۲) ماوهی بهکرتدن یا بهکری گرتن (خانو ووهی وزار)
 (۳) خانو ووهی وزاری بهکری دراو

lease-holder

v.t. (۱) به‌کردن (خانوار زواری) (۲) به‌کردن (گرتن) (خانوار زواری).
a new lease on life, ژيان نوئ مونهوه (له نه‌نجامي له نه‌خوشي چاكبونهوه، مراقي نه‌مان، يا بزگار بوون له كارساتنيك).

lease-holder (lēś'hōl'dēr), n. كرنجی (خانوار زواری) كرنی گرت

leash (lēsh), n. (۱) ره‌شوه ره‌شمه: جلوه‌ا هوسار: پت.
(۲) دایب‌کردن: جلوه‌گیری: (kept in ~)

(۳) سن سگ، كروینشك... هتد (راو‌کردن): ده‌ستی سنیانه.

v.t. (۱) ره‌شوه‌کردن: ره‌شمه‌كودنه‌سرا: به‌ستنه‌وه: پت‌كردن.
(۲) جلوه‌گرتن: دایب‌كردن.

hold in leash, دایب‌كردن: جلوه‌گرتن.

strain at the leash, سر‌كنشې كړدن: بڼ‌نارامی نوواندن

least (lēst), adj. كه‌مترین

adv. به‌كه‌مترین

n. كه‌مترین

at (the) least, (۱) به‌لای كه‌موره: هیچ نه‌بڼ. (۲) هرچوڼيك بڼ.

not in the least, هیچ: به‌هیچ جوړنك: به‌هیچ راده‌یه‌ك.

(I'm not in the least tired.)

leastways (lēst'wāz'), adv. [Dial.], = leastwise.

leastwise (lēst'wīz'), adv. [Colloq.], = at least.

leather (lēth'ēr), n. (۱) چرم: پښته‌ی خوش‌خوش‌كړا: قایش:
پښته‌ی د‌باج‌كړا: (۲) شتومكی له‌چرم درووستكړا: شتی‌چرم.

adj. چرم: له‌چرم درووستكړا: چرمین.

v.t. (۱) چرم‌نېكړن: (۲) به‌قامچی لیدن: قامچی پیدان.

leatherback (lēth'ēr-bak'), n. جزوه‌كېس‌لنكی د‌مریایی‌گوره‌یه.

leathern (lēth'ēm), adj. (۱) چرمین: چرم: له‌چرم درووستكړا.
(۲) له‌چرم ده‌چیت.

leatherneck (lēth'ēr-nek'), n. [Slang], سرباری هیزوی د‌مریایی،
نه‌مریایی

leatheroid (lēth'ēr-oid'), n. چرمی ده‌ستكرد.

leathery (lēth'ēr-i), adj. چرمی: و‌ك چرم: وایه: نرم‌و‌چیر.

leave (lēv), v.t. (۱) مښتنه‌وه: نه‌بردن: ټی به‌جښتنه‌و.
(۲) به‌جښتنه‌و: شویننه‌و، پاشماوه، نیشانه‌جن.

(۳) له‌دوای خو به‌جښتنه‌و: له‌دوا به‌جښتنه‌و:

(The deceased ~s a widow and two children.)

(۴) بڼ به‌جښتنه‌و: له‌وه‌سیه‌تنامه‌دا:

(She left her fortune to charity.)

(۵) (to ~; ~ up to ~) پڼ سپاردن (لښارسراو): پڼ پیدان بڼ بریاردان:

(I will ~ that to you.; She ~s such decisions up to me.)

(۶) مانه‌وه (ژمینه‌و): (Ten minus two ~s eight.)

(۷) نه‌ویستن: به‌جښتنه‌و: (Here is my proposal- take it or ~ it.)

(۸) به‌جښتنه‌و: (شوین) پوښتن: بڼین:

(we will ~ town tomorrow.)

(۹) به‌جښتنه‌و: له‌دوای خو (مړو، شت):

(I left him there.; She left it in the car.)

(۱۰) وازلښتنان: ده‌ست ټی هه‌لگرتن: ده‌ست ټی به‌ردار بوون

(۱۱) خو ټی كشانه‌وه: وازلښتنان: ده‌ست هه‌لگرتن

(۱۲) [Slang] هښتن: پڼ پیدان

v.t. پوښتن: بڼین

leave off, (۱) وه‌ستن: ده‌ست هه‌لگرتن.

(۲) ترك‌كردن: وازلښتنان: (leave off alcohol)

leave one alone, به‌ړوك به‌ردان: ټی گه‌ران: وازلښتنان: له‌كول بوونه‌وه:

(Leave me alone, please.)

leave out, به‌راندن: له‌بیر‌چوونه‌وه: باس نه‌كردن:

(to leave out a letter, some names, an important item.)

lee

unnecessary details, etc.)

leave word (with), پاسپاردن: پیام بڼ به‌جښتنه‌و:
(I will leave word with my neighbour to open the door for you and let you in my house.)

leave (lēv), n. (۱) ماوه: ماوه‌پیدان: پڼ پیدان: پڼ پڼ‌دان:

(۲) ووچان: پشو: ماوه‌دان بڼ ووچان‌گرتن.

(۳) ماوه‌ی تم ووچانه.

beg leave, د‌ل‌وای ماوه‌دان‌كردن: د‌او‌ا‌كردن به‌پڼ پیدان.

by your leave, به‌یارمه‌تی‌تو: نه‌گه‌ر پڼم پڼ ده‌ده‌یت.

on leave, له‌ووچاندن: له‌ووچانه.

take leave of, خواحافیزی لښكردن.

take one's leave, پوښتن: خواحافیزی‌كردن و پوښتن.

leave (lēv), v.t. گه‌لا‌كردن: گه‌لا‌گرتن.

leaved (lēvd), adj. (۱) گه‌لای پی‌وه‌یه: گه‌لای كړدوه.

(۲) جوړنك یا ژماره‌یه‌كی تاییه‌تی گه‌لای پی‌وه‌یه: (narrow ~)

leaven (lēv'n), n. (۱) هوی‌ترش: هوی‌ن.

(۲) بیر‌رایه‌ك یا كارنك كه‌وورده وورده شت ده‌بزوینن و ده‌ژنښتنه‌وه جوژی

تی به‌خات.

v.t. (۱) هوی‌ترش‌تښكردن: هوی‌ر هه‌لها‌تن: هوی‌ن تښكردن.

(۲) ژيان‌دندنه‌وی به‌رم به‌رم: پیا بلا‌بوونه‌وه و نوواندن یا جوښ تښستن.

leave of absence, ووچان: ووچان‌پیدان.

leaves (lēvz), n. plural of leaf.

leave-taking (lēv'tāk'īn), n. خواحافیزی‌كردن: خواحافیزی:

پوښتن.

leavings (lēv'īnz), n.pl. پاشماوه: خله‌ه: پاشه‌ړوك: گه‌نوگو: زڼ.

Lebanese (lēb'ā-nēz'), adj. لوبناني (گه‌ل، كلتور).

n. لوبناني: كسینكی لوبناني.

lecher (lēch'ēr), n. پیاوینكی د‌لوین پیس: چاوچنښ.

lecherous (lēch'ēr-əs), adj. د‌لوین پیس: چاوچنښ.

-lecherously (adv.); lecherousness (n.).

lechery (lēch'ēr-i), n. د‌لوین پیس: چاوچنښ.

lectern (lēk'tēr), n. (۱) میزوی لښجیل لښوه خویندنه‌وه له‌كلښه‌دا.

(۲) د‌روانگه: میزوی د‌روانده: سنیای ووتار خویندنه‌وه

(۱) خویندنه‌وه‌ی لښجیل له‌كلښه‌دا له‌كاتی

نوږدا. (۲) خویندنه‌وه‌ی ده‌قی نووسراوینكی جیا له‌ده‌قینكی تری هه‌مان

نووسراو.

lectionary (lēk'shən-er'ī), n. لیسته‌ی نه‌ی به‌شانه‌ی لښجیل كه‌

ده‌خویندنه‌وه له‌كلښه‌دا له‌كاتی نوږدا.

lector (lēk'tēr), n. (۱) خویندنه‌وه‌ی لښجیل له‌كلښه‌دا له‌كاتی نوږدا.

(۲) وانه‌وانی هه‌ندئ زانكو.

lecture (lēk'chēr), n. (۱) وانه.

(۲) سره‌ده‌نشكینكی د‌وور‌د‌ریژ: (to give someone a ~)

v.t. وانه‌بڼان: وانه‌دان.

(۱) وانه‌بڼان: وانه‌بڼ‌دان. (۲) سره‌ده‌نشكردن به‌د‌وور‌د‌ریژ

lecturer (lēk'chēr-ēr), n. وانه‌وان: وانه‌بڼان: ما‌م‌وستا.

lectureship (lēk'chēr-shīp'), n. وانه‌بڼی: پله‌ی وانه‌وان

led (lēd), past tense and past participle of lead.

ledge (lēj), n. (۱) لښاری پنجه‌ره یا په‌له‌ه: په‌له‌ه.

(۲) (ل) لووتكه‌ی شاخ: لووتكه‌ی به‌رد. (ب) تیره به‌ردی ژڼر شاوی كه‌نار د‌هریا

(۳) تیره به‌ردی كانزاداری ژڼره‌مین.

ledger (lēj'ēr), n. (۱) تخته‌به‌ردی سر‌گوږ.

(۲) پرده‌داری ناسوینی سیداره (۳) ده‌قترې ژمینراری: ده‌قترې ژمینره

ledger board, تخته‌داری سر ته‌یانی پڼ پلی‌كانه‌و ته‌لارو شوینن تر.

lec (lē), n. (۱) په‌نا: په‌ناگا: جڼی په‌نا (۲) شویننك كه‌با نه‌بگرتنه‌وه.

(۳) نه‌و دیوه‌ی كه‌شتی و به‌لم كه‌با نایگرتنه‌وه.

leech

- adj.** بانهگرهوه؛ تايهتی به دیوی بانهگرهوه.
- leech (lēch), n.** (۱) پزیشک. (۲) زارو؛ زهرو؛ زالو. (۳) مفتخور؛ لاوورگه؛ لاکوت؛ هوانته خور؛ ناخوونککرا؛ مشخوون.
- v.t.** (۱) چاره کردن؛ چاککردنهوه؛ دهرمان کردن. (۲) خوین گرتن به زهرو؛ خوین بهردان به زالو.
- v.l.** لاکوتی کردن؛ مفتخوری کردن؛ ناخوونک کردن.
- leech (lēch), n.** قهرامی دهرهوهی بایهوان؛ قهرامی ستوونی بایهوان.
- leek (lēk), n.** سهزیهکه له توخمی تهر پیازه گهلاکانی له کهرم دهچیت. بهلام زور پاتهر.
- leer (lēr), n.** سهیرکردنیکه به لاتیلای چارو به بزوه به نیازی پیسو. نایهسندانه یا تهماع کردنه نافرمتیک یا شتیک.
- v.l.** تهماشاکرین بهم جوهر.
- (The nasty old man ~ed on the young girl.)**
- leery (lē'i), adj.** Also leary, [Colloq.], به ترس؛ نه گومان.
- lees (lēz), n.pl.** خلته؛ تلپی نیشتوو؛ نیشتووی بن دهر.
- lee shore,** نهو کهنار دهریایه بهرمو نهوئ با ههلهکات.
- leeward (lē'wērd), adj., n., & adv.** بهرمو نهو لایه که با بوی ههلهکات.
- leeway (lē'wā'), n.** (۱) لادانی کشتی و فرکه له نهوئ راستی. خویان بهموی ناوه. (ب) گوشتی نه لادانه.
- (Colloq.)** (۲) مودای لادانی نهو پندراو (پاره خهر کردن، کات بردن، سهر کاروبار ههلسووراندن، رهفتار نوواندن)؛ سهریستی کردنی شت به دلی خو: **(With this tight schedule I don't have much ~.)**
- left (left), adj.** (۱) چهپ (۲) چهپهره (رامیاری).
- n.** (۱) لای چهپ؛ چهپ. (۲) مستهکولهیک به دهستی چهپ (بۆکسبازی). (۳) [the L-] حیزب، کۆمهله، یا ههلوئستیکی چهپهره.
- adv.** بهرمو چهپ؛ به لای چهپدا.
- left (left), past tense and past participle of leave.**
- left-handed (left'han'did), adj.** (۱) چهپهر؛ چهپه. (۲) بهدهستی چهپ کراو. (۳) ناکارامه؛ گیل؛ گهلهو؛ گیلز. (۴) نادلسوئ؛ نابهدل؛ مههست خراپ. **(a ~ compliment)** morganatic (۵) بو دهستی چهپ کراوه؛ به دهستی چهپ بهکاردههینئرئ. (۶) له راستهره بو چهپ دهسووریتوه (به درئی دهسی کاتهرمینرهوه).
- adv.** به دهستی چهپ. **(He writes ~.)**
- leftism (lef'tiz'm), n.** چهپهرهوی (رامیاری).
- leftist (lef'tist), n.** چهپهره (رامیاری)؛ چهپهر.
- leftover (left'ō'vēr), n. & adj.** بهرامره؛ باشماوه؛ چیشتی کۆن؛ پاشهپوک.
- left wing, Also Left Wing,** چهپهر؛ حیزب، کۆمهله؛ چهپی (رامیاری).
- left-wing (adj.).**
- left-winger (left'wīŋ'ēr), n.** چهپهره مروز؛ نهلامی حیزب یا کۆمهلهیکه چهپهره.
- lefty (lef'ti), n.** [Slang], کهسیکی چهپهر.
- leg (leg), n.** (۱) لاق؛ لنگ. (۲) لنگی شەر واول و پانتۆل. (۳) شتیک که له لاق بهین: (۱) لاق یا پینچکه (کورسی، مین). (ب) لاقی سنیاو پرگان. (۴) قوناغ. **(the last ~ of our trip)** (۵) یهکێک له دوو ستورنیهکهی سیگۆشهیک.
- v.t. [Colloq.], (~ it),** به پین بۆیشتن؛ پاگردن.
- give a leg up, [Colloq.],** پال پنهوان؛ یارمهتیدان؛ هاندان.
- have not a leg to stand on, [Colloq.],** ههچ بهنگر بیانوویهکی. دێیه بو ههلوئستیک یا کرههرهیک.

legibly

- زور به بهرهم نهمان؛ زوری نهماوه. **on one's last leg, [Colloq.],** (بو مردن، ژیرکوتن، نابوت بوون، یا ماندوو بوون)؛ باری شلوقه.
- pull one's leg, [Colloq.],** گالته لنگه کردن؛ درق لنگه کردن ههر بو گالته: **(I was pulling your leg when I told you about winning a lottery.)**
- shake a leg, [Slang],** (۱) پهله کردن. (۲) سهما کردن.
- legacy (leg'ə-si), n.** (۱) میراتی؛ جیماوه. (۲) گهلهپوور؛ باشماوهی دیرین؛ نهريت.
- legal (lē'g'l), adj.** (۱) یاسایی؛ دروست؛ نهو: **(a ~ act)**. (۲) تايهتی به پارێزهرانو دادپرسان: **(~ ethics)**. (۳) له پووی یاساوه؛ بهپیتی یاسا: **(a ~ offense)**. (۴) تايهتی به تهرات. (۵) ههلال.
- legal cap,** کاههزی نووسینی پارێزهر.
- legalism (lē'g'l-iz'm), n.** پهپهرهوی کردنی کۆترانهی یاسا.
- legalist (n.); legalistic (adj.); legalistically (adv.),**
- legality (li-gal'ə-ti), n.** (۱) دروستی؛ یاسایهتی. **(the ~ of his act)**. (۲) پهپهرهوی کردنی یاسا.
- legalize (lē'g'l-īz'), v.t.** (۳) شت یا ههنگاری پینویست بهپیتی یاسا. (۱) نهو پیدان بهپیتی یاسا؛ دروستکردن: **(to ~ abortion)** (۲) ههلال کردن؛ بهپیتی یاسا کردن.
- legalization (n.),**
- legally (lē'g'l-i), adv.** له پووی یاساوه؛ له باری یاساوه؛ بهپیتی یاسا.
- legal tender,** چهشنی پاره که بهپیتی یاسا دهیت خاوهن قهرز وهری بگرت له وهرگرتنهوهی قهرزهکیدا: **(Dimes are a ~ for any sum up to ten dollars.)**
- legate (leg'it), n.** بالیوزی پاپا؛ نوینهری دیپلوماسی (بهتایهتی می پاپا).
- legateship (n.),**
- legatee (leg'ə-tē'), n.** میراتگر؛ میراتهر.
- legation (li-gā'shən), n.** (۱) نوینهری دیپلوماسی ناردن. (۲) نهوکی نهو سینهرداوی نهو نوینهره. (۳) دهزگایهکی دیپلوماسیه بهلهیک لهخوار بالیوزخانهرهیه. (۴) سهروکی نهو دهزگایه وهرمانبههرهکانی. (۵) ههرمانگی نهو دهزگایه.
- legend (lej'ənd), n.** (۱) داستان؛ نهفسانه. (۲) کۆمهله داستان. (۳) کهسیکی زور بهناو بانگ یا شتیک که دهپته داستان؛ کهسیکی نهوهنده لیهاتوه که وه نهفسانهی ئی دیت. (۴) ناوینشانیکه ههلهکهرهوه لهسهر سهکهیک یا دروشمیکه خانهدانی. (۵) تییینی پوونکهرهوهی نهخشه یا وینههیک.
- legendary (lej'ən-der'i), adj.** داستانی؛ نهفسانهیی؛ نهفساناوی: **(a ~ figure in Kurdish history)**
- legendry (lej'ən-dri), n.** سههرجی داستان یا نهفسانهکان.
- legerdemain (lej'ēr-di-mān'), n.** (۱) دهست سووکی؛ فیلو تهلهکهی جاسوگر؛ جادوگره. (۲) فیلو تهلهکه؛ تهلهکهبازی؛ فیل؛ ساخته؛ فروغیل.
- leggy (leg'gi), adj.** (۱) لاق درز له نهاندازه بهده: **(a ~ colt)**. (۲) [Colloq.], لاق جوان و درز (نافرهت). (۳) لاسک درز.
- legible (lej'ə-b'l), adj.** پوون (دهستووس)؛ به ناسانی دهخوینترتهوه: **(~ handwriting)** دهخوینترتهوه.
- legibility (n.); legibleness (n.),**
- legibly (lej'ə-bli), adv.** به جوړیکه که بخوینترتهوه (دهستووس)؛ به پوونی: **(Please, write ~)**

legion

legion (lĕ'jən), *n.* (۱) لقیلی لەشکر پۇمانی (لەنپوان سئ ھزار تا شەش ھزار سەربازدا) (۲) ئوردو؛ لەشکر. (۳) ژمارەیکى ئۆزگەرتىش.

(۴) [L-], يەككىتى جەنگاۋەرانى كۆز؛ پىنخاۋى سەربازانى كۆز. ئوردوئى؛ لەشكرى

legionary (lĕ'jən-er'i), *adj.* (۱) ئەندامى ئوردو؛ ئەندامى لەشكرى.

(۲) ئەندامى پىنخاۋىكى جەنگاۋەرانى كۆز.

legionnaire (lĕ'jən-ār'), *n.* (۱) ئەندامى لەشكرى يا ئوردوئى.

(۲) [L-], ئەندامىكى پىنخاۋى سەربازانى كۆز.

Legion of Honor, خەلاتىكى بەزى قەرەنسەيە بۇ سەربازان.

Legion of Merit, خەلاتى لىئا توۋى. خەلاتىكى بەزى ئەمەرىكىيە بۇ سەربازان.

legislate (lej'is-lāt'), *v.i. & v.t.* ياسايدانان

legislation (lej'is-lā'shən), *n.* (۱) ياسايدانان. ۲. باسا قانۇن.

legislative (lej'is-lā'tiv), *adj.* (۱) ياساسازى؛ ياسايدانان.

(~ powers, functions; the ~ branch of government)

(۲) دەسلەپتى ياسايدانان: (a ~ assembly).

(۳) لە ئۆي ياسايدانانە كراۋ.

legislator (lej'is-lā'tr), *n.* لىق ياساسازى مىرى؛ دەستەي ياسايدانان؛ پەرلەمان؛ ئەنجومەنى ئونلەران.

legislature (lej'is-lā'chər), *n.* ئەنجومەنى ياسايدانان؛ پەرلەمانى.

يەككىلە ۋە ۋولات يەككىرتوۋەكانى ئەمەرىكا؛ ئەنجومەنى ياسايدانان؛ ئەنجومەنى ياساسازى.

legist (lĕ'jist), *n.* ياسازان؛ پىسپوزى ياسا.

legit (li-jit'), *n.* [Slang]. شائۇنامەي پەسەند.

adj. [Slang], ~ legitimate.

legitimacy (li-jit'ə-mə-si), *n.* پەرۋايى؛ درووستى؛ درووستىتى.

پەسەندى؛ بەجىتى (The ~ of a government, claim, purpose).

legitimate (li-jit'ə-mit), *adj.* (۱) حەلال زادە (a ~ child).

(۲) درووست؛ پەرۋ (a ~ claim, purpose, etc.).

(۳) بەجىتى؛ پەسەند (a ~ reason for being absent).

(۴) راستەقىيە.

(۵) (a ~ government) دەستوۋى؛ بەجىتى ياسا دائىرائىف.

(ب) بەجىتى مافى مىراتى بۇي ماۋەتەۋە؛ دەستوۋى: (a ~ king).

(۶) پەسەند. شائۇنامە؛ تايەتتى بە شائۇنامەيەك كە ئاۋىزگەكەي گىرگە يىت.

ئەك گانلەرگەپ (~ drama, theatre).

(۱) (۱) بە پەرۋا دانان؛ پەرۋا كۆرگەن (ب) حەلال كۆرگەن؛ درووست كۆرگەن.

(۲) كۆرگەن بە حەلال زادە ۋە دادگا.

-legitimately (adv.); **legitimation** (n.).

legitimize (li-jit'ə-mə-līz'), *v.t.* ~ legitimize.

legitimist (li-jit'ə-mist), *n.* لايەنگرى دەسلەپتى دەستوۋى.

بەتايەتتى مى كەمىك كە داۋاي پادشايتى دەكات چۈنكە بە مىراتى بۇي ماۋەتەۋە.

-legitimism (n.).

legitimize (li-jit'ə-mīz'), *v.t.* بە پەرۋا پىشاندان؛ پەرۋا كۆرگەن؛

بەلگە بۇ ھىنانەۋە (to ~ a claim, right, situation, etc.).

legume (leg'ūm, li-gūm'), *n.* (۱) پۈۋەكى پاقلىيى.

پاقلە توخمەكەي لۇبىي. فاسۇلىي. ئۆك... ھتە؛

(۲) كەلۋى پاقلە توخمەكەي

(۳) ئۆي پاقلە توخمەكەي.

leguminous (li-gū'mi-nəs), *adj.* پاقلەيى؛ كەلۋدار؛

تايەتتى بە پۈۋەكى كەلۋدار

leg work, [Colloq.]. ئەركى بىيادە؛ بىيادەكار؛ ئەركىك يا كاركەكە

بە پىن بۇيشتن جىيەجىن دەكرىت (ۋەك) دەرگوباس كۆكرەنەۋە بۇ پۇژنامەۋ

تەلەفرىۋىز رادىيو.

length

leister (lĕs'tēr), *n.* پىمى چىنگالى (بۇ پۈۋەماسى).

n. پىمى چىنگالى گىرتە ماسى.

leisure (lĕ'zhēr, lezh'ēr), *n.* كاتى بەتال؛ كاتى بى ئىشى؛

ئاسوۋەمى.

adj. (۱) بەتال (كات)؛ دەستبەتال: (~ time).

(۲) ئاسوۋەۋ بى ئىش؛ خۇش كۆزەران: (the ~ class).

(۳) دەستبەتال؛ بەتال

(۴) لەسەرخۇ؛ بەبى پەلەكۆرگەن؛ بە ھىۋاشى؛ بە شىنەيى.

كە دەست گەيى؛ لەكاتى دەستبەتالىدا؛

بە ھەرسى خۇ: (Read this at your leisure).

(۱) دەستبەتال؛ ئاسوۋەۋ

بى ئىش. (۲) لەسەرخۇ؛ بە ھىۋاشى؛ بە شىنەيى.

leisurely (lĕ'zhēr-li, lezh'ēr-li), *adj.* لەسەرخۇ؛ بە شىنەيى؛

بە ھىۋاشى؛ بەبى پەلەكۆرگەن؛ ئاسوۋەۋ: (a ~ meal, drive, trip, etc.).

بە لەسەرخۇيى؛ بە شىنەيى.

adv.

-leisureliness (n.).

leitmotif, leitmotiv (lit'mō-tēf'), *n.* يىرى سەرەمكى (لە چىۋەك،

ھۇنراۋە، يا شائۇنامەيەكدا كە زوۋ زوۋ دوپارە دەكرىتەۋە ۋە چىۋەكەكە

دەبەستىت بەيەكەۋە).

leman (lem'an, lĕ'mən), *n.* [Archaic]. (۱) دلداز (پىۋا، ئۆن).

خۇشەۋىست. (۲) دۇست (ئافرەت).

lemma (lem'ə), *n.* (۱) بەلگەيەك يا يىرىكى پى سەلمىنراۋە بۇ

سەلماندنى يىرىكى گىرگىز بەكاردەھىنرئ. (۲) يىرى ئاۋىراۋ لە سەرباسدا

(ب) ۋوشەي لە قەرەنگۆكدا پۈۋەن كراۋە.

(۱) لىمۇ. (۲) دار لىمۇ.

(۳) رەنگى لىمۇيى؛ پەنگى زەرە

(۴) [Colloq.], شىنكى قەلب بى قەر؛ كچىكى ئاشرىن؛

كەمىك يا شىنكى بى كەك ۋە سەرنەكەۋتوۋ؛

(The used car I bought was a ~).

adj.

(۱) لىمۇيى (رەنگ)

(۲) تامى لىمۇ دەدات؛ لىمۇيى؛ بە لىمۇ كراۋ.

lemonade (lem'an-ād'), *n.* ئاۋى لىمۇ؛ خۇشاۋى لىمۇ؛

شەربەتتى لىمۇ.

lemon drop, ئوقلە لىمۇ

lemur (lĕ'mēr), *n.* چۆرىكە لە مەيموۋن.

lemures (lem'yoo-rēz'), *n.pl.* خىۋى شەۋگەرى مردوۋان

(ئەلسەنەي پۇمانى).

lend (lend), *v.t.* (۱) بە دەستىۋا پىندان؛ بە ئەمانەت پىندان؛

(to ~ someone a book)

(۲) قەرز پىندان.

(۳) پىندان؛ ئى زىادەكەن؛ خۇشتىۋ جۋانتەكەن؛

(A fire ~s cheer to a room.)

(۴) دەستگىۋىي كۆرگەن؛ يارمەتيدان؛ پىندان: (to ~ a helping hand)

v.i.

lend itself (or oneself) to, پىنگەدان؛ بۇ ئاسان كۆرگەن؛ گونجان؛ شىان؛

(The novel lends itself to reading.)

(۱) دىۋى؛ دىۋىيى. (۲) دورى.

(۳) ماۋەي خايان؛ ماۋەي پى چوۋن؛ ماۋە. (۴) دورودىۋىيى.

(۵) پىۋانەيەكە بىرىتەيە لە دىۋىيى شىنكى يا گياندارىك لە پىشپىكىدا؛

(His boat won by two ~s.; Her boat won by a ~).

(۶) دىۋىيى يا ماۋەي خايان بىۋاننى تىيە بىۋىنىك

بەتەۋاۋى پاكشاۋ (لەش).

(۱) لە ئاكامدا؛ لە دىۋىيىدا.

(۲) بە دورودىۋىيى: (We discussed the subject at length.)

ھەلەدان بەي پەرى تۈنە؛ خۇ پىۋە مەندوۋىكۆرگەن؛

go to any length,

lengthen

سَل نِه كِرْدَنوَه لِه كِرْدَنی هِيچ شَتِيك (بُو دِه سَكِرَتَن يا جِيه جِيكِرْدَنی شَتِيك).
go to great (or all) lengths, = go to any length.

دووره پهرين ئي روستان ساردي لهگه ئوواډن,
دوور پراگرت: (She tried to keep him at arm's length.)

lengthen (lenk'th'n, len'th'n), v.t. دريژكردنهوه؛ دريژكردن؛
دريژم پيدان

v.t. دريژبوونهوه؛ دريژبوون

lengthily (lenk'thə-li, len'thə-li), adv. به دوورودريژي

lengthways (lenkth'wāz, lenth'wāz), adv. & adj. -

lengthwise.

lengthwise (lenkth'wīz, lenth'wīz), adv. & adj. له سهر

باري دريژي؛ به باري دريژي؛ به دريژي

lengthy (lenk'thi, len'thi), adj. زوړ دوورودريژ:

(a ~ speech, lecture, discussion, etc.)

-lengthiness (n.).

lenience (lē'ni-əns, lēn'yəns), n. = leniency.

leniency (lē'ni-ən-si, lēn'yən-si), n. (۱) بهزه مې؛ دلنرمي؛

نرمي (۲) كارنكي دلنرمانه.

lenient (lē'ni-ənt, lēn'yənt), adj. دلنرم؛ نرم؛ به بهزه مې؛

شل؛ جلو شكله: (a ~ judge, teacher, parent, etc.)

Leninism (len'in-iz'm), n. بېروباوه و فلسفه فې لينين.

-Leninist; Leninite (n. & adj.).

lenitive (len'ə-tiv), adj. نازاركو؛ نازارې

len (len), n. دهرمانی نازاركو

lenity (len'ə-ti), n. = leniency.

lens (lenz), n. (۱) گهردين؛ زهره بين؛ شوشه ي بينن (چاوليکه، كاميرا).

(۲) پهرديه كي بزشي چاوه له پشتي پهرينه ي چاره و تيشك كړم كاتوره.

Lent (lent), n. ماوه ي زوړوگرتن له ثابتي خاچ پهرستيد (بريتيه له

چل پوړ).

lent (lent), past tense and past participle of lend.

lenticular (len-tik'yoo-lēr), adj. (۱) دوو پړو قوړ:

(۲) گهردينی

lentigo (len-ti'gō), n. (۱) شل كونج

(۲) نيشانه يه كي زگماكي (وهك خا)

lentil (len'til, len'til), n. (۱) نيسك (۲) پوره كي نيسك.

Leo (lē'ō), n. (۱) ناي كو نيسك يه كه. (۲) بودجي شير.

leonine (lē'ə-nīn), adj. شيرانه؛ وهك شير.

leopard (lep'ərd), n. (۱) بورا پلنگ.

(۲) كولي سور يا پلنگ

(۳) وینه يا بهيگري شيريكه له لاهو سري بهر و پوي ته ماشاگهر (وهك):

شيری نينگيزی له سهر درووشم يا شيری تن.

leopardess (lep'ər-dis), n. بهوري مې؛ مې پلنگ

leotard (lē'ə-tārd), n. بهرگينكي يهك پارچه ي تها فابازو سها كهرانه.

leper (lep'ər), n. گهر؛ گول؛ كسينكي گهر گول.

lepidopterous (lep'ə-dop'tēr-əs), adj. تايپه تي به جانموري

بال تنكي بوونه كاري (وهك په پوهله).

lepidote (lep'ə-dōt), adj. به پوهنه كه كاژ يا تويزال داپوشراو

(پوهه كناسي).

leprechaun (lep'rə-kōn), n. جنو كه يه كه به خزنه ي شاروه

ده زانني و هر كس بيگري پيشاني ده دات (له فسانه ي شيرله ندي).

leprosarium (lep'rə-sār'i-əm), n. خسته خانه ي گهران.

leprosy (lep'rə-si), n. گهرې؛ گهر گول

leprous (lep'rəs), adj. (۱) گهر؛ گول. (۲) له گهر ده چنن.

lesbian (lez'bi-ən), adj. پانپانوكي كهر؛ قاشكرو قاش كراو.

له نافرته ي پانپانوكي كهر؛ نافرته يه كه حزل له نافرته ي تر ده كات.

let

پانپانوكي؛ همزكردني نافرته له
lesbianism (lez'bi-ən-iz'm), n. نافرته

lesion (lē'zhən), n. (۱) برون زام؛ نازار. (۲) بريني پيشت.

(۳) زبان پي گه شتني نه داميكي له شو له كار كه ورتني.

less (les), adj. (۱) كه مته. (۲) بچوكتر؛ زمتر (پله وپايه)؛ خوارتر.

adv. كه مته؛ به پاده يه كي كه مته.

n. هه ندنيكي كه مته؛ بركي كه مته.

prep. نه و نه دي ئي دهر چي (زميره): (Five dollars ~ two.)

-less (lis), پاشگريكه به ماناي؛ بې؛ به بې:

(pitiless, dauntless, relentless)

lessee (les-ē'), n. كرنجي؛ كړي گوته.

lessen (les'n), v.t. (۱) كه مكرده نهوه؛ كه مكردن

(۲) شكندن؛ له پله وپايه كه مكرده نهوه.

v.t. كه م بوونهوه؛ كه م بوون.

lesser (les'ēr), adj. (۱) كه مته. (۲) بچوكتر؛ زمتر (پله وپايه)؛ خوارتر.

lesson (les'n), n. (۱) وانه. (۲) بهش (په ټوكي قوتباخانه).

(۳) شتيك كه فزيربوني پيوسته.

(۴) په ندي فزيربونيكه له نه جامي هه له كړندا:

(I hope you've learned your ~.)

(۵) سهر نه نش.

(۶) به شينكي شينجيل (كه له كلنسه د ده خو نرينتوره).

v.t. (۱) فزيركردن؛ وانه پي ووتنه و. (۲) سهر نه نشكردن.

lessor (les'ôr, les-ôr'), n. به مكرده به پي قوتتيرات (خانوو-)

زه وي وزان؛ خاوه خانوو زه وي وزاري به مكرئ دراو.

lest (lest), conj. (۱) نه كو نه باد؛ له ترسي نه وې كه:

(We spoke very low ~ we should wake her up.)

(۲) كه: (We were afraid ~ he should get here too late.)

let (let), v.t. (۱) وازننه تان؛ به جيننه شتن؛ ده ست ئي هه لگرتن:

(~ alone; ~ be)

(۲) (ا) به مكرئدان (خانوو زه وي وزان).

(ب) به قوتتيرات كار پيدان

(۳) به مردان (خوئن)؛ پشتن: (blood ~).

(۴) ماوه پيدان؛ پي دان: (Will you ~ me smoke?)

(۵) با؛ بام: (~ us go.; L~ me hear from you.)

v.t. به مكرئ دران: (This apartment ~s for \$400.00 a month.)

let alone, (۱) بهرؤك به مردان؛ له كوژ بوونهوه؛ وازننه تان.

(۲) نه و نه هه هه هه هه ياسي مه كه نه خوازه لا:

(We couldn't even hold our ground, let alone advance.)

let down, (۱) نرم كړنه وه؛ شو كړنه وه؛ هينا نه خوازه و.

(۲) پشت ليكړنه وه؛ به ناساني گرتن.

(۳) ناووميد كړدن؛ دلشكست كړدن؛ هه ناسه سارد كړدن.

let go, بهرؤ لاكردن؛ ده ست ئي بهرؤ لاكردن؛ وازننه تان.

let go of oneself, په تې خو شل كړدن؛ ده ست له خو به مردان.

let in, پي ئي هاتنه زوړ ووه دان.

let loose, بهرؤ لاكردن؛ به مردان

let off, (۱) ئي هاتنه دهر و: (to let off steam).

(۲) به مردان (كرنكا)؛ پايدوس ليكردن: (Let the workmen off early.)

(۳) بهرؤ لاكردن به بې سزا يان به سزايه كي كه م.

(۴) دابه زانن: (Let me off here.)

let on, [Colloq.], وا خو پيشاندان؛ وا پيشاندان.

let out, (۱) به مردان (طاو شله ي تن).

(۲) ئي بهرؤ ووه؛ كړدن؛ ئي هاتنه دهر و: (The dog let out a Yelp.)

(۳) به مكرئدان.

(۴) دركندن (نهني)؛ ناشكرا كړدن: (who let that story out?)

(۵) دريژكردن يا پان كړدن جل و بهرگ به كړنه وې دامين يا تيكه كي.

let up ,	(۱) پشت لیگردنوه: فراموش کردن. (۲) وهستان: هیواش کردنوه: (The storm didn't let up.) به ناستر لهگهل جوولانهوه: چله نهختن: بئ شل کردن.
let up on , [Colloq.],	نههشتن: بئ لیگردن: وهستان: بهر بهستکردن. [Archaic].
let (let), v.t. [Archaic].	(۱) گوسپ: قورت (۲) دویاره کردنوه: "سیرف" (یاری تهنس). پاشگرنگه همانای: بچکوله: بچوک: (ringlet).
-let (lit),	(۱) خاوبونهوه: پشت لیگردنوه. (۲) ناویندی: دلشکستی (۲) نرم بوونهوهی فزوه لهپیش نیشتهویدا.
let-down (let'down'), n.	کوشنده: بکوت: زدهراوی:
lethal (lē'thal), adj.	(a ~ injection; ~ gas, weapons, etc.)
lethargic (li-thā'rgik), adj.	(۱) خاوا: سست: بئ تاقهت: بئ ووزه: خوالوو: لهش داهیزراو: (۲) سستکرا: بئ تاقهت کرا: خاوهکروهوه: لهش داهیزره
lethargy (leth'ēr-jī), n.	(۱) نوستنی دووو دریزو ناسروشتی: نوستنیکي وهک سربوون. (۲) خوالوویی: سستی: خاوی: خاوخلیچکی: بئ هیزی: بئ تاقهتی. (۳) بیباکی: هیچ گوتی نهان
Lethe (lē'thi), n.	(۱) پوباری لهیرچوونهوه (لهفسانهی یونان و ژمان) (۲) لهیرچوونهوه: هیچ لهیر نهان.
let's (lets), = let us.	با ئیمه: با
letter (let'ēr), n.	(۱) تیپ: پیست (۲) نامه: پهیام: نووسراو. (۳) (pl.) ویزه: (a man of ~s). (۴) واتای دهقادوق (۵) (l) تیپی چاپمهنی. (ب) شیوههکی تاییهتی هم تیپه یا تیپانه.
v.t.	(۱) لهسه نووسین به دهست. (۲) نیشانه کردن به تیپ: تیپ لهسه نهخشکردن
letters ,	(۱) ویزه. ۲۰ زانیاری (بهتاییهتی هی ویزه): زانین (۲) پیشهی نووسر
to the letter ,	دهقادوق: بهتواوی: کتومت: بئ زیادوکهمی:
(to carry out an order to the letter)	
letter box , = mailbox.	
letter carrier , = mailman.	
lettered (let'ērd), adj.	(۱) خویندهوار. (۲) خینگهیشوو: زانا: بوشنیر (۳) به نووسین دیاریکراو. بروسکه نامه: بروسکه
lettergram (let'ēr-gram), n.	(۱) کاغزی سپی دهزگایهکه ناوو ناوینشانی دهزگایهکه لهسره. (۲) هم ناوو ناوینشانه.
letterhead (let'ēr-hed'), n.	بروانامهی پشتیوانی دارایی (که بانقیک دهیدات به معمیلنیکي بؤ قهرز وهرگرتن به ناوی لهو بانقوه).
letter of credit ,	پهسندننامه
letter of recommendation ,	(۱) تهاو: دهقادوق:
letter-perfect (let'ēr-pūr'fikt), adj.	بئ هله: ۲: دیزهکانی خوی لهبهروه دورهکهکی خوی باش دهزان (نواوده).
letters (or letter) of credence ,	بروانامهی نابیز یا نویشهری دیلزماسی
letters (or letter) of marque (and reprisal) ,	بروا- نامهیهکه که میری دهیدات به کهشتییهوانیک بؤ دهستبهسرهداگرتنی کهشتی و شومهکی وولاتی درژمن.
letters patent ,	بروانامهی مافیکی تاییهتی بهخشاو به کهسینک لهلایهه میرییهوه
letter testamentary ,	بهلگهنامهیهکه دادگا دهیدات به سهروهسپهت بؤ جینهجیکردنی وهسپهتنامه.

lettuce (let'is), n.	کامو.
let-up (let'up'), n. [Colloq.],	(۱) کم بوونهوه: هیواش بوونهوه: کزیوون: (There was no ~ in the rain.) (۲) وهستان: نهان: دواپی هاتن.
leuco-; leuc-; leuk-; leuko- (lōō'kō, lū'kō),	پیشگرنگه
leucocyte (lōō'kə-sīt', lū'kə-sīt'), n. = leukocyte.	همانای: سپی (پزیشکروانی): بئ پهنگ.
leucoma (lōō-kō'mə, lyoo-kō'mə), n.	نور سپینی و ناووشنی
leukemia, leukaemia (lōō-kē'mi-ə), n.	لوکیمیا: شیرپهجهی خوین.
leukocyte (lōō'kə-sīt', lū'kə-sīt'), n.	خوینگی سپی خوین.
leukopenia (lōō'kə-pē'ni-ə, lū'kə-pē'ni-ə), n.	کمی خوینگی: سپیهکان له خویندا.
-leukopenic (adj.).	پینگهاتن و پهسهندنس خوینگی سپیهکانی خوین.
leukopoiesis ,	(۱) ناوچهی پزوهلات: وولاتانی پزوهلات. (۲) [I.] جزوه چهرمیکه.
Levant (lə-vant'), n.	(۱) پزوهلاتی: کسینگی پزوهلاتی. (۲) بایمکی پزوهلاتی بههیزه.
levanter (lə-van'tēr), n.	پزوهلاتی.
levantine (lə-van'tin, lev'an-tēn), adj.	(۱) پزوهلاتی: کسینگی پزوهلاتی. (۲) کهشتییهکی پزوهلاتی. (۳) [I.] جزوه قوماشیکي ناویشمه.
levator (lə-vā'tēr), n.	(۱) ماسولکهی پهل یا نهندامی تر بهرزهکروهوه. (۲) نامیزینکی پزیشکروانییه بؤ بهرزهکروهوهی بهشی نهرووی کاسهسهری شکار.
levee (lev'i), n.	(۱) بهستکی قراغ پوبار (بؤ لاقا و پاگرتن). (۲) بهستووی گوله مهرزه یا شتی وهه: بهستوویکی لهسه دیزاو بهرزهتر (۳) شوستهی قراغ پوبار.
levee (lev'i, lə-vē'), n.	(۱) پیشوازی سر له بهیانی لهلایهه پادشا یا کسینگی پایه بهرزهوه. (۲) پیشوازییهکی پاش نیوهپزیهکی زوو له کوشکی پادشای فینگلیزیدا تنها بؤ پیاوان. (۳) پیشوازییهکی پهسمی.
level (lev'l), n.	(۱) ترازووی وهستای خانوو: ترازووی خانوسازو داریاتش. (۲) پیوانی پلهی بهرزه نزمی بهم ترازووه. (۳) فاست: راه: (sea ~). (۴) تمخقای: تمخاتی. (۵) پینکی: فاست: (The tops of the pictures should be on a ~). (۶) بهزایی: بهزوی. (۷) پله: (Few men can rise to that ~).
adj.	(۱) تهخت. (۲) پینک: ناستی یهکت. (۳) پچ بهلام لپا ولپ: نا: له پینکی لیواری دهفرکه: (a ~ teaspoonful) (۴) هاوپله. (۵) بهرامبهرا: هاوتا. به پینکی: به تهختی.
adv.	(۱) پینک کردن (به ترازووی خانوساز یا داریاتش): یهک فاست کردن (۲) تهختکردن. (۳) هاوپله کردن. (۴) وهک یهک لیگردن. (۵) پووخاندن: تمختکردن (خانوو): (The storm ~ed trees and houses.) (۶) تلهنگ بهرزهکروهوه پینک کردن بؤ تهقاندن. (۷) نیشان گرتنوهوه.
v.t.	(۱) نیشان گرتنوهوه. (۲) نیشانه کردن: کردن به نیشان. (۳) وهک یهک لیگردن: یهک فاست کردن. (۴) (with ~), [Slang], راستی پین ووتن. پینک کردن: هاوپله کردن: تهختکردن. پاستگوز سهراست بوون لهگهل:

leveler, leveller

- یاستی پښ ووتن: (*You should level with me.*)
 ټوټه ی که له توانادا بڼ: *one's level best*, [Colloq.].
 بېرېری تواناوه هموندان: (*I will do my level best.*)
 راستگو: سهرېاست! پاک! بڼ فروفیل: *on the level*, [Slang].
 (*You are not on the level with them.*)
 leveler, leveller (lev'el-ēr), n. (۱) تمخنگر: ښکگر
 وک یک ښکگر: (۲) په کسانیکخوا: په کسانیک پېرور.
 level-headed (lev'el-hed'id), adj. هڼم: له سرخو: ژیر.
 leveling rod, میلی زهوی پڼو (بۇ پڼوانی بهرزی و نزمی زهوی).
 (leveling staff, leveling pole).
 lever (lev'ēr, lē'vēr), n. (۱) نوځل: نامیزی بهرگزنده.
 (۲) میل: میله ترازوو. (۳) هوی زهر خستنس.
 v.l. بهرگزنده (وک به نوځل). (۴) به کارهینان بۇ زهر خستنس.
 v.l. بۇ زهر به کارهینان.
 leverage (lev'ēr-ij, lē'vēr-ij), n. (۱) بهرگزنده به نوځل.
 نوځلکاری (۲) دست تڼ خوځان
 (۳) هوی زهر: هوی کارتینگر: دست! دهسلات:
 (*to gain political and economic ~ ; to have ~ over somebody.*)
 leveret (lev'ēr-it), n. کرویښکی یک سالانه
 leviable (lev'i-ə-b'l'), adj. (۱) له سری ددهنځ (باچ):
 کز دهکرندوه باش له سر دانانی (باچ). (۲) بزی همیه باجی له سر داننځ.
 leviathan (lə-vī'ə-thən), n. (۱) ددعده بکی دهریایی گمړه.
 (نیمجیل). (۲) گیادارنکی زور زل. (۳) شتیکی زور زل و قبه.
 levigate (lev'ə-gāt'), v.l. (۱) هاریز به تهری: وک تارد لیکرند.
 (۲) تیکه لاکرند و گرتنوه (شلهک). (۳) سافو نووس کردن.
 levitate (lev'ə-tāt'), v.l. بهرگزنده به هوادا لهبر سووکی.
 v.l. بهرگزنده له هوادا لهبر سووکی: له هوادا مملهکرند!
 پڼ له رهری بران
 -levitation (n.); levitator (n.).
 levity (lev'i-ti), n. (۱) گانته رپیکنځ: گانته وگپ.
 (۲) سووکی. (۳) همیشه گوزان: حولولنځی.
 levorotation (lē'və-rō-tā'shən), n. خولانه به راسته به بۇ
 چپ
 levulose (lev'yoo-lōs'), n. = fructose.
 levy (lev'i), n. (۱) باج له سر دانان و کزکرنده باج گرتن
 (۲) باج: سهرانه میرانه. (۳) سهریاز گرتن.
 (۴) نوردوی ودها گیراو: کزمله سهریازی گیراو.
 v.l. (۱) باج له سر دانان: باج گرتن: باج لیکرند.
 (۲) گرتن به سهریاز. (۳) بهرپاکرند (شپ): جهنگان! کردن! پڼ هملسان.
 v.l. دستبیسر دگرتن زهوی زار (له لایه ن دادگاه).
 lewd (lōōd, lūd), adj. (۱) بهرلا: بڼ شرم: سووک: هملانراوا
 نالوش تیجر: همرس هملسننر: (*~ behavior, remarks, etc.*)
 (۲) [Obs.], (۱) بهدخوا: ناپسند: پیم و بڼگن! نرم! ناپرسن.
 (ب) نوزان
 -lewdly (adv.); lewdness (n.).
 lexical (lek'si-k'l'), adj. (۱) ووشی: زارووی: زمانی.
 (۲) فهرهنگی
 lexicographer (lek'sə-kog'rə-fēr), n. فهرهنگ دان:ه
 فهرهنگ نووس
 lexicography (lek'sə-kog'rə-fi), n. فهرهنگ دانان:
 فهرهنگ نووسن.
 -lexicographic; lexicographical (adj.).
 lexicology (lek'si-kōl'ə-jī), n. ووشه ناسی (زمانوانی):
 زانستی لیکولنهوی ووشه.

liberality

- (۱) فهرهنگ: فهرهنگی زمانیکی کون.
 (۲) ووشو زارووی تایبهتی به نووسرندک، کسک، یا پیشهیک:
 (the ~ of the sports page)
 liability (li'ə-bil'ə-ti), n. (۱) بهرپرسی: بهرپرسی: له ستو! نرک!
 مژبان. (۲) (pl.) قهر:
 (۳) کوسپ: بار (مجان): مایه زیان:
 (*He is not an asset but a ~ to our team.*)
 (۴) بڼه بون: له وانه بون.
 liable (li'ə-b'l'), adj. (۱) بهرپرس: لپرسراوه له پوی یاساوه:
 (*If you cause an accident, you are ~ for all the damages.*)
 (*A man is ~ for his wife's debts.*)
 (۲) له وانه: بوی همیه دهشی:
 (*You're ~ to get sick.*)
 (*All men are ~ to make mistakes.*)
 liaison (lē'ā-zōn'), n. (۱) په پوهندی: په کخستو: ښکختی کاروبار
 بهتایبهتی له نوان لکو بهشکاتی له شکردها.
 (۲) په پوهندیکار: هوی په پوهندی. (۳) دلداری نهځی.
 (۴) لیکدانی ووشه له گفتگوگی فهرهنگی (به بیژانی دوا تپیی به ناسایی
 شمیرای ووشهیک هگمر دوا به دوا ووشهیک هاتین دهستی به تپیه
 بزین کردیت وک: "chez elle" که ده خوینرتهوه "شرین"
 نهفسری په پوهندیکار: نهفسری په پوهندی.
 liaison officer, دروځن! دروځگر.
 liar (li'ēr), n. (۱) شمراپ یا پوز رشتن به زهوی: یا کردن
 بهسر لهشی قوربانید! بۇ خودایک (نهرتی یونانی) (۲) هم شمراپ یا پزه
 (۳) خوارندهوی کحلی (له پوی گانتهوه): مهی.
 libel (li'b'l'), n. (۱) نار پیس کردن (به نووسن، وینه... هند): ناوړاندن!
 بهدناوکردن! بهدویژن کردن (۲) بلاوکرندوهی بهدویژن یا ناو پیس کردنیک
 (۳) سکالانامه: یاسای ناینی و دهریایی.
 libelant, libellant (li'b'l-ənt), n. سکالاکر (یاسای ناینی و
 دهریایی).
 libelee, libellee (li'b'l-ē'), n. شکات لیکراو (له دواکاریهیک
 ناوړاندن).
 libelous, libellous (li'b'l-əs), adj. ناوړن: ناویسکر:
 بهدناوکر: ناوړاندن تڼدایه: (*a ~ article, statement, etc.*)
 liberal (lib'ēr-əl, lib'rəl), adj. (۱) نازاد: بۇ پیای نازاد شیاو:
 (*~ arts, a ~ education*)
 (۲) بهخشنده: بده: بهرچاوتیر: (*a ~ giver*).
 (۳) فره: زور: مشه: (*a ~ reward*).
 (۴) ددهقاوه: خو نه بهستنده به دهقه: بڼ سنور: کراوه:
 (*a ~ interpretation of the law*)
 (۵) میثک کراوه: میثک فراوان.
 (۶) دیموکراتی. (۷) نازادخوا.
 (۸) [L-], حیزبی نازادخوا.
 (۹) [Obs.], بهرلا (پوهوشت): ناشرین.
 (۱۰) نازادخوا: کسک نازادخوا.
 (۱۱) [L-], نندامی حیزبیک نازادخوا: لهروپایی.
 -liberally (adv.); liberality (n.).
 liberal arts, زانسته ندههیکهکان وک: وژو و مژو و فلسفه:
 (*a ~ college*)
 liberalism (lib'ēr-əl-iz'm, lib'rəl-iz'm), n. (۱) نازادخوا.
 (۲) بیروباوهو: فلسفه نازادخوا.
 liberalist (lib'ēr-əl-ist, lib'rəl-ist), adj. نازادخوا.
 n. کسک نازادخوا: نازادخوا.
 -liberalistic (adj.).
 liberality (lib'ə-rəl'ə-ti), n. (۱) بهخشنده: بدهی: بهرچاوتیر.
 (۲) خهلات: بهخشی. (۳) میثک فراوان: میثک کراوه.

liberalize

- liberalize** (lib'ēr-ə-liz', lib'rə-liz'), *v.t.* جەلەو شل کردن؛ چارۆشەن؛ لایبۆرەن؛ زیاتر پێ پێدان: (to ~ drinking laws) *v.t.* جەلەو شل کردن؛ چارۆشەن؛ لایبۆرەن؛ زیاتر پێ پێدان.
- liberalization (n.)**
- liberate** (lib'ə-rāt'), *v.t.* (1) ئازادکردن؛ بێگاریکردن؛ (2) لێک جیاکردنەوە (بەشەکانی ناویتهی کیمیا). [Military Slang] (3) تالانکردن؛ دزین.
- liberator (n.)**
- liberation** (lib'ə-rā'shən), *n.* (1) ئازادکردن؛ بێگاریکردن؛ (2) سەرپەستکردن؛ (3) ئازادی؛ بێگاری.
- libertarian** (lib'ēr-tār'i-ən), *n.* (1) لایەنگری بیروباوەری سەرپەستی و یستەر کردن (کە دەلێت: مۆڤە سەرپەستە لە خواست و کرداریداو ئەبەستراوەتەو بە هیچ شتێکی لە خۆ بەدەن). (2) ئازادیخوا؛ لایەنگری ئازادی بێگاردنەو مۆڤە ئازادی پەرەو. لایەنگری بەکە لە دوو بیروباوەری خانی یەک و دوو
- adj.**
- libertarianism (n.)**
- libertinage** (lib'ēr-tin-ij), *n.* = **libertinism**
- libertine** (lib'ēr-tēn', lib'ēr-tin), *n.* (1) بەندێکی پۆمانی ئازادکراو (2) کەسێکی داوین پیس؛ سەرپەستی؛ بەرە. (3) پەیرەوی سەکەری هیچ جۆرە بیروباوەریکی نایینی و پەووشتی؛ بێ بڕا
- adj.**
- libertinism** (lib'ēr-tin-iz'm), *n.* Also **libertinage**. داوین پیس؛ داوین پیستی؛ سەرپەستی؛ بەرە. (1) ئازادی؛ سەرپەستی؛ بێگاری. (2) سەرپەستی جۆرە مافیک: (civil ~ies). (3) پێ پێدان ماف؛ مافیک تاییەتی. (4) پوکرانەوی نایەجی؛ شەرم شکانی بێ ئەندازە (to take ~ies). (5) (1) پشوو سەربازی هێزی دەریایی. (ب) ماوەی ئەم پشوو (بۆ چوونە ناوشار) (6) سەرپەستی هەلبژاردن (فەلسەفە) at liberty, (1) ئازاد؛ سەرپەست؛ بەرە. (2) پێ دراو؛ مۆ کردن یا ووتنی شتێک؛ بۆی هەبە (You are at liberty to come or go.) (3) دەستەتال؛ بێ نیشت.
- take liberties,** (1) ژۆر بە پوکرانە پەووشت نوێاندن؛ بە شەرم شکانە بێ ئەندازە لەگەڵ جۆلانەو؛ بە ناشریانە لەگەڵ جۆلانەو (to take liberties with somebody; to take liberties) (2) ژۆر گوێ بێ ئەدان (پەیرەو)؛ بە هەرسێ خۆ جۆلانەو؛ لە تام کردنە دەرەو.
- libidinous** (li-bid'n-əs), *adj.* بە جۆش و خۆش؛ بە هەرس؛ بە ئالۆش
- libido** (li-bī'dō, li-bē'dō), *n.* (1) ئارەزووی جوت بوون؛ هەستی جوت بوون؛ ووزە جوت بوون؛ ئالۆش. (ب) نیشانەی ئەم ئالۆش و ئارەزوو. (2) هەست و ووزە زگماکی هاندەر بۆ هەموو کردەوێکی مۆڤ.
- Libra** (li'brə), *n.* بۆرجی تەرازو (ئەستێرەوانی)
- libra** (li'brə), *n.* (1) پارەند؛ سەنگیکە نەختیک لە نیو کیلۆ کەمتر. (2) سەنگیکە پۆمانی کۆنە لە پارەند کەمتر.
- librarian** (li-brār'i-ən), *n.* (1) بەرپەرەری کتێبخانە؛ لایبەرەراو یا بەرپەرەری پەرتوو کتێبخانە (2) فەرمانبەری کتێبخانە.
- library** (li'brer'i, li'brə-ri), *n.* (1) کتێبخانە؛ پەرتوو کتێبخانە (2) گشتی (ب) کتێبخانەی تاییەتی کەسێک (3) کۆمەلە پەرتووکی سەرچاوەیی کتێبخانەیک.

lidless

- (3) بەستە پەرتووکی بۆرکراوە لەلایەن چاپخانەیکەو. (1) لەرینەو؛ جۆلانێ کردن؛ پارا کردن. (2) بە هاوترانزوی مەنەو.
- librate** (li'brāt), *v.t.*
- libration (n.)**
- libretto** (li-bret'ō), *n.* (1) دەق یا ووشەکانی ئۆپەرا. (2) پەرتووکی دەقی ئۆپەرا.
- lice** (līs), *plural of louse.*
- license** (lī's'ns), *n.* (1) پێ پێدان؛ پێ دانیکێ پەسمی بۆ کردنی شتێک: (a ~ to marry, hunt, drive a car) (2) پڕوانەمی ئەم پێ پێدان: (a driver ~). (3) (1) سەرپەستی لادان لە دەستوور یا نەرتی باو: (Poetic ~). (ب) نموونەیک ئەم لادان. (4) بەرە. لای؛ بەکارهێنانی سەرپەستییک یا مافیک بە شتێکێکی نایەجی. (5) سەرپەستی؛ بێ پەردەیی؛ بێ ئابروویی؛ بەرە. لای؛ داوین پیسی. پێ پێدان؛ ماوەپێدان؛ پەسمی؛ پڕوانە پێدان.
- v.t.**
- licenser; licenser (n.)**
- licensee** (lī's'n-sē'), *n.* پێ پێدان؛ بەرە. لای؛ ماوە پێدان.
- licentiate** (lī-sen'shi-it, lī-sen'shi-āt'), *n.* (1) پڕوانە پێدان. (2) لایسانس؛ پڕوانەمیک زانکۆی ئەوروپایی بە لێزان بەکارۆیۆس و دکتۆرا.
- licentious** (lī-sen'shas), *adj.* (1) بەرە. لای؛ داوین پیسی؛ سەرپەستی. (2) [Arch.] گوێ بە پەیرەو و نەرت و دەستووری کۆن ئەم.
- licentiously (adv.); licentiousness (n.)**
- lichen** (lī'kən), *n.* (1) قەمزە. (2) نەخۆشییک پێستە.
- lichenology** (lī'kən-ol'ə-jī), *n.* قەمزەناسی؛ زانستی قەمزە.
- lich gate, Also lych gate,** پارووی سەرگراوی بەرەمی حەرشە کۆمەسە تەرمی مردووی تێدا دادەنرا تا گەشتنی قەشە.
- licit** (lis'it), *adj.* درووست؛ یاسایی؛ پێ دراو بە پێی یاسا؛ حەل.
- lick** (lik), *v.t.* (1) لەستەو؛ لایسانەو. (2) بە ئاستەم بەرکەوتن (شەپۆل، گۆ)؛ پێدان؛ لێخشان. (3) (1) [Colloq.] بێزارکردن؛ دارکاری کردن؛ تێنەلەن؛ بە قەمچی لێدان. (ب) بەسەر زالیوون (مۆڤ، شت)؛ بەژاندن: (to ~ a disease, problem, person, etc.)
- v.t.**
- n. (1) لەستەو؛ لایسانەو. (2) نەختیک؛ تۆڤیک؛ نەختان. (3) کارێکی پەلەو لاسەرلایی (خۆشتن، شوێن پاککردنەو). (4) شوێنیکە (وێک کانیاوێک) کە گیاندار زوو زوو بۆ دەچن بۆ لەستەو بەرە سۆزێ دەروپێشتەکە.**
- (Colloq.)** (1) دارکاری. (2) [Slang] (3) هەل؛ تۆبە.
- lick one's lips,** ژۆر پێ خۆش بوون؛ مرخ ئی خۆش کردن.
- lick one's wounds,** سەری خۆ کۆکردن؛ پاش بەزین.
- lick the dust,** بەزین؛ کوژدان؛ تۆپین.
- lick up,** لەستەو؛ پاککردنەو؛ لەستەو؛ ماشینەو.
- lickerish** (lik'ēr-ish), *adj.* (1) بە ئالۆش؛ بەرە. (2) ئەمێن؛ چلێس؛ چاویرسی. (3) لەستەو؛ لایسانەو.
- licking** (lik'ing), *n.* (1) بێزارکردن؛ کوژان؛ بە قەمچی لێدان.
- licorice** (lik'ēr-is, lik'ēr-ish), *n.* Also **liquorice**, (1) بەلەک. (2) پەگە بەلەک. (3) ئوقولە بەلەک.
- lid** (lid), *n.* (1) سەرخاب؛ قەباغ؛ سەر قەباغ؛ سەر؛ سەردەم. (2) پێلۆوی چاو. [Colloq.] (3) پارگرتن؛ سنوور؛ پێ ئەدان: (The police put the ~ on vice.) (4) [Slang] کلاو؛ تەپە؛ شەپە.
- lidless** (lid'lis), *adj.* (1) بێ سەرخاب؛ بێ سەر؛ بێ قەباغ.

lie (lī), <i>v.t.</i>	(۲) وریا: من خەرا ئەنوستو.
	(۱) پالکوترا: پاكشان.
	(۲) لە بارىكى تايپهيدا بوون:
(The town lay in ruins after the earthquake.)	
	(۳) كەوتنە: دەكموئە:
(Canada ~s to the north of United States.)	
	(۴) درىزبونە: (The valley lay at our feet.)
	(۵) بوون: لە شوئىنگدا يا شتىنگدا بوون:
(The remedy ~s within yourself.)	
	(۶) ئىزبان: خراڭە گۆرە:
	(۷) [Archaic]. لادان يا مانەو لە شوئىنگ (بۆ شەرىك يا زياتى).
	(۸) بەپىي ياسار پەپىرە ئىيە (داواكارى لە دادگادا):
(This appeal will not ~.)	
n.	(۱) شىوئە بوون يا پىنخراڭ: (the ~ of the land).
	(۲) لانە
lie down,	پالکوترا: پاكشان و حەوانەو
lie in,	لە جىندا مانەو لەبەر مەندالەوون
lie with, [Archaic],	جوت بوور لەگەن: چوونە جىن لەگەن: گايىن.
take lying down, [Colloq.],	خۆبەدەستەو دان بە بىن بەرمەلستى.
lie (lī), <i>v.t.</i>	درۆکردن.
v.t.	بە درۆ بەدەستەن: بە درۆ کردن يا جىبەجىنگردن
n.	درۆ: (to tell a ~.)
lie in one's throat,	درۆيەكى زل يا تاشكراکردن
lie out of,	خۆ پەراندەو لە تەنگوچەلمەيەك بە درۆکردن.
white lie,	درۆى رەو
lied (lēd), <i>n.</i>	گۆزادىيەكى ئەلمانى.
lie detector,	درۆ دۆزەرەو: ئامىرنەكە ئىگەر كەسنىك بە درۆ دەلامى
	پرسىيارىك بەداتەو ھەستى پىن دەكات (لە پىي تۆمارکردنى گۆزاني لىداني
	دلو دەنگو كرژبونەو... ھتد).
lief (lēf), <i>adj.</i> [Obs.],	(۱) خۆشەويست (۲) ئامادە: ئارەزووگەر.
adv. [Rare],	بە دل: ئامادە
liege (lēj), <i>adj.</i>	(۱) مافى دەربەگايەتى ھەيە: مافى ئىمەدى ھەيە
	مەسكىنەكانى دىلسۆزى بىو كارى بۆ بىكەن.
	(۲) بەستراوئەو بە پەيمانى دىلسۆزى و خزمەتکردنى دەربەگەيە:
	بەندە: رەنجەر (subjects ~)
	(۳) دىلسۆز: ھەوفا
n.	(۱) بەگ: سەرور: پاشا: سەرگەرە: دەربەگ.
	(۲) بەردەست: مەسكىن: رەنجەر.
liegeman (lēj'mən), <i>n.</i>	(۱) مەسكىن: رەنجەر.
	(۲) بە دووگەوتوويەكى دىلسۆز: پاشكۆيەكى ھەوفا: لايەنگەر.
lien (lēn, lē'an), <i>n.</i>	بارمە (رەوى وزار. خانو، ئوتومبىل):
	مافى دەستبەسەرەگرتن يا فروشتنى خانوويەك يا شتىك لەباتى قەرز (ئەگەر
	قەرزەكە نەدرىتەو): (The bank has a ~ on my car.)
lienal (lē'n'l), <i>adj.</i>	تايپەتى بە سەپل: سەپلى
lieu (lē, lū), <i>n.</i>	جى: جىگە
in lieu of,	لەباتى: لە جىياتى: لە بىرتى.
lieutenancy (lē-tən'an-si, lū-tən'an-si), <i>n.</i>	پلەو پايەي
	ئەفسەرى يەك ئەستىئە: "ملازم"
lieutenant (lē-tən'ant, lū-tən'ant), <i>n.</i>	(۱) جىگەر: يارىدەو.
	(۲) ئەفسەرى يەك ئەستىئە يا دوو ئەستىئە.
lieutenant colonel,	ئەفسەرى يەك پلەيەك لە خوار (كۆنۇنۇل) ھەيە.
lieutenant commander,	ئەفسەرى يەك ھىزى دەريايىيە پلەيەك
	لەسەرور: "ملازم" ھەيە
lieutenant general,	جىگەر جەنەرال: ئەفسەرى يەك پلەيەك لە خوار
	(جەنەرال) ھەو

lieutenant governor,	جىگەر فەرماندەوای ويلايەتىكى ئەمەرىكى.
life (lif), <i>n.</i>	(۱) ژيان. (۲) گياندار (بەتايپەتى مەو).
	(۳) زىندەو: توخنىكى تايپەتى زىندەو: (plant ~)
	(۴) بارى ژيان: (His was a ~ of poverty.)
	(۵) جۆرى ژيانى پىشەيەكى تايپەتى و دەريو بەرى: (military ~)
	(۶) ژياننامە: ژىننامە
	(۷) گيان.
	(۸) گەوھەر: ئاوكۆك:
(Freedom of speech is the ~ of democracy.)	
	(۹) سەرچارەى خۇشى و بەزم و بەزم: (She was the ~ of the party.)
	(۱۰) زىندوويىتى: چالاكى: گورج و گۆلى.
a matter of life and death,	(۱) مەسەلەى مەردن و ژيانە.
	(۲) شتىكى زۆر گونگ.
bring to life,	(۱) ھىندانەو ھۇش خۇ: ھۇش ھىندانەو بەر.
	(۲) گەرم كەردن (كۆپ: ئاھەنگ): خۇش كەردن.
come to life,	(۱) ھۇش ھاتنەو بەر: ھاتنەو ھۇش خۇ.
	(۲) گەرم بوون (كۆپ: ئاھەنگ): خۇش بوون.
for life,	(۱) بە درىزايى ژيان ھەتا مەردن: (a job for life)
	(۲) بۆ ژيانى خۇ پىزگار كەردن يا پاراستن.
not on your life, [Colloq.],	بە ھىچ جۆرى: ئابىن.
take life,	كوشتن.
take one's own life,	خۆكوشتن.
true to life,	پاستەقىنە: پاست.
life-blood (lif'blud'), <i>n.</i>	(۱) خوين
	(۲) گەوھەرى شتىك: پىنوئىستىرتىن شت بۆ ژيان و مانەو و بەردەوام بوونى
	شتىك
life-boat (lif'bōt'), <i>n.</i>	بەلەمى پىزگارى: بەلەمى فرياكەوتن (كە كەشتى)
	ھەلى دەگرتى بۆ تەنگانە. ھەك چۆلگەردنى كەشتىيەكە)
life buoy,	چاگەتى پىزگارى لە خىنگاندن: چاگەتى سەرئاو خەر
life cycle,	چەرخى ژيان.
life expectancy,	ماوئەى ژيانى مەوئى چەرخىك يا وولاتىك بە تىنگرايى:
	تىنگراي درىزى ژيانى مەوئە
life-giving (lif'giv'ing), <i>adj.</i>	(۱) ژيانبەخش: زىندووكەرەو
	(۲) خۇش: بەھىزگەر: تازەكەرەو
life-guard (lif'gärd'), <i>n.</i>	پاسموانى مەلە: لە خىنگان پىزگار كەر
	(لە دەورى گۆمى مەلە و كەنارى دەريا).
life history,	مەژووى ژيان (لە ئەدايىكوبونەو تا مەردن).
life insurance,	بىمەى ژيان.
life jacket,	چاگەتى پىزگارى لە خىنگان: چاگەتى سەرئاو خەر.
lifeless (lif'lis), <i>adj.</i>	(۱) (لە) مەردو. (ب) بىن گيان.
	(۲) ووشك و ناخۇش: بىن ووزە: سست: خاو.
life-like (lif'lik'), <i>adj.</i>	(۱) زىندو: لە زىندو و چو: لە خۇ چو:
(a ~ portrait)	
	(۲) پاستەقىنە: پاست.
life line,	(۱) پەتى پىزگارى: (لە) كە كەنارى دەرياوە فەزى دەرىي بۆ
	كەشتىيەك كە لە تەنگانەدايە. (ب) كە كەسنىكى پىن پىزگار دەگرتى لە خىنگاندن
	(۲) پەتى بەزى كەردنەو و نەزم كەردنەو مەلەوانى ژىرتا.
	(۳) مەللىكى ئاۋ لەپە (كە گوايە پاستى ژيانى ئەو كەسە دەردەخات)
	(۴) پىنگەيەكى دەريايى بازىگارى زۆر گونگ.
	(۵) پىي ئاۋووقە لىۋە ئاردن.
life-long (lif'lōng'), <i>adj.</i>	بە درىزايى ژيان: (a ~ friendship)
life preserver,	(۱) چاگەتى پىزگارى لە خىنگان: چاگەتى سەرئاو خەر.
	(۲) كوتەك: داردەست (بۆ خۇ پاراستن).
lifer (lif'ēr), <i>n.</i> [Slang],	بەندىكى ھەتا مەردن.
life raft,	كەلەكى پىزگار كەر.

life-saver

life-saver (lif'sāv'ēr), *n.* (۱) لە خنکاب پزگارکەر (مروژە، بەلەم، شت). (۲) پاسەواسی مەلە [Colloq.]، کەسێک یا شتێکێ زۆر پێویست و گرنگ بۆ ناسودەیی و ژيان.

life-saving (lif'sāv'ing), *adj.* مروژە پزگارکەر لە خنکاشدن و مردن: (a ~ device)

n. مروژە پزگارکردن لە خنکاشدن و مردن.

life-size (lif'siz'), *adj.* بە قەبارەى جۆر، وێنە، پەیکەر.

(a ~ portrait)

life-sized (lif'sizd'), *adj.* = life-size.

life-style (lif'stil'), *n.* Also life style, شێوەى ژيان (مروژە، چين، کۆمەڵە)

life-time (lif'tim'), *n.* (۱) ژيان، ماری ژيان.

(۲) ماری گرکردن، بەردەوام بوون، یا بوونی شتێک

adj. بە درێژایی ژيان (a ~ job).

life-work (lif'würk'), *n.* گەشتێکێ کارێ ژيان

ئەزەو کارێک کە کەسێک خەریکێتی بە درێژایی ژيان.

lift (lift), *v.t.* (۱) بەرزکردنەوە، هەڵبەستن، هەڵگرتن.

(۲) پلە و پیا بەرزکردنەوە، بلندکردنەوە (هەست، بارێ ژيان، وەرە ئاڵەبەر)

هيو پێدان (to ~ the nation's spirits.)

(۳) دانەوێ قەرزى سەر بارتەبەند و بەتال کردنەوێ

(۴) دەم و چاوە هەڵگرتن؛ چرچ و لۆجی دەم و چاوە غەبە بە لایردن (پزیشکەوانی).

(۵) [Colloq.] قۆبەبەکردن؛ دزین و بە هی جۆر دانان (ئوسراو)

(He ~ed a passage from Shakespeare.)

(۶) [Slang] دزین

(۷) ئەمام هەلکەندن بۆ گواستەنەوە و ناشتنی

(۸) لایردن (تابلوقە): (to ~ blockade, curfew, etc.)

v.i. (۱) بە گران یا بە زەحمەت شت بەرزکردنەوە.

(۲) لاچوون، ئەمان، پەوینەرە

(By afternoon, the clouds had ~ed.)

(۳) بەرزبوونەرە

(۴) وەستان

n. (۱) بەرزبوونەرە، بلندبوونەرە. (۲) بار؛ ئەوەندەى بە جارێک هەلەدەگیرێت

(۳) ماری بەرزکردنەرە

(۴) هێزى بەرزکردنەرە: (the ~ of the pump)

(۵) وەرە، پان، هيو، هاندان: (to ~ give a hopeless person a ~)

(۶) گەياندن، بە ئوتومبیل بەرەو ئەو شوێنەى کەسە کە خۆى پۆى دەچێت:

(She gave me a ~ to my office.)

(۷) بەرزایی (۸) چینیکی پاژنە پێلۆ

(۹) یارمەتێ یاریدە

(۱۰) (British) بەرزکەرەوێ کارەبایی ناو خانو (لە ئەمەریکا

پێى دەوترێ: "elevator")

(ب) بەرزکەرەوێ کارەبایی بۆ شوێنى بەفرەخلیسکی لەسەر شاخ و گەردەکان.

(۱۱) هێزى بەرزبوونەرە (فۆکەوانی).

فەین؛ هەلسان؛ لە زەوى بران و بەرزبوونەرەى

کەشتى ئاسمانى و مووشەک.

ligament (lig'ə-mənt), *n.* (۱) بەند؛ پەيوەند؛ پێبەست.

(۲) چەند پێشانیکی چين ئێسکەکان بەیەکەرە دەبەستەرە بەتایبەتى هی

جۆمگەکان؛ ئەم جۆرە پێشالەیه ئەندامى لەش لە جێى خۆیدا پادەگێ.

-ligamentary; ligamentous (*adj.*).

ligate (li'gāt), *v.t.* بەستەرەوێ دەمارى خوێن (نەشتەرکاری)

ligation (li-gā'shən), *n.* (۱) بەستەرەوێ دەمارى خوێن.

(۲) سارغى، تەل نەشتەرکاری؛ پێبەست؛ بەند.

ligature (lig'ə-chēr), *n.* (۱) پێکەرەبەستەرە؛ پێچانەرە

(۲) پێبەست؛ سارغى.

(۳) تەل پێکەرەبەست (نەشتەرکاری)

light

(۴) دور نۆتەى پێکەرەبەستەرە (مۆسیقا).

(۵) تێپە درواڤە جوتە تێپ: دور تێپێن کە پێکەرە دەنوسرێن و دەخوێنرێنەرە

(وەک: 2c)

v.t. پێکەرەبەستەرە.

light (lit), *n.*

(۱) پووناکی؛ پۆشنایی. (۲) شەوق.

(۳) سەرچاوەى پووناکی (خۆر، چرا، لەمپ).

(۴) تیشکی پۆژا؛ پووناکی خۆر. (۵) بەرەبەیان؛ پۆژبوونەرە.

(۶) ماری پووناکی پۆژگار. (۷) پەنجەرە؛ کونی پووناکی.

(۸) شقارتە؛ چەرخ؛ ئاگر. (۹) پۆشنایی؛ تێگەشتووی.

(۱۰) ئاشکرایى؛ ھاتنەرەو؛ دەرکەوتن:

(Every day new facts are brought to ~)

(۱۱) شێوەى ھاتنە بەرچاوە؛ پەرلەت؛ شێوەى بێچین:

(She saw the situation in a different ~)

(۱۲) [Archaic & Poetic] بێچایی؛ بێچین.

(۱۳) (pl.) بیروبوو و ھەلوێست و شێوەى بیرکردنەرەوێ خۆ.

(۱۴) پووناکی ژيان؛ مایەى خۆشى و شادی:

(His daughter is the ~ of his life)

(۱۵) نموونە؛ کەسێکى بەناویانگ کە دەبێتە نموونەى باش بۆ خەلک

(۱۶) چاوەکەشانیەرە؛ چاوەکەشى.

adj. (۱) پووناک؛ پۆشن؛ گەش.

(۲) کراوە (رەنگ)؛ سپی؛ سپیکار؛ کال. (colors ~)

adv. کال؛ کراوە (رەنگ).

v.t. (۱) داگیرسان؛ کردنەرە (ئاگر)؛ ھەلگیرسان:

(to ~ a candle, fire, lamp, etc.)

(۲) پووناک کردنەرە: (Lamps ~ the streets.)

(۳) خۆشى و پووناکی تێخست؛ ژياندنەرە: (A smile ~s his face.)

(۴) پێ بۆ پووناک کردنەرە؛ پێ پێشاندان.

v.i. (۱) ئاگرگرتن؛ سووتان: (Green wood will not ~ easily.)

(۲) (~ up) پووناک بوونەرە؛ پۆشن بوونەرە؛ پوون بوونەرە.

bring to light, دەرخست؛ ئاشکراکردن؛ پێشاندان؛ خستەرەو.

come to light, ئاشکرابوون؛ دەرکەوتن؛ ھاتنەرەو.

in the light of, لەبەر؛ لە پەرچاوەکردنى ئەم شتەدا؛ بەپێى؛ بەھۆى؛

لە ئەنجامى ئەمەدا:

(In the light of these facts we cannot sign any agreement.)

light up, (۱) پووناک بوونەرە؛ پۆشن بوونەرە؛ پوون بوونەرە.

(۲) دلفۆش کردن؛ خۆشحال کردن؛ پوونکردنەرە (ژيان):

(to light up someone's life)

(۳) [Colloq.] جگەرە داگیرسان؛ جگەرە کێشان.

see the light (of day), (۱) لەدایکبوون؛ پووناکی بێچین؛ ھاتنەرە.

(۲) ئاشکرابوون؛ دەرکەوتن؛ ھاتنەرەو.

(۳) بۆ پوون بوونەرە تێگەشتن؛ چاوەکەشەرە.

shed (or throw) light on, پوونکردنەرە (مەسلە، باس).

stand in one's own light, زیان بە خۆ گەياندن.

strike a light, شقارتە داگیرسان؛ شقارتە لێدان.

light (lit), *adj.* (۱) سووک؛ سووکە.

(۲) (a ~ blow) سووک.

(ب) گەم: (a ~ rain; a ~ vote)

(ج) ئاسک؛ تەنکە؛ جوان و ئاسک. (د) کۆ؛ ھواش: (a ~ wind)

(ه) نزم (دەنگ)؛ نەرم: (a ~ sound)

(و) گەم؛ کۆ: (~ applause)

(۳) ئاگرنگ: (~ conversation)

(۴) ئاسان؛ کۆ؛ گەم: (a ~ tax)

(۵) ئاسان: (~ work)

(۶) پووخۆش؛ باشین؛ بەکەیف؛ سووک (گیان): (~ spirits; ~ hearted)

(۷) حوولەى؛ سووک؛ پارا؛ ھیج پووج.

- (۸) بهرە: بەدرەوشت: داوین پيس: بىن ئاپرور.
(۹) گىژ: حۆل (a ~ head).
(۱۰) سووك: ئاسان: خوش: (reading ~).
(۱۱) سووك: كحول: كەم تىدايە: (wine ~).
(۱۲) (a ~ meal): كەم: بچوك: مام ئاۋەندى:
(ب) بە ئاسانى يەلەخورد دەرئى: سووك.
(ج) فەشەل: فەشور فەشۆل (a ~ cake).
(۱۳) سووكەلە: خىرا: پەوت: خوش پەوت: (She is ~ on her feet).
(۱۴) بار سووك: بە سووكى: (We will travel ~).
(۱۵) (a ~ tank): ھىز: نەخراۋە: سەر: بىرگە: دەرئى: (ب) لەپ: تىپ: پىت.
(۱۶) سووك: چەك: (a ~ tank).
adv. (۱) بە ھىۋاشى: بە ئىسپايى: بە ئاستەم: لەسەرخۆ.
(۲) بە بار سووكى: بە سووكى: (traveling ~).
v.t. (۱) دابەزىر: ھاتنەخوارە: (لە ئوتومبىل، وولاخ).
(۲) نىشتەنە: (بالندە).
(۳) (on ~; ~ upon): ھاتن: بەسەر: بە پىكەت: بە پىكەت دۆزىنە:
(to ~ on a rare book in a second-hand shop)
(۴) لەپ: ئى بەسەرھاتن: لەپ: ئى پودان:
(Misfortune ~ed upon him.)
light in the head, (۱) گىژ: (۳) مېشك سووك: مەندال: حولخول.
light into, [Slang]. (۱) ھىز: بىر: سەر: پەلاماردان.
(۲) سەر: دەرئى: شكاندن.
light out, [Slang]. تى: نەقەد: ھەلات: پىن: پىۋە: ئان: بۇ: دەرئى: بون:
دەرئى: بىز
make light of, بە گالە: دەرئى: بە سووكى: تەماشاكار: كۆي: پىن: ئەدان.
lighten (lit'n), v.t. (۱) پووناك: كوردنە: پۇشتى: كوردنە:
(۲) كوردنە: (رەنگ): كال: كوردنە:
(۳) بىر: پۇشتى: كوردنە: مېشك: كوردنە: فەزى: كوردنە:
v.t. (۱) پووناك: بونە: پۇش: بونە: (۲) بىر: كوردنە: بىر: كوردنە:
(۳) بىر: كوردنە:
lighten (lit'n), v.t. (۱) سووك: كوردن: بار: سووك: كوردن: بار: كوردنە:
(۲) ئەر: سەر: شان: كوردنە: سەر: شىشە: كوردنە: بە: ئاسانى: تر: كوردن:
پى: دان: بۇ: ھەناسە: دان: (۳) دەرئى: كوردن: دل: كوردنە:
v.t. (۱) سووك: بون: بار: سووك: بون: كەم: بونە:
(۲) ئەر: سەر: شان: سووك: بون: ئاسان: بون:
(۳) دەرئى: بون: دل: كوردنە:
lighter (lit'ēr), n. (a cigarette ~). دابەزىنە: چەر: ئاستى: (a cigarette ~).
lighter (lit'ēr), n. بەلەمى: بار: دەرئى: بار: كوردن: كەشتى: بارى: گورد:
كە: ئاتوان: ئىك: بەندەر: بونە: لەپ: تەنگى:
lighterage (lit'ēr-ij), n. (۱) بار: كوردن: بار: دەرئى: كەشتى: بارى: گورد:
بە: بەلەمى: بار: (ئەر: كەشتى: يانە: ئاتوان: بىنە: تەنگى: بەندەر: مە).
(۲) كۆي: ئەر: بار: كوردن: دەرئى:
lightface (lit'fās), n. تىپى: بار: كال: (چاپە: مەنى).
light-fingered (lit'fin'gērd), adj. (۱) دەست: سووك.
(۲) دەست: با: لە: گىر: فەن: بىر: دەرئى: دەرئى: لى: تە: دەرئى:
light-footed (lit'foot'id), adj. سووكەلە: پۇشتى: خىرا.
light-handed (lit'han'did), adj. (۱) دەست: سووك.
(۲) دەست: تال: كەم: ھەلگرتو: بە: دەست.
light-headed (lit'hed'id), adj. (۱) گىژ.
(۲) شەيد: گەشكە: دار: سەر: خوش.
(۳) فەشى: مېشك: سووك: مەندال: حولخول: ھىز: پووناك: (مە).
light-hearted (lit'hār'tid), adj. بىياك: بىن: خەم: خەفە:
مەراق: نەخۇر.
light-house (lit'hous'), n. بوجى: پووناكى: كەنارى: دەرئى:
(بۇ: پابەرى: كەشتى: يە: ئان: تىشكى: رىنوما: بۇ: پابەرى: كەشتى).

- lighting (lit'ing), n.** (۱) دابەزىنە: دابەزىنە: پووناك: بونە: پووناكى.
(۲) پووناك: كوردنە: پووناك: بونە: پووناكى.
(۳) پىكەشتى: دابەزىنە: پووناكى: تارىكى: لە: ۋىنە: كەدا.
(۴) پۇش: پووناكى: سەر: شان.
lightly (lit'li), adv. (۱) بە ھىۋاشى: بە ئىسپايى: بە ئاستەم: لەسەرخۆ:
(to touch something ~)
(۲) كەم: نەختىك: (to spend ~).
(۳) بە گورد: گورد: خىرا.
(۴) بە خوشى: بە دەرئى: بە پىكە: نەمە.
(۵) بە لاسەر: لايى: بە بىياكە: بە سووكى: (to take something ~).
(۶) بىن: ئاپرور: بە بىن: شەرمانە.
light-minded (lit'min'did), adj. مېشك: سووك:
ھىز: پووناك: (مە): مەندال: پەوشت: فەشى.
lightness (lit'nis), n. (۱) پووناكى: پۇشتى: (۲) سىپى: سىپى: سىپى: سىپى:
lightness (lit'nis), n. (۱) سووكى: سووكى:
(۲) خىرا: سووكەلە: گورد: گورد:
(۳) بىن: مەراقى: بىياكى: بىن: خەم: خەفە: سەر: سووكى.
(۴) لاسەر: لايى: بە گالە: دەرئى: بە سووكى: كوردن.
lightning (lit'ning), n. ھەورە: بروسكە: بروسكە: چەخماخە.
lightning bug (or beetle), = firefly.
lightning rod, بەرەستە: ھەورە: ترشە.
lights (lit'), n.pl. سى: ئازەل.
lightship (lit'ship), n. كەشتى: چار: ورىيا: كەشتى: كەشتى:
چرادارە: لە: شونىكى: پى: مەترىس: لەنگەر: دەرئى: بە: چراكى: كەشتى: پەوران:
ورىيا: دەرئى: كەشتى: كەشتى: شونىكى: شونىكى: نەمە:
lightsome (lit'səm), adj. (۱) گورد: گورد: خىرا: بە: ھەلە: زىت.
(۲) دەرئى: بىن: مەراق: بىياكى: بەكەف: (۳) ھىز: پووناك: (مە): فەشى.
lightsome (lit'səm), adj. (۱) پووناكى: دەرئى: پۇشتى: كوردنە:
(۲) پووناك: پۇش.
lightweight (lit'wāt), n. (۱) كەشتى: سەنگ: سووك.
(۲) [Colloq.] كەشتى: ھىز: پووناك: بىن: بايە: (He is a ~).
(۳) بۇكە: سەنگ: سەنگ: لە: نىوان: ۱۲۷-۱۲۵: پادە: بىن.
adj. (۱) سەنگ: سووك: سووك. (۲) (۱) ھىز: پووناك: بىن: بايە:
(ب) سەنگ: لە: نىوان: ۱۲۷-۱۲۵: پادە:
lightwood (lit'wood'), n. دارى: خوش: سووت.
light-year (lit'yēr'), n. تىشكە: سان.
ligneous (lig'ni-as), adj. دارىن: دارى: ۋەك: دار: ۋايە.
ligni-, lign-, ligno- (lig'ni), (lignify). پىشگىر: بە: مەنای: دار:
lignify (lig'nō-fī'), v.t. كوردن: بە: دار: ۋەك: دار: لىكردن:
كوردن: بە: پىشگىر: دارىن.
v.t. بون: بە: دار: پىشگىر: دارىن: ئى: پىكە: تان.
lignin (lig'nin), n. ماددە: پىشگىر: دارى: ئى: دەرئى: دەرئى:
lignite (lig'nīt), n. جۆرە: خەل: پىشگىر: قارمى: پىشگىر:
lignocellulose (lig'nō-sel'yoo-lōs'), n. سىلۆلوزى: دارىن:
ئادەتتىكى: سىلۆلوز: ماددە: پىشگىر: ترە: پىشگىر: دارى: ئى: پىكە: تان.
ligula (lig'yoo-lō), n. = ligule.
ligule (lig'ul), n. (۱) زەمانە: ھەندى: كۆپە: گول.
(۲) پەردە: پىشگىر: تەنگە: لە: بىن: گە: گە: گە: لاسكە: بە: پىكە: دەرئى:
(۳) دەمى: ھەندى: جانە: ھور.
ligure (lig'yoor), n. جۆرە: بەر: پىشگىر: بە: نەخە:
likable, likeable (lik'ə-b'l), adj. پووناك: باش:
ئىشك: سووك: كۆپى: باش: كچى: باش: (a ~ person).
like (lik), adj. (۱) ۋەك: ھەمان: (۲) ۋەك: پىك.
adv. (۱) ۋەك: دەرئى: (He works ~ a mad.).
(۲) [Colloq.] ۋەك: ھەمانە.

- (۱) وەك: لىنجو (She is ~ a bird.)
 (۲) لەسەر ھەمان شىئە: وەك: (She sings ~ a bird.)
 (۳) لىئەشمانە: (It was not ~ him to forget her birthday.)
 (۴) ھەزلىكەر: ويستو (I feel ~ sleeping.)
 (۵) لەو ھەجى: وا ديارە: (It looks ~ a clear day tomorrow.)
 (۶) وەك: (It was just ~ you said.)
 (۷) لەو ھەجى: دەلىلى: (It looks ~ he is signalling to us.)
 ھاوئا (I have never seen the ~ of it.)
 n.
 v.t. [Obs.],
 v.t. [Dial.],
 and the like,
 nothing like,
 something like,
 the like (or likes) of, [Colloq.],
 شتى وەك

- like (līk), v.t. . (It ~s me not.)
 (۱) بە دل بوون: بۆلوان: بۆشيان: (It ~s me not.)
 (۲) ويستن: ھەزکردن: ھەرس ئى بوون.
 v.t.
 (۱) ھەزلىکردن: خۆشويست: ويستن: بە دل بوون: دل پىئەبوون
 (۲) خۆزگە ھواست: بريا (I should ~ to go there.)
 n.pl.
 شتى ويستراو يا بە دل بوو: شتى ھەزلىكراو:
 (We know nothing of his ~s and dislikes.)
 -like (līk),
 پاشگرتكە بەماناي - ئاسا: وەك:
 (doglike, manlike, homelike)
 likeable (līk'ə-b'l), adj. = likable.
 likelihood (līk'li-hood), n.
 لەوانەبوون: بۆھەبوون: شيان:

- بى تى چوون
 in all likelihood,
 زۆر لەوانە: نۆر بى تى دەچىن.
 likely (līk'li), adj.
 لەوانە: ڕەنگ
 (They are ~ to become angry with him.)
 (۲) پى تى دەچى: جى بى بىوايە: دەش: بەجى:
 (a ~ excuse; a ~ account of the flight)

- (۳) شيار: گرئاجار (a ~ place to find deer)
 (۴) ھىواي سەركەوتنى ئى دەكرى: دواپۆزىكى باشى ھەيە: (a ~ lad)
 adv. . (He will very ~ go.)
 like-minded (līk'mīn'id), adj.
 ھاويووپ
 liken (līk'n), v.t.
 لىكچوواندن: لىنجوواندن: بەراوردکردن.
 likeness (līk'nīs), n.
 لەيەكچوون: لەيەك کردن.
 (۲) شىئە: (۳) وینە.

- likewise (līk'wīz'), adv.
 (۱) بە ھەمان چەش: بە ھەمان شىئە
 (۲) ھەروەھا
 liking (līk'īŋ), n.
 (۱) خۆشويست: ھەز: (۲) ويستن
 (۳) بە دل بوون: بەلاوہ باش بوون: مەيل ئى بوون (not to my ~)
 lilac (lī'læk), n.
 (۱) لەيلاق: (۲) گولە لەيلان
 (۳) ڕەمگى نەرخەوانى کال

- Lilliputian (līl'ə-pū'shən), n.
 (۱) نىشتە: دىيەكى بىستە: بالاي
 دوورگى: لىليپپوت: ي ئەيدە يا خەيائىيە: ھە نووسەرى نىنگلىزى
 بەناوبانگ: سويعت: "لە چىزىكى" گەشتەکانى گەلفەز: "دا باسى کردووە."
 (۲) [L.] کەسنى بىستە: بالاي (۳) [L.] کەسنى ھىچ و پوچ و بى بايەخ.
 adj.
 (۱) تايبەتە: بى دوورگى: "لىليپپوت" و دانىشتووەکانى.
 (۲) [L.] زۆر چووک: بىستە: بالاي (۳) [L.] ھىچ و پوچ: بى بايەخ
 lilt (lilt), v.t. & v.i.
 گۆزانى ووتى يا دووان بە دەنگىكى خۆش نەوا
 n.
 (۱) گۆزادىيەكى خۆش: گۆزادىيەكى خۆش نەوا.
 (۲) جوولانە: ڕەيەكى ناسكانە و سووك و جوان
 lily (lī'lī), n.
 (۱) شلىر: زەمەق: زەنبەق: چەند جۆرە پووەكىن گولى
 ھەمەرەنگى كەمىك بۆن خۆش دەكرى

- (۲) گولى نەم پووەكانە: گولە زەنبەق: گولە شلىر.
 جوان و ناسكو پاك و سېي و بىگەرە وەك گولە زەنبەق.
 adj.
 lily-livered (lī'lī-liv'ērd), adj.
 ترستوگە: بى غىرەت.
 lily-white (lī'lī-wīt'), adj.
 (۱) سېي وەك گولە زەنبەق.
 (۲) بىگەرە: پاك.
 (۳) [Colloq.], ڕەگەزى ڕەست بەرامبەر بە قولە: ڕەش.
 (۱) پەل (دەست, لاق, قاچ): دەست و پىن.
 (۲) لاق: لاقدار: پەل: درەخت.
 (۳) پەش: پەل: لاق: (A policeman is a ~ of the law.)
 (۴) مەداللىكى بىن ھەيا و چەقاو: ھەسو.
 v.t.
 پەل ڕەينەو: پەل لىكردنەو: پارچە پارچە کردن.
 out on a limb, [Colloq.],
 لە بارىكى پى مەترسيداىە.
 limb (lim), n.
 (۱) قەراغى مانگ و پۆر: نەستىرە.
 (۲) قەراغى نامۆرى گۆشە: پۆر.
 (۳) پۆيە: كۆپەرى گول (كە پاترىن بەشى گولەكەيە).
 limber (lim'bēr), adj.
 نەرم: چىر: بە كىشمان:
 بە ئاسانى دەنوشتىنەو: (a ~ body).
 v.t.
 نەرم و نۆل کردن: شلك کردن: (Exercise ~s the body.)
 v.t.
 لەمشى خۆ شلك کردن: (The dancers were ~ing up.)
 limber (lim'bēr), n.
 گالىسكە: جەنگى (كە ئازووقە: جەنگى پىن
 ھەلمەگىرئ).
 v.t. & v.i.
 پىئەبەستنى تۆپ بە گالىسكە: جەنگىيە.
 limbo (lim'bō), n.
 (۱) ئاوپەيەكە لە قەراغى دۆزەخدا گىيانى خەلكى
 پىش عىسا و مەدالى نەكرابو بە خاچ پەرسى تى دەخريت نەگەرچى ئاوانىشيان
 نەمى (خاچ پەرسى): (۲) (۱) بەندىخانە: شوئى پاكوتن يا گلدانەو
 (ب) بەندىتى: بەستراوە.
 (۲) (۱) خزانە پشت گوى: ھەرامۆش کران: گوى پىن نەدران.
 (ب) نىشتە: جى: مۆق و شتى نويستراو: گوى پىن نەدران.
 (۴) (۱) بارىكە كە نە لىرە بىن: نە لەوى: بارىكە كە مۆق دەستى تىیدا
 بەسترايەتەو ھىچى پىن نەكرى: (He has been in ~ for years.)
 (ب) شوئى چاوەرى کردن: شوئىكە كە لەنۆيان دوو شوئى تردا بىن ھىچى
 تىدا پو نەدات.
 lime (lim), n.
 (۱) دەموكانە: سەرىشكە دەدرىت لە دارو درەخت بۆ نەوى
 بالندە: پىئە بنووسى بۆ پاكردنى: (۲) گەج: قەل.
 v.t.
 (۱) دەموكانە لىدان: سەرىش لىدان بۆ بالندە گرتن.
 (۲) پاك کردن بە دەموكانە: بە تەلمە کردن.
 (۳) گەچكارى کردن: (۴) بە گەج قايم کردن.
 lime (līm), n.
 (۱) لىمۆى ترش: (۲) دار لىمۆى ترش.
 adj.
 (۱) بە لىمۆى ترش کراو: (۲) قامى لىمۆى ترش دەدات.
 lime (līm), n.
 سنجور: جۆرە درەختىكە.
 limeade (līm'ād'), n.
 ئاوى لىمۆترش: خۆشاوى لىمۆترش.
 limekiln (līm'kil', līm'kiln'), n.
 کوورە گەج.
 limelight (līm'lit'), n.
 (۱) شەوقىكى بەمىز: پووناكىيەكى بە شەوق.
 (۲) شوئى شەوق: لەسەرى شانۆ.
 (۳) شوئىكە زۆر لەبەرچاوى جەماوەر بىن:
 (He is in the ~ because of his job.)
 limen (lī'men), n.
 كەمترین ھاندان كە ئەنجامى ھەستى بەدات
 (دەروونناسى).
 limerick (līm'ēr-ik), n.
 ھەلبەستىكى پىنج خشتەكى ھىچ و پوچ و
 سەير ھەر بۆ پىكەنئ.
 limestone (līm'stōn'), n.
 بىرەمگەج.
 lime tree, . tupelo (۲)
 limey (līm'i), n. [Slang],
 (۱) سەربازى نىنگلىزى: كەشتىيەوانى
 نىنگلىزى (لەرووى سووكىيەو). (۲) نىنگلىزىك (لەرووى سووكىيەو)
 limicoline (lī-mik'ə-līn'), adj.
 تايبەتە بە بالندە: كەنار دەريا.

limit

limit (lim'it), *n.*

- (۱) پاده: سنوور
(۲) (*pl*) سنوور (*within the city ~ s*) .
(۳) پیری نوپیر: نه‌اندازه‌ی پئ دراو.
v.t. سنوور بؤ دانان: که‌مکردنمه: وه‌ستادن:

(*to ~ the powers of the State*)

- limitation** (lim'a-tā'shan), *n.* (۱) سنوور دانان: سنوور بؤ دانان.
(۲) سنوور (۳) که‌م‌و‌گوپی: (*We all have our ~ s.*)
(۴) ماوه‌ی مافی دان به دادگا.

limited (lim'it-id), *adj.*

- (۱) سنووردان: پاده‌دار: به‌ستراوه.
(۲) که‌م (*a ~ success*) .
(۳) به‌ستراوه به‌دستور: (*a ~ monarch*) .
(۴) ته‌نا له چهند شوئینک ده‌وستیتو پنیوار که‌م هلم‌دگریت (شهم‌نده‌فر، پاس) (۵) به‌رپرسیاری هر به‌شدانک به‌پئی له‌ی پارهمیه که‌ دایناوه (کۆمپانیای به‌شکه) (*a ~ company*) .

limited edition,

limiting (lim'it-in), *adj.*

- (۱) به‌ستره‌وه: سنووردان:

(*~ factors*)

- (۲) دیاریکەر (پزیمان): (وه‌ک له‌ی وشه‌ی: " *this* " و " *several* " له‌م دور ده‌سته‌واژه‌یه‌دا: " *several horses* " ; " *this book* " .

limitless (lim'it-lis), *adj.*

- بین سنوور: بین نه‌اندازه: بین پایان:

limn (lim), *v.t.*

- (۱) وینه‌کشان: وینه‌کردن: نه‌خشه‌کشان.
(۲) [Archaic] . باسکردن: وه‌سف کردن.
(۳) [Obs] . پوونکردن‌وه‌ی ده‌ست‌نوس یا په‌رتوک به‌ وینه.

limousine (lim'a-zēn, lim'a-zēn'), *n.*

- لیموزین: نوتومبیلی

limp (limp), *v.i.*

- شه‌لن: له‌نگین: به‌شه‌شه‌ل پزیشن.

n.

limp (limp), *adj.*

- (۱) سیس: شلو: شیناو: شل: خاو.

- (۲) لاوار: بین هیز: هیچ له‌باردا نه‌بوو: بین توانا.

-limply (*adv.*); limpness (*n.*).

limpet (lim'pit), *n.*

- (۱) گیانداریکی قاروغداره به‌بردی قه‌راغ ده‌ریاوه.
(۲) که‌سینگی خؤ هملواسینه‌را: که‌سینکه خزی ده‌نوسیتیت به‌یه‌کینگی تره‌وه‌ی لئی نابیته‌وه. (۳) جوزه تمقه‌من‌یه‌که‌ ده‌نوسیتیت به‌له‌شی که‌شدی‌په‌ره

limpid (lim'pid), *adj.*

- (۱) پوشت: پوون (ناو، ناوه‌وا):

(*~ streams*)

- (۲) پوون (نوسراو): (*~ prose*) .

- (۳) خاموش: بین ده‌نگ: کش‌ومات:

(*The early morning and evening were ~ .*)

-limpidity; limpidness (*n.*); limpidly (*adv.*).

limpkin (lim'kin), *n.*

- بالنده‌یه‌کی لاق دریزی قاره‌میکاری ناو

limulus (lim'yoo-lās), *n.*

- قرژانگ که‌وره: شاقرژانگ.

limy (lim'i), *adj.*

- (۱) لینج: شتیکی لینجی وه‌ک ده‌موکانه لیدراو.

- (۲) که‌چی: که‌چی تیدایه: وه‌ک قسه‌ل.

linage, lineage (lin'ij), *n.*

- (۱) ژماره‌ی دیری نووسراو یا چاپکراو

- لاپه‌ریه‌ک (۲) کرئ دان به‌ویژه‌وان به‌پئی ژماره‌ی دیری لاپه‌ریه‌ک.

linchpin (linch'pin), *n.*

- (۱) بزمار یا باگر یا چه‌سپینەر: بزمار یا

- میخیکی سهرداره ده‌گریت به‌ته‌وه‌ی په‌وپه‌وه‌وه بؤ پاگرتنی په‌وپه‌وه‌که‌وه

- ده‌ونه‌هاتی (۲) به‌شیتیکی بناغیسی یا سهره‌کی: به‌شیتیکی یه‌کهر.

linden (lin'dan), *n.*

- سنجور: چهند جوزه دره‌ختیکی گول زه‌ردو

line (līn), *n.*

- (۱) په‌ت: گوریس: ته‌ل: ته‌ناف: هیل: رایه‌ل.

- (ب) ته‌ل راوه‌ماسی: (ج) شریقی پیوان: (د) (*pl.*) جلوه‌ی لغاو.

line

- (۲) (ا) ته‌ل ته‌له‌فون: (ب) سهرجه‌می ته‌م ته‌لانه.

- (ج) ته‌ل ته‌له‌فونی به‌کاره‌نیناو: (*Hold the ~ , please.*)

- (۳) بۆری: ته‌ل ته‌له‌کتریک: ته‌ل شت به‌ر یا گه‌یینەر.

- (۴) (ا) دیر: هیل: نووسین (ب) هیل: هملکه‌تراو له‌سهر پوویه‌ک.

- (ج) هیل: ناو له‌پ یا ده‌م و جاو: چرچی ناوچه‌وان.

- (۵) (ا) هیل: دیاری کردن: جیاکردن‌وه‌ی وه‌رزشگا.

- (ب) هیل: ده‌ستپینکردنی پینشپک: (*starting- ~*) .

- (۶) سنوور: (*the State ~*) .

- (۷) هیل: دیاری کردن: هیل: جیاکردن‌وه‌ی.

- (۸) چینه‌وه: که‌مه‌ره: چوارچینه‌وه: پوخساری گشتی.

- (۹) (*pl.*) چاره‌نوس: باری ژبان.

- (۱۰) (*pl.*) نه‌خشه‌کار: (۱۱) ریز.

- (۱۲) په‌په‌وه‌ی‌کاری: پئی راست: هاوپه‌وه‌وشتی:

- (*He brought the troublemakers into ~ .*)

- (۱۳) یه‌ک له‌ی دوا: یه‌کی: ریز: دواپه‌واپی:

- (*a ~ of Democratic presidents*)

- (۱۴) به‌چه‌په‌و: باووباپیر.

- (۱۵) (ا) هاوچو: پیک وینک (شهم‌نده‌فر، پاس، که‌شتی).

- (ب) کۆمپانیای هاوچو.

- (ج) لقی کۆمپانیایه‌کی هاوچو.

- (د) هیل: شهم‌نده‌فر.

- (۱۶) پتبان: پزیره‌و: پوو: (*the ~ of fire*) .

- (۱۷) بار (په‌وه‌وش، کردار، پوونکردن‌وه‌ی): پئی بۆچوون:

- (*What was the ~ of his argument?*)

- (۱۸) پیشه: (*his ~ of work*)

- (۱۹) جۆر (شتمه‌ک).

- (۲۰) پسپوری: مه‌ودای لی زانین یا شاره‌زایی:

- (*Debating was right in his ~ .*)

- (۲۱) نامه‌یه‌کی کورت: پۆستکارت:

- (*Drop me a ~ when you get home.*)

- (۲۲) (ا) دیری هوتراره.

- (ب) دیری هوتراره‌ی تاییه‌تی به‌هوتریک: (*Marlowe's mighty ~*) .

- (۲۳) (*pl.*) سهرجه‌می روت یا گوشتاری نووانده‌ری شان‌نامه‌یه‌ک.

- (*learning his ~ s*)

- (۲۴) دواژه‌یه‌کی گری یا نینجیک.

- (۲۵) پیزی یاریکەر (فوتبۆلی نه‌مه‌ریکی).

- (۲۶) که‌مه‌ره (زه‌ری): چینه‌وه (جوگرافیا). (۲۷) هیل (بیرکاری).

- (۲۸) (ا) ریز (له‌شکر، که‌شتی جه‌نگ).

- (ب) ریزی: پینش‌وه‌ی له‌شکر: به‌رای له‌شکر: به‌رای جه‌نگ.

- (ج) لقی جه‌نگه‌ری له‌شکر. (د) نه‌فسه‌ری که‌شتی جه‌نگ له‌کاتی جه‌نگدا.

- v.t.* (۱) هیل پیا‌هینان: خه‌ت لیدان: کوژاندن‌وه‌ی.

- (۲) (*~ up*) . ریزکردن: ریک‌خستن:

- (*The general ~ed up his troops.*)

- (۳) به‌درژیایی شونینک درژیابونه‌وه: به‌درژیایی قه‌راغینکا: پووان یا پینکها‌تن

- (*Tall trees ~ the streets.*)

- (۴) خستنه‌سهر قه‌راغ.

- v.t.* (*~ up*), (*The soldiers quickly ~ed up.*) .

- (۱) له‌هم‌وه‌وشونینکا.

- (۲) هم‌یشه: هم‌وو کاتیک

- (۱) هینانه ناو ریزه‌وه: ریزکردن.

- (۲) خستنه‌ژیر ده‌سته‌وه: راستکردن‌وه‌ی (په‌وه‌وش): جلوه‌وگرتن.

- (۱) ها‌تانه ناو ریزه‌وه: راست بوونه‌وه.

- (۲) [Colloq.] . گونجان: له‌گه‌ل ریک که‌وتن.

- (۳) [Colloq.] . په‌وه‌وشتی خؤ چاک کردن: جلوه‌ی خؤ گرتنه‌وه

- سنوور بؤ دانان: وه‌ستادن (کردارو په‌وه‌وشتی

- draw the (or a) line,*

- نایه‌سند:
- get a line on, [Colloq.], بیست دهر باره: پی رانن: بۆ دهر کوتن.
- hard lines, [Slang], بۆ بهختی: نه‌دهختی: بهخت رهشی.
- hold the line, نه‌جوولان: به‌مه‌لستی کردن: نه‌بزان: جزی خۆ به‌جی نه‌هیشتن: به‌رته‌دان (to hold the line on inflation).
- in line, (۱) پیک راست به‌ریز: (۲) گونجاو: یک نه‌وا: (۳) ناماده.
- in line of duty, له‌کاتی به‌جینه‌بانی نه‌رکی سهرشاندا (به‌تایبه‌تی له سوبادا) (He died in line of duty.).
- line up, (۱) پیزبوون: پیزکردن: پیکه به‌ستن: قه‌تاره به‌ستن. (۲) پیکه‌ستن: (۳) به‌لینی پالیشتی کردن لیوهرگرتن (to line up support for his plan).
- (۴) مه‌لویستی حۆ ناشکراکردن.
- on a line, پیکه: تخته.
- on the line, (۱) خستنه مه‌ترسی‌یه‌وه: مه‌ترسی: (He put his reputation on the line.).
- (۲) نه‌لیزه‌یه‌وه له‌هوی.
- out of line, (۱) چه‌وت: لار: خوار: نا‌پیک. (۲) نه‌گونجاو: حیوان: له‌پێ لادهر (He is out of line with the rest of the group.).
- (۳) لاسار: سهرکیش.
- read between the lines, ماناو مه‌بستی شاروه‌ی نووسراو یا ووتار: دۆزینه‌وه: حویدنه‌وه‌ی نیوان دیره‌کان: بۆ مه‌بست یا مانای نه‌پنی گهران.
- toe the line, په‌یره‌ی کردنی فهران: فهران جینه‌جیکردن: مل نان: له‌سهر پێ و شون و نه‌رنامه‌ی دیاریکراو بۆیشتن (نه‌ندامی پیکه‌رویک یا فهرانگه‌یک).
- line (līn), v.t. (۱) به‌ریتیکرتن: چاکه‌ت: پالتن. (۲) گیران یا کیسه‌ پیکردن: له‌پاره (به‌تایبه‌تی هی دزراو) (~ one's pockets (or purse)).
- (۳) به‌کاره‌ینار بۆ به‌ر (Strong cloth ~ed the trunk.).
- lineage (lin'ij), n. بنه‌جه: باو و ناییر: نه‌ماله.
- (a man of good ~)
- lineage (lin'ij), n. lineage.
- lineal (lin'i-əl), adj. (۱) یه‌کسه‌ر یا راست له‌بنه‌چه‌وه‌هاتو: (۲) له‌باو و پیره‌وه‌ بۆ ماوه: زگمکی: (a ~ prerogative). (۳) له‌یک بنه‌جه‌ن (~ relatives).
- linear (līn), (۱) پووخسار: سهروسیما. (۲) نیشانه.
- linear (lin'i-ēr), adj. (۱) راست: پیک: تایبه‌تی به‌هینل راست. (۲) هینل هینل: هینلدار (هونه‌ر, نه‌خشه): (a ~ design). (۳) یه‌کلای: نه‌نیا درێژه: ته‌نیا به‌درێژاییه (a ~ leaf).
- linear equation, هاوکنشه‌ هینل: (حس): هاوکنشه‌ی یه‌کجا.
- linear measure, (۱) پێوانه‌ی دوری.
- lineate (lin'i-it, lin'i-āt), adj. Also lineated, میل میل: میندار: (۱) به‌هینل نیشانه‌کردن: (۲) دپاری کردن: نه‌هینل: چینه‌وه: چوارچینه‌وه: که‌مه‌ره. (۳) نه‌خشه‌یه‌کی هینل.
- lineman (lin'mən), n. (۱) پێوه‌ی پووی زه‌وی. (۲) دانهر و چاکه‌ری ته‌لی ته‌له‌فون و نه‌له‌کتريک (پیشی ده‌وتری "linesman"). (۳) پشکیناری هینل: ناسنینی شه‌مه‌نده‌فر.

- (۴) یاریکهری هینرشهر (هوتیولی نه‌مه‌ریکی).
- linen (lin'ən), n. (۱) که‌تان: پێس و ده‌زوو قوماشی که‌تان. (۲) شقومه‌کی که‌تان (به‌رگه‌ سهرین و دۆشک, سهرمیز... هتد). (۳) جل و به‌رگی که‌تان (کراس, ده‌ریی و فانیه). (۴) کاغزی ته‌نکی که‌تان.
- adj. که‌تان: له‌که‌تان درووستکراو: (~ thread).
- wash one's dirty linen in public, باسکردنی نا‌کوکی خیزی و نا‌وخ له‌به‌رچاوی خه‌لک.
- line of credit, = credit line.
- lineolate (lin'i-ə-lāt), adj. هینلی یاریکه‌وه‌پیکردار (زینده‌مه‌زانی).
- liner (lin'ēr), n. (۱) هینل کیش. (۲) که‌شتی هه‌لمی سواری و فره‌کی سهر پیکه‌یه‌کی تایبه‌تی (که‌هاتوجوی پیکه‌پیک ده‌کن).
- liner (lin'ēr), n. (۱) که‌شیکه‌ که‌ به‌ر ده‌گرته‌جل و به‌رگ. (۲) به‌ر (جل و به‌رگ, کلوزی): (a helmet ~).
- linesman (lin'mən), n. (۱) یاریکه‌وه‌ری سهرپشکی وه‌زش (که‌نیشی نه‌ویه‌ بزانن: تۆپه‌که‌ له‌کوی یاریگاه‌دیه‌و نایا له‌ده‌ره‌ویه‌یان له‌ناوه‌ویه) (به‌تایبه‌تی له‌"ته‌نس" و "قه‌تولی نه‌مه‌ریکیدا").
- line up, (۱) پیزبوون: پیزکردن. (۲) جوت کردن: له‌گه‌ل یه‌کتري به‌پاستی دانان. (۳) کۆمه‌ل کردن: گردکردنه‌وه (She ~ed up a lot of evidence against him.).
- (۴) لایه‌نگری کردن.
- line-up (lin'up), n. (۱) پیزه‌ خه‌لک (به‌تایبه‌تی گومانباران له‌پولیسخانه‌دا بۆ پشکین یا ناسینه‌ویه‌یان و دۆزینه‌وه‌ی تاوانباره‌که). (۲) (۱) نه‌ندامی ده‌ست به‌یاریکهری تیپ: (a football ~). (ب) لیسته‌ی نه‌م یاریکهرانه. (۳) یه‌گرتنی کۆمه‌له‌ خه‌لک, حیزب, پیکه‌رو, یا کۆمپانیای هاو‌مه‌به‌ست و هاو‌مانجو هاو‌پیرا.
- ling (līŋ), n. جۆره‌ ماسی‌یه‌کی ده‌ریاییه.
- ling (līŋ), (۱) بچکۆله: بچوک: (duckling). (۲) هنج و پوچ: بۆ باه‌خ: بۆگه‌ و پیس: (princeling, hireling).
- ling (līŋ), (۱) پاشگرتنه‌ به‌مانای: به‌ره‌و: پاده: بار: (darkling).
- linger (līŋ'gēr), v.t. (۱) مانه‌وه له‌شوینک زیاد له‌پێوست: دۆر به‌نگ بوون: خۆ دواخستن: (He ~ed about after everyone has left; Don't ~ too much.).
- (۲) سستی نوواندن: خاوه‌خاوه‌کردن: (to ~ over one's work).
- (۳) درێژه‌کشان به‌گیانه‌لایی: دۆر مانه‌وه به‌گیانه‌لایی.
- (۴) به‌رده‌وام بوون ههرچی چه‌ند به‌گزیشت بیت: نه‌پراوه:
- (The memory still ~s.)
- کات کوشتن: کات به‌فریادان.
- v.t. (۱) جل و به‌رگی که‌تان. (۲) جلی ژیره‌وه‌ی ژن: ژیرکراس.
- lingo (līŋ'gō), n. زمان و زاروا‌ی تایبه‌تی به‌پیشه‌یه‌که‌ هه‌ر نه‌ندامانی: نه‌و پیشه‌یه‌ تنی ده‌گن (له‌پووی گالته یا سووکی‌یه‌وه): (the ~ of medical men).
- lingua (līŋ'gwə), n. زمان یا نه‌ندامیکی له‌زمان چووی له‌ش.
- lingua franca (līŋ'gwə fran'kə), n. (۱) زمانی ناروک: (۲) زمانی (۱) زمانیکه‌ تیکه‌لاره له‌نیاتی و له‌ره‌نسی و نیشانی و یۆنانی و تورکی و عهره‌بی که‌ له‌به‌نده‌ره‌کانی پۆژه‌لادا قسه‌ی پێ ده‌کرت. (ب) زمانیکه‌ دوو‌ه‌گه‌ که‌ خه‌لکی چه‌ند رولا‌تیکه‌ زمان جیاوا‌ن قسه‌ی پێ ده‌کن و به‌هۆیه‌وه‌ له‌یه‌کتري ده‌گن. (۲) هۆی له‌یه‌کتريگه‌پشتن.
- lingual (līŋ'gwəl), adj. (۱) زمانی (نه‌ندام). (۲) به‌زمان ده‌پیزئ. (۳) ده‌نگیک یا تینیکه‌ که‌ به‌تایبه‌تی به‌زمان ده‌پیزئ.

linguiform

- دەنگناسى "l, t" دەنگناسى .
linguiform (lɪŋˈɡwiːfɔrm), *adj.* لە زمان دەجىت.
linguist (lɪŋˈɡwɪst), *n.* (۱) كەسكى چەند زمان زان.
 (۲) زمانوان؛ زانای زمان؛ زمانزان.
linguistic (lɪŋˈɡwɪstɪk), *adj.* (۱) زمانى؛ تايبەتى بە زمان.
 (۲) تايبەتى بە زمانوانى.
linguistically (lɪŋˈɡwɪstɪkˈli), *adv.* لەپەروى زمانوانىيمو.
 لەپەروى زمانووە
linguistics (lɪŋˈɡwɪstɪks), *n.pl.* زمانوانى؛ زمانزانى؛
 زانستى زمان.
lingulate (lɪŋˈɡyoo-lāt), *adj.* لە زمان دەجىت.
liniment (lɪnˈə-mənt), *n.* مەلمەمكى شلە
lining (lɪnˈɪŋ), *n.* (۱) بەرتىگرتن (كەوا، چاگەت، پالتۇ).
 (۲) بەر (كەوا، چاگەت و پالتۇ).
 (۳) ئاوپۇش؛ ئاواخ.
link (lɪŋk), *n.* (۱) ئەلقى زنجىر؛ ئەلقە.
 (۲) (۱) پارچەيەك باسترەمە كە بەشىكە لە زنجىرەيكى بەپەتەمەگرا.
 (ب) بىرگە ئەلقە؛ بەش؛ بەند. (*a weak ~ in the evidence*).
 cuff link (۳)
 (۴) پەيوەندى؛ بەند (*a ~ with the past*).
 (۵) سەد بەكى زنجىرى پووپىتۆى زەوى (كە برىتەيە لە ۷.۹۲ ئىنج).
 (۶) شىشى ووزە گەياندن و بزواندن (مەكىنەچىتى)
v.t. پىكەمەستە؛ لەيەكدان؛ يەك پىنگرتن.
v.i. پىكەمەستە؛ لەيەكدان.
link (lɪŋk), *n.* مەشخەل (بۆ بەرىنى خۇ بىيىن).
linkage (lɪŋkˈɪdʒ), *n.* (۱) لەيەكدان؛ پىكەمەستە.
 (۲) زنجىرەى ووزە يا بزوتن گەياندن.
 (۳) پەيوەندى نىزىكى دوو چىن يا زياتر (زىندەمەزنانى).
link-boy (lɪŋkˈbɔɪ), *n.* مەشخەنچى ھەنگرى مەشخەلنەكە بۆ
 پى پووناك كەردنەمە بۆ خەك لە شەمەدا. (پىشى دەورتن: *linkman*).
linking verb, (be, is, are, appear, seem, become, etc.)
link-man (lɪŋkˈmən), *n.* = link-boy.
linn (lɪn), *n.* (۱) تاقەك (۲) گۆمى ژىر تاقەك. (۳) چەمى لىژ.
linnet (lɪnˈɪt), *n.* بەلندەيكى بچووكى قارەيى دەنگ خۆشە.
linoleum (li-nōˈli-əm), *n.* مەشەمەى زەمىنە داپوشىن.
linseed (lɪnˈsēd), *n.* تۆكەتەن
linseed oil, پۇنى تۆكەتەن
lint (lɪnt), *n.* (۱) سارغى؛ لۆكەى برىن پىچان.
 (۲) تۆپەنە رىشالنىكە كە لە جەل دەبىتەمە شى دەبىتەمە (وەك لەدەوى جەل شەن).
 (۳) رىشالى دەورى تۆوى پەموو
lintel (lɪnˈtɪl), *n.* چىنۆى سەر دەرگا و پەنجەرە؛ سەر دەرگا و پەنجەرە.
linter (lɪnˈtɪr), *n.* (۱) مەكىنەى لىكەردنەمەى رىشالە كورتەكانى كە
 بە تۆوى پەموو دەمىنەتەمە پاش جياكەردنەمەى پەموو لە تۆمەكى.
 (۲) (pl) ئەم رىشالە كورتەكانە (كە دەكرىن بە سارغى ئەستورى شەت ھەلچەن).
lint-white (lɪntˈhwɪt), *n.* = linnet.
lion (lɪˈən), *n.* (۱) شىر؛ نىرە شىر. (۲) كەسكى ئازا.
 (۳) كەسكى بەناوبانگ. (۴) دروشمى ئىنگلەتەرە.
 (۵) (۱) كۆنەستىزەى شىر. (ب) پىنجەم بۆرج (نەستىزەوانى).
lioness (lɪˈən-ɪs), *n.* شىرى دايكە؛ شىرى مېنە.
lionet (lɪˈən-et), *n.* بەچكە شىر
lion-hearted (lɪˈən-häɪˈtɪd), *adj.* زۆر ئازا
lionize (lɪˈən-ɪz), *v.t.* (۱) شەكەيدان؛ زۆر پىزىلنىگرتن (وەك لە كەسكى).
 ئاودار. (۲) [Rare]. سەردان لە جىگە خۆش بەناوبانگەكانى شارەك.
lion's share, بەشى شىر؛ بەشى گەورەى باش؛ بەشى زەل

liquorish

- lip** (lɪp), *n.* (۱) لىپ؛ لىج. (۲) شىكى وەك لىپ؛ (۱) قەراغى برىن.
 (ب) لىپ يا دەمى سوراخى و پىالە و كوپ...ھتد.
 (ج) دەمى شەمشال و كەپەن (د) دەمى تىغ
 (۳) [Slang]. قەسەى قۇرۇ ناشرىن.
v.t. (۱) ماچ كەردن؛ لىپ تىوہدان؛ لىپ لىدان.
 (۲) لىپ خستەسەر شەمشال يا كەپەن بۆ لىدانى.
adj. (۱) سەرزارى؛ درۆ؛ تەنە بە دەم: (*~ service*).
 (۲) لىپى (دەنگناسى)؛ بە لىپ بىژراو (تىپ): (*a ~ consonant*).
bite one's lips, لىپى خۇ گەستە؛ خۇگرتن و تۆپەيى و پەستى
 پىشان نەدان.
hang on the lips of, بە ووردى گۆى لىگرتن؛ باش سەرنج پىدان.
keep a stiff upper lip, [Colloq.], وورە پەرنەدان؛ نەترىسان.
smack one's lips, شەقە لە لىپ ھەلساندن لە خۆشەدا.
lipid (lɪˈpɪd, lɪpˈɪd), *n.* Also lipide, چەورى و ماددەى تىرى وەك
 چەورى (كە لەگەن پىزىتەن و نىشاستەدا بناغەى شانەن).
lipo-, lip- (lɪpˈo, lɪpˈɒ), پىشگىرەكە بەماناى؛ چەور؛ چەورى.
lipoma (lɪ-pōˈmə), *n.* برىنى چەورە پىشان
lip-read (lɪpˈrēd), *v.t. & v.i.* لىپ خۆندەنەمە.
-lip-reader (*n.*).
lip service, لايمەنگرى درۆ؛ پالېشتى سەرزارى؛ تەنە بە دەم
 (*to pay ~ to a cause, an idea, a person, etc.*)
lipstick (lɪpˈstɪk), *n.* سوورواى لىپ.
liqueate (lɪˈkwāt), *v.t.* جياكەردنەمەى كانزای دارشتەيەك لە يەكتەر
 بە توواندەنەمە.
liquefaction (lɪkˈwə-fakˈʃən), *n.* كەردن بە شلە؛ بوون بە شلە
liquefy (lɪkˈwə-fl), *v.t.* كەردن بە شلە؛ گۆزىن بە شلە
 (ب) ھە توواندەنەمەى شتى رەق (ب) بە گۆزىنى گاز بە شلە.
v.i. بوون بە شلە.
liquescent (lɪ-kwesˈnt), *adj.* دەتۆتەمە؛ بۆى ھەيە بقرتەرە
liqueur (lɪ-kūr), *n.* جۆرەما خواردنەمەى كحول بەمىزى مەيلە
 شىرىنى بۆن بەرامە خۆشە
liquid (lɪkˈwɪd), *adj.* (۱) شلە؛ شل؛ پەوان (۲) بوون (ھەوا).
 (۳) پەوان (ھۆنراوہ) (*~ verse*).
 (۴) بە ئاسانى دەگۆزىتەرە بە پارەى رەق: (*~ assets*).
 (۵) ھەمىشە گۆرا؛ نەچەسپا: (*~ convictions or ideas*).
n. شلە؛ شلەمەندى؛ شالو.
liquidate (lɪkˈwi-dāt), *v.t.* (۱) پىرنەمە (قەرز، بۆاردن)؛ پاكقاو كەردن.
 (۲) پاك و پىس كەردنى حسابى كۆمپانىيەكى ئابوت؛ پاك كەردنەمەى حساب
 (۳) قەرزەنەمە؛ قەرز پاك كەردنەمە.
 (۴) گۆزىنەمە بە پارەى رەق.
 (۵) كۆشتن؛ بىفەپەردن؛ سەركەردن بە گۆمەدا: (*to ~ one's enemies*).
v.i. قەرزەنەمە؛ قەرز پاك كەردنەمە.
-liquidation (*n.*).
liquidator (lɪkˈwi-dāˈtɪr), *n.* بەرپەرسپارى پىرنەمەى حسابى
 كۆمپانىيەكى ئابوت، خانووبەرمەك، يا مەرادىيەك.
liquidity (lɪ-kwɪdˈɪ-ti), *n.* (۱) شلەيى؛ شلىتى.
 (۲) بەگۆزىنەى پىنويست پارەى رەق بەدەستەوہ بوون يا سەرمایەى وەما كە
 بە ئاسانى بەگۆزىتەرە بە پارەى رەق.
liquor (lɪkˈɛr), *n.* (۱) خواردنەمەى سەرخۆشكەر؛ خواردنەمەى كحول.
 (۲) شلە (گۆشتار، خۆشا). (۳) دەرماننىكى لە ئاودا گىراوہ.
v.t. [Slang]. [~ up], سەرخۆش كەردن؛ خواردنەمەى كحول پىدان.
v.i. [Slang]. [~ up], زۆر خواردنەمە؛ سەرخۆش بوون.
liquorice (lɪkˈɛr-ɪs, lɪkˈɛr-ɪsh, lɪkˈrɪsh), *n.* = licorice.
liquorish (lɪkˈɛr-ɪsh), *adj.* (۱) lickish.
 (۲) ھەز لە خواردنەمەى كحول كەم

lira

- lira** (lêr'ə), *n.* لیره: سکه‌ی ایتالیا و تورکیه.
- lisp** (lisp), *v.i.* (۱) پسه‌پس کردن؛ به پسه‌پس قسه‌کردن.
(۲) دهک منداًل قسه‌کردن
به پسه‌پس قسه‌کردن.
- v.i.* پسه‌پس زمان؛ زمان پس؛ پسه‌پس.
- n.* (۱) جیر؛ نهر؛ مکیشمان
(۲) لیش سووک؛ سووکه‌له؛ خیرا.
- lissome, lissom** (lis'əm), *adj.* (۱) قیلماستکی لیکراوه له قراغی داگیراوه‌ی قوماش
(۲) میلی په‌نگا و په‌نگی قوماش. (۳) پارچه تخته‌یه‌کی باریک و دریز.
(۴) قراغ؛ په‌راویز. (۵) سهر‌دیرا. (۶) لیسته.
- v.i.* (۱) په‌راویز داگیرته‌وه؛ په‌راویز گرتن. (۲) میل میل کردن.
(۳) (۱) لیسته‌گرتن؛ نووسین به ریز. (ب) خسته لیسته‌وه؛ نووسین له لیسته‌دا.
(۴) زهوی کیلان و تودان له همان کاتدا.
- (۱) [Rare]. خو نووسین به سهر‌بان (۲) زهوی کیلان.
- v.i.* **list** (list), *v.i.* [Archaic]. (۱) بدل بوون؛ پین رازی بوون
(۲) ویستن؛ هوه‌س لی بوون.
به‌لاداکموتن (کشتی)؛ لاریوون‌وه.
- list** (list), *v.i. & v.i.* لاری؛ لاریوون‌وه
- list** (list), *v.i. & v.i.* [Archaic]. گوی لیگرتن
- listen** (lis'n), *v.i.* (۱) گویگرتن
(۲) به‌قسه‌کردن؛ ناموزگاری و هرگرتن؛ تمن و هرگرتن.
- n.* گویگرتن
- listener** (*n.*). گوی لیگرتن (له تله‌فونی خه‌ک، رادیو... هتد).
- listen in**, سووسه‌گا؛ شونینکی نه‌نی‌یه بز گویگرتن له دوزمن و سووسه و هرگرتن.
- lister** (lis'ter), *n.* هوجار؛ گاسن
- listing** (lis'ting), *n.* (۱) لیسته‌گرتن؛ نووسین له لیسته‌دا
(۲) ناویکی سهر لیسته (۳) لیسته
- listless** (lis'tlis), *adj.* بن تاقت؛ لشر داهیزاو؛ سست؛ خاو؛ ماندوو؛ بن هیز.
- lists** (lists), *n.pl.* (۱) په‌ریزنی یاریگا
(۲) (۱) یاریگا؛ گۆره‌یانی مەملی (ب) مەملی. (۳) مه‌یانی جه‌ک.
- enter the lists**, چوونه مه‌یانی مەملی‌وه؛ چوونه مه‌یانی نا‌کۆکی یا جه‌نگره
- lit** (lit), (1) *alternative past tense and p.p. of light.*, (پوناک کرده‌وه)
- (2) *alternative past tense and p.p. of light.*, (دابه‌زین).
- litany** (lit'n-i), *n.* دوا‌یه‌کی جه‌ماوه‌ری‌یه قه‌شه ده‌بخوینته‌وه
خه‌لکی کلنسه‌که بز دسه‌ندنه‌وه
- litchi** (lē'chē'), *n.* جۆره درختیکی همیشه سه‌وزی چینی‌یه.
- lite** (lit), *Also -lyte*, پاشگرکه به‌مانای به‌رد
- liter** (lē'tēr), *n. Also litre*, لیت.
- literacy** (lit'ēr-ə-si), *n.* خوینده‌واری
- literal** (lit'ēr-əl), *adj.* (۱) تیپی؛ پیتی؛ به تیپیک دهرده‌بیر (نهره).
(a ~ grade)
(۲) ده‌قاوده‌ق؛ مانای ده‌قاوده‌ق؛ مانای ووشه به ووشه:
- (a ~ translation)
(۲) (۱) تایه‌تی به مانای پیک و په‌وان یک به یک نه‌ک مه‌جاری؛
(the ~ meaning of a passage)
(ب) تایه‌تی به مانای بنچینه‌یی ووشه‌یه‌ک.
(۴) ووشک (مؤلفه، میثک)؛ کاسا؛ مانای ووشه لیکده‌روه به‌پینی مانای
ناشکرای ووشه‌که نه‌ک مه‌جاری و شاراوه: (He has a ~ mind.)
(۵) ساده؛ ساکار؛ پوت؛ نه‌را‌اوه: (the ~ truth)
-literalness (*n.*).

litigation

- literalism** (lit'ēr-əl-iz'm), *n.* (۱) لیکدانه‌وه‌ی ده‌قاوده‌ق؛
لیکدانه‌وه‌ی ووشه به ووشه. (۲) دهر‌پینی باریک له هونه‌دا به‌پین پازاندنه‌وه
به شیوه‌یه‌کی زۆر نریک له راستی‌یه‌وه
- literalist** (*n.*); **literalistic** (*adj.*). (۱) ده‌قاوده‌ق؛ ووشه به ووشه.
(۲) مانایه‌کی ووشه به ووشه‌یی یا ده‌قاوده‌ق.
- literality** (lit'ēr-əl-ə-ti), *n.* (۱) گۆپینی ده‌قاوده‌ق یا ووشه به ووشه. (۲) (له زمانیکه‌وه بز زمانیکه).
(۲) لیکدانه‌وه‌ی مانای ناشکرا نه‌ک شاراوه و مه‌جاری.
- literally** (lit'ēr-əl-i), *adv.* (۱) ووشه به ووشه؛ ده‌قاوده‌ق؛
به‌پین پازاندنه‌وه؛ به‌پینی مانای ناشکرا نه‌ک مه‌جاری؛
(Translate this passage ~.)
(Colloq.) به‌پین هیچ پیوه‌نان؛ به راستی؛
(He ~ flew into the room.)
- literary** (lit'ə-rer'i), *adj.* (۱) ویریه‌یی (نهدیه‌یی)؛
(a ~ magazine)
(۲) (۱) بز ویریه‌ شیوا: (a ~ style).
(ب) له نووسیندا به‌کاره‌نراو نه‌ک له دوواندا: (a ~ language).
(۲) ویریه‌وان؛ شاره‌زای ویریه؛ نه‌ده‌ب خوازا؛ ویریه‌زان: (a ~ man).
(۴) تایه‌تی به نووسران و پیشه‌که‌یان: (~ circles).
(۵) ووشک؛ شاره‌زایی‌یه‌که‌ی تنها له کتیب خوینده‌نهره‌ه هاتوه.
- literate** (lit'ēr-it), *adj.* (۱) خوینده‌وار.
(۲) پۆشنیر؛ زانا؛ تیگمیش‌تور
(۳) ویریه‌وان.
که‌سیکی خوینده‌وار، زانا، یا ویریه‌وان.
- n.* (۱) نووسران؛ ویریه‌وانان؛
بویران. (۲) چینی پۆشنیر.
- literatim** (lit'ə-rā'tim), *adv.* = **literally**.
- literature** (lit'ēr-ə-chēr, lit'ra-choor'), *n.* (۱) ویریه؛ نه‌ده‌ب.
(۲) سهرجه‌می شتی نووسراو دهر‌باری باسک.
(۳) [Colloq.]، چاپه‌ممنی (نامینکه، بلا‌نامه، شتی پروپاگنده).
پاشگرکه به‌مانای: به‌رد.
جیرا نهر؛ به‌کیشمان.
- lith** (lith), **lithe** (lith), *adj.* **lithesome** (lith'səm), *adj.* = **lithe**.
-lithic (lith'ik), پاشگرکه به‌مانای: تایه‌تی به چرخیکی تایه‌تی
به‌کاره‌نرانی به‌رد: (neolithic).
- litho-**, **lith-** (lith'ə), (lithograph) پاشگرکه به‌مانای: به‌رد.
lithograph (lith'ə-graf', lith'ə-gräf'), *n.* وینه یا چاپی لهر.
به‌رد گوا.
- v.i.* چاپ کردن یا وینه دهر‌ه‌نان لهر به‌رد.
- lithographer** (*n.*); **lithographic** (*adj.*);
lithographically (*adv.*). چاپ کردن به‌ردی؛
نووسین یا نه‌خه‌وه و نیگارکیشان لهر به‌ردی ساف و وینه لهر دهر‌ه‌نانی.
- lithoid** (lith'oid), *adj.* به‌ردین؛ به‌رد.
- lithotomy** (li-thot'ə-mi), *n.* به‌ردی ناو میزمدان دهر‌ه‌نان
(نمشترکاری).
- lithotripsy** (li-thot'ri-ti), *n.* هاری به‌ردی میزمدان (پزشک‌ه‌واری).
- litigable** (lit'i-gə-b'l), *adj.* ده‌توانین بدین به دادگا.
- litigant** (lit'ə-gant), *n. & adj.* دادخوازا؛ دلاچی یا دلا لهر؛
هر‌دو لای دلا‌یه‌ک.
- litigate** (lit'ə-gāt'), *v.i. & v.i.* دان به دادگا؛
داد خواستن.
- litigation** (lit'ə-gā'shən), *n.* (۱) دادخوازی؛ دان به دادگا؛
هر‌وتی دلا‌کاری له دادگا. (۲) دلا‌جینتی‌یه‌ک.

litigious

- (۱) لیتو رو شکاکتەر؛ حەز لە شکاکتەر؛
 (۲) تەبەقەتەر؛ تەبەقەتەر؛
 (۳) سەنگە؛ سەرچەمی تووتەلە سەگ، بەچکە پشیلە، یا بەچکە گیاندارێ تری
 بە یەك سەك لەدایکبوو: (a ~ of puppies)
 (۴) زەین؛ شەقی پێس و پۆخل؛ پاشاخی
 (۵) پێس و پۆخل؛ پێس؛ ناپێک و پێکی
 (۶) زەمینە؛ دارستان (کە پووش و گەڵاگانی نەختیک گەنپوون)
 (۷) پووش بۆ کردن بە ژێرخەر؛ جێ بۆ نامادەکردن لە پووش:
 (to ~ down a stable, horse, etc.)

(۲) ترەکی.

(۳) (~ up)، پێس و پۆخل کردن؛ تێکدان؛ بەسەرچەمە؛

(to ~ a deck with papers; to ~ up one's room.)

v. L

ترەکی؛ زاین (سەگ و پشیلە).

litterateur (lit'ēr-ə-tūr'), n.

وێژەوان؛ نووسەر

litterbug (lit'ēr-bug'), n.

شوونی گشتی پێس و پۆخلەر؛

کەسێکە کە شەقی پێس و پۆخل بە هەموو لایەکدا فەزێ دەدات.

little (lit'l), adj.

(۱) بچوک؛ بچوکە؛ وێژە؛ وێژە؛ بچوکە.

(۲) کەم؛ نەخت؛ تۆز (۳) کورت (ماوە، دوری، کات)؛ کەم خایەن.

(۴) ناگرتن؛ بچوک (لە گرتنیدا): (the rights of the ~ man).

(۵) کەم؛ هێز؛ بێ هێز (۶) بێ باوەش؛ هێج و پووج

(۷) تەسک (مێشک)؛ بچوک؛ نەگراوە: (a ~ mind)

(۸) کۆریە؛ بەچکە؛ لاو؛ مندال

adv.

(۱) کەم؛ تا پادەییکی کەم؛ نەختیک.

(۲) هێج (He ~ suspects the plot.)

n.

(۱) کەم (L ~ will be done about it.)

(۲) ماوەییکی کورت؛ ماوەییکی کەم؛ پێییکی کورت.

little by little,

وێژە و وێژە؛ نەمر بەرە؛ نەختە نەختە

make little of,

باوەش بێ نەدان؛ گۆی پێ نەدان؛ بە هێج دانەنان.

think little of,

(۱) باوەش بێ نەدان؛ گۆی پێ نەدان؛ بە هێج دانەنان؛

بە گرتن دانەنان (۲) پارایی نەکردن؛ دوو دانی نەکردن.

Little Bear,

وێژە بچوکە؛ کۆ نەستیزەیکە؛ حەوتەوانە بچوک

little finger,

پەنجە تووتە

liturgical (li-tūr'jī-k'l), adj.

تایبەتی بە نەزیتی نوێژ و دۆعا

لە کلیسەدا

liturgics (li-tūr'jiks), n. pl.

زانستی نوێژ و دۆعای جەماوەری؛

liturgist (lit'ēr-jist), n.

لێکۆڵینەوەی نەزیتی نایینی.

(۱) لایەنگری نەزیتی نایینی لە کلیسەدا.

(۲) نەزیتی نایینی ناس؛ زانای نەزیتی نایینی کلیسە.

liturgy (lit'ēr-ji), n.

شێوەی خودا پەرستی لە کلیسەدا؛

نەزیتی نایینی لە کلیسەدا؛ بەتایبەتی هێ نوێژ و دۆعا.

livable, liveable (liv'ə-b'l), adj.

(۱) بۆ تێدا ژیاڵ باشە (خانوو).

(۲) بەکاری تێدا ژیاڵ دێت. (۳) دەرەبەرئ (ژیاڵ، بارێکی تایبەتی ژیاڵ)؛

لەگەڵی دەرەبەرئ؛ بەرگەیی دەرگەیی (ناخۆشی ژیاڵ).

(۲) لەگەڵی هەلەدەگرتن (مۆق)؛ ژیاڵ لەگەڵیدا دەرەبەرئ.

live (liv), v. L

(۱) ژیاڵ؛ ژیاڵ

(۲) مانەو؛ هەلەکردن؛ دەرەبەرئ.

(۳) بە جۆزێکی تایبەتی ژیاڵ بردنە سەر.

(۴) بە خۆشی و پێ ناسوودەیی ژیاڵ: (They ~).

(۵) خۆ ژیاڵدان؛ ژیاڵ لەسەر؛ پێ چوون بەرێو:

(She ~s on fifty dollars a week.)

(۶) پێ ژیاڵ: (Bats ~ on insects and fruit.)

liveryman

(۷) نیشتمانی بوون؛ دانیشتن؛ ژیاڵ: (He ~s in England.)

(۸) لە یادا مانەو.

v. L

(۱) بە کردەوێ کردن: (He ~s his faith.)

(۲) بردنەسەر: (She ~ed a useful life.)

live and let live,

لێبووردن هەبوون؛ بێو بەهێلە خەلکیش بێو

live down,

(۱) سەرینەوێ کردارێکی ناپەسەند بە ژیاڵی پاک.

(۲) ژاڵبوون بەسەر شەرمەزاری پەمدا؛ بە ژیاڵی پاست گرتن.

live high,

بە خۆش گۆزەزانی و ناسوودەیی ژیاڵ.

live in,

لەگەڵ خاوەن مالهە دەژی (کارەگەر).

live it up, [Colloq.],

ژۆر خۆش پاریاردن

live through,

دەرەبەرئ؛ هەلەکردن:

(to live through a frightening experience.)

live up to,

(۱) بەگۆزەری یارو پەرە؛ یا پەرەپەرێک ژیاڵ؛ پەرەپەرێ کردن:

(to live up to certain ideals)

(۲) هێنانەدە نەوێ چارەپەوان دەرگەیی؛ کردنی کاری چارەپەوان کراو:

(to live up to a great reputation)

live with,

(۱) لەگەڵدا ژیاڵ. (۲) هاوسەری کردن.

live (liv), adj.

(۱) زیندوو. (۲) چالاک؛ وێژە؛ زینت.

(۳) گەرم: (a ~ political issue)

(۴) گۆرەر؛ دانەمرکاوە: (a ~ spark)

(۵) دانەمرکاسا؛ نەسووتاو؛ زیندوو: (a ~ match)

(۶) گەرم؛ زیندوو (تەقەمەنی)؛ راستەقینە: (~ ammunition)

(۷) نەتەقیو؛ زیندوو: (a ~ shell)

(۸) گەش؛ بێرەقەدار؛ تیز (رەنگ): (~ colors)

(۹) گەرم (تەل کارەبا)؛ کارەبای لەسەر: (a ~ wire)

(۱۰) پەر لە خەلک؛ جەمی دێت.

(۱۱) پاک (هەوا).

(۱۲) راستەوخو (ناهەنگ. کۆ، بەرنامە... هتد): (a ~ concert)

liveable (liv'ə-b'l), adj. = livable.

livelihood (liv'li-hood'), n.

بژێو؛ گۆزەران؛ دەرماست.

lively (liv'li), adj.

(۱) [Rare] ژیاڵ ناسا

(۲) چالاک؛ زینت؛ بێژک؛ بەتین

(۳) گەرم (کۆ)؛ بەجۆش (a ~ session of the council)

(۴) بەکەیف؛ زیندوو

(۵) گۆر و گۆل؛ خێرا

(۶) توند (یا، سێو): (a ~ breeze)

(۷) پوون؛ گەش؛ بەشەوق: (~ colors)

بە چالاکی؛ بە تینەو؛ بە گۆر و گۆلی.

adv.

-livelily (adv.); liveliness (n.).

liven (liv'ən), v. L (~ up),

جۆش تێخستن؛ گەرم کردن (کۆ)،

ناهەنگ.

v. L (~ up).

جۆش سەندن؛ جۆش تێکەوتن؛ گەرم بوون.

live oak,

دارەپەرەییکی هەمیشە سەوزی دار سەختی ئەمریکا دی.

liver (liv'ēr), n.

(۱) جەگر؛ جەگر. (۲) کانگەیی هەست و ئارەزوو.

liverish (liv'ēr-ish), adj. [Colloq.],

(۱) جەگرێ نەخۆش.

(۲) تەنگەجیکلە؛ تووڕە و تۆز.

liverwort (liv'ēr-wūrt'), n.

چەند جۆرە پەرەپەرێکی پەرەپەرێنگن لە

قەوزە دەچن.

livery (liv'ēr-i), n.

(۱) بەرگی تایبەتی (وەک هێ بەردەستان یا

پیشەییکی تایبەتی). (۲) ئەوانەیی ئەم بەرگە تایبەتی بە لەبەر دەگەن.

(۳) پارگرتن و بەخێوکردنی ئەسپ بۆ خاوەنەکەیی بە کۆ.

(۴) پارگرتنی ئەسپ و گالیسکە بۆ بەکرتدان.

(۵) تەویلەیی ئەسپی کۆ؛ خان.

(۶) دانی خانوو زەوی و زار بە خاوەن تازە.

liveryman (liv'ēr-i-mən), n.

(۱) بەردەست؛ رەنجەر؛ پیاو.

- (۲) پيشه‌چی‌یه‌کی شاری له‌دهن
(۳) خانچی: مەیتەر (که له ته‌ویله‌ی له‌سپی گرندا کارده‌کات).
livery stable, ته‌ویله‌ی نه‌سپ و گالیسکه‌ی کرئ:
ته‌ویله‌ی نه‌سپ به‌خێوکردن بۆ خاوه‌نه‌که‌ی به‌ کرئ
lives (livz), *n. plural of life*.
livestock (liv'stok'), *n.* مەرومات: ناژەن
live wire, (۱) تەل کارەمای گەرم: تەل کارەبا لەسەر.
(۲) [Colloq.] کەسێکی زیت و ووریا و چالاک.
livid (liv'id), *adj.* (۱) شین بووه‌وه (پینست، گۆشت) شین.
(۲) ڕەنگ زەرە هەلگەراو (له‌ توورە‌پیدا یا به‌ نه‌خۆشی): (~ with rage).
(۳) زۆر توورە
-**lividity** (*n.*); **lividness** (*n.*); **lividly** (*adv.*).
living (liv'ing), *adj.* (۱) زیندوو.
(۲) چالاک: بە‌تێن: بە‌کار: (a ~ institution).
(۳) تایبەتی به‌وانه‌ی زیندوو: (withing ~ memory).
(۴) ئاوی له‌بەر دە‌پوات: په‌وان: (a ~ stream).
(۵) زیندوو (زمان): هینشتا قسه‌ی پێ ده‌کرێت: (a ~ language).
(۶) پاسته‌قینه‌: ده‌قاوده‌ق (the ~ image).
(۷) (a) تایه‌تی به‌ زیان: زیان: (~ conditions)
(ب) به‌شی ژیا‌نکی مام ناوه‌ندی ده‌کات (a ~ wage)
n. (۱) ژیا‌ن: ژیا‌ن زیندوویتی
(۲) گۆزه‌ران: مژنوی (He must work for a ~).
(۳) شینوه یا پله‌ی ژیا‌ن (a higher standard of ~)
(۴) زه‌وی‌وزاریکی به‌ کلێسه‌ به‌خشاو (که به‌ویوه‌مه‌کی قه‌شی پێ ده‌ژی).
the living, زیندوو:ان: نه‌وانه‌ی زیندوو
living death, ژیا‌نکی تال و ناخۆش
living room, ژووری میوان: ژووری دانیشتن: دیوه‌خان.
(پیشی ده‌ووتن: " sitting room " و " parlor ").
living wage, مووچه‌یه‌ک که به‌شی ژیا‌نکی مام ناوه‌ندی به‌کات.
lixivate (lik-siv'i-āt'), *v.t.* پالوتن (به‌ کوڵاندن)
-**lixivation** (*n.*).
lizard (liz'ērd), *n.* مارینکه‌: شه‌مه‌گه‌رد: قوړی.
llama (lä'mə), *n.* لامه: گیاندارینکی ئەمریکای باشوور له‌ توخمی
خوشره‌ به‌ لاه‌ جووگه‌ره‌ و کۆباره‌ی نێ‌یه‌ بۆ بارکێشان به‌کار‌دیت و گوشت و
شیره‌که‌یشی ده‌خوړیت.
lo (lō), *interj.* سه‌مه‌رکه‌: تهماشاکه‌ (~ and behold!).
loach (lōch), *n.* ماسی‌یه‌کی ناو په‌واره
load (lōd), *n.* (۱) بار: بارگه‌: کۆل
(۲) په‌وانه یا سه‌نگینکی تایبه‌تی: (a ~ of wood)
(۳) (a) بارینکی قورس
(ب) بارینکی قورس به‌ مینشکه‌وه یا به‌ کۆله‌وه: نه‌رک
(That's a ~ off my mind.)
(۴) داگرته‌وه (چه‌کی ناگرین)
(۵) [Colloq.] زۆر: فره‌: ئیجگار زۆر. (She has ~s of friends.)
(۶) نه‌وکی ماموستا (~ a heavy teaching)
(۷) ته‌ووژی کاره‌با
(۱) پرکردن: ناخین: (They ~ed the sacks with wheat.) *v.t.*
(۲) بارکردن: بارینان: خسته‌سه‌ر
(They ~ed the boxes on the truck.)
(۳) باری قورس بینان: پساندن: نه‌رکی زۆر خسته‌سه‌رشان.
(۴) زۆر پیدان (They ~ed him with honors.)
(۵) داگرته‌وه (چه‌کی ناگرین): گولله‌ تیخستن: فیه‌شه‌ک تیخستن:
(to ~ a gun)
(۶) فیلم خسته‌سه‌ر کامیراه: (to ~ a camera)
(۷) نا‌پوخته‌کردن: روونکردنه‌وه: (They ~ed the wine.)

- (۸) پرسیارکردن به‌ جوړیک که نه‌و ده‌لامه‌ی مه‌به‌سته‌ بیدریتنه‌وه.
(۱) گولله‌ تیخستن: داگرته‌وه: (۲) داگرته‌وه: ته‌قه‌مه‌نی تیخزان.
loaded (lōd'id), *adj.* (۱) بارگراو: باری پیوه‌یه.
(۲) داگرته‌وه: پر گولله‌: پێ. (Slang), سه‌رخۆش.
(۴) [Slang], ده‌وله‌مه‌ند: پاره‌دار.
(۱) گولته‌: خه‌پله‌: له‌واشه‌ نان: (a ~ of bread).
(۲) کێکینکی گه‌ره.
(۳) ته‌به‌قێک خواره‌مه‌نی: (a salmon ~).
(۴) کهلله‌ شه‌مه‌ر.
loaf (lōf), *v.t.* (۱) سه‌وانه‌وه: ئیش نه‌کردن: خۆسته‌نه‌وه: جاده‌په‌نوان.
(۲) کات به‌فه‌یژدان له‌سەر ئیش: خۆ خه‌ریک کردن له‌سەر کار.
v.t. (~ away), کات گوشتن: کات به‌فه‌یژدان: سه‌وانه‌وه.
loafer (lōf'ēr), *n.* (۱) کەسێکی بێ ئیش و کار: کەسێکی کارنەگەر.
(۲) پینا‌وێنه‌ که نه‌هه‌ل ده‌چێ.
loam (lōm), *n.* (۱) خاکێ له‌ خۆل و له‌و لێته‌و زینده‌ ماده‌ی پینکه‌اتوو.
(۲) قوړی شیارو (بۆ خشتکاری).
v.t. خشت نه‌رووستکردن به‌م قوړه‌: درز پرکردنه‌وه به‌م قوړه‌.
loan (lōn), *n.* (۱) قه‌رز (به‌تایبه‌تی که سوودی له‌سەر بدرئ):
(to get a ~ ; to take out a ~ ; to give a ~)
(۲) خواسته‌مه‌نی ده‌سته‌وا.
(۳) قه‌رزپێدان: نه‌سته‌گه‌یژایی: پیدان به‌ نه‌مانه‌ت.
v.t. & v.i. (۱) به‌ نه‌مانه‌ت پیدان.
(۲) به‌ قه‌رز پیدان: قه‌رزپێدان به‌ قازانج.
loan shark, [Colloq.], سه‌وخۆز: زۆر سه‌و خۆر (به‌تایبه‌تی
هی قه‌مه‌غه‌).
loan word, رووشه‌ی خواستراو (له‌ زمانیکی ترمه‌وه و کراو به‌ هی خۆ):
(وه‌که‌ نه‌م رووشانه‌ له‌ فهره‌نسی و نه‌مانه‌تی‌یه‌وه):
encore, kindergarten, hors d'oeuvre
loath (lōth), *adj.* نابەد: (They were ~ to depart.)
loathe (lōth), *v.t.* زۆر پێ ئه‌بۆن: بێ‌زیلنه‌اتنه‌وه: حه‌ز له‌ چاره‌ نه‌کردن.
loathful (lōth'fəl), *adj.* [Rare], = loathsome.
loathing (lōth'ing), *n.* زۆر پێ ئه‌بۆن: زۆر قه‌یژنه‌اتنه‌وه.
loathsome (lōth'səm), *adj.* بۆگه‌ن: پيس: شایسته‌ی پێ ئه‌بۆن و
قه‌یژنه‌اتنه‌وه‌یه‌: (a ~ person, act, etc.)
loaves (lōvz), *n. plural of loaf*.
lob (lob), *n.* (۱) [Dial.], کەسێکی زلی حۆلی سست.
(۲) تۆپی لێدانیک که ده‌چێ به‌ هه‌واداو له‌ پشته‌وه‌ی یاریگای به‌رامه‌به‌ردا
ده‌گه‌رسیتنه‌وه (یاری ته‌نس).
v.t. لێدانی تۆپی ته‌نس به‌م جۆره‌.
v.t. (~ along), (۱) به‌ سستی و نا‌قوڵایی جووڵانه‌وه.
(۲) لێدانی تۆپی ته‌نس به‌ هه‌وادا.
lobar (lō'bēr), *adj.* (~ pneumonia), په‌رمه‌یی (وه‌که‌ هی سه‌یه‌کان):
lobby (lob'i), *n.* (۱) سالۆنی چاوه‌پێ کردن و هه‌وانه‌وه (نوێتیل),
فه‌رمانه‌که‌: (۲) سالۆنیک گه‌وره‌یه‌ له‌ ته‌نیشته‌ هۆلی په‌رمه‌مانی ناوچه‌وه
(کراوه‌مه‌وه بۆ خه‌مک). (۳) ده‌سته‌ی پروپاگه‌نده‌گه‌ران له‌لای په‌رمه‌مان
(بۆ سه‌رخستن یا ژێرخستنی مه‌سه‌له‌یه‌ک): (the tobacco ~).
v.t. & v.i. پروپاگه‌نده‌ کردن له‌لای په‌رمه‌مان و نه‌دانه‌کاتی (بۆ سه‌رخستن یا
ژێرخستنی مه‌سه‌له‌یه‌ک): (to ~ for a cause).
lobbyist (lob'i-ist), *n.* پروپاگه‌نده‌گه‌ر لای په‌رمه‌مان (بۆ ده‌نگدان
له‌سەر مه‌سه‌له‌یه‌ک و سه‌رخستنی).
lobe (lōb), *n.* (۱) نه‌رمه‌ گوشته‌ی گوێ.
(۲) په‌ره (دل, سی, جگر, مێشک): لۆ: خانه‌:
(the ~ of the brain, lung, or liver)
(۳) خانه‌ی گه‌لا
lobectomy (lō-bek'tō-mi), *n.* لێک‌دانه‌وه‌ی په‌رمه‌یکه‌ی سی, جگر.

loblolly

loblolly (lob'lol'i), *n.*

lobo (lō'bō), *n.*

lobotomy (lō-bot'ə-mi), *n.*

lobster (lob'stēr), *n.*

lobule (lob'ul), *n.*

-lobular (*adj.*).

local (lō'kəl), *adj.*

(*a ~ train*)

n.

local color,

locale (lō-kal', lō-kāl'), *n.*

local government,

localism (lō-k'l-iz'm), *n.*

locality (lō-kal'ə-ti), *n.*

localize (lō'k'l-iz'), *v.t.*

(*to ~ a dialect*)

v.t.

locally (lō'k'l-i), *adv.*

(*The tornado did much damage ~ .*)

You can't find any good honey ~ .

locate (lō'kāl, lō-kāt'), *v.t.*

(*His offices are ~d on the third floor.*)

(*He ~d the seat of the trouble.*)

(*L ~ Istanbul for me on this map.*)

v.t. [Colloq.]

location (lō-kā'shən), *n.*

locative (lok'ə-tiv), *adj.*

n.

loc. cit., [*L.*],

loch (lok, lokh), *n.* [*Scot.*],

lock (lok), *n.*

میشک هتد به نمشته‌کاری.

(۱) [Obs.] شوریای خست

(۲) [Colloq.] کسبکی زلجوی کس.

(۳) [Colloq.] جالینگی قوپاری.

جوزده گورگینگی گه‌وره‌یه.

لابردنی همدی پهری میشک به

نمشته‌کاری (که ده‌بینه هزی هست نه‌مانی نه‌خوشه‌که).

کوله‌ی دهریا

لؤ بچکوله! لؤ! یه‌ره چکوله (میشک، سی، جگس).

(۱) تایه‌تی به شوینیک یا ناوچه‌یه.

(۲) ناوخو! ناوخو! (به‌تایه‌تی به‌کیتی کریکاران).

(۳) تەسک: (~ outlook)

(۴) تایه‌تی به نه‌دامینگی له‌ش نه‌ک هه‌مووی: (~ anesthesia)

(۵) ناوخو! (نمشته‌ده‌فر. پاس!) له‌گه‌لێک شوین ده‌وستیت! هی ناوشار:

(۱) شه‌مه‌نده‌فر یا پاسی ناوخو (که له‌گه‌لێک شوین ده‌وستیت).

(۲) قی ریکراوێک (به‌تایه‌تی به‌کیتی کریکاران).

(۳) کسبکی خوجینیی.

خوونه‌ریو تایه‌خوی ناوچه‌یه‌ک (که نووسه‌ریک له‌چرک

یا شاه‌نامه‌یه‌کدا پاسی ده‌کات بۆ نزیک کردنه‌وی له‌خوینده‌وان).

(۱) شوین! حن! (به‌تایه‌تی جینگه‌ی

پوودانیک) (۲) شوین یا ده‌وربه‌ری چیرۆکیک (ویژه).

هه‌رمانه‌روایی ناوخو

(۱) خو نه‌ریتی ناوچه‌یی

(۲) روشه یا ووتیه‌کی تایه‌تی به ناوچه‌یه‌ک

(۳) حه‌ر له ناوچه‌یه‌کی تایه‌تی کردن! به‌سترانه به ناوچه‌یه‌که‌وه.

(۴) ه‌روا ته‌سکی! میشک ته‌سکی و له‌چاوی ناوچه‌یه‌کی ته‌سکه‌وه شت بینن.

شوین! ناوچه‌یه‌که‌وه.

(۱) تایه‌تی کردن به شوینیک.

(۲) له ناوچه‌یه‌کدا ه‌یشته‌وه‌و پئی پهره‌مه‌ندن ئی گرتن

(۳) سه‌رچاوه‌ دۆزینه‌وه! گه‌رانه‌وه بۆ شوینی لێوه‌ه‌لقوونی یا په‌یدا‌بوونی:

له‌یه‌ک شویندا جینگه‌یوون.

له‌شوینیکی تایه‌تیدا! له‌ناوخو!

له‌ناوچه‌یه‌دا! (The tornado did much damage ~ .)

شوین دیاری کردن.

(۲) که‌وته شوینیکه‌وه! له‌شوینیکدا بوون:

(۱) جن دیاری کردن! شوین دیاری کران.

(۲) شوین! جن! هه‌وارگه.

(۳) شوین یا ناوچه‌یه‌کی دیاریکران بۆ مه‌به‌ستینگی تایه‌تی.

(۴) شوینیکه‌وه ده‌ره‌وی ستۆدیۆ که‌ فیلمی تیدا ده‌گیرن.

(۱) تایه‌تی به‌باری ناوی شوین ده‌ریب (پێژمان).

(۲) تایه‌تی به‌باری ناوی شوین پێشانده‌ر (پێژمان).

(۳) ناوینکه‌که‌ له‌هه‌ر باره‌دا بئ.

له‌هه‌مان شوینی ناوبراودا (په‌راوین).

ده‌ریاچه

(۱) قفل (۲) داخستن! قفلان.

locoweed

(۲) به‌شینگی داخراوی جوکه‌ ناوینکه‌ به‌له‌می تیدا به‌رزو نزم ده‌کرتنه‌وه به‌مۆی ده‌رگای بۆکه‌وه.

(۴) چه‌خماخینکه‌ ته‌نگی کۆنی پئ ناگر ده‌درا.

(۵) ده‌ست له‌یه‌ک گیربوون (نۆزانیازی) گرتن! به‌یه‌کداچوون (ده‌ست و لاق

(۱) قفلان! ده‌رگا. جانتا. سنووق! داخستن.

(۲) به‌ندکردن! راگرتن! قه‌تیس کردن: (*He was ~ed in the closet.*)

(۳) به‌یه‌کداکردن (قۆل!) له‌یه‌ک هه‌لکیشان: (*We ~ed arms.*)

(۴) به‌توند باوه‌ش پێداکردن.

(۵) کلپله‌بوون! گیرخواردن له‌ناو یه‌کترا: (*The gears are ~ed.*)

(۶) ده‌رگای بۆک داان له‌جوکه‌ ناوینکا

(۷) هینان و بردنی به‌له‌م به‌جوکه‌ ناوینکا به‌مۆی ده‌رگا یا به‌ستی بۆکه‌وه

(۱) قفلان! داخراو: (۲) له‌یه‌ک گیربوون! به‌یه‌کداچوون!

چوون به‌ناو یه‌کترا! بوون به‌یه‌ک! جوت بوون! له‌یه‌کدا.

(۲) چوونه‌کلپله! کلپله‌بوون (ده‌م): (*His jaws ~ed.*)

(۴) گیرخواردن و نه‌جوولان (گنیری مه‌کینه)

هه‌لگرتن له‌ده‌فر یا سنووقینگی قفل لێدراودا.

شاخ له‌شاخ گیرکردن (شه‌ره‌قۆچی به‌ران و خرت).

ده‌رگای ژوور له‌سه‌ر داخستن و پئی هاتنه‌ژووره‌وه نه‌دان.

(۱) ده‌رگا له‌سه‌ر داخستن و پئی هاتنه‌ژووره‌وه نه‌دان.

(۲) ده‌رگای کارخانه داخستن و پئی کریکار نه‌دان به‌چوونه‌ژووره‌وه

بۆ سه‌پاندنی مه‌رجی خاوه‌ن کاره‌که‌ به‌سه‌ریاندن!

(۱) قفل لێدان (ده‌رگای مال)! داخستن به‌قفل

(۲) هه‌لگرتن له‌ده‌فرینگی قفل لێدراودا. (۳) خستنه‌به‌ندیکانه‌وه! به‌ندکردن

له‌ده‌فرینگی قفل لێدراودا! هه‌لگیراوه

(۱) کاکۆل! پرچی لوول! تیتک! نه‌گریجه

(۲) [Poetic] (pl.), پرچ: قۆی سه‌ر! قۆ: (۳) تۆپه‌له‌خوری یا لۆکه

(۱) قفل لێدەر

(۲) دۆلب (به‌تایه‌تی له‌ژووری خۆگۆپیندی وه‌زشکاردا بۆ تیخستنی شتی

به‌نرخ و قفل لێدان!) چه‌که‌ج. (۳) دۆلابی خواردن (له‌که‌شتیدا).

ژووری خۆگۆپینی وه‌زشکار (که‌چه‌م دۆلابینگی تیدابه

بۆ جل و شتی به‌نرخ تیدادانان و قفلانی).

قوتویه‌کی بچکوله‌ی جوانه‌ تۆپه‌له‌ قۆ. وینه. یا

شتی تری تئ ده‌خوێ و به‌زه‌نج ده‌کرتی به‌مدا.

کلپله‌بوونی ده‌م (ده‌ره‌کۆبان).

قفلی: قفل و کلپل دروستکه‌ر.

(۱) داخستن! قفلان! داخراو.

(۲) خراوه‌ به‌ندیکانه‌وه! به‌ندکران. (۳) به‌ندیکانه.

(۱) loco disease (۲) loco weed

(۱) ده‌رمانخواردن کردن به‌پوه‌کی شیتی. (۲) [Slang] شیت کردن

شیت! میشک تینکچو.

پێشگریکه‌ به‌مانای! له‌جینگه‌یه‌که‌وه بۆ جینگه‌یه‌کی

شیتی ناژوله‌و نه‌سپ: نه‌خوشی‌یه‌کی شیتی‌یه‌ تورشی

ناژوله‌و نه‌سپ ده‌بن به‌مۆی خواردنی "پوه‌کی شیتی" یه‌وه.

locoism (lō'kə-iz'm), *n.* ~ loco disease.

بزان له‌جینگه‌یه‌که‌وه بۆ

جینگه‌یه‌کی تر: (*Walking is a form of a ~.*)

(۱) تایه‌تی به‌بزان له

جینگه‌یه‌که‌وه بۆ جینگه‌یه‌کی تر. (۲) بۆک

(۲) تایه‌تی به‌مه‌کینه‌ی بۆک یا خۆبۆین.

مه‌کینه‌ی خۆبۆین (به‌تایه‌تی هی شه‌مه‌نده‌فر! مه‌کینه‌ی بۆک

خۆبۆین (مرۆ! مه‌کینه)

هی بزان.

پوه‌کی شیتی! پوه‌ه‌کینه‌ ناژوله‌و

- (۲) بالکۆن يا سەكۆن (رەك لە كلىسمەيدا): (*a choir*).
- (۴) گايەن؛ ئورۇنچىكەيىكى بىنمىچى تەويەلە بۆ كاۋ گزە.
- (۵) (۱) كۆلانە كۆتەر. (ب) كۆتۈرى ئاۋ كۆلانەيىكى ۋەھا.
- (۶) (۱) خواركردنەۋى سەرى گۆرۈزى يارى "گۆلف" (بۇ لىدانى تۈپەكە بە ھەۋادا).
- (۱) لىدانى تۈپى يارى "گۆلف" بە ھەۋادا.
- (۱) دانان يا ھەلگرتن لە ئورۇنچىكەيى بىنمىچا.
- (۲) (۱) لىدانى تۈپى يارى "گۆلف" بە ھەۋادا.
- (ب) لاركردنەۋى دەمى گۆرۈزى يارى "گۆلف" بۇ لىدانى تۈپ بە ھەۋادا.
- (۱) بەرۈ (لووتكە)؛ بلند؛ زۆر بەرۈ.
- (۲) بەرۈ ئاياب؛ بلند (پە، شىۋان)؛ بەشكۆ.
- (۳) لووت بەرۈ؛ لەخۇبايى؛ كەشخەچى: (*in a ~ manner*).
- loftily (*adv.*); loftiness (*n.*).
- log (lôg, log), *n.*
- (۱) (۱) بىرەدار؛ لىقەدار؛ كۆتەردار؛ مورەدار؛ دارى سووتان. (ب) دارو دەستەك؛ دارى خانوسازى.
- (۲) پىۋانەي خىرايى كەشتى.
- (۳) تۇمارنامەي پۇژانەي كەشتى (دەربارەي خىرايى و جىگە و پودان).
- (۴) (۱) تۇمارنامەي كارى پۇژانەي فېۋكە يا مەكىنەكەي.
- (ب) تۇمارنامەي كاتى فېرېن و شارەزايى فېۋكەوان.
- (۵) تۇمارنامەي كەشتىك؛ كارنامە.
- له مورەدار يا دارودەستەك درووستكراۋ: (*a ~ cabin*).
- (۱) (۱) دار بېرنەۋ. (ب) دارو درەخت بېرنەۋە گواستەنەۋى بۇ كارخانە.
- (۲) تۇماركردن لە تۇمارنامەي كەشتى يا فېۋكەدا.
- (۳) بېرنى ماۋەيەك بە كەشتى.
- (۴) كار بۇ كردن؛ تۇماركردنى كاتى كاركردن:
- (*He has ~ged 25 years with his company.*)
- v.i.*
- log, logarithm.
- logarithm (lôg'ə-rith'm, log'ə-rith'm), *n.*
- logarithmic (*adj.*); logarithmically (*adv.*).
- logbook (lôg'book, log'book), *n.*
- كەشتى و فېۋكە.
- (۱) داركەر؛ ئەۋەي دارودەخت دەپېرنەۋە؛
- دارو تەختە بېرەۋ. (۲) ئامبىرى باركردنى دارو تەختە دەستەك لەسەر ئۆزى
- (۱) كەسكىنى كەر.
- (۲) شىشكىنى سەر خېرە سەرەكەي گەرم دەكرىت و قېرى پى
- دەتوئىرنەۋە يا شەلى پى گەرم دەكرىت.
- (۳) جېرە كىسەلىكى ئاۋى سەر زى قارۋ رەقە.
- (۴) سىنگىكە لەسەر بەلەمى پراۋە نەمەنگ نەۋ گورىسەي تېۋە دەپېچرىت كە نەمەنگى پراۋكاراۋى پىن پادەكىشرىت.
- at loggerheads (with),
- loggia (loj'gi-a, lô'ja), *n.*
- (۱) پارەۋىكى تاق تاقى سەرگىراۋە بەسەر.
- ھەۋشەيەكى بەر بەرەلادا دەپوانى. (۲) بالکۆن (شانۇ يا سىنەما).
- logging (lôg'ing, log'ing), *n.*
- دارو درەخت بېرنەۋە گواستەنەۋەيان بۇ كارخانە.
- logic (loj'ik), *n.*
- (۱) ئىربىزى؛ زانستى بېركردنەۋە لىكدانەۋەي
- درووست بەجى. (۲) پەرتوۋكى ئىربىزى.
- (۳) بېركردنەۋەي پاست و درووست؛ لىكدانەۋەي پاست:
- (*L ~ shows us a better course.*)
- (۴) شىۋەي بېركردنەۋەي لىكدانەۋە (پاست پى يا ھەنە):
- (*At this point our ~ was at fault.*)
- (۵) بىنچىنەكانى زانستىك يا ھەنەرىك.
- (۶) پەيۋەندى نىۋان ھۆ نەنجام
- (۱) تايەتەي بە ئىربىزى؛ ئىربىزەكەي.
- loft (lôft, loft), *n.*
- (۱) ئورۇنچىكەيى بەرەلەلەيە لىزىر بىنمىچى
- ئورۇنكى بەرۈدا
- (۲) ئورۇنچىكەيى ۋەھا لە ھەمارىك يا ئورۇنكى پېشەسازى گەرەدا.
- locus (lô'kəs), *n.*
- (۱) جى؛ شۆين؛ جىگە.
- (۲) بو؛ نەندازە؛ ھىل؛ جى (نەندازە).
- locust (lô'kəst), *n.*
- (۱) كۆللە
- (۲) مېروۋىكەي دەنگ زەلە لە كۆللە دەچىت.
- (۳) دارخىرنوك؛ خىرنوك. (۴) درەختىكى ئەمەرىكايىيە.
- (۵) دارو تەختەي ئەم درەختە.
- (۱) ۋوتە؛ ۋوشە
- (۲) شىۋەيەكى تايەتەي دىۋان
- locutory (lok'yoo-tôr'i, lok'yoo-tô'ri), *n.*
- ئورۇ دەمەتەن
- (۱) ۋەك لە خەلۋەتگايەكى ئاينىدا.
- lode (lôd), *n.*
- (۱) (۱) دەمارى كانزايى (ب) پارچە كانزاي خاۋ
- (۲) سەرچاۋەي لەن ئەھاتۇرى ئازوۋقە.
- (۱) بەردى ئاسنىكىش.
- (۲) پاكىشەر
- lodge (loj), *n.*
- (۱) كۆختەي دور لە ئاۋەدانى؛ كۆختە؛ خانوۋ:
- (*a skiing ~*)
- (۲) كۆختەي بەردەست؛ كۆختەي پاسەۋان.
- (۳) ئوتىل؛ خان
- (۴) (۱) دەمارى ھىندى ئەمەرىكايى. (ب) كۆمەلىكى دەۋارنىشىنى ۋەھا
- (۵) (۱) لىق ھەندى رىنكراۋ. (ب) شۆينى كۆبۈنەۋەي لىكىنى ۋەھا.
- (ج) كۆپى لىكىنى ۋەھا
- (۶) لانا ۋەك ھى گۆر ھەلەكەنە).
- (۱) ھەۋ نەنەۋەي سەردەمى؛ جىنى ئوستى پىدانى سەردەمى؛ جىكردنەۋە. *v.i.*
- (۲) زور پىدان بە كرئ
- (۳) دامەزاندەر؛ جىكردنەۋە لانا پىدان؛ دانان
- (*to ~ children with relatives*)
- (۴) دانان خىستەناۋ بە ئەمانەت
- (۵) پىكاردن؛ تيا چەسپاندن؛ پىۋەنان (گولە، تىر)؛ تيا گىرساندنەۋە:
- (*He ~d a bullet in the deer's back.*)
- (۶) شكات كردن؛ دان بە دادگا - (*to ~ a complaint*).
- (۷) دەسەلات پىدان
- (۸) ھىسى؛ دانەۋىلەي نەدورراۋە
- v.i.*
- (۱) تىدا؛ تيان بۇ سەردەمىك؛ نىشتەنى بوۋن بۇ ماۋەيەك:
- (*They ~d in the same house for a while.*)
- (۲) بە كرئ گرتن (بەتايەتەي ئورۇنك لە مانى كەسكىدا).
- (۳) جۈۋەناۋ بۇ ھەۋانەۋە؛ كرىن بە لاناى سەردەمى
- (۴) تىدا چەسپان؛ جىگىرېۋون؛ جىنى خۇ گرتن؛ تىدا گىرساندەۋە:
- (*The bullet ~d in his leg.*)
- lodger (loj'êr), *n.*
- كرنجى زورى مالىك
- (*The widow makes a living by taking in ~s.*)
- lodging (loj'ing), *n.*
- (۱) مال با لاناى سەردەمى؛ نىشىنگەي سەردەمى.
- (۲) جىنى ئوستن؛ جىنى ھەۋانەۋە.
- (۳) (۱) ئورۇنك يا چەند ئورۇنكى بە كرئ گىراۋ لە مانىكدا؛ زورى كرئ گرتە.
- (۴) ھەۋ نەنەۋە؛ لانا پىدان؛ جىكردنەۋە.
- lodging house,
- lodgment (loj'mənt), *n.* Also lodgement,
- (۱) جىكردنەۋە؛
- لانا با نىشىنگەي سەردەمى پەيداكرن.
- (۲) لانا نىشىنگە؛ مال با جىنى ھەۋانەۋەي سەردەمى
- (۳) كۆمەلەۋون؛ كەنەكەۋون و پىگرتن
- (۴) ساۋحەي گىراۋى خاكى دوژمن لە جەنگدا؛ بىنكەيەكى سوپايىيە لەناۋ خاكى دوژمندا
- loft (lôft, loft), *n.*
- (۱) ئورۇنچىكەيى بەرەلەلەيە لىزىر بىنمىچى
- ئورۇنكى بەرۈدا
- (۲) ئورۇنچىكەيى ۋەھا لە ھەمارىك يا ئورۇنكى پېشەسازى گەرەدا.

logician

- (۲) به چن دروست پسهندا دهچن به ميشکدا پئی تن دهچن.
-logicality (n.); logically (adv.).
logician (lō-jish'an), n. ژیربیژ زانی ژیربیژی.
logion (log'i-on), n. (pl. logia), گوشتاری عیسا
logistic (lə-jis'tik), adj. [Rare], تایبته به ژمیره ژماره زان
n. [Rare], ژمیره زانستی ژماره
logistic (lə-jis'tik), adj. تایبته به logistics
logistics (lə-jis'tiks), n. pl. (۱) کرین و ناماده کردن و گواستنوه و
 سهره و کاری کردن و زووقه له مشکرو دهنگای تری میری.
 (۲) نخشه دانان و شیوهی جینه جینکردنی کارنک
logo (lōg'ə, log'ə), n. = logotype.
logo- (lōg'ə, log'ə), پینشگرنگه به مانای: وشه و وته: دروان
logogram (lōg'ə-gram', log'ə-gram'), n. نیشانهی وشه یکه
 (که به تیپ یا نیشانه دهرده پیریت رهک "S" نیشانه یه بؤ "دولار")
logograph (lōg'ə-graf', log'ə-graf'), n. = logogram.
logomachy (lō-gom'ə-ki), n. (۱) ناکوکی یا مشت و مپ دهریاری
 وشه (۲) یاری وشه گفین به پاشو پینشختنی تیپکائی
won-now; made-dame
Logos (log'os, lō'gos), n. (۱) توانای بیرگردنوه و لیکدانوه
 (فلسفه ی یونانی). (۲) عیسا: بیرویاوه و لیکدانوه ی عیسا.
logotype (lōg'ə-tīp', log'ə-tīp'), n. (۱) چهند تیپکی بیکه
 چاپکرو (۲) نیشانه یا دروشمی کومانیایه یا چاپه منی یکه
logroil (lōg'rōl', log'rōl'), v.t. & v.i. چاکه ی بکتر دانوه ی
 نه اندامانی پهره مان به دهنگدان بؤ گه لای یاسای یکه تر
logrolling (lōg'rōl'īn, log'rōl'īn), n. (۱) هره وه من کردنی
 درواسن بؤ پاک کردنوه ی زموی یکه له دارو درمخت و کز کردنوه و کومنه
 کردن دیارمه که بؤ سوورتانندی
 (۲) (۱) دهستیاو یارمته ی بکتر دان: چاکه له گه ی بکتر کردن
 (ب) یارمته ی بکتر دانی نه اندامانی پهره مان به دهنگدان بؤ گه لای یاسای
 یکه تر
logwood (lōg'wood', log'wood'), n. (۱) درمختیکی
 نه مرکابی قه سوریه بویه یی درمده منتری
 (۲) دارو تخته ی قاوی و سورکاری نم درمخته
 (۳) بویه دهرمنزرو له درمخته
logi (lōg'i, log'i), adj. سست: خاو: لهش قورس (به مزی زور
 خوارده وه)
-logy (lə-ji), پاشگرنگه به مانای: (۱) شیوه یکه تایبته یاس لیکردن یا
 دیوان (eulogy)
 (۲) زانست: زانیاری: (geology, biology)
loin (loin), n. (۱) (pl) قهرغه: لاسه روی قهرغه: کله که: ناوقه
 (۲) گوشتی لاسه روی قهرغه ی نژیک پشتی گاو مانگاو مهر و بزن
 (۳) (pl) سمت و بهرموسلدا: پینش و پاشه: نم بهشی لهش
 که دهرین کورت دایده پوشتیت. (ب) نه اندامی زاوئی
gird up one's loins, خو ناماده کردن بؤ کارنک یا نه رکیکی گران
 خو گورج کردنوه
sprung from the loins of, وهچی فلان کسه: مندالی فلان کسه:
 له فلان کس بووه
loincloth (loin'klōth', loin'kloth'), n. پشته مال
 په پویه یکه رهک پشته ماله پینش و پاشلی پن دایه پوشری له همدی وولاتی
 گهرمدا له بهر دهکری
loiter (loi'tēr), v.i. (۱) سپارنوه: هانت و جوون یا وهستان له بهر دم
 شونینکدا له بهر بیکاری (۲) خو خست به قنگدا: خاوه خاوه کردن: کات کوشتن
v.i. کات کوشتن: کات به فیردان
-loiterer (n.); loiteringly (adv.).
loll (lol), v.i. (۱) شان دادان: پاکشان: پال لیدانه: ره تمعی کردن

longevity

- (۲) شویرونوه به شلو و شیواوی: داکوتن
v.i. شویرونوه به شلو و شیواوی
lollipop, lollypop (lɒl'i-pop), n. نوقله مره
 (پیشی دهوتری: "sucker")
lone (lōn), adj. (۱) ته نیا: گوشه گیر: بن کس
 (۲) چول: چه په: دابراو: (۳) په بن: زوگرتی: بیوه زن: بیوه پیاو
loneliness (lɒn'li-nis), n. هستی ته نهای: هست به ته نیایی کردن:
 ته نهای:
lonely (lōn'li), adj. (۱) ته نیا: ته نیا: (a ~ traveller)
 (۲) بن کس: خه مپار: ته نیا: هست به ته نیایی کس: (a ~ man)
 (۳) چول: چه په: دوره دهست: دور له ناودانی:
 (a ~ house, mountain village, etc.)
 (۴) هستی ته نهای و بن کس و خه مپاری پن ده:
 (the loneliest night of the week)
loner (lɒn'ēr), n. [Colloq.], گوشه گیر: کسکی هن به ته نهای کس و
 هن به تیکه لای خنک نهکس
lonesome (lɒn'səm), adj. (۱) هست به ته نیایی کس:
 ته نیا و بن کس و خه مپار. (۲) هستی ته نیایی پن دم: (a ~ trip)
 (۳) چه په: دوره دهست: ته نیا: په نا. (۴) چول: (a ~ valley)
 (۵) ته نیا: تاه: (a ~ pine)
long (lɒŋ), adj. (۱) درژ: (۲) له سهره بؤ نهو سر: هی درژایی
 (۳) هی درژایی یکه تایبته: نه ونده (درژایی)
 (The parade was a mile ~.)
 (۴) درژ: (لیسته)
 (۵) (۱) دور و درژ: زور خایه
 (ب) وشک و ناخوش و دور و درژ
 (۶) فراوان: گشتگر (He took a ~ view of the matter.)
 (۷) گوره: ژل (He's taking a ~ chance.)
 (۸) (a ~ of; ~ on) زور: فره (He was ~ on excuses.)
 (۹) نه لگرتی زور بهش به نیازی نرخ بهر زیرونوه و فروشتی (پاره بزی)
 (۱۰) زور خایه له ووتندا (دهنگساری). (۱۱) هنز له سر (برگه)
adv. (۱) بؤ ماوه یکه زور: بؤ ماوه یکه دور و درژ: دمیک
 (۲) به درژایی (کات): (He lay awake all night ~.)
 (۳) زور زووتر یا درنگر له کاتکی تایبته: دمیک له پیش یا
 له پاش کاتکی تایبته یه وه: (It happened ~ ago.)
n. (۱) گریار (پاره بزی). (۲) تیپ یا برگه ی درژ (دهنگساری).
as (or so) long as, (۱) هه تا که: هه تا
 (۲) مادهم: له بهر نه وه
 (۳) نه گره: به بهر چنک
before long, بهم زووانه: زوری تری پن ناچن
in the long run, له نه چامدا: له کوتاییدا: له هره دواپیدا:
 (In the long run your hard work will pay off.)
the long and the short of, به کورتی: کورتی مه سه له که
long (lɒŋ), v.i. به تاسه وه بوون: به پهر و شه و بوون: ناوات بؤ خواستن:
 بیرگردن و زور هن به بین کردن:
 (We ~ to go home.; I ~ for you.)
longanimity (lɒŋ'gə-nim'ə-ti), n. خو پارتن له بهر نازارو
 ناخوشیدا: ه لگرن: دهر بردن: نارام گرتن
long-distance (lɒŋ'dis'təns), adj. دورا: بؤ چن یکه دور:
 (~ telephone calls; ~ running)
long division, بهش کردن دور و درژ (ژمیره)
long dozen, سیانزه: دهره نیک به سلوه وه
long-drawn (lɒŋ'drɒn'), adj. درژ و کش: درژ خایه
longevity (lon-jev'ə-ti), n. (۱) ته من: درژ: ته منی درژ
 (۲) زور مانوه له سر کارنک. یا پیشه یکه یا کاری دهستی یکه

longevous

- سەرگەرمەیی لە کاردا: پلە بەرزى لە کاردا
longevous (lon-jē'vas), *adj.* [Rare], تەمەن درىژ: تەمەن گەرمە
long-faced (lōŋ'fāst'), *adj.* مۆژا: مەرومۆژ: پووتەرش
 دەم و چاو داگەوتوو
longhand (lōŋ'hand'), *n.* نووسینی ئاساسی: بە پىنچەوانەى
 كورتە نووسىيمە: تەواونووسى
long-horn (lōŋ'horn'), *n.* گا و مانگای شاخ درىژ: گە جاران لە
 خواوى پۆژاوى نەمەريکا زۆر بوو.
 (پيشى دەووتري "Texas longhorn")
longi- (lon'ji), پيشگرتنە سەمانى درىژ
longicorn (lon'ji-korn'), *adj.* تايبەتى بە جاسەرى شاخ درىژ
n. قانچەى شاخ درىژ
longing (lōŋ'ing), *n.* تاس: پەرش: ئاوات خواست: حەزنىكى زۆر
adj. بە پەرش: بە تاس: ئاواتەخواز (to look with ~ eyes)
longish (lōŋ'ish), *adj.* درىژكۆلە: نەخنى درىژ
longitude (lon'jə-tōd'), *n.* هيلى درىژى جوگرافيا
longitudinal (lon'jə-tōd'di-n'l, lon'jə-tū'di-n'l), *adj.* (١) لە درىژدا: تايبەتى بە درىژى (٢) لە بارى درىژى
 (٣) تايبەتى بە هيلى درىژى (جوگرافيا)
long jump, بازە درىژ
long-lived (lōŋ'livd'), *adj.* (١) زۆر دەژى: تەمەن درىژ
 (٢) هەر نابريته: درىژەكيش (a ~ rumor)
long-range (lōŋ'rāŋ'), *adj.* (١) دورەمەودا: دورەبەكر (تەنگ)
 زۆرەبەكر (~ guns)
 (٢) دور: دووژ: تايبەتى بە دووژنىكى دور (~ plans)
longshore (lōŋ'shōr', lōŋ'shōr'), *adj. & adv.* هى سەر كەنار
 دەريا: هى نەندە
longshoreman (lōŋ'shōr-mən), *n.* كرنكارى نەندە: باركەرو
 بارداگرى كەشتى
long shot, [Colloq.] (١) گرەوىكە كە هىچ لەوانە نەبە بريته: (٢) ديمەنىكى لە دورەمەو گراوى فيلميك
 مەلەمەتەيكە كە سوانە نەبە بريته: (٢) ديمەنىكى لە دورەمەو گراوى فيلميك
 ئىجگار زۆر: تە پادەمەكى زۆر: بە پادەمەكى زۆر
 by a long shot, بە هىچ جۆرى: هىچ لەوانە نەبە: هىچ
 not by a long shot, [Colloq.] قەت
long-sighted (lōŋ'sit'id), *adj.* = farsighted.
long-spur (lōŋ'spūr'), *n.* چەند جۆرە باندەمەكى بچووكى چنگ
 درىژن لە توخمى چۆلەكەن
long-standing (lōŋ'stan'din), *adj.* دەمىگە مەبە: واىبە: يا
 بەردەوامە: كۆن (a ~ practice, policy, etc.)
long-suffering (lōŋ'suf'ēr-in), *adj.* خۆگەر بۆ ماوەمەكى زۆر
 لەبەر ناخۆشى و چەوسانەودا
n. دەمىگە مەبە: واىبە: يا
long suit, (١) دەستىكە كە لە هەموو دەستەكاشى تر زياتر كارتى تىدايە
 (يارى كاغەز يا قوما: (٢) بەهەريەكە كە گەورەترین سەرمایەى كەسێكە
 كارێكە يا شتىكە كە كەسێك زۆر شارەزایى تىدا هەبێ.
 تەمى ئىنگىلىزى: كە سەرتىبە: ٢٤٠٠ پاوەند)
long ton,
long-ways (lōŋ'wāz'), *adv.* = lengthwise.
long-winded (lōŋ'win'did), *adj.* (١) ماندوونابى: هەمەسە درىژ
 (٢) درىژدا: زۆر: زۆر: (ب) درىژ و وشك (ووتان)
longwise (lōŋ'wiz'), *adv.* = lengthwise.
loo (lō), *n.* (١) جۆرە قومارىكە: (٢) پارەى گرەو لەسەر كراوى قوما.
looby (lō'bi), *n.* كەسێكى خۆنى ناكارەمە
look (look), *v.t.* (١) سەیر كردن: تەماشاكردن: روان: نواین
 (٢) سەرنجدان: ئى وردببونە: (٣) بۆ گەران: بەدوادا گەران
 (٤) وادياربون: لەوچوون: وادەركووتن

look-out

- (٥) بەسەردا پوانى: (My windows ~ (out) on the garden.)
 (٦) بەتەمەبون: چاوەمەوان كردن: نۆمىدەواربون
 (He ~ed to hear from her.)
 (١) سەیر كردن: تەماشاكردن: پووتىكردن
 v.t.
 (He couldn't ~ us in the face.)
 (٢) وا نەبەين بە پووخسار: (He ~ed his despair.)
 (٣) لەوگەردن (تەمەن): وادياربون: (She scarcely ~ her years.)
 (١) تەماشا: سەیر كردن: تەماشاكردن: (٢) پووتە: پووتە: شىو.
 n.
 (Colloq.] (pl.) (١) شىو: شىو: هاتنە بەرچاو
 (I don't like the ~s of things.)
 (ب) پووخسار: بەتايبەتى هى جوان: ئىسك سووكى: جوانى
 (She has ~s and youth.)
 (١) سەیركە: تەماشاكە: (٢) وەيا: بە ناگادار بە.
 interj.
 it looks like, وا ديارە: وا دەركەوى: لەو دەچى.
 look after, ناگادارى كردن: چاوەدێرى كردن: سەروكارى كردن
 ناگا ئى بون: بە ديارەمە بون.
 look around, چاوەدێران: چاوەدێرى كردن.
 look at, ئى وردببونە: سەیر كردن: تەماشاكردن.
 look back, يادى كۆن كردنە.
 look daggers, ئى مۆببونە: خىسەلىكردن: زۆر بە توورەيىمەو
 سەیر كردن.
 look down on (or upon), بە سووكى سەیر كردن: بە نزم سەیر كردن:
 بە نزم دانان: بە ناشرين دانان
 look for, (١) بۆ گەران: بەدوادا گەران: مشورخواردن: سوڤاڤ كردن
 چاوەدێرى كردن: (٢) بەتەمەبون: چاوەمەوان بون.
 look forward to, بە پەرشەو چاوەدێرى كردن: بە پەرشەو بەتەمەبون:
 بەتەمەبون بۆ (بەننى كەسێك, كردنى شتىك).
 look in the face, پووتىكردن: بىبى ترس: بەرەو پووتە:
 سەیر كردن: (to look a person in the face)
 look into, ئىنگەلە: بە وردى سەیر كردن
 look on, (١) تەماشاكردن (هەك تەماشاكەركە نەك بەشداربوو):
 لە لاو سەیر كردن: بىبى بەشداربون. (٢) وا دانان: وا سەیر كردن.
 look oneself, پەنگى پووخسار و تەندروستى باش بون: باش نواندن.
 look out, وەيا: ناگا لە خۆ بون: ناگادارىبون.
 look out for, بەتەنگە: هاتن: (look out for somebody)
 look over, ئى وردببونە: پشكىن: بە وردى سەیر كردن.
 look to, (١) ناگادارى كردن: چاوەدێرى كردن.
 (٢) پشت پى بەستن: پەنا بەرەنە.
 (٣) بەتەمەبون: چاوەمەوان كردن: بە پەرشەو چاوەدێرى كردن.
 look up, (١) بۆ گەران (لە فەرەنگ, سەرجاوە, يا پەرتوو كێكا).
 (٢) [Colloq.] بە دوادا گەران: دۆزىمەو سەرنجدان: سەرنجدان:
 (If I come to London, I will look you up.)
 (٣) [Colloq.] بەرەو باشى پووتە: (Business is looking up.)
 look up and down, (١) هەمووشىنىك بۆ گەران.
 (٢) بە وردى سەیر كردن (بۆ مەلسەنگاندن): باش وردببونە: كەسێك
 جلوبەركى (بۆ مەلسەنگاندن).
 look up to, زۆر پزى گرتن: پزىلە: هەك گەرمە: خۆ سەیر كردن:
 (to look up to one's parents, teachers, etc.)
 looker (look'er), *n.* (١) سەیركەر.
 (٢) [Slang] ئىنگى جوان: پياوونى قۆز.
 looker-on (look'er-on'), *n.* تەماشاكەرى پووتە: بىبى
 بەشداربون: تىدا: سەیركەر.
 looking glass, ئاوينە.
 look-out (look'out'), *n.* (١) چاوەدێرى: چاوەدێرى.
 (٢) (١) پووتە: قوولە: چاوەدێرى. (ب) پووتە: سەركەشتى.

- (۳) ئېشىكىچى پاستىرمان، چىشىسى.
(۴) ئېشىكىنى ئوراپۇتۇش ئېرىشى.
(۵) [Colloq.]، مەراق، دەرەست باھا، خەم.
(۱) تەمىن. (۲) تەمىن چىقىش، تەمىن كىرىش، چىقىش.
(۳) ئەر بەشەي سەۋل لىنىيەن دەمەككى، دەمەككىدە.
loom (lōm), n. دەرەست (بەتايىمەتتىكى سامناك) ھاتىنە بەرجاۋا
loom (lōm), v. ھاتىنە بەرجاۋا
(The peak ~ed up before us;
The specter of revolution ~ed ahead.)
n. ھاتىنە بەرجاۋى شىتېك بە ئېلىق سامناكى.
loom (lōm), n. = loon.
loom (lōm), n. بالندەمەكى ئۇرۇگەپى ماسى خۇرى ئاۋچە سارمەكەنە
loom (lōm), n. لە مەۋى دەجەن خۇندەنەكى ۋەك پىگەنە.
loom (lōm), n. (۱) كەسىكى گىزۇ ۋىزۇ سارمەكە كەسىكى كەزۇ
بىن مېشكە كەسىكى شىتۇكە.
(۲) [Archaic]، بەردەستىك يا كەسىكى بىن پەلەۋپە.
(۳) كەسىكى بىن ئىش ۋەكەرى تەمەلى كات كۆز.
loony (lōn'i), adj. [Slang]، شىتۇكە شىت.
n. [Slang]، كەسىكى شىتۇكە.
loop (lōp), n. (۱) قولى. (۲) پىچ (پىگە) پىچىكى تىزىش.
(۳) ئىلقە (نەقىش ۋەنگە).
(۴) تەقلە (لەۋكە) تەقلە لىدان.
(۵) يازنەى كارمەيى خولى كارمەيى.
(۱) قوللەيدان كىرىش بە قولى.
(۲) پىچ پىدان پىچانە بە دەمەدە پىچ پىن خوارىن:
(L~ the wire around the post.)
(۲) قايىم كىرىش بە قولى.
(۴) خولى كارمە تەمەلى كىرىش.
v. ھ. قوللەيدان. (۲) پىچىش ۋەك كىرىش بە كىرىش خوارىنە.
(۳) تەقلەيدان (لەۋكە).
loophole (lōp'hōl), n. (۱) كۆز يا قلىشە دىۋارى سەنگە.
(بۇ سەمىرى دەمەدە لىۋە كىرىش يا تەمەك تەمەندەن).
(۲) ھۆى دەمەزىۋىن پىچى خۇزىنە ۋەك كىرىش ئاخۇش
پىچىۋىمە (بەتايىمەتتىكى بۇ قىل تەمەكە كىرىش باج نەدان):
(tax ~s; a legal ~)
loose (lōs), adj. (۱) بەرەلە ئازاد.
(۲) نەكرەۋە دەمەدە: (~ salt).
(۳) پىش پىش ۋەكە: (~ gravel).
(۴) لەبەردەستىكە: (~ cash).
(۵) لەق شى: (~). (The leg of this table is ~).
(۶) لەشەل لەش: (~ soll). (بۇ دەلەل لەش (جەل ۋەپەگ).
(۷) مەلق ۋە مەلق بەرەلە (قەسە): (~ talk).
(۸) ئاتەۋا ئاتەۋە: (~ translation).
(۹) سەۋك (بەتايىمەتتىكى ئافەت) سەۋ بە دەمەدە خۇپى بەرەلە (پەلقان).
(۱۰) شۇز پەۋان: (~ bowels).
adv. بە بەرەلە، بە فەلقى بە ئاتەۋى.
v. ھ. (۱) بەرەلە كىرىش، ئازاد كىرىش. (۲) شىل كىرىشە (گەزى).
(۳) لەشەل كىرىش شىكەندە.
(۴) خاۋەندە لە تەۋەتەل كەمەندە (پەمەزى).
(۵) سەفرەز كىرىش بە خەلق كىرىش ئازاد كىرىش.
(۶) ھارەشە تەمەندە.
v. ھ. شىل بونەرە خاۋەندە بەرەلە بونە.
break loose, پەت پەچرەندە خۇ پەزگەندە كۆت شىكەندە
بەلەمە بونە بەرەلە بونە.
cut loose, (۱) پەت پەچرەندە بەلەمە بونە بەرەلە بونە.
(۲) دەمەزىۋىن ھەلقە ئازاد بونە.

- (۳) [Colloq.]، پەۋەندە بە بەرەلە ئازاد.
have a screw loose, شىتۇكە شىت.
let loose, بەرەندە بەرەندە بەرەلە كىرىش.
on the loose, (۱) بەرەلە، بەلەمە ئازاد.
(۲) [Colloq.]، سەرسەرى، بەرەلە.
set (or turn) loose, بەرەلە كىرىش، بەرەندە ئازاد كىرىش.
loose ends, دوا بەشى تەۋە نەكرەۋى كەزىك.
loose-jointed (lōs'join'tid), adj. (۱) جومەكە شىل.
(۲) نەمە، جىر، بەكەشەمەن بە ئاسانى پەۋە.
loose-leaf (lōs'lēf), adj. پەمە بەرەلە: (a ~ notebook).
loosen (lōs'n), v. ھ. شىل كىرىشە، پەۋەندە، جەلە بۇ شىل كىرىش.
شىل كىرىش، خاۋەندە.
v. ھ. شىل بونەرە، پەۋەندە، شىل بونە، خاۋەندە.
loose-tongued (lōs'tund'), adj. دەم شىر، غەبەتەكە.
loot (lōt), n. نەپەنى لا نەپە.
v. ھ. & v. ھ. ئالەنى، ئالەن.
v. ھ. & v. ھ. ئالەن كىرىش.
lop (lop), v. ھ. (۱) قەلم كىرىش، باخ بىرەن، لىق پۇپ كىرىش.
(۲) (~ off) بىرەندە، بىرەن، لىرەندە.
(۱) قەلم كىرىش، ھەلقە چىش، (۲) شىتى بىرەندە.
n. شۇزىۋەندە.
lop (lop), v. ھ. شۇزىۋەندە.
v. ھ. شۇزىۋەندە.
adj. شۇزىۋەندە.
lope (lōp), v. ھ. قەلمەزىۋەندە، يازدەندە، نەمە غەزەندە، كۆرگە لۆكە كىرىش.
n. قەلمەزىۋەندە، يازدە، نەمە غەزە، كۆرگە لۆكە.
-loper (n.). كۆزى شۇزى.
lop-eared (lop'êrd'), adj. شۇزىۋەندە.
loppy (lop'i), adj. لاسەنگە، لاسەنگە، لار، خوار، لەنگە.
lop-sided (lop'sīd'id), adj. ئارەكە.
loquacious (lō-kwā'shəs), adj. ئۆزۈز، چەمەباز، ئۆزۈزى.
-loquaciousness (n.). دەمەزىۋە.
loquacity (lō-kwā's-ti), n. ئۆزۈزى، چەمەبازى، دەمەزىۋە.
loquat (lō'kwāt, lō'kwat), n. (۱) دارى يەنگى دوتى.
(۲) يەنگى دوتى.
lord (lōrd), n. (۱) پاشا، مېر، سەۋەر، ئاغا، فەرمەنەر، سەركەزە.
(۲) دەمەزىۋە. (۳) مېر.
(۴) [L-]، (۱) خۇدا، خۇدا: (~ the L-).
(ب) عېسا: (~ Our L-).
(۵) لۆرد: (۱) ئازناۋى پەۋە خانەندەكەنى ئىنگەلە.
(ب) ئازناۋى سەۋەك قەشە ئىنگەلە.
(۶) [L-]، (Pl.)، نەجۋەمەنى لۆردەنى پەلەمانى ئىنگەلە.
v. ھ. فەرمەنەرەۋى كىرىش، فەرمەنەرەۋى بونە، ئۆردەرى ئۆزۈز، ئۆزۈز كىرىش.
lording (lōrd'ing), n. (۱) lordling، لۆرد.
(۲) [Archaic]، ئەى لۆردەكە، ئەى پەۋە گەزەكە.
lordling (lōrd'ing), n. لۆردەكى بىن بايەخ (لە پەۋى سەۋەكە، پەۋە).
لۆردە چەكە.
(۱) پادشايە.
(۲) جۋان، ئاياب، بۇ پادشا شىۋا، بەشەق. (۳) لەخۇبايى، لۆت بەز.
adv. پادشايە، لۆردە.
-lordliness (n.). (۱) پەلە پەيە پادشا يا لۆردە پادشايە.
(۲) دەمەلە پادشا، دەمەلە، فەرمەنەرەۋى.
(۳) ئازناۋى پادشا يا لۆردە (بۇ يەكە كىرىش): (~ his ~; your ~).

Lord's Prayer

Lord's Prayer, نژای خوداومد. نو نژایه که عیسا فیږی دوانزه
قوتا بییه که خوی کرد.

Lord's Supper, = Last Supper.

lore (lôr, lôr), *n.* [Archaic] ۱. فیږکردن؛ فیږیون.

(ب) شتی فیږکراو. ۲. ژانست؛ ژانباری که له پیوری (به تاییه تی هی کومه له خملکیک یا دهریاری باسیکی تاییه تی)

lore (lôr, lôr), *n.* ناوچهی نیوان چاوو بنی دهنوکی بالنده؛

ناوچهی نیوان چاوو کونسلووی مار

lorn (lôrn), *adj.* [Obs.] ۱. ویران بو؛ فوتاو؛ له نارچوو

۲. [Archaic & Poetic] کساسو داماو؛ کولول؛ بن کس؛ تنیا؛ چول.

lorry (lôr'i, lor'i), *n.* لوری.

lose (lôz), *v.t.* ۱. وین کردن؛ گوم کردن؛ بزرگ کردن.

(*He lost his keys.*)

۲. له دست چوون؛ له کیس چوون: (*He lost a good opportunity.*)

۳. ئی بېش بون ۴. دفرانډن (پاره)

۵. به فیږدان کات. یاره: (*We can't afford to ~ any time.*)

۶. دفرانډن (باری، پینځرکې)؛ ژیرکوتو؛ به زین: (*We lost the game.*)

۷. وون بون ری ئی تیکچوون: (*She lost her way.*)

v.i. ۱. له کیس چوون؛ له دست چوون؛ له نارچووون.

۲. دفرانډن؛ برین؛ ژیرکوتو.

lose oneself, ۱. پئی ئی وون بون یا تیکچوون؛ وون بون.

۲. خولسیرچوون؛ به هوئی خریک بون به شتیځ یا کاریکوه

losel (lô'z'l, lô'z'l, lôz'l), *n.* کسینکی م فر؛ کسینکی بن بایخ

loser (lôz'er), *n.* دفران؛ تیکشکار؛ زیان؛ کوهوتو

losing (lôz'ing), *n.* ۱. دفران؛ کسینکی دفران

۲. (pl.) پارهی دفران به قومان.

adj. ۱. دفران؛ به زینو (*the ~ team*)

۲. ددفران؛ ژیر دهکوتو؛ سرناکوتو: (*a ~ proposition*)

loss (lôs), *n.* ۱. دفران؛ له کس چوون؛ له دست چوون

۲. زیان ۳. شت یا کس له کس له نارچوو

۴. کم بونوه یا له نارچوونی توروژی کاره با.

۵. زیان و برین ری و مردن که کومپانیای بیمه ده بی بیژمیرن

۶. له نارچوونی سرباز له جهنگدا (به مردن و برینداری و به دیل گیران).

(ب) (pl.) نو سربازانهی بیم شویوه له ناوده چن.

at a loss, سمرسورماو؛ سر ئی شیناو؛ سمرسام مار؛ گیرخواروو

lost (lôst), *past tense and p.p. of lose.*

adj. ۱. له نارچوو؛ فوتاو؛ نه مار. ۲. وون؛ گوم؛ وون بو؛ گوم بو؛ بزر

۳. دفران (پاره) شت؛ له کیس چوون؛ له دست چوون.

۴. دفران (باری، پینځرکې)؛ نه براوه؛ ژیرکوتو.

۵. پئی ئی وون بون؛ وین ۶. سمرگردان.

۷. سر ئی تیکچوون؛ سر ئی شیناو؛ سمرسورماو؛ واق ووپراو.

۸. به فیږچوون؛ به فیږدراو

lost in, تیکهوتو؛ زور خریک پیوه (کار، راپوراند).

lost on, کار تن نه کار؛ بن کلهک

lost cause, کاریکی سهرنه کوهوتو؛ کاری بې نه نجام

lot (lot), *n.* ۱. تیروپشک؛ هایهخت؛ شانس. ۲. بهش؛ بهخت.

۳. چاره نووس ۴. پله زهوی؛ پارچه زهوی: ۱. بوشون خانوویک.

(ب) له گورستاندا: ۵. دهسته (مروءه)؛ کومه؛ اقام

۶. [Colloq.] گهلیک؛ زور؛ ژماره یکی زور:

(*We saw a ~ of wild ducks.*)

۷. [Colloq.] جور (مروءه)؛ چه شن: (*He's a bad ~.*)

adv. زور؛ گهلیک؛ نیچگار زور: (*She is a ~ happier.*)

v.t. بهشکردن به پله؛ پله؛ دابهشکردن (زهوی).

v.i. تیروپشک کردن؛ تیروپشک بزر کردن؛ هایهخت بزر کردن.

cast (or throw) in one's lot with, چاره نووسی خو پیوه به ستن

love

draw (or cast) lots, تیروپشک بزر کردن.

the lot, [Colloq.], همسوی؛ گشتی.

lotion (lô'shən), *n.* پونی پینست چهرکردن (بزر پاراستنی یا بزر جوانی).

lottery (lot'er-i), *n.* تیروپشک؛ هایهخت؛ پیاونق.

lotus (lô'təs), *n.* ۱. میوه یکه گویاه خواردنی ده بیته هوی شت

له پیچوونوه و سستی و بیباکی (نهفسانهی یونانی). (ب) داری نم میوه یه.

۲. جزره پوهه کیکه.

loud (loud), *adj.* ۱. بهر؛ دهنگ؛ قایم (دهنگ)؛ گوره.

۲. دهنگی گوره له نومها توو: (*a ~ bell*).

۳. پر له دهنگ دهنگ.

۴. [Colloq.] زق (دهنگ، نه قش): (*a ~ necktie*).

۵. [Colloq.] بگن؛ بگن؛ پیس (بون). (ب) ناشرین (په ووشت).

adv. به دهنگی بهر؛ به قایم.

-loudly (adv.); loudness (n.).

louden (loud'n), *v.t.* بهرکردنوه (دهنگ).

v.i. بهرچوونوه (دهنگ).

loud-mouthed (loud'mouthd', loud'moutht'), *adj.* دم-

دراو؛ دم درو؛ دهنگ زق هلموم

loud-speaker (loud'spēk'er), *n.* دهنگ گموره ککر؛ بلندگو.

lounge (lounj), *v.i.* ۱. حوانموه؛ پال لیدانهوه؛ دانیشتن؛

قاچ ئی پاکیشان. ۲. پیاسه کردن.

v.t. کات بردنه سر به پال لیدانهوه و هیچ نم کردن؛ کات کوشتن.

n. ۱. حوانموه کات کوشتن؛ پال لیدانهوه.

۲. کاتی حوانموه کات کوشتن. ۳. پیاسه.

۴. دیومخان؛ لوری دانیشتن. (ب) سالونی حوانموه و چاره پی کردن.

۵. قهقهه ی بې پشت

-lounger (n.).

louse (lous), *n.* ۱. ناسپین.

۲. [Slang] کسینکی بن نرخی پیسی بونگن.

v.t. [Rare] = delouse.

louse up, [Slang], تیکدان (کاس)؛ شیناندن؛ پوچ کردن.

lousy (lou'zi), *adj.* ۱. ناسپین؛ تیدار؛ پشکن.

۲. [Slang] پیس؛ بونگن.

۳. [Slang] گمگ؛ بې فم؛ پوچ؛ هیچ و پوچ؛ قلب؛ خراب؛ قز؛ ناله بار

(*a ~ job, teacher, hotel, restaurant, salary, apartment, etc.*)

۴. [Slang] زوری هایه؛ پر؛ فره.

-lousiness (n.).

lout (lout), *n.* زرتکه بوزانه؛ زلهو؛ کسینکی هیچ نه زان و بې میشک.

v.t. [Obs.], به چاوی سوکوره سمرکردن

lout (lout), *v.i. & v.t.* [Archaic & Dial.], کپنوش بردن؛

سمردانواندن.

loutish (lout'ish), *adj.* زرتکه بوزانه؛ زلهو؛ کمر و هیچ نه زان.

louver, louvre (lôv'er), *n.* ۱. کلاو پوژنه.

۲. کونه پنجره ی ته نیشت نم کلاو پوژنه.

(ب) ته ختندارو شووشه ی دانراو له پنجره یه یکه وهادا بزر هوی گورین و پئی

له باران گرتن. ۳. کونه پنجره ی هوی گورین (وهک له ته نیشت کلاو ی سر

مکینه ی لوتومیل).

lovable, loveable (luv'a-b'l), *adj.* خوشهویست؛ خوین شیرین.

(*a ~ child, person, etc.*)

-lovableness (n.); lovably (adv.).

love (luv), *n.* ۱. خوشهویستی.

۲. همرا؛ ویست؛ زور ویستن؛ ناره زوی توند.

۳. دلدار؛ خوشهویستن؛ همرا نکردن. ۴. دلدار؛ خوشهویست؛ یار.

۵. همزی جوت بون؛ جوت بون.

۶. [L-]، خودای دلدار.

loveable

- (۷) (۱) خۇشەويىستى خۇدا بۇ مۇۋە. (ب) خۇشەويىستى مۇۋە بۇ خۇدا.
(ج) خۇشەويىستى براۋ خۇشكايەتى مۇۋە بۇ يەكتە.
(۸) خۇشەويىستى ۲ دەستبازى و ماچ كىردن و گرتەباوەش.
(۹) خەزىكەردن ۳ پىۋە بوون. (She loves good music.)
(۱۰) خۇشەويىستى
fall in love, كەوتە خۇشەويىستى يەو.
for love, مەر بۇ خوشى: بە خۇدايى: بىن ھىچ ئى دەسكەرتن! ھەروەھا
بۇ خۇشەويىستى: (I'm doing this work for love.)
for the love of, لەبەر خاترى
in love, خۇشەويىستى: خەزىكەردن! دل پىندان:
(Are you in love with her?)
make love (to), ماچ كىردن و دەستبازى لەگەل كىردن! جوت بوون!
چوونە جى لەگەل
no love lost between, پىقان لە يەكتەر! يەكتريان خۇش ناوئىت:
(There's no love lost between the two.)
loveable (luv'a-b'l), adj. = lovable.
love affair, (۱) دلدارى: دلدارى و جوت بوون لەنيوان دۇستدا نەك
ئۇو مىرد. (۲) خەزىكەردى زۆر شەيدايى:
(America's ~ with the automobile)
love apple, تەماتە
love-bird (luv'būrd'), n. بالندەي دلدار: بالندەيەكى بچووكە
لە توخمى تووتى بۇيە پىنى دەووتىرى " بالندەي دلدار " چونكە دۇستەكەي
زۆر خوش دەوئىت
love feast, (۱) خوانى خۇشەويىستى (لەنيوان خاچ پەرسىتاني كۇندا بۇ
دەپرىنى ھەستى براپەتى). (۲) خوانىكى وەھا لەنيوان خا پەرسىتاني نەمپۇدا.
(۳) خوانىك سا كۆزىكى پىر لە ھەستى خۇشەويىستى و براپەتى.
love game, يارىيەكى تەنس! مە كە دۇرا ھىچ خالى تىدا ناباتەو.
love knot, گۆيى دلدارى كە لە شىرتىك دەپرى وەك نىشانەي
خۇشەويىستى
loveless (luv'lis), adj. بىن خۇشەويىستى! خۇشەويىستى تىدا نىيە:
(a ~ marriage)
(۲) خوش نەپىست! ھەست بە خۇشەويىستى نەكەر.
(۳) خوش نەپىسترا: بىن بەش لە خۇشەويىستى.
loveliness (luv'li-nis), n. جوايى ناسكى: نەپىرىنى
lovelorn (luv'lōrn'), adj. كوشتەي دلدارى: كوشتەي دلدار!
شەيت و شەيد.
lovely (luv'li), adj. (۱) جوار: ناسكە دلفىرن: (a ~ girl).
(۲) خوش: ناياب (a ~ party).
lovemaking (luv'māk'ing), n. (۱) ماچ و دەستبازى
(۲) جوت بوون: گان
love match, شووكرىد و ئىنەنىشى خۇشەويىستى نەك بۇ پارە و پەلەپايە.
love potion, خوارنەوہى دلدارى: خوارنەوہىيەكى نەفسونەيەيە
گوايە نەو كەسەي دەپرىنى دلى دەچى بە كەسكى تاپەتەيد.
lover (luv'ēr), n. (۱) دلدار: پارە نەك: خۇشەويىست! دۇست.
(۲) pl) زۆر پىياويكى دلدار.
(۳) پەروەر: (a ~ of good food, music, etc.)
love seat, قەنەفەيەكى دو كەسى
lovesick (luv'sik'), adj. (۱) بيمارى: دلدارى: كوشتەي دلدارى.
(۲) بيمارىتى دلدارى دەردەپرىت (گۇراني).
-lovesickness (n.).
loving (luv'ing), adj. دلسۇز: ھەست ناسكە چاك:
(a ~ person, act, etc.)
loving-kindness (luv'ing-kind'nis), n. دلسۇزى: خۇشەويىستى و.
دلفەرمى
low (lō), adj. (۱) نزم: تەنك: تەنكار: (The river is ~).
(۲) نزم (دەنگ): كۆز كىردن! كەمكىدەوہ:

lower

- (۳) كەم: نزم: (~ prices; ~ pressure).
(۴) نزم بە ناسو: نزم: (The sun was ~).
(۵) (۱) پاكشاۋ! مەردو: بە دەما كەوتو: (He was laid ~).
(ب) سەرى خۇ كىركىدو! سەركىز.
(۶) بىن ھىز: لاواز
(۷) خەمبار! مات و مەلوول! پەست! دل پەستكە! كۆز.
(۸) ھەزرا! نزم (پەلەپايە): (His ~ origin did not hamper him.)
(۹) ناكەس! ناكەس بەچە! نزم! ناسەرد! بىن نىرخ! بۆگەن.
(۱۰) خراپ (پا)! ناپەسەند! بەدل تەبوو! نزم:
(She has a ~ opinion of him.)
(۱۱) ناپىزىن! سادە! ھىچ: (a ~ diet).
(۱۲) سەردەتايى! نزم (گىنەوہى): (a ~ form of plant life).
(۱۳) كۆز! بىن! كەم (لازووہە, پارە... ھەتد):
(to be ~ on cash, food, etc.)
(۱۴) نزم (دەنگ): كۆز.
(۱۵) دەپىزى كاتىك زامان لە زەمىنەي دەمەدەيە.
وہك "a" لە وشەي "calm" دا.
(۱) لە خوارەوہ! بەروە خوار. (۲) بە ناكەسانە! بە نامەردانە.
adv.
(۳) بە ھىواشى! ھىواش! بە دەنگى نزم: بە نەسپايى:
(Talk ~ so as not to disturb the others.)
(۴) بە دەنگى كۆل و قەلە.
(۵) نزم (پەلەپايە).
(۶) بە ھەرزان! ھەرزان: (Sell high and buy ~).
n.
شەتەك يا پەلەيەكى نزم: (۱) گىزى ئوتومبىل.
(ب) [Colloq.], پەلە ئى نەھا توويى (ج) كەمترىن خال (يارى, پىشپىرىكى)
(۱) دان بە زەوید! گەرزاندن! خستىن (۲) بەرزاندن! كوشتن.
lay low, (۱) سەرى خۇ كىركىدن! خۇ دەرنەخستىن
lie low, (۲) بە لەپەوہ كەوتن! خۇ پال خستىن بە دەما
بۇزاندن! قۇزاندن
low (lō), v.i.
بۇرە: قۇرە.
n.
low-born (lō'bōrn'), adj. بىنچە كەم! بىنچە ھەزرا.
low-boy (lō'boi'), n. جۇرە مېزىكى چەكەمەجەدارى نزمە.
low-bred (lō'bred'), adj. low-born (۱).
(۲) ناكەس! ناكەس بەچە! ناپەسەن! بىن نەزاكەت.
low-brow (lō'brou'), n. [Slang], كەسكىنى كەم خۇندەوار يا
نەزان.
adj. [Slang], كەم خۇندەوار! نەزان! پەشۇكى.
low-cost (lō'kōst'), adj. ھەرزانەھا! ھەرزان.
low-down (lō'doun'), n. [Slang], راستى بەبىن كەم زىداد!
ھەمو دەنگوياس
adj. [Colloq.], بۆگەن! پىس! نزم! نامەرد.
lower (lō'ēr), adj. (۱) (۱) نزمتر! خوارتر. (ب) خوارو! زۆرەو.
(۲) نزمتر (پەلەپايە, پەلە) كەمتر (پەلە).
(۳) [L-], پىشپووتر (زەمىنناسى).
چەريايەي زۆرەو (كە دوآن بەسەر يەكەوہ بىن).
n. [Colloq.], (۱) پاكشاۋە خوارەوہ! نزم كىردەوہ! داهىلان! پاهىلان! شۇپكىدەوہ
v.i. ھىئانە خوارەوہ. (۲) كەمكىدەوہ! ھىئانە خوارەوہ! شكاندن (نرخ):
(He will ~ his prices.)
(۳) لاواز كىردن! بىن ھىز كىردن! كەمكىدەوہ:
(A cold had ~ed his resistance.)
(۴) سووك كىردن! شكاندن (ناوبانگ):
(Such acts ~ed him in our eyes.)
(۵) كىركىدن (دەنگ)! كەمكىدەوہ.
v.i. (۱) نزم بوونەوہ! نەوین! داکەرتن (۲) كەم بوونەوہ! كىزبوون.
lower (lou'ēr), v.i. (۱) ناچەوان كىركىدن! دەم و چار كىركىدن!

lower-case

- n.** مۇن بۆلۈم (۲) مەترىس ئىستان
- (۱) سەروچاۋىكى مۇن ئاۋچەۋىكى تال
- (۲) شىۋە يېرىمىسى ئاۋچەۋىكى تال ئاسمان.
- lower-case** (lō'ēr-kās'), *adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- روك "a, b, d, h, r"
- v.t.** تېپىپ چىقىرىش
- lower case**, (upper case) تېپىپ چىقىرىش
- lowerclassman** (lō'ēr-klas'mən), *n.* ئاۋچەۋىكى تال
- قوتايى پۇل يەكە دوۋى
- قوتايى پۇل يەكە دوۋى
- Lower House**, ئاۋچەۋىكى تال
- lowering** (lou'ēr-īŋ, lōur'īŋ), *adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- گىز (۲) تال ئاسمان.
- lowermost** (lō'ēr-mōst'), *adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- lower world**, ئاۋچەۋىكى تال
- low frequency**, ئاۋچەۋىكى تال
- low-grade** (lō'grād'), *adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- low-keyed** (lō'kēd'), *adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- (a ~ speech, response, etc.) ئاۋچەۋىكى تال
- low-land** (lō'lənd), *n.* ئاۋچەۋىكى تال
- adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- the Lowlands**, ئاۋچەۋىكى تال
- lowlander** (lō'lən-dēr), *n.* ئاۋچەۋىكى تال
- ئاۋچەۋىكى تال
- low life**, ئاۋچەۋىكى تال
- lowly** (lō'li), *adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- (۱) ئاۋچەۋىكى تال
- (۲) ئاۋچەۋىكى تال
- (۳) ئاۋچەۋىكى تال
- (۴) ئاۋچەۋىكى تال
- (۵) ئاۋچەۋىكى تال
- adv.** ئاۋچەۋىكى تال
- lowliness** (n.). ئاۋچەۋىكى تال
- low-minded** (lō'mīn'did), *adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- ئاۋچەۋىكى تال
- low-mindedly** (adv.); **low-mindedness** (n.). ئاۋچەۋىكى تال
- low-pitched** (lō'picht'), *adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- (a ~ voice) ئاۋچەۋىكى تال
- (۲) ئاۋچەۋىكى تال
- low-pressure** (lō'pres'hēr), *adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- (۱) ئاۋچەۋىكى تال
- (۲) ئاۋچەۋىكى تال
- low relief**, = bas-relief. ئاۋچەۋىكى تال
- low-spirited** (lō'spir'i-tid), *adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- ئاۋچەۋىكى تال
- low tide**, ئاۋچەۋىكى تال
- (۱) ئاۋچەۋىكى تال
- (۲) ئاۋچەۋىكى تال
- lox** (loks), *n.* ئاۋچەۋىكى تال
- loyal** (loi'al), *adj.* ئاۋچەۋىكى تال
- (۱) ئاۋچەۋىكى تال
- (۲) ئاۋچەۋىكى تال
- loyalist** (loi'al-ist), *n.* ئاۋچەۋىكى تال
- (۱) ئاۋچەۋىكى تال
- (۲) ئاۋچەۋىكى تال
- (۳) ئاۋچەۋىكى تال
- loyalty** (loi'al-ti), *n.* ئاۋچەۋىكى تال
- (۱) ئاۋچەۋىكى تال
- (۲) ئاۋچەۋىكى تال
- lozenge** (loz'ing), *n.* ئاۋچەۋىكى تال
- ئاۋچەۋىكى تال
- LSD**, ئاۋچەۋىكى تال
- lubber** (lub'ēr), *n.* ئاۋچەۋىكى تال
- (۱) ئاۋچەۋىكى تال
- (۲) ئاۋچەۋىكى تال
- adj.* ئاۋچەۋىكى تال

lucubration

- lube** (lōb, lūb), *n.* = lubricant.
- lubricant** (lō'bri-kant, lū'bri-kant), *adj.* چىرىكىر
- ئاۋچەۋىكى تال
- n.** چىرىكىر
- lubricate** (lō'bri-kāt, lū'bri-kāt), *v.t.* چىرىكىر
- چىرىكىر
- lubricative** (adj.). چىرىكىر
- lubrication** (lō'bri-kā'shən, lū'bri-kā'shən), *n.* چىرىكىر
- چىرىكىر
- lubricator** (lō'bri-kā'tēr, lū'bri-kā'tēr), *n.* چىرىكىر
- چىرىكىر
- lubricity** (lō-bris'ə-ti, lū-bris'ə-ti), *n.* چىرىكىر
- چىرىكىر
- luc** (lō's, lū's), *adj.* چىرىكىر
- چىرىكىر
- lucency** (n.). چىرىكىر
- lucerne, lucern** (lō-sūrn, lū-sūrn), *n.* = alfalfa.
- lucid** (lō'sid, lū'sid), *adj.* چىرىكىر
- (۱) چىرىكىر
- (۲) چىرىكىر
- (۳) چىرىكىر
- (۴) چىرىكىر
- (۵) چىرىكىر
- lucidly** (adv.); **lucidity** (n.). چىرىكىر
- lucidity** (lō-sid'ə-ti, lū-sid'ə-ti), *n.* چىرىكىر
- چىرىكىر
- (۲) چىرىكىر
- Lucifer** (lō'sə-fēr, lū'sə-fēr), *n.* چىرىكىر
- "فىنۇس" كە ئىستىۋەت بىلەن ئايدى كايوان كۆرۈ.
- (۲) شەيتان. [L-] چىرىكىر
- luciferous** (lō-sif'ēr-əs, lū-sif'ēr-əs), *adj.* چىرىكىر
- چىرىكىر
- luck** (luk), *n.* چىرىكىر
- (۱) چىرىكىر
- (۲) چىرىكىر
- (۳) چىرىكىر
- down on one's luck**, چىرىكىر
- in luck**, چىرىكىر
- out of luck**, چىرىكىر
- try one's luck**, چىرىكىر
- چىرىكىر
- luckily** (luk'li), *adv.* چىرىكىر
- luckless** (luk'lis), *adj.* چىرىكىر
- (۱) چىرىكىر
- (۲) چىرىكىر
- (۳) چىرىكىر
- luckiness** (n.). چىرىكىر
- lucrative** (lō'kra-tiv, lū'kra-tiv), *adj.* چىرىكىر
- (a ~ business, investment, etc.) چىرىكىر
- lucre** (lō'kēr, lū'kēr), *n.* چىرىكىر
- lucubrate** (lō'kyoo-brāt, lū'kyoo-brāt), *v.t.* چىرىكىر
- چىرىكىر
- (۲) چىرىكىر
- lucubration** (lō'kyoo-brā'shən, lū'kyoo-brā'shən), *n.* چىرىكىر
- (۱) چىرىكىر
- (۲) چىرىكىر

luculent

- luculent** (lōō'kyool-ənt, lū'kyool-ənt), *adj.* (۱) بېشىمۇق؛ (۲) گەش؛ بىر قەدەر (۳) پۈتۈن؛ ئاسان؛ تېگىشلىك ئاسانە.
- ludicrous** (lōō'di-krəs, lū'di-krəs), *adj.* شايىستى پىكەمىنە (لەيىز بىن مانايى و ئابەجىنى) شايىستى گالئەپىكىرەنە بىن مانا: (a ~ idea, suggestion, conclusion, etc.)
- lues** (lōō'ēz, lū'ēz), *n.* (۱) syphilis, (۲) plague.
- luetic** (*adj.*).
- luff** (luf), *n.* (۱) يەرمە يا ئىخورىنى كەشتى. (۲) قەراغى پىشموەى بايەرەن.
- v.l.** (۱) ئىخورىنى كەشتى يەرمە يا. (۲) بوون بەرمى شەكەنمەى بايەرەن (بە ئىچكار نۇر پوۋكوردىيە با).
- lug** (lug), *v.t.* (۱) پاكىشان يا ھەلگەرتنى شتىكى قورس؛ تەكان پىدان؛ (۲) بە نۇر بىردى كەسكە بۇ شۇئىنىك: (to ~ a heavy suitcase).
- (۲) سەپادىنى باسنىكى دەرەكى بىسەر دوۋانىكدا؛ ھىنانە پىشموەى باسنىكى بىن پەپوۋەندى لە گەتوگۇيەكدا.
- (۱) [Scot.] گوى؛ گونچە.
- (۲) قوللەپكى گونچەكى (بۇ ھەلگەرتى يا پارگەرتنى شتەكە).
- (۳) پاكىشان شتى قورس؛ تەكان.
- (۴) [Slang] پارەى ئۇ كىشراۋە بە فىلەتەلەكە يا بە نۇر (بەتايىبەتى بۇ مەپەستى پارەى، (۵) [Slang] كەسكىنى بىن مېشك.
- (۶) (pl.) خۇنۋادىنى دىز.

lug (lug), *n.* = lugsail.

lug (lug), *n.* = lugworm.

luggage (lug'ij), *n.* جانقا؛ بول؛ مارگە؛ جانقاى گەشتىار.

lugger (lug'ēr), *n.* بەلەمىكى بايەمەنى كە بايەمەنەكانى چوارگۇشە بىن.

lugsail (lug's'l, lug'sāl), *n.* بايەمەنى چوارگۇشەمى.

lugubrious (loo-gōō'bri-əs, lyoo-gū'bri-əs), *adj.* دىگىر؛ غەمگىن يا شىيەمنى (بەتايىبەتى ئەۋەندە بە دىۋو لە سنوۋر بەمەكە شايىستى پىكەمىن بىن).

lugworm (lug'wūrm'), *n.* كرىمىكى ئەلقە ئەلقەپىيە (بۇ دانى).

پاۋەماسى.

lukewarm (lōōk'wōrm', lūk'wōrm'), *adj.* (۱) شەلتەن.

(۲) سارد بەمەكان؛ ئابەجۇش؛

(He gave a ~ support to the cause.)

lull (lul), *v.t.* (۱) لايلايە بۇ كىردن؛ كىردەخمە (بە لايلايە) لاۋاندەمە؛

(to ~ to sleep)

(۲) ھىمەن كىردەمە؛ دلداندەمە؛ دلدەمەى كىردن؛ دامەكاندەمە.

(۳) كەمەكەنەمە (توندوتىيىزى).

v.l. ھىمەن بوۋنەمە؛ دامەكاندەمە.

n. مارەى ھىمەنى بىن دەنگى؛ مارەى كىش و ماتى يا خامۇشى؛

(There was a ~ in the fighting, storm, conversation, traffic, etc.)

lullaby (lul'ə-bī'), *n.* لايلايە.

v.l. لايلايە بۇكردن؛ لاۋاندەمە؛ كىردەخمە بە لايلايە.

lulu (lōō'lōō), *n.* [Slang] كەسكى يا شتىكى نۇر جوان و ئاياب.

lumbago (lum-bā'gō), *n.* بىر؛ پەقەتە

lumbar (lum'bēr), *n.* سىنەندە

lumber (lum'bēr), *n.* (۱) شتوۋەكى ناۋمانى كۇنە بىن كەلگى

كەلەكەكرەى رى گىرەو يا لە ئورنىكدا ھەلگىرا.

(۲) تەختەدار؛ دارو دەستەك.

(۱) پىركىرەن بە شتى بىن كەلەكەكەكەردن؛ ئاخىن بە شتى بىن كەك (ئور، مېشك. ھەتد.) (۲) دەرەخت داپاچىن بۇ دارو دەستەك.

v.l. دەرەخت داپاچىن بۇ دارو دەستەك.

lumber (lum'bēr), *v.l.* (۱) بە قورسى و ئاقۇلايى جۈۋەنەمە.

(۲) گىرمەھاتىن بە قورسى پۇيشتى؛ (The heavy trucks ~ed by.)

lumberjack (lum'bēr-jak), *n.* (۱) دارەكەر (بۇ دارو دەستەك و

lunar

تەختە؛ دارو دەستەك ئامەكەر. (۲) جۇرە چاكەتەكە (۳) ھەك ھى دارەكى).

(۱) دارەكەر؛ دارو دەستەك؛ تەختە. **lumberman** (lum'bēr-mən), *n.*

بەرەمە. (۲) دارو دەستەك و تەختە قۇش.

lumbervard (lum'bēr-yārd), *n.* قۇشكار گۇپەپانى دارو

دەستەك.

lumen (lōō'mən, lū'mən), *n.* (۱) جۇرە پىۋانەپەكى روۋناكى

لىيۋنەمەپە. (۲) بۇشايى ئەندامىكى بۇرىي لەشە.

luminary (lōō'mə-ner'ī, lū'mə-ner'ī), *n.* (۱) شتىكى روۋناكى.

دەرەمە (خۇر، مانگ). (۲) سەرچاۋەى پۇشنىپىرى.

(۳) پۇشنىپىر يا زاناپەكى بەناۋانگ؛ كەسكىنى ئاۋدار.

luminesce (lōō'mə-nes', lū'mə-nes'), *v.l.* روۋناكى دانەۋە

شەۋقدانەۋە.

luminescence (lōō'mə-nes'ns, lū'mə-nes'ns), *n.* شەۋق؛

روۋناكى دەرەۋانەۋە.

luminescent (loo'mə-nes'nt, lū'mə-nes'nt), *adj.* بەشىمۇق؛

شەۋق دەرەۋە؛ روۋناكى لىيۋنەۋە.

luminiferous (lōō'mə-nif'ēr-əs, lū'mə-nif'ēr-əs), *adj.*

روۋناكىدار؛ روۋناكىدەرەۋە.

luminosity (lōō'mə-nos'ə-ti, lū'mə-nos'ə-ti), *n.* (۱) گەش؛

شەۋقدارى؛ روۋناكىدارى. (۲) شتىكى روۋناكىدار؛ شتىكى بەشىمۇق

luminous (lōō'mə-nəs, lū'mə-nəs), *adj.* (۱) روۋناكىدار؛

روۋناكىدەرەۋە؛ شەۋقدەرەۋە. (۲) روۋناك؛ روۋناك كراۋە.

(۳) روۋن؛ ئاسان؛ ديار. (۴) نۇر زىرەك؛ بىلمەت؛ نۇر پۇشنىپىر.

luminous energy, روۋناكى؛ ووزەى روۋناكى

luminous flux, پىژەى روۋناكى لىيۋنەۋە يا لىۋنەھاتىن

lummox (lum'əks), *n.* [Colloq.] كەسكىنى خۇل بىن مېشك

lump (lump), *n.* (۱) تۇپەن. (۲) كۇلۇ (شەك) (a ~ of sugar).

(۲) تۇلۇق؛ قۇرت؛ ئاۋساي؛ لو. (۴) سەرچەم؛ ھەمور.

(۵) كەسكىنى ووشك و خۇل بىن مېشك و زل.

adj. كۇلۇ؛ ھى كۇلۇ؛ (sugar ~).

v.l. (۱) تۇپەل كىردن؛ كۇمەل كىردن؛ كۇكردەۋە.

(۲) كىردن بە يەك؛ ھەك يەك سەپىركىردن و جىاۋازى نەپىننىن؛

رەك يەك كۇمەل سەپىركىردن؛

(to ~ all the people of a country together is wrong.)

(۲) تۇپەل تۇپەل كىردن؛ قۇرت قۇرت كىردن.

v.l. (۱) تۇپەل تۇپەل ۋەستەن؛ تۇپەل بوون.

(۲) (along ~) خۇ بەكىش كىردن؛ بە زەھمەت بىۋان.

a lump in the throat, قوپىر پىۋون (لە گىراندە يا لە ئاخۇشىدا)؛

پەست بوون و قوپىر ووشك بوون و دل گىران.

in the lump, بە كۇمەل؛ پىكەۋە؛ ھەمور؛ بە گەشتى؛ بە سەرچەمى.

lump (lump), *v.t.* [Colloq.] دەرپىردن؛ گوى ئەدان بە شتى ئاخۇش؛

(If you don't like it, you can ~ it.)

ھەلگەكەردن؛

lumper (lump'ēr), *n.* كىركارى بار كىردن و بارداگەرتنى كەشتى.

lumpish (lump'ish), *adj.* (۱) قەبە؛ قورس؛ ئاقۇلا.

(۲) بىن مېشك؛ كەرا؛ ووشك

lump sugar, شەكەرى كۇلۇ.

lump sum, بە كۇمەل؛ ھەندى پارە كە بە يەك چار بىردىت ئەك بە مانگانە؛

(to pay someone in a ~)

lumpy (lump'i), *adj.* (۱) گىرئ گىرئ ۋەستەۋ؛ تۇپەل تۇپەل ۋەستەۋ؛

گىرئگىرئ؛ (~ custard).

(۲) قۇرتاۋى؛ ئاۋىك (۳) شەۋلاۋى؛ ھەلساۋ (ئاۋ).

(۴) زلۇ قەبە و قورس و ئاقۇلا

lunacy (lōō'nə-si, lū'nə-si), *n.* (۱) شتى؛ شىتەتتى

(۲) كەرتى؛ بىن مېشكى.

lunar (lōō'nēr, lū'nēr), *adj.* (۱) تايىبەتى بە مانگ؛ مانگى.

lustre (lus'tēr), *n.*, *v.t.* & *v.i.* = luster.

lustreware (lus'tēr-wâr), *n.* = lusterware.

lustrous (lus'trəs), *adj.* بىرىقەدار؛ بە شەرقى؛ گىمىش؛ دىرەشواۋە؛
ساقىۋى لۇستىرۋارى.

lustrum (lus'trəm), *n.* ۱. پاك كىرىنمەۋى گىيادىسى ھەممۇ گەلى
بۇمى كۈن پاش ھەممۇ سەرتىمىرىيەكى پىنچ سالى. (۲) ماۋى پىنچ سالى.

lusty (lus'ti), *adj.* ۱. بەھىز؛ گىمىش؛ بەھىز؛ بەھىز.
۲. lustful (Archaic), بەھىف؛ خۇش؛ دىلخۇش.

-lustily (*adv.*); lustiness (*n.*).

lutanist, lutenist (lōō't'n-ist, lūt'n-ist), *n.* عودچى؛
عودلۇدەر.

lute (lōōt, lūt), *n.* عود؛ ئامېرىكى مۇسسىقىيە لە عود دەچى.

lute (lōōt, lūt), *n.* قوپۇقسىل يا چىمەنقۇ (بۇ بايرىقىدىن دىن).

lutenist (lōōt'n-ist, lūt'n-ist), *n.* = lutanist.

luteous (lōō'ti-əs, lūt'i-əs), *adj.* زەردى پىرتەقلى؛ زەردى سۈرىكار.

Lutheran (lōō'thēr-ən, lūt'hēr-ən), *adj.* ۱. لۇتەرى؛

تايپەتى بە مارتىن لۇتەرى كە سەرتۇكىنى ئاينى ئىلمانى بول.

۲. تايپەتى بە لى پىرتىستانتى كە مارتىن لۇتەرى داينا.

lutist (lōōt'ist, lūt'ist), *n.* ۱. lutanist. ۲. عود دىرۇستىكى.

luxate (luk'sāt), *v.t.* لەجىرىدىن جۈمگە.

luxe (looks, luks), *n.* جۈمىۋى باشىۋى ئايابى؛ بە تىرۋەتسەلى

دىرۇستىكارى. (بە ئاساسى دىرۇتەت: de luxe).

luxuriant (lug-zhoor'i-ənt, luk-shoor'i-ənt), *adj.* ۱. -

[Rare], بەپىت؛ بەپەرھەم؛ بەپىرشت: (~ soil).

۲. كەشەكەر؛ زۇر باش بولۇۋى گەمە بول؛ زۇر سەۋىز بەپىرشت.

۳. زۇر پاراۋە

-luxuriance (*n.*).

luxuriate (lug-zhoor'i-āt), *v.t.* ۱. كەشەكەردىن؛ بە باشى بولۇۋى

گەمە بولۇۋى بەپىرشت بولۇۋى. ۲. بە خۇشى ئۇن؛ بە تىرۋەتسەلى ئۇن.

۳. (~ in) - پىن خۇش بولۇۋى؛ لا خۇش بولۇۋى بە دىلەۋە ئۇسۇن:

(to ~ in the warm, spring sunshine)

luxurious (lug-zhoor'i-əs, luk-shoor'i-əs), *adj.* ۱. تىرۇ

تەسەل؛ خۇش گۈزەل؛ دىلەۋەتەند: (~ a ~ life).

۲. خۇشۋى ئاياب؛ لەتقازى؛ بە تىرۋەتسەلەنە كراۋ: (~ a ~ hotel; ~ food).

۳. ھەز لە تىرۋەتسەلى كەرا؛ ھەز لە خۇش گۈزەلەنى كەم.

-luxuriously (*adv.*); luxuriousness (*n.*).

luxury (luk'shə-ri), *n.* ۱. خۇش گۈزەلەنى؛ تىرۋەتسەلى؛

دىلەۋەتەندى؛ خىرۋەتسەلى؛ (~ to live in ~; a life of ~).

۲. ھۈى خۇش گۈزەلەنىۋى تىرۋەتسەلى؛ شىتىكى ئاپتۇنىست بۇ ئۇن.

۳. خۇشىيەكى تايپەتى (ھى ھەست يا مېشك).

(ب) ھۈى ئەم خۇشىيە.

-ly (li), پاشگىرىكى ئاۋەلئاق پىكەنەرە بەماناى؛

۱. ۋەك؛ ۋەك؛ - ۋەك: (~ fatherly, manly).

۲. ھەر سەمەتلى. پۇزى، مانكى، سالى، ھەت، جارىك پەۋەدەت:

(hourly, weekly, daily, yearly, monthly, etc.)

-ly (li), پاشگىرىكى ئاۋەلئاق پىكەنەرە بەماناى؛

۱. بە جۈرىكى تايپەتى: (~ harshly).

۲. بە لايەكى تايپەتلىدا: (~ outwardly).

۳. لە كات يا شۈننىكى تايپەتلىدا: (~ hourly).

۴. لە پەلەكى تايپەتى پىزىنكىدا: (~ secondly, thirdly).

lycée (lě'sā'), *n.* قۇتايخانە ئامادەيى فەرەنس.

lyceum (lī-sē'əm, lī'si-əm), *n.* ۱. [L-] نەر باخەى ئاۋ شارى

(ئەسىنەيە لە يۇنان كە (لەرەستۇ) كۆزى خۇندىنى تىدا دەرگرت.

۲. ھۈلى ۋانە. دىۋانگامەكى گەرە.

۳. كۈمەلىكە كۆزى ئاھەنگى مۇسسىقا رىكە دەخت.

lycée (l).

lyddite (lid'it), *n.* جۈرە تەقەمەنىيەكى بەھىزە.

lye (li), *n.* گىراۋەيەكى قىلەيىيە بۇ شت پاك كىرىنمەۋى سابوون

دىرۇستىكىدىن بەكارلىت.

lying (lī'ing), *present participle of lie.* دىرۇكرىن.

adj. دىرۇ؛ ئاپاست.

n. دىرۇكرىن

lying (lī'ing), *present participle of lie.* پاكشان.

lying-in (lī'ing-in'), *n.* لە جىگەدا كەتەن بەھۈى مەدالىۋەنە.

adj. زەپىستانى؛ تايپەتى بە مەدالىۋەن: (~ a ~ hospital).

lymph (limf), *n.* ۱. كانى؛ كانىيى پىۋىۋى پاك.

۲. لەمف؛ شەلەيەكى بىن پەنگە لە بۇزىيە لەمفۋىيەكەلى لەشدايە لە پلازماى

خۇرىن دەچىن تەنھا خۇرەكى سىپى تىدايە. ۳. كىم.

lymphadenitis (lim-fad'ə-nī'tis), *n.* ھەمىكرىنى لۇۋە

لەمفۋىيەكەن.

lymphatic (lim-fat'ik), *adj.* ۱. لەمف؛ تايپەتى بە لەمفۋى بۇزى

لەمفۋى لۇۋى لەمفۋى. ۲. سىست؛ خاۋ؛ بىن ھىز؛ بىن تاقەت؛ بىن ۋوزە

n. بۇزى لەمفۋى.

lymphatitis (lim-fə-tī'tis), *n.* ھەمىكرىنى بۇزى لەمفۋى يا

لۇۋى لەمفۋى.

lymph follicle, lymph nodule, كىسى ئاۋ لۇۋى لەمفۋى.

lymph gland, لۇۋى لەمفۋى.

lymph node, = lymph gland.

lymphocyte (lim-fə-sīt'), *n.* خۇرەكى سىپى لەمفۋى

lymphocytosis (lim-fə-si-tō'sis), *n.* زىاد لە پىۋىستى بولۇى

خۇرەكى لەمفۋىيەكەن لە خۇندىدا.

lymphoid (lim'foid), *adj.* لەمف؛ تايپەتى بە لەمفۋى پىشانى

لۇۋى لەمفۋى.

lymphoma (lim-fə'mə), *n.* نەخۇشى لەمفۋى.

lyncean (lin-sē'ən), *adj.* چاۋتىز.

lynch (linch), *n.* ھەلۋاسىن يا كۈشتىن بەپىن دادپىرسى.

lynch law, نەرىتى ھەلۋاسىن يا كۈشتىن بەپىن دادپىرسى.

lynx (links), *n.* ۱. جۇرىكە لە پىشلىە كىۋى كك كورتى لاق دىرۇزى

گۈزى توۋىكى چاۋتىز؛ پىشلىە كىۋى. ۲. فەرۋە توۋى دىرۇزى ئاۋرىشىيەكەى

ئەم پىشلىە كىۋىيە. ۳. [L-] ئاۋى كۇ ئەستىرەيەكە.

lynx-eyed (links'id'), *adj.* چاۋتىز.

lyonnaise (lī'ə-nāz'), *adj.* لەگەل پىيازى سۈۋەرەكراۋدا لىنراۋ

(بەتايپەتى پەقەتە).

Lyra (lī'rə), *n.* ئاۋى كۇ ئەستىرەيەكە

lyre (lir), *n.* ئامېرىكى مۇسسىقى ئۇندارى يۇنانى كۇنە.

lyre-bird (lir'būrd'), *n.* جۈرە يالندەيەكى دەنگ خۇشى

ئۇستورالايىيە. (كلىكى ئىرەكەنى لە ئامېرى "lyre" مۇسسىقى دەچىت

كە دىكەتەۋە).

lyric (lir'ik), *adj.* ۱. تايپەتى بە ئامېرى "lyre" مۇسسىقى.

۲. ھەستى ئاۋ دەرۋىنى بۇزىدەر؛ پىر ھەست (ھۇنراۋە)؛ بەسۇز؛ بەستەيى؛

دەشىت بىكرى بە گۇرانى: (~ poetry).

n. ۱. بەستە؛ ھەلەستىكە كە بۇ گۇرانى بىشىت؛ ھەلەستى گۇرانى.

۲. (pl.) ۋەشەكەنى گۇرانىيەك.

lyrical (lir'i-k'l), *adj.* ۱. lyric

۲. بەسۇز؛ بەھەست؛ بەجۇشۋى شاعىرائە:

(He became ~ in his account of his trip to Greece.)

lyricism (lir'i-siz'm), *n.* ۱. شىيانى ھۇنراۋە بۇ گۇرانى؛ بەستەيى.

۲. بە سۇزى ھۇنراۋە؛ بە جۇشى ھەلەست؛ دەرپىنى ھەستى ئاۋ دەرۋىن لە

ھۇنراۋەدا. ۳. ھەلەستىكە يا ۋوتەيەكى ۋەھا سۇزى قوۋل دەرپىر

lyricist

- lyricist** (lir'i-sist), *n.* مۆنەرى گۆزەش، گۆزەش نووس، بىستەنووس.
- lyricism** (lir'iz'm, lir'iz'm), *n.* (۱) لىرىزىم، لىرىزىمچىلىق، لىرىزىمچىلىقچىلىق.
- (۲) لىرىزىمچىلىق، لىرىزىمچىلىقچىلىق.
- lyrist** (lir'ist, lir'ist), *n.* (۱) لىرىزىمچى، لىرىزىمچى.
- (۲) لىرىزىمچى، لىرىزىمچى.
- lysis** (li'sis), *n.* (۱) لىسىس، لىسىس.
- (۲) لىسىس، لىسىس.
- lysis** (li'sis), لىسىس، لىسىس.
- (۳) لىسىس، لىسىس.
- lysol** (li'sol, li'sol), *n.* لىسول، لىسول.
- پاڭگىرەمە، پاڭگىرەمە.
- lytic** (lit'ik), *adj.* لىتىك، لىتىك.
- lytic** (lit'ik), لىتىك، لىتىك.
- lytta** (lit'a), *n.* لىتتا، لىتتا.
- گىلاندى، گىلاندى.
- lyze** (liz), لىزە، لىزە.
- (۴) لىزە، لىزە.

machinery

- به دستا هی مکینه.
- machinery** (mə-shēn'ēr-i, mə-shēn'ri), *n.* (۱) مکینه؛ (۲) مکینه کان (۳) پارچه‌گانی مکینه.
- (۴) دامودمژگا دوزگا: (the ~ of government).
- machine shop**, کارگاهی مکینه درووستکردن و چاله کردنه؛ مکینه‌خانه و مرشهی مکینه.
- machine tool**, نامیزی مکینه درووستکردن.
- machinist** (mə-shēn'ist), *n.* (۱) مکینه‌چی؛ ماش و مستا.
- (۲) کریکارینکی شارمزاو لیاآتووی نامیزی مکینه درووستکردن.
- (۳) ناهسری مکینه‌چی (هیزی دهریایی نه‌میری).
- machismo** (mä-chēz'mō), *n.* زور خونیاندن به نیریتی و نازیاهیتی و خویادان زالیتی و بسمردن خورین.
- Mach number, mach number**, پرتی نیوان خیرایی شتیکار خیرایی دنگ له هه‌مان دوروبه‌دا (دک هی فرتک و دنگ له هه‌ادا).
- macho** (mä'chō), *adj.* زور خونیاندن به نیریتی و نازیاهیتی و خویادان بسمردن ناهره‌دا.
- (۱) **machismo**.
- (۲) پیاویکی زور خونیاندن به نیریتی و زالیتی و خویادان به‌بهرچاوی ناهره‌دا.
- mackerel** (mak'ēr-əl), *n.* جوره ماسی‌یه‌کی دهریایی‌یه.
- (۱) مشه‌مای باران؛ پالتوی باران. **mackintosh** (mak'in-tosh), *n.* (۲) قوماشی نام جوره پالتوییه.
- mackle** (mak'l), *n.* لکه (چاپه‌مندی) لیلی شتیکی له‌چادار و له‌بهر لکه یا جوت بوونی دوو دیر بسمردن یه‌کوره.
- (۱) جوت بلور. **macle** (mak'l), *n.* (۲) لکه‌ی کانزایک.
- macramé** (mak'rə-mā), *n.* نقش‌ونگار ی چنرا؛ شتی چنرا و پشووهره (بۆ هملواسین بۆ جوانی یا بسمردن شتی ناومالدا دان).
- macro-**, **macr-** (mak'rō, mak'rə), پینشگرکه به‌مانای: گهره، زل؛ دریز: (**macrocosm**).
- macrocephaly** (mak'rə-sef'ə-li), *n.* کاسی سر گهره‌یی (به‌تایمندی له کسانانی مینشک سووکدا ده‌بیرنت).
- macrocephalic; macrocephalous** (*adj.*).
- macrocosm** (mak'rə-kōz'm), *n.* گهردوون؛ گیتی.
- macrocosmic** (*adj.*).
- macron** (mä'krōn, mak'ron), *n.* مینلیکی کورته (-) نیشانه‌ی دریزی‌یه له خویندنه‌ده‌دا (ده‌خوینته سمر تیهه بزوتن).
- macroscopic** (mak'rə-skop'ik), *adj.* به چار ده‌خویندنه‌ده‌ده (دزی روشی "microscopic" "م").
- (۱) پله (به‌تایمندی هی سپی یا رهش **macula** (mak'yoo-lə), *n.* بسمردن پیستوه). (۲) پله‌ی سمر خور.
- پیس کردن؛ له‌کهدار کردن. **maculate** (mak'yoo-lāt), *v.t.* (۱) له‌کاوی؛ پله‌دارا له‌کهدار. (۲) پیس ناخاوین.
- adj.* (۱) له‌کهدار کردن؛ (۲) له‌کهداری؛ پیس؛ په‌لوی.
- (۳) پله‌ی پیستی گیادار و پوره (دک هی پلنگ).
- لین کردن. **macule** (mak'ul), *v.t. & v.i.* پله (چاپه‌مندی، به پیستوه وک هی ناله ... هت).
- mad** (mad), *adj.* (۱) شت؛ مینشک تیکچور.
- (۲) بن مینشک ناثر یا بن مانا.
- (۳) شت و شهید؛ شهید: (**She's ~ about him.**)
- (۴) هار: (**a ~ dog.**)
- (۵) [Colloq.] زویرا توپه؛ تورا دل نیشا؛ لوت خوار.
- drive a person mad**, شت کردن.
- go mad**, شت بوون.
- like mad**, (۱) شتانه؛ وک شت. (۲) به پله؛ خیرا.
- madam** (mad'am), *n.* (۱) ناهره؛ ئا خان (بۆ بانگ کردنی ئن).

madrigal

- (گمیک جار ده‌ووتی: "ma'am") (۲) کیمیانوی؛ کابان.
- (۳) به‌پرتوه‌بهری قه‌جبه‌خانه.
- madame** (mä'dām), [Fr.], *n.* (pl. Mesdames), خاتو؛ خان؛ نازناوی ناهره‌تی می‌داده وک.
- (abbr. Mme; Mdme.), روشی "Mrs." ی نینگلیزی.
- madcap** (mad'kap), *n.* کسینکی هله‌شه و پته‌ی (به‌تایمندی کچ).
- پته‌ی؛ هله‌شه.
- adj.* (۱) شت کردن. (۲) توپه‌کردن؛ پیست کردن.
- madden** (mad'n), *v.t.* زور توپه‌بوون؛ زور پیست بوون.
- madder** (mad'ēr), *n.* (۱) پوره‌میکه دهرمان و خومی ئی دگر.
- (۲) (۱) پگی سووری نام پوره‌مک. (ب) خومی سوور که لم پوره‌مک دگر.
- (۳) سووری نال؛ قرمزی نال.
- madder** (mad'ēr), *adj.* **comperative of mad**, شتیتا؛ توپه‌متر.
- (۱) [Rare]، هله‌چور؛ حال لیاآتو؛ **madding** (mad'ing), *adj.* شتیتا؛ به جوش و خروش هار: (**the ~ crowd.**)
- (۲) شتیتکا؛ توپه‌متر.
- made** (mād), *past tense and past participle of make.*
- (۱) گرا؛ درووستکرا؛ پیکه‌نرا؛ *adj.* (a well-~ play, plan, car, etc.)
- (۲) ده‌ستکرا؛ ماسرووشتی.
- (۳) داهینرا؛ داتاشرا: (**a ~ word.**)
- (۴) به‌تایمندی نام‌ده‌کرا؛ له‌خوره گرا: (**a ~ dish.**)
- (۵) سمرکرتو: (**a ~ man.**)
- made for**, پر به پیستی خویمتی؛ بۆ پیکری باش؛ پتی دمکات؛ گونجا: (**The two are made for each other.**)
- (۱) خاتو؛ خان: **mademoiselle** (mad'ə-mə-zel'), *n.* [Fr.], نازناوی کچه وک روشی "Miss" ی نینگلیزی. (۲) له‌ی لهرمنسی.
- made-to-order** (mād'tə-ōr'dēr), *adj.* (۱) ده‌ستکرا؛ به‌پتی نازمروزی کردار کرا. (۲) زور له‌بار؛ باش؛ گونجا.
- made-up** (mād'up'), *adj.* (۱) پیکه‌خرا؛ نام‌ده‌کرا.
- (۲) هله‌بسترا؛ درزا؛ داتاشرا؛ درووستکرا: (**a ~ story.**)
- (۳) سوورو سپیاوگرا؛ به سوور و سپیاوهره: (**a ~ face.**)
- madhouse** (mad'hous'), *n.* (۱) شتخانه.
- (۲) شوینکی پر له پشویی و ده‌نگه‌ده‌نگ؛ حمامی ئان.
- madly** (mad'li), *adv.* (۱) شتانه.
- (۲) زور؛ نینگار زور؛ به‌جوشه‌ده: (**in love ~.**)
- (۳) زور به شیرمزی‌یه‌ده وک حال لیاآتو.
- (۴) به کهرانه؛ به کهرتی.
- madman** (mad'man', mad'mən), *n.* کسینکی شت؛ دیوانه؛ شت.
- madness** (mad'nis), *n.* (۱) شتی؛ دیوانه‌یی.
- (۲) زور توپه‌یی. (۳) کهرتی؛ گهرجیتی. (۴) جوش و خروش؛ جوش.
- (۵) هاری؛ هاریتی.
- (۱) [m-], خاتو؛ نازناویکی کونه. **Madonna** (mə-don'ə), *n.* له زمانه شتیتا؛ بۆ ئن وک روشی "madam".
- (۲) (the ~), (۱) مریم (دایکی عیسا). (ب) وینه و پیکری مریم.
- (۱) قوماشی **madras** (mad'rās, mə-dras', mə-drās'), *n.* مدراس؛ قوماشکی ناوریشتی خمت خمتی قایمه.
- (۲) ده‌سهرتی گهری ناوریشت.
- adj.* مدراسی (قوماش، به‌رگ).
- madrigal** (mad'ri-g'l), *n.* (۱) هله‌بستکی دل‌داری کورت.
- که بکرت به گزانی. (۲) (۱) گزانی‌یه‌کی چنه کسمی به‌پن موسیق.
- (ب) گزانی‌یه‌کی دوده‌نگی به‌پن موسیق.
- madrigalist** (*n.*).

madrona (mə-drō'nə), *n.* Also **madrono**; **madrone**, - (۱)

درختیکی همیشه سوزی گول سپی گهلا بریقه‌داره بهره‌کی ده‌خوشت.

(۲) بیری سووری بۆ خواردن شیای بی نهم داره.

maduro (mə-door'ō), *n.*

سیگارکی پش و توندوتیژ.

madwoman (mad'woom'ən), *n.*

ناغره‌تکی شیت.

madwort (mad'würt'), *n.*

جوزه پوه‌کینگه له توخمی خهرته‌له.

maelstrom (mäl'strəm), *n.* (۱) گیتارکی گهره و به‌هیزو ترسانا.

گهردار (۲) هیزنکی ویرانکری به‌هیزا پشویی‌یه‌کی گهره (له میشک، جیهان،

یا کاروباردا) گیتار: (They were caught in the ~ of war.)

(۱) کچی به‌شداری ناهنگر **maenad, menad** (mē'nad), *n.*

زهاره‌ندی می خوارنده‌ری دایونایسس و پاکوس (له‌سانه‌ی یونان و رومان).

(۲) ناغره‌تی دیوانه، ژنی شهیدا یا حال لیهاتوو.

maestro (mis'trō, mā-es'trō), *n.*

ماؤستای لیهاتوو موسیقا.

دانه‌ری موسیقا، ماؤستای مونه‌ری موسیقا.

mafia, mafia (mä'fi-ä'), *n.*

(۱) دژیه‌تی به‌میری

دژ وستان به‌فرمان‌ه‌وایی: (۲) [M-], مافیا: ده‌سته‌یه‌کی نه‌ینی خراپه‌کاره

له‌نهریکا که هر خهریکی قاچاخچیتی و پاره به‌زرد له‌خلک سمندو

پیارگوشتن (له‌بنه‌چی نی‌تالین).

magazine (mag'ə-zēn'), *n.*

(۱) عمار

(۲) عماری ته‌قه‌منی (له‌قهلا یا کشتی جه‌نگدا).

(۳) (۱) شانه (چمکی ناگرین). (ب) شونی فیلم له‌کامیوادا.

(۴) نازوقه و ته‌قه‌منی و شتی تری هه‌لگیرا (له‌عمار یا فیه‌نگداند).

(۵) گوفان.

maggot (mag'ət), *n.*

(۱) کرموکه (به‌تایبه‌تی له‌ناو شتی پزیو و

کرم تیداو) بیرنکی سه‌یر

maggoty (mag'ət-i), *adj.*

(۱) کرماوی، کرم تیداو، کرموکاری.

(۲) پر به‌بیری سه‌یر یا هه‌وسبازی، هه‌وسبان.

Magi (mā'ji), *n. pl.*

(۱) ده‌سته‌ی مه‌جوس (که‌گویه‌توانای

له‌سروشت به‌دەر یا نه‌فسونی هه‌بووه). (۲) نهم سنی پش‌یه‌ی بوون که

هاتی به‌یر له‌دایکبونی عیساوه و دیاری‌یان بۆ هینا (شینجیل).

magic (maj'ik), *n.*

(۱) جادوگری، جادوکاری، جادوو، تهلیم.

نه‌فسون، سیجر. (۲) شتیکی نه‌فسونی: (the ~ of love).

adj.

نه‌فسونه‌یی، جادوویی.

magical (maj'ik'l), *adj.*

نه‌فسونه‌یی، جادوویی، تهلیم‌ماوی.

(~ power; The result was ~.)

magically (*adv.*).

جادوگری، جادوکاری، نه‌فسون‌یان.

magician (mə-jish'ən), *n.*

فانوسی سیجر، چرای نه‌فسونی.

magic lantern,

magisterial (maj'is-tēr'i-əl), *adj.* (۱) دادپرسی، دادگری.

تایبه‌تی به‌دادگر: (rank ~).

(۲) به‌شکو، به‌کمش وفش، زۆردارگی، به‌ده‌سه‌لاتی:

(~ opinion, manner, etc.)

magistracy (maj'is-trə-si), *n.*

(۱) پله و پایه‌ی دادگری.

(۲) دادگه‌ران، ده‌سته‌ی دادگه‌ران. (۳) دادگه‌رنشین.

magistral (maj'is-trəl), *adj.*

(۱) به‌شکو، دیکتاتوری، کش وفش.

زۆردارگی. (۲) سه‌ره‌کی، بنچینه‌یی: (the ~ line of fortification).

(۳) به‌تایبه‌تی نامادگراو بۆ نه‌خوش‌یه‌کی تایبه‌تی (چه‌جه، دهرمان).

magistrate (maj'is-trāt', maj'is-trit), *n.*

(۱) دادپرس، دادگر.

(۲) فرم‌نده

magma (mag'mə), *n.*

(۱) گراوه‌ی کانزایی.

(۲) بیری تواده‌ی ژنزه‌مین (که به‌ردی ناگرپژنی نی دروست ده‌میت).

(۳) تلپه‌ی میوه‌ی گوشراو.

Magna Charta, Magna Carta (mag'nə kār'tə), - (۱)

ماگنا‌کارتا: بڕوانامه‌ی به‌ناوبانگی شینگلیز که‌گلیک ماف و سه‌ریه‌ستی دا

به‌گه‌ل نینگلیزی له‌سالی ۱۲۱۵ دا. (۲) بڕوانامه‌یه‌کی ده‌ستوری که‌ماف و

سه‌ریه‌ستی بدات به‌گه‌ل.

magna cum laude (mag'nə kum lōdi), [L.],

به‌شهری زۆر باش: بڕوانامه‌ی زۆر په‌سند و به‌ری دهرجووانی لیهاتوو زانگو.

magnanimity (mag'nə-nim'ə-ti), *n.*

(۱) به‌خشنده‌یی.

جوامیری، له‌خو‌بو‌ردن. (۲) کارنکی جوامیرانه یا به‌خشنده‌یی‌یانه.

magnanimous (mag-nan'ə-məs), *adj.*

به‌خشنده، جوامیر.

له‌خو‌بو‌ردن، ره‌وشت به‌ری، پیاو.

magnate (mag'nāt), *n.*

که‌سینکی ده‌وله‌م‌ند و به‌ده‌سه‌لات و ناودار

به‌تایبه‌تی له‌پیشه‌سازی، بانزگانی، یا کارو‌کاسییدا: (a cotton ~)

magnesium (mag-nē'shi-əm), *n.*

مه‌گنیه‌یوم.

magnet (mag'nit), *n.*

(۱) ناسن پفین، موگناتیس.

(۲) که‌سینک، شتیک، یا شو‌پنکی دل‌پژن.

magnetic (mag-net'ik), *adj.*

(۱) ناسن پفین، موگناتیس.

(۲) موگناتیس‌ماوی ده‌گریتا، به‌موگناتیس پاده‌کش‌ریت.

(۳) دل‌پژن، جوان (ره‌وشت، پوه‌سان، خه‌لک پاکیش، دل پاکیش

(a ~ personality)

-magnetically (*adv.*).

magnetic field, مه‌ودای موگناتیس: ئهی مه‌ودایه‌ی که‌موگناتیس

ده‌توانن ناسنی لیه‌ه پاکیش.

magnetic flux,

سه‌ره‌می ته‌وژی موگناتیس.

magnetic needle,

نهری موگناتیس.

magnetic pole,

(۱) جه‌سه‌ری موگناتیس.

(۲) [M- P-], جه‌سه‌ری زمین (که‌نهری موگناتیس پوهی تیده‌کات)

magnetic tape,

شیرتی موگناتیس. توژالی کانزایی یا پلاستیکی

موگناتیس لیدراوه ده‌نگ و به‌نامه‌ی ته‌له‌فزیون و کمپیوتەر و شتی تری

له‌سه‌ر تۆمار ده‌گری.

magnetics (mag-net'iks), *n. pl.*

زانباری موگناتیس.

موگناتیس‌ناسی.

magnetism (mag'nə-tiz'm), *n.*

(۱) ناسن پفین، موگناتیسیتی.

(۲) magnetics. (۳) دل‌پفین، توانای دل پاکیشان.

(۴) نوواندن موگناتیس.

magnetize (mag'nə-tīz'), *v. t.*

(۱) کردن به‌ناسن پفین.

موگناتیس‌ماوی کردن، موگناتیس لیدان. (۲) دل‌پفاندن، دل پاکیشان.

(۳) [Rare]. نوواندن موگناتیس.

بوون به‌ناسن پفین، موگناتیس‌ماوی بوون، وه‌ک موگناتیس لیهاتن.

v. i.

-magnetization (*n.*).

دینه‌مزی موگناتیس.

magneto (mag-nē'tō), *n.*

نامیری ته‌له‌کتریک دروست‌کری موگناتیس.

magnetoelectric (mag-nē'tō-i-lek'trik), *adj.*

کاره‌بایی

موگناتیس، تایبه‌تی به‌کاره‌بایه‌ک که به‌دینه‌مزی موگناتیس دروست

ده‌گرینت.

magnetoelectricity (mag-nē'tō-i-lek'tris'ə-ti), *n.*

کاره‌بایی.

موگناتیس.

magnetogenerator (mag-nē'tō-jen'ə-rā'tēr), *n.* =

magneto.

magnetometer (mag'nə-tom'ə-tēr), *n.*

پیه‌ری هیزی

موگناتیس، نامیری پیه‌ری مه‌ودای موگناتیس.

magnetoscope (mag-nē'tə-skōp), *n.*

نامیری دۆره‌ره‌وی

هیزی موگناتیس.

magnific (mag-nif'ik), *adj.* [Obs.], = magnificent.

magnification (mag'nə-fi-kā'shən), *n.*

گهره‌کردن

(به‌ووردین) زل کردن (وینه، قه‌باره) والیکردن که‌گهره‌تر بنوین.

magnificence (mag-nif'ə-s'ns), *n.*

جووانی و نایابی و به‌شکو‌یی و

شو‌خ‌وه‌نگی: (the ~ of the scenery, her dress, her act, etc.)

magnificent (mag-nif'ə-s'nt), *adj.*

(۱) زۆر جوان و نایاب.

- شۆخ و شەنگ: مەشكۆز: نۆز جوان پاراۋەر: (a ~ house, city, dress, carpet, etc.)
- (۲) نۆز باش: ناياب. (a ~ place for sailing; a ~ book; ~ food).
- (۳) بەرز (بىرۈباۋەن): نۆز چاڭدو بەجىن: (a ~ idea).
- magnifico (mag-nif'ə-kō), n. (۱) بەگزادەيەكى فېنېسىيە كۆن. (۲) بەگزادە: كەسنىكى پلەۋيايە بەرز ناۋدان.
- magnifier (mag'nə-fī'ēr), n. (۱) زىكەر (سۆز): گەرەكەر. (۲) ئاممىرى گەرەكەر (گەردىن، چاۋىلكە).
- magnify (mag'nə-fī'), v.t. (۱) [Rare] گەرەكەردىن (قەبارە)، (۲) زىادە پىۋەمان: دانەمە: گەرەكەردىن (دەنگوباس، چىزۇك): پلەۋيايە. (۳) زىادە پىۋەمان: دانەمە: گەرەكەردىن (دەنگوباس، چىزۇك): (She ~led her sufferings in telling about them.)
- (۴) ۋەھالەنكىدەك گەرەكەردىن بولۇش (بە گەردىن): گەرەكەردىن. (۵) [Archaic] شىزۇيىدان: مەزىن كەرد: نۆز ستايش كەرد.
- v.t. گەرەكەردىن
- (Telescopes and microscopes ~.)
- magnifying glass, گەردىن: ۋوردىن.
- magniloquent (mag-nil'ə-kwənt), adj. (۱) ۋوشەي زۆر. پاراۋەر بە كەش ۋەش بەكارمىنەن. (۲) گەزاف لىدەر: فەشەي: خۇيادەر: خۇمەلەكش
- magniloquence (n.); magniloquently (adv.).
- magnitude (mag'nə-tōd', mag'nə-tūd'), n. (۱) گەرەيە. (۲) قەبارە. (ب) رادە: پلە: (an earthquake of great ~) (ج) گرەنگى: مەزى: (the ~ of his achievement)
- (۲) پلەي پوۋناكى نەستىرە
- of the first magnitude, نۆز گرەنگ: نەمە يەك
- magnolia (mag-nō'li-ə, mag-nōl'yə), n. (۱) ماگنولىيا. پوۋەكەكە گولنى سېۋى پەمەيى ۋە نەرخەۋانى بۇن خۇش دەگىرت. (۲) گولە ماگنولىيا.
- magnum (mag'nəm), n. (۱) شوشەيەكى مەي ۋە خواردنەۋەي تەرە. (بەرتىيە بە دور لەسەر پىنجى گانۇنىك). (۲) پىرى نەم شوشەيە.
- magnum opus (mag'nəm ō'pəs), [L.], n. (۱) شاكار (بەتايەتەي). بىرەمەيىكى ۋىزەيى، ھونەرى، يا مۇسىقى. (۲) گەرەتەين بىرەمە يا شاكارى نوۋسەرنەك يا ھونەرمەندىك
- magpie (mag'pī), n. (۱) قەلباجەكە (۲) كەسنىكى نۆۋرۈز.
- maharajah, maharaja (mā'hə-rā'jə), n. مەھەرەج: شازادەي. مەيىدى: مەيى ھىندى
- maharani, maharanee (mā'hə-rā'nē), n. (۱) ژنى مەھەرەج. (۲) شازۇنى ھىندى (كە فەرماندەۋايى مەرتىيىكى ھىندىستانى كەردۈۋە)
- mahatma (mə-hat'mə, mə-hāt'mə), n. مەھاتما: كەسنىكى
- نۆز تىگەيشتۈۋ ۋ پىۋىزۇ دانا كە تواناي شىتى ئاناسايى ھەيى (نايىنى بۇدى).
- mahogany (mə-hog'ə-ni, mə-hōg'ə-ni), n. (۱) تەختەدارى. مەھۇگەنى تەختەدارىكى رەق ۋ نايابى قاۋەيى سوۋىبارە مېزۇ كورسى ئى
- دروست دەكرى (۲) دەرەختى مەھۇگەنى. (۳) قاۋەيى سوۋىبارە.
- adj. (۱) لە مەھۇگەنى دروستكاراۋ. (۲) قاۋەيى سوۋىبارە
- mahout (mə-hout'), n. فېلەۋان.
- maid (mād), n. (۱) كەچ. (۲) قەيرە كەچ. (مەرۋەما پىشى دەۋرتى: "old maid") (۳) كارەكەر.
- maiden (mād'n), n. (۱) كەچ: ئافرىتى كۈن نەكرۋا. (۲) نەسپىكە كە مەرگىز پىشىرىكى يەكى نەبەدبەتەۋە. (۳) [M-] ئاممىرىكى ئوسكوتلەندىيە بە گىلەتتىنى فەرنەسى دەچىن (لە سەدەي شانزەۋ ھەققەدا تاۋانبارى پىن سەردەبېرا).
- adj. (۱) بۇ كەچ شىۋا: بۇ كەچ باشە. (۲) كەچ: كۈن نەكرۋا: بىندار. (۳) تازە: فەرك: نەشارمە: بەكارمەنەنراۋ: ئوۋ.

- (۵) يەكەم: (a ~ speech, voyage, etc.).
- (۶) ھىچ پىشىرىكى يەكى نەبەدبەتەۋە (نەسپ): (a ~ horse).
- maidenhair (mād'n-hār'), n. جەزە پىۋەكەكى گەلا ناسكى
- maidenhead (mād'n-hed'), n. [Archaic] بىندارى: بەيى. كەچنى. (۲) بىن: بىنى كەچ: پەردەي كەچنى.
- maidenhood (mād'n-hood'), n. كەچنى: بىندارى: بەيى. (۱) كەچانە: تايەتەي بە كەچنى. (۲) ناسكەدا شەرمە: بۇ كەچ شىۋا.
- maidenly (mād'n-li), adj. تازىۋاي كەچ پىشى شىۋەكە (لە گەلەك ۋولتەدا پاش شىۋەكەردىن كەچ تازىۋاي مېرەمەكى ۋەردەگىرت).
- maiden name, maidhood (mād'hood'), n. = maidenhood. كارەمەكى شائىن يا كەچ پاشا.
- maid in waiting, (۱) ئاۋەل بۈك: كەچنى ھارپىي بۈكە لە كاتى. مارەبېر ۋە شايدە لەگەلەدا دەبىت. (۲) كارەمەكى شائىن يا كەچ پاشا.
- maid of honor, (۱) ئاۋەل بۈك: كەچنى ھارپىي بۈكە لە كاتى. مارەبېر ۋە شايدە لەگەلەدا دەبىت. (۲) كارەمەكى شائىن يا كەچ پاشا.
- maidservant (mād'sūr'vənt), n. كارەمەكى.
- maihem (mā'hēm), n. = mayhem.
- mail (māl), n. (۱) [Obs.] (۱) چاقتا. (ب) [Archaic] توۋرەكە يا چاقتاي پۇستە. (۲) پۇستە. (۳) پۇستەبەر (مەزۇ، شەمەندەفەر، پەلەم). (۴) پۇستە كۆكۈرەنەۋە تاردن ۋە گەياندن بە خامەنى. پۇستە: ھى پۇستە. خەستە پۇستە: بە پۇستەدا تاردن: (to ~ a letter, package, etc.)
- mail (māl), n. (۱) قەلقان: زىئ: گوللەبەند. (۲) قاۋى ھەندى گەياندەي ۋەك كەسەل. بە قەلقان پاراستا: گوللەبەند كەردەبەر. توۋرەكە پۇستە. (۱) سۋولقى پۇستەي مال (كە لەمەردەمى ھەمۋە مالىكەدايە ۋە پۇستەچى پۇستەي ئەم مالى تى دەخت). (۲) سۋولقى پۇستەي كەشتى سەر شەقام (كە خەلك پۇستەي تى دەخت). mailed (māld), adj. زىفەدار. mailed fist, ھەمەشە (ھى نىۋ ۋولتەن).
- mailer (māl'ēr), n. (۱) پۇستەنەز: ئاۋنىشاننەۋەسى سەر پۇستە. (۲) مەكىنەي پۇستە. (۳) پەلەمى پۇستە. پۇستەچى: پۇستەبەر: ئاممەي.
- mail order, شىت گرەين ۋە فروشتىن بەمۇ پۇستەۋە. mail-order house, نەزگاي فروشتىن شىۋەك بەمۇ پۇستەۋە. maim (mām), v.t. (۱) پەل شىكەندەن: بىندار كەردن: كۆچ كەردن. پەل پەيئەۋە: پەكەستىن: (He was seriously ~ed in the war.) (۲) شىۋەندەن: تىكەندەن: پوچ كەردن: لە كەك خەستىن: (The bill was ~ed by amendments.)
- main (mān), n. (۱) ھىزى: (تەنھا لەم ۋەتەيدا: "with might and main") (۲) بەش: بەشى سەرەكى: (in the ~) (۳) بۇي، ھىل، يا تەل سەرەكى (ئاۋ، ئەلەكتىك، گاز، بەمىزىن). (۴) [Poetic] دەرەيا: زەمىيا. (۵) (۱) تەرەي كەشتى. (ب) بايەۋانى سەرەكى. (۶) [Archaic] mainland = (۷) [Obs.] شىۋىنىكى نۆز گەرەۋە پلاۋ (زەۋى، دەشت، دەرەيا). (۱) بەمىزى. (۲) سەرەكى: بېنچىيەي: گرەنگەين: گەرەتەين: گەرە. (۳) تايەتەي بە شىۋىنىكى گەرەۋە پان (زەۋى، ئاۋ). (۴) ھى تەرەي سەرەكى كەشتى: ھى بايەۋانى كەشتى. (۵) [British Dial.] ئىچكار نۆز تەنھا بە ھىز: ھەر بە نۆز. by main force (or strength),

main clause

- in the main,** به‌زیری؛ به‌شیئیه‌یکی گشتی.
- main clause,** شاپسته‌ی سمره‌کی (که به تنه‌ایش مانا ده‌به‌خشی له پرستیه‌کی ناوخته‌دا وک: "She will visit us if she can" له پرستیه‌دا: "She will visit us if she can")
- main drag, [Slang],** شه‌قاسی سمره‌کی.
- mainland (mān'land', mān'land'), n.** به‌مشی سمره‌کی روژات یا کیشوریک (نه‌ک دورگه‌گانی دورپشتی).
- mainly (mān'li), adv.** (۱) به‌زیری؛ به‌گشتی. (۲) [Archaic] زور؛ ئیجگار؛ تا پاده‌یه‌کی زور.
- mainmast (mān'mast, mān'mast', mān'mäst'), n.** تهری سمره‌کی به‌لمی یا سمره‌کی به‌لمی یا.
- mainsail (mān's'l, mān'sāl'), n.** زمه‌له‌کی سمره‌کی (کاتژمین).
- mainspring (mān'sprin'), n.** هوی سمره‌کی؛ پال پیوه‌نری سمره‌کی.
- mainstay (mān'stā'), n.** (۱) گوریسی راگری تهری سمره‌کی به‌لمو کمشتی. (۲) پالپشتی سمره‌کی؛ پایه؛ کۆله‌ک: (Her son is her ~)
- mainstream (mān'strēm'), n.** پیره‌وی گشتی؛ سمره‌کی زال، بلور. یا ناوی مه‌یداننکی تاییه‌تی کۆمه‌ل؛ رای سمره‌کی پرشته‌یک یا کۆمه‌لنک: (He is in the ~ of the Democratic Party.)
- main street,** (۱) شه‌قاسی سمره‌کی. (۲) [M-S-] مه‌لوینستی دانیش‌توانی شارزچکه که بریتیه‌له پاره‌هرستی و منطک تاسکی و خزیه‌سه‌ندی
- maintain (mān-lān'), v.t.** (۱) به‌ردوام بوون لیسره؛ نه‌گۆرین؛ راگرتن؛ لیسره پۆیشتن: (to ~ the same speed, standard of living, etc.)
- (۲) به‌ردوامی پیدان: (Food ~s life.)
- (۳) نه‌پاکی و چاکی راگرتن؛ له‌دوخی خویدا راگرتن: (to ~ a car, house, roads, etc.)
- (۴) پاراستن (دژی هیرش).
- (۵) پالپشتی کردن (به‌دم له‌گفتوگۆ یا مشت‌ومردا)؛ سووربوون لیسره؛ وا ووتن پیتا پیتا: (Throughout the trial he ~ed he was innocent.)
- (۶) یارمه‌تیدان؛ پاراستن.
- (۷) به‌خوینکردن؛ ژاندن: (He can't ~ his family.)
- maintenance (mān'tə-nəns), n.** (۱) به‌باشی راگرتن؛ پاراستن؛ یارمه‌تی. (۲) گوزهران؛ مایه‌ی ژان. (۳) به‌خوینکردن؛ یارمه‌تیدان؛ ژاندن. (۴) ده‌ست خسته‌نه‌ناو داواکاری‌یه‌که‌به‌پالپشتی کردن لایه‌ک (دادگه‌ری).
- maitre d'hôtel (me'tr' dō'tel'), [Fr.],** (۱) سهره‌ک به‌رده‌ستان (له‌کۆشک، میوانخانه، یا چیش‌تخانه‌دا)؛ گهری به‌رده‌ستان. (۲) خوتینچی. (۳) شله‌یه‌که له‌کهری توواره و گهره‌ووژو لیمو یا سرکه پینگدیت.
- maize (māz), n.** (۱) گهنه‌شامی (۲) زهردی کال.
- majestic (mə-jes'tik), adj. Also majestic,** پادشایانه؛ به‌رز؛ به‌شکۆ؛ شکۆدار؛ به‌سام؛ زور جوان؛ شوخ‌وشمنگ؛ پایه‌به‌رز. -majestically (adv.).
- majesty (maj'is-ti), n.** (۱) (۱) ده‌سه‌لات و پله‌وپایه‌ی پادشا. (ب) پادشا. (۲) [M-] خاوه‌ن شکۆ؛ سهره‌را؛ نان‌ناوی پادشا: (His, Her, or Your Majesty)
- (۳) شکۆ؛ به‌شکۆیی؛ پایه‌به‌زیری؛ به‌زیری سام؛ جوانی و به‌سامی.
- majolica (mə-jol'i-kə, mə-yol'i-kə), n.** (۱) جوژه‌گلینه‌یه‌کی نه‌قش‌و‌نیکارداری ئیتالی کۆنه. (۲) گلینه‌یه‌ک که لاسایی نهمه‌بکاتهره.
- major (mā'jēr), adj.** (۱) (۱) گهره‌تر (قهباره، ژماره، پاده). (ب) گرنگتر (پله‌وپایه)؛ گهره‌تر. (۲) بالق؛ بلوق بوو؛ همراش. (۳) زۆریه؛ به‌شی ئۆری: (a ~ part)

make

- (۴) هی پرشته؛ پسیوری؛ تاییه‌تی به‌مه‌یدانی خویندن سمره‌کی قوتابی زانکۆ.
- (۵) گشتگر (ژیرپیزی): (~ premise)
- (۶) نۆته‌ی به‌رز (مۆسیقا).
- پسیوری کردن؛ پرشته‌ی تاییه‌تی خویندن (قوتابی زانکۆ): v.t. (~ in), (He will ~ in Physics.)
- n. (۱) سهرکه‌وتوی پۆلنک یا مه‌یداننکی تاییه‌تی. (۲) پله‌یه‌کی نه‌فسه‌رییه (جوار نه‌ستیره). (۳) (۱) پرشته (خویندن): (Her ~ is Psychology; What's your ~?) (ب) قوتابی‌یه‌ک که پرشته‌یه‌کی تاییه‌تی ده‌خوینن: (He's a history ~)
- (۴) که‌شیکی بالق یا همراش.
- (۵) نۆته‌یه‌کی به‌رز (مۆسیقا).
- major general,** پله‌یه‌کی نه‌فسه‌رییه؛ لیوا.
- majority (mə-jör'a-ti, mə-jor'a-ti), n.** (۱) زۆریه؛ زۆرتین؛ به‌شی زور: (The ~ of people prefer peace to war.)
- (۲) گهره‌ترین ژماره‌ی ده‌نگ (مه‌لبازین)؛ جیاوازی نیوان گهره‌ترین و به‌جورکترین ژماره‌ی ده‌نگ.
- (۳) ئهر حیزبه‌ی یا کۆمه‌له‌ی زۆرتین ده‌نگ ره‌ده‌گر.
- (۴) بالقی؛ همراشی (ته‌مه‌نی بیست‌ریه‌ک سالی): (He will reach his ~ next month.)
- (۵) پله‌یه‌کی نه‌فسه‌رییه (جوار نه‌ستیره).
- join the (great) majority,** مودن.
- majuscul (mə-jus'kūl), n.** (۱) تیپی گهره؛ تیپی گهره و قه‌لی. (که له ده‌ست‌وو‌سه‌گانی سه‌ده‌ی ناوه‌راست‌دا به‌کارده‌هینرا).
- (۲) ده‌ست‌وو‌سیکی به‌م تیپی گهره‌نه‌ نووسراو.
- adj.** تاییه‌تی به‌تیپی گهره و قه‌لو؛ به‌م جوژه تیپی نووسراو.
- make (māk), v.t.** (۱) دروستکردن؛ کردن. (۲) بوون به‌مۆ: (What made this sudden change?)
- (۳) کردن به؛ داناان به: (They made him president.)
- (۴) وایکۆردن؛ واکۆردن: (This portrait ~s her an old woman; ~ yourself at home.)
- (۵) پێک‌وه‌پێک کردن (جنی نووستن)؛ ناماده‌کردن: (M~ the beds.)
- (۶) کردن (سهرجه‌م)؛ بریتی بوون له: (Four quarts ~ a gallon.)
- (۷) بوون به؛ ئی ده‌رجوون: (He will ~ a good doctor.)
- (۸) داناان (په‌یره‌و): (We made a rule that only members might attend.)
- (۹) گۆرتن (براده‌ی)؛ په‌یدا کردن: (He made many friends.)
- (۱۰) په‌یدا کردن (پاره)؛ ده‌سکه‌ووتن: (We all want to ~ money.)
- (۱۱) سهرخستن؛ کردن به‌پیاو: (This restaurant made him.)
- (۱۲) تینگه‌یشتن؛ لیک‌دانه‌وه: (What do you ~ of his strange actions?)
- (۱۳) کردن: (She made a quick movement.)
- (۱۴) کردن؛ خهریک بوون: (to ~ war)
- (۱۵) دان (ووتان)؛ کردن (قه‌سه)؛ بیژان: (to ~ a speech, remark, etc.)
- (۱۶) وایکۆردن؛ به‌زور پین کردن: (M~ him behave.)
- (۱۷) گه‌یشتن: (The ship made port.)
- (۱۸) فریاکه‌وتن؛ پیاگه‌یشتن: (He made the train.)
- (۱۹) چوون (به‌نیش‌و‌کار): (The salesman made six towns on this trip.)
- (۲۰) به‌پین (پێگه، دوری): (They made the distance in five hours.)
- (۲۱) (۱) پۆیشتن (خه‌یرایی): (My car can ~ 90 miles an hour.) (ب) به‌رکردن.
- (۲۲) (۱) لێنان (چا، قاره، نان و چیش): (I'll ~ you some tea.) (ب) کردنه‌وه (ناکی): (Let's ~ a fire.)

make

- (۲۳) [Colloq.]، وەرگىران (له پىڭخراۋىڭ يا تىيېنگدا) گەيشتە نامانچ.
(*He made the team; She made the headlines.*)
- (۲۴) [Slang]، تاۋىرىن جوت بولۇپ كەين (۲۵) يارى بىردىنە.
(۱) دەستىگىزىن بىر كارىڭ يا شىڭىڭ: (*She made to go.*)
(۲) پۇشش بىرەم: خۇ بۇ كوتان: (*He made for the door.*)
(۲) بولۇپ: بىر شىۋە يەككى تايىبەتى پەروشت ئىۋادىن
(*M- bold, merry, etc.*)
- (۴) كىرىن: (*M- fast; M- ready*)
(۵) كەلەكە بولۇپ: ئۆزى بولۇپ: قول بولۇپ: ھەلسان (ئار).
(۱) دروستىگىزىن: كىرىن.
(۲) بىرەم: ھەتايىبەتى شىڭى دروستىگىزىن: سەرچەمى شىڭى دروستىگىزىن.
(۳) مۇدىل: شىۋان: شىڭى دروستىگىزىن.
(۴) جۇرۇ شىۋان: ئارۋى دروستىگىزىن: (*an automobile of English*)
(۵) سىرووشى كەسى: (*a man of this*)
make a fool (or ass) of, بە كەركىزىن: بە كەر دەرخىست:
والىگىزىن كە بە كەر دىار بىن.
make after, پاكىزىن بە دىار: شىۋان كەتقۇن: نىشتە سەر.
make as if (or as though), ۋا دانان
make away with, (۱) دىزىن: سىر: بىردىن ۋا پاكىزىن:
(*The thieves made away with two thousand dollars.*)
(۲) سەر بە كۇمدا كىرىن: خۇ ئى پىڭگىزىن.
(۳) ماشىنە: ھەمىر خوارىن: (۴) كوشىن.
make believe, ۋا دانان: ۋا ئىۋادىن: ۋا دەرخىست:
(*The children made believe they were adults.*)
make for, (۱) خۇ بۇ كوتان: چوون بىرەم.
(۲) ھىزىر بىردىن سەر: پەلاماردان: (۳) ھەمىر بۇ دان: كۇشى بۇ كىرىن.
make haste, پەلەكىزىن: خىراكىزىن.
make it, [Colloq.], دەستىگىزىن: ھىنانەدى: جىيەجىگىزىن:
پىن گەيشت نامانچ
make love, (۱) دەستىگىزىن: كىرىن: (۲) جوت بولۇپ: كەين.
make off, پاكىزىن: دەرپاز بولۇپ: ھەلەن: بۇ دەرچوون.
make off with, دىزىن: بىردىن
(*The burglars made off with a lot of money.*)
make or break, ۋا گال دىنى: ۋا پەمو.
make out, (۱) (۱) بە حال بەدى كىرىن: بە ناستەم بىيىن.
(ب) بە حال بۇ خۇشترانەم.
(۲) تىگەيشت: سەر ئى دەرچوون: (*I can't make him out.*)
(۳) ئوسىن: ئوسىنەم: ئامادەكىزىن: (*to make out a list*)
(۴) پىرگىزىن: ئىستەم.
(۵) ۋا دەرچوون: ۋا دەرگىزىن.
(۶) ۋا پىشانان: ۋا ووتىن.
(۷) بە باشى پۇشش (كارىۋان).
make over, (۱) تازە كىرىنەم: (*to make over a coat*)
(۲) خىستەسەر (مولك): پىدان: خىستەسەر ئارۋى كەسىڭ (مولك): سامان:
(*He has made over the whole business to his son.*)
make the most (or best) of, (۱) بە باشتىن شىۋە بەكار ھىنان.
(*He makes the most of the little he has.*)
(۲) پىن دەرپازىن: ھەمچۇننىڭ بىت.
make up, (۱) دانان: ئوسىن: پىكەمەن.
(۲) بىرىتى بولۇپ: بولۇپ: پىكەمەن:
(*Students make up half the population of the town.*)
(۳) ھەلسەستىن (چىرك): دىر: پىڭخىستىن: دروستىگىزىن:
(*to make up stories, lies, etc.*)
(۴) تەۋاۋىر: كىرىن.
(۵) (for ~), بۇ بىزىر: (۶) پىڭخىستىن

maladroit

- (۷) ئاشىگىزىن: ئاشىگىزىنەم: (*We made up*)
(۸) سىۋىر ۋا سىۋىر: كىرىن: ئاراشىگىزىن.
(۹) پىرادان: (*I've made up my mind.*)
(۱۰) سەرلەنۇ: تاقىگىزىنەم (لەمىر دەرەچوون يا دىار نەبۇن):
(*to make up a test*)
make up for, بۇ بىزىر: ھەق بۇ كىرىنەم
(*We must make up for lost time.*)
make up one's mind, پىرادان:
(*Have you made up your mind?*)
make up to, (۱) خۇ ئى بىردىن پىشەم: مەرىپى كىرىن.
(۲) ھەق بۇ كىرىنەم: (*We must make it up to him somehow.*)
(۱) [Colloq.]، خەرىگى پارە پەيداكىزىن
on the make, خۇ پىشەستە (لەمىر سىۋىرەم).
(۲) [Slang]، خەرىگى پارە كىرىن (لەمىر، تاۋىر).
(۱) ھەتاي: ھەلە:
make (māk), n. [Obs. or British Dial.], (۲) ھەلسە: دۇست.
make-believe (māk'be-lēv), n. (۱) پەۋالە: ۋا ئىۋادىن:
سەرپازى: پەۋالە تىبارى: (۲) پەۋالە تىبار: بە دىر: خۇ ۋا دەرخىر: خۇ ۋا پىشانەم
adj. دىر: ھەلە: ۋا خەلە: ۋا زىخەمى:
(*a ~ character, situation, world, etc.*)
maker (māk'er), n. (۱) پىكە: دروستىگىزىن.
(۲) [M-], خود: (۳) [Archaic], ھەنەر: بۇزى.
(۴) ئىمىزىگىزىن: كۇمىيەلە.
makeshift (māk'shift), n. چارە: سەرچەمى: چارەسەرى كاتى:
adj. سەرچەمى (چارە)
make-up (māk'up), n. (۱) پىڭكەت: شىۋە پىڭكەت:
(*the complex ~ of a corporation*)
(۲) سىرووشى مۇز: (*He has an easygoing*)
(۳) پىڭخىر: پىڭخىستىن (تەپ) ۋەنە: چاپەمەنى.
(۴) (۱) ئاراشىگىزىن: سىۋىر ۋا سىۋىر: (ب) شىۋە: ئاراشىگىزىن.
(ج) ئاراشىگىزىن: جىۋىر ۋا جىۋىر: ئوشىر: (شەنەگىزى).
(۵) [Colloq.], تاقىگىزىنەم: دىۋىر ۋا لەباتى (بۇ قوتابىيەكە كە لە
تاقىگىزىنەم: يەكەمدا كەتتىن يا ئامادە نەبۇبىن: نەمىدەن).
making (māk'ing), n. (۱) كىرىن: دروستىگىزىن: پىڭكەت: پىڭكەتەن.
(۲) ھۇ سەرگەتتىن يا پىڭكەيشت. (۳) (۱) شىڭىكى دروستىگىزىن.
(ب) پەرمەمى يەك چار: ھەلەدى چار:ك دروست دەكىزى.
(ج) (pl.), داھات: دەستىگىزىن.
(۴) (pl.), ئوسىن: پىۋىستە: نىشانە: تايىبەخۇ:
(*He has the ~s of a good doctor.*)
(۵) (pl.), [Colloq.], كاغەز ۋا توتتى جىگەرە دروستىگىزىن.
mal- (mal), پىڭگىزىنەم: ھەلە: خۇپ: ئاتەۋا: ھەلە:
(*malfunction, maladjustment, malnutrition*)
malaco- (mal'ə-kə), پىڭگىزىنەم: ھەلە: (۱) نەرم
(۲) گىياندارى ئارۋى نەرمى قاۋغىدار.
malacology (mal'ə-kol'ə-ji), n. زانستى گىياندارى ئارۋىيە نەرمە
قاۋغىدارەكەن.
maladjusted (mal'ə-jus'tid), adj. لەگەن دەۋرىدە نەگۇنچا،
پەلەھاتىر، يا پىڭ نەگەرتى.
maladjustment (mal'ə-just'mənt), n. (۱) لەگەن دەۋرىدە
نەگۇنچا يا پەلەھاتىر. (۲) باش پىن نەگەن (پارچە مەكىنە): بە ھەلە چاك كىر
maladminister (mal'əd-min'ə-stēr), v. خۇپ پەلەھەت: بىر
باش نەبىر: پەلەھەت.
-maladministration (n.).
maladroit (mal'ə-droit), adj. (۱) پىن دەستىۋىل: ئاكارامە:
گەلەق. (۲) نەزان: پىن بەدىيىي نەمەر.

malady

malady (mal'ə-di), *n.* نه‌خوشتی پراستی و مه‌جانی):
(spiritual ~ies; a social ~)
malaise (ma-lāz'), *n.* بڼ تاقه‌تی: کزی: په‌ستی: بڼ ووره‌یی:
 له‌ش: داهیران: ناروخته‌تی:
malamute (mä'lə-mūt'), *n.* سه‌گینکی دلی به‌هیزی تیسکني
 نه‌لاسکایی‌یه.
malapert (mal'ə-pürt'), *adj.* [Archaic], بڼ حیا: بڼ شرم:
 پووقایم.
n. [Archaic], کسینکی بڼ شرم و بڼ حیا.
malapropism (mal'ə-prop-iz'm), *n.* (۱) به‌همله به‌کاره‌ینانی: (۲) وروشه و ټیکه‌ل کړننې (له‌بهر له‌په‌کچوونې ده‌نگیانمونه).
 (۳) وینه‌په‌کي نهم همله به‌کاره‌ینانته.
malapropos (mal'ap-rə-pō'), *adj.* له‌جړی خویدا نه‌بو:
 نابجی: له‌ناکاتدا بو.
adv. به‌شینویه‌کی نابجی.
malar (mä'lär), *adj.* هی کولم: هی نیسقانی کولم.
n. نیسقانی کولم.
malaria (mə-lār'i-ə), *n.* له‌روتا: م‌لاریا
malarkey, malarky (mə-lär'ki), *n.* [Slang], قسه‌ی بڼ مانا:
 قسه‌ی میچ و پوچ
malcontent (mal'kən-tent'), *adj.* نارازی و سرکینش (دژي)
 پړټینیک یا دژخینکی تاییه‌تی: کینه له‌دل.
n. کسینکی نارازی و سرکینش: کسینکی کینه له‌دل و ناماده‌ی شوپش یا
 یاخی بوون
male (māl), *adj.* (۱) نیرینه: نیر: نیره: باوکه. (۲) به‌مین: (۳) پیاوانه.
 (۴) هی پیاوان: له‌کوپ و پیاو پیکهاتو: (*a ~ choir*).
 (۵) (۱) هی نیره‌ک: نیره: هی نهمدامی نیرینه‌ی گول.
 (ب) نیره‌کی: نیره‌ک هملگر: نیره‌کدار: (*~ flowers*).
 (۶) نیره (ممکینه‌ناسی): دمکرت به‌کوندا (سوچی کاره‌یا، بژی...هتد).
n. نیرینه‌ی مرؤف و گیاندارو پووه.
malediction (mal'ə-dik'shən), *n.* (۱) له‌عنعت لیکن: له‌عنعت.
 (۲) به‌دگوسی: ناو پیس کړن: به‌دناو کړن.
malefaction (mal'ə-fak'shən), *n.* قاتان: به‌دکاری: خراپه‌کاری:
 خراپه
malefactor (mal'ə-fak'tēr), *n.* قاتانبار: به‌دکار: خراپه‌کار.
malefic (mə-lef'ik), *adj.* زیان‌به‌خش: پیس: مال ویرانکړ: به‌د.
maleficence (mə-lef'ə-s'ns), *n.* به‌دکاری: خراپه‌کاری: زیان:
 خراپه
-maleficent (*adj.*).
malemute, malemiut (mä'lə-mūt'), *n.* = malamute.
malevolence (mə-lev'ə-ləns), *n.* به‌دخواری: ناحه‌زی:
 کینه و به‌دخواری
malevolent (mə-lev'ə-lənt), *adj.* به‌دخواری: ناحه‌زی:
 کینه له‌دل و به‌دخو.
malfeasance (mal-fē'z'ns), *n.* کارینکی قه‌ده‌غه له‌لایم
 کاره‌ده‌ستیکمونه (وه‌ک به‌رتیل وهرگرتن).
malformation (mal'fôr-mā'shən), *n.* شیوان (لش یا نه‌ندام):
 شیوانی ماکزایی: به‌نارینکی یا ناتواوی پیکهاتن.
malformed (mal-fôrmd'), *adj.* شیوان (لش یا نه‌ندام):
 به‌شیوانی. نارینکی، یا ناتواوی پیکهاتو.
malfunction (mal-fun'k'shən), *v.i.* به‌باشی نیش نه‌کړن
 (ممکینه، نامیر): کارنه‌کړن: وه‌ستان:
 (Some of the instruments ~ed.)
n. به‌باشی نیش نه‌کړن: ناتواوی: کارنه‌کړن: وه‌ستان.
malice (mal'is), *n.* به‌دخواری: ناحه‌زی: بق: کینه:

malpractice

(I hear you no ~.)
malicious (mə-lish'əs), *adj.* به‌دخواری: ناحه‌زی: کینه‌دار: پیس:
 پقانی: (*a ~ person, remark, act, etc.*).
malign (mə-līn'), *v.i.* به‌دگوسی کړن: ناو پیس کړن: به‌دناو کړن:
 خراپه ووتن.
adj. (۱) به‌دخواری: ناحه‌زی: پیس. (۲) زیان‌به‌خش: به‌د: خراپ.
-maligner (*n.*).
malignance (mə-lig'nəns), *n.* = malignancy.
malignancy (mə-lig'nən-si), *n.* (۱) به‌دخواری: کینه و به‌دخوایی:
 پیسی: ناحه‌زی: (۲) کوشنده‌یی (شین‌په‌نجه، برین): زیان‌به‌خشی.
 (۳) برین‌یکي کوشنده (شین‌په‌نجه): سندان.
malignant (mə-lig'nənt), *adj.* (۱) زور به‌دخواری: زور ناحه‌زی:
 زور کینه‌دار. (۲) زور زیان‌به‌خش: به‌د: پیس.
 (۳) کوشنده (شین‌په‌نجه، سندان، نه‌خوشتی): سندان: یکوژ: پیس
 (*a ~ tumor, disease, etc.*)
-malignantly (*adv.*).
malignity (mə-lig'nə-ti), *n.* (۱) زور به‌دخواری: زور ناحه‌زی:
 پقینکی زور. (۲) کاریک، هسټیک یا پوودانیکي به‌د: ناحه‌زانه.
 (۳) کوشنده‌یی (برین): یکوژي.
malinger (mə-līn'gēr), *v.i.* به‌درؤ خو نه‌خوش خست (پو خو-
 دزینمونه له‌کار).
malkin (mô'kin), *n.* [Obs. or British Dial.], (۱) ژنی چه‌پیل.
 (۲) داهول. [Scot.], ک‌روټشک: ک‌روټشکه کټوی.
 (۴) پشيله.
mall (môl), *n.* (۱) (۱) میکوټی یاری "pall-mall". (ب) نهم یاری‌یه.
 (ج) یاری‌گای نهم یاری‌یه. (۲) قه‌یسری: بازار: سره‌گیراو.
 (۳) دووبه‌ینی (پنگاوبان، شه‌قام).
 (۴) جړی: پیاسه: پټ‌وه‌ی د‌ارسیه‌روای بڼ پیاسه‌کړن.
mall (môl), *n.* & *v.i.* = maul.
mallard (mal'êrd), *n.* نیره‌مرای: سوټه.
malleable (mal'i-ə-b'l), *adj.* (۱) نهم (کانز): چه‌کشخور.
 (۲) به‌ناسانی رادیت: ملدور: نهم: گونجاو.
-malleability (*n.*).
mallee (mal'i), *n.* (۱) جړنیکه له‌یوکالیپټوسی نوس‌تورال.
 (۲) چرس‌تان یا بیشه‌لانیک لهم دره‌خته.
mallemuck (mal'i-muk'), *n.* چه‌ند جوره بالنده‌په‌کی ده‌ریایی
 گورمیه وه‌ک قه‌ترمس و فیلمار.
malleolus (mə-lē'ə-ləs), *n.* نیسقانی قوله‌پن.
mallet (mal'it), *n.* (۱) میکوټ: چه‌کوشی دار.
 (۲) گورزی میکوټ ناسای همدی: یاری وه‌ک "پولز".
malleus (mal'i-əs), *n.* نیسقانی میکوټی گوی: ناو‌موره.
mallow (mal'ô), *n.* (۱) چه‌ند توخمه پووه‌کینکه هیرؤ لوکه و بامن
 ده‌گوریتوره. (۲) توله‌که.
malm (mäm), *n.* (۱) جوره به‌رده قسلیکی سپی بژی نهمه.
 (۲) [British Dial.], گلنکی نهمی ته‌باشیری‌یه (خشتی د‌ی دروست ده‌کړئ).
malmsey (mäm'zi), *n.* (۱) جوره شم‌رابینکی شیرینی بون خو‌شه.
 (۲) شو ترئ‌په‌ی نهم شم‌راه‌ی د‌ی دروست ده‌کړئ.
malnourished (mal-nūr'isht), *adj.* به‌دخواری: گنده‌خور.
malnutrition (mal'nōō-trish'ən, mal'nū-trish'ən), *n.* بڼ
 خواریدن: به‌دخواری: کم خواری: گنده‌خواری.
malodor (mal-ô'dēr), *n.* بونینکی پیس.
malodorous (mal-ô'dēr-əs), *adj.* بونکه.
malposition (mal'pə-zish'ən), *n.* باری چوټی (به‌تاییه‌تی هی
 ناو‌نمه له‌من‌دال‌اند).
malpractice (mal-prak'tis), *n.* (۱) خه‌تاکاری پزیشک له

- manikin** (۲) جچوکه
- mañana** (mä-nyä'nä), *n.* [Sp.], سبهین
- (۱) سبهین: (۲) هرکاتیک پزکوت له مودوا (نم ووتیه نوه دهگه یه نی. *adv.*) که پنیوست ناکات پله له کارمه بکړئ و خوا گهره یه هرکات کړا دهکړت.
- man-at-arms** (man'at-ärmz'), *n.* سهریار. به تاییه یی یه کیکی
- سوارۍ پرچک له سوپای سده ی ناوهر استدا.
- manatee** (man'ə-tē'), *n.* مانگای ده ریا: گیانداریکۍ ده ریایی
- گیاجوری گهره ی ناوچه گهرمه گانه
- manchet** (man'chit), *n.* نانۍ گهنۍ نایاب
- man-child** (man'child'), *n.* کوپ: مندالی نیرینه
- manchineel** (man'chi-nēl'), *n.* (۱) دره ختیکی ناوچه ی گهرمی
- له مریکی به شیلو بهری ژهره رای هیه (به رکه ی له سیو نه چي).
- (۲) دارو نه خته ی له م درخته.
- manciple** (man'si-pl), *n.* قونته راتچی نارووقه (پهرستگا، دانستگای ښکلینی... هتد).
- mandala** (man'də-lə), *n.* مهنده له کلشنه یی کی خپری نه خشاره
- نیشانه ی گهر دونه (نایشی بودی).
- mandamus** (man-dā'məs), *n.* فرمانی دادگای بهر.
- v.t.* فرمانیکۍ وها بډر گردن.
- mandarin** (man'də-rin), *n.* (۱) کاربه ده ستی بهرزی چینی له کاتی
- یادشایه تید: (۲) [M-], شپوه زمانۍ چینی په سمي و چینه پزشنیرو بهرزمگان.
- (۳) (۱) لالنگی (ب) دار له لانگی. (ج) هندی درختی همان توخم.
- (۴) پرنکی پرته قالی توخ.
- (۵) (۱) جوزه چاکه تیکۍ چینی یه. (ب) جوزه چاکه تیکۍ ژانه ی چینی یه
- تاییه یی به چینه بهرزه ی چي. رنک وپنک و جوان و باشو ناساده (زمان، *adj.* خوارده منی، شپوار... هتد)
- mandarin duck**, جوزه مرایۍ یی کی په ننگا ورنګی پزینه داره.
- mandatary** (man'də-ter'i), *n.* (۱) وولاتیکۍ ده سلات پندراو بډ
- به پرنه بردنۍ وولاتیک یا ناوچه یی کی بنگاه
- (۲) [Rare], که سیکۍ ده سلات پندراو بډ گردنۍ شتیک.
- mandate** (man'dāt), *n.* (۱) فرمان (به تاییه یی هی نورسرای)
- ده سلات (۲) (۱) لهو فرمانیه که کوملۍ نه تهره یه بکگرتووه گان دای به هندی
- له وولاته نه دندامکانۍ دوی جنګی جیهانی یه کم به بډ به پرنه بردنۍ هندی
- ولات و ناوچه ی ژیرده ستی بنگاه (وه له پزوه لاتی ناوهر استدا).
- (ب) ناوچه یا وولاتیکۍ وها به پرنه برادۍ ژیرده ست.
- (۳) ده سلاتیکۍ گشتی یا فرمانیکۍ که گهل دبدات به په کیک له نوینه رګانۍ
- (وهک سرکومار یا نه دندامۍ په رلمان) بډ جیهه جیکر دنی په رناممیک.
- (۴) فرمانیکۍ دادگایۍ یا پاپایی.
- v.t.* پښ سپارنۍ یا خستنه ژیرده ستی ناوچه یی که به وولاتیک بډ به پرنه بردنۍ
- سره ده ی به پرنه بردنۍ ناوچه یی کی ژیرده ستی وها.
- mandator** (man-dā'tēr), *n.* ده سلات پندهر
- (۱) زړه کی: (۲) فرمانی: (*Military service is ~ in some countries.*)
- (۲) تاییه یی به ده سلات و فرمانی به پرنه بردنۍ ناوچه یی کی ژیرده ست.
- (۳) فرمان پندراوۍ به پرنه بردنۍ ناوچه یی کی ژیرده ست.
- mandible** (man'də-b'l), *n.* (۱) شمویلگی خوارو.
- (۲) لاخواری دهنوک یا لاسه روی. (۳) ده ی جانهره.
- mandibular** (man-dib'yoo-lēr), *adj.* شمویلگی: کاژیری
- n.* ښکلی کاژیری خوارو.
- mandibulate** (man-dib'yoo-lit), *adj.* (۱) شمیرنگدار
- (۲) خوارده منۍ پښ ده جوړی.
- n.* جانهره ی شمیرنگدار.
- mandolin** (man'd'l-in', man'də-lin'), *n.* ماندولین نامیرنکی
- موسیقایی ژنداره له عود ده چي.
- mandrake** (man'drāk), *n.* (۱) گیاه ناده م گیاه کی ژهره رای یه

- په گه کی بډ دهرمان به کارده مینرئ.
- (۲) په کی نم پوهه که له کوندا واهرانرا شپوه ی له ناده میزاد ده چي.
- mandrel, mandril** (man'drəl), *n.* (۱) تورمیرنکی چمسیپوه
- شتی پیوه قایم ده کړئ له کاتی پرنه وړه وړنک کردنیدا.
- (۲) قالیکی لووله یی به شتی به ده وړدا داده پزیرئ.
- mandrill** (man'dril), *n.* مایمونیکۍ زلی ده ی پزراوای نه هریقایه.
- mane** (mān), *n.* (۱) پال (نمپ، ماین، شیر، گامیشۍ نه مریکی).
- (۲) پرچۍ درنډو پډ.
- man-eater** (man'ēt'ēr), *n.* (۱) پیاوخور: گوشتی ناده میزاد خور
- (ناده میزاد). (۲) گیانداریکۍ ناده میزادخور، به تاییه یی: (۱) هندی کوسه.
- (ب) شیر و پلنگیکۍ که حمز له گوشتی ناده میزاد ده کمن.
- (۱) سوارچاکۍ: **manège, manege** (ma-nezh', mā-nāzh'), *n.*
- نمپ سوارۍ و مشق پیکردنۍ نمپ.
- (۲) په وړو وختوناندۍ نمپۍ مشق پیکراو.
- (۳) نمپۍ سوارچاکۍ (بډ مشق پیکردنۍ نمپ و خملک فیری سوارۍ کردن).
- (۱) گیانی باوو باپیانی مردوړ **manes, Manes** (mā'nēz), *n.pl.*
- که به خودا داده نران (نایشی کوی پومان).
- (۲) گیان یا خپری مردوړی زور به پزیر.
- maneuver, manoeuvre** (mā-nōō'vēr, mā-nū'vēr), *n.*
- (۱) (pl.), مناوهره ی سوپایۍ: مشقی تاییه یی له شکر.
- (۲) پیلان: فیل و تلمکه: مناوهره:
- (*The child tried various ~s to get his way.*)
- v.t. & v.i.* (۱) مناوهره به له شکر کردن.
- (۲) پیلانی زورزانه دانان: پیلان گپان: به فیل نامانجی خو هینانه دی!
- مناوهره کردن:
- (*He ~ed his way to victory.; She ~ed herself out of an embarrassing position.*)
- maneuverable** (mā-nōō'vēr-ə-b'l), *adj.* مناوهره ی پښ ده کړئ:
- به ناسانی پښی پښ ده کړنم وړه ی ډر ده خوړئ:
- به ناسانی ده جوړلینرئ و ده کړنرئ.
- maneuverability (n.).**
- man Friday**, بهر ده ست، یاریده دهر، یا شاگردیکۍ دلسوزو لپه اتور.
- manful** (man'fəl), *adj.* مهره: نازا: پیاو: بهرزه: بهروره.
- manganese** (man'gə-nēs', man'gə-nēz'), *n.* منگمنز.
- manganic** (man-gan'ik, man-gan'ik), *adj.* منگمنزیکۍ.
- manganous** (man'gə-nəs, man-gan'əs), *adj.* منگمنزیکۍ.
- mange** (mānj), *n.* گهری (گیانمروړو مړو): که چلی.
- mangel-wurzel** (man'g'l-wūr'z'l), *n.* جوزه چوه ونه رنکی
- گهره یه ده رنۍ به په شوه ولاخ.
- manger** (mān'jēr), *n.* ناخو.
- (۱) پښت و لمش شین کردنم و شپواندن و
- بریندار کردن و کوتانم و: (*The body was ~d beyond recognition.*)
- (۲) تیکدان (له وړی نمرانیم و): شپواندن: (*to ~ a speech, text, etc.*)
- (۱) نامیری له نوئودانی قوماشو و جل و بهرگ.
- (۲) [Chiefly British], نامیری جل گوشت.
- mango** (man'gō), *n.* (۱) مانگ: میوه یی کی ترنیکۍ په نر زهره
- سووری گوشتی پښت نمستوړی ناوک په ه به گه یوی ده خوړئ و به کالی
- ده کړئ به "عنه". (۲) درختی نم میوه یه.
- mangonel** (man'gə-nel'), *n.* نامیرنکی جهنګی بهر دهاوژنۍ کونه.
- (۱) میوه یی کی ترنیکۍ ترشو **mangosteen** (man'gə-stēn), *n.*
- شیرینی گوشتی پښت نمستوړی پرته قالی یه.
- (۲) درختی نم میوه یه.
- mangrove** (man'grōv), *n.* جوزه دارو دهره نکی همیشه سوزی
- ناوچه گهره زلمکاوۍ یه کانه له کانی شۍ په کی ډر ده کړئ و به کالی
- mangy** (mān'ji), *adj.* (۱) گهر: که چان.

- (۲) دېراو (حلويېرگ) شې: (a ~ old coat) .
(۲) پېرپووت، كېلاوېمې، كۆن و پېس و پۇخۇل ناخۇش:
(a ~ apartment building)
manhandle (man'han'd'l, man'han'd'l), v.t. [Rare] (۷)
بە دەست جوړلاندن نېك بە مېگېن. (۲) بە توندوتېښى لېگېل جوړلاندېره!
دانېبەر تېكان و پال پېوهنانون واپېسگان
manhattan (man-hat'en), n.
جوړه خواردېنېرېمېكى تېگېل لوى
سېرغۇشكېر (لە وېسكى و لېرموس دېكرېت).
manhole (man'hōl), n.
كۆنى لېوھ چوونە نار زېراب و بۆرى
ئېرزەمېن (بۇ كار تېداكرېدن).
manhood (man'hood), n.
(۱) كاتى پياووتى: تەمەنى پياووتى.
(۲) پياووتى: مەردايەتى: ئازايەتى.
(۳) پياوان: پياو.
manhour (man'our'), n.
كارى سەعاتانە: بىرېتىيە لې پېوانەيمېكى
بېرھەمى سەعاتانە كارىك.
manhunt (man'hunt), n.
بەدواڭگېرانى تاوانبارىك بەتوندى
(لە لايەن پۇلېسمو)
mania (mā'ni-ə), n.
(۱) شېتى: شېتى و بېن ئارامى: دېوانەيى:
شېتتەپتەرتېتى (۲) خوليا: (a ~ for collecting stamps) .
-mania (mā'ni-ə),
پاشگىرگە نەمانى: خوليا: شەيدايى:
(kleptomania)
maniac (mā'ni-ak'), adj.
شېتتەپتەرتېتى: دېوانە: شېتتېكى تەواو.
كەسكىنى شېتتەپتەرتېتى.
manic (man'ik, mā'nik), adj.
شېتتەپتەرتېتى: شەيداي: دېوانە.
manic-depressive (man'ik-di-pres'iv), adj.
شەيداو پەست
بەنۆرە: بەنۆرە جارىك زۆر بە كەيف و جارىك زۆر پەست و دلەتنگ
(دەروونناسى)
كەسكىنە كە بەنۆرە جارىك شېتتە شەيدايە لې خۇشيداو جارىك زۆر پەست و
دلەتنگ (دەروونناسى)
Manicheism, Manichaeism (man'a-kē'iz'm), n.
بېرو-
باوېرىكى ئايدىيە رېتىيە لې بېروبوون بە ئاكۆكى نېوان باشى (پېروناكى،
خودا، گېيان) و خرايى: تارىكى، شەيتان، لەش).
-Manichean; Manichaean (n. & adj.).
manicure (man'a-kyoor'), n.
نېنۆك كرىدن و بۆيەكرېدنيان.
v.t. & v.i.
نېنۆك كرىدن و بۆيەكرېدنيان
manicurist (man'a-kyoor'ist), n.
ئۇنېك پېشى نېنۆك كرىدن و
بۆيەكرېدنيانە
manifest (man'a-fest'), adj.
دېار: ئاشكارا: پوون.
v.t.
(۱) دەرخست: ئاشكاراكرېدن: پېشاندا: پوونكرېدنمو.
(۲) سەلماندىن: ساغ كرىدنمو. (۲) (۱) لې بارنامە كەشتىدا تۆماركرېدن.
(ب) بارنامە پېشاندا.
v.i.
دەرگەوتن: ھاتنېپوون
n.
(۱) بارنامە كەشتى و فېزكە (بارو پېنواو).
(۲) گواستېنەدى خواردەمەنى زوون لېئاوچو بەمۇزى ھاتوچۇ خېراو.
(۳) [Obs.]. (۱) نېشانە. (ب) بېياننامە.
manifestant (man'a-fes'tant), n.
بەشداربووى خۇپېشاندا: نېك
خۇپېشاندر
manifestation (man'a-fes-tā'shən), n.
(۱) دەرخست:
دەرگەوتن: پېشاندا: ھاتنېپوون: خستېپوون.
(۲) نېشانە: (His silence was a ~ of cowardice.) .
(۳) خۇپېشاندا.
manifesto (man'a-fes'tō), n.
بېياننامە: بەتايېتې يەككى
پاميارى گىرگ دەربارى بېروباوېر نامانچ.
v.i.
بېياننامە دەركرېدن
manifold (man'a-föld'), adj.
(۱) لې گەلېك مەش و چەش و تايېخۇ.

- پېنكھاتو: (wisdom ~) .
(۲) فرەجۇر: جۇراو جۇر: زۆر جياجيا: جۇرەھا: (duties ~) .
(۳) گەلېك جارا: چەندەھا جارا: (a ~ villain) .
(۱) گەلېك بەشى مېكېنەيەك كارېنېدەكات لې ھەمان كاتدا.
(۲) شېتتېكى جۇراو جۇر يا فرەبەش. (۲) وېنە دەرگەوتن.
(۳) بۆرىيەك كە چەند بۆرىيەكى لې ئې دەپتېمە (مېكېنەي ئوتومبېل).
(۱) گەلېك وېنە ئې دەرھېنان: (to ~ a letter) .
(۲) فرەكرېدن: زۆركرېدن: چەندەھا جاراكرېدن.
manifold (man'a-fōl'dēr), n.
مېكېنەي وېنە دەرگەوتن
مەرھېنان.
manikin, mannikin (man'a-kin), n.
(۱) كورەتېلا: بېستەبالا:
كولەنە. (۲) پېگېرىكە لې شېوې ئادەمىزاددا بۇ لېكۆلېنە لې زانستگى
پزېشكەموانىدا بەكاردەمېنېتى: (۲) mannequin .
كەسكىنى ئاسايى: بۆرەپياو.
(۱) پېوھېكىنى تېرېپېكىيە
پەگەكى دەخوون: (۲) نېشانەستى دەرھېنان لې ھەگە.
maniple (man'a-p'l), n.
(۱) دەستى سوپاي پۇمانى كۆن (بىرېتىيە)
لە ۶۰ يا ۱۰۰ كەس. (۲) بالېستى كاتى خولاي خولايى (خاچ پەرسىتى).
(۱) بە دەست خستەنەكار:
بە دەست بەكارھېنان بە كارامانە: بەكارھېنان. (۲) بەكارھېنان بە زېرەكانە بۇ
مەبەست و سوودى خۇ: كارېنكرېدن بۇ سوودى مەبەستى خۇ:
(A clever politician knows how to ~ his supporters.
She always tries to ~ him.)
(۲) دەستكارى كرىدن بۇ سوودى مەبەستى خۇ: ساختەكرېدن (زېمىنارى، ئرخ).
تۆمارنامە: (to ~ accounts) .
-manipulative; manipulatory (adj.); **manipulator** (n.).
manipulation (mā-nip'yoo-lā'shən), n.
(۱) بە دەست
بەكارھېنان بە كارامانە. (۲) بەكارھېنان دابېنكرېدن بە زېرەكانە بۇ سوودى خۇ.
(۲) دەستكارى كرىدن يا ساختەكرېدن بۇ سوودى خۇ (زېمىنارى، ئرخ).
manito, manitou, manitu (man'a-tō'), n.
خودا يا ھېزى
سرووشتى باش و خراپ (لاي ھېندىيە سوورەكانى نەمەرىكا).
mankind (man'kind'), n.
(۱) توخمى ئادەمىزاد: پەگەزى مۇق:
ھەمووكەس. (۲) پياوان: نېرېنە.
manlike (man'lik'), adj.
(۱) لې پياو دەچى: شېوې لې پياو دەكات.
(۲) پياوانە: بۇ پياو شيارا: بۇ پياو باشە.
manliness (man'li-nis), n.
پياووتى: ئازايەتى: مەردايەتى.
manly (man'li), adj.
(۱) مەرد: بەمۇز: پياو: ئازا: نېر.
(۲) پياوانە: تايېتې بە پياو يا پياوان: ھى پياو: (sports ~) .
adv.
مەردانە: ئازايانە: پياوانە.
دەستكرېدا: مۇق كرىد.
(۱) گەزۇ: مەن (كە بۇ جوولەكە دابارى بېپىي)
ئېنجېل. (۲) خۇراكىكى گيانى، دلفۇشىيەك، يا يارمەتېيەك كە وەك لې
ئاسمانەرى بارى بېت و ابېت. (۲) شېلە دەرەپەشېكى ئەرپوپايىيە دەرگى بە
دەرمانى پەوانى.
(۱) پېگېرى
mannequin (man'a-kin), n. Also **manikin**,
جولويېرگ نوواندى فۇشگا. (۲) مۇدېل: ئافەرەتېكە پېشى لېبەكرېدن جلا
بەرگى تازەباوھ بۇ نوواندى لې پېشانگا و فۇشگا.
manner (man'ēr), n.
(۱) شېوې كرىدى شېت: شېوان:
(Do it in this ~.)
(۲) (۱) پەروشت: شېوې ھەلسان و دانېشتن:
(He has an awkward ~.; His ~ showed his anger.)
(ب) پەروشتى جوان: خوى جوان: سەلارى: (She has ~) .
(۲) خوى: نەرتى تايېتې كەسكى (لە قەمەكرېدن يا پەفتاركرېندا):
(It is his ~ to be sarcastic.)
(۱) نەرتى كۆمەلەيتى. (pl.) (۱)

- (ب) پهووشت: خوږ: (*good ~s; bad ~s*) .
 (۵) شپوارى تايهتې هونرو مۇسيقا وئړه.
 (۶) [Archaic or Literary]، جنر:
 (*What ~ of man is he? all ~ of things*)
 by all manner of means, بن گومار
 by no manner of means, به هيچ حزينه به هيچ شپويهه.
 in a manner of speaking, تاراديهه: دهتوانيت واپلنيت.
 to the manner born, له پشتاويشتهوه بۇي ماوهتوره
 له زگماكييموه فيره به بنهچه وهما: لوى ديت.
mannered (man'ērd), *adj.* (۱) پهووشتي تايهتيدار:
 خوږى تايهتيدار: (*ill ~; well ~*) .
 (۲) ناسروشتى: خوتويته: خويادهر: بهپوز.
mannerism (man'ēr-iz'm), *n.* (۱) خورى تايهتې زور لهبرچاو:
 (له قسهكرن يا پهفكاردا كه كسيكى پښ ناسراوه پښ دهناسريتهوه).
 (۲) له پاده زياتر بهكارهيناني شپوارى تايهتې له هونرو وئړه وديوان
 پهفتار.
mannerless (man'ēr-lis), *adj.* بهدروشت: بهدخو:
 بڼ پهووشت: پهووشت ناشرين.
mannerly (man'ēr-li), *adj.* پهووشت جوان: ناسك.
adv. به جوانى: به ناسكى: به شپويههكي جوان: به پهووشت جوانى.
mannerliness (*n.*).
mannikin (man'ə-kin), *n.* = manikin.
mannish (man'ish), *adj.* (۱) كورنې (به كچنك يا ژنيك دموورتى)
 لهپورې سووكييموه: ژنه كوراني: (*her ~ clothes and behavior*) .
 (۲) پيدوه: بۇ پياو شياو: له پياو هاتو.
mannite (man'it), *n.* = mannitol.
mannitol (man'ə-tōl', man'ə-tol'), *n.* مانيتول ماددهيهكي
 كحول شيرينه له گمليك پروهكدا هيه بۇ خوراك تايكيدرنهري كاري گورچيله
 بهكارديت.
mannose (man'ōs), *n.* مانوز حوره شكرنكه له نوكتسيدردني
 "مانيتول" پيكنديت.
manoeuvre (mə-nōō'vēr, mə-nū'vēr), *n., v.i. & t.* =
 manoeuvre.
man of God, (۱) خوداناس: نايندار: پيروز: سوفي: قلمندهر.
 (۲) قشقه: ملا: مالوم.
man of the world, كسبكي تيگيشتوو دنياديده: زانا:
 كسبكي چاوگراوه.
man-of-war (man'əv-wōr', man'ə-wōr'), *n.* كشتى جنگ.
manometer (mə-nom'ə-tēr), *n.* (۱) پنهوري پهستاني گازو هلم:
 پهستان پيو: پنهوري پهستاني خوږين.
manor (man'ēr), *n.* (۱) دهرههگ نشين: ناوچهي سر به دهرههگ.
 (ب) كوشكي دهرههگي ناوچهيهكي وهما. (۲) زهويوزارو كينگهي دهرههگ.
 (۳) كوشكي ناو زهويوزار
 (۴) زهوي به كرى گيراو (له سهرهتاي درووستيووني نههرىكادا).
manor house, كوشكي دهرههگ: كوشكي خاوه زهويوزار (له ناو)
 زهويوزارهكدا.
manpower (man'pou ēr), *n.* (۱) هيزي باهووبازو:
 هيزي نادهميزاد (بۇ كارگردن). (۲) سرجمي كرىكاران يا همرانكراني
 ناوچهيهك يا وولاتيك كه پنيويست بڼت بۇ جينهجيكردي كارك.
manqué (mǎn'kǎ'), *adj.* سرهنهكوتو: به نامانج نهگيشتوو:
 ناتهاو: (*a poet, artist, Napoleon, ~*) .
manrope (man'rōp'), *n.* گوريسي پييزه و قراغي پښ پليكانه
 كشتى: بۇ دهست پييزه كرتن).
mansard (man'sārd), *n.* (۱) سربانيكه هممو ديوهكاني له دوو
 بهش پينكاتهوه بهشي ژيرهري ليزتره. (همروها "mansard roof") .

- (۲) خانهي ژيره نه سهربانه.
 (۱) خانه يا مالي قشقه (بهتايهتې ئوسكوتلهندي). **manse** (mans), *n.*
 (۲) [Obs.], (۱) mansion. (ب) نهرونده زهويوزار كه خيژانيك گوزهراني
 پښ يكات.
manservant (man'sūr-vant), *n.* Also man servant,
 بهردهست: خزمهتكار: خزمهتچي.
mansion (man'shən), *n.* (۱) كوشك: خانويهكي گهره و خوش.
 (۲) كوشكي دهرههگ. (۳) [Archaic]، مان: خانه: خانوو.
 (۴) يهكيك له بيست وهشت خولگهكي مانگ
 پياوانه: بۇ پياو دهشي:
man-sized (man'sizd'), *adj.* هر به پياو دهكرئ: زل: گهره: (*a ~ job, piece of pie, model, etc.*) .
manslaughter (man'slō-tēr), *n.* پياوگوشتن به ناپره، بهلام
 بهبن كينه و بن دهسنقهست: مړه كوشتن به پښكوت.
manslayer (man'slā-ēr), *n.* پياوگوز به دهسنقهست يا
 بڼ دهسنقهست.
mansuetude (man'swi-tōōd', man'swi-tūd'), *n.* سمرگزي:
 ملگهچي: بهسزماني.
manta (man'tə), *n.* (۱) قوماشيكي لوكي همرانبهمايه (بۇ دهستمال و
 شتي وهما). (۲) دهستمال. (۳) سهرهخري بار. (۴) devilfish
 (۱) (ب) عباي ژاننه. (ب) عبا.
mantau (man'tō), *n.* (۲) [Obs.], كراسي دهلبې ژاننه.
mantel (man'tl'), *n.* پهله يا ليواري سمر ناگرداني ناو ديوار.
mantellet (man'tl'-et', man'tlit'), *n.* (۱) عباي كورتي بڼ قوئي.
 دهلب. (۲) (ب) قلفان يا زريي سربازي هيرشېهر.
 (ب) زريي توپ هاوئ.
mantelletta (man'tə-let'ə), *n.* عباي سهره قشقه كاردينالي
 كاسوليكي.
mantelpiece (man'tl'-pēs'), *n.* = mantel.
mantic (man'tik), *adj.* پيشپيښيكر: نوقلانهليده.
mantilla (man-til'ə), *n.* (۱) سهرپوش: بهتايهتې كه ناهرهتي
 شيسپاني و مكسيكي دهيدن بهسرياندا). (۲) دهستمال: عباي كورت
mantis (man'tis), *n.* كوللهحاجي.
mantle (man'tl'), *n.* (۱) كوا: عبا.
 (۲) پوشهني: پوشاك: سهرهخري: داپوشهر. (۳) mantel.
 (۴) ديوي دهرهوي ديوار. (۵) هواي گهرمي دهروپيشتي گره ناگر.
 (۶) قوري لوكس (كه پروانكي دهدهتوه لهكاتي دگيرساندا).
 (۷) ديواري فرني كانزا توواندهوه. (۸) قهباغي ميشتك.
 (۹) چيني سهرهوي زهوي.
 (۱۰) بهردي پيستي نتيوان لهشي قاوغ له گوښكهماسي و همدئ گيانداري
 قاوغداري تردا كه به بهردي كهناهدرياهو دهنووسين.
 v.i.
 (۱) پوشين: داپوشين: شاردنهوه:
 (*All the high points about the valley were ~d in fresh snow.*)
 (۲) عبا بهسردا دان: كوا لهبركردن.
 v.t.
 (۱) داپوشران (وهك: ناو به كهف يا خلتو و پيسي و گندوگوي).
 (۲) بلايوونهوه بهسر پرويهكدا: كشان: كشانهوه.
 (۳) پهنگ سوور هلكهپان (له خوشي يا تهريقتدا).
mantlepiece (man'tl'-pēs'), *n.* = mantelpiece.
mantra (man'trə), *n.* ووتهي پيروز: برتييه له چند ووتيهك لهكاتي
 نوئژ يا دخوا و نزاگردندا دموورتى (نايني بودي و هيندي).
mantua (man'chōō-ə, man'tōō-ə), *n.* عبا: كراسي دهلبې ژان.
manual (man'ū-əl), *adj.* (۱) دهستي: به دهست كاريگراو:
 به دهست كراو. (۲) پهپرهونامهيي: پهپرهونامهيي.
 (۱) پهپرهونامه: پهپرهونامه: پهپروكيكي بچووكه دهرهري شپوهي كردني
 شتيك يا بهكارهيناني مكينهيهك. (۲) كليل بهند (نورگاني مۇسيقا)
 (۲) پهپرهونامه بهكارهيناني چك بهتايهتې تلهنگ.

manually

- manually** (man'ū-ə-li), *adv.* به دست (جستنه کاری مەکینه یا لێخوێنی): (to fly an airplane ~).
- manual alphabet**, **manual training**, ئەلفبەیی دەستی (بۆ کەرولان)، فێرکردنی پیشەیی دەستی (وەک: دارتاشی، کارەباچینی و بەرگەروویی ... هتد. لە قوتابخانەدا)؛ ڕاهێنانی پیشەگەری.
- manufactory** (man'yoo-fak'tēr-i), *n.* = factory.
- manufacture** (man'yoo-fak'chēr), *n.* (۱) درووستکردن (بە دەست یا بە مەکینه). (۲) شتی درووستکراو؛ کەل و پەل درووستکراو. *v.t.* (۱) درووستکردن (بە دەست یا بە مەکینه). (۲) نووسن یا بەرھەم ھێنان وەک بە مەکینه و بەبێ بیرلێکردنەوە (ھونەر، وێژە، پەرتووک) (to ~ textbooks).
- (۳) ھەلبەست (درو، بەلگە، دەنگوباس)؛ داتاشین.
- manufacturer** (man'yoo-fak'chēr-ēr), *n.* ھارەن کارگەر.
- پیشەساز؛ پیشەگەر؛ درووستکەر (کارگەر، کارگەر، دەستگا).
- manumission** (man'yoo-mish'an), *n.* ڕزگاریکردن؛ بەندایەتی؛ *n.* ئازادکردن.
- manumit** (man'yoo-mit'), *v.t.* ڕزگاریکردن؛ بەندایەتی؛ ئازادکردن.
- manure** (mə-nyoor', mə-noor'), *n.* پەیین.
- v.t.* پەیین تێکردن؛ پەیناوکردن.
- manus** (mā'nəs), *n.* (۱) دەست؛ سەمی؛ پیشەوێ؛ گێانداری ڕێڕەدار؛ چنگ؛ دەستی و لاخ (۲۰) دەسەلاتی مێرد؛ بەسەر ژەنەیدا (یاسای پۆمانی).
- manuscript** (man'yoo-skript'), *adj.* دەستنوس.
- n.* دەستنوس؛ وێژ، پەرتووک، یا ڕێڕانامەیی بە دەست نووسراو نەک بە چاپ.
- manx cat, Manx cat**, جۆرە پشیلەییکی مانی بێ کەکە.
- many** (men'i), *adj.* زۆر؛ گەلیک؛ فرە؛ چەندەھا.
- n.* ژمارەییکی زۆر؛ زۆر؛ گەلیک؛ گەلیک کەس یا شت.
- pron.* ژمارەییکی زۆر؛ زۆر؛ گەلیک.
- a good many**, ژمارەییکی زۆر؛ زۆر؛ گەلیک.
- a great many**, ژمارەییکی نێچکار زۆر؛ نێچکار زۆر.
- many a man**, گەلیک کەس؛ گەلیک پیاو.
- the many**, (۱) زۆربەیی خەلک (۲) خەلک؛ جەماوەر.
- many-sided** (men'i-sīd'id), *adj.* (۱) فرە پووا؛ زۆر پوو (۲) فرە تواناو؛ سەر لە گەلیک شت ھەرچوو.
- manzanita** (man'za-nē'ta), *n.* داروودەوێکی ھەمیشە سەوزی.
- پۆژاوی ئەمەریکایە گۆلی سپی و پەمەیی ھەگرئ.
- map** (map), *n.* (۱) نەخشە (جوگرافیا). (۲) شتیکی وەک نەخشە. (۳) [Slang]. دەم و چاوا؛ پڕووخسار.
- v.t.* (۱) نەخشەکردن؛ پیشاندان لەسەر نەخشە؛ نەخشە بۆ کردن. (۲) out ~. نەخشەکێشان: (He ~ped out his working time.).
- (۳) پووی زەوی پێوان بۆ نەخشە درووستکردن.
- put on the map**, [Colloq.], ئاودارکردن؛ بەناوبانگ کردن؛ ئاوی پێ دەرکردن.
- maple** (mā'p'l), *n.* (۱) گەوت؛ دارکەوت (۲) دارو تەختەیی ئەم درەختە. (۳) ڕەنگی زەردی سووربای ئەم دارو تەختەییە. (۴) تاسی شیلە و شەکرێ ئەم درەختە.
- adj.* (۱) لە دارکەوت درووستکراو. (۲) شیلەیی ئەم درەختەیی تێکراوە.
- maple sirup**, شیلەیی ھەندێ توخمی دارکەوت.
- maple sugar**, شەکرێ شیلەیی دارکەوت.
- maqui** (mā'kē), *n.* دەوێنێکی ھەمیشە سەرزە بەرھەکی شەرابی ئی درووست دەکری.
- maquis** (mā-kē'), *n.* (۱) بێشە؛ بێشەلان (کە کەسانی پەناھەرو ڕاکردووی خۆیان تێدا دەشارنەو). (۲) [M-], خەباتکاری ھەرنەسی دژی ئەلمانییە نازییەکان.
- mar** (mār), *v.t.* شێواندن؛ تێکردن؛ ئی کەمکردنەو (لە خوشی و تەراوی و

marchese

- (چاکی)؛ لەمەدارکردن: (Nothing ~red this perfect day.; to ~ a happy occasion, her beauty, etc.)
- n.* لەگە.
- marabou** (mar'ə-boo'), *n.* (۱) لەقەڵێکی گەورەیی ئەفریقایەییە. (۲) پەڕە نەرمەکی ژێر بال و کلکی ئەم لەقەڵە (شەپقەیی ژانەیی ئی درووست ھەگرئ). (۳) جۆرە ئاوری شەمکی ناسکە.
- marabout** (mar'ə-bōōt'), *n.* رووشکسۆفی؛ قەلەندەر.
- maraca** (mə-rā'kə), *n.* کوولەکی مەل دروژی ووشک کراوە (کە دەنگە زێخ یا دانەوێلە ئی ھەگرئ وەک ئامێرنکی مۆسیقای بەکار دەھێنرئ).
- marasca** (mə-ras'kə), *n.* جۆرە گێلاسکی کێویە.
- maraschino** (mar'ə-skē'nō), *n.* جۆرە خواردنەوێکی سەرخۆشکەرە لە گێلاسی کێوی درووست ھەگرئ.
- marasmus** (mə-raz'məs), *n.* بەرھەمە پووکاھەری لەش (بەتایبەتی لە مەندالدا).
- marathon** (mar'ə-thon', mar'ə-thən), *n.* (۱) پێشپێکی یەکێ ڕاکردنە ماوەکی بیست و شەش میل و سەد و ھشتا و پێنج یاردەییە. (۲) مەلمەلەیی دروژخاھێن: (a dance ~).
- maraud** (mə-rōd'), *v.t.* پێداکێژان بۆ تالانکردن؛ تالانکردن.
- v.t.* تالانکردن.
- n.* تالانکردن؛ تالانکردن و کوشتن و ڕوین؛ ھێرشێک بۆ تالانکردن.
- marauder** (mə-rōd'ēr), *n.* تالانکەر؛ تالانکەر و بکوژ بێ.
- marble** (mār'b'l), *n.* (۱) مەرمەر؛ تەختەبەردی مەرمەر؛ بەرھە مەرمەر. (۲) شتیکی سەخت و ساف و لووس وەک مەرمەر. (۳) ھەلەمات. (۴) ھەلەماتین؛ موشین. (۵) (pl.), کۆمەلێک پەیکەری مەرمەر. (۶) (pl.), ھەلەماتین؛ موشین. (۷) (pl.), کۆمەلێک پەیکەری مەرمەر. (۸) لە مەرمەر درووستکراو؛ مەرمەر. (۹) سەخت و ساف و لووس. *adj.* -marbly.
- marbleize** (mār'b'l-īz'), *v.t.* وەک مەرمەر لێکردن (لە پەنگ و شێویدا).
- marbling** (mār'blīn), *n.* (۱) مەرمەرکاری؛ وەک مەرمەر لێکردن (لە ساف و لووسی و پەنگ و ھەلەماتەیدا). (۲) شێوێ و ڕەنگی مەرمەر. (۳) بەرگە پەڕە وەک مەرمەر نەخشکردن (پەرتووک بەندی).
- marc** (märk), *n.* (۱) تەپو و پاشەپۆکی تەری و میوێ تری گووشراو. (۲) "براندی" ئەم تەپو و پاشەپۆکە درووستکراو.
- March** (märch), *n.* مارت؛ ئەرۆژ؛ خاکەلێو.
- march** (märch), *v.t.* (۱) بە ڕێز پوشتن (ووک سەرباز). (۲) پوشتکردن. (۳) بەرھە پێشەو پوشتن بە پێک و پێکی و سەرومەدا کێشان. (۴) بە ڕێز پوشت پێکردن وەک سەرباز. (۵) (۱) بە ڕێز پوشتن وەک سەرباز؛ پوشتنتی سەربازانە. (ب) پێ پوشتن. (۶) بەرھە پێشەو پوشتن: (the ~ of events). (۷) پوشت. (۸) قوئاخ: (a day's ~). (۹) بە پێ پوشتنتی دورودرێژو ماندووکەر. (۱۰) مارش؛ مۆسیقای پوشتی سەرباز. (۱۱) لە پێشکەوتنداھە بەرھە پێشەو ھەگرئ.
- on the march**, (Science is on the march.)
- march** (märch), *n.* (۱) سنووری وولات؛ سنوور. (۲) ئاوجەیی سەر سنووری نوو وولات کە ئاوجەیی لەسەر بێ چونکە ھەردوولا داواي ھەگەن.
- marcher** (mār'chēr), *n.* کەسێکی ووک سەرباز پوشتووا بەشداریکی پێ پێوان.
- marchesa** (mār-ke'zä), *n.* مەریکە؛ ژن یا بیوژنی مەریکە (ووشە داھاتووی بێشە).
- marchese** (mār-ke'ze), *n.* مەریکە؛ بەگژاھەیی ئیتالی.

marching orders

marching orders, (۱) فەرمانى لەشكر بۇ چوون بۇ جەنگ؛
 فەرمانى دەستپىكىردى خەپاتىك يا كارىك. (۲) فەرمانى دەرگىد (لە شوئىنىك يا كارىك)

marchioness (mār'ʃən-is, mār'sha-nēs'), *n.* (۱) ۋنە -
 بەگزاڧە (۲) marchesa

marchland (mārç'land'), *n.* ناوچەى سەر سنوور.

marchpane (mārç'pān'), *n.* = **marzipan**.

Mardi gras, ماردى گر بۇڭى كەپنەقال لە شارى "نيونۇرليانس" ى
 نەمەرىكى و "پارىس" و ھەندى شوئىنى تر.

mare (mâr), *n.* ماين؛ ماكەر؛ ھىستەرە مېچكە.

mare (mâr'i), *n.* (۱) دەريا (۲) نارچمىيەكى تارىكى سەر پووى مانگ
 (لە كۇندا وادەئارا كە دەريايە).

mare (mâr), *n.* دەعبا يا جىنۇكەيمكە لە كۇندا وايان دەزانى كە دەبىتە
 ھۆى مېردەرە

mare's-nest (mâr's'nest'), *n.* (۱) ساختە درۇ؛ شتىكى درۇزە.
 (۲) بارىكى زۇر ئالۇز.

mare's-tail (mâr's'tāl'), *n.* (۱) پەلە ھەرىكە لە شىئەى كلكى
 ئەسپدا گوابە نىشانەى ناوۋەھىۋاى ناخۇشە. (۲) پوۋەكىكى ناۋىيە گولى
 زۇر بچووك دەگىر و گەلاكانى وەك تالەموو بارىكن.
 (۳) پوۋەكىكى لاسك بۇشە.

margarine (mâr'ja-rin, mâr'ja-rēn'), *n.* مارچەرىن رۇنى
 پوۋەك (وەك كەرە وايە)

margarita (mâr'gə-rit'a), *n.* مارگەرىتە كۆكتىلىكى سەرخۇشكەرە
 لە "تەككە" و ناۋى لىمۇ دەكرى (خوئ دەكرىت بە قەراغى ئەم پەرداخى
 پىنى دەخوئىتەرە)

margin (mâr'jin), *n.* (۱) قەراغ؛ كەنار؛ لىۋار؛ تەنىشت
 (the ~ of a pool, pond, etc.)

(۲) پەراۋىز پەرتووك، دەفتەى.

(۳) پەلەى حىواۋى.

(a ~ of 500 votes; He escaped defeat in the election
 by a narrow ~.)

(۴) يەدەك يارە؛ كات؛ سېئىر

(۵) جىياۋازى نىۋان نرخی كرىن و فرۇشتىنى فرۇتەنى و بەشەكانى كۇمپانىياكانى
 بۇرسە ۶۰ (۱) كەمترىن پەلەى قازانچ كە لەۋە كەمتر بۇ كۇمپانىيايەك دەست
 نادات نىتر كارىكات (ب) جىياۋازى نىۋان نرخی فرۇشتىنى شتومەك و نرخی
 درووستكردى

v.l. (۱) سنوور بۇ كرىن؛ قەراغ بۇ درووستكردى.

(۲) نوۋسىنەۋە لە پەراۋىزى پەرتووك يا دەفتەردا كورىكرىدەرە لە پەراۋىزدا.

marginal (mâr'ji-n'l), *adj.* (۱) پەراۋىزى لە پەراۋىزدا نوۋسراۋ؛
 (~ notes)

(۲) سنوورى؛ قەراغى

(۳) كەم؛ زۇر كەم؛ ئاكرىك؛ (~ abilities, differences, profits).

marginalia (mâr'ja-nāl'i-a, mâr'ja-nāl'yə), *n.pl.* تىيىنى
 پەراۋىزى.

marginate (mâr'ja-nāt'), *v.l.* پەراۋىز بۇ كرىن؛ سنوور بۇ كرىن.
adj. پەراۋىزدار؛ سنووردار؛ قەراغدار.

-margination (*n.*).

margrave (mâr'grāv), *n.* (۱) ھەمانرەۋاى سىپايى ناۋچەيمكى
 سنوورى ئەلمانى (۲) مېرى ئەلمانى؛ شارادەى ئەلمانى.

margraviate (mâr-grā'vi-it), *n.* ناۋچەى سنوورى ژۇردەستى
 ھەمانرەۋاى سىپايى

marguerite (mâr'gə-rēt'), *n.* جۇرئەكە لە گولە چارپىشە

marigold (mar'i-gōld'), *n.* گولە شەستېپ؛ ھەمىشە بەھار؛
 گولە قەيە

marijuana, marihuana (mâr'i-wā'nə), *n.* مەريوانە؛ تەك

mark

marimba (mə-rim'bə), *n.* ئامپىرىكى مۇسقىيە
marina (mə-rē'nə), *n.* لەنگەرگای بەلەم و بەخت.

بەندەرى بچووكى بەلەم و كەشتى و بەخت.

marinade (mar'ə-nād'), *n.* (۱) خۇشۋاى گۇشت و ماسى تىادانان
 پىش بىزاندن يا سوۋرگىردنەۋەى (كە لە سىرگە يا شەراپ و بەھارات پىكىدنىت)

(۲) گۇشت و ماسى خۇشۋاكرائ يا ترش و خوئ كراۋ.

marinate (mar'ə-nāt'), *v.l.* خۇشۋاكردىن يا ترش و خوئ كرىدى
 گۇشت و ماسى.

marine (ma-rēn'), *adj.* (۱) دەريايى؛ تايبەتى بە دەريا
 (~ exploration)

(ب) دەريايى؛ ناۋى؛ لەئاۋ دەريادا؛ ژباۋ (گياندار، پوۋەك): (~ life)

(۲) تايبەتى بە ھاتوچۇۋ بازرگانى دەريايى.

(۳) تايبەتى بە كەشتى پانى: (~ chart)

(۴) تايبەتى بە سەرباز يا لەشكرى پىادەى دەريايى.

(۱) (۱) سەربازى ھىزى دەريايى پىادە

(ب) [M-]: سەربازى ھىزى دەريايى پىادەى ئەمەرىكى

(۲) كەشتى بازرگانى و سىپايى بە كۇمەل؛ سەرجەمى كەشتى وولاتىك.

(۳) ۋەزارەتى دەريايى (لە ھەندى وولاتدا).

(۴) ۋىنەى دەريا يا كەشتى

Marine Corps, ھىزى دەريايى ئەمەرىكى.

mariner (mar'ə-nēr), *n.* كەشتىۋان؛ دەريايان؛ دەريايى

Mariolatry (mâr'i-ol'ə-tri), *n.* مەريە پەرستى.

marionette (mar'i-ə-net'), *n.* بوۋەك سەماكەرە.

بىيجىيەخانەى بە دەست يا بە تەل جۈۋىلىئار

marital (mar'ə-t'l), *adj.* (۱) مېردى؛ ھى مېرد.

(۲) ئۆۋمىردى؛ ھى ئۆۋمىردى؛ خىزانى؛ ھى ژەنپان و شوۋكرىن

ھاۋسەرى (~ status)

maritime (mar'ə-tim'), *adj.* (۱) ئىزىك بە دەريا؛ تەنىشت دەريا؛
 سەر دەريا (~ provinces; a ~ people)

(۲) ھى كەشتى پانى؛ ھى بازرگانى و ھاتوچى دەريايى: (~ laws)

(۳) كەشتىيەۋانى؛ دەريايانى؛ تايبەتى بە كەشتىيەۋانان

marjoram (mâr'jēr-əm), *n.* جاترە كىۋىلە.

mark (märk), *n.* (۱) نىشانە؛ نىشان (۲) نىشانەيمكى تايبەتى

(۱) نىشانەى خالەندى (زمانەۋانى): (~ punctuation)

(ب) شەقل؛ نىشانى سەر شتومەك (بازرگانى): (~ a trade)

(ج) نىشانەى باشى و خانەدانى

(~ Politeness is a ~ of good upbringing.)

(د) نمرە (قوتابخانە): (~ a ~ of "B" in history)

(۵) مۆز. (و) درووشم.

(۳) پەلە و نىشانەى لىھاتوۋىي و پەسەندىكرائى

(~ This novel dosen't come up to the ~.)

(۴) گرنگى؛ پايە بەرزى؛ لىھاتوۋىي؛ ناسراۋى؛ بەناۋيانگى

(~ a man of ~)

(۵) كارتىكرىن؛ نىشانەى ئەم كارتىكرىنە

(~ Good teachers have their ~s on their students.)

(۶) نىشانەى پانومايى. (۷) پەلە؛ ئاست؛ شوئىن.

(۸) (۱) نىشان (بۇ تەقەلىكرىن و پىكان). (ب) ئامانچ؛ ئاۋات.

(۹) سەرنج پىندانىك؛ گوئى پىندانىك؛ وورىابوون.

(۱۰) [Archaic]. (۱) سنوورى وولات؛ سنوور.

(ب) مولكى گىشت دى، شارۇچكە، يا كۇمەل.

(۱۱) ئاست يا ھىلى دەستپىكرىدى پىشپىكى.

v.l. (۱) نىشانەكرىن؛ نىشانەكرىن؛ دىيارىكرىن.

(۲) نوۋسىن؛ ۋىنەكرىن؛ لەسەر نوۋسىن

(۳) پىشاندان بە نىشانەيمك.

(۴) دەرخست؛ پىشاندان: (~ Her smile ~ed her happiness.)

- (۵) جياكرديموه: ديارىكرىڭ.
(Great scientific discoveries ~ed the 19th century.)
(۶) سەبىركىڭ: تېيىنىڭ: سەرىڭ پىدان: (M~ my words.)
(۷) نەمە پىدان: نەمە لەسەر دانان:
(The teacher ~ed the examination papers.)
(۸) ئىخ لەسەر دانان (فروقتەنى)
(۹) تۆماركردن يا ھاگرتن (خالى پىشېركىڭ).
v.l.
(۱) نىشانەكردن: نىشانكردن: ديارىكرىڭ
(۲) تېيىنىڭ كىردن: سەرىڭدان (۳) تۆماركردن يا ھاگرتن (خالى پىشېركىڭ)
(۱) نەپىڭكاز: ئىق پەيەندى
beside the mark,
(۱) لە نىشان دان: پىڭگان: نىشان شكانىڭ.
hit the mark,
(۲) سەركەرتىڭ: بە ئامانچ گەيشتىڭ (۳) راست بولۇڭ: راست كىردىڭ.
make one's mark,
سەركەرتىڭ ئاوپەيداكىڭ.
(۱) ئوسىڭ: تۆماركردن (۲) ئىخ شكانىڭ يا كەمكردىڭ.
mark down,
ستور نىشانەكردن: ستور بۇ دانان: جياكرىڭدە, (۳) كات كوشىڭ: كات بىردەنسىڭ.
mark off (or out),
بۇ ھەلىڭزادىڭ: بۇ جياكرىڭدە.
mark out for,
(۱) ھەنگاۋان ھەر لە شوئىنى خۇدا:
mark time,
قاچ بەرزو ئىرم كىردىڭ لە شوئىنى خۇدا بەين پۇشتىڭ بۇ پىشېرە.
(۲) پىش نەكەرتىڭ: لە جىزى خۇدا مانە: (۳) كات كوشىڭ: كات بىردەنسىڭ.
(۱) نىشانەكردن (۲) ئىخ زىادەكردن: (فروقتەنى).
mark up,
(۱) نىشان نەشكانىڭ: لە نىشان نەدان: نەپىڭگان.
miss the mark,
بە ئامانچ نەگەيشتىڭ (۲) راست نەكردىڭ: بەھەلەداچون: لە راستىيەۋە دور.
mark (märk), n.
(۱) سەنگىڭى كۆنى ئورپايى زىرو زىو.
(۲) مارك يەرى نەلمانى (۳) پارەيەكى ئوسكوتلەندى كۆنە.
markdown (märk'down), n.
(۱) ئىخ شكانىڭ (فروقتەنى).
(۲) چەندى سەم ئىخ شكانىڭ
marked (märkt), adj.
(۱) نىشانەكراۋ: نىشانكراۋ: (a ~ cards).
(۲) دەستىستان كراۋ (لەبەر گوماندارى و ئاھەزى) (a ~ man).
(۳) زىر دىر: لەمەرچاۋ: نەوتق. (a ~ change in behavior).
markedly (mär'kid-li), adv.
زۆر: بە زۆرى: ئىجگار زۆر: نەوتق.
marker (mär'kär), n.
(۱) نىشانەكەر: شتى نىشانەكەر: (۱) كىلە قەبىر.
(ب) نىشان سا نىشانە سەرىڭگە (ج) شىرتىڭ يا شىتېڭى ترە كە لە شوئىنى
پەرتوۋكىڭ: دادەنئىڭ كە خۇئىنەرەكە دەيگانىڭ
(۲) فروتەنى نىشانەكەر (۳) خۇئىنەرەۋە ئوسراۋو نەمە پىدەرى
(۴) ھىل: سەداخى بچوۋك, يا شتى ترەكە يارىڭى پىن نىشانە دەكرىڭ.
(۵) (۱) تۆماركەرى خالى يارى پىشېركىڭ (مروقتە).
(ب) خالى بىرى با پىشېركىڭ
market (mär'kit), n.
(۱) بازار (۲) خەلڭى ئاۋ بازار
(۳) فروشتا: دوۋكان: (a meat ~).
(۴) كىرىڭ فروشتىڭ: شتومەك. پارەبازى: ئالوۋىر (an active, slow, ~).
(۵) ئىخ: ئىستى شىتېڭ
v.l.
(۱) بىردەنە دىزىڭ: ئاردە بازار (۲) خىستە بازارۋە (۳) فروشتىڭ
v.l.
(۱) كىرىڭ فروشتىڭ: كىرىڭ فروشتىڭ (۲) ئاۋوۋە كىرىڭ
be in the market for,
ويستىڭ: ھەز بە كىرىڭى كىردىڭ:
پىۋىست بىر بولۇڭ
be on the market,
خراۋە ئاۋ بازارۋە
(His house is on the market.)
بازارى كىرەزە: بارى بازار لە سودى كىرەزە (لەبەر)
buyer's market,
زەبەنەبى فرىقتەنى:
put on the market,
خىستە بازارۋە
seller's market,
بازارى فروشتا: بارى بازار لە سودى فروشتا:
(لەبەر كەمى فروتەنى)
marketability (mär'kit-a-bil'a-ti), n.
(۱) بازار ھەبەۋى:
باش بولۇڭ بۇ فروشتىڭ: كىرەزە بۇ ھەبەۋى (۲) بىرە

- (۱) دەفروشتىڭ: بازارى ھەبە.
marketable (mär'kit-a-b'l), adj.
(۲) بەبەرە.
(۳) تاپەتەنى بە كىرىڭ يا فروشتىڭ.
market-place (mär'kit-pläs), n. Also market place, ~.
(۱) بازار.
(۲) شوئىنى ئالوۋىر كىردىڭ (مەجان): شوئىنى ئالوۋىر كىردىڭى يىروباۋە:
بازار: (the ~ of ideas).
market price,
ئوخى بازار.
market value,
ئوخى بازار.
marking (mär'kiŋ), n.
(۱) نىشانەكارى: نىشانەكردن: نىشانكردن.
(۲) نىشان: نىشانە.
(۳) نىشانە پەنگو شتى گىانداز يا پوۋەك.
marksman (märks'mən), n.
نىشانچى: نىشان شكىڭ:
دەست راست.
marksmanship (märks'mən-ship), n.
نىشانچىلىق:
نىشان شكىڭ: دەست راستى
markup (märk'up), n.
(۱) ئىخ زىادەكردن.
(۲) چەندى ئەم ئىخ زىادەكردن
(۳) ئەم زىادەيە دەفروقتە سەم ئىخى تېچوۋنى فروتەندىكە بۇ فروشتىڭى
بە قازانچ.
marl (märl), n.
(۱) خاكىڭە بۇ پەيىناۋىر كىردىڭ خىشتى چىمەنتۇ.
دروستكردن بەكار دەفروقتىڭ. (۲) [Poetic], زەمىن
v.l.
پەيىناۋىر كىردىڭ بەم خاكە.
marlin (mär'lin), n.
(۱) ماسىيەكى گەۋرە بىن دەريايە.
(۲) پەمەماسى.
marmalade (mär'mə-lād), n.
مەبەي توكىڭ تەپە پرتەقال.
marmoreal (mär-mô'r-i-əl, mär-mô'ri-əl), adj.
(۱) مەمەپ.
(۲) ۋەك مەمەپ: ساف و لورس و سارد و سىپى.
marmorean (mär-mô'r-i-ən, mär-mô'ri-ən), adj.
marmoreal.
marmoset (mär'mə-zet), n.
مەمەۋىنىڭى بچكۆلەي ئەمەرىكاي
باشۋور و ئاۋمەپست.
marmot (mär'mət), n.
مىشەكشاخى: گىاندازىڭى كىرۋەندەي
قەلەۋى توۋك زىرى كىك توۋك و كورتە.
maroon (mə-rōon'), n. & adj.
سوۋرى قاۋەبى: سوۋرى تىر:
شەرابى.
maroon (mə-rōon'), n.
(۱) (۱) قەلەۋەشى بەندى پاكىدرو يا پەنابەر.
(ب) ۋەجەي قەلەۋەشىڭى ۋەھا.
(۲) [Rare], كەسكىڭى گىرخاۋدرو لە چۆلەۋانىيەكدا.
(۱) بەجىنەپىشتىڭى كەسكىڭ لە دورگەيەك يا كەناردەريايەكى چۆلدا
v.l.
بۆلەۋەي دەنگى بە كەس نەگات و سزا بچىڭى.
(۲) بەجىنەپىشتىڭى لە چۆلەۋانىيەكدا كە ئى دەريازىۋون يا پىڭگارىۋونى نەبى:
گىر پىن خاۋاردىڭ.
marplot (mär'plot), n.
كەسكىڭى بىن مىشەك كە شتى تىك دەدات بە
خۇتتەلەۋرتاندىڭ.
marque (märk), n.
(۱) تۆلە. (۲) letters of marque.
marquee (mär-kē'), n.
(۱) چادىڭى گەۋرە لاكراۋەيە بۇ ئاھەنگى
دەمروە. (۲) چەترىڭى گەۋرە سەربان ئاسايە بەسەر بەرەڭگى مياۋاخانە و
سىنەماۋ شوئىنى ترەۋە. (مەروەھا پىشېنى دەۋرتىڭ: "marquise")
marquess (mär'kwis), n. = marquis.
marquetry, marqueterie (mär'kə-tri), n.
پازاندەنەۋەي
كورسى و مېز بە سەدەف و نەقشى جوان.
marquis (mär'kwis), n.
مەركىز: بەگزاۋەي ھەندى ۋولاتى
ئورپايى.
marquise (mär-kē'), n.
(۱) مەركىزى ئى: (۱) ئىن يا بىۋەتتىڭى
"مەركىز". (ب) ئىن بەگزاۋە (۲) marquise.
(۲) ئەمەۋىستىلەيەكە بەردى بەنرخى ھىلەكىمى تىدا چەسپىنەرە.

marriage

- marriage** (mar'ij), *n.* (۱) ژنهنیان شووګردن؛ ژنهنیانو شووګردن (۲) ژنومیردایه تی. (۳) شایي (۴) ماره؛ ماره برین (۵) یه ګېتی په یوه ندی ژور نژیک. به مشور:
- marriageable** (mar'ij-a-b'l), *adj.* تمهمنی بو ژنهنیان یا شووګردن دهشی ماره مامه
- marriage certificate**, **married** (mar'id), *adj.* (۱) ژندار؛ میرددار؛ خیزاندان (۲) تاییهت به ژنومیردی؛ ژنومیردی (۳) ژور نژیک؛ ګیانی به ګیانی؛ یه ګګرتو. (۴) حوزیک له کسسته نه؛ کسسته نه؛ نیسپانی. (۵) درختی کسسته نه
- marron** (mar'on), *n.* (۱) موح (۲) ناوکړوک؛ ناوه پوک؛ نه ژاد. (۳) زیندوینی؛ هیری ژیان؛ هیز. (۴) نیسپانی موخدار؛ نیسپانی ناو شله و شوړیا. (۵) (pl.) (۱) نه ژنؤ (له پوی پیکه نیته وه). (ب) نیسپانی چېپ و راست. (۱) ماره ګردن؛ تی ماره برین. (۲) ژنهنیان؛ هینان؛ شوو پیګردن؛ شوو ګردن. (۳) (to ~ off one's daughter). به شوو دان. (۴) (to ~ off). یه پیکرتن؛ یه ګګرتن؛ بوون به یه. (۵) شوو ګردن؛ ژنهنیان (۶) بوون به یه؛ یه ګګرتن.
- v.l.** **marry** (mar'i), *interj.* [Archaic or Dial.] ووتیهکه سرسامی یا تووره یی - موده بری.
- Mars** (märz), *n.* (۱) خدای جنگ؛ نه فسانه ی پومان. (۲) جنگ؛ شېروشوې. (۳) مریخ؛ نه ستیره یه کی ګمړکه.
- marsh** (märsh), *n.* زه لکار؛ زنگاو؛ زنگ
- marshal** (mär'shəl), *n.* (۱) کاربه ده ستیزکی ګمړه ی کوشکی شاهانه ی کون (بو سره برشتی کاروباری سویایی و ناهنگ). (۲) مارشال؛ بهرترین پله ی نه فسمری. (۳) سره برشتیاری خوییشانان یا پی ژیشتن؛ پنکخمری خوییشانان (که نالیه ند ده بستان: (the ~ of a parade). (۴) (۱) یاساولی دادګر. (ب) سرزکی پولیس یا فرمانګه ی ناګرکوژاندنوه له هندی شاری نه مریکا دا. (۵) پنکخستن؛ ریزګردن و ناماده ګردن (بو بهرنگاری)؛ کزګردنوه و ناماده ګردن (to ~ military forces, forces, facts, etc.). (۶) (۱) پی پشانان؛ پاره ی ګردن؛ بردن بو. (۲) (to ~ persons into the presence of the king.) (ب) سره برشتی ګردن؛ سره وکاری ګردن؛ بهرپوه بردن.
- v.l.** **marshalcy** (mär'shəl-si), *n. پنکخستن؛ درووشمی قهلقان و تیره. پله وپایه ی مارشال*
- marshalship** (*n.*). چهند جوره پوه کیکی نو زه لکاره. میسان؛ گازی زه لکاره. هملوی زه لکاره
- marsh elder**, **marsh gas**, **marsh hawk**, **marsh hen**, (۱) مریشکه پوهشی نه مریکی (۲) بالنده یه کی ناو زه لکاره وک قولنگ وایه.
- marshiness** (mär'shi-nis), *n.* زه لکاریتن؛ زنگاویتن
- marsh mallow**, (۱) پوه کیکی زه لکاره یه (په ګه کی ده کړی به) دهرمانو شیرینی. (۲) شیرینی یه که له په کی شم پوه ګه و جهلاتین و شکر و نیشتا ست درووست ده کړی.
- marshy** (mär'shi), *adj.* (۱) زه لکارو (land ~). (۲) له زه لکارو ده ژی؛ نیشتا جنی زه لکاره.
- marsupial** (mär-sōō'pi-əl, mär-sū'pi-əl), *adj.* تووره ګه دار. تاییهتی به ګبانداره شیردهر تووره ګه داره کان وک ګه ګنګر. ګبانداری شیردهری تووره ګه دارو وک ګه ګنګر.

marzipan

- marsupium** (mär-sōō'pi-əm), *n.* (۱) تووره ګه ی ژورسکی هندی. ګبانداری وک ګه ګنګر. (۲) تووره ګه یه کی وها له هندی ماسو ګبانداری قابو ګداری ناوید.
- mart** (märt), *n.* (۱) بازار. (۲) [Obs.] (۱) خالوویز. (ب) پیشانګه یا بازارنګی کاتی
- marten** (mär't'n), *n.* (۱) ده لک. (۲) ګول یا فوره ی ده لک
- martial** (mär'shəl), *adj.* (۱) جنگی؛ بو جهنگ شیاو؛ شېروشوې. (۲) (music, songs, etc.). جهنگاوه؛ نازا. (۳) سوپایی. (court ~) (۴) [Archaic]. ناسنی؛ ناسن. (۵) [M-] له ژور کیکی چېپلی "ماریخ" دایه (نه ستیره وانی) ده ستازی سوپایی؛ فرمانروایی سوپایی. بالنده یه که له توخی پهره ستیکه.
- martinet** (mär't'n-et', mär't'n-et'), *n.* (۱) نه فسمری بهر مبرو. (۲) کسکی بهر مبرو توندوتیژ. توندوتیژ.
- martingal** (mär't'n-gal'), *n.* = **martingale**.
- martingale** (mär't'n-gäl'), *n.* (۱) قایشی نیوان تنګه ی نسپو. (۲) په شوه یا لغاوه کی (بو نه ده ی سرکیشتی نه کات) (۳) (۱) ګوریسی پارګرتن ته وهری به لومو کشتی یا. (ب) سنگی ژور ته وهری پیشه وهری به لومو کشتی یا. (۴) زیندګردنی نو پاره یی قوماری له سر ده کړی له لایه نه کسې دژاوه و پاش هه مو دژانیک بو هینا ته وهری نه وهری که دژاندوویه تی.
- martini** (mär-tē'ni), *n.* مارتینی؛ کزکیتنکی سرخو شکره له "جن" و "فرموس" پیکدیت.
- martlet** (mär't'lit), *n.* (۱) martin. (۲) درووشمکی خانه دانی و سوارچاکی به بریتیه له بالنده یه کی بن لاقی وک پهره ستیکه
- martyr** (mär'tēr), *n.* (۱) ګبانبه خش (له پناو ی ناین یا بیرواوه ردا). شهید؛ خویه ختګر. (۲) کسکی که نازارو ناخو شوی و زو خاوی ژور ده جیزئ (۳) کسکی که پیشانی خنکی ده دات که له نازارو ناخو شیدایه بو هاوسوزی ګردن له ګنید.
- v.l.** ګردن به قوربانی؛ کوشتن له بهر پشیمان نه بوونه وه له ناین یا پنازو بیرواوه ردا. (۲) چه مساندنوه؛ نازاردان؛ زو خاو ګردن به دندا.
- martyrdom** (mär'tēr-dəm), *n.* (۱) ګبانبه خش (له پناو ی ناین. شهید؛ بوون؛ خویه ختګر. (۲) نازارو مهینه تی چه شتن؛ زو خاویکی ژور چه شتن؛ چه مساندنوه
- martyrology** (mär'tēr-ol'ə-ji), *n.* (۱) قومانامه ی ګبانبه خشان. (۲) لیکولینه وهری کی میژووی ګبانبه خشان به تاییه تی هی خاچ په رستان. (۳) ژباننامه ی ګبانبه خشان (میژووی خاچ په رستی).
- martyry** (mär'tēr-i), *n.* نزرګه ی ګبانبه خش؛ ګومه زی شهید.
- marvel** (mär'v'l), *n.* (۱) شتیکی ژور سهر؛ بلیمه. (۲) [Archaic]. سه سوو پمان. سه سوو پمان؛ سه تی سوو پماندن.
- v.l. & v.l.** (۱) ژور سه بری. (۲) [Colloq.] ژور پاش؛ نایاب؛ په سندن؛ ژور چاک. تاییهت به کارل مارکس؛ مارکسی. (۱) مارکسیست؛ نه فسمه و بیرواوه بری کارل مارکس. (۲) مارکسی؛ تاییهت به کارل مارکس. مارکسی؛ کسکی مارکسی؛ لایه نګری مارکسیست. مریخ؛ دایکی عیسا. شیرینی یه که له باده می هاپراو و شیر. سپینه یه مینکه درووست ده کړی. (پیشی ده ووتی: "marchpane")

(۲) ماسونى.

بەردگارى كىردن: بە بەرد درووستكىردن: دىوارو خانووى بەرد درووستكىردن. *v.l.*
 ھەنگىگە بە تەنھا دەۋى ھىلانگەكى لە قوپ يا لمو خۆل *mason bee*,
 درووست دەكات.

ھىلى مەيسن- دىكسن: سنوورى ئىوان *Mason-Dixon line*,
 ويلايەتى "مەريلاندى" و "پەنسلۋانىيا" گە بە سنوورى ئىوان بەشى خوارو
 سىروى ئەمەرىكا دادەنرى.

ماسونى. *Masonic, masonic* (mə-son'ik), *adj.*
 شوۋشەيەكى دەم پانى ھەۋارە لەناۋمالدا خواردەمەنى *Mason jar*,
 تىدا ھەندەگىرى.

(۱) بەردگارى: بەردتاشى: پىشەى- *masonry* (mā's'n-ri), *n.*
 بەردگارى: ۋەستايى خانووى بەردوختى: بەردوختىكارى: خانووسازى بەردو
 خىشت. (۲) خانووى يا شتى لە بەردوختى درووستكارى: خانووى بەردوختى.
 (۳) [M-], ماسونىيەتى: (۱) يىروياۋەپو پىيازى ماسونىيەتى. (ب) ماسونىيەكان
 (۴) *masquerade* (mask, mäs), *n.*
 (۲) شانۇنامەيەكى سەدانى شانۇزە ھەقدەيە بە جلوبەرگى جوانو مۇسقاو
 سەۋەپ پىشەكەش دەكارو گەلگەزى كەم تىداۋو.

(۱) ئامەنگىگە *masquerade* (mas'kə-rād', mäs'kə-rād'), *n.*
 بە جلى جوانو دەماخ كۆرەنە. (۲) جلوبەرگى ئامەنگىگە ۋەما.
 (۳) (۱) دەماخ كۆرەن: خۆگۆرەن. (ب) بە دىز ۋا پىشانان: شتى دىزىن ۋا ساخە
 (۱) بەشداربوون لە ئامەنگىگە: بە جلى جوانو دەماخ كۆرەنە. *v.l.*
 (۲) بە دىز ۋا پىشانان: خۆگۆرەن: پەقتارى ساخە دىزىنە نوۋاندن:
 دەماخ كۆرەن.

بە ماسكە داپۇشەن: شارەنە: گۆرەن. *v.l.*
 (۱) ئۆزى بەكۆمەلە كەلسەى *Mass, mass* (mas, mäs), *n.*
 كاسۆلىكىدا. (۲) مۇسقاى ئەم ئۆزە.

(۱) تۆپەل: بارست. (۲) ژمارەيەكى زۆر: كۆمەل: زۆر: *mass* (mas), *n.*
 گەلەك: كۆمەلەكى گەرە. (۳) جەماەر: خەلک: گەلەك كەس.
 (۴) بارستايى: قەبارە: گەرەيى. (۵) زۆرەي: بەشى زۆرى شتىك.
 (۶) تۆپەلە كانزاي ناپىك ۋىنىكى ژىزەمەن.
 (۷) گىراۋى توندى ھەب ئى درووستكارو (دەرمانسازى).

(۱) بەكۆمەل: فرمى: بەكۆمەل ئەك تەك تەك (*production* ~). *adj.*
 (۲) جەماەرى: تاپتە بە ھەموو كەس: گەشتى: (*education* ~).
 تۆپەل كۆرەن: كۆرەنە: كۆمەل كۆرەن: بارست كۆرەن: تۆپەل بوون: *v.l. & v.l.*
 كۆمەل بوون.

پىشەۋە: بەگەشتى: ھەموو *in the mass*,
 جەماەر: خەلک: گەل: بۆرە پىاۋان: كۆمەلانى خەلک. *the masses*,
 (۱) گەلەكوشتار: قەلاچۆ: كوشتار: *massacre* (mas'ə-kēr), *n.*
 كوشتنو سەرىپىنى دېندانەي بەكۆمەل. (۲) [Slang], بەزىخىكى زۆر خراپ
 (يارى، ۋەزىش).

(۱) قەلاچۆكۆرەن: كوشتنو سەرىپىنى گەلەك كەس يا گياندار بەشىۋەيەكى *v.l.*
 دېندانە ۋەبەن پالەو پىس لىكۆرەن. (۲) [Slang], زۆر خراپ بەزاندن (يارى،
 ۋەزىش).

مەساج: شىلان: ھەنۇن: دەست پىاھىتان. *massage* (mə-sāzh'), *n.*
 لەش شىلان: شىلان: ھەنۇن: دەست پىاھىتان: مەساج كۆرەن. *v.l.*
 مارتىكى زەنگۆلەدارى خواروۋى *massager; massagist* (n.).

ئەمەرىكايە. *massasauga* (mas'ə-sō'gə), *n.*
 ماسولگەى جوين (لە شەۋىلگەى
 لاخواروۋا).

پىشت شىل بە پىشە: لەش شىل. *masseur* (ma-sūr'), *n.*
 ئۇنى پىشت شىل بە پىشە: ئۇنى لەش شىل. *masseuse* (ma-sooz'), *n.*
 ماسىكۆت: يەكەم ئۆكسىدى قوپقوشم. *massicot* (mas'i-kot'), *n.*
 (۱) بەشى سەرەكى رىزە شاخىك:
 چەند لوۋتەكە شاخىكى لەيەكداۋ. *massif* (mas'if), *n.*

ماسكارە ئارايشتىگە ۋەك كل وايە *mascara* (mas-kar'ə), *n.*
 بىزەنگەر مەرى پىن رەنگ دەگىرى.

كەسەك، گىياندارىك يا شتىگە *mascot* (mas'kot, mas'kat), *n.*
 گوايە بەختەۋەرى لەدوايە يا دەھىنەت بەسەر خەلکدا (بەتايەتتى گە بگىرى بە
 درووشمى پىيىكى ۋەزىشى يا پىشەكارىك).

(۱) نىزىنە نىزى *masculine* (mas'kyoo-lin), *adj.*
 (۲) بەھىز ۋەك پىاۋ: پىاۋانە. (۳) بۇ پىاۋ دەشى: پىاۋانە: كورانە.
 (۴) لە پىاۋ دەچەن (ژن): كورانى: ژنە كورانى (*a ~ woman*).
 (۵) نىزىنە نىزىمان: (*the ~ gender*)
 (۱) (۱) نىزى: نىزىنە. (ب) پىاۋ: كوپ. *n.*

(۲) (۱) توحىم نىزىنە (نىزىمان): (ب) روشەيەكى ۋەما
 نىزىنەيى: نىزى: پىاۋەتى: *masculinity* (mas'kyoo-lin'ə-ti), *n.*
 بەھىزى ۋە نىزى.

(۱) جۆى خووسارى ھارپاۋ (كە بەرى ئى درووست *mash* (mash), *n.*
 دەگىرى: (۲) دانەۋىلەى ھارپاۋى خووساۋ (كە دەرى بە ئازەل ۋە پەشەۋلاخو
 ئەسپو مرىشك: (۳) ھەرىسە.

(۱) جۆ خووساندن ۋە بىرە ئى درووستكىردن. *v.l.*
 (۲) فلىقانەۋە ھارىن ۋەك ھەرىر يا ھەرىسە لىكۆرەن: (*potatoes* ~).
 (۳) ھارىس: كوتان. (۴) [Slang], چاۋباشقانى يا چاۋبازى لەگەل كۆرەن.
 (۱) ئامىرى فلىقانەۋەى سەۋزە ۋە ميوە. *masher* (mash'ēr), *n.*
 (۲) [Slang]. بىياۋىكە كە بە زۆر دەپىرى چاۋباشقانى بىكات لەگەل ئامەرىكىكى
 ئەناسىاۋا

جۆرە كۆررىكى يارى "كۆلف" ە. *mashe, masy* (mash'i), *n.*
 (۱) پوپۇش: ماسكە: دەماخ: دەمۋچاۋگەر. *mask* (mask, mäs), *n.*
 (۲) پۇشاك: پۇشەنى: داپۇشەر (۳) ئامەنگىك يا كەرنەلەك كە خەلکى
 دەمۋچاۋى خۇيان دەگۆرەن يا ماسكە لە دەمۋچاۋ دەگەن. (۴) دەماخكەر
 (۵) دەمۋچاۋ، بەتايەتتى: (۱) پەيكەرى دەمۋچاۋ: قالنى دەمۋچاۋ.
 (ب) ۋىنەيەكى شىۋاۋى دەمۋچاۋ بۇ گانە ۋا لاقرتى.
 (ج) ۋىنەى سەرو دەمۋچاۋ كە ئەكتەرمەكانى پۇمان ۋە مەسەر شانۇ
 لەسەريان دەگەر (۶) كلاۋزى: كلاۋى گاز: (*gas* ~).

(۷) دەمۋچاۋ يا سەرى رىۋى سەگ
 (۸) پۇشەنى مئاۋەرى لەشكەر. (۹) شىرتى داپۇشەر (۱۰) *masque*.
 (۱) داپۇشەن بە ماسكە: پوپۇشەن: دەمۋچاۋ ھەلەسەن: دەماخ كۆرەن: *v.l.*
 ماسكە كۆرەنەسەر. (۲) شارەنەۋە: داپۇشەن:

(*to ~ one's enmity under an appearance of friendliness*)
 ماسكە لەسەر كۆرەن (بۇ كەرنەلەك يا ئامەنگ): پوپۇشەن: *v.l.*
 دەمۋچاۋ ھەلەسەن.

(۱) دەماخ كۆرەن: پوپۇشراۋ: *masked* (maskt, mäskt), *adj.*
 ماسكە لەسەر (*A ~ gunman tried to rob the bank.*)
 (۲) شاراۋە: داپۇشراۋ (بۇ بەھەلەدەردن).
 (۳) ماسكەى تىدا لەسەردەگىرى: خەلکى خۇى بۇ دەگۆرەن (كەرنەلەك،
 ئامەنگى سەما: (*a ~ ball*).

ماسكە لەسەر: *masker, masquer* (mas'kēr, mäs'kēr), *n.*
 بەشدارى كەرنەلەك يا شانۇنامە بە پوپۇشراۋى
 شىرتى پىنۋەلگىن: شىرتى سىرتىشاۋى:

شىرتى داپۇشەر (بۇ داپۇشەنى قەراغى دەرگاۋ پەنجەرە لەكاتى بۇيەكۆرەندا).
 (۱) ماسۆشىت: نەخۇشىيەكى *masochism* (maz'ə-kiz'm), *n.*
 دەروۋىيە برىتەيە لە ئەزەت پىننىنى كەسەك لە چەوسانەرە ۋا زارادان ۋ
 تىپەلەدان بە دەستى ھاۋسەرىنەكەى. (۲) (۱) خۇشى ۋە ئەزەت پىننى لە ئازادان ۋ
 چەوسانەرەۋى خۇ. (ب) بە شوۋن چەوسانەرە ۋا زارارى خۇدا گەرەن.

(۱) ئەزەت ۋەرگەر لە چەوسانەرەۋى *masochist* (maz'ə-kist), *n.*
 ئازار چەشتن بە دەستى ھاۋسەرىنەكەى. (۲) ئەزەت ۋە خۇشى پىن لە ئازارو
 ئاخۇشى ۋە چەوسانەرەۋى خۇ

-*masochistic* (*adj.*); *masochistically* (*adv.*).
 (۱) ۋەستايى دىۋارو خانوۋ: بەردتاش: بەنا. *mason* (mā's'n), *n.*

(۲) پارچه‌یک زهوی دابراو له دهورویشته‌کې به ډېرې گوره.

massive (mas'iv), *adj.* (۱) قهه: گوره: ژور زل: فیهلنه:

(a ~ piece of furniture)

(۲) گوره: زل: مشکو: (a ~ head, forehead, etc.)

(۳) گوره نه قهاره و توندوتیږی و موداد! له ننداره به‌دور:

(a ~ military buildup along the frontier)

(۴) گوره‌تر یا ریا‌تر له ناسایی: (a ~ dose of vitamin C)

(۵) گشتی: ژور خړاپ و ترسناک (نه‌خوښی): (a ~ heart-attack)

-massiveness (n.).

mass media, (sing. mass medium), هڅی پ‌گه‌اندنی گشتی (ته‌لفزېون، رادیو، پوښنامه)

mass production, ډېروست‌کړدنې برنګی ژور شتوومک به مکهینه به‌کوم‌ل و نی‌کړایی

massy (mas'i), *adj.* قهه: گوره: ژور زل: قورس.

mast (mast, mäst), *n.* (۱) دارنالا‌ی کشتی و به‌لم: سترونی کشتی و به‌لم. (۲) به‌شینکی هم دارنالا‌یه. (the top ~)

(۳) توره یا ستون (مکهینه)

(۴) [M-]. د‌د‌پرسی له‌ای‌ن نه‌فسه‌رنکی هڅی د‌ریایی نه‌مری‌ک‌یه‌وه.

before the mast, (ج‌ن‌ی ک‌ری د‌ریا‌ونه ناسایی‌کان له کشتی‌یه‌ک‌دا، ن‌ک نه‌فسه‌ره‌ک‌ا (۲) و‌ک د‌ریا‌وان‌یک‌ی ناسایی

mast (mast, mäst), *n.* به‌رو و به‌ری همدی درختی تر که د‌دری به به‌رازی مالی.

mast-, = masto-.

mastaba, mastabah (mas'to-bə), *n.* گورنکی فرعون‌ه‌کانی

mastectomy (mas-tek'tə-mi), *n.* میسر له شپو‌ی ژورنکی لاکش‌م‌ی دیوار خوارې سربان ته‌خت‌د‌یه.

master (mas'tēr, mäs'tēr), *n.* (۱) ک‌س‌یک‌ی ژورده‌ست، سرگ‌وره. (ب) به‌ده‌سلات (۱) گ‌وره‌ی مال: خاوند مال. (ب) سر‌و‌کی د‌زگ‌ایه‌ک.

(ج) خاوند کار: سرکار: کارگ‌یر (د) خاوند به‌ند: خاوند گ‌یا‌ندار.

(ه) سره‌ک ک‌شتی‌یه‌وانی ک‌شتی‌یه‌ک‌ی بازگ‌انی (و) براوه (پیش‌ک‌ر). (ن) ماموستای پیای قوت‌بخانه‌ی سره‌تایی.

(ج) ماموستایه‌ک‌ی به‌ری‌ی فله‌سه‌فه یا ناین که خ‌لک شوینی ب‌ک‌ون.

(۲) شتیکی به‌ده‌سلات: (Love is his ~) (ب) ه‌ونه‌رنه‌د‌ن‌یک‌ی گ‌وره‌و ل‌یه‌ات‌وو.

(۳) (ا) و‌ستا: پیشه‌گ‌رن‌یک‌ی ژور ل‌یه‌ات‌وو. (ب) ه‌ونه‌رنه‌د‌ن‌یک‌ی گ‌وره‌و ل‌یه‌ات‌وو.

(۴) به‌ره‌م‌ی ه‌ونه‌رنه‌د‌ن‌یک‌ی گ‌وره‌و ل‌یه‌ات‌وو.

(۵) سر‌وره: سره‌ک: گ‌وره: ناغا.

(۶) [M-]. نازناوی ک‌س‌یک‌ه به‌تاییه‌تی (ا) پیایون‌کی پله‌پایه‌دار.

(ب) هر پیایون‌ک یا کورنک. (نیستا " Mr. " به‌کارده‌ه‌ین‌ری). (ج) کورنک که ژور مداله تا پ‌ن‌ی بو‌تری: " Mr. " (د) کارگ‌یر: سرکار: ل‌ی‌پ‌رس‌راوی شوینی‌ک.

(۷) خاوند پروانه‌ی " ماستر " (A) یاریده‌ده‌ری د‌د‌پ‌رس.

adj. (۱) تاییه‌تی به‌سره‌ک. سرگ‌وره، یا ناغا.

(۲) ژور ل‌یه‌ات‌وو: قال: ده‌ست‌بالا (a ~ craftsman, thief, etc.).

(۳) سره‌ک‌ی (a ~ switch, key, etc.).

(۴) سرچاریه‌ی وینه‌ی سره‌ک‌ی (که وینه‌ی تری له‌بر ده‌گ‌یرت‌ه‌وه).

v.t. (۱) د‌ای‌ن‌ک‌رن: به‌زاندن: خسته ژورده‌ست‌ه‌وه: ه‌ینا‌نه‌به‌ر بار! مل پ‌ن شو‌ک‌رن (۲) به‌ت‌واوی ف‌یربوون: ژورباش ف‌یربوون: (to ~ an art, a language, craft, science, etc.)

master-at-arms (mas'tēr-at-ärmz'), *n.* نه‌فسه‌ری د‌ی‌ن‌ک‌رن و ناسایش له ک‌شتی‌یه‌ک‌ی چ‌نگ‌دا

masterful (mas'tēr-fəl, mäs'tēr-fəl), *adj.* (۱) به‌ز‌بروز‌نگ: توندوتیږ: سیر (۲) ل‌یه‌ات‌وو: به‌توانا: به‌ده‌ست: کارامه: شاره‌ا: (a ~ pianist)

(ب) ژور چاک‌و به‌کارامانه کړاو: کارگ‌یر: (a ~ speech).

-masterfully (adv.); **masterfulness** (n.).

master key, کلیدلی گشتی: شاکیل: کلیدیکه که چ‌ند قفل‌یک‌ی حیوا‌ز ده‌کات‌ه‌وه

masterly (mas'tēr-li, mäs'tēr-li), *adj.* ژورباش: کارامانه: شاره‌زایانه: نایاب: (He did a ~ job.)

adv. به‌کارامه‌ی: به‌شاره‌زایانه: به‌باشی

-masterliness (n.).

master mason, وه‌ستای ل‌یه‌ات‌و‌ی به‌ردوخش‌ت‌ک‌ری: سره‌وستای خانو و دیواری به‌ردوخش‌ت.

mastermind (mas'tēr-mind', mäs'tēr-mind'), *n.* ک‌س‌یک‌ی ژور زیره‌ک به‌تاییه‌تی د‌انه‌رو به‌ری‌ونه‌به‌ری نه‌خشه‌یه‌ک یا پر‌و‌ژه‌یه‌ک: نه‌خشه‌کار

نه‌خشه‌دانان (پر‌و‌ژه، جو‌لان‌ه‌وه): پ‌ن‌ک‌ش‌تون و پ‌ای‌ری ک‌رن: **v.t.** (to ~ a revolution, an activity, attack, etc.)

Master of Arts, (Abbr. A.M.; M.A.), پروانه‌ی ماستری: نه‌ده‌بیات (که پشته‌ی زانسته موق‌ایه‌ت‌یه‌کان و ه‌ونه‌رو... ه‌ند ده‌گ‌یرت‌ه‌وه).

(۲) وه‌گری هم پروانه‌ی له زان‌ک‌دا.

master of ceremonies, (Abbr. M.C.; m.c.), چاو‌د‌ی‌ری: ناه‌نگ: پ‌ای‌ری ناه‌نگ: ناه‌نگ گ‌یر.

Master of Science, (Abbr. M.S.; M.Sc.), پروانه‌ی ماستر: هی زانسته.

masterpiece (mas'tēr-pes', mäs'tēr-pēs'), *n.* (۱) شاکار: به‌ر‌ز‌ترین و باش‌ترین به‌ره‌م‌ی ه‌ونه‌ری. (۲) شاکاری ه‌ونه‌رنه‌د‌ن‌یک یا نو‌سه‌رن‌یک

باش‌ترین به‌ره‌م‌ی ه‌ونه‌رنه‌د‌ن‌یک یا نو‌سه‌رن‌یک.

mastership (mas'tēr-ship', mäs'tēr-ship'), *n.* (۱) د‌ای‌ن‌و: د‌ای‌ن‌ک‌ری: د‌ای‌ن‌ک‌رن. (۲) ماموستایه‌تی (به‌تاییه‌تی قوت‌بخانه‌ی سره‌تایی): پله‌وپایه‌و نه‌ری ماموستایه‌تی. (۳) شاره‌زایی: کارامه‌ی: ل‌یه‌ات‌و‌ی.

(۴) وه‌ستایه‌تی: وه‌ستایی

master stroke, کارنکی نایاب: کارنک یا جینه‌جینک‌رن‌یک‌ی به‌رو ل‌یه‌ات‌وانه‌و نایاب.

masterwork (mas'tēr-würk', mäs'tēr-würk'), *n.* masterpiece.

master workman, وه‌ستا: سره‌وستا. (۲) سرکار: کارگ‌یر.

mastery (mas'tēr-i, mäs'tēr-i), *n.* (۱) د‌ای‌ن‌ک‌ری: د‌ای‌ن‌ک‌رن: ده‌ست به‌سره‌دا: پ‌یش‌تن (۲) (ا) شاره‌زایی: کارامه‌ی: ل‌یه‌ات‌و‌ی.

(ب) زانینی شتی‌ک ژور به‌باشی: (a poet's ~ of the language)

masthead (mast'hed', mäs't'hed'), *n.* (۱) سر‌ی ت‌وره‌ی: ک‌شتی (۲) ن‌و‌به‌چی سر ت‌وره‌س‌ری ت‌وره‌ی ک‌شتی.

(۳) لو به‌ش‌ی پ‌و‌ژنامه یا گو‌ف‌رن‌یک که ناوی پ‌و‌ژنامه یا گو‌ف‌ره‌که و خاوند‌ه‌ک‌ی و سر‌نو‌سه‌رو شوینی بلا‌ک‌رن‌ه‌وه و ن‌رخ... ه‌ند، ت‌یدا ده‌نو‌وس‌ری

(۱) ک‌رن‌د‌ی ک‌شتی‌وان‌یک به‌ن‌و‌به‌چی له‌سر ت‌وره‌س‌ری ت‌وره‌ی ک‌شتی بو **v.t.** س‌زادانی. (۲) به‌ر‌ز‌ک‌رن‌ه‌وه و پیش‌اندان له‌سر ت‌وره‌س‌ری ت‌وره‌ی ک‌شتی.

mastic (mas'tik), *n.* (۱) مه‌سته‌ک: جه‌وی‌یه‌که له ج‌وره درخت‌یک ده‌گ‌یرئ ب‌ن‌یش‌ت و ب‌ویه د‌ره‌مانی ئ دروست ده‌ک‌ری (۲) داری مه‌سته‌ک‌ی

(۳) ع‌ره‌قی مه‌سته‌ک‌ی. (۴) ج‌وره چیمه‌ت‌و‌یه‌که.

masticate (mas'tə-kāt'), *v.t.* (۱) جوین (خوارد‌ه‌من‌ی). (۲) جین: شیلان

-mastication (n.); **masticator** (n.).

masticatory (mas'ti-kə-tōr'i, mas'ti-kə-tō'ri), *adj.* بو: جوین به‌کارده‌ه‌ین‌ری (ده‌م، د‌ان): تاییه‌ت به‌کرداری جوین.

n. ب‌ن‌یش‌ت: شتی‌ک که ده‌جو‌ری ب‌و تف زیاده‌ک‌رن.

mastiff (mas'tif, mäs'tif), *n.* سه‌گ‌یک‌ی گ‌وره و به‌ه‌زی پ‌ن‌ست: لو‌وسی گوئ ش‌و‌ری پا‌و پاسه.

mastitis (mas-ti'tis), *n.* هم‌ک‌رن‌ی مه‌ک

masto- (mas'tō, mas'tə), *Also mast-*, پ‌ن‌ش‌گ‌رن‌یکه به‌مان‌ی:

mastodon

مەمك: تابىتە بە مەمك يا گوان: گۇي مەمك.

mastodon (mas'tə-don'), *n.* گياندارىكى قىزىكەتلىك ۋە تۇخىمى فېل.

mastoid (mas'toid), *adj.* (۱) مەمكى: گۇمەمكى

(۲) چوڭلەگۈزى: تابىتە بە ئىسقامنى پىشت گونچەكە كە لە گۇي مەمك دەچى.

n. (۱) ئىسقامنى پىشت گونچەكە كە لە گۇي مەمك دەچى.

mastoiditis [Colloq.], *n.* (۲)

mastoidectomy (mas'toid-ek'tə-mi), *n.* لاپردنى ئىسقامنى

پىشت گونچەكە بە ئىشتەركەرى.

mastoiditis (mas'toid-i'tis), *n.* مەمكردى ئىسقامنى پىشت

گونچەكە كە لە گۇي مەمك دەچى.

masturbate (mas'tēr-bāt'), *v.t.* دەسپەركردن: ئاۋىنەنەۋە.

masturbation (mas'tēr-bā'shan), *n.* دەسپەركردن: ئاۋىنەنەۋە.

ئاۋى خۇ ھىنانەۋە.

mat (mai), *n.* (۱) ھەسپ: پاخە: بەرە. (۲) **doormat**.

(۳) پارچە تەنرۈيىكى قوماش يا پۈشە دەخىتە ژۇر قاپەۋە لەسەر مېزى

ئانخواردن (۴) ژۇرخەرىكى ئەستۈرى نەرمە لە ۋەزىشگادا بۇ ژۇرانبازى

ھەلەمىزۋادەن لەسەر كىردن.

(۵) شتى چىڭك لەپەكداۋى چىر (قۇ): (*a ~ of hair*)

v.t. (۱) پارچە ھەسپ يا ھەرش لەسەر پاخست.

(۲) تەنچىۋ ئالۇزاندن يىڭەۋە

v.t. يىڭەۋە تەنچىۋ چىڭك دانە يەك.

mat (mat), *adj.* بىن بىرقە: سى رەڭ: مردوۋ (رەڭ).

n. (۱) پۈۋەيكى بىن بىرقە: پۈۋەيكى بىن رەڭ.

(۲) پەراۋىزىكى سى بىرقەيە دەخىتە ئىۋان ۋىنەيەك ۋە چۈرچىۋەيەك

v.t. پەرداخ كىردى پۈۋەيكى بىن بىرقە.

matador (mat'ə-dōr'), *n.* ماتەدور: ژۇرانبازى گاي ئىسپانى

(كە كەلگەكە دەكۈزى پاش يارى يىڭىردى)

match (mach), *n.* (۱) پلىتە (تەقەمەنى): (۲) دەنگە شقارتە

(۱) ھاۋتا: ھاۋسەنگ: ھەرىف

(۲) تاكى حورە شت يا مۇۋى لەپەكچۈ

(۳) جۈۋت (شت يا كەسى بۇ يەكتر شىۋان)

(*Her purse and shoes were a good ~.*)

(۴) مەملى: بىشەركى

(۵) (۱) شوۋكردن: ژۇنەنجان: (*She made a good ~.*)

(ب) يىڭىستى كچ ۋە كۈپ (بۇ خواست).

(۶) كەسەك كە بۇ ھاۋسەر شىت: كچىك كە بۇ ھىنان باش بىت:

كۈپك كە بۇ شوۋپىڭردن باش بىت.

v.t. (۱) ژۇن بۇ دۈزىنەۋە: مېرد بۇ دۈزىنەۋە: يىڭىستى كچ ۋە كۈپك بۇ ژۇنەنجان:

ئى مارەكردن (۲) (۱) بەرەنگارىۋون

(ب) مەملى لەگەل كىردن: شان لە شان دان:

(*He can ~ anybody in his specialty.*)

(۳) ھاۋچاۋ بۇ دۈزىنەۋە: ھاۋتاكردن: ھەرىف بۇ دۈزىنەۋە.

(۴) لەپەكچۈن (*The markings on the stamps ~ each other.*)

(۵) ئى ھاۋت (جۈرۋەرگ: لەگەل يەك گونچان: بۇ يەك شىۋان:

(*The coat ~es the dress.*)

(۶) لەپەكچۈاندن (*I want to ~ this cloth.*)

(۷) شىۋوخەت كىردن (۸) بەراۋورد كىردن

v.t. (۱) ژۇنەنجان: شوۋكردن

(۲) لەپەكچۈن: لەگەل يەك گونچان: بۇ يەك شىۋان: لەپەككردن.

(*The colors ~. ; The description ~es.*)

matchbox (mach'boks'), *n.* قوتۇۋە شقارتە: شقارتە

matchless (mach'lis), *adj.* بىن ھاۋتا: سى ۋىنە

matchmaker (mach'māk'ēr), *n.* شقارتە دروۋستىك

matchmaker (mach'māk'ēr), *n.* (۱) ژۇنەنجان بۇ خەك

maternity

دۈزىنەۋە: يىڭىستى كچ ۋە كۈپ بۇ ژۇنەنجان.

(۲) يىڭىستى كچ ۋە كۈپ بۇ ژۇنەنجان: بۇكسىبارى.

-matchmaking (*n. & adj.*).

match point, دوا خالى بىردىنەۋە ھاۋپىڭىكە (يارى تەنس).

mate (māt), *n.* (۱) ھاۋەل: ھاۋدەم: ھاۋپى:

(*classmate, roommate*)

(۲) لىڭ يا تاكى جۈۋتەك شت: (*the ~ to this glove*).

(۳) ھاۋسەر: ژۇن: مېرد.

(۴) ژۇرە يا مېزى دۈر بالندە يا گياندارى جۈۋت بۈ.

(۵) [Archaic] ھاۋتا: ھاۋسەنگ

(۶) يارىدەمەرى كاپتى كەشتى: (*chief (second, third) ~*)

(۷) يارىدەمەرى (لەسەر كەشتى): (*the cook's ~*)

v.t. (۱) جۈۋت كىردن: يىڭىستى يەك يىڭىرتن.

(۲) بۈۋن بە ژۇنەنجان: شوۋپىڭردن: ژۇنەنجان.

(۳) جۈۋت يىڭىرتن: لىنان (ۋولاخ): كەلدان: ئى چاكرىڭ: ئى پەرداندن.

v.t. (۱) بۈۋن بە ژۇنەنجان: جۈۋت بۈۋن: گايىن.

(۲) جۈۋت بۈۋن (نېۋومى: بالندەۋ گياندار): پىۋەبۈۋن: ژاۋزىڭ كىردن:

(*Some animals ~ in the spring.*)

mate (māt), *n., interj., v.t.* = checkmate.

mater (mā'tēr, mā'tēr), *n.* [Chiefly British Obsolete], = mother.

material (mə-tēr'i-əl), *adj.* (۱) بەرجەستە: بەرجەستەدار:

(*a ~ object ; a ~ evidence*)

(۲) (۱) لەشى: جەستەي: (*~ pleasures*).

(ب) ھى جىھانى ۋەك شت ۋە پارە ۋەلەپايە: نەك گيانى: (*~ success*).

(۳) گىرگە: سەرمەكى.

n. (۱) كەرەسە: شت: (*raw ~*).

(۲) قوماش: كوتان. (۳) (*pl.*) نامىز: كەرەسە: (*writing ~s*).

(۴) شتۈمەك.

materialism (mə-tēr'i-əl-iz'm), *n.* (۱) فەلسەفە ماددى.

(۲) پارەپەرسىتى: شت پەرسىتى: ماددە پەرسىتى.

materialist (mə-tēr'i-əl-ist), *n.* (۱) پىۋەبۈۋ بە فەلسەفە ماددى.

(۲) پارەپەرسىتى: ماددەپەرسىتى

materialistic (mə-tēr'i-əl-ist'ik), *adj.* (۱) تابىتە بە فەلسەفە

ماددى: (۲) پارەپەرسىتى: ماددەپەرسىتى: پۈۋەلەكى.

-materialistically (*adv.*).

materiality (mə-tēr'i-əl'ə-ti), *n.* (۱) بەرجەستەي:

بەرجەستەدارى: (۲) لەش: ماددە.

materialize (mə-tēr'i-əl-iz'), *v.t.* (۱) لەش بە پەردا كىردن:

گيان بە پەردا كىردن. (۲) ھىنانەۋەۋى فرىشتەيەك يا گيان بە پەردا كىردى.

v.t. (۱) ھاۋتەندى: سەرگىرتن: (*Our plans did not ~*).

(۲) ھاۋتەنپۈۋ بە لەشەۋە (فرىشتە، دىۋودىرنج).

-materialization (*n.*).

(۱) لەپۈۋى ناۋەۋەكەرە نەك شىۋە

(۲) تابىتە بە شتى بەرجەستەدار

(۳) تا پادەيەكى ژۇر: ئىچىگارا: ژۇر:

(*His testimony is ~ different from hers.*)

matériel, matériel (mə-tēr'i-əl'), *n.* (۱) كەرەسە (بەتابىتەي

ھى دىۋگايەك) (۲) كەرەسەۋ چەكى سۈپايى.

maternal (mə-tür'n'l), *adj.* (۱) دايىكى: دايگانە: (*~ instinct*).

(۲) لە دايكەرە بۇ ماۋە: دايكى.

(۳) دايكى: لە دايكەرە: (*~ aunt, grandparents, etc.*).

maternity (mə-tür'nə-ti), *n.* (۱) دايكىتى: دايگايەتى: دايكى.

(۲) ھەمىتى دايگايەتى: خۇشەۋىستى دايگايەتى

adj. ھى مىندالبۈۋن: ھى سىكېرى: مىندالبۈۋن

maternity hospital

(a ~ dress, ward, hospital, leave, etc.)

maternity hospital, نه خوشخانهی مندالبون زاینکه.

math (math), *n.* [Colloq.] = **mathematics**.

mathematical (math 'ə-mat'ī-k'l), *adj.* ۱۰ برکاری.

هی ژماره و بیوان (۲) وورد ته‌واو: یئ گه‌مزید.

-mathematically (*adv.*).

mathematician (math 'a-ma-tish'ən), *n.* ز نای برکاری.

برکاریناس ژانای ژماره و بیوان.

mathematics (math 'ə-mat'īks), *n.pl.* زانسنی برکاری.

ژماره و بیوان

matin (mat'in), *n.* (p. ۱۰۸) نوژی به‌به‌یان (کلنسی کاسولیکی).

(۲) [Poetic], خوئندنی به‌بیانی بالنده

adj. (۱) تایبه‌تی به نوژی به‌به‌یان (۲) هی به‌یانی هی به‌بیانی.

-matinal (*adj.*).

matinee, matinée (mat'in-ā', mat'in-ā'), *n.* نوئندنیک.

هرنامه‌یک یا پیشانداننیک به پوژ (به‌تایبه‌تی شانۆنامه‌یک یا فیلمیک پاش نیوه‌یو).

matinee idol, نه‌کته‌ریکی قوژ که ژن زور جه‌ز له فیلمه‌کانی ده‌ک‌نو

ده‌به‌به‌رست

matrass (mat'ras), *n.* شووسه‌یک می باریکه بۆ دلۆپاندن.

matri- (mā'tri, mat'ri), (*matriarch*) دایک

matriarch (mā'tri-ärk'), *n.* دایک سه‌رک: نافره‌تیکه که

سه‌رگه‌ره‌ی خیزان یا خیلنه‌که‌یه‌تی

-matriarchal (*adj.*); **matriarchic** (*adj.*).

matriarchate (mā'tri-är'kit), *n.* ۱) خبرانیک یا خیلنیک که

نافره‌ت سه‌رگه‌ره‌ی بیت (۲) پژنمیک که به سه‌رکایه‌تی نافره‌ت بیت.

matriarchy (mā'tri-är'ki), *n.* ۱) پژنمی دایک سالاری. پژنمیک

کۆمه‌لایه‌یه‌یه که سه‌رکایه‌تی خیزان و خیل دوات به نافره‌ت وه لیم پژنمه‌دا

سه‌جه‌ش له‌ری دایکمه ده‌دۆزیتمه‌ نه‌ک باوک. (۲) **matriarchate**.

matricide (mā'trə-sīd', mat'ra-sīd'), *n.* ۱) دایکی خۆکۆشتن.

۲) - سکی خۆکۆژ

-matricidal (*adj.*).

matriculant (mə-trik'yoo-lənt), *n.* موانی وه‌رگیر له زانکۆ

matriculate (mə-trik'yoo-lāt'), *v.t.* وه‌رگیر نه زانکۆ پاش

تاقیکردنه‌وه‌ی تایبه‌تی

v.t. وه‌رگیر نه زانکۆ

۱) وه‌رگیر یا

وه‌رگیر نه زانکۆ (۲) تاقیکردنه‌وه‌ی وه‌رگیر نه زانکۆ.

matriculator (mə-trik'yoo-lā'tēr), *n.* = **matriculant**.

matrilineal (mā'trə-līn'i-əl, mat'ra-līn'i-əl), *adj.* له‌ری

دایکه‌ویه نه‌ک باوک (به‌جه، خزمایه‌تی)

matrimonial (mat'ra-mō'ni-əl), *adj.* هی ژهنیان و شووکردن

هی ژدومیردایه‌تی

matrimony (mat'ra-mō'ni), *n.* ۱) ژهنیان و شووکردن ژهنیان

شووکردن (۲) ژدومیردایه‌تی.

۲) ژانی ژدومیردایه‌تی

۴) جوره یاری‌یه‌کی کاغه‌ز یا قوماه.

matrix (mā'triks, mat'riks), *n.* ۱) مندالان تیزانگ.

۲) سه‌رجاوه نیشتمان ژندا شوینی لیوه پیدابوون.

۳) ۱) نه‌ کونجه‌ی ژهره‌مین یا سه‌ره‌مین که به‌ردی به‌نرخه‌ی تیدا چسپیوه.

(ب) قالب (ج) قالبی تیپی چاپه‌مه‌نی.

۴) ۱) ماده‌ی نیاوان شاننه‌کانی گیاندارو پوهه.

(ب) نه‌ شاننه‌ی نینۆک و ددانیان لیوه پیدایه‌ی.

matron (mā'trən), *n.* ۱) ژنی میردار ژنی قهیره

ژنیک مندالاری به‌سالداجو: که‌بیانو.

maturity

(۲) به‌ریوه‌به‌ری قوتابخانه، نه‌خۆشخانه، یا به‌ندبخانه (نافره‌ت).

matronize (mā'trən-īz', mat'ra-nīz'), *v.t.* سه‌ره‌به‌رشتی کردن

وه‌ک دایک بۆ منداله‌کی.

matronly (mā'trən-li), *adj.* ۱) سه‌لار (نافره‌ت) سه‌نگین

به سه‌رم‌ویشکۆ. (۲) تایبه‌تی به نه‌رکی سه‌ره‌به‌رشتی (نافره‌ت)

matron of honor,

به‌ریووک.

mat (mat), *n.*

په‌رداخ کردنیک یئ ره‌نگ.

matte (mat), *n.*

تیکه‌لۆنیک کانزاییه.

matted (mat'id), *adj.* ۱) چپوچنگ له‌یه‌ک داو و په‌ستراوه:

(~ hair)

(۲) په‌راوێزی بۆ کراوه (وینه‌ی له چوارچینه‌ گیراو).

matter (mat'ēr), *n.*

۱) شت: ماده (۲) کهرمه.

(۳) ناوه‌پۆکی نووسراوێک نه‌ک شیان‌ه‌که‌ی

(۴) هه‌ند: بۆ: (a ~ of a few days)

(۵) مه‌سه‌له: باس: (business ~)

(۶) ۱) شتیک گرنگ: مه‌سه‌له‌یه‌کی گرنگ.

(ب) گرنگی (It's of no ~).

(۷) (the ~), کیشه: ناخۆشی! گه‌رگه‌رت! مه‌سه‌له (ناخۆشی):

(What's the ~?)

(۸) پۆسته: (second-class ~)

(۹) ۱) کیم (ب) پیمایی: گوو.

(۱۰) ۱) شتی له چاپدراو. (ب) تیپی نامده‌کراو (چاپه‌مه‌نی)

v.i. ۱) گرنگ بوون: قه‌ی کردن:

(It doesn't ~.; Does it really ~ what I think?)

as a matter of fact,

(۲) کیم ئی هاتن: گه‌یین (دومه‌ل)

for that matter,

له راستیدا: نه‌ی راستی بیت

no laughing matter,

له‌ی پوه‌وه: سه‌باره‌ت به

no matter,

گالته نه‌یه: زور گرنگه

matter of course,

۱) گرنگ نه‌یه: قه‌ی ناگات.

matter-of-fact (mat'ēr-əv-fakt'), *adj.*

(۲) له‌گه‌ل نه‌مه‌شدا: به‌ی گۆندان به.

matter of opinion,

شتیک ناساییه: شتیک سه‌رووشتی‌یه و

mattock (mat'ək), *n.*

جی‌ی سه‌رسامی نه‌یه.

mattress (mat'ris), *n.*

بین پینویه‌نا

matter of opinion,

بین نه‌ملای نه‌ولا: به‌ی هه‌ستانه: به‌ووشکی

mattock (mat'ək), *n.*

ده‌که‌وینه سه‌ر پای نه‌ی که‌سه

mattress (mat'ris), *n.*

هه‌رکس پای خۆی هیه‌یه ده‌ریاره‌ی.

mattock (mat'ək), *n.*

پاچ: قوئنگ.

mattress (mat'ris), *n.*

۱) دۆشک.

mattock (mat'ək), *n.*

(۲) ته‌یمائیک ته‌ستوری دارو گه‌لا و بچکه‌داری ته‌نراوه بۆ یاراستنی قه‌راغی

maturate (mach'oo-rāt', mat'yoo-rāt'), *v.t.*

پوبار له پامالین و هه‌رس بریدن.

maturate (mach'oo-rāt', mat'yoo-rāt'), *v.t.*

(دومه‌ل) کیم ده‌ردان. (۲) گه‌یین: پینگه‌بشتن: کامل بوون.

maturate (mach'oo-rāt', mat'yoo-rāt'), *v.t.*

(۱) گه‌یین (دومه‌ل)

maturate (mach'oo-rāt', mat'yoo-rāt'), *v.t.*

کیم ده‌ردان. (۲) گه‌یین: پینگه‌بشتن: کامل بوون: هه‌راش بوون.

mature (mə-tyoor', mə-toor'), *adj.*

(۱) هه‌راش (پوهه‌ک).

mature (mə-tyoor', mə-toor'), *adj.*

گیاندا: گه‌ییو. (۲) کامل: گه‌وره: هه‌راش: قهیره:

(a person of ~ age)

(۳) تیکه‌بشتو: به‌جی: هیم: (a ~ person, reaction, etc.)

(۴) باش لیکۆنراوه: باش بیرلکۆراوه: (a ~ plan of action)

(۵) کاتی دانوه‌ی هاتووه: (a ~ loan, bond, etc.)

v.t. ۱) پینگه‌یاندن. (۲) باش لیکۆلینه‌وه.

v.t. ۱) ۱) گه‌یین: پینگه‌بشتن. (ب) هه‌راش بوون: گه‌وره‌بوون:

(Girls ~ early.)

(۲) کاتی دانوه‌ه هاتن (بانه‌نۆت).

maturity (mə-tyoor'ə-ti, mə-toor'ə-ti), *n.* ۱) هه‌راشی

mealy

- mealy** (mēl'i), *adj.* (١) ورد وەك ناردا، ناردي (٢) داسوێلهي هاپزاي تېدايه (٣) بھلكا كونج كونج خال خال خالوي.
(٤) سبي: كال، پەنگ زەرد. (٥) mealy-mouthed
mealy-mouthed (mēl'i-moutht), *adj.* زمان لوس
mean (mēn), *v.t.* (١) نیازبوون، مەبەست بوون، ویستن.
(He ~s to go.)

(٢) مانا وابوون، واگمیاندن، واگرتنەوه، واتا وابوون.
(What does this word ~ in Kurdish?)

(٣) بریتی بوون له: مایه‌ی نهوه بوون، بوون به هۆ:
(Money does not necessarily ~ happiness.)

- mean** well by, *v.t.* (١) مەبەست بوون، نیازبوون، ویستن (to ~ well).
(٢) نابەخ بوون، گرنگ بوون. (Money ~s little to me.)
مەستی باش و بریارە و چاکە ویستن.
mean (mēn), *adj.* (١) گەنگ، پەشۆکی، بازاری، قەلب.
(He is no ~ scholar.)

- (٢) هەژارا، نزم (پەلەپایە): (of ~ birth).
(٣) بن شکر: (٤) بن پایەخ، بن نرخ، هیچ و پوچ.
(٥) پەڕپووت (پووخسان)، ناشرین، بن قەپ:

- (a ~ house in a ~ street)
(٦) بەدا: نابەسەند، ناکەس، تاپایا، نامەرد، نزم.
(٧) رەزەیل، پیسکە، پوولەکی.
(٨) سەرکێش (نەسپ): (a ~ horse).
(٩) [Colloq.]، نابەسەند، بەدخو، دەر تووڕە و تێژ، بەدسرووشت، پووگرۆ،
دەرەق، شەرەنگێز، خراپ (پەفتار لەگەڵ خەلکدا):
(a ~ remark; Don't be so ~ to your little brother.)

- (١٠) [Colloq.]، شەرمەزار.
(١١) [Colloq.]، نەخۆش
(١٢) [Slang.]، (١) قایم، ناگەڕێنرتنەوه (تۆپی یاری): سەخت:
(He throws a ~ ball)

- (ب) لێتاتوو، کارامە، شارەزا.
mean (mēn), *adj.* (١) نامەرەست، ناوەند. (٢) مام ناوەندی، ناوەندی.
n. (١) نامەرەست (٢) نێوانبۆی: میانبۆی (٣) تێکرا (ژمارە و پێوان).
meander (mi-an'dēr), *n.* (١) رینگە یا رێبازی خواروخیج:
چەم یا ناوەڕۆی پێچاوپیچ. (٢) سووڕانەوه، گەڕان.
(٣) نەخشە، پێچاوپیچ.
(٤) بە پێچاوپیچ بۆیشتن، بە خواروخیجی بۆیشتن:
(Streams tend to ~ through level land.)

- (٢) سووڕانەوه، گەڕان، پەڕپووت، مەبەست:
(~ing through the bazaar, life, etc.)

- meandering** (mi-an'drəs), *adj.* (١) پێچاوپیچ (چەم، پوچار، رینگە):
خواروخیج.

- meaning** (mēn'ing), *n.* (١) مانا: مانا: (the ~ of a word).
(٢) [Archaic]، مەبەست، نیاز.

adj. (١) واتادار، گرنگ، ماننا بەخش. (٢) بە مەبەست.

- meaningful** (mēn'ing-fl), *adj.* واتادار، ماننا بەخش، گرنگ، پەرخ:
پەر مانا (a ~ experience).

meaningless (mēn'ing-lis), *adj.* بن مانا، هیچ و پوچ، بن نرخ.

- meanness** (mēn'nis), *n.* (١) گەنگی، بن نرخ، قەلبی، بن قەری.
(٢) پەڕپووت، پوولەکی، خۆپەستی. (٣) بەدخواری، نابەسەندی، دەرەقی،
پووگرۆ، کینه له دڵ، خراپی (پەشوشت). (٤) کارێکی نابەسەندی، دەرەقمانە،
کینه له دلانە، بەدخووازانە.

- means** (mēnz), *n.pl.* (١) هۆ، رینگە، رێباز: (a ~ to an end).
(٢) سەرمایە، سامان، پارە، داھات، ئەرمەت، دەسکەوت:
(He's a man of ~; to live within one's ~)

by all means, بن گومان، مسۆگەر، بە مسۆگەری.

measure

- بەرجۆنێک بێت، بە هەرشێوەیەک بێت، بە هەرجۆرێک بێت.
by any means, بههۆی، لەرێگە.
by means of, بە هیچ جۆرێک، بە هیچ رێگە، بە هیچ کەزجێک.
by no means, هۆی بە مەبەست، گەشتن.
means to an end, هۆی دەستکەوتنی نامانجێک.

meant (ment), *past tense and past participle of mean.*
meantime (mēn'tim), *adv.* (١) لەو کاتدا. (٢) لە هەمان کاتدا.
n. مەودە، نێوان دوو کات.

meanwhile (mēn'hwil), *adv. & n. = meantime.*
measles (mēz'z'iz), *n.pl.* سووڕێژە.

measly (mēz'li), *adj.* (١) سووڕێژەیی.
(٢) [Slang]، گەم، زۆر گەم، هیچ و پوچ: (a ~ tip).

measurability (mez'h'ēr-ə-bil'ti), *n.* بۆ پێوان یا ئەندازە
گرتن شیان.

measurable (mez'h'ēr-ə-b'l), *adj.* (١) دەپێوێت.
ئەندازە، دەگێڕ، دەتوانێت پێوێت.

(٢) زۆر، ئەوتۆ: (a ~ amount of rain).
تا رادەییکی زۆر، زۆر:

measurably (mez'h'ēr-ə-bli), *adv.* ئێجگار: (His health has improved ~).
(١) ئەندازە (پانی، درزێ، پەڕی، قەبارە،
ئەستووری، سەنگ... هتد). (٢) پێوان. (٣) پێوانە، ئەندازە، کێشانە.

(٤) هەند، پێکی تاییەتی، یا دیاریکراو.
(٥) (١) پادە یا سنووری دیاریکراو: (Remain within ~).
(ب) پادە یا ئەندازە، بەجێ: (She grieved beyond ~).
(٦) پادە: (in large ~).

(٧) هەنگاو، هەلسان، بە کارێکی پێویست، تەقە، تەگێر:
(We have to take ~s to deal with the problem.)

(٨) گەلە، یاسا، گەلەنامە، یاسا.
(٩) کێش (هۆنراوە).

(١٠) سەمای، لەسەرخ، جۆلەییکی ئەم جۆرە سەمایە.
(١١) ژمارە، پەسەر، داڕێژراو، پەڕپووت، مەبەست، پێوان (ژمارە و پێوان).

(١٢) کێش (مۆسیقا). (١٣) پانی، شەقل، یا لاپەرە (چاپەمەنی).
v.t. (١) ئەندازەگرتن، پێوان، کێشان.

(٢) (off; ~ out)، جیاکردنەوه، پێوان یا ئەندازەگرتن.
(٣) هەلسەنگاندن: (He ~d his foe).

(٤) پەرپووتکردن: (I'll ~ my talent against his).
(٥) پە بالاگرتن، پە قەدگرتن.

(٦) پارگرتن (کات)، ژماردن (کاتژێن): (A clock ~s time).
(٧) گونجاندن، پەڕپووت، ئەندازەییە.

(٨) لێکدانەوه.
(٩) پەڕپووت (رینگە، ماوه)، پێدا تێپەڕبوون.

v.t. (١) ئەندازەگرتن، پێوان، کێشان.
(٢) ئەوەندە بوون، یا ئەرجوون (دەزێو، پانی... هتد):

(This room ~s thirty feet across.)
لە ئەندازە بەدەر، ئێجگار زۆر.

beyond measure, بە سادەوه (پێوان، کێشان).
for good measure, تا رادەییەکی نەختێک.

in a measure, in great measure, = in (a) large measure.
تا رادەییکی زۆر.

in (a) large measure, تا رادەییەکی.
in some measure, دەستکرد (چل و پەڕگ)، بە پێوانە درووستکراو.

made to measure, داڕێژراو، پێوانە.
measure out, لەی پەڕپووت، پێوان.

measure up to, ئەرمەت هاتن (کردار، مەترسی، مۆژ... هتد):
(to measure up to a job, challenge, someone's expectations,

measured

(task, etc.)

take measures, مەئسار بە کارى پىئوست؛
كەوتنە خۇ.

take one's measure, مەئسەنگاندىن

measured (mezħ'ərd), adj. (۱) پىئورا؛ ئەندازە گىراۋ.

(۲) (۱) پىكويىك؛ چوونىك.

(ب) ووردو لەسەرخۇ بەردەوام: (He walked with ~ steps.)

(۳) كىشدار؛ ھۇبراۋە.

(۴) باش بىرلىكراۋە؛ بە ئەندازە ھىمانە وورپايانە كراۋ يا ووتراۋ؛

بە ژمارە (مەجاز): (~ words; a ~ speech, response, etc.)

(۵) دەسەنقەست

(۶) كەم.

measureless (mezħ'ər-lis), adj. بىن ئەندازە؛ لە پادە بەدەر؛

لە ئەندازە بەدەر بىن شومار؛ ئىچكار زۇر يا گەرە.

measurement (mezħ'ər-mənt), n. (۱) ئەندازەگرتن؛ پىئوان.

(۲) (۱) ئەندازە پ قەبارە بەپىنى پىئوان كىشان.

(ب) (pl.). ئەندازە (~ a person's).

(۳) پىئوانە؛ كىشانە؛ ئەندازە؛ سەنگ.

meat (mēt), n. (۱) خورادەمەنى؛ خوراك؛ خورادىن: (~ and drink).

(۲) گۆشت (ھى گياندارى چوارپىن): (۳) گۆشتى مېۋەھات.

(۴) ئاۋكۆك؛ ئاۋمەپۆك؛ كۆك: (the ~ of a story).

(۵) ژەم (بەتايەتتى نانى ئىئوارە).

(۶) [Slang]. كارىك يا شىتىك كە كەسنىك شەرەزايى تىدا بىتو ھەزى ئى بكات:

(Tennis is his ~.)

meat-ball (mēt'bōl), n. (۱) كەتە؛ گۆشتى قىمەى خې ھىلداراۋى

ئەۋەندەى گۆزىك: (۲) [Slang]. كەسنىكى كەر بىن مېشك.

meatless (mēt'lis), adj. (۱) بىن گۆشت؛ گۆشتى تىدا نەپە

(۲) گۆشتى تىدا ناخورى: (a ~ day)

meatman (mēt'man), n. گۆشتفروش

meatus (mi-ā'tas), n. كۆن يا بۆرى ئاۋلەش (كونەگۆ، بۆرى مېزە).

meaty (mē'ti), adj. (۱) گۆشتى؛ تامى گۆشت دەدات؛ لە گۆشت دەچىن.

(۲) (۱) پەر لە گۆشت. (ب) گۆشتى؛ قەلمى.

(۳) مېشك بۆزىر؛ خەۋرەۋىن؛ ئاۋكۆكى زۆرە (مەجان):

(a ~ subject for study and debate)

-meatiness (n.).

Mecca, Mekka (mek'ə), n. (۱) مەككە.

(۲) [m-]. شونىنكىكە كە كەلىك كەس بۇ دەچىن قىبە.

(ب) شونىنكىكە كە مەۋە ئاۋاتەخاۋە بېيىنى. (ج) ئاۋات؛ ئامانج.

mechanic (mə-kan'ik), adj. [Archaic]. ھى ئىشى دەستى

(۲) ھى مەكىنە

(۱) فېتەر؛ مەكىنەچى (۲) [Archaic]. (ب) پېشەگەر.

(ب) كەسنىكى پېسى بۆگەن.

mechanical (mə-kan'i-k'l), adj. (۱) مەكىنەبى؛

تايەت بە مەكىنە (۲) بە مەكىنە دروستگراۋ. (۳) ھى مەكىنەكارى.

(۴) بىرگەندەى ئاۋى؛ ئۆتوماتىكى؛ لە خۇرە يا خورمەپە: (a ~ act).

(۵) [Archaic]. (ب) ھى پېشەى دەستى.

(ب) ھى پېشەگەران؛ ھى چىنى ۋەستا كرىكاران. (ج) ئزم؛ پېسى بۆگەن.

mechanically (mə-kan'i-k'l-i), adv. (۱) بە شىۋەپەكى

ئۆتوماتىكى؛ لە خۇرە (۲) لەپۇۋى مەكىنە كارگەندىپەرە:

(There is nothing wrong with the car ~.)

(۳) دەربارەى مەكىنە مەكىنەكارى؛ دەربارەى شارمەزايى مەكىنەكارى:

(He is ~ inclined.)

mechanician (mek'ə-nish'an), n. مەكىنەچى؛ مەكىنەناس؛

ئەندازىبارى مەكىنە.

mechanics (mə-kan'iks), n.pl. (۱) زانستى بزوۋتنو كارگەندە

mediate

سەرۋوزە بۇ سەر لەش (فىزىيا)

(۳) مەكىنەكارى؛ زانستو پېشەى مەكىنەكارى.

(۳) چۆنىتى كەندى شىتىك؛ لايەنى كەندى كارىك كە بىرگەندەى زۇر ئاۋىت.

(the ~ of writing)

mechanism (mek'ə-niz'm), n. (۱) پارچەكانى مەكىنەپەك

كارگەندىن پىكەرە: (the ~ of a clock).

(۲) (۱) كۆنەندام. (ب) شىۋەى بە ئەنجام ھىنان.

(۳) لايەنى تەكىنىكى.

(۴) بىرۋاۋەپ يا فەلسەفەپەكە دەلىت؛ ژيانو جىپان لەرنگەى فىزىياو كىمپاۋە

لىكەندەرتقەرە.

mechanistic (mek'ə-nis'tik), adj. مەكىنەبى؛ تايەتتى بە

مەكىنەو مەكىنەناسىو بىرۋاۋەپى مەكىنەپەرستى.

mechanize (mek'ə-niz'), v.t. (۱) ۋەك مەكىنە لىكەند.

(۲) بە مەكىنە بەرھەم ھىنان لەباتى دەست: (to ~ agriculture).

(۳) مەكىنە بەكارھىنان لە كارگەدا (۴) كەرەسەى جەنگ دان بە سوپا.

-mechanization (n.).

medal (med'al), n. نىشان؛ مەدالىا

v.t. مەدالىا پىدان

(۱) مەدالىاچى؛

نىشان دروستگەر. (۲) نىشان ۋەرگەر؛ مەدالىا بەرەۋە؛ مەدالىا پىن بەخىشراۋ.

medallion (mə-dal'yən), n. (۱) مەدالىاى گەرە؛ مەدالىا

(۲) نەقشلىكى خې يا ھىلگەپەپە فەرشو قوماشو شتى تەنراۋى پىن

دەپازىنەرتقەرە.

meddle (med'l), v.t. (۱) (in; ~ with)، دەست تىۋەردان؛

دەست خىستە ئاۋ كارۋابارى خەلگەرە؛ خۆتىپەلقورتان؛ تىپەلچوون؛

دەست تىكىشان: (Don't ~ in other people's affairs.)

(۲) (with ~)، دەست تىۋەردان؛ دەستكارى كەند.

(۳) [Obs.]. (b) چوونە ئاۋ؛ تىكەلۋوبون. (ب) بەرەپەرەكانى كەند.

-meddler (n.).

meddlesome (med'l-səm), adj. خۆتىپەلقورتىنەر؛

دەست تىۋەردەر.

media (mē'di-ə), n. alternative plural of medium.

media (mē'di-ə), n. پەرەى ئاۋمەرەستى دىۋارى بۆرى خۇن.

(۱) (۱) ئاۋمەرەستىقى؛ ئاۋەندىتى.

(ب) ئاۋمەرەستۋىخۇپى پەپەۋەندى (۲) ئاۋمەرەستى؛ ئاۋمەرەستى كەند.

mediaeval (mē'di-ē'v'l, med'i-ē'v'l), adj. = medieval.

(۱) ئاۋمەرەستى؛ ھى ئاۋمەرەست؛ ئاۋەندى.

(۲) ئاۋچەقى (۳) (۱) مام ئاۋەندى؛ ئاۋنچى. (ب) ئاساسى.

(۱) (۱) تىپى ئاۋمەرەستى ۋوشە. (ب) شىۋەى تىپى ئاۋمەرەست.

(۲) دەنگى تىپى (b, d, g) لە ئاۋمەرەستى ۋوشەدا.

median (mē'di-ən), adj. (۱) ئاۋمەرەست؛ ئاۋمەرەستى؛ ئاۋمەندى.

(۲) تايەتتى بە ھىللىك كە ۋىتەپەكى ئەندازەپى ۋەك سىگۆشە يا لەشلىك دەكات

بە دوو كەرتى يەكسانەۋە لەسەر بارى درىزى. (۳) ھى ژمارەى ئاۋمەرەستى

پىزە ژمارەپەك (۴) ژمارە (۹) لەم پىزەدا: ۲ ۴ ۶ ۸ ۱۰ ۱۲ ۱۴ ۱۶ ۲۰.

(۱) ژمارە، خال، يا ھىللى ئاۋمەرەست (ئەندازە، ژمىرەكارى)؛ ئاۋمەند.

(۲) دەمارى خۇن يا ھەستەدەمارى ئاۋمەند

(۳) تىرە ژەۋپەكى بارىكە لە ئاۋمەندى پىنگاۋبانو شەقامى دروستگراۋ؛ ئاۋمەند.

(۱) پەرەى ئىۋان

سىپەكان. (۲) ئاۋ بۇشاۋپەپە سىگ كە دلۋ ھەموو ئەندامەكانى تىرى تىداپە

جگە لە سىپەكان.

mediate (mē'di-āt'), v.t. (۱) لە ئاۋمەرەستدا بوون؛ لە ئاۋمەندا بوون.

(۲) ئاۋمەرەستى كەند؛ كەوتنە بەپىنەرە؛ پىكەستەنەرە:

(to ~ between two warring nations)

ھىنەندەى لەرنگەى ئاۋمەرەستى كەندەرە: (to ~ a settlement).

v.t. (۱) ئاۋمەند؛ ئاۋمەندى؛ ئاۋمەرەستى. (۲) ئاۋمەرەستۋىخۇ.

adj.

- mellifluence** (mə-lif'loō-əns), *n.* هەنگوینی ئی پەیدا دەبێت
هەنگویناوی: شیرین!
خۆش دەنگ، مۆسیقا.)
- mellifluent** (mə-lif'loō-ənt), *adj.* = **mellifluous**.
mellifluous (mə-lif'loō-əs), *adj.* دەلنی هەنگوینە!
سازوشرین (دەنگ) خۆش (دەنگ، مۆسیقا، وشە): (her ~ voice).
mellow (mel'ō), *adj.* (۱) گەییو (میو) شیرین و خۆش و پڕ لە ئاو!
تەرۆبەر پینگەییو. (۲) گەراو (شەراب) تام خۆش: (wine ~).
(۳) خۆش (دەنگ، ئاوی و هەوا) نەرم (دەنگ) دلگیر (دەنگ):
(~ air, weather, etc.)
- (۴) شیندارو بەپیت (خاک).
(۵) لەسەر خۆ تێگەشتوو و ژیر (بەهزی تەمەنەو).
(۶) [Colloq.] پڕو خۆش! کوپی باش! ئاسک: (He is a ~ guy).
(۷) [Colloq.] سەر خۆش! نەختیک سەر خۆش! خەیلی ھەبە.
(۸) [Slang] ئایاب! ئۆر چاک.
- v.t.* گەیاندر! پێ گەیاندر.
v.t. (۱) گەیان! پینگەیین. (۲) بێل بوون! گەیین.
(۳) گەرانەو (مرو) ھێمن بوونەو.
- melodeon** (mə-lō'di-ən), *n.* (۱) ئامیرنکی بچوکی مۆسیقای
بۆزدارە وەک نەرگن. (۲) جۆرنیکە لە ئەکۆردیۆن.
- melodic** (mə-lod'ik), *adj.* (۱) خۆش (ئاوان). (۲) melodious.
-melodically (*adv.*).
melodious (mə-lō'di-əs), *adj.* (۱) خۆش ئاوان! خۆش نو!
شیرین ئاواز (~ music)
(۲) خۆش (دەنگ، مۆسیقا) شیرین (دەنگ) ساز:
- (the ~ voice of a young girl)
-melodiously (*adv.*).
melodist (mel'ə-dist), *n.* (۱) ئاوازدارە. (۲) گۆرانی بیژ.
melodize (mel'ə-dīz), *v.t.* (۱) خۆش کردن (دەنگ، مۆسیقا).
(۲) ئاوان بۆ دانان.
- v.t.* ئاوان دانان
melodrama (mel'ə-drā'mə, mel'ə-dram'ə), *n.* (۱) شانزیمە
دەلاری یا وێرۆژنەر و ھەست بزوین بە گۆرانی و مۆسیقاو.
- (۲) میلودراما شانزیمەیکە پڕ لە کرداری وێرۆژنەر و دەلاری و ھەست
بزوین و گەلیک جار توندوتیژ سۆزی لە ئەندازە بەدەر کە نەجامەکە ی
خۆشی کۆتایی دێت.
- (۳) کردار و ھەروشت و وتە و وێرۆژنەر و ھەست بزوین و بەجۆش.
melodramatic (mel'ə-drā-mat'ik), *adj.* (۱) وەک میلودراما
ئوشە ی پشوو بیینە. (۲) وێرۆژنەر (کردار، ھەروشت، وتە) بەجۆش!
بەسۆزو توندوتیژ! ھەست بزوین.
- melodramatically (*adv.*).
melodramatics (mel'ə-drā-mat'iks), *n.pl.* (۱) شانزیمە
میلودراماتیکی (ئوشە ی پشوو تر بیینە). (۲) ھەفتارو کردەوی وێرۆژنەر
ھەست بزوین و لە ئەندازە بەدەر بەجۆش.
- (۱) ئاوان! نو! (۲) ئاوانی خۆش یا شیرین.
melody (mel'ə-di), *n.* (۳) خۆشی دەنگ! ئاوانی! مۆسیقای:
(the ~ of verse).
(۴) ھەلەستی گۆرانی.
- meloid** (mel'oid), *n.* جۆرنیکە لە قانۆچە.
adj. قانۆچەیی! تاییبەتی بەم جۆرە قانۆچە.
melon (mel'ən), *n.* (۱) کالەک.
(۲) [Slang] قازانجی چاوەڕوان نەکراو کە بەش دەکری لەنیوان بەشداری
کۆمپانیایەکدا (~ to cut a ~).
melt (melt), *v.t.* (۱) (Sugar ~s in water.)
(ب) چوونەو (بەل) یەقکردنەو.
(۲) لەناوچوون! نەمان! تووانەو! سەرنکووم بوون:

- (Like snow in sunshine his capital had ~ed.)
(۳) تیکەلاروون! بوون بەیک.
(۴) نەرم بوون (دل، ھەست) تووانەو:
- (Her heart ~ed at the child's tears.)
(Obs.) [دەشکست بوون! ھەرس بردن (مەجان) پووخان (تەس)،
ھەمباری، سەرسامی] (۶) تەرا ئی نیشتن! زۆر گەرمابوون.
(۱) (~ down) توواندەو.
(۲) توواندەو: (~ing honey in hot milk).
(۳) ووردە ووردە نەنیشتن! پەرش و بۆلەو پیکردن! لەناو بردن.
(The sun ~ed the fog.)
(۴) تیکەلاروون! توواندەو:
- (Here individuals of all races are ~ed into a new race of men.)
(۵) تیکەلاروون! (دەنگ، ھەنگ) تیکەل کردن.
(۶) نەرم کردن (دل، ھەست).
- n.* (۱) توواندەو! تووانەو. (۲) شتێکی تووینراو! شتێکی توو.
(۳) ئەو ھەندە ی بە یەک جار دەتوونێتەو یا دەتوونێتەو.
(۱) توواندەو! تووانەو.
(۲) شتی تووینراو یا توو، ھەندێ تووینراو یا توو،
پلە ی تووانەو.
(۱) دەفری توواندەوی کانزا.
(۲) وولاتیکە کە ھەموو جۆرە نەتەریمکی کۆچەری تیدا کۆدەبێتەو تیکەل
دەبێت و دەتوونێتەو: (~ The United States is a ~).
member (mem'bēr), *n.* (۱) ئەندام (لەش) پەل
(۲) بەش (ھاوکیشە ی ژمارە و پێوان، پستە، خانو، پرد... ھتد.)
(۳) ئەندام (پیکھراو، یانە، حیزب).
(۴) [M-] ئەندامی کۆنگرەسی ئەمریکا.
- (ب) ئەندامی پەرلەمانی ئینگلیزی
(۱) ئەندامی ئەندامی. **membership** (mem'bēr-ship), *n.*
(۲) سەرجمە ئەندامان (پیکھراو، یانە، حیزب):
(The club has a large ~.)
membranaceous (mem'brā-nā'shas), *adj.* =
membranous.
membrane (mem'brān), *n.* پەردە (پووک، گیاندار) کاژ!
تەمکە پینست.
- membranous** (mem'brā-nəs, mem-brā'nəs), *adj.* Also =
membranaceous, (۱) پەردەیی! لە پەردە دەچن (گیاندار، پووک)
لە پەردە پیکھاتوو. (۲) پەردە پیکھاتەر (نەخۆشی). (۳) زۆر تەنک
یادگار! نیشانە (بیرخستنەو) بیرخەرەو. **memento** (mi-men'tō), *n.*
نیشانە ی مردن **memento mori** (mi-men'tō mō'rī), [L.].
(ووک کاسە ی سەن! بیرخەرەوی مردن.
- memo** (mem'ō), *n.* [Colloq.] = memorandum.
(۱) (۱) ژاننامە ژاننامە. (ب) ژاننامە ی خۆ.
memoir (mem'wār), *n.* **memorandum** (۲) ژاننامە
(۳) راپۆرتێکی زانستی! لیکۆلینەو.
(۴) (pl.) یاداشت! بیرنامە! بیرەو: (m-s of a national leader).
(۵) (pl.) قۆمارنامە ی کاروباری پیکھراوێکی زانستی.
memorabilia (mem'ēr-ə-bil'i-ə), *n.pl.* ئەو شتە ی شایانی
لەبیربوون! شتی لەیادەنەچووەو! شتی لەبیرنەچووەو! شتی گرنگ.
memorable (mem'ēr-ə-b'l), *adj.* لەبیرنەچووەو! خۆش!
لەیادەنەچووەو: (We spent a ~ evening together.)
-memorability (*n.*); memorablenss (*n.*); memorably (*adv.*).
memorandum (mem'ə-ran'dəm), *n.* (۱) یادنامە! بیرنامە!
(He wrote a ~ to the department chairman.)
(۲) تۆمارنامە ی پیکھوتن! قۆنتەر تیک.
(۳) یادنامە ی دیبلۆماسی! راگەیاندا نامە ی دیبلۆماسی.

memorial

memorial (mə-mōr'ī-əl, mə-mō'rī-əl), *adj.* (۱) یادگاری؛
 بیرخه‌رومیی: هی یادکردنه‌وه (۲) هی بی: یاد؛ هی بیره‌وه‌ری.
 (۱) شتی بیره‌وه‌ری: شتیک که بۆ بیرکردنه‌وه‌ی کسینک یا پووداونیک بکری یا
 کرابن (په‌یکەر، یشووی گشتی... هتد):

(the Lincoln ~ in Washington)

(۲) پرسه.

(۳) داوانامه: خو زنامه: سکالانامه

Memorial Day. پۆزی یادکردنه‌وه‌ی کوژراوانی جگه له نه‌مه‌ریکا
 پۆزی ۳۰ ی مایس.

memorialize (mə-mōr'ī-ə-līz', mə-mō'rī-ə-līz'), *v.t.* (۱)
 یادکردنه‌وه: بیره‌وه‌ری کردنه‌وه (۲) داوانامه پیشکەش کردن: خواننامه یا
 سکالانامه پندان

memorization (mem'ēr-i-zā'shən), *n.* له‌بهرکردن: دهرج کردن
 ره‌وان کردن

memorize (mem'ō-rīz'), *v.t.* له‌بهرکردن: ره‌وان کردن: دهرج کردن
memory (mem'ēr-i), *n.* (۱) بیر: یاد

[to have a good (or bad) ~]

(۲) سه‌رحمی شتی له‌بیربوو. (۳) کسینک، شتیک، یا کرداری له‌یادبوو

(۴) بیره‌وه‌ری: هاوه‌ی له‌بیربوون: هاوه‌ی له‌یادبوون:

(Not within the ~ of living men has this happened.)

(۵) به‌یادی: یاد (in ~ of his father)

(۶) ناوبانگی پاش مردن: ناوبانگی له‌دوا به‌جیماو:

(a man of notorious ~)

(۷) نه‌و به‌شی پیژمیری نه‌له‌کتونییه (کۆمیونته‌) که وه‌ک مینک یا بیر
 موقه‌ زانیاری تید کۆده‌کرتیه‌وه ده‌پاریزری بۆ به‌کاره‌ینانی له‌پاشه‌پۆژدا.

له‌بهرکردن: ره‌وان کردن: دهرج کردن: commit to memory,

(to commit a poem to memory)

له‌بهر: from memory,

(I can recite the poem from memory)

به‌یادی: in memory of, (in memory of the martyr)

memsahib (mem'sā'ib), *n.* میمساب: نازووی ناهه‌تی

نه‌ووپایی میزداره له هیندستان (به‌تایه‌تی ژنی کاربه‌ده‌ستینکی شینگلیزی)

men (men), *n. plural of man.*

menace (men'is), *n.* (۱) شتینکی مه‌ترسی لیکراو: شتی ترسناک.

(ب) مه‌ترسی ۲ هه‌ره‌شه.

(۳) کسینکی نایه‌سه‌ندی ترسناک.

v.t. & v.i. (۱) خستنه مه‌ترسی‌یه‌وه (۲) هه‌ره‌شه‌لیک کردن.

-menacingly (*adv.*)

ménage, menage (mə-nāzh', mā-nāzh'), *n.* (۱) خیزان:

مال: خاوخیز: (۲) مالداری: به‌وانی مال: که‌بیانویی: مال به‌ریه‌به‌ردن.

menagerie (mə-naj'ēr-i, mə-nāzh'ēr-i), *n.* (۱) کۆمه‌لیک

گیانداري کيوی یا سه‌یری ناو قه‌ه‌ز بۆ نوواندن.

(۲) پیشانگای کۆمه‌لیک گیانداري کيوی یا سه‌یر.

mend (mend), *v.t.* (۱) چاک کردنه‌وه: چاکرکته‌وه: چاک کردن:

(to ~ shoes, a broken window, etc.)

(۲) چاک کردن: به‌ووش: باشکردن: راستکردنه‌وه:

(M~ your manners; to ~ one's ways)

v.t. (۱) به‌ووش باش بوون: به‌ره‌و باشی پۆیشتن.

(۲) چاکبوونه‌وه: ته‌ندرووستی: (The bone ~ed in a month.)

n. (۱) چاکبوونه‌وه: چاکبوون: چاکرکته‌وه: به‌ره‌و باشی پۆیشتن.

(۲) شوینی چاکراو: کونی دووراه (جل‌وبه‌رگ): جنی پینه‌کراو.

ناگر خوشکردن mend a fire,

په‌یوه‌ندی باشکردن له‌گه‌ل دراوسن و خه‌نکی تردا mend one's fences,

(موقه‌، وولات)

پن مه‌لگرتن: خیراکردن: په‌له‌کردن mend one's pace,

-ment

on the mend, له چاکبوونه‌وه‌یه (ته‌ندرووستی)
 به‌ره‌و چاکبوونه‌وه ده‌جین.

mendacious (men-dā'shəs), *adj.* (۱) درۆن: (a ~ child)
 (۲) درۆ: (~ statements, newspaper reports, etc.)

mendacity (men-das'ə-ti), *n.* (۱) درۆنی: درۆنیی: (۲) درۆ.
Mendel's laws, یاساکانی مەندل (دەربارە‌ی تایه‌بخۆی به‌زگماکی

بۆماوه له‌گیاندارو پوومکدا).

mendicancy (men'di-kən-si), *n.* سوالکری: سوال کردن:
 مه‌ست پانکردنه‌وه له‌خه‌ک.

mendicant (men'di-kənt), *adj.* به‌سوالکری: ژباو: سوالکەر.
 (۱) سوالکەر. (۲) روشکەسوونی سوالکەر (خاچ په‌رستی).

mendicity (men-dis'ə-ti), *n.* = mendicancy.

menial (mē'ni-əl, mēn'yəl), *adj.* (۱) هی نۆکەر: بۆ نۆکەر باشه
 (کا): پيس و ناخۆش (کا): (a ~ job; She hated such ~ tasks as
 washing the pots and pans.)

(۲) کاری پيس و ناخۆش و نۆکەرکەر.

n. (۱) نۆکەر: به‌ره‌ده‌ست (۲) کسینکی پيسی بۆگه‌نی بن‌نرخ.

meningeal (mə-nin'ji-əl), *adj.* تایه‌بەتی به‌په‌رده‌ی مینشک
 مۆخی برپه‌راگه.

meninges (mə-nin'jēz), *n.pl.* په‌رده‌ی مینشک: مۆخی برپه‌راگه
meningitis (men'in-jī'tis), *n.* هه‌وگره‌نی په‌رده‌ی مینشک
 مۆخی برپه‌راگه (پزیشکوانی).

meningococcus (mə-nin'gō-kok'əs), *n.* میکروب‌ی نه‌خۆشی
 په‌رده‌ی مینشک: برپه‌ره.

meniscus (mi-nis'kəs), *n.* (۱) که‌وانه: شتینکی که‌وانه‌یی.
 (۲) گه‌ردیینی قۆزو قه‌باو. (۳) پووی که‌وانه‌یی شله‌ی ناو ده‌فر.

(۴) کپه‌کپه‌گی جومگه (توینکاری)

menology (mi-nol'ə-ji), *n.* (۱) سالنامه‌ی نایینی.

(۲) کورتی ژاننامه‌ی پیران له‌سالنامه‌یکه‌ی وه‌مادا.

menopause (men'ə-pōz), *n.* وه‌ستانی بن‌نۆژی یا خۆین پڑانی

مانگانه‌ی ئافره‌ت.

-menopausal (*adj.*).

menorrhagia (men'ə-rā'ji-ə), *n.* بن‌نۆژی یا خۆین پڑانی له
 راه به‌مه‌ری مانگانه‌ی ئافره‌ت.

هی مۆزی ناخواردن.

mensal (men's'l), *adj.*

mensal (men's'l), *adj.* مانگانه: مانگی: مانگی جارێک.

بن‌نۆژی: خۆین پڑانی مانگانه‌ی ئافره‌ت. **menses** (men'sēz), *n.pl.*

مه‌شه‌یه‌یکي: **Menshevik, menshevik** (men'shə-vik), *n.*

نه‌ه‌داسی لقی دابه‌او له‌حیزبی دیموکراتی شیشترکی پووسی پیش شۆرش که

به‌وای به‌په‌گی شۆرشگێهانه‌ی نه‌بوو وه‌ ده‌ی "بۆشه‌فیکه‌کان" وه‌ستا.

-Menshevism (*n.*); **Menshevist** (*n.*).

menstrual (men'strōō-əl), *adj.* (۱) هی بن‌نۆژی:

هی خۆین پڑانی مانگانه‌ی ئافره‌ت. (۲) مانگانه: مانگی جارێک پووده‌دات:

مانگنیک ده‌خایه‌نی.

بن‌نۆژی هاتن: خۆین پڑان. **menstruate** (men'strōō-āt'), *v.t.*

بن‌نۆژی: **menstruation** (men'strōō-ā'shən), *n.*

خۆین پڑانی مانگانه‌ی ئافره‌ت.

بن‌نۆژی. **menstruous** (men'strōō-əs), *adj.*

ده‌پۆی: نه‌ه‌دازه‌ی ده‌گه‌ری. **mensurable** (men'shēr-ə-b'l), *adj.*

په‌وانه‌یی: په‌وانی: هی په‌وان. **mensural** (men'shēr-əl), *adj.*

(۱) په‌وان: نه‌ه‌دازه‌گرتن. **mensuration** (men'shə-rā'shən), *n.*

(۲) نه‌ه‌دازه‌گرتنی قه‌واره‌و پانی و درێژی و پو (ژماره‌وپه‌وان).

-ment (mənt, mint), پاشگرتنه‌که‌ به‌مانای: (۱) نه‌ه‌جام: به‌ره‌م:

(improvement)

(۲) هۆ.

mental

- (۲) کردن: شیواری کردنن کاریک: (*movement, measurement*) .
 (۴) بار: دوح (*disappointment*) .
mental (men'tl), *adj.* (۱) میشکی: هر میشک: هوشمکی:
 (~ powers)
 (۲) له: مسکدا: نیکده در تهمه (واته بهین نووسینهوه): (*~ arithmetic*) .
 (۳) شنب: میشک: تیکچو: (*a ~ patient*) .
 (۴) هر: شبتان (*a ~ hospital*) .
mental (men'tl), *adj.* چهماگهی
mental age, تهمنی میشکی: رادهی تیکهیشتر و زیرهکی کسینک.
mental deficiency, میشک: ناهوای (به زکماکی).
mentality (men-tal'ə-ti), *n.* (۱) توامی میشکی: زیرهکی: میشک.
 (۲) باری میشک: شیوهی بیرکردنمه: بیروهوش: شیوهی بیروهوش:
 (*a war ~; a racist ~*)
mentally (men'tl-i), *adv.* (۱) به میشک: له میشکدا.
 (۲) لهرویی میشکوه: دهربارهی میشک: لهبارهی میشکوه.
menthol (men'thol, men'thōl, men'thōl), *n.* مینسول
 هاددهبهکه له نعلنا دهردههینرئ بؤ بؤن و دهرمان
mention (men'shan), *n.* ناویردن: ناویران: ناوهینان.
v.t. ناویردن: ناوهینان
Don't mention it! شایانی نیجه: له وهلامی سوپاسدا.
make mention of, ناویردن: ناوهینان
not to mention, جگهکه نه خوآزه
mentor (men'tēr), *n.* ناموزگار: رابهری زیری دلسوز:
 ماموستای ناموزگاریکار
menu (men'ū, mā'nū), *n.* (۱) لیستی خوآردن: چیشخانه:
 خوآرنامه: ناشنامه: پینشی دهووترئ: "bill of fare"
 (۲) خوآر: خوآردهمنی پینشک: شکارو
meow, meou (mi-ou', myou), *n.* میاوانی: شیشله: میاومیاو
v.i. میاواندن
Mephistopheles (mef'ə-stof'ə-lēz), *n.* (۱) مهفستوفیسس:
 شهبانه گوره: داستانی کون: (۲) شهیتان: کسینکی زلزل قوماربان
-Mephistophelean; Mephistophelian (*adj.*).
mephitic (me-fi'tis), *n.* (۱) بونیک پیسی له ژنزه مینهوه هاتو.
 (۲) نوکهر: بونیک پیسی.
-mephitic (*adj.*).
mercantile (mūr'kən-til, mūr'kən-til'), *adj.* (۱) بازرگانی:
 هر بازرگانان و بازرگانی: بازاری (۲) هر هستی بازرگانیتی.
mercantilism (mūr'kən-til-iz'm), *n.* هسته و هلسههه
 بازرگانیتی (به تاییهتی له نوورپادا: پاش دواپی پین هاتنی دهره به گایهتی که
 بریتی بوو به پهره پین سهندنی بازرگانی و زیاترکردنی شاردنی شتومک بؤ
 دهرهوه وک له هینانی بؤ ناو وولات): (۲) بازرگانیتی.
mercenary (mūr'sə-ner'i), *adj.* (۱) (۱) تنها بؤ پاره کراو:
 پاره خوآشه ویست: (ب) چاویرسی.
 (۲) نه کری گیر و: هر سهریازی به کری گیرا.
n. (۱) سهریازی به کری گیرا (له لایه ن وولاتی بیگانهوه): جاش.
 (۲) نوکهر: چلکا و خوآ: به کری گیرا.
mercator (mūr'sēr), *n.* کووتالفروش: بازرگانی کووتال.
mercery (mūr'sēr-i), *n.* (۱) کووتال: قوماش
 (۲) فروشگای کووتال: کووتال فروشی.
merchandise (mūr'chən-dīz'), *n.* (۱) فروشتمی: شتومهمکی
 بازرگانی (۲) [Obs.]: بازرگانی: کیرین و فروشتن.
v.t. & v.i. کیرین و فروشتن: بازرگانی کردن
merchant (mūr'chant), *n.* (۱) بازرگان: کوآفروش.
 (۲) دووکاندار: وورده فروش: خاوه ن فروشگا.
adj. (۱) هر بازرگانی: بازرگانی. (۲) هر کله که شتی بازرگانی.

meridian

- merchantman** (mūr'chant-mən), *n.* (۱) کشتی بازرگانی.
 (۲) [Archaic]: بازرگان
merchant marine, (۱) کله که شتی بازرگانی وولاتیک
 (۲) کشتی یهوانانی نهم کله که شتی یه.
merciful (mūr'si-fəl), *adj.* به به زهی: به بخشنده: دهنرم: به رحم.
merciless (mūr'si-lis), *adj.* بئ به زهی: دلرهق: بئ رحم:
 بئ نامان.
mercurate (mūr'kyoo-rāt'), *v.t.* جیوه تیکه لاو کردن:
 جیوه لیدان.
mercurial (mēr-kyoor'i-əl), *adj.* (۱) [M-]: تاییهتی به
 نهستیزی: گه بؤکی موشتیری. (۲) جیوهی: جیوه دار.
 (۳) زویرزان: دانا: زیره و قوماربان.
 (۴) همیشه گوآرا: حولحی: جیوه تیکراو.
n. دهرمانیک یا گیراوه به که که جیوهی تندابین.
mercurialism (mēr-kyoor'i-əl-iz'm), *n.* ژهر لیدان به جیوه.
 ژهره وای بوون به جیوه.
mercuric (mēr-kyoor'ik), *adj.* جیوه داری: هاوینزی دور
 (کیمیایگری).
mercurous (mēr-kyoor'as, mūr'kyoo-ras), *adj.* جیوه دار
 (به تاییهتی هر هاوینزی یهک)
Mercury (mūr'kyoo-ri), *n.* (۱) خودای پیا مبروی و بازرگانی و
 کارگری و زمان پاراوی و زویرزانی و هاتوچو و دزی (نهفسانهی یومانی)
 (۲) نهستیزی: گه بؤکی موشتیری.
mercury (mūr'kyoo-ri), *n.* (۱) جیوه: جیوهی گهرماپنو.
 (۲) پیا مبر: رابه (۴) جوهره بوه کیکي نهوورپاییه هندیکی نه خوآردن
 هندیکی تریشی ژهره وایه
mercy (mūr'si), *n.* (۱) به زهی: دهنرمی: رحم
 (۲) به خشندهی: لیبورردن (۳) دهسلاتی به خشین یا لیبورردن
 (۴) خلاتی خواهانه
interj. " نهی هاوار به مانم " " at the mercy of,
 له ژنزه دهسلات یا رهمدا بوون:
 (*A slave is at the mercy of his master.*)
 (*The ship was at the mercy of waves.*)
mercy killing, = euthanasia.
mere (mēr), *adj.* (۱) تنها: هر: نهوآنده (*He's a ~ child.*)
 (۲) [Obs.]: تنوا: پیتی
mere (mēr), *n.* [Archaic, Poetic, or British Dial.]: (۱) ده ریا:
 (ب) لقی ده ریا: (۲) دهریاچه (۳) زلکا.
mere (mēr), *n.* [Archaic, Poetic, or British Dial.]: سنوور.
merely (mēr'li), *adv.* (۱) تنها: هر: نهوآنده
 (*I ~ asked you a question.*)
 (۲) [Obs.]: به تنه وای
 (۱) قهبحانه.
 (۲) دوورکوژ: دوزنه: دز: به پووکش جوان: زهق و ههرزانه ها.
merganser (mēr-gan'sēr), *n.* جوهره مراوی یهکی ماسی خوآری
 پوینه داری ده نوک باریک و نوشتاوهیه.
merge (mūrg), *v.t. & v.i.* لیگدان: بوون به یهک: یه کگرتن:
 یهک گرتنهوه.
-mergence (*n.*).
merger (mūr'jēr), *n.* بوون به یهک (به تاییهتی دوو کوآپانی یا زیاتی)
 یه کگرتن.
meridian (mə-rid'i-an), *adj.* (۱) هر نیوه بؤ: نیوه بؤ
 (۲) هر هینی دریزی (جوگرافیا).
 (۳) تاف (کهنجی، جوانی، بهختیاری، دهسلات): ههرهت.
 (۴) [Rare]: باشووری.

- (۱) بېرترين شونځه ته نښتېره يک پېښا دېوات له گېراندېدا
 (۲) تاف اگنجى. جوانى. هيز، خوشى. دوله مېندى... هتد؛ هېرهت.
 (۳) [Obs]، نيومېز. (۴) هېلى نيومېز (نښتېره ناسى).
 (۵) هېلى درېزى (جوگرافيا).
 (۶) (۱) شونځىکى تايپهتې. (ب) سرووشتى تايپهخو.
meridional (mə-rid'ī-ə-n'l), *adj.*
 (۱) باشورى
 (۲) تايپهتې به دانېشتوانى ناوچې باشورى نوروپا به تايپهتې فېره نسا.
 (۳) تايپهتې به هېلى نيومېز يا هېلى درېزى.
 دانېشتوى ناوچې باشورى نوروپا به تايپهتې فېره نسا
n. [M-].
 (۱) سپېنې هېلگې شلېفېتراو شېکر
meringue (mə-riŋ'), *n.*
 که له فرندا سوړدېرکېته وې دېرکېته سېر کيک (۲) کيکېکه لېم سپېنې
 هېلگې و شېکر دروست دېرکېته ميوه دېرکېته ناوېوه.
 (۱) مېرى نېسپانې (که بېرگنه کې درېزو
merino (mə-rē'nō), *n.*
 ناوړېشمېه. (۲) بېرگنې لېم جوړه مېه. (۳) پړسې لېم خوړېه.
 (۴) قوماشېکى خوړېه لېم خوړېه دروست دېرکېته.
adj.
 تايپهتې مېم جوړه مېوې پړسو خوړېو قوماشه.
merit (mer'it), *n.*
 (۱) باشى، نايابى، چاکى، لېهاتوويى.
 (۲) (pl.) سها، نرخ، بایهخ.
 (۳) چاکه کار يا شتى باش (۴) خېلات؛ پاداشت
 (۵) (pl.) چاکو خراپى، باشو خراپى؛
 (You have to decide the case on its ~s.)
v.t.
 هېنان؛ شاسته بوون.
merited (mer'it-id), *adj.*
 دېهېنې؛ شايستې شوېه.
meritorious (mer'ō-tōr'i-as, mer'ō-tō'ri-as), *adj.*
 باش
 چاک؛ شايستې خېلاته
merit system,
 سېستمى لېهاتوويى دانانو پېنځختنى فېرمانېران
 بېگورېه لېهاتوويى نهک خاترو خوايشت
merl, merle (mūrl), *n.* [Archaic or Poetic],
 بالنده يکې رېهشې
 نوروپايېه نهختيک له چولهکې گورېهتره
 بالنده يکې گوشخوړه له واشه دېچې
merlon (mūr'lon), *n.*
 ديوارى نيوان دوو کونى سېنگرک
mermaid (mūr'mād'), *n.*
 (۱) پېرى دېريا گياندارکى نېفسانېيېه.
 سېرو له شى کچو کلکى ماسى هېه؛ کېنېشکى دېريا. (۲) نافېرهتى مېلوان
 (۱) پياوې ناوې گياندارکى نېفسانېيېه
merman (mūr'man'), *n.*
 له شو سېرى پياوې کلکى ماسى هېه ۲؛ پياوې مېلوان.
 پاشگرکېه سمانى؛ شوړنده پارچه يا بېشى هېه
-merous (mēr-əs), *adj.*
 بېخوشېهوه؛ به کيږو خوشى
merrily (mer'ə-li), *adv.*
 بېشادېهوه.
merriment (mer'ī-mənt), *n.*
 خوشى؛ شادى؛ زېماوند؛
 کيږو خوشى؛ بېزم وېرم.
merry (mer'ī), *adj.*
 (۱) پېر له کيږو خوشى؛ پېر له شادى؛ پېنکېنېن.
 شاد؛ خوش (a ~ laugh; a ~ Christmas)
 (۲) [Archaic] (۱) خوش؛ (the ~ month of May)
 (ب) بېلاقرتن؛ بېتوسهوه.
-merriness (n.).
 به پېنکېنېن و گزړنى زېماوند کات پاموړند
 خوش پاموړند
 گالته پېکړند؛ پېنکېنېن.
make merry over,
 قېشمېر؛ گالته چې.
merry-andrew (mer'ī-an'drō), *n.*
 (۱) چېرېخ و فېلک
 (۲) پېردانى شت بېپېله و يک له دواى يک و سېر؛ سوړانهوه؛ خولانهوه
merrymaker (mer'ī-māk'ər), *n.*
 زېماوندگېنې؛ بېشدارى ټاهنگ.
 ټاهنگر
merrymaking (mer'ī-māk'ing), *n.*
 بېزم وېرم؛ زېماوند؛

- ټاهنگ.
merrythought (mer'ī-thôt'), *n.* = wishbone.
 گردېنکى سېرتهختو قېديان لېزو.
mesa (mā'sə), *n.*
 ژنېنانو شووگړنى ټاهوتا
mesalliance (mā-zal'ī-əns), *n.*
 ژنېنانو شووگړن به کسېنکى له خو کمتې.
mescal (mes-kal'), *n.*
 (۱) جوړېکه له "کاکتېس" (روشه)
 "cactus" (بېينه). (۲) خوړدېره يکى سېرخو شکره له خوشاوى لېم
 پووه دېرېهېنې.
mescaline (mes'kə-lēn', mes'kə-lin), *n.*
 مادېه يکى سېرکې
 يا گېزېگېره وېک بېنکې دېبېته هوى مېلوسه و زېه خېرو وړېنه، له پووهکى
 "مېسکېل" دېرېهېنې. (روشه پېشو بېينه).
mesdames (mā-dām'), *n. plural of madame and madam.*
mesdemoiselles (mād'mwā'zel'), *n. plural of*
mademoiselle.
mesecms (mē-sēmz'), *impersonal v. [Archaic],*
 واپېانم؛
 لام وايه.
mesencephalon (mes'en-sef'ə-lon), *n.*
 مېشکى ناوېرېست.
mesh (mesh), *n.*
 (۱) کون (تقې، بېنکې، هېلک).
 (۲) (pl.) پايه له کاني کونه تقې. (۳) تقې. (۴) داو؛ تېله.
 (۵) بېهېدکېچوون و قايم بوونى ددانه کاني زنجېرو گېنې مېکېنه... هتد.
 (۱) به داووه و گردن؛ پېوه گردن؛ ټالوزاندن.
 (۲) بېهېدکېچوون و لېهک قايم گردن ددانه کاني زنجېرو گېنې مېکېنه... هتد.
 (۳) پېنکېه گونجان؛ پېنکېه باش کارکردن.
 (۱) ټالوزان؛ پېوه بوون. (۲) بېهېدکېچوون و قايم بوونى ددانه کاني زنجېرو
 گېنې مېکېنه... هتد. (۳) پېنکېه گونجان؛ شېان.
 بېهېدکېچووه و قايم بووه (ددانه کاني زنجېرو گېنې مېکېنه)؛
 in mesh,
 لېهک گېر بوون.
meshwork (mesh'wūrk'), *n.*
 تقې؛ تېمانه.
meshy (mesh'ī), *adj.*
 کون کون وېک تقې.
mesial (mē'zi-əl, mes'ī-əl), *adj.*
 له ناوېرېستدا؛ بېتايپهتې به
 ديوېه شکرندى له شى گياندار به هې پاست و چېپېوه.
mesmeric (mes-mer'ik, mez-mer'ik), *adj.*
 خېلېخېر (وېک)
 به نوواندى موگناتېسى؛ دلفرېنېر؛ هوش لېزې.
mesmerism (mes'mēr-iz'm, mez'mēr-iz'm), *n.*
 (۱) خېر-
 لېخستنى موگناتېسى؛ نوواندى موگناتېسى؛ هوش لې بړېن. (۲) دلفراندن
 (۱) نوواندى
mesmerize (mes'mā-rīz', mez'mā-rīz'), *v.t.*
 موگناتېسى؛ خېلېخستنى موگناتېسى؛ هوش لې بړېن.
 (۲) دلفراندن؛ شېت و شېد اگردن؛
 (He could ~ an audience by the sheer force of his presence.)
-mesmerizer (n.).
mesne (mēn), *adj.*
 ناوېرېست (کات).
mesne lord,
 دېره بېگېکه که زېمى به کړئ دېگرئ له دېره بېگېکى گورېهتر،
 له هوى.
meso- (mes'ō, mes'ə),
 پېنځگرکېه بېمانى؛ لېمنوان؛ نيوان؛
 ناوېرېست؛ ناوېرېست.
mesoblast (mes'ə-blast'), *n.*
 لېم شاتانه ي ټاوله مېه که سېرچاوه ي.
 پېره سېندى ټېنسان و ماسولکې تېشورې له شه.
mesocarp (mes'ə-kārp'), *n.*
 ناوېرېستى گوشى ميوه.
mesocephalon (mes'ō-sef'ə-lon'), *n.* = mesencephalon.
mesoderm (mes'ə-dūrm'), *n.* = mesoblast.
 (۱) هې بارى نيوان شلو
 (۲) هې له شى ماسولکې پېهېزو ټېنساناوى.
mesomorphic (mes'ə-mōr'fik), *adj.*
 پېرېه ي.
mesonephros (mes'ə-nēf'ros), *n.*
 گورچېله ي ټاوله مې گياندارى
 بېرېرېدار.

mesophyll

mesophyll (mes'ə-fil), *n.* شانەى نەرمى نارمەى گەلا.
mesophyte (mes'ə-fit), *n.* پورەمىكە لە دەوروپەرىنگدا دەپوئەت
كە شنى مام ناوەندى بێت.

Mesopotamia (mes'ə-pə-tā'mi-ə), *n.* مێزوپوتاميا: وولاتى
نيوان دوو بدبار. " عێراق "

mesquite, mesquit (mes-kēt', mes'kēt), *n.* دار يا دەوونىكى
دېگارىيە بەرەكەى وەك كەلورى پاقلە وايە.

mess (mes), *n.* (١) ژەم: يەك خۆراك (٢) ژەمە شۆڤا.
(٣) خواردنى ناخۆش.

(٤) تاقمىك كە ھەميشە پىنگەرە نان دەخۆن (وەك سەربان): نارەلى سەر خوان.
(٥) (١) ئەر ژەمە خواردنەى ئەم تاقمە پىنگەرە دەخۆن.

(ب) خوان: خوانى گشتى يا كۆمەل: خوانى جەماوەرى: (*He's at ~ now.*)
(٦) كۆمەلەى شتى تىكەلاووپىنگەلاو يا بەسەرەكدا كەوتوو.

(٧) تەنگوچەلەمە: ناخۆشى سەرنەيشە: (*He got himself into a ~.*)
(٨) تىكەلاووپىنگەلاو: پيس وپۆخلى.

(٩) گەندوگوا: پيسى: پيسايى: (*Please clean up this ~.*)
(١) خواردن پێدان (وەك لە سوپادا).

(٢) (١) پيس كردن: پيس وپۆخل كردن. (ب) (*~ up*), تىنگدان:
(*The late arrival of the train ~ed up our plans.*)

(٢) [Obs. or Dial.], خواردن بەشكردن: خواردن بەخشينەرە.
(١) نانخواردن بە جەماوەرى: پىنگەرە نانخواردن.

(٢) تىنگدان: تىكەلاووپىنگەلاو كردن: شىواندن
(٢) دەست تىنگشان: دەست تىخست (كاروبارى خەلك).

make a mess of, تىنگدان: شىواندن
(*He made a mess of his life.*)

mess around (or about), (١) خۆ خەرىك كردن: كات كوشتن
خۆ خەلفاندن بە شتى ھېچوچوچو بىن ئەنجامەرە:

(*She's always messing around the house.*)
(٢) [C. oloq.], ناباكي كردن لە ژنو مێردى خۆ (بەتايەتەى بەندىيەرە).

message (mes'ij), *n.* (١) نامە: پەيام: راسپارە.
(٢) پەيامبەرى: (٣) پەيامىكى گرىنگ (وەك ھى پىڤەمبەرىك يا لەيلەسووفىك).

messenger (mes'n-jēr), *n.* (١) پەيامبەر: نامەبەر: تەتەر.
(٢) رابەر: پىڤەمبەر (Archaic), پىڤەنگ: مژدەبەر.

mess hall, ژوور يا ھۆلى نانخواردن (فۆردوگا): خوانى جەماوەرى.
Messiah (mə-sī'ə), *n.* (١) پزگارەكرى چاوەپوانكارى جوولەكە
(ناينى جوولەكە), (٢) مەسیح: عيسا.

(٣) [m-], پزگارەكرى چاوەپوانكار.
(١) تايەتەى مە مەسیح: ھى عيسا.

Messianic (mes'ī-an'ik), *adj.* (١) تايەتەى مە مەسیح: ھى عيسا.
(٢) [m-], ھى پزگارەكرى چاوەپوانكار.

Messias (mə-sī'əs), *n.* = Messiah.
messieurs (mes'jēz), *n. plural of monsieur.*

messily (mes'ə-li), *adv.* بە پيس وپۆخلى: بە تىكەلاووپىنگەلاو:
بە شىواوى: بە پيسى.

messiness (mes'ī-nis), *n.* پيس وپۆخلى: پيسى: شىواوى:
تىكەلاووپىنگەلاو

mess jacket, چاگەتى سىي پياوانەى تەسكى كورت ھەتا ناوقە
(بۆ بۆنەى پەسى)

mess kit, دەڤرى نانخواردنى سەربازو دەشتەمان.
(پيشى دەپوئەت: " mess gear ")

messmate (mes'māt), *n.* ھاوخوان (فۆردوگا).
Messrs. (mes'ēz), *n. plural of Mr.*

messuage (mes'wij), *n.* خانووبەرە: مانگ بە خانو و خانچەكو
ھەوشو زەوى دەرووبەرىيەرە.

messy (mes'i), *adj.* (١) پيس وپۆخل: پيس: ناپوختە: تىكەلەپىنگەل:
ناپەكەپىنگەل: شىواو (*a ~ place, dress, person, etc.*)

metalloid

(٢) خراپ (بارى ژيان): پەر لە سەرنەيشە: ناخۆش: شىواو: (*a ~ situation*)
كەسكىنى دووڤەگ (بەتايەتەى نافرەتەك كە
نەوى ئىسپانى يا پورتوگالى ھىندى نەمەرىكى بێت لە وولاتانى نەمەرىكى
لاتىنيادا).

mestizo (mes-tē'zō), *n.* كەسكىنى دووڤەگ (بەتايەتەى بياونك يا
كوپكە كە نەوى ئىسپانى يا پورتوگالى ھىندى نەمەرىكى بێت لە وولاتانى
نەمەرىكى لاتىنيادا).

met (met), *past tense and past participle of meet.*
meta- (met'ə), پىڤەنگە بەماناى: (١) شىوە گۆڤان:
(*metamorphosis*)

(٢) (١) لەولا: لەرەپەر: لەپاش: نەردىو: (*metaphysics*)
(ب) پەرزتەر: لەسەر (٣) لەپشتەرە: لەپشت.
(٤) لێوەرەگراو (كىميا).

metabolic (met'ə-bol'ik), *adj.* تايەتەى بە كردارە كىمىايىيەكان
لە لەشى گيانداردا (ووشەى داھاتوو بېيئە).

metabolism (mə-tab'ə-liz'm), *n.* مېتابۆلىزم: كردارەكانى
زىندەمەرى: كردارە كىمىايىيەكانى شانەكانى زىندەمەر كە پتويست بۆ ژيان
زىندەكار.

metabolite (mə-tab'ə-līt), *n.* ماددەيەك كە لە ئەنجامى كردارە
كىمىايىيەكانى شانەكانى زىندەمەردا پەيدا دەبێت.

metabolize (mə-tab'ə-līz), *v.t. & v.i.* گۆڤىنى خواردەمەنى بە
كردارە كىمىايىيەكانى شانەكانى زىندەمەر بۆ بەردەوام بوونى ژيان

metacarpus (met'ə-kār'pəs), *n.* ئىسكانەكانى دەست لەنيوان
مەچەك و پەنجەكاندا: شانەى لەپ: بەروپشتى لەپ.
-metacarpal (*adj.*).

metacenter, metacentre (met'ə-sen'tēr), *n.* چەتى
قورسايى بەشى نوقوم بوى لەشكى سەرتاوگەوتوو.

metagalaxy (met'ə-gal'ək-si), *n.* گەردوون
(١) كانزا: كانزا. (٢) داپنژاوتىكى دوو كانزا يا زياتر.

metal (met'əl), *n.* (٢) شتىكى كانزايى. (٤) سرووشتى مەژە: ماك: گەوھەر
(٥) [British], بەرەدەشكار: وورە بەرد

(٦) شووشەى توواو (كە پەيگەر و شتى شووشەى ئى دروست دەكرى)
(٧) ئاسنى جۆشدرای توواو (٨) تىپى كانزايى (چاپەمەنى).

adj. كانزايى: لە كانزا دروستكراو.
بە كانزا داپوشين: كانزا ليدان.

metalist, metallist (met'əl-ist), *n.* (١) كارگەرى كانزا.
(٢) لايمەنگرى بەكارھيئەتى پارەى كانزايى لەباتى ھى كاغەز.

metalize (met'əl-īz), *v.t.* (١) داپوشين بە كانزا: كانزا ليدان.
(٢) گۆڤىن بۆ كانزا

metallic (mə-tal'ik), *adj.* (١) كانزايى.
(٢) كانزايى تىدايە: كانزايى ئى دەردىت: لە كانزا پىنگەتوو:

(*a ~ compound*)
(٢) لە ھى كانزا دەچن (دەنگ): (*a ~ sound*)

-metallically (*adv.*), كانزايى ئى دەردىت:
metalliferous (met'əl-īf'ēr-əs), *adj.* كانزادار.

metalline (met'əl-in, met'əl-in), *adj.* (١) metallic.
(٢) كانزا يا شايۆنى كانزايى تىدايە.

metalist (met'əl-ist), *n.* = metalist.
metallize (met'əl-īz), *v.t.* = metalize.

metallography (met'əl-og'rə-fi), *n.* (١) لىكۆلىنەمەى پىنگەتانو.
تايەمەخۆى كانزاو داپنژەى كانزايى. (٢) جۆرىكە لە چاپكردن.

metalloid (met'əl-oid), *n.* (١) شتى ناكانزايى.
(٢) شتى نيمچە كانزايى.

adj. (١) لە كانزاچوو. (٢) ناكانزايى: نيمچە كانزايى

metallurgist

metallurgist (met^l-l-ūr'jist), *n.* کانزاسا زانای کانزا
کارگری کانز

metallurgy (met^l-l-ūr'ji), *n.* (۱) کانزاسا زانستی کانزا
کانزاکاری (۲) پاکو یوخته‌کردنی کانزا پاک‌کردن‌دهی کانزای خاوه
جیا‌کردن‌دهی کانزا پوخته‌کمی

-metallurgic; metallurgical (adj.).

metalwork (met^l-l-würk'), *n.* (۱) نامیرو دفر و شتی تری
کانزایی (۲) کانزاکاری دروست‌کردنی شت له کانزا.

metalworking (met^l-l-wür'kin), *n.* دروست‌کردنی شت له کانزا
کانزاکاری

metamorphic (met^a-môr'fik), *adj.* (۱) تایبیتی به گزینی
شیوه سرووشتی شت. (۲) تایبیتی به گزینی بردیک بۆ بردیکی تر
(زه‌میناسی)

metamorphism (met^a-môr'fiz'm), *n.* (۱) شیوه گزیان
(جانمور) گزیان زینده‌ورزانی. (۲) گزینی بردیک بۆ بردیکی تر به‌موی
گه‌رامو پستان و کرداری کیمیایی‌یمور.

metamorphose (met^a-môr'föz, met^a-môr'fös), *v.t.*
گزیان شیوه گزین (زینده‌ورزانی).

metamorphosis (met^a-môr'fa-sis, met^a-môr'fō'sis), *n.*
(۱) گزینی تعواری شیوه سرووشتی گه‌رامو (به جادوگره‌ری).
(ب) شیوه ی‌یدانو له نهنجی نهم گزینده‌ا
(۲) گزینی تعواری پووخسارو سرووشتی بار
(۳) گزینی شیوه و پینکاتن و نهرک (زینده‌ورزانی). به‌تایبیتی (۱) گزینی
یه‌کجارو کوتیری له‌ش زه‌ک سهرمینکوت به‌ بوق (ب) گزینی پووه‌ک
(ج) گزینی شانه‌ی له‌ش

metanephros (met^a-nef'ros), *n.* گورچیلای ناولمه
metaphor (met^a-fēr, met^a-fôr'), *n.* بریتیکاری زمان. ویزه:
(a heart of stone; the evening of life;
He was a lion in the battle.)

-metaphoric (adj.).
mix metaphors, دوو روتی مه‌جازی نه‌گونجاو یا زیاتر
"Young man, you have a spark in you-water it!"

metaphorical (met^a-fôr'i-k'l, met^a-for'i-k'l), *adj.* مه‌جازی
روتی مه‌جازی مه‌جازی

-metaphorically (adv.).

metaphrase (met^a-frāz'), *n.* گزینی ده‌قاده‌ق (زمانه‌وانی)
گزینی ووشه به ووشه.

v.t. (۱) گزینی ده‌قاده‌ق، واته، ووشه به ووشه.
(۲) ده‌ستکاری کردنی ده‌ق نووسراویک به‌تایبیتی له‌لاین ناهه‌زانمور به

جوزیک که به ناسانی هه‌ستی پین نمکری (بۆ گزینی ماناکه‌ی بۆ مه‌به‌ستی خق).
نمو که‌سه‌ی نووسراویکی ویزه‌یی

metaphrast (met^a-frast'), *n.* له‌شیوه‌یه‌که‌وه بۆ شیوه‌یه‌کی تر ده‌گزیی (وه‌ک له‌په‌خشانه‌وه بۆ هۆنراوه)
(۱) metaphysics

metaphysic (met^a-fiz'ik), *n.* metaphysics (۱)
(۲) metaphysician. [Obs.]

adj. [Rare], = metaphysical.
metaphysical (met^a-fiz'i-k'l), *adj.* (۱) میتافیزیکی (وشه‌ی
دواتر بیهی (۲) لیل (زانباری) نادیارا پوت.

(۳) له سرووشت به‌ده‌را له‌لای سرووشت‌مور له‌دیو سرووشت‌مور.
(۴) شاره‌زای زانباری و فلسفه‌ی له سرووشت به‌ده‌را.

(۵) تایبیتی به ده‌سته‌یه‌ک هۆنری فینگیلیزی سه‌ده‌ی هه‌شه‌ه (که هۆنراوه‌کانیان
به‌لیلی و له سرووشت به‌ده‌را ناسراوه).

-metaphysically (adv.).

metaphysician (met^a-fa-zish'on), *n.* زانای زانست و
فلسفه‌ی له سرووشت به‌ده‌را

metaphysics (met^a-fiz'iks), *n.pl.* (۱) میتافیزیک زانباری له

meter, metre

سرووشت به‌ده‌را زانباری له‌دیو سرووشت زانباری و فلسفه‌ی بونه‌موری و
سهرچاوه سرووشتی جیهان. (۲) تیوری و فلسفه‌ی زانباری‌یه‌کی تایبیتی.
(۳) لینگانه‌موری لیل و نادیارو سهرسورمین.

(۱) به‌شی مردووی پرتۆیلازی **metaplasma** (met^a-plaz'm), *n.*
شانه‌ی زینده‌مور. (۲) جینگزیک پینکردن، زیادکردن، یا ل‌بردنی تیپ یا بره‌ک
له روشمه‌یه‌ک.

له کردنی ترشملوک یا قلیه **metaprotein** (met^a-prō'tēn), *n.*
به‌سه‌ی پرتۆیلادا په‌یدا ده‌بیت (ماده‌ه).

لینگانه‌موری فلسفه‌ی **metapsychology** (met^a-si-kol'a-jī), *n.*
مه‌رباره‌ی سهرچاوه و پینکاتنی میشلو په‌یوه‌ندی به جیهانه‌مه‌هر ره‌ک دیته
به‌رچاو.

گزینی کیمیایی **metasomatism** (met^a-sō'mā-tiz'm), *n.*
به‌ردیک یا کانزایک بۆ به‌ردیک یا کانزاییکی تر.
(مه‌روما "metasomatosis")

(۱) [Rare]، گزینی تموار **metastasis** (mā-tas'tā-sis), *n.*
(شیوه، سرووشت). (۲) metabolism

(۳) پهرین یا بقوبونه‌موری نه‌خوشتی له نه‌ندامیکه‌وه بۆ نه‌ندامیکه‌ی تر
(شیرپه‌مه‌ه). (۴) بازده‌ان له باسپکه‌وه بۆ باسپکی تر (مه‌وانی‌زی).

بقوبونه‌موری نه‌خوشتی له **metastasize** (mā-tas'tā-sīz'), *v.t.*
نه‌ندامیکه‌ی له‌شموره بۆ نه‌ندامیکه‌ی تر.

شانه‌ی پنا ناوه‌راستی پین **metatarsus** (met^a-tār'səs), *n.*
به‌تایبیتی ئیسقانه‌کانی په‌نجه‌ی پین له‌نئوان قوله‌پین و په‌نجه‌کاندا.

(۱) جینگزیک پینکردنی دوو تیپ، **metathesis** (mā-tath'ā-sis), *n.*
ده‌نگه، یا بره‌ک به‌بهری گزینی مانای ووشه‌که (پوانین).
(۲) جینگزیک کردنی گهره (کیمیا).

-metathetic (adj.); metathetically (adv.).
metathorax (met^a-thōr'aks, met^a-thō'raks), *n.* نوایمین

به‌شی سنگی جانمور. **Metazoa** (met^a-zō'a), *n.pl.*
گیاندارێ زۆر شانه‌دار.

metazoan (met^a-zō'an), *adj.* زۆر شانه‌دار (گیاندار).
mete (mēt), *v.t.* (۱) دابه‌شکردن، پندان، بۆ داتان:
(to ~ out rewards)

(۲) [Archaic or Poetic]، پینان.

mete (mēt), *n.* سلقور.

metempsychosis (met^a-m-sī-kō'sis), *n.* گواستنه‌موری گیانی
گیانه‌موریک له‌کاتی مردندا بۆ ناو گیانه‌موریک زیندوو.

(۱) نه‌ستیره‌ی کشار. **meteor** (mē'ti-ēr), *n.*
(۲) دیاره‌ی کشت (وه‌ک تهره، په‌لکه‌زیننه ... هتد).

(۱) تایبیتی به **meteoric** (mē'ti-ōr'ik, mē'ti-or'ik), *adj.*
دیاره‌ی کشت: (Hail is a ~ phenomenon.)

(۲) ه‌ی نه‌ستیره‌ی کشار.
(۳) وه‌ک نه‌ستیره‌ی کشار له بریقه و پوناکی و خیراییدا.

(۱) به‌ردی نه‌ستیره‌ی کشار که **meteorite** (mē'ti-ēr-it'), *n.*
ه‌مکه‌وتیه‌ خواره‌وه بۆ سه‌ر زمی. (۲) نه‌ستیره‌ی کشار.

نامیری پیوهری **meteorograph** (mē'ti-ōr'ā-grāf'), *n.*
دیاره‌ی کشت.

نه‌ستیره‌ی کشار. **meteoroid** (mē'ti-ēr-oid'), *n.*
meteorologic (mē'ti-ēr-ā-loj'ik, mē'ti-ōr'ā-loj'ik), *adj.*

کشت، تایبیتی به دیاره‌ی کشت. **Also meteorological,**
-meteorologically (adv.).

زانای دیاره‌ی کشت، **meteorologist** (mē'ti-ā-rol'a-jist), *n.*
که‌شناس.

زانستی دیاره‌ی کشت، **meteorology** (mē'ti-ā-rol'a-jī), *n.*
که‌شناسی ناوه‌ه‌واناسی.

(۱) کیش (هۆنراوه). **meter, metre** (mē'tēr), *n.*

- (۲) كىشى مۇسبەت. (۳) مەتر.
meter (mē'tēr), *n.* پىئورەكت، دورى، خىرايى، ھەند، توندوتىش
 (a water- ~; a parking ~).
 v.t. پىئورەكت ھەند، توندوتىش
-meter (mē'tēr, mī-tēr), پاشگىرەكتە بەمانا: (۱) پىئورەكت، توندوتىش
 (*barometer, thermometer*)
 (۲) (۱) ژمارە مەترىكى تاپىيەتى: (*kilometer*).
 (ب) كەرتەمەترىكى تاپىيەتى: ژمارەمەترىكى تاپىيەتى ھەند، كەرتەمەتر:
 (*centimeter*)
 (۲) كىشىلىكى تاپىيەتدار (ھۆنرە): (*pentameter*).
methadon (meth'ə-don), *n.* مىسادۇن دەرماتىكى سىگەرە.
methane (meth'ān), *n.* مىسان: گازىكى بىسوتى بىر رەنگى
 بىر بۇنى كانگەر ئۆزىگە (كىمىيە).
methanol (meth'ə-nōl, meth'ə-nol), *n.* مىسانۇل شەبەكى
 بىسوتى بىر رەنگى ژەھەرلىك (كىمىيە).
methinks (mi-thinks'), *impersonal v.*, [Archaic], لام وايە:
 وا بىزانم.
method (meth'əd), *n.* (۱) شىئەرى كەرتى كارىكە: شىئورە، رىئاز:
 رىئاز: (*modern -s of language teaching*).
 (۲) رىئازىيەتىكى (بىرەر)، كار، دەرىجى، شتومەك رىئازىيەتى.
methodic (mə-thod'ik), *adj.* ~ **methodical**.
methodical (mə-thod'i-k'l), *adj.* رىئازىيەتكە بە شىئورە:
 تاپىيەتى كراي يا رىئازىيەتى: (*~ work; a ~ man*).
methodically (mə-thod'i-k'l-i), *adv.* بە شىئورە:
 تاپىيەتى: بە شىئورە: بە رىئازىيەتى:
 (*to arrange or do something ~*)
Methodism (meth'əd-iz'm), *n.* (۱) بىرەر شىئەرى پەرسىتى
 لىقلىكى كىلىسە خاچ پەرسىتەكانە كە پىيان دەلىن "مىسودىيەكان"
 (وشەى درايى بىيەن). (۲) خۇبىستەمە بە توندوتىش بە شىئورە:
 تاپىيەتى ھەند، كەرتى كارىكە.
Methodist (meth'əd-ist), *n.* (۱) ئەندامى لىقلىكى كىلىسە
 خاچ پەرسىتەكانە كە پىيان دەرتى "مىسودىيەكان" ۋە لەلەين چارلس
 جۆن وىلسون چەند كەسكى تەرە ھەند، كەرتى كارىكە:
 ۱۷۲۹ دا دەمەزا
 (۲) [Rare]. [m-]. [l-]. كەسكى كە بە توندوتىش خۇبىستەمە بە
 شىئورە تاپىيەتى ھەند، كەرتى كارىكە.
methodize (meth'əd-iz'), *v.t.* رىئازىيەتكە كەرتى كارىكە:
 رىئازىيەتكە كەرتى كارىكە:
 شىئورە تاپىيەتى بۇ دانان.
methodology (meth'əd-ol'ə-jī), *n.* (۱) زانستى شىئورە:
 بىر كەرتى ھەند، كەرتى كارىكە: زانستى شىئورە (۲) زانستى شىئورە
 كەرتى كارىكە: سەرچەمى شىئورە لىقلىكى زانستى شىئورە يا كەرتى شىئورە.
methought (mi-thōt'), [Archaic], *past tense of methinks*.
Methuselah (mə-thū'z'l-ə), *n.* (۱) كەلەپياۋىكى جۈلەكەپە
 كە بەپىي نىنجىل گوايە (۹۶۹) سال ژاۋە. (۲) پىياۋىكى نۇر پى.
meticulous (mə-tik'yoo-ləs), *adj.* (۱) نۇر ۋەرد (مىۋە): ۋەرد:
 پوختە: ۲) نۇر سەرچەمە بە شىئورە ۋەرد بىر بايەخ.
-meticulousity; meticulousness (*n.*); **meticulously** (*adv.*).
métier (mā-tyā'), *n.* پىشە
métif (mā-tēf'), *n.* كەسكى دورەگ (بەتاپىيەتى كە ھى فەرەنسە ۋە
 ھىندى نەمەركايى بىت).
metonym (met'ə-nim), *n.* وشەى مەجازى (وشەى دوايى بىيەن).
metonymy (mə-ton'ə-mi), *n.* مەجاز: بەكارھىنانى وشەى يا
 دەستەۋازىيەك بە مانا وشەى يا دەستەۋازىيەكى تە:
 (*the White House decided = the President decided;*
the Crown = the King or the Queen)

- metonymic; metonymical** (*adj.*).
metre (mē'tēr), *n.* = meter.
metric (met'rik), *adj.* (۱) تاپىيەتى بە پىئورە:
 (۲) مەترى: تاپىيەتى بە پىئورە مەترى: (*~ system*).
metrical (met'ri-k'l), *adj.* (۱) كىشىدار (ھۆنرە):
 (۲) metric.
-metrically (*adv.*).
metrics (met'riks), *n.pl.* (۱) لىقلىقەندە كىشى ھۆنرە:
 (۲) نووسىنى ھۆنرە كىشىدار. (۳) تىۋرى پىئورە (ژمارە پىئورە).
metric system, پەپەرە مەترى: پەپەرە پىئورە كىشىدار دەپى
 بەگۈزەرە مەترى كىلۇگرام.
metric ton, تەنى مەترى: تەنى ھەند كىلۇگى.
metrist (met'rist, mē'trist), *n.* (۱) ھۆنەرى ھۆنرە كىشىدار:
 ھۆنە. (۲) زاننى كىشى ھۆنرە: پىئورە ھۆنرە كىشىدار.
metritis (mi-trī'tis), *n.* ئاۋسانى مىندادان.
Metro, metro (mē'trō), *n.* مىتر: شەمەندەفەرى كارەپايى
 ئۆزەرەمەن.
metro- (mē'trō, met'rə), پىشگىرەكتە بەمانا: پىئورە:
 (*metrology*)
metro- (mē'trō, met'rə), پىشگىرەكتە بەمانا: مىندادان.
metrology (mi-trol'ə-jī), *n.* (۱) زانستى كىشىدار پىئورە: كىشىدار
 پىئورە زاننى. (۲) پەپەرە ھۆنرە كىشىدار پىئورە.
metronome (met'rə-nōm), *n.* ئاممىرىكى كات ژمارەندە.
metronymic (mē'trə-nim'ik, met'rə-nim'ik), *adj.* ئاۋى
 دايكى يا دايىرىيە: لە ئاۋى دايكى يا دايىرىيە ۋەگىرە.
metropolis (mə-trop'is), *n.* (۱) گەرە شارى ۋولتەك:
 پايتەخت: شارى سەرەكى ۋولتەك. (۲) شارىكى گەرە: شارىكى سەرەكى
 (۳) دايكە شارى ئاۋچەمەكى يۇنانى كۆن. (۴) سەرەك قەشەنشىن.
metropolitan (met'rə-pol'is), *adj.* (۱) پايتەختى:
 گەرە شارى: سەرەك شارى. (۲) سەرەك قەشەنشىن.
n. (۱) شارى: شارىستانى: خەللى شارى: دايىشتورى شارى.
 (۲) سەرەك قەشە (۳) ھارۋاۋى دايكە شارى ئاۋچەمەكى يۇنانى كۆن
-metry (met'ri), پاشگىرەكتە بەمانا: پىئورە:
 زانستى پىئورە: ھۆنەرى پىئورە
mettle (met'l), *n.* پەرۋەشت بەزى: پەرۋەشت: ئازايى: غەرە:
 نەبەردى: جۇش: چالاكى: (*to test someone's ~*).
 پال پىئورە ۋە ۋە ھەند بە نەپەرە تۈنە.
 on one's mettle,
mettled (met'ld), *adj.* = **mettlesome**.
mettlesome (met'l-səm), *adj.* بەغەرە: بەجۇش: ئازايى: چالاك.
mew (mū), *n.* (۱) قەلەزى ھەلۋ: (۲) لەنە: جنى خۇشاردەنە.
 (۳) [Obs.], جنى بەستەنە: بەندىخانە.
v.t. (۱) (~ up), خستە قەلەزە: بەستەنە.
 (۲) [Archaic], پەر فرىدان.
 (ب) [Obs.], شاخ كەرتى يا فرىدان (كەلەگىنى).
v.t. [Archaic], پەر فرىدان: پەر كەرتى (بالندە).
mew (mū), *n.* مياۋمياۋى پىشە: مياۋان
v.t. مياۋان: مياۋاندن.
mew (mū), *n.* نەۋرەس: بالندەيەكى ئاۋى سىپى يا بۇرە نەختەك لە كۆتەر
 گەرەتەرە.
mewl (mūl), *v.t.* گرىان ۋەك مىندال: نوۋەنوۋەز كەرتى.
mews (mūz), *n.pl.* (۱) ئاۋەلى نەسپى شاھانەلى نەندە.
 (۲) ئاۋەلى دەۋرى ھەشەيەك يا لاپىيەك (كە ئىستى ئۆرپەيان كراۋن بە
 خانۇچەك)
Mexican (mek'si-kən), *adj.* مەكسىكى: تاپىيەتى بە گەل مەكسىكى
 زمان ۋە كىلۇرەكەيان

n. كەسىپكى مەكسىكى: ھارولاتىنىكى مەكسىك.
mezzanine (mez'ə-nēn', mez'ə-nin), *n.* (۱) ئىمچە ئۆمى
 ئىۋان ئۆمى يەكەم دۈۋەمى خانىۋىك.
 (۲) (۱) ئۆمىن بالكونى سىنەما، شانۇ، يا تياتىر خانە.
 (ب) پىزە كورسىيەكەنى پىنشەۋى ئىم بالكونە.
miaow, miaou (mi-ou', myou), *n.* & *v.* = meow; mew.
miasma (mi-az'mə, mi-az'mə), *n.* ھالۋى بۇگەنى لە ئۇنگار
 لاشى بۇگەن كوردوۋە ھاتوۋ

-miasmal (*adj.*); **miasmatic**; **miasmic** (*adj.*).

mica (mi'kə), *n.* مىكا: كانزاپەكى ھاۋۇنى يا سىلىكونىيە بە ئاسانى
 دەكرى بە تەبەقى تەندە كەما كارى تىن ئاكا.

mice (mīs), *n. plural of mouse.*

mickle (mik'l), *adj. & adv. Also muckle.* [Archaic or-
 Scot.], رۇر: گەلىكە بۇنى ئۆر

micro- (mi'krō, mi'krə), (۱) بچوڭ.
 (ب) ئۆر بچوڭ. (۲) گەرەكەر (*microscope, microphone*).
 (۳) مىليون يەكى پىۋانەيەكى تايەتى: (*microgram*).

microbarograph (mi'krō-bar'ə-graf'), *n.* ئامىرى پىۋانى
 كۆپنى ئۆر كەم لە پىسناۋتنى ھەۋادا.

microbe (mi'krōb), *n.* مىكروب: خۇرە.

-microbial (*adj.*).

microbic (mi-krō'bik, mi-krob'ik), *adj.* مىكروبى: خۇرەمى

microbicide (mi-krō'bā-sīd'), *n.* مىكروب كۆر: خۇرەكۆرە.

microbiology (mi'krō-bī-ol'ə-jī), *n.* رانستى زىندەۋى
 گەردىنى.

microcephaly (mi'krə-sef'ə-li), *n.* سەرچوڭكى:

مىشك بچوڭكى.

-microcephalic (*adj. & n.*); **microcephalous** (*adj.*).

microchemistry (mi'krō-kem'is-trī), *n.* كىمىيى شتو

ھەندى گەردىنى

microclimate (mi'krō-kli'mət), *n.* ئاۋەمى ئاۋچەيەكى

ئۆر بچوڭ.

-microclimatology (*n.*).

microcopy (mi'krō-kō'pī), *n.* وىنى دەۋادەقنى ئۆر بچوڭ

microcosm (mi'krā-kōz'm), *n.* جىھانى بچوڭ، بە تايەتى.

(۱) مۇۋەكەك وىنىيەكى ئۆر بچوڭكى ھەمۇ جىھان.

(ب) دۇنەكەك يا كۆمەلگەكەك وىنىيەكى بچوڭكى ھەمۇ جىھان.

-microcosmic; **microcosmical** (*adj.*).

microcyte (mi'krā-sīt'), *n.* خۇرەكى سۈۋى ئۆر بچوڭ

لە نەخۇشى كەم خۇنىيا دەپىنىر.

microfilm (mi'krā-film'), *n.* فىلىمكى ئۆر بچوڭكى وىنى پەرتوڭ

ر بىۋانامە شتى تىر نەسەر دەگىرىتو كە وىسترا بە ئامىرى شەۋق ھاۋىر

دەخۇنىر تەمە.

microgram, microgramme (mi'krā-gram'), *n.* مىليون

بەكى گراممىك

micrograph (mi'krā-graf', mi'krā-gräf'), *n.* (۱) ئامىرى

سۈسۈن وىنىيەكى شت ھەلگەندى ئۆر بچوڭ

(۲) وىنى شتىك بە شىۋەيەكى كە بە گەردىن دەپىنىر.

(۳) ئامىرى تۆماركردىر پىۋانى جۈۋەلى ئۆر بچوڭ

-micrography (*n.*).

microgroove (mi'krā-grōōv'), *n.* (۱) ھىلى ئۆر بارىكى قەۋان

كە بەمۇيەمە قەۋانەكە زىاتر شتى نەسەر تۆمار دەكرى. (۲) قەۋانكى ۋەما

micrology (mi-krol'ə-jī), *n.* نىكۈلىنەۋى شتى ھىچ وىۋوچ

micrometeorite (mi'krā-mē'ti-ēr-īt'), *n.* سەستىرەيەكى

كشارى ئۆر بچوڭ. بە تايەتى كە بگاتە سەر زەۋى بىن نەۋى سىۋوتى

micrometer (mi-krom'ə-tēr), *n.* ئامىرىكە بۇ پىۋانى دۈۋى

ئۆر كەمۇ گۆشەي ئۆر بچوڭكە لەگەل گەردىن دۈۋىنىدا بەكارىت.

micrometry (mi-krom'ə-trī), *n.* پىۋان بە مايكرومەتر (ۋەشە)

پىشۋو بىيەن.

micron, mikron (mi-kron), *n.* مايكرو: مىليون يەكى مەترىك.

microorganism (mi'krō-ōr'gən-iz'm), *n.* زىندەۋى

گەردىن.

microphone (mi'krā-fōn'), *n.* مايكروفون: ئامىرى دەنگ

گەندەن گەردەكردن.

microphotograph (mi'krā-fō'tə-graf', mi'krā-fō'tə-

gräf'), *n.* (۱) وىنىيەكى ئۆر بچوڭكە. (۲) وىنىيەكى گەردىن: وىنىيەكە كە

لەئى گەردىنەمە گەردىن.

microphyte (mi'krā-fīt'), *n.* پەمىكى گەردىن (بەتايەت لاخۇ).

microprint (mi'krā-print'), *n.* وىنىيەكى ئەۋمەندە بچوڭكە كە بە

ئامىرى گەردىنەمە ئىبىن ئامىرى.

micropyle (mi'krā-pīl'), *n.* (۱) كۈنىلە (لە ئىرىكى پەۋەكدا بۇ

چۈنە ئاۋەۋى تۆۋ يا ھەۋە). (۲) كۈنىلە (لە پەردەي ھىلگەندى زىندەۋەردا

بۇ چۈنە ئاۋەۋى تۆۋما).

microscope (mi'krā-skōp'), *n.* گەردىن: زەۋەي: مىكروسكوب.

microscopic (mi'krā-skop'ik), *adj.* (۱) گەردىن: ئۆر بچوڭ.

ئەۋمەندە بچوڭكە بە گەردىن ئامىرى. (۲) ئۆر بچوڭ: ئۆر وورد.

(۳) تايەتى بە گەردىن.

(۴) ئۆر بىۋەدى كراۋ: ئۆر وورد: (*a ~ investigation*).

(۵) ووردىن: ۋەك گەردىن: ۋايە لە پىنىنى شتى ئۆر وورد.

-microscopical (*adj.*); **microscopically** (*adv.*).

microscopy (mi-kros'kə-pī, mi'krā-skō'pī), *n.* نىكۈلىنەمە

بە گەردىن: نىكۈلىنەۋى گەردىن.

microseism (mi'krā-sīz'm, mi'krā-sīs'm), *n.* بۈۋەلەزەمەكى.

ئۆر بچوڭ.

microsome (mi'krā-sōm'), *n.* دەنگۈلەي ئۆر بچوڭكى ئاۋ

پىۋەتەلەۋى شەۋى زىندەۋەردو پەۋەك.

microspore (mi'krā-spōr', mi'krā-spōr'), *n.* شەۋى بچوڭكى.

زاۋىۋى پەۋەك زىندەۋەردى گەردىن كە خۇى دەپىتە پەۋەك زىندەۋەردى

گەردىن.

microtome (mi'krā-tōm'), *n.* ئامىرى تۈۋ تۈۋ كەردى تىشۋو

بۇ نىكۈلىنەۋى بە گەردىن.

microtomy (mi-krot'ə-mī), *n.* تۈۋ تۈۋ كەردى تىشۋو بۇ

نىكۈلىنەۋى بە گەردىن.

microwave (mi'krā-wāv'), *n.* مايكروۋەۋ: شەۋى ئۆر كۈرتى

ئەلەككەۋەگەتەيىسى.

micturate (mik'choo-rāt'), *v.* &

micturition (mik'choo-rish'ən), *n.* (۱) مىزكردن.

(۲) ئۆر مىزكردن: ئۆر زۋ مىزكردن

mid (mid), *adj.* (۱) ئاۋەۋەست: ھى ئاۋەۋەست.

(۲) دەپىۋىر: كە زەمان لە ئاۋەۋەستى ئاسمانە زەمىنەي دەمدا بىت ۋەك لە

ھەندى تىپە بىۋىنىدا (ۋەك: "a" لە "cake" ۋە "o" لە "cold" دا).

mid- (mid), پىشۋىكە بەمانى: ئاۋەۋەست: بەشى ئاۋەۋەست:

(*midbrain, mid-Atlantic*)

midbrain (mid'brān'), *n.* بەشى ئاۋەۋەستى مىشك.

midday (mid'dā'), *n.* نىۋەۋى.

adj. نىۋەۋى: ھى نىۋەۋى.

midden (mid'n), *n.* (۱) [British Dial.], سەرەۋىلەك.

(۲) گەردىلەكەكە كە ئىسقاۋىر پاشماۋە تىر كۆمەلگەيەكى سەرەتايى

تىدەپ. (پىشى دەۋەرتى: "kitchen midden").

middle (mid'l), *adj.* (۱) ئاۋەۋەست. (۲) ئاۋەند: ئاۋەندى.

middle age

- (۳) ناوچەق (م-). (M-), قۇناغى ئىۋان كۇنۇ تازە لە گۇپانى زامانكا!
 ھى سەردەمى ناۋەرەست: (M~ English) .
 (۱) ناۋەرەست (۲) ناۋەندى: شتى ناۋەندى. (۳) ناۋەندە: كەمى.
 (۱) خىستە ناۋەرەستە. (۲) دولۇكردن (پەت، گورىس).
 middle age, تەمەنى ئىۋان گەنجى و پىرى.
 middle-aged (mid'ol-ājd), adj. نە گەنجى نە پىرى.
 ھى تەمەنى ئىۋان گەنجى و پىرى: ھى بەسەلدەچو.
 Middle Ages, سەدانى ناۋەرەست (لە مېژوۋى ئىۋوپادا لە سالى: ۱۴۵۰-۵۰۰ ي زابىنى).
 middle-class (mid'ol-klas', mid'ol-klās'), adj. ھى چىنى.
 ناۋەندى كۇمەل: بورجوازى.
 middle class, چىنى ناۋەندى كۇمەل: چىنى بورجوازى: بورجوازى.
 middle ear, گوڭى ناۋەرەست: پەردەى گوڭى.
 middlebrow (mid'ol-brō'), n. [Colloq.], خۇندەوارى
 مام ناۋەندى: نىمچە خۇندەوارا: كەم خۇندەوارا: پۇشنىرى مام ناۋەندى.
 Middle East, پۇژمەلاتى ناۋەرەست.
 Middle English, ئىنگلىزى ناۋەندى: زامانى ئىنگلىزى لە سەدى
 دوانزەمى زابىنى: مەتا كۇتايى سەدى پانزەمە.
 middleman (mid'ol-man'), n. (۱) دەلەل كەسكىگە شتومەك
 لە خاۋەنەكى دەرگىزى دەرگىزى شتومەك بە وورەفرۇش يا خۇى دەرگىزى شتومە.
 (۲) ناۋەرەستە.
 middlemost (mid'ol-mōst'), adj. = midmost.
 middle-sized (mid'ol-sizd'), adj. ناۋەندى: قەۋارە.
 middleweight (mid'ol-wāt'), n. (۱) كەسكى سەنگ مام
 ناۋەندى (۲) بۇكسىز يا زۇرنازىكە كە قورسايى ۱۴۸-۱۶۰ پاورن بىت.
 middling (mid'oln'), adj. ناۋىجى (قەۋارە، بار، دۇخ، چۇنىتى).
 ئاسايى (fair to ~).
 adv. نەختىك: تا پادەيكە: بە پادەيكە مام ناۋەندى.
 n. (۱) گۇشتى ئىۋان پان و مىلى بەران.
 (۲) (pl). شتومەكى مام ناۋەندى (باش و خراپى، قەۋارە، تىخ).
 midge (mij), n. (۱) مېشۋەى بچووك: جانەۋرىكى بچووكى ۋەك
 مېشۋە (۲) midget.
 midget (mij'it), n. (۱) كورەتەلا: جىر: فېرەنگولە.
 (۲) شتىكى بچووك لەچار توخمەكى خۇيدا.
 adj. بچووك: بچووك لەچار توخى خۇدا.
 midland (mid'land), n. (۱) ناۋەچى ناۋەرەستى ۋولات
 ناۋەچى ناۋەرەستى ۋولات. (۲) [M-], شىۋەزەمانى ئىنگلىزى ناۋەچىكەنى
 ناۋەرەستى ئىنگلىزە (كە بىناغەى ئىنگلىزى ئەمۇزىيە).
 adj. (۱) ھى ناۋەرەستى ۋولات: ھى ناۋەچى ناۋەرەستى ۋولات.
 (۲) [M-], تايەتتى بە ناۋەچى ناۋەرەستى ئىنگلىزە.
 midmost (mid'mōst'), adj. ناۋەرەست: ناۋەچەق: ناۋەرەستى تەۋا.
 adv. لە ناۋەرەستە: لە ناۋەچەق: بە تەۋاى لە ناۋەرەستە.
 prep. لە ناۋەرەستە: لە ناۋەچەقە.
 midnight (mid'nīt'), n. (۱) نىۋەشە: (۲) شەۋرەنگە: نۇر تارىك.
 adj. (۱) نىۋەشە: نە نىۋەشە: نىۋەشە.
 (۲) نۇر تارىك: رەش: (blue ~).
 burn the midnight oil, سەى كەردن يا كەركەردن تا نىۋەشە.
 midnight sun, خۇى نىۋەشە: كە لە نىۋەشەى ھاۋىندا لە تەۋەرى
 باگور و باشۋوردا دەرگىزى.
 midnoon (mid'nōon'), n. [Rare], = noon.
 midrib (mid'rib'), n. دەمارى ناۋەرەستى گەلا: لە قىچەكەيمە: تا
 سەرەكى.
 midriff (mid'rif'), n. (۱) ناۋەچىك (توڭكارى): پەردەى ماسولكەى
 ئىۋان بۇشايى سەنگ و بۇشايى سە. (۲) ناۋەرەستى لەشى مۇژە لەنىۋان
 ناۋەندى سەنگ: (۳) (۱) ئەۋ بەشەى جىلى ئاۋەرەت كە ئەم ناۋەرەستى لەشى

migration

- دادەمۇش: (ب) ئەۋ بەشەى جىلى ئاۋەرەت كە ئەم ناۋەرەستى لەشى دەرەخت
 تايەتتى بەۋ جىلى ئاۋەرەت كە ناۋەچى ئىۋان ناۋەندى سەنەى دەرەخت
 midship (mid'ship'), adj. ھى ناۋەرەستى كەشتى.
 midshipman (mid'ship'mən), n. (۱) قۇتايى دانىشگاي ھىزى
 دەرەيى ئەمەرىكى. (۲) ئەمەرىكى بچووكى ھىزى دەرەيى ئىنگلىزى.
 midst (midst, mitst), n. ناۋەرەست: ناۋ: ناۋەرەگە.
 in our (or your, their) midst, لە ناۋەرەستە: يا لە ناۋەرەستە، يا
 لە ناۋەرەستە.
 in the midst of, (۱) لە ناۋەرەستى: لە ناۋەندى: لە ناۋەرەگە.
 (۲) لە كاتى.
 midsummer (mid'sum'ēr), n. (۱) ناۋەرەستى ھاۋىن.
 (۲) كاتى پۇژ گەپانەۋەى ھاۋىن.
 midterm (mid'tūrm'), adj. ھى ناۋەرەستى ۋەزى.
 تاقىكردەۋەى ناۋەرەستى ۋەزى زانكۇ.
 n. [Colloq.], (۱) (۱) نىۋەشە: نىۋەشە: ناۋەرەستى ۋەزى
 شۋىن. (ب) ميانرەۋى: نىۋەشە: ناۋەرەستى ۋەزى ھەلۋىست، كورەن.
 (۲) ناۋەچى ئىۋان و پابورەن و تىتۋى پىشانگەيكە يا كەپەنەلىك.
 adj. & adv. نىۋەشە: لە نىۋەشە: پىدا.
 midweek (mid'wēk'), n. ناۋەرەستى ھەفتە.
 adj. لە ناۋەرەستى ھەفتە: ھى ناۋەرەستى ھەفتە.
 -midweekly (adv.).
 Midwest (mid'west'), n. پۇژاۋى ناۋەرەستى ئەمەرىكا (كە
 ناۋەچەكانى ناۋەرەستى ئەمەرىكا دەرگىزى).
 -Midwestern (adj.); Midwesterner (n.). مامان.
 midwife (mid'wif'), n. مامانى: مامانىتى.
 midwifery (mid'wif'ēr-i, mid'wif'ri), n. (۱) ناۋەرەستى زىستان
 (۲) كاتى پۇژ گەپانەۋەى زىستان.
 midyear (mid'yēr'), adj. لە ناۋەرەستى سالى: ھى ناۋەرەستى سالى.
 n.pl. [Colloq.], تاقىكردەۋەى ناۋەرەستى سالى زانكۇ.
 mien (mēn), n. (۱) پەۋتار: پەۋش: چۇنىتى ھەلسان و دانىشتن:
 (a person of noble ~)
 (۲) پەۋلەت: پەۋخسار: دىمەن: پەۋ
 دەمەقانى: شەرىكى بچووك: بىكامەن.
 v.t. & v.i. [Colloq.], پەست بون: ئى پەست بون: ئى زوۋىر بون:
 (to be ~ed at somebody)
 might (mīt), v. past tense of may.
 might (mīt), n. ھىزى زۇر: دەسەلاتى گەرە: تەۋا: زەپورۇنگ:
 (the military ~ of the United States)
 with might and main, بەرپەرى تەۋاۋە: بە ھەمەۋ ھىزىكىيەۋە.
 mightily (mīt'li-i), adv. (۱) بە ھىزەۋە: بە ھىزەۋ تەۋاۋە.
 (۲) زۇر: تا پادەيكە زۇر ئىچكار: (to be ~ indignant).
 mighty (mīt'i), adj. (۱) بەمەن: زۇر بەمەن: (the ~ ocean).
 (۲) تەۋد: تەۋدەن: (a ~ blow of his ax).
 (۳) زۇر: زۇر گەرە: (a ~ hill).
 adv. [Colloq.], زۇر: ئىچكار: زۇر: (hard ~).
 -mightiness (n.).
 migraine (mī'grān, mī-grān'), n. سەرئىشەيكە ناۋەناۋە
 تەۋشى لايەكى سەر دەبىت، گەلىك جار سەرەخۇى دىل تىكەلەتەنى لەگەنە.
 migrant (mī'grənt), adj. كۆچەر: پەرەندە.
 n. مۇژە، بالندە، يا زىندەۋەرى كۆچەر.
 migrate (mī'grāt), v.i. (۱) كۆچ كەردن: ۋولاتى خۇ بەجىنىشتن و
 جىنىشتن بون لە ۋولاتىكى تە. (۲) ھەۋار گەۋاستەۋە (بالندە، زىندەۋەر، مۇژە)
 گەرميان و كۆيستان كەردن: باركەردن: كۆچ كەردن: پەۋكەردن.
 migration (mī-grā'shən), n. (۱) كۆچ كەردن: كۆچ: گەرميان و

migratory

- کوئستان کردن (۲) کۆمەلەیک مۆڤ، بالندە، یا زیندەوهری پیکهوه کۆچکەر.
(۱) جینگۆرکۆن کردنی گەرد (کیما).
(ب) کۆبوونەوی ئایوونات لە جەمسەری ئەلەکتريکیدا (کیما).
migratory (mi'grə-tōr'i, mi'grə-tō'ri), *adj.* (۱) کۆچەر.
پەروەندە گەرمیان و کوئستان کەر (birds) (۲) هە کۆچ کردن هە کۆچەری.
(۳) کۆچەر گەروک.
mikado (mi-kā'dō), *n.* میکاندۆ نازناوی شاهەنشای یابانە.
mike (mīk), *n.* [Slang], = microphone.
mikron (mī'kron), *n.* = micron.
mil (mil), *n.* (۱) هەزارەیک گرییک (بۆ پیوونی تیرە تەل بەکار دێت).
(۲) میلیمەتر.
(۳) پیوانەیک گۆشەیه.
milady, miladi (mi-lā'di), *n.* (۱) خاتنە کەم: خاتنە. نازناوی ژنە.
بەگژاندە ئینگلیزە: (لە دووان لەگەڵیدا یا دەربارە یەمو بەکار دەهێنێ).
(۲) ئافەرەتیکی تەپۆش.
milage (mil'ij), *n.* = mileage.
milch (milch), *adj.* شیردەر شیردار: (cows) (۱) هێمن: لەسەر خۆ: هێواش.
mild (mild), *adj.* (a ~ nature; ~ manners) (۲) ئاوەندی: کەم.
(۳) سووک: کز: (a ~ fever, cold, etc.) (۴) تۆو و تیز: ئی: (a ~ cheese, cigar, etc.) (۵) فینک: نە گەرم و نە سارد: سازگار: (weather) (۶) نەرم: پۆلا: ئاسن: گونجاو: بەرگەر: (steel) (۱) کەپو.
mildew (mil'dōō', mil'dū'), *n.* کەپو مەلەینان.
v.t. (۱) کەپو مەلەینان.
mildewy (mil'dōō'i, mil'dū'i), *adj.* کەپو وای: (۲) وە کەپو وای: لە کەپو دەچێ.
mildly (mild'li), *adv.* (۱) لەسەر خۆ: بە هێمی: بە هێواشی.
(۲) نەختیک: تۆزیک: تا رادەیک.
هەر هێج نەبێ: بێ ئەرە: هێجی پێو بنییت.
mile (mil), *n.* میل: پیوانەیکە بریتییە لە ۱۷۶۰ یاردە، یا ۱۶۰۹.۲۵ مەتر، یا ۵۲۸۰ پێ. (پیشی دەوترێ: "statute mile") (۱) بۆ بژاردنی پارە: گەشتیک بەپێی.
دووری (۲) سەرجمی دووری بە میل: ماو بە میل.
(۳) سەرجمی میلی بێراو لە ماوێکی تاییەتیدا.
(۴) [Colloq.] کەلکە: سەرجمی کەلکی وەرگیراو لە شتیک: (to get full ~ out of a typewriter)
milepost (mil'pōst'), *n.* نیشانە: پیشاندەری دووری شوێنیک بە میل: ستوونی دووری پیشاندەر بە میل.
milestone (mil'stōn'), *n.* (۱) بەرد: ستوون، یا نیشانە: پیشاندەری دووری شوێنیک بە میل (۲) پوودانیکی زۆر گەرم لە ژبانی کەسیگدا یا میژووی گەلەک یا شتیکدا.
miliaria (mil'i-ār'i-ə), *n.* نەخوشیەکی پێستە لە داگیرسانی لوی.
تەپاوەرە پەیدا دەبێ و نیشانەکانی سووربوونەوی پێست و تەقۆ و خوورو تۆزاندەرە.
milieu (mēl-yoo'), *n.* دەروەر (بەتایبەتی هە گۆمەلەتی): شوێنەوار: دەرویش: (a person's ~) (۱) جەنگاوهری: خەباتکاری: توندوتیژی.
لە مەودای رابواری و نەتەرەپەرستی و ماف داواکردندا.
militant (mil'i-tant'), *adj.* جەنگاوهر: خەباتکەر: توندوتیژی.
(بەتایبەتی لە مەودای رابواری و نەتەرەپەرستی و ماف داواکردندا).
n. کەسیکی جەنگاوهر: خەباتکەر: کەسیکی توندوتیژی لە کاروباری رابواری و نەتەرە و ناین پەرستی و ماف داواکردندا.

milk snake

- militarily** (mil'ə-ter'ə-li), *adv.* (۱) لەپێی سوپاوە: بە سوپا.
(۲) لەپێی سوپاوە.
militarism (mil'i-tə-riz'm), *n.* (۱) سوپاپەرستی.
گیانی سوپاپەرستی: هەلوێستی سوپاپەرستی و شەپەرستی.
(۲) بەدەسەلاتی سوپا لە کاروباری فەرمانرواییدا.
(۳) جەنگاوهری و دێ و پاگرتنی سوپایەکی بەهێز بۆ جەنگاندن.
militarist (mil'i-tə-ris't), *n.* (۱) سوپاپەرست: کەسیکی جەنگاوهر.
(۲) ژانای جەنگ و ژانستی سوپایی.
-militaristic (*adj.*); **militaristically** (*adv.*).
militarize (mil'i-tə-rīz'), *v.t.* (۱) سوپا بەهێزکردن: سوپا بەهێز کردن و خۆ ئامادەکردن بۆ جەنگ.
(۲) بۆگۆرندەری گیانی سوپاپەرستی لە وولتدا.
-militarization (*n.*).
military (mil'ə-ter'i), *adj.* (۱) سوپایی: تاییبەتی بە سوپا.
تاییبەتی بە لەشکر: یا هێزی چەنگدار.
(۲) جەنگی: تاییبەتی بە جەنگ: بۆ جەنگ شیاو.
n. (the ~), (The ~ took control of the government.)
military intelligence, سووسە سوپایی.
military law, یاسای سوپایی.
military police, پۆلیسی سوپایی: بالبازی سوپایی.
milite (mil'i-tāt'), *v.t.* (۱) سەربازی کردن: شەپکردن: جەنگان.
(۲) دژکاری کردن: دژ وەستان: دژبوون: (His youth ~d against him.)
militia (mə-līsh'ə), *n.* هێزی میلی: میلیشیا.
militiaman (mə-līsh'ə-mən), *n.* سەربازی هێزی میلی: سەربازی میلیشیا.
milk (milk), *n.* (۱) شیر.
(۲) شیر (وەک هە گۆزێ هیندی، هەنجیر... هتد): شیلە.
v.t. (۱) دۆشین: (to ~ a cow, goat, sheep).
(۲) ئێ سەندن (پارە، بیروبوو، هێز... هتد): پووتکردنە (مەجان): (corrupt officials ~ing the company for all they could)
(۳) ئێ دەرھێنان (زەهر: شیلە): (He ~ed the snake of its venom.)
(۴) ئێ دەرھێنان (دەنگوباس): (to ~ information from a person)
شیردان: (The cows are ~ing well now.)
v.t. cry over spilt milk, خەفەت خواردن بۆ شتی رابوو و لە دەستچوو.
milk adder, = milk snake.
milk-and-water (milk'ən-wō'tēr, milk'ən-wāt'ēr), *adj.* بوودەلە: لارا: هێچ رۆپوچ: بێ دەسەلات: پارا.
milker (mil'kēr), *n.* (۱) دۆشەر: مەرماڵات دۆش.
(۲) مەکیئە: شیردۆش: مەکیئە: مانگادۆش.
(۳) مانگای شیر: شیردەر (مانگا، مەر، بۆز): (a good ~).
(۱) قای مەمەک پێدان (کە تووشی ئافەرە دەبێ پاش مندالبوون و شیر دان). (۲) تاییکی وەهایە تووشی مانگا دەبێ پاش زاین.
milkfish (milk'fish'), *n.* چۆرە ماسیەکی دەریایە.
milk leg, هەوکردنی لاقی ژن پاش مندالبوون.
milk-livered (milk'liv'ērd), *adj.* ترسەنک: بێ غیرە: گۆنی.
milkmaid (milk'mād'), *n.* کچە شیردۆش: ئافەرەتی شیردۆش.
milkman (milk'man'), *n.* شیرفۆش.
milk of human kindness, هەستی هاوسۆزی و بەزەیی و دلفراوانی و دلفەرمی مۆڤ.
milk of magnesia, دەرمانیکی سک پەوانی و دۆزەشی.
milk shake, خواردنەرەیکە لە شیر و دۆزەرم و داوودەرمانی قام و پۆنخۆش درووست دەکری.
milk snake, بۆرە مارێکی بچوکی بێ زەهرە.
(پیشی دەوترێ: "house snake" وە "milk adder")

milksop

milksop (milk'sop), *n.* ژانانی: کچانی؛ پیاو یا کوپی سهرژانانی؛
بوودنه

milk sugar,
milk tooth, (" baby tooth ")
milkwhite (milk'hwīt), *adj.* ددانی مندالی (پنشی دهوتری):
milky (mil'ki), *adj.* سپی وهك شیر
(۱) شیرای سپی وهك شیر.
(۲) شیردار؛ شیردهرا؛ شیرای تیدایه. (۳) ترسوك؛ سهرشوپ.
خهتی كاكیشان (نستیرموانی).

Milky Way,
mill (mil), *n.*

(۱) ناش (۲) مکیهتی هارینی دانهرنله؛ دهستاپ.
(۳) هارهر؛ مکیهتی هارین: (a coffee) .
(۴) گوشهر؛ مکیهتی میوه گوشین.
(۵) مکیهتی سافولوس کردنی پوی کاخزا.
(۶) کارگه؛ کارخانه: (a textile) .
(۷) مکیهتی پاره له سگه دان.
(۸) مکیهتی قالب لیسر هملکندن یا چاپکردن.
(۹) دهزگایهکی کارخانه ناسایی لهپوی پۆتینهوه (بۆ دهرهینانو درووستکردنی گهلیك شتی چونیك): (The college was only a diploma) .
(۱۰) شنیوهیهکی کارویار جینهجیکردنی سست.
(۱۱) [Slang], شهره مستهکوله؛ شهره بؤکس.
(۱) هاریر؛ بردنه ناش؛ هارین له ناشدا.
(۲) سافولوس کردنی پوی کانزایی. (۳) لیوار درووستکردن بۆ پاره.
(۴) شنهقاندن و كف پیکردن. (۵) گنژینخواردن (ناژهن)؛ گنژیندان.
(۶) [Slang], بیرازکردن؛ کوتان؛ به مستهکوله لیدان.
(۱) گنژخواردن؛ بهدوری یهکدا سوپانهوه یا گنژخواردن (جهماور)،
ناژهن: پالهپستو: (The crowd was ~ing around.) .
(۲) [Slang], شهره مستهکولهکردن؛ شهره بؤکس کردن.

v. I.

run of the mill,
through the mill, [Colloq.]
پهشوک؛ ههرمه؛ ناسایی؛ بازایی.
به تاقیکردنهوه یا بهسهرهاتینی
ناخوش و چارکهرمه دا.

millboard (mil'bōrd; mil'bōrd), *n.* مقبا (بۆ بهرگی کتیب).
milldam (mil'dam), *n.* (بۆ بهرکردنهوهی پلهی
نار به پاردهیک که ناشهکی پین بگهپن). (۲) millpond
millenarian (mil'ə-nār'i-ən), *adj.* هی هزار ساله.
n. کسینک که بروای ههبن به گهرانهوهی عیسا و همرانهوایی بهسهرهاتینی
بۆ هزار سال

millenary (mil'ə-ner'i), *adj.* (۱) هزار ساله؛ هی هزار ساله؛
هزار ساله. (۲) تایهتی به گهرانهوهی عیسا بۆ سهرهاتینی و همرانهوایی
کردنی بۆ هزار سال؛ تایهتی بهو کسانهی بهروایان بهم شته هیه.
(۱) هزار (۲) هزار سال. (۳) یادی هزار ساله.
(۴) کسینک که بروای ههبن به گهرانهوهی عیسا بۆ سهرهاتینی و همرانهوایی
کردنی بۆ هزار سال.

millennium (mi-len'i-əm), *n.* (۱) هزار سال؛ ماوهی هزار سال.
(۲) نهر هزار ساله؛ که گوايه عیسا دهگهرتهوه بۆ سهرهاتینی و همرانهوایی
دهکات. (۳) سهردهمیک ناسودیهی و شادی و خوش گۆهرانی؛ سهردهمی

millepede (mil'ə-pēd), *n.* هزارپه
miller (mil'ēr), *n.* (۱) ناشهوان؛ وهستای ناش.
(۲) مکیهتی هارین.
(۳) مۆریانیهکی بالداری لهر. له ئارداوی چوو.

millet (mil'it), *n.* ههرن؛ گان.
milli- (mil'i, mil'ə),
(millimeter)
پنیشگرکه بهمانای: (۱) هزاریهک.

(۲) هزار (millifold) .
milliard (mil'yērd, mil'yārd), *n.* ملیار؛ هزار ملیون؛ بلیون.
milligram, milligramme (mil'ə-gram), *n.* میلیگرام.

mimesis

milliliter, millilitre (mil'ə-lē'tēr), *n.* هزاریهکی گرامیک.
millimeter, millimetre (mil'ə-lē'tēr), *n.* هزاریهکی لیتریک.
میلیمتر؛

millimicron (mil'ə-mi'kron), *n.* هزاریهکی مایکرونیک؛ واته
میلیونیهکی میلیمتریک.

milliner (mil'ə-nēr), *n.* نهخشهکیش، درووستکر، یا فروشیار
شهپقه و سهرپوشی ژانانه.

millinery (mil'ə-ner'i, mil'ə-nēr-i), *n.* (۱) شهپقه و سهرپوشی
ژانانه. (۲) شهپقه و سهرپوشی ژانانه درووستکردن و فروشتن.
(۱) هارین (دانهویل).
(۲) برین و پیک و پیک کردن و پوختهکردنی بهرهمی کارخانه (وهك: قوماش،
کانزا... هتد). (۳) لیواری پاره.

(۴) گنژخواردن یا بهدوری یهکتریدا سوپانهوهی ناژهن.
(۵) [Slang], کوتان؛ بیرازکردن؛ دانه بهر مستهکوله.
million (mil'yən), *n.* ملیون؛ هزار هزار
millionaire, millionnaire (mil'yən-ār'), *n.* (۱) ملیونیر؛
خاوهنی ملیونیک دۆلار، پاوهند، فرانک... هتد
(۲) کسینکی زۆر دهولهمنند

millionfold (mil'yən-fōld), *adj. & adv.* ملیون نهوهنده
millionth (mil'yənθ), *adj. & n.* (۱) ملیونهم؛ ملیونمین
(۲) ملیونیهک.

milliped, millipede (mil'ə-ped), *n.* = millepede.
millpond (mil'pond), *n.* نهستینی پهنادوی ناش.
millrace (mil'rās), *n.* (۱) تهرهومی ناوی ناش.
(۲) جۆگه ناوی ناش.

millstone (mil'stōn), *n.* (۱) بهرداش؛ دهستاپ
(۲) باریکی قورس و ناخوش
ناوی ناش.

millstream (mil'strēm), *n.* وهستای ناش؛ نهخشهکیش و دانهری ناش.
millwright (mil'rit), *n.* دانهرنلهیهکه له توخی ههرن.
milo (mī'lō), *n.* بهگزادهی نینگلیزی؛ نازناوی بهگزادهیهکی وهما
milord (mī-lōrd'), *n.* (له دووان لهگهلیدا بهکاردههیننن)
(۱) تۆماوی ماسی. (۲) لووی تۆماوی ماسی
هیلکهی ماسی چاکردن یا پیتاندن.
سپل.
(۱) نیره ماسی لهکاتی جیوت بوودا.
(۲) تۆماوی ماسی؛ لووی تۆماوی ماسی.

milonic (mil-ton'ik), *adj.* Also Miltonian,
هۆنراوهی هۆنهری نینگلیزی بهناوبانگ " جۆن میلتن " : بهزو سهنگین و
شکۆدار.

mime (mīm), *n.* (۱) شانۆنامهی لاسایی یۆنان و پۆمانی کۆن.
(ب) گفتوگۆی نهم جۆره شانۆنامهیه. (۲) شانۆنامهی لاسایی نوئ.
(۳) نوینهری شانۆنامهیهکی وهما.
(۴) قهشهر؛ گالتهچی؛ نوینهریکی قهشهر.
(۵) شانۆنامهی بِن گفتوگۆ؛ شانۆنامهی بِن دهنگ.
لاسایی کردنهوه له شانۆنامهی لاساییدا.
خۆنواندن له شانۆنامهی بِن گفتوگۆدا؛ خۆنواندن بهب دهنگ تهنا به
جولانهوهی نهنادمی لهر.

mimeograph (mim'i-ə-graf', mim'i-ə-grāf'), *n.* پۆنیو؛
ناصیری وینهی دهقاودهق دهرکردن.
له پۆنیو دان؛ وینهی دهقاودهق دهرکردن به پۆنیو.
(۱) لاسایی کردنهوه
(له ویزه هونهردا)؛ دهرپین وینهی دهقاودهقی رهروشت و وتهی سزده
وینه و هونهردا. (۲) لهیهکچوونی زیندههزیک و زیندههزیک تریا

(۱) شانۆنامهی لاسایی یۆنان و پۆمانی کۆن.
(ب) گفتوگۆی نهم جۆره شانۆنامهیه. (۲) شانۆنامهی لاسایی نوئ.
(۳) نوینهری شانۆنامهیهکی وهما.

(۴) قهشهر؛ گالتهچی؛ نوینهریکی قهشهر.
(۵) شانۆنامهی بِن گفتوگۆ؛ شانۆنامهی بِن دهنگ.
لاسایی کردنهوه له شانۆنامهی لاساییدا.
خۆنواندن له شانۆنامهی بِن گفتوگۆدا؛ خۆنواندن بهب دهنگ تهنا به
جولانهوهی نهنادمی لهر.

mimeograph (mim'i-ə-graf', mim'i-ə-grāf'), *n.* پۆنیو؛
ناصیری وینهی دهقاودهق دهرکردن.
له پۆنیو دان؛ وینهی دهقاودهق دهرکردن به پۆنیو.

mimesis (mi-mē'sis, mī-mē'sis), *n.* (۱) لاسایی کردنهوه
(له ویزه هونهردا)؛ دهرپین وینهی دهقاودهقی رهروشت و وتهی سزده
وینه و هونهردا. (۲) لهیهکچوونی زیندههزیک و زیندههزیک تریا

- دەروەزە بەرەکی و خۆپاراستن و خۆشاردنەوه! خۆگۆزینی هەندیک زیندەمەر وەک دەروەزە بەرەکی بۆ خۆپاراستن (وەک: قۆری).
- (۱) لاساییکەرەوییە **mimetic** (mi-met'ik, mi-met'ik), *adj.* لاسایی. (۲) درۆزنە: درۆ! هەر بە پڕوالەت. (۳) تاییبەتی بە لەیکچوون یا خۆگۆزینی گیانەر بۆ لەیکچوونی لەگەڵ دەروەزە بەرەکید.
- (۱) لاساییکەرەوییە! لاساییکەرەوه! لاسایی **mimic** (mim'ik), *adj.* (۲) درۆزنە: درۆ! (۳) ~ battles.
- (۱) لاسایی کردنەوه (بۆ گالته پیکردن): دەمە لاسکێ کردن. **v.t.** (۲) خۆگۆزین بۆ لەیکچوون (وەک هەندێ گیانەرەوه دەروەزە بەرەکی بۆ خۆپاراستن).
- (۱) لاساییکەرەوه! بۆ گالته و پیکەنین! دەمە لاسکێکردن. **n.** (۲) نوێنەرێکی لاساییکەرەوه.
- mimicker (*n.*).
- mimicry** (mim'ik-ri), *n.* (۱) لاسایی کردنەوه! لاساییکاری! لاسایی! دەمە لاسکێ (۲) لەیکچوونی گیانەرەوه و دەروەزە بەرەکی یا خۆگۆزینی بۆ ئەم لەیکچوون و خۆپاراستن.
- mimosa** (mi-mō'sə, mi-mō'zə), *n.* پووهکە شەرمەر: چەند جۆرە درەخت و بنجک و پووهکێک بە شەرمەتی، واتە هەستیاری بۆ پووانکی و دەست لێدانەوه ناسرون
- mina** (mi'nə), *n.* مەن: یەکە کێشان و پارە یۆنانی کۆن.
- minacious** (mi-nā'shəs), *adj.* ترسناک! سامناک! مەترسی لێکار.
- minaret** (min'ə-ret', min'ə-ret'), *n.* منارە.
- minatory** (min'ə-tōr'i, min'ə-tō'ri), *adj.* - minacious.
- mince** (mins), *v.t.* (۱) جێن: قیمەکردن! ووردکردن! قاشکردن! گوشت کوتان (۲) کردن بە بەش بەشی زۆر و وردەوه (۳) بە تێز و تازو خۆ تەسک کردنەوه دووان.
- (*He ~d his phrases in the presence of the rich.*)
- (۱) لەژێر لێوهرە قەسەکردن! منجەنچ کردن (*I ~d no words.*)
- v.t.** خۆ تەسک کردنەوه! تێز و تازو ناسکی نوواندن! لە گفتوگۆ پزێشتندا.
- n. = mincemeat.** قەسە لەپوو بوون! **not to mince matters (or one's words),** شەرم نەکردن و هیچ نەشاردنەوه! بە ناسکراو بەبێ پێچ و پەنا را دەربڕین.
- mincemeat** (mins'mēt'), *n.* (۱) سێوی خەراو و کشمیش و داوودەرمانی تاد و بۆن خۆش کە دەکرێتە کێکەرە (هەندیک جار بە گوشتی قیمەکرەوه: (۲) [Obs.] گوشتی قیمەکرەوه.
- (۱) جێن: پارچە پارچەکردن! ونجوونچەکردن. **make mincemeat of,** (۲) بەژاندن! بە تەواوی بەرەڕەچدانەوه! بە درۆ خستەوه.
- mince pie,** شیرینی یەکی وەک کولێچە ناوێکی پر دەکرێ لە سێوی خەراو و کشمیش و داوودەرمانی خۆش.
- mincing** (min'sin), *adj.* Also mincy, خۆ تەسککەرەوه بە درۆ نازکەر! لە گفتوگۆ پزێشتندا.
- mind** (mīnd), *n.* (۱) یاد! بیر: (*This brings to ~ another story.*)
- (۲) (۱) یاد! هەلنویست! ئەوەی لە مێشکدا یە: (*Speak your ~.*) (ب) نیاز! حەز! بەتەما بوون: (*I have a good ~ to go.*) (۳) (۱) هۆش! بیر! بیرۆش! (ب) زیرەکی! ژیری! مێشک. (ج) سەرچەمی ئەو! بەسەر هاتنەوهی کە بەسەر کەسێکدا هاتبێ و لەبیری بێ. (د) دەروون. (۴) مێشک! بیرۆش! بیر: (*He has lost his ~.*) (۵) کەسی زیرەک و دانای! پیاوی زێنگ! بایمەت. (*the great ~s of this century*) (۶) شیوەی بیرکردنەوه! هەلنویست! هەلنویست! بیرۆ! (*the reactionary ~*) (۷) هۆش! (فەلسەفە). (۸) یادکردنەوهی مردوو وەک چەل (خاچ پەرستی).

- (ب) [M-], خۆد! یەزدان! (پێشی دەوترێ: "Divine Mind") .
- v.t.** (۱) هەستینکردن! بێن! سەیرکردن! ئاگا ئی بوون. (۲) سەرچ پێدان! گۆی پێدان: (*M- your own business.*) (۳) بەگۆی کردن! بەتەسککردن! گۆی پایەلی کردن: (*The dog ~s his master.*) (۴) گۆشش کردن. (۵) چاودێری کردن! ئاگا ئی بوون! سەرموکاری کردن: (*M- the baby.*) (۶) ووریا بوون! ئاگا لە خۆ بوون: (*M- your tongue.; M- those rickety stairs.*) (۷) (۱) بە لۆه گرنگ بوون! بەتەنگەرەهاتن. (ب) بەدەل نەبوون! حەز ئی نەکردن! ئەویست: (*I don't ~ the cold.*) (۸) [Dial.]، لەیادبوون! لەبیری بوون. (۹) [Dial.]، بەتەما بوون! نیاز بوون. (۱۰) [Dial. or Archaic]، خستەوه! یاد! بیرخستەوه.
- v.t.** (۱) گۆی پێدان! سەرچ پێدان! پاك بوون. (۲) گۆی پایەل کردن! ملدان! بەتەسککردن. (۳) ووریا بوون! ئاگا لە خۆ بوون. (۴) (۱) بەتەنگەرەهاتن! بە لۆه گرنگ بوون. (ب) بەدەل نەبوون! حەز نەکردن! ئەویست. لەبیری بوون! لەیادبوون! لەبیر نەچوون. بیرۆش لای خۆ بوون. پا یەک بوون! لەسەر یەک پا بوون. پا یەک بوون! لەسەر یەک پا بوون. دوو دلی بوون! دوو دلی کردن! پارا بوون! پارایی کردن. (۱) شیت بوون! مێشک تێکچوون. (۲) بیرۆش لای خۆ ئەمان (لە مەراق و خەفەتدا). (۱) لەبیری بوون! لەیادبوون. (۲) بیرخستەوه. پای خۆ گۆزین! را گۆزین! نیاز و هەلنویست گۆزین. **change one's mind,** سەرنەشتکردن! **give a person a piece of one's mind,** ناپەسەندی خۆ بەرامبەر کەسێک دەربڕین بۆ ئەو کەسە! قەسە پێ ووتن! چی بە دەمدا هاتن پێ ووتن: (*I am going to give him a piece of my mind.*) **have a (good or great) mind to,** زۆر حەزکردن! پەر بە دل ویست. **have half a mind to,** نەختیک حەزکردن. **have in mind,** (۱) لەبیری بوون! لەیادبوون! لەبیر نەچوون. (۲) بیر لێکردنەوه. (۳) نیاز بوون! ویست. **keep in mind,** لەبیری بوون! لەیادبوون! لەبیر نەچوون. **keep one's mind on,** مێشک خستە سەر! سەرچ پێدان! گۆی پێدان. **know one's mind,** لە بیرۆپاوە هەست و نەستی خۆ دلتیا بوون! خۆ باش ناسین! خۆ ناسین. **make up one's mind,** بپارێدان: (*I have made up my mind about the car; I want to buy it.*) **meeting of minds,** پێکەوتن! یەک دلی! یەک دل بوون. **never mind,** قەی! ئاگا! گۆی! مەدەرێ! گرنگ! نەیه! گۆی! مەدەرێ. **on one's mind,** مەراق بوون! لە خەمدا! بوون! مێشک! پێوه! خەریک بوون! پێوه سەرقال بوون. **out of sight, out of mind,** کە شت لەبەرچاو نەبێ زوو لەبیر دەچیتەوه! لەبیرچوونەوهی کەسێک (بەتاییبەتی دلداریک) هەر کە لەبەرچاو نەما! دەوری دەبێتە هۆی بیرچوونەوه. **pass out of mind,** لەبیرچوونەوه! لەبیر خۆ بردنەوه. **put in mind,** بیرخستەوه! خستەوه! یاد. **put out of one's mind,** لەبیر خۆ بردنەوه! بیر ئی نەکردنەوه. **set one's mind on,** سووربوون! لەسەر! بپارێ! لەسەر دان و را نەگۆزین! ویست.

(ج) شالياران: سەرچەمى شالياران.
miniver (min'ə-vēr), *n.* كەولى سېي: فەرەي سېي.
mink (mɪŋk), *n.* (۱) گياندارنىكى تېرە ووشكانى گۆشتخۇزى لاق كوتىي. (۲) كەولە نەرمە ئاستورۇ بىرقەدەرەكەي ئىم گياندارە. (۳) چاگەتلى لىم جۇرە كەولە درووستكرار.
minnow (min'ō), *n.* جۇرە ماسىيەكى بچووك.
minor (mī'nēr), *adj.* (۱) كەمتر: بچووكتر.
 (۲) ناكرنگ: ناسەرەكى! پلە نزم: (a ~ poet).
 (۳) ھىچ وپوچ: مەترسى ئى ناكرى: (~ difficulties; a ~ injury).
 (۴) ھەرزە: تەمەن لىم بېست وىك سال كەمتر: مىندال.
 (۵) ھى پشەتى ناسەرەكى (زانكۇ).
 (۶) تەسك (ژىرىيۇ): ناگشتى.
 (۷) كورت (نۆتەي مۇسقىا): غەمگىن (شاوان).
v.l. خويندى پشەتى ناسەرەكى: (He will ~ in chemistry).
n. (۱) كەسىكى تەمەن لىم بېست وىك سال كەمتر: ھەرزە: مىندال.
 (۲) پشەتى ناسەرەكى (زانكۇ).
 (۳) گرېمانەيەكى ناسەرەكى يا ناگشتى (ژىرىيۇ).
 (۴) نۆتەي كورت (مۇسقىا).
minority (mə-nôr'ə-ti, mī-nor'ə-ti), *n.* (۱) بەشى كەمى!
 كەمتر لىم نىو: (۲) كەمپەتلى تەتەرەيى: پەگەزى, ئاينى, يا پامبارى.
 (۳) كاتى لىم بېست وىك سال كەمتر: كاتى مىندالى و ھەرزەيى.
minor-league (mī'nēr-lēg'), *adj.* (۱) ھى تىپى وەرزشى بچووك.
 يا ناسەرەكى (۲) ناسەرەكى: ناوەندى: ناكرنگ: بچووك: ھىچ وپوچ:
 (a ~ politician)
minor league, تىپى وەرزشى ناسەرەكى ھەرزە (بەتايەتلى بەيسىيۇل).
Minotaur (min'ə-tôr), *n.* دەمبارەكى نەفسانەيە بە لەشى.
minster (min'stēr), *n.* (۱) كلنيسەي پەرستگا: كلنيسە.
 (۲) كلنيسەي گەرە.
minstrel (min'strəl), *n.* (۱) بەستەر گۇرانى بىژى گەرەك بە گيتارە و.
 (مەتايەتلى لىم سەدانى ناوەرستدا): شايرى گەرەك.
 (۲) [Poetic], ھەنز: گۇرانى بىژ: مۇسقىاھەن.
 (۳) نەندامى تىپى "minstrel show". (ووشى داوىي بېينە).
minstrel show, خۇنوادنى تىپىكى نووادەرى گالتەبىژى دەم وچار.
 رەش كراو: كە برىتى بوو لىم گۇرانى و گالتە وگەپ.
minstrelsy (min'strəl-si), *n.* (۱) پېشەي بەستەر گۇرانى بىژى.
 گەرەك بە نامىزى مۇسقىاھە لىم سەدانى ناوەرستدا.
 (۲) دەستەيك بەستەر گۇرانى بىژى گەرەك بە نامىزى مۇسقىاھە.
 (۳) كۆمەلىك بەستەر گۇرانى وھا.
mint (mint), *n.* (۱) شۇنى سكلەيدان: سكلەخانە: دراوخانە.
 (۲) سەرچاوى بىن شتى لىم نەماتو: (a ~ of ideas).
 (۳) شۇنى يا سەرچاوى درووستكران: جنى ھەلبەست يا داتاشين.
adj. (a postage stamp in ~ condition) نازە وفت وئو: تازە: نوئ:
v.l. (۱) سكلەيدان.
 (۲) درووستكران: ھەلبەست: داتاشين: پىكخست: داپشت:
 (a phrase ~ed for one occasion and audience)
mint (mint), *n.* (۱) پوگە: نەمنا. (۲) بىنىشت يا شىرىنى بىن پونگاوى.
mintage (min'tij), *n.* (۱) سكلەيدان.
 (۲) درووستكران: داتاشين: دارشت: ھەلبەست. (۳) سكلە.
 (۴) كرئى سكلەيدان. (۵) نەقشى سەر پارەي رەق.
minuend (min'ū-end), *n.* ژمارەي ئى دەركران (ژمارە وپيوان).
 نەر ژمارەيەكە ژمارەيەكى ترى ئى دەرەكران.
minuet (min'ū-et'), *n.* (۱) جۇرە سەمايەكى ھىواش.
 (۲) مۇسقىا ئىم سەمايە.
minus (mī'nəs), *prep.* (۱) لىم دەرچىن (ژمارە وپيوان): كەمتر.

(four ~ two)
 (۲) [Colloq.], بەين: (~ a finger)
 ۱. ھى نىشانى ئى دەركران (ژمارە وپيوان): (a ~ sign).
 ۲. كەم. (۳) نەختىكە كەمتر لىم: نەختىكە لىم خوار (نەمە, پلە):
 (a grade of A ~)
 ۱. نىشانى ئى دەركران (ژمارە وپيوان). (۲) بىنىكى كەم.
minuscule (mi-nus'kūl), *n.* (۱) جۇرە نووسىنىكى كۆنە بە تىپى.
 بچووك (۲) تىپىكى ئىم جۇرە نووسىنە. (۳) تىپى بچووك.
adj. (۱) بە تىپى بچووك نووسراو. (۲) ژۇر بچووك: بچووك.
minus sign, نىشانى ئى دەركران: " - " (ژمارە وپيوان).
minute (min'it), *n.* (۱) خولەك: دەقىقە.
 (۲) ماوئەيەكى ژۇر كورت: ھەناسەيكە: (I'll come in a ~).
 (۳) (pl.), تۇمارنامەي پرودانى كۆيۈنەيەك: (the ~s of a meeting).
 (۴) يادنامە.
v.l. (۱) تۇماركراننى پرودانى كۆيۈنەيەك.
 (۲) لىم تۇمارنامەي پرودانى كۆيۈنەيەكدا تۇماركران.
 (۳) بىووردى كات پاكران.
 ھەر كە: ھەر يەكسەر كە:
 the minute (that),
 [I'll tell him the minute (that) he gets here.]
 ھەتا دوا خولەك: ژۇر بىووردى كات پىكخست:
 to the minute, بەتەراوى (كات):
 (The day was organized to the minute.)
 دواترىن (دەنگوئاس. مۇدە): ھەتا نىستا:
 up to the minute, (up to the minute news, fashion, etc.)
minute (mī-nōōt', mi-nūt'), *adj.* (۱) ژۇر بچووك: بچكۆلە:
 (~ particles of dust)
 (۲) ھىچ وپوچ: بىن بايەخ
 (۳) وورد: ژۇر وورد: (~ descriptions, details, etc.)
minute hand, مىلى خولەك (كاتمىز)
minutely (min'it-li), *adj.* (۱) خولەكى: ھەموو خولەكىك پرودەدات.
 (۲) زوو زوو پرودەدات.
adv. (۱) ھەموو خولەكىك (۲) زوو زوو: پەردەوام.
minutely (mī-nōōt'li, mi-nūt'li), *adv.* بىووردى: ژۇر بىووردى.
minuteman, **Minuteman** (min'it-man'), *n.* خەباتكرى.
 ھەمىشە ئامادە بۇ جەنگاندن (لە شۇپشى سەربەخۇزى ئەمەركادا).
minuteness (mī-nōōt'nīs, mi-nūt'nīs), *n.* (۱) ژۇر بچووكى.
 بچكۆلەيى. (۲) ووردى: ژۇر ووردى: گۇيدان بە شتى وورد: ووردەكارى.
minute steak, پارچە گۆشتى تەكى زوو بىزىنراو.
minutiae (mī-nū'shi-ē'), *n.pl.* (sing. minutia), شتى ووردى.
 دىووردىژى ھىچ وپوچ.
minx (mɪŋks), *n.* كچىكى بىن شەرمى بىن ھەيا.
miracle (mir'ə-k'l), *n.* (۱) پرودانىكى لىم سىرووشت بەدەن (فائىن).
 موعجىزە. (۲) پرودانىكى سەرئاسا: شتىكى سەيرو ئاناسايى (۳) نموونە
 a miracle play (۴) شانۇنامەيەكى سەدەكانى ناوەرستە دەرپارەي ژياننامەي,
 پىنەمبەرگان و پىا وچاكانى موعجىزەكار.
miraculous (mi-rak'yoo-ləs), *adj.* (۱) لىم سىرووشت بەدەن:
 وەك موعجىزە وايە: (a ~ event).
 (۲) ژۇر سەيرا: سەرئاسا: ئاناسا. (۳) موعجىزەكار.
mirage (mi-rāzh'), *n.* (۱) سەرا: تېرايلىكە.
 (۲) كلوى بابردو: ژەمخە: شتى نەدىدە.
mire (mīr), *n.* (۱) زۇنگار (۲) قوروا: قوروا وچىلپا (مەجان):
 (to be in the ~; to drag someone through the ~)
 (۱) لىم قوروا وچىلپادا چەقاندن
 (۲) قورواي كرىن: قوروا وچىلپا ئى ھەلبەزاندن: بە قوروا: پاكران (مەجان).
v.l. (۱) چەقەن: لىم قوروا: چەقەن: وەستان. (۲) قورواي بوون: پىس بوون.

mirk

mirk (mürk), *n.* = murk.

mirky (mür'ki), *adj.* = murky.

mirror (mir'ēr), *n.*

(۱) آواينه

(۲) شتی پيشاندەر! شتی دهرخەر:

(*The film is a ~ of the times we live in.*)

(۳) نمونه

v.t. دانموره (شمق، وینه) پيشاندان يا دهرخستن وک به آواينه:

(*The water ~s a still sky.; The book ~s the conflict in the author.*)

mirth (mürth), *n.*

خوشی و شادی: كهيف و زماوند.

mirthful (mürth'fəl), *adj.*

پیر له خوشی و شادی: بهكهيف:

دلفزوش: خوش (كات).

mirthless (mürth'lis), *adj.*

غهمگین: بستم: بئ كهيف و خوشی.

miry (mür'i), *adj.*

(۱) زونگاری. (۲) قوپاوی: قوپوچلپاوی.

mis- (mis), پيشنگرنگه بهمانای: ههله به ههله: بده: خراپ: چموت:

(*misplace, misconduct*).

misadventure (mis'ad-ven'chēr), *n.*

کارنگی خوترین:

کارنگی بده. چموت، نادروست، يا ناسرکهوتوو.

misadvise (mis'ad-vīz'), *v.t.*

ناموزگاری ههله يا خراپ کردن.

misalliance (mis'ā-lī'āns), *n.*

هاوپهیمانی يا يکگرتننگی

نابهجین و ههله نهگونجاو (بهتایبهتی ژنهینان و شووکردن).

misally (mis'ā-lī'), *v.t.*

به ههله يکگرتن يا پهیمان بستم

(بهتایبهتی ژنهینان و شووکردن).

misanthrope (mis'an-thrōp', mis'an-thrōp'), *n.* Also-

misanthropist,

حمن له مرؤه نهکەر: کهسنگه که گومان و پقی له هممو

مرفیک بیت: مرؤه نهخوان.

misanthropic (mis'an-thrōp'ik), *adj.*

نژ به مرؤه مرفیایهتی:

حمن له مرؤه نهکەر: مرؤه نهخوان.

misanthropy (mis-an'thrō-pi), *n.*

بق له مرؤه بوون.

قین و گومان له مرؤه بوون.

misapplication (mis'ap-lā-kā'shən), *n.*

بهخرابی بهکارهینان:

به نابهجینی بهکارهینان.

misapply (mis'ā-plī'), *v.t.*

(۱) به خرابی يا ناپهسندی بهکارهینان:

(*He ~ies his energies.*)

(۲) به ناپاکانه و سمرچموتانه بهکارهینان: بهفیردان (پاره):

(*He ~ied the company's money.*)

misapprehend (mis'ap-ri-hend'), *v.t.*

به ههله تیگهیشتن:

خراپ تیگهیشتن.

misapprehension (mis'ap-ri-hen'shən), *n.*

تیگهیشتن به

ههله: خراپ تیگهیشتن.

misappropriate (mis'ā-prō'pri-āt'), *v.t.*

(۱) بۆ شتی خراپ

دانان يا ترخان کردن (پاره): به ههله بۆ دانان: بهفیردان. (۲) دزین:

(*to ~ the company's money*)

-misappropriation (*n.*).

misbecome (mis'bi-kum'), *v.t.*

نهمشان: ئی نههاتن:

(*What you've done ~s your place.*)

misbegot (mis'bi-got'), *adj.* = misbegotten.

misbegotten (mis'bi-got'n), *adj.*

زۆل.

misbehave (mis'bi-hāv'), *v.t.* & *v.i.*

پهروشتی ناشرین نوواندن:

بهدرهفتاری کردن: بئ حهییای کردن.

misbehavior, misbehaviour (mis'bi-hāv'yēr), *n.*

بئ

حهییای: بهدرهفتاری: پهروشتی ناشرین: کردوهوی خراپ.

misbelief (mis'bā-lēf'), *n.*

بیروبووی جوت (بهتایبهتی ئایینی):

پای ههله يا چموت.

misbelieve (mis'bā-lēv'), *v.t.*

به ههله برهکردن:

miscereancy

بهروبوون به شتی چموت يا ههله.

miscalculate (mis-kal'kyoo-lār'), *v.t.* & *v.i.*

به ههله ژماردن: به ههله داجوون: به ههله پهچاوکردن.

-miscalculation (*n.*).

miscall (mis-kōl'), *v.t.*

(۱) به ههله ناوهینان: ناوی ههله لینان.

(۲) [Obs. or British Dial.], جوین پندان: سووک کردن.

miscarriage (mis-kar'ij), *n.*

(۱) نههینانهوی: جیهجی نهکردن:

به چموتی کردن (دادپرسی): (*a ~ of justice*).

(۲) (۱) نهگهیشتنه جی خوی (پوسته، بار... هتد).

(ب) نهگهیشتنه نامانج: سدرنهکوتن.

(۳) مندان له بارچوون: بهرفیردان: بهراویتهبوون.

miscarry (mis-kar'i), *v.i.*

(۱) سدرنهکوتن: نهگهیشتنه نامانج:

نههاتنهوی: (*All his plans ~ied.*)

(۲) نهگهیشتنه جی خوی (نامه، بار، پوسته).

(۳) مندان له بارچوون: بهراویتهبوون: بهرفیردان: (*She ~ied.*)

miscast (mis-kast', mis-käst'), *v.t.*

(۱) دورزکی نهگونجاو يا

ئ نههاتوو دان به نویندر له شانۆنامه يا فیلمیکدا.

(۲) دابهشکردنی دورهکانی شانۆنامهیهک به ههله يا به چموتی.

miscegenation (mis'ij-ə-nā'shən), *n.*

دویرهگی: تیگهلاوی

نیوان رهگهزی جیا له پئی ژنهینانهوه (بهتایبهتی لهنیوان رهشو سپی له

نهمهریکادا).

miscellanea (mis'al-ā'ni-ə), *n.pl.*

کۆمهلیکی جزواوچوژ

بهتایبهتی بهرهمی ویزهیی

miscellaneous (mis'al-ā'ni-əs), *adj.*

(۱) هممهپرنگ: هممهچوژ:

تیگهلا: جزواوچوژ. (۲) شیوه و توانای جزواوچوژ مهبوو: چۆرهها باری مهبه.

miscellany (mis'al-ā'ni), *n.*

(۱) کۆمهلیکی جزواوچوژ بهتایبهتی

بهرهمی ویزهیی. (۲) (*pl.*) پهتروکیکی بهرهمی ویزهیی جزواوچوژ

mischance (mis-chans', mis-chāns'), *n.*

(۱) کارهسات:

پهرواوکی ناخوش. (۲) بهدبهختی: نهگهیهتی: بئ بهختی.

mischief (mis'chif), *n.*

(۱) زیان (بهتایبهتی که مرؤه بیدا)

(۲) (۱) بهدکاری: کاری ناپهسند. (ب) بهدکار: زیانبهخش.

mischievous (mis'chif-vəs), *adj.*

(۲) (۱) کهتن: گۆبهن. (ب) هاروهاجی.

mischievous (mis'chif-vəs), *adj.*

فیتنهچی: شیتان:

mischievous (mis'chif-vəs), *adj.*

زیانبهخش: بهگۆبهن.

mischievous (mis'chif-vəs), *adj.*

(۱) زیانبهخش: بهدکار.

mischievous (mis'chif-vəs), *adj.*

(۲) کهتن: زیانبهخش: بهگۆبهن.

miscible (mis'ā-b'l), *adj.*

(۳) بئ حهیا (مندان): هاروهاج: شهیتان.

miscible (mis'ā-b'l), *adj.*

به ئاسانی تیگهلا و دهکوتی (کیمی).

-miscibility (*n.*).

misconceive (mis'kən-sēv'), *v.t.* & *v.i.*

به ههله تیگهیشتن:

به ههله لیکندهوه: خراپ تیگهیشتن: به ههله دا چوون.

misconception (mis'kən-sep'shən), *n.*

به ههله تیگهیشتن:

به ههله لیکندهوه: بیري ههله: ههله: بیروبوویکی چموت: به ههله دا چوونیک.

misconduct (mis'kən-duk't'), *v.t.*

(۱) به خرابی بردن بهرینهوه:

به چموتی کردن. (۲) بهدرهفتاری کردن: پهروشتی ناشرین نوواندن.

n.

(۱) کاری چموت و قهدهغه (وهک بهرتیل وهرگرتن).

(۲) بهدرهفتاری (وهک داوین پیسی): پهروشتی ناشرین.

misconstruction (mis'kən-struk'shən), *n.*

ههله: به ههله تیگهیشتن: بههله داجوون. (۲) به ههله داپشتنی پسته يا

دهستواژه.

misconstrue (mis'kən-strōō', mis-kon'strōō), *v.t.*

به ههله

لیکندهوه: بههله داجوون: به ههله تیگهیشتن.

miscount (mis-kount'), *v.t.* & *v.i.*

به ههله ژماردن.

miscount (mis-kount'), *v.t.* & *v.i.*

به ههله ژماردن (وهک دهنگ له ههلهژاردنیکدا).

miscreancy (mis'kri-ən-si), *n.*

بهدی: پیسی: خرابی:

miscreant (mis'kri-ənt), *adj.* (۱) به‌دا پیس؛ ناپسەند؛ بەدکار (۲) [Archaic]. خوانەناس؛ کافر.

n. (۱) کەسێکی پیس و ناپسەند؛ بەدکار؛ تاوانبار. (۲) [Archaic]. خوانەناسێک؛ کافر.

miscreate (mis'kri-āt'), *v.t.* تێکچوواند؛ بە چەوتی، ناقۆلایی، یا ناشرینی دروستکردن.

adj. [Rare]. تێکچوو (شینو)؛ ناقۆل؛ خواروخێج.

miscue (mis-kū'), *n.* (۱) لێدانی هەلە (یارى بلیارد). (۲) هەلە.

v.t. (۱) بە هەلە لێدان (بلیارد). (۲) بە هەلە رەلام دانەرە (شانۆگەری)؛ هەلەکردن.

misdeal (mis-dēl'), *v.t., v.i. & n.* بە هەلە دا بەشکردن (کاغەزی قوماو یاری).

misdeed (mis-dēd'), *n.* تاوان؛ کاری خراپ؛ بەدکاری؛ خراپە.

misdeem (mis-dēm'), *v.t.* [Archaic or Poetic]. = misjudge.

misdemean (mis'di-mēn'), *v.t.* بەدپەرەقاری کردن؛ پەرەوشتی ناشرین نوواندن؛ بەدکاری کردن؛ تاوان کردن.

misdemeanant (dis'di-mēn'ənt), *n.* (۱) تاوانباری بچووک یا مام ناوەندی (دادگا) (۲) بەدپەرەقار؛ بەدپەرەوشت؛ بەدکار.

misdemeanor (mis'di-mēn'ēr), *n.* (۱) تاوانی بچووک (دادگا) (۲) [Archaic]. بەدپەرەقاری؛ بەدپەرەوشتی.

misdirect (mis'da-rekt', mis'di-rekt'), *v.t.* (۱) نامۆزگاری هەلە پێدان؛ بە هەلەدا بردن؛ بە هەلە پێ ووتن (۲) ناوێشانى هەلە خستەسەر نامە.

misdirection (mis'da-rek'shən, mis'di-rek'shən), *n.* (۱) نامۆزگاری هەلە؛ هەلە؛ بە هەلەدا بردن. (۲) نامۆزگاری هەلە لە دادپەرەو بە سۆیندخواران.

misdo (mis-dō'), *v.t.* تێکدان؛ بە چەوتی و نەزائانە کردن.

v.i. [Obs.]. بەدکاری کردن؛ گوناھ کردن.

misdoing (mis-dō'ing), *n.* بەدکاری؛ کاری خراپ؛ گوناھ؛ تاوان؛ هەلە.

misdoubt (mis-dout'), *v.t.* [Archaic]. (۱) گومان لیککردن؛ گومان ئی بورن (۲) ترسان؛ مەترسی لیککردن؛ ئی ترسان.

v.t. [Archaic]. گومان ئی هەبوون.

n. [Archaic]. گومان.

mise en scène (mē'zān'sen'), [Fr.]. (۱) دەرمەینانی شانۆنامە؛ نوواندنی شانۆنامە (بە هەلبژاردنی دەورەبەرەکی و پێکخستنی نەکتەرەکان و پێویستی تەرە) (۲) دەورەبەر؛ دەورەپێشت.

miser (mī'zēr), *n.* (۱) کەسێکی بەزێل؛ پیسکە؛ پارەپیسی؛ پوولەکی. (۲) [Obs.]. کەسێکی کلۆن؛ کەساس.

miserable (miz'ēr-ə-b'l, miz'rə-b'l), *adj.* (۱) دلتەنگ؛ پەست؛ غەمبار؛ کەساس؛ بەدبەخت؛ هەناسەسارد. (۲) ناخۆش؛ بەد؛ ناپسەند؛ خراپ. (a ~ climate). (۳) خراپ؛ ناخۆش (خواردن)؛ کەم (ژەمە خواردن). (a ~ meal). (۴) قەلب؛ خراپ؛ بێ فەق. (He did a ~ job.)

-miserableness (n.); miserably (*adv.*).

misericord, misericorde (miz'ēr-i-kōrd'), *n.* (۱) شل کردن؛ پەیرەوی پەرستگایەک. (۲) ژووری حەوانەوی پەرستگا. (۳) بەشێکی دەریۆقپوی ژێر کورسی کلێسەیه پێگە حەوانەو دەدات بە کەسێک کە بە پێو نوێژ دەکات. (۴) خەنجەری بەزەیی و بزگاری (کە لە سەدەکانی ناوەراستدا سوارچاکی زۆر بریندارو پەڕیشانی پێ دەکوژا بۆ بزگارکردنی لە بازار).

miserliness (mī'zēr-li-nis), *n.* پەزێلی؛ پیسکەیی؛ پارەپیسی؛ پوولەکێتی؛ بەرچاوتەنگی.

miserly (mī'zēr-li), *adj.* بەزێل؛ پیسکە؛ پارەپیسی؛ پوولەکی؛ چوولە.

misery (miz'ēr-i), *n.* (۱) مەینەتی؛ گۆزەمەری؛ ناخۆشی؛ کەساسی. (۲) هەزارى؛ نەبوونی؛ ناخۆشی. (۳) [Dial.]. ئازار؛ ئێش.

misesteem (mis-es'tēm), *v.t.* پێزی ئەوا ئی نەکردن.

misestimate (mis-es'tə-māt'), *v.t.* بە هەلە هەلسەنگاندن؛ بە هەلە خەمەلەندن.

n. هەلسەنگاندنی هەلە؛ خەمەلەندنی هەلە.

misfeasance (mis-fē'z'ns), *n.* سنوور شکاندن (کاربەدەست)؛ بەکارهێنانی دەسەلات بە نابەجێیی؛ بۆ مەبەستی خراپ دەسەلات بەکارهێنان.

misfire (mis-fir'), *v.t.* (۱) دانەگیرسان (مەکینە). (۲) نەتەقین (چەکی ئاگرین)؛ نەتەقان. (۳) سەرئەگرتن (پیلان)؛ سەرئەگرتن: (a scheme that ~d).

n. (۱) دانەگیرسان. (۲) نەتەقین. (۳) سەرئەگرتن.

misfit (mis-fit'), *v.t. & v.i.* پێ نەکردن (پێلۆ، جلوبەرگ)؛ بەبەرئەگرتن؛ نەگونجیان.

n. (۱) پێ نەکردن (پێلۆ، جل). (۲) جلی بە بەر نەکردوو؛ پێلۆی بە پێ نەکردوو. (۳) کەسێکی نەگونجیاو لەگەڵ دەورەبەردا.

misfortune (mis-fōr'chən), *n.* (۱) بەدبەختی؛ ئەهاتی؛ نەگەبەتی. (۲) کارەسات؛ بەدا؛ لێقەومان.

misgive (mis-giv'), *v.t. & v.i.* مەترسی کردن؛ بەدگومانی کردن؛ دووڵد یوون.

misgiving (mis-giv'ing), *n. often in pl.* بەدگومانی؛ مەترسی؛ دووڵدی.

misgovern (mis-guv'ēm), *v.t.* بە خراپی بەرێوەبردن.

misgovernment (mis-guv'ēm-mənt), *n.* بە خراپی بەرێوەبردن.

misguidance (mis-gīd'əns), *n.* بە هەلەدا بردن.

misguide (mis-gīd'), *v.t.* بە هەلەدا بردن؛ خستە سەر پێی خراپ.

misguided (mis-gīd'id), *adj.* بە هەلەدا برا؛ مەخلەلەتاو.

mishandle (mis-han'dl), *v.t.* بە خراپی کردن یا بەرێوەبردن؛ بە ناشرینانە لەگەڵ جوولانەرە؛ بە نەزائانە چارەسەرکردن.

mishap (mis'hap', mis-hap'), *n.* (۱) بەدبەختی؛ بێ شانس. (۲) پوودانێکی ناخۆش کە جێی داخو و خەتای کەسیشی تێدا تویە؛ پوودانێکی ناپسەندى تەریکەرەو.

mish-mash (mish'mash'), *n.* = hodgepodge.

misinform (mis'in-fōrm', mis'n-fōrm'), *v.t. & v.i.* شتی هەلە یا درۆ پێ ووتن؛ دەرگوباسی هەلە یا درۆ پێدان؛ بە هەلەدا بردن.

-misinformant; misinform (n.).

misinformation (mis'in-fēr-mā'shən), *n.* دەرگوباسی درۆ؛ یا هەلە کە دەگەیهێنێ بە خەلک؛ شتی هەلە یا درۆ.

misinterpret (mis'in-tūr'prīt), *v.t.* بە هەلە لێکدانەرە؛ بە هەلە تێگەیشتن.

misinterpretation (mis'in-tūr'pri-tā'shən), *n.* بە هەلە لێکدانەرە؛ بە هەلە تێگەیشتن.

misjudge (mis-juj'), *v.t. & v.i.* بە هەلە هەلسەنگاندن؛ بەهەلەداچوون.

-misjudgment; misjudgement (n.).

mislay (mis-lā'), *v.t.* (۱) شت دانان لە شوێنێکدا و پێ نەبردنەرە. (۲) دواییدا؛ لە شوێنێکدا دانانو بۆ نەدۆزرانەرە لە دواییدا.

(۳) بە نەزائانە یا بە هەلە دانان؛ بە خراپی کردن: (to ~ linoleum).

mislead (mis-lēd'), *v.t.* بە هەلەدا بردن؛ هەلەفریواندن؛ خەمەلەتەندن؛ چاوبەستکردن؛ لەخستەبردن.

misleading

misleading (mis-lēd'ing), *adj.* به‌همه‌دایر؛ دروغ؛ چاوپه‌ستکمر؛
مخلخله‌نیتینر؛ تفرده‌مر: (~ information)

mismanage (mis-man'ij), *v.t. & v.i.* به‌خرابی به‌ریزوم‌بردن.

mismanagement (mis-man'ij-mənt), *n.* به‌خرابی
به‌ریزوم‌بردن.

mismatch (mis-mach'), *v.t.* (۱) به‌پن‌گرتنی نه‌گون‌جاو یا
نه‌گون‌جاوان (به‌تایبه‌تی ژن‌نشان و شو‌کردن). (۲) یه‌ک‌خستنی شتی له‌یه‌ک
نه‌هاتوو ب‌پن‌گمر نه‌گون‌جاو (ره‌نگ، جل‌وبه‌رگ)

یه‌ک‌گرتنی نه‌گون‌جاو یا خراب (ژن‌نشان و شو‌کردن)؛ یه‌ک‌ه‌وتنی دو‌شت یا
ره‌نگی له‌یه‌ک نه‌هاتوو؛ لاسه‌نگی؛ نا‌هاتایی.

mismate (mis-māt'), *v.t. & v.i.* جووت بوونی نه‌گون‌جاو؛

ژن‌نشان و شو‌کردنی ناپه‌سند
ناوی هه‌له‌لینان؛

misname (mis-nām'), *v.t.* به‌ناوی هه‌له‌ب‌نگ کردن.

misnomer (mis-nō'mēr), *n.* (۱) به‌هه‌له‌ناولینانی که‌سینک،
شو‌ننیک. یا شتی‌ک (که‌ناوه‌که‌پاستی شته‌که‌یا شو‌ننیکه‌ده‌رنه‌خات).

(ب) ناویکی هه‌له‌ی وه‌ا. (۲) به‌هه‌له‌ناولینانی که‌سینک یا شو‌ننیک له
پروانامه‌یه‌کی یاساییدا.

miso- (mis'ō), *misogyny* (۱) قین؛

misogamist (mi-sog'a-mist), *n.* که‌سینکه‌که‌رقی له‌ژن‌نشان و
شو‌کردن

misogamy (mi-sog'a-mi), *n.* بق‌بوور به‌ژن‌نشان و شو‌کردن.

misogynist (mi-soj'ō-nist), *n.* که‌سینکه‌که‌رقی له‌هه‌موو ژنه
(به‌تاب‌ه‌تی پی‌او)

misogyny (mi-soj'ō-ni), *n.* بق‌بوور له‌هه‌موو ژن؛ بق‌له‌ژن‌بوون.
-misogynous (*adj.*).

misology (mi-sol'ō-ji), *n.* بق‌بوور له‌مشت‌ومر، ژیر‌بیزژی، یا
چهندو‌چوون

-misologist (*n.*).

misplace (mis-plās'), *v.t.* (۱) له‌جری هه‌له‌دانان؛ له‌جری
خویدا دانان؛ به‌هه‌له‌دانان له‌جری‌یه‌کی تردا

(۲) به‌هه‌له‌پروا یا دلی خو‌دان به‌یه‌ک‌یک که‌شایسته‌ی نه‌وه‌نه‌بیت.

(۳) [Co. loq.] به‌هه‌له‌دانان له‌شو‌ننیک‌داو ری‌پن‌نبردنه‌وه.

-misplacement (*n.*).

misprint (mis-print'), *v.t.* به‌هه‌له‌جای‌کردن؛
هه‌له‌کردن له‌جای‌کردندا.

n. هه‌له‌ی جاب؛ هه‌له‌ی چاپه‌مه‌نی

به‌هه‌له‌ووتن؛
mispronounce (mis'prə-nouns'), *v.t. & v.i.* به‌هه‌له‌بیزان

-mispronunciation (*n.*).

misquote (mis-kwōt'), *v.t.* به‌هه‌له‌یا نه‌موونه‌هینانه‌وه‌ی ووته‌ی
که‌سینک یا ووتاریک به‌هه‌له‌: (to ~ a person or a book)

-misquotation (*n.*).

misread (mis-rēd'), *v.t. & v.i.* (۱) به‌هه‌له‌خویندنه‌وه
(۲) به‌هه‌له‌لیک‌داننه‌وه؛ به‌هه‌له‌تیگه‌بشتن.

misrepresent (mis'rep-ri-zent'), *v.t.* (۱) به‌چهرتی یا
شی‌واوی خسته‌پیش‌چاو؛ تیگ‌دان؛ شی‌واندن؛ درو‌کردن: (to ~ the facts)

(۲) به‌چهرتی یا ناپه‌سندی نوینه‌رایه‌تی کردن

-misrepresentation (*n.*); misrepresentative (*adj.*).

misrule (mis-rōl'), *v.t.* به‌خرابی نا‌باره‌واوی فره‌مانه‌واوی کردن.

(۱) فره‌مانه‌واوی خراب یا نا‌پروا. (۲) پشیتی؛ بئ‌ناسوده‌یی؛ ناشووب.

miss (mis), *v.t.* (۱) ئی نه‌دان؛ نه‌پن‌گان.

(۲) سه‌رکه‌وتوو نه‌بوون له‌ده‌ست‌ه‌وتن، بېن‌ج؛ گوئی ئی بوون، یا کردندا.

(۳) پیا‌پانه‌گه‌ین (I ~ed the train.)

(۴) له‌کس چوون؛ له‌کس خو‌دان؛ له‌ده‌ست چوون؛ له‌ده‌ست خو‌دان؛

misspend

(to ~ an opportunity)

(۵) له‌وی نه‌بوون؛ نا‌هه‌مه‌نبوون: (He ~ed class yesterday.)

(۶) ده‌ریانه‌بوون؛ پزگاری‌بوون: (He just ~ed being struck.)

(۷) پن‌زانین به‌وون بوون یا دیاره‌نبوونی شتی‌ک:
(He suddenly ~ed his watch.)

(۸) بیر‌کردن: (I ~ you.; she ~ed her friends.)

(۹) به‌رئه‌که‌وتن؛ ئی نه‌دان؛ نه‌پن‌گان. (۱۰) سه‌رئه‌که‌وتن؛ سه‌رکه‌وتوو نه‌بوون

ئی نه‌دان؛ به‌رئه‌که‌وتن؛ نه‌پن‌گان؛ ده‌ست نه‌که‌وتن؛ نه‌بوون؛ سه‌رئه‌گرتن

(۱۱) [M-]، خان؛ نازناوی پزیه‌بۆ که‌له‌دووانو

نووسیندا له‌پیش‌ناوه‌که‌یه‌وه‌داده‌نری: (M ~ Smith)

(۱۲) خان؛ نازناوی که‌له‌دووانو نووسیندا به‌بئ‌ناوه‌که‌ی.

(۱۳) کچ؛ نا‌فره‌تی شو‌ونه‌کردوو یا بئ‌میرد.

(۱۴) به‌پرتووکی نوژی‌و نژای سالیکی ته‌واو (تایینی

کاسو‌لیکی). (۱۵) به‌پرتووکی نوژی‌و نژا.

missal (mis'al), *n.* شیوه‌تیگ‌دان؛ پوو‌خسار تیگ‌دان؛

نا‌شرین کردن.

misshapen (mis-shāp'en), *adj.* شیوه‌تیگ‌دراو؛ پوو‌خسار تیگ‌دراو؛

نا‌شرین کردن.

missile (mis'il), *adj.* (۱) ده‌ها‌ووژی (۲) [Rare]، ها‌ویژ.

n. مووشک؛ فیه‌سکی هه‌واپی.

missilery (mis'il-ri), *n.* زانستی مووشک درو‌وستکردن و ها‌ویشتن؛
مووشکه‌کناسی.

missing (mis'ing), *adj.* وون بوو؛ وون (به‌تایبه‌تی له‌وای جه‌نگدا).

(۱) نه‌لغی وون (له‌زنجیره‌یه‌کدا که‌پن‌وێسته‌بۆ

تیگه‌بشتنی). (۲) نه‌لغی وون (گوایه‌مه‌یموون و نا‌هه‌میزاد پیکه‌وه‌ده‌به‌ستن

(۱) ناردنی خه‌ک بۆ بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی نایینیک

(به‌تایبه‌تی له‌ده‌روه‌ی وولات).

(۲) ناردنی نوینه‌ری دیپلوماسی بۆ ده‌روه‌ی بۆ گه‌توگژ.

(۳) (۱) ده‌ست‌یه‌کی نێردراو بۆ بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی تاین له‌ده‌روه‌ی وولات.

(ب) باره‌گای ده‌سته‌یه‌کی وه‌ا. (۴) بال‌وو‌زخانه

(۵) نه‌رکی په‌یام‌یه‌ری نوینه‌را؛ نه‌رکی پئ‌سپێردراو.

(۶) نه‌رکی سه‌رشان؛ نه‌رکی چاره‌نووس؛

(His ~ in life was to educate the ignorant.)

(۷) پزگه‌راوی کاری خێر یا په‌روه‌رده‌کردن له‌گه‌رکی هه‌ژماره‌کاندا.

(۸) نا‌وچه‌یه‌که‌که‌قه‌شه‌ی تایبه‌تی خۆی نه‌بئ.

(۹) [pl.]، خاچ په‌رستی بلا‌و‌کردنه‌وه.

(۱۰) نه‌رکی سوپایی (به‌تایبه‌تی یۆمباران کردن):

(He flew many ~s in the war.)

adj. تایبه‌تی به‌کلێسه‌کونه‌کانی ده‌سته‌ی خاچ په‌رستانی ئیسپانی له

خوا‌بووی پۆ‌وا‌وی نه‌مه‌ریکا‌دا.

(۱) په‌یام پیا‌ناردن؛ ناردن به‌نه‌رک؛ نه‌رک پێدا‌پاسپاردن.

(۲) ناردن بۆ بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی تاین.

missionary (mish'an-er'i), *adj.* تایبه‌تی به‌تایینی خاچ په‌رستی بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی تاین؛

تایبه‌تی به‌تایینی خاچ په‌رستی بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی تاین؛

تاین بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی ده‌روه‌ی وولات؛

په‌یام‌یه‌ری کلێسه‌بۆ تاین بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی ده‌روه‌ی.

missioner (mish'an-ēr), *n.* = missionary.

missis, missus (mis'əz), *n.* [Colloq. or Dial.]، ژن؛

خێزان: (The ~ does all the shopping.)

(۲) که‌مبانه‌و؛ ژنی ما.

missive (mis'iv), *n.* نامه؛ په‌یام.

adj. [Archaic or Rare]، نێردراو (نامه).

misspell (mis-spel'), *v.t. & v.i.* به‌هه‌له‌خویندنه‌وه.

misspelling (mis-spel'ing), *n.* هه‌له‌ی خویندنه‌وه.

misspend (mis-spend'), *v.t.* به‌هه‌له‌دان؛ پاره‌به‌بادان.

misstate

misstate (mis-stāt'), *v.t.* به ههله دهربرین؛ به ههله ووتن؛ شیواندن: (*He ~d the facts; I ~d myself.*)

misstatement (mis-stāt'mənt), *n.* شتی درې یا ههله؛
ووته یا راستۍ په کې به دسه نغصه شتون راو.

misstep (mis-step'), *n.* (۱) ههنگامی ههله؛ پښ ههنگاموتن.
(۲) ههله (د مړوست)؛ ههله په کې که بېته هوی تریق بونډه.

missus (mis'ʊz), *n.* [Colloq. or Dial.] = missis.

missy (mis'i), *n.* [Colloq.] خان (نازانده بڼه کې بچوک).

mist (mist), *n.* (۱) تهمومږ؛ تهمی تهنگ؛ ههلمو هلاو.
(۲) لیلی بېرچاگر؛ لیلی بېرچاو: (*She smiled in a ~ of tears.*)

(۳) لیلی مېشک؛ لیلی تیگه یشتن.
(۱) تهمومږای بوون

v.t. & v.l. (۲) لیل کردن؛ سرچا وگرتن؛ بېرگرتن (بېنښ، تیگه یشتن)؛ بېرچا وگړان.
به ههله و مرده گړن

mistakable (mis-tāk'ə-b'l), *adj.* بوی ههله به ههله وریگری یا لیک بدیتوه.
(۱) به ههله تیگه یشتن؛ به ههله لیکدانهوه؛

mistake (mis-tāk'), *v.t.* خراب تیگه یشتن: (*You ~ his real motives.*)
(۲) کسبک به کسبکی تر دانان یا زانین؛ شتیک به شتیکي تر دانان؛

نمنا سینه وه: (*I mistook him for his brother.*)
ههله کردن؛ به ههله داچوون

v.l. ههله؛ چورتی
n. and no mistake, [Colloq.] بڼ گومان.
by mistake, (*I took your umbrella by mistake.*) به ههله

mistaken (mis-tak'n), *adj.* (۱) به ههله داچو؛ به ههله تیگه یشتو.
(۲) ههله؛ چورت.

mister (mis'tēr), *n.* [M-] نازناوی پښه بڼه پیاو وک "کاک"
له پېش ناوی پیاو وکوه دانه نږی له دووانو نوو سیندا به کورتی و بهم جوړه:

"Mr." بېرېز؛ نه فندی.
(*Mr. Jones; Mr. Secretary; Mr. Minister*)

(۲) نازناوی باگ کردن به همدې پلهی سوپای نه مریکی.
(۳) [Colloq.] کاکه، خانه. بڼ باگ کردن کسبک ناوکه ی نزانیت:

(*What time is it, ~?*)
(۴) میزد

mistletoe (mis'tl-tō'), *n.* دهمو کانه پوره کینکی لاکوتی هه میسه
سمره.

mistook (mis-took'), *past tense and obsolete p.p. of mistake.*

mistranslate (mis'trans-lāt', mis-tranz'lāt), *v.t.* به ههله
و مرگړن (رمان).

-mistranslation (*n.*).
mistreat (mis-trēt'), *v.t.* به خرابی له گڼ جوړانهوه.

-mistreatment (*n.*).
mistress (mis'tris), *n.* (۱) کمپانوی؛ گومره ژنی مال؛ ژنی مال:

(*the ~ of a household*)
(۲) خاوهن گیاندار یا بڼد

(۳) خانم؛ ژنی دسه لاندان (*the ~ of his heart*).
(۴) [M-] شتیکي بدسه لاتی به من دانراو؛ خانم (مهجان):

(*England was M~ of the sea.*)
(۵) ژنیکي لپهاتو له مېدانیکدا: (*a ~ of cooking*)

(۶) دؤست؛ هارجن
(۷) [British] ژنه مامؤستا.

(۸) [Archaic] دندار؛ یار
(۹) [M-] نازناوی پښه بڼه نافرمت. (نښتا "Mrs.", "Miss"، یا

"Ms." نه کار ده یښتنی)
دادپرسی یوچ؛ داواکاری یوچ کراوه

mistrial (mis-tri'əl), *n.*

mitral valve

بهموی ههله له له چوښتی دادپرسینه که دا یا ړیک نه که وتنی سویند خوره کان
نسمر پریارنک.

mistrust (mis-trust'), *n.* بڼو پښ نه بوون؛ گومان؛ بڼ باوهړی.
بڼو پښ نه کردن (مروغه، شت، ړتبان)؛ بڼو پښ نه بوون؛

دل ټی پیس بوون؛ گومان ټی بوون
بڼ بڼو؛ دل پیس؛ به گومان.

mistrustful (mis-trust'fəl), *adj.* (۱) تهمومږای؛ ته ماوی؛ له تهمومږ چو.
(۲) به تهمومږ داچو شراو. (۲) لیل؛ ناپوون؛ نادیار.

-mistiness (*n.*).
misunderstand (mis'un-dēr-stand'), *v.t.* به ههله تیگه یشتن؛

خراب تیگه یشتن؛ به ههله لیکدانهوه؛ به ههله و مرگړن.
(۱) به ههله

misunderstanding (mis'un-dēr-stan'diŋ), *n.* تیگه یشتن؛ به ههله و مرگړن. (۲) ناگونی؛ گمورگفت؛ دهمه قان؛ ناخوښی.
(۱) به ههله

misunderstood (mis'un-dēr-stood'), *adj.* و مرگړو؛ به ههله لیکدانهوه. (۲) گوډ پښ نه دراو؛ بایه خ پښ نه دراو؛
پښ ټی نه گړاو: (*a ~ child*)

misusage (mis-ūs'ij, mis-ūz'ij), *n.* (۱) به ههله به کاره یان
روشه. (۲) به خرابی یا توندوتیژی له گڼ جوړانهوه.

misuse (mis-ūz'), *v.t.* (۱) به ههله به کاره یان (روشه).
(۲) به خرابی، ناشرینی، یا توندوتیژی له گڼ جوړانهوه.

(۱) به ههله به کاره یان (روشه).
(۲) [Obs. or Rare]، به خرابی یا توندوتیژی له گڼ جوړانهوه.

misvalue (mis-val'ū), *v.t.* به ههله هه لستگاندن؛
به ته ماوی بایه خ پښ نه دان.

misventure (mis-ven'chēr), *n.* = misadventure.
misword (mis-würd'), *v.t.* به وروشی ههله دهربرین؛

به ههله دارشتن.
مؤران؛ جانمهر ټکی مشه خوری زور بچوکه.

mite (mit), *n.* (۱) بڼیکي زور کم پاره. (ب) پاره په کې زور بڼ رخه له.
شینگلته ره؛ فلس. (۲) زینده وړنک یا شتیکي زور بچوکه

miter, mitre (mī'tēr), *n.* (۱) کلوی پازاوه ی پایاو سره ک قمشه؛
تاجی پایاو سره ک قمشه (۲) (۱) کلوی کونی سره ک مالووم.

(ب) سرپیچي ژانده ی یونانی کون. (۳) پله و پایای سره ک قمشه.
(۴) کلوه ی لولوی زویاو دوو ک لکیش

v.t. کردن به سره ک قمشه؛ تاجی سره ک قمشه کردن سر.
miter, mitre (mī'tēr), *n.* (۱) جڼی لیکدانی دوو ته خته دار به

گوشه ی (۵) پله) بڼ پڼکینانی گوشه ی (۹۰ پله).
(مه روه) "miter joint"

(۲) همریکه له پووی شم دوو پارچه ته خته یه.
miter box, نامیریکه بڼ یارمه تیدان له برینی ته خته دار بڼ لیکدانیان و

گوشه ی پاست دیروست کردن.
دهرمانی دڼی ژهر.

mithridate (mith'rā-dāt'), *n.* کم دمرگړته وه (روشه) داهاتو
بېینه.

mitigate (mit'ig-gāt'), *v.t.* کمگریدنه وه (تورپه یی، نازار، سزا، ختم،
توندوتیژی، زیان، گهرما، سهرما)؛ نهرم کردن (مهجان)؛ خا وگریدنه وه:

(*to ~ someone's anger, pain, loss, aggressiveness, etc.*)
-mitigation (*n.*); **mitigative**; **mitigatory** (*adj.*);

mitigator (*n.*).
mitosis (mi-tō'sis, mī-tō'sis), *n.* کموت کورت بوون؛ دابه شېوونی

ناپاسته وڅو (له خانه ی لهشی گیانداره بالاکندا)؛ دابه شېوونی دمرزوله یی.
-mitotic (*adj.*); **mitotically** (*adv.*).

(۱) هی کلوی پازاوه ی سره ک قمشه.
(۲) هی زمانه ی دل

زمانه ی دل؛ زمانه ی کلوه یی دل (توریکاری).
mitral valve,

man, etc.)

- (۳) نه زړو نه کم: ناوړه ندي: (~ prices).
 (۳) فېنکه: نه گرم نه سارد: (~ climate).
 (۴) مام ناوړه ندي: نه باش و نه خراب: (~ a man of ~ skills).
 n. کسنيکي ميانيزه (له پوړۍ پاميارۍ و ناپښتۍ يوه).
 v.i. (۱) چلوگرتن: مينمن کړدنه (پېرول): خا وکړدنه: له توندوتيزۍ کمکړدنه: (He has ~d his political views.).
 (۲) گټېر (کڼې): (Who will ~ this meeting?).
 v.i. (۱) مينمن پوړنه: خا وپوړنه: له توندوتيزۍ کم پوړنه.
 (۲) کڼې گټېر.

moderately (mod'ēr-it-li), adv. پهنه اندازه نه ختېک: تارده بېک.
 moderation (mod'ā-rā'shən), n. (۱) چلوگرتن: مينمن کړدنه.
 له توندوتيزۍ کمکړدنه. (۲) مام ناوړه ندي: نه زړو نه کم: پهنه اندازه يې (۳) نيوانېزې: مينمن: لسمرخوښ: ناتوندوتيزۍ (له پوړۍ پاميارۍ و ناپښتۍ يوه).
 پهنه اندازه: نه زړو نه کم: په شپوه بېکي مام ناوړه ندي. in moderation,
 moderator (mod'ā-rā'tēr), n. کڼې گټې.
 modern (mod'ēr), adj. (۱) تازه نوې.
 (۲) تازه باو: نوې باو: تازه داهاتو. (۳) [M-], تاييې ته به زمان يا شپوه زمانې نښتا به کارهينرو نه کمي کڼ.

(۱) کسنيکي نه چرخه. (۲) کسنيکي بيروباوې تازه باو: نوځواو. n.
 -modernly (adv.); modernity (n.).
 Modern English, زمانې ښکلېزې نوې (له سهره تاي سده)
 شانزهمه مېره تا نه مړی
 (۱) (۱) تازه باوې (بکارهيندې) n. modernism (mod'ēr-iz'm),
 ووشه، يروپا: تازه باوې پرستي. (ب) ووشه بېک، نه ريتک، يا بيروپايه کي تازه باو. (۲) [M-] تازه باو کړدني خاچ پرستي به گونډه زانست (که به کفر دادمښ). (۳) هونکرکاري تازه باو

-modernist (n.); modernistic (adj.).
 تازمکړدنه: modernization (mod'ēr-i-zā'shən), n.
 تازه باو کاري: تازه باو کاري: تازه باو کړدنه.
 تازمکړدنه (ب) گونډاندن v.i. & v.t. modernize (mod'ēr-iz'),
 له کمه چرخي تازه دا: تازه باو کړدني
 (۱) يې فيز بې هوا: خا کي ساده. modest (mod'ist), adj.
 (۲) شمرمن: په حيا و بشرم: به حيا: (~ behavior).
 (۳) (۱) نيوانېزې: پهنه اندازه: (~ request).
 (ب) کم: نه زړو نه کم: (~ a salary; ~ wages).
 (۴) ساده: ساکار: مام ناوړه ندي: نه باش و نه خراب: (~ a ~ home).
 (۱) يې فيز: يې هوا يې: ساده يې: modesty (mod'is-ti), n.
 خا کيتي: خوه مننه کښان. (۲) نيوانېزې: پهنه اندازه يې: نه کم و نه زړي (۳) پهرده ي شمرمن: حيا: شمرمن: حيا و شمرمن.

modicum (mod'i-kəm), n. نه ختېک: توژک.
 ده توانې بگډېږي. modifiable (mod'ā-fi'ā-b'l), adj.
 (۱) گډېږي: گډېږنکي کم. modification (mod'ā-fi-kā'shən), n.
 سازاندن. (۲) نه جامي گډېږنکي کمي وه. (۳) نه ختېک کمکړدنه: کمکړدنه: مينانه خواره وه.
 (۴) مانا گډېږي يا پوړنکړدنه (وک ناوړه نارو ناوړه لکړد) (ووشه دواي نه مې ژماره سني دوهم ووشه دواي نه مې بېينه).
 modifier (mod'ā-fi'ēr), n. ووشه يا دسه ووشه مانا گډې يا پوړنکړه وه: (~s. Adjectives and adverbs are ~).
 (۱) گډېږي: نه ختېک گډېږي: سازکردن: modify (mod'ā-fi'), v.t.
 (to ~ one's behavior, views, a contract, etc.)

(۲) نه ختېک کمکړدنه: کمکړدنه.
 (۳) گډېږي يا پوړنکړدنه: ماناي پرسته بېک (پېرمان): (~ "Large" ~ies "house" in "a large house".)

(۲) دمه لاسکي کړدني: لاسايي کړدنه (ب) گالته پيکړدني.
 (۳) په هغه دابردن هغه لاسکي: ته فرودان.
 (۴) پهره لستې کړدني: به زاندين
 v.i. (~ at), پې پيکني: گالته پيکړدني: لاقرتن کړدني.
 n. (۱) لاقرتن: گالته پيکړدني (۲) کسنيکي لاقرتن: هنگر: شتيکي گالته پيکړدني.
 (۳) ساخته دروزه: لاسايي.
 adj. درويينه: هي لاسايي نه راسته قينه: (~ a ~ trial).
 mockery (mok'ēr-i), n. (۱) گالته پيکړدني: لاقرتن پيکړدني.
 گالته کاري: لاقرتن (۲) کسنيک يا شتيکي گالته پيکړدني: کسنيک يا شتيک که شايسته ي لاقرتن پيکړدني بېت. (۳) لاسايي (ب) گالته پيکړدني: دمه لاسکي.
 (۴) هولي بې نه جام: ته قه لاي بې سوود: بې سوودي.
 mockingbird (mok'ing-būrd), n. بالنده ي لاساييکه روه
 بالنده بېکي بچوکه لاسايي خوښدنې بالنده ي تر ده کاته وه.
 mock orange, پرته قاله دروزه. -ارو دوه ونېکه گل و بېرکه کي له هي داپرته قال ده چي
 mock-up (mok'up), n. نمونه بېک به نه اندازه ي سرووشتي يا
 راسته قينه يې يو نيکونينه وه و تايکړدنه وه.
 modal (mō'd'l), adj. (۱) قاييې ته به باري کردار (پېرمان): (~ a ~ verb)

(۲) مرجعي (ژبېږي).
 (۳) شپوازي: شپوه يې: چوښتي: هي شپوه نه ناوړه پوک
 (۴) نمونه يي (ژبېږه کاري)
 modal auxiliary, کرداريکي يارده دمه له کمه کرداري تردا
 به کارده مينروي باري نه کرداره پيشان دده ات.
 (وه: can, may, might, must, would, etc.)
 modality (mō-dal'ā-ti), n. مرجعي (ژبېږي).
 mode (mōd), n. (۱) شپوه ي کردي کارنک: چوښتي: شپوازي: جز
 (۲) موده: شپوه ي باو: (۳) باري کردار (پېرمان)
 (۴) شپوه ي شتيک نه ناوړه پوک کي
 (۵) ژماري نمونه يي ژبېږه کاري.
 (۱) (۱) وينه: وينه ده قارده ق. (ب) سره مشق
 (ج) قالب: په بېکرکاري: نه ختېک.

(۲) نمونه يي ماشي: نمونه (~ a ~ of good behavior).
 (۳) موديل (~ last year's ~ of automobile).
 (۴) موديل (۱) کسنيک پوړ ليدنه ات بې وينه گري يا نيگارکښ بې وينه گرتني
 به قاييې ته ناهره ب).
 (ب) نواندري: حو به رگي تازه له پيشان گادا به قاييې ته ناهره ت.
 adj. نمونه: نمونه يي: وينه
 v.i. (۱) (۱) قالب يا وينه نمونه يي دروستکردن.
 (ب) له سره قالبنک يا نمونه بېک دروستکردن
 (۲) کړدني به نمونه بې خا: له سره ي ووشوښ يا رهفتاري کسنيک پوښتن:
 (He ~ed his behavior on that of his father.)

(۲) جل و به رگي موده له به رگړدني و نواندني له پيشان گادا
 v.i. (۱) وينه نمونه يي دروستکردن: قالب دروستکردن
 (۲) (۱) پوړ ليدان بې وينه گري يا نيگارکښ بې وينه گرتن.
 (ب) جل و به رگي موده له به رگړدني و نواندني له پيشان گادا
 -modeler; modeller (n.).
 modeling, modelling (mod'li-ng, mod'li-ng), n. قالب (۱)
 دروستکردن: نمونه يي وه قالب دروستکردن.
 (۲) شپوه: به قاييې ته هي دمه وچاو: پوخسار.
 (۳) (۱) پوړ ليدان بې وينه گري يا نيگارکښ.
 (ب) جل و به رگي موده له به رگړدني و نواندني له پيشان گادا.
 moderate (mod'ēr-it), adj. (۱) ناوړه ندي: نه اندازه: ناتوندوتيز:
 نيوانېزې:
 (~ demands, views, opinions, etc.; a ~ organization,

- لەبەكەرمە كەللە تەختى
Mongoloid (mon'gəl-oid'), *adj.* (۱) مەنگۇلى.
 (۲) بىن مېشكى مەنگۇلى تووش بۈۋە (ووشى پىشۋو بېيىنە).
mongoose, mongoos (mon'goōs, mun'gōōs), *n.* جۈرە
 گياندارىنكى گۇشتخۇزە تواناي پاكۇردىنى جىرچ مارى ژەھراۋى ... ھتە ھەيە.
mongrel (mun'grəl, mon'grəl), *n.* (۱) دوۋرەك (بەتايىبەتتى
 سەك) گياندارى دوۋرەك. (۲) مۇڧى دوۋرەك مۇڧى ئاپرەسەن.
 (۳) شتى دوو توخم شتى ئاپرەسەن.
adj. دوۋرەك: لەبۈرى سۈۋكىيەۋە: ئاپرەسەن.
monicker, moniker (mon'i-kēr), *n.* [Slang]. ئاۋ: ئارناۋ
monism (mon'iz'm, mō'niz'm), *n.* بىروباۋەرىنكى فەلسەفە
 كە دەلىلەت بىرو ماددە ھەممۇ يەكەر پاستىتتى گەردىۋىن ھە يەكەر پارچە
 پارچە ئاكرى.
monition (mō-nish'an), *n.* (۱) وورپاكرەنەۋە ئاگاداركرەنەۋە
 ئاگادارى مەترىسى. (۲) فەرمانى سەرەك قەشە بە نەكرەدى تۈۋاننىك.
 (۳) بانگ كىردن بو دادگا.
monitor (mon'ə-tēr), *n.* (۱) [Rare]. ئامۇڭگار: ئامۇڭگارىكەر.
 (۲) قوتابى چاۋدىر: چاۋدىرى پۇل: چاۋدىر (۳) بىرخەرەۋە ئاگاداركرەۋە
 وورپاكرەۋە. (۴) جۈرە قۇيىيەكى گەۋرە ماسى خۇرە.
 (۵) گىرە سەر لولەلى ئاۋ (ئاگرىكۇڭدەنەۋە)
 (۶) ئامىزى چاۋدىرىكەر (مەكىنەى ئەلەككۇزىۋى راگەياندن).
v.t. & v.i. (۱) چاۋدىرى كىردن (مۇڧ، شت، بار ... ھتە):
 (to ~ a person, situation, etc.)
 (۲) چاۋدىرى كىردى مەكىنەى ئەلەككۇزىۋى راگەياندن (رادىۋو تەلەفۇزۇن).
monitorial (mon'ə-tôr'i-əl, mon'ə-tō'ri-əl), *adj.* تايىبەتتى
 بە چاۋدىرى يا ئامۇڭگارى.
monitorship (mon'ə-tēr-ship), *n.* پەلەۋپايەۋە ماۋەي پىن
 سىپاردىنى چاۋدىرى پۇل يا ھەر چاۋدىرىيەك.
monitory (mon'ə-tôr'i, mon'ə-tō'ri), *adj.* وورپاكرەۋە
 ئاگاداركرەۋە: بىرخەرەۋە: (a ~ glance).
n. نامەى وورپاكرەۋە: نامەى ئاگاداركرەن
monk (munjk), *n.* ووشكەسۇڧى: خاچ پەرستى: خۇپەرست: كەشپىش
 قەلەندەر: پەرستگانىش
monkery (munjk'ēr-i), *n.* (۱) ووشكەسۇڧىتى: ژيانى ووشكەسۇڧى:
 ژيانى ووشكەسۇڧىتى. (۲) پەرستگاي ووشكەسۇڧى: تەكپە.
 (۳) ووشكەسۇڧىيان
monkey (mun'ki), *n.* (۱) مەيموون
 (۲) مىندالىكى قۇشەۋ ھارۋاج دەمەلاسىكىكەر.
 (۳) [Slang]. كەسىنكى گالتەپىكراۋ: گالتەچى خەلك.
 (۴) ئامىزى جۇزاۋجۇزى مەكىنەكارى
 يارى پىنكرەن: [Colloq.] (~ with; ~ around with),
 دەست تېۋەدان: خۇ پىۋە خۇلەفاندن: دەست تېخستىن (كاۋبارى خەلك).
v.t. [Rare]. لاسايى كىرەنەۋە: دەمەلاسىكى كىردن.
monkey business, [Slang]. كىرەۋەۋە كىردى چەۋت:
 پەۋۋىشتى بىن مېشكانەۋە ئاپاك تەلەكەبازى: فېلپازى.
monkeyish (mun'ki-ish), *adj.* مەيموونى: ۋەك مەيموون:
 مەيموون ناسىپى
monkeyshine (mun'ki-shin'), *n.* [Slang]. usually in pl.,
 فېلۋتەلەكە: گالتەۋگەپ: گالتە.
monkey wrench, (۱) ئىسپانەيەكە دەمەكەى دىۋىنچىنرئ بۇ ئەرەى
 بۇ ھەممۇ جۈرە بورغۇيەك بېيىت. (۲) [Colloq.]. تىنكەر: شتى تىنكەر يا
 شىۋىنەر. (He threw a ~ into the plans.)
monkhood (munjk'hood'), *n.* (۱) ژيانى ووشكەسۇڧى: قەلەندەرى:
 ووشكەسۇڧىتى. (۲) ووشكەسۇڧىيان.
monkish (munjk'ish), *adj.* ۋەك ووشكەسۇڧى: ووشكەسۇڧىيانە:

- ۋوشكەسۇڧى ئاسا
mono-, mon- (mon'ō, mon'ə), (۱) تەك:
 تەك: يەك: تەنە. (۲) تەك گەردىلە: يەك گەردىلە.
monocarpic (mon'ə-kār'pik), *adj.* يەك چار بەر دەگىرئ دەمرئ:
 يەك بەرى: سالتەكى.
monochord (mon'ə-kōrd'), *n.* (۱) ئامىزى مۇسىقى يەك ژئ.
 (۲) [Rare]. يەك نەۋايى: گونچان: يەك دەنگى.
monochromat (mon'ə-krō-mat), *n.* كەسىنكە كە رەنگ ئايىپىن:
 يەك رەنگە: رەنگ كۆر.
monochromatic (mon'ə-krō-mat'ik), *adj.* (۱) يەك رەنگى:
 (۲) يەك شەپۇڭ (پوۋناكى):
monochromatism (mon'ə-krō-mat'iz'm), *n.* رەنگ كۆرئ:
 رەنگ نەبىپىن تەنە ھى يۈز نەبىن.
monocle (mon'ə-k'l), *n.* چاۋىلىكە يەك چاۋ
monoclinous (mon'ə-kli'nas), *adj.* ئىرومىن پىنگەۋە
 (پوۋەكئاسى): ئىرك ئىرەكى پىنگەۋەن لە ھەمان گولدا.
monocracy (mā-nok'rō-si), *n.* فەرمانپەرۋايى يەك كەسى:
 فەرمانپەرۋايى رەھا: پاشايەتتى.
monocrat (mon'ə-krat'), *n.* فەرمانپەرۋايى يەك كەسى پەرست:
 لايەنگىرى فەرمانپەرۋايى رەھا: پاشايەتتى پەرست.
monocular (mā-nok'yoo-lēr), *adj.* (۱) يەك چاۋە: تەك چاۋ:
 تەك چاۋ. (۲) يەك چاۋى: مۇ يەك چاۋ كراۋە.
monodrama (mon'ə-drā'mə), *n.* شانۇڭگەرى يەك كەسى
monody (mon'ə-di), *n.* (۱) ھەلبەستى گۇرانى (لە شانۇنامەى
 كارەساتىيى يۇنانى كۇندا) (۲) ھۇنراۋەى شىۋەن: ھەلبەستى لاۋانەرە.
 (۳) دەنگىنكى يەك نەۋا (ۋەك ھى شەپۇڭ).
 (۴) ئاۋازنىكى مۇسىقى يا گۇرانىيەك كە يەك دەنگ تىپايدا زالە بەسەر دەنگەكانى
 قىردا.
-monodic (adj.); monodically (adv.); monodist (n.).
 (۱) ئىرەموۋ.
monoecious (mā-nē'shəs, mō-nē'shəs), *adj.* (۲) تەك مال (پوۋەكئاسى): ئىرك ئىرەكى لە ھەمان پوۋەكدان بە گونى جىاۋاز:
 ئىرومىن پىنگەۋە (پوۋەكئاسى)
monogamist (mā-nog'ə-mist), *n.* پىداۋى يەك ژئە: يەك ھاۋسەرە:
 ژنى يەك مىردە.
monogamous (mā-nog'ə-məs), *adj.* يەك ژئە: يەك مىردە:
 يەك ھاۋسەرە.
monogamy (mā-nog'ə-mi), *n.* (۱) يەك ژنى: يەك مىردى:
 يەك ھاۋسەرە. (۲) [Rare]. يەك چار ژئەپىتان يا شوۋكرەن لە ھەممۇ ژياندا
 (۱) پەيداۋونى ھەممۇ
 زىندەۋەر لە يەك شانە. (۲) زىادىۋون يا زاۋۇئ كىردن لەپىي كەرت بوونى
 شانەۋەۋ بوونى ھەر كەرتىك بە زىندەۋەرنىكى تازە.
monogenism (۲)
-monogenic (adj.); monogenetic (adj.).
monogenism (mā-noj'ə-niz'm), *n.* پەيداۋونى ھەممۇ مۇڧ لە
 يەك كەسەرە يا لە يەك جۈۋت باۋو بايىرەۋە.
monogram (mon'ə-gram'), *n.* نىشانەيەكى دوو تىپى يا زىاترە
 بەتايىبەتتى تىپى يەكەمى ئاۋر ئازناۋى كەسك دەندىن لە نامەۋ دەستسەرۋ
 چاكەتۋ جۈرەھا شتى ئەۋ كەسە.
v.t. نىشانەى رەھا لىدان.
 (۱) ۋوتارىك يا
 پەرۋوۋنىكە دەريارەى باسكى تەسك. (۲) ۋوتارىكە دەريارەى توخىمىك پوۋەك
 يا گياندار.
-monographer (n.); monographic (adj.).
monogyny (mā-noj'ə-ni), *n.* يەك ژنى: يەك ژئەپىتان لە ھەمان كاتدا.
-monogynist (n.); monogynous (adj.).

monolatry

monolatry (mə-nol'ə-tri), *n.* يەك خۇ. پەرستى: پەرستى تەكە
خوابەك ئەلام بىرلەشكەن خۇاى تىرىش.
monolith (mon'ə-lith'), *n.* (۱) تەلەپپۇزى گەرەپە (لە خانۇسازى).
ھەرەھە پەيگەركارىدا بەكاردەھىتى. (۲) پەيگەرنى يەك تەلەپپۇزى پايە.
monolithic (mon'ə-lith'ik), *adj.* (۱) تەلەپپۇزى ۋەك تەلەپپۇزى ۋايە.
(۲) گەرەپە يەك پارچە ۋە پتەۋو يەك ئەۋاى چۈشەنچە.
monologue (mon'ə-lōg', mon'ə-lōg'), *n.* *Also monolog.*
مۇنۇلۇج (۱) ۋوتارىنى دۇرۇرۇنۇش يەك كەسى: دۇۋانىكى يەك كەسى.
گفتۇگۇيەكى يەك لايى. (۲) ھەلەپپۇزىگە بە زىمانى يەك كەسەرە.
(۳) خۇ. سۆۋەندىن (شائۇنامە): دۇۋانى يەك كەسى (شائۇنامە).
(۴) خۇسۇۋەندىكى دۇۋانى يەك كەسى

-monologist; monologuist (*n.*).

monomania (mon'ə-mā'ni-ə), *n.* (۱) خۇلپاى يەك پىر (تەخۇشى).
دەۋرۋى (۲) سەرنجى بىن ئەندازە دان بە پىرىك يا باسۇك: خۇلپا
monomaniac (mon'ə-mā'ni-ak'), *n.* شىئى يەك پىر

خۇلپاى يەك پىر يا شت.
monometallic (mon'ə-mə-tal'ik), *adj.* (۱) يەك كاتۇزى

لە يەك كاتۇزى بىكەتتۇ (۲) يەك كاتۇزى بەكاردەھىتى (سەكەلەندەن)
monometallism (mon'ə-met'ə-liz'm), *n.* بەكاردەھىتى يەك
كاتۇزى ۋەك زىر يا زىو بۇ بىچىنە سەكە.

monomial (mō-nō'mi-əl), *adj.* (۱) يەك رادەبى (جەبىر، ژمارە).
پىنۇن (۲) يەك ۋوشەى (تار: زىندەۋەزىنى)

monomolecular (mon'ə-mə-lek'yoo-lēr), *adj.* يەك
گەردىنەى

monophagous (mon'ə-fā'gəs), *adj.* يەك خۇر خۇاردەمەنى خۇر.
(جانەۋە).

monophobia (mon'ə-fō'bi-ə), *n.* ترسى تەنپاى

-monophobic (*adj.*).

monophonic (mon'ə-fon'ik), *adj.* (۱) يەك ئاۋازى: يەك دەنگى.
(۲) يەك كەتالى ھەۋاىى (ئامبىرى ئەلەكترونى)

monophony (mə-nof'ə-ni), *n.* مۇسقىلى يەك ئاۋاز

monophthong (mon'əf-thōŋ', mon'əf-thōŋ'), *n.* تەكە (۱)
دەنگى نىچە بىزىن (ۋەك "a" لە ۋوشەى "father" (دا).

(۲) سۇ تىپە بىزىنى يەك دەنگى "ea" لە ۋوشەى "leaf" (دا).

monophyletic (mon'ə-fī-lē'tik), *adj.* (۱) يەك بىنچەى
مى يەك بىنچە: يەك سەرچاۋەى. (۲) يەك تۇخى (پەرەكناسى،
گىئەۋەناسى).

monoplane (mon'ə-plān'), *n.* فۇكەى دۇۋال
اۋوشەى "biplane" بىيىنە.

monopode (mon'ə-pōd'), *adj.* يەك پىزى
گىئەۋەناسى يەك پىر (بەتايەتە تۇخە مۇفەئى ئەفسانەى).

monopolist (mə-nop'ə-list), *n.* (۱) قۇرۇخكەر
(۲) لايەنگى قۇرۇخكارى

monopolistic (mə-nop'ə-lis'tik), *adj.* قۇرۇخ: قۇرۇخكارى
قۇرۇخكەن: قەدەغەكەن لە

monopolize (mə-nop'ə-liz'), *v.t.* كۇمبانايا يەك خەلكى تر.
-monopolization (*n.*); **monopolizer** (*n.*).

monopoly (mə-nop'ə-li), *n.* (۱) قۇرۇخ: قۇرۇخكارى: قۇرۇخكەن.
قەدەغەكەن (۲) قەدەغەكەن بۇ خۇ. (۳) شتىكى قۇرۇخكار.

(۴) كۇمبانايا يەك چەند كۇمباناياكى قۇرۇخكەر.
monorail (mon'ə-rāl'), *n.* تەك ھىلى ئاسن (بۇ شەمەندەفەر

مەكىسەى رەۋەرەدار).
monosepalous (mon'ə-sep'al-s), *adj.* يەك گەلپى تەختەى

(كۇن)
monospermal (mon'ə-spūr'm'l), *adj.* = monospermous.

montage

monospermous (mon'ə-spūr'məs), *adj.* تەك تۇزى
(پەرەكناسى)

monosyllabic (mon'ə-si-lab'ik), *adj.* يەك بىرگەى (زىمانەۋانى).
monosyllable (mon'ə-sil'ə-b'l), *n.* ۋوشەى يەك بىرگەى

(ۋەك. man, bed, etc.).
monotheism (mon'ə-thē-iz'm), *n.* يەك خۇاپەرستى

يەك خۇاناسى

monotheist (mon'ə-thē-ist), *n.* يەك خۇاناسى

monotheistic (mon'ə-thē-is'tik), *adj.* يەك خۇاپەرستى

يەك خۇاناسى

-monotheistical (*adj.*); **monotheistically** (*adv.*).

monotone (mon'ə-tōn'), *n.* (۱) يەك دەنگ: يەك ئاۋاز: يەك ئەۋا.
(to speak in a ~)

(۲) گۇرۇشى ۋوتن، ۋوتار خۇيۇندەۋە، يا دۇۋانى يەك ئەۋا.

(۳) گۇرۇشى بىزىك يا ۋوتارخۇيۇندەۋە يەك ئەۋا.

يەك دەنگ: يەك ئاۋاز: يەك ئەۋا.

monotonous (mə-not'ə-nəs), *adj.* (۱) يەك ئەۋا: يەك ئاۋاز

يەك دەنگ. (۲) ۋوشك (مەجان): ۋوشك ناخۇش: بىن تاقەتەر الەبەر
چۈشەنچەى: (a ~ speech, lecture, person, life, day, job, etc.).

-monotonously (*adv.*).

monotony (mə-not'ə-ni), *n.* (۱) يەك ئەۋاى: يەك ئاۋازى

يەك دەنگى: چۈشەنچەى (۲) ۋوشكى (مەجان): ۋوشكى ناخۇشى.

monotype (mon'ə-tīp'), *n.* (۱) تەكە جۇزى تۇخەمەكى

(زىندەۋەزىنى). (۲) (۱) مەكىنەى دۇرۇشتى تىپى تەك تەك (چاپەمەنى)

(ب) تىپى بىم جۇرە دۇرۇشتا.

monovalent (mon'ə-vā'lənt), *adj.* (۱) تەك ھاۋتا (كىمىيا)

(۲) بەرەلستىكەرى ھەندى تىكۇب.

-monovalence (*n.*).

monoxide (mon-ok'sid, mə-nok'sid), *n.* يەكەم ئۇكسىد.

Monseigneur, monseigneur (mon'sen-yūr'), *n.* -ئاز- (۱)

ئۇنىكى فەرەنسىيە دەۋرى بە كەسانى پايدەدار ۋەك مېرو سەرەك قەشە

(۲) كەسىگە كە ئەم ئازناۋەى دۇرۇشتى.

monsieur (mə-syō'), *n.* [Fr.], مۇسۇ: ۋوشەىكى فەرەنسىيە

بەرامبەر بە "Mr." ى ئىنگلىزىيە بەماناى "كەك".

Monsignor, monsignor (mon-sēn'yēr'), *n.* (۱) ئازناۋەى

ھەندى كارەدەستىنى بەرۋو سەرەك قەشەى كاسۇلىكىيە.

(۲) كەسىگە كە ئەم ئازناۋەى ھەبى.

monsoon (mon-sōon'), *n.* (۱) مۇسسون: ۋەزە بايەكى ئاۋچەى

زەرباى ھىندى ۋ خۇاۋوۋى ئاسىياى. (۲) ۋەزى ئەم بايە.

(۲) بايەكە كە ھەر ۋەزە بەرەۋ لايەك ھەل بىكات يا لەئىۋان دەرباۋ ۋوشكانى

دەۋرۋىشتىدا ھەل بىكات.

monster (mon'stēr), *n.* (۱) دەعبا: گىئەۋەناسى ئاناساۋ

سەبىر. (۲) دەعبا: زىندەۋەرنىكى ئەفسانەى.

(۳) كەسىكى دۇرۇدەۋ ئاپەسەندە بەدخۇ پىس و ئاشرىن.

(۴) گىئەۋەر يا شتى زل: عىفىرت.

monstrosity (mon-stros'ə-ti), *n.* (۱) جانەۋەرى: دەعباىەتى

ئاپەسەندەى: پىس ۋىگەنى: بەدى. (۲) جانەۋەر: دەعبا: شتىك يا گىئەۋەرنىكى

زل: زىندەۋەرنىكى ئاناساۋ.

monstrous (mon'strəs), *adj.* (۱) ئۇر زل: ئۇر زل ۋ قەبە.

(۲) ئاناسا لە شىۋە يا سىروشتدا: ئاسروشتى.

(۳) لە دەعباچۇ: سەبىر ئاشرىن

(۴) تۇقۇنەر: ئۇر خۇراپ: پىس: ئۇر ئاپەسەندە: بەد: (a ~ crime)

montage (mon-tāzh', mōn-tāzh'), *n.* (۱) مۇنتاز: (۱) ھەنەر

شىۋازى لىكەن ۋ خىستە تەنشىشت ۋ سەرىكتەرى چەند ۋىنەبەكى جىۋاۋ.

(ب) ۋىنەبەكى بىكەنئەۋا بەم شىۋەى.

(۲) مۆنتار: (۱) درووستکردن و پزىختى زنجيره يک وينه و نوواندى سینه ما ده باره ی هه مان یاس (ب) بهرنامه يک سینه مايی یا تهله فزیونی وهما.
month (munth), *n.* مانگ
month after month, مانگ له درای مانگ: هه موو مانگیک.
month by month, مانگ به مانگ
month in, month out, هه موو مانگیک
monthly (munth'li), *adj.* (۱) مانگی: مانگیک ده خایه نی:
 مانگیک بێ ده چن. (۲) مانگانه: مانگی جارێک ده کړی یا ده درئ: مانگی:
 (a ~ magazine)

(۳) هی بێ نوێزی ئافرهت.
n. (۱) گۆفاریکی مانگانه: مانگانه. (۲) (pl.) بێ نوێزی ئافرهت.
adv. مانگی: مانگی جارێک: هه موو مانگیک.
monument (mon'yoo-mant), *n.* (۱) په یکه ی یادگار
 خانووی یادگار (۲) پاشماوه ی دیرین یا میژوویی.
 (۳) شتیکی گرتو به پایخی نه م. (۴) بهردی سنوور: نیشانه ی سنوور
 (۵) [Obs.] گۆر. [Obs.] په یکه.
monumental (mon'yoo-men'tl), *adj.* (۱) یادهوهری:
 هی یادگار. (۲) گرت: نه م: به نرخ: مه زن: گوره: (a ~ book).
 (۳) زل: گوره (۴) سه رسوورمینه: له نه دازه به ده را ژور:

(~ ignorance, ineptitude, etc.)
-mony (mō'ni), پاشگرتکه به مانای: نه بجای شت. بار, یا دۆخ:
 (patrimony, sanctimony)
moo (mōō), *n.* بۆه (گا و مانگ)
v.i. بۆراندن: بۆه بۆرکردن.
mooch, mouch (mōōch), *v.i.* [Slang], (۱) حو م ت کردن:
 به خشیبه به دزی به یه و زیشتن (۲) سوورانه وه: جاده پیوان.
v.t. [Slang], (۱) دزین (۲) ناخو نه ک کردن: شه خوری کردن: سوال کردن.
mood (mōōd), *n.* (۱) باری هوش و هست و مینشک: سروشت
 (in a merry, gloomy, bad ~)

(۲) (pl) پهستی: بهرچاوتاریکی: پوگرژی.
 (۳) [Obs.] تووره یی.
mood (mōōd), *n.* بار یا پزده ی کردار (پزمان): له زمانی نینگلیزیدا
 کردار سێ بار یا پزده ی هیه
 (indicative, subjunctive, imperative)
moodiness (mōōd'i-nis), *n.* دلتهنگی: پهستی: ده مینک دلخوش و
 ده مینک غه مابار: زوو زوو گوپانی باری هه ست: بێ باری باری هه ست.
moody (mōōd'i), *adj.* (۱) ده مینک دلخوش و ده مینک غه مابار:
 زوو زوو هه ست و هوش بگوێ: بێ بار (هه ست و هوش و سروشت).
 (۲) په ست: پوگرژی: دلتهنگ

-moodily (*adv.*)
moon (mōōn), *n.* (۱) مانگ: هه یف. (۲) مانگ (کات)
 (۳) مانگه شه: شەوقی مانگه شه. (۴) نه ستیره یه کی بجوکه که به ده وری
 په کیکی گه ره تر دا بسوورپته وه.
v.i. زه خه و بین: خه و بین: سوورانه وه
v.t. کات کوشتن به زه خه و بیننه وه.
moonbeam (mōōn'bēm), *n.* شەوقی مانگه شه.
moon-blind (mōōn'blind'), *adj.* شه و کوێر
 (۱) شه و کوێر: (۲) چاو نیشی نه سپ.
moon blindness, (۱) که سکی به زگماکی
mooncalf (mōōn'kaf', mōōn'kaf'), *n.* بێ مینشک به زگماکی مینشک سوو له (۲) زینه وه ریکی سه یرو شیوه ئاناسا.
mooneye (mōōn'i'), *n.* (۱) چاری نه خوشی نه سپ (۲) شه و کوێر.
 (۳) جوزه ماسی به کی په نگ زیوی به.
moon-eyed (mōōn'id'), *adj.* (۱) شه و کوێر
 (۲) نه لهق: چاو ده ریقو له ترس یا سه رسامیدا.
moon-faced (mōōn'fast'), *adj.* ده م و چاو خپ

ماسی به کی ده ریایی په نگ زیوی خرینه. **n.** **moonfish** (mōōn'fish'), *n.*
 (۱) پوره کیکی خه م لواسه ری
moonflower (mōōn'flou'ēr), *n.* گۆل سپی به شه گۆله کی ده م ده کاته وه له توخی لاو له.
 (۲) گۆلی نه م پوکه.
moonish (mōōn'ish), *adj.* (۱) مانگی: له مانگ چو.
 (۲) بێ بار: حو له کی.
moonlight (mōōn'lit'), *n.* مانگه شه: شەوقی مانگه شه:
 شەوقی مانگ.

(۱) هی مانگه شه: هی شەوقی مانگ.
 (۲) مانگه شه: به شەوقی مانگ پوونا ک کرا وه ته وه.
 (۳) به مانگه شه کرا و: به شه کرا و.
v.i. کاریکی تر گرتنه ده ست به تایبه تی به شه.
moonlighting (mōōn'lit'ing), *n.* کاریکی تر گرتنه ده ست که
 په یوه ندی به پیشی نه م که سه خه یه نه بې به تایبه تی به شه.
moonlit (mōōn'lit), *adj.* مانگه شه: به شەوقی مانگ پوونا ک کرا وه.
moonrise (mōōn'riz'), *n.* (۱) مانگ هه لاهان.
 (۲) کاتی مانگ هه لاهان.
moonset (mōōn'set'), *n.* (۱) مانگ ئاوابوون.
 (۲) کاتی مانگ ئاوابوون
moonshine (mōōn'shīn'), *n.* (۱) مانگه شه: شەوقی مانگ.
 (۲) قسه ی هه و پوچ و بێ مانا: قسه ی قو.
 (۳) [Colloq.] و یسکی و نه لکھو لی تری به قا چاخ درووستکرا و یا فرو شرا و
 به قا چاخ و یسکی و نه لکھو لی تر درووستکردن یا فرو شتن:
v.i. قا چاخ چیتی کردن به و یسکی به یه وه.

moonshiner (mōōn'shīn'ēr), *n.* قا چاخچی و یسکی و خوار دنه وه ی
 نه لکھو لی ترا: و یسکی و خوار دنه وه ی نه لکھو لی تر درووستکه به قا چاخ.
moonstone (mōōn'stōn'), *n.* به ره مانگ: به ردیکی به رخی
 سپی پوونی برقه داره وه م مرواری وایه ده کړی به خشل.
moonstruck (mōōn'struk'), *adj.* Also moonstricken, -(۱)
 دیوانه: مینشک تیکچو: شیت. (۲) کوشتی دل داری: شه یادی دل داری.
moony (mōōn'i), *adj.* (۱) مانگی: وه مانگ.
 (۲) (۱) خپ وه مانگی چواره شه. (ب) که وانیه ی وه مانگی نوێ.
 (۳) مانگه شه. (۴) به شەوقی مانگ پوونا ک کرا وه.
 (۵) داله چن: دیوانه: شهیدا.

Moor (moor), *n.* (۱) هاو وادی به کی موسولمانی باکووری نه فریقا له
 په گزنی تیکه لای به ره م و مره ب: به ره م. (۲) داگیر کردنی ئیسا نیا له
 سه مده هه شته می زانید: که له م نه ته ویه بوون.
moor (moor), *n.* (۱) دهشتی زنگاری یا بنچکاری و چۆل: چۆله وانی:
 دهشتی چۆل. (۲) دهشتی پر له بالنده بۆ پا و کردن.
moor (moor), *v.i.* (۱) له نگه هاویشتن: به ستنه وه به گورس و زنجیر
 (کهشتی, به له م, فرۆکه). (۲) به ستنه وه: قایم کردن.
v.i. (۱) له نگه هاویشتن: به ستنه وه (کهشتی). (۲) به ستانه وه.
moorage (moor'ij), *n.* (۱) له نگه فرندان: به ستنه وه.
 (۲) له نگه گا. (۳) کرئی له نگه هاویشتن له له نگه رگا دا.

moor hen, مریشکه ئاری.
mooring (moor'ing), *n.* (۱) له نگه هاویشتن: به ستنه وه (کهشتی),
 به له م, فرۆکه. (۲) (pl.) گورس و زنجیری به ستنه وه. (۳) (pl.) له نگه گا
Moorish (moor'ish), *adj.* تایبه تی به به ره ره کانی سه رووی
 نه له رقا و کلتوره که یان به تایبه تی خانو سازی وه: خانو سازی به ره ره کان:
 (M~ architecture)
moose (mōōs), *n.* گیانداریکی گه ره ی نه م ره کای باکووره له توخی
 که له کیوی نه وه ندی که له گایه که ده ب.
moot (mōōt), *n.* (۱) نه چو مه نیک ناو چیی کونی نینگلیزی به بۆ
 به یوه بردنی کاروباری ناوچه که (۲) لیکو لینه وه یه کی گرمانه کی (به تایبه تی
 هی داواکاری به که له دانشگاه یاسا بۆ معشق کردن).

mortician

mortification

- ناشتنى مردوو
- mortification** (môr'ta-fi-kā'shən), *n.* (۱) پى خۇشى لە
خۇ گرتن سزاي خۇ دان بە خۇشى لە خۇ قەدەغەکردن؛ ئارەزوو كوشتن؛
سزاي خۇ دان. (۲) پىسواپى؛ پىسواپون؛ پىسواكردن.
(۳) تىراوى؛ پىوكانەوى ئەندامىكى لەش.
(۴) پىسواكر؛ مايەى شوورەيى.
- mortify** (môr'ta-fi'), *v.t.* (۱) سزاي خۇ دان بە ئارەزوو كوشتن و
خۇشى لە خۇ قەدەغەکردن؛ خوارىدو خۇشى لە خۇ بېرىن.
(۲) پىسواكردن؛ شكاندن.
(۳) تىراوى توش كرىن؛ داپزاندن يا پىوكانەوى ئەندامىكى لەش.
v.t. (۱) سزاي خۇ دان بە خۇشى لە خۇ قەدەغەکردن؛ خوارىدو خۇشى لە خۇ
بېرىن. (۲) پىوكانەوى ئەندامىكى لەش؛ داپزان.
- mortise, mortice** (môr'tis), *n.* كۈننىكە دەكرىنە پارچە دارىنگە
بۇ پىاكرىنى زىمانەيكە چىسپاندنى.
v.t. (۱) لىككەن چىسپاندن بە كۈن و زىمانە.
(۲) كۈنكرىن بۇ زىمانە پىاكرىن قايم كرىن.
- mortmain** (môrt'mān), *n.* خانو رەوى زار دان بە مۇگەوت و
قوتابخانە بە خىزى يا ھەقق.
- mortuary** (môr'chō-er'i), *n.* (۱) خانەى شتو ئامادەكرىنى
مردوو بۇ ناشتن (۲) (ب) مىراتىيەكە لە كىسكىمە كە لە گىانەلادا بىن بۇ
قەشەكەى (ب) مىراتىيەكە لە قەشەكەيەكە كە لە گىانەلادا بىن بۇ سىرگەمەركەيى.
adj. (۱) تايەتتى بە مردوو ناشتن.
(۲) مردنى؛ تايەت بە مردن.
- Mosaic** (mō-zā'ik), *adj.* مووسايى؛ تايەتتى بە مووسا نامۇزگارى و
فرمان و ياساكانى
- mosaic** (mō-zā'ik), *n.* (۱) نەخشىكارى ھەمچىشەن لىسەر دىوارو
شوشە و روى تر (۲) نەخشى جۇراوجۇرو ئالۇزى سىر دىوارو شوشە و
شۈننى تر؛ وئەى ھەمچىشەن و پارچە پارچەى لىككەن و.
(۳) شتى جۇراوجۇر؛ شتى ھەمچىشەن ھەمەركەن.
(۴) نەخشىيەكە گەلا پىلەپەلورى چىچىلۇچ دەكات.
- v.t.* (۱) نەخشەى ھەمچىشەن كرىن؛ وئەى جۇراوجۇرو ھەمەركەن و پارچە
پارچە لىككەن. (۲) پازاندنە بە نەخشەى يا وئەىيەكى رەھا.
- mosaic (adj.); mosaicist (n.).**
- Mosaic law,** ياساي مووسا؛ ياساي جۈلەكە كە بە ئارى مووسا و
ئاسراو و لە پىنج بەشى يەكەمى ئىنجىلدايە.
- Moses** (mō'ziz, mō'zas), *n.* مووسا؛ پىغەمبەرى جۈلەكە.
- mosey** (mō'zi), *v.t.* [Slang], پۇششتا؛ چوون؛ پىاسەكرىن؛ گەران؛
(I will ~ on home.)
- Moslem** (moz'lām, mos'lām), *n.* موسولمان
- adj.* موسولمانى؛ ئىسلامى.
- Moslem calendar,** ساننامەى ئىسلامى يا غەربى.
- mosque** (mosk), *n.* مۇگەوت
- mosquito** (ma-skē'tō), *n.* مىشۈلە
- mosquito net,** پەردەكولە.
- moss** (mōs, mos), *n.* قەوزە
- v.t.* بە قەوزە داپۇشنى.
- mossback** (mōs'bak', mos'bak'), *n.* (۱) كىسەل، ماسى يا
گۈنچەكە ماسى پىرى پشت قەوزاى. (۲) [Colloq.] كىسكىنى كۈنەپەرسىت.
- moss-grown** (mōs'grōn', mos'grōn'), *adj.* (۱) قەوزاى؛
بە قەوزە داپۇشراو (۲) كۈنە؛ كۈنەباو؛ كۈنەپەرسىت.
- mossy** (mōs'i, mos'i), *adj.* (۱) قەوزاى؛ بە قەوزە داپۇشراو.
(۲) لە قەوزە دەچىن.
- most** (mōst), *adj.* (۱) نۇرتىن؛ زىاتىن؛ ھەرە – تىرىن؛
(Of the three, he has the ~ money.)
(۲) نۇرتىن؛ بەشى نۇرى: (M~ people think so.)

motif

- n.* (۱) نۇرتىن؛ بەشى نۇرى: (He took ~ of the credit.)
(۲) نۇرتىن؛ زىاتىن؛ – تىرىن.
- adv.* (۱) زىاتىن؛ – تىرىن: (~ horrible).
(۲) نۇر: (a ~ beautiful morning).
(Colloq.) نۇرتىن؛ (M~ everyone agrees with you.)
- at (the) most, پەرى ئەپەرى؛ بەلاى نۇرتەو.
- for the most part, بەنۇرتىن؛ نۇرتىن؛ جاز.
- make the most of, ئەپەرى سۈد ئى وەرگرتن؛
نۇرتىن كەك ئى وەرگرتن؛
- (to make the most of one's opportunities)
- most** (mōst), باشگرتكە بەماناى؛ ھەرە: (foremost).
- mostly** (mōst'li), *adv.* بەنۇرتىن؛ بەشى نۇرى.
- mot** (mō), *n.* پەردە؛ قىسى ئىستەق.
- mote** (mōt), *n.* گەردىلەى تەپوتۇن.
- motel** (mō-tel'), *n.* مۇتېل؛ ئوتتېلى سەدى نۇرتىن.
- moth** (mōth, moth), *n.* پىنگاوبان و ھەندىك جارىش ئاوشار (كە بە نۇرى خەلكى پەقتەنى ئى دادەپەزىت).
مۇزانە.
- moth ball,** خېلەى ئەقتالېنى مۇزانەكو (بۇ جەل وەرگە پاراستن).
- moth-eaten** (mōth'ē't'n, moth'ē't'n), *adj.* (۱) مۇزانە
خوارىدو. (۲) داپزاو؛ كۈن؛ سۈواو؛ بەكار نەماو.
(۳) كۈنەباو؛ كۈن.
- mother** (muth'ēr), *n.* (۱) دايكە. (۲) دايكە. (۳) سەرچاوە.
(۴) (ب) ئافرىتىكە كە ئەرك و دەسلەتتى دايكى ھەيىت.
(ب) سەرگە ئى دەستگايەكى ئايىنى يا پەرسىتگايەك: (~ superior).
(۵) دايە؛ ئازناوى ئافرىتىكى بەتەمەنە لىپووى رىزەو.
(۶) تايەتخۇكانى دايكە.
- adj.* (۱) دايكى؛ تايەتتى بە دايكە: (~ love).
(۲) زگماكى: (~ tongue).
- v.t.* (۱) مىندالېون؛ ھىنانە جىپانەو. (to ~ a child).
(۲) چاودىزى كرىن و بەتەنگە ھاتن وەك دايكە؛ پەروەردەكرىن.
- mother** (muth'ēr), *n.* (۱) ھەيىنى سىرگە؛ سىرتۇزى لىقنى شەلى.
ترشاو (ھەروەھا پىشنى دەووتى: "mother of vinegar").
(Obs.) [Obs.] خلتە
- mother country, = motherland.**
- motherhood** (muth'ēr-hood), *n.* (۱) دايكەتتى؛ دايكىتى؛
دايكى. (۲) تايەتخۇكانى دايكە. (۳) دايكان.
- mother-in-law** (muth'ēr-n-lō'), *n.* خەسۋو.
- motherland** (muth'ēr-land'), *n.* (۱) ئىشتىمان.
(۲) ئىشتىمانى باووباپىر.
- motherly** (muth'ēr-li), *adj.* دايكانە؛ دايكى؛ وەك دايكە؛ بەرچەم.
- adv.* ھەر وەك دايكە؛ دايكانە.
- motherliness (n.).**
- mother-of-pearl** (muth'ēr-av-pūrl'), *n.* ماددەيەكى پەنگاو –
پەنگە بە پەرى قاقلى ھەندى گىانداری ئاوىيەو پە قۇچچە و خىشلى ئى درووست
دەكرىن.
- mother of vinegar,** ھەيىنى سىرگە؛ سىرتۇزى لىقنى شەلى ترشاو.
- Mother's Day,** چەئنى دايكە (كە دووم يەك شەمەى مانگى
جۇزەردە).
- mother superior,** سىرگە ئافرىتى پەرسىتگاي ئى.
- mother tongue,** زىمانى دايكە؛ زىمانى زگماكى.
- mother wit,** زىرەكى زگماكى؛ ھەست و ھۇش.
- mothy** (mōth'i, moth'i), *adj.* (۱) مۇزانە تىنى داو.
(۲) مۇزانە خوارىدو.
- motif** (mō-tēf'), *n.* (۱) پىر يا مەبەستى بەرمەنىكى وئەيى يا ھەنەرى
نۇرتىن دوو پات كراو. (۲) پىرى بىچىنەيى يا سەركە.

mountain chain

mountain chain, زنجیره شاخ، ریزه شاخ
mountain dew, [Colloq.], ويسكى

mountaineer (moun'tin-êr'), *n.* (۱) ويسكى به قاجاخ درووستگراو.
(۲) شاخ نشس

v.t. شاخهوانى كردن.

mountain goat, بزنهكئوى

mountain lion, شيرى نه ميريكى، ويز

mountainous (moun'tin-əs), *adj.* (۱) شاخاوى، چياياوى؛

شاخ و داخاوى. (۲) زور زل، زور گهره.

mountain range, زنجيره شاخ، ريزه شاخ.

mountain sheep, مهرهكئوى

mountain sickness, گيژى شاخ، سهره خولنى سهر شاخ.

mountebank (moun'tə-bank'), *n.* (۱) دهرمانفروشى ساخته باز.

(له شوننگى گشتيدا)، (۲) گهسكى ساخته باز

mounted (moun'tid), *adj.* (۱) سوار: نهسپ، پاسكيل؛ سواربوو

(۲) سواره (police).

(۳) داگراوه: تهنك، ناماده بؤ بهكارهينان؛ لهسر بهله پيتكه: (a ~ gun).

(۴) خراوه سهر و چه سينفراو بؤ له چوارچينه گرتن.

(۵) بؤك: هوى گواستنه وى هيه (سوپا).

mounting (moun'tiŋ), *n.* (۱) سواربوو

(۲) پالشت وينه له چوارچينه گرتن.

mourn (mōrn, mōrn), *v.t.* (۱) شبنگردن؛ شيوه نكردن؛ بؤ گريان؛

داخ بؤ خواردن. (۲) رهش پوشين؛ جلى رهش لهبر كردن. (۳) خويندن (كوتس).

v.t. (۱) شيوهن بؤ كردن؛ شين بؤ كردن؛ بؤ گريان (۲) داخ بؤ خواردن.

mourner (mōr'nēr, mōr'nēr), *n.* شيوهنكەر؛ كسيكه كه

له پرسه دا به شدارى دهكات.

mournful (mōrn'fəl, mōrn'fəl), *adj.* (۱) شيوهنى پرسه بى.

(۲) غمگين، انگير، بهسوز (a ~ song, sound, etc.).

mourning (mōr'niŋ, mōr'niŋ), *n.* (۱) شيوهن، شين

(۲) جلوه بركى رهش؛ پۇشاكى رهش (۳) ماوهى رهشپوشى يا شين.

mouse (mous), *n.* (۱) مشك ۳؛ كچ (له يووى خۇشه و يستي پوهه).

(ب) كسكى ترسنوك و ناله بار (۲) [Slang], چاو شين بوونهه (له نهنجامى

ليداند)، ۴ جۇريكه له گري (كهشتي پوهانى)

v.t. (۱) پاوه مشك كردن؛ مشك گرتن

(۲) به دى پوهه بؤ گهپان؛ به خشپه به دودا گهپان.

mouser (mou'zēr), *n.* پشيلهى مشكگر

mousetrap (mous'trap'), *n.* تهلهى مشك

mousey (mou'si, mou'zi), *adj.* = mousy.

mousse (mōos), *n.* موس جۇزه شيرى پيهكه له شيرى خهستى

شه قينراو سپينهى هينكه و شهكر دروست دهكرى.

mousseline (mōos 1ēn'), *n.* [Fr.], muslin (۱)

(۲) جۇزه شووشه يكي نه قش لهسر كراوه.

moustache (məs-tash', mus'tash), *n.* = mustache.

mousy (mou'si, mou'zi), *adj.* (۱) له مشك چوا؛ بن دهنگ؛ ترسنوك

(۲) پره له مشك؛ مشك تنى داوه

mouth (mouth), *n.* (۱) ده؛ زار (۲) ليوا؛ ليوا؛ ده و ليوا.

(۳) كس كه دهبن بؤننرى يا خواردننى بدرينن:

(He has four ~s to feed.)

(۴) (۱) پزنگى پوبار (ب) دهى دهفر.

(ج) دهى لوولهى چهكى ناگري.

(د) دهى گيره يا مهنگنه. (ه) دهى كه پنهانى.

v.t. (۱) ووتن؛ دهر بربن (به تاييهتى به خۇنواندهه): ووتاردان.

(۲) خستنه دههوه (۳) دهم پياهيان؛ دهم وليو پياهيان.

(۴) نهسپ زاميانان به لغا.

movement

(۱) ووتن؛ دهر بربن (به تاييهتى به خۇنواندهه): ووتاردان.

(۲) دهم و چاو گرگرتن.

پهست؛ غهبار؛ خهفته بار. [Colloq.], down in (or at) the mouth,

ووتن؛ دهر بربن؛ ووتاردان.

دهم درينى كردن؛ زمان درينى كردن؛ have a big mouth, [Slang].

دهم لي كردنهوه.

mouthful (mouth'fool'), *n.* (۱) پر به ده. (۲) پارو؛ تيكه.

(۳) نهخت؛ تۇز.

(۴) [Colloq.], وشه يا ووتيهكى دور و درينى (كه به ناسانى نابيژنى).

(۵) [Slang], ووتيهكى بهجن: (say a ~).

(۱) نهو به شى ده نرى به دههوه **mouthpiece** (mouth'pēs'), *n.*

يا دهخريته ناو دههوه.

(the ~ of a telephone, of a pipe, of a horse's bit, etc.)

(۲) نهو به شى ناميرنكى موسيقي به كه دهى پيوه ده نرى (هك شمشال).

(۳) دهم راستى دهسته، كۆمهله، يا حيزينك.

(۴) [Slang], پاريزه رى تاوانكاران.

mouthy (mouth'i, mouth'i), *adj.* زوربؤ؛ هله وه؛ فشهكر.

movability (mōov'ə-bil'ə-ti), *n.* تواناي جولاندن هه بوون.

movable, moveable (mōōv'ə-b'l), *adj.* (۱) ده جولا نينرى.

دهوتانرى بجولا نينرى (سامان): ده بونينرى؛ هله ده گيرى: (~ property)

(۲) ده گونريننهوه؛ له كاتيكوه بؤ كاتيكى تر ده گونرين: (~ holidays)

(۱) شينك كه بتوانرى بجولا نينرى.

(۲) (pl.), سامانى هله گونرينهوى كسيك خۇي (به تاييهتى كه ره سهى ناومان).

(۱) گواستنهوه؛ گونرينهوه **move** (mōōv), *v.t.* (۲) بزونان؛ جولا نين.

(۳) والينكردن؛ پال پيوه نان

(۴) خستنه جموجول؛ هينانه جۇش:

(He ~d the crowd with his speech.)

(۵) پيشنيز كردن (له كۆر يا نهنجوه نينكا بؤ دهنگدان لهسر)

(۶) گويينكردن؛ پيسايى پينكردن.

(۷) فروشتن: (to ~ the merchandise)

(۱) جولا ن؛ بزون؛ چوون؛ بزيشت

(۲) گواستنهوه (بؤ مال يا شارى تازه): گونرينهوه؛ بار كردن:

(They ~d last month.; We will ~ to our new house.)

(۳) ههلسانو دانيشتن؛ زيان؛ جموجول كردن:

(We ~ in good society.)

(۴) پيشكهوتن.

(۵) كهوتنه خۇ؛ چمان؛ كار كردن؛ به كار ههلسان.

(۶) گهپان (مهكينه)؛ كار كردن.

(۷) داوا كردن: (to ~ for a new trial).

(۸) پيسايى كردن؛ گوو كردن؛ به تالبوونهوه.

(۹) [Colloq.], (~ on). دهستكردن به پويشتن؛ پويشتن:

(Let's be ~ing on.)

(۱۰) جولا نين (داشى دامه و شه ترهنج)

(۱۱) فروشتن.

(۱) جوله؛ جولا نهوه؛ چمه. (۲) ههنگاو (به ره و نامانج).

(۲) گواستنهوه (مال)؛ گونرينهوه.

(۴) جولا ن (داشى دامه و شه ترهنج)؛ نۆره (يارى)

(۱) بزون؛ جولا ن؛ چمان (۲) پهله كردن. get a move on, [Slang].

گهپوك؛ هه ميشه له جموجولدايه on the move, [Colloq.],

moveable (mōōv'ə-b'l), *adj.* = movable.

movement (mōōv'mənt), *n.* (۱) جوله؛ جولا نهوه؛ بزون.

(۲) هاتوچو؛ هاتو و چوون؛ جموجول.

(۳) پيسايى؛ گوو: (~ bowel).

(۴) مناوهه (سوپا). (۵) رهوت؛ لهنج؛ چؤنيتى جولا نهوه.

(۶) بزونتنه وى كۆمهلايهتى يا راميارى.

mudstone

دہپروئی

mud turtle

mud turtle, كېسەلى ئاۋ قورولتە.
muezzin (mū-ēz'in), *n.* بانگەر

muff (muf), *n.* (۱) دەسكىش؛ دەسكىشنىڭ شۇنى پىچىكەنى بە
جايىدا ئىن ئىلكو ھەممۇ يەك خانەيە. (۲) (۱) تۆپ نەگرتتەرە (يارى بېسىۋول).
(ب) كارىڭى ئاقۇلاۋ نەشارەزايانە؛ ئىنگدانى كار لەبەر نەزائىن.
(ج) ئاقۇلاكار؛ ئاكارامە؛ كارىڭىدەر.

v.t. & v.i. بە ئاكارامەيى كىرىن (ۋەزىش)؛ بە ئاقۇلايانە نەزائانە كىرىن.
muffin (muf'in), *n.* خەپلەنەنى نەستورۇ بچوك؛ كىڭى بچوك
(۱) (~ up)؛ داپۇشېن بە (مېلىنچ، بەتانی، يا
پالغۇ)؛ پىچانەۋە؛ لەبەر سەرما. (۲) دەم ھەلبەست؛ دەم وچاۋ ھەلبەست؛
چاۋ بەستەنەرە؛ دەماخ كىرىن. (۳) كپ كىرىن؛ دەنگ ئى بىرىن؛
(to ~ a sound, an explosion, etc.)

(۱) دەم ھەلبەست؛ چاۋبەست. (۲) دەنگ كېكەر؛ خەفەكەر.
(۳) فېرىكە ئۆ سورۇكردنەۋى گۆزەۋىزە بەبىن بەركەۋىتى پاستىخۇزى گېرى
ئاگرەكە

muffler (muf'lēr), *n.* (۱) دەم ھەلبەست؛ مېلىنچ
(۲) كېكەرە؛ دەنگ خەفەكەرى ئىگىزۇسى ئوتومبىل
(۱) موڧتى ئاينى ئىسلام.
(۲) بەرگى موڭكى؛ بەتايىبەتى لەبەرى يەككىدا كە ھەمىشە بەرگى سوپايى
لەبەركىرىن

mug (mug), *n.* (۱) كوۋىي نەختىك قورسۇ گەرەۋى چاۋ قاۋە (چاران
ۋىنەۋى دەم وچاۋىكى لەسەر دەكرا). (۲) پۇر كوۋىيىكى ۋەھا.
(۳) [Slang]؛ (ب) دەم وچاۋ. (ب) دەم.
(ج) لىچ ھەنقۇرتان؛ مۇنى؛ پۇۋى گۇڭ
(د) كەسكىنى قىسەرەقى بىن نەزاكەتى نەزان.

(۱) ۋىنەگىرىن؛ بەتايىبەتى ھى تاۋانكەرىك لەلايەن پۇلىسەرە. [Slang], *v.t.*
(۲) پەلاماردان لە پىشتەۋە دەست خىستەنە بىنەققا بەنئازى پۇۋتەردنەرە.
(۱) دەم وچاۋى خۇ گۇڭزىكرىن يا شىۋاندن لە دەمەلاسىكىدا [Slang], *v.t.*
(بەتايىبەتى لەسەر شائۇ) (۲) پەلاماردان لە پىشتەۋە دەست خىستەنە بىنەققا
بەنئازى پۇۋتەردنەرە

mugger (mug'ēr), *n.* [Slang]. (۱) پۇۋتەردەرە؛ بەتايىبەتى كە
پەلامارى كەسكىن دەدات لەۋاۋەرە دەست دەخاتە بىنەققا. (۲) ئىكەتەرىكە
دەم وچاۋى خۇ گۇڭزىكرىن دەدات يا دەشنىۋىن لە دەمەلاسىكىدا لەسەر شائۇ.
muggy (mug'i), *adj.* گەرەم شىدار (ئارۋەرە)؛ بۇخە.
(~ weather)
-mugginess (*n.*)

Muhammadan (moo-ham'ad-on), *adj. & n.* موسولمان
(ھەرەھا " Muhammedan)
mulatto (mə-lat'ō, myoo-lat'ō), *n.* كەسكىنى دوۋرەك لە دايكۇ
باۋكىكى پەرش و سېى.
سەۋز؛ پەشتالە

adj.
mulberry (mul'ber'i, mul'bēr-i), *n.* (۱) تۇۋ؛ تۇۋە سېپىكە.
(۲) دارتۇۋ (۳) نەرخەۋانى؛ پەنگى نەرخەۋانى سورۇكار.
mulch (mulch), *n.* گۇۋگىيەۋ ۋوشكۇ گەۋاۋ تۇنكەلەۋى خېركراۋە لە
بىنى پۇرەكدا بۇ ھىشتەنەۋى تەپايى بىنى پۇرەكەكەۋ پاراستنى پەگەكەنى لە
سەرماۋ گەرما

v.t. گۇۋگىيەۋ ۋوشكۇ گەۋاۋ تۇنكەلەۋى خىستەنە بىنى پۇرەك.
mulct (mulkt), *v.t.* (۱) سىزادان بە پەرە ئى سەندىن (لەبەر تاۋان).
(۲) بە فېلرتەلەكە ئى سەندىن؛ بە ساختە ئى كىشائەۋە.
n. سىزاي پاره (لەبەر تاۋانكە).

mule (mūl), *n.* (۱) ھىستەر؛ قاتر
(۲) رېسەرى لۇكە؛ مەكىنەۋى رېستنى لۇكە.
(۳) [Colloq.]؛ كەسكىنى كەللەپەق؛ كەسكىنى سەرسەختە مانگىر.
(۴) تۇخەم گىياندازىكى دوۋرەكى بىن بەر.
سۇنكە پازەنى بىن داناپۇش

multiple sclerosis

mule deer, فېلەگىزە.
mule skinner, [Colloq.], قاترچى؛ ھىستەرچى.
muleteer (mū 1ə-tēr'), *n.* قاترچى؛ ھىستەرچى.
muley (mū'li, mool'i, mōō'li), *adj. & n.* = mulley.
muliebrity (mū'li-eb'rə-ti), *n.* (۱) ۋىتتى؛ ۋىتەنىيە.

(۲) مېچكەيى؛ ئاسكى؛ ۋىتەنىيە.
mulish (mūl'ish), *adj.* (۱) ھىستەرى. (۲) كەللەپەق؛ سەرسەختە؛
مانگىر. (۳) (۱) بىن بەر؛ نەزۇك. (ب) دوۋرەك.
mull (mul), *v.t. & v.i.* [Colloq.], (~ over),
(to ~ over a question) بىرلىكەردنەرە؛

mull (mul), *v.t.* خۇشاۋكرىن؛ گەرەمكرىنەرە؛ خۇشاۋكرىن (شەراب،
بىرە، ئاۋى سىۋ).

mull (mul), *n.* مەلەل؛ قوماشى ئارۋىش يا چىتتى تەنك.
mullah, mulla (mul'ə, mool'ə), *n.* مەلا؛ مامۇستاي ئاينى.
muller (mul'ēr), *n.* دەسكەۋان (بۇ ھارىتى دەرمان ۋە بۇيە)
mullet (mul'it), *n.* چەند جۇرە ماسىيەكى دەرياۋ پۇۋبارەكەنە.
mulley, muley (mool'i, mōō'li), *adj.* شاخ كراۋ (پەشەۋەلەخ)؛
بىن شاخ

n. مانگى بىن شاخ؛ مانگى شاخ كراۋ.
mulligan (mul'i-g'n), *n.* [Slang], شەلى گۇشت و سەۋزە
(بەتايىبەتى ھى پىۋاۋى ھەزەرى بىن لائە).
mullion (mul'yən), *n.* تىفەدار يا شىشى سقۇۋى خانەخانەكەرى
شۇۋى پەنجەرە.

multi- (mul'ti, mul'tə), پىشگىرىكە بەمانى؛ فرە؛ زۇر؛ چەندەھا؛
ھەمە؛ گەلىك؛ چەند؛ (multicolored, multimillionaire)
multicolored (mul'ti-kul'ērd), *adj.* ھەمەپەنگ؛ فرە پەنگ.
multi-ethnic (mul'ti-eth'nik), *adj.* فرە نەتەرە؛ فرە پەگەن؛
(a ~ city)

multifarious (mul'tə-fār'i-əs), *adj.* ھەمەچەش؛ فرە جۇر؛
multifid (mul'tə-fid), *adj.* جۇراۋجۇر؛ جىجىيا؛ جۇرەھا
بەش بەش (گەۋاۋ)؛ خانە خانە؛
پارچە پارچە.

multifold (mul'tə-fōld'), *adj.* تۇۋى تۇۋى
multiform (mul'tə-fōrm'), *adj.* فرە شىۋە؛ ھەمەچەش؛ جۇرەھا.
multilateral (mul'ti-lat'ēr-əl), *adj.* (۱) فرە لايەن؛ فرە پۇۋا؛
فرە لا. (۲) چەند لايى؛ فرە لايى؛ چەندەھا ۋولات يا لايەن تىپىدا بەشدارە
(a ~ treaty)

-multilaterally (*adv.*),
multimillionaire (mul'ti-mil'yən-ār'), *n.* خاۋەنى چەندەھا
مىلۇن دۇلار يا پاۋەند؛ فرە مىلۇندار.
multipara (mul-tip'ə-rə), *n.* ئافەرەتەكە كە سكى پەرە بە مىندالى
دوۋم يا بەلاي كەمەرە دوۋ مىندالى لەۋەۋىش پۇۋە.

multiparous (mul-tip'ə-rəs), *adj.* (۱) سىكېر بە دوۋم مىندال.
(۲) لە يەك بەچكە زىياترى دەبىن لە سىكېدا.
multipartite (mul'ti-pār'tīt), *adj.* (۱) بەش بەش؛ جۇرەھا؛
فرە بەش؛ پارچە پارچە. (۲) multilateral.

multiped (mul'ti-ped'), *adj.* Also multipede,
فرە پىن.
n. گىياندازىكى فرە پىن؛ گىياندازىكە لە چوار پىن زىياترى ھەيە.
multiple (mul'tə-p'l), *adj.* چەندجار؛ جۇراۋجۇر؛ زۇر؛ فرە.
n. نەنجامى لىكەدان (ژمارەۋىپۇن): (10 is a ~ of 5 and 2).
multiple-choice (mul'tə-p'l-chois'), *adj.* فرە ۋەلام؛
چەند ۋەلامكە دەدات بۇنەۋى يەك ۋەلامى پاراستىان ھەلبۇتتە؛

(a ~ test, question, etc.)
نەخۇشى پەق بوۋن و ۋوشكېۋنەۋى ھەستە
multiple sclerosis, دەمارەكان كە دەبىتە ھۇي لەكارەكتەن و لەزىنى ماسولكەكان.

multipliable

multipliable (mul'tə-pli'ə-b'l), *adj.* دهنائى لىك بىرئ (ژماره وپيوان).

multiplicable (mul'tə-pli-kə-b'l), *adj.* = multipliable.

multiplicand (mul'tə-pli-kand'), *n.* ژماره لىندراو

multiply (mul'tə-pli-kāt'), *adj.* (۱) توى توى.

(۲) چىندى.

multiplication (mul'tə-pli-kā'shən), *n.* لىندراو ژماره وپيوان.

multiplication table, خىشتى لىندراو (ژماره وپيوان).

multiplicity (mul'tə-plis'ə-ti), *n.* (۱) ژورى چىندى.

ژورى و جورا وچورى. (۲) ژماره لىكى ژور گىلىك.

multiplier (mul'tə-pli'ēr), *n.* (۱) زىادىگىر. (۲) ژماره لىكى ژور گىلىك.

ژورلىگىر. (۳) ژماره لىكى ژور گىلىك (ژماره وپيوان).

(۴) نامبرى نهىگىر (فىزىكا).

multiply (mul'tə-pli'), *v.t.* (۱) زىادىگىر. (۲) ژورلىگىر.

(۳) لىندراو (ژماره وپيوان).

v.i. (۱) ژورلىگىر. (۲) ژورلىگىر. (۳) ژورلىگىر. (۴) ژورلىگىر.

(۵) لىندراو (ژماره وپيوان).

multitude (mul'tə-tōod', mul'tə-tūd'), *n.* (۱) ژورى فرمى.

ژماره ژورى. (۲) ژماره لىكى ژور گىلىك. (۳) ژماره لىكى ژور گىلىك.

(*There was a ~ of volunteers.*)

(۴) ژماره لىكى ژور گىلىك. (۵) ژماره لىكى ژور گىلىك.

multitudinous (mul'tə-tū'd'n-as), *adj.* (۱) ژورلىگىر. (۲) ژورلىگىر.

ژورلىگىر. (۳) ژورلىگىر. (۴) ژورلىگىر. (۵) ژورلىگىر.

multivalent (mul'ti-vā'lant, mul'tiv'ə-lant), *adj.* (۱) فرمى.

ژورلىگىر. (۲) ژورلىگىر. (۳) ژورلىگىر. (۴) ژورلىگىر.

multure (mul'chēr), *n.* ملى ناشى.

mum (mum), *n.* بىرەمى خىستى تىژە.

mum (mum), *v.i.* خورگىر بىر خورگىر.

mum (mum), *n.* [Colloq.] = chrysanthemum.

mum (mum), *n.* [Colloq.] = mother.

mum (mum), *adj.* ملى ناشى. (۲) ملى ناشى.

interj. ملى ناشى. (۳) ملى ناشى. (۴) ملى ناشى.

mumble (mum'b'l), *v.t. & v.i.* (۱) ملى ناشى.

ملى ناشى. (۲) ملى ناشى. (۳) ملى ناشى.

(*Don't ~ your words.; The old man was ~ing to himself.*)

(۴) ملى ناشى. (۵) ملى ناشى. (۶) ملى ناشى.

n. ملى ناشى. (۷) ملى ناشى. (۸) ملى ناشى.

mumbo jumbo (mum'bō jum'bō), [M-J], بىتىكى.

ناشورنى خىلە رەشەكلى پۇشاۋى سودان دەيان پەرسى: جادوگرىكى.

نايدىگە كە بە ئار گواپە خەلىك لە وەى دەپارلىزى. (۲) شىتىكى ترسانىك.

(۳) نەرسى نەرسى ھىچ وپوچ و بىر مانا: نەرسى وەك جادوگرىكى.

(۴) قەسى ھىچ وپوچ: قەسى قۇر و بىر مانا.

mummer (mum'ēr), *n.* (۱) نەكتەرى خورگىر شانىزى بىر دەنگ.

(۲) نەكتەرى.

mummery (mum'ēr-i), *n.* (۱) نوادىگە بە جلى خورگىرە.

(۲) نوادىگە كەش و فشانە: نەرسى يا نەرسىگىكى پىر لە كەش و فشانە.

ھىچ وپوچ و دوپوچ.

mummification (mum'ə-fi-kā'shən), *n.* موومىكارى.

mummify (mum'ə-fi'), *v.t.* موومىكارى. (۲) موومىكارى.

مىژە يا گىلندارى مردو و دەرمان تىگىردى بىر پاراستىنى لە بۆگەنگىر.

v.i. ووشكورنە: ھىچ وپوچ: سىس بوونە.

mummy (mum'i), *n.* (۱) موومى: مردووى موومىكارى.

(۲) كەسىكى ھىچ وپوچ: كەسىكى رەقەنە و سىس بوونە.

murky

mump (mump), *v.t. & v.i.* mumble = [Dial.] (۱)

(۲) [Old Slang], (۱) سوالىگىر: پارانە. (ب) گىزىگىر.

mumps (mumps), *n.pl.* مەخرى: ئاوسانى لوى لىكى ژور گىزىگىر.

munch (munch), *v.t. & v.i.* كىرماندا: مەخلىگىر.

mundane (mun'dān), *adj.* (۱) جىھانى: تايەتتى بىر جىھانىك.

بە جىھانىگىكى بەرزىگىر گىلىكى: (*pleasures*).

(۲) ئاسايى: ووشلىك ناخوش (مەجان): سادە. (*a ~ job, task, etc.*).

mung bean, ماش.

municipal (mū-nis'ə-p'l), *adj.* (۱) شارموانى: ھى شارموانى.

ھى ئاوشار. (ب) سەربەخىزى ناخوشى ھەيە.

(۲) تايەتتى بە كاروبارى ناخوشى وولات يا ھەرىكەت.

municipality (mū-nis'ə-pal'ə-ti), *n.* (۱) شار: شارموانى.

شارىك كە سەربەخىزى ناخوشى ھەيە. (۲) كارىبەدەستىنى شار: كارىبەدەستىنى.

شارموانى.

municipalize (mū-nis'ə-p'l-īz'), *v.t.* (۱) خىستەسەر شار.

گىرەن بە بەشىك لە شار: دانەدەم شار. (۲) گىرەن بە شار: گىرەن بە شارىك كە.

سەربەخىزى ناخوشى ھەيە.

-municipalization (n.), بەخىستەسەر: ژور دىلغراوانى.

munificence (mū-nif'ə-s'ns), *n.* ژور دەست و دل گىرەن.

ژور دەست و دل گىرەن.

munificent (mū-nif'ə-s'nt), *adj.* (۱) بەخىستەسەر: ژور دىلغراوانى.

ژور دەست و دل گىرەن. (۲) ژور دىلغراوانى: نىشانى بەخىستەسەر.

دەست و دل گىرەن: (*a ~ gift*).

muniment (mū-ni-mənt), *n.* (۱) ھۆى خۇپاراستى: ھۆى پاراستى.

(۲) (*pl.*) باورنامە: خارەنىتى ژورى و زاروشتى: باورنامە: ماف.

munition (mū-nish'ən), *v.t.* كەرسە: چىگىر پىدان: چىگىرگىر.

چىگىر پىدان.

munitions (mū-nish'ənz), *n.pl.* جىگىر: كەرسە: چىگىر.

جىگىر: كەرسە: چىگىر.

mural (myoor'al), *adj.* (۱) ھى سەر دىوار: ھى دىوار: بىر سەر دىوار.

(۲) وەك دىوار: دىوارى.

n. نىگار يا دىمەنى لىسەر دىوار گىرەن.

muralist (myoor'al-ist), *n.* نىگارگىر: سەر دىوار.

murder (mūr'dēr), *n.* پىياوگىر: بەدەستەست: پىياوگىر.

خوڭىر پىشى: خوڭىر پىشى.

v.t. (۱) پىياوگىر: بەدەستەست: كوشتى: خوڭىر پىشى.

(۲) كوشتى بە شىنەمە: گىرەن: بىر بەزىمى يانە (چەنگە).

(۳) تىگىر: شىواندا: (*She ~ed that song*).

v.i. پىياوگىر: بەدەستەست: خوڭىر پىشى.

كارىكى خىراپ گىرەن و كەس.

پىر نەزائىن و سزا نەدان: بەدەستەست: گىرەن وەك بەزىمى يانە: بىر دەرچوون.

(۱) پىياوگىر: ھەر دەرەدەستەست: پىياوگىر: ھەر دەرەدەستەست.

دەرەدەستەست. (۲) كارى نەننى و بەدەستەست: ھەر دەرەدەستەست: ژور يا دەرەدەستەست.

murderer (mūr'dēr-ēr), *n.* پىياوگىر: خوڭىر پىشى.

murderess (mūr'dēr-is), *n.* ئاھەرى: پىياوگىر: پىياوگىر.

murderous (mūr'dēr-as), *adj.* (۱) دەرەدەستەست: پىياوگىر: پىياوگىر.

ژور بەدەستەست: دەرەدەستەست: (*a ~ act*).

(۲) تايەتتى بە پىياوگىر: ھى پىياوگىر: (*a ~ rage*).

(۳) [Colloq.], ژور گىرەن: ژور ناخوش و ترسان: (*a ~ exam*).

murine (myoor'in, myoor'in), *adj.* ھى توخى: مىشك.

ھى گىلندارى كىرەندە: وەك مىشك و مىشكەكەتەر... (ھەد).

n. گىلندارى كىرەندە.

murk (mürk), *n.* تارىكى: ئىلى: ئادىيارى.

adj. [Archaic], تارىك: ئىل: ئادىيارى.

murky (mūr'ki), *adj.* (۱) تارىك. (۲) ئىل (ئار), ئاسمان: لىخىن.

myo-

myo- (mī'ō, mī'ā), پېشگرىڼكه بهماناي: ماسولكه.
myocardiograph (mī'ō-kār'di-ō-graf', mī'ō-kār'di-ō-gräf'), *n.* نامىرى توماركرى بىوانى ماسولكى دل: وينهگرى بىوانى ماسولكى دل

myocarditis (mī'ō-kār-dī'tis), *n.* هوكردنى ماسولكى دل
myocardium (mī'ō-kār'di-əm), *n.* ماسولكى دل
myogenetic (mī'ō-jā-net'ik), *adj.* له ماسولكه پيدادهين: له ماسولكه هاتوو

myograph (mī'ā-graf', mī'ā-gräf'), *n.* نامىرى توماركرى گرځى ماسولكه

myology (mī-ol'ō-jī), *n.* ماسولكه ناسى (تونىكارى)
myoma (mī-ō'mā), *n.* ناوسارىيىكه له تيشورى شانه پېكهاتو: لورى شانهى ماسولكه

myomatous (mī-om'ō-tās), *adj.* قابيهتى به ناوساوى شانهى ماسولكه

myopathy (mī-op'ā-thi), *n.* نهخوشى ماسولكه
myope (mī'ōp), *n.* نهخوشى نريك بين: نريك بين
myopia (mī-ō'pi-ā), *n.* نهخوشى نريك بينى: نريك بينى
myopic (mī-op'ik), *adj.* نريك بين

myopy (mī'ō-pi), *n.* = myopia.
myosis (mī-ō'sis), *n.* چوونويهى يا كرځبونى بېلبېلى چاو (بهوى): نهخوشى يا بهكارهينانى دهرمانهوه

myosotis (mī-ō-sō'tis), *n.* پروهكيكه گولى رهنكارهنگ دهگرځى
myotic (mī-ōt'ik), *adj.* هى بېلبېلى چاو هينانويهى كرځگردن: بېلبېلى چاو كرځبوو: دهبيته هوى چوونويهى بېلبېلى چاو
n. دهرمانى بېلبېلى چاو كرځگردن يا هينانويهى

myria- (mī'ri-ā), پېشگرىڼكه بهماناي: (۱) بن شومار: زورا گنلىك

myriad (mī'ri-ād), *n.* ده هزار (۲) ده هزار

adj. هزاران: هزارهها: ژمارهيكى بن شومار يا نېجگار زور
 بن شومار: هزارهها: نېجگار زور

myriapod (mī'ri-ā-pod'), *adj. & n.* هزارپڼ
myriapodan (mī'ri-ā-pod'-dān), *adj. & n.* = myriapod.
myriapodous (mī'ri-ā-pod'-dās), *adj.* = myriapod.
myrmeco- (mūr'mi-kō, mūr'mi-kā), پېشگرىڼكه بهماناي: مېرووله

myrmecology (mūr'mi-kol'ō-jī), *n.* مېرووله ناسى: زانستى مېرووله

myrmecophagous (mūr'mi-kof'ā-gās), *adj.* مېرووله خوړ: زانستى مېرووله

myrrh (mūr), *n.* (۱) جموى دار " موچ " (۲) دارىكى مۇنخۇشه جەوىيەك دەرەدات بۇنى خۇشى ئى دروست دهكرئ

myrtaceous (mūr-tā'shās), *adj.* مۇردى: هى درهختى مۇردو: يوكالپيتۇس

myrtle (mūr'tl), *n.* مۇرد
myself (mī-self', mē-self'), *pron.* خۇم

(*I went ~; I hurt ~.*)
 (۲) دۇخى چاكى خۇم: دۇخى باشيم:

(*I am not ~ when I rage like that.*)
mystagogue (mis'tā-gōg', mis'tā-gog'), *n.* لېنكدهرهوى

شتى ئاينى لېل و نهينى: ماسۇستاي شتى نهينى و نازانراوى ئاينى.
-mystagogy (*n.*)

mysterious (mis-tēr'i-ās), *adj.* ناديار: لېل: شارواه
 (۱) شتى نازانراوى يا دهرنكوتوو: *mystery* (mis'tēr-i, mis'tri), *n.* نهينى (*the ~ of life*)

myxoid

(۲) (۱) پروداونكى شارواه (بهتاييهتى پياوكوشتن)
 (ب) چيوكى پروداونكى شارواهى وهما

(۳) لېلى: نهينى: شارواهىي. (*An air of ~ surrounds this affair.*)
 (۴) (*pl.*), نهريت و بيروى ئاينى

(۵) كۆمهلى ئاينى نهينى كۆن. (*a mystery play*)
 (۷) (۱) نويزى بهكۆمهلى كلنسهى كاسوليكى:

(ب) پرودانى ژياننامهى عيسا و مهريم
mystery (mis'tēr-i), *n.* [Archaic], پيشه

mystery play, شاننامهى پروداونكى لينجيل بهتاييهتى هى ژياننامهى عيسا

mystic (mis'tik), *adj.* (۱) قابيهتى به نهريت و بيروى ئاينى نهينى.
 (۲) نهينى: شارواه: ناديار: (*~ powers*)
 (۳) هى سۇفى يا سۇفىتى:

n.
 (۱) ميشانهيى: گرنگ لهروى ئاينىيهوه.
mystical (mis'ti-k'l), *adj.*

(۲) هى سۇفى يا سۇفىتى. (*Rare*), شارواه: لېل: نهينى: ناديار
mysticism (mis'tē-siz'm), *n.* سۇفىتى

(۲) بيروى شارواه يا ناديار: بيرگنده له شتى ناديار.
mystify (mis'tē-fi'), *v.t.* (۱) سهرسام كردن: سهرسورماندن

(۲) شاردهوه بۆ تينگهيشتنى: وهالينكردن كه سهير بيته بهرچاوو
 تينگهيشتنى گران ميت

-mystification (*n.*)
mystique (mis-ték'), *n.* همستى سهرسامى و شكۆ پيدان و دلفراندىن

كه شتيك, كهسيك, يا پيشهيك دروستى دهكات له لای همدنئ كس
 (*the ~ of Eastern music, art, progress, revolution, the acting profession, etc.*)

myth (mith), *n.* (۱) ئەفسانە (۲) سەرجهمى ئەفسانەكان

(۲) چيوكى ئەفسانهيى: چيوكى درو
 (۴) كهسيك يا شتيكى ئەفسانهيى

mythic (mith'ik), *adj.* - mythical.
mythical (mith'i-k'l), *adj.* (۱) ئەفسانهيى: (*a ~ creature*)

(۲) درو: ههلبهستار: ريخراو
mythicize (mith'i-siz'), *v.t.* كردن به ئەفسانە: به ئەفسانە دانان:

وهك ئەفسانە لېنكردن
mytho- (mith'ō, mith'ā), پيشگرىڼكه بهماناي: ئەفسانە

mythological (mith'ā-loj'i-k'l), *adj.* ئەفسانهيى
mythologist (mi-thol'ō-jist), *n.* ئەفسانەزان: قوتابى ئەفسانە

mythologize (mi-thol'ā-jiz'), *v.t.* ئەفسانە لېنكدهوه: دهربارى ئەفسانە نووسين

v.t. = mysticize.

mythology (mi-thol'ō-jī), *n.* (۱) ئەفسانەزاني: زانستى ئەفسانە

(۲) كتىبى ئەفسانە: پهتووكيك دهربارى ئەفسانە
 (۳) ئەفسانە: سهرجهمى ئەفسانهى چهرخك يا نهتهويهك

mythomania (mith'ā-mā'ni-ā), *n.* زور حەز له دروكردن: حەز له شت گهرهكردن

mythopoeic, mythopeic (mith'ā-pē'ik), *adj.* ئەفسانە
 دروستكەر: حەزكەر له ئەفسانە دروستكردن

mythos (mī'thās), *n.* (۱) myth (ب) . mythology
 (۲) نهريت و خوړهوشنى نهتهويهك وهك له هونهرى نه نهتهويهك

دهردهكوى. (۳) مرؤه پهرستى
myxedema, myxodema (mik'si-dē'mā), *n.* جؤره

نهخوشىيەكه له نهجامى باش كارنهكردى لورى " سايرؤد " هوه تووش
 دهبن و نيشانهكانى ووشكېوونهوى پېست و سستى لهش و ميشكه

پېشگرىڼكه بهماناي: چلم: مادهوى لينج.
myxo- (mik'sō, mik'sā),
myxoid (mik'soid'), *adj.* چلېن: لينج

myxoma

myxomycete

myxoma (mik'sō-mə), *n.*

لووی بن زبانی چلمین.

myxomycete (mik'sō-mī-sēt'), *n.*

کهپووی چلمین یا لینچ.

N n

N, n (en), n.

(۱) تېپى چواردەھەمى ئەلف-بىننى نىنگلىزىيە.

(۲) دەنگى ئەم تېپە: "نن" (۳) قالپى ئەم تېپە.

(۴) بېشەنە پىلە چواردەھەم: پىلە چواردەھەم

adj.

(۱) تېپە ئەم تېپە. (۲) چواردەھەم: پىلە چواردەھەم.

N (en), n.

(۱) شتىكە لە شىۋە تېپى "N" دا.

(۲) زمارە (۹۰۰) ى پۇمانى

nab (nab), v.t. [Colloq.],

(۱) پىدا كىرگەن: ھەلپىرىسكان: پىدان.

(۲) كىرگەن (تاۋانكار).

nabob (nā'bob), n.

(۱) ھەمىرەۋاى خۇيى ئاۋچەيىكى شىمىراتورىيە تى.

ھەمىرەۋاى ھىندىستان: ھەمىرەۋاى ئاۋچەيى ھىندى

(۲) كەسكىنى زۆر دەۋلەتمەند.

nacelle (nə-sel'), n.

خاھى فېرىكەۋان. مەكىنە، يا بار لە ھەندى

مىركەدا

nacre (nā'kēr), n. = mother-of-pearl.

nacreous (nā'kri-əs), adj.

(۱) ماددەيەكى ۋەك مىۋارى

بە ھەمىرەكەيەيە (قاقلەى گىيانداری ئاۋى) (۲) بىرقەدار.

nadir (nā'dēr, nā'dēr), n.

(۱) بىرمتىر خالى جىهان (ئەستىزەناسى).

(۲) بىرمتىر پىلە ئىزمتىر شىۋى: بىنى بىن: پەستىر كات:

(the ~ of human misery)

nag (nag), v.t.

سەركونىرگەن (بە پەخىنە بىرەۋىلە) سەركونىرگەن: سەركونىرگەن

ھەمىشە بۆلەۋىل كىرگەن بەسەرداۋ پەخىنەلىگەن.

v.t.

ھەمىشە بۆلەۋىل كىرگەن پەخىنەلىگەن.

n.

(۱) سەركونىرگەن: ھەمىشە بۆلەۋىل كىرگەن پەخىنەلىگەن.

(۲) [Colloq.] سەركونىرگەن (بەتايىبەتى ئافرىدە و بەتايىبەتىش بۇ مىرەكەي):

ھەمىشە بۆلەۋىلگەن سەركونىرگەن (ئافرىدە)

nag (nag), n.

(۱) سەسپى سۈرى بچۈك: ئەسپ.

(۲) سەسپى پىرى لەكارەكەتوۋ: ئەسپى بىن فەي

nagger (nag'ēr), n.

كەسكىنى سەركونىرگەن (بەتايىبەتى ئافرىدە):

كەسكىنى ھەمىشە بۆلەۋىلگەن پەخىنەلىگەن.

naiad (nā'ad, nī'ad), n.

(۱) خۇزى ئاۋ: كىچىكى ئەفسانەيىيە گۈايە

لە كاسى رۈباردا دەۋى دەپتە ھۇى ھەلقۇلانىان و ۋوشك ئەگرەدىان.

(۲) ئاۋبۇشكەرەۋە. (۳) ئافرىدە مەلەۋان

naif (nä-ēf'), adj. = naive.

nail (nāl), n.

(۱) نىيۇك (ب) چىنگ: چىنۋوك. (۲) زىمار.

(۳) بىۋانەيەكى كۈنى كۈتالە بىرەتەيە لە دوۋ كىرگەن چۈرەيەكى كىرەيەك.

؛ [Slang], جىگەرە.

v.t.

(۱) زىمارلىدان: بە زىمار قايىم كىرگەن.

(۲) بەستەۋە (مەجان): مەسۋەگەر كىرگەن: دۇنيابوۋن لە دەستكەرتنى شتىك

(He ~ ed the bargain, contract, etc.)

(۳) چاۋ تى بىرىن: چاۋ ئى ئەتروۋكەندى: (eyes ~ ed to the stage)

(۴) [Colloq.] كىرگەن: بەرەۋىرى دانەۋە كىرگەن: (to ~ a criminal)

(۵) [Colloq.] ھەمەلىن (دەق): خىستەۋە كىرگەن: (to ~ a lie)

(۶) پىنگان و خىستەۋە: (to ~ a bird in flight)

fight tooth and nail, بەرەۋىرى تۈتۈۋە شەركىرگەن يا ھەمەلىن.

hit the nail on the head, پىنگان: پاش بۇ چۈن: پاش ۋىتن يا كىرگەن.

nail (a person) down (to a promise), بەستەۋە كەسكى بە

بەلىنەكەيەۋە ۋاز ئى ھەمەلىن ھەتتا بەلىنەكەيى جىبەجى دەكەت.

nail up, (۱) بە زىمار داکۇتات يا ھەلۋاسىن.

(۲) داخست بە زىمار (دەرگا، پەنجەرە): بە زىمار قايىم كىرگەن:

(to nail up a window)

(۱) پەكسەر: دەۋدەست: بەبىن دۈكەۋىتن.

(۲) لە كات يا شۋىنى خۇيدا.

nail clipper,

نىيۇكەك: مەكىنە نىيۇك كىرگەن.

nail file,

بەبەندى نىيۇك.

naive, naïve (nä-ēv'), adj.

ساف. (۱) ئەزان: دىل ساف.

-naively (adv.): naiveness (n.).

naiveté, naïvete (nä-ēv'tā', nä-ēv'tā), n.

(۱) سافلىكەي:

خۇش باۋەرى: ئەزانى: دىل سافى (۲) تېپىنى يا كىرگەنكى سافلىكە:

گۇفتار يا كارى دىل سافانە.

naivety (nä-ēv'ti), n. = naiveté.

naked (nā'kid), adj.

(۱) پوت: پوت ۋوتوت (a ~ body).

(۲) ھەزەر: بىن دەرامەت: پەقەر (۳) بەرەل: ئەپارەزراۋ.

(۴) (۵) پوت: لەناۋ كىلانەكەيدا نىيە: (a ~ sword).

(ب) پوت (دەرەخت)

(ج) پوت (دىۋان): ئەپازاۋە: ھىچى پىۋە نىيە: (a ~ wall).

(۵) ئاشكەر: پوت: ھەمەلىنار: (the ~ truth; ~ aggression)

(۶) بەتات (a ~ contract)

(۷) بىن تۈۋك: بىن پەپ: بىن قاۋۇغ: بىن پۈلەكە: پوت.

naked eye,

چاۋى پوت: چاۋى بىن چاۋىلەك يا دۈرىن.

nakedness (nā'kid-nis), n.

پوتى: پوت ۋوتوتى: ھەمەلىنار: ۱

ئاشكەرىي

nameable (nām'a-b'l), adj.

(۱) ئاۋ ھەمەلىن: دەۋاننى ئاۋى

nameby-pamby (nām'bi-pam'bi), adj.

(۲) شايانى ئاۋىرەنە: بەناۋ: دىار

نامىكە: ئىلانە: (۱) ئاسكۈلە: ئىلانە: (۲) بۈۋەلە: بىن غىرەت: بىن دەسەلات: چىۋوك: لاۋان: پار

n.

(۱) قەسە: ئوۋسراۋى ئىلانە: چىۋوكە: ئوۋسراۋى پەسۋز

(۲) كەسكىنى بىن غىرەت: بىن دەسەلات: كەسكىنى بۈۋەلە (لەۋىۋى سوۋكى).

name (nām), n.

(۱) ئاۋ.

(۲) قەسە: خراب: ئاۋونانۋەر. (They called him ~.)

(۳) (۱) ئاۋ: ئاۋبانگ: ئاۋدارى. (a good ~)

(ب) ئاۋبانگى باش: ئاۋى باش. (۴) خىل: (the last of my ~)

(۵) بەناۋ: ھەر بەناۋ: (He is chief in ~ only).

(۶) كەسكىنى ئاۋدار: كەسكىنى زۆر بەناۋبانگ:

(the greatest ~ in science)

(۷) ئاۋ (ئىرەتەيى).

adj.

ئاسراۋ: ئاۋدار: بەناۋبانگ.

v.t.

(۱) ئاۋلىنان: ئاۋنان

(۲) ئاۋلىنان: ئاۋىرەن: ئاۋنوس كىرگەن: (He was ~ed in the report.)

(۳) بە پاستى ئاۋ ۋوتن: (He ~ed the States of the Union.)

(۴) دانان لەسەر كاربەدەستەيەكى كىرگە: دامەزاندەن.

nameable

(to ~ a price, date, day, etc.) (۵) ديارى كړون (نرخ، كات)؛ دانان.
call a person names, جون پيدان؛ جنډو پيدان؛
 ناورى سوډ پڼ ووتن.
in the name of, (۱) په ناورى. (in the name of the law).
 (۲) بېړۍ دسه لاتی؛ په ناورى.
know only by name, تنها ناور زانډو هېچى تر؛ نه ناسين.
to one's name, هېډور؛ حاوه نى بوډ.

(He only has ten dollars to his name.)

nameable (nām'ə-b'l), *adj.* - **namable.**

name-dropper (nām'drop'ēr), *n.* کسېکه که زوډو ناورى
 کسانى په ناو بانگ دهېښى له بهرچاوى خلك که گوايه دهيان ناسى بډ
 خوښکړدنه وده خوښکړدشان.

nameless (nām'lis), *adj.* (۱) بن داو؛ ناو نه زافراو: (~ stars).
 (۲) کس نه زان؛ نه ناسراو.
 (۳) ناورى هانېږي؛ ناتوانېږي باسى بکړي: (~ dread).
 (۴) شاراوه؛ ليل؛ ناديار.

(~ voices). شايانى ناوېردن ديه؛ نه وده خراپه ناتوانېږي ناورى بېړي: (~ voices).

namely (nām'li), *adv.* واته

namesake (nām'sāk'), *n.* هاوناو؛ کسېکه که به ناورى کسېکى
 تروه ناورى نراين

nanny (nan'i), *n.* [British]. له نى مدال؛ دايه.

nanny goat, [Colloq.], بز

nap (nap), *v.t.* سرخه وښکندن؛ تنگه خه وکړد؛

که وښکته خه وکړد.

n. سرخه؛ که وښکته خه؛ تنگه خه؛

(to take a ~ ; I take a ~ every afternoon.)

nap (nap), *n.* (۱) تېسک قوماش و تهراروى تازه

(۲) ناورى تېسکى له تهراروى تازه دهېښتوره به يکه مقله ليدان

(۳) گه ددمو، پروه کناسى

v.t. (۱) تېسک بزکړدنه به قله

(۲) تېسکى دريژو زياته برين؛ ساف کړد؛ سفت کړد.

napalm (nā'pām), *n.* ناپالم؛ بوماسى باپالم.

nape (nāp, nap), *n.* بوقنه نى م؛ پشت هل؛ نه ستو

napery (nā'pēr-i), *n.* سرمينرو ده ستسېرو شتى تړى وهماى ناومان.

naphthalene (nā'fthā-lēn', nā'fthā-lēn'), *n.* نه فتالين

napkin (nap'kin), *n.* (۱) ده ستسېرى کاغه؛ ده ستسېرى سر مينزى

ناخوادر: (~ [Chiefly British]), ده پڼى مندان.

napoleon (nā-pō'li-on, nā-pō'l'yən), *n.* (۱) پاره يکى زيرى

فهره نساى کونه (۲) جزيره يارى يه کى کاغه زه

(۳) جزيره شيرينى يه کى فهره نساى يه.

Napoleonic (nā-pō'li-on'ik), *adj.* ناپليونى؛ تاييه تى به ناپليونى

يکه م؛ هيزشه جهنگلى يه کانى و چرخه کى.

nappy (nap'i), *adj.* تووک؛ تووکاوى؛ گنده موواوى

nappy (nap'i), *adj.* (۱) به تين؛ بيره (۲) نه ختنى سرخوش.

n. [Scott.], بيره؛ خواردنه و يه که له بيره دهکات.

narcism (nār'siz'm), *n.* - **narcissism.**

narcissism (nār-sis'iz'm), *n.* (۱) خوپرستى؛ من منوکى.

(۲) دل چونه خو؛ حزن له خو کړد؛ خو خوشويست.

narcissist (nār-sis'ist), *n.* (۱) خوپرست

(۲) حزن له خو کړ؛ دل به خوږه بو.

-**narcissistic** (*adj.*).

narcissus (nār-sis'as), *n.* (۱) [N-] لاوړکى جوان بو نه وږه

همزى له وينى خوې دهکړد له ناودا هتا پوکا يه وږه بو به نيزگ.

(۲) نيزگ

narco- (nār'kə, nār-kō'), *n.* پيشگرنکه به مانى؛ (۱) سړى؛ سستى؛

nasal

خاوى. (۲) دهرمانى سړک.

narcolepsy (nār'kə-lep'si), *n.* نه خوښى ژور نوست.

narcosis (nār-kō'sis), *n.* سړبون يا گيژبون به تلياک کيشان و

شتى تړى ودها.

narcotic (nār-kot'ik), *adj.* (۱) سړک؛ گيژک.

(۲) تاييه تى به شتى گيژک يا سړک وږه بهنگو تلياک و... هتد.

(۳) تاييه تى به تلياک؛ تاييه تى به کسانى خوږيان به تلياک کيشان و شتى

تړى ودها وږه گرتوه

n. (۱) دهرمانى گيژک (وږه تلياک و بهنگو... هتد)؛ شتى سړک. (۲) تلياک.

(۳) شتى خه لږخه يا شتى سستک.

narcotism (nār'kə-tiz'm), *n.* (۱) گيژبون يا سړبون به تلياک

کيشان و شتى تړى ودها (۲) خوږگرتن به تلياک کيشان و شتى تړى گيژک

يا سړک وږه.

nares (nār'ēz), *n. pl.* کونه لووتکان؛ کونه لووت.

narghile (nār'gə-li, nār'gə-lā'), *n.* Also **nargile**, **nargileh**

نيزگله.

narial (nār'i-əl), *adj.* Also **naric**, **narine**, هي کونه لووتکان؛

کونه لووتى.

nark (närk), *n.* [British Slang], سووسه؛ سيخو؛ جاسوس

سيخوږى کړد؛ سووسه کړد.

v.t. **narrate** (nā-rāt', nār'āt), *v.t. & v.i.* گيژانه وږه (چيژک)؛ مونيږه.

narration (nā-rā'shən), *n.* (۱) گيژانه وږه (چيژک)؛ مونيږه؛

دوان. (۲) چيژک. (۳) چيژکى نووسراو؛ نووسراوى گيژپاوه (وږه ميژو،

ژيانامه و... هتد).

narrative (nar'ə-tiv), *adj.* (۱) چيژکى؛ له شيوه ي چيژک دايه؛

هوږاوه يى (۲) له شيوه ي چيژک داه نووسنت

n. (۱) چيژک. (۲) چيژک گيژانه وږه؛ هونه ي چيژک گيژانه وږه.

narrator, **narrater** (nā-rā'tēr), *n.* چيژکيژ؛ چيژک گيژانه وږه؛

گيژانه وږه.

narrow (nar'ō), *adj.* (۱) تسک؛ تنگ؛ تنگه بهر؛ باريک.

(۲) کم: (a ~ majority).

(۳) تسک (ميشک): (a ~ mind, outlook).

(۴) وورد: (a ~ inspection).

(۵) به ناستم؛ به حال: (a ~ escape).

(۶) بن دهرامه؛ کم دهرامه؛ ده ستکورت: (~ circumstances)

v.t. ته ستکورت وږه: (The river ~s.).

v.t. ته ستکرت وږه؛ سنوږ بډ دانان؛ که مکرده وږه (مورد):

(He ~ed the argument.)

n. (۱) پڼگى ته ستک؛ پڼه وږى ته ستک. (۲) گمږو (ثاوه پڼ)؛ تهنگاو.

-**narrowness** (*n.*).

narrowly (nar'ō-li), *adv.* (۱) به ناستم؛ به حال:

(He ~ escaped drowning, getting caught, etc.)

(۲) به ووردى.

narrow-minded (nar'ō-mīn'did), *adj.* ميشک ته ستک؛

بیر ته ستک.

-**narrow-mindedly** (*adv.*); **narrow-mindedness** (*n.*).

narthex (nār'theks), *n.* (۱) همپوانى قراغ کلنيس (له کوندا نافروته و.

خلکى تاوانکارى پشيمان بوموه به کاريان دهېښا). (۲) پاروه وى کلنيس.

narwhal (nār'wəl, nār'hwəl), *n.* Also **narwhale**, کړکېدنه،

دهريا؛ جزيره نه مېنگيکى تهره ي باکوږه کلبه يه کى دريژى هميه له شاخ

دهچيت.

nasal (nā'z'l), *adj.* (۱) لووت؛ تاييه تى به لووت.

(۲) به لووت بيژراو (وږه تپي: م، ن، نگ).

(۳) منگن؛ تاييه تى به دهنگى لووتى: (a ~ voice).

n. (۱) دهنگى منگن؛ تپي منگن يا به لووت ووتراو. (۲) نيسقانى لووت

nasalize

- (۲) لوت بۇش (كلوزيدئ).
nasalize (nā'z'l-īz'), *v.t. & v.i.* به لوت قسەكرەن به لوت روتن؛
 منگنى كرن.
- nasalization** (*n.*).
nascency (nas'n-si, nā's'n-si), *n.* لەدايكبون؛ پەيدا بون؛
 ھاتنە جىھ نەو.
- nascent** (nas'nt, nā's'nt), *adj.* ساوا؛ كلتور، يورپا؛ تازە؛
 تازە پەيدا بون؛ تازە لەدايكبون.
- nastiness** (nas'ti-nis), *n.* (۱) بەدى؛ ئاپەسەندى؛ پەس؛ بەدخوایى؛
 بەدسروشتى (۲) كارىك يا گوشتارىكى ئاپەسەندو پەس.
- nasturtium** (nə-stūr'shəm), *n.* (۱) پورەكنەكە گەلە قەلغانى و
 گولە رەنگارەنگى ھەك پەختى دەگرنە. (۲) گولە نەم پورەكە.
- nasty** (nas'ti), *adj.* (۱) پەس؛ چەپەل؛ پەس و پۇخل.
 (۲) ناخوش (چىش)؛ پەس؛ (a ~ taste).
 (۳) ناشرىن (گردار، رەوشت)؛ بۇگەن؛ پەس؛ نزم.
 (۴) ناخوش (ناوھەوا)؛ پەس؛ خراپ؛ (a ~ weather).
 (۵) توررەوتو؛ بەدخوایى؛ ئاپەسەند؛ كەندەدار؛ بەدسروشت؛ خراپ؛
 (a ~ temper, person, remark, etc.).
 (۶) زىانبەخش؛ خراپ؛ ترسانك؛ (a ~ bruise, wound, etc.).
- nastily** (*adv.*).
natal (nā't'l), *adj.* (۱) ھى لەدايكبون؛ (a ~ injuries).
 (۲) ھى كات يا شوئىنى لەدايكبون
 (۳) [Rare] لەدايكبون
 birth rate (۲)
 سەرئاكەوتو؛ سەرئار؛
- natant** (nā't'nt), *adj.* (the ~ leaves of water lilies)
natation (nā-tā'shən), *n.* مەلەكرەن؛ مەلە؛ ھونەرى مەلەكرەن
natatorial (nā'tə-tōr'i-əl, nā'tə-tō'r'i-əl), *adj.* =
natatory.
natatorium (nā'tə-tōr'i-əm, nā'tə-tō'r'i-əm), *n.* كۆمى مەلە
 (بەتايەنتى ھى ئورورەو يا ئاوخانوو).
natatory (nā'tə-tōr'i, nā'tə-tō'r'i), *adj.* ھى مەلە؛ سەرئاكەوتو؛
 مەلەكرەن (بائندە).
- nates** (nā'tēz), *n.pl.* كوپپى سەت؛ كوپپى قنگ؛ كەفەن.
natheless (nāth'lis, nath'lis), *adv.* Also **nathless**, [Arch.],
 = **nevertheless**.
nation (nā'shən), *n.* (۱) نەتەرە؛ گەل؛ مېللەت. (۲) وولات.
 (۳) (۱) خېل. (ب) خېلئىكى ھىندى ئەسەرىكى.
 (ج) ھاكى خېلئىكى وھا.
- national** (nash'ən-l), *adj.* (۱) نەتەرەيى؛ نىشتمانى؛ مېللى؛
 نەتەرەيەنتى. (۲) نىشتمانپەرورە؛ وولات پەرورە.
n. (۱) ھاوولاتى؛ ھاوئىشتمانى؛ (a U.S. ~).
 (۲) ھاوولات؛ ھاوئىشتمان.
 سىرودى نىشتمانى؛ سىرودى مېللى.
 باقى مېللى
 پاسەوانى نىشتمانى؛ پاسەوانى مېللى.
 داھاتى سالىكى وولات؛ دەسكەوتى مېللى.
 (۱) نەتەرەپەرستى؛
 نەتەرەگرەن؛ نەتەرەگەرئى؛ نەتەرەچىتى؛ پەرەزپەرستى.
 (۲) نىشتمانپەرورە؛ نىشتمانپەرورەنتى.
 (۳) سەرەخوئى خوان.
- nationalist** (nash'ən-l-ist), *n.* (۱) نەتەرەپەرست؛ نەتەرەچى؛
 پەرەزپەرست؛ نەتەرەپەرورە (۲) نىشتمانپەرورە.
adj. ھى نەتەرەپەرستى؛ ھى نىشتمانپەرورە.
nationalistic (nash'ən-l-is'tik), *adj.* نەتەرەپەرست؛

natural

- ھى نەتەرەپەرستى؛ ھى نەتەرەچىتى؛ (a ~ feelings).
nationality (nash'ə-nal'ə-ti), *n.* (۱) زىندانە؛ زىندانە؛ پەرەزنامە.
 (۲) نەتەرە؛ گەل؛ پەرەزنامە؛ (There are many ~ies in America.)
 (۳) سەرەخوئى نىشتمانى؛ سەرەخوئى نەتەرەيى.
 (۴) تايەخوئى پورەخسارو پەرورەنتى نەتەرەيەك.
nationalization (nash'ən-l-ī-zā'shən), *n.* خۇمالى كرن؛
 كرن بە مالى مېللەت.
- nationalize** (nash'ən-l-īz'), *v.t.* (۱) ھەموو وولات پەن گرتنەو؛
 گشتى كرن؛ بۆكرەنەو بە ھەموو وولات. (۲) كرن بە مالى مېللەت؛
 خۇمالى كرن؛ خۇمالى كرنى ھۆى بىرەم ھىنان ھەك؛ كارگەر كۆمپانىا و
 پېشەسازى ... ھەتد؛ (to ~ the oil companies).
 (۲) كرن بە وولاتئىكى سەرەخوئى؛ سەرەخوئى پېدان.
 (۱) ھە ھەموو وولاتكەدا؛
nationally (nash'ən-l-ī), *adv.* لەمەسەرى وولاتو پەن ئەسەرى. (۲) ھەك نەتەرەيەك؛ ھەك گەلئەك
national park, باقى مېللى؛ سىرئانگەيەكى جوان و دلگەرە
 مىرى سەرەششتى دەكات پەن پەرورەن و بەكارھىنانى گەل.
nationhood (nā'shən-hood), *n.* سەرەخوئى نەتەرەيى؛
 بون بە نەتەرە ي وولاتئىكى سەرەخوئى.
nationwide (nā'shən-wid'), *adj.* سەرئاسەرى وولات؛ گشتى؛
 ھى ھەموو وولات؛ (a ~ strike).
native (nā'tiv), *adj.* (۱) زگماكى؛ (a ~ ability).
 (۲) خۇمالى؛ خۇئى؛ خۇلاتى؛ ناخوئى؛ بىنەجى؛ خۇكرەن؛
 (~ industry; ~ plants; a ~ New Yorker).
 (۳) (۱) ھى خۇ؛ خۇئى؛ (one's ~ land).
 (ب) دايكى؛ زگماكى؛ (one's ~ language).
 (۴) سىرورەنتى؛ خاكرە؛ دەست تېو نەدراو
 (۵) تايەنتى بە دانىشتوانى ناوچەيەك (بەتايەنتى گەل سەرەتايى؛ خۇئى؛
 (~ customs)
n. (۱) خۇمالى؛ شتئىكى خۇمالى؛ شتئىكى خۇئى.
 (۲) (۱) خەلكى شوئىك بە بىنەجە؛ كەسكىكى خۇولاتى؛
 (a ~ of Sulaimani)
 (ب) گياندار يا پورەكى خۇمالى؛ گياندار يا پورەكى خۇولاتى يا ھى ناوچەك
 خۇئى (۲) كەسكىكى نىشتەنتى؛ نىشتەجەن.
native-born (nā'tiv-bōrn), *adj.* خەلكى فلان شوئە؛ لە فلان
 شار يا وولات لەدايكبونە
- nativism** (nā'tiv-iz'm), *n.* (۱) پېشەستى سىودى خەلكى وولاتكە
 خۇئى بەسەر ھى كۆچكەرناد. (۲) ھەلسەھەى پېرى خۇئى؛ دەلئەت كە گوايە
 مېشك خۇئى لە خۇيدا پېروئى لئو پەيدادەبىت بەبى ئەوئى لە دەرەوئى خۇئى
 ھەرى پېرى. (۳) پورەندەوئى نەرىت و خورى خۇولاتى.
nativity (nə-tiv'ə-ti, nā-tiv'ə-ti), *n.* لەدايكبون.
 (۲) بارودۇخى لەدايكبون. (۳) چارەنوس دۆزىنەو بەگوزىرە كەلوھەكان
 (۱) لەدايكبونى عېسا. (۲) ئوواندى نەم لەدايكبونە.
 the Nativity, (۳) پۇژى كرىسمەس.
- natural** (nach'ēr-əl), *adj.* (۱) سىرورەنتى؛ بەگوزىرە سىرورەنتى.
 (۲) سىرورەنتى؛ خاكرە؛ خاكرە.
 (۳) تايەنتى بە سىرورەنتى؛ سىرورەنتى؛ (a ~ science).
 (۴) (۱) خاوا نەپالئوواو (ب) نەزان؛ كئوى؛ كال و كچ؛ تېنەگەشستور.
 (۵) ھى جېھانى سىرورەنتى ئەك گيانى.
 (۶) زگماكى؛ لەخوئە؛ (abilities ~).
 (۷) سىرورەنتى؛ بە زگماكى؛ (rights ~).
 (۸) راستەقېنە؛ سىرورەنتى.
 (۹) ئاسايى؛ سىرورەنتى؛ سەرەزىيە؛ جىنى سەرەسوپمان دىيە؛
 (a ~ outcome)
 (۱۰) ئاسايى؛ لە جىنى خۇيەنتى؛ (a ~ courtesy).
 (۱۱) خاكى؛ سادە؛ بەبى كەشوفش

natural gas

- (۱) سروسشت په رستی. (۲) جوانی سروسشت په رستی
- nature worship**, چاره‌گردنی سروسشتی: (۱) چاره‌گردنی نه‌خوښی له‌رنګه‌ی هوی سروسشتی‌پوهه وه: تیشکی خوږو هواي پاکو، خوارده‌منی و شیلان له‌باتی درمان.
- naturopathy** (nā'chēr-op'ə-thi), *n.* (۱) هیچ! هیچ شتیک. (۲) سفر. (۱) بن نرخ! بن بایخ! هیچ وپوچ. (۲) به‌دخوا! خراب! به‌د! ناپه‌سند.
- naught, nought** (nôt), *n.* (۱) هیچ! به هیچ جزئی. *adv.* [Obs.], لاساری! هاروا‌جی! به‌دخووی! چهلوه‌سویشتی! بن‌حیای.
- naughtiness** (nô'ti-nis), *n.* (۱) لاسار! به‌دخوا! بن‌حیای! چهلوه‌سویشتی! هاروا‌ج: (a ~ boy).
- naughty** (nô'ti), *adj.* (۲) بن‌شهرم! له‌پووی گالته‌وه! هلم‌لراو: (a ~ wink). (۳) [Obs.], به‌دخوا! به‌د! ناپه‌سند.
- naughtily** (*adv.*), جه‌نگی ده‌ریایی درق یا هر به‌ناو.
- naumachia** (nô-mā'ki-ə), *n.* (۱) جینی جه‌نگی وه‌ما. (۲) میلنج دان! دل تیکه‌لها‌ت! دل تیک‌چوون. (۳) قیز! قیزوبیز! پق! قین.
- nausea** (nô'shə, nô'shi-ə, nô'zhə, nô'si-ə), *n.* (۱) قیز! قیز! ماتندره! میلنج پیدان! زور په‌ستکردن! دل تیکه‌لها‌ت: (You ~ me.). (۲) [Rare], پق! بونوه‌وه.
- nauseate** (nô'shi-āt', nô'zhi-āt'), *v.t.* دل تیکه‌لها‌ت! دل تیک‌چوون! میلنج دان. (۱) میلنج پیدره! دل تیکه‌لها‌ت: (۲) پیس! بۆگن.
- nauseous** (nô'shəs, nô'zhəs, nô'siəs), *adj.* ده‌ریایی! تایبه‌تی به‌ده‌ریاوانان و کشتی و ده‌ریاوانی.
- nautical** (nô'ti-k'l), *adj.* میلی ده‌ریایی: که بریت‌یه له ۱۸۵۲م، یا ۶۰۷۶ پښ. گیاندارنکی ده‌ریایی بچوونکی قاقله‌ی پنج پینچ‌که‌داره.
- nautical mile**, (۱) [Obs.], تایبه‌تی به‌کشتی و کشتی‌په‌وانی. **nautilus** (nô't'l-əs), *n.* ناو‌چهرگی کلنسه! سالوونی دانیشنی کلنسه! هوئی کلنسه.
- naval** (nā'v'l), *adj.* (۱) تومری پینچ‌که یا پوره‌وه. (۲) ناوک (له‌ش). (۳) شتیک که له ناوک بچی. **nave** (nāv), *n.* (۱) ناوک (له‌ش). (۲) شتیک که له ناوک بچی. **navel** (nā'v'l), *n.* جزوه پرت‌قالبکی بن ده‌نکه سهریکی له ناوک ده‌چن. **navel orange**, له به‌لم به‌لم ده‌چن (نيسقان)! به‌لمی. **navicular** (nə-vik'yoo-lēr), *adj.* نيسقانی به‌لمی به‌تایبه‌تی هی مه‌چک و خرته‌کی پښ. **navigable** (nav'i-gā-b'l), *adj.* (۱) کشتی پيدا دېوات (نوه‌نده). (۲) پان و قووله: (a ~ river). (۳) له‌دخوپښت! ده‌پانړی (a ~ balloon).
- navigability** (*n.*), (۱) به‌کشتی یا به‌لم چوون، یا گه‌ستکردن. (۲) کشتی یا فېرکه پاندن! کشتی یا فېرکه لیخوپښ. *v.t.* (۱) کشتی یا فېرکه پاندن! کشتی یا فېرکه لیخوپښ. (۲) پيدا پښتن! پښه‌یکي تایبه‌تی گرتن یا برین: (to ~ a stream).
- navigation** (nav'ə-gā'shən), *n.* (۱) کشتی پاندن! کشتی یا فېرکه پاندن. (۲) ده‌ریاوانی (به‌تایبه‌تی به‌مه‌بستی بازگانی). (۳) کشتیران! فېرکه‌ران! لیخوپښ. **navigator** (nav'ə-gā-tēr), *n.* (۱) کشتی و فېرکه: (۲) گهرزکی ده‌ریا بډ شوینی تازه‌دزینه‌وه. **navvy** (nav'i), *n.* [British], کرځکاری ناکارامه. **navy** (nā'vi), *n.* [Archaic or Poetic], (۱) گه‌له‌کشتی. (۲) سرچهمی کشتی جه‌نگی وولاتیک. (۳) [N-], میزی ده‌ریایی.

navy

- (۱) سروسشتی بڼ میشت! کرا! کمو‌دن. (۲) [Colloq], کسینکی کارامه و لیا‌تو به زگماکی. (۳) [Colloq], شتیکه بوی هه‌یه که زور سهرک‌وتو بیت. گازی سروسشتی
- natural gas**, (۱) میژوو سروسشتی (گیانه‌وه‌رناسی، پوهه‌کناسی، **natural history**, کان‌زانا‌سی زه‌مینناسی): (۲) لیک‌زلینه‌وه‌ی گیاندارو پوهه به‌شپوه‌یکه نازانباری‌پانه.
- naturalism** (nach'ēr-əl-iz'm), *n.* (۱) هسته‌ر کرده‌وه ویری. (۲) سروسشتی (۳) خو به‌ستنه‌وه به‌شیوازی راسته‌قینه‌وه له نوواندن دپارده‌ی ژياندا به‌بن گوزین و پازاندنه‌وه‌ی به‌تایبه‌تی له ویزه و هونری نیگارکښاندا. (۴) نه‌نحای نه‌ه شپو‌اره (۳) له‌سه‌فه‌یکه ده‌لنیت: که سروسشت هه‌موشتیکه له جیهانداو هیچ شتیک نه‌ی به له سروسشت به‌ده‌ر! سروسختخوای! سروسخت حوایی
- naturalist** (nach'ēr-əl-ist), *n.* (۱) سروسختناس! زانای سروسخت. (۲) زانای گیاندارو پوهه. (۳) سروسختخوای له ویزه و هونردا (وروشه‌ی پښوور بیینه).
- naturalistic** (nach'ēr-əl-ist'ik), *adj.* (۱) می‌ژووی سروسختی و زانانای می‌ژووی سروسخت (۲) تایبه‌تی به‌سروسختخوای له ویزه و هونردا. وروشه‌ی پښوور بیینه (۳) به‌پښی سروسخت! سروسختی.
- naturalize** (nach'ēr-əl-iz'), *v.t.* (۱) ژدنامه دان به‌بنگانه‌یکه! (۲) کردن به‌ه‌والاتی! مافی ه‌والاتیتی پیدان (to ~ an alien). (۳) وهرگرتو وه هی خو و‌لیک‌دن (وروشه، خو، نه‌ریت). (۴) پاهینان به‌ده‌روبه‌ری تازه، گیاندار، پوهه! (۵) خاکی کردن! وه ساده لیک‌دن. (۶) پاهانن به‌ده‌روبه‌ری تازه (۲) له سروسخت کلنیه‌وه *v.t.* **-naturalization** (*n.*), یاسای سروسختی (ده‌ریاره‌ی ره‌وشت)
- natural law**, (۱) به‌خاکی‌پانه! به‌ساده‌یی: **naturally** (nach'ēr-əl-i), *adv.* به‌پښ‌کش‌وفش (to speak and behave ~). (۲) به‌زگماکی: (She is ~ musical.). (۳) بن‌گومان: (I was ~ surprised.). (۴) له‌خوه! سروسختکرد
- natural philosophy**, (۱) سروسختناسی! زانستی سروسخت (۲) فیزیا
- natural resources**, سامانی سروسختی هی ژیزه‌مین و سهره‌مین **natural science**, زانستی سروسخت وه‌ک گیانه‌وه‌رناسی، پوهه‌کناسی، زه‌مینناسی کیمیا، فیزیا
- natural selection**, هه‌لیزاردنی سروسختی مانه‌وه و زالیونی به‌هیزترین نه‌ندامانی قوخمی گیاندارو پوهه له جیهاندا به‌هزی توانای پاهاننانه‌وه له‌گه‌ل پښوستی ژيان و ده‌روبه‌رو سروسختدا.
- nature** (nā'chēr), *n.* (۱) ماک! کړوک! گوه‌ره! نه‌ژاد. (۲) خوو سروسختی زگماکی: (Cruelty was against his ~). (۳) جزو! جه‌شن (things of that ~). (۴) هسته‌و نه‌ست و خه‌زو ناخه‌زی کسینک: (۵) سروسخت! جیهان. (۶) [N-], میزی سروسخت. (۷) کنویتی! دڅخ یا چهرخی سهره‌تایی مرؤه. (۸) دبه‌منی سروسخت: (to enjoy ~)
- by nature**, به‌زگماکی! هر له‌خوه **in a state of nature**, (۱) پووت‌رقبوت! پووت (۲) کنوی! مانی نه‌کراو! چوځ خوا دروستی کرده‌وه وه‌ما. (۳) کنوی مرؤه! کوه‌لگا
- natured** (nā'chērd), باشگرینکه به‌مانای خوو سروسختیکي تایبه‌تیدار (good-natured)
- nature study**, لیک‌زلینه‌وه‌ی گیاندارو پوهه به‌زانباری‌پانه

navy blue

navy blue, navy yard,	navy blue (۴) شینی تۆخ: شینی دەریایی. کارگەری دروستکردن و چاک کردنەوی کەشتی هیزی دەریایی
nay (nā), adv.	(Archaic) ئەه: ئەخێر. (I will permit, ~, encourage it.) نەه: ئەه هەر ئەوەندە بەلگە هێ تێرش: ئەه... بەلگە:
	(۱) ئەه: ئەخێر: ئەه کاری. (۲) دەنگی ئەه: (دەنگدان) دەنگی دژ: دەنگدەری ئەه. (۳) ئەلامی ئەه.
Nazarene (naz'ə-rēn' naz'ə-rēn'), n.	(۱) کەسێکی خەلکی "ناسیر" ه لە فەلسەتین بەتایبەتی عیسا. (۲) ئەندامی کۆمەڵە یەکێکی کۆنی خاچ پەرستی جوولە کە. (۳) [Obs.], خاچ پەرست: عیسا.
Nazi (nā'tsi, nā'tsi, nā'zi), adj.	نازی: فاشستی.
Naziism, Nazism (nā'tsi-iz'm, nā'zi-iz'm), n.	کەسێکی نازی: ئەندامی حیزبی نازی ئەلمانێ کە بە سەرکایەتی هیتلەر ئەلمانیا حەستە ژێر دەستی خۆی
Naziism, Nazism (nā'tsi-iz'm, nā'zi-iz'm), n.	نازیتی: فەلسەفەی نازیتی: فەلسەفەی حیزبی نازی ئەلمان: فاشیزمی ئەلمان.
N.B., n.b.,	تێبینی: باش سەرئەجەب ئی: بەه. (کورتە: "nota bene")
Neanderthal (ni-an'dēr-tāl'), adj. & n.	نیاندەرتال: ئادەمیزادی هەرە کۆز
neap tide, Neapolitan (nē'ə-pol'ə-t'n), adj.	بەرزای زۆر کەم یا نزم ناپۆلی: تاییەتی بە شاری "ناپۆلی نیقانی دانیشتووی شاری "ناپۆلی"
n.	(۱) نزیك (شوین. کات).
near (nēr), adv.	(۲) نزیکی: ئەوەندە نەماوه (۳) زۆر لە نزیكوه (۴) بە ییسکەیی: بە پوولەکی.
(Summer is drawing ~.)	(۱) نزیك (شوین. کات). (۲) نزیك (خزم. خزمایەتی). (۳) نزیك (برادەری. هەست): گەیا: بە گەیا: (a ~ escape) (۴) بە ناستەم: بە حال. (the ~ horse) (۵) لای چەپ: لە لای چەپ: (۶) نزیك: یگە: راستەوخو: قەدەر (۷) ییسکە: پوولەکی: پەزێل. (۸) نزیك: لێو: لای: دەچن: وەك شو: وایە: (~ beer).
prep.	نزیك (شوین. کات). پەلە: کەم.
v.t. & v.i.	نزیك کردنەوه: نزیكبوونەوه.
near at hand, (Victory is near at hand.)	زۆر نزیك (شوین. پوودان): زۆری نەماوه.
nearby (nēr'bī'), adj. & adv.	نزیك (شوین. کات).
Near East, nearly (nēr'li), adv.	پۆرەهەلاتی نزیك: پۆرەهەلاتی ناوەهەلات. (۱) خەریکە: زۆری نەماوه: ئەوەندە نەماوو: (I'm ~ finished.; He ~ died.) (۲) زۆر نزیك (خزمایەتی. لێکچوون): (They are ~ related.) (۳) بە ییسکەیی: بە پوولەکی: بە پەزێلی. (۴) نزیکی.
near miss,	نەپێکان: ئەلام زیان پێن گەیا: (بۆمباران): نەگرتن:
near-sighted (nēr'sīt'id), adj.	نەپێکان: دوورنەبین.
-neasightedness (n.).	
neat (nēt), adj.	(۱) تیکەل: نەگراو (خواردنەوی کەوولی): یەکسەر. (۲) ساف: (سود. مووچە. دەسکەوت): (~ profit).

neck

	(۳) خاوی: پاک و تەمیز: پێک و پێک: (a ~ room). (۴) پێک و پێک: وورد و لێهاتوو: پوخت: (a ~ worker). (۵) تەپووش: پێک و پێک: (a ~ appearance). (۶) جوان: دلگێر: (a ~ dress). (۷) لێهاتوو: باش: کارامە
-neatly (adv.); neatness (n.).	پەشەوولەخ.
neat (nēt), n. [Obs.],	گاوان.
neath (nēth, nēth), prep. [Poetic], = beneath.	
neatherd (nēt'hūrd'), n.	(۱) دەنووک. (ب) لەمۆز: قەپۆز.
neb (neb), n.	(۲) دەم و لوت: دەم: لوت: قەپۆز. (۳) نووک: سەر.
nebula (neb'yoo-lə), n.	(۱) پەلکە: هەور: تەنکە: هەور. کۆمەڵە ئەستێرە: زۆر دور: وەك تەپ و تۆزی سپی یا تەنکە: هەور دەردەگەو: (۲) تانە: لیلی: کۆرنیا: چاو. (ب) لیلی: مین. (ج) پێرە: دەرهان
-nebular (adj.).	
nebulize (neb'yoo-līz'), v.t.	(۱) شەلەکردن: بە پێرە: بە پێرەکردن. (۲) دەرهان: هەلپێراندن: لە برین.
nebulous (neb'yoo-lus'ə-ti), n.	(۱) لیلی: تەم و مۆز: (۲) نادیار: ناوون: لیل.
nebula (۲)	نادیاری (۲)
nebulous (neb'yoo-lus'), adj.	(۱) تەنکە: هەور: لە تۆزی: تەنک.
neccessarily (nes'ə-ser'ə-li, nes'ə-sār'ə-li), adv.	دەچن: بە بەرزایی: ناستانەوه. (۲) لیل: تەم و مۆز: (۳) نادیار: ناوون: لیل.
neccessary (nes'ə-ser'i), adj.	بە ناچار: (That is not ~ so.) پێویست: (۱) پێویست: (۲) ناچارەکی: هەر دەبێ: بێ: خۆی: ئی: نادار: (۳) زۆرەملی.
(Water is ~ to life.)	(۱) (pl.) ویستەمەنی. (۲) [Dial.], ناو دەست.
n.	پێویست کردن: (۳) ویستەمەنی: (۲) [Dial.], ناو دەست.
necessitate (nə-ses'ə-lāt'), v.t.	پێویست کردن: (۳) ویستەمەنی: (۲) [Dial.], ناو دەست.
(The increse in population ~s a greater food supply.)	هەژار: دەستکورت.
necessitous (nə-ses'ə-təs), adj.	(۱) چارەنووس (۲) ناچار: (۳) پێویستی: (Death is a ~ to life.)
necessity (nə-ses'ə-ti), n.	(۴) شتێکی پێویست: (A passport is a ~). (۵) پێویستی: یەکی: زۆر: ناچار: (Call me in case of ~). (۶) (pl.) ویستەمەنی. (the ~ies of life). (۷) پێویستیی: (۸) هەژار: دەستکورتی
make a virtue of necessity,	کردن: شتێک: لە ناچاریدا: بەلام
necessity knows no law,	وا: پیشاندان: کە: بە خۆشی: خۆ: لە: باش: و: پیاو: خۆ: کراوه.
of necessity,	لەکاتی: پێویستیدا: هەموو: پەر: نێک
neck (nck), n.	دەشکێن: پێویستی: سنوور: نازان
	بە: ناچار: لە: ناچاریدا: لە: تاوانا.
	(۱) مل: گەردن: ئەستۆ.
	(۲) مل: شتێک: (the ~ of a violin).
	(۳) ملیوان: (۴) باریکترین: بەشی: شتێک: کە: لە: مل: دەچن, بە: تاییەتی: (۱) تیرە: زو: (ب) مل: نامین. (ج) مل: شووشە: یا: بوتل. (د) گەروو: (ناو: پێ): تەنگاو
v.t.	(۱) سەرپێن: (بەلند): خنکاندن: مل: شکاندن: (مەل).
[Slang].	(۲) [Slang]. دەستبازی: و ماچ: کردن.
break one's neck, [Slang],	دەستبازی: و ماچ: کردن: باو: هاش: پیا: کردن: و ماچ: کردن
	مل: خۆ: شکاندن: (لە: کردنی: کار: کە): نەو: پێ: هەل: و: تەقە: لادان: (بۆ: جێبەجێ: کردنی: شتێک): خۆ: کوشتن: بۆ: کردنی کار: (مە: جاز)
get it in the neck,	سزای: باش: خواردن: بە: توندی: سەر: زەشت: کران.

neckerchief

- neck and neck, بهرامبر هاوجوت (پیشبرگی نه سپ، هه لیزاردن
(The two candidates were neck and neck.) هتد .
neck of the woods, [Colloq.], ناوچه؛ کونج.
(When will you visit our neck of the woods?)
risk one's neck, ژبانی خو خستنه مه ترسی په وه.
save one's neck, (۱) خو له هه لواسین پزگار کردن.
(۲) خو پرگار کردن؛ خو دهرباز کردن؛ دهربازبون
win by a neck, (۱) بردنوه به درېژایی ملیک، واته به ناسته
(پیشبرگی نه سپ). (۲) به ناسته بردنوه (پیشبرگی، مله ملی).
neckerchief (nek'ēr-chif), n. ملیچ؛ سرکسی
necking (nek'ɪŋ), n. (۱) نه قشې پازاندنوهی دهری تهرقسه ری پایه
(خانوساری). (۲) [Slang], ده ستبازی و ماچ و موچ کردن.
necklace (nek'lis), n. ملوانکه؛ گهر دانه.
necktie (nek'ti), n. بوینباخ؛ قهرواته
neckwear (nek'wār), n. مل پوش واک ملیچ، سرکسی، ملیوان، بوینباخ
necro- (nek'rō, nek'rā), پیشگرک به مانای: مردن؛ لاشه؛
(necrology) شانه ی بزبو:
necrology (ne-krol'ə-ji), n. (۱) تو مارده یا لیسته ی ناوی مردوان
(له پوژنامه دا). (۲) یادکردنوهی مردو له پوژنامه دا.
necromancer (nek'rā-man'sēr), n. (۱) پیشین له بری
گفتوگروه هگل مردوان (۲) جادوگر
necromancy (nek'rā-man'si), n. (۱) پیشینی له بری گفتوگروه
هگل مردوان (۲) جادوگره ی.
necrophile, necrophil (nek'rā-fil'), n. حمزه له مرووگر
necrophilia (nek'rā-fil'i-ə), n. Also necrophilism. حمزه له مروو کردن
necrophilism (ne-krol'ə-liz'm), n. necrophilia.
necrophobia (nek'rā-fō'bi-ə), n. ترسانیکې ناناسایی له مردنو
لاشې مروو
necropolis (ne-krop'ə-lis), n. گورسندی شاریکی کون؛
شاری مردوان
necropsy (nek'rop-si), n. توینکاری لاشې مروو
necrosis (ne-kro'sis), n. (۱) یوگانه وه یا بزینی شانه ی نه دامنیکی
له ش. (۲) یوگانه وه و هواتانی پوهه و دارودرخت.
necrotomy (ne-krol'ə-mi), n. (۱) به ک لاکردنوهی لاشې مروو
(۲) لابردنی نېسقانی یوگاوه به توینکاری
nectar (nek'tēr), n. (۱) خواردنوهی خودایی (نهفسانه ی یونانی)
(۲) خواردنوهیکې زور خوش
(۳) شبله - لیکې گول: که ههنگ ههنگوینی ئی دروست دکات.
-nectareous (adj.).
nectarine (nek'tā-ren', nek'tā-rēn'), n. نیکته ریس میوه یکی
شیرینه له فوخ دهچن پسته کی سافه
nectary (nek'tā-ri), n. نه دامی شبله دهرکری گول
nee, née (nā), adj. وهما له ادبکبو و ورشه یکه بو دیاری کردنی نازناوی
کچینی نهره تیکې میزدار، واته هی پیش شووگر دنی (له کومه لگای پوژنا وادا
ناقره ت که شوی کرد نازناوی میزده کی وهرده گزنت):
(Mrs. Helen Jones, ~ Smith.)
need (nēd), n. (۱) پنیوستی
(There is no ~ to worry now.)
(I feel the ~ of a long rest.) (۲) پنیوست نوون؛ ویستن:
(What are his daily ~s?) (۳) ویسته مهنی
(A friend in ~ is a friend indeed.) (۴) تهنگانه:
(to be in ~) (۵) نه بوسی؛ هه ژاری؛ ده ستکورتی
v.t. پنیوست؛ ویستن؛ گهرامک بون.

negative

- (I ~ more time to think about it.; He ~s to be careful.)
v.i. (۱) پنیوست پن بون؛ ویستن. [Rare] پنیوست کردن.
if need be, نهگه پنیوست بیت.
needful (nēd'fəl), adj. (۱) پنیوست؛ پنیوست بون.
(۲) [Archaic], هه ژار؛ ده ستکورت؛ فقهیر.
neediness (nēd'i-nis), n. هه ژاری؛ نه بونی؛ ده ستکورتی.
needle (nē'dl), n. (۱) دهری. (۲) شیش (چنن).
(۳) دهری سنووقی قهوان. (۴) دهری موگناتیس قیبله نما.
(۵) میلی پله پیشاندهر (همو جوړه نامیرنکی پیوه).
(۶) دهری پزیشکواتی؛ شریقه. (۷) دهری کاره بایی.
(۸) شتیکی نووکار له دهری چو.
v.t. (۱) دروومان کردن؛ دورین؛ دهری پیا کردن و کوئ کردن؛ چنن.
(۲) [Colloq.], هاندان؛ پال پیوه نان؛ تیوه ژندن.
(پ) کلک پیوه کردن؛ سرخستنه سر؛ تیز پیوه کردن.
(۴) [Slang], خواردنوه خست کردن به تیکردنی کحول.
v.i. دورین؛ دروومان؛ چنن.
look for a needle in a haystack, بو شتیکی گهران که هه رگیز
له وانه نه بن پوزریتنوه.
needlefish (nē'dl-i-fish), n. دهری به ماسی؛ ماسی به کی لموز
تیکی ددان تیژه له بوری دهچن.
needleless (nēd'lis), adj. پن نه ویست؛ پنیوست ناکات
(~ work, suffering, trouble, etc.; N~ to say, he kept his promise.)
needlewoman (nē'dl-wom'an), n. بهرگدروی زن؛
ناقره تی نه قشکار.
needlework (nē'dl-würk'), n. دهری کاری؛ دروومان؛
نه قشکاری.
needn't (nēd'nt), = need not. پنیوست ناکات.
needs (nēdz), adv. (He must ~ obey.) پنیوسته؛ به ناچاری:
needy (nēd'i), adj. هه ژار؛ ده ستکورت؛ بن دهرامه؛ لات؛ فقهیر.
ne'er (nār), adv. [Poetic], = never.
ne'er-do-well (nār'doo-wel'), n. که سیکې ناله بار؛
که سیکې هیچ به هیچ نهگه
adj. بن فقه؛ بن کهک؛ هیچ به هیچ نهگه
nefarious (ni-fār'i-əs), adj. زور به د؛ زور خراپ؛ زور ناپه سندا؛
زور ناهه و.
negate (ni-gāt', nē'gāt), v.t. (۱) حاشا (فی) کردن.
(۲) له کارخستن؛ له کاریگری که مکردنوه؛ بوش کردنوه.
negation (ni-gā'shən), n. (۱) حاشاکاری؛ حاشا کردن؛
به دروخستنوه. (۲) بپوا نه بون؛ بپوا دژ؛ وه لای دژ.
(Death is nothing more than the ~ of life.) (۴) نه بون:
negative (neg'ə-tiv), adj. (۱) نه؛ نا.
(a ~ person, personality, etc.) (۲) دژ به هه موشت:
(۳) نیشانه ی نه خوشی دهرناخت:
(The results of the blood test were ~.)
(۴) ژماره ی له سفر که متر (ژماره و پیوان)؛ ژماره ی ئی دهرکرو.
(۵) سارد (کاره با)
(۱) نه؛ نا. (۲) حاشاکاری؛ حاشا.
(۳) پای بهر په چده وه؛ پای دژ؛ دژ وه ستان:
(The ~ won the debate.)
(۴) مافی قیقت. (۵) سهری سارد (کاره با).
(۶) ژماره ی له سفر که متر؛ ژماره ی ئی دهرکرو. (۷) جام (وینگره ت).
v.t. (۱) دژ وه ستان؛ فیتودان (۲) حاشا کردن؛ بهر په چده وه.
(۳) به دروخستنوه.
(۴) پوچ کردنوه؛ بهر په کانی کردن؛ بهرامبر وه ستان.

negativism

- in the negative, به پنجوا نه؟ را له سر نه بون؟ په سندنه کړدن.
(to answer in the negative)
-negatively (adv.); negativity; negativeness (n.).
negativism (neg'ə-tiv-iz'm), n. (۱) گومان بون له برورای
نابینو فلسفې: سې برورای (نابین، فلسفه). (۲) دژې هم موشت وستان؟
په سندنه کړدنې برور او خواستی هېچ کس؟ هېچ شتیک به دل نه بون.
-negativist (n.); negativistic (adj.).
neglect (ni-glekt'), v.t. (۱) گوی پښ نه دان؟ بایه پښ نه دان؟
خستنه پشت گوی (They ~ed his warning.)
(۲) ژور گوی پښ نه دان؟ به تنگه وه نه هاتن:
(She ~ed her appearance.)
(۳) که مترخه می کړدن؟ له برچون؟ نه کړدن؟ فراموش کړدن:
(He ~ed to pay his telephone bill.)
n. (۱) که مترخه می؟ فراموشی؟ گوی پښ نه دان؟ خستنه پشت گوی.
(۲) خزانه پشت گوی؟ گوی پښ نه دران.
-neglector; neglecter (n.).
neglectful (ni-glekt'fəl), adj. گوی پښ نه دران؟ که مترخه می:
(He is ~ of his appearance.)
negligence, negligé (neg'li-zhā', neg'li-zhā'), n. (۱) کراسی
تنکی شوی نافرمت (۲) جلی ناوړمائی نافرمت.
negligence (neg'li-jəns), n. (۱) که مترخه می؟ فراموشی؟
گوی پښ نه دان (The accident was due to ~.)
(۲) نه نجاسی که مترخه می
negligent (neg'li-jənt), adj. که مترخه می؟ گوی نه دران؟ نیناک:
(He was ~ of his duties.)
negligible (neg'li-jə-b'l), adj. کم؟ هېچ وپوچ؟ هېچ:
(a ~ quantity; The difference between the two is ~.)
negotiable (ni-gō'shi-ə-b'l, ni-gō'shā-b'l), adj. (۱) گفتوگوي.
له سر ده کړی؟ ووتوویزی له سر ده کړی. (۲) دوتواری بدری به کسینکی تر
(بانقه منوت، چه؟ دوتواری بگوبیتنه به پاره:
(a ~ check, banknote, etc.)
-negotiability (n.).
negotiate (ni-gō'shi-āt'), v.i. گفتوگو کړدن؟ ووتوویز کړدن.
(۱) برینه به گفتوگو؟ له سر ریکرتن به گفتوگو: (to ~ a treaty).
(۲) دان به کسینکی تر (چه؟) گوبیتنه (بانقه منوت، چه؟).
(Colloq.) سرکرتن به سر کوسید (پنگاویان)؟ کړدن یا پندارېشتن
به بر ورگه بر (The driver was able to ~ the sharp curve.)
گفتوگو، negotiation (ni-gō'shi-ā'shən), n. often in plural, ووتوویز.
negotiator (ni-gō'shi-ā'tēr), n. گفتوگو کړدن؟ ووتوویز کړدن.
Negress (nē'gris), n. ژنه قوهرهش له برور سوکې یوه.
Negro (nē'grō), n. adj. قوهرهش؟ قول؟ رهش: مړه؟
هی قوهرهش؟ قوهرهشی
Negroid (nē'groid), adj. قوهرهشی؟ هی رهگزی قوهرهش.
n. قوهرهشی؟ له نه جی یا رهگزی قوهرهش
Negrophile, Negrophil (nē'grā-fil', nē'grā-fil'), n. حزن
له قوهرهش کس؟ لایه نگر قوهرهش
Negrophobe (nē'grā-fōb'), n. ناخوشتی قوهرهش؟ کسینکه که له
رهگزی قوهرهش دترس یا رقی نېمیتنه وه.
Negrophobia (nē'grā-fōb'i-ə), n. ترسی قوهرهش؟ ترس و بقی
بون له قوهرهش
neigh (nā), v.i. حیلان؟ حیله حیل کړدن
n. حیله؟ حیله حیل
neighbor, neighbour (nā'bēr), n. (۱) دروسن؟ هارسن؟
دور دروسن ۲. هارسنور.

Neoplatonism

- (۳) مړه؟ کس؟ نادمیراد.
تعینیت؟ هارسنور.
adj. (۱) دروسن بون؟ له تعینیتنه ژبان؟ به تعینیتنه بون.
(۲) [Rare]، نې نزدیک کړنه وه.
(۱) دروسن بون؟ به تعینیتنه بون.
(۲) (with ~) هارسنور دانیشن له گیل؟ هستی دروسنیتنی بون له گیل؟
پووخوش بون له گیل؟
(۱) [Rare]، هستی
دروسنیتنی. (۲) دروسنیتنی. (۳) گهرک: (an attractive ~).
(۴) خه لکی گهرک؟ دانیشنواری گهرک.
(۱) نزدیک؟ نزدیک شوینک
(۲) نزدیک: (We paid in the neighborhood of ten thousand dollars for the car.)
haosin' (nā'bēr-in), adj. هارسین؟ دروسین؟ نزدیک
هاوسنور.
neighborliness (nā'bēr-li-nis), n. دروسنیتنی؟
هستی دروسنیتنی.
neighborly (nā'bēr-li), adj. وک دروسن؟ دروسنیتنی؟
پووخوش و پیک و پیک: (relations ~).
neighbour (nā'bēr), n. = neighbor.
neither (nē'thēr, ni'thēr), adj. (Use ~ hand.) هیچیان (دون)
pron. هیچیان؟ هېچ کامیان (دون)
(N ~ of the reasons is adequate.)
(۱) نه... نه؟ نه شم و نه شم: (He can ~ read nor write.)
(۲) هروما نه؟ (He doesn't smoke, ~ does he drink.)
هروما؟ - یش: [Dial or Colloq.].
(If she won't go, I won't ~.)
(۱) بانوخوازی توله سندن (هفسانه می یونان).
(۲) [n.], (۱) توله؟ سزای رهو. (ب) توله سندن (هی خو یا خهک؟ سزادر
(۳) [n.], (۱) میل؟ دورن؟ دورن کولنه در
(ب) هاوچایو بون نه برنراو؟ هاوچایو کولنه در.
ne- (nē'ō, nē'ō), پیشگرنگه به مانای: نو؟ بار؟ تازه باو؟ نو؟ تازه:
(Neoplatonism; neoclassic; neocolonialism)
neoclassic (nē'ō-klas'ik), adj. کلاسیکی نو؟ بار: شینوژنگه له
ویژه و هنر ادر بریتیه له زیندو کړنه وه و پیره وی کړدن شینوژ کلاسیکی
کون.
-neoclassical (adj.).
neolith (nē'ō-lith'), n. نامینې بهرینې دواوای سرده می بهر.
neolithic (nē'ō-lith'ik), adj. هی دواوای سرده می بهر؟
هی سرده می بهر دی نو؟
neologism (nē'ō-l'jiz'm), n. (۱) ووشه؟ تازه؟ ووشه؟ داپژراو
یا داتاشراو؟ مانای تازه ووشه کون. (۲) ووشه؟ تازه داپژتن یا داتاشین؟
به کارهینانی ووشه؟ تازه داپژراو.
-neological (adj.); neologist (n.).
neology (nē'ō-l'ji), n. = neologism.
neomycin (nē'ō-mī'sin), n. نیومایسین: دمرانیکی دژ به میکروب.
neon (nē'on), n. گازی نیون.
neon lamp, گلژی شیری؟ گلژی نیون.
neophyte (nē'ō-fīt'), n. (۱) نو؟ پرا؟ تازه بروراکر (به نابین یا
برورای جیوان له هی خو). (۲) (۱) قهشوی تازه.
(ب) نه دماي تازه ی پرستگایک
(۳) نوکار؟ نوکار؟ تازه کووره؟ فهدک؟ شاگرد.
neoplasm (nē'ō-plaz'm), n. برینی دهریویتیو تازه؟ لو؟ دوومه؟
ناوساوی (له گیاندار یا پروه کدا).
Neoplatonism (nē'ō-plā't'n-iz'm), n. فلسفه می نیفلاتونی -

تازە - نەپسەفەيەنكى سەدى سىنەمە بىرىتىپە لە لىكداڭى فەلسەفەى ئىپلاقتۇن و
فەيلىسوفەكانى تىرى يۇنان و ھەندئى بىرۈباۋەرى ئاينى جۈرەكەو سۆڧىتى و

خاچ پەرسىتى

neoprene (nē'ə-prēn), *n.* جۈرە لاستىكىكى دەستكردە.

neoteric (nē'ə-ter'ik), *adj.* نوئى تازەباۋ تازە داھىنئارە.

n. موزۇقى تازەباۋ نوۋسەرى تازەباۋ نوۋسەرى تازە موزۇقى مېشك كراۋە.

nepenthe (ni-pen'thi), *n.* (۱) دەرمانى خەم رەۋىن دەرمانى خەم و

خەفەت كۆڭ (كە لە كۇندا بەكاردەھىنئار). (۲) خەم رەۋىن خەم لەبىرەپەرە.

-nepenthean (*adj.*).

(۱) - برازاۋ خوشكەزاي نىرېنە كۆپى براۋ

خوشك (ب) كۆپى ئىن خوشك و ئىن براۋ شوۋ براۋ دىش.

(۲) زۇلە كۆپى پىپاۋىكى ئاينى گەرەى وەك سەرەك قەشە.

nepho- (nef'ō, nef'ə), (*nephology*) پىنشگىرەكە بەماناى ھەور:

nephology (ni-fol'ə-ji), *n.* ھەورناسى زانستى ھەور

nephoscope (nef'ə-skóp), *n.* ئامىرى بىۋانى بەرزى و خىرايى و

پروۋى ھەلگىردى ھەور.

nephr-, = **nephro-**.

nephralgia (ne-fral'ji-ə), *n.* ئازارى گورچىلە.

nephrectomy (ne-frek'tə-mi), *n.* گورچىلە دەرھىنان يا بېرىن

(نەشتەركارى).

nephridium (ne-frid'i-əm), *n.* (۱) ئەر نەندەمى كارى گورچىلە

دەكات لە گىئەندارى بىن بېرەدا وەك كرم. (۲) ئەر نەندەمى كارى گورچىلە

دەكات لە ئالەمەمى گىئەندارى بىن بېرەدا دەپىت بە گورچىلە.

nephrite (nef'rit), *n.* بەردىكى بەنرخى سېى يا سەرزە

nephritic (ne-frit'ik), *adj.* (۱) گورچىلەى.

(۲) نەخۇشى گورچىلەى ھەپە

nephritis (ne-fri'tis), *n.* نەخۇشى گورچىلە گورچىلە ئاۋسان.

nephr- (nef'rō, nef'ra), *Also nephr-*, پىنشگىرەكە بەماناى:

nephr-, گورچىلە

nephrosis (ne-frō'sis), *n.* نەخۇشى گورچىلە (بەبىن ئاۋسانى).

پوۋكانەۋەى گورچىلە.

nephrotomy (ne-frot'ə-mi), *n.* ھەندەرىنى گورچىلە بۇ بەرد

ئى دەرھىنانى

nepotism (nep'ə-tiz'm), *n.* خاتىرگىسى ئامەجىنى خىزم و خوئىش

بە دامەزاندەن ئامەسە نېشى چاك (لەلەپەن كاربەدەستىكەۋە).

-nepotist (*n.*).

Neptune (nep'tōn, nep'chōn), *n.* (۱) خۋاى دەريا (نەفسانەى

پۇمانى). (۲) دەريا. (۳) نېپتۇن: سىنەم ئىستىزەى گەرەكە لە گەرەپىداۋ

ھەشتەمە لە دورىيەۋە لە خۇز.

nervation (nūr-vā'shən), *n.* نەخشەى دەمارى گەلەپەك يا بالى

جانەۋەرىك.

nerve (nūrv), *n.* (۱) ماسولكە بازوۋ ماسولكەئى.

(۲) ھەستەدەمار دەمار پەپى.

(۳) دان بەخۇدا گرتن ئازاى چاۋەترسان: (*a man of ~*).

(۴) ھىز ئىن

(۵) [Colloq.] پوۋمانن پوۋقايمى بىن شەرمى بىن ئابىرەپى چاۋايمى:

بىن جەپاى: (*She had the ~ to accuse me of laziness.*).

(۶) دەمارى گەلەۋ بالى جانەۋە.

تېن پىدان: ھىز پىدان: بەھىزكردن

get on one's nerves, [Colloq.], پەستكردن توۋرەكردن:

(*He gets on my nerves.*)

strain every nerve, زۇر ھەلەدان: لە ئەرپەرى ئاۋانە ھەلەدان.

nerve cell, شانەى ھەستەدەمار

nerve center, (۱) كۆمەلە ھەستەدەمارى ھاۋفرمان.

(۲) جىزى فەرماندەرتى ئاۋجەرگى دەسەلات و فەرماندەرى.

nerve fiber, پىشالى ھەستەدەمار.

nerve gas, زەھەرگازى ھەستەدەمار زەھەرگازى مېشك.

nerveless (nūrv'lis), *adj.* (۱) بىن ھىز بىن تىن: سست: خاۋ

مەۋو (مەجان). (۲) نەشەلەۋ: بە ئارام و ئازا: دان بەخۇداگر.

nerve-racking, nerve-wracking (nūrv'rak'ing), *adj.*

ئاخۇش: پەستكەر: گران: بىن تاقەتكەر: پەرە سەرنىشە:

(*a ~ situation, job, etc.*)

nervous (nūrv'vəs), *adj.* (۱) بەھىز: بازوۋ بەھىز. (۲) بەجۇش.

(۳) ھەستەدەمارى: تايەپەتى بە ھەستەدەمار. (۴) شەلەۋ: شېزە: پەشۇكاۋ:

بە جەرت و فەرت: قوشقى: بىن ئارامى. (۵) ترساۋ: ترساۋ: مەترسىدار.

nervous breakdown, پوۋخان (كۆلەندەمى ھەستەدەمار، مېشك):

ھەرس بەردىنى كۆلەندەمى ھەستەدەمار: پەككەۋتلى كۆلەندەمى ھەستەدەمارى

موزۇۋ ھەرس بەردىنى بەھىز خورپەۋ بارى ئاخۇشى ئىلانەۋ.

nervous system, كۆلەندەمى ھەستەدەمار.

nerve (nūrv'yoor), *n.* دەمارى گەلەۋ بالى جانەۋە.

nervy (nūrv'i), *adj.* (۱) [Rare], بەھىز: بەھىز: بازوۋ.

(۲) [British], شېزە: بە جەرت و فەرت: پەشۇكاۋ: قوشقى. (۳) ئازا: بەجەرگ:

چاۋەترساۋ. (۴) [Slang], بىن ھەپا: بىن شەرم: پوۋقايم: چاۋايم.

nescience (nesh'əns, nesh'i-əns), *n.* (۱) نەزانى: نەزانى:

تېنەگەپىشتن. (۲) بىن پەۋاى: بە خاۋ: پەۋا: بە خاۋ نەپوۋن.

-nescient (*adj.*).

ness (nes), *n.* سەرزەى بەرزى دەپۇقۇۋ بۇ ئاۋ دەريا.

-ness (nis, nəs), پاشگىرەكە بەماناى: بوۋ: بار: چۆننىتى: -ى:

(*greatness, sadness, kindness, etc.*)

nest (nest), *n.* (۱) ھىلانە. (۲) كونجى ھەۋانەۋ.

(۳) (۱) لانە (بەتايەپەتى لەپوۋى خراپەيەۋە): پەناگا.

(ب) ئەرمانەى ھاتوچۇ لانەپەكى ۋەما دەكەن يا تىنەدا دەژىن:

(*a ~ of ciminals*)

(۴) پۇل (بالندە، جانەۋە).

(۵) دەستەپەك شقى قەبارە جىيا جىيا كە دەخىرتە ئاۋ يەكەۋە كەلەكە دەكرىن

(ۋەك سەۋو، مېز... ھەتد).

v.t. (۱) ھىلانەكرىن: نىشتن لە ھىلانەدا. (۲) پاۋكرىن لە ھىلانەدا.

v.t. (۱) ھىلانە بۇ كرەن. (۲) خىستەنە ھىلانەۋە: نىشتن لە ھىلانەدا.

nest egg, (۱) پاۋكە. (۲) پاشەكەۋ: قايمەكارى.

nestle (nes'l), *v.t.* (۱) پال لىدانەۋە: پالدانەۋە: نىشتن:

(*to ~ down in bed*)

(۲) چوۋنە بارەش: باش ئىزىك بوۋنەۋ: (*She ~d up to him.*).

(۳) لە كونجىكى باشدا بوۋن و پارىزىزان يا دەۋەردان:

(*The house ~d among the trees.*)

(۴) [Rare], نىشتن (لە ھىلانەدا).

nestling (nest'ling, nes'ling), *n.* (۱) زەپنەقوۋە.

(۲) مەدالى ساۋا: مەدال.

net (net), *n.* (۱) (۱) تۇپ. (ب) تۇپى ماسى گرتن. (۲) داۋ: تەلە.

(۳) تۇپى يارى (تەنس، باسكە، بالە). (۴) تۇپى بەر تۇپى گەۋتوۋ (تەنس، بالە)

(۱) كرەن بە تۇپا: تۇپى دىۋوستكرىن. (۲) بە تۇپى گرتن: پاۋكرىن بە تۇپى.

(۳) پاراستن بە تۇپا: دەۋرگرتن بە تۇپى. (۴) لە تۇپدان (تەنس، بالە).

تۇپىكرىن: تۇپى دىۋوستكرىن.

(۱) تۇپى: ۋەك تۇپى. (۲) بە تۇپى گىراۋ: يا دەۋەۋە بوۋ.

net (net), *adj.* (۱) سافى (موۋچە، دەسكەۋ، قازانچ، كېش، بار):

(*~ profit, salary, weight, etc.*)

(۲) دوا: ھەرە دواى: (*~ result*).

n. سافى (موۋچە، دەسكەۋ، قازانچ، قورسى، بار):

(*We had a ~ of one thousand dollars.*)

v.t. دەسكەۋتەن بە سافى: بۇ مانەۋە بە سافى:

(*He ~ted one hundred dollars from the sale.*)

nether (neth'ēr), *adj.* . (*the ~ world*) : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .
(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

nethermost (neth'ēr-mōst', neth'ēr-māst'), *adj.* : ئىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

nether world, (ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

netting (net'ing), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

nettle (net'l), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

nettle rash, (ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

network (net'wōrk), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(*a ~ of railways, highways, friends, etc.*) : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neur-, = **neuro-** : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neural (noor'al, nyoor'al), *adj.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neuralgia (noo-ral'jā, nyoo-ral'jā), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neurasthenia (noor'as-thē'ni-ə, nyoor'as-thē'ni-ə), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neurectomy (noo-rek'tə-mi, nyoo-rek'tə-mi), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neurilemma (noor'i-lem'ə, nyoor'i-lem'ə), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neuritis (noo-rī'tis, nyoo-rī'tis), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neuro- (noor'ō, nyoor'ə), *Also neur-*, : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neuroglia (noo-rog'li-ə, nyoo-rog'li-ə), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neurologist (noo-rol'ə-jist, nyoo-rol'ə-jist), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neurology (noo-rol'ə-ji, nyoo-rol'ə-ji), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neurological (*adj.*), : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neuroma (noo-rō'mə, nyoo-rō'mə), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neuron, neurone (noor'ōn, nyoor'ōn), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neuropath (noor'ə-path', nyoor'ə-path'), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neuropathology (noor'ō-pə-thol'ə-ji), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neuropathy (noo-rup'ə-thi, nyoo-rup'ə-thi), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neurosis (noo-rō'sis, nyoo-rō'sis), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neurosurgery (noor'ō-sūr'jēr-i), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neurotic (noo-rot'ik, nyoo-rot'ik), *adj.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(*a ~ disorder*) : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neurotomy (noo-rot'ō-mi, nyoo-rot'ō-mi), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neuter (noō'tēr, nū'tēr), *adj.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neutral (noō'trəl, nū'trəl), *adj.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neutralism (noō'trəl-iz'm, nū'trəl-iz'm), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neutralist (*n.*), : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neutrality (noō'trəl-ə-ti, nū'trəl-ə-ti), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neutralize (noō'trə-liz', nū'trə-liz'), *v.t.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neutralization (*n.*), : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

neutron (noō'tron, nū'tron), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

never (nev'ēr), *adv.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

nevermore (nev'ēr-mōr', nev'ēr-mōr'), *adv.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

nevertheless (nev'ēr-thə-les'), *adv.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

nexus (nē'vəs), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

new (noō, nū), *adj.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

(ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

newborn (noō'bōrn', nū'bōrn'), *adj.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

newcomer (noō'kum'ēr, nū'kum'ēr), *n.* : ٲىزىرەمىن : ھى ٲىزىرەمىن : خواروۋ : (*the ~ world*) .

newel

- newel** (nōō'əl, nū'əl), *n.* (۱) سنگی باوهرستی محاجره‌ی
پن پليکانه که پن پليکانهکه پیچی تیندا دهکاته‌وه.
(۲) سنگی محاجره‌ی پن پليکانه.
newfangled (nōō'fan'g'ld, nū'fan'g'ld), *adj.* (۱) تازه‌بار
تازه داهاتور؛ نوئ باو؛ تازه پیدابوو: (~ ideas).
(۲) موده‌ی تازه پهرست (له‌روی سووکی‌یه‌وه)؛ زور حاز له شتی تازه‌بارکه‌ر.
newfashioned (nōō'fash'ənd, nū'fash'ənd), *adj.* (۱) تازه
بووه به باو؛ تازه‌باو؛ تازه پیدابوو. (۲) شینوه تازه؛ له‌سەر شینوای تازه کراو.
newish (nōō'ish, nū'ish), *adj.* نه‌ختیک تازه؛ نیمچه تازه.
New Latin, لاتینی تازه؛ زمانی لاتینی له سهرده‌ی بزوتنه‌وه‌ی
نوووپاوه به‌تایه‌تی زمانی رانستی.
newly (nōō'li, nū'li), *adv.* (۱) تازه؛ زوری پن نه‌چوو؛ نوئ:
(~ baked bread)
(۲) سهرله‌نوئ؛ دیسانه‌وه. (۳) به‌شینوه‌یکه تازه.
newlywed (nōō'li-wed', nū'li-wed'), *n.* تازه‌بوک؛ تازه‌زاوا
نوئ بوک؛ نو بوک.
new moon, (۱) نوئ مانگ؛ مانگی ده‌مه‌داسی؛ نو مانگ.
(۲) کاتی نوئ مانگ.
news (nōōz, nūz), *n. pl.* (۱) ده‌نگوباس (به‌تایه‌تی هی ناو پوژنامه و
سهر رادیو و تله‌فزیون)؛ هوال (۲) سهرجه‌ی ده‌نگوباسی بلوکراوه.
(۳) ده‌نگوباسی تازه و هیشتا نه‌بیستراو: (That's ~ to me.).
(۴) پوژنامه
news agency, ناژانس که ده‌نگوباس دودات به پوژنامه و رادیو و
تله‌فزیون
newsboy (nōōz'boi', nūz'boi'), *n.* پوژنامه‌فروش (مندال)؛
پوژنامه‌بهر بز مالی خه‌ک.
newsbreak (nōōz'brāk', nūz'brāk'), *n.* ده‌نگوباسیکی گرنگی
کو‌توپر؛ ده‌نگوباسی په‌له.
news bulletin, ده‌نگوباسی سهر رادیو و تله‌فزیون (به‌تایه‌تی هی گرنگ)
newscast (nōōz'kast', nūz'kast'), *n.* ژه‌میک ده‌نگوباسی سهر
رادیو و تله‌فزیون؛ جارنک ده‌نگوباسی له‌سهر رادیو و تله‌فزیون بلوکراوه.
newscaster (nōōz'kas'tēr, nūz'kās'tēr), *n.* ده‌نگوباس
خوینته‌روه له‌سهر رادیو و تله‌فزیون؛ ده‌نگوباس بلوکره‌وه.
news conference, کونفرانسی پوژنامه‌گه‌ری؛ کۆری پوژنامه‌گه‌ری
newsletter (nōōz'let'ēr, nūz'let'ēr), *n.* ده‌نگوباسنامه (که تاو-
به‌ئاو لایه‌ک ده‌ری ده‌کات)؛ په‌یامنامه.
newsman (nōōz'man', nūz'mən'), *n.* (۱) پوژنامه‌چی؛
پوژنامه‌گه‌ر؛ ده‌نگوباس کۆکه‌روه بۆ پوژنامه و رادیو و تله‌فزیون.
(۲) پوژنامه‌فروش.
news monger (nōōz'mun'gēr, nūz'mun'gēr), *n.* ده‌نگوباس
هینته‌رو بینه‌ر؛ قاوخره‌وه.
newspaper (nōōz'pā'pēr, nūz'pā'pēr), *n.* پوژنامه
newsreel (nōōz'rēl', nūz'rēl'), *n.* فیلمی ده‌نگوباس.
newsroom (nōōz'rōom', nūz'rōom'), *n.* (۱) ژوری
ده‌نگوباس؛ ژورنیکه له ده‌ستگایه‌کی راگیاندا که ده‌نگوباسی تیندا ناماده
ده‌کۆن بۆ له چاپدانی یا بلوکردنه‌وه‌ی. (۲) ژورنیکه وه‌لا له نیستگای
رادیو و تله‌فزیوندا.
newsstand (nōōz'stōl', nūz'stōl'), *n.* = newsstand.
newsstand (nōōz'stānd', nūz'stānd'), *n.* فروشگای پوژنامه؛
پوژنامه‌خانه
newsworthy (nōōz'wūr'thi, nūz'wūr'thi), *adj.* به‌ده‌نگوباس.
ده‌ژمیرئ؛ گرنگ (له‌روی ده‌نگوباسه‌وه)؛ ده‌هینن پئی بووتری "ده‌نگوباس".
newsy (nōōz'i, nūz'i), *adj.* [Colloq.], پر له ده‌نگوباس.
n. [Colloq.], پوژنامه‌فروش (مندال).
newt (nōōt, nūt), *n.* قویناویله

nice

- New Testament**, به‌شی دروه‌می ئینجیل؛ به‌شی تازه‌ی ئینجیل.
Newtonian (nōō-tō'ni-ən, nū-tō'ni-ən), *adj.* تایه‌تی به
ژانای ئینگلیز "نیوتن" و تیزری‌یه‌کانی.
New World, جیهانی نوئ؛ ئه‌مریکای باکوورو باشوور.
new year, (۱) (the ~), سالی تازه.
(۲) سهری سالی تازه؛ جه‌نی سهری سال.
New Year's Day, یه‌که‌م پوژنی سالی تازه؛ سهری سالی تازه.
New Year's Eve, شهمی سهری سالی تازه؛ جه‌نی سهری سالی تازه؛
سهری سالی تازه.
next (nekst), *adj.* (۱) تمه‌نیش: (the ~ room).
(۲) فاینده؛ داهاتور؛ دواپی؛ نوئ تر:
(~ Monday, the ~ train; the ~ president)
adv. (۱) داهاتور؛ فاینده؛ تر؛ پاشتر.
(۲) شه‌جاره: (when ~ I write).
prep. ئۆک؛ په‌ته‌نیش؛ ته‌نیش:
(Sit ~ to the tree.; ~ to my heart)
له مال یا خانوه‌که‌ی ته‌نیشیدا.
next door (to), هه‌ج له‌وانه‌ی ئۆیه‌ پو‌ب‌دات یا ببن؛ بۆی ئۆیه؛
next to impossible, ژور گرانه
میج:
next to nothing, ئه‌وه‌ی ته‌نیش؛
(He knows next to nothing about it.)
next-door (nekst'dōr', nekst'dōr'), *adj.* تمه‌نیش: (our ~ neighbor).
next friend, نوینته‌ری مندالیک یا که‌سێک که نه‌توانی نوینته‌ری خۆی
له دادگادا بکات.
next of kin, (۱) نزیکترین خزم. (۲) (l) نزیکترین خزمی مردویه‌ک
(ب) نزیکترین خزمی مردویه‌ک که مافی میراتی‌یان هه‌یه شه‌گر وه‌سیه‌تنامه‌ی
یه‌جێ نه‌هینشینی
nexus (nek'sus), *n.* (۱) په‌یوه‌ندی (نیوان شه‌ئمانی کۆمه‌لێک یا نیوان
چه‌ند ده‌سته‌یه‌ک). (۲) کۆمه‌له‌ی په‌یوه‌ندیار؛ زنجیره.
nib (nib), *n.* (۱) ده‌نووک. (۲) نووکه پاندان؛ نووکه پینووس؛ نووکه نووچ؛
نووکی پینووسی له قه‌فی پهر درووستکراو. (۳) نووک (نامی).
(۴) (pl.) ده‌نکه قاوه یا کاکاوی هاراو.
v. t. (۱) تیزکردن و دو‌لقه‌کردن قه‌فی پهر کردنی به پینووس؛
تیزکردنی نووکی پینووس. (۲) چاک کردنه‌وه‌ی نووکه پینووس.
(۳) نووک کردن به پاندان و نووچه‌وه.
nibble (nib'l), *n.* (۱) گروشت؛ داکوشت (وه‌ک مشک)؛ قه‌پی بچوک
بچوک لیگرتن. (۲) به‌ناسته‌م گازلیگرتن؛ گازنی شه‌سپایی لیگرتن؛
به‌شه‌سپایی قه‌ب لیگرتن (خۆشه‌یستی).
v. i. (۱) قه‌پی بچوک بچوک لیگرتن و به‌ترسه‌وه:
(The fish ~ed at the bait.)
(۲) مروموش کردن.
n. (۱) قه‌پی بچوک (خواردن، خۆشه‌یستی)؛ قه‌پی بچوک گرتن.
(۲) قه‌پیک خواردن؛ قه‌پال.
nibs (nibz), *n.* [Colloq.], که‌سێکی گرنگ؛ که‌سێکی خۆ به‌ژان.
nice (nis), *adj.* (۱) به‌قیزوین؛ به‌ناز؛ به‌نازوون.
(۲) وورد؛ به‌ناسته‌م هه‌ستی پن ده‌کۆن: (a ~ distinction).
(۳) ناسک (ته‌نگوچه‌مه، بار، کاروبار): (a ~ problem).
(۴) (l) وورد (مۆز)، (ب) وورد (نامین)؛ ته‌واو.
(۵) (l) باش؛ خوش؛ چاک؛ دلگیر؛ په‌سه‌ند؛ ژور باش:
(a ~ person, house, town, meal, etc.)
(ب) جوان: (a ~ girl).
(ج) پێکه‌ریک؛ په‌روشت جوان؛ په‌لتار چاک؛ باش؛ چاک؛ ناسک:
(a ~ person)
(د) جوان (شون)؛ ریک‌وینک: (a ~ room, office, etc.).

- (۶) [Obs.] (۱) نازان! کمر و بین میثک.
(ب) داورین پیس! سهرسهری. (ج) شمرن! به دروه شمرن.
nicely (nīs'li), *adv.* (۱) به جوانی (۲) به وردی! به تموای.
(۳) به باشی! به چاکي.
nicety (nī'sə-ti), *n.* (۱) [Obs.] (۱) کمریتی! بین میثکی! نمرانی.
(ب) شمرنی! شمرن (ج) تمپوشتی! له راده بهمر. (د) وردی! تموای.
(ه) قیزوینزا! ناز فروشتن! نازگردن. (۲) جوانی! باشی! ناسکی! خوش.
(۳) شتی خوش و جوان: (to enjoy the ~ies of life).
(۴) ورده شتی به ناستم همستینگرای پموشت:
(the ~ies of table manners)
to a nicety, به تموای! به وردی
niche (nich), *n.* (۱) تاق (لناو دیواردا بۆ تیادانانی په یگرو گولدان).
خانه. (۲) کونج! کنارا! پنا! قوژین.
(۳) کونجیک! پیشه یکی خوش و گونجاو لگه! توانا ویستی کمینگا:
(to find a ~ for oneself in life)
(۴) دوروبوری گونجاو بۆ پهرسه ندنی توحه گیاندار.
v.t. خستنه کونجیکوه! له پنا یه کدا دانان! خستنه تاقوه!
جینگه! باش بۆ دۆزیموه.
nick (nik), *v.t.* (۱) له لهر کردن! درز! له هله کردن!
قلیش تیکردن. (۲) ژماردن بهموی له لهر کردن یا قلیش تیکردنی پوویه کمره.
(۳) لهکاتی خویدا! هلسان به کارنک! پیکان! دهست و نشاندن لهکاتی خویدا.
(۴) [British Slang] کرتن (تاوانکار)
(۵) [Slang] خه له تاندن! گزی لیکردن.
n. (۱) لهه! قلیش! درز: (~s in the table).
(۲) ژماردن بهموی له لهر کردن یا قلیش تیکردنی پوویه کمره.
لهکاتی خویدا! له درا هه ناسمه!
(He showed up in the nick of time and rescued her.)
nickle (nik'li), *n.* (۱) نیکل. جوره کانزایه که.
(۲) نیکل! درای پینچ فلسی نهمریکا و کهنه.
v.t. پووکمش کردن به "نیکل".
nicker (nik'er), *n.* [British Dial.], (۱) حيله: لووشکلووشک.
(۲) پینکین! زهرده خنه.
v.t. [British Dial.], (۱) حیلانن! لووشکلووشک کردن.
(۲) پینکین! زهرده خنه کرتن.
nick-nack (nik'nak'), *n.* = nickknack.
nickname (nik'nām'), *n.* (۱) نازناو. که دهنرئ له مرؤ، شوین، یا.
شت له پوری خوشمیریستی یا سووکییمه: (Fatty, Shorty, etc.).
(۲) نازناو (مرؤ):
روک Dave بۆ Jim + David بۆ Bob + Robert).
v.t. (۱) نازناوینان (۲) ناوی همله لپنان! به ناوی همله بانگ کردن.
nicotine (nik'ə-tēn', nik'ə-tin), *n.* نیکوتین. زهری تووتن.
nidificate (nid'ə-fi-kāt'), *v.t.* هیلانن کردن.
-nidification (*n.*).
nidify (nid'ə-fi'), *v.t.* هیلانن کردن.
nidus (nī'dəs), *n.* (۱) هیلانن (بمتابهتی هی جالانوکوه جانوم).
(۲) هیلانن یا جینی هملپنان و پهرسه ندن! (۱) جینی پمیدابوین و پهرسه ندنی
تهنی یک شانیهی (ب) جینی پهرسه ندنی میکروب! سمرچاوهی نهخوشتی.
niece (nēs), *n.* (۱) برار یا خوشکله زای مینه! کچی برا یا خوشک.
(۲) کچی ژن خوشک و ژن برا و شوهر و دس.
(۳) زوله کچی پیاوینکی نایینی گهره ی وک قمشه له سدانی ناومراستدا.
niello (ni-el'ō), *n.* (۱) نل. دایزه ییکی رهشه له گوگرد و قوړقوشم.
زروو مس پینکدیت (۲) پووکمشکاری بهم دایزه یه.
(۳) شتیکی پووکمش کراو بهم دایزه یه.
v.t. پووکمش کردن یا پارافنده موه بهم دایزه یه.
nifty (nif'ti), *adj.* [Slang], نایاب! باش و جوان و پندریک (میرک)!

- n.* [Slang],
niggard (nig'ērd), *n.* کسینکی پهریل! کسینکی پوهلکی.
adj. پهریل! پوهلکی! پاره پیس! بهرچاوتنگ.
niggardly (nig'ērd-li), *adj.* (۱) پهریل! پوهلکی.
(۲) کم! نه ختیک! (a ~ sum).
adv. پهریلانه! پوهلکی یانه! به بهرچاوتنگی
-niggardliness (*n.*).
nigger (nig'ēr), *n.* قولریمش (له پوری سووکییمه).
niggle (nig'li), *v.t.* (۱) خو خهریک کردن به شتی هیچ و پوچمه.
(۲) سکا کردن له شتی هیچ و پوچ! همیشنه پختهی بین چن کرتن.
nigh (ni), *adv.* [Archaic or Dial.], (۱) نژیک (کات، شوین).
(۲) نژیکي.
adj. [Archaic or Dial.], (۱) نژیک. (۲) یکسره! قه دپ.
(۳) له لای چپ (وولاخ، لوتومیل). (۴) پهریل و ناپه سندن.
prep. [Archaic or Dial.], نژیک.
v.t. & v.t. بۆ نژیکوونه موه.
night (nīt), *n.* (۱) شو! شوگار. (۲) تاریکی. (۳) تاریکی (مهجان).
کاتی نمرانی و پئی پاست وون کردن! کاتی دتوار و ناخوشتی.
(ب) کاتی خم. (ج) مردن.
شو! بۆ شو! هی شو.
به نامهنگ شو! بردنه سهر.
شو! پۆز! همیشنه.
شوگویری.
(۱) کلوی نووستن! ته پله ی نارنجیکه.
(۲) [Colloq.], پینکی خوارنده موهی کحوای به له پینش نووستندا! دهخوشتوه.
night clothes, جلی شو! جلی نووستن (روک بیجامه).
night club, پانه ی شو! سه ماخانه! تیاتر.
night-dress (nīt'dres'), *n.* (۱) کراسی نووستنی ژانه.
شوکرکراسی نافرمت. (۲) night clothes.
nightfall (nīt'fōl'), *n.* شو! داهاتن! تاریک داهاتن.
nightgown (nīt'goun'), *n.* (۱) کراسی نووستنی ژان.
شوکرکراسی نافرمت و مندل. (۲) کراسی نووستنی پیاوانه.
nighthawk (nīt'hōk'), *n.* (۱) هملوی شو. (۲) کسینکی شوهرکی!
کسینکه که تا درهنگ نیش دهکات یا داده نیش.
night heron, شاهوی شو! شاهویکه به شو! تاریک و لیلی دهگه ی.
nightingale (nīt'n-gāl', nīt'iq-gāl'), *n.* بلبل! بولبول.
night letter, برووسکله ی شو! برووسکله یکه به شو! دهنیرئ و پۆزی
دوایی دهگه یه نرئ له هی پۆز همرانتره.
night light, چرای شو! گلپینکی کره به دریزایی شو! له پاره ی مالدا
دهسووتن.
nightlong (nīt'lōŋ'), *adj.* هموو شو! پهرده وامه.
adv. به دریزایی شو.
nightly (nīt'li), *adj.* (۱) شو! هی شو.
(۲) شوانه! هموو شو! نیک پووده دات: (~ performances).
adv. (۱) له شو! هی شو. (۲) هموو شو! نیک.
nightmare (nīt'mār'), *n.* (۱) میرده زمه! دیو زمه! مۆته که.
(۲) بهمه رها تینکی زور ناخوشت.
nightmarish (nīt'mār'ish), *adj.* میرده زمه یی! دیو زمه یی:
(a ~ experience in jail)
(۱) گونه به پوری شو. (۲) کسینکی شوهرکی! کسینکه که شو! نایه
تا درهنگ نیش دهکات یا داده نیش.
nightrider (nīt'ri'dēr), *n.* نسیپ سواری شو! نه نامی دهسته یه که
نسیپ سواری شهلای دهماخ کردوه که به شو! دهگه ران و خه لکیان به چترسین
دهگرو دستدریزاییان دهگرو (له ناچه کانی خواری و نهمریکا).

nitty (nit'i), *adj.* پشکاو؛ پشکن
nit-wit (nit'wit'), *n.* کسیتی کمر بن منشا؛ کمودن.
nix (niks), *n.* حوزی دهریایی (نهلسانهی نعلمانی)؛ پهرییهکی دهریاییه
 نیوهی له شیوهی مرؤو نیومگی تری له شیوهی ماسیدایه.
nix (niks), *adv.* [Slang], هیچ (۲) نه؛ نهخیر.
interj. [Slang], بهسیتی؛ بیررهوه؛ ناهیلما.
v.t. نهخیشتن؛ نهیلان
no (nō), *adv.* هیچ؛ هیچ (۱) نه؛ نهخیر (He is ~ worse.)

adj. هیچ وایچه (He is ~ fool.)
n. (۱) نه؛ نهخیر (۲) دهنگی نه؛ وهلامی نه؛ کسیتی که دهنگی نه دهات.
No, no (nō), *n.* شانگگری "نو"؛ جوزه شاننامیهکی یابازییه لسه.
 شانزییهکی پروتوقوت به موسیقا و سهام برگی تاییهتییهوه.
Noah (nō'ə), *n.* پیغه مبر "نوح"
nob (nob), *n.* [Slang], سهر؛ کله
nob (nob), *n.* [Slang], کسیتی دهلمه ندر پله ویاپیهی کومه لایه تی
 بهر؛ کسیتی گهره و بده سلات.

nobble (nob'l), *v.t.* [British Slang], (۱) پکخستنی نه سپ ب
 پیشبرگی نه برده وه به دهرمان پیدان. (۲) (۱) برده وهی پیشبرگی یه که به
 بهرتیل و گزی کردن (ب) راکیشان ب لای خو به بهرتیل.
 (۳) گزی کردن دهستبرین؛ دزین؛ بهرتیل دان؛ خله تاندن.
nobby (nob'i), *adj.* [Slang], (۱) جوان و تازه باو؛ فنتازی؛
 ب پاره داران دهشت (۲) نایاب؛ زورباش.

Nobel prize, پاداشتی نوبل بهرترین پاداشتی سالانهی جیهانه له
 فیزیا و کیمیا و یزشکوانی و ویزه و ناشتیخوازی... هتد.
nobiliary (nō-bil'i-er'i, nō-bil'yēr-i), *adj.* هی بهگزادیان
 بهگزادی؛ هی خانزادان.

nobility (nō-bil'ə-ti), *n.* (۱) خانه دانی؛ ره وشت بهری.
 (۲) بهگزادی؛ پله ویاپیهی خانزادی؛ خانزادی؛ نه جیب زادهی.
 (۳) (the ~) جینی بهگزاده؛ بهگزادان؛ خانزاده کان؛ گهره پیاوان.
noble (nō'b'l), *adj.* (۱) بهناوبانگ؛ پله ویاپیهی بهر؛ ناسراو
 (۲) (۱) بهر؛ بهر؛ پاک (a ~ idea, act, deed, etc.)
 (ب) سروشت و رهفتار بهر؛ بهر؛ (a ~ leader)
 (۳) زورباش؛ نایاب؛ رهمن؛ (a ~ horse)
 (۴) گهره و چون
 (۵) خانزاده؛ خانه دان؛ بهگزاده؛ (a man of ~ birth, rank)
 (۶) ژنگ مهلمانی؛ بهنرخ (کانز) بهتاییهتی زهر و زیو.

n. (۱) کسیتی نه جیب زاده؛ خانزاده؛ بهگزاده.
 (۲) دراوکی کونی زری نیگلیزییه.
 (۳) [Slang] سهرده ستهی کونکاری بهکری گراو ب جینگه گرتنه وهی
 کونکاره مانگره کان.

noble fir, جورنگه له دارسهنوه
nobleman (nō'b'l-mən), *n.* کسیتی خانزاده؛ نه جیب زاده؛
 بهگزاده؛ خانه دان

noblesse (nō-ble's), *n.* (۱) نه جیب زادهی؛ بهگزادی؛ خانه دانی.
 (۲) نه جیب زادان؛ بهگزاده کان؛ جینی بهگزاده.
noblesse oblige (nō'ble's'ōblēzh'), *n.* خانه دانی وهما پیویست
 دمکات؛ نه جیب زادهی و پیویست دمکات که نه کسه به جوانی و خانه دانانه
 لهگه خله کدا بجوینته وه.

noblewoman (nō'b'l-woom'an), *n.* ژنه بهگزاده
nobly (nō'bli), *adv.* (۱) به سهرهزییه وه؛ به سهره وه.
 (۲) زور به جوانی؛ به باشی. (۳) به نه جیب زادهی؛ به بهگزادی.
nobody (nō'bad-i, nō'bod'i), *pron.* هیچ کس؛ کس؛
 (N ~ came.)

n. کسیتی هیچ وپوچ؛ کسیتی بن ناو وپله ویاپیهی؛ کسیتی بن بایخ؛

(She married a ~.)
nocent (nō's'nt), *adj.* (۱) زیانبه خش. (۲) تاوانبار؛ گونا بهار.
nock (nok), *n.* قشیتی له لکه راه به تیر و کوانه وه.
v.t. له مکردن (تیر و کوان)؛ قلیش تیر و کوان له مکردن؛ کله کردن.
noctambulation (nok-tam'byoo-lā'shən), *n.* = **noctambulism**.
noctambulism (nok-tam'byoo-liz'm), *n.* = **somnambulism**.

noctambulist (nok-tam'byoo-list), *n.* = **somnambulist**.
nocti- (nok'ti), *Also noct-*, پیشگرنگه به مانای؛ شو.
nocturnal (nok'tūr'n'l), *n.* نوژی بهر به بیان (خاچ بهرستی).
nocturnal (nok'tūr'n'l), *n.* شوی؛ تاییهتی به شو؛ شوهکی؛
 (۱) به شو پووه دات. (۲) به شو دهگهری؛ شوگر؛ (~ birds).
 (۳) به شو خوی دهکاتمه؛ (~ flowers).

nocturne (nok'tēr'n, nok-tūr'n), *n.* (۱) قایلوی دیمهتی شو؛
 سیمهتی شو (نیگار کشی). (۲) پارچه یهک موسیقای پژمانتیکی.
nocuous (nok'ū-əs), *adj.* زیانبه خش؛ زهرای.

nod (nod), *v.t.* (۱) سهر ب له قانن (نیشانهی په سندر کردن).
 (۲) وهنوزدان؛ زور خوها تی. (۳) خافل بوون.
 (۴) شهکانه وه؛ لهرانه وه؛ لهرنه وه (درخت، گول).
 (۱) سهر ب له قانن؛ په سندر کردن. (He ~ed his agreement.)
 (۲) بانگ کردن یا ناردنه دهرمه به سهرله قانن؛

(He ~ed her into the room.)

(۳) سهرله قی کردن
n. (۱) (۱) وهنوزده کوتی؛ وهنوز. (ب) شهکانه وه؛ لهرانه وه؛ له منجه.
 (۲) سهر ب له قانن؛ په سندر کردن. (He gave my plans the ~.)
-nodder (n.).

nodding acquaintance, (۱) ناشنایهتییهکی کم (مرؤ، شت).
 (۲) ناشنای دور؛ ناشنای کم.

noddle (nod'l), *n.* [Colloq.], سهر (له پوی گاتمه).
noddle (nod'l), *v.t. & v.i.* زور زور سهرله قانن.
noddy (nod'i), *n.* (۱) کسیتی کمر بن منشا؛ گهره؛ کمودن.
 (۲) بالنده یهکی دهریایی گیز کیه.

node (nōd), *n.* (۱) تمنگچه له (شانزاده، چیرۆک)؛ گرو گرفت.
 (۲) گری (لهش)؛ ناوساوی؛ لوق؛ (a lymph ~).

(۳) گری (له شوینی لهیک جیا بونه وهی گه ل یا گولیک له قهدی پووه که که).
 (۴) شوینی خوپین یا له خودانی هلیکی پیناوینج (نه دازه).

nodose (nō'dōs, nō-dōs'), *adj.* گری یادی (رهگ)؛ گری دار؛
 گری گری

nodular (noj'oo-lēr, nod'yoo-lēr), *adj.* گری گری؛ گری دار؛
 گری یادی.

nodule (noj'ōōl, nod'ūl), *n.* (۱) گری؛ تلوق؛ ناوساوی.
 (۲) لوی بچوک؛ ناوساوی.
 (۳) گری (رهگ، قه، قه، قه).

nodulose, nodulous (noj'oo-lōs'), *adj.* گری یادی؛
 گری گری؛ گری دار.

nodus (nō'dəs), *n.* تمنگچه له (شانزاده، چیرۆک)؛ گرو گرفت.
noesis (nō-ē'sis), *n.* تیغه یشت تنه له پوی میشکه وه.

noetic (nō-et'ik), *adj.* (۱) میشکی؛ تاییهتی به میشک.
 (۲) هزگر له میشک بهکاره یان.

n. پوشتیر؛ میشک بهکاره یان.
 (۱) ته ختهداری دیوار (ب پزارو سنگ پیداداکوتان)؛
 میخی دیوار؛ سنگ. (۲) نیرگه (کانگا).

(۱) خشتکاری کردن له ناو چوارچینهی داریندا. (۲) قایم کردن به منخ.
nog, nogg (nog), *n.* [British] جوزه بیریهکی خست و بهتینه.

(۱) خشتکاری کردن له ناو چوارچینهی داریندا. (۲) قایم کردن به منخ.
nog, nogg (nog), *n.* [British] جوزه بیریهکی خست و بهتینه.

- egg nog** (ɛɡnɒɡ) (۲)
(۱) گوبینگی بچورک.
(۲) پیتوانییهکی بچورکی حواردنوهی کحووییه.
(۳) [colloq.] سەر: کەلە.
nogging (nog'ɪŋ), *n.*
Noh, noh (nɒ), *n.*
جۆره شاد، گریهکی یابانییه
رووشی (۱) "بیینه".
noil (noil), *n.*
(۱) خوری گری خواردوو یا ئالوسکا.
(۲) پزۆنی خوری و لۆکه و تیسک.
noise (noiz), *n.*
(۱) دەنگ، دەنگ: دەنگی بەرزو ناسان: هەرا هەرا!
غەلبەخەل: هەراوەرنا (۲) (b) دەنگ. (ب) دەنگی چارەپوان نەکراو!
تەقەتەق: تەقەزەقە (۳) [Obs.]. ووت و وات: مقومق: قارەقار.
(۴) ووت و ووت: رادیو: تەلەفون: خەشخەش.
v.t.
v.i.
(۱) قارخستەنەو
(۲) ئۆزۆزۆی کرد: بە دەنگی بەرز قەسەکرد: دەموەری کرد.
(۳) دەنگەدەنگ کردن
noiseless (noiz'lis), *adj.*
بە دەنگ: بێ چرکە: کپ.
noisemaker (noiz'māk'ər), *n.*
دەنگەدەنگەر: بەتایبەتی فیهو
زەنگی ناھەسک و زەموەند
noisily (noiz'ə-li), *adv.*
بە دەنگەدەنگ: بە دەنگی زل: بە غەلبەخەل.
noisiness (noiz'i-nis), *n.*
دەنگ بەری: دەنگەدەنگ هاتن:
غەلبەخەل: مەن: دەنگ زۆر هاتن (نامەن).
noisome (noi'səm), *adj.*
(۱) زیانبەخەر: بۆ تەندروستی خراپ.
(۲) یۆگەن: پەس (a ~ odor).
noisy (noiz'i), *adj.*
(۱) دەنگ رل: دەنگ گەورە: دەنگی زۆر لێوهدیت:
دەنگاوی. ۲ پەر لە دەنگەدەنگ: پەر لە غەلبەخەل (the ~ city).
noma (nō'mə), *n.*
برینی دەم: بەتایبەتی لە منداڵا.
nomad (nō'mad, nom'ad), *n.*
(۱) کۆچەر: رەوێند: دەشتەکی
(۲) گەزە: لاسکۆز
adj.
کۆچەر: گەزە.
nomadic (nō-mad'ik), *adj.*
هی کۆچەر: کۆچەری.
(They lead a ~ life.)
nomadism (nō'mad-iz'm, nom'ad-iz'm), *n.*
کۆچەریت: ئایانی کۆچەری
no man's land,
(۱) زەوی بەرە: جۆلەوانی: زەوی بێ خاوەن.
(۲) مەیدانی سوان دوو لەشکرێ جەنگاوەر: هێجیان بۆیان نەگێڕ.
(۳) ناوچەیکە کە کەس نەوێڕی بۆی بچن لەبەر مەترسی و ئاژاوە.
nomarch (nom'ärk), *n.*
هەرمانەر: ناوچەیکە یۆنان
nom de guerre (nōn də gār'), [Fr.],
ناوی نەین: سەربازی: -
هەرەنسی
nom de plume (nom' də plōm), [Fr.],
ناوی نەین: نووسەر
nome (nōm), *n.*
ناوچەیکە مسیری کۆن و یۆنانی نیستا.
nomenclator (nō'mən-klā'tēr), *n.*
(۱) بانگەری ناوی میوانو
پیشاندەری جەنێ میوان لەسەر میزی خاوەن (لە بۆمای کۆندا).
(۲) ئاویلنەر: راست. هونەر: زانی ئاویلنەر: ئاودزەرەو بۆ شتی تازە.
nomenclature (nō'mən-klā'chēr), *n.*
(۱) ئاویلنەر: راست.
هونەر: ئاویل: ۲ شینوو و چۆنیتی ئاویلنەر لە لقیکی راست یا هونەر.
(۳) سەرچەمی ئاویل و ناوی لقیکی راست یا هونەر.
nominal (nom'ə-n'l), *adj.*
(۱) هی ناو: تاییبەتی بە ناو.
(۲) هی ناو (بێزمان): ۲) هەر بەناو: تەنا بەناو (a ~ leader).
(۳) کەم: زۆر کەم (a ~ fee)
n.
روشەیکە کە شینوو کرداردا لە ناو دەچن

-nominally (*adv.*).

nominalism (nom'ə-n'l-iz'm), *n.*

فەلسەفەیکە دەلێت کە
بیروباوەری پورت تەنا لە میتشکدا هەن و هەر بەناو بوونی راستەقینەیان نییه.

-nominalist (*n.*); nominalistic (*adj.*).

nominal value,

بەهای بەناو.

nominal wages, مووچە بەناو: مووچەیکە کە بەگۆزەیی هێندێ
پارەگە لێکەدەریتمە نە بەگۆزەیی ئەم شتەنە کە بە پارە دەکڕیت، واتە
نرخێ راستەقینە پارەگە.

nominate (nom'ə-nāt'), *v.t.*
(۱) ئاوانان: ئاویلنەر: دیاری کردن.
(۲) دانان لەسەر کار: دامەزراندن.

(۳) پالۆتن (هەلبژاردن): نامزەدکردن: (to ~ someone for president).

nominator (*n.*).

nomination (nom'ə-nā'shən), *n.*

(۱) دانان لەسەر کار:

دانان بە کاربەدەست: دامەزراندن. (۲) پالۆتن (هەلبژاردن): نامزەدکردن:

نامزەدکاری.

nominate (nom'i-nə-tiv), *adj.*

(۱) دانراو لەسەر کار: نەک

هەلبژراو: دامەزرێنراو. (۲) ناوی کەسیکی پێوێه: (a ~ will).

(۳) باری بگەر (پێزمان).

nominee (nom'ə-nē'), *n.*

(۱) باری بگەر (پێزمان). (۲) روشەیکە کە لەم بارەدا بێ.

کەسیکی پالۆتراو (هەلبژاردن): نامزەدکار

نەخشەیی ئەندامی.

nomogram (nō-mog'rām), *n.*

nomography (nō-mog'rə-fi), *n.* - **nomogram.**

nomology (nō-mol'ə-jī), *n.*

زانستی یاسا و یاسادانا:

زانستی یاسای سرووشتی و ژیریژی.

nomy, پاشگرتیکە بەمانای: زانستی فلانە شت، زانستی پێکخراو بەپێی

نەخشەیکە تاییبەتی: (astronomy).

non- (non),

پێشگرتیکە بەمانای: نە: بێ: وای: نا:

(nonresident, non-American, nonathletic)

non-age (non'ij, nō'nij), *n.*

(۱) تەمەنی منداڵی و هەرزەیی:

تەمەنی لە بیست و یەک ساڵ کەمتر. (۲) (b) هەرزەیی: کال و کرچی.

(ب) ساوایی: قوئای سەرەتایی

(۱) نەردسانە:

تەمەنی نەرد ساڵ زیاتر. (۲) تاییبەتی بە تەمەنی نەرد ساڵ و زیاتر

کەسیکی نەرد ساڵ: کەسیکی نەرد ساڵ و بەرەوژوو.

non-aggression pact,

پەیمانێ لاشەری: پەیمانێ ناخەنگاوەری.

nonagon (non'ə-gon'), *n.*

نۆلای: نۆلای: نۆگۆشەیی: پووی نۆلای.

non-aligned (non'ə-lind'), *adj.*

بێ لایەن (وولات): ئەندامی هیچ

پەیمانێکی جەنگ نییه: (a ~ nation).

non-alignment (non'ə-lin'mənt), *n.*

بێ لایەن (وولات): ئەندامی هیچ پەیمانێکی جەنگ نەبوون.

nonce (nons), *n.*

بۆ ئێستا: تەنا بۆ ئەم بەکارهێنانە (ووشە):

هەر بۆ ئەمجارە: (بەتاییبەتی لەم ووتەدا: "for the nonce").

nonce word, روشەیکە داتاشارا بۆ بەکارهێنانێکی تاییبەتی.

non-chalance (non'shə-ləns, non'shə-lāns'), *n.*

بێباکی: لامەرلاایی.

non-chalant (non'shə-lənt, non'shə-lānt'), *adj.*

(۱) سارد: (هەست، هەلنەست): بێ جۆش. (۲) بێباک: لامەرلا.

non-com (non'kom'), *n.* [Colloq.], = **non-commissioned**

officer.

non-combatant (non-kom'bə-tənt, non-kum'bə-tənt),

n.

(۱) شەپنەکەر: کەسێکە کە لە سوپادا، بەلام ناچیتە مەیدانی جەنگەو

(وەک: قەشە، چیشتەر... هتد). (۲) شارستانییهک لەکاتی جەنگدا:

شارنشین: سوپا.

(۱) تاییبەتی بە ئەندامانی شەپنەگەری سوپا.

(۲) تاییبەتی بە سوپا: شارنشین.

ئەفسەریار.

non-commissioned officer,

non-committal (non-kə-mit'l), *adj.*

خۆجە هیچ لایەکدا ساغ

non-compliance

نەكەرمە: نە لێرەو نە لەوێ: (a ~ answer, attitude, etc.).

non-compliance (non kəm-pli'əns), *n.* پەپەرەوی نەکردن: مل نەدان

non compos mentis (non kom'pəs men'tis), [L.] مێشک ناتەواو: مێشک تێکچوو

non-conductor (non kən-duk'tēr), *n.* نەگەیی: نەلەکتریک گەرما: دەنگ

non-conformist (non kən-fôr'mist), *n.* پەپەرەوی نەکردی باوو نەڕیتی کۆمەڵەکە: نەگونجواو لەگەڵ کۆمەڵەکەیدا لە بیروپاوەڵوێستی و پەرۆشتیدا: شوێن بیروپاوەڵوێستی خۆ کەوتوو

non-conformity (non kən-fôr'ma-ti), *n.* [N-] پەپەرەوی: نەکردی کلتیسی ئینگلیزی: (۲) بیروپاوەڵوێستی پەپەرەوی نەکردنی کلتیسی ئینگلیزی (۳) پەپەرەوی نەکردنی باوو نەڕیتی کۆمەڵە خۆ: نەگونجان لەگەڵ بیروپاوەڵوێستی کۆمەڵە خۆداو لەسەر بیروپاوەڵوێشتن

non-cooperation (non kō-op'ə-rā'shən), *n.* ناھاوارکاری: ھاوارکاری نەکردن

non-descript (non'di-skript'), *adj.* ناتایبەتی: ناچاوازا: ھەرھەمە کەسێک یا شتیکی ناتایبەتی و جیا نەکرێوە لە کەسان یا شتی تر

none (nun), *pron.* (۱) کەس: ھیچ کەس: (N~ but Jack can do it.)

(۲) ھیچ: ھیچ کەس: ھیچ شتی: (There are ~ on the table.)

n. ھێچ: ھیچ (I want ~ of it.)

adv. ھیچ: بە ھیچ جۆرێک: (He is ~ the stronger for it.)

non-entity (non-en'tə-ti), *n.* (۱) نەبەر: شتیکی نەبەر: (۲) کەسێکی ھیچ و پوچ: کەسێکی بێ باوەخ و گۆی بێ نەدراو

nones (nōnz), *n. pl.* (۱) پۆزی حوتەمی مانگی نوێرز و باران بێرێ: پووشبەر و گەڵپێزان و پۆزی پێنجەمی مانگەکانی تر (سالنامە پۆمانی): (۲) (۱) عەسر: (ب) نوێژی عەسر (خاچ پەرستی):

nonessential (non'ī-sen'shəl), *adj.* ناپێویست: بێویست: نەبەر: کەسێک یا شتیکی ناپێویست

nonesuch (nun'such'), *n.* (۱) کەسێک یا شتیکی بێ ھاوتا: بێ وێنە: جۆرە سێوێکە: لەگەڵ نەوێشتا

none-the-less, **non-existence** (non'ig-zis'təns), *n.* (۱) نەبوون: (۲) شتیکی نەبوو: شتیکی کە بوونی نەبێ:

-non-existent (*adj.*). جێبەجێ نەکردن یا خستە پشت گۆی نەکی سەرشان (یاسا):

non-intervention (non'in-tēr-ven'shən), *n.* دەست نەکشانە: ناو (کاروباری وولاتی تر): دەست نەخستە ناو: دەستدرێژی نەکردن

non-joinder (non-join'dēr), *n.* ناتەواوی داوانامە (دادگا):

non-juror (non-joor'ēr), *n.* (۱) مل کەچ نەکەر بۆ پاشا یا میری: (۲) [N-] قەشە کلتیسی ئینگلیزی مل کەچ نەکەر بۆ پاشا و لایام و ماری ژنی لە ساڵی ۱۶۸۹ دا:

non-metal (non-met'l, non'met'l), *n.* ناگانزا: زەو: کاربۆن: ئۆکسجین: نایتروجن:

non-metallic (non-met'l-ik, non'met'l-ik), *adj.* ناگانزا: بێ ھاوتا: بێ وێنە: کەسێکی بێ ھاوتا یا بێ وێنە

non-pareil (non pə-rel'), *adj.* سەرێ شێوێ: سەرێ تێکچوون: سەرێ شێواوی: سەرێ شێوێ: سەرێ تێکدان:

non-plus (non-plus', non'plus), *n.* (۱) بێ بەرھەم: (۲) بێ سوود: بێ بەر: (a ~ plan)

non-productive (non'prə-duk'tiv), *adj.* (۱) بێ بەرھەم: (۲) بێ بەرھەم: بە شت ھێنانە بەرھەمەو خەریک نەبەر:

non- (۱) بێ بەرھەم: (۲) بێ بەرھەم: بە شت ھێنانە بەرھەمەو خەریک نەبەر:

noose

(Clerks and salesmen are ~ presonnel.)

non-profit (non-prof'it), *adj.* ناسوودی: بۆ سوود دانەتراو: مەبەستی قازانج نەبەر: (a ~ organization)

non-residence (non-rez'ə-dəns), *n.* نانیشتەجێی: **non-resident** (non-rez'ə-dənt), *adj.* نانیشتەجێ:

(۱) نانیشتەجێ: نیشتهجێی سەردەمی: (۲) کەسێک کە نیشتهجێی شوێنێکی دوورە لە شوێنی کار یا خۆنەندێت:

non-resistance (non'ri-zis'təns), *n.* بەرھەڵستی نەکردن: ملدان: **non-resistant** (non'ri-zis'tənt), *adj.* بەرھەڵستی نەکرد: ملدەر:

(۱) بەرھەڵستی نەکرد: ناستیخوازا: لاشەر: ملکەچ: (۲) تاقیەتی بە ووشەیک یا دەستەواژەیک کە مانای رەستەگەیی لەسەر بەند نەبێ: نەگەر لایش بێرێ: رەستەگە ماناکە: ھەر دەبەخشێ (پێژمان):

(وێ دەستەواژە یانوان یەرگولەکانی ئەم رەستە):

(John, who is six feet tall, is younger than Bill.)

non-sectarian (non'sek-tār'i-an), *adj.* بێ پەپەرە: بێ ھێچ: تێرەمەکی نایەبەر:

nonsense (non'sens, non'səns), *n.* (۱) قەسە: قۆپو بێ مانا: قەسە ھیچ و پوچ: کردەوی بێ مانا: قەسە ھەلەق و ھەلەق:

(۲) شتی ھیچ و پوچ: شتی بێ باوەخ: (۳) پەرۆشتی کەرانی بێ مانایانە

nonsensical (non-sen'si-k'l), *adj.* بێ مانا: ھیچ و پوچ: بێ مانا: ناچێ بە مێشکدا: (~ remarks)

(۱) ئەنجامی بێ مانا: ئەنجامی: بێ پەپەرە: لەم بەلگەپەرە کە لێوەی ھەرگێراو:

(I am certain that all Germans like opera because I have not met one who did not like it.)

(۲) ووشەیکە کە ھیچ پەپەرە نەبێت بە ئەوانە: لەپێشی پەرە ھاوون: نەخزاو (تایە): ناخۆج:

non-stop (non'stop'), *adj.* بێ وەستان: بەردەوام: یەکیێ: (a ~ flight)

non-such (nun'such'), *n.* = nonesuch. بێ زارەکی: بێ قەسەکردن:

non-verbal (non-vür'b'l), *adj.* بێ دەنگ: (~ communication)

(۱) توانای ژبانی نەبەر: ناتوان: بۆی و گەرە بێ: (a ~ fetus)

(۲) سەرناگۆی: ناگردەنی: **non-violence** (non-vi'ə-ləns), *n.* لاشەرێتی: رێبازی لاشەری: ناستیخوازی (بۆ چاک کردن و گۆڕینی کۆمەڵ):

-non-violent (*adj.*); **non-violently** (*adv.*). (۱) کەسێکی ساویلکە یا بێ مێشک: (۲) [Slang], سەر: کەللەسەر:

noodle (nōō'd'l), *n.* قالە مەمکەرۆنی یا سپاگیتی: (۱) قوژێ: قوژنە: (۲) پەنا: گۆشە: شوێنی لاتەرێک: پەناگا:

nook (nook), *n.* (۱) نیوہێ: (۲) قاف: پۆیە: نەپەر: (in the ~ of his life)

(۳) [Rare or Poetic], (۱) نیوہەشو: (ب) شوێنی مانگ لە نیوہەشو: کاتی نیوہەشو: نیوہەشو:

noonday (nōōn'dā'), *n. & adj.* (۱) نیوہەشو: (۲) کاتی نیوہەشو: نیوہەشو:

no-one (nō'wun', nō'ən), *pron.* = no one. ھیچ کەس: کەس:

no one, **nooning** (nōōn'ing), *n.* [Archaic or Dial.], (۱) نیوہەشو: (۲) پشووی نیوہەشو: (۳) کاتی نیوہەشو: ژەمی نیوہەشو: قارەلتی:

noon-tide (nōōn'tid'), *n.* = noon. **noon-time** (nōōn'tim'), *n.* = noon.

noose (noōs), *n.* (۱) قوڵە: پەت و گورێس: قوڵە: کەمەند: ھەلواسێ: (۲) قوڵە: پەت و گورێس: قوڵە: کەمەند: ھەلواسێ:

nope

مل به پټهوه كړېږي. (٢) تله! داو.
v.t. (١) كړېږي به داوهوه! به تله گرتي. (٢) قولهانيدان (كوريس. پټ).
(Rare) [٣] مل كړېږي به پټهوه! هملواسين.

nope (nōp), *adv.* [Slang], - no.

nor (nôr), *conj.*

نه نه نه ميش.
(I can neither go ~ stay.; He doesn't smoke, ~ does he drink.)

Nordic (nôr'dik), *adj.* تايپهتي نه رڼگهزي سپي نوروپاي باكوور
بهتايپهتي نهسكنديناڤيا كه بالا بهرزو سمر درزكوله قز زردو چاوشين.

norm (nôrm), *n.* كهسينكي نهه رڼگهزه! كهسينكي نهسكنديناڤي.
(١) نموهه رڼگهزه! پيوانه! پيونه! رڼگهزه! ناسا!
وينهني نمونهني (٢) ناوهند (ژمارهوپيوان) ناوهندي.

normal (nôr'm'l), *adj.* (١) ناسايي! ناسا:
(What is the ~ temperature of the human body?)

(ب) ساده: ساكار (٢) لهخزه پورداو! به سرووشتي پورداو.

(٣) يكلې ژمارهوپيوان! لاهلا! ستووني.

(٤) مام نارندي، له زيرهكي و هوشمندي و هينمندي! ناسايي.

normalcy (nôr'm'l-si), *n.* شتي ناسايي. (٢) ناوهندي! تيگرا
ناسايهتي! مام ناوهنديتي! ناوهنديتي.

normality (nôr-mal'ô-ti), *n.* = normalcy.

normalize (nôr'm'l-iz'), *v.t.* هينانه سمر ناسايي!

ناسايي كړې (to ~ the relations between the two countries).

-normalization (*n.*).

normally (nôr'm'l-i), *adv.* (١) به شينويهكي ناسايي

(٢) به ناسايي (He is ~ home in the evening.)

normal school زانستگای مامونستانې سرهتايي

Norman (nôr'man), *n.* نورمندی: يكله له داگيركركاني

"نورمندی نه سدهي دههمدا. (ب) نهانداسيكي نو تيرهيهي نينگلتهري

داگيركړه له ساني ١٠٦٦ ي. پ. ز. دا. (ج) هارولدييهكي ناوچهي "نورمندی"

فهرهسي: ٣ شينوهمني فهرهسي ناوچهي "نورمندی"

(١) تايپهتي به ناوچهي "نورمندی" فهرهسي و نورمندیيكانو زمانو.

adj. كلتورهكسان: ٢ شينويهكي خانوسازيجه كه له ناوچهي "نورمندی" يوه

داماتوه

normative (nôr'ma-tiv), *adj.* (١) پيوانهني! پيونهري! نمونهني!

وينهني! هي ناسايي (٢) تايپهتي به شينوهمني نمونهني يو بهكارهينان (پيومان).

Norse (nôrs), *adj.* نوروپي! نهسكنديناڤي

n. زمانه نهسكنديناڤييهكان.

(١) نهسكنديناڤييهكان

(٢) نهسكنديناڤييه پوژناواييهكان.

north (nôth), *n.* (١) باكوور! كوروي! سروي! سروهه! ژوروي

(٢) [N-]. بهشي باكووري زهمن.

(٣) [P]ietic. باي باكوور

adj. (١) باكووري! ژوروي! سروي.

(٢) له باكووره هاتو (a ~ wind)

(٣) [N-]. بهشي باكووري كيشوه يا وولاتيك:

(N ~ India; N ~ America) *adv.* بهرهو باكوور! سروه ژور

North American, (١) هي نهامريكي باكوورو گهلهكي.

(٢) هارولدييهكي نهامريكي باكوور

northbound (nôth'bound'), *adj.* بهرهو باكوور! سروه باكوور

پوشتو! سروه ژور

northeast (nôth'êst'), *n.* (١) باكووري پوژهلات.

(٢) ناوچهي باكووري پوژهلات

adj. & adv. بهرهو باكووري پوژهلات! هي باكووري پوژهلات

northeaster (nôth'ês'têr), *n.* باي بهميني باكووري

پوژهلات

northwestwardly

northeasterly (nôth'ês'têr-li), *adj. & adv.* بهرهو باكووري

پوژهلات. (٢) له باكووري پوژهلاتوه: (a ~ wind).

northeastern (nôth'ês'têrn), *adj.* (١) هي باكووري پوژهلات.

(٢) له باكووري پوژهلاتوه: (a ~ wind).

(٣) [N-]. تايپهتي به ناوچهي باكووري پوژهلاتي نهامريكا.

northeastward (nôth'ês't'wêrd), *adj. & adv.* بهرهو باكووري

پوژهلات.

n. ناوچهي باكووري پوژهلات.

northeastwardly (nôth'ês't'wêrd-li), *adj. & adv.* بهرهو (١)

باكووري پوژهلات. (٢) له باكووري پوژهلاتوه: (a ~ wind).

northeastwards (nôth'ês't'wêrdz), *adv.* =

northeastward.

norther (nôr'thêr), *n.* باي قايم يا باويژاني باكووري

northerly (nôr'thêr), *adj.* (١) باكووري! بهرهو باكوور! تايپهتي به

باكوور. (٢) له باكوورهوه! باكووري: (a ~ wind).

(١) بهرهو باكوور. (٢) له باكوورهوه! باكووري.

northern (nôr'thêrn), *adj.* (١) باكووري! بهرهو باكوور! له باكووردا.

(٢) له باكوورهوه! باكووري: (a ~ wind).

(٣) [N-]. هي ناوچهي باكوور.

n. = northerner.

northerner (nôr'thêr-nêr; nôr'thân-êr), *n.* (١) نيشتنه

ناوچهي باكووري وولاتيك! خلكي باكوور.

(٢) [N-]. نيشتنه ناوچهي باكووري نهامريكا.

northern lights, شعوتي بهرهوياني جهمسري باكووري زهمن.

northernmost (nôr'thêrn-môst'), *adj.* نورترين ناوچهي

باكوور.

nothing (nô'thin, nôr'thin), *n.* (١) ماهوه بېاو بهرهو باكوور!

پي! بېاو بهرهو باكوور (كهشتييهواني) (٢) لادان بهرهو باكوور (نهستيزهواني)

northland (nôth'lând, nôr'th'land'), *n.* ناوچهي باكووري

ولات! بهشي سروي وولاتيك

-northlander (*n.*).

Northman (nôth'man), *n.* = Norseman.

North Pole, جهمسري باكووري زهمن! پوني باكووري زهمن

North Star, نهستيزه جهمسري باكووري زهمن.

northward (nôth'wêrd), *adv. & adj.* بهرهو باكوور!

بهرهو ژور.

n. ناوچهي باكووري

northwardly (nôth'wêrd-li), *adj. & adv.* (١) بهرهو باكوور.

(٢) له باكوورهوه! له باكوورهوه هلكردو: (a ~ wind).

northwards (nôth'wêrdz), *adv.* = northward.

northwest (nôth'west'), *n.* باكووري پوژناوا.

(١) بهرهو باكووري پوژناوا! له باكووري پوژناوا.

(٢) له باكووري پوژناواوه: (a ~ wind).

adv. بهرهو باكووري پوژناوا! له باكووري پوژناواوه.

northwester (nôth'wes'têr), *n.* باي قايم يا باويژاني باكووري

پوژناوا.

northwesterly (nôth'wes'têr-li), *adj. & adv.* (١) له باكووري

پوژناوا! بهرهو باكووري پوژناوا. (٢) له باكووري پوژناواوه: (a ~ wind).

northwestern (nôth'wes'têrn), *adj.* (١) له باكووري پوژناوا.

بهرهو باكووري پوژناوا. (٢) له باكووري پوژناواوه: (a ~ wind).

(٣) [N-]. تايپهتي به ناوچهي باكووري پوژناواي نهامريكا.

northwestward (nôth'west'wêrd), *adv. & adj.* بهرهو

باكووري پوژناوا.

n. ناوچهي باكووري پوژناوا.

northwestwardly (nôth'west'wêrd-li), *adj. & adv.* - (١)

northwestwards

بەرەو باکورۇ بۇژاۋا (۲) لە باکورۇ بۇژاۋا: (a ~ wind).

northwestwards (nóth'west'wérds), *adv.* = northwestward.

Norwegian (nôr-wē'jən), *adj.* نەروېجى (گە. زمان. كەلتورى).

n. (۱) ھارولاتىيەكى نەروېج؛ كەسىپكى نەروېجى.

(۲) زمانى نەروېجى.

nose (nōz), *n.* (۱) لوت؛ كەپور (۲) لەمۇز. (۳) ھەستى بۇن كەردن.

(۴) (۱) بۇن (ب) بە بۇن دۆزىنە. (۵) بەشىكى دەرىقۇو كە لە لوت بچن.

(۶) ھەك لولەى مەسىنە قۇرى، لوتى فۇكە بەلەم كەشتى).

(۷) [British Slang]. سووسە؛ سىخو؛ جاسوس.

v.t. (۱) بە بۇن دۆزىنە؛ بۇن كەردن. (۲) لوت لىخشان؛ لوت ئى مەلەسۇن.

(۳) بە لوت يا بەشى پىشەمە پىگە كەردنە.

(*The ship ~d its way into the harbor.*)

(۴) بە ئاستە بەزاندن.

v.t. (۱) بۇن كەردن. (۲) خۇتىلەقۇرتان (كاروبارى خەك).

(۳) بەرەم پىشەمە چوون. (۴) [British Slang]. سووسەى كەردن؛

سىخورى كەردن.

by a nose, (۱) بە ئەمەدەى لوتىك يا لەمۇزىك (پىشەپكىنى نەسپ).

(۲) بە ئاستە؛ ئەرەندەى نەختىك.

count noses, سەر ئماردن كۆر. دەنگەنى نەنجوومەن.

cut off one's nose to spite one's face, زىان لە خۇدان لە رقى خۇ.

follow one's nose, (۱) يەكسەر بەرەم پىشەمە پۇشتن.

(۲) شوئىر ھەستى خۇ كەرتن؛ بۇن كەردن (مەجان).

lead by the nose, بەتەواۋى لەزىر پىكىلدا بوون؛

بەتەواۋى لەزىر دەستدا بوون؛

(*She is leading her husband by the nose.*)

look down one's nose at, [Colloq.], بە چاۋى سووك سەير كەردن.

on the nose, [Slang], بەتەواۋى؛ بەنى كەمۇ زىاد.

pay through the nose, پارەى زۇر پىدان؛ زۇر گران كەرتن لەسەر.

poke one's nose into, خۇتىلەقۇرتان؛ دەست تىخست (كاروبارى خەك).

turn up one's nose at, بە ھىچ دانەند؛ پىن رازى نەبوون؛

گالەتەپىكرن.

under one's (very) nose, بە ئاشكر؛ بە بەرچاۋە.

nose bag, تۈرەكەى رولاخ.

noseband (nōz'band), *n.* بەشى سەرلوتى نفاو رەشمە.

nosebleed (nōz'blēd), *n.* خۇيۇن پۇز؛ لوت پۇز.

nosedive (nōz'dīv), *v.t.* كەرتنەخوارەۋى خۇراۋا لەپرو.

سەر بەرەم خۇراۋا (فۇكە).

nose dive, (۱) كەرتنەخوارەۋى خۇراۋا لەپرو فۇكە سەر بەرەم خۇراۋا.

(۲) ھاتنەخوارەۋەكى لەپرو خۇراۋا يەكجار: (Oil prices took a ~).

nosegay (nōz'gā), *n.* چەپكە گول؛ دەستە گول.

nosepiece (nōz'pēs), *n.* (۱) نە بەشى كەلوزىن كە لوت دەپارىزى.

(۲) noseband (۳) نە بەشى لە لوت دەچن (سەرى سۇندە).

(۴) پردى سەرلوتى چاۋىلەك.

nose ring, (۱) ئەلقى لوتى رولاخ يا گىاندەرى تە (بۇ پاكىشانى بە پەت.

يا زىنجىر). ۲. لوتەۋانە.

nosey (nōz'i), *adj.* = nosy.

noso-, nos- (nō'sō, nos'ə), پىشەپكىنە بەمانى نەخۇشى.

nosology (nō-sol'ə-jī), *n.* (۱) پۇل كەردى نەخۇشى؛ ھاپۇل كەردى.

نەخۇشى ۲. زانستى ھاپۇل كەردى نەخۇشى (پىشەكەۋانى).

nostalgia (nos-tal'jə, nos-tal'ji-ə), *n.* (۱) بىرى مانەۋە كەردن؛

يادى نىشتمان كەردن. (۲) خۇزگە خۇاستن بۇ جارى جاران؛ خۇزگە خۇاستن

بۇ شتى راپوردو لەدەست چو؛ خۇزگە خۇاستن بە گەپانەرە بۇ راپوردو.

-nostalgic (*adj.*).

note

nostology (nos-tol'ə-jī), *n.* زانستى بىرى؛ پىرىناسى.

nostril (nos'trəl), *n.* كۈنە لوت.

nostrum (nos'trəm), *n.* (۱) (۱) دەرمانى خۇمانى؛ دەرمانى نەپتى.

(ب) دەرمانى ساختە؛ دەرمانى پىشت پىن نەبەستراۋ (۲) دەرمانى ھەموو

تەنگۈچەلەمەيەكى كۆمەلەيتىۋا پارمىارى؛ دەرمانى ھەموو دەردىك.

nosy, nosey (nōz'i), *adj.* [Colloq.], ھەز بە سووسە كە؛

ھەزكەر بە نەپتى زانن؛ زۇر بە پىرسىار.

-nosiness (*n.*).

not (not), *adv.* نە؛ ئا؛ نەخىر؛ ھىچ.

nota bene (nō'tə bē'ni), [L.], تىپىنى؛ باش سەرنجى ئىدە.

notability (nō'tə-bil'ə-ti), *n.* (۱) كەسىپكى ئاسراۋا يا ئاۋدار.

(۲) ئاۋدارىتى؛ ئاسراۋى؛ بەناۋبانكى؛ دىارى؛ سەرنج پاكىشى.

notable (nō'tə-b'l), *adj.* سەرنج پاكىش؛ شاپانى باس؛ دىار؛ بەناۋ؛

ئاسراۋا.

n. كەسىپكى بەناۋ؛ كەسىپكى ئاسراۋا يا بەناۋبانگ.

notably (nō'tə-bli), *adv.* (۱) بەتەپەيتى.

(۲) ئا پادەيەكى زۇر؛ ئىچگار.

notarial (nō-tār'ī-əl), *adj.* (۱) تەپەيتى بە دادنوس.

(۲) ئامادەكراۋا مۇكرال لەلايەن دادنوسەۋە.

notarize (nō'tə-rīz'), *v.t.* مۇكرەننى بىرونامەيەك لەلايەن

دادنوسەۋە: (to ~ a document, petition, etc.).

-notarization (*n.*).

notary (nō'tēr-i), *n.* = notary public.

notary public, دادنوس؛ بىرونامە مۇكرەن.

notation (nō-tā'shən), *n.* (۱) بەكار ھىتەننى نىشانە لەباتى ووشە.

دەستەۋازەۋە ئامارە. (۲) كۆمەلەك نىشانەى ۋەھا (ئامارەۋىيۇن، ئۆتەى مۇسىقا).

(۳) تىپىنى؛ تىپىنىكارى؛ تىپىنى نووسىن.

(۴) تىپىنى پەراۋىزى پەرتوۋەك پەراۋ؛ تىپىنى؛ يادداشت.

notch (noch), *n.* (۱) دىزىك لە شىۋەى خەتدا؛ قلىشىكى ۋەھا.

(۲) دەرىندە؛ گە؛ چەم؛ بارىكە پىرى شاخ.

(۳) [Colloq.], پە؛ گە؛ گە؛ نە: (His average dropped a ~).

v.t. (۱) قلىشى ۋەك ئامارە ھەت ھەلەكەندن.

(۲) ئماردن بە ھەلەكەندى دىزى ۋەك ھەت لەسەر دار.

note (nōt), *n.* (۱) نىشانە: (a ~ of sadness).

(۲) گەنگى؛ ئاۋدارى؛ ئاسراۋا؛ شاپانى باس: (a person of ~).

(۳) نىشانە ۋەك نىشانەى پىرسىار يا سەرسامى لە نووسىندا.

(۴) تىپىنى؛ سەرنج: (Please take ~ of this).

(۵) يادداشت. (۶) يادنامە (دىپلۇماسى).

(۷) پەراۋىز؛ تىپىنى پەراۋىز.

(۸) بانقە ئۆت؛ كۆمپىلە؛ بىرونامەى داراىى؛

(a promissory ~; a bank ~).

(۹) بانگ؛ بانگەۋاز؛ دەنگ. (۱۰) خۇندىنى ئالندە.

(۱۱) نىشانە پىن ووتن. [Archaic or Poetic], ئاۋاز؛ گۇزاش؛ نەۋا.

(۱۲) (۱) ئۆتەى مۇسىقا (ب) نىشانەى ئۆتەيەكى ۋەھا.

(ج) دوگەمى پىيانو يا ئامىرى مۇسىقاي تە.

v.t. (۱) سەرنج پىدان؛ تىپىنى كەردن؛ تىپىنى.

(۲) تىپىنىن بە نووسىن؛ نووسىن؛ خىستە سەر كاغەز.

(۳) ئاۋىردن؛ ئاۋەھىتان. (۴) نىشانەى نەۋە بوون؛ واگەياندن.

(۵) لە پەراۋىزدا نووسىن؛ پوونكەردەۋە لە پەراۋىزدا.

(۶) ئۆتەى مۇسىقا نووسىن.

compare notes, بىروپاۋا تىپىنى پەراۋەكەردن؛ باس كەردن.

strike the right note, پىكان (نووسىن، ووتن. كەردن... ھەت).

كەردنى شتىك بە جوانى و بەپن زىادە كەمى.

take notes, تىپىنى نووسىن.

take note of, سەرنج پىدان؛ سەير كەردن.

تازه: (The ~ of the romance soon wears off.)
 (۲) شتیکی تازه و سیرو نمتیکه
 (۳) (pl.) شتیکی ههزانیهما و بچوک و جوان بۆ یاری یا پارازاندنوه.
November (nō-vem'bēr), *n.* سهریهله سهرماوهزا
 مانگی یانزهههمی سالنامهی گریگوری
novena (nō-vē'nə), *n.* نووژو خواهرستنیکى نو پۆژى
 (ناینی کاسونیکى)
novice (nov'is), *n.* (۱) ووشکەسۆفێ تازهگۆره؛ نه‌دامتیکى تازهی
 ده‌سته‌یه‌کى ناینی
 (۲) تازه بپوا به‌تایه‌تیی به‌خاچ پهرستی؛ تازه وهرگراو (بۆ ناینیکی ش)
 (۳) نوکار؛ تازه‌گۆره؛ نه‌زان؛ نه‌شاره‌زا؛ شاگرد؛ ههریک.
novitiate, noviciate (nō-vish'i-it, nō-vish'i-āt'), *n.* (۱)
 ماوه‌ی شاگردیتى ووشکەسۆفێ. (۲) شاگردیتى ده‌سته‌یه‌کى ناینی.
 (۳) ووشکەسۆفێ تازه‌گۆره؛ نه‌دامى تازه‌گۆره‌ی ده‌سته‌یه‌کى ناینی.
 (۴) نه‌شیکه‌ی ووشکەسۆفێ تازه‌گۆره.
novocain, novocaine (nō'və-kān), *n.* نوووکەین: دهرمانیکى سهرکهره
now (nou), *adv.* (۱) ئیستا ئیسته (ب) ههر ئیستا یه‌کسه‌ر.
 (۲) پاش نه‌مه؛ له‌مه‌ کاته‌دا (به‌تایه‌تیی له‌ چیرۆک گێڕانه‌وه‌دا):
 (N~ a series of catastrophes occurred.)
 (۲) (۱) تاره ههر ئیستا نه‌ختیک له‌مه‌ ویش: (He left just ~).
 (ب) ئا ئیستا ههر ئیسته؛ پاش نه‌ختیک: (They are leaving just ~).
 (۴) له‌به‌رنه‌وه‌ی شت به‌م باره‌دا که‌وت؛ ئیستا ئیتر.
 (N~ we'll never know what happened.)
 ((هه‌ندێ حاریش ووشه‌ی "now" له‌ په‌سته‌دا به‌کار دیت به‌م نه‌وه‌ی هه‌ج
 مانایه‌کى تایه‌تیی بیه‌خشى:)) (come ~, don't be absurd.)
conj. له‌به‌رنه‌وه‌ی
 (N~ that you are well again, you can travel.)
n. ئیستا ئیسته؛ ئیستا.
interj. ووته‌یه‌کى سه‌رسامیه‌ سه‌ره‌ده‌شتی یا ووریاکردنه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نێ.
 now and again, = now and then.
 جارجار؛ جاروبار؛ جارنه‌جار؛ جاربه‌جار؛ ناوبه‌ناو.
nowadays (nou'ə-dāz), *adv.* ئیستا له‌ پوژانه‌دا؛ له‌مه‌ کاته‌دا.
n. ئیستا ئیسته
noway (nō'wā), *adv.* به‌ هه‌ج جوژنه؛ به‌ هه‌ج په‌نگنه؛
 به‌ هه‌ج کولۆخه‌ن.
noways (nō'wāz'), *adv.* = noway.
nowhere (nō'hwār), *adv.* له‌ هه‌ج شوێنیک؛ له‌ هه‌ج جێگه‌یه‌ک؛
 له‌ هه‌ج کوێیه‌ک
 سه‌ره‌نه‌که‌وتن به‌ نه‌نجام نه‌گه‌یه‌شتن؛ به‌ هه‌ج نه‌گه‌یه‌شتن.
 nowhere near, جیاوازیان زۆره؛ زۆر دووره‌ لێوه‌ی (مه‌جان)
 هه‌ر نزیکیش نین. (This is nowhere near so good as that.)
nowheres (nō'hwārz), *adv.* [Dial.], = nowhere.
nowhither (nō'hwith'ēr), *adv.* بۆ هه‌ج شوێنیک؛ له‌ هه‌ج شوێنیک.
nowise (nō'wiz'), *adv.* = noway.
noxious (nok'shəs), *adj.* زیانبه‌خش؛ پیس؛ ژه‌هراوی
 خراپ بۆ ته‌ندرووستی یا په‌ووش: (~ gases)
nozzle (noz'l), *n.* (۱) سه‌ری لوله‌ی ئاوه‌ی په‌لووه‌وه‌ سۆنده... هه‌تا
 ده‌می بۆری (۲) [Slang], لوت؛ له‌مۆزا؛ که‌پو.
nth (enth), *adj.* ژماره‌یه‌کى زۆر؛ پاده‌یه‌کى زۆر
 له‌ پاده‌ به‌ده‌ر؛ ئێجگار زۆر
 هه‌تا په‌ری نه‌په‌ر
nuance (nō-āns'nū'āns), *n.* جیاوازییه‌کى که‌م به‌ ناسته‌م
 هه‌ستینکراو له‌ ره‌نگ یا مانادا.
nub (nub), *n.* (۱) گری؛ چۆکه‌له؛ به‌رزه‌ک؛ به‌شی ده‌ریۆتیو؛ کولۆ.

بته‌ک؛ کۆتیره؛ قه‌نچ.
 [Colloq.]. مانا یا ئاوکۆکی چیرۆکیک؛ مه‌به‌ست:
 (the ~ of a story)
nubbin (nub'in), *n.* (۱) کولۆ؛ گری؛ تزیینیکى بچوک.
 (۲) گوله‌ که‌ نه‌شامیه‌یه‌کى بچوک یا ناتاوه‌.
 (۳) میوه‌ی ناتاوه‌؛ شتیکی بچوک له‌چاو توخمه‌که‌یدا.
nubble (nub'l), *n.* گری؛ بچوک.
nubby (nub'i), *adj.* گری؛ بچوک؛ (قوماش)؛ گری گریدار.
nubile (nō'b'l, nū'bil), *adj.* به‌شو؛ بۆ شووگرده‌ن ده‌شیت
 له‌په‌وه‌ی ته‌مه‌ن و جوازییه‌وه‌.
-nubility (*n.*).
nubious (nō'b'l-əs, nū'bil-əs), *adj.* (۱) هه‌روای؛ ته‌ماوی
 ته‌مه‌زوی (۲) لێل؛ ئاوه‌ی؛ نادیار.
nucha (nū'kə), *n.* پشت مل
nuclear (nōō'kli-ēr, nū'kli-ēr), *adj.* نه‌تۆمى؛ گه‌ریله‌یی.
nuclear energy, وژه‌ی نه‌تۆمى؛ وژه‌ی نه‌تۆم.
nuclear fission, که‌رتبونی نه‌تۆم؛
 که‌رتبونی نه‌تۆم و به‌ره‌لایه‌وه‌ی وژه‌
nuclear physics, فیزیای نه‌تۆمى.
nuclease (nōō'kli-it, nū'kli-āt'), *adj.* ئاوکدان؛ ئاوپۆکدان.
v.t. له‌مه‌وه‌ی ئاوک یا ئاوپۆک کۆکردنه‌وه‌.
v.t. بوون به‌ ئاوک یا بناغه‌.
nuclei (nōō'kli-ī, nū'kli-ī), *n. plural of nucleus.*
nucleus (nōō'kli-əs, nū'kli-əs), *n.* (۱) ئاوک؛ ئاوپۆک؛ ئاوچهره‌گه‌.
 (۲) بناغه؛ تۆو (مه‌جان)؛ سه‌ره‌تا: (the ~ of an art collection)
 (۳) کۆمه‌له‌ شانه‌ی مێشک یا بېره‌.
 (۴) ئاوپه‌راستی پووانکى سه‌ری نه‌ستیره‌ی کلکدان
 (۵) ئاوپۆکی شانه‌ (گیانه‌وه‌رناسی). (۶) ئاوکی نه‌تۆم (فیزی، کیمیا)
nude (nōōd, nūd), *adj.* (۱) پووت (له‌ش)؛ پووت و قووت
 (۲) ناتاوه‌ (قۆتهرات)؛ به‌تال.
n. له‌شی پووت (له‌ وینه، تابلۆ، یا په‌یکه‌ردا).
nudge (nuj), *v.t.* سیخپه‌مه‌ تێوه‌ده‌ندن؛ تانیشک تێوه‌ده‌ندن؛ پال پێوه‌نان؛
 هاندان.
n. سیخپه‌مه‌؛ پال؛ هان؛ هاندان
nudism (nōōd'iz'm, nūd'iz'm), *n.* بیروباوه‌ری پووتیتى؛
 پووتیتى (له‌به‌ر مه‌تاو بۆ ته‌ندرووستی)؛ پێره‌ی پووتیخوازی.
nudist (nōōd'ist, nūd'ist), *n.* پووتیخواز؛ که‌سه‌یکه‌ که‌ پووتی بوه‌یه‌.
 مۆلا له‌ شوێنێ وه‌ک که‌نار ده‌ریادا به‌ پووتی بگه‌ڕێ یا دانیشی.
adj. پووت؛ پووت و قووت؛ می پووت و قووتکان: (a ~ beach, colony).
nudity (nōōd'ə-ti, nūd'ə-ti), *n.* (۱) پووتی (له‌ش)؛ پووتیتى؛
 پووت و قووتی: (~ in film and on stage is not allowed.)
 (۲) شتیکی پووت.
nugget (nug'it), *n.* (۱) پارچه‌یه‌ک کانزای بچووکى خاوه‌ (به‌تایه‌تیی زێ).
 (۲) نه‌ختیک شتی به‌نرخ؛ پارچه‌یه‌کى بچووک و نایاب:
 (~s of information)
nuisance (nōō's'sns, nū's'sns), *n.* شتیك، که‌ده‌وه‌یه‌ک، که‌سه‌یک یا
 باریکى په‌ستکه‌رو ناپه‌سه‌ند:
 (Flies and mosquitoes are a ~; He is a ~; what a ~!)
nuisance tax, باجی په‌ستکه‌ر (چونکه‌ نه‌خته‌ نه‌خته‌ به‌ چه‌نده‌ما جار
 له‌ خه‌ک ده‌سه‌نه‌رت).
null (nul), *adj.* (۱) به‌تال (په‌یمان، قۆتهرات، یاسا)؛ پوچ؛ هه‌لوه‌شاو؛
 ئیتر کارى پێ ناگرێ. (۲) نه‌بوو؛ هه‌ج؛ به‌ هه‌ج ناچن.
 (۳) هه‌ج و پوچ؛ بێ باهه‌خ؛ ناگرنگ.
n. سفر.
null and void, به‌تال (په‌یمان، قۆتهرات)؛ هه‌لوه‌شاو؛ پوچ؛

nullification

- کاری پښ ناکړی: (*This contract is null and void.*)
nullification (nul'ə-fi-kā'shən), *n.* (۱) بهتال کړنډه (په پیمان. قوتتورات. یاسا): هملوه شاندنډه. (۲) رازی نه بوونی همرنمیکي نه مریکا به کاریکړدن یاسای فیدرالی نه مریکی.
nullifier (nul'ə-fi'ēr), *n.* (۱) بهتال کړنډه: هملوه شاندنډه.
 (۲) لایه نگرې ښکته دانی همرنمیکي نه مریکا به کاریکړدن یاسای فیدرالی.
nullify (nul'ə-fi'), *v.t.* (۱) بهتال کړنډه (په پیمان. قوتتورات. یاسا): هملوه شاندنډه. (*The court nullified the contract.*)
 (۲) ټینګان: به هیچ کړن.
nullipara (nə-lip'ēr-ə), *n.* نافره تی س مندان: نافره تی نه زوک یا سک نه کړوړو.
nulliparous (nə-lip'ēr-əs), *adj.* نه زوک: رپا: بې هر.
nullity (nul'ə-ti), *n.* (۱) پووجیتي: په پیمان. قوتتورات. یاسا. ماریتی: بهتالیتي. (۲) کارنک یا پروانامیه کی پوچ (له پروی یاساوه).
 (۳) میجیتي: میچی: هیچ.
numb (num), *adj.* (۱) سر: له کړ کورتو: ته زیو.
 (*fingers ~ with cold*)
 (۲) کاس: واق وپماو: ووشک بوو (مجان).
 (۳) بې همت: مردو (هست): بیاک: هیچ کارتنه کړوړو.
 (*a ~ feeling; People have become ~ to all the violence around them.*)
v.t. سرکړن: له کړ خست: مراندن (نازار: پزیشکوانی).
v.i. سربوون: له کړ کورت.
number (num'bēr), *n.* (۱) ژماره: نمره. (*pl.*) ژماره وپښوان.
 (۲) سررحم: کړ.
 (۳) دهسته: کومه: ژماره یکه: چنډ. (*A ~ of his friends came.*)
 (۴) *pl.* گلیک: ژور (۶) همد: بر.
 (۵) ژماره یکه یا دانه یکه له زنجیره یکه: (۱) ژماره یکه یوژنامه یا گوفارنک:
 (*The June ~ of a magazine*)
 (ب) نملقی زنجیره: گورانی. سما. خننواوندن.
 (۸) شپودی ووشه بې پیشاندانی باری تاک یا کړ (ریزان):
 (*The list was long; The lists were long.*)
 (۹) کیش (هزراوه).
v.t. (۱) ژمارن: (۲) ژماره لیسر دانان.
 (۳) دانان به په کیک یا به شیک له دهسته یکه.
 (۴) ژمارو ماوه بې برینه یه یا بې دانان: (*His days are ~ed.*)
 (۵) کړنه نه ونډه: سرچم نه ونډه یوون: نه ونډه یوون:
 (*The rebels ~ed in the thousands.*)
 (۶) [Obs.] بې دانان: بې ترخان کړن.
v.i. (۱) ژمارن: (۲) دانان به به شیک له چه نیک: ژماره یکه: همدیک.
 (*a number of the students failed in the examination.*)
 له ژمارن نایه: بې شومار
beyond number,
even number, ژماره ی جووت
get one's number, [Slang], راستي کسک بې ده رکورت.
odd number, ژماره تاک: ژماره یه کته نی
one's number is up, [Slang], نوره ی مردنی هاتوره
without number, له ژمارن نایه: بې شومار.
numberless (num'bēr-lis), *adj.* (۱) له ژمارن نایه: بې شومار.
 (۲) بې ژماره: ژماره ی پڼه دیه
number one, [Colloq.], خړ
 (*He always takes care of ~.*)
 (۲) نمره یکه: نایابترین: باشترین.
numen (nū'men), *n.* هینکی خودایی (نه فسانه ی پومان): خودایی
 گیانکی مهن: هینکی پیروزی خودایی

nurse

- numerable** (nōō'mēr-ə-b'l, nū'mēr-ə-b'l), *adj.* نه شمیرنیت: ژور دیه
 له ژمارن نیت: ژور دیه
numeral (nōō'mēr-əl, nū'mēr-əl), *adj.* هی ژماره: تایه تی به
 ژماره یا نمره.
n. ژماره: نمره: ټپیک که نیشانه ی ژماره یکه
numerary (nū'mēr-er'ī, nū'mēr-er'ī), *adj.* هی ژماره:
 تایه تی به ژماره یا نمره.
numerate (nōō'mā-rāt', nū'mā-rāt'), *v.t.* (۱) ژمارن.
 (۲) ژماره خویندنه.
numeration (nōō'mā-rā'shən, nū'mā-rā'shən), *n.* (۱) ژمارن (به نووسین یا خویندنه). (۲) دهستوور یا شپوه ی ژمارن: ژماره خویندنه یا دانان.
numerator (nōō'mā-rā'tēr, nū'mā-rā'tēr), *n.* (۱) سمره.
 (۲) ژماره وپښوان. (۳) ژمیر: مړو: نامین: ژمیریان.
numeric (nōō-mer'ik, nū-mer'ik), *adj.* = numerical.
numerical (nōō-mer'ik, nū-mer'ik), *adj.* (۱) ژماره یی:
 تایه تی به ژماره. (۲) هی ژماره یکه: نیشانه ی ژماره یکه.
 (۳) به ژماره نیشان ده دیرت نه ک به ټپ.
-numerically (adv.)
numerology (nōō'mā-rol'ə-ji, nū'mā-rol'ə-ji), *n.* فالان
 گرتنه یه لری: ژماره: لیکوینده ی مانای جادوگره ی ژماره
numerous (nōō'mēr-əs, nū'mēr-əs), *adj.* بې شومار: فره
 ژماره یکی ژور: ژور: گلیک.
numinous (nū'mā-nəs), *adj.* (۱) تایه تی به هینکی پیروزی
 خودایی. (۲) پیروزی مهن (گیان).
numismatic (nōō'miz-mat'ik, nū'mis-mat'ik), *adj.* (۱) هی پاره ی وورده و مدالیات (۲) لیکوینده ی پاره ی
 وورده و مدالیات: کورنده ی پاره ی وورده و مدالیات.
-numismatist (n.).
numismatology (nōō-miz-mā-tol'ə-ji), *n.* = numismatics.
numskull, numbskull (num'skul'), *n.* کورده: گلهو:
 کسکی کړو بې میشک: گمره: ده بنگ.
nun (nun), *n.* سؤفلیکتن (خاچ پرستی): پرستگانشین (نافره ت).
nuncio (nun'shi-ō'), *n.* بالیوژی پاپا.
nuncle (nun'k'l), *n.* [Dial.], = uncle.
nuncupative (nun'kyoo-pā'tiv), *adj.* هر به دم (وهسیه تنامه):
 نه نووسراو: به ده ی.
nnunery (nun'ēr'ī), *n.* (۱) پرستگای نافره ت (خاچ پرستی):
 خانه ی سؤفلیکتنان. (۲) کومه لکای سؤفلیکتن.
nuptial (nup'shəl, nup'chəl), *adj.* (۱) هی بوک و زاویه تی:
 هی شایی: هی ژنپنن و شوو کړن: (*the ~ day*).
 (۲) تایه تی به کات یا ویزی جووت یوون.
n.pl. شایی: شادی.
nurse (nūrs), *n.* (۱) داین (هیرها پی دی دوتوړی "wet nurse").
 (۲) له لوی مندان. (۳) نه خو شومان.
 (۴) پروه رده کارا پارنر: مه لېنه: نشینکه:
 (*England, the ~ of liberty*)
v.t. (۱) مکه پیدان (دایک، داین): شیر پیدان. (۲) له لوی کړدن مندان.
 (۳) چاودیری کړدن نه خوش: ناگاداری کړدن نه خوش:
 (*to take up ~ing as a career*)
 (۴) هولی چاره کړدن دان (نه خوش بې نه خوشی یه کی):
 (*He is ~ing a cold.*)
 (۵) پروه رده کړدن: چاودیری کړدن: ناگاداری کړدن و به خړو کړدن:

nurseling

(to ~ young plants)

- (٦) له مېشكدا هملگرتن؛ بېرلېكړنه: (to ~ feeling of revenge).
 (٧) دهست پېوهگرتن؛ گرتنه باوهش؛ خستنه سر كوش.
 (٨) به هېواشي خواردنه: له سره خړخ خواردنه: (to ~ a beer).
 v.i. (٩) مېمك خواردن؛ شير خواردن: (The baby is still ~ing).
 (١٠) مېمك پېندان؛ شير پېدان.
 (١١) چاودېزې كړدنې نه خوښ؛ نه خوښه واني كړدن.

nurseling (nurs'ling), *n.* = nursling.

nursemaid (nurs'mād'), *n.*

- له له؛ له له؛ منډال؛ دايمن.
 (١) (١) ژورې نوستنې منډال.
 (٢) ژورې ياري منډال. (ج) دايمنګا. (٢) شهتګا.
 (٣) پېرومدهګا؛ هڅې پېرومدهګان؛ پېرومدهګان؛ پاراستن.

nursery-maid (nurs'sēr-i-mād', nurs'ri-mād'), *n.*

nursemaid.

nursery-man (nurs'sēr-i-mən, nurs'ri-mən), *n.* خاوم.
 شهتګا؛ کارګري شهتګا.

nursery rhyme, هڅواري منډال، هڅواري منډال،

nursery school, دايمنګا؛ قوتابخانه؛ منډال؛ له پېنج سال ګېم.

nursing bottle (nurs'ing), مېمكې شوې؛ مېمې منډال.

nursing home, خانه؛ پېران و ګفته کاروان.

nursling, nurseling (nurs'ling), *n.* منډال؛ شير خړه؛ كزېه.

- (٢) (١) بېچك (ب) شهت (٢) كېسېك يا شتيكې به باشي و پزېكې
 چاودېزې كړاو و خړمته كړاو.

nurture (nurs'chēr), *n.* خړاك؛ خوارده مېنې.

(٢) پېرومده؛ پېرومده كړدن؛ ګېمړه كړدن؛ بېخوړ كړدن.

(٢) دېرومېرو كارتيكړدنې پېنګېشتنې مړه؛ ژينګه و كار كړنه سېري
 پېرومده؛ مړه.

- v.i. (١) ژياندن؛ خړاك پېندان؛ بېخوړ كړدن؛ ګېمړه كړدن؛ پېرومده كړدن؛
 پېنګه ياندن: (to ~ a child).

(٢) پېره پېن سېندن؛ بېرو پېندان؛ بېمېز كړدن؛ چاودېزې كړدن:

(to ~ a friendship)

nut (nut), *n.* ګويز؛ ووشك مېوه؛ كاكله دار:

(Walnuts, pecans, chestnuts, peanuts, and almonds, etc. are all ~s.)

(٢) كاكله؛ نوك (ګويز) يادېم، بېسته، كېسټنه ... هتد).

(٢) (pl.) چېرېس؛ شوچېرې.

(٤) ګېروگرت؛ كېشه؛ كېسېك يا شتيكې به ګېروگرت. (٥) سېموله.

(٦) (Slang). (١) سېر. (ب) (pl.) ګون.

(٧) (Slang). كېسېكې شيتوكه و سېر؛ كېسېكې بېن مېشك.

v.i. ګويز كز كړنه؛ ووشك مېوه كاكله دار كړ كړنه؛

hard (or tough) nut to crack, ګېروگرتيكي ګران؛

ګارتيكي ګران؛ مېسېله؛ د ژوار. (٢) كېسېكې كه به ګران شتي پېن بېسېلمېنې؛

كېسېكې كه به ناساني خړې نېدات بېدېسته و سېور بېن لېسېر پېنباري خړې.

شيت
off one's nut, [Slang].

nutant (nood'tnt, nū't'nt), *adj.* پوېه چېماره؛ پوهه؛

سېر داکوتو.

nutation (nōō-tā'shan, nū-tā'shan), *n.* (١) سېره قانډن؛

سېره قن؛ وېنه وېه وېه؛ (٢) لېرېنه وېه؛ كېمې تېموري زېمېن.

(٢) وېرګېرېني قېف يا لاسكې پوهه.

nut-brown (nut'broun'), *adj.* قاره بېي توج

nut-gall (nut'gōl'), *n.* مازو

nut-cracker (nut'krak'ēr), *n.* ګويز ګرېن

(١) ګويز لوكه (٢) نوكي ګېلاس و قوڅ و هلوړه.

nutlet (nut'lit), *n.* (١) تۆو يا كاكله؛ جۆره ګويزيكي ناوچه

nutmeg (nut'meg), *n.* ګېرمه كانه بېني خړه دېمارېت بې بهارات. (٢) داري لېم چېشه ګويزه.

nymphomaniac

كاكله ګويز دېرېنېر؛ نامېرېنېكې نوك تېره. **nutpick** (nut'pik'), *n.*

(١) جۆره ګيانداريكي قرتېنېري **nutria** (nōō'tri-ə, nū'tri-ə), *n.*

ناوي لېمېرېكاي باشوړه. (٢) كېولي لېم ګيانداره.

nutrient (nōō'tri-ənt, nū'tri-ənt), *adj.* باش بې تېندرووستي

(خوارده مېنې)؛ بړوېن

n. بړوېن؛ خوارده مېنې باش بې تېندرووستي.

nutriment (nōō'trə-mənt, nū'trə-mənt), *n.* (١) خوارده مېنې؛

خړاك. (٢) شتي ګېشه پېدېر؛ شتي پېره پېن سېند.

(١) خړاك پېدان؛ **nutrition** (nōō-trish'ən, nū-trish'ən), *n.*

خوارده مېنې خواردن. (٢) خړاك؛ خوارده مېنې.

بړوېنې؛ **nutritional** (nōō-trish'ən-l, nū-trish'ən-l), *adj.*

تايپېتي به خړاك.

ژانې. **nutritionist** (nōō-trish'ən-ist, nū-trish'ən-ist), *n.*

خړاك؛ شارېزاي خوارده مېنې.

nutritious (nōō-trish'əs, nū-trish'əs), *adj.* بړوېن؛ بړوېنې؛

بېكېك بې تېندرووستي (خوارده مېنې): (foods ~).

nuts (nuts), *adj.* [Slang], شيت؛ سېرېلېدو؛ بې مېشك.

interj. [Slang], ووتېه كې سېر سامېه وېرې يا ناپېزايي يا بې نوميدي

دېرېدېرې.

(١) زړ حېز لېكړدن؛ زړ خړ شوېستن؛ **be nuts about**, [Slang].

بې شيت بوون. (He is nuts about her.)

(٢) زړ بېدل بوون.

nutshell (nut'shel'), *n.* توتېكې ګويز.

in a nutshell, زړ به كورتې

nutty (nut'ti), *adj.* (١) پېر له ګويز؛ پېر له كاكله.

(٢) تام و بوني له ګويز دېچن. (٣) [Slang]. زړ به جوش؛ شيت و شېدا

(ب) شيت؛ شيتوكه؛ سېر

-nuttiness (n.).

nuzzle (nuz'ul), *v.t.* (١) لموز ئې هېلېسون؛ لوت لېخستن.

(٢) له رېگ دېرېنېن به لموز.

v.i. (١) لوت لېخستن؛ لموز لېدان يا ئې هېلېسون

(٢) خړتېه لېسون و جوړه باوه شېره بې خړه وېستې و ګېرمې

nylon (ni'lon), *n.* (١) نايلون. (٢) ګوړه و نايلون.

nymph (nimf), *n.* (١) بووكي ناو پوبارو شاخ و كېو دارستان

(له فسانه ي يونان و پومان)؛ خوري. (٢) (١) كچيكي جوان. (ب) كچ.

(٣) پېن كوپه؛ كرموكه.

-nymphal (adj.); **nymph** (adj.).

nymphet (nim'fət, nim-fet'), *n.* كچيكي جوان.

nympho (nim'fə), *n.* [Slang], = a nymphomaniac.

nympholepsy (nim'fə-lep'si), *n.* (١) شيت و شېدايي و هاري

له لېنجامي سېر كړدنې بووكي له فسانه يي دا.

(٢) شيت و شېدايي (له لېنجامي نارېز و كړدنې شتي دېستگېر نه بوودا).

nympholept (nim'fə-lept'), *n.* كېسېكې شيت و شېدا

(له لېنجامي سېر كړدنې بووكي له فسانه يي دا).

-nympholeptic (adj.).

nymphomania (nim'fə-mā'ni-ə), *n.* حېشه رېتي؛

هېمېشه لېسېر هېوس بوني ژن؛ تېر له ګان نه خواردن (نافرېت).

nymphomaniac (nim'fə-mā'ni-ak'), *adj.* حېشه رېي؛

هېمېشه لېسېر هېوس (نافرېت)؛ تېر نه خړ له ګان (ژن).

ژني حېشه رېي؛ ژني هېمېشه لېسېر هېوس؛ نافرېتي زړ حېز كېر له ګان *n.*

O, o (ō), n.

(۱) تیپی پانزهممی شلف وینی نینگلیزییه.

(۲) دهنگی شم تیپه (۳) قالبی شم تیپه (۴) سفر

(۵) شتیک له شیوهی شم تیپه دا. (۶) نیشانهی پلهی پانزهمم

adj. (۱) تابهتی شم تیپه (۲) خرا: هیلکیمی (۳) پانزهمم: پلهی پانزهمم**O (ō), interj.**

نیشانهی سهرسامیه به گهلیک مانا و شیوه

به کارده میتریت. (۱) بۆ بانگ کردن یا هاوار بۆ هیتان: (~ God, save us!).

(۲) بۆ دهریرینی سهرسامی و ترس و تازار (وهك شئی، نای، نۆم).

(نفسقا به "oh" ده نووسریت)

oaf (ōf), n. (۱) مدانیکی ناتواوی نالوگوپکراو به مدانیکی ناسایی یا

تواو (۲) مدانیکی شیناوو ناتواو یا گیل

(۳) کسبکی جلفی یا ده بهنگ: کسبکی کهر و بن میشک

oafish (ōf'ish), adj.

جلفی: گیل: کهردهن: بن میشک

oak (ōk), n.

(۱) داره پور: به پور (۲) تخته دارو داری به پور

(۳) هر جوزه پوره کینکی وهك به پور (۴) گولبهندی گهلی به پور.

(۵) کهرهسی ناوماو شتی تری له داره پور درووستکراو.

adj.

هی تخته داری به پور: هی داره پور له داره پور درووستکراو: به پور

oak apple, oak gall,

مازوو

oaken (ōk'ən), adj.

له تخته داری به پور درووستکراو: به پور

oakum (ō'kəm), n.

پرزلهی گوشتی کونه (قیری ئی دهری و دزی

به لهو کشتی پین ده گیرئ)

oar (ōr, ɔr), n.

(۱) سمول: داره سمول (۲) سمول لیدهو

v.t. & v.i.

سمول لیدان.

put one's oar in,

دهست خستنه نیش وکاری خه لکهره:

rest on one's oars,

په مچه تیوهردانی کاری خه لک

oarfish (ōr'fish', ɔr'fish'), n.

سموله ماسی: ماسی به کی دهریایی

گهره ی بهرکه دریشه

oarlock (ōr'lok', ɔr'lok'), n. قلی سمول له شیوهی "U" دایه بۆ

پاگیرکردی سمول له جزی خویدا له کاتی سمول لیداندا: گهری سمول.

oarsman (ɔr'z'mən, ɔr'z'mən), n.

سمول لیدهو

oarsmanship (ɔr'z'mən-ship', ɔr'z'mən-ship'), n.

هونه ی

سمول لیدان: سمول لیدان.

oasis (ō-ā'sis, ɔ'-ā-sis), n.

(۱) میزگ (به تابهتی له بیاباندا).

(۲) په ناگ: جزی حورانوه

oat (ōt), n.

چند جوزه دانه ویله به که له جزی بۆ نالیک

به کارده میتریت و هندی جزیشی ناده میزاد ده بیخوات.

feel one's oats, (۱) کهیف قنج بوون: به ده ماخ بوون: سرک بوون.

(۲) خۆ به زل زانئ: تیزل شواندن.

sow one's wild oats, بهر بۆ خۆ بهر لاکردن و زور پاواردن له کاتی

لاویدا.

له دانه ویله "oat" درووستکراوه که له جزی ده چن.

oaten (ōt'n), adj. (۱) سویندا: سوینگ: سوین.

(۲) سویندخواردن.

(۳) په یمان. (۴) کفر: له عهت.

take an oath, سویندخواردن: سویندردان.**under oath.** به سویندخواردنهره: به سویندهوه:

به سوینگهوه به ستروده توه: (He testified under oath.)

oatmeal (ōt'mēl'), n. (۱) دانه ویله "oat" به ووردکراوی یا

هاپراوی: تارد وورده ی شم دانه ویله ی. (۲) شوی یا ههره سی شم دانه ویله یه.

ob- (ob, ɒb, ɔb), پشگرنگه به مانای: (۱) بهر. (۲) دژ: دژ به.

(۳) له سر. (۴) به تهاوی (۵) به هه لگه پاره یی.

obduracy (ob'doo-rə-si, ob'dyoo-rə-si), n. (۱) دلره قی.

(۲) ناپه شیمانی. (۳) کله ره قی: قیرسیچمه یی: سهره سختی.

obdurate (ob'doo-rit, ob'dyoo-rit), adj. (۱) دلره قی.

(۲) ناپه شیمان.

(۳) کله ره قی: قیرسیچمه: سهره سخت.

obedience (ō-bē'di-əns, ə-bē'di-əns), n. (۱) به گوئ کردن:

گوئ پایملی: به قسه کردن: ملدان: ملکه چی.

(۲) ده سه لاتی کلنسه.

(۳) کۆمکلایک که له سنووری شم ده سه لته دا بیت.

obedient (ō-bē'di-ənt, ə-bē'di-ənt), adj. گوئ پایمل: ملکه چی.

به گوئکر: مل شوی: گوئ پاگ.

obeisance (ō-bā's'sns, ɔ-bē's'sns), n. (۱) کرنوش:

کرنوش بردن. (۲) پیز: پیزگرتن: ملدان: (They did ~ to him.)

-obeisant (adj.).**obelisk (ob'l-isk'), n.** (۱) میل: پایه ی بهر دینی چوارگوشه ی سر

قوچکیمی (گه لیک جار نووسینی بزمازی له سره) (۲) obelus.

obelus (ob'l-as), n. (۱) نیشانه ی: " " یا " " که له ده ستنوسه

کونه کاند: به کارده میتر: بۆ پیشاندانی شو به ندو به شانیه که گومانی ئی بکری.

(۲) نیشانه ی خمنجر که ده خرنقه پال وشه یه که له پهراویزدا پوون

کرا بیتوه.

obese (ō-bēs'), n. زور قلمو.**obesity (ō-bēs'-ə-ti, ɔ-bes'-ə-ti), n.** زور قلموی:

قلموی له پاده به دهو.

obey (ō-bā', ə-bā'), v.t. & v.i. په میره کردن: به گوئ کردن: ملدان:

(Soldiers must ~ orders.)

به قسه کردن: ملکه چی کردن:

obfuscate (ob-fus'kāt, ob'fæs-kāt'), v.t. (۱) تاریک کردن:

لئل کردن: داپوشن: شارده توه: (The fog ~d the shore.)

(۲) لئل کردن: شیواندن: تیکدان: سر ئی تیکدان:

(His emotions ~d his judgement.)**-obfuscation (n.).****obit (ō'bit, ob'it), n. = obituary.****obiter dictum (ob'i-tēr dik'təm), n.** (۱) پای لامسرلا یا

پشکوئی دادپرس که هیچ په یوه ندی نه یی بهر داوایه ی له بهر ده میایه تی

(۲) تیپی یه کی بین بیرکردنهره یا پشکوئی.

obituary (ō-bich'ō-er'i, ə-bich'ō-er'i), n. یادکردنوه ی

مردو له پۆژنامه دا: هوالی مردنی کسبیک له گه ل کورته ی ژبان نامه کیدا له

پۆژنامه دا.

adj. (۱) هوالی مردنی کسبیکو یادکردنوه ی له پۆژنامه دا: (~ notices).**object (ob'jekt), n.** (۱) شت: شتی هه ستیپکراو.

(۲) کسبیک یا شتیک که جزی گالته پیکردن، خۆشه ویستی، بقی یا جوزه

- همستیکی تر بی (to be an ~ of ridicule, contempt, love, etc.)
(۳) نامانج: مه‌بست: (What is the ~ of the game?)
(۴) شتیک که می‌شک وری بگری یا همستی پین بکات.
(۵) کارلیکراو: ریژمان: تعواوگر (ریژمان).
(۱) دژ و ستان: (۱) ob-jekt', ob-jekt', v.t. & v.i.
بهریره‌کاشی کردن: بهره‌رچدانوه: ته‌گهره‌لیدن:
(He ~ed to the testimony of the witness.)
(۲) په‌سهند نه‌کردن: نا‌په‌زایی ده‌ریژین:
(He ~s to modern materialism.; I ~ to the noise.)
(۳) ده‌ست هینانه ری: ته‌گهره‌لیدن: پهلپ گرتن: بهره‌لستی کردن.
شئوی ته‌ندار: ob-jek'ta-fī', ob-jek'ta-fī', v.t.
پیدان: برگ کردنه‌بر: پیشاندان نه‌ک وه شتیک پووت ب‌لکو وه شتیک
همستی‌نگراو له‌برچار.
(۱) په‌سهند نه‌کردن: ob-jek'shən, ob-jek'shən, n.
دژ و ستان: بهره‌لستی کردن. (۲) ره‌خنه: پهلپ: ته‌گهره: نا‌په‌زایی.
(۳) هوی په‌سهند نه‌کردن: هوی دژ و ستان.
ناپه‌سند: بد: خراب: ob-jek'shən-ə-b'l', adj.
نا‌بجی: ناشرین (کرده‌وه), ووته, ره‌ووش: جوی ره‌خته‌یه:
(an ~ smell, person, act, word, etc.)
-objectionably (adv.).
(۱) تاییه‌تی به شتیک: ob-jek'tiv, ob-jek'tiv, adj.
همستی‌نگراو نه‌ک به شتیک پووتی ناو می‌شک: ته‌ندار.
(۲) بن لایه‌ن: نه‌سهر شته‌ک خوی به‌نده نه‌ک همستی که‌ستی خو:
(an ~ person, description, analysis, etc.)
(۳) تاییه‌تی به باری کارلیکراو (ریژمان): (me, him, her, them).
n.
(۱) شتیک همستی‌نگراوی له‌برچار: شتیک ته‌ندار.
(۲) مه‌بست: نامانج: (۱) باری کارلیکراو (ریژمان).
(ب) وشه‌به‌ک که له‌م باره‌دا بی: (me, him, her, them).
objectively (ob-jek'tiv-li, ob-jek'tiv-li), adv.
به بن لایه‌نانه: (to report the news ~).
objectivism (ob-jek'tiv-iz'm, ob-jek'tiv-iz'm), n.
(۱) بیرو: بیروباومریکی فله‌سه‌فیه‌که ده‌لایت: راستی نه‌ویه که همستی
پین بکری و له‌برچار بیث نه‌ک ته‌نبا بیروباومریک بن له می‌شکدا.
(۲) بایخ دار به باسی همستی‌نگراو نه‌ک همستی خو له ویزه‌دا.
objectivity (ob-jek'tiv-ə-ti), n.
(۱) بن لایه‌نی: بن لایه‌نیکی
(His report lacks ~.)
(۲) راستی همستی‌نگراو نه‌ک هی پووت و ته‌نبا له می‌شکدا.
objectless (ob'jekt-lis), adj.
بن نامانج: بن مه‌بست.
object lesson, په‌ند پوونکرده‌وه له‌بری شتی له‌برچار و
همستی‌نگراوه.
objurgate (ob'jūr-gāt, ob-jūr'gāt), v.t.
به توندی سهرزه‌نشت
کردن: شکاندن
oblanceolate (ob-lan'si-ə-lit, ob-lan'si-ə-lāt'), adj.
له پم
ده‌چن: بده‌کی باریک و پویه‌کی پانه (گه‌لا): (an ~ leaf).
oblade (ob'lāt, ob-lāt'), adj.
(۱) خویه‌ختک بژ خودا.
(۲) هاردو سهره‌کی پان یا ته‌خته (ته‌ندازه).
n.
سوفلیک: خویهرست.
oblation (ob-lā'shən, əb-lā'shən), n.
(۱) قوربانی دان
(بژ خودا): قوربانی کردن: (۲) قوربانی.
oblige (ob'li-gāt'), v.t.
(۱) به‌ستنه‌وه به‌لین, قوتنرات, یا
په‌یمانوه: ناچار کردن (۲) منه‌تبار کردن: چاوبه‌ره‌وژر کردن.
adj.
(۱) به‌ستراوه, به‌لین, په‌یمان, یا قوتنراتیکوه: ناچار.
(۲) به باریکی ژبانوه به‌ستراوه‌وه.
(۱) به‌ستنه‌وه به‌لین یا په‌یمانوه: obligation (ob-lā-gā'shən), n.
به‌ستراوه به‌لینوه (۲) پیوستی سرشان:

- (a person's ~ to his family, friends and country)
۳ په‌یمان: به‌لین.
۴ (۱) منه‌تباری (ب) منه‌ت.
obligatory (ə-blīg'ə-tōr'ī, ob'li-gā-tō'r'ī), adj.
پیوستی سرشان: زوره‌کی (Attendance at school is ~).
oblige (ə-blīj', ō-blīj'), v.t.
(۱) زورلیدن: ناچار کردن: به‌گیره‌ننا: (۲) چاوبه‌ره‌وژر کردن: منه‌تبار کردن.
به زور پین کردن.
-obliger (n.).
obligee (ob'li-jē'), n.
(۱) ناچارکراو: به زور پین کراو: به‌گیره‌ننراو.
(۲) چاوبه‌ره‌وژرکراو: منه‌تبارکراو.
(۳) که‌ستی به‌ستراوه به قوتنرات یا په‌یمانوه.
(۱) [Rare], زوره‌کی: obliging (ə-blīj'īŋ, ō-blīj'īŋ), adj.
(۲) چاکه‌کرا: همیشه ناماده‌ی یارمه‌تیدانی خله‌ک: ده‌ست و دل فراوان.
obligor (ob'li-gōr', ob'li-gōr'), n.
به‌لینده‌ر: په‌یمانده‌ر:
خویسته‌ره به په‌یمانوه یا به قوتنراته‌وه
(۱) لار: خوار: نا‌پک: لابه‌لا.
(۲) نا‌پاسته‌وخو: نا‌پک.
(۳) چووت: سهر چووت: پشت پین نه‌بستراو.
(۴) هی ماسولگی خوار
(۵) لا‌کاشی نا‌هاوتان (گه‌لا): (۶) نا‌پاسته‌وخو (دووان).
v.t.
(۱) خواربوونه‌وه: لاربوونه‌وه
(۲) به خواری پویشتن: لادان له ری به " ۴۵ " پله.
oblique angle, گوشه‌ی لار (که گوشه‌ی تیژ کراوه دم‌گریته‌وه)
(۱) (۱) لاری: خواری: نا‌پکی.
(ب) پله‌ی نه‌م لاری‌یه.
(۲) چووتی (ره‌ووش): له ری پاست لادان: به‌دیه‌فتاری
(۳) نا‌پاسته‌وخوی و لیلی (دووان, نووسین, بیرکندنه‌وه).
(۴) (۱) خواری هیل یا پوویه (ژماره‌ویژان).
(ب) پله‌ی نه‌م خواری‌یه.
obliterate (ə-blīt'ə-rāt'), v.t.
(۱) سهرنه‌وه (نووسین, نیشانه):
کوژاندنوه: (۲) له‌نا‌بردن: نه‌میشتن: لایردن: کوژکردنوه (یاد):
پیشه‌کیش کردن:
(to ~ a nation, a memory, differences between two or
more things, etc.)
-obliteration (n.); obliterate (adj.); obliterator (n.).
oblivion (ə-bliv'ī-ən), n.
(۱) فراموش کراو: خراپه‌شت گوئ:
له بیر خله‌ک چوونه‌وه: (to fall into ~).
(۲) له‌بیرچوونه‌وه: له‌بیر نه‌مان: فراموش کردن: (to suffer from ~).
(۳) به‌خشین: فی خوشبوون: چار فی نووقاندن (تاوان).
(۱) بن بیرا شت له‌بیرچو: بیر خراپ.
(۲) بن نا‌گا: له‌بیرچووه‌وه: گوئ پین نه‌ده‌ر: فراموشکرا:
(to be ~ of one's surroundings; ~ to the danger)
oblong (ob'lōŋ), adj.
لا‌کیشه: لا‌کیش: دریزکوله.
n.
لا‌کیشه: روویه‌ک یا وینه‌یه‌کی لا‌کیش.
(۱) به‌دگویی: ره‌خنه‌ی توندوتیز: چنیو:
obloquy (ob'lə-kwi), n.
سهرزه‌نشت. (۲) ناوژپان و شهره‌زاری و پورپه‌شی (له نه‌نجامی به‌دگویی
خهلکدا).
obnoxious (əb-nok'shəs), adj.
(۱) زور نا‌په‌سند: به‌د (ره‌ووش).
موقه‌کردن: په‌ستکرا: بیزارکرا: (an ~ person).
(۲) [Archaic], بوی همیه زیانی پین بکات.
(۳) [Archaic], بافتی سزادانه: شایسته‌ی سهرزه‌نشتی‌یه.
-obnoxiously (adv.); obnoxiousness (n.).
oboe (ō'bō, ō'boi), n.
هیلکیمی هه‌نگه‌راوه (گه‌لا ی بن باریک).
obovate (ob-ō'vāt), adj.
(۱) هه‌مانراو: بن شمر: سوک: obscene (ob-sēn', əb-sēn'), adj.

obscurity

مهموس ههلسينر: بهرلا: (pictures ~).
(۲) ناشرين قسه، كردهوه، پيس: ناپهسه نه.

-obscenely (adv.).

obscenity (ob-sen'ə-ti, ob-sē'nə-ti), n. (هههالراوى پيسى:
بن شهرمى: بهرلايى: ناپهسه نهى (پروخسار، پوو، پهووشه، ووته)

(۲) شتنگى پيس و ناپهسه نه (ووته، كردهوه، پهووشه).
obscurant (əb-skyoor'ənt, ob-skyoor'ənt), n.

به پيشكهوتن و پيشنيرى: كوسپى پى زانبارى و پيشكهوتن: تاريخ پهرست.
adj.

obscurantism (əb-skyoor'ən-tiz'm), n.

(۱) تايه ته به كهسانى دژ به پيشكهوتن و پيشنيرى.
پيشكهوتن و پيشنيرى: پى گرتن له چاو كردهوه و پيشكهوتن گه:

تاريكى پهرستى (۲) (۱) ليلنى دهسه نه قست (ويژه، هونه).

(ب) نمونه يكي هم ليلنى و نا پوروى به دهسه نه قسته

obscure (əb-skyoor', ob-skyoor'), adj.

(۱) تاريك نه ديار: (an ~ corner of the room)

(۲) ۱. نا پورون: كذا ليل: ناديار: (an ~ figure or sound)

(ب) ليل: شاراره: نا پورون: ناديار (an ~ explanation, point, etc.)

(۳) ۱. نهاسراو: شاراره: بن ناو: (an ~ scientist)

(ب) نهاسراو: دورو: شاراره: تاريك: ناگرنگ:

(an ~ town, country, etc.)

v.t.

(۱) تاريك كردن

(۲) دابوشين: شاردهوه: بهرگرتن: (The moon was ~d by clouds.)

(۲) ليل: كردن: شاردهوه: دابوشين:

(to ~ an issue, a grievance, a fact, etc.)

(۱) كه مكردهوه يا شاردهوه دهنگى تپيه بزوين (دهنگناسى).

-obscurely (adv.); obscureness (n.).

obscurity (əb-skyoor'ə-ti, ob-skyoor'ə-ti), n.

ليلنى: ناديارى: نا پورونى: (۲) نهاسراوى: بن ناو: شاراره يي:

(He is content to live in ~.)

(۲) كهسنگ يا شتنگى نهاسراو: بن ناو: يا شاراره

obsecrate (ob'si-krāt'), v.t. [Rare].

obsequious (əb-sē'kwi-əs, ob-sē'kwi-əs), adj.

نؤكهري كره: ككهله قتيكه: مريايكه: (۲) [Rare]. دلنؤن: ملكه: كوئ پايه.

-obsequiously (adv.); obsequiousness (n.).

obsequy (ob'si-kwi), n. (pl. obsequies),

پرسه نه ووشه يه

به زورى له شپوهى كودا بهكار دهينرنت).

observable (əb-zūr'və-b'l, ob-zūr'və-b'l), adj.

دوبينرئ: ديار: له بهر چاو (~ improvements)

(۲) سهريج راكيش: گرنگ: شايانى باس

(۲) يادى دهكرنتهوه: (an ~ religious holiday)

observance (əb-zūr'vəns, ob-zūr'vəns), n.

(ياسا، نهريت نهركى سهريشان: ۲. نهريت: كومه لايه تي، نايني ... هتد.)

(۳) يادكردهوه: (the ~ of his birthday)

(۴) تپينسى: سهريشان: سهريج

(۵) ۱. پهيره وي به كاني دهسته ي نايني (نايني كاسوليكي).

(ب) دهسته يه كى نايني وهما.

(۶) [Archaic]: پيزگرتن: پيز: دن راگرتن

observant (əb-zūr'vant, ob-zūr'vant), adj.

پهيره ويكه: (~ of the rules of etiquette)

(۲) وورپ: هوشيار: به ناگا: سهريكه

(۲) نه سهريج: ووردين: تپين: (an ~ child)

observation (ob'zēr-vā'shən), n.

نهريت: هتد: (۲) سهريج: سهريج پيدان: بپين: تهماشاكردن.

(ب) شتنگى سهريج پيدراو يا بپنراو

(۲) بپنراو: (Let's try to avoid ~.)

obstinate

(۱) تپينى: تپينى كردن و تومار كردن.

(۵) چاو دينرى كردن (نه خوش، گومانبار، تاوانبار):

(to keep a patient or a suspect under ~)

-observational (adj.).

observation car, فارگونى تماشيا: فارگونى كى پر له په چهره يه

له بهنى درواهى شه منده فهدا بؤ ديمه نه سهريكردن.

observation post, بنكه ي چاو دينرى (سوپا): قولله ي چاو دينرى:

پووانكه

observatory (əb-zūr'və-tō'r-i, ob-zūr'və-tō'r-i), n.

پووانكه (۱) په پهره وي كردن:

لسمه پويشتن: (to ~ the rules and regulations)

(۲) يادكردهوه: (Do you ~ Christmas?)

(۳) بپين: هاتنه بهر چاو: چاو پينكهوتن.

(۴) سهريج پيدان: تپينى: (۵) ووتن: بيزان (۶) ليكوليهوه.

(۱) چاو پينكهوتن: بپين: (۲) ووتن: تپينى: ليكوليهوه.

v.t.

(۲) چاو دينرى كردن.

observer (əb-zūr'vēr, ob-zūr'vēr), n.

(۱) چاو دينرى: چاو دينرىكه: كه چاو دينرى كاروبارى كؤنفرانسيك دهكات به بن مامى

دهنگدان: (۲) (۱) سهريجى چاو دينر له فؤكه ي سوپادا.

(ب) سهريجى بنكه يا قولله ي چاو دينرى.

obsess (əb-ses', ob-ses'), v.t.

پوون به خوليا: هميشه له خيالدا

پوون: سواري ميشك پوون: سهريج كردن: كه ككهله پى خست:

(to be ~ed by an idea; The thought he might lose his

position ~ed him.)

obsession (əb-sesh'ən, ob-sesh'ən), n.

پريكمه كه سواري سهري دهبن و له كؤلى نايتنهوه: كه ككهله پى كهوتن:

خوليا: ماخوليان

obsessive (əb-ses'iv, ob-ses'iv), adj.

كه ككهله پينخير (۲) له پاده بهمه.

(۲) خوليايى: تايه ته به كه ككهله يا ماخوليان

obsidian (əb-sid'i-ən, ob-sid'i-ən), n.

بهريدى شوشه يي

پهشى سهختى ناگرپژنن يه وه "گرانيت" وايه

obsolescence (ob'sə-les'ns), n.

كه ككهله هاتن له بهر كؤنى

obsolescent (ob'sə-les'nt), adj.

كؤن: بهكار نه هاتو له بهر كؤنى.

obsolete (ob'sə-lēt'), adj.

(۱) كؤن: مردوو (مهجان: بهكار نه هاتو):

بهكار نه هاتو (له بهر كؤنى): (an ~ word)

(۲) كؤنباو: كؤن: كؤن: بهكار نه ماو: باونه ماو: (an ~ gun)

(۳) له نه مامديه يا بهره بهره بچوك ده پيتنهوه بهموى بار گؤنارهوه (نه نامى

زيندهوه).

obstacle (ob'sti-k'l), n.

كؤسپ: كه كؤسپ: بهر مه لست: ته گره:

قؤرت: بهر بهست.

obstacle race, پيشه پركنى بهر بهست (كه پريتي به له پاكردن و باز ددان

به سهريج بهر بهستى جؤز او جؤزدا).

obstetric (ob-stet'rik, əb-stet'rik), n.

تايه ته به مامانى:

همى مندا ليوون.

obstetrician (ob'ste-trish'ən), n.

پزشيكى مندا ليوون.

obstetrics (ob-stet'riks, əb-stet'riks), n.pl.

مندا ليوون: پيشه و زانستى پزشكيايه ته مندا ليوون و مامانى.

obstinacy (ob'sti-nə-si), n.

(۱) كه ككهله په ي: سهريج خستى: مانگرتن:

قيرسيجه يي: خرسى: سهريج خستى: (۲) دهرمان كار لي نه كودن: چاك نه پورنهوه

به ناسانى: (۳) كردهويه كه يا هلو نؤستى كى كه ككهله ره قانه.

obstinate (ob'sti-nit), adj.

(۱) كه ككهله په ي: سهريج خستى: سهريج خستى:

مانگرتن: قيرسيجه: خرس.

(۲) دهرمان كارى تن ناكات: به ناسانى چاك نايتنهوه:

- خوارەمە: جوت بوونی پیرە ددانی سەرەو و خوارەمە.
occult (ə-kult', ok'ult), *adj.* (۱) شارارە: داپۆشراو.
 (۲) پەنھاس: نەینى.
 (۳) مرۆ ئاتوانى تى بگات: تىگەبىشتى بۇ دىيە.
 (۴) ھى نەو جۈرە لىكۆلىنەو ھونەرە ئاشاكرائەنى وەك جادوگەرى و ئەستىرەوانى. ھەتد
 لە چار وون بوون (بەتايەتتى ئەستىرە وەك مانگ گىران و پۇزگىران) v.l. & v.i.
 بەردەم گرتن: بەردەم گىران: شارەنەو.
the occult, ھونەر و لىكۆلىنەو ئاشاكرائەن (جادوگەرى، ئەستىرەوانى، ھەندى كۆمەنى بەناو ئاينى و... ھەتد).
occultation (ok'ul-tā'shən), *n.* (۱) شارەنەو: شارەنەو
 لە چار وون بوون. (۲) لە چار وون بوونى ئەستىرە (وەك مانگ گىران و پۇزگىران).
occultism (ə-kul'tiz'm, ok'al-tiz'm), *n.* (۱) بېدايون بە ھىزى
 ئاشاكرائە وەك جادوگەرى، ئەستىرەوانى و... ھەتد: ھىزى ئاشاكرائە پەرسىت.
 (۲) لىكۆلىنەو ھەم ھىزە ئاشاكرائە.
occupancy (ok'yoo-pən-si), *n.* (۱) گرتن: دەستبەسەر داگرتن
 داگىركردن: گرتنە ژىردەست. (۲) (۱) تى چوون (خانەو) چوونە ناو بە كرى
 يا بە كرىز (ب) ماوەى تىدايون (خانەو، فەرمانگە).
 (ج) كرى گرتەنى: تىدايون. (د) گرتنە ژىردەست و كرىن بە ھى خۇ (زەوى و خانەوى بەرە: شتى مېن خاوەن)
occupant (ok'yoo-pənt), *n.* (۱) نىشتەنى: تىدا دانىشتو (كرنچى
 يا خاوەنى خانەو)
 (the ~ of a house, apartment, office, building, etc.)
 (۲) خاوەن (لەرى دەستبەسەر داگرتنەو).
 (۳) ئەر كەسەى تىدايە (پەلەپايە، فەرمانبەرى): (the ~ of this office).
occupation (ok'yoo-pā'shən), *n.* (۱) داگىركردن
 (an army of ~; the ~ of a foreign country)
 (۲) چوونە ناو، خانەو: تى چوون
 (۳) ماوەى تىدا ژيان يا بە كرى گرتن (خانەو، كىنگە).
 (۴) پىشە: كار، نىش و كار.
occupational (ok'yoo-pā'shən-l), *n.* (۱) پىشەبى:
 سەبارت بە پىشە يا كار: بەمۆى پىشەبە:
 (~ hazards; an ~ disease)
 (۲) داگىركەرى: ھى داگىركەرى يا داگىركەرى
 نەخۇشى لە نىشەو تووش بوو.
occupational disease, چارەكردن بە كار كرىن
occupational therapy, چارەكردنى پىشەبى: چارەكردنى نەخۇشى مېشك يا لەش لەرى خەرىك
 بوونى نەخۇشەكە بە نىش و كارىكى خۇش و بەسودەو بۆنەو كاتى نەبى بۇ
 پىركردنەو لە نەخۇشى بەگە.
occupier (ok'yoo-pī'ēr), *n.* داگىركەرى: دەستبەسەر داگىر.
occupy (ok'yoo-pī'), *v.t.* (۱) داگىركردن: گرتن: دەستبەسەر داگرتن: v.l.
 (to ~ the enemy's territory)
 (۲) تىدا دانىشتن: تىدا جىگىر بوون: تىدا ژيان:
 (to ~ a house, farm, etc.)
 (۳) گرتنە دەست (كار بە دەستى، فەرمانبەرى): تىدايون (پىشە، كار بە دەستى،
 كان): (He has ~ied this important position for two years.)
 (۴) (۱) گرتن (جى، كورسى): تىدايون. (to ~ a seat)
 (ب) پىچوون: كات گرتن: (Dinner ~ies two hours of hour time.)
 (۵) خەرىك كرىن: مېشك پىئو خەرىك كرىن.
 (۶) پىئو خەرىك بوون: خەرىك بوون:
 (Workmen were ~ied with building new roads.)
occur (ə-kūr'), *v.i.* (۱) ھەبوون: بوون: تىدايون.
 (Several mistakes ~ on the first page.)
 (۲) پەيرداھاتن: (Did it ~ to you to close the windows?)
 (۳) پوودان: (When did the accident ~ ?)

- occurrence** (ə-kūr'əns), *n.* (۱) پوودان: بەسەرھاتن:
 (The ~ of this disease is rare.)
 (۲) پوودا: پوودانىك: بەسەرھات: (an everyday ~).
-occurrent (*adj.*).
ocean (ō'shən), *n.* (۱) زەرىا: دەريالوش: ئوقيانوس: زى: دەريا.
 (۲) ئىچكار زۇر: فرە: (~s of time, money, trouble, etc.).
oceanic (ō'shi-an'ik), *adj.* (۱) زەريايى: لە زەريادا دەزى
 بەرھەمى زەريايە. (۲) زۇر زۇ: ئىچكار گەورە.
oceanographer (ō'shən-og'rā-fēr), *n.* زەرياناس:
 زانای ئوقيانوس.
oceanography (ō'shən-og'rā-fi), *n.* زەرياناسى:
 زاناستى ئوقيانوس.
-oceanographic (*adj.*).
Oceanus (ō-sē'an-əs), *n.* خودای ئوقيانوس (ئەفسانەى يۇنانى).
ocellus (ō-sel'əs), *n.* (۱) چاوى جانەورى بى بېرەى زۇر بچووك.
 (۲) خال يا پەلەى بچووك (وەك ھى سەر بانى تاووس).
ocelot (ō'sa-lot', ō'sā-ləl), *n.* گياندارىكى ئەمەرىكىيە لە پىنگ
 دەچىت: بەورى ئەمەرىكى.
ocher (ō'kēr), *n.* (۱) گىلسوور (كە ئاستى خاوى تىدايە).
 (۲) پەنگى سوورباو يا قاوہى.
 v.l.
ochlocracy (ok-lok'rā-si), *n.* فەرمانبەروايى پووتە و پووتە:
 فەرمانبەروايى جەماوہى بۆرە پياوون.
ochlocrat (ok'lə-krat'), *n.* لايمەنگرى فەرمانبەروايى پووتە و پووتە.
-ochlocratic (*adj.*).
-ock (ək), (hillock) پاشگىرەكە بەماناى: بچكۆلە: بچكەلە:
o'clock (ə-klok', ō-klok'), بەپەنى كاتژمىر: سات:
 (three ~; eight ~)
ocotillo (ō'ka-tēl'yō), *n.* پووەكىكى دىركارى بىابانى گول ئالە.
oct-, octa-, octo-, پىشگىرەكە بەماناى: ھەشت.
octagon (ok'ta-gon', ok'ta-gən), *n.* ھەشت كۆشە:
 وئەنى ھەشتلا.
octagonal (ok-tag'ə-n'l), *adj.* ھەشت كۆشەى: ھەشتلاى
octahedral (ok'tə-hē'drəl), *adj.* ھەشت بويى (ئەندازە)
octahedron (ok'tə-hē'drən), *n.* ھەشت پو (ئەندازە)
 وئەنى ئەندارى ھەشت پو.
octameter (ok-tam'ə-tēr), *n.* دىئېتى ھۆنراوۋى ھەشت بېگەى
 كىشدار.
adj. ھەشت بېگەى كىشدار.
octane (ok'tān), *n.* ئۆكتەين (پەتروئىل، كىمىا)
octane number (or rating), پەلەى ئۆكتەين لە بەنزىندا.
octangular (ok-tan'gyoo-lēr), *adj.* ھەشت كۆشەى.
octave (ok'tāv), *n.* (۱) ھەشتەم پۆزى دواى جەئ (خاچ پەرسىتى).
 (ب) ماوەى ئىوان جەئ و ئەم ھەشتەم پۆزە، واتە ھەموو ھەشت پۆزەكە
 (۲) ھەشت دىئېرى يەكەمى ھۆنراوۋەكى چوارە دىئېرى كە پۆزى دەووتى:
 "sonnet". (۳) ھەشت دانە: دەستبەمكى ھەشت دانەى: ھەشت.
 (۴) ئاوازىكى مۇسىقى كە ھەشت پەلە ئۆزور يا لەخوار ئاوازىكى
 تايبەتەبەوہ: ھەشتەم ئاواز.
adj. (۱) ھەشت: ھەشتى. (۲) ھى ھەشتەم ئاواز (مۇسىقا).
octave (ok'tāv), *n.* (۱) قەوارەى پەرىيەك كاغەزى چاپكروە كە ھەشت
 يەكەى پەرىيە گەورەى پەرىيەكەى لە ئىوان پىنج ھەتا شەمش گرى دايە و
 دىئېرى يەكەبىشى لە ھەشت ھەتا ئۆ گرى و ئىوہ.
 (۲) پەرتوكتىك كە پەرىكەنى بەم پاشى و دىئېرى يە بن.
adj. لە پەرىيە وەك ئەم قەوارەى پىنكەتوہ.
octennial (ok-ten'i-əl), *adj.* (۱) ھەر ھەشت سال جارىك پوودەتات

- (۲) هشت سال دهخایه‌ئن.
- octet, octette** (ok-tet'), *n.* (۱) دسته‌بندی هشت دانه‌یی؛ (۲) هشت دانه (۳) پارچه‌یک موسیقا که بؤ هشت سازژنه یا گۆزانی بیژ دانراوه. (ب) هشت سازژنه یا گۆزانی بیژ. (۲) هشت دیری یکه‌می هؤنراوه‌یکی چواره دیری که پئی دهوترئ: "sonnet".
- octillion** (ok-til'yən), *n.* نؤکتیلیزن. ژماره‌یکه له نهمریکا و لهرنسادا بریتی‌یه له یکه و بیست و هورت سفر له لای راستی‌یه‌وه، وه له نینگلته‌وه و نلمان‌یادا بریتی‌یه له یکه و چل و هشت سفر له لای راستی‌یه‌وه.
- octo-, oct-** (ok'tō, ok-tō', ok'ta), هشت. پیشگرئکه بهمانای: هشت.
- October** (ok-tō'bēr), *n.* گه‌لاریزان: نؤکتوبر. مانگی ده‌یمی سالنامه‌ی گریگۆری.
- octogenarian** (ok'ta-ji-nār'i-ən), *adj.* هشتا ساله. ته‌منی هشتا ساله.
- n.* کسئیکی هشتا سال.
- octonary** (ok'ta-ner'i), *adj.* هشتا هشتی؛ هشت هشتا. له دهستی هشت هشتا پیکیهاتوو.
- n.* (۱) دهستی هشت دانه؛ دهستی هشتی. (۲) هشت دیری یکه‌می هؤنراوه‌یکی چواره دیری که پئی دهوترئ: "sonnet" اووشی "octave" و "octet" (بینه).
- octopod** (ok'ta-pod'), *n.* گیانداری هشت پهل؛ هشت پل.
- octopus** (ok'ta-pas), *n.* (۱) هشت پل؛ هشت پهل؛ نؤکتوپس؛ گیانداریکی نرم و لینج و پهل هاوژی ناوی‌یه هشت پهل هیه همر پهل‌ی ده‌میکی مزکی پیویه به‌هوی نهم مژگان‌هوه خزی به شتوه دنوسینئت. (۲) شتیکی وه هشت پهل به‌تاییه‌تی پیکخراوئیکی پهل هاوژی به‌دهسه‌لات که له‌پئی لئکان‌ی‌یه‌وه دهست بکیشن ب‌سهر د‌گراو پیکخراوی تردا.
- octoroon** (ok'ta-rōon'), *n.* کسئیکه که هشت یکه‌ی خوننی قولهرش م‌ن و حورت به‌شیشی سپی.
- octosyllable** (ok'ta-sil'ə-b'l), *n.* (۱) دیریکی هؤنراوه‌ی هشت. (۲) روت‌ه‌یکی هشت برگ‌یی.
- octosyllabic** (*adj.*). باجیکه ل‌سهر همدئ له شتومه‌کانه دانه‌نئ که
- octroi** (ok'troi), *n.* ده‌هینرئته نرو همدئ له شاره‌کانی نه‌ورپاوه.
- octuple** (ok'too-p'l, ok'tyoo-p'l), *adj.* (۱) هشت نهمنده. (۲) هشت به‌شی؛ هشت پارچه‌یی.
- n.* شتیکی که هشت نهمنده‌ی شتیکی تر م‌ن.
- v.t.* له هشت دان (ژماره و پیوان).
- ocular** (ok'yoo-lēr), *adj.* (۱) تاییه‌تی به چاو؛ به چاو. (۲) هی بینایی؛ تاییه‌تی به هئیری بینن: (an ~ exam). (۳) له‌برچاو؛ بینراو؛ دیار: (~ proof).
- oculist** (ok'yoo-list), *n.* پزشکی چاو.
- oculo-, ocul-** (ok'yoo-lō, ok'yoo-lə), چاو. پیشگرئکه بهمانای چاو.
- odd** (od), *adj.* (۱) تاکئ شتیکی جوت که ناکه‌ی تری وون بیت: (an ~ glove, shoe, or boot). (۲) تاک ژماره. وه: (۲, ۴, ۶, ۸, ۱۰, ۱۲, ... هتد): (an ~ number). (۳) تاک اسرجمی ژماره: (an ~ month). (۴) زیاده؛ نه‌ونده؛ زیاتر: (fifty and some ~ dollars; thirty ~ years).
- (۵) پیکهوت؛ نه‌وه‌ی پیکهوت؛ هلکوت؛ نه‌وه‌ی دهست بکوت؛ زیاده: (He is doing ~ jobs.)
- (۶) تاکئک یا چهند ژماره‌یکی دابراو له دهسته‌یکه: (a few ~ volumes of an encyclopedia).
- (۷) سهیر؛ ناسا.
- (How ~ !; an ~ person, situation, place, etc.) کسئیکی جباو له تاقم یا کومه‌له‌کی؛

- کسئیکی به تنها ماوه (له‌بر جیاوازی له‌وانه‌ی ده‌رویشتی).
- odd-ball** (od-bôl'), *n.* [Colloq.], کسئیکی سهیر (له ره‌وشت و یرویاوه‌یدا).
- oddish** (od'ish), *adj.* نه‌ختیک سهیر؛ نه‌ختیک ناسا.
- oddity** (od'ə-ti), *n.* (۱) ناسایی؛ سهیری؛ سهیریتی. (۲) تاییه‌خوئیکی سهیر یا ناسا؛ خو ره‌وشتیکی سهیر. (۳) کسئیکی سهیر؛ شتیکی سهیر.
- (۱) پاشماوه؛ پروپیت؛ سهیر مقست؛ ووردکه و پرتکه. (۲) نه‌وه‌ی پرتوئیک که به ده‌قی پرتوئیکه نازمینری وه پهری ناوئیشانی پرتوئیکه.
- odds** (odz), *n.pl.* (۱) ناهاوتایی؛ شتی ناهاوتا. (۲) پئژهی له‌وانه‌یوونی پودانئک یا نه‌نجامه‌کی (گروه): (The ~ on the champion winning are three to one.)
- (۳) جیاوازی نیوان دوو تیپی م‌لم‌لیکه‌رو له‌وانه‌یوونی بردنه‌وه‌ی لایه‌کیان (۴) نه‌وه‌ی خاله زیادانه‌ی ده‌رئت به تیپی لواز له م‌لم‌لی‌یکدا له سه‌ره‌تاوه بؤ هاوتاکردنی له‌گه‌ل تپیه به‌هئیره‌که.
- ناکۆکن؛ شهربانه؛ دانوول‌ه‌یان به‌یکه‌وه ناکۆکن؛ نارئکن.
- at odds,** به مسؤگه‌ی؛ بئ گومان.
- by all odds,** له‌وانه‌ی؛ زور له‌وانه‌یه.
- the odds are,** ووردکه و پرتکه؛ پروپیت؛ وورده بایته؛ سه‌ره‌ه‌مقست؛ شتی ماوه.
- odds and ends,** سه‌ره‌ه‌مقست؛ شتی ماوه.
- ode** (ōd), *n.* (۱) هله‌به‌ستی گۆزانی؛ هؤنراوه‌یکه که بؤ گۆزانی ده‌شئت. (۲) هله‌به‌ستیکی چر هه‌ستی به‌ز که به‌سه‌ر کسئیک یا شتیکیده هله‌ده‌رئت
- ode** (ōd), پاشگرئکه بهمانای: پئکه؛ پئبان؛ پئژه‌وه.
- ode** (ōd), پاشگرئکه بهمانای: وه‌ک.
- odious** (ō'di-əs), *adj.* بۆگه‌ن؛ پیس؛ ناشیرین.
- odium** (ō'di-əm), *n.* (۱) بۆگه‌نی؛ پیسی؛ ناشیرینی. (۲) بق؛ قین؛ کینه (۳) شه‌رم‌زاری؛ نابووچوون.
- odograph** (ō'də-graf', ō'də-gräf'), *n.* (۱) odometer. (۲) هنگاوژمیر؛ نامژنیکه ژماره و دیرئو خیرایی هنگاوی کسئیک ده‌ژمیری
- odometer** (ō-dom'ə-tēr), *n.* دوری ژمیر؛ نامژنیکه دوری نه‌وه.
- پئگه‌یه ده‌پئوئ و ژمار د‌مکات که نوتومیلئیک ده‌پئو به میل یا کیلومتر
- odont** (ə-dont'), پاشگرئکه بهمانای: ددان.
- odont-** (ō-don'tō, ō-don'ta), پیشگرئکه بهمانای: ددان.
- odontology** (ō'don-tol'ə-ji, ō'don-tol'ə-ji), *n.* دانساری؛
- پزشکایه‌تی ددان؛ زانستی ددان و نه‌خوئیکه‌کانی.
- odor, odour** (ō'dēr), *n.* (۱) بؤن (به‌تاییه‌تی هی ناخوئش). (۲) [Archaic]، گولاو؛ بؤنی خوئش. (۳) تاییه‌خوئیکی زال. (۴) ناوبانگ؛ ناو؛ ریز: (~ to be in bad).
- odorant** (ō'dēr-ənt), *n.* ماده‌ی بؤندار (که ده‌کرئته شتیکی ترسناکی بئ بؤنه‌وه بؤ ووریاکردنه‌وه‌ی خه‌ک).
- odorless** (ō'dēr-lis), *adj.* بئ بؤن.
- odorous** (ō'dēr-əs), *adj.* بؤندار.
- odour** (ō'dēr), *n.* = odor.
- Odyssey** (od'ə-si), *n.* (۱) داستانی "ئودیسی" یونانی به‌ناوبانگ که له سوپرا‌نه‌وه‌ی ده‌ ساله‌ی "ئودیسیه‌س" ده‌دوئ. (۲) [O-], گه‌شتیکی دورودریژا چهند گه‌شتیکی دواپی نه‌هاتو؛ سوپرا‌نه‌وه‌یکی زور.
- Oedipal, oedipal** (ed'ə-pal, ēd'ə-pal), *adj.* ئودیپی؛
- تاییه‌تی به نه‌خوئشی "ئودیپ" (ده‌رووناسی). (ووشه‌ی دواپی بینه).
- Oedipus complex,** نه‌خوئشی "ئودیپ": بریتی‌یه له خه‌زکردنی کوچ و له دایکی و بقی ئی بونی له باوکی وه ه‌روه‌ها خه‌زکردنی کچ له باوکی و بقی ئی بونی له دایکی (ده‌رووناسی).
- oenology** (ē-nol'ə-ji), *n.* شه‌راب ناسی؛ مه‌ی ناسی.

o'er, [Poetic], = over.

oesophagus (i-sol'ə-gas), n. = esophagus.

oeuvre (ø'vr'), n. [Fr.], نەرمەمىكى ھونەرى (پەرتووك، تابلو).

شاننامە... (ھىند) (۲) سەرچەمى بىرەمى ھونەر، نووسەر، يا ھونەرمەندلىك.

of (uv, ov), prep. (۱) - ى - لە ھى:

(- a good family; men ~ Kurdistan)

(۲) - نە - ھەقى بە (He died ~ starvation)

(۳) - لە - ھەقى بە (a mile east ~ the river)

(۴) - ى - (the plays ~ Shakespeare)

(۵) - ى - ى - لە (cured ~ his disease; robbed ~ his money)

(۶) - نە - ھى (one ~ his brothers)

(۷) - ى - ى (made ~ plastic)

(۸) - ى - ى (the leaves ~ the book)

(۹) - ى - ى (a man ~ property)

(۱۰) - ى - ى (the State ~ California)

(۱۱) - ى - ى (a man ~ words; a reader ~ books)

(۱۲) - ى - ى (Don't think harshly ~ me.)

(۱۳) - ى - ى (a week ~ festivities)

(۱۴) - ى - ى (late)

(۱۵) - ى - ى (It is ten ~ eight.)

off (ôf), adv. (۱) - ى - ى (He moved ~ toward the door.)

(۲) - ى - ى (He took ~ his coat.)

(۳) - ى - ى (She tore a sheet ~.)

(۴) - ى - ى (The ocean is fifty yards ~.)

(۵) - ى - ى (My vacation is only one week ~.)

(۶) - ى - ى (He turned the motor ~.)

(۷) - ى - ى (Drink it ~.; Kill them ~.)

(۸) - ى - ى (The number of customers dropped ~.)

(۹) - ى - ى (Let's take the day ~.)

prep. (۱) - ى - ى (The car is ~ the road.)

(۲) - ى - ى (She lives ~ her savings.)

(۳) - ى - ى (an alley ~ the main street)

(۴) - ى - ى (~ duty)

(۵) - ى - ى (badly ~ one's game)

(۶) - ى - ى (He's ~ liquor for life.)

adj. (۱) - ى - ى (His hat is ~.)

(۲) - ى - ى (The motor is ~.)

(۳) - ى - ى (The children are off to school.)

(۴) - ى - ى (Profits are ~ this year.)

(۵) - ى - ى (She is ~ today.)

(۶) - ى - ى (They are well ~.)

(۷) - ى - ى (You are ~ in your calculations.)

(۸) - ى - ى (an ~ chance)

(۹) - ى - ى (Business is quite slow during the ~ season.)

(۱۰) - ى - ى (He is a little ~.)

(۱۱) - ى - ى (The ~ horse is lame.)

(۱۲) - ى - ى (دېۋى دەريا، كەشتىۋانى)

interj.

badly off,

get off,

off and on,

off the mark,

off with,

off with you!,

بىز! لاچۇ! لاچۇ! لەبەرچاۋم!

بىن دەرمەت، دەستگورت، بىن گوزەران

دايىزىن

ئاۋسەماۋ، جارى، جارى، جارى، جارى

(۱) - ى - ى

(۲) - ى - ى (دور، نە ناسەۋە، پەيۋەندى بە باسەكەۋە ئىچە)

دايىكە، لايبە

دە بىر! دە لاچۇ! لاچۇ! لەبەرچاۋم!

take off,

(۱) - ى - ى

(۲) [Colloq.], پۇشش، چوون (كەشت)

(They took off to New York an hour ago.)

(۳) ھەلسان (فۇكە): (The plane didn't take off.)

well off,

خۇش گوزەران، دەۋلەتمەند

offal (ôf'ɪl, of'ɪl), n. (۱) پىخۇلەۋ ئاۋسەۋ سەرۋىنى گىياندانىكى

سەرۋىر، (۲) پاشماۋە، بەرماۋە، فۇندراۋ

offbeat (ôf'bēt'), adj. [Colloq.], نەگونجاۋ لەگەل شىۋازو نەرتىۋ

پۇبازى ئىستىۋا كۇندا، ئاناسايى، جىۋاز

off-cast (ôf'kast', ôf'käst'), adj. & n. نەۋىستىۋا، فۇندراۋ

پەسەند، نەگراۋ

off-chance (ôf'chans', ôf'chäns'), n. زۇر لەۋانە ئىچە، ناشى

كەم پىۋى، تى دەچىن

off-color (ôf'kul'ēr), adj. (۱) جىۋا لەرەنگى ئاسايى، پەنگەكەۋى زۇر

باش ئىچە، (۲) ئاشرىن (رەقتار، ۋوتە، كۇدان، ئابەجى: (an ~ joke)

(Chiefly British), (۳) بىن كەيف، تەندىۋوستى تەۋاۋ ئىچە، بىن تاقەت

پەست

offence (ə-fens'), n. = offense.

offend (ə-fend'), v.t. (۱) گۇناھ كۇدان، ياساي ئاينى شكاندن

تەۋان كۇدان، (۲) زۇيركۇدان، تەۋرەكۇدان، پەستكۇدان، پەنجاندن

v.t. (۱) زۇيركۇدان، زۇيركۇدان، تەۋرەكۇدان، دىل شكاندن، دىل پەنجاندن

(His rude remarks ~ed many people.)

(۲) پىن ناخۇش بۇون، يەدىل نەبۇون: (Loud music ~s my ears.)

(۳) [Obs.], (۴) پەرىز شكاندن، دەستىرىزى كۇدان، سەۋر شكاندن

(ب) گۇناھ پىن كۇدان

offense, offence (ə-fens'), n. (۱) تەۋان، تەۋانكارى، گۇناھ

پەرىز شكاندن، سەۋر شكاندن، (۲) كارىكى ئاپەسەندو زۇيركە

كارىكى بەدو تەۋرەكەر (۳) زۇيركۇدان، پەستكۇدان، تەۋرەكۇدان

(۴) ھىرش، ھىرش كۇدان، (۵) ھىرشكەر، ھىرشبەر

give offense, زۇيركۇدان، پەستكۇدان، تەۋرەكۇدان، دىل پەنجاندن

no offense. [Colloq.], بىۋرە مەبەستە ئىچە زۇير بىت يا دىلت

پەنجى، بىۋرە

take offense, زۇيربۇون، پىن ناخۇش بۇون، دىل پەنجان، پەست بۇون

offenseless (ə-fens'lis), adj. كەس پىۋى زۇير ئاينى، كەس پىۋى

ناخۇش ئاينى، دىل نەنجىن

offensive (ə-fen'siv), adj. (۱) ھى ھىرش، بۇ ھىرش كراۋە

(~ weapons)

(۲) بۇگەن، پىس: (an ~ smell)

(۳) ئاپەسەند، ئاشرىن (كەدەۋە، ۋوتە)، بەدو تەۋرەكەر، زۇيركەر

(an ~ act; ~ language)

n. (۱) دەستىشكەرى، ھەلۋىستى ھىرش بىردن: (to take the ~)

(۲) ھىرش (سۇيا، پىۋياگەندە، ھەلۋاردن): (a military ~)

(۱) پىشكەش كۇدان (قۇربانى، نزا)، بۇ كۇدان: offer (ôf'ēr, of'ēr), v.t.

(He will ~ prayers.; They are ~ing up sacrifices.)

(۲) پىشكەش كۇدان (خەلات، يارمەتى، خواردەمەنى)، پىن پەخشىن

(I ~ed my services.; Have you ~ed a reward?;

They ~ed us food.)

(۳) پىدان: (She ~ed her suggestions.)

(۴) پىشاناندن: (to ~ resistance to the enemy)

(۵) پىدان (نوخ)

(۶) خەستە پىش چاۋ بۇ فۇشش

v.t. (۱) قۇربانى پىشكەش كۇدان، نزا كۇدان

(۲) پۇۋدان، ھاتنە پىشەۋە (ھەل)

n. (۱) پىشكەشى، پىشكەشكەرى: (an ~ of assistance)

(۲) شتىكى پىشكەش كراۋ، پىشنىاز، داۋا كۇدان (بۇ شوۋپىكۇدان)

offering

(a job ~; She has had several marriage ~s.)

- (۳) پیتنباز (دادگهاری).
(۴) همول تهغه.
(۱) دهست دریزکردن بؤ تهغهکردن.
(۲) داواکردن: خوازیښی کردن
(۱) پیدار (the ~ of bribes) offering (ôf'êr-îŋ, ôf'êr-îŋ), n.
(۳) شتنکی پشکهش کړاو یا دراو (قورباښی، خهلات، پیتاک، دؤغا).
(۱) نوښتنکی تابیته-یه offering (ôf'êr-tô'ri, ôf'êr-tô'ri), n.
له کلنښی ښنگلیزید: (۲) پیتاکی کؤکړاو له کلنښه دا.
offhand (ôf'hand'), adv. بهین بیرکړندهو خو ناماده کړدن
(I couldn't give you the figures ~.)
adj. (۱) سمرسی-یی لاسه رلای-ی بن ناماده کړدن: (~ remarks).
(۲) دشرین: دهمتان: بن نه زاکت: نابجی. (He acted in an ~ way.)
offhanded (ôf'hand'), adj. = offhand.
office (ôf'is, ôf'is), n. (۱) همول همولان: تهغه:
(This was done through his good ~s.)

- (۲) نهرت نهرکی سهرشان: کار.
(۳) پله ویاپه: پایه: (the ~ of president)
(۴) ددوژگا: بهرنو بهرایه-یی. (the Post Office)
(پ) [Brit. sh.] شالیارگه: دوزارت (the foreign ~).
(۵) فرمانگه.
(پ) هممو فرمانبهرانی فرمانگه-یه: کاربه دهستانی فرمانگه-یه.
(۶) ژوری کارکردنی بهر دهستکاني مانیکی گوره (چینشخانه، ژوری حس شل، تهویه).
(۷) ماهه-گی نانی کلنښه: نوښتی به کؤمه

office boy, بهر دهستی فرمانگه: بهر دهست: کارگوزار: فراهش.
office-holder (ôf'is-hôl'dër, ôf'is-hôl'dër), n. کاربه دهست: فرماننهر

- office hours, (۱) کاتی دهم فرمانگه یا فرمانبهر: کاتی نیش.
(۲) کانی دانیشتنی ماموستا له ژورمه کی (بؤ ناموژگاری قوتابی).
officer (ôf'is-sër, ôf'is-sër), n. (۱) کاربه دهست: میری، کؤمیانیا.
یاه. درکای کؤمه لایه تی... هتد: فرماننهر (۲) نهفسهر
(۲) نهفسهری پولیس: پولیس (a police ~).
(۴) کهسپوانی کهشتی-یه کی بازرگانی

official (ô-fish'al), adj. (۱) نهی-تی به پله ویاپه نهرکی
کاربه دهستیښک (responsibilities; an ~ uniform)
(۲) رسمي: میرکاری: میریگری.
(an ~ statement, reply, invitation, etc.)

- (۲) دهسیت بؤ پله ویاپه کی کاربه دهستیښک.
(۴) په سندرکړاو بؤ به کارهینان (دهرمانسازي).
n. کاربه دهست: فرماننهر: (~ government).
officialdom (ô-fish'al-dəm), n. (۱) چینی کاربه دهستان:
سهرجه می فرماننهران. (۲) officialism
(۳) پله ویاپه دهسهلاتو کاری فرماننهران
officialism (ô-fish'al-iz'm), n. (۱) پؤتیر په رستی فرماننهران:
له زاده بهر په پیره کی گردنی پؤتیر له لایه فرماننهرانهو.
(۲) چینی فرماننهران: هممو کاربه دهستان

officially (ô-fish'al-i), adv. به په رسمي: به شپوه په کی میرکاری
officialant (ô-fish'i-ant), n. پینش نوښ: کلنښه
officialary (ô-fish'i-er'i), n. دهسته-یه کی فرماننهران.
adj. به هزی پله ویاپه کی به یوه
officiate (ô-fish'i-ât'), v.i. (۱) نهرکی پله ویاپه به چینیان:
(to ~ as a chairman, master of ceremonies, etc.)
(۲) نهرکی قهغه به چینیان (پینش نوښتی، ماره برین... هتد):
(to ~ at a marriage)

oftentimes

-officiation (n.); officiator (n.).

[Obs.] (۱) چاکه کړ: ناماده یارمه تی: officious (ô-fish'əs), adj.
چاوبه روه ژورکړ. (۲) خؤتیه تقورتنه: دهست خهره ناو کاروباری خه لکه وه
(۳) ناره سمی: (an ~ statement).

offing (ôf'îŋ), n. (۱) ناسوی دهریا: دوورترین بهی دهریا که له که ناری
دهریاوه دیاربت (۲) شوښنکی نه ختیک دوور له که نار دهریاوه
(۳) دواپوژنی نریک

(۱) به ناسته دیاره له که ناری دهریاوه: له ناسوی دهریاوه. in the offing,
(۲) دوور به لام به چاو دهیښی.
(۳) له دواپوژنکی نریک: نریک: به دهسته ویه (پوودان، کار، پرژوه... هتد):
(a quarrel in the offing)

offish (ôf'ish), adj. [Colloq.], گؤشه گیر: دوور په ریز: ته ریک.
offprint (ôf'print'), n. ووتاریکی سهرله نوښ له چاپدراو که له وه وپیش
بلاو کړاښتوه

v.t. له چاپ دانه وی ووتاریک یا به شینکی پاش بلاو کړنده وی له گؤفاریکی
گه وده دا.

offscouring (ôf'skour'îŋ), n. usually plural, (۱) پیسایي
که له دهر فیک یا شتیک کرایتوه به شت.

(۲) کهسپکی دهریه دهر: ناوه کی: ته ر.
(۱) لق: ته ر: (۲) پارسه نگ: هاوسه ننگه ر.
(۳) تاو: ره.

(۴) ته ریز که ره گ داده کو تی و دهیته پوه کیکی تازه.
(۵) پیچی بؤری یا شیش (بؤ گردنی به شوښنکدا)
(۶) هینکی نه له کتریک جیا بوه وه له هینلی سهر کی.
(۷) جوړنکه له چاپ کړدن (پ) له کی مهره کی لاپه ریه کی تازه چاپ کړاو
که لاپه ریه کی ته نیشتی پیس دهکات

v.t. (۱) پارسه نگ گرتنه و: هاوسه نگ کړدن: هاوتاکړدن: سرینه و:
پاک له پاک کړدن (His gains will ~ his losses.)
(۲) چاپ کړدن به شپوه په کی تابیته تی.

(پ) له که دار کړدن لاپه ریه کی به مهره کی لاپه ریه کی ته نیشتی چاپه منی
(۱) ته ریز فیردان: ره گ داکوتانو بوون به پوه کیکی تازه (ته ریز).
(۲) له که دار بوونی لاپه ریه کی به مهره کی لاپه ریه کی ته نیشتی

چاپی "نؤسیت": بریتیه له دهرهینانی قالبی
off-set printing, تیبه کان له سهر لاستیکی مهره کړاو و گواسته وی بؤ سهر کاغز.
offshoot (ôf'shōōt'), n. ته ریز: لق: چوون: وهج: نه نجام:
(an ~ of a plant, family, party, mountain range, etc.)

offshore (ôf'shōr', ôf'shōr'), adj. (۱) له که ناری دهریاوه
هملکړدو یا هاتو (an ~ wind).
(۲) دوور له که نار دهریاوه (~ drilling for oil).

adv. دوور له که نار دهریاوه: (~ The storm moved ~).
offside (ôf'sîd'), adj. له بهر ده می تویه که دایه له بهر نه وی قدهغه
یاری پښ بکات (یاری فوتبولی نه مریکی)

offspring (ôf'sprîŋ'), n. (۱) نه وه: وهجه: مندان: وچاخ: بیچو:
به چکه: چکه رگؤشه: فرزند. (She has three ~s.)
(۲) نه نجام: بهرهم: بهر

off-stage (ôf'stāj'), n. پشته وی شانو
adj. (۱) له پشته وی شانو وه: (~ an ~ whisper).
(۲) دوور له شانو وه: دوور له بینایی سهر کړانه وه.

adv. (۱) بهر وه پشته وی شانو (~ He went ~).
(۲) دوور له شانو بینایی ته ماشاکړانه وه.

off-white (ôf'hwî't'), adj. & n. په نگی سپی وه خوری:
په نگی خوری: په نگی سپی که ژور سپی نه ییت.

oft (ôft), adv. [Rare or Poetic], = often.
often (ôf'n), adv. ژور جار: گه لیک جار: فره جار: جاره ها.
oftentimes (ôf'n-tîmz', ôf'tîn-tîmz'), adv. = often.

ofttimes

ofttimes (ɒf'tɪmz, ɒft'tɪmz), *adv.* [Arch. or Poetic].

often.

ogive (ɔ-ˈjɪv, ɔ-ˈjɪvʹ), *n.* (۱) پەراسەن ۋە ئابلاي جۈزىگە لە قاسە. (۲) تاقى بويىنىز

ogle (ɔˈgʌl), *v.i. & v.t.* چاۋمازى كرىن: چاۋباشقانى كرىن: بە ھەزەۋە سەيىر كرىن

ogre (ɔˈɡrɛ), *n.* چاۋبىرى چاۋباشقانى سەيىر كرىنكى بە ھەزەۋە (۱) دەۋدى سيارخور (فۇلكۇر): دەعبا (۲) كەسكىرى دېندەي دېرەقى ئاشرىن

-ogreish; ogreish (adj.).

ogress (ɔˈɡrɪs), *n.* دەعبا مېنىيە: وشەي پىششور بېنىيە:

oh (ɔ), *interj. & n.* ئاھا! ئۆھ! ھە! دەنگىگە سەرسامى: تىرس: توۋرەيى: ئازان: يا ئىزارى يى دەۋدەبېرىن

oil (oil), *n.* (۱) پۇن: چەۋرى

(۲) نەۋت: نەۋرۇل پۇنى چەۋرىگىرىن پاك كرىنەۋە.

(۳) بۇيەي رۇن: ئىگارىكىشى (۴) تابلۇ بۇيەي پۇن (۵) [Colloq.] مەزىي: پىۋانەت: كىلەلەق

(۱) پۇن ئىل: بە پۇن چەۋرىگىرىن (مەكىنە): (۲) بەرتىل پىدان

v.t. بۇن بە ۋورە توراندەۋە

v.i. پۇن پۇنى ھى پۇن: ھى نەۋت يا پەترۇل

adj. شەپ كۆۋلەندەۋە: ئاۋىزى كرىن

pour oil on troubled waters, شەپ كەرمە كرىن: ھەراۋل كرىن

pour [throw] oil on the flames, (۱) پىرە نەۋت دۆزىنەۋە

strike oil, (۲) لەپىر دەۋە مەشەۋون: لەپىر شىتىكى بەسرخ دۆزىنەۋە

oil-cloth (oil'klôth), *n.* مەشەماي سەن مېزور ھە

oil color, بۇيەي پۇنى ئىگارىكىشى:

oiler (oil'ēr), *n.* (۱) مەكىنە خەۋرىگەر

(۲) دەۋرى رۇنى مەكىنە چەۋرىگىرىن (۳) كەشتى نەۋت

(۴) كەشتى نەۋت بەكارھىنەر (۵) پىرى نەۋت

(۶) [Colloq.] چاكەتى مەشەما

oil field, نەۋتخەنە: نەۋتخا: چالە نەۋت

oil of vitriol, پۇنى راج: تىشى كۆگىدە: تىشى كىرىتىك

oil paint, بۇيەي پۇن

oil painting, (۱) تابلۇ بۇيەي پۇن: (۲) ئىگارىكىشان بە بۇيەي پۇن

oilskin (oil'skin'), *n.* (۱) مەشەما (۲) چىل بەرگى مەشەما

oil well, پىرە نەۋت

oily (oil'i), *adj.* (۱) لەرۇن دەچىن: لە نەۋت دەچىن: (۲) چەۋر

(۳) خىز: ئويى: (۴) زەمان ئويى

ointment (oint'ment), *n.* مەلەم: شەپەكە بۇ چەۋرىگىرىن

O.K., OK (ɔ'kɑ'), *adj., adv., interj.* باشە: چاكە: ئى:

بەلى باشە: بەچىن

n. پەسەندىكارى پەسەندىگىرىن: (We would like to have your ~)

v.t. پەسەندىگىرىن: (to ~ a plan)

oka, oke (ɔ'kɑ), *n.* ھۆكە كېسە:

okapi (ɔ-kä'pi), *n.* گياندارىكى سەرىقايىيە لە توخىمى زەرافە: بەلام

okay (ɔ'kɑ'), *adj., adv., interj., n. & v.t.* [Colloq.] O.K.

Okie (ɔ'ki), *n.* ۋەزىرىنكى كۆچكەر: "ئۇكلامۇ" ۋە بۇ ئاۋچەكانى

تىرى ئەمەرىك (لەۋرۇي سۈۋكىيەۋە)

okra (ɔ'kra), *n.* باقى:

old (ɔld), *adj.* (۱) پىر: ئەسلىداچۇر

(an ~ man, woman, etc.)

(۲) تەمەنى ئەۋەندەيە: (She is seven years ~)

(۳) كۈن: كۈپ: (an ~ pair of shoes)

old-world

(۴) پەرىپوت: كۆن دىۋا:

(۵) پىششور: ھى پىششور يا پەرىدور:

(۶) شەرە: (He is an ~ hand at that work.)

(۷) دىۋىن: كۆن: (an ~ civilization, culture, etc.)

(۸) كۆن: (an ~ tradition)

(۹) كۆن: كۆنەكە (ھى دوۋشت يا زىياتى): (The O~ Testament)

(۱۰) [Colloq.] خۇشەۋىست: (good ~ Jack)

(۱۱) [Colloq.] خۇش: پىر لە كەيف: (a high ~ time)

(۱۲) دىۋىن: كۆن: زەمانى كۆن: (days of ~)

(۲) خەلگى پىر: پىران

(۳) كەسكىنە لە تەمەنىكى تايىبەتيد: (a three-years ~)

خەلگى پىر: پىران

پىرى

ئىشتمانى كۆنى كۆچەر:

دىۋىن: كۆن: زۇر كۆن:

(in the ~ times; in ~ days)

Old English, زەمانى ئىنگلىزى كۆن (كە ئەنگلىز-ساكسونىيەكان

بەكارىان ھىناۋە لە ئىنگلىزەر لە سەۋدى پىنجەمەۋە تا دوۋنەمەم)

old-fashioned (ɔld'fash'ənd), *adj.* (۱) كۆنەۋار: كۆن

(an ~ dress)

(۲) كۆن پەرست: كۆنەپەرست: لەسەر پىر: شۇنىنى كۆن بۇيشتور

(an ~ girl, man, etc.)

old fogey, old fogey, كەسكىنە زۇر كۆنەپەرست: (رەفتار)

-old-fogeyish; old-fogeyish (adj.).

Old Glory, ئالاي ئەمەرىكا: بەيداخى ئەمەرىكا

old hand, كەسكىنە زۇر شەرە: يا قال

old hat, [Slang], (۱) كۆن: كۆنباۋ: كۆنەپەرست

(۲) پەرىپوت: كۆن: بى مانا

oldish (ɔld'ish), *adj.* نەختىك كۆن:

old lady, [Slang], (۱) دايك: (۲) ھارسەر: ئى

old-line (ɔld'lm'), *adj.* (۱) كۆن: لە دەمىنەۋە ھەيە

(۲) كۆن پەرست: كۆنەپەرست

old maid, (۱) گەۋرە كىچ: قەيرە كىچ: پىرە كىچ:

(۲) كەسكىنە بە قىزىۋىزۇ توۋرەۋىزۇ:

(۳) يارىيەكى كاغەزە:

-old-madish (adj.).

old man, [Slang], (۱) باۋك: (۲) مېرد:

(۳) سەرگەۋەر: سەۋكە: كارىدەست (ئەسەر): كەشتىۋان: ھتدا

old master, (۱) يەكەن لە ئىگارىكىشە بەناۋانگەكانى ئەۋروپاي پىش

سەۋدى ھەۋدەمە: مامۇستاي گەۋرە: (۲) تابلۇ ھەرىيەكەن لەم ئىگارىكىشانە

old school, دەستەي كۆنەپەرستان: قوتابخانەي كۆن (مەجان):

ئەۋانەي بە شىۋەي كۆن پىردەكەنەۋە:

old squaw, چۆرە مەۋىيەكى دەريايە:

oldster - ɔld'stēr), *n.* [Colloq.] كەسكىنە پىر: كەسكىنە پەسەندىچۇر:

Old Testament, بەشى يەكەمى ئىنجىل: ئىنجىلى كۆن:

old-time (ɔld'tīm'), *adj.* كۆن: ھى كۆن: ۋە ھى كۆن

old-timer (ɔld'tīm'ēr), *n.* [Colloq.] (۱) كەسكىنە كە دەمىك بى:

لە شارىكدا بىي: يا لە شۇنىكىدا ئىش بىكات يا لە پىكىراۋىكىدا ئەندام بى:

(۲) كەسكىنە شەرە: يا قال (۳) كەسكىنە كۆنەپەرست:

(۴) كۆنە شىتىكى كۆن يا كۆنەۋار:

old wives' tale, (۱) چىۋىكى پىرپىرۇن:

(۲) ئەفسانە: باۋەرى پىرپىرۇچ: شىتىكە كە جىنى بىۋا: ئىيە:

old-womanish (ɔld'woon'ən-ish), *adj.* پىرپىرۇنى:

بە قىزىۋىزۇ تىرسىۋك:

old-world (ɔld'wūrl'd'), *adj.* (۱) ھى دىۋىن: ھى سالانى زور:

- (ب) كۆنەبەرست: كۆنە پار: ئەنتىكە
(۲) [o-w-] ھى جىھانى كۆن (ووشەي داھاتور بىيىنە).
Old World, جىھانى كۆن كە سۈرپاۋ ئاسىيا ۋە ئافرىقا دەڭىز ئىستېمىسى
بەتايىھى ئىسپاتى
oleaginous (ō'li-aj'i-nəs), *adj.* (۱) چەورە يۇڭدا
لە پۇڭ دەچى (۲) خۇا لۇس: دەم لۇس
ئالە.
oleander (ō'li-an'dēr), *n.* زەيتۇنى كىۋى
oleaster (ō'li-as'tēr), *n.* زەيتۇنى كىۋى
oleic (ō-lē'ik, ō'li-ik), *adj.* پۇنى لە پۇڭ دەرتاۋ.
oleic acid, تۇشى ئولىك لە پۇڭ دەرتاۋ ھەي
oleomargarine (ō'li-ō-mär'jə-rin), *n.* = margarine.
olfaction (ol-fak'shan), *n.* (۱) ھەستى سۇڭ كىردن: پۇڭ كىردن
olfactory (ol-fak'tēr-i), *adj.* ھى ھەستى سۇڭ كىردن.
n. (۱) ئەندامى سۇڭ كىردن: ھەستى سۇڭ كىردن
olfactory nerve, ھەستەدەمى سۇڭ كىردن
oligarch (ol'i-gärk'), *n.* ئۇلىگار ك ھەمەنرەۋىيى رولاتىك كە چەند
كەستىكى كەمە يە خىزانىك بەرپۇيە بەرنت.
oligarchy (ol'i-gär'ki), *adj.* ئۇلىگار كى (۱) پۇڭنىك كە تەنھا چەند
كەستىكى بېسەر بەرپۇيە (۲) رولاتىك كە پۇڭنىكى ۋە ھەي ھەي.
(۳) ئەم دەستە كەستى ئەم پۇڭنىك بەرپۇيەدەيەن.
-oligarchic; oligarchical (adj.).
oligo-, olig- (ol'i-gō), پۇڭنىكىكە ھەمەنەي: كەم: چەند: بچوڭ
كەم: ئانەۋىي
oligopoly (ol'i-gop'ə-li), *n.* قۇرۇق كىردى ئازار ئەلەيەن چەند
كەستىكى ب كۇپانايەكەۋە
olio (ō'li-ō), *n.* (۱) شەي كۇشتە سەۋە
(۲) شتى خۇراۋچۇر: شتى ھەمەمە يە تىكەلەۋ.
olivaceous (ol'i-vā'shəs), *adj.* رەنگ زەيتۇنى
olivary (ol'ə-ver'i), *adj.* شىۋە زەيتۇنى
olive (ol'iv), *n.* (۱) دار زەيتۇن (۲) زەيتۇن (۳) دارى دار زەيتۇن
(۴) چەلە زەيتۇن: كۆلەندى زەيتۇن: كەردانەي زەيتۇن
(۵) سەۋرى زەيتۇنى: زەيتۇنى
adj. (۱) زەيتۇنى: ھى زەيتۇن (۲) رەنگ زەيتۇنى: زەيتۇن رەنگ: زەيتۇنى.
olive branch, (۱) چەلە زەيتۇن: نىشانەي ئاشتى.
(۲) پۇڭنىكى ئاشتى: پۇڭنىكى ئاشتى: پۇڭنىكى ئاشتى.
olive drab, (۱) سەۋرى تۇخ: سەۋرى بۇركار
(۲) قوماشى خۇرى ئەم رەنگە (جلى سەربازى ئى دروست دەكرىت).
(۳) (pl.) خۇلەۋىكى ئەم رەنگە
سەۋرى زەيتۇنى
olive green, پۇڭ زەيتۇن
olive oil, پۇڭ زەيتۇن
Olympiad (ō-lim'pi-ad', ə-lim'pi-ad'), *n.* (۱) ماۋەي جۋار
سالى نىۋ زىرىيە ئۇلەمىيەكەنى يۇنانى كۆن (۲) يارى ئۇلەمىيە نىۋ.
Olympian (ō-lim'pi-ən, ə-lim'pi-ən), *n.* (۱) يەككىلەر دوانە
خۇايەي كە گۇايە لە قەدىالى شاخى "ئۇلەمىيە" لە يۇنان ژاۋن (ئەفسانەي
يۇنانى) ۲. نىشەنەيەكى دەشتى "ئۇلەمىيە" ى يۇنانى (كە يارى ئۇلەمىيە
لەۋە دەستىكىر) ۳. ۋەزىشكارىكى يارى ئۇلەمىيە
(۱) ھى دەشتى "ئۇلەمىيە" يە شاخى "ئۇلەمىيە".
(۲) مەزىن: خۇدايە: بەزى: گەۋرە (۳) ھى يارى ئۇلەمىيە كۆنى يۇنان.
Olympic (ō-lim'pik, ə-lim'pik), *adj.* = Olympian.
n. (۱) يارىيەكى ئۇلەمىيە.
(۲) (the ~ pl) يارى ئۇلەمىيە
Olympic games, (۱) يارى ئۇلەمىيە كۆنى يۇنان
(۲) يارى ئۇلەمىيە
پاشىگىرەكە ھەمەنەي: سەندان (شىۋىيەنچە): بىرەن
omasum (ō-mā'səm), *n.* كەدەي سىنەمى گىبەندارى كاۋىزكەر

- (۱) دوامەمىن تىپى
ئەلفەۋىي يۇنانى (كە بىستە جۋار تىپە): (۲) دوا: كۆتايى: دوامەمىن: دوايى
omelet, omelette (om'lit, om'ə-let), *n.* خۇاردەمەنەيەكە
بىرەيە لە ھىلەكەي شەلەقاۋو پەنرە سەۋرەي ۋەك قارچىك ۋە پەتاتەي
سەۋرەۋەكراۋ پىكەرە
omen (o'mən), *n.* نىشانەي دواۋۇ (ھى بەت يە ھەت):
ئۇلەنە (باش يە خۇراپ): [It is a bad (or good) omen].
ئۇلەنەلەندەن: پۇڭنىكى كىردن: ۋاگەيەندەن: نىشانەي ئەۋەپۇن.
ominous (om'ə-nəs), *adj.* بەدۋەم: نىشانەي پۇدەنكى خۇراپ:
تەرسناك: (an ~ sign)
-ominously (adv.).
omissible (ō-mis'ə-b'l), *adj.* بۇيە ھەيە لاپىرى يە بىۋىرەي
(۱) لاپەردە: بىۋارەن
(۲) شتىكى لاپراۋ يە بىۋىرەي
(۳) شتىكى پەپۇرەن: ئەكرەۋ: يە خۇراپە پىشت گۇي
(۱) لاپەردە: بىۋارەن
omit (ō-mit'), *v.t.*
(to ~ a sentence, paragraph, etc.)
(۲) خىستەنە پىشت گۇي: ھەمەمەش كىردن: ئەكرەن: (She ~ted to bathe.)
پۇڭنىكىكە ھەمەنەي: ھەمەمە: لە ھەمەمە شىۋىن: (omni- (om'ni, om'nə),
(omniscient)
omnibus (om'ni-bus', om'nə-bas), *n.* (۱) پاسى دوۋ نەۋەم:
پاسى ئاۋشار: پاس. (۲) پەرتۇكىكە گەلىك لە بەرەمە جۇراۋچۇرەكەنى
نورسەرىكى تىدا كۇراۋەتەرە يە بەرەمەي ھەۋچەشتى چەند نورسەرىك.
adj. گىشتى: گىشتەرە: فرە مەبەست: گەلىك شتى تىدايە يە پىن دەكرى
(an ~ law, tool, volume, etc.)
omnifarious (om'ni-fār'i-as), *adj.* جۇراۋچۇر: ھەمە چەشەن:
فرە جۇر.
omnific (om-nif'ik), *adj.* ھەمەمەش دىۋوستكەر (خۇدا): كىردەك.
omnipotence (om-nip'ə-təns), *n.* (۱) تۋاناي بى سەۋرە:
تۋاناي تەۋا: دەسلەتەي بى ئەندازە: (O-), خود.
omnipotent (om-nip'ə-tənt), *adj.* تۋانادارى بى ئەندازە:
زۇر بەدەسلەتەي تۋاناي بىسەر ھەمەمەشكىكە دەشتىكە. (God is ~).
خۇدا: يەزەن.
the Omnipotent,
omnipresence (om'ni-prez'ns), *n.* لە ھەمەمەشكىكە بۇرە لە
ھەمەنەي كاتدا.
omnipresent (om'ni-prez'nt), *adj.* لە ھەمەمەشكىكە
لە ھەمەنەي كاتدا.
omniscience (om-nish'əns), *n.* (۱) ھەمەمەشكىكە
ئالە لە ھەمەمەشكىكە بۇرە بە ھەمەمەشكىكە زاتىنى تەۋا.
(۲) [O-], خود: يەزەن.
omniscient (om-nish'ənt), *adj.* ھەمەمەشكىكە زان: بزان:
بە ھەمەمەشكىكە زان: ئالەدارى تەۋا: ھەمەمەشكىكە.
خۇدا: يەزەن.
the Omniscient,
omnium-gatherum (om'ni-əm-gath'ər-əm), *n.* [L.],
كۆمەلىكى جۇراۋچۇر: چىشتى مەجەر
omnivore (om-niv'ēr), *n.* گىدانەي ھەمەمەشكىكە خۇر (گۇشتىش)
سەۋرەشكىكە مەۋەشكىكە
(۱) ھەمەمەشكىكە خۇر:
گۇشتىش دەخۇات ۋە سەۋرەشكىكە دەخۇات: (Man is ~).
(۲) ھەمەمەشكىكە دەخۇات ۋە مەۋەشكىكە مەۋەشكىكە (مەجەر):
بە پەلە ھەمەمەشكىكە ھەندەلۋىشكىكە (مەجەر): (an ~ reader).
(۱) لەسەر: لەپان: (The cup is ~ the table.)
(۲) لە ئۇزىك: بەتەنەشكىكە: لەلەۋە:
(a cottage ~ the lake; seated ~ my right)
(۳) لە (كات): لەكاتى:

open-ended

- open-ended** (ɒ'p'n-end'id), *adj.* (۱) بى سىنور (۲) دەتۈر ئىگىزى بەگۈزىرى يىنوستى (an ~ plan) (۳) نەپراۋەنەۋە نەخراۋە بە لا يەكدا (۴) مەكىنەي قوتۇق ھەلچىرىن: (a can- ~) (۲) پەردە يەكەم (شانۇناھە، نوۋادىنى قۇشە).
open-eyed (ɒ'p'n-id'), *adj.* (۱) چاۋكراۋە ۋورپا. (۲) بە ۋورپى كراۋ.
open-handed (ɒ'p'n-han'id), *adj.* بەخشندە: نەچاۋتىن.
open-hearted (ɒ'p'n-här'tid), *adj.* (۱) قىسە نەرو: كراۋە نەپرو. (۲) دىنەرە بەخشندە: دل فراۋان: دىكراۋە.
open house, (۱) مېو ئارىيەكى گىشتى يا كراۋە بۇ ھەموۋەكس. (۲) كىرەندى شۇنىڭكى ۋەك قوتابخانە بۇ مېۋان بەتايەتتى باۋك دايىكى قوتابى. يا دەنگايەكى تر بۇ ئەۋانەي دەيانەي بېيىن.
opening (ɒ'p'n-in), *n.* (۱) كىرەندە ب كراۋە (۲) كۈن: كەلەبەر: دەرگا: كەلەن: دەم (۳) پۈتۈننى ئاۋ دارستانىك (۴) سەرەت: دەستىپىكرىن (ب. كراۋە: كىرەندە (the ~ of a project) (۵) ھەل (as soon as there is an ~) (۶) جىكەيكى بەتال لە فەرمانگەيكە يا دەنگايەكدا بۇ كاركرىن: (There is an ~ for a clerk in my department.)
open letter, نامەيكى كراۋە نامەيكى پەخنە سكاۋىيە بۇ كاربەدەستىك، يا نەنجوۋەنەك ئەلام لە پۇژنامەدا بىلۋەدەكرىتەرە
open-minded (ɒ'p'n-min'id), *adj.* مېشك كىرە: كۈي راكر لە پىروۋا بەنگەي نوي
-open-mindedly (adv.); open-mindedness (n.). بە ئاشكر: سى پېچۋەنا: نەرو.
openly (ɒ'p'n-li), *adv.* دەم كراۋە
open-mouthed (ɒ'p'n-mouth'), *adj.* (۱) ۋاق ۋورماۋ: دەم داچەقاۋ (سەرسامى) (۲) دەم پان (۳) ئاشكراسى: شت نەشاردەنەۋە (۴) قىسەلەروپى (۵) ھەموۋەكس ۋەك يەك تەماشاكرىن.
openness (ɒ'p'n-nis), *n.* ۋەزى راۋكرىن بە مۇلەتتى مېرى.
open season, نەپىيەيكى گىشت كەس پىن زانىۋا: نەپنى ئاشكر
open secret, ھۈى سەكرەتتىن يا بە نامانچ گەيشتنى سىۋەر
open sesame, كارگەي كر ۋە دەنگايەكە نەندامى يەكىتتى ۋانەندامىش
open shop, بەكرى دەكرىت
opera (ɒ'p'rə), *n.* (۱) ئۇپەر: چىركىكى شائۇگەرييە بە گۇرانى ۋ (۲) ئۇپەر: شائۇ ئۇپەر
operable (ɒ'p'rə-b'l), *adj.* (۱) چارە دىكرىت نە نەشتەركارى: (an ~ cancer) (۲) بەكارىدە: نىش دەكات: كارى پى دەكرىت: (an ~ motor) (۳) كىرەندى (an ~ plan)
opera house, خانەي ئۇپەر: شائۇ ئۇپەر
operate (ɒ'p'rə-t'), *v.t.* (۱) كەۋشەگەر: نىش كىرەن (مەكىنە): كاركرىن (۲) كاركرىن: بە نەتجام گەيانەن. (۳) ھىرش بىردە سەر: لەشكرلىكرىن (۴) نەشتەركارى كىرەن: نەشتەركەري كىرەن (۵) خىستەگەر: لىخۇرىن (نوتومبىل، تراكتور): نىش پىكرىن (۶) بەرئودەرسن (to ~ a restaurant)
operation (ɒ'p'rə-shən), *n.* (۱) كاركرىن: كارىكرىن

opinionated

- (۲) مېن: دەسلەت.
 (۳) كىرەن: كار (بەتايەتتى كە ئەلغەيكە بىت لە زىچىرەيكە كاردا).
 (۴) كىرەنكى سۈپىي.
 (۵) نەشتەركارى.
 (۶) ژمارەكارى (ژمارەپىۋان)
 كارەكات: لەگەردايە: لەكاركرىندايە:
 in operation,
 (The factory is in operation.)
operational (ɒ'p'rə-shən-l), *adj.* (۱) تايەتتى بە كىرەنكە يا (۲) تايەتتى بە كىرەنكى سۈپىي. (۳) بەكارىدەمىنرەت: دەرختە كار: كارەكات: (an ~ aircraft) (۴) كارەكات: (۱) دەرختە كار. (۲) كارىگەر (۳) تايەتتى بە نەشتەركارىيەك. (۴) كىرەنكى پىشەسازى: كىرەن. (۵) پۇلىسى نەپنى.
operator (ɒ'p'rə-tër), *n.* (۱) كىرەن: كارگەر: (۲) خاۋەن كار: خاۋەن كارگەر (۳) پارەبان. (۴) نىشانەي ژمارەكارى (كۆكرىدەنەۋە، ئى دەكرىن... ھتە). (۵) [Colloq.]. كەسكىكى ئۇلى زامان لۈۋىسى لەخىشتەبەر: كەسكىكە مەبەستى ھەرجىيەك بىت دەستى دەكرىت لەرئى چەۋتەرە: (He is such an ~) (۶) قاۋغى ھەناسەكىشى ماسى.
operculum (ɒ-pür'kyoo-ləm), *n.* (۱) چىكى داپۇشەر يا سەرگەر (گيانەنەناسى، پۈۋەكتاسى). (۲) كۈرتە ئۇپەر.
operetta (ɒ'p'rət'), *n.* مار: خىشۇكى بى پەل.
ophidian (ɒ-fid'i-an), *n.* مارى: ھى مارو خىشۇكى تىرى بى پەل.
ad. مارناسى: زانستى مار.
ophiology (ɒ'f-i-ol'i-ji), *n.* بەرەمار: جۈرە بەردىكى خال خالۋى سەۋە.
ophite (ɒ'f-it, ɒ'fit), *n.* چاۋنىشە: چاۋ گل كىرەن.
ophthalmia (ɒ-thal'mi-a), *n.* چاۋ ھەركىرەن.
ophthalmic (ɒ-thal'mik), *adj.* (۱) ھى چاۋ: تايەتتى بە چاۋ. (۲) چاۋنىشەيى
ophthalmitis (ɒ-thal-m'i-tis), *n.* = ophthalmia.
ophthalmo-, ophthalm- (ɒ-thal'mə), چاۋنىشەكە بەماناي.
ophthalmoscope (ɒ-thal'mə-skōp), *n.* چاۋ: تايەتتى بە چاۋ: (ophthalmoscope) پىزىشكى چاۋ: پىزىشكە نەشتەركەري چاۋ.
ophthalmologist (ɒ-thal-mol'o-jist), *n.* پىزىشكەۋانى چاۋ.
ophthalmology (ɒ-thal-mol'o-ji), *n.* پىزىشكەۋانى چاۋ.
-ophthalmological (adj.). بىنەرى چاۋ: **ophthalmoscope** (ɒ-thal'mə-skōp), *n.* ئامىرئىكە بى تىروانىنى چاۋ: چاۋنىشەكە بىنەرى پىزىشكە. **-ophthalmoscopic (adj.); ophthalmoscopy (n.).** پاشگرىكە بەماناي: ئاتەۋاي چاۋ: كەم ۋوگۈپى بىنايى: **-opia** (ɒ'pi-a), (myopia)
opiate (ɒ'pi-it, ɒ'pi-āt'), *n.* (۱) دەرمانى تىلپاكاۋى: دەرمانى سىركەر: (۲) شىتتىكى ئارام پىندەر يا دەرمانىنەۋە. بەنگ.
adj. (۱) تىلپاكاۋى: تىلپاكى تىدايە. (۲) سىركەر: خەلىخەر: ئارام پىندەر (۳) دەرمان كىرەن بە تىلپاك. (۴) سىركەر: مراندن.
v.t. [Rare]. ۋا دانان: ۋا زانىن: پا ۋا بون.
opine (ɒ-pin'), *v.t. & v.i.* (۱) پا:
opinion (ɒ-pin'yən), *n.* (۲) پىروۋەپ: پىروپ.
(public ~; In my ~, he is a fool.) (۳) ھەلسەنگاندن: پاى لىكۋلراۋە: (a legal ~) (۴) گولفارى دادپرس: فەرمان: پىرپار.
opinionated (ə-pin'yən-ā'tid), *adj.* لە پاى خۇي ناپتە خوارەۋە: ھەر پاى خۇي لا پەسەندە: كەلەرەق

opium

- opium** (ō'pi-əm), *n.* تلیاک، بېنگ
- opium poppy**, *n.* خەشخاش پووه کی بېنگ، پووه کی تلیاک.
- opossum** (ə-pos'əm), *n.* Also **possum**, گیانداریکی ئەمەریکایی
- شەمۆگەری مەمووشتخۆری شیرداری کلک برێژی دارووسەخت نیشینە بەچکە
- لە توورە کە بە کدا هەلەدەگرێ و خۆی دەکات بە مردوو کە مێرشی بۆ دەبێت
- opponent** (ə-pō'nənt), *adj.* (١) بەرامبەر، وەستاو، بەرامبەر
- (٢) دژووستاو، دژ، ناخەز، ئەیار.
- (٣) رێ لێگر (ماسولگە).
- n.* کەسی بەرامبەر وەستاو (کەین و بێن، مشت و مەر، یاری، شەپ، کۆپ)؛ دژمەن؛ ناخەز
- opportune** (op'ēr-tōn', op'ēr-tūn'), *adj.* (١) سارا، گونجاو
- (٢) (at an ~ time) باش، وکات
- (٣) (an ~ remark) لە کاتی خۆیدا، لە کاتیکی باشدا.
- opportunism** (op'ēr-tōn'iz'm, op'ēr-tūn'iz'm), *n.* هەل
- پەرستی
- opportunist** (op'ēr-tōn'ist, op'ēr-tūn'ist), *n.* هەل پەرست
- کەسێکی هەل پەرست
- adj.* هەل پەرست.
- opportunistic** (*adj.*).
- opportunity** (op'ēr-tōō'nə-ti, op'ēr-tū'nə-ti), *n.* دەرفەت
- هەل، ئاوا، مۆلەت، هەلکەوت
- oppose** (ə-pōz'), *v.t.* (١) دژووستا، بەرەبرەکانی کردن؛ بەرەهەنستی
- کردن؛ دژبەتی کردن؛ بەرەبرەچاندنە؛ لە پڕودا، وەستان؛ شەر لەگەڵ کردن
- (to ~ the enemy; to ~ the new ideas)
- (٢) بەرەبرەکردن (to ~ anger with good nature)
- دژ بوون؛ ئاویل؛ ئاوازی؛ پێن خۆش نەبوون
- (I am opposed to your going abroad.)
- opposite** (op'ə-zit), *adj.* (١) بەرەبرە، ئەوی تر (دێو، ٢)
- (the house ~ to ours; the ~ side of the street)
- (٢) یێجەوانە (in the ~ direction)
- (٣) دژ، ئە، ناخەز، ئە، ناخەز.
- (٤) هاوت، ٥) حووتە (پووه کەناسی)
- n.* (Black and white are ~s.) ووشە یێجەوانە، ووشە دژ مانا؛
- adv.* بەرامبەر؛ (He played ~ her in that film.)
- prep.* بەرامبەر؛ ئەوی
- opposite number**, کەسێکی هاویلە لە پێنکخاویلک، دەزگایە،
- یا وولتێکی تێدا، کەسی بەرامبەر.
- opposition** (op'ə-zish'ən), *n.* (١) بەرەبرەکانی، بەرەبرەکانی کردن.
- (٢) ناخەز، دژبەتی، دژمانیەتی، (٣) کۆسپ، شتی بەرەهەنستی.
- (٤) [O] حێری دژ وەستاو یا ناخەز؛ بەرە ی بەرەبرەکانی؛
- (the O~ party; the O~; leader of the O~)
- (٥) بەرامبەری ئەستێرەناسی
- oppress** (ə-pres'), *v.t.* (١) دڵگرتن، پەستکردن؛ بوون بە بارێکی قورس
- بەسەرەوه (٢) چەوساندنەوه، سەمکاری کردن؛ زۆلم و زۆرلێکردن.
- (٣) [Obs] پێشێل کردن، پێشەستکردن؛ پێشاندنەوه.
- (ب) بەسەر دۆڵوون.
- oppression** (ə-pres'hən), *n.* (١) زۆلم و زۆر، سەمکاری، زۆرداری.
- زۆرلێکردن، چەوساندنەوه (٢) کارێکی سەمکارانە یا زۆرداریانە.
- (٣) دڵگرتن، پەست بوون، پەستی
- (١) چەوساندنەوه؛ زۆرداری؛ سەمکار.
- oppressive** (ə-pres'iv), *adj.* (an ~ regime, king, ruler, etc.)
- (٢) ئاوە، ئاوەموار، ئاوەق (~ laws, taxes, rules, etc.)
- (٣) دڵگر، هەمانسە ئی بێ ناخۆش، تەنگ (دەرووبەر، هەوا)
- (an ~ atmosphere, air, ~ weather, heat)
- oppressively** (*adv.*): oppressiveness (*n.*).

op

- oppressor** (ə-pres'ēr), *n.* زۆردار، زالم؛ چەوساندنەوه؛ سەمکار.
- opprobrious** (ə-prō'bri-əs), *adj.* (١) ناشرین (ووتە، پەوشت)
- پووشکێن؛ پێسواکەر؛ سووکەر؛ سووک (~ words).
- (٢) هایە پوورەشییە؛ ناشرین؛ بێ شەرمانە؛ شوورەیی: (~ behavior)
- opprobrium** (ə-prō'bri-əm), *n.* (١) شوورەیی؛ حەیاچوون
- پێسواپی (٢) کارێکی حەیاپەرە؛ کردەوه یەکی پێسواکەر.
- oppugn** (ə-pūn'), *v.t.* بەرپەرچاندنەوه؛ بەلگەهێنانەوه دژی؛
- پەختەلێگرتن.
- opt** (opt), *v.i.* هەلبژاردن:
- (The people ~ed for independence.)
- optic** (op'tik), *adj.* هی چاوی، هی بینینی یا بینایی
- n.* [Colloq.] چاوی.
- optical** (op'ti-k'l), *adj.* (١) هی چاوی، هی بینایی.
- (٢) هی بینایی؛ زانستی پووناکی و بینینی.
- (٣) هی بینینە؛ یارمەتی بینینی دەدات.
- optician** (op-tish'ən), *n.* چاویلکەساز، چاویلکەچی
- optics** (op'tiks), *n.pl.* بینایی؛ زانستی پووناکی و بینینی.
- optimism** (op'tə-miz'm), *n.* خۆش بینی؛ خۆش بینینی؛ گەشبینی؛
- باش بینی.
- optimist** (op'tə-mist), *n.* خۆش بین؛ بەرچاوی پووناک؛ باش بین.
- optimistic** (op'tə-mis'tik), *adj.* خۆش بین؛ باش بین
- (I remain ~ about the future.)
- optimistically** (*adv.*).
- optimize** (op'tə-miz'), *v.t.* گەورەترین سود ئی وەرگرتن؛
- زۆر بە باشی بەکارهێنان
- optimum** (op'tə-məm), *n.* باشترین (دۆخ، پلە، سوود، هەند).
- adj.* باشترین؛ چاکترین
- (the ~ temperature for growing vegetables)
- option** (op'shən), *n.* (١) هەلبژاردن؛ مافی ویستن یا هەلبژاردن؛
- ئارەزوومەندی: (I have no ~ but to go.)
- (٢) شتیکی هەلبژاروا؛ ئەوی دەشتێت هەلبژارت
- (None of the ~s is satisfactory.)
- (٢) مافی کرێن یا فرۆشتنی شتیکی ئەو مەوایەکی تایبەتدا.
- (I have an ~ on a piece of land.)
- optional** (op'shən-l), *adj.* بە کەیفی خۆیە؛ بە ئارەزووی یا ویستی
- خۆیە: (Taking the test is ~.)
- optometer** (op-tom'ə-tēr), *n.* پێمۆری بینایی؛ ئامێری پێوانی
- مەودای بینینی.
- optometrist** (op-tom'ə-trist), *n.* پێمۆری بینایی و چاویلکە؛
- پزیشکی چاوی؛ چاویلکەساز.
- optometry** (op-tom'ə-tri), *n.* (١) پێوانی مەودای بینایی؛ پێوانی
- دووڕو نزیکی بینینی. (٢) تێروانیی چاوی بۆ ئاوهواوی و چاویلکە بۆ هەلبژاردنی
- opulence** (op'yoo-ləns), *n.* (١) سامان؛ زەنگینی؛ دەولهەندی
- (٢) زۆرو زەبەندی.
- opulency** (op'yoo-lən-si), *n.* ~ **opulence.**
- opulent** (op'yoo-lənt), *adj.* (١) دەولهەند؛ زەنگین.
- (٢) زۆرو زەبەند: (~ vegetation).
- opuntia** (ō-pun'shi-ə), *n.* هەنجیری دێگاوی؛ هەرمی دێگاوی؛
- پووه کێکی مبابانە.
- opus** (ō'pəs), *n.* (١) پارچەیک مۆسیقا.
- (٢) بەرەمەنکی وێژەیی (چیرۆک، هۆنراوه، شانۆگەری)
- opuscule** (ō-pus'kūl), *n.* پارچە مۆسیقایەکی کورت و هێج و پوچ.
- (١) یا: یان: (I'll offer her tea ~ coffee.)
- (٢) یا (لە دوو شت زیات): (apples, pears, peaches, ~ plums)
- (٣) واتە: یان: (botany, ~ the science of plants)

- (4) يا، يار ياوهكو
(Either go ~ stay.; whether he stays ~ goes.)
adj.
-or (ēr), (inventor, inspector) بگر: (horror, error)
(2) دوح: نار: (horror, error)
oracle (ôr'ak-k'l, or'î-k'l), **n.**
(1) پيشنيسي په بامبه: وهلامیکي
پيشنيسي نو له په کيک له خوداکانه که پيرک يا پيغه مبرک ده يگه يانده وه
بهو که سې پرسباري بگرديا به درباري دواړو (نه فسانه ي يونان و پومان).
(2) شونې پيگه ياندي نه وه لامه
(3) په بامبه ي نه په يامه: (to consult an ~)
(4) که سېکي نور تيگه يشتو.
(ب) ناموزگاري که سېکي نور تيگه يشتو
oracular (ô-rak'yoo-lër, ô-rak'yoo-lër), **n.**
(1) تايه تي به
وه لام و پيشنيسي خودايي (وشه ي پيشو بيه): (an ~ warning)
(2) دانان: رنگ: تيگه يشتو.
(3) نيل: تايار: تاپوون.
oral (ôr'æl, ô'ræl), **adj.**
(~ instructions)
(2) به ده وه رگرار (an ~ vaccine)
(3) ده ده هي ده (hygiene ~)
n. (often plural),
-orally (adv.).
oral contraceptive, حبه مندان نه مون: حبه سکې نه بوون
orange (ôr'anj, or'inj), **n.**
(1) پرته قال: 2 داريته قال
(2) پهنگي پرته قاني.
adj.
(1) تايه تي به پرته قال (2) پرته قاني: نارنجي.
orangeade (ôr'anj-äd' or'inj-äd'), **n.**
ناوي پرته قال
orange pekoe, جوړه چايه کی سيلاني به
orangery (ôr'anj-ri, or'inj-ri), **n.**
جامخانه ي داريته قال
داريته قاني تيډا په روه رده ده کړي له ناوچه سارده کاند
orangerwood (ôr'anj-wood', or'inj-wood'), **n.**
داريته قال
orangutan, orangoutang (ô-ran'oo-tan'), **n.**
مهيومنيک
له مروه دهجن له دارستانه کاني "بوزنيو" و "سومه تره" ده ژي
موني کيوي: مرغي دارستان
orate (ôr'ât, ô-rât'), **v.i. & v.t.**
ووتاردان: ووتار خویندنه وه
ووتار خویندنه وه به کهش وفشه وه.
oration (ô-râ'shan, ô-râ'shan), **n.**
ووتار: ووتاردان
ووتار خویندنه وه له پيگه ونيکي په سميد.
orator (ôr'a-tër, or'a-tër), **n.**
(1) ووتاريو: ووتارده
(2) ووتاريو لېهاتو
oratorical (ôr'a-tôr'i-k'l, or'a-tôr'i-k'l), **adj.**
(1) تايه تي به
ووتاردان يا ووتاريو: (2) که زکهر له ووتاردان.
oratorio (ôr'a-tôr'i-ô', or'a-tôr'i-ô'), **n.**
پارچه يک موسيقي
نايي دريژ
oratory (ôr'a-tôr'i, or'a-tôr'i), **n.**
(1) ووتاريو: ووتاردان
هونري ووتاريو: (2) کليسيه يکي تايه تي بچوک.
orb (ôrb), **n.**
(1) خړکي زهوي گيتي: خړک
(2) نه ستيره: بوز: مانگ: (b) [Obs.], سهرمه: سهره وي.
(ج) [Obs.], خولگي نه ستيره (Poetic), چاو: گوي چاو
(4) خړکي شاهانه خړکي که خاچيکي به سهره ويه هيماي ده سلاتي
شاهانه به (c) [Archaic], (d) موداي چالاکي: مهيدي ده سلات: مهيديان.
(ب) پله وپايه: 60 گشت: همو.
(c) [Rare], بانه: شتيکي خړ.
v.t.
(1) خړکيد: بانه کړد (2) [Poetic], ده ورگرت
v.t.
(1) له خولگه يکد: سورانه وه (2) [Poetic], خړبون.

- orbicular** (ôr-bik'yoo-lër), **adj.**
(1) خړ: بازنيي.
(2) خړو تمخت (گهلا): (2) تهاو: سهراپا: همو.
orbiculate (ôr-bik'yoo-lit, ôr-bik'yoo-lât'), **adj.** =
orbicular.
orbiculated (ôr-bik'yoo-lât'id), **adj.** = orbiculate.
orbit (ôr'bit), **n.**
(1) چالي چاو.
(2) خولگه: سورگه: (the earth's ~ round the sun)
(3) موداي چالاکي و زانين و به سهرات و هلسوکوت: (one's social ~)
(4) موداي ده سلات و دابينگاري: پکيف.
(5) پيشتي دهوري چاري بالنده.
v.t.
(1) خسته خولگه (مانگي ده سترد).
(2) په ده ورده خولگه: سورانه وه په ده ورده:
(The moon ~s the earth.; He ~s the film world.)
v.i.
سورانه وه: خولگه.
orc (ôrk), **n.** = grampus.
orchard (ôr'chërd), **n.**
(1) باخ: (2) داري باخ.
orchardist (ôr'chërd-ist), **n.** Also orchardman, باخهوان.
orchestra (ôr'kis-træ), **n.**
(1) سازينه: سازو سه متور: نوريکسترا.
ده سته موسيقي خانه. (2) چي سازينه له شانيه کدا.
(3) کورسي پيره کاني پيشه وي شانيه ک.
-orchestral (adj.).
orchestrate (ôr'kis-trât'), **v.t. & v.i.**
(1) ساز دانان ي سازينه.
(2) سازاندن: پيگه ستن: پيگه ويک کړد: (to ~ an event)
orchestration (ôr'kis-trâ'shan), **n.** Also orchestman, پارچه ناوازي ناماده کراو.
ي سازينه. (2) سازاندن يا پيگه ستن سازي سازينه.
(3) سازاندن: پيگه ستن.
orchid (ôr'kid), **n.**
(1) جوړه گوليک.
(2) شرخهواني: شرخهواني کال.
orchitis (ôr'ki-tis), **n.**
باگونه.
ordain (ôr-dân'), **v.t.**
(1) پيگه ستن: پيگه ويک کړد: ناماده کړد.
(2) له چاره نو سين: و يا بوز دانان: فرماندان: بوز پيره وه:
(God has ~ed death as our lot.)
(2) دانان به قهقهه کړد يا دامه زاندين به قهقهه. (He was ~ed priest.)
(4) دانان به مالووم.
-ordainment (n.).
ordeal (ôr-dël', ôr-dël, ôr-dël), **n.**
(1) شيوه يکي داپريسي
کونه ي بريارداني تاوانبارتي يا ب تاواني گومانبارتي و بريتي به له
تاقيردنه ويکي سهختي گومانبارته (وه ده ستي خسته ناو ناري
له کوله و گويه نه گره ي تاوان ي نهوا خوا ده پيرزني و زيان ي ب ناگات.
(2) تاقيردنه ويکي سهخت: کاره ساتيکي ناخوش: کارتي سهخت:
(to go through a terrible ~)
order (ôr'dër), **n.**
(1) پله وپايه ي کومه لايه تي.
(2) ناسايش: ناسوده يي. (2) پير: به روه واپي.
(4) نه خسته: شيوه ي پيگه ستن: پيره وه. (5) تاقم: ده سته.
(6) (a) پيبارتيکي نايي: (a monastic ~).
(ب) پيگه ستن: نيني.
(7) (b) ده سته يکي خلات کراو. (ب) درووشمي نه ده سته يه.
(8) پيگه ويکي.
(9) دوح: بار: (The motor was in very poor ~).
(10) فرمان: فرمان يک: فرمانده. (11) چشن: جوړ: چشن.
(12) پيبار: پي: پيگه: شيوه ي کړدني شتيک.
(13) (b) داوا: خواست: داواکاري:
(Have you received my ~ for books?)
(ب) شتي داواکراو: (I delivered her grocery ~).
(ج) يک بهش خورده ميني داواکراو له چي شتخانه د:

orderliness

(I'll have an ~ of French fries.)

- (۱۴) شیوهی خانوسازی.
(۱۵) فرمانی دادپرس؛ برباری دادپرس.
(۱۶) (pl.) بلوانامهی سوپایی.
(۱۷) چین (زینده و زانی، پووهکناسی).
(۱۸) (۱) بهکلیک له نو پله یا جورمکانی فریشته. (ب) پلهیکی قشیمیتی.
(ج) (pl.) پلهی قش. (He took holy ~s.)
(د) ناهنگی کردن به قشه.
v.t.
(۱) رنکخستن؛ رنکوپنک کردن؛ ریزکردن.
(۲) فرمان بهسردا کردن؛ بهسردا خوین؛ فرمان پندان.
(۳) داواکردن (to ~ groceries, a hamburger, a beer, etc.).
ordain (۴)
v.t.
(۱) فرمانکردن؛ فرماندان. (۲) داواکردن.
a large (or tall) order, کارنکی گران
call to order, دهست به کوبونموه کردن؛ دستپنکردن (کوب).
(He called the meeting to order.)
in order, (۱) بهپرس؛ رنکوپنک. (۲) باش کاردهکات.
(۳) بهپری؛ پمپروه. (۴) بهجن؛ شیاو.
in order that, بونهو؛ تاکو؛ تاوهکو.
in order to, بونهو؛ تاکو؛ تاوهکو.
in short order, خیرا؛ یکسره؛ زوو.
made to order, بهپری ویستی گریار دیروستکاروه؛ دستکرد.
on order, داواکاروه بهلام هیشتا ننگهیشتووه (نازوقه، کمرسه).
on the order of, وک.
order (a person) about, همیشه فرمان بهسردا کردن؛
بهیتا بهیتا بهسردا خوین
out of order, (۱) ناپرنکوپنک؛ له ریز چوه دهرهوه.
(۲) شکاو؛ پهکهرتوو؛ لهکارکوتوو؛ تیکچوو.
(۳) ناپهیرهوی؛ بهگورنری؛ پهپروهی؛ (خواست، پینشیا، یا بهپهرچدانموه کیسک له کورنکا).
(۴) نابجن؛ نهشیاو؛ له جنی خویدا دیه.
take holy orders, بوون به قشه؛ کران به قشه.
orderliness (ôr'dêr-li-nis), n. رنکوپنکی
orderly (ôr'dêr-li), adj. (۱) رنکوپنک؛ جوان رنکخراو؛ پاکوتهمین.
(an ~ room)
(۲) به ناشتی؛ ناسایشانه.
(an ~ crowd; an ~ transition of power)
(۳) هی راگه یاندنی فرمانی سوپایی.
n.
(۱) سهرمازی بهردستی نهفسر.
(۲) بهردستی خستهخانه.
ordinal (ôr'd'n-əl, ôr'di-n'l), adj. (۱) پلهیی (ژماره).
(first, second, third, tenth, thirtieth, etc. 1st, 2nd, 10th, 30th, etc.)
(۲) هی جینه زیندهور یا پروهک.
n.
ordinal number (۳) [O-]. کتیبی نوژنکردن.
ordinal number, ژماره پلهیی.
(first, second, third, ninth, fourteenth, etc.)
(روشی "cardinal number" ببین).
ordinance (ôr'di-nəns), n. (۱) فرمان. (۲) نهریت.
(۳) نهریتی ناینی (بهتایبهتی هی شیوی پیژول له کلنسهدا).
(۴) یاسای شارموانی؛ یاسای ناوخوی شار. (a city ~).
ordinarily (ôr'd'n-er'ə-li, ôr'də-nâr'ə-li), adv. به ناسایی؛
به زوری
ordinary (ôr'd'n-er'i), adj. (۱) ناسایی.
(۲) پهکهری؛ ههرمه؛ بازاری؛ ساکار

organize

- n.
(۱) کهسک، شتیک، یا بارنکی ناسایی.
(۲) کاربهدهستیگی کلنسه یا دادگای ناسایی (واته جیگری کهسکی تر نه بیت).
(۳) (۱) نهو بهشهی نوژی ناو کلنسه که هیچ ناگورنت.
(ب) نامیلکهی نهو نوژنه. (ج) قشهی بهندیخانه.
(۴) (۱) ژهمیک خوارده که چیشختخانهیک ههمو رنک له ههمان کاتدا پینشکشی دهکات به ههمان رخ. (ب) چیشختخانهیکی وهما.
(۵) درووشمی سوارچاکی ناسایی.
-ordinariness (n.).
out of the ordinary, ناسایی؛ ناسا؛ سهرناسا
ordination (ôr'də-nā'shən), n. (۱) (۱) کردن به قشه؛ بوون به قشه.
(ب) ناهنگی کردن به قشه. (۲) رنکخستن؛ هاوپول کردن
ordnance (ôr'd'nəns), n. (۱) توپ (سوپا).
(۲) کهرهسوی جهنگ؛ تهقهمنی؛ چهکی جهنگ.
ordonnance (ôr'də-nəns), n. (۱) رنکخستن (وژنه، نیگارکیشی،
خانوسازی) سازدان. (۲) یاسا؛ یاسای شارموانی؛ فرمان؛ فرماننامه
ordure (ôr'jēr, ôr'dyoor), n. (۱) پیسایی؛ شیاکه؛ گور.
(۲) شتیک پهروشت پیسک.
ore (ôr, ôr), n. کانزای خاو؛ کانزای پاک نهکاروه.
oread (ôr'i-ad', ôr'i-ad'), n. بووک یا حوری گردو شاخ (نهفسانهی یونانی).
oregano (ô-re'gə-nō'), n. جاتره.
organ (ôr'gən), n. (۱) نوزگن؛ نامیزنکی موسیقایی بورداره له پیانو.
دمچن. (۲) نهندام (لهش).
(۳) دزگا؛ هو؛ نامیز؛ پیکار.
(Parliament is the chief ~ of government.)
(۴) هو؛ راگه یاندنی حیزنیک یا رنکخراو (پژنامه، گوفان) نوزگان
organic (ôr-gan'ik), adj. (۱) تاییهتی به نهندام؛ نهندامی.
(۲) نارهکی؛ خویی؛ بهشیتی؛ جیانهبوهرهیه: (an ~ part)
(۳) رنکخراو؛ یک ناوا؛ رنکوپنک؛ سازو: (an ~ whole)
(۴) نوزگانیک (کیمیا). (۵) زینده؛ زینده مادده.
(۶) (۱) به پمین پهروهردهکارو نهک به پمینی کیمایی؛ بهشیوهی سرووشتی بهخوکارو: (~ gardening; ~ vegetables, foods, etc.).
(ب) هوزمونات یا ماددهی کیمایی تن نهکاروه: (~ meat).
(ج) خاکی؛ سرووشتی؛ ساده: (an ~ lifestyle).
(۷) بنجینهیی؛ بناغیی
-organically (adv.).
organic chemistry, کیمای نوزگانیک.
organicism (ôr-gan'ə-siz'm), n. (۱) تیورییه که دهلیت؛ که ههمو نهخوشییهک له گوفانی نهندامی لهشوه تووش ده بیت.
(۲) پیروباوهرنکه که دهلیت؛ کومل وک زیندهورنک وایه.
organism (ôr'gən-iz'm), n. (۱) زیندهور؛ گیانهور.
(۲) رنکخراو یا شتیک له زیندهور چو؛ پژم؛ دزگا: (~ the social).
organist (ôr'gən-ist), n. نوزگه نزن؛ نوزگن لیده.
organization (ôr'gən-i-zā'shən), n. (۱) رنکخستن؛ سازدان.
(۲) (۱) شیوه پلهی رنکخستن یا رنکخراو: (~ a high degree of).
(ب) پینکاتن. (۲) (۱) دزگا؛ شتیک یهک پی گراو یا یهکارو کومل (ب) پژم. (۴) رنکخراو؛ یهکتی.
(۵) دهستهی فرمانگری پی رنکخراو.
organize (ôr'gən-īz'), v.t. (۱) رنکخستن؛ رنکوپنک کردن؛ سازدان.
(to ~ one's thoughts before speaking)
(۲) رنکخستن: (to ~ a strike).
(۳) دانان؛ دامه زاندن؛ رنکخراو دانان: (to ~ a club).
(۴) یهکتی کرنگاران دانان؛ یهک پیگرتی کرنگاران: (to ~ a union; to ~ the workers in a union)
(۱) پینکاتن؛ بوون بهیهک؛ یهکگرتن.
v.t.

organizer

(۲) چوونه ناو يه کيکتی کرئکارانهوه: بوون به نندام له پښکخراوئکدا.
organizer (ôr'gan-iz'ēr), *n.* پښکخره يه کيکتی کرئکاران، پښکخراو،
 حيزب... هند

organo- (ôr'gə-nō),
organogenesis (ôr'gə-nō-jen'ə-sis), *n.* پښکگرنگه به مانای: نندامی زینده‌لوی.
 سرچاوو پښکجاتنی
 نندام

organography (ôr'gə-nog'rə-fi), *n.* باسکردنی رانستې‌چانې
 نندامی کي نل‌هېرو پوهه

organology (ôr'gə-nol'ə-ji), *n.* نندامناسی: زانستی شپوه
 پښکجاتو پرده‌سندنو کاری نندامی کيانه‌ومر

organon (ôr'gə-non'), *n.* (۱) هوی برکردنه‌وه فیزیوون
 هوی راگیايدنی زانباری. (۲) پښازی لیکولینه‌وه: هوی لیکولینه‌وه.
organum (ôr'gə-nəm), *n.* organon (۱)
 پارچه‌یک موسیقای همه‌دهنگ.

organza (ôr-gan'zə), *n.* جزوه قوماتینکی ناوری‌شمی‌یه.
orgasm (ôr'gaz'm), *n.* ناو‌هاتنه‌وه په‌حمت بوون.

-orgasmic (*adj.*).
orgiastic (ôr'ji-as'tik), *adj.* تاییه‌ی نه "orgy"

پوشه‌ی دواپی بینه).
orgy (ôr'ji), *n.* (۱) ناهنگی گورانی و سهاو خوارده‌وه و جوت بوون له
 یوتانو رومي کوندا به‌بونه‌ی پهرستی همدنیک له خوداکانه‌وه.

(۲) گله‌گان ناهنگی گانی به کومه
 (۳) هر نو جو نره‌لاکردن له شتینکا: له ننداره به‌در خریک بوون به
 کارنکوه (an ~ of work, reading, etc.)

oriel (ôr'i-əl, ô'ri-əl), *n.* پنجه‌ریه‌یکی گهره‌ی دهریوقیو
orient (ôr'i-ant, ô'ri-ant), *n.* (۱) [Poetic] یوزمه‌لات.

(۲) [O-] یوزمه‌لات: ناسیا (ب) یوزمه‌لاتی دور (چپ، یابان... هند).
 (۳) (۱) بریقای مرواری: نهو تاییه‌خوینی باشی مرواری دهنوتی.
 (ب) مرواری باش

adj. [Poetic] یوزمه‌لاتی.
 (۲) بریقه‌دار دره‌وشاوه: نایاب: زور به‌نرخ
 (۳) [Poetic] به‌ریزه‌وه (وه خن).

(۱) یوکرده یوزمه‌لات (خانوی): به‌رو یوزمه‌لات وهرگیران.
 (۲) راهبزان: راهاتن به بارو هه‌لونیست وده‌وری‌هری تازه: شاره‌زاکردن: پیناسین.

(۱) یوکرده یوزمه‌لات: (۲) راهاتن به بارو ده‌وری‌هری هه‌لونیستی تازه.
oriental (ôr'i-en'tl, ô'ri-en'tl), *adj.* یوزمه‌لاتی
 (۲) [O-] می یوزمه‌لاتی دورو گهلو کلتوره‌گانی.

n. [O-].
 کسینکی یوزمه‌لاتی دورو (وهک چینی و یابانی):
 هاوولایه‌یکی یوزمه‌لاتی دورو.

? Does he have
a humanistic ~ ?

(۴) توانای گهرانه‌وه‌ی هندی بالنده و گیاندار بؤ هیلانو لانه‌کانیان
 له شونین دوروهه به‌ی سەر لی ټینکچوونیان

Orientalism (ôr'i-en'tl-iz'm, ô-ri-en'tl-iz'm), *n.*
 (۱) خوونرسی گه‌لانی یوزمه‌لات: خوونرسی یوزمه‌لاتی.
 (۲) زانبرو لیکولینه‌وه‌ی زمانو کلتوری گه‌لانی یوزمه‌لات: یوزمه‌لاتناسی

Orientalist (ôr'i-en'tl-ist, ô-ri-en'tl-ist), *n.* یوزمه‌لاتناس
Orientalize (ôr'i-en'tl-iz', ô-ri-en'tl-iz'), *v.t.* وهرکو
 یوزمه‌لاتی لښکرون (له پووخسارو پوواله‌تو تاییه‌خودا).

v.t. وهرکو یوزمه‌لاتی لښاتن.
Oriental rug,
 قالای یوزمه‌لاتی: مافور یا فرش یوزمه‌لاتی.
 (پیشی ده‌ورتی "Oriental carpet")

orientate (ôr'i-en-tāt', ô
oriflamme (ôr'ə-flam', or'ə-flam'), *n.* کور: دده: دهرچه
 (۱) نالای جهنگی

فهرنسیای کښ: نالای جهنگ (۲) نالای پیروزی هاندن: دیروشمی به‌رن.
 (۳) تازه: په‌سمن: بڼ: وینه: نوئ: له‌وهو پیش نه‌کراوه یا نه‌پوهه (ideas)

(۴) داهینن: شتی تازه داهینن: (an ~ writer).
 (۵) تاییه‌تی به وینه‌ی سره‌تایی (که وینه‌ی تری له‌بهر وهرده‌گیرئ).
 (۱) وینه‌ی سره‌تایی (که وینه‌ی تری له‌بهر وهرده‌گیرئ):
 (This is not the ~ but only a copy.)

(۲) به‌ره‌می هونری یا وژده‌ی په‌سمن.
 (۳) کسینک که نوینزاین له تابلیه‌سدا یا سره‌باسی چیرکینک بیت
 (۴) کسینکی داهینن: داهینن. (۵) کسینکی سه‌ین.
 (۶) نهو زمانه‌ی که له سره‌تاوه به‌ره‌میکی وژده‌ی پڼ نووسراوه
 (to read Homer in the ~)

originality (ə-riz'ə-nal'ə-ti), *n.* (۱) په‌سمنی: تازه‌می (به‌ره‌می)
 هونری و وژده‌ی... هند): (His work does not show much ~).
 (۲) شتینکی په‌سمن یا تازه
 (۱) له سره‌تاوه: له بڼچینه‌وه.
 (۲) به شپوه‌یکی دیارو جیارو: به په‌سمنی.

original sin,
originate (ə-riz'ə-nāl'ti), *v.t.* داهینن: هینانه‌پوو: ده‌ستینکردن.
v.t. داهاتن: په‌یدابوون: هاتنه‌پوو: ده‌ستینکردن.
-origination (*n.*).
originative (ə-riz'ə-nā'tiv), *adj.* داهینن: توانای داهینانی هه‌ی.
originator (ə-riz'ə-nā'tēr), *n.* داهینن: ده‌ستینکهر.
oriole (ôr'i-ō'ri-en'tāt), *v.t. & v.i.* (۱) پورکردنه
 یوزمه‌لات: پورکردنه لایک. (۲) راهاتن: شاره‌زاکردن: چاووگوئی کردنه‌وه یا
 کرانه‌وه: شاره‌زاکردن: (to ~ oneself).
orientation (ôr'i-en-tā'shən), *n.* (۱) راهاتن: راهبزان.
 (ب) شاره‌زاکردن: پیناسین: چاوو گوئی کرانه‌وه:
 (an ~ week for new students at the university)

(۲) (۱) پورکردنه یوزمه‌لات: دیروستکردنی کلنیه به جوړک که قوریانیکاکه
 یا پیش نوینزاکه‌ی له لای یوزمه‌لاته‌وه بیت. (ب) پوو: لا.
 (۳) شپوه‌ی بیرکردنه‌وهو فلسفه‌وه مه‌یل و هه‌لونیست:
 (What is the ~ of the new president
 بالنده‌میکی
 (ôr'ə-fis, or'ə-fis), *n.* ۱', ô'ri-ōl'), *n.* په‌نگاوهره‌که له توخمی پیشوله.
orison (ôr'i-z'n, or'i-z'n), *n.* (usually in plural),
ormolu (ôr'mə-lōō'), *n.* زهره: زهره‌ی زهره (له مسی زهره‌ی کانزای
 تر پښکښت و شتی پڼ ده‌زاینرینه‌وه).
ornament (ôr'nə-mənt), *n.* (۱) جوانکهر: شتی پازینه‌وه:
 نه‌خش و نیگار. (۲) خشل: تیت. (۳) نارایش: نارایش.
 (۴) جڼی شانازی: کسینک که جڼی شانازی بیت بؤ کومه‌ل یا پیشه‌که‌ی.
v.t. پازاندنه‌وه: جوانکردن.
ornamental (ôr'nə-men'tl), *adj.* پازینه‌وه: جوانکهر
 هی پازاندنه‌وه.
n. شتینکی جوان پازینه‌وه (به‌تاییه‌تی دره‌ختیک یا پوه‌کینک که
 بوجوانی‌یه‌که‌ی ده‌پوینریت نه‌ک بؤ به‌ره‌که‌ی).
 (۱) پازاندنه‌وه:
ornamentation (ôr'nə-men-tā'shən), *n.* جوانکردن: جوانکاری.
 (۲) شتی جوانو پازینه‌وه: خشل.
ornate (ôr-nāt'), *adj.* (۱) زور پازاوه: له پاده به‌در پازاوه:
 (an ~ hall)
 (۲) پازاوه (وژده): (an ~ literary style).
-ornately (*adv.*); **ornateness** (*n.*).

ornate

(۱) سره‌تا: په‌یدابوون.
 (۲) بڼچه: په‌چله‌که: بڼه‌ماله.
 (۳) سرچاوو: بڼو و بڼاوان: مالک: بناوان.
 (۱) یه‌که: پښترین: هی سره‌تا:
 (the ~ inhabitants of a country)

(۲) تازه: په‌سمن: بڼ: وینه: نوئ: له‌وهو پیش نه‌کراوه یا نه‌پوهه (ideas)
 (۳) داهینن: شتی تازه داهینن: (an ~ writer).
 (۴) تاییه‌تی به وینه‌ی سره‌تایی (که وینه‌ی تری له‌بهر وهرده‌گیرئ).
 (۱) وینه‌ی سره‌تایی (که وینه‌ی تری له‌بهر وهرده‌گیرئ):
 (This is not the ~ but only a copy.)

(۲) به‌ره‌می هونری یا وژده‌ی په‌سمن.
 (۳) کسینک که نوینزاین له تابلیه‌سدا یا سره‌باسی چیرکینک بیت
 (۴) کسینکی داهینن: داهینن. (۵) کسینکی سه‌ین.
 (۶) نهو زمانه‌ی که له سره‌تاوه به‌ره‌میکی وژده‌ی پڼ نووسراوه
 (to read Homer in the ~)

originality (ə-riz'ə-nal'ə-ti), *n.* (۱) په‌سمنی: تازه‌می (به‌ره‌می)
 هونری و وژده‌ی... هند): (His work does not show much ~).
 (۲) شتینکی په‌سمن یا تازه
 (۱) له سره‌تاوه: له بڼچینه‌وه.
 (۲) به شپوه‌یکی دیارو جیارو: به په‌سمنی.

original sin,
originate (ə-riz'ə-nāl'ti), *v.t.* داهینن: هینانه‌پوو: ده‌ستینکردن.
v.t. داهاتن: په‌یدابوون: هاتنه‌پوو: ده‌ستینکردن.
-origination (*n.*).
originative (ə-riz'ə-nā'tiv), *adj.* داهینن: توانای داهینانی هه‌ی.
originator (ə-riz'ə-nā'tēr), *n.* داهینن: ده‌ستینکهر.
oriole (ôr'i-ō'ri-en'tāt), *v.t. & v.i.* (۱) پورکردنه
 یوزمه‌لات: پورکردنه لایک. (۲) راهاتن: شاره‌زاکردن: چاووگوئی کردنه‌وه یا
 کرانه‌وه: شاره‌زاکردن: (to ~ oneself).
orientation (ôr'i-en-tā'shən), *n.* (۱) راهاتن: راهبزان.
 (ب) شاره‌زاکردن: پیناسین: چاوو گوئی کرانه‌وه:
 (an ~ week for new students at the university)

(۲) (۱) پورکردنه یوزمه‌لات: دیروستکردنی کلنیه به جوړک که قوریانیکاکه
 یا پیش نوینزاکه‌ی له لای یوزمه‌لاته‌وه بیت. (ب) پوو: لا.
 (۳) شپوه‌ی بیرکردنه‌وهو فلسفه‌وه مه‌یل و هه‌لونیست:
 (What is the ~ of the new president
 بالنده‌میکی
 (ôr'ə-fis, or'ə-fis), *n.* ۱', ô'ri-ōl'), *n.* په‌نگاوهره‌که له توخمی پیشوله.
orison (ôr'i-z'n, or'i-z'n), *n.* (usually in plural),
ormolu (ôr'mə-lōō'), *n.* زهره: زهره‌ی زهره (له مسی زهره‌ی کانزای
 تر پښکښت و شتی پڼ ده‌زاینرینه‌وه).
ornament (ôr'nə-mənt), *n.* (۱) جوانکهر: شتی پازینه‌وه:
 نه‌خش و نیگار. (۲) خشل: تیت. (۳) نارایش: نارایش.
 (۴) جڼی شانازی: کسینک که جڼی شانازی بیت بؤ کومه‌ل یا پیشه‌که‌ی.
v.t. پازاندنه‌وه: جوانکردن.
ornamental (ôr'nə-men'tl), *adj.* پازینه‌وه: جوانکهر
 هی پازاندنه‌وه.
n. شتینکی جوان پازینه‌وه (به‌تاییه‌تی دره‌ختیک یا پوه‌کینک که
 بوجوانی‌یه‌که‌ی ده‌پوینریت نه‌ک بؤ به‌ره‌که‌ی).
 (۱) پازاندنه‌وه:
ornamentation (ôr'nə-men-tā'shən), *n.* جوانکردن: جوانکاری.
 (۲) شتی جوانو پازینه‌وه: خشل.
ornate (ôr-nāt'), *adj.* (۱) زور پازاوه: له پاده به‌در پازاوه:
 (an ~ hall)
 (۲) پازاوه (وژده): (an ~ literary style).
-ornately (*adv.*); **ornateness** (*n.*).

ornery (ôr'ner-i), *adj.* (۱) بن حیا و چقاووسو: شرهنگیز؛
(۲) تمهگه جیگانه: به دره قاتار. (۳) کملله رهق: سهره سخت.

ornithic (ôr-nith'ik), *adj.* بالندهی: می بالنده.

ornitho-, ornith- (ôr'ni-thô, ôr'ni-thə), پیشگرنگه به مانای: بالنده

ornithologist (ôr'ni-thol'ə-jist), *n.* بالنده ناس: زانی بالنده.

ornithology (ôr'ni-thol'ə-ji), *n.* بالنده ناسی: زانستی بالنده.

-ornithological (*adj.*).

oro- (ôr'ô, or'ə), پیشگرنگه به مانای: شاخ: کینو: چیا.

orogenesis (ôr'ə-jen'ə-sis), *n.* = **orogeny**.

orogeny (ôr'ə-jen'ə-sis), *n.* شاخ و کیو پیکهاتن (به تاییهتی له نهتجاسی جو لاهه ری زه میهنه): پیدابوونی چیا.

orography (ôr'ə-jen'ə-sis), *n.* شاخ و کوناسی (که به میهنه که جوگرافیا)

-orographic; orographical (*adj.*).

oroide (ôr'ô-id', ôr'ô-id), *n.* دارشتهی زرد یا زیره دروزنه: دارشتهی به که له مس و توتیا و تمه که پیکدیت له زین ده چن خشی همرزانه می تی دروست ده کرت.

orometer (ôr'ô-mē'tēr), *n.* پنومری بهری شاخ.

orotund (ôr'ô-tund', ôr'ô-tund'), *adj.* (۱) گوره (دهنگ): دهنگدوره: پرو زینگاره. (۲) به نهتنه (گفتگو: نووسین): به کمش و فش:

رازاره: خوه نکیشار: (talk ~).

orphan (ôr'fan), *n.* همتیو: بن باوک: دایک: بن باوک یا دایک. (۲) همتیو. (۳) همتیو (an ~ home).

adj. همتیوکردن: کردن به همتیو.

orphanage (ôr'fan-ij), *n.* (۱) همتیو: همتیویتی. (۲) همتیوخانه: همتیوان.

orphanhood (ôr'fan-hood), *n.* همتیو: همتیویتی.

Orpheus (ôr'fi-əs, ôr'fūs), *n.* نوریس: سازه نیک بو سازی: نورهده دنگری لیده دا گیاندارو دارو بهری ده جولد (نهلسانه یونانی).

Orphic (ôr'fik), *adj.* (۱) تاییهتی به بیروباوهو نه ریتی "نورفیس": زوشه پینشو بیینه. (۲) خوش و دنگر و ده ناوازی "نورفیس": دلفرین ناوان. (۳) [O-], نادیا: لیل: شاراره.

orphrey (ôr'fri), *n.* ترمه یکی نهفتش و نیگاروی به به عبا قمشه.

ortho- (ôr'thō, ôr'thə), پیشگرنگه به مانای: (۱) ریک: راست: ستوونی. (۲) گوشه ی راست.

(۳) راست: توارا: به جوانی و باشی کرا: (orthography). (۴) راستگردنوهی چوتی و ناتواوی (به تاییهتی نیسان):

(orthopedics)

orthodontia (ôr'thə-don'shi-ə), *n.* راستگردنوهی ددان و شویلی خواروخنج (پزشکوانی).

orthodontic (ôr'thə-don'tik), *adj.* تاییهتی به راستگردنوهی ددان و شویلی خواروخنج.

orthodontics (ôr'thə-don'tiks), *n.* = **orthodontia**.

orthodontist (ôr'thə-don'tist), *n.* ددان راستگردنوه:

دانسازی راستگردنوهی ددان و شویلی خواروخنج.

orthodox (ôr'thə-doks'), *adj.* (۱) لهسر نایبی باو: به پنی نایبی: چسپیوو کون باو. (۲) به پنی نه ریتی و ده ستووری کون و چسپیوو:

(~ ideas)

(۳) [O-]. تاییهتی به کلیسای پزوهه لاتی: (O ~ church).

orthodoxy (ôr'thə-dok'si), *n.* (۱) راستی (بیروباوه): پروشت. (۲) کیدهوه: به پیری کردنی نه ریتی و ده ستووری کون و چسپیوو.

(۳) بیروباوه و کیدهوه و نه ریتی و ده ستووری کون.

orthoepey (ôr-thō'ē-pi, ôr'thō'ē-pi), *n.* (۱) زانستی دهنگ:

دهنگناسی (زمانهوانی). (۲) بیژانی ریک و ریک: بیژهی راست یا توار.

-orthoepeic (*adj.*); **orthoepeist** (*n.*).

orthogenesis (ôr'thə-jen'ə-sis), *n.* (۱) بیروباوه ریکه که ده لیت:

گوان له نهوهیه کهوه بؤ نهوهیهکی تر به ریک و ریک و به پنی به پیری و ریک:

تاییهتی پرودهات نه که همر لهخوه (زیندهوه زانی).

(۲) بیروباوه ریکه ده لیت: که همر گمیک یا کومیک به همران قوتاخی گوریندا:

تن ده پیری: نهگرچی ده ورپیری جیاوان بیت (کومیکناسی).

-orthogenetic (*adj.*); **orthogenetically** (*adv.*).

orthogonal (ôr-thog'ə-n'l), *adj.* می گوشه ی و ستوا: تاییهتی به گوشه ی راست

(۱) پینوس: نووسینوهی

پاست. (۲) حونه گردن: حونه. (۳) خوش نویسی: ده سخت خوشی.

-orthographic; orthographical (*adj.*).

orthopedic, orthopaedic (ôr'thə-pē'dik), *adj.* تاییهتی به

پزشکوانی نیسان: می نیسان شکار گرتنوه یا نهشتکاری کردن.

orthopedics (ôr'thə-pē'diks), *n. pl.* پزشکی نیسان: نهشتکاری نیسان.

orthopedist, orthopaedist (ôr'thə-pē'dist), *n.* پزشکی نیسان.

orthopedy (ôr'thə-pē'di), *n.* = **orthopedics**.

orthoscope (ôr'thə-skōp'), *n.* نامیری قیوانینی چار

(پزشکوانی): بیهری چار.

ortolan (ôr'tə-lən), *n.* بالنده یکی گوشت خوشه له توخمی چوله کهیه.

-ory (ôr'i), پاشگرنگه به مانای: (۱) می: هک: تاییهتی به (۲) جی: مه لینه: - خانه. (directory).

oryx (ôr'iks, ôr'iks, or'iks), *n.* مانگا کینی نه فریق: که کینی

oscillate (os'ə-lāt'), *v. i.* (۱) له رینهوه: له رانهوه.

(۲) پایایی کردن: دودنی کردن: گوان.

oscillation (os'ə-lā'shən), *n.* (۱) له رینهوه: له رانهوه.

(۲) پایایی: دودنی: دودنی کردن: گوان. (۳) له رله (له لکتریک)

oscillator (os'ə-lā'tēr), *n.* (۱) له رله رکر: له روک.

(ب) پاراکر: دودنی کر (۲) نامیری له رله دروستکر (رادیک): له لکتریک

oscillogram (ə-sil'ə-gram, os'i-lə-grām), *n.* رینهی

له رینهوه (له لکتریک).

oscillograph (ə-sil'ə-graf, os'i-lə-gräf'), *n.* تومارکری

له رینهوهی تهووی له لکتریک.

oscilloscope (ə-sil'ə-skōp'), *n.* = **oscillograph**.

oscitancy (os'i-tən-si), *n.* (۱) باویشک دان. (۲) خوالویتی.

osculant (os'kyoo-lənt), *adj.* (۱) (b) ماچکر: ماچکری.

(ب) بهرگوتو: لیخشاو. (۲) ناوک (تاییه خوی دو توخمی زیندهوه).

osculate (os'kyoo-lāt'), *v. i. & v. t.* (۱) ماچ کردن.

(۲) بهرگوتو: لیخشاو: لیوه دان. (۳) بهشداربوون له چمد تاییه خوی که

(زیندهوه زانی). (۴) لیکه و تن (نه دازه).

osculation (os'kyoo-lā'shən), *n.* (۱) ماچ کردن: ماچ کران.

(۲) ماچ. (۳) بهرگوتو: لیخشاو: لیوه دان. (۴) خالی لیکدان (نه دازه): لیکدان

پاشگرنگه به مانای: کاربوهدرات (وهک نیشتاوه و شکی):

-ose (ôs), (sucrose)

پاشگرنگه به مانای: پره له: له تاییه خوی به میه: - ناسا: **-ose** (ôs), (bellicose, morose)

osier (ô'zhēr), *n.* (۱) داره یی (به تاییهتی له جزوه داره یی به میه که خله کانی سه به ته و زمیله ی تی دروست ده کرت).

- (ج) زیاده زُربوون یا پښکاتنیکي ناپه سمند: (*sclerosis*).
osmium (oz'mi-əm, os'mi-əm), *n.* نوزمیزم مادده یکی کانزایی.
 سمخته
osmose (oz'mōs, os'mōs), *v.i.* ده لاندن: دادان (ووشه داهاتو بینه)
osmosis (oz-mō'sis, os-mō'sis), *n.* (۱) ده لاندن: دادان (۲) هملرژن: فیربوون له خوړو بڼ هورلدان: پيدا پرمبوون
 (to learn a language by ~)
osprey (os'pri), *n.* بانده یکی ماسی خوړه له واشه ده چیت.
osseous (os'i-əs), *adj.* نیسکانوای: له نیسکان ده چن: نیسکان.
ossicle (os'i-k'l), *n.* نیسکانه بچکوله (به قایبه تی هی ناو گونجه): نیسکوله
ossification (os'a-fi-kā'shon), *n.* (۱) بوور به نیسکان: نیسکان (۲) پښکاتن: (۳) وهک نیسکان لښاتنی پشال (ب) کوملنیک پشالی پرق بوو. (۴) وهک به ردلیښاتنی دل، هست، مینشک
ossifrage (os'a-frij), *n.* (۱) lammergeier (۲) osprey
ossify (os'a-fi'), *v.t. & v.i.* (۱) کردن به نیسکان: بوون به نیسکان (۲) وهک به ردلیښاتنی دل، هست، یا مینشک.
ossuary (os'ū-er'i, osh'ū-er'i), *n.* نیسکاندار: ده فرتکه بڼ هملگرنتی نیسکانی مردووان
osteal (os'ti-əl), *adj.* osseous.
osteitis (os'ti-i'tis), *n.* هوکردنی نیسکان
ostensible (os-ten'sə-b'l), *adj.* له یوو دیر: پوواله: سمرزاري
 (an ~ reason or purpose)
ostensibly (os-ten'sə-bli), *adv.* له یوو به ناو به پوواله: به سمرزاري
 (He was ~ for us but in reality he was against us.)
ostensive (os-ten'siv), *adj.* (۱) لروو: پوواله: سمرزاري (ب) وا دهرجه: ۲ ناشکرا: دیار.
ostentation (os'tən-tā'shon), *n.* خوږبادان: خوږوواندن: کمش وفتش (the ~ of the newly-rich)
ostentatious (os'tən-tā'shas), *adj.* (۱) خوږاده: خوږوینه: به کمش وفتش: به تنه نه: (an ~ person, manner, etc.) (۲) بڼ کمش وفتش کراو: بڼ تنه نه و خوږبادان کراو: کمش وفتش او: (~ jewelry)
osteo-, **oste-** (os'ti-ō, os'ti-ə), پښگرنگه به مانای: نیسکان.
osteoblast (os'ti-ō-blast'), *n.* شانوی نیسکان پښکهنه
osteoclast (os'ti-ō-k'lāst'), *n.* شکاندهووی نیسکان مږ گرتنه ووی به باشی و رنک وینکی.
osteoclast (os'ti-ō-k'lāst'), *n.* (۱) شانویه که نیسکانی نه وستر او (۲) نامیری نیسکان شکاندهووی گرتنه ووی به پښک وینکی.
osteoid (os'ti-oid'), *adj.* له نیسکان ده چي
osteology (os'ti-ol'ə-jī), *n.* نیسکانناسی: زانستی نیسکان
-osteologist (n.); osteological (adj.).
osteoma (os'ti-ō'mə), *n.* سندانای نیسکان: سندانای شانوی نیسکان
osteomyelitis (os'ti-ō-mī'ə-lī'tis), *n.* هوکردنی موخ
osteopath (os'ti-ō-path'), *n.* پزیشکی چاره کړی نه خوږشی له پړی. ده سترکاری کردن و راستکردنه ووی برېږه پشته و.
osteopathy (os'ti-ō-pā'thi), *n.* چاره کړنی نه خوږشی له پړی. راستکردنه ووی برېږه پشته و ماسولکه و.
-osteopathist (n.).
osteophyte (os'ti-ō-fīt'), *n.* زیاده نیسکان
osteoplastic (os'ti-ō-plas'ti), *n.* نه شته کاري نیسکان
 پینه کاري نیسکان
osteotome (os'ti-ō-tōm'), *n.* نیسکان پز: نامیری نیسکان برین.

- osteotomy** (os'ti-ot'ə-mi), *n.* نیسکان برینه و (نه شته کاري): نه شته کاري نیسکان.
ostial (os'ti-er'i), *n.* (۱) ده رگاوانی کلنیه. (۲) همرمانیووی کلنیه کاسولیکي وهک قمشه.
ostiole (os'ti-ōl'), *n.* کونیه: کون: دم.
ostler (os'lēr), *n.* مه پتار.
ostosis (os-tō'sis), *n.* پښکاتنی نیسکان.
ostracism (os'trə-siz'm), *n.* (۱) شاربیه کړدن (له یونانی کوندا): پرموړه: دمریه دمر کړدن. (۲) تهره کړدن: تهراندن: پرموړه کړدن: ناوړه کړدن
ostracize (os'trə-siz'), *v.t.* شاربیه کړدن: دمریه دمر کړدن: تهره کړدن: پرموړه کړدن.
ostrich (ōs'trich, os'trich), *n.* هوشرمه: ووشرمه: ووشرموخ.
other (uth'ēr), *adj.* (۱) (the ~ foot) ترا نوی ترا نوی که: (the ~ foot) (ب) شوانی ترا شوانی که: (His ~ hooks are better than this.) (۲) هی ترا جیواو: هی جیواو: (any ~ girl) (۳) زیاده: هی ترا هی که: (He has no ~ coat.) (۴) پښو: (O- times had their own customs.) (۵) له نوی تر: (Each loved the ~.) (۶) هی تر (مړه، شت): (How many ~s are there?) (۷) هیچی ترا هیچی که: (He can't do ~ than go.)
pron. every other, هر یه نه یه یکله:
 (every other person, house, day, week, etc.)
 of all others, زیاتر له هموو: زیاد له هموویان.
 the other day (or night, etc.), دمیک نییه: تازه: له چندانده.
otherwise (uth'ēr-hwār), *adv.* [Arch. or Dial.], له شونې، تردا: بڼ شونینکی تر
 له کاتیکي، [Archaic or Dial.], **otherwise** (uth'ēr-hwār), *adv.* (۱) به پښچوانه: به شویه یکی ترا: جیواو: (He says ~; She believed ~.) (۲) له هموو پوړیه یکی تره و: له گینا: (The rent is high, but ~ the house is satisfactory.) (۳) له گینا: له گینا: دنا: (Do what you are told ~ you will be punished.)
adj. هی ترا جیواو: به جړنکی تر: (His answer could not be ~.)
other world, له ووی دنیا: دنیای تر.
otherworldly (uth'ēr-würld'li), *adv.* (۱) قایبه تی به له ووی دنیا. (۲) له ووی دنیا په رست: خو ترخانکر بڼ شتی له ووی دنیای و گیانی و گوئی لده و به شتی له ووی دنیا په.
-otherworldliness (n.).
otic (ō'tik, ot'ik), *adj.* گونجه کی: هی گونجه.
otiose (ō'shi-ōs', ō'ti-ōs'), *adj.* (۱) تمه ل: بیکاره. (۲) بڼ سوود: بڼ کملک.
otitis (ō-ti'tis), *n.* گوئی هوکردن: گوئی چورانه و.
oto-, **ot-** (ō'tō, ō'tə), پښگرنگه به مانای: گوئی: گونجه.
otocyst (ō'tə-sist'), *n.* کیسی شله داری بیستن و له نگره کړی له بڼ برېږه کاند.
otolaryngology (ō'tə-lār'ing-gol'ə-jī), *n.* پزیشکوانی لوړگو: پزیشکوانی گوئی.
otolith (ō'tə-lith'), *n.* گهر دینکی به ردین یا نیسکانی ناو گونجه یه.
otology (ō-tol'ə-jī), *n.* پزیشکوانی گوئی.
-otological (adj.); otologist (n.).
otoscope (ō'tə-skōp'), *n.* بینیری گوئی: نامیری تیروانجو.

تاقىكرىدەنەۋى گۈنى.

otter (ot'ēr), *n.* (۱) سەڭ ئاۋ: گېئادىنكى ئاۋى گۈشتۇخۇرى تۈۋىكىنى (۲) كەۋلى ئەم گېئادارە.

Ottoman (ot'a-mən), *adj.* (۱) عوسمانلى: عوسمانلى تۈركى (۲) عوسمانلىيەك: تۈركىيەك: تۈرك.

n. (۲) [O-] - جۈرە كورسىيەكى ئىزمى بىن پىشتە. (ب) جۈرە قەنەفەيەكە.

(ج) كورسىيى

Ottoman Empire,
oubliette (ō'bli-et'), *n.* ئىمپىراتۇرىنىشىنى عوسمانلى.

زىندانى ئۆزىرەمىن.

ouch (ouch), *interj.* ئاۋ: دىنگىكە ئازارى كۈتۈپ دەگەيەن.

ouch (ouch), *n.* [Archaic]. (۱) يەخەبەندى بە گەرەھەر پاراۋە.

(۲) جىنى گەرەھەر تېخىستىن (۳) ەك ئەلقەو يەخەبەندى... ەتد.

v.t. [Archaic]. پارازىدەنەۋە بە يەخەبەندى گەرەھەر.

ought (ōt), *v.aux.* (۱) پېۋىستە دەپن:

(*He ~ to pay his debts.*)

(۲) ۋا باشە دەپن (*You ~ to eat more slowly.*)

(۳) ۋا چاۋەروان - ەكرى: ئىياز ۋايە:

(*I ~ to be through by next Friday.*)

ought (ōt), *n.* ەھر شىتىك: ەھرى شىتىك.

adv. ەنج

ought (ōt), *n.* سىر

ounce (ouns), *n.* (۱) ئاۋىس: شانزە يەكى پاۋەند

(۲) ەخىنىك: تۈزىك: (*an ~ of care, kindness, intelligence, etc.*)

ounce (ouns), *n.* يىلگى سىر: يىلگى بەفرى.

our (our), *pron.* ەي ئىمە: مان - ى ئىمە:

(*~ home; ~ goal; ~ share*)

ours (ourz), *pron.* ەي خۇمار: ەي ئىمە: - ى ئىمە

(*a friend of ~; This house is ~; O- are better.*)

O- is larger than yours.

ourselves (our-selvz'), *pron.* خۇمان (۳) ەمەنى شاھانە: خۇم.

ourselves (our-selvz'), *pron.* (۱) خۇمان: خۇمان دوۋپاتكرىدەنەۋە:

(*We went ~.*)

(۲) خۇمار: (*We hurt ~.*)

(۳) خۇمان: تەۋاۋ خۇمان.

(*We are not ~ when we rage like that.*)

-ous (əs), (joyous, odorous) پر لە:

oust (oust), *v.t.* دەركرىدەن لە كار: لاۋردن: ئى خىست:

(*to ~ a president from office*)

ouster (ous'tēr), *n.* (۱) دەركرىدەن (لە كار): دەركرىدەن: لاۋردن: ئى خىست:

(*The demonstrations led to the ~ of the president.*)

(۲) دەركرىدەن: لاۋر

(۳) خانوۋ زەۋى زار لىسەندەنەۋە بە ئاۋەۋايى: لە مال يا مولىك دەركرىدەن بەزۇر:

مولىك مال زەۋىتكرىدەن.

out (out), *adv.* (۱) لە دەرەۋە: بۇ دەرەۋە: (*~ of the house*)

(ب) دەرەۋە: لە دەرەۋە: مال. (ج) مانكرىتوۋ.

(۲) دەرەۋە: دەرەۋە: (*Come ~ and play.*)

(۳) بەرەياۋون: (*Disease broke ~.*)

(۴) بە تەۋاۋى: يەككار. (*tired ~*)

(۵) ەاتتەدەرەۋە: دەر: (*The moon came ~.*)

(۶) خىستەنە ئاۋ بازارەۋە: دەرەۋە:

(*The firm put ~ a new line of shoes.*)

(۷) دوايى ەاتن: تەۋاۋىۋون: ئەمان: (*fade ~; burn ~; die ~*)

(۸) بە دىنگى بەرە: بە تۈند: (*speak ~*)

(۹) دىارۋون: دەركرىدەن: ئۆز بەدەرەۋەۋون: (*stand ~*)

(۱۰) بلاۋىۋونەۋە: (*branch ~; spread ~; sort ~*)

(۱۱) جىابوۋنەۋە: ئاۋۇك بۈۋن: دوۋىكرىدەنەۋە لە يەكتر:

(*Friends may fall ~.*)

(۱۲) ئى ەلەۋىزاردن: (*pick ~*)

(۱۳) [Slang], بوۋرەۋە: لە ەۋش خۇ چوۋن: (*He passed ~.*)

adj. (۱) دەرەكى: ەي دەرەۋە: (*~post; ~field; ~lying*)

(۲) لە سىۋور بەدەر: لە پادە بەدەر.

(۳) ەي سەر سىۋور.

(۴) ەھاتوۋ: ئەدىار: (*~ because of sickness*)

(۵) بەدەرەۋە: ەلەۋىزاردن: پوۋت: (*~ at the elbow*)

(۶) دۇۋاۋ: (*~ five dollars*)

(۷) پەكەرەۋى: شكاۋ: لە كاركرىتوۋ: (*The television is ~.*)

(۸) ئاۋۇك: ئاۋىك

prep. (۱) لىۋە: لىۋەۋە: (*~ this window*)

n. [Slang], بەلگە: يىلگى خۇپەپاندەۋە.

(۲) [pl.] حىزىۋى دۇۋاۋ (ەلەۋىزاردن): (۳) ۋوشە پەپاندن (چاپەمەنى).

(ب) ۋوشەۋى پەپاندن: (۴) تۈپىك كە دەچىتە دەرەۋە (يارى تەنس)

ئاشكرابوۋن: دەركرىدەن: (*Truth will ~.*)

v.t. (۱) دەركرىدەن: كرىدەنەۋەۋە بە زۇر.

v.t. (۲) [British Slang], بە زەۋىدە دان.

interj. چۇ دەرەۋە: چۇ دەرەۋە

all out, [Colloq.], بە تەۋاۋى: بە يەككارى: پر بە دل

on the outs, [Colloq.], ئاۋۇك: ئاۋىك.

out and out, بە تەۋاۋى: تەۋاۋ: لە سەدا سەد

(*He's a scoundrel out and out.*)

out for, ئۆر ەۋول بۇ دان: تەقەلاكرىدەن

out from under, [Colloq.], لە گىروگرفت يا مەترىسى بىزگارۋون

out of, (۱) لە ئاۋەۋەۋى

(۲) لە: لەناۋ ئمارەيەك كەس يا شىتدا:

(*Out of a hundred people two were chosen.*)

(۳) لە دەرەۋەۋى: دوۋر لە: دوۋرە دەست:

(*out of the reach of police*)

(۴) لە: (*buildings made out of stone*)

(۵) لە: بەۋى: لەۋەۋە: (*out of spite*)

(۶) پى: پى: ئىن: ئىن: (*out of money*)

(۷) ئى سەنران: ئى: (*They were cheated out of fifty dollars.*)

out of place, لە جىنى خۇيىدا ئىيە: ئاۋۇكچى.

out of sight, ئاۋىزى: ئىيىزاردن: لە چاۋ ۋون بوۋ.

out to, ئۆر ەۋول بۇ دان: تەقەلاكرىدەن: (*He is out to get you.*)

out- (out), پىشگرىكە بەماناۋى (۱) دەرەكى: دەرەۋە:

(*outbuilding, outpatient*)

(۲) بۇ دەرەۋە: بەرەۋە دەرەۋە: (*outhound; outcast*)

(۳) ياشتر لە (پىشگرىك): گەرەتر لە: خىراتر لە: زۇرتەر لە:

(*outrun; outdo; outsell*)

outage (out'ij), *n.* بىرېن (ئەلەكرىك): بىرېن: ۋەستان:

(*a power ~ lasting several hours*)

out-and-out (out'n-out'), *adj.* تەۋاۋ: بە تەۋاۋى: لە سەدا سەدا:

ئىچكار.

outbalance (out-bal'əns), *v.t.* سەنكىتېرېۋون لە: زۇرتېرېۋون لە:

outbid (out-bid'), *v.t.* لەسەر زىادكرىدەن (ەپاچ): پارە زىاتر دان.

outbound (out'bound'), *adj.* پۇشستوۋ: چوۋ: (*an ~ train*)

outbrave (out-brāv'), *v.t.* (۱) ئازاتېرېۋون لە:

(۲) ئى نەترسان: بەرەۋە پوۋ ۋەستان.

outbreak (out'brāk'), *n.* بەرەپاۋون: بلاۋىۋونەۋە: تەقېنەۋە:

(*an ~ of war, violence, disease, etc.*)

outbreed (out-brēd'), *v.t. & v.i.* (۱) لە يەك چاك كرىدەن لەگەن

outbreeding

- توخى جياوازدا. (۲) ژنېتانو شووكردن له دمروهى خپل يا خپزان
outbreeding (out'brēd'ing), *n.* (۱) له يك چاك كړدن لهگډل توخى.
 جياوازدا (۲) ژنېتانو شووكردن له دمروهى خپل يا خپزان.
outbuilding (out'bil'ding), *n.* خانووى دمروه: خانوويكى بچوكه
 له دمروهى مال به لام بهشيكه ايتى (وهك كايښ، تهويله، سايبان، چپرداخ...)
outburst (out'būrst'), *n.* هملچوون، تورهمي، شادي... هتد! هاپه!
 نهغيسوه. (an ~ of emotions, anger, joy, violence, etc.)
outcast (out'kast', out'käst'), *adj.* دمروهه: دمروههكر او
 (۱) كسنيكى دمروهه: كسنيكى تهره يا نهويستراو.
 (۲) كسنيكى هملچوونچ: شتيكى هملچوونچ
outcaste (out'kast', out'käst'), *n.* كسنيكى له چين يا خپلى خو
 دمركاو (له هيندستان).
outcome (out'kum'), *n.* نهجم: بهر مايه.
outcry (out'kri'), *n.* (۱) هاورا: قيره، ناله.
 (۲) نامزايى دمريپنيكى توندوتيل.
outdated (out-dāt'id), *adj.* كونه باوا: باونه ماوا: كڙل.
outdistance (out-dis'tans), *v.t.* پيشكوتن: پيشكوتن يا ملامت.
outdo (out-dōō'), *v.t.* بويپيدان: بويپيدان يا بريدنهوه: پيشكوتن
 (He will ~ anybody in wit.)
outdo oneself, (۱) بوي به خو دان: له خو باشتريوون
 باشتري به نهجم: گهيانندن له راپوردوي خو. (۲) همونيكى نيجكار ژور دان.
outdoor (out'dōr', out'dōr'), *adj.* دمروهه: همي دمروهى مال
 همي شويى كراوه: ديدنهواى (~ games).
outdoors (out'dōrz', out'dōrz'), *adv.* دمروهه: دمروهى مال: (Is it cold ~ ?)
 ۱۱ دمشتدمر: دمروهه (She loves the ~).
outer (out'ēr), *adj.* (۱) دهركي: همي دمروهه: دور له ناوچهتهوه
 (۲) دور: پهر: لاتريك: (~ regions).
outermost (out'ēr-mōst'), *adj. & adv.* پهرنير: دمروههترين
 دورترين
outer space, بوشايى دمروهى ناسمان
outface (out-fās'), *v.t.* (۱) چاو شكادن: بويپيدان له چاو تن بريدان.
 (۲) دهره ويو: وهستان: بهرهملستى كردن
outfall (out'fōl'), *n.* ناوميرن: جوكه، بوبار، زئراب.
outfield (out'fēld'), *n.* (۱) پهرى ياريگى: بيسبول
 (۲) ياريكهرانى نهم ناوچهبي ياريگى: بيسبول
outfit (out'fit'), *n.* (۱) كهرسه (a carpenter's ~).
 (۲) دهستهجل: بهرگ: جلوبهرگ. (~ an elegant).
 (۳) دهستهبيكى ههمان پيشه (بهتابيهتى همي سويا يا بازگاني).
 (۴) كهرسه يا جلوبهرگ پيدان: بهربرگرتن
 بهربرگرتن: حلوبهرگو كهرسهي گهشتو ياري و كار پيدان.
outfitter (*n.*).
outflank (out-flank'), *v.t.* (۱) دهره دان (هينى دوژمن): دورگرتن.
 (۲) رى لى بهستنهوه: داناتريوون له: دهست بهسر ناحهزدا: بويشتن.
outflow (out'flō'), *n.* (۱) له بهر بويشتن (شله، ناو): پهوت: بويشتن.
 تهورژم: بويشتننى خشوكانه: خهرج كردن.
 (۲) له بهر بويشتن: نهو شتهى له بهرې دهپوات.
 (۳) نهو همندهى له بهرې شتيك دهپوات: نهو همندهى خهرج دهكرت.
outfoot (out-foot'), *v.t.* خيراتر بويشتن يا راكردن له.
outfox (out-foks'), *v.t.* فيلپان تريوون له: زيره كترپوون له:
 زوتريوون له
outgeneral (out-jen'ēr-ol), *v.t.* لى بريدنهوه له سهركرديايتي و
 پيلان داناندا
outgo (out-gō'), *v.t.* تنپهريوون: پيشكوتن: زياتريوون له.
 (۱) بويشتن: له بهر بويشتن: خهرجكارى.
n.

outlier

- (۲) خهرجي: پارهى خهرج كراو.
 (۱) (۱) بويشتن: نهو دهپوات:
outgoing (out'gō'ing), *adj.*
 (an ~ ship)
 (ب) خهريكه دهپواتو دهبيته همي راپوردوي:
 (the ~ administration, government, director, etc.)
 (۲) پووكراوه: سهر بهدمروهه: پوي بهدمروهه: كڙمهلفوا: پووخوش
 (an ~ person)
 (۱) بويشتن: چوون. (۲) (pl.) پارهى خهرج كراو: خهرجي.
outgrow (out-grō'), *v.t.* (۱) گوره ويوون: لير به بهر نهكردن:
 (to ~ one's clothes)
 (۲) خيراتر گوره ويوون: گوره تريوون له:
 (Tom has outgrown his elder brother.)
 (۳) گوره ويوون: تهرك كردن (خو):
 (to ~ the bad habits of boyhood)
outgrowth (out'grōth'), *n.* (۱) گهشهكردن: گوره ويوون: پهرسهندن.
 (۲) وهچه: شتيكى تازه پووا يا گهشهكردو:
 (an ~ of new shoots on a branch)
 (۲) نهجم: مايه: بهرهم: (Crime is often an ~ of poverty).
outguess (out-ges'), *v.t.* (۱) هملپيداننى نيازو پيلانى كسنيك يا لايك.
 (۲) فيلپان تريوون له.
outhaul (out'hōl'), *n.* پهتى راكيشاننى بايهوان بهسر تهره
 كهشتي و بهلمى بايهواندا.
outhouse (out'hous'), *n.* (۱) ناودهستخانهى دمروهى مال:
 ناودهستى دمروهه. (۲) outbuilding.
outing (out'ing), *n.* (۱) گهشت: سهيران. (۲) پياسه
outland (out'land'), *n.* (۱) وولاتى بيگانه.
 (۲) (pl.) ناوچه دمركي و دورمكاني وولاتيك: ناوچه پهرمكاني وولاتيك يا
 زموى زارنيكى گوره
adj.
outlander (out'lan'dēr), *n.* بيگانه: كسنيكى بيگانه: دمركي
outlandish (out-lan'dish), *adj.* (۱) بيگانه: همي بيگانه
 (۲) سهر: ناناسايى: (an ~ dress).
 (۳) كنوى. (۴) دور: دمركي: لا چه: تهرك
outlast (out-last', out-läst'), *v.t.* زياتر بهرگرتن له:
 زياتر دمريدن يا بهردهوام ويوون له: بويپيدان:
 (These shoes will probably ~ me.)
outlaw (out'lō'), *n.* (۱) تاوانباريكه كه مافى پاراستنى ياسايى لى
 سهرابيتنهوه له لايمن دادگاه. (۲) قاچاق: ياخي: كسنيكى ياخي: چهته!
 تاوانباريكى ياخي. (۳) گيانداريكى توږو دابين نهكراو.
v.t.
 (۱) به ياخي دانان: به چهته دانان.
 (۲) ليهسندهنوهى مافى پاراستنى ياسايى.
 (۳) قهدهغهكردن: (to ~ gambling).
outlawry (out'lō'ri), *n.* (۱) قهدهغهكارى: قهدهغهكردن: قهدهغهكران.
 (۲) به ياخي دانان: مافى پاراستنى ياسايى لى سهرانهوه.
 (۳) ياخي: چهتهي.
outlay (out'lā'), *n.* (۱) پارو خهرج كردن.
 (۲) نهو همندهى كه خهرج دهكرن: خهرجي.
v.t.
 پارو خهرج كردن.
outlet (out'let'), *n.* (۱) كوڼ: دمركا: كهلبهر: دمرو.
 (۲) هوى دمريپن: كهلبهر:
 (an ~ for one's emotions, energies, etc.)
 (۳) كهلبهر: جوكه لى بوومه: ناومې: (the ~ of a lake).
 (۴) (۱) باراپ. (ب) فروشگاي فروتمنيبيكى تاييهتى: فروشگا.
 (۵) جنى سويج (نهلهكترك).
outlier (out'lī'ēr), *n.* (۱) دمركي: ناوهكي: كسنيكى داپراو له

outline

- کۆمەلە-کەپمە (۲) کەسێک کە مالهەکی دوورە لە شوێنی کارەکەپمە.
- (۳) تاشە-بەردێکی داڤار لە دەرووبەرە-کەپمە بەهۆی خورانه-مە (زەمبەتاسی).
- outline** (out'lin'), *n.* (۱) جوارچێوە: سنوور: کەمەرە: چێوە.
- (۲) شێوەی جوارچێوەیی: نیکارێک کە هەر چێوەی شتێک دەریخات: (an ~ map of England)
- (۳) نەخشە-یەکی سەرەتایی: پیلانیکی گشتی یا سەرەتایی: (the ~ of a composition, lecture, paper, plan, etc.)
- (۴) کورتە: کورتە-ی باس: پوختە: (the story ~)
- v.t.* (۱) نەخشە-کێشانی جوارچێوە: نیکار-کێشانی چێوە.
- (۲) کورتە-کردن: پوختە-کردن: (to ~ a story)
- (۳) پیلان یا نەخشە-ی سەرەتایی دانان: (to ~ a plan)
- outlive** (out-liv'), *v.t.* (۱) ژیاوتر ژيان لە: زیاتر مانەو یا بەرگە-گرتن لە: زیاتر دە-بردن لە: بەر-دە-وام-تربوون لە:
- (He will ~ us all; His reputation will ~ him.)
- outlook** (out'look'), *n.* (۱) پووانگە. (۲) دیدەن. (۳) سەیر-کردن.
- (۴) شێوەی بینینی ژيان یا مەسە-لە-کە: پرا: پیروا: شێوەی ها-تە-بەر-چاو:
- (a narrow ~ on life; an optimistic ~ on the future)
- (۵) ئا: راسپین: نیشانی دوا-پۆ: ئەو-ی چاو-هە-وان دە-کړی لە دوا-پۆ:
- (The ~ for trade is poor for next year.)
- outlying** (out'li'ing), *adj.* پەر: دور: دور-پەر: لا-چەپ: دور-دە-ست (~ villages, regions, etc.)
- outman** (out-man'), *v.t.* outnumber (۱) پیا-وت-ربوون لە: ئاز-ا-ت-ربوون لە.
- outmaneuver, outmanoeuvre** (out'mā-nōō'vēr), *v.t.* فیلان-ت-ربوون لە: زیرە-ک-ت-ربوون لە: ئا: برد-نە-و بە دانانی پیلانی باشت.
- outmatch** (out-mach'), *v.t.* ئا: برد-نە-و: باشت-ربوون لە.
- outmoded** (out-mōd'id), *adj.* باو-نە-ما-و: کۆن: کۆن-یا-و
- outmost** (out'mōst'), *adj.* = outermost.
- outnumber** (out-num'bēr), *v.t.* ژمارە-زۆ-ت-ربوون لە.
- out-of-date** (out'əv-dāt', out'ə-dāt'), *adj.* کۆن: باو-نە-ما-و (~ information)
- out-of-door** (out'əv-dōr', out'ə-dōr'), *adj.* = outdoor.
- out-of-doors** (out'əv-dōrz', out'ə-dōrz'), *adj., n. & adv.* = outdoors.
- out-of-the-way** (out'əv-thə-wā'), *adj.* (۱) تەریک: لا-چەپ: پەر: دور: پەر: پەنا: دور-دە-ست: (an ~ village)
- (۲) نا-ناسایی: سەیر: جیا: ئا-بە-جێ.
- outpatient** (out'pā'shənt), *n.* نە-خۆ-شیک: کە لە خەستە-خانە دە-رمان: دە-ک-رێت بێ: ئەو-ی لە-ئۆ-ی ب-ئۆ-یت.
- outplay** (out-plā'), *v.t.* باشت-باری-کردن لە.
- outpost** (out'pōst'), *n.* (۱) پاسە-وانگای سەر-سنوور.
- (ب) پاسە-وانگایە-کە کە نە-خۆ-شیک: دور-دە-ست: لە-ئۆ-د-گاو-ه: بۆ-پ-نگە-ن-دانی هێ-ر-شی
- کو-تۆ-پ-ری دۆ-ژ-م (ج) دە-ست-ه-ی پاسە-وانانی پاسە-وانگایە-کە و-ها.
- (۲) شایۆ-جکە-ی سەر-سنوور.
- outpour** (out'pōr', out'pōr'), *n.* هە-ل-ز-ان: پ-ژان: نیشاو: هە-ل-ق-وان
- v.t. & v.i.* هە-ل-ز-ان: پ-ژان: نیشاو: هە-ل-ق-وان: هە-ل-چ-وون.
- outpouring** (out'pōr'ing), *n.* هە-ل-ز-ان: نیشاو: پ-ژان: هە-ل-ق-وان: هە-ل-چ-وون و-بەر-پ-و-ش-تن: (an ~ of emotions)
- output** (out'poot'), *n.* (۱) بەر-هەم: (the ~ of a gold mine, factory, etc.)
- (۲) ووزە-ی بەر-هەم: هێ-ن-ار-ی مە-ک-نە-یە-ک.
- outrage** (out'rāj'), *n.* (۱) کارێکی زۆر دێ-ژ-دانه و خراپ.
- (۲) شوورە-یی: شە-ر-ه-ز-اری.
- (۳) سنوور-شکاندن: یاسای موقایەت-ی شکاندن: کاری تا-وان-کار-انە: (The dropping of bombs on civilians is an ~.)

outside

- (۴) توورە-یی-یە-کە زۆر.
- (۱) کارێکی زۆر دێ-ژ-دانه و ئا-پە-سە-ن-دانه-کردن.
- (۲) زۆر توورە-کردن. (۳) بە-زۆر گایان: بە-زۆر سواری-بوون.
- outrageous** (out-rā'jəs), *adj.* (۱) (۱) شوورە-یی.
- (ب) زۆر خراپ: زۆر نا-شیرین: توورە-کەر: (an ~ act; ~ behavior)
- (۲) دێ-ژ-دانه.
- (۳) ئی-ج-گار: زۆر: لە-پاده-بە-دەر: ئا-بە-جێ:
- (She spends an ~ mount on clothes.)
- outrank** (out-rank'), *v.t.* پە-لە-و-پایە-بەر-ت-ربوون لە.
- outreach** (out-rēch'), *v.t.* (۱) تێ-پەر-بوون: زیاتر-پ-و-ش-تن لە.
- (۲) دێ-ژ-ک-ر-د-نە-و: دە-ست-بۆ-دێ-ژ-ک-ر-د-ن.
- v.i.* دێ-ژ-ب-و-نە-و: زیاتر-پ-و-ش-تن یا گە-ی-ش-تن.
- (۱) دە-ست-بۆ-دێ-ژ-ک-ر-د-ن. (۲) ما-و-ی ئەم دە-ست-بۆ-دێ-ژ-ک-ر-د-ن.
- outride** (out-rīd'), *v.t.* (۱) سواری-کە-ی باشت-ربوون:
- بە-ژان-دن لە سواری-دا. (۲) ئا: پەر-پ-نە-و بە-ب-ی ژيان (کە-شتی لە ژيان)
- outrider** (out'rid'ēr), *n.* (۱) ئە-س-پ سواری: پەر-ی گالیسکە-یە-کە
- یا لە پێ-شە-و-ی گالیسکە-کە یا لە تە-ن-ی-ش-ت-ی-یە-و-ه دە-پ-وات.
- (۲) پەر: چار-ساغ: ئا-و-ل: پێ-شەر-و
- outrigger** (out'rig'ēr), *n.* پالێ-شتی سەر-پ-ه-ی دێ-ژ-ب-و-ه
- (بۆ-چە-سپان-دن بە-لە-م و-ت-یاغ): لە-نگەر: کۆ-لە-کە: شتی-را-گر.
- outright** (out'rit'), *adj.* (۱) بە-ب-ی مە-رج: یە-ک-سەر: بە-ب-ی چە-ند-و-چ-و-ن: (~ grants for research)
- (۲) تە-وا-ر: بە-ب-ی کە-م و-ز-یاد: (an ~ lie)
- (۳) هە-م-و-ی بە-یە-ک جار نە-ک بە مانگانه.
- (۴) راست-و-ه-وان: ب-ی پێ-چ-و-پ-نا.
- (۵) [Archaic]. بۆ-پێ-شە-و-ه.
- adv.* (۱) [Archaic]. بۆ-پێ-شە-و-ه: راست-و-خۆ.
- (۲) هە-م-و-ی: بە-تە-وا-ری (She rejected the proposal ~)
- (۳) یە-ک-سەر: دە-م و-دە-ست (He was killed ~)
- (۴) بە-یە-ک جار نە-ک بە مانگانه:
- (He bought the property ~ for cash.)
- outrun** (out-run'), *v.t.* (۱) خێ-را-تر یا زیاتر-را-کردن لە:
- باشت-را-کردن لە (۲) تێ-پەر-بوون: زیاتر-بوون لە.
- (۳) دە-ری-از-بوون: خۆ-نە-دان بە-دە-ست-ه-و.
- outsell** (out-sel'), *v.t.* زیاتر-فرو-ش-تن لە
- outset** (out'set'), *n.* (۱) دە-ست-پ-ک-ر-د-ن.
- (۲) سەر-هە-تا: (at the ~ of his career)
- (۱) زیاتر-بریا-قانه-و: زیاتر-شە-و-ق-دانه-و
- لە: بری-سکە-دار-ت-ربوون لە. (۲) باشت-ربوون لە: جوا-ت-ربوون لە:
- (He ~s all his classmates.; She ~s the other girls.)
- v.i.* بریا-قانه-و: شە-و-ق-دانه-و: بری-سکانه-و.
- outshoot** (out-shōōt'), *v.t.* (۱) نیشانه-شکینی باشت-ربوون لە:
- تە-فە-نگە-ی باشت-ربوون لە: باشت-پ-ک-ان لە. (۲) تێ-پەر-بوون.
- v.i.* دە-ری-ق-ین: دە-ری-پ-ین: سەر-هێ-نا-نە-دەر-ه-و.
- n.* (۱) شتی دە-ری-ق-یو: چو-ک-لە: رە-جە.
- (۲) هە-ل-ق-وان: تە-و-ژ-م دان: لە-بەر-پ-و-ش-تن.
- (۱) دە-رە-و-ه: دە-ری: (۲) پ-و-و: پ-و-ا-لە-ت.
- (۳) (the ~), ئە-و-پەر: پەر: ئە-و-پەر.
- (۱) دە-رە-ک-ی: ه-ی دە-رە-و-ه. (۲) سەر-پەر: ئە-و-پەر.
- (۳) کە-م: (There is an ~ chance of it happening.)
- adv.* (۱) لە دە-رە-و-ه. (۲) بۆ-دەر-ه-و: بۆ-دەر-ی. (۳) لە پاده-بە-دەر.
- prep.* (۱) لە دە-رە-و-ه: لە دیو-ی دە-رە-و-ی.
- (۲) [Colloq.], جگە: لە: بێ-جگە: لە.
- پەر: ئە-و-پەر:
- (۱) لە دە-رە-و-ه: دە-رە-و.

outsider

- (۲) [Colloq.] جگه له، بیجگه له
(۱) دهره کی، ناوکه کی، بیگانه.
outsider (out-sīd'ēr), *n.*
(۲) نه سینگه که له وانه نه په پینځر کی بهرته وه
قراغ، دهر ویشته، *n. usually in plural*
دهر موهی شارا، نژیکي سنوور: (on the ~s of the city)
outsmart (out-smärt'), *v.t.* [Colloq.],
زیرده کتر بوول له،
زیرده کتر بوون له.
outspcak (out-spēk'), *v.t.*
(۱) به - دم ویل تر بوون له؛ دم هر اشتر
بوون له (۲) به ناشکرا ووتن؛ به ناشکرا هاوار کردن.
v.t.
به ناشکرا ووتن؛ به ناشکرا هاوار کردن.
outspoken (out'spō'kən), *adj.*
قسه له وو، نه دم؛ به دم ویل؛
دم هر اشتر (an ~ oritic of the government)
outspread (out-spre'd'), *v.t. & v.i.*
بلاو کړدنه، بلاو بوولنه؛
دریژ بوولنه، کشان
بلاو بوولنه، بلاوی
n.
adj.
بلاو
outstand (out-stand'), *v.i.*
(۱) دیار بوول؛ زور به دهر موه بوون
(۲) دهر چور به که شتی؛ دست کردن به که شتی دهر یایی.
v.t.
(۱) بهر له سستی کردن (۲) زور بهر گه گرتن؛ دهر بردن
outstanding (out'stan'ding), *adj.*
(۱) دهر یو قیو، دیار؛ دهر که وتو؛
دهر بهر یو (an ~ landmark)
(۲) هلکه وتو؛ زور لېها تو؛ ناسراو؛ نایاب
(an ~ student, person, achievement, etc.)
(۲) - سدر او - نه دراوه توه؛ له سهری ماوه توه؛ (~ debts)
ب. نه سدر او - نه خراوه به لایه کدا (~ issues)
(۱) چاوش کاندن؛ بوړیدان له چاو تی بریدنا
outstare (out-stār'), *v.t.*
(۲) چاو تی بریزو چاو نه ترو وکاندن
outstretch (out-strech'), *v.t.*
(۱) دریز کړدنه؛ پاکیشان
(۲) تیبه کړدن؛ دریز کړدنه؛ تیبه کړدن
outstrip (out-strip'), *v.t.*
(۱) حیرا تر بوون له؛ پینځر کی؛ پینځه ووتن
به جهنځست (۲) باشتربوون له
outtalk (out-tōk'), *v.t.*
بهراندن به قسه
outturn (out'tūm'), *n.*
بهرهم
outward (out'wērd), *adj.*
(۱) هی دهر موه؛ دهر موه؛ دهره کی
(۲) دیار؛ ناشکرا له بهر چاو (۳) بؤ دهر موه؛ بهر موه دهر موه
(۴) نه شتی نه ک گیانی؛ بهر جهسته یی.
۵. یو له تی؛ یو که شتی
adv.
(۱) له دهر موه؛ دهره کی (۲) بؤ دهر موه؛ بؤ دهری
(۳) به ناشکرا له بهر چاو
n.
(۱) بهشی دهر موه؛ دیوی دهر موه (۲) جیهانی بیدراو یا هستی کړاو.
(۳) یو له تی؛ یو که شتی.
-outwardness (*n.*).
outwardly (out'wērd-li), *adv.*
(۱) له دهر موه؛ بؤ دهر موه.
(۲) به پروالته؛ له یو؛ بهر یو؛ بهر یو؛
(Though frightened, she remained ~ calm.)
outwards (out'wērdz), *adv.*
بؤ دهر موه؛ بهر موه دهر موه؛
(The two ends are bent ~.)
outwear (out-wār'), *v.t.*
(۱) تهاو کردن؛ په کخستن؛ دراندن؛
سوواند؛ زور به کارهینان و له که له کخستن (۲) زیاتر بهر دهمام بوون له؛
زیاتر بهر گرتن له.
outweigh (out-wā'), *v.t.*
(۱) سنجیتربوون له؛ قورستر بوون له
(۲) گرنگتربوون له؛ زیاتربوون له (بایه، گرنگی).
(The advantages of television ~ the disadvantages.)
outwit (out-wit'), *v.t.*
(۱) فینا تر بوون له؛ بوړیدان (به قسه ی دانو)
نه سته ق؛ بهراندن به زور زانی (۲) [Archaic] زیرده کتر بوون له.

over -

- outwork** (out'würk'), *n.*
سمنگر نژیکي ناسره کی سهر په یی.
v.t.
(۱) زیاترو باشتربوون نشی کردن له (۲) تهاو کردن؛ نه تمامدان
oval (ō'vāl), *adj.*
هیلکه یی.
n.
شتیکي شیوه هیلکه یی.
ovarian (ō-vār'i-an), *adj.*
تایه تی به هیلکه دان یا گمردان.
ovariotomy (ō-vār'i-ot'ō-mi), *n.*
برین و دهر موه نانی هیلکه دان
(نه شته رگاری).
ovaritis (ō'vā-rī'tis), *n.*
همو کردن هیلکه دان.
ovary (ō'vār-i), *n.*
(۱) هیلکه دان؛ گمردان
(۲) نه په شته ناو ساوه ی نژیک که گمراي پوه کی تیډایه.
ovate (ō'vāt), *adj.*
هیلکه یی.
ovation (ō-vā'shən), *n.*
چه بله بؤ لیدان نژیکي به جوش؛
پینځو نژیکي لیکر د نژیکي گمراي.
oven (uv'on), *n.*
تلهوور؛ کووره؛ فون.
over (ō'vēr), *prep.*
(۱) له سهر؛ له بان؛ به سهر؛
(The branch hung ~ the house.)
(۲) سهر گرتن؛ گرتن؛ داپوشن؛
(They hoarded ~ the window.)
(۳) له کاتی؛
(We'll discuss it ~ dinner.)
(۴) به سهر؛
(She spread the syrup ~ the pancake.)
(۵) به سهر؛
(She cast a spell ~ the group.)
(۶) سهر بهر شتی کردن؛ گیزان؛
(He will preside ~ the meeting.)
(۷) به سهر؛
(The bird flew ~ the lake.)
(۸) له دیو؛
(a city ~ the border.)
(۹) لیرو له یو؛ له هم مو شونیکدا؛
(~ the whole country)
(۱۰) له له کاتی؛ له ماوه؛
(~ a period of several years)
(۱۱) زیاتر له؛
(The sandwich cost ~ five dollars.)
(۱۲) له کاتدا؛ له؛
(Stay with us ~ the holiday.)
(۱۳) به لوه باشتربوون (۱۴) دهر یاره؛ سهر بهر به.
adv.
(۱) به سهر؛ بهرینه؛ به سهر؛
(to go ~ the bridge)
(۲) زیاتر له؛
(They were gone two hours or ~.)
(۳) به تهاو؛ هم مو؛
(The wound healed ~.)
(۴) له سهر موه؛
(He took out his money and counted it ~.)
(۵) که ورتن به سهر؛ به سهر؛
(The tree fell ~.)
(۶) هلکه یانوه؛ همدانه؛
(Turn the page ~.)
(۷) سهر له یو؛ دیسانه؛
(Go back and do it again.)
(۸) له یو؛ له؛
(~ in England)
(۹) له لایه، هلک، هلک، یا یو یاره؛ یو که شتی تر؛
(The party's new policy won him ~.)
(۱۰) له که سهر موه؛ بؤ که سهر؛ تر؛
(Sign the check ~ to her.)
adj.
(۱) سهر؛ زور یو؛ سهر؛ زیاتر.
(۲) تهاو؛ دوا یی هاتوه؛ به سهر چوه؛
(The game is ~.)
(۳) په یو موه؛
(۴) زیاده.
n.
(۱) زیاده؛ زیاد له پوښت.
(۲) گولله یه که که له نیشانه که تیبه؛ ده یو؛ نایپیکن.
v.t. & v.i. [Archaic],
به سهر؛ بویشتن؛ به سهر؛ په یو موه.
all over,
(۱) له هم مو شونیک؛ به هم مو یو.
(۲) تهاو؛ دوا یی هاتوه؛ کوتایی هاتوه.
over again,
دو یاره؛ سهر له یو؛ دیسانه؛
(write it over again.)
over and above,
زیاد له؛ جگه له؛ زیاد له موه یی.
over and over (again),
گه لیک جار؛ جار له دوا یی؛ په یو؛ په یو.
over- (ō'vēr),
پینځر نژیکه به مانای؛ (۱) سهر؛ سهر کار؛ سهر بهر شتی؛
(overlord)
(۲) له راده بهر؛ نژیک؛ زور؛
(oversleep)
(۳) تیبه یوون؛
(overpass)

overabundance

overabundance (ō-vēr-ə-bun'dəns), *n.* ئىنچىكار زۇر زۇر
فرە زۇر

-overabundant (*adj.*).

overact (ō'vēr-akt'), *v.t. & v.i.* لە پادە بەدەر خۇ ئوۋاندىن
(شانۇگەرى)

overactive (ō'vēr-ak'tiv), *adj.* بىزىڭ زۇر بەدەر خۇ ئوۋاندىن

overall (ō'vēr-ōl'), *adj.* بەگىشتى: بەتتىكرايى: ھەممى: سەرتاپا

overalls (ō'vēr-ōlz'), *n.pl.* بەرگى يەك پارچە ئاۋامان (ھەندى جاز)
لەسەر جىلى ترەرە لەسەر دەكرى بۇ ئىش كىرى: بەرگى يەك پارچە ئاۋامانى
كار

overbear (ō'vēr-bār'), *v.t.* (۱) پىسەندىن قورسايى يا ھىز خىستەنە
سەر. (۲) زەبەر ئوۋاندىن: سام ئوۋاندىن: دەسلەتلى خۇ پىسەردا سەپاندىن.

overbearing (ō'vēr-bār'ing), *adj.* بە زەبەر: بە ساء: زەبەرنىڭ

دەسلەتلى خۇ پىسەردا سەپاندىن: (an ~ manner, personality, etc.)

overbid (ō'vēr-bid'), *v.t. & v.i.* (۱) پارە لەسەر زىادە كىرى (ھەپچ)
(۲) پارە زىاتىر يىدان لە ئوخەكەي (ھەپچ).

n. (۱) پارە لەسەر زىادە كىرىش (۲) پارە زىاتىر يىدان لە ئوخەكەي.

overblow (ō'vēr-blō'), *v.t.* (۱) بايرىدىن: ھەنگىرتىر بىردىن يا دان بە

زەمىدا (باي قايم) (۲) بە توندى ئوۋىپا كىرىش (شىمشال، كەپەتا ... ھتد).

overblown (ō'vēr-blōn'), *adj.* (۱) زۇر گەشاۋە: زۇر كراۋە (گول).

خەرىكە دادەتەين (۲) بايرىدۇ. (۳) ئوۋىپا كىرىش (شىمشال، كەپەتا ... ھتد).

overboard (ō'vēr-bōrd', ō'vēr-bōrd'), *adv.* (۱) پىسەر

قەراغى بەلەم يا كەشتى يەۋە (۲) لەسەر قەراغى بەلەم يا كەشتى يەۋە بۇ ئاۋ ئاۋ:

(to jump ~; to throw ~)

پىن ئى ھەلەين: زۇر بەجۇشەۋە كىرىش: go overboard, [Colloq.].

لە پادە بەدەر بەجۇش بويۇ بۇ: لە تام كىرىش دەرمە

overbuild (ō'vēr-bild'), *v.t.* (۱) پىسەردا دروستىكىرىش:

دروستىكىرىش لەسەر نەۋە (۲) زىاد لە پىنويست خانۇ دروستىكىرىش لە

ئاۋچەيەكەدا (۳) زىاد لە پىنويست كەۋرە دروستىكىرىش لە

ئەرك زۇر خىستەنە: **overburden** (ō'vēr-būr'dn'), *v.t.*

دانەۋاندىن: قورسايى زۇر خىستەنەسەر.

n. ئەركىكى گران: بارىكى قورس.

overbuy (ō'vēr-bī'), *v.t. & v.i.* زىاد لە پىنويست شت كىرىش

overcast (ō'vēr-kast', ō'vēr-käst'), *n.* (۱) پۇشەن: بەتايەتتى

ھەۋرەۋاللى ئاسمان داپۇششى (۲) قولاپى دورىتر لە پىنويست فېندراۋ

(پاۋەماسى).

adj. (۱) داپۇشراۋ (۲) ھەۋرەۋاللى: ھەۋرەۋاللى.

(۳) بە تەقەلى رى دورىراۋ.

v.t. (۱) تارىك كىرىش: بەرگىرتىش: داپۇششى.

(۲) فېندراۋ قولاپى ماسى دورىتر لە پىنويست.

(۳) دورىنەۋە بە تەقەلى زىل و شاش.

overcharge (ō'vēr-chārg'), *v.t.* (۱) بە گران پىن فۇرۇشتى:

لە ئرخى خۇ زىاتىر داۋا كىرىش يا لىسەندىن: پارە زۇر لىسەندىن:

(We were ~d for the eggs.; That grocer always ~s.)

(۲) زۇر داكرتەۋە (to ~ a gun; ~d with electricity).

(۳) زۇر زىل كىرىش: پىن ئى ھەلەين: زۇر شتى ئاپىنويست پىنەۋەن (نوسىن).

دەيمەن كىشان: زىادە پىنەۋەن.

(۱) ئرخىكى گران: (۲) زۇر داكرتەۋە (تەنگ، تەقەمەنى، ھىلى ئەلەكەيك)

بارى قورس لىتان: (۳) زىل كىرىش: زىادە پىنەۋەن

overcloud (ō'vēr-kloud'), *v.t.* (۱) بە ھەۋرەۋاللى

(۲) تارىك كىرىش: بەرچاۋ تارىك كىرىش: پىستىكىرىش

v.t. بە ھەۋرەۋاللى: تارىك بويۇ.

overcoat (ō'vēr-kōt'), *n.* پالتو: پالتاۋ: قاپوت.

overcome (ō'vēr-kum'), *v.t.* (۱) پىسەردا زالىۋەن: بەزاندىن:

(to ~ one's enemies)

overestimate

(۲) پىسەردا سەركەۋىت: (to ~ obstacles).

(۳) پىمكىشتى: زۇر خراپ كارتىكىرىش:

(to be ~ by illness, fumes, etc.)

v.t. سەركەۋىت: (We shall ~).

overcompensate (ō'vēr-kom'pən-sāt'), *v.t.* زىاد لە پىنويست

قەرمەۋى بۇ كىرىش: لە پادە بەدەر ھەۋلەن بۇ ھەق بۇ كىرىشەۋە يا سلاۋانەۋە

دەروۋنناسى.

overcompensation (ō'vēr-kom'pən-sā'shən), *n.* ھەۋلى

لە ئەندازە بەدەر بۇ ھەق كىرىشەۋە يا سلاۋانەۋە (دەروۋنناسى).

overconfidence (ō'vēr-kon'fə-dəns), *n.* ئىنچىكار زۇر

بېۋا بە خۇ بويۇ.

overconfident (ō'vēr-kon'fə-dənt), *adj.* لە ئەندازە بەدەر

بېۋا بە خۇيەتتى: (He was ~ about his ability.)

overcrowd (ō'vēr-kroud'), *v.t.* سىخناخ كىرىش: زۇر قەربەلغ كىرىش.

overcrowded (ō'vēr-kroud'id), *adj.* سىخناخ: زۇر قەربەلغ:

زۇر پى: (~ homes, streets, cities, markets, etc.)

overdevelop (ō'vēr-di-vel'əp), *v.t.* (۱) لە ئەندازە بەدەر پەۋە پى:

سەندىن يا گەۋرە كىرىش: (~ped muscles).

(۲) زۇر شۇردەۋەۋە پوۋناك كىرىش (ۋىئە).

overdo (ō'vēr-dō'), *v.t.* (۱) لە تام كىرىشەۋەۋە: لە پادە بەدەر

كىرىش:

(He overdid his part in the play.; an overdone scene)

(۲) زىاد لە پىنويست كىرىش يا ھەۋلەن: (She overdid her apology.)

(۳) زۇر مەندوۋىكىرىش: (Work hard but don't ~ it.)

(۴) زۇر كۆلەندى: (The meat is overdone.)

overdose (ō'vēr-dōs'), *n.* ژەمە دەرمەنى زىاد لە پىنويست.

ژەمە دەرمەنى زىاد لە پىنويست پىدان: ژەمە دەرمەنى زىاد لە پىنويست

v.t. خوارىش.

overdraft, overdraft (ō'vēr-draft'), *n.* (۱) پارە زىاتىر

دەرمەنىان لە بانق لەۋەي ئەۋ كەسە يا كۆمپانىيە ھەيەتتى لە بانقەكەدا

(۲) ئەۋ پارەيەي بەم جۇرە دەرمەنىاننىڭ.

(۳) ھەۋلى تىيەپوۋ بەسەر ئاگرى كوررە يا تەۋوردا.

overdraw (ō'vēr-drō'), *v.t.* (۱) پارە زىاتىر دەرمەنىان لەۋەي

نەر كەسە ھەيەتتى لە بانقەكەدا. (۲) زۇر پاكىشان (تىروكەۋان).

(۳) زىادە پىنەۋەن ئىكەن (چىۋىك گىۋانەۋە).

overdress (ō'vēr-dres'), *v.t. & v.i.* زىاد لە پىنويست جىلۋەيگى

فەنتازى لەبەركىرىش: زۇر خۇ گۆپىن:

(She was ~ed for the occasion.)

n. بەرگى دەرمەۋە (ۋەك بەروانكە ... ھتد).

overdrive (ō'vēr-drīv'), *n.* زىادەگىۋىر (بۇ خىرايى بەنزىن كەم

بەكارەنىان): گىۋىر پىنچ

overdue (ō'vēr-dō', ō'vēr-dū'), *adj.* (۱) دواكەۋتوۋە (قەن):

دەمىگە كاتتى دانەۋەي ھاتوۋە نەۋرەۋەتوۋە: (This bill is ~).

(۲) (دواكەۋتوۋە: لە كاتتى خۇي دەرەك كەۋتوۋە:

(The train is ~.; The baby is ~.)

(ب) دەمىگە كاتتى ھاتوۋە بەلەم ئەكرەۋە: (A change in the law is ~.)

overcat (ō'vēr-ēt'), *v.t.* زۇر خۇي كىرىش: زۇر خوارىش.

overemphasis (ō'vēr-em'fā-sis), *n.* دويارەكەندەۋە

بە توندى گىرتىش.

overemphasize (ō'vēr-em'fā-siz'), *v.t. & v.i.* دويارە-

كىرىشەۋە بە توندى گىرتىش.

overestimate (ō'vēr-es'tə-māt'), *v.t.* بە زۇرتر خەملاۋىش

بە زۇرتر دانان يا ھەلسەنگەندى: (Don't ~ your abilities.)

n. بە زۇرتر خەملاۋىش: بە زۇرتر دانان يا ھەلسەنگەن.

-overestimation (*n.*).

overexert

overexert (ō'vēr-ig-zŭrt'), *v.t. & v.i.* **زۆر له خۆ کردن**؛
زۆر خو مادیووکردن؛ زۆر پال به خړوه نان؛ زۆر کوشش کردن.

-overexertion (*n.*).

overexpose (ō'vēr-ik-spōz'), *v.t.* **زۆر -درجستن**؛
(۱) زۆر -رووناکی (وینه‌گرتن یا شۆردنه‌وه).
(۲) زۆر -

-overexposure (*n.*).

overflight (ō'vēr-flit'), *n.* **فرین -سار وولاتی دوژمندا بۆ سووسه**.

overflow (ō'vēr-flō'), *v.t.* **(۱) به‌سهردا پژاندن؛ لافاو ئی هه‌لساندن**؛

(۲) پژان ئی پژان له بهر پویشتن. (۳) پر کردن هتا ایی ده‌پژن.

v.i. (۱) پژان ئی پژان (له‌به‌ر زۆر پری)؛ له بهر پویشتن.

(۲) هه‌لچوون -له‌به‌ر زۆری؛ ئیجگار زۆر بوون؛

(*a man ~ing with kindness*)

n. (۱) ئی پژان؛ پرپوون ئی پژان. (۲) لافاو. (۳) زیاده پاده‌ی زیاد له ناسایی.

(۴) کوسی -هرچوونی شله‌ی زیاده؛ ده‌رگای لافاو

overgarment (ō'vēr-gār'mant'), *n.* **جلی -دهره‌وه**.

overgrow (ō'vēr-grō'), *v.t. & v.i.* **(۱) زۆر -گهره‌بوون و هه‌مووی**

دایوشین -هرفریندان و هه‌مووگرتنه‌وه

(*a garden overgrown with weeds*)

(۲) زۆر روو -گهره‌بوون؛ خیرا -گهره‌بوون؛ (*The hay overgrew.*)

(۳) قه‌ماره زۆر -گهره‌بوون و پین نه‌کردن

overgrown (ō'vēr-grōn'), *adj.* **(۱) دایوشراو به‌گه‌لا -ته‌ری یا**

گژوکیا. (۲) زۆر روو -گهره‌بوون؛ خیرا -گهره‌بوون؛ زلتر له ناسایی؛

(*an ~ boy*)

overgrowth (ō'vēr-grōth'), *n.* **(۱) شتیکی زۆر -پهره‌سهندو؛ بژار.**

گژوکیا. (۲) شتیکی به‌سهره‌وه بووای

(۳) زۆر حیرا -گهره‌بوون؛ زیاد له پینووست -پهره‌سهندن.

overhang (ō'vēr-han'), *v.t.* **(۱) پیندا شۆزکردنه‌وه؛ به‌سهردا**

شۆزکردنه‌وه؛ ده‌ریوقاندن به‌سهردا. (۲) مه‌ترسی ئی کران؛ هه‌ره‌شه به‌سهردا

کردن (*an ~ing danger*)

(۳) پازاندنه‌وه به‌شت پیندا هه‌لواسین

v.i. به‌سهردا شۆزبوونه‌وه؛ لێوه شۆزبوونه‌وه (وهك له سهربانیكه‌وه)؛

لێوه ده‌ریوقین و شۆزبوونه‌وه

n. (۱) ده‌ریوقین؛ ده‌ریوقین و شۆزبوونه‌وه.

(۲) پارچه‌یه‌کی ده‌ریوقیو (خانوسازی)؛ شتیکی ده‌ریوقیو شۆزبوونه‌وه.

(۳) پاده‌ی -ده‌ریوقین یا شۆزبوونه‌وه.

overhaul (ō'vēr-hōl'), *v.t.* **(۱) تیروانین به‌ووردی و تاقیکردنه‌وه.**

(ب) سهرایا چاك كردنه‌وه (مه‌کینه‌ی ئوتومبیل)؛ وهك تازه لێکردنه‌وه؛

(*to ~ an engine*)

(۲) پینگه‌بشتنه‌وه؛ پینگه‌بشتنه‌وه به‌جینه‌بشتن.

n. چاك كردنه‌وه‌ی سهرایایی (مه‌کینه)؛ تازه‌کردنه‌وه

(*to do an ~ ; to do an engine ~*)

overhead (ō'vēr-hed'), *adj.* **(۱) به‌زۆر سهره‌وه؛ سهره‌وه**

به‌سهر سهره‌وه (*an ~ light*)

(۲) تایمه‌تی به‌خه‌رجی ده‌زگایه‌کی بازگانی؛ (*~ expenses*)

n. (۱) خه‌رجی ده‌زگایه‌کی بازگانی یا کاروکاسییه‌ک (وهك کرئ‌ی خانوو

کرئ ئاووکاره‌با و چاك کردنی شتی شکاوو راگرتنی شۆینه‌که به‌پاکي).

(*Our ~ is very high.*)

(۲) شتیکه‌ه زۆر ناستی سهره‌وه.

adv. به‌زۆر سهره‌وه؛ له‌زۆر ناستی سهره‌وه.

(*the stars ~ ; look ~*)

overhear (ō'vēr-hēr'), *v.t.* **گوئی ئی بوون به‌ریکه‌وت یا**

به‌ده‌سه‌نه‌ست به‌بێ ناگای قسه‌که‌ر یا به‌دزی نه‌هه‌وه.

overheat (ō'vēr-hēt'), *v.t.* **زۆر -گهره‌کردن**

v.i. **زۆر -گهره‌بوون** (*The engine ~ed.*)

overindulge (ō'vēr-in-dulj'), *v.t.* **زۆر -جله‌و بۆ شل کردن**

overnight

زۆر به‌ر بۆ به‌ره‌دکردن و هه‌موو داخوازییه‌ک بۆ جینه‌جێکردن.

(*Don't ~ the child.*)

v.i. **زۆر سه‌رتیکردن؛ زۆر -جله‌و بۆ (خۆ) شل کردن**

overindulgence (ō'vēr-in-dul'jəns), *n.* **جله‌و زۆر بۆ (خۆ)**

شل کردن.

overjoy (ō'vēr-joi'), *v.t.* **زۆر دلخۆش کردن؛ زۆر شادمان کردن**

overjoyed (ō'vēr-joid'), *adj.* **شادمان؛ به‌ختیار؛ زۆر دلخۆش**

overkill (ō'vēr-kil'), *n.* **(۱) کارێکی له‌نه‌دازه‌به‌ده‌ر**

کارێکی له‌پینووست به‌ده‌ر (۲) گوشت و گوشتاژێکی له‌پاده‌به‌ده‌ر

overladen (ō'vēr-lād'n), *adj.* **بار گران؛ بار قورس**

overland (ō'vēr-land'), *adj.* **به‌پێگی ووشکانیدا؛ به‌ووشکانیدا**

(*an ~ journey*)

adv. **به‌پێگی ووشکانیدا؛ به‌ووشکانیدا**

(۱) خستنه‌سه‌رو نه‌ختیکیش ئی

تیپه‌پکردن (قوماش، خشت، ته‌خته‌دار، ته‌به‌قه ناسن)؛ چوونه‌سه‌رو ئی تیپه‌پ

بوون وهك پوله‌که‌ی ماسی؛ پرێکردن به‌م -جۆره. (۲) له‌هه‌مان کاتدا پوودان؛

تیگه‌لاو‌بوون؛ تیپه‌پبوون؛ چوونه‌ناو یه‌کتی‌یه‌وه؛

(*His visit and mine ~ped.*)

n. (۱) چوونه‌سه‌ر یه‌ک؛ تیپه‌پبوون؛ چوونه‌ناو یه‌ک.

(۲) ئه‌و به‌شه‌ی تیپه‌پ ده‌بێ. (۳) پاده‌ی تیپه‌پبوون.

(۴) شوینی چوونه‌سه‌ر یه‌ک.

(۱) به‌سهردا بلازکردنه‌وه؛ دان به‌سهردا.

(۲) دایوشین یا پازاندنه‌وه به‌شتیکی جوان؛ پووکه‌ش کردن.

(۳) بار قورس کردن؛ دلگرتن؛ په‌ستکردن.

n. (۱) پوشه‌نی؛ شتیکی که‌ شتیکی تری پین داده‌پوشری. (۲) پووکه‌ش

(۳) پارچه کاغه‌ژێکی ته‌نک که‌ ده‌خړته‌ سه‌ر کاغه‌زی ناسایی.

overleap (ō'vēr-lēp'), *v.t.* **(۱) به‌سهردا باززدان**

(۲) په‌راندن؛ خستنه‌ پشت گۆی.

(۳) زۆر پویشتن؛ هه‌له‌یه‌ی نابه‌جی کردن؛ تیکشکاندن

دوژاندن له‌به‌ر بازده‌ی گهره‌ دان؛ تیکشکان له‌به‌ر

چاوهرسینتی و زۆر پویشتن؛ ژێرکه‌وتن له‌به‌ر زۆر به‌ په‌روشه‌وه بوون

overload (ō'vēr-lōd'), *v.t.* **باری قورس لینان؛ باری زۆر لینان**

n. **باری قورس؛ باری گران**

overlook (ō'vēr-look'), *v.t.* **(۱) به‌سهردا پوانین**

(۲) له‌سه‌روهه سه‌یرکردن.

(۳) نه‌بینین؛ خستنه‌ پشت گۆی؛ سه‌رنج پین نه‌دان؛

(*He was ~ed by his employers.*)

(۴) چاو ئی پویشتن؛ چاوپویشی کردن؛ چاو ئی نووقاندن.

(۵) سه‌ره‌یه‌شتی کردن؛ سه‌ره‌وکاری کردن؛ چاو‌دیزی کردن.

(۶) چاو پیاوه‌لێنه‌وه؛ به‌چاوهره کردن.

n. (۱) شوینیکی به‌ر که‌ په‌روانیت به‌سه‌ر ده‌روپه‌شته‌که‌یدا.

(۲) دیمه‌نیکي بینراو له‌به‌ریایه‌کی وه‌هاوه

(۳) بینین؛ سه‌یرکردن؛ چاو پیاخشاندن.

overlord (ō'vēr-lôrd'), *n.* **(۱) سه‌ره‌گهره‌ی ده‌ره‌به‌گان**

(۲) سه‌روک؛ خاوه‌ن ده‌سه‌لات؛ ئاغا.

overly (ō'vēr-li), *adv.* **ئیجگار؛ زۆر**

(۱) سه‌رکار. (۲) سه‌ره‌شک. (۳) که‌له‌پیاو.

overman (ō'vēr-mən), *n.* **زیاد له‌پینووست کرێکار بۆ دانان**

v.t. **به‌زاندن**

overmaster (ō'vēr-mas'tēr, ō'vēr-mās'tēr), *v.t.* **به‌سهردا زالبوون**

overmatch (ō'vēr-mach'), *v.t.* **باشتربوون له**

مه‌ملایه‌کی لاره‌سه‌نگ یا ئاهاوتا.

n. (۱) شه‌و؛ به‌شه‌و؛ له‌شه‌و؛

بۆ یه‌ک شه‌و؛ (*I stayed at their house ~*)

(۲) شه‌وی پێشوو؛ ئێواره‌ی رابوردوو.

overpass

adj.

(۱) شەۋى: ھى شەۋى (۲) ھى شەۋى يېتىشۋ.
(۳) يەك شەۋى دەخايەتلىك يەك شەۋى پىن دەچىن يەك شەۋى:
(*an ~ journey*)

(ب) شەۋىك دەمىنىتتەۋە (*an ~ guest*)
(۴) بۇ بەكارھىيان بۇ يەك شەۋى (*an ~ bag*)
(۵) كوتوپىر: نەپىر: لە ئاكاۋ: (*The situation changed ~*) .

n.

شەۋى رابوردو
overpass (ō'vēr-pas', ō'vēr-päs'), **n.** رىنگەيەكە كە ۋەك پىرد
بەسەر رىنگەيەكە تىردا دەپەرتتەۋە رىنگەي پىرد.

v.t.

(۱) بەسەر پەرتتەۋە: پىندا تىپەربوون: ئى پەرتتەۋە
(۲) تىپەربوون: زىياتىربوون: لە (۳) چارپۇشنى: چارپۇشنى كىردى:
خىستەن بىشت گوى (۴) سىئور شىكاندىن.

overpay (ō'vēr-pā'), **v.t.** (۱) زىاد لە بىئوست پارەدان (قەن)
پارە زۇر دار: لە نىرخى خۇي پارە زىياتىر پىندان. (۲) پارە زۇر دان بە كەسىك.

v.t.

پارە زۇر دان
overpower (ō'vēr-pou'ēr), **v.t.** (۱) بەسەر زالىبون: بەزاندن.
(۲) ھىزى ئى بىرىن: كاس كىردن. (۳) زۇر ۋوزە پىندان

overpowering (ō'vēr-pou'ēr-īŋ), **adj.** زۇر بەھىز: ئوندوتىز:
كاسكەر: ھىز ئى بىر (*an ~ smell; ~ grief*) .

overprice (ō'vēr-pris'), **v.t.** نىرخى گران بەسەر دانا:
نىرخى زۇر لەسەر دانا

overproduce (ō'vēr-prā-dōs', ō'vēr-prā-dūs'), **v.t.** زىاد
لە پىئوست نەرمە ھىتان: زىاد لە پىئوست درووستىردن

overproduction (ō'vēr-prā-duk'shən), **n.** زىاد لە بىئوست
ھىتانە بەرمە: زۇر درووستىردن

overrate (ō'vēr-rāt'), **v.t.** بە زىياتىر دان: زىاد لە بىئوست بە گىرگ
دانان (*to ~ one's abilities; an ~ d book*) .

overreach (ō'vēr-rēch'), **v.t.** (۱) تىپەركىر: ئى تىپەربوون
(۲) پىندا مالا موناۋە: داپۇشنى

(۳) تىپەربوون بەرنەگەتتى: تىپەربوون ئى نەدان
(۴) ھەلەلەنەندىن: بەزاندن بە قىلپازى.

v.t. (۱) تىپەربوون: زۇر بۇشنى. (۲) خەلەتەندىن: زالىبون بەسەردا بە قىلپازى.
(۳) پەيزىر بوون

overreach oneself, تىكشكار نەسەر زۇر بەپەرتتەۋە بوون ھەلەپكىردى:
لە تواناي خو زىياتىر پۇشنى يا كىردن.

override (ō'vēr-rīd'), **v.t.** (۱) پىندا پۇشنى رولاتى دوژمن بە
لەشكەرە: پىندا تىپەربوون. (۲) (۱) خىستەن زۇر پىنى ئەسپەرە:

خىستەن زۇر پىنى. (ب) پىشپىل كىردى: چەسەندەۋە: خىستەن زۇر دەستەۋە.
(۲) خىستەن بىشت گوى: ھىچ بايەخ پىن نەدان:

(*He overrode their pleas, objections, etc.*)
(۴) بەسەردا تىپەركىردى

(۵) پەنداندى ئەسپ: زۇر مەندوۋ كىردى (ئەسپ).
(۶) خىستەن سەرو نەحقىكىش ئى تىپەركىردى (نەشتەركارى).

n.

مىزى سەرك سەۋادگەمىن يا فرۇشپاران.
overripe (ō'vēr-rīp'), **adj.** (۱) زۇر كەيىپ: بىل. (مىۋە): بوردو.
(۲) كەنىپ. مەجان: بۇگەن: پىس (مەجان).

overrule (ō'vēr-rōol'), **v.t.** (۱) بىرپارى خۇ بەسەردا سەپاندن
پا پىن كۆرىن: بىرپار پىن كۆرىن: (*The general ~d the captain.*)

(ب) بىرپاردا بە دۇ
(ج) بىرپار بەتال كىردەۋە (*The judge ~d the previous decision.*)

(۲) كارتىكىردى: بەزۇر پىن سەلماندىن: بەزۇر پىن كىردى
overrun (ō'vēr-run'), **v.t.** (۱) داپۇشنى: پىندا بلاۋبونەۋە داپۇشنى:
(*The flooded river overran the valley;*

The garden was ~ with weeds.)
(۲) داگىركىر: كىردى (*territory ~ by enemy forces*)

overstay

(۳) خىرا بلاۋبونەۋە (پار. يىروپا): تەشەنە سەندىن.
(۴) تىپەربوون: (*His speech overran the time allowed.*)

(۵) ۋوشە دىر گواستەۋە سەلەنۇن پىكخستى (چاپەمەنى).
(۶) [Archaic]. خىراتىر پاركىردن لە.

v.t.

(۱) ئى پۇدان: ھەلچوون: ھەلسان (لافا). (۲) تىپەربوون.
(۱۰) (۱) ئى پۇدان: ھەلسان (لافا). (ب) تىپەربوون.

(۲) (۱) پادەي ئى پۇدان. (ب) پادەي تىپەربوون.
oversea (ō'vēr-sē'), **adj. & adv.**, [Rare] = **overseas.**

overseas (ō'vēr-sēz'), **adv.** دەرەۋەي ۋولات: دەرەۋە:
لەۋبەر يا لەۋبىۋى دەريا: (*to go ~*) .

adj.

(۲) لەۋبەر يا لەۋبىۋى دەريا.
(۱) سەرەۋىكارى كىردى: چاۋدىرى كىردى: (*Obs.*) پىشكىن: ئى ۋوردىۋونەۋە

سەرپەشتى كىردى: سەرگارى كىردى. (۲) [Obs.] پىشكىن: ئى ۋوردىۋونەۋە
overseer (ō'vēr-sē'ēr), **n.** چاۋدىر: سەرپەشتىپار: سەرگار:

چاۋەش: چاۋدىرىكەر: بەپىنەۋە.
(۱) زىياتىر فرۇشتىن لە: زىاد لە پىئوست

فرۇشتىن. (۲) زۇر بەپەرتتەۋە بوون بۇ (پىن سەلماندىن) پىن فرۇشتىن. ھەتتە:
زۇر چاكى شىك ووتى: (*to ~ an idea*)

(۱) پەستىكىردى: شىۋاندن: تىكىدان.
(۲) ھەلگەپاندەۋە: ۋەركەپاندن: ۋەركەپان: سەر بەرمەۋار كىردى

(۳) زۇر تىن ئاخىن: (چاپەمەنى).
oversexed (ō'vēr-seks'), **adj.** خەشەرى.

(۱) (۱) سىنەر بەسەردا كىردى.
overshadow (ō'vēr-shad'ō), **v.t.** (ب) تارىك كىردى (۲) كىردى بەزۇرەۋە (مەجان): داپۇشنى: گىرگىربوون لە:

سەرنىچ ئى پاكىشان: (*His father's death ~ed his son's illness.*)
overshoe (ō'vēr-shoo'), **n.** = **galosh.**

overshoot (ō'vēr-shōō'), **v.t.** (۱) دور تەقەكىردى: لە نىشان
بەللاۋە تەقەكىردى (۲) زىاد پۇشنى: لە شىۋىكى تايەتتى بەللاۋە تىپەربوون:

(*The plane ~ the runway.*)
(۲) تىپەربوون: لە سىئور دەرچوون.

v.t.

(۱) دور تەقەكىردى. (۲) زۇر پۇشنى: تىپەربوون.
(۱) دىۋى سەرەۋى دەرپۇقىۋە

(*an ~ jaw*)
(۲) دەخلىتەۋە ۋە ئاۋەي كە لە دىۋى سەرەۋى دەدات:

(*an ~ water wheel*)
oversight (ō'vēr-sīt'), **n.** (۱) چاۋدىر: سەرپەشتى.

(۲) ھەلە: ھەلەي پىن دەسەنەست كە لە نەپىن يا سەرنىچ پىن نەدانەۋە پىۋدات
زۇر بە ناسان پىشاندىن ۋە

oversimplify (ō'vēr-sim'plā-īt'), **v.t.** شىۋاندن
-oversimplification (n.).

oversize (ō'vēr-sīz'), **adj.** Also **oversized**, (۱) ئۆد زىل
(۲) گەرەتەر لە پادە يا پىۋانەي ناسايى

n. (۱) قەۋارەيەكى زۇر زىل (۲) شىۋى قەۋارە ئىچكار زىل.
overskirt (ō'vēr-skūrt'), **n.** تەنۋەۋى دەرەۋە

ھەتا دەرەكتىر نوۋست لە پۇزانى **v.t. & v.t.** ناسايى: دەرەگ لە خەۋ ھەلسان: زۇر نوست.
(۱) [Rare] ، سۋاندن:

overspend (ō'vēr-spend'), **v.t.** ھىز ئى بىرىن: پەكخستى: (*overspent with toil*) .

(۲) پارە زىياتىر خەرج كىردى لە: (*to ~ one's income*) .
زىاد لە پىئوست خەرج كىردى.

v.t.

overstate (ō'vēr-stāt'), **v.t.** زىل كىردى: پىنۋەن: فەشە كىردى:
پىن ئى ھەلپىن.

overstatement (ō'vēr-stāt'mənt), **n.** زىل كىردى: پىنۋەن: فەشە .
overstay (ō'vēr-stā'), **v.t.** زىياتىر مەنەۋە لە: زىاد لە بىئوست پادەي

(He ~ed his welcome.) بەجىزى مانەود

overstep (ō'vēr-stēp'), *v.t.* لە سۈرۈر دەرچوون؛ لە ستورى

دەسلەتتى جو تېنەپوون (to ~ one's authority)

overstock (ō'vēr-stok'), *v.t.* (۱) زۆر ھەنگرت، ئازۇقە

زىاد لە پىۋىست شت ھەنگرت لە فرۇشگا يا مالد؛

(۲) زۆر سۈرۈر فرۇشگا؛ زىاد لە پىۋىست تېنەھەنگرتن

n. شتومەكى رىاد لە پىۋىست ھەمارگراو يا ھەنگراو.

overstrung (ō'vēr-strung'), *adj.* زۆر بە حرب و فرت؛ ھەمار كىژا

بىن ئارام

overstuff (ō'vēr-stuf'), *v.t.* (۱) زۆر تى ناخنى؛ سىخناخ كىردن؛

زۆر پىركىر (۲) ئاوناخن زۆر تىخست؛ قەتەقەو كورسى؛

oversupply (ō'vēr-sa-pli'), *v.t.* فرۇتتى زىاد لە پىۋىست خستە

ئاو بازار

زىاد لە پىۋىست سوونى فرۇتتى لە ئاوا بازار؛ بووسى شتەك زىاد لە پىۋىست؛

(an ~ of meat and vegetables)

overt (ō'vērt, ō-vūrt'), *adj.* (to ~ hostility) ئاشكارا دې؛ لە روو

-overtly (*adv.*); **overtness** (*n.*).

overtake (ō'vēt-tāk'), *v.t.* (۱) پىنگە پىشەنەو؛ گرتنەو.

(۲) پىنگە پىشەنەو؛ بەجىنەشتن؛ گرتنەو؛ پىشەكەوتن

(۳) لەبىر د - بەسەردا؛ لەبىر ھاتن بەسەردا

overtax (ō'vēt-taks'), *v.t.* (۱) باحى زۆر تى سەندن؛ باحى زۆر لەسەر

داتان (۲) ئىركى زور خستەنەو؛ ماندووكىردن؛ بوون بە بار بەسەرمەو.

over-the-counter (ō'vēt-thə-koun'tēr), *adj.* (۱) پەكسەر

دەفرۇسرى - كىردىر ھەين دەلال (مۇرسە) (an ~ stock)

(۲) پىۋىست بە رەجەنە ئاكاك بۇ كرىنى (دەرمان)

(Aspirin is an ~ drug.)

overthrow (ō'vēt-thrō'), *v.t.* (۱) ھەنگە؛ پاشنەو؛ ھەرگەراندن؛

ھەنگەرانەو (۲) پووخاندن (مىرى)؛ خستى (to ~ the government)

(۳) ھەندانە نوڧىر نىشانە (يارى بىسىۋل)؛

n. (۱) ھەنگەرانەو؛ ھەرگەران

(۲) پووخار؛ خسى

(The demonstrations led to the ~ of the government.)

overtime (ō'vēt-tīm'), *n.* (۱) كانى زىادە كار كىردن، لەسەروو كانى

كار كىردى ساساىى ھەو (۲) موچە يا كىرى ئىم كار كىردنە زىادەيە.

(۳) كانى دىرەكردنەو يارى لە كانى ھەرامبەر ھەستانى دور تىپىدا.

adj. & adv. ھى كانى رەدە كار كىردن؛ ھى موچە يا كىرى كانى زىادە

كار كىردن كانى دىرەكردنەو يارى لە ھەرامبەر ھەستانى دور تىپىدا؛

(~ pay; to work ~; ~ play)

overtone (ō'vēt-tōn'), *n.* (۱) دەنگى سەزو داسك (مۇسقى)

(۲) (pl) ھەدى شاراۋە؛ ماناى زىادە (praise with ~s of envy)

overtop (ō'vēt-top'), *v.t.* (۱) ھەر زىرۋور لە؛ بەسەردا؛ شكانەو.

(۲) گىرگىرۋوون لە

overture (ō'vēt-chēr), *n.* (۱) پىنسىپىرى ناشتىۋونەو يا

گفتوگۇ كىردن؛ خو بىردنە پىشەو؛ خستە ھەرچاۋ. پىشنىان؛

(to make ~s to a person; peace ~s)

(۲) (a) پارچە بەك مۇسقى كە ئۇپەرايەكى پىن دەكرتەو.

(ب) پارچە مۇسقى ئۇركىسترا (۳) سەرەتاي ھەلبەست

(۴) پىشنىار كلىنە

overturn (ō'vēt-tūrn'), *v.t.* (۱) ھەنگەرانەو؛ ھەرگەراندن؛

ھەنگەرانەو؛ ئىخوون كىردنەو (۲) ھەزاندن؛ زالىۋون بەسەردا.

v.t. ھەرگەران؛ ھەنگەرانەو (The car ~ed.)

n. ھەرگەران؛ ھەنگەرانەو.

overuse (ō'vēt-ūs'), *n.* زۆر بەكار ھەندن

v.t. زۆر بەكار ھەندن

overvalue (ō'vēt-val'ū), *v.t.* تىخ زور لەسەر داتان؛ زىاد لە

پىۋىست بە بايەخ يا گىرگ داتان؛ بە گىرگ داتان

overview (ō'vēr-vū'), *n.* دىمەنى گشتى؛ سەپىرگىدىكى گشتى؛

ھەلسەنگەندىكى گشتى (to get an ~ of the situation)

overweening (ō'vēr-wēn'ing), *adj.* (۱) لەخۇبايى؛ ئووت ھەز؛

بەھىز (۲) زىاد لە پىۋىست؛ زۆر

overweigh (ō'vēr-wā'), *v.t.* (۱) قورسىۋوون لە.

(۲) ئىركى زۆر قورس دان بەسەردا؛ بار زۆر لىئان؛ پساندن.

overweight (ō'vēr-wāt'), *n.* (۱) قورسايى زىادە.

(۲) گىرگى؛ بە بايەخى.

adj. زۆر قورس؛ زىاد لە پىۋىست قورس؛ (to ~ luggage; an ~ person)

(۱) بار زۆر لىئان؛ ئىركى زۆر قورس دان بەسەردا؛ پساندن.

(۲) بايەخ زۆر پىئان؛ زىاد لە پىۋىست بە گىرگ داتان.

overwhelm (ō'vēr-hwelm'), *v.t.* (۱) داپۇش (لافاۋ)؛ شەپۇل؛

كردن بە ئۆرەو. (۲) ھەزاندن؛ زالىۋون بەسەردا؛ تىكشكاندن؛ پەگخست

(۳) كاس كىردن؛ پەرنشان كىردن؛ ئىچگار كارتىكردن؛

(to be ~ed by grief, excitement, kindness, etc.)

overwhelming (ō'vēr-hwel'ming), *adj.* زۆر بەھىز؛ ئىچگار زۆر؛

كاسكەرا؛ ھەرەلىستى ئاكرى؛ پەرنشانكە.

(an ~ victory; ~ support, sorrow, etc.)

overwork (ō'vēr-würk'), *v.t.* (۱) ھەزاندن؛ زۆر ئىش پىن كىردن؛

(to ~ a horse, oneself, etc.)

(۲) زۆر بەكار ھەندان؛ سوواندن (مەجان)

(to ~ an excuse, a metaphor)

v.t. زۆر ئىش كىردن؛ زۆر تىكۇشان

n. (۱) ئىشى گران؛ ئىركى قورس.

(۲) ئىشى زىادە (بەتايەتتى ھى دواى كاتى ئىش كىردن ئاسايى)

overwrite (ō'vēr-rīl'), *v.t.* (۱) ئورسەن لەسەر پەرى شت لەسەر

ئورسراو (۲) ئورسەن بە شىۋازىكى زۆر پاراۋە

v.t. ئىچگار زۆر ئورسەن

overwrought (ō'vēr-rōt'), *adj.* (۱) ماندوۋ؛ ھىز تى براۋ لەبەر زۆر

ئىش كىردن. (۲) ھەمار كىژا؛ بەجۇش؛ بىن ئارام (۳) زۆر پاراۋە.

ovi- (ō'vi),

oviduct (ō'vi-dukt'), *n.* بۇزى ھىلەكە پىدا بۇيىشتن بۇ مىندالدان يا

بۇ دەرمەو

oviform (ō'vi-fōrm'), *adj.* ھىلەكەي؛ شىۋە ھىلەكەي.

ovine (ō'vin, ō'vin), *adj.* ھەپى؛ ۋەك ھەپى؛ لە مەپ دەچن

ovipara (ō-vip'ēr-ə), *n.* گىياندارى ھىلەكەر

oviparous (ō-vip'ēr-əs), *adj.* (۱) ھىلەكەرى؛ ھى گىياندارى

ھىلەكەر. (۲) ھى زالىۋونى لەپىنگە ھەلتاتى ھىلەكەو لە دەرمەوى نەشى

مىنەكە.

ovoid (ō'void), *adj.* Also **ovoidal**, ھىلەكەي؛ شىۋە ھىلەكەي.

n. شتەكى ھىلەكەي

ovular (ō'vyoo-lēr), *adj.* تايەتتى بە ھىلەكە يا گەرا.

ovulate (ō'vyoo-lāt'), *v.t.* گەرا كىردن؛ دەچوونى ھىلەكە يا گەرا لە

ھىلەكەدانەو؛ گەرا داتان.

ovulation (ō'vyoo-lā'shan), *n.* گەرا كىردن؛ ھاتنەخوارەوى گەرا

يا ھىلەكە لە ھىلەكەدانەو؛ گەرا داتان

(۱) ھىلەكەكە؛ ھىلەكەكەيەكە لە سەرەتاي پەرسەندىدا.

(۲) تۆۋە چىكەلە؛ ئو بەشەي پوۋەكە كە دەپتە تۆۋ.

ovum (ō'vəm), *n.* گەرا (ئافەرتو ھەموو جۇرە مىنەكەي تىش)؛

ھىلەكە؛ ھىلەكەكە.

owe (ō), *v.t.* (I ~ you ten dollars.)

(۱) قەرزار بوون؛

(۲) قەرزار بوون (مەجان).

(We ~ a great deal to our parents and teachers.)

(۲) مەمنوون بوون؛ چاكە بەسەرمەو بوون.

- v.t.** (Obs.) ھەببون؛ بوون.
owing (ō'ing), *adj.* قەرزار بوون؛ قەرز لەسەر بوون
 (There are ten dollars ~.) ھېشبا ئىدارەتەرە (قەرز)
 owing to, بەھۇي؛ لىپىر
 (Owing to the floods, we couldn't come.)
owl (oul), *n.* (۱) كۈنەپەپو؛ بايەقووش؛ پەپو
 (۲) كەسكى شەۋەكى؛ كەسكىك كە شە تا درەنگ نەئۇي.
 (۳) كەسكى پروخسار بە شىكۇ يا سەنگىن
owlet (oul'it), *n.* (۱) نەجىكە كۈنەپەپو؛ كۈنەپەپو پىچووك
 (۲) جۈرە كۈنەپەپو يەكى پىچووك
owlish (oul'ish), *adj.* بايەقووشى؛ نە كۈنەپەپو دەچىت.
own (ōn), *adj.* ھى جۇ
 (This is my ~ house.; I saw it with my ~ eyes.)
n. ھەر ھى خۇ؛ خۇ (That is his ~.; I am on my ~.)
v.t. (۱) ھەببون؛ بوون؛ خاۋەن بوون (Who ~s this house?)
 (۲) پىن ئىستان؛ دان پىدادان (to ~ one's faults)
 پىن ئىستان؛ دان پىدادان
v.t. (~ to), پىن ئىستان؛ دان پىدادان
 (to ~ to having stolen something)
be one's own man. لەئىر دەستى كەسا نەببون؛ سەرەبەخۇ بوون؛
 پىلارى كەس دىيەو بە ھەرەسى خۇي رەقتار دەكات
come into one's own, پىگەستىن؛ گەشتىنە ئاۋاتى خۇ
hold one's own, خۇراگىش؛ نەبەردە ھىزىش يا رەختەدا؛
 جى خۇ بىرەدان؛ دەرەقت ھاتى؛ بەرگەگرتىن
of one's own, ھى جو (He has nothing of his own.)
on one's own, [Colloq.], سەرەبەخۇ؛ ھەر خۇ؛ خۇ بە خۇ؛ بە تەنھا؛
 تەمب جو
 (He's living on his own now.; Can you do the work on your own?)
own up (to), دان بىدە تان؛ پىن لىئان (تاوان)
owner (ōn'ēr), *n.* خاۋەر
ownership (ōn'ēr-ship'), *n.* خاۋەرى؛ خاۋەندارىتى؛ ھەببون؛
 خاۋەندىسى
ox (oks), *n. (pl. oxen),* (۱) كى خەساۋ؛ گا
 (۲) كى سارىك نە توخى گاۋ مانگا.
ox-, = oxy-
oxbow (oks'bō'), *n.* (۱) كەلەمە (۲) شىتىكى كەلەمە ياكى كەۋانە يىي
 (۳) ھەك پىنجى پىۋارىك (۴) زەۋى ئىۋان پىنجى ۋەھا.
oxen (ok's'n), *n. plural of ox.*
oxeye (oks'ī'), *n.* چاۋەگ جۈرە پوۋەكىكە
oxford (oks'fērd), *n.* (۱) جۈرە پىلاۋىكى قەبەي پازنە نۆمە
 (۲) جۈرە قوماشىكى لۆكەپە
oxheart (oks'härt'), *n.* (۱) جۈرە گىلاسىكى گۆشتە نە شىۋەي
 داندە (۲) جۈرىگە نە كەلەرم
oxidation (ok'sa-dā'shan), *n.* ژەنگ ھەلپىن؛ ژەنگ گرتىن
oxide (ok'sid, ok'sid), *n.* ئوكسىد كىميا
oxidize (ok'sa-dīz'), *v.t.* (۱) ئوكسىجىن تىكىردىن؛ يەك پىنگرتىن لەگەن
 ئوكسىد؛ ئوكسىد كىردىن (۲) ژەنگ پىن گرتىن؛ ژەنگ پىن ھەلپىن.
v.t. (۱) بەك كرتىن لەگەن ئوكسىجىن؛ ئوكسىجىن تىكەلاۋ بوون.
 (۲) ژەنگ كرتىن؛ ژەنگ ھەلپىن.
oxidizer (ok'sa-dīz'ēr), *n.* ماددەي ژەنگىگى؛ ماددەي ژەنگ پىنگىر
Oxonian (ok-sō'ni-en), *adj.* ئوكسىفوردى (۱) ھى شارى ئوكسىفورد
 لە ئىنگلىزە (۲) ھى زانگۇي ئوكسىفورد.
n. (۱) قوبابى زانگۇي ئوكسىفورد؛ دەرچوۋى زانگۇي ئوكسىفورد
 (۲) زانگۇي ۋەكى شارى ئوكسىفورد

- oxtail** (oks'tāl'), *n.* كىكە گا (بەتايەتتى كە شۇرباي پىن ئى دەنرىت)
oxtongue (oks'tun'), *n.* ژمانە گا؛ چەند جۈرە پوۋەكىكە گەلەكەيان
 زىرەو لە ژمانى گا دەچىت
oxy- (ok'si), *Also ox-*, پىشگىرىگە بەماناى ئوكسىجىناۋى؛
 ئوكسىجىنى تىدەيە.
oxy- (ok'si, ok'sə), پىشگىرىگە بەماناى؛ قىژا؛ نووك تىژا؛ قوندوتىژ.
oxygen (ok'si-jən), *n.* ئوكسىجىن
oxygenate (ok'si-jə-nāt'), *v.t.* ئوكسىجىن تىكەلاۋ كىردىن
 ئوكسىجىن تىكىردىن.
-oxygenation (n.)
oxygen mask, كىلاۋە ئوكسىجىن؛ دەرختە سەر دەمو لوت بۇ ئوكسىجىن
 ۋەرگىرتىن ھەناسەدان.
oxygen tent, چادىرە ئوكسىجىن؛ سەرو شانى نەخۇشى دەرختە ژىر بۇ
 ھەناسەدان بە ئاسانى.
oxymoron (ok'si-mōr'on, ok'si-mō'r'on), *n.* ۋوتەيەكە
 بىرەتەيە لە يەكگرتىن دوو ۋوشەي دژ بە يەك:
 (sweet sorrow; cold fire; a mournful optimist)
oxytone (ok'si-tōn'), *adj.* دوا بىرگە ھىزى لەسەرە؛
 دوا بىرگەي بە ژمان دەگىرى
n. ۋوشەيەكە كە دوا بىرگەكەي ھىزى دەرختە سەرىا بە ژمان دەگىرى
oyster (ois'tēr), *n.* (۱) گونچەكە ماسى.
 (۲) شىتىكى بەكەك؛ شىتىكى سوود ئى ۋەرگىراۋ
 (۳) [Slang], كەسكى بىن دەنگ؛ كەسكى نەدو.
oyster bed, جىنشىنى گونچەكە ماسى (لە بىنى دەريادا)
oyster catcher, گونچەكە ماسى گىرە؛ چەند جۈرە پالندەيەكى قەراغ
 ئاۋى دەنووك پواۋى لاق ئەستورىن.
oysterman (ois'tēr-mən), *n.* (۱) گونچەكە ماسى فروش؛ راۋەكەرى
 گونچەكە ماسى؛ گونچەكە ماسى بەخىۋەكەر (۲) بەلەمى راۋە گونچەكە ماسى.
oz., = ounce.
ozone (ō'zōn, ō-zōn'), *n.* (۱) ئۇزۇن شىۋەيەكە لە ئوكسىجىن
 (۲) [Slang], ھەۋاى پاك
ozonic (ō-zon'ik, ō-zō'nik), *adj.* ئۇزۇناۋى؛ ئۇزۇنى تىدەيە؛
 تايەتەي بە ئۇزۇن
ozonide (ō'zō-nīd'), *n.* ئاۋىتەي ئۇزۇن
ozonize (ō'zō-nīz'), *v.t.* (۱) ئۇزۇن گۆرىن بۇ ئوكسىجىن.
 (۲) ئۇزۇن تىكىردىن
ozonous (ō'zə-nəs), *adj.* ozonic.
ozs., = ounces.

P p

P, p (pē), n.

(۱) تېپىر شانزەھەممى ئەلفبىنى ئىنگىلىزچە.

(۲) دەنگى ئەم تېپە. "پ" (۳) قالىنى ئەم تېپە

(۴) ئىشاشە سىنرەھەمىن لە پىزىنكا

adj.

(۱) ئاسەسى بەم تېپە (۲) شانزەھەم: شانزەھەمىن

mind one's p's and q's.

ئانكا لە دەم كرردارى خۇ بوون:

وورىارى زمانو كرردارى خۇ بوون

P (pē), n.

(۱) شىنكە لە شىنەوى P دا

(۲) زمارد ۰۰۰ ى پۇمانچە

pa (pā), n. [Colloq.]

باوك: بەم باوھ

paca (pā'kə, pak'ə), n.

گياندارىكى ئەمەرىكى قىرتىنەرى شەھەكى

بەلەكاۋىچە

pace (pās), n.

(۱) ھەنگر ۳ دىزىنى ھەنگاۋىك: ماۋەى ھەنگاۋىك

(۲) خىربى بەم پىزىشنى. پاكردىن ھەند: (a fast ~ ; a slow ~)

(۳) خىربى پىشكەۋىتن. پەرمەسەندىن

(ب) ھاۋخىربى: خىربى ھاۋتا (Try to keep ~ with me.)

(۵) رەۋت پىياسە ۶ جۇرە رەۋتىكى ئەسپە كە بىرىتچە لە بەرگىرەۋەى

دەست و دشوۋى لايەك پىگەۋە

v.t.

(۱) ھانزو چوۋر بە شۇننىكدا: پىياسە پىاكردىن (to ~ a room)

(۲) ھە ھەگاۋ پىوان (۳) ھەشقدادانى ئەسپ لەسەر پەۋتىكى تايپەتى

(۴) خىربى بۇ دان يا بىرەنەۋە

v.i.

(۱) لەسەر خۇ رۇيىشتا: وورەدە وورەدە پۇيشتا: پىياسە كرەن.

(۲) دەسەر پاشوۋى لايەك پىگەۋە بەرگىرەۋە

put one through his paces.

تاقىكرەۋە تۈن. لىھاتوۋىي

keep pace with, = keep up with.

پەلى خىربى بۇ دانان: بىربارى پەلى خىربى بۇ دان

set the pace.

(۱) بە خىربى پەلى تايپەتى پۇيشتا:

paced (pāst), adj.

(۲) ھە ھەنگاۋ پىۋورا (fast ~)

pacemaker (pās'mā'kēr), n.

(۱) بەلى خىربى دانەر: غارغارىن.

پىشېركى: سۈرىك يا راكەرىكى پىشېنگە كە پەنى خىربى پىشېركى يەك

دادەنى ۳ پىشېنگ (۲) ۱ ماسۈنكى رىك پىشېكەرى دىل لىدان

(ب) نامېرى پىك و پىگەرى دىل لىدان: پىشېكەۋىي

-pacemaking (n. & adj.).

pacesetter (pās'set'er), n. pacemaker.

pacier (pā'sēr), n.

(۱) ئەسپەكە كە رەۋتىكى تايپەتى ھەپە

pacemaker (۲)

pachyderm (pak'ə-dürm'), n.

(۱) گياندارى پىست ئەستۈرە

ۋەك فېل و كەركەدەن. (۲) كەسىكى بىن ھەست: ھەست مردور.

pachydermatous (pak'ə-dür'mə-təs), adj.

(۱) تايپەتى بە

گياندارى پىست ئەستۈر ۋەك فېل و كەركەدەن. (۲) بىن ھەست: ھەست مردور

Pacific (pə-sif'ik), n.

دەرياي پاسىفىك

adj.

(۱) ھى دەرياي پاسىفىك: لە دەرياي پاسىفىكدا.

(۲) ھى كەتارى پاسىفىكى ئەمەرىكا.

pacific (pə-sif'ik), adj.

(۱) لاشەر: لاشەرلى: ئاشكەرەۋە

ئاشتىخۋان. (۲) ھېمىن: لەسەر خۇ: ھىۋاش: بە ئاسۈدە.

pacification (pas'a-fi-kā'shən), n.

(۱) دىلنەۋايى كرەن:

دىل ھىنانەۋە جىنى خۇ (۲) دامرگاننەۋە: دابىنكرەن: كپ كرەنەۋە.

pacifism (pə-sif'ə-siz'm), n. = pacifism.

ئۇقپانۋوسى پاسىفىك: ئۇقپانۋوسى ھېمىن

Pacific Ocean, (۱) دىلنەۋايىكەر: دىلنەۋەۋە جىنى خۇ.

pacifier (pas'ə-fi'er), n.

(۲) مەمكەشۋە: مەمە

pacifism (pas'ə-fiz'm), n.

ئاشتىخۋان: لاشەرلى: لاشەرلىتى:

ئاشەرلىتىتى.

pacifist (pas'ə-fist), n.

كەسىكى لاشەر: ئاشتىخۋان

-pacifistic (adj.).

(۱) دىلنەۋايى كرەن: دىل ھىنانەۋە جىنى خۇ: دىلخۇش كرەن: ھىنانەۋە سەر خۇ: ھېمىن كرەنەۋە. (۲) ئاسۈدەۋىي خىستەۋە

ئاسايش خىستەۋە: دامرگاننەۋە

pack (pak), n.

(۱) كۆل: گۈرۋە: بار: بەستەك: پىياسكە: بەند.

(۲) (۱) دەستە: كۆمەل: چەند (a ~ of lies)

(ب) دەستە كاغەزى يارى و قۇمار (ج) پاكەت (a ~ of cigarettes)

(د) رەۋە: كەلە: كەل (a ~ of wolves) (ه) كەلە سەكى پراۋ

(و) تاقم: دەستە: كۆمەل (۲) بەستەكەكى: سەرناۋكەرتوۋ

(۴) (۱) پىچانەۋەى نەخۇش لە بەتانى و مەلەۋە

(ب) ئەۋ بەتانى و مەلەۋى كە لە نەخۇشەۋە دەپىچىرى (ج) سارغى

(د) خاۋل يا بەستەكەكە قۇماشى پىر لە سەۋەلە دەخىرتە سەر ئاسۋاۋىيەك:

(ice ~)

(۵) چەند جۇرە دەرمانىكى جۋانۋى پىستە

(۶) سەرجمە خۋاردەمەنى قۇتۇرۋاۋى ۋەزىكە

v.t. (۱) كەلۋەل پىچانەۋە (كەشت، گۋاستەۋە): خۇ كۆكرەنەۋە: كۆكرەنەۋە

(He ~ed his bags.)

(۲) پىچانەۋە: كرەن بە بەستەك.

(۳) كرەنە قۇتۇۋەۋە، تەنەكەۋە، يا سىنۋقەۋە (خۋاردەمەنى): قۇتۇرۋاۋى

داكرەن (۴) ئاخىن: تى ئاخىن: تەنەن (جىن) سىخناخ كرەن: پىكرەن:

تى تىرەندىن: (The audience ~ed the hall.)

(۵) كۆرتن (كۆن): داكرەنەۋە (جىنى بەيەك گەيشتىنى دوۋ لۋەل):

(to ~ a joint) (۶) پەستانەۋە: پەستەۋە: داكرەنەۋە: (~ed earth)

(۷) باركرەن (ۋولاخ): بار لىنان (۸) بار ھەلگرتن (ۋولاخ).

(۹) ھەلگرتن (چەك) (He ~s a gun.) (۱۰) (~ off), بە پەمە ئاردىن:

بە پەلە رەۋانەكرەن: (They ~ed him off to school.)

(۱۱) [Slang], لىدان (مستەكۆلە): پىاكىشان

v.i. (۱) پىچانەۋە: كۆكرەنەۋە: بەستەك كرەن.

(۲) خۇ پىچانەۋە (كەشت، گۋاستەۋە): خۇ كۆكرەنەۋە: كەلۋەل پىچانەۋە:

(Are you going to ~ tonight?)

(۲) تى تىرەنجان: قەرەبالغ كرەن: تىدا: كۆمەل بوون

(This suit ~s well.)

(۴) بە باشى يا بە ئاسانى دەپىچىرتەۋە:

(۵) پەستەنەۋە: داكرەنەۋە: داكرەنەۋە. (۶) بە پەلە پۇيشتا: تى تەقان

adj.

(۱) بۇ پىچانەۋە باشە يا بەكاردىت

(ب) بۇ قۇتۇرۋاۋى باشە يا بەكاردىت.

(۲) بەستەك كراۋ: پەستراۋە: داكرەۋە: پىچاۋە.

(۲) بارىەر: باركىش: بارهەنگر (a ~ animal)

تووشی دهردی سهری گردن.

به مهرتسی سزادرانگی تاییه تییموه، **on (or upon, under) pain of** سزاییکی تاییه تی دهری نه گهر کارنگ بکری یا نه کری:

(*under pain of death*)

pained (pānd), *adj.* پهست: دلگیربو: دلگیر: زویر: دل شکاو.

painful (pān'fəl), *adj.* (۱) نازار به خش: نازار دهر: به سوئ.

(۲) به نازار: به نیش و نازار: به ناسوز: (*a ~ finger*)

(۳) ناخوش: (*a ~ decision*)، (۴) [Archaic]، قورس: گران.

painkiller (pān'kil'ēr), *n.* [Colloq.] نازارگو: نازار شکن.

painless (pān'lis), *adj.* (۱) بئ نازار: بئ نیش.

(۲) ناییته هوئی نیش و نازار.

painstaking (pānz'tāk'īn), *n.* هولدان: هول: رهنج دان:

ووردی ووریایی له نیش و کاردا.

adj. (۱) پیوست به هول و وردی و کوشش و به تنگه هواتن دمکات: گران.

(۲) زور کوششکرا: هولده: رهنجده: نیشکری باش و گران:

(*a ~ carpenter*)

paint (pānt), *v.t.*

(۱) دیمه ن کیشان: وینه کیشان: نیگار کیشان.

(*He ~ed a landscape.*)

(۲) به پوونی باسکردن:

(*He ~ed a bleak picture of the political situation.*)

(*He ~ed the walls.*)

(۳) بۆیه کردن:

(۴) نارایش کردن: جوان کردن: رازاندنوه (به رنگ یا بۆیه) پوکمش کردن

v.i. (۱) دیمه ن کیشان: وینه کیشان: نیگار دروستکردن

(۲) نارایش کردن: نارایش به کارهینان.

n. (۱) بۆیه: بۆیاخ: رنگ.

(۲) بۆیه ووشکوه بوو (۳) نارایش

paint out,

به بۆیه داپوشین: بۆیه کردن و داپوشین

paintbrush (pānt'brush'), *n.* فلجی: بۆیه چی: فلجی نیگار کش.

painted (pān'tid), *adj.*

(۱) نیگار کشراو: وینه کشراو.

(۲) بۆیه کراو.

(۲) دیو: درۆنه: پوولته: هر به سهرزازی: (*~ expressions*)

(۴) زهق: له نه ندازه به دهر رهنگوپهنگ. (۵) له نه ندازه به دهر نارایش کراو

painter (pān'tēr), *n.*

(۱) نیگار کش: وینه کش: هولته مهند

(۲) بۆیه چی.

painter (pān'tēr), *n.*

گورسی به ستنه و هی به له به بندهدا.

painter (pān'tēr), *n.* [Dial.]

پلنگی نه مریکی.

painting (pān'tīn), *n.*

(۱) بۆیه چی.

(۲) نیگار کشی: وینه کشی: نیگار کشان. (۳) تابلو.

pair (pār), *n.*

(۱) جوت: (*a ~ of shoes, socks, gloves, etc.*)

(۲) شتیکی دوولا یا دوو پهل که پیکه به کاردهینری: (*a ~ of pants*;

a ~ of scissors)

(۳) جوت ته میزاد یا گیاندان: (۱) ژنو پیاو: جوت ته دلدار: جوت ته دهر گران

(ب) جوت ته بالنده یا گیانداری نیرومن

(ج) جوتی کسی هاوپی یا هاویروباوه: (*a ~ of rascals*)

(د) جوت ته سپی گالیسکه. (ه) دوو نه دانی بیروباوه و حیزب جباوا که

پیک ده کمون دهگ نه دهن له سهر گه لاهی یاساییکی تاییه تی. (و) نه م ریکه و تنه

(۴) دوو کاغزی چوئیه که له دهسته کاغزی قوما را.

(۵) [Rare or Dial.]، دیو: (*a ~ of stairs*)

v.t.

(۱) جوت کردن: جوت جوت کردن.

(۲) جوت پئ گرتن: له یک چاک کردن.

(۳) هاو جوت بۆ درۆنه: هاو بهش بۆ پهیدا کردن.

v.i.

(۱) (*~ off*)، جوت گرتن: بوون به جوت یا جوت ته.

(۲) ماره کردن: ژنپنان: شوو پئ کردن: بوون به هاوسه.

(۱) جوت پئ گرتن: جوت جوت کردن: جوت کردن.

(۲) جوت گرتن و پۆشتن: جوت جوت بوون و کشانهوه.

pair off,

paisley (pāz'li), *adj.*

(۱) هی قوما شکی خوری نه قش و نیگار وای

(۲) کافرستان: شوینی کافران یا بت په رستان.

paganism (pā'gən-iz'm), *n.* (۱) کافری: بت په رستی: بئ نایی.

(۲) خونریست و بیروپی کافران.

paganize (pā'gən-iz'), *v.t.*

کردن به کافر

v.i.

بوون به کافر

page (pāj), *n.*

(۱) لایه ره: پیره (*tearing out a ~*)

(ب) نووسراوی سهر لایه ره یک

(۲) (*pl*) تومار نامه: نووسراو: (*the ~s of history*)

(۳) پوداو: چهند پوداو یک: زنجیره یک پوداو: نهلقه:

(*a colorful ~ in his life*)

(۴) چاپی نامه کراو بۆ له چاپدانی لایه ره یک.

v.t.

ژماره دانان له سهر لایه ره کانی کتیب یا دهفته ریک.

page (pāj), *n.*

(۱) شاگردی سوارچاکی سهدانی ناوه راست (بۆ خو

نامه کردن بۆ بوون به سوارچاک). (۲) به رده سستی پیاویکی گوره.

(۳) ههرزی به رده سستی میوانخانه و فرمانگه (بۆ نامه بری و نیشی سهرپی پی).

(۴) به رده سستی په ره مان یا کونگرئس (بۆ نامه بری و کاری سهرپی پی).

v.t.

(۱) به رده سستی کردن.

(۲) بانگ کردن به بلندگو: دۆزینه و هی که سیک به بانگ کردن به بلندگو له

شوینیکی وک فریکه خانه دا: (*to ~ a person*)

v.i.

به رده سستی کردن

pageant (paj'ənt), *n.*

(۱) (۱) به رده ییکی شانۆنامه ی نایی.

(ب) شانۆی سهرده می شانۆنامه ی نایی

(۲) نامهنگی نوواندنی سهر شهقام: نووانۆبی نه سپ سواران:

نووانۆبی رازوه: پئ بۆیشتنیکي رازاوه و خوشی

(۳) نامهنگی نوواندنی سهر شانۆ به جلی همه ره نگووه

(۴) نوو ندی به تهنه نه و کس و فشر و بوش

pageantry (paj'ən-tri), *n.* (۱) نامهنگی نوواندنی سهر شهقامه کار:

نووانۆبی رازاوه (۲) نوواندنیکی زور جوان: دیمه نی خو نوواندنیکی جوان و

رازاهو ۳ بوواندنیکی به تهنه نه و کس و فشر و بوش

paginal (paj'ə-n'l), *adj.*

(۱) لایه ره یی: هی لایه ره

(۲) لایه ره به لایه ره (*~ facsimile*)

paginate (paj'ə-nāt'), *v.t.*

ژماره دانان به سهر لایه ره کانی کتیب یا

دهفته

pagination (paj'ə-nā'shən), *n.* (۱) ژماره له سهر دانانی لایه ره کانی

کتیب یا دهفته: ژماره له سهر دانان (۲) (۱) شو ژمارانه ی له سهر لایه ره کانی

کتیب یا دهفته داده نریست. (ب) سهرجه می ژماره ی لایه ره کانی کتیب یا دهفته

ههره ها ریگه ستیان

pagoda (pə-gō'də), *n.*

پاگوده په رستگایه یی چهند نهومی هیندی و

چینی و یاناییه

Pahlavi (pā'lə-vē'), *n.*

پهلهوی رمانی فارسی کۆن

pahlavi (pā'lə-vē'), *n.*

پاره یه یی زیری نیرانییه

paid (pād), *past tense and past participle of pay.*

adj.

(۱) نه کری گراو: موچه خور: (*a ~ advisor*)

(۲) *out*: *~ up*: درواسته وه (دهیز)

pail (pāl), *n.*

(۱) سه تیل: بر سه تیلک: سه تیلک

pailful (pāl'fool'), *n.*

پر سه تیلک: سه تیلک

paillasse (pal-yas', pal'yas), *n.* Also *palliasse.*

دۆشه کی

پوش ما ناردده ستار

paillette (pal-yet'), *n.*

پووله که زو زنگیانه موورو

pain (pān), *n.*

(۱) سزا: (۲) نیش: نازار: ناسوز: گل: ژان.

(۳) دهردی سهری: ناخوشی: سهرنیش: سوئ

(۴) (*pl*) زانی مندالیوون: ژان

(۵) (*pl*) هول و ته قه لای زور: به تهنه وه هاتنی زور: رهنج دان: رهنج

(*He took ~s with his work.*)

v.t.

نازاردار: نش و نازار پندان: سوئ کردن به دلوه

pajamas

- رەنگاۋرەنگە. ۲۱. لەم جۈزە قوماشە درووستىكاراۋە
n. (۱) قوماشى خورى رەنگاۋرەنگى نەقىش ونيگراۋى؛ شال.
 (۲) دەستىمال يا جلۈبەرگى تىرى لەم قوماشە درووستىكاراۋە.
pajamas (pə-jam'əz, pə-jä'məz), **n. pl.** بىجامە
pal (pal), **n.** [Colloq.] برادەر، ھاورى
v.t. & v.i. [Colloq.] بوون بە ھاورى؛ برادەرى كۆند
palace (pal'is), **n.** (۱) كۆشكى شاھانە؛ كۆشك.
 (۲) خانۇبەكى زۆر گەرە ھورە ھورە.
 (۳) خانۇبەكى گەرە ھورە ھورە جۈش پىشانىگاۋ خۇنۇۋاندن.
paladin (pal'ə-din), **n.** (۱) بەكىك لە دۈنۈزە سوارچاكە بەگۈزەكە.
 "شارلمان" (۲) پالەۋان؛ قارەمان؛ سوارچاك.
palaestra (pə-lēs'trə), **n.** (۱) ھەرىكەت يەتتى ھى زۇرئانازى لە
 يۇنانى كۇند. (۲) قۇتاپخانەى زۇرئانازى.
 (ب) جىمانزىۋە، ھەرىكەت؛ ھەرىكەت؛ ھەرىكەت.
palanquin, palankeen (pal'an-kēn'), **n.** كەژاۋە؛ كەژاۋە
 كەس لە شان ھەلىان گەرتىت
palatability (pal'i-tə-bil'ə-ti), **n.** (۱) تام خۇشى؛ خۇشىتى.
 (۲) پەسەندىتى؛ بەجىتى؛ بەدل بوون.
palatable (pal'i-tə-b'l), **adj.** (۱) تام خۇش؛ خۇش؛ دەخۇرىت.
 (۲) پەسەندە؛ بەجىت؛ بەدل بوون؛ جىزى ھەزەمەندىۋ پەسەندە.
palatal (pal'i-t'l), **adj.** (۱) ھى ئاسمانەى دەم؛ ھى مەلاشۋە؛ ھى دەم.
 (۲) بە بەرگەرتىتى سەرى زامان ئاسمانەى دەم دەپىژىرى ھەك دەنگى "چ" و
 "ش". دەنگەتاسى؛ مەلاشۋەى
palatalize (pal'i-t'l-īz'), **v.t.** گۇزىن بۇ دەنگىكى ھەك
 بە بەرگەرتىتى سەرى زامان ئاسمانەى دەم دەپىژىرى
palate (pal'it), **n.** (۱) ئاسمانەى دەم؛ مەلاشۋە
 (۲) ھەستى چەشتە؛ چەشتە؛ ھەستى تام كۆند
 (۳) چىزى مېشكەۋ دەم؛ ھەستى بەدل بوون پەسەندەكۆند.
palatial (pə-lā'shəl), **adj.** (۱) بۇ كۆشك دەشتە؛
 (~ gardens)
 (۲) زۆر گەرە ھورە ھورە ھورە؛ لە كۆشك دەجىن؛ زۆر ھورە ھورە (خانىۋە)
 (a ~ house)
palatinate (pə-lat'n-ār', pə-lat'n-it), **n.** (۱) ھەرىمى
 ژىرەدەستى دەرەبەگىكى گەرە (۲) پەلەپايەى مېزىكى دەرەبەگى.
 (۳) [P-]، دىنىشتۋى ھەرىمىكى نەلمانىا كە بە "پەلاتىن" ئاسراۋە.
palatine (pal'ə-tin', pal'ə-tin), **adj.** (۱) كۆشكى
 (۲) ماغى شاھانەى ھەمە. (۳) تايىتەى بە مېر يا بەگۈزە.
n. (۱) كارىدەستى كۆشكى شاھانەى.
 (۲) دەرەبەگىكى سەدانى ئاۋەرەست كە ھەك پاشا ھەرىمەكەى خۇى دەپان.
 (۳) كەۋلى سەرشان
 (۴) [P-]، بەكىكە لەر ھەۋەت گەردى يۇماى لەسەر درووستىكاراۋە.
 (۵) [P-]، دىنىشتۋى ھەرىمىكى ھەرىمى "پەلاتىن" ى نەلمانى.
palatine (pal'ə-tin', pal'ə-tin), **adj.** ھى ئاسمانەى دەم؛
 مەلاشۋەى
n. ئىنسانى ئاسمانەى دەم.
palaver (pə-lav'ēr), **n.** (۱) كۆزى خېلە نەفەرىقايەىيەكان؛
 كۆزى نىۋان خېلە نەفەرىقايەىيەكان و بازىگان و كەسانى نەۋرۇپايى تر لە
 نەفەرىقادا. (۲) دەمەتەقن؛ قەسە. (۳) ھەرايى؛ زامان لوۋسى.
v.t. & v.i. ھەرايى كۆند؛ زامان لوۋسى كۆند
pale (pāl), **adj.** (۱) رەنگ زەرە ھەنگەراۋ؛ رەنگ سېى ھەنگەراۋ؛
 رەنگ پەرىپ (to turn ~). (۲) بىن رەنگ؛ كۆز (پوۋناكى).
 (۳) بىن ھىز؛ بىن تىز.
v.t. (۱) رەنگ زەرە بوون؛ رەنگ سېى ھەنگەراۋ؛ رەنگ پەرىپ.
 (۲) كۆز دەرەبوون؛ ناگىرگە ھىچ ۋەپوچ دىاربوون لەچاۋ شىتىكى تردا؛
 (My work ~d beside his.)

palish

- v.t.** رەنگ زەرە ھەنگەراۋند؛ كۆز كۆند.
-paleness (n).
pale (pāl), **n.** (۱) سىنگ (تەيمان)؛ قىسپ
 (۲) پەرىپ؛ تەيمان؛ سىنور؛ (outside the ~ of the law).
 (۳) شۇنىنكى پەرىپ كراۋ
 (۴) مىلى سىنورنى ئاۋەرەستى قەلغان.
 لە سىنورى پەقار جۈش بەدەر.
 beyond the pale,
pale-, palae- (pā'li), **paleo-**
pale ethnology (pā'li-eth-nol'ə-ji), **n.** رەگەزى كۆن ناسى؛
 لىكۆلېنەۋەى رەگەزە كۆنەكانى بەر لە مېژىۋ.
paleo- (pā'li-ō), **Also pale-, palae-** (۱) كۆن؛
 بەر لە مېژىۋ. (ب) سەرەتايى؛ كىۋى.
paleobotany (pā'li-ō-bot'ə-ni), **n.** لىكۆلېنەۋەى پوۋەكە
 بەرەدەنىيەكان؛ زانستى پوۋەكى ۋەك بەرە لىھانۇۋ.
paleography (pā'li-og'grə-fi), **n.** (۱) ئوۋسىنى كۆن؛ ئوۋسىنە
 كۆنەكان (۲) ئوۋسىنى بىزمارى. (۳) لىكۆلېنەۋەى ئوۋسىن و ئوۋسراۋە كۆنەكان
 ھەلپەتەن يا دەرەكۆند و خۇندەنەۋە باسكۆندى ئوۋسراۋە كۆنەكان
-paleographic; paleographical (adj.); paleographer (n.).
paleolith (pā'li-ə-lith'), **n.** ئامىزى بەردىنى كۆن.
paleolithic (pā'li-ə-lith'ik), **adj.** تايىتەى بە دەۋرى بەرە.
paleolithic man, مۇۋى دەۋرى بەرە.
paleontology (pā'li-ən-tol'ə-ji), **n.** (۱) زانستى پاشماۋە
 بەردىنەكانى گىياندەر پوۋەكى كۆن (زەمىنناسى)؛ لىكۆلېنەۋەى پوۋەۋەرى زۆر
 كۆن. (۲) راپۇۋىتىكى ئوۋسراۋە دەرەۋەى ئەم لىكۆلېنەۋەى.
-paleontological (adj.); paleontologist (n.).
Paleozoic (pā'li-ə-zō'ik), **adj.** (۱) ھى چەرە زۆر كۆنەكان
 (زەمىنناسى). (۲) ھى بەردى ئەم چەرە.
paleozoology (pā'li-ə-zō-ol'ə-ji), **n.** زانستى پاشماۋە
 بەردىنەكانى گىياندەر جانەۋەرى كۆن (زەمىنناسى).
-paleozoological (adj.).
Palestinian (pal'əs-tin'i-ən, pal'əs-tin'yan), **adj. & n.**
 قەلەستىنى.
palette (pal'it), **n.** (۱) تەختەبەكە نىگارگىش بۇيەكانى لەسەر تىكەۋە
 دەكات و رىك دەخات. (۲) رەنگى بەكارمېنار ۋەلەيەن نىگارگىشكى
 تايىتەۋەى رەنگى تابلۇبەكى تايىتەى.
palette knife, چەقۇزى كۆل تىكەۋەكۆندى بۇيە نىگارگىش.
palfrey (pōl'fri), **n.** [Archaic] ئەسكىكى بچۈكە ژن سۈۋارى دەپ.
palimpsest (pal'imp-sēst'), **n.** پىنست يا تەختەبەردىكە كە دوو -
 سىن جار شتى لەسەر ئوۋسراۋى و كۆزىنارپىتەۋە، بەلام ھەندى لە ئوۋسىنە
 كۆنەكەى ھىشتا ھەر پىۋە دىاربىت
palindrome (pal'in-drōm'), **n.** ۋەشەپەك يا رەستەپەك يا
 ژمارەپەكە كە لە پىشەۋە دۋاۋە دەخۇنرەتەۋە بېن گۇزىنى ماناكەى؛
 (madam; rotator; Able was I ere I saw Elba; 1441)
paling (pā'lin), **n.** (۱) تەيمان درووستىكۆند؛ تەيمان كۆند.
 (۲) تەيمان. (۳) قىسپ؛ سىنگ (تەيمان)
palingenesis (pal'in-jen'ə-sis), **n.** (۱) لەدايىكۋەۋە؛
 زىندۋوبوۋەۋە. (۲) زىندۋوبوۋەۋەى گىيانى مردوۋ لە لەشىكى تىرى زىندۋودا.
 (۳) گۇزىنى تەۋاۋى جانەۋە لەكاتى گەرەبوۋىدا.
palinode (pal'ə-nōd'), **n.** (۱) ھەلبەستى پاشگەزى؛ ھەلبەستىكە كە.
 ھۇنەر تىپدا پاشگەز دەپتەۋە لە ھەلبەستىكى پىشۋە. (۲) پاشگەزبۇۋەۋە
palisade (pal'ə-sād'), **n.** (۱) سىنگى ئەستۋورى نوك تىز.
 (۲) تەيمانى سىنگى ئەستۋورى نوك تىز بۇ پاراستن.
 (۳) (pl.) رىزە كەندەلانى بەرە زۆر لىزى قەرەۋ رۇبار
 بەھىزكۆند و پاراستن بە تەيمانى سىنگى ئەستۋورى نوك تىز.
v.t. ھەزىك رەنگ سېى ھەنگەراۋ؛
palish (pāl'ish), **adj.** نەختىك رەنگ سېى ھەنگەراۋ؛

- نەختەك رەنگ زەرد
pall (pôl), *v.t.* لەبەرچاوخستن: بىن تاقەت كردن: پەستكردن
v.t. (۱) سەست بون: بىن تاقەت بون: ماندووبون.
 (۲) لەبەرچاوخوتن (لەبەر زۆرى): تاقەت ئى چوون
pall (pôl), *n.* (۱) پەردەى دارتەرم: تاراي تەرم.
 (۲) پەردەىەكى رەشى دلتەنگەرى ناسىرىن: (a ~ of smoke)
 (۳) [Obs.]: پەردە: پۇشاك (۴) [Obs.]: عەبا
 (۵) (تاراي كاسەى شەرابى پىرۆزى كنىسە: (ب) تاراي قوربانىگای كنىسە.
v.t. پەردە سەرد: دن: داپۇشەن بە پەردە.
Palladian (pə-lā'di-ən), *adj.* (۱) تايەنى بە " پالاس ئەسینا "
 كە مانوخوای ژیری بوو لای یونانەکان (۲) ھى ژیری و زانیاری.
Palladium (pə-lā'di-əm), *n.* (۱) پەیکرى مانوخوای ژیری
 " پالاس ئەسینا " لە یونان و پۇما (بەتايەتی پەیکەرەكى شارى " قرۆى "
 كە گواپە شارەكەى دەپاراست): (۲) [P-]. شتىكە كە پاراستنى شوئىك يا
 لەسەر سەدە: بارىزەر: قەلا
palladium (pə-lā'di-əm), *n.* ماددەىەكى كىمىيای زىویە بە
 توخمى پلاتین
Pallas (pal'æs), *n.* (۱) ناوى بانوخوای ژیری یونانى كۆنە
 (۲) پەيكەرە لە ئەستێرە كاروانىيە بچووكەكانى نىوان " مەريخ و موشترى ".
pallbearer (pôl'bâr-ēr), *n.* تەرم ھەنگر: دارتەرم ھەنگر.
pallet (pal'it), *n.* (۱) مانەى گۆرەوویزە كەر: مانەى ساف كردن
 (۲) palette (۳) تەختەى شت لەسەر دانان يا شت پىن گواستەنەو
 (۴) نامەرى چاپكردن لەسەر بەرگی كتیب: (۵) چەكوشى كاتشیر
pallet (pal'it), *n.* دۆشەكى پووش: جى پووش: گەنگەجى
 جى ھىچ و پووش
pallet (pal'it), *n.* مېلى سنوونى سەر قەلغان
palette (pal'it), *n.* تەمەنى تیرمانى قەلغان
palliasse (pal-yas', pal'yas), *n.* - paillasse.
palliate (pal'i-āt'), *v.t.* (۱) لە نار كەم كردنەو: نازار كوشتن
 لە تودو نیزی كەم كردنەو (۲) بەلگە بۆ ھىنانەو: تاوان لە ستمەكاری-
 تاوانك كەم كردنەو بە بەلگە بۆ ھىنانەو
palliative (pal'i-ā'tiv, pal'i-ā-tiv), *adj.* ھى نازار يا ستم
 كەم كردنەو
n. نازارمەر: نیش كوژ: ستم كەمكەرەو.
pallid (pal'id), *adj.* رەنگ زەرد: رەنگ پىن ئەماو: بىن رەنگ:
 (the ~ face of an invalid)
pallium (pal'i-əm), *n.* (۱) كەواھەكى پیاوانەى یونانى كۆنە
 (۲) تونكى مېشتك (۳) عەباى پاپا و سەرە قەشە (۴) تونك يا ریشالى تەنیش
 قاوغى: ھەندى گياندارى ناوى: بەرگی ناو قاوغى ئەم گياندارە.
pall-mall (pel'mel'), *n.* (۱) پۆل مۆل یاریەكى كۆنە بریتىيە بە
 لىدانى تويىكى دارىن بە مېكوتىك و خستىيە ناو ئەلقەيەكى ناسىنى
 ھەلواسراو بەوسەرى كۆلانیکەرە (۲) نەر كۆلانەى یاریەكى وەماى تیدا بکری.
pallor (pal'ēr), *n.* رەنگ زەردىي دەم و جاو: بىن رەنگى
palm (pām), *n.* (۱) دەرخووما
 (۲) گەلاى دارخووما كە نیشانەى سەرکەوتنە (۳) سەرکەوتن: زالیبون.
 (۴) مەدالايەكى خەلاتى سوپا بە لە شێو: گەلاى دارخووما
 بردنەو: سەرکەوتن: خەلات کران.
bear (or carry off) the palm. دان بە دۆراندا ناو: دان بە سەرکەوتنى ھاوچاودا
yield the palm to. نان: پىن بە بۆس نان
palm (pām), *n.* (۱) بەرى لەپ: بەرى دەست: لەپ: ناو لەپ: ناو دەست.
 (۲) بەرى لەپى دەستكێش (۳) پانایى شاخى ناسك و مەپەكنوی.
 (۴) سەب: پانایى بەرى لەپ: اپنوان
 (۵) دەمى سەول: سەرە پانەكەى شتى تری وەك سەول
v.t. (۱) شارەنەو لە بەرى لەپدا (۲) بەرى دەست لیدان
grease the palm of. بەرتیل یندان

- بەرى دەست خوران بۆ پارە:
have an itching palm [Colloq.], زۆر حەن لە پارە كردن: زۆر برسى پارە بوون.
palm off, بە ساختە بردنەو: بە درۆ بردنەو: یا خو پەراختنەو.
palmar (pal'mēr), *adj.* وەك بەرى لەپ: لە بەرى دەستدا:
 ھى بەرى لەپ يا سەمى گياندار.
palmary (pal'mə-ri), *adj.* زۆر لىھاوتو: سەرکەوتو.
palmate (pal'māt, pal'mit), *adj.* وەك بەرى دەست وایە
 بەکراو: ھى: (۱) وەك ھەندى گەلا: (ب) قاچى پەردەدارى گياندارى ناوى
palmer (pām'ēr), *n.* (۱) حاجىيەك كە گەلايەكى دارخووماى ھەنگرت
 نیشانەى ئەو: كە حجى کردووە لە " نەزى پىرۆز " لە سەدانى ناوەراستدا: لە
 ئەوروپا (۲) حاجى. (۳) palmer worm
 (۱) جۆرە تەتەلەمیرانىكى زيانپەخشە بۆ پورەك.
palmer worm, (۲) جۆرە كرمەكەيەكە گەلاى دارىسو دەخوات.
palmetto (pal-met'ō), *n.* جۆرە دارخوومايەكى بچووكى گەلا
 باوەشینیيە.
palmist (pām'ist), *n.* فالگرا: فالگرمەر: دەستگرمەر.
palmistry (pām'is-tri), *n.* دەستگرتنەو: فالگرتنەو: فال.
palm leaf, گەلاى باوەشینیى دارخووماى بچووك (باوەشینی و کلاوى
 ئى دروست دەکرت).
palm oil, پۆنى دارخووما.
palmy (pām'i), *adj.* (۱) پر لە دارخووما: دارخووما سىنەرى بەسەردا
 داو. (۲) دارخووماى (۳) سەرکەوتو: زال: گەشەکردو: (~ days).
palmyra (pal-mi'ra), *n.* دارخوومايەكى گەلا باوەشینی پانى
 ھىندىيە
palomino (pal'ə-mē'nō), *n.* ئەسپى (عەرەبى) شىن يا بۆرى كلكو
 يال زوى.
palp (palp), *n.* = **palpus.**
palpable (pal'pə-b'l), *adj.* (۱) بە دەست دەگيرى:
 بە ناسانى ھەستى پىن دەکرى (۲) ديارا: بوون: ناسکرا.
-palpability (n.).
palpate (pal'pāt), *v.t.* بە دەست تاقىکردنەو (پزىشکەوانى):
 بە دەست پشکنین.
-palpation (n.).
palpebral (pal'pə-brəl), *adj.* ھى برژانگى چاو.
palpitant (pal'pə-tant), *adj.* لەرزىو: لىدەر (دل, دەما): پلەم:
 پرتەپرتەك.
palpitate (pal'pə-tāt'), *v.i.* (۱) پرتەپرت كردن (دل): پلەدان:
 خێرا لیدان (دل): دلەکوژن كردن. (۲) لەرزىن.
palpitation (pal'pə-tā'shən), *n.* (۱) دلەکوژن: دل خێرا لیدان:
 پرتەپرتى دل: پلەدان. (۲) لەرزىن: لەرزەلەز.
palpus (pal'pəs), *n.* شاخى ھەستىارى تەنیش دەمى جانەو.
palsied (pôl'zid), *adj.* گۆج: پەككەوتو: س.
palsy (pôl'zi), *n.* گۆجى: ئىفلىجى يا پەككەوتنى ئەندامىكى لەش
 (ھەندى جار بە لەرزىنەو).
v.t. (۱) گۆج كردن: ئىفلىج كردن: سېکردن: ووشك كردن.
 (۲) پەككەستن (بەتسەندان): ھىز ئى برىن.
palter (pôl'tēr), *v.i.* (۱) دووزمانى كردن: درۆکردن: جامبازى كردن:
 خو پەدەستەو ئەدان: تەلەكەبازى كردن.
 (۲) بە سووك دانەبەر: بە ھىچ و پوچ دانان: گانەپنھاتن.
 (۳) چەند و چوون كردن لەسەر نرخ: سەواگەرى كردن.
paltriness (pôl'tri-nis), *n.* كەمى: ھىچ و پوچى: بىن نرخى:
 بىن بايەخى.
paltry (pôl'tri), *adj.* كەم: ھىچ و پوچ: بىن نرخ: بىن بايەخ.
paludal (pə-lōd'əl, pal'yoo-d'əl), *adj.* (۱) زەلکاوى: زۆنگاوى
 (۲) لە زەلکاومەرە تووش دەبى (وەك نەخوشى مەلاريا).

paludism

paludism (pal'yoo-diz'm), *n.* مەلاريا، لەرزوتا
pampas (pam'pəz), *n.pl.* دەشتی زۆر گەورەیی بە گیا داپۆشراوی
pampas grass, گیاپەکی بەرزە لە زەل دەچن گۆلنکی پيشانی
pampean (pam'pi-ən, pam-pé'ən), *adj.* تایبەت بە دەشتە
 فراوانەکانی ئەمەریکای لاتینی و دانیشتوو هیندی-پەکانی
pamper (pam'pēr), *v.t.* (١) خواردن زۆر پێدان؛ زۆر تێرکردن.
 (٢) ئازکێشان؛ زۆر بەدەسموودان؛ جلە بۆ بەرەلەکردن؛

(He ~s the child.)

pamphlet (pam'flit), *n.* (١) نامیکە؛ پلاو نامە.
 (٢) ووتاری ناو نامیکەیک (کە بەزۆری لەبارەیی باسێکی هاوچەرخەمیە).
pamphleteer (pam'fli-tēr'), *n.* نامیکەنووس؛
 نامیکە پلاو کەرەوه؛ ووتارنووسی نامیکە
v.t. نامیکە پلاو کردنەوه؛ نامیکە نووسین؛ ووتار نووسین بۆ نامیکەیک.
Pan (pan), *n.* خۆدی لەوەرگا و دارستان و گیانداری کتیی و ئازەل و
 شوان کە لاو و کلکو شاخی وەک هی بزنە قەدیشی وەک ئادەمیزاد (ئەفسانەیی
 یۆنانی)

pan (pan), *n.* (١) تاو؛ مەجنەلۆکە؛ قابەلە (frying ~).
 (٢) تاو؛ دەفری شۆردنەوه؛ پاکردنەوهی زێری خار. (ب) ئای تەرازوو.
 (٣) پێ تاو-سەك؛ پێ مەجنەلۆکەیک. (٤) چالایی؛ ئزمایی (٥) زەوی پەق.
 (٦) پارچە سەمۆنی سەرناو کەوتوو. (٧) بارودخانەیی تەنگ و دەمانچە کۆن.
 (٨) [slang]. دەمەچار؛ پووختار

v.t. (١) لە تاو دە؛ سوورکردنەوه؛ لە مەجنەلۆکەدا لێنان
 (٢) [Colloq.]. پەسەند نەکردن؛ رەخنەلێکردن.
 (٣) جیاکردنەوهی زێری خاو لە زێخو لم بە شۆردنەوهی.
v.t. (١) زێخو لم لە شۆردنەوه بۆ جیاکردنەوهی زێری خار
 (٢) زێر دەستکەوتن.

pan out, (١) زێر هێنانە بەرەم؛ زێر دەستکەوتن
 (٢) [Colloq.]. روودان؛ ھاتنەدی. (٢) [Colloq.]. سەرگرتن؛ سەرکەوتن.
pan (pān), *n.* (١) گەلای دایکە؛ لە توحنی دارخورما.
 (٢) ماددەیکە ئەم گەلای دەردەهێنێ بۆ جوين
pan (pan), *v.t. & v.i.* جیوانی کامێرا بۆ وەرگرتنی فیلمی تەلەفزیۆنی

یا سینەما بۆ
pan- (pan), پێشگرێکە بەمانای: (١) گشت؛ ھەموو: (*pantheism*).
 (٢) [P-]. گشتگرەوه؛ ھەموو دەرگرتنەوه. (*Pan-American*).
 (ب) زێرەوهی یەکیێتی و ھاوکاری ھەموو: (*Pan-Americanism*).

panacea (pan'ə-sē'ə), *n.* دەرمانی ھەموو دەردێک
panache (pə-nash', pə-nāsh'), *n.* (١) پەری لە تەیلە دراو
 (٢) پەرووشت جوانی؛ مین باکی؛ پۆز؛ قۆزی؛ کەشخەیی.
Pan-American (pan'ə-mer'ə-kən), *adj.* تایبەت بە ئەمەریکای
 سەروو، خواوو، ناوەرەست و گەلەکانیان.

Pan-Americanism (pan'ə-mer'ə-kən-iz'm), *n.* ھاوکاری
 ئابووری و رامیاری و کۆمەڵایەتی و کلتووری نیوان ئەمەریکای سەروو، خواوو،
 ناوەرەست

pancake (pan'kāk', pan'kāk'), *n.* (١) شلکێنە جۆرە کێکێکە لە
 شلکێنە نەستووترە بەیانیان دەخوێ. (٢) نیشتنەوهی فڕۆکە بە شیویمەکی
 ستوونی

v.t. & v.i. فڕۆکە نیشتنەوه بە شیویمەکی ستوونی.
panchromatic (pan'krō-mat'ik), *adj.* بەرگەیی ھێچ جۆرە
 پووناکی-جەک ناگرێ: (*~ film*).

pancreas (pan'kri-əs, pan'kri-əs), *n.* پەنکریاس، لویپەکە
 شلەیک دەردەدات و دەپزێتێت گەدەرە بۆ پەلخوردن و ھەلمژینی خواردن.
pancreatic (pan'kri-at'ik, pan'kri-at'ik), *adj.* پەنکریاسی
pancreatic juice, شلەیی پەنکریاسی (روشی پێشپوشت بێنە).

pan fish

panda (pan'də), *n.* (١) پاندای وورچی چینی؛ گیانداریکی شیردەری
 رەش و سپی تووکنی شاخەکانی چین و تیبەت لە توحنی وورچە.
 (ھەرەھا پێشی دەوترێ "giant panda").

(٢) گیانداریکی بچووکی مەمکداری سووری کلک دێژە لە ھیمالایا دەژی
pandemic (pan-dem'ik), *adj.* (١) پلاو؛ گشتی
 (٢) بە ھەموو لایەکدا پلاو بوو، ھەموو (نەخۆشی)؛ داکەوتوو.

n. ئێرە؛ پەتا
Pandemonium (pan'di-mō'ni-əm), *n.* (١) شەیتانخانە؛
 شێننگای شەیتانان. (٢) دۆزەخ.

(٣) [p-]. ئازاوەخانە؛ شوێنێکی پێر لە پشێوی و بگرە و بەرە.
 (٤) [p-]. ئازاوە؛ پشێوی؛ بگرە و بەرە؛ گەرەلاوژی.

pander (pan'dēr), *n.* Also **panderer,** (١) گەوا؛ (٢) دەلال
v.t. [Archaic]. گەوا دی بۆ کردن.

v.i. (~ to), گەوا دی کردن؛ چی بووێت بۆی دەکات (شتی سووک).
pandit (pun'dit), *n.* کەسێکی زانا؛ دانا

Pandora (pan-dōr'ə, pan-dō'rə), *n.* پاندورا؛ ئافرەتێک بوو کە
 "زەوس" سەروکی خواکانی یۆنان ئاردی بۆ سزادانی ئادەمیزاد بە-
 سنووقێکەوه "Pandora's box" چونکە "پرومیسسەس" ناگری دزی بوو
 لە خۆداکان وە کە سنووقەکی کردەوه ھەرچی بەلاو خراپە و ناپەسەندی ھەبوو
 لای ئای ھاتە دەرەوه و پلاو بوو وە بەناو مروڤدا ئەنھا "ھیوا" ئەبێت لە سنووقەکا
 مایەوه (ئەفسانەیی یۆنانی).

pandora (pan-dōr'ə, pan-dō'rə), *n.* ئامێریکی مۆسیقای زێنارە.
pandurate (pan'doo-rāt', pan'dyoo-rit), *adj.* - **panduri-**
form.

panduriform (pan-door'ə-fōrm', pan-dyoor'ə-fōrm'),
adj. لە کەمانچە دەچن (وێک ھەندێ گە).

pane (pān), *n.* (١) تەختە شووشەیی پەنجەرە؛ تەبەقە شووشەیی پەنجەرە.
 (٢) خانەیی دەرگا؛ تەختەدار (کە بەشێک دەبن لە دەرگا یا دیوار یا لەبەینی دوو
 سنگدا لە شوورەیکدا).

panegyric (pan'ə-jir'ik), *n.* (١) ووتاریکی ستایشی.
 (٢) ستایش؛ پیاھەلەدان؛ پێژلێنان.
panegyryze (pan'ə-ji-riz'), *v.t. & v.i.* ستایش کردن؛
 پیاھەلەدان؛ پێژلێنان

panel (pan'l), *n.* (١) (ب) لێدای یا جلی ژێر زین (ب) زینی ئێرە.
 (٢) خانەیی پوویە کە نزمترە یا بەرزترە لە دەروپشتەکی یا خراوتە ناو
 چوارچێوە؛ (ب) خانەیی بێنی دوو سنگی شوورەیک.

(ب) خانەیی دەرگا، دێوارێک یا سەر دۆلێک (ج) تەبەقە شووشەیی پەنجەرە
 (د) گەمەبەند؛ کلێل بەند، وەک نوٹومبیل و فڕۆکە: (*~ an instrument*)
 (٣) (ب) تەختەداری نێگار لەسەر کێشراو.

(ب) نێگار یا تابلویەکی وەھا (ج) وێنەیکە لاکیشەیی.
 (٤) کۆر؛ ئەنجوو مەن: (*a ~ will discuss the issue.*)

(٥) تەبەقی بالێکی فڕۆکە. (٦) تیلەسکە قوماشێکی پەنگ جیوان دەدرئ لە
 کراسێک لە باری دێژێ. (٧) (ب) لێستەیی ناوی ئەو کەسانەیی لە دادگا و بانگ
 دەکێن بۆ بوون بە سویندخۆر. (ب) کۆری سویندخۆران (دادگا).

(١) تەبەقە شووشە. تەختە یا کانزا تیخست؛
v.t. پازاندنەوه بە تەبەقەیکە وەھا (٢) کۆری سویندخۆران ھەلمژاردن.

panel discussion, کۆر؛ کۆرگرتنێکی ئاشکرا لەبەردەم کۆمەلێک
 ھەلکدا؛ لێکۆلینەوهیک لەلاین دەستەپەکەرە لەبەردەم کۆمەلێک ھەلکدا.

paneling, panelling (pan'li-ŋ), *n.* (١) تەبەقە شووشە.
 تەختە یا کانزا لێدان. (٢) تەبەقە تەختەیی دیوار پێ داپۆشراو (بۆ جوانی یا
 قایمی).

panelist (pan'l-i-ŋ), *n.* (١) ئەندامی کۆر؛ بەشداری کۆر؛
 ئەندامی دەستەیی لێکۆلینەوه. (٢) ئەندامی دەستەیک کە لە بەرنامەیکە رادیۆ
 یا تەلەفزیۆندا پرسیاریان ئی دەکێ.

pan fish, ماسیەیک کە ئەودە بچکۆلە بێت بە ساغی لە تاو-یکدا

pan-fry

- pan-fry** (pan'fri'), *v.t.* سووركردهوه له تارهدها.
pan (pan), *n.* نازاري تودوتيرى كوتوپر (هي لهش يا ميشكو هست).
(the ~s of hunger; ~s of remorse) نازاريكي تيرى وهك تير: هستيكي ناخوشي كوتوپري.
panhandle (pan'han'dl), *n.* (۱) دهسكى تاوه (۲) [P-] ناوچه يه كه له دهسكى تاوه بچيت "وهك كلكى باكوورى پۇژاواي تهكساس: سوالكردن: دهست له حهكك يانكردهوه.
panhandler (pan'han'dlēr), *n.* سوالكر: دهست له حهكك يانكردهوه.
Panhellenic (pan'hə-len'ik), *adj.* (۱) هي هممو يوناني يه كان (۲) هي يه كيتي هممو يوناني يه كان (۳) تاييبي به يركخراوه كۆمه لايي- يه كانى كورانو كچاني زانكو كه ناوي يونانيان ليناوه
Panhellenism (pan-hel'n-iz'm), *n.* بزوتتوهه ي يرككرتي هممو يوناني يه كان: يروباوهو ريبازي يه ككرتي هممو يوناني يه كان.
panic (pan'ik), *adj.* هي ووره بردان: هي تۆقان له نه ندها به دهو (ترس) هي كاتي نكاوي و ترسي زۆر: (~ fear) (۱) ووره بردان ترسيكي ئىچكار زۆو كوتوپر (~)
(The earthquake caused a lot of ~ .) (۲) ترسي مهرمس هيناني دهزگا دارايي يه كانى كۆمئل (۳) [Slang] كسيك يا شتيكي قوشمه.
v.t. (۱) نۇقاد: زۆر ترساندن: ووره پىن بردان. (۲) [Slang] هينانه ييكنهين.
v.t. تۆقبن: زۆر ترسان: ووره بردان: ترس ئى هەنئيشتن
(He ~ked when he lost control of the car.)
panic grass, گياي ئالف: گياي گزوه
panicky (pan'ik-i), *adj.* (۱) ووره بردان: تۆقوب: زۆر ترساو (۲) پر له ترس: ترس خه ربه: (~ situation) (۳) زۆو ووره برده: پىن ووره: ترسنوك: زۆو ده تۆقبن.
panicle (pan'i-k'l), *n.* گولي پىل يهل وهك گوله جۇداس
panic-stricken (pan'ik-strik'n), *adj.* زۆر ترساو تۆقوب: ووره بردان
panic-struck (pan'ik-struk'), *adj.* - **panic-stricken**.
paniculate (pə-nik'yoo-lāt', pə-nik'yoo-lit), *adj.* - **Also-** **paniculated**, پهل پهلوي (وهك گوله جۇداس)
panjandrum (pan-jan'drum), *n.* كاربه دهستنيكي خۇ به زل زان: پياوي گوره: له پوي لاقرتوه:
pannier (pan'yēr, pan'i-ēr), *n.* (۱) سهبت: به رجه: سهوي. (۲) (۱) چوارچينه يه كه تهنوره ي پىن فش دهكرتوه له دهوري سمدار. (ب) تهنوره يه كي وها فشكاروه
pannikin (pan'o-kin), *n.* (۱) تاوه ي چكۆه: سهنجه لۆكه (۲) كووپى كانزايي
panoply (pan'ə-pli), *n.* (۱) زري هممو لهش داپوشمر: قەلغان (۲) (۱) مرگي په سمى: (ب) مرگي پاراوهو جوان (ج) مرگي جواني پاريزهر: قەلغان (مهجان). (۴) تهنتنه: هنتازنتي: خۇ نوواندنيكي جوان:
(the full ~ of a military funeral)
panorama (pan'ə-ram'ə, pan'ə-rā'mə), *n.* (۱) ديمه نيكي (۲) گه وري جوان: ديمه نيكي گه وري همموشت ليوه ديار (۳) زنجيره ديمه نيكيه له بابيت باسنيكي تاييبي يه وه: زنجيره ديمه ني پرودانتيك:
(a ~ of ancient civilization) (۴) چارپا خشادنيكي گشتي: هه لسه نگاندنيكي گشتي
panoramic (pan'ə-ram'ik), *adj.* پازو گوره (ديمعن):

pantry

- همموشتنيكي ليوه دياره: هممولايه كي ليوه ده بيري: (~ view)
panpipe (pan'pip'), *n.* ناميزنيكي موسيقيي كونه بريتي يه له پرزه شمشاليكي له يه كتر دريژت.
pansy (pan'zi), *n.* (۱) گوله وهنوشه. (۲) به نوشه يي: وهنوشه يي.
[Slang], (۱) سه رتاني: كچاني: ژناني: خله كچاني. (ب) حيرا: لووسكه.
pant (pani), *v.t.* (۱) هه ناسه بركي كردن. (۲) زۆر خيرا ليدان (دل): پلدان: پرته پرت كردن. (۳) (~ for; ~ after) بۆ به تاسه وه بوون: به به رتوشه وه بوون: تاوات بۆ خواستن: خوزگه بۆ خواستن. (۴) دووكل يا هه لم ئى هه لسان (مه كينه): فيشكه كردن. به هه ناسه بركي وه روتن.
v.t. (~ out; ~ forth), (۱) هه ناسه بركي. (۲) دل ليدان به خيرا يي: به په له. (۳) فيشكه ي مه كينه: دووكل يا هه لم ئى هه لسان.
pantalets, pantaletts (pan'tə-lets'), *n.pl.* به ريگيكي
 ژيره وي ژانه ي وهك پانتوله له ژير تهنوره وه له به رده كرئو له نه ژنودا هه لده كرئو: گيزوگونكي ئى ده رى: (له سه ده ي نۆزده دا له به ر ده كرا)
 (۲) گيزوگونكي ده وري نه ژنوي نه م پانتوله.
pantaloon (pan'tə-lōon'), *n.* (۱) [P-] كسيكه له كسانى شانونامه ي قوشمه ي ئيتالي كون كه پانتولي ته سلو دريژي له به رده كردي هه ميشه گالته ي پىن ده كرا (ب) كسيكه له كسانى شانونامه ي پىن ده نگ كه قوشمه بازى شانونامه ي ده يكات به گالته ي خوي. (۲) [pl.] پانتول
pantheism (pan'thē-iz'm), *n.* (۱) يروبايه كه كه ده لئيت: خوا له همموشتنيكا هيه وه هممو كسيك و شتيك له م جيهانه دا تاييبي خوي خويي تيابه: يروبايه كه ده لئيت خوا همموشتنيكه وه همموشتنيكيش خويي، واته خوا سه روشت هه ر دوو كيان هه ر يه كتن وه همموشتنيكيش وهك خوا پيرزه (۲) گشت خوا پرستي: پيره وي جيهان پرستي: پيره وي همموشت پرستي (گوياي خوا له همموشتنيكا هيه).
pantheist (pan'thē-ist), *n.* گشت خوا پرست (ووشه ي پيشووي بيه نه)
-pantheistic (adj.).
pantheon (pan'thē-on', pan'thi-ən, pan-thē'ən), *n.* (۱) [P-] پرستگايه كه له پۇما بۆ گشت خواكان ته رخانكراوه. (۲) پرستگاي گشت خواكان. (۳) هممو خواكاني گه ليك. (۴) گۆرستانى پياوه گه وركاني گه ليك.
panther (pan'thēr), *n.* (۱) پلنگ: پلنگي نه ميريكي: ديز. (۲) جزه پلنگيكي په شه.
pantheress (pan'thēr-is), *n.* پلنگي من يه: ديزي مينه.
panties (pan'tiz), *n.pl.* ده رپي كورتى ژنو مندال.
pantile (pan'til'), *n.* خشتي كاشي يه كي سه ربانه قه راغه كي ده خريته.
 سه ر يه كترى كه له سه ر سه ربان داده رئى.
pantofle, pantoffle (pan'tə-fl, pan-tof'l, pan-tōō'f'l), *n.* پيلاوي ناوما: نه ل: سۆل.
pantograph (pan'tə-graf', pan'tə-grāf'), *n.* ناميزي وينه ي ده قارده قى نه خشه و وينه له به رده كردي به گه وركراوي يا بچوكرراوي
pantomime (pan'tə-mim'), *n.* (۱) نوانه ري شانونامه يي پىن ده نگ له پۇماي كۆندا. (۲) شانونامه ي پىن ده نگ: نوواندنيكي پىن گفتوگو (هه وها "mime") (۳) هيناو كرده وي پىن ده نگي هه ست يروباوه و ده رپى.
 تاييبي به شانونامه ي پىن ده نگ.
v.t. & v.i. نوواندن له شانونامه ي پىن ده نگدا: به هيناو كرده وه هه ست يروباوه و ده رپى.
-pantomimic (adj.).
pantomimist (pan'tə-mim'ist), *n.* نوانه ري شانونامه ي پىن ده نگ.
pantry (pan'tri), *n.* گه نچينه: نازووقه خانه.

pants

- pants** (pants), *n. pl.* (١) پانتولن: شلوار (٢) دهرين ي پياوانه يا ژاننه .
- pap** (pap), *n.* [Archaic] . گوی مەمک .
- (٢) شتیکی له گوی مەمک چوو .
- pap** (pap), *n.* (١) خواردنی شل یا نەرم بۆ مندانی ساواو نەخۆش .
- (٢) شتیکی مێچ و پوچ و بێ باههخ کتێب و شتی نووسراوی مێچ و پوچ بۆ خەلکی بێ مێشک باش شتی فەشەل . (٣) چاکەکی کاربەدەست بۆ ناشناکانی .
- papa** (pā'pə, pə-pā'), *n.* Also pa; paw; pop. بابە! باو! بوو . (ووشەى مند له) .
- papacy** (pā'pə-si), *n.* (١) پاپایەتیی . پلە و پاپەیی پاپا .
- (٢) ماره‌ی مەزناوەیایی پاپا . (٣) پاپاکان .
- (٤) [P-] مەزناوەیایی کڵێسەى کاسۆلیکی که پاپا سەرۆکیەتی .
- papal** (pā'pəl), *adj.* (١) ه‌ی پاپ : پاپایی : (a ~ visit) .
- (٢) ه‌ی پاپایی : ٣ تاییبەتی بە کڵێسەى کاسۆلیکی .
- papaw** (pō'pō, pə-pō'), *n.* papaya .
- (٢) (١) درەختێکی نەمرەیکای باکوورە بەرنکی زەردی پڕ لە دەمک دەگرێ .
- (ب) بەری نەم درەختە .
- papaya** (pə-pā'yə), *n.* (١) درەختێکی ناوچە گەرمەکانە بەرنکی .
- وێک کالەک یا شەمەمە دەگرێ . (٢) بەری نەم درەختە
- paper** (pā'pēr), *n.* (١) کاغەز : (٢) پەرە .
- (٣) کاغەزی شت لەسەر نووسراو یا چاپکراو : ووتاری نووسراو : لیکۆلینەو : پاپۆرت (to write a ~) .
- (٤) کۆمپالە : بانقەنوێ : برێنامەى دارایی . (٥) پۆژنامە .
- (٦) کاغەری تیۆه‌پێچان : قوتووی کاغەز .
- (٧) کاغەری سیوار : کاغەزێکی جوانە سەرتاپا لە دیوار دەدرێت .
- (٨) (١) بلیتی خۆرایى (سینەما و شانۆ) .
- (ب) نەو کەسەى بەم بلیتە دەچێتە ژۆرەو .
- (٩) برێنامە ناسامە
- (١٠) سەرچەمى نووسین و نامە و برێنامەى کەسێک . (the Lincoln ~s) .
- adj.** (١) ه‌ی کاغەز : کاغەز : لە کاغەز دروستکراو : (~ money) .
- (٢) تەمک وەک کاغەز : (٣) تەمنا لەسەر کاغەز : بەناو : (~ profits) .
- v.t.** (١) بە کاغەز داپۆشین (دیوار) (ژمارە حەوت بیهێنە) : (to ~ a room) .
- (٢) لەسەر کاغەز نووسین : لەسەر نووسین : بە نووسین لیدوان .
- (٣) بە کاغەز پێچانەو .
- (٤) [Slang] . پڕکردنی سینەما لە خەلک بە بلیتی خۆرایى .
- commit to paper,** نووسین : خستنه‌ سەر کاغەز .
- on paper,** (١) بە نووسراوی : بە چاپکراوی : بە نووسین .
- (٢) هەر سەناو : لەسەر کاغەز :
- (On paper he was worth nearly a million dollars.)
- put pen to paper,** نووسین : دەست بە نووسین کردن
- paperback** (pā'pēr-bak'), *n.* کتێبی بەرگ نەرم
- کتێبی بەرگ کاغەز .
- adj.** (a ~ edition of the novel) . ه‌ی بەرگی نەرم : ه‌ی بەرگ کاغەز
- paper birch,** دارەسپی نەمرەیکى (کە توێکەلەکی سپیکارە) .
- paper-board** (pā'pēr-bōrd'), *n.* مقبە
- paper-bound** (pā'pēr-bound'), *adj.* = paperhack .
- paper cutter,** (١) paper knife .
- (٢) کاغەزبەر : بە پانی و درێژییەک کە کەسێک بیهێنێ .
- paper hanger,** کەسێکە کە پێشەى کاغەز گرتنە دیوارە .
- paper hangings,** = wallpaper .
- paper knife,** چەقۆه‌یکى هەردوو دیو کۆلە نامەو کتێبی تازەى پین
- هەڵدەچێت (پێش دەووترێ " paper cutter ") .
- paper mill,** کارگەى کاغەز .
- paper money,** پارەى کاغەز : (A dollar bill is ~) .
- paper mulberry,** دارتووی کاغەز ی دروستکراو
- paper nautilus,** گیاندارێکی هەشت پەل تاروییە لە توخمی

paraclete

- هەشت پین مێهەکانی قاویگی تەنکی وەک کاغەزی هەیه بەچەکانی تێدا گەڕە دەکات .
- paperweight** (pā'pēr-wāt'), *n.* شتیکی فۆرس و بچووکە دەخێتە
- سەر کاغەزی سەرمێز بۆ نەوێ پەرش و بۆلۆ نەبێتەو .
- paperwork** (pā'pēr-würk'), *n.* Also paper work, فایلیکاری
- نووسینکاری (لەزمانگەى میری) : کاروباری پاپۆرت نووسین و خۆبەندەو
- نیستیمارە پڕکردنەو نامە و داواکاری و ئیشی مامۆستا ... هتد .
- papeteric** (pap'ə-tri), *n.* سنووقی کەرسەى نووسین .
- papier-mâché** (pā'pēr-mā-shā'), *n.* ماددەیه‌کە لە تلبەى
- کاغەز و جەوى پێکدێت بە نەرمى هەرچ شێوێکە کە بۆیسترێ ئێى دروست دەکری .
- papilionaceous** (pə-pil'ə-nā'shəs), *adj.* له په‌یووله‌ ده‌چن
- (وێک هەندێ گۆل)
- papilla** (pə-pil'ə), *n.* (١) (١) گۆی مەمک : گۆ . (ب) شتیکی کە لە گۆی
- بچووک بچن (وێک زیادە گۆشتی بێ ددانى تازە دەرھاتو ی بێ قژ یا سەر زمان)
- (٢) شانه‌یه‌کی بچووکى دەرپۆقیو (پووه‌کناسی) .
- papillary** (pap'ə-ler'ē), *adj.* گۆمەمکی : گۆیی .
- papilloma** (pap'ə-lō'mā), *n.* دوومەلى گۆی : زیادە گۆشتی گۆیی .
- مێخەکە .
- papillon** (pap'ə-lon'), *n.* سەنگێکی بچووکى ناوالمە .
- papist** (pā'pist), *n.* کاسۆلیکی : پاپایی .
- adj.** کاسۆلیکی (لەپرووی ناحەزىیه‌و) .
- papistry** (pā'pis-tri), *n.* بیروباوەرى کاسۆلیکی (لەپرووی ناحەزىیه‌و) .
- papoose** (pa-pōös'), *n.* مندانی ساوای ه‌یندی سووری نەمرەیکای .
- pappus** (pap'əs), *n.* تۆپەلە تووکی دەوری هەندێ گۆل، تۆو میوه
- نەرم : پل : شل .
- pappy** (pap'i), *adj.* نالەتی سوور .
- paprika, paprica** (pa-prē'kə, pap'ri-kə), *n.* Pap smear, = Pap test.
- Pap test,** تاقیکردنەوی شەلى دەرەراوی زێى نافەرت بۆ بوون و نەبوونی
- نەخۆشی شێرپەنجە (مەرەها پێشی دەووترێ " Pap smear ") .
- papyrus** (pə-pi'rəs), *n.* (١) زەل : بۆومەکیکە لە زەل دەچن لە وولاتی
- میسردا هەیه . (٢) کاغەزی زەل (٣) برێنامەیه‌ک یا نووسراوێکی کۆنى لەسەر
- شەم جۆرە کاغەزە نووسراو (وێک ه‌ی میسرێیه‌ کۆنەکان) .
- par** (pär), *n.* (١) بەه‌ای بەناوی پارە
- (٢) هاوتایی : یەگاسایی : چوونیه‌کی لە پله یا توانادا :
- (He is on a ~ with his classmates in ability.)
- (٢) ئاوەندی : ناستی ئاوەندی : پله‌ی پەسه‌ندکراو :
- (His work is above ~ . ; Her work is not up to ~ .)
- (٤) بەه‌ای بەناوی بەش (پارەبازی) .
- adj.** (١) چوونیه‌ک (پله) : هاوتا . (٢) ئاوەندی : مام ئاوەندی .
- para-** (par'ə), (parallel) . پێشگرتنە بەمانای . (١) بەتەنیش : بەلای : (٢) لێکچوو : (پزیشکەوانی)
- (٣) وەک : لێچوو . (٤) تێکچوو : نااسایی (پزیشکەوانی)
- para-** (par'ə), (parachute) . پێشگرتنە بەمانای : (١) پارێزەر : (٢) پەرەشەوت بەکاره‌ینەر (paratroop) .
- parable** (par'ə-b'l), *n.* سەرگۆزەشتە : چیرۆکیکی کورتی پەند
- پوونگەرەو .
- parabola** (pə-rah'ə-lə), *n.* مێلێکی چەم‌اوه‌یه‌ لە برینى قووچەکنیک
- بە پووتەختیکی هاوڕێک پەیدا دەبن .
- parachute** (par'ə-shōōt'), *n.* پەرەشەوت : چەتری نیشتنەو .
- v.t.** بە پەرەشەوت خستنه‌ خوارەو
- v.t.** بە پەرەشەوت هاتنه‌ خوارەو
- parachutist** (par'ə-shōōt'ist), *n.* پەرەشەوتەوان :
- نەوێ بە پەرەشەوت لە فزیکە دێتە خوارەو (بەتاییبەتی سەریان) .
- paraclete** (par'ə-klēt'), *n.* (١) بە هاوارەو هاتو : لەسەرکەرەو :

لەسەرەندەر. (P-), گيانى پېرۆز (خاچ پەرسىتى).
(۱) خۆنۆوانى بە گەش و فەش، خۆپيشاندانى بە **parade** (pə-rād'), *n.*
تەنتەنە (۲) (خۆنۆوانى لەشكر، خۆپيشاندانى سوياسى)
(a military ~)

(ب) جنى يەگگرتنى سويا بۇ خۆنۆوانى.
(ج) جنى ئەم خۆ نۆوانى.
(۳) پىر پۇشەن: خۆپيشاندان يا نۆوانى بە پىر پۇشەن: نەيش.
(۴) (۱) شەقامى گشتى پياسەكردن: پياسەپى. (ب) پياسەكەران.
v.t.
(۱) لەشكر پيشاندان يا نۆوانى.
(۲) بە شەقامدا پۇشەن لە خۆپيشاندان: (The band ~d the street.)
(۳) خۆپيشاندان بە گەش و فەشە: خۆپيشاندان و خۆبادان:
(to ~ one's skill, knowledge, etc.)

(۱) بەشداربوون لە نۆوانى پۇشەن: بەسەر شەقامدا پۇشەن و خۆپيشاندان. *v.t.*
(۲) بە گەش و فەشە: پۇشەن: خۆبادان و خۆپيشاندان: پياسەكردن.
(۳) پىر بوون بۇ خۆنۆوانى يا خۆپيشاندان (لەشكر).
لەپەرچاوى ھەمووگەسە: دەرخواھ تا ھەمووگەسە پىيەن. **on parade**,
(۱) نۆوانە وینە. **paradigm** (par'ə-dim, par'ə-dīm'), *n.*

(۲) وینە ھەموو شێوەکان و بارى ووشە (پىژمان)
paradigmatic (par'ə-dig-mat'ik), *adj.* نۆوانەپى وینەپى.
(۱) (P-)، نەهشت (ناين) **paradise** (par'ə-dis'), *n.*
(ب) بەهەشت (۲) (۱) شوئىنكى زۆر خۆش و جوانى وەك بەهەشت.
(ب) بارىكى زۆر خۆش و پىر ئاسودەى وەك بەهەشت.
paradisiac (par'ə-dis'i-ak'), *adj.* بەهەشتى: بەهەشتانە:
خۆش و جوان وەك بەهەشت.

(۱) ووتەسەكە كە لەو دەجى بى مانا بى و **paradox** (par'ə-doks'), *n.*
بە مەشكدا نەجى. بەلام لەوانەشە راست بى. (۲) ووتەپەكى ناكۆك و ناپراست:
ووتەپەكى نەگونجاو لەگەل خۆیدا.

(۲) (۱) شتىكى ناكۆك يا نەگونجاو بەپىزى زانينى خەك.
(ب) كەسەكە كە بەووشە و كەردەوى لەگەل يەكتەر نەگونجى
paradoxical (par'ə-dok'si-k'l), *adj.* لەگەل يەك نەگونجاو
(ووتە. شت. بوودان): ناكۆك (a ~ statement)

-paradoxically (*adv.*)
paraffin, paraffine (par'ə-fin, par'ə-fēn'), *n.* پارافىن
ماددەپەكى سىيى ميوپە لە پەتەزۆل دەرەدەپەنرۆ و دەكرى بە مۆم لە كاغەز

دەدرى تاكو ئاو كارى تى نەكات
paragenesis (par'ə-jen'ə-sis), *n.* پىنگەتەنى كانزا بەتەنیشە
يەكەو بوون بە بەشەك لەپەكتەر.

(۱) نۆوانە: وینە ناياب: **paragon** (par'ə-gon', par'ə-gən'), *n.*
(She was a ~ of virtue and beauty.) (۲) نەلماسىكى ناياب.

(۲) جۆرە قەوارەپەكى چاپە
paragraph (par'ə-graf', par'ə-gräf'), *n.* (بەند، نووسىن)

(۲) نيشانەى بەندى تازە. (۳) ووتارىكى كورتى ئاو پۇژنامە يا گۇفارىك.
v.t.

(۱) لە بەندىك يا چەند بەندىكدا نووسىن.
(۲) بەند بەند كەردن: بە بەند بەند پىنگەشتن.

v.t. ووتارى كورت نووسىن بۇ پۇژنامە.
paragrapher (par'ə-graf'ər, par'ə-gräf'ər), *n.* نووسەرى

ووتارى كورت (بەتەپەتى بۇ سەروتارى پۇژنامە).

parakeet (par'ə-kēt'), *n.* Also **parrakeet, parroket,**
paroquet, parroquet, جۆرە توتەپەكى پىچوكە.

parallax (par'ə-laks'), *n.* وادياربوونى گۇرانی جنى شتىك بە
سەپىركردنى لە گۆشەپەكى جىوازەو.

parallel (par'ə-lēl'), *adj.* (۱) ھارىك: ھەرامبەر: (ھىل):
(~ lines, bars, etc.) (۲) چوونپەك: وەك يەك: دەقاردەق وەك يەك.

n. (۱) ھىلى ھارىك: شتى ھارىك.
(۲) ھاوتا: ھاوگىش: (~ kindness without)

(۲) لەپەكچوون: چوونپەكى: ھاوتاپى. (۴) ھەراوردەكردن: ھەراوردەكارى.
(۵) ھىلى پانى (جوگرافىا). (۶) (pl.), دوو ھىلى ھارىكى ستوونىپە بۇ
تەپپىنى (ھەراوردى چەپەمەنى).

(۱) ھارىك كەردن. (۲) ھارىكچوون: (The highway ~s the river.)
(۳) ھەراوردەكردن: پيشاندانى چوونپەكى. (۴) ھاوتاكەردن.
(۵) ھاوتابوون: ھاوگىش بوون: شان لە شان دان.

parallel bars, ھىلى ھارىك (وهرز): شىشى ھارىك.
paralelepiped (par'ə-lēl'ə-pī'pid, par'ə-lēl'ə-pī'pid), *n.*

ئاوژەى شەش گۆشەپە (نەندازە): تەنىكى شەش پووى لاتەرىپە.
(۱) ھارىكى: ھەرامبەرى (ھىل). **parallelism** (par'ə-lēl'iz'm), *n.*

(۲) چوونپەكى: ھاوتاپى: ھاوگىش: وەك يەكى.
(۳) پىروباوونپەكى ھەسەفەپەكە دەلەت: مەشك و لەش بە ھاوتاپى كاردەكەرو
كاردەكەنە سەر يەكتەرى، بەلام بەشەپەپەكى ناپراستەوخۇ.

parallel of latitude, ھىلى پانى (جوگرافىا).
parallelogram (par'ə-lēl'ə-gram'), *n.* لاتەرىپ (نەندازە).

paralogism (pə-ral'ə-jiz'm), *n.* ھەلەى پىركەندەو لىكەندەو:
ھەلەكارى لىكەندەو: ئازىرىپىزى.

paralysis (pə-ral'ə-sis), *n.* (۱) ئىفلىجى: ئىفلىج بوون: گۆجى:
ووشك بوون: سىر: شەپە: كەفتەكارى. (۲) پەكەوتن: لەكارگەوتن.

paralytic (par'ə-lit'ik), *adj.* (۱) ئىفلىجەك: وەك ئىفلىجى واپە:
گۆجەك. (۲) گۆج: ئىفلىج: كەفتەكار: پەكەوتە.

n. كەسەكى ئىفلىج: گۆج: پەكەوتە: شەپە لىدراو.
(۱) ئىفلىج كەردن: گۆج كەردن: **paralyze** (par'ə-līz'), *v.t.*

كەفتەكاركەردن: شەپەلەيدان.
(۲) لەكارخەست: پەكخەست: ووشك كەردن: وەستاندن.

paramatta (par'ə-mat'ə), *n.* قوماشىكى تەكى نەرمى خورى
لۆكە يا خورى ئاورىشە.

paramedic (par'ə-med'ik), *n.* برىنپىچى فرىاگوزارى (بەتەپەتى
كەسەك كە فرىا نەخۆش پەكوئى بە ئوتومبىلى فرىاكەوتنى نەخۆشخانەو

لەكاتى ناكارىدا): يارىدەدەرى پىزىش.
ھى برىنپىچى فرىاگوزارى. **paramedical** (par'ə-med'i-k'l), *adj.*

كارو پىشەپان: ھى برىنپىچى يا يارىدەدەرى پىزىش.
شتوومەكى رازنەدەوى نائىنى (بۇ). **parament** (par'ə-mənt), *n.*

ھەلماسىن بە پەركى قەشەى گەردەدا.
(۱) ژمارەى نۆخى گۇپاو (ژمارەو). **parameter** (pə-ram'ə-tēr), *n.*

پىئوان. (۲) سنوور: رادە (۳) نيشانە: قاپەخۇ.
تەپەتى بە ھىزى. **paramilitary** (par'ə-mil'ə-ter'i), *adj.*

نەمچە سوپاى (كە لەگەل سوپادا يا لەباتى سوپا كاردەكەن وە گەنىك جارىش
بە نەپنى).

paramorphism (par'ə-môr'fiz'm), *n.* گۇرانی كانزاپەك بەبى:
گۇرانی پىنگەتەنى كىمىپى كانزاكە.

(۱) گرەنگەرتىن: بەرەرتىن: **paramount** (par'ə-mount'), *adj.*
باشترىن: زىاترىن: ھەرە بەرز. (of ~ importance)

(۲) بەدەسەلاترىن: پە بەرەرتىن: گەورەترىن: مەزن: (a ~ leader)
n. بەدەسەلاترىن كەس: گەورەترىن كەس: مەزترىن كەس:

فەرماتەوای ھەرە گەورە
دۇست: يار: لىدار.

paramour (par'ə-moor'), *n.* (۱) نەخۆشەپەكى دەروونىپە برەپەپە:
لە ھەست بە چەرسەندەو كەردن يا خۇ بە زل زانين.

(۲) زۆر بەگومان بوون لە خەك: ترسىكى ئىجگار زۆر: زىاوچوون.
كەسەكى ھەستەكە بە چەرسەندەو. **paranoia** (par'ə-noi'ak), *n.*

يا خۇ بە زل زان (نەخۆش دەروونى): كەسەكى زۆر بەگومان و بەترس لە خەك
ھەستەكە بە چەرسەندەو: خۇ بە زل زان: زۆر بەگومان و بەترس.

adj. (۱) ھى نەخۆشە ھەستەكەردن بە
چەرسەندەو يا خۇ بە زل زانين. (۲) زۆر بەگومان و بەترس لە خەك: زىاوچوون.

paranoid (par'ə-noid'), *adj.*

paronymph

- n.** (۱) شبنی هسته‌گر به چوساندن ده: شبنی خو به زل زان.
(۲) کسبکی زور به گومان و به ترس له خه‌ک.
paronymph (par'ə-nimf), **n.** (۱) براروا (۲) به‌ریوک
parapet (par'ə-pit, par'ə-pet), **n.** (۱) دیوار نا شووری س‌نگر. (۲) شووره یا دیواری بالقون، س‌ریان، یا پردا ن‌رده.
paraph (par'əf), **n.** نه‌قش و نیگارنکی بچوونکی دوی نیم‌زایه بو
پ‌نگرتن له ساخته.
paraphernalia (par'ə-fēr-nā'li-ə, par'ə-fā-nā'li-ə), **n.** (۱) شتورمه‌کی خو؛ جروجیازی خو؛ ورده‌شتی خو.
pl (۲) کهرسه؛ نامیر (۳) شتی جوراوجور؛ ورده‌شتی همه‌جور.
(۴) جروجیازی نافره‌ت خو؛ شتورمه‌کینگه که نافره‌ت خو؛ خاوه‌نی بی.
paraphrase (par'ə-frāz'), **n.** (۱) به ووشی خو دهربرینی پارچه
نوسراونک یا ووتی کسبکی تر؛ بوونکرده‌وو کورتکرده‌وی نوسراون
بهربرینی کسبکی تر به ووشی خو
(۲) ناقبرکرده‌وی دهربرینی و کورتکرده‌وی پارچه نوسراون و ووتی
کسبکی تر به ووشی خو له قوتابخانه‌دا
دهربرینی و بوونکرده‌وو کورتکرده‌وی پارچه‌یکه نوسراون یا
ووتی کسبکی تر به ووشی خو.
paraphrastic (par'ə-fras'tik), **adj.** بوونکرده‌وی
لیکدانه‌وه‌بی.
paraplegia (par'ə-plē'ji-ə), **n.** نیسکه‌نرمه؛ گنری؛
نیفلجی به‌شی خوارووی له‌ش.
paraplegic (par'ə-plej'ik, par'ə-plē'jik), **adj.** گنری؛ نیفلجی.
تووشی نیسکه‌نرمه‌بووه؛ به‌شی خوارووی له‌شی نیفلجی.
n. کسبیک که به‌شی خوارووی له‌شی نیفلجی بیت؛ نیفلجی؛
کسبکی گنری یا تووشی نیسکه‌نرمه‌بوو.
parapsychology (par'ə-si-kol'ə-ji), **n.** پاراسکولوجی
لقیکه له زانستی دهرپنناسی که له دیاردی له سروشت به‌ده‌ده‌وونکرده‌وو
وهک دن خه‌بردان به پ‌ودانیک یا دورره‌سوسه ... هتد
paraquet (par'ə-ket'), **n.** = parakeet.
paraselenc (par'ə-si-lē'ni), **n.** پ‌وشنایه‌کی مانگ ناساییه
به‌سەر خه‌مانی مانگ‌ره وه پ‌وشنی دهرت‌ری: "مانگ درونته ..."
parasite (par'ə-sit'), **n.** (۱) مشه‌خور؛ مفته‌خور؛ ه‌وانته‌خور؛ لاخور؛
لاورگه؛ لاکوت؛ مووشه‌ک. (۲) خوره؛ زینده‌ومری مشه‌خور؛ پ‌وه‌ک یا گیانداری
مشه‌خور
(۱) مشه‌خور؛ لاورگه
(۲) له زینده‌ومری مشه‌خوروه تووش ده‌بی (نه‌خوشی).
-parasitical (adj.); parasitically (adv.).
parasiticide (par'ə-sit'ə-sid'), **adj.** قه‌لاچ‌کری زینده‌ومری
مشه‌خور؛ ع‌انایه‌ری بوونه‌ومری لاورگه
n. دهرماسی قه‌لاچ‌کردن یا له‌ناویردنی زینده‌ومری مشه‌خور
parasitism (par'ə-sit'iz'm), **n.** (۱) مشه‌خوری؛ لاوورگی.
(۲) نه‌خوشی له مشه‌خوروه تووش بوو (وهک نه‌خوشی پیست).
parasitize (par'ə-si-tiz'), **v.t.** مشه‌خوری کردن
parasitology (par'ə-si-tol'ə-ji), **n.** زانستی مشه‌خوری.
parasol (par'ə-sôl', par'ə-sol'), **n.** چه‌تری خوره‌تاوی ژانه.
parataxis (par'ə-tak'sis), **n.** زنجیره‌یکه پسته‌ی لی‌کدراو به یه‌رگول
لی‌کدانی جه‌ند پسته‌یک به یه‌رگول (وهک نه‌م سن پسته‌یه):
(*I came, I saw, I conquered.*)
parathyroid gland, یه‌کینگه له جوار لووه هیلکه‌یی‌یه‌ی ته‌نیشت
لووی 'سایزید' له‌ژنر ملدا.
paratrooper (par'ə-trōp'ēr), **n.** سهریازی یه‌ره‌شووت؛
یه‌ره‌شووته‌وان
paratroops (par'ə-trōps'), **n.pl.** هیزی سهریازی یه‌ره‌شووت؛
یه‌ره‌شووته‌وانان

parenteral

- paratyphoid fever,** جوژنکه له گرانه‌تا (که‌میک سوو‌کتره)
paravanc (par'ə-vān'), **n.** م‌کینه‌ی پامالینی مینه‌ی دهریایی
par avion, به پ‌وستی ه‌وایی؛ به ف‌رژکه
parboil (pär'boil'), **v.t.** (۱) نیوه‌کول کردن (برنج؛ گوشت).
(۲) زور کهرما‌بوون؛ کهرما‌کردن و بی نیسراحت کردن.
parbuckle (pär'buk'ul), **n.** گوریسی جوت قولفه (بو به‌یزکردن‌وه‌ی
به‌رمیل و شتی تری لووله‌کی).
v.t. ه‌لم‌یرین به گوریسی جوت قولفه (به‌رمیل و شتی تری لووله‌کی).
parcel (pär's'l), **n.** (۱) پریاسکه؛ به‌ستک؛ گوریز؛ پاکه‌ت.
(۲) ده‌سته؛ تا‌قم (*a ~ of fools*). (۳) په‌له‌زه‌وی (به‌تاییه‌تی که به‌شیکی
دابه‌شکارو بی له پارچه‌یکه زه‌وی گ‌ره‌ه): (*a ~ of land*).
(۴) به‌ش؛ به‌شیکی گ‌رنکو و جیانه‌بووه‌ه: (*part and ~*).
(۱) (*~ out*). به‌ش به‌ش کردن (زه‌وی):
(*to ~ out a piece of property or an estate*)
(۲) کردن به پریاسکه؛ به‌ستک کردن؛ پ‌نچانه‌وه وهک پریاسکه.
(۳) گ‌وینیه پ‌نچان له گوریسی یا په‌ت‌وه (که‌شتی‌وانی).
adj. & adv. نی‌م‌چایی؛ به‌شی ک‌رتی؛ نه‌ختیک؛ تا پاده‌یکه
parcel post, پ‌وستی به‌ستک و پریاسکه؛
پ‌وسته‌خانه‌ی به‌ستک و پریاسکه.
parcenary (pär'sə-ner'i), **n.** برابه‌شی میراتی؛
هاویه‌شی میراتی.
parcener (pär'sə-nēr), **n.** برابه‌شی میراتی؛ هاویه‌شی میراتی.
parch (pärch), **v.t.** (۱) برژاندن (نوک، که‌نمه‌شامی ... هتد).
(۲) ووشک کردن‌وه؛ ه‌لف‌رچاندن له تینو‌تیندا. (۳) تینو‌کردن.
(۴) ه‌لف‌رچاندن به س‌رما
(۱) زور ووشک‌بوونه‌وه؛ ه‌لف‌رچان (لینو، زه‌وی) (۲) زور تینو‌بوون
parchment (pärch'mənt), **n.** (۱) پیستکی م‌رو ب‌زن که شتی
له‌س‌ر ده‌نووس‌ری. (۲) به‌لگه‌نامه‌ی له‌س‌ر پیستکی و‌ها نوسراو
(۳) جوژه کاغه‌زنکه له پیستکیه ده‌چن.
pard (pär'd), **n.** [Archaic or Poetic], ویز؛ پ‌لنگ.
pard (pär'd), **n.** [Slang], هاو‌ری؛ د‌وست؛ هاویه‌ش
(۱) به‌خشینی تاوانکار به ف‌هرمانی دادگا یا
میری. (۲) فی خوش‌بوون؛ لینیورن؛ به‌خشین؛ گ‌ردن نازادکردن؛ چاو فی ب‌وشن.
(۱) (ا)، به‌خشینی تاوانکار به ف‌هرمانی دادگا یا میری؛ به‌خشان.
(ب) ف‌هرمانی نه‌م به‌خشینه. (۲) به‌خشین له گ‌ونا (تایینی کاس‌ولیکی).
(۳) لینیورن؛ فی خوش‌بوون؛ چاو فی ب‌وشن
I beg your pardon. (۱) د‌یم‌و‌ره؛ ب‌و‌وره
(۲) به‌نی؟ گویم فی نه‌بوو چیت ووت تکایه دو‌باره‌ی ک‌ره‌وه.
pardon me!?; **pardon!?** (۱) ب‌و‌وره. (۲) به‌نی؟
pardonable (pär'd'n-ə-b'l), **adj.** ده‌به‌خش‌ری؛ ده‌بو‌ری؛
چاو فی ده‌پ‌وش‌ری.
pardoner (pär'd'n-ēr), **n.** (۱) که‌شیشیک بوو له س‌ده‌کانی
ناوه‌پ‌استدا له‌لاین پاپاوه ده‌سه‌لاتی پ‌ن درابوو که به‌لگه‌نامه‌ی له گ‌ونا
خوش‌بوون به خه‌ک بف‌روشن (۲) به‌خشنده.
pare (pär), **v.t.** (۱) تاشین و پ‌ندوپ‌نک کردن؛ داتاشین.
(۲) پاک‌کردن (میوه)؛ تریکل لی‌ک‌رده‌وه.
(۳) (*~ away; ~ down*). به‌ره‌به‌ره که‌م‌کردن‌وه (خه‌رجی)؛ داتاشین
paregoric (par'ə-gôr'ik, par'ə-gor'ik), **adj.** نازارک‌و
n. دهرمانی نازارک‌و‌ی به‌نگاوی
parent (pär'ənt), **n.** (۱) باوک؛ دایک. (۲) باور با‌پیر.
(۳) س‌هرچاوه؛ بن‌چینه؛ بناغه (۴) گیانداری پ‌وه‌کی دایک.
parentage (pär'ənt-ij), **n.** (۱) به‌چه؛ ره‌گ‌ز. (۲) باوک و دایک‌ینی.
parental (pə-ren't'l), **adj.** دایک و باوکی؛ هی باوک و دایک.
parenteral (par-en'tēr-əl), **adj.** له دهره‌وه‌ی پ‌خ‌وله؛
له‌ری‌ی ده‌م و گ‌ده‌و کی‌یانه‌وه نی‌یه، به‌نکو له‌ری‌ی ی‌وری خوین یا ماس‌ولکه‌به‌وه

parenthesis

- روك دهرمار يا خوراكي نه خوش.
- parenthesis** (pə-ren'thə-sis), *n.* (۱) ووشه يا ووتی نیوان دوو
کهوانه يا یرگول پسته يا ووشه ناوخن (۲) (pl.) کهوانه (پژمان)
دوو کهوانه (۳) پودانی بې په یوه ندی به باسوه؛ به سرهاتی له لاه.
parenthesize (pə-ren'thə-siz'), *v.t.* خسته نیوان دوو کهوانه
يا یرگولهوه
parenthetical (par'ən-thet'i-k'l), *adj.* (۱) ناوخن (پژمان)
کهوانه بی (۲) تاییهتی به پسته ناوخن: (a ~ statement).
-parenthetically (*adv.*).
parenthood (pār'ənt-hood'), *n.* باوک و دایکتی
paresis (pə-rē'sis, par'ə-sis), *n.* (۱) نیمچه نفلجی
نیمچه گزجی. (۲) general paresis.
paresthesia, paraesthesia (par'es-thē'zhā, par'es-thē'zhi-ə), *n.* تیگجونی هستی پینست و همیشه گزانهوه و خوران و
میووله کرد
-paresthetic (*adj.*).
paretic (pə-ret'ik, pə-rē'tik), *adj. & n.* نیمچه نفلجی
نه خوشی "paretic" ی هیه.
par excellence (pār ek'sə-lāns'), [Fr.], باشرین؛ نابترین
بې هاوتا؛ زورباش
parfait (pār-fā'), *n.* جزه شیرینی که
parget (pār'jit), *v.t.* که چکاری کرس
(۱) کهچ (۲) کهچکاری؛ نقش و نیگاری کهچ به دیواره
parhelic circle, له نلقی جوراسا خرمانه یک یا نلقه یکی پوشته
له ناستی ناسق "parhelic ring" ییشی دهوتری: ("parhelic ring")
parhelion (pār-hē'li-on, pār-hē'lyon), *n.* خوره درونه
پوشتایی که هندی جار لسه نلقی خرمانه ی خورده بینری
pariah (pə-rī'ə, par'i-ə, pā'ri-ə), *n.* (۱) نندامی چینکی زور
نزمی هیندستان و زورما. (۲) که سیک تهره کرا یا درکرا له کومه؛
که سیک خویوه دورگرا و که سیک داپرا له کومه.
paries (pār'i-ēz'), *n.* دیواری نندامیک یا شانیهکی بوش.
parietal (pə-rī'ə-t'l), *adj.* (۱) [Rare] تاییهتی به ژانی دانشگا.
(۲) هی دیواری نندامی بوش (۳) هی نیسقاتی سیرو لای کاسی سر
(۴) به ستراوه به دیواری منداندهوه (پروککاسی)
parietal lobe, نیسقاتی سیرو لای دیواری کاسی سر
pari-mutuel (par'i-mū'chōō-əl), *n.* (۱) هاوگره و کاری جزه
گروهی غارینه که براوگان به گویره ی نهمه پاره براوکه بهش دهکن
به پنی نو پاره یی گروهیان له سسر کردوه پاش مز سندن.
(۲) مکیندی نهم جزه گروه.
paring (pār'ing), *n.* (۱) تاشین؛ داتاشین؛ پاکردن؛ پین (داتاشی)
توکل کردن (۲) تالاش؛ توکل: (nail- ~s).
pari passu (par'i pas'ū, pār'i pas'ōō), [L.], (۱) وهکو یک
شان به شانی یک؛ به همان خیرایی: (to proceed ~).
(۲) پیکهوه له همان کاتدا؛ له همان کاتدا.
Paris green, توژکی زهرینی سوز به جانوه و کوشتن و بویه
به کارده مینری
parish (par'ish), *n.* (۱) قشقه نشینی لینگلتهره ناوچه یکی نیگلینی
به قشقه سپندراره به پنی دابه شکردنی کلنیه یی یوه.
(۲) ناوچه یکی نیگلتهره فرماندهوایی ناوخته
(۳) (۱) قشقه نشین؛ کهرک یا ناوچه ی به قشقه سپندراره
(ب) نندامانی کلنیه ی ناوچه یکی وها
go on the parish, یارمه تی پاره وهرگرتن له کلنیه ی ناوچه (به تاییهتی
له نیگلتهره)
parishioner (pə-rish'ən-ēr), *n.* نندامی کلنیه
Parisian (pə-rizh'ən), *adj. & n.* پاریسی؛ نیشته نی شاری پاریس.

parochialism

- (۱) پهکسانی؛ هارتایی؛ هارسنگی؛ وهکی.
(۲) لهیکچون؛ چوونیکي. (۳) هارنرخیی پاره ی وولتان.
(۱) مندانلون؛ بون به دایک؛ مندان هینانه دنیاوه.
(۲) سرجمی مندانانی ناغره تیک.
(۱) سیرانگا؛ باخچه گشتی؛ باخی میلی؛ میگرگزار.
(۲) یاریگای بیسبول. (هروه) "ball park" یا "baseball park"
(۳) مزلگی فوتومیل. (۴) مزلگی فوتومیل و کهرسه و تفاق سوا.
(۱) پارگرتی فوتومیل له مزلگدا؛ وستانی فوتومیل له شوینیکدا.
(۲) کزکردنوهی کهرسه و تفاق سوا و پیزکردنیا له مزلگه یه کدا
(۳) [Slang], داتان یا به چینیشتن له شوینیکدا بؤ ماوه یهک.
v.t. فوتومیل پارگرتن له مزلگ یا شوینیک ترو.
parking lot, مزلگی فوتومیل؛ گزیه پانی پارگرتی فوتومیل.
parking meter, مکیندی کات پارگرتی ماره ی وستانی فوتومیل
(له سسر شوسته به قهرای شه قاموه یا له مزلگدا داتراوه و پاره ی تن ددخري
بې هلی وستانی فوتومیل).
parking ticket, کتی فوتومیل وستان؛ سزایهکی پاره ی پولیس
دهیدات به خاوه نی نو فوتومیلگی که له شونی قهده غدا دیوه سستینی یا
له کاتی خوی زیاتر دیوه سستینی.
Parkinson's disease, نه خوشی لهرزگی (به تاییهتی دهست و سر
لهرزگی)؛ نه خوشی گوجی و لهرزگی
parkway (pärk'wā'), *n.* پیکومبانیکی پانی قهرای رازاویه به
داروده خت
(۱) گفتوگوا ووتویر؛ باویر
(۲) شوی زمان (له نو سین یا دوواندا): (newspaper ~).
(۱) گروکردن.
(۲) به کاره نیانی سهرمایه یک به لیهاتوانه.
parley (pär'li), *v.i.* گفتوگورکن (به تاییهتی له گدن دوژمندا)
کوپگرتن له گدن دوژمندا.
parley (pär'li), *v.i.* گفتوگویی نیوان دوو سویای دوژمن یا کوپی نیوان دوو سویای
دوژمن به یک.
(۱) پهرلمان؛
نه جومونی نوینهرانی که. (۲) [P-], پهرلمانی نیگلینی.
(۳) پهکیک له داتگا بوزمکانی قهرنسا له پینش شویشی ۱۷۸۹ دا.
(۱) [P-],
parliamentarian (pär'la-men-tār'i-on), *n.* لایهنگری پهرلمان دژی (چارلسی یکهم) له شهری ناوخی نیگلتهره دا که
پریان دهوتر؛ "سرخ" (۲) پهرلمانان؛ که سیک شاره و لیهاتو له
پهرمونی چندی چونی پهرلمانی. (۳) نندامی پهرلمان.
parliamentary (pär'la-men'tə-ri), *adj.* (۱) وک؛
پهرلمان؛ تاییهتی به پهرلمان. (ب) پهرلمان قهرمانی لسه دوه.
(ج) به پهرمونی پهرلمانه. (د) پهرمونی پهرلمانی.
(۱) (۱) دیوه خان؛ ژوری میوان.
(ب) ژوری دانیشتن. (۲) سالونی میوانخانه.
(۳) دهگای بازوگانی؛ دوکان: (an ice-cream ~ ; a beauty ~).
parlor car, فارگونی هفتازی شهمندهفر.
parlormaid (pär'lär-mäd'), *n.* کارمندی ژوری میوان.
parlous (pär'ləs), *adj.* (۱) ترسناک؛ سامناک.
(۲) زورزان؛ زیرهک.
adv. [Archaic],
Parmesan cheese, نیجگار ژور؛ زور.
پنیریکی ووشکه پهنده دهکرت و دهکرتی به سسر
هندی خورده مندا.
(۱) هی کهرکیک یا ناوچه یکی
کلنیه یی؛ تاییهتی به کلنیه ی کلنیه یک؛ نانی: (a ~ school)
(۲) تمسک (بیروپا)؛ تمسکین: (a ~ point of view, mentality, etc.).
parochialism (pə-rō'ki-əl-iz'm), *n.* تمسکی بیروپا؛
تمسکینی؛ یکردهوه له کوشه یکی ناوچه یی پره نهک فراوان و گشتی.

parochial school

parochial school, قوتابخانەى كلىسە: قوتابخانەىكە كە كلىسە بەريۆەى دەبات پىشتىگرى دارايى دەكات.

parodist (par'ə-dist), *n.* نووسەرى لاسايىكەرەو (ووشەى داھاتو بىيەنە)

parody (par'ə-di), *n.* (۱) لاسايى ويزۆەى و مۇسقىياى: نووسراوئىك يا پارچە مۇسقىياكە لاسايى نووسراوئىك يا پارچە مۇسقىيايەكى تر دەكاتەرە بۇ لاقرىنى (۲) لاسايى كىردەنەوئەكى هيج وپوچ و بى مانا.

لاسايى كىردەوئى نووسەرىك، ھەلبەستىك، يا پارچەيەك مۇسقىا... ھتد: *v.t.* (to ~ an author, a poem, etc.)

parol (par'əl), *n.* ووتار: ووتە بەدەمى: ووتار

parole (pə-rōl'), *n.* (۱) پەيمان: بەتاييەتتى دىلى جەنگ كە بەردرا ئيتىر وازدەھىتىنى و شەر ناكاتەرە.

(۲) بەردانى بەندىك لە بەندىخانە پىش تەواوبوونى سزاكەى لەبەر رەقتار چاكي و پەيمانداى بە بەردەوام بوونى ئەم رەقتار: بەردانى بەندىك بە مەرجى خراپە نەكرىن: (to be on ~; to break one's ~) (۳) ماوئى ئەم بەردانە. (۴) ووشەى نەپنى (سويا).

بەردان لە بەندىخانە پىش تەواوبوونى سزا لەبەر رەقتار چاكي و بە مەرجى *v.t.* خراپە نەكرىن

on parole, نازادكرارە لە بەندىخانە پىش تەواوبوونى سزاكەى لەبەر رەوشت باشى و بە مەرجى خراپە نەكرىن.

parolee (pə-rōl'ē'), *n.* بەندىكى نازادكرار پىش تەواوبوونى سزاكەى لەبەر رەقتار چاكي و بە مەرجى خراپە نەكرىن.

paronomasia (par'ə-nō-mā'zhə, par'ə-nō-mā'/hɪ-ə), *n.* (۱) ووتەى بە تونىك بەكارھىتان. (۲) pun

paronym (par'ə-nim), *n.* (۱) ووشەى ھاودەنگو ھاوسەرچاوە (۲) ووشەى لە زمانى بىگانەو وەرگىراو.

paronymous (pə-rən'ə-məs), *adj.* (۱) ھاوسەرچاوە (ووشە) (۲) ھاودەنگ. بەلام مانا و جونچە و سەرچاوە جىاوان (ووشە):

(e.g. pair, pare, pear) **parquet** (par'ə-ket'), *n.* = parakeet.

parotid (pə-rōt'id), *adj.* تاييەتتى نە نووى بىن گوئى *n.* = paratoid gland.

parotid gland, نووى بىن گوئى **parotitis** (par'ə-ti'tis), *n.* ملەخرى.

-parous (pēr'as), پاشگىرئە بەماناى: مئەلبوون: بوون: ھىئانە دنياو.

paroxysm (par'ək-siz'm), *n.* (۱) لەپىر سەن لە ھەلەنەوئەى نەخوشى: ناوہناو لى پىس كىردنى نەخوشى: (۲) پىگەن، توپەبوون، يا ھەلچوونىكى تاوتاوو خۇ بۇ نەگىران: فن: حال لى ھاتن.

paroxytone (par-ok'sə-tōn'), *n.* ووشەيەكە كە برگەى پىش دوامەمىنى بگىرى (ريزمان).

parquet (pär-kā', pär-ket'), *n.* (۱) زەمىنەى نەمى يەكەمى شائىيەكە لەبەردەمى شائىكەو ھەتا ژىر بالكونەكان.

(۲) تەختەدارى نەقش و نىگارواى جۇراوجۇرى پارچە پارچە كە زەمىنەيەكى پىن دادەپۇشئى: (ب) زەمىنەى داپۇشراو بەم جۇرە تەختەدارانە.

v.t. داپۇشئى زەمىنەى ژورر بە تەختەدارى نەقش و نىگارواى پارچە پارچە بەشى ژىر بالكونى شائى.

parquet circle, تەختەدارى نەقش و نىگارواى جۇراوجۇرى **parquetry** (pär'kit-ri), *n.* پارچە پارچە كە زەمىنەى ژوررى پىن دادەپۇشئى

parrakeet (par'ə-kēt'), *n.* = parakeet. **parricide** (par'ə-sid'), *n.* (۱) باوك يا دايكى خۇكوژ: باوك و دايكى خۇكوژ (۲) باوك يا دايكى خۇكوژ: باوك و دايكى خۇكوژ.

-parricidal (*adj.*) **parroket, parroquet** (par'ə-ket'), *n.* = parakeet. **parrot** (par'ət), *n.* (۱) تووتى

part

(۲) كەسنىكە كە وەك تووتى لاسايى قسە و كىردەوئى خەك دەكاتەرە.

v.t. لاسايى كىردەوئى قسە و كىردەوئى خەك وەك تووتى. **parrot fever**, = psittacosis.

parrot fish, جۇرە ماسىيەكە رەنگاوپەنگىيەكەى و كاژىرى لە تووتى ھەچى.

parry (par'i), *v.t.* (۱) خۇ لى پاراستن (مستەكۆلە، لىدان): لە خۇ لادان: خۇ لى لادان: خۇ لى پزگاركرىن.

(۲) وەلام بەدەستەرە نەدان: خۇ بەدەستەرە نەدان. لە خۇ لادان: خۇ لى پاراستن.

(۱) لە خۇ لادانى ھىرش (شېربازى): خۇپاراستن. (۲) وەلام بەدەستەرە نەدان: وەلامى بە پىچوپەنا.

parse (pär's), *v.t.* (to ~ a sentence) شىكردەوئى رستە (ريزمان): شىكردەوئى رستە.

parsimonious (pär'sə-mō'ni-as), *adj.* رەزىل: پىسكەى: پارەپىسى.

parsimony (pär'sə-mō'ni), *n.* رەزىلى: پىسكەى: پارەپىسى. **parsley** (pär'sli), *n.* مەعدەنووس.

parsnip (pär'snip), *n.* كىزەمى سىپى. **parson** (pär's'n), *n.* قەشە: كەشيش.

parsonage (pär's'n-ij), *n.* (۱) مالى قەشە (كە نەندانى كلىسەكەى پىنى دەبەخشىن). (۲) موچە و زەوى و زارى بە قەشە بەخشاو (لەلابەن نەندانى كلىسەكەىرە).

part (pärt), *n.* (۱) (ب) پارچە (مەكىنە، نامىز). (ج) لەت: كەرت: يارچەى لىكرارە.

(د) ھەند: بر: (He lost ~ of his fortune.) (ه) بەش: (Which ~ of the book did you like best?)

(و) ئەندام (لەش) (۲) بەركەوت: بەش:

(۱) ئەركى سەرشان: بەشى خۇ (كان). (We do our ~.) (ب) (pl.), توانا: لىئا توويى. (a man of ~s).

(ج) پۇلى كەسنىكى ناو شائىنامە: (He played the ~ of a prince.) (د) ووتە و كىردارى كەسنىكى ناو شائىنامەيەك.

(۲) (pl.), ناوچە: (He left these ~s.) (۳) لا (سەوداگەرى، پەيمان، رىكەوت، ناكوكى).

(۴) خەتى سەرداھىتان. (۵) بەشكرىن: بەش بەش كىردن: پارچە پارچە كىردن.

(۲) سەرداھىتان بە دوو دىودا تا خەتى تى بگوى: (He ~s his hair.) (۳) لەيەك جىاكرىدەوئە جىاكرىدەوئە: لە يەك داپرىن.

(۴) لەيەك جىاكرىدەوئە لە مېشكدا: (۵) لەيەك جىاكرىدەوئەى دوو ماددە (كىمىيا (۶) [Archaic], داپەشكرىن: بەسەردا بەشكرىن.

(۱) لەيەك جىاوبونەو: (۲) بوون بە چەند بەشيكەو يا لىقنكەو. (۳) پەيوەندى لەگەل برىن: جىاوبونەو (برادەرىتى):

(The friends ~ed in unger.) (۴) پۇيشئى: بەجىپىشتى شونئىك: جمان.

(۵) مردن: كۇچى دوايى كىردن. بەشئىك: (to own ~ interest in a company).

adj. تاپادەيەك لە ھەندئ پووەو: لە لايەكەو. *adv.* لەلايەن مەو: بەلاى مەو.

for my part, بەزىرى: بەشى زۇرى. for the most part, تاپادەيەك: لە لايەكەو: لە پوويەكەو.

in part, بەشئىكى گىرئە: لە بەشئىكى پىووست و جىانەبووہەيە. part and parcel, (۱) ھەرىكە بە لايەكدا پۇيشئى.

part company, (۲) لەيەك جىاوبونەو (برادەرىتى): پەيوەندى پىچراندن: لەيەك داپرىن. (۳) را لەگەل نەبوون: را جىاوبون لە:

(On that question I'm afraid I must part company with

partition

(a dust ~ ; not a ~ of truth)

- (۲) بوند (نوسراو، ووتار).
(۳) نامراز (وگ: نامرازی په پوهندی و شوناسی ... هتد) (پژمان)
(۴) ووردیل (فیزیا): دنگوله. (۵) پارچه نانی پیرزکراو (کلیمه).
(۱) پهنگاره‌مگ. **parti-colored** (pär'ti-kul'êrd), *adj.*
(۲) جوداوجو: همه‌چېشنه.
(۱) هی. **particular** (pär-tik'yoo-lêr, pär-tik'yoo-lêr), *adj.*
تایبه‌تی: تایبه‌تی به کس، یار، یا شتیک:
(a ~ person, case, situation, thing, etc.)
(۲) تایبه‌تی: (Why did she choose this ~ hat?)
(۳) شایانی باس: گرنگ: تایبه‌تی: (I had no ~ reason for going.)
(۴) ووردا: په‌وردی (a full and ~ account of the incident)
(۵) به قیزوبیز: به هیج رازی نه‌بو: تریوش: هم‌موشتیکی لا گرنگ:
(She's too ~ about what she wears.)
(۱) کس، شتیک، یا باریکی تایبه‌تی: شتیک جیوان.
(۲) تاکه شتیک: تینین‌یک: دانه‌یک: ناسره‌کی: خال.
په‌وردی باسکردن: به دورودریژي ئی دوان.
go into particulars,
in particular,
(۱) بیروایه‌کی. **particularism** (pär-tik'yoo-lêr-iz'm), *n.*
نازیچه که ده‌لئ: ته‌نا کسانې تایبه‌تی ده‌چنه به‌هشت: ناپنناسی)
(۲) خۆ ترخانکردن بۆ حیزیک، بیروایه، نه‌تو‌ویه، یا کاریکی تایبه‌تی
(۳) سربه‌خوئی ناوخی نه‌تو‌وه ناوچی وولاتیک بهی گوندان به چاکه
نموانی تر: خودموختاری: ناوچه‌گری.
particularity (pär-tik'yoo-lar'ä-ti, pär-tik'yoo-lar'ä-ti)
(۱) تایبه‌تی‌به‌تی. (۲) زور به‌تنگ هم‌موشتیکوه هاتن نه‌گری ووردیش *n.*
بئ: زور گوندان به شتی وورد.
(۲) به قیزوبیز: به په‌لپیکه خۆ ته‌کندن: تریوشی.
(۴) شتیک تایبه‌تی: (۱) تایبه‌خوئیک.
(ب) شتیک وورد ناگرنگ: تاکه شتیک ناگرنگ: خال
particularize (pär-tik'yoo-lêr-iz', pär-tik'yoo-lêr-iz'),
تایبه‌تی کردن: یک به یک ناوهمنان یا باسکردن: به‌تایبه‌تی ووردودریژي
باسکردن نه‌ک به‌گشتی.
-particularization (n.).
particularly (pär-tik'yoo-lêr-li, pär-tik'yoo-lêr-li), *adv.*
(۱) به‌تایبه‌تی. (۲) یک به یک: په‌وردی: به دورودریژي.
parting (pär'ting), *adj.*
(۱) جیاکهره. (۲) پوشتی.
(۲) مردو: له‌مردن‌دایه.
(۴) له‌کاتی پوشتندا ووتراو یا کراو: (a ~ comment)
(۱) جیا‌بو‌ن‌وه: له‌یک جیا‌بو‌ن‌وه: به‌ش بوون.
(۲) شونې له‌یک جیا‌بو‌ن‌وه: دوو‌پ‌یان.
(۳) جیاکهره: شتی له‌یک جیاکهره. (۴) ختی سرحده‌مینان
(۵) پوشتن: خوا‌حافیزی. (۶) مردن: کوچی دواپی.
partisan, partizan (pär'tä-z'n), *n.*
حیزی: لایه‌نگری به‌تین و کوثرانه. (۲) خه‌باتکری چه‌کدار (به‌تایبه‌تی له
ناوچه‌گری خاکی درو‌مندا): پشمه‌رگه: پارتیزان.
(۱) تایبه‌تی به حیزیک: سر به حیزب یا کوملئیک: لایه‌نگری کوثرانه:
adj. (~ politics)
(۲) پشمه‌رگی: هی خه‌باتکری چه‌کدار: پارتیزانی:
(~ fighting, warfare, operations, etc.)
partisanship (pär'tä-z'n-ship), *n.*
حیزی‌تی. (۲) لایه‌نگری کوثرانه.
partite (pär'tit), *adj.* (~ tripartite).
(۱) به‌ش به‌ش کردن: **partition** (pär-tish'on, pär-tish'on), *n.*
به‌شکردن: جیاکهره. (۲) تیغه‌دیوار: تیغه: دیوار: په‌رده
(۳) به‌ش: پارچه: له‌ت: خانه

partake

(you.)

- part from**,
part with,
(He doesn't like to part with his money.)
play a part,
ته‌نایاکندو هر به پوواله‌ت کرده‌کردن. (۲) به‌ش‌داریوون.
take part in,
partake (pär-täk'), *v.i.*
۱. بیدا به‌ش‌داریوون.
۲. هاوخواشی کردن: ناخواردن له‌گه‌ل: به‌شی خۆ بردن.
تیدا به‌ش‌داریوون: هاویش بوون
v.i. [Rare].
-partaker (n.).
(۱) هاوخواشی کردن: به‌ش‌داری کردن له‌ژمیک خواردن:
(to partake of a meal with one's friends)
ب: بردن: به‌شی خۆ بردن: هندیک بردن
۲. هاوسروشت بوون: لیچوون: لیکردن.
(۱) ناخیک گونی پاره‌ودارو به نه‌دازه کراو: **parterre** (pär-tär'), *n.*
گونستانیک نه‌خشه‌دار (۲) **parquet circle**.
parthenocarp (pär'thə-nō-kar'pi), *n.*
به‌رگرتی بئ چاکردن
با حوت گرتن
parthenogenesis (pär'thə-nō-jen'ä-sis), *n.*
زایسی بئ حوت
بوون یا به‌رین: زاینی کچی: زاینی بیچو له هیلگی به‌پیت نه‌کراوه (وگ له
همدی جنه‌وه‌رو قهرزه‌دا)
-parthenogenetic (adj.).
Parthenon (pär'thə-non', pär'thə-nən), *n.*
پرستگای
نانوخوا "نه‌سینا" له شاری "نه‌سینا" ی پایتختی یونان.
Parthenos (pär'thə-nos'), *n.*
کچ: کچی کون نه‌کراو: تایبه‌خوئیک
گه‌لک له نانوخوکانی کونی یونانه به‌تایبه‌تی "نه‌سینا".
partial (pär'shəl), *adj.*
۱. لایه‌نگر: سر به لایه: خاترگر: لاگر
۲. د‌ت‌واو: کهرتی: نه‌ختی: نیمچه (a ~ success, eclipse, etc.)
partial to,
partial fraction,
partiality (pär'shi-al'ä-ti, pär-shal'ä-ti), *n.*
به لایه‌کدا د‌ت‌اشین: خاتری لایه‌ک گرتن
۲. چه‌زلیکردن: ویستن: به‌دل بوون. (a ~ for pretty girls)
partially (pär'shəl-i), *adv.*
۱. به لایه‌نگرانه: به خاترگرتی لایه‌ک:
به د‌ت‌اشیر به لایه‌کدا (۲) تا راده‌یک: نه‌ختیک: له پویه‌کهره: له لایه‌کهره.
partible (pär'tä-b'l), *adj.*
به‌ش‌داریوون:
participant (pär-tis'ä-pant, pär-tis'ä-pant), *n.*
به‌ش‌دار: هاویش: به‌ش‌داری کارنک
به‌ش‌داریوون: به‌ش‌دار: هاویش‌یک
adj.
participate (pär-tis'ä-pät', pär-tis'ä-pät'), *v.i.*
انه کاریکدا: هاویشی کردن (to ~ in an activity, contest, etc.)
v.t. [Rare].
به‌ش‌داری کردن: به‌ش‌داریوون.
-participation (n.); **participator (n.)**.
participation (pär-tis'ä-pä'shan, pär-tis'ä-pä'shan), *n.*
به‌ش‌داری: کان: به‌ش‌داریوون: هاویش بوون
participial (pär'tä-sip'i-al, pär'tä-sip'yäl), *adj.*
"participle"
n.
ورشه‌یکه که کرداره‌وه وهرگراوه وک ناو یا ناوهمنان له پسته‌دا
به‌کره‌هینری (پژمان)
participle (pär'tä-si-p'l), *n.*
ناره‌ن‌اوی کرداری: ورشه‌یکه که
کرداره‌وه وهرگراوه وک ناوهمنان به‌کارده‌هینری وه تایبه‌خوئیک کردارو
ناوهمنانی هیه (پژمان)
("Going" and "gone" are the present and past ~s of "go".)
particle (pär'ti-k'l), *n.*
۱. گهره: تۆز: نه‌ختان.

pass

(۳) دەستادەست كىردى

(۴) گۆپان (لە بارىنگەرە بۇ بارىنگى تى):

(to ~ from a solid to a liquid state)

(۵) تىيەپوون پىن گەيشتەنەو تىيەپوون:

(The sports car ~ed on the right.)

(۶) ووتان لەنيوان دوو كەس يا لادا كران (سلاو، قسە).

(۷) (۱) دوايى ھاقتا ۋەستان بەسەرچوون:

(The fever ~ed.; The storm ~ed.)

(ب) پۇيشتا بەجىيشتى.

(A) (on ~) مردن

(۹) تىيەپوون بەسەرچوون. (The hour ~ed quickly.)

(۱۰) دانان (ياسا): پەسەندىكران (گەلەلى ياسا): (The bill ~ed.)

(۱۱) دەرچوون (تاقىكرەنەو): بىرىن: (to ~ a test.)

(۱۲) بوودان: (What ~ed in my absence?)

(۱۳) بىرلەردان: بىرلەردان: (The jury ~ed upon the case.)

(۱۴) پەراندن (نۆبەلى خۇ بەتايەتلى لە يارى كاغەزدا).

(۱۵) تۆپ فرىدان بۇ ھاوتىپ.

(۱۶) دوان لە كەسكىنەو بە كەسكىنى تر (تاپۇ، ئاو، پلەويايە):

(The title ~ed to the elder son.)

(۱) بەجىيشتى: بەلادا تىيەپوون بەجىيشتى بەلادا رەت بوون:

(I ~ed Mr. Johnson just now.; We have ~ed her house.)

(۲) [Archaic] بىرىن (رىنگە)

(۳) بەلادا پۇيشتى ۋە نەيىتىن: گوى پىن نەدان.

(۴) قازانچ نەدان.

(۵) زىاتىبوون لە: تىيەپوون. (The returns ~ed all expectations.)

(۶) (۱) دەرچوون (تاقىكرەنەو): بىرىن: تىدا سەرگەوتىن:

(He ~ed every test.)

(ب) دەرچوواندن: (The teacher ~ed all the students.)

(۷) دەست پىنداھىتان: (He ~ed his hand through her hair.)

(۸) پىنداكرن: پىنداكرن (to ~ a thread through a needle)

(۹) بە پەردەدا پۇيشتى

(۱۰) بىرەنەسەر: كات بەسەرىدن: رابواردن.

(He ~ed his winter in the mountains.)

(۱۱) (۱) گەياندن: راگەياندن: (They ~ed the news quickly.)

(ب) دانەدەست: پىندان: (P ~ the bread, salt, knife, etc.)

(ج) شتى ساختە دەستادەست پىكرن: (to ~ counterfeit money)

(د) لەسەر يەككىكى تر تاپۇكرن

(۱۲) تۆپ فرىدان بۇ ھاوتىپ: (to ~ the ball)

(۱۳) ئى دەرچوون: ئى ھاقتە دەرى: (No secrets ~ her lips.)

(۱۴) مېزو گوو كىردن: (to ~ water)

(۱۵) (۱) دانان (ياسا): پەسەندىكرن: (The parliament ~ed the bill.)

(ب) دانان (ياسا): پەسەندىكران

(The bill ~ed the House of Representatives.)

(۱۶) بىرلەردەركىن: (to ~ judgment on something of someone)

(۱) پۇيشتى: تىيەپوون: رەت بوون. (۲) دەرچوون (تاقىكرەنەو): بىرىن.

(۲) نەرى دەرچوون: نەرى بەناستەم دەرچوون:

(She got a ~ in the exam.)

(۴) بار (بەتايەتلى ھى گىروگىرتاى): دۇخ: (a strange ~)

(۵) (۱) بىلىتى خۇپاسى: بىلىتى ھەمىشەيى خۇپاسى.

(ب) پىشونامە: سەرباز. (ج) تىيەپنامە.

(۶) دەست سووكى جادوگەر قوماچى بۇ قىلپازى و گزى.

(۷) جۈلەي دەست لە نوواندى مۇگناتىسىدا.

(۸) شالارى فۇكە بەسەر نىشانىدا: بەسەردا تىيەپوون.

(۹) نۆبەلى خۇ پەراندن (يارى كاغەز).

(۱۰) (۱) تۆپ فرىدان بۇ ھاوتىپ. (ب) شىر پىنداكرن (شەرە شىر).

partitive

(۴) دابەشكرىنى خانوبەرە يا زەوىوزارو تاپۇكرىنى ھەر بەشەي لەسەر يەككى.

(۵) دابەشكرىن (ژمارەوپىئان).

(۱) بەش بەش كىردن: دابەشكرىن: (to ~ a country)

(۲) بە تىيەپوون يا پەردە جىاكرەنەو: (to ~ a room)

(۳) جىاكرەو: لەيەك جىاكرەو. partitive (pär'tä-tiv), adj.

(۴) تايەتلى بە روشەي بەستەرەو يا بەشى.

n. روشەي بەشى. (few, some, any, etc.)

partizan (pär'tä-z'n), n. & adj. = partisan.

partlet (pär'tlit), n. بەرگىكى ژنانەي نەقىشونىگاردارە شان و ملو

بەرسنگ دادەپۇشنىت

partly (pär'tli), adv. قارادەيەك: ھەندىك: لە لايەكەرە: لە سەرئەو

partner (pär'tnēr), n. (۱) ھاوبەش: بەشدار: برايش: ھاوکار

(۲) ھاوبەشى ژيان: ھاوسەر: ژن: مېرد. (۳) ھاوبەش (ياری، ياری كاغەز)

ھاوتىپ (۴) ئاۋەل سەما (لە سەماي دووگەسىدا).

(۵) كۆلەكەي تەوەر: كەشتى بايەوان

(۱) كىردن بە ھاوبەش (۲) بوون بە ھاوبەش.

partnership (pär'tnēr-ship), n. (۱) ھاوبەشى: بەشدارى:

ھاوکارى: ئاۋكۆيى (۲) (۱) كۆمپانىيى ھاوبەشى

(ب) پەيمانى كۆمپانىيى ھاوبەشى: (ج) ھاوبەشنى كۆمپانىيەكى رەھا.

part of speech, (۱) بەشكە لە بەشەكانى ئاخوتن (پۇرئان): (دەك):

ئاو، ئاۋەلئاو، كىردار... ھتد. (۲) روشەيەكى يەككى لەم بەشەكانى ئاخوتن.

partook (pär-took'), past tense of partake.

partridge (pär'trij), n. پۇر

part-time (pär'tim), adj. كەرتەكات: نىمەكات: سەروم نەيە،

بەلكو تەنھا بەسكى پۇر، ھەفتە، يا مانگە (كان):

(~ work, teaching, etc.; a ~ teacher, student, etc.)

parturient (pär'toor'ant, pär'toor'i-ant), adj. (۱) دەزى:

خەرىكە دەزى: خەرىكە مىندالى دەبى: لە ژاندايە (۲) ھى زايىن: ھى مىندالېوون.

(۳) خەرىكە شىنكى تازە بىزۇرئەو يا بىرىكى تازەي بۇ بىت

parturition (pär'choo-rish'on), n. زايىن: مىندالېوون

بەچكەبوور

party (pär'ti), n. (۱) خىزب

(۲) دەستە: كۆمەل: تاقم: (a surveying ~)

(۳) ئاھەنگ: زەھارەند: (a ~; a dinner ~; a cocktail ~)

(۴) بەشدار: پەيوەندىدار: (I'll not be ~ to the affair.)

(۵) لا ئاۋكۆي: دادخوۋاي: لايەن.

party-colored (pär'ti-kul'ēd), adj. = parti-colored.

party line, (۱) سىنورى بىوان دوو زەوى.

(۲) ھىلى ئاۋكۆيى تەلەفۇن: ھىلىكە كە تەلەفۇنى چەند مالىكى لەسەرەو

ھەرچارە يەككىيان دەتوانن تەلەفۇنەكانيان بەكاربىيىن. (pl.) (۳) پەيپەروو

پىيازى خىزىكە كە نە خىزىكەو نە ئەندامەكانى لىنى لاناەن.

party man, ئەندامى دىسوزو پىشت پىن بىستراوى خىزب:

ئەندامى لە پى لاندەرى خىزب.

party politics, خىزىبايەتلى: خىزىبايەتلى كۆپرانە: خىزب پەرسىتى.

party wall, دىۋارى بىنى دوو خانوۋ: دىۋارى ئاۋكۆيى دوو خانوۋ.

parure (pə-roor'), n. دەستە خىشل

parvenu (pär'və-nōō, pär'və-nū), n. تازەپىاكەرتو:

ئەدىۋىدى: تازە دەۋلەمەند

adj. ھى تازەپىاكەرتو: ۋەك ئەدىۋىدى.

parvis (pär'vis), n. (۱) ھەرشەي كىلىسە يا كۆشك.

(۲) رىزە كۆلەكەي بەردەمى كىلىسە.

pasha (pə-shā', pash'ə, pā'shə), n. پاشا.

pass (pas, päs), n. دەرىدەند

pass (pas, päs), v.t. (۱) پۇيشتى: بۇ پىشەرەو چوون.

(۲) دىرژبۇنەو: پۇيشتى (رىنگە): (The road ~es around the hill.)

passable

- (۱) ھەۋلى چاۋباشقانى لىگەل كىرەن دان! ھەۋلى تاۋكەرن دان! (He made a ~ at her.)
- بارىكى گىروگىرغاۋى! بارىكى ناخۇش و مەترسىدار.
 بون بەۋى بۇدان
 بۇدان ھاتىدە! ۋا پىنگەۋىن.
 ھەۋلى لىدان دان! شالو بۇ بىرەن بۇ لىدان
 [Slang] ھەۋلى چاۋباشقانى لىگەل كىرەن دان! ھەۋلى تاۋكەرن دان
 دەستەۋدەست پىنگەۋىن! لى يەككىگەۋە دران بە يەككى تىرا
 بەسەردا گىرەن! دابەشىن.
- مىردن! كۆچى دۋايى كىرەن! دۋايى ھاتىن.
 (۱) بەلادە تىپەرىن. (۲) پىشاندان بۇ ۋا ۋەركىرن.
 ۋا ھاتىن بەرچاۋ (شەتتى ساختە) ۋا دانران! بەدىق ۋا ۋەركىرن.
 (۱) بەسەرچۈۋى دۋايى ھاتىن (۲) بۇدان! ھاتىدە
 (۲) بەدىق ۋا پىشاندان! (He passed himself off as a nobleman.)
 (۱) سەرچ لى لىرەن! بارىكى تەرىقكەرەۋە! بە گالەگىرن (بۇ تەرىق نەبۇنەۋە).
 (۱) خوارىنەۋە! خوارىن.
 (۲) دركاسەن! لى دەم ھاتىن دەرى! ۋوتىن.
 بۇرەنەۋە! بۇرەنەۋە.
 پەرەندە! بۇرەن! كۆي پىن نەدان.
 پىندا تىپەرىۋون! ناخۇش! بەسەردا ھاتىن! چەشتىن.
 بۇرەنە سەر! كات بەسەرەندە! كات كۆشتىن.
 ھەل لى دەست خۇ دان! ھەل لىكەس چۈۋى! لى دەست دان!
 لىقە لىدان! (to pass up an opportunity)
 (۱) دەرىن! رىكە!
 دەتۋارىپ پىندا بۇيىت يا پىرەتەۋە!
 (۲) دەستۋەستى پىن دەركى (پارە)! بۇ ئالۋىرەنەن كىرەن دەشتىن!
 (~ currency)
 (۲) مام دۋەندى! پەسەندە! نە باش و نە خراپ.
 (~ grades; a ~ knowledge of English)
 (۱) بۋى ھەيە كىرەن! بە ياسا! لىۋانەيە دەنگى لىسەر بىرى بۇ بۋون بە ياسا.
 passably (pas'ə-bli, pas'ə-bli), adv.
 بە مام ناۋەندىچانە
 passacaglia (pas'ə-kāl'yə), n.
 (۱) سەمەيەكى شىتالى كۈنە.
 (۲) مۇسقىلى نەم سەمايە
 pasado (pə-sä'dō), n.
 شىر يىاكرەن! لى ھەلۋىستىكى ۋەھادا كە
 قاچىكى شىر يازمەكە لىپىش ھەۋى تىرىمەۋە بىت
 passage (pas'ij), n.
 (۱) بۇيىش! تىپەرىۋون! پەت بۋون! چۈۋى
 (ب) بەسەرچۈۋى تىپەرىۋون! (كات) (the ~ of time)
 (ج) گۇر! (لە بارىكەۋە بۇ بارىكە! لى قۇناغىكەۋە بۇ قۇناغىكى تى).
 (د) [Obs] مىردن! كۆچى دۋايى كىرەن
 (ھ) داناسى ياسا! كىرەن بە ياسا! مۇركىرن! پەسەندەكرەن! (پەرلەمان!)
 (the ~ of a bill)
 (۲) گەشتى دەريايى يا ھەۋايى
 (۳) مافى گەشتەكرەن بە كەشتى! كۆرسى يا جىزى گىراۋ لى كەشتىدا!
 (to book a ~)
 (ب) كىرەن! گەشتىكى ۋەھا
 (۱) رىكە! گۆزەر! رىبان! (ب) پارەۋ (ج) بۇرى! كۈن! (the nasal ~).
 (۵) مافى ھاتىن چۈۋى بەسەرەستى.
 (۶) ھەۋى كە پۈۋەدەت لىنۋان دۋو كەسدا! شەپ! ۋوتۋوۋى! دىلدارى! ھەتدە.
 (۷) پارچە يا بىرگە (ۋوتار! چىرۋەك! شائۇنامە! بەند. (a ~ from Hamlet).
 (۸) بەشتىكى سىمفونىيەك يا بەرەمەنكى مۇسقىلى.
 (۹) گۈۋەكرەن! پىسايى كىرەن
 (۱) گەشتەكرەن! چۈۋە گەشت! بۇيىش! (۲) شەرەكرەن! دەمەقانى بۋون.
 passageway (pas'ij-wä), n.
 رىكە! رىرەۋ! كۇلان! گۆزەر.
 passbook (pas'book, pas'book), n.
 (۱) دەفتەرى حسابى
 بانكى كەسى پىشنى دەۋوتىن! "bankbook". (۲) دەفتەرى حساباتى

passionate

- دوكاندار يا بازىگان.
 پروتامەي بەناستەم دەرىچۈۋى.
 لى زانكۆ.
 pass degree, [Chiefly British],
 (۱) كۈنەۋا! باۋ نەۋا! بەسەرچۈۋى.
 passé (pa-sa', pas'ā), adj.
 (۲) پىرا! كۈن! سىس! پەككەۋتۋو.
 passel (pas'li), n.
 فەر! ژمارەيەكى زۇر! گەلىك.
 passementerie (pas-men'tri), n.
 نەقشكارى قەراغى جىلۋەرىگ.
 passenger (pas'n-jēr), n.
 (۱) رىبۋار! كارۋانى! پەۋەند.
 (۲) گەشتەكرە! سۋار! پەۋەندى.
 passenger pigeon,
 جۈۋە كۆتۈرىكى قىزىكەۋتۋى كۆچەرى كىك
 دىرۋى نەمەرىكايىيە.
 passe partout (pas pār-(tō'), [Fr.],
 (۱) ھەۋى بە ھەۋو-
 شۋىنەنەكە دەچىن! ھەۋى ھىچ رىكەيەكى لى ناگىرەن! (۲) كىلىلى گەشتى! شاكىلى!
 كىلىكە گەلىك قىلى جىۋاز دەكاتەۋە. (۳) مەقا يا كاغەزى ۋىنە لى چۈۋەچىۋە
 گىرن. (۴) شىرتى سىرۋاشۋى پەراۋىزى ۋىنە لى چۈۋەچىۋە گىراۋ.
 passer-by (pas'ēr-bī', pas'ēr-bī'), n.
 كەسكىنى بەلادە تىپەرىۋو!
 مۇزى تىپەرىۋو.
 passerine (pas'ēr-in', pas'ēr-in'), adj.
 تايپەتەي بە ئالندەي
 نىشتۋى دەنگ خۇش (ۋەك بۇرەس! فىسكەگۈلە! پاسارى! ھەتدە).
 ن.
 سەماي يەك كەسى
 pas seul (pā'söl'), [Fr.],
 ھەستىار! ھەست ناسك.
 passible (pas'ə-b'l), adj.
 لى ھەۋو شۋىنەنەكى كىتەكەدا ھەيە!
 passim (pas'im), adv. [L.],
 ۋوشەيەكە لى بۋونەندەۋە پەرتۋوگىكەدا بەكاردەمەندى بۇ پەنجە پاكىشان بۇ
 ۋوشەيەكى زۇر بەكارھاتۋو! لى پەرتۋوگەدا.
 passing (pas'ing, päs'ing), adj.
 (۱) تىپەرىۋو! پىداد! بەلادە! يا
 بەسەردا! (۲) سەردەمى! كاتى! كەم خايەن! زور لىنارچۈۋ.
 (۳) لاسەرلەي! بەبىن پىرەنەندەۋە! (a ~ remark).
 (۴) دەرىچۈۋ (نەرە)! (She got a ~ grade in chemistry.)
 (۵) ھى ئىست! تارە.
 (۶) [Archaic] زۇر! بەدەر! نىجگار زۇر.
 زۇر! نىجگار زۇر.
 adv. [Chiefly Archaic],
 (۱) پىداد! بۇيىش! بەناۋدا يا بەسەردا بۇيىش! تىپەرىۋون
 (۲) ھۋى تىپەرىۋون يا پەرىنەۋە! شۋىنەنە تىپەرىۋون.
 (۳) [Poetic] مىردن! كۆچى دۋايى كىرەن.
 in passing,
 بە لاسەرلەي! بە رىكەۋە! بەبىن زۇر پىرەنەندەۋە!
 (He mentioned it in passing.)
 زەنگى مىردن! (بە بۇنە مىردى كەسكىگە لىدەندى).
 passing bell,
 (۱) نىش ۋازارى گىمانبەخش! تالۋ.
 passion (pash'an), n.
 (۲) [P-] (۱) نىش ۋازارى مەسح لىكەتى ھەلۋاسىن يا لىكەتى نىۋان
 دۋا شىۋو ھەلۋاسىندا. (ب) پاسى نەم ۋازارە لى ئىنجىلدا.
 (ج) دەرىۋى نەم ۋازارە لى پارچەيەك مۇسقىلى يا تابلۋيەكەدا.
 (۴) (۱) ھەست! سۆز. (ب) ھەستىكى تايپەتەي (ۋەك تۋوۋەيى! خۇشى! ھەتدە).
 (۴) ھەستىكى زۇر بەتىن! بەتايپەتەي! (۱) تۋوۋەيەيەكى زۇر.
 (ب) ھەز! ھەزلىكرەن! (ھەنەر! ۋەزىش! ھەتدە! جۈش!
 (She has a ~ for music.)
 (ج) خۇشەۋىستى! خۇشۋىستىن. (د) ھەزى بەتىنى جۈۋت بۋون! جۈش
 (۵) شىتەك كە جىزى ھەستىكى بەتىن بىت.
 passionate (pash'an-l), adj.
 ھەستى! سۆزى! جۈشى.
 پەرتۋوگى نىش ۋازارى گىمانبەخشان! پىۋاچاكان (خاچ پەرسىتى).
 n.
 (۱) بەسۆز! بەھەست! ھەستار!
 passionate (pash'an-it), adj.
 بەھاسانى دىتە جۈش. (۲) سەرگەرم! زور ھەلچۈ! تۋوۋەتۋو.
 (۳) بەتىن! بەسۆز! لى دەرە! خەلە ھىنەرە جۈش! (a ~ speech).
 (۴) بەجۈش (جۈۋت بۋون)! بەئالۋش! بەھەۋەس! چاۋچىلىش.
 (۵) قوۋل! ھەست! تۋندوتىڭ

past perfect

- به کارده هئینرئ: "baked potatoes" و "finished work" (و هه
وهك شئوه كرده ئیش بۆ دهر بیری سهرده می پابوردو به کارده هئینرئ (ریزمان):
(The work was finished.; She had baked the potatoes.)
past perfect, پابوردو سوور (ریزمان) پابوردو تهواو:
شئوه به کی کرداره که تهواو بوونی کارنک دهگه یهن له پیش کاری کردا یا
له پیش کاتیکی تایهتی پابوردو (وهك: "had locked") لهم رسته ده:
(He had locked the door before he left.)
pastrami (pə-strā'mi), *n.* باستره
pastry (pās'tri), *n.* (۱) هویری شیرینی
(۲) شیرینی وهك کیک و کولیچ و پاقلوه ... هئد.
past tense, کاتی پابوردو (ریزمان)
pasturage (pas'chēr-ij, pās'chēr-ij), *n.* (۱) لهوم.
(۲) لهومرگا. (ب) مافی بهکاره ئیشانی لهومرگا
(۳) ناژان و وولاخ لهومراندن؛ لهومراندن
pasture (pas'chēr, pās'chēr), *n.* (۱) لهومر.
(۲) لهومرگا؛ پاوان؛ پاکژ
v.t. (۱) لهومراندن. (۲) لهومرین.
v.i. لهومرین؛ لهومر خواردن
-pasturer (n.).
pat (pat), *adj.* (a ~ answer) (۱) لهکاتی خؤید؛ بهات؛ ساز؛ خاماده.
(۲) تهواو؛ راست؛ له جی خؤیدیهتی.
adv. (۱) لهکاتی خؤید؛ بوو؛ له جی خؤید؛ بکم و زیاد:
(The reply came ~) (۲) خاماده
have (or know) down pat, ههمووی باش تئگه یشتن؛
ههمووی زاین؛ ههمووی باش له بیریون
stand pat, [Colloq.], (۱) سووریون له سهر؛ له پای خو لاندان
(۲) کاهیری سر پانه کیشان (یاری قومان)
pat (pat), *n.* (۱) لئدانیکی به ته سپایی به دهست یا به پهتجه:
دهست پیدایی گورج به ته سپایی (۲) دهنگی نهم دهست پیداده؛ تهپه:
دهنگی به دهست بندان (۳) قالب (که ره)
v.t. (۱) دهست پیدان به ته سپایی؛ تهپه ئی هه نساندن به شتیکی تهخت
به ته سپایی (۲) رینک و پینک کردن به دهست پیدان به ته سپایی و پهتاپهتیا
(گونگه هویر، تویهله قور له گلینه کاریدا).
v.i. تهپهتپ کردن له پ کردندا.
pat someone (or oneself) on the back, نافهرین کردن؛
دهست به پشتدان دان بۆ نافهرین کردن یا پیروزیایی سهرکوتن لیکردن.
patagium (pə-tā'ji-əm), *n.* (۱) پهردیهکی بان ناسایی به له
شهمشه کویره؛ (۲) پهردی کشاوی بهینی بان و لهشی بالنده.
patch (pach), *n.* (۱) پینه؛ (۲) سهری له برینه و پینچراو.
(۳) پینهی جو
(۴) پارچه یه قوماشه له سهر قوئی کراس و چاکهتی سهریان
دهرئ وهك بیناسه (۵) پارچه یه قوماشی بچکولهی ره شه ئن دهیدات له
دهم و چاوی ی پستی وهك نارایش.
(۶) پهله؛ پهلهی حیواژ له دهو و بهری (es of blue sky)
(۷) (a ~ of desert land; a potato ~) (۱) پهله رهوی؛ پارچه رهوی؛
(ب) بهرهمی پهله رهوی به کی وها (a ~ of grass, beans, etc.)
(۸) پینک؛ پارچه؛ سهرمه مست.
v.t. (۱) پینه کردن؛ دووینه و
(۲) به پارچهی جورا و جورو ههمه رنگ دروست کردن (وهك لیفه).
(۳) (a ~ up; ~ together) چاکردن به پهله و به لاسه لایی؛ پینه کردن
patch up, رینگه رتن (دو کس یا لای ناگون؛ برینه و نه ناگونکی):
(They patched up their differences.)
-patchable (adj.).
patchouli (pach'oo-li, pə-choō'li), *n.* (۱) نه عنای هیندی
(۲) بونیکه له یونی نهم نه عنایه دهگری. (ههره ها "patchouly")

paternal

- گیرفانیکه به دهرموی چاکهت یا بهرگی تره و دهو وری
وهك پینه.
patchwork (pach'würk), *n.* (۱) پینه کاری؛ پارچهی جورا و جوری
بهیمه و دهو وری کراو به بهرگی لیفه. (۲) نه قشکاری بهرگی لیفه به کی وها.
(۳) شتی پارچه پارچه و پیناوی؛ شتی تئگه لاو و جورا و جورو نا رینک
(۱) (۱) پیناوی: (a ~ pair of trousers) (۲) پینچر؛ پارچه پارچه؛ نا رینک و پینک؛ یهک نهوا ناییه
(ب) له پینه جوو (۳) پینچر؛ پارچه پارچه؛ نا رینک و پینک؛ یهک نهوا ناییه
ههمووی وهك یهک باش ناییه: (work ~).
-patchily (adv.); patchiness (n.).
pate (pāt), *n.* (۱) سهر. (۲) تهو قهسهر.
(۳) زیرهکی (لهو وری گالته یا لا قرتیه و).
pâte (pāt), [Fr.], (۱) کولیچی گزشت یا ماسی.
(۲) جگهر یا گزشتی وورد کراو وهك هویر لیکراو بۆ ههلسوون له ناو
پسکیت.
patella (pə-tel'ə), *n.* (۱) تاقوی بچوکی پهله.
(۲) kneecap. (۳) نه ندامی له تاقو و چو (زینده و زانی، پوهه کتاسی).
paten (pat'n), *n.* (۱) دهووی یا دهفری خوانی قوریانی له کلپسه دا.
(۲) دهووی؛ قاپ. (۳) خهلهی کانزایی تهتک.
patency (pā't'n-si), *n.* (۱) پوئی؛ نا شکاری؛ دیاری.
(۲) پئی ئی نه گریان (پیشکشی وانی)؛ بهر به ره لایی.
patent (pat'nt), *adj.* (۱) کراوه (پروانامه یهک بۆ پیشکشی جهامو).
؛ نافه دهغه. (ب) کراوه ته و بۆ ههمو و کس. (۲) نا شکاری؛ دیار؛ پوون
(۳) بهر به ره لایی؛ پئی بۆ کراوه.
(۴) پاریزراو یا قه دهغه کراو به مافی داهینانی تازه
(۵) تازه (شئوان، پئی، هۆ)؛ نوئی و نه تئیکه؛ نا ناسایی:
(a ~ method of lighting a fire)
(۶) نایاب (نارد).
(۷) ته رن فزیده؛ په ره سهندو؛ بژوبو و ده.
(۱) ما فنامه ی دانان. پروانامه یه که میری ده یه خشی به داهینانی شتیکی
تازه که مافی بهکاره ئیشان و بهرهم هئان و فروشتن و کتک ئی و هرگرتی
دهدات به داهینانه که بۆ ماوه یه کی تایه تی: (to get a ~).
(۲) (۱) نهم ما فنامه یه.
(ب) نهم داهینانه و ی به ما فنامه یه داهینانی بۆ داهینانه که ی.
(۲) (۱) به خشی زهوی میری به که سیک. (ب) پروانامه یا تاپوی نهم به خشی.
(ج) زهوی به خشراو بهم جوو.
(۴) مافی تایه تی؛ قزخ؛ تاپو (مه جان): (She had no ~ on charm).
v.t. (۱) و هرگرتی مافی داهینانی تازه (ژماره یهک بینه)؛ تۆمار کردن
داهینانی تازه بۆ پاراستن (لهو وری که که سیک تر بیات به هی خوی و)
پروانامه ی داهینان و هرگرتن: (to ~ a new invention).
(۲) [Rare]، مافی داهینانی تازه پیدان
patentee (pat'nt-ē'), *n.* خاوهنی مافی داهینانی تازه.
patent leather, قایشی برینه داری رهقی رهش.
patently (pā't'nt-li, pat'nt-li), *adv.* به نا شکاری؛ لهو وری
بئی پینچ و پینا.
patent medicine, دهرمانیکه که به مافی داهینانی تازه پاریزراو و
به بئی په چته دهگریت.
Patent Office, فهرمانگی مافی داهینانی تازه به خشی.
patentor (pat'nt-ēr), *n.* به خشنده ی مافی داهینانی تازه.
patent right, مافی داهینانی تازه.
pater (pā'tēr), *n.* [Chiefly British Colloq.] = father.
paterfamilias (pā'tēr-fā-mil'i-əs), *n.* گهره ی مال (نیرینه)؛
باوک.
paternal (pə-tūr'n'l), *adj.* (۱) باوکی؛ باوکیته؛ باوکانه.
(۲) له باوکه و بۆ ماوه ته و. (۳) هی باوکی؛ له لای باوکی به ویه:
(~ grandparents; ~ aunt)

patristic

patristic (pə-tris'tik), *adj.* نیشتمانپهروهرتی؛ نیشتمان په‌رستی
تایبته‌ی به دامه‌زیښه‌رو سهرزکه‌کانی
کونی کلنسه و نووسینه‌کانیان

patrol (pə-trōl'), *v.t. & v.i.* پاسکردن
۱. ماسه‌وان؛ څه‌چې؛ حسه‌س. (۲) ده‌ستی دیده‌وانان.

-patroler (n.).

patrol car, نوټومبیلی پاسه‌وان.

patrolman (pə-trōl'mən), *n.* پاسه‌وان؛ څه‌چې؛ حسه‌س

patrol wagon, نوټومبیلی ګواستن‌ه‌وی به‌ند

patron (pā'trən), *n.* ۱. سایه‌دار؛ پارزهر؛ لایه‌نگیر؛ پشتیوان
۲. بیتایمته‌ی به‌پاره: (a ~ of the arts)

(۳) کریاری سهرومر (فروشگا، چیشخانه... هتد)؛ مه‌میل.

(۴) له‌پژم‌ای کوندا که‌سینک بوو که به‌نده‌ک‌ی نازاد‌کردبوو. به‌لام هیشتا هم له‌ژنر رکنفیدا بوو

patronage (pā'trən-ij, pat'rən-ij), *n.* ۱. یشتیوان کردن به‌پاره: ۲. سایه- پشتیوانی؛ پاراستن؛ لایه‌نگری که‌سینک سایه‌دار

۳. خو به‌ژنر دانان له‌خه‌ک؛ به‌جوانی له‌گه‌ل جولانه‌ره له‌بر له‌خو به‌ک‌متر

دانان (۴) سهروداگ‌ری سهرومر له‌گه‌ل فروشگا، چیشخانه، میوانخانه یا

شونینکی نازرگانی تردا. (۵) کریاران؛ مه‌میل‌کان؛ سهروداگ‌ران.

۶. دامه‌زاد‌ن‌ی فهرمان‌هرانی میری به‌خاترو خوایشت نک به‌پ‌ی توانا؛ ده‌سه‌لاتی نم دامه‌زاد‌نه

۷. نه‌ی شتانه‌ی میری که ده‌به‌شړنه‌وه به‌خاترو خوایشت.

patroness (pā'trən-is, pat'rən-is), *n.* سایه‌دری ناهرته

patronize (pā'trə-nīz', pat'rə-nīz'), *v.t.* ۱. سستیوانی کردن

(بیتایمته‌ی به‌پاره: هینانه ژنر سایه‌ی خووه؛ پاراستن

۲. به‌جوانی له‌گه‌ل جولانه‌وه له‌بر به‌ک‌متر دانان له‌خو؛

به‌سورک تماشاکردن و له‌گه‌ل جولانه‌وه وک خبرینکردن:

(He often ~s his employees.)

۳. مه‌میشه ټی کریږ (to ~ a shop)

-patronizer (n.); **patronizingly** (adv.).

patron saint, پیری سایه‌داری شونینک. که‌سینک. یا ده‌زگایه

patronymic (pat'rə-nim'ik), *adj.* می نارناوی ناک یا باووبایر.

n. ۱. نارناوینکه که پینشگر یا پاشگری پیوه‌بیت وه: "Johnson"
"کوری جون" وه "McAdams" "کوری مادمز" (۲) نارناو سهرتاو

patsy (pat'si), *n.* [Slang]. که‌سینک قه‌شهری؛ گالته‌چی خه‌ک.

patten (pat'n), *n.* ۱. قاپاق ۲. پیلاوی بن به‌رز

patter (pat'ēr), *v.t. & v.i.* به‌په‌له یا له‌هرخووه ووتن.

n. ۱. شپوه‌زمانی تایمته‌ی پیشه‌گ‌ری‌ه‌ک (که‌ک‌سی تر به‌باشی تنی ناگات). ۲. ژور خیر قسه‌کردن؛ زمان لووسی

۳. [Colloq.] قسه‌ی بن تام و هیچ و پوچ؛ مه‌لوه‌ری.

pattern (pat'ēm), *n.* ۱. نمونه ۲. قالب

۳. نه‌خشه. وک می جل له‌سر دوورین: (a dress ~)

۴. به‌خشه بیتایمته‌ی می جوان وک می قالی و به‌رهو جل و به‌رگ.

۵. وینه ۶. شپوازی مه‌میشه دووباره‌ک‌راوه: بابه: (behavior ~s)

۷. شپوازی شپوه (۷) به‌شی ده‌ستیک جل یا کراسیک له‌قوماش.

v.t. ۱. (to ~ on; ~ upon; ~ after) له‌سر نه‌خشه‌ه‌ک کردن؛

لاسابی کردن‌ه‌وی نه‌خشه‌ه‌ک: له‌سر نه‌خشه‌ه‌ک کردن یا ده‌هینان

(to ~ a dress on a Parisian model)

۲. ران دهنه‌وه یا داپوشین به‌نه‌خشه‌ه‌ک

patty (pat'i), *n.* ۱. کولچه

۲. خه‌بله‌ه‌ک گزشتی هاپراو یا ماسی: وک شفته: (a Hamburger ~)

paucity (pō'sə-ti), *n.* ۱. ژماره‌ک‌می

۲. کم‌ی؛ کم‌یتی؛ کزی؛ نه‌مون‌ی؛ به‌ش نه‌کردن

paunch (pōnch), *n.* ۱. وورگی ژن وورگ

pawnshop

(۲) به‌ک‌م وورگی گیانداری کاوینک‌هر.

وورگ ژن

paunchy (pōn'chi), *adj.*

-paunchiness (n.).

pauper (pō'pēr), *n.* ۱. که‌سینکه که به‌خیر ده‌ژن.

(۲) که‌سینکی ه‌ژار؛ که‌سینکی بن پوولو پاره.

pauperism (pō'pēr-iz'm), *n.* ۱. ه‌ژاری؛ بن پوولو پاره‌یی.

(۲) ه‌ژاران.

pauperize (pō'pēr-iz'), *v.t.* ه‌ژارکردن؛ بن پوولو پاره کردن.

pause (pōz), *n.* ۱. وه‌ستانینکی که؛ وه‌ستان؛ کورته ووجان؛

ه‌لو‌ن‌ستان‌ه‌وه. (۲) وه‌ستانینکی ه‌ناسه‌یی یا ژور کورت له‌ووتار خوینده‌وه،

یا ووتووژ... هتد. (۳) پارایی؛ دوودلی.

(۴) نیشانه‌ی وه‌ستانینکی کورت له‌نوسیندا (خاله‌ندی).

v.t. ۱. وه‌ستان؛ ه‌لو‌ن‌ستان؛ وه‌ستان بؤ ه‌لوه‌ه‌کی ژور که؛ پارایی کردن.

(۲) (on ~; upon ~) وه‌ستان و بیرلینک‌ده‌وه؛ له‌سر مانه‌وه (دوران)

درژنه‌پیدان: (to ~ on a point)

بوونه ه‌ژي پارایی یا دوودلی؛ نادلنیاکردن؛

گومان ټی په‌یدابوون

pave (pāv), *v.t.* قیرتاوکردن.

pave the way (for), پټی بؤ خویش کردن؛ پټی بؤ کرده‌وه؛

پټی بؤ تخت کردن.

pavement (pāv'mənt), *n.* ۱. پوویه‌کی چیمه‌نتوکرای یا قیرتاوکرای.

(وهک شوسته). (۲) رنگی قیرتاو؛ شه‌قامی قیرتاوکرای.

(۳) قیرتاو؛ چیمه‌نتو زخیو وورده‌به‌ردی به‌کاره‌ینراو له‌شوستره‌ی رنگی

چاک کردندا

pavilion (pə-vil'yən), *n.* ۱. چادرنیکی گهره؛ سیوان؛

که‌پر یا ساباتینکی گهره (۲) چهرداخی ناو باخینکی گشتی

(۳) به‌شی پیشانگایه یا خانوویه‌کی گهره. (۴) کرک‌راگی گوی

v.t. چینک‌ده‌وه له‌ناو چادر یا ژنر ساباتو سیواندا

paving (pāv'ing), *n.* ۱. قیرتاوکردن. (۲) پټی قیرتاوکرای؛

پووی چیمه‌نتوکرای. (۳) قیرتاو؛ چیمه‌نتو زخیو وورده‌به‌رد

pavis (pav'is), *n.* قه‌لقانی همور له‌ش.

pavonine (pav'ə-nīn', pav'ə-nin), *adj.* ۱. وک قاروس؛

قاروسی. (۲) په‌نگین (وهک په‌لکه‌ره‌نگینه یا کلکی قاروس).

paw (pō), *n.* ۱. چنگ؛ چنگی گیانداری چوارین (وهک سه‌گی پشیلوه

شپرو پلنگ... هتد)؛ پ‌ی چنگدار.

(۲) [Colloq.] ده‌ست (ده‌ستینکی ژل)

v.t. ۱. چنگ لیدان؛ چنگ پیدان؛ پووشادن به‌چنگ.

(۲) سمکول کردن: (to ~ the ground)

(۳) به‌ناشرینانه ره‌فتار له‌گه‌ل نوادان؛ ه‌لگ‌ل‌و‌فتنه‌وه.

paw (pō), *n.* [Dial.], باوک.

pawl (pōl), *n.* گیره.

pawn (pōn), *n.* ۱. بارمته؛ بارمته‌ی دانراو له‌بری قهرز.

(۲) ده‌ست به‌سر (که وک بارمته گل ده‌درینه‌وه).

(۳) دانان به‌بارمته کردن به‌بارمته.

v.t. ۱. له‌بارمته‌دا دانان؛ خسته‌ره‌ته‌وه: (to ~ jewelry)

(۲) خسته‌مه‌ترسی‌په‌وه؛ گرهو له‌سر کردن: (He ~ed his honor.)

pawn (pōn), *n.* ۱. داش (شه‌تره‌نج، دامه)؛ سهرایان یا پیاده‌ی شه‌تره‌نج؛

بن نرخت‌رین داش. (۲) ده‌سکه‌لا؛ که‌سینکی ناگرنکه که‌کسانی تر به‌کاری

ده‌هینان و پاری پین ده‌کن بؤ هینانه‌ی مه‌به‌ستی تایمته‌ی خوین:

(We are only a ~ in the game of international politics.)

-pawner (n.); **pawnor** (n.).

paw nage (pōn'ij), *n.* له‌بارمته‌دا دانان؛ کران به‌بارمته؛ بارمته‌کاری.

pawn broker (pōn'brō kēr), *n.* بارمته‌گرا؛ که‌سینکه که پاره ده‌دات

به‌قهرز به‌رام‌به‌ر به‌بارمته‌ه‌ک.

pawnshop (pōn'shop), *n.* بارمته‌خانه؛ دوکانی بارمته‌گر.

pawn ticket

- pawn ticket**, په سیدی شتی دارمته کړاو.
- pawpaw** (pō'pō), *n.* = papaw.
- pay** (pā), *v.t.* (١) پیدان دان موچه پیدان کړی پیدان.
(Most tenants ~ their rent on time.)
(٢) دانوه (She paid kindness with evil.)
(٣) قرض دانوه (to ~ one's debts).
(٤) کردن نافرین ستایش! پیشکش کردن.
(to ~ someone a compliment)
(٥) سرلیدن (Let us ~ him a visit.)
(٦) دان قزانج (The bank ~s five percent interest.)
(٧) هینان بهسود بوون (It will ~ you to read this book.)
- v.l.* (١) پیدان دان دانوه
(٢) بهکند بوون هینان بهسود بوون (It ~s to be honest.)
- n.* (١) پیدان دان پیدان (٢) موچه کړی (٣) پاداشت
(٤) کسینک له پووی سرچپووی و سرپاستی یوه له قرض دانوه دا.
(١) هی پیدان پیدان (موچه کړی... هتد).
(٢) بهردی به نرخی تیدایو بهسوده (a ~ gravel)
(٣) به پاره به پاره نیش دکات (a ~ telephone)
- به کړی گراوه نه لایان موچه یو پراوه توه له لایان:
(He is in the pay of the enemy.)
- pay as you go**, پاره دان له کاتی کړیندا نک پیشه کی یا به قرض.
pay back, دانوه (پاداشت، قرض) یو بژاردن.
pay down, (١) پاره یو بق دان.
(٢) پیشه کی هندیکی دان و نهوی دهمینیتوه به قرض
(١) سزا جهش به هوی: نازار خواردن به هوی:
(to pay for one's mistakes, sins, etc.)
(٢) یو بژاردن
- pay off**, (١) دانوه ی قرض به تروای: هممو موچه یا کړی پیدان له کاتی
دهر کردن (٢) توله لې سندن (٣) پاداشت دانوه (به چاک یا خراب)
(٤) پیشه کشتی وهرگړان بهرو نه لایه کی به بوی هله دکات.
(Colloq.) بهرتیل پیدان.
pay one's way, بهشی خو دان له خرجی: منته کیس هل نهگرتن.
pay out, (١) پاره دان: پاره خرج کردن.
(٢) گوریس شل کردن (کشتیوایی).
- pay up**, قرض دانوه به تروای: هممو قرضه که یا پاره که دانوه به پکچار.
pay (pā), *v.t.* داپوشن به قیر یا ماده ی تر یو ناوپر کردن (دزی کشتی).
payable (pā'ā-b'l), *adj.* (١) دتواری سریتوه (قرض).
(٢) دهمین بدیتوه له پوژنکی دیاریکروا (٣) بهسود (کانگا، بازگانی).
payday (pā'dā), *n.* پوژي موچه وهرگرتن یا دان:
پوژي مانگانه وهرگرتن یا دان.
- payee** (pā-ē'), *n.* پیدراو (پاره، قرض، کومپاله، بانکونوت).
payer (pā'ēr), *n.* بهدر، پاره، قرض، کومپاله، بانکونوت).
payload (pā'lōd), *n.* (١) بارگی کړی باری به کړی گویندواوه.
(هروما دهینوسری: "pay load")
(٢) باری فوکه (به پینوارو باروه) (ب) تهقه منی سری موشک.
(ج) کهره سی زانیاری کوکړدنه وهر گدیاندنی نه ستیره ی دستکړد.
(د) کهره سی کشتی هوایی.
- paymaster** (pā'mas'tēr, pā'mās'tēr), *n.* فرمانه ری موچه و
کړنده
- payment** (pā'mənt), *n.* (١) دانوه (قرض) دان: دانوه:
(to demand ~ of a debt)
(٢) قیست: پاره ی دروا (مانگانه) (a low monthly ~)
(٣) پاداشت (به چاک یا به خراب) سزا: خلات: یو بژاردن.
- paynim** (pā'nim), *n.* pagan, [Archaic] (١)
(٢) کسینکی خاج نه پرست به تایبه تی موسلمانیک.

peacock

- pay-off** (pā'ōf), *n.* [Colloq.] (١) دان: پیدان (موچه کړی)
دانوه (قرض) (ب) کاتی دانوه یا پیدان (٢) پیکهوتن (سوداگری).
(٣) دهسکو تنیک یا دپواندنیکي چاوه یوان نه کړاو (٤) توله سزا (٥) بهرتیل
payola (pā-ō'lə), *n.* (١) بهرتیل دان.
(٢) بهرتیل.
payroll (pā'rōl), *n.* (١) لیست هی موچه ی مانگانه: لیست هی موچه.
(٢) سرجه می مانگانه ی دروا: سرجه می موچه ی دروا له جارنگدا:
(to meet a ~)
pea (pē), *n.* (١) پوکه: پوهه کیکی تهرن فریزده بهره کی سوز له نوک
دهچن ده کړی به چیشت (٢) بهری هم پوهه که.
(٣) چهن پوهه کیکی تری هم توخه (وهک: نیسک نوک).
as like as two peas, دهقاوه کی له یک دهچن:
کتومت وهک یک وان.
- peace** (pēs), *n.* (١) ناشتی (٢) پیمانی ناشتی.
(٣) ناسایش (٤) ناسودهی: (a ~ of mind)
(٥) سازین: پیکه وهرگرتن (٦) بن دهنگی: هینمی.
v.i. بن دهنگ به! بن دهنگ بوون.
(١) له ناشتیدایه له جهنگدا نیه: له ناگوکیدا نیه.
(٢) پر ناسوده: ناسوده خاموش.
hold (or keep) one's peace, بن دهنگ بوون: قسه نه کردن:
دهم داخستن.
keep the peace, ناسایش راگرتن: ناسایش پاراستن:
پیکه نه دان به پشتوی و یا سا شکاندن
ناشتیو نهوه له کات: پیکه وهرگرتن له کات.
make one's peace with, پیکه وهرگرتن: جهنگ دواپی یی هینان: ناشتی خستنه وهر:
make peace, شپرو شوپ: برینه وهر.
peaceable (pēs'ā-b'l), *adj.* (١) لاشه: ناشتیخوا:
(٢) ناسوده: پر ناسوده: بن شپرو شوپ.
-peaceably (*adv.*).
peace conference, کونگره ی ناشتی و شپرو شوپ دواپی یی هینان:
کوژی ناشتی.
peaceful (pēs'fəl), *adj.* (١) ناشتیخوا: لاشه:
(a ~ people, tribe, person, etc.)
(٢) ناسوده: پر ناسوده: هینم: خاموش:
(a ~ town; a ~ evening)
(٣) بهبن شپرو شوپ: له پیکه ی ناشتیو نهوه: به ناشتی:
(a ~ settlement of the conflict)
-peacefully (*adv.*); peacefulness (*n.*).
peacemaker (pēs'māk'ēr), *n.* ناوپرکمر: ناشتکهره وهر.
peace offering, (١) قوربانی یو سواپس کردنی خودا.
(٢) دیاری ناشتی: دیاریه که که پیشکش ده کړی به ناحزیک له پیناری
ناشتی و ناشتیو نهوه دا
پولیس: بالبازی ناسایش.
- peace officer**, کاتی ناشتی: کاتی بن شپرو شوپ.
peace pipe, = calumet.
peacetime (pēs'tīm), *n.* هی ناشتی: تایبه تی به کاتی ناشتی.
adj. (١) دارقوخ. (٢) قوخ. (٣) پهنگی قوخ:
peach (pēch), *n.* پهنگی پرتقالی زهر (٤) [Slang] کسینکی جوان و باش: پوخوش و
خوشه یوست: شتیکی جوان.
(١) قوخ. (٢) پهنگ قوخ: پرتقالی زهر.
peach (pēch), *v.t. & v.i.* یو تیچاندن: جاسوسی بهسره وهر کردن.
peachy (pē'chi), *adj.* (١) قوخ (له پووی پهنگ وهرگرتن).
(٢) [Slang] زور خوش: ناباب: بیگردد: (We had a ~ time.)
peacock (pē'kok'), *n.* (١) تاووس.
(٢) کسینکی به کشوفش و له خویایی.
v.i. خوشکړدنه وهر (وهک تاووس یا عله شیش) به قنچ و قیتی پویشتن:
خونواندن.

peacock blue

-peacockish (adj.); peacocky (adj.).

peacock blue, peafowl (pē'foul), n.

pea green, peahen (pē'hen), n.

peak (pēk), v.t.

peak (pēk), n.

(the ~ of a cap; the ~ of a roof)

(٢) (١) لوتکه: لوتکه شاخ: سەرلوتکه: سەرمله. (ب) شاخ: سەرشاخ.

(٣) تاف: گەرمە: نوپەر: ھەرت

(at the ~ of his powers; the ~ of summer)

v.t.

v.i.

adj.

peaked (pēkt, pēk'id), adj.

peaked (pēk'id), adj.

peal (pēl), n.

v.i. & v.t.

peanut (pē'nut), n.

peanut butter,

pear (pār), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pearl (pūrl), n.

pectoral fin

peat (pēt), n.

peat moss,

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

pebble (peb'l), n.

peculate

peculate (pek'yoo-lāt'), *v.t. & v.i.* پاره لرف لیدان؛
دزینی پاره و شتی پښ سپنډراو.

-peculation (*n.*); **peculator** (*n.*).

peculiar (pi-kūl'yēr), *adj.* (۱) تایبته به (کس، شتیک، شتونک، گهلیک... هتد)؛ جیاکهرهوه: (a custom ~ to Americans).

(۲) تایبته (a ~ talent for distorting the truth).

(۳) سهر: نااسا: (a ~ man; ~ habits, actions, etc.).

(۱) شتیکی تایبته به کس، شتیک (ماف).

(۲) کلنسمهکی تایبته (که به شتیک نه پښ له کلنسمه کی شو ناوچه پهی).

که خوی تیدایه، به لکو به شتیک پښ له کلنسمه کی ناوچه پهی کی.

-peculiarly (*adv.*).

peculiarity (pi-kū'li-ar'ə-ti, pi-kū'lyar'ə-ti), *n.* شتیکی (۱)

تایبته به خو: تایبه خو (۲) تایبه تینی (۳) شتیکی سهر یا نااسا؛

خوویه یا تایبه خو پهی سهر (ies of speech, dress, habit, etc.).

pecuniary (pi-kū'ni-er'i), *adj.* (۱) دارایی: پاره پهی: پاره:

(~ considerations; a ~ loss, reward, etc.).

(۲) تایبته به سزای پاره: (a ~ offense)

-ped-, -pede (ped),

pedagogic (ped'ə-goj'ik), *adj.* (۱) تایبته به ماموستا و پیشه ی:

ماموستایه تینی (۲) تایبته به زیاد له پیوست بایه داس ماموستا به

فیربونی شتی هیچ وپوچ و وورد.

-pedagogical (*adj.*); **pedagogically** (*adv.*).

pedagogics (ped'ə-goj'iks), *n.pl.* = pedagogy.

pedagogue (ped'ə-gog', ped'ə-gôg'), *n.* (۱) ماموستا هندی:

جار له پوی سوکی پهمه له پښ زور گویدان به شتی هیچ وپوچ.

(۲) ماموستایه کی روشک که زور بایه ددات به شتی ناو کتیب و وورد و

هیچ وپوچ

-pedagoguish (*adj.*).

pedagogy (ped'ə-gō'ji, ped'ə-goj'i), *n.* (۱) ماموستایه تینی:

ماموستای: پیشه ماموستایه تینی (۲) فیرکاری: هونری پهمه و فیرکردن

(بعتایه تینی ناماده کردنی قوتابی یو ماموستایه تینی).

pedal (ped'l), *adj.* (۱) هی پښ:

(۲) به پایده یو ده خوریت: به پایده نیش دمکات.

n. پایده (پاسکیل، پیانو، مکینه جل دورین).

v.t. & v.i. (۱) پایده لیدان. (۲) پاسکیل لیخوین.

pedant (ped'nt), *n.* (۱) ماموستایه کی میشتک تهسک که زور بایه:

ددات به فیربونی شتی وورد و هیچ وپوچ و له پښ کردنی کویرنه ی پهمه.

(۲) کسکه که هر شتی ناو کتیب بزانی و گوئ نه داته شتی کرده تینی.

(۳) زانای خودره خه. [Obs.] ماموستا.

pedantic (pi-dan'tik), *adj.* زور بایه خده به فیربونی قوتابی یو:

شتی وورد و هیچ وپوچ و روشک و میشتک تهسک (ماموستا)؛

هر شاه زای شتی ناو کتیه.

-pedantically (*adv.*).

pedantry (ped'n-tri), *n.* (۱) زور بایه خدانی ماموستا به فیربونی:

شتی وورد و هیچ وپوچ: میشتک تهسکی ماموستا.

(۲) خوبادان به پله زانای و شاه زای خووه.

(۳) نمونه ی کرده پهی کی یه کی له دو جوړه کسه ی سهره.

pedate (ped'āt), *adj.* (۱) پیدان: قاجدار:

(۲) له پښ ده چن: قاج نااسا: وه پښ کارده کات: (~ appendages).

(۳) باوه شینی (گه لا): بهش بهش: (a ~ leaf).

peddle (ped'l), *v.t.* (۱) ده ستگیری کردن: چرچیتی کردن: گه پان به:

کولان بوا شت فروشتن. (۲) خو خه ریک کردن به شتی هیچ وپوچ ووه.

v.t. (۱) ده ستگیری کردن: چرچیتی کردن: شت فروشتن مال به مال:

(~ing goods from door to door)

(۲) نهخته نهخته فروشتن یا بلو کردنه (هنگ، بیرباوه، قسه ی پاش مله):

peduncle

(~ing drugs, an idea, etc.)

peddler, pedlar (ped'lēr), *n.*

peddlery, pedlary (ped'lēr-i), *n.* (۱) ده ستگیری: چرچیتی:

(۲) فروتنی ده ستگیری:

peddling (ped'liŋ), *adj.* به شتی هیچ وپوچ ووه خه ریک:

هیچ وپوچ: پښ بایه:

-pede, -ped (pēd),

pederast (ped'ə-rast', pē'də-rast'), *n.* پاشگریکه به مانای: پښ: قاج:

pederasty (ped'ə-ras'ti, pē'də-ras'ti), *n.* هتیبوازا: نیرباز:

هتیبوازی:

pedestal (ped'is-t'l), *n.* (۱) بنکه (یو پیکر یا گولدان له سر دانان):

پښ (پایه، کوله که): (۲) بناغه.

v.t. خسته سر بنکه: خسته سر پالپشت.

put (or set) on a pedestal, پهرستن: وه بښ پهرستن:

شکو پیدان له نه دازه بهدم.

pedestrian (pə-des'tri-ən), *adj.* (۱) پیاده:

(۲) ره شوکی: بازای: روشک و ناخوش (ویژه): هیچ نه زان: ساده:

(a ~ literary style)

n. پیاده: کسکی پیاده:

pedestrianism (pə-des'tri-ən-iz'm), *n.* (۱) به پښ گه پان (یو):

تهندروستی: پیاده یی: به پښ پوشتن (۲) ره شوکی: بازایتی: نه زانی:

روشکی و ناخوشی: پښ تامی:

pedi- (ped'i),

pediatric (pē'di-at'rik, ped'i-at'rik), *adj.* پښگریکه به مانای: پښ: قاج: (pedicure).

تایبته به:

pediatrician (pē'di-ə-trish'ən), *n.* پزیشکروانی مندان:

پزیشکی مندان:

pediatrics (pe'di-at'riks, ped'i-at'riks), *n.pl.* پښگریکه نه خوشی مندان:

پزیشکروانی مندان:

pediatrist (pē'di-at'rist, ped'i-at'rist), *n.* پزیشکروانی مندان:

pedicel (ped'i-s'l), *n.* (۱) قده بچکوله:

(۲) نه دانی پاکر (زینده و مرزی):

pedicle (ped'i-k'l), *n.* = pedicel.

pedicular (pi-dik'yoo-lēr), *adj.* (۱) نه سپین یی: هی نه سپین:

(۲) نه سپین وون: نه سپین تڼی داوه:

pediculous (pi-dik'yoo-ləs), *adj.* نه سپین تڼی داوه:

pedicure (ped'i-kyoor'), *n.* (۱) پزیشکی پښ:

(۲) قاج چاکر دهنه: (۳) نینوکی قاج کردن و برپه نکردنی:

pedigree (ped'ə-grē'), *n.* (۱) بنهجه: پښه: پښه:

(۲) بنهجه ی گیاندارنکی رهسن (نه سپ، سهگ... هتد):

ره سه ننامه ی گیاندارنک:

pedigreed (ped'ə-grēd'), *adj.* رهسن (به تایبته سگ و نه سپ):

(a ~ dog)

pediment (ped'ə-mənt), *n.* (۱) پوی سینگو شپه ی لاسه پان:

(خانوسازی یونانی و پرتوایی): (۲) پویه کی سینگو شپه ی پازنه روه به سر

دهرگا یا ناگردانه وه:

pedlar (ped'lēr), *n.* = peddler.

pedo-, ped- (pē'dō, pē'də),

pedodontia (pē'də-don'shə), *n.* پښگریکه به مانای: مندان: بهجه:

دانشازی مندان:

pedology (pi-dol'ə-ji), *n.* زانستی پوهوشت و پهمه کرده تینی مندان:

-pedological (*adj.*); **pedologist** (*n.*).

pedometer (pi-dom'ə-tēr), *n.* هنگاویمیر: نامیزیک یو پیوانی:

نه ریگه یی به پښ ده بریت:

peduncle (pi-dun'k'l), *n.* (۱) لاسکه گول: لاسکه هیشو: قه:

(۲) ریشانی هسه تهده ماری میشتک: (۳) نه دانیکی لاسکی یا قه ی زنده وهری:

-peduncular (adj.).

pedunculate (pi-dun'kyoo-lit, pi-dun'kyoo-lāt'), adj.

Also pedunculated,

peck (pĕk), v.i.

(to ~ at something)

n.

peekaboo (pĕk'ə-bōō'), n.

peel (pēl), v.t.

(to ~ an orange)

v.i.

peel off,

n.

peel,

peeling (pēl'īŋ), n.

peen (pēn), n.

peep (pēp), v.i.

n.

(I don't want to hear a ~ out of you.)

peep (pēp), v.i.

(to ~ through the keyhole)

(2)

(He ~ed at her across the room.)

(Stars ~ed through the clouds.)

v.t.

n.

peeper (pēp'ēr), n.

peephole (pēp'hōl'), n.

Peeping Tom,

peep show,

peep sight,

peer (pēr), n.

v.t.

peer of the realm,

peer (pēr), v.i.

(to ~ into a dark cave)

(2)

برپرده

قصدار لاسکدار

سهره تاتکن کردن: به گورچ و دزی به سهره کردن:

سهره تاتکن (to take a ~ at).

چاوشارکن: یاری به کنی مندا لانه به

بریتی به له به دست دوم چاوی خذ دایوشین و له به همنامینی و هوار کردن

"پیکا بوو"

توئکل لیکردن: پاک کردن: دامالین:

(1) توئکل فرندان: توئخ لیبوئنهوه: توئکل دامالان

(2) [Slang] خذ پورکردن: توئخ

توئکل: توئکل: توئخ

خذ دایریس فوئکه به له پوله که ی بؤورد و مانکردن یا

نیشتنهوه

قولله (به تاییه تی وه که یکن له وه ای له سهر سنووری

ئوسگرته نده و نینگلته ره له سده ی شانزده دروستگراوه): قهلا

توئکل: توئکل: توئخ

سهره تیزه که ی چوکوش

(1) جریکه کردن (مچکه بالنده): جریواندن: جریوه کردن.

(2) زیفه زیق کردن. وه مندال: چریکه کردن: جیقه کردن.

(1) جریکه: جریکه جریکه: جریوه

(2) زیفه زیق: چریکه: دهنگی بچووی سکا

(I don't want to hear a ~ out of you.)

peep (pēp), v.i.

(to ~ through the keyhole)

(2) به دزی به وه به پله سهره کردن: سهره تاتکن کردن:

(He ~ed at her across the room.)

(2) سهره رهنان: به به ره یا نهختیک سهره رهنان:

(Stars ~ed through the clouds.)

v.t.

n.

(1) سهره تاتکن: سهره کردن: به پله و به دزی به وه.

(2) کونی لیهو سهره کردن (3) هلاتن (پژ، به به به یان): یکم دهره ورتن.

(1) له کونهوه به نیمه دزی به سهره

(به تاییه تی که سیک که چیژ له وه وهرگر که به دزی به سهره دهره ورتن و

کیر ووزو جوت بوونی خهک بکات) (2) [Slang] چاو.

(1) بوق 3

peeper (pēp'ēr), n.

peephole (pēp'hōl'), n.

Peeping Tom,

peep show,

peep sight,

peer (pēr), n.

v.t.

peer of the realm,

peer (pēr), v.i.

(to ~ into a dark cave)

(2)

(1) هاپله کردن: هوار کردن (2) به به گزاده کردن

همنامیکی جینی به گزاده ی نینگلزی که به هوی

به چه که به مافی همنامیتی به له نهنجو به ی لوردانی پهرله ماندا.

(1) به وردی سهره کردن: باش لی وورد بوئنهوه

(to ~ into a dark cave)

(2) سهره رهنان: هلاتن: نهختیک دهره ورتن

(The moon ~ed from behind a cloud.)

pcerage (pēr'ij), n.

peeress (pēr'is), n.

peerless (pēr'lis), adj.

peeve (pēv), v.t.

n.

(to be in a ~)

peeved (pēvd), adj.

peevisish (pēv'ish), adj.

(2)

-peevisishly (adv.); peevisishness (n.).

peevee (pēv'ē), n.

peg (peg), n.

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

(9)

(10)

(11)

(12)

(13)

(14)

(15)

(16)

(17)

(18)

(19)

(20)

(21)

(22)

(23)

(24)

(25)

(26)

(27)

(28)

(29)

(30)

(31)

(32)

(33)

(34)

(35)

(36)

(37)

(38)

(39)

(40)

(41)

(42)

(43)

(44)

(45)

(46)

(47)

(1) چینی به گزاده ی وول تیک.

(2) پله و پایه ی به گزاده: به گزاده یی.

(3) به گزاده نامه: کتینیکه به ناو و به چینی به گزاده کانهوه.

(4) ژنه به گزاده. (2) بانو به گزاده.

(5) هواتا بن وینه.

(6) پست کردن: تویره کردن: زویر کردن.

(7) سکا: (a pet ~).

(8) پستی: تویره یی: زویری: پیش خوارندهوه: (to be in a ~)

(9) پست: تویره: زویر: توژاو: قین همناسا.

(10) به سکا: زور به سکا

(11) تویره و تیز: تنگه جیکلانه: قیناوی.

(12) کسیک یا شتیکی نیچگار بچووک.

(13) سنگ: میخ: چوقول. (2) دهه وانه: تویره وانه.

(14) دوگمی: توئکرده وه و راگرتنی زئی که مانچه و عود

(15) ماهوی نیوان دوو سنگ. (5) پله: نمره. (6) قولاپ.

(16) [Colloq.] پین: قاچ: لاق: بنگه. (8) [Colloq.] ددان.

(17) [British] خوارندهوه ی کحولی به تاییه تی براندی.

(18) داخستن به دهه وانه یا تویره وانه.

(19) سنگ داکوتان: میخ داکوتان: سنگ لیدان.

(20) نیشانه کردن به سنگ: پله دیار کردن به میخ (4) قولاپ لیدان

(21) نرخ چسپاندن (پاره بازی). (6) [Colloq.] هاریشن (توپ): همنان

(1) کوشش کردن: همیشه همراندان و خریک بوون.

(2) پاگرتن یا توژا کردن: سرجمی خالی براوه (یاری).

round peg in a square hole,

بارو نیشیه تیئیدیه. (مهره وانه "a square peg in a round hole")

take down a peg,

پله ییک هینانه خوارهوه: لیز شکاندن:

له پله که سکرده وه

(1) نهمی بالدار که به سمکونیک کانیاوی

بانوخواهی مژناره ی هلقولان (هفسانه ی یونانی) (2) نیلهمی هژناره یی

(3) ناوی کونه ستره ییکی باکوریه یی.

peg leg. [Colloq.].

(1) لاقی دارین: لاقی تخته

(2) کسیک به لاقیکی دارینهوه

pegmatite (peg'ma-tīt'), n.

peg-top (peg'top'), adj.

که له سهره وه دهل بؤ و دهره لنگه کانی تسک بؤ

(1) مزراح. (2) پانتولی له سهره وه دهل و دهره لنگ تسک.

peignoir (pān-wār', pān'wār), n. = negligee.

pejoration (pē'ja-rā'shan, pej'ā-rā'shan), n.

به ناخداچوون: به ره و خراپی چوون. (2) گزینی مانای ووشه به ره و خراپی

له ماهوی چهند چرخیکدا (زمانه وانی).

pejorative (pē'ja-rā'tiv, pi-jō'rā-tiv), adj.

(ووشه) له پیز که مکه ره وه (ووشه): (a ~ term)

ووشه ی سووک و ناشرین (که به کسیک، کومه لیک، یا ره گزیک بووتی).

pekan (pek'an), n.

توخمی ده لک. (2) کولی نهم گیاندره.

(1) هاوله تی به ییکی پکین.

(2) شیوه زمانی پکین. (3) سگیک ی بچووی تووک درنژو ناویشمی

چاو دهره ورتن.

pekoe (pē'kō; Brit. pek'ō), n.

pelage (pel'ij), n.

pelagic (pə-laj'ik), adj.

pelargonium (pel'ār-gō'ni-əm), n.

توخمی ساردنیا.

پیکو: جزره جایه کی ره شه.

تووک یا کولی گیاندری شیرده.

زمزرای: لوقیانوس.

چهند جزره پوهه کیکن له

pelerine

pelerine (pel'ə-rēn'), *n.* بەرگىكى پالتۇسى بىن قولى دەلىلى ئۆتەنە.
pelf (pelf), *n.* [Rare], تالانى.

pelican (pel'i-kən), *n.* ئالەندەيەكى ئاۋىسى گەۋرەسى دەنۈك پان و
درىزە تورەگەيەك لەۋزىر مەيدانە بۇ ماسى تىگىردىن خوارىدى.

pelisse (pə-lēs'), *n.* يالتۇزى قەۋەدى درىزى ئۆتەنە.
pelite (pē'lit), *n.* بەردى گىل.

pellagra (pə-lā'grə, pə-lag'rə), *n.* سەھشىيەكى درىزىخايەنە
نىشانەكانى زېرى پىئىستو سىك ئىشەنە دەمارتوندىيە.

pellet (pel'it), *n.* ۱۰. كۆلۈڭ ھەبى دەرمەن! تۆپەل! خۇڭ! دەنەك.
۲. گۈللەتۇپى كۆن. (۲) گۈللە! فېشەك. (۴) ساچمە.

v.t. ۱. تۆپەلگىردىن! خېمەلەنەن (۲) گۈللە! ساچمە تىگىرتىن.
pellicle (pel'i-k'l), *n.* يىئىستى تەنەك! پەردە تەنەك! تۆپىز.

pellitory (pel'ə-tōr'i, pel'ə-tō'ri), *n.* رورەككى پىزىشكىسى
ھەلغەپارە

pell-mell, pellmell (pel'mel'), *adv.* ۱. سە شىۋاۋى!
سە پەرشوبلاۋى! سە تىكەنۋىيەكە (۲) سە پەلەپروۋى! سە شىۋەيى.

adj. ۱. شىۋاۋا پەرشوبلاۋا! تىكەنۋىيەكە. (۲) سە پەلەپروۋى! سە شىۋەيى.
n. شىۋاۋا پەرشوبلاۋا! تىكەنۋىيەكە.

pellucid (pə-lōd'sid), *adj.* ۱. پوۋن! پۇشەن! ديار.
۲. ئاسان! پوۋن! (باس): (a ~ explanation).

-pellucidity (*n.*).
pelota (pe-lō'tə), *n.* خۇرە يارىيەكى تۆپە

pelt (pelt), *v.t.* ۱. پىمالەن! پەيتاپەيتا! پىدان! بەردەباران كۆن!
كۆنلەباران كۆن (to ~ someone with snowballs, eggs, etc.).

۲. كۆتەنە (۲) فۆرەن! ھاۋىشەن
۱. كۆتەنە: (The rain is ~ing down.).

۲. خىرا! باركردن! خىرا! پۇشەن! سە پەلە پۇشەن.
n. ۱. پىمالەن! پىكەشەن! لىدان! زەلە! شەپارە

۲. خىرايى! گۆپ (running at full ~)
۱. پىئىستە! بەتاپەيتى! سە توكەكەيە.

pelt (pelt), *n.* ب. پىئىستە! ئامادەكراۋ! بۇ خۇشەكردن. (۲) كۆل! قەۋە.
۳. پىئىستى موزە

peltate (pel'tāt), *adj.* قەندىنى! گەل! لاسكەكى! سە ئامەراستەكەيە -
رەيەتە! نەك! سە قەنگەكەيە: (a ~ leaf)

pelting (pel'tiŋ), *adj.* [Archaic], ھىچ! پوۋچ! بىن! بايەخ! بىن! نرۇ!
بارەيىس! پىيس! پوۋگەن! خۇيرى.

peltry (pel'tri), *n.* پىئىستە! خۇش! نەكراۋ
pelvic (pel'vik), *adj.* سەمەجۈنە! ھى! سەنەندە

pelvis (pel'vis), *n.* سەمەجۈنە! سەنەندە
pemmican, pemican (pem'i-kən), *n.* خوارەمەنىيەكى

ھىندىيە نەمەريگەيەكە بىرەتەيە! سە گۇشتى كوتراۋى! وشەك كراۋە
نىكەلەۋى! پۇن! كراۋ! ھەلگىراۋ

pemphigus (pem'fi-gəs, pem-fi'gəs), *n.* نەخۇشىيەكە
دەيئەتە! ھۇ! بۇق! كۆننى پىئىست

pen (pen), *n.* ۱. پەجە! كۆز! گەپ! مۇلگە! كۆلەنە.
۲. ئازەلى! ئاۋ! پەجە! يا! گەپ! ئازەلى! مۇل! خوارەۋو.

۳. شۇننىكى! بچوۋكى! چوارەۋو! گىراۋ! (دەك! يارىگە! مەندالى! كۆرپە).
۴. سەنگەرگە! چاگىردەنەۋى! پاپۇزى! زىرناۋ.

v.t. كۆرەنە! پەجەۋە! كۆرەنە! كۆزەۋە
۱۰. پىئىئوس! خامە! پاندان! قەنەم

۲. ئوۋكى! پاندان! يا! پىئىئوس. (۱) ئوۋسىن! شىۋاۋى! ئوۋسىنى! وۋەيى.
ب. پىئىشە! ئوۋسىن! ئوۋسەرى! (ج) ئوۋسەر

۴. [Archaic]. پەر! قەنى! پەر!
۵. قاۋغى! دەك! پەرى! ئامەۋە! ھەندى! گىيادارى! دەريايى

pendulum

v.t. ئوۋسىن: (to ~ a letter).
بەندىخاۋە

pen (pen), *n.* [Slang], (۱) سىزايى! تاييەتە! سە! سە! سە! دادەنەۋى.
(۲) سىز! دەپىرەتەۋە! سىزايى: (~ laws; the ~ code).

(۳) سىز! لەسەرە! دەيئەتە! ھۇ! سىزادان: (a ~ offense)
(۴) ھى! سىزادانە! سىزايى! بۇ! سىزادان! كراۋە: (a ~ colony).

penal code, ياساۋى سىزايى! بىرەتەيە! سە! سە! سە! ياساۋى دەريارە! سە
جۆرە! ئاۋان! ئو! سىزايە! پۇيان! پىراۋەتەۋە.

penalize (pē'n'l-iz', pen'l'-iz'), *v.t.* (۱) سە! ئاۋان! دانان!
(to ~ drinking liquor)

(۲) سىزادان.
-penalization (*n.*).
penal servitude, خىستەنە! بەندىخاۋە! بىگەر! يا! ئىشى! گران! پىن! كۆن.

penalty (pen'l-ti), *n.* (۱) سىز! سىزاي! پارە.
(۲) سىزاي! يارىگەر! (لە! سە! لە! سە! پەپەۋى! نەپۇشەن! لەكاتى! يارىدا).

penance (pen'əns), *n.* تۆپە! تۆپەكردن! تۆپەكارى! سىزاي! تۆپەكارى!
پەشىمان! پوۋنەۋە! سىزاي! خۇ! ۋەرگىرتن.

v.t. تۆپە! پىگىردن.
تۆپەكردن.

penates (pi-nā'tēz), *n.pl.* خۇداكانى! ئارمانى! پۇمانەكانى! كۆن.
pence (pens), *n.* [British], plural of penny.

(ھەرۋە! لە! ۋەشە! لىكەراۋا! بەكارىتە! ۋەك! "twopence")
penchant (pen'chant), *n.* ئارەۋوۋى! بەتەن! ھەز! بەد! پوۋن.

pencil (pen'sl), *n.* (۱) فلچە! ھونەرەندە
(۲) شىۋاۋى! نىگارگىشى! لىئاۋوۋى! ھونەرەندەك. (۲) پىئىئوس! خامە

(۴) مىلى! كىكەرى! (an eyebrow ~)
(۵) (۱) كۆمەلە! تىشكى! لە! يەك! خالدا! بەيەكگەيشتوۋ! (مىنەۋارى)

(ب) ۋىئە! پىكەتوۋ! لە! كۆمەلە! ھىلىكى! لە! يەك! خالدا! بەيەكگەيشتوۋ! (نەندازە).
(۱) ئوۋسىن! ۋىنەكەشەن. (۲) پىئىئوس! خىستەنە! سەر.

pencil sharpener, قەلەمدان! قەلەمدان.
pend (pend), *v.t.* (۱) چاۋەرى! بىرەكردن.

(۲) [Dial.], بەندىپوۋن! لەسەر! كەۋتە! سەر.
(۱) پارچە! خىشەكە! كە! لە

pendant, pendent (pen'dənt), *n.* ملوانكەيە! يا! بازىكەرە! شۇ! بويىتەۋە! گوارە. (۲) ئاۋىزە! چل! چرا.
(۳) پەيگەرەكى! جۋانى! شۇ! بويىتەۋە! لە! نەمىچىكەۋە.

(۴) زىزە! يا! نەقە! كاتىمىزى! گىرفان.
(۵) پەتى! شۇ! بويىتەۋە! لە! تەۋەرى! گەشتەيەۋە.

(۶) تاكى! جۋوتە! شتى! دەقارەۋە! يا! لە! يەكچوۋ.
شۇ! بويىتەۋە! ھەلۋاسراۋ.

adj. (۱) شۇ! بويىتەۋە! ھەلۋاسراۋ.
(۲) دەپىزەۋو.

(۳) بىرەك! نەدراۋ! سە! لايەكدا! نەكەتوۋ! نەپراۋەتەۋە.
(۱) بىرەك! نەدراۋ! يەكلايى! نەكراۋە!

ساغ! نەكراۋە. (۲) خەرىكى! پوۋدەنە! نىزكى! پوۋدەنە.
(۱) لەماۋە! لەكاتى! (these discussions ~).

(۲) ھەتتا! تاكو! تا! ئو! كاتە! سە! چاۋەردانى! شتىكەۋە! ھەتتا! پوۋدەنە
(~ his arrival)

pendragon (pen-drag'on), *n.* ھەماندەرى! گىشتى! پىشەۋا!
شازادە! كۆنى! ئىنگىلەتەرە.

pendular (pen'joo-lēr), *adj.* (۱) بەندۇلى! كاتىمىزى
گەرە! دەچى! (۲) جۇلانگەر! (دەك! بەندۇلى! ھاتچۆكەر! شەكارە

(۱) (۱) شۇ! بويىتەۋە! ھەلۋاسراۋ.
بە! شلى. (ب) جۇلانگەر! (بەندۇلى! كاتىمىزى! ھاتچۆكەر. (۲) پارا! دوۋل.

pendulum (pen'joo-lām, pen'd'l-əm), *n.* (۱) بەندۇلى -
كاتىمىز. (۲) شتىكە! كە! ھەمىشە! دىتە! دەچى! ۋەك! جۇلانە! شتىكى! ھەمىشە

penplain, peneplane

گۇراۋ: (the ~ of public opinion)

penplain, peneplane (pē'nə-plān), *n.* زەمىن تەخىكراي بە
داشوزان يا داخوړانهوه.

penetrability (pen'i-trā-bil'ə-ti), *n.* توانای پينداچوون بوون.
penetrable (pen'i-trā-b'l), *adj.* کون دهکړئ؛

پينداچووسى له توانادايه

penetralia (pen'ə-trā'li-ə), *n.pl.* (۱) ناوحرگه (په رستگه) ناخ؛
ناوې نارووه (۲) شتى شارواه شتى په نهانى.

penetrant (pen'ə-trānt), *adj.* تيز، کوکهر، بېر، پينداچوون.

penetrate (pen'ə-trāt'), *v.t.* (۱) پينداچوون، کونکړن؛
پيندا تپه پريوون (۲) پيندا بلأوبوونه وه؛ همسو گرته وړه (۳) زور کارتيکړن.
(۴) ټينگه بشتر

v.t. (۱) کونکړن، پينداچوون. (۲) زور کارکړنه سر ميشک.

penetrating (pen'ə-trāt'ing), *adj.* (۱) تيز، هاتين
(۲) (a ~ sound or smell) (۳) قول، زورى بريوه: (a ~ wound).

(۴) زيرنه: پى به ديکهر؛ تيز: (a ~ mind; ~ insight).

penetration (pen'ə-trā'shən), *n.* (۱) کونکړن، پينداچوون؛

پيندا تپه پريوون (۲) توانای پينداچوون يا کونکړن.

(۳) قول، برينى گولله بۇ نيشانه کې پاش پينکاي.

(۴) ميشک تيزي، زيرکي، پى به ديبي

penetrative (pen'ə-trā'tiv), *adj.* تيز، کونکهر

penetrometer (pen'ə-trō'mē-tēr), *n.* (۱) بينورى هينزى برين

يا برکردنى تيشكى ټيکس. (۲) پيوهرى رادهى پينداچوونى ته نى نيمچه رڼ.

penguin (pen'gwin, pen'gwin), *n.* پهنگوير
بالنده يکى ناوې
ناوچه سرده کانه پى پى پرده داره ناتوانى بفرى

penholder (pen'hōl'dēr), *n.* قهلمدان

penicillin (pen'ə-sil'in), *n.* پينسيلين (دهرمان)

penicillium (pen'ə-sil'i-əm), *n.* پينسيليم.
که پويى نان و په نرو.
ميوه گنيو له همدى جوړه که پويى تايبه ته دهرمانى پينسيلين ودرده گيرئ.

peninsula (pə-nin'sə-lə, pə-nin'syo-lə), *n.* سينلاو

نيمچه دوررگه

penis (pē'nis), *n.* کير

penitence (pen'ə-təns), *n.* توبه، توبه کړن؛ په شيعمانى.

penitent (pen'ə-tənt), *adj.* په شيعمان، توبه گهر.

n. توبه گريک، که سينيکى په شيعمان.

penitential (pen'ə-ten'shəl), *adj.* توبه يى، په شيعمانى؛ توبه کارى.

n. (۱) توبه کارنک، که سينيکى په شيعمان

(۲) لېسته يا نامليکې په پيره وى په گاشي کلنيسه دهر باره توبه کړن.

penitentiary (pen'ə-ten'shə-ri), *adj.* (۱) تايبه ته توبه کارى.

توبه يى ۲ بۇ سزادان و راسته کړنه وه په کار ديت: (a ~ device).

(۳) سزاي له سره؛ سزاي شو که سه دهر دى که بيکات: (a ~ offense).

n. (۱) نه ديخانه (په تايبه ته هى تاوان و تاوان کارى ترسانک؛ توبه خانه

(۲) نه نجوونه توبه کارى کلنيسه ي کاسوليکى

(ب) کاره ده ستى ليير سزاوى توبه کارى له کلنيسه دا

penknife (pen'nif'), *n.* قهلمېر، چه قزى بچوک

penman (pen'mən), *n.* (۱) پوښووسکار؛ له بره نوس؛ پوښووسر

(۲) خوشنوس؛ خه تخوش (۳) نوسر

penmanship (pen'mən-ship'), *n.* (۱) خوشنوسى؛ خه تخوشى؛

هونرى خوشنوسى. (۲) شينواينکى تايبه ته خوشنوسى.

penna (pen'nə), *n.* پهرى دهره وى بالنده

pen name, ناوې نهينى نوسر؛ شو ناوې نوسر له باتى ناوې

راسته قهينه خوى به کارى ده هينيت.

pennant (pen'ənt), *n.* (۱) نالای سينگوشه بارىک (که دهکړئ به

دروشمى قوتايخانه. تپيى يارى. که شتى... هتد) (۲) نالایکى ودها که

دهکړئ نه خه لاتى تپيى براوه يا نه دروشمى برده وده که.

pensionary

pennate (pen'āt), *adj.* = pinnate.

pennated (pen'ā-tid), *adj.* = pennate.

penni (pen'i), *n.* پارميهکى فله ندي به.

penni- (pen'i), پينشگرنگه به ماناى: پهر؛ له پهر دهچن؛

(penniform)

penniform (pen'i-fōrm), *adj.* وده پهر؛ له پهر دهچن.

penniless (pen'i-lis), *adj.* بې پول و پار؛ هه ژار نابووت.

pennon (pen'ən), *n.* (۱) نالای سينگوشه يى بارىکى سوارچاک.

(۲) pennant. (۳) نالای. (۴) پهر؛ بال

penny (pen'i), *n.* (۱) پيننس؛ پارميهکى سينگوشه يى دوازه ييه

"شنگ" ټکه. (۲) سونت؛ پارميهکى له مريکى و که نه دايه ييه برى ته له

سه ديهکى دولاريک. (۳) فلس؛ پول؛ پارمى که نرخ.

(۴) پارميهکى زور؛ همدىکى زور پار؛ (a pretty ~).

a penny for your thoughts, شم ووتيه به که سينک ده ووتړئ که

دالغى ليدايې و ناگى له که ساني ده وپشتى نه مابن به ماناى: "نهره که

يى لى ده که پته و فلسينک ناهينى".

a pretty penny, [Colloq.], برىکى زور پار؛ پارميهکى زور.

penny-wise and pound-foolish, پول به پول کوى ده کاته وده

به قرب دايدنه؛ له شتى هچ وپوچدا وورياه و ده ست به خويه وده دهکړئ

به لام له شتى گرنگدا هچ

turn an honest penny, به ثاره تى ناوچومان پارم په پيدا کړن؛

به سرپرستى پارم په پيدا کړن.

penny-a-line (pen'i-ə-lin'), *adj.* (۱) هر بۇ دپړنک فلسينکى

ده دپړنک: (۲) هه زان به (نوسين) قلم؛ ره شوکى.

penny-a-liner (pen'i-ə-lin'ēr), *n.* نووسه رنکى به کړئ گيروى

پوژنامه که بۇ هر دپړنک فلسينک ودردهکړئ؛ نووسه رى بازى

penny ante, يارى يهکى پوکه که گره وى بچوکى له سر دهکړئ

penny pincher, [Colloq.], پول لهکى؛ پارميس؛ ره زيل؛ پيسکه

pennyroyal (pen'i-roi'əl), *n.* (۱) پوهه کيکه له توخى نه مانا.

(۲) پوښى شم پوهه که.

pennyweight (pen'i-wāt'), *n.* کيشانه يهکى زور سووکه برى ته

له بيست يهکى "ناونس" ټک يا ۱۰۰۰ گرام

penny-wise (pen'i-wīz'), *adj.* وورياه و پول لهکى به ديتنه سر

پارمى که م و شتى هچ وپوچ.

penny-wise and pound-foolish, پول به پول کوى ده کاته وده

به قرب دايدنه؛ له شتى هچ وپوچدا وورياه و ده ست به خويه وده دهکړئ

به لام له شتى گرنگدا هچ

pennywort (pen'i-würt'), *n.* چند جوړه پوهه کيکى که لا خرن له

دپړه برده و دپوارو زه لکودا ده پوښ.

pennyworth (pen'i-würth'), *n.* (۱) بايى په شى يا پوښک.

(۲) کړينى شتى که به هه زان؛ بايه شتى به رامبه ر به پارميه ي پى دراه.

(a good ~)

(۳) نه ختىک؛ همدىک؛ تونک؛ برى که.

penology, poenology (pē-nol'ə-jī), *n.* زانستى به نديخانه

به پيوه برندن و راسته کړنه وى تاوان کاران.

-penological (*adj.*); penologist (*n.*).

pensile (pen'sil), *adj.* (۱) شپړيوه وده؛ هه لوسراو.

(۲) ميلانه ي شپړيوه وده کړدو.

pension (pen'shən), *n.* (۱) خانگانه ي خانگانه شينى.

(۲) به خيشينى سه رومره که که سينيکى پارم دار بۇ هونه رمدىکى ده برى ته وده

v.t. خانگانه شين کړن به مانگانه وده.

pension off, خانگانه شين کړن به مانگانه وده؛

ده کړن له کارو مانگانه پيدان.

pension (pen'si-on), *n.* په نسينى؛ ميوانه يهکى نه وروپايدى به.

pensionary (pen'shən-er'ī), *adj.* (۱) هى موچه ي خانگانه شينى؛

pensioner

- به موجی خانه نشینی داتراو. (۲) به کری گراو: چاوه پری دوستی خهک.
n. (۱) موجی خانه نشینی وهرگر. (۲) به کری گراو: دهسکلا.
pensioner (pen'shən-ēr), **n.** (۱) خانه نشین به مانگانهوه.
 خانه نشین. (۲) کسینکه که به خیزو به خیشی کسینگی تر دهژی.
pensive (pen'siv), **adj.** (۱) مات: له بیری قول و خه ماکدا:
 (a ~ mood)
 (۲) مات و دلتهنگی گیهنر (هؤنراوه): بیری قول و پر له خه ده رپ.
penstock (pen'stok), **n.** (۱) ده رگای عماراو: بؤ دایینکرنی لافاو).
 (۲) ناوباره: بؤری ناو یا جؤگی ناوبردن بؤ گهردونه.
pent (pent), **alternative past tense and p.p. of pen.**
adj. قهتیس کراو: پنگ خواردوهوه: گراو: پین پهست کراو:
 (~ up emotion)
penta-, pent- (pen'tə), **پیشگرنگه به مانای: پنج:**
(pentameter, pentagon)
pentacle (pen'tə-k'l), **n.** نه ستیره به کی پنج گۆشه یی به وه
 نیشانه به کی جادو و گهری به کارده مینری
pentad (pen'tad), **n.** (۱) پنج: ژماره پنج
 (۲) دهسته یا زنجیری پنجی. (۲) چرخکی پنج سالی
pentadactyl (pen'tə-dak'til), **adj.** پنج به پنجی.
pentagon (pen'tə-gon), **n.** وینه یی پنج گۆشه یی یا پنج سوچ:
 پنج لا
 the Pentagon, **پنتاگون: باره گای و هزاره تی به رگری به امریکا**
pentagonal (pen-tag'ə-n'l), **adj.** پنج گۆشه یی: پنج لای
pentagram (pen'tə-gram), **n.** (۱) pentacle.
 (۲) وینه به کی پنج هیل
pentahedron (pen'tə-hē'drən), **n.** وینه یی به رجه سته یی پنج لا
 یا پنج پو نه اندازه
-pentahedral (**adj.**).
pentamerous (pen-tam'ēr-əs), **adj.** پنج به شتی پوره کناسی:
 زنده و هراسی
pentameter (pen-tam'ə-tēr), **n.** (۱) دیرنگی پنج کنشی هؤنراوه
 (۲) هؤنراوه یی پنج کنشی
pentangular (pen-tan'gyoo-lēr), **adj.** پنج گۆشه یی.
pentathlon (pen-tath'lon, pen-tath'lon), **n.** بؤرپینی
 پنجی: بؤرپینیکی و هزری به بریتی به له به شار دیونی همو یو یاریرکرن
 له پنج مله میندا.
pentavalent (pen'tə-vā'lənt, pen-tav'ə-lənt), **adj.** پنج-
 هاو هیزی (کیمیا)
pentecost (pen'ti-kōst, pen'ti-kost), **n.** جهژنکی جووه که ر:
 خاچ په رستانه.
pent-up (pent'up), **adj.** قهتیس کراو: پنگ خواردوهوه: گراو:
 پین پهست کراو (**emotion**).
penult (pē'nult, pi-nult), **n.** شتی به ر له دواترین شت: به تاییه تی
 به کی پیش دوا برگی ووشه یی.
penultimate (pi-nul'tə-mit), **adj. & n. = penult.**
penumbra (pi-num'brə), **n.** (۱) نیمچه سینبر (له نیوان سینبری
 تو اوو پوناکی تو اوو). (۲) نیمچه سینبری دهوری مانگی گراو: چنوه: دهوریشت.
penurious (pə-nyoor'i-əs, pə-noor'i-əs), **adj.** (۱) پیسکه:
 په زیل: یاره پیس: پوله کی. (۲) پوتنه یی: بن به رهم: (a ~ land).
penury (pen'yoo-ri), **n.** (۱) هزاری: نه بونی: بن به رهمه تی.
 (۲) گمی: بن به رهمی (زه یی): گم به رهمی: قاتی شت نه بونی.
peon (pē'an), **n.** (۱) کریکاری نه امریکای لاتینی
 (ب) کسینگی بنگارینکراو: کسینکه که نیشی پین ده کری له باتی قهرزانه وه.
 (۲) سربازی پیاده یی هندی (ب) بؤلیسی هندی (ج) به رده ست.

peptonize

- (۱) بنگارینکرنی کسانکی قهرز له باتی
peonage (pē'an-ij), **n.** قهرزانه وه: به کریزانی به نه له یان میری پوه به کسانکی که ده یانه وی
 نیشیان پین به کن. (۲) کریکاری: باری ژانی کریکار.
people (pē'p'l), **n.** (۱) گهل: نه توه: میله ت.
 (۲) دانیش توانی شارنگ یا شوینک: خهک: (the ~ of New York).
 (۳) دهست و پنهون
 (۴) قائم: نه دامانی کومه له: چین, یا پیشه یی خو.
 (۵) کس و کار: خزم: خرم و کس و کار: باو و پایر.
 (۶) جه ماوه: خهک: بؤرپیاوان.
 (۷) هاو لاتیان یا دهنگه رانی و لاتی
 (۸) نه مونه: خهک: (I don't care what ~ say).
 (۹) توخم (گیاندار): (۱۰) مرؤ: ثاده میزاد.
v.t. ناوه دانکرنه وه: خهک تیدا نیشته جیکردن: پکردن له خهک.
people's front, **بهری نیشتمانی: بهری میلی.**
pep (pep), **n. [Colloq.],** چوست و چالای: تین: جوش: ووزه:
 زیندویتی.
v.t. [Colloq.], (~ up), بژانیدن: زیندو و کندنه وه: خسته جوش.
peplos, peplus (pep'las), **n.** به رگینگی وهک دهستمال یا ملیچی
 نا فرته یی ژانی کونه
peplum (pep'ləm), **n.** (۱) peplos.
 (۲) به رگینگی چرچی زور کورته له که مروه شو: دهیتنه وه به سر ته نوره دا
pepper (pep'ēr), **n.** (۱) بیهر: ده لوبیهر: (۲) ناله ت.
 (۲) ناله تی سور
v.t. (۱) ناله تی پوره کردن (۲) زور پوره کردن (به هارات).
 (۳) تیکرتن (گولته, پرسای) (۴) بیراز کردن: تیه ندان.
pepper-and-salt (pep'ēr-'n-sōlt'), **adj.** ماش و برنج (رهنگ):
 (a ~ beard, moustache, hair)
pepperbox (pep'ēr-boks), **n.** ناله ندان (بؤ ناله ت کردن به
 خواردونه وه)
peppercorn (pep'ēr-kōrn), **n.** (۱) دهنگه ناله ت.
 (۲) شتیکی هچ و پوچ و بن خر.
peppermint (pep'ēr-mint), **n.** (۱) نه عنا: (۲) ناره تی نه عنا
 (۲) نوقی نه عنا.
pepper pot, **pepperbox** (۱).
 (۲) چند جؤره چیشتیکی شله یی گۆشت و سه زه یی تیزه.
pepper tree (or shrub), دار پیهر: دارنکی همیشه سه زه یی
 گهل باریدر بچکله یی لق شو: پوره وه به.
peppery (pep'ēr-i), **adj.** (۱) ناله تاوی: توون: تیز.
 (۲) توندو تیز (ووتار, نوسراو): پی.
 (۳) تنه گه جیکلانه: سه رگرم: توپه و تیز.
-pepperness (n.).
peppy (pep'i), **adj. [Slang],** گورج و گول: چوست و چالان: قیت: زیت.
pepsin (pep'sin), **n.** پپسین: (۱) ماده به کی لیکای ترشه لکه له
 گه ده دا خوارده مانی پوتینی ده گزین بؤ شیوه به کی ناساتر بؤ هرس کردن:
 ناوگی هرس. (ب) همان ماده که له گه ده یی مهر و گویره کهو به راز ده گریته
 بؤ ده رمانی هرس به کارده مینری.
pepsinogen (pep-sin'ə-jən), **n.** ماده به کی له لووه کانی گه ده دا
 ناوگی هرس یا پپسینی لیه پیدا ده بن (ووشه یی پیشو بینه)
peptic (pep'tik), **adj.** (۱) یارمه تیده یی هرس: بؤ هرس باشه.
 (۲) هرسگر: (۲) تاییه تی به ناوگی هرس: له ناوگی هرسه وه پیدابور
 (برینی گه ده و پخوله): (a ~ ucler).
peptize (pep'tiz), **v.t.** گزین بؤ شله به کی لیک.
peptone (pep'tōn), **n.** ماده به کی له هرس کردن پوتین پیدا ده بن.
peptonize (pep'tə-nīz), **v.t.** له پوتینه وه کردن به "پیتون"
 به هزی ناوگی هرسه وه.

peregrine

- گەرچە بىر ۋىلايىتى بىلەن بىرگە كۆچۈرۈش كىرىدۇ.
v.t. بەلۋاغدا گەرچە بىرگە كۆچۈرۈش.
-peregrination (n.); peregrinator (n.).
peregrine (pēr'ə-grin, pēr'ə-grīn'), **adj.** (۱) بىلگە
 (۲) گەرچە كۆچۈر
n. جۈرە ھەلۋىگى گەرچە خىراپە.
peregrine falcon, ھەلۋىگى گەرچە خىراپە پەر سىپى بۆرە
peremptory (pēr-emp'itē-i), **adj.** (۱) دۈا نەگىز (رىيارى دادا)
 كۆتايى بىر ھەلۋىگى ئىت چەندۈچۈنى لەسەر ناكىز: (a ~ writ).
 (۲) ھەلۋىگى بىر ھەلۋىگى ئادىتتە: دەپن ھەر بىر: دۈا خراپە.
 (۳) دىكتاتورى: زۇردارى: تۈندۈتتۇ: لەخۇباي: خۇبايە: (a ~ manner).
-peremptorily (adv.); peremptoriness (n.).
perennial (pə-ren'ial), **adj.** (۱) بە دىرۋىي سان ھەيۋە بەردەۋامە.
 (۲) ھەمبەشە: دىرۋىيە: دۈاى نەھاتتۇ: (a ~ youth).
 (۳) چار لەدۈاى چار سەرھەلۋەتتە.
 (۴) چەند سانى: پۈرە: لە دۈو سان زىاتتۇ: (a ~ plant).
n. پۈرە كىچىك چەند سانى يا لە دۈو سان زىاتتۇ.
-perennially (adv.).
perfect (pūr'fikt), **adj.** (۱) تەۋا: بىگەر: بىر كەمۈكۈرى: زۇرباش:
 نەۋەنە: ۲. دەقۇدەق: (a ~ copy)
 (۳) تەۋ: ھەيۋە كەمۈزىاد: (a ~ fool)
 (۴) نەزىد: بىرەكى لە ھەمان گۈلدەيە
 (۵) تايەنە: بە مارى كىردارى تەۋا: واتە كە كارەكە تەۋا كراپى:
 لەكاتى دۈۋاندا: بىزىمان. ۵. نەم بارى كىردارى تەۋاۋە سى جۈرە:
 past perfect (۲) simple perfect (۱)
 future perfect (۲)
v.t. (۱) تەۋاۋى كىردى: نە نەجام كىياندۇ
 (۲) كەمۈكۈرى: ئى دەرھىمان: نەتەۋاى: ئىدا نەھىشتى: بىگەردىردى:
 چاكرىد تا نەۋەيى: رادە: (He ~ed his imitation of the president).
n. (۱) مارى كىردارى تەۋا (بىزىمان) (۲) مەرە پىنج بىيە:
 (۲) كىردارى لە مارى كىردارى تەۋاۋا (بىزىمان)
perfectible (pēr-fek'it-ə-bil), **adj.** بىگەر دەكرى:
 دەرھىمانى بىگەرنى بە پەلە تەۋاى يا بىر كەمۈكۈرى
-perfectibility (n.).
perfection (pēr-fek'shən), **n.** (۱) بىگەر: كىردى: گەياندە پەلە
 تەۋاى يا سى كەمۈكۈرى:
 (The ~ of the machine took many months.)
 (۲) پەلە نەۋەيى: سى كەمۈكۈرى
 (۳) نەۋەيى بىر كەمۈكۈرى يا تەۋاى (مروۋە شت):
 (She was the ~ of beauty and virtue.)
to perfection, بەتەۋى بە نەۋەيى باشى يا تەۋاى پەۋە
perfectionism (pēr-fek'shən-iz'm), **n.** (۱) بىرۋاۋەرنىكە كە
 دەلەيت مروۋە دەرھىمانى بىگەر پەلە تەۋاى يا بىگەردى لەپۈرى پەۋەشت
 ئايزو كەمۈلەيەيەۋە (۲) پازى نەۋەيى بە ھەر كارىك كە لە پەلە بىگەردى يا
 تەۋاى كەمۈر بى
perfectionist (pēr-fek'shən-ist), **n.** (۱) بىرۋاۋەرنى پەۋە
 كە دەلەيت مروۋە بىر ھەيۋە بىگەر پەلە تەۋاى لە ھەمۈر پەۋەيەكەۋە.
 (۲) كەسكى بىر نەۋەيى بە ھىچ كارىك يا شتىك نەگەر نەختىك نەتەۋاى ھەيۋە
 لە سەدا سەد بە دلى خۇى نەيى:
perfective (pēr-fek'tiv), **adj.** (۱) بەرەۋە باشى تەۋاى چۈر
 (۲) تايەنە بە مارى كىردارى تەۋا (بىزىمان).
n. (۱) مارى نەۋەيى كىردارى (بىزىمان) (۲) كىردارىكى مارى تەۋا.
perfectly (pūr'fikt-li), **adv.** (۱) نەشۋەيەكى بىگەر يا تەۋا:
 بە نەۋەيى تەۋاى يا بىگەردى پەۋە (۲) بەتەۋاى: تەۋا: لە سەدا سەد
 (~ black)

pericardium

- perfect participle, = past participle.**
perfidious (pēr-fid'i-əs), **adj.** نۇر بەجۇش: نۇر بەپەرۋش:
perfidy (pūr'fā-di), **n.** ناپاك: پەيمان شكىن:
perfoliate (pēr-fō'li-it, pēr-fō'li-āt'), **adj.** ناپاكى: پەيمان شكىن:
 تايەنە بە گەلەيەكە (a ~ leaf).
perforate (pūr'fā-rāt'), **v.t.** كە دەلەيى لاسكەكەي پىداچۈرە:
 (۱) كۆنكردى: كۆن تىكرىد:
 (۲) بە رىز كۆن تىكرىد (پەرە كاغەز يا پۈۋل بۇ لەيەككردنەۋەي بەناسانى)
adj. رىزە كۆن تىكرىد
-perforator (n.).
perforated (pūr'fā-rāt'id), **adj.** رىزە كۆن تىكرىد:
 (a ~ sheet of paper)
perforation (pūr'fā-rā'shən), **n.** (۱) رىزە كۆن تىكرىد:
 رىزە كۆن تىكرىد: رىزە كۆن تىكرىد (۲) رىزە كۆن (كە دەكرىتە پەرەيەك
 كاغەزەۋە).
perforce (pēr-fōrs', pēr-fōrs'), **adv.** بەناچارى: لەتەۋاندا.
perform (pēr-fōrm'), **v.t.** (۱) كىردى: جىيە جىگەردى: بەجىيەن:
 پىن ھەلەسان: (to ~ a task). (۲) نۈۋاندىن يا پىشاندان (شائۇنامە).
 مۇسقىقا. چادۋەگەرى (to ~ a play).
v.t. نۈۋاندىن يا پىشاندان (شائۇنامە، مۇسقىقا، چادۋەگەرى):
 (to ~ in a play)
performance (pēr-fōrm'shən), **n.** (۱) كىردى: جىيە جىگەردى:
 بەجىيەن: پىن ھەلەسان: (to be faithful in the ~ of one's duties).
 (۲) كارىكى گىرگە: كارىكى جىيە جىگەردى.
 (۳) (۱) خۇنۋاندىن (شائۇنامە) (ب) شىۋازى خۇنۋاندىن.
 (۴) شىۋەي باشى خراپى كارىكى مەكىنەيەك يا ئامىرنىك: كارىگەرى مەكىنە
 (۵) نۈۋاندىن يا پىشاندان: گىشتى (شائۇنامە، ئاھەنگى مۇسقىقا):
performer (pēr-fōrm'ēr), **n.** ھۈنەرماندى سەمكەر، گۇرۋانى بىز:
 يا شائۇ
perfume (pēr-fūm'), **v.t.** بۇن لىدان: گۇلۇ پىۋە كىردى:
n. گۇلۇ: بۇنى خۇش: بۇن.
perfumer (pēr-fūm'ēr), **n.** (۱) گۇلۇفۇش: بۇنۇش: فرۇشيارو:
 دىرۋەستەرى بۇنى خۇش (۲) بۇن خۇشكەر: بۇندارەكەر.
perfumery (pēr-fūm'ēr-i), **n.** (۱) گۇلۇفۇش: گۇلۇجىيى:
 (۲) بۇنى خۇش: بۇن: گۇلۇ بەگىشتى. (۳) كارگە يا فرۇشگى بۇن و گۇلۇ
perfunctory (pēr-funk'tēr-i), **adj.** (۱) لاسەۋەلەيى: بۇنىيى:
 بە دل نەكرى: (a ~ smile, examination, letter, etc.).
 (۲) بىياك: بىر دەرەستە: بەتەنگەۋە نەھاتتۇ: لاسەۋەلەيى (a ~ teacher).
-perfunctorily (adv.); perfunctoriness (n.).
perfuse (pēr-fūz'), **v.t.** (۱) ھەلۋەندىن: داپۇشەن (بە شەلە يا
 پۈۋەكەي): ئى ھەلۋەندىن: ھەمۈرگەتتەۋە: سەرئاسەر پىدا: پلاۋكردنەۋە:
 پىۋە كىردى. (۲) تىكرىد: تىكرىد: پىدا كىردى يا پىدا كىردى شەلە.
-perfusion (n.); perfusive (adj.).
pergola (pūr'gə-lə), **n.** پارەۋىكى تەۋاۋە ۋەك كەپر بۇ پۈۋەك
 پىدا ھەلۋەندىن.
perhaps (pēr-haps', pēr-aps'), **adv.** (۱) بەلۋەك: پەنگە: لەۋانەيە:
 بەشكە. (P ~ I'll buy it for you.; P ~ we'd better go.)
 (۲) بەلۋەكەت: (If, ~, he shouldn't come.)
peri (pēr'), **n.** پەرى:
peri- (pēr'i, pēr'ə), پىشگىرگە بەمانى: (۱) بەچۈرەدەۋىدا:
 (periscope) (ب) نىزىك: بەتەنەيشت: (perigee).
periapt (pēr'i-apt'), **n.** چاۋەزار: نۈشتە.
pericardiac (pēr'ə-kār'di-ak), **adj.** -- pericardial.
pericarditis (pēr'i-kār-dī'tis), **n.** ھەمۈرگەرى پەردە دىل.
pericardium (pēr'ə-kār'di-əm), **n.** پەردە دىل.

pericarp

pericarp (per'ə-kärp'), *n.*

توئىكى مېۋە قاۋغ. ئىرىق. يا

توئىكى تور

perichondrium (per'ə-kon'dri-əm), *n.*

پىئىس ب پارەدى

گىرگىر ۵

pericranium (per'ə-kra'ni-əm), *n.*

پىئىس ئاسەنى سەر.

periderm (per'ə-dürm'), *n.*

توئىكى: ئىنەكلى ئۆزى توئىكى قەدو

پەدى دىرەدەختو پوۋەك

peridium (pi-rid'i-əm), *n.*

بەرك با ئىئىتى ئەندامى تۆرى ھەندى

كەرۋو

peridot (per'ə-dot'), *n.*

بەردىكى بەنرخى پوۋى سەۋى زەردباۋە

peridotite (per'ə-dō'tit), *n.*

بەردىكى بەرخى پەشى قورسى

ئاگرىئىچە

perigee (per'ə-jē'), *n.*

(۱) ئىركىزىن خالى سۈرۈنەۋى مانگ يا

مانكى دەستىر- بۇ زەۋى ۲: ئىركىزىن يا ئىركىزىن شۆيىن

-perigean (*adj.*).

perigynous (pi-ri-j'ə-nəs), *adj.*

ئىركەكەكى ئەنقەيەك پىنگىنىن

بەدەۋى ئىركەكەدا بۈۋەكئاسى

perihelion (per'ə-hē'li-ən), *n.*

ئىركىزىن خالى سۈرۈگە

ئەستەۋەكى گەۋك لە خورەۋە

peril (per'əl), *n.*

مەنرىسى ترس

v.t.

خەستە مەنرىسىيەۋە

perilous (per'ə-ləs), *adj.*

پىر مەنرىسى: مەنرىسىدار! سامانك

(*a ~ path, course of action, etc.*)

-perilously (*adv.*).

perimeter (pə-rim'ə-tēr), *n.*

(۱) كەمەرە ژمارە پىئوان

(ب) ئىركىزى بەكەمەرە: (۲) سۈرۈ پارتىزەۋو پارىزىۋو (سۈيا): سۈرۈ-

ئاسايش ۳: سۈرۈ (*A fence marks the ~ of the field.*)

(۴) مامىرى تافىرەنەۋى ھىزو مەۋداى پىئىنى: پىزىشكەۋانى

perimetric (per'ə-met'rik), *adj.*

(۱) سۈرۈ: كەمەرەيى

(۲) تەبەسى نە پىئوانى ھىزو مەۋداى پىئىنى

perimetry (pə-rim'ə-tri), *n.*

پىئوانى ھىزو مەۋداى پىئىنى

(پىزىشكەۋانى)

perimorph (per'ə-mōrf'), *n.*

بەردە بنورىكە بە چۈرەدەۋى

بەردە بنورىكى ترەۋە

perinephrium (per'ə-nē'ri-əm), *n.*

پىئىنى جەۋرى

دەۋرۈپىشنى گۈرچىلە

perineum (per'ə-nē'əm), *n.*

ئارگىن بۈچەي نەيىنى كلىنچكەۋ

تۈۋكەۋىر كە كىزو قوزۇ قىنگ دەگىرتەۋە

period (pêr'i-əd), *n.*

(۱) سەردەم: ماۋە: دەم: كات: كاتىكى تايىتە: (۲)

ئاۋ: قۇتا: ۳: ئانە: كاتى: ئانەيەك: ماۋە: ئانەيەك:

(*The first ~ at our school starts at eight o'clock in the*

morning.)

(۳) قۇدغى نەخۇشى: ماۋە: نەخۇشى: (۴) بىن ئوئىزى

(۵) كۇتايى: دۋايى: پايان: (۶) چەرخ: زەمىنئاسى:

(۷) رەستەي: تەۋاۋ: رەستە: پىزىمان: (ب) خالى كۇتايى رەستە

(ج) خال كە لە كۇتايى ۋوشەي كورت كراۋەدا بەكاردەھىنئى لە ئىنگىلىزىدا:

(*N.Y. = New York; Mr. = Mister; adj. = adjective*)

ھى سەردەمىك يا چەرخىكى تايىتە: (*~ furniture or painting*) *adj.*

periodic (pêr'i-od'ik), *adj.*

(۱) دەمەدەمى: سەردەمى: ئاۋەناۋى:

چاربە جارى ۲: لە سەردەمى پىئىۋىنكدا پۈدەدات

(۳) تەبەسى نە رەستەيەك كە ماناكەي دەرناكەۋى ھەتا كۇتايىيەكەي نەيەت.

periodical (pêr'i-od'ik-l), *adj.*

(۱) دەمەدەمى: سەردەمى:

ئاۋەناۋى: چاربە جارى (۲) لە سەردەمى پىئىۋىنكدا بۇۋىكراۋە (گۇۋان).

(۳) ئاسەي نە گۇۋار

n.

گۇۋار: ۋەزىنامە

periwinkle

periodically (pêr'i-od'i-k'l-i, pêr'i-od'ik-li), *adv.*

(۱) نە

سەردەمى پىئىۋىنكدا: (۲) چاربە جارى: دەمەدەمى: ئاۋەناۋى.

periodicity (pêr'i-od-dis'ə-ti), *n.*

سەردەمى ئاۋەناۋى

پىئىۋىنك (تا)

periodic sentence,

رەستەيەكە كە ماناكەي دەرناكەۋى ھەتا

كۇتايىيەكەي نەيەت.

periodontal (per'i-ə-don'tl), *adj.*

ھى پوۋى بىنخو ئاۋچەي

دەۋرۈپىشنى ددان

periodontics (per'i-ə-don'tiks), *n.pl.*

دانسانى پوۋى بىنخو

ددان: زانستى نەخۇشىيەكەي پوۋى بىنخو ئاۋچەي دەۋرۈپىشنى ددان

periosteum (per'i-os'ti-əm), *n.*

پەردەي پەقى ئىئىقان داپۇشەر.

periostitis (per'i-os-ti'tis), *n.*

ھەركىزى پەردەي ئىئىقان

periotic (per'i-ō'tik, per'i-ot'ik), *adj.*

(۱) ھى دەۋرۈپىشنى

گۇۋى: كەرتۈۋەتە دەۋرۈپىشنى گۇۋى: (۲) ھى ئىئىقانى گۇۋى: ئاۋەۋە

peripatetic (per'i-pə-tet'ik), *adj.*

(۱) [P-] ھى فەلسەفەي

ئەرسىتىۋى پىئانىۋى قۇتايىيەكەي (۲) گەۋك گۈايە ئەرسىتىۋى بە پىياسەۋە

كۇپى خۇيىندى گىرتۈۋە نەۋ باخەدا كە قۇتايىيەكەي بۈۋە.

(۱) [P-], قۇتايىيەكەي ئەرسىتىۋى: (۲) كەسىكى گەۋك.

peripheral (pə-rif'ēr-əl), *adj.*

(۱) سۈرۈ:

(ب) كەمەرەيى: چىۋەيى

(۲) تايىتەي بە دەردەۋە يا پوۋى لەش: دەردەكى (توئىكارى).

(۳) ئاگرىگ: (*a ~ point, idea, thing, etc.*)

(۴) تايىتەي بە كەرسەي ئاگرىگى لەگەل كۇمىپىۋىتەر بەكارھاتوۋ

پارچەيەك كەرسەي ئاگرىگ.

-peripherally (*adv.*).

periphery (pə-rif'ēr-i), *n.*

(۱) كەمەر (ئەندازە): چىۋە

(۲) (۱) سۈرۈ: پەي (ب) ئاۋچەي دەۋرۈپىشنى سۈرۈ (ج) دەۋرۈپىش

(۳) پوۋى ۋىنەي ئەندازەيى (۴) جەمسەرى ھەستەدەر.

periphrase (per'ə-frāz'), *n.* = **periphrasis.**

periphrasis (pə-rif'ra-sis), *n.*

(۱) دىرئەپىندان (دوۋان: ئوۋىن):

زۇر لەسەر شت پۇيىششەۋ مەبەست دەرەنگ دان بەدەستەۋە: قىتە جۈيىنەۋە.

(۲) نەۋىنەيەكى دىرئەپىندراۋى ۋەھاي ئوۋىن: دوۋان.

periphrastic (per'ə-fras'tik), *adj.*

(۱) دىرئەپىندراۋ (دوۋان).

ئوۋىسراۋ: (۲) بەكارھىئانى كىردارى يارىدەدەر يا ئاسراۋ لەباتى كەردانى

كىردارى سەردەكى (پىزىمان): (دەك) "she sang." لەباتى "she did sing."

ۋە "the word of his father" لەباتى "his father's word" (*~*)

-periphrastically (*adv.*).

چۈرە توتىلىكى پەشى بۇندارى "لوپىزىانا" يە.

periscope (per'ə-skōp'), *n.*

دوۋرۈپىنى پايۋىزى ژۇرئار (كە شتى)

سەرنائى پى دەپىنئى.

perish (per'ish), *v.i.*

لەناۋچوۋ: ئەمان: فەۋقان: مەردن: پىزىن.

perishable (per'ish-ə-b'l), *adj.*

زۈۋ فەۋقان (مېۋە: سەۋزە)

زۈۋ لەناۋچوۋ: زۈۋ لە كەلك كەۋتوۋ: زۈۋ خراپ بوۋ: (*foods*)

perissodactyl, perisodactyle (pə-ris'ə-dak'til), *adj.*

(۱) يەك سەمى: يەك سەمدار (۲) تايىتەي بە گىياندارى يەك سەمى: نەسپ: كەر

گىياندارى يەك سەمى.

peristalsis (per'ə-stal'sis), *n.*

چوۋەنەۋەيەكى ئاۋەناۋى لەخۇۋى

پىخۇلە كە پال بە خواردەمەنى ھەرس كراۋە دەنن بەرەۋ خوار

peritoncum, peritonacum (per'i-tə-nē'əm), *n.*

چەرمە: -

چەقالتە: پەردەي سەك

peritonitis (per'i-tə-nī'tis), *n.*

ھەۋىرەننى چەرمە چەقالتە

periwig (per'ə-wig'), *n.* = **wig.**

periwinkle (per'ə-wink'l), *n.*

مۇرد

periwinkle

periwinkle (per'ə-wīn'k'l), *n.* (۱) پنج نیچوکه‌ی ده‌ریایی
(۲) قاقه‌ی نهم گیانداره ده‌ریایی‌یه بجورکه
perjure (pūr'jēr), *v.t.* به درو سویندخواردن له دادگادا: که ده‌بیته
هوی سز دان

-perjurer (n.).

perjury (pūr'jēr-i), *n.* به درو سویندخواردن له دادگادا

perk (pürk), *v.t.* (۱) ~ up قوتکردنوه: به‌رزکردنوه

(۲) ~ up زیترکردنوه: زیندووکردنوه: کیف قنج کردن

(*The good news ~ed him up.*)

v.t. (۱) قورب بوونهوه (گوئی): به قنجی پویشن

(۲) ~ up ~ کیف قنج بوونهوه: جوش تیگه‌وتن

perky (pūr'ki), *adj.* زیت: جوست و جالاک: بده‌ماخ

permanence (pūr'mə-nəns), *n.* هم‌میشی: هه‌تاه‌تایی

نه‌گوپار

permanency (pūr'mə-nən-si), *n.* ۱. permanence

۲. شتتکی هم‌میشی

permanent (pūr'mə-nənt), *adj.* هم‌میشی: نه‌گوپ: نیجگاری

هه‌تاه‌تاه

n. [Colloq.] قز لور کردی ده‌ستکرد

permanent wave, قز لور کردن ده‌ستکرد

permanganate (pēr-man'gā-nāt'), *n.* پهرمه‌نگات: خوئی

ترشه‌نوکی پهرمه‌نگه‌نیک: بۆ پاکردنوه به‌کار دیت

permanganic acid, نرته‌نوکی پهرمه‌نگه‌نیک

permeability (pūr'mi-ə-bil'ə-ti), *n.* بوه‌بوونی بندا‌چوون

بلا‌بوونهوه

permeable (pūr'mi-ə-b'l), *adj.* بندا‌چوون یا بندا‌بلا‌بوونهوه (شله):

شله دانه‌دات

permeance (pūr'mi-əns), *n.* بندا‌چوون و بلا‌بوونهوه

هه‌موو‌گرتنوه

permeate (pūr'mi-āt'), *v.t. & v.i.* بندا‌چوون و بلا‌بوونهوه

چورنه ناوه‌وه هه‌موو‌گرتنوه: بندا‌بلا‌بوونهوه

(*Water ~ing through the soil, membrane, etc.*)

permeation (pūr'mi-ā'shən), *n.* بندا‌چوون و بلا‌بوونهوه

چورنه ناوه‌وه بندا‌بلا‌بوونهوه

permeative (pūr'mi-ā'iv), *adj.* توانای بندا‌چوون و بندا

بلا‌بوونهوه هه‌بوون

per mensem (pēr men'səm), [L.] مانگه: مانگی: هر مانگی

permissibility (pēr-mis'ə-bil'ə-ti), *n.* هیشتر: ری بندان

سیار: بۆ هه‌بوون

permissible (pēr-mis'ə-b'l), *adj.* پندراو: هینراو: ماوه پندراو

permission (pēr-mish'ən), *n.* ری بندان: ماوه‌پندان: ماوه:

(*You have my ~ to go.*)

permissive (pēr-mis'iv), *adj.* ۱. ری پندرا: ماوه‌پندرا

۲. هینراو: ری پندراو: قه‌ده‌غه نه‌کراو

۳. نه‌لا: پرمووش، مرۆقا: چله‌وشلکرا: بهر بۆ به‌ره‌لاکرا

(*a ~ society, parent, etc.*)

-permissiveness (n.).

permit (pēr-mit'), *v.t.* ۱. هیشتر: قه‌ده‌غه نه‌کردن:

(*Smoking is not ~ted.*)

۲. ری پندان: ماوه‌پندان (*He is ~ted to leave.*)

v.t. ۱. موه‌ن: ری دان (*I'll come if time and weather ~.*)

n. موه‌ت: پروانه‌می ری دان

permutation (pūr'myoo-tā'shən), *n.* ۱. گزین

گزینی ته‌واو: رنک‌خستنوه

۲. به‌کێک نه‌شینه‌کانی ریزه شتتکی پاش‌وینش خراو

persecute

permute (pēr-mūt'), *v.t.* (۱) به‌ته‌واوی گزین: گزینی به‌کاری

(۲) رنک‌خستنوه: ریزکردنوه

pernicious (pēr-nish'əs), *adj.* (۱) زیانه‌خش: ویرانکرا

(ب) کوشنده: بکوژ: پیس (نه‌خوشتی)

(۲) خراپ: ناپه‌سهند: (*a ~ philosophy*)

-perniciously (adv.); perniciousness (n.).

pernicious anemia, کهم خویندی زیانه‌خش

pernickety (pēr-nik'ə-ti), *adj.* Also **persnickety.** (۱) به قیزو

بیژا: به هیچ بازی نه‌بو (۲) وورد (کاری): پیوست به ووردی و شاره‌زایی و

ناسکی ده‌کات

perorate (per'ə-rāt'), *v.t.* (۱) ووتاری دوروردرژ خویندنهوه

(۲) کوتایی هینان به ووتار: پوخته‌ی ووتار دورپاتکردنوه و کوتایی پنهیدن

peroration (per'ə-rā'shən), *n.* به‌شی کوتایی ووتار (که پوخته‌ی

ووتاره‌گی تیدا دووباره ده‌گریته‌وه)

peroxide (pēr-ok'sid), *n.* پیروکسید

v.t. پیروکسید لیدان

adj. به پیروکسید سپی کراوه: قژ

perpend (pūr'pənd), *n.* به‌ردیکی گهری ناو دیواره له‌م دیوو

له‌ودیومه سهر ده‌رده‌هینی بۆ پته‌وی دیواره‌که

perpend (pēr-pend'), *v.t. & v.i.* [Archaic]

perpendicular (pūr'pən-dik'yoo-lēr), *adj.* (۱) ستوونی

راست: (۲) به‌کې

(۲) [P-], شینوارنکی خانوسازی شینگلیری‌یه به هینی ستوونی ناسراوه

n. هینی ستوونی: هینی راست یا وه‌ستاو

perpetrate (pūr'pə-trāt'), *v.t.* کردنی کارنکی ناپه‌سهند

تاوان کردن: به کارنکی خراپ هه‌لسان: (*to ~ a crime*)

-perpetration (n.).

perpetrator (pūr'pə-trā'tēr), *n.* تارانکار: کاری ناپه‌سهند کرا

perpetual (pēr-pech'oo-əl), *adj.* (۱) هم‌میشی: هه‌تاه‌تایی

(۲) به‌رده‌وام: هم‌میشه به‌رده‌وام (۳) به درژیایی وهرز گول به‌دهم

پوهه‌کی گول به‌دهم به درژیایی وهرز (به‌تایبیتی گوله‌باخ)

n. (۱) هم‌میشه: هه‌تاه‌تاه

(۲) به‌رده‌وام: به‌بۆ وه‌ستان

perpetuate (pēr-pech'oo-āt'), *v.t.* درژیه‌پندان: هم‌میشه‌کرا

-perpetuation (n.); perpetuator (n.).

perpetuity (pūr'pə-tōō'ə-ti, pūr'pə-tū'ə-ti), *n.* (۱) هه‌تا

هه‌تایی: هم‌میشی: (۲) شتتکی هم‌میشی (موچه‌ی خانه‌نشین)

in perpetuity, هم‌میشه: هه‌تاه‌تاه

(*to own a piece of property in perpetuity*)

perplex (pēr-pleks'), *v.t.* (۱) سهر ئی تیکدان: سهر ئی شینواندن

سهرسام کردن: هه‌په‌ساندن (۲) ئالۆزان: ئالۆسکان

perplexed (pēr-plekst'), *adj.* (۱) سهر ئی شیناو: هه‌په‌ساوا

سهرسوچاوا: سهر ئی تیکچوو (۲) ئالۆژ: ئالۆسکاوا

perplexing (pēr-plek'sing), *adj.* سهر ئی شینوین: سهر ئی تیکده‌را

سهرسامکرا

perplexity (pēr-plek'sə-ti), *n.* (۱) سهر ئی شینوان: شینوان

سهر ئی تیکچوون: سهرسوچاوی (۲) شتتکی ئالۆزو سهرسوچمینهر

perquisite (pūr'kwə-zit), *n.* (۱) سهرموچه: به‌خشیش

(۲) مافی تایبعتی

perron (per'on), *n.* پین پیلکانی ده‌روه (له به‌ینی قه‌ده‌پالێندو

ده‌رگای ده‌روه‌ی خانویه‌کدا)

perry (per'i), *n.* خوشاری ههرمن

per se (pūr'sē'), [L.] خوئی له‌خویدا: شته‌که ههر وه‌ک خوئی

هیچی تر

persecute (pūr'sə-kūt'), *v.t.* (۱) چه‌وساندنوه (۲) به‌ستکردن

persecution

-persecutive (*adj.*); persecutor (*n.*).
persecution (pūr'sa-kū'shən), *n.* چەوسىدىنە
perseverance (pūr'sa-vêr'əns), *n.* كۈندەن-كۈندەن

خۇراگىس بەردەوام بولۇپ ئەسەر تاپتەت
persevere (pūr'sa-vêr'), *v.t.* كۈندەن-كۈندەن
 بەردەوام بولۇپ ئەسەر كارتىكى سەختو گران

persevering (pūr'sa-vêr'ing), *adj.* كۈندەن-كۈندەن
Persia (pūr'zha, pūr'sha), *n.* ئىران: وودىي فارس

Persian (pūr'zhan, pūr'shan), *adj.* فارىسى رمان: كىنوزور: گەل
 ئىتراسى

n. ۱) كەسكىيى فارىسى ياكى ئىتراسى. ۲) زامانى فارىسى: فارىسى
Persian cat, جۈرە پىنسىيەكى توك درىژو ئاويرىشەيە
Persian Gulf, كەندەيى فارىسى
Persian lamb, ۱) بەرخى فارىسى

۲) بەرگىنى ئورۇ پەش ياكى بۇرى ئەم بەرخە: بۇ فەروە درووستىكرىدن.
Persian rug (or carpet), قالى ئىتراسى: مافور ياكى فەرشى ئىتراسى

persiflage (pūr'si-flāzh'), *n.* گالنى: لافرىتى
persimmon (pêr-sim'an), *n.* ۱) جۈرە-زەختىگە بەرگىنى

پىرتەقاسى سىرىپ دەگىرى ئەوئەندەي قۇخىك دەپنى نامەكەي لە خورما دەچىت.
 ۲) بەرى ئەم دىردەختە

persist (pêr-sist', pêr-zist'), *v.t.* ۱) كۈندەن-كۈندەن
 ۲) ئەسەر پۇيشتىن: سۈرۈپۈن ئەسەر: وۇپك گرتىن

۳) بەردەوام بولۇپ: دوايى ئەھاتىن: مانەو: ئەپرانەو.
persistence (pêr-sis'təns, pêr-zis'təns), *n.* ۱) كۈندەن-كۈندەن

۲) ئەسەر پۇيشتىن: سۈرۈپۈن ئەسەر: وۇپك
 ۳) بەردەوام بولۇپ: دوايى ئەھاتىن: مانەو: ئەپرانەو

persistency (pêr-sis'tən-si, pêr-zis'tən-si), *n.* ۱) persistence

۲) كۈندەن-كۈندەن
persistent (pêr-sis'tant, pêr-zis'tant), *adj.* ۱) كۈندەن-كۈندەن

۲) ئەسەر پۇيشتىن: سۈرۈپۈن ئەسەر: وۇپك
 ۳) بەردەوام بولۇپ: دوايى ئەھاتىن: مانەو: ئەپرانەو

-persistently (*adv.*).
persnickety (pêr-snik'ə-ti), *adj.* [Colloq.] = pernickety.

person (pūr's'n), *n.* ۱) كەس: زەلام: مۇۋ: ئادەمىزاد: ۲) كاپرا
 ۳) ئەش: ۴) (offences against the ~) خۇ

(the first ~ : I, we ; the second ~ : you;
 the third ~ : he, she, it)

۱) كەس: رىۋىن
 ۲) كەس: رىۋىن
 ۳) كەس: رىۋىن

persona (pêr-sō'nə), *n.* ۱) كەس: مۇۋ: زەلام
 ۲) كەس: مۇۋ: زەلام

personable (pūr's'n-ə-b'l), *adj.* ۱) كەسنى چىرۇك ياكى شائۇنامە
 ۲) شۇخ: خۇن: قۇن: رىۋىن: ۳) كەسنى چىرۇك ياكى شائۇنامە

خۇر پەووست خۇن
personage (pūr's'n-i), *n.* ۱) كەسنى خۇن: ۲) كەسنى خۇن: ۳) كەسنى خۇن

۴) كەسنى خۇن: ۵) كەسنى خۇن: ۶) كەسنى خۇن: ۷) كەسنى خۇن: ۸) كەسنى خۇن: ۹) كەسنى خۇن: ۱۰) كەسنى خۇن

persona grata (pêr-sō'na gra'tə, grā'tə), [L.] كەسكىيى
 پەسەدكار: بەندىيەت: دىپلۇماسى

personal (pūr's'n-əl), *adj.* ۱) خۇبى: تايەتتى بە كەسكىيى: كەسكىيى
 ۲) تايەتتى: ۳) تايەتتى: ۴) تايەتتى: ۵) تايەتتى: ۶) تايەتتى: ۷) تايەتتى: ۸) تايەتتى: ۹) تايەتتى: ۱۰) تايەتتى

(a ~ opinion) تايەتتى: ۲) تايەتتى: ۳) تايەتتى: ۴) تايەتتى: ۵) تايەتتى: ۶) تايەتتى: ۷) تايەتتى: ۸) تايەتتى: ۹) تايەتتى: ۱۰) تايەتتى

(a ~ interview) تايەتتى: ۲) تايەتتى: ۳) تايەتتى: ۴) تايەتتى: ۵) تايەتتى: ۶) تايەتتى: ۷) تايەتتى: ۸) تايەتتى: ۹) تايەتتى: ۱۰) تايەتتى

(~ hygiene) تايەتتى: ۲) تايەتتى: ۳) تايەتتى: ۴) تايەتتى: ۵) تايەتتى: ۶) تايەتتى: ۷) تايەتتى: ۸) تايەتتى: ۹) تايەتتى: ۱۰) تايەتتى

(a ~ remark) تايەتتى: ۲) تايەتتى: ۳) تايەتتى: ۴) تايەتتى: ۵) تايەتتى: ۶) تايەتتى: ۷) تايەتتى: ۸) تايەتتى: ۹) تايەتتى: ۱۰) تايەتتى

perspective

(a ~ God) ۱) كەسكىيى: لە مۇۋ: چۇر: مۇۋ: ئاساسىي: ۲) تايەتتى بە مۇلك ياكى شۇمەكى خۇ.
 ۳) كەسكىيى (پىزىمان): ۴) تايەتتى بە مۇلك ياكى شۇمەكى خۇ.

n. ۱) دەنگۇباسىكىيى كەسكىيى (لە پۇرئامەيەكدا).
 ۲) پۇرئامەيەك دەربارى كاربۇرۇكىيى كەسكىيى (نە پۇرئامەيەكدا)

personal effects, شۇمەكى خۇ: كەلۈپەل تايەتتى بە خۇ.
personality (pūr'ə-nal'ə-ti), *n.* ۱) كەسكىيى

۲) سەرجەم پەووستو تايەتتى سۈرۈشتى كەسكىيى: (She has ~).
 ۳) كەسكىيى ئاسراو: (a television ~)

۴) تىيىنى ئاشرىن ياكى سۈك دەربارى كەسكىيى.
 ۵) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: (pl.)

personalize (pūr's'n-əl-iz'), *v.t.* ۱) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى
 ۲) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۳) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۴) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۵) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۶) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۷) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۸) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۹) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۱۰) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى

۱) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۲) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۳) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۴) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۵) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۶) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۷) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۸) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۹) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى: ۱۰) تايەتتى كىرىن بە كەسكىيى

(~d checks, stationery, etc.)
personally (pūr's'n-əl-i), *adv.* ۱) خۇ بە خۇ: خۇ: ۲) خۇ بە خۇ: خۇ: ۳) خۇ بە خۇ: خۇ: ۴) خۇ بە خۇ: خۇ: ۵) خۇ بە خۇ: خۇ: ۶) خۇ بە خۇ: خۇ: ۷) خۇ بە خۇ: خۇ: ۸) خۇ بە خۇ: خۇ: ۹) خۇ بە خۇ: خۇ: ۱۰) خۇ بە خۇ: خۇ:

(He took care of the matter ~).
 ۲) ۱) خۇ بە خۇ: خۇ: ۲) خۇ بە خۇ: خۇ: ۳) خۇ بە خۇ: خۇ: ۴) خۇ بە خۇ: خۇ: ۵) خۇ بە خۇ: خۇ: ۶) خۇ بە خۇ: خۇ: ۷) خۇ بە خۇ: خۇ: ۸) خۇ بە خۇ: خۇ: ۹) خۇ بە خۇ: خۇ: ۱۰) خۇ بە خۇ: خۇ:

(Though I dislike him ~, I like his writings.)
 ۲) ۱) خۇ بە خۇ: خۇ: ۲) خۇ بە خۇ: خۇ: ۳) خۇ بە خۇ: خۇ: ۴) خۇ بە خۇ: خۇ: ۵) خۇ بە خۇ: خۇ: ۶) خۇ بە خۇ: خۇ: ۷) خۇ بە خۇ: خۇ: ۸) خۇ بە خۇ: خۇ: ۹) خۇ بە خۇ: خۇ: ۱۰) خۇ بە خۇ: خۇ:

(P~, I'd rather not go.)
 ۲) ۱) خۇ بە خۇ: خۇ: ۲) خۇ بە خۇ: خۇ: ۳) خۇ بە خۇ: خۇ: ۴) خۇ بە خۇ: خۇ: ۵) خۇ بە خۇ: خۇ: ۶) خۇ بە خۇ: خۇ: ۷) خۇ بە خۇ: خۇ: ۸) خۇ بە خۇ: خۇ: ۹) خۇ بە خۇ: خۇ: ۱۰) خۇ بە خۇ: خۇ:

(She took his remarks ~).
personal pronoun, پائارى كەسكىيى

(I, me, you, we, he, she, it, they)
personal property, شۇمەكى خۇ: كەلۈپەل گۇاۋراۋەي خۇ.

persona non grata (pêr-sō'nə non gra'tə, grā'tə), [L.] كەسكىيى پەسەندە ئەكرۇ: كەسكىيى ئاپەسەندە ياكى ئەپىستراۋ (بەتايەتتى
 دىپلۇماسىيەك لە وولاتى بىگانەدا)

personate (pūr's'n-āt'), *v.t.* ۱) خۇنۋاندىن لە شائۇنامەدا
 ۲) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۳) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۴) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۵) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۶) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۷) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۸) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۹) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۱۰) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە):

۱) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۲) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۳) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۴) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۵) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۶) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۷) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۸) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۹) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە): ۱۰) كىيان بەپەرداكرىنى شت (وېژە):

(Flowers danced about the lawn.)
 (The old man was the very ~ of evil.)

personify (pêr-son'ə-fi'), *v.t.* ۱) ۱) كەسنى چىرۇك ياكى شائۇنامە
 ۲) شۇخ: خۇن: قۇن: رىۋىن: ۳) كەسنى چىرۇك ياكى شائۇنامە

خۇر پەووست خۇن
personage (pūr's'n-i), *n.* ۱) كەسنى خۇن: ۲) كەسنى خۇن: ۳) كەسنى خۇن

۴) كەسنى خۇن: ۵) كەسنى خۇن: ۶) كەسنى خۇن: ۷) كەسنى خۇن: ۸) كەسنى خۇن: ۹) كەسنى خۇن: ۱۰) كەسنى خۇن

personable (pūr's'n-ə-b'l), *adj.* ۱) كەسنى چىرۇك ياكى شائۇنامە
 ۲) شۇخ: خۇن: قۇن: رىۋىن: ۳) كەسنى چىرۇك ياكى شائۇنامە

خۇر پەووست خۇن
personage (pūr's'n-i), *n.* ۱) كەسنى خۇن: ۲) كەسنى خۇن: ۳) كەسنى خۇن

۴) كەسنى خۇن: ۵) كەسنى خۇن: ۶) كەسنى خۇن: ۷) كەسنى خۇن: ۸) كەسنى خۇن: ۹) كەسنى خۇن: ۱۰) كەسنى خۇن

persona grata (pêr-sō'na gra'tə, grā'tə), [L.] كەسكىيى
 پەسەدكار: بەندىيەت: دىپلۇماسى

personal (pūr's'n-əl), *adj.* ۱) خۇبى: تايەتتى بە كەسكىيى: كەسكىيى
 ۲) تايەتتى: ۳) تايەتتى: ۴) تايەتتى: ۵) تايەتتى: ۶) تايەتتى: ۷) تايەتتى: ۸) تايەتتى: ۹) تايەتتى: ۱۰) تايەتتى

(a ~ opinion) تايەتتى: ۲) تايەتتى: ۳) تايەتتى: ۴) تايەتتى: ۵) تايەتتى: ۶) تايەتتى: ۷) تايەتتى: ۸) تايەتتى: ۹) تايەتتى: ۱۰) تايەتتى

(a ~ interview) تايەتتى: ۲) تايەتتى: ۳) تايەتتى: ۴) تايەتتى: ۵) تايەتتى: ۶) تايەتتى: ۷) تايەتتى: ۸) تايەتتى: ۹) تايەتتى: ۱۰) تايەتتى

(~ hygiene) تايەتتى: ۲) تايەتتى: ۳) تايەتتى: ۴) تايەتتى: ۵) تايەتتى: ۶) تايەتتى: ۷) تايەتتى: ۸) تايەتتى: ۹) تايەتتى: ۱۰) تايەتتى

(a ~ remark) تايەتتى: ۲) تايەتتى: ۳) تايەتتى: ۴) تايەتتى: ۵) تايەتتى: ۶) تايەتتى: ۷) تايەتتى: ۸) تايەتتى: ۹) تايەتتى: ۱۰) تايەتتى

perspicacious

perspicacious (pūr'spi-kā'shəs), *adj.* (۱) پئی به‌دیکره؛

باش بۆ چو ههست و بیرتیژ ووردین؛ پۆشنین ژیر
(۲) [Archaic] چاوتیژ.

perspicacity (pūr'spi-kas'ə-ti), *n.* (۱) پئی به‌دیکره؛

باش بۆ چو ههست و بیرتیژ ووردین؛ ژیری
(۲) [Archaic] چاوتیژی

perspiration (pūr'spa-rā'shən), *n.* (۱) تهرای دهرای؛

تهرای کردنه ره ۲ تهرای؛ تهرای

-perspiratory (*adj.*).

perspire (pēr-spīr'), *v.t. & v.i.* تهرای دهرای؛ تهرای ئی نیشتر؛

تهرای کردن؛ تهرای دهرای.

persuadable (pēr-swād'ə-b'l), *adj.* ساز دهیبت؛

پئی دهسه‌لمبیرئ

persuade (pēr-swād'), *v.t.* (۱) سازکردن؛ قایل کردن؛ پازی کردن

(۲) پئی سه‌لماندن.

persuasion (pēr-swā'zhən), *n.* (۱) قایل کردن؛ سازکردن؛ قایلی؛

قایل بوون؛ سازبوون ۲ پئی سه‌لماندن (۳) توانای قایل کردن

(ب) توانای بی سه‌لماندن (۴) بیروباوه‌ریکی بهیژ؛ بپوا.

(۵) تاین؛ پنبار؛ نه‌وانی له‌سه‌ر همان تاین یا پنبان

(۶) دهسه؛ کومه؛ تاقه؛ حیزب [Colloq.] ۷ جز؛ چهن؛ توخم.

persuasive (pēr-swā'siv), *adj.* پئی سه‌لمانه؛ سازکر؛

(*a ~ person, reason, argument, etc.*)

n. [Rare]. شتی قایلکر ب پئی سه‌لمانه.

-persuasively (*adv.*); **persuasiveness** (*n.*).

pert (pūrt), *adj.* (۱) بن حمال؛ ناسروو؛ چه‌قاموسو؛ پوو هه‌لمالراو؛

پووقایم (*a ~ answer*)

(۲) قیت؛ زیندو؛ جوست و چالاک (*a ~ old lady*)

(۳) شیک؛ پینک و پینک؛ جوان (*a ~, little hat*)

-pertly (*adv.*); **pertness** (*n.*).

pertain (pēr-tān'), *v.i.* (۱) به‌شیک بوور له

(۲) شیان؛ ئی وه‌شانه‌وه (*the conduct that ~s to a gentleman*)

(۳) په‌یوه‌ندی بیه بوون (*evidence ~ing to the accident*)

pertaining to, دهرایره؛ به‌دهرت به؛ له‌ماره

pertinacious (pūr'tə-nā'shəs), *adj.* (۱) کۆله‌ده‌ر؛ رانه‌هینه‌ر

(پنبان؛ بیروبا) به‌که‌له‌ره‌قانه شوینکهرتنی بیروباوه

(۲) به‌رده‌وام؛ نه‌پرو؛ به‌گیر (*a ~ illness*)

pertinacity (pūr'tə-nas'ə-ti), *n.* کۆله‌دان؛ کهسه‌ره‌قی؛

واژه‌هینان؛ سه‌ره‌واسی

pertinence (pūr'tin-əns), *n.* په‌یوه‌ندیدار ب س

pertinency (pūr'tin-ən-si), *n.* pertinence.

pertinent (pūr'tin-ənt), *adj.* په‌یوه‌ندیدار ب س

(*~ facts, information, etc.: a ~ remark*)

perturb (pēr-tūrb'), *v.t.* (۱) شه‌ژاندن و وروژاندن؛ په‌ستکردن؛

په‌شوکاندن؛ شه‌قاندن (۲) شوژاندن؛ تیکدان.

perturbation (pūr'tēr-bā'shən), *n.* (۱) شه‌ژان و وروژان؛

په‌شوکان؛ شه‌قان ب شوژان؛ تیکدان.

(۲) شه‌ژاوی؛ په‌شوکاوی؛ تیکچوون؛ په‌ستی.

(۳) گوژان و تیکچوونی خولگی نه‌ستیره (به‌هزی کارک یا هیزکی تازمه‌وه).

pertussis (pēr-tus'is), *n.* کۆکه‌په‌شه

peruke (pə-rōōk'), *n.* بارۆکه؛ کلۆم

perusal (pə-rōō'z'l), *n.* به‌وردی خویندنه‌وه؛ خویندنه‌وه

لیکۆلینه‌وه

peruse (pə-rōōz'), *v.t.* (۱) به‌وردی لیکۆلینه‌وه [Rare]

ئێ ووردبووه‌ره ۲ خویندنه‌وه و لیکۆلینه‌وه به‌وردی؛ به‌وردی خویندنه‌وه.

(۳) خویندنه‌وه

pestiferous

pervade (pēr-vād'), *v.t.* به‌هموویدا؛ بلاو بوونه‌وه؛ هموگرته‌وه؛

پیدا بلاو بوونه‌وه (*A marvellous stillness ~d the city*)

pervasion (pēr-vā'zhən), *n.* به‌هموو شوینکدا؛ بلاو بوونه‌وه؛

هموگرته‌وه.

pervasive (pēr-vā'siv), *adj.* بلاو بووه‌وه؛ بلاو؛ هموو شوینکی

گرته‌وه‌ته‌وه (*Corruption is ~ throughout the country*).

-pervasiveness (*n.*).

perverse (pēr-vūrs'), *adj.* (۱) چه‌وت؛ به‌دخو؛ به‌دروشت؛ گومرا.

(۲) سوور له‌سه‌ر هه‌له؛ به‌رده‌وام له‌سه‌ر هه‌له؛ سه‌ره‌خت.

(۳) ناله‌بار؛ ناپه‌سند؛ دژه‌ستاو (۴) ته‌نگه‌جیکانه؛ توپه‌وتیژ؛ قیناوی.

perversion (pēr-vūr'zhən, pēr-vūr'shən), *n.* (۱) چه‌وتی؛

به‌دخوویی؛ به‌دروشتاری؛ به‌دروشتی (۲) ناله‌باری؛ ناپه‌سندی.

(۳) شتیکی چه‌وت یا ناله‌بار؛ کاریکی ناپه‌سند.

(۴) جوت بوونکی نا‌ناسایی؛ سه‌ره‌رتی.

perversity (pēr-vūr'sə-ti), *n.* (۱) ناپه‌سندی؛ ناله‌باری؛

سه‌ره‌ختی. (۲) به‌دروشتی؛ چه‌وتی؛ به‌دخوویی؛ پیسی.

(۳) کاریکی ناپه‌سندانه؛ کاریکی خراپ و به‌دروشتی‌چانه.

pervert (pēr-vūrt'), *v.t.* (۱) به‌دخو کردن؛ به‌دروشت کردن؛

له‌رئی راست لادن؛ فیژی خراپه کردن. (۲) به‌هه‌له به‌کاره‌هینان؛ به‌خراپ

به‌کاره‌هینان. (۳) به‌هه‌له لیکنده‌وه؛ تیکدان (مانا)؛ شوژاندن.

(۴) پیسکردن؛ تزم کردن؛ له‌پله که‌مکردنه‌وه.

n. سه‌ره‌ری؛ که‌سیکی چه‌وت به‌روشت له‌پروی جوت بوونه‌وه؛

به‌روشت پیس؛ چه‌وتیژ (جوت بوون)

perverted (pēr-vūrt'id), *adj.* (۱) چه‌وت؛ له‌رئی راست لاده‌ر.

ناپه‌سند. (۲) به‌هه‌له لیکنداره‌وه؛ شوژنداره‌وه؛ تیکدارو؛ تیکچوو.

(۳) سه‌ره‌ری؛ به‌دروشت له‌پروی جوت بوونه‌وه؛ چه‌وتیژ.

pervious (pūr'vi-as), *adj.* (۱) پئی پیداجوون و پیدا بلاو بوونه‌وه

ده‌دات کۆز ده‌کۆز (۲) میشک کراوه؛ کاری تهن ده‌کۆز (میشک، هه‌لورست)

pesade (pə-sād', pə-zād'), *n.* وه‌ستانی نەسپ له‌سه‌ر هه‌ردو

پاشووی به‌ریزکردنه‌وی ده‌ستی به‌هوادا.

pesky (pes'ki), *adj.* [Colloq.] په‌ستکەر؛ بیزارکەر؛ هه‌راسانکەر

peso (pa'sō), *n.* په‌یسو؛ پارهی مه‌کسیک و هه‌ندی و لاتانی نه‌مه‌ریکی

لاتینی.

pessary (pes'ə-ri), *n.* (۱) شانی زئی؛ ده‌ستوری زئی

(۲) شتیکه ده‌خه‌رتی زئی به‌مندان نه‌بوون یا راگرتنی زئی له‌جی چو

(۱) (ب) بیروباوه‌ریکه که ده‌لین؛

نهم جیهانه خراپه‌ترین ناپه‌سندترین جیهانه. (ب) بیروباوه‌ریکه که ده‌لین

هیزی خراپه‌کاری له‌هیزی چاکه‌کاری به‌هیزتره. (۲) ره‌شیینی؛ به‌دییی؛

به‌راچاوتاریکی

pessimist (pes'ə-mist), *n.* که‌سیکی ره‌شین، به‌دیین، یا

به‌راچاوتاریک.

pessimistic (pes'ə-mis'tik), *adj.* ره‌شین؛ به‌دیین؛ به‌راچاوتاریک

-pessimistically (*adv.*).

pest (pest), *n.* (۱) جانه‌وه‌ری زیان‌بخش

(۲) که‌سیک یا شتیکی په‌ستکرو زیان‌بخش و ناپه‌سند.

(۳) [Rare] تاوون؛ ده‌ردی پیس.

pester (pes'tēr), *v.t.* سه‌ره‌کۆنکردن؛ سه‌ره‌کۆنه‌سه‌ر؛ هه‌راسان کردن؛

بیزارکردن؛ په‌ستکردن (*She kept ~ing me for money.*;

Flies ~ed us in the daytime and mosquitoes at night.)

pesthole (pest'hōl'), *n.* شوپنی پیسی و ده‌رد تینداکه‌وته‌وه

pesthouse (pest'hous'), *n.* [Archaic] نه‌خۆشخانه‌ی ده‌ردی

تنبه‌ر؛ نه‌خۆشخانه‌ی درم و ده‌ردی پیسی ژوو بلاو بووه‌وه (بۆ دابیرنی)

pesticide (pes'ti-sīd'), *n.* ده‌رمانی جانه‌وه‌گر؛ مێرووکۆژه

pestiferous (pes-tif'ēr-əs), *adj.* (۱) نه‌خۆشی هه‌لگر

نه‌خۆشی خه‌رده‌وه (۲) ده‌رده‌دان؛ ده‌رمای (۳) به‌روشت پیسکەر؛ پیس

petunia

petunia (pə-tōōn'yo, pə-tū'ni-ə), *n.* (۱) پاتونیا روه کچکه
گولې رهنگاوړه ننگې دم پانی وک په حتمی دهگری. (۲) گونه پاتونیا.

pew (pū), *n.* (۱) (۱) تخمخه یا کورسی دريژي پش داری کښه
(ب) ریزه تخمخه یا کورسی دريژي پش داری کښه.
(۲) لوجي کښه: به تايپه تي له کوندا.

pewee (pē'wē), *n.* بالنده مېکې سچوکی ميشخوره
pewit (pē'wit, pū'it), *n.* (۱) pewee.

(۲) زيقا، له بالنده مېکې قمراغ ثاره
pewter (pū'tēr), *n.* (۱) پيوتر: دارشته به که له قلايی و زهر د یا مس
پيگندیت رهننگي زيو ميه (۲) دهغری لم دارشته به دروستکړا.

peyote, peyoti (pā-ō'ti), *n.* (۱) پایوت: ماده مېکې سرکړه له
توخې ننگ ۲۱، جوړه پوه کښکې بیابانه نم جوړه مېکې ئی دردمهینئ.

pfennig (fen'ig), *n.* فیننیک: باره مېکې نه لمانی به بریځی له سهده مېکې
"مارک" نك فلسی نه لمانی.

phaeton (fā'ā-t'n), *n.* (۱) گالنسکه مېکې جوارپچکې دوو نه سپی
سرکړاوه (۲) جوړه نوتومبیلکې سرکړاوه به.

-phage (fāj),
phagocyte (fag'ā-sit'), *n.* پاشگرکه به مانای: بخوړا: فریتینر له مانا به.

خړوکی سپی به که به کتړیا و زینده مری (۱)
سچوکی بنگانه ی ناو خوړن و پيشالی لهش قوت ده دات و ده فوتیتن.

phagocytosis (fag'ā-si-tō'sis), *n.* قووتدا و لغوتاندن به کتړیا و (۱)
زینده مری سچوکی بنگانه ی ناو خوړن و پيشالی لهش له لایه ن خړوکی

سپي به وړه
-phagous (fə-gəs), پاشگرکه به مانای: بخوړ.

-phagy (fə-ji), پاشگرکه به مانای: خوړدن
phalange (fal'anj, fə-lanj'), *n.* ئیسقانی به نجهی ده ست و قاچ

(پیشی ده ووترئ "phalanx").
phalanger (fə-lan'jēr), *n.* گیاندازنکی نوستورال بچوکی

تورمه داری کلک دريژي تووک نمر و دريژه له ناو درمختدا ده ژي
phalanstery (fal'an-ster'i), *n.* (۱) کومه لگایه کی هاو بهشی

همر و ده زی به ۲۱ خانووی کومه لگایه کی وها
phalanx (fā'lanks, fal'ŋks), *n.* (۱) ده ست: عسکر: تابوړ.

(۲) کومه لک خه کی هاو نامانج: کومه له مېکې رنخوړا. (۳) phalanstery.
(۴) ئیسقانی به نجهی ده ست و قاچ (پیشی ده ووترئ "phalange").

phalarope (fal'ā-rōp), *n.* بالنده مېکې قمراغ ناو و ناوای بچوکه.
phallic (fal'ik), *adj.* (۱) کنړی: هی کنړ

(۲) تايپه تي به کنړ په رست (کنړ وک نيشانه ی زاوړی): (~ worship).
phallus (fal'əs), *n.* (۱) (۱) کنړ (ب) نه و پيشالانای ناو له مېه که

گه و ده بوړ د به نه کنړ یا قیتکه (۲) شپوهی کنړ (که ده په رسترا وک نيشانه ی
زاوړی له بؤنای کوندا: (۳) کنړ له کاتی مندا لیدا (دمرو ناسی).

phantasm (fan'taz'm), *n.* (۱) تارمايی: خيو
(۲) له په کجیو ننگې يو وک شې یا دروژنه.

(۳) شپوهی شتيکی راسته قینه له ميشکدا.
تارمايی: خيو
phantasma (fan-taz'mə), *n.*

phantasmagoria (fan-taz'mə-gōr'i-ə, fan'taz-mə-gōr'i-ə), *n.* Also phantasmagory.
(۱) شپوهی سیر سهر و هميشه

گوړدای وک له خور و وړنه کوندا بېنوا (۲) پيشاندانکې وینه و شپوهی
سیر و هميشه گوړدای دیمه ننگې هميشه گوړان.

phantasmal (fan-taz'm'l), *adj.* هی تارمايی: خيو: دروژنه
ناديار: خه مانی

phantasy (fan'tə-si, fan'tə-zi), *n.* fantasy.
phantom (fan'təm), *n.* Also fantom, (۱) تارمايی: خيو

شبه ننگ (۲) شتيکه که هر له ميشکدا: هېن: شتيکه که له راستیدا بوونی
نه بېت. به لام له ميشکدا خه مانی: بیت: خه مانی دروژنه.

شبه ننگی: له تارمايی جوړ: (~ a ~ ship).
Pharaoh (fār'ō), *n.* (۱) هیرعور: پادشای میسری کون

phase

(۲) ژوردار: فرمانروای زلم: ستمکار.
pharaoh ant, میرووله مېکې سووری ژور چکوله به

Pharisaic (far'ā-sā'ik), *adj.* (۱) تايپه تي به "فهریسی" يه کان
(دووم ووشه ی دواي نمه بېينه). (۲) [p-]: دووپو: دووزمان: به سهرزاري

پاک و به ناین و دلسوز، به لام له ژیره ویش ساخته چی.
-pharisaical (*adj.*); **pharisaically** (*adv.*).

Pharisaism (far'ā-sā-iz'm), *n.* (۱) بیرو با وړو کرداری
"فهریسی" يه کان (ووشه ی داهاتو بېينه). (۲) [p-]: دووپووی: دووزمانی:

به سهرزاري پاک و به ناین و دلسوزی و له ژیره ویش ساخته چی
(۱) لندامی کومه لنگی ثابنی جوړه مېکې

Pharisee (far'ā-sē'), *n.* کون بو به کویرانه و توندو تیري فهرانی موسایي و ثابنیان لیکده دایه و
(۲) [p-]: کسینکی به سهرزاري پاک و به ناین و دلسوز. به لام له ژیره و

سرچوخت و ساخته چی: دووپو: دووزمان.
pharmaceutic (fār'mə-sōō'tik, fār'mə-sū'tik), *adj.* =

pharmaceutical.
pharmaceutical (fār'mə-sōō'ti-k'l, fār'mə-sū'ti-k'l),
adj. (۱) هی دهرمانگری و دهرمانگری: هی دهرمانسازي. (۲) هی دهرمان.

n. دهرمانی گراوه: دهرمان.
pharmaceutics (fār'mə-sōō'tiks, fār'mə-sū'tiks), *n.pl.*

زانستی دهرمانگری: دهرمانسازي.
pharmaceutist (fār'mə-sōō'tist, fār'mə-sū'tist), *n.* =

pharmacist.
pharmacist (fār'mə-sist), *n.* دهرمانگر: دهرمانساز: دهرمانغوش

pharmacological (fār'mə-ka-loj'i-k'l), *adj.* تايپه تي به
زانستی دهرمان

pharmacologist (fār'mə-ko-l'ə-jist), *n.* دهرمانساز:
زانای دهرمان و پیکهات و گرتنه و کارکردنی

pharmacology (fār'mə-ko-l'ə-ji), *n.* زانستی دهرمان:
زانستی دهرمان و پیکهات و گرتنه و کارکردنی: دهرمانگری.

pharmacopoeia (fār'mə-ko-pē'a), *n.* (۱) کتیبی لیست
دهرمان و چونیته به کاره نانیان: په رتوکی دهرمانسازي. (۲) کومه دهرمان

pharmacy (fār'mə-si), *n.* (۱) دهرمانگری: دهرمانسازي:
پیشی دهرمانگری: زانای دهرمانگری (۲) دهرمانخانه.

pharyngeal (fə-rin'g'g'l), *adj.* pharyngeal.
pharyngeal (fə-rin'ji-əl, fār'in-jē'əl), *adj.* تايپه تي به قورگ:

گهرووی
pharyngitis (fār'in-jī'tis), *n.* هورکردنی قورگ: قورگ نیشه:

ناواسانی گهرو
pharyngo- (fə-rin'gō, fə-rin'gə), پیشگرکه به مانای: قورگ:

گهرو.
pharyngology (fār'in-gol'ə-ji), *n.* پزیشکوانی قورگ:

زانستی قورگ و نه خوشی به کانی.
pharyngoscope (fə-rin'gə-skōp), *n.* نامیری تیروانین یا

پشکنینی قورگ (پزیشکوانی).
pharyngotomy (fār'in-gol'ə-m'i), *n.* نه شترگره ی قورگ:

pharynx (fār'inks), *n.* قورگ: گهرو: بینه فا
(۱) شپوهی به که شپوهی کانی مانگ یا نه ستیره ی گهروک.

phase (fāz), *n.* (۱) شپوهی به که شپوهی کانی مانگ یا نه ستیره ی گهروک.
(۲) باری گوړین: بار: دوخ: پله: قوتاغ:

(~ a youthful ~; ~ a ~ of history)
(۲) پو: بار: لا: بهش: (~ This is but one ~ of the subject).

(۴) شپوه (کیما).
(۵) په یکک له دوخ یا باره کانی گوړینی زینده وړ.

v.t. به په پله مکردن یا هینانه پشهره: به قوتاغ قوتاغ کردن یا به جینه بنان
به په پله مکردن: به قوتاغ قوتاغ جینه مکردن یا پشکمش کردن.

phase in, ورده ورده دواي پی هینان: به به به کتایی پی هینان.
phase out,

-phasia (fā'zho, fā'zhi-ə), باشگرىك بەمانى ئاتەلۈى يا كەمۈكۈپۈ قىسكىرى

Ph.D., = Philosophiae Doctor - Doctor or Philosophy.

pheasant (fēz'nt), n. قىراۋال بالىدەسكى جوانى رەنگاۋرەنگى كلك دىژە نەۋەسەي كەلەشتىرىكى گەۋرە دەپن.

phelloderm (fēl'a-dūrm), n. چىنە شانەي سەۋزە نەرمى دىۋى ئاۋرەمەي تۈنگەلدارە

phellogen (fēl'a-jən), n. ئەۋشانە يا رىشالانەن كە دىۋى ئاۋرەمەي تۈنگەلدارىان ئى دروست دەپن.

phen-, پىنشىگرىك بەمانى لە بەنزىن دروستكاراۋا بەنزىنى.

phenix (fē'niks), n. = phoenix.

pheno- (fē'nō, fē'nə), = phen-.

phenol (fē'nōl, fē'nol, fē'nōl), n. فېنۇل: تىرشى كىرۋىلك: ئەسەنەتەك

phenolic (fi-nol'ik, fi-nō'lik), adj. فېنۇلى: ئەسەنەتەك.

phenology (fi-nol'a-ji), n. فېنۇلۇجىا راستى لىكۋىلەنەرەي پەيۋەندى ئىۋر ئاۋرەۋاۋا گىۋىنى ۋەزەكان دىيارەي زىندەۋەرى ۋەك گۈل كۆرۈنۈش ۋاۋۇزىۋ كۆچ كۆرۈنۈش زىندەۋەرى تىر.

-phenological (adj.).

phenomena (fi-nom'a-nə), n. plural of phenomenon.

phenomenal (fi-nom'a-n'l), adj. (۱) تاييەتە بە يىارەدە (۲) سەرتاسا ئىچكار زۇر زۇر ئاساسا چاۋەرەۋان نەكاراۋا دىيارەيى (۳) سەرتاسا ئىچكار زۇر زۇر ئاساسا چاۋەرەۋان نەكاراۋا (Her recovery from the car accident was ~.)

(۴) لەپىزى يەككە لە ھەستەكانەۋە پىن زانراۋا phenomenalism (fi-nom'a-n'l-iz'm), n. بىرۋاپەيەكى

فەلسەفەيە دەلىل كە تەنھا دىيارە دەزانرەت لە دىيارەش بەۋلاۋە ھىچ شىتەك راستىنى ئىبەۋا ناپىشازىۋى

-phenomenalistic (adj.).

phenomenology (fi-nom'a-nol'a-ji), n. (۱) دىيارەتاسى (۲) زانستى دىيارە زانستى نىشانە ھەلدان پۇل پۇل كۆرۈنۈش دىيارە بەپىن لىكەنەۋەي

-phenomenological (adj.); phenomenologist (n.).

phenomenon (fi-nom'a-non), n. (۱) پۈۋادۋىكى سىرۋىشتى (۲) دىيارە: شىتەك پۈۋادۋىكى دىيارە لەپۈۋا (An eclipse is a ~ of astronomy.)

(۲) پۈۋالەت: رۈۋخسار: پۈۋكەشى شىتەك نەك راستىيەكەي (۳) پۈۋادۋىكى سەرتاسا شىتەكى ئاساسا.

(۴) Colloq.]: كەسكىنى بىيەت: كەسكىنى زۇر لىياتۋا: يەككىنى ھەلەكۈتۈۋ

phenotype (fē'nə-tīp), n. (۱) تاييەخۇي دىيارى تۈخىك لە گىيانەرە كە لە -دۈرۈبەرەۋە پەيدابۈۋىن نەك لە بەنچەرەۋە بۈي مابىتەۋە (۲) ھەمۈ نەدامانى تۈخىكى ۋەما

فېۋا: دەنگىكە سەرسامى، ۋەرسى. يا ئاسۋەدەي دە-دەرىت

phew (fū, fyoo), interj.

phial (fi'al), n. شۈۋشەي چۈۋك: سۈتلى چۈۋك

philander (fi-lan'dēr), n. [Rare]. = philanderer.

v.t. داۋىن پىسى كۆرۈن: دىدارى داۋىن پىسى كۆرۈن بە لاسەرەلەيەۋە.

philanderer (fi-lan'dēr-ēr), n. پىدارى داۋىن پىس: سەرسەرى: دىدارى لاسەرەلەي: بىيارىكە كە ھەر خەرىكى داۋىن پىسى دىدارى بىياكانەيە.

philanthropic (fil'an-throp'ik), adj. ھى خىرەۋەندى: خىرۋازى: خىرى: دەستگىرۋىي: (a ~ organization)

-philanthropical (adj.).

philanthropist (fi-lan'thra-pist), n. خىرەۋەندە: خەخشەدە: چاكەكەر: مۇۋە-ۋىست.

philanthropy (fi-lan'thra-pi), n. (۱) خىرەۋەندى: خىرۋازى: چاكەكەر: مۇۋە-ۋىست

(۲) پۈۋەي چاكە يا خىرەۋەندى: كارى خىرۋازانە

philately (fi-lāt'i-l-i), n. پۈۋى پۈستە كۆرۈنەرەۋ لىكۋىلەنەرەۋان.

-phile (fīl, fil), باشگرىك بەمانى: خۈشەست: بەدل بۈۋ: ۋىست.

philharmonic (fil'ēr-mon'ik), adj. (۱) مۇسىقاخۋا:

ھەز لە مۇسىقا كەر. (۲) تاييەتە بە كۆمەلەيەكى مۇسىقاخۋا يا ئۆزكىسترا.

(۱) [P-], كۆمەلەي مۇسىقاخۋا: كۆمەلەي سەرىشتىكەرى ئۆزكىسترا n.

(۲) [P-], [Colloq.], ئۆزكىسترا: ئاھەنگى مۇسىقا.

philhellene (fil-hel'ēn), n. كەسكىنى سەر بە پۇتان ۋە گەلەكەي: پۇتان خۋا:

philhellenic (fil'he-len'ik, fil'he-lē'nik), adj. پۇتان خۋا:

سەر بە پۇتان ۋە گەلەكەي.

philhellenism (fil-hel'an-iz'm), n. سەر بە پۇتان: پۇتانچىتى: لايەنگى كۆرۈنۈش پۇتان ۋە گەلەكەي: پۇتان خۋازىتى.

-philhellenist (n.).

-philia (fil'i-ə), باشگرىك بەمانى: (۱) مەيلى بۇ ھەيە: (hemophilia)

(ب) زۇر ھەزلىكەن: بەشىۋەيەكى ئاساسى ۋىست: (necrophilia)

Philistine (fə-lis'tin, fil'əs-tēn, fil'as-tin), n. (۱) فەلەستىن: (۲) كەسكىنى نەزانى پارەپەرستى مېشك تەسكى گۈي بە كىلتۈۋر

جۋانى ۋەنەر نەدەر

adj. (۱) تاييەتە بە فەلەستىنى كۆن. (۲) پارەپەرست ۋە كۆنەپەرست ۋە ھىچ نەزان ۋە مېشك تەسك گۈي بە كىلتۈۋر جۋانى ۋەنەر نەدەر.

Philistinism (fə-lis'tin-iz'm, fil'as-tin-iz'm), n. ھىچ نەزانى ۋە مېشك تەسكى پارەپەرستى ۋە كۆنەپەرستى گۈي نەدان بە كىلتۈۋر جۋانى ۋەنەر.

philo- (fil'ō, fil'ə), پىنشىگرىك بەمانى: ھەزلىكەن: دىل پىۋەبۈۋ: ۋىست: مەيل بۇ ھەبۈۋ (بۇ لىكۋىلەنەرەۋ): (philosophy, philology)

philogyny (fi-loj'ə-ni), n. ئاۋرەت خۈشۈست: ئاۋرەت پەرستى: ئۇن خۈشۈست.

philologer (fi-lol'a-jēr), n. = philologist.

philologist (fil'ə-lō'j-i-ən, fil'ə-lō'jən), n. = philologist.

philological (fil'ə-lō'j-i-k'l), adj. فېلۇلۇجى: تاييەت بە زامانەۋى.

philologist (fi-lol'a-jist), n. زامانەۋان: زاناي زامان.

philology (fi-lol'a-ji), n. (۱) ھەزكۆن لە خۈندىن ۋەزە.

(۲) لىكۋىلەنەرەۋ ۋەزەۋى كۆن يا كلاسكى. (۳) فېلۇلۇجى: زامانەۋى.

philomel (fil'a-mel), n. [Poetic]. بولبول.

philoprogenitive (fil'ə-prō-jen'ə-tiv), adj. (۱) مىدالى زۇر

بۈۋ: مىدالى زۇر ھەيە. (۲) مىدالى خۇ خۈشۈست: مىدالى خۇ پەرست

(۳) تاييەتە بەم خۈشۈستىيە

philosopher (fi-los'ə-fēr), n. (۱) فەيلەسوف.

(۲) كەسكىكە كە خۇشى ۋە ناخۇشى كارى تىن ئاكت: كەسكىكە كە ھات ۋە ھات

بە ژۋىرى ۋە ھىمىنى ۋەزەگى. (۳) alchemist. [Obs.]

philosophers' (or philosopher's) stone, بەردى: فەيلەسوفان: بەردى بىن مەركى

(۱) فەلسەفى: تاييەت بە فەلسەفە.

(۲) ژۋىر ھىمىن: بەجەرگۈ خۇاگر لە نەھاتىدا.

philosophical (fil'ə-sof'i-k'l), adj. = philosophic.

philosophize (fi-los'ə-fīz), v.t. فەلسەفەكۆرۈن:

ۋەك فەيلەسوف بىرگۈنەرەۋ قەسكەن.

(۱) ھەزكۆن لە ژۋىرى ۋە زاننى يا زانست.

(۲) فەلسەفە: لىكۋىلەنەرەۋ بىنچىنەكانى راستى ۋە بىرگۈنەرەۋ ۋە ۋەۋىشت ۋە

ياساكانى زاننى ۋە جىيان ۋە زانبارى

(۳) بىنچىنەۋ ياساكانى بەشىك لە بەشەكانى زانبارى يا زاننى:

(the ~ of education; the ~ of a culture)

(۴) ھەمۈ بەشەكانى زانبارى زانكۈ چكە لە بىزىشكەۋانى ۋە ياساناسى ۋە ئاين

philter, philtre

(Doctor of ~)

- (۵) پا: تیوری؛ بیروباوهری بنچینمیی.
(۶) لیکولینهوهی پهوشتو پهفتاری مړۍ.
(۷) ژیری: هیمنی.
- philter, philtre** (fil'tēr), *n.* (۱) خواردنره یا نوشتهی دلدارۍ؛
خواردنره بیهک یا نوشته بیهک گوايه وا له مړۍ دهکات بکویته دلدارۍ بیهوه.
(۲) خواردنره بیهک نهفسونهیی.
v.t. نوشته لیکردن؛ خواردنره نهفسوونی دلداریتی خستنه دلره.
phiz (fiz), *n.* [Slang], پووخسار: دهم وچاو.
phlebitis (fli-bi'tis), *n.* هموکردنی خونپهنه: ناوسانی دهماری خونین.
phlebo- (fleb'ō, fleb'ə), *Also phleb-*, پېشگرۍ بیهانای:
خونپهنه: دهنزولوی خون؛ دهماری خونین.
phlebosclerosis (fleb'ō-skli-rō'sis), *n.* پهق بونی دیواری دهماری خونین.
phlebotomy (fli-bot'ə-mi), *n.* دهماری خونین همدلیرین خونین.
بهردان بډ چاره کردنی نه خوشی.
phlegm (flem), *n.* (۱) بهلقم: (۲) پهکڼه له چوار شلیمیی لهشی.
فې پښکښت و له کوندا وا برابوو که دهیته هوی سستی و تهملی.
(۳) (۱) سستی: تهملی؛ مې باکی؛ مې تاقهتی. (ب) هیمنی؛ لیسرخوږی.
phlegmatic (fleg-mat'ik), *adj.* (۱) خاو: سست: تهمل.
(۲) لیسرخو: هیمن: نه بڼک: هیچ کار تینه کمر.
phlegmy (flem'i), *adj.* (۱) بهلقم: بهلقم مای: بهلقم.
(۲) phlegmatic. [Rare]
phloem (flō'em), *n.* توښکی نرخی لاسک یا قدی پووه (که خواردنهمی لیره دیت و دهچن).
phlogistic (flō-jis'tik), *adj.* (۱) تابیت به بنچینۍ ناگرو سووتان.
(۲) [Obs.], گروای: گروگروو: داگريساو.
(۳) می هموکردن: می ناوسان یا داگريسان (پزیشکوهانی).
phlogiston (flō-jis'ton, flō-jis'tən), *n.* بنچینۍ ناگر:
مادده بیهک له کوندا وا دهزانرا که دهیته هوی ناگر داگريسان له ناگریش دهیتهوه.
phobia (fō'bi-ə), *n.* ترسینکی ښکار زوری بهر دهمای نابجه له شتیک ما مارک: زراوچون: توښ.
-phobia (fō'bi-ə), پاشگرۍ بیهانای: ترس: ترس زوری نابجه: زراوچون: توښ: قین. (claustrophobia).
phobic (fō'bik, fob'ik), *adj.* (۱) تابیت به ترس ښکار زوری نابجه. (۲) له شتی فې ترساو پاکړدو.
Phoebe (fē'bi), *n.* (۱) بانوخوای مانگ (هفسانهی یونانی).
(۲) [Poetic], مانگ.
phoebe (fē'bi), *n.* جوړه مانده بیهک میخخوره.
Phoebus (fē'bəs), *n.* (۱) خودای خور (هفسانهی یونانی).
(۲) [Poetic], خور.
Phoenician (fi-nish'an, fə-nē'shən), *adj.* فینینی: گډل.
زمان، کلتور.
n. (۱) فینینی: کسینکی فینینی (۲) زمانی فینینی.
Phoenix (fē'niks), *n.* (۱) قهقنس بالنده بیهک نهفسانهی پاش: نهوهی پنچ سده سال ژیاوه خوی سووتاندووه له خوله میخسکه بیهوه زیندوو پوه توره به گهنجی و جواشی تا سهرله نوی بڼتوره (هفسانهی میسری):
نیشانهی نمری (۲) کسینکی زور جوان یا بلیمت: کسینکی بڼ هاوتا: نمونهی لپها تووی یا جوانی (۳) [P-], ناوی کونه ستره بیهک.
phon- (fōn), = **phono-**.
phonate (fō'nāt), *v.i.* بیژان: ووتن.
phone (fōn), *n.* دانه دهنکی ناخوتن: دهنک (دهنگناسی):
یهک دانه دهنک.

phony

phone (fōn), *n., v.t. & v.i.* [Colloq.], = **telephone**.

- phone** (fōn), پاشگرۍ بیهانای: دهنک: تابیت به دهنک.
(saxophone)
phoneme (fō'nēm), *n.* فونیم: بچوکتږین دهنکی زمانه که مانای ووشه بیهک له ووشه بیهک تر جیادهکاتوره: (تپیی "m" له "meat" له "h" له "beat" له هره بیهک بیان فونیمکږن).
phonemic (fō-nē'mik), *adj.* (۱) فونیمی: تابیت به فونیم (ووشه ی پېشو بیهن). (۲) تابیت به فونیماسی.
phonemics (fō-nē'miks), *n.pl.* فونیماسی (زمانهوانی).
(ووشه ی پېشووتر بیهن): زانستی فونیم.
phonetic (fə-net'ik, fō-net'ik), *adj.* (۱) تابیت به دهنکی زمان (دهنگناسی): دهنکی: می شینوهی دهنک یا تپ. (۲) می دهنکناسی.
(۳) لهگډ دهنکی ووشه یا بیژانیدا گونچاو: (~ spelling).
phonetically (fə-net'i-k'i, fō-net'ik-li), *adv.* به پېی: دهنکزان: بهگونږه ی په پېرهوی زانستی دهنک: به جوړیک که دهنکی زمان بېوتی یا دهر پېی.
phonetician (fō'nə-tish'an), *n.* دهنکزان: زانای دهنک.
phoneticist (fə-net'ə-sist, fō-net'ə-sist), *n.* = **phonetician**.
phonetics (fə-net'iks, fō-net'iks), *n.pl.* دهنکزان: زانستی دهنک (زمانهوانی).
phoney (fō'ni), *adj. & n.* [Slang], = **phony**.
phonic (fon'ik, fō'nik), *adj.* (۱) دهنکی: تابیت به دهنکزان. (۲) [Rare], بیژاو: ووتراو به دهنکی بهرن.
phonics (fon'iks, fō'niks), *n.pl.* زانستی دهنک و دهنک بیستن. (۳) [Rare], **phonetics**.
(۲) فیرکردنی خونیندهوی زمان له پېی به کارهینانی دهنکزانۍ بیهوه.
phono- (fō'nō, fō'nə), *Also phon-*, پېشگرۍ بیهانای: دهنک.
(phonology)
phonogram (fō'nə-gram), *n.* فونوگرام: نیشانه بیهک که له باتی ووشه بیهک، پرگه بیهک، یا دهنک بیهکار دهیترن (دهنگزان، کورتنووسی).
phonograph (fō'nə-graf, fō'nə-gräf), *n.* فونوگراف:
سنووقی قهوان لیدان: سنووقی گوزانی
-phonographic (*adj.*); **phonographically** (*adv.*).
phonography (fō-nog'ra-fi), *n.* (۱) نووسینی ووشه بهگونږه ی: دهنکه بیهک: بهکارهینانی نیشانه کانی دهنکزانۍ بډ نووسینی ووشه.
(۲) کورتنووسی به پېی نیشانه کانی دهنکزانۍ.
(۳) بهکارهینانی سنووقی قهوان لیدان بډ دهنک په پیداکړدن.
phonological (fō'nə-lɔj'i-k'l), *adj. Also phonologic*, می دهنکزانۍ.
phonologist (fō-nol'ə-jist), *n.* = **phonetician**.
phonology (fō-nol'ə-ji), *n.* (۱) **phonetics** (ب) **phonemics**.
(۲) لیکولینهوهی گورپنی دهنکی زمانیک.
phonometer (fō-nom'ə-tēr), *n.* پیوهری توندوتیرۍ له ره ی دهنک.
phonoreception (fō'nə-ri-sep'shən), *n.* گوږ له دهنکو شه پوډی دهنک بوون.
phonotype (fō'nə-tīp), *n.* (۱) نیشانه ی دهنک له چاپکړندا (دهنگزانۍ). (۲) په پرتوکیکی چاپکراوه به نیشانه کانی دهنکزانۍ له باتی تپیی ناسایی.
phonotypy (fō'nə-tī'pi), *n.* بهکارهینانی نیشانه کانی دهنکزانۍ له باتی تپیی ناسایی له چاپه میندا.
phony (fō'ni), *adj. Also phoney*, [Slang], ساخته: دروژنه: پووهکش.
(۱) شتیکی دروژنه یا ساخته.

-phony

- (۲) کەسئىكى درۇزدا ساختەچى؛ پوئالەتپاز؛ بە درۇ خۇنۇنەر
-phonily (*adv.*); **phoniness** (*n.*).
-phony (fō'ni, fā-ni), دەنگى تايىبەتى؛
(cacophony)
-phore (fōr, fōr), *(semaphore)* ھەنگەر
phosgene (fos'jēn), *n.* گازىكى بىر پەنگى بۇن پيسە ۋەك گازى
 ژەھراۋى بەكار دەھىنرئى و شووشە و خوم و جەۋى و شتى پلاستىكى ئى دروست
 دەكرئى (پىنشى دەۋوترى: "carbonyl chloride")
phosphatase (fos'fā-tās'), *n.* فوسفاتاز جەش جۇرە نەزىمىكە
 لە شانەكان و شەكەنى لەشدا ھەن
phosphate (fos'fāt), *n.* (۱) فوسفات كىمىيا
 (۲) جۇرە پەيىنگى فوسفاتىۋىيە (۳) خواردەنەۋەيكى كەف و كۇلاۋىيە لە
 ئاۋى گازاۋى و شىلە و چەند دۇپىك توشى فوسفۇرىك دروست دەكرئى.
phosphatic (fos-fat'ik), *adj.* فوسفاتى
phosphatize (fos'fā-tīz'), *v.t.* (۱) كىرەن بە فوسفات گۇزىن بۇ
 فوسفات ۲۰ فوسفاتىۋى كىرەن؛ فوسفات لىدان.
phospho- (fos'fō, fos'fā), *Also phosph-*، پىنشىگىرە بەمانى
 فوسفۇرى
phosphor (fos'fēr), *n.* (۱) [Poetic] نەستىرەي بەيان؛ ناھى
 كاروان كۆرە؛ فېنۇس؛ (۲) [Archaic & Poetic] فوسفۇرىك
 (۳) ماددەكە پوئىكى دەداتەۋە كە تىشىكى نەتۇمى دەخىرئە سەر (فېزىا).
phosphate (fos'fā-rāt'), *v.t.* فوسفۇرى لىدان يا تىكەۋەكرەن؛
 فوسفۇراۋى كىرەن
phosphoresce (fos'fō-res'), *v.i.* شەۋقەنەرە؛ درەۋشانەرە
 پوئىكى دانەرە
phosphorescence (fos'fō-res'ns), *n.* (۱) درەۋشانەرە
 فوسفۇرى؛ درەۋشانەرە بەن گەرما لىيەنەرە ۋەك پوئىكى دانەرە فوسفۇرى.
 (۲) نەم جۇرە پوئىكىيە يا درەۋشانەرە.
phosphorescent (fos'fō-res'snt), *adj.* درەۋشانەرە فوسفۇرى؛
 درەۋشانەرە
phosphoric (fos-fōr'ik, fos-for'ik, fos-tō'rik), *adj.*
 فوسفۇرى
phosphoric acid, ترشى فوسفۇرىك كىمىيا
phosphorism (fos'fā-riz'm), *n.* ژەھراۋى بوور بە فوسفۇرى؛
 ژەھرى فوسفۇرى لىدان
phosphorous (fos'fēr-as, fos-fōr'as, fos-fō'rās), *adj.*
 فوسفۇرى كىمىيا
phosphorus (fos'fēr-əs), *n.* فوسفۇرى كىمىيا
phot (fot, fōt), *n.* پىئانەيكى پوئىكىيە
phot (fō'tik), *adj.* (۱) ھى پوئىكى
 (۲) تايىبەتى بە كارتىكرەننى پوئىكى بۇ سەر زىندەرە.
photics (fō'tiks), *n.pl.* زانستى روونكى؛ پوئىكىزىنى
photo (fō'tō, fō'tō), *n.* [Colloq.] photograph.
photo- (fō'tō, fō'tō), پىنشىگىرە بەمانى (۱) بەھۇ پوئىكىيە
 دروستكرار؛ ھى پوئىكى (photograph) (۲) فوتۇگرافى؛ ۋىئەيى
 ھى ۋىئەكارى
photobiotic (fō'tō-bi-ot'ik), *adj.* بە پوئىكى دەۋى
 ژىانى لەسەر پوئىكى بەندە.
photochemical (fō'tā-kem'ā-k'l), *adj.* تايىبەتى بە كرى
 كىمىيى پوئىكى
photochemistry (fō'tō-kem'is-tri), *n.* كىمىيى پوئىكى
 لىقىكە لە كىمىيا لە كارىگەرى كىمىيى پوئىكى و تىنى تىشكەرەۋەي تر
 دەكۇلئەۋە ۋەك لە ۋىئەكارىدا)
photocopy (fō'tō-kā'pī), *n.* ۋىئە دەقەۋەق شتى نووسراۋا يا
 چاپكارا؛ ۋىئە فوتۇگرافى شتى نووسراۋا (the ~ of a letter).

photostat

- ۋىئە دەقەۋەق فوتۇگرافى ۋەكرەن؛
(to ~ a document, letter, etc.)
photodrama (fō'tā-drā'mā, fō'tā-dram'ə), *n.* - photo-play.
photoduplicate (fō'tā-dōō'plā-kit, fō'tā-dū'plā-kit),
v.t. = photocopy.
photodynamics (fō'tō-dī-nam'iks), *n.pl.* (۱) كارىگەرى
 پوئىكى بۇ سەر زىندەرە. (۲) زانستى نەم كارىگەرىيە.
photo finish, پىئىرەيكى يەكە نەنجامەكى نەۋەندە لەيەكەۋە نىزىكە بە
 ۋىئە فوتۇگرافى نەن نازاننى كىن بىرۋىيەۋەيەۋە.
photogenic (fō'tā-jen'ik), *adj.* (۱) لە پوئىكىيە پەيدابوورە
 (۲) لە ۋىئەدا جوان دەردەچى (مىۋە) ۋىئە ئى دىت.
 (۳) شەۋقەنەرە؛ پوئىكى دەردەۋە.
photograph (fō'tā-graf', fō'tā-gräf'), *n.* ۋىئە فوتۇگرافى.
v.t. ۋىئەكرەن؛ (to ~ a person, scene, etc.)
 (۱) ۋىئەكرەن كىرەن. (۲) ۋىئەكرەن (بەتايىبەتى جوان دەردەچىن لە ۋىئەدا)
 (She ~s well.)
photographer (fā-tog'rā-fēr), *n.* ۋىئەكرەن (بە پىشە).
photographic (fō'tā-graf'ik), *adj.* (۱) ۋىئەيى فوتۇگرافى.
 (۲) لە ۋىئەكرەننى بەكارمىنراۋا. (a ~ lens).
 (۳) لە ۋىئە دەچىن (لە تەۋاۋى و دەردەچى دەقەۋەق ھەمىۋە شتدا).
 (He has a ~ memory.)
photographically (*adv.*).
photography (fā-tog'rā-fi), *n.* ۋىئەكرەن؛ ۋىئەكارى.
photokinesis (fō'tō-kī-nē'sis, fō'tō-kī-nē'sis), *n.* جۈۋە
 يا بىۋاننى لە پوئىكىيە پەيدابوورە (فەسلەجە).
photokinetic (*adj.*).
photolysis (fō-tol'ē-sis), *n.* شىيۋەنەرە كىمىيى بەھۇ
 پوئىكىيەۋە.
photomap (fō'tā-map'), *n.* نەخشەي پىكەتۋە ۋىئە لە ھەۋاۋە
 گىراۋ.
photometer (fō-tom'ā-tēr), *n.* پوئىكى پىئەر؛ نامىزىكە توندو
 تىزى پوئىكى دەپىئى.
photometric (fō'tā-met'rik), *adj.* ھى پوئىكى پىئەر پوئىكى
 پىئىان.
photometry (fō-tom'ā-tri), *n.* (۱) پوئىكى پىئىان لەپوۋى
 توندو تىزىيەۋە. (۲) نەۋە بەشەي زانبارى پوئىكى بىيىنە كە لە پىئىانى
 توندو تىزى پوئىكى دەكۇلئەۋە.
photomicrograph (fō'tā-mī'krā-graf', fō'tā-mī'krā-gräf'), *n.*
 (۱) ۋىئە بە گەردىن ۋەكرار. (۲) ۋىئەيكى زۇر بچوۋە.
photomicrographic (*adj.*); **photomicrography** (*n.*).
photomural (fō'tā-myoor'əl), *n.* ۋىئەيكى گەۋرەكرارە
 دەنۋەسىنرئى بە دىۋارنىكەۋە بۇ جوانى.
photon (fō'ton), *n.* فوتۇن؛ ئەندازەي ۋەزەي پوئىكى.
photophilous (fō-tof'ē-lās), *adj.* ھەزىكەر لە پوئىكى (پوۋە)؛
 لە پوئىكىدا باش گەۋرەۋە. (~ plants).
photophobia (fō'tā-fō'bi-ā), *n.* ترسى ئىچكارا زۇر ناۋەجى
 لە پوئىكى.
photophobic (fō'tā-fōb'ik), *adj.* لە پوئىكى زۇر ترساۋ.
photoplay (fō'tā-plā'), *n.* شانۋانەي ۋىئەيى يا سىنەمايى.
photosensitive (fō'tā-sen'sā-tiv), *adj.* ھەستىار بۇ پوئىكى؛
 پوئىكى زۇر كارى ئى دەكات.
photostat (fō'tā-stat'), *n.* (۱) فوتۇستات؛ نامىزى گرتنى ۋىئەيى
 دەقەۋەق فوتۇگرافى شتى نووسراۋا چاپكارا. (۲) ۋىئەيكى ۋەما گىراۋ.
v.t. ۋىئە دەقەۋەق فوتۇگرافى كىرەن.

photosynthesis

-photostatic (*adj.*).

photosynthesis (fō'tə-sin'thə-sis), *n.* به پووناکی بیکهاتن

برقیچه له بیکهاتی خاوردنه منی له خانه ی پوه کدا به یک پیکرتنی

ناو و گازی - دوه نؤکسیدی کاربۆن به هؤی تیشکی خړو ماده ی سموزمه.

-photosynthetic (*adj.*); photosynthetically (*adv.*).

phototaxis (fō'tə-tak'sis), *n.* Also phototaxy.

جوله ی تیشکی - حوآنه وهیکه که به هؤی پووناکی به ده بیت (زینده وهیزانی).

phototelegraphy (fō'tō-tə-leg'rə-fi), *n.*

(۱) په یوه ددی تیشکی - وهک به تیشکی پوژدانه وه به ناوینه.

(۲) ناردي تیشکی نو سړاو وینه.

phototherapeutics (fō'tə-ther'ə-pū'tiks), *n.pl.*

phototherapy.

phototherapy (fō'tə-ther'ə-pi), *n.*

دهرمانکردنی نه خوښی به

تیشکی پووناکی به تایبته نه خوښی پیست.

photothermic (fō'tə-thū'r'mik), *adj.*

هی پووناکی و گرمی.

phototonus (fō-tot'ə-nəs), *n.*

پووناکی برده لوی (زینده وهیزانی).

همستاری بو پووناکی.

phototropism (fō-tot'rə-piz'm), *n.*

جوله به وه رووناکی

پهره سندن به پووناکی.

photozincography (fō'tō-zin-kog'rə-fi), *n.*

هملکندسی زینکوکرامی - پهری چینک به کارهتاتن له کلشه هملکندسی تیشکدا.

phrase (frāz), *n.*

(۱) شپوهی - دهریرین: شپوای دهریرین تایبته

(۲) وونه بکی کورت و قوت و جیگر.

(۳) ده ستوازه - بزمان: (at home; in the garden; giving parties; doing my work; fresh vegetables; the same girl)

(۴) پارچه یه موسیقا.

v.t.

(۱) د ارشت - دهریرین (به نووسین یا دوان) ووتن:

(How do you ~ this idea?)

(۲) بهش بهش کردنی ووتاریکی خویناوه (بو وستان پاش هممو بهشک).

(۳) بهش بهش کردنی پارچه یه موسیقا.

-phrasal (*adj.*); phrasally (*adv.*).

phraseogram (frā'zi-ə-gram), *n.*

نیشانه ی ده ستوازه (کورت)

phraseologist (frā'zi-ol'ə-jist), *n.*

(۱) که سیکه که زور گوئ

ده دات به شپوهی - ارشت و نووسین و دوان. (۲) که سیکه ده ستوازه له

د ارشتی وسته و ده ستوازه د: شاره زای د ارشت: ووشه د ارژ.

phraseology (frā'zi-ol'ə-ji), *n.*

(۱) شپوهی د ارشت (نووسین، دوان) شپوای نووسین و دوان: شپوای دهریرین

(۲) زمان و زاروهی تایبته: (nautical ~).

(۱) د ارشت (ده ستوازه).

phrasing (frāz'ing), *n.*

(۲) شپوهی د ارشت: شپوهی دهریرین.

(۳) شپوای نیدانی پارچه یه موسیقا

تیره: خیل.

phratry (frā'tri), *n.*

phrenetic (fri-net'ik), *adj.* & *n.* = frenetic.

phrenic (fren'ik), *adj.*

(۱) ناوېنجکی - هی پهرده ی ماسولکهی

نیوان بوشایي سنگ و سک. (۲) میشکی: تایبته به میشک.

phrenitis (fri-ni'tis), *n.*

(۱) هوکرونی میشک (که له زووتا و ویرینه ی له گدايه. (۲) هوکرونی ناوېنچک: داگیرسانی پهرده ی نیوان بوشایي

سنگ و سک

phreno- (fren'ō, fren'ə),

پیشگریکه به مانای: ناوېنچک: پهرده ی

نیوان بوشایي سنگ و سک.

phrenological (fren'ə-loj'i-k'l), *adj.* Also phrenologic,

هی کاسه ی سر زانی

phrenologist (fre-nol'ə-jist, fri-nol'ə-jist), *n.*

کاسه ی سر زان (ووشه ی داهاتو بیینه).

physical education

phrenology (fre-nol'ə-ji, fri-nol'ə-ji), *n.*

کاسه ی سر زانی: زانستی کاسه ی سر زانی زیره کی و سرووشتی که سیک له پئی لیکو زینه وهی

کاسه ی سر ی پوه.

phrensy (fren'zi), *n.* & *v.t.* = frenzy.

phthalein (thal'en, fthal'ē-in), *n.*

فسالین: جوره بویه یا خومیکه

phthalic acid,

توشی فسالیک.

phthisis (thi'sis, fthi'sis), *n.*

دهرده باریکه: سیل

phycology (fi-kol'ə-ji), *n.*

قورزه ناسی: زانستی قورزه

phycomycete (fi-kō-mī-sēt'), *n.*

که پوی قورزه یی.

phylactery (fi-lak'tēr-i, fə-lak'tri), *n.*

نوشته: چاوه زار: جادو.

phylaxis (fi-lak'sis), *n.*

پهره لستی نه خوښی: هیزی بهرگری

نه خوښی.

phyle (i'lē), *n.*

تیره: پیکروایکی خرم و کس و کار له یو زانی کوندا.

phylesis (fi-lē'sis), *n.*

پیشگریکه توشی: گزانی توشی بهر و

بهری (زینده وهیزانی)

phyletic (fi-lē'tik), *adj.*

په گزانی: توشی.

-phyll (fil),

(chlorophyll) - که: (chlorophyll)

phyllo- (fil'ō, fil'ə),

پیشگریکه به مانای: که: (chlorophyll)

(phylophagous)

phylloclade (fil'ə-klād), *n.* Also phylloclad,

لاسکی وهک

که: قفیک له لقیکی پانه کاری که له دکات

phyllode (fil'ōd), *n.*

لاسک: که لایکی پانه وهک که له کارده دکات

phylloid (fil'oid), *adj.*

له که له ده چن: وهک که له وای.

phyllome (fil'ōm), *n.*

که: نه دمانیکی وهک که له.

phyllpod (fil'ə-pod), *n.*

چند جوره زینده وهیزانی قاوغاره پهل

وهک که لای همیه بو مله کردن.

phyllotaxy (fil'ə-tak'si), *n.* Also phyllotaxis,

(۱) شپوهی

پیکروای که به لاسکوه: باری پزبون و پیکروای که به لاسکوه.

(۲) ده ستور یا شپوهی بنچینه ی نه پیکروانه

-phyllous (fil'əs),

پاشگریکه به مانای: نه ورنده که لای پتویه.

phylo- (fi'lō, fi'lə),

پیشگریکه به مانای: تیره: خیل: توخ: په گز:

(phylogeny)

phylogeny (fi-loj'ə-ni), *n.* Also phylogenesis,

میژوی - گزبان و پهره سندن: توخه گیانداریک له پوه کیک.

-phylogenetic; phylogenic (*adj.*); phylogenetically (*adv.*).

phylon (fi'lon), *n.*

توخ (زینده وهیزانی پوهک).

phylum (fi'ləm), *n.*

(۱) توخ (زینده وهیزانی پوهک)

(۲) پیکه له خیزان یا کومله زمانه هار توخه کانی جیهان.

physiatrics (fiz'i-ə-triks), *n.pl.* = physical therapy.

physiatry (fiz'i-ə-tri), *n.* = physical therapy.

physic (fiz'ik), *n.*

(۱) فیزیقا. [Rare]

(۲) [Archaic] پیشگریکوانی: زانستی دهرمان و دهرمانکاری.

(۳) دهرمان: دهرمانی پوهانی

(۴) دهرمان: پیدان به تایبته ی دهرمانی پوهانی. (۲) پوهان کردن.

(۵) چاکرونده وه

(۱) سرووشتی: تایبته ی به سرووشت:

(۲) هی زانیاری سرووشتی: هی فلسفه ی سرووشتی.

(۳) به پئی یاسای سرووشتی: تایبته ی به یاسای سرووشتی:

(۴) The force of gravity is a ~ fact.)

(۵) فیزیقای: نه جایی یاسا و هیزی فیزیقایچه

(۶) ته ی: له می: جهسته یی (~ exercise).

n. = physical examination.

physical chemistry,

physical education,

کیمیای سرووشتی

وهرزش: پهره وده ی جهسته یی

physical examination

physical examination, تېيوانين يا پيشکيني پزېشکي لاش.
physical geography, جوگرافيدى سرووشتى.
physically (fiz'i-k'l-i, fiz'ik-li), *adv.* له بارى باساي.

سرووشتوه ۲۱. نهشى جهستىي؛ له پورى له شهوه.

(He is ~ fit for the trip.)

physical science, زانستى سرووشتى (کيميا، فيزيا، زه ميناسى).
physical therapy, چاره کردنى سرووشتى؛

چاره سرکردنى به خوشى و پرندارى به هوى چاره سهرى سرووشتى و
 ميکانیکی به ره وهک و ورزش و شيلزو ناو و گهر مار و پوناکى و کارهبا) نهک
 به دهر مان

-physical therapist (n.).

physician (fə-zish'ən), *n.* پزېشک دکور

physicist (fiz'ə-sist), *n.* زانای فيزيا فيزيانان.

physics (fiz'iks), *n.pl.* (۱) فيزيا

(۲) نيشاند و ياساو کردار و کار له به ککردنى سرووشتى

physio-, physi- (fiz'i-ō, fiz'i-ō), پيشگرى که به مانای؛

(۱) سرووشتى (physiography).

(۲) تهنى نهشى (physiatry).

physiognomic (fiz'i-og-nom'ik), *adj.* تايپه تى به سرووشت و

دهووشتى مړوۍ زانين به هوى ئى وورد بونه وى پوخساره وه؛

تايپه تى به روخسار؛ هى دهم و جاو.

-physiognomical (adj.); **physiognomically (adv.)**.

physiognomy (fiz'i-og'nə-mi, fiz'i-on'ə-mi), *n.* زانيسى (۱)

دهووشت و سرووشتى مړوۍ له پړى ئى وورد بونه وى پوخساره وه

(۲) دهم و جاو؛ پوخسار؛ بړو. (۳) تايپه خوى ناشکر؛ پوواله

-physiognomist (n.).

physiography (fiz'i-og'grə-fi), *n.* جوگرافى سرووشتى.

physiological (fiz'i-ə-ləj'i-k'l), *adj.* Also **physiologic**. (۱)

فهلله جيسى تايپه تى به کار کردنى ناسايى له شى گياندار

(۲) يارمى کار کردنى ناسايى نه دنامه گانى له شى گياندار دمدات.

-physiologically (adv.).

physiology (fiz'i-ol'ə-jī), *n.* (۱) فسيولوجى؛ نىستى کار کردنى

ناسايى به دمه گانى له شى گياندار. (۲) کتنيک يا ووتارىکى شم زانسته.

(۳) کار کردنى ريند و پيکى نه دنامه گانى له شى گياندار

-physiologist (n.).

physiotherapy (fiz'i-ō-ther'ə-pi), *n.* **physical-therapy**.

physique (fī-zēk'), *n.* لاش ولاړ به ژوندالا شپوهى پيکهاتر و

به ميژنى له شى

phyto- (fī'tō, fī'tə), پيشگرى که به مانای پوهه؛ شينايى؛ سموزايى؛

گړوگيا (phytogeography)

phytogenesis (fī'tō-jen'ə-sis), *n.* Also **phytogeny**.

ميژوى. بنچينه و گړنى پروهک

-phytogenetic; **phytogenetical (adj.)**.

phytogenic (fī'tō-jen'ik), *adj.* له بهر نه د؛ به پروه که وه هاتوره؛

بنچينه کى پروهه بوهه؛ خهلون؛

phytogeography (fī'tō-jī-og'grə-fī), *n.* جوگرافى پروهه

له دابه شپورسى پروهه به سهر زه ويدا ده کړلته وه

phytography (fī-tog'grə-fī), *n.* زانستى نيشنه کردنى پروهه

phytology (fī-tol'ə-jī), *n.* [Rare]. - **botany**.

phytophagous (fī-tol'ə-gəs), *adj.* گياخور؛ به گړگيا ده ژى

pi (pī), *n.* (۱) کومه نيد تپيى چاپه مهنى تیکه لا و پيکه لا و

(۲) کومه نیکى تیکه لا و پيکه لا و

v.t. تیکه لا و پيکه کړس

pi (pī, pē), *n.* (۱) تپيى شپزه مهنى له لف و پيى يژد تپيه

pick

(۲) نيشانه ي پړه ي که مهرى باز نه يک و تيره که يه تى.

pia mater (pī'ə mā'tēr), [L.], پهره يه يکى ته که به دورى ميشک و.

مؤخى پر پرده دا.

pianissimo (pē'ə-nis'ə-mō'), *adj. & n.* زور نهر (مؤسقا)؛

به نهرى.

pianist (pi-an'ist, pyan'ist, pē'ə-nist), *n.* پيانوژن؛

پيانو ليژده.

piano (pi-an'ō, pyan'ō), *n.* پيانو.

piano (pi-ä'nō, pyä'nō), *adj. & adv.* نهر (مؤسقا)؛ به نهرى.

pianoforte (pi-an'ə-fört', pyan'ə-fört'i), *n.* - **piano**.

piaster, piastre (pi-as'tēr), *n.* [Rare]، دزلارى نيسپانى.

(۲) قرش (پاره ي ميسرو تورکيا).

piazza (pi-az'ə), *n.* (۱) مهيدانى گشتى (به تايپه تى له شارنکى

نيکاليد)؛ گړه پان (ناوشار). (۲) پاروونکى سرگړاوى پايله دار.

(۳) دالان؛ همپوان.

pica (pī'kə), *n.* تپيى بچوک (چاپه مهنى)؛

قه باره يه کى بچوکى تپيى چاپه مهنى به.

pica (pī'kə), *n.* بيزو؛ بيزو کړس.

picador (pik'ə-dōr'), *n.* پيکادور؛ ناسپ سوارى که له سهره تاي

شهره گاي نيسپانيدا نه قيزه دهکات به گاکه دا تاکو توپه ي بکات و ناماده ي

بکات يو شهر.

picaresque (pik'ə-resk'), *adj.* (۱) هى سهره سهرى و ژول و

قومار يازو پياو خراپ و چته و کرداره گانيان. (۲) تايپه تى به جوړه چيزکيکه

که له نيسپانياهو داهاتوه دهر ياره ي پياوى سهره سهرى و ژول و قومار يازو

چته و خراپه کار و کرداره گانيان: (a ~ novel).

picaroon (pik'ə-rōon'), *n.* (۱) سهره سهرى؛ چته؛ نر؛ کمينکى

ژول و که له کچى. (۲) چته ي دهر ي. (۳) که شتى چته ي دهر ي.

picayune (pik'ī-ūn'), *n.* (۱) (۱) نيورپالنى نيسپانى کون (که له به شى

خوارووى نه مريکا به کار ده مينرا). (ب) پاره يه کى پينچ فلسى؛ پاره ي کهم نرخ

(۲) شتيکى بن نرخ؛ شتيکى هينچ ويوچ: (not worth a ~).

adj. (۱) هينچ ويوچ؛ بن نرخ؛ بن بايهخ.

(۲) گوئى به شتى هينچ ويوچ و بن بايهخ دهر.

picayunish (pik'ī-ūn'ish), *adj.* = **picayune**.

piccalilli (pik'ə-lil'i), *n.* ترش ياتى سوزه

piccolo (pik'ə-lō'), *n.* ناميرنکى مؤسقا يى بچوک که له بابته ي فلوت

يا شمشان.

pice (pīs), *n.* پاره يه کى بچوکى هيندى کونه

piceous (pīs'i-əs, pī'si-əs), *adj.* (۱) به ناسانى گړگړتو.

(۲) پهرش وهک قبر (زینده وهر زانى).

pick (pik), *n.* قولنگ؛ پاچ.

pick (pik), *v.t.* (۱) هلکه ندن به پاچ يا قولنگ

(۲) کونکردن به شتيکى نوک تپى. (۳) (۱) کړاندن؛ هلکړاندن.

(ب) ددان ناژنن؛ لووت دهر دان؛ پاکړدنه وه له شتى پيس؛

(to ~ one's nose)

(۴) پښن؛ کړدنه وه (گول، ميره)؛ چننه وه؛ ليکړدنه وه؛ چنن؛

(to ~ flowers, fruits, cotton, etc.)

(۵) ناوهر ووتکردن؛ په لیکړدنه وه.

(۶) به دهنوک خواردن يا هلکړدن؛ هلکړدن؛ دهنوک ليدان؛ چننه وه

(۷) به قير و پيزه وه خواردن؛ کهم کهم خواردن.

(۸) ليکړدنه وه؛ دړاندن؛ هلکړدنه وړاندن.

(۹) هلکړدنه وړاندن: (The best swimmer was ~ed.; to ~ a winner).

(۱۰) شهر فرزندى: (to ~ a fight with).

(۱۱) دژړنه وه (کهم وکووړى): (He ~ed holes in their argument.).

(۱۲) ليدان (گيتار، غود).

pickaback

- (۱۳) قفل بریس (to ~ a lock)
- (۱۴) گیرافاز مری (to ~ a pocket)
- v.i. (۱) به قیژویزه و خواردن: به نابه‌ای‌یه‌وه خواردن (۲) دزین.
- (۲) قولنگ ده کاره‌مینان: (۴) پئین: کردنه‌وه (گول، میوه، بن).
- (۵) پئران نیکرانه‌وه. (Grapes ~ easily.)
- (۶) هه‌لبژاردن (به‌تایبته‌ی به‌ووردی و قیژویزه‌وه)
- (۷) هه‌میشه ره‌خنی هیچ‌و‌پوچ گرتن.
- n. (۱) قولنگ لیدان: به نامیریکی نوک تیز هه‌لگه‌ندن. (۲) هه‌لبژاردن.
- (۳) هه‌لبژاردن: (the ~ of the crop)
- (۴) شو به‌ره‌ی له یه‌ک جاردن ده‌پرتی یا ده‌چنرته‌وه
- have a bone to pick with someone, سکالا هه‌بوو به‌رامبه‌ی
- pick and choose, به هه‌وه‌سی خو هه‌لبژاردن: سه‌ریشک بوون.
- pick apart (or to pieces), (۱) یه‌کالا کردنه‌وه: هه‌لوه‌شاندن
- لیک جیا کردنه‌وه: شپو وورکردن: پارچه‌پارچه‌کردن
- (۲) گه‌موکووری زور تیز: دۆزینه‌وه: زور ره‌خنه‌لیگرتن به کینه و ناحه‌زانه
- شپو وورکردن (مه‌جان): (to pick someone's writing apart)
- pick at, (۱) به قیژویزه‌وه خواردن: به لالوته‌وه خواردن
- (۲) [Colloq.] ره‌خنه‌لیگرتن به خو‌پایی: سه‌رکردنه‌وه: مینشک بردن.
- (۳) ده‌سنکاری کردن: یاری پیکرتن.
- pick off, (۱) لیکردنه‌وه: ئی لایردن (۲) پیکان.
- pick on, (۱) هه‌لبژاردن.
- (۲) [Colloq.] سه‌رکردنه‌وه: کلک پیوه‌کردن: شه‌پن فروشتن:
- ره‌خنه‌لیگرتن (Everyone in the family picked on him.)
- pick one's way, له‌سه‌رخو به ووریایی بو پیشه‌وه چوون
- pick out, (۱) هه‌لبژاردن
- (۲) ده‌ست‌نیشانکردن: جیا کردنه‌وه: هه‌لبژاردن (له‌ناو کۆمه‌لیکی گهرمه‌دا).
- (۳) تیکه‌بیش: لیکدانه‌وه
- pick over, باشتیرن ئی هه‌لبژاردن:
- (The orchard has been picked over.)
- pick up, (۱) به قولنگ زه‌وی هه‌لگه‌ندن
- (۲) هه‌لگرتن له زه‌وی به‌رکردنه‌وه.
- (۳) (۱) فیربوون (to pick up a habit, language, etc.)
- (ب) گرتن نه‌خوشی: توش بوون: هه‌لگرتن: (to pick up germs)
- (۴) ده‌ست‌کوتن: دۆزینه‌وه: دۆزینه‌وه و ده‌رگرتن به رنکوت.
- (۵) بو وستان و سوارکردن یا هه‌لگرتن: (to pick up a hitchhiker;
- The train picked up passengers along the way.)
- (۶) پین پیوه‌مان: پین پیکرتن: خیراگردن:
- (The bus picked up speed after we left town.)
- (۷) چاکووسه‌وه: خوگرتنه‌وه (پاش ژیرکوتن یا پاره له‌کیس چوون): ده‌ست‌کوتنه‌وه
- (۸) هه‌لسانه‌وه: پاش کھوتن یا ژیرکوتن
- (۹) گرتن (He was picked up by the police.)
- (۱۰) (۱) نه‌دی کردن: پینین:
- (to pick up a star through a telescope)
- (ب) بیستن: گوی ئی بوون: دۆزینه‌وه:
- (to pick up a station on the radio)
- (۱۱) پاکردنه‌وه: خاوین کردن (ژوون):
- (Please pick up after you finish eating.)
- (۱۲) دان: کرئی میواخانه یا چیشته‌خانه یا شتی تر: شتی کپراو... هه‌لد:
- (Her husband will pick up the tab.)
- (۱۳) [Colloq.] ناسین و بردن له‌گه‌ل خود: دۆزینه‌وه و ناشایی له‌گه‌ل
- په‌یدا کردن: بو ده‌ست‌بازی: هه‌لگرتن:
- (He picked up a girl at the bar.)
- pickaback (pik'ə-bak'), adv. Also piggyback. (۱) به کۆن:
- به قه‌لندۆشکان. (He carried the child ~.)

picnic

- (۲) هی فیرینی فیزیکه‌یک به‌سه‌ر پشته‌ی فیزیکه‌یکی تره‌وه، یا گوێزانه‌وه‌ی لۆزی
- به‌شه‌مه‌نده‌وه، یا ئوتومبیل به‌لۆزی.
- pickaninny (pik'ə-nin'i), n. مندالی قوله‌په‌ش (له‌پووی
- سووگی‌په‌وه).
- pickax (pik'aks'), n. پاچ: قولنگ.
- قولنگه‌کاری کردن: پاچکاری کردن: قولنگه به‌کاره‌مینان: پاچ لیدان. v.i. & v.t.
- pickaxe (pik'aks'), n., v.t. & v.i. = pickax.
- picked (pikt), adj. (۱) هه‌لبژاردن (به‌تایبته‌ی به‌ووردی): (~ men)
- (۲) پئراو: لیکراوه (گول، میوه): کراوه‌تبه‌وه له ده‌خته‌که. (~ fruit)
- (۳) به قولنگ هه‌لگه‌نراو و هه‌لگیراوه: قولنگه‌کاری تیزا‌کراو.
- pickerel (pik'er-əl, pik'æl), n. ماسه‌یه‌یکی ناو پو‌باری لوت
- دریژی کاژپ ده‌پیزقیوی ددان تیزه.
- picket (pik'it), n. (۱) میخ: میخی نه‌ستووری نوک تیز (وه‌ک هی
- ته‌یمان). (۲) سه‌ربازی پاسه‌وانی ئۆردوگا (بو پاراستنی له هیزشی له نا‌کاو).
- (۳) له‌ندامی پیکه‌راو‌تکی کریکاراتی مانگرتووه که له‌به‌رده‌م کارگه‌دا ریز
- ده‌گرتن له‌گه‌ل نه‌ندامانی تردا به دیروشمه‌وه بو پیکرتن له‌وانه‌ی ده‌یان‌ه‌وی
- نیش بگه‌ن. (شه‌مه له‌به‌رده‌م فروشگا و ده‌زگای بازرگانی و فروگه‌یشدا ده‌بیته‌:
- کریکاراتی مانگرتووی دیروشم هه‌لگرتو
- v.t. (۱) ته‌یمان کردن: به سنگ یا میخی نوک تیز ده‌وره‌گرتن.
- (۲) وولاخ به‌ستنه‌وه به سنگه‌وه (۳) (۱) یاسا‌ول دانان له‌به‌رده‌م ئۆردوگا‌دا
- (ب) ئۆردوگا پاراستن به پاسه‌وانی به‌رده‌مگا.
- (۴) کریکاراتی مانگرتووی دانان له‌به‌رده‌م کارگه‌دا بو پیکرتن له‌وانه‌ی ده‌یان‌ه‌وی
- نیش بگه‌ن: (to ~ a factory)
- به‌رده‌می کارگه‌ گرتن بو پیکرتن له نیش‌ه‌ران (کریکاراتی مانگرتووی).
- v.t. ته‌یمان سنگ یا میخی نوک تیز
- picket fence, ریزی کریکاراتی مانگرتووی به دیروشمه‌وه له‌به‌رده‌م کارگه‌دا
- picket line, (بو پروپاگه‌نده‌وه پیکرتن له‌وانه‌ی ده‌یان‌ه‌وی نیش بگه‌ن).
- pickering (pik'ing), n. (۱) هه‌لگرتن: پئین: برین (قول، گیرفان).
- (۲) (p.l.) (۱) به‌رامه‌وه: پاشماوه.
- (ب) به‌شی خو له تالانی: تالانی: شتی دزراو: ده‌سکه‌وتی تاره‌وا.
- pickle (pik'l), n. (۱) سوێراوی ترشیات
- (۲) ترشیات: خه‌یاری ترشیات (۳) گیراوه‌یه‌کی ترشه‌لۆکه (بو پاکردنه‌وه‌ی
- کیمیایی کانزا له ژه‌نگ و پوله‌که... هه‌لد).
- (۴) گرققاری باریکی زور ناخوش یا دژراو.
- ترشیات کردن: کردن به ترشیات: خو‌شکردن.
- v.t. pickled (pik'ld), adj. [Slang]. سه‌رخوش: مه‌ست: که‌یل.
- picklock (pik'lok'), n. (۱) قفلپه‌ز: دز. (۲) نامیری قفل برین
- pick-me-up (pik'mi-up'), n. [Colloq.], خواردنه‌وه‌یه‌کی
- کحوول و وریاکه‌روه‌یه.
- pickpocket (pik'pok'it), n. گیرفانپ.
- pickup (pik'up'), n. (۱) هه‌لگرتنه‌وه له زه‌وی.
- (۲) پیکاب: جوړیکه له ئوتومبیل.
- (۳) توانای پین گرتن: پین گرتن: خیراگردن:
- (a sports car with good ~)
- (۴) [Colloq.] به‌ره‌و باشی چوون (بازرگانی): زیادبوون: (a ~ in sales)
- (۵) [Slang], گرتن (به‌لد)
- (۶) که‌سیکی هه‌لگیراو: (۱) رینوار یا بار.
- hitchhiker (ب) (ج) که‌سیکه که ناشانیته‌ی له‌گه‌ل ده‌گیرئ بو ده‌ست‌بازی و جووت بوون.
- (۷) ده‌رگرتن (رادیق): ته‌له‌فزیوون.
- picky (pik'i), adj. [Colloq.], زور به قیژویزه‌ی زور به په‌خنه
- picnic (pik'nik), n. (۱) سه‌یران.
- (۲) [Slang], کاریکی ئاسان: نیشیکی خوش و ئاسان.
- v.t. سه‌یران کردن: چوون بو سه‌یران.
- picnicker (n.).

pictograph

pictograph (pik'tə-graf', pik'tə-gräf'), *n.* (۱) ویتنه بکه که

بیریک دهرده بری (وکه نووسینی هیزگلیفی). (۲) نهم جوره نووسینه

pictography (pik-tog'rə-fi), *n.* نووسینی ویتنه

نووسین به ویتنه (وکه هیزگلیفی).

-pictographic (adj.); pictographically (adv.).

pictorial (pik-tôr'i-əl, pik-tô'ri-əl), *adj.* [Rare] تاییت (۱)

به نیگارکش: هی نیگار یا تابلو

(۲) ویتنه بی: له ویتنه پیکهاتوو: (a ~ magazine)

(۳) پوون وک ویتنه (نووسین: نیشانه همدان، باس): دهلی بی به ویتنه دهربراهه

له ویتنه چوو: (~ writing)

n. گؤثاریکی له ویتنه پیکهاتوو.

picture (pik'chēr), *n.* (۱) ویتنه

(۲) ویتنه نمونه بی: نمونه: ویتنه: ویتنه دهقا ودهق:

(She is the ~ of her mother.; That cat is the ~ of laziness.)

(۳) شتیکی جوان و پیک ویتنه: (The garden was a ~.)

(۴) شتیکی پوونی وک ویتنه له مینشکا: بیری پوون

(۵) نیشانه همدان: باس: (۶) هموشتیکی دهرباره ی پووانیک

(۷) تابلو: (۸) فیلمی سینما

v.t. (۱) ویتنه گرتن: نیگارکشیدن: (۲) دهرخستن به پوونی: پیشاندان

(۳) ناسکردن: نیشانه همدان

(۴) مینانه بهرچاوی خو: به خیال ویتنه کشان

(to ~ something in one's mind)

picture gallery, پیشانگی ویتنه

picturesque (pik'chēr-esk'), *adj.* (۱) جون: دلگیر: وک ویتنه

حواص: (a ~ mountain, city, beach, etc.)

(۲) نه نئیکه و جوان: (۳) پوون (~ language)

picture writing, (۱) نووسینی ویتنه (وکه هیزگلیفی)

(۲) ویتنه به کارهینراو له م جوره نووسینه دا

picul (pik'ul), *n.* سهنگیکی چینییه

piddle (pid'l), *v.t.* کات به پوون: کات کوشتن

v.t. (۱) به شتی میچ و پووچره خو خه ریک کردن: خاوه خاوکردن:

(to ~ around)

(۲) میرکردن: روشی مندان.

piddling (pid'lin), *adj.* میچ و پووچ: بن فها: میچ: بن بایهخ

piddock (pid'ok), *n.* جوره گیانداریکی نه رمی قاقله داری ناوییه

pidgin (pij'in), *n.* Also pigeon, زمانی ههرمه: زمانیکی تیکه لاره

له دور: زمان یا زیاتر بؤ قسه پیکردن له لایین چند گهلیکی جیاوازه ده

Pidgin English, Also pidgin English, جوره زمانیکی نینگیزی

تیکه لاره و پیکه لاری بازگانییه له پوژمه لاتی دور

pie (pi), *n.* (۱) جوره شیرینی بکه تامه که ی وک باقلاوه و کولیچه وایه

(۲) [Slang] شتیکی زور ناسان یا خوش و باش

pie in the sky, خایانی پلاو: خهون: نومیدی بوش

pie, pi (pi), *n.* (۱) کومه لیک تیبی چاپه مانی تیکه لاره و پیکه لاره

(۲) کومه لیک شتی تیکه لاره و پیکه لاره

pie (pi), *n.* = magpie.

pie (pi), *n.* پاره بیکه کهم نرخی کونی هیندی و پاکستانییه

piebald (pi'bôld), *adj.* پهله پهله: بهلهک: بازو: رهش و سپی

(a ~ horse)

n. نه سپی بهلهک: گیانداریکی پهله پهله

piece (pēs), *n.* (۱) پارچه: بهش: (۲) تیلما سک: پل: کوت: په نچک: نهخت:

(۳) ویتنه: نمونه: (a ~ of nonsense)

(۴) بهرهمیکی هونری (ویژه، موسیقا، نیگارکش)

(۵) پای خو: پا: (speak one's ~)

(۶) پاره: (a ten-cent ~)

(۷) دانی شه تره نچ: (۸) چک (به تاییه تی نهخت)

pig bed

(۹) [Dial.] مارویه کی کورت

(۱۰) [Vulgar Slang] نافرمت (که همر بؤ جوت بوون بئ)

v.t. (۱) دانه دم: خستنه سهر: پیکه ده دورین

(۲) پینه کردن: پیکه ده نان: پیکه ده نووساندن

a piece of one's mind, [Colloq.], پای له پوون وه نادوستانه

سهره نهشت: قسه ی خراب: (I gave him a piece of my mind.)

go to pieces, (۱) پارچه پارچه بوون: پووخان

(۲) پووخان (مه جان): پهرنشان بوون: شیت بوون: ههرس بردن (به مزی

خو بیه و شتی ناخوشه وه)

of a (or one) piece, چوونیک: ههمان چهن

speak one's piece, پای خو دهر برین: دهرخستنی نه وه ی له دل دایه

دل مهرشتن

piece-dyed (pēs'dīd'), *adj.* له خوم دراو یا بویه کراو پاش چینی

piecemeal (pēs'mēl'), *adv.* پارچه پارچه: نهخته نهخته

وورده وورده نهک به پیکه جاری: به پیکه چچی: (~ work done)

adj. وورده وورده کراو: پیکه چچی: نهخته نهخته کراو

piecework (pēs'wŭrk'), *n.* کاری قوتقترات به پارچه پارچه یا

دانه دانه

-pieceworker (n.).

pied (pid), *adj.* (۱) پهله پهله: بهلهک: ههمه رنگ: بازو

(۲) جلی وها له بهر کردو

piedmont (pēd'mont), *adj.* (a ~ stream) له بناری شاخدایه

n. دهشت یا ناوچه ی بناری شاخ

pieplant (pi'plant'), *n.* پیواس

pier (pēr), *n.* (۱) پاییه پرد: کوله کی پرد

(۲) شوستی به ندر: شوستی درین پووه و بؤ ناور: نه سکله

(۳) پایه (خانوسازی): کوله که (۴) دیواری نیوان دور پهنجه یا دهرگا

pierce (pērs), *v.t.* (۱) پیداکردن: پیداکردن: کونکردن: برین: نهنگاوتن

(۲) سمین: کونا دهرکردن: (She had her ears ~d.)

(۳) برین: پیداکوون: (The path ~d the wilderness.)

(۴) تیدا دنگدانه وه: (A shriek ~d the air.)

(۵) تیکه یشتن: (He ~d the heart of the mystery.)

(۶) کارتیکردن (هست): (~d by anguish)

v.t. کونکردن: پیداکوون

piercing (pēr'sin), *adj.* قیژ: بی

Pietà, pietà (pyā-tā'), *n.* ویتنه مریمه له کاتی گرتنه باوهش

لاشه ی عیسا و شیوه نکرده ی به سهریدا پاش هملواسینی (له بهیکه و تابلو دا)

pietism (pi'ō-tiz'm), *n.* (۱) ترسی خودا: خودا پرستی

(۲) [P-] بیرو باوه و پریازی کومه لیک له خودا ترسی نه لمانی سه ده ی حقه ده

(۳) له خودا ترسی پوواله: له نه دازه به ده خودا پرستی درؤ

-pietist (n.); pietistic (adj.).

piety (pi'ō-ti), *n.* (۱) له خودا ترسان: خوا به پرستی

(۲) دلسوزی بؤ دایک و باوک و خرم و کمس و کار و خیزان: جگه رسوزی

(۳) کاریکی له خودا ترسانه: ووته ی دلسوزانه یا له خودا ترسانه

(۴) [Obs.] بهرمی

piezometer (pi'ō-zom'ē-tēr), *n.* پهستان پیوون

piffle (pi'f'l), *n.* [Colloq.], شتی میچ و پووچ: شتی بن بایهخ

v.t. [Colloq.], قسه ی قوچ یا میچ و پووچ کردن

pig (pig), *n.* (۱) بهراز: پهنج: به چکه بهراز

(۲) بهراز: خورگ: مانوس: (۳) کسینکی پیس و پوخلی بؤگه نی چنیس

(۴) [Colloq.], (۵) پارچه بیک ناسن یا کاتزای تری داریژراو: (ب) قالبی نهم داریشته

v.t. (۱) به چکه بهراز بوون: (۲) (~ it), به پیسی و پوخلی و چنیسی ژیان

شت کرین له نه دید: buy a pig in a poke,

make a pig of oneself, زور خواردن: زورخوری کردن

pig bed, قالبی لمین که ناسنی توواوه ی تیدا داده ریژری

pigboat

pigboat (pig'bōt), *n.* [Navy Slang]. ژیردەریایی: کەشتی ژیرناو.
pigeon (pij'en), *n.* (١) کۆتەر.

(٢) [Slang]. کەسیکی ساویلکە یا خوش باوە.

pigeon (pij'in), *n.* = pidgin.

pigeon breast, (تووشی کەسانی سیلاوی دەبن), دەریوقینی ئێسکەکۆلە

pigeon-breasted (pij'en-bres'tid), *adj.* سنگ دەریوقیو

نەخۆشی: کۆترسنگ.

pigeon hawk,

pigeonhearted (pij'en-här'tid), *adj.* ترسنۆک

pigeonhole (pij'en-höl'), *n.* (١) کونە کۆتەر: مێلانە کۆتەر.

(٢) ئاق: خانە ی بچوکی مێژا چاوی مێژ.

v.t. (١) خستە چاوی مێژەوه. (٢) خستە پشت گۆی: خستە لاوه.

(٣) پێژکردن: بە پێکەوتنی دانان: پێکەشتن

pigeon-toed (pij'en-tōd'), *adj.* پەنجە کۆتەر: پەنجە ی پێ

نوشتاوەتەرە بۆ ئارەوه.

pigfish (pig'fish'), *n.* ماسی: مەرخینێ کە لە ئاو دەردەهینێ.

piggery (pig'ēr-i), *n.* تەویلی بەراز

piggin (pig'in), *n.* دۆلکە یا سەتلیکی باریشی دەسک ستوونی: پە

piggish (pig'ish), *adj.* بەرازخو: پیس رەپۆخل: چلێس: سەرەسخت.

piggishly (*adv.*); **piggishness** (*n.*).

piggy (pig'gi), *n.* Also **piggie**, پەلخ: بەجکە بەراز

adj. = **piggish**.

piggyback (pig'gi-bak'), *adv. & adj.* = **pickaback**

piggy bank, بەرازە بانق: دەفرێکە لە شینووی بەرازدا درێژکی تێدا یە

پارە ی ووردە ی لێو تێدەخوێ: پاشەکوت دەکری.

pigheaded (pig'hed'id), *adj.* سەرەسخت: کەللەرەق

pig iron, ئاسنی حار: لەکانی دەرھاتنی لە کوورە ی توواندەرە.

piglet (pig'lit), *n.* پەلخ: بەجکە بەراز

pigment (pig'mənt), *n.* (١) رەنگ: پەلخ: خال

(٢) ماددە ی رەنگداری خانە ی گیاندارو پوورە (وەک کلۆروفیل یا سەرزینە).

pigmentary (pig'mən-ter'i), *adj.* رەنگی: بۆیەیی: پەلخی:

خالاری

pigmentation (pig'mən-tā'shən), *n.* (١) رەنگ بوون یا رەنگ

بەپێکەوتنی پوورە و گیاندار بەهۆی رەنگ تێدابوونی خانەکانیان. (٢) رەنگ یا

پەلە ی گیاندارو پوورە.

pigmented (pig'mən-tid), *adj.* رەنگدار: پەلە ی خالدار.

Pigmy (pig'mi), *adj. & n.* = **Pygmy**.

pignus (pig'nəs), *n.* بارمە: یاسا:

pigpen (pig'pen'), *n.* (١) تەویلی بەراز: پەنجە ی بەراز.

(٢) شوێنێکی پیس و پۆخل.

pigskin (pig'skin'), *n.* (١) پێستە بەراز: قایشی پێستە بەراز

(٢) [Colloq.]. تۆپی فوتبۆلی ئەمەریکی. (٣) زین.

pigsticking (pig'stik'ing), *n.* پاوه مەرار کردن بە رەم.

pigsty (pig'sti'), *n.* = **pigpen**.

pigtail (pig'tail'), *n.* (١) کلافەتووتن

(٢) پرچی کلافەکراوی بە پشتی ملدا شۆبەووه

pika (pi'kə), *n.* گیاندارێکی شیردەری قوتینەری بێ ککە لە توخمی

کەوێشک

pike (pik), *n.* turnpike (١) دەرگای باجدا لەسەر پێگاوبانی

باجی: دەرگای رینگەندان لەسەر پێگاوبانی بە پارە پێدا پۆشیستو.

(٢) باجی دراو: ئە دەرگایەدا

v.t. [Slang]. (١) (٢) خێرا پۆشیشتن: بەپەلە پێدا پۆشیشتن.

pike (pik), *n.* رەم: نێزە

v.t. رەم پێداکردن: رەم نێزە یا رەم کوشتن

pike (pik), *n.* جۆرە ماسی: پەکی بوباری لەمۆز درێژو باریکی کارێز

pilgarlic

دەریوقیو ددان تێزە.

pike (pik), *n.* نووکی رەم: نێزە: نووکی تێز.

pike (pik), *n.* [British Dial.]. (١) نووکی تێز: نووکی تێز: شاخ.

(٢) شاخی نووکی تێز.

pikeman (pik'mən), *n.* سەربازی رەم: هەلگر: رەم: نێزەدار.

pike perch, ماسی: پەکی لەمۆز درێژو باریکی کارێز دەریوقیو ددان تێز.

piker (pi'kēr), *n.* [Slang]. (١) کەسیکی پارەپیسی: هێچ و پوچ:

کەسیکی دەست قووچاوی ترسنۆک (٢) قوماچی یا پارەبازێکی پوولەکی و

بچووک.

pikestaff (pik'staf', pik'stāf'), *n.* (١) داری نێزە: قەدی رەم.

(٢) دەرەستە نووکی تێز: دەرەستە نووکی تێز: ئاسنی تێز.

pilaf, **pilaff** (pi-läf'), *n.* پلەو.

pilaster (pi-las'tēr), *n.* پایە ی لایینی: کۆلەکی لایینی.

pilau, **pilaw** (pi-lō'), *n.* پلەو.

pilchard (pil'chērd), *n.* ماسی: پەکی بچووک: لە توخمی "ساردین"

pile (pil), *n.* (١) کۆمەل: تۆپەن: بەستە: بارسنایی

(٢) لێژەدار: کە لاشە ی لەسەر دەسووتێنێ.

(٣) خانوویەکی زل: کۆمەلێک خانووی گەورە

(٤) [Colloq.]. ژمارەییکی زۆر: فرە: هەندێکی زۆر.

(٥) [Slang]. کۆلێک: پارە: پارەییکی زۆر: سامان

(٦) (١) چەند پەرەییکی کامزایی جیا جیا یە قوماش یا کاغەزی بە ترشە نوک

تەزگراو: دەرخیقە نێوانیانە: بۆ پێکەتانی تەزوی کارەبا. (ب) باتری.

nuclear reactor (٧)

(١) کۆمەل: کۆمەل: کەلەکەکردن: بارسنەکردن: بەستە: کۆمەل: گەرد کردنەوه.

هەلچێن (٢) لەسەر هەلچێن: ئی بارکردن.

v.t. (١) کۆمەل: بوون: کەلەکەبوون: گەردبوونەوه.

(٢) (٣ ~ in; ~ out). بە شێوازی جۆلانەوه: بەیەکداهاستن و جۆلانەوه

تێکەڵ و پێکەڵی و سەر ئی شێوازی: بەیەکداکەوتن

کۆکردنەوه: خەردکردنەوه: کۆبوونەوه: کەلەکەبوون: مۆل: بوون:

pile up, نیشته سەرمەک

pile (pil), *n.* (١) نەخشینی چنراوی نەرمی سەر پووی قوماش

(٢) تەقەل: یا قۆلغە: نەخشینی وەها. (٣) ووردە: پەر: گەندەموو: کۆل:

نەرمەموو

pile (pil), *n.* (١) پایە ی کۆنکریت یا پۆلایی پردو خانو: کۆلەکی

ئەستور: سنگ: مێخ. (٢) نیشانەییکی پواری نووکی بەرە و خوارە: دەرۆشمی

سوارچاکی.

v.t. (١) کۆلەکی: پایە ی کۆنکریتی و پۆلایی داکوتان (بۆ پردو خانو)

(٢) بەهێزکردن یا پالێشتی کردن بە پایە و کۆلەکی

pileate (pi'li-it, pil'i-āt'), *adj.* (١) کاژودار (وەک قارچک).

(٢) پۆینەداری درێژ

pilcated woodpecker, دارکۆنکەرەییکی ئەمەریکی پۆینە درێژ.

pile driver (or engine), مەکینە ی داکوتانی پایە و کۆلەکی.

pileous (pi'li-əs), *adj.* تووکن: کۆلک: گەندەموواری

piles (pilz), *n.pl.* مایەسیری.

pileum (pi'li-əm, pil'i-əm), *n.* تەوقەسەری: بانده: لە دەنووکەرە

هەتا پشت مل.

pileus (pi'li-əs, pil'i-əs), *n.* (١) تەپەل: یا کاژوی بێ قەرەغ.

(٢) کاژوی قارچک. (٣) pileum.

pilfer (pil'fēr), *v.t. & v.i.* دزین: (بەتایبەتی) پارە ی کەم یا شتی

هێچ و پوچ.

-pilferer (*n.*).

pilferage (pil'fēr-ij), *n.* (١) دزی: (بەتایبەتی) پارە ی کەم یا شتی

هێچ و پوچ: دزین. (٢) شتی دزراو.

pilgarlic (pil-gär'lik), *n.* (١) کەسیکی سەر پووتاوه

(٢) کەسیکی بە چاوی سووک تەماشاکراو: کەسیکی داماو کە جزی بەزەیی

pilgrim

- پیدا ھاتمەوى خەلك بىت
- (۱) گەرەك: كەپىمە: پەروەندە: وىل (۲) حاجى **pilgrim** (pil'grim), *n.*
- (۳) [-P-] يەنكىكە لەر كۆچەرە ئىنگىلىزانەى كە لە سالى ۱۶۲۰ دا يەكەم ئاۋايىيان لە ئەمەرىكا داۋا ئاۋايان نا " بىلىمەس "
- (۱) ھەج: ھەج كەرد: چوون بۇ **pilgrimage** (pil'grā-mij), *n.*
- شۈبھىكى پېرور (۲) كەشتىكى دورودورۇژ:
- توۋكاۋى **piliferous** (pi-lif'ēr-as), *adj.*
- (۱) يابە: كۆلەكە داكوتان. (۲) پاىەكان: كۆلەكەكان **piling** (pil'in), *n.*
- (۲) خاۋويەت يا شىتېكى لەسەر يابە دوروستىكراۋ: شىتېكى لە پاىەو كۆلەكە دوروستىكراۋ
- (۱) ھەب: (دەرمان).
- (۲) شىتېكى ناخۇشە كە مۇۋە ئاچارە بىكات يا پىزى پازى بىت.
- (۳) [Slang]. تۈپى بىشېۋول كۆلف.
- (۴) [Slang]. كەسىكى ووشك يا بەدسرووشو بىئارگەر.
- (۱) دەرمان بەش بەش كەردن بە شىۋەى ھەب. (۲) كەردن بە ھەب. *v.t.*
- (۱) [Archaeic]. تالانكەردن.
- (۲) [Archaeic or Dial]. ياكەردن: مېۋە: تۈپكەن لىكەردنەۋە
- (۳) [Obs]. سەر پوۋتائەۋە: سەر پوۋتائەۋە
- pillage** (pil'ij), *n.*
- (۱) تالاسكارى: پراۋوپوۋت: تالانكەردن: تالان
- (۲) دالاسى: سىۋەكى تالانكراۋ
- (۱) تالانكەردن: پراۋوپوۋت كەردن. (۲) كەردن بە تالانى *v.t. & v.i.*
- (۱) كۆلەكە: دىگە: دېرەك: پاىە **pillar** (pil'ēr), *n.*
- (۲) بەبىكرىكى يادكارى لە كۆلەكە دوروستىكراۋ (۳) شىتېكى لە كۆلەكە چور.
- (۴) كەسكە كە ۋەك كۆلەكەى دەستىكەيا يا كۆمەلگەيك واىە: پىشتىۋان (*the ~s of society*)
- v.t.* كۆلەكە: ئائەمە: يتەۋكەردن: مەھىركەرس بە كۆلەكە يا پاىە
- لە تەنگەۋچەلەمەيەكەۋە بۇ يەككىنى تر:
- پايرەسزا: لە شۈبھىكەۋە بۇ شۈبھىكى تر: لە مارىكى ناخۇشەرە بۇ يەككىنى تر.
- pillar box**, [British].
- سىۋرى بۇسە
- pillbox** (pil'boks'), *n.*
- (۱) سۋوشەى ھەب: (۲) سەبگەر
- (۲) ئەبەلى: ئوۋەكى يۈپە تەختى ژانە
- pill bug**, خىلېرە: مېرۋوۋەكە لە ھەرارىن دەچن ئەگەر دەستى ئى بىرئىت
- خۇى ھەردەك ۋەك تۈپ
- pillion** (pil'yən), *n.*
- (۱) سۋەكەلەى ياشكۇى زىن: بو كەسبەك كە
- لە ساسكى سۋارەۋە سۋار دەبىت بەتابەتەى بۇ تافەرت: (۲) زىنى پاشكۇى
- زىسە: مازىسكەل
- pillory** (pil'a-ri), *n.*
- ھورجەۋەى سزادان چۋارجىۋەكە شۋىنى
- دەستە سەرى تېدائە لە كۇنە: تاۋاسكارى پېۋە دەبەسترايەۋە لەبەرچاۋى
- خەلك بۇ شكارسن سزاداسى
- (۱) خىستەنە چۋارجىۋەكەى ۋەھاۋە بۇ سزادان *v.t.*
- (۲) دوزاندا: سەۋاۋەكەردن: ۋو ھەتائىن بۇ كائەپىنكەردن
- (۱) سەرىن: پىشتى: دىف
- (۲) دۇشەكەى مەخسنىئراۋ: (۳) پائىپىشت
- (۱) سەر خىستەنە سەرىن: سەرىنە سەر سەرىس: (۲) بو بوون بە سەرىن *v.t.*
- v.t.* سەركەسە سەر سەرىس
- pillowcase** (pil'ō-kas'), *n.*
- سەركە سەرىس پىشتى
- pillowslip** (pil'ō-slip'), *n.* pillowcase.
- توۋكى بەتابەتەى ھى نەرو وورد: توۋكاۋى
- pilose** (pi'lōs), *adj.*
- (۱) بىجور يا رەبەرى كەشتى لە بەندەردا
- (۲) ھۆكەۋە ھۆكەجى: (۳) پاپەر: چاۋسە: رىسەر
- (۱) دەمەرى رىتەۋىكەرى مەكىنە **pilot light**
- (۱) رەبەرى كەردن: بىشەسار: رەبەرى كەردن *v.t.*
- (۲) ھۆكەۋە ھۆكەجى: ھۆكەۋە لىخۋىرەن: كەشتى پاندان
- (۱) رەبەرى رى بىشەسار *adj.*
- (۲) تابەتەى مە نەرتامەيەكى بىجوركى تافىكەردنەۋەى (*a ~ program*)

pinaster

- (۱) پاندان: لىخۋىرەن.
- (۲) كرىۋى پاپەر: ھۆكەۋەۋان: پانەرى كەشتى.
- پاۋۇنى دىيارىكەردنى خىزايى: پوۋى ھەلكرەنى با.
- pilot balloon**,
- pilot burner**, = **pilot light**.
- pilot engine**,
- مەكىنەى پاپەر: مەكىنەيەكە لەپىش شەمەندەفەرەۋە
- دەنېرئىت بۇ نەۋەى بزانئى كە ھىلى ئاسنەكە تەۋاۋە يا نا.
- pilothouse** (pi'lōt-hous'), *n.*
- ئوۋرى پانەرى كەشتى.
- pilot lamp**,
- گلوۋى پاپەر: (۱) گلوۋىكە جىۋى كۆرەرى كارەبىيى يا
- دەستىكاي پىرنى تەۋرى كارەبىيى پىشان دەدات (ب) گلوۋىكە پىشانى دەدات
- كە تەۋرى كارەبىيى كارىكات يا نا
- pilot light**,
- (۱) مۇمى فېن: تروۋسكەيەكى ھەمىشە داگىرساۋە لە
- فېنى گازدا بۇ داگىرساندنى فېنەكە ھەركات وىسترا.
- (پىشنى دەۋەرتى): " pilot lamp " (۲) **pilot lamp**.
- لە ھەب دەچن: ھى ھەب: ۋە ھەب
- pilular** (pil'yoo-lēr), *adj.*
- ھەبى بچوۋك
- pilule** (pil'ul), *n.*
- (۱) **pimiento** (pi-men'tō), *n.*
- (۲) دەرەختىكى ئاۋچە گەرمەكانە ئالەتى شىرىن لە بەرەكەى دەردەھىنئى:
- ئالەتى شىرىن
- pimiento** (pi-myen'tō), *n.*
- چۆرە بىيەرىكى شىرىنە.
- pimola** (pi-mō'lā), *n.*
- زەمىتوۋى بىيەرى شىرىن تىكراۋ.
- pimp** (pimp), *n.*
- گەۋاد: كەشپىش: قەھبەچى.
- v.t.* گەۋادى كەردن: كەشپىش كەردن.
- pimpernel** (pim'pēr-nel', pim'pēr-nəl), *n.*
- پوۋەكىكە كۇنى
- سۋورو سېۋى شىنى ئەستىرەيى دەگىرتو لە ئاۋۋەۋاى ناخۇشدا كۆلەكەى
- دائەخات.
- pimping** (pim'pin), *adj.*
- (۱) بىن بايەخ: ھىچۋوۋچ: ناگىرەك.
- (۲) لاۋاز: جىقن: دەرەدار
- pimple** (pim'p'l), *n.*
- دوۋمەل: پىزۇكە: قىچكە: زىپكە
- pimpled** (pim'p'ld), *adj.* Also **pimply**.
- دوۋمەلۋى: پىزۇكاۋى:
- زىپكەدار
- pin** (pin), *n.*
- (۱) سىنگ: مىخ: چوقۇل: دورگە
- (۲) شىتېكى ھىچۋوۋچ بىن ئىرخ
- (۲) (۱) دەرۋى: دەرۋى سەرخې: دەرۋى سىنچاق (ب) تەرۋەى سەر.
- (ج) گىرەى جىل. (د) يەخەبەند. (ه) بىزار (۴) [Colloq.] (pl.) لاق
- (۵) نىشانىكى دارىنە لە گۆزەلە دەچن بۇ نىشان لىگرتنەۋە (يارى بۆلەنگە)
- (۶) دوۋگەى پىانۇ ۋامىزى مۇسقىيى تر. (۷) قولاپ (كەشتىيەۋان
- (۸) دارتالا (كە كۆنەكانى گۆزەپانى يارى كۆلف نىشانە دەكات)
- (۱) پىكەۋە نوۋساندن: لىكەدان (بە دەرۋى يا سىنگ... ھەتد) پىكەۋە بەستى *v.t.*
- دەرۋى لىدان. (۲) دەرۋى پىداكەردن. (۳) بەستەۋە: پاكەرتن لە يەت شۋىندا:
- چەسپاندن. (۴) (~ on)، ھىۋا پىن بوون.
- (۵) [College Slang]. نىشانەكەردن: دىيارىكەردن (دەستىگىران)
- on pins and needles**,
- بىن ئارام: سەرۋەت نەگەر: بەپەرۋش:
- دەللى لەسەر دەرۋى دانىشتوۋە: دەللى بەسەر دېكەۋەيە.
- pin one down**,
- ۋا لە كەسبەك كەردن كە چى لە دلىدائە بىلئىت بەبىن
- پىنچۋەنە: بەستەۋەى كەسبەك بە پاپەك يا بەلئىنكەۋە: بە نىمچە زۆرەملى: بىلئىن
- يا قەسەى تەۋا ئى ۋەرگەرتن:
- (*He's hard to pin down on money matters.*)
- pin** (something) on one, [Colloq.], خىستەنەپال (تاۋان) بەدكارى: (۱)
- دائەپال: پىۋەنوۋسان:
- (*The murder was pinned on the wrong man.*)
- pinaceous** (pi-nā'shəs), *adj.*
- سەۋەبەرى: ھى توخمى دارسەۋەبەر.
- pinafore** (pin'a-för', pin'a-för'), *n.*
- بەرگىكى مەدالائە لە
- بەرۋانكە دەچىت
- pinaster** (pi-nas'tēr, pi-nas'tēr), *n.*
- سەۋەبەرى ئاۋچەى دەرۋى
- ئاۋەرەست.

pinball

pinball (pin'bɒl), *n.* یاری‌هکه نه سنووقینکی لیژ ده‌کرت که پنی
ده‌ووتری "pinball machine" بریتی‌یه له لیدانی تۆپنک بوسر پوری

مه‌کینه‌هکه که پره له چوقولی بچووک نیشان

pincers (pin'sɜ:z), *n.pl.* (۱) گان (۲) چنگ یا چرنووی قزاق
pincers movement (۳) مناوهره‌یکی سوپاییه بریتی‌یه له هیزش

pincers movement, بردنه سەر دوژمن له دور لاوه له پیشه‌وه

pinch (pinch), *v.t.* (۱) چرنووک گرتن

(۲) گوشتین یا گرتن و نازاردان (پیلو) (۳) نازاردان ناره‌هت کردن.

(۴) لار زکردن و ووشک کردنه‌وه به برستی یا نازاردان.

(۵) ته‌گ پین هه‌لچنین (۶) [Slang] دزین

(۷) [Slang] گرتن (به‌ند) په‌لاماردان (له‌لایم پۆلیسه‌وه).

(۸) نه‌تینست باوه کهشتی راندن

(۱) چرنووک گرتن گوشتین و نازاردان (۲) پیسه‌کی کردن پهریزی کردن. *v.i.*

(۳) ته‌گ بوونه‌وه

(۱) چرنووک چرنووک گرتن. *n.*

(۲) سرووش نه‌ختنک تۆزیک: (a ~ of salt)

(۳) نایکی ناخۆش و به‌نازار دژواری ناخۆشی: (to feel the ~)

(۴) نا‌کاو ته‌نگانه (۵) [Slang] دزی

(۶) [Slang] گرتن (به‌ند) هیزشی پۆلیس

pinch bar, نوێلی نووک تیژ
pinchbeck (pinch'bek), *n.* (۱) یزه‌ی مس و چینکۆ (بۆ خشنی

هه‌راسه‌ها درووستکردن) (۲) شتی هه‌زانیه‌ها.

adj. (۳) به‌دازیه‌ی مس و چینکۆ درووستکراو (۴) هه‌زانیه‌ها.

pinchers (pin'chɜ:z), *n.pl.* pincers.

pinch-hit (pinch'hit'), *v.i.* (۱) لیدانی تۆپ له ناچاری یا نا‌کاویدا

له‌مانی یاریکهریکی تر (یاری بێسبۆل)

(۲) جگهری که‌سینکی تر کردن له نا‌کاو یا ناچاریدا

-pinch-hitter (*n.*)

pincushion (pin'kuʊʃən), *n.* ده‌یری دان

کوشنکی بۆر بچکۆله‌یه ده‌ری پینو ده‌کرت

Pindaric (pin-dar'ik), *adj.* (۱) به‌سەر تینوازی هونه‌ری یونانی کۆن

"بیسر ر" (۲) رنک‌وینک (هۆنراوه)

pindling (pin'dliŋ), *adj.* [Dial.] محووب لاواژ جیقن هه‌ج و پوچ.

pine (pin), *n.* (۱) سنه‌وهره‌ها دارسنه‌وهره‌ها کاج (۲) داروته‌ختی سنه‌وهر

pineapple [Colloc] (۳)

pine (pīn), *v.i.* (۱) پووکا‌هه (له برستی یا داخ و خه‌فتا)

(He's ~ing with hunger.)

(۲) for ~ خۆزگه بۆ خواستن بۆ به‌په‌ره‌شوه بوون بۆ به‌تاسه‌وه بوون

رۆر هه‌زل‌بکاردن

(He is ~ing for a vacation.; I am ~ing for her.)

v.t. [Archaic], شیوه بۆ کردن خه‌فت بۆ خواردن

n. [Archaic], جه‌وسانه‌وه داخ و خه‌فت تاس

pineal (pin'i-əl), *adj.* (۱) شیه سنه‌وهری: قوچه‌کی وه‌که به‌ری کاج

(۲) عر لوی سنه‌وهری: ووشی دوا‌یی بیه‌نه

pineal body, لوی سنه‌وهری: لوی‌یکی قوچه‌کی بچووک کار

به‌راسه‌وه له‌میشکی بپه‌ره‌دازه‌کاندا (پیشی ده‌ووتری: "pineal eye" و

"pineal gland")

pineapple (pīn'ap'l), *n.* (۱) نه‌ناناس. پوره‌کینکی ناوچه گهرمه‌کانی

نه‌مه‌ریکابه به‌ریکی گوشتن و ناوداری قوچه‌کی ده‌گری گه‌لکانی درژو تیژن.

(۲) به‌ری نه‌م پوهه‌که (که نه‌ه‌نده‌ی کاله‌کینکی ما‌م ناوه‌ندی ده‌بن).

(۳) [Slang] بۆمبای دینامیتی ده‌ستی: نارنجک.

pine cone, به‌ری قوچه‌کی سنه‌وهر

pine needle, ده‌ری سنه‌وهره‌ها گه‌لای وه‌که ده‌ری باریک و تیژی سنه‌وهر

pinery (pin'er-i), *n.* (۱) به‌ستان سنه‌وهر

pinnate

(۳) شه‌تگای نه‌ناناس باخی نه‌ناناس

piney (pin'i), *adj.* = piny.

pinfeather (pin'feth'ɜ:r), *n.* په‌ری تازه (که به‌ناستم سه‌ری

ده‌هینا‌و له پیتسته‌وه).

pinfold (pin'fɒld), *n.* ته‌ویله‌ی گیانداریه‌وه وون بوو (به‌تاییه‌تی

سه‌گر پشله)

v.t. پارگرتن به‌ستنه‌وه خسته ته‌ویله‌وه هیشته‌وه

ping (piŋ), *n.* گیزه یا گه‌ی گوله.

v.t. & v.i. گیزه‌هاتن.

ping-pong (piŋ'pɒŋ', piŋ'pɒŋ'), *n.* یاری قوپی سه‌ری

پینگ پۆنگ.

pinhead (pin'hed'), *n.* (۱) سه‌ره‌ده‌ری.

(۲) شتیکی بچووک و هه‌ج و پوچ. (۳) که‌سینکی بئ‌میشک

-pinheaded (*adj.*)

pinhole (pin'hɒl'), *n.* کونی زۆر بچووک (وه‌که به‌ده‌ری کرابن).

pinion (pin'yən), *n.* پینچه‌کی بچووک داندان (که ددانه‌کانی گرده‌بن

له‌ددانی پینچه‌کی گهره‌تر له‌کاتی خولانه‌وه‌دا).

pinion (pin'yən), *n.* (۱) بال. (۲) سه‌ریال: شاپال (۳) شاپه‌ری په‌ری.

v.t. (۱) بال کردن په‌ری بال قوتاندن (۲) بال به‌ستن (بالنده).

(۳) بال به‌ستنه‌وه به‌ستنه‌وه پینه‌ندکردن جووله ئی برین.

pink (piŋk), *n.* (۱) میخک. (۲) گوله میخک.

(۳) میخکی: په‌نگی میخک: په‌نگی په‌میی (۴) په‌لی نایاب: چه‌شنی نایاب

نایابی (۵) [British] چاکه‌تی سووری پاوکهری پۆی.

(۶) [British] پاوکهری پۆی. (۷) که‌سینکی شیوعی، سوور. یا چه‌په‌ره

(له‌ووی سووکی‌یه‌وه)

adj. (۱) په‌میی: میخکی (۲) نه‌ختنک سوور یا چه‌په‌ره.

pink (piŋk), *v.t.* (۱) پینداکردن (تخ، چه‌ق، نێزه ... هتد)

(۲) پازاندنه‌وی جل به‌نه‌ختی قه‌راغ گرنج (۳) قوماش برین به‌مه‌ستی

گرنج گرنج تا قه‌راغه‌کی گرنج گرنج ده‌رجی. (۴) پازاندنه‌وه

pink (piŋk), *n.* که‌شتی دوا باریک

pinkeye (piŋk'i'), *n.* Also pink eye, هه‌کردن و سووری‌بوونه‌وی

چار

pinkie (piŋk'i'), *n.* Also pinky, په‌نجه توتیه: په‌نجه بچکۆله.

pincking shears, مه‌ستی گرنج گرنج (که شتی پین ده‌په‌ری قه‌راغه‌کی

گرنج گرنج ده‌ده‌چن).

pinkish (piŋk'ish), *adj.* نه‌ختنک په‌میی: مه‌یله و په‌میی.

pinko (piŋk'ɒ), *n.* [Slang], که‌سینکی چه‌په‌ره یا سوور.

pinky (piŋk'i'), *n.* = pinkie.

pinky (piŋk'i'), *n.* که‌شتی دوا باریک.

pin money, (۱) پاره‌ی وورده خهرجی که می‌ده‌دات به‌ژنه‌کی.

(۲) وورده خهرجی.

pinna (pin'a), *n.* (۱) کپه‌کراگی گۆی

(۲) گه‌لایه‌کی بچکۆله‌یه که له‌گه‌ل چه‌ند گه‌لایه‌کی بچکۆله‌ی تردا به‌ریز به

لاسکه گه‌لایه‌که‌وه بئ (۳) په‌ری بال: په‌ری ماسی.

pinnacle (pin'is), *n.* (۱) به‌له‌مینی بایه‌وانیه بۆ به‌کاره‌ینان له‌نیوان

که‌شتی و قه‌راغ ده‌ریادا. (۲) به‌له‌می که‌شتی (بۆ جینه‌جینکردنی کاروباری

که‌شتی‌یه‌که به‌کارده‌هینری).

pinnacle (pin'a-k'l), *n.* (۱) قولله یا بورجیکی نووک تیژ

(۲) لووتکه: پۆیه: قووتکه (۳) نه‌په‌ری: قاف: نه‌په‌ری بۆندی به‌رترین سۆین.

(the ~ of power)

v.t. (۱) قولله‌ی سه‌ر تیژ بۆ کردن (۲) خسته‌سه‌ر لووتکه.

(۳) بوون به‌لووتکه یا پۆیه

pinnate (pin'at, pin'it), *adj.* Also pinnated, (۱) په‌ری

شیه‌وه له‌په‌ر ده‌چن (۲) وورده گه‌ل به‌ریز به‌هه‌ردو دیوی لاسکه‌که‌یه‌وه

وه‌که په‌ری.

pinner

pinner (pin'ēr), *n.* (۱) حۆرە كلابىكى ئىتائىتى كۈنە دو چىك لەم دىيو .
 (۲) دىيو بىرە شۇرىيە تەرە .
pinniped (pin'i-ped'), *adj.* قايىپى بىرە گىيا .
pinnula (pin'yoo-lə), *n.* - **pinnule**.
pinnule (pin'ul), *n.* (۱) يىكەك لەم وورە گەلەيەنى كە بەرپىز .
 (۲) پەرەكى زۆر بچووكى ھەندى .
 گىيا ئىتائىتى ئاۋى

-pinnular (*adj.*).
pinocle, pinocle (pē'nuk'l), *n.* يارىمەكى كاغەزە
pinion (pin'yan, pēn'yōn), *n.* (۱) حۆرە رىسەنە بىرەكە
 (۲) دەخۇرى .
pinpoint (pin'point'), *v.t.* (۱) نىشانە كىرەن دەخۇرى پىنداكىرەن .
 (۲) ۋەك شۇنەك لەسەر نەخشە .

(۲) دەستىنەش كىرەن! پەنجە خىستەنەسەر! بىروردى ئىۋاۋى نىشانە كىرەن!
 (Our radar ~ed the attacking planes.)

(۲) بىروردى نىشانە لىگىرەن
 (۱) سەرى دەخۇرى .
adj. (۱) وورە ئىۋاۋى بىر زىادەكەم (~ bombing) .
 (۲) بچووك

pins and needles, مېزىۋەكەن
pin stripe, (۱) مېنى موماش ۲ قوماشنى مىلدار: دەستەجلى مىلدار .
-pin striped (*adj.*).
pint (pīnt), *n.* پايىت بىۋانەكە سەنگىكە بىرەتەكە لە ھەشت يەككى
 گالۋىنك (۱) ۋە شەلە شى ۋوشك (۲) دەخۇرى يەك "پايىت" ى
pinta (pin'ta), *n.* نەخۇشەكە بىرەككى بىستە دەپتە ھۇي پەيدابوۋى
 پەلەپەلە سەسەر بىستە

pintado (pin-tā'dō), *n.* حۆرە ماسى يەككى دىۋكۆلەپە پەلە قارەمى
 بىۋەنە

pintail (pin'tāl'), *n.* (۱) حۆرە مەۋى يەككى مەل دىۋى سەسپىيە
 يەرەكەنى .
pintle (pin'tl'), *n.* تەۋەرى ستوۋى
pinto (pin'tō), *adj.* بازوۋ پەلەپەلە بەنەك: خال خال
 (۱) نەسسى پەلەپەلە يا خال خال (۲) pinto bean .
pinto bean, حۆرە ماسى يەككى قارەمى خال خال
pin-up (pin'up'), *adj.* (۱) نەسسى پەلەپەلە ھەلۋاسراۋ .
 (۲) دەستەجلى مىلدار .
 (۳) تەبىئەتە بە كىچىكە

كە شەۋەندە جۋانە ۋىنەكەي بە دىۋاردا ھەلۋەسراۋ
 كىچىكە نەۋەندە جۋانە ۋىنەكەي بە دىۋاردا ھەلۋەسراۋ
 ۋىنەكەي بە دىۋاردا ھەلۋەسراۋ
pinworm (pin'wūrm'), *n.* كىرەمى دەخۇرى كىرەمى بچووكە لە
 پىخۇلە شەستۋە كۆمەدە دەۋى

piny (pīn'i), *adj.* Also piney, (۱) بىرە نە سەنەسەر: بە دارسەنەسەر
 داپۇسراۋ ۲ سەنەسەر: ۋەك سەنەسەر ۋاپە
pioneer (pī'ō-nēr'), *n.* (۱) نەسسى سۈپەتلىك بىر نامادەكە
 لەبەردەمى سۈپەتلىك دەۋىستەكەن پىرە رىنگە كىرەنە... ھتە .

(۲) رابەر: بىشەنگ: پىشەرە ۋەك زانائەكە شى تازە داھىنەر . كەسكى
 چۆلەۋاسى ناۋەدە نەۋە... ھتە: رى نامادەكە: (a ~ in aviation)
 (۱) تەبىئەتە بە رابەر: رابەر: ھى داھىنەر: يەكەمىن . (a ~ chemist)
 (۲) ھى نەۋەنى چۆلەۋاسى ناۋەدان كىرەنە چەرخەكەيان ۋەك نەۋەنى
 نەۋەرىكەيان ناۋەدان كىرەنە بە تەبىئەتە پۇۋاۋى نەۋەرىكە: (the ~ spirit)

(۱) (۱) دۇرەنە: ناۋەجە تازە (۲) ناۋەدان كىرەنە شۇنە تازە
 چۆلەۋاسى ۲ رابەر: كىرەن: داھىنەر: پىشەرەۋى كىرەن .
pious (pī-os'ā-ti), *n.* لە خۇداتىرسى پىۋالەت

pipestone

pious (pī'as), *adj.* (۱) لە خۇداتىرسى: خۇداتىرسى: زۆر بە ئاين .
 (۲) (۱) ئاينى . (۲) پىۋىز (۱) لە خۇداتىرسى بە دىۋا ھەر بە دىۋ بە ئاين
 (ب) نەجەمى بە پىۋالەت لە خۇداتىرسى يەۋە .
 (۴) [Archaic] . دىۋىز بۇ دايەك ۋەك خۇدە كەسەكە .
pip (pip), *n.* (۱) ئاۋەك (سۈيۈ، ھەرمى، پىرەتەك): دەنەك .
 (۲) [Slang] . كەسەكە يە شىتەككى زۆر پەسەندەكە
pip (pip), *n.* خالى سەكەگەزى قۇمارو پوۋى دۇمىنەۋ زارى تاولە
pip (pip), *v.t.* جىرەۋە جىرەۋە كىرەن .
 (۱) قارۋى ھىلەكە ھاتتە دەۋە (جىرەۋەلە بىچوۋى پالندە) .
pip (pip), *n.* (۱) ۋەنەقە مەشەك (نەشەكەنى قەتەگە كىرەن زامان ئاۋ
 لە دەۋە ھاتتە: پالەشۇرى (۲) نەخۇشە يەككى سۈككى مەۋە (لەۋەۋى
 گالتەرە) .

pipage (pip'ij), *n.* (۱) ئاۋەك نەۋەك گاز گۋاستەنەۋ بە بۇرى
 (۲) كىرەن نەم گۋاستەنەۋە: (۳) سەرجەمى بۇرى پىكەۋە بەستەرە بۇ نەم
 مەبەستە

pipe (pīp), *n.* (۱) شەمشال: جۋەزەلە: زۇرنا: بلوۋىز .
 (۲) (۱) شاۋورى سەركارى كەشتى يەۋەن . (ب) دەنەككى نەم شاۋورى .
 (۳) دەنەككى گۇرانى . (۴) جىرەۋە: جىرەۋە جىرەۋە: خۇندەننى پالندە .
 (۵) بۇرى (۶) بۇرى ئاۋەك (بە تەبىئەت ھى ھەنەسەدان) .
 (۷) شىتەك كە شىۋەلە لە بۇرى بچى

(۸) (۱) سەبىل: قىلىن: قەندە (ب) پىر سەبىلەك تۋوتىن
 (۹) بەرەمىلەكە مەي يا شەلە تىر (۱۰) گالۋىن دەگىر .
 (۱۱) پىۋانە يەككى (۱۲) گالۋىن
 [Slang] . كارتىكى ئاسان: شىتە ئاسان

(۱) شەمشال لىدان: بلوۋىز زەندە: جۋەزەلە لىدان .
 (۲) ھاراكىرەن: زىقەزىق كىرەن (۳) شاۋورى لىدان (كەشتى يەۋەن)
 (۱) شەمشال لىدان: بلوۋىز زەندە: جۋەزەلە لىدان .
 (۲) ھاراكىرەن: زىقەزىق كىرەن
 (۳) كارتىكىرەن: ۋەك بە زۇرنا بۇ لىدان: ۋالىكىرەن (بە شەمشال لىدان)
 (۴) ئاۋەك نەۋەك گاز گۋاستەنەۋە يا بۇ بىرەن بە بۇرى .
 (۵) بۇرى پاكىشان .

(۶) شاۋورى بۇ لىدان: كۆكەندەۋە (كەشتى يەۋەن) .
pipe down, [Slang] . بىر دەنەك بۈۋەن نەم كىرەنە
pipe up, (۱) دەست بە شەمشال يا زۇرنا لىدان كىرەن
 دەست بە گۇرانى ۋوتىن كىرەن (۲) دەنەك بەرەزىكەنەۋە زىقەزىق كىرەن

pipe clay, گىلى سىپى
pipe dream, [Colloq.] . خەيالى پۇۋ: خەۋەن: ئۇمىدى بۇش ۋەرگىز
 نەۋەتەدە .

pipefish (pīp'fish'), *n.* بۇرىيە ماسى: ماسى يەككى لە بۇرى چوۋى
 پوۋەكە رەۋەلە لىۋىز دىۋە
 (۱) (۱) بۇرى يەسەن .
 (ب) بۇرى دانان: چاۋەك: بۇرىكەي . (۲) قۇل يا پارچە بۇرىيەككى بچوۋە
 دوۋ بۇرى تىرى پىن لىكەدەرى .

-pipe-litter (*n.*).
pipeful (pīp'fool'), *n.* پىر سەبىلەك تۋوتىن .
pipe-line (pīp'lin'), *v.t.* (۱) گۋاستەنەۋە بە بۇرى (ئاۋ، نەۋەك، گان)
 بە بۇرى بۇ بىرەن . (۲) بۇرى بۇ پاكىشان .
pipe line. (۱) بۇرى (بۇ ئاۋەك نەۋەك گاز پاكىشان): ھىلە بۇرى .
 (۲) مۇي گەياندەن، گۋاستەنەۋە، يا بىرەن . (a ~ of information)

pipe of peace, = calumet.
pipe organ, ئامېرىكى مۇسقىيە لە تەبىئەت پىنانق .
piper (pīp'ēr), *n.* بلوۋىزەن: زۇرنا لىدەر: شەمشال زەن .
 سەنەكە خۇ دان: شاۋاشى خۇ دان
 نەجەمى كىرەمەۋى خۇ ھاتتەۋە پىن ھەنگىرەننى .
pipestone (pīp'stōn'), *n.* بەردى سەبىل: ھىندىيە نەۋەرىكەي يەكەن

- قلپانچان لى درووست دىكرى
pipette, pipet (pī-pet', pi-pet'), *n.* مۆكە مۇرىيەكى شوشەسى
 پىلە پىلە كراوى بچووكە شەلى پىن دىگۇنىزىتەو لى دەفرىكەو بۇ دەفرىكى تر
 (كىمىيەكىرى)
piping (pip'ing), *n.* (۱) شىمشال ئىدان بىلۈنر ژەندىن زورنا ئىدان
 (۲) دىنكى شىمشال بىلۈنر يا زورنا (۳) زىقە
 (۴) كۈمەلىك بۇرى پىنكەو بىستراو (۵) ماددى بۇرى لى درووستىكراو
 (۶) ھىلى شىرىنى بىسەر كىنكەو (۷) تىلماسكى پاراڭنەو پىراۋىزى جىل
adj. (۱) زورناژەن ئاى لىدەر بىلۈنرژەن
 (۲) تايەنى بى دەنگو ئاۋازى ھىمىن خۇشى ئاشىيەنە شىمشال ئاى
 (۳) پىر باسوۋەبى ھىمىن (۴) زىقەزىق
adv. چىزەچىكر كىسبە نىۋەھاتىن داخ (~ hot)
pipit (pip'it), *n.* بالندەبەكى بىكۈلەنە لى كۈلۈكۈرە دەچىن
pipkin (pip'kin), *n.* (۱) دەفرى كىنە مەجەل قابىلەمە قۇرى
 (۲) piggin
pippin (pip'in), *n.* (۱) جۈرە سىۋىكى مۇرى سەۋزە
 (۲) ئاۋوك رىۋەكئاسى دەنگ
 (۳) [Slang] كەسكىن ياكى شىتىكى زۇر پەسەندىكراو
pipsqueak (pip'skwēk'), *n.* كەسكىن با شىتىكى بچووك بىن بايەخو
 ھىچبۇۋچ
pipy (pip'i), *adj.* (۱) لى بۇرى دەچىت
 (۲) دەنگ شىز ئاسىز زىقەزىقاۋى
piquancy (pe'kan-si), *n.* مۇرى بىرى مېشك حولىن
 سەپىرى خوسى
piquant (pē'kant), *adj.* (۱) مۇزى مېشك
 (۲) مېشك حولىن سەپىرى خوسى
 (۳) [Archaic] تىزىر بىر بىرندە
pique (pēk), *n.* تۇران تۇرىر پەسنى تۇرەبى بەھۋى ھەست
 بىرىندىركىر با شىكەندەو
v.t. (۱) تۇراندا بەستى تۇرەكردن بە ھەست بىرىندىركردن يا شىكەندىن
 (۲) جۈلەندى مېشك ھەست (~ The portrait ~d my curiosity)
 (۳) شامارى بىۋەكردن خۇ بىۋە بىدان
piquer oneself on (or upon), شامارى بىۋەكردن خۇ بىۋە بىدان
 (~ They piqued themselves on their modish attire)
piqué (pi-kā'), *n.* خۇرە قومانسكى سىقتى نۇكەپە
piquet (pi-ke'), *n.* يارىيەكى كەغەزى دوركەسەپە
piracy (pī'ræ-si), *n.* (۱) چەتەلى دەريا چەتەكەرى دەريا
 (۲) دىرىس داھىيان با بەرھەمى زاستى ھونەرى يەككىلى تۇر كىرەن بە ھى خۇ
 چاچىكرىن لاۋكردنەو بەرھەمى نوسەر يا زاناپەك بىپىر پىرسى خاۋەنەكەسى
piragua (pi-rā'gwa, pi-rag'wa), *n.* (۱) پەلەمكى سەۋى
 بچووكە بە ھەكەندى دارىكى ئەستۇرۇر زىل درووست دىكرى (۲) بەلەمكى
 پايەۋاسى بىن تەختە
piranha (pi-rān'yə), *n.* جۈرە ماسىيەكى بچووكى چاۋىرسى دىرە
 ھىرش دەمانە سەر گىلندارى ئاۋى گەۋرە تەنەتەن بۇ سەر مۇقىش
pirate (pī'rit), *n.* (۱) چەنە دەريا ۲ كەشتى چەتەلى دەريا
v.t. & v.i. (۱) چەتەلى كىرەن دەريادا پوتۇكرىدەنە دەريادا
 (۲) پلاۋكرىدەنە يا بەكار ھىنانى بەرھەمكى ۋىزەسى يا زاستى بەپىر پىرسى
 خاۋەنەكەسى بە بىچەۋەنى پەپەرەۋى بەلگەنامە داھىيان
-piratic; piratical (adj.); piratically (adv.)
pirogue (pi-rōg'), *n.* بەلەمكى سەۋى بچووكە بە ھەكەندى دارى
 ئەستۇرۇر زىل درووست دىكرى
pirouette (pi'rō-ct'), *n.* خوللانە لىسەر بەنجە پىن يا لىسەر
 يەك پىن سەمى باي
v.t. خوللانە لىسەر جۈرە
piscary (pis'ka-ri), *n.* (۱) ماڧى ماسى گىرتن لى ئاۋى يەككىلى تىرە

- (۲) شۋىنى پاۋەماسى جىنى ماسى گىرتن
piscatology (pis'ka-tol'ə-jī), *n.* پاۋەماسى زانى
 ھونەرى ماسى گىرتن
piscatorial (pis'ka-tōr'i-əl, pis'ka-to'ri-əl), *adj.* تاييەتى
 بە ماسى ماسىگىر ماسى گىرتن
piscatory (pis'ka-tōr'i, pis'ka-tō'ri), *adj.* piscatorial.
Pisces (pis'ēz), *n.* (۱) كۈنەستىرە ماسى
 (۲) كەلۋى ماسى ئەستىرەناسى بورجى ماسى
 (۳) تۇخى ماسى لى بىرپەدارەكاندا
pisci- (pis'i), (~ pisciculture)
pisciculture (pis'i-kul'chēr), *n.* ماسى پىشچىگىرە بەماناى ماسى
 ماسى پەۋرەدەكردن بۇ خۇشى
 يا قۇشتىن
piscina (pi-sī'nə, pi-sē'nə), *n.* جۈرەنى تەنىشت قۇربانىگى
 كىنە
piscine (pis'in, pis'in), *adj.* لى ماسى چۈۋ تاييەتى بە ماسى
piscivorous (pi-siv'ēr-əs), *adj.* ماسىخۇر
pish (pish), *interj.* پىش: دەنگىكە ۋەرسى پەستى تاقەت چۈۋ
 دەۋدەپىر
pisiform (pī'sə-fōrm'), *adj.* (۱) پۇلكەيى نۇكى لى نۇك دەچىن لى
 شۋەۋە قەدارە (۲) تاييەتى بە نىسقانىكى خۇرى مەچەك
pismire (pis'mīr'), *n.* مىرۋەلە
piss (pis), *v.t. & v.i.* مىزكردن
n. مىز (ۋەشەكى ئاشىرە) (~ to take a ~)
piss off, [Slang], تۇرەكردن پەستى بۇن
 (~ I was pissed off at him.; She pissed me off.)
pistachio (pis-tā'shi-ō', pis-tash'i-ō'), *n.* (۱) دارى بستە
 (۲) بستە (۳) تامى بستە (۴) سەۋزى كان سەۋزى زەردىار
pistil (pis'til, pis'tl), *n.* نىركە ئەندامى مېنەنى كۈل
pistillate (pis'ta-lit, pis'ta-lāt'), *adj.* نىركەدار (بەتاييەتى بەپى
 بۈۋى نىركە)
pistol (pis'tl), *n.* دەمانچە
v.t. دەمانچە بىۋەتەن تەقاندىن
pistole (pis-tōl'), *n.* پارەيەكى زىرى نىسپانى يا نەۋرۋاپى كۈنە
pistoleer, pistolier (pis-ta-lēr'), *n.* دەمانچەمەنگى
 دەمانچە لى قەد
piston (pis'tn), *n.* پىستىن پەستىنەر لۈۋەكى ھاتۇچۇكر
 (مەگىنەناسى)
piston ring, ئەلقە پەستىنەر
piston rod, باسكى پەستىنەر
pit (pit), *n.* ئاۋوك (خۇرە، ھەلۋە، قۇخ) دەنگ
v.t. ئاۋوك لى دەرىھىنان
pit (pit), *n.* (۱) چال چالاپى قوۋلگە ۲ چالى بىن ۋەك تۈۋنى بابا
 (۲) دۇزەخ (۳) تەپكە چالنىكە بۇ بە داۋەۋەكردنى گىلندارى كىۋى
 (۴) داۋا تەلە مەترىس شاراۋە (۵) مەيدانى شەرە كەلەشۋىر شەرە سەگ
 (۶) لۈۋەلى باكبىشى كان (ب) كان كانگە
 (۷) چالاپى لەش (۸) چالاپى بىن (~ an arm pit)
 (۹) چالاپى پىست بەھۋى نەخۇشىيەۋە ۋەك كۈنجى دەۋچاۋ بەھۋى
 ئاۋەۋە (۱۰) [British] نەۋمى يەكەمى شائۇنەك بەتاييەتى بەشى
 داۋەۋە (ب) ئەۋەنى لىم بەتەمى داۋەۋە داۋەنىش
 (۱۱) چالاپى بەردەمى شائۇ كە نۇركىستراى تىدا داۋەنىش
 (۱۲) قۇزىنىكى تاييەتى بازارى پارەمازى
 (۱۳) قۇزىنى بەزىن تىكرىدەنە تايە گۇزىن لى مەيدانى پىشچىگىرە پوتۇمىلدا
v.t. (۱) خىستەنە چالەۋە لى چالدا ھەنگىرتن (۲) چال كىرەن
 (۳) كۈنج بۈۋى خالى ۋوردۋورد تىدا ھەنگەندىن (ئالە):
 (~ ted by smallpox)

(۴) دان نە شېر، سەگ، كەلەشپىز، مۇقۇ، تاقىم؛ دان بەيەكدا
بىرەمبەر يەكتەر وەستاندىن

(to ~ one group against another)

v.t. چال بوون، چالاپى تىكەوتن؛ چال چال بوون، كۈنچ بوون
pitch (pich), n. قىرا زىت؛ نەسەلت

v.t. قىرتاوتۇرۇش، بە نەسەلت سىواغدان يا داپۇشپن
pitch (pich), v.t. (to ~ a tent) ھەلدان، چادر

(۲) فېندان، ھاۋىيىتىن، ھەلدان (بەرد، تۇپ).
(۳) نامادەكرىن و رىكخىستى بۇ جەنگ (ed battle) .

(۴) لە بەلەيك يا ناستىكىدا دانان
(۵) تۇپ ھاۋىيىتىن بۇ تۇپ لىدەر كە گۈرۈزەكەي بەدەستەۋەيە (يارى بىنسىۋل)

(۶) دىيارىكرىن، نەزى و نەزى ناۋازى مۇسقى
v.t. (۱) ھەلدان ھەلدان (۲) جىگىرەبوون، (۳) فېندان (تۇپ)؛ ھەلدان

(۴) بە سەرد، كەۋنەنەخوارەۋە (۵) بەرەۋ خوار بوونەۋە؛ نەۋىن؛ داکەۋت.
(۶) ھەلدان ۋە بەرەۋىكرىن (كەشتى)؛ تاسەكرىن (۷) لەتردان.

(۱) ھەلدان، شىۋە ھەلدان (۲) فېندان؛ ھاۋىيىتىن.
(۳) ھەلدان ۋە بەرەۋىكرىن (كەشتى)؛ تاسە؛ لەتر (۴) قۇۋىنى چەرچى.

(۵) پىلە (Excitement was at a high)
(۶) پىلە لىزى، پىلە لىزى سەربان (خانۋى پۇرۋاۋى).

(the ~ of a roof)
(۷) پىلە نەزى و نەزى (دەنگ، مۇسقى، قسە... ھەت) (the ~ of a voice).

(۸) [Slang]، ۋوتە و ۋوتارو پروپاگەندەيەكە بۇ ساركرىن و قايل كرىن و پى
سەلماند، ۋەك چەرچى و قۇشپارى ترو خاۋەن بىرۋاۋەپىك بەكارى دەھىن

بۇ پاكىشنى خەلك؛ چار
(۱) دەست بە كاركرىن بە چالاكى؛ قۇل ئى ھەلكرىن و، [Colloq.]
دەست نە نىشكرىن (۲) ھەرۋەزى كرىن؛ ھاۋكارى كرىن؛ يارمەتيدان؛

(We all pitched in and planted a garden.)
pitch into, [Colloq.] ھىزىش بىرەن سەر؛ بە دەم يا بە دەست؛

پەلاماردان
pitch on (or upon), ھەلپۇراردان

pitch one's tent, جىنشىن بوون؛ جىگىرەبوون
pitch-black (pich'blak'), adj. رەشە ۋەك ھەلپۇر؛ زۇر رەش؛

رەشە ۋەك قىر.
pitch-dark (pich'därk'), adj. تارىك ۋەك ۋەك؛ زۇر تارىك؛

شەۋەمەنگ
pitched battle, (۱) شەرى دەستەۋەخەي ئۇۋان دوۋ لەشكر پاش

خۇ بۇ نامادەكرىن دىيارىكرىن شىۋىنى ھەردو لەشكرەك.
(۲) شەرى گەرم؛ ناكۇكى زۇر خراب

pitcher (pich'ër), n. (۱) سوراخى؛ (۲) سوراخى يەك

(۳) گەلەي ۋەك سوراخى
pitcher (pich'ër), n. (۱) تۇپ ھاۋىز؛ يارى بىنسىۋل

(۲) جۈرە گۈرۈزىكى گۈلغە كە سەرەكەي بەدۋادا ھەلگەپاۋەتەۋە.
pitcher plant, پوۋەكىنەكە گەلەكەي لە سوراخى دەچن جانەۋەر

پادەكىنەر دەيانكرىز
pitchfork (pich'förk), n. سىلك (كەشتۈكەن)

v.t. كرىشە ھەلكرىن يا گۈرۈزەۋە بە سىلك
pitchman (pich'män), n. چەرچى؛ دەستگىر؛ بەتايەتەي يەكەن

كە قۇۋىنى جادەيەكى گرىتپن بۇ خۇي لەبەردۋا (بى)
pitch pine, سەۋەرى جەۋىد؛ يا پىزىندار

pitch-stone (pich'stön'), n. بەردى ناكىرۋىنى رەشى بىرەقەدار
pitchy (pich'i), adj. (۱) قىراۋى؛ قىرلىندار (۲) لىنج

(۳) رەش؛ تارىك
piteous (pit'i-əs), adj. (۱) يەسزەن؛ جىنى بەزەيى پىداھاتنەۋە؛

دامار (۲) [Archaic]. بەزەيى؛ بەھەست؛ بەرەم
pitfall (pit'föf'), n. (۱) داۋ؛ تەنە؛ تەپكە؛ چانى بە ناستەم سەرگىراۋ

بۇ گرىتى گىياندان. (۲) مەترسى شارۋە؛ داۋ.

pith (pith), n. (۱) ئاۋەۋۇك (قەلى پوۋەك)؛ ئاۋەۋۇك؛ كاكىل. (۲) مۇخ.
(۳) گەۋە؛ كۆك؛ پوختە. (۴) ھىز؛ تۋان.

v.t. (۱) ئاۋەۋۇك ئى دەرھىنان (پوۋەك).
(۲) (۱) بېرەگە يا پىشت شكاندىن و كۈشتن. (ب) بېرەگە سېكرىن بۇ تاقىكرىنەۋە

لە تاقىگەدا.
Pitheanthropus (pith'a-kan'thrä-päs), n. ئادەمىزادى جاۋە

ئادەمىزادى كۇنى قېتىكەۋتوۋە ئىسقانەكانى لە "جاۋە" دۇزراۋەتەۋە
(۱) (۱) ئاۋەۋۇك؛ مۇخاۋى. (ب) پىر لە ئاۋەۋۇك؛

ئاولدار؛ بوردو؛ بىر مۇخ (۲) كۈرتو بەمانا؛ پىر مانا؛ بەھىز؛ زامانپارو
(a ~ style)

-pithily (adv.); pithiness (n.).
pitiable (pit'i-ä-b'l), adj. (۱) يەسزەن؛ شايستەي بەزەيى پىدا

ھاتنەۋەيە. (۲) بۇگەن؛ پىس؛ نىم؛ شايستەي بە چاۋى سوۋك سەيكرىنە
ئاپەسەند.

-pitiablely (adv.).
pitiful (pit'i-fäl), adj. (۱) بەھەست؛ ھاۋەست؛ بەزەيى

(۲) يەسزەن؛ جىنى بەزەيى پىداھاتنەۋەيە؛ جىنى دىل پىن سوۋتەن
جىنى داخە: (a ~ sight).

(۳) شايستەي بە چاۋى سوۋك سەيكرىنە؛ پىس؛ بۇگەن؛ ئاپەسەند
-pitifully (adv.); pitifulness (n.).

pitiless (pit'i-lis), adj. بىن بەزەيى؛ دلرەق؛ بىن پەحم.
pitman (pit'män), n. (۱) كرىكارى كانگا.

(۲) باسكى لىدان (مەكىنەكارى)
pitton (pit'an), n. مىخىكى كانزايەيە لە ھەلگەران بە شاخى بەردىندا

بەكارەھىنرى.
pit saw, مىشارىكى گەۋەيە بە دوۋ كەس بەكارەھىنرى يەكەنكىان لەسەر

بەردەركە دەۋەستى و نەۋى تىرىشپان لە چالنىدا
pittance (pit'əns), n. (۱) موچەي كەم؛ پارەي بۇ براۋە (خەرجى كەم)؛

پارەي ھىچ پوچ (He gets a mere ~).
(۲) ھەندىكى كەم (خوارىن؛ ئازۋوقە)؛ بەشى كەم؛ بىرىكى ھىچ پوچ؛

شەتتىكى زۇر كەم
pitted (pit'id), adj. (۱) چالۋى؛ چال چال.

(۲) كۈنچ (ۋەك دەم چاۋى ئاولۋى)؛
(His face was ~ with small pox.)

pitter-patter (pit'ër-pat'ër), n. پىرتەپرت (دىل)؛ تەقەتەق؛
تەپەتەپى ئىسپاسى پىن؛ لىدان.

pituitary (pi-tōō'a-ter'i, pi-tū'a-ter'i), adj. (۱) چىلى؛
چىلم دەردە؛ شەلى ۋەك چىلم دەردە. (۲) ھى لۋى ژىر مىشك.

(۳) تايەتەي بە جۈرە لەشكىكى ئىسقان زۇر ئەستۋور قۇل و لاق زۇر درىزە
بەھۋى زۇر دەردانى ھۇمۇنى لۋى ژىر مىشكەۋە.

pituitary gland (or body), لۋى ژىر مىشك.
(۱) بەزەيى؛ بەزەيى پىداھاتنەۋە؛ دىل پىن سوۋتان؛ ھەيف.

(۲) ھۋى بەزەيى پىداھاتنەۋە يا دىل پىن سوۋتان
داخى گرانم؛ دەستى شكارم؛ داخەكەم؛ ھەيفە.

بەھۋى دىل پىن سوۋتانەۋە.
take (or have) pity on, دىل پىن سوۋتان؛ بەزەيى پىداھاتنەۋە

(They took pity on him and set him free.)
what a pity!, جىنى داخە؛ ھەيفە؛ داخەكەم؛ داخى گرانم.

pityriasis (pit'i-rī'a-sis), n. (۱) نەخۇشى يەكە پىستە دەبىتە ھۋى
تۈكە فېندان. (۲) نەخۇشى يەكە پىستى گىياندان مالىيە دەبىتە ھۋى

دېۋىستېۋىنى پۈلەكەي ۋوشكى ۋەك گەي.
(۱) خالى پاكىر؛ پاكىر؛ خالى لەسەر ۋەستان يا

پاكرىن و خولانەۋە؛ تەرە. (۲) كەس يا شتى سەرەكى كە ھەموۋكەس
بەدەۋىدا دەسۋىرتەۋە؛ كەس يا شتى زۇر گرىنگو بىرپاردەرى نەجامى كارىك؛

گومهر: شونڤي بيهكگه يشتن (۲) خوولانموه لاسر خالي پاگرا يا بدهوري تومرينكا

- adj.** سمرهكي: پنچينه بي: گرنگ: تومري.
v.t. پاگرتن لاسر خالي پاگرا يا خوولانموه بدهوري تومرينكا.
v.t. خوولانموه لاسر خالي پاگرا: خوولانموه بدهوري تومرينكا.
pivotal (piv'et-l), adj. (۱) هي پاگرا: هي خالي پاگرا: تومري.
 (۲) سمرهكي: زور گرنگ: ناوجمرگه يي: (a ~ event, act, man, etc.).
pixy (pik'si), n. Also pixie, جنزوك: دنيودرنج: پري.
pizza (pet'so), n. پيتزه: خواردمه: نيچيكي: ئيتاييچي: بريتيچي له
 لمر اشبهك كه په نرو دوشاوي ته ماته و بهار و گوشتي قيمه كراو يا شتي
 وه قارچك زهيتون و بيبيري به سمره وه دهكرئ و له فريدا دهبرئ.
pizzeria (pet'so-re'a), n. چيشخانه ي پيتزه: پيتزه خانه.
 (روش ي پيشو بيته).
pizzicato (pit'so-ka'to), adj. adv. & n., به سري پنجه
 ليدراو: نامزى موسيقيي ژندار وه عود و گيتار.
pizzle (piz'l), n. كيري گياندار: (به تاييه يي كه لكه).
placable (pla'ka-b'l, plak'o-b'l), adj. دلي نرم دهبي:
 به خشنده: نيپوره.

- placability (n.); placably (adv.).**
placard (plak'ard), n. بلورانه: كه به شونښكي گشتيدا هولواسري:
 يافته: ناگاداري هولواسراو.
v.t. (۱) بلورانه هولواسين (به ديواردا).
 (۲) بلوركردنمه له بري ي يافته يا بلورانه.
placate (pla'kat, plak'at), v.t. دل نرم كردن: هينم كردنمه:
 دلنوايي كردن: پازي كردن
-placation (n.); placative (adj.); placator (n.).
place (pläs), n. (۱) ميدان (ناوشان). (۲) شقاميكي كورت و بارك.
 (۳) شوي: جينگه: جينگه بونونه: شوين مهبور.
 (۴) ناوچه: هريم: شوين.
 (۵) (۱) شويني كسيك (ب) باري ژباني كسيك
 (۶) شان: تاروچكه: دي
 (۷) مان: خانه: خانوو
 (۸) شوين يا خانوي ترخانكراو بؤ شتيكي تاييه تي:

- (a ~ of amusement)
 (۹) خان ب بريني سمر شونښك يا پوويه
 (۱۰) شونښكي تاييه تي له گوفارو په توتوكينكا: (لا پره. بهند).
 (۱۱) پنهوپيه: جينگه: پايه: (His ~ in history is assured).
 (۱۲) خان: پله: هنگار: (in the first ~).
 (۱۳) حزي خوي: جي و كاتي شياو يا به جي:
 (There's a time and a ~ for everything.)
 (۱۴) جز: ناري ژبان: (If I were in your ~).
 (۱۵) جز: جينگري: له باتي: (He acted in ~ of his brother.).
 (۱۶) پنهوپايه: كاريدهستي: فرمانبري
 (۱۷) مركي سرشان: نيش و كار: نيش.

- (It is not my ~ to tell him that.)
 (۱۸) خيگي: دانيشتي كسيك لاسر ميز: كورسي: هتد.
 (۱۹) يه (پيشركي): نومنده يمين كسي له بؤ بؤرنيكا:
 (He came in second ~.)

- (ب) پلي: سوره مين (بؤرنيش).
v.t. (۱) دانا به شونښكا: خشنه شونښكه.
 (۲) دانا به سمر نيش: دامه زاندا: نيش بؤ دزيينه
 (۳) داواي شت كرين كردن له كومياني ي سرچاو: ناردي نه داواكاريه:
 (The bookstore ~d an order for the new books.)
 (۴) ناسمه وه: (I know his face but I can't ~ him.)
 (۵) حسن سمر لومه: دياريكردن و لومه كردن (to ~ blame).

(۶) پشت پي بستم: نوميد پي بوون: پي بوون:

- (to ~ confidence in someone)
 بردنمه به يكم. دووم. يا سنيهم (به تاييه تي به دووم له غارغارني
v.t. ناسپو: پاگردني سمگدا) (His horse ~d.).
 (۱) جينكردنمه: شوين بؤ كردنمه.
 (۲) پينگدان: جينگه بؤ چول كردن.
 سمركهوتن: سمركهوتو بوون.
 (۱) له جي خويي تي: له شويني خويدا دانراوه.
 (۲) شياو: به جي: گونجاو: په سمند
 له پيش هموشتيكا: يكم.
 (۱) له نكزان: به پي ي بيري خو پي پاگيشان:
 know one's place, له سوري خو تن نه پرين (به تاييه تي كسيكي ژيردهسته).
 (۱) له جي خويدي نيه. (۲) نابه جي: نه شياو: نه گونجاو.
 out of place, لووت شكاندن: له لووت دان:
 put one in one's place, شكاندن كسيكي خو لي گويارو.
 take place, پوودان: قومان: هاتن پوو.
 take the place of, جينگرتنمه (كس, شت, پوودان).
placebo (plä-sē'bō), n. (۱) نويزوناي نيواره بؤ گياني مردو.
 (۲) دهرمان ي دلخوشكرد: دهرمان دروزه: دهرمانيكه كه هر به نار دهرمانه
 دهرديت به نه خوش بؤ دلنوايي كردني. (۳) دلخوشكرد: هينم كره وه:
 شتيك كه دلنوايي پي دهكرئ
place-kick (pläs'kik'), n., v.t. & v.i. شق تيهلداي توپي
 فوتبولي شميريكي پاش دانان لاسر زهوي.
placeman (pläs'men), n. [Chiefly British], فرمانبري مري
 (له پوي سوويك يوه).
place mat, پارچه تمارونيكي قوماش يا پووشه دهرخسته ژير قايي
 ناخواردني هموكه سنيكوه لاسر ميزي ناخواردن.
placement (pläs'ment), n. (۱) دانان: دانران.
 (۲) رنكستن: رنكران. (۳) نيش بؤ خلك دزيينه: (له لايه ن فرمانگي
 تاييه تي يوه): دامه زاندا (a ~ office).
 (۴) قوتابي دانان له پولي گونجاو لكه پلي خويندن و توانياند.
 (۵) (۱) دانان توپي فوتبولي شميريكي لاسر زهوي بؤ شق تيهلداي
 (ب) نه شق تيهلداي.
placenta (plä-sen'ta), n. (۱) پهردي مندا: ويلاش: پهردي ناولمه.
 (۲) جي پيوه نووساني گرا به نيركه وه (پووه كناسي).
-placental (adj.).
placentation (pläs'n-tä'shen), n. (۱) پينكها تي پهردي
 مندا. (ب) شيوه نووساني پهردي مندا به مندا لدا نموه.
 (۲) شيوه نووساني گرا به نيركه وه (پووه كناسي).
placer (pläs'er), n. (۱) خلت ي لم يا زينه كه زير و بوري به نرخی تري
 تيدايه (۲) جي شتنه وي نه خلت يه بؤ دهرميناني ژيركه ي
placid (pläs'id), adj. (۱) هينم لاسرخو: بؤ دنگ: پر ناسوده:
 (a ~ lake; a ~ disposition). (۲) پال ليدره وه: بؤ باك: په حمت:
 له خوپازي: هيج كارتينه كردو.
-placidness (n.); placidity (adv.).
 (۱) هينم: لاسرخوي: بؤ دنگي.
 (۲) پشت ليكرده وه: بؤ باكي: په حمتي: له خوپازني.
 (۱) تليشي ته نووره و كراس (بؤ له بركردني
 به ناساني). (۲) گرافاني ته نووره. (۳) [Archaic] ژيركراس (ب) ناهرت
 (۱) دزييني
 نووسين و يروباوه ي نووسر يا دانه يكي ترو بلاو كرده وي به ناوي خوه
 (۲) نووسين و يروباوه ي دزراو بهم شيوه يه.
plagiarist (pläs'ja-ris-t, pläs'ji-a-ris-t), n. Also plagiarizer,
 دزي نووسين و يروباوه ي نووسريكي ترو كردو به هي خو
-plagiaristic (adj.).

plagiarize

plagiarize (plā'jə-rīz', plā'ji-ə-rīz'), *v.t.* دژبنی نووسن و بیروباوهری نووسن یا داننیزیکي ترو بلوکړدنومو به ناوی خوځو.

-plagiarizer (*n.*).

plagiary (plā'jə-ri, plā'ji-ə-ri), *n.* [Archaic]. - 1. plagiarism. 2. plagiarist.

plague (plāg), *n.* (۱) کارهسات؛ ليقهومان؛ بهلا. (۲) سزای خودایي.

(۳) تاعون؛ تاعونه رهشه دهره. (۴) [Colloq.] شتی ناخوشو پستک.

(۱) تاعون ليدان؛ تاعونه رهشه تووش بوون؛ دهرديدان. *v.t.*

(۲) پستکړدن؛ هراسان کړدن؛ نازاردان؛ تووشی ناخوشی کړدن.

plaguy (plā'gi), *adj.* Also **plaguey**, [Colloq.]. پيسو ناخوش؛ پستکړ؛ بيزارگر.

plaid (plad), *n.* قوماشی خانخانه؛ قوماشيکه نمخشی ميلي لهيکدراو يا خانخانهی تيدايه.

adj. نمخشی خانهخاندان؛ خانهخانه (قوماش).

plain (plān), *adj.* (۱) تخت؛ پلک؛ تختايي.

(۲) بربرهلا؛ بربرنگراو؛ گراوه. (*a ~ view*).

(۳) پوون؛ تيگهپشتني ناسانه؛ ناسان؛ ساده. (*a ~ prose style*).

(۴) راست وړهوان؛ بين پنجوپهنا؛ لهپو. (*~ talk*).

(۵) ساده؛ ساکار؛ ناسايي. (*a ~ meal*).

(۶) نختيک ناشرين؛ جوان ذيبه؛ ساده؛ ناسايي. (*a ~ face*).

(۷) ساده؛ ناسايي؛ خاکی؛ پهبی کشوفش. (*a ~ man*).

n. دهشت؛ دهشتايي؛ تخت؛ تختايي.

adv. بپوون

-plainly (*adv.*); **plainness** (*n.*).

plain-clothes man, پوليسی نهبنی.

plain dealing, سهرپاستی و پاکي (لهگل خهنگدا).

plain sailing, (۱) بهلومو کشتی راندنی ناسان.

(۲) کهندوکوسپ له رنگه؛ نهپوون؛ تووشی تنگوچلمه نهما.

plainsman (plānz'man), *n.* دهشتنشین؛ داننیشووی دهشتايي.

plaint (plānt), *n.* (۱) [Poetic]. شپوون؛ شين؛ کپوزانهوه

(۲) سکالا

plaintiff (plān'tif), *n.* داواچی؛ داخواز؛ دادگا؛ شکاتکر.

plaintive (plān'tiv), *adj.* غمگین؛ دلگیر؛ بسوز؛ خهلتاوی؛

(*~ music*; *a ~ song*)

plait (plāt), *n.* (۱) توی یا قدی قوماشو جلی قهکدراو؛ چرچ

(۲) پرچی هونراوه؛ پرچی کلافهکراو

(۱) قهکدردن (قوماش، جل). (۲) پرچ هونینهوه؛ هونینهوه؛ پرچ کلافهکړدن. *v.t.*

plan (plan), *n.* (۱) نهخشه. (۲) نهخشه؛ خانو یا زمو؛ نهخشه

نهاندزهي؛ رنگ پشتن. (۳) نهخشه؛ کار؛ برنامهي کار؛ برنامه؛ پلان.

(۱) نهخشهکينشار خانوو، شار، زمين؛ رنگ پشتن. *v.t.*

(۲) نهخشه؛ نان؛ پلان؛ دانان؛ برنامهدانان. (۳) نيازبوون.

v.t. نهخشه؛ نان

plane (plān), *n.* سوورمجنا؛ درهختيکه له سوورمجنا دهچي

plane (plān), *adj.* تخت؛ رنک؛ راست

n. (۱) پووتخت. ۲. تختايي؛ رنکي.

(۲) پله؛ ناست (*a low ~ of culture*). (۳) فروکه. (۵) بالی فروکه

plane (plān), *n.* پهنده؛ دارتاشی؛ پهنه.

v.t. سافولوس کړدن به پهنده؛ پهنه بهکارهينان؛ پهندهلیدان.

v.t. پهنده بهکارهينان

plane (plān), *v.t.* (۱) هير؛ حبسکدن يا خشان به هورادا

(۲) بهناسته؛ هير؛ ب بهريزوونهوه؛ فروکه؛ ناوی.

plane angle, گوشه؛ رست

plane geometry, نهاندزهي رووتخت

planer (plān'ēr), *n.* (۱) پهنده بهکارهينر

(۲) پهنده؛ تحمعو کاسرا. ۳. پارچهبيک تخنه؛ سافولوسه تيبی

planoconcave

چاپی پن پلک دهکړی.

planer tree, درهختيکی زملکای پچوکه گلهای هيلکيی و بهری زبرو.

گويز ناسايي دهکړی.

planet (plan'it), *n.* نهستيزه؛ گهړک؛ همساره.

plane table, میزی پوپیومری زمو.

planetarium (plan'ə-tār'i-əm), *n.* (۱) نمونه؛ کومله؛ خوړ.

(۲) نامیزی؛ پیشاندانی شوینی خوړو مانگو نهستيزه نهستيزه گهړککانو

خولانهوه؛ نهستيزهکان لهناو گوومزنگدا. (۳) پیشانگایهکی وهما

(۱) نهستيزه؛

planetary (plan'ə-ter'i), *adj.* قاييبتی به نهستيزه؛ گهړک.

(۲) (۱) زمينی؛ قاييبتی بهم زمينه. (ب) جيهانی؛ (*life*) ~.

(۳) قاييبتی به پهروموه یا گنبری دانداری بهدوری پنچکي تردا خولاوه.

planetesimal (plan'ə-tes'i-m'l), *adj.* نهستيزه؛ گهړکی زور.

بچوړک.

(۱) نهستيزه؛ گهړکی زور بچوړک.

(۲) نهستيزه؛ دهستکړد؛ تنی نهستيزهیی.

plane tree, = **plane**.

planet-stricken (plan'it-strik'n), *adj.* (۱) نهستيزه کار.

تینکړدو (نهستيزهوانی). (۲) توپیو؛ زور قوساو.

planet wheel, پهروموهیکي داندازه که بهدوری پهروموهیکي دانداری

تردا دهخولیتوره.

plangent (plan'jənt), *adj.* (۱) هاروی دیت (وهک دهنگی شهپزل

دهریا) به دهنگی زل پیداردان. (۲) (۱) بهروو دهنگدروموه (وهک دهنگی زنگ)

(ب) غمبار؛ دلگیر. (*the ~ sound of a guitar*).

plani- (plā'ni, plan'i), پیشگریکه بهمانای؛ تخت؛ پلک؛

(*planimeter*)

planimeter (plā-nim'ə-tēr), *n.* پوپیومر؛ نامیزی پیوانی پوپیومری

پووتخت.

planimetry (plā-nim'ə-tri), *n.* پوپیونان؛ پیوانی پوپیومری

پووتخت.

planish (plan'ish), *v.t.* ناسن و کانزای تر به چهکوش کوتانو

پلکویک و ساف کړدن.

planisphere (plan'ə-sfēr), *n.* (۱) نهخشه؛ تنیکی خپ یا نیوهی.

لهسر پوویکی تخت. (۲) نهخشه؛ نهستيزهیک یا نیوهی.

plank (plank), *n.* (۱) تهختهدارنکی لهستورو دريژ (وهک هی ژیر

هینلی شهمندهفی). (۲) بناغه؛ پنچینه.

(۲) پهکیک له بندهکانی حیزیک، کوملهیک، یا بهرنامهیکي پامیاری

(۱) به تهختهدار داپوشین؛ تهختهدار دانان؛ زمو؛ داپوشین به تهختهدار

برواندن و پیشکشرکدن لهسر تهقی (ماسی؛ گوشت).

(۳) [Colloq.]. فرندانه سر زمو.

(۴) [Colloq.]. (*~ down*; *~ out*), چرنگاندن؛ پارهدان (به فرندانی)

walk the plank, به چاوبهستراوویی پویشتن بهسر دهستهکی

دریژووهوه له کشتیپهوه (وهک چتهی دریایی لهو کسانهیان دهکړد که

همیانگرتن).

(۱) زمو؛ داپوشین به تهختهدار؛

تهختهدار دانان؛ داپوشین به تهختهدار. (۲) تهختهدار؛ سرجهمی تهختهدار

(۳) تهختهداری خانوییک یا چوارچیویمیک.

plank sheer, تهختهداری دهوری پشتی کهشتی.

plankton (plank'tən), *n.* پهروکو گیاندانی گوردییدی ناو ناوو

سمرناوکهتوو.

planner (plan'ēr), *n.* نهخشهکیش؛ بهرنامهدان؛ نهخشهدان.

plano- (plan'ō, plan'ə), Also **plan-**, پیشگریکه بهمانای؛ گهړک.

plano- (plā'nō), Also **plani-**, پیشگریکه بهمانای؛ تخت؛ پلک؛

(*planoconcave*)

planoconcave (plā'nō-kon'kāv), *adj.* دیوکی تهختو

planoconvex (plā'nō-kon'veks), <i>adj.</i>	دیوینکی قویو دیوینکی تهخته و دیوینکی قوتن
planometer (plā-nom'a-tēr), <i>n.</i>	پیومری تهختی یا پینکی بوو
plant (plant, plānt), <i>n.</i>	(۱) نمام: شتله (۲) سموزایی: شینایی: دارودرخت: (۳) پروهه: پروهکی قهف یا لاسک نهم. (۴) (ب) کارخانه: کارگه (ب) کهرسهو خانوو مهکینهکائی کارگه. (۵) کهرسهو خانووی دهستگایهک: (۶) مهکینهو نامیزی کارنک. (۷) [Slang], فیلوتلهکه: پیلان: داو: تله. (۸) [Slang], کسینک یا شتینکی به داروموکر. (۹) پرواندن: ناشتن: چاندن. (۳) چسپاندن: تیدا دانان: تیدا چسپاندن. <i>v.t.</i> (۴) خسته میشکوه: له میشکدا چسپاندن: (to ~ the seed of doubt in someone's mind) (۴) دامانزدن: دانان له شویننکدا (تایین). (۵) دانان (ناوایی): دامانزدن: ناواندنکدهو. (۶) بهجکه ماسی خسته ناو ناوهو له شویننکی تر بؤ گهرهبوون و زاوین. (۷) تندا ناشتن: تیدا پرواندن: تیدا چاندن. (۸) [Slang], مستهکولهلیدان له شوینی خویدا. (۹) [Slang], دار ناوهو: تله بؤ دانان (۱۰) [Slang], شاردنوهی شتی دزراو. plantain (plan'tin), <i>n.</i> پوهکینک گهلاکئی له نریک بینی لاسکهکهره گولنی جوان به لاسکی دریزی نووک تیزهوه دهگرت: گوئی کاروئل plantain (plan'tin), <i>n.</i> (۱) جورنک له دارموژ. (۲) موزی نهم حوره درهخته plantar (plan'tēr), <i>adj.</i> بن پینیی: تاییهتی به بنی پین plantation (plan-tā'shən), <i>n.</i> (۱) ناوایی تازه: ناوچهیکی تازه ناوهاندنکوه: ۲۰ کینگه: زهوی چننراو یا نیژراو. (۲) کینگهیکی گهرهیه نمو وهریزانهی نیشتی تیدا دمکن تاییشیدا دهژین: (a sugar ~; a cotton ~) (۴) زهوی وراننکی گهرهیی به درهخت نیژراو: (a rubber ~) planter (plan'tēr, plān'tēr), <i>n.</i> (۱) حاورن کینگه: خاورن کشتگی گهره ۲ چننر (مروژ، مهکینه): پویننر: نیژنر: کشتکار: کشتیار. (۳) شینجانه (گهره یا بجوک گلن یا دارین بؤ گول و پوهکی بوخوش) (۴) ناواکهره: هی ناوچهی دورو چوئلوانی plantigrade (plan'ta-grād'), <i>adj.</i> تاییهتی به گیانداریک که لهمر هممو بنی پیی دهرات (مروژ، وورچ) <i>n.</i> گیانداریکی ودها plant louse, سز: نسبینی پوهه: نسبینی گهن. plaque (plāk), <i>n.</i> (۱) تهخته دار یا تهختهبردی نهختشوی پارزنهوهو: (ب) تهخته دار یا تهختهبردیکه دهنرنت به شویننکوهو میژووی نمو شوینن یا شتی لهمر ده نووسریتوهو تهخته دار یا تهختهبردی یادداشت. (۲) بهجه: نهخته بند یا دروشمی نهندامینتی (۳) بهلفی رهق و بریدینی سهر ژنوو بهیسی ددار: دانسازي) چالو plash (plash), <i>n.</i> plash (plash), <i>v.t. & v.i.</i> = splash. -plasia (plā'zha, plā'zhi-a), پاشگرنک بهمانای گهرهبوون: گوپین: گهسهکردن plasm (plaz'm), <i>n.</i> = plasma. -plasm (plaz'm), پاشگرنک بهمانای: پروتویلازم: مادهی پیکهینری خانهی زیندهوهر: مادهی شلی خانهی پوهو و گیاندان. plasma (plaz'mā), <i>n.</i> (۱) حوره نریدنکی بهنرخ "کوآرتز" ی سموزی نیچه پوهو ۲۰ زهرداوی خوین: پلازماي خوین: بهشی ناوی خوین و ماست. (۲) پروتویلازم ۴۰ جوړه گازیکه ژماره ی نایین و نهلهکترونهکانی نهوندهی بهکتر (فبریا) plasma- (plaz'mō, plaz'mā), = plasma.

plasmolysis (plaz-mol'a-sis), <i>n.</i>	چوونوهیهیکی پروتویلازمی خانهی زیندهوهر (له نهنجایی ناو کم بوونوهیهدا).
plasmolyze (plaz'mō-līz'), <i>v.t.</i>	میتانوهیهیکی پروتویلازمی خانهی زیندهوهر.
-plast (plast),	پاشگرنک بهمانای: خانه: شانه.
plaster (plas'tēr, plās'tēr), <i>n.</i>	(۱) گچ: هیل. (۲) مشه مای له پشت کرتن بؤ نهیشتنی نیش ونازار. (۱) سواغدان (به گچ یا شتی تر): گچکاری کردن: پوهکمش کردن. <i>v.t.</i> (۲) پیوه نووساندن: لیدان تبهقی - plasterboard (plas'tēr-bōrd', plās'tēr-bōrd'), <i>n.</i> گچین: تبهقی گهرهیی گچچه هردوو دیوی به کاغزی مستور گراوه له دیوی ناوهوی دیوار دهرتی (خانوکاری). (۱) قالبی گچ (بؤ بهیکر دروستکردن). (۲) نیشکبهندی گچ (بؤ گرتنوهی نیشقانی شکاو لهجن چو). plastered (plas'tērd, plās'tērd), <i>adj.</i> سرخوش: سرمست. plastering (plas'tēr-ing, plās'tēr-ing), <i>n.</i> (۱) گچکاری: سواغدان. (۲) سواغ: چیننک سواغی گچ. plaster of Paris, گچی پاریس: جوړه گچنکه نیشکبهندو قالبی بهیکری ئی دروست دهگرت plastic (plas'tik), <i>adj.</i> (۱) نهم: شلک: بهناسانی دنوشتنهوه: پلاستیکی. (۲) تاییهتی به دروستکردن: دروستکاری: (the ~ arts) (۳) پیکهینر (۴) زوو کاری تن دهگرت: بهناسانی کاری تن دهگرت (۵) رنک وپنک جوان: بهیکری: جوان دروستکراو (۶) پلاستیکی: له پلاستیک دروستکراو. (۷) پشال پیکهینر (زیندهوهرناسی) <i>n.</i> (۱) پلاستیک: باغه. (۲) شتینکی پلاستیکی هونری قالبکاری (وکه بهیکه تاشی و گلینه کاری). plastic arts, نهمی: شلکی: بهناسانی نوشتانوه. plasticity (plas-tis'i-ti), <i>n.</i> وکه پلاستیک لیکردن: <i>v.t. & v.i.</i> نهم کردن: والیکردن یا لیهاتن که بهناسانی بنوشتنهوه. plasticizer (plas'ta-sīz'er), <i>n.</i> مادهیهکه دهگرتنه پلاستیکهوه بؤ نهمی نهمتی بن و بهناسانی بنوشتنهوه plastic surgeon, نهمتهگهری جوانکردن (روشی داهاتو ببینه). plastic surgery, نهمتهگهری جوانکردن: نهمتهگهری راستکردنوهو چاکردنوهی نهندام وپشالی قاتهواو وکموکوریدارو سووتاوی لهش plastron (plas'trən), <i>n.</i> (۱) قهلقان: زری (۲) بهرکینکی قایشی پارینهوه شیرباز لهبریی دهکات (۳) نهختی پارینهوهی بهرکینی کراسی نافره. (۴) بهرکینی کراسی پیما (۵) قاوغی ژیر سکی کیسهل و کیسهلی ناوی. -plasty (plas'ti), پاشگرنک بهمانای. (۱) پیکهاتن: گهسهکردن: گهرهبوون. (ب) تاییهتی به نهمتهگهری جوانکردن. plat (plat), <i>v.t.</i> هویننهوه: کلافهکردن: تنین <i>n.</i> Dial. پرچی هونراوه plat (plat), <i>n.</i> (۱) پارچه زهوییهیکی بجوک: پارچهیک زهوی (بهتاییهتی که خانووی لهمر دروست کرابن یا بکرت): (۲) نهختی پارچه زهوی (خانووی لهمر بن یا نا نهختشکشان (پارچه زهوی) <i>v.t.</i> (۱) پهره: تبهقی. (۲) پهری کانزا: تبهقه کانزا. (۳) پارچه قهلقان (۴) قهلقان زری (۵) تبهقه کانزای شت لهمر هلهکنراو (۶) قالب یا ویندی تبهقه کانزایهکی شت لهمر هلهکنراو. (۷) ویندی ناو پرتوک: که لاپهرهیهکی تهواو بگرتنهوه. (۸) قاب وکچک وچتانی زینو زینو (۹) قاب وکچک وچتانی پوهکشکراو به زینو زینو. (۱۰) قاب: دهوری (۱۱) قاییک خوارهمنی: بر قاییک چنشت (۱۲) خوارهمنی ناو قاب

- (۱۲) دهم: (They serve dinner at six dollars a ~.)
 (۱۴) دهفري پيټاك كۆكردنمەي كلىنسە. (۱۵) تويى گۆشتى گا
 (۱۶) پورلەكەي ماسى پەرەكى ئىنسان. (۱۷) نىرگە.
 (۱۸) سەرشار (بارى يىسىقۇل). (۱۹) قاقمە ددان.
 (۲۰) ئەنۇد جەمسەرى گەرمى باتىرى رادىيو... ھتد.
 (۲۱) تەبەقە شووشەي پووكەشكراو بە ماددەيكە كە پووناكى زۆر كارى تىن
 دىكات (وېنەگرى). (۲۲) كلىشە (چاپەمەنى).
 (۲۳) (۱) خەلات (بەتايىمەنى كاسەي زېر يا زيو كە دىكرىتە خەلاتى براۋەي
 پىشېركىيەك) كاسەي قارەمانىقتى. (ب) پىشېركىيە (بەتايىمەنى غارغارىن).
 (۱) زەرگەشكردن زىوتىگىرگن پووكەش كردن (بە زېر زيو... ھتد).
 (۲) تەبەقە كانزا تىگىرگن بۇ پاراستا بە پەرەكى ئاسن داگرتنمە بۇ قايىمى و
 پارىزگارى كردن. (۳) كلىشە داپشەن (چاپەمەنى).
 (۴) سافولوسو بىرقە دارگىردى پەرەي كاغەز.
 (۱) دەشتى بىرزو فراوان دەشتايى تەختىك بىز.
 (۲) قۇناغ يا بارى ۋەك خۇمانمە سەردەم يا بارى ھىمەن بە ئاسوودە
 كەم بازىر ۋەكە گۇران شت كەم تىادا پوردان.
 (۱) زىر پۇش پەرەكى كانزا لىدراۋا زىردار.
 (۲) دوپو (جلوبەرگ) (۳) پووكەشكراو بە زىر زيو... ھتد زەرگەش!
 زەرگەش (silver ~; gold ~).
 (۱) پەرەيكە قايىك (a ~ of rice).
 شوشەي ئىستورى ناۋىتە پىنچەرمە گەرە.
 خۇكەيكە ناۋ خۇنى بىرەدارمەكە لە
 خۇكەي سۈر بچوكتەرە يارمەتى خۇنى مەيىن دەدات
 (۱) گىرە كاغەزى مەكىنەي چاپ كە بىردىيە لە
 تەبەقەك يا ئولەيكە كە كاغەزەكە پادەگىرگن لىبەردەمى تىپەكاندا
 (۲) ئولەكە ئامىرى پىنئوس.
 (۱) بىكرى plate. (۲) ئىسپى غارغارىنى كەمك.
 (۱) سەكۈ: ھىوان
 (۲) دووانكە: شائۇ (بۇ دوۋان يا ووتار خۇندنمە).
 (۳) شۇستەي رىستەگەي شەمەندەلە.
 (۴) بىرنامە: بىرنامەي حىزىيك يا كۆمەلەيك.
 (The party ~ was adopted.)
 (۱) ھارگۇنى سەرو لا بەرەلەي شەمەندەلمەي بار.
 (پىشى دەۋورتى "flatcar")
 platina (plat'n-ə, plā-tē'nə), n. [Obs. or Rare], =
 platinum.
 (۱) پووكەش كردن بە كانزا كانزا لىدان
 زەرگەش كردن. (۲) چىنەك پەرەكى كانزاى چىنەك تەبەقە كانزاى.
 (۳) زەرگەش پووكەشى تەنكى زېر يا زيو زەرگەش
 پلاتىنى تايىبەتى بە پلاتىن
 پلاتىنى تىدایە
 پلاتىن لىدان پووكەش كردن بە پلاتىن.
 پىشېركىيەكە مەماناى: پلاتىن.
 لە پلاتىن دىچن: پلاتىنى شىۋە.
 (۱) دارپشتەكە لە مسو چىنكۆر ئىكلو تەنگىستۆن پىكىدەت (تەلى كارەباي n.
 ئى دوۋست دىكرى). (۲) كانزاىكە لە توخى پلاتىن.
 پلاتىنى: پلاتىنى تىدایە
 لە پلاتىن دىچن.
 (۱) پلاتىن: كانزاىكى سېي زىۋى
 بىرغە. (۲) خۇلەمىشى: بۇر.
 قۇزى پلاتىنى
 (۱) ۋەنگى زەردى پلاتىنى يا زىۋى (بەتايىبەتى
 ھى قۇ. (۲) ئاھەرتى قۇزىۋى يا پلاتىنى
 (۱) پەرپووتى و
 ووشكى و سى تامى (۲) تىپىنى يا ووتەي پەرپووتى و سى تامو

- مىچپوچ: (He speaks in ~s.)
 platitudinize (plat'ə-dōd'n-iz', plat'ə-tū'd'n-iz'), v.t.
 زۆر ووتەي پەرپووتى و سى تام بەكارمەنان لە نوۋسىن و دوۋاندا.
 platitudinous (plat'ə-dōd'n-əs, plat'ə-tū'd'n-əs), adj.
 پەرپووتى و ووشكى و سى تام (۲) تىپىنى.
 Plato (plā'tō), n.
 فىلاتون: فىمىلسوفى بەناۋانگى يۇنانى.
 (۱) فىلاتونى: تايىبەتى
 Platonic (plə-ton'ik, plā-ton'ik), adj.
 بە فىلاتون و فىلسەفەكەي لىسەر پەرپووتى فىلسەفەي فىلاتونى.
 (۲) ئەكرەمى: نەۋنەي: خەيالى.
 (۳) پاك (خۇشەمىستى): ھى خۇشەمىستى ۋەك خوشەكە براپەتى
 (P ~ love)
 -platonically (adv.).
 Platonic love, خۇشەمىستى پاكى نىۋان كېرەك يا زۆر پىۋا بەبى
 جوت بون خۇشەمىستى پاكى ۋەك ھى خوشەكە براپەتى.
 (۱) فىلسەفەي فىلاتونى.
 (۲) ووتەيك يا بىرپاىكى ۋەگىرە لە فىلسەفەي فىلاتونى.
 (۳) فىلسەفەي خۇشەمىستى پاكى نىۋان زۆر پىۋا.
 Platonist (plā't'n-ist), adj.
 فىلاتونى.
 (۱) فىلاتونى: كەسنىكى فىلاتونى پەرپووتىكى فىلسەفەي فىلاتونى n.
 قوتايى فىلسەفەي فىلاتونى.
 Platonize (plā't'n-iz'), v.t.
 لىسەر فىلسەفەي فىلاتون رۇپشەن.
 بىرگى فىلاتونى بىرەداركان ۋەك فىلسەفەي فىلاتونى لىكرەن.
 (۱) پەل (لەشكى).
 (۲) دىستە: تاقم (فوتبۇلى لىمەرىكى).
 (۱) پەلم (چىشت): تەبىق.
 (۲) [Slang], سەرشار (بارى يىسىقۇل). (۳) [Slang], قەۋان.
 platy- (plat'i),
 platypus (plat'ə-pəs), n. = duckbill.
 platyrrhine (plat'ə-rin'), adj. Also platyrrhinian,
 لوروت
 پانى كۆنەلوت لىمەكە دور.
 (۱) كەسنىكە يا مەيىمۇنىكى لوروت پانى كۆنەلوت لىمەكە دور.
 (۲) چەلە: چەلەلەيدان (نېشانەي پەسەند -
 (۳) پەسەندىكرەن: بەدل بون ستايش.
 (۱) رىۋى تىن دىچن: پەنجى: لىۋانەيە
 لىۋانەيە و سى يا راست بى: (a ~ excuse, story, etc.)
 (۲) پووكەش جوان: لوروت: سۆزە: بە پەرۋالەت تەۋا.
 (۳) شاپىستى بىرپاىكىرەنە.
 -plausibility (n.); plausibleness (n.); plausibly (adv.).
 (۱) پەسەندىكرە: چەلە بۇ لىدەر.
 (۲) plausible, [Obs.]
 (۱) ھەكىنمە:
 play (plā), v.t.
 (Sunlight ~s on the waves.)
 (۲) يارى كردن: گەمەكرەن.
 (۳) قوماركرەن: يارى كاغەزكرەن.
 (۴) دىستبازى كردن: چارباشقالي كردن.
 (۵) (with ~), يارى پىكرەن: كالتەپىكرەن: بەلاسىرلايى گىرگن:
 (to ~ with someone's emotions)
 (۶) ئەندىن: لىدان (ئامىرى مۇسپالى).
 (۷) دىنگەندە: (ئامىرى مۇسپالى): دىنگە ئى ھاتنە دەرۋە.
 (۸) بەشىۋەيكە تايىبەتى جوقلەنمە يا پەرۋىشت بىلەن.
 (۹) ئوۋاندىن لىسەر شائۇ: دىۋىپىن لە شائۇگەرىدا.
 (۱۰) بەباشى دىۋىن: بۇ ئوۋاندىن دىۋىن: باش دىۋەن:
 (The new piano ~s well; That drama ~s well.)
 (۱۱) پىشان دىۋىن: دىۋىن: (A new movie is ~ing tonight.)
 (۱۲) بەناسانى و سەرىستى بزان (پارچەكانى مەكىنە).

playa

- (۱۳) (v.t. ~ on; ~ over) ، پەردەوام بوون لەسەر؛ پەیتاپەیتا کردنەوه.
- (۱) یاری کردن؛ گەمەکردن. (۲) مەمەلێ کردن.
- (۲) یارییەکی تاییبەتی بە یاریکەر کردن:
- (The coach ~ed him at center.)
- (۴) کردن 'بۆ سەیر یا فێل لێکردن؛ پێن هەڵسان: (to ~ tricks).
- (۵) (۱) گەرمکردن (ب) گەرم لەسەرکردن: (the horses ~).
- (۶) بزواندن؛ گێژان؛ کاریگەرکردن.
- (۷) بوون بە هۆا کردن: (havoc ~).
- (۸) ژەندن؛ لێدان (to ~ the piano).
- (۹) نوواندن لە شانۆگەریدا؛ پۆل بێنێن لە شانۆگەریدا؛ گێژان:
- (to ~ Hamlet)
- (۱۰) لاسایی کردنەوه؛ بە درێژ نوواندن؛ خۆکردن بە؛ وا خۆدەخستن:
- (to ~ soldier)
- (۱۱) لەسەر شانۆ نوواندن یا ژەندن:
- (They ~ed U.S. cities for three months.)
- (۱۲) (v.t. ~ on; ~ over) ، پەیتاپەیتا ئی دەرمێنان یا فێژدان.
- (۱) جوولەحوول؛ جوولە ی خێرا خێرا ئازاد: (the ~ of muscles).
- (۲) سەریبەستی بزواندن؛ مەودای جوولە و کار.
- (۳) یاری؛ گەمە؛ وەرزش.
- (۴) گالته؛ یاری (to do a thing in ~).
- (۵) یاری کردن؛ گەمەکردن (۶) شێوەی یاری کردن.
- (۷) مناوەرمەیک یا جوولانەرمەیک تاییبەتی لە یارییەکید.
- (۸) نۆبە ی یاری کردن. (۹) قوما.
- (۱۰) شانۆگەری؛ شانۆنامە؛ شانۆیی
- make a play for, [Colloq.], (۱) مەولێ دلفراژدن دان.
- (۲) زۆر مەولێ دەستکەوتن دان
- play along, [Colloq.], بەشداری کردن لە کارێکدا نەگەرچی بە
- نابەدلیش بێ.
- play at, (۱) بەشداری تێداکردن.
- (۲) بە نێو بەدلی کردن؛ هەر بەتاو کردن؛ بە دێزوو کردن؛ بە گالته گرتن؛
- یاری پێکردن
- play down, (۱) گرتگی یا باخە گەمەکردنەوه؛ بە گەمەتر پیشاندان:
- (to play down one's failings)
- play dumb, خۆ گێل کردن
- played out, (۱) تەواو بوو؛ کۆتایی هاتوو.
- (۲) ماندوو؛ پێوگاوا؛ هێز ئی بڕاو. (۳) کۆنیاوا؛ کۆن.
- play fair, بەویژدان بوون؛ بە سەرباستی و ویژدانەوه لێگەل خەڵکدا
- جوولانەوه
- play for time, مەولێ داخستنی شتێک دان بۆ سوود وەرگرتن لە کات.
- play into the hands of, بە جوێرێک رەفتارکردن یا کارکردن کە
- ببێتە هۆی سوود گەیاندن بە ناحەز یا هاوچاو.
- play off, (۱) دان بەبەیکدا دان بە شەڕ:
- (to play off one group against another)
- (۲) کایەبەیک تر یاری کردن نەگەر دووتیپ بەرامبەر بوون تاوەکو یەکیکیان
- یاریبەیکە بباتەوه
- play on (or upon), بەکارهێنانی کەسێک یا باریک بۆ سوودی
- ناوەرەای خۆ: (He played on her sympathies.)
- play one's cards well, بە زیرەکانە جوولانەوه
- بە وریایانە و لێناوەرەوه شت کردن.
- play out, (۱) تەواوکردن؛ هەتا دوایی و تەواو بوونی شتێک لێگەلدا
- مانەوه یا کردن. (۲) قوتارکردن؛ هیچ نەهێشتنەوه؛ تەواوکردن.
- play second fiddle, خوار دەستی کردن؛ پاشگۆیەتی کردن.
- play up, [Colloq.], پێوێنان؛ دانەدەم؛ فەشەکردن؛ زیادە خستەسەر؛
- بە گرتنێک یا باخەختر پیشاندان. (to play up one's successes).
- play upon words, ووشە بە دوو مانا بەکارهێنان؛ یاری بە ووشە کردن.

pleadings

- مەرایێ بۆ کردن؛ خۆ ئی نزیک کردنەوه.
- play up to, [Colloq.], (۱) گەمار پێباز؛ گەمار دەریا.
- playa (plā'ya), n. (۲) بێی دەریایەکی ووشک بوو؛ چالایییەکی گەورە ییابان کە لە دەریا باران
- بارین پێ دەبێن لە ناو.
- playbill (plā'bil), n. (۱) ناگاداری شانۆنامەیک؛ بۆنامە
- شانۆگەرییەیک. (۲) بەرنامە نوواندنێ شانۆگەرییەیک.
- playboy (plā'boy), n. [Colloq.], گەمەخوێز؛ کەسێکە کە هەمیشە
- خەریکی پارێزەرێ بەتاییبەتی لێگەل نەفەردا.
- play-by-play (plā'bi-plā'), adj. کایە بە کایە؛
- وورد و دوروردی (باس). (a ~ description of a game).
- player (plā'er), n. (۱) یاریکەر؛ وەرزشوان: (a football ~).
- (۲) actor. (۳) موسیقاییژەر؛ سازژەن. (۴) قوماچی؛ قوماکەر.
- (۵) نامێری پێناوەندن؛ نامێری پێناو لێدان.
- (۶) بە سووک شت گرتوو؛ مێبەک.
- player piano, پێناوێ ئۆتوماتیکی؛ پێناوێیکە بە شێوەیەکی
- ئۆتوماتیکی بۆ خۆی لێدەدات
- playfellow (plā'fel'ō), n. = playmate.
- playful (plā'fəl), adj. (۱) ھەزکەر لە یاری؛ مێژو؛ پووخواش:
- (a ~ child, dog, filly, etc.) (۲) قۆشە؛ قۆشەچی؛ نوکەتەبان.
- playgoer (plā'gō'er), n. ھەزکەر لە شانۆ؛ کەسێکە کە زوو زوو
- نەچێت بۆ شانۆ.
- playground (plā'ground), n. (۱) یاریگا (بەتاییبەتی ھی مەدالان).
- (۲) مەیدانی چالاکێ بەرەبەرە
- خۆدەزەنەوه لە قوتابخانە یا لە کار.
- play hooky, (۱) شانۆ.
- playhouse (plā'hous), n. (۲) خانووی یاری مەدالان؛ یاریگای مەدالان (خانوو).
- playing cards, (۲) خانووی بۆکەشووشتە.
- playing field, کاغەزی قوما؛ کاغەزی یاری
- وەرزشگا؛ یاریگا.
- playlet (plā'lit), n. شانۆگەرییەکی کورت.
- playmate (plā'māt), n. هاوێل یاری؛ هاوڕێی یاری.
- play-off (plā'ōf), n. (۱) دوا یاری نێوان دوو تیپێ وەرزشی بەرامبەر.
- بۆ بێدەنەوه لایەکیان. (۲) دوا یاری پالەوانییتی وەرزشی.
- playpen (plā'pen), n. یاریگای بچووکێ بەناسانی گۆژراوەی
- مەدالانێ کۆژپە.
- playroom (plā'rōom', plā'room'), n. ژوورێ یاری.
- plaything (plā'thin'), n. (۱) بۆکەشووشتە؛ شتی یاری پێکراو.
- (۲) کەسێکی یاری پێکراو
- کاتی یاری و پارێزەر.
- playwright (plā'rit'), n. شانۆگەر؛ نووسەری شانۆ؛ شانۆنامەنووس.
- plaza (plaz-a, plā'zə), n. گۆژپەناوێ ناوشار؛ مەیدانی گشتی؛ بازار.
- plca (plē), n. (۱) بەلگە؛ بیانوو؛ بڕووبیانوو
- (۲) پارێزەر؛ داوا؛ داواکردن؛ تەکاوی: (a ~ for mercy).
- (۳) دادخوازی (لە لایەن گومانبارەوه لە دادگادا)؛ مەولێ گومان یا تاوان
- لەسەر خۆ لایەردن.
- pleach (plēch), v.t. تەنێن (خەلقەدان)؛ ھۆنێنەوه.
- plead (plēd), v.t. (۱) دادخوازی کردن (لە دادگادا)؛ بەلگەھێنانەوه بۆ
- گومانبار یا دژی
- (to ~ not guilty; to ~ guilty) (۲) وەڵام دانەوهی گومان لە دادگادا:
- (to ~ for mercy) (۳) پارێزەر؛ تەکاوی: (to ~ for mercy).
- v.t. (۱) دادخوازی کردن (لە دادگادا) (۲) وەڵام دانەوهی گومان لە دادگادا
- (۳) بەلگەھێنانەوه؛ کردن بە بەلگە یا بیانوو: (to ~ ignorance).
- pleader (n.).
- pleadings (plēd'inz), n.pl. داوای داوایی و وەلامی گومانبار
- (دادگا)

pleasance

pleasance (plez'ns), *n.* (Archaic) خۇشى؛ شادى؛

ھۆى خۇشى و شادى (۲) باخچە يا سەيرانگاى كۆشكىك

pleasant (plez'nt), *adj.* خوش (۱)

(a ~ evening, voice, place, etc.)

(۲) پۈوخۇش؛ ئاسك. (a ~ person, companion, etc.)

(۳) كەيف خۇش؛ قۇشمە.

-pleasantly (*adv.*); **pleasantness** (*n.*).

pleasantry (plez'n-tri), *n.* (۱) قىسەخۇشى؛ قۇشمەيى؛

سەبىرخۇشى (۲) قىسەى خۇش؛ گالتە وگەپ.

please (plēz), *v.t.* (۱) دىلخۇش كىردى؛ دل باگرتى؛ پازى كىردى؛

(It's difficult to ~ everybody.)

(۲) ھەزىزىكىن؛ ويىستى.

v.t. (۱) دىلخۇش كىردى؛ دل باگرتى؛ پازى كىردى؛ (We aim to ~ .)

(۲) ويىستى ھەزىزىكىن؛ ھەزەس بوون؛ (I'll do as I ~ .)

(۳) ئىكە؛ ھەزەس بوون؛ ھەزەت تۇخۇل؛ (P ~ don't forget the key.)

(۴) ئىكە؛ ھەزەس بوون؛ ھەزەت تۇخۇل؛ (Come in?; Coffee for two, ~ .; Won't you ~ come in?)

تەكەب؛ ھەزەت تۇخۇل؛ ھەزەت تۇخۇل؛ if you please,

بە ھەزەس بوون؛ ھەزەت تۇخۇل؛ please oneself.

بە دىلى خۇ كىردى؛ ھەزەت تۇخۇل؛

pleasing (plēz'ing), *adj.* خۇش؛ ھەزەت؛ ھەستى خۇشى

pleasurable (plezh'ēr-a-b'l), *adj.* خوش؛ دىلخۇشكىر

(a ~ experience)

-pleasurableness (*n.*); **pleasurably** (*adv.*).

pleasure (plezh'ēr), *n.* (۱) خوشى؛ ھەزەت؛ ھەستى خۇشى

(۲) ھەزەت؛ ويىستى (What is your ~ ?)

(۳) ھۆى خۇشى؛ مايمەى خۇشى؛ شتى ھەزەت يىندىر؛ (۴) پايۋاردى؛ كەيف

v.t. [Archaic]. دىلخۇش كىردى؛ پازى كىردى؛ دل باگرتى.

v.t. [Archaic]. پىن خوش بوون؛ خۇشى ئى يىينىن.

pleat (plēt), *n.* لۇچ (تەنۈرە و خىلى تر؛ پەردە... ھتە؛

دەق يا توى گىزۈگۈنگى بەرگ.

v.t. لۇچ لۇچ كىردى؛ پەردە؛ جىلۋەبەرگ؛ دەق يا توى تىنخىستىز

pleb (pleb), *n.* (۱) plebe؛ plebian؛

plebe (plēb), *n.* plebian؛

(۲) قوتاسى پۇلى يەكەمى؛ دىلخۇشكىر؛ ھەزەت تۇخۇل؛ ھەزەت تۇخۇل؛

plebeian (pli-bē'an), *n.* (۱) بۇرەپىيائى بۇماى كۇن

(۲) بۇرەپىيائى ھەزەت تۇخۇل؛ پەشۋوپوت.

(۳) كەسكىنى بىن ھەزەت، ئاكەس، يا كەرتى.

adj. (۱) ھى بۇرەپىيائى بۇماى كۇن (۲) بۇرەپىيائى ھى بۇرەپىيائى

(۳) بىن ھەزەت، ئۇم؛ ئاكەس؛ ھەزەت تۇخۇل؛ (tastes ~)

-plebeianism (*n.*).

plebiscite (pleb'ā-sit', pleb'ā-sit), *n.* پاپىرسى؛ پاپىرسى؛

پاپىرسى گە.

plebs (plebz), *n.* (۱) چىنى رەشۋوپوتى بۇماى كۇن؛ بۇرەپىيائى

بۇماى كۇن (۲) بۇرەپىيائى رەشۋوپوت

plectrum (plek'trəm), *n.* پەپرى كىتار و ھەزەت تۇخۇل؛

pledge (plej), *n.* (۱) بارمەت (۲) ھەزەت تۇخۇل؛

(۴) پىشەكسى ۵ بەللىنىن ھەزەت تۇخۇل؛ پىشەكسى كۇپان

يا كچاسى رەشۋوپوت

v.t. (۱) بارمەت تۇخۇل؛ بەللىنىن ھەزەت تۇخۇل؛ پىشەكسى كۇپان

(۴) بە بۇشى كىنى كەسكىگە ھەزەت تۇخۇل؛

(۵) ھەزەت تۇخۇل؛ ھەزەت تۇخۇل؛ پىشەكسى كۇپان؛ پىشەكسى كۇپان؛

(ب) ھەزەت تۇخۇل؛ ھەزەت تۇخۇل؛ پىشەكسى كۇپان؛ پىشەكسى كۇپان؛

take the pledge. سۈيىندۋاردىن بەللىنىن ھەزەت تۇخۇل؛

خۇردىنە ھى سەرخۇشكىر

pledgee (piej'e'), *n.* (۱) ھەزەت تۇخۇل؛ پىشەكسى كۇپان؛

plexiglass

(۲) بارمەتگە؛ بارمەتگە؛

pledgeor (plej'ōr'), *n.* = **pledgor.**

pledger (plej'ēr), *n.* بىللىندىر.

pledget (plej'it), *n.* سارغى؛ شتى بىرىن پىچان.

pledgor (plej'ōr'), *n.* بارمەتگە؛ بارمەتگە؛

-plegia (plē'ji-ə), پاشگىرگە؛ پاشگىرگە؛

(paraplegia)

Pleiades (plē'a-dēz', plī'a-dēz'), *n. pl.* (۱) ھەزەت كچەكەى

" ھەزەت " كە بوون بە ھەزەت (ھەزەت تۇخۇل؛

(۲) كۇنەستىرەمەكە شەش ھەزەت تۇخۇل؛

plenary (plē'nā-ri, plen'a-ri), *adj.* (۱) تەوا؛ بىن سەنۋور؛ رەھا؛

(a diplomat with ~ powers)

(۲) گىشتى (كۇپونەھە)؛ فراوان؛ بۇ ھەمەو ھەندامان؛

(a ~ meeting, session, congress, etc.)

plenary indulgence, تەوا بەخشىنى گوناھبار (ئايىنى كاسۋىلىكى)؛

plenipotentiary (plen'i-pə-ten'shā-ri), *adj.* دەسەلەتدارى

گىشتى؛ دەسەلەتدارى بىن سەنۋور.

n. پالۋىز يا ئۇيغەنە دىلۋاماسى تىرى دەسەلەتدارى گىشتى.

plenitude (plen'a-tōōd', plen'a-tūd'), *n.* (۱) تەواى؛ پىرى؛

لە ھىچ كەم نەبوون. (۲) زەبەنەبى؛ ئۇرى؛ ھەزەت تۇخۇل؛

plenteous (plen'ti-əs), *adj.* (۱) زەبەنە؛ ئۇرى؛ ھەزەت تۇخۇل؛

(۲) بەپىت؛ بەپىر؛ ئۇرى بەپىر

plentiful (plen'ti-fəl), *adj.* (۱) ئۇرىزەبەنە؛ زەبەنە؛ ھەزەت تۇخۇل؛

(۲) بەپىت؛ بەپىر؛ ئۇرى بەپىر (a ~ harvest).

-plentifully (*adv.*); **plentifulness** (*n.*).

plenty (plen'ti), *n.* (۱) خۇش گۈزەرنى.

(۲) ئۇرىزەبەنەبى؛ ھەزەت تۇخۇل؛ زەبەنەبى.

adv. ئۇرىزەبەنە؛ ھەزەت تۇخۇل؛

adv. [Colloq.]. ئۇرىزەبەنە؛ ھەزەت تۇخۇل؛ (It's ~ hot, good, bad, etc.)

plenum (plē'nəm), *n.* (۱) شۈبىنى پىر؛ جىنى پىر (۲) پىرى؛ پىرىتى.

(۳) كۇپونەھە ھەمەو ھەندامان؛ كۇپونەھە گىشتى يا فراوان.

(۴) شۈبىنىكە كە پەستانى گاز يا ھەما تىياد؛ زىاترە لە دەورۈپىشتەكەى

pleonasm (plē'a-naz'm), *n.* (۱) ئاخىنىنى قىسە بە ھەزەت تۇخۇل؛

ئۇرى ھەزەت تۇخۇل؛ بۇ دەورۈپىنى پىرىپەك.

(۲) ھەزەت تۇخۇل؛ ھەزەت تۇخۇل؛ ھەزەت تۇخۇل؛

(۳) ھەزەت تۇخۇل؛ ھەزەت تۇخۇل؛ ھەزەت تۇخۇل؛

plessor (ples'ēr), *n.* = **plexor.**

plethora (pleth'a-rə), *n.* (۱) ئۇرىزەبەنەبى؛ ئىچىگەر ئۇرى؛

زىاد لە پىشەكسى: (a ~ of rules and regulations).

(۲) ھەزەت تۇخۇل؛ ئۇرىزەبەنەبى؛ ھەزەت تۇخۇل؛ ھەزەت تۇخۇل؛

ئۇرىزەبەنەبى؛ ھەزەت تۇخۇل؛ ھەزەت تۇخۇل؛

-plethoric (*adj.*); **plethorically** (*adv.*).

pleura (ploor'a), *n.* پەردەى سى.

pleural (ploor'al), *adj.* ھى پەردەى سى.

pleurisy (ploor'a-si), *n.* ئاوسانى پەردەى سى؛ سىنەپالۋ.

pleuritic (ploor-it'ik), *adj.* پەردەى سى؛ ئاوساۋە؛

تايپەتتى بە ئاوسانى پەردەى سى.

pleuro- (ploor'o, ploor'a), پىشەكسىكە؛ پاشگىرگە؛

(ب) ھى پەردەى سى

pleuropneumonia (ploor'o-nōō-mō'ni-ə, ploor'o-nū-

mō'ni-ə), *n.* جوت ھەزەت تۇخۇل؛ پىشەكسى؛ ئاوسانى سى و

پەردەى سى.

plexiform (plek'sə-fōrm'), *adj.* (۱) لە تۇپ دەچىن. (۲) ئالۋىز.

plexiglass (plek'si-glas', plek'si-glās'), *n.* پلاستىكىنى

پووناكە ھەزەت تۇخۇل؛ پەنجەرە (كەلىك چار لەباتى شووشە بەكار دەھىتىرى)

plexor

plexor (plek'sēr), *n.* چمکوشنیکى بچوکى سر لاستىكى پشکىنى پزىشکىچە
plexus (plek'səs), *n.* (۱) کۆندەمارى خۇيىن و مەستەدەمارى وەك تۆپ
 تەنراۋ. (۲) تۆپا شتى تەنراۋ يا ئالۋىز.
pliability (pli'ə-bil'ə-ti), *n.* (۱) بە ئاسانى ئوشتانەرە نەرمى
 چمکوشخۇرى شلىكى. (۲) بە ئاسانى پاهاتىن (لەگەل بارى تازەدا) بە ئاسانى
 گۇپان يا كارتىكران.
pliable (pli'ə-b'l), *adj.* (۱) نەرم بە ئاسانى ئوشتاۋە چمکوشخۇرا
 شلىك. (۲) (۱) بە ئاسانى پاهاتىۋ يا گۇپان. (ب) بە ئاسانى كارتىكران
 نەرم (مروۇ)

-pliability (n.); plially (adv.).
pliancy (pli'an-si), *n.* نەرمى (شت، مروۇ).
pliant (pli'ənt), *adj.* (۱) نەرم بە ئاسانى ئوشتاۋە.
 (۲) بە ئاسانى پاهاتىۋ يا گۇپان زوۋ كارتىكران. (۳) لەگەل مەيىمى
plica (pli'ka), *n.* (۱) لۇچ (پىست) تويى. (۲) نەخۇشى لۇ.
plicate (pli'kāt), *adj.* باۋمىشنى (گەل) لۇچ لۇچ.
plication (pli-kā'shən, pli-kā'shən), *n.* (۱) لۇچ لۇچ كىردىن
 لۇچ تىخىستى. (۲) لۇچ تويى لەد. (۳) چىن (زەمىنئاسى) تويى.
pliers (pli'ēr), *n.pl.* كارتىكى لوت دىرۇرە بۇ تەل كىرتىۋ چەمەندەرە
 قىرتاندىن گاز پلايس.

plight (plīt), *n.* كىشە بارىكى دىۋار بارىكى زۆر ناخۇش و مەترسىدار.
plight (plīt), *v.t.* (۱) بەلىندىن پەيماندىن.
 (۲) دىيارىكرىن (ژۇنەتەن) نىشانەكرىن بەلىنى ھىنان دان.
plight one's troth, (۱) بەلىندىن پەيماندىن.
 (۲) بەلىنى ھىنان دان دىيارىكرىن نىشانەكرىن.
plinth (plīnth), *n.* (۱) بىنى پايە كۆلەگە. (۲) بىنى پىكىر گولدىن.
plod (plod), *v.t.* (۱) مەنگاۋى ھىۋاش و قورس مەلھىئەنەرە
 بە تەپەتەپ و زەھمەت و ھىۋاشى پۇشنى. (to ~ on one's way).
 (۲) ئىشى ۋوشك و ناخۇش كىردىن فارمق پشنى.
 (۱) بە تەپەتەپ و ھىۋاشى پۇشنى. (۲) تەپەتەپى پىن لەمكى پىن.
 (۲) مەنگاۋى قورس.

plodder (plod'ēr), *n.* (۱) كەسكەك بە تەپەتەپ و ھىۋاشى دەپرات
 مەنگاۋى قورس (۲) ئىشكەركى سىست و بىرەوام كەسكىنى ۋوشك سىست
 قوتابى سىست و كۇششكەر.

plop (plop), *v.t. & v.i.* تەپە لىۋەھاتىن
plosion (plō'zhən), *n.* تەپە (۱) ۋەك دەنگى شتىك كە بىكەرتە ئاۋ ئاۋەۋە.
 (۲) بىزان يا پىرتاندىنى تىپى ۋەك (p, k) لە
 سەرەتاي ۋوشەدا. (۲) لەپەر دەرىپىنى ھەۋا لە ئەنجامى پىرتاندىنى ئەم تىپانەدا.
plosive (plō'siv), *adj.* تايىمەتە بە دەنگىگە كە بىزانى پىۋىست دىكات
 بە ۋەستەنى مەناسە لەپەر دەرىپىنى ھەۋا لە دەمەرە (ۋەك تىپى):
 (p, k, t, d) لە سەرەتاي ۋوشەدا (دەنگىزى).

plot (plot), *n.* دەنگىكى ۋەھا.
 (۱) پەلە زەۋى پارچە زەۋى. (۲) نەخشەى خانوۋ.
 (۲) پىلان داۋا نەخشەمەكى نەئىنى و ئاپەسەند. (۳) نەخشەى چىرەك، داستان،
 يا شانۇگەرى.
 (۱) نەخشەى خانوۋ كىشان پەنگ پشنى نەخشەدانان.
 (۲) پىلان كىشان نەخشەكىشان: (to ~ someone's destruction).
 (۲) نەخشەدانان بۇ چىرەك، داستان، يا شانۇگەرى.
 نەخشەكىشان نەخشەدانان پىلان دانان.

plottage (plot'ij), *n.* پوۋەرى پەلە زەۋى.
plotter (plot'ēr), *n.* پىلانگىز پىلانبان.
plough (plou), *n., v.t. & v.i.* = plow.
plover (pluv'ēr, plō'vēr), *n.* زىقارلە بالندەمەكى گوي دەرىيە
 كلك كورتى بۇرە نەۋەندەى كۆترىك دەپى.

plug

plow (plou), *n. Also plough,* (۱) ھەۋجا. (۲) بەفرمال
 (۳) [P-], ئاۋى كۆلەستىزەمەكە.
 (۱) كىلان زەۋى كىلان.
 (۲) دىپىندان بەناۋدا پۇشنى پىۋى خۇ كىردەرە:
 (He ~ed his way through the crowd.)
 (۳) بەفرمالىن لاپردىن بە بەفرمال.
 (۴) كىلان (مەجان) بەناۋدا پۇشنى پىۋى كىردەرە پىۋى بىرىن:
 (The ship ~s the waves.)

v.t. (۱) كىلان زەۋى كىلان گاسن لىدان.
 (۲) كىلان (The field ~s well).
 (۳) ھەلدىن بەناۋدا پۇشنى پىۋى كىردەرە.
 (۴) بە سىستى و بە زەھمەت پۇشنى.
plow back, قازانچ خىستەۋە ئىش لەگەل مەيەدا.
plow into, (۱) بە توندى لىدان (۲) بە چوستى چالاكى دەستىكرىن بە
 ئىش بەپەۋشەرە ئىشكرىن بە گەرمى دەستىكرىن.
plow the sands, كارى بىن سوۋد كىردىن.
plowboy (plou'boi), *n.* (۱) كوپەلادىيى.
plowland (plou'land), *n.* (۱) ئەرەندە زەۋى ۋازار كە بە مەشت گا
 بىكىللىن لە سالىندە. (۲) زەۋى ۋازارى چىنراۋ زەۋى بەكارمەنراۋ بۇ كشتوكال
 زەۋى شىۋا بۇ كشتوكال.

plowman (plou'mən), *n.* (۱) جوتىار. (۲) ۋەزىر كشتىار.
plowshare (plou'shâr), *n.* گاسن.
ploy (ploi), *n.* فېل و تەلەكە: مەۋەرە:
 (The threat was merely a bargaining ~.)

pluck (pluk), *v.t.* (۱) قىرتاندىن لىكرىدەرە پىن: (to ~ a flower).
 (۲) ئاۋەپوت كىردىن پەپلىكرىدەرە: (to ~ a chicken).
 (۳) پاكىشان پاتەكاندىن مەلچورقاندن: (to ~ a sleeve).
 (۴) لىدان (ئۆي ۋەۋو كىشان) پاكىشان ۋە ۋەلەكرىن پەيتاپەيتا.
 (۵) [Slang], خەلەتاندن دەستىكرىن لە خىشتە بىردىن.
 (۶) [British Slang], نەۋىستىنى كەسكەك پاش تاقىكرىدەرە.
v.t. (~ at), پاتەكان مەلچورقان پاكىشان.
n. (۱) پاتەكان مەلچورقان پاكىشان.
 (۲) دل و جگەرە سىۋى گىيانداز (بۇ خواردن). (۳) ئازابى غىرەت.
pluck up one's heart, spirit, or courage, غىرەت كىرتىن

خۇ گورج كىردەرە ئازابوۋن زات نانەبەر خۇ.
plucky (pluk'i), *adj.* ئازا بەجەرگە چاۋنەترس دىلېر.
plug (plug), *n.* (۱) دەمەۋانە تۆپەۋانە پشك.
 (۲) (۱) تۆپەلە توتوتنى پەستىۋىراۋ. (ب) تۆپەلە توتوتنى جويۋىن.
 (۲) پلاكى كارەبا. (۳) پلاكى ئوتومبىل.
 (۴) [Slang], شتىك يا گىياندازكى بىن كەك بەتايىمەتى ئەسپى پەككەۋە.
 (۵) [Slang], گولە: (a ~ in the back).
 (۶) [Slang], گولە لىدان پىكان. (۷) [Slang], مەستەكۆلە لىدان
 (۸) [Slang], بانگ بۇ دان و برەۋىپىدان (بەتايىمەتى لەسەر رادىۋو تەلەفونىۋىن)
 (۹) [Slang], بىرەۋان بە كەسكىن
 (۱۰) تەلەبەدى گەۋەى ئاگىرېۋىن كە دەمى ئاگىرېۋىنەكە دەگىرېۋىن.

v.t. (۱) بەرگىرتىن بە دەمەۋانە بەرىستىن كىرتىن (كون)
 تۆپەۋانە تىخىستى. (۲) پلاك پىداكرىن.
 (۳) قاشىكى بىچكۆلە كەلەك كىردەرە بۇ تاقىكرىدەرە.
 (۴) [Slang], گولە لىدان پىكان. (۵) [Slang], مەستەكۆلە لىدان
 (۶) [Slang], بانگ بۇ دان و برەۋىپىدان (بەتايىمەتى لەسەر رادىۋو تەلەفونىۋىن)
 (to ~ a product or a cause on television)
 (۱) [Colloq.], بە سىستى و بىرەۋام ئىشكرىن ئارەق پشنى.
 (۲) [Slang], گولە تىكرىن گولە پىنەۋان.
 پلاكى كارەبا كىردىن بە سۇكتا:

plug hat

- ئامبىرى كارەيىي گەياندن بە كارەيا بەھۇي پلاكەدە.
- plugger (n.).**
- plug hat, [Slang],** شەپقەت قوچى ئاورىشمى پىلاۋە.
- plug-ugly (plug'ug'li), n. [Slang],** شەلاتى، مەتايەتتى ھى.
- بەكرى گىر و بۇ بەجەترسىن كىردى خەلك: سىنبەندى
- plum (plum), n.** (۱) دارەھەبۆرە (۲) ھەلۋە (۳) مېۋىۋى ئاۋ كىك (۴) رەنگى ھەلۋەيى، رەنگى نەرخەۋانى يا سۈرى تىل. (۵) شىنكى ئاياب: شىنكى زۇر باش ھەلۋەردە. ۋەك پەلەپايەيكى باش بە موچەي زۆرەۋە: خەلات
- plumage (ploöm'ij), n.** پەرى ئاندە: ھەر.
- plumate (plöö'māt, plöö'mit), adj.** لە پەر دەجىت
- plumb (plum), n.** قورسايەككى قورقوشمە بەسەرى تالە دەزۋىيەكەدە بەسەرۋە مۇزىنەۋەي قولى ئاۋو راستى دىۋارو شتى تر پىنشى دەۋىترى 'plumb boh' ستوۋى: شاۋلى
- adj.** (۱) نە ستوۋى: شەۋلىيەنە
- adv.** (۲) [Cō'ld]، بەتەۋى (He is ~ exhausted.)
- v.t.** (۱) راسە، خۇ كەتتە خوارەۋە يا نوقوم بوون
- (۲) راسە، خۇ شۇبۇنەۋە (۳) قورقوشمەكارى كىردن: بۇرىكارى كىردن
- v.t.** (۱) ئامبىرەنەۋە راستى دىۋار بە قورسايەككى قورقوشمە بەسەرۋە (۲) ~ up، راسەندە: ستوۋى كىردن (۳) مېۋى قورلاي: قورلايى دۇزىنەۋە (۴) ئى ۋوردىۋىنەۋە: ئىكۋىنەۋە: تىگەشتى ۵۰ مۇركىس يا داخست بە قورقوشمە نە قورقوشمە لەجىم كىردن (۶) بۇرىكارى كىردن.
- out of plumb; off plumb,** ئاسنومى خۇ: لار
- plumbago (plum-bā'gō), n.** graphite (۱)
- (۲) نەخسەيكى نە قەلەم كراۋ (۳) گىا قورقوشمى
- plumb bob,** قورسايەككى مورقوشمە بەسەرى تالە دەزۋىيەكەدە (بۇ پىۋانى قورلايى راستى دىۋارو شتى تىرى ودا)
- plumbeous (plum'bi-as), adj.** قورقوشمى
- plumber (plum'ēr), n.** بۇرىچى: جەلجى
- plumber's snake,** تەلىكى نەستۋەرە مۇ ياكىردەۋە بۇرى گىراۋى
- زىنرات و گىرماۋ
- plumbery (plum'ēr-i), n.** (۱) بۇرىچى: ئوۋەكارى: ئوۋەچىتى (۲) كارگە بۇرى دىۋىستىردن: كارخانى ئوۋە دىۋىستىردن.
- plumbic (plum'bik), adj.** قورقوشمى قورقوشمى تىدايە
- plumbing (plum'in), n.** (۱) بۇرى دۇۋو گازو زىنراتى ئاۋمان. (۲) بۇرىچى: ئوۋەكارى
- plumbism (plum'biz'm), n.** ژەھراۋى بوون نە قورقوشمە
- ژەھرى مورقوشمە بىداز
- plumb line,** (۱) يەنكە تا تالە دەزۋىيەكە قورسايەككى قورقوشمە بەسەرۋە نە سەردەكەدە مۇ پىۋانى قورلايى تاقىكرەنەۋە راستى دىۋار (۲) ھىلى ستوۋى
- plumbous (plum'bas), adj.** قورقوشمى قورقوشمى تىدايە
- plumbum (plum'bəm), n.** قورقوشمە
- plume (plōm), n.** (۱) بەرىكى رل: بانندە (۲) كۆمەنە پەرى رل (۳) بەرىكى رل ر زىنەرەۋە (بەتايەتتى كە دەكرى بە كلاۋ يا تەپنەۋە) (۴) خەلات بىشانە سەرگەۋىش (۵) پەرى نەمە پەر (۵) شىنكى سوۋ ۋەك پەر (۶) نەندامىكى لە پەر چو: زىنەدەۋەزىنى.
- v.t.** (۱) نە پەرى رل ۋە جان پازاندەۋە: پەر پىۋەكرەن (۲) نە دەۋەت بەرۋال ساقو بىك كىردن (۳) خودد ر حۋەتكرەنەۋە: خۇھاندان
- plumelet (plōm'lit), n.** بەرى بچوۋ
- plummet (ploöm'it), n.** plum boh (۱)
- (۲) مارتىكى مۇرس: ستىكى قورس و بەستەكر

plunk

- v.t.** (۱) كەۋتەخوارەۋە ستوۋى و لەپ: لەپ بەرپوۋنەۋە: (The plane ~ed to earth.)
- (۲) لەپ شكان (نرخ): لەپو بەخىرايى ھاتتەخوارەۋە داگەۋىش: (Prices ~ed.)
- plummy (plum'i), adj.** (۱) ھەلۋەيى. (۲) پەر لە ھەلۋە. (۳) [Colloq.] ئاياب: زۇر باش.
- plumose (plōō'mōs), adj.** (۱) پەرايى: پەردار. (۲) لە پەر دەجى.
- plump (plump), adj.** پانۋىر: خىلانە: گۇشتن: خىرپا: نەختىك قەلەۋ.
- v.t. & v.i. (~ up; ~ out),** قەلەۋكرەن: دابەست: پانۋىر بوون.
- plumpness (n.).**
- plump (plump), v.t.** (۱) بەتۋندى و لەپ كەۋتەخوارەۋە: لەپ بەرپوۋنەۋە (۲) بەتۋندى و لەپ بەرگەۋىش يا پىداران. بەتۋندى و لەپ خستەخوارەۋە يا فرىدان.
- v.t.** (۱) كەۋتەخوارەۋە لەپو بەتۋندى: بەرپوۋنەۋە لەپ. (ب) بەقايەم بەرگەۋىش. (۲) دەنگى نەم كەۋتەخوارەۋە يا بەرگەۋىش: تەيە: زىمە.
- adv.** (۱) لەپ: بەتۋندى: بەقايەم: بەقورسى. (۲) يەكسەر بۇ خوارەۋە.
- (۳) بەپىن پىنچۋىنە: لەپو (قەسە).
- adj.** يەكسەر: بەپىن پىنچۋىنە: لەپو (قەسە).
- (۱) دەنگ بۇ دان. (۲) پانىشتى كىردن: پىشتىۋانى گرتن
- plump (plump), n. [Archaic or British Dial.],** دەستە: تاقم.
- plumule (plōō'mūl), n.** (۱) لاسكى پوۋەكى تازە پىشتوۋ (۲) وورە پەر: نەرمە پەر
- plumy (plōō'mi), adj.** (۱) پەردار: بە پەر داپۇشراۋ: بە پەر پازاۋە (۲) لە پەر دەجى: پەرى
- plunder (plun'dēr), v.t.** تالانكرەن: پاوۋىۋوت كىردن.
- v.t.** دىزىن.
- n.** (۱) تالان: تالانكرەن: پاوۋىۋوت كىردن (۲) تالانى.
- plunderer (n.); plunderous (adj.).**
- plunderage (plun'dēr-ij), n.** (۱) پوۋىۋوتكەۋە: تالانكرەن: پاوۋىۋوت كىردن (۲) (۱) شت دىزىن لە كەشتىدا.
- (ب) شتى دىزىن لە كەشتىدا: تالانى
- plunge (plunj), v.t.** (۱) تىخست (ئار، شلە، كۆن): پىنداكىردن: تىن فرىدان: خستە ئار: (He ~d his head into the water.)
- (۲) توش كىردن: پىۋەكرەن: تىن تىچاندن: بە زۇر خستە ئار بارىكەۋە (to ~ a country into war; They will ~ us into debt.)
- v.t.** (۱) خۇ تىن فرىدان: خۇ تىخست:
- (to ~ into the pool, an argument, a fight, etc.)
- (۲) ھەلەزۋەزكرەن: قاسەكرەن.
- (۳) لىۋىۋىنەۋە (پىگە): خل بوۋنەۋە (ۋەك بەرەۋەخوارگە)
- (۴) [Colloq.]، سەركىشى كىردن: كارى پەر مەترسى كىردن: قوماركرەن: گەرەۋكرەن.
- n.** (۱) شوۋىنى خۇ تىن فرىدان: گۇماۋ: نەستىل. (۲) (۱) خۇ فرىدانە ئار ئاۋەۋە: بازىدانە ئار ئاۋەۋە (ب) مەلە. (۳) پەستانەۋە (پستنى مەكىنە): داگرتەۋە (۴) [Colloq.]، قوما: پارەبازى: گەرەۋكرەن
- بە كارىكى تازە و گرتىگە نەجام نەزائراۋ ھەلەسان
- take the plunge,** (۱) بازىدەرە ئار ئاۋەۋە: خۇ تىن فرىدەر.
- plunger (plun'jēr), n.** (۲) [Colloq.]، سەركىش: ھەلەشە: قوماچى: بىياك: پارەبازى بىياك (۳) پەستىنەر (پستنى مەكىنە)
- (۴) ئامبىرلىكە بىزىيە لە پارچەيەك پلاستىكى بۇشى ۋەك كوپ بەسەرى دارىكەۋە بۇرى گەراموۋ چىشتەخاۋە زىنراتى گىراۋى پىن دەپەستىنەۋە
- بۇ پەردانى
- plunk (plunk), v.t.** (۱) لىدانى زىنى ئامبىرى مۇسبىقى ۋەك عودو كىتار

pluperfect

- (۲) داتان یا فریدانه خواروه بهتوندی.
- (۱) زینگانهوه نامیری موسیقی. (۲) بهقایم کهوتن و ته په ئی ههلسان. *v.t.*
- (۱) لیدان (زیی عود و گیتار). (۲) دهنگی نهم لیدانه. *n.*
- (۳) [Colloq.] پیاکشانیکه قایم. (۴) [Slang] مزلان.
- pluperfect** (plōō-pūr'fikt, plōō'pūr'fikt), *adj.* پابوردوی
- دور (پرزمان: (*He had finished it.; I had known it.*)
- plural** (plōō'r'al), *adj.*
- (۱) کۆا کۆیی
- (۲) کۆ (پرزمان: (*a ~ noun*) .
- n.* کۆا کۆماره. (۲) کۆ (پرزمان) کۆ شینوهی وشه.
- pluralism** (plōō'r'al-iz'm), *n.* فره شینوهی؛ همهجوری؛
- همه‌په‌نگی ۳. فره‌کاری؛ گرته‌ده‌ستی زیاتر له یهک نیش یا فره‌مانبهری
- له‌لایه‌ن کاربه‌ده‌ستیکه کلێسه‌وه (۲) کۆیی.
- (۴) هاوژیدی فره په‌گه‌زو ناین و بیروباوه له کۆمه‌لگایه‌کدا.
- (۵) فره پێناری و بیروباوه‌رو پاستی (هه‌سه‌فه).
- (۱) کاربه‌ده‌ستیکه کلێسه‌ی فره نیش. **pluralist** (plōō'r'al-ist), *n.*
- (۲) په‌په‌روه‌یکه‌ری "pluralism". (روشه‌ی پێشوو بیهی).
- pluralistic** (*adj.*).
- plurality** (plōō-r'al'ē-ti), *n.*
- (۱) کۆا کۆیی فره‌یی؛ زۆری.
- (۲) زۆر؛ فره ره‌به‌نه زماره‌یه‌کی بێ شوهار
- (۳) (a) گرته‌ده‌ستی نیشیک زیاتر له‌لایه‌ن کاربه‌ده‌ستی کلێسه‌وه.
- (ب) په‌کیک له‌ نیشانه. (۴) زۆریه.
- (۵) زیاده‌ی نو دهنگانه‌ی که ده‌دریت به‌ براوه‌ی هه‌لپه‌ژدینیک له‌وه‌ی که ده‌دریت به‌ دۆپاوه‌که
- pluralize** (plōō'r'al-iz'), *v.t.* کۆکردن؛ معشوه‌ی کۆ ده‌برین
- (پرزمان)
- plus** (plus), *prep.* (۱) و؛ خراومه‌ر؛ کۆکراوه
- (*two ~ two equals four 2+2= 4*)
- (*the salary ~ bonuses*) (۲) له‌گه‌ل؛ یش؛ هه‌روه‌ها:
- adj.* (۱) هی نیشانه‌ی کۆکردنه‌وه؛ هی خسته‌سه‌ر؛ هی کۆ
- [*a ~ sign (+)*]
- (*a grade of B ~ .*) (۲) زیاده (نمره)
- (*a ~ quantity*) (۳) زیاده ریا ته‌به‌که‌مه‌تر:
- (*She has personality ~ .*) (۴) [Colloq.] زیاتریش
- (*the ~ column of an account*) (۵) ده‌سته‌کوت (ده‌هه‌مه‌رگه‌ی)؛ داهات:
- (۶) گهرم یکاره‌ها
- n.*
- (۱) نیشانه‌ی خسته‌سه‌ر یا کۆکردنه‌وه (+).
- (۲) شتی خراومه‌ر؛ شتی زیاده (۲) زیاده.
- plus fours,** پانتۆلی ده‌سی هه‌تا نه‌ژۆ (بۆ وه‌زش به‌تایه‌تی گۆلف).
- plush** (plush), *n.* قوماشی کولکن یا تووکن
- adj.* (۱) کولکن؛ له قوماشی کولکن یا تووکن دیروستکراو.
- (۲) [Slang] هه‌نتازی؛ که‌شخه؛ به‌ تێروته‌سه‌لانه دیروستکراو (که‌ره‌سه‌ی-)
- ناومان (*a ~ carpet, house, etc.*) .
- plushy** (plush'i), *adj.* (۱) له قوماشی کولکن دیروستکراو.
- (۲) [Slang] هه‌نتازی؛ که‌شخه؛ به‌ تێروته‌سه‌لانه دیروستکراو:
- (*a ~ house, office, etc.*)
- plushly** (*adv.*); **plushness** (*n.*).
- plus sign,** نیشانه‌ی خسته‌سه‌ر یا کۆکردنه‌وه (+).
- plutocracy** (plōō-tok'ro-si), *n.* پلوتوکراسی؛ ۱. بۆژمی-
- سامانداران؛ فره‌مانه‌روایی ده‌وله‌مه‌ندان. (ب) چینی سامانداران.
- plutocrat** (plōō'ta-krat'), *n.* پلوتوکرات (a) نه‌نداسی چینی
- ساماندار. (ب) ده‌وله‌مه‌ندیکه به‌ده‌سه‌لات؛ که‌سیکی به‌ده‌سه‌لات که ده‌سه‌لاته‌که‌ی له سامانداریه‌وه هاتینی. (ج) [Colloq.] ده‌وله‌مه‌ندیک.
- plutocratic** (plōō'ta-krat'ik), *adj.* Also **plutocratical.** -هی
- بۆژمی یا چینی ساماندار؛ پلوتوکراتی
- plutocratically** (*adv.*).

pneumatolysis

- (۱) دۆزه‌خی؛ هی خودای دۆزه‌خ
- Plutonic** (plōō-ton'ik), *adj.* (نه‌هه‌سه‌نه‌ی یۆنانی). (۲) [p-] تاییه‌تی به‌ چینه‌کانی ژێره‌وه‌ی زه‌وی؛
- به‌ گهرمای چینه‌کانی ژێره‌وه‌ی زه‌وی دیروست بووه؛ ناگه‌ریژینی.
- plutonium** (plōō-tō'ni-am), *n.* پلوتونیوم؛ توخمیکه کیمیاییه
- له دیروستکردنی بۆمبای نه‌تۆمیدا به‌کارده‌هێنری.
- pluvial** (plōō'vi-əl), *adj.* Also **pluvian,** (۱) باراناوی؛ بارانی؛
- تاییه‌تی به‌ باران. (۲) به‌ باران دیروستبووه؛ له بارانه‌وه پێکهاتو (زه‌مه‌نناسی).
- pluviometer** (plōō'vi-om'ā-tēr), *n.* بارانیو؛ پێوه‌ری باران.
- pluviometry** (plōō'vi-om'ā-tri), *n.* زانستی باران پێوان؛
- باران پێوان
- pluviometric** (*adj.*); **pluviometrical** (*adj.*).
- pluvios** (plōō'vi-as), *adj.* Also **pluviose,** باراناوی؛
- باران زۆر ئی باربوو
- ply** (pli), *v.t.* چه‌مانده‌وه؛ نووشتانه‌وه؛ لولدان؛ قه‌دکردن.
- v.t.* (۱) چه‌مانده‌وه؛ نووشتانه‌وه؛ قه‌دکردن.
- (۲) ملدان؛ نه‌رمی نووشتان؛ گونجان؛ سه‌ر بۆ نه‌واژدن.
- (۱) توئی؛ تووژال؛ قه‌د؛ لۆ؛ لۆچ
- (۲) تاله‌به‌ن یا ده‌زوی لولداو یا کلاه‌کراو له‌گه‌ل هی تردا.
- (۳) نووشتانه‌وه؛ چه‌مانده‌وه؛ لول خوارن؛ لاری.
- (۴) مه‌یل؛ لاری؛ لایه‌نگری.
- توئی توئی؛ لۆلۆ؛ نه‌وه‌نده توئی هه‌یه: (*three ~*) . *adj.*
- (۱) کردن؛ نیشکردن؛ پێوه خه‌ریک بوون (پیشه‌گه‌ری)؛
- کۆشش له‌گه‌لدا کردن
- (*to ~ a trade*) (۲) به‌ زۆر دان به‌سه‌ردا؛ خوارده‌مه‌نی. خوارده‌مه‌، دیاری؛ به‌ زۆر پێدان
- (*He ~ied his guests with food and drink.*)
- (*to ~ one's needle*) (۲) به‌کاره‌یه‌نان؛ نیش پێکردن؛
- (*Boats ~ the river.*) (۴) هاتوچۆکردن؛ پێدا پوژیشن
- (۵) هه‌رش بڕنده سه‌ر به‌ ده‌م سه‌ر کونکردن به‌ پرسیار یا مشتومر
- v.t.* (۱) کۆشش کردن؛ نیشکردن؛ خه‌ریک بوون
- (*He ~ied at the weaver's trade.*)
- (۲) هاتوچۆکردن نه‌ رێک‌پێکی
- (*The boat ~ies between the islands on a weekly schedule.*)
- (۳) [Poetic] پێنازیگرتن؛ له‌سه‌ر پێنازیگه‌یه‌که‌ پوژیشن
- (۴) به‌ره‌و پووی یا که‌شتی و به‌هه‌م پاندن (بۆ رێگه‌ گۆڕین).
- plywood** (pli'wood'), *n.* ته‌خته‌داری ته‌نگ و پان
- p.m., = post meridiem** [L.]. پاش نیوه‌پۆ
- pneuma** (nōō'mā, nū'mā), *n.* گیان
- (۲) گیانی پیرۆز (خاچ په‌رستی).
- pneumatic** (nōō-mat'ik, nū-mat'ik), *adj.* هه‌وایی؛ گازی
- (۲) تاییه‌تی به‌ "pneumatics"
- (۳) به‌ هه‌وای په‌ستیروا کارکردو. (*a ~ drill*) .
- (۴) پێ له‌ هه‌وای په‌ستیروا (*a ~ tire*)
- (۵) بۆشایی هه‌وای تێدا به‌ وه‌ک نیشقانی هه‌مدی بانه‌ده‌.
- (۶) سینه‌وه‌مه‌ک پێ (۷) گیانی
- n.* (۱) تاییه‌ یا په‌روه‌وه‌ی پێ له‌ هه‌وا. (۲) هۆی هاتوچۆی په‌روه‌وه‌ی پێ له‌ هه‌وا
- pneumatically** (*adv.*).
- pneumatics** (nōō-mat'iks, nū-mat'iks), *n.pl.* زانستی هه‌وا
- (فیزیقا)؛ هه‌واناسی؛ زانستی تاییه‌خۆ فیزیقاییه‌کانی هه‌وا.
- pneumatic tire,** تاییه‌ یا خه‌ریکی فووتیکراو
- pneumato-** (nōō'mā-tō, nū'mā-tō), پێشه‌ریگه‌ به‌مانای؛
- (۱) هه‌وا؛ هه‌لم. (ب) هه‌ناسه‌دان (ج) گیان.
- pneumatology** (nōō'mā-tol'ō-jī, nū'mā-tol'ō-jī), *n.* - (۱)
- پێنازو لیکۆئینه‌وه‌ی دیاردی گیانی و بوونه‌وه‌ی گیانی
- (۲) پێنازو پڕوایوون به‌ گیانی پیرۆز (خاچ په‌رستی).
- pneumatolysis** (nōō'mā-tol'ō-sis, nū'mā-tol'ō-sis), *n.*

pneumatometer

پنیکهاتمی کانزا له ژئیر په ستانی ژوردا
pneumatometer (nōō'ma-tom'ə-tēr, nū'ma-tom'ə-tēr), *n.*
 (۱) پیوهی نه رکی سهر سیپه کان له هه ناسه داند
 spirometer (۲)

-pneumatometry (*n.*).

pneumatophore (nōō'ma-tō-fōr', nū-mat'ə-fōr'), *n.* (۱)
 نه نامی کوشله داری هه ناسه دان له په گی همدی پوهی ناوچه گهرمه کاند.

(۲) بوشایی پر له هوا (زینده ویزانی).
pneumectomy (nū-mek'tō-mi), *n.* دهره نانی به شیک له
 شانه کانی سی نه شتره گری.

pneumo- (nōō'mō, nū'mə),
pneumobacillus (nōō'mō-ba-sil'əs, nū'mō-ba-sil'əs), *n.*
 میگزوی یزو و نه خوشی تری بوری هوا.

pneumococcus (nū'ma-kok'əs), *n.* میگزوی یزو
pneumoconiosis (nū'ma-kon'i-ō'sis), *n.* نه خوشی پیک

سیپه ده بیته هوی په ق بوونی شانه کانی سی له نه جانی هملزنی به رد وای
 تپ و تزی کانزایی پوه تووش ده بن.

pneumogastric (nōō'ma-gas'trik, nū'ma-gas'trik), *adj.*
 هی سیپه کان و گده.

pneumonectomy (nū'ma-nek'tō-mi), *n.* دهره نانی په نیک له
 سیپه کان نه شتره گری.

pneumonia (nōō-mō'nyə, nū-mō'ni-ə), *n.* سووتانه وی سی
 پزو نه خوشی هه گردن و په ق بوون و ناوتیزانی سیپه کان.

pneumonic (nōō-mon'ik, nū-mon'ik), *adj.* (۱) تایه تی به
 سیپه کان ۲ پزودار سی هه گردن و له پزو و چو.

pneumothorax (nōō'mō-thōr'aks, nū'mō-thō'raks), *n.*
 کومونه وی هوا یا گاز له بوشایی په ردی سنگ و قهقهه وی سنگدا
 (پزیشک وای)

p.o., = post office,
poach (pōch), *v.t.* هینکه کردنه ناوی کوله ووه و کولاندنی بن
 تونکله کی (a ~ed egg)

poach (pōch), *v.t.* (۱) پینشیل کردنی زوی
 (۲) له ناودا گرتنه و شیلان

(۳) چوپنه ناو زوی خه لکمه به دزی پوه بواوکردن یا پاره ماسی.
 (۴) پواوکردن له زوی خه لکدا به دزی پوه

(۵) دزی گردن (به تایه تی ناو و بالنده وی خه لک دزین) دزین.
v.i. (۱) له قوردا چمقین (۲) بوون به قورچلپاو بوون به لیته

(۳) پواوکردن له زوی خه لکدا به دزی پوه.
poacher (pō'chēr), *n.* دزی ناو و بالنده پواوکری ناو و بالنده
 له زوی خه لکدا

pochard (pō'chērd, pō'kērd), *n.* چورده مرایی پیک سهرسوره.
pock (pok), *n.* شوین برینی ناو له کونجی ناو له.

pocket (pok'it), *n.* (۱) گیران باخه کیسه.
 (۲) تورره که هه گبه باشییل (۳) بوشایی.

(۴) سامان پاره گیران (مه جان).
 (۵) کان بوشایی ژورده مینی پر له کانزا کانگه (ب) کانزای خاو.

(۶) تورره کی قوژبی میزی بلیارد.
 (۷) (ا) تنگ پین هملچران له هه و لایه کمه له پینش پکیندا.

(ب) کویره کولان کولانی دهره چو.
 (۸) تورره که یا بوشایی ناو له شکی گیاندار.

(۹) تروژمینی هه وای په که ده بیته هوی له پر به ریوونه وی فزیکه.
 (پینشی ده ورتی 'air pocket')

(۱۰) شوننیک یا کوملینکی چه به و پاریزراو:
 (~s of resistance, unemployment, etc.)

adj. (۱) ده خرینته گیرانه ووه. (۲) بچوک.

poet

v.t. (۱) خستنه گیرانه ووه: خستنه باخه ووه.
 (۲) نابلو و قه دان: دهره دان. (۳) دزین: لوف لیدان.

(۴) مل شو پکردن: سهر دان و اندان به رامیهر هیزش یا قسه ی به تونکل
 (۵) شاردنه ووه: پینشیل کردن: دهره خست: (~ one's pride).

(۶) پوچ کردنه ووه یا قه ده گکردنی گه لای یاسا له لایین سهر کوماری
 نه مریکی پوه به مژنه گردنی له پینش پایدوست لیکردنی کونگرینس

له ژور ده ستدا بوون:
have a person in one's pocket,

له ژور پکیندا بوون: جلموی کسینک به ده ستده بوون.
line one's pockets,
pocketbook (pok'it-book), *n.* (۱) جزدان: کیسه ی پاره.

(۲) کیسه ی پاره و ورده شتی ژانده.
 (۳) په پرتوکی بهرگ نه رمی گیران، واته، بچوک.

pocketful (pok'it-fool), *n.* پر گیر فانیک.
pocketknife (pok'it-nif), *n.* قهله مپ.

pocket money, ورده خرچی: پاره ی خرچی: خرچی.
pocket veto, پوچ کردنه ووه یا قه ده گکردنی گه لای یاسا په لایین

سهر کوماری نه مریکاوه به مژنه گردنی له پینش پایدوست لیکردنی کونگرینس
pockmark (pok'mark), *n.* شوین برینی ناو له کونجی ناو له.

pockmarked (*adj.*).
pocky (pok'i), *adj.* (۱) ناو له ی: کونج: به شوین برینی ناو له داپوشراو.

(۲) هره نگیار: ناتشه دکان: زیپکمی: قنچکمی.
poco (pō'kō), *adv. & n.* نه ختیک: کمینک: کم.

poco a poco (pō'kō ä pō'kō),
 بهر بهر: ورده و ورده: نه ختینه خته.

pococurante (pō'kō-koo-ran'ti), *adj.* بیانک: گوین پین نهم.
pod (pod), *n.* (۱) کملو (پاقله، فاسولیا، نژک... هتد): تونکل.

(۲) قوژاخه. (۳) تانکی به نرین و خانگی چک و شتی تری ژور بانی فزیکه
v.i. (۱) قوژاخه گردن: کملو گردن یا گرتن. (۲) ناوسان.

v.t. له کملو دهره نانی: تونکل لیکردنه ووه: پاکردن.
pod (pod), *n.* پؤل (بالنده، نه مینک): پوه.

v.t. گردن کردنه ووه: کومل کردن: مژدان.
pod (pod), *n.* (۱) قلیشی نامیری کونکری وک دهره ووه.

(۲) چه به ند: مالی جهر یا نامیری کونکر.
-pod (pod),

پاشگرینکه به مانای: (ا) پین.
 (ب) نه وند پین هیه: (*tripod*).

podagra (pə-dag'rə, pod'a-grə), *n.* باداری پین.
podesta (pō-des'tə), *n.* (۱) بهر پوهی یا سهرک دادرسی شاریکی

نیتالی کون. (۲) دادرسی شاریکی نیتالی.
 (۳) سهروکی شاره وانی شاریکی نیتالی له کاتی فاشسته کاند.

podgy (poj'i), *adj.* کورت و قهله: کوله به و پر.
podginess (*n.*).

podiatrist (pō-di'a-trist), *n.* پزیشکی پین.
podiatry (pō-di'a-tri), *n.* پزیشک وانی پین.

podium (pō'di-əm), *n.* (۱) بنکه: دیواری نزمی بنکه می.
 (۲) دیواری دهری سه کوی ژورانیازی له یاریگیه کی پزمی کوندا

(۳) دووانگه. (۴) سه کوی قه راغ دیواری ناو ژوریک. (۵) پین.
-podium (pō'di-əm),

پاشگرینکه به مانای: پین: بنکه: پاگر.
-podous (pə-dəs),

پاشگرینکه به مانای: نه وند پین هیه.
podzol (pod'zol), *n.* Also podsol, خاکی سپیاد یا خوله میشی

پین پیتی ناوچه ساره دکان.
poem (pō'im), *n.* (۱) هه لیست. (۲) شتیکی جوان وک هه لیست.

poesy (pō'i-si, pō'i-zi), *n.* [Archaic], (۱) poetry.
poem (۲). (۲) درووشم. (۴) چه پکه گول: ده سته گول.

poet (pō'it), *n.* (۱) هونر: بوژ: شاعر.
 (۲) کسینکه که هستی خوی به جوانی و زمانیاوای دهره پری.

poleax, poleaxe

	سارد: ھەمسەری ساترى. (ج) ھەمسەرى شانه (زىندەومرزانى).
	(۴) يەككە لە دوو يىر. ھيژن. يا ھەلۋىستى نەگۇنجاو و ئاكوڭك لەگەل
	بەرامبەرەكەيدا (۵) سەرشار چەق
poles apart,	ئاگۇنجىر پىنگەرە: زۆر دورى يا جىوانن لەيەكتى!
	ئاسازىن پىنگەرە
poleax, poleaxe (pōl'aks'), n.	(۱) تەورى جەنگ
	(۲) تەورى قەساب.
v.t.	تەور لىدان: تەور پىادان: بە تەور خستىن
pole bean,	فاسۇليا و لۇبىيا بە داردە ھەلگەرە.
polecats (pōl'kat'), n.	(۱) مەشكى خورماي بۇگەن
	(۲) skunk
pole horse,	ئەسپى گالىسكە: بەتايىبەتى ئەمەي كە بەتەنىشت
	تەورەكەرەكەيە لە گالىسكەيەكى چەند ئەسپىدا.
polemic (pō-lem'ik), n.	(۱) مەشتوم: چەندوچۇن: بەرپەرچەدانەمە
	ھەرش بىرەنە سەر يىروباو: يا ھەلۋىستى كەسلىك پوچكەرەمە.
	(۲) ھەنەرى مەشتوم: چەندوچۇن كەرن.
	(۳) مەشتوم: كەسلىكى ھەزەر لە چەندوچۇن كەرن: بەرپەرچەمەمە.
adj. Also polemical,	(۱) مەشتوم: چەندوچۇن: تايىبەتى بە مەشتوم.
	(۲) ھەزەر لە مەشتوم: چەندوچۇن كەرن.
-polemically (adv.).	مەشتوم: كەرن.
polemicist (pō-lem'ə-sist), n. Also polemist.	كەسلىكى -سەنئەت: لە مەشتوم: يا نووسىنى ووتارى بەرپەرچەمەمە
	پوچكەرەمە:
polemics (pō-lem'iks), n.pl.	(۱) ھەنەرى بەرپەرچەدانەمە
	پوچكەرەمە: ھەنەرى مەشتوم: چەندوچۇن كەرن.
	(۲) ئاكوڭك: ئارلىكى: پى نەكەرتن: دەمەقانى
polemist (pol'ə-mist), n. = polemicist.	
polestar (pōl'stār'), n.	(۱) Polaris
	(۲) يىروباو: پى پىشاندەر: يىروباي پابەر.
pole-vault (pōl'vōlt'), v.t.	بازدى بەر: دان بە دارەمە.
pole vault,	بازدى بەر: دان بە دارەمە
police (pə-lēs'), n.	(۱) راگرتى ئاسايشى گەشتى كۆمەنگا.
	(۲) قەرمەنگەي پۇلىس: دەرگاى پۇلىس.
	(۳) ھەنەرى پۇلىس
	(۴) P. / ۱. پۇلىس: ئەندامانى ھەنەرى پۇلىس
	(۵) ئاسايشى و پاكوتەمىزى راگرتى كۆمەنگا.
	(ب) سەربازى ئاسايشى و پاكوتەمىزى راگرتى ئۇردوگا.
v.t. (to ~ the streets).	(۱) پاسەوانى كەرن: چاودىزى كەرن: دابىنكەرن:
	(۲) ئاسايشى و پاكوتەمىزى راگرتى ئۇردوگا.
police court,	دادگاى ئاوانى بچوك.
police dog,	سەنگى پۇلىس: بەتايىبەتى توخى سەنگى ئەلمانى:
	سەنگىكە ئارمەتى پۇلىس دەدات لە ئىش و كارەكانىئاندا.
police force,	ھەنەرى پۇلىس: ئىروى پۇلىس
policeman (pə-lēs'mən), n.	پۇلىس
police reporter,	پۇرئامەگەرى پۇلىس: دەرگاىس دەرپارەي
	كاروبارى پۇلىس كۆدەكاتەمە
police state,	رولاتى پۇلىس: رولاتىكە كە مەرى ھەمەمە جۇرە
	سەربەستىيەكى تىدا پىشلىل كەرن: كەس ئەمەرى دەم بگاتەمە, ئەمەش
	لەرى سەركامىناتى پۇلىس ئەندىيەمە.
police station,	پۇلىسخانە: قەرمەنگەي پۇلىس.
policewoman (pə-lēs'woom'ən), n.	پۇلىس خانە
policlinic (pol'i-klin'ik), n. Also polyclinic,	تەمەركەي
	خەستەخانە: تەمەركەيەكە كە مەشكىكە لە خەستەخانەيەك ئەنەخۇشانەي
	تىدا چەرەسەر دەرگەي كە لە خەستەخانەكەدا ئەنەخۇستان.
policy (pol'ə-si), n.	(۱) ئىرى: دەرپىنى: ئۇرۇش.

politico

	(۲) پۇرئامە: شەنەي پەقارەكەرن: (Honesty is the best ~).
	(۳) پامپارى: پۇرئامە: پامپارى: (This country's foreign ~).
policy (pol'ə-si), n.	(۱) بىمەنامە: قۇتقەراتى بىمە.
	(۲) ھەيەخت: پىئانقۇ.
policyholder (pol'ə-si-hōl'dēr), n.	خاوەن بىمەنامە
polio (pō'li-ō'), n. = poliomyelitis.	
poliomyelitis (pol'i-ō-mī'ə-li'ō-tis), n.	ئەفلىجى مەندال:
	گۇجى مەندال.
Polish (pō'lish), adj.	پۇلەندى (گەل. كەلتور: زامان ... ھەتد).
n.	زمانى پۇلەندى.
polish (pol'ish), v.t.	(۱) بۇياخ كەرن: بىرەقەپىدان: ساف و لووس كەرن:
	پەرداخ كەرن: سىپىكەرنەمە (مەنچەل). (۲) جوان و پىكەپىك كەرن (پەروشت
	پوچخسار, ئوسراو ... ھەتد): پوخت كەرن.
	(۳) باشتەكەرن: كەم و كوپى لا بىرەن.
v.t.	(۱) بىرەقەدانەمە: ساف و لووس بون: بۇيەكران.
	(۲) پوخت بون: جوان و پىكەپىك بون.
n.	(۱) بىرەقە: بىرەسكە: ساف و لووس.
	(۲) جوانى و پىكەپىك: پوختى: تەپۇش: ئاسكى (پەروشت).
	(۳) بۇيە: بۇياخ: (۴) بۇيەكران: بۇيەكران: بۇياخكارى.
	(۱) ماشىنەمە: تەواكەرن.
polish off, [Colloq.],	(۲) بەسەردا زالىون: سەرنىگوم كەرن: بەزاندن
polish up, [Colloq.],	پوخت كەرن: باشتەكەرن: چاك كەرن:
(to polish up the speech, poem, lyrics, etc.)	
polished (pol'isht), adj.	(۱) بىرەقەدانە: بىرەسكەدان: ساف و لووس.
	(۲) جوان و پىكەپىك: پەروشت جوان: ئاسكە: بەنەزاكەت.
	(۳) بىن نەنگە: بىن كەم و كوپى: زۆر تەواي يا باش.
Politburo (pə-lit'byoor'ō), n.	لەئزەتى كارگىرى يا جىنەجىنكەرن
	(بەتايىبەتى ھى جىزىنى شىوعى): مەكتەبى سىياسى
polite (pə-lit'), adj.	(۱) بەنەزاكەت: ئاسكە: جوان (كەردەمە):
	(a ~ person, answer, question, etc.).
	(۲) بەرەز: جوان: بىزان: پىكەپىك: ئاسكە: (society ~).
politely (pə-lit'li), adv.	بەنەزاكەتەمە: بەجوانى: بەئاسكى.
politeness (pə-lit'nis), n.	نەزاكەت: ئاسكى: پەروشت جوانى.
politesse (pol'ə-tes'), n. = politeness.	
politic (pol'ə-tik), adj.	(۱) ئىر: دەرپىن: زەرەك.
	(۲) ئۇرۇشان: ئۇرۇ: داوپاز: (۳) ھى ھەلپەرىستى: بە زۇرئانە كراو
v.t.	پوپىاگەندە كەرن بۇ ھەلپەزەرن.
political (pə-lit'i-k'l), adj.	(۱) پامپارى: سىياسى:
	(~ parties; ~ pressure)
	(۲) قەوارەي پامپارىدان.
political economy, ~ economics.	
political liberty,	سەربەستى پامپارى.
politically (pə-lit'i-k'l-i), adv.	لەپووى پامپارىيەمە.
political science,	زانستى پامپارى: پامپارىزانى.
politician (pol'ə-tish'ən), n.	(۱) پامپار: سىياسەتمەدان: سىياسى:
	مەرقى سىياسەتمەدان (گەلنىك جەر لەپووى سووكىيەمە بەگاردەمەنەن)
	(۲) ئەندامى چالاكى جىزىب. (ب) ئۇرۇش پەرلەمان يا ئەنجومەنى
	ھەلپەزەراي تىرى پامپارى (۳) كەسلىكى ھەلپەرىست و خۇپەرىست
	(۴) كەسلىكى شارەزا لە كارگىزى مەيدان.
politicize (pə-lit'ə-sīz'), v.t.	(۱) باسى پامپارى كەرن.
	(۲) بەشدەرى كەرن لە چالاكى پامپارىدان.
v.t.	بەرگى پامپارى كەرنەمە: لە گۇشەي پامپارىيەمە باسكەرن:
	خەستە قانلى پامپارىيەمە
politico (pə-lit'i-kō'), n. = politician.	

polygenetic

- په‌دباوونی توخمیک له چەند بنه‌چه یا ره‌گەزێکوه.
- polygenetic** (pol'ī-jə-net'ik), *adj.* فرە بنه‌چه، هه‌مه‌ سه‌رچاره
- یا پره‌گەز
- polyglot** (pol'ī-glot'), *adj.* (١) فرە زمانزان؛ چەند زمانزان
- (٢) به‌ چەند زمانیک نووسراو؛ له‌ چەند زمانیک پێکهاو.
- n.* (١) کەسێکی چەند زمانزان؛ فرە زمانزان
- (٢) پەرتووکیکی به‌ چەند زمانیک نووسراو.
- (٣) چەند زمانیکی تێکەڵ و پێکەڵ بوو؛ له‌ چەند زمانیک پێکهاو.
- polyglotism; polyglottism** (*n.*). وێنەی نەنداره‌یی چەند لا و چەند گۆشه‌
- فرە گۆشه‌ و مه‌ لا
- polygonal** (*adj.*).
- polygraph** (pol'ī-graf', pol'ī-gräf'), *n.* (١) مه‌کیه‌ی وێنه
- له‌ به‌ره‌ره‌یه‌یان (٢) ئامێری تۆمارکردنی لێدانی د‌و پ‌ست‌انی خوێ‌و
- هه‌ناسه‌دان له‌ هه‌مان کاتدا (٣) lie detector
- (٤) نووسه‌ری شتی زۆرو جۆراوجۆر
- polygynous** (pə-līj'ə-nəs), *adj.* (١) چەند ژنه‌؛ فرە ژن
- (٢) فرە نێرکار؛ چەند نێرکه‌کی پێوه‌یه‌.
- polygyny** (pə-līj'ə-ni), *n.* (١) فرە ژنی؛ چەند ژنه‌.
- (٢) په‌ڕینی گیاندارێکی نێر له‌ چەند مێینه‌یه‌.
- polyhedral** (pol'ī-hē'drəl), *adj.* فرە پ‌و؛ (ش‌د‌اره‌)؛ چ‌ند پ‌و‌ی
- polyhedron** (pol'ī-hē'drən), *n.* ش‌یوه‌یه‌کی ن‌نداری فرە پ‌و
- (ن‌نداره‌)؛ ت‌ایبه‌تی له‌ ش‌ش پ‌و زیاتی.
- polymer** (pol'ī-mēr), *n.* پ‌لیمه‌ر؛ ت‌ایبه‌تی که‌ی که‌میاییه‌ به‌
- یه‌که‌گرتنی چ‌ند گ‌ردیله‌یه‌کی هه‌مان ماده‌ پ‌یک‌د‌یت؛ فرە به‌ش
- polymeric** (pol'ī-mer'ik), *adj.* له‌ چ‌ند به‌شێکی چ‌وونیه‌ک
- پ‌یک‌هاو؛ که‌میای
- polymerization** (pol'ī-mēr-ī-zā'shən), *n.* یه‌که‌گرتنی چ‌ند
- گ‌ردیله‌یه‌ک له‌ هه‌مان ماده‌ ب‌و در‌ووست‌کردنی ماده‌یه‌کی تازه‌.
- polymerize** (pol'ī-mēr-īz'), *v.t. & v.i.* پ‌ه‌که‌گرتنی چ‌ند
- گ‌ردیله‌یه‌ک له‌ هه‌مان ماده‌ ب‌و در‌ووست‌کردنی ماده‌یه‌کی تازه‌.
- polymerous** (pə-lim'ēr-əs), *adj.* فرە به‌ش؛ پ‌ووه‌کناسی؛
- فرە ن‌ندام؛ فرە ش‌یوه‌.
- polymorph** (pol'ī-môr'f'), *n.* (١) پ‌ووه‌وه‌ریکی فرە ش‌یوه‌.
- (ب) یه‌که‌ک له‌ ش‌یوانه‌. (٢) (١) ماده‌یه‌که‌ که‌ ده‌یه‌که‌ به‌ پ‌ووه‌ به‌ دوو ش‌یوه‌ یا
- زیاتر؛ که‌میایه‌ری؛ ک‌اژناسی؛ (ب) یه‌که‌ک له‌ ش‌یوانه‌.
- polymorphic** (pol'ī-môr'fik), *adj.* فرە ش‌یوه‌؛ چ‌ند ش‌یوه‌
- polymorphism** (pol'ī-môr'fiz'm), *n.* فرە ش‌یوه‌یه‌ی
- چ‌ند ش‌یوه‌یه‌ی
- polymorphous** (pol'ī-môr'fəs), *adj.* فرە ش‌یوه‌؛ چ‌ند ش‌یوه‌
- به‌ چ‌ند ش‌یوه‌ یا د‌خ‌دا ت‌یپه‌ریو
- Polynesian** (pol'ə-nē'zhən, pol'ə-nē'shən), *adj.* پ‌ۆلینیزی
- (گ‌ه‌ل، ک‌لتور، زمان، ... هت‌د).
- n.* (١) ک‌سێکی پ‌ۆلینیزی (٢) زمانی پ‌ۆلینیزی.
- polynomial** (pol'ī-nō'mi-əl), *adj. & n.* (١) پ‌اده‌ ز‌ر (ج‌مه‌ر)
- (٢) له‌ دوو سو زیاتر پ‌یک‌هاو (ز‌ین‌د‌وهر‌زانی)
- polynya** (pol'ī-ni'ə), *n.* ناوی به‌ سه‌ه‌ول ده‌ورگی‌راو (به‌ت‌ایبه‌تی له‌
- ده‌ریای ته‌مه‌ری باکووردا)
- polyp** (pol'ip), *n.* (١) گیاندارێکی سه‌ره‌ت‌ایی گ‌ول‌ه‌یی ناوی به‌ وه‌ک
- ش‌یلان ٢. پ‌ووه‌که‌ له‌ په‌رده‌ی ل‌نجی لووت و م‌یزه‌ندان و ک‌ۆم د‌یت.
- polypetalous** (pol'ī-pet'ī-əs), *adj.* په‌ره‌ی گ‌ولی ج‌یا ج‌یا
- (پ‌ووه‌کناسی)
- polyphagia** (pol'ī-fā'ji-ə), *n.* (١) ز‌ور ج‌ه‌ر له‌ خ‌واردن کردن
- به‌ ه‌یج ش‌تێک ت‌ی‌ر نه‌خ‌واردن؛ ز‌ورخ‌و‌ی هه‌میشه‌ برسی بوو
- (٢) هه‌موو ج‌ۆره‌ خ‌واردنه‌یه‌که‌ خ‌واردن.

Pomeranian

- polyphagous** (pə-lif'ə-gas), *adj.* هه‌موو ج‌ۆره‌ خ‌واردنه‌یه‌که‌
- خ‌ۆر.
- polyphone** (pol'ī-fōn'), *n.* ت‌یپی فرە ده‌نگ (وه‌ک ت‌یپی "C" له‌
- ووشه‌ی "cat" و "nice" دا).
- polyphonic** (pol'ī-fon'ik), *adj.* (١) فرە ده‌نگ (ده‌نگناسی)
- (ووشه‌ی پ‌یش‌و‌و ب‌یینه‌). (٢) (١) فرە ناواز. (ب) فرە ناواز پ‌ن ل‌ید‌راو. پ‌یانۆ
- polyphonous** (pə-lif'ə-nəs), *adj.* = polyphonic.
- polyphony** (pə-lif'ə-ni, pol'ī-fō'ni), *n.* (١) چ‌ند ده‌نگی
- فرە ده‌نگی. (٢) فرە ناوازی ت‌یکه‌لاو.
- (٣) فرە ده‌نگی؛ چ‌ند ده‌نگ ده‌ری‌ین (ده‌نگ‌زانی).
- polyphyletic** (pol'ī-fi-lē'tik), *adj.* فرە بنه‌چه‌یی.
- polyploid** (pol'ī-ploid'), *adj.* فرە ک‌ۆم‌س‌ۆسی
- polypod** (pol'ī-pəd), *adj.* Also polypodous, فرە پ‌ن؛ هه‌زارپ‌ن
- polypus** (pol'ī-pas), *n.* = polyp.
- polysaccharide** (pol'ī-sak'ə-rīd'), *n.* ش‌ه‌که‌ره‌ هه‌مه‌ج‌ۆره‌کان.
- polysyllabic** (pol'ī-si-lab'ik), *adj.* فرە بره‌گی؛
- له‌ س‌ن بره‌گه‌ زیاتی پ‌یک‌هاو (a ~ word).
- (٢) به‌ ووشه‌ی فرە بره‌گه‌ ناسراوه‌ (زمان)؛ گ‌ه‌یه‌ک له‌ ووشه‌کانی له‌ س‌ن بره‌گه‌
- زیاتی پ‌یک‌هاو (a ~ language).
- polysyllabical** (pol'ī-si-lab'ī-k'l), *adj.* = polysyllabic.
- polysyllable** (pol'ī-sil'ə-b'l), *n.* ووشه‌ی فرە بره‌گه‌؛
- ووشه‌ی له‌ س‌ن بره‌گه‌ زیاتی پ‌یک‌هاو
- polysyllabism; polysyllabism** (*n.*).
- polytechnic** (pol'ī-tek'nik), *adj.* ه‌ی فرە پ‌یشه‌ و زانستی؛
- ت‌ایبه‌تی به‌ زانک‌و یا دان‌ش‌گ‌ایه‌ک که‌ هه‌موو ج‌ۆره‌ ر‌شته‌یه‌کی زانستی و پ‌یشه‌یی
- ت‌یدا بووتر‌یه‌وه‌ (a ~ college).
- n.* زانک‌و یا دان‌ش‌گ‌ای پ‌ۆلیت‌ه‌کنیکی؛ زانک‌و یا دان‌ش‌گ‌ایه‌ک که‌ هه‌موو ج‌ۆره‌
- ر‌شته‌یه‌کی زانستی و پ‌یشه‌یی ت‌یدا بووتر‌یه‌وه‌
- polytheism** (pol'ī-thē-iz'm), *n.* فرە خ‌وایه‌رستی؛ فرە خ‌واناسی.
- polytheist** (pol'ī-thē-ist), *n.* فرە خ‌وایه‌رست؛
- ک‌سێکی فرە خ‌واناس
- polytheistic** (pol'ī-thē-is'tik), *adj.* ه‌ی فرە خ‌واناسی؛
- ت‌ایبه‌تی به‌ فرە خ‌وایه‌رستی
- polytypic** (pol'ī-tip'ik), *adj.* ه‌ی چ‌ند ج‌ۆری؛ فرە ج‌ۆری.
- polyuria** (pol'ī-yoor'i-ə), *n.* ده‌له‌م‌یز.
- polyuric** (*adj.*).
- polyvalent** (pol'ī-və'lənt, pə-liv'ə-lənt), *adj.* (١) ه‌ی چ‌ند
- هاوه‌یز‌ی (که‌میای)؛ ٢. چ‌ند د‌ژه‌ ز‌ین‌د‌ه‌یه‌ی (م‌یک‌ر‌ب‌ناسی)؛ ه‌ی فرە م‌یک‌ر‌ب
- یا د‌ژه‌ ژانی
- polyvalence** (*n.*).
- pomace** (pum'is), *n.* (١) ت‌لپه‌ س‌یوو تر‌ی... هت‌د
- (٢) گ‌ۆزه‌رو ت‌لپه‌ و ت‌ۆزی ها‌پ‌داو
- pomaceous** (pō-mā'shəs), *adj.* (١) س‌یوی.
- (٢) ناو‌ک‌دار (س‌یوو، ه‌رم‌ن، به‌ه‌ن)
- pomade** (pō-mād', pə-mād'), *n.* پ‌ۆنی سه‌ر
- پ‌ۆن له‌سه‌ر دان
- pomander** (pə-man'dēr, pō'man-dēr), *n.* (١) ت‌ۆپی پ‌ۆن
- خ‌ۆش؛ بر‌یت‌یه‌ی له‌ چ‌ند ب‌و‌نیکی خ‌ۆش خ‌ه‌ل‌ک وه‌ک چ‌اوه‌زار یا پاراستن له‌
- نه‌خ‌ۆشی هه‌لیان ده‌گ‌رت. (٢) س‌ن‌ووقی ن‌ه‌م ت‌ۆپه‌ پ‌ۆن خ‌ۆشه‌
- pomatum** (pō-mā'tam, pō-mā'təm), *n.* pomade.
- pome** (pōm), *n.* م‌یوه‌ی گ‌ۆشت‌تی ناو‌ک‌دار (س‌یوو، ه‌رم‌ن، به‌ه‌ن)
- pomegranate** (pom'gran'it, pum'gran'it), *n.* هه‌نار.
- pomelo** (pom'ə-lō'), *n.* = grapefruit.
- Pomeranian** (pom'ə-rā'ni-ən), *n.* (١) ک‌ه‌سێکی پ‌ۆم‌یرانی (که‌
- ناو‌چه‌یه‌که‌ له‌ پ‌ۆله‌نده‌)؛ (٢) سه‌گی پ‌ۆم‌یرانی؛ سه‌گیکی ج‌وویکی ت‌یسه‌ک د‌یر‌زی

pomiculture

adj.

pomiculture (pō'mi-kul'chēr), *n.*

pomiferous (pō-mif'ēr-əs), *adj.*

pommel (pum'əl), *n.*

v.t.

pomology (pō-mol'ə-jī), *n.*

-pomological (*adj.*); **pomologist** (*n.*).

pomp (pomp), *n.*

(۱) تمتنه شكو: مزني: جواني: نايابي:

فمننازتي: دهبه: ۲. حويادان: كمش وفش: كمشه: فيز

pageant. [Obs.] (۳)

pompadour (pom'pa-dōr', pom'pa-dör), *n.*

(۱) گولله پرنينكي گهره: جينكي

جيهاني يه كه ۲. توينكي فروكه شكني جيهاني دوره

pompon (pom'pon), *n.*

(۱) توپله پير يا ناوريشمي جوانه به

كليته ئو مداله: نويه ليكي وهاي به پيشه ودي كليته سربازوه

(۲) پوهه كني سلكداره گولي گهره و همهرنگ ده گرت.

(ب) گولي هم پوهه.

pomposity (pom-pos'ə-ti), *n.*

(۱) بهشكو: بهتته: جوان و ناياب.

(۲) بهكش وفش: بهيز: كمشه چي: له خويابي: تزل

-pomposity (*n.*); **pompously** (*adv.*); **pompousness** (*n.*).

poncho (pon'chō), *n.*

(۱) بركيني نستوري وک بهتانه سري

پندا ده گرت و بهسر شان و پشت و بركا: شورده بيه و تا خوار ناو ده

(له نه سري كاي باشورو مكيك لمبرده كرت): (۲) مشه مايه ك باراني وهاي.

pond (pond), *n.*

ponder (pon'dēr), *v.t.*

v.t.

ponderable (pon'dēr-ə-b'l), *adj.*

(۱) ده گرتي: ده بوري

هله ده سهنگيني ۲. گرنگ: نهوتو: سهنگي

-ponderability (*n.*).

ponderosity (pon'dēr-əs'ə-ti), *n.*

(۱) قورسي

(۲) قهبعي: زلو: دقلاي: سستي (لهبر قورسي).

(۳) قورسي و ووشي و ناسرووشي: دوقار، سورسار)

ponderous (pon'dēr-əs), *adj.*

(۱) زور قورس: سكي

(۲) قهبعي: زلو: نافولا سست لهبر قورسي: (۳) (~ movement).

(۴) قورس و ووشك و ناسرووشي و ناخوش: (~ words; a ~ style).

pond lily, **pond scum**,

pone (pōn), *n.*

pongee (pon-jē'), *n.*

poniard (pon'yèrd), *n.*

v.t.

pons (ponz), *n.*

(۱) پهره پيشاني سوان: وو بهني نه دمايكي نهش

۲. هسته ريشي ميشك

pons asinorum,

(۱) تيوري پنجه مي: نوقليدوس: كه ده ليت

دو گوشه بهرامه ده كي سيگوشه يكي جوو لا هو تاي يه كرت: نه اندازه

۲. كيشه يكي گر: بؤ نه و كاران

pontifex (pon'ta-feks), *n.*

نه دماي نهجو مهي نهري قهشكاني

بؤ ماي كؤن

pontiff (pon'tifi), *n.*

(۱) pontifex ۲. سره قهش ۳. پاپا

poop

pontifical (pon-tif'i-k'l), *adj.*

(۱) سرهك قهشي: تاييه تي به

سرهك قهش. (۲) پاپايي. (۳) بهشكو: بهيز: بهكش وفش.

n.

(۱) (pl.) بهرگ و گيز و گونگي سرهك قهش.

(۲) پهرتوگي نهرك نهريته تاييه يكاني سرشاني سرهك قهش.

pontificate (pon-tif'i-kit), *n.*

پله و پايه ي سرهك قهش و پاپا

ماومهي.

v.t.

(۱) نهركي سرهك قهش يا پاپا بيني.

(۲) فيز ليدان: كمش وفش نوواند: قهسي زل كردن.

pontil (pon'til), *n.* = **punty**.

ponton (pon'tn), *n.* = **pontoon**.

pontonier (pon'tō-nēr'), *n.*

نه دمازياري پردي سرناو كهوتو.

pontoon (pon-tōon'), *n.*

(۱) بهلمي بن تخت

(۲) قهاغ: بهلمي بن تخت يا كونه ي فوئيكراري ژور پردي سرناو كهوتو.

(۳) سرناو خري فروكه ي ناوي (كه وک بهلم يا كونه ي فوئيكراري وايه).

pontoon bridge,

پردي سرناو كهوتوي سردهمي (كه بهسر

چند بهلميك يا چند قهاغيكه وهاي).

پيشي دهوتري "pontoon bridge".

(۱) نهسبي كورته بالا: نهسبي بچكوله.

(۲) [Colloq.] نهسبي غارغرين

(۳) شتيكي بچوك (له چار توخمي خويده).

(۴) [Colloq.] (۱) بهرداخيني بچكوله ي خوارده ودي كحولي

(ب) پر نه پهرداخه بچكوله ي

(۵) [Colloq.] كورينيكي ده قاو ده قني نووسراويك له زمانكي بيگانه و

نه لايه ن قوتايي وهاي (به تاييه تي بؤ قويه كردن)

(۶) [British Slang] بيست و بينج پاوهني شينگليزي

v.t. & v.t. [Slang], (~ up),

pony express,

ponytail (pō'ni-tāl), *n.* Also **pony tail**,

شويميكه له داهنياني قري كچ بريتيه له بهستنه ودي قؤ به لاستيكيك

خستني به دواو او شورده وهاي

pooch (pōoch), *n.* [Slang].

poodle (pōō'dl), *n.*

pooh (pōō, poō, pə), *interj.*

نمرده بري:

لاقرتي پيكرن: به هيچ وپوچ دانان.

(۱) نهستيل: گوماو: گولاو. (۲) چالاو: پهنگار.

(۳) گومي مهله: حوزي مهله. (۴) شويني قول و مهنگي پوبار.

(۱) سرجه مي پاره ي قومار لهسر كراوي سر ميزيك.

(۲) ده بري نه پاره يه. (۳) ياري بليارد.

(۴) كردن به يه يكي پاره ي چنده كهسيك يا كوميانيايهك بؤ نامانجيك تاييه تي.

(۵) پاره ي ليكرداوي چنده گره ويك لهسر نهسبي غارغرين

(ب) سرجه مي پاره ي خراومكاري چنده كهسيك يا كوميانيايهك كه قازانچ

زيان بهش يگن. (ج) سرجه مي پاره ي چنده پاره بازيك

(۵) دهسته ييك كه ساني پاره كردو به يهك بؤ مهبستيكي تاييه تي.

(۶) قورخ: دهسته ي كوميانياي قورخكار. (۷) هله ملوي شيربازي.

v.t. & v.t.

پاره خستنه و سنو قيني هاو بهشي وهاي بهشداربون له

نهركيكي هاو بهشيد: كومه ليكي هره وري پيگهنيان:

(to ~ our resources together)

poolroom (pōōl'rōom', pōōl'room'), *n.*

(۱) ژووي بليارد.

(۲) ژووي گره وكردن لهسر نهسبي غارغرين يا ياري تر

مزي بليارد.

pool table,

poop (pōōp), *n.*

(۱) بهشي پشته ودي كه شتي

(۲) بهرزاوي يه كي وک سهكوي بهشي دواوي كه شتي بايه وان (كه ههندي

چار سرباني ژورنيكي ناو كه شتي يهك پيگهنيان).

v.t.

(۱) شه پؤل ليداني پشته ودي كه شتي.

poop

- (۲) بىر كۆمۈن ياكى ئىدىرانى شەپۈل لە دىۋانى كەشتى.
poop (pōp), *v.t.* [Slang], زۆر مەندۈرۈكۈن لە پەلۈپۈ خستى.
 ھىزنى بىزىن پىرووكاندن.
v.t. [Slang], زۆر مەندۈرۈكۈن ۋاھىتان ھىزنى بىزىن پىرووكان.
 (*He ~ed out of the race.*)
poop (pōp), *n.* [Slang], تى: تى: بىسايى: گۈ.
poop deck, سەكۈى پىشتەۋەي كەشتى.
poor (poor), *adj.* (۱) ھەژان: بىن دەرامەت: نەپۈ: رەش ۋىوت: لات.
 دەسكۈرت (۲) گەندە قەلب: بىن لەپ: رەشۈكى: پىرپىوت: خراپ.
 (۳) كەم (*~ crops*).
 (۴) بىن پىت: ۋىوتەنى: بىن بەر: (*~ soil*).
 (۵) لاۋا: لەپ: پىوگاۋە: لات: (*a ~ body*).
 (۶) ئاتەۋا.
 (۷) ئاپەسەندە: بۈگەن (پەۋشەت): بەدەلفتار: (*He is a ~ creature.*).
 (۸) ئاخۇش: خراپ: (*We had a ~ time.*).
 (۹) كۈلۈ: دامار: بەسزىمان: بەدەخت: ئەگبەت: كەساس.
 ھەژان: رەش ۋىوتە: خەلىكى بىن گۈزەران.
 سىنۋوقى پىتاك لە كەلىسەدا.
 كەلىگەي ھەژان: بىز ھەۋانەۋە نىش پىگىردن.
 يارمەتەندى ھەژان.
 خانەي ھەژان: تەمەل خانە.
poor house,
poor laws,
poorly (poor'ly), *adv.* ياساكاى نارمەتەندى ھەژان.
 (۱) بەخراى: بەقەلى: بەناتەۋاى.
 بەرەشۈكى: يانە (۲) بەسۈوكەمە (سەپىركىن): (*I think ~ of it.*).
adj. [Colloq.], نەخۇش: ئاساغ.
poor-spirited (poor'spir'it-id), *adj.* ترسۇن.
poor white, كەسىكى سىپى بىن دەرامەت بەتەبەت ۋەزىرنىكى ئاۋچەكانى.
 خوارۋى نەمەركا.
pop (pop), *n.* (۱) تەقە: تەقەبەكى لەپىرۋ بچۈك.
 (۲) تەقەي دەمانچە: تەنگ (۳) خواردەنەبەكى گازۋى.
v.t. (۱) تەقە ئىزەمەت: تەقەنە: تەقەنە: تەقەنە.
 (۲) لەپىر بەدەبەۋ: لەپىر سەردەھىتان: (*He ~ped into the room.*).
 (۳) ئەبەقە بور.
 (*His eyes ~ped with interest and amazement.*)
 (۴) دەمانچە تەقاندن.
v.t. (۱) تەقاندەۋە: گەنەشامى بىزاندن: تەقە ئى ھەلسان.
 (۲) دەمانچە تەقاندن: (۳) تەقەلىگىردن: گۈللە پىۋەنان.
 (۴) لەپىر خستى ئاۋ (سەرەقەتەن): لەپىر لىگىردن (پىرسىيا):
 (*He ~ped his head in the room.; They ~ped a question at him.*)
 (۵) مە نۇدى بىدان (تۇپى بىسبۇل).
adv. (۱) بەتەقەۋە: مە دەنگى تەقەنەۋەۋە.
 (۲) لەپىر: كۈتۈپ.
 خواربىنى كىردن: داۋا كىردن (ئۇنەيتان).
 باۋك: ئاۋە: باۋە.
 (۱) مە مۇسسىپاۋ گۇزىنى بەباۋ.
 (۲) مە مۇسسىپاۋ بەباۋ بەتەبەتتى نىگاركىشى.
 ھەنەرى بەباۋ بەتەبەتتى نىگاركىشى.
 گەنەشامى مەزىر بىرەشكى گەنەشامى.
 (۱) [P-] پاپ: سەزۈكى كەلىسە كاسۋىكى.
 (۲) كەسكىنى سەشكۈ بەدەسەلات ۋە پەلۋايە ۋەك پاپا.
 (۳) قەسە كەلىسە نەرسەزۈكسى پۇژەۋەلاتى.
poppedom (pōp'dōm), *n.* پەلۋايەۋە دەسەلاتى ياپا.
popery (pōp'ēr-i), *n.* كاسۋىكىنى: نەپۈۋى ناھەزىيەۋە:

populist

- مىروپاۋەۋە نەرىتى ئاينى كاسۋىكى.
popeyed (pop'ed), *adj.* چاۋرەۋ: چاۋدەپۈۋى.
popgun (pop'gun), *n.* تەلەنگى تەپەدۇر.
popinjay (pop'in-jā'), *n.* (۱) تۈۋىتى.
 (۲) ئىشانىگە بىرىتىيە لە تۈۋىتىيەكى پەپۇ بەسەر دارىگەرە.
 (۳) كەسىكى چەنەبازى بەفیز: كەسىكى لەخۇيايى زۇرۇن.
 (۴) دارۋىكەمەرى سەۋز.
popish (pōp'ish), *adj.* كاسۋىكى (لەپۈۋى ناھەزىيەۋە).
poplar (pop'lār), *n.* (۱) چنار: سىپىدار: ھەمە.
 (۲) دارۋىتەختەي چنار.
poplin (pop'lin), *n.* پۇپلىن. جۇرە قوماشىنى كەتان، خورى، يا ئاورىشە.
popliteal (pop-lit'i-əl, pop'lə-tē'əl), *adj.* ھى پىشتەۋەي.
 كەلۋەي نەزۇن.
popper (pop'ēr), *n.* (۱) تەقە ئى ھەلساۋ: نەۋەي دەتەقەتەۋە.
 (۲) دەفرى گەنەشامى بىزاندن.
poppet (pop'it), *n. (۱) poppet valve.
 (۲) پارچە دارىكى بارىگە بە لاسەروۋى تەنەشەت كەشتىيەۋە بۇ پارگىتى.
 قەلى سەۋلەكان (۲) (b) [Obs.], بوۋەشۈۋە.
 (b) [British Dial.], گىمانە (بۇ مەندال بەكاردەھىتىن): خۇشەۋىست.
poppet valve, دەمەۋانە: تۇپەۋانە.
popple (pop'pl), *v.t.* شەپۈلدان: ھەلسان ۋەزىۋىنەۋە شەپۈل ئاۋا.
 بىلقدان: ھاتتەكۈل.
 (۱) ئاۋى شەپۈلدان: (۲) بىلقدەلى ئاۋى كۈۋە.
popple (pop'pl), *n.* [Colloq.], = poplar.
poppy (pop'i), *n.* (۱) خەشخاش: پۈۋەكى بەنگ: پۈۋەكى تىياك.
 (۲) بەنگ: تىياك (۳) سۈۋى كال.
poppycock (pop'i-kok'), *n.* [Colloq.], قەسەي قۇپا.
 قەسەي مەچ: پۈۋە.
populace (pop'yoo-lis), *n.* جەماۋە: خەك: كەل.
popular (pop'yoo-lər), *adj.* (۱) گەشتى: (*~ opinion*).
 (۲) لەناۋەرگەي گەنەۋە ھەلقۇۋا (*~ legend*).
 (۳) مىللى: جەماۋەرى: نىستەمانى. (*a ~ uprising*).
 (۴) باۋ: بەباۋ: بەبەرەۋ: بۇ گەشت كەس (*~ music*).
 (۵) ھەزەن: بە خەك دەكرىت (*~ prices*).
 (۶) پلاۋ: باۋە لەناۋ خەلكىدا (*a ~ misconception*).
 (۷) بەمەرەۋ: ۋىستراۋ: (*a ~ magazine, song, leader, etc.*).
 (۸) خۇشۋىستراۋ: خۇشەۋىست (*a ~ guy, girl, etc.*).
popular front, بەرەي نىشتەمانى.
popularity (pop'yoo-lar'ə-ti), *n.* بەبەرەۋ: بەباۋ.
 خۇشۋىستراۋ لەلەپەن جەماۋەۋە.
popularize (pop'yoo-lə-rīz'), *v.t.* برەۋپىدان: باۋ پىن سەندن.
popularization (n.),
popularly (pop'yoo-lər-li), *adv.* لەناۋ خەلكىدا (ۋا ئاسراۋە).
 لەناۋ جەماۋەۋە (ۋا پىن دەلەن).
populate (pop'yoo-lat'), *v.t.* (۱) تىدا جىنەش بۈۋ.
 (۲) ئاۋەدانگەنەۋە: خەك تىدا نىشتەجىگىردن.
population (pop'yoo-lā'shən), *n.* (۱) دانەشۋەۋى ۋولات يا ئاۋچەبەك.
 (۲) زامەرى دانەشۋەۋى ۋولات يا ئاۋچەبەك.
 (۳) تۈخەتەك يا مەشكى تەبەتتى دانەشۋەۋى ۋولات يا ئاۋچەبەك.
 (*the Japanese ~ of Hawaii*)
 (۴) ئاۋەدانگەنەۋە: ئاۋەدان بۈۋەۋە.
 (۵) سەرحەمى: سۈۋەۋەرى ئاۋچەبەك: زىندەۋەزەنى.
populism (pop'yoo-liz'm), *n.* گەل پەرەۋى.
populist (pop'yoo-list), *n. & adj.* گەل پەرەۋە.*

populous

populous (pop'yoo-las), *adj.* زېږنده دېر له خلكه چېرې
قېرمېانې.

porbeagle (pôr'bē'g'l), *n.* چورېكه له كوسه يا سگي دهريا

porcelain (pôr's'l-in, pōrs'lin), *n.* فەخفوري چيني كاشي.
-porcelaneous; porcellaneous (*adj.*).

porch (pôr'ch, pōrch), *n.* (۱) هميون: بېرهميون: دالان.
(۲) [Obs.] پاره‌وی سرگرېاو.

porcine (pôr'sin, pōr'sin), *adj.* بېرازی: له بېراز چور

porcupine (pôr'kyoo-pīn'), *n.* سوچه

pore (pôr, pōr), *v.i.* (۱) چار تېرېږي چار نه تېرېږي کاندې

نېملق بېون (۲) پورېږي خوښنده: پورېږي ليکولینه:

پورېږي تېروني: (He ~d over the book.)

(۲) پورېږي بيرينگرته: (He ~d on the wonders of science.)

pore (pôr, pōr), *n.* (۱) کون: دهر (۲) کونپله پښت: کوني پښت.

porgy (pôr'gi, pōr'ji), *n.* ماسي پکي دهر پکي

poriferan (pò-rif'ēr-an), *n.* هرکام له توخمي گيانداره

هروري پکي يا نېسفه نوي پکي.

poriferous (pò-rif'ēr-as), *adj.* (۱) کونپله دار: کون کوناوي

(۲) هي گياندارک له توخمي هروري پکي يا نېسفه نوي پکي

pork (pôrk, pōrk), *n.* (۱) بېراز: گوشتي بېراز

(۲) [Slang] پره يا پله وپايه پکي که له ميري پوه دست کورتيت به

خاترو خوايست

pork barrel, [Slang]. پرفزه ميري ترخانکرو بې ناوچه پکي له بېر

خاترو خوايست

porker (pôr'kēr, pōr'kēr), *n.* پلخ: به چکي بوري دانه ست

porkpie (pôr'k'pī'), *n.* Also pork pie. (۱) خپله ي داود خنرو

به گوشتي بېراز ۲ نېله پکي پياوایي نرمي ترمقصر خره.

porky (pôr'ki, pōr'ki), *adj.* (۱) بېرازی: بېراره

(۲) قهله: دانه ست

pornographic (pôr'nə-graf'ik), *adj.* هي ويزه وينو

هونري بېره و بې ناوړو دهر پکي جوت بون.

pornography (pôr-nog'rā-fi), *n.* ويزه وينو هوسري

بېره و بې ناوړو دهر پکي جوت بون وينو نوو سيني همالار او هوس

هملسين.

-pornographer (*n.*).

porosity (pô-ros'ə-ti, pō-ros'ə-ti), *n.* (۱) کونپله داري

کون کوناویني (۲) پله کونپله داري شتيک. (۳) شتيکي کونپله دار

(۴) کونپله کور

porous (pôr'as, pō'rās), *adj.* کونپله دار: کون کوناوي

porphyry (pôr'fā-ri), *n.* چوره بېردپکي

porpoise (pôr'pās), *n.* (۱) بېرازی دهر پکي (۲) دزلفين

porridge (pôr'ij, pōr'ij), *n.* هر پسه: شورپا

porringer (pôr'in-jēr, pōr'in-jēr), *n.* کاسه دسکاري شوزيا

port (pôrt, pōrt), *n.* (۱) بندر (۲) شاري بندر دار.

port (pôrt, pōrt), *n.* چوره شراپيکي شيريني سور.

port (pôrt, pōrt), *v.t.* (۱) هلگرين (۲) هلگريني تفنگ يا شير

بېلابېلې بې پشکين

n. (۱) شپوي هملسان و دانيشتن: پموت.

(۲) شپوي هلگريني چک بېلابېلې بې پشکين

(۳) مېه ست: مانا

port (pôrt, pōrt), *n.* لاي چپي کشتي و فروزه (نېگر له دواړه

پوه ستيت و سېري پيشه و بکيت)

adj. له لاي چپي کشتي و فروزه

v.t. & v.i. به لاي چپدا بېچکرده: چرخي ناوړو کشتي بادان

به لاي چپدا

portico

portability (pôr'ta-bil'ə-ti, pōr'ta-bil'ə-ti), *n.* تواني

گواستنې يا هلگرين بې مېون.

portable (pôr'ta-b'l, pōr'ta-b'l), *adj.* (۱) هلدگرين:

دگوښر تېره: هلگرينې. (۲) دستي: سوک هلگر: پناساني گوزراوه.

(۳) [Obs.] بېرگي دگرين: له گلي دهره بېري يا هلدگرين.

portage (pôr'tij, pōr'tij), *n.* (۱) گواستنې: هلگرين.

(۲) کرين گواستنې. (۳) گواستنې بېلېم و ناوړه بېلېم پي

ووشکاندا له پوبارنکې بې پوبارنکي تر يا له دهر پکي پکي بې پکي تر.

(۴) پنگه وپاني نېم گواستنې.

v.t. & v.i. گواستنې بېلېم و ناوړه له پوبارنکې بې پوبارنکي تر يا

له دهر پکي پکي بې دهر پکي پکي تر.

portal (pôr't'l, pōr't'l), *n.* (۱) دمرگي گېره (بېتابېتي هي

کوشک يا شونې کي کشفه): دهر وازه.

(۲) دمرگي جنې چونه وروړه: (the ~ of wisdom).

portal vein (۳)

adj. تابېتي پو دهر پکي خوښ دېت بې چک.

portal-to-portal pay, کرين کړنکار له کاتي گېشتنې پو بې

کارگه همتا کاتي پوښتنې.

portal vein, دهر پکي خوښېر له سلو پيخوله و سپړ و زاوړه بې چک.

portamento (pôr'tə-men'tō), *n.* خشان يا کشان له ناوړنکې

بې ناوړنکي تر.

portance (pôr't'ns, pōr't'ns), *n.* شپوي هملسان و دانيشتن:

پموت.

portative (pôr'tə-tiv, pōr'tə-tiv), *adj.* (۱) دمتوانې هلگرينې

(۲) portable

portcullis (pôrt-kul'is, pōrt-kul'is), *n.* تهر وړنکي ناسنه

دهر وړنکي قلا و شونې تري وهاي پې دېر وړنکي.

porte-cochere (pôrt'kō-shār'), *n.* (۱) پاره ي بېرهمي حوشه.

(۲) پاره ي دالانکي سرگرېاو له بېرهمي خانوي کدا بې نو توپيل وستانو

دېر پکي خلك.

portend (pôr-tend', pōr-tend'), *v.t.* نوکندنې: بې قړاندې

نېشانه ي پودانکي خراب بون.

portent (pôr'tent, pōr'tent), *n.* (۱) نېشانه ي شتيکي بېدوم

نېشانه ي پودانکي خراب له دواړو. (۲) پودانکي ناساني: موعجزه.

portentous (pôr'ten'təs, pōr'ten'təs), *adj.* (۱) بېدوم:

نېشانه ي بېدومي. (۲) بېسام: بېشک: جنې سرسامي. (۳)

(۴) بېفزا: بېکش و فشا: تېر: له خويي.

porter (pôr'tēr, pōr'tēr), *n.* دهر گاو.

porter (pôr'tēr, pōr'tēr), *n.* (۱) کول کيش: کول هلگر: حمال.

(۲) فېراش: بېرهمي. (۳) بېرهمي شمه نده. (۴) چورنکې له بېر.

porterage (pôr'tēr-ij, pōr'tēr-ij), *n.* (۱) کول کيش: حمالې

کول هلگر. (۲) کرين کول کيشان.

porterhouse (pôr'tēr-hous', pōr'tēr-hous'), *n.* (۱) مېخانه

(بېتابېتي که همدې جار توې گوشتي بېر وړي گايي تيډا دست دهکري).

(۲) توې گوشتي گا.

portfolio (pôrt-fō'li-ō', pōrt-fōl'yō), *n.* (۱) جانتاي دست.

(۲) پله وپايي ويزي: شالياري: (a minister without ~)

(۳) ليسته ي مولک و کمپياله و بېنکې و بېرهمي سرمايي تري وهاي

کسيک يا بانکيک.

porthole (pôrt'hōl', pōrt'hōl'), *n.* (۱) کون يا کلاوېشنې

لاتميني کشتي (بې پودانکي و هوا گوزيږي تفنگ ليوه تاقان).

(۲) کوني سېنگر (بې تفه ليوه کړدن).

(۳) کونکي وهاي (وک هي دمرگي فرن)

portico (pôr'ti-kō', pōr'ti-kō'), *n.* دالان: پاره ي سرگرېاو

هميون.

portiere

portiere (pôr-tyâr', pôr-ti-âr'), *n.* پەردەى ئەستورىي دەرگا.
portion (pôr'shən, pôr'shən), *n.* (۱) بەش؛ ھەندى ھەندىك
 (۲) بەشە مىراتى كەسنىك. (۳) جىيازى و پارەى بۈك
 (۴) چارەنۈوس؛ بەخت.
 (۵) بەشە خۇراكى ژەمىكى كەسنىك؛ قاپە خوارەدەمنى:

(*This restaurant serves large ~s.*)

v.t. (۱) بەش بەش كۆردى؛ دابەشكۆردى؛ بەشكۆردى
 (۲) بۇ دانان؛ بەش پىندان. (۳) بەش بۇ بەجىيەشتەن لە مىراتىدا.

portliness (pôr'tli-nis, pôr'tli-nis), *n.* (۱) شىكۇ؛ قەلەۋى
portly (pôr'tli, pôr'tli), *adj.* (۱) بەشكۇ؛ شىكۇدار. (۲) قەلەۋى
portmanteau (pôr-man'tō, pôr-man'tō), *n.* (۱) باۋەل؛
 جانقا (۲) ئارەلى دورخەنە.

portmanteau word, *n.* ووشەيمەكى؛ اپتۇراۋ لە پارچەى دور ووشەى
 تر: "smog" لە "smoke" و "fog" دور؛ "brunch" لە
 "breakfast" و "lunch" دورە.

port of call, *n.* بەندەرى سارلىدان بەندەرنەكە لەسەر يۆگەى كەشتىدا
 بۇ ۋەستەن و ئار داگرتن و ئارگرتن و ئازۋوقە و مەرگرتن... ھتە.

port of entry, *n.* شۇيىنى چۈشەنەن و ۋولتەمەى پىنبار و شتومەك پاش
 گومرگ كۆردى

portrait (pôr'trât, pôr'trit), *n.* (۱) وىنە
 (۲) وىنەى كەسنىك؛ تەتايەمتى ھى دەم و جاۋى بەندەست كراۋى يا بە كامىرا
 گىراۋ (۳) نىشانەمەلدان؛ ۋەسەف.

portraitist (pôr'trât-ist, pôr'trât-ist), *n.* وىنەگىرى دەم و جاۋى
 نىگار كىشى دەم و جاۋى؛ وىنەگەر

portraiture (pôr'tri-chēr, pôr'tri-chēr), *n.* (۱) وىنەگىرى
 ھونەرى وىنەگرتن؛ نىگار كىشى دەم و جاۋى. (۲) **portrait**

portray (pôr-trâ', pôr-trâ'), *v.t.* (۱) وىنەگرتن؛ وىنەكىشان
 نىگار كىشان (۲) بىشاندان ھەر ەك بە وىنە؛ نىشانەمەلدان؛ ۋەسەف كۆردى؛
 باسكۆردى (۳) ئىۋاندن لەسەر شافۇق

portrayal (pôr-trâ'al, pôr-trâ'al), *n.* (۱) وىنەكىشان؛
 نىشانەمەلدان؛ بىشاندان (بە وىتە يا بە ۋوتە)؛ ئىۋاندن
 (۲) وىنە بە دەست كراۋى يا ئورسراۋى؛ ۋەسەف؛ باس.

portress (pôr'tris, pôr'tris), *n.* دەم و جاۋى شى
Portuguese (pôr'cha-gēz', pôr'choo-gēz'), *adj.* پورتوگالى
 (زمانە گەل؛ كىلتور... ھتە)

n. (۱) پورتوگالى؛ كەسنىكى پورتوگالى. (۲) زمانى پورتوگالى
pose (pōz), *v.t.* (۱) لىكۆردى؛ پىرسىار؛ دانان؛ پىنشىياز كۆردى؛
 خىستەنە بەرچاۋى:

(*to ~ a question to; to ~ a problem for someone*)
 (۲) ۋەستەندىن بەشۋەيمەكى تايەمتى بۇ وىنەكىشان يا وىنەگرتن.

v.t. (۱) ۋەستەن يا دابىشتەن بەشۋەيمەكى تايەمتى بۇ وىنەگرتن؛
 (*to ~ for a picture*)

(۲) پۇزلىدان
 (۳) خۇ و؛ بىشاندان؛ خۇ و؛ ئىۋاندن: (*He ~s as a scholar.*)

n. (۱) ۋەستەن يا ھەلۋىستىكى تايەمتى بۇ وىنەگرتن يا وىنەكىشان
 (۲) پۇزا؛ پۇزلىدان (۳) خۇنۋاندان؛ خۇ و؛ بىشاندان.

(۱) [Obs.] پىرسىار كۆردى؛ پىرسىارلىكۆردى.
 (۲) سەرسوپمەند يا شۇنەندىن بە پىرسىارى قورس
 خۇنۋىنەر؛ خۇ و؛ دەرخەر؛ خۇ تەسكەكەرەۋە؛

poser (pōz'ēr), *n.* پۇزلىدەر
 پىرسىارى قورس و سەر لى شۇيىنەر.

poser (pōz'ēr), *n.* ھەمىشە پۇزلىدەر؛ خۇنۋىنەر؛ خۇ و؛ دەرخەر.
poseur (pō-zūr'), *n.* جوان و ئاياب؛ كەشخە؛ شۇخ؛

posh (posh), *adj.* [Colloq.]
 زۇر ئاياب و رىك و پىك (*a ~ house, office, etc.*)

posit (poz'it), *v.t.* (۱) دانان؛ جىگىركۆردى؛ چەسپاندن

possess

(۲) ۋا دانان.

position (pə-zish'ən), *n.* (۱) دانان؛ جىگىركۆردى؛ چەسپاندن

(۲) ھەلۋىست؛ شۇيەى ۋەستەن يا دانان

(۳) ھەلۋىست؛ ۋا: (*What is his ~ on abortion?*)

(۴) شۇيىنى تىدابوون؛ شۇيىن: جى: (*the ship's ~*)

(۵) شۇيىنى خۇى؛ شۇيىنى پاست: (*The players were in ~*)

(۶) بار (ۋىنە؛ لەم ئارە؛ لە بارى خۇيەتى... ھتە):

(*his favorite ~ for making love*)

(۷) شۇيىنى باش يا ستراتىجى:

(*The politicians were jockeying for ~*)

(۸) شۇيىنى ستراتىجى سۈيىيى.

(۹) پەلە ۋايەى كۇمەلەيتى

(۱۰) پەلە ۋايەى كار؛ فرمان: نىش: (*He's got a good ~*)

v.t. (۱) دانان لە جىيەكى تايەمتىدا

(۲) [Rare] دۇزىنەۋى شۇيىنى شتىك؛ شۇيىن دىيارىكۆردى.

(۱) دەستكۆرد؛ مۇۋە كۆرد.

(۲) پۇتە ۋە ۋان؛ پۇتە؛ چەسپاۋ: (*~ instructions*)

(۳) خۇشېيىن؛ ئومىدەۋار: (*a ~ attitude; u ~ person*)

(۴) باش؛ بەات: (*a ~ sign*)

(۵) بە بەلى؛ بە ئا؛ ئىرى: (*a ~ answer*)

(۶) بەرە ۋۇدېوون

(۷) دىلتيا؛ بى گومان؛ پىشت ئەستور

(۸) مەبەست باش؛ بەكەك؛ سۈدبەخش: (*~ criticism*)

(۹) بى گومان؛ بە درۋ ئاخىرئىتەرە؛ پاست (*~ proof*)

(۱۰) كۆردەنى

(۱۱) [Colloq.] تەۋار؛ بەتەۋار: (*a ~ devil*)

(۱۲) بوۋى نەخۇشى يا مىكروپ پىشان دەدات:

(*The result of the cancer test was ~*)

(۱۳) گەم (كارەبا)؛ بەھىز (فىزىيا)

(۱۴) بارى ئاسايى يا بەراۋردەنەكراۋى ئارەلئەۋ و ئارەلگىردار (ۋىزەمان)

(*good, bad, beautiful, quickly, etc.*)

(۱۵) (۱) تايەمتى بە ئارەى گەرەتەر لە سەر.

(ب) ھى نىشانەى كۆكۆردەنە (۱) (۲) ئارەۋە ۋىزەۋان.

(۱۶) وىنەى شۇراۋە (ئەك جامەكەى).

(۱) دىيارە؛ شتى ھەستىيىكراۋ (۲) ئارەى لە سەر گەرەتەر.

(۳) گەم (كارەبا). (۴) بارى ئارەلئەۋ يا ئارەلگىردارى سادە يا بەراۋردەنەكراۋ

(۵) وىنەى شۇراۋە (ئەك جامەكەى).

-positively (*adv.*); positiveness (*n.*).

(۱) دىلتيايى؛ بى گومانى.

(۲) سەرسەختى؛ زۇر سۈرۈپوون لەسەر يىرۋاي خۇ؛ مېشك تەسكى.

(۳) يىرۋايەكى فەلسەفەيە كە دەلىلت؛ تەنھا دىيارەى ھەستىيىكراۋ پاستەۋ

جىنى پىشت پى بەستەنە فەلسەفەى "كۆنت"

-positivist (*n.*); positivistic (*adj.*).

پۇزىتۇن؛ گەردىلەى خۇگەر بارستەكەى

positron (poz'ō-tron'), *n.* ئىۋەندى ئەلەكتۇنە (فىزىيا)

posse (pos'i), *n.* (۱) دەستەيمەكى چەكدارە كە سەرۋىكى پۇلىسى

ئاۋچىيەك بانگيان دەكات بۇ ئاسايىش پاگرتن.

(۲) دەستەيمەك چەكدارى خاۋەن دەسەلاتى مىرى؛ دەستەى پاسەۋان.

لەرئەفە؛ بۇ ھەيە.

in posse, (۱) خاۋەن بوون؛ ھەبوون؛ بوون.

(۲) ھەبوون: (*He ~es wisdom.*)

(۳) زانن (زمانە).

(۴) دەسەلات پەسەردا زۇرۋوون؛ دابىنكۆردى: (*The idea ~ed him.*)

(۵) پاگرتن؛ پاگىركۆردى؛ ئاگادارى كۆردى

(۶) گايىن؛ جوت بوون لەگەل (۷) پىندان؛ كۆردى بە خاۋەنى.

possessed

- (Archaic) [دوست نەسەردا گرتن: دەسكەوتن: كرتن بە ھى خۇ]
possessed (pə-zes't), *adj.* ھى كەسكە: خاۋەنى ھەيە
 (۲) جۈكە دەسنى ئۇ ۋەشاندۇرۇۋا: شەپقان سۈرى كۆلى مۇرە: سەرى لىداۋە:
 دىۋانە: شىت ۋەشەيدا (۳) ھىمەن: بە ۋورە: خۇپاگرا: خۇگر
 ھەيەت: خاۋەنىتى.
possessed of.
 (possessed of property; possessed of a sharp tongue)
possession (pə-zesh'ən), *n.* (۱) خاۋەن بولۇ: ھەبۇن: خاۋەنىتى
 (۲) شتى خاۋەندار (pl.) سامان: سەرۋال: دارىي
 (۳) ۋولات با بارخە: ژۇدەستە (۴) دەست بەسەردا گرتن
 (۵) ھىمەن: خۇپاگرتن: خۇگر: دان بە خۇدا گرتن.
 (۶) جۈكە دەست ئۇ ۋەشەن: دىۋانەي: شىت ۋەشەيدايى
possessive (pə-zes'iv), *adj.* (۱) ھى خاۋەنىتى: ھى ھەبۇن
 (۲) ھەزكەر لە خاۋەنىتى: ھەزكەر لە خۇشەويستى: دىلسۇزى: تەۋاى كەسكە
 بەتايەتتى: دىدار با ژۇو مۇند (a ~ person, lover, woman, etc.)
 (۳) ئىشائەنى مارى خاۋەنىتى يا ھەبۇنە (پۇزمان):
 (John's book; boys' games; my shirt; her house: its tail;
 It is mine.)
n. (۱) بارى خاۋەنىتى يا ھەبۇن (پۇزمان) ژمارە سىن سىنە.
 (۲) داپشتىك كە نەم دەرە بگەبەنى
possessor (pə-zes'er), *n.* خاۋەن.
possessory (pə-zes'er-i), *adj.* (۱) تايەتتى بە خاۋەن: خاۋەنىتى
 (۲) خاۋەن (۳) نەنجامى خاۋەنىتىيە
posset (pos'it), *n.* خاۋەندەۋەكە لە شىرى گەردە شەكرو شەراب
 يا بىرە پىنگىند
possibility (pos'ə-bil'ə-ti), *n.* (۱) لەۋانە بولۇ: ئى چوون
 شىيان: بۇ ھەبۇن: پەنگ بولۇ (۲) شتى پى: تىن چوون: شتى شىاۋ
possible (pos'ə-b'l), *adj.* (۱) لەۋانە: بى: تىن دەچى: بۇ ھەيە:
 پەنگە: دەشت: دەگۈنچى: پۇبىدات (۲) لە تۋانادابە: دەتۋانرئىت
 (۳) پى: پى: دە: بىت
 (Colloq.) [لەگەنى دەردەردى: چارپۇشى ئۇ دەكرىت.
possibly (pos'ə-bli), *adv.* (۱) بە ھىچ خۇرىك
 (It can't ~ work.)
 (It may ~ be so.)
possum (pos'am), *n.* [Colloq.] = opossum.
 play possum. خۇ ئۇ گىل كرتن: خۇ ئۇ كەپكردن: خۇ كرتن بە مردور
post (pōst), *n.* (۱) سىنگ: مىنچ: ستوون: كۆلەكە: پاپە
 (۲) شۇنىكى بە سىنگ دىيارىكارا (۳) شۇنى دەستىپىكرىنى غارغارىن.
 v.t. (۱) پلاۋنامە ھەلۋسىن بە سىنگ يا دىۋاردا
 (۲) جاپدان: مانگ بۇ دان: پلاۋكرىدە
 (to ~ a reward for capturing the murderer)
 (۳) ئاگادار كىرەندەۋى ھەلەك بە نەچوونە ئاۋ شۇنىكى قەدەغەۋە بە ھەلۋاسىنى
 پلاۋنامەيەك بە سىنگىدا
 (۴) ئاۋنوسىنى كەسپ: لە بىستە ھەلۋاسراۋ يا پلاۋكرادە
 (۵) ئارەزىسى دەرىزىن: ھەرامبەر بە پلاۋنامە
 (۶) پلاۋكرىدەۋى ئاۋى كەشتىيەكى وون بول
post (pōst), *n.* (۱) پاسەۋانگا: ھىزى پۈستەنى پاسەۋان يا سەرباز
 (۲) لەشكرگا: ئۇر-ۋىگا: بىكە سۈيا: مەخفە: بىكە ۳۰ ئۇردوۋ
 (۳) لىقى پىخراۋى كۈنە سەربازان (۴) كەرنەۋى لەشكر.
 (۵) جىزى ئىشكرىنى كەسكە لەسەر مەكىنەيەك
 (۶) گارا: فرمان: پەلەۋىيە: ھەرامبەر:
 (He has served at his present ~ for three years.)
 (۸) مەلەندى: مازگانى: فرۇشگاي: ئاۋچەيەكى كەم ئاۋەدانى.
 v.t. (۱) دانانى پاسەۋان يا سەرباز لە شۇنى پاسەۋانچەكەيد
 (Guards were ~ed at the door.)
 (۲) دانان بە سەركىدە ئۇردوگا

Post Exchange

- (۳) نەستەبەرى كرتن: دانان يا پىشكەش كرتن (پارەى نەستەبەرى):
 (to ~ hail)
post (pōst), *n.* (۱) پۇستەبەر (كە لە كۇندا بە سۈرى ئەسپ پۇستەي
 دەپىر بۇ قۇناغىك دەپىدا بە سۈرىكى ترو ھەروھا ھەتا دەگەبەنراپە ھىزى
 خۇى) (۲) قۇناغىكى پۇستەبەرى. (ب) ئەسپى پۇستە: ئىستەگەي ئەسپى
 پۇستە. (۳) [Chiefly British], (د) پۇستە. (ب) پۇستەخانە.
 (ج) سىۋالى پۇستە. [Dial.], پۇستەچى. (۴) پەپە كاغەزى گەردە
 v.t. (۱) قۇناغ بە قۇناغ پۇشش (۲) خۇرا پۇشش: بەپەلە بە پىنگەدا
 پۇشش (۳) بە سۈرى ئەسپى خۇراي پۇستەبەر.
 v.t. (۱) بە پۇستەدا ئاردن. (ب) پەلەكردن: خۇراكرىد.
 (۲) [Chiefly British], خىستە پۇستەۋە.
 (۳) ئاگادار كرتن: پى: وون: (He is kept well ~ed.)
 (۴) خىستە دەفەرى: ئىمىزىيەپەرە (دەفەرىگى).
adv. (۱) بە ئەسپى پۇستە. (۲) پۇستە (۳) خۇرا: زۇر بەخۇرايى.
post- (pōst),
 (postmortem; postgraduate)
 (ب) لەۋاۋە (شۋىن): لەپشتەۋە. (postaxial)
postage (pōs'tij), *n.* كىزى پۇستە: مىزى پۇستە.
postage stamp,
 postal (pōs'tl), *adj.* پولى پۇستە.
 ھى پۇستە: پۇستە.
n. [Colloq.],
 postal card, پۇستىكار.
 postaxial (pōst'ak'si-əl), *adj.* كىرەتۈمە پىشتى تەۋەرى لەشەردە.
 posthellum (pōst'bel'əm), *adj.* دوا جەنگ (بەتايەتتى دواي
 شەرى ئاۋخۇ نەمەرىكا).
postbox (pōst'boks'), *n.* = mailbox.
postboy (pōst'boi'), *n.* (۱) پۇستەبەر: پۇستەچى.
 postilion (۲)
post card,
 post chaise, گالىسكى جۈرپىچكەيى خۇراي پۇستەۋ پىتۋار.
postdate (pōst'dāt'), *v.t.* (۱) بەرۋارى دواتر خىستە سەر لە ھى
 پۇدانى راستى: (to ~ a letter, petition, check, etc.)
 (۲) دواتر پۇدان: دواتر بولۇ لە
postdiluvian (pōst'di-lōō'vi-ən), *adj.* ھى دواي لافاۋەكەي
 نۇج.
n.
 poster (pōs'tēr), *n.* مىزى دواي لافاۋەكەي نۇج.
 (۱) پلاۋنامە ھەلۋاسەر
 (۲) پۇستە: كارتىكى گەردەيە ۋىنە درۋوشمە ئۈسۈنى لەسەر كراۋە:
 پلاۋنامە بە ۋىنەۋە.
poster (pōs'tēr), *n.* (۱) پىتۋارى ئەسپ: گالىسكى پۇستە، واتە،
 خۇرا. (۲) ئەسپى پۇستە
posterior (pos-tēr'i-ēr), *n.* (۱) پاشان: لەپاشا: لەۋاۋىدا: لەۋاۋى.
 (۲) پاشكۇ. (۳) ھى دواۋە (لەش): تايەتتى بە پىشتەۋە.
n. سمت: قىنگ: پاشەل.
posteriority (pos-tēr'i-ôr'ə-ti), *n.* دواتر: پاشكۇيى
 پاشەلى: لە دواترەۋەيى
posterity (pos-ter'ə-ti), *n.* (۱) ۋەجاخ: ۋەجە: نەۋەي كەسكە.
 (۲) نەۋەي دواۋى: پاشەپۇ: سەرجەمى بەرەكانى دواۋى.
postern (pōs'tēm, pos'tēr'n), *n.* (۱) دەرگاى دواۋە:
 دەرگاى تايەتتى. (۲) دەرگاى نەپنى قەلەيم. (۳) شۇنى دەربازبۇن يا
 خۇشاردەردى نەپنى: شۇنى چوونەۋەردەۋە يا دەرەۋە بەدزىيەۋە.
adj. (۱) ھى دەرگاى دواۋە يا نەپنى. (۲) ھى پىشتەۋە ھى دواۋە.
 (۳) كەمتر: پەلە خۇرا. (۴) نەپنى: تايەتتى.
Post Exchange, فرۇشگاي ئۇردوگا (بۇ سەربازو نەقسەرۋە ھەرامبەرى
 ئۇردوگاگە كەسۋىكارىان).

- (۷) [Co. loq.] (۷) پارەى قوماڭ لەسەرکراڭ لە جارىگدا.
(ب) ھەندىكى زۆر پارە پارەيەكى زۆر
marijuana, [Slang] (۸) pot shot [Co. loq.] (۸)
v.l. (۱) خستە ناو مەنچەلەرە. (۲) ھەلگرتن لە کوپەدا.
(۳) کولاس لە مەنچەلدا (۴) پاوکردن بۆ گۆشت نەك بۆ خۇشى
(۵) [Colloq.] لە نزيكە پاوکردن يا گولە پيۆەنان
(۶) [Colloq.] بردنەرە: خستەنە کيسەرە: دەسکەوتن.
v.l. [Colloq.] لە نزيكە پاوکردن يا گولە پيۆەنان.
go to pot, قەوتان: لەناوچون: خراپ بوون: ويران بوون: لە کەلە کەوتن.
The pot calls the kettle black, قەل بە قەل دەلالت پووت رەش بى.
potable (pō'tə-b'l), adj. دەخورنەرە: بۆ خواردنەرە دەشنت.
n.pl. خواردنەرە
potage (pō'tāzh'), n. [Fr.] شۇرپا.
potassium (pə-tas'i-əm), n. پۇتاسيۆم
potassium carbonate, کاربوناتى پۇتاسيۆم
potassium nitrate, نيتراتى پۇتاسيۆم.
potassium permanganate, پەرمەنگەناتى پۇتاسيۆم.
potation (pō-tā'shən), n. (۱) خواردنەرە: (۲) پيئە: جامە بادە
(۳) زۆر خواردنەرە (۴) خواردنەرەى كحولى.
potato (pə-tā'tō), n. پەتاتە
potato beetle (or bug), قالۇنچەى پەتاتە: قالۇنچەيەكى زەرەرە
مىلى رەشى پيۆەبە گەلای پەتاتە دەخوات
potato chip, تويى زور تەنكى پەتاتەى سورکرارەى ووشك
potbellied (pot'bel'id), adj. وورگن: وورگ زل
(۱) وورگى زل: وورگ (۲) كەسنىكى وورگن
potbelly (pot'bel'i), n. بەرمەنىكەر ھونەرى يا ونيۆەي گەنگە
potboiler (pot'boil'ēr), n. كە ھەر تەنھا بۆ يارە پەيداکردن دەھينرتە بەرمە
پادەگنر: بەرەستى مەيخانە
potboy (pot'boy'), n. ويسكى قاچاغ (لە نيرلەندا)
poteen (pō-tēn'), n. ويسكى قاچاغ (لە نيرلەندا)
potence (pō'tēns), n. = potency.
potency (pō'tēn-si), n. (۱) ھنر: توانا: تين: وزە.
(۲) تواناى بەرمەستين (۳) كەسنىك يا شتىكى بەھيزو بەدەسەلات.
(۴) كاريگەى: دەرمان: پەتيني (خواردنەرەى كحولى)
(۵) تواناى گان كەردن.
potent (pō'tēnt), adj. (۱) بەھيز: بەدەسەلات: بەرمەبرونۇنگ:
(a ~ monarch)
(۲) پىن سەلمين: بەھيز: (a ~ argument, idea, etc.)
(۳) بەتين: دەرمان: خواردنەرە: بەھيز: كاريگەر: بەكار:
(a ~ medicine, vaccine, drink, etc.)
(۴) بەكار: گان كەردن: دەرمانى گان بەكات: گانگەر
potentate (pō'tēn-tāt'), n. پاشا: ھەرمانەرە
potential (pə-tēn'shəl), adj. (۱) بەھيز: بەدەسەلات.
(۲) بۆى ھەبە: دەشن: شارارە (توانا): لەوانەيە بېين.
(Every admirer is a ~ enemy.)
(۳) تايەتە بە بارىك كە لەوانەبون دەگەيتە: (بە بەكارھيتاننى:
(It may snow.) (may, can, could
(۱) تواناى شارارە: بەكارھيتانراو (۲) لەوانەبون: شيان: بۆ ھەبون.
(۳) وزەى نەكەكتريك (كە بە "فۆلت" ليكەدەدرينەرە).
potential energy, وزەى شارارە يا كپ (فيزيا).
potentiality (pə-tēn'shi-āl'i-ti), n. (۱) لەوانەبونى پوودان.
پەيدابون. يا بەرمەستين: بۆ ھەبونى ھاتنەدى يا ھاتنەرە.
(۲) شتەك كە تواناى شەم پوودانە يا ھاتنەدىيەى ھەيت
potentially (pə-tēn'shəl-i), adv. لەوانەيە: بۆى ھەبە پوودات:
تواناى ھاتنەدى ھەبە: (a ~ dangerous situation)
potentilla (pō'tēn-til'ə), n. چەند خۆرە پوورەكىكى گول

- پەنگاوپەنگن لە توخى گولەباخ.
potentiometer (pə-tēn'shi-om'ə-tēr), n. ئامپىرى پيۆانى
وزەى شارارەى نەكەكتريك.
pothe (poth'ēr), n. (۱) دووگەل و تەپ و قۆزى چر.
(۲) ھەرارەيا: پيشوي: ناشووب. (۳) جرت و فرت.
v.l. & v.l. پەستەكردن: ديق پيكرەن: تووشى مەراق كەردن.
potholder (pot'hōl'dēr), n. دەستگەر: دەزگەر.
pothole (pot'hōl'), n. (۱) چالى پيئەگەوبان و شەقام: قوولە.
(۲) چالەكە گۆزى ھەلى دەكەن لە بەردى ناو پووباردا.
pothook (pot'hook'), n. (۱) قولايى كتلى و مەنچەل پيۆە ھەلواسين.
بەسەر ئاگەرە (لە شينەى تپىي "S" دا). (۲) قولايى كتلى و مەنچەلى گەرم
لەسەر ئاگەر پىن داگرتن. (۳) نيشانەيەكە ھەك تپىي "S" كە مەندال تازە فيرى
ئوسين دەھيت دەنيوسين.
pothouse (pot'hous'), n. [British], مەيخانەى ناوبانگ خراپ.
pothunter (pot'hun'ter), n. (۱) پاوكەرنەك كە نچير دەگۆزى بۆ
گۆشتەكى نەك بۆ خۇشى. (۲) ياريگەرنەك كە مەبەستى تەنھا خەلات
بردنەرەى ھيجى تر.
potion (pō'shən), n. قوومە دەرمان يا زەرەر: خواردنەرە (بەتايەتەى
زەرەرە دەرمان يا زەرەر).
potlatch (pot'lach'), n. (۱) [P-] (۱) ئاھەنگى زستانەى ناو ھەندى.
خىلى ھيندىيە نەمەريگايەيەكان. (ب) ديارى بەيەكتر دان لە ئاھەنگىيە ۋەھادا.
(۲) ئاھەنگ يا جەئى ديارى بەيەكتر دان.
potluck (pot'luk'), n. ئەر خواردنەى خوا داييتى (دەپوت بۆ
ئاھەنگە كە ھەموو ميوانىك نەختىك خواردن لەگەل خۆى دەھينى بۆ
بەشدارى كەردن لەگەل ميوانەكانى تردا).
potpie (pot'pī'), n. (۱) خواردنەىيەكە بريديە لە گۆشتى گا يا
مريشكە و سوزە و نانى نەستورى دەخريشەسەرە لە فريندا ئى دەنرت
(۲) شەلى گۆشت يا مريشك
potpourri (pō'poo-rē', pot-poor'i), n. (۱) شەلى گۆشت و
سوزە. (۲) ھەندى گولى جۇراوجۆزى ووشك كراوەى بۆن پيۆەكراوە دەخريشە
نەفريگەرە بۆ بۆن خۇشى دادەنرت.
(۳) كۆمەلە شتى جۇراوجۆزى شتى ھەمەجۆزى چيشتى مەھور.
pot roast, پارچەيەكى گەرەى گۆشتى گايە لە دەفريكى سەرداخراودا
لەناو فريندا ئى دەنرت.
pot shot, (۱) گولەى راوچيەك كە ھەر بۆ گۆشت راودەكات نەك بۆ
خۇشى. (۲) گولەى ئاسان: گولەى لە نزيكە تەقنراو.
(۳) تەقەى لاسەرلايى. (۴) ھولى لاسەرلايى.
potstone (pot'stōn'), n. پەردى مەنچەل: بەردىگە دەفري چيشت
لئىئانى ئى دروست دەكرا لە چەرخى بەرددا.
pottage (pot'ij), n. شەلى سوزە يا سوزە و گۆشت: شۇرپاي خەست.
potted (pot'id), adj. (۱) خراوەتە مەنچەلەرە
(ب) خراوەتە شينجانەرە: لە گولەندا پويناو: (a ~ plant).
(۲) لە ديزە يا شووشەدا ھەلگراو.
(۳) [Slang], سەرخوش: كەيل.
potter (pot'ēr), n. گلينەكار: گۆزە و ديزەكار: گۆزەمەر.
potter (pot'ēr), v.l. & v.l. [Chiefly British]. خۇ خەريك كەردن بە
شتى ھيج و پوچو.
potter's field, گۆزەستانى ھزارو بىن كەسان
potter's wheel, چەرخى گلينەكار: چەرخى گۆزە و ديزەمەر
pottery (pot'ēr-i), n. (۱) كارگەى گلينە: كارگەى گۆزە و ديزە.
(۲) گلينەكارى: گۆزە و ديزەكارى. (۳) گلينە: گۆزە و ديزە: كاشى.
pottle (pot'l), n. (۱) پيۆەيەكە بريديە لە نيو گالۇن.
(۲) دەفريكى نيو گالۇنى. (۳) ئاومەزكى دەفريكى ۋەھا.
(۴) خواردنەرەى كحولى.
potty (pot'i), adj. [British Colloq.], (۱) ھيج و پوچو: بى بايەخ

potty

- (۲) نهختیکه سهرخوش. (۳) شیتوکه.
potty (pot'i), *n.* قهدهی مندان.
pouch (pouch), *n.* (۱) تورکه کیسه؛ کیف؛ ههمانه.
 (۲) تورکه ی باروت و تهقهه ی (۲) کیسه ی توتن.
 (۳) تورکه ی پوخته
 (۴) تورکه ی پوخته ی دیپلوماسی: (diplomatic ~).
 (۵) شتیکی له تورکه چو. (۶) [Scot.], گیران
 (۷) [Archaic]. جزدان (بمقایبته ی هی پاره ی وورده).
 (۸) کیس (تونکاری)؛ بوشایی ناو لهش. (۹) کلهو.
 (۱۰) تورکه ی ژیر سکی کنگر. (ب) تورکه ی ژیر دهنوکی سقاوقوش.
 (۱۱) چرچ و لوزچی پستی وک تورکه داکوتووی ژیر چاو.
v.t. (۱) خستنه تورکه یا کیسمره خستنه گیرانهوه:
 (He ~ed all the money.)
 (۲) وک تورکه لیکردن.
 (۳) قوتدان بالنده، ماسی.
v.i. وک تورکه لیحات؛ دهرپوئین؛ داکوتن.
pouched (poucht), *adj.* (۱) تورکه دار (وک کنگرو سقاوقوش).
pouchy (۲)
pouchy (pouch'i), *adj.* دهلب؛ تورکه کیی
pouf (pōf), *n.* (۱) پرچی فشرگاه.
 (۲) بشی مش بوهره ی کراسی ژاننه (ottoman).
poulard, poularde (pō-lärd'), *n.* (۱) مریشکی هیلکه دان.
 دهرهینرای دایهستراو. (۲) مریشکی دایهسته.
poult (pōlt), *n.* بهچکه قله موون؛ باروکه؛ فووج.
poulterer (pōl'tēr-ēr), *n.* [Chiefly British]. بازگان یا دهاللی.
 بالنده ی مالی
poultry (pōl'tis), *n.* هویرنمک؛ مو خستنه سمر برین.
v.t. هویرنمک لئان یا خستنه سمر.
poultry (pōl'tri), *n.* بالنده ی مالی وک مریشکی و قله و قازو مراوی.
pounce (pouns), *n.* (۱) چنگی بالنده ی گزشتخو.
 (۲) شالو (وک هملزو بالنده ی تن) هیرش؛ پلامار.
v.t. (on; upon ~), شالو بو مردن؛ پلاماردان؛ هیرش برنده سمر؛
 چه پوک پیادان
pounce (pouns), *n.* (۱) تیزی ووشک کردنهوه (بو مرمه کب)
 بلوونه بوونهوه و ناماده کردنی کاغزی له پیسته چو بو لسمر نووسین.
 (۲) تیزی خه نوو بو وینه گواسته نهوه.
v.t. بهکارهینانی نهوه چوره توره.
pound (pound), *n.* (۱) پاره؛ سنگ یا کیشانه بیکه بریتی به له
 شانزه "ناونس" و نهختیکه که مته له نیو کیلی.
 (۲) پاره؛ پاره ی نینگلیزی به.
 (۳) پاره؛ پاره ی گلیک وولاتی ترم وک میسر، نوستورالیا، نیوزیلندا... هتد.
penny wise and pound foolish, به قول به پوول کوی دهکاتوره و
 به قورپ دایهدهن.
pound (pound), *v.t.* (۱) هارین؛ ورده و خاش کردن.
 (۲) داگرته نهوه؛ پیکاشان به پیتا به پیتا؛ کوتانهوه؛ مسته کوله لیدان پیتا به پیتا؛
 داکوتان (بزمار، سنگ) پیادان
 (The waves were ~ing the shore.)
v.t. (۱) (at; on ~)، پیامالین به پیتا به پیتا؛ کوتانهوه؛ لیدان؛ داگرته نهوه:
 (He was ~ing on the door.)
 (۲) بههیناوشی و ته ته پ پویشتن
 (۳) بهقایه لیدان (دل) پلدان.
n. (۱) داگرته نهوه؛ کوتانهوه؛ پیامالینی به پیتا به پیتا.
 (۲) لیداننکی توند؛ پیامالیننکی بهقایه.
 (۳) ته به؛ دهگی پیامالیننکی توند.
pound (pound), *n.* (۱) تهویه یا بهچه ی ناژملی بهرله وون بوو.

poverty

- (ب) کولانه ی سگو و پشیلای بهرله و وون بوو بن خاوهن (که شارهوانی
 بهرینهوه ی ده بات): (a dog ~)
 (۲) شوینی هملگرتنی شتی دهست به سمردا گیراو (ههتا خاوهنه که ی دیت
 به شویندا): (a car ~)
 (۳) داوی گیاندارو ماسی کرتن و هیشته نهوه.
 (۴) بهندیخانه ی سمرده می؛ شوینی گندانهوه یا راگرتن.
poundage (poun'dij), *n.* (۱) باج یا مزی سر شتی که به پینی
 ترخمه کی به پاره ی نینگلیزی لیکده دریتنهوه (۲) مزی شتی که به پینی
 ستهنگه کی به پاره ی لیکده دریتنهوه (۳) قورسایی به پاره ی
poundage (poun'dij), *n.* (۱) راگرتن و هیشته نهوه ی سگو
 پشیلای بهرله و وون بوو و بن خاوهن (له کولانه ی شارهواندا).
 (۲) (۱) کرئی دهرهینانهوه ی سگو پشیلای له کولانه ی وه هادا.
 (ب) کرئی دهرهینانهوه ی شوممکی دهست به سمردا گیراو.
poundal (poun'dl), *n.* پاوندهل؛ پوانه بیکه هیزه (فیزیا).
pound cake, کیککی پاونی؛ کیکیکه له هیلکه و پاونیک له همریکه
 له که ره سکانی پیکدیت وک دارد و شکر و که ره.
pounder (poun'dēr), *n.* شتی که قورسایی به پاره ی پاون
 بن یا بایی نهونده پاون بن: (a ten- ~)
pound-foolish (poun'dfōl'ish), *adj.* کسینکه که نهانان
 چون دهست به پاره بیکه زورهه بگری یا چاره سمری شتی که گرتن سکا
pound of flesh, داوایی زور نا به چین و دلره قانه؛ قهرزیکه که
 خاوهنه که ی سورده لسمر سندنهوه ی همرچونیک بیت.
pound net, توپی ماسی له چنده توریک پیکهاتو
pound sterling, پاره ی نینگلیزی
pour (pōr, pōr), *v.t.* (۱) تیکردن (چا، قاره، شله)؛ پوکردن؛
 هملرشتن؛ رشتن؛ قلیپ کردنه ناو
 (۲) بهخور لیوه هاتنه دهرهوه؛ زور ووتن؛ لافا و هلسان (مجان)
 (He ~ed out his tale of misfortune.; The sun ~ed down its heat.)
v.i. (۱) زور لیحاتن (دلویه، شله)؛ بهخوبی لهبر پویشتن؛ لیشاو و هلسان
 (۲) بهمینه کردن؛ لیزمه کردن؛ بهخور بارین؛ شسته کردن.
 (۳) به سمردا دابارین؛ به کومل چونه توروه یا دهرهوه:
 (People ~ed into the hall.)
 (۴) (into ~)، تیزدان (پوبای).
n. (۱) لیشاو. (۲) بههینه؛ لیزمه؛ شسته باران؛ باراننکی زور.
pourboire (pōr'bwär'), *n.* [Fr.], بهخشیش.
pourparler (pōr'pär'lär'), *n.* [Fr.], دهمه ته تی پیش گفتو.
pourpoint (pōr'point'), *n.* [Fr.], چوره چاکه تیکی پیاوانی
 سه دانی ناوه راسته.
poussette (pōo-set'), *n.* [Fr.], چوره سه مایمکی لای پانه به
 به کومل ده کرئ.
v.t. سه ماکردنی وه ها.
pout (pout), *v.i.* (۱) لچ هملقورتان؛ لچ به مکه داندان؛ لچ هملکردن.
 (۲) پیش خواردنهوه؛ پووترش کردن؛ دهرچاو گرژکردن
 (۳) دهرپوئین (وک لیو لهکاتی ماچ کردن).
v.t. (۱) دهرپوئین (وک دهرپوئین). (۲) به لچ هملقورتان ووتن.
n. (۱) لچ هملقورتان؛ لچ به مکه داندان؛ لچ هملکردن.
 (۲) (pl.) پیش خواردنهوه؛ دهرچاو گرژی
 چوره ماسی به که
pout (pout), *n. (۱) کسینکی لچ هملقورتان؛ لچ به مکه داندان.
pouter (pout'ēr), *n.* (۲) کورتی خاقو.
poverty (pov'ēr-ti), *n.* (۱) ههزاری؛ بن گوزهرانی؛ بن دهره ته؛
 نهوونی؛ دهستگرتی.
 (۲) نهوونی شتیکی وستره؛ کمی: (a ~ of talent).
 (۳) کمی؛ کزی؛ کم و کووری: (the ~ of his vocabulary).*

(۲) گەسنىڭ كە خەرىكى خەلك چاكرىنىمىيە لەئىئى ئاينىمە (خاچ پەرسىتى).

prae- (prē), = pre-

praedial, predial (prē'di-əl), adj.

ھى زەمى وزارو حاسو

ھى مۆلك.

praemunire (prē'myoo-nī'rē), n.

(۱) تاوانى بىگانە پەرسىتى

(لە ئىنگلىتەرە كۆيدە: ۲) تاوانبار كۆردى كەسنىڭ بىم شىئەيە.

(۳) سىزاي ئەم تاوانە.

praenomen (prē-nō'men), n.

ناۋى يەكەمى ھاۋىلا ئىيەكى

پۇماي كۆن

praepostor, prepostor (prē-pos'tēr), n.

قوتابى چاۋدىز

(لە ھەندى قوتابىخەي تاييەتى ئىنگلىزىدا).

praetor (prē'tēr, prē'tôr), n.

دادپەرسى پۇماي كۆن.

praetorian (pri-tôr'i-ən, pri-tôr'i-ən), adj.

(۱) تاييەتى بە

" praetor " ھى پاسەۋانى ئىمپىراتۇرى پۇماي كۆن.

n. (۲) praetor پاسەۋانى ئىمپىراتۇرى پۇماي كۆن

pragmatic (prag-mat'ik), adj.

(۱) كۆردەنى كۆرەۋازى

تاييەتى بە جىنەجىكرىن ئەك خەيال پۇلۇى. (۲) چالاك

(۳) خۇتىيەنقۇرۇن ۴ ھى كاروبارى كۆمەل يا ۋولات

(۵) تاييەتى بە پۇداۋو دىياردە مىژۋىسى پەيۋەندىيان بەيەكەرە.

(۶) تاييەتى بە ھەسەھەي " pragmatism "

n. (۱) pragmatic sanction . (۲) كۆردەنى كۆرەنخۇن.

(۳) خۇتىيەنقۇرۇن

-pragmatical (adj.); pragmatically (adv.).

pragmatism (prag'mə-tiz'm), n.

(۱) پۇنباي كۆرەنخۇزى ئەك

خەيال پۇلۇى - ھەسەھەيەكى ئەمەرىكايە دەئىت. كە باشو خۇپى

بىرۋاپەك يا بىرۋاپەك دەكەۋىتە سەر ئەجەمەكانى.

pragmatist (prag'mə-tist), n.

(۱) گەسنىڭ كە سەينى بارى

زىيان و رىئازو كاروبارى خۇزى دەگۇنچىن دەگۇرئى كۆردەنى كۆرەنخۇزى.

(۲) پەيۋەيكەرى ھەسەھەي " pragmatism "

prairie (prār'i), n.

دەشتى فراۋانى گىياۋى يا پۇوتەنى بىن

دارۋەرەخت: (تەتائەتى ھى ناۋەرەستى ئەمەرىكا).

prairie breaker, جۇرە گەسنىڭ خەكە تەتەۋى ھەندەگۇرئەمە.

prairie chicken, مەيىشكە كۆنۈ لە دەشتەكانى ناۋەرەستى

ئەمەرىكادا ھەيە

prairie dog, سەلگى دەشتى گىئادارىكى كۆرۈندەيە لە سەۋرە دەچن.

prairie schooner, گالىسكە دەشتى گالىسكەيەكى گەۋرەي

سەرگىراۋە كۆچەرەكانى زۋى ئەمەرىكا پىزى دەچۈن بۇ ناۋەدانگۇرئەمەي

بەشى پۇلۇۋى ۋولاتكە

praise (prāz), v.t.

(۱) ھەسەنگاندەر ئىخ ئەسەر دانا.

(۲) ستايش كۆردن پەسەنگۇرئى پىيائەندان ئافەرىن كۆردن.

(۳) شۇقۇپىندار: مەزىن كۆردن پەرسىتى گەۋرەكۆردن: (to ~ God).

n. (۱) ستايش: بە شان ۋالدا ھەندان پەسەنگۇرئى شۇقۇپىندان.

(۲) [Archaic]. ھۇى ستايش كۆردن.

(۳) [Obs.]. كەس يا شتى ستايش كۆرا يا شۇقۇپىندار

sing one's praise (or praises), ئۆز ستايش كۆردن

ئۆز پىيائەندان

praiseworthy (prāz'wūr'thi), adj.

جىنى ستايش كۆردە:

شايسەتى ستايش شۇقۇپىندان: ئۆز پەسەند.

-praiseworthyly (adv.); praiseworthiness (n.).

praline (prā'lēn, prā'lēn), n.

پەمىلن: شىرىنىچەكە لە گۇرئى يا

بادەم شەكرى كۆلۋا درۋوست دەكرىت.

pram (pram), n. [British Colloq.], = perambulator.

prance (prans, prāns), v.t.

(۱) شاخ كۆردن ئەسەر پاشۋو ۋەستان

(ئەسەپ): جامبازەكۆردن. (۲) سۋارى ئەسەپك بۈۋن كە شاخ بكاۋ ھەلتۇرۇن.

(۲) ھەلتۇرۇن: جۈۋەئەندان بە ئاسمانداۋ يارى كۆردن.

(۴) خۇنۋاندن: بەقنى بە پىنگادا پۇشنى: خۇبادان.

(۵) خۇنۋاندن: فېزلىدان بە سۋارى ئەسەپەۋە.

v.t. شاخ بە ئەسەپ كۆردن: ۋا لە ئەسەپ كۆردن كە ھەلتۇرۇن يارى بكاۋ.

n. شاخ كۆردن: ھەلتۇرۇن يارى كۆردن: خۇبادان: جامبازە (ئەسەپ).

prank (pranċ), n.

(۱) تەشقىلە: پەنگا: گالتەۋگەپ: يارى

(۲) ھەلتۇرۇن يارى كۆردن گىئادار

prank (pranċ), v.t. خۇ پاراندەمە (بۇ خۇ بادان بە كەشۋەشەۋە).

v.t. خۇبادان: خۇنۋاندن بەكەشۋەشەۋە.

prankish (pranċ'ish), adj. (۱) گالتەۋگەپ: ھەزكەر لە تەشقىلە

قۇشە: (acts ~).

(۲) لە تەشقىلە جۈۋا ۋەك گالتەۋگەپ ۋايە.

prankster (pranċ'stēr), n.

تەشقىلەبان.

prat (prat), n. [Vulgar],

سەت: قىگ: كەفەن.

prate (prāt), v.t. & v.i.

چەنەبازى كۆردن: زۆرۋىزى كۆردن

ھەلەۋەي كۆردن

n. چەنەبازى: زۆرۋىزى: ھەلەۋەي.

pratfall (prat'fōl'), n. [Slang],

گەۋتەن بە قىگدا.

pratincole (prat'ij-kōl'), n.

بالندەيەكى كەنارناۋە لە پەرسىنە

دەچن.

pratique (pra-tēk', prat'ik), n.

بېۋانامەي تەندروۋستى يا

كەرەنتىنەي دراۋ بە كەشتى (كە رىئى دەدات بېچىتە ناۋ دەرياۋە).

prattle (prat'l'), v.t. & v.i.

(۱) چەنەبازى كۆردن: زۆرۋىزى كۆردن

ھەلەۋەي كۆردن (۲) گۇرۇگال كۆردن

n. (۱) چەنەبازى: زۆرۋىزى: ھەلەۋەي (۲) گۇرۇگال.

prawn (prōn), n.

كۆللەي دەريا (ھى گەۋرە): پۇيان

v.t. پراۋە كۆللەي دەريا كۆردن.

praxis (prak'sis), n.

(۱) خەستەكارى بىرۋاپەۋە:

جىيەجىكرىنى كۆردارى (۲) نەرىت: دەستۇر: پىشە: خۇ.

(۳) مەشق: رامىنان: نەۋەي مەشق (پۇرمان).

pray (prā), v.t.

(۱) پارانەۋە: تەكارىن: داۋاكۆردن: (P ~ tell me.)

(۲) نزاكۆردن: نزاكۆردن (۳) ھىئانەدى لەئىئى نزاكۆردن يا پارانەۋەۋە.

v.t. نۇزۇكۆردن.

prayer (prār), n.

(۱) نزا: دۇعا: (۲) نزاكۆردن: نزاكۆردن.

(۳) نۇزۇ: (۴) پارانەۋە (لە خوا): داۋا. (۵) داۋا: ئاۋات.

prayer (prār'ēr), n.

نۇزۇكۆردن.

prayer book,

پەرتۋۇكى نۇزۇ

prayerful (prār'fōl), adj.

زۇر نۇزۇكۆردن: لەخۋاتىس: پەمانىن

pre- (prē), پىشەگىرەكە پەمانى: (۱) بەر لە: لەپىش (كات):

(prewar; prearrange)

(ب) لەبەرەم: لەپىش (شۋىن): (preaxial).

(ج) لەسەۋۋە: بەرۋىز: مەزىن: (pre-eminent).

(د) لەپىش (پەل): پىشەكى: (Preschool).

preach (prēch), v.t.

(۱) پەندو ئامۇزگارى ئاينى ۋوتن يا خۇندەنەۋە

(لە كلىسە، مۇگەۋت... ھتد). (۲) پەندو ئامۇزگارى پەۋۋەشتى ۋە كۆمەلەيەتى ۋ

ئاينى ۋوتن بەشىۋەيەكى ۋوشك ۋاخشۇش

v.t. (۱) بانگ بۇ دان: لايەنگرى كۆردن: (بە نۇۋسىن ۋە دەم):

(He ~es morality but lives an immoral life.)

(۲) پەندو ئامۇزگارى ئاينى ۋوتن يا خۇندەنەۋە (لە كلىسە، مۇگەۋت... ھتد).

preacher (prē'chēr), n.

(۱) قەشە: مەلا

(۲) بانگ بۇ دەر: پەندىز

preachify (prē'cha-īf'), v.t. [Colloq.],

ئامۇزگارى كۆردن

پەندو ۋوتن بەشىۋەيەكى ۋوشك ۋاخشۇش ۋە بىن تام.

preachment (prēch'mōnt), n.

(۱) ئامۇزگارى پەندى ئاينى ۋوتن

يا خۇندەنەۋە (۲) ئامۇزگارى پەندى پەۋۋەشتى ۋە كۆمەلەيەتى ۋوشك ۋاخشۇش

preachy

preachy (prē'chi), *adj.* [Colloq.]. حەز لە ئامۆژگاری کردن و پەند و وتن و خەلک خستە سەر بۆی خۆی و بانگدان بۆ ڕێبازێکی تایبەتی دەکات.

-preachiness (*n.*).

preamble (prē'am'b'l, prē-am'b'l), *n.* (١) پێشەکی ئەتایبەتی
هی دەستوور، یاسا... هتد؛ سەرەتا (٢) بوودانیکی پێشەکی (کە نیشانهی
نەویە کە لەدوایەو دێت)؛ سەرەتا (بوودان).

prearrange (prē'a-rānj'), *v.t.* ڕێکخستن لەپێشەو یا پێشەکی.

prearrangement (prē'a-rānj'mənt), *n.* ڕێکخستنی پێشەکی
یا پێش کاتی خۆی

preaxial (prē-ak'si-əl), *adj.* لەپێش ئەوەی لەشداپە (توێکاری).

prebend (prē'bənd), *n.* (١) خەلات یا پێ بەخشراوی کلێسە

(٢) مووچەی قەشە کە لەم خەلاتە دەدرێ. (٣) قەشەي مووچەخۆری وەها.

prebendary (prē'bən-der'i), *n.* (١) قەشەي مووچەخۆر.

(٢) قەشەي هەر بەناو مووچەخۆر

precancel (prē-kan'sl), *v.t.* بەتاککردنەوی پوولی پۆستە پێش
بەکارهێنانی.

n. پوولی پۆستەي بەتاککراوە پێش بەکارهێنانی

precarious (pri-kâr'i-əs), *adj.* (١) لەسەر مەوسەي کەسیکی تر
بەندە: (a ~ allowance)

(٢) پێ مەترسی: (a ~ life)

(٣) دووبەختی: شلۆق. (a ~ situation)

(٤) لەسەر بنجینەيەکی پتەر دانەڕێژراوە: گومانێ لێ دەکێ: (a ~ conclusion)

(a ~ conclusion)

-precariously (*adv.*); **precariousness** (*n.*).

precative (prē'ə-tiv), *adj.* = **precatory**.

precatory (prē'ə-tôr'i, prē'ə-tō'ri), *adj.* پارانەوی
هی تەکارکردن

precaution (pri-kô'shən), *n.* (١) وەریی پێشەکی: ئاگاداری
(بۆ ڕووندانی شتی خراپ) (٢) کارێکە پێشەکی دەکێ بۆ ئاگرپێکردن یا

نەمیششتی ڕوودانی شتی خراپ:

(to take ~s against flood, fire, illness, etc.)

precautionary (pri-kô'shən-cr'i), *adj.* تایبەتی ئە وەریایی و
ئاگاداری پێشەکی: هی ئاگرپێکردن:

(to take ~ measures against attack)

precautious (pri-kô'shəs), *adj.* وەریا: ئاگادار: ئاگا لە خۆ بوو:

(a ~ person)

-precautiously (*adv.*); **precautiousness** (*n.*).

precede (pri-sēd', prē-sēd'), *v.t.* (١) لەپێشدا بوو:

لەپێشتردا بوو، ڕوودان، یا هاتن. (٢) لەبەردەمەو بوو یا هاتن

(٣) لەپێشتەر بوو (پلە و پیاپە): گەورەتر یا بەرزتر بوو: پایەدارتر بوو.

(٤) دەستپێکردن بە: پێشەکی پێشکەش کردن:

(He ~d his speech with an anecdote.)

precedence (pri-sē'd'ns, prē'sē-dəns), *n.* (١) گرنگتر:

لەپێشتەر بوو (کات، شوێن، گرنگی): یەکەمین (گرنگی):

(Financial security takes ~ over other matters.)

(٢) لەپێشتەر ڕوودان و بوو بە نموونە بۆ ڕوودای تری وەها لە دواپۆژدا:

پێشینهی: (Is there any ~ for this?)

(٣) پایە بەرزتری: مەزبەری: گەورەتری.

precedency (pri-sē'd'n-si, prē'sē-dən-si), *n.* =

precedence.

precedent (pri-sē'd'nt), *n.* پێشینه: ڕوودانیێک، کردەویێک،

یا بێرایێکە کە دەبێتە نموونە و بەنگە بۆ ڕوودان، کردەو، یا بێرای تری

وەها لە دواپۆژدا:

(to set a ~; There is no ~ for this.; That would create a ~.)

adj. لەپێشدا هاتو (کات، شوێن، گرنگی).

precipitation

precedential (pres'ə-den'shəl), *adj.* (١) نموونە و بەنگە
بۆ ڕوودانی تری وەها لە دواپۆژدا.

(٢) لەپێشەو بوو (کات، شوێن، گرنگی).

preceding (pri-sēd'ing), *adj.* پێشوو (کات، شوێن): پابوردوو:

(the ~ day; the ~ paragraphs)

precentor (pri-sen'tēr), *n.* سەرتیپی ئێنجیل خوندنەو بەنگو
ئاوازمەو لە کلێسەدا.

precept (prē'sept), *n.* (١) ئامۆژگاری (بەریاری پەروشت):

فەرمان (هەلسان و دانیشتن): پەپەرە (پەفتار):

(Example is better than ~.)

(٢) پەند: ووتەي بەجێ (٣) پەپەرە.

(٤) فەرمانی دادگا.

preceptive (pri-sēp'tiv), *adj.* (١) پەپەرەي (پەروشت): فەرمانی.

(٢) پەندەي: فێرکەي تەمبێک.

مامۆستا: فێرکەر.

مامۆستای ژن.

precession (pri-sesh'an, prē-sesh'an), *n.* **precedence** (١)

(٢) بەمێواشی خولانەوی تەمبەي تەنێکی خولانە بەدەوری ئەوەیێکی

تێدا (فیزیا). **precession of the equinoxes**.

precession of the equinoxes, ئوووتر پۆژگەرانیەوی بەهارو

پایز لە سالی پێشوو (نەستێرەوانی).

precinct (prē'sinkt), *n.* (١) حەوشەي کلێسە. (٢) (pl.) گەرە.

(٣) (١) ناوچە یا گەرەکی قۆلیک پۆلیس. (ب) بێکەي پۆلیسی گەرە.

(٤) ناوچە یا گەرەکی مەلێژاردن: (election ~s)

(٥) سنوور: (within the city ~s)

preciosity (prē'si-ŏs'ə-ti), *n.* بەقیززبێزی لە زماندا:

خۆ تەسەل کردنەو لە زماندا.

precious (prē'shəs), *adj.* (١) بەنرخ: گرانب: نایاب: (~ metals)

(٢) بەنرخ: (Freedom is ~)

(٣) خۆشەویست. (٤) بەقیززبێز

(٥) زۆر خراپ و ناپەسەند: بەد: زۆل و ئاکەس بەجە

(٦) [Colloq.], تەواو: زۆر: ئیجگار: (a ~ liar)

n. کەسیکی خۆشەویست.

adv. زۆر: لە پادەبەر: (He had ~ little money.)

-preciousness (*n.*).

precious stone, بەردی بەنرخ.

precipice (pres'ə-pis), *n.* (١) هەزار بە هەزارا قەدپانی زۆر لێژ:

لێژگە: لێژایی سەخت. (٢) باری پێ مەترسی: دۆخی نزیک لە کارەساتەو.

precipitance (pri-sip'ə-təns), *n.* هەلەشەي: زۆر پەلەکردن.

precipitancy (pri-sip'ə-tən-si), *n.* = **precipitance**.

precipitant (pri-sip'ə-tənt), *adj.* (١) بەسەر کەوتووە خوارەو.

(٢) هەلەشە: زۆر پەلەکەر.

n. نیشتیێنەر (کیمی): ماددەي نیشتیێنەر.

precipitate (pri-sip'ə-lāt'), *v.t.* (١) بەسەر ڕێژدانه خوارەو.

(٢) پەلە لێکردن (ڕوودانی شتیێک): بوو بە هۆی ڕوودان لەپێش کاتی خۆیدا:

(He ~d the crisis.)

(٣) نیشاندن (کیمی).

(٤) خەستکردنەو: گۆڕینی هەلە بۆ باران و بەفر و سەهۆل.

v.i. (١) نیشتن (کیمی).

(٢) خەستبوونەو: گۆڕانی هەلە بۆ باران و بەفر و سەهۆل.

adj. (١) بەسەر کەوتووە خوار. (٢) هەلەشە: سەرچل.

(٣) لەپەر: کۆتوپر: زۆر خێرا

n. نیشتیێر (کیمی): ماددەي نیشتیێر.

-precipitateness (*n.*); **precipitator** (*n.*).

precipitation (pri-sip'ə-tā'shən), *n.* (١) بەسەر کەوتنە

precipitin

- خوارزمه (۲) / همنه‌بسی: سرچلی (۳) / پهلینکردن: پله
(۴) ۱. بیشتر: کیمیا. (ب) ماده‌ی نیستو.
(۵) ۲. دوان درین: به‌فوارین. (ب) نمره باران: باران: به‌فوار.
(ج) چهنیستی باران یا به‌فوار.
precipitin (pri-sip'ə-tin), *n.* دره‌ت‌نیکه له کوتان یا دهرمانی
تایبته‌ی گردنه له‌شوره یمیداده‌بیت.
précis (prā-sē', prā'sē), *n.* کورنه‌ی ووتار: بوخته‌ی ووتار یا باس.
precise (pri-sis'), *adj.* (۱) پزون: وورد: دیار (*~ concepts*).
(۲) وورد (مرز): ووردگار.
(۳) بن‌کهم و زور: تموا: (*the ~ amount*).
(۴) زور: مایه‌جده‌ن به شتی بجووک.

-preciseness (n.).

- precisely** (pri-sis'li), *adv.* (۱) به‌وردی: به‌تموا: ی.
(۲) بن‌ریادو کهم: کتومت: به‌لی زور: پاسته: وایه.
precisian (pri-sizh'an), *n.* کسینگی توندوتیز: به‌تایبته‌ی له
په‌مره‌ی گردنی نایند: ی.
precision (pri-sizh'an), *n.* ووردی: تموا: بن‌کهم‌زیادی.
adj. وورد: ووردکاری: بؤ ووردکاری: کراوه:
(*~ bombing, instruments, tools, etc.*)
precisionist (pri-sizh'an-ist), *n.* کسینگی وورد یا ووردگار
preclinical (prē-klin'i-k'l), *adj.* می‌ماودی پیش‌دهرکومتی
نیشانه‌ی نه‌خوش‌ی‌یه‌ک.

- preclude** (pri-klōd'), *v.t.* نه‌کرت‌نوه: پیشه‌کی ری‌ن به‌بست‌نوه:
پیشه‌کی نه‌بیشی (*His attitude ~s a solution to the problem.*)
preclusion (pri-klōd'zhən), *n.* نه‌کرت‌نوه: نه‌بیشی:
پیشه‌کی ری‌ن به‌بست‌نوه

- preclusive** (pri-klōd'siv), *adj.* ری‌ن به‌بست‌نوه: کوسپی
precocial (pri-kō'shəl), *adj.* می‌نه‌جکه بالنده‌ی زو پینگیشتو:
می‌نه‌جکه می‌بالنده‌ی که هر له هملها‌نوه په‌ریان دهرک‌ده‌وو زیتل‌ن.
precocious (pri-kō'shəs), *adj.* (۱) سر له کاتی خوی پینگیشتو
(به‌تایبته‌ی مدالی زیره‌ک) (*a ~ child*)
(۲) سر له کاتی خوی همراش بوو
(۳) له‌بیش چروکردن: خونه‌چ پشکوتو.

- precociously** (pri-kō'shəs-li), *adv.* به‌زو یی: کیه‌یو:
به‌زویی: همراش بوو
precociousness (pri-kō'shəs-nis), *n.* زو یی: گه‌یی:
زو همراش بوو.

- precocity** (pri-kō'shət-i), *n.* زو یی: گه‌یی: زو همراش بوو.
preconceive (prē'kən-sēv'), *v.t.* پیشه‌کی هینانه په‌چاوی خو:
پیشه‌کی بریاران یا هملونست وهرگرتن: (*a ~d idea*)
preconception (prē'kən-sēp'shən), *n.* ۱. پیشه‌کی هینانه
په‌چاوی خو یا بریاران دهریاره‌ی. (۲) بریاری نه‌بکام: بیروپای کالو کرچ.
(۳) لایه‌نگری به لایه‌کدا داتاشین

- preconcert** (prē'kən-sūrt'), *v.t.* پیشه‌کی ریکموتن.
precondition (prē'kən-dish'an), *n.* مهری پیشه‌کی
v.t. پیشه‌کی پاهینان
precook (prē-kōk'), *v.t.* پیشه‌کی کولاندن یا نیمچه کولاندن.
precritical (prē-krit'i-k'l), *adj.* پیش باری تنگ‌چله‌می.
precursor (pri-kūr'sēr), *n.* ۱. بیتنه‌ی پیشه‌کی: نیشانه‌ی شتی
داهانوو یا دواپوژ: پیشه‌نگ: به‌رای:
(*The early snow was the ~ of a cold winter.*)
(۲) پیشین (له کاربه‌ده‌ستیدا).
(۳) ماده‌یه‌که که له ریزین یا گورینی کیمیا‌ی ماده‌یه‌کی تر پیدا ده‌بیت.

- precursory** (pri-kūr'sə-ri), *adj.* ۱. نیشانه‌ی دواپوژ یا شتی
داهانوو (۲) سه‌ره‌تایی: پیشه‌کی.

predicate

predaceous, predacious (pri-dā'shəs), *adj.* =
predatory.

predacity (pri-das'ə-ti), *n.* زیانه‌خوری: پاوچیتی (بؤ گوشت):
دیرده‌یی.

predate (pri-dāt'), *v.t.* (۱) به‌رواری پیشتر له‌سر داتان (چک,
په‌وانامه ... هتد).

(۲) له‌پیشدا بوون: له‌پیشتردا بوودان, بوون, یا په‌یدابوون:
(*Hunting ~s agriculture.*)

predation (pri-dā'shən), *n.* (۱) زیانه‌خوری: گیانداری تر خواردن.
(۲) تالانکردن: تالانکاری

predator (pred'ə-tēr), *n.* (۱) زیانه‌خور: پاوچی: دیرنده.
(۲) تالانکمر

predatory (pred'ə-tôr'i, pred'ə-tō'ri), *adj.* (۱) تالانکمر:
پووتکمرموه: (*a ~ band of people*)

(۲) زیانه‌خور: پاوچی: دیرنده: (*A lion is a ~ animal.*)
-predatorily (*adv.*); **predatoriness** (*n.*).

predecease (prē'di-sēs'), *v.t.* له‌پیش کسینگی تردا یا
پوودانیکدا مردن.

predecessor (pred'ə-sēs'ēr, pred'ə-sēs'ēr), *n.* (۱) پیشین:
پیشتر (کاربه‌ده‌ست): پیشوو. (۲) شتی که شتی تر شوینه‌کمی گرت‌نوه‌ت‌وه.
(۳) باووبایر

predestinarian (pri-des'ta-nâr'i-ən), *adj.* (۱) چاره‌نووسی.
(۲) بزوابو ب چاره‌نووس

n. کسینگی که به‌وای به چاره‌نووسه
-predestinarianism (*n.*).

predestinate (pri-des'ta-nit), *v.t.* (۱) له چاره نووسین:
وه‌ها بؤ برینه‌وه. (۲) پیشه‌کی بریاران

adj. وه‌ها له چاره‌نووسی نووسراوه: نوه چاره‌نووسیمتی.
(۱) چاره‌نووس

predestination (pri-des'ta-nâ'shən), *n.* بؤ برینه‌وه (ناین): (ب) چاره‌نووس بؤ برانه‌وه (۲) چاره‌نووس: خواوست
predestine (pri-des'tin), *v.t.* (۱) له چاره نووسین: وه‌ها بؤ برینه‌وه.
(۲) پیشه‌کی بریاران

predeterminate (pre'di-tūr'ma-nit), *adj.* پیشه‌کی بریارداو
predetermination (prē'di-tūr'ma-nâ'shən), *n.* (۱) له چاره
نووسین: له چاره نووسران (۲) پیشه‌کی بریاران.

(۳) پیشه‌کی لایه‌نگری کردن.
(۱) پیشه‌کی بریاران

predetermine (prē'di-tūr'min), *v.t.* (۲) پیشه‌کی لاره‌سنگ کردن یا به لایه‌کدا خست:
پیشه‌کی لایه‌نگری کردن
-predeterminer (*n.*).

predial (prē'di-əl), *adj.* = **praedial.**

predicable (pred'i-kə-b'l), *adj.* (۱) له‌سر بنچینه‌ی تاییه‌تی
به‌ندبو یا دانراو. (۲) دوویاتکراوه‌ت‌وه: دیسان دان پیانراو یا ووتراوه

n. تاییه‌خویه‌ک که ده‌توانی دانی پیا بونی یا نه‌نری (ژیریژی. زمان).
(۱) ته‌نگ‌وچه‌له‌مه:

predicament (pri-dik'ə-mənt), *n.* گروگرفت: باریکی گروگرفتوای و ناخوش. (۲) بایه‌ت (ژیریژی): جور
(۱) [Rare]. بایگ بؤ دان: ووتن. (*pred'i-kāt'*), *v.t.*

predicate (pred'i-kāt'), *v.t.* بلاقردن‌وه. (۲) دان پیانان (تاییه‌خو, نیشانه): چه‌سپاندن:
(*Let us ~ greenness of grass.*)

(۳) وا گه‌یاندن: وا گرت‌نوه: (*Grass ~s greenness.*)
(۴) له‌سر بناغه‌یه‌کی تاییه‌تی دانانی بیروپایه‌ک یا کرداریک.

v.t. ووتن: چه‌سپاندن: ووت‌نوه
n. (۱) گوزاره (ریزمان): نه‌و به‌شی رسته‌یه که له بکر ده‌وئ.

(روشی "blows" له رسته‌ی "The wind blows",
"blows from the east" له رسته‌ی:

"The wind blows from the east", وه "threw the ball"

preferment

گريزنى زەوى مېرى بە چوونە ناوۋىيەرە پېش خەلگى تر.

(۲) ھى دەستپېشكەرى (بەتايىبەتى ھېزىش بىردە سەر دوژمن):

(*a ~ attack against the enemy*)

preen (prēn), *v.t.*

(۱) پەم پاكىردنەرە پىنخست بە دەنووك.

(۲) جلى جوان لەبەرگەردن ھۆ پازاندنەرە.

(۳) شافازى بە ھۆوە كەردن ۋۆر لە ھۆ پازى بوون.

v.i.

pre-establish (prē'ə-stab'lish), *v.t.*

پېشەكە دامەزراندن.

pre-exilian (prē'ig-zil'i-on, prē'ik-sil'i-on), *adj.*

بە سەرەمى پېش دېلىتى چوولەكە لە بابل لە سەدەى شەشمى پېش زايىدا.

pre-exilic (prē'ig-zil'ik, prē'ik-sil'ik), *adj.* =

pre-exilian.

pre-exist (prē'ig-zist'), *v.i. & v.t.*

لەپېش گەسەك يا شتىكى

تردا بوون يا ژيان.

pre-existence (prē'ig-zis'təns), *n.*

لەپېشتەدا بوون يا ژيان

(بەتايىبەتى گيان).

pre-existent (prē'ig-zis'tənt), *adj.*

پېشتەر لە گەسەك يا شتىكى تردا بوو.

prefabricate (prē-fab'rə-kāt'), *v.t.*

(۱) پېشەكە درووستكەردن.

(۲) پېشەكە درووستكەردنى بەشەكانى خانوويەك بۆ گواستەنەرە پىنكەومەنى

لە شوئىنكى تر.

prefabrication (*n.*).

preface (pref'is), *n.*

(۱) [P-], سەرەتاي نوؤى كاسۆلىكى.

(۲) سەرەتا (بەرتووك. ووتان): پېشەكە.

v.t.

(۱) پېشەكەش كەردن بە سەرەتا يا پېشەكەيەكەومە بە سەرەتايەك

دەستپېكەردن. (۲) بۆ بوون بە سەرەتا يا پېشەكە.

prefatory (pref'ə-tōr'i, pref'ə-tō'ri), *adj.*

سەرەتايى:

تايىبەتى بە ھى سەرەتا يا پېشەكە.

prefect (prē'fekt), *n.*

(۱) كاربەدەستەك يا فرمانبەرەكە بەرزى

پۇماى كۆن. (۲) كاربەدەستەكە گەرە, بەتايىبەتى: (۱) كاربەدەستى بەرزى

فەرەنسا. (ب) سەوۆكى پۇلىسى پاريس. (ج) بەرئوبەرى دانشگاهىكە نايى

(۲) قوتايى چاودېر (بەتايىبەتى لە قوتابخانەى تايىبەتيدا).

prefect apostolic,

prefecture (prē'fek-chēr), *n.*

(۱) دەسلەتاي پلە ويايەى فەرماندەر.

(۲) جېنىشىنى فەرماندەر.

prefer (pri-fūr'), *v.t.*

(۱) سەكالاكەردن: شكات كەردن:

(*He ~ed charges against her for theft.*)

(۲) بەلاو بەشتىبوون: زياتر ھەللىكەردن:

(*I ~ tea to coffee;* *He ~s reading to sports.*)

(۲) پلە پېدان: بەرگەردنەرە.

preferable (pref'ēr-ə-b'l, pref'rə-b'l), *adj.*

باشترە لە:

(*Death is ~ to slavery.*)

preferability (*n.*); **preferableness** (*n.*).

preference (pref'ēr-əns, pref'rəns), *n.*

(۱) زياتر ھەللىكەردن:

(*He has a ~ for younger women.*)

(۲) مافى ھەللىكەردن: ھەل يا دەسلەتاي ھەللىكەردن:

(*You have your ~ of seats in the theatre.*)

(۲) شتى زياتر ھەللىكەردن: شتى زياتر ويستراو ھەللىكەردن:

(*What is your ~ ?*)

(۴) خاتەرگرتن لە قەرزەدانەرە يا قەرز پېداندا: خاتەرگرتنى وولاتىك لە باجى

گومرگى و بازرگانى و شتى تردا.

preferential (pref'ərən'shal), *adj.*

(۱) خاتەرگى: پېشەكەرى:

(*The sickest patients receive ~ treatment.*)

(۲) ھى لايەنگرى يا جياوازىكارى. (~ tariff rates).

preferment (pri-fūr'mənt), *n.*

(۱) پلە پېدان: بەرگەردنەرە.

predication

لە پستەى "John threw the ball." دا:

(۲) تايىبەخۆبەكى دان پياتراو يا پياپەناوۋى شتىك (ژېرېئى).

adj.

(۱) لەسەر بېچىنەبەكى تايىبەتى دانراو.

(۳) گوزارەبى پىژمان: لە بىكەر دوواو. (*a ~ noun*).

predication (pred'i-kā'shən), *n.*

(۱) دووبارە دان پياپان

(ژېرېئى): ۲۰ لەسەر بىناغەبەك دانان: لەسەر شتىك بەندبوون.

(۳) گوزارە (پىژمان)

predicatory (pred'i-ka-tōr'i, pred'i-ka-tō'ri), *adj.*

ھى

بانگ بۆ دان: ھى پەندو نامۆزگارى نايىو پەووشى ووتن.

predict (pri-dikt'), *v.t. & v.i.*

پېشېنى كەردن: پېشېنىن:

موفلانە لىد نا: قزانن.

predictable (pri-dik'tə-b'l), *adj.*

پېشېنى دەكەن:

پېشەكى زانراو: (*a ~ behavior, act, person, etc.*)

-predictability (*n.*).

predictive (pri-dik'tiv), *adj.*

تايىبەتى بە پېشېنى كەردن

predictor (pri-dik'tēr), *n.*

(۱) پېشېنىكەر

(۲) نامىرى پېشېنى: نامىرىكى فېزىكەشكىنە لىكى دەداتەرە كەى موشەكەكە

predilection (prē'də-lek'shən, pred'l-ek'shən), *n.*

ھەن

بەقەنرەفە فېزىكەى دوژمن

لايەنگرى: بەلاو بەشتىبوون.

predispose (prē'dis-pōz'), *v.t.*

(۱) وايىكەردن: پېشەكى ئامادەكەردن

بۆ لايەنگرى يا كەرسى شتىك.

(*His good manners ~ people to like him.*)

(۲) [Archaic]. پېشەكى بېرەنەرە يا پىنكەوتەرە لەسەر

predisposition (prē'dis-pə-zish'ən), *n.*

(۱) وايىكەردن:

پېشەكى ئامادەبوون بۆ لايەنگرى يا كەرسى شتىك

(۲) ھەرى پېشەكى: ئارەزوو: ئامادەبى پېشەكى.

(*a ~ to find fault with everybody*)

predominance (pri-dom'ə-nəns), *n.*

(۱) زالى

(۲) زۆرەبى: زۆرى: بۆلۆبوومەرە

predominancy (pri-dom'ə-nən-si), *n.* = **predominance.**

predominant (pri-dom'ə-nənt), *adj.*

(۱) بەدەسلەتەر لە ھەموو:

زال ۲. ديارتەر لە ھەموو: زۆرتەر: بەھيزتەر:

(*The ~ feature of his character was pride.*)

predominantly (pri-dom'ə-nənt-li), *adv.*

زۆرەى زۆرى:

بەزۆرى (*The country is ~ Catholic.*)

predominate (pri-dom'ə-nāt'), *v.i.*

(۱) زالىبون بەسەردا:

دەست بەسەردا بۆيشن: جەو بەدەست بوون

(۲) بەھيزتەر زۆرتەر بوون لە: (*a forest in which pine-trees ~*)

-predominately (*adv.*); **predominatingly** (*adv.*);

predomination (*n.*).

pre-eminence (prē-em'ə-nəns), *n.*

زالى: دەست بۆين:

ناوبانگ پايەبەرزى

pre-eminent (prē-em'ə-nənt), *adj.*

زال: دەست بۆينو:

مەناوبانگ پايەبەرزى (*his ~ position among his colleagues*)

-pre-eminently (*adv.*).

pre-empt (prē-empt'), *v.t.*

(۱) دەسپېشكەرى كەردن لە گريندا

(بەتايىبەتى زەوى زارى مېرى لەپىزى نېشتەجىن بوون تيايدا: پېش خەلگى تى).

(۲) دەسپەسەرداگرتن لەپېش خەلگى تەرەو

-pre-emptor (*n.*); **pre-emptory** (*adj.*).

pre-emption (prē-emp'shən), *n.*

(۱) مافى گرين لەپېش

خەلگى تردا: بەتايىبەتى ھى زەوى مېرى بە چوونە ناوۋى پېش خەلگى

(ب) گريزى زەوى بەم جۆرە (ج) زەوى بەم جۆرە كېراو

(۲) دەسپەسەرداگرتنى شتىك پېش خەلگى تر

pre-emptive (prē-emp'tiv), *adj.*

(۱) تايىبەتى بە گرين يا مافى

preferred stock

(۲) پله و پايه ی پندراو: پله ی بهرزی پندراو.
preferred stock, بهشی هئندرتیره. نو بهشانه ی کۆمپانیایه که
 (له بۆرسه دا) که دهخړته پێش بهشی ناسایی له دابهشکردنی قازانج یا
 سهرمایه دا)

prefiguration (prē'fig-yoo-rā'shən), *n.* (۱) نیشانه ی عوه
 بوون: بهرایی شتی که بوون: پێشهکی شتی که یاندن.
 (۲) نیشانه ی پێشهکی: نمونه ی پێشهکی یا یه که.

prefigure (prē-fig'yēr), *v.t.* (۱) نیشانه ی نهوه بوون: پێشهکی و
 دهرخستن یا و گه یاندن: نمونه ی پێشهکی بوون بۆ پێ پکاردنهوه (مهجان).
 (۲) هینانه بهرچاوی خو: پێشهکی لیکدانهوه: پێشبینن.

prefix (prē-fiks'), *v.t.* (۱) [Rare] پێشهکی چاک کردن.
 (۲) دانان له پێشی وشه یه که دا: پێشگر دانان له بهردهم وشه دا.
n. پێشگر (برێزمان): پێشبهندا: پێشکو.

preflight (prē-flit'), *adj.* هه پێش فرس یا ههلسانی فرۆکه
 (~ preparation)

preformation (prē'fōr-mā'shən), *n.* (۱) پێشهکی بێکهاتن:
 پێشهکی بێکهاتن: (۲) بیردۆزی که کۆنه وانه ماوه که دهلیت: هه موو
 نه دامه کانی یه ده وه رێک هه له سه ره تا وه له تۆره که ی یا شانه
 بنچینه ی یه که نیدا هه یه و ته نها شه ره یه به ره ده سه نن و ده بن به زنده موو
 هه راش

pregnable (preg'nā-b'l), *adj.* داگیر ده کړی: ده توانی بگیری
 (قهلا, سه نه کړی) نا قایه.

pregnancy (preg'nān-si), *n.* سکهری: ماوه ی سکهری
pregnant (preg'nānt), *adj.* (۱) سکهر: تاووس: دوو گیان.

(۲) دامینه را: زهره: خه یال فراوان: دانا: ژرنگ. (۳) بههرا: بههیت.
 (۴) گرنگ: پر مانا: سه نه گین: (*a ~ reply*)
 (۵) ~ with: ~ in) پر ه له

preheat (prē-hēt'), *v.t.* پێشهکی گرم کردن (وهک فرن یا تهوور).
prehensile (pri-hen'sil, pri-hen's'l), *adj.* گزێرنه

ده گزین به بێج خواردن به دهویدا (وهک کلکی مه میوون).
prehension (pri-hen'shən), *n.* (۱) گرتن

(۲) ههسته ی گرتن (ب) تێگه یشتن: سه ر ئی ده رجوون.
prehistoric (prē his-tōr'ik, prē his-tor'ik), *adj.* Also-

prehistorical, پێش میژوو: بهر نه میژوو
prehistory (prē-his'tə-ri), *n.* پێش میژوو

-prehistorian (*n.*).
preignition (prē'ig-nish'ən), *n.* سووتان یا داگیرسانی پێش

کاتی (مه کینه).

prejudge (prē-juj'), *v.t.* پێشهکی بریاردان: بریاردان پێش زانیی
 هه موو شتی که ده رباره ی مه سه له که یا که سه که.

prejudgment, prejudgement (prē-juj'mənt), *n.* بریاری
 پێشهکی: رووشه ی پێشوو بینه.

prejudice (prej'oo-dis), *n.* (۱) بریاری پێشهکی: بریاردان پێش
 زانیی هه موو شتی که ده رباره ی مه سه له یه که که سینک.

(۲) لایهنگری کوێرانه: لایهنگری بێ پهوا: ده مارگیری: جیاوازی کردن له گه لدا:
 (*a ~ against foreigners*)

(۳) قینی کوێرانه (دژی په گهزو واین و ناوچه و ولات و گه لک شتی ته):
 په چه له په رستی (۴) زیان (به هزی کرده و لایهنگری کوێرانه ی خه لک).

(۱) زیان لیدان (به هزی لایهنگری بێ پهوا یا بریاری پێشهکی یه وه):
 (*His mistake ~d the outcome.*)

(۲) قینی کوێرانه ههلساندن: بوون به هزی لایهنگری کوێرانه و بێ پهوا یانه.
 in (or to) the prejudice of, به جوړیک که زیان به گه یه بن به

که سینک, مافیک, یا داوایه که.

without prejudice to, به جوړیک که نه بینه هزی زیان گه یاندن به
 مافیک یا داوایه که (دا ده گری).

premiership

prejudicial (prej'oo-dish'al), *adj.* زیان گه یین:
 تاییهتی به لایهنگری کوێرانه و بێ پهوا یانه و زیان لیدان.

prelacy (prel'ə-si), *n.* (۱) پله و پايه ی سه ره که قه شه.
 (۲) سه ره که قه شهکان.

(۳) فه رمانه وایی سه ره که قه شهکان (له پووی سووکی یه وه).
prelate (prel'it), *n.* سه ره که قه شه: کار به ده ستیگی گه ره ی کلنیه.

prelateship (prel'it-ship), *n.* پله و پايه ی سه ره که قه شه:
 ماوه ی کار به ده ستی سه ره که قه شه.

prelature (prel'ə-chēr), *n.* (۱) پله ی سه ره که قه شه.
 (۲) سه ره که قه شهکان.

prelect (pri-lekt'), *v.t.* وانه ووتنه وه (له ژانک): ووتار خویندنه وه.
-prelection (*n.*); **prelector** (*n.*).

prelibation (prē'li-bā'shən), *n.* پێشهکی چه شت:
 بهرکولی خواردنه وه: نۆبه ره ی خواردنه وه.

preliminary (pri-lim'ə-ner'i), *adj.* سه ره تایی: پێشهکی:
 (*a ~ examination, report, etc.*)

(۱) (pl.) شتی پێشهکی یا ئاماده یی (کردار, هه نگاو, کاروبار)
 (۲) تاقیکردنه وه ی سه ره تایی (پێشی ده ووتن: "prelim").

(۳) بوودانی پێش مه له مانی یه که وهک ژورانی و بۆکسبازی.
 (۴) (pl.) په ره کانی پێش ده قی په رتو وکی (چاپه مه نی)

(۱) هه بهر له په یه دا بوونی نووسن.
preliterate (prē-lit'ēr-it), *adj.* (۲) هه گه لکی بێ شتی نووسراو: هه کۆمه لکی فیری نووسین نه بوو

(۱) سه ره تا (کردار, داستان).
prelude (prel'ūd, prel'lood), *n.*

هۆنراوه ی درێژ, شانۆنامه, بوودانی دامه تاو: پێشهکی.
 (۲) (۱) پارچه یه که کورت مۆسیقا که سه ره تایی پارچه یه که درێژه.

(ب) پارچه یه که مۆسیقای پۆمانسی کورت.
 (۱) بۆ بوون به سه ره تایی پێشهکی.

(۲) ده ستیگکردن یا پێشهکشی کردن به سه ره تا.
 (۱) بۆ بوون به سه ره تا. (۲) پارچه یه که مۆسیقای سه ره تایی لیدان

prelusion (pri-lōō'zhən), *n.* **prelude.**
prelusive (pri-lōō'siv), *adj.* سه ره تایی: پێشهکیتی.

premature (prē mā-tyoor', prē mā-choor'), *adj.* پێش
 کاتی خو: نه به کام: بێ نه گه ییو: ژوو

(*a ~ baby; a ~ idea, proposal, etc.*)
prematurely (prē mā-tyoor'li, prē mā-choor'li), *adv.*

پێش کاتی خو: ژوو: به نه به کامی: (*She died ~.*)
premaxilla (prē mak-sil'ə), *n.* ئێسکی کاژیری سه رووی

بریه رده اره کان.

premedical (prē-med'i-k'l), *adj.* خویندنی سه ره تایی یا
 ئاماده یی بۆ خویندنی پزیشکه وانی.

premeditate (prē-med'ə-tāt'), *v.t.* پێشهکی بیرکردنه وه
 نه خه شه کێشانو و پیلان گێران: به ده سه نه قه ست کردن: ته گبیر کردن:

(*to ~ a murder*)
 پێشهکی بیرکردنه وه.

-premeditative (*adj.*); **premeditator** (*n.*).
premeditated (prē-med'ə-tāt'id), *adj.* به ده سه نه قه ست کراو:

پێشهکی ته گبیر بۆ کراو و نه خه شه بۆ کێشراو: (*a ~ murder*).
 (۱) نه خه شه کێشانی

پێشهکی: ته گبیر: ته گبیر کردن. (۲) ده سه نه قه ستی له کردنی تاوانیکدا (یاسا).
 (۱) یه که: گرنگترین

premier (prē'mi-ēr, prem'yēr), *adj.* سه ره کی ترین. (۲) کۆترین: دیرترین: پێشترین: ژوو ترین.
 سه ره که وه زیران.

première (pri-mēr'), *n.* (۱) یه که پیشاندانی فیلمیک یا ئه وادنتیکی
 شانۆگه ری. (۲) قاره مانی ژنی شانۆگه ری یه که یا فیلمیک.

premiership (pri-mēr'ship, prē'mi-ēr-ship), *n.* سه ره که

premillenarian

وهزيريتي: سهزوكايهتي نهنجوهمني وهزيران.

premillenarian (prē'mil-ə-nār'i-ən), *adj.* (۱) هي بهر له

ههزر سانهي جوگيراني عيسا (۲) تايبهتي بهر باوهري دهليت: هاتني

دهود: جاري عيسد و جوگيراني بۆ سهزهمين ههزار سال دهخايهتيت

n. (۳) دهسته ك سرراي بهم يروباوهره ههيه

premillennialism (prē'mā-len'i-əl-iz'm), *n.* (۱) يروباوهريهك

دهدست: عيسد بۆ دوهم جار ديتوه بۆ سهزهمين پيش نهو ههزار سانهي كه

جاري جوگيراني تندا دهكات

premise (prem'is), *n.* (۱) دانا: گریمانه

(۲) سهزدهاي تايو يا قوتتات: اب: مولكي تايوگراو.

(۳) خانوو: خانوو و هوشه زهوي و زاري دهوويشتي

(۴) بهكيكه نه دوو گریمانه يا راستي هاركيشهيهكي ژيريژي كه نهنجامي

لنوه وهردهگيري.

v.t. (۱) پيشهكي ووتن: به گریمانه دانا

(۲) دهستپيكردن يا پيشكهش كردن به سهزده

premium (prē'mi-əm), *n.* (۱) دههلات: بهخشيش.

(۲) شينكي خورايي يا نرخ داشكيندرو

(۳) بهخشيشي سهزموچه يا نرخي ناسايي

(۴) بارههي حكه له قازانج كه دهزيت بۆ وهرگرتني قهرزيك.

(۵) مانگانهي كۆمپانياي بيمه.

(۶) جياوازي بههاي راستهقيته يا هيزي كريني دوو جور پاره كه بهتاو

ههمان بههانيان ههيت.

(۷) مري فزركردني پيشهيهك

(۸) مانج: تايهخي زۆر.

(*They put a ~ on honesty and hard work.*)

at a premium, (۱) گران: كرتاتر له بههاي ناسايي.

(*The shares are selling at a premium.*)

(۲) بهرخ: بهبابهخ: بهترختر له جاران: بهيرهو

(*Japanese cars are at a premium now.*)

put a premium on, (۱) بايهخ زۆر پيدان: زۆر بهرخ دانا: به گرانگ دانا.

(*They put a premium on punctuality.*)

premolar (prē-mō'lār), *adj.* (۱) دداني پيش كاكيكه

n. دداني پيش كاكيكه

premonish (pri-mon'ish), *v.t. & v.i.* [Rare] (۱) پيشهكي ناگادار

كردن بـ ووريكاردنهوه.

premonition (prē'mā-nish'ən), *n.* (۱) پيشهكي ناگادار كردن

يا ووريكاردنهوه. (۲) دل خهبردان: پيشهكي ههستكردن به پيودانينيكي

ناخوش: (*He had a ~ of failure.*)

premonitory (pri-mon'ə-tō'r'i, pri-mon'ə-tō'ri), *adj.*

ووريكاردنهوه: ناگاداركهروه (*a ~ symptom*).

premorse (pri-mōrs'), *adj.* (۱) لهپر لهاوچو ههروك قرتينرابن

(كه لا پروهك).

premunition (prē'mū-nish'ən), *n.* (۱) بهرگري پيشهكي دژي

نهخوشي پيسو و كوشنده (لهريي كوتانهوه).

-premonish (*adj.*).

prenatal (prē-nā't'l), *adj.* (۱) هي بهر لهدايكبوون

(~ care, injuries, etc.)

-prenatally (*adv.*).

preoccupancy (prē-ok'yoo-pən-si), *n.* (۱) خارهنييتي يا

مافي خارهنييتي له پيش خهكي ترد: گرتتهدهست پيش خهكي تر.

(۲) سهزقالي: خوليا

preoccupation (prē-ok'yoo-pā'shən), *n.* (۱) سهزقالي

خوليا يينهو گرتن. (۲) خوليا: هوي خوليا يا سهزقالي:

(*Nature was clearly their main ~.*)

preoccupied (prē-ok'yoo-pīd'), *adj.* (۱) پيشهكي گيراو

prepositional

(جنگه, خانوو): بهتان نهيه. (۲) سهزقالي: خوليا پيوهگرتوو: دانغهليدهو

(۳) تايبهتي به تاووك كه لهوهوپيش تاوه له گيانداروك يا پروهكيتو

فاتوانئي بنئي له يهكيكي تر.

preoccupy (prē-ok'yoo-pi'), *v.t.* (۱) سهزقالي كردن

ههموو كات گرتن. (۲) گرتتهدهست پيش خهكي تر: گرتن يا كردن به هر خۆ

پيش خهكي تر (خانوو, زهوي و زار, جنگه ... هتد).

preordain (pre'ôr-dān'), *v.t.* (۱) له چاره نووسين: و بۆ پرينهوه

پيشهكي بپياردان.

preordination (prē'ôr-d'n-ā'shən), *n.* (۱) له چاره نووسين

بپياري پيشهكي.

prep (prep), *adj.* [Colloq.], = preparatory.

n. [Colloq.], قوتابخانهي نامادهيي.

prepaid (prē-pād'), *past tense and p.p. of prepay.*

adj. (۱) پيشهكي دراو: (*a ~ ticket*).

preparation (prep'ə-rā'shən), *n.* (۱) نامادهكردن: نامادهكاري

خۆ نامادهكردن: تفاق خستن سازكردن. (۲) نامادهيي.

(۳) كاريكي نامادهكاري. (۴) گيراوه (دهزمان, نارايشت, خوارهمهني).

preparative (pri-par'ə-tiv), *adj.* (۱) هي شت يا كاري نامادهكاري

نامادهكاري.

n. شتيكي نامادهكاري.

preparatory (pri-par'ə-tō'r'i, pri-par'ə-tō'ri), *adj.* (۱) سهزقالي: پيشهكي (*a ~ step*).

(۲) نامادهيي (قوتابخانه, قوتايي): (*a ~ student*).

preparatory school, قوتابخانهي تايبهتي نامادهيي.

prepare (pri-pār'), *v.t.* (۱) نامادهكردن: سازكردن: شياندين

(*He ~d them for the bad news.*) (۲) نامادهكردن.

(۳) تفاق بۆ خستن: پينكهنيان.

(۴) گرتتهوه (دهزمان, نارايشت): نامادهكردن:

(*to ~ the medicine; They ~d dinner.*)

v.i. (۱) نامادهكردن: پي بۆ خوش كردن.

(۲) خۆ نامادهكردن: خۆ خهپهاندان.

-preparer (*n.*).

prepared (pri-pār'), *adj.* (۱) ناماده.

(۲) گيراوه (دهزمان, نارايشت ... هتد).

-preparedly (*adv.*).

preparedness (pri-pār'id-nis, pri-pār'd'nis), *n.* (۱) نامادهيي

(بهتايبهتي بۆ جهنگ).

prepay (prē-pā'), *v.t.* (۱) پيشهكي (پاره) دان.

prepayment (prē-pā'mənt), *n.* (پاره) داني پيشهكي.

prepense (pri-pens'), *adj.* (۱) دهسهقهست: پيشهكي پيلان بۆ كراو:

تهگير بۆ كراو.

preponderance (pri-pon'dēr-əns), *n.* Also preponder-

ancy, زۆرتي: سهنگيتي: گرتگري: بهبابهخري: گهوهري: قورستري

بهدهسهلاتي: (*the ~ of evidence is against him.*)

preponderant (pri-pon'dēr-ənt), *adj.* (۱) زۆر: گهوهري: گرتگري

سهنگيتي: بهبابهخري: قورستري: بهدهسهلاتي.

-preponderantly (*adv.*).

preponderate (pri-pon'dēr-āt'), *v.i.* (۱) قورستريبوون له

سهنگيتريبوون له. (۲) لاسهنگ بوون: قاي تهراوو داكهوتن.

(۳) زالبوون: بههيزتريبوون له: زۆرتريبوون له: بهدهسهلاتي: گرتگريبوون له

-preponderation (*n.*).

preposition (prep'ə-zish'ən), *n.* (۱) نامازي پيهوهندي (پيزمان):

ووشه پيهوهندي: (وهك: "on, in, at" له:

"on the ground, in the air, at sea" له.)

prepositional (prep'ə-zish'ən-l'), *adj.* (۱) تايبهتي به نامازي

prepositional phrase

- پەيوەندى
- prepositionally (adv.).**
- prepositional phrase, n.** دەستەوازەيەكە لە نامرازى پەيوەندى و
ناوې باشكۆ يىڭكەتووهو ئەرکى ئاوەلناو يا ئاوەلنەردا دەيىن.
(وەك: " of wool " و " in haste " نە " a dress of wool " و
" written in haste ")
- prepositive (prē-poz'ə-tiv), adj.** ھى ووشەى يىشگر يا بەردەم (پۆزماڻ)
- n.** ووشە يا نامرازى يىشگر ووشەى پىشەند.
- prepositor (prē-poz'ə-tēr), n. = praepostor.**
- prepossess (prē-pə-zes'), v.t.** (Rare) گرتەدەست لەپىش
(خەنگى تر ٢) مېشك پىرگىردن! سەرقال گىردن (بە پىرەو) مېشك گىردن.
(٣) پىشەنگى كارتىگىردن بۆ لايەنگى كەسەك يا شەنگ يا دۆرەستانى.
(٤) دلفىراندن! يەكسەر بە دلد! چوون.
- prepossessing (prē-pə-zes'in), adj.** جوان! دلفىز! ناياب.
- prepossession (prē-pə-zesh'an), n.** (١) لايەنگى بىڻ رەوا!
لايەنگى كۆنرانە (٢) سەرقالى (بە پىرەو) مېشك پىرى! مېشك پىرەوگىران.
شاھچى! سى مانا!
- preposterous (pri-pos'tēr-əs), adj.** بۆ پىڭەنەنر شاشە (a ~ idea, suggestion, etc.)
- prepotency (pri-pō't'n-si), n.** (١) زالى! دەست بەسەردا پۆين!
پگىف (٢) زالى تايەخۆكانى داىك يا باوك لە مەدالەكانىدا.
- prepotent (pri-pō't'nt), adj.** (١) زال! دەسەلات بەسەردا بوون!
جەلوگىر ٢ تايەخۆكانى زالتەر لە ھى ھاوسەرەكەى لە مەدالەكانىدا.
- prep school, [Colloq.] = preparatory school.**
- prepuce (prē'pūs), n.** پىستى سەرى كىرەكە لە خەتەنەكردندا
دەپىرئ! پىستى قىتەكەى قوز.
- preputial (adj.).**
- prerequisite (prē-rek'wa-zit), adj. & n.** مەرجى پىشەكەى
پىوستانى پىشەكەى
- prerogative (pri-rog'ə-tiv), n.** (١) ماڤى تايەتەى لەپىرى چىن!
بەنچە، پىشە يا پەوپايەو! سەرىشكى (the royal ~)
(٢) بەرتى! لەپىشەتەى! ماڤى پىشەپىرى.
(٣) لىئاڤووسى زگماكى! بەرزترى! بەرزى! جىاوازى.
- adj.** ھى ماڤى تايەتەى
- presage (pres'ij), n.** (١) نىشانەى پوودانىكى دواپۆژ (ھى بەات يا
شەات) نىشانەيەكە بەدووم (٢) دىل خەبەردان بە پوودانى ناخۆش!
ھەستکردن بە پوودانىكى تايەسەند. (Rare) (٣) پىشەپىرى.
(٤) مانا! نىشەنە (of ominous ~)
- v.t.** (١) نىشانەى پوودانىكى خراپى دواپۆژ بوون.
(٢) دىل خەبەردان بە پوودانى ناخۆش! ھەستکردن بە پوودانى خراپ.
(٣) پىشەپىرى
- v.t.** (١) دىل خەبەردان بە پوودانى ناخۆش (٢) پىشەپىرى
- presbyopia (prez'bi-ō'pi-a, prez'bi-ō'pi-ən), n.** نەخۆشى
دوورپىنى (كە تووشى كەسانى پىر دەبن)
- presbyopic (adj.).**
- presbyter (prez'bi-tēr, prez'bi-tēr), n.** (١) پىش سې يا
گەرە پىارى كلىسە. (٢) قەشە.
- presbyterate (prez-bit'ēr-it, prez-bit'ā-rāt'), n.** (١) پەر-
پايەى قەشە يا گەرە پىارى كلىسە. (٢) presbytery
- Presbyterian (prez'ba-tēr'i-ən), adj.** (١) [p-] تايەتەى بە
كارگىزى كلىسە لەلەين گەرە پىاوانى كلىسەرە.
(٢) تايەتەى بە كلىسەى " پىرسەتەرى " كە لىقەكە لە كلىسەى پىزستانى.
n. ئەندامى كلىسەيەكەى رەھا.
- presbyterianism (n.).**
- presbytery (prez'bi-ter'ī, prez'bi-ter'ī), n.** (١) ئەنجومەنى

present

- دادگایى كلىسەى " پىرسەتەرى " بە لە قەشەكان و گەرە پىاوانى كلىسە
پىڭدەت. (٢) قەشە و گەرە پىاوانى كلىسە.
(٣) كارگىزى كلىسە لەلەين قەشە و گەرە پىاوانى كلىسەرە.
(٤) بەشى كلىسەى تەرخان كراو بۆ قەشەكان
(٥) مالى قەشە (تايەنى كاسۆلىكى).
- preschool (prē'skool'), adj.** ھى تەمەنى پىش چوونە قوتابخانە
(تەمەنى ٢-٦ ساڻ! ھى مەدالى دايەنگە)
- preschooler (n.).**
- prescience (prē'shi-əns, presh'i-əns), n.** پىشەپىرى
دوورپىنى
- prescient (prē'shi-ənt, presh'i-ənt), adj.** پىشەپىرى! دوورپىن.
- prescind (pri-sind'), v.t.** (١) لەپەك جىاگەردنەو لە مېشكى خۆدا!
يەك بە يەك سەپىرگىردن يا لىڭكۆلەنەو. (٢) پارچە لىڭكۆلەنەو لەپىر يا بەر لە
كاتى خۆى! لى لاڭرەن.
- v.t. (~ from),** سەرنج ئى لاڭرەن! پوگىردن بەولاو.
- prescribe (pri-skri'b'), v.t.** (١) پى بۆ دانان! نەخشە بۆ گىردن!
سەنور بۆ دانان! فەرمان گىردن! پەپەرە بۆ دانان! بۆ دانان! پى ووتن!
بۆ پىرەنەو! ياسا بۆ دانان.
- (٢) دەرمان بۆ نووسىن (پىزىشك)! بۆ پىرەنەو يا بۆ دانان (دەرمان):
(The doctor ~d a new medicine for him.)
- (٣) پوچ گەردنەو يا قەدەغەكەردن بەپىرى ياسا.
- v.t.** (١) پەپەرەى دانان! دانان! ياسا دانان! وا ووتن.
(٢) دەرمان بۆ نووسىن (پىزىشك)! رەچەتە بۆ نووسىن.
(٣) (١) شەنگ بە ھى خۆ دانان! ھۆى بەدەستەوبوونى ئەو شەتە بۆ ماوہيەك!
دانانى ماڤىك بە ھى خۆ پاش بەسەرچوونى ماوہكە.
(ب) قەدەغەبوون! پوچ گىران
- prescript (pri-skript'), adj.** تەوزىمى! پىوستانى
دەپى پەپەرەى بىڭرئ
- n.** پەپەرە! فەرمان! ياسا! دەستور (پەروشت)
- prescriptible (pri-skrip'tə-b'l), adj.** (١) رەچەتەى بۆ
دەنوسىرئ! دىارى دەرئ (نەخۆشى): (a ~ illness)
(٢) پەپەرەى بۆ دادەنئ.
- (٣) ماڤى خاوەننىتى دەستىرئ پاش بەدەستەوبوون بۆ ماوہيەكى زۆر (زەوى).
- prescription (pri-skrip'shən), n.** (١) پەپەرەى بۆ دانان!
پىڭە بۆ دانان! (٢) پەپەرە! فەرمان! دەستور (پەروشت). (٣) رەچەتە.
(٤) دەرمانى بە رەچەتە پىنراو. (٥) (١) وەرگرتنى ماڤى خاوەننىتى شەنگ
پاش بەدەستەوبوونى ئەو شەتە بۆ ماوہيەكى زۆر. (ب) ئەم ماڤى خاوەننىتى بە
(١) پەپەرەى دانەر!
- prescriptive (pri-skrip'tiv), adj.** پى بۆ دانەر. (٢) تەوزىمى! فەرمانى! دەپى پەپەرەى بىڭرئ! پىوستانە
(٣) لەسەر بەدەستەوبوونى ئەو شەتە بۆ ماوہيەكى زۆر بەندە (ماڤى خاوەننىتى،
ماڤ). (٤) بەگۆزەى نەرىتە دەستورى پەروشت دانراوہ.
(٥) پەپەرەى بەكارهێنان دانەر (زماڤەوانى).
- (١) لە شوڤنىڭدا بوون! لە ئارادا بوون! بوون.
- (٢) ئامادەبوون لە شوڤنىڭدا! ھاتن: (Your ~ will be appreciated.)
(٣) (١) جەناب! پاشا يا بەگزاڤەى دىار لە شوڤنىڭدا.
(ب) كەسەكى ئامادەبوو لە شوڤنىڭدا.
(٤) شىوہى ھەلسان و دانىشتن! شىوہى پەقار نوواندن! سەروسىما!
سەروچا! شىوہى ھاتنە بەرچاوى خەلك: (He has a poor ~)
(٥) خۆ. (Archaic) (٦) كۆپ! كۆپگەل! كۆمەن.
(٧) presence chamber, [Obs.] دىوہخانى پاشا! دىوہخان.
- presence chamber, present of mind,** نەشلەزان و زوو بىرگەردنەو لەكاتى مەترسىدا!
تەك نەچوون و شت لەپىر نەچوون لەناكاويدا! وورپاى و زىرەكى لەناكاويدا
- present (prez'nt), n.** (١) ئىستا: (at ~)
(٢) present tense (ب) كەردارى دەم كاتى ئىستا (پۆزماڻ)

(۳) (pl.) بېروانامه‌ی ناوېراو (داداگرې، ياسا):
(Be it known by these ~s.)
adj. (۱) هې ښستا، تايه‌تي به ښستا. (۲) ديار: ناماده له شوښنگدا.
(۳) [Obs.]، ووريا. (۴) [Obs.]، له‌برده‌ستدایه، نړیک.
(۵) هې کردارې دهم کاتي ښستا (پېزلمان).
present (pri-zent'), v.t. (۱) پېشکېش کردن
(He was ~ed to the audience.)
(ب) پېشکېش کردن کچ بؤ کومهل بؤ يکهم چار له ټاهه‌نگنگدا.
(۲) نوادر: پېشکېش کردن. (to ~ a play).
(۳) خلات پيدان يا پېشکېش کردن. (to ~ a medal).
(۴) پېشکېش کردن. (The new ambassador ~ed his credentials to the president.)

(۵) خستنه، بېرده‌ست (بؤ ليکولېنوه): خستنه پېش چار.
(۶) به چک سلاو بؤ کردن: نيشان ليکرتنه‌وه.
(۷) په‌سندکردنې قمشه بؤ خلات.
(۸) (۱) خستنه بېرده‌ستی نه‌نجومېني پېرله‌مان يا دادگا بؤ ليکولېنوه.
(ب) تاوانبار کردن
presentable (pri-zen'tə-b'l), adj. (۱) ده‌ښنې بدرې به خهک.
ده‌ښنې پېشان بدرې: ده‌تواری بنوښنې يا پېشکېش بکړي.
(۲) سروسیمماو جل‌وبه‌رگه‌کې باشه و ده‌ښنې پېشکېشي خهک بکړي يا خهک بېښي.

-presentability (n.); presentably (adv.).
presentation (prez'an-tā'shən), n. (۱) پېشکېش کردن: پېشانندان (ب) پېشکېش کردن بؤ په‌سندکردن.
(۲) شتي پېشکېش کړاو، پېشاندراو، يا نوښراو. (۳) شانونامه (ب) خلات.
(۴) نوادان يا پېشکېش کردن کومپياله بؤ قهرز وەرگرتنه‌وه.
(۵) پېشکېش کردن کسنيک بؤ کوږنک يا کومه‌تیک خهک.
(۶) په‌سندکردنې قمشه بؤ خلات پيدان
(۷) چوښتي هاتني مفداال له‌کاتي منداالووندا.

present-day (prez'nt-dā'), adj. چرخي ښستا، نهمړو: ښستا، نهم سېرده‌مه.
presentee (prez'nt-tē'), n. (۱) خلات کړاو: خلات پندراو.
(۲) پېشکېش کړاو: کسنيکي به خهک ناسراو يا ناسنراو.
presentiment (pri-zen'tə-mənt), n. دل‌خېبردان به پېوداننکي.
ناخوش، پېش همتي به پېوداني خراپ.
presently (prez'nt-li), adv. (۱) پاش توژنک، پاش نه‌خفتیک، زو.
(۲) ښستا. [Archaic or Dial.]، هر ښستا، په‌کسرا، کوتوپي.
presentment (pri-zen'tmənt), n. (۱) پېشکېش کردن، نوادان.
(۲) پېشانگا، شتي پېشاندراو.
(۳) نوادان يا پېشکېش کردن کومپياله بؤ قهرز وەرگرتنه‌وه.
(۴) پاڅورتی تاوانبار کردن (که ده‌ستې سونډخوران پېشکېشي ده‌کات).
present participle، شيوه‌ی وشه‌يهکه له کردار پېنکديتو تايه‌خو،
کردارېشو ناوه‌لناوېشي هميه دهم کاتي ښستا ده‌گيه‌ښو به "ing-"
کوټايي ديت (پېزلمان).

روشي "running" له "running water" (د) .
present perfect، کردارې پانه‌بووردو يا ښستاي تېراو (پېزلمان):
(She has gone.; We have eaten.; I have read it.)
present tense، شيوه‌ی دهم کاتي ښستاي کردار (پېزلمان):
کات يا سېرده‌مي ښستاي کردار: (I play.; She laughs.; They sew.)
preservable (pri-zür'və-b'l), adj. ده‌پارنيزي، هله‌ده‌گري
preservation (prez'ēr-vā'shən), n. پاراستن، پاريزگاري کردن
(کله‌پور، خو، نه‌ريت، خوارده‌مې... هتد: هملگرتن.
preservative (pri-zür'və-tiv), adj. پاريزه، شت پاريزه.
n. ماده‌ی پاريزه، ده‌کرتنه خوارده‌مې‌يه‌وه بؤ يوگن نه‌کردنې.
preserve (pri-zürv'), v.t. (۱) پاراستن، پاريزگاري کردن: هملگرتن.

(۲) پاراستن له يوگن کردن. (۳) هملگرتنې خوارده‌مې بؤ دواړو به کردن
قوت‌وه‌وه يا خوځ کردن يا ترشيات کردنې.
(۴) پاريزگاري، پارگتن له دؤخي خوځدا، بېرده‌وام يوون.
(۵) پاراستن يا هملگرتنې گياندارو ماسي و بالنده بؤ پاوی خو.
(۱) خوارده‌مې و ميوه هملگرتن به کردنه قوت‌وه‌وه يا خوځ کردن
يا ترشيات کردنې. (۲) پارگتن يا پاراستنې شوښي پاوی تايه‌تي
(۱) (pl.)، ميوه‌ی قوتو (وهک مړه‌يا و شتي ودها).
(۲) پاريزگاري، گياندار: ناوچه‌يمکي قه‌ده‌کراوه له پاوچي و ناوه‌دانکرده‌وه
بؤ پاراستنې گياندارو ماسي و بالنده‌گاني و چار به چار پنگه‌ی نه‌ختیک
پاوگرتنې تيدا ده‌ري. (۳) خوارده‌مې پاريزه: ماده‌يهکه ده‌کرتنه تار
خوارده‌مې‌يه‌وه بؤنوه‌ی يوگن نه‌کات.
(۴) شتيکه که قه‌ده‌مې کومه‌لنک کسې تايه‌تي‌يه:

(Ancient Greek is the ~ of scholars.)
preshrunk (prē'shrunk'), adj. پېشکې چوټه‌ريک: تايه‌ت
به جل‌وبه‌ريکه که له کاتي دروستکردندا ده‌چيټه‌ريک بؤنوه‌ی له‌دواييدا
که شوږا نه‌چيټه‌ريک.

preside (pri-zīd'), v.t. (۱) کوږگريان، سمرکزيامي کوږ يا
کوږبونوه کردن: (He ~d at the meeting.)
(۲) سمرکزيامي کردن، له‌لای سمروي ميزه‌وه دانېشتن، چلموگري کردن:
سمره‌ريشي کردن.

(۳) پيانو يا تاميري تري موسيلا ليدان: (to ~ at the piano)
(۱) سمرکزيامي، سمرکزيامي. presidency (prez'i-dən-si), n.
(۲) پله‌وپايه‌وه ماوه‌ی سمرکزيامي. [P-]، سمرکزيامي نهمريک.
(۴) نه‌نجومېني به‌ريټوبېردي کليسي "مورمېني".

president (prez'i-dənt), n. (۱) سمرک (زانکو، يانه، کومهل،
پېشخوار). [P-]، سمرکزيامي.
president-elect (prez'i-dənt-i-lekt'), n. سمرکزيامي تازه
همليزتراو (که هنيشتا نه‌چوټه سمرکا).

presidential (prez'i-dən'shəl), adj. (۱) تايه‌تي به سمرکزيامي:
سمرکزيامي. (۲) تايه‌تي به پزيمک که سمرکزيامي به جيا تيايدا
هله‌ده‌پزيريت له پېرله‌مان وه سمرکزيامي لاي ناپرسرتنه‌وه له‌لاین پېرله‌مانوه
سمرکزيامي.

presidentialship (prez'i-dənt-ship), n. پله‌وپايه‌وه ماوه‌ی سمرکزيامي.
presidial (pri-sid'i-əl), adj. هې څوږوگا يا بنگه‌ی سويایي.
presidiary (pri-sid'i-er'i), adj. = presidial.
presidio (pri-sid'i-ō'), n. څوږوگا، لمرکړگا، بنگه‌ی سويایي:

قه‌لایمي به څوږوگا پاريزداو.
presidium (pri-sid'i-əm), n. پريزيديوم: (۱) چنده جوړه
نه‌نجومېنکي فرمانگنېري يکيتي سؤليمتي جارانه.
(ب) [P-]، نه‌نجومېني به‌ري فرمانگنېري پېرله‌ماني سؤليمتي‌يه.

presignify (prē-sig'nə-ft'), v.t. نيشانه‌بوون بؤ پېوداننکي
دواړو، پېشکې واکه‌ياندن.
(۱) ووشين، گوشين.
(۲) ناوښکرتن، هملگوشين، گوشين. (۳) (۱) په‌ستنه‌وه، په‌ستنه‌وه، په‌ستن.

(ب) له لوتودان. (۴) خو پېوه‌نووسادن، باوه‌ش پياکردن، هملگوشين.
(۵) څوږلگرتن، زور کړن‌سېر. (۶) بگريه‌ښان، هملېچان، گه‌يانده تين.
(۷) پېڅور دان به‌سېر: (She ~ed the gift on her friend.)
(۸) لي پارانه‌وه، تکالگرتن. (۹) په‌تجه پيانان، پال پېوه‌نان.

(۱۰) ته‌نگه‌تاوکردن، په‌ستکردن. (۱۱) هاندان.
(۱۲) [Archaic]. تين ترچان، کوږبونوه، که‌له‌که‌بوون.
(۱۳) [Obs.]، چه‌وساندنه‌وه.

(۱) په‌ستنه‌وه، په‌ستانه‌وه. (۲) بؤ پېشوه‌وه پوښتن به هم‌مو هيزو
توانايه‌کېره. (۳) درپيدان، ري بؤ خو کړنه‌وه به‌زور.
(۴) تين ترچان، که‌له‌که‌بوون، کوږبونوه.
(۵) بگريه‌ښان، هملېچان، زور بؤ هينان.

press

- n.** (۱) پىستاتون؛ پىستاتور؛ پىستون. (۲) جەمەت؛ كۆمەلە خەلەك.
(۳) مەكىنەى گوشين (۴) (۱) مەكىنەى چاپ. (ب) چاپخانا. (ج) چاپمەنى.
(د) پۇرئامە پۇرئامە كۇتار. (ه) پۇرئامەگەرى. (و) پۇرئامەگەران.
(ز) ئاۋمەزكى پۇرئامە؛ ووتارو تىيىنى پۇرئامەچىيان. (۵) دۇلاب.
go to press, دەستكردن بەلەچاپدان
press (pres), v.t. (۱) مەزۇر گرتن بە سەرباز.
(۲) بەشئەمەكى جياۋان لە ئاسايى بەكارهينان
n. (۱) مەزۇر گرتن بە سەرباز. (۲) فەرمانى بەزۇر گرتن بە سەرباز.
press agent, ئوينەرى پىروپاگەندە (بۇ ئەكتەرىك. كۇمپانىيەك،
پىنكراۋىك ... ھتە).
press board (pres'board, pres'bōrd), n. (۱) مقبە
(۲) مىزى ئوتتۇ
press box, لۇجى پۇرئامەگەران لە يارىگادا.
press conference, كۇرى پۇرئامەگەرى.
presser (pres'er), n. ئوتتۇچى
press gallery, لۇجى پۇرئامەگەران (لە پەرلەمان يا ئەنجوۋمەنى
تارى ۋەھادا)
press gang, دەستى زۇرەملى بۇ بەزۇر خەلەك گرتن بە سەرباز.
pressing (pres'ing), adj. (۱) دەپنە يەكسەر جىيەجى بىرى؛ پەلە
زۇر پىنويست. (a ~ need for food and medicine).
(۲) مەگىرەنە؛ تەنگ پىن مەلچىنە؛ داۋاكەرى كۆلنەدەر.
pressman (pres'man), n. (۱) كارگەرى چاپخانا.
(۲) [Brush] پۇرئامەچى
pressmark (pres'mark), n. ئاۋىشئانى پەرتوك؛ ژامەرىك يا
تىپىكە لەسەر يىشتى پەرتوك دەنورسرى بۇ دىيارىكردنى شۇنەكەى لە
كەتتەخەندە
press release, بلاۋنامە پۇرئامەگەرى
pressroom (pres'room, pres'room), n. ژورنى مەكىنەى
چاپ لە چاپخانا
press secretary, سىكرىتەرى پۇرئامەگەرى.
pressure (pres'hēr), n. (۱) پەستى؛ ووشىن.
(۲) پەستان؛ پالەپەستۇ؛ تەۋرۇم (۳) زەپىر.
(۴) مەگىرەنە؛ مەلچىجان؛ زۇر بۇ ھىنان؛ زۇرلىكردن؛ تەنگ پىن مەلچىنە؛
گوشار (۵) پالەپەستۇ يا پەستانى كارەبايى؛ ئەركى كارەبايى.
(۶) پالەپەستۇ ھەوا (۷) پالەپەستۇ سەر پىۋىك (فىزىكا).
(۸) ئارىكى قورس و ناخۇش؛ تەنگەتايى؛ پەستى.
(۹) [Obs.]، حىن نىشانە.
v.t. [Colloq.], زۇرلىكردن؛ مەگىرەنە؛ مەلچىجان؛ زۇر كەردن سەر؛
تەنگ پىن مەلچىنە (to ~ someone into doing something).
pressure cooker, مەنچەلى ھەلە
pressure gauge, (۱) پىۋەرى پالەپەستۇ ھەوا ھەلەم ئاۋ
(۲) پىۋەرى ھېزى يا تەۋرۇمى تەقىنەۋىيەك
pressure group, دەستى زۇر؛ دەستەپەكە بۇ زۇر خىستە سەر
ئەندامنى پەرلەمان مىرى بۇ لايەنگەرى كەردنى مەسەلەپەك يا دۇۋمستانى.
pressure suit, بەرگى پىستاتون (بۇ لەپەركردن لە كەشتى ھەۋايدا).
(پىشى دەۋىترى؛ "pressurized suit")
pressurize (pres'hēr-iz), v.t. گونچاندنى پىستاتون (لەئەۋ
فەۋكەدا)
-pressurization (n.).
presswork (pres'wūrk), n. (۱) كارگەرى چاپخانا.
(۲) چاپمەنى؛ نەرمەسى چاپخانا.
prestidigitation (pres'tə-dij'i-tā'shən), n. جادوگەرى؛
دەست سوۋكى جادوگەر لە فىنلېازىدا.
-prestidigitator (n.).
prestige (pres'tēzh, pres'tij), n. پايە بىلدى؛ پايە سەزى؛

pretension

- شكۇ؛ پىزۇ دەسەلات ئاۋدارى (كە لە كەردنى كارى گەرمەۋە بىت)
prestigious (pres'tij'as), adj. پايە بىلدى؛ پايەدار؛ بەشكۇ؛
بەزۇر بەدەسەلات بەئەۋبانگ. (a ~ job, person, etc.)
prestissimo (pres'tis'sə-mō), adv. & adj. زۇر بەخىزايى؛
فەرمان يا ئامۇزگارى سەرەك ئۆزكىسترا بۇ مۇسقىقازەن.
n. پارچەپەك مۇسقىق خىرا؛ جۈلەپەكى خىراى مۇسقىق ئۆزكىسترا
presto (pres'tō), adv. & adj. (۱) خىرا
(۲) زۇر بەخىزايى؛ فەرمان يا ئامۇزگارى سەرەك ئۆزكىسترا بۇ مۇسقىقازەن
n. پارچەپەك مۇسقىق خىرا؛ جۈلەپەكى خىراى مۇسقىق ئۆزكىسترا
presumable (pri-zoom'a-bl, pri-zūm'a-b'l), adj. وادانرا؛
دەتۋانرا؛ وادانرا؛ بۇ ھەپە ۋابىن.
presumably (pri-zoom'a-bli, pri-zūm'a-bli), adv. بەئەۋا؛
ۋا دادەنرا؛ بۇ ھەپە ۋابىن. (We were ~ on the right path.)
presume (pri-zoom, pri-zūm), v.t. (۱) پىركىشى كەردن؛
ۋىزان: (to ~ to say or do something)
(۲) ۋازانرا؛ لا ۋابوون؛ دىلتايىيەۋە؛
(۳) وادانرا: (A person is ~d innocent until proven guilty.)
(۴) ۋاگەيادان
(۱) زۇر بە شەرم شكارى لەگەل جۈلەنە؛ لە سنوۋرى ئەزاگەت جۈنە
دەرمەۋە. (۲) (on ~ upon)، بە ئاۋەۋا بەكارهينان بۇ مەبەستە ئامانجى
خۇ.
presumption (pri-zump'shən), n. (۱) پىركىشى؛ بىن شەرمى؛
پىن ئا ھەلچىن؛ چاۋقايىمى (۲) وادانرا؛ گرىمانى (۳) شتى وادانرا
(۴) ھۇى وادانرا يا ۋا گرىمان
(۵) لىكەندەۋە يا پىن بەدى كەردنى بە بەلگە (دادەگەرى).
presumptive (pri-zump'tiv), adj. (۱) ھۇى بىۋا؛ ھۇى وادانرا
يا گرىمانەنى: (~ evidence).
(۲) وادانرا؛ ۋا بىۋاۋو. (an heir ~)
presumptuous (pri-zump'chōō-as), adj. (۱) بىن شەرم؛
بىن ئابوۋو؛ پىركىشىكە؛ چاۋقايىم؛ بىن ھەپە؛ لە سنوۋرى ئەزاگەت دەرمەۋە
بە بىن شەرمەنە جۈلەنە. presumptive. [Obs.], (۲)
presuppose (prē'sə-pōz'), v.t. (۱) پىشەكى وادانرا.
(۲) پىۋىست بىۋە ۋا پىۋىست كەردن؛
(A healthy body ~s healthy living.)
presupposition (prē'sup-ə-zish'ən), n. (۱) پىشەكى وادانرا؛
گرىمانەنى پىشەكى. (۲) گرىمانە؛ شتى پىشەكى وادانرا.
pretence (pri-tens, prē'tens), n. [British Spelling],
pretense.
(۱) ۋاپىشاندا؛ ۋادەرخىست؛ ۋانۋاندن؛
ۋاۋوتن: (He ~ed ignorance of the law.)
(۲) بە دىۋ ۋاپىشاندا؛ بە دىۋ ۋانۋاندن؛ بە دىۋ ۋادەرخىست؛
(He ~ed that he was ill.)
(۳) خۇ كەردن بە؛ خۇ گۇپىن؛ خۇ ۋانۋاندن؛
(She ~ed that she was a princess.)
v.t. (۱) (to ~)، ۋاپىشاندا؛ ۋادەرخىست؛ ۋانۋاندن.
(۲) خۇ كەردن بە؛ خۇ گۇپىن؛ خۇ ۋانۋاندن.
(۱) دىۋنە؛ دىۋ.
(۲) ۋا ۋوتارو (دىۋ بىن يا راست)؛ بەئەۋا يا بەۋوالەت.
(۱) خۇ ۋادەرخە؛ خۇ ۋاپىشاندا؛
پىۋالەتبار؛ خۇنوتەر. (۲) داۋاكەرى تەختى پاشايى بە دىۋ.
(۱) ۋا-
پىشاندا؛ ۋادەرخىست؛ ۋانۋاندن. (۲) خۇ ۋاپىشاندا؛ خۇ ۋادەرخىست.
(۳) پىۋالەت؛ سەزىزى؛ پىۋالەتبارى. (۴) بەھانە؛ بىانۋو.
(۵) [Rare]، مەبەست؛ نىياز.
(۱) خۇ ۋاپىشاندا؛ خۇ ۋادەرخىست.

- (۲) حوشکړنه‌وه: خټوواندن؛ خټبادان. (۳) کەش‌وفش؛ فین.
- (۴) پرواله‌نباری: بهانه؛ بیان.
- pretentious** (pri-ten'shəs), *adj.* (۱) خټو وایشاده‌را؛
خټو واده‌رخه؛ خټو وائوئنه. (۲) پرواله‌تبان.
- (۳) به کەش‌وفش؛ به‌فین؛ خټباده‌را؛ خټشکړنه‌وه؛ خټده‌رخه.
- pretentiously** (*adv.*); **pretentiousness** (*n.*).
preter- (prē'tēr), *n.* پيشکړنکه بهمانای: به‌درا؛ له‌وپه؛ له‌ولا؛ له‌دو.
- preternatural** (prē'tēr-nach'ēr-əl), *adj.* (۱) هی دهم کاتی رابوردو.
(پژمان) (۲) [Rare]. رابوردو؛ پيشو.
- n.** (۱) دهم کاتی رابوردو (پژمان).
(۲) کرداری دهم کاتی رابوردو (پژمان).
- preterition** (prē'tēr-ish'an), *n.* (۱) خستنه پشت گوئ؛
له‌پیرچوون؛ گوئ پئ نه‌دان. (۲) ناو‌نبردنی میراتبه‌رنک له‌لایه‌ن خاوه‌ن
وه‌سپه‌تنامه‌وه. (۳) ناو‌نوس نه‌کردنی له‌وانه‌ی ده‌چته دژوخو ته‌نبا
ناو‌نوس کردنی له‌وانه‌ی ده‌چته به‌مشت له‌لایه‌ن خاوه (تایني "کالڼ" ی).
- pretermit** (prē'tēr-mit'), *v.t.* (۱) خستنه پشت گوئ؛ له‌پیرچوون؛
گوئ پئ نه‌دان. (۲) چاوپوشتن؛ چاوی نو‌قاندن.
- pretermission** (*n.*); **pretermitter** (*n.*).
preternatural (prē'tēr-nach'ēr-əl), *adj.* (۱) ناناساسی؛
ناویره. (۲) له سرووشت به‌درا؛ سهرناسا.
- preternaturalism** (*n.*).
pretext (prē'tekst), *n.* بهانه؛ بیانو؛ بروبیانو؛ به‌نپ.
- pretor** (prē'tēr, prē'tôr), *n.* = praetor.
prettify (prit'i-fī'), *v.t.* جوانکردن؛ پازاندنه‌وه.
- prettily** (prit'i-lī'), *adv.* به جوانی؛ به پیک‌وپیکي.
- prettiness** (prit'i-nis), *n.* جوانی؛ قه‌شنگی؛ نیک‌سوکی؛
دلگیری.
- pretty** (prit'i), *adj.* (۱) جوان؛ قه‌شنگ؛ نیک‌سوکی.
(۲) دلگیر؛ رهنگیر. (۳) زور باش (گه‌لنک جار به‌توسه‌وه)؛ نایاب؛ چاک.
- (۴) تریوش؛ سه‌رژانی؛ کچانی. (۵) [Archaic]. ناسک؛ ووردو؛ نایاب.
- (۶) [Archaic or Scot.]. ناز؛ چارن‌توس.
- (۷) [Colloq.]. زور (ژماره، هه‌ند، راده). (It costs a ~ penny.)
(۸) نا راده‌یه‌ک؛ زور؛ نه‌ختیک. (~ bad, good, small, etc.) *adv.*
- (۹) [Dial.]. به جوانی؛ به پیک‌وپیکي.
- sitting pretty**, [Slang]. تیروتسه‌ن؛ خوش‌گوزه‌ران؛ ده‌وله‌مه‌ند.
- prettyish** (prit'i-ish), *adj.* نه‌ختیک؛ حوڻ یا نیک‌سوکی.
- pretzel** (pret'sl), *n.* مه‌زه‌یه‌کی؛ زورخوئیه‌له‌ مارما‌زوک‌یه‌ی زور باریکی؛
گری‌گری و هلقه‌ه‌لقه‌ده‌چی.
- prevail** (pri-vāl'), *v.t.* (۱) برده‌وه؛ (~ over; ~ against).
زالبوون؛ سه‌رکوتن به‌سهرده. (We ~ed over our enemies.)
(۲) سه‌رکوتن؛ (Truth will ~.; The will of the people will ~.).
(۳) له برده‌و؛ بوون؛ باو‌بوون؛ بلا‌بوون.
- prevail on** (or upon, with), *v.t.* قایل‌کردن؛ پئ سه‌لماندن؛ پازی‌کردن؛
والیکردن؛ (We prevailed upon him not to sue her.)
- prevailing** (pri-vāl'ing), *adj.* (۱) زال؛ سه‌رکوتنو؛ به‌بره‌وه.
(۲) باو؛ بلا؛ (the ~ attitude about war).
- (۳) [Rare]. زالی؛ سه‌رکوتوویی.
- (۴) به‌باو؛ بلاوی.
- prevalent** (prev'ə-lənt), *adj.* (۱) [Rare]. زال؛ سه‌رکوتو.
- (۲) به‌باو؛ سه‌ره؛ بلا؛ (~ fashions, customs, ideas, etc.).
- prevaricate** (pri-var'ə-kāt'), *v.t.* (۱) تاین‌و‌تاین‌بازی‌کردن؛
خو‌نه‌دان؛ ده‌سته‌وه؛ راستی نه‌دان؛ به‌ده‌سته‌وه. (۲) درو‌کردن.
- prevaricator** (*n.*).
prevarication (pri-var'ə-kā'shən), *n.* (۱) تاین‌و‌تاین.

(۲) درو‌ده‌له‌سه.

- prevenience** (prē-vēn'yans), *n.* (۱) پيش‌زیی؛ له‌پيشه‌وه؛ بوون.
(۲) ده‌ست‌پيشکړی. (۳) جینه‌چیکردنی پنیوستی کس‌یک.
- prevenient** (prē-vēn'yant), *adj.* (۱) پيش‌و؛ له‌پيشه‌وه.
(۲) به‌پیره‌وه‌چوونی پنیوستی‌یه‌ک یا گروگرفتیک؛ ده‌ست‌پيشکړی.
- prevent** (pri-vent'), *v.t.* (۱) پئ لیکرتن؛ پنگه‌نه‌دان؛ نه‌میشتن؛
به‌ریسه‌ستکردن؛ کوسپ خستنه سهر پئ؛
(to ~ an accident; What ~ed you from coming?)
(۲) به‌پیره‌وه‌چوونی پنیوستی‌یه‌ک، خواستیک، یا گروگرفتیک؛
ده‌ست‌پيشکړی‌کردن.
- (۳) [Archaic]. رابری‌کردن؛
preventable (pri-ven'tə-b'l), *adj.* ده‌توانی پنگه‌ی ئی بگیری؛
ده‌توانی نه‌میشتنی پرویدات؛ (War is ~.).
- preventative** (pri-ven'tə-tiv), *adj.* = preventive.
prevention (pri-ven'shən), *n.* (۱) پنگه‌گرتن؛ نه‌میشتن.
(۲) پاراستن؛ خپاراستن؛ (P ~ is better than cure.).
- (۱) به‌ریسه‌ستکردن؛ ناگروپ؛
preventive (pri-ven'tiv), *adj.* پنگو؛ (to take ~ steps or measures).
(۲) پنگر له نه‌خوشتی؛ له نه‌خوشتی پارتن.
- (۱) ناگروپ؛ پئ لیکرتن؛ کوسپ. (۲) دهرمانی له نه‌خوشتی پاراستن؛
n. هوئی له نه‌خوشتی پاراستن؛ لاستیک (جووت بوون).
- preview** (prē-vū'), *v.t.* Also prevue, *n.* پيشه‌کی بین (فیلم)؛
شانوگه‌ری؛ په‌رتوک، پيشانگه؛ له‌پيش خه‌لکا بینن؛ پيشه‌کی پيشاندان.
- n.* بینینی پيشه‌کی (فیلم، شانوگه‌ری، پيشانگه، یا په‌رتوک له‌لایه‌ن
ده‌ست‌یه‌کی بانگ کراوه‌وه)؛ پيشاندانی پيشه‌کی.
- previous** (prē'vi-əs, prēv'yəs), *adj.* (۱) پيشو (کات، نزه،
پین)؛ به‌ر له؛ رابوردو؛ پيشتر؛ (the ~ day, time, occasion, etc.)
(۲) [Colloq.]. په‌له؛ پيش کاتی خوئی؛ زو؛ هه‌لمشه؛ نه‌به‌کام.
- previous to**, *adv.* له‌پيش؛ به‌ر له.
previously (prē'vi-əs-li), *adv.* له‌وه‌پيش؛ له‌وه‌په‌ر؛ به‌ر له‌وه؛
له‌وه‌پيش.
- previous question**, *n.* پيش‌نیازنکی؛ په‌رله‌مانی‌یه‌ه بو دهنگانی؛
کو‌توپر له‌سهر ئه‌ر مه‌سه‌له‌یه‌ی که له‌برده‌ستدایه.
- previse** (prē-vīz'), *v.t.* [Rare], (۱) پيش‌بینن؛ پيش‌ژانین.
(۲) پيشه‌کی ووریا‌کردنه‌وه.
- prevision** (prē-vīzh'ən), *n.* (۱) پيش‌بینی؛ دو‌پیشی.
(۲) دل‌خه‌بردان.
- prevocational** (prē'vō-kā'shən-l'), *adj.* قایبه‌تی به؛
خوئندنی پنیوست پيش چوونه‌و قوتا‌بخانه‌ی پيشه‌یی.
- prevue** (prē'vū'), *n.* = preview.
prewar (prē'wōr'), *adj.* به‌ر له‌چنگ.
- prexy** (prek'si), *n.* [Slang], سه‌رک (به‌تایبه‌تی هی دانشگا یا
زانگ).
- prey** (prā), *n.* (۱) تالانی. (۲) نیچیر.
(۳) مرؤه یا شتی قوربانی؛ مرؤه یا شتی نیچیر؛
(He was ~ to his own appetites.)
(۴) پاو‌کردن؛ نیچیر کوشتن.
- (۱) تالان‌کردن؛ پروت‌کردنه‌وه.
(۲) پاو‌کردن؛ کوشتن بو خواردن؛ (Lions ~ on deer.).
(۳) ده‌ست‌پین؛ به‌کاره‌نن بؤ مه‌به‌ستی خو؛ کردن به قوربانی بؤ مه‌به‌ستی خو
(Dishonest businessmen ~ on their customers.)
(۴) خراب کارتی‌کردن؛ زیان لیدن؛ تیکدان؛
(Remorse ~ed upon his mind.)
- Priapus** (pri-ā'pəs), *n.* (۱) خودای زاونو و باخ و هیزو؛
جووت بوون و سه‌ره خسته‌وه‌ی پیاو (نه‌فسانه‌ی یونانی و پژمانی)

price

- (۲) شائزى؛ سەرىمىزى؛ شائزى بەخۇدە كوردى.
(۳) شىنكە كە چىنى شائزى بى؛ مايمى شائزى؛
(۴) ھەلىقارە؛ باشقىنى كۆمەلىك: (the ~ of the team).
(۵) تىزى يا بەدەماخى ئەسپ.
(۶) ھەرەت؛ تاف: (the ~ of manhood).
(۷) [Archaic]، (b) جۈنى و بەشكۈنى و ئايىمى و شۇخى و پاراۋەمى.
(ب) شىنى پارىنەرەمە.
(۸) [Obs.]، ھاتتەكەل؛ ھاتتە با؛ بەبايى؛ ھەرەسى جۈت بون
چىنى شائزى بون؛ سەر پىن بەرۋەكردنەمە.
شائزى پىۋەكردن؛ خۇ پىۋە بادان؛
سەر پىن بەرۋەكردنەمە.
(۱) سەرىمىز؛ پى شائزى
(۲) لوت بەرۋە بەفېن.
-pridefully (adv.); pridefulness (n.).
كەسكىنى زۇر بەرۋەكردنەمە؛
prier (pri'ēr), n. Also pryer, خۇتتەلەقۇرتتەمە كاروبارى خەلك.
priest (prēst), n. قەشە؛ كەشېش.
priestcraft (prēst'kraft', prēst'kräft'), n. پېشە قەشە؛
پىيازو پېشە قەشەكان
priestess (prēs'tis), n. قەشە ئى؛ كەشېشى ئى.
priesthood (prēst'hood), n. (۱) قەشەبەت؛ كەشېشى؛
پەلەپايە قەشە. (۲) قەشەكان؛ كۆمەلى كەشېشان.
priestly (prēst'li), adj. (۱) قەشەبەت؛ كەشېشى.
(۲) بۇ قەشە شىپا؛ شايستە كەشېشە؛ قەشانە.
-priestliness (n.).
priest-ridden (prēst'rid'n), adj. لەزىز دەستى قەشەكاندە؛
لەزىز پىكىف و زەبۇرۇنكى قەشەكاندە.
prig (prig), n. (۱) كەسكىنى زۇر گۈندەر بە شى بچوۋو
مىشك تەسك و بەفېن؛ كەسكى كە ھەمۇش بە تۈندى بگىر بەتەبەتە
مەسەلە پەمۇش و پەپەمۇ كەردى پىياز بە باش زانراۋ.
(۲) [Archaic]، كەسكى تەپۇش ئۇنى لەخۇبايى.
-priggery (n.); priggish (adj.); priggishly (adv.);
priggishness (n.).
prig (prig), v.t. [British Slang],
v.t. [Scot. or Dial.], چەندۇچۇنى كەردى.
n. [British Slang], دىز؛ گىرغانى.
prim (prim), adj. سەلار؛ سەنگىن؛ لە رادە بەدەر پىلەپىلە
تۈندۈتۈپ لە رەفتار ئۇلانداندا: (a very ~ and proper old lady).
v.t. & v.i. سەلار؛ ئۇلاندن؛ دەم داخستەن سەنگىنى ئۇلاندن.
prima ballerina, سەرگەرە يا يەكەم ئۇ سەماكەرى بائى.
primacy (pri'mā-si), n. (۱) بالادەستى؛ بەرتى؛ يەكەمى (لە بەرۋە و
دەسەلات و پىشۋى و نۇرەدا)؛ زاننى؛ دەستۇرىي بەسەر ھەمۇ ئەوانى تىرى
تۇخمەكەيدا. (۲) سەرەك قەشەبەت؛ پەلەپايە ئەركى سەرشانى سەرەك
قەشە. (۳) دەسەلاتى بەرۋە پاپا.
prima donna, (۱) سەرگەرە يا يەكەم گۇزائى ئۇپەرايە.
(۲) ئۇلاندنى سەرگەرەمى لەخۇبايى؛ كەسكى بەفېزى لەخۇبايى.
prima-facie evidence, بەلگەبەكە كە ئەگەر بە دىق ئەخۇتتەمە
پاستىيەك دەسەلەتتىن يا دەسەلەتتىن (دادەگەرى).
prima facie (pri'mā fā'shi-ē' fā'shi), [L.], لە يەكەم بېننەمە،
ھەر لە يەكەم چاۋپىكەرتتەمە؛ بەئى ئى وىرەبۇنەمە.
primage (pri'mij), n. (۱) ئەو كرىيە خاۋەن بار دەپەت بە
كەشتىۋانەكان بۇ بارەكردن چاۋپىزى كەردى بارەكەى.
(۲) مەزى دراۋ بە خاۋەن كەشتى.
primal (pri'm'l), adj. (۱) سەرەتايى؛ كۆن؛ يەكەمى؛ پىشتىرەن.

primal

- (۲) شائزى؛ سەرىمىزى؛ شائزى بەخۇدە كوردى.
(۳) شىنكە كە چىنى شائزى بى؛ مايمى شائزى؛
(۴) ھەلىقارە؛ باشقىنى كۆمەلىك: (the ~ of the team).
(۵) تىزى يا بەدەماخى ئەسپ.
(۶) ھەرەت؛ تاف: (the ~ of manhood).
(۷) [Archaic]، (b) جۈنى و بەشكۈنى و ئايىمى و شۇخى و پاراۋەمى.
(ب) شىنى پارىنەرەمە.
(۸) [Obs.]، ھاتتەكەل؛ ھاتتە با؛ بەبايى؛ ھەرەسى جۈت بون
چىنى شائزى بون؛ سەر پىن بەرۋەكردنەمە.
شائزى پىۋەكردن؛ خۇ پىۋە بادان؛
سەر پىن بەرۋەكردنەمە.
(۱) سەرىمىز؛ پى شائزى
(۲) لوت بەرۋە بەفېن.
-pridefully (adv.); pridefulness (n.).
كەسكىنى زۇر بەرۋەكردنەمە؛
prier (pri'ēr), n. Also pryer, خۇتتەلەقۇرتتەمە كاروبارى خەلك.
priest (prēst), n. قەشە؛ كەشېش.
priestcraft (prēst'kraft', prēst'kräft'), n. پېشە قەشە؛
پىيازو پېشە قەشەكان
priestess (prēs'tis), n. قەشە ئى؛ كەشېشى ئى.
priesthood (prēst'hood), n. (۱) قەشەبەت؛ كەشېشى؛
پەلەپايە قەشە. (۲) قەشەكان؛ كۆمەلى كەشېشان.
priestly (prēst'li), adj. (۱) قەشەبەت؛ كەشېشى.
(۲) بۇ قەشە شىپا؛ شايستە كەشېشە؛ قەشانە.
-priestliness (n.).
priest-ridden (prēst'rid'n), adj. لەزىز دەستى قەشەكاندە؛
لەزىز پىكىف و زەبۇرۇنكى قەشەكاندە.
prig (prig), n. (۱) كەسكىنى زۇر گۈندەر بە شى بچوۋو
مىشك تەسك و بەفېن؛ كەسكى كە ھەمۇش بە تۈندى بگىر بەتەبەتە
مەسەلە پەمۇش و پەپەمۇ كەردى پىياز بە باش زانراۋ.
(۲) [Archaic]، كەسكى تەپۇش ئۇنى لەخۇبايى.
-priggery (n.); priggish (adj.); priggishly (adv.);
priggishness (n.).
prig (prig), v.t. [British Slang],
v.t. [Scot. or Dial.], چەندۇچۇنى كەردى.
n. [British Slang], دىز؛ گىرغانى.
prim (prim), adj. سەلار؛ سەنگىن؛ لە رادە بەدەر پىلەپىلە
تۈندۈتۈپ لە رەفتار ئۇلانداندا: (a very ~ and proper old lady).
v.t. & v.i. سەلار؛ ئۇلاندن؛ دەم داخستەن سەنگىنى ئۇلاندن.
prima ballerina, سەرگەرە يا يەكەم ئۇ سەماكەرى بائى.
primacy (pri'mā-si), n. (۱) بالادەستى؛ بەرتى؛ يەكەمى (لە بەرۋە و
دەسەلات و پىشۋى و نۇرەدا)؛ زاننى؛ دەستۇرىي بەسەر ھەمۇ ئەوانى تىرى
تۇخمەكەيدا. (۲) سەرەك قەشەبەت؛ پەلەپايە ئەركى سەرشانى سەرەك
قەشە. (۳) دەسەلاتى بەرۋە پاپا.
prima donna, (۱) سەرگەرە يا يەكەم گۇزائى ئۇپەرايە.
(۲) ئۇلاندنى سەرگەرەمى لەخۇبايى؛ كەسكى بەفېزى لەخۇبايى.
prima-facie evidence, بەلگەبەكە كە ئەگەر بە دىق ئەخۇتتەمە
پاستىيەك دەسەلەتتىن يا دەسەلەتتىن (دادەگەرى).
prima facie (pri'mā fā'shi-ē' fā'shi), [L.], لە يەكەم بېننەمە،
ھەر لە يەكەم چاۋپىكەرتتەمە؛ بەئى ئى وىرەبۇنەمە.
primage (pri'mij), n. (۱) ئەو كرىيە خاۋەن بار دەپەت بە
كەشتىۋانەكان بۇ بارەكردن چاۋپىزى كەردى بارەكەى.
(۲) مەزى دراۋ بە خاۋەن كەشتى.
primal (pri'm'l), adj. (۱) سەرەتايى؛ كۆن؛ يەكەمى؛ پىشتىرەن.

- (۱) پەرتووكى نزاو نوژۇ
(۲) پەرتووكى شەلف وېن؛ پەرتووكى سەرەتايى (بۇ فېزىكەنى نووسىن
خوئىندەنەم). (۳) پەرتووكى سەرەتايى (ھى ھەر باسنىك يا زانىيارى يەك بىن
(۴) قەبارەمىكى تايىبەتى تېپى چاپمەنەيە
(۱) ئامادەكەر (مۇۋ، شت) سازكەر.
(۲) ئاگرەمى چەك تەقنىرى چەك پلېتە.
prime rate, كەمترىن پۇرەي قازانچ كە باقق لە قەرزەركانى دەسەن.
prime ribs, گۆشتى پەراسووى گا.
prime time, كاتى ھەلپۇردە؛ ئەم چەند سەعاتى ئىۋاران كە زۇرتىن
خەلك سىيرى تەلەفۇزىۋ دەكەن.
primeval (prī-mē'vəl), adj. زۇر كۇن؛ سەرەتايى؛ دىرىن؛
ھى سەدەكەنى كۇنى پېش مېژۇو.
(۱) ئامادەكارى؛ ئامادەكەرن.
(۲) ئاگرەمى چەك تەقنىر؛ بارووتى تەقنىر؛ پلېتە.
(۳) ئامادەكەرنى دىۋارىك يا بىمىچىك بۇ بۇيەكەرن؛ يەكەم چىنى ئەم بۇيە
ئافەرتى سىكىر بۇ يەكەم جار.
primipara (prī-mip'ə-rə), n. ئافەرتى يەك سىك كەردۇ؛ ئۇنى يەك مەندال بوو.
-primiparity (n.); primiparous (adj.).
primitive (prim'ə-tiv), adj. (۱) زۇر كۇن؛ سەرەتايى؛ دىرىن.
(۲) كۇنۇ زىگامكى نەك مۇۋ كەرد.
(۳) سادە؛ ساكارا؛ سەرەتايى: (~ weapons).
(۴) دەشتەكى؛ كىۋى؛ دواكىتو؛ سەرەتايى: (~ societies).
(۵) ھى پەكى ووشە (زەمانەۋى).
(۶) ھى ژمارە ووشە بىنچىنەيى كە ژمارە ووشە تىرى ئى وەردەگىرى
(ئەندازە و ژمارە وېتوان).
(۷) (۱) تايىبەتى بە تابۇ يا نىگار كېشى كۆمەلگەنى كۆنۇ سەرەتايى
(ب) خۇفەركەر (ھونەرمەند).
(ج) تايىبەتى بە نىگار كېشى نەروپايى يەكەنى دواۋى سەدەكەنى ئاۋەراست
(۸) سەرەتايى (زىندەمەزەن).
n. (۱) كەسكىنى كىۋى يا دەشتەكى؛ كەسكىنى دواكىتو يا ھىچ ئەزان.
(۲) شتىكى سادە يا ساكارا؛ شتىكى سەرەتايى يا پېش نەخراۋ.
(۳) (۱) تابۇلەمكى دىرىن؛ تابۇلەمكى كە ژيانى كۆمەلگە سەرەتايى يا كۆنەكەن
پېشان بەدات. (ب) ھونەرمەندى خۇفەركەر.
(۴) شىۋە يا ژمارە بىنچىنەيى (ئەندازە و ژمارە وېتوان).
(۵) پەكى ووشە (پىزەمان).
primitivism (prim'ə-tiv-iz'm), n. (۱) كىۋىنى؛ دەشتەكىنى.
(۲) شىۋە ھونەرى دىرىن؛ نىگار كېشى كۆمەلگە سەرەتايى يەكەن يا دەريارە
نەم كۆمەلگە يانە. (۳) سادەيى؛ ساكارىتى.
(۴) دەشتەكى خوازى؛ پىن باشتىرەۋى ژيانى سەرەتايى و سادە لە ژيانى
پېشەكەتو.
-primitivist (n.); primitivistic (adj.).
primogenitor (prī'mo-jen'i-tēr), n. باۋىپەر؛ پېشىنان؛
باۋىپەر ھەرە گەرە.
primogeniture (prī'mo-jen'i-chēr), n. (۱) نۇبەرەيى؛
كۆپە گەرەيى؛ كچە گەرەيى. (۲) مافى نۇبەرە (بەتايىبەتى ھى كۆپە نۇبەرە
لە بىردى ھەممۇ مېراتەكى باۋكە دايكىدا).
primordial (prī-mô'r-di-əl), adj. (۱) زۇر كۇن؛ پېشىن؛ دىرىن؛
ھى سەدانى كۇن. (۲) سەرەتايى؛ بىنچىنەيى.
(۳) تايىبەتى بە قۇناغى يەكەم يا سەرەتايى پەرسەندى بوۋەمەرنەك.
primordium (prī-mô'r-di-əm), n. سەرەتايى ئەندام يا بەشى
ئەندامىكى ئاۋەلەمە.
primp (primp), v.t. & v.i. خۇ پاۋازدەنەۋ جلى جوان لەبەركەرن؛
خۇ لە تەل دان.
primrose (prim'rōz), n. (۱) گولە بەھارە.
(۲) زەردى كالى ھەندى گولە بەھارە.

۲. سەرەكى. گىرگىرتىن؛ بىنچىنەيى
(۱) لە سەرەتايە. adv. primarily (prī'mer'ə-li, prī'mēr-a-li).
لە بېشىنە؛ يەكەم جار. (۲) بەزۇرى؛ بەتايىبەتى؛ لە ھەممۇ شت زىياتر.
primary (prī'mer'i, prī'mēr-i), adj. (۱) سەرەتايى؛ كۇرتىن؛
پېشتىر: (a ~ instinct)
(۲) بىنچىنەيى؛ مەنەيى
(ب) تايىبەتى بە رەنگە بىنچىنەيى يەكەن (رەك سۈر، زەرد، شىۋە سەۋن).
(۳) سەرەتايى: (a ~ school)
(۴) سەرەكى؛ زۇر گىرگە؛ بىنچىنەيى: (the ~ reason).
(۵) چەرخى سەرەتا يا كۇن (زەمىنناسى).
(۶) تايىبەتى بە رەگ يا بىنچىنەيى كورت نەكرەۋى ووشە (زەمانەۋى).
(ب) ھى دەم كاتى نىستەۋ دواۋۇ (زەمانى لاتىنى و يۇنانى و سانسىرتى).
(۷) ھى پەرى زۇر پەقى پېشتەۋى بال.
(۸) شتىكى سەرەتايى يا بىنچىنەيى؛ شتىكى سەرەكى يا گىرگە.
n. (۱) ھەلپۇردى سەرەتايى
(۲) رەنگى سەرەتايى (كە لە رەنگى ترەۋە ۋەرنەگىراۋە).
(۳) نەستىرەي گەپۇك (۵) پەرى زۇر پەقى پېشتەۋى بال.
(۶) كۇنىكى بىنچىنەيى (كارەبا)
primary accent, (۱) ھىر يا گىرەي سەرەكى ووشە لە ووتىدا
(دەنگىناسى): ۲- نىشانەي ئەم ھىزە يا گىرەيە (كە لەم فەرەنگەدا بە ھىلىكى
بچووكى ئەستورى پەشى خوار نىشان دراۋە ۋەك ھەر لەم ووشەيە خۇيدا
[prī'mer'i]
خانى سەرەتايى (كارەبا)
primary cell, رەنگى بىنچىنەيى (ۋەك سۈر، زەرد، شىۋە سەۋن)
primary color, قوتاخەي سەرەتايى.
primary school, (Rare) (۱) سەۋك؛ سەرگەرە
(۲) سەرەك قەشە (۳) گىاندارى بال؛ ۋەك مۇۋە مەيموون)
-primatial (adj.).
prime (prim), adj. (۱) سەرەتايى؛ بىنچىنەيى؛ كۇرتىن
(۲) سەرەك؛ سەرگەرە: (~ minister)
(۳) سەرەكى؛ گىرگىرتىن: (a ~ advantage)
(۴) باشتىن؛ ئاياتىن؛ نەمە يەك (~ beef)
(۵) بىناغەي؛ بىنچىنەيى: (the ~ reason)
(۶) تايىبەتى بە ژمارەي خۇبەش (كە بەسەر ھىچ ژمارەيەكەدا دابەش ئاكرى
تەنھا خۇي و ژمارە يەك نەبىت ۋەك ژمارە ۲، ۵، ۷).
n. (۱) يەكەم سەعاتى پۇزا؛ پەرمەيان. (۲) سەرەتا. (۳) بەھار؛ كاتى بەھار.
(۴) ھەرەتى ھەرزەكارى؛ قافى گەنجى؛ ھەرەتى گەنجى.
(۵) ھەرەت؛ تاف: (~ He was in his).
(۶) باشتىن بەشى شتىك. (۷) ھەلپۇردە؛ چاكرىنيان.
(۸) ژمارەي خۇبەش (ژمارە شەش بېينە)
(۹) پىنگەرە بە يەك دەنگ (مۇسقا).
v.t. (۱) ئامادەكەرن. (۲) داگرتەۋە (چەكى ئاگرىن).
(۳) ترومبا؛ خستەنكار
(۴) ئامادەكەرنى پوۋىكە بۇ بۇيەكەرن: (to ~ a wall).
(۵) ۋەلاۋ دەنگوباس پېدان؛ فېزىكەرن و ئامادەكەرن؛ پاپەرى كەرن:
(The witness had been ~d by a lawyer.)
v.t. ئامادەكەرن (تەلەنگ. ترومبا، دىۋار بۇ بۇياخ كەرن، مۇۋ... ھەتد).
prime cost, نرخی دروستكەرن؛ كە تەنھا كىۋى گىرگەرو كەرەسى
خاۋ دەگىرتەۋە ھىچى تر.
primely (prīm'li), adv. [Colloq.]. زۇر بە باشى؛ زۇر بە ئايابى.
prime meridian, ھىلى نېۋە؛ ھىلىكى دىرۇيە پەكەي سەرە
ھىلى دىرۇيى لىۋە دەپىۋىي بە پوانەكى گىرگىچە تېپەر دەپى (لەنزىك لەندەن).
prime minister, سەرەك ۋەزىران.
prime mover, (۱) بىزۇنەرى يەكەم. (۲) بىزۇنەر؛ جولىنەر.
(۳) مەكىنەي بىزۇن. (۴) ھۇي يەكەم يا سەرەتايى بىزان (فەلسەفە).

primrose path

adj. (۱) گوله بهمارویی. (۲) زمردی کال.
primrose path, پرنیازی خوشی پهرستی؛ پرنیازی که یفو پیاوردن
primula (prim'yoo-lə), **n.** = primrose.
prince (prins), **n.** (۱) [Archaic] پاشا. (۲) میرا فرمانروای مینشین. (۳) کوز پاشا؛ شازاده. (۴) پیاویکی پایه بهرزو لنهاوتو. (۵) میزیدی بانووشا. (۶) مینشین. (۷) پله وپایه‌ی میرا مینیشی.

prince consort,
princedom (prins'dəm), **n.**

princekin (prins'kin), **n.** = princeling.

princelet (prins'lit), **n.** = princeling.

princeling (prins'lin), **n.** شازاده‌ی مدالی یا هیج و بن پله وپایه؛ گنگه شازاده.

princely (prins'li), **adj.** (۱) میری؛ شازاده‌یی؛ بهمشک. (۲) بهخشنده؛ هست و دل کراوه؛ دل فراوان. (۳) شایسته‌ی شازاده‌یه؛ شازادانه؛ نایاب.

-princeliness (n.).

Prince of Darkness,

Prince of Peace,

Prince of Wales,

prince regent, جینشینی پاشا لکاتی مدالی یا پیری و کفته‌کاری
 پاشادا؛ وهسی

prince royal, کوره گمرویی پاشا یا بانووشا.
prince's-feather (prin'siz-feth'er), **n.** پووه‌کینکی جوانو
 ناسکی گول سووره

princess (prin'sis, prin'ses), **n.** (۱) [Archaic] شازن. (۲) کچه پاشا؛ شازاده‌ی کج. (۳) ژنی میرا؛ ژنی کوره پاشا؛ ژنی شازاده. (۴) نافره‌تیکي پایه بهرزو لنهاوتو

princesse, princess (prin-ses', prin'sis), **adj.** هی بهرگی
 ژنانه‌ی تسکو و یک پارچه.

princess royal, کچه گمرویی پاشا یا بانووشا
principal (prin'sə-p'l), **adj.** یه‌کمه؛ گرگترین؛ سره‌کی؛ بنجینه‌یی.
n. (۱) (ا) سره‌ک؛ سره‌گروه؛ سره‌ک. (ب) به‌رنه‌به‌ری قوتابخانه. (ج) سره‌ک نوانه‌ر؛ نه‌کتری سره‌گروه. (د) شیرباز (۲) نیرگه. (۳) (ا) دستمایه؛ مایه؛ سرمایه. (ب) قهرزی پوت جگه له سوود. (۴) (ا) برکار (یاسا). (ب) لپرسرویی سره‌کی قهرزک یا نرکک. (ج) تاوانکار؛ یاریده‌دوری تاوانکار.

principality (prin'sə-pal'ə-ti), **n.** [Rare] سره‌کینتی؛
 یه‌کمینتی؛ بنجینه‌یینتی. (۲) میرتی؛ پله وپایه‌ی میرا؛ ده‌سلاتی میر.
 (۳) مینشین. (۴) (pl). یه‌کیکه له نژ چمن فریشته.

principally (prin'sə-p'l-i, prin'sip-li), **adv.** به‌زوری؛
 به‌تایبه‌تی؛ له همووشت زیاتر

principal parts, شینوه بنجینه‌یی‌یه‌کاتی کردار (پژمان):
(drink, drank, drunk; go, went, gone)

principalship (prin'sə-p'l-ship), **n.** به‌رنه‌به‌رنتی قوتابخانه؛
 پله وپایه و نرکو ده‌سلات و ماوه‌ی کارکردنی به‌رنه‌به‌ری

principle (prin'sə-p'l), **n.** (۱) سره‌چاوه
 (۲) رنسا؛ ده‌ستور؛ بنجینه؛ رنگی؛ بنجینه‌یی؛ یاسای بناغه‌یی.
 (۳) په‌پرو؛ بیروباوه‌ری پنباز دیاریکه؛ بیروپای بنجینه‌یی؛

(the ~ of racial equality)
 (۴) پنبازی ره‌وشت؛ بنجینه‌ی ره‌فتارو کردار؛ رنسا یا ده‌ستوری ره‌وشت:
(~s of conduct; to live up to one's ~s)

(۵) سره‌راستی؛ ره‌وشت چاک؛ پاک؛ بن پنبه‌په‌نایی: **(a man of ~)**.
 (۶) تاییه‌خوئیکی تاییه‌تی مادده‌یک.
 (۷) یاساییکی سرووشتی‌یه که به‌پنی نه‌وه مکه‌نیک یا شتیک کارده‌کات.

print-out

(۸) رنگی کارکردنی شتیک.
 وه‌ک سره‌تا؛ به‌گشتی:

in principle,

(I support the idea in principle.)

on principle, به‌هوی بیروباوه‌ریکی تاییه‌تی‌یه‌وه؛ له‌بر سره‌پاستی؛
 به‌پنی پنبازی ره‌وشت چاک؛

(I refused to participate on principle.)

principled (prin'sə-p'ld), **adj.** خاوه‌ن بیروباوه‌ری راست؛
 سره‌راست؛ بن پنبه‌په‌نا؛ پاک **(a high- ~ person)**.

prink (prɪŋk), **v.t. & v.i.** خق پازاندنه‌وه؛ خق له تمل دان.

print (print), **n.** (۱) جی نیشانه؛ نیشانه؛ خوین (پن، ده‌ست):
(footprint; the ~ of a heel)

(۲) دامغه؛ مؤر. (۳) شتیکي دامغه لیدراو یا مؤرکراو.
 (۴) قوماشی نه‌خشاوی؛ به‌رگی له‌م قوماشه دیروستکراو.
 (۵) له‌چاپدران.

(۶) ووشه و تپیی چاپکراو: **(uneven ~)**.

(۷) نه‌خشه یا وینه‌ی له‌قالیدراو یا وینه‌ی له‌سهر وهرگراو.

(۸) چاپمه‌نی؛ شتی له‌چاپدراو: **(newsprint)**.

(۹) گوفا؛ پوژنامه. (۱۰) چاپی شه‌نده‌ه‌می په‌رتووکک.

(۱۱) وینه‌ی له‌جامه‌وه وهرگراو: **(I prefer large ~s.)**

v.t. (۱) نیشانه‌نکردن؛ جی نیشان به‌جینه‌نشتن؛ مؤرکردن؛ له‌قالیدان.

(۲) له‌چاپدان؛ چاپکردن؛ بلاؤکردنه‌وه به‌له‌چاپدراوی

(۳) به‌جیاجیا نووسینی تپیه‌کان و لیک نه‌دانیان.

(P~ your name, please.)

(۴) وینه له‌سهر جام وهرگرتن.

(۵) خستنه مینشکوه

v.t. (۱) چاپگری کردن؛ له چاپخانه کارکردن

(۲) وینه له‌سهر دهرنیشان.

(۳) به‌جیاجیا نووسینی تپیه‌کان و لیک نه‌دانیان

in print, (۱) به‌له‌چاپدراوی؛ به‌چاپکراوی؛ له‌چاپدراو.

(۲) ده‌ست ده‌کوی (شتی چاپکراو به‌تاییه‌تی په‌رتووک)؛ هینشتا همر له بازارد

به‌چاپکراوی هیه: **(Is the book still in print?)**

out of print, ده‌ست ناکموی له‌لای بلاؤکهره‌وه‌کی؛

ته‌راو یوه و شتر ناکبری: **(The book is out of print.)**

printable (prin'tə-b'l), **adj.** (۱) له چاپ ده‌ری؛

وینه‌ی لیوه وهرده‌گری. (۲) بۆ له‌چاپدان ده‌شتی.

printed matter, چاپمه‌نی (که به‌پوسته‌دا به‌هرزاتر ده‌نریت

له‌نرخ‌ی ناسایی).

printer (prin'tēr), **n.** (۱) چاپکرا؛ چاپکهر.

(۲) نامیری تپینووسی پیزمیر یا کزیمپوهر (که به‌رنامه‌که به‌له‌چاپدراوی

ده‌ره‌هینتی).

printer's devil, شاگردی چاپخانه.

printer's mark, ناوو ناوینشانی بلاؤکهره‌وه (له‌گه‌ن برورای

بلاؤکردنه‌وه له‌دامینی لاپه‌ری یه‌کمه‌دا ده‌ره‌ده‌کوی).

printery (prin'tēr-i), **n.** (۱) چاپخانه.

(۲) کارگی نه‌خشه‌لیدانی قوماش.

printing (prin'ting), **n.** (۱) له‌چاپدان؛ چاپکردن.

(۲) چاپگری؛ پینشه‌ی چاپکهر. (۳) چاپمه‌نی.

(۴) سره‌جمی ژماره‌ی په‌رتووککي به‌یک جار له‌چاپدراو:

(the second ~ of the book)

(۵) تپیی به‌جیاجیا نووسراو و لیک نه‌دراو.

printing office, چاپخانه (به‌تاییه‌تی هی میری).

printing press, چاپ؛ مکه‌نی چاپ؛ چاپخانه.

print out, له‌چاپدان (به‌نامیری تپینووسی پیزمیر یا کزیمپوهر).

print-out, شتی له‌چاپدراو یا دهره‌نراو به‌نامیری تپینووسی پیزمیر

یا کزیمپوهر.

produce

سكوزا كردن؛ هينانه جيهانم.

procreative (prō'kri-ā'tiv), *adj.*

(۱) مندالی دهبن؛ بهیرا

سك دهكات. (۲) زاونزی؛ تايهتی به سكوزا كردن: (~ instinct)

procto- (prōk'tō, prōk'tə),

پيشگرنگه بهمانای: كزم؛ قنگ:

(proctology)

proctology (prōk-tol'ə-ji), *n.*

پزشكروانی كۆم.

proctor (prōk'tēr), *n.*

چاودیز (تاقیکردنموی قوتابخانه و خانه)

قوتایان یا بهشی ناوخو.

v.i.

(to ~ an examination)

چاودیزی کردن؛ تاقیکردنموی:

proctorial (*adj.*); proctorship (*n.*).

proctoscope (prōk'tə-skōp'), *n.*

نامیری تیپوانینی كۆم

(پزشكروانی).

procumbent (prō-kum'bənt), *adj.*

(۱) پيسم دهيدا پال كهوتوی.

(۲) تهرز فریڈم بهسیر زهویدا؛ بهسیر زهویدا كشان (پوهك).

procurable (prō-kyoo'rə-b'l), *adj.*

بهاسانی دهسكوتوی.

procurator (prō'kyoo-rā'tēr), *n.*

(۱) بهجیهانی کاروباری

كسیکی تر. (۲) برنامہ وگالهتنامه.

procurator (prō'kyoo-rā'tēr), *n.*

(۲) بی هینان (نافرمتی سوک)؛ بی پیداکردن.

procurator (prō'kyoo-rā'tēr), *n.*

(۱) بهزیوهیری دارایی

ناوچهیمکی لیمپراتوریتهتی بزمانی. (۲) بریکار؛ وهکیل.

procure (prō-kyoor'), *v.i.*

(۱) پیداکردن؛ دهسكوتن:

(He ~d work.)

(۲) [Rare]، بوون به هز.

procurement (prō-kyoor'mənt), *n.*

(۲) گمادی؛ بی کردن؛ نافرمتی بی هینان.

procurement (prō-kyoor'mənt), *n.*

(۱) پیداکردن؛

procurement (prō-kyoor'mənt), *n.*

دهسكوتن. (۲) نافرمتی بی هینان؛ گمادی بی کردن.

procurer (prō-kyoor'ēr), *n.*

(۱) پیداکمر. (۲) گماد.

procuress (prō-kyoor'is), *n.*

گماد (ژن).

prod (prod), *n.*

(۱) نهقیزه.

prod (prod), *n.*

(۲) نهقیزه تیوهژندن؛ تیوهژندن؛ هان؛ پال.

prod (prod), *n.*

(۱) نهقیزه تیوهژندن؛ تیوهژندن. (۲) هاندان؛ پال پیوهمان.

prod (prod), *n.*

-prod (prod), *n.*

prod (prod), *n.*

(۱) پاره بهغیژدهر؛ پاره لهبردهر.

prod (prod), *n.*

(۲) دهستیلوا؛ بهخشندن؛ دل فراوان؛ بهر. (۲) زورزهیمه؛ فره؛ مشه.

prod (prod), *n.*

کسیکی پاره بهغیژدهر؛ کسیکی پاره لهبردهر.

prod (prod), *n.*

(۱) پاره بهغیژدان؛

prod (prod), *n.*

بهغیژدان. (۲) بهخشندوی؛ دهستیلوی؛ دل فراوانی.

prod (prod), *n.*

(۲) زورزهیمه؛ فرمی؛ مشیمی.

prod (prod), *n.*

(۱) زور زلا؛ زور گموره.

prod (prod), *n.*

(۲) نااسایی؛ سمرسوپمینن. (۲) [Obs.], بهدوم؛ نیشانهی نههاته.

prod (prod), *n.*

(۱) پوردانیکی نااسایی یا له سروشت

prod (prod), *n.*

بهدهر؛ شتیکی سمرسوپمینن. (۲) کسیکی بلیمت (بهتایهتی مندان)؛

prod (prod), *n.*

کسیکی هلیکرتو: (~ a child).

prod (prod), *n.*

(۲) [Archaic]، نیشانهی بهدومی.

prod (prod), *n.*

یمکم نیشانهی نهخوشی.

prod (prod), *n.*

prod (prod), *n.*

(۱) دههینان؛

prod (prod), *n.*

دهرختو پیڈان بی سیرکردن:

prod (prod), *n.*

(At the police officer's request he ~d his driver's license.)

prod (prod), *n.*

(۲) بهرمم هینان؛ بهرگرتن:

prod (prod), *n.*

(This field ~s wheat; a well that ~s oil)

prod (prod), *n.*

(۲) دروستکردن؛ پیکهینان.

prod (prod), *n.*

(۴) بوون به هز؛ پیدای بوون:

prod (prod), *n.*

(His remarks ~d a flood of rumors.)

process

(۶) زیاده نیشکان؛ زیاده کۆشت؛ نهندام یا پارچهی نهندامی زیادهی گیانداری

پروهک

v.i.

(۱) به رینازیکی تاییهتیدا بردن.

(۲) نامادهکردن به دهستکاری کردن و گۆرین و بردن به چهند همتگوانیکی

تاییهتیدا؛ خوشکردن (پیشته، خوردهنهتی): (to ~ food).

(۳) شکات لیکردن؛ دان به دادگا.

(۴) فرمان پیکردن بی چونه دادگا؛ بانگ کردن بی دادگا.

adj. (~ cheese)

بهشیوهیمکی تاییهتی نامادهکراو؛ خوشکراو؛ نامادهکراو: (~ cheese)

in (the) process of,

(۱) وا دروست دهکرتن؛ له نامادهکردنایه.

(۲) له کاتی

process (pros'es), *v.i.*

له نمایشدا بوون؛ له خوییشانداندا بهمشاری

کردن

procession (prə-sesh'an, prō-sesh'an), *n.*

(۱) ری بۆیشتن.

بی پیشهوه بۆیشتن؛ بۆیشتنی ریگدویک.

(۲) نمایش؛ گلهرموت؛ خوییشاندان: (a funeral ~).

(۳) زنجیره

v.i.

بهمشاریوونی ری بۆیشتن.

processional (prə-sesh'an-l, prō-sesh'an-l), *adj.*

(۱) -

نمایشی. (۲) تاییهت به گۆرانی ووتن به ناوازهوه (خاج پهرستی).

n.

(۱) پهرتووی نمایشی کلنسه. (۲) سروودیکی ثانی یا گۆرانییمکه

له کاتی هاتنهزوروهوی قهشهکاندا؛ بی کلنسه لهپیش نیوژدا دهووترا.

(۳) ناوارو موسیقی نمایش یا تاههنگیکی ثانی ... هتد.

process server,

پولیسسی یاکیهتیری فرمانی دادگا مو کسانهی که

بانگ دهکرتن بی دادگا (گومانبار یا شایهت).

proclaim (prō-klām'), *v.i.*

(۱) بانگ بی همدان؛ جاپ بی دان

proclaim (prō-klām'), *v.i.*

proclaim (prō-klām'), *v.i.*

(۲) قهدهغمکردن به بلوانامه.

(۳) بلاوکردنوه؛ بانگ همدان؛ جاردان

(۴) نیشانهی نوره بوون؛ واگهاندن؛ پیشاندان

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

(۱) بلاوکردنوه؛

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

بانگ همدان؛ جاردان (۲) بلوانامه (بهتایهتی هی میری یا رهسمی)؛ جار:

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

proclamation (prō-klām'shən), *n.*

(۵) شاماده‌کردن و پیشاندان (فیلم، شانزگه‌ری): دهرکردن: دهره‌ندان:

(to ~ a film, play, etc.)

v.t.

(۱) برهمه هینان: برگرگتن. (۲) درووستکردن: پیکه‌ندان.

n.

بهریووس کشتوکالی: سهرزو میوه دانعوینه (که له فروشگادا دهرؤشرئ).

producer (prə-dōs'er, prə-dūs'er), n.

(بهریووس کشتوکالی، شتی درووستکراو... هتد).

(۲) فرنی گازی سووته‌مینی درووستکر (له خملوون).

(۳) دهره‌نری فیلم و شانزگه‌ری: دهره‌نر.

producer gas,

producer goods, producers' goods,

شتومه‌کی برهمه‌مین: گازو خملووز درووستکراو.

producible (prə-dōs'ə-b'l, prə-dūs'ə-b'l), adj.

که‌رسه‌ی خاو مکیه‌ی به‌کاره‌ندانو بؤ درووستکردنی فروته‌نی.

product (prod'akt), n.

(۱) برهمه: به‌ریووم: شتی درووستکراو.

(۲) نه‌خام: (War is a ~ of greed.)

(۳) مادده‌یکی پیدابو له نه‌خامی گؤپانیکی کیمیا‌یی‌یه.

(۴) نه‌خامی لیکدان (ژماره‌وینوان).

production (prə-duk'shən), n.

(۱) هینانه برهمه: هاتنه برهمه.

(۲) هینانه برهمه‌ی فروته‌نی. (۳) برهمه.

(۴) سرهمی برهمه: سرهمی شتومه‌کی درووستکراو.

(۵) شانزگه‌ری‌یکی پیشککش کراو له‌سهر شانز: نوواندنی شانزگه‌ری‌یکی.

productive (prə-duk'tiv), adj.

(۱) نه‌بیت: به‌پرشت.

(a ~ farm)

(۲) به برهمه: به‌همه‌دان: (a ~ week).

(۳) ~ of ~: ده‌یته هؤی: ئی پیدابو (Waste is ~ of many evils.)

(۴) برهمه‌مینری فروته‌نی.

-productively (adv.); **productiveness** (n.).

productivity (prō-duk-tiv'ə-ti), n.

به‌بهریوومی: به‌پیتی:

به‌بهرمی: به‌پرشتی.

proem (prō'em), n.

پیشه‌کی یا سه‌ره‌تابه‌کی کورت.

prof (prof), n. = professor.

profanation (prof'ə-nā'shən), n.

پیس کردن (شوننی نایینی و پیرۆن).

profane (prə-fān', prō-fān'), adj.

(۱) نایینی: جیهانی:

(~ history, literature, art, writer, etc.)

(۲) کافر: خوانناس: بئ ناین: زمان پیس: به‌دگؤ.

(۳) پیس: ناشرین (کرده‌وه، زمان): (~ language).

(۴) نابیرۆ: پیرۆز نه‌کراو.

v.t.

(۱) پیس کردن (شوننی نایینی و پیرۆن).

(۲) بؤ مهبستی نزمو پیس به‌کاره‌ندان: به خراپانه به‌کاره‌ندان: پیس کردن.

-profanatory (adv.); **profanely** (adv.); **profaneness** (n.).

profanity (prə-fan'ə-ti, prō-fan'ə-ti), n.

(۱) کافرئ:

بئ نایینی. (۲) زمان پیسی: کفر: جوئن: به‌دگؤی.

profess (prə-fes'), v.t.

(۱) به‌ناشکرا ووتن: دان پیدان: بانگ مه‌لدان.

(۲) به دئ واپیشاندان: به دئ ووتن:

(She ~ed a gratitude she did not feel.)

(۳) پیشه‌گری کردن: کردن: (to ~ medicine, law, etc.)

(۴) بؤ پئ هینان به‌ناشکرا: (to ~ Christianity, Islam, etc.)

(۵) وەرگرگتن به نه‌ندامی په‌رستگا.

v.t.

(۱) به‌ناشکرا ووتن: دان پیدان.

(۲) بوون به نه‌ندامی په‌رستگه‌یه: خو ترخان کردن بؤ خواپه‌رستی.

professed (prə-fest'), adj.

(۱) به‌ناشکرا دان پیدانوا:

به دهمی خؤی ووتویتی:

(a ~ infidel; a ~ opponent of progress)

(۲) به دئ: همر به‌ناو: دئوژنه: (a ~ friend).

(۳) خو ترخان کردو بؤ خواپه‌رستی: (a ~ man).

professedly (prə-fes'id-li), adv.

(۱) به‌ناشکرا: به دهمی خو.

(۲) به‌ناو: به دئ: به سهرزازی: به پوواله‌ت.

profession (prə-fesh'ən), n.

(۱) بانگ مه‌لدان به راست یا به دئ:

وا ووتن: واپیشاندان: دان پیدان: (a ~ of faith).

(۲) بؤ پئ هینان به‌ناشکرا به ناینک. (ب) نایینی بؤپیکراو: بؤوا.

(۳) پیشه: پیشه‌گری: نیش وکارا کار: پیشه‌یه‌که که پتویست به خوندنی.

بهرز بکات (وهک پزیشک‌هوانی، پاریزه‌ری، نه‌دازاری، ماموستایی... هتد).

(۴) پیشه‌گرانی پیشه‌یه‌ک. (۵) خو ترخان کردن بؤ خواپه‌رستی.

professional (prə-fesh'ən-l), adj.

(۱) شایسته‌ی پیشه‌گره:

پیشه‌ه‌را: تایه‌نی به پیشه‌گری.

(۲) بؤ پاره کراو: کراو به پیشه (نه‌ک بؤ خوشی): (a ~ writer).

(۳) هی پیشه‌ه‌ران: نه‌وانه‌ی مهبستیان پاره‌یه نه‌ک رابواردن: (~ sports).

(۴) بزان: شاره‌زای پشتی خؤی: پیشه‌ه‌را: پیشه‌زان: (a ~ politician).

n.

(۱) پیشه‌ه‌را: پیشه‌گر.

(۲) که‌سیکه که شتی رابواردن ده‌کات به پیشه (وه‌زیشکاری موچه‌خو).

(۳) پیشه‌ه‌ریکی شاره‌زا یا لیه‌تاتو: که‌سیکی ده‌ستبال له پیشه‌یه‌کدا.

(a true ~)

professionalism (prə-fesh'ən-l-iz'm), n.

(۱) پیشه‌گریتی:

لیه‌تاتوویی و شاره‌زایی له پیشه‌ی خؤد: گیانی پیشه‌گریتی: به جوانی و

پیک وپیک و ووردی و لیه‌تاتوویی نیش وکاری خؤ کردن:

(He impressed me with his ~.)

(۲) به‌کاره‌ندان و وه‌زیشکاری موچه‌خو له وه‌رزشدا: کردنی شتیک به پیشه و

بؤ پاره که به‌ناو همر بؤ رابواردن ده‌کرت.

professor (prə-fes'er), n.

(۱) بانگ مه‌لدن بؤ هست و نه‌ست و

بهریووه‌ری خو. (۲) ماموستای زانکو یا دانشگا: پروفیسور.

professorate (prə-fes'er-it), n.

پله وپایه و ماره‌ی کارکردنی

ماموستا: ماموستایتی زانکو.

professorial (prō-fə-sōr'ī-əl, prof'ə-sōr'ī-əl), adj.

تایه‌ت به شایسته به ماموستای زانکو: ماموستایی: ماموستایانه: له ماموستا جوو

(his ~ demeanor)

professorship (prə-fes'er-ship), n.

پله وپایه و ماموستای

زانکو: ماموستایتی: نه‌ک و کاری پروفیسور.

proffer (prof'er), v.t.

پیشککش کردن: (to ~ friendship).

n.

پیشککش: شتی پیشککش کراو.

proficiency (prə-fish'ən-si), n.

شاره‌زایی: کارامه‌یی: زانن:

(~ in English)

proficient (prə-fish'ənt), adj.

شاره‌زا: کارامه: بزان:

(He is ~ in driving a car, two foreign languages, etc.)

n.

که‌سیکی شاره‌زا یا کارامه.

profile (prō'fil), n.

(۱) لایه‌کی دهم وچاو: لاپوو.

(۲) وینه‌ی لایه‌کی دهم وچاو.

(۳) چینه‌ه: چوارچینه‌ی شینه‌یه‌ک: (the ~ of a distant hill).

(۴) کورتی ژبان: پوخته‌ی ژبان‌نامه: وینه‌ی پووتکرده‌وه‌ی ژبان.

v.t.

(۱) وینه‌ی لایه‌کی دهم وچاو کیشان.

(۲) پوخته‌ی ژبان‌نامه نووسین: نووسینی کورتی ژبانی که‌سیک.

profit (prof'it), n.

(۱) سوود: که‌ک: به‌ریووم. (۲) قازانج.

v.t.

(۱) به‌سوود بوون: به‌که‌ک بوون.

(۲) سوود ئی وەرگرگتن: قازانج لی‌کردن.

v.t.

سوود پئ گه‌یاندن: قازانج پئ گه‌یاندن: (It ~ed him nothing.)

profitable (prof'it-ə-b'l), adj.

به‌سوود: به‌که‌ک: سوودبه‌خش:

(a ~ business; ~ advice)

-profitability; profitableness (n.).

profitably (prof'it-ə-bli), adv.

به‌شینه‌یه‌ک که سوودی ئی

projectile

(۲) هیئانه به رجاوی خۆ! به خه یال خۆ خستنه شوینیکهوه:

(۱) دور یوق نئوز: دور یوق نئوز.

(۵) شہوقِ ہاویشتنہ سہر؟ مسخاندان (بہ شہوقِ ہاویشتنہ سہر):

promise

- (۲) پلاوکردنهوه: پهره پښ سمنډن: (to ~ learning and culture)
- promiscuously (adv.); promiscuousness (n.).**
- promise (prom'is), n.** (۱) بهلن: پیمان: گفټ
(۲) هیو یو درایوژا خوش هیوایی: هیوای بهات. (a writer of ~)
(۳) شتی بهلن پیدراو.
v.l. (۱) بهلنډان: پهیمانډان: گفټدان
(۲) نیشانه یی نهوه بوون: هیوا لیکران.
v.l. (۱) بهلن پیدان: گفټ پیدان (۲) بهته ماکردن.
(۳) پهیمان پیدان (شووکردن): دیاریرکردن.
(۴) نیشانه یی نهوه بوون: هیوا لیکران. (The clouds ~ rain.)
Promised Land, (۱) خاکی بهلنډراو به جوولهک (تینجیل).
(۲) [p-l-] خاکی خیروخوشتی: بهمشت.
promisce (prom'is-ē'), n. بهلن پیدراو
promiser (prom'is-ēr), n. بهلنډر.
promising (prom'is-ing), adj. هیوای سرهگرتن لیکراو
(a ~ pupil) نومند لیکراو
promissory (prom'is-sōr'i, prom'is-sō'ri), adj. پهیمانی.
promissory note, کومپاله: قهرنامه.
promontory (prom'an-tōr'i, prom'an-tō'ri), n. (۱) لیزگی
(۲) زهوی دریژبووهوه بو ناو دریا یا دریاچه.
(۳) نندامی ده ریوقیو یا ده ریویو لاش.
promote (prə-mōt'), v.t. (۱) پښخستن:
(۲) پامه بندکردن (He was ~d to colonel.)
(۳) یوه پیدان: گهښپنکردن
(to ~ a new law) برهوپیدان
(۴) ده رجورانډن بو پوینکی بهرتر.
promoter (prə-mōt'ēr), n. (۱) برهوپیدر: پښخست: لایهنگر
(۲) پرویاگندهچی: جاردن:
(the ~ of a boxing match, beauty product, philosophy, etc.)
promotion (prə-mō'shən), n. (۱) پله پیدان: پښخستن:
پامه بهرکردنهوه. (۲) برهوپیدان: پرویاگنده کردن بو فروته نیک یا بازگانییک: نم پرویاگندهیه
-promotional (adj.); promotive (adj.).
prompt (prompt), adj. (۱) ناماده (بو کار): خیرا (بو کردنی شتیک):
(men ~ to obey, volunteer, etc.)
(۲) بهکسر کراو: دوانهگرتو: زو (a ~ reply)
n. (۱) مولهتی قهرزادنهوه. (ب) پهیمانی قهرزادنهوه له کاتیکي تاییه تیدا.
(۲) بیرخهرووی قهرزادنهوه: نامه یی بیرخهرووه
(۳) (ب) بیرخهرووی نهکتر لهسر شانو. (ب) شتی بیرخهرووی نهکتر.
v.l. (۱) هاندان: پال پیوه نان (۲) والیکردن (۳) بیرخستنهوه.
(۴) بیرخستنهوهی نهکتر له پنا پرده یی شانزوه.
promptbook (prompt'book'), n. په پتووی بیرخهرووه:
بریدییه له دهقی شانزگه رییک که کهسیک بهکاری دینن بو بیرخستنهوهی نهکتر
prompter (prompt'ēr), n. (۱) هاندن: بیرخهرووه.
(۲) بیرخهرووهی نهکتر لهسر شانو.
promptitude (prompt'it-ōd', prompt'it-ūd'), n. (۱) ناماده یی (بو کردنی کار): خیرایی
(۲) شت له کاتی خویدا کردن: دوانهگرتن.
promptly (prompt'li), adv. بهکسر: بن دواگرتن.
prompt note, نامه یی بیرخستنهوهی قهرزار.
(پیشی دهوتری: "prompt")
promulgate (prō-mul'gāt, prom'ul-gāt'), v.t. (۱) مانگ بو
هلدان: فرمان: یاسا: پلاوکردنهوه: (to ~ a decree)
(۲) خستنه کاری یاسایک به پلاوکردنهوهی: دهکردن (یاسا).

proofread

- promulgator (n.).**
- promulgation (prō'mul-gā'shən), n.** پلاوکردنهوه (یاسا), فرمان, ژانباری... هتد.
(۱) پلو وهرگنیران بهرمو خوار.
(۲) بهری لهپ پاگرتن بو خوارهوه.
v.l. چه مینهوه: نوشتانهوه.
-pronator (n.).
pronator (prō-nā'tēr), n. باسکه ماسولکوی بهری لهپ بو خوارهوه
پاگر.
prone (prōn), adj. (۱) چه ماهو: نوشتاره.
(۲) به دمددا پاکشاو: به دمددا کموتووی یا پال کموتووی:
(~ on the ground)
(۳) (to ~), مهیلدار: به سروشت وهایه: زور بوی همیه:
(~ to anger, error, mischief, etc.)
prong (prōn), n. (۱) پهل چنگال: نوکی چنگالی خواردن یا مهکینه:
پهل سیلک. (۲) نوک: چورکله. (۳) سیلک: شهن.
(۴) پهل شاخی ناسک.
v.l. (۱) چنگال لیدان: چنگال پیاکردن.
(۲) زهوی کیدان به چنگالی مهکینه. (۳) به سیلک هملگرتن.
pronged (prōnd), adj. (a three- ~ fork). پهلدار: چنگدار.
pronghorn (prōn'hōrn'), n. ناسکی شاخ پهل پهل.
pronominal (prō-nom'ə-n'l), adj. تاییمت به پاناو (پیزمان).
pronoun (prō'noun), n. پاناو (پیزمان):
(I, me, you, he, she, it, they)
pronounce (prə-nouns'), v.t. (۱) ده رکدن: پلاوکردنهوه: ده ریپن:
(The judge ~d the sentence.)
(۲) پلاوکردنهوهی بارودخی کهسیک یا شتیک:
(He was ~d dead on arrival.)
(۳) ووتن: بیژان: (She couldn't ~ my name.)
v.l. (۱) (on ~), بریار ده رکدن. (۲) بیژان (زمانهوانی): ووتن.
pronounced (prə-nouns't'), adj. (۱) بیژاو: ووتراو.
(۲) دیار: زور دیار: ناشکرا: (a ~ accent)
pronouncement (prə-nouns'mənt), n. (۱) پلاو نامه یی پهسمی.
(۲) بریاری پهسمی: بریار: پا.
pronto (pron'tō), adv. [Slang], بهکسری: بهخیرایی.
pronunciamento (prə-nun'si-ə-men'tō), n. (۱) پلاو نامه یی
پهسمی. (۲) پلاو نامه یی پاخی بووان به پوخواندن می.
pronunciation (prə-nun'si-ə'shən), n. (۱) (ب) بیژان:
(زمانهوانی): ووتن. (ب) شتووی بیژان یا ووتن.
(۲) نووسینی ووشه بهشیره یی بیژانی یا ووتنی.
(۱) چه سپاندن: سه لماندن: ساغ کردنهوه.
proof (prōf), n. (۲) بهلگه: نیشانه. (۳) تاقیکردنهوه. (۴) تاقیکراوه: ده رجوون.
(۵) قایمی: میزی تاقیکراوه. (۶) تیزی یا خستی خوارندهوهی کحوی.
(۷) پهراوه (چاپه مانی, وینگری, هملکندن).
(۸) بهلگه (دادگری).
adj. (۱) کارتینه کراو: بهرهلستیکرا: خوراگر: (~ against criticism)
(۲) تاقیکهرووه یی.
(۳) خستنییکه یی ناسایییه (خوارندهوهی کحوی).
-proof (prōf), (۱) - بی: (waterproof)
(ب) دژ به: پاریزراو له: (foolproof; weatherproof)
(ج) بههیز یا قایم وه: (armorproof)
(د) کارتینه کردی: (pityproof)
هملیکردن:
proofread (prōf'rēd'), v.t. & v.l. هملیکردن (نورسراو, په پتووک).

proof spirit

-proofreader (n.).

proof spirit, خواندنده‌ی نیوه کحوی (له ۵۰٪ ی کحوی پوخته).

prop (prop), n. (۱) کوله‌که پالېشت پایه له‌نگر.

(۲) کهرسهو حل‌ویرگو و شتومگی به‌کاره‌یتراو بۆ ده‌ریتانی فیلم یا شانۆگری.

v.t. (۱) له‌نگرگرتن پالېشت گرتن دانه‌پال.

(۲) (~ against)، مه‌لپه‌ساردن.

(۳) (to ~ an unpopular regime)، راگیرکردن پالېشتی کردن.

propaedeutic (prō'pi-dū'tik), adj. سهره‌تایی (خویندن،

فیرکردن)

n. باسینکی سهره‌تایی؛ خویندن یا فیرکردنی سهره‌تایی.

propaedeutics (prō'pi-dū'tiks), n.pl. زانیاری و په‌په‌روی

سهره‌تایی یا بنچینه‌یی.

propagable (prop'ə-gə-b'l), adj. (۱) بڵاوه‌کریتوه (بیروباوه).

(۲) په‌ره‌ی پین ده‌سه‌نری زۆر ده‌گری (له‌ری‌ی زاوژی‌وه).

propaganda (prop'ə-gan'də), n. [P-] (۱) نه‌خووه‌نی تاین

بڵاوه‌کرته (که له سهره‌که قه‌شه کاسۆلیکی‌یه‌کان پیکدیت).

(۲) ده‌سته‌ی پروپاگه‌نده؛ ده‌سته‌ی بڵاوه‌کرته‌ی بیروباوه‌په‌رک یا پێنازێک.

(۳) پروپاگه‌نده؛ به‌ندوباو.

propagandist (prop'ə-gan'dist), n. پروپاگه‌نده‌چی؛

به‌ندوباو‌هه‌ره‌وه

adj. پروپاگه‌نده‌یی

propagandize (prop'ə-gan'diz), v.t. (۱) پروپاگه‌نده بۆ کردن؛

بڵاوه‌کرته‌ی بیروباوه‌یه‌که به‌ پروپاگه‌نده بۆ کردن

(۲) پروپاگه‌نده ئاراسته‌کردن.

v.t. پروپاگه‌نده‌کردن؛ به‌ندوباو‌خسته‌وه.

propagate (prop'ə-gāt'), v.t. (۱) زاوژی پیکردن؛

له‌یه‌که چاک کردن و په‌روهره‌کردن (گیاندار، په‌وه‌که).

(۲) زاوژی کردن؛ زۆربوون؛ په‌ره‌سه‌ندن.

(۳) تابه‌خۆدار به‌ نه‌ره‌ یا وه‌جه‌ له‌ری‌ی زاوژی‌وه

(۴) بڵاوه‌کرته‌وه (بیروباوه‌یه‌که ده‌نگوباس). (to ~ news, ideas, etc.)

(۵) گه‌یاندن (to ~ heat)

v.t. زاوژی کردن؛ زۆربوون؛ په‌ره‌سه‌ندن.

-propagator (n.).

propagation (prop'ə-gā'shən), n. (۱) زاوژی؛ زۆربوون؛

په‌ره‌سه‌ندن (۲) بڵاوه‌کرته‌وه (the ~ of ideas, disease, etc.)

(۳) گه‌یاندن؛ ئاردن.

propane (prō'pān), n. پڕۆپین گازێکه بۆ سووتمه‌نی به‌کار دیت.

propel (prə-pel'), v.t. پال پێوه‌نان بۆ پێشه‌وه‌ها هاندان؛ بزواندن.

propellant (prə-pel'ənt), n. پال پێوه‌نه‌ر؛ ته‌قینه‌ر (مووشه‌که،

ته‌قنه‌که)؛ مژوینه‌ر.

propellent (prə-pel'ənt), adj. مژوینه‌ر؛ ته‌قینه‌ر.

n. = propellant.

propeller (prə-pel'ēr), n. په‌روانه؛ مژۆکه، پانکه؛ پالنه‌ر.

propene (prō'pēn), n. = propylene.

propensity (prə-pen'sə-ti), n. مه‌یل؛ هه‌زی زه‌مکای؛

ئاره‌زووی سه‌رووشتی (a ~ to exaggerate)

proper (prop'ēr), adj. (۱) شیاو؛ گونجاو؛

(the ~ tool for this job)

(۲) تابه‌یه‌تی به: (This weather is ~ to California.)

(۳) راست؛ بێ مه‌له؛ ته‌واو: (the ~ pronunciation; in ~ English)

(۴) به‌جه‌ن؛ درووست؛ له‌ جه‌نی خۆیدا؛ راست:

(It was ~ for him to accept the invitation.)

(۵) رینگ‌ویێک (په‌ووشته)؛ سه‌نگین؛ به‌ناوێو؛ جوان (په‌فتا).

(۶) به‌ مانای ته‌سکی ووشه‌که؛ به‌ مانای راستی:

propitious

(the population of London ~)

(۷) [Archaic or Dial.]، باش؛ نایاب.

(ب) جوان؛ ئێسک سووک.

(۸) [British Colloq.]، ته‌واو: (a ~ scoundrel)

(۹) [Obs.]، تابه‌یه‌تی به‌ خۆ؛ خۆیی.

(۱۰) ناوی تابه‌یه‌تی (پێژمان):

(Sardar, New York, and Karadagh are ~ names.)

(۱۱) به‌ په‌نگی سه‌رووشتی خۆی کراو.

(۱۲) تابه‌یه‌تی به‌ پۆژێک یا ئاهه‌نگینکی تابه‌یه‌تی (نۆ، نه‌ریتی تاینی).

proper fraction, کهرتی ته‌واو؛ کهرتی راست.

properly (prop'ēr-li), adv. به‌ پێکه‌وپێکی؛ به‌ جوانی؛ به‌ باشی؛

به‌ شێوه‌یه‌کی راست.

proper noun, ناوی تابه‌یه‌تی (پێژمان). (John, Paris, etc.)

propertied (prop'ēr-tid), adj. خاوه‌ن زه‌وی‌زار؛ خاوه‌ن موله‌.

property (prop'ēr-ti), n. (۱) خاوه‌نێتی؛ خاوه‌نی؛ خاوه‌ن بوون.

(۲) موله‌؛ موله‌ و مال؛ زه‌وی‌زار؛ خانوو و زه‌وی‌زار.

(۳) پارچه‌ زه‌وی؛ خانوویه‌کی تابه‌یه‌تی.

(۴) تابه‌یه‌خۆ؛ نیشانه: (the ~ies of a chemical compound)

(۵) کهرسه‌ی به‌کاره‌یتراو له‌ ده‌ریتانی فیلمێک یا شانۆگری‌یه‌که‌دا.

prophase (prō'fāz'), n. په‌لی یه‌که‌می دابه‌شبوونی خانه‌ی له‌ش.

property tax, موله‌کانه؛ باجی خانوو و زه‌وی‌زار.

prophecy (prof'ə-si), n. (۱) پێشبینی؛ نوقلانه.

(۲) پێشبینی تاینی؛ کارو گوفتاری پێغه‌مبه‌ر؛ پێغه‌مبه‌ری.

(۳) په‌رتووکی پێشبینی

prophecy (prof'ə-si'), v.t. (۱) پێشبینی کردن؛ نوقلانه‌ لێدان.

(۲) [Rare]، نیشانه‌ی بوودانی دواپێژ بوون

v.t. (۱) پێشبینی؛ پێغه‌مبه‌ری کردن.

(۲) په‌ندو ئامۆژگاری تاینی ووتنه‌وه‌ یا بڵاوه‌کرته‌وه‌

prophet (prof'it), n. (۱) پێغه‌مبه‌ر؛ په‌یا مبه‌ر.

(۲) سه‌رۆک یا مامۆستای تاینی به‌رز.

(۳) ده‌م راستی ده‌سته‌یه‌که یا پێنازێک (۴) پێشبین.

the Prophet,

(۱) محمه‌د؛ پێغه‌مبه‌ری ئیسلام.

(۲) پێغه‌مبه‌ری مۆمه‌نه‌کان

prophetess (prof'it-is), n. پێغه‌مبه‌ری ژن

prophethood (prof'it-hood'), n. پێغه‌مبه‌ریت.

prophetic (prə-fet'ik), adj. Also prophetic, تابه‌یه‌تی به:

پێغه‌مبه‌ر؛ پێغه‌مبه‌ری (۲) تابه‌یه‌تی به‌ پێشبینی: (a ~ utterance)

prophylactic (prō'fə-lak'tik, prof'ə-lak'tik), adj. له:

نه‌خۆشی پاراستن؛ تابه‌یه‌تی به‌ پزیشکمانی به‌رگری

(۲) تابه‌یه‌ت به‌ به‌رگری یا پێگرتن له‌ نه‌خۆشی.

n. ده‌رمانی خۆپاراستن؛ (۱) لاستیکی گان کردن.

(ب) ده‌رمان یا ئامیزی سکپ نه‌بوون.

prophylaxis (prō'fə-lak'sis, prof'ə-lak'sis), n. (۱) خۆ له:

نه‌خۆشی پاراستن. (۲) ده‌رمان کردنی خۆپاراستن.

propinquity (prō-piŋ'kwə-ti), n. (۱) نزیکي.

(۲) خه‌مایه‌تی.

(۳) له‌یه‌که‌چوون؛ چوونه‌یه‌کی تابه‌یه‌خۆ.

propitiable (prə-pish'i-ə-b'l), adj. پازی ده‌یی؛

ناشت ده‌گریته‌وه‌.

propitiate (prə-pish'i-āt'), v.t. پازی کردن؛ ئاشت‌کردنه‌وه‌.

دل راگرتن؛

(Rain had to be prayed for and priests and gods ~d.)

propitiation (prə-pish'i-ā'shən), n. (۱) دل راگرتن؛

پازی کردن؛ ئاشت‌بوونه‌وه‌ (۲) قوریانی.

-propitiatory (adj.).

propitious (prə-pish'əs), adj. (۱) به‌به‌زه‌یی؛ به‌ره‌حم

propolis

(The gods were ~.)

- (۲) بهات، بهات (a ~ omen).
(۳) باش لمار، شياو (~ winds).
propolis (prop'ə-lis), *n.* ماده‌یه‌کی سرنشینه ههنگ له دارو.
درخت کۆی ده‌کاتهوه بۆ چه‌سپاندنی شانه‌کانی.
proponent (prə-pō'nənt), *n.* (۱) پینشیاڤان.
(۲) لایه‌بگر، پشتیوان؛ بانگ بۆ هه‌نده.
proportion (prə-pōr'shən, prə-pōr'shən), *n.* (۱) پرتیه.
بهش ۲. هاوتایی، هاوسه‌نگی، بهرام‌به‌ری، پێکی.
(۳) (pl) نه‌ندازه؛ پانی و درێژی و ئه‌ستووری.

(a building of large ~s)

- (۴) [Rare]. برآورده.
(۵) هاو‌پرتیه‌یی (ژماره‌و‌پێوان).
v.t. (۱) هاوتاکردن، گونجاندن؛ هاو‌پرتیه‌کردن.
(to ~ the penalty to the nature of the crime)
(۲) پێک‌وه‌یه‌ک کردن؛ هاوسه‌نگ کردن؛ تاووتوتی کردن.
blow out of proportion, *out of proportion*,
(They have blown this incident out of proportion.)
in proportion to, به‌گوێزیه
out of proportion, بێ نه‌ندازه؛ له نه‌ندازه‌ چه‌وته‌ ده‌رهوه
proportional (prə-pōr'shən-'l), *adj.* (۱) به‌هه‌ندازه.
به‌گوێزیه‌ ئه‌وه‌یه‌ هاوتا؛ گونجاو؛ هاو‌پرتیه.
(His pay is ~ to his work.)

- (۲) هاو‌پرتیه (ژماره‌و‌پێوان).
n. هه‌ند یا ژماره‌ی هاو‌پرتیه (ژماره‌و‌پێوان).
-proportionally (*adv.*); **proportionable** (*adj.*);
proportionality (*n.*).
proportional representation, نوێنهری به‌گوێزیه یا به‌هه‌ندازه.
نوێنهری هه‌موو حیزبو ده‌سته‌کان له پهرله‌ماندا به‌گوێزیه‌ ئه‌و ده‌نگه‌ی گه‌ل
پێیان ده‌دا.
proportionate (prə-pōr'shən-it), *adj.* به‌هه‌ندازه؛ هاوتا.
هاو‌پرتیه؛ گونجاو.

- v.t.* هاوتاکردن؛ گونجاندن؛ هاو‌پرتیه‌کردن؛ به‌هه‌ندازه‌کردن؛ تاووتوتی کردن.
-proportionately (*adv.*).
proportionment (prə-pōr'shən-mənt), *n.* (۱) هاوتاکردن؛
تاووتوتی کردن؛ هاو‌پرتیه‌کردن؛ به‌هه‌ندازه‌کردن.
(۲) به‌هه‌ندازه‌یی؛ هاوتایی؛ هاو‌پرتیه‌یی.
proposal (prə-pōz'z'l), *n.* (۱) پینشیاڤان (۲) خوازیاری؛ داخوازی
propose (prə-pōz'), *v.t.* (۱) پینشیاڤان کردن.
(۲) نیازبۆن؛ به‌ته‌ما‌بوون.
(to ~ a toast) (۳) پینشیاڤازی نۆش کردن.
(۴) ئامه‌ر ده‌کردن؛ ئاودێر کردن. (I ~ Kawa for chairman.)

- v.t.* (۱) نیازبۆن؛ نه‌خشه‌دانان؛ پینشیاڤان کردن.
(Man ~s, God disposes.)
(۲) داخوازی کردن؛ خوازیاری کردن.
(He ~d to her and she accepted.)
proposition (prop'ə-zish'ən), *n.* (۱) پینشیاڤان
(۲) شتی پینشیاڤاکراو
(۳) [Colloq.] مه‌سه‌له؛ کاروبار؛ شت: (a difficult ~)
(۴) [Colloq.] داوا‌ی گان لیک‌کردن
(۵) ووتیه‌که‌ که‌ ووتی پینشیاڤان پینشیاڤان ده‌کات یا به‌ درزی ده‌خاته‌وه
(ژۆرپێژی
(۶) گریمانه (ژماره‌و‌پێوان).
v.t. [Colloq.] داوا‌ی گان لیک‌کردن: (He ~ed her.)
-propositional (*adj.*).

proscenium

- propound** (prə-pound'), *v.t.* پینشک‌ش کردن بۆ لیک‌و‌لینه‌وه؛
پینشیاڤان کردن.
propraactor, propretor (prō-prē'tēr), *n.* فرمان‌بروای
ناوچه‌ی شیمپه‌راتۆریه‌تی پۆمای کۆن.
proprietary (prə-prī'ə-ter'), *n.* (۱) خاوه‌ن مۆلك یا ده‌زگای
بازرگانی (وه‌ك: چیشته‌خانه و فروشگا ... هتد)؛ خاوه‌ن.
(۲) ده‌سته‌ی خاوه‌نان.
(۳) خاوه‌نیه‌تی مۆلك و ده‌زگای بازرگانی؛ خاوه‌نی.
(۴) خاوه‌ن و فرمان‌بروای "proprietary colony".
(ووشه‌ی دوا‌یی بیهینه).

- (۵) ده‌رمانیه‌که‌ که‌ به‌ناوی که‌سیه‌ک یا کۆمپانیایه‌که‌وه تۆمار‌کراوه و هه‌ر ئه‌وان
ما‌فی فرۆشتنیان هه‌یه.
adj. (۱) تاییه‌ت به‌ خاوه‌ن یا خاوه‌نه‌کانی ده‌زگا بازرگانی‌یه‌کان.
(۲) مۆلكی تاییه‌تی که‌سیه‌ک یا کۆمپانیایه‌که‌.
(۳) له خاوه‌ن ده‌زگای بازرگانی دیت: (a ~ air).
(۴) خاوه‌نی مۆلك یا ده‌زگای بازرگانی‌یه‌.
(۵) ما‌فی فرۆشتنی به‌ده‌سته‌ی که‌سیه‌ک یا کۆمپانیایه‌که‌: (a ~ medicine).
proprietary colony, ناوچه‌یه‌کی گه‌وره‌ی ئه‌مریکا پێش
سه‌ربه‌خۆیه‌ی که‌ ئێنگه‌له‌ره‌ ده‌یدایه‌ ده‌سته‌ ده‌ره‌به‌گه‌نگ.
proprietor (prə-prī'ə-tēr), *n.* (۱) خاوه‌ن مۆلك یا ده‌زگای
بازرگانی؛ خاوه‌ن. (۲) خاوه‌ن یا ده‌ره‌به‌گی "proprietary colony".
(ووشه‌ی پینشو بیهینه).

- proprietorship** (prə-prī'ə-tēr-ship), *n.* خاوه‌نیه‌تی (مۆلك و
ده‌زگای بازرگانی).
proprietress (prə-prī'ə-tris), *n.* ژنی خاوه‌ن مۆلك یا ده‌زگای
بازرگانی.
propriety (prə-prī'ə-ti), *n.* (۱) به‌جێ‌یی؛ دروستی؛ شیاو
(۲) نه‌زاكه‌ت؛ په‌فتار جوانی؛ گونجان له‌گه‌ل په‌ووشته‌ ئه‌مریتی کۆمه‌لایه‌تیدا
(a breach of ~)
په‌ووشته‌ ئه‌مریتی کۆمه‌لایه‌تی.
the proprieties,
proprioceptor (prō'pri-ə-sep'tēr), *n.* شانیه‌ی مه‌ستیاری
ماسۆله‌و ماسۆله‌که‌ژێ که‌ خه‌را مه‌سته‌ ده‌کات به‌ر مه‌سته‌ بزوێنه‌نی که‌

- له نه‌ندامه‌کانی له‌شه‌وه‌ دیت.
prop root, په‌گی پاگیه‌که‌ری پوهه.
proptosis (prop-tō'sis), *n.* چاو ده‌ریژین.
propulsion (prə-pul'shən), *n.* (۱) پال پێوه‌نان بۆ پینشه‌وه.
(۲) هێزی پال پێوه‌نهر، پال پێوه‌نهر، هێزی په‌روانه‌یی.
propulsive (prə-pul'siv), *adj.* پال پێوه‌نهری؛ په‌روانه‌یی.
propylaeum (prop'i-lē'əm), *n.* دالان یا پارووی به‌رده‌می خانوو.
propylene (prō'pə-lēn'), *n.* گازێکی هایدروکاربۆنی زووه‌گره.
(پینشی ده‌ووتن: "propene").
prorate (prō'rāt'), *v.t. & v.i.* به‌ش‌کردن یا هه‌سه‌نگاندن به‌ نه‌ندازه؛
به‌ش‌کردن به‌ پرتیه: (to ~ the insurance payment, the rent, etc.).
prorogation (prō'rō-gā'shən), *n.* دوا‌یی پێ هه‌نان یا
ناخه‌به‌تال لیک‌کردنی په‌رله‌مان.

- prorogue** (prō-rōg'), *v.t.* (۱) دوا‌یی پێ هه‌نان یا ناخه‌به‌تال
پێک‌کردنی په‌رله‌مان. (۲) [Rare]. دوا‌خستن.
prosaic (prō-zā'ik), *adj.* (۱) په‌خشانی؛ تاییه‌تی به‌ په‌خشان
ئه‌ك هه‌ژناوه. (ب) بێ پێچه‌وه‌نایی؛ پاست‌په‌روانی.
(۲) ئاسایی؛ ووشه‌و ووشه‌و ناخۆش؛ بازاری؛ ساده:
(a ~ life, person, approach, view of things, style, etc.)
-prosaically (*adv.*).
prosaism (prō'zā-iz'm), *n.* (۱) ووشه‌کی و ناخۆشی؛ بازاریتی؛
په‌شوکی؛ ساده‌پێتی. (۲) ووتیه‌کی ووشه‌و بێ تام.
proscenium (prō-sē'ni-əm), *n.* (۱) شانۆی یۆنان و پۆمای کۆن.

prostrate

قازانچ كړدن. (٦) كسنيكي پيا راپيژناو بۇ بوون به كړيږي.
(٧) (١) جينگه يه كه هيوای يوونی كاشگي ئې دهكرئ.
(ب) خاكه و خۆل و چورې تاقيركراوه بۇ كانزا. (ج) كانزا.
بۇ گهړان (بهتاييه تي زېږو كانزاي بهنرخي تن):

v.t. & v.i.

(to ~ for gold)

in prospect,

(He's out of work and has nothing in prospect at present.)

prospective (prə-spek'tiv), *adj.* (١) پېښين؛ هيوابو به دواړو:

پښت نه ستور به دواړو؛ بهتايي دواړو بو.

(٢) ئې راپيژناو؛ چاوه يوآن ليكراو: (a ~ buyer, client, etc.)

prospector (pros'pek-tēr), *n.* كسنيكه كه بۇ زېږو نهوت و كانزاي
بهنرخي تر دهگه پښت

prospectus (prə-spek'təs, pros-pek'təs), *n.* بډوگراوه

سره تايي: دهر بارې پروژيهك، دهزگايهكي بازگاني يا زانستي، يا

كؤمپانيايهك بۇ پېناسييني به خلك.

سرهكوتن (بهتاييه تي له يوو

تابووري يوه)؛ پرده سندن؛ كشمه كړدن:

(When business ~s, the country will ~, too.)

v.t.

prosperity (pros-per'ə-ti), *n.* خوش گوزهراني؛ كشمه كړدن؛

كشمه كړدن؛ دارايي؛ تېر و تهسه.

prosperous (pros'pēr-əs), *adj.* (١) سرهكوتو؛ كشمه كړدو؛

پهره سندنو؛ ناوهدان: (a ~ business, town, etc.)

(٢) خوش گوزهران؛ تېر و تهسه؛ پارهدار؛ سرهكوتو.

(٣) بهات؛ له بار؛ باش.

prostate (pros'tāt), *adj. & n.*

پروستات (پزيشكواني)؛

لووي پروستات

-prostatic (*adj.*).

prostatectomy (pros'tə-tek'tə-mi), *n.* لايردنې لووي

پروستات به نمشته رگري

prostate gland,

لووي پروستات.

prostatitis (pros'tə-ti'tis), *n.* همو كړدنې لووي پروستات.

prosthesis (pros'thə-sis), *n.* prothesis (١)

(٢) (١) نمشته رگري پېنه كړدن؛ داناني نهداميكي دهستكره له جنې

نهداميكي نهدامې له شدا (وهك: لاق، قول، چاو، ددان... هتد).

(ب) نهداميكي دهستكردي وهه.

-prosthetic (*adj.*).

prosthetics (pros-thet'iks), *n.pl.* نمشته رگري پېنه كړدن.

(ووشه ي پېشوو بېينه).

prosthodontics (pros'thə-don'tiks), *n.* Also prosthodon-

ntia, دانسازي پېنه كړدن: پردو تاقمي ددان كړدن له جنې دداني كوتوودا

prosthodontist (pros'thə-don'tist), *n.* دانسازي پېنه كړ.

(ووشه ي پېشوو بېينه).

prostitute (pros'tə-tōt, pros'tə-tūt), *v.t.*

(١) قهجه يه تي

كړدن؛ بوون به قهجه. (٢) خوږوشتن؛ بۇ مه بستي سووك و هيچ رېووج

بهكاره ينان: (to ~ one's abilities)

adj.

سووك؛ نزم؛ قهجه.

(١) قهجه؛ نافره تي سووك. (٢) خوږوشتن.

prostitution (pros'tə-tu'shən), *n.* (١) قهجه يي.

(٢) خوږوشتن؛ فروشتن بۇ مه بستي سووك (the ~ of one's genius)

prostrate (pros'trāt), *adj.* (١) به لهپا كوتو (پهرستن، ملكه چي،

غه ميارې)؛ قنگه وتلوو كوتو. (٢) به دهمدا يا به پشتدا پاكشاو؛ پال كوتو

(٣) ماندرو؛ پرووكا؛ هيز ئې براو. (٤) بهزيو؛ ملكه چي؛ بڼ چاره.

(٥) تهرز فرېدهر به سهر زهويدا.

(١) خوږستن به لهپا (بڼ پهرستن يا ملكه چي پيشاندان)؛ كړنووش بردن

proscribe

(٢) (١) بهردهمي شانؤ (كه پاش پهرده دادانه ووش همر دياره).

(ب) بهردهمي شانؤ چوار چيوه كهي.

proscribe (prō-skrib'), *v.t.* (١) بډو كړنه وي ناوي تاوانباريكي

له وولات دهر كراو يا برياردراو به هملواسيني (له پؤماي كؤندا).

(٢) قهدهغه كړدن؛ مافي پاراستني ياسايي ئې سهندنوه.

(٣) له وولات دهر كړدن. (٤) ناږه زايي توند دهر پېن دهر بارې.

proscription (prō-skrip'shən), *n.* (١) (١) قهدهغه كړدن:

(the ~ of the party)

(ب) قهدهغه كړان (٢) له وولات دهر كړدن.

prose (prōz), *n.* (١) په خشان. (٢) ووته يا گلتوگزي ووشكو ناخوش

adj. (١) په خشانې. (٢) ساده؛ ووشكو ناخوش؛ ناسايي؛ په شوگي؛ بازايي.

v.t. & v.i. (١) په خشان نووسين.

(٢) به شينو يهكي ساده ووشكو ناخوش نووسين يا گلتوگزي كړدن.

prosector (prō-sek'tēr), *n.* قوئ تويكه ري لاشه بۇ وانه ي تويكاري.

prosecute (pros'i-kūt'), *v.t.* (١) تا دوايې له سهر پوښتن؛

واژنه هينان همتا تهر او كړدن: (to ~ a war with great vigor)

(٢) بهردهوام بوون له سهر؛ بهردهوام خهريك بوون: (P ~ your studies.)

(٣) به دادگا ليپرسينهوه؛ دان به دادگا: (to ~ a criminal)

(٤) داو كړدن له ري ئې ياساوه.

(١) دان به دادگا؛ ليپرسينهوه له دادگا دا.

(٢) كاري دادخواز يا نوينه ري گشتي بېين له دادگا

prosecuting attorney, دادخواز يا نوينه ري گشتي (دادگري)

prosecution (pros'i-kū'shən), *n.* (١) ليپرسينهوه له دادگا؛

دان به دادگا: (٢) دهسته ي دادخواز يا داواكار (به پاريزهرو دادخواز يا

نوينه ري گشتي و شكات كرهوه).

prosecutor (pros'i-kū tēr), *n.* دادخواز يا نوينه ري گشتي

(دادگري)

proselyte (pros'li-tīt'), *n.* تازه ناين؛ تازه وهرگراو بۇ ناين يا

حيزي تازه؛ نهدامي تازه ي ناينيك يا حيزييك

v.t. & v.i. (١) proselytize.

(٢) به باره رايكيشاني وهرز شكار بۇ تيبي قوتابخانه ي خو.

prosencephalic (pros'en-sə-fal'ik), *adj.* تاييه تي به بشي

پيشهوه ي ميشك

prosencephalon (pros'en-sef'a-lon), *n.* بهشي پيشهوه ي

ميشك

proser (prō'zēr), *n.* (١) په خشان نووس.

(٢) به شينو ي ساده ووشكو ناخوش شت نووس يا گلتوگزي.

prosily (prō'zə-li), *adv.* (١) به شينو ي په خشان.

(٢) به ساده يي؛ به ووشكي و ناخوشي.

prosit (prō'sit), *interj.* نؤش؛ (بهتاييه تي له ناو لهلمان يي كه ادا)

proslavery (prō-slāv'ēr-i), *adj. & n.* لايه نكري كؤيله يه تي.

prosodic (prə-sod'ik), *adj.* Also prosodical, به پېنې زانستي

هؤنراوه رنكخستن؛ تاييه تي به هؤنري هؤنراوه.

-prosodically (*adv.*).

prosodist (pros'ə-dist), *n.* شاره زاي هؤنري هؤنراوه هؤنرينوه.

prosody (pros'ə-di), *n.* زانستي رنكخستن هؤنراوه؛

هؤنري هؤنرينوه ي هؤنراوه.

protopopoeia (prə-sō'pō-pe'ə), *n.* (١) گيان بهر د اكردنې

كهي مردو و نديارو خهياني (پروپوپويي)

(٢) گيان بهر د اكردنې شتي بڼ گيان

prospect (pros'pekt), *n.* (١) ديمن (٢) نو لايه ي خانويهك يا

شتيك يووي تن دهكات (٣) شينو ي هاتنه بهر چار

(٤) هيو؛ نه ته مابوون؛ نو ميډ كړدن.

(٥) شتي چاره وړانكراو؛ شتي هيو پڼ بوو؛ نهمچام.

(ب) (pl.) هيوالينكراو سرهكوتن يا بردهره؛ لهوانه بووني سرهكوتن يا

prostration

- (۲) مە زەويدا دان؛ پال كەوتى؛ پال خىست
(۳) مەردىن؛ مەزىن؛ ھىزى ئېرىن.
prostration (pros-trā'shan), *n.*
(۱) خۇ بە لىيا دان (بۇ)
پەرسىتى مەلەكچى پىشانىدان؛ پال كەوتى؛ قىنگە وتلور كەوتى.
(ب) رىسوايى (بە گىرئوش بىردىن يا خۇ دان بە زەويدا).
(۲) ھىزى ئېرىن؛ ماندوونىقى؛ خەلە تىبارى؛ بىن چارەيى.
prostyle (prō'stil), *adj.*
پوزە كۆلەمكى لە بەردەمدايە، وەك
پەرسىنگا يۇنانى (خانووسازى)
n.
خانووبەكە بەردەمدەكى دالانىك بىت بە رىزىك كۆلەمكە.
prosy (prō'zi), *adj.*
(۱) يەخشانى
(۲) سادە؛ ووشكۇ ناخۇش؛ پەشكۇكى؛ ئاسايى.
-prosiness (*n.*).
protagonist (prō-tag'ō-nist), *n.*
(۱) قارەمانى چىزۇك. داستان.
يا شانۇگەرى (۲) قارەمان؛ پالەوانى رىيازىك. مەسەلەبەك. يا مەلەمى.
protamine (prō'tā-mēn', prō-tā-min), *n.*
پروتامىن پىزىنى
تقتى سادە.
protasis (prot'ā-sis), *n.*
(۱) نەشى سەرەتاي شانۇگەرى يۇنانى
پۇماسى (۲) پىستەي مەرجى (وەك بەشى يەكەمى ئەم پىستەي)
(If it rains, I will stay at home.)
protean (prō'ti-ən, prō-tē'ən), *adj.*
بىن بىر؛ زور زور شىوە
خۇگۇز؛ رەنگى خۇگۇز بەپىنى؛ كات و شىوین (a ~ politician).
protease (prō'tē-ās'), *n.*
نەزىمى يەلەخوردىكى پىزىنى.
protect (prā-tek't'), *v.t.*
(۱) ياراستى؛ يارىزگارى كىردى؛ پاس كىردى؛
ناگادارى كىردى (۲) ياراستىنى بەرەمى خۇمانى بە دانانى باجى گومىكى زۆر
لەسەر شىوەمكى لە دەرمە ھىنزىراو
protection (prā-tek'shən), *n.*
(۱) ياراستى؛ يارىزگارى؛ پاسەوانى
(۲) پارىزەر؛ پاسەوان (۳) پەساپورت
(۴) [Coloq.] مەرتىلى خۇپاراستى پارەي بە زۆر لە خەك كىشراو
لەلەين دەستەي شەلاتى و پىاوخراپەو بۇ ئازار ئەدان ھەراسان ئەكردى
(۵) ياراستىنى بەرەمى خۇمانى لەپىنى دانانى باجى گومىكى زۆر لەسەر
شىوەمكى لە دەرمە ھىنزىراو
protectionism (prā-tek'shən-iz'm), *n.*
خۇمانى لەپىنى دانانى باجى گومىكى زۆر لەسەر شىوەمكى لە دەرمە ھىنزىراو.
protectionist (prā-tek'shən-ist), *n.*
پارىزەرى بەرەمى خۇمانى.
(وشەي يىشور بىيەنە).
protective (prā-tek'tiv), *adj.*
(۱) تاپەتەي بە پاراستى؛
بۇ پاراستىن كراو (۲) تاپەتەي بە باجى سەر شىوەمكى لە دەرمە ھىنزىراو بۇ
پاراستىنى بەرەمى خۇمانى
protective tariff,
قارىلى بارىزەر؛ باجى سەر شىوەمكى ھىنزىراو
بۇ پاراستىنى بەرەمى خۇمانى.
protector, protector (prā-tek'tēr), *n.*
(۱) پارىزەر؛ پاسەوان
(۲) پىن سىپىزدراوى تەختى پاشايى لەكاتى مىندالى يا نەخۇشى پاشادا؛
جىنشىنى پاشا
protectorate (prā-tek'tēr-it), *n.*
(۱) وولاتى زىردەستى جىنشىنى
پاشا (۲) جىنشىنىنى پاشا؛ پەلەوپاەو ماوۋى فەرمانىروايى جىنشىنى
پاشا (۳) [P-] فەرمانىروايى ئىنگىلەتەرە لەزىر دەستى "كىزمويل" و
"رىچارد" ى كورى سالى ۱۶۵۲-۱۶۵۹. (۴) پەلەوپەندى وولاتىكى گەروە
بەھىز بە وولاتىكى زىردەستىيەو پەلەوپەندى پارىزەر پاراستە.
(۵) پاراستە؛ وولاتى زىردەستەو پارىزىراو لەلەين وولاتى پارىزەرەو.
(۶) دەسلەتتى وولاتى پارىزەر.
protectorship (prā-tek'tēr-ship), *n.*
پەلەوپاەي جىنشىنى
پاشا جىنشىنىنى پاشا.
protectory (prā-tek'tēr-i), *n.*
مەتبۇخاھە لانى مىندالنى ھىزار
protégé (prō'tā-zhā'), *n.* [Fr.], *feminine protégée*,
كەسكىگە
كە لەزىر ساپەي كەسكىگە لە خۇي بەدەسلەتەردا بىت؛ پارىزىراو؛ شاگرد؛ پىاۋ.

protocol

- proteide, proteid** (prō'ti-id', prō'ti-id), *n.*
پروتىد؛ پروتىد؛
adj.
پروتىد؛ بە پروتىد.
protein (prō'tē-in, prō'tēn), *n.*
پروتىن؛ ماددەيەكى پىنويستە بۇ
لەش لە گۇشت و شىرەمەنى ھىلگەدا ھىيە.
proteinase (prō'tē-in-ās'), *n.*
پروتىناز؛ ئەنزىمىكى پروتىن
توتىنەرەوھى.
proteolysis (prō'ti-ol'ā-sis), *n.*
شىيوونەوھى پروتىن (وەك)
لەكاتى پەلەخوردىكى خوارەمدەندىدا.
protest (prā-test'), *v.t.*
(۱) سوورپون لەسەر؛ بەتوندى دىلنایىيەو
ووتى: (He ~ed his innocence.)
(۲) ئاپەزايى دەرىپىن؛ دۇرەستان؛ بىزىزى دەرىپىن؛
(to ~ against injustice, the war, etc.)
(۳) تىيازى خۇ دەرىپىن بە ئەدانەرى قەرزىك.
(۴) سوورپون لەسەر؛ بەتوندى دىلنایىيەو ووتى.
(۵) ئاپەزايى دەرىپىن؛ دۇرەستان.
(۶) ئاپەزايى؛ ئاپەزايى دەرىپىن.
(۷) (۱) ئامەيەكە لە خاۋەن قەرزەو دەرىپەرى پارى ئەپونى قەرزىر بە دانەوھى
قەرزەكە. (ب) ئامەيەكە دەرىپەرى پارى ئەپونى كەسكىگە بە پاچ دان.
(۲) ئامەي ئاپەزايى پەسى: (to lodge a ~).
-protester (*n.*); **protestingly** (*adv.*).
بە ئابەدى؛ (كىردى شىكى) پاش ئاپەزايى خۇ دەرىپىن؛
(to do something under protest)
protestant (prō'tis-tənt), *n.*
(۱) [P-]، پروتستانتى؛ ئەندانى
كلىسەي پروتستانتى. (۲) ئاپەزايى دەرىپىن؛ بىزىزى دەرىپىن.
Protestantism (prō'tis-tənt-iz'm), *n.*
(۱) ئانىي پروتستانتى.
(۲) پروتستانتىيەكان؛ كلىسە پروتستانتىيەكان
protestation (prō'tēs-tā'shən), *n.*
(۱) دوپىتەكردەو؛
سوورپون لەسەر؛ بە دىلنایى ووتى يا بانگ بۇ دان: (~s of friendship)
(۲) ئاپەزايى؛ ئاپەزايى دەرىپىن.
prothalamion (prō'thā-lā'mi-on), *n.*
گۇرانی شايى.
prothalamium (prō'thā-lā'mi-əm), *n.* = **prothalamion**.
prothesis (prō'thē-sis), *n.*
(۱) بىرگەك يا تىپىك خىستەسەر
سەرەتاي وشە (پىزىمان): (وەك) بە- لە وشەي beloved رە a- لە
وشەي ahead (د) (پىشى دەروترى: "prosthesis")
(۲) (۱) ئامادەكردى شىوې خودايى (خاچ پەرسىتى).
(ب) مىز يا سىرەي ئەم شىوې. (ج) جىنى ئەم مىزە يا سىرەيە.
-prothetic (*adj.*).
prothonotary (prō-thon'ō-ter'i), *n.*
(۱) سەرەك دادنوس.
(۲) تۇماركەرى فەرمانى پاپايى (ئانىنى كاسۆلىكى).
prothoracic (prō'thō-ras'ik), *adj.*
تاپەتەي بە بەشى پىشەوھى
سنگى جانەور.
prothorax (prō-thōr'aks, prō-thō'raks), *n.*
بەشى پىشەوھى
سنگى جانەور.
prothrombin (prō-throm'bin), *n.*
پروتىزىمىن؛ ماددەيەكە لە
خۇيىندا يارەمتى مەيىنى خۇيىن دەدات.
protist (prō'tist), *n.*
پوۋەك يا گىلادارى يەك خانەيى.
-protistant (*adj.*); **protistology** (*n.*).
پىشگىرگە بەماناى: (۱) پىشگىرگە سەرەتا؛
يەكەم: (**protoplast**).
(ب) گرنگىزىن؛ يەكەمىن؛ سەرەك: (**protogonist**).
(ج) سەرەتايى؛ كۆترىن؛ يەكەمى نمونەي چەشنى خۇ (زمان، گەل)؛ دىرىن؛
(**proto- Indo- European**)
protocol (prō'tā-kol'), *n.*
(۱) يەكەم تۇمارنامەي پەيمانىك يا
پروانامەيەك. (۲) پروانامەي پەيمان. (۳) پروتوكۇل؛ رەفتار و نەرىت و
دەستورى دىلۇماسى و فەرمانىروايى (بەتاپەتەي ھى نىۋان وولاتان).

protogine

- v.i.** پەيمان داپشتن يا گەلەكردن.
protogine (prō'tə-jin, prō'tə-jēn), *n.* پۈتۈنچىن جۈرئەت
 بەردى گرانىت لە شاخى "ئالپ" ى سويسرا ھەبە.
protolithic (prō'tə-lith'ik), *adj.* تايپەتتى بە سەرەتاي چاخی بەردىن.
protomartyr (prō'tō-mār'tēr), *n.* يەكەم گيانبەختى (بەتايپەتتى لەرىنى خاچ پەرسىدا)
protomorph (prō'tə-mōrf'), *n.* شىۋەى سەرەتايى (زىندەۋەرزىنى)
-protomorphic (*adj.*).
proton (prō'ton), *n.* پۈتۈن: پارچەبەكى ناۋكى ئەقۋەيە كارەباى گەرمى لىسەرە
protonema (prō'tə-nē'mə), *n.* تەرىزىكى دەۋرەيى قەۋزەبە دەپتە قەۋزەى ھەراش
protonotary (prō-ton'ə-ter'i, prō'tə-nō'tēr-i), *n.* = **prothonotary**.
protopathic (prō'tə-path'ik), *adj.* تايپەت بە ھەستى سەرەتايى و تەنھا ھەست بە شتى توندوتىژ دەكات ۋەك ئازار.
protoplasm (prō'tə-plaz'm), *n.* پۈتۈنلازم ماددى زىندۋىى بىنچىنەيى شاھى گياندارو پۈۋەك بەشى زىندۋى خانە
-protoplasmic (*adj.*).
protoplast (prō'tə-plast'), *n.* (۱) **prototype** (۲) پۈتۈنلازمى ناۋەۋى خانە: بەشى زىندۋى خانە.
-protoplastic (*adj.*).
protostele (prō'tə-stē'li, prō'tə-stēl'), *n.* لوولەي پىندا پۈششتى ناۋىكى بەرەۋۇ نزمەۋى پۈۋەك.
prototypal (prō'tə-tīp'ul), *adj.* تايپەت بە بەكەم نمونە: ھى كۈتەرتىن نمونە: دىئەرتىن نمونە: يەكەم مۇدىل: يەكەم نمونە: (Benjamin Franklin is the real practical ~ of the American. ; the ~ of an airplane)
prototypic (prō'tə-tīp'ik), *adj.* = **prototypal**.
protozoan (prō'tə-zō'ən), *n.* زىندەۋەرى يەك شانەيى بە چار نەبىنارو.
adj. تايپەت بەم زىندەۋەرە يەك شانەيى يانە.
protozoology (prō'tə-zō-ol'ə-jī), *n.* زانستى گياندارە يەك خانەيى يەكەن (گياندارناسى).
protozoon (prō'tə-zō'on), *n.* = **protozoan**.
protract (prō-trakt'), *v.t.* (۱) درىژەپىندان: دورودرىژكردنەرە: (a ~ed war, argument, etc.) (۲) نەخشەكىشان بە گۈشەپىنو.
protractile (prō-trak'til, prō-trak'til), *adj.* Also **protractible**, درىژ دەكرىتەۋە.
protraction (prō-trak'shən), *n.* (۱) درىژەپىندان (۲) نەخشەكىشان بە گۈشەپىنو.
protractive (prō-trak'tiv), *adj.* درىژەپىندەر
protractor (prō-trak'tēr), *n.* (۱) درىژەپىندەر (۲) گۈشەپىنو. (۳) ماسۈلكەي پەل درىژكەرەۋە.
protrude (prō-trōod'), *v.t. & v.i.* دەريۇقن: دەريپەين: سەردەرەھىنان: ديارپوۋ.
protrudent (prō-trōod'nt), *adj.* دەريۇقن: دەريپەيو
protrusible (prō-trōod'sə-b'l), *adj.* = **protrusile**.
protrusile (prō-trōod'sil, prō-trōod'sil), *adj.* دەردەيپەينىرى

providence

- (۱) ۋەك زەمان يا لىۋى فېل: درىژ دەكرىتەۋە.
protrusion (prō-trōod'zhən), *n.* (۱) دەريۇقن: دەريپەين: سەردەرەھىنان: (۲) شتى دەريۇقن: ئەندامى دەريۇقن: شتى سەردەرەھىنەر: بەرەكە: چوكلە: گرى
protrusive (prō-trōod'siv), *adj.* (۱) دەريۇقن: دەريپەيو: زور بەدەرەۋە. (۲) خۇتپەلقورتىنەر: خۇ بەسەردا سەپىن: خۇنۋىن.
protuberance (prō-tū'bēr-əns), *n.* Also **protuberancy**, (۱) ھەلتۇقن: دەريۇقن: ئاۋسان: كىف كردن. (۲) ئاۋساۋى: تۇق: شتى دەريۇقن: بەرەكە: گرى: چوكلە.
protuberant (prō-tōd'bēr-ənt, prō-tū'bēr-ənt), *adj.* كىف كردن: ئاۋساۋ: دەريۇقن: دەريپەيو: ھەلتۇقن.
protuberate (prō-tōd'bā-rāt, prō-tū'bā-rāt), *v.t.* تۇق كردن: دەريۇقن: دەريپەين.
proud (proud), *adj.* (۱) شاناز: سەريپەين. (۲) بەفېز: لووت بەرە: لەخۇبايى. (۳) بەختيار: دلخۇشا: شاد. (۴) خۇشا: دلخۇشكەر. (۵) بەشكۇ: زور پۇك ۋەيتە: چالە: ئاياب: (a ~ fleet). (۶) خۇش رەۋت: بەدەماغ: چالە: گورج ۋەگن: (a ~ stallion). (۷) [Obs.], ئازار.
-proudly (*adv.*); **proudness** (*n.*). شانازى پىۋەكردن.
proud of, دەسەلمىنەن: ساغ دەكرىتەۋە.
provable (prōōv'ə-b'l), *adj.* بىلگەي بۇ دەمىنەرتەۋە (۱) تاقىكرىتەۋە.
prove (prōōv), *v.t.* (۲) سەلمەندن: ساغ كرىتەۋە: بەلگە بۇ ھىنانەۋە. (۳) [Archaic], چەشت: بۇ دەكرەكتن بە تاقىكرىتەۋە. (۴) سەلمەندن يا تاقىكرىتەۋە: راستى ژماردىك (ژمارۋىپىۋان). (۵) پىچاچورەۋە يا بىژاردنى پەراۋە: چاچەمەنى.
v.i. بۇ دەكرەكتن پاش تاقىكرىتەۋە. (The operation ~d fatal).
provenance (prov'ə-nəns), *n.* سەرچاۋە: جەنى لىۋە ھاتو.
Provençal (prō'vən-säl', prov'ən-säl'), *adj.* پىرۇقانسى: تايپەت بە ناۋچەي "پىرۇقانس" ى ھەرەنسى كە دەكرەيتە خاۋروۋى پىژمەلاتى ۋولتەكەرە.
n. (۱) شىۋەزەمانى پىرۇقانسى: پىرۇقانسى. (۲) ھارۋلاتى يەك پىرۇقانس.
provender (prov'ən-dēr), *n.* (۱) ئالفا: كا: كارچى. (۲) [Colloq.], خاۋاردەمەنى (لەۋۋى گالتەۋە).
provenience (prō-vē'ni-əns), *n.* = **provenance**.
proverb (prov'erb), *n.* پەندى پىشيان: قەسەى نەستەق دەريپەين بە پەند.
proverbial (prā-vūr'bi-əl), *adj.* (۱) ۋەك پەندى پىشيان. (۲) لە پەندى پىشياندا دەبېراۋە. (۳) ۋەك پەندى پىشياننى ئى ھاتوۋە: ئاسراۋ.
-proverbially (*adv.*).
provide (prə-vid'), *v.t.* (۱) ئامادەكردن: پىشەكى ئامادەكردن بۇ ئاكاۋى دواۋۇ: دوروبىنى كردن. (۲) پىندان: خىستەنە بەردەست: (to ~ someone with money, information, etc.) (۳) مەرج دانان.
v.i. (۱) پىشەكى خۇ ئامادەكردن بۇ ئاكاۋى دواۋۇ: (to ~ against a shortage of wheat) (۲) مەرج دانان. (۳) (for ~), بەخىۋىكرىن: پىۋىستى ژيان بۇ دايىنكردن: (to ~ for one's children)
provided (prə-vid'id), *conj.* بە مەرجىك: تەنھا ئەگەر: ئەگەر: (I will forgive you ~ that you apologize.)
providence (prov'ə-dəns), *n.* (۱) دوروبىنى: پىشەكى خۇ

provident

ناماده کردن بۆ ناکوای دواپۆژ (۲) دەست بە پارەوه گرتن؛ پاشەکوت کردن.
(۲) بەزەیی خواو سرووشت؛ بەزەیی خوا؛ چاودیری کردنی خوا بۆ نامەمیزادو
هممور بونەوه رێکی تری جیهان. (۴) [P-]. خودا؛ یەزدان.

provident (prov'ə-dənt), *adj.* (۱) دوربین؛ بە تەنگ دواپۆژەوه
هاتوو. (۲) دەست بە پارەوه گر؛ پاشەکوتکەر.

providential (prov'ə-den'shəl), *adj.* (۱) تایبەتی بە بەزەیی
خودایی (۲) خواگرە؛ خوا؛ وای داناهو.

(۲) بهات؛ گونجاو؛ خوش (پوودا)؛ بەختەور.

providing (prə-vīd'ɪŋ), *conj.* = provided.

province (prov'ins), *n.* (۱) ناوچەى ژێردەستی ئیمپراتۆریەتی
پۆما لەدەرەوهی ئی탈یا. (۲) ناوچە؛ هەرێم.

(۲) هەموو ناوچەکانی دەرەوهی پایتەخت.

(۴) مەودای شارەزایی و دەسلەت و تەرك.

(۵) لقی رانیاری؛ یەكێك لە بەشەکانی زانست یا هونەر.

(۶) سەرەك قەشەنشین.

provincial (prə-vin'shəl), *adj.* (۱) تایبەتی بە ناوچەکانی دەرەوهی
پایتەخت؛ ناوچەیی. (۲) لادایی؛ تایبەتی بە لادئ یا دەرەوهی شار.

(۲) بیرو؛ تەسك؛ تەسكێن؛ مێشك تەسك؛ ناوچەپەرست؛

(a ~ outlook, point of view, attitude, etc.)

n. (۱) لادایی؛ کەسێکی لادایی.

(۲) کەسێکی تەسكێن؛ مێشك تەسك؛ ناوچەپەرست

provincialism (prə-vin'shəl-iz'm), *n.* (۱) لاداییەتی.

(۲) مێشك تەسك؛ ناوچەگریتی؛ بیرو؛ تەسك؛ تەسكێن.

(۲) خووبەك یا نەریتیکی ناوچەگرە.

(۴) وشەبەك یا شیوەی قەسەکردنی تایبەتی بە ناوچەبەك

provinciality (prə-vin'shi-əl'ə-ti), *n.* = provincialism.

proving ground, شوننی تاقیکردنەوهی بیرو؛ کەرەسەى تازه؛

تاقیکە.

provision (prə-vīzh'ən), *n.* (۱) ناماده کردن؛ پێدان.

(۲) (pi) ئازووقە؛ تفاق؛ قایمەکاری.

(۲) قایمە؛ خۆ کۆکردنەوهو ناماده کردن بۆ شتیك یا ناکاوێك.

(۴) خۆ ناماده کردن بۆ دواپۆژ؛ پاشەکوت کردن

(to make ~ for the future)

(۵) مەرج؛ بەند (one of the ~s in the will)

(۶) پێشەکی دامەزراندنی کاربەدەستی بەرزی کلێسە لەلایەن پاپاو.

v.t. ئازووقە بۆ دانان؛ تفاق خستن

provisional (prə-vīzh'ən-l), *adj.* (۱) سەردەمی؛ کاتی؛

(a ~ government)

(۲) مەرجی؛ بە مەرجەوه.

-provisionally (*adv.*).

provisionary (prə-vīzh'ən-er'i), *adj.* = provisional.

provisioner (prə-vīzh'ən-ēr), *n.* ئازووقە بۆ پەیداکەر؛

تفاق بۆ هینەر؛ ئازووقە پێدەر.

proviso (prə-vī'zō), *n.* (۱) مەرجی پێکەوتنیک؛ بەندی مەرجی

پێکەوتنیک. (۲) مەرج

provisory (prə-vī'zēr-i), *adj.* (۱) مەرجی (۲) سەردەمی؛ کاتی.

provitamin (prō-vī'to-min), *n.* پزوفیتامین؛ ماددەبەك لە لەشدا

دەگۆرپیت بۆ فیتامین.

provocation (prov'ə-kā'shən), *n.* (۱) شەپ پین فرۆشتن؛

تۆپەکردن؛ دەمارگرتن؛ تەنگاکردن. (ب) ووریوژاندن؛ هاندان.

(۲) هوی تۆپەیی یا ووریوژاندن؛ هاندەر؛ شتی تۆپەکەر.

provocative (prə-vok'ə-tiv), *adj.* (۱) شەپ پین فرۆش؛

تۆپەکەر (a ~ act, gesture, etc.)

(۲) ووریوژن؛ مەرسەس هەلسین (She was wearing a ~ dress.)

provoke (prə-vōk'), *v.t.* (۱) ووریوژاندن؛ کلک پێوەکردن؛

pruinose

هەست جۆلەدن. (۱) (۲) شەپ پین فرۆشتن؛ شەپنەوه.

(ب) تۆپەکردن؛ پق هەلساندن؛ دەمارگرتن.

(۲) بون بە هۆ: (to ~ laughter).

provoking (prə-vōk'ɪŋ), *adj.* تۆپەکەر؛ پەستکەر؛ دەمارگری؛

پق هەلسینەر.

-provokingly (*adv.*).

provost (prov'əst), *n.* (۱) سەرۆکی شارەوانی لە نوسکوتلەندە

(۲) [Obs.], کارگیری بەندیخانه. (۲) سەرۆکی کلێسە.

(۴) (۱) سەرۆکی هەندئ دانسگا لە ئینگلتەرەو نوسکوتلەندە.

(ب) کاربەدەستیکی گەرمی زانکۆی ئەمریکی؛ سەرۆکی هەندئ زانستگای

ئەمریکی.

provost court, دادگای سوپایی تاوانی بچوکی نارچەى داگیرکراو.

provost guard, دەستەى پۆلیسی سوپا؛ دەستەى پاسەوانی سوپا.

provost marshal, سەرەك دەستەى پۆلیسی سوپا.

prowl (prou), *n.* (۱) پێش یا لووتە تێزەكەى بەلەم كەشتی؛

پەراسووبەندی پێشی بەلەم كەشتی. (۲) پێشی شتیك یا لووتەكەى.

prowl (prou), *adj.* [Archaic], ئازو؛ پالەوان.

proress (prou'is), *n.* (۱) ئازایی؛ پالەوانی؛ جوامیری.

(۲) کاریکی ئازایانە یا پالەوانانە.

(۲) شارەزایی؛ لێها تۆویی؛ کارامەیی.

prowl (proul), *v.t. & v.i.* دەورخولدانى شوێنێك (بۆ دزی یا

سووسەکردن)؛ گەران بە شوێنی قەدەغەدا.

n. دەورخولدان (بۆ دزی یا سووسەکردن).

on the prowl, لە دەورخولدانى شوێنێكایە.

prowler (proul'ēr), *n.* دەورخولەمرى شوێنێك (بۆ دزی یا

سووسەکردن)؛ پەرزین شکی.

prowl car, = squad car.

proximal (prok'sə-m'l), *adj.* (۱) نزیکترین.

(۲) نزیکى ئاوەرەاستی لەش یا بەیەكگەشتنی پەلو لەش.

proximate (prok'sə-mit), *adj.* (۱) نزیکترین. (۲) نزیکى.

proximity (prok-sim'ə-ti), *n.* نزیکى (شوێن یا کات).

proximo (prok'sə-mō), *adv.* Also prox, [Archaic], لە

مانگی داهاتوودا: (on the 9th ~).

proxy (prok'si), *n.* (۱) بریکاری؛ مافی بریکاری؛ جیگری؛ نوێنەری؛

(to vote by ~)

(۲) پڕینامه؛ پڕوانامەى بریکاری یا نوێنەری.

(۲) بریکار؛ نوێنەر؛ جیگر.

prude (prōd), *n.* خۆ بە سەنگین و بە ئاپو و پەروشت چاك دەرخر

(پەتایەتی ئافەرە)؛ کەسێکە کە بە سەرزانی لە پادە بەدەر گوێ دەداتە

پەروشت جوانی و هەلسان و دانیشتنی بەجێ.

prudence (prōd'ns), *n.* (۱) دوربینی؛ وریایی و لەسەرخۆی؛

ژیری. (۲) دەست بە پارەوه گرتن؛ گیری؛ پاره بەفێژەدان.

prudent (prōd'nt), *adj.* (۱) دوربین؛ وریا و لەسەرخۆ؛

تێگەشتوو. (۲) دەست بە پارەوه گر؛ خەمی خۆ خۆر.

prudential (prōd-den'shəl), *adj.* (۱) تایبەت بە دوربینی؛

ژیرانە و وریایانە. (۲) دوربین؛ وریا و لەسەرخۆ؛ تێگەشتوو.

prudently (prōd'nt-li), *adv.* بە دوربینانە؛ بە ژیری؛

بە تێگەشتووانە؛ بە وریایانە و لەسەرخۆی.

prudery (prōd'ēr-i), *n.* (۱) خۆدەرخستن بە سەنگین و بە ئاپو و

پەروشت جوان؛ توندوتیژی؛ پووکەشی دەریارەى پەروشت؛ لە ئەندازە بەدەر

گوێدان بە پەروشت جوانی پووکەشی. (۲) وێنەبەك لەم جۆرە پەقارە

prudish (prōd'ish), *adj.* خۆ بە پەروشت جوان و بە ئاپو و

شەرم نەدرخەر؛ شەرم بە سەرزانی.

-prudishly (*adv.*); **prudishness** (*n.*).

pruinose (prōd'i-nōs), *adj.* داپۆشراو بە تۆزی سپی (وەك تری)؛

prune

- هملوژده همدئ گهلا.
prune (prōon), *n.* (۱) هملوژده رهشمی وشك.
 (۲) هملوژده (به تاييهتی كه بتوانی وشك بكریتوه).
 (۳) [Slang]. كسینکی بهد سرووشتی خلك ئی بیزار بوو!
 كسینکی به سكاو تنگه جیكلانه و توپه و تپوژ ناپهسند.
prune (prōon), *v.t.* (۱) قهلم كردن؛ لق و پوپ كردن؛ باخ برین!
 هملیاچین (to ~ a tree, orchard, etc.).
 (۲) شتی زیاده و ناپیویست ئی فرندان یا دهرهئان؛ كورتكردنوه:
 (to ~ a speech)
 (۲) كه مكردنوه؛ هیئانه هیهك: (to ~ a budget).
prunella (prōo-nel'ə), *n.* جوزه قوماشینی خوری میل میله.
prurience (proor'i-əns), *n.* Also **prurieny**, ههوس جوت
 بوون؛ تاسهی گان كردن.
prurient (proor'i-ənt), *adj.* (۱) حشهري؛ ههیشه ههوس لسه.
 جوت بوون (۲) تاييهت به ههوس جوت بوون: (~ thoughts).
 (۲) ههوس ههلسین؛ هستی جوت بوون بزوين: (~ literature).
pruriginous (proo-rij'ə-nəs), *adj.* گهپ؛ تاييهت به گهپی؛
 نالوشی
prurigo (proo-rī'gō), *n.* گهپی؛ حورو؛ نهخوشی بهکی پیسته وهك
 گهپی؛ نالوش
pruritic (proo-rit'ik), *adj.* بهخورو؛ به نالوش؛ نالوشاری.
pruritus (proo-rī'təs), *n.* خورو زور؛ نالوش
Prussian (prush'an), *adj.* (۱) پرووسی؛ گهلا، زمان، كلتور.
 (۲) تاييهتی به چینی سوپای پرووسیا له باکووری لهلمانیا؛ توندوتیژو
 بهزهر و بهفیز
n. (۱) پرووسی؛ دانیشتوی پرووسیا
 (۲) زمانی پرووسی؛ شیهه زمانی لهلمانی ناوچی پرووسیا.
Prussian blue, شینی توخ.
prussic acid, ترشی پروسیک؛ ترشیک گازی زهرهاری به بونی بادهمی
 تالی ئی دیت
pry (prī), *n.* (۱) نوئل. (۲) (ب) پکف؛ دهسهلات. (ب) دهست تیخستن.
v.t. (۱) هملچراندن؛ به نوئل بهزکردنوه یا جولاندن؛ هملتهكاندن!
 به نامیرکی نوک تیز کردنوه: (to ~ open).
 (۲) به زور ئی دهرهئان (ولهام، دهنگوباس):
 (to ~ a confession out of a suspect)
pry (prī), *v.t.* (~ into), بهدزی به وهر بهوودی تیروانین و پرسپاری
 نابهجی و سوسه گردن: (to ~ into other people's affairs).
pryer (prī'er), *n.* = **prier**.
prying (prī'ing), *adj.* زور به پرسپار (به تاييهتی هی نابهجی)؛
 ههزكه له دهنگوباس وهرگرتن و بهشیهه بهکی سوسه می و نابهجی.
PS., P.S., p.s., = **postscript**.
psalm (sām), *n.* (۱) گوزانی یا سروودی نایینی پیژن.
 (۲) بهکیك له گوزانی یا سروودهكانی ئینجیل.
v.t. سروودی نایینی خویندن به دهنگوه؛ گوزانی نایینی ووتن.
psalmbook (sām'book), *n.* پهتووی گوزانی و سروودی نایینی
 پیژن
psalmist (sām'ist), *n.* دانهری گوزانی و سروودی نایینی.
the Psalmist, پیغمبر "دود" ی جولهكه (كه دهلین دانهری
 زوربهی گوزانی و سروودهكانی ئینجیل).
psalmody (sām'ə-di, sal'mə-di), *n.* (۱) خویندنوهی سروودی
 نایینی به دهنگوه؛ گوزانی نایینی ووتن. (۲) كۆمهلیك گوزانی و سروودی
 نایینی (۳) دانان یا ریگهستنی گوزانی و سروودی نایینی.
-psalmodic (*adj.*); **psalmodist** (*n.*).
Psalter (sōl'tēr), *n.* (۱) بهشی سروودی نایینی ئینجیل.
 (۲) psalmbook. [p-]

psychoanalyze

- psalterium** (sōl-tēr'i-am), *n.* = **omasum**.
psaitery (sōl'tēr-i, sōl'tri), *n.* (۱) سهنتور.
 (۲) [P-] **Psalter**.
pseudo (sōō'dō, sū'dō), *adj.* درۆزنه؛ ساخته؛ درۆ؛ نیمچه:
 (a ~ intellectual)
pseudo-, **pseud-** (sōō'dō, sū'dō), (pseudonym; pseudoscience).
pseudomorph (sōō'də-mōrf', sū'də-mōrf'), *n.* (۱) شیهه
 ساخته یا نااسایی. (۲) كانزایهكه شیهه له كانزایهكه تر دهجی.
-pseudomorphic (*adj.*); **pseudomorphism** (*n.*);
pseudomorphous (*adj.*).
pseudonym (sōō'də-nim', sū'də-nim'), *n.* ناوی خواستراو یا
 دروستكراو؛ ناوی نهینی یا درۆ.
pseudonymous (sū-don'ə-məs), *adj.* (۱) ناوی نهیندار!
 ناوی درۆ لیتراو (۲) به ناوی نهینی یا درۆه نووسراو؛
 له ژیر ناوی ساخته دا نووسراو.
pseudopod (sū'də-pod'), *n.* = **pseudopodium**.
pseudopodium (sū'də-pō'di-am), *n.* پی ئی درۆزنه؛ كشانی
 سهردهمی پروتویلازمی همدئ زینهدهری یك خانه به بۆ پین جولانهوه
 خواردهمهی وهرگرتن
pshaw (shō), *interj. & n.* ئوف؛ دهنگیكه بهستی. بیزاری، لاقرتن،
 تاره زایی، بپوا نهكردن؛ یا تاقت نهان دهرده بریت.
v.t. & v.t. دهنگیكه وهما لیه هاتن.
psilosis (sī-lō'sis), *n.* (۱) قژ ووتانهوه. (۲) sprue.
psittacosis (sit'ə-kō'sis), *n.* نهخوشی تووتی. نهخوشی بهکی، درمی
 تووتی و بالندهی هاوتوخیمتی به مرۆ دهكات و دهیته هوی تا و پزور
 (پیشی دهرتري: "parrot fever").
psoriasis (sō-rī'ə-sis, sə-rī'ə-sis), *n.* نهخوشی بهکی پیسته
 نیشانهكانی دروست بوونی بهلهی سووره لسه پیست و توژ فرندان.
psyche (si'ki), *n.* (۱) گیان؛ دهریون؛ پهوان (۲) مینك؛ هوش
psychedelic (sī'kə-del'ik), *adj.* تاييهتی به زهخه و بین و
 وورینه كردن؛ تاييهتی به ههوهسه كردن یا شتی سهیر هاتنه بهرجاو
psychiatric (sī'ki-at'rik), *adj.* (۱) تاييهت به پزیشكهوانی دهریون
 یا مینك: (a ~ clinic).
 (۲) دهرمانی پزیشكهوانی مینك بهكارهین: (~ treatment)
psychiatrist (sī-kī'ə-trist), *n.* پزیشکی دهریون؛
 پزیشکی نهخوشی مینك
psychiatry (sī-kī'ə-tri), *n.* پزیشكهوانی دهریون؛ دهریونناسی؛
 پزیشكهوانی مینك.
psychic (sī'kik), *adj.* (۱) دهریونی؛ مینكی؛ هوشی؛ گیانی.
 (۲) له سرووشت بهده. (۳) ههستیار بۆ هیزی گیانی و له سرووشت بهده
 (۱) كسینکی ههستیار بۆ هیزی گیانی و له سرووشت بهده.
 (۲) كسینکی ههستیاره گوايه پردیكه لهنیوان هم جیهانه و جیهانی مردوان و
 له سرووشت بهدهردا.
-psychical (*adj.*); **psychically** (*adv.*).
psycho (sī'kō), *adj. & n.* [Colloq.], = **psychopath**.
psycho- (sī'kō, sī'kə), پشگرینكه بهمانای: دهریون؛ مینك:
 (psychology)
psychoanalysis (sī'kō-ə-nal'ə-sis), *n.* شیکردنوهی دهریونی
psychoanalyst (sī'kō-an'al-ist), *n.* پزیشکی دهریون؛
 شیکرهوی دهریون.
psychoanalytic (sī'kō-an'al-ik), *adj.* Also **psychoana-**
lytical, تاييهتی به شیکردنوهی دهریون؛ لهووی شیکردنوهی دهریونوه
-psychoanalytically (*adv.*).
psychoanalyze (sī'kō-an'al-iz'), *v.t.* شیکردنوهی دهریون

psychobiology

(to ~ someone)

psychobiology (sī'kō-bī-ol'ə-jī), *n.* (۱) زانستى لىكۆلىنەنەرى

پەيۋەندى رىزدەنەرزانى دەرۋونئاسى: زانستى لىكۆلىنەنەرى پەيۋەندى لەش و
مىشكە جۈنئىتى كارگەرنە سەر يەكتىرى (۲) لىكۆلىنەنەرى نەخۇشى دەرۋونى
لەرى لىكۆلىنەنەرى لەشەرە

psychodrama (sī'kō-drā'ma), *n.* پىن ھەلساسى نەخۇشى دەرۋون

بە دەرۋون يا نواندىنى ھۇى نەخۇشى يەكەى ھەر ۈك لەسەر شائۇ بىت

psychogenesis (sī'kō-jen'ə-sis), *n.* (۱) پەيدابوۋىز پەرەسەندىنى

تايپەخۇى دەرۋونى. (۲) سەرچاۋى دەرۋونى كىردەمەيك يا تايپەخۇىەك.

psychogenetic (sī'kō-jen'et'ik), *adj.* = psychogenic.

psychogenic (sī'kō-jen'ik), *adj.* سەرچاۋەكەى دەرۋونىيە

لە مىشكە با دەرۋونئە ھەلقۇلارە.

psychognosis (sī-kog'nə-sis, sī'kōg-nō'sis), *n.* دىيارى

كردنى نەخۇشى دەرۋونى يا مىشكە

psychograph (sī'kō-graf', sī'kō-gräf'), *n.* ۋىندى

پوونكرنەنەرى دەرۋونى

psychological (sī'kō-loj'i-k'l), *adj.* Also **psychologic**,

(*a ~ problem*) دەرۋونى: تايپەتى بە مىشكە

-psychologically (*adv.*).

psychologist (sī-kol'ə-jist), *n.* دەرۋونزان: زانائى دەرۋون.

psychology (sī-kol'ə-jī), *n.* دەرۋونزانى: زانستى دەرۋون.

psychometrics (sī'kō-met'riks), *n.* (۱) پىئوانى زىرەكى و

نەخۇشى مىشكە (۲) نەخۇشى تايكىردنەنەرى پىئوانى دەرۋون.

psychometry (sī-kom'ə-tri), *n.* (۱) فېزىيور دەرۋارەى شىتەك يا

خاۋەنەكەى بە دەست لىدانى نە شتە يا ئىزىكىۋەنەنەرى.

psychometrics (۲)

psychoneurosis (sī'kō-nyoo-rō'sis), *n.* = neurosis.

psychoneurotic (sī'kō-nyoo-rot'ik), *adj.* = neurotic.

psychopath (sī'kō-path'), *n.* شىتە: كەسكىنى مىشكە تىكچو

(بەتايپەتى سۇ بە كۆمەل ۋەستار)

-psychopathic (*adj.*).

psychopathy (sī-kop'ə-si), *n.* نەخۇشى مىشكە:

مىشكە تىكچوۋنە تايپەتى كە دژ بە كۆمەل ۋەستانى لەگەل بىت.

psychophysics (sī'kō-fiz'iks), *n.pl.* لەش: لىقەكە لە

دەرۋونزانى كە لە پەيۋەندى نىۋان لەش و مىشكە دەكۆلىنەنەرى.

-psychophysical (*adj.*); psychophysicist (*n.*).

psychosis (sī-kō'sis), *n.* نەخۇشى مىشكە: شىتە: نەخۇشى يەكەى

مىشكە سىتەپە لە نەگۇنچاى نەخۇشەكە لەگەل دەرۋوبىرداۋ پەيۋەندى

نەمانى لەگەل راستى دەرۋوبىشتىدا.

psychosomatic (sī'kō-sō-mat'ik), *adj.* تايپەتى بە دەرۋون و

لەش: تايپەتى بە پەيۋەندى نىۋان بارى مىشكە و لەش: تايپەتى بە نەخۇشى يەك

كە لە مىشكە تىكچوۋنە توش دەبىت: (*a ~ illness*)

n. كەسكىنە كە نەخۇشى يەكەى لە مىشكە تىكچوۋنەنەرى

psychotherapeutics (sī'kō-ther'ə-pū'tiks), *n.pl.* = psy-

chotherapy.

psychotherapy (sī'kō-ther'ə-pi), *n.* چارەكردنى نەخۇشى

مىشكە يا دەرۋون لەرىگەى چارەسەر كىردنى دەرۋونى يەمە (ۈك نواندىنى

موگناتىسى و شىكىردنەنەرى نەخۇشى يەكەى ھۇكانى).

-psychotherapeutic (*adj.*).

psychotherapist (sī'kō-ther'ə-pist), *n.* پزىشكى دەرۋون:

چارەكەرى نەخۇشى دەرۋون.

psychotic (sī-kot'ik), *adj.* (۱) تايپەت بە نەخۇشى تىكچوۋنى

مىشكە يا شىتە يەمە. (۲) نەخۇشى مىشكى لەگەندە: شىتە.

n. مىشكە تىكچوۋ: نەخۇشى مىشكە يا دەرۋون: شىتە.

psychro- (sī'krō, sī'krə), پىشگرەنەكە بەماناى: سارد:

publication

psychrometer (sī-krom'ə-tēr), *n.* پىئومەرى شىنى ھەوا.

P.T.A., Parent-Teacher Association, ئەنجۈمەنى دايىدو

باۋكان و مامۇستايان.

ptarmigan (tär'mə-gən), *n.* بالندەمەكە لە كۆمەلى پۇلە

شاخە بەفرىنەكاندا دەئى و پەنگەكەى بەپىنى ۋەرز دەكۆپىت.

pteridology (ter'ə-dol'ə-jī), *n.* سەرەسناسى.

pteridophyte (ter'ə-dō-fit'), *n.* سەرەسنا: پورەككىكى بىن

گولى بىن تۇۋە: پورەكە سەرەسنا يەكان.

ptero- (ter'ō, ter'ə),

(*pterodactyl*)

pterodactyl (ter'ə-dak't'l, ter'ə-dak'til), *n.* خۇشۇكى بالدارا:

گياندارىنكى خۇشۇكى بالدارى قەتتىكەتۇۋە.

pteropod (ter'ə-pod'), *adj.* پىن بال.

گياندارى پىن بال: جۇرىكە لە گياندارە نەرمەكان كە بە ھۇى لۇيەكى بال

n. ئاسمايىيەمە كە بە پىن يەمە بەستارە ھەلە دەكات.

pterosaur (ter'ə-sôr'), *n.* = pterodactyl.

-pteros (tēr-əs),

(۱) لە بال دەچى: ۈك بال وايە.

pterygoid (ter'ə-goid'), *adj.* (۲) تايپەت بە دوو ئىسقانى كاسەى سەر كە لە شىۋەى بالدان.

n. ئىسقانى ۈك بال (تۈنكارى).

ptisan (tiz'an, ti-zan'), *n.* ئاۋى جۇ: خوارنەنەمەكە.

ptosis (tō'sis), *n.* داكىرتنى پىئوۋى سەرۋەى چاۋ بەمۇى خاۋبوۋنەمە

يا ۋوشكىۋەنەرى ماسۈلكەكانى يەمە.

ptyalin (ti'ə-lin), *n.* ئەنزىمەكە لە لىكى مىۋۇل ھەندى گياندارا:

ھەمە يارمەتى پەلەخوردىردنى خوارنەمەنى دەكات.

ptyalism (ti'ə-liz'm), *n.* لىكىنى.

pub (pub), *n.* [British Slang],

مەيخانە: بار.

puberty (pū'bēr-ti), *n.* بلۇق بوۋن: تەمەنى بلۇق بوۋن.

pubes (pū'bēz), *n.* (۱) تۈۋەكەبەر.

(۲) بالەگانە: ئاۋچەى تۈۋەكەبەر.

pubes (pū'bēz), *n. plural of pubis.*

pubescence (pū-bes'ns), *n.* (۱) بلۇق بوۋن: گەيشتە تەمەنى

بلۇقى. (۲) گەندەمۇ: نەرمەتۈۋە.

pubescent (pū-bes'nt), *adj.* (۱) بلۇق: بالىق.

(۲) گەندەمۇ: پىۋەيە: بە نەرمەتۈۋە داپۇشراۋە.

pubic (pū'bik), *adj.* تۈۋەكەبەرى: تايپەتى بە ئىسقانى بەر مىزەلدان:

(*~ hair*)

pubis (pū'bis), *n.* ئىسقانى ئاۋچەى تۈۋەكەبەر يا بەر مىزەلدان.

(۱) گەشتى: كراۋەتەمە بۇ ھەمۈكەس:

public (pub'lik), *adj.* جەماۋەرى: (*a ~ meeting*).

(۲) گەشتى: ھەمۈكەسنىك بۇى ھەمە يا دەتوانىت بەكارى بەيئىت:

(*a ~ park, building, library, etc.*)

(۳) بە ئاۋى گەلەۋەيە: پەسى: (*a ~ prosecution*).

(۴) گەشتى: پەيۋەندى ھەمە بە ھەمۈكەسەمە: (*the ~ good*).

(۵) ئاشكرا:

(*He will make this information ~; It is ~ knowledge.*)

n.

(۱) خەلك: جەماۋەرا: گەل: مىللەت.

(۲) كۆمەلىنى ھارمەبەست يا ھاۋپىشە: (*the reading ~*).

(۳) دۇست گەل كەسكىنى ئاسراۋ.

بە ئاشكرا: لە بەرچاۋى خەلك.

public address system,

publican (pub'li-kən), *n.* دەرگاى بلندگۇى جىگاي گەشتى.

(۱) باجگر (لە پۇماى كۇندا).

(۲) [British], خاۋەن مىۋانخانە يا مەيخانە.

publication (pub'li-kā'shən), *n.* (۱) پلاۋىردنەمە: دەرگۋاس

گەياندن بە گەل: ئاگادارى كىردن. (۲) پلاۋىردنەمە (پەرتۈۋەك, گۇڭار, ... ھتد):

public defender

لهچايدان (٢)، (١) شتي بلاوگراوه چاپمهني؛ بلاوگراوه. (ب) پهخشنامه
public defender, پاريزمري گشتي: پاريزمريکه دادگا دايدنه
بؤ گومانداري بن پاريزم.

public domain, (١) زموي وزاري ميری؛ زموي وزاري گشتي گه.
(٢) ماف يا برونامه داهيتاني هي کس نيه بملکو هي همور گنه:

(*Shakespeare's works are in the ~*.)

public enemy, دوژمني گه؛ دوژمني گشتي.

public house, [British], (١) مهيخانه؛ باي. (٢) ميوانخانه؛ خان.

publicist (pub'li-sist), n. (١) شارهزاي ياساي جيهاني.

(٢) پوژنامهچي کاروباري گشتي.

publicity (pub-lis'a-ti), n. (١) ناشکرايي

(٢) چاپ؛ بانگ بؤ دان؛ پاگياندن؛ پروپاگنده.

(٣) لهناو خهکدا ناسران؛ ناودمرکردن (باش يا خراب).

publicize (pub'li-siz), v.t. بانگ بؤ دان؛ چاپ بؤ دان؛

بلاوگرده: (*to ~ an issue*).

publicly (pub'lik-li), adv. به ناشکرا؛ له بهرچاوي خهک.

public opinion, پای گشتي؛ يروي جهموره؛ پای خهک.

public relations, پهيوهندي گشتي؛ دامه زاندن و پهيويندني

پهيوهندي باش له نيوان کهسيک، کوپاناييک، دهزگايک، دهستهيک، يا

گهليکدا

public school, (١) قوتابخانهي سهرتايي و نارهندي و نامدهي گشتي

(له نه ميريکادا). (٢) (١) قوتابخانهي سهرتايي گشتي (له جاري

شينگلتهردا). (ب) قوتابخانهي نامدهي تايهتي به جني خواردن و

نورستهوه (له نيستاي شينگلتهردا).

public servant, کاربه دهستي ميری؛ فرمانبر.

public-spirited (pub'lik-spir'i-tid), adj. به تنگ سوودي

گشتي بهر هاتو؛ حمز له کارنک دهکات که سوودي گشتي تيدا بيت.

public utility, (١) دهزگاييکي تايهتي به کاردهکات له پيښاو خدمت

کردني گشتي؛ ده له زير چاوديري ميريد (وهک دهزگاييکي کار، کارماو هاتوچ).

(٢) (pl.) بهشي دهزگاييکي وهاي کړاو و فروشر او له بازي بؤرسدا.

public works, نيش وکاري گشتي؛ شو پوژانه به ميری دهکات بؤ

سوودي گه. وهک پښکايان و بهنداو ... هتد.

publish (pub'lish), v.t. (١) بلاوگردهوه؛ پهخشکردن.

(٢) بلاوگردهوه (په پرتوک، پوژنامه، گوډان) لهچايدان.

publisher (pub'lish-er), n. بلاوگردهوه (موډ، کوپانايي

چاپه مهي)

puccoon (pə-kōon'), n. (١) پوهه کيکي نه ميريکي به بزيه سوور

يا زهری لي دهرديت. (٢) هم جزره بزيه.

puce (pūs), adj. سووري توخ؛ نهرخواني توخ.

n. دهنگي سوور يا نهرخواني توخ.

puck (puk), n. خهپهلي لاستيکي ياري هوکي (که له بري توپ بهکاردی).

puck (puk), n. جنوکه؛ ديودرنج.

pucka (puk'a), adj. = pukka.

pucker (puk'er), v.t. & v.i. چرچ و لوج کردن (برگ، ناوچومان)؛

گرژکردن؛ ژاکاندن.

n. چرچ و لوج؛ چرچ؛ گرژي.

puckery (puk'ēr-i), adj. چرچ و لوجاوي ژاکاو؛ زو چرچ و لوجي

تن دهکري.

puckish (puk'ish), adj. بهکوبه؛ که تنبا؛ شميان؛ زيانبهخش.

pudding (pood'ing), n. (١) پيخوله ي پرکړ او له گوشتي کوتر او.

(٢) محله بي؛ شيريني بهکه وهک محله بي.

puddle (pud'l), n. (١) چالو (به تايهتي هي ناوي وهستاوي پيسي

بارانو يا پډا)؛ گولاري بچوک؛ پنگاو. (٢) قوري گراوه؛ قوروقسل.

v.t. (١) قوياوي کردن؛ ليال کردن. (٢) قوروشيلان؛ قوروقرتنهوه

puffin

قوروقسل گرتنهوه. (٢) ناوېرکردن به قوروقسل؛ کون گرتن؛ کونېرکردن
(٤) گوډيني ناسني خاو بؤ ناسني نهرم يا بهرگگر.

(٥) زهوي تهر کيلان يا ههنگيرانهوه (وهک نيشکردن له گوله مهره زدها)

v.t. خؤ گهوزان له قورود؛ شلېشلې يا ياري کردن له قورود.

puddler (pud'lēr), n. (١) قوروشيل؛ قوروقسل گرهوه.

(٢) ناسني خاو شيل يا تيکدهر بؤ نهرم کردني.

puddling (pud'lin), n. (١) قوروشيلان؛ قوروقسل گرتنهوه؛

قوروقرتنهوه. (٢) ناسني خاو کردن به ناسني نهرم يا بهرگگر.

puddly (pud'li, pud'l-i), adj. (١) پر له چالوي پيس.

(٢) له چالو چوو.

pudency (pū'd'n-si), n. ناچوو؛ شهر؛ حيا.

pudendum (pū-den'dom), n. (١) قوز؛ دهوولچو کوني قوز.

(٢) (pl.) قوز؛ کيز.

pudginess (puj'i-nis), n. پان وېږي؛ خريني؛ کورتي و قهلو.

pudgy (puj'i), adj. پان وېږي؛ خريني؛ کورتي و قهلو.

pueblo (pweb'lō), n. (١) دي (به تايهتي هي هيندي بهکاني نه ميريکا)؛

گوند (٢) [P-]، هيندي نه ميريکايي.

puerile (pū'ēr-il), adj. (١) هي کاتي مندلي.

(٢) مندلانه؛ هيچ وېوچ؛ له مندان دهوه شيتنهوه.

puerility (pū'ēr-il'a-ti), n. (١) مندليني؛ هيچ وېوچي؛

بؤ مندان شيان. (٢) کردهوي مندلانه.

puerperal (pū-ūr'pēr'al), adj. زهپستان؛ هي کاتي مندلېوون.

puerperal fever, تاي زهپستان؛ زهپستانه تا.

puerperium (pū'ēr-pēr'i-əm), n. ماوهي زهپستان؛

زهپستانيتي.

puff (puf), n. (١) (١) فو؛ پف؛ مژ. (ب) دهنگي فو يا پف؛

فيشکه (مهکينه). (ج) نهختيک دوړکل يا مهلمی بهيک جار دهرهاتو

(~s of smoke from a pipe)

(٢) مژ؛ قوم (جگهره). (*to take a ~*)

(٣) ناوساوي؛ کيف؛ تلوق. (٤) کوليچي ناوسا.

(٥) کيس؛ کيسي ناو ناخنراو. (٦) قزي بؤ؛ توپهله قزي گيف بووهوه

(٧) جزيرکه له ليغه؛ سهرخري ناو ناخنراو.

(٨) نيسفهنجي پوډره (ناواشيت).

(٩) فشه.

v.t. (١) (١) فيشکه فيشکه کردن؛ فيشکاندن. (ب) فووکردن؛ پف کردن؛ دهماندن.

(٢) لي هاتنه دهرهوه (دوړکل، هلم).

(*Smoke ~ed up out of the volcano.*)

(٣) هه ناسه برکي پيگهوتن؛ هه ناسه سوارېوون.

(٤) (١) باکردن؛ هه لاتن؛ فش بوونهوه؛ گيف بوونهوه.

(ب) خؤفشکردنهوه؛ خؤ گيف کردنهوه؛ سنگ دهرېراندن؛

(*He is all ~ed up.; Be not ~ed up.*)

(٥) مژ يا قوم له جگهره دان.

v.t. (١) فووليکردن؛ فووليکردن و کوژاندنهوه. (*to ~ out a candle*).

(٢) فووليکردن؛ فشکردنهوه؛ ناوساندن.

(٣) فووليکردن (ستايي)؛ دهماندن؛ هلمان؛

(*He ~ed out his chest with pride.; He ~ed his boss up.*)

(٤) جگهره کيشان؛ قوم ليدان؛ مژ ليدان. (*to ~ a cigarette*).

(٥) بؤکردنهوه؛ گيف کردنهوه.

puff adder, ماري خؤ فووليکتر.

puff ball, جزره قارچکيکه که دهستي بهرکورت دههتن و توږي ليوه

ديته دهرهوه.

puffer (puf'er), n. (١) فووکر؛ مژيډهر. (٢) ماسي خؤ فووليکتر.

puffery (puf'er-i), n. (١) فشه. (٢) چاپ يا بلاوگراوه ي پر له فشه.

puffin (puf'in), n. پهغه؛ بالندهيکي ده نوک که ي پهنگا و پهنگي

دهرياي باکوړه.

puffiness

puffiness (puf'i-nis), *n.*

puff paste,

puffy (puf'i), *adj.*

pug (pug), *n.*

pug nose (pug nose), *n.*

pug (pug), *v.t.*

n.

pug (pug), *n.* [Slang]. = pugilist.

pug (pug), *n.*

v.t.

puggaree (pug'ə-rē'), *n.* = puggree.

puggree, puggry (pug'ri), *n.*

pugilism (pū'jə-liz'm), *n.*

pugilist (pū'jə-list), *n.*

-pugilistic (*adj.*).

pugnacious (pug-nā'shəs), *adj.*

pugnacity (pug-nas'ə-ti), *n.*

pug nose,

pug-nosed (pug'nōzd'), *adj.*

pugree (pug'ri), *n.* = puggree.

puisne (pū'ni), *adj.*

n.

puissance (pū'i-s'ns, pwis'ns), *n.* [Arch. or Poetic].

puissant (pū'i-s'nt, pū-is'nt, pwis'nt), *adj.*

puke (pūk), *n., v.t. & v.i.*

pulchritude (pul'krə-tōd', pul'krə-tūd'), *n.*

pule (pūl), *v.t.*

pull (pool), *v.t.*

(*He had two teeth ~ed.*)

(*She ~ed several roses.*)

(*The seam of her dress is ~ed.*)

(*He ~ed a muscle in the game.*)

(*They ~ed a raid, robbery, etc.*)

(*He's ~ing his punches.*)

(*He ~ed a muscle in the game.*)

(*They ~ed a raid, robbery, etc.*)

(*He's ~ing his punches.*)

(*He ~ed a muscle in the game.*)

(*They ~ed a raid, robbery, etc.*)

(*He's ~ing his punches.*)

(*He ~ed a muscle in the game.*)

(*They ~ed a raid, robbery, etc.*)

(*He's ~ing his punches.*)

(*He ~ed a muscle in the game.*)

(*They ~ed a raid, robbery, etc.*)

(*He's ~ing his punches.*)

(*He ~ed a muscle in the game.*)

(*They ~ed a raid, robbery, etc.*)

(*He's ~ing his punches.*)

(*He ~ed a muscle in the game.*)

(*They ~ed a raid, robbery, etc.*)

(*He's ~ing his punches.*)

(*He ~ed a muscle in the game.*)

(*They ~ed a raid, robbery, etc.*)

(*He's ~ing his punches.*)

pull-out

v.t.

n.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

v.t.

pull-over

- (۲) پاستکوردنوهی فرۆکه و به پشکی فرین پاش سهرههوهووار فرین.
(۳) شتیکه که وا دروست کراوه پاکیشوخته دهرهوه.
pull-over (pool'ō'vēr), *n.* بلووسنکی بن قوچهیه بهسردا لهبر دهکری
adj. بهسردا لهسردهکرنت.
pullulate (pul'yoo-lāt), *v.i.* (۱) چهکه رهدن پوان پشکوتن.
(۲) زوو زاوی کردن زۆد زاوی کردن بهچه زۆد بوون.
(۳) پرپوون له تیجران زۆدبوون زۆد زۆد بوون زۆد پهرسهندن.
-pullulation (*n.*).
pull-up (pool'up), *n.* مناوههیه که سرتیه به کتوپر بهرهو ژوود.
فرینی فرۆکه بۆ ماوهیهکی کورت پاش به پشکی فرین.
pulmonary (pul'mə-ner'i), *adj.* (۱) تاییهتی به سی.
هی سییهکان. (۲) نهاندای وک سی هیه.
(۳) خوینبهرو خوینبهتری سی.
pulmonate (pul'mə-nāt, pul'mə-nit), *adj.* (۱) سی یا
نهاندای وک سی هیه. (۲) تاییهتی بهو کۆمهله گیانداره نهاندای که
نهاندایهکی وک سی یا کیسیکی ههواپایان هیه وک قاقلهو شمیانتۆکهی
باخچه.
گیاندارنکی نهم کۆمهلهیه.
n.
pulmonic (pul-mon'ik), *adj.* (۱) pulmonary.
(۲) پزویی تاییهتی به نهخوشی سی.
pulmotor (pul'mō tēr, pool'mō tēr), *n.* نامیری مهناسهدان.
بۆ نهاندای نریکی مردن به هوی خنکانهوه ههناسهپندهر.
pulp (pulp), *n.* (۱) تلبه تلبه میوه پاش گوشینی (وک تری، سیو...
هتد). (۲) گوشتی میوه. (۳) ناوهپۆکی قهلی پرووه.
(۴) کانزای خاوی ههپاوی تیکه کراو لهگه ئاو.
(۵) تلبه یا ههویری وک کاغز: تلبه دارو پهپۆو شتی وها که کاغزی
نی دروست دهکرت. (۶) [Slang], (pl.) نو گوکار یا پهتووکانن که
لهسر کاغزی زبر چاپ دهکرتن و باسی وورویژنهریان تیدایه.
v.i. (۱) کردن به تلب یا مهجورن: وک تلب لیکردن.
(۲) گوشت یا ناوهپۆک نی دهرهئان.
v.i. بوون به تلب: وک تلب لیهان.
pulpit (pool'pit), *n.* (۱) دووانگه کلنسه، مزگوت.
(۲) قهشه گهلا مهلا گهلا. (۳) نامۆزگاری نابین و پهروشتی کردن.
pulpous (pul'pus), *adj.* = pulpy.
pulpwood (pulp'wood), *n.* (۱) نهرمهاری کاغز دروستکردن
(وک سپیدارو سنووبی). (۲) تلبه دار (بۆ کاغز دروستکردن).
pulpy (pul'pi), *adj.* گوشتن (میوه) تلبهیی: خهست وخۆل.
-pulpiness (*n.*).
(۱) لیدان (دل): پلدان: (The heart ~s.).
(۲) پلدان (مهجان): موچرکه پیهاتن: (The city ~s with life).
(۳) لهزین.
pulsatile (pul'sa-t'l, pul'sa-til), *adj.* (۱) لیدهوات (دل).
(۲) لیدهدرئ (قهپل).
pulsation (pul-sā'shən), *n.* (۱) دل لیدان
(۲) پرته لیدانیکی دل.
pulsator (pul-sā'tēr), *n.* پرتهکر (نامیز: مهکینه): لیده وک دل.
pulsatory (pul'sə-tō'r'i, pul'sə-tō'ri), *adj.* پرتهکر
به پشک وپشکی لیدهوات.
pulse (puls), *n.* (۱) دل لیدان. (۲) پرته: پل: لیدانیکی دل.
(۳) لیدانی پشک وپشکی وک دل.
(۴) ههست و ناره زووی شاروهی کۆمهلنیک: (the ~ of the electorate).
(۵) پرته (کارهیا).
v.i. لیدان (دل): پلدان.
pulse (puls), *n.* (۱) دهنگ یا تۆوی ناو کهلوو (باقله، فاسولیا، نۆک،

punch

- نیسک). (۲) پروهکی کهلوو دار.
پنومری لیدانی دل.
(۱) ترومپای ناو سهرخستن.
pulsimeter (pul-sim'ō-tēr), *n.*
pulsometer (pul-som'ō-tēr), *n.*
pulverable (pul'vēr-a-b'l), *adj.* = pulverizable.
pulverizable (pul'vā-rīz'ō-b'l), *adj.* دههاریت
دهشیت بهاریت.
(۱) ووردوخاش کردن.
(۲) ویرانکردن: پووخان.
pulverize (pul'vā-rīz'), *v.t.* (۱) هاپن: ووردوخاش کردن: کوتان.
کردن به تۆز. (۲) ویرانکردن: پووخاندن: تهخت و تاراج تیکدان.
v.i. بوون به تۆز: هاپن.
pulverulent (pul-ver'yoo-lənt), *adj.* (۱) تۆزای: تۆزی پتویه.
(۲) تۆزی: له تۆز پشکاتوو. (۳) به ناسانی دهپروئ: دهپروئیر.
pulvillus (pul-vil'us), *n.* گوشتی نیسههنجی پیی جانوهه.
pulvinate (pul'vi-nāt'), *adj.* (۱) نیسههنجی: نهرم.
(۲) بن ناوساو (لاسی کهلا).
pulvinus (pul-vī'nəs), *n.* ناوساوی بنی لاسکی کهلا.
(۱) پلنگی نههمهریکی. (۲) کهولی نهم گیانداره.
puma (pū'mə), *n.* بهردهپن: بهردیکی رهشی سووکی کون کونه
بۆ پاکردنهوهو ساف و لووس کردن بهکاردههینرئ.
pummel (pum'pl), *n.* = pommel.
pump (pump), *n.* ترومپا: بهیمپ.
v.i. (۱) ناو سهرخستن به ترومپا: ناو یا شلهی تر دهرهئان به ترومپا.
(۲) ناو نی دهرهئان: ناو نی دهرکردن. (۳) فووتیکردن: فشکردنهوه
(۴) بهرزو نزم کردنهوه و پژان.
(۵) قسه نی دهرهئان: دهنگوباس نی دهرکیشان:
(to ~ a witness for information)
(۱) ترومپا بهکارهینان (۲) ناو سهرخستن یا دهرهئان به ترومپا
(۳) بهرزو نزم کردن وک دهسکی ترومپا.
pump (pump), *n.* پیلای بن قهتان
pumpnickel (pum'pēr-nik'l), *n.* ناوی ههرونج.
pumpkin (pump'kin), *n.* (۱) کولهکه. (۲) پروهکی کولهکه.
pumpkinseed (pump'kin-sēd, pun'kin-sēd), *n.* (۱) ناوکه.
کولهکه: دهنگه کولهکه. (۲) جۆره ماسییهکی ناو پوباره.
pun (pun), *n.* یاری کردن به وشه (لهپووی گالتهمه):
یاری کردن به مانای جیا جیا ههمان وشه یا به ماناو دهنگی چوونیهکی
ووشه جیاواژ (بۆ گالتهمه)
یاری کردن به وشه و مانای (لهپووی گالتهمه).
v.i. & v.t. (~ on),
punch (punch), *n.* (۱) نامیزی کونکردن:
(a leather ~; a paper ~)
(۲) نامیزی بزمار لیدان یا دهرهئان (بهتاییهتی که بزمارکه لهناو پرویهکا
نوم بکات). (۳) نامیزی کلنشه دان له پرویهکا: نامیزی وینه ههلهکندن یا
دهرهئان لهسر پرویهکا: نیستهمپا: دامغه: مۆر.
v.i. کون تیکردن: کونکردن:
(to ~ a hole in a piece of paper or leather)
(۱) نهقیزه تیهوهژندن: دار تیهوهژندن.
(۲) ناژول لیکورین به نهقیزه. (۳) مستهکۆله لیدان: بۆکس لیدان.
(۱) مستهکۆله: بۆکس. (۲) [Colloq.], تین: هیز.
n. (۱) به ههموو هیز مستهکۆله لیدان.
pull no punches, [Slang], (۲) به ههموو هیزی خۆ لیدان یا هیزش بردنه سر: هیچ تیدا نههیشتنهوه
(۱) به ههموو هیز مستهکۆله نی نهاندان.
(۲) به ههموو هیز نی نهاندان یا رهخته نهکردن: شتی که تیدا هیشتنهوه.
خواردنهوهیهکی تیکه لۆی ناوی لیمۆو پرتهقالو.
punch (punch), *n.* میوهی تره گهلیک جار لهگهلا شهربابو خواردنهوهی کحولی تریشدا.

punch-drunk

punch-drunk (punch'drʌŋk), *adj.* (۱) مېشكى تېكچووه به مستهكونه به مستهكونه ووركراره. (۲) [Colloq.], وورد.

punched card, كارتى كون كوزو نهخشه كراو (بو پېژمېن).

puncheon (pun'chən), *n.* (۱) كولهكې كورتو نهستور (بهتابيهتى هي كانگه. (۲) موړهدارى پاڼو يهك لا ساف كراو (۳) مۇرى ره نگر.

puncheon (pun'chən), *n.* (۱) بهرميسى گوره (كه ۷۲ - ۱۲۰ گالون. (۲) پر بهرميلينكى ودها بگرئ. (۳) توماركردي كاتي نيش دهسپيكردي كرئكار به كاترميزينكى مۇردار لهسر كارتيك.

punch in, توماركردي كاتي نيش دهسپيكردي كرئكار به كاترميزينكى مۇردار لهسر كارتيك.

punchinello (pun'chə-nel'ō), *n.* (۱) گانتهجى لووت نووشتاوهى نمايشي بييجيجه خاشى نيتاني. قهلهوى پشت كومي لووت نووشتاوهى نمايشي بييجيجه خاشى نيتاني.

(۲) كهسپكى كورتهبالى قهلهوى ناشرين. تورورهكې مستهكونه ليدان تورورهكېكي ناو ناخنراو با فووتيكراوى ههلواسراوه يو مسقى بؤكسپازى.

punching bag, ووتى مههست شو روتيهيه كه مههستى نووكتيهيك دهوات مهدهستهوه

punch line, توماركردي كاتي دهست له نيش ههلگرتنى كرئكار به كاترميزينكى مۇردار لهسر كارتيك.

punch press, پهسپنيرى كوسكرن. مهكبهكارى.

punctate (pun'ktāt), *adj.* خال خاډرى بههك: پهله پهلاوى.

punctated (pun'ktāt-id), *adj.* - punctate.

punctation (pun'ktāt-shən), *n.* (۱) خال خالووتى.

خال خاليتى ۲، خال ۳، خال خال كردن

(۴) بهبانامهيكې له جهند خالنيك پينكهاوو

punctilio (pun'kt-il'i-ō), *n.* (۱) خالنيكى بيكولهى نهزاکت يا

رهووشت جوانى (۲) رهووشتى جوان خوانى: پهپهروى كردنى دهستورى

رهووشت يا نهزاکت

punctilious (pun'kt-il'i-əs), *adj.* (۱) رهووشت جوان: به نهزاکت.

نۇر باهخدر نه دهستورى رهووشت: رهووشتخوان

(۲) وورد: ووردكار: نۇر باهخدر به شتى بچووك

punctual (pun'kt'chō-əl), *adj.* (۱) نۇر بچووك: وورد

punctilious (۲)

(۳) له ژون دوا نهكهوتو: له كاتي خويذا دهيكات: دوا ناكمري:

له كاتي پنيوستدا كراو.

-punctuality (*n.*).

punctuate (pun'kt'chō-āt), *v.t.* (۱) خالپهندي كردن:

خالوبور بو دانان ۲، ناوبهناو پېن برين:

(lectures ~d by questions and discussions)

(۴) دووپاكتكردهوه

v.t. نيشانهى خالپهندي بهكارهينان

punctuation (pun'kt'chō-ā'shən), *n.* (۱) خالپهندي كردن:

خالوبور بو دانان ۲، خالپهندي: خالوبور

punctuation mark, نيشانهى خالپهندي (وهك: خال، جووت خال،

كهوانه، نيشانهى پرسپار... هتد)

puncture (pun'kt'chər), *n.* (۱) كونكرن.

(۲) پهنچر: (تايهى نوتميل، پاسكيل... هتد).

v.t. (۱) پهنچركردن: كون تيكردن و فشكلدهوه: (to ~ a tire).

(۲) فشكلدهوه: ههرس پېن هينان: تهپان: (His pride was ~d.).

v.t. پهنچربورن: فش بوونهوه: تهپېن: ههرس هينان.

-puncturable (*adj.*).

pundit (pun'dit), *n.* (۱) زاناي هيندي: زانا.

(۲) زانا نهووى سووكي يا گانتهپيكردهوه

pung (pun), *n.* [Dial.]. گاليسكه بهريندى يك نهسپي

pungent (pun'jənt), *adj.* (۱) تيز: تام، بوز

puppet

(a ~ smell, taste, etc.)

(۲) نووك تيز: بېر: بهنازار.

(۳) توندوتيز: تيز (زمان): بېر (پهخته): (a ~ satire, language, etc.).

(۴) زاخاوى ميشكه دهرهوه: خوپهوين.

-pungency (*n.*); pungently (*adv.*).

puniness (pū'ni-nis), *n.* كمسي: بچووكي: هيچ وپوچي: بې بايهخي.

punish (pun'ish), *v.t.* (۱) سزادان (قاوانباي): سزا بهسردا دان.

(۲) قازاردان: به توندوتيزي لهگهلا جولانهوه.

(۳) هيچ تيزدا نه ميشتتهوه (شانووه).

v.t. سزا بهسردا دان.

punishable (pun'ish-ə-b'l), *adj.* شايايى سزادانه: سزا دهرئ:

دهشيت سزا دهرت: (a ~ offense).

punishment (pun'ish-mənt), *n.* (۱) سزادان. (ب) سزادان.

(۲) سزا. [Colloq.], به توندوتيزي لهگهلا جولانهوه.

punitive (pū'nə-tiv), *adj.* تاييبت به سزا: بؤ سزادان يا تهمن كردنه.

-punitively (*adv.*); punitiveness (*n.*).

Punjabi (pun-jä'bi), *n.* (۱) پهنجابي: هارولايتيكي ناوچهي

پهنجابي هيندي. (۲) زماني پهنجابي.

punk (pun'k), *n.* پووشو: قار.

punk (pun'k), *n.* (۱) [Obs.], قهجه. (۲) [Slang] (۱) حيز.

(ب) شهلتي همره. (ج) گمنجيني نهزاني هيچ وپوچ: كمسيكى نالهار

adj. [Slang]. گمنگ: پهشوكي: قهلب.

punkah, punka (pun'ka), *n.* پانكه.

punkie (pun'ki), *n.* ميشينيكي بچكولهى گازگري ناوچه

شاخاوى يهكاني نهمرىكايه.

punkin (pun'kin), *n.* [Dial.], = pumpkin.

punster (pun'stēr), *n.* Also punner, ياري به روشه كهر:

ياريكر به ماناو دهنگي جيا جياي روشه.

punt (punt), *n.* شق تپهلداني توپ پاش لهدست بهردانهروى

پيش نهره: يكهوتنه سهر زموى (ياري فووتبوليني نهمرىكي).

v.t. & v.i. شق تپهلداني توپ بهم جوړه.

punt (punt), *n.* بهلمميكي يك سولې بن تهختي نهمسرو نهوسر پيكه.

(۱) سمول ليداني شم جوړه بهلمه له روياري تهنگاودا به گيركردنى

v.t. سمولكه له بڼي روياركه. (۲) هملگرتن لهم جوړه بهلمهدها.

v.i. سويرويوني شم جوړه بهلمه.

punt (punt), *v.t.* قوماركردن.

punty (pun'ti), *n.* شيشي شووشهجي: شيشيني ناسته شووشه

لهسر دروست دهكرئ.

puny (pū'ni), *adj.* (۱) كم: بچووك: هيچ وپوچ: بې بايهخ.

(۲) puisne, [Obs.].

pup (pup), *n.* (۱) نووتكه سهك: بهچكه سهك: نووتكه: تووله.

(۲) بهچكهى مانگاي دهريا.

v.t. ترهگن.

pupa (pū'pə), *n.* بهچكه ميرويوا كرموكي ناور قوزاخه.

pupal (pū'p'l), *adj.* تاييبت به قوزاغى نثوان كرموكي ميرويوي تهاو.

pupate (pū'pāt), *v.t.* گهيشتنه قوزاغى نثوان كرموكي ميرويوي تهاو.

-pupation (*n.*).

pupil (pū'p'l), *n.* (۱) قوتابي سهرتايي: قوتابي مندان.

(۲) ههرزي بيست ويهك سال كهترى ژير چاوديري كمسيكي گهروه.

pupil (pū'p'l), *n.* بيليلهى چار.

pupilage (pū'p'l-i-j), *n.* قوتابي يهتي سهرتايي: كاتي قوتابي يهتي

سهرتايي.

pupillary (pū'pə-ler'i), *adj.* تاييبت به قوتابي قوزاغى سهرتايي.

pupillary (pū'pə-ler'i), *adj.* تاييبت به بيليلهى چار.

puppet (pup'it), *n.* (۱) بييجيجه خاند: يووكه سهماكره.

puppeteer

- (۲) کسبیکه حلقوی بدهست خه لکوره بیت: دوسکلهای دهستی خه لک
puppeteer (pup'ī-tēr'), *n.* یاری بینگری بیجیجه خانم؛
 دیروستکمر و یاری بینگری بووکه سهاکمره.
puppetry (pup'it-ri), *n.* (۱) دیروستکردن و یاری بینکردن بووکه
 سهاکمره. (۲) سهاکردن بووکه سهاکمره.
 (۳) نوادند یا پیشاندانی ووشک و ناخوش.
puppet show,
puppy (pup'i), *n.* (۱) تونگه سهگ؛ بهچکه سهگ؛ توتکا؛ توله سهگ.
 (۲) بهچکه کوسه و هه ندئ گیانداری تر.
 (۳) گه نچکی ره ووشند مندا لانه هه رزه یکی نه زانی له خویایی مندا ل.
puppy love, = calf love.
pur (pūr), *n., v.t. & v.t. = purr.*
purblind (pūr'blind'), *adj.* (۱) [Archaic] کور؛ کورنی تهوا.
 (۲) نیمچه کور. (۳) کوردهن؛ بین بینک؛ تهه ن.
purchasable (pūr'chis-ə-b'l), *adj.* (۱) دهکرینت؛ بؤ کرینت.
 له کرین دیت. (۲) به بهرتیل دهکرینت؛ بهرتیل دهخوات.
purchase (pūr'chis), *v.t.* (۱) کرین. (۲) به تاره قی ناوچه وانی خو
 بهیداکردن. (۳) جولاندن یا بهرکردنه به نامین.
 (۴) کرینی ره و وزارو خانو.
n. (۱) کریری شتی کریرا. (۲) کرین. (۳) دهسکوت.
 (۴) بهتودی کرتن (بؤ جولاندن یا نه هیشتنی خلیسکانی شت).
 (۵) حئی دهست تیختن؛ جزی دهسلا ت بهسردا شان. (ب) نونل.
 (ج) هوی دهسلا ت بهیداکردن و زیادکردن.
 (د) رهوی وزارو خانو کرین.
-purchaser (n.).
purchasing power, هنزی کرین (۱) توانای شت کرینی کسبیک
 به پزی دهسکوت تهگی: (His ~ is up).
 (ب) نهزو نزمی نرخی پارمیک؛ توانای شت کرین به پارمیک به پزی نرخی
 پارمیک (The dollar's ~ has gone down).
purdah (pūr'də), *n.* (۱) بهرد. (۲) بهردی جیا کردنه و ژن له پیار
 له مالای هندستاندا (ب) بهچه؛ بهچه گرتنه؛ دهستوری بهچه هیندی.
 (۲) دهستوری نه ریتی جیا کردنه و ژن و پیار له هیند.
pure (pyoor), *adj.* (۱) بالارته؛ پوخت؛ پوت. (۲) بیگهر؛ بین خهوش.
 (۳) پاک؛ خاوین (۴) ساده (۵) بهتی؛ تهوا؛ پوت.
 (۶) نه گونا؛ بین تاوان (۷) داوین پاک؛ پاک.
 (۸) رهسمن؛ یک رهگ. (۹) پوت (~ science, physics, etc.)
n. [Poetic], (the ~), شتی بیگهر و خاوین
-pureness (n.).
purebred (pyoor'bred), *adj.* رهسمن؛ نهژاد پاک.
purée (pyoo-rā', pyoor'ā), *n.* (۱) خورده مهنی پالنیور
 (۲) شورای خهست
v.t. پالوتی خورده مهنی و فرندانی تلپهکی پاش کولاندنی.
purely (pyoor'li), *adv.* (۱) به حاوین؛ به پاک؛ به پوخته بی
 (۲) به ناوای؛ تهنا؛ هه: (It happened ~ by accident).
 (۳) به داوین پاک؛ به پاک.
purfle (pūr'fl), *v.t.* بهراوین زه رکش کردن؛ بهراوین رازاندنه و.
n. بهراوینی زه رکش کراو یا رازاوه.
purgation (pūr-gā'shən), *n.* پاکردنه و؛ خاوین کردن
purgative (pūr'gā-tiv), *adj.* (۱) پاکره و؛ خاوینکمره و.
 (۲) رهواسگر
n. دهرمانی رهوانی
purgatorial (pūr'gā-tō'rī-əl, pūr'gā-tō'rī-əl), *adj.* (۱) نه
 گونا پاکره و؛ گونا سه و. (۲) تایبته به شونینی گونا پاکردنه و
 (ووشی داهاتو بیته).
purgatory (pūr'gā-tō'rī, pūr'gā-tō'rī), *n.* (۱) جزی گونا

purlieu

- پاکردنه و؛ شونینکه له ناوه ندنی به هه شت و دژ زه خدا که گیانی مردوی تیدا
 سزا دهرن و له گونا پاک دهکرته و پیش چوونه به هه شت (ثانی کاسولیک).
 (۲) شونینی سزادانی سه رده می و تاوان سه رنه و.
adj.
purge (pūrj), *v.t.* (۱) پاکردنه و؛ خاوینکمره و.
 (۲) پاکردنه و؛ خاوین کردن.
 (۳) گونا پاکردنه و؛ گونا لبردن. (۴) لبردن (پیس).
 (۵) بژا کردن؛ پاکردنه و؛ حیزب یا رنک خراوینک له نه دامانی ناپاک.
 (۶) تاوان سه رنه و (دادگری)؛ تاوان له سه ر لبردن.
 (۷) رهوان کردن (پزیشک هوانی).
v.t. (۱) پاکبوونه و؛ خاوین بوونه و (۲) سک رهوان بوون.
n. (۱) پاکردنه و؛ خاوین کردنه و (۲) دهرمانی رهوانی.
 (۳) بژا کردن یا پاکردنه و؛ حیزبیک یا رنک خراوینک له نه دامانی ناپاک
purification (pyoor'a-fi-kā'shən), *n.* پاکردنه و؛
 خاوین کردنه و
purificator (pyoor'a-fi-kā'tēr), *n.* پاکره و؛ پارچه قومانی
 پاکردنه و؛ کاسی بادهی شوی خودایی (خاچ په رستی).
-purificatory (adj.).
purifier (pyoor'a-fi'ēr), *n.* خاوینکمره و؛ پاکره و.
purify (pyoor'a-fi'), *v.t.* (۱) پاکردنه و؛ پوخته کردن؛
 خاوین کردنه و. (۲) له گونا پاکردنه و؛ تاوان سه رنه و.
v.t. پاکبوونه و؛ خاوین بوونه و.
purine (pyoor'ēn, pyoor'in), *n.* پیورین؛ ناوینتیکه کی بلوری
 بین گهنگه
 (۱) له سه ر پتیتی زمان سوربوون
 (۲) نمونه کی پتیتی زمان.
purist (pyoor'ist), *n.* (۱) کسبیک سور له سه ر پتیتی زمان.
 (۲) کسبیک سور له سه ر رهسمنی و تیکه لاو نه کردن و به پاک هیشتنه و
 شت
Puritan (pyoor'a-t'n), *n.* (۱) پیوریتانی؛ نه دامانیک کلیسه ی
 پروتستانی نینگلزی سه رده ی شانزه و هه خدا که داوای چاکردی کلیسه و
 به ووردی په ره وری کردن؛ رینازی نانی راسته قینه یان ده کرد
 (۲) [p-] کسبیک زور توندوتیز له کاروباری نانی و ره ووشند
adj.
 (۱) پیوریتانی؛ تایبته به پیوریتانی هکان و رینازیان.
 (۲) [p-] زور به توندوتیز په ره وری هکان و رینازی نانی و ره ووشتی
puritanical (pyoor'a-tan'i-k'l), *adj. (۱) پیوریتانی (له ووی
 سووکی هوه) (ژماره یکی ووشی پیشوو بیته). (۲) زور توندوتیز دهرمانی
 کاروباری نانی و ره ووشتی (به تایبته به سه راره به جوت بوون و نیشکردن).
-puritanically (adv.).
 (۱) پیوریتانی؛ بیروبا ورو.
Puritanism (pyoor'a-t'n-iz'm), *n.* رینازی پیوریتانی هکان (ووشی پیشوو تر بیته). (۲) [p-] زور توندوتیز
 دهرمانی کاروباری نانی و ره ووشتی (به تایبته به دهرمانی جوت بوون)؛
 به توندوتیز دژ وهستانی خوشتی بینن له ژباند.
purity (pyoor'a-ti), *n.* (۱) پاک؛ خاوینی؛ پوخته بی
 (۲) داوین پاک؛ پاک (ره ووشتی) (۳) پتیتی (زمان).
purl (pūrl), *v.t.* (۱) خوپه هاتن؛ خوپه خور هاتن
 (۲) گیز خوراندن؛ خولانه و
 (۱) جۆگله ی خوپه خوپه که؛ جۆگله ی گیزا و خور؛ گیزا و.
 (۲) خوپه ی ناو؛ خوپه خور ناو.
 (۱) زه رکش کردن ته ریب.
 (۲) ته ریب رازاندنه و به ریزه قولفه. (۳) به ته قلی هه لگه راه و چنین.
n. (۱) تاله زهر یا زوی باخواردوی زه رکشکاری.
 (۲) قولفه یا ریزه قولفه ی رازاندنه و ته ریبی جل و بهرگ.
 (۳) ته قلی هه لگه راه و له چنیندا.
purlieu (pūr'lō), *n.* (۱) قهراغی دارستان.
 (۲) په نا؛ په ناگا؛ شونینکی زور زو سه رلیدراو. (۳) [pl.] سنور؛ راه.*

purlin, purline

- (۴) قهراغ، قهراغی شار (۵) (pl). دهوړو بهر، دهوړو وشت.
purlin, purline (pūr'lin), *n.* نیرکه
purloin (pūr-loin'), *v.t. & v.i.* دزین، دزی کردن.
purple (pūr'pl), *n.* (۱) ږنگی نرځخوانی، نرځخوانی.
 (۲) جلی نرځخوانی وک نیشانه یی پله وپایه و پاشایه تی.
 (۳) سمره ک قشیه تی؛ پله وپایه یی سمره ک قشه
adj. (۱) نرځخوانی (۲) بهشکو، پاشایانه.
 (۳) پاراوه (نوسراو) (a ~ passage in a book).
v.t. بویه یی نرځخوانی کردن.
v.i. بوون به نرځخوانی.
Purple Heart, دله نرځخوان، خه لټنکی شمیریکی به بڼ بریدارانی
 چمنگ
purple heart, دله نرځخوان (۱) دره خټنکی ناوچه گهرمه کانی
 شمیریکی به: ب: تمخته داری هم دره خټه که بڼ جوانی پوی شتی پڼ
 ده پازیرنه وه
purple martin, جزیره پیره سینکیکه کی شمیریکی به
purplish (pūr'plish, pūr'pl-ish), *adj.* وک نرځخوانی
purply (pūr'pli, pūr'pl-i), *adj.* = **purplish**.
purport (pūr-pōrt', pūr-pōrt'), *v.t.* (۱) معنا و مانا وایوون
 معنا و اووتن یا واکه یاندن؛ به پروکش واپیشاندان (ووتار، نووسراو):
 (a book that ~s to be an objective analysis)
 (۲) مه بهست وایوون؛ نیاز وایوون
n. (۱) مانا، ووتار، نووسراو (۲) مه بهست؛ مرام
purpose (pūr'pəs), *v.t. & v.i.* نیاز بوون؛ واکه یاندن
 واکه خشه کردن؛ ویست (They ~ a further attempt.)
n. (۱) مه بهست؛ مرام؛ نیاز (۲) سوړبوون له سر؛ ووره؛ دودنی نه کردن؛
 پارایی نه کردن؛ زهر (to be weak of ~)
 (۳) نامانج، تاوات
on purpose, به دسه نه قست
to good purpose, به نه ختام؛ نه ختام گه یه تر؛ به که نک.
to little (or no) purpose, بڼ نه ختام؛ بڼ که نک؛
 به نه ختام؛ به که یه تر.
to the purpose, پر به یی خزینه تی؛ بڼ به نه ختام گه یاندن به که نک؛
 په یوه ندی مه به به کاره کوه
purposeful (pūr'pəs-fəl), *adj.* (۱) سوړه له سر کارنک؛ په دڼ؛
 به مه بهست؛ به ووره؛ به دسه نه قست: (a ~ man).
 (۲) مانا به خش؛ به مانا؛ به نامانج؛ به که نک: (~ activities).
-purposefully (*adv.*); **purposefulness** (*n.*).
purposeless (pūr'pəs-lis), *adj.* بڼ نامانج؛ بڼ مانا
-purposelessly (*adv.*); **purposelessness** (*n.*).
purposely (pūr'pəs-li), *adv.* به دسه نه قست
purposive (pūr'pəs-iv), *adj.* (۱) به نامانج؛ سوړ به خش.
 (۲) بڼ مه بهستنکی تاییه تی کراو.
purpura (pūr'pyoo-rə), *n.* نه خوشی به که ده بینه هوی پیدایوون
 په لکه په لای نرځخوانی به پیست و پوره لینجه کانه وه.
purr (pūr), *n.* (۱) مرخه مرخی پشیل؛ دله خوشیدان.
 (۲) دهنگی وک نم مرخه مرخه (که نیشانه یی خوشی و ناسوړده یی به)
v.t. مرخه مرخ کردن
v.t. خوشی و ناسوړده یی دهر برین به مرخه مرخ کردن.
purse (pürs), *n.* (۱) جزدن کیسه یی پاره
 (۲) کیسه یی پاره و ووره شتی ژانده؛ جانتای دهستی ژانده
 (۳) دارایی؛ پاره؛ سامان (۴) خه لټی پاره؛ دیاری پاره.
 (۵) شټیکه له جزدان بچن.
v.t. (۱) [Archaic]، خسته جزدانه وه
 (۲) چرچ ولوچ کردن (برگ، ناوچه وان)؛ هه لټورچان (لج)؛ گرز کردن.

push

- the public purse**, خزینه یی گشتی یا میلی؛ خزینه یی وولات.
purse-proud (pürs'proud'), *adj.* به سامانه کیسه ده نازی؛
 به پاره کیسه هوی یاده دات
purser (pür'sēr), *n.* ژمیریاری کشتی رینوار.
purse strings, پمته دمی کیسه یی پاره
hold the purse strings, دارایی له ژور دستدا بوون؛
 پاره به ده دست بوون.
purslane (pürs'lin, pürs'lān), *n.* پهلپینه.
pursuance (pēr-sōō'ans, pēr-sū'ans), *n.* بهر ده وام بوون
 له سر و جټیه جټیکردن
pursuant (pēr-sōō'ant, pēr-sū'ant), *adj.* به پڼی؛ به گوزره یی؛
 له سر (پټیکو تنک یا شټیک پیشو):
 (P - to your instructions I will send the money.)
pursue (pēr-sōō', pēr-sū'), *v.t.* (۱) شوین کوهن (بڼ گرتن) یا
 کوشتن؛ پراو کردن؛ دواکوهن (بڼ گرتن).
 (۲) له سر پوښتن (پښان، کرده وه)؛ په پره یی کردن؛
 (to ~ a course of action)
 (۳) به دوا؛ گه پان؛ سوږاخ کردن؛ مهول بڼ دان: (to ~ pleasure).
 (۴) بهر ده وام بوون له سر: (to ~ one's studies, a career, etc.).
 (۵) ټی نه بوونه وه؛ له کول نه بوونه وه؛ شوین کوهن:
 (His record as a criminal -d him wherever he went.)
 (۱) شوین کوهن؛ دواکوهن (بڼ گرتن یا کوشتن)؛ پراو کردن.
 (۲) بهر ده وام بوون له سر
-pursuable (*adj.*); **pursuer** (*n.*).
pursuit (pēr-sōō't, pēr-sūt'), *n.* (۱) شوین کوهن؛ پراو کردن؛
 پراو کردن: (The ~ was on.)
 (۲) مهول؛ مهول بڼ دان: (the ~ of happiness, success, etc.).
 (۳) پیسه؛ شټیک که کاتی پڼ بریته سر.
pursy (pür'si), *adj.* (۱) هه ناسه کورت (به موی قله یی به وه)؛
 ژور هه ناسه ټی براو. (۲) قله یی.
pursy (pür'si), *adj.* (۱) گرز؛ چرچ ولوچاری (۲) **purse-proud**.
purtenance (pür'tə-nəns), *n.* وورگو رینخوله یی گیندار
 (به تاییه تی دڼو سړی جگه).
purulence (pyoor'ə-ləns, pyoor'yoo-ləns), *n.* (۱) کیم.
 (۲) کیم کردن.
purulent (pyoor'ə-lənt, pyoor'yoo-lənt), *adj.* کیم کردو؛
 کیموای.
purvey (pēr-vā'), *v.t.* پیدان (نازووقه، خواره ده منی، دهنگو یاس)؛
 نازووقه پیدان: (A butcher ~s meat to his customers.)
purveyance (pēr-vā'əns), *n.* (۱) نازووقه پیدان. (۲) نازووقه.
 (۳) مافی نازووقه له خلم سندن به نرځنکی تاییه تی له لایه پان پاشای
 ټینگته ره وه.
purveyor (pēr-vā'ēr), *n.* (۱) نازووقه پیدهن.
 (۲) له سر نازووقه په یداکر بڼ پاشای ټینگلین به نرځنکی تاییه تی.
purview (pür'vū), *n.* (۱) ده و مودو سنووری یاسایک.
 (۲) مودای ده سلات؛ مودای یاسا، پلان، پروانه، یا په پرتو کیک.
 (۳) مودای بڼایی یا بڼین؛ مودای ټینگه یشتن.
pus (pus), *n.* کیم.
push (poosh), *v.t.* (۱) پال پیوه نان؛ تهکان پیدان.
 (۲) به ژور لبردن؛ دهر پیدان. (۳) په ستاوون؛ ده ست پیدان.
 (۴) هاندان؛ پال پیوه نان. (۵) ژور مهول بڼ دان؛ ته قه لا ژور کردن.
 (۶) گشاندن؛ درټ کردن وه: (They ~ed their trade to the East.)
 (۷) ژور لیکردن؛ ژور خسته سر: (He was ~ed for time.)
 (۸) بانگ بڼ دان (فرزته یی، پرا، پروانه)؛ بره پیدان.
 (۹) پال نان؛ تهکان دان. (۲) به هه مو توانیه کوه بڼ پیسه وه پوښتن.
v.t.

pushball

- (۲) زور هوندان؛ تهقلا زور دان. (۴) دپيدان؛ پال نان.
(۱) پال؛ تكان؛ كوت. (۲) هوانگي زور؛ تهقلا. (۳) دپيدان؛ پال نان.
(۴) پهستان؛ پستاوون. (۵) ناكاري.
(۶) [Colloq.]، هستي پال پيوهنرا؛ هستي هاندرا؛ هاندرا.
(۷) [Slang]، دهسته؛ كومه.

get the push, دهركران له نيش
give the push, دهركران له نيش.
push around, ياري بنگردن؛ به ناشريني رهاكار لهگل كردن؛
به چاوي سووك تهماشاكردن.

push off, [Colloq.], پوښتن؛ دهستينگردي (گهشت)
push on, بهردوام بوون لهسره؛ لهسره پوښتن.
push out, دهرپه نښه؛ دهركردي.

pushball (poosh'bôl), n. (۱) ياريهكه به توپنگي گموره دهركردي.
كه تيرهكي شمش پني به هر تپينك همول دودات توپكه خل بگاتوه يا
پالي پيوهنر يو ناو گولي تپيهكي تر. (۲) هم توپه.

push button, دوگهي داگرساندنې سورگهي كاروبا (وهك هي زيلي
كاروبا)

push-button (poosh'but'n), adj. به دست پيانان به دوگهيكه
دهخرنه كار. واته ناسانه؛ به ناميزي خو برون جينيجي دهركردي؛

(~ warfare)

pushcart (poosh'kärt), n. عهرهباهي دهست (وهك هي چهرچي).

pusher (poosh'ēr), n. (۱) پاندر؛ پال پيوهنرا؛ بهزهر.
(۲) [Slang]، فروشياري بهنگو حشيشه به قاچاق.

pushing (poosh'ing), adj. (۱) جالان؛ ورياو نيشكرا؛ پرکيش.
(۲) در چاوقايم؛ بن شهرم؛ دهست له كاروباري خلكموره دهر.

push-over (poosh'ō'vēr), n. [Slang], (۱) كړي ناسان؛

نهرك يا كوسپينكي ناسان (۲) كسپيك يا دهستهيهكي بودولهو به ناساني

هرنروا

Pushu (push'tōō), n. = Pashto.
معتبكه يو بههنگردني ماسولكي شان و.

push-up (poosh'up), n. قول برتيه به پال كهوتن به دهمداو خو بهروو نرم كردنوه به دهست.

pushy (poosh'i), adj. به ناشريانهو زورهملې مهبهستي خو مينهرددي.

pusillanimity (pū's'l-ā-nim'ā-ti), n. ترسوكي

pusillanimous (pū's'l-an'ā-mas), adj. ترسوك

puss (poos), n. (۱) پشيله. ووشه؛ مډال).

puss (poos), n. [Slang], (۲) كچ (لهرووي خوښهويستييموه)؛ كيرزي پووخوش.

puss (poos), n. [Slang], (۳) [British]، كمروشك

puss (poos), n. [Slang], (۴) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۵) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۶) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۷) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۸) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۹) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۱۰) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۱۱) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۱۲) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۱۳) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۱۴) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۱۵) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۱۶) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۱۷) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۱۸) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۱۹) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۲۰) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۲۱) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۲۲) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۲۳) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۲۴) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۲۵) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۲۶) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۲۷) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۲۸) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۲۹) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

puss (poos), n. [Slang], (۳۰) دهموچاو؛ پووخسار. (۲) دهم.

put

پيژوكه يا قنچكه دهركردي. (۲) pustule.
دوومه؛ پيژوكه؛ مينخكه؛ قنچكه.

pustulous (pus'choo-las), adj. = pustular.

put (poot), v.t. (۱) دانان؛ خستن (سهر، ژي، ناو ... هتد).

(۲) خستنه بارنك يا دڅينكي قابيهتييموه؛ واليكردي؛

(to ~ one's room in order)

(۳) تايكردينوه؛ (to ~ someone to the test)

(۴) پيكردي

(۵) دانهپال؛ واليكردي؛ خستنه سهر؛

(to ~ a false interpretation or events)

(۶) به نهوهنده دانان؛ هلسهنگاندن؛

(He ~ the number of dead at twenty.)

(۷) لهسره دانان؛ (to ~ a tax on cigarettes)

(۸) گرموكردي.

(۹) هاويشتن؛ فرندان؛ هملدان؛ (to ~ the shot)

(۱۰) (۱) هينانه پيشهوه (يو ليكولنيموه يا دنگدان)؛

(They ~ the issue to a vote.)

(ب) ليكردي (پرسيار)؛ (to ~ a question to someone)

(۱۱) دهرپيدن؛ (to ~ it bluntly; P~ it in plain language)

(۱۲) گونچاندن؛ ناواو يو دانان؛ (lyrics ~ to music)

(۱۳) گوي پيدان؛ به گرمگ گرتن؛ خو يو ترخان كردن؛

(We must ~ our minds to it.)

v.i. پوښتن؛ چوون؛ بزوان بهرو؛ (The ship ~ into the harbor.)

n. (۱) هاويشتن؛ فرندان؛ هملدان.

(۲) مافي فروشتن له ماوهمكي قابيهتيدياو به نرخينكي قابيهتي (پارهباري

كومياناي هاوهمش)

adj. [Colloq.], جني خو بهرندهم؛ جولههكر؛ له شويني خودا ماوه؛

نهيزواو (Stay ~ until I come.)

put about, (۱) پي گوييني كشتي؛ به لايهكي تردا پوښتن

(۲) پيناز گويين

put across, [Slang], (۱) به پووني پي پاگهياندن؛ تنگهياندن؛

به باشي پي گهياندن (۲) جيبهجيكردي

(۳) به قزل وتلهكه دهسكوتن؛ خلهتاندن؛ به چهوتي كردن.

put aside, (۱) هملگرتن؛ پاشهكوت كردن.

(۲) (۱) خستنه لاوه؛ لايردن؛ (Let us put our differences aside.)

(ب) واژيپيدان؛ دهست لي هملگرتن.

put away, (۱) هملگرتن؛ پاشهكوت كردن.

(۲) [Colloq.], (۱) خستنه لاوه؛ لايردن.

(ب) كوشتن (گيانداري نهخوش يا پير)؛

(to put away a dog, horse, etc.)

(۳) [Colloq.], ماشينهوه؛ خواردن و خواردنوه (بهقابيهتي پريكي زور

تهواوكردي).

put down, (۱) كوژاندنوه؛ دامركاندنوه (ناژاوه)؛ هارين (مهجان)؛

(to put down a rebellion)

(۲) شكاندن؛ پرسواكردي؛ سهرزه نشكردن؛ تهريق كردنوه؛

(He puts everybody down.)

(۳) نووسين؛ توماركردي؛ (Put it down in writing.)

put forth, (۱) دهركردي (كه؛ خونهچ، چوون).

(۲) همولدان؛ زهر خستنه سهر. (۳) پيشنيازكردي؛ خستنه بهرچاو.

(۴) بلاوكردينوه؛ لهچاپدان.

(۵) دهست به گهشت كردن به كهشتي؛ بهندهر بهجينشتن.

put forward, پيشكهش كردن (نهخشه، پيشنياز، پلان)؛

(to put forward a plan, proposal, etc.)

(۱) لهنگرخستن؛ گهيشتنه بهندهر؛ گهيشتن.

put in, (۲) تيخستن؛ خستنه ناو (پسته، گفتوگو، ووتار)

putamen

- (۲) [Colloq.] کات پیوه بردنه ستر پیوه خهریک بوون:
(*I put in two hours yesterday.*)
- (۱) داخوای یا دوا پیویشکمش کردن. (*to put in for a vacation*)
پیرخستنه: بیرهنانهوه
put in mind,
put into practice, خستنه کارهوه: تاقیکردنهوه به کاریگیدن
کاریگیدن. (*to put a theory into practice*)
put it on, [Slang], واپیشاندان: وانواندن به درق وادهرخستن
ههلهه تاندن: (*put it (or something) over on*, [Colloq.],
فیل لیگیدن: چاو بهستنهوه
- (*Don't try to put something over on me.*)
put off, (۱) دواخستن
(۲) خو و درینهوه: خو و لادان: حمز به بیینی کسینک نهکردن.
(۳) بهستیمان کردنهوه: کوسپ خستنه ری
(۴) زویرکردن: پهستکردن (۵) جل داکندن
put on, (۱) لهبرکردن: (*to put on a suit*).
(۲) به درق واپیشاندان: وانواندن
(۳) قهلهربوون: زیادکردن: (*to put on weight*)
(۴) سرح بهزکردنهوه
(۵) گرتن (وهستینهری ئوتومیل و شتی تن: بهکارهینان.
(۶) نوواندن شانو: خستنه سرح شانو: پیشاندان: (*to put on a play*).
(۷) دانه پال: ۸: لهسر دانان (پاج): خستنه سرح.
put one's finger on, پهخته خستنه سرح: دیاریگیدن:
(*He put his finger on the cause of the trouble.*)
put one's foot down, پین داکرتن: سورربوون لهسر
put one's foot in one's mouth, به هله قسه بهکی نابجی کردن
قسه ی نابجی و ناشرین کردن (به هله).
put out, (۱) دهر کردن (۲) چاو دهرهینان: چاو ههنگوین
(۳) کوراندنهوه: ناگر: گلوپ (*to put out a fire*).
(۴) سرح و شینواندن
(۵) پهستکردن: توورهکردن: زویرکردن
(۶) نیسراحت و تینکدن: نارهحت کردن
(*We hate to put you out like this.*)
(۷) ملاوکردنهوه: چایگیدن
(۸) خابه نشین کردن (یاریکهری بینسول).
(۹) له جن بردن (جومگه): له جن چوون.
(۱۰) ههولندان: کوشش کردن: (*We put out a lot of effort.*)
(۱۱) پاره به قهرزدان به قازانج.
put over, (۱) دواخستن
(۲) [Colloq.] به فیل وتلهکوه زورزانی جینهجیکردن
put through, (۱) به ننجام گه یاندان: جینهجیکردن: کردن.
(۲) گه یاندن به کسینکمه به تلهفون (فرمانبیری تلهفون)
(*The telephone operator put me through.*)
(۳) تووشی ناخوشی کردن: پین کردن:
(*His children have put him through a lot.*)
put to death, کوشتن: هملواسین.
put together, پینکوهان: یهکخستن: کزکردنهوه.
put (up) to, پینشکمش کردن بۆ لیکولینهوه یا بریار لهسر دان.
put up, (۱) نامزه دکردن: خو نامزه دکردن بۆ ههلبزاردن.
(۲) دروستکردن (خانوی).
(۳) جن کردنهوه (بۆ شعی): میوانی شعی راگرتن:
(*We put them up for a week.*)
(۴) پاره بۆ دانان: پشتیوانی کردن به پاره: پاره پندان:
(*His parents will put up the money for the car.*)
(۵) خستنه سنووقهوه: کزکردنهوه: خستنه دهر و سنووقهوه.
(۶) هملسان به (ناموزگاری): (*to put up a notice*).

put-up

- (۷) هملسان (ننجیری پاو).
(۸) [Colloq.] پینشکمی پلان دانان.
(۹) [Archaic] خستنه کتلهوه.
put upon, شمرک خستنه سرح شان: شمرک بهسردا دان.
put up to, هاندان (بۆ کاری خرابه): فیزی کاری ناپهسند کردن:
پین کردن (کاری نابجی):
(*His mischievous classmates put him up to that.*)
put up with, دهربردن: لهگدن ههنگدن: ئی ههنگرتن: چاوپوشی کردن:
قسه ئی خواردنهوه: (*How can you put up with all his insults?*)
putamen (pū-tā'mən), n. ناووکی بهردینی ههندی میوه (وهک قوخ).
putative (pū'tā-tiv), adj. وادانراوه: واداره: وازانراوه.
put-down (poot'doun), n. [Slang], پهسواکردن: شکان:
قسه ی سوول: ره خنه ی ناشرین.
putlog (poot'lōg, poot'log), n. دهستکی زه مینه ی تخته بهرد
یا چوارچیوهی خانوی.
put-on (poot'on), adj. دهرزنده: ناپهسته قینه: درق: پوهالته.
n. [Slang], (۱) گالته: گالته وگه: به درق واپیشاندان.
(۲) شتی که بۆ سهبر و گالته و پینکندن و پاباردن دهکری: لاسایی:
خونواندینکه که ههر بۆ سهبر دهکری.
putrefaction (pū'trə-fak'shən), n. (۱) گه نین: بۆگدن کردن:
پزین (۲) شتی گهنیو یا پزین.
putrefy (pū'trə-fi), v.t. & v.i. گه نین: بۆگدن کردن: پزین.
putrescence (pū-tres'ns), n. (۱) گهنیوی: بۆگدن: پزینوی.
(۲) شتی گهنیو یا بۆگدن کردوو.
putrescent (pū-tres'nt), adj. (۱) گهنیو: پزینو: بۆگدن کردوو.
(۲) تاییهتی به گه نین یا بۆگدن کردن.
putrescible (pū-tres'ə-b'l), adj. دهشتن بگهنیت یا بۆگدن بکات:
دهگهنیت.
putrid (pū'trid), adj. (۱) گهنیو: بۆگدن: پزین.
(۲) پیس (رهوشت): پیس و بۆگدن: بهدرفتار.
(۳) خراب: ناپهسند: ناخوش: پیس: (*~ weather*).
-putridly (adv.); putridness (n.).
putridity (pū-trid'ə-ti), n. (۱) بۆگدن: گهنیوی: پزینوی.
(۲) بهدرفتاری: پیس و بۆگدن: (رهوشت).
(۳) شتی گهنیو یا بۆگدن کردوو.
putsch (pooch), n. یاخی بوون (بۆ پوهاندانی میری).
putt (put), n. لیدانیکی تزیی گولف به نسیایی بۆ خستنی به ناو
کونهکمه.
v.t. & v.i. لیدانی تزیی گولف به نسیایی بۆ نهوهی بخرتنه ناو کونهکمه
puttee, puttie, putty (pu-tē, put'i), n. گیتره.
(۱) گورنی لیدانی تزیی گولف به نسیایی بۆ
putter (put'er), n. نهوهی بخرتنه ناو کونهکمه. (۲) یاریکرنکه که بهم جوره له تزیی گولف
دهدات.
putter (put'er), v.i. (~ along; ~ around), خنه خن کردن:
خوخلافاندن به شتی ههچ و پووچمه: کات کوشتن.
v.i. (~ away), کات بههچزدان به شتی ههچ و پووچمه: خنه خن کردن:
خوخلافاندن.
-putterer (n.).
puttier (put'i-ēr), n. هیل کارا هیل بهکارهینن.
putting green, پهلهیکی سمرزه له کوتایی یاریگای گولف:
کونگی تیدی که یاریکرن دهین تزیی که تن بخت.
putty (put'i), n. هیل: ههری لکاندن.
v.t. به هیل سز کردن, کون پرکردنهوه, یا سواغدان.
putty (put'i), n. = puttee.
put-up (poot'up), adj. [Colloq.], پیلان بۆ کراو:

puzzle

- به دزیمهوه نه‌خشه کینتراو.
puzzle (puz'ɪ), *v.t.*
 (۱) سەر سوپامان: سەر سام کردن.
 (۲) (out ~) هه‌په‌تان: لیکدانه‌وه.
v.t.
 (۱) سەر سوپمان: سەر سام بوون: تیا پامان.
 (۲) سەر سوپمان: سەر سامی: تیا پامان.
 (۳) مه‌ته‌ل.
-puzzler (*n.*),
puzzle out,
puzzle over,
puzzled (puz'ɪd), *adj.*
puzzlement (puz'ɪl-mənt), *n.*
 هه‌په‌تان: لیکدانه‌وه
 زۆر بیر لیکدانه‌وه
 هه‌په‌ساو: سەر سوپماو: سەر سام
 سەر سامی: سەر سوپمان
 هه‌په‌سان.
pyelitis (pi'ə-li'tis), *n.*
pyemia, pyaemia (pi'ē-mi-ə), *n.*
 هه‌وکردنی حه‌وزی گورچیه.
 کیم کردنی خوین
 (پزیشکمانی: کیمای بوونی خوین)
-pyemic; pyaemic (*adj.*),
pygidium (pi'jɪd'i-əm), *n.*
pygmacan, pygmean (pig-mē'an), *adj.* = pygmy.
pygmy (pig'mi), *n.*
 (۱) کسمیک، گماندارک، یا پروه‌کینکی کورته‌بالا.
 کورته‌بینه، بجووک (۲) کسمیک یا شتیکی هه‌و پوچ و بێ بایه‌خ.
 (۱) کورته‌بالا: زۆر بجووک (۲) هه‌و پوچ و بێ بایه‌خ.
pyjamas (pə-jam'əz, pə-jā'məz), *n.pl.* = pajamas.
pyknic (pik'nik), *adj.*
 تۆکمه: کورت و قه‌له‌و
 کسمیکی تۆکمه
pylon (pi'lon), *n.*
 (۱) ده‌روازه: ده‌رگایه‌کی زۆر گه‌وره.
 (۲) ده‌روازه‌ی په‌رسنگای کۆنی میسری له دوو قوچه‌ک پینکاتوو.
 (۳) بورجی راه‌ری (فۆه‌که‌وانی): ستوونی نیشانه‌ی پئی فۆه‌که.
 (۴) بورجی ته‌لی کاره‌بابی (۵) لاقی ده‌ستکردی، سه‌رده‌می.
pylorus (pi-lô'rəs, pə-lô'rəs), *n.*
 کونی نیوان گه‌ده و پوچله‌ی
 ده‌روازه‌گر
-pyloric (*adj.*),
pyo- (pi'ō, pi'ō),
pyogenesis (pi'ə-jen'ə-sis), *n.*
pyogenic (pi'ə-jen'ik), *adj.*
 پینشگرینکه به‌مانای: کیم: (pyogenesis)
 کیم کردن (پزیشکمانی).
 (۱) کیم کردو: کیمای
 (۲) کیم پین کردو
 له کیم ده‌جین.
pyorrhea, pyorrhoea (pi'ō-rē'ə), *n.*
 (۱) کیم ئی هاتن.
 کیم کردن (۲) کیم کردنی پوک: کیم ئی هاتنی پوک.
-pyorrhoeal; pyorrhoeal (*adj.*),
pyosis (pi-ō'sis), *n.* = pyogenesis.
pyr-, = pyro-,
pyralid (pi-ral'id), *n.* Also pyralidid,
adj.
 په‌پوله‌ ناگری
 تایبه‌تی به‌م جۆره‌ په‌پوله‌یه.
pyramid (pir'ə-mid), *n.*
 (۱) قوچه‌ک: پۆب تیژ
 (۲) شتیکی شینوه قوچه‌کی (۳) قوچه‌ک (هه‌نداره): وینه‌ی قوچه‌کی
 شمش گۆشه (۴) دره‌ختیکی قوچه‌کی.
v.t.
 (۱) له شینوه‌ی قوچه‌کدا دروستکردن: وه‌ک قوچه‌ک کردن.
 (۲) پاره‌بازی کردن له‌سه‌ر بنچینه‌ی قوچه‌ک به‌ به‌کاره‌نیانی قازانج بۆ کرینی
 به‌شی زیاتر له‌ نارای بۆسه‌دا.
v.t.
 (۱) وه‌ک قوچه‌ک لیهاتن. (۲) کله‌ک بوون: په‌ره‌سه‌ندن: خه‌را زیاده‌بوون.
 (۳) پاره‌بازی کردن له‌سه‌ر بنچینه‌ی قوچه‌کی.
pyramidal (pi-ram'ə-d'l), *adj.* Also pyramidal, pyrami-
 dical,
-pyramidal (*adv.*),
pyrargyrite (pi-rär'jə-rīt), *n.*
 په‌ره‌جیرایت: کانزایه‌کی سافو

pyrophoric

- خوس و بره‌قداری سوور یا ره‌شه.
pyre (pir), *n.*
 (۱) کله‌که‌داری لاشه‌ی مردوو له‌سه‌ر سووتان (په‌پینی)
 نه‌رتی نایینی (۲) کله‌که‌دان یا سووته‌مه‌نی.
pyrene (pi'rēn), *n.*
pyrethrum (pi-rē'thrəm), *n.*
 ده‌نگی میوه‌ی وه‌ک سینو هه‌رم.
 (۱) پروه‌کینکه له‌ توخمی گوله
 داوودی. (۲) قۆزی میرووگو.
pyretic (pi-ret'ik), *adj.*
 (۱) تا تووشکه‌را تایبه‌تی به‌ نه‌خۆشی تا.
 (۲) تایی هه‌یه: تادار.
pyretology (pi-rē-tol'ə-gi, pi-rē-tol'ə-ji), *n.*
 تاناسی
 پزیشکمانی تا.
pyrex (pi'reks), *n.*
 ده‌فونگی شووشه‌یی چیشیت لیهاتنه‌ به‌ره‌له‌ستی
 گه‌رمی ده‌کات.
pyrexia (pi-rek'si-ə), *n.* [l..], = fever.
pyrexial (pi-rek'si-əl), *adj.* Also pyrexia,
pyrheliometer (pi-rē-li-om'ə-tēr), *n.*
 پیره‌ری گه‌رمی تیشکی
 خۆز.
pyridine (pi-rē-dēn', pi-rē-din), *n.* Also pyridin,
 شله‌یه‌کی زو بسووتی بێ ده‌نگ یا زه‌ردی کاله له‌ قه‌ترانی خه‌لوژدا هه‌یه.
pyriform (pi-rē-fōrm'), *adj.*
 هه‌رم‌پیی: شینوه هه‌رم‌پیی.
pyrite (pi'rīt), *n.*
 پایرایت: کانزایه‌کی زه‌رده له‌ گۆگرد و ئاسن پیکدیت.
pyrites (pə-rī'tēz, pi-rī'tēz, pi'rīts), *n.*
 ناوینه‌ی جۆراو جۆزی
 گۆگرد و ئاسن.
pyro- (pi'rō, pi'rə),
 پینشگرینکه به‌مانای: (۱) ناگر: گه‌رمی: گه‌رمای:
 (pyromania)
 (ب) له‌ گه‌رمی یه‌وه په‌یدا بووه: به‌ گه‌رمای دروست بووه.
pyrochemical (pi-rē-kem'i-k'l), *adj.*
 تایبه‌تی به‌ کارتیکردنی
 کیمایی له‌ گه‌رمای زۆردا
pyrogenic (pi-rē-jen'ik), *adj.*
 (۱) ناگرین: به‌ ناگر یا گه‌رمای
 دروست بوو: گه‌رمای ئی په‌یدا بوو (۲) تا تووشکه‌را: له‌ تاوه‌ تووش ده‌ییت
 (۳) ناگرین: به‌ ناگرپژین دروست بوو (زه‌مینناسی).
pyrogenous (pi-roj'ə-nəs), *adj.* = pyrogenic.
pyrography (pi-rōg'rə-fi), *n.*
 (۱) کلێشه یا نه‌قش هه‌نگه‌ندن
 له‌سه‌ر ته‌خته‌دارو قایش به‌ شیشی سووره‌وه‌کراو.
 (۲) کلێشه یا نه‌قشی هه‌نگه‌نراو به‌م جۆره
-pyrographer (*n.*); **pyrographic** (*adj.*),
pyrolysis (pi-rōl'ə-sis), *n.*
 شیبوونه‌وه‌ی کیمایی به‌ گه‌رمای.
pyrolize (pi-rōl'iz), *v.t.*
 شیکردنه‌وه‌ی کیمایی به‌ گه‌رمای
pyromagnetic (pi-rō-mag-net'ik), *adj.*
 به‌ کارتیکردنی
 گه‌رمای موگنا تیس پوودان.
pyromancy (pi-rə-man'si), *n.*
 پینشینی دواوژ به‌هۆی گه‌رمی
 ناگره‌وه (جادوگه‌ری).
pyromania (pi-rə-mā'ni-ə), *n.*
 شیتی ناگر به‌ردانه‌وه:
 خولای ناگر نانه‌وه: زۆر هه‌ز له‌ ناگر نانه‌وه کردن.
pyromaniac (pi-rə-mā'ni-ak), *n.* Also pyromaniacal,
 کسمیکه شیتی ناگر نانه‌وه بێت: زۆر هه‌ز له‌ ناگر به‌ردانه‌وه.
adj.
 شیتی ناگر به‌ردانه‌وه‌یه: خولای ناگر نانه‌وه‌یه.
pyrometer (pi-rom'ə-tēr), *n.*
 گه‌رمی پینو: پینوای په‌لی گه‌رمی
 زۆر به‌ز (وه‌ک هی ته‌نۆری ده‌ستکرد).
pyrometry (pi-rom'ə-tri), *n.*
 ژانستی پینوای په‌لی گه‌رمی زۆر
 به‌ز (فیزیا).
-pyrometric (*adj.*); **pyrometrical** (*adj.*),
pyrope (pi'rōp), *n.*
 چه‌ند جۆره‌ گه‌رم‌نکی سوور یا ره‌شه.
pyrophobia (pi-rə-fō'bi-ə), *n.*
 ترسی ناگر.
pyrophoric (pi-rə-fōr'ik, pi-rə-for'ik), *adj.*
 له‌خۆیه‌وه
 گه‌ره‌گر ته‌گه‌ر هه‌وای به‌ره‌کوتی

pyrosis

pyrosis (pī-rō'sis), *n.* heartburn.

pyrostat (pī'rō-stat'), *n.*

پىروستات (۱) زەنگى ئاگرا:

ئامبىرى وورىاكودىنەۋە لە ئاگرى بىرىۋىنەۋەدا

(۲) ئامبىرى پىگىستىنى گەرمى (بۇ پىلەي گەرمى بىرىن)

pyrotechnic (pī'rā-tek'nik), *adj.* تەبىئەت بە فېشەكە شىتە.

(۳) ئاگرى شەۋقەدەرەۋە بىرىقەدارا دىلفىزىن: ھەست ووروزىن: (wit ~).

-pyrotechnical (*adj.*); **pyrotechnically** (*adv.*).

pyrotechnics (pī'rā-tek'niks), *n.pl.*

(۱) فېشەكە شىتە

درووستىكردن و بەكارھىنان (۲) ئىۋاندن يا پىشانىدانىكى فېشەكە شىتە.

(۳) زىرەكى، قىسەخۇشى، يا زىمانپاراۋى ئىۋاندن

-pyrotechnist (*n.*).

pyrotechny (pī'rā-tek'ni), *n.*

فېشەكە شىتە درووستىكردن و

بەكارھىنان

pyroxene (pī'rok-sen'), *n.*

پىروكسىن سىلىكاتى مەگنىسىۋى

جۇزاۋچۇر كە لە بەردى ئاگرىۋىننىدا ھەيە

pyrrhic (pī'r'ik), *n.*

سەمايەكى جەنگى كۈنى يۇنانە

pyrrhic (pī'r'ik), *n.* دوو بىرگەى كورت يا ھىز لەسەر نەبۇۋى تەئىتت

يەك: ھۇنراۋە پىگىستىن

adj.

تايەتتى بە دوو بىرگەى ۋەھا.

Pyrrhic victory,

سەركەۋىتى گران: سەركەۋىتىكە كە لەۋاى

كوتىتارىكى ئىجگار زۆرەۋە دىتە دى.

Pythagorean (pi-thag'ā-rē'an), *adj.* فېساگورسى تايەتتى بە

مىروۋاۋ فەلسەفەى زاناۋ فەيلەسوفى يۇنانى "فېساگورس".

n.

فېساگورسى قوتابى فېساگورس.

Python (pī'thon), *n.* (۱) ئەزىدەيەكى زۆر گەۋرە (ئەفسانەى يۇنانى)

(۲) پايىسۇز جۇرە مارىكى زۆر گەۋرەى ئازەھراۋىيە خۇى دەپىنچى لە

تىچىرەكەيەۋە دەيچەرىننى و دەيىكوزىت

pythoness (pī'thā-nis), *n.* (۱) ژنە سۇفى پەرستگای "ئەپۇلۇ" لە

"دىلىلى" لە يۇنان. (۲) ژنە سۇفى: ژنە فانچى

pythonic (pī-thon'ik), *adj.*

فالگىرى پىنشىپىنى دواپۇژ.

pythonic (pī-thon'ik), *adj.*

ۋەك مارى "پايىسۇن".

pyuria (pī-yoor'i-ə), *n.*

كىم پەيدابوون لە مىزدا.

pyx (piks), *n.*

(۱) دەرەى ئانە رەقەى شىۋى خودايى (كىلىسەى

كاسۋلىكى). (۲) سىنۋىكىكە لە سىكەخانەى ئىنگىلەزەدا ئىۋونەى پارەى تىندا

ھەلدەگىرى بۇ تاقىكىردىنەۋە دۇى ساختە

pyxidium (pik-sid'i-əm), *n.* كەلۋىيەكى قەپاغدارە كە قەپاغەكەى

لى بوۋەۋە تۆۋەكەى ئاۋى بەرەلا دەپى (بوۋەكناسى)

pyxie (pik'si), *n.*

بوۋەكىكى خۇمەلۋاسەرى ئەمەرىكىيە.

pyxis (pik'sis), *n.*

(۱) قوتۇۋ: سىۋۇقى بچۈك.

(۲) pyxidium.

Q, q (kū), n.

(۱) تیبی حقه‌ده‌می تلف‌وب‌نی ینگلیزی‌یه.

(۲) ده‌نگی نه تیبی "کیو".

(۳) (۱) قالسی نه تیبی (ب) نه تیبی به چاپ‌کراوی یا هله‌کراوی.

(۴) نیشانه‌ی حقه‌ده‌م له ریزن‌کدا؛ حقه‌ده‌م؛ حقه‌ده‌مین.

adj.

(۱) تایبته‌ی به تیبی. (۲) حقه‌ده‌م؛ حقه‌ده‌مین.

Q (kū), n.

(۱) شتیکه له شیوه‌ی تیبی "Q" یا "q" دا.

(۲) ژماره ۵۰۰ ی پزمانی

qua (kwā, kwā), adv.

وهك: (He will testify ~ official.)

quack (kwak), v.i.

(۱) واقواق کردن وه مراوی.

(۲) قسه‌ی هیج‌وپوچ کردن.

n.

واقواقی مراوی

quack (kwak), n.

(۱) پزشکی ساخته؛ پزشکی درو.

(۲) زانای ساخته؛ ساخته‌چی؛ ساخته نوئن.

adj.

ساخته‌چی؛ پزشکی؛ ساخته (دهرمان).

v.i. ساخته‌چینی کردن؛ به‌تایبته‌ی له پزشکی‌ه‌وانیدا؛ به درو شت بردنه سمر.

quackery (kwak'ēr-i), n.

پزشک‌ه‌وانی ساخته یا درو؛

ساخته‌چینی به‌تایبته‌ی له پزشکی‌ه‌وانیدا.

quackish (kwak'ish), adj.

(۱) وهك پزشکی ساخته‌چی؛ ساخته؛

درو. (۲) حوسویندر؛ خویشکهره‌ه؛ گمزاف لیدمر.

quack-salver (kwak'sal'vēr), n. = a quack.

quadr (kwād), n. [Colloq.]. گۆره‌پانی به خانور دهره‌درای خویندنگ.

quad (kwād), n. [Colloq.], = quadrangle.

quad (kwād), n. [Colloq.], = quadruped.

quad (kwād), n. = quadrat.

quadrangle (kwād'ran'g'l), n.

(۱) چوارگۆشه (نه‌نداره)

(۲) شونینگی چوارگۆشه‌یی چوارده‌ور گیارو به خانور.

(۳) خانوره‌کاتی چوارده‌وری نه شویته.

quadrangular (kwād-ran'gyoo-lēr), adj.

quadrant (kwād'rānt), n.

(۱) چاره‌که بازنه؛ چاره‌کی بازنه‌یهك.

(۲) لامیتریکی چاره‌که بازنه‌یی‌یه بۆ به‌ری پئوان (کهشتیوانی، نه‌ستیرموانی).

-quadrantal (adj.).

quadrat (kwād'rāt), n. Also quad.

په‌رگنکی کانزایی‌یه بۆشایی

پئوان وشه‌کاتی پز پزیک ده‌خزنت (چاپه‌مینی).

quadrante (kwād'rāt), adj.

(۱) چوارگۆشه؛ لاکیشه.

(۲) هی نینسکه چوارگۆشه

quadrumanous

(۱) چوارگۆشه؛ لاکیشه (۲) نینسکه چوارگۆشه؛ نینسانینکی که‌لله‌به کارنری n.

سره‌وه‌ی خواره‌وه‌ی بانده‌و ماسی و خشوکه‌کان ده‌به‌ستنت به‌یه‌که‌ره

v.i.

نه‌گه‌ندا؛ گونجان؛ پزیکه‌وتن

v.i.

گونجاندن نه‌گه‌ل په‌کدا؛ پزیکه‌ستن

quadratic (kwād-rat'ik), adj.

دووجایی.

n. = quadratic equation.

quadratic equation,

هاوکیشه‌ی دووجایی (بیرکاری)

quadratics (kwād-rat'iks), n.pl.

به‌شی هاوکیشه‌ی دووجایی

(بیرکاری).

quadrature (kwād'rā-chēr), n.

(۱) دووجاکردن (بیرکاری).

(۲) باری دوو نه‌ستیره‌ی (۹۰) په‌له په‌کتر دوو (نه‌ستیره‌ناسی).

quadrennial (kwād-ren'i-əl), adj.

(۱) چوار سال خایه‌ن.

(۲) هر چوار سال جاریک پوو ده‌دات؛ چوارسالانه.

n.

بوودانیکه که هر چوار سال جاریک پوو بدات.

-quadrennially (adv.).

quadrennium (kwād-ren'i-əm), n.

چوار سال؛

ماوه‌ی چوار سال.

quadri- (kwād'ri), Also quadr-,

پیشگرکه به‌مانای؛

چوار نه‌وه‌نده؛ چوار؛ چوار جار؛ چواره: (quadrilingual)

quadric (kwād'rik), adj. & n.

دووجایی (بیرکاری)

quadracentennial (kwād'ri-sen-ten'i-əl), n.

یادی چوارسده ساله.

adj.

هی یادی چوارسده ساله

quadriceps (kwād'ri-seps), n.

ماسولکه چوارسره (له پیشی

پانه‌ره).

quadrifid (kwād'rā-fid), adj.

چوار پارچه (که‌لا، په‌ره‌ی گون).

quadrige (kwād-rī'gə), n.

گالیسکه‌یکی دوو پزیکه‌یی چوار

نه‌سپی یک به تهنشت به‌که‌ره‌یه.

quadrilateral (kwād'rā-lat'ēr-əl), n. & adj.

چوارلا (نه‌نداره).

quadrilingual (kwād'rā-līŋ'gwəl), adj.

چوار زمانه.

(۱) به چوار زمان نووسراو (ب) چوار زمان زان

quadrille (kwā-dril', kə-dril'), n.

(۱) جزره سه‌مایه‌کی چوار

جووت که‌سی‌یه. (۲) موسیقای نه‌م سه‌مایه.

quadrille (kwā-dril', kə-dril'), n.

پاری‌یمکی کاغزی چوار

که‌سی‌یه.

quadrillion (kwād-ril'yən), n.

ژماره‌یهک پینکدیت له یه‌کو پانزه

سفر له به‌رده‌میدا (له نه‌م‌ریکا و فهره‌نسا)، یا بیست‌و‌چوار سفر له به‌رده‌میدا

(له ینگلتیره‌ی نه‌لماشا)

quadrupartite (kwād'rā-pār'tīt), adj.

(۱) چوار پارچه؛

چوار پارچه‌یی. (۲) چوار قوئی: (u ~ pact)

quadriseet (kwād'rā-sekt'), v.i.

کردن به چوار به‌شی وهك یه‌که‌وه.

quadrissyable (kwād'rā-sil'ə-b'l), n.

روشه‌ی چوار برگه‌یی.

-quadrissyable (adj.).

quadrivalent (kwād'rā-vā'lənt, kwād-riv'ə-lənt), adj.

چوار هاوه‌ینی (کیمی)

-quadrivalence; quadrivalency (n.).

quadrivial (kwād-riv'i-əl), adj.

چوار پی‌یان.

quadrivium (kwād-riv'i-əm), n.

پشته‌ی خویندنی زانکزی

سه‌دانی ناوه‌پاست که پزیکه‌تجو له چوار به‌شی: ژماره‌ی پئوان، نه‌نداره. موسیق.

نه‌ستیره‌ناسی.

quadroon (kwād-rōon'), n.

که‌سینکه که چواریه‌کی خوینی

قوله‌پرش بیت.

quadrumanous (kwād-rōo-mān'), n.

گیاندارگی چوار ده‌ست

گیانداریکه هر چوار په‌لی وهك ده‌ست به‌کارده‌مین

quadrumanous (kwād-rōo'mān'), adj.

چوار ده‌ست:

quadruped

تایهتی بمی گیاندارانه‌ی که هر چوار په‌لیان وەك دەست بەکارده‌هینن (وەك: مەیموون)

quadruped (kwäd'roo-ped'), *n.* چوارپەن: گیاندارێ چوارپەن
adj. چوارپەن: هەمە‌گیاندارێ چوارپەن

-quadrupedal (*adj.*).

quadruple (kwäd'roo-p'l. kwäd-rōō'p'l), *adj.* (١) چوار
بەشە: چوار قۆلی: چوارلای: (*a ~ alliance*)

(٢) چوار نەهەندە: چوار قات

adv. چوار نەهەندە: چوار قات.

n. ژمارە یا برێ چوار نەهەندە

v.t. چوار نەهەندە زیاد کردن.

v.i. چوار نەهەندە زیادبوون: بوون بە چوار قات

quadruplet (kwäd'roo-plit. kwäd-rōō'plit), *n.* (١) (٢)
منداڵێکی چوار ھاوژا: بەچکە‌یه‌کی چوارە

(ب) (*pl.*) چوارە: چوار ھاوژا: چوار ھاوسک

(٢) چوار شتی ھاوتوخە: چواری ھاوچۆر

quadruplicate (kwäd-rōō'pla-kāt'), *v.t.* (١) کردن بە چوار
نەهەندە: چوار قات کردن: لە چوار دان. (٢) چوار وێنە لەسەر دەرھێنان

v.i. بوون بە چوار نەهەندە: چوار وێنە لەسەر دەرھاتن

adj. (١) چوار نەهەندە: چوار قات (٢) چوارجا (بیرکاری):

n. دانەبەك لە چوار وێنە‌ی دەق‌اودەق

-quadruplication (*n.*).

quaestor (kwēs'tēr. kwēs'tēr), *n.* خەزەندار یا ژمەریاری پۆمانی
کۆژ

quaff (kwäf. kwaf), *v.t. & v.i.* هەلقۆزاندن

n. (١) هەلقۆز (٢) خواردنەوه‌ی هەلقۆزینراو

quag (kwäg. kwag), *n.* = quagmire.

quagga (kwäg'ə), *n.* کەرەکی مین میلی قرتیکەوتوو. خوارووی
نەفەرقایە نە شیبوێ کەرەکیوێ

quaggy (kwäg'i. kwäg'i), *adj.* (١) زەلکاوی: قورویلتاوی: لینج
(٢) فشنە: شەل

quagmire (kwäg'mīr. kwäg'mīr'), *n.* (١) شونیی فشنە: کە
بە ئاساسی تێیدا بچەقیت: زەلکار (٢) توش: باریکی توش و گیرۆدە‌کەر

تەنگ‌وچە‌لە‌مە‌ی خۆ بۆ ئێزگار نە‌کوار.

quail (kwāl), *v.i.* زۆر ترسان: سەل کردنەوه: پۆج چوون.

(*The bravest one ~ ed.*)

quail (kwāl), *n.* سووسکە

quaint (kwānt), *adj.* (١) نە‌نیکە: جوان و خنجیلانە: کۆژ و خشپیلە
(*a ~ house, village, etc.*)

(٢) سەیر: ئاساسا. (*~ methods*)

(٣) ئابەجێ: بە مێشکدا ناچیت: (*a ~ sense of honor*).

-quaintly (*adv.*); **quaintness** (*n.*).

quake (kwāk), *v.i.* (١) لە‌رسینەوه: پاوه‌شان: لە‌رزین
(*The earth ~ ed.*)

(٢) لە‌رزین: ھاکنە لە‌رزین: لە‌رز: نیهاتن:

(*He was ~ing with fear, cold, etc.*)

n. (١) لە‌رز: لە‌رسینەوه: پاوه‌شان (٢) earthquake.

Quaker (kwāk'ēr), *n.* نە‌ندامی کۆمەڵگەی نایینی شینگلیزی و
نە‌مەریکییە کە برۆی هەبە بە ناشتێخواری و سادەیی لە‌ پە‌و‌و‌شت و نە‌ریتی

نایینی و جوبەرگ و شتی تردا.

-Quakerism (*n.*).

Quaker gun, تەنگە دارینە (نیشانه‌یه بۆ دژ وەستانێ کۆمە‌لی
"کوهیکەر" بەرامبەر جەنگ). (ووشە‌ی پێشوو بێ‌یە).

Quaker meeting, (١) کۆپێ بێ‌ دەنگی کۆمە‌لی "کوهیکەر"

(٢) کۆپێکی قسە کەم تێدا کرا: کۆپوونەوه‌یه‌کی بێ‌ دەنگ

quantum

quaky (kwāk'i), *adj.* لە‌رنە‌کەر: شلۆق.

qualification (kwäl'ə-fi-kā'shən), *n.* (١) شیان.

(٢) لێ‌ها‌توویی: توانا: لە‌ باردا بوون. (٣) مەرج. (٤) پادە: سنوور.

qualified (kwäl'ə-fid'), *adj.* (١) هەموو مەرجێکی تێ‌دا‌یه: شیاو
شایسته. (٢) لێ‌ها‌توو: لە‌ بارا بوو: لێ‌زان.
(٣) سنووردار: کەم: بە مەرج: بە مەرج‌هوه:

(*He gave only ~ approval.*)

qualifier (kwäl'ə-fi'ēr), *n.* (١) کە‌سی‌کی شایسته: شیاو: لێ‌ها‌توو.
(٢) ووشە یا دە‌ست‌ه‌وا‌ژە‌ی بە‌ست‌ه‌وه: ووشە یا دە‌ست‌ه‌وا‌ژە‌یه‌که سنوور بۆ مانی
ووشە‌و دە‌ست‌ه‌وا‌ژە‌ی تر دا‌ه‌ن‌ێ و دە‌گ‌ۆ‌ی (وەك ئاوه‌ل‌ناو و ئاوه‌ل‌کردا).

qualify (kwäl'ə-fi'), *v.t.* (١) پێ‌شاندانی تایه‌خۆ‌کانی شتێک.
(٢) شیان‌دن یا شایسته‌کردن (بۆ پێ‌ش‌یه‌یک یا کار‌به‌ده‌ستی‌یه‌ک).
(٣) دە‌سه‌لات پێ‌دان: ماف پێ‌دان. (٤) مەرج بۆ دانان: سنوور یا پادە بۆ دانان
(٥) لە‌ توند‌وتی‌زی کە‌م‌کرد‌ن‌ه‌وه: نە‌رم کرد‌ن‌ه‌وه.
(٦) مانا گۆ‌پ‌ین یا دیاری کردن (پێ‌زان): (*Adjectives ~ nouns.*)

v.i. شیان: شایسته بوون: هەموو مەرجێک تێ‌دا بوون:

(*He didn't ~ for the job.*)

qualitative (kwäl'ə-tā'tiv), *adj.* چۆ‌نی‌تی: تایه‌تی بە‌ چە‌شن یا
چۆ‌ر: (*There is a ~ difference between them.*)

qualitative analysis, شیک‌کرد‌ن‌ه‌وه‌ی چۆ‌نی‌تی (کیمیا).

quality (kwäl'ə-ti), *n.* (١) تایه‌خۆ.
(٢) سرووشتی شت: گەر‌ه‌م: نە‌ژاد.

(٣) چۆ‌نی‌تی: چۆ‌نی: (*goods of low ~*)

(٤) نایابی: زۆر باشی.

(٥) (١) پله‌و‌پایه‌ی کۆمه‌لایه‌تی بە‌رز: بە‌گ‌زاده‌یی.

(ب) خە‌ل‌گی پله‌و‌پایه‌ی کۆمه‌لایه‌تی بە‌رز: بە‌گ‌زاده.

(٦) جۆ‌ری ئاوازی مۆسیقا.

adj. (١) نایاب: زۆر باش: باش:

(٢) چۆ‌نی‌تی: هە چۆ‌نی‌تی شت: (*~ control*).

qualm (kwām. kwōm), *n.* (١) دڵ تێ‌که‌ڵ‌ه‌اتن: دڵ تێ‌که‌ڵ‌ه‌اتن:
هەستی کوتێ‌پ‌ر بە‌ دڵ تێ‌که‌ڵ‌ه‌اتن, بوور‌انه‌وه, یا نە‌خۆ‌شی.
(٢) هەست‌کرد‌نی کوتێ‌پ‌ر بە‌ گومان یا مە‌تر‌سی: دوودلی: ناد‌ل‌نیایی
(٣) ئاوه‌حە‌تی دە‌روون یا وێ‌ژ‌دان:

(*He had no ~s about betraying his friend.*)

qualmish (kwām'ish. kwōm'ish), *adj.* (١) دڵ تێ‌که‌ڵ‌ه‌اتوو:
دڵ تێ‌که‌ڵ‌ه‌وو. (٢) دە‌بی‌ته‌ مۆ‌ی دڵ تێ‌که‌ڵ‌ه‌اتن.
(٣) بە‌ وێ‌ژ‌دان: دوودله‌ دە‌رب‌اره‌ی کاری خراپه‌ کردن.

quandary (kwän'dri. kwän'də-ri), *n.* تە‌نگ‌وچە‌لە‌مه: گێ‌ژ‌او:
ناد‌ل‌نیایی و سەر‌سو‌ر‌مان: توش.

quantify (kwän'tə-fi'), *v.t.* (١) پێ‌وان: ئە‌ندازە دیاری کردن:
(*Human misery is hard to ~.*)

(٢) پادە یا ئە‌ندازە بۆ دانان (بە‌ بە‌کار‌ه‌ێ‌نانی ووشە‌ی وەك:

all, some, none) (ژێ‌رب‌ێ‌ژ‌ی).

quantitative (kwän'tə-lā'tiv), *adj.* (١) هێ‌ندی: چە‌ندی:
چە‌ندی‌تی. (٢) دە‌پ‌و‌ر‌ی.

quantitative analysis, شیک‌کرد‌ن‌ه‌وه‌ی چە‌ندی: لێ‌ک‌دان‌ه‌وه‌و پێ‌وانی
پێ‌ژه‌ی توخ‌مه‌کانی ناو‌تێ‌یه‌ک (کیمیا).

quantity (kwän'tə-ti), *n.* (١) هەند: بڕ: چە‌ند: چە‌ندی: پادە:
ئە‌ندازە. (٢) هێ‌ندی‌کی زۆر: بێ‌‌گی زۆر: (*to buy or sell in ~*).

(٣) هەندی بە‌ ئە‌وا‌ی پێ‌ورا‌وی شتێک.

(٤) تایه‌خۆ یا چە‌ندی بۆ پێ‌وان شیاو.

quantum (kwän'təm), *n.* (١) هەند: چە‌ندی: بڕ: ئە‌ندازە. (٢) بە‌ش.
(٣) شتێک کە‌ بت‌وا‌رنێ بێ‌‌و‌ر‌ی یا بێ‌‌م‌ێ‌رن‌ی.
(٤) بچ‌و‌ک‌ترین ئە‌ندازە‌ی ووزە (فیزیا).

(۱۹) (۱) چاربهکی ماوهی خولانه‌یهکی مانگ به دهوری زه‌ویدا.

(ب) چارهکی یه‌که‌و سینه‌می مانگ (واته شو کاته‌ی که مانگ نیوهی دیاره)

(۲۰) (۱) چاربهکی قه‌لغان. (ب) دوشمی سر چواربه‌کیکی قه‌لغان.

(۲۱) دوزمنی به‌زیو خویه‌ده‌سته‌و‌داو به‌خشین و نه‌کوشن:

(to give or receive ~ ; to ask for ~)

(۲۲) (۱) بهشی پشته‌وی لایه‌کی که‌شتی.

(ب) یاسه‌وانی هم به‌شه.

(۱) چوار که‌رت کردن؛ کردن به چوار که‌رتی وه‌ک یه‌که‌وه.

(۲) بهش به‌ش کردن؛ که‌رت که‌رت کردن.

(۳) هه‌وانده‌وه (به‌تایه‌تی سهر‌بان؛ جینگه‌کردنه‌وه؛ جینگه و ینگه پندان

(۴) هاتن و چون به شونینکدا به شونینچیدا (تانبی).

(۵) دوشم له قه‌لغان دان.

(۱) (with ~ at ; ~) جینگه کرانه‌وه (سهر‌بان؛ هه‌وینرا‌نه‌وه؛

جینگه و ینگه پندان (۲) به شونینچیدا گه‌پان (تانبی)

(۳) با هه‌لکردن له بهشی دواوهی لایه‌کی که‌شتی‌یه‌وه.

چاره‌ک؛ چواربه‌ک

at close quarters,

close quarters,

(to live in close quarters)

ټی پاپانه‌وه بۆ به‌خشین (دوزمنی به‌زیو خویه‌ده‌سته‌وه‌ده).

quartermaster (kwôr'tēr-mās'tēr), n. (۱) موچه، به‌خشیش، باج. یا

قیستی وهر‌زانه (واته که سانی چوار جار دهر‌ئی یا وهر‌ده‌گری)

(۲) نشینگای سهر‌بان؛ جوی هه‌وانده‌وه‌ی له‌شکر.

quarterback (kwôr'tēr-bak'), n. یاری‌ه‌ری سهر‌ه‌کی یاری

فوتبۆلی نه‌ه‌ریکی (که نه‌خشه‌ی یاری‌یه‌که ده‌کیشن و ستراتیجی بۆ داده‌ن)

quarter day, پوژئی سهر‌ه‌تای چوار وهر‌ئی سالانه (که له هه‌مان کاتدا

کاتی قیست و کری و موچه‌ی وهر‌زانه‌یه).

quarterdeck (kwôr'tēr-dek'), n. چاره‌کی پشته‌وه‌ی پشتی

که‌شتی (که می نه‌فسره‌کانه)

quartered (kwôr'têrd), adj. (۱) چوار که‌رت کراو

(۲) هه‌وینرا‌وه (له‌شکر؛ جینگه و ینگه پندان).

quarterfinal (kwôr'tēr-fî'n'l), adj. تایه‌تی به پینش‌ه‌ری پینش

نیمه‌ه‌وایی.

quarter horse, n. پینش‌ه‌ری پینش پینش‌ه‌ری نیمه‌ه‌وایی.

توخه نه‌سپینکی به‌هیزو خیرایه له غارغارنن

چاره‌که مېلدا.

quarter-hour (kwôr'tēr-our'), n. Also quarter hour, (۱)

چاره‌ک؛ چاره‌ک سه‌عات.

(۲) نیشانه‌ی چاره‌ک‌یک پینش و پاش سه‌عات له‌سهر پووی کاتر‌میر

quarterly (kwôr'tēr-lî), adj. (۱) چاره‌کی وهر‌ئی؛ سن مانگی؛

سانی چوار جار پوو ده‌دات یا دهر‌ده‌چی: (a ~ magazine)

(۲) چوار پارچه‌یی؛ چوار که‌رت. (۳) که‌رتیکه له چوار؛ به‌شینکه له چوار.

adv. وهر‌زانه؛ وهر‌ئی؛ سن مانگانه؛ هه‌ر سن مانگ جاریک.

quartermaster (kwôr'tēr-mās'tēr, kwôr'tēr-mās'tēr), n. بۆ‌و‌کراوه‌ی وهر‌ئی؛ بۆ‌و‌کراوه‌یه‌که هه‌ر سن مانگ جاریک دهر‌ده‌چی: (a ~)

(۱) له‌فسه‌ری ئازو‌وه‌ه و جل‌و‌به‌ر‌گو خانه‌ساز (له سوپادا).

(۲) له‌فسه‌ری لپه‌رسراوی قیبله‌نوما و کۆ ئامیری پاندن که‌شتی.

(هیزی دهر‌یایی)

quartern (kwôr'têrn), n. (۱) چاره‌ک؛ چواربه‌ک

(۲) ئانیکه قورسایی چوار پاوه‌وه.

quarter note, چاره‌که نۆته (مۆسیقا).

quarter-phase (kwôr'tēr-fāz'), adj. دوو قۆناغی؛ به دوو

تهر‌ئی به نۆره یا گۆزو ده‌کرت یا ده‌کرت (کاره‌با).

quarter-saw (kwôr'tēr-sô'), v.t. چوار که‌رت کردن دانه‌ی باری

دوژئی.

quarantinable (kwôr'an-tên'a-b'l, kwâr'an-tên'a-b'l),

adj. ده‌شینت که‌ره‌تینه بکرت.

quarantine (kwôr'an-tên' kwâr'an-tên'), n. (۱) دابری

پزیشکی؛ که‌ره‌تینه؛ جیا‌کردنه‌وی نه‌خوش له خه‌لکی ساغ بۆ به‌به‌ست

کردن نه‌خوش‌یه‌که؛ په‌ر‌کردن. (۲) شونین دابری یا جیا‌کردنه‌وی پزیشکی؛

که‌ره‌تینه‌خانه (۳) ماوه‌ی چل پۆژ.

v.t. (۱) قۆره‌نتین کردن؛ دابری پزیشکی کردن؛ جیا‌کردنه‌وی پزیشکی.

(۲) په‌ر‌کردن؛ جیا‌کردنه‌وه؛ داب‌کردن.

quarrel (kwôr'al, kwâr'al), n. (۱) تیری سر چوارگۆشه‌یی

تیر‌وکواشی کۆژ (۲) ته‌به‌قه شووشه‌ی بجوکی چوارگۆشه‌یی یا له‌بزی‌نه‌ی

په‌منجهره (۳) نه‌سکانه.

quarrel (kwôr'al, kwâr'al), n. (۱) هۆی نا‌کۆکی و تین‌چوون و شه‌ر.

(۲) ده‌مه‌قانی؛ شه‌ر؛ ده‌مه‌قرا؛ شه‌رقسه؛ نا‌کۆکی؛ تین‌چوون.

v.t. (۱) سکا‌ل‌کردن؛ په‌خه‌نگرتن. (۲) شه‌ر‌کردن؛ به‌گۆژا‌چوون؛ شه‌ر‌فروشتن؛

ده‌مه‌قرا‌کردن؛ ده‌مه‌قانی بوون؛ به‌به‌کا‌هاتن؛ شه‌رقسه‌کردن؛ پینکا‌چوون.

-quarrel; quarreller (n.).

quarrelsome (kwôr'al-səm, kwâr'al-səm), adj. شه‌رانی؛

شه‌ره‌نگیز؛ شه‌رفروش.

quarry (kwôr'i, kwâr'i), n. ته‌به‌قه شووشه یا خشتی له‌بزی‌نه‌یی

یا چوارگۆشه‌یی

quarry (kwôr'i, kwâr'i), n. (۱) بالنده‌و گیانداری پا‌وکراو (له‌لایه‌ن

پا‌وچی یا مانده‌و گیانداری پا‌وکره‌وه)؛ نینچ. (۲) شتی پا‌و بۆ کراو؛

شتی وستر‌او یا نه‌دوادا گه‌راو؛ نینچ.

quarry (kwôr'i, kwâr'i), n. (۱) کانه‌ه‌رد

(۲) سهر‌چاوه‌ی ده‌نگوباس.

v.t. (۱) به‌رد دهر‌مینان له کانه‌ه‌رد (to ~ out a block of marble)

(۲) کاترا‌کردن؛ به‌رد ټی دهر‌مینان (to ~ a hill)

(۳) بۆ گه‌پان و دوزینه‌وه (زانباری، ده‌نگوباس):

(to ~ in old manuscripts)

-quarrier (n.).

quarryman (kwôr'i-mən, kwâr'i-mən), n. کری‌کاری

کانه‌ه‌رد

quart (kwôr't), n. (۱) چاره‌که گالۆژ (۲) ده‌فری چاره‌که گالۆژی.

quart (kârt), n. پینری چواری (کاغزی قوما‌رو یاری).

quartan (kwôr't'n), adj. هه‌ر چوار پۆژ جاریک سهر‌مه‌لده‌دات

(له‌بر‌وتا

n. چوار به‌ر؛ نه‌رزوتایه‌که هه‌ر چوار پۆژ جارن له نه‌خوش‌ه‌که دیت.

quarter (kwôr'têr), n. (۱) چاره‌ک؛ چواربه‌ک.

(۲) پینانه‌یه‌کی ده‌غل‌ودانه بریتی‌یه له چاره‌که ته‌نیک.

(۳) کیشانه‌یه‌که بریتی‌یه له ۲۵ پاوه‌ن له نه‌ه‌ریکا یا ۲۸ پاوه‌ن له ئینگلتیره.

(۴) بست (۵) چاره‌کی میل. (۶) وهر‌؛ چواربه‌کی سال؛ سن مانگ.

(۷) وهر‌ی خویندن (که سن مانگ ده‌خایه‌نینت). (۸) چاره‌ک (سه‌عات).

(۹) چواربه‌کی دۆ‌لار (ب) پاربه‌کی زیوی نه‌ه‌ریکا‌یی‌یه چواربه‌کی

دۆ‌لارنکه. (۱۰) چواربه‌کی پاوه‌ن (کیشانه).

(۱۱) چواربه‌کی گیانداری سهر‌پراو؛ پانیکو گۆشتی دهر‌وپشته‌که‌ی.

(۱۲) (۱) لایه‌ک له چوار لایه‌ی قیبله‌نوما. (ب) چواربه‌کی ماوه‌ی نیوان دوو لای

قیبله‌نوما (ج) چواربه‌کی ئاسۆی به قیبله‌نوما داپوشراو. (د) ناوچه‌یه‌کی زه‌وی

که که‌وتیتته‌یه‌ک‌یک له‌م چوار به‌شه‌ی ئاسۆه؛ ناوچه‌ی زه‌مین.

(۱۳) (the Latin ~ in Paris)

(۱۴) (pl) جینگه‌په‌نگه؛ نشینگا. (living ~s ; sleeping ~s)

(۱۵) (pl) که‌س‌یک یا ده‌سته‌یه‌کی دیاری نه‌کراو:

(This information comes from the highest ~s)

(۱۶) چاره‌که یاری فوتبۆلی نه‌ه‌ریکی

(۱۷) لایه‌کی پینلاو له قنگه پا‌ژنه‌که‌یه‌وه مه‌تا لووته‌که‌ی.

(۱۸) لایه‌کی سمنی نه‌سپ

quarter section

quarter section, پارچەبەك زەریبە پووبەرەكە (۱۶۰) بانەگا
(شیکەر یا چارەكە میلیکی دوو جا بیت).

quarter sessions, دادگای وەزی (۱) دادگایەکی ناوڤور
کەم دەسلەاتی نینگلیزییە سانی چوار جار دەگیرئ.

(ب) دادگایەکی جۆراوجۆری ئەمەریکایەییە سانی چوار جار دەگیرئ.

quarter-staff (kwôr'tër-staf, kwôr'tër-stäf), *n.* گۆرزیکی
دریزی سەر ناسنینه بۆ شەپ

quartet, quartette (kwôr-tet'), *n.* (۱) چوار کەس یا شت؛

چوارە (۲) (۱) ناوازی مۆسیقا یا گۆرانی چوارقۆنی

(ب) نییی مۆسیقا یا گۆرانی چوار کەسی.

quartic (kwôr'tik), *adj. & n.* چوارجا (برکاری)

quarto (kwôr'tō), *n.* (۱) پەرە کاغەزی دوو جار قەدکراو (کە لە

ئەنجامدا بانی و دریزی پەرەگان تۆ گرت بە دوانزە گرت دەردەچن.)

(۲) پەرتووی لەم جۆرە پەرەییە دروستکراو

quartz (kwôr'ts), *n.* کوارتز بە دیککی بلوری زەقی نیمچە بەنرخە.

quartziferous (kwôr-t-sif'ēr-əs), *adj.* کوارتزی لە کورتز

پینکاتوو؛ کوارتزی ئی دەردەهینرنت.

quash (kwăsh), *v.t.* پوچ کردنەوە دادگەری؛ هەلەوێشاندنەوە

quash (kwăsh), *v.t.* کوژاندنەوە (شارۆ. واپەرین؛ دامرکاندنەوە؛

پیشیل کردن

quasi (kwă'si, kwă'zi), *adv.* ئەختیک یا تا پادەیک لەو دەچنئ؛

پووالەتی (*scientific literature*) (~)

adj. لەو دەچنئ؛ وە؛ نیمچە؛ بەناو (*u ~ victory*)

quaternary (kwă-tür'nə-ri), *adj.* (۱) چوار؛ دەستە دەستە چوار

چوار (۲) | Q. | تاییەتی بە چەرخێ چوارەم (زەمینناسی).

n. (۱) ژمارە چوار (۲) چوارەم؛ چوارەمیز (۳) دەستە چواری؛ چوار دانە

quaternion (kwă-tür'ni-an), *n.* چوارین؛ چوارینە؛

دەستە چوار کەسی یا شتی

quatrain (kwă'trān), *n.* چوار خشتەکی

quatrefoil (kat'ër-foi', kat'rā-foi'), *n.* (۱) گۆلنکی چوار پەرە

(۲) گەلای چوار بەک. (۳) کلنیشەیکێ رازنەرەوێهە لە شیوەی گۆنی چوار

پەرەدا یا گەلایەکی چوار بەلکدا (خانوسازی)

quaver (kwă'vēr), *v.t.* (۱) لەرزین؛ هەل لەرزین؛ لەرینەو.

(۲) لەرینەو (دەنگ. گۆرانی. مۆسیقا).

v.t. (۱) بە لەرزینەو ووتن؛ بە دەنگی لەراوێهە ووتن

(۲) گۆرانی ووتن یا مۆسیقا لێدان بە شیوەیک کە دەنگە بەلریتەو.

n. (۱) دەنگی لەرزۆک؛ لەرزین یا لەرینەوێ دەنگ

(۲) نۆتەیکێ مۆسیقای زۆر کورت.

quavery (kwă'vēr-i), *adj.* لەرزۆک

quay (kē), *n.* شۆستە بێندەر؛ بۆ سوارپوون و دابەزین و بار کردن

بار داگرتن؛ ئەسکەلە؛ شۆستە کەشتی

quayage (kē'ij), *n.* (۱) مزی بەکارهینانی شۆستە بێندەر.

(۲) جینگەیکێ سەر شۆستە بێندەر (۳) شۆستەکانی بێندەرەکان.

quean (kwēn), *n.* (۱) نافەرەتیکێ بێ شەرم و بێ حەیا. (۲) قەجە

(۳) [Scot.] کچ

queasy (kwē'zi), *adj.* (۱) دل تیکەلەنەر. (۲) دل تیکەلەتوو؛

دل تیکچوو (۳) زوو دل تیکەلەتوو؛ زوو دل تیکچوو

(۴) (۱) ناپەرەتکەر (ب) ناپەرەت. (۵) بە قیزوینا؛ بە مەج پازی نەبوو.

quebracho (kā-bră'chō), *n.* (۱) نەختیکێ ناوچە گەرمەکانی

ئەمەریکایە توینکل و دارەیک بۆ پێستە خوێش کردن و دەرمان و خومکاری

بەکاردەهینرنت (۲) توینکل و داری ئەم دەرختە.

queen (kwēn), *n.* (۱) شاژن؛ ژنە شا؛ هاوسەری پاشا.

(۲) بانووشا؛ پاشای ژن (۳) شاژن (لە جوانی یا لێنا توویدا)؛ شای ژنان.

(۴) شۆنیک یا شتیک کە باشترینی توخمەیک بیت

(۵) شاژنی پوورە هەنگ و شارە مینوولە (۶) کچ (کاغەزی قوما).

query

(۷) وەزیر (شەترەنج). (۸) [Slang], لووسکە؛ حیز؛ لووسکە ژنانی.

v.t. (۱) کردن بە شاژن؛ کردن بە بانووشا.

(۲) کردن بە وەزیر (لە شەترەنجدا ئەویش بە گەیانندی سەربازیک بۆ دوا خانە

بەرامەیی).

v.t. بانووشایی کردن؛ فەرمانبەراییی کردن وە بانووشا.

queen consort, ژنە شا؛ هاوسەری پاشای سەر تەخت.

queendom (kwēn'dəm), *n.* (۲) **queenhood** (۱) بانووشانن.

queen dowager, بیوژنی پاشا.

queenhood (kwēn'hood), *n.* پلەویایەو فەرمانبەراییی بانووشا؛

بانووشاییەتی.

queenly (kwēn'li), *adj.* (۱) بانووشایی. (۲) لە بانووشا دیت؛

بۆ بانووشا دەشتن؛ جوان و نایاب.

adv. بانووشایانە.

-queenliness (*n.*).

queen mother, شاژنی دایک؛ بیوژنی پاشای پیشوو وە دایکی پاشا یا

بانووشای سەر تەختی نیست.

queen olive, جۆرە زەیتوونیکێ گەرمەییە ناوکیکی باریکی دریزکۆلە

هەیی.

queen post, دیوێکێکە لەمبەر و ئەویەرەو دەدرێتە بەر دەستەکی

سەربانی سیکۆشەیی یا جەملۆن.

queen's English, see "king's English."

queen's evidence, see "king's evidence."

qucer (kwēr), *adj.* (۱) (۱) نااسا؛ سەیر؛ ئەتیکە؛ جیاوا.

(ب) پەروشت و خو سەیر.

(۲) گێژ؛ دل تیکەلەتوو؛ ناساغ: (*to feel ~*)

(۳) [Colloq.], جێی گومانە؛ پێچ و پەنادار (مرۆ). (*a ~ character*)

(۴) [Colloq.], مێشکی تەواو نییە؛ شیتۆکە؛ سەیر.

(۵) [Slang], ساخته؛ قەلب.

(۶) [Slang], حیز؛ مەتیویان.

(۱) پارە قەلب. (۲) حیز؛ مەتیویان.

n. [Slang].

-queerly (*adv.*); **queerness** (*n.*).

Queer street, [British], قەرزاری؛ هەژاری؛

(*to find oneself in ~*)

quell (kwel), *v.t.* (۱) کوژاندنەوە؛ دامرکاندنەوە؛ پیشیل کردن؛

(*to ~ a rebellion*)

(۲) هێمن کردنەوە؛ دل هێنانەو جێ.

quench (kwench), *v.t.* (۱) کوژاندنەوە: (*Water ~ed the fire.*)

(۲) قینووتی شکندن: (*He ~ed his thirst.*)

(۳) ئاودانەو (پۆ، تیغ).

-quenchable (*adj.*); **quencher** (*n.*).

quenchless (kwench'lis), *adj.* (۱) ناکوژیتەو.

(۲) قینووتی ناشکینن.

quercitron (kwūr'sit-rān), *n.* (۱) پەرووی پەش.

(۲) توینکی ئەم داریەرەو (کە پەنگێک یا بۆیەیکێ زەردی ئی دەردەهینرئ بۆ

بۆیەکاری و پێستە خوێش کردن). (۳) ئەم پەنگ یا بۆیە زەرە.

querist (kwēr'ist), *n.* پرسیارکەر.

quern (kwūrn), *n.* دەستاپ؛ بەردەستاپ.

querulous (kwēr'ə-ləs, kwēr'yoo-ləs), *adj.* (۱) بە پەختە؛

زۆر بە سکا. (۲) سکا و پەرسی و تەنگەجیکەنەیی و نووزەنووزکەری

دەگەپەنیت: (*a ~ voice*)

-querulously (*adv.*); **querulousness** (*n.*).

(۱) پرسیار. (۲) گومان.

(۳) نیشانەیی پرسیار (کە لەدوای پرسیارەو دادەنرئ یا لەدوای شتیکەو بۆ

گویمان دەربەزین لە راستی ئەو شتە).

v.t. (۱) پرسیارلێکردن: (*to ~ a person*)

quest

- (۲) گومان دهرېږن؛ گومان ټی بوون؛ دودلی دهرېږن.
(۳) گومان دهرېږن (به دانانی نیشانه‌ی پرسپار له دوی شتیځوه)؛
دانانی نهم نیشانه‌ی پرسپار له دوی ووتیهکی گومان لیکراومه.
v.l.
quest (kwɛst), n.
(۱) پرسپار کردن (۲) گومان دهرېږن؛ گومان بوون.
(۱) بڼ گهران؛ به دودا گهران؛ ږاو؛ گهران به دوی
خواستیک یا څاوتیکدا: (the ~ for knowledge, gold, etc.).
(۲) گهشتیکه به دوی خواستیکدا یا گنچمدا (وک هی سوارچاکانی سمدانی
ناوهراسن) (۳) ښوانه‌ی بهمداری نهم گمشته دهېن.
(۴) [Rare]، لیکولینه‌وه (دادگهری).
v.l.
(۱) شوین پښ هلگرتن (تانجی): (dogs ~ing for rabbits).
(۲) [Rare]، به شویندا گهران؛ بڼ گهران.
بڼ گهران؛ به دودا؛ به شویندا گهران:
in quest of,
(He went in quest of food.)
question (kwɛsʃən), n.
(۱) پرسپار؛ پرس.
(۲) گومان؛ دودلی؛ دانلنایی: (There is no ~ of his veracity).
(۳) مسهله یا داوایهکی بهردم دادگا
(۴) مسهله؛ کیشه؛ پاس؛ گیروگرفت:
(The ~ of self-determination for minorities)
(۵) مسهله‌ی باسکراو له کوریک یا پهرله‌مانیکدا.
(۶) شپوه‌ی هینانه پيشه‌وه‌ی مسهله‌یک بڼ دنگ لسم دان له کوریکدا.
v.l.
(۱) پرسپار کردن؛ پرس کردن.
(۲) گومان لیکردن؛ دودلی لیکردن
(I ~ whether his policy will be successful)
(۲) پرسپار لیکردن به ووردی (دادگا، پزلیسخانه):
(He was ~ed by the police.)
v.l.
پرسپار کردن
beside the question, په‌یوه‌ندی دیبه به باسه‌کوه؛ په‌یوه‌ندی نیبه.
beyond (all) question, هیچ گوماسی تیدا نیبه؛ هیچ څوک‌یکیم نیبه،
دهرباره‌ی
call into question, (۱) گومان لیکردن؛ دودلی دهرېږن دهرېږی:
(His integrity was called into question.)
(۲) داوای لیدووان و لیکولینه‌وه کردن.
in question, ناوبراو؛ نه‌وه‌ی باسی ټی دهرکرت:
(Where is the man in question?)
out of the question, همر نامن؛ همر باسیش مکه؛ همرگیز نامن؛
کاری نه‌کرده؛ لیدروان هملنگرت:
(Inviting him to the meeting is out of the question.)
questionable (kwɛsʃən-ə-b'l), adj.
(۱) جز‌ی گومانه؛
نامسوگهر؛ گومانی قنیدایه (نه‌نجام).
(۲) گومانی ټی دهرکرت (ناوایانگ، پاسیتتی، سمراسنی)؛ چهرت:
(a ~ person, tactic, motive, etc.)
questionary (kwɛsʃən-er'i), n. = questionnaire.
question mark, نیشانه‌ی پرسپار (؟)؛ پرسهک.
questionnaire (kwɛsʃən-âr'), n.
پرسپار نامه؛ پرسنامه
(۱) پرچ (۲) پز؛ پزیه خلك (بڼ نوبه‌گرتن).
v.l. (~ up), پزېوون؛ نوبه‌گرتن؛ پزېگرتن (بڼ نوبه‌گرتی).
(۱) pun quibble (kwib'əl), n.
خوبه‌دهستمومندان له گفتوگودا
(به سمرنج پاک‌شان بڼ شتی هیچ‌وپوچ و مانای جیا جیای قسه)؛ ټاین‌ونوین.
(۲) په‌خنه‌ی هیچ‌وپوچ؛ پهلپې بڼ مانا.
v.l.
(۱) خوبه‌دهستمومندان له گفتوگودا (به سمرنج دان به شتی هیچ‌وپوچ و
مانای جیا جیای قسه)؛ پهلپ و په‌خنه‌ی هیچ‌وپوچ گرتن و مشتومر کردن
له‌سمر شتی ناگرتن؛ ټاین‌ونوین کردن. (Let's not ~ about details.)
pun (۲)
quick (kwik), adj.
(۱) [Archaic]، زیندو.
(۲) (a ~ walk)؛ خنرا؛ گورج وگول؛ گورج.

quiescent

- (ب) زو کراو؛ خنرا؛ به‌دهست وېرد؛ گورج: (a ~ reply).
(۳) سهرېښی؛ پهله؛ خنرا: (a ~ look, visit, etc.).
(۴) زېرهک؛ ووریا؛ مېشک تیز: (a ~ mind).
(۵) هست تیز؛ هستیار: (a ~ sense of smell).
(۶) چاپک؛ به‌هله‌ی ووریا
(۷) زو هله‌ده‌چیت؛ سهرگرم: (He has a ~ temper).
(۸) سکېر؛ به سک؛ ناووس.
adv.
خنرا؛ به خنرای؛ به پهله.
n.
(۱) زیندووان؛ زیندو: (the ~ and the dead).
(۲) گورشی ژر نېوک؛ شوینی ناسک؛ ناوهرگه؛ ناوکرگی هست:
(Her sarcasm cut him to the ~.)
v.l. [Archaic],
-quickness (n.).
بنواندن؛ زیندوکردنه‌وه؛ ووریاکردنه‌وه.
quick assets,
پاره‌ی دهستی و نه‌و سمرمایه‌ی که ده‌توانریت زو
بفرق‌ضری و بکری به پاره
quicken (kwikʻən), v.l.
(۱) هینانه‌وه هوش خو؛ ووریاکردنه‌وه؛
زیندوکردنه‌وه (۲) بنواندن؛ جوولاندن؛ وورولاندن.
(۳) په‌له‌لیکړدن؛ په‌له‌کردن؛ خنراکردن: (to ~ the pace).
v.l.
(۱) هوش هاتنه‌وه بهر خو؛ ووریاوونه‌وه؛ زیندوونونه‌وه.
(۲) جوولانه‌وه؛ ناوهمه له سکی دایکید؛
گه‌یشتنه له قوناغی سکېری که ناوهمه بجوولینه‌وه و نیشانه‌ی زیان
پیشان بدات.
(۲) خنرا‌تربوون؛ خنرا‌بوون؛ گورج‌تربوون: (The pulse ~s with fear.)
quick-fire (kwikʻfɪr), adj.
خنرا ده‌پته‌قینیت (چه‌کی ناگرتن)
quick fire,
گولله‌ی خنرا یک له دوی یک ته‌قینراو.
quick-freeze (kwikʻfrɛz), v.l.
خوارده‌مندی خنرا به‌ستن رېو
پاراستنی تامه‌کی)
quickie (kwikʻi), adj. [Slang].
کاری سهرېښی؛
کاری پهله (به‌تابیه‌تی فیلمی سینما).
quicklime (kwikʻlɪm), n.
قسل؛ قسلی زیندو.
quickly (kwikʻli), adv.
(۱) خنرا؛ گورج؛ به پهله؛ به گورج وگول؛
(۲) زو به زو؛ به زوی؛ نو؛ بهم زووانه.
quicksand (kwikʻsænd), n.
لمی فشن (که به ناسانی پی تیدا
داده‌چن).
quicksset (kwikʻset), n.
(۱) قله‌لی پوه‌کیکه ده‌نیزئی بڼ پهرژن.
(۲) پهرژینی قله‌لی وها.
quicksilver (kwikʻsilʻvɛr), n.
جیوه.
adj.
جیوه‌ی؛ حولحو؛ ږاږا.
quick-step (kwikʻstep), n.
(۱) هنگای خنرا (پویشتنی سهریان)
به رین؛ په‌وتی خنرا (۲) موسیقای نهم جره‌ پویشتنه.
(۳) هنگای خنرای سها.
quick-tempered (kwikʻtemʻpɛrd), adj.
سهرگرم؛
زو هله‌ده‌چیت؛ تنگه‌جیکلانه.
quick-witted (kwikʻwitʻid), adj.
بڼ قسه‌ی ښتیکه دانامینیت
quid (kwid), n.
پارچه‌یک تووتن بڼ جوین.
quid (kwid), n. [British Slang].
پاوه‌نی نیستلینی یا ټینگلیزی.
(۱) گوه‌ری شت؛ ناوهرک؛ نه‌ژاد.
(۲) جیا‌وازی‌یکه هیچ‌وپوچ.
quid-nunc (kwidʻnʌŋk), n.
ووت‌ووات خواز؛ خو‌تیه‌لقوتینه‌وه؛
حن به سورس که.
quid pro quo,
نهمه به‌وه؛ پاک له پاک؛ کردنی شتیک بڼ کس‌یک یا دڅ
به‌و کسه به‌رامبر به‌و شته‌ی کردو‌یویتی.
quiescence (kwɪ-ɛsʻns), n. Also quiescency,
خاموشی؛ کی؛
بڼ دنگی؛ کش‌وماتی؛ نه‌زوتن؛ وه‌ستان؛ نه‌جوولان؛ مات؛ هینن.
quiescent (kwɪ-ɛsʻnt), adj.
خاموش؛ کپ؛ کش‌ومات؛ بڼ دنگ.

- نه‌بزووت؛ وه‌ستاو؛ مات؛ مردوو؛ بن جووله؛ هين.
- quiet** (kwī'ət), *adj.* (۱) كپ خاموش؛ كشمات؛ نه‌بزووت؛ به نارام (۲) بن دهنگ؛ كپ؛ كشمات؛ كپ. (ب) نه‌وو؛ بن دهنگ؛ كه دم دوى. (۳) مهنگ؛ هين؛ كپ. (a ~ sea) (۴) هين؛ له‌سرخو؛ (a ~ disposition) (۵) ساده و بن كشم و فش؛ (a ~ furnishing) (۶) سه‌ركر؛ له خو بايى نه‌بو؛ سه‌لار؛ له‌سرخو؛ (a ~ manner) (۷) تريك (۸) ناسووده و بن دهنگ؛ (a ~ evening at home) (۹) هينواش؛ بن جدوجوول. (a ~ day at the restaurant) بن دهنگ؛ خاموشى؛ هينى؛ كشماتى؛ ناسووده‌يى و بن دهنگ؛ كپى. *n.* بن دهنگ كردن؛ هين كردنه‌وه؛ هينواش كردنه‌وه؛ دامركاندنه‌وه؛ خاموش كردن؛ كپ كردن. *v.t.* (~ down), بن دهنگ بوون؛ دامركاندنه‌وه؛ هين بوونه‌وه؛ سه‌روتن؛ (The child had been crying but soon ~ed down.) *adv.* به هينى؛ له‌سرخو
- quietness** (*n.*). هين كر-سه‌وه
- quieten** (kwī'ə-t'n), *v.t. & v.i.* [Brit. or Dial.]. هين بوونه‌وه؛ بن دهنگ بوون.
- quietism** (kwī'ət-iz'm), *n.* (۱) سوفى؛ وشكه سوفىتى (۲) ناسووده‌يى
- quietly** (kwī-ət'li), *adv.* به بن دهنگ؛ به بن خشيته؛ به هينى؛ به هينواش؛ به سه‌پايى
- quietude** (kwī'ə-tōd', kwī'ə-tūd'), *n.* بن دهنگ و ناسووده‌يى؛ (۱) هينى بن دهنگ؛ نارام (۲) قهرز؛ سه‌وه؛ ته‌واو كردن؛ تريك سه‌رشان (۳) دوايى شت؛ مردن؛ كوټايى (۴) شتىكى كوشنده (۵) دوايى بي‌هينتر؛ دامركاندنه‌وه؛ هينكرمه‌وه
- quill** (kwil), *n.* (۱) پيرى نانده؛ به‌تابه‌تى پيره گوره و به‌هيزه‌كان (۲) قهقى پيرى نانده (۳) پيره دپكارى‌يه‌كه‌يى سوچه‌پرو ټيشك (۴) شتى درووستكراو له قهقى پير (دوك پينووس و پيرى عودود گيتار ليدان). (۵) شمشال. ٦. ته‌شى (۷) تويكه دارى وشك كراوه (ده‌رمانسازى)
- v.t.* (۱) لوج لوج كردن؛ قوماش. (۲) پستو و هلكردنه سه‌ر ته‌شى.
- quilling** (kwil'ing), *n.* لوجى ده‌ستكردى قوماش.
- quilt** (kwilt), *n.* ليغه
- v.t.* پيگه‌وه دورين وهك ليغه
- v.i.* ليغه دورير؛ ليغه‌كردن
- quilting** (kwil'ting), *n.* (۱) ليغه دورير؛ ليغه‌كردن (۲) قوماش و ناوناخنى ليغه. پينجه؛ له پينج پيگه‌توو.
- quinary** (kwī'nā-ri), *adj.* پينج دانه؛ ده‌ستيه‌كه‌يى پينج دانه‌يى
- n.* (۱) بهمن. ۲. دار بهمن
- quince** (kwins), *n.* پينجى (ووشى داهاتوو
- quincuncial** (kwīn-kun'shəl), *adj.* بيينه؛
- (۱) پيگه‌ستنى پينج شت له‌سه‌ر
- چوارگوشه‌به‌ك يا لاگيشه‌به‌ك به چوړيك كه چواربان له‌سه‌ر گوشه‌كان بزو
- پينجه‌ميشان له ناوه‌راستدا (۲) پيگه‌خرايى پيره‌يى گولى پينج پيره‌يى.
- quindecagon** (kwīn-dek'ə-gon'), *n.* پانزده‌گوشه (نه‌دازه)؛
- وينه يانرله
- quindecennial** (kwīn'di-sen'i-əl), *adj.* (۱) پانزده‌سانى؛
- هر پانزده سان حاريك پوو ده‌دات. (۲) پانزده سان ده‌خايه‌نييت
- n.* يادى پانزده‌هم
- quinquagenarian** (kwīn kwə-ji-nār'i-ən), *adj.* په‌نجا‌سه
- (تعمن) ته‌منى له‌نيوان په‌نجاو شست سالداه
- كه‌ستى په‌نجا‌ساله؛ كه‌ستى ته‌منى له په‌نجا‌كاندا بيت.
- n.* پينگر كه به‌ماناى پينج؛
- quinque-, quinqu-** (kwīn'kwə),

- پينجى؛ پينج و چمن جاره‌يى پينج؛ (*quinquevalent*).
- quincefoliate** (kwīn kwə-fō'li-ə-lit), *adj.* پينج گه‌لايى.
- quincuennial** (kwīn-kwen'i-əl), *adj.* (۱) پينج سان خايه‌ن (۲) پينج سالى؛ هر پينج سان جاريك پوو ده‌دات.
- (۱) شتىكى پينج سان خايه‌ن. (۲) شتىكه هر پينج سان جاريك پوو بدات.
- quincunium** (kwīn-kwen'i-əm), *n.* پينج سان؛
- ماوه‌يى پينج سان.
- quincevalent** (kwīn kwə-vā'lənt, kwīn-kwēv'ə-lənt), *adj.* پينج هاوگيشى.
- quivalence** (*n.*); **quivalence** (*n.*). خالوگه‌وتن و كپ نه‌پاتنى
- quinsy** (kwīn'zi), *n.* پيږى پينج كاغزى.
- quint** (kwint, kint), *n.* (۱) نيشانى تير هاريشتن (بريتى‌يه له نيشانيك كه گراوه به ستورينگه‌وه). (۲) تير هاريشتن.
- quintal** (kwīn'tl), *n.* (۱) كفتار؛ قيتار؛ كيشانه‌يه‌كه بريتى‌يه له سه‌د. پاون له نه‌مه‌ريكاو سه‌دو دوايزه پاون له نينگلته‌ره. (۲) كيشانه‌يكي سه‌د كيلوزى‌يه.
- quintan** (kwīn'tən), *adj.* پينج پږى؛ هر پينج پږ جاريك پووده‌دات.
- n.* پينج به‌پږ؛ تاي گه‌راوه؛ تايه‌كه هر پينج پږ جاريك سه‌ره‌لده‌داته‌وه
- quintessence** (kwīn-tes'ns), *n.* (۱) گه‌ره‌ر يا ماده‌يى پينجه‌م؛ به‌گوږه‌يى فلسفه‌يى سه‌دانى ناوه‌راست پوخته‌ترين ماده‌يى (جگه له ناو ناگرو هواو خاك) كه نه‌ستيزه‌كان و ناوكرزكى هه‌مو شتى ئي پيگه‌توو (۲) ناوكرزك؛ گه‌ره‌ر؛ ناوه‌پږك؛ پوخته‌ترين به‌شى شتىك (۳) نمونه؛ وينه؛ (She is the ~ of virtue and beauty.)
- quintessential** (*adj.*). (۱) ده‌ستى پينجى؛ پينجى؛ (۲) (۱) پارچه‌يكه موسيقا يا گوزانى پينج قولى (ب) تيبى موسيقا يا گوزانى پينج كه‌سى.
- quintillion** (kwīn-til'yən), *n.* (۱) ژماره‌يه‌كه بريتى‌يه له يه‌كو هه‌ژده سفر له به‌رده‌ميديا (له نه‌مه‌ريكاو فهرنسا) (۲) ژماره‌يه‌كه بريتى‌يه له يه‌كو سى سفر له به‌رده‌ميديا (له نه‌لماناي و نينگلته‌ره).
- quintuple** (kwīn'too-p'l, kwīn-tū'p'l), *adj.* (۱) پينجى؛ پينجه؛ پينج دانه‌يى؛ پينج خشكه‌يى. (۲) پينج نه‌وه‌نده؛ پينج قات ژماره‌يكي پينج نه‌وه‌نده.
- n.* پينج قات كردن؛ پينج نه‌وه‌نده نه‌پاتن؛ له پينج دان.
- quintuplet** (kwīn'too-plit, kwīn-tū'plit, kwīn-tup'lit), (۱) (۱) مندالي پينجه؛ به‌جگه‌يكي پينج هاوړا. (ب) (*pl.*), پينجه؛ پينج هاوړا؛ پينج هاوسك. (۲) پينج شتى هاوتوخ؛ پينجى هاوچر (۱) قسه‌يى نه‌ستق؛ قسه‌يى زيرك؛ قسه‌يى نه‌تتيكه. (۲) (۱) توانج؛ گالته؛ قه‌شمه‌ري. (ب) نوگه. (۲) quibble. (۳) شتىكى سه‌يرو نا‌اسا.
- v.t. & v.i.* قسه‌يى نه‌ستق كردن؛ توانج گوتن؛ گالته‌وگه‌پ كردن.
- quipster** (kwīp'stər), *n.* قسه‌يى نه‌ستق كرا؛ توانج گرا؛ نوگه‌باز؛
- گالته‌چى.
- quipu** (kē'pōō, kwīp'ōō), *n.* چمن په‌تتيكى په‌نگاوپه‌نگو
- گري گري‌يه خلكى "پيږ" جاران ژميريارى‌يان پي ده‌كردو پووداويان پي
- تومار ده‌كردو نامه‌يان پي ده‌نارد.
- quire** (kwīr), *n., v.t. & v.i.* [Archaic], = choir.
- quire** (kwīr), *n.* به‌سته كاغزى بيست و چوار يا بيست و پينج پيره‌يى
- quirk** (kwīrk), *n.* (۱) خواروخچى؛ لارى. (ب) خواروخچى نووسين (بو رازاندنه‌وه و خوشتوسين). (۲) ناين و نوزين؛ خوبه‌ده‌سته‌مه‌ندان له گف‌گوږدا. (۳) نوگه؛ قسه‌يى نه‌ستق؛ قسه‌يى خوش؛ ووتى نه‌تتيكه؛ گالته‌بازى

- (٤) خوی سیمرو تایبەتی کەسیک: (one of his ~s).
 (٥) هەمەس یا کردەوی سیمرو پێشبینی نەکراو.
 (٦) درزی بێمچ (بۆ جوانی).
- quirkiness (n.); quirky (adj.).**
quirt (kwūrt), n. قامچی نەسپ سوار.
v.t. قامچی لێدان.
quisling (kwiz'lin), n. وولات فڕۆش (بەتایبەتی ئەوەی هاوکاری لەگەڵ بێگانەدا بکات بۆ داگیرکردنی وڵاتەکەى خۆى)؛ خۆفروش؛ جاش.
quit (kwit), v.t. (١) قەرزدانەوە؛ ئەرك لەسەر شانى خۆ لادان.
 (٢) وازهێنان؛ کۆل دان؛ ئێ گەران؛ دەست ئێ هەلگرتن.
 (٣) بەرەڵکردن؛ دەست ئێ بەردان.
 (٤) بەجێهێشتن؛ ئێ کشتانەوە؛ دەست ئێ هەلگرتن.
 (٥) دەست لە کار هەلگرتن (لە کۆتایی پۆژدا یا بە یەكجاری)؛ واز لە نیش هێنان.
 (٦) تەرك كردن (خو).
 (٧) [Archaic] پەرۆشت نوواندن؛ پەفتارکردن.
v.t. (١) پزێشتن؛ بەجێهێشتن. (٢) وازهێنان؛ کۆل دان؛ دەست ئێ هەلگرتن.
 (٣) [Colloq.] واز لە نیش هێنان بە یەكجاری؛ دەست لە کار هەلگرتن بە تەواوی.
adj. ئازاد؛ بەخێراو؛ بەرەڵ.
call it quits, تاش بەتال لێکردن؛ وازهێنان؛ دەست هەلگرتن.
quit it! بێرەرەوه؛! بەسیەتی؛! فێتەر بەسیەتی!
quitclaim (kwit'klām), n. (١) واز لە مافی خۆ هێنان (بەتایبەتی مولک؛ بەشی خۆ دان بە یەكێكى تر. (٢) بەلگەنامەى وازهێنان لە مافی خۆ بۆ كەسیكى تر لە مولكێك یا شتێكدا
 وازهێنار لە مافی خۆ بۆ كەسیكى تر لە مولكێك یا شتێكدا.
v.t. وازهێنار لە مافی خۆ بۆ كەسیكى تر لە مولكێك یا شتێكدا.
quite (kwit), adv. (١) بە تەواوی؛ بە یەكجاری.
 (٢) بە راستی؛ بە بن گومان.
 (٣) [Colloq.] زۆر؛ تا پادەیهكى زۆر: (~ good).
quite a few, گەلێك؛ زۆر؛ چەند؛ ژمارەیهكى نەختێك زۆر.
quittrent (kwit'rent), n. Also quit rent, مەزێكە دەدرى لە باتى
 نیش و کار (لە پزێنى دەرەبەگیدا).
quits (kwits), adj. پاك لە پاك (قەرزدانەرە، تۆلە سەندن).
cry quits, هاوارکردنى "پاكمان لە پاك"
quittance (kwit'ns), n. (١) لە قەرز خوش بوون؛ گەردن ئازادکردن لە قەرز یا ئەركى سەرشان؛ ئازادکردن.
 (٢) بەلگەنامەى گەردن ئازادکردن لە قەرز یا ئەركى سەرشان.
 (٣) پزاردن؛ هەق بۆ کردنەوە؛ دانووه
quitter (kwit'er), n. [Colloq.] زوو دەست هەلگر؛ زوو وازهێنەر؛ زوو پاكەر لە ئەركى سەرشان؛ بەرگەنەر.
quittor (kwit'er), n. نەخۆشى سەمى نەسپ و گیاندارە
 يەك سەمەكانى تر
quiver (kwiv'er), v.t. لەرزین؛ لەرینەوه؛ تەزوو بە گیاندا هاتن؛ مووچرەكە پێداهاتن.
n. لەرزین؛ ئەره؛ لەرینەوه؛ تەزوو؛ مووچرە.
quiver (kwiv'er), n. (١) تێردان؛ كیف یا هەگبەى تێر.
 (٢) پێ تێردانێك تێر.
have an arrow left in one's quiver, تەواو بەكى نەكەوتووه؛
 هێشتا شتێكى پێ ماوه؛ لە بنى هەمانەكەى نەداوه.
qui vive? [Fr.] كێ یە ئەره؟ (تێخوڕینی پاسەوان).
on the qui vive, لەسەر پێ؛ وریا؛ ناگادار.
quixotic (kwik-sot'ik), adj. (١) دۆن كیشۆتى؛ لەسەر پێ و شوێنى
 دۆن كیشۆت (٢) ناكردەنى؛ خەيالى؛ دوور لە ژيانى راستەقینەوه؛ شیتۆكە؛
 دیوانەیی؛ زۆر پۆمانتیکى.
-quixotical (adj.); quixotically (adv.); quixotism (n.).

- quiz (kwiz), n.** (١) كەسیكى سەیر. (٢) تەشەقلە؛ پەنگ.
 (٣) پرسیار. (٤) تاقیکردنەوەیهكى كورت یا بچكۆلە.
v.t. (١) پەنگ پێدان؛ تەشەقلە پێكردن. (٢) پرسیارلێكردن بە ووردی.
 (٣) تاقیکردنەوه (بەتایبەتی هێ كورت یا بچوك).
quizzical (kwiz'i-k'l), adj. (١) سەر؛ پێگەنناوی؛ نەنتیکە.
 (٢) لاقرتیکەر بە خەلك؛ گالته بە خەلك كەر؛ توانج گر؛ گالتهچى.
 (٣) سەرسام ماو؛ سەرسوڤماو؛ سەر ئێ شیناو: (a ~ smile).
quod (kwod), n. [British Slang].
quod vide (kwod vi'di), [L.], بێبێنە (ووتەیهكى پەراوێزییە كورت، دەكرێتەوه بۆ Q.v.).
quoin (koin, kwoin), n. (١) (١) گۆشەى دەرەوى دیوار.
 (ب) بەردى ئەم گۆشەیه (٢) بەردى بناغه؛ بەردى بێچینه. (٣) پارچە دارێك یا كانزای میخۆیه تێپى چاپەمەنى لە جێى خۆیدا پێ پادەگیرى
v.t. (١) پاكترى تێپى چاپەمەنى لە جێى خۆیدا. (٢) بەردى بناغه دانان.
quoit (kwit, koit), n. (١) ئەلقەى یارى ئەلقەو میخ؛ ئەلقەیهكى
 ئاسنە دەهاوێژى بۆ ئەوهى لەسەر میخەكە بێشیتەوه.
 (٢) (pl.) یارى ئەلقەو میخ.
v.t. یارى ئەلقەو میخ كردن.
quorum (kwō'rəm, kwō'rəm), n. (١) كەمترین ژمارەى ئەندامى
 ئەنجومەنێك كە دەتوانێت كۆپى پێ بگێرێت. (٢) دەستەى مەلێژاردە؛ كۆر
quota (kwō'ta), n. بەركوت؛ بەشى پێ براو؛ بەش.
quotation (kwō-tā'shən), n. (١) ووتەى وەرگیراو لە سەرچاوەیهكەوه.
 بۆ نمونە: ووتەى يەكسەر. (٢) وەرگرتنى ووتەى كەسیك و خستنه‌بەرچاوى
 وەك نمونە. (٣) (١) نرخ پێ ووتن یا وەرگرتن (بۆرسە، بازرگانی).
 (ب) نرخى پێ ووتراو یا وەرگیراو.
quotation mark, نیشانهى ووتەى وەرگیراو و بە نمونە هێنراوه
 (وەك ئەمانە ".....") وێرگولی سەرۆژێر؛ وێرگولی هەلگەپارە
quote (kwōt), v.t. (١) وەرگرتنى ووتە لە سەرچاوەیهكەوه وەك
 نمونە؛ لەبەر ووتن. (The teacher ~ed Shakespeare.)
 (ب) وەرگرتن لە سەرچاوەیهكەوه بە بەلگە یا نمونە هێنانەوه (لە ووتار یا پەرئووكدا). (٢) خستنه‌ناو وێرگولی هەلگەپارەوه
 (٢) بە بەلگە یا نمونە هێنانەوه: (Can you ~ me a recent instance?)
 (٤) نرخ پێ ووتن: (~ someone the price of merchandise).
n. [Colloq.], quotation mark. (٢) quotation mark.
quoth (kwōth), v.t. [Archaic], ووتی: (~ he).
quotha (kwōth'ə), interj. [Archaic], راستە؛ (لە پووى لاقرتێ یا سەرسامى‌پەرە).
quotidian (kwō-tid'i-ən), adj. (١) پۆژانە؛ هەموو پۆژێك
 پوودەدات. (٢) هێچ و پيووچ؛ ئاسایی.
n. تاي پۆژانە.
quotient (kwō'shənt), n. بەركوت؛ (بیرکاری).
Qur'an (kō-rān', kō'ran), n. = Koran.
qursh (kūrsh), n. قرش
q.v., [L.], = quod vide.

rack

- گۆپەرشار مەجان
- v.t.** (۱) كۆتۈرۈپ سېتىش (جەل، شەرتەك)؛
خەستەسىز چۈرگۈچەك ياكى رەفەيكە رېزىكرىن بىسىر چۈرگۈچەكە.
(۲) لە چۈرگۈچەك كېشەن؛ لە خەركەمان دان؛ گۆپەرشار دان (مەجان).
(۳) ئېش و ئازىدان داخ و سۆي كۆتۈرۈپ بەدەلەۋە؛ چەوساندەنە.
(۴) ئۆز مەدەۋىگە ئۆز مەلۇدان؛ گۆشەن (مېشك)؛ پىستاقىن؛
(to ~ one's brain to come up with an answer)
(۵) كۆي خانىۋى ئۆز ئىسەندەن؛ كۆي خانىۋى بەزىكرىنە.
on the rack, لە ئەشكەنچەدە؛ لە ئېش و ئازىدە؛
لەپەرى ناخۇشەدە؛
rack one's brain (or memory), ئېشكار ئۆز مەلۇدان بۇ
بىرگەتەنە
- rack (rak), n.** رەت؛ نەرمەلۈكە
v.t. رەت كۆتۈرۈپ نەرمەلۈكە كۆتۈرۈپ.
rack (rak), n. قەۋەت؛ نەمان (go to ~ and ruin).
rack (rak), n. پەلە مەۋرى ئازىدە
v.t. بېرىدەن (پەلە مەۋرى)
rack (rak), v.t. شەراب لە خەنە كۆتۈرۈپ
racket (rak'it), n. (۱) ھەراۋەرى؛ جەنجال؛ دەرگەدەنكە؛ مەلۇلەلە.
(۲) بەزىم رەزە؛ كەيىق پايۋىلدا؛ ئامەنگە خۇش؛ زەمەندە.
(۳) [Slang] (ب) پارە پەيداكۆرۈپ سەختە ھەپەشە چەۋىتىۋېتىش
قاچاقچىلىق (ب) پەتۋە چەۋىتىۋېتىش سەختە بۇ پارە پەيداكۆرۈپ پىلانى سەختە
(ج) پېشە ياكى كەسپى پارە ئۆز پەيداكۆرۈپ سەختە بۇ پارە پەيداكۆرۈپ چەۋىتىۋېتىش
(The law profession has become a ~)
(د) پېشە؛ كارىكەسى
- v.t.** (۱) ھەراۋەرى كۆتۈرۈپ دەرگەدەنكە كۆتۈرۈپ بە كۆمەلە.
(۲) خەرىكى ئامەنگە بەزىم رەزە بولۇپ؛ زەمەندە كۆتۈرۈپ.
racket (rak'it), n. Also racquet, (۱) رەكت؛ رەكتى تەنسەۋ
پېنگ پۇت (۲) (pl.) رەكت. يارىپەكە لە تەنسەۋ دېچىت بە رەكتى تەنسەۋ
كۆتۈرۈپ دەرگەدەنكە؛
racketeer (rak'a-êr'), n. پارە پەيداكۆرۈپ؛ فېلە تەلەكەۋ
سەختەچىلىق ھەپەشە قاچاق
v.t. پارە پەيداكۆرۈپ؛ فېلە تەلەكەۋ سەختە ھەپەشە قاچاق
rackety (rak'a-ti), adj. (۱) بە دەرگە؛ بە دەرگەدەنكە؛
پەرلە ھەراۋەرى (۲) جەز لە ئامەنگە بەزىم رەزە كۆتۈرۈپ.
rack railway, ھېلى داندارى شەمەندەفەر (بۇ بەزىم ئۆرۈكە)
(پېشە دەۋرىتىش " cog railway ")
rack-rent (rak'rent'), n. كۆي خانىۋى ئۆز گران
v.t. كۆي خانىۋى ئۆز ئىسەندەن
-rack-renter (n.).
raconteur (rak'on-tür'), n. چىزگىچىلىق؛ لىپاتىۋە
چىزگىچىلىق كۆپەرمەۋە بەخۇش
- racoen (ra-köön'), n. = raccoon.**
racquet (rak'it), n. = racket.
racy (räs'i), adj. (۱) تام و بۇن خۇش (مېۋە، شەراب)؛ مېز؛ مېشۇش.
(۲) تۆندۈرتىش؛ سېز؛ بېرەندە.
(۳) بىز پەردە؛ مەلمانراۋ؛ بىز ئابىرەۋ (a ~ novel, story, film, etc.)
radar (rā'där), n. رادار
radar-scope, شامىيە رادار
raddle (rad'l), v.t. چىزگىچىلىق؛ لەيەك ھەلگىشەن؛ لەيەكە مەلۇلەلە
raddle (rad'l), n. گەلسۈر؛ رەنگە ئال ياكى سۈرۈپ.
v.t. سۈرۈپ سۈرۈپ لىپان؛ سۈرۈپ.
raddled (rad'ld), adj. سەر ئىشۋار؛ پەشۋار؛ مەندەۋ
پەشۋار؛ شەكسە؛ شىۋار (He seems ~ these days.)
radial (rā'di-əl), adj. (۱) تېشىكى

radically

- (ب) لە يەك شۇنەدە كۆپەرمەۋە؛ بەزىم ئاۋچەق ھاتىۋا؛ لەيەك شۇنەدە بىلۋەۋە.
(۲) ئىۋەتەرىپى (بىركارى)؛ ۋەك ئىۋەتەرىپى رېزىكرىن.
(۳) قۇلى (تۈركىي)؛ ھى ئاۋچەق قۇل.
(۴) سىمەدەر (تايە) ئۆتۈمۈپ؛ (a ~ tire).
radian (rā'di-ən), n. گۆشە ئىۋەتەرىپى (بىركارى)
radiance (rā'di-əns), n. Also radiancy, (۱) دەرۋەشەۋە
شەرق؛ پوۋناكى؛ شەۋەدەۋە (۲) ۋەزە ئىشكەۋە (فېزىيا).
radiant (rā'di-ənt), adj. (۱) دەرۋەشەۋە؛ بەشەرق؛ شەۋەدەۋە
پوۋناك؛ بىرەۋە؛ تېشىكەۋە (the ~ morning).
(۲) پېرلەخۇش؛ پېرلەخۇش و ئاسۋەدە؛ دەم بە پېنگەنەۋە خۇش بىز
(a ~ smile, personality, etc.)
(۳) تېشىكەۋە؛ تېشىكەۋە؛ تېشىكەۋە (~ energy).
radiant (rā'di-ənt), n. (۱) سەرچاۋە ئىستېۋە كىتار
(ئىستېۋە ناسى) (۲) سەرچاۋە پوۋناكى.
radiant energy, ۋەزە ئىشكەۋە.
radiate (rā'di-āt'), v.t. (۱) دامەۋە (تېشىك). پوۋناكى. گەرمى. خۇش؛
بىرەۋە؛ تېشىكەۋە؛ بىرەۋە؛ بىرەۋە.
(۲) ئۆتۈمۈپ؛ (Heat ~ from a fire).
(۳) بىلۋەۋە؛ لەنار چەۋە؛ لىۋە بىلۋەۋە؛
(Highways ~ from the city.)
v.t. (۱) تېشىكەۋە؛ شەۋەدەۋە؛ گەرمى ياكى تېشىك ئۆتۈمۈپ.
(۲) دامەۋە (خۇش، دۇنەيى)؛ لىۋەھاتىن (He ~ confidence.)
(۳) بىلۋەۋە؛ لەنار چەۋە
(۴) پوۋناك كۆتۈرۈپ؛ شەۋەدە؛ شەۋەدە دانە سەر
(۱) تېشىكەۋە؛ تېشىكەۋە
(۲) تەزى ياكى پەل فېزىدە؛ لەنار چەۋە؛ لەنار چەۋە بىلۋەۋە؛
(~ flowers)
(۳) ئەندام پارچەكەنى؛ لەنار چەۋە؛ بىلۋەۋە؛ بە پېنگەۋىنىكى
گەنەۋە ناسى.
n. گەنەۋە؛ پەلەكەنى؛ لەنار چەۋە؛ بىلۋەۋە؛ بە پېنگەۋىنىكى
(ۋەك ماسىيە نەرمەلىقە)
radiation (rā'di-ā'shan), n. (۱) دامەۋە (تېشىك، گەرمى، خۇش).
(۲) تېشىكەۋە؛ فېزىيا؛ تېشىكەۋە.
(۳) تېشىكى ئەتۈم؛ تېشىك؛ ۋەزە؛ تېشىك؛ ۋەزە؛ تېشىكەۋە.
(۴) پېنگەۋە؛ پارچەكەنى؛ ئەندامەكە؛ ئەندامەكە؛ ئەشەك بەجۈرەكە مەۋە
لەنار چەۋە؛ ھاتىۋا؛ لەۋىش يەك بىرەۋە (لەشۋەۋە تەلى تايە؛ پاسكىدا).
radiator (rā'di-ā'ter), n. (۱) پادىتەر؛ سارەكەۋە؛ ئۆتۈمۈپ.
(۲) ئامىزى ئۆرۈپ گەرمەۋە (بەۋى بۇزى ئاۋى گەرمەۋە ھەلمەۋە).
(۳) سەرچاۋە؛ تېشىكەۋە (فېزىيا). (۴) تېزىۋە ئۆرۈپ.
radical (rad'i-k'l), adj. (۱) بېجىنەۋە؛ بىنەۋە؛ ئەۋەپە؛
(~ social changes)
(۲) شۇپىگىزى؛ تۆندەۋە؛ پامىيارى؛ رادىكالى. (a ~ movement).
(۳) پېشەۋە (پوۋەكەسى)؛ بىجى؛ رەگى؛ بىنەۋە.
(۴) رەگى (بىركارى).
radical (rad'i-k'l), n. (۱) رەگە؛ بىجى؛ بېجىنە؛ پېشە؛ رەگە؛ پېشە.
(۲) شۇپىگىزى؛ چەۋە؛ ئەۋەپە؛ رەگە؛ رادىكالى
(ب) [R-]؛ ئەندامى كۆمەلىكى شۇپىگىزى؛ چەۋە.
(۳) كۆمەلىك ئەتۈم؛ بەلەي كەمەۋە يەك ئەلەكەۋە (كىمىيا).
(۴) رەگى ئۆۋەجەي ياكى سى؛ جايى (بىركارى) (ب) radical sign.
(۵) رەگى ۋەشە (زەمانەۋى)
radicalism (rad'i-k'l-iz'm), n. (۱) شۇپىگىزى؛ رادىكالىتى؛
تۆندەۋە؛ پامىيارى؛ چەۋە؛ (۲) بىرەۋە؛ شۇپىگىزى؛
پىتازو بىرەۋە؛ رادىكالىتى ياكى چەۋە.
radically (rad'i-k'l-i, rad'ik-li), adv. (۱) لە بېجىنەۋە؛
لە رەگە؛ پېشەۋە؛ لە سەرچاۋە.

radical sign

(English is ~ a Germanic language.)

(۲) بنەرەتى: بېنجىنەيى زۇر! نەوتۇيى: (to change something ~)

(۳) بەشپۈرەنە يەنى شۇرۇشگىنەنە يەنە چەپەرەنە

radical sign, نىشانەنى رەگى دوجايسى يا سى جايى (بىركارى)

radicel (rād'ā-sel'), n. رەگۈلكە: رەگە بچكۈلە

radices (rā'do-sēz'), n. alternative plural of radix

radicle (rad'i-k'l), n. (۱) رەگى - دەمارى خويۇن يا ھىستە دەمار.

(۲) (۱) نەو بەشەنى يۈرەگى سىوا كە دەپتە شاردەگ. (ب) رەگۈلكە: رەگە چكۈلە.

radii (rā'di-i'), n. alternative plural of radius.

radio (rā'di-ō'), n. (۱) بەكارھىنانى شەپۇنى ئەلەكتۇماگىنتىكى بۇ

ناردۇن وەرگرتنى نامەنى بى تەل (۲) پەيۋەندى كىردن بە دەنگاى بى تەل.

(۳) رادىيۇ (۱) دەنگاى بى تەل بى تەل: تەلسىز

(۵) (۱) مۇلازىمەتەنە رە رادىيۇ يا بەبى تەل (ب) ئىستەگە رادىيۇ.

(۶) نامەنى سى تەل

adj. بى تەل: تەلسىز

radio- (rā'di-ō, rā'di-ə), پىشگىرەكە بەمانى (۱) تىشكە تىشكاۋەر

(ب) بى تەل تەلسىز (ج) قۇل (تۈنكارى).

(د) بە تىشكى نەتۈم كىراۋ (پىزىشكەدانى: ۱) تىشكى نەتۈمدار

radioactive (rā'di-ō-ak'tiv), adj. تىشكى نەتۈمدار تىشكاۋەر.

radioactivity (rā'di-ō-ak-tiv'ō-ti), n. تىشكى نەتۈمدارى

تىشكاۋەرى

radio beacon, رابىرى بى تەل مۇرئ پىشاندانى كەشتىيەۋان

فۇكەۋان

radiobiology (rā'di-ō-bī-ol'ōji), n. زانستى ئېكولېنەۋى

كارگىرەنەسەرى تىشكى نەتۈم لەسەر زىندەۋەر.

radiobroadcast (rā'di-ō-brōd'kast, rā'di-ō-brōd'käst),

v.t. & n. بە رادىيۇ مۇلازىمەتەنە: بەرنامەنى رادىيۇ: مۇلازىمەتەنە رادىيۇ

-radiobroadcaster (n.).

radiocast (rā'di-ō-kast, rā'di-ō-käst), v.t. & n. =

radiobroadcast.

radiochemistry (rā'di-ō-kem'is-tri), n. كىمىي تىشكاۋەرى

radio compass, قىيەنەمەنى سى تەل: كەشتىيەۋاننى.

radio frequency, لەۋرى رادىو

radiogram (rā'di-ō-gram'), n. (۱) نامەنى بى تەل: بروسكى

radiograph بى تەل

radiograph (rā'di-ō-graf', rā'di-ō-gräf), n. رېنە تىشكى

نىكس

v.t. رېنەگرتن بە تىشكى نىكس.

-radiographic (adj); radiography (n.).

radiolocation (rā'di-ō-lō-kā'shən), n. شۇن دىبارى كىردن يا

مۇزىنەۋى فۇكەنى دۇرۇن بە رادار.

radiologist (rā'di-ol'ō-jist), n. شاردەزى پىزىشكەۋاننى تىشكاۋەرى

زانانى تىشكى نىكس بەكارھىنانى لە پىزىشكەۋاننىدا

radiology (rā'di-ol'ōji), n. رادىيۇلۇجى: زانبارى تىشكە

پىزىشكەۋاننى تىشكاۋەر زانستى بەكارھىنانى ووزەنى تىشكاۋەر لە

پىزىشكەۋاننىدا.

-radiological (adj.).

radiometerograph (rā'di-ō-mē'ti-er-ə-graf', rā'di-ō-

mē'ti-er-ə-gräf'), n. = radiosonde.

radiometer (rā'di-om'ə-ter), n. رادىيۇمەتر:

پىنۋەرى خەستى ووزەنى تىشكاۋەرى

radiometry (rā'di-om'ə-tri), n. پىنۋەرى خەستى ووزەنى

تىشكاۋەرى

-radiometric (adj.).

radiophone (rā'di-ō-fōn'), n. = radiotelephone.

raffia

radioscope (rā'di-ōs'kə-p), n. رادىيۇسكۇپ: لەرگاى تىشكى

نىكس: دەنگاى تىپۋاننى يا پىشگىننى لەش بە تىشكى نىكس.

radioscopy (rā'di-ōs'kə-pi), n. رادىيۇسكۇپى: پىشگىن يا

تىپۋاننى لەش بە تىشكى نىكس.

radiosonde (rā'di-ō-sond'), n. پىشگىنارى بى تەل: نامىرنىكى

بى تەلە لە مۇلۇنكەۋە بەردەدرىتەرە بۇ كۆگىرەنەۋى زانبارى دەربارەى

ئاۋرەۋاۋ ناردەنەۋى بۇ سەرزەمىن.

(پىشكى دەۋىرتى: "radiometerograph").

radio spectrum, مەۋداى لەرەنى ئەلەكتۇماگىنتىكى رادىيۇ

تەلەفۇنۇن رادار: مەۋداى لەرەنى شەپۇنى رادىيۇ.

radio station, ئىستەگە رادىيۇ

radiotelegram (rā'di-ō-tel'ə-gram'), n. = radiogram.

radiotelegraph (rā'di-ō-tel'ə-graf', rā'di-ō-tel'ə-gräf')

n. نامىرنى بروسكە ناردن.

v.t. & v.i. نامەنى بى تەل ناردن.

-radiotelegraphic (adj.).

radiotelegraphy (rā'di-ō-tə-leg'ə-fi), n. نامەنى بى تەل

ناردن.

radiotelephone (rā'di-ō-tel'ə-fōn'), n. تەلەفۇنى بى تەل

تەلەفۇنى تەلسىز: (مەۋەھا "radiophone").

v.t. & v.i. نامە ناردن بە تەلەفۇنى بى تەل.

-radiotelephonic (adj); radiotelephony (n.).

radiotelescope (rā'di-ō-tel'ə-skōp'), n. دەۋرىيىنى بى تەل

تەلەسكۇپى بى تەل.

radiotherapy (rā'di-ō-ther'ə-pi), n. چارەكردنى تىشكاۋەرى

چارەكردنى نەخۇشى بە تىشكە يا تىشكى نىكس.

radio wave, شەپۇنى ئەلەكتۇماگىنتىكى

رادىيۇم: كانزايەكى سىپى تىشكەمەۋە.

radium (rā'di-əm), n. چارەكردنى نەخۇشى بە رادىيۇم (بەتايىيەنى

شېرىيەنچە).

radius (rā'di-əs), n. (۱) تەل پىچكەنى پاسكىل: شىتەك كە لەناۋچەقەرە

پىتەدەمەۋە يا لەناۋچەقەدا يەك بىگىرى. (۲) قۇل (مەكىنەكارى).

(۳) ئىۋەتەرە (ئەندازە).

(۴) ناۋچەيەكى بازەنى بە چواردەۋرى ئىۋەتەرەدا:

(there was no house within a ~ of five miles.)

(۵) مەۋدا: (within the ~ of my experience).

(۶) (۱) ئىشقاۋە كۆرتە نەستۇرەكەنى دىۋى ناۋەۋەنى پاسك لە دىۋى

پەنجە گەۋرە. (ب) ئىشقاۋەنى پاسكى گىياندەرى چۈر پى

دەۋرى تىشكۇپى (بىركارى، نەستۇرەۋاننى).

radius vector, (۱) رەگ (پوۋەك): پىشە: بىچ.

radix (rā'diks), n. (۲) بېچىنە (بىركارى). (۳) رەگى ۋوشە: سەرچاۋە (زمانەۋاننى).

radome (rā'dôm'), n. رادۇم: گومەزى پارىزەرى ئىزىمەل (ھەۋاى).

رادار (بەتايىيەنى لە ھەندى فۇكەدا بەكارىدەت).

radon (rā'don), n. رادۇن: گازىكى تىشكاۋەرىيە لە كانزاي

"radium" ھەۋە پەيدادەبىت (بۇ چارەكردنى نەخۇشى شېرىيەنچە

بەكارەدەبىت)

radula (raj'oo-lə), n. ئەندامىكى زمان ئاسايى گىياندە نەرمەكانە

پىزىك ددانى پىچۈكى پىۋەيە بۇ خواردەمەنى لەتكرىد.

raff (raf), n. (۱) ئمارەيەكى زۇر كۇمەل.

(۲) [Scot. Or British Dial.], زىل: پاشەپۇك: شتى بۇگەنى فېندراۋ

riffraff (۳)

raffia (raf'i-ə), n. (۱) دارخۇرمائى پافىيە.

(پىشكى دەۋىرتى: "raffia palm")

(۲) پىشالى گەلانى ئەم دارخۇرمائە كە سەبەتە ھەسپىرە شەپقەنى ئى دەچىرنى

raffinose

raffinose (raf'ə-nōs'), *n.* شکرکی نه ختیک شیرینه له چهوندهرو
تووی پهمو دهردهمینر.

raffish (raf'ish), *adj.* (۱) بریفه دارو ههراښه ها.

(۲) سهرسهری بئ نابوو بئ شهرم بهره لا خوښی بئ پموشت.

raffle (raf'f'l), *n.* هایهخت؛ پشک؛ پیاښو.

v.t. (~ off), پشک راځینشان؛ خستنه هایهختمه.

v.t. بهشداری هایهخت بوون.

raft (raft, räft), *n.* کلهک.

v.t. (۱) به کلهک پهراندنوه یا گواستنوه.

(۲) کلهک ل درووستکردن؛ کردن به کلهک.

v.t. به کلهک پهرینهوه یا هاوچوکردن.

raft (raft, räft), *n.* [Colloq.], ژماره یکی زور؛ زور.

rafter (raf'ter, räf'ter), *n.* گورگه؛ دهستک.

raftsman (rafts'man, räfts'man), *n.* کلهکوان؛ کلهکچی.

rag (rag), *n.* (۱) پیر؛ پیرو پاتال؛ پاتال.

(۲) تلپه پیرو که کاغزی ل درووست دهکری.

(۳) پارچه؛ کوت؛ پنجه.

(۴) (pl.)، شروپره؛ شرو؛ جلی دپاو؛ کونه.

(۵) (pl.)، جل و برگ (له پیرو کاغزه).

(۶) [Slang]، بیژنامه. (۷) دهماری مزه مهنی.

adj. له پیرو درووستکارو: (a ~ doll).

rag (rag), *v.t.* (۱) کلک پیروه کردن؛ کاغته له گهل کردن؛ سرخستسمه.

(۲) سهره نهشتکردن (۳) [British]، تشقهله پی کردن؛ پنگ پی دان.

n. [British], تشقهله؛ پنگ.

rag (rag), *n.* (۱) تخته بهریکه دیوکی زیره سهرانی بئ تخته پوشت.

دهکرت (۲) [British]، هر جزوه بهریکی زیر.

rag (rag), *n.* [Slang], *n.* & *v.t.* = ragtime.

ragamuffin (rag'ə-muf'in), *n.* مندالیکی پیس و پوخلی.

شروپره له بهر؛ کسینکی پنتی یا شروپوشت.

rage (rāj), *n.* (۱) [Obs.] شینتی؛ شینتیی.

(۲) توپره بی یکی نیچکار زور؛ شینتگیری.

(۳) هیزنکی توندوتیز (وک هی با و زیان).

(۴) حزی به تین؛ تاره زوویهکی به تین؛ پموشی؛ تاسه.

(۵) باو؛ مؤده؛ خولای سهردهمی گشت کس.

v.t. (۱) زور توپره بوون؛ شینتگیری بوون.

(۲) هملچوون، دهریا، با و بویان... هتد؛ ویدوان: (The see ~ d.).

(۳) بلا بوونهوه (نه خویشی)؛ تشنه سندن.

ragged (rag'id), *adj.* (۱) دپاو؛ شرا؛ شرو وپا؛ پهرپووت.

(a ~ shirt)

(۲) پنتی؛ شرو وپره له بهر؛ شرو شیتال له بهر.

(۳) زیر؛ ناریک؛ گرنج؛ گرنج: (a ~ edge).

(۴) بژ؛ دانه مینراو؛ فتن: (~ hair).

(۵) ناتواو؛ کم و کوویدان: (a ~ style).

(۶) گز؛ ناسار: (a ~ voice).

-raggedly (*adv.*); **raggedness** (*n.*).

ragged edge, قهراغ؛ کهنده لان. هزار به هزار، باری تاخوش؛

له سهر قهراغ (on the ~ of poverty).

ragger robin, پوهه کینکی لاسک درنزه گولی سوورو سپی و پهمیی

دهگوت.

raglan (rag'lən), *n.* جزوه پالتو یا چاکه تینکی دهلپه.

ragman (rag'man', rag'mən), *n.* پهرپوشت.

ragout (ra-gōō'), *n.* راگوو؛ شلهی گوشت و سهوژه.

ragpicker (rag'pik'er), *n.* کونه و شرو وپره کزکهرهوه و فروش؛

شرو و کونه فروش.

ragtag (rag'tag'), *n.* پووته و پووته. عله و جملله؛ لات و لووت.

rain

(پیشی دهووتری: "ragtag and bobtail" له پووی سووکی پوه).

ragweed (rag'wēd'), *n.* گیاهیکه هه لاله کئی دهینته هوی نه خویشی.

هستیار.

ragwort (rag'wūrt'), *n.* پوهه کینکی بهری گه لا دانه دانی گول زهرده.

(۱) هیزنی ناکوی لهشکر؛ به سهردادان؛ ههل کوتانه سهر.

به لهشکرو فریکهوه؛ به لاماردانی چمه بؤ پووووت و تالان کردن.

(۲) هیزنی پوولیس. (۳) هیزنی؛ به سهردادان.

(۴) ههولی پاره یازان بؤ ترخ شکاندنی "پورسه" به له پیر فروشتنی به شه کانیان.

v.t. هیزنی بردنه سهر له ناکاو؛ به لاماردان؛ به سهردادان.

v.t. بهشداری کردن؛ هیزنی.

raider (rād'e), *n.* (۱) هیزنی بهره سهر (به تاییه تی کشتی و فریکه)؛

هیزشکر (۲) [R-], سهریازی شهری دهسته و یه.

rail (rāl), *n.* (۱) تهیمان؛ پهرین؛ شووره.

(ب) شیشی تهیمان (داریا ناسن). (۳) نرده؛ چاغ (پی پلیکانه).

(۴) هینلی شه مهنده فهر.

(۵) شه مهنده فهر: (He travels by ~).

(۶) داری دهرگاو دیوار (له سهر لا).

v.t. تهیمان کردن؛ پهرین کردن؛ نرده بؤ کردن (پی پلیکانه).

rail (rāl), *v.t.* هیزنی بردنه سهر به دم؛ به توندوتیز؛ پهختلنیکرتن؛

سهره نهشتکردن؛ زور گلهیی کردن؛ سکالا لدهست کردن.

rail (rāl), *n.* بالنده یکی ناو زهلاکوی قاوهیی بال کورته له قولنگ دهچی.

rail fence, تهیمانی شیشه ناسن یا دار (که به سبک قایم دهکری).

rail-head (rāl'hed'), *n.* (۱) کوتایی هینلی شه مهنده فهر؛

له سهر یا کوتایی هینلی شه مهنده فهر. (۲) جی باری داگرتن له شه مهنده فهر.

ناردنی بؤ لهشکر له میانی جهنگا.

railing (rāl'ing), *n.* (۱) کهره سهی تهیمان و نرده.

(۲) نرده (پی پلیکانه، تالان؛ چاغ؛ تهیمان؛ شووره.

railroad (rāl'rōd'), *n.* (۱) هینلی شه مهنده فهر؛ هینلی ناسن؛

پنگای ناسن؛ پنگای شه مهنده فهر.

(۲) دهزگای پنگی شه مهنده فهر و به پیوه بردنی.

v.t. (۱) شه مهنده فهر گواستنوه.

(۲) هینلی شه مهنده فهر بؤ راځینشان؛ پنگی شه مهنده فهر بؤ بردن.

(۳) [Colloq], به پهل پال پیوه نان و موز کردن بؤ نهوی کاتی نهو نه بن.

به ووردی لئی بکولن رتهوه:

(They ~ed the law through the Congress.).

(۴) [Slang], به خوځوایی خستنه به نیدیا نهوه (یا تاوان بؤ ههلبهستن یا

به پهل دادپرستن).

v.t. له سهر پئی شه مهنده فهر کار کردن.

railroad flat, خانوویه که ژووره کانی وک فارگوینی شه مهنده فهر به پیز.

دروستکارین.

rail-splitter, دارلتهکری تهیمان و شووره.

railway (rāl'wā'), *n.* (۱) هینلی ناسنی شه قامه کان (بؤ پاسی ناوشان).

(۲) railroad. [British]

(۳) هر هینلکی ناسن بؤ پیچکه به سهردا خولانهوه.

raiment (rā'mənt), *n.* [Archaic or Poetic], جل و برگ؛

پوشاک.

rain (rān), *n.* (۱) باران. (۲) باران بارین.

(۳) (b) کشی بارانای. (ب) [pl.] وهری باران.

(۴) شت بارین یا کورته خوارهوهی کوتوپ: (a ~ of ashes).

v.t. (۱) باران بارین؛ بارین: (It is ~ ing.).

(۲) بارین (گولله، بؤما... هتد؛ هاتنه خوارهوه وک باران؛ وک باران بارین:

(Bullets ~ed about him.; Tears ~ed down her cheeks.).

(۳) باران باراندن (خود).

v.t. (۱) پزاندن وک باران.

(۲) به سهردا پزاندن (بهخشیش، ستایش)؛ پی بهخشینی بئ شوهار.

rainbow

بسمه‌دا بارانن (*They ~ed praises or gifts on him.*)
 rain cats and dogs, په‌میله‌کردن؛ په‌لنځمه‌بارین؛ شمه‌سته‌کردن؛
 به‌خړې بارین
 rain or shine, باران بی یا ه‌تاو؛ هم‌میشه؛ هم‌وو کاتیک.
 rain out, دواختستنی ناهه‌نگیک، یاری‌پک، یا وه‌نژشیک به‌هوی بارانه‌وه.
 rainbow (rān' bō), n. په‌لکه‌ره‌نگینه؛ په‌لکه‌زینینه
 adj. په‌نگین؛ هم‌مهره‌نگه؛ په‌نگا‌ره‌نگ.
 rainbow trout, ماسیچه‌ره‌نگینه؛ ماسی‌په‌کی جوگړه‌پو‌باره.
 rain check, (۱) نه‌وېلېتیه‌که‌ده‌ریت به‌ته‌ماشاکمرانی یاری‌په‌کی
 دواخراو یا ته‌واونه‌کړاو به‌هوی بارانه‌وه تا‌کو جارنکی تر‌بتوان یاری‌په‌که
 بېښن به‌خړایي. (۲) دواختستنی په‌سندکردنی پېښنیزیک یا بانگ‌کردنیک؛
 گفنی دوویات‌کردنه‌وه‌ی بانگ‌کردنیک یا پېښنیزیک که‌نیسته‌نا‌توانی
 جیبیجی نکرنت

(*She invited us to dinner but we had to get a ~ because we couldn't go.; Can I get a ~?*)

rain coat (rān' kōt'), n. پالتوی باران.
 rain drop (rān' drop'), n. دلویه باران؛ نه‌باران؛ تنوکه باران.
 rain fall (rān' fōl'), n. (۱) باران بارین؛ باران.
 (۲) سهرجمی باران بارینی ناوچه‌په‌یک له‌ماوه‌په‌یکه‌تایه‌تدا

(که به‌گری "نینج" ده‌پتوریت:).
 rain forest, دارستانی باران دارستانی چرو هم‌میشه‌سوزی ناوچه
 گهرمه‌کان که‌سانی سده‌گری "نینج" بارانی یا ده‌باری به‌لای که‌موره.

rain gauge, Also gage, باران پیو
 raininess (rān' i- nis), n. باراناویتی
 rain maker, باران بارین؛ به‌یوکه‌بارانی.
 rain making, (۱) باران ناراندن (به‌یوکه‌بارانی)
 (۲) باران ناراندنی ده‌ستکرد

rain proof (rān' prōōf'), adj. بارانې؛ باران دانادات.
 v.t. بارانې‌کړدن
 rain storm (rān' stōrm'), n. باوبوژان؛ باو باران؛ شمه‌سته باران؛
 په‌میله؛ لږمه

rain water, باراناو
 rainy (rān' i), adj. باراناوی (~ weather; the ~ season).
 rainy day, پوژي ته‌نگانه؛ پوژي په‌ش.
 put away (or provide) for a rainy day, پاشکه‌موت‌کردن بڼ
 پوژي ته‌نگانه؛ شت هملگرتن بڼ پوژي په‌ش.

raise (rāz), v.t. (۱) به‌زکړدنوه؛ بلنډکړدنوه
 (۲) راستکړدنوه؛ هلساندنوه
 (۳) دروستکړدن؛ (to ~ a monument)
 (۴) پې هلسان؛ به‌ریاکړدن؛ گېران (شوړش)؛ هاندان؛

(*The Indians ~d a revolt.*)
 (۵) زیادکړدن (پله، نرخ، هین) به‌زکړدنوه؛ (*He ~d his prices.*)
 (۶) به‌زکړدنوه (دهنگ، توندوتیږی)؛ (*She ~d her voice.*)
 (۷) باری ژیان باش‌کردن یا پله‌وپایه به‌زکړدنوه؛ پېښختن؛

(*Hard work ~d the man from poverty.*)
 (۸) زیندووکړدنوه؛ گیان هینانه‌وه به‌به‌ردا؛ (*to ~ from the dead*)
 (۹) بوون به‌هډ؛ (*The remark ~d a laugh.*)
 (۱۰) هینانه پېښه‌وه بڼ باس‌کردن؛ هینانه‌کاپه‌وه

(*to ~ an issue or a question in a meeting*)
 (۱۱) (۱) کزکړدنوه (پاره)؛ پیتاک‌کردن؛ (*to ~ money for a cause*)
 (ب) گړدکړدنوه؛ پیکه‌وه‌نان؛ (*to ~ an army*)
 (۱۲) له‌دهه هاتنه‌ده‌روه (قیږه، هوار، وورته).
 (۱۳) شکاندن (نابلو‌وکه)؛ دواپی پې هینان؛ لایردن؛

(*We have ~d the siege.*)
 (۱۴) هملېننای همریر (به‌همیرترش تیکړدن)

rally

(۱۵) (۱) به‌خپلوکړدن؛ په‌روږدم‌کړدن؛ گه‌روم‌کړدن؛ پیکه‌یاندن؛
 (*to ~ children*)

(ب) چاندن؛ په‌روږدم‌کړدن؛ به‌خپلوکړدن؛ (*They ~ wheat.*)
 (۱۶) [Scot.]، توږم‌کړدن؛ شتیک‌کړدن.
 (۱۷) هملکړدن (نالا، به‌یداخ)؛ (*We ~d our flag.*)

(۱۸) به‌ساخته‌نرخي چمکی پاره زیادکړدن.
 (۱۹) ټی‌نزیگوبونه‌وه (له‌کشتی‌تريا له‌ووشکانی).
 (۲۰) گروم زیادکړدن. (۲۱) کزکړدن و پلغم هینانه‌وه.

(۱) [Dial.]، له‌خس هلسان.
 (۲) [Colloq.]، کزکړدن و پلغم هینانه‌وه. (۳) گروم زیادکړدن (قومان)
 (۱) به‌زکړدنوه؛ به‌زېوونه‌وه؛ بلنډوونه‌وه.
 (۲) موچه زیادوون؛ موچه به‌زېوونه‌وه؛ زیاده.
 دنیا هینانه

raise hell (or Cain, the devil, the roof, etc.), خوارمه؛ دنیا دان به‌سهریمکا؛ کړدن به‌ناخوښی؛ نا‌ژاوه‌نا‌نوه.
 raised (rāzd), adj. (۱) ده‌ریپو؛ ده‌ری‌وږو؛ به‌زه‌ک تېخراو؛ لږچاری.
 (۲) هه‌لاتو (هموین)؛ په‌ل؛ په‌ل‌کړاو.

raisin (rā' z'n), n. میږ.
 raison d'être (re' zōn' de' tr'), [Fr.], هوی بوون؛
 په‌لکه یا مه‌مستی بوون.
 raj (rāj), n. فهرمان‌روایی؛ ده‌سه‌لاداری.
 rajah; raja (rā' jə), n. پاچا؛ شانامی هیندی؛
 میر یا فهرمان‌رنکی هیندی

rake (rāk), n. چنگال (بو‌گړو‌کیاو‌گه‌لا کزکړدنوه زموی خوش‌کردن).
 v.t. (۱) زموی خوش‌کردن؛ ته‌خترکړدن؛ (*to ~ the soil smooth*)
 (۲) کزکړدنوه؛ تیکړدن و کزکړدنوه؛

(*to ~ the leaves; to ~ out a fire*)
 (۳) کزکړدنوه؛ بڼ گه‌پان و کزکړدنوه؛ پیاگه‌پان به‌وړدی؛
 (*to ~ through old magazines for facts*)

(۴) ټی‌وړدوونه‌وه؛ چاو پیاخشاندن.
 (۵) ته‌قل‌کړدن به‌دری‌ژایی لای کشتی یا پیزه سمریان.
 (۱) چنگال به‌کاره‌ینان؛ (۲) پشکنی؛ گه‌پان؛ ټی‌وړدوونه‌وه.
 (۳) گسک لیدن؛ پاک‌کردنوه؛ ته‌خترکړدن (زمو)؛ کړاندن.

rake up, کای کون به‌پاک‌کردن؛ زیندووکړدنوه‌ی شتی کون؛
 خستنه‌ووی نه‌ینی کون؛ (*to ~ an old charge against someone*)
 rake (rāk), n. کسینکی سمرسری؛ بڼ نابوو؛ بڼ شمر؛ به‌ه‌لا؛ خوږپی.
 rake (rāk), v.t. لږبوون؛ خواربوون؛ لاروونه‌وه (دارنا‌لای کشتی).
 v.t. خوارکړدنوه؛ لارکړدنوه.

(۱) لاری؛ خواری؛ خواربوونه‌وه. (۲) گوښه‌ی ټیوان تیغی‌و له‌پووه‌ی
 ده‌پرت‌توره یا شته‌ک‌ی له‌سمر ده‌پرت‌توره.
 rake (rāk), v.t. (۱) هملگرین به‌دوای نیچیردا (هملق).
 (۲) شوین بۆش نیچیر گوتن و لووت نان به‌زمو‌ی‌په‌وه له‌باتی به‌ه‌راوه (تانجی).
 rake hell (rāk' hel'), n. & adj. سمرسری؛ بڼ نابوو؛ بڼ شمر؛
 به‌ه‌لا؛ خوږپی.

rake off (rāk' ōf'), n. [Slang], ده‌لای‌په‌یک یا به‌شه‌قازانجیک که
 وک به‌رتیل وهرگړیت.
 raki; rakee (rā- kē', rak' i), n. عهرق.
 rakish (rāk' ish), adj. (۱) جوان و شوخ و خیرا (کشتی)؛
 کشفه‌و خیرا. (۲) ته‌پوژش و کفیف قنچ، کشفه؛ جل‌قز؛ قون.
 rakish (rāk' ish), adj. سمرسری؛ بڼ شمر؛ بڼ نابوو؛ به‌ه‌لا؛
 خوږپی.

-rakishly (adv.); rakishness (n.).
 rale (rāl), n. [Fr.], خیزه‌ی سنگ؛ خیزه‌خیز.
 rally (ral' i), v.t. (۱) کزکړدنوه و پیکه‌ختن (له‌شکری به‌زیو و پاک‌وړو).
 (۲) کزکړدنوه؛ په‌ک پیکرتن؛ خړکړدنوه؛ بانگ‌کردن بڼ پیکگرتن
 (*The leader rallied his people.*)

ransom

- (۱) ئاڭرىدانی چىنىش لىئان بە گاز يا كارەبا: دەرگاى چىنىش پى لىئان
(۱۲) نىشىتىنى (پورەك و گياندار) شونى تيا پووان و ژيان.
(۱۳) مەودا (ژمىرەكارى).

بەرەلە: نەبىستراو: لە لومەڭدايەو بەرەلە: (~ cattle) .
دورى نىشان دۆزەرەو (لە تۆپى كامىراو شتى تىرا)
بورادۆز.

(۱) [R-] ، (۱) سەربازى ھىرش و شەرى
دەستەيەخە. (ب) قۇل: پاسەوان: حەسەس.

(۲) (۱) لىپىرسراوى باخچەى گشتى (لە ئىنگلىزە) (ب) forest ranger

(۳) گەپۆك. (۴) پەشەوولۇڭىكى بەرەلە لە لومەڭدا، واتە: نەبىستراو.

(۱) گەپۆك. (۲) لاق دىژ. (۳) فراوان: بلاو: گەرە.

(۱) شارۋى ھىندى: ژە مەريا ھەماندەرى

ھىندى (۲) بانووشاى ھىندى: پادشاى ژنى ھىندى.

(۱) پىز: زنجىرە. (۲) پىڭوڭىكى.

(۳) پەلە: پەلەپايەى كۆمەلەيتى: چىنى كۆمەلە:

(They come from all ~s of life.)

(۴) پاىەدارى: پەلەپايەى بەرەلە: بەرەلە: شىك: (a man of ~) .

(۵) پەلە (سويا، مەرى، كارەندەستى): (the ~ of captain)

(۶) پەلە: تەرە: پاىە: (a poet of the first ~) .

(۷) خانەى ئاسۋى شەترەنج.

(۸) (۱) پىز (سەرباز، ئۆتۈمىل). (ب) (pl.) ، لەشكەر: سويا.

(ج) (pl.) ، چىنى سەرباز: (He rose from the ~s.)

v.t. (۱) پىزكردن: خىستە پىزەرە: لە پىزدا دانان

(۲) پەلە بۇ دانان: پۇل پۇل كەردن يا پىزكەردن بەپىتى پەلەپايە:

(She ~s him above the rest.)

(۳) پەلە بەرەلەپوون لە. (A colonel ~s a captain.)

v.i. (۱) پەلەمكى تايىتەى ھەبوون: نەندەھەم بوون لە لىستەيەكدا:

(He ~s second on the list.)

(۲) بەرەلەپوون پەلە يا كەس بوون:

(the ~ing member of the committee)

پەلەى خۇ بەكارھىئان بۇ

pull one's rank on, [Military Slang],

سوود وەرگرتن يا بەسەر بەرەندەستدا خوڭىن.

(۱) چىنى سەرباز: سەربازان.

(۲) ئەندامانى سادەى پىڭخراوڭ يا جىزىڭ، ئەك سەركەردەكانى

لە سەربازىيەو بوون بە ئەفسەر وورە وورە.

rise from the ranks, (۱) ھەمەووشۇنىڭى گىرەتەرەتەرە ئەندە تەرىزى

rank (ranʃk), adj. (۲) ئەندازە بەدەر بەھىزەرە گەرە بوو: (~ grass, weed, etc.)

(۳) ژۇد بەپىت: ژاد لە پىنۇست بەپىتە: (~ soll) .

(۴) بۇگەن: بۇن دىن.

(۵) ئابەجى: ئاشرىن: پىس و بۇگەن: پىس.

(۶) تەوا (لەپووى ئاپەسەندىيەو): ئەوپە:

(~ treason, deceit, nonsense, etc.)

(۱) سەرباز.

ranker (ranʃk'er), n. [British],

(۲) ئەفسەرئەكە كە لە سەربازىيەو بوو: بە ئەفسەر.

ranking (ranʃk'in), adj. بەرەلەپوون ئەندامى ئەنجورمەنىك يا

دەستەيەكە: (the ~ing member) .

rankle (ranʃk'l), v.i. (۱) ھەركەن: ئاوسان: دووئەل كەردن.

(۲) پەنگ خوارەندەو دىل ئازاردان: ھەمىشە پەستكەردن يا تۆرەكەردن:

وروزاندان: ياندەندەو دەپتە ھۇى پى ھەلسان: (The insult ~d.)

ransack (ran'sak), v.t. (۱) پىشكىن: بەپووردى گەران يا وورەپوونەرە.

(۲) تالان كەردن: (They ~ed the house, village, etc.)

ransom (ran'səm), n. (۱) گەرانەندەو يا بەرەلەكەردنى دىلىك يا

كەسكىنى فېرېتراو بە پارە.

(۲) ئەو پارەيەى دەدرت (بۇ بەردانى دىلىك يا كەسكىنى فېرېتراو).

(۳) گوناھ ياك كەندەو بە قوربانى كەردن يا سزا چەشتن.

rancho

rancho (ran'chō, ran'chō), n. [Sp.]. (۱) كۆختەى كرىكاو

گاواسى ئازەنگە (۲) ranch.

rancid (ran'sid), adj. مۇن دىن: بونى پىسى پۇن كەرەى كۇن.

-rancidity (n.).

rancor; rancour (ran'ker), كىنە: كۇنە قىن: قىن: بەدخوۋى:

كۇنە دوزمەيتى.

rancorous; rancorous (ran'ker-os), adj. بە قىن بە كىنە:

قىن ھەنگەر كىنەدار

-rancorously (adv.); rancorousness (n.).

rancour (ran'ker), n. [British spelling] = rancor.

rand (rand), n. (۱) ئويۇشنى قىنگە پاۋنەى پىلاو

[Rare or Dial.], قىراغ: پەراۋىز: كەنار (وەك كەنارى زەمىيەك

كەچوونە گا يا مەكىنە ئايگاتى: بىكىنىت:

(۲) يارەى نەھەرىقاي باشوور.

random (ran'dəm), adj. پىنگەوت: كۆپرانە: بەپىن پىرلىكەندەو

پىلان دان (a ~ remark, selection, meeting, etc.)

at random, ھەركەتەك ھەلسوورا: بە كۆپرانە:

چۇن پىنگەوت رەھا (to shoot at random)

randomly (ran'dəm-li), adv. چۇن پىنگەوت رەھا: بەپىن پىلان:

[to read (or do something) ~] بە پىنگەوت: بە كۆپرانە:

randy (ran'di), adj. (۱) ھەسەرى: بەئالۇش: چاۋچىنىس: چاۋباز

(۲) Scot. | سى ئەزاكەت: نەدەرەوشت

ranec (rā'ni), n. = rani.

rang (ranʃ), past tense of ring.

range (ranʃ), v.t. (۱) پىزكەردن

(۲) ھارپول كەردن: پۇل پۇل كەردن: پىڭكەستىز

(۳) ھو - ھەپان: لاپەن گەرتن

(۴) پىشش گەرتن: نىشان ئى گەرتن: پىزكەردى پىشان و مېلى چەك

(۵) پىندا گەران: گەران. (They ~d the woods.)

(۶) ئەوەراندن: كەردنە لەوەرگاۋە.

(۷) ئالۇسكاۋى لە ئەنگەر لايرەن و پاستكەردەو (بۇ ئەوەى بە ئاسانى

شۇرە كەرتەرە بۇ ئەنگەرەختىن:

(۱) بەرەو لاپەك دىژرە بوونەرە.

v.i. (The mountains ~ toward the south.)

(۲) گەرە

(۳) بۇ گەران (راو): پىنداگەران.

(The dog ~d through the woods.)

(۴) مەودا: ئەوەندە بوون: گەيشتە ئەوەندە (دورى):

(The gun ~d half a mile.)

(۵) لەنىوان ئەوەندەو ئەوەندە بوون: لەنىوان دوو سىنوور يا پادەدا بوون:

(The children ~d in age from two to five years.)

(۶) نىشىتىنى شونىنىك بوون (پورەك و گياندار): ئە ئاۋچەيەكى تايپەتيدا

پووان يا ژيان

(۷) دوزىتەرەى ماۋە يا دورى نىشان.

n. (۱) پىز: زنجىرە (۲) پۇل: بابەت: جۇر

(۳) زنجىرە شاخ: پىزە شاخ

(۴) پىڭ: ئاست: ئەسەر يەك ھىل بوون

(The tree is on ~ with the house.)

(۵) (۱) مەوداى تەنگ و دەمانچەو چەكى تىر: ماۋەى پىرگەردنى گوللە.

(ب) دورى نىشان

(۶) مەپانى تەنگ تەقاندن (بۇ مەشق)

(۷) مەودا: پادەى گەيشت: ماۋەى پىرگەردن. (the ~ of my voice)

(۸) گەران: (۹) ئەوەرگا: پاۋە

(۱۰) حىواۋى يە. كەم و ژۇرى: ئەم پەرو ئەوپە: پادەى جىواۋى:

(The ~ of price was narrow.)

rant

- v.t.** (۱) پارەدان بۆ بەردانی دیلیك یا كەسینكى فېرئناو
(۲) (۱) پارە د واکردن بۆ بەردانی دیلیك یا كەسینكى فېرئناو.
(ب) بەرەلاکردى دیلیك یا كەسینكى فېرئناو پاش پارە وەرگرتن.
(۳) گوناھ پاك كوردنەو بە قوربانی كردن.
- rant (rant), v.t.** (۱) ھاوار ھاوار كىردن: قىزەقىزىكردن وەك شىت!
قەسە شىتتە كىردن (۲) [British Dial.], بەزىم پەزم گىژان.
- v.t.** ھاوار ھاوار كىردن: قىزەقىزىكردن وەك دىوانە.
- n.** (۱) قىزەقىزىك: قىزە ھاوار: قەسە شىتتە.
(۲) [British Dial.], بەزىم پەزم گىژان.
- rap (rap), v.t.** (۱) پياكىشان: پيامالين: ئىدان: تەقە ئى ھەلسان!
لە دەرگا دان ۲ (out ~), لەپىر بەپەلە لەدەم دەپەپان.
ئىدان: لە دەرگا دان: تەقە ئى ھەلساندن: پيادان.
(۱) تەقە: تەپە.
- n.** (۲) 'Slang' نۆمە: سەرزەشتى: پەختە: (to take the ~).
- rap (rap), n.** (۱) پارەبەكى ئىزەلەندى قەلبە
(۲) [Colloq.], مېچ (I don't care a ~).
- rap (rap), v.t.** (۱) [Obs.] فراندن: لە دەست ھەلپىروسكان: گرتن!
پىپىياكرى: بىردن (۲) دلفىراندن
دەمەتەق: قەسەكردن پىكەو بە ئاشكراو
بىن ترس
- rap (rap), [Slang], n.** پىكەو دوول: بە ئاشكراو بەبىن ترس
(a place where they could meet and ~)
- rapacious (rə-pā'shəs), adj.** (۱) تالانكەر پوونكەرەو
(۲) چاوبىرسى: بىرسى: بە ھىچ تىر نەخۇر: چاوپنوك.
(۳) دېندە: نىچىركوڭ: گۆشتخۇر: پاكەر (a ~ animal, bird, etc.).
- rapaciously (adv.); rapaciousness (n.).**
- rapacity (rə-pas'ə-ti), n.** (۱) تالانكەرى
(۲) چاوبىرسىتى: چاوپنوكى: بىرسىتى
(۳) دېندە: پاكەردى: نىچىر كوشتن
- rape (rāp), n.** (۱) بە زۆر گايىنى كچو ئى: ئافەرت زەوتكردن: بە زۆر گايىن
(۲) (۱) پوونكەردە: ئى زەوتكردن: بەزۆر لىسەندىن
(ب) ھەلگرتى: فراندن (ئافەرت)
(۲) تالان كىردن: تالان كىردن و وىران كىردن
(۳) شكان: ياسا: پەرزىن شكان.
- v.t.** (۱) بە زۆر گايىنى كچو ئى: زەوتكردىنى ئافەرت
(۲) ھەلگرتى: فراندن (ئافەرت)
- v.t.** بە زۆر گايىنى ئافەرت.
- rape (rāp), n.** شىلم
- rape (rāp), n.** تىلپە ترى
- rape oil,** پۇنى شىم
- raphe (rā'fē), n. Also rhaps,** شۇنى ئەيەگەيشتىنى ئەندامىكى
دو پارچە: وەك زمان: سىم يا شىرازە (پوونكەسى, گيانەوئەناسى):
ئاوبەند
- raphia (rā'fi'ə), n. = raffia.**
- rapid (rap'id), adj.** (۱) خىرا: گورج: پەلە.
(۲) ئىز: سەربەرەو: سەربەرەو: سەربەرەو: سەربەرەو
- rapidity (n.).**
- rapid fire (rap'id-fir'), adj.** (۱) خىر تەقىو (a ~ gun).
(۲) خىرا: پەلە: خىرا: خىرا: (a ~ talk).
- rapidity (rə-pid'ə-ti), n.** خىرايى: پەلەيى
- rapidly (rap'id-li), adv.** خىرا: بەخىرايى: بە گورجى: زو: بەپەلە
- rapier (rā'pi-er, rā'yer), n.** شمشىرى: دوودەم
شىرى بارىكو نووك تىز
- rapine (rap'in), n.** تالان كىردن: پوونكەردە: پاپووت: تالانكارى.
- rapist (rāp'ist), n.** بە زۆر گى: ئافەرت بە زۆر گى.

rascal

- rapparee (rap'ə-rē'), n.** (۱) چەتە ئىزەلەندى.
(۲) چەتە: پاپووتكەر: تالانكەر.
- rappee (ra-pē'), n.** بىنوتى توندوتىز
- rapport (ra-pōrt', ra-pōrt'), n.** پەمىوئەدى ئىزە: مۇستايەتى:
ئىزىكى.
- rapprochement (ra'prōsh'män'), n.** ئاشتىوونەو:
پىكەرتە: پىكەرتە: پىكەرتە.
- rapsallion (rap-skal'yən), n.** قومايا: ئۆل: پياوخراب:
- rapt (rapt), adj.** ئارەسە: ئاپپا: ساختەچى
(۱) لەخۇشىدا ئاگا لە خۇ ئەماو: ھوش لاي خۇ ئەماو.
(۲) شەيدا: گەشكەدار.
(۳) بىر ھوش ئەماو: بەتەواي پىو خەرىك بوو: (in thought ~).
(۴) شەيدايانە: گەشكەدارانە. (a ~ look).
- raptorial (rap-tōr'i-əl, rap-tōr'i-ol), adj.** (۱) بۆ پاكەردى
نىچىر گرتن شىواو: (~ claws).
- (۲) تايەتتى بە باندەدى پاكەر يا گۆشتخۇر: ھى چىرئوكدەرەكان.
- rapture (rap'cher), n.** (۱) ئەپەرى خۇشى: شەيدايى: كامەرائى:
گەشكە. (۲) [Rare], لە خۇشىدا ئاگا لە خۇ ئەمان
شىتتە شەيدا كىردن: بەختىار كىردن: گەشكەدار كىردن.
gمشكەدار: شەيدا: زۆر دلخۇش:
زۆر كامەران.
- rara avis (rā'rə ā'vis), [L.],** (۱) كەسنىك يا شىتتىكى بىن ھاوتا:
كەسنىكى سەرناسا (۲) مەلى دانسەقە.
- rare (râr), adj.** (۱) دەگەن: دانسەقە: كەم: زۆر كەم دەست دەكەرىت:
بەگەن دەست دەكەرىت (۲) بىن ھاوتا: ئاپپا: زۆر چاك:
(a ~ scholar, quality, friendship, etc.).
- (۲) كەم (پالەپەستۆى ھەوا): تەنك (ھەوا): (~ air).
- (۴) [Obs.], بلاق: پەرشو: بلاق
- rareness (n.).**
- rare (râr), adj.** نەبىزئو: نەكولئو: باش نەبىزئو يا نەكولئو: كال وكرج:
(~ meat)
- rarebit (râr'bit), n.** پەنبرى تراوہ: بىسەر ئانى بىزئو مە
- rare-earth elements,** توخە زەمىنىيە دانسەقان (كەپە).
- rare show,** (۱) خۇنئواندىنى سەر شەقام.
(۲) peep show
- rarefaction (râr'ə-fak'shən), n.** (۱) كەمكەردەو يا كەم بوونەو.
پالەپەستۆى ھەوا (۲) تەنك كىردن: تەنك بوون
- rarefactive (adj.).**
- rarefied (râr'fēd'), adj.** (۱) شاراوہ: لىن: كەم كەس تىنى دەگات.
(۲) بەزى: بەزىو بەشكۆ: پاكو خاوين.
- rarefy (râr'ə-fī'), v.t.** (۱) كەمكەردەو يا پالەپەستۆى ھەوا:
تەنك كىردن: لە چىرى يا خەستى كەمكەردەو. (۲) پاك كىردەو: خاوين كىردن:
پاك كىردن: ئاسك كىردن: بەزى كىردەو.
- v.t.** (۱) كەم بوونەو يا پالەپەستۆى ھەوا: تەنك بوون.
(۲) خاوين بوون: پاكو خاوين بوون
- rarely (râr'li), adv.** (۱) بە دەگەن: بە ھەلگەو: كەم جار: بە دانسەقە.
(۲) بەجوانى: ئاپپا: بە لىئا تەوانە. (۲) زۆر نىچىگار.
- rareripe (râr'rîp'), adj.** زۆر پىنگەيىو.
- n.** ميوە يا سەرزەي پىنگەيىو
- rarity (râr'ə-ti), n.** (۱) دەگەن: دانسەقە: زۆر كەمى.
(۲) ئاپپا: زۆر چاكى. (۲) تەنكى: شاشى. (۴) شىتتىكى دانسەقە: ئاپپا.
- rascal (ras'k'l), n.** (۱) قومايا: ساختەچى: ئۆل: ئارەسە.
(نەم ووشەيە گەلىك جار لەپووى خۇشەويستى و گالئەو بەگاردەھىنرىت)
(۲) [Obs.], پووتە: پووتە: پووتە: پووتە.
(۱) ئاكەس: ئاپپا: پىس: ئارەسە.
- adj.**

ratio

ratio (rā'shō, rā'shi-ō'), *n.* (۱) پیزه
(In our class there is a ~ of three boys to two girls.)

(۲) پیزه، بیرکاری.

ratiocinate (rash'i-os'ə-nāt'), *v.i.* لینگانهوه، زیربیزی.

-ratiocination (*n.*); ratiocinative (*adj.*).

ration (rash'an, rā'shən), *n.* (۱) پاش

(۲) پاشی بو پراوه (خواردمهمنی، نازووقه، ... هتد).

(۳) خوراکي پۇژانهی سهرباز

(۴) [Military Slang]. خواردمهمنی؛ خواردن؛ خوراک.

v.i. (۱) پاشی خۇ پیدان؛ خوراکي پۇژانه دان به سهرباز

(۲) بۇ پریتهه لهکاتی نهیونی و جهنگدا (خواردمهمنی، شتومک) کم پیدان؛

(to ~ food)

rational (rash'an-l), *adj.* (۱) میشکی تاییهتی بهیونی بیرکدههوه؛

(~ powers)

(۲) بیرکدههوه؛ ژیر شت لینگدههوه؛

(a ~ person; Man is a ~ being.)

(۳) بهجی، دهچیته میشکدههوه؛ دروست (a ~ plan, argument, etc.).

rationale (rash'ə-nal', rash'ə-nā'li), *n.* (۱) بهلگه، بیانور

هوی بچینییی (the ~ for going to war).

(۲) بهلگه، بیساندان

rationalism (rash'an-l-i-z'm), *n.* (۱) هوش، بیرستی؛

بیرپرستی، میشک پرستی. (۲) بیروپایهکه که دهلیت بیرو هوش سمرچاوهی

ژانینه نک حودا

rationalist (rash'an-l-ist), *n.* هوشو بیر پرست، میشک پرست.

-rationalistic (*adj.*); rationally (*adv.*).

rationality (rash'ə-nal'ə-ti), *n.* (۱) بهجینی، به میشکدا چوون

ژیریتی کردههوهیک یا بیروپایهک (۲) بیروپایهک یا کردههوهیک بهجی.

rationalization (rash'an-l-i-zā'shən), *n.* (۱) بهلگه، بۇ

دۆزینههوه؛ بیانور بۇ دۆزینههوه (۲) بهلگه، بیانور

rationalize (rash'an-l-i-z'), *v.i.* (۱) وهما لیکردن که بهجی یا

دروست سونی، خستنه قالینکی بهجی وه.

(۲) بهلگه بۇ هیئانههوه؛ بیانور بۇ دۆزینههوه

(۳) [Chiefly British]. پیشخستنی پیشسازی.

v.i. (۱) بهشویهیک دروست یا بهجی بیرکدههوه.

(۲) بهلگه بۇ هیئانههوه؛ بیانور دۆزینههوه بۇ کردارو هفتاری خۇ.

ratite (rat'it), *adj.* تاییهتی به مەئ ئیسکه کۆله تهخت که ناتوانن بفرن

(وهک ووشترخ)

n. مەئ ئیسکه کۆله تهخت

ratline (rat'lin), *n.* (۱) پله پیزهیی کهشتی (که لهگورپس یا پەت

دروستکراوه) (۲) پەتی ئەم پله پیزهیه.

ratoon (ra-tōon'), *n.* Also rattoon, خەلف یا وهجی تازهی

دارینکی میراوه، وهک قامیشه شهکرو مۆن

v.i. خەلف یا وهجی تازه دهرکردن.

rat race, [Slang], پراکهراک، هاوچاوی و پیشپیکانی خەلکی ئەم چهره.

ratsbane (rats'bān'), *n.* مهرگهمووش؛ ژهری میشک.

(پیشی دهوتری "rat poison").

rattan (ra-tan'), *n.* Also ratan. (۱) پاتان، حۆزه دارخورمایهکی

خۆهلواسهیری قهه بارینکو دریزو چیره. (۲) قەدی ئەم درهخته که زهميلهو

سهبتهو گۆچانو شولنکی دارکاری لی دروست دهکری.

(۳) شولنکی دارکاری و گۆچان و داردهستی لهم درهخته دروستکراو.

ratter (rat'er), *n.* (۱) پراکهیری میشککۆیره (مروقه، پشيله، سهگ).

میشککۆیرهگر (۳) [Slang]. کسینکی ناپاک؛ پیمان شکین.

rattle (rat'l), *v.i.* (۱) شهقهشق کردن؛ تهقهتق کردن؛ زنگهزنگ هاتن؛

(a train ~ing along the track.;

The window ~s in the wind.)

ravel

(~ on). (۲) چهنبازی کردن؛ چهنبهچن کردن؛ زور ووتن.

(۱) شهقهشق لی ههلساندن؛ تهقهتق پین کردن؛ زنگهزنگ لی ههلساندن

(He ~d the handle.)

(۲) لهبرخۆوه بهپهله ووتن؛ بهپهله به دم خویندنهوه؛ لهدم ههلوهرین؛

(He ~d off a list of names.)

(۳) [Colloq.]. ووروژاندن؛ پهستکردن؛ دهمارگرتن؛

(The questions ~d the speaker.)

(۱) شهقهشق؛ شهقه؛ تهقهتق؛ تهقه؛ زنگه؛ زنگهزنگ؛ زنگانهوه؛ هاره

(۲) شهقهشقهی مندال (۳) قرخه یا دهنگی گیانهلا؛ قرخهقرخ.

(۴) زهنگولهی ماری زهنگولهدار. (۵) چهنبازی؛ چهقهچهق؛ چهنبهچن

rattle brain (rat'l-brān'), *n.* کسینکی چهنبازو بی میشک

rattle brained (rat'l-brān'd'), *adj.* چهنبازو بی میشک؛

نۆبۆژ.

rattler (rat'ler), *n.* (۱) شهوی دهزنگیتهوه؛ شهقهشقه؛ پارهشینهر.

(۲) rattlesnake. [Colloq.]. شهمندهههیری بار.

rattle snake (rat'l-snāk'), *n.* ماری زهنگولهدار

(۱) شتی کۆنه و شقی وشپو تهقهتقهکر؛

بهتاییهتی گالیسکه و نوتومیل (نوتومیلی کۆن و شهقهشقهکر.

(۲) [Slang]. (۱) کسینکی چهنباز. (ب) دم.

(۱) شهقهشقهکر؛ تهقهتقهکر

(۲) [Colloq.]. گهرم (گفتوگو؛ خیرا) (~ conversation)

(۳) زور باش؛ زور چاک.

adv. [Colloq.]. زور؛ ئیچگار. (a ~ good party).

rattly (rat'l-i, rat'li), *adj.* شهقهشقهکر؛ تهقهتقهکر؛ شقی وشپو

ratoon (ra-tōon'), *n.* = rattoon.

rat trap (rat'trap'), *n.* (۱) تلهی میشککۆیره.

(۲) شونینکی پیسو و پیریوت و ژیرانه (۳) گیرگرفت؛ تنگچهتهمه

ratty (rat'i), *adj.* (۱) میشککۆیره؛ جرجی له میشککۆیره دهچیت

(۲) پله میشککۆیره.

(۳) [Slang]. پیریوت و ژیرانه؛ پوخوا؛ لهکلاهوه دهجی.

raucity (rō'sə-ti), *n.* (۱) ناسازی و گری دهنگ؛ ناخوشی دهنگ.

(۲) سمرکیشی؛ بهلهسهیی؛ دابین نهکراوی

(۱) گرو ناخوش؛ ناساز؛ بهرزو ناساز؛

تودوتی؛ (~ voice, laughter, etc.).

(۲) چهتوون؛ سمرکیشی؛ لاساربهلهسه؛ بئ ناسایش؛ (~ frontier town)

-raucously (*adv.*); raucousness (*n.*).

ravage (rav'ij), *n.* (۱) ویرانکاری؛ تالانکاری؛ ویران بوون؛ خاپوور.

(۲) (pl.). لهناوچوون؛ لهناویران؛ ژیان؛ نهچامی ویرانکاری؛

(the ~s of time, disease, etc.)

v.i. (۱) تالان کردن؛ پروتکردنهوه.

(۲) ویران کردن؛ خاپوورکردن (The invaders ~d the town.)

v.i. (۱) ویران کردن؛ خاپوورکردن

(۲) تیکچوون؛ داوهشان؛ (a face ~d by disease).

rave (rāv), *v.i.* (۱) وورینه کردن؛ قسه بزگادن؛ وهک شیت قسهکردن؛

قیژاندن؛ (~ing like a madman).

(۲) بهجۆشهوه لی دیوان؛ پیاهندان (مروقه، شت)؛

(He ~d about her books.)

(۲) گرمان؛ گرمههاتن؛ مهنچوون (The storm ~d in the forest.)

v.i. وورینه پیوهکردن؛ وورینهکردن؛ شیتانه قسهکردن

(۱) وورینه؛ قسه؛ شیتانه. (۲) وورینهکردن.

(۳) [Slang]. (۱) ستایشی بهجۆش؛ (The play got ~s.)

(ب) دلغزان؛ بۆشیت بوون؛ حهزلیکردن

adj. [Colloq.]. زور بهجۆش (ستایش)؛

(The film got ~ reviews.)

ravel (rav'l), *v.i.* (۱) ئالوسکادن؛ ئالوزاندن.

reach

- (۴) گۆشته و زوون نهمیناوه؛ تازه (برین)؛ پیست ئی دامالراو (برین)؛
داگیرساو؛ هموگریدو؛ به نازار: (*a ~ cut, sore, wound, etc.*) .
(۵) ساردو شیدارو ناخوش: (*a ~ wind*) .
(۶) [Colloq.]، بئ پرمده؛ هملالراو؛ بهرلا؛ بئ شرم.
(۷) [Slang]، توندوتیژو ناپهوا؛
(۸) لهپو؛ بئ پنج و پنهنا؛ بئ هیچ شارندنهوه؛
(*a ~ treatment, punishment, etc.*)
(*a ~ portrayal of truth*)
برین؛ شوینی هموگریدو یا داگیرساو.
(۱) لهوؤخی سروشتیدا بهبئ دهستکاری کردن؛
شتهکه خوی چۆنه هر رهها: (*nature in the raw*) .
(۲) پورت؛ پورت و قوت.
پهقله؛ لهپا لات.
raw-boned (rô'bônd'), *adj.*
raw hide (rô'hîd'), *n.* (۱) پیستهی خۆش نمکراوی پهشورلاخو
(۲) قامچی نم پیستیه.
v.t. قامچی لیدان؛ دانبهس قامچی.
raw material,
raw silk, (۱) ناوریسمی سروشتی. (۲) قوماشی نم ناوریسمه.
ray (rā), *n.* (۱) تیشک؛ گزنگ؛ پرشنگ. (۲) وینهی تیشک.
(۳) ترووسکه؛ توؤقال؛ نهخت؛ توؤنک: (*a ~ of hope*) .
(۴) هیللی له چهقهوه هاتوو وهک نیوه تیره (نه اندازه).
(۵) گوله نستیرهیی (وهک گوله چاوپیشله).
(۶) (۱) نیشقانی راگری پهری ماسی. (ب) پهل نستیره ماسی.
v.t. پرشنگدانهوه؛ تیشکدانهوه؛ شهوقدانهوه.
v.t. (۱) دانهوه (پرشنگ، تیشک، شهوق).
(۲) وینهگرتن به تیشکی نیکس.
ray (rā), *n.* پای، چهند جۆره ماسی بهکی دهریاری پانکلهن پهرمکانیان
پان و گهر ورن و کلکیکی باریک درنیشیان مهیه له قامچی دهچیت.
ray flower,
rayless (rā'lis), *adj.* گوله نستیرهیی (وهک گوله چاوپیشله).
rayon (rā'on), *n.* تاریک؛ تاریک و نوتهک؛ پووناکی بۆ ناچیت
پایون: (۱) جۆره پیشالینکی دهستکرده.
(ب) تهنراوی له پیشاله دروستکراو؛ قوماشی " پایون".
raze (rāz), *v.t.* (۱) پووشاندن؛ نهختنیک بریندار کردن.
(۲) تاشین؛ سپرنهوه؛ لیکردنهوه.
(۳) تهختکردن؛ ویران کردن؛ کاول کردن؛ پووخاندن به تهنراوی:
(*The occupation army ~d hundreds of villages.*)
razor (rā'zer), *n.* گوؤزان؛ گوؤزانی پیش تاشین؛ مکیکی پیش تاشین.
razor back (rā'zer-bak'), *n.* (۱) بهراره کیوی لای خوارووی
نهمریکا (لهشی باریک و لای دروژو تیرهغی پشتی تیزه).
(۲) جۆره نهمهنگیکه. (۳) گردی لیژو لووتکه تیژ
میلینکی دهریایی، **razor billed** (rā'zer-bîld'), *Also razorbill*,
پهش و سپی دهنووک تیغیه.
razz (raz), *v.t. & v.i. [Slang]*, گالتهپیکردن؛ چرت بۆ لیدان؛
هووها ئی کیشان.
n. [Slang],
razzle dazzle (raz'î-daz'îl), *n. [Slang]*, بهنم و پهم؛ پیشویی؛
نوواندنیکه که سهگ خاوهنی خوی تیا ناناسیتهوه.
re (rè), *prep.* دهریاری؛ سهبارته به؛ له بابهته. (*in re* " بهررهها ") .
re- (rè), پیشگریکه به مانای: (۱) گهپاندنهوه بۆ دۆخی جاران یا باری
(repay, restore) (پیشوو؛ دانهوه).
(ب) دووباره؛ سههرلهنوی؛ دیسانهوه؛
(*reread, reappear, replay, etc.*)
reach (rèch), *v.t.* (۱) دهست بۆ دروژ کردن.
(۲) دهست گهیشتن: (*Can you ~ the top shelf?*) .
(۳) دانه دهست؛ پیدان: (*~ me the salt, please.*) .

ravelin

- (۲) رهوینمه (قوماش، دهزوو)؛ هملوه شاندنهوه؛ شیکردنهوه؛
پیشال ریشان کردن (*out*) (۳)، پوونکردنهوه؛ ناسان کردن
(۱) شیبوونمه؛ هملوهشان (جل، قوماش، تال، دهزوو)؛ رهوینمه؛
داوهشان؛ سووان. (۲) [Rare]، تالوسکان؛ تالوزان؛ شیوان
(۳) همل پرون؛ پووخان.
n. (۱) رهوینمه (دهزوو، قوماش)؛ هملوهشان؛ شیبوونمه
(۲) پیشال؛ دهزووی هملوهشاو یا پچراو فریندراو؛ تالی له قوماش هملوهشاو.
(۳) تالوسکاری؛ شتی تالوزاو؛ تالوزاوی؛ گری؛ گروگرفت.
ravelin (rav'lin), *n.* سهگهری سینگوشهیی دهرمه.
raveling; ravelling (rav'î-lîng, rav'îlîng), *n.* (۱) هملوهشان
شیکردنهوه؛ شیبوونمه. (۲) تالی هملوهشاو له قوماش؛ تالی جیابوهوه.
ravelment (rav'îl-mènt), *n.* شیواوی؛ تالوزکاوی؛ تالوسکان؛
شیوان
raven (rāvön), *n.* قهله رهش؛ قهله رهشکه
adj. پهش و برقه دار
raven (rav'än), *v.t.* (۱) ماشینهوه؛ همل لووشین؛ لوف لیدان
(۲) نیچیر گرتن؛ راوکردن؛ تالان کردن؛ به زور گرتن؛ داگیر کردن.
v.t. (۱) راوکردن؛ گهن بۆ نیچیر؛ بۆ تالانی گهران
(۲) ماشینهوه؛ همل لووشین؛ لوف لیدان
(۳) زور برسی بوون؛ به هیچ تیر نهخواردن.
n. = ravin.
ravining (rav'än-îng), *adj.* (۱) نیچیر کوژ؛ راوکه؛ گۆشتخور؛ در
بۆ نیچیر گهراو (۲) هار؛ شیت؛ شیت و هار
ravenous (rav'än-as), *adj.* (۱) زور برسی؛ زورخور.
(۲) درنده؛ نیچیر کوژ؛ گۆشتخور؛ راوکه
(۳) چاور برسی؛ چلینس؛ چاوچنوک؛ به هیچ تیر نهخوردن
(۴) برسی (ستایش، دهسهلات - هتد)؛ زور حزکه؛ به پرمزش
(*~ for praise, power, etc.*)
-ravenously (*adv.*); **ravenousness** (*n.*).
ravin (rav'än), *n.* (۱) پوونکردنهوه؛ تالان کردن؛ نیچیر گرتن و کوشتن
(۲) نیچیر؛ تالانی (۳) چاو برسی؛ چلینستی؛ به هیچ تیر نهخواردن.
v.t. & v.i. = raven.
ravine (rə-vën'), *n.* شیو؛ چه
raving (rāv'îng), *adj.* (۱) شیت؛ وورینه کم؛ دیوانه
(*a ~ maniac*)
(۲) [Colloq.] دلفرین؛ شیت وشهیداکه: (*a ~ beauty*) .
n. قسهی بیرکاو یا هلهق و مهلق؛ وورینه؛ قسهی بی مانا.
ravioli (rav'î-ô'li), *n.* خواردینکی نیئالییه بریتییه له قاوغه
ههویری بجوکی پیرگراو له گۆشتی قیسو و سپیناغ و دوشاوی ته ماتو به هارات.
(۱) هه لگرتن؛ فراندن (کچ، ژن، شتومک)؛
ravish (rav'ish), *v.t.* (ب) لهامو بردن؛ له دهست هملپروسکان؛ ئی سهندنهوه
(*~ed from the world by death*)
(۲) تالان کردن؛ پوونکردنهوه
(۳) نافهت نهوژر گاین؛ به زور سوار بوون؛ بی بن کردن.
(۴) دلفراندن؛ شیت وشهیداکردن؛ گهشک پیدان
-ravisher (*n.*).
ravishing (rav'ish-îng), *adj.* دلفرین؛ زور جوان؛ خوش
(*a ~ woman, beauty, view, etc.*)
ravishment (rav'ish-mènt), *n.* (۱) هه لگرتن؛ فراندن (کچ، ژن).
شتومک. (۳) تالانی؛ راو پووت. (۲) نافهت به زور گاین؛ بی بن کردن
(۴) دلفراندن؛ گهشکه؛ نهویهری خوشی
raw (rô), *adj.* (۱) کال؛ نهکولاو (*~ meat, vegetables, etc.*) .
(۲) خاو؛ نه پالیراو؛ نه پیراو؛ بوخته نهکراو (*~ material*) .
(ب) خوش نهکراو (پیسته، سهوژه پیش کردنی به ترشیات) (*~ hide*) .
(۳) نهماره؛ نهزان؛ کال و کچ؛ تازه کووره

react

- (۱) گەيشن (شونىڭ) (We will ~ town by dark.)
 (۲) پى گەيشن (He didn't ~ his goal.)
 (۳) گەيشن دەست: پى گەيشن. (The news ~ed me late.)
 (۴) كارىتىكىردن: پاكىشان: دىل پى داهىنان.
 (۵) پەيۋەندى پىۋەكردن: (I couldn't ~ her by phone.)
 (۶) قىياكىرتىن: (The help didn't ~ them in time.)
 (۷) دىزىزىكردن: دەست، قاچ: پاكىشان.
 (۸) گەيشن (His influence ~s into other lands.)
 (۹) بىرگىردن: دەنگ، چاۋ: گەيشن. (۱) ھول بۇ دان.
 (۱۰) دىزىزىكردن: دەست، قاچ: پاكىشان.
 (۱۱) تواناى گەيشن: تواناى دەسكەرتىن: (The goal within ~)
 (۱۲) مەود: (دەسلەت): نەو دورىيەى كە شتىك دەيگاتى: ماۋەى بىرگىردن:
 (a short ~; a wide ~)
 (۱۳) دىزىزىيى رىبارىك يا جۇگەيەك لەنىۋان دوو پىچدا: پاستە ھوبار.
 (۱۴) شونىيى بەرپەرەلەۋ فراۋان: دەشت.
 (۱۵) نەو نەۋەرەيە كە نەكسلى داۋەى ئوتومبىل يا گالىسكە دەپستىت
 بە پىشەكەيەۋە

above reach = out of reach.

beyond reach = out of reach.

- out of reach, (۱) دەست ناگاتى: دەستى ناگاتى
 (۲) ئانۇ نرى بەنىرتەدى: دورە دەست: دورا: پى گەيشتنى بۇ نىيە.
 within reach, (۱) دەست دەيگاتى: دەستى دەگاتى.
 (۲) دەتوانىرى بەنىرتەدى: نىزىك: نىزىكە دەست: پى گەيشتنى بۇ ھەيە.
 react (ri-akt'), v.i. (۱) بەرپەرچى كار دانەۋە
 (۲) ۋەلام دانەۋە بەدەم يا بە كىرەۋە: ھەلۋىستى خۇ پىشانان: ۋەلام دانەۋە:
 (How did she ~ to the proposal?; She ~ed positively.)
 (۳) دىرۋىستان: بەرەلمىستى كىردن: بەرامبەر يا بەرەۋ پوۋ ۋەستان.
 (to ~ against injustice)

- (۴) گەپ نەۋە بو دۇخى جاران يا كۆز
 (۵) كارلىكىكردن: كىميا).
 re-act (rē-akt'), v.t. سەرلەنۋى كىرەنەۋە: جارىكى تىر كىرەنەۋە
 دىسانەۋە ئوراندن. (to ~ a scene from the play)
 reactance (ri-ak'təns), n. بەرگەگىرتى تەزۋى كارەبى بە نۆرە
 reaction (ri-ak'shən), n. (۱) دىرەكردن: دىركار: بەرپەرچى كار
 (۲) ۋەلام دانەۋە دەمى يا كىردارى: ۋەلام
 (There has been no ~ from the other side yet.)

- (۳) كۆنەپەرستى: گەرەنەۋە بۇ دۇخى كۆز يا جاران.
 (۴) گۆرۈنى كىمىيى: گۆرۈنى كىمىيى: كارلىكىكردن.
 (۵) ۋەلام يا دىركارى لەش بەرامبەر دەرمەن يا بىزۈنەر (پىشەكەۋەنى).
 reactionary (ri-ak'shən-er'i), adj. كۆنەپەرست
 (the ~ forces, groups, etc.)

- n. كۆنەپەرستىك: كەسكى كۆنەپەرست.
 reactionist (ri-ak'shən-ist), n. & adj. = reactionary.
 reactivate (ri-ak'tivāt), v.t. خىسەنەۋە كار: خىسەنەۋە گەپ:
 زىندۇۋىكردنەۋە: (مەجان).

- reactivation (n.).
 reactive (ri-ak'tiv), adj. (۱) بەرپەرچەدەۋە: دىرۋىستان.
 بەرامبەر ۋەستان. (۲) ۋەلام دەردەۋە: ۋەلام دەرنەك دەستپىشكىرەگەر.
 (۳) كارلىكىكەر: كىميا)

- reactor (ri-ak'ter), n. (۱) بەرپەرچەدەۋە: بەرامبەر ۋەستان.
 دىرۋىستان (۲) كەسكىكە دەرمەن كارى خىراپى تى دەكات.
 (۳) ئامبىرى بەرگىرتى تەزۋى كارەبى بە نۆرە.
 nuclear reactor (۴) خويندەنەۋە (۲) بەدەنگى بەرەز خويندەنەۋە
 (۳) بو دەرگەۋەتن: تىگەيشتن

- read (rēd), v.t. (۱) خويندەنەۋە (۲) بەدەنگى بەرەز خويندەنەۋە
 (۳) بو دەرگەۋەتن: تىگەيشتن

reading

- (You ~ a person's character in his face.)
 (۱) لىكىدەۋە (خەۋ): ۋال گىرتەۋە: بەخت بۇ گىرتەۋە:
 (to ~ someone's fortune)
 (۲) پىشېنى كىردى دىۋاۋۇ: ۋا ھاتنە بەرچاۋ:
 (How do you ~ the future of this company.)
 (۳) تىگەيشتن بە جۆزىكى تايىبەتى: (How do you ~ this poem?)
 (۴) ئورسەن يا لە چاپ دران بەشېۋەيەكى تايىبەتى:
 (This edition ~s "show," not "shew.")
 (۵) كۆشش كىردن بۇ تاقىكىدەۋە: (to ~ for an exam)
 (۶) پىشانان: تۆماركىردن: پىشانان:
 (The thermometer ~s forty degrees.)
 (۷) خىستە دۇخىكى تايىبەتىۋە بە خويندەنەۋە (۷) ھەك خەۋ لە خۇ خىست
 (She ~s herself to sleep.)
 (۱) خويندەنەۋە. (۲) بەدەنگى بەرەز خويندەنەۋە.
 (۳) (~ about; ~ of). فېرېۋى دەربارەى: خويندەنەۋە دەربارەى
 (۴) كۆشش كىردن (قوتابخانە).
 (۵) مانا يەكى تايىبەتى بەخشىن يا دان:
 (The paragraph ~s to the effect that all men are equal.)
 (۶) بەجۆزىكى تايىبەتى ئورسەن يا خويندەنەۋە:

- (The sentence ~s as follows.)
 read between the lines, كاغەزى سېيى خويندەنەۋە
 مانا مەبەستى شاراۋە بىنىن يا ھەستپىكىردن
 read into, ماناى زىادە دانە پال: بەجۆزىكى تايىبەتى لىكىدەۋە يا
 خويندەنەۋە: (You are reading into the poem too much.)
 read out of, دەرگىردن (لە خىزب يا رىكخاۋىك بە خويندەنەۋە ناۋى
 دەرگىراۋەكە بە دەنگى بەرەز بەسەر خەلكدا).
 read up on, خويندەنەۋە دەربارەى.
 read (red), past tense and p.p. of read.

- زانا: تىگەيشتنو يا فېرېۋى لەرېيى خويندەنەۋە: نۆزى خويندەنەۋە: (a well ~ person)
 (۱) دەخويندەنەۋە:
 readable (rēd'ə-b'l), adj. ۋەما ئورسەۋە كە بخويندەنەۋە: (۲) خويندەنەۋە خۇش ناسنە
 -readability (m.); readableness (n.); readably (adv.).

- reader (rēd'er), n. (۱) خويندەر: خويندەنەۋە: خويندەۋار.
 (۲) خويندەرى ھەلپەست و چىرۋ بە دەنگى بەرەز لە شونى گىشىدا
 (۳) خويندەرى ئورسەۋى ئاپنى بە دەنگى بەرەز بۇ خەلك لە كىنەدا.
 (۴) (۱) خويندەرى ھەلپەستەنەۋە دەستخوس پىش چاپ كىردى بە شىۋەى
 پەرتۈۋە. (ب) خويندەنەۋە پەرتۈۋە پاش چاپ كىردى بۇ ھەلپەزىكردن
 (۵) نەرامبەرەكە كە رىمەرى ناۋو كارەباۋ گان دەخويندەنەۋە.
 (۶) يارىدەدەرى مامۇستاي زانكۇ (كە تاقىكىدەۋە باسى ئورسەۋى
 قوتايىيەگان دەخويندەنەۋە لەباتى مامۇستاكەۋە نەرمەيان دەداتى)
 (۷) [Chiefly British]. ۋانەبىزى زانكۇ دانىشگا
 (۸) پەرتۈۋى ھەلپەزىدەۋە ھۇنراۋە چىرۋ.
 (۹) پەرتۈۋى خويندەۋارى فېرۋىكردن.

- readership (rēd'er-ship'), n. (۱) سەرچەمى خويندەرى پۇرئانە يا
 [Chiefly British]. ۋانەبىزى زانكۇ دانىشگا: پەلى ۋانەبىزى
 readily (rēd'l-i), adv. (۱) يەكسەر: خىرا: دەم دەست.
 (۲) بەل (۲) بە ناسانى.

- readiness (rēd'i-nis), n. نامادەيى.
 reading (rēd'ing), adj. (۱) بۇ خويندەنەۋە كراۋە
 (۲) خەن لە خويندەنەۋە دەكات.
 (۱) خويندەنەۋە
 (۲) بە دەنگى بەرەز خويندەنەۋە بۇ خەلك لە شونى گىشىدا (ھۇنراۋە. شانۋانە.
 چىرۋ: (She gave a public ~ of her poetry.)
 (۳) كۆشش كىردن (قوتابخانە) (۴) شتى نامادەكراۋ بۇ خويندەنەۋە

reading room

(۱) ژماره‌ی تۆمارکراوی سرگهرمی پیو یا پهستان پیو.
(۲) شپږمې حیا حیای ووشه‌یک یا رسته‌یک له هونرویه‌یک یا شانۆنامه‌یکه
چمد جار له چاپ دروازا:

(There were several ~s for the passage.)

(۳) لیکدانه‌یه‌یکه تاییه‌تی نووسراوینک:

(What is your ~ of the poem?)

reading room,

ژوروی خویندنه‌وه (له کتبخانه یا یانه‌یکه‌دا).

readjust (rē'ad-just'), v.t.

ریکچستنه‌وه، گونجاندنه‌وه، راهینانه‌وه

راهانه‌وه، چاک کردن.

-readjustment (n.).

readmission (rē'ad-mish'an), n.

وهرگرته‌وه، له قوتابخانه

یا شونینکدا پاش دهرکردن، وهرگیرانه‌وه

readmit (rē'ad-mit'), v.t.

وهرگرته‌وه، له قوتابخانه یا

زنجکر وینکا پاش دهرکردن.

ready (red'i), adj.

(۱) ناماده

(The house is ~ for occupancy.)

(۲) سزا، حهز دهکات، شل. (She is ~.)

(۳) ناماده (He is always ~ to blame us.)

(۴) کارامه، زیره‌یک، لیهاتوو

(۵) نه‌کسره، دهم‌دهست، خیرا. (a ~ answer)

(۶) نریک به دهست، به دهسته‌ویه، به ناسانی دهستی ئی گیرده‌یی

(~ cash)

(۷) [Obs.]، لیره‌یه (له وه‌لامی ناو خویندنه‌وه‌دا)، ناماده‌یه.

v.t.

ناماده‌کردن

n.

(۱) باره‌ی پهق، باره‌ی به دهسته‌وه یا نریک به دهست.

(۲) ناماده‌یی ته‌نگ بۆ ته‌قاندن

make ready,

(۱) ناماده‌کردن

(۲) حر له‌برکردن، خو‌گوزین.

ready-made (red'i-mād'), adj.

(۱) ناماده، جل‌وبهرگ، پینلار،

ماده‌سنگرد (~ suits, shoes, etc.)

(۲) ناماده، بی‌پړا، کوڅ، هی که‌سه‌که خوی نیچه به‌لکو خه‌ک له‌زوره‌وه

بی‌ری ئی کردروه‌ته‌وه، په‌پیووت، (~ ideas, opinions, etc.)

ready money,

پاره‌ی پهق

ready-to-wear (red'i-tā-wār'), adj.

جل‌وبهرگی ناماده.

واته، نه دهست نه‌دروواو

ready-witted (red'i-wit'id), adj.

بۆ قسه دانه‌ماو، ژوو بیرک‌ه‌روه.

زیره‌یک، وریا

reaffirm (rē'ā-fūrm'), v.t.

دو‌وپان‌کردنه‌وه، تازه‌کردنه‌وه.

(Today, we ~ our friendship.)

-reaffirmation (n.).

reagent (rē-ā'jənt), n.

دهرحمری کیمیا‌یی، ماده‌یه‌یکه که له‌ری ئی

کارلینک‌کردنی کیمیا‌یی‌یه‌وه ماده‌ی تری پی، دهره‌خ‌ری و تاقی ده‌کرته‌وه یا

ده‌گوزیت

real (rē'al, rēl), adj.

(۱) راست

(۲) رسته‌قینه، ته‌واو: (~ gold; a ~ cure; ~ people)

(۳) هی خانوبه‌ره، هی زه‌وی‌وزارو خانوو، هی سرمایه‌ی نه‌گوزیزاوه:

(~ property)

(۴) رسته‌قینه (ژماره، بیرکاری)

(۵) نووسی راستی و بی‌گومانی هیه (فلسفه)

n. (the ~),

شتی راست، شتی رسته‌قینه

adv. [Colloq.], (I am ~ sorry; to have a ~ good time)

real (rē'al, re-āl'), n.

ریان، باره‌یکه کیسپانی کونه.

real estate,

خانوبه‌ره، خانوو زه‌وی‌وزار

realgar (ri-al'ger), n.

ریلگار، کانز، یه‌یکه سووری پرته‌قانی‌یه بریت‌یه.

له دو‌وه سونفایدی زه‌رنیقی فیضه‌که شپته‌ی ئی دروست ده‌کرئ.

reaper

(۱) راستی په‌رستن، شونین خه‌پال نه‌کرتن،

کرده‌نی په‌رستی. (۲) نوواندنی راسته‌قینه‌ی ژیانو

سرووشت له هونرو ویزه‌دا، نه‌گهر چی خوش و ناشرینیش بیت

پینازی راستی له هونرو ویزه‌دا. (۳) فلسفه‌یه‌یکه ده‌لیت که شت بوونی

راسته‌قینه‌ی هیه نه‌گهرچی له ناگا و هوشی موزقیشتا نه‌بی.

realist (rē'al-ist), n.

(۱) که‌سینکی راستی په‌رست یا راستی خوازا

راست بین، که‌سینکه که شونین خه‌پال نه‌کرتی و خه‌پال پلاو نه‌بی.

کرده‌نی خوازا (۲) راستی په‌رست له هونرو ویزه‌دا (ووشی پینشو ببینه).

(۳) په‌په‌ویکه‌ری فلسفه‌ی راستی (ووشی پینشو ببینه)

realistic (rē'al-lis'tik), adj.

(۱) راستی په‌رست:

شونین خه‌پال نه‌کرتوو.

(A ~ person is one who knows his limits.)

(۲) راسته‌قینه، راستی ژیان یا سرووشت پیشانده:

(The film is a ~ picture of life in the country.)

-realistically (adv.).

reality (ri-al'ti), n.

(۱) راستی.

(۲) که‌سینک یا شتیکی راسته‌قینه.

in reality,

له راستیدا، به راستی.

realization (rē'al-i-zā'shən), n.

(۱) زانین، پیزانین، بۆ دهرکرتن.

(۲) هاتنه‌دی، هینانه‌دی، به نه‌نجام که‌یشتن

(۳) شتی به‌دی هینارو یا به‌نه‌نجام که‌یشتنو.

realize (rē'al-liz'), v.t.

(۱) هینانه‌دی، به نه‌نجام که‌یاندن، به‌جی هینان.

(to ~ one's dreams)

(۲) زانین، ناگا ئی بوون، پیزانین، بۆ دهرکرتن. (I ~ the difficulties.)

(۳) گوزینه‌وه یا فروشتنی خانوو زه‌وی‌وزارو بانقه‌نوت و سامانی تر

به پاره‌ی پهق.

(The company ~d a profit.)

(۵) نه‌وه‌نده قازانج کردن یا بۆ مانه‌وه (له فروشتنی خانوبه‌ره‌یه‌که‌دا)

v.t.

گوزینه‌وه یا فروشتنی خانوبه‌ره و بانقه‌نوت به پاره‌ی پهق.

really (rē'alī, rēl'i), adv.

(۱) راستیدا، (۲) بی‌گومان.

(۳) به راستی، ته‌واو، ژور: (a ~ hot day)

realm (relm), n.

(۱) پاشانشین، وولات.

(۲) جیهان، مه‌وا:

(the ~ of imagination, science, thought, etc.)

(۴) بابته یا توحمه بوه‌وه و گیانداری تاییه‌تی به ناوچه‌یه.

real member,

ژماره‌ی راسته‌قینه (بیرکاری).

realtor (rē'al-ter, rē'al-tôr'), n.

ده‌لالی خانوبه‌ره.

جامبازی خانوو زه‌وی‌وزار که‌ین و فروشتن.

reality (rē'al-ti), n.

(۱) real estate

(۲) [Obs.]، پاکي، دل‌سوزی.

ream (rēm), n.

(۱) به‌سته کاغه، به‌نده کاغه (۱۸۰-۱۶۰ په‌ره).

(۲) [pl.]، بریگی ژور، هه‌ندیکی ژور، نیجگار ژور: (~s of verse)

ream (rem), v.t.

(۱) کون گه‌وره‌کردن. (۲) لابرده‌نی شت به کون تیکردن.

(۳) گوشینی پرته‌قالو لیمو به گوشه.

reamer (rēm'er), n.

(۱) کونکەر، نامیری کون تیکردن:

ده‌می دره‌وشی کاره‌یایی. (۲) گوشه‌ری پرته‌قالو لیمو.

(۳) کونکەر (مؤذ)، گوشه (مؤذ).

reanimate (rē-an'ā-māt'), v.t.

زیندوو‌کردنه‌وه، بوورژاندنه‌وه

به‌هین‌کردن.

-reanimation (n.).

reap (rēp), v.t.

(۱) دو‌وینه‌وه، دروینه‌کردن، پزین، خه‌رمان هه‌لگرتن

(۲) چینه‌وه، ده‌سکرتن، وهرگرتن (خه‌لات): (You ~ what you sow.)

v.t.

(۱) دو‌وینه‌وه، دروینه‌کردن، پزین.

(۲) چینه‌وه، ده‌سکرتن، خه‌لات وهرگرتن.

reaper (rēp'er), n.

(۱) دره‌وکه‌ر، سه‌پان، دروینه‌که‌ر، کوخل.

reaping hook

the (Great) Reaper,
reaping hook,
reaping machine,
reapportion (rē'ā-pōr'shan); v.t.

(۲) مهکنه‌ی درو؛ مهکنه‌ی دروینه.

مردن
داس

مهکنه‌ی دروینه؛ مهکنه‌ی درو

سهرله‌نوئ بهش کردن؛

سهرله‌نوئ دابهش کردن.

reapportionment (rē'ā-pōr'shan-mənt), n. (۱) سهرله‌نوئ
دابهش کردن؛ سهرله‌نوئ بهش کران. (۲) سهرله‌نوئ دابهش کردن؛ دمازی
نوینه‌رانی پهرله‌مان به‌سهر ناوچه‌کانی وولات یا ناوچه‌یه‌کدا به‌گویره‌ی زیادو
که‌می دانیشتون به‌تایبه‌تی دوا‌ی هم‌وو سهر‌میزی‌یه‌ک له‌نه‌میریگا.

rear (rêr), n. (۱) پشت‌ه‌ پشت؛ دوا؛ دواوه.
(the ~ of a house)

(۲) پاشه‌نگ، له‌مشکر، میگل، گاکهل؛ پاشره‌وا؛ قنگ (مه‌جان).

(۳) [Colloq] سمت؛ قنگ، که‌نه‌ل.

adj. (۱) دواوه؛ دواوه: (a ~ view; a ~ entrance).

rear (rêr), v.t. (۱) به‌زگردنه‌وه؛ راستگردنه‌وه؛ پاوه‌ستاندن؛

له‌سهر پی‌راگرتن. (۲) دروو‌ستکردن.

(۳) به‌رو‌ده‌کردن؛ گیادار، پوه‌ک؛ زاوژی پی‌کردن؛ به‌خو‌کردن.

(۴) به‌خو‌کردن (مندان)؛ گهره‌کردن؛ به‌رو‌ده‌کردن: (to ~ children).

v.t. (۱) له‌سهر پاشوو وستان؛ هه‌لسانه‌ سهر پاشوو.

(۲) به‌زبو‌نوه (لوتکه‌ شاخ)؛ بلندبو‌نوه.

rear admiral, (۱) پله‌یه‌کی به‌زری له‌فسه‌ری ده‌ریایی‌یه‌ له‌ژوو.
"کاپتن" مره‌و له‌خوار جیگره‌ی له‌دم‌یه‌لهره.

rear guard, پاشکوی له‌مشکر؛ پاشره‌وی له‌مشکر.
به‌تالی‌ننیکه‌ دوا‌ی له‌مشکر به‌پاروژنی.

rearm (rê-ärm'), v.t. & v.i. (۱) سهرله‌نوئ پرچه‌ک کردنه‌وه.

(۲) سهرله‌نوئ پرچه‌ک کردنه‌وه به‌چکی چاک‌ترو تازم‌ترو.

rearmament (rê-ärm'ə-mənt), n. سهرله‌نوئ پرچه‌ک کردنه‌وه

rearmost (rêr'mōst'), adj. مره‌و دوا‌ی؛ دواترین؛ قهر.

rearrange (rê'ā-rānj'), v.t. (۱) سهرله‌نوئ رنک‌ه‌ستنه‌وه.

(۲) به‌شیره‌یه‌کی جیا یا نوئ رنک‌ه‌ستنه‌وه.

-rearrangement (n.).

rear view mirror, ناوینه‌ی دواوه پی‌بینن (له‌لایه‌ن پانه‌ری
نو‌توم‌بیل و ماتو‌پرسکیله‌وه).

rearward (rêr'wōrd'), n. (۱) جیگه‌ی دواوه

(۲) [Rare] پاشه‌نگی له‌مشکر؛ پاشه‌زی له‌مشکر.

rearward (rêr'wōrd'), adj. له‌دواوه؛ دواوه.

adv. بۆ دواوه؛ به‌رو دواوه؛ له‌دواوه.

rearwards (rêr'wōrdz), adv. = rearward.

reason (rê'z'n), n. (۱) به‌نگه (۲) هۆا بۆنه.

(۳) مینتک؛ توانای بیرگردنه‌وه؛ لیکدانه‌وه. (۴) ژیری.

(۵) گریمانه، ژیریژی.

v.t. (۱) بیرگردنه‌وه؛ لیکدانه‌وه.

(۲) به‌شیره‌یه‌کی به‌جی بیرگردنه‌وه یا پی‌سه‌لماندن.

v.t. (۱) بیرگردنه‌وه؛ لیکدانه‌وه. (۲) گفتو‌گۆ‌کردن؛ ووتوو‌ن‌کردن؛ باس کردن.

(۳) به‌نگه بۆه‌نانه‌وه؛ په‌واکردن.

(۴) پی‌سه‌لماندن.

bring (a person) to reason, هینانه‌وه سهر‌ری‌ی راستو بیرو
کرده‌وی نابه‌جی پی‌وازی‌هینان

by reason of, سه‌هۆ؛ به‌مۆنه‌ی.

in reason, (۱) ره‌وا؛ (۲) به‌جی

out of all reason, نابه‌جی؛ بی‌جی؛ بی‌مانا.

reason that, وا لیکدانه‌وه؛ له‌نه‌ج‌مدا وا بۆ ده‌رک‌وتن.

stand to reason, دیاره؛ ده‌چینه‌ مینشکه‌وه؛ به‌جی‌یه‌ ری‌ی تی ده‌جی.

rebound

with reason, بی‌هۆا؛ له‌خو‌راییی دییه؛ به‌هوق.

within reason, به‌نه‌دازه؛ تا پاده‌یه‌کی به‌جی.

reasonable (rē'z'n-a-b'l), adj. (۱) ژیر؛ باش بیرکه‌ره‌وه؛

تینگه‌بشتوو: (a ~ person).

(۲) به‌جی؛ دروو‌ست؛ شیاوا؛ په‌سند: (a ~ idea, plan, etc.).

(۳) کران دییه؛ ترخه‌که‌ی به‌جی‌یه

-reasonability (n.); reasonableness (n.).

reasonably (rē'z'n-a-bli), adv. (۱) به‌ژیری؛

به‌شیره‌یه‌کی به‌جی و جوان: (to think ~)

(۲) تا پاده‌یه‌ک: (I'm ~ sure).

reasoning (rē'z'n-ing), n. (۱) بیرگردنه‌وه؛ لیکدانه‌وه؛

لیکدانه‌وه و گه‌بشتنه‌ نه‌جام. (۲) به‌نگه.

reasonless (rē'z'n-lis), adj. (۱) بی‌مینشک؛ بیرکه‌ره‌وه.

(۲) نابه‌جی؛ بی‌جی؛ نادرووست.

reassurance (rē'ā-shoor'əns), n. (۱) دو‌ویاره‌ دلنیا‌کردن؛

سهرله‌نوئ دلنیا‌بوون. (۲) دلنیا‌یی. (۳) سهرله‌نوئ بیمه‌کردن.

reassure (rē'ā-shoor'), v.t. (۱) سهرله‌نوئ دلنیا‌کردن؛ دلنیا‌کردنه‌وه.

(۲) بیمه‌کردنه‌وه؛ دو‌ویاره‌ بیمه‌کردن.

reave (rēv), v.t. (۱) تالان کردن؛ به‌زۆر ئی‌سه‌ندن و بردن؛ پوو‌تکردنه‌وه.

(۲) ئی‌سه‌ندن؛ بی‌به‌ش کردن.

v.t. تالان کردن؛ پوو‌تکردنه‌وه

reave (rēv), v.t. [Archaic]. شکاندن؛ پارچه‌ پارچه‌ کردن.

rebate (rē'bāt, ri-bāt'), v.t. (۱) بۆ گهراندنه‌وه‌ی هه‌ندئ له‌و

پاره‌یه‌ی درواوه. (ب) هه‌ندئ له‌ ترخ داشکاندن

(۲) [Rare]، که‌م‌کردنه‌وه (۳) [Archaic]، کول کردن (تیغ).

n. پاره‌ی بۆ گهراندنه‌وه (باش کرینی شتیک و پاره‌دان)؛

پاره‌ی له‌ ترخ داشکنداره‌و.

(Car salesmen are giving ~s to thier customers.)

rehato (rə-bā'tō), n. Also rabato.

rebec (rē'bek), n. Also rebeck, تم‌موره؛ په‌بابه؛

تام‌یزنکی مۆسیقی ژنداره‌ به‌کوان یا به‌په‌نجه‌ لیده‌دریت.

rebel (reb'l, ri-bel'), n. یاخی؛ شو‌پشگن؛ سهر‌پنج؛ یاخیگهر.

adj. (۱) سهر‌کیش؛ سهر‌پنج؛ مل نه‌ده‌ر؛ یاخی.

(۲) هی یاخی گهران؛ هی شو‌پشگن‌زان؛ شو‌پشگن‌پ؛ شو‌پشگن‌پ.

(the ~ forces)

v.t. (۱) یاخی بوون؛ شو‌پشگن‌زان؛ شو‌پش کردن.

(۲) به‌ره‌له‌ستی کردن؛ دۆ وستان؛ ئی‌هه‌لگه‌رانه‌وه؛ به‌له‌سه‌بوون.

rebelldom (reb'l-dəm), n. (۱) ناوچه‌ی یاخیگهران؛

ناوچه‌ی پزگارکرا. (۲) یاخیگهران؛ شو‌پشگن‌زان.

(۳) کارو په‌ووشتی یاخیگهران.

rebellion (ri-bel'yən), n. (۱) یاخیگهری؛ شو‌پش؛ یاخیگهرینی.

(۲) به‌ره‌له‌ستی؛ مل نه‌دان؛ دۆ وستان؛ سهر‌پنجی؛ سهر‌کیشی.

rebellious (ri-bel'yəs), adj. (۱) یاخی؛ شو‌پشگن‌پ

(۲) یاخی‌پانه؛ شو‌پشگن‌پانه.

(۳) سهر‌پنج؛ سهر‌کیش؛ به‌ره‌له‌ستیگهر؛ ئی‌هه‌لگه‌راره: (a ~ child).

(۴) دابین نه‌کراو (برین، نه‌خۆشی): (a ~ growth).

-rebelliously (adv.); rebelliousness (n.).

rebirth (rē-bürth', rē'bürth'), n. (۱) زیندوو‌بو‌نوه‌ له‌دوا‌ی

مردن؛ له‌دایک‌بو‌نوه‌ دوا‌ی مردن.

(۲) ژیا‌نه‌وه؛ بزوت‌ه‌وه؛ زیندوو‌بو‌نوه‌ (مه‌جان).

(the ~ of the movement for independence)

reborn (rē-börn'), adj. له‌دایک‌بو‌نوه‌وه؛ زیندوو‌بو‌نوه‌وه؛ تازه‌بو‌نوه‌وه.

rebound (ri-bound', rē'bound'), v.t. (۱) هه‌لگه‌رانه‌وه؛

گهرانه‌وه (پاش له‌ شتیک دان): (The ball ~ed.).

(۲) گهرانه‌وه بۆ نه‌و که‌سه‌ خۆی؛ بۆ گهرانه‌وه؛

receive

- n.pl.** سرچشمی نو قهرزانی کاتی دانمردیان هاتوه.
- receive (ri-sēv'), v.t.**
- (۱) وەرگرتن؛ په دست گه‌یشتن؛ دسکوتن.
- (۲) پاکښان (سرچ): (*She ~d a lot of attention.*)
- (۳) چه‌شتن (سزا)؛ ځواردن (مه‌جان)؛ وەرگرتن:
- (*He ~d punishment, a severe blow, etc.*)
- (۴) هل‌گرتن؛ راگرتن؛ که‌وتنه سمر:
- (*The four wheels ~ the weight equally.*)
- (۵) پي گه‌یشتن؛ پي زانين؛ وەرگرتن. (*They ~d the news.*)
- (۶) ټيگه‌یشتن؛ په میښکدا؛ چوون؛ دان پيانان
- (۷) گرتن؛ جی تیا بوونه؛ وەرگرتن.
- (۸) وەرگرتن (نندامی تازه): (*to ~ new members.*)
- (۹) پښواری کردن؛ به‌پرموه؛ چوون؛ به‌خبرهاتن کردن؛ میوانداری کردن:
- (*He ~s visitors at all hours.*)
- (۱۰) وەرگرتن (وینه‌ی پموش):
- (*to ~ a bad (or good) impression*)
- (۱۱) وەرگرتن؛ په‌سندکران یا نه‌کوان:
- (*His new book was well ~d.*)
- (۱۲) به‌رکرتن (به‌ش).
- (۱۳) گوی ټی بوون و وەرگرتن و دان پيانان:
- (*to ~ an oath of allegiance*)
- v.i.**
- (۱) وەرگرتن؛ گه‌یشته دست.
- (*It is more blessed to give than to ~.*)
- (۲) میوانداری کردن؛ پښواری کردن؛ به‌خبرهاتن کردن.
- (۳) وەرگرتن و گویښی شه‌پول نه‌لکه‌تروم‌گناتیسې به‌دنگ وینه
- (د‌ه‌زگای رادیو و تله‌فزیون)
- receiver (ri-sēv'er), n.**
- (۱) وەرگر
- (۲) څرنه‌دار؛ ده‌غیلچې؛ پاره‌و‌مرگر.
- (۳) کپیار یا وەرگری شتمکې د‌زول.
- (۴) توپ گروه (باری بیسبول)
- (۵) پی سین‌راوی داد‌گري؛ که‌سینکه که داد‌گا دای ده‌نی بؤ چاودیری کردنی
- سرمایه‌ی کویت‌راوه و نه‌گوت‌راوه‌ی نا‌کوکی له‌سر
- (۶) د‌هر کمیا (۷) بیستوک (تله‌فون)؛
- receivership (ri-sēv'er-ship'), n.**
- (۱) پی سپن‌راویتی داد‌گایي
- (۲) نیش‌وکاری پی سپن‌راوی داد‌گایي (۳) ژماره (۴) و‌ش‌ه‌ی پښوو بیینه).
- (ب) باری چاودیری کراسی سرمای‌ه‌ی نا‌کوکی له‌سر له‌لاین پی سپن‌راوی
- داد‌گای‌یه‌وه.
- recency (rē'sh-si), n.**
- تازه‌ی پ‌ودان؛ تازه‌یه‌تی.
- recension (ri-sen'shən), n.**
- (۱) ب‌زاکردن؛ په‌تووکنک یا به‌رمه‌میکي
- وینو‌ه‌ی کول له‌ری به‌راورید‌کردنی د‌ق و سرچاوه‌ی جیا‌جیاره.
- (۲) نو‌سراوینکي و‌ها ب‌زاکر
- recent (rē's'nt), adj.**
- (۱) تازه (پ‌ودان)؛ نوی
- (*a ~ event, murder, scandal, fashion, etc.*)
- (۲) [R-] تاییه‌تی به‌چه‌رخي تازه (زمین‌ناسی)
- recently (rē's'nt-li), adv.**
- تازه؛ له‌م دوای‌یه‌دا
- (*I haven't seen him ~.*)
- له‌م چه‌ندان‌ه‌ی دوای‌یه‌دا
- receptacle (ri-sep'ta-k'l), n.**
- (۱) د‌هر (سنووق، قاپ، قوتو،
- نه‌نه‌که هتد.) (۲) بنکی گول (۳) کیف (کاره‌با).
- reception (ri-sep'shən), n.**
- (۱) وەرگرتن؛ وەرگیران.
- (ب) پښواری؛ پښواری کردن؛ پښواری کران؛ به‌رمو پ‌ی چوون.
- (۲) شپو‌ه‌ی پښواری یا به‌خبرهاتن کران: (*a cool ~; a hearty ~*)
- (۳) نامه‌نگی پښواری: (*an official ~*)
- (۴) ټيگه‌یشتن؛ چوونه میښکه‌وه؛ وەرگرتن.
- (۵) باش و خرابی یا بوون و لیلی وەرگرتن (پادیو، تله‌فزیون):
- (*The storm caused poor ~.*)
- receptionist (ri-sep'shən-ist), n.**
- پښواری‌که‌ری فرمانگه:

recipe

- (که به نژدی نافرته).
- reception room,** دیوه‌خان؛ ژووری میوان؛ ژووری پښواری.
- receptive (ri-sep'tiv), adj.**
- (۱) وەرگر.
- (۲) کراوه (میښک): (*a ~ mind*).
- (۳) باش وەرگر (پښتیا، داوا... هتد)؛ په‌سندکارا
- ناماده‌یه په‌سندی پکات: (*He was ~ to our proposal.*)
- receptively (adv.); receptiveness (n.); receptivity (n.).**
- receptor (ri-sep'ter), n.**
- (۱) وەرگر
- (۲) هسته نه‌ندام؛ سهره هسته د‌هماری هستکه به بزوین‌ه‌ری وه‌ک گ‌رمی،
- ساردی، پروناکی... هتد.
- recess (ri-sēs'), n.**
- (۱) کون؛ قوین؛ بوشایی؛ قویای؛ تاق (له‌دیواردا)؛
- سوچ. (۲) (pl.) شوینی تریک و شاره‌وه؛ کونج؛ شوینی شاره‌وه‌ی ناوی
- ناوه‌وه: (*a mountain ~; the ~es of the subconscious*)
- (۳) و‌چان؛ پښو: (*The court is in ~; a school ~*)
- (۴) چالایی (نه‌ندامی له‌ش)؛ قولایی؛ قولگه.
- (۵) خستنه کونج؛ قوین؛ یا چالایی‌یه‌که‌وه؛ خستنه کونیکه‌وه.
- v.t.**
- (۱) چالایی تیدا؛ د‌روس‌تکردن؛ کونج تیا کردن؛ چال کردن؛ بوش کردن.
- (۲) و‌چان پیدان؛ و‌چان دان؛ پش‌ودان.
- v.i.**
- و‌چان دان؛ پش‌ودان.
- recession (ri-sēs'h'on), n.**
- (۱) گ‌رانه دواوه؛ گ‌رانه‌وه؛ کشانه‌وه.
- (۲) به‌ریز چوونه‌د‌هره‌وه یا کشانه‌وه‌ی قه‌شو و ک‌زه‌سی کل‌سه پاش
- ته‌واوبوونی نوین؛ (۳) چالایی؛ قویای؛ کونج؛ شوینی قویای.
- (۴) بی بازای (تابووریناسی)؛ بازای‌کزی؛ بازای ساردی:
- (*The country is now in a ~.*)
- recession (rē'sēs'h'on), n.**
- گ‌راند‌ه‌وه بؤ څاره‌نی پښو:
- دان‌ه‌وه به‌ څاره‌نی پښو.
- recessional (ri-sēs'h'on-'l), adj.**
- (۱) تاییه‌تی به‌و موسیقایی
- لید‌ه‌ریته له‌کاتی کشانه‌وه‌ی قه‌شو و ک‌زه‌سی کل‌سه پاش ته‌واوبوونی نوین؛
- (۲) [British]؛ تاییه‌تی به‌ و‌چانی پ‌رله‌مان
- (۱) موسیقایی چوونه‌د‌هره‌وه‌ی قه‌شو و ک‌زه‌سی کل‌سه پاش ته‌واوبوونی نوین؛
- (۲) نه‌م چوونه‌د‌هره‌وه‌یه یا کشانه‌وه‌یه.
- recessive (ri-sēs'iv), adj.**
- (۱) گ‌راره؛ کشاوه
- (۲) به‌زیو (زگامکی ناسی)؛ به‌رو نه‌مان چو. (*~ genes*)
- (۳) له‌ برگی دواوه بؤ هی پښه‌وه چو (گیره - زمانه‌واتی).
- (۱) تاییه‌خ‌وی به‌رو نه‌مان چو یا کشاوه (زگامکی ناسی).
- n.**
- (۲) زینده‌و‌ری‌ک که تاییه‌خ‌وی وه‌ای ه‌بیته.
- recharge (rē-chärj'), v.t. & v.i.**
- پ‌رک‌رنه‌وه (باتری)؛ بوژاند‌نه‌وه.
- recharge one's batteries,** و‌چان دان و بوژاند‌ه‌وه؛ څو بوژاند‌ه‌وه
- réchauffé (rā'shō'fā'), n. [Fr.]**
- (۱) څواره‌د‌ه‌منی به‌راموه‌ی
- گ‌رم کراوه. (۲) گ‌زین و چاک کردن یا پینه‌کردنی نو‌سراوی کون و
- پښکه‌ش کردنی
- recherche (rə-shâr'shâ'), adj.**
- (۱) نایاب؛ دانشقه.
- (۲) زور جوان و ناسک. (۳) له‌ راده به‌د‌ر پ‌ک‌وینک.
- recidivism (ri-sid'ə-viz'm), n.**
- گ‌رانه‌وه بؤ د‌وخ یا پ‌رووشتی
- جاران (به‌تاییه‌تی هی تاوانکاری)؛ گ‌رانه‌وه‌ی تاوانکار بؤ تاوانکاری.
- recidivist (ri-sid'ə-vist), n.**
- تاوانکاری که همیش‌ه ده‌گ‌ریتموه
- بؤ تاوانکاری و چاره‌ی ن‌یه.
- recidivistic (adj.); recidivous (adj.).**
- recipe (res'ə-pi), n.**
- (۱) په‌چته (د‌هرمان).
- (۲) نیشته روشی "prescription" به‌کار ده‌م‌ن‌ریته.
- (۳) د‌هرمانی گ‌راوه یا ناماده‌کراو په‌گوین‌ه‌ی په‌چته‌یه‌ک.
- (۴) د‌ه‌ستووری ناماده‌کردن و لیثانی چیشتینکی تاییه‌تی
- (*She has a new ~ for fish.*)
- (۴) د‌ه‌ستووری کار؛ د‌ه‌ستووری چاره‌کردن؛ چاره؛ پ‌ی چاره کردن؛
- سمرکه‌وتن؛ یا د‌ه‌سکه‌وتنی شتیک: (*a ~ for success*).

recipience

recipience (ri-sip'i-ans), *n.* Also **recipency**, (۱) وەرگرتن

(۲) توانا و مەبلى وەرگرتن ھەبوون.

recipient (ri-sip'i-ant), *n.*

وەرگرت. وەرگرتو.

(*the ~ of a scholarship, gift, favor, etc.*)

adj.

ئامادە بىز وەرگرتن! وەرگرت.

reciprocal (ri-sip'ra-k'l), *adj.*

(۱) ھى بىر ئامبەر ئالوگۇز:

(*I helped him and had ~ help from him.*)

(۲) دووسەرى: دوولايى (*~ love, hatred, protection, etc.*)

(۳) پىچىۋاتەيى: ھەلگەراۋەيى

(۴) يەكتىرى (يىزماڭ): ھى پەيوەندى بىر ئامبەر يەكتىر:

(*"Each other" is a ~ pronoun.*)

n.

(۱) بىر ئامبەر: شتى بىر ئامبەر

(۲) ئامبەر بىكە نەنجامى دابەش كىرنى يەكە بەسەر ئامبەرگە خۇيدا:

(*The ~ of 7 is 1/7.*)

reciprocate (ri-sip'ra-kāt'), *v.t.*

(۱) ھېتان بىرەن (مەكىنە)

(۲) پىندان وەرگرتن (چاكە. خۇشەويستى، دوژمانىيەتى، يىرۋاپە... ھەتدا!)

گۇرىنەۋە ئالوگۇز كىرن: (*They ~ love, enmity, etc.*)

(۳) پىندانەۋە: خۇشەويستى. چاكە. پىق: ھەتدا! بۇ گەراندانەۋە:

(*We ~ her affection.*)

(۴) [Rare]. بىر ئامبەرگىرنى: ھاۋتاكىرن

v.i.

(۱) ھاۋزو چوون (مەكىنە): پىندان وەرگرتن: ئالوگۇز كىرن.

(۲) يىدانەۋە: چاكە يا خراپە: دانەۋە: بوگەراندانەۋە

(۴) بىر ئامبەر بىوون: ھاۋتابوون

reciprocating engine, مەكىنە ھاۋتوچىكەر بۇ دۈرۈۋە بۇ پىشەۋە.

نەك خۇلارە

reciprocation (ri-sip'ra-ka'shan), *n.*

(۱) ھاۋزو چوون

(مەكىنە: ۲) پىدان وەرگرتن (چاكە. خۇشەويستى. يارمەتى): گۇرىنەۋە:

يەك بەيەك: نەم بەۋە

(*~ is necessary in all human relationships.*)

reciprocity (res'a-pros'a-ti), *n.*

(۱) پىدەرى وەرگرتن: چاكە.

يارمەتى: گۇرىنەۋە: چاكە دانەۋە.

(*There is no ~ in their relationship because he always gives and she always takes.*)

(۲) چاكە بىر ئامبەرى لى باۋزىگىنى ئىۋو دوو وولاندا: نەم بەۋە:

يەك بەيەك: بە تايەبەتى لى كاروبارى گومرگى باۋزىگىنىدا: (*~ in trade*).

recision (ri-sizh'an), *n.*

ھەلوەشامەۋە: ياسا. بىران:

recital (ri-si't'l), *n.*

(۱) بەدەنگى بەرزو لەبەر خۇيىندەۋە: ووتار.

ھەلبەست: خۇيىندىن (قورنان): لەبەر ووتن. (۲) گىئراۋە (چىۋۇك).

(۳) جىۋۇكى گىئراۋە: چىۋۇك: باس

(۴) مەدەنى مۇسقىي يەك كەسى: سەماي يەك كەسى.

recitation (res'a-tā'shan), *n.*

(۱) گىئراۋە: چىۋۇك:

(۲) جىۋۇكى گىئراۋە: چىۋۇك.

(۳) ھەلبەست يا چىۋۇك خۇيىندەۋە لەبەر بەدەنگى بەرزو بۇ خەلك: لەبەر ووتن.

(۴) ھەلبەست يا چىۋۇكى لەبەر خۇيىندەۋە بۇ خەلك

(۵) نەم ووتەۋە ھەلبەست و وەلامى پىرسىر لەلەيەن قوتابىيەۋە.

(ب) ۋانە ھەلبەستى لەبەرگىراۋ ووتەۋە بەدەنگى بەرزو

(۱) تايەبەتى بە (*res'a-tā'tiv, ri-si't'a-tiv*), *adj.*

خۇيىندەۋە ھەلبەست لەبەر بەدەنگى بەرزو (۲) تايەبەتى بە چىۋۇك گىئراۋە.

recitative (res'a-tā-tēv'), *n.*

(۱) ووتن يا خۇيىندەۋە بەدەنگى

بەرزو مۇسقىاۋە (۲) ئۆپەر: يا بەشىكى ئوئىراۋ بەم جۈرە.

(۳) مۇسقىي ئواندىكى ۋەھا

recite (ri-si't'), *v.t.*

(۱) لەبەر ووتن يا خۇيىندەۋە (ھۇنراۋە):

خۇيىندىن قورنان:

(*to ~ a poem, a passage from the Koran, etc.*)

(۲) گىئراۋە: چىۋۇك:

recognition

(۲) ئامبەرنى.

v.i.

(۱) لەبەر ووتن يا خۇيىندەۋە: بەدەنگى بەرزو لەبەر خۇيىندەۋە

(۲) خۇيىندەۋە ھەلبەستى لەبەرگىراۋ يا وەلامى پىرسىيادەۋە لەبەردەمى

مامۇستادا.

reck (rek), *v.t. & v.i.*

گوى پىندان: بەتەنگەۋە ھاتن: باك بوون:

ترسان: (*He does not ~ death.*)

reckless (rek'lis), *adj.*

(۱) بى گوى: بىياك: گوى پى نەدەر: گوى نەگر.

(۲) سەركىش: سەرىنچ: يىرنەكەرۋە لە نەنجامى كىردارى خۇ:

(*a ~ driver; ~ driving*)

-recklessly (*adv.*).

recklessness (rek'lis-nis), *n.*

بىياكى: سەركىشى: سەرىنچى:

ھەلەشەيى: بى گوىيى.

reckon (rek'an), *v.t.*

(۱) ئامبەرنى.

(۲) ۋا دانان: (*I ~ him an enemy.*)

(۳) ھەلسەنگاندن: خەملاندن.

(۴) [Colloq.], ۋازانن: ۋا يىرگىرنەۋە: لا ۋابوون.

v.i.

(۱) ئامبەرنى.

(۲) (*reckon on; reckon upon*), پىشت پى بەستى، پەتەمايوون

(۱) ئاۋۇكى لەگەلدا بىرنەۋە: لىكەندەۋە خىست بەلەيكەدا.

(۲) پەماۋىكرىن: بە گالتە نەگرتن:

(*He is a leader to be reckoned with.*)

reckoner (rek'an-er), *n.*

(۱) ئۆمىرەر: ئۆمىريار.

(۲) خىشتى ئامبەر: خىشتى بىرگارى

پىشى دەۋىرتى: "ready reckoner".

reckoning (rek'an-ing), *n.*

(۱) ئامبەرنى.

(۲) لىكەندەۋە: ھەلسەنگاندن (۳) حساب بىرنەۋە.

(۴) بىرنەۋە مەسەلەيەك خەلات يا سزاي خۇ پىندان: ئى پىرسىنەۋە

(۵) لىستەي حساب (ئوتىل، لوقنتە).

(۶) (۱) دىبارى كىرنى جىنى كەشتى (ب) نەم جىنى

(۱) رۇزى لىپىرسىنەۋە: كاتى لىپىرسىنەۋە.

(۲) رۇزى قىيامەت.

reclaim (ri-klām'), *v.t.*

(۱) ھىنانەۋە سەرىپى راست:

راستكىرنەۋە كەسىك (*to ~ somebody from error, vice, etc.*)

(۲) زەۋى ۋازار چاك كىرن: زەۋى ۋازارى لەۋە ۋېش بەكارنەھىتراۋ چاك كىرن و

ئامادەكىرن بۇ كىشتوكلال يا شتى تر.

(۳) شتى يەكەلك دەرھىنان لە بەرماۋە يا شتى فۇندراۋ.

(۴) [Obs.], مانى كىرن (ھەلق).

v.i. [Obs.],

ھاۋاركىرن: قىزاندىن.

n.

چاك بوون: ھاتتەۋە سەرىپى راست: (*He's past ~*).

reclaim (rē'klām'), *v.t.*

داۋا كىرنەۋە:

داۋاي گەراندانەۋە شتىك كىرن:

(*to ~ one's rights, property, position, etc.*)

reclamation (rek'la-mā'shan), *n.*

(۱) زەۋى ۋازار چاك كىرن:

(*land ~*)

(۲) شتى يەكەلك دەرھىنان لە بەرماۋە يا شتى فۇندراۋ.

recline (ri-klīn'), *v.t.*

ئوشتاندەۋە بە پىشتا (كۆرسى):

خىست بە پىشتا.

v.i.

بەپىشتا پال كەۋتن: پال دانەۋە: پاكشان: پال كەۋتن.

recluse (ri-klōōs'), *adj.*

گۇشەگىر: تەرىك: لاتەرىك.

n.

كەسىكى گۇشەگىر: گۇشەشەن: كەنارگىر: ۋوشكەسۇلى.

reclusion (ri-klōō'zhən), *n.*

(۱) گۇشەگىرى: كەنارگىرى:

ۋوشكەسۇلىتى. (۲) بەندىتى تەنھا: بەندكىرنى تەنھا.

reclusive (ri-klōō'siv), *adj.*

گۇشەگىر: لاتەرىك: كەنارگىر:

(*a ~ person*)

recognition (rek'ag-nish'an), *n.*

(۱) پىزىگرتن: پىزىگىران: پىزا:

recognizable

- پېژن پېشاندان: (*in ~ of your services; to get ~*) .
 (*~ of the new state*) . (۲) بېواپېښېدون ، وولات يا پېژنې تازه: .
 (۳) هېستېښېدون: پې ژانې. (*~ of the danger*) .
 (۴) ناسېنېوه: شېوه ګرځېدنه.
 (۵) سلاو: چاګو چوڼي.
recognizable (rek'əg-nīz'ə-b'l), *adj.* هېستې پې ډېګرېت: .
 ډېناسېرېتېوه: جيا ډېګرېتېوه له شې تر دياره.
-recognizably (*adv.*).
recognizance (ri-kog'ni-zəns, ri-kon'i-zəns), *n.* (۱) -
 پېلېنېنامه: که له ګومانېار ډېسېنېرې که بېت بې دادګا هېر کات داواکړا: پېلېن.
 (ب) پارې دانراو له ګېل پېلېنېنامېکه: (۲) **recognition**.
 (۳) [Obs.] نېشانه
recognize (rek'əg-nīz'), *v.t.* (۱) ناسېنېوه: شېوه ګرځېدنه:
 (*to ~ an old acquaintance, a tune, a voice, a place, etc.*)
 (۲) وا دانان: بې بواډېر دانان: سلاو لېځېدون.
 (۳) بې راست يا راستېځېنه دانان: بېواپېښېدون: (*to ~ a claim*) .
 (۴) هېستېښېدون: پې ژانې (*He ~d the danger.*) .
 (۵) پې ژان: دان پېانان: (*to ~ defeat*) .
 (۶) بېواپېښېدون (ولات يا پېژنې تازه): (*to ~ a new state*) .
 (۷) پېژنېځېدون: پېژن پېشاندان:
 (*His services to the cause have been ~d.*)
 (۸) پې پېدان بې قسې ګرځېدنه له کړېد:
recoil (ri-koil'), *v.i.* (۱) کشانه دواړه: ګېرانه دواړه.
 (۲) هېل سېلېنېوه (له ترس، سېرسامې، يا قېژ هاتنېوه):
 (*to ~ from danger*)
 (۳) نه توندې ګېرانه وې چېکې ناګرېن پاش ته قاندي:
 بې توندې ګېرانه وې سپرېنګ پاش پاکېشاني و بېرداني.
 (۴) (*recoil on; recoil upon*) هېلګېرانه وې: ګېرانه بېسر خړد:
 ګېرانه بې ډېر شوېنې لېوه هاتووه: بې ګېرانه وې:
 (*His evil deeds recoiled upon his own head.*)
n. (۱) بې توندې ګېرانه وې چېکې ناګرېن پاش ته قاندي:
 هېلګېرانه وې سپرېنګ: (*the ~ of a gun*) .
 (ب) مارې نېم ګېرانه وېه.
 (۲) هېلګېرانه وې: ګېرانه دواړه: کشانه وې ناوځو
 (۳) هېلېسېلېنېوه (له قېژ، سېرسامې، يا ترسدا):
recoilless (ri-koil'les), *adj.* ناګېرېتېوه يا کم ډېګرېتېوه پاش
 ته قاندي: (*a ~ gun*) .
recoin (rē-koin'), *v.t.* سېرلېنوې له سکې دانېوه.
recollect (rek'ə-lect'), *v.t.* هاتنېوه بېر: هاتنېوه ياد.
v.i. لېځېږېدون: لېځېدېدون.
recollect (rē'kə-lect'), *v.t.* (۱) کړکړدنه وې: ګرځېدنه وې.
 (۲) هاتنېوه سېرخو: هېزو وېره هاتنېوه بېر: هېلېسېلېنېوه:
 (*to ~ oneself*)
-recollection (*n.*).
recollection (rek'ə-lect'shən), *n.* (۱) بېر: ياد:
 (*She has a good ~.*)
 (۲) بېرېوه وې (*childhood ~s*) .
 (۳) يادګرځېدنه: بېرګرځېدنه: هاتنېوه بېر.
recommence (rē'kə-mens'), *v.t. & v.i.* ډېسېنېځېدونېوه:
 ډېسانېوه ډېسېنېځېدون.
recommend (rek'ə-mend'), *v.t.* (۱) پې سپارېد:
 (*I ~ him to your care.*)
 (۲) پېسېنډګرځېد: (*I ~ him for this job.; to ~ a book*) .
 (۳) بې ماش هېنانه بېرچاو: (*Honesty ~s any man.*) .
 (۴) وا بېماش ژانې: پېشېنېازګرځېد: پاسپارېد:

reconstruct

- (*I ~ that something be done.*)
recommendation (rek'ə-men-dā'shən), *n.* (۱) پېسېنډ:
 ګرځېد: پېسېنډګارې. (۲) پېسېنډنامې: نامې پېسېنډګرځېد:
 (*He gave me a letter of ~.*)
 (۳) تايېه ځوې چاګ (که کسېک ځوشوېست ډېکات يا پېسېنډ ډېکات
 لای خېلک).
 (۴) پېشېنېاز: پاسپارېد: (*This was his ~.*)
-recommendatory (*adj.*).
recommit (rē'kəmit'), *v.t.* (۱) خېستنېوه بېدېځانېوه:
 خېستنېوه شېځانېوه. (۲) نارډنېوه يا ګېرانه وې بې نېجووېمنې پېرلېمان
 (ګېلېه يا سا).
-recommittal (*n.*); **recommitment** (*n.*).
recompense (rek'əm-pens'), *v.t.* (۱) پاداشت دانېوه (بې چاګ يا
 بې خړاپ): چاګه دانېوه: هېق بې ګرځېدنه وې هېق بې ګرځېدنه وې سزاډان.
 (۲) بې بېژارېد: بېژارېد.
 (۱) پاداشت. (۲) بېژارېد: شې ډراو له جياتي.
n. (۳) سزا: توله: سزای پېوا.
recompose (rē'kəm-pōz'), *v.t.* (۱) رېځېځېدونېوه:
 پېلېوېنېک ګرځېدنه وې. (۲) هېمن ګرځېدنه وې: هېنانه وې سېرخو: هاتنېوه سېرخو:
 وېره هاتنېوه بېر.
reconcilable (rek'ən-sil'ə-b'l), *adj.* (۱) ناشت ډېګرېتېوه.
 (۲) يېک ډېګرېتېوه: ډېسازېنېرېن
-reconcilability; reconcilableness (*n.*);
reconcilably (*adv.*).
reconcile (rek'ən-sil'), *v.t.* (۱) ناشتګرځېدنه وې: رېځېځېدونېوه:
 ناوېږې ګرځېد. (۲) بېرېوه (ناکوکې، شې: دواې پې هېنان.
 (۳) ګوېنجان: سازانډ: له ګېل يېک رېځېځېدن: پېکېنېان (چېنډ شېنېکې
 جياوان: (*to ~ different ideas, viewpoints, etc.*) .
 (۴) (*to ~*) پې قايېل بوون (بې بارنکې ناوځو): شان دانېه بېر:
 مل بې کچ ګرځېد: پې پاهاتن: پاهېنان:
 (*I must ~ myself to a life of poverty.*)
-reconcilement (*n.*); **reconciliatory** (*adj.*).
reconciliation (rek'ən-sil'i-ā'shən), *n.* (۱) ناشتګرځېدنه وې:
 ناشتېوېنېوه: رېځېځېدونېوه: رېځېکېرځېدونېوه. (۲) پېکېهاتن: سازان: رېځېکېوتن:
 ګوېنجان: ګوېنجانډ.
recondite (rek'ən-dīt', ri-kon'dīt), *adj.* (۱) ټېګېبېشېنې ګرانه:
 ګران: قورس: قول: (*a ~ subject, author, etc.*) .
 (۲) شاروا: لېژا: ناديار.
recondition (rē'kən-dish'ən), *n.* چاګ ګرځېدنه وې: پېنېه ګرځېد:
 وېک تازه لېځېدنه وې.
reconnaissance; reconnaissance (ri-kon'ə-səns), *n.* سېوېس:
 سېوېس: سېوېس ګرځېد: تېروانېنې سېنګېرو له شکرې ډوژمن (بې فېرکېه يا
 شې تر).
reconnoiter (rek'ə-noi'ter), *v.t. & v.i.* سېوېس ګرځېد:
 تېروانېنې سېنګېرو له شکرې ډوژمن (بې فېرکېه يا شې تر).
-reconnoiterer (*n.*).
reconnoitre (rek'ə-noi'ter), *v.t. & v.i.* [British], =
reconnoiter.
reconsider (rē'kən-sid'er), *v.t. & v.i.* (۱) ډېسانېوه تېروانېنې وې:
 لېځېلېنېوه (بې تايېه ټې بې ګوېښې بېراريک يا رايېک):
 (*He refused to ~ his decision.*)
 (۲) سېرلېنوې لېځېلېنېوه يا باسې ګرځېد (له کړېک يا نېجووېمنې پېرلېمانډ):
-reconsideration (*n.*).
reconstruct (rē'kən-strukt'), *v.t.* ډېروستګرځېدنه وې:
 پېکېوه نېوه (شېنېکې شکار).

red-breast

red-breast (red'breſt'), *n.*

سنگ سووره؛ بووکه سووره؛

باندیهکی بچوکی سنگ سووره.

red-cap (red'kap'), *n.*

(۱) کۆل مهلگری نیستگهی شهمندهفر.

(۲) فیره گوله؛ فیسقه گوله؛ حموت رهنگیله.

(۳) [British Colloq.], پۆلیسی سوپا.

red carpet, (۱) فهرشی سوور که راده خرنیت بۆ کاربه دهست یا میوانیکی

پایه بهر (۲) نیشانهی ریزنکی زۆر.

(to roll out the red carpet for somebody)

red cedar, (۱) سنهوبهری سوور؛ درهختیکی ههمیشه سهوژه له توخمی

سنهوبه (۲) دارو تهختی نهم درهخته.

red cent, [Colloq.],

فلسه سوور؛ فلس: (not worth a ~).

red clover,

وینجه سووره (تالف).

red coat (red'kōt'), *n.*

سهربازی سینگلیزی (له کاتی شهری

سهره بخوی نههریکادا)

Red Crescent,

مانگی سوور؛ رینگخراوینکه یارمهتی لیتومووانی

جهنگو بومهلرزه و لافاو کارهستانی تر دهات.

Red Cross, خاچی سوور؛ رینگخراوینکی جیهانی یارمهتی لیتومووانی

جهنگو بومهلرزه و لافاو کارهستانی تر دهات

redd (red), *v.t.* [Colloq. or Dial.], (~ up),

رینگخستن؛

رینگوپنیک کردن

red deer,

ناسکه سووره

red den (red'n), *v.t.*

سوورکردن

v.t.

سووربووه؛ سوور ههنگه؛ تهریق بووه

reddish (red'ish), *adj.*

سوورکار؛ سوورباو؛ سوورکهله

redde (red'l), *n.* = ruddle.

redde (red'l-mōn), *n.* = ruddleman.

rede (rēd), *n.* [Archaic, Poetic, or Dial.], (۱) تهمی؛ ناموزگاری.

(۲) نهخته؛ پیلان. (۳) چیروک. (۴) لیکدانهوه (خه).

v.t. [Archaic, Poetic, or Dial.], (۱) ناموزگاری کردن؛ تهمی کردن

(۲) لیکدانهوه (خه). (۳) گیزرانهوه (چیروک)

redeem (ri-dēm'), *v.t.* (۱) له رهمن دهرهینانهوه؛ کرینهوه

ههنگرتنهوه: (to ~ a watch from the pawn-shop)

(ب) کرینهوه؛ پاش فروشتن (۲) دانهوه (قهرن)

(۳) فروشتن یا گۆپینهوه به پاره.

(۴) جینه چیکردن؛ بهجینهینان؛ هینانهوهی (بهلین)

(to ~ an obligation)

(۵) بۆ برژاردن؛ ههق بۆ کردنهوه: (to ~ a fault)

(۶) نازادکردن به پاره؛ پزگارکردن به پاره:

(to ~ a prisoner; a ~ed slave)

(۷) گوده پاک کردنهوه یا سرینهوه (بهقوربانی)؛

قوربانیدان؛ بۆ پزگار کردن. (ب) خۆ کردن به قوربانی.

-redeemable (*adj.*).

redeemer (ri-dēm'er), *n.*

(۱) پزگارکار؛ نازادکار

(۲) عیسا [R-].

redeliver (rē'di-liv'er), *v.t.*

(۱) دوباره بۆ ناردن؛

سهرلنوی بۆ ناردن. (۲) بۆ گهپاندنهوه

redemption (ri-demp'shən), *n.* (۱) له رهمن دهرهینانهوه؛

کرینهوه؛ ههنگرتنهوه. (ب) دوباره کرینهوه (پاش فروشتن).

(۲) گۆپینهوهی قهواله و ههنگرتنی پارهکی. (ب) قهرزدانهوه.

(۳) پزگارکردن به خوینبایی دان؛ نازادکردن.

(۴) گوناوه پاک کردنهوه (خاچ پهستی)؛ گوناوه لهسر لایردن.

-redemptible (*adj.*); **redemptive** (*adj.*).

redemptioner (ri-demp'shən-ēr), *n.*

کسینکه (لهکاتی

سهرهتای کۆچ کردندا بۆ نههریکا) که کریی رینگهکی بهلینی بوو

که گهیشه نههریکا بهردمستی بکات به خۆپایی بۆ ماوهیهکی تاییهتی

redo

redeploy (rē'di-ploi'), *v.t.* گواستنهوهی لهشکر له ناوچهیهکه به
بۆ ناوچهیهکی تر.

-redployment (*n.*).

redevelop (rē'di-vel'əp), *v.t.* (۱) دوباره شۆردنهوه (وینه).

(۲) چاک کردنهوهی کهلاوه یا شوینی پوخوا.

-redevelopment (*n.*).

red eye (red'ī'), *n.*

(۱) جۆره ماسیهیهکی چاو سووره.

(۲) [Slang], ویسکی ههزانیهها.

(۳) [Colloq.], نیشانهی مەترسی یا سووری سهه هینلی شهمندهفر.

redfin (red'fin'), *n.* پهرهکه سووره؛ جۆره ماسیهیهکی پهرهکه سووره.

red fir, (۱) درهختیکی ههمیشه سهوژه له توخمی سنهوبه دارو

تهختهکی سوورباوه. (۲) دارو تهختی نهم درهخته.

red fire, ناگه سووره؛ ماددهیهکه که فیههکه شیتتهی ئی دیروست

دهکرت گزینکی سووری ئی دهیتتهوه.

red flag,

(۱) ئالای سوور؛ ئالای شوپش.

(۲) ئالای سوور. نیشانهیهکی مەترسییه لهسهه هینلی شهمندهفر

بهکاردههینریت. (۳) شتی توهرهکه؛ شتی شیتگیرکه.

red fox, (۱) پۆویه سووره. (۲) کوللی نهم پۆویه.

red-handed (red'han'did), *adj.* (۱) دهست خویناوی.

(۲) به تاوانهوه گیراوه؛ لهکاتی تاوان کردندا گیراوه: (He was caught ~)

(۳) خویناوی

red head (red'hed'), *n.* (۱) کسینکی سهه سوور یا قز سوور.

(۲) جۆره مرویهیهکی نههریکیه نیرینهکی سهه سووره.

(۳) دارکونکههه سوور.

red-headed (red'hed'id), *adj.*

سهه سوور؛ قز سوور.

red heat, پلمهیهکی گهریه که کازا تیدا سوور ههنگهگرتن.

red herring, (۱) ماسی "هیرینگ" ی دووکهل کراوی سوور ههنگهگراوه.

(۲) شتی که بهکاردههینریت بۆ خلاقدانی خهلتو نههینینی مهسهلیهک یا

شیتیکو شاردهوهی.

red-hot (red'hot'), *adj.*

(۱) زۆر گهرم؛ گهرگرتن.

(۲) زۆر بهجۆش؛ زۆر توهره؛ ناگرتوو. (۳) تازه (دهنگوباس)؛ نوئ

red Indian, هیندی سوور؛ هیندی نههریکه.

redingote (red'ing-gōt'), *n.*

(۱) پانتۆیهکی پیاوانیه.

(۲) چاکتهی درنژ یا کراسینکی ژئانهیه.

reintegrate (ri-din'tə-grāt'), *v.t.* چاک کردنهوه؛ یهکخستنهوه؛

دامهزاندهوه.

redistribute (ri'di-strib'yoot), *v.t.*

دابهش کردنهوه؛

سهرلنوی دابهش کردن.

-redistribution (*n.*); **redistributive** (*adj.*).

redistrict (rē-dis'trikt), *v.t.* سههلهنوئ دابهشکردنی ناوچهکانی

ههلباردن.

red lead,

ئوکسیدی قورقوشمی سوور؛ قورقوشمی سوور.

red-letter (red'let'er), *adj.* خۆش و لهیاد نهچوو: (a ~ day)

red light, (۱) نیشانهی ووریاکردنهوه؛ نیشانهی مەترسی.

(۲) چرای سووری سهه پزگاریانی ئوتومبیل و هینلی شهمندهفر که نیشانهی

وهستانه.

red light district,

گهرهکی قهجهخانه.

red man = **red Indian**.

red meat, گۆشتی سوور (که گۆشتی گاوه مهو و بزن دهگرتنهوه).

red neck or red-neck, (۱) جوتیاریک یا کریکارینکی سپی

لادیکانی ناوچهکانی خاوبوی نههریکا که به پهگهزیهستی ناسراون

(لهپوری سووریهیهوه). (۲) پهگهزیهستی.

redness (red'nis), *n.*

سووری؛ سووریتی؛ سوورایی.

redo (rē'dō'), *v.t.* (۱) سههلهنوئ کردنهوه؛ کردنهوه.

(۲) سههلهنوئ بازاندنهوه؛ نهخشاندنهوه.

red ocher

red ocher,

redolent (red'ə-lənt), *adj.*

گلە سوور
(۱) بۇن خوش؛ بۆزۈ بىرەمە خوش؛
بۇندار (wine ~).

(۲) بۇنى ئەوۈ ئى ھاتو: (of flowers. ~)
(۳) بىرخەرەوۈ؛ وا؛ پاكەپىن.

redouble (rē-dub'l), *v.t.*

(We have to ~ our efforts.)

(۱) دوو ئەوۈندە زىادىكرىن؛

(۲) دووبارە كرىنەوۈ؛ دووپاتكرىنەوۈ.

(۳) دەنگدانەوۈ.

(۴) دوو ئەوۈندە زىادىكرىن ئەو پارەيە قىمارى لەسەر دەكرىت

(يارى بىرچ).

v.t.

(۱) دوو ئەوۈندە زىادىكرىن؛ دوو ئەوۈندە زىادىكرىن.

(۲) دەنگدانەوۈ.

(۳) دوو ئەوۈندە زىادىكرىن پارە قىمار لەسەر كراو (يارى بىرچ).

redoubt (ri-dout'), *n.*

(۱) سەنگەر؛ شورە؛ بەرەست.

(۲) قەلا؛ مەنبەندى پارىزراو؛ پەناگاي پارىزراو.

redoubtable (ri-dout'ə-b'l), *adj.*

(۱) ترسناك؛ سامناك؛ ئازا.

(۲) شايستى پۇرە؛ گالەنى پى ئاكرى: (a ~ opponent).

redoubted (ri-dout'id), *adj.* = redoubtable.

redound (ri-dound'), *v.t.*

(۱) كارتىكرىن (بە باش يا بە خراپ).

يارمەتيد (Your success will ~ to the fame of the college.)

(۲) بۇ گەرانەرە: (Glory ~s upon the brave.)

red pencil,

بىزاركرىن لارىنى ئەوۈ ناپەسەندە (چاپەمەنى لەلەين

مىرىيەوۈ)؛ بىزاركرىن (وەك بە پىنئوسى سوور)

red pepper,

(۱) ئالەتى سوور. (۲) بىيەرى سوور.

(۳) روۋەكى ئەم جۇرە بىيەرە

redpoll (red'pōl'), *n.*

سەرسوور چۆلەكەيەكى سەر سوورە.

redraft (rē'draft', rē'draft'), *n.*

گەلەنى دوۋە (ياسا).

v.t.

گەلەنەنەوۈ؛ سەرلەنۇ؛ داپشەنەوۈ (ياسا).

redress (ri-dres'), *v.t.*

(۱) راستكرىنەوۈ (بارىكى ناپەرە)؛

چاك كرىنەوۈ؛ مافى بۇ گەرانەنەوۈ؛ چارەسەرى سكاكرىن؛

(to ~ a wrong)

(۲) راستكرىنەوۈ (مەنە).

(۳) بۇ بۇاردن؛ ھەق بۇ كرىنەوۈ

n.

(۱) بۇاردن. (۲) راستكرىنەوۈ؛ چاك كرىنەوۈ.

(۳) ھۇى چارەسەركرىن؛ پىنى چارەكردن؛ چارە.

redskin (red'skin'), *n.*

ھىندى سوور؛ ھىندى ئەمەرىكى.

red snapper,

سوورە ماسى

red squirrel,

سەۋرە سوورە؛ سەۋرەيەكى ئەمەرىكى توۋك سوورەۋە.

redstart (red'stärt'), *n.*

بالندەيەكى بىجۈكى دەنگ خۇشى كك سوورە.

red tape,

پۇتىنى مىرى؛ سىستى و زۇر خايانى جىيەجىكرىن كاربىرى

مىرى بەھۇى گەندى كۇسپى نابەجىۋە.

reduce (ri-dōōs'), *v.t.*

(۱) كەمكرىنەوۈ؛ بىجۈك كرىنەوۈ؛

كورتكرىنەوۈ (۲) پۇك وپۇك كرىن؛ پۇل پۇل كرىن. (۳) شىكرىنەوۈ.

(۴) ھاپىن؛ تۈاندەنەوۈ؛ ووردكرىن. (۵) ھىنانە خوارەوۈ (پەلە وپايە)؛ شكاندن.

(۶) داپىنكرىن؛ ھىنانە زۇر پكىنەوۈ.

(۷) داپىنكرىن؛ كرىن (شار، سەنگىن؛ بەزانن.

(۸) (He was ~d to poverty.)

(ب) والىكرىن: (He was ~d to stealing.)

(۹) لاۋازكرىن؛ كۇشت پىۋە نەھىشتن: (~d to skin and bone).

(۱۰) سوۋك كرىن (سىزا)؛ ھىنانە خوارەوۈ؛

(to ~ a prisoner's sentence)

(۱۱) ھىنانە خوارەوۈ (ئىرخ)؛ شكاندن؛

(to ~ the price of vegetables)

(۱۲) كەمكرىنەوۈ؛ كرىنەك بىيە؛ كەمكرىنەوۈ؛ ئىرخەكى (بىركارى).

reeducate

(۱۲) بوۋن بەھۇى داپەشپوۋى ئىۋەيى شەنەى زىندەۋە.

(۱۴) (۱) ئۇكسچىن ئى دەرەھىنان. (ب) ھاپىزچىن تىكرىن.

(ج) شتى ئاكانزايى لە كانزا لاپردن.

(۱۵) كرىنەوۈ (ئىسقانى شكاو)؛ ھىنانەۋە جىنى خۇى (ئىسقانى شكاو،

ئەندامى لەش).

v.t.

(۱) كەم بوۋنەوۈ؛ بىجۈك بوۋنەوۈ.

(۲) خۇ لەكرىن بە پارىزا؛ قەلەۋى كەمكرىنەوۈ.

-reducibility (n.); reducible (adj.); reducibly (adv.).

reducer (ri-dōōs'ēr, ri-dūs'ēr), *n.*

(۱) كەمكرىنەوۈ؛ بىجۈككرىنەوۈ.

(۲) بۇرىيەكى كرىنە دوو بۇرى قەبارە جىۋاۋى پىكەۋە پى دەبەستىت.

reducing agent,

ھۇى كەمكرىنەوۈ (كىمى).

reduction (ri-duk'shən), *n.*

(۱) كەمكرىنەوۈ؛ كەم بوۋنەوۈ؛

بىجۈك كرىنەوۈ؛ بىجۈك بوۋنەوۈ؛ كورت بوۋنەوۈ.

(۲) شتى كەمكرىنەوۈ؛ بىجۈك كراۋە يا داشكاو (پەرى نوۋسراۋ، ئىرخ... ھەتد).

(۳) پارەيە كەمكرىنەوۈ يا بىجۈك بوۋنەوۈ.

(۴) داپەشپوۋى ئىۋەيى شەنەى زىندەۋە.

-reductional (adj.).

reductive (ri-duk'tiv), *adj.*

(۱) ھى كەمكرىنەوۈ؛ تاپەيتى بە بىجۈك

كرىنەوۈ يا كورتكرىنەوۈ. (۲) كەمكرىنەوۈ؛ بىجۈككرىنەوۈ؛ كورتكرىنەوۈ

redundance (ri-dun'dəns), *n.* = redundancy.

redundancy (ri-dun'dən-si), *n.*

(۱) زىاد لە پىۋىست؛ زىادە.

(۲) دووپاتكرىنەوۈ؛ دوورودرىزى (نوۋسراۋ، دوۋان).

(۳) شتى زىاد لە پىۋىست؛ بە تاپەيتى نوۋسراۋ؛ شتى ئاپىۋىست.

redundant (ri-dun'dənt), *adj.*

(۱) لە ئەندازە بەدەر؛ زۇر؛

زىاد لە پىۋىست.

(۲) ئاپىۋىست؛ دووپاتكرىنەوۈ؛ (a ~ word, sentence, etc.).

(۳) دوورودرىزى؛ زۇر ووشە ئاپىۋىست بەكارھىنەوۈ: (a ~ literary style).

(۴) تاپەيتى بە كىدارىكە كەلەك شىۋەى راپورودى زىاتر ھەيت (پىزمار)

(وەك: awake, dive).

reduplicate (ri-dōō'plə-kāt'), *v.t.*

(۱) دوو ئەوۈندە كرىن؛

دووپاتكرىنەوۈ؛ وىنە لەبەر دەركرىنەوۈ؛ سەرلەنۇ.

(۲) داپشەنەوۈ؛ ووشە بە دووپاتكرىنەوۈ؛ بىرگەيەك بە ھەندىك كۇرىنەوۈ يا

بەيى؛ كۇرىن: (chit-chat).

v.t.

دووپات بوۋنەوۈ.

adj.

دووپاتكرىنەوۈ؛ دووپاتكرىنەوۈ

-reduplication (n.); reduplicative (adj.).

redwing (red'wīng'), *n.*

سووربال؛ بالندەيەكى بىجۈكى دەنگ خۇشە.

redwood (red'wood'), *n.*

(۱) سوورەدار. دەرختىكى زۇر بەرزو

گەۋرەى ھەمىشە سەۋرە لە كاليفورنىيا ھەيە. (۲) دارو تەختەى ئەم دەرختە

(كە بۇ خانوۋ كرىن زۇر بەكارەھىنەوۈ).

re-echo (rē-ek'ō), *v.t. & v.i.*

دەنگدانەوۈ؛ دووپاتكرىنەوۈ؛ دەنگدانەوۈ.

n.

دەنگدانەوۈ؛ دەنگدانەوۈ؛ دووپاتكرىنەوۈ.

reed (rēd), *n.*

(۱) زەل؛ قامىش. (۲) چەپكە زەل؛ قامىشەلەن.

(۳) شىمال. (۴) [Poetic], تىر. (۵) نەخشىكى خانوۋسازىيە.

(۶) دەمى شىمالو ئاى.

v.t.

سەربان دىۋىستكرىن لە زەل و قامىش.

reedbird (rēd'būrd'), *n.*

بالندەيەكى بىجۈكى دەنگ خۇشى

كۇچكەرى ئاۋ مىزگەكانە.

reedbuck (rēd'buk'), *n.*

جۇرە ئاسكىكى نەھەرىقايى ئاۋ قامىشەلەن.

reeding (rēd'īng), *n.*

(۱) نەخشىكى قۇقزى خانوۋسازىيە لە قامىش

دەچىت. (۲) پارازانەۋە بە زەل چىزاۋ.

reed organ,

ئۇرگەنى قامىش.

reed pipe,

زۇپناى قامىش.

reeducate (rē-ēj'oo-kāt'), *v.t.*

(۱) دووپاتكرىنەوۈ؛ پەرىدەكرىنەوۈ؛

پەرىدەكرىنەوۈ. (۲) فىركرىنەوۈ؛ فىرى پىشى نوۋى كرىن.

reef

-reeducation (n.).

reef (rēf), n reef

(۱) تیره‌ی بوردینی ته‌نکاو‌ی گوی‌ی دهریا.

(۲) چینه کانزا (کانگه‌ری)؛ دهمار یا تیره کانزا

reef (rēf), n.

(۱) بایه‌وانی پینچراوه یا اوول کراو

(۲) پینچانه‌روی به‌شیک له بایه‌وان.

v.t.

نزم کردنه‌روی ته‌وهری به‌لم و گه‌شتی.

reefer (rēf'er), n.

(۱) پینچره‌روی بایه‌وانی به‌لم و گه‌شتی؛

گه‌شتی‌یه‌وان (۲) جزیره چاکه‌تیک‌ی گه‌شتی‌یه‌وانانه.

(۳) جزیره چاکه‌تیک‌ی ژئانه‌یه. (Slang)؛ جگه‌روی مریوانه یا به‌نگ.

reef knot,

reek (rēk), n.

جزیره‌گری‌یه‌که

(۱) هلم؛ هلم‌وه‌لاو. (۲) بونی پیس؛ بۆگن.

(۳) [Dial.]؛ دووگن.

v.t.

(۱) هلم ئی هلمسان؛ دووگن کردن؛ دووگن ئی هانت.

(۲) بۆگن ئی هانت؛ بۆن ئی هانت. (He ~s of whisky.)

(۳) پریور له‌شتی ناخوش و ناپه‌سند؛ پیا بلأوبونه‌وه (شتی پیس و خراپ).

v.t.

(۱) دووگن تیگرتن؛ دووگن لیدان؛ به دووگن چاک کردن.

(۲) دووگن لیوه‌هانت؛ هلم‌وه‌لاو لیوه‌هانت.

-reeky (adj.).

reel (rēl), v.t.

(۱) به قنگدا گه‌وتن؛ لاریونه‌وه؛ به پشتدا گه‌وتن.

(۲) لاره‌ولار کردن؛ بهم لار یه‌ولادا گه‌وتن؛ له‌تردان (له خوشی، سرخوشی،

یا پرنشاید) (He was ~ing from the bad news.)

(۳) خولانه‌وه؛ سوپانه‌وه. (The street ~ed before his eyes.)

(۴) گیزبونی؛ سر خولانه‌وه؛ وریبونی؛ سر کاس بیون.

v.t.

لاره‌ولاریگرتن؛ خولاندنه‌وه

n.

خولانه‌وه؛ لاره‌ولار کردن؛ سوپانه‌وه

reel (rēl), n.

(۱) جزیره سه‌مایه‌کی نو‌سکوتله‌ندی‌یه

(۲) موسیقای نم سه‌مایه.

reel (rēl), n.

(۱) خولخونوکه؛ به‌کره؛ به‌کره‌ی ده‌زوو

(۲) نه‌و ده‌زوو یا ته‌له‌ی به به‌کره‌یه‌که‌ویه؛ کلافه ده‌زوو.

(۳) همرار بی‌ی شریقی سینما

v.t.

(۱) هه‌نگرتنه‌وه؛ به‌کره (ده‌زوو، ته‌ل).

(۲) (~ in)؛ راکیشانی ماسی یا شتی تر به هه‌نگرتنه‌وه ته‌ل.

(۳) گیزانه‌وه یا نو‌سین به ناسانی

re-elect (rē'i-lekt'), v.t.

هه‌نبراردنه‌وه (نوینن)

-reelction (n.).

re-enact (rē'in-akt'), v.t.

(۱) یاسا دانانه‌وه؛ دووباره‌کردن به یاسا.

(۲) نو‌واندنه‌وه؛ سرله‌نوئ نو‌واندنه‌وه (شانو‌نامه؛ کردار).

(۳) دووباره‌کردنه‌وه (کرداری راپوردوو)

-reenactment (n.).

re-enforce (rē'in-fōrs'), v.t. & v.i. = re-inforce.

reenter (rē-en'tēr), v.t. & v.i.

(۱) دووباره‌وه؛ دووباره‌کردنه‌وه؛

دووباره تی چوون. (۲) گه‌پانه‌وه؛ چوونه‌ناوه‌وه.

re-entrance (rē-en'trans), n.

دووباره چوونه‌ناوه‌وه.

re-entry (rē-en'tri), n.

(۱) گه‌پانه‌وه‌ی گه‌شتی هه‌وایی بۆناو هه‌وایی

ده‌وری زه‌مین. (۲) دووباره هاتنه‌ناوه‌وه؛ سرله‌نوئ چوونه‌ووهره.

(۳) (۱) مافی ده‌ستپنگرتنه‌وه‌ی یه‌که‌مین له یاری "بریج" دا.

(ب) نه‌و کاغه‌زه‌ی نه‌م مافه ده‌دات به یارکەر

(۴) بۆ گه‌پانه‌وه‌ی مافی خاوه‌نیتی.

reeve (rēv), n.

(۱) (۱) له‌مانه‌روایی ناوچه (له ټینگلته‌ره).

(ب) کاربه‌دهستی میری (له ناوچه‌یه‌کی ټینگلته‌ره)

(۲) سه‌رکار (۳) سه‌رزی نه‌نجه‌رومنی شاره‌وانی (له که‌نه‌دا).

reeve (rēv), v.t.

(۱) پت کردن به ته‌لقدا (گه‌شتی‌یه‌وانی).

(۲) قایم کردن و به‌ستنه‌وه به پت به ته‌لقدا کردن و به ده‌وردا پینچانه‌وه.

(۳) پت کردن به ته‌لقای به‌کره‌ی شت به‌زکردنه‌وه‌دا

referendum

reeve (rēv), n.

موزیعی چۆله‌کی لم.

reexamination (rē'ig-zam'a-nā'shən), n.

(۱) دووباره

تاقیکردنه‌وه؛ سرله‌نوئ لیگرتنه‌وه.

(۲) سرله‌نوئ پرسپاریگرتنه‌ی شایهت (دادگا).

reexamine (rē'ig-zam'in), v.t.

(۱) دووباره تاقیکردنه‌وه؛

سرله‌نوئ لیگرتنه‌وه. (۲) دووباره پرسپاریگرتنه‌ی شایهت (دادگا).

reface (rē-fās'), v.t.

پوری تازه تیگرتن؛ سواغ داننه‌وه (دیوار، سربان).

refect (ri-fekt'), v.t. [Obs.]

خواردن و خواردنه‌وه پینشک‌ش کردن.

refection (ri-fek'shən), n.

(۱) خواردن و خواردنه‌وه؛ خواردنه‌منی.

(۲) تیغ‌خواردن؛ تیغ‌بیون. (۳) ژه‌میک خواردنه‌منی سووک؛ ژم.

refectory (ri-fek'ta-ri), n.

ژووی نان خواردنی دانشگاه یا پرستگا.

refectory table, n.

میزی نان خواردنی دانشگاه یا پرستگا (که درژو)

باریکه.

refer (ri-fūr'), v.t.

(۱) دانه‌پال؛ کردنه مل؛ به هق دانان؛

(He ~red his troubles to the war.)

(۲) دان به‌سمی پشک (بۆ برینه‌وه یا ناویژی کردن)؛ خستنه به‌رده‌م؛

(The dispute was ~red to arbitration.)

The judge ~red the case to a higher court.)

(۳) سه‌رنج بۆ راکیشان؛ پهنجه بۆ بردن.

(۴) ناردن بۆ پزیشکی پسپو؛

(The doctor ~red the patient to a specialist.)

(۵) ناردن؛ ناراسته‌کردن؛

(They ~red me to the information office.)

v.t.

(۱) ده‌باری نه‌وه بیون؛ ئی دوان؛

(The hook ~s only to fish.)

(۲) پیاچوونه‌وه؛ سه‌یرکردن بۆ بیرکه‌وتنه‌وه؛

(The speaker ~red to his notes and a map.)

(۳) باس کردن؛ ناویردن. (Don't ~ to the matter again.)

-referable (adj.); referral (adj.).

referee (ref'ə-rē'), n.

(۱) سه‌یرشکی یاری. (۲) ناویژیکه؛ سه‌یرشک.

v.t. & v.i.

سه‌یرشکی کردنی یاری؛

(He ~d the basketball game.)

reference (ref'ər-əns), n.

(۱) دان به سه‌یرشک (بۆ ناویژی کردن)

یا برینه‌وه. (۲) ده‌باری؛ سه‌بارت به؛ له‌باری؛ له‌لاین؛

(with ~ to his reply)

(۳) سه‌رنج بۆ راکیشان.

(۴) پهنجه بۆ درژکردن؛ ناویردن.

(۵) ناویردن سه‌یرچاوه‌یک له پرتوکه‌و ووتاردا.

(۶) سه‌یرچاوه؛

(In order to write the article, he consulted several ~s.)

(۷) ژماره‌ی په‌راویژ (که سه‌یرچاوه پيشان ده‌دات).

(۸) په‌سه‌ندگه‌را پالېشت؛ که‌سکه که به نو‌سین یا به ده‌م په‌سه‌ندی

ناسیاوکی ده‌کات بۆ نیش، له زانق و مرگیان، یا قهرز و مرگرتن... هتد؛

(Each job applicant must give the names of three ~s.)

(۹) په‌سه‌ندنامه؛

(He submitted four ~s with his job application.)

ناویردن؛ پهنجه بۆ درژکردن؛ نیشاندان به.

with reference to, ده‌باری؛ سه‌بارت به؛ له بابت؛ له‌لاین؛

نیشانه به.

without reference to, به‌بی گوی دان به؛ به‌بی په‌یوه‌ندی به.

reference book,

په‌رتوکی سه‌یرچاوه (وه‌که فهره‌نگ).

reference mark,

نیشانه‌ی نیشاندان به شتیک له په‌راویژدا

(وه‌که نه‌ستیزه).

referendum (ref'ə-ren'dəm), n.

(۱) راپرسی؛ راپورگرتن له‌ئیی

ده‌نگدانی گه‌شتی‌یه‌وه؛ په‌راندوژم. (۲) یادنامه‌ی نوین‌نریکی

reformed

توانکار: دەرگابه که وک به دیکخانه وایه بۆ تهمنی کردن و خستنه سهر پیی
 راستی هرزی توانکار
reformed (ri-fōrmd'), *adj.* (۱) سهر پیی راست خراو
 ره ووشدو کردار چاک بو (*a ~ criminal*)
 (۲) هر کلنسی پرتستانی
reformer (ri-fōr'mēr), *n.* (۱) چاکره ره: راستکهره وی دهرگای
 کومه لایه نی و پامیاری (۲) یه کلک له سهر که کانی بزوتنه وی ناین
 راستکهره وه دامه زانندی کلنسی پرتستانی له نه وریا دا.
reformist (ri-fōrm'ist), *n.* چاکره ره: راستکهره وی دهرگای
 کومه لایه نی و پامیاری

reform school, = reformatory.

refract (ri-frakt'), *v.t.* شکانه وه (تیشکی پووناکی: داری ناو ناو)
refraction (ri-frak'shən), *n.* (۱) شکانه ره تیشکی پووناکی:
 داری ناو ناو (هتد) (۲) لادانی تیشکی پووناکی له نه ستیره له پیره وی خوی
 (نه ستیره ناسی).

-refractional (*adj.*); **refractive** (*adj.*).

refractometer (rē-frak-tom'ə-tēr), *n.* پیره وی شکانه ره وی
 تیشکی پووناکی

refractory (ri-frak'tə-ri), *adj.* (۱) سهر سخت: که له پرق: لاسار:
 سهر کیش (۲) به ناسانی ناتوتنه وه (کانه): به ره مه لستی گرما دهکات.
 (۳) دهرمان کاری تی ناکات (نه خوشی): چاره کردنی گرانه.
 (۴) به ره مه لستی نه خوشی دهکات: نه خوش ناکه ویت.

refrain (ri-frān'), *v.t.* خوراگرتن: پی به خو نه دان: نه هیشتن:
 (*to ~ from making any hostile comment*)

v.t. [Archaic], ری لیگرتن: راگرتن: وه ستاندن
refrain (ri-frān'), *n.* (۱) نهر به شعی هملیه ستیک که دورباره
 ده کردنه وه: نهر به شعی گوزانی به که کوره س دهیسه نیته وه یا دهیله تهره.
 (۲) موسقای نهم به شعی گوزانی

refrangible (ri-fran'ja-b'l), *adj.* ده شکیتنه وه (تیشکی پووناکی):
 ده توانی بشکینرتنه وه

-refrangibility (*n.*).

refresh (ri-fresh'), *v.t.* (۱) بوورانه وه (به خواردن, خوارده وه,
 نوستر هتد: ژیانته وه: گشه پیگرتن.
 (۲) فینک کردنه وه: تازه کردنه وه (هه وی ژور).
 (۳) بیرخستنه وه: خستنه وه یاد: (*to ~ one's memory*).
 (۱) بوورانه وه: ژیانته وه: گشه کردن. (۲) خواردن: خوارده وه.
 (۳) نازووقه تازه خستن.

refresher (ri-fresh'ēr), *n.* شتی بوورانه وه یا فینککهره.
adj. ده مه زهرکهره (مه جان): تازه کهره:

بیرخه ره (شتی له ده میگهره خوئراو): (*a ~ course*)
refreshing (ri-fresh'ing), *adj.* (۱) خوش: فینککهره:

بوورانه ره (*a ~ drink*).
 (۲) تازه: له مه ویش نه بیستراو یا نه بیستراو: جیا: نانا سا:

(*a ~ point of view*)

refreshment (ri-fresh'mənt), *n.* (۱) بوورانه وه: ژیانته وه:
 گشه پیگرتن (۲) بوورانه ره (خوارده مه نی, خوارده وه).
 (۳) سارده مه نی: خواردن و خوارده مه ییکی سورک.

refrigerant (ri-frij'ēr-ənt), *adj.* (۱) سارده کهره
 (۲) لهش فینککهره: تا که مکه ره: تا هیئهره خوارمه.

n. (۱) دهرمانی تا: دهرمانی تا سورککهر.
 (۲) ماده وی سارده کهره (له به فرخه ی کاره باییدا به کارده هیئرت).

refrigerate (ri-frij'ə-rāt'), *v.t.* (۱) سارده کردن
 (۲) خوارده مه نی و خوارده وه سارده کردن بۆ پاراستنی.

refrigeration (ri-frij'ə-rā'shən), *n.* سارگرتنی خوارده مه نی و
 خوارده وه بۆ پاراستنی.

regard

refrigerator (ri-frij'ə-rā'tēr), *n.* به فرخه ی کاره بایی: یه خچال:
 به فرگر: سه مه لدان.

refrangent (ri-frin'jənt), *adj.* شکینره وه (تیشکی پووناکی):
 شکاره.

reft (reft), *alternative past tense and p.p. of reave.*

adj. تی سه تراو, بی بهش کراو.
refuel (rē-fū'əl), *v.t.* سووتمه نی تازه تیگرتن

v.t. سووتمه نی تازه تیگرتن یا وه رگرتن.
refuge (ref'ūj), *n.* په نا: دالده: په ناگا: لانه: په ریز:

دالده دان: په نادان.
 to give refuge, په نا برده نه بهر: دالده بۆه تان: دالده بۆ بردن.

to take refuge, په نابهر: په نامه نه: بی لانه ناواره.

refugee (ref'yoo-jē'), *n.* بریقه: بریسکه: دهره شاره.

refulgence (ri-ful'jəns), *n.* بریقه دار: دهره شاره: بریسکه دار.

refulgent (ri-ful'jənt), *adj.* پاره بۆ گهراندنه وه.

refund (ri-fund'), *v.t.* پاره ی بۆ گهراندنه وه: پاره بۆ گهراندنه وه.

n. (۱) سهر له نوی پاره پیدان:

refund (rē-fund'), *v.t.* پالپشتی کردنه وه به پاره. (۲) قهرز دانه وه به وه رگرتنی قهرزکی تازه

refurbish (rē-fūr'bish), *v.t.* تازه کردنه وه: نوی کردنه وه (خانو),
 به لهد.

-refurbishment (*n.*).

refusal (ri-fū'z'l), *n.* (۱) نه ویستن: په سه مند نه کردن: پازی نه ویون.

(۲) مافی په سه مند کردن یا نه کردن.

refuse (ri-fūz'), *v.t.* (۱) نه ویستن: په سه مند نه کردن:

(*to ~ an offer*)

(۲) پازی نه ویون: نه کردن: به سه مند نه کردن: (*to ~ to go*).

(۳) مل نه دان. (۴) سل کردنه وه باز نه دان (نه سپ).

v.t. پازی نه ویون: په سه مند نه کردن: نه کردن: نه ویستن.

refuse (ref'ūs, ref'ūz), *n.* پاشپوکه: سهر کورم: پاشماوه: زیل.

adj. نویستراو: فرزندراو.

refutable (ref'yoo-tə-b'l), *adj.* بهر بهرچ ده درتته وه:

به درو ده خریتته وه.

refutation (ref'yoo-tā'shən), *n.* بهر بهرچ دانه وه: به درو خستنه وه.

refute (ri-fūt'), *v.t.* بهر بهرچ دانه وه: به درو خستنه وه.

regain (ri-gān'), *v.t.* (۱) ده ست کهوتنه وه: چنگ کهوتنه وه:

وه رگرتنه وه: هاتنه وه ده ست:

(*to ~ consciousness, confidence, control, etc.*)

(۲) سهر له نوی: گه یشتنه شوئیک: گه یشتنه وه.

regal (rē'g'l), *adj.* (۱) پادشایانه.

(۲) جوان: بۆ پاشا شیار: له پاشا هاتو.

-regally (*adv.*).

regale (ri-gāl'), *v.t.* (۱) خوشی پیدان: دلخوش کردن.

(۲) خواردن و خوارده وه نایاب پیشکش کردن.

v.t. خواردن و خوارده وه نایاب خواردن.

n. [Obs.], (۱) خوانیکی نایاب: خواردن و خوارده وه و زور نایاب.

(۲) خواردن یا خوارده وه هملبارده: جوره خواردنکی نایاب.

(۳) سارده مه نی.

regalia (ri-gā'li-ə, ri-gāl'yə), *n.* (۱) مافی پاشایه تی: مافی پاشا.

(۲) دهره شو و نیشانه ی پاشایه تی (وه تاج و گویزی پاشا... هتد).

(۳) گیزرگولنگ و بهرگی تاییه تی پله ریایه یکه یا چینیکی تاییه تی:

(*The general in his full ~ reviewed the troops.*)

(۴) جل ویریگی جوان و تاییه تی.

regality (ri-gal'ə-ti), *n.* (۱) پاشایه تی. (۲) پاشانشین.

(۳) مافی پاشا: مافی پاشایه تی.

regard (ri-gārd'), *n.* (۴) سهر کردن: ته ماشا کردن: ته ماشا:

regardful

- چاوتی برین: (۲) گوی پیدان! باک! بهتنگرمهاتن! سمرنج:
(with special ~ to your safty)
- (۳) پرن: (He had high ~ for his teachers.)
(۴) دهریاره: سبارت به! لمیابت! پوو: (in ~ to your question)
(۵) (pl.)، سلاو! پوزو سلاو:
(Please give my ~s to your brother.)
- (۱) چاوتی برین! سمیرکردن! تماشاگردن! (۲) پهچاوکردن! لنگدانموره.
(۳) سمرنج پیدان! گوی پیدان.
(۴) پرنلنگرتن! پرنز بز همبون: (He ~s his brothers highly.)
(۵) وا سمیرکردن! وا دانان: (I ~ this as a opportunity.)
(۶) پیوهندی پئوه بون: (This proposal ~s your welfare.)
(۷) [Obs.]، بهتنگرمهاتن.
- (۱) سمیرکردن! چاوتی برین: (۲) سمرنج پیدان! گوی پیدان.
as regards, دهریاره! لهپوری! سبارت به! له بابته.
in regard to, دهریاره! لهپوری! سبارت به.
with regard to = in regard to.
without regard to, بی گوی دان به
- regardful (ri-gård'fəl), *adj.* (۱) به سمرنج! به گوی.
(۲) پرنز پیشاندن! پرنزگر.
- regarding (ri-gär'din), *prep.* دهریاره! لهپوری! سبارت به.
regardless (ri-gård'lis), *adj.* بن گوی دان به! بن سمرنج دان به:
(~ of the cost)
adv. [Colloq.] لهگل! نمره! بی گوی دان به.
regatta (ri-gat'a), *n.* (۱) پیشبرکی بهلم.
(۲) چمند پیشبرکی بهلم.
- regulate (rē'ja-lāt'), *v.t.* (۱) بستنی دوو پارچه سمهول! پنگموره
به پستانموره (۲) توانموره و سمرلهنوی! بستنموره دوو پارچه سمهول
به پستانموره.
- regulation (rē'ja-lā'shən), *n.* (۱) بستنی دوو پارچه سمهول
پنگموره به پستانموره (۲) توانموره و سمرلهنوی! بستنموره دوو پارچه سمهول
به پستانموره.
- regency (rē'jən-si), *n.* (۱) پله و پابه و دمهلاتی پی! سپنراوی تهختی
پاشایی! جینشینی تهختی پاشایی: (۲) ننجومنی پی! سپنراوی تهختی
پاشایی: (۳) وولاتیکه که جینشینی یا پی! سپنراوی تهختی پاشایی بیبات
بهپزه. (۴) ماوهی پی! سپاردنی تهختی پاشایی.
- regeneracy (ri-jen'er-ə-si), *n.* تازمبونموره! بوژانموره.
regenerate (ri-jen'er-it, ri-jen'a-rāt'), *adj.* (۱) تازه لداپک
بووموره (مجان: (۲) تازمبونموره! بوژانموره.
- (۱) لداپکبوونموره! (مجان: (۲) بوژاندموره! تازمکردنموره! چاگکردنموره.
(۳) داممزراندنموره! (۴) پرکردنموره! (باتری).
(۵) همداندموره! (پووهکناسی! زیندمومرانی).
(۱) تازمبونموره! بوژاندموره! همداندموره! (پووهکناسی، گیانمومرانی).
(۲) لداپکبوونموره! (مجان).
- regeneration (ri-jen'a-rā'shən), *n.* (۱) تازمبونموره! بوژاندموره!
همداندموره! (پووهکناسی، گیانمومرانی). (۲) لداپکبوونموره! (مجان).
(۳) پرکردنموره! (باتری! ووزه پیدانموره.
(۱) تازمکردنموره! بوژاندموره. *adj.*
(۲) تایبته به تازمبونموره یا بوژاندموره.
regent (rē'jənt), *adj.* تایبته به پی! سپنراوی تهختی
پاشایی: (prince ~)
n. (۱) پی! سپنراوی تهختی پاشایی! جینشینی پاشا.
(۲) نندامی ننجومنی سمرپرشتیکه رانی زانگ (که له بسانوانگانی
کۆمهله! دادمه زینت: (۳) [Obs.]، فرمانموره.
- regentship (*n.*).
regicide (rej'ə-sīd'), *n.* (۱) پاشاکوژ! پاشای وولاتی خوکوژ.

regius professor

- (۲) پاشاکوژ! پاشا کوشتن.
- regicidal (*adj.*).
regime (ri-zhēm', rā-zhēm'), *n.* (۱) پرنم! فرمانمورایی!
شیوهی فرمانمورایی: (۲) پرنز (تندروستی).
- regimen (rej'a-men', rej'a-mən), *n.* (۱) پرنم! فرمانمورایی!
شیوهی فرمانمورایی: (۲) پرنز.
(۳) [Rare]، کارتنکردنی ووشهیک لهسمر ووشهیکه تر (پرنزمان).
regiment (rej'a-mənt, rej'a-ment'), *n.* (۱) فوج (سوپا).
(۲) ژمارهیکه زور خهک: [Obs.]، فرمانمورایی.
v.t. (۱) فوج پنگهتنان! کردن به فوج فوج.
(۲) له فوجدا! دانان! داممزاندن! له فوجدا.
(۳) پنگهستن! دهسته دهسته کردن.
(۴) هیتانه ژور باری یک پرنم یا پهرموره.
- regimental (*adj.*).
regimentals (rej'a-men't'lz), *n.pl.* (۱) بهرگو! گنیزگولنگی
تایبته به فوجیک. (۲) جلوهبرگی سوپایی.
- regimentation (rej'a-men-tā'shən), *n.* هیتانه ژور باری یک
پرنم یا پهرموره! به وردی لهسمر یک پهرموره پوزیشن.
reginal (ri-jī'n'l), *adj.* ژنه پاشایی! بانووشایی! شازنی.
region (rē'jən), *n.* (۱) ناوچهی زهمین.
(۲) ناوچهی وولات! ناوچه! همریم
(۳) ناوچهی لهش! بش! ناوچه: (the abdominal ~)
(۴) میان (زانستی و هونری یا چالاکی تر).
- regional (rē'jən-l), *adj.* (۱) ناوچهیی! تایبته به ناوچهیکه
سمرزمهین. (۲) ناوخی! تایبته به ناوچهیکه بجووک و ناوخی:
(a ~ dialect)
-regionally (*adv.*).
regionalism (rē'jən-l-iz'm), *n.* (۱) ناوچهگری! ناوچهپرستی
(۲) تایبتهخی ناوچه (۳) ناوچهگری له وژه و هونردا.
- register (rej'is-ter), *n.* (۱) تۆمارنامه! لیستی شتی تۆمارکوار.
(۲) خانهی تۆمارنامهیک! دانهیک له ناوچهی تۆمارنامه.
(۳) تۆمارکار! تۆمارکار. (۴) تۆمارکردن! تۆمارکاری.
(۵) مکهینهی تۆمارکار! مکهینهی ژمیرم: (a cash ~)
(۶) مودای موسیقا یا دهنگ.
- v.t.* (۱) تۆمارکردن.
(۲) پیشاندان: (The thermometer ~s fifty degrees.)
(۳) دهربرین! پیشاندان: (His face ~ed surprise, anger, etc.)
(۴) تۆمارکردن! پۆسته، نامه)
- (۱) ناو نووسین (له تۆمارنامه! ناوی خۆ تۆمارکردن.
(۲) ناوی خۆ نووسین (بۆ دهنگدان له هملیزاردنیکدا).
(۱) تۆمارکوار.
(۲) تۆمارکوار (پۆسته): (~ mail; a ~ letter).
(۳) تایبته به ناسپو سمگی رهمان (که ناوکهیان دهنووسری له ناو
تۆمارنامهی زاوی پی! کهرمهکیاندا). (۴) مۆکوار! بوپینکوار.
- registrant (rej'is-trənt), *n.* تۆمارکار.
registrar (rej'i-strär'), *n.* تۆمارکار (زانکو، دادگا)
کاربدهمستی تۆمارکاری.
registration (rej'i-strä'shən), *n.* (۱) تۆمارکردن! تۆمارکاری.
(۲) دانهیک له ناوچهی تۆمارنامه.
(۳) سهرجهمی خهلی ناو تۆمارکوار.
(۱) تۆمارکردن! تۆمارکاری.
(۲) فرمانموری تۆمارکاری! تۆمارخانه.
(۳) تۆمارنامه.
(۴) ناسنامهی کشتی (که به ناوی وولاتهکی خارهنیدا دیاره).
regius professor, ماموستایهکی همدی زانکوی نینگلتمروه

Reign of Terror

- v.l.** (۱) فرمانروایی کردن وک پاشا؛ پاشایی کردن.
(۲) سرکوتن؛ به برهه یون زالیون: (Peace ~s.)
- Reign of Terror**, (۱) سردهمی تواندن لکاتی شورش فرمانسدا
له سالی ۱۷۹۳-۱۷۹۴ که سمری گمیک کسی تیدا پمیترا.
(۲) [-t-], سردهمی خوین پژان و تواندن.
- reimburse** (rē'im-būrs'), **v.l.** بۇ پژاندنوهی پاره و زیان؛
پاره پیدانهوه به کمینک (لهباتی شو پارهیهی داویتی یا شو زیانهی لئی
کوتوره) (The company will ~ you for any loss.)
- reimbursable** (adj.); **reimbursement** (n.).
- reimpression** (rē'im-presh'ən), **n.** له چاپدانی دووهمی
پرتوکیک.
- rein** (rān), **n.** (۱) جلو؛ سرکمله.
(۲) جلو (مجان) هوی دایینکردن:
- (the ~s of government; the ~s of power)
- v.l.** (۱) جلوکردن (۲) دایینکردن لغاگردن (مجان).
- v.l.** (۱) وستاندن یا هیواش کردنوه به جلو.
(۲) [Rare]، ملدان (نسب)؛ سربچی نمکردن؛ ملکهچ کردن.
- (۱) جلوگرتن؛ جلوپاکیشان، **draw rein, Also draw in the reins**,
جلو توندکردنوه. (۲) وستاندن؛ هیواش کردنوه.
- give (free) rein to**, جلو بۇ شل کردن؛ بهر بۇ بهر لاکردن؛
جلو بۇ بهر لاکردن؛ بهدهمهوه دان.
- keep a rein on**, جلو توندکردنوه؛ جلوگرتن؛ دایینکردن.
- reincarnate** (rē'in-kār'nāt), **v.l.** زیندوکردنوه.
- reincarnation** (rē'in-kār-nā'shən), **n.** (۱) زیندووبونهوه؛
زیندوکردنوه. (۲) بوی زیندووبونهوهی موزة پاش مردن.
- reindeer** (rān'dēr'), **n.** ناسکی شاخه پملکدار.
- reinforce** (rē'in-fōrs', rē'in-fōrs'), **v.l.** (۱) بهمینکردن (بنکی
سویایی)؛ سربازو چمکی تازه بۇ ناردن (۲) زیادکردن.
(۳) داگرتنوه (تیکی پراوین). (۴) توندکردنوه؛ قایم کردن.
(۵) پتمکردن؛ بهمینترکردن؛ پالیشتی کردن:
(He ~d his argument with new evidence.)
- reinforced concrete**, کونکرتی شیش بهند.
- reinforcement** (rē'in-fōrs'mənt), **n.** (۱) بهمینکردن؛ پتمکردن؛
توندکردنوه. (۲) شتی بهمینکری یا پالیشتیکن.
- (۲) (pl), سربازو چمک و کمرهسی جهنگی تازه نیراو بۇ بنکی سویایی
با میانی جهنگ بۇ بهمینکردنی شو لمشکری لمییه:
- (New ~s were sent to the front.)
- (۱) گورچیل؛ کلهکه؛ لاقهبرغه؛ لاخواروی پشتو
reins (rānz), **n.pl.** کلهکه (۲) سرجارهی هست (کوا بوا بوی که لکملکدایه). (۳) هست.
دانهوه لیسر کار (پاش دهرکردن)؛ **reinstate** (rē'in-stāt'), **v.l.**
دهرگرتنوه له قوتابخانه؛ گپرانوه بۇ سمر کار؛
خستنهوهکار یا گپرانوه (یاسا): (to ~ a worker, student, etc.)
دانهوه لیسر نیش؛ **reinstatement** (rē'in-stāt'mənt), **n.**
دهرگرتنوه له قوتابخانه؛ گپرانوهی یاسا یا پمپرو.
reinsure (rē'in-shoor'), **v.l.** بیمهکردنوه؛ سمرلنوی بیمکردن.
-reinsurance (n.).
reinvest (rē'in-vest'), **v.l.** سمرلنوی ودهمینانی سمرمایه و
قازانجهگی؛ دوباره خستنه نیشی سمرمایه و قازانج.
-reinvestment (n.).
reis (rās), **n.** دراوی پورتوغالییه.
reissue (rē-ish'oo, rē-ish'ū), **v.l.** له چاپ دانوه؛
پووی پؤسته دهرکردنوه.
n. (۱) پرتوکی سمرلنوی لهچاپدارو.
(۲) پووی پؤستهی سمرلنوی دهرکارو
reiterate (rē-it'ə-rāt'), **v.l.** دوبارهکردنوه؛ دوبایتکردنوه:

relation

- (He ~d the same statement he made yesterday.)
- reiteration** (n.).
- reject** (ri-jekt', rē'jekt), **v.l.** (۱) نمویستن؛ پمهند نمکردن؛
پازی نمبوون؛ بهدل نمبوون: (to ~ an offer).
(۲) فریندان. (۳) پشانوه.
(۴) بهرهلستی کردن؛ مل ندان؛ له لووت دان.
n. شت یا کسی نمویستراو؛ شتی فریندراو؛ شتی بهکارنههاتو؛
شتی پمهند نهکراو.
- rejectamenta** (ri-jek'tə-men'tə), **n.pl.** (۱) شتی بی کملو
فریندراو؛ زبل. (۲) پیمایی؛ گوی.
- rejection** (ri-jek'shən), **n.** (۱) نمویستن؛ پمهند نمکردن؛
پازی نمبوون؛ پمهند نهکراو. (۲) شتی پمهند نهکراو یا نمویستراو
rejoice (ri-jois'), **v.l.** دلخوش بوون؛ دلشاد بوون؛ زور پی خوش بوون؛
خوشحال بوون: (We ~ in your success.)
دلخوش کردن؛ دلشاد کردن.
rejoicing (ri-jois'ing), **n.** خوشی؛ کامرانی؛ شادی؛ دلخوشی.
rejoin (rē-join'), **v.l.** (۱) بهیهگمیشتنوه؛ چوونوه لا؛
یهگگرتنوه یا بهیهگمیشتنوه پاش جیابوونوه: (I will ~ you soon.)
(۲) یهک پینگرتنوه.
v.l. یهگگرتنوه پاش جیابوونوه.
rejoin (ri-join'), **v.l.** وهلام دانوه؛ له وهلام ورتن.
(۱) وهلام دانوه. (۲) وهلام دانوهی داخواز (دادگا).
rejoinder (ri-join'dēr), **n.** (۱) وهلامی وهلام. (ب) وهلام.
(۲) وهلامی داوا لیسر بۇ داخواز (دادگا).
rejuvenate (ri-jōō'və-nāt'), **v.l.** گنج کردنوه؛ بوژاندنوه؛
هیزی لاوی پیدانهوه؛ تازهکردنوه (تین، وزه، تاقهت)
- rejuvenation** (n.).
- rejuvenescence** (ri-jōō'və-nēs'ns), **n.** گنج بوونوه
- rekindle** (ri-kin'dl), **v.l. & v.l.** داگیرساندنوه؛ هملگیرسانوه؛
تازهبوونوه: (to ~ a fire; Our hopes ~d.)
- relapse** (ri-laps'), **v.l.** (۱) گپرانوه بۇ دخی جارن.
(۲) نهخوش کورتنوه پاش چاکبوونوهیهکی کاتی؛ همدانهوهی نهخوشی؛
نهخوش کورتنوه (۳) گپرانوه بۇ سمر خو پموشتی خراب؛ دانهدراوه؛
به پاشدا هاتن.
(۱) گپرانوه بۇ دخی جارن. (۲) همدانهوهی نهخوشی؛ نهخوش کورتنوه.
(۳) دانهدراوه؛ گپرانوه بۇ پموشتو خوری خراب.
relapsing fever, تای گپراوه؛ تای پینچ بهر؛ تای سمرهلهدهوه.
relate (ri-lāt'), **v.l.** (۱) گپرانوه (چیزک)؛ ورتن.
(۲) پیشاندان یا بینینی پمپهوندی نیوان دوو شت:
(to ~ theory and practice; to ~ what the government
claims to be actually happening)
پمپهوندی لگملا؛ بوون یا پمپادکردن؛ رهفتار لگملا کردن؛
v.l. (to ~), هملسان و دانیشتن لگملا؛ پمپهوندی پینوه بوون؛
(She can't ~ to people well.)
related (ri-lāt'id), **adj.** (۱) گپراوه (چیزک)؛ ورتراو.
(۲) پمپهوندیدار؛ پمپهوندی پیوه هیه. (۳) خزمایهتیان هیه.
relation (ri-lā'shən), **n.** (۱) گپرانوه (چیزک)؛ ورتن. (۲) چیزک.
(۳) پمپهوندی؛ پمپهوستی: (the ~ of the individual to society;
the ~ of theory and practice)
(۴) خزمایهتی. (۵) خزم؛ کس وکار.
(۶) (pl.), دؤستایهتی؛ پمپهوندی برادریتی:
(His ~s with his friends are good.)
(۷) (pl.), پمپهوندی نیو ولاتان: (foreign and trade ~s)
(۸) بهگوتری؛ بهیئی.
in (or with) relation to, دهریاری؛ سبارت به؛ له بایهت

reliably

- پشتی پی دهبهستری (موز، شت).
reliably (ri-lfə-bli), *adv.* (۱) به جزئی که پشتی پی بهبستری.
 (۲) به راده‌یک که پشتی پی بهبستری؛ تا پله‌یکی پشت پی بهبستری.
reliance (ri-lfəns), *n.* (۱) پشت پی بهبستری؛ بوا پی بوون.
 (۲) شتی پشت پی بهبستری.
reliant (ri-lfənt), *adj.* (۱) پشت پی بهبست؛ پشت پی بهبستور.
 (۲) پشت به خو بهبست.
relic (rel'ik), *n.* (۱) کونینه؛ پاشماومیکی نمریتو شتی کون:
 (The death penalty is a ~ of the past.)
 (۲) نوشته؛ موفه‌ره؛ پاشماوه‌ی پیاوینکی نایتی یا کمینکی خو بهبختگر
 که خملک بهبهرستی به موفه‌رکی دانی. (۳) یادگار.
 (۴) (pl) لاشه‌ی مردوویک.
relict (rel'ikt), *n.* (۱) بیوه‌ژ (۲) گیانداریک یا پرومیک که میشتا هر.
 بژی هرچنده توخمه‌کی قری تیکوتوره.
adj. (۱) تاییه‌تی به گیانداریک یا پرومیک وها که میشتا بهردموم بیت
 له‌ژاندا. (۲) بیوه‌ژ بوا؛ بیوه‌پیاو بو.
relief (ri-lēf'), *n.* (۱) دموو؛ دهرفت؛ چاره؛ ناسودنی؛
 بار سووک بوون. (۲) شتی ناسودبه‌بخش یا بار سووکگر.
 (۳) یارمته‌ی (به‌تاییه‌تی له میری‌یموه بژ هژارو لیقمه‌ماوان).
 (۴) هانا؛ فریاکوتن؛ (به‌تاییه‌تی می خملکی لی قومو، شاریکی نابلووهمرو،
 یا له‌شکرینکی گه‌مارژدراو) یارمته‌ی.
 (۵) (۱) پشوو پیدان یا نوره له‌گه‌ل کردنی کرینکار یا پاسموانی ماندوو.
 (ب) پشوویدم یا نوره له‌گه‌ل کر.
 (۶) (۱) نه‌خش دهریوقیوی په‌یکرو دیوار (په‌یکهرتاشی، خانوسازی).
 (ب) په‌یکری قورتاری یا دهریوقیوی. (۷) به‌روزی زمو.
 (۸) به‌ردیه‌کی قوشه‌ی شانو‌نامه؛ به‌شینی پیکه‌نیناری چیرکینک.
 (۹) چان‌وچولی یا قورتی دهریوقیوی تابلو.
 (۱۰) به‌روزی یا چان‌وچولی پوویک.
in relief, دهریوقیوی خانوسازی؛ چان‌وچولی تندیبه (تابلق).
on relief, یارمته‌ی له میری‌یموه وهرده‌گرتن له‌بیر هژاری.
 (He is on relief.)
relief map, نه‌خشه‌ی به‌روزی پشاندهر وک شاخو دۆل وچمو
 پوبار
relieve (ri-lēv'), *v.t.* (۱) بار سووک کردن؛ بار له کۆل کردنموه؛
 سهر سووک کردن. (۲) (۱) له نیشو وازارو ناخوشی پزگار کردن:
 (to ~ his pain)
 (ب) چاککردنموه؛ چاره‌کردن؛ تیمار کردن.
 (۳) یارمته‌یدان؛ فریاکوتن: (to ~ the poor; to ~ a besieged city).
 (۴) (۱) به‌خشین (له قهرز یا پنیویستی‌یه‌کی سهرشان) لی خوش بوون.
 (ب) مار له کۆل کردنموه؛ باری سهرشان لابردن.
 (۵) نوره له‌گه‌ل کردنی کرینکار یا پاسموانی ماندوو؛ پشوو پیدان:
 (She ~d the nurse.)
 (۶) لی خستن؛ دهر کردن؛ لابردن له‌سهر کار.
 (۷) له ووشکی و ناخوشی شتیک که‌مکردنموه.
 (۸) میزو گوو کردن: (to ~ oneself)
relievo (ri-lēvō), *n.* = relief # 6.
religion (ri-lifən), *n.* (۱) ناین.
 (۲) شتیکه که بووبیت به نایتی کمینک نموده به‌پیرموی ده‌کات:
 (Cleanliness was a ~ to him.)
religionism (rilifən-iz'm), *n.* (۱) ناین زور به توندوتیژی گرتن؛
 له راده به‌دم ناین پهرستی. (۲) له نندازه به‌دم به ناین سهرزاری.
-religionist (*n.*).
religiose (ri-lif'i-os'), *adj.* (۱) زور به ناین؛ زور له‌خواترس.
 (۲) زور به ناین؛ به سهرزاری.
religiosity (ri-lif'i-os'ə-ti), *n.* (۱) له نندازه به‌دم به ناین.

remains

- زور به نایتی سهرزاری؛ خو زور به نایندار پیشاندان.
religious (ri-lif'əs), *adj.* (۱) به ناین؛ نایندار.
 (۲) نایتی؛ تاییه‌تی به ناین: (~ books).
 (۳) تاییه‌تی به کۆمەلنکی له‌خواترس یا ووشکه‌سوفی؛
 تاییه‌تی به نندامی کۆمەلنکی وها.
 (۴) زور به ووردی په‌پره‌مگری شتیک: (He is ~ about cleanliness).
n. ووشکه‌سوفی؛ پیاو یا ژنی له پهرستگا ژباو.
-religiously (*adv.*); **religiousness** (*n.*).
relinquish (ri-lif'kwish), *v.t.* (۱) وازلینان؛ به‌جینیشتن.
 (۲) دهست لی هه‌لگرتن؛ دان به‌دهستوره:
 (We will not ~ any part of our country; to ~ authority)
 (۳) دهست لی به‌ره‌لاکرتن؛ دهست شل کردن.
-relinquishment (*n.*).
reliquary (rel'ə-kwər'i), *n.* نوشته‌خانه؛ موفه‌ره‌خانه؛
 سنووقیک یا ئارامگاه‌یکه که پاشماوه‌ی پیاوینکی نایتی تیدا هه‌لده‌گیری.
relique (rel'ik, ri-lēk'), *n.* [Archaic] = relic.
reliquiae (ri-lif'wi-ē'), *n.pl.* پاشماوه‌ی به‌ردینی گیاندارو پروه.
relish (rel'ish), *n.* (۱) تام؛ چهر؛ (ب) تاییکی تاییه‌تی.
 (۲) نه‌ختیک؛ تۆزیک. (۳) بۆن وهرامه؛ تاییکی خوش.
 (۴) جوش؛ تاس؛ به‌دل: (He eats with ~).
 (۵) شتیک خوش.
 (۶) ترشیات؛ به‌هارات.
v.t. (۱) تام و بۆن وهرامه‌ی خوش پیدان.
 (۲) به‌دل بوون؛ به‌لاوه زور خوش بوون؛ به‌ده‌وه نووسان؛ هه‌ل‌نیکردن.
v.i. تاییکی خوش دان؛ بۆن وهرامه خوش بوون.
relucet (ri-lōō's'nt, ri-lū's'nt), *adj.* بریقه‌دار؛ شمرقه‌ره‌ره.
reluct (ri-lukt'), *v.i.* [Rare] دژ وهستان؛ به‌ره‌مستی کردن؛
 نابه‌دلی پیشاندان.
reluctance (ri-lukt't'ns), *n.* (۱) نابه‌دلی؛ دودلی؛ بی‌مهیلی؛
 هه‌ن پی نه‌کردن؛ نه‌ویستن. (۲) [Rare] دژ وهستان؛ به‌رگری.
 (۳) به‌ره‌مستی موگناتییسی.
reluctancy (ri-lukt't'n-si), *n.* = reluctance.
reluctant (ri-lukt'nt), *adj.* (۱) نابه‌دل؛ هه‌ن پی نه‌کمر؛ نه‌ویست؛
 بی‌مهیل: (He was ~ to help us).
 (۲) به‌نابه‌دلی‌یموه کراو؛ به‌خوشی خو نه‌کراو: (a ~ answer)
 (۳) [Rare] دژ وهستان؛ دژ به‌ره‌مستیکر.
reluctantly (ri-lukt'nt-li), *adv.* به‌نابه‌دلی‌یموه؛ به‌ناحه‌زی‌یموه.
reluctivity (rel'ək-tiv'ə-ti), *n.* به‌ره‌مستی موگناتییسی.
relume (rē-lōōm', rē-lūm'), *v.t.* داگیرساندنموه.
rely (ri-li'), *v.i.* (۱) پشت پی بهبست؛ پندا راپه‌رموون.
 (۲) (~ on; ~ upon) بوا پیکردن؛ پشت پی بهبستن.
remain (ri-mān'), *v.i.* (۱) مانده؛ لی مانده؛
 (Nothing ~ed of the village.)
 (۲) مانده (له شوینیک) گل خواردنموه: (He ~ed in the house).
 (۳) به‌ردموم بوون له‌سهر: (He ~ed optimistic).
 (۴) مانده؛ نه‌فهرتان؛ دهریردن: (The old house still ~s).
 (۵) مانده (نیش‌وکان) ته‌واو نه‌بوون: (Much ~s to be done).
remainder (ri-mān'dēr), *n.* (۱) دوا موه؛ موه؛ پاشماوه؛ لی موه:
 (He ate the ~ of the sandwich.)
 (۲) په‌پرتوکی بی‌بازاری به هه‌رزان فروشراو.
 (۳) دوا موه (ژمارو پیوان)؛ موه.
adj. موه؛ پاشماوه؛ دوا موه.
v.i. په‌رتووک و شتی بی‌بازاری فروشتن به هه‌رزان.
remains (ri-mānz'), *n.pl.* (۱) دوا موه؛ پاشماوه؛ موه؛ پاشه‌پۆک.
 (۲) شوینهرار؛ جی نیشانه؛ نیشانه.

remake

- (۳) شتی له کۆنوه بهجیماو (خانوو، پهیکر... هتد).
(۴) لاشه نیکسو پرووسک.
(۵) نووسراوی بڵاونکراوهی له دوا بهجیماوی نووسهرێکی مردوو.
(۶) نووسراوی له دوا بهجیماوی نووسهرێکی کۆن.
سهرله نوێ درووستکردنوه. **remake** (rē-māk', rē'māk'), *v.t.*
n. شتی سهرله نوێ درووستکراو.
reman (rē-man'), *v.t.* (۱) کرێکار یا سهریازی تازه بۆ ناردن.
(۲) غیرهت خستنهوه بهر زات نانهوه بهر؛ ووره نانهوه بهر.
remand (ri-mand'), *v.t.* (۱) ناردنهوه؛ گێژانهوه
(۲) ناردنهوهی بهندیك بۆ بهندیخانه (بۆ زیاتر لیکۆلینهوهی داواکارییهکی).
(ب) ناردنهوهی داوایک له دادگاهی بهرزهوه بۆ هی نزم (بۆ زیاتر لیکۆلینهوهی)
(۱) ناردنهوه بۆ بهندیخانه؛ خستنهوه بهندیخانه.
(ب) ناردنهوهی داوایک له دادگاهی بهرزهوه بۆ هی نزم.
(۲) کسێکی نێزراوه بۆ بهندیخانه
(۱) مانهوه نهفوتان؛ دهبردن.
remanence (ri-mān'əns), *n.* (۳) ماشاوهی تهوژمی موگناتیسی پاش لایردنی سهرچاوهی هیزه موگناتیسییهکه (فیزياء).
-remanent (*adj.*).
remark (ri-märk'), *v.t.* (۱) تبیین؛ بێتین؛ سهرنج دان.
(۲) تبیینی کردن؛ ووتن دهرباره؛ ئی دووان؛ ووتن.
(۳) [Obs.] نیشانهکردن؛ جیاکردنهوه.
تبیینی کردن؛ ووتن دهرباره؛ دهبرین دهرباره. *v.i. (~ on; ~ upon)*,
(*This point has often been ~ed upon.*)
n. (۱) سهرنج؛ بێتین؛ تبیینی: (*a place worthy of ~*).
(۲) تبیینی؛ ووتن؛ ئی دووان: (*to make a few ~s*).
remarque (۳).
remarkable (ri-mär'kə-b'l), *adj.* (۱) شایانی باسه؛ سهر.
(۲) سهرناسا؛ نایاب؛ ناسایی (*a ~ person, event, etc.*).
-remarkableness (*n.*).
remarkably (ri-mär'kə-b'li), *adv.* بهشیوهیهک که شایانی باسه.
یا سهرنج بادهکیش؛ تارادهیهکی زۆر؛ بهشیوهیهکی ناسایی؛ زۆر به باشی.
remarque (ri-märk'), *n.* نیشاوهی سهر قهراغی کلێشه (چایه مهنی).
remediable (ri-mē'di-ə-b'l), *adj.* چاره دار؛ چاره دهکری؛
دهرمان دهکری.
remedial (ri-mē'di-əl), *adj.* (۱) چاره کەر؛ دهرمان کەر؛ چاکه روه.
(۲) بۆ لایردن یا راستکردنهوهی کهم و کوویرییهکه (بهتایبهتی هی خوێندن و نووسین) (*a ~ class in reading and writing*).
remediless (rem'ə-di-lis), *adj.* بێ چاره؛ چاره نییه؛
دهرماسی نییه.
remedy (rem'ə-di), *n.* (۱) دهرمان؛ چاره؛ چار.
(۲) چاره سهر؛ چاره کردن؛ چاره
(۳) ینگایهکی یاسایی بۆ سهندنهوهی مافیک یا چاره کردنی ئارموادییهک.
v.t. (۱) چاککردنهوه؛ دهرمان کردن؛ چاره کردن.
(۲) چاره سهر کردن؛ راستکردنهوه؛ چاره کردن؛ کهم و کوویری لایردن.
remember (ri-mem'bēr), *v.t.* (۱) هااتنهوه بیر؛ بیرکوتنهوه؛
(*He tried to ~ her name.*)
(۲) له بیربوون؛ له یادبوون؛ له بیر نهچوونهوه.
(۳) له سهرچاو بوون (چاکه).
(۴) به سهرکردنهوه (بۆ بهخشیش پێدان یا چاکه لهگهڵ کردن).
(ب) بهخشیش پێدان.
(۵) سلاولیک کردن: (*~ me to your father.*).
(۶) [Obs.] بیرخستنهوه؛ خستنهوه یاد
(۱) له بیربوون؛ له یادبوون (۲) بیرکوتنهوه.
v.t. (۳) بیر هه بوون؛ توانای بیرکردنهوه و له بیربوون هه بوون

remittal

- (۱) له بیربوون؛ له یادبوون. **remembrance** (ri-mem'brəns), *n.*
(۲) بیر؛ یاد؛ ماوهی له بیرمان؛ ماوهی له یادبوون.
(۳) یادکردنهوه؛ هاهاهنگی یادکردنهوه.
(۴) بیرمهوی. (۵) یادگار.
(۶) (pl.), سلاو: (*to send ~s to someone*).
remembrancer (ri-mem'brən-sēr), *n.* (۱) بیرمهروه.
(۲) [Rare] کاربهدستی قهرز کۆکهروه یا وهگرهوه (له نینگلتهره).
(۳) یادگار.
remex (rē'meks), *n.* (pl. remiges),
شاپه.
remind (ri-mīnd'), *v.t. & v.i.* بیرخستنهوه؛ هیاننهوه بیر؛
خستنهوه یاد: (*She ~ed me of it.*).
reminder (ri-mīn'dēr), *n.* بیرخهروه؛ یادخهروه (نامه، شت):
(*She forgot her promise, so I sent her a ~.*)
remindful (ri-mīnd'fəl), *adj.* (۱) لهیری نهچوه؛ له یادیتێ.
(۲) بیرخهروه؛ یادخهروه.
(۱) یادی کۆن کردنهوه.
reminisce (rem'ə-nis'), *v.i.* بیر لهشتی کۆن کردنهوه. (۲) له سهر شتی کۆن نووسین یا دووان.
reminiscence (rem'ə-nis'ns), *n.* (۱) یادی شتی کۆن کردنهوه.
بیر لهکاتی کۆن کردنهوه. (۲) یاد؛ بیر.
(۳) (pl.), یادداشت؛ بیرمهوی؛ یادی کۆن.
(۴) بیرخهروه؛ یادخهروه؛ شتی که یادی شتی توت دهکاتهوه.
reminiscent (rem'ə-nis'nt), *adj.* (۱) بیر له شتی کۆن کهمهوه.
یاسی شتی کۆن کهر به تاسهوه: (*a ~ person*).
(۲) بیر شت یا پوودانی کۆن دهخاتهوه؛
له پوودان یا کاتی پابوردو دهچیت:
(*a scene ~ of the idyllic life in his village*)
دهست ههگرته له ماف (دادگهری).
remise (ri-miz'), *v.t.*
remiss (ri-mis'), *adj.* (۱) کهمترخه؛ کوئ پێ نهدر؛
به باشی پێ ههڵ نساو: (*to be ~ in one's duties*)
(۲) کهمترخه؛ پیشان دهوات؛ نیشانهی نهزانی و کوئ پێ نه دانه
(۳) سهست؛ تهمل؛ خاو.
-remissness (*n.*).
remissible (ri-mis'ə-b'l), *adj.* ده بهخشهرت (گوته، تاوان)؛
ئێ خوش بوون یا لێبوورنی ههیه.
remission (ri-mish'ən), *n.* (۱) لێبووردن (گوته، تاوان)؛ بهخشین:
(*the ~ of sins*)
(۲) ئێ خوش بوون (قهرز، باج، سزا)؛ دهست ئێ ههگرته؛ وازلێهێنان
(۳) کهم بوونهوه (گهرمی، ساردی)؛ کزبوون.
(۴) سووک بوون؛ نه خوشی، ئازان؛ کهم بوونهوه (توندویتی نه خوشی)؛
کزبوون؛ وهستان: (*a ~ of his fever, cancer, etc.*).
remit (ri-mit'), *v.t.* (۱) ئێ خوش بوون (گوته)؛ بهخشین؛ لێبووردن:
(*God will ~ sin.*)
(۲) (ا) له قهرز خوش بوون؛ باج ئێ سهندن.
(ب) سزا له سهر لایردن؛ له سزا خوش بوون.
(۳) کهمکردنهوه (مهول)؛ خاوبوونهوه: (*He ~ted his efforts.*)
(۴) گهراڤانهوه بۆ دۆخی جاران؛ خستنهوه شوینی خۆی؛ وه خۆی ئێ کردنهوه.
(۵) ناردنهوهی داواکارییهک بۆ دادگاهی نزمتر بۆ زیاتر لیکۆلینهوهی.
(۶) دانی مهسهلهیهک به دهگا یا کسێکی شارمهزا بۆ لیکۆلینهوهی.
(۷) قهرز دانهوه؛ پاره دان؛ پاره ناردن:
(*Please ~ this amount by the due date.*)
(۸) دواخستن (بۆ لیکۆلینهوهی تێ).
(۹) [Rare] ناردنهوهی بۆ بهندیخانه.
(۱) کزبوون؛ کهم بوونهوه. (۲) دانهوه (قهرز) پاره پێدان.
v.t. **-remitable** (*adj.*); **remittor** (*n.*).
remittal (ri-mit'əl), *n.* = remission.

remittance

remittance (ri-mit'sns), *n.* (۱) پارە ئاردن به پۇستەدا!

پارەدان! قەرزدا نەو. (۲) پارەى نىزوا! پارەى دراو! قەرزى دراو.

remittance man, *n.* كەسنىكى لاوړگىه كه له دەرمرهوى وولات دهى
نو پارمىهى كه كس وكارى بوى دهئيرن.

remittent (ri-mit'snt), *adj.* پچر پچر (تا) ناوبه ناو! دهمدمى:
(~ fever)

n. تاي دهمدمى! تاي ناوبه ناو.

remitter (ri-mit'ser), *n.* (۱) گهرانهو بى دوشى جارن.

(۲) ئاردنموى داواكارى يهك بى دادگايهكى نزم بى ليكولينيدهى.

(۳) خانوو زهوى وزار گرتنه دهمست به پى تاپمى كى كوى دروست نهك
تاپمى تازهى نادروست

remnant (rem'nant), *n.* (۱) دواموه! پاشماوه! ماوه! پاشمىوك.

(۲) ژمارمىهكى كمى دواموه: (*s of enemy troops*).

(۳) نيشانهى شتىكى كوى به زورى لغوتا! پاشماوهى شتى كوى!

پاشماوهى پاپوردو: (*s of former glory*).

(۴) سهرمه قست.

remodel (rē-mod'l), *v.t.* (۱) داپشتنموى سهرله نو! داپشتن.

(۲) تازه كردنموى (خانوى) چاك كردن! دهمست پيايىنانى خانو:

(*He ~s houses for a living.*)

remonstrance (ri-mon'strəns), *n.* سكا! نارمىزايى! دژ وستان!
مىزاري.

remonstrant (ri-mon'strənt), *adj. & n.* نارمىزايى دهرپ!

سكا! دژ وستاو! مىزاري دهرپ.

remonstrate (ri-mon'strāt), *v.t.* (۱) نارمىزايى دهرپين!

مىزاري خو دهرپين! سكا! كردن! دژ وستان.

(۲) [Obs.], پيشاندان! خستنه پو.

v.t. نارمىزايى خو دهرپين! مىزاري دهرپين! دژ وستان.

remonstration (rē-mon-strā'shan), *n.* نارمىزايى! سكا!

نارمىزايى دهرپين! مىزاري دهرپين.

remonstrative (ri-mon'strə-tiv), *adj.* مى نارمىزايى!

مى مىزاري دهرپين! سكا! لايى.

remontant (ri-mon'tənt), *adj.* ورمىزى جارنك زياتر دپشكوى

: وهك همندى كول).

n. گونيكه كه ورمىزى جارنك زياتر دپشكوى.

remora (rem'ə-rə), *n.* جوزه ماسى يهكى بچوكه بهموى خه پله يهكى

مژكى سمر سمى يوه خوى دهنوسىنى به جلهو كشتى ماسى گهرمه.

remorse (ri-môrs'), *n.* (۱) پشمىمانى! كاله كه نه نژو شكان.

(۲) بهزهى! هاوسوى! دلهرمى.

remorseful (ri-môrs'fəl), *adj.* پشمىمان.

remorseless (ri-môrs'lis), *adj.* دلهرق! بى بهزهى! نا پشمىمان.

remorselessly (*adv.*); **remorselessness** (*n.*).

remote (ri-mô't), *adj.* (۱) دورو! دورو دهمست.

(۲) دورو چهپك! چهپك! تريك! پى: (*a ~ village*).

(۳) كوز! دورو! پاپوردو يا دواپو: (*the ~ past*).

(۴) دورو له باسوه! پيهوندى كمه به باسكهوه:

(*a point ~ from the subject*)

(۵) دورو (خزم): (*a ~ cousin*).

(۶) دورو پيرى! گوشمگير: (*~ and cold in his manner*).

(۷) كم: (*a ~ resemblance; a ~ possibility, chance, etc.*).

(۸) ناسمركى! ناپاستوخو: (*the ~ causes of depression*).

remotely (*adv.*); **remoteness** (*n.*).

remote control, (۱) دهمستكارى كردن له دورموه!

به ريموهربدانى لړوكو موشكو تلهفزيون له دورموه بهموى شپول بى تلمره.

(۲) نامىزى نهم دهمستكارى كردنه يا به ريموهربدنه.

remotion (ri-mô'shan), *n.* (۱) لاپردن! گواستنموه.

render

([Obs.]) پزىشت! چوون.

remount (rē-mount'), *v.t. & v.i.* سواربونموه.

n. نهمى نوره پى! كراو له گهل نهمى ماندودا.

removable (ri-mōōv'ə-b'l), *adj.* لدمبريت! دهمتوانى! بچولينيى!

دگوزن ريموه.

removability (*n.*).

removal (ri-mōōv'l), *n.* (۱) لاپردن! لاپران.

(۲) لى خست! دهر كردن له نيش يا سمركا يهتى! لاپردن له كاربه دهمستى:

(*the minister's ~ from office*)

(۳) (۱) گواستنموه! جولان.

(ب) گوزنانهو! (مان)! گواستنموه.

remove (ri-mōōv'), *v.t.* (۱) لاپردن! گواستنموه! جولان.

(۲) داکه ندن: (*~ your coat*).

(۳) لى خست! له نيش دهر كردن! له سمركا يهتى لاپردن.

(*to ~ from power*)

(۴) كوشتن.

(۵) نهميشتن! لاپردن! له ناپريدن: (*to ~ the causes of war*)

(۶) لى لاپردن! لى جيا كردنموه! ليكرنموه: (*to ~ the dirt from*).

n. (۱) لاپردن! جولان! گواستنموه.

(۲) همنگاو: (*We are but one short ~ from war.*)

(۳) [British], گواستنموه! (مان, خانو): گوزنانهو.

removed (ri-mōōvd'), *adj.* (۱) دورو! (پلهى خزمایهتى):

(*My first cousin's child is my first cousin once ~.*)

(۲) دورو! پيهوندى كمه يا نويه! جياوان.

remover (ri-mōōv'ēr), *n.* (۱) لاپر! ليكرموه: (*a paint ~*).

(۲) گواستنموى داواكارى يهك له دادگايه كمه بى دادگايه كى تر.

remunerate (ri-mū'nə-rā't'), *v.t.* پاداشت دانهوه! خه لات كردن:

(*to ~ a person for his services*)

remunerative (*adj.*).

remuneration (ri-mū'nə-rā'shan), *n.* (۱) پاداشت دانهوه!

خه لات كردن. (۲) پاداشت! خه لات.

renaissance (ren'ə-sāns', ren'ə-zāns'), *n.* (۱) بوژانهوه!

له دايكبوونهوه! بزووتنهوه! وورپا بونموه! پاپيرن.

(۲) [R-], (۱) بزووتنهوى هونرو ويزو زانبارى له نهرپادا له سمدانى

چواردو! پانزهو! شانزهو! بزووتنهوى نهرپا.

(ب) سهردمى بزووتنهوه يا پاپيرنى نهرپا.

(ج) شينواى هونرو ويزو خانوسازى نهم سهردمه

(د) هر جوزه بزووتنهوه يا پاپيرنىكى وهه.

adj. [R-], (۱) تايهتى به شينواى هونرو ويزو سهردمى بزووتنهوه يا

پاپيرنى نهرپا: (*~ painting; the ~ mind*).

(۲) وهك شينواى خانوسازى سهردمى بزووتنهوى نهرپا.

گورچيلهى! تايهتى به گورچيلهكان.

renal (rē'n'l), *adj.*

renascence (ri-nas'ns), *n.* = renaissance.

renascent (ri-nas'nt), *adj.* بوژاوه! گهشاوه! تازه له دايكبوونهوه.

rencontre (ren-kon'tēr), *n.* = rencounter.

rencounter (ren-koun'tēr), *v.t. & v.i.* (۱) بهرنگارى دوژمن

بوون له شپرد! پوپوپو وستان. (۲) بهرنگوت قوش هاتن.

n. (۱) قوش بوونىكى دوژمنانه! بهرنگاربوون.

(۲) بهرنگوت قوش بوونى براده ريك.

rend (rend), *v.t.* (۱) داندن! پارچه پارچه كردن! پچراندن.

(۲) به زور لى سندن! له دهمست هلبړوسكاندن! پريپاكردن و فراندن.

(۳) تيكدان! شينواندن: (*screams that ~ the silence*).

(۴) پچراندن! داندن! دهرهئنان! داخو خه خهتى زور پندان! شق پى بردن.

v.t. شق بردن! داندن! هلدپين.

render (ren'dēr), *v.t.* (۱) پيشكش كردن! (بى پسه ندكردن!)

rendezvous

- لیکولینده، داوای قهرز لیکردن؛ دان (پایان):
(~ an account of your actions.; to ~ a bill)
(~ up) ، دان به دهستومه؛ دست ئی هملگرتن؛ وازلینینان:
(They ~ed up the town to the enemy.)
(~) دانوره لهباتی (چاکه، خرابه): (to ~ good for evil).
(~) دانوره؛ پیدانهوه؛ بۆ گهراندنوه: (I ~ back your gold.)
(~) دان؛ بۆ کردن؛ دانوره لهباتی: (to ~ thanks, obedience, etc.).
(~) والیکردن:
(The heat ~s me helpless.; It ~s the machine useless.)
(to ~ help) (1) یارمهتیدان:
(to ~ a service) (ب) کردن کار، خدمت؛ پیشکش کردن به نویسن
(A) نیشانه هملدان؛ پیشکش کردن به نویسن
(9) نوواندن (شانونامه)؛ به دهنگی بهمن خویندننوه (هملیست، ووتان)
موسیقاییان: (The actors ~ed "Hamlet" very well.)
(10) گزین؛ به زمانیکی تر دهربرین
(11) چهری و پیو لیکردنوه به تواندنوه.
(12) قیست دان یا قهرزانهوه به شیوهی پاره، شتوومه، یا خدمت.
(13) سواغ دان؛ چینی یهکم.
(1) قیست؛ خدمت کردن یا شت پیدان لهباتی کری خانوو.
(2) یهکم سواغ؛ چینه سواغی یهکم.
rendezvous (rân'da-vōō'), *n.*
(1) جیگای به یهکجهیشتن (لهسر)
بهلینیکی بینشور؛ شوننی کوبوننوه؛ جی ژوان
(2) شوننی خهک کوبوننوه بۆ راپاردن، سهیران، یا رهزیش... هتد.
(3) ژوان؛ یهکگرتن (به نهینی وهک دور دلدان، یا به ناشکر)؛ کوبوننوه.
کوبوننوه (به یی بهلینیکی بینشور)؛ یهکگرتن له جی یهکی تاییهتیدا
کوبوننوه له جیگایهکی تاییهتیدا (سهیران، کهشتی... هتد.)
rendition (ren-dish'ən), *n.*
(1) نوواندن (شانونامه)؛ موسیقاییان؛
پیشکش کردن (شانونامه، موسیقا)؛ شیوهی نهم نوواندن یا موسیقاییانده:
(the ~ of a dramatic role or a piece of music)
(2) گزین؛ زمانهوانی؛ شیوهی گزین له زمانیکهوه بۆ زمانیکی ترا
نهتجامی نهم گزیننه.
(3) [Archaic] دان به دهست دوزمننوه؛ دهست هملگرتن.
renegade (ren'ə-gād'), *n.*
(1) له نایینی خو هملگراوه؛
کسیکه که واز له نایینی خوئی دینن بۆ نایینکی تر.
(2) ناپاک؛ له حیزب، گه، یا رینبازی خو هملگراوه.
renegado (ren'ə-gā'dō), *n.* = **renegade**.
renege (ri-nig', ri-nēg'), *v.t.*
(1) پهیمان شکاندن؛ پهشیمان بووننوه
له بهلینیک له پهیمان کشانهوه: (to ~ on a promise).
(2) پهپروه نهکردن؛ پهپروهی یاری (یاری کاغزو قومان)
هاشاکردن
v.t. [Archaic],
-reneger (*n.*)
(1) تازهکردنوه؛ نوی کردننوه.
(2) دهستپیکردنوه؛ سهیرلنوی کردننوه؛ تنههلهچوننوه.
(3) دووبارهکردنوه؛ دووپاتکردنوه؛ ووتننوه:
(~ one's objection; ~ a promise)
(4) نازووقه یا تفاهی تازه خستن.
(to ~ a lease) (5) تازهکردنوه (قوتنرات):
(1) تازهبووننوه؛ نوی بووننوه (2) دهستپیکردنوه؛ تنههلهچوننوه.
renewable (ri-nōō'āb'l, ri-nū'āb'l), *adj.*
تازه دهبتنوه؛
دینتوه جی (شتی بهکارمیننوا): (Electricity is a ~ energy.)
(1) (1) تازهکردنوه؛
نوی کردننوه. (ب) تازهبووننوه؛ نوی بووننوه:
(a ~ of hope, determination, etc.)
(2) شتی تازهکراوه یا تازهبووهوه.
reni- (ren'i, rē'ni), *Also reno-* پشنگرنکه بهمانای؛ گورچيله.

reorder

- له گورچيله دهجیت. **reniform** (ren'i-fôrm', rē'ni-fôrm'), *adj.*
لهنزیمنیکه گورچيله دهردهدات دهبتنه موی
renin (rē'nin), *n.*
زیادبوونی پهستانی خوین.
(1) پهق؛ بهرههستیکر.
(2) سهیرهخت؛ کهلهپهق.
renitent (ri-nī't'nt, ren'ə-t'nt), *adj.*
-renitency (*n.*)
rennet (ren'it), *n.*
(1) پهردی چوارهم گهدی گورنکه.
(2) مادهیهکه لهم پهردیه دهردههتیرت بۆ شیر میاندن (له پهیر
درووستکردن؛ بهکاردیت). **rennin**.
لهنزیمنیکه له پهردی چوارهم گهدی ناوی گورنکه **rennin** (ren'in), *n.*
دهردههتیرت بۆ شیر میاندن.
(1) دهست ئی هملگرتن (ماف، ناین،
حیزب، بیروباوه)؛ وازلینینان:
(to ~ one's citizenship, religion, party, right, etc.)
(2) هاشالیکردن: (He ~d his son.)
(3) واز له خوشی ژیان هینان؛ گهار گرتن: (to ~ the world)
دهست له ماف هملگرتن.
v.t.
-renouncement (*n.*); **renouncer** (*n.*)
(1) چاککردنوه (خانوو)؛ تازهکردنوه: **renovate** (ren'ə-vāt'), *v.t.*
(to ~ a building)
(2) بووراندننوه؛ ژباندننوه.
-renovator (*n.*)
renovation (ren'ə-vā'shən), *n.*
چاککردنوه (خانوو)؛
تازهکردنوه.
(1) ناویانگ؛ ناوداری؛ ناو.
(2) [Obs.], واتورات.
ناو پی؛ دهرکردن؛ ناودارکردن؛ ناویانگ پیدان.
renowned (ri-nound'), *adj.*
پهناویانگ؛ ناسراو؛ پهناو؛ ناودار.
(1) کری؛ کری خانوو. (2) بیروبوومی زهویزار؛ بهرههه.
rent (rent), *n.*
(1) به کری گرتن (خانوو، زهوی، نامین).
(2) (~ out) ، به کری دان (خانوو، زهوی، نامین).
v.t.
به کری دان.
بۆ کری.
for rent,
rent (rent), *past tense and past participle of rend.*
adj.
دراو؛ شق بریدو؛ دیز بریدو.
rent (rent), *n.*
(1) گون (جلی دراو)؛ دیزی زهوی.
(2) دابهش بوون (حیزب یا گزیمه)؛ دویرهکی؛ جیابووننوه.
rental (ren't'l), *n.*
(1) کری؛ کری خانوو. (2) دهسکوت (کری).
(3) خانووی بهکری؛ دراو؛ خانووی کری: (They have several ~s.)
adj.
بۆ کری؛ می کری: (a ~ property).
(1) داهاتی سالانه؛ دهسکوتی سالانه.
(2) (pl.) ، (1) سهیرجمی قهرزی میری فهرنسا. (ب) قازانچی نهم قهرزه.
renter (ren'tēr), *n.*
(1) گزینچی؛ کری گرتنه.
(2) به کریدما؛ خاوهنی خانووی کری.
rent-free (rent'frē'), *adj.*
بهی کری؛ به خورایی.
renunciation (ri-nun'shi-ā'shən), *n.*
(1) دهست ئی هملگرتن؛ وازلینینان؛ هاشالیکردن:
(~ of pleasures, one's religion, rights, belief, etc.)
(2) بهیاننامه؛ دهست ئی هملگرتنکی وهما.
(1) سهیرلنوی کردننوه.
(2) دهستپیکردنوه؛ تنههلهچوننوه.
reopen (rē-ō'p'n), *v.t. & v.i.*
داوای دووباره (له بازگان یا دهلال بۆ ههمان شت).
v.t.
(1) دووباره داواکردن (له بازگان یا دهلال بۆ ههمان شت).
(2) ریکوینک کردننوه؛ سهیرلنوی ریکخستن.

report card

report card, راپۆرٲى قوتابخانە؛ راپۆرٲىگە دەربارەى نەرو پەرۋىشى قوتابى كە قوتابخانەگەى سالى چەند جارىك دەينىرى بۇ دايلىو باوكى.

reportedly (ri-pōr'tid-li), *adv.* گوايە؛ وە دەلىل؛ دەلىل.

reporter (ri-pōr'tēr, ri-pōr'tēr), *n.* (۱) تۆماركەرى كۆزى دادگاۋ (۲) پەرلەمان (a court ~).

(۳) راپۆرٲوسى رۇئنامەۋ رادىئو تەلەفونۇ؛ پەيامنئىرى رۇئنامەۋ رادىئو تەلەفونۇ (a newspaper ~; a news ~).

-reportorial (adj.).

repose (ri-pōz'), *v.t.* پالختىن؛ پالكتەن؛ حمائەو:

(~ yourself on the bed.)

v.t. (۱) پالكتەن؛ پاكشان. (۲) حمائەو؛ حمائەو؛ پشودان.

(۳) حمائەو؛ پاكشان لە گۆپدا:

(He ~s at the Saiwan cemetery.)

(۴) (in ~), پشت پى بىستىن

(۵) بە سى دەنگى مانەو يا درىژبونەو: (The land ~s in the dusk.)

(۶) پال پشودان؛ كەوتتە سەر؛ لەسەر وەستان.

n. (۱) پالكتەن؛ پاكشان. (۲) (۱) حمائەو؛ حمائەو. (ب) نوستن.

(۳) ناسودەيى (۴) ھىمىنى؛ لەسەرخۇيى.

(۵) كىيى؛ بى دەنگى؛ كىشوماتى؛ ناسايش؛ ناشى؛ خامۇش.

(۶) يەك نەرايى؛ يەك دانى؛ پىكتەو گونجان.

repose (ri-pōz'), *v.t.* (۱) دانان

(۲) (in ~), بىرواپىكتەن.

reposeful (ri-pōz'fəl), *adj.* ھىن؛ بىدەنگ؛ خامۇش.

reposit (ri-pōz'it), *v.t.* (۱) ھەلگرتن؛ ھەماركەن؛ دانان بۇ داپۇژ.

(۲) [Rare]. خستەو شوئىنى خۇي؛ گەپاندەو بۇ جىنى خۇي.

-reposition (n.).

repository (ri-pōz'it-tōr'i, ri-pōz'it-tō'r'i), *n.* (۱) سىنوق؛

چەمكەج؛ دۇلاب؛ شوئىنى شت ھەلگرتن.

(۲) [Rare]. مۇزەخانە

(۳) ھەمار؛ دوكان؛ كۇكا (۴) گۆپ.

(۵) ھەمار؛ مەجان؛ سەرچارە:

(The old professor was a ~ of knowledge.)

(۶) پارگەر؛ پارىژش

repossess (rē-pə-zes'), *v.t.* (۱) دەستبەسەر داگرتەو:

(The bank ~ed his house.)

(۲) بۇ گەپاندەو؛ پىدانەۋى شتى خۇ:

(They ~ed him of his house.)

-repossession (n.).

repoussé (rə-pōō'sā'), *adj.* [Fr.]. (۱) نەخشى؛ كلىشەى دەرىۋىقو.

(۲) بە نەخشى؛ كلىشەى دەرىۋىقو و پاراۋە.

n. نەخشى؛ كلىشەى دەرىۋىقو.

reprehend (rep'ri-hend'), *v.t.* (۱) سەرزەشتكەن.

(۲) پەخنەلىگرتن؛ لۇمەكەن.

reprehensible (rep'ri-hen'sə-b'l), *adj.* شايسەى

سەرزەشتكەن؛ ناشرىن؛ خراپ؛ ناپەسەند؛ پىس (كردەو، پەشت):

(a ~ act)

-reprehensibility (n.); **reprehensibly** (adv.).

reprehension (rep'ri-hen'shən), *n.* سەرزەشتى؛

سەرزەشتكەن

reprehensive (rep'ri-hen'siv), *adj.* ھى سەرزەشتى؛

تاييەتى بە سەرزەشتى كەن.

represent (rep'ri-zent'), *v.t.* (۱) پىشاندان؛ پونكتەو:

ھىنانە بەرجاۋ (۲) پاس كەن؛ نىشانە ھەلدان.

(۳) نىشانەى نەرو بون؛ واگەپاندن؛ دەرپرېن.

(۴) برىتى بون لە: (A cave ~ed home to these people.)

reprisal

(۵) نوۋاندن (شانۇنامە)؛ پىشكەش كەن.

(۶) نوئەرى كەن (دادگەرى)؛ برىكارى كەن:

(A lawyer ~ed each side.)

(۷) نوئەرى كەن (لە پەرلەماندا يا وولاتىكى تەدا وەك يالىۋن؛ نوئەربون

(He ~s his district well in parliament.)

(۸) نەوئە بون بۇ بون بە نەوئە بۇ.

-representable (adj.).

representation (rep'ri-zen'tā'shən), *n.* (۱) پىشاندان؛

پونكتەو؛ وئە. (۲) وئە.

(۳) پەيان؛ پەياننامە. (۴) نەوئەكارى.

(۵) نوئەرى: (They have no ~ in the parliament.)

(۶) نوئەران (پەرلەمانى؛ دىلۇماسى).

(۷) نوۋاندن (شانۇنامە)؛ پىشكەش كەن لەسەر شانۇ.

-representational (adj.).

representative (rep'ri-zen'tā-tiv), *adj.* (۱) ھى پىشاندان يا

پونكتەو. (۲) ھى نوئەرى كەن.

(۳) نوئەرى: (a ~ assembly)

(۴) دەستورى؛ نوئەرى: (a ~ government)

(۵) نەوئەيى: (New York is not a ~ American city.)

n. (۱) نەوئە. (۲) نوئەر (پەرلەمانى يا دىلۇماسى)

(۳) [R-]. ئەندامى كۆنگرېس "نەنجومەنى نوئەران" ى ئەمەرىكى يا

پەرلەمانى يەككە لە وولاتە يەكگرتەۋەكانى ئەمەرىكا.

repress (ri-pres'), *v.t.* (۱) پىكتەن؛ بەرىسكەن؛ نەھىشتن؛

خۇپاگرتن: (to ~ a laugh)

(۲) كۆژاندەو؛ دامركاندەو (to ~ a rebellion)

(۳) (۱) پىشلىل كەن؛ پىشەست كەن؛ يەستەو؛ پەستكەن:

(to ~ a people's hopes)

(ب) چەوساندەو

(۴) كەن بەرئەو (ھەستو يادى ناخۇش)؛ شاردەو (ھەست):

پىشەست كەن؛ ناشكارا نەكەن

-repressible (adj.).

repressed (ri-prest'), *adj.* پىشلىل كراۋ؛ پىشەست كراۋ؛

شاراۋە (ھەست)؛ بەرئەو كراۋ؛ پەستراۋە.

repression (ri-presh'ən), *n.* (۱) پىشلىل كەن؛ پىشەست كەن.

(۲) چەوساندەو؛ زۇردارى؛ زەبروزەنگ.

(۳) شاردەو (ھەست)؛ كەن بەرئەو (ھەستو ئارەزوۋى ئابەجى)

repressive (ri-pres'iv), *adj.* پىشلىل كەن؛ پىشەستكەن؛

چەوساندەو؛ زۇردارانە.

(~ measures taken by the government)

-repressiveness (n.).

(۱) ۋەستاندن يا دواختىنى سزا (بەتاييەتى

ھى ھەلواسىنى تاۋانكارىك. (۲) پزگار كەن لە ناخۇشى يەك؛

دواختىنى كارەساتىك.

n. (۱) سزاي ھەلواسىنى تاۋانكارىك دواختىن يا ۋەستاندن.

(ب) ھەرمانى ئەم دواختىن يا ۋەستانە.

(۲) پزگارى سەردەمى لە ناخۇشى يا كارەسات؛ مۇلە؛ پشوو:

(They got a temporary ~ from bombing.)

reprimand (rep'rə-mand'), *n.* سەرزەشتى؛ پىاھەلشاخان.

v.t. سەرزەشتكەن؛ پىاھەلشاخان.

لە چاپ دانەو (بەي گۆپىن يا دەستكارى).

(۱) (۱) چاپى دوۋەمى پەرتوك يا گۇقار (بەي گۆپىن).

(ب) وواتىك يا بەشىكى لە گۇقارو پەرتوك ۋەرگىراۋ بەجيا لە چاپداۋ.

(۲) پوۋل پۇستەى دەرگاۋ لەسەر پوۋلىكى كۆن ھەر بۇ ھەلگرتن ئەك بەكارھىنان

(۳) لە چاپ دانەو.

reprisal (ri-prī'z'l), *n.* (۱) داگىر كەننى خاكى دۆرمەن بە خەلكەكەيەو.

reputed

n. (۱) نابانگ: ناو (*a city of bad ~*).
(۲) نابانگی باش: ناوی باش: (*a man of ~*).

reputed (ri-pūt'id), adj. وا ناسراو: وا دانراو:

(*the ~ author of a book*)

reputedly (ri-pūt'id-li), adv. گوايه: بهناو:

request (ri-kwest'), n. (۱) داواکردن

(۲) داخوازی: داوا: خواست: تکا:

v.t. (۱) داوا لیکردن: داواکردن: داخوازی کردن: (۲) تکا کردن:

by request, لسمه داخوازی جه ماومره: لسمه داوا:

requiem (rē'kwī-əm), n. (۱) نوژنو مزای جه ماومره بۆ گیانی

مردوویهک یا مردووان (ثانی کاسو لیکي): یادکردنمه یا بیرموری مردو:

(ب) موسیقای لیدراو لهم کاته دا:

(۲) لاوانهوه بۆ گیانی مردو: لاوانهوه: شیوه: شیخ:

require (ri-kwīr'), v.t. (۱) داواکردن: لسمه سووریبون:

(*They ~ obedience.*)

(۲) فرمان دان: داوا لیکردن: پی: ووتن:

(*They ~d them to be present.*)

(۴) پیویست کردن: پیویست بوون: ویستن:

(*A hungry man ~s food.*)

v.t. داواکردن: ژورکردن:

required (ri-kwīr'd), adj. پیویست

requirement (ri-kwīr'mənt), n. (۱) داواکاری

(۲) مهرج: مهرجی پینشکی: پیویستی:

(*the ~s for college entrance*)

(۳) پیویستی: شتی پیویست: ویستهمه:

requisite (rek'wā-zit), adj. پیویست: ژور پیویست:

(*The ~ supplies for a journey.*)

n. شتی پیویست: پیویستی: ویستهمه:

requisition (rek'wā-zish'an), n. (۱) داوا: داواکردن

(۲) داخوازی رهسمی دهمزگایهکی میری یا کومپانیایهک بۆ کمرسهو شتوومک:

(*a ~ for supplies and equipment*)

(۲) مهرج: مهرجی سرهکی: پیویست: (*the ~ of college degree*)

(۱) داواکردن: گهراندنمه یا دانهوه دهستی تاوانکارک (له وولاتیکهوه بۆ

وولاتیکه تی)

v.t. (۱) داواکردن: تی سندن: (*~ food for troops*)

(۲) داوا لیکردن

requital (ri-kwīt'l), n. (۱) داواکردن: داواکاری: داوا لیکردن:

(۲) (ا) پاداشت: خهلات: (ب) تۆله:

requite (ri-kwīt'), v.t. (۱) بۆ گهراندنمه (چاکه): خوشمویستی:

پاداشت دانمه: (*to ~ another's love*)

(۲) تۆله سهندنمه: تۆله لیکردنمه:

reredos (rēr'dos), n. پهرده یا تیغه دیواری پشت قوربانیکا (کلیسه):

reroute (rē-rōūt', rē-rout'), v.t. به ینگهیهکی تردا ناردن:

به پرییهکی جیاواژدا ناردنمه:

rerun (rē-run'), v.t. پیشاندانهوه (فیلمی سینهما): دوباره پیشاندان:

n. پیشاندانهوهی فیلمیکی سینهمایی یا بهرنامهیکی تلهفزیونی:

resalable (rē-sāl'ə-b'l), adj. دههزشریتنمه:

resale (rē-sāl', rē-sāl'), n. فروشتنمه:

rescind (ri-sind'), v.t. ههلوه شاندنمه (یاسا): پوچ کردنمه:

سپینمه: لایردن: (*to ~ a law*)

-rescinable (adj.).

rescission (ri-sizh'an, ri-sish'an), n. ههلوه شانهوه (یاسا):

پوچ کردنمه: سپینمه: لایردن:

rescissory (ri-sis'ə-ri, ri-siz'ə-ri), adj. تاییهتی به یاسا

ههلوه شاندنمه یا پوچ کردنمه:

reserve

rescript (rē'skript), n. (۱) فرمانی نیمپراتوری پوما یا پایا:

وهلامی نیمپراتوری پوما یا پایا دهرباری پرسپارتیک یا داخوازیهک:

(۲) فرمان: (۳) (۱) نووسینهوه: دوباره نووسین:

(ب) شتیکی سهرله نوی نووسراو:

(۱) فرمانی دادگا بۆ دادنوس یا هی دادگای بهرز بۆ دادگای نرم دهرباری

داواکاریهک:

rescue (res'kū), v.t. (۱) پژارکردن: فریادکوتن: هاتن به هوارمهوه:

(۲) به ژور دههینان له بهندیخانه: به ژور شت سهندنمهوه:

n. (۱) پژارکردن: پژاری: فریادکوتن:

(۲) به ژور له بهندیخانه پژارکردن: به ژور شت سهندنمهوه:

research (ri-sūrch', rē'sūrch'), n. لیکولینهوه: کنهکردن:

لیکولینهوهی زانستی:

v.t. لیکولینهوه: کنهکردن:

researcher (ri-sūrch'ēr, rē'sūrch'ēr), n. لیکولهرمه: کنهکار:

rescat (rē-sēt'), v.t. (۱) دانیاشاندنمهوه:

(۲) کورسی تازه تیختن: کورسی تازهکردنمهوه:

rescaw (rā-zō'), n. (۱) تۆپی نهفش لسمه کراو:

(۲) پهرده یا تۆپی رهنگاوهرنگ (وینهگهری):

resect (ri-sekt'), v.t. بپین یا لایردن: یهشتیکی نهاندانیکی لهش به

نمشتگرهگری

resection (ri-sek'shən), n. بپین یا لیکردنمهوهی پارچهیهک له

نهاندانیکی لهش به نمشتهگرهگری

reseda (ri-sē'də), n. (۱) پوههککه گولی بۆن خوش دهگری:

(۲) رهنگی سهووی خوله میشتی یا زهیتونی

resemblance (ri-zem'bləns), n. (۱) لیکچوون: لیکردن:

هاوشیهویی: (۲) وینه [Obs.], لهوانه بوون: بۆ ههبوون

resemble (ri-zem'b'l), v.t. (۱) تی چوون: لیکردن: لیکچوون:

هاوشیهو بوون: (*He ~s his father.*)

(۲) [Archaic], بهراووردکردن: لهیهک چوواندن:

resend (rē-send'), v.t. (۱) سهرله نوی ناردن یا ناردنمهوه:

(۲) گهراندنمهوه: ناردنمهوه:

resent (ri-zent'), v.t. بۆ تی بوون: تی پست بوون: ناپهزایی دهبرین:

بهدل نهبوون:

(*He ~s criticism; He ~s her indifference toward him.*)

resentful (ri-zent'fəl), adj. کینه له دل: کینه دارا: قین له دل:

داخ له دل:

-resentfully (adv.); resentfulness (n.).

resentment (ri-zent'mənt), n. بۆ: قین: کینه: قین تی بوون:

تی پریوون: ناپهزایی:

reservation (rez'ēr-vā'shən), n. (۱) ههنگرتن: بۆ دواپوژ:

خستنه لاوه: هیشتنمهوه: (۲) شتی ههنگراو یا هیلراوه: یهدهک: سپین:

(۳) مهرج: دوودلی:

(*She accepted the invitation with mental ~s.*)

(۱) شوژن یا ناوچهیهکی تهرخان کراو بۆ مههستیکی تاییهتی:

(*an Indian ~; a military ~*)

(۱) قورخ کردن (ژوری نویتیل, کورسی فۆکه... هتد): جی کرتن:

جی یا بلیت بۆ ههنگرتن یا دانان: (*We made ~ at this hotel.*)

(ب) جی قورخ کراو یا ههنگراو (له نویتیل, فۆکه, شهمندههه, یا

چیشتهخانهدا): (ج) بلیتی نهم قورخ کردنه یا جی کرتنه:

reserve (ri-zūr'v'), v.t. (۱) ههنگرتن بۆ دواپوژ: گلدانهوه:

(۲) قورخ کردن: ههنگرتن یا دانان بۆ کهستیکی تاییهتی یا مههستیکی تاییهتی:

گرتن (جیگه, کورسی) (۳) بۆ خو ههنگرتن: دان بهخۆ:

(*I ~ the right to disagree.*)

n. (۱) یهدهک: سپین: شتی ههنگراو بۆ دواپوژ (غازووه, قایمهکاری):

(۲) ههنگرتن بۆ دواپوژ: خانه لاوه: (۳) مهرج: دوودلی:

reserved

- (۱) ھەستور بىروراي خۇلە خەلگ شاردنەورە.
(۲) شەرمىنى خۇگرتن: سەنگىنى: بى دەنگى.
(۳) سەرمایە ھەلگىراو بۇ تەنگانە لەپەن بانق يا دەزگای ترەورە: قایمەکارى.
(۴) رەوى پارىزراو يا شونى دانراو بۇ مەبەستى تايپەت: (a forest ~).
(۵) (pl.) ھىزى چەكدارى تەنگانە.
adj. ھەلگىراو بۇ دوابۇز: دانراو بۇ تەنگانە: (a ~ supply of food).
ھەلگىراو بۇ کاتى خۇي: دانراو بۇ کەسەك يا کاتىكى تايپەت. **in resrve,**
without resrve, بەبى مەرج.
reserved (ri-zürvd'), adj. (۱) قۇرخ کراو: گىراو (جى).
دانراو بۇ کەسەك يا مەبەستىكى تايپەت (۲) شەرمى: بى دەنگ.
reservist (ri-zür'vist), n. سەرمایى ھىزى چەكدارى تەنگانە
reservior (rez'er-vwär', rez'er-vôr'), n. (۱) مەمارا: نەستىل.
نەستىل (۲) تانگى: دەفرى شە. (۳) کىس يا تورەگە (زىندەورەزى).
(۴) مەمار (مەجان): کۇگا: جىنى شت کۇمەل بوون: بىرنگى زۇر.
(a ~ of good will)
reset (rē-set'), v.t. (۱) دووبارە گرتنەورە: ئىسکانى شکار).
چاک کردەورە (to ~ a broken arm)
(۲) راستکردنەورە: کاتژمىن: دانانەورە لەسەر کاتى راست
(to ~ an alarm oclock)
n. (۱) گرتنەورە ئىسکانى شکار.
(۲) ئىسکانى شکارى دووبارە گىراو: شتى سەرلەنۇي چاک کراو يا پىنخراو.
(۳) بۇرەكى دووبارە ئىزراو
(۴) دووبارە ناردن بە کەشتى
reship (rē-ship'), v.t. (۱) گواستەورە بۇ کەشتىبەكى تر.
(۲) سواری کەشتى بوئەورە: دووبارە بە کەشتى پزىشتن.
v.t. (۱) ناوی خۇ بووسىن بۇ کارکردن لەسەر کەشتى ناپندە کەشتى بازگانی
(کەشتىو).
-reshipment (n.).
reshuffle (rē-shuf'l), v.t. (۱) دووبارە تىکەلۆکردنەورە (کاغەزى)
يارى يا قوما (۲) گۇزىن: نەنجوومەنى وەزىران: پىنخستەورە.
n. گۇزىر: نەنجوومەنى وەزىران: پىنخستەورە. (a cabinet ~).
reside (ri-zid'), v.t. (۱) نىشتەجى: بوون (بۇ ماورەبەكى زۇر).
تىدا ژيان: دانىشتن: (He still ~s in the same house.).
(۲) تىدا بوون: تايپەخۇ: ھەبوون بە زگماكى.
(۳) بە دەست بوون: درانە دەست: پى سپىردران (دەسلات).
(The real power ~s in the people.)
residence (rez'i-dəns), n. (۱) ژيان لە شونىنک: ماورە ئەم ژيانە.
نىشتەجى: (His ~ in Europe matured him.).
(۲) نىشتەجى: کاتى قوتابىتى لە زانگۇدا: ماورە ئەم نىشتەجى: بى.
(۳) مال: نىشتەجى: نىشتەگە. (۴) خانووبەرە: کۆشك
(۵) ماورە ژيان لە خانووبەرە يا شونىنک.
residency (rez'i-dən-si), n. (۱) مال: خانە: نىشتەگە.
(۲) نىشتەگە يا بارەگای نوئەرى دىلۇماسى (بە تايپەتى لە وولاتى ژۇردەستەدا).
(۳) ماورە فېربوونى پىپۇرى پزىشت.
resident (rez'i-dənt), adj. (۱) نىشتەجى: نىشتەنى.
دانىشتووى شونىنک. (۲) پزىشتى نىشتەجى:
(a ~ physician in a hospital)
(۳) ناوکی: شاراورە.
(۴) ئاکۇچەر: بالندە: نىشتەنى بە درىژاى سان.
n. (۱) نىشتەجى: نىشتەنى: دانىشتووى ھەمىشەنى شونىنک
(۲) نوئەرى دىلۇماسى (بە تايپەتى لە وولاتى ژۇردەستەدا).
(۳) بالندە: نىشتەنى يا ئاکۇچەر. (۴) جىگر.
residential (rez'i-dən'shal), adj. (۱) تايپەتى بە مال.
(۲) بۇ تىدا ژيان دەشت: نىشتەجى: ھى نىشتەنى: (a ~ district).
residual (ri-zij'ōō-əl), adj. & n. (۱) پاشماورە: پاشمەزک: دوامورە.

resistible

- (۲) ژمارەى دوامورە پاش ئى دەرکردن (ژمارەو پىوان).
(۳) ھەلەى ژماردن (ژمارەو پىوان): ھەلەى چاک نەکراو.
(۴) (pl.) ئەم مەزى دەرى: بە نووانەرىكى بىرنامەبەكى تەلەفزیونى ھەر
جارىگە بىرنامەگە پىشان بىرئەورە.
residuary (ri-zij'ōō-er'i), adj. ھى دوامورە: ھى پاشماورە.
residue (rez'ə-dōō', rez'ə-dū'), n. (۱) پاشماورە: دوامورە: ماورە.
پاشمەزک. (۲) خەتە. (۳) پاشماورەى مىراتى پاش دابەشکردنى بەسەر
مىراتبەرو خاوەن قەرزدا
residuum (ri-zij'ōō-əm), n. پاشماورە: پاشمەزک: خەتە.
(۱) دەست ھەلگرتن (لە ماف يا داوايەك).
(۲) وازەپتان لەکار: دەست لە ئىش ھەلگرتن بە تەورەى.
(۳) زۇر لە خۇ کردن بۇ پارى بوون بە شتى: بە ئاچارى پى پارى بوون
(You have to ~ yourself to do without luxuries.)
v.t. واز لە کار ھىتان بە دەست: دەست لە ئىش ھەلگرتن:
(He ~ed from the presidency.)
resign oneself, بە ئاچارى پى قایل بوون:
مل بۇ کەچ کردن لە ئاچارىدا: (to ~ oneself to a life of poverty)
resign (rē-sin'), v.t. سەرلەنۇي مۆرکردن: ئىمزاکردنەورە.
(۱) واز لە کار ھىتان بە دەست: دەست لە ئىش بە ھەلگەرى. (۲) بەياتنامەى ئەم وازەپتانە: وازنامە.
(۳) پى قایل بوونى ئاچارى: ملگەجى ئاچارى: مل نان: شان دانەبەر: ماتەمىنى
ملگەج بە ئاچارى: ملدەر: ماتەمىن:
شان دەرمەر: (~ed to one's fate).
resile (ri-zil'), v.t. خۇگرتنەورە: گەرانەرە شىوہى پىشور
شىوہى خۇ وەرگرتنەورە: ھەلسانەورە.
resilience (ri-zil'i-əns, ri-zil'yəns), n. (۱) شىوہى خۇ
وەرگرتنەورە: نەرمى: بەرگەگرتن.
(۲) توانای خۇگرتنەورە: توانای ھەلسانەورە: پاش تىکەشکان يا ژۆرکەوتن:
جىپى: توانای گەرانەرە بۇ دۇخى چاکى چاران:
(These people are known for their ~.)
resiliency (ri-zil'i-ən-si, ri-zil'yən-si), n. = resilience.
resilient (ri-zil'i-ənt, ri-zil'yənt), adj. (۱) لاستىكى: نەرم.
شىوہى خۇ وەرگرتنەورە. (۲) زوومەلساوە: پاش تىکەشکان يا ژۆرکەوتن: جىپى:
بەرگەگەر: نەبەزىو.
resin (rez'n), n. (۱) جەوى: شىلەبەكى لىنجە لە ھەندىك دارودرەخت
دەيت کە بىرندار دەکرى يا دەبەر.
(۲) ماددەبەكى كىمىيائى گىراو: پە ھەك جەوى وایە.
v.t. جەوى لىدان: جەوى لىشانەن.
resinate (rez'n-āt'), v.t. جەوى تىگرتن.
resiniferous (rez'n-if'er-əs), adj. جەوى ئى دەدرىت:
جەوى ئى دىتە بەرھەم.
resinoid (rez'n-oid'), adj. تايپەتى بە جەوى: لە جەوى دەچىت:
جەوى تىداپە.
n. ماددەبەك ھەك جەوى.
resist (ri-zist'), v.t. بەرھەلستى کردن: بەرگى کردن: خۇگرتن:
مل ئەدان: خۇ بەدەستەورە ئەدان: بەرھەلستى کردن: دۇرەستان: خۇراگرتن
ماددەبەكە لە پەويەك دەرى بۇ پى گرتن لە خورائەورە.
n. (۱) بەرھەلستى: بەرگى: مل ئەدان:
بەرھەلستى: خۇ بەدەستەورە ئەدان: خۇراگرتن.
(۲) توانای بەرگى: توانای بەرھەلستى.
(۳) [R-], ھىزى بەرگى دۇر بە داگەرھەلستى وولات.
resistant (ri-zis'tənt), adj. بەرگەر: بەرھەلستىگەر: مل ئەدەر.
n. مۆر: يا شتى بەرگەر.
resistible (ri-zis'tə-b'l), adj. بەرگى دەکرى: بەرى دەگىرى:
بەرھەلستى دەکرى.

resistive

-resistibility (n.).

resistive (ri-zis'tiv), adj. بهرگرا بهرهمستیگر؛ بهرگریگر.

-resistivity (n.).

resistless (ri-zist'lis), adj. (۱) بهرگری ناکری؛ بهرهمستی ناکری.

(۲) بهرهمستی ناکری؛ بهرگری ناکری؛ توانای بهرهمستی نایه.

resistor (ri-zis'tēr), n.

نامیری بهرهمستی بازنی کارهیا.

resoluble (rez'ə-loo-b'l, rez'ə-l-yoo-b'l), adj. چاره‌سمر.

دوگری؛ دهمپریتموه.

-resolubility (n.).

resolute (rez'ə-lōōt', rez'ə-l-ūt'), adj. سوور لسمرا نهگزی؛

دوودلی نهکر.

-resolutely (adv.); resoluteness (n.).

resolution (rez'ə-lōō'shən, rez'ə-l-ū'shən), n. (۱) بریاردان.

(۲) یک لاکردنموه؛ خست به لایکدا. (۳) بریارا بریارنامه.

(۴) سووربوون لسمرا نهگزی؛ دوو دلی نهکردن.

(۵) چاره‌سمری؛ چاره‌کردن؛ نه‌نجام؛ به نه‌نجام گیانندن.

(۶) نیشتموه (ناوساوی، تا).

resolvable (ri-zol'və-b'l), adj.

چاره‌سمر دهگری؛

چاره‌ی بؤ ده‌وونریتموه.

resolve (ri-zolv'), v.t.

(۱) شیکردنموه.

(۲) گزیان؛ بوون به؛

(The discussion ~d itself into an argument.)

(۳) بریار بیدان؛ والیکردن؛ والیکردن که بریار بدات.

(۴) بریاردان؛ (We ~d to go.)

(۵) (a) چاره‌کردن؛ چاره‌سمرکردن؛ (to ~ a problem).

(ب) لایردن (گومان، دوودلی)؛ ده‌واندنموه؛ نه‌نیشتم.

(۶) بریاردان به دهنگ لسمرا دان؛ خست به لایکدا؛ بریشموه؛ یه‌کلاکردنموه.

(۷) [Obs.]؛ ده‌واندنموه.

(۸) بوون به‌هوی نیشتموه (ناوساوی، تا).

(۹) پیشاندانی هممو به‌شکانی به جیاو به بوونی.

v.t.

(۱) یه‌کلایونموه؛ به لایکدا کموتن.

(۲) بریاردان؛ گیانندن نه‌نجام.

n. (۱) لسمرا سووربوون؛ نهگزیان؛ دوودلی نهکردن؛ (They lack ~).

(۲) بریار (۳) بریارای ره‌سمی نه‌نجوومنیک وک پهرلمان.

resolved (ri-zolv'd), adj. سووره لسمری؛ نهگزی؛ دوودلی نهکر.

-resolvedly (adv.).

resolvent (ri-zol'vant), adj. & n. (۱) توینمهرموه.

(۲) دهرمانی ناوساوی نیشتموه.

resonance (rez'ə-nəns), n. زرنگانموه؛ زرنگمزیگ؛ دهنگدانموه.

resonant (rez'ə-nənt), adj. (۱) زرنگانموه؛ لمرلمراوی (دهنگ)؛

لمرزوک؛ (a deep ~ voice).

(۲) دهنگدمرهوه؛ (~ walls).

resonate (rez'ə-nāt'), v.t. زرنگانموه؛ دهنگدانموه؛ زرنگمزیگ کردن.

resonator (rez'ə-nā'tēr), n. نامیری زرنگانموه؛ نامیری دهنگدمرهوه.

resorb (ri-sōrb'), v.t. (۱) هملزینموه؛ دووباره هملزین.

(۲) توواندنموه؛ گزیین و هملزینی خواردنموه.

-resorption (n.).

resort (ri-zōrt'), v.t. (۱) بؤ چوون (به‌تایبه‌تی بؤ سیران یا گمشتم)؛

چوون بؤ سیرانگا؛

(People ~ to parks and beaches in the summer.)

(۲) په‌نا بؤ بردن؛ په‌نا دانمهر؛ دالده بؤ بردن؛

(He ~ed to extreme measures.)

n. (۱) سیرانگا؛ هارینه‌مه‌وار؛ زستانه مه‌وار؛ گمشتم؛ (a winter ~).

(۲) شوینی کوبونموه یا یه‌کگرتن؛ (a popular place of ~).

(۳) دالده؛ په‌نا؛ په‌ناگا؛ چاره.

respective

(۴) که‌سبک یا شتیکی دالده بؤ براو؛ په‌نا بؤ براو؛ (a last ~).

resound (ri-zound'), v.t. (۱) زرنگانموه؛ دهنگدانموه.

(۲) دهنگی زل لیوه هاتن.

(۳) دهنگدانموه (مه‌جان) ناو دهرکردن؛

(His bravery ~ed all over the country.)

v.t. (۱) دهنگدانموه؛ زرنگانموه. (۲) به دهنگی به‌رز ووتن.

(۳) پیاهمندان؛ ستایش کردن به دهنگی به‌رز.

-resounding (adj.); resoundingly (adv.).

resource (ri-sōrs', rē'sōrs), n. (۱) داهات؛ دهرامت.

(۲) (pl.)، سامان، سهرمایه.

(۳) سامانی رولات؛ سهرچاوه‌ی سامان؛

(Our natural ~s include coal and petroleum.)

(۴) هوی جیه‌جیکردن؛ هوی فریادکوتن؛ چاره؛ پی‌پی پامپاندنی کار.

(۵) (pl.)، شیوه‌ی کات بردنمهر؛ شیوه‌ی راپواردن.

(۶) شاره‌زایی؛ ئی زانین؛ بلیه‌تی؛ زویدانی.

resourceful (ri-sōrs'fəl, ri-sōrs'fəl), adj. زویدان؛ لیاهاتو.

(به‌تایبه‌تی له‌کاتی ته‌نگانه‌دا)؛ کارامه؛ هرگیز دانامینی بؤ هرچ شتیکی

بیوی؛ بیگات.

-resourcefully (adv.); resourcefulness (n.).

respect (ri-spekt'), v.t. (۱) پزنگرتن؛ پزنگرتن؛ پزنگرتن.

(۲) به‌ته‌نگرمه‌هاتن؛ (R ~ his privacy.)

(۳) په‌یوه‌ندی پتوه‌بوون.

n. (۱) پزنگرتن؛ (They have great ~ for him.)

(۲) به‌ته‌نگرمه‌هاتن؛

(One must have ~ for the felling of others.)

(۳) شیوه‌ی پزنگرتن؛ پیشاندان.

(۴) پوو؛ لا؛ بار.

(In this ~ you are wrong.; They differ in two ~s.)

(۵) دهریاره؛ سهاره‌ت به؛ (with ~ to your problem).

in every respect,

له هممو پوه‌یه‌کموه.

in respect of,

دهریاره‌ی؛ سهاره‌ت به؛ له بایه‌ت نه‌وه‌وه.

in respect that,

له‌بهر؛ به‌هوی.

pay one's last respects,

چوون بؤ پرسه‌ی که‌سبک.

pay one's respects,

پزنگرتن؛ پیشاندان به سهرلیدان؛

چوون بؤ لا بؤ پزنگرتن؛ (He paid his respects to the mayor.)

respectability (ri-spekt'ə-bil'ə-ti), n. (۱) به‌ریزی؛ به‌ریزی؛

پزنگرتن؛ گران؛ پایه‌داری؛ سه‌نگینی؛ پایه‌خداری.

(۲) خه‌لکی به‌ریزی؛ به‌ریزان؛ پزنگرتن؛ گران.

(۳) (pl.)، نه‌و نه‌ریته کومه‌لایه‌تی‌پانه‌ی به‌ریزی پیشان ده‌دن.

respectable (ri-spek'tə-b'l), adj. (۱) به‌ریزی؛ پزنگرتن؛ سه‌نگین؛

پزنگرتن؛ گران؛ پایه‌دار؛ شایانی پزنگرتن.

(۲) په‌سه‌ندا؛ به‌جی؛ درووست؛ باش؛ (a ~ hotel; ~ behavior).

(۳) باش؛ خراب؛ نه‌یه؛ په‌سه‌ندا؛

(His work was ~, but not outstanding.)

(۴) قه‌باره‌دار؛ گهره؛ زور؛ گالته‌ی پی ناکری؛ ژماره، قه‌باره؛

(a ~ number, amount, etc.)

(۵) خراب؛ نه‌یه؛ باش؛ به‌کاردیت؛ (a ~ suit of clothes).

-respectably (adv.).

respectful (ri-spekt'fəl), adj. پزنگرتن؛ نیشانه‌ی پزنگرتن؛

(a ~ person; ~ behavior)

-respectfully (adv.).

respecting (ri-spek'tin), prep. دهریاره‌ی؛ سهاره‌ت به؛ له بایه‌ت.

respective (ri-spek'tiv), adj. (۱) ههریکه می خوی؛ جیا؛

تایبه‌تی به ههریکه‌کیک؛

(The two women stood by their ~ husbands.)

respectively

They went back to their ~ rooms.

(۲) [Obs.] لایەنگەر

(۳) [Obs.] بەرپز؛ شایانی پزیز.

(۴) [Obs.] بەگۆی.

respectively (ri-spek'tiv-li), *adv.* بەرپز؛ بەک ئەدوای یەک؛
(*The first, second, and third prizes went to* بە پزیز، ئە سەرە

John, Mary, and George ~.)

respiration (res-pə-rā'shən), *n.* هەناسەدان.

respirator (res'pə-rā'ter), *n.* (۱) شتیگ دەکرێتە دەم و لووت بۆ
هەلنەمژنی شتی پیس (لە کرێشە و شتی وەها درووست دەکری).

(۲) تاقیری هەناسەپێدان. [British] *gas mask.*

respiratory (ri-spir'ə-tōr-i, res'pēr-ə-tōr-i), *adj.* تاییبەتی بە
هەناسەدان.

respire (ri-spir'), *v.i. & v.t.* هەناسەدان.

respite (res'pit), *n.* (۱) دواخستنی بەتاییبەتی هێ سزای هەلواسین.

(۲) مۆلەت (لە نیش، ئەخۆشی، کارەسات)؛ پشوو؛ ماوەی هینمی و خامۆشی:

(*a ~ from pain, work, etc.*)

(۱) مۆلەت پێدان؛ کار، ئەخۆشی، ئازار، کارەسات؛ پشوو پێدان. *v.t.*

(۲) دواخستنی سزا (بەتاییبەتی هێ هەلواسین)

resplendence (ri-splen'dəns), *n.* *Also* resplendency. بریقە.

بریسکە درەوشانەوه

resplendent (ri-splen'dənt), *adj.* بریقەدار؛ بریسکەدار

درەوشاوه زۆر جوان و نایاب

respond (ri-spond'), *v.i.* (۱) وەلام -انەوه

(۲) بەدەنگەرەهاتن: (*He ~ed to their appeal for help.*)

(۳) [Obs. or Rare] هاوتابوون؛ بەرامبەربوون

(۴) لێڕسینەوه؛ دادگەری؛ بەرپرسیاربوون

v.t. وەلام دانەوه

n. (۱) پابەیی تاق؛ خانوسازی.

(۲) خۆبەدنگەرەهاتن؛ شینجیل بە دەنگ و ئاوازەوه لەلایەن کۆپەسی کلێسەرە.

respondence (ri-spon'dəns), *n.* *Also* repondency. وەلام.

وەلام دانەوه.

rependent (ri-spon'dənt), *n.* (۱) وەلام دەرەوه؛ بەدەنگەرەهاتوو.

(۲) شکات لێکراو؛ بەتاییبەتی لە مەسەلەی تەلاق و بەشکردنی سەرمایە دوا

تەلاق.

adj. وەلام دەرەوه؛ بەدەنگەرەهاتوو.

response (ri-spons'), *n.* (۱) وەلام؛ وەلام دانەوه

(۲) بەدەنگەرەهاتن؛ وەلام دانەوه (لە ئەنجالی بزۆنەرێکی دەرەوهدا).

(۳) بزۆ سەندەرەوهی ووتەیی قەشە لەلایەن کۆمەڵی نوێزگەرە یا کۆرەسی

کلێسەرە

responsibility (ri-spon'sə-bil'ə-ti), *n.* (۱) لێڕسینەوه؛

بەرپرسیاری (۲) پێویستی سەرشان؛ لە ئەستۆدا بوون.

responsible (ri-spon'sə-b'l), *adj.* (۱) بەرپرسیار؛ لێڕسراو؛

(*He is ~ for the car.*)

(۲) لێڕسراو؛ کاربەدەست؛ شت بەدەست: (*He has a ~ position.*)

(۳) هزی بوودانیک یا بارێکی تاییبەتی؛ سووچدار

(*He is ~ for what happend.*)

(۴) (۱) پشت پێ بەستراو؛ جینی پڕوایە: (*She is a ~ person.*)

(ب) تێگەشتوو؛ ژێر.

(ج) پشتی پێ دەبەستری گە قەرزێ خۆی بداتەوه و پێویستی سەرشان

جێبەجێ بکات؛ سەرپاست.

-responsibly (*adv.*).

responson (ri-spon'shən), *n.* (۱) وەلام؛ وەلام دانەوه

(۲) *(Pl.)* . یەکەم تاقیکردنەرەوهی سێ تاقیکردنەرەوه بۆ پڕوانەمی بەکالۆریۆس

لە زانکۆی ئۆکسفۆرد.

restful

responsive (ri-spon'siv), *adj.* (۱) وەلام دەرەوه.

(۲) بەدەنگەرەهاتوو؛ بەمەست؛ بە هاوارەوه هاوو؛ هاوسۆز؛ هاوهمست:

(*a ~ audience*)

-responsively (*adv.*); **responsiveness** (*n.*).

responsory (ri-spon'sə-ri), *n.* بزۆ سەندەرەوهی ووتەیی قەشە لە
کلێسەدا.

res publica (rēz pub'li-kə), [L.],

کۆمار؛ میری؛ وولات.

rest (rest), *n.* (۱) (۱) نوستن؛ پاکشان؛ پالانەوه. (ب) ماندوێتی دەرچوون.

(۲) هەوانەرە؛ هەسانەرە. (۳) پشوو؛ ووچان.

(۴) ئاسوودەیی؛ مێشک؛ هەسانەرە.

(۵) هەسانەرە؛ مردن؛ کشوونی یا خامۆشی مردن.

(۶) وەستان؛ ئەجولان؛ ئەبزوان.

(۷) جینی هەوانەرە؛ جینی وەستان (لە کاتی گەشتدا)؛ خان.

(۸) شۆینی لەسەر پاگی بوون، وەستان، یا دانان؛ پالپشت.

(۹) وەستانیکێ کەم (مۆسیقا، دێری هۆنراوه).

(۱) (۱) ماندوێتی دەرچوون (بە نوستن). (ب) نوستن؛ پاکشان. *v.t.*

(۲) هەوانەرە؛ هەسانەرە. (۳) پشوو؛ ووچان گرتن.

(۴) مردن؛ هەوانەرە بە مردن.

(۵) بێ دەنگ بوون؛ وەستان؛ سەرەوتن؛ جۆلە ئێ پزان؛ ئەبزوان.

(۶) نوستن (هەجان؛ مانەرە بەبێ دەست لێدان): (*Let the matter rest.*)

(۷) پال پێوه دان؛ کەوتنە سەر؛ پالانەرە.

(۸) لە شۆینیکدا بوون: (*The fault ~s with him.*)

(۹) لەسەر بەندبوون؛ کەوتنە سەر:

(*Our future ~s on your shoulders.*)

(۱۰) ئاراستەکردن؛ لەسەر گیرسانەرە (هەجان؛ چاو تێ بڕین:

(*His eyes ~ed on her picture.*)

(۱۱) بە بەیاری مانەرە؛ ئەکلێزان.

(۱۲) دواپی پێ هاتنی داواکارییەک (دادگەری).

(۱) (۱) هەوانەرە؛ هەسانەرە. (ب) پشوو؛ پێدان؛ ووچان گرتن. *v.t.*

(۲) دانان؛ خستەسەر: (*~ your head on the pillow.*)

(۳) لەسەر دانان؛ کردن بە بنجینه بۆ:

(*He ~ed his argument on trivialities.*)

(۴) ئاراستەکردن؛ چاو خستەسەر؛ چاو تێ بڕین.

(۵) وەستاندن.

(۶) دواپی پێ هێنانی داواکارییەک (دادگەری):

(*The State ~s its case.*)

at rest,

(۱) نووستوو. (۲) جۆلە ئێ بڕاو.

(۳) لە ئاسوودەدا؛ پڕ ئاسوودە؛ بێباک.

(۴) مردوو.

lay to rest,

ناشتن (مردوو):

(*He was laid to rest last week.*)

rest (rest), *n.* (۱) ماوە؛ پاشماوه. (ب) ئەوانی تر؛ ئەوانی ماوەتەرە.

(۲) [British] پارە؛ زیادە یا هەلگیرا.

v.t. (۱) بەردەوام بوون لەسەر؛ وەها مانەرە؛ بوون:

(*~ assured that we will go.*)

(۲) [Obs.], لەوا؛ مانەرە؛ پاشماوه مانەرە.

(۱) ووتنەرە؛ دووبارە ووتن؛ سەرلەنوێ ووتنەرە. *v.t.*

(۲) بە شێوەیەکی تازە ووتن؛ داڕشتنەرەوه ووتنەرە.

-restatement (*n.*).

restaurant (res'tə-rənt, res'tə-rānt'), *n.* چێشتخانه.

restaurateur (res'tə-rə-tūr'), *n.* خاوەن چێشتخانه؛

کارگێری چێشتخانه.

restful (rest'fəl), *adj.* (۱) هەوانەرە؛ ئاسوودەبەخش.

(۲) پڕ ئاسوودە؛ بێ ئیش و ئازار؛ هەساوه:

(*The patient spent a ~ night.*)

restitution

-restfully (adv.); restfulness (n.).

restitution (res'ta-tōō'shən, res'ta-tū'shən), n. (۱) دانه‌وی

شتیک به خاوه‌نه‌ک‌ی خوی. (۲) بۆ بژاردن. (۳) گه‌رانده‌و بۆ دؤخی جاران.

(۴) شینوی خۆ وەرگرتنه‌وی شتیکی لاستیکی پاش قوباندنی.

restive (res'tiv), adj.

(۱) لاتراسکه به‌ستو (نەسپ) مانگ.

(۲) سەرگیش: کەله‌رق: سەر‌سخت: لاسار.

(۳) بی نارام: نەسرەوتو: بی سەر‌وت.

restless (rest'lis), adj. (۱) بی نارام: بی سەر‌وت: جیوه‌تیکراو (مەجان).

(۲) بی حورانده‌و: بی خە: (a ~ night).

(۳) هەرگیز نە‌وستا: (the ~ sea).

(۴) بیزار: نا‌پازی.

-restlessly (adv.); restlessness (n.).

restock (rē-stok'), v.t. شتو‌مه‌کی تازه بۆ هینان (دوکان، کۆگا).

شوین پڕکردنه‌وی شتو‌مه‌کی فروشارا یا به‌کاره‌ینراو.

restoration (res'ta-rā'shən), n. (۱) دانانه‌و: دا‌نرا‌نه‌و.

دامەزراندنه‌و. (۲) گه‌رانده‌و بۆ دؤخی جاران یا پیشوو.

(۳) چاک کردنه‌و: خا‌لوو، شتی نا‌وامان.

(the ~ of a house, a piece of furniture, etc.)

(۴) چاکبو‌نه‌و: له‌ نه‌خۆشی هە‌لسانه‌و: بو‌وژانه‌و.

(۵) شتیکی چاک‌کراو یا پینه‌کراو.

the Restoration, (۱) گه‌رانده‌وی پێمی پاشایه‌تی بۆ ئینگلته‌ره سالی

۱۶۶۰ به‌ پاشایه‌تی چارلسی دوهم.

(۲) ماوه‌ی پاشایه‌تی چارلسی دوهم له‌ سالی ۱۶۶۰-۱۶۸۵.

restorative (ri-stōr'a-tiv, ri-stō'rā-tiv), adj. (۱) چاک‌کهره‌و.

(دەرمان: بو‌وژنه‌ره‌و: هۆش هینه‌ره‌و به‌ر خۆ.

(۲) تازه‌کهره‌و: گه‌رینه‌ره‌و بۆ دؤخی جاران: دامەزرینه‌ره‌و.

n. (دەرمانی هۆش هینه‌ره‌و به‌ر خۆ: دەرمانی چاک‌کهره‌و.

restore (ri-stōr', ri-stōr'), v.t. (۱) دانانه‌و به‌ خاوه‌نی خۆی.

بۆ گه‌رانده‌و. (۲) چاک کردنه‌و: گه‌رانده‌و بۆ دؤخی جاران یا باری پیشوو:

(to ~ a building, painting, etc.)

(۳) دانانه‌و له‌سەر پله‌وپایه‌ی خۆی: گه‌رانده‌و بۆ پله‌ی پیشوو:

(to ~ a king to his throne)

(۴) بو‌وژاندنه‌و: چاک کردنه‌و. (to ~ someone to health).

(۵) سه‌ندنه‌و: دمه‌زراندنه‌و: هینانه‌و.

(to ~ one's rights; to ~ decency to the government)

restrain (ri-strān'), v.t.

(۱) پاگرتن: خۆپاگرتن: وه‌ستاندن.

به‌رەستکردن: پێ لێگرتن. (۲) جله‌وگرتن: دا‌بینکردن: گرتن.

(۳) خه‌ستنه‌ به‌ندیا‌نه‌و یا شتی‌خا‌نه‌و: گرتن.

(۴) سنوور بۆ دانان: به‌ستنه‌و.

restraint (ri-strānt'), n.

(۱) پاگرتن: خۆپاگرتن: پێ لێگرتن.

(۲) سه‌ربه‌ستی ئی سه‌ندنه‌و: بی سه‌ربه‌ستی: به‌ستنه‌و.

(۳) پاگرا: پاگیرکەر: کۆسپ: ته‌گه‌ره‌.

(۴) هه‌ستی خۆ شارده‌وه: هه‌ست نه‌رنه‌خه‌ستن یا پێشیل کردن.

restrict (ri-strikt'), v.t. سنوور بۆ دانان: به‌ستنه‌و: که‌مکردنه‌و.

پێ لێگرتن: قه‌ده‌غه‌کردن: (The government ~ed his movements).

restricted (ri-strik'tid), adj. (۱) به‌ستراوه: سنوور بۆ دانراو.

(۲) قه‌ده‌غه‌کراو: قه‌ده‌غه‌یه‌ بۆ هه‌ندئێه‌گه‌ز، که‌س...هتد:

(a ~ hotel, neighborhood, etc.)

restriction (ri-strik'shən), n. (۱) سنوور بۆ دانان: پێ لێگرتن.

قه‌ده‌غه‌ کردن: به‌ستراوه‌.

(۲) سنوور: کۆسپ: قه‌ده‌غه‌: (to place ~s on foreign trade).

restrictive (ri-strik'tiv), adj. (۱) به‌ستهره‌و: پێ لێگرا.

هه‌ست به‌ستهره‌و: قه‌ده‌غه‌یی: (~ regulations).

(۲) به‌ستهره‌و (پێزمان): تاییه‌تی به‌ ده‌ست‌واژه‌یه‌ک یا پارسته‌یه‌ک که

پێویسته‌ بۆ مانای رسته‌که‌ و ده‌یه‌یه‌ستنه‌وه‌: (له‌ رسته‌ی:

retable

People who read a great deal have large vocabularies.

"who read a great deal" پارسته‌ی به‌ستهره‌وه‌یه‌.

rest-room (rest'rōom', rest'room'), n.

(به‌تاییه‌تی له‌ شوونی گشتیدا): ئاوده‌ست: پێش‌او.

(هه‌روه‌ها "rest room").

result (ri-zult'), v.t.

(۱) لێوه‌ به‌یدا‌بو‌ن: نه‌جام ئی بو‌ونه‌و:

(Learning ~s from study.)

(۲) بو‌ون به‌ هۆ: (The discussion ~ed in new action.)

n.

به‌ره‌م: به‌ر.

resultant (ri-zul'tnt), adj.

لێوه‌ به‌یدا‌بو‌: نه‌جامی نه‌وه‌یه‌.

n.

(۱) نه‌جام: سه‌ره‌نجام. (۲) هیز (فیزیا).

resume (ri-zōom', ri-zūm'), v.t.

(۱) وه‌رگرتنه‌و:

(He ~d his seat.)

(۲) ده‌ست‌پێکردنه‌و: تێه‌له‌چو‌نه‌و: (to ~ work).

ده‌ست‌پێکردنه‌و: تێه‌له‌چو‌نه‌و: سه‌ره‌ه‌لانه‌و: هه‌لانه‌و.

-resumable (adj.).

résumé (rā'zoo-mā', rez'ōo-mā'), n.

(۱) گورت: پوخته‌.

(۲) گورتی ژینانه‌و: گورتی خویندن و پیشوو کاری پا‌بو‌ردو (که‌سیک که‌ بۆ

ئیش ده‌گه‌ری ده‌یدا‌ته‌ خاوه‌ن کار.

resumption (ri-zump'shən), n. ده‌ست‌پێکردنه‌و: تێه‌له‌چو‌نه‌و:

ده‌ست‌پێکردنه‌و.

resupinate (ri-sōō'pā-nāt', ri-sū'pā-nāt'), adj.

هه‌لگه‌پاوه‌.

یا له‌ سه‌ربه‌ره‌و‌خوار چو‌و (وه‌ هه‌ندئێه‌گول).

resupine (rē'soo-pīn', rē'syoo-pīn'), adj.

له‌سه‌ر پشت.

پالکە‌وتوو.

resurge (ri-sūrj'), v.i.

سه‌ره‌ه‌لانه‌و: زیندو‌بو‌ونه‌و: بو‌وژانه‌و:

هه‌له‌چو‌ون.

resurgence (ri-sūr'jəns), n. سه‌ره‌ه‌لانه‌و: سه‌ر به‌رزکردنه‌و:

زیندو‌بو‌ونه‌و: بو‌وژانه‌و: (a ~ of nationalistic feelings).

resurgent (ri-sūr'jənt), adj. سه‌ره‌ه‌لده‌ره‌و: زیندو‌بو‌وه‌و:

بو‌وژاوه‌.

resurrect (rez'ə-rekt'), v.t.

(۱) زیندو‌و‌کردنه‌و:

مردو‌ی زیندو‌و‌کردنه‌و. (۲) بو‌وژاندنه‌و: بژاندنه‌و: هینانه‌و به‌رجا‌ن:

هینانه‌و: پیشوو.

v.t.

زیندو‌بو‌ونه‌و.

resurrection (rez'ə-rek'shən), n.

(۱) زیندو‌بو‌ونه‌وی مردو‌ی.

(۲) بو‌وژانه‌و: بو‌وژانه‌و: زیندو‌بو‌ونه‌و (هه‌جان).

the Resurrection,

(۱) زیندو‌بو‌ونه‌وی عیسا پاش هه‌لو‌اسینی.

(۲) زیندو‌بو‌ونه‌وی مردو‌وان له‌ پۆژی قیامه‌تدا.

resurrectionist (rez'ə-rek'shən-ist), n.

(۱) مردو‌ی له‌گۆڕ.

ده‌ره‌ینس بۆ فروشتنی و په‌کا‌کردنه‌وی: لاشه‌دن.

(۲) شتی کۆن و له‌به‌رچو‌و زیندو‌و‌کهره‌و.

(۳) به‌وادار به‌ زیندو‌بو‌ونه‌وی مردو‌و و پۆژی قیامه‌ت.

resurvey (rē'sēr-vā'), v.t.

سه‌ره‌لو‌ئێ لیکۆلینه‌و: پیا‌چو‌نه‌و.

n.

دو‌پاره‌ لیکۆلینه‌و: پیا‌چو‌نه‌و.

resuscitate (ri-sus'ā-tāt'), v.t.

هه‌ناسه‌ هینه‌ره‌به‌ر:

هۆش هینانه‌وه‌به‌ر (پاش له‌ هۆش خۆ چو‌ون).

v.t.

هه‌ناسه‌ ها‌ت‌نه‌وه‌به‌ر: هۆش ها‌ت‌نه‌و به‌ به‌ردا.

resuscitation (ri-sus'ā-tā'shən), n.

هۆش هینانه‌وه‌به‌ر (پاش

له‌ هۆش خۆ چو‌ون یا بو‌ورانه‌و): هۆش هینانه‌وه‌به‌ر: هه‌ناسه‌پێدانه‌و.

resucitator (ri-sus'ā-tā'tēr), n.

هۆش هینه‌ره‌به‌ر (نامیر).

مرو‌ف: هه‌ناسه‌پێدەره‌و.

ret (ret), v.t. خۆشه‌کردن: خو‌وساندن (بۆ جیا‌کردنه‌وی ریشالی پوه‌کی

گوش له‌ قه‌ده‌ک‌ی).

retable (ri-tā'b'l), n. ره‌له‌ی پشت قو‌ربانگا (بۆ شت له‌سه‌ر دانان).

retail

- retail** (rē'tāil), *n.* ووردهفروشی؛ تاکفروشی.
adj. می ووردهفروشی: (*The ~ price is a dollar.*)
v.t. (۱) ووردهفروشی کردن؛ تاکفروشی کردن.
 (۲) گئیرانهوه (چیزک، دهنگوباسی).
v.i. به تاک فروشان: (*These books ~ at a dollar.*)
retailer (rē'tāl-ēr, ri-tāl'ēr), *n.* ووردهفروش؛ تاکفروش
 دانهفروش.
retain (ri-tān'), *v.t.* (۱) گلدانهوه بۆ خۇ؛ بۆ خۇ هیشتنهوه؛ هیلانمه.
 (۲) له مارک یا دۇخیکدا هیشتنهوه.
 (۳) بېردهوام بوون له گردن یا بهکارهیتاندا.
 (۴) له بیرمان؛ له بیر نهچوونهوه؛ له میشکدا مانهوه:
 (*to ~ information, knowledge, etc.*)
 (۵) گرتن (پاریزه)؛ پارگرتن به پاره: (*to ~ a lawyer*).
 (۶) پارگرتن (کارهکر، بېردهست).
retainer (ri-tān'ēr), *n.* (۱) هیلانهوه (مرو، شت).
 (۲) پیروی دهره به گنگ، خانزاده یهک، یا سەرگهروهی خیلنک.
 (۳) (۱) که مهربست؛ بېردهستی نارمان؛ کارهکر. (ب) موچه خۇ؛ کرنگان.
 (۴) درزنگ یا ریژه ویکه که شتیکی تیدا دهخولیتنهوه تیدا پادەگیر.
retainer (ri-tān'ēr), *n.* (۱) گرتن (پاریزه، پاریزهکار)؛ پارگرتن به گری.
 (۲) مزی پاریزه.
retaining wall, دیواری بهر به سترک (له پەنا گردی همرهس برودودا).
retainment (ri-tān'mənt), *n.* هیشتنهوه؛ گلدانهوه؛ هیلانمهوه
 مانهوه
retake (rē-tāk'), *v.t.* (۱) گرتنهوه؛ شوینی داگیرکراو؛
 گهراندنهوه بۆ خۇ: (*to ~ a captured town*)
 (۲) وینه گرتنهوه.
n. (۱) گرتنهوه؛ سه دهنهوه (۲) وینهی دوباره گیراو.
retaliate (ri-tal'i-āt'), *v.i. & v.t.* تۆله کردنهوه؛ تۆله سندنهوه
retaliation (ri-tal'i-ā'shən), *n.* تۆله؛ تۆله کردنهوه؛ تۆله سندنهوه
retaliatory (ri-tal'i-ā-tō'ri, ri-tal'i-ā-tō'ri), *adj.* تاییبهتی به
 تۆله کردنهوه
retard (ri-tārd'), *v.t.* دواخستن؛ پاش خستن؛ هیواش کردنهوه؛
 کۆسپ له بېردهدا؛ دانان: (*to ~ progress*).
v.i. دواکوتر؛ هیواش بوونهوه
n. دواکوتر
retardate (rē'tār-dā't), *n.* که سیک می شک ناتهاو؛
 که سیک به زگماکی بی میشک.
retardation (rē'tār-dā'shən), *n.* (۱) دواخستن؛ هیواش کردنهوه؛
 پاش خستن. (۲) دواخان. (۳) کۆسپ؛ شتی دواخان. (ب) ماوهی دواخستن.
 (۴) هیواش کردنهوه (مؤسیقا).
 (۵) میشک ناتهاو؛ کهودنی؛ بی میشکی به زگماکی.
retarded (rē'tār-did'), *adj.* میشک ناتهاو؛ کهودن؛
 بی میشک به زگماکی
retch (rech), *v.i.* هیلنج هیلان؛ پشانهوه
rete (rē'tē), *n.* توپی دهرزوله خوین یا هسته دهمار
retene (rē'tēn, ret'ēn), *n.* پاتین؛ هایدروکاربونیکی بلورییه
 (کیما)
retention (ri-ten'shən), *n.* (۱) هیشتنهوه؛ گلدانهوه.
 (۲) هیلانمهوه؛ مانهوه له لهشدا (وهک میزوشتی تن)
 (۳) (۱) له بیرمان؛ له بیر نهچوونهوه؛ له بیرمانهوه (*~ of information*).
 (ب) توانای له بیرمان یا له بیر نهچوونهوه.
retentive (ri-ten'tiv), *adj.* (۱) هیلانهوه؛ توانای هیشتنهوه هه بوون.
 (۲) بیرتیز؛ شت له بیرنهچو؛ تیز (بیر): (*a ~ memory*)
retentivity (rē'ten-tiv'ə-ti), *n.* (۱) هیزی هیلانمهوه یا مانهوه
 (۲) مانهوهی موگناتیسیتی پاش برینی سەرچاوهی موگناتیسی کردنهوه.

retool

- retialary** (rē'shi-er'i), *adj.* (۱) تهونی؛ تاییبهتی به تهون یا توپی.
 (۲) تهون دیرووستکر (وهک جالجالوکه).
reticence (ret'ə-s'ns), *n.* بی دهنگی؛ کهم دیویی؛ نه دیویی؛
 دهم نووقاوی.
reticency (ret'ə-s'n-si), *n.* = reticence.
reticent (ret'ə-s'nt), *adj.* کهم دیو؛ نه دیو؛ بی دهنگ؛ دهم نووقاوی.
-reticently (adv.).
reticle (ret'i-k'l), *n.* توپی وورده تهلی تهلیسکزیبو نامیری بینینی تره.
reticular (ri-tik'yoo-lēr), *adj.* (۱) له توپی یا تهون دهچیت.
 (۲) نالوز؛ نالوزسکار.
reticulate (ri-tik'yoo-lit), *adj.* تهون ناسا؛
 (*~ veins of a leaf*)
v.t. وهک توپی یا تهون دیرووستکردن؛ وهک توپی لیکردن.
v.i. وهک توپی یا تهون لیهاون.
reticulation (ri-tik'yoo-lā'shən), *n.* توپی تهون.
reticule (ret'i-kūl'), *n.* (۱) جانتای توپی ناسایی دهستی ژاننه.
 (۲) reticle.
reticulum (ri-tik'yoo-ləm), *n.* (۱) توپی تهون.
 (۲) [R-]، ناری کۆ تهستیره به که. (۳) شانهی توپی ناسایی (زینده وه زانی)
 (۴) دیووم که دهی گیانداری کاویزگر.
retiform (rē'ti-fōrm', ret'i-fōrm'), *adj.* تهون ناسایی؛
 وهک توپی
retina (ret'n-ə, ret'i-nə), *n.* توپی چاو؛ توپینه.
-retinal (adj.).
retinitis (ret'n-ī'tis, ret'i-nī'tis), *n.* همکردنی توپی چاو.
retino-, **retin-** (ret'n-ə), پینشگرنگه به مانای؛ توپی چاو.
retinoscope (ret'n-ə-skōp', ret'i-na-skōp'), *n.* نامیری
 تیوانینی توپی چاو (پزیشکوانی).
 (همروما پینشی دهورتی: "skiascope").
retinoscopy (ret'n-os'kə-pi, ret'i-nos'kə-pi), *n.* تیوانین
 یا پشکینینی توپی چاو (پزیشکوانی). (همروما "skiascopy").
-retinoscopic (adj.).
retinuc (ret'n-ōō, ret'i-nū'), *n.* دهست ویتونهود.
retire (ri-tīr'), *v.i.* (۱) خۆکشانهوه بۆ شویننکی په ناو بی دهنگ؛
 چوون بۆ هوانهوه. (۲) چوونه جینکا؛ نوستن: (*to ~ to the bedroom*).
 (۳) کشانهوه (جهنگ).
 (۴) خۆ خانه نشین کردن؛ خۆ ئی خستن؛ لیکهوتن؛ دهست له میش هه لیکرتن
 به موی پیری به موی: (*He ~d from teaching last year.*)
v.t. (۱) کشاندنهوه؛ کشاندنهوه؛ کشانه دواوه؛
 (*to ~ the troops from an action*)
 (۲) کشاندنهوه له بازپ (وهک پاره).
 (۳) خانه نشین کردن؛ ئی خستن؛ دهست پی هه لیکرتن له نیش:
 (*They ~d several generals.*)
retired (ri-tīrd'), *adj.* (۱) گۆشهگیر؛ لاتریک: (*a ~ life*).
 (۲) خانه نشین؛ لیکهوتو؛ نیشته مان؛ مان نشین: (*a ~ officer*).
 (۳) هی خانه نشین؛ هی مان نشینان: (*~ pay*).
 (۴) کشاوه.
retirement (ri-tīr'mənt), *n.* (۱) خۆکشانهوه.
 (۲) خانه نشینی؛ لیکهوتن؛ مان نشینی. (۳) گۆشهگیری؛ لاتریکی؛ تنهایی.
 (۴) په نا؛ کونجی بی دهنگ؛ په نا کا.
retiring (ri-tīr'ing), *adj.* گۆشهگیر؛ لاتریک؛ شمرن؛ نه دیو؛ بی دهنگ.
retook (rē-took'), *past tense of retake.*
 (۱) تازه کردنهوه؛ نامیزو مه کینهی
 کارخانه (بۆ دیرووستکردنی شتی جیا).
 (۲) پیکهستنهوه؛ سهرله نوی پیکهستن.

retort

retort (ri-tôrt'), *v.t.*

(۱) دانەو (خرابە، جۆن، بەدگۆزی)؛

کردنەو بەرامبەر (بەتایبەتی کاری خراب)؛

(to ~ an affront upon a person)

(۲) بەرپەرچدانەو؛ وەلامی رەق دانەو.

v.t. بەرپەرچدانەو؛ وەلامی رەق دانەو؛ وەلامی کوتوپر دانەو (بەتایبەتی وەلامیکی رەق و زێرەکانە)

n. بەرپەرچ؛ بەرپەرچدانەو؛ وەلامی کوتوپر و رەق و زێرەکانە.

retort (ri-tôrt'), *n.*

شووشە، مەل خوار (کیمی).

retortion (ri-tôr'shən), *n.*

(۱) چەماندنەو بە پشتدا؛

بە پشتدا وەرگەران.

(۲) تۆلەکردنەو (بەتایبەتی لە هاوولاتیانی وولاتیکی تر لەلایەن میرییەو).

retouch (rē-tuch'), *v.t.*

(۱) دەستکاری کردن بۆ چاک کردن (تایلو، نووسراو، پیکەر).

(۲) چاک کردنی جام یا وێنە بە دەستکاری کردنی (وێنەگەری)

n.

(۱) دەستکاری کردن بۆ چاک کردن.

(۲) شتیکی زیادەگراو یا لابراو لەم دەستکاری کردنەدا.

(۳) رێنەییکی دەستکاری کراو و چاک کراو

(۱) پاشەوپاش گەرانەو؛

retrace (ri-trās'), *v.t.*

(He ~d his steps.)

(۲) پیاچوونەو لە سەرەتارە (بە چیرۆکیگدا).

(۳) پیاچوونەو لە مێشکدا یا بەجاو.

retrace (rē-trās'), *v.t.*

بەسەر مێشکەکانیدا چوونەو (وێنە، نەخشە)

retract (ri-trakt'), *v.t. & v.i.*

(۱) کشاندنە دواوە یا نارەو؛

کشاندنەو (A snail can ~ its horns.)

(۲) کشاندنەو؛ پاشگەز بوونەو؛ (to ~ a statement, offer, etc.)

-retractable; retractible (*adj.*).

retractile (ri-trak'til), *adj.*

(۱) دەتوانی بکشێتێتەو؛ دەکشێتەو؛

(Cats have ~ claws.)

(۲) هێ کشانەو؛ (~ power)

-retractility (*n.*).

retraction (ri-trak'shən), *n.*

(۱) کشانە دواوە یا نارەو؛ کشاندنەو؛

کشاندنەو (۲) کشاندنەو (ووتە، بەلێن)؛ پاشگەزبوونەو.

(۳) توانای کشانەو

retractive (ri-trak'tiv), *adj.*

کشێرەو؛ تایبەتی بە کشاندنە دواوە

یا نارەو.

retractor (ri-trak'tēr), *n.*

(۱) کشێرەو؛ ماسولگەی ئەندامی لەش

کشێرەو (۲) نامیری راکێشانی ئەملاو ئەملاو برین لەمکاتی ئەمشتەرکاردیدا

بۆ هێشتنەو یا بە کراوەیی.

retral (rē'trəl), *adj.*

(۱) هێ پشتەو یا دواوەی لەش.

(۲) بۆ دواوە؛ بۆ پشتەو

retread (rē'tred'), *v.t.*

لاستیکی تازە تیگرتنی تایی نوتومییل.

n.

تایی لاستیکی تازە تیگراو.

retread (rē-tred'), *v.t.*

پیدا بۆیشتنەو (پێ، پێیان)؛

(to ~ a path)

retreat (ri-trēt'), *n.*

(۱) کشانە دواوە؛ کشاندنەو؛ گەرانە دواوە؛ بەزین؛

پاشەوپاش گەرانە دواوە. (۲) کشاندنەو بۆ پەناگا یا کونجی حەوانەو.

(۳) پەناگا؛ پەنا؛ قەلەندەرگا؛ جۆی خۆشاردنەو.

(۴) مارەو یا بێسەربرو لە پەناگایەکاندا (بەتایبەتی بۆ خواپەرستن یا بیرکردنەو).

(۵) لانە (بۆ شینت و سەرخۆش و نەخۆش... هتد)؛ شینخانە.

(۶) (۱) کشاندنەو (لەشکەر)؛ تێکشکان؛ بە ژۆر کشاندنەو؛ بەزین و کشاندنەو.

(ب) نیشانەی ئەم کشاندنەوێی لەشکەر.

(ج) دەنگی تەپل یا کەرەنا لە ئێواراندا بۆ ئالادەرگرتن.

(د) شاهەنگی ئەم ئالادەرگرتن.

v.t.

(۱) کشاندنەو (لەشکەر)؛ تێکشکان؛ (The army ~d.)

(۲) بە دواوە چوون (چەناکە، ناوچەمان)؛ بە پشتدا کەوتن.

retrogradation

v.t.

گەرانەو یا کشاندنەوێی داشی شەتەرەنج.

(۱) فەرمانی لەشکر کشاندنەو دان بە تەپل یا کەرەنا لێدان

(۲) کشاندنەو؛ راکردن؛ بەزین و کشاندنەو.

(۳) دەست هەلگرتن لە کارێک؛ دەست ئێ بەرداربوون.

retrench (ri-trench'), *v.t.*

(۱) کەمکردنەو (خەرجی)؛

دەست بەپارەو گرتن (۲) ئێ لابردن (بەشی پەرتووک یا ووتاریک)؛

ئێ برین یا کردنەو.

v.t.

کەمتر خەرج کردن؛ دەست بە پارەو گرتن.

retrenchment (ri-trench'mənt), *n.*

(۱) خەرجی کەمکردنەو؛

دەست بە خۆو گرتن. (۲) سەنگەری دواوە یا دووهم پێژ؛ خەنەقی پشتەو

retribution (ret'rə-bū'shən), *n.*

(۱) سزای پەنا؛ تۆلە.

(ب) پاداشت.

(۲) پاداشتی ئەوەو دنیا (هی کاری خراب یا باش).

retributive (ri-trib'yoo-tiv), *adj.* Also *retributory*, *هی*

سزای پەنا؛ هی پاداشتی کاری خراب یا چاک.

retrievable (ri-trēv'ə-b'l), *adj.*

دەهێنێتەو؛ دەرگەڕێتەو؛

دەسەنێتەو؛ دەست دەرگەڕێتەو

retrieval (ri-trēv'əl), *n.*

(۱) سەندنەو؛ گەپاندنەو؛ هێنانەو؛

دەست کەوتنەو؛ هاتنەوێر. (۲) لەوانەبوونی هێنانەو بۆ لای خۆ.

دەست کەوتنەو؛ یا بیرکەوتنەو؛ (beyond ~)

retrieve (ri-trēv'), *v.t.*

(۱) سەندنەو؛ دەست کەوتنەو؛ هێنانەو؛

گەپاندنەو بۆ لای خۆ (۲) بۆراندنەو؛ تازەکردنەو؛ بۆ گەرانەو

(He ~d his spirits.)

(۳) راستکردنەو (هەلە)؛ چاک کردن؛ بژاردن.

(۴) بیرکەوتنەو؛ هاتنەوێر.

(۵) دۆزینەوێی نیجیری بریندارکراو یا کوژراو و هێنانەوێی بۆ لای پاوچی

(تانی و سەکی پاو)

v.t.

دۆزینەوێی نیجیری بریندارکراو یا کوژراو و هێنانەوێی بۆ لای پاوچی

(تانی و سەکی پاو)

retriever (ri-trēv'ēr), *n.*

(۱) هێنەرەو؛ سەندەرەو؛

گەپێنەرەو بۆ خۆ. (۲) سەکی نیجیری هێنەرەو؛ جۆرە سەگێکی پاو نیجیری

بریندارکراو یا کوژراو دەدۆزێتەو دەهێنێتەو بۆ لای پاوچی بەکە

پێشگرێکە بەمانای: بۆ دواوە؛ پشتەو؛ بەرەودا؛

retro- (ret'rō),

(retroactive)

retroact (ret'rō-akt'), *v.t.*

(۱) بەرپەرچی کار دانەو

(۲) کارکردنەسەر پوودای راپۆردوو (یاسا)؛ بۆ دواپشەو کارکردن

retroaction (ret'rō-ak'shən), *n.*

(۱) بەرپەرچی کار دانەو.

(۲) کاریگەری یاسا بۆسەر ئەو شتێکە پێش دەرچوونی یاساکە پووداوە.

retroactive (ret'rō-ak'tiv), *adj.*

ئەو شتێکە دەرگرتەو کە پێش

دەرچوونی یاساکە پووداوە؛ بەرەو دواپش کارکەر؛

(a ~ law or agreement)

-retroactive.

بە جۆرێک کە ئەو شتێک

بەگرتەو کە ئەو و پێش پووداوە (یاسا): (The law applies ~)

retrocede (ret'rō-sēd'), *v.t.*

گەرانە دواوە؛ کشاندنەو.

v.t.

پێاندنەو؛ بۆ گەپاندنەو.

retrocession (ret'rō-sesh'ən), *n.*

(۱) گەرانەو؛ کشاندنەو.

(۲) پێاندنەو؛ بۆ گەپاندنەو.

retroflex (ret'rā-fleks'), *adj.*

(۱) بە دواوە خوشتاوئەو؛

بە پشتدا چەماوئەو. (۲) بە لێدانی سەری زمان لە ئاسەنەو دەم دەبێژێ

(دەنگناسی).

-retroflexed (*adj.*); retroflexion; retroflexion (*n.*).

retrogradation (ret'rō-grā-dā'shən), *n.*

(۱) کشاندنەو؛

بۆ دواوە گەرانەو؛ پاشەوپاش بۆیشتن. (۲) دانەدواوە؛ شۆستی هێنان؛

بەناخداچوون؛ بەرەو ئەمان چوون.

retrograde

retrograde (ret'ra-grād'), *adj.* (۱) گهراوه: بۆ ساواه چو: کشاوه. (۲) (a ~ motion)

(۳) هملگهراوه: به پینجهوا نه (رین) پاش رویش خراو.
(۴) بۆ دۇخی جارانو خراپت دهگه پرتمه: دهادته دواوه: ههتا بیت خراپت دهبی.
(۵) به پینجهوانی زهمینهوه دهسو پرتمهوه (نستیره ناسی).
(۶) [Obs.] دژ

(۷) گهراوه: بۆ دواوه چوون.
(۸) دانه دواوه (رموشت، توانا) خراپتی بون نشوستی هینان!
(۹) گهراوه: بۆ دۇخی جارانو خراپت.
(۱۰) به پینجهوانی زهمینهوه سوو رانهوه (نستیره ناسی).

retrogress (ret'ra-gres'), *v.t.* (۱) دانه دواوه: بهرو خراپی چوون.
(۲) گهراوه: کشانهوه: گهراوه دواوه.

retrogression (ret'ra-gresh'an), *n.* (۱) نشوستی هینان!
دانه دواوه: بهرو خراپی پۆشتن: به ناخدا چوون.

(۲) گهراوه: بۆ دۇخی سهره تایی و گم ئالوژی (زنده و مرغانی).
retrogressive (ret'ra-gres'iv), *adj.* له به ناخدا چوندیه.

له نشوستیدیه: بهرو خراپی پۆشتن: نیشانهی گهراوهی پیوه دیاره بۆ دۇخی سهره تایی.

retorse (ri-trôrs'), *adj.* نوشتاوه: بۆ دواوه یا خواوه: چهماوه.
retrospect (ret'ra-spekt'), *n.* بهر له شتی رابوردو کردنهوه.

یادکردنهوهی پودادی رابوردو.
v.t. & v.t. [Rare] بهر له شتی رابوردو کردنهوه: یادی رابوردو کردنهوه.

که سهیری رابوردو دهکیت یا ئی دهکولیتوه:
in retrospect, نهگه به چاری نیسته سهیری رابوردو دهکیت.

retrospection (ret'ra-spek'shan), *n.* بهرکردنهوه له شتی
رابوردو: یادکردنهوهی رابوردو.

retrospective (ret'ra-spek'tiv), *adj.* (۱) سهیری رابوردو که!
له رابوردو کولهرهوه: هی تیروانی رابوردو. (۲) سهیری دواوه که!

ناراستی پشتهوه کراو. (۳) **retroactive**
(۴) تاییهتی به پیشانگایه که بهرهمی رابوردو هونهرمه ندیک پیشان

دهدات: (a ~ exhibit).
پیشانگایه که بهرهمی رابوردو هونهرمه ندیک پیشان دهدات.

n. قنج (لوت).
retrousse (ret'rōō-sā'), *adj.* سهرمهکی هملگهراوه تهره بۆ سهرمهوه (لوت).

retroversion (ret'ra-vūr'shan, ret'ra-vūr'shan), *n.* به (۱)
پشتدا خوارکردنهوه: به دواوه کهوتن یا لاریونهوه.

(۲) به پشتدا خواربیونهوه: به پشتدا چوون یا کهوتن.
دوباره دادیرسین: دادیرسینهوه.

retry (rē-trī'), *v.t.* ریتسینا جوره شراییکی یونانییه.
retsina (ret'si-na), *n.* جنی خوشه کردن یا خوساندنی پوهکی گوش.

rettery (ret'ə-ri), *n.* بۆ جیاکردنهوهی پیشالهکان له قهدی پوهه کهکه.
(۱) گهراوه: هاتنهوه: پۆشتنهوه.

return (ri-tūm'), *v.t.* (۲) گهراوه: سهر (باس، یی): (Let's ~ to the subject).
(۳) گهراوه: بۆ خواوهنی پیشوو. (۴) وهلام دانوه.

(۱) گهراوه: ناردنهوه: هینانهوه: بۆ گهراوه: هاوردنهوه: هاستنهوه جی خوی. (۲) دانوه (چاکه، دیدنه):

(to ~ a favor; to ~ a visit)
(۳) بهرهم بون: بهرهم هه بون: بهرگرتن.

(۴) راپۆردان: بلاوکردنهوه.
(۵) هملیاردنهوه (نوینتری پهرله مان) گهراوه: بۆ پهرله مان.

(۶) چهک خستنهوه کیله کهی.
(۷) پاشه و پاش گهراوه: گهراوه: بۆ دواوه.

(۸) لیدانهوه (تویی باله یا تهنس): گهراوه: لیدانهوه.
(۱) گهراوه: هاتنهوه: پۆشتنهوه.

n. (۲) گهراوه: هینانهوه: ناردنهوه. (۳) شتی گهراوه: ناردنهوه.
(۴) گهراوه: ناردنهوه: هینانهوه: ناردنهوه.

revelation

(۵) پودانهوه: دوباره بیونهوه: گهراوه:

(On his birthday they wished him many happy ~s of the day.)

(۵) چاکه دانوه: خراپه دانوه: چاکه: پاداشت.

(۶) (a) قازانج یا دهسکوتی ئالوگویییه که.

(b) (pl.) قازانج، دهسکوت. (c) دهسکوت یا قازانجی دانمیک.

(۷) (a) پینج (دیوار، پنگه، هیل... هتد). (b) ماوه یا شتی نیوان دوو پینج.

(۸) وهلام. (۹) راپۆر: (a) راپۆری باری دارایی کۆمپانیایه که.

(b) (pl.) راپۆری نهجای هملیاردن: (election ~s).

(۱۰) (a) گهراوه: هملیاردن: دادگا له لایه کسینکهوه پاش مۆکردن.

(b) راپۆری مۆکراو له لایه کاربه دهستی هملیاردن یا باجهوه.

(۱۱) (a) لیدانهوه: تویی تهنس یا باله: گهراوه: تویی تهنس وها.

(b) تویی گهراوه.

adj. (۱) هی گهراوه (بلیت): هی چوون و هاتنهوه: (a ~ ticket).

(۲) له نهجای کاریکی بهرامبردا کراو: (a ~ visit).

(۳) گهراوه. (۴) گهراوه: ناردنهوه: ناردنهوه: هینانهوه.

in return, بهرامبر به له پاداشتدا.
returnable (ri-tūr'nā-b'l), *adj.* (۱) دهگه پینترتهوه (فرۆتینی).

(۲) پیوسته یا دهبی بهگه پینترتهوه.

return ticket, (۱) بلیتی گهراوه.

(۲) بلیتی همره و سهر: بلیتی دوسهوه.

retuse (ri-tōōs', ri-tūs'), *adj.* سهرمهکی خره یا کوله و نهختیکی
کهله (کهله).

retype (rē-tīp'), *v.t.* دوباره چاپ کردن: چاپ کردنهوه.

reunify (rē-ū'nā-fī'), *v.t.* بهک پینترتهوه: بهکرتنهوه:

کردنهوه به بهک.

-reunification (n.).
reunion (rē-ūn'yən), *n.* (۱) بهک پینترتهوه: کردنهوه به بهک:

بهکرتنهوه: بیونهوه به بهک. (۲) به بهک پینترتهوه (به تاییهتی هی خیزانیک یا

دهرچووانی پۆ قوتابخانه بهک پاش ماره بهکی ژۆ): به بهک شادبیونهوه:
(a family ~; a class ~)

reunionist (rē-ūn'yən-ist), *n.* بهکرتن خوازی کلینسی
لینکلینزی و کاسولیکی.

reunite (rē-yoo-nīt'), *v.t.* بهک پینترتهوه: کردنهوه به بهک.

v.t. بهکرتنهوه: بیونهوه به بهک.

rev (rev), *n.* [Colloq.] خولانهوهی مکیله.

v.t. [Colloq.] بۆ پیدان (مکیله): بهزین ژۆر پیدان و خیرا خولاندنهوه.

بۆ پی گرتن: (the engine up ~).

v.t. [Colloq.] بۆ گرتن: خیرا خولانهوه.

Rev. = Reverend.

revalue (rē-val'ū), *v.t.* نرخی تازهی بهرتر دانان بۆ پاره.

-revaluation (n.).

(۱) چاک کردنهوه: تازه کردنهوه: پینکردن.

revamp (rē-vamp'), *v.t.* (۲) پیلو پینکردن.

(۳) بهرکردن: داپشتنهوه.

revanchism (rē-van'chi-z'm), *n.* سهندنهوهی شوینی داگیرکراو.

له لایه وولاتی دووژنهوه.

(۱) دهرخستن: پیشاندان: خستنه پوو.

(۲) درکادن: ناشکراکردن: (to ~ a secret).

(۱) گهراوه یا تهلی سهریاز له خه هلسان.

(۲) بهک پینترتهوه (نوینتری پهرله مان) گهراوه: بۆ پهرله مان.

(۱) بهرهم بون: بهرهم گهراوه: بهرهم گهراوه: بهرهم گهراوه.

revel (rev'l), *v.t.* (۱) بهرهم بون: بهرهم گهراوه: بهرهم گهراوه: بهرهم گهراوه.

(۲) خۆشی ئی بینن: ژۆر هملیاردن:

(He ~s in sports.)

n. بهرهم بون: بهرهم گهراوه: بهرهم گهراوه: بهرهم گهراوه.

(۱) درکادن: ناشکراکردن (نهینی).

- (۲) شتی ناشکراکراو یا درگینراو.
(۳) (۱) خو ناشکراگردنی خوداو نه‌خشه‌کائی بۆ ئاده‌میزاد.
(ب) ئه‌وه‌ی ناشکراکراوه.
(ج) نینجیس (که مه‌بست و نه‌خشه‌کائی خودای تیدا ناشکراکراوه).
(۴) [R-] دواهشی نینجیل

reveler; reveller (rev'el-ēr), *n.*

به‌زم گینا زماوه‌نده‌کرا
ناهنگه‌کر

revelry (rev'el-ri), *n.* به‌زم‌وپه‌زم زماوه‌ندا ناهنگا که‌یف و سه‌ما.

revenant (rev'ə-nənt), *n.* (۱) که‌سینکی گه‌راوه پاش ماوه‌یه‌کی زۆر.

(۲) خینا گینا گه‌راوه‌ی مردوو.

revenge (ri-venj'), *v.t.* تۆله‌کردنه‌وه تۆله‌سهندن.

n. (۱) تۆله (۲) تۆله‌کردنه‌وه تۆله‌سهندن.

(۳) حه‌ر له تۆله‌سهندنه‌وه گردن کینه له‌دلی.

تۆله‌کردنه‌وه تۆله‌سهندن.

be revenged,

vengeful (ri-venj'fəl), *adj.* حه‌ز که له تۆله‌سهندنه‌وه

کینه له‌دان بق هه‌لگر.

revenue (rev'ə-nōō', rev'ə-nū'), *n.* (۱) داهات؛ به‌روبووم؛

مولکانه ده‌سکوت. (۲) سه‌رچاوه‌ی داهات.

(۳) داهاتی باجو گومرگو شتی وه‌های میری.

(۴) ده‌زگای داهات کۆکردنه‌وه‌ی میری.

reverberant (ri-vūr'bēr-ənt), *adj.* ده‌نگه‌ره‌ره

reverberate (ri-vūr'bā-rāt'), *v.t.* (۱) ده‌نگدانه‌وه زینگانه‌وه

(۲) شه‌وقدانه‌وه گهرمی دانه‌وه.

(۱) ده‌نگدانه‌وه زینگانه‌وه (۲) شه‌وقدانه‌وه گهرمی دانه‌وه.

(۳) گه‌راوه دواوه هه‌له‌بهرینه‌وه

-reverberative (*adj.*); **reverberator** (*n.*).

reverberation (ri-vūr'bā-rā'shən), *n.* (۱) ده‌نگدانه‌وه

زینگانه‌وه (ب) شه‌وقدانه‌وه گهرمی دانه‌وه

(۲) ده‌نگی دراوه زینگه شه‌وقی دراوه.

reverberatory (ri-vūr'bēr-ə-tōr'i), *adj.* (۱) دراوه (ده‌نگ).

گهرمی (۲) تاییه‌تی به ده‌نگدانه‌وه یا گهرمی دانه‌وه.

(۳) تاییه‌تی به کوره‌یه که کانه‌زای خاوی تیدا ده‌تۆنرتنه‌وه به‌هۆی ئه‌و

گهرمی به‌ی بنمیچی کوره‌یه ده‌یداته‌وه.

n. کوره‌ی تووانده‌وه‌ی کانه‌زای خاوی به‌هۆی گهرمای بنمیچی کوره‌یه.

revere (ri-vêr'), *v.t.* زۆر بیزگرتن؛ په‌رستن:

(*They ~ their parents.; to ~ a saint*)

revere (ri-vêr'), *n.* = **revers.**

reverence (rev'ēr-əns), *n.* (۱) بیزگرتن زۆر؛ په‌رستن.

(۲) نیشانه‌ی ریزی نینجگار زۆر یا په‌رستن (وه که‌گنوش بردن).

(۳) بیزی زۆر گه‌راو؛ په‌رستن.

(۴) [R-]؛ به‌رین؛ ئازناوی قه‌شه و سه‌ره‌ک قه‌شه‌یه:

(*His ~, the bishop; your ~*)

v.t. زۆر بیزگرتن؛ په‌رستن.

reverend (rev'ēr-ənd), *adj.* (۱) [R-]؛ به‌رین؛ ئازناوی قه‌شه

سه‌ره‌ک قه‌شه‌یه: (*~ Jackson*).

(۲) تاییه‌تی به قه‌شه و سه‌ره‌ک قه‌شه‌کان.

قه‌شه.

n. [Colloq.],

reverent (rev'ēr-ənt), *adj.* زۆر به‌رین؛ به‌رین؛ بیزگر.

reverential (rev'ə-ren'shəl), *adj.* بیزگر؛ بیز پيشاندن.

(*to be ~ toward somebody*)

-reverentially (*adv.*).

reverie (rev'ēr-i), *n.* Also **revery**, (۱) زینده‌خه‌و؛ زه‌خه‌و؛ داله‌و.

[*I was lost in (a) ~*].

(۲) خه‌یاڵ پلاوی؛ خو خه‌له‌تاندن؛ بیرى ناکرده‌نی.

(۳) ئاوازینکی خوش

revers (rə-vêr', rə-vâr'), *n.* Also **revere**,

په‌خه‌ی چاکه‌ت

(به‌تاییه‌تی هێ ژئانه).

reversal (ri-vūr's'l), *n.* (۱) هه‌لگه‌پانه‌وه؛ پاش‌وپیش خه‌ستن؛

گۆڕینی به‌روودا. (۲) پاش‌وپیش خزان.

(۳) پوچ کردنه‌وه یا هه‌لگه‌پانه‌وه‌ی به‌یاری دادگایه‌ک له‌لایه‌ن دادگایه‌کی

به‌رژمه‌وه.

reverse (ri-vūr's'), *adj.* (۱) وه‌رچه‌خوا؛ پاش‌وپیش کراو؛ به‌روودا.

ئاوه‌ئوو؛ هه‌لگه‌پراوه. (۲) پینچه‌وانه؛ به‌ پینچه‌وانه‌ی شینوه‌ی ئاسایی به‌وه

(۳) بۆ دواوه به‌ر (گۆڕی مه‌کینه)؛ بۆ دواوه به‌وین: (*a ~ gear*).

(۱) پینچه‌وانه؛ دژ. (۲) پشتی پاره (که‌ پش‌ی ده‌لین "خه‌ت").

(۳) هه‌لگه‌پانه‌وه؛ وه‌رگه‌راو؛ وه‌رچه‌رخان؛ ئاوه‌ئوویی.

(۴) ششوستی نه‌هاتی تینگشان.

(۵) گۆڕی گه‌راوه‌وه دواوه‌ی ئوتومبیل و مه‌کینه‌ی تر. (ب) باری ئه‌م گۆڕه.

(۶) به‌زانی پینچه‌وانه.

v.t. (۱) وه‌رگه‌پاندن؛ وه‌رچه‌رخاندن؛ وه‌رگه‌پان؛ گۆڕانه‌وه.

(۲) ئاوه‌ئووکردن؛ هه‌لگه‌پاندنه‌وه.

(۳) پاش‌وپیش خه‌ستن؛ ئالوگۆپکردنی جینگه؛ به‌روودا خه‌ستن.

(۴) گۆڕینی ته‌راو.

(۵) پوچ کردنه‌وه یا هه‌لگه‌پاندنه‌وه‌ی به‌یاری (دادگه‌ری).

(۱) وه‌رگه‌راو؛ وه‌رچه‌رخان؛ پینچه‌کردنه‌وه بۆ دواوه پۆشتن؛ گۆڕانه‌وه؛

به‌ پینچه‌وانه پۆشتن (۲) گۆڕی ئوتومبیل و مه‌کینه‌ی تر؛ گۆڕین بۆ گۆڕی

گه‌راوه‌وه.

reversely (ri-vūr's'li), *adv.* (۱) به‌ وه‌رگه‌راوی؛ به‌ وه‌رچه‌رخاوی؛

به‌ ئاوه‌ئوویی؛ به‌ پاش‌وپیش خراوی. (۲) به‌ پینچه‌وانه‌ی ئه‌وه‌وه؛

له‌لایه‌ک یا له‌ سه‌ره‌نکی ته‌روه

(۱) دووپیو (جل‌وبه‌رگ)؛

به‌ ئاوه‌ئوویی له‌به‌ر ده‌کری؛ به‌رویش ده‌کری.

(۲) هه‌له‌ده‌گه‌رنرتنه‌وه؛ ده‌توانری بگۆڕی یا پوچ بکرتنه‌وه؛ وه‌رده‌گۆڕی

(۳) شینوه یا بارمه‌کی ده‌گۆڕپیت (فیزیا، کیمیا).

n. جل‌وبه‌رگی دووپیو (بلووس، کراس... هتد).

-reversibility; reversibleness (*n.*); **reversibly** (*adv.*).

reversion (ri-vūr'zhən, ri-vūr'shən), *n.* (۱) وه‌رگه‌راو؛

وه‌رچه‌رخان. (۲) گه‌راوه‌وه بۆ دۆخ و بارو خوونهریت و بیروباوه‌ری جاران.

(۳) (۱) گه‌راوه‌وه بۆ دۆخ یا شینوه‌ی سه‌ره‌تایی (زینده‌وه‌رزان).

(ب) ده‌رکه‌وتنه‌وه‌ی تاییه‌خۆی پيشینان له‌ نه‌وه‌ی ئیسته‌دا.

(ج) زینده‌وه‌ریت که‌ ته‌م تاییه‌خۆی پيشینانه‌ی تیدا ده‌رکه‌وتنه‌وه

(۴) [Obs.]; ماوه؛ پاشماوه.

(۵) (۱) گه‌راوه‌وه‌ی خانو یا زه‌وی‌وزاریکی به‌خه‌شراو بۆ خاوه‌نه‌که‌ی

جارانی و میراته‌ره‌کائی (ب) زه‌وی‌وزار یا خانوویه‌کی وه‌ها.

(ج) مافی گه‌راوه‌وه‌ی خانو و زه‌وی‌وزاریکی وه‌ها بۆ خاوه‌نه‌که‌ی یا بردنی

له‌لایه‌ن میراته‌ره‌کائی به‌وه.

reversionary (ri-vūr'zhən-er'i, ri-vūr'shən-er'i), *adj.*

تاییه‌تی به‌ گه‌راوه‌وه‌ی خانو و زه‌وی‌وزاریکی به‌خه‌شراو

بۆ خاوه‌نه‌که‌ی زووی.

reversioner (ri-vūr'zhən-ēr, ri-vūr'shən-ēr), *n.* ئه‌و که‌سه‌ی

خانو و زه‌وی‌وزاریکی به‌خه‌شراو بۆ ده‌گه‌رنرتنه‌وه پاش ته‌راو بوونی ماوه‌ی

به‌خشینه‌که؛ میراته‌ری ته‌م که‌سه.

revert (ri-vūr't'), *v.t.* (۱) گه‌راوه‌وه بۆ دۆخ یا باری جاران؛

گه‌راوه‌وه بۆ خو به‌رینی جاران: (*to ~ to childhood*).

(۲) (۱) گه‌راوه‌وه بۆ دۆخی سه‌ره‌تایی (زینده‌وه‌رزان).

(ب) تاییه‌خۆی پيشینانی قه‌وتای ته‌م ده‌رکه‌وتنه‌وه.

(۳) گه‌راوه‌وه‌ی خانو و زه‌وی‌وزار یا پاره بۆ خاوه‌نه‌که‌ی جارانی یا بۆ میری

-revertible (*adj.*).

revery (rev'ēr-i), *n.* = **reverie**.

revest (rē-vest'), *v.t.* پیندانه‌وه (خانو و زه‌وی‌وزار، ده‌سه‌لات).

بزووتنه‌وی دهستکاری کردن و گزین (به‌تایبته‌ی هی پښای مارکسی -
لینینی له‌لاین هندیک له کوموینیسټکانه‌وه).

دهستکاریگر یا چاکگر **revisionist** (ri-vizh'an-ist), *n.*
(به‌تایبته‌ی کوموینیسټیک بڼ پښای مارکسی -لینینی).

هی دهستکاریگرانی پښای مارکسی -لینینی **adj.**
تایبته‌ی به دهستکاری کردن نیم پښایزه.

سهرلیدن‌هه! دوباره سهرلیدن. **revisit** (ri-vizit'), *v.t.*
سهرلیدن‌هه.

هی پیاچوونه‌وه گزین! **revisory** (ri-vi'zə-ri), *adj.*
دهسه‌لاتی پیاچوونه‌وه دهستکاری کردن پندراو: (*a ~ committee*).

بووژاندنه‌وه! ژياندنه‌وه! **revitalize** (ri-vi'tl-iz'), *v.t.*
زیندووگردنه‌وه.

(۱) بووژاندنه‌وه! ژياندنه‌وه! زیندووگردنه‌وه. **revival** (ri-vi'v'l), *n.*
(۲) بووژاندنه‌وه! ژيانه‌وه! زیندووووننه‌وه! بزووتنه‌وه:

(*the ~ of an old custom*)
(۳) پېشکېش کردنیکي تازه پاش يکهم پېشکېش کردن یا نوواندن به
ماوه‌یکي ژور (شانونامه، فیلم): (*a ~ of his play, film, etc.*).

(۴) همناسه هاتنه‌وه‌به! هاتنه‌وه هوش خؤ! هوش هینانه‌وه‌به! ژياندنه‌وه.
(۵) بزووتنه‌وی هستی ثابتي.

(۶) کؤبووننه‌ویک یا چند کؤبووننه‌ویکی جه‌ماوه‌ی بڼ بزووتنه‌وی
هستی ثابتي: (*to hold a ~*).

بزووتنه‌وی هستی ثابتي. **revivalism** (ri-viv'v'l-iz'm), *n.*
(۱) بانگ بڼ هلدن‌ه‌ی بزووتنه‌وی

هستی ثابتي. (۲) بووژاندنه‌وه یا زیندووکردنه‌وهی خوون‌ریت و بی‌باوه‌ی
کؤن.

(۱) بووژاندنه‌وه! زیندووووننه‌وه! ژيانه‌وه! **revive** (ri-viv'), *v.t.*
گش بوونه‌وه: (*Flowers ~ in water.*).

(۲) هاتنه‌وه هوش خؤ! هوش هاتنه‌وه‌به! همناسه هاتنه‌وه‌به! زیندووووننه‌وه
(۳) تازه‌بوونه‌وه! بووژاندنه‌وه: (*Our hopes ~d.*).

(۴) باو پیداکردنه‌وه! بزووتنه‌وه! گمشدنه‌وه: (*customs which ~*).
v.t.

(۱) بووژاندنه‌وه! زیندووکردنه‌وه! ژياندنه‌وه.
(۲) هوش هینانه‌وه‌به! هینانه‌وه هوش خؤ! همناسه هینانه‌وه‌به.

(۳) پهره پی سندن! بره‌پیدان! گمشدنه‌وه.
(۴) باو پی پیداکردنه‌وه! زیندووکردنه‌وه (خوون‌ریتی کؤن).

(۵) خستنه‌وه مینش! هینانه‌وه بیر.
(۶) پیداندان یا نوواندن پاش ماوه‌یکي ژور دواي يکهم پیداندان

(شانونامه، فیلم): (*to ~ a play*).
بووژاندنه‌وه! زیندووکردنه‌وه! **revivify** (ri-viv'ə-fi'), *v.t.*

گمشدنه‌وپیدان! ژياندنه‌وه.
-revivification (*n.*).

گش **reviviscence** (rev'ə-vis'ns), *n.* Also **reviviscency**,
بوونه‌وه! بووژاندنه‌وه! تازه‌بوونه‌وه! زیندووووننه‌وه.

-reviviscent (*adj.*)
پوچ **revocable** (rev'ə-kə-b'l), *adj.* Also **revokable**,
دکړنه‌وه! هلدنه‌وه‌شینرته‌وه.

-revocability (*n.*)
پوچ کردن‌هه! هلدنه‌وه‌شاندنه‌وه **revocation** (rev'ə-kə'shən), *n.*
(*the ~ of a contract, law, etc.*).

revokable (rev'ə-kə-b'l), *adj.* = **revocable**.
هلده‌وه‌شاندنه‌وه (ياسا، قونته‌رات، په‌يمان)

ماف! پوچ کردن‌هه: (*to ~ a license, contract, etc.*).
یاری نکردن له کاتیکدا که یاریگر وهرقه‌ی باشي پی بیت بڼ یاری کردن

(قومارو یاری کاغذ)
یاری نکردنی یاریگر هرچی چند وهرقه‌ی باشي پی بیت بڼ یاری کردن *n.*

پله‌وپایه! بڼ گهراندنه‌وه! دامنه‌زاندنه‌وه یا دانانه‌وه (لسم کار).
revet (ri-vet'), *v.t.*

پاگرتن یا بره‌بستگړنی کهنه‌لانیک یا بستویهک
له کله‌که بورد، دیوار، یا چیمه‌نؤ

(۱) کله‌که بورد یا کیسه لمی **revetment** (ri-vet'mant), *n.*
بره‌بستگړی کهنه‌لانیک یا شتیک: (۲) دیواری بره‌بستگړ.

(۱) پیاچوونه‌وه! دووباره لیکولنه‌وه. **review** (ri-vü'), *n.*
(۲) چار پیداکشاندنیکي گشتي! پاڼونکی گشتي:

(*a ~ of last year's events*)
(۳) بیرکړنه‌وه له شتي رابوردو! پیاچوونه‌وهی پوړدانی رابوردو.

(۴) پیاچوونه‌وهی بریاری دادگا: (*a ~ of a lower court's decision*).
(۵) هلسه‌نگاندن یا شن‌وکه‌وکردن (بره‌همینکی هونری، پرتوک،

شانونامه هتد!) ووتاری هلسه‌نگیننر یا شن‌وکه‌وکار! ووتاری پڅخه‌یی:
(*A ~ of his book appeared in several papers and ~s*)

(۶) گوځاری پڅخه‌یی! گوځارنیک ووتاری هلسه‌نگیننر یا شن‌وکه‌وکاری
پرتوک و بره‌همی هونری و شتي تازه دوزراوه‌ی تندا بلاوده‌کړنه‌وه:

(*a literary ~ ; a scientific ~*)
(۷) پیاچوونه‌وهی وانه: (*a ~ of a lesson, chapter, etc.*).

revue *A:*
(۸) تیروانینی خڼیشاندنیکي سویایی:

(*a ~ of the troops by the commander-in-chief*)
v.t.

(۱) پیاچوونه‌وه! دووباره لیکولنه‌وه
(۲) سهرکړدن یا لیکولنه‌وهی رابوردو

(۳) پیاچوونه‌وه له مینشدا
(۴) تیروانینی خڼیشاندانی سویا: (*The general ~ed his troops.*)

(۵) هلسه‌نگاندن (پرتوک، شانونامه، بره‌همی هونری هتد!)
شن‌وکه‌وکردن.

(۶) پیاچوونه‌وهی بریاری دادگا (له‌لاین دادگایه‌کی برترتروم).
(۷) پیاچوونه‌وهی وانه: (*to ~ a lesson, chapter, etc.*);

to ~ the material before the test
v.t.

هلسه‌نگاندن (پرتوک، شانونامه هتد!) شن‌وکه‌وکردن!
ووتاری پڅخه‌یی نووسن

پیاچوونه‌وه! لیکولنه‌وهی دووباره **reviewal** (ri-vü'al), *n.*
شهر وکه‌وکار! هلسه‌نگیننر (پرتوک،

شانونامه، بره‌همی هونری هتد!) نووسنری ووتاری پڅخه‌یی بڼ
پوژنامه‌وگوځار

جوړن پیدان! جنیو پیدان! سووک کردن! **revile** (ri-vil'), *v.t.*
قسه‌ی خراب پی ووتن.

جوړن دان! جنیو دان *v.t.*
-reviler (*n.*).

(۱) جوړن پیدان! جنیو دان!
سووک کردن (۲) جوړن! جنیو! قسه‌ی سووک

پیاچوونه‌وه چاکردن! بژاره‌کردن! بژاره‌کران **revisal** (ri-viz'al), *n.*
(۱) پیاچوونه‌وهی راستکردنه‌وه (دهستنوس):

بژاره‌کردن! پوخته‌کردن. (۲) گزین! پیاچوونه‌وه گزین! دهستکاری کردن:
(*They ~d their estimates.*)

(۱) بژاره‌کردن! بژاره! پیاچوونه‌وهی راستکردنه‌وه! شتي بژاره‌کراو یا
راستکراوه. (۲) شتیکي له‌چاپدراو که بژاره ده‌کړنه‌وه بڼ دوهم جار.

-reviser; revisor (*n.*)
بژاره‌کراو! پوخته‌کراو! چاککراو: **revised** (ri-vizd'), *adj.*
(*a ~ edition*)

(۱) پیاچوونه‌وه چاک کردن! پوخته‌کردن! **revision** (ri-vizh'an), *n.*
بژاره‌کردن! راستکردنه‌وه (۲) وینه‌ی بژاره‌کراو یا پوخته‌کراو (پرتوک،

دهستنوس! وینه‌ی چاککراو یا راستکراوه‌ی نووسراوئک.
-revisional; revisionary (*adj.*).

دهستکاری کردن! **revisionism** (ri-vizh'an-iz'm), *n.*

rheum

- زانای روماتیزمی. (۲) نووسەر یا ووتاریژنیکی زمانپارای: روماتیژ.
(۳) کەسکە کە حەز لە قەسە زل دەکات: قەسە زل: زیادەری لە گفتوگودا.
- rheum** (rōōm), *n.* (۱) چلە: فرمێسک: لیک. (۲) هەلەمەت.
- rheumatic** (rōō-mat'ik), *adj.* (۱) پۇماتیزمی: هی باداری.
(۲) بادار: یا تیداو: پۇماتیزمی هەیه: پۇماتیزمی تووش بوو.
- n.** (۱) کەسێکی بادار: کەسێکە پۇماتیزمی تووش بووینت.
(۲) [Colloq.] *pl.* نیش و نازاری باداری.
- rheumatic fever,** تای پۇماتیزمی.
rheumatism (rōō'mə-tiz'm), *n.* (۱) باداری: پۇماتیزم.
سووتانەوی جومگە (۲) **rheumatic fever**.
- rheumatoid** (rōō'mə-toid'), *adj.* *Also* **rheumatoidal**, (۱) پۇماتیزمی: لەماداری دەچیت: هی باداری.
(۲) بادار: نەخۆشی پۇماتیزمی هەیه.
- rheumatoid arthritis,** جومگە سووتانەوی: باداری درێژخایەن.
rhin- (rīn), = **rhino**.
rhinal (rī'n'l), *adj.* تاییەتی نە لووت.
rhinencephalon (rī'nen-sef'ə-lon'), *n.* بەشی هەستی
بۆن کردن لە مێشکدا.
- rhinestone** (rīn'stōn'), *n.* بەردی راین: بەردیکی دەستکردی
برقەدارە لە شووشە دروست دەکری: لاسایی ئەلەمسی پی: دەکریتەو.
- rhinitis** (rī-ni'tis), *n.* سووتانەوی لووت (بەتاییەتی هی پەردە)
ناوەرە.
- rhino** (rī'nō), *n.* [Colloq.] = **rhinoceros**.
rhino- (rī'nō, rī'nə), *Also* **rhin-**, پێشگرنکە بەمانای: لووت.
rhinoceros (rī-nos'ēr-əs), *n.* کەرکەدەن: یەکەنەشاخ
rhinology (rī-nol'ə-jī), *n.* زانستی لووت و نەخۆشییەکانی
rhinoplasty (rī'nə-plas'tī), *n.* نەشتەرکاری لووت جوانکردن.
rhinoscope (rī'nə-skōp'), *n.* ئامێری تێروانیی لووت.
rhinoscopy (rī-nos'kə-pi), *n.* تێروانیی لووت (پزیشکەوانی).
rhizo- (rī'zō, rī'zə), *Also* **rhiz-**, پێشگرنکە بەمانای: رەگ.
(**rhizopod**)
rhizobium (rī-zō'bi-əm), *n.* جۆرە بکتریایەکە لە شیش دەچی.
rhizogenic (rī'zə-jen'ik), *adj.* رەگ ئی پەیداو: رەگ هەندئ
شانه.
- rhizogenous** (rī-zoj'ə-nəs), *adj.* = **rhizogenic**.
rhizoid (rī'zoid), *adj.* لە رەگ دەچی.
n. ئەندامی دەژوولیی لە رەگ چووی قەوژە (کە بەهۆیە دەنوسێ بە پەردو
شتی ترەو).
- rhizoidal** (*adj.*).
rhizomatous (rī-zom'ə-təs, rī-zō'mə-təs), *adj.* قەدی ناو
ناو زەوی یا بەسەر زەوی پەوێی لە رەگ چووی هەیه.
- rhizome** (rī'zōm), *n.* قەدی ناو زەوی یا بەسەر زەوی پەوێی پەوێک
کە لە رەگ دەچیت.
- rhizomorphous** (rī'zə-mōr'fəs), *adj.* لە رەگ دەچی.
rhizophagous (rī-zōf'ə-gəs), *adj.* بە رەگ ژیاو.
rhizopod (rī'zə-pod'), *n.* زیندەوێری قاچ رەگی یەک شانهیی.
-rhizopodan; rhizopodous (*adj.*).
rhizopus (rī'zə-pəs), *n.* کەپووی لەرەگ چو (کە کەپووی ئانیش
دەگریتەو)
- rhizotomy** (rī-zot'ə-mī), *n.* پڕینی رەگی: دەماری پڕپراگە لەبەر
نازار (نەشتەرکاری).
- rhodium** (rō'di-əm), *n.* پۆدیوم کانزاییکی سپی زیوییه.
rhodo- (rō'dō, rō'də), *Also* **rhod-**, پێشگرنکە بەمانای: گۆل:
سوورە وەگ گۆل (**rhodolite**)
rhodochrosite (rō'də-krō'sīt), *n.* بەردەبەمیی.

rhythm

- rhododendron** (rō'də-den'drən), *n.* جۆرە دەوڵەتیکی هەمیشە
سەوزە گۆلی رەنگاوێرەنگ دەگریت.
- rhodolite** (rō'də-līt'), *n.* جۆرە بەردیکی بەنرخێ سوور یا
پەمەیییه.
- rhodonite** (rō'də-nīt'), *n.* جۆرە کانزاییکی شووشەیی
بلووری پەمەیی یا سوورە بۆ جوانی بەکاردهێنریت.
- rhodora** (rō-dōr'ə, rō-dō'rə), *n.* جۆرە دەوڵەتیکی ئەمەریکی گۆل:
ئەرخەوانیییه.
- rhom** (romb, rom), *n.* = **rhombus**.
rhombencephalon (rom'ben-sef'ə-lon'), *n.* بەشی
پشتەوێ مێشک. (پێشی دەووتری " hindbrain ").
- rhombic** (rom'bik), *adj.* *Also* **rhombical**, لەبەزینەیی
(کەندازە).
- rhombohedron** (rom'bə-hē'drən), *n.* ئاوێزە شەش
گۆشەیی (کەندازە).
- rhombohedral** (*adj.*).
rhomboid (rom'boid), *n.* وێنە لەبەزینەیی.
adj. لەبەزینەیی (ئەندازە).
- rhomboidal** (*adj.*).
rhombus (rom'bəs), *n.* لەبەزینە (ئەندازە).
rhonchus (ron'kəs), *n.* خیزەیی سەنگ: خیزەخیز.
-rhonchal; rhonchial (*adj.*).
rhubarb (rōō'bärb), *n.* (۱) پۆواس.
(۲) [Slang], مەشت و مەر: دەمەقانی: کێش مەکێش.
- rhumb** (rum, rumb), *n.* (۱) یەکیک لە پلەکانی قیبلەنمای
کەشتی پیمان. (۲) **rhumb line**.
- rhumba** (rum'bə), *n.* = **rumba**.
rhumb line, پۆمەوی کەشتی.
rhyme (rīm), *n.* (۱) هاوکیشەیی یا هاوئەنگی دوا ووشە دێری
هۆنراو: کێش. (۲) هاوکیشەیی پارچە هۆنراوێک یا هەلبەستێک.
(۳) هۆنراوێی هاوکیشە.
(۴) ووشە دوا دەنگ لایەکچو: (*love, above; witty, pretty*)
(۵) دەنگ لایەکچوون: هاوکیشەبوون.
(*"More" ~s with "door"*).
- (۶) هەلبەستی هاوکیشە نووسین: بەکارهێنانی هاوکیشەیی یا هاوئەنگی
دوا ووشە دێر لە هۆنراوێدا.
- v.i.* (۱) هاوکیشە کردن (هۆنراو): هاوئەنگ کردن.
(۲) بەکارهێنانی ووشە هاوکیشە یا هاوئەنگ.
بێ مانا: مەج و پەوچ و بێ مانا:
ناچی: بە مێشکدا: نابەجی.
rhym (rim'ēr), *n.* *Also* **rimer**, دانەری هۆنراوێی هاوکیشە
(لەپووی سووکاییهوه): گەنگە هۆنەر.
rhyme scheme, نەخشەیی کێشی هۆنراو.
rhymester (rīm'stēr), *n.* *Also* **rimester**, گەنگە هۆنەر:
بوژکی مەج و پەوچ.
- rhynchocephalian** (rin'kō-sə-fā'li-ən), *adj.* تاییەتی بە
گیاندارێکی خۆشۆکی قەتێکەرئو.
- n.* یەکیک لەم گیاندارە خۆشۆکە قەتێکەرئووانە.
rhyolite (rī'ə-līt'), *n.* بەردیکی ئاگرپەژێنێه: گرانیت دەچیت.
rhythm (rith'm, rith'əm), *n.* (۱) پێکدوینگی
پودان و پودانەر: (*the ~ of speech, of the heart, of an engine, of dancing, of the seasons, etc.*)
(۲) پێکەوه گونجانی هەموو بەشەکانی بەرەمێکی هونەری:
(*the ~ of a picture, a statue, a building, etc.*)
(۳) هاوئاوایی: ئەزەمی مۆسیقا.

rhythmical

- (۴) كىش (ھۇنراۋە) پىئوۋىنكى يا نەزمى ھۇنراۋە.
(ب) جۈزە كىشلىكى تايىمى ھۇنراۋە.
rhythmical (rith'mi-k'l), *adj.* Also **rhythmic**, ھاۋناۋازا
كىشدار (ھۇنراۋە) نەزمىدارا پىئوۋىنكى ساراز يا گونجاۋ پىئوۋىنكى.
-rhythmically (*adv.*).
rhythmics (rith'miks), *n. pl.* زانستى نەزمى ھۇنراۋە
زانستى ھاۋناۋازى يا نەزمى مۇسقى.
rhythmist (rith'mist), *n.* كەسپلىكى گۈي سۈك بۇ نەزمى ھۇنراۋە
مۇسقى.
rhythm method, پىئوۋىنكى بۇ سىكىپ نەپىۋىن بىر تىپىيە لە جۈت نەپىۋىن
لەر كاتاندە كە ھىلگە نامادەيە بۇ چاگىۋون سىكىپىۋون.
rianto (ri-al'tō), *n.* (۱) مازا.
(۲) [R-], كىرەكى شافى شارى نىۋىۋىك (ۋە ھەندىك چار شارى تىرىش).
riant (ri'ant), *adj.* دەم بە پىئوۋىن دىلشاد پوۋخۇش.
rib (rib), *n.* (۱) پىراسوۋا ئىسقامى پىراسوۋ. (۲) پىراسوۋىك گۇشت.
(۳) ھاسىرا ئۇن خىزان ئۇنى مىردىدار. (۴) تىرە يا بىرزاى قوماشى چىنار.
(۵) پىراسوۋ (كەشتى، بالى فېۋىكە، چەت) تىرە.
(۶) دەستەكى تاق (خاۋوۋسازى). (۷) دەمارى سىرەكى گەلا.
v. t. (۱) قايم كىردن يا داگرتىنە بە پارچەيەكى پىراسوۋى.
(۲) پارچەيە پىراسوۋى تىنخىستى.
(۳) [Slang], گانگە پىئوۋىن كىردن لاقتى پىئوۋىن
زمان پىس بى ئاپوۋ (قەس، زمان).
ribald (rib'ald), *adj.* كەسپلىكى زمان پىس.
n. زمان پىس قەس پىس.
ribaldry (rib'ald-ri), *n.* شىرتى جۈنى
riband (rib'and, rib'en), *n.* [Archaic]. تەختەدار يا ئاسنىكى
ribbon (rib'band, rib'and, rib'en), *n.* درىزە بەكار دەھىنرىت بۇ چەسپاندى پىراسوۋە كەشتى لەكاتى
دروستىكىرىندە
ribbing (rib'in), *n.* (۱) پىراسوۋ بە گەشتى
(۲) جۈرى پىئوۋىنكى پىراسوۋ يا تىرە (ۋە لە بەلەمىندە).
(۳) [Slang], گانگە لاقتى.
ribbon (rib'en), *n.* (۱) شىرتى جۈنى يا پاراندەنە.
(ب) شىرتى شت پى بەستىنە
(۲) (p.). تال (جلى دراز) شىتال (a garment torn to ~s)
(۳) شىرتى نامىرى چاپ كىردن.
(۴) شىرتى پەنگاۋەنگى خەلات (كە دەدرىت لە سنگ يا قۇل بۇ شانان).
(ب) شىرتى مەدالاي سۈيا (كە دەدرىت لە سنگ).
(۵) (p.). [Colloq.], جلى
v. t. (۱) بە شىرت پاراندەنە. (۲) شىتال شىتال كىردن.
ribbonfish (rib'en-fish'), *n.* ماسىچە شىرتى.
riboflavin (ri'bō-flā'vin), *n.* پىۋىۋىلەيڭ: فېتامىننىكە لە شىرو
ھىلگە جگەر مېۋە سەرزەدا ھەيە.
rib cage, قەھزەي سنگ.
ribgrass (rib-gras'), *n.* پوۋەكىگە گەلەكى لە پى دەچىت لاسكەكانى
گۈلى پىۋوۋى سىپى دەگىن.
ribwort (rib'wurt'), *n.* = **ribgrass**.
rice (ris), *n.* (۱) مەرزە (۲) بىنج.
rice-paddy (ris-pad'i), *n.* گۈلە مەرزە: چارە مەرزە.
ricebird (ris'būrd'), *n.* چۈلەكەي گۈلە مەرزە.
rice paper, كاغەزى بىنج: كاغەزلىكى تەنگە لە گەلەي مەرزە دروست
دەگىن.
rich (rich), *adj.* (۱) زەنگىن: دەۋلەتمەند: ساماندار: پارەدار: دارا
سەرمایەدار: خۇش گۈزەران.
(۲) سەرمایەي سىروۋىشى زۆرە: (a ~ country).
(۳) پىرە لە: زۆرى تىدایە: (~ in minerals).

riddle

- (۴) پەنرخ: بە بايەخ: (a ~ prize).
(۵) گرانىمە: گران: (~ gifts).
(۶) جۈنۋ پارە زۆر تىچوۋا: ئاياب: كەشخە: (a ~ banquet).
(۷) (۱) چەمرا زۆر شىرىن: قورس: (~ foods, pastries, etc.)
(ب) خۇشۋ باش بو: (~ wine).
(۸) (۱) پىرە بەھىز: دەنگ: (a ~ voice).
(ب) تىر (پەنگ): (~ colors).
(ج) زۆر خۇش (بۇن).
(۹) بەپىت (خاك): (a ~ soil).
(۱۰) زەپەنە: زۆر زەپەنە: بى شومار.
(۱۱) [Colloq.], سەيرا پىئوۋىننىۋى.
دەۋلەتمەند: زەنگىن: ساماندار: پارەداران.
the rich, سامان: سەرمایە.
-richness (*n.*).
riches (rich'iz), *n. pl.* بە تىروۋىتىن: تىروۋىتىن: دەۋلەتمەندە.
richly (rich'ly), *adv.* (۲) زۆر: بە تىروۋى: ئىچكار زۆر: (a punishment ~ deserved).
rick (rik), *n.* گۈرەي گۈرە (بەتايەتتى كە خرابىتە زۆر چەرداخ يا ناۋ
كايەنەۋ بۇ باران ئى نەدان): بەستەك.
rickets (rik'its), *n.* ئىسكەنەرمە (نەخۇشى): گىزى.
rickety (rik'iti), *adj.* (۱) نەخۇشى ئىسكەنەرمە: ھەيە: گىزا
ئىسكەنەرمەدار. (۲) ئىسكەنەرمەي: لە ئىسكەنەرمە دەچىت
(~ diseases, symptoms, etc.)
(۳) قرچۇك: شەقۋىش: شلۇق: (a ~ old house, tree, chair, etc.).
(۴) لاۋاز: بى ھىزا: بى تىن: (a ~ old man).
(۵) ئاپىۋىننىك (بىروۋىتەرە، جۈلان).
ricochet (rik'a-shā', rik'a-shet'), *n.* ھەلبەزىنەۋە: گىرانەۋەي
گۈللە پاش لىدانى پوۋىكى تەخت: بەسەردا بازىدان: بەسەردا ھەلبەزىنەۋە:
بەسەردا تىپىۋىن
ھەلبەزىنەۋە: گىرانەۋەي گۈللە پاش لىدانى پوۋىكى تەخت:
بەسەردا بازىدان يا ھەلبەزىنەۋە: (The bullet ~ed from the wall).
rietus (rik'tas), *n.* (۱) كۈنى دەمى مۇۋە گىلدارو دەنۋىكى بالندە:
دەم: بۇشايى دەم. (۲) درى: كەلەن: كەلەن: دەلاقە.
rid (rid), *v. t.* پىزگار كىردن: ئى پىزگار كىردن: لە كۆل كىردەۋە: پاكىردەۋە:
(to ~ oneself of debt; ~ yourself of superstitions.)
ئى پىزگار بۈۋىن: لە كۆل بۈۋىنە:
be rid of, (We will be glad to be rid of him.)
(۱) خۇ ئى پىزگار كىردن: لە كۆل كىردەۋە: دەست پىۋەن: لاپىردن:
نەھىشتى: (to get rid of red-tape, an unwelcome visitor, etc.).
(۲) سەنگوم كىردن: سەركىردن: گۇمدا: كۈشت: لەنابىردن.
rid (rid), *archaic past tense and p. p. of ride*.
ridable (rid'ə-b'l), *adj.* (۱) بۇ سۈرۈۋىن دەشت: باشە بۇ سۈرۈۋىن:
(a ~ horse)
(۲) دەپپى: (پىكە) بۇ پىپاۋىشتى دەشت: (a ~ path)
riddance (rid'ns), *n.* خۇ ئى پىزگار كىردن: ئى پىزگار بۈۋىن:
لە كۆل كىردەۋە.
good riddance, لەۋە بەلەتر چى: لەۋچاقر لە كۆلمان بۈۋەۋە:
بابوۋا مى بشكىت.
ridden (rid'n), *past participle of ride*.
adj. پىرە لە: پىرە ھەمۋى گىروۋەتەرە: لەۋىز پىكەيدايە:
(fear- ~; disease- ~; grief- ~)
riddle (rid'l), *n.* (۱) مەتل
(۲) كەسپلىك يا شىتلىكى سەرسۈپىنەۋە كە تىگەپىشتى گران بىت ۋەك مەتل.
v. t. مەتل ھەلبەنە.
v. i. مەتل دافىنان: بە مەتل قەسكەردن، واتە بە ئاپوۋى.
riddle (rid'l), *n.* بىزىڭكى كۈن گۈرە (بۇ بىزىنەۋەي چەم).

ride

- v.t.** (١) بیژن-نور: له بیژنگ دان.
(٢) کون کون کردن: وک بیژنگ لیکردن:
(*Bullets ~d the automobile.*)
(٣) ره‌خنه‌لیکرتن: کم‌و‌کوپی تیدا دوزینهوه.
ride (rīd), **v.t.** (١) سواروون (نەسپ، ئوتومبیل...هتد).
(٢) هلگیران یا بران به سوارى شتیکه‌وه.
(٣) پویشن لیسر: (*The automobile rode on the rims.*)
(٤) (١) سمرناوکوتن (ب) له‌نگرگرتن.
(٥) به ناسماندا پویشن وک سمرناو کوتن.
(٦) پویشن (ئوتومبیل، نەسپ) چوینتی پویشن:
(*The car ~s smoothly.*)
(٧) چرون‌سور ئی تیپ‌پوون: به‌یکداچوون.
(٨) [Slang]، واز‌په‌ننان: د‌ست تیره‌ندان:
(*I'll let the matter ~ a few months.*)
v.t. (١) سواروون: لیکوون: (*to ~ a horse, a bicycle, etc.*)
(٢) (١) سواروون: (*The ship ~s the waves.*)
(*The child rode the merry-go-round.*)
(ب) خست‌سەر: لیسر دانان: پ‌گیرکردن لیسر.
(٣) به پ‌نگ‌یک یا شوینکدا پویشن (به نەسپ یا به ئوتومبیل...هتد).
(٤) سوارکردن
(٥) به‌شاربوون له غارغارین یا پ‌شپ‌رک‌ئى ئوتومبیلدا:
(*He rode a race with me.*)
(٦) له‌نگ‌رینگرتن
(٧) سوارى سەر بوون: د‌ست‌پ‌سەر‌داگرتن: (*ridden by doubts.*)
(٨) [Colloq.]، گالته‌پ‌یکردن: لاقرتی پ‌یکردن: تیز پ‌یوه‌کردن: پ‌ی پ‌یکه‌نین.
(٩) به س‌ری‌ئى دانان و دان‌دهم (م‌وس‌ق‌ای جان.
(١) گ‌شت (به سوارى نەسپ، ئوتومبیل، پاسکیل) چ‌رخه: سواربوون. **n.**
(٢) پ‌نج‌ک‌ى سوارى: پ‌ئى و‌لاخ.
(٣) سواربوونیکى چ‌رخ و ف‌له‌ک شتى و‌ها له س‌یرانگادا.
go for a ride, گ‌ران (به سوارى ئوتومبیل یا نەسپ)
چوون ب‌و گ‌ران یا گ‌شت‌یکى کورت
ride down, (١) لیدان و دان به‌زمویدا (به سوارى).
(٢) گ‌رت‌نوه: پ‌ی گ‌یشتن‌نوه (٣) زالیوون به‌س‌ردا: به‌زاندن.
(٤) پ‌ه‌تان‌ن: زور ماندووکردن نەسپ.
ride out, (١) سمرناوکوتن و به‌رگ‌م‌گ‌رتن زریان به‌ی زیانى زور.
(٢) به‌رگ‌ى ناخوشى و نه‌هاتى گ‌رتن: د‌ر‌یردن له‌کاتى کاره‌ساتدا:
هیچ ئی نه‌هاتن
take for a ride, [Slang]. (١) بردن به ئوتومبیل و کوشتن (ل‌س‌ر
شینوه شه‌لاى و چه‌ت) بردن و س‌ر‌نگ‌ووم کردن
(٢) ه‌ل‌خ‌له‌تاندن: د‌ست‌پ‌رین.
rider (rīd'ēr), **n.** (١) سوار (نەسپ، پاسکیل، مات‌پ‌سکیل) نەسپ سوار.
(٢) پ‌اشک‌وى ب‌وانامه یا پ‌اپ‌وریک.
(٣) به‌ندى خ‌راوه‌س‌ر گ‌ه‌ل‌ه‌ی یا سا وک پ‌اشک‌و ب‌و م‌ز‌کردن.
(٤) پارچه‌ی ب‌ست‌راو به شتى ت‌روه.
ridge (rij), **n** (١) تیره‌غى پ‌شتى و‌لاخ: پ‌شتى گ‌یادار.
(٢) به‌رزایى (شه‌پ‌ول، ز‌م‌وى) لووتکه: پ‌وپ: س‌رد‌پ‌راو: به‌زم‌ک.
(٣) تیفه‌شان: تیره‌غه: لووتکه (شاخ، ب‌رد) ناو‌پ‌ژان: ق‌راخ:
(*a mountain ~*)
(٤) ه‌ئىل ق‌و‌ز: وک ه‌ی س‌ر جل یا شتى ت‌.
(٥) تیره‌غه یا شوینى لیکدانى دو دیوى س‌ر‌بانى ل‌ژ (خان‌وس‌ارى پ‌و‌ژناو‌ایى):
(*a ~ of a roof*)
v.t. & v.i. لیکدان و تیره‌غه ئی د‌روست‌کردن: وک تیفه‌شان ل‌ه‌اتن:
ه‌ئىل پ‌و‌ی پ‌یکه‌ننان
ridgepiece (rij'pēs), **n.** = **ridgepole.**
ridgepole (rij'pōl), **n.** نیرگه (ل‌س‌ر‌بانى خان‌وى پ‌و‌ژناو‌اییدا).

rig

- ridicule** (rid'i-kūl), **n.** لاقرتی: گالته‌پ‌یکردن: گالته‌کارى:
پ‌ی پ‌یکه‌نین.
v.t. گالته‌پ‌یکردن: پ‌ی پ‌یکه‌نین: لاقرتی پ‌یکردن.
ridiculous (ri-dik'yoo-las), **adj.** ب‌و پ‌یکه‌نین باشه: ب‌ی مانا:
شایسته‌ی لاقرتی‌یه: ه‌یچ‌و‌پ‌و‌چ.
riding (rid'ing), **adj.** (١) سواربوو: سوار: ن‌ه‌وى سوار ده‌ب‌ی.
(٢) ب‌و سواربوون ب‌کارده‌نینت: ه‌ی سوارى:
(*a ~ costume; ~ horses*)
riding crop, قامچى نەسپ سوار.
riding habit, به‌رگ‌ى سوارى (به‌تایبه‌تى ه‌ی ق‌اف‌رت).
riding school, ق‌وت‌پ‌خانه‌ی نەسپ سوارى
rife (rīf), **adj.** (١) پ‌لاو: به ه‌مووش‌و‌ینکدا پ‌لاو‌پ‌وه‌ت‌ه‌وه:
ه‌مووش‌و‌ینکى گ‌رت‌نوه‌ت‌ه‌وه:
(*Disease is ~ among them; Gossip was ~.*)
(٢) ز‌د‌ا: ز‌مه‌نه.
(٣) پ‌ره له: (*The report was ~ with error.*)
(١) (١) ل‌ژایى ناو پ‌وبار: تیره‌به‌ردى ناو پ‌وبار (که ده‌پ‌یکه
ه‌وى پ‌ه‌یدابوونى خ‌وپ‌او). (ب) خ‌وپ‌او: پ‌ژاو: ق‌ه‌لب‌ه‌زه.
(٢) د‌سته گ‌اغ‌ه‌ی یارى و ق‌ومار ت‌یکه‌لاوک‌ردن به پ‌ه‌نجه گ‌ه‌ره‌ی ه‌ردوو د‌ه‌ست.
v.t. & v.i. (١) بوون به خ‌وپ‌او یا پ‌ژاو.
(٢) ه‌م‌دان‌ه‌وى پ‌ه‌رى پ‌ه‌رتوک خ‌یرا خ‌یرا به پ‌ه‌نجه گ‌ه‌ره
(٣) ت‌یکه‌لاوک‌ردن د‌سته گ‌اغ‌ه‌ی یارى و ق‌ومار به پ‌ه‌نجه گ‌ه‌ره‌ی ه‌ردوو
د‌ه‌ست.
riffraff (rif'raf'), **n.** (١) پ‌وت‌پ‌وت‌ه: ل‌ات‌و‌لووت.
(٢) ز‌یل: گ‌ه‌ن‌و‌گوو: شتى ب‌گ‌ه‌نى ف‌ر‌ید‌راو.
rifle (rī'fl), **v.t.** د‌ر‌ز‌کردن لوول‌ه‌ی ت‌ه‌نگ.
v.i. ت‌ه‌نگ ت‌ه‌ق‌اندن.
(١) ت‌ه‌نگ. (٢) (*pl.*) د‌سته س‌ر‌بازى ت‌ه‌نگ له شان.
rifle (rī'fl), **v.t.** (١) تالان کردن.
(٢) پ‌وت‌کردن‌ه‌وه: پ‌شک‌نین و پ‌وت‌کردن‌ه‌وه.
(٣) پ‌رین (مال، خ‌زنه): گ‌سک لیدان: (*to ~ a safe, house, etc.*)
(٤) د‌زین: تالان کردن.
rifleman (rī'fl-mən), **n.** (١) س‌ر‌بازى ت‌ه‌نگ‌دار یا ت‌ه‌نگ له شان.
(٢) ت‌ه‌نگ‌چى: ن‌شان شک‌ین.
riflebird (rī'fl-būrd'), **n.** پ‌النده‌یکه له توخ‌مى پ‌النده‌ی به‌م‌شت.
rifle pit, خ‌مه‌ق یا س‌نگ‌ه‌رى ت‌ه‌نگ‌چى.
rifler (rī'flēr), **n.** تالانک‌ه‌ر: د‌زا پ‌وت‌ک‌ه‌رم‌وه: چه‌ته.
rifle range, (١) ت‌ه‌نگ هاو‌ژا: هاو‌ى پ‌ر‌کردن گ‌ول‌ه‌ی ت‌ه‌نگ.
(٢) ف‌یشانگا: م‌یانی ت‌ه‌نگ ت‌ه‌ق‌اندن.
riflery (rī'fl-er'ī), **n.** (١) ت‌ه‌نگ‌چ‌ئى: ن‌شان شک‌ینى: د‌ه‌ست پ‌استى.
(٢) ت‌ه‌ق‌ه‌ی ت‌ه‌نگ: (*the sound of distant ~.*)
rifling (rī'fling), **n.** (١) د‌ر‌ز‌کردن ناو لوول‌ه‌ی ت‌ه‌نگ.
(٢) د‌زى ناو لوول‌ه‌ی ت‌ه‌نگ.
(١) د‌زى: ق‌لیش: ت‌لیش.
rift (rift), **n.** (٢) ناخوشى ن‌زان دو ک‌س، ک‌ز‌مه‌ن، یا و‌ولات: نا‌پ‌یکى:
(*There is a ~ between them.*)
v.t. ش‌ق بردن: د‌ر‌ز‌بردن: ق‌لیش بردن: پ‌چ‌ران: ه‌لت‌ل‌شان.
v.i. ش‌ق پ‌ی بردن: د‌ز پ‌ی بردن: ق‌لیشان: ه‌لت‌ل‌شان.
rig (rig), **v.t.** (١) پ‌ایمو‌او ک‌ه‌رس‌ه‌ی تر ناماده‌کردن ب‌و ک‌شتى و دانانى.
(٢) ناماده‌کردن به ک‌ه‌رس‌ه‌و ه‌مووش‌ت‌ه‌وه:
(*~ged out and ready for action*)
(٢) (*~ up*) به‌پ‌ه‌له ناماده‌کردن.
(٤) [Colloq.]، جل له‌به‌رکردن: پ‌ژانده‌نوه:
(*She was ~ged out in her best dress.*)
(٥) ساختم‌کردن: ن‌ه‌جامى پ‌شپ‌رک‌یک ب‌ر‌یاردان پ‌ش‌م‌کى به ساخت:

rigamarole

(to ~ an election; to ~ prices, a boxing match, etc.)

- n.**
(۱) شنبوی و ستان و ښځه‌ستنی بایمان و ستوونی کشتی.
(۲) کهرسه؛ کهرسه‌ی کار. (۳) کهرسه‌ی بیرى نوت هملکندن.
(۴) گالیسکه (به نسپه‌کانه‌وه). [Colloq.] جلی سیرو نم‌تیکه.

rigamarole, = rigmarole.

- rigger (rig'ēr), n.**
(۱) کارگی بایمان و ستوون و کهرسه‌ی تری
کشتی (۲) کارگی لیکدانی پارچه‌کافی بالی لږکه و پښکینانی.
(۳) کرینکاری سر به‌کره و مکینه‌ی شتی قورس به‌زگردنره (خانوسازی).
(۴) داربست (خانوسازی)؛ تمخته‌به‌بندی دموری خانو له‌کاتی دروست‌کردنید.

- rigging (rig'ig), n.**
(۱) پټ و زنجیری بایمان و ستوونی کشتی.
(۲) کهرسه‌ی کار؛ کهرسه.

- right (rit), adj.**
(۱) راست (هیل)؛ ږنک: (a ~ line).
(۲) وه‌ستار (گوشه): (a ~ angle).

- (۳) پخوا؛ راست؛ باش؛ په‌سندا؛ به‌جی؛ سرپاست؛ پاک: (conduct ~).
(۴) راست؛ تروای؛ بی؛ هله؛ دروست: (the ~ answer).
(۵) باش؛ بهات؛ گونجاو؛ شیاو.
(۶) دیوی خوی؛ شو دیوه‌ی که ده‌بی له دمروه بیټ (قوماش، جل):
(the ~ side of cloth)

- (۷) (ل)؛ تروای (میشک). (ب) ژیر؛ میشک تروای.
(۸) تندروروست؛ چاک.
(۹) راست (دوخ، بار)؛ ږنک‌ویټک؛ باش؛ دروست:

(Make thing ~ again.)

- (۱۰) راست (لا، دیو): (the ~ side).
(۱۱) راسترو (رامیاری)؛ کونه‌په‌رست.
(۱۲) [Archaic]؛ راسته‌قینه.

- n.**
(۱) راستی و دروستی؛ به‌جی‌یی؛ په‌سندی؛ باشی؛ پخوایی.
(۲) داد.

- (۳) ماف: (It was his ~ to say what he thought).
(۴) لای راست؛ دیوی راست.
(۵) (ل)؛ دوستی راست (بؤکسبازی). (ب) مسته‌کوله‌یک به دوستی راست.
(۶) [R-]؛ حیزب یا ږنک‌خراوونکی راسترو؛ حیزب و ږنک‌خراوه راسترومکان؛
هملونستی راسترویی.

- adv.**
(۱) په‌کسره؛ راسته‌خو؛ راسته‌پاست: (Go ~ home).
(۲) به باشی؛ به چاک؛ به ږنک‌ویټکی.
(۳) به تروای.

- (۴) په‌کسره؛ هر نیسته؛ دم‌وده‌ست: (Come ~ now).
(۵) به‌یی یاسا؛ پخوا.
(۶) به راستی؛ به‌یی هله.
(۷) له‌لای راسترو؛ دیوی راست.
(۸) زور.

(He knows ~ well; the ~ honorable; the ~ reverend)

- v.t.**
(۱) راست‌کردنوه؛ خستنه‌وسر باری راستی خوی:
(We ~ed the boat and started rowing.)

- (۲) راست‌کردنوه؛ هله ئی دهره‌نشان؛ چاک کردن.
(۳) ږنک‌ویټک کردن.
(۴) بؤ بؤردن؛ تۆلمه‌سندن؛ راست‌کردنوه (ناپخوایی): (to ~ a wrong).

- v.i.**
راست‌وونوه؛ به راستی یا له‌سر باری خو وه‌ستان.
باشه؛ چاکه؛ با وایی.

- all right,**
by right (or rights),
به‌شان و باهووی خوی؛ به‌یی یارمته‌ی کسیتی تر:

(She is a queen in her own right.)

(She won the election in her own right.)

- in the right,**
راست؛ راست بوون:

(He is in the right and you are in the wrong.)

rigidity

right away (or off),

(Come right away.)

rightabout-face (rit'ə-bout'fās), n.

- (۱) وەرگه‌پان؛
پور وەرگه‌پان؛ پښکړدنه‌وه‌ی تروای. (۲) گۆږینی تروای بیروباوه؛
وهرگه‌پان (هملونستی)؛ هملگه‌پانه‌وه.
گوشه‌ی وه‌ستار (واته ۹۰ پله).

right angle,

righteous (ri'chəs), adj.

- (۱) راست (مروء)؛ ږنگه‌ی راست گرا
له‌سر پښی راسته؛ دروست: (a ~ man).
(۲) پخوا (مسهله، ماف، کردموه)؛ راست: (a ~ act).

-righteously (adv.),

- righteousness (ri'chəs-nis), n.**
پخوایی کردارنک یا مسهله‌میک؛
راستی؛ ږنگه‌ی راست: (his ~; the ~ of our cause).

rightful (rit'fəl), adj.

- (۱) پخوا.
(۲) هی راستی خوی؛ خاوه‌ن ماف؛ مادار:

(Return the watch to its ~ owner; the ~ king)

-rightfully (adv.); rightfulness (n.).

right-hand (rit'hand), adj.

- (۱) هی لای راست؛ راست؛
به‌ری راست: (on the ~ side of the street).
(۲) هی له‌ستی راست؛ به‌دهستی راست.

- (۳) زور پشت پښ به‌ستروا؛ ده‌سته راست (مه‌جان):

(my ~ man; the king's ~ man)

-right hander (n.).

right-handed (rit'han'did), adj.

- (۱) راسته‌ل؛ راسته؛
ده‌ستی راست به‌کاره‌ینر (۲) به دهستی راست کراو.
(۳) بؤ دهستی راست کراوه؛ بؤ به‌کاره‌ینان به دهستی راست دروستکراوه.
(۴) له چه‌په‌وه بؤ راست سوورپاوه یا پویشتو؛ وک دهستی کاترمیز
وهرچه‌رخاو.

rightism (rit'iz'm), n.

- rightist (rit'ist), n.**
راسترو؛ کسیتی راسترو (رامیاری).
راسترو: (a ~ party, organization, person, etc.).

adj.

- (۱) به پخوایی؛ به شنبویه‌کی پخوا.
(۲) به ږنک‌ویټکی؛ به جوانو باشی. (۳) به راستی؛ به‌یی هله.

right-minded (rit'min'did), adj.

- rightness (rit-nis), n.**
راستی؛ تروای؛ بی؛ هملی؛ پخوایی؛ ږنکی.
right of search, (هی) کشتی وولاتیکی بی لایه‌ن بؤ شتی

قاچاغ له‌کاتی جه‌نگدا).

right of way, Also right-of-way,

- (۱) مافی تیپه‌ریوون له‌پښندا؛
مافی تیپه‌ریوونی لوتومبیلنک یا کشتی‌یه‌که له‌پښ لوی تردا له چوار
پوینانکدا. (۲) مافی تیپه‌ریوون. (۱) مافی تیپه‌ریوون به زهوی یا هم‌وشه‌ی
کسیتی تردا بؤ گه‌یشتنه زهوی یا مالی خو.
(ب) ږنگه و ږنگه‌ی به‌کاره‌ینراو بهم شنبویه‌یه.

- (۳) پارچه زهوی ده‌ستبه‌سره‌ادگیراو بؤ پاک‌نشان‌ی هیل‌ی شه‌مهنده‌فرو
ږنگه و کاره‌با.

right triangle,

right-wing (rit'win), adj.

- سینکوشه‌ی گوشه وه‌ستار.
راسترو (رامیاری)؛
هی لقی راسترویی حیزبیک.
لقی راسترویی حیزبیک یا ږنک‌خراوونک؛
حیزبیک یا ږنک‌خراوونکی راسترو.

right-winger (n.).

rigid (rij'id), adj.

- (۱) په‌ق؛ نانوشته‌توره؛ سخت: (a ~ bar).
(۲) چه‌سپیو؛ نه‌جولوو.
(۳) توندوتیر؛ به زه‌بروزنگه: (~ regulations).
(۴) له‌بی لانه‌در؛ په‌ق؛ کمله‌په‌ق؛ نه‌گۆږ:

(a ~ person, teacher, parent, etc.)

rigidity (ri-jid'ə-ti), n.

- (۱) په‌قی؛ سختی.

(۲) توندوتیژی؛ پەقە؛ سەرسەختی.
rigmarole (rig'mə-rōl), *n.* Also **rigamarole**, (۱) قەسە
 ھەج و پەنج و بێ مانا؛ قەسە ھەلەق و مەلەق؛ قەسە قو.
 (۲) شێوەی کاری ئالۆسکا و بێ مانا.
rigor (rig'ēr), *n.* Also **rigour**, (۱) توندوتیژی؛ زەبەروژنگ
 (the ~ of martial law)
 (۲) باری ناخۆشی ژیان؛ ناخۆشی؛ گرفتاری؛ دژواری: (the ~s of life).
 (۳) سەختی ئاووھەرا.
 (۴) کارێکی داپۆرەقەنە یا بێ بەزەبیانە؛ کارێکی چەرسینەرە.
 (۵) ووشکەبونی پێشال و ئەندامی لەش.
 (۶) لەرزین (نەخۆشی)؛ مووچەرکە.
rigorism (rig'ēr-iz'm), *n.* توندوتیژی (پەروەشت، ھەلووێست، بریان)؛ زەبەروژنگ
-rigorist (*n.*).
rigor mortis,
rigorous (rig'ēr-əs), *adj.* (۱) توندوتیژ؛ پەقە؛ بەزەبەر:
 (~ laws; a ~ person)
 (۲) سەخت (ئاووھەرا): (a ~ climate).
 (۳) پەقە؛ توندوتیژ: (~ standards).
-rigorously (*adv.*); **rigorousness** (*n.*).
rigour (rig'ēr), *n.* = **rigor**.
rile (ril), *v.t.* [Colloq. or Dial.], (۱) لێن کردن؛ تێکەڵدان؛ شلە بە
 خەڵقەووە لێن کردن. (۲) تووێرەکردن؛ پەستکردن؛ وورژاندن.
rill (ril), *n.* جۆگەنە.
rill; rille (ril), *n.* خەنەقە دورودورێژو چەم و دۆلی سەر پووی مانگ
rillet (ril'it), *n.* جۆگەنە ی بچووک
rim (rim), *n.* (۱) قەراغ (بەتایبەتی ھی شتێکی خەب)؛ لێوار:
 (the ~ of a bowl)
 (۲) جوارچینەوی ئاسنینی پەپەرە یا چەرخی کە تەبەقە سەر؛ ئەلقە:
 (the ~ of a tire)
v.t. (۱) کردن بە ئەلقەبەک بە دەوریدا
 (۲) خولانەرە بە دەوری قەرەغەکەیدا (وەک تۆپی "گۆلف" بە دەوری کۆنەکا).
rime (rim), *n.*, *v.i.* & *v.t.* = **rhyme**.
rime (rim), *n.* زوقی سەرگیاو دارودرەخت.
v.t. بە زوق داپۆشینێ گیاو لوق و پۆیی دار.
rimer (rim'ēr), *n.* = **rhymér**.
rime riche, ھاوکیشەیی یا ھاودەنگی یەکی دوا ووشەکانی دێرە
 ھەلبەست کە ووشە و ھا بەکارداینی کە دەنگیان چوون یەکەو مانایان
 جیاواژە: (وەک "night, knight" یا "write, right").
rimester (rim'stēr), *n.* = **rhymester**.
rimose (ri'mōs, ri-mōs'), *adj.* قلیش قلیش؛ درزای؛ تلیش تلیش.
rimple (rim'p'l), *n.* چرچ؛ لۆج
v.t. & *v.i.* چرچ و لۆج کردن؛ چرچ و لۆج بوون.
rimy (rim'i), *adj.* زوقماوی؛ بە زوق داپۆشراو.
rind (rind), *n.* توێکێل (میو).
rinderpest (rin'dēr-pest'), *n.* تاعوونی پەشەموڵاخ و مەرووبین.
ring (riŋ), *v.i.* (۱) زینگانەرە؛ زەهاتن
 (۲) دەنگدانەرە؛ وا دەرکەوتن: (Her promises rang false).
 (۳) زەنگ لێدان؛ لێدان (زەنگ).
 (۴) زەنگ بۆ لێدان؛ بانگ کردن بە زەنگ: (She rang for the maid).
 (۵) دەنگدانەرە؛ دەنگ لێو ھاتن:
 (The room rang with merriment).
 (۶) زینگانەرە (گۆی، مێشک).
v.t. (۱) زەنگ لێدان؛ لێدان (زەنگ). (۲) بانگ بۆ دان.
 (۳) پارە تاقیکردنەرە بە زینگانەرە؛ جینگانەرە؛ زەر ئی ھەڵساندن

(۴) (up ~), ئەلقەن بۆ کردن: (I'll ~ you up tonight).
n. (۱) دەنگی زەنگ؛ زەر.
 (۲) (the ~ of laughter) (ب) دەنگێکی زینگانەرە؛ دەنگدانەرە.
 (۳) دەنگێکی تەبەقە؛ نیشانە: (the ~ of pride).
 (۴) گۆمەل زەنگ. (۵) زەنگ لێدان.
 (۶) زەنگ یا دەنگی تەلقەن.
 (۷) تەلقەن؛ پەپەرەندی بە تەلقەن: (Give me a ~).
ring down the curtain, (۱) پەردە شافۆ ھێنانە خوارووە؛
 شافۆنامە کوژایی پێ ھێنان. (۲) دواپی پێ ھێنان؛ تەواوکردن؛
 کوژایی پێ ھێنان.
ring in, (۱) دەستپێکردن (وەک بە زەنگ لێدان)؛
 بانگی دەستپێکردن دان (وەک بە کاتۆمێر)؛ نیشانەکردن:
 (to ring in the new year)
 (۲) [Slang], بە ساخە ھێنانە ژوورەو.
ring the bell, سەرکەوتن.
ring up, تۆمارکردنی ئرخە لوقەبەنی بە مەکیەتی تۆمارکردن و ژماردن
 لوقەگا لەلایەن دەغیلەچی پەرە: (to ring up an item).
ring up the curtain, (۱) پەردە شافۆ کردنەرە یا بەرزکردنەرە؛
 دەست بە شافۆنامە کردن. (۲) دەستپێکردن.
ring (riŋ), *n.* (۱) ئەمۆستیلە؛ ئەنگۆستیلە؛ مستیلە.
 (۲) ئەلقە: (a key ~).
 (۳) ئەلقە ی پێچ لوق. (۴) شێوەیەکی خە.
 (۵) بازە؛ چەرخی؛ خۆک. (۶) ئابلوقە؛ ئەلقە.
 (۷) ئەلقە قەدی دار (کە تەمەنی دارەکە پێشان دەدات).
 (۸) ئەلقە ھەلبەرکی.
 (۹) دەستبەک یا تاقمێکی خۆپەرست (لە بازەگانی یا پامیاریدا).
 (۱۰) گۆپەرپانی خە (بۆ بۆپۆزین و نوواندن): (a circus ~).
 (۱۱) مەیانێ بۆکسبازی.
 (۱۲) بۆکسبازی؛ پێشە بۆکسبازی: (the ~).
 (۱۳) شوێنی بلیت کرین و گرەو کردن لەسەر غارغارین و بۆپۆزینی تردا.
 (۱۴) بۆپۆزین یا ھەلبەرکی (بەتایبەتی ھی پامیاری وەک خۆ ھەلبەراردن بۆ
 پەرلەمان یا سەرکە کۆمان): (He tossed his hat in the ~).
v.t. (۱) دەورەدان؛ ئابلوقەدان.
 (۲) وەک ئەلقە لێکردن؛ خەرکەن؛ کردن بە ئەلقە.
 (۳) ئەلقە کردنە لوقەو (کەلەگا، بەران).
 (۴) ئاژەل خەرکەنەرە.
 (۵) ھاویشتنی ئەلقەبەک یا ئالێک بۆ کردن بە مێخێکا.
 (۶) لێکردنەرە؛ ئەلقە قەدی دارکە لە دارەکە.
ringbolt (riŋ'bōlt), *n.* برغۆ یا بزماری ئەلقە بە سەرەو.
ringbone (riŋ'bōn), *n.* زیادە نیشقانی مووچە یا مەچەکی ئەسق
 (کە دەیتەمۆی شەل).
ringdove (riŋ'duv), *n.* کۆتری خەت لەمەل؛ کۆتری خال لە مل.
ringed (riŋd), *adj.* (۱) مستیلە لە دەست؛ دیاریکراو (ژۆنێنان)؛
 مارەکراو؛ نیشانەکراو. (۲) بە ئەلقە پاژاژە؛ بە ئەلقە نیشانەکراو.
 (۳) دەورەدراو؛ ئابلوقەدراو.
 (۴) وەک ئەلقە ئی ھاتو.
ringent (riŋ'jənt), *adj.* (۱) داچەقراو؛ کراو.
 (۲) لێو کراو (کۆپەرە ھەندێ گۆل).
ringer (riŋ'ēr), *n.* (۱) ئال یا ئەلقە ھاوژێراو بەسەر مێخێکا بۆ
 پیاکردن. (۲) ھاویشتنێکی وەھا.
ringer (riŋ'ēr), *n.* (۱) زەنگ لێدەر.
 (۲) [Slang], (ا) ئەسپێک یا یاریکەرێکی بە ساخە بەشدارکراو لە
 پێشپەکی یەکا. (ب) کەسێکی کتومت لە کەسێکی تر چو:
 (He's a ~ for his father.)

- دوسه لات ژور پیداکردن
(۱۰) قیت بونډه: پرق بوون: پوپ بوون: هلسان
(۱۱) بیربونهوه: بهرهوربوونوه: (The hills ~ steeply).
(۱۲) هاتنسر ناو (ماسی): سر له ناو هیئانه دهرهوه: هاتنسر پوی ناو.
(۱۳) بهرنبونهوه (دنگ)
(۱۴) زیادبوون (پله، بې، ژماره، نرخ، هتد): زیادکردن: بهرنبونهوه.
(۱۵) گهره بوون (دنگ): بهرنبونهوه.
(۱۶) بهرنبونهوه (کفیف): بهینژبوون: کفیف خوش بوون: (His spirits rose.)
(۱۷) هه لائن (هویس): (۱۸) دهرکوتن: سهره دهینان.
(۱۹) دهستپنکردن: (۲۰) هه نقولان: پودان
(۲۱) هاتنه بهرچاو: (۲۲) هاتنه بهرگوئ:
(۲۳) دروستکردن: (A house is ~ing on the hill.)
(۲۴) هه لاندن: (بالنده له هیئانهوه یا ماسی بوسر ناو بۆ پاککردن).
(۲۵) دهرجستن نه ناسووه.
(۱) هه لاندن (هانگ، پوژ): هه لائن: (۲) بهرنبونهوه: بۆ سهرهوه چوون.
(۳) پله ویا به بهرنبونهوه: بهرنبونهوه له کومه لاند.
(۴) هاتنسر ناو (ماسی): سر بهرنبونهوه بوسر پوی ناو.
(۵) زیندووبونهوه: (۶) گرد: بهرنبازی
(۷) بهرهوربوونوه: بهرهوربوونوه: (۸) ناو هلسان
(۹) بهرزی: پله بهرزی (پن پیلکه).
(۱۰) بهرنبونهوه: دنگ: دنگ گهره بوون
(۱۱) زیادبوون (ژماره، هتد، پله، نرخ): بهرنبونهوه: زیادکردن.
(۱۲) سهرچاوه: شوینی هه نقولان: هه نقولان
(۱۳) [British]: مووچه یا پوزانه بهرنبونهوه
توپرک-زن و هاندان بۆ کردنی شتیکی
get a rise out of, [Slang].
تایبهنی: ووروزاندن و تیز پیوه کردن و پق هه لاندن
بوون بهوی
give rise to,
لیهاتوویی خو پیشاندان: (He rose to the occasion.)
riser (rīz'ər), n.
(۱) له خو هه لاندن: هه لاندن:
(an early ~; a late ~)
(۲) نو بهشی رهستار یا ستوونی پی پیلکه به که دوو پی پیلکه بهیه که دهگهینی: نو بهشی نیوان دوو پی پیلکه بهیه که دهک پی پیلکه بهیه که لهسره پاره ستایی وایه
risibility (rīz'ə-bil'ə-ti), n.
(۱) توانای پیکهین: حه له پیکهین
کردن (۲) [pl.]: قوشمهی: ههستی قوشمهی یا خهک هیئانه پیکهین.
(۳) پیکهین
risible (rīz'ə-b'l), adj.
(۱) حه له پیکهین که.
(۲) تایبهنی به پیکهین (۳) سهر: قوشمه: مژده هیئانه پیکهین.
rising (rīz'ing), adj.
(۱) بهرنبونهوه: بهرهوربوونوه: له خو هه لاندن: (a ~ tide)
له بهرنبونهوه دایه
(۲) له تمه گهره بوون و پیکهینشتندایه (the ~ generation)
prep. [Colloq.].
(۱) نهختن زياتر له
(۲) [Dial.]: خوی داوه له: نریکی نهوهدیه (He was ~ fifty.)
n.
(۱) پابهین: شویش: یاخی بوون
(۲) نوک: چوکه: بهرنبازی: شتی دهرنبوویی
(۳) [Dial.]: دوو هان
risk (risk), n.
(۱) مەترسی (۲) سهرچلی: خو دان به دم مەترسیهوه
بهی لیکد نهوه: پرگیشی (۳) (۱) لهوانه بوونی زیان لیکهوتن (بیمه).
(ب) مەترسی بیمه کردنی کهسینک یا شتی
(۱) خسته مەترسیهوه: (We ~ed our lives.)
v.t.
(۲) پرگیشی کردن: خو دان به دم مەترسیهوه: ناماده بوون بۆ ههرچ شتی که پروبدت (to ~ failure)
خو دان به دم مەترسیهوه:
run (or take) a risk,
ژیانی خو خسته مەترسیهوه

- risky (ris'ki), adj.
په مەترسی: دوو بهختی: مەترسیدار: ترسناک.
risotto (rē-sōt'ō), n.
خوارمه مەترسیه که بریتیه له برنجی به گوشتاو
لیناوا و تیکه لاکراو لهگه پهنیری جنراودا.
risqué (ris-kā'), adj.
بی شرم (جلوبهگ، کردمه، سوخت،
گفتوگن: بی پهرده: هه لاندن: (a ~ joke).
(۱) نه ریتی تایی.
(۲) بهندوبار و نه ریتی کومه لایهتی: (the ~s of courtship).
(۳) بهندوبار و نه ریتی: خو نه ریتی.
(۴) [R-], لقی تایی (خاچ په رستی).
(۵) [R-], شیهو نه ریتی خودا په رستی و نوژن نرای تایبهنی به کفیهیه.
ritual (rich'ōd-əl), adj.
هی بهندوبار و نه ریتی: (a ~ dance).
(۱) خوو نه ریتی تایی و کومه لایهتی و... هتد.
(۲) په پهره کردنی خوو نه ریتی تایی و کومه لایهتی.
(۳) په پهره کردنی خوو نه ریتی تایی: (۴) سهرجسی خوو نه ریتی.
(۱) په پهره کردنی نه ریتی:
ritualism (rich'ōd-əl-iz'm), n.
خوو نه ریتی خوازی: (۲) لیکولینهوه نه ریتی تایی.
(۱) ژانای خوو نه ریتی.
(۲) نه ریتی خوازی به وردی په پهره کردنی نه ریتی.
ritualistic (rich'ōd-ə-lis'tik), adj.
(۱) نه ریتی: تایبهنی به خوو
نه ریتی: (۲) نه ریتی خوازی به وردی په پهره کردنی خوو نه ریتی
-ritualistically (adv.).
کەشخه (شوین): جوان و نایاب: هه تانازی:
ritzy (rit'si), adj. [Slang].
(a ~ hotel)
کنار دهریا و پوبار.
rival (ri'v'l), n.
(۱) هارچاو: خه نیم: په بهر: (۲) شان له شان دهر: هارنا.
(۳) [Obs.]: ناو: هار: هارکار
هی هارچاو: هی هارچاو:
v.t.
(۱) هارچاوی لهگه لکردن: هارچاوی بوون: مەملی کردن.
(۲) شان له شان دان: هارتابوون:
(He ~ed his father in intelligence.)
v.t. [Archaic].
rivalry (ri'v'l-ri), n.
هارچاوی: هارچاوی: مەملی.
rive (riv), v.t.
(۱) پارچه پارچه کردن: داندن: لیک جیا کردنهوه
که ترکردن: هه لاندن: هه لاندن: (۲) شق پی بردن (دل): پچراندن:
دل دهرهینان: (to ~ the heart with grief).
v.t.
شق بردن: پچران: لیک جیا بوونوه: هه لاندن.
riven (riv'n), alternative past participle of rive.
adj.
شق بردن: پچراو: قلیشاو: دواو: کهرت کهرت.
river (riv'ər), n.
(۱) پوبار: ئی: چم.
(۲) هه لاندن: ژور له شتی که وهک ناوی پوبار له بهری پوات: جۆکه (مهجان)
(a ~ of tears)
فروشتن (مهجان): دهستپین: ناپاکی لهگه لکردن
sell down the river,
(له فروشتنی بهندی قوه پهره شو له ناوچهی خوارووی پوباری
"میسسیسی" هاتوه).
river (riv'ər), n.
قلیشینر: شق پی بهر: پارچه پارچه که.
river bank,
قراغی پوبار: کناری پوبار.
river bed,
زمینه ی پوبار: بنی پوبار (که پوبار که به سهردا دهوات).
riverhead (riv'ər-hed), n.
سهرچاوه ی پوبار.
river horse = hippopotamus.
(۱) هی قراغ پوبار:
riverine (riv'ər-in', riv'ər-in), adj.
هی تم بهر و نه بهری پوبار: له دهر و پوشتی پوبار.
(۲) پوباری: تایبهنی به پوبار.
قراغی پوبار: کناری پوبار.
adj.
له قراغی پوبار.
rivet (riv'it), n.
بزماری په پچراو: بزماری په رچ:

- v.t. (۱) به بزماري پهرچ قايم كردن.
(۲) پهرچدانه‌وي سري بزمار. (۳) چسپانندن؛ قايم كردن؛ به قايم بستنه‌وه.
(۴) (~ on : ~ upon) - چاو تى برين گوى باش پندان؛ سهرنج پندان.
(۵) به تهاوي سهرنج پاكيشان؛ به تهاوي خريك كردن.

riviere (rē-vyer'), *n.*

rivulet (riv'yo-lit), *n.*

roach (rōch), *n.* = cockroach.

roach (rōch), *n.*

- (۱) كاكولى داهينراو له ناوچه‌وانه‌وه به پشتدا يا له
لاچانگه‌وه بۆ سهره‌وه. (۲) قنگه‌جگه‌ره‌ي ماريوانه.

v.t. (۱) قژداهينان به پشتدا يا بۆ سهره‌وه. (۲) بريني يالى ناسپ.

road (rōd), *n.*

- (۱) پى؛ رىنگه؛ رىنگا؛ بى‌وبان.
(۲) پىناز؛ بى؛ رىنگه؛ (the ~ to success, fortune, etc.).
(۳) پىي ناسن؛ هينى شه‌مهنده‌فر.
(۴) (pl.) له‌نگه‌رگاي كهشتي له كه‌ناري ده‌ريادا.
(پيشى ده‌ورتى "roadstead").

- (۱) به‌ريوه. روك تيبى شانگه‌ري كه مهر پۆژه
شانقنامه‌كه‌يان له شارىك ده‌نوشتن.

- (۲) هه‌ميشه هاتوچوگه‌ر (روك فرۆشيارى گه‌پۆك) به‌ريوه.

- (۳) گه‌پۆك؛ روه‌ند؛ وىل

- (۱) كه‌وتنه‌ري؛ ده‌ست به‌ گه‌شت كردن؛ رىنگه دانه‌به‌ر.
(۲) [Archaic]. بوون به‌ چه‌ته

road agent,

roadbed (rōd'bed'), *n.*

- (۱) (l) بنجيمى رىنگه‌ي ناسن؛
بناغى ژيتر مينى شه‌مهنده‌فر. (ب) وورده به‌ردو چموى ژيتر مينى شه‌مهنده‌فر.

- (۲) بناغه و پوى رىنگه‌ويان

- (۱) پى به‌ست (كه پىي پى ده‌گيرى
له‌لاين سويا و هيزى پولىسه‌وه). (۲) كۆسپ؛ كه‌ندوكۆسپ

- road hog,** نو‌تومبيلچى چاوبرسى نو‌تومبيلچى‌يه‌كه كه رىنگه‌كه هه‌موى
داگيرده‌كات و ناهينليت كس پيشى كه‌ويت چونكه له ناوچه‌ي رىنگه‌كه‌وه

ئى ده‌خوبت

roadhouse (rōd'hous'), *n.*

- خان؛ كاراوسه‌را؛ چيشته‌خانه و

- مه‌بخانه يا پانه‌يه‌كى سه‌ر رىنگاي ده‌ره‌وى شاره.

- road metal,** وورده به‌ردو به‌ردى شكاي رى پى؛ چه‌ريزگراو يا
ئاماده‌كراو مۆ قيرتاو‌كردن

- road runner,** بالنده‌يه‌كى كلك زۆر درىزى كلاو له‌سه‌رى به‌له‌كاوى
تيژپه‌وى خواپوى بۆزاوى شه‌مريگايه له‌باتى فرين راده‌كات و هه‌ز له

- رىنگه به‌رينه‌وه ده‌كات به‌ راگردن.

roadside (rōd'sid'), *n.*

- قهرغه‌ري؛ لاپى

- هه‌ قهرغه‌ري؛ هه‌ لاپى؛ (a ~ restaurant, gas station, etc.).
له‌نگه‌رگاي كهشتي له‌كه‌ناري ده‌ريادا.

- (پيشى ده‌ورتى "roads").
(۱) نو‌تومبيلچى سهرگراوه‌يه به‌ كورسى‌يه‌كى

- roadster** (rōd'stēr), *n.* دوو سى كەسى‌يه‌وه (۲) نەسپى سواری رىنگه‌ويان. (۳) پاسكيل.
(۱) رىنگه؛ رى

- (۲) سهره‌ري؛ نه‌و به‌شه‌ي رىنگه كه نو‌تومبيل پندا ده‌پوات
گه‌ران؛ سوپانه‌وه؛ گه‌ران به‌بى مه‌به‌ست.

- roam** (rōm), *v.i.* پندا گه‌ران؛ پندا بۆيشتن؛ پندا سوپانه‌وه؛
(to ~ the fields, streets, etc.)

- n.* گه‌ران؛ سوپانه‌وه؛ جاده پىوان.
roan (rōn), *adj.* كوئيت يا شى به‌له‌په‌له‌ي سى‌يه‌وه (نەسپ).

- n.* (۱) رەنگى قاره‌يى سوورگار به‌له‌په‌له‌ي سى‌يه‌وه.
(۲) نەسپى كوئيت يا شى به‌له‌په‌له‌ي سى‌يه‌وه.

- roar** (rōr, rōr), *v.i.* (۱) نه‌راندن؛ قۆزاندن؛ نه‌ره‌كردن؛ قۆزه‌كردن؛
بۆزاندن (The lion ~ed.).

- (۲) هاواركردن؛ قيرژاندن؛ بۆزاندن (له ئازاردا).
(۳) به‌ ده‌نگى به‌رزو خيزه‌خيزه‌وه هه‌ناسه‌دان (نەسپ).
(۴) گه‌رمه‌گرم كردن؛ گه‌رمه‌هاتن؛ به‌ ده‌نگى زل قسه‌كردن يا پىنگه‌نين.
(۵) گه‌رمه‌هاتن (هه‌وره‌گه‌رمه، نو‌تومبيل، تفه‌نگ، ده‌بابه، زريان...هتد)؛
وورمه‌هاتن؛ هاژه‌هاژ هاتن؛

(The tanks ~ed down the road.; The storm ~ed.)

(۶) ده‌نگدانه‌وه.

- v.t. به‌ نه‌ره‌ ووتن؛ به‌ ده‌نگى به‌رز ووتن؛ گرماندن؛ نه‌راندن؛
(He ~ed a welcome.)

- n.* (۱) نه‌ره؛ نه‌ره‌نه‌ره؛ قۆزه؛ بۆزه؛
(The ~ of a lion, tiger, bull, etc.).

(۲) قاقاي پىنگه‌نين؛ (the ~ of laughter).

- (۳) گه‌رمه (هه‌وره‌گه‌رمه، ده‌بابه، زريان، شه‌پۆل)؛ هاژه؛ هاژه‌هاژ؛ هاژه
(۱) نه‌راندن؛ بۆزه‌بۆز هاتن؛ قۆزه‌كردن؛ *n.* **roaring** (rōr'ing, rōr'in),

- بۆزان. (۲) نه‌ره؛ بۆزه؛ قۆزه؛ گه‌رمه؛ گه‌رمه‌گرم.
(۳) نه‌خۆشى‌يه‌كى نەسپ ده‌په‌يته هوى هه‌ناسه‌دان به‌ گران و به‌ ده‌نگى به‌رز

- (۱) به‌ ده‌نگى به‌رز وەك نه‌ره يا بۆزه؛ ده‌نگه‌ده‌نگاوى.
(۲) [Colloq.], زۆر سه‌ره‌كه‌وتو (بازگاني)؛ گه‌رم (بازاپ)؛

(a ~ business)

- (۱) بۆزاندن (گوشت، به‌رو، گوئين؛ گوشت بۆزاندن.
(۲) پيشاندن؛ گوشت پيشاندن (۳) وشك كردنه‌وه يا بۆزاندن (قاره).

- (۴) زۆر گه‌رم كردن؛ دانه‌به‌ر گه‌رمای به‌تين.
(۵) پوخته‌كردن؛ كانزاي خاو به‌ تووانده‌وه‌ي له‌ كووره‌دا.

- (۶) خو گه‌رم كردنه‌وه له‌به‌ر ناگردن.
(۷) [Colloq.], گاته‌پىكردن يا په‌خه‌نلنگرتن به‌ تو‌ندوتى (كه‌ليك جار

- له‌پوى براده‌ريزى‌يه‌وه مهر بۆ راپواردن).

- v.t. (۱) گوشت بۆزاندن؛ گوشت پيشاندن. (۲) بۆزاندن؛ بۆزان؛ پيشان
(۲) زۆر گه‌رم بوون؛ داخ بوون

- (۱) گوشتى بۆزاو؛ پارچه‌يه‌ك گوشتى بۆزاو يا پيشاو.
(۲) پارچه‌يه‌ك گوشتى ئاماده‌كراو يا به‌كارهاتو بۆ بۆزاندن يا پيشاندن

- (۳) بۆزاندن؛ بۆزان؛ پيشاندن؛ پيشان
(۴) [Colloq.], سه‌ره‌په‌كه‌كه گوشتى تيدا بېزىترىت. (a steak ~)

- adj.* بۆزاو؛ پيشينراو؛ بۆزىنراو (~ beef).
(۱) بۆزىنهر (مرو، ئامين).

- (۲) تاوه يا ده‌فرىكى ترى گوشت تيدا پيشينراو
(۳) مريشك يا به‌جكه به‌رازى بۆ بۆزاندن به‌كارهاتو

- (۱) پووتكردنه‌وه؛ پووتاندنه‌وه؛
(The thief ~bed me of my money.)

- (۲) ئى سه‌ندن؛ ئى بى به‌ش كردن؛ (They ~bed us of our freedom.)
(۳) برين (مال، بانق)؛ (to ~ a bank).

- (۴) تالان كردن؛ دزين؛ به‌ تالان بردن.
پووتكردنه‌وه؛ دزين؛ دزىتى كردن.

- v.t. **robalo** (rob'ə-lō', rō'bə-lō'), *n.* جوژه ماسى‌يه‌كى ده‌ريايى
له‌مه‌ريگى‌يه.

- rob and** (rob'and), *n.* په‌تى بايموان پى به‌ستنه‌وه.
robber (rob'ēr), *n.* چه‌ره؛ چه‌ته؛ خه‌ك پووتكه‌ره‌وه؛ دز؛

- مال و شوئى تر به‌.

- robbery** (rob'ēr-i), *n.* چه‌ره‌يى؛ چه‌ته‌يى؛ پووتكه‌ره‌يى؛
دزى؛ مال و شوئى تر به‌ين؛

- (There are bank robberies every day.)
(۱) عه‌با (دادپرسى؛ قه‌شه؛ ئاهه‌نگى ده‌رچوونى قوتايانى

- زانق)؛ جبه؛ گه‌وا؛ پۆب. (۲) پۆبى گه‌رمای يا خو وشك كردنه‌وه.
(۳) كراسى ژئانه‌ي پازاوه. (۴) (pl.) جلوبه‌رگ.

- v.t. & v.i. عه‌با كرده‌به‌ر؛ جبه، كه‌وا، يا پۆب له‌به‌ر كردن.
robin (rob'in), *n.* سنگ زه‌رده؛ بوبكه سووره؛ بالنده‌يه‌كى بچووكى

roble

ستىگ سۈرى مەيلە زەردە ئەمەلەدى چۆلەكەك دەپىت.
roble (rō'blā), *n.* داربەروى كالىفورنىا گەلەكى چىرە ۈك چەرم.
 بېيوى بارىكەلە نووك تىژ دەگرى (پىشى دەوترى: "white oak").
roborant (rob'ə-rənt), *adj.* بەھىزكەر دەردىن ھى ھىز.
n. دەرمانى ھىز.
robot (rō'bət, rob'ət), *n.* (۱) مۇقى تۇتۇماتىكى:
 مۇقى بە جەپەنگە خودكارە: مۇقى مەكىنىي.
 (۲) كەسىكە كە ھەر ۈك مەكىنە كاردەكات ھىچ بىر ئاكامە:
 كەسىكى ۈك مەكىنە ئى ھاتوۋا واتا بىر.

-robotism (*n.*); robotistic (*adj.*).

robust (rō-bust', rō'bust), *adj.* (۱) بەھىز: بەھىزىۋانۇۋ:
 تىكسماۋ: چوارشانە: (a ~ young fellow).
 (۲) سەخت: گران (labor ~).
 (۳) (۱) قايم: بەھىز: بەرگەگر: (a ~ plastic).
 (ب) بەھىز: چەسپىو: قايم: (a ~ faith).
 (۴) بى پەردە: ھەلماۋا (stories ~).
 (۵) بەھىز: لىپو (language ~).
 (۶) سەنگىن توندوتىز: (a ~ wine, coffe, etc.).

-robustly (*adv.*); robustness (*n.*).

robustious (rō-bus'chəs), *adj.* (۱) بەھىز: تىكسماۋ: چوارشانە.
 (۲) دەنگ زى: نەختىك بى نەزاكەتو دەنگەدەنگەر.
roc (rok), *n.* سىمىخ باندەيەكى ئەفسانەيى يا قەتتىكەتۋى زىر بەھىزو.
 گەۋرەبە

rocambole (rok'am-bōl'), *n.* پوۋەكىنەكە سىر دەچىت.
rochet (roch'it), *n.* جىبە يا ەماي سەرەك قەشە.
rock (rok), *n.* (۱) بەرد: تەبەرد: تاشەبەرد: گابەرد: وورە بەرد.
 (۲) شتىكى سەخت قايمو چەسپىو: پالپىشت: بناغە: پىشتىۋان.
 (۳) rock dove, (۴) rock fish.
 (۵) [Chiefly British], جۈرە نوۋقۇلىكى رەقە.
 (۶) [Slang], (pi.), پارە: پارچەبەك پارە.
 (ب) ئەلماس: گەۋھەرىكى ۈك ئەلماس.

on the rocks, (۱) لە شكىتىدە: خەرىكە تىكەدەچىت يا دەفوتىت:
 خەرىكە ھەرس دەبات (مەجان) لە ئەماندە: شلۇقە:
 (Their marriage is on the rocks.)

(۲) نابوت: بى پۈلۈ پارە.
 (۳) يەكسەر بە سەھۇلەۋە, واتا بەبى پۈۋىگەدەۋە (ۋىسكى):

(whisky on the rocks)

rock (rok), *v.i.* (۱) پارەندەن لە بىشكەك يا جۇلاندا: جۇلانى پىكردن:
 (She ~ed the baby to sleep.)

(۲) پارەشاندن: ھىنانە لەرزىن: (The explosion ~ed the building).
 (۳) شلەقاندن: شلەۋاندن: ئاسايش تىكەن:

(The scandal ~ed the town.)

(۴) شۇردەۋە كائىزى خاۋ بە پارەشاندن.
 (۱) پارەندەن پارەنەن: جۇلانى پىكران (۲) پارەشان: لەرزىنە:
 (۳) شۇرەۋە كائىزى خاۋ لە پارەشاندەن:

n. (۱) پارەندەن پارەنەن (۲) لەرزىن: لەرزىۋە: لەرزەلەن:
rock-and-roll (rok'n-rōl'), *n.* (۱) مۇسقىي: "پۇك ئەند پۇل"
 (۲) سەماي: "پۇك ئەند پۇل".

rockaway (rok'ə-wā'), *n.* گالىسكەيەكى سوۋى تەنىشت كراۋە.
 چوارپىچكەيە

rock bass, ماسىيەكى بۇبارى ئەمەرىكىيە
rock-bottom (rok'hot'am), *adj.* نۇر نۇر (نرخ) نۇر ھەرزان:
 (~ prices)

rock bottom, بىنى بىنەۋە: نۇرەتەن پە:
 (He is at ~ psychologically and financially.)

rod

بە بەرد دەۋرى دراۋە.
rock-bound (rok'bound'), *adj.* جۈرە ماسىيەكى بىچۈكە لە دەۋرىشتى بەردا دەۋى.
rock cod, بلۋورى بەردىن: جۈرە كرىستالنى پۈۋى بى پەنگە.
rock crystal, كۇتە كىۋىلە.
rock dove, Also rock pigeon, (۱) بىشكە پارەن: (۲) كورسى پارەندەن.
rocker (rok'ēr), *n.* (۳) ئەسپە دارىنە پارەندەن (بۇ سۈرۈۋى مەلەن).
 (۴) يەككىنە لىپو دەۋ تەختەدارە چەماۋە بىشكەك يا كورسى پارەندەن لەسەر
 پارەندەن. (۵) دەۋرىكى لەرزىكە بۇ شۇردەۋە جىاكرەنەۋە ئانتوۋن يا
 كائىزى تر لە لىپو خۇن. (۶) ئامىزى ئامادەكرەن تەبەقە كائىزى بۇ شت لەسەر
 ھەلەندەن. (۷) [R-], ئەندامى دەستەيەكى ھەرزى شەلاتى ماتۇرسكىل
 سۈرى تىنگىلىزى.

rockery (rok'ēr-i), *n.* = rock garden.

rocket (rok'it), *n.* موۋشەك: قىشەكە شىتە.
 (۱) ۈك فىشەكە شىتە چۈۋن بە ئاسماندا.
 (۲) ۈك فىشەكە شىتە چۈۋن بە ھەۋادا (بەلەدى پاۋىراۋى ھەلسىنراۋ).
v.i.

rocket (rok'it), *n.* (۱) كۈۋزەلە.
 (۲) پوۋەكىنى كۈل سىپى ۋە مەيى ۋە زەرد نەرخەۋانىيە.
rocketeer (rok'it-ēr'), *n.* موۋشەكئاس: موۋشەك ھارۋى:

زانائى موۋشەك دەۋىستكرەن ۋە ھارۋىشتن.
rocket launcher, موۋشەك ھارۋى (ئامىن).
rocketry (rok'it-ri), *n.* موۋشەكئاسى: زانبارى موۋشەك
 دەۋىستكرەن ۋە ھارۋىشتن.

rockfish (rok'fish'), *n.* ماسىيەكە لە دەۋرىشتى بەردا دەۋى.
rock garden, باخچەي ئاۋىرە: باخچەيەكە بە گۈلۈ بەرد پارەنرايىتەۋە:
 گولستانىكە لە ئاۋچەيەكى بەردىندا. (پىشى دەۋوتى: "rockery")
rocking chair, كورسى پارەنە.
rocking horse, ئەسپە پارەنە (بۇ سۈرۈۋى مەلەن).
rock oil, [Chiefly British], نەۋت: پەتۇل:
rock pigeon, = rock dove.

rock-ribbed (rok'ribd'), *adj.* (۱) بەردىن: بەردەلانى: بەردانى.
 (۲) سەرسەخت: پەق: نەگۈز: لەپىتى خۇ لاندەدە.
 بەردە خۇن.

rock salt, گىياي سەسەر بەردەۋە پۈۋى كەنارى دەريا.
rock weed, (۱) بەردەلانى: بەردانى: بەردەلەن.
rocky (rok'i), *adj.* (۲) بەردىن: لە بەرد پىكەتۋى (۳) (۱) چەسپىو ۈك بەرد: قايم.
 (ب) بى بەزەيى: پەق: سەخت: (a ~ heart).

-rockiness (*n.*).
rocky (rok'i), *adj.* (۱) شلۇق: لەرزىكە دەلەرنەۋە: (a ~ table).
 (۲) [Slang], گىزۇ بى ھىز: لەتە دەدات.

-rockiness (*n.*).
rococo (rō-kō'kō), *n.* (۱) شىۋازىكى خانۇسازى ۋە جۈانكارىيە
 بىرۋىيە لە ئەندازە بەدەر پارەندەۋە نەخش ۋە نىگار بەكار ھىنان.
 (۲) شىۋازىكى ۋىزەيە بىرۋىيە لە پارەنەۋە لە پادە بەدەر.
 لە ئەندازە بەدەر پارەۋە نۇر نەخش ۋە نىگارۋى (خانۇسازى):
adj. زەقۇ بى تام.

rod (rod), *n.* (۱) خۇلفا: توۋل: لىق.
 (۲) نەۋە: ۋەچە: لىق خىزانىكە يا ھۆزىك.
 (۳) دارا: شىش: مىل: (a curtain ~).
 (۴) (۱) دارى داركارى: دارى ھەلاقە. (ب) سۇ! سۇدان.
 (۵) (۱) گۈبىزى پاشا: گۈبىزى ھەمانزەۋە.
 (ب) دەسلەت! ھەمانزەۋە! نۇردارى: نۇردارىكى.
 (۶) دارى پارەماسى: (a fishing ~).
 (۷) ياسك (پىۋان).

(۸) پىۋانەيەكى پىنچ ياردە نىۋىيە (بەتايەتە بۇ زەۋى): مىلى زەۋى پىنو
 (۹) [Slang], دىمانچە: دىمانچەيە يەكرەدار.

rode

- (۱) میکروبی دريژکۆله. (۱۱) شانهی دريژکۆلهی تۆپى چار.
spare the rod, سزا نەدان؛ ئى نەدان؛ دارىگارى نەکردن.
rode (rōd), past tense and archaic p.p. of ride.
rodent (rō'd'nt), adj. (۱) كرۇژنده قرتينەر
 (۲) تايپەتى بە كرۇژندهكان.
n. گياندارى كرۇژنده يا قرتينەر (مشك، كەريشك، سمۆرە... هتد).
rodeo (rō'di-ō'), n. (۱) گرديردنەوى پەشمەو لاخ و مۆلدانيان بۇ
 سمين و شتى وەھا. (۲) مۆلگەي پەشمەو لاخ؛ پەجە.
 (۳) نوواندن يا بۆيۇپۇننىكى "كارمىزى" نەمەريكىيە كە برىتىيە لە سواری
 نەسپ و كەلگەي تۆپو كەمەندكردىن پارىز و كەلگەي تۆپو شتى ترى رەھا.
rodman (rod'mən), n. يارىدەدەرى زەوى پىنو (مىلى زەوى پىوانەكە
 ھەندەگرىت).
rodomontade (rod'ə-mon-tād'), n. فەشا؛ فېشان؛ قەسى زل؛
 خۇھەلگىشان؛ لاف و گەزاف.
adj. فەشچى؛ فەشماز
v.i. گەزاف ليدان؛ فەشەكردىن؛ خۇھەلگىشان؛ لاف ليدان.
roe (rō), n. گەراي ماسى
roe (rō), n. = roe deer.
roe buck (rō'buk'), n. نىرە ئاسك.
roe deer, Also roe, ئاسك؛ خۆرە ئاسكىكى بچوگە.
roentgen (rent'gən), n. بۇنتجن يەكەي پىئوانەي تيشكى نىكس.
roentgenize (rent'gə-nīz), v.t. دانەبەر تيشكى نىكس؛
 تيشكى نىكس ليدان
roentgeno- (rent'gən-ō, rent'gən-ə), پىشگىركە بەمانا؛
 تيشكى نىكس
roentgenogram (rent'gən-ō-gram'), n. وىنەي تيشكى
 نىكس
roentgenography (rent'gən-og'rə-fi), n. وىنەگرىت بە
 تيشكى نىكس
roentgenology (rent'gə-nol'ə-ji), n. تيشكى نىكس ناسى؛
 بەكارمەنەي تيشكى نىكس بۇ ديارى كردن و چارەكردىن نەخۇشى.
roentgenotherapy (rent'gən-ō-ther'ə-pi), n. چارەكردىن
 نەخۇشى بە تيشكى نىكس.
rogation (rō-gā'shən), n. (۱) (Pl) نزا و نۆزۇ لە خودا پارانەوى.
 سى پۇز پيش يادى بەرئوبونەوى عيسا بۇ ئاسمان (خاچ پەرسىتى).
 (۲) پىشنيازكردىن گەلەي ياسايەك لەلەين فەرمائەوايەكى پۇماي
 كۆنەو لەبەردەم جەماوەردا. (ب) گەلەي ئەم ياسايە.
Roger (roj'ēr), interj. Also roger, (۱) روتەيەكە لە پەيوەندى
 كرس بە دەزگاي بى تەلدا بەكاردەمەنرەيت بەمانا "گەيشت" يا "وەرگىراوە"
 واتە پەيامەكەت گەيشت يا وەرگىرا. (۲) [Slang], باشە!! چاكە!!
 بەنى باشە!! نى.
rogue (rōg), n. (۱) كەسىكى دەربەدەر؛ خانە بە كۆل؛ وىل؛ بى لانه؛
 پەوەند. (۲) دغەل؛ كەسىكى بەدكارو پيس؛ پياوخراپ؛ ئاكەس.
 (۳) قومارپاز؛ كەلەكپاز؛ سەرسەرى (لەپووى گانتەرە)؛ كەتنباز.
 (۴) گياندارىكى چەمووش يا سەركيش بەتايپەتى فيلىك كە لە پەرمەكى
 دابرايەيت. (۵) زىندەوەرلىكى گەنگەر تۇخمەكەي (بەتايپەتى پەوەك).
 (۶) دەستېرىن؛ ساختەلىكردىن؛ خەلەتاندن؛ بە ساختە ئىكشەنەرە
v.t. گزى لىكردىن (۲) لە رەگ دەرمەئان يا فەرتاندنى نەموونە گەنگەكانى تۇخمە
 پەوەككە؛ بۇرگىردىن تۇخمى خراپ؛ بۇرگىردىن پەوەكى خراپ يا گەنگ بۇ
 پاراستنى تۇخمەكەي
 وىل بون؛ ژيانىكى دەربەدەرى و بى لانهيى بىردنەسەر؛ قومارپازى كردن.
roguey (rō'gə-ri), n. (۱) ساختەچىتى؛ دەستېرىن؛ فيلبازى؛
 خەلەتاندن (۲) قومارپازى؛ كۆبەنكارى؛ كەتنبازى.
rogues' gallery, وىنەي تاوانكاران لە پۇلىسخانەدا.
roguish (rō'gish), adj. (۱) پيس؛ ئاپاك؛ بى وىژدان؛ دغەل؛ ئاكەس.

roll

- (۲) زۆل و قومارپاز؛ جەريەزە؛ كەتنباز؛ ھاروھاج؛ تەشەنەماز
roil (roil), v.t. (۱) لىژ كردن (بە تىكەندانى شەو خەتەكى بى).
 (۲) توپوھەكردىن؛ زوركردىن؛ پەستكردىن.
roily (roi'li), adj. (۱) توپوھە؛ زور؛ ھەلچو؛ تەنگەجىكلەنە.
roister (rois'tēr), v.i. (۱) بە كەش و فەشمەو پۇيشتن؛ خۇبادان؛
 پۇزلىدان؛ كەشەكردىن (۲) بەزم گىژان؛ كردن بە بەزم و پەزم.
-roisterer (n.); roisterous (adj.).
role (rōl), n. (۱) دەورى نوينەركى شائۇنامەيكە: (the leading ~)
 (۲) پۇل؛ دەور: (He played an important ~ in the rebellion.)
roll (rōl), v.i. (۱) خولانەو؛ سوپانەو.
 (ب) خل بوونەو؛ گىژوبونەو؛ تەپاوتل كردن؛ تل دان.
 (۲) گەپان؛ سوپانەو.
 (۳) تىپەپىن؛ رابورن: (The years ~ed by.)
 (۴) خولانەو (ئەستىرەي گەپك، ئەستىرە).
 (۵) شەپۇل دان؛ ھەلبەزودايمىزى ئاو.
 (۶) گرەگرم ھاتن؛ تەقىنەو: (Thunder ~s.)
 (۷) بەرزو نزم بوونەوى دەنگ.
 (۸) گرەمۇلەبون؛ ھەلكران؛ لولل بون؛ كەلەكردىن:
 (The string ~ed into a tight ball.)
 (۹) ھەلگەپانەو (چا): (Her eyes ~ed.)
 (۱۰) (۱) بەملو بەلادا كەوتن؛ لەنجەولاركردىن: (The ship ~ed.)
 (ب) بە لەنجەولار پۇيشتن؛ لەنجەولاركردىن.
 (۱۱) پان بوونەو لەژىر باگرديندا.
 (۱۲) بە ناسانى و خىرا بەرەو پىشەو پۇيشتن: (Now we're ~ing.)
 (۱۳) تەقلەلیدان؛ سەرمەقولات دان.
 (۱۴) خۇگەزىن؛ تەپاوتل كردن.
v.t. (۱) تل كردنەو؛ خل كردنەو؛ تەلاندنەو؛ تەپاوتل پىكردىن؛ تل پيدان
 (۲) خولاندنەو؛ سوپاندنەو. (۳) تەپل ليدان خىرا خىرا.
 (۴) زمان لولل دان لەكاتى بىژانى ھەندى تىپدا. (He ~s his r's.)
 (۵) خستەنكار (كامېرا)؛ خولاندنەو (فيلمى كامېرا): (~ the camera.)
 (۶) بارەندىن؛ لارەولارپىكردىن؛ لەنجەولارپىكردىن:
 (The waves ~ed the ship along.)
 (۷) ھەلگەپانەو: (She ~ed her eyes.)
 (۸) پىچانەو؛ لولل دان؛ خپ ھەلدان: (He ~ed a cigarette.)
 (۹) ئان كردنەو؛ پان كردنەو (بە تىرۆك و شتى وەھا).
 (۱۰) زار ھەلدان (تالەو دۇمىنە).
 (۱۱) پاخست؛ داخست (بەرە). (۱۲) بابۇلە كردن.
 (۱۳) [Slang], پوتكردىنەوى سەرخۇشك يا كەسىكى بى دەسەلات.
 (۱) خل بوونەو؛ تل بوونەو؛ تل تالوتل كردن؛ تەقلە. (۲) لوللە (كاغەن).
 (۲) شتى لوللەكراو (فيلمى كامېرا)؛ تۆپ (قوماش، كاغەن)؛ گورزە.
 (a - of film)
 (۴) لىستەي ئاو. (۵) بابۇلە (ئان)؛ مارەارە.
 (۶) بەكرە؛ باگردين؛ خولخولۇكە.
 (۷) لەنجە؛ لەنجەولار؛ لارەولار. (۸) تەپل ليدان.
 (۹) دەنگدانەو (ھەورەگرم، تۆپ تەقاندن)؛ گرەگرم.
 (۱۰) بەرزو نزمى دەنگ
 (۱۱) بەزىايى زەوى؛ بەرزو نزمى زەمىن.
 (۱۲) [Slang], بابۇلە (پارە)؛ سەفتە: (a - of ten dollar bills.)
 (۱) ئرخ داشكان و گەپاندنەو بۇ پادەي نزمى جارار:
 (to roll back gas prices)
 (۲) گەپاندنە دواو؛ پال پىئەئان بۇ دواو.
 (۱) گەيشتن يا ھاتن (بەتايپەتى ژمارەيەكى زۆر):
 (The tanks rolled in.)
 (۲) [Colloq.], مەلە تىداكردىن (مەجان)؛ زۆر ھەبوون (پارە):
 (He is rolling in money.)

rollback

roll out, (۱) پاز كىرگەنمۇ تەخت كىردى.
(۲) پاختىن داخستىن (پەرە):

(to roll out the red carpet for a guest)

roll round, گەپىنمۇ (ۋەزى):

(Winter rolled round again.)

roll up, (۱) ئورول كىردى: پىچانمۇ: گىرۋىلەكەردى.

(۲) ھەلەكەت كىردى (قۇل، يانتۇل): (Roll up your sleeves.)

(۳) كەلەكەت كىردى: كەلەكەت بولۇپ كۆمەل بولۇپ: ئۆزى بولۇپ:

(His debts were rolling up.)

(۴) [Colloq.]، بە ئوتومبىل گەيشتى.

rollback (rōl'bak'), n.

ئورۇن داشكان:

گەپىنمۇ بۇ پادى نۇمى جارار.

roll call, ئاۋ خۇشەندە (قوتابى، سەرباز، كۆپ):

بەسەرگەردىمۇ: بۇ ئىشەنچ بىزنى كى ديارە كىيىش ديارىيە.

roller (rōl'ēr), n. (۱) بىكرى roll (۲) بىكرە: خولخولۇكە

(۳) باگرەدىن. (۴) گورۇدى سارغى.

(۵) شەپۈلۈكى زىل ھەلئاساۋ كە خۇي دەكىشەت بە كىنارى دەريادا.

(۶) (۱) كۆتۈرى تەقلە باز. (ب) بىلەندەيەكە تەقلە ئىدەدات لىكاتى قىرىندا.

roller coaster, ھىلىلىكى ناسنى بەرزو نۇمى پىنج پىنجە گالىسكى

سەرگراۋى بىچوۋى بە تىزى بەسەردا دەپوات خەلەك سۈرى دەيىت بۇ

خۇشى لە باخچە چىرەۋەلەكدا.

roller-skate (rōl'ēr-skāt'), v.i. لەسەر بەستەلەك خىلىسكان بە

پىللاۋى پىچكەدارەۋە

roller skate, پىللاۋى پىچكەدارى سەۋل خىلىسكى

roll film, فىلىمى ھەلگراۋ لەسەر بىكرە: فىلىمى كاتىرا.

rollick (rol'ik), v.i. زەماۋەندەكەردى: يارى كىردى: خۇش رابواردى:

بەزەم بەزەم كىتار

n. بەزەم بەزە: زەماۋەندە: يارى: رابواردى

rollicking (rol'ik-ing), adj. خۇش (كات. رابواردى)

(We had a ~ time.)

rollick-some (rol'ik-səm), adj. = rollicking.

rolling pin, تىرۈك

roll-over (rol-ō'vēr), n. (۱) ھەلگەپەنمۇ: تەقلە: ئىم دىيۈ ئىدىيۈ

كىردى (۲) ۋەرگەپان (ئوتومبىل).

roly-poly (rō'li-pō'li), adj. كورەت قەلەۋ: پانۋېز.

n. (۱) كەسىكى كورەتەنە قەلەۋ (بەتايىمىتى مىدال): زىندەۋەرنىكى پانۋېز.

(۲) [Chiefly British]، جۈرنىگە لە كىك.

Romaic (rō-mā'ik), adj. (۱) ھى يۇنانى ئۆي.

(۲) ھى زىمانى يۇنانى ئۆي.

n. زىمانى يۇنانى ئۆي

romaine (rō-mān'), n. Also romaine lettuce, كامور

Roman (rō'mən), adj. (۱) پۇمانى: تايىمىتى بە پۇماي كۆنۈ تازەۋ

دانىشتۇۋەكانى (۲) كاسۋىلىكى

(۳) [r-]، ھى جۈرە تىيىنكى پاستو بارىكەلەيە (چاپەمەنى).

n. (۱) نىشەتە جۈيەكى پۇماي كۆن يا تازە: ھاۋنىشەتەنەيەكى پۇمانى.

(۲) زىمانى نىتالى شارى پۇما. (۳) لاتىنى: زىمانى لاتىنى.

(۴) كەسىكى كاسۋىلىكى.

(۵) [r-]، جۈرە تىيىنكى پاستو بارىكەلەيە (چاپەمەنى).

roman à clef (rō'mān' nâ klā'), [Fr.], چىزىكىنە دەريارە

خەلەك پودادى راستەقىنە كە ئاۋۋ شتى تىرى دەگۈپى: بۇنەمە خەلەك

شۈنەكان نەنەسەنەۋە

Roman alphabet, ئەلفوبىي پۇمانى كۆن (كە زۇربەي ئەلفوبىي)

زىمانە تازەكانى ئىلەۋىپاي ئىۋە ۋەرگىراۋە.

Roman candle, جۈرنىگە لە فېشەكە شىتە.

Roman Catholic, (۱) ھى كىلىسە كاسۋىلىكى.

romanticism

(۲) كەسىكى كاسۋىلىكى

كىلىسە كاسۋىلىكى.

ئايىنى كاسۋىلىكى.

Roman Catholic Church,

Roman Catholicism,

Romance (rō-mans', rō'mans), adj. تايىمىتى بە زىمانەيە

كە لە لاتىنىيە ۋەرگىراۋن ۋەك ئىسپانى، پورتۇگالى، ھىرەنىسى. نىتالى ۋ

چەند زىمانىكى تى: (~ languages.)

n. ھىم زىمانە.

(۱) پۇمانىس: چىزىكىنە ھۇنارەۋىيە يا

پەخشانى كۆنە دەريارە دىلدارى كىردارى ئازايانە جۈمىۋانە سوراچاكان.

(۲) چىزىكىنە دىلدارى كىردارى جەريەزە.

(۳) ۋىزەي لەم جۈرە چىزىكە پىكەتۈۋ.

(۴) ھەستى دىلدارى كارى خۇشى جەريەزە: خۇشى ئىم جۈرە ھەستە.

(۵) زىادەۋىيە: شت ھەلەستە: دىۋىنى: دىۋىنىيە.

(۶) دىلدارى: خۇشەۋىستى. (۷) پارچەيەك مۇسقىلى دىلدارى.

v.i. (۱) "پۇمانىس" ئوۋسىن: چىزىكى دىلدارى ئوۋسىن يا گىپانەۋە.

(۲) بە زىمانى دىلدارانە دىۋان.

(۳) زىاد رۇيىشتە لە بىرگەندەۋە خەيال لىدەدا.

(۴) [Colloq.]، دىلدارى كىردى: چاۋباشقانى كىردى: دەستىبازى كىردى:

ھەلى دىل پاكىشان دان.

v.t. [Colloq.], دىلدارى لەگەن كىردى: دەستىبازى كىردى:

ھەلى دىل پاكىشان دان.

Roman Empire, ئىمپىراتورىمى پۇمانى: شاھەنشاھىنى پۇمانى.

Romanesque (rō-mə-nesk'), n. (۱) شىۋازىكى خانۋەسازىيە

سەدانى يانزەۋ دوانزەدا بابۋو بىرىتەيە لە بىكارەنەنە تاقى خېرۋ گومەزو

دىۋارى زۇر ئىستۋور. (۲) شىۋازىكى نىگارەنەۋى ۋەك ئەمە.

adj. تايىمىتى بەم جۈرە شىۋازى خانۋەسازى نىگارەنەۋىيە.

Romanian (rō-mā'ni-ən, rō-mān'yən), adj. تايىمىتى بە گەلۋ

زىمانۋ كىلتۈرى پۇمانى: پۇمانىيە.

n. (۱) ھاۋنىشەتەنەيەكى پۇمانى: پۇمانىيە. (۲) زىمانى پۇمانىيە

Romanize (rō'mən-īz'), v.t. (۱) كىردى بە پۇمانى:

ۋەك پۇمانى لىكەردى. (۲) كىردى بە كاسۋىلىك: ۋەرگەپاندىن بۇ ئايىنى كاسۋىلىكى

(۳) كۆپىن بۇ ئەلفوبىي پۇمانى، ۋاتە لاتىنى: بە تىپ يا ئەلفوبىي پۇمانى

ئوۋسىن.

v.i. (۱) ۋەرگەپان يا پەيپەۋەكەردى نەرىتۋ ياساى پۇمانى.

(۲) بولۇپ بە كاسۋىلىك.

Roman numerals, ژمارەي پۇمانى.

(I = 1, II = 2, M = 1000, C = 100, X = 10, V = 5.)

romantic (rō-man'tik), adj. (۱) پۇمانىيەكى:

(a ~ story, scene, etc.)

(۲) خەيالى ئاكرەنە: خەيال پلاۋى: (a ~ idea, scheme, etc.)

(۳) پۇمانىيەكى: ھەستى پۇمانىيەكى ھەيە: خەن لە دىلدارى شوۋن خەيال

كەۋن دەكات: (a ~ girl, youth, man, etc.)

(۴) ھەستى پۇمانىيەكى يا دىلدارى خەيالى خۇش دىۋەستەكەر:

(a ~ place, atmosphere, etc.)

(۵) پۇمانىيەكى: تايىمىتى بە بىرۋەتەنەۋى پۇمانىيەكى لە ۋىزەۋ ھەنەردا.

n. (۱) كەسىكى پۇمانىيەكى: كەسىكى ھەست ناسەك خەن لە دىلدارى

خەيال كە. (۲) پەيپەۋەكەرى پىيازۋ شىۋازى پۇمانىيەكى لە ۋىزەۋ ھەنەردا.

(۳) (pl.)، ھەست ۋ نىشانەي پۇمانىيەكى.

-romantically (adv.).

(۱) ھەستى پۇمانىيەكى: **romanticism (rō-man'ta-siz'm), n.**

پۇمانىيەكى: ھەست ۋ پەۋەشتۋ كىردەۋە ھەلۋىستى پۇمانىيەكى. ۋاتە

دىلدارى شوۋن خەيال ھەست كەۋن ۋ ئاكرەنەۋىيە.

(۲) [R-]، بىرۋەتەنەۋى پۇمانىيەكى: پىيازۋ شىۋازىگە لە ۋىزە (بەتايىمەتى لە

ھۇنارەۋە ھەنەردا) لە دىۋارەي سەدى ھەزەۋەم سەدى قۇزەۋەمدا

پەيپەۋە سەند دىۋى "كلاسىكى ئۆي" ۋە بىرىتى بولۇ خۇ پىزگەركەردى لە

شینوارو ناسی کۆن و پەڕپووت و گوێ دان بە ھەستی ھۆنەر و سەرۆشت
romanticist (rō-man'ā-tə-sist), *n.* پۆمانتیکێ؛ پەڕپووتیکەر

فەلسەفە پۆمانتیکێ لە وێژە و ھونەردا (ووشە پێشوو ببینە).
romanticize (rō-man'ā-tə-sīz'), *v.t.* بەرگە پۆمانتیکێ لە بەرگەردن؛

بە پۆمانتیکێیانە ئێواندن یا پیشاندان.
v.t. بیری پۆمانتیکێ کردنەوە؛ پۆمانتیکێیانە بیرکردنەوە یا شت بپێچن.

Romany (rom'ā-ni), *n.* (١) قەرەج؛ گاول (٢) زمانی قەرەجەکان.
adj. قەرەجی؛ تایبەتی بە قەرەجەکان و زمانەکیان.

Romish (rōm'ish), *adj.* کاسۆلیکی (لە پووی سووکی یەو).
romp (romp), *n.* (١) یاری و سەما و گالته و گەپ؛

یاری و سەماکردن و پابواردن و تریق و ھووب. (٢) کچی حەز لە یاری کەر
 کچ و مەدالی یاریکەر. (٣) [Slang]، غارغارین بردنەوە بە ناسانی؛

پیشبەزکی بردنەوەی ناسان (نەسپ).
v.t. (١) یاری و سەما و گالته و گەپ کردن (بەتایبەتی کچ و مەدال).
 (٢) [Slang]، غارغارین بردنەوە بە ناسانی.

romper (rom'pēr), *n.* (١) مەدالی یاریکەر؛ یاری و سەماکەر
 (بەتایبەتی کچ و مەدال). (٢) (pl.)، بەرگی سەر تاپای یاری مەدالان.

rompish (rom'pish), *adj.* حەز لە یاری کەر (کچ و مەدال).
rondeau (ron'dō, ron-dō'), *n.* (١) ھەلەستیکێ سیانزە دێری

دو کێشەییە (و ھەندێ جاریش دە دێرییە). (٢) rondo.
rondel (ron'd'l, ron'del), *n.* پارچە ھەلەستیکێ چوار دە دێرییە.

rondo (ron'dō, ron-dō'), *n.* پارچە بەک موسیقاییە کە ناوازە
 سەرکەپەکی ناوبەناو دووبارە دەکرێتەوە.

rondure (ron'jēr), *n.* [Poetic]، (١) مازنە؛ نەلقە؛ چەمەری
 (٢) خەری؛ مازنەیی؛ نەلقەیی

rontgen (ront'jən), *n.* = roentgen.
rood (rōd), *n.* (١) ئەر سێدارەیی عیسا پێتو ھەلواسرا.

(٢) خاچ (ھە ناو کلێسە یا ھەر شوێنێکی تێ).
 (٣) پێوانەییکی ئینگلیزییە بریتیە لە پێنج یارد و نیو ھەتا ھەشت یارد.

(٤) پێوانەییکی پووی زەویە بریتیە لە چوار یەکی "ئەیکەر" یا
 بانەگایە ("ئەیکەر" ئەک چوار ھەزار و چل ھەشت مەترە دووجایە).

roof (rōof, roof), *n.* (١) سەربان (٢) مال؛ لانه
 (٣) پۆیە؛ تەوقەسەر؛ سەر (the ~ of the world).
 (٤) ناسمانەیی دەم؛ سەر. (the ~ of the mouth; the ~ of a bus).

v.t. سەربان بۆ کردن؛ سەرگرتن (خانوو)؛ سەربان گرتن.
 (١) کردن بە ھەرا go through (or hit, or raise) the roof,
 (چەپەلەنەدان. ناھەنگ، تووڕەیی). (٢) نۆز تووڕەبوون؛ نۆز سکالکردن بە

دەنگی سەز
 لە مالی یەتیکدا بوون (میوانداری، داندەدان).
under a person's roof,
under one roof, لە ھەمان مالدا؛ لە ھەمان شوێندا.

roofer (rōof'ēr, roof'ēr), *n.* ھەستا یا کونکەری سەربان؛
 سەربان چاککەر یا دروستکەر.

roofing (rōof'ing, roof'ing), *n.* (١) سەربان دروستکردن یا
 چاککردن؛ سەرگرتنی خانوو. (٢) سەربان. (٣) کەرەسەیی سەربان؛ داروپەرەیی.

roofless (rōof'lis, roof'lis), *adj.* (١) بێ سەربان.
 (٢) لانه ناو؛ دەربەدەر؛ بێ مال و شوێن؛ بێ لانه.

rooftree (rōof'trē, roof'trē), *n.* (١) نیرگە (٢) سەربان.
 (٣) مال؛ لانه.

rook (rook), *n.* (١) قەلەرەشکە؛ قاژ؛ قاژوو.
 (٢) گزێکەر؛ ساختەچی (قومان)

v.t. & v.i. گزی کردن؛ ساختەکردن (قومان).
rook (rook), *n.* قەلا؛ شەترەنج

rookery (rook'ēr-i), *n.* (١) شوێنی ھیلانەکردن و بەچکەکردنی قاژوو.
 ھیلانەخانە قەلەرەش.

(٢) مۆلگی ھەندێ گێاندەر وەک مانگای دەریا؛ ھیلانەخانە پەنگوین.

(٢) خانوویەکی پەڕپووتی گەرەکیکی ھەژار کە چەند خێزانێکی تێدا دەژی
rookie (rook'i), *n.* (١) سەربازی تازە گێراو.

(٢) یاریکەری تازە (بیسبۆل).
 (٣) نوێکار؛ نوێکار تازە گێراو؛ فەرک؛ نەشارەزا.

rooky (rook'i), *adj.* پەرە لە قاژ.
room (rōom, room), *n.* (١) جێ؛ شوێن؛ جینگە و پێگە:

(We have enough ~ for one more person in our house.)
 (٢) بووار؛ دەرفەت؛ پێ؛ جێ؛ بۆ ھەبوون؛ ھەل:

(There's ~ for improvement in your work.;
 There is ~ for doubt.)

(٣) ژوور؛ ھۆدە.
 (٤) (pl.)، شوێنی ژیان؛ خانە.

(٥) ئەوانەیی لە ژووریکدان؛ خەلکی ناو ژووریک:
 (The whole ~ was silent.)

v.t. تێدا ژیان تێدا دانیشتن یا نیشتەجێ بوون؛ تێدا بوون.
v.t. جێگیردەنەو؛ جێگە و پێگە پێدان؛ لانه پێدان.

make room, جێگیردەنەو؛ جێ بۆ چۆل کردن؛ پێ دان:
 (Make room for the guests.)

room and board, خواردن و ئوستن (بە پارە یا بە خۆپایی لە
 شوێنیکدا): (The school provides ~ for free.)

roomer (rōom'ēr, room'ēr), *n.* = lodger.
roomette (rōom-et', room-et'), *n.* ژوورێکی بچکۆلەیی ئوستن

لە فارگۆنی شەمەندەفەردا.
 (١) پڕ ژووریک؛

ئوھەندەیی ژووریک بیکرێت (مەزق، شت).
 (٢) سەرچەمی ئەر کەسانە یا شتەنەیی لە ژووریکدان؛ خەلک و شتی ناو ژووریک.

roominess (rōom'i-nis, room'i-nis), *n.* فراوانی یا گەورەیی
 شوێنیک (ژوور، خانوو، کورسی، پارم).

rooming house, خانوویەکی ژوورەکانی بە جیا جیا درابن بەکری.
 (پێشی دەوتری "loding house")

roommate (rōom'māt, room'māt), *n.* هاوژوور؛ هاومان؛
 هاوئشین

roomy (rōom'i, room'i), *adj.* فراوان؛ گەورە:
 (a ~ apartment, house, place, etc.)

roorback, roorbach (roor'bak), *n.* بوختان یا درۆدەلەسە
 ھەلبەست (بەتایبەتی بۆ ناوێزاندن لە ھەلبازدنیکیدا).

roost (rōost), *n.* (١) شوێنی نیشتنی مریشک و کەلەشێر و باندەیی تر.
 (ب) نیشتنگای باندە جێیەکە کە شوێنی گەلێک باندەیی تێدا بێتەوە بۆ

نیشتن. (٢) ئەو کۆمەلە مریشک و کەلەشێر یا باندەییە تر کە پێکەو دەنیشن.
 (٣) لانه؛ خانە.

v.t. (١) نیشتن (مریشک و کەلەشێر و باندەیی تر).
 (٢) ھەوانەو (بۆ شوێنیک) جێی خۆ خۆش کردن بۆ شوێنیک.

come home to roost, ھاتنەو پێگە کارێکی خراپ بۆ ئەو کەسە
 کردارە کە دەکات بە زیان گەراوەیی کارێکی خراپ بۆ کەسە کە خۆی

جەو بە دەستەو بوون؛ سەرگەورەیی کردن؛
 نیش و کاری کۆمەلێک بە دەستەو بوون.

rooster (rōos'tēr), *n.* کەلەشێر؛ کەلەباب.
root (rōot, root), *n.* (١) ڕەگ؛ پێنج؛ پێشە.

(٢) ڕەگ (دەدان، قن)؛ پێنج
 (٣) سەرچاوە؛ ڕەگ و پێشە؛ پێنج و بناوان؛ بناغە؛ بێچینە:

(the ~ of the problem; to get to [at] the ~ of the matter)
 (٤) بێچە؛ بێ و بێچینە؛ باوایی.

(٥) ڕەگی ووشە (زمانەوانی): (the ~ of verb).
 (٦) ڕەگ (بیرکاری): (4 is the square ~ of 16).

put down roots, = take root.

- ret** (۲)
n. (۱) گەن: پزىن؛ پزان؛ داۋەشان؛ بۆگەن كۆند.
 (۲) شىقى گەن: شىقى بۆگەن كۆند؛ شىقى داپزا.
 (۳) نەخۇشى-يەككى مەروالەتە دەپنە ھۆى پوۋكانە.
 (۴) نەخۇشى-يەككى پوۋكە دەپنە ھۆى كېرە ھەلپىتان و گەن.
 (۵) [Slang]. قەسى ھىچ پوۋچ؛ قەسى قۇپ.
rota (rō'ta), **n.** (۱) نۇرە؛ نۇرە كۆند
roster (۲) [R-], دانگاي پياچوۋنەرى كلىسەى كاسۇلىكى.
rotarian (rō-tār'i-an), **n.** ئەندامى يانەى "پۇتەرى".
 (دوۋم روشەى داۋە سەيرگە).
rotary (rō'ta-ri), **adj.** سوۋپاۋە؛ خولالە؛ بە دەۋرى تەۋرەدا سوۋپاۋە
 يا خولالە؛ گەردوخول (*~ motion*).
n. مەكىنەى سوۋپاۋە؛ پارچەى خولالە.
Rotary club, يانەى پۇتەرى پىنخراۋىكى جىيانەى نۇرەى
 ئەندامەكانى بازىگان و پىشەگەران سالى ۱۹۰۵ لە "شىگاگۇ" دامەزىندا
 بۇ خۇمەتى ئەندامەكانى و پەرى پى سەندى ئەمەتەر نۇكىپوۋنەرى گەلەن.
rotary engine, مەكىنەى سوۋپاۋە؛ مۇتۇرى خولالە.
rotate (rō'tāt), **v.i.** (۱) سوۋپاۋە (بەدەۋرى تەۋرەدا) خولالە؛
 سوۋپاۋەردەن چەرخان. (۲) نۇرە كۆند؛ نۇبە كۆند؛ جىگۇرىكى كۆند.
v.t. (۱) خولالەندە؛ سوۋپاۋەندە؛ سوۋپاۋەندەن چەرخاندە.
 (۲) نۇبە پىنكۆند؛ نۇبە پىنكۆند؛ جىگۇرىكى پىنكۆند.
 (They ~d the troops.; The farmer ~d crops.)
adj. چەرخى (ۋەك كۆپەرى ھەندى گول).
-rotatable (**adj.**).
rotation (rō-tā'shən), **n.** (۱) سوۋپاۋە؛ خولالە؛ گەردوخول.
 (the daily ~ of the earth)
 (۲) خول؛ سوۋپا؛ يەك خول
 (۳) نۇرە؛ نۇبە؛ جىگۇرىكى؛ نۇرەكارى: (*a ~ of duties*).
-rotational (**adj.**).
rotative (rō'ta-tiv), **adj.** (۱) گەردوخول؛ سوۋپاۋەى؛ خولالەى؛
 خولالە (۲) بە نۇرە كراۋ؛ بەرۋەداىى.
rotator (rō'tā-tēr, rō-tā'tēr), **n.** خولالەندە (تەتاپەتى
 ماسۋەكەپەكە ئەندامىكى لەش دەخولالەندە)؛ سوۋپاۋەندە.
rotatory (rō'ta-tōr'i, rō'ta-tō'ri), **adj.** (۱) خولالە؛ سوۋپاۋە؛
 گەردوخول (۲) خولالەندە؛ سوۋپاۋەندە.
 (۳) نۇبەكار؛ بەرۋەدا ھاتۋا؛ نۇرەكار.
rote (rōt), **n.** (۱) لەبەركۆند بەبى تىگەپىشتەن؛ دەرخ كۆند.
 (to learn by ~)
 (۲) پۇتەن؛ لەسەر يەك شىۋاز.
by rote, لەبەر كۆندى شىۋە بە پۇتەن و بەبى يىرلىكۆندە؛
 (to do something by rote)
rote (rōt), **n.** دەنگى شەپۇل شكانە؛
 ھازەھازى شەپۇل كىشان بە قەراغى دەريادا.
rote (rōt), **n.** ئامىرىكى مۇسقىاى ژۇندارى كۆنە لە عود دەچىت.
rotgut (rot'gut), **n.** [Slang]. گەندە وىسكى؛ خولالەندەى خراپ.
rotifer (rō'ti-fēr), **n.** گىيانەرىكى پىچكەمى ئاۋى گەردىبىزىيە.
-rotiferal; rotiferous (**adj.**).
rotiform (rō'ta-fōrm), **adj.** چەرخى؛ پىچكەمى.
rotisserie (rō-tis'ēr-i), **n.** (۱) چىشتەنەى كۆشتى بىرۋا.
 (۲) كۆشت بىرۋىنى خولالە
rotl (rot'l), **n.** پەتەن؛ كىشانەپەكە بىرۋىيە لە پارەندىك.
rotogravure (rō'ta-grā-vyoor', rō'ta-grā'vyoor), **n.** (۱)
 لەچاپدانى پۇتوگرافى، ۋاتتا بە خولالەندە.
 (۲) ۋىنە يا شىقى لەچاپدراۋ بەم شىۋە.
rotor (rō'tēr), **n.** (۱) پۇتەن؛ بەشى خولالەى مەكىنە؛ ئەم بەشى مەكىنە.

- كە دەسۋىپتەۋە. (۲) پەروانە؛ پەرى پەروانەى مېلىكۆپتە.
rotor ship, جۇرە كەشتى-يەككى ياپەوانە.
rototill (rō'ta-til'), **v.t.** زەۋى و چىمەن و باخچە كىلان بە مەكىنەى
 خولالە.
rototiller (rō'ta-til'ēr), **n.** زەۋى كىلى خولالە (چىمەن و باخچەى
 پى ھەلەمگىرۋىنەندە).
rotten (rot'n), **adj.** (۱) گەن: داۋەشاۋ؛ پىس (ھىلكە، خولالەندەى).
 كرمى؛ كرمۇل. (۲) بۆگەن؛ بۇن كۆند. (۳) پۇتەن؛ خولالەندە.
 (۴) پىس و بۆگەن (مۇۋە، پەۋىشت، كۆند، پۇتەن... ھەتتا) بەد؛ ئاپاك:
 (a ~ government, system, etc.)
 (۵) خراپ؛ زۇر خراپ؛ ناخۇش: (*a ~ day, trip, time, etc.*).
rotten borough, (۱) ئاۋچەپەككى ئىنگلىزىيە كە ھەرچى چەند ژمارەى،
 دانىشتۋەكانى زۇر كەم بون ئۆينەرى پەلەمانى خۇى ھەبۋ (لەپىش سالى
 ۱۸۳۲). (۲) ئاۋچەپەكە كە زىاتەر لە بەشى خۇى ئۆينەرى ھەبىت لە پەلەماندا.
rottenstone (rot'n-stōn), **n.** بەردىكى كلىسى داپزاۋە بۇ ساف
 كۆند بەكاردىت.
rotter (rot'ēr), **n.** [Chiefly British Slang], كەسكىنى پىس و
 بۆگەن و بى فەپ.
rotund (rō-tund'), **adj.** (۱) خۇپ.
 (۲) خۇپ؛ خۇمە؛ خۇپە؛ كۆشتەن؛ خۇپەكە: (*a ~ little man*).
 (۳) پۇر بەھىز (دەنگ)؛ دەنگەندە؛ بىلند (دەنگ). (*~ speech*).
rotunda (rō-tun'da), **n.** (۱) خانۋى خۇگومەندە؛
 ھۆلىكە يا ژورىكى خۇى گەۋرەپە كە گەۋرەزىكى بەسەرۋە بىت.
 (۲) ھۆل يا ژورى گەۋرەى بىنمىچ بەز.
rotundity (rō-tun'da-ti), **n.** (۱) خۇپ؛ خۇپى
 (۲) قەلەۋى؛ خۇمەى؛ خۇپەى. (۳) شىكىكى خۇ دەۋرۋى.
roturier (rō'tü'ryā'), **n.** بۇرەپىا.
rouble (rōō'b'l), **n.** ruble.
roue (rōō-ā'), **n.** پياۋىكى سەرسەرى و ھىشەرى؛ داۋىن پىس.
rouge (rōōzh), **n.** (۱) سوۋراۋ (ئاراشت).
 (۲) تۇزىكى سوۋرە خىش و شوۋشە كازاى بى ساف و لوۋس و بىرەندە.
v.t. سوۋراۋ لىدان؛ سوۋراۋكۆند؛ سوۋرەكۆند
v.i. سوۋراۋكۆند؛ سوۋراۋ بەكارمىتان.
rouge et noir, [Fr.], سوۋرە پەش؛ جۇرىكە لە قۇمارى كاغەن.
rough (ruf), **adj.** (۱) زىر: (*a ~ surface*).
 (۲) سەخت (پىگە)؛ قۇتاۋى؛ ئاپاك؛ ناخۇش: (*a ~ road*).
 (۳) تىسكى؛ كۆلكن؛ توكىن: (*an animal with a ~ coat*).
 (۴) (۱) سەخت (ئارۋەھا)؛ ناخۇش: (*~ weather*).
 (ب) ھەلچو (دەريا)؛ شەپۇلدار؛ زىياناۋى؛ شەپۇلاۋى: (*~ sea*).
 (ج) شەپەقەۋى؛ بە زىمەن: (*~ play*).
 (۵) بى ئەزاكەت؛ دېا توندوتىز؛ تەنگەتەكە:
 (~ manners; a ~ temper)
 (۶) ئاسان: (*~ sounds*).
 (۷) تىز: (*~ wine*).
 (۸) ئەزان؛ پەشۋىكى؛ كال و كچ (مۇۋە، پەقارى كۆمەلەپەتى)؛ گەرتە:
 (~ men)
 (۹) سەخت (ژيان)؛ ناخۇش؛ ئاممەۋار؛ بەبى پىۋىستى-يەكانى ژيان:
 (a ~ life)
 (۱۰) خاۋ (كانزا، خىش)؛ چاك نەكراۋ: (*~ jewels*).
 (۱۱) پەشەكە؛ گەلە؛ ئاپۇخت؛ گەلەلەنۋىس:
 (a ~ draft, copy, sketch, etc.)
 (۱۲) نۇرىكەى؛ گۇتەر: (*a ~ estimate*).
 (۱۳) قورس؛ گران: (*~ work*).
 (۱۴) [Colloq.], ناخۇش؛ دۇۋار: (*a ~ day, time, etc.*).

- (۱) زەوى ئارىلىك وپىڭك زەمىنى قۇرتاۋى. (۲) بارى ناخۇش يا ناھەموار.
(۳) [Chiefly British]. كەسىپكى سېتىندى، زىتەيۇن، يا بى ئىزاكەت.
(۴) ئەمەشە يارىگاي گۈلف كە چىمەنەكەي تەبىئىيەت.

adv.

v.t.

- (۱) زىر كىرگەن.
(۲) (~ up) ، بە توندوتىرى لىگەن جۈللەنمە (بەتايىمەتلىك يارىدا)؛
لىدان ھەلگۈڭۈڭۈڭە. (۳) گەلەنە كىرگەن.

v.t.

- (۱) زىر بولۇپ.
(۲) پەقەتلىرى دىو زىتەيۇنە نوۋادىن بە توندوتىرى پەقەتلىرى.
بە خاۋى (كانزا) بە ئاپوخىتى
ھەل كىرگەن بەيى گەلەنە پىيۇستى زىان:

(to rough it on a camping trip)

خوارەمەنى زىر: ۋەك سەۋزە توپكىلى مېۋە roughage (ruf'ij), n.
دانەۋىلە كە بۇ ھەرس كىرگەن باشىن.

rough-and-ready (ruf'n-red'i), adj. (۱) زىر داش ئىچى،
بەلام كارى پى رايى دەكرىت: (~ methods)

(۲) رەشكىۋى كەرتپە بەلام كار جىبەجى دەكات: (~ fellow)

rough-and-tumble (ruf'n-tum'b'l), adj. بى سەرسىز
ئارىلىك پىڭك بەرەلە توندوتىرى زىتەيۇنە: (~ a fight, scuffle, etc.)

n. پىنكەلەپىزىن شەپە مستەكۈلە بەيەكداۋان زىمكوت شەپەشەق.

rough copy, رەشەك گەلەنەنوس گەلە.

rough draft, رەشەك گەلەنەنوس گەلە.

rough-dry (ruf'dri'), v.t. جىل شۇردىن ۋوشك كىرگەنە بەيى
ئوتۇلىدان

adj. جىل شۇردىن ۋوشك كىرگەنە ئوتۇ ئىندىراۋ.

roughen (ruf'n), v.t. & v.i. زىر كىرگەن زىر بولۇپ

roughcast, (۱) گەچ يا قوبۇ قىلىنى زىرە بۇ سوغادىنى دىۋارى دەرەۋە.
(۲) گەلەنە گەلەنەنوس: رەشەك.

v.t. (۱) سوغادىنى دىۋارى دەرەۋە بە گەچ يا قوبۇ قىلىنى زىرە ئاپوخىتە.

v.t. (۲) گەلەنە كىرگەن: گەلەنەنوس كىرگەن

rough-hew (ruf'hū'), v.t. (۱) گەلەنە كىرگەن (بەرد، دى)

(۲) گەلەنەنوس كىرگەن: گەلەنە كىرگەن.

rough-house (ruf'hous'), n. [Slang]. زىمەننى شەپەشەق

(بەتايىمەتلىك ھى ئاۋمال)

v.t. & v.i. [Slang]. زىمەننى كىرگەن شەپەشەق كىرگەن.

roughish (ruf'ish), adj. (۱) نەختىك زىر

(۲) نەختىك توندوتىرى (رەلقاس)

roughly (ruf'li), adv. (۱) بە توندوتىرى بە ئاشرىپانە. (۲) نىزىكەي.

roughneck (ruf'nek'), n. [Slang]. كەسىپكى دىر

پىۋىكى شەپەشەق كىرگەن.

roughrider (ruf'rid'ēr), n. (۱) سۈرىنكە كە جۈنۋە نەسپو ماين

دەگرى جۈنۋە ھىنەرە بەر بار. (۲) سۈرىنكى لىئاۋو سۈرىنكە كە سۈرى

نەسپى چەموش يا سەركىش دەپىت.

roughshod (ruf'shod'), adj. ئالەكاسى چوقۇنى پىۋەيە بۇ ئەۋەي

نەخلىسكى (~ a horse)

بە توندوتىرى لىگەنە جۈللەنمە.

ride roughshod over, (۱) بابۇلەي پارەي ۋوردە (لە كاغەزنىك نەختىك

نەستۈرە دەپىچىرەتە). (۲) شىرتى لى كلاۋ يا شەپەقە پىچىراۋ.

roulette (rōō-let'), n. (۱) پۇلىت جۈرىنكە لە قۇمار

(۲) چەرخىكى بچۈكى دائىرە دەخلىنرىتە بەسەر پۈۋەكدا بۇ كۈن

تىگرەننى بە پىز ۋەك پەرى پۈۋى پۈستە) يا نىشانە لەسەر ھەلەكەندى (ۋەك

پەرى كانزا) (۲) پىزە كۈنى پەرى پۈۋى پۈستە.

round (round), adj. (۱) (ب) بازىيە: ئەلقەيى چەمەرى

(۲) لۈۋەيى (۳) كەۋەيى.

(۴) خىروم: خىركەلە خىروم: (~ a little person)

(۵) بازىيە: ئەلقەيى: (~ a dance)

(۶) (ب) تىۋاۋ: بى كەمۇ زىاد: (~ a dozen)

(ب) تىۋاۋ كىراۋ: تىۋاۋىۋ.

(۷) دۈۋسەرە (گەشت): چۈۋن ھاتتەۋە ئەمەسەرە ئەۋسەر: (~ a trip)

(۸) تىۋاۋ (ژمارە): بى كەرت: خىشت.

(۹) خى (ژمارە): ژمارەي ۋەك دەيىۋ سەدىۋ ھەزارى:

(~ 500 is a number for 498 and 503.)

(۱۰) نىزىكەي: نىزىكە لە پاستىيەۋە: (~ a guess)

(۱۱) زۇر ئىچىكار زۇر: بى شۇمار: (~ a sum)

(۱۲) پىڭكەي: (~ a style of writing)

(۱۳) دەنگىكى سارۋ دەنگەمەۋە بۇندە.

(۱۴) خىراۋ گورج وگۇل: (~ a pace)

(۱۵) قىسە لەۋۋ: قىسە نەشارەۋە.

(۱۶) بەيى دەۋدلى: بەيى پاراپى: (~ a oath)

n. (۱) شىتەيى خى، بازىيە، ئەلقەيى، يا لۈۋەيى.

(۲) پىلە پەيۋە: دارى ئىۋان دۈۋ قاقى كورسى.

(۳) سىتى گاۋ مانگا: گۈشتى پان. (۴) خى: ئەلقەيى.

(۵) گۈمەلە خەلە: كۇپ. (۶) سۈۋ: خول: چەرخە.

(۷) سەماي ئەلقەيى.

(۸) زىچىرە: چەند شىتەك يا پۈۋدانىكى يەك لەۋۋاي يەك:

(~ a of dinner parties)

(۹) مەۋدا: لەم پەرمەۋە بۇ ئەۋرەي: ھەمۋ: (~ the of human beliefs)

(۱۰) (pl.) ، چەرخە: چەرخەكەن: پىداكەپان ۋە ھاتتەۋە:

گەپانى پاسەۋان بە ئاۋچەكەي خۇيدا:

(~ The watchman made his -s.)

(ب) (pl.)، گەپانى پىزىشك بەسەر نەخۇشەكانىدا:

(~ The doctor will make his -s soon.)

(۱۱) خوارەنمە گېزان بەسەر ھەمۋ ئىمانى لە شۈننىكاندا:

خوارەنمەيەكى بەم جۇرە دراۋ بە تاقىمىك خەلە.

(۱۲) تەقەيەك (تەمىگ، دەمانچە، تۇپ). (۱۳) گۈلە.

(۱۴) چەپەلە پىزان: (~ a of applause)

(۱۵) [British]. قاش: پارچە نان.

(۱۶) چەند تىزىكى ھاۋىزۋا لە دۈۋرەيەكى تايىتەيەۋە.

(۱۷) كايە (بۇكسبازى): جار (قۇمار، يارى): كەرت: نۇرە.

(۱۸) گۇزىنەيەكى كورەلە لەۋەن چەند كەسىپكە دەۋورتىرت دەۋورتىرتەۋە

v.t. (۱) خىر كىرگەن: خىر ھەلدان.

(۲) بە لىۋخېي ۋوتى (ۋەك تىپى " O ").

(۳) قەلەۋىرگەن: خىرپىرگەن. (۴) تىۋاۋ كىرگەن: خىشت كىرگەن.

(۵) پىداكەپان يا سۈۋاۋە: چەرخە پىداكەن: (~ We -ed the island.)

(۶) پىچىرگەنمەۋە ۋەرچەرخان: (~ He -ed the corner.)

(۷) دەرەدان: ئابلۋقەدان.

(۸) چەرخاندان: چەرخەپىرگەن: خولاندەۋە: سۈۋاندەۋە.

v.t. (۱) خولاندەۋە: سۈۋاندەۋە: چەرخەكەن.

(۲) پىچ پىدادان: ۋەرچەرخان: پىچىرگەنمەۋە دەرەپازىۋەن:

(~ The fleeing cat suddenly -ed.)

(۲) خىرپىۋەن: خىر ھەلدان.

(۴) خىرپىۋەن: قەلەۋىۋەن: خىرپەيۋەن.

(۵) (~ into)، بۈۋن بە: (~ The talk -ed into a plan.)

adv. (۱) بە خىر: بە ئەلقەيى: بە بازىيە.

(۲) دىسانەۋە گەپانمەۋە: دۈۋبارە ھاتتەۋە:

(~ The autumn came ~ once more.)

(۲) بە چۈۋدەۋىدا: بەدەرەۋىدا: بە دەۋرەۋىشتىدا.

(۴) بە كەسەرەكەي: چىۋەكەي.

(۵) بە ھەمۋەلەكەي: (~ The meadows extended)

(۶) نىزىك: ھى نىزىكەي: دەۋرەۋىشتە:

(He visited all the people ~.)

(۷) له ههمووشوئینیک لیزمو لهوئ: (The child played ~.)

(۸) به دهوری خویدا: (The wheel spun ~.)

(۹) پنج وهرچهرخان به پنجهوانه: (He turned ~.)

prep. (۱) به دهوریدا: (The rope was tied ~ the tree.)

(۲) به قهراغهکیدا

(۳) به جواردهوریدا به دهورپشتیدا به ههمولایهکدا.

(۴) نژیک دهورپشت: (farms ~ the city.)

(۵) به ههمولایهکیدا پیدایدا: (He went ~ the museum.)

(۶) همیشه شموو پوژ: (He worked ~ the clock.)

(۷) له ههمووشوئینیک لیزمو لهوئ: (The child played ~ the room.)

(۸) به دهوریدا (خولانهوه): (The wheel goes ~ an axle.)

(۱) به لاورونهوه به ناو خهکدا (قاو): go (or make) the rounds,

دهنگویاس: (۲) چهرخگردن (پاسوان) سرلیدان پیداکران (بۆ چاروئری):

[The watchman (or the doctor) made his rounds.]

in the round, شانۆکە له ناوهراستی شانۆخانهکدهایه خهک

به دهوریدا دادهنیشن: (theatre in the round)

round about, (۱) به جواردهوریدا به دهورپشتیدا.

(۲) به پنجهوانهوه به وهرچهرخاوی.

(۳) نژیکه: (It will cost round about ten dollars.)

round off (or out), (۱) خشت کردن (ژماره)

کهرت ل لایردن به بهرگزدرنهوه بۆ ژماره ی ناینده:

(to round off the expenses to the nearest dollar)

(۲) دواپی پین هیتان: تمواوکردن:

(to round off a paragraph well)

round up, (۱) خرکردنوه (هرشمولاخ، ناژهن) پاپنچان کۆکردنوه.

(۲) [Colloq.] پاپنچ کردن: پاپنچان دهوردان و گرتن: گرتن:

(The demonstrators were rounded up.)

round (round), v.t. & v.i. [Obs.], چرباندن به گویدا.

roundabout (round'ə-bout'), adj. ناهاستوخۆ به پینچاپنچ:

پینچاپنچاوی و دوروردن: (~ methods; a ~ trip)

n. (۱) رنگی پینچاپنچ: ووتاری ناهاستوخۆ و دوروردن:

(۲) چاکهتیک کورتی تهسکی پیاوانه و کورانهیه.

(Chiefly British) merry-go-round

round dance, (۱) سهماي نالقمی (وهك هملپهركی كوردی):

هملپهركی: (۲) جزوه سهمايكي دوو كس يه ژن و پياويك دهيكه بدموري

ژورینکی گمردا.

rounded (roun'did), adj. (۱) خړ خړ هملپراو: خړکراو.

(۲) به خړکردنی همدو لیزو دهیژن: (وهك "O")

(۳) خشت (ژماره) خشت کراو: نژیکه. (۴) تمواو: هاوتا.

roundel (roun'd'l), n. (۱) شتیکی خړ یا بازنهیی.

(۲) شتیکی کوانهیی خانوو پین پارزنهروه (شووشی پمنچره، قاق، قوژین،

تهبق هتد): (۳) پمنچره یهکی خړی بچکوله: (۴) rondeau

(۵) سهماي نالقمی: هملپهركی.

roundelay (roun'də-lā'), n. (۱) گورانی یا بهسته یهکه که

پارچه یهکی هنر دهوتری و دهوترتیهوه. (۲) موسیقای نهم گورانییه.

(۳) سهماي نالقمی: هملپهركی.

rounder (roun'dēr), n. (۱) پاسهوانی چهرخمک.

(۲) نامیری خشت کردنی قوژین و قهراغ دارو دیوار (خانوسازی) پهنه.

(۳) (pl.) یاری یهکی ئینگلیزی به "بیسبول" دهچیت.

(۴) [British], [R-], قهش ی گمژک یا چهرخمک.

(۵) [Colloq.] سرسری یهکی سرخووش و پاره لهبهر دمرا تاوانکار.

Roundhead (round'hed'), n. سرخړ نه اندامیکی چیز یی دژ به

پژنی باشایهتی له ئینگلتیره لهکاتی شمې براکوژی ئینگلیزیدا له سالی

۱۶۵۲-۱۶۴۲

(۱) خړه خانوو (فارگوئی), roundhouse (round'hous'), n.

شهمه ندهوری تیدا مۆل دهوری و چاک دهکری و جینگوړکی پین دهکری:

(۲) ژوریکه له پشتوهی بهشی حوانهوهی کشتی یهوانهکان

(۳) [Slang], مستهکوله یهکی لایه لای:

roundish (roun'dish), adj. نهختیک خړ.

roundlet (round'lit), n. بازنه یی بچوک: شتیکی خړی بچوک.

roundly (round'li), adv. (۱) به خړی.

(۲) (a) به توندوتیزی: به توندی: (He was ~ rebuked.)

(ب) به تمواوی.

round robin, (۱) سکا لانامیهکی مژگراوه به شنهویهکی بازنهیی بۆ

لهوهی نهزانی کی له پشموه موری کردوه. (۲) بۆپوینیکه همریهکه

لهوانه ی بهشداری تیدا دهکهن لگال ههمو لهوانه ی تردا بۆپوین دهکهن.

(۳) نامیهکی بلوگراره یه بهسر چهند کسینکدا که همرکسه تیپینی خوی

لهسر دهووسیت پاش خویندنهوهی. (۴) پیزا پیزی دریزا زنجیره.

(۱) چاودیری پاسهوان: roundsman (roundz'man), n.

سهرکاری پاسهوان. (۲) دابهشکری فرۆتتهنی بهسر لهو فرۆشگا تاکفرۆش

مالاندا که داوا ی لهو فرۆتتهنی یانهیان کردوه.

round steak, توی گوشتی پانی گا.

round-table (round'tā'b'l), adj. بدموری میزینکی خړا (کوچ):

(a ~ discussion)

Round Table, (۱) خړ میزی پاشای نهلسانهیی ئینگلیزی "نارسر".

(۲) پاشا "نارسر" و سوارچاکهکانی.

(۳) [r- l-], کوپینکی چهند کس:

round-trip (round'trip'), adj. دووسره (گهشت):

(a ~ ticket)

round trip, گهشتی دووسره: چوون و هاتنهوه.

(پیشی دهوتری: "return trip")

round-up (round'up'), n. (۱) خرکردنوه یا پاپنچانی گاهل.

(۲) گاهل خرکراوه یا پاپنچ کراو.

(۳) گاوان یا کاوبی ناسپ سوازی گاهل پاپنچک.

(۴) پاپنچ کردن: پاپنچان: (a ~ of suspected persons)

round-worm (round'würm'), n. کرمی لولهیی (له ریخوله یی)

مروژ و گیانداری تردا دهی.

roup (rōop), n. (۱) وهناق مریش (نیشانهکانی ناو له چاوو لووت

هاتن و دهنگ نورسانه) (۲) دهنگ گری: دهنگ نویسوازی: دهنگ نویسان.

rouse (rouz), v.t. (۱) هملساندن (بالند و نیجیری تر له هیلانه و

گونهکانیان بۆ پراوگردن): ووروژاندن: توورکردن: جموجول تیختن:

بزووتنهوه. (۳) پاپهراندن: له خه هملساندن. (۴) پاکیشان (کشتیوانی).

v.i. (۱) هملسان (له هیلانه و کون): هملپهړن. (۲) لهخوهملسان: پاپهړن

(۳) بزووتنهوه: جموجول تیختن: پاپهړن: خرووشان.

n. (۱) هملسان: لهخوهملسان: پاپهړن.

(۲) کهرهتا یا تهپلی سهریاز لهخوهملسان.

rousing (rouz'in), adj. (۱) گهرم: بهجوش: هست جوولین:

(a ~ speech, welcome, etc.)

(۲) گهرم (بازای): (a ~ business)

(۳) [Colloq.], سهرناسا، سهرسوپهینرا: گهره (درو).

roust (roust), v.t. پاپهراندن: دهپهراندن (لهجی نویستن).

roustabout (roust'ə-bout'), n. (۱) کریکاری لهنگهراگی کشتی و

بهلم له بهندردا: کریکاری سهر کشتی. (۲) کریکاری سیرک.

(۳) کریکاری نوکار یا نهشارمه (له بیر نهوت یا ناژملگادا).

rout (rout), n. (۱) پووته و پووته: جهامره: خلکی رهش و پووت.

(۲) ناشووب: ناژاره. (۳) پراوان (لهشکری شکاوی): پراوړن: پراوړان:

بهپله کشانوه له میانی جهگ بهوی بهزینتهوه.

(۴) بهزینکی تمواو (لهشکری): لهشکر شکان: دژپانی تمواو.

(۵) [Archaic or Poetic], (۱) دهسته: تاقم (ب) دمست و پنهوند.

- (Archaic) [، ناھمەنگ (بەتایبەتی ھى خەلکى ئاسراوى كۆمەل لە ئىوارەدا).
v.t. (۱) پافراڧىدىن (لەشكى) پائىنان؛ قاۋدان؛ دەرىپىراندن.
 (۲) بەزاندن بە تەۋاىي؛ شىكاندن (لەشكى).
rou (rou), **v.t.** (۱) بە لەۋز خاك و خۇل ھەلگىرەنەمە بۇ خواردن گەران
 (بەران) (۲) پىشكىن؛ پىداگەران
v.t. (۱) ھەلگەراننەمەى خاك و خۇل بە لەۋز بۇ خواردن (بەران).
 (۲) (~ out) ، پىشكىن و دۆزىنەمە؛ دەرخستەن؛ ھەلمەلەن.
 (۳) ئاۋدەرەھىنان؛ بۇش كەردن؛ ئى دەرىھىنان؛ دەرىھىنان
 (۴) دەرىپەراندىن (لە جى، مال، كۆن، جىي خۇشاردەنەمە)؛ دەرگەردن.
route (rōd), **n.** (۱) پىنگە؛ پى؛ پىيانا؛ پىرە.
 (ب) رىنگاۋىنى دەرمەى شار؛ شاپى. (۲) پىنگەمەكى پىنگەپىنگى بە ئاسايى
 ھاتۇچۇ پىداگراۋ؛ ھىلى ھاتۇچۇ (شەمەندەفەر، فۇكە، پاس).
 (۳) دابەشكەردىنى فۇتەنى لەلايەن كرىگارىگەمە بەسەر ئەمەل
 فۇشگاپانەدا كە داۋايان كەردەمە (پۇتنامە، شىر... ھتە).
 (ب) رىنگەى ئەم دابەشكەردە. (ج) كىرپارەكانى ئەم دابەشكەردە.
 (۴) لەرمانى گواستەنەمەى لەشكىر و پىگەۋىنى ئەم گواستەنەمەى.
v.t. ئارندە بە پىنگەمەكى تايپەتەدا؛ لە پىنگەمەكى تايپەتەمە پەوانەكەردن:
 (The travel agency ~d them to Paris by way of New York.)
router (rou'ēr), **n.** پەنە (دارتاشى)؛ ئامىرى خىشت كەردن و ساف و
 لوس كەردن
routine (rōō-tēn'), **n.** (۱) پۇتەن؛ جىنەجىكەردىنى كار لەسەر يەك
 شىۋاز و بەبى ھىچ كۆپىنەك. (۲) خۇنۋاۋندىكى يەك شىۋازى سەر شائىيەكە
 ھەر پىشان دەرىۋ دەرىتەمە.
adj. پۇتەنى؛ لەسەر يەك شىۋاز و بەبى كۆپىنەك.
-routinely (adv.); **routinism** (n.); **routinist** (n.).
routinize (rōō-tēn'iz'), **v.t.** كەردن بە پۇتەن؛
 لەسەر يەك شىۋاز كەردن و كەردەمە.
roux (rōō), **n.** پوۋ برىتەيە لە ئاردى سۈرۈۋەكراۋ لە پۇنى ھەلقىرچاۋدا.
rove (rōv), **v.t.** گەران بە ھەمۋولايەكدا؛ سۈرپانەۋە
v.t. پىاگەران؛ پىا سۈرپانەۋە. (He ~d the woods.)
n. گەران بە ھەمۋولايەكدا؛ سۈرپانەۋە
rove (rōv), **v.t.** (۱) شىكەردەمە پىش پىشت (خورى، لۆكە)
 (۲) كەردن بە كۇندا (پىشائى خورى و لۆكە).
n. پىشائى لول و درىۋى لۆكە و كەتان.
rove (rōv), **alternative past tense and p.p. of reeve.**
rove beetle, قانۇنچە گەپكە؛ قانۇنچەمەكى درىۋىكەلەي گەندەخورى
 خىزىپە
rover (rōv'ēr), **n.** (۱) گەپكە؛ مۇقى گەپكە.
 (۲) نىشانى بە پىنگەمە ھەلگىرەنەۋ (تېر ھاۋىشتن) (ب) تېر ھاۋىشتى دور.
rover (rōv'ēr), **n.** (۱) چەتەى دەريا. (۲) گەشتى چەتەى دەريا.
row (rō), **n.** (۱) پىز (a ~ of house, trees, etc.).
 (۲) پىزە كورسى (سىنەما، قوتابخانە، شائى).
 (۳) شەقامىكە كە ھەردەمە بەرى پىزە خانۋو بىت.
v.t. (~ up), پىزەكەردن.
hard (or long) **row to hoe**, نىشى گران؛ كارى سەخت
row (rō), **v.t.** (۱) سەمۋل لىدان. (۲) گواستەنەمە بە بەلمەى سەمۋل.
 (۳) بەكار ھىنانى كەسكە بۇ سەمۋل لىدان.
 (۴) بەشدارى كەردىنى بۇپىۋىنى سەمۋل لىدان.
v.t. (۱) سەمۋل لىدان. (۲) بە سەمۋل پاندن يا لىخۇپىن.
n. (۱) سەمۋل لىدان. (۲) گەشتى سەمۋل لىدان. (ب) دورى ئەم گەشتە.
row (rou), **n.** (۱) دەمەقانى؛ شەپ.
 (۲) دەنگەدەنگە؛ ھەراۋەنا؛ ھەراھەرا.
v.t. [Colloq.], شەپكەردن؛ بەشدارىپوۋن لە دەمەقانى يا ھەراۋەنادا.
v.t. [Colloq.], سەمۋنەشتى كەردن؛ بە توندى پەخەلەكەردن.
rowan (rō'an, rou'an), **n.** دەرەخنىكى گول سىپى و بەر سۈرە.

- (پىشى دەۋىرتى) "rowanberry".
 بەلمەى سەمۋل.
rowboat (rō'bōt'), **n.** كەسكىنى دەپ، چەتوۋن، شەلاتى... ھتە.
rowdy (rou'di), **n.** چەتوۋن؛ دەپ (a ~ person, audience, etc.).
adj. -rowdily (adv.); **rowdiness** (n.); **rowdism** (n.).
rowdyish (rou'di-ish), **adj.** نەختەك دەپ شەپەنى و چەتوۋن.
rowel (rou'əl), **n.** چوقۇلى ئاۋزەنگى.
v.t. ئاۋزەنگى لىدان؛ تىۋمەندەن.
rowen (rou'an), **n.** گىزە گىپى دوۋەمەى ھەمان وەمىز
 (كە سەرمەلدەتەمە پاش يەكەم دورىتەمەى).
rower (rō'ēr), **n.** سەمۋل لىدەر.
rowlock (rō'lok', rou'ak), **n.** [Chiefly British], = oarlock.
royal (roi'əl), **adj.** (۱) پاشايى؛ تايپەتە بە پاشا:
 (the ~ family; a ~ edict)
 (۲) شائىنى؛ پاشايى (a ~ fleet).
 (۳) شايانە؛ زۇر ئاياب؛ شايانى پاشايە؛ شاھانە (a ~ treatment).
 (۴) بەشكۇ؛ شايانە (a ~ air, bearing, etc.).
 (۵) زۇر گەۋرە؛ زۇر ئاياب.
n. جۇرە كاغەزنىكى گەۋرەمە بۇ چاپ.
royal blue, شىنى تۇخى نەختەك سۈرگەر.
royalism (roi'əl-iz'm), **n.** (۱) پاشايەتە؛ پۇتى پاشايى.
 (۲) شاخۋازى؛ شاۋىستى؛ پاشاخۋازى.
royalist (roi'əl-ist), **n.** شاخۋاز؛ شاۋىست؛ پاشاخۋاز:
 (۱) [R-], پالېشتىكەرى چارلىسى يەكەم، شاي نىنگەلەرە.
 (ب) پالېشتىكەرى نىنگەلەمەكان و نىنگەلەرە لە شۇپىش ئەمەرىكادا.
 (ج) پالېشتىكەرى بۇپۇنەكانى فەرەنسە.
royal jelly, ھەنگىنى شايانە؛ خواردنى كرمۇكەى ھەنگى بانوۋشاي
 پوۋرە ھەنگى.
royally (roi'əl-i), **adv.** شايانە؛ بە جۇرەك كە بۇ شا شىت:
 (We were treated ~ by everyone.)
royal palm, دارخورماى شايانە؛ دارخورمايمەكى درىۋە بۇ پازاندەمە.
royal purple, ئەرخەۋاتىيەكى تۇخى شىنكارە.
royalty (roi'əl-ti), **n.** (۱) شايەتە؛ پەمۋاپەمە دەسلەتەى شا.
 (۲) شا؛ شازادە؛ شازادان. (۳) شائىن.
 (۴) تايپەخۇى شايانە؛ شكۇ؛ بەرەى؛ مەزنى.
 (۵) (pl.), مافى شا.
 (۶) (۱) مافى پاشا بەسەر زەمىۋار يا سامانى ژۇرەمىنى بەخىراۋ
 (ب) باج يا مىز ئەم شە بەخىراۋانە.
 (۷) (۱) مزا بەشى نوۋسەر لە داھاتى پەرتوۋكى فۇشراۋ و ھى دەرىنەرو
 نوۋانەرى فىلمى سىنەما بۇ پىشانەنى فىلمەكەيان.
 (ب) مزا بەشى داھىنەر لە داھاتى ئەم شەتى كە داى ھىناۋە.
-rrhea; -rrhoea; -rhea; -rhoea (rē'ə), پاشگىرەكە بەمانى؛
 ئى ھاتن (شە)؛ ئى ھاتنەدەرمە: (gonorrhea; diarrhea).
rub (rub), **v.t.** (۱) لىخشانەن؛ لىخشتەن؛ پىاھىنان؛ ئى سۋان.
 (۲) ھەنۋون؛ تىپەلسۈن؛ شىلان.
 (۳) (~ together) ، لەپەكەشاندن؛ لەپەكەشتن.
 (۴) ھەلگەلەقتن؛ ھەلۋولن؛ كەپاندن؛ ھەلگەلەقتن.
 (۵) خوراندن. (۶) پوۋشاندن.
 (۷) (~ away ; ~ off ; ~ out) ، لىكەردەمە (پىسى، چەك)؛
 ئى لايرەن؛ ئى فەردان؛ سەپنەمە.
v.t. (۱) لىخشتەن؛ كەپان؛ ھەلگەپان؛ پىاھىنان.
 (۲) (~ on ; ~ against) ، پەركەشتن؛ لىكەرتن؛ لىخشان:
 (The tire ~s against the fender.)
 (۳) پوۋشان؛ بىرەندەپوۋن.
 (۴) (~ off ; ~ out) ، لىپوۋنەمە (پىسى، چەك... ھتە)؛ سەپنەمە

- (۲) پره له پاشمېژك، زېلاؤى. (۳) بې فې؛ هېچ وپوچ؛ بې نرخ.
- (۱) وورېد بېرېد؛ بېرېدې نېقارې نېكارا؛ بېرېدې شكاو. **rubble** (rub^l), *n.*
- (۲) دېواري وورېد بېرېدې نېقارې نېكارا؛ بېرېدې شكاو. (بې بېرېدې شكاو).
- (۳) خۇلۇ داروبېرېدې خانووي وېزان كراو؛ داروبېرېدووي خانووي پووخا؛ كېلاوه.
- rubblly** (*adj.*).
- rubblework** (rub^l-würk'), *n.* بېرېدكارى (بې بېرېدې شكاو)؛ دېواري بېرېدې شكاوو بېرېدې نېقارې نېكارا.
- rubdown** (rub^doun'), *n.* لمش شېلانى توند.
- rube** (rōōb), *n.* [Slang], لادې بېرېدې سادې و نازان.
- rubefacient** (rōō-bə-fā'shant), *adj.* پېست سورگرېوه.
- شېتېكى پېست سورگرېوه (وهك مشمېلى له پشت كېراو بې فېش و نازان). *n.*
- rubella** (rōō-bel'ə), *n.* دېرېك؛ سورېژې نېلمانى.
- rubellite** (rōō-bel'it), *n.* تورمالېنى سور؛ بېرېدېكى بېنرخى سور يا پېمېيې.
- (۱) **measles**. (۲) **rubella**.
- rubeola** (rōō-bē'ə-lə), *n.* دېرېك؛ سورگرېوه؛ (له شېرېدا يا تېرىق بوونېده).
- rubescence** (*n.*).
- Rubicon** (rōō'bi-kon'), *n.* (۱) پوېكېن؛ پوېرېكې له باكوورى ئېتاليا. (۲) سنوور.
- cross (or pass) the Rubicon,** له پوېرې پوېكېن پېرېنېوه؛ پېرېكې دان كې هېلوه شېنېوهى نېمېت.
- rubicund** (rōō'bi-kund'), *adj.* سور (دېم وچا)؛ دېم وچا و گېش و سور.
- rubicundity** (rōō'bi-kun'do-ti), *n.* سورى و گېش (دېم وچا).
- rubidium** (rōō-bid'i-əm), *n.* پوېدېدېم؛ توخېنېكى كېمېيى زېوىيې له "پوئاسېوم" دېجېت.
- rubied** (rōō'bid), *adj.* ياقووتى؛ سورى توخ.
- rubiginous** (rōō-bij'ə-nəs), *adj.* ژمنېكى؛ قاروېى سوركار.
- rubious** (rōō'bi-əs), *adj.* ياقووتى؛ سور.
- ruble; rouble** (rōō'b'l), *n.* پوئېل؛ پارېى يېكېتى سوفيېتى جارانه.
- (۱) سېرېياس؛ سېرېدېز يا يېكېم تېپى به سور.
- rubric** (rōō'brik), *n.* نووسراو يا چاپكارا؛ سېرووتا.
- (۲) ناموژگارې به سور نووسراوې ناو نامېلېكى نوژو نژاى كېنېسه.
- (۳) سېرېياسى به سور نووسراوې پاشا. (۴) شېواز؛ پوئاز.
- adj.*
- (۱) به سور نووسراو.
- (۲) [Archaic], سور، سوركار.
- rubrical** (*adj.*).
- (۱) به سور نېشانېدېن يا پارزانېوهى *v.l.* **rubricate** (rōō'bri-kāt'), *v.l.* پېرېتووك؛ به تېپى سور نووسېن يا چاپ كړېن. (۲) ناموژگارې پېندان يا بۇ فامادېدېن دېرېارې نوژو نژاو نېرېتى تېپى تر له كېنېسه.
- rubrication** (*n.*); **rubricator** (*n.*).
- rubrician** (rōō-brish'ən), *n.* زاناي ناموژگارې نوژو نژاو نېرېتى تېپى له كېنېسه.
- (۱) گېمېرې شېوچرا؛ گېمېرې سور؛ ياقووت.
- (۲) شېلى به ياقووت دېروستكارا. (۳) سورى توخ.
- (۴) شېنېكى ياقووتى يا سور (شېراب).
- (۵) [British], جېزه تېپېكى چاپېمېنېيې به قمارېيېكى تېپېتى.
- adj.*
- ruck** (ruk), *n.* (۱) كۆمېل؛ بارست.
- (۲) كۆمېلېكى هېمېچېزه يا هېمېرېنگ. (۳) جېماروېى هېرېمه.
- (۴) كۆمېلې نېسېى بېجېماو (غارغارېن).
- (۱) چېرچ و لېچ كړېن؛ ژاكادېن.
- (۲) (~ up), شېواندېن، تېكدېن.

(۵) بېرېدوام بوون بېلام بې گران؛ بې گران بې پېنېشوه پوېشتن.

(۱) لېخېشتن؛ لېخېشتن؛ لېخېشتان. *n.*

(۲) هېنئون؛ تېهېلسوون؛ لېدان (بۇيې... هتد).

(۳) خوزان. (۴) پووشاوى؛ شوېنى پووشا يا بېرېدار.

(۵) كۆسپ؛ كېندوكۆسپ؛ نارېكى؛ قوژت.

(۶) گېوگرافت؛ گېچېل؛ كېنېشه؛ تېنگوچېلېمه: (Aye, there's the ~).

(۷) لاقرتې؛ سېرېنېشتې؛ كالتېپېكړېن.

rub down, (۱) شېلان؛ هېنئون.

(۲) ساف و لووس كړېن (بې لېخېشتن)؛ بېك كړېن.

rub it in, [Slang], بېرېن كولا نېنوه (مېچان)؛

پېمېتا پېمېتا خېستېنوه بېرېى كېم و كوپېى و هېلې كېسېك.

rub off, لېكړېدېنوه (بې لېخېشتن)؛ لېبېو نېوه؛ سېرېنوه.

rub out, (۱) سېرېنوه؛ لېكړېدېنوه (بې لېخېشتن)؛ لېبېو نېوه؛ لېكړانېوه. (۲) [Slang], كوشتن.

rub (a person) the wrong way, پېستېكړېن؛ توپېدېكړېن؛

دېماركړېن؛ دېمارى خراپ كړېن.

rubadub (rub'ə-dub'), *n.* دېنېكى تېپل

rubasse (rōō-bas', rōō-bās'), *n.* پوېباس؛ جۇرېكې له بېرېدى

"كوارتز"؛ دېنگېكې سورېنېكى توخه.

(۱) (۱) لېخېر؛ لېدېر (بۇيې... هتد)؛ لېخېشېنېر. **rubber** (rub'ēr), *n.*

(ب) پشت شېل (بې پېشه)؛ لمش شېل.

(۲) نامېزى هېلېكړانېن يا ساف و لووس كړېن (بېرېمېد، شېتى زېن).

(۳) لاستېك؛ شېره لاستېك. (۴) لاستېكى خېت كوراندېنوه.

(۵) (pl.), كانوژى (پېلاؤ). (۶) [Slang], لاستېكى گان.

(۷) نېو پارچې لاستېكې لاكېشېمېيې بېه كې يارېكېرى بېسېلېل لېسېرى

پانېوه سېتى لېكاتى توپ هاوېشتېن.

adj. لاستېكى؛ بېكېش.

v.l. [Slang], مېل درېزېكړېن يا ناوړدېنوه بۇ سېرېكړېنى شېتېك.

rubber (rub'ēr), *n.* (۱) يارى يا بۇرېنېنېكى سې لايېى يا پېنچ

لايېيېيې نېو كېسې يا تېپېى ژۆرېى كايېكان بېرېتېوه يارىيېكې دېباتېوه.

(۲) كايېى بېرېنېوه؛ كايېى برانېوه.

rubber band, پېنېسېتى لاستېك؛ لاستېكى پېن بېسېن.

rubber check, [Slang], چېكې گېراوه بۇ خاوه نېكېى له لايېن

بانېوه بېى گۇرېنېوهى (لېبېر نېوونى پارې له حسابى نېو كېسېدا).

rubberize (rub'ēr-īz'), *v.l.* لاستېك تېكړېن؛ لاستېك تېخېشتن؛

شېره لاستېك تېكړېن.

rubberneck (rub'ēr-nek'), *n.* [Slang], گېشتيارېكى نېلېقى

ژۆر هېز بې سووسې و پېرېسار كېر.

adj. [Slang], هې گېشتياران؛ هې گېشتيارى.

v.l. [Slang], مېل درېزېكړېن يا ناوړدېنوه بۇ سېرېكړېنى شېتېك؛

هېلېقې بوون (گېشتيار).

rubber plant, (۱) دارى لاستېك.

(۲) پووه كېنېكى گېلا ژۆر پان و گېوړه و بړېقېدارو لاستېكى و لاسك درؤى

پارنېفېرېوهيې

(۱) مۇركړېن؛ مۇر لېدان. **rubber-stamp** (rub'ēr-stamp'), *v.l.*

(۲) [Colloq.], مۇركړېن يا پېسېندېكړېن بې پۇتېنېى بې بېرېكړېنوه.

rubber stamp, (۱) مۇر.

(۲) كېسېك؛ نېنجوومېنېك؛ يا پېرلېمانېكې كې شت مۇر دېكات يا پېسېند

دېكات بې پۇتېنېى و بېى بېرېكړېنوه؛

(Their parliament is nothing but a ~).

(۲) مۇركړېن يا پېسېندېكړېنى هېر بېناو و پۇتېنېى و بې بېرېكړېنوه.

rubbery (rub'ēr-i), *adj.* لاستېكى؛ بېكېش؛ كېشاو؛ جې.

rubbish (rub'ish), *n.* (۱) ژېل؛ سېركۇزېر؛ پاشماو؛ پاشېرېك.

(۲) قېسې هېچ وپوچ؛ قېسې قوړى بې مانا.

rubbishy (rub'ish-i), *adj.* (۱) پاشېرېكى؛ ژېلى؛ سېركۇزېرى.

rucksack

- v.t.** (۱) چىچ ولۇچ بولۇپ، ۋاكان. (۲) شىۋان؛ تىكچىپون.
- n.** چىچ ولۇچ؛ ۋاكانى.
- rucksack** (ruk'sak'), **n.** تورەكە شىۋان.
- ruckus** (ruk'əs), **n.** [Dial. or Colloq.], گەپلەۋرە؛ پىشپىۋى؛
- ھەراۋە نا؛ ھەراۋەرىيا.
- ruction** (ruk'shən), **n.** ئاۋاز؛ شەپ ھەرا.
- rudd** (rud), **n.** ماسىيەكى پوبارىيە.
- rudder** (rud'er), **n.** (۱) دەستارۋى كەشتى؛
- سوكان يا دەسكى لىخوپىنى كەشتى.
- (۲) بەشىكى كىكى فېزكەيە يارمەتى لىخوپىن يا فېزى فېزكە دەدات.
- (۳) پابەر؛ چاۋساغ؛ ئاراستەكەر؛ ھۆى پانومايى
- ruddle** (rud'l), **n.** Also **reddle**, بۇيەى سور
- v.t.** بۇيەى سور لىدان؛ سورىكرىن.
- ruddock** (rud'ək), **n.** سنگ زەرە؛ بۈۈكسورە؛ ئالندەيەكى بچوۋە
- ئەۋەندە چۆلەكەيك دەپىت.
- ruddy** (rud'i), **adj.** (۱) سورور گەش (پىست، دەم وچاۋ)؛
- (a ~ complexion)
- (۲) سورور؛ سورىكار
- ruddily** (*adv.*); **ruddiness** (*n.*). مراۋىيەكى ئەمەرىيە.
- ruddy duck**, (۱) كىۋى؛ نەزان؛ كال وكرچ (مەجان؛ ساكار؛
- rude** (rōd), **adj.** سەرەتايى؛ (~ men, methods, etc.)
- (۲) ئارىك رېنك؛ ئاپوخت؛ ئاكارامە؛ خاۋ؛ باش نەكراۋ؛
- (~ path, drawing, style, plan, etc.)
- (۳) بەھىر؛ بەت؛ باش؛ (~ health)
- (۴) بى نەراكەت؛ كەرت؛ قەسە سۈر؛ قەسە رەق؛
- (a ~ remark, reply, person, etc.; ~ behavior)
- (۵) ئاسار (دەنگ)؛ ئەگەل يەك نەگۈنجاۋ؛ ئاۋك؛ (~ tones)
- (۶) توندوتىز؛ داچلەكىن؛ دىل خوپىن؛ سەر سۈرپىن؛
- (a ~ awakening; a ~ shock)
- rudely** (*adv.*); **rudness** (*n.*). لەناۋ رېلۋ زەۋى بەرەلدا پوۋاۋ.
- ruderal** (rōd'ə-r'l), **adj.** پوۋەكىكە كە لە شۋىنى ۋەھادا پوۋىت.
- n.** كەسكىكى بى نەزاكەت و بى
- rudesby** (rōd'z'bi'), **n.** [Archaic], پەۋوشت و ئاكەس
- rudiment** (rōd'də-mənt), **n.** (۱) بىچىنەكان؛ سەرەتاكان؛
- (the ~s of art, science, etc.)
- (۲) (pl) سەرەتا؛ چەكەرە (مەجان؛ سەرەتاي شىۋىك كە لەۋانەيە
- پەرە بىنىنى؛ (the ~s of social behavior in children)
- (۳) ئەندامىكى پەرەنەسىنى بى نەركى لەش (مەكى پيار)؛
- ئەندامى گورە نەپو؛ جى نىشانەى ئەندامىكى ۋەھا
- rudimentary** (rōd'də-men'tēr-i), **adj.** (۱) سەرەتايى؛
- (~ knowledge; ~ rules of behavior)
- (۲) ساۋ؛ تازە پەيدابوۋ يا سەرەلداۋ
- (۳) گورە نەپو يا پەرەنەسىن (ئەندامى لەش)؛ تەنھا جى نىشانەكەى ديارە؛
- كۈنر مودەتەرە (~ a ~ organ)
- rudimentarily** (*adv.*); **rudimentariness** (*n.*). پەشىمان بونەۋە؛ تۈبەكرىن؛ داخ بۇ خوارىن؛
- rue** (rōd), **v.t.** پاشگەزبونەرە
- v.t.** پەشىمان بونەۋە؛ داخ بۇ خوارىن.
- n.** [Archaic], (۱) پەشىمانى؛ داخ؛ پاشگەزى.
- (۲) بەزەي؛ بەزەي پىھاقتەۋە؛ دىل پى سوتان.
- rue** (rōd), **n.** پوۋەكىكى ھەمىشە سوزى بۇن خۇشى گە تالى پزىشكىيە.
- rueful** (rōd'fəl), **adj.** (۱) جى داخ و خەفەتە.
- (۲) دلتەنگ؛ دنگىر؛ خەفتار؛ ماترەملول

rugose

- ruefully** (*adv.*); **ruefulness** (*n.*). سورىكار.
- rufescent** (rōd-fes'ns), **adj.** (۱) ملىۋانى لۇچ لۇچاۋى يا لەشە (پياۋو ئن لە سەدەى
- ruff** (ruf), **n.** شائزە ۋە ھەدەدا لە ملىان دەكرى. (۲) پەرۋ توۋكى دەۋرى ملى ئالندە
- گىاندەرى شىرەم (شىۋى). (۳) ئىزىنەى چۆلەكەى لم (لە ۋەزى جوت بوندا
- پەرى جۋان لە ملى دىت ۋەك ھى كەلەشېرە مېيەكانى پىيان دەۋورتى؛
- "reeve". (۴) جۆرە كۆترىكى پەر لە ملە.
- ruff** (ruf), **n.** [Obs.], (۱) جۆرە يارىيەكى كاغەزە.
- (۲) فەزىدان يا يارى پىكرىنى كاغەزى براۋە.
- v.t. & v.i.** يارى پىكرىنى كاغەزى براۋە يا دەستى براۋە.
- ruff; ruffe** (ruf), **n.** ماسىيەكى بچوۋكى پوبارىيە.
- ruffed grouse**, ماسرە كىۋىيەكى مل پەبارى كك باۋەشىۋىيە.
- ruffian** (ruf'i-ən, ruf'yan), **n.** كەسكىكى دېندە ياخى؛ سىيەندى؛
- شەلاتى.
- adj.** دېندە؛ ياخى؛ سىيەندى.
- ruffianism** (*n.*); **ruffianly** (*adj.*). (۱) شەپى بچوۋ بچوۋ تىخست؛
- ruffle** (ruf'l), **v.t.** كەۋىشكە پىكرىن؛ ۋاكانى؛ شىۋاندىن؛
- (The wind ~s the surface of the water.)
- (۲) ۋاكانى؛ چىچ ولۇچ كرىن؛ فەشكرىنەۋى جلو بەرگ بە شىۋەى شەپىل
- بۇ جۋانى. (۳) فەشكرىنەۋە (پەرى ئالندە).
- (۴) پەستكرىن؛ دىل شكانى؛ دىل كرىن؛ (Nothing ~s her.)
- (۵) (۱) پەرەپەرەكرىن. (ب) تىكەلكرىن (دەستە كاغەزى يارى و قومان)
- v.t.** (۱) ۋاكانى؛ چىچ ولۇچ بون؛ فەش بونەۋە.
- (۲) پەست بون؛ دىل گىران؛ دىل شكان.
- (۱) تىرە نەقشى قوماش؛ ۋاكانى يا لۇچى دەسەنقەست (جلوبەرگ، قوماش. **n.**
- (۲) فەش بونەۋەى پەرى ئالندە. (۳) پەستى؛ دىل گىران؛ دىل شكان
- (۴) شەپىل؛ شىۋان (پوۋى شىۋىك).
- ruffle** (ruf'l), **n.** تەپىل لىدانىكى نزم و بەردەۋام.
- v.t. & v.i.** تەپىل لىدان بە دەنگى نزم و بەردەۋام.
- ruffle** (ruf'l), **v.t.** (۱) كرىن بە ھەرا؛ ھەراۋەناكرىن؛ شەپكرىن.
- (۲) خۇفەشكرىنەۋە؛ خۇبادان؛ كەش ۋەش كرىن؛ پۆزلىدان.
- n.** ھەراۋەرىيا؛ ھەراۋەنا.
- rufous** (rōd'fəs), **adj.** ژەنگى؛ سورورى قاۋەبى.
- rug** (rug), **n.** (۱) پەرە؛ ماۋور؛ قالى؛ پاخەر؛ فەرش؛ ژىرەخەر؛ پەلاس؛
- پايخ. (۲) [British Chiefly], سەرەخەرى خورى يا بەتانیيەى بچوۋ
- (بەتانیيەى بۇ دان بەسەر ئەۋزۇدا).
- pull the rug (out) from under,** لەستەردا پوۋى؛
- فۇۋشت (مەجان؛ پەرە لەۋىر پچ دەرىھىتان.
- sweep under the rug,** كرىن بە ژىرەۋە (شىۋى ئاپەسەند)؛ داپۇش؛
- شاردەنەرە.
- ruga** (rōd'gə), **n.** چىچ ولۇچ (زىندەۋەزى، پوۋەكناسى).
- rugate** (rōd'gāt, rōd'git), **adj.** چىچ ولۇچاۋى.
- Rugby** (rug'bi), **n.** پەگبى؛ فوتبۇلىنى ئىنگلىزى؛ جۆرىكە لە يارى
- شەق شەقۇن. (پىشى دەۋورتى؛ "Rugby football".)
- rugged** (rug'id), **adj.** (۱) ئارىكە؛ سەخت؛ قۇرتاۋى؛ پەرزو نزمماۋى؛
- چالۋچۇلۇ؛ (~ ground; ~ mountains)
- (۲) چالۋچۇلۇ؛ ئاپىك رېنك؛ بەھىرۋ پياۋانە (پوۋخسان)؛ (~ a ~ face)
- (۳) زىياناۋى؛ باۋبۇراناۋى؛ سەخت؛ (~ weather)
- (۴) ئاسار؛ ئاخۇش؛ (~ tones)
- (۵) سەخت؛ ئاخۇش؛ توندوتىز؛ (~ a ~ life; a ~ climate)
- (۶) كىۋىيە؛ كەرتانە؛ نەزان (پەۋوشت)؛ بى نەزاكەت؛ (~ manners)
- (۷) بەھىر؛ تەندروست.
- ruggedly** (*adv.*); **ruggedness** (*n.*). چىچ ولۇچاۋى؛
- rugose** (rōd'gōs, rōd-gōs'), **adj.** Also **rugose**,

ruin

-rugosity (n.).

ruin (rōō'in, rōō'n), n.

(۱) پووخان: خانون: پمان.

(۲) (pl.) کهلوه: ویرانه: کاول.

(۳) (۱) شوینی ویران کراو یا کاول کراو: شوینی پووخاو یا فوتاو:

(The bombed city was a ~.)

(ب) کمسینکی پووخاو یا فوتاو.

(۴) فوتان: پووخان: ویران: بوون: تیگچوون: کاول: بوون: له کملک کموتن:

همرس بردن (مروء).

(۵) فوتان (مروء): مایه پووجی: نابووتی.

(۶) نابووجوون (کچ): حمیاچوون: کون کران.

(۷) فوتیننر: ویرانکر: هوی فوتان یا تیگدان:

(Gambling was his ~.)

v.t. (۱) ویران کردن: کاول کردن: فوتاندن: پووخاندن: تیگدان:

له کملک خستی: بریا کردن:

(It will ~ the crops.; to ~ a plan, a meal, one's chance, one's life, etc.)

(۲) مایه پووج کردن: نابووت کردن.

(۳) کون کردن (کچ): نابووبردن.

v.t. ویران بوون: فوتان: کاول بوون: مایه بووت بوون.

ruinate (rōō'ā-nāt'), [Archaic], v.t. & v.i. = ruin.

adj. = ruined.

ruined (rōō'ind), adj. ویران کراو: کاول بوو: فوتاو: مایه بووت:

نابووجو

ruination (rōō'ā-nā'shən), n. (۱) ویران کردن: فوتاندن:

تیگدان: کاول کردن: له کملک خستی. (ب) ویران: فوتاو: فوتاو:

مایه بووتی: تیگچوون. (۲) فوتیننر: ویرانکر: کاولکر: نابووتکر:

(Drinking was his ~.)

ruinous (rōō'in-əs, rōō'n-əs), adj. (۱) ویران بوو: فوتاو:

پووخا: کملک نهماو: کاول. (۲) ویرانکر: کاولکر: فوتیننر: زیانبه خشی:

(~ floods)

rule (rōōl), n.

(۱) پیرمو (۲) دستوور: یاسا: رنسا.

(۳) پیوانه: کنشانه

(۴) شتیک که به ناسانی بوویدات: رینازی ناسایی:

(Famine and disease are the ~ following war.)

(۵) فرمانروایی: هوکمرانی: فرمانداری: (the ~ of King George)

(۶) راسته. (۷) [Obs.], رهفتار: رهوشت.

(۸) فرمانی دادپرس: فرمانی دادگا.

(۹) تیره ناسینکی باریکه یو هیل: پاکیشان (چاپه مهنی).

v.t. (۱) پایری کردن: بردن: برینوه: پاندن.

(۲) دهسلات: بسمردا: بوون: لهژیر: باری: دهسلاتدا: بوون.

(۳) که مگردنوه: راگیر کردن: راگرتن: بستمونه.

(۴) فرمانروایی کردن: هوکمرانی کردن: بردن: برینوه:

(The King ~d the country.)

(۵) گرنگترین: بمش بوون.

(۶) پریار: لهسردان (دادپرس، دادگا).

(۷) به راسته: پاکیشان.

v.t. (۱) فرمانروایی کردن: هوکمرانی کردن.

(۲) له پله یکی تایبیتدا: بوون (نرخ): (Prices ~ low.)

(۳) پریار: لهسردان (دادپرس، دادگا):

(The court has not ~d on the matter yet.)

as a rule,

به ناسایی: به گشتی: به زوری

rule out,

پئی نهدان: به قسه لیگدن: یا پوودانی شتیک:

پریاردان: به نمبوونی شتیک:

(He ruled out any compromise or negotiation.)

rummage sale

rule of thumb,

پیرمو یا رینگه: کردنی شتیکه که مروء به

تاقیکردنوه: شارهای بوو: نک له پئی زانستهوه.

ruler (rōōl'ēr), n.

(۱) فرمانروا: فرماندهن. (۲) راسته.

ruling (rōōl'ing), adj.

(۱) فرمانروا: فرماندهن:

(the ~ party, class, etc.)

(۲) زال: بدهسلات.

n. (۱) فرمانروایی کردن: هوکمرانی کردن: جلموگرتن.

(۲) پریاری: دادپرس یا دادگا:

(A ~ by the court is expected today.)

(۳) به راسته: پیوان: راسته به کارهینان: به راسته هیل: کنشان.

(۴) هیل: به راسته: کنشراو

rum (rōōm), n.

(۱) هم: جوره: خواردنوه یه کی: کحوییه.

(۲) خواردنوهی: سرخوشکر.

rum (rum), adj. [Slang],

(۱) باش: نایاب.

(۲) [Chiefly British] سیرا: ناویرما: ناسایی: جیا.

(۳) میچوچ: گهند: (a ~ joke)

rum (rum), n. = rummy.

Rumanian (rōō-mā'ni-ən), adj. & n. = Romanian.

rumba (rum'bə), n.

(۱) رومبا: سهایکی به جوشی: کویایی و

قولره شیه. (۲) سهایکی: لاساییکره وهی: هم سهاییه.

(۳) موسیقای: هم سهاییه

rumble (rum'b'l), v.i.

(۱) گرمه گرم: هاتن: گرم و هوو: هاتن:

گرماندن: (Thunder ~s.)

(۲) به گرم و هوو: پویشن: گرمه هاتن: گرمه گرم کردن:

(The truck ~d down the street.)

(۲) [Slang], شهره: گهره: کردن.

v.t. (۱) گرمه ئ: هلساندن.

(۲) به گرمه گرم: ووتن یا دهریدن: هاوار کردن: گرماندن.

(۳) ساف: لووس کردن: پارچه یکی: کانزایی: له بر میلیکی: سوپاوه.

n. (۱) گرمه: گرمه گرم: گرم و هوو: هاپه.

(۲) کورسی: پشته وهی: گالیسکه (یو شتومک یا بدهسلت).

(۳) کورسی: یه کی: وهای: پشته وهی: نوتومیل.

(۴) بر میلیکی: خولامیه: یو رنک کردن یا ساف: لووس کردن: پارچه یی: کانزایی

(۵) [Slang], شهره: گهره: شهر: تاقمه: شلاتی.

-rumbly (adj.).

rumen (rōō'min), n.

گدهی: یه کی: گیانداری: کاویژکر.

ruminant (rōō'mā-nənt), adj.

(۱) کاویژکر.

(۲) هی: گیانداری: کاویژکر: کاویژکری (۳) بیرکرموه.

n.

ruminate (rōō'mā-nāt'), v.i. & v.t.

(۱) کاویژکردن.

(۲) بیرکرمونه.

-ruminative (adj.); ruminator (n.).

rumination (rōō'mā-nā'shən), n.

(۱) کاویژ: کاویژکردن.

(۲) بیرکرمونه.

rummage (rum'ij), n. (۱) پریویت: وورده: بابته: شتی: همه مرنک یا

همه رهمه. (۲) پشکنین: به ووردی: گهران. (۳) rummage sale.

(۴) [Obs.], شیوهی: رنکشتنی: باری: گشتی. (ب) عمار.

v.t. (۱) پشکنین: به ووردی: پیاگهران:

(to ~ a ship for contraband)

(۲) (~ up; ~ out), خستنه وو (به پشکنین یا یو گهران): دهرختن.

v.t. پشکنین: به ووردی: گهران:

(The burglars ~d through all his belongings.)

rummage sale, (۱) فروشتنی: همه رهمه: فروشتنی: شتوموه کی: همه رهمه یی.

کونه تازه یی: ناوماو: جلوه برگ (یو پاره: کورکرمونه: دان: به خن).

(۲) فروشتن یا هراجی: همه رهمه یی: فروشگا

rummer

rummer (rum'ēr), *n.* پەرداخ یا کوپىنكى گەرە.
rummy (rum'i), *adj.* [Chiefly British Slang]. سەيرا جيا
 ئاۋىزە، ئاناسا
n. رەمى، جۈرە يارىيەكى كاغەزە.
rummy (rum'i), *n.* [Slang]. سەرخۇش كەسكىنى سەرخۇش.
rumor (rōō'mēr), *n.* Also **rumour**, روت و وات قاۋ، مۇقۇمقا
 دەپدەپە: تەخا تەخا: پەندوپاۋ: قاۋەقاۋ.
v.t. قاۋ خستەنەرە: قاۋ بلاۋكردنەرە.
rumour (rōō'mēr), *n.* & *v.t.* = **rumor**.
rump (rump), *n.*

(۱) كەفەلى گياندار: پاشەل: سەت.
 (۲) پارچە كۆشتى رانى گا. (۳) سەتە جۈلەي بالندە.
 (۴) سەتتى مۇقۇ: كەفەل: گوۋىي سەت: گوۋىي قىنگ: قىنگ.
 (۵) پاشماۋە: پاشەرۈك
 (۶) پاشەيۈكى پەرلەمان (كە ئەندامە پەنەرەتەيەكەنى نۇرەيەيان ئەمەين يا دەركران.

rumple (rum'p'l), *n.* چىچۈلۈچ: ئاكاۋى.
v.t. & v.i. چىچۈلۈچ كىردن: ئاكاۋى.
rumpus (rum'pəs), *n.* [Colloq.], ھەراۋەنا: ھەراھرا:
 ھەراۋە يەزم: شەپ: شەپ: ھەرا: دەنگەدەنگ
rumpus room, ئورۇي يارى (لە ئۆزخاندا).
rumrunner (rum'run'ēr), *n.* (۱) قاچاخچى مەۋى ئارەق.
 (۲) كەشتى ۋە بەلەمى قاچاخچىتى ۋەھا.

run (run), *v.i.* (۱) پاكىردن
 (۲) خىرا پۇشتى: چوۋن بە دەم يا ھارەرە: (*We ~ to her aid.*)
 (۳) بەرەلەۋون: رى ئى نەگىران: بە سەرىستى گەران.
 (۴) ھەلەتەن: ھەلەت: دەرەيەۋون: پاكىردن: خۇدزىنەرە.
 (۵) (*~ up to; ~ down to; ~ over to*), بە پەلە چوۋن بۇ شونىنكى
 نىزىك بۇ ماۋەيەكى كەم (*Let's ~ over to her house.*)
 (۶) (*His horse ran in the race.*) پۇرۇش كىردن: پۇشېركى كىردن:
 (ب) خۇ نامرەدكردن (ھەلېۋاردن): خۇ پالۋتن لە ھەلېۋاردىنكىدا:
 (*He will ~ in the next election.*)
 (۷) تەۋاۋىردى غارغاننىك يا پۇشېركىتەك لە پەلەيەكى تايىتەدا:
 (*My horse ran last.*)

(۸) كۆچ كىردن (ماسى): بە كۆمەل ۋە بە مەلە پۇشتى:
 (*The Salmon ~ every year.*)
 (۹) ھاتوچۇكردن بە پۇكۋىنكى:
 (*The bus ~s every hour.* ;
The train ~s between Washington and New York.)

(۱۰) بلاۋبونەرە (دەنگوباس).
 (۱۱) خۇ پىياھەلەۋاسىن: پىياھەلەگەران: تەز فرىدان:
 (*The vine ~s over the porch.*)
 (۱۲) گەرانەرە بۇ چەندەھا سال: دىرېۋونەرە بۇ ماۋەيەكى كۆن لە پاپوردودا:
 (*His family live ~s back many generations.*)
 (۱۳) ھەمىشە بزۋوتن: ھەرگىز نەۋەستان:
 (*His tongue ran on and on.*)

(۱۴) ھەلەۋەشان: (*Her stocking ~.*)
 (۱۵) گەران (مەكىنە): كاركرىد:
 (*The washing machine is ~ning.; Her car ~s well.*)
 (۱۶) ھاتنەرە بە بىردا: ھاتنەرە بە مېشكىدا چار لە دۋاي چار:
 (*Thoughts ran in his head.*)

(۱۷) پىدا پۇشتى: پۇين (ئاۋ، خۇين، شەل): (*Blood ~s in his veins.*)
 (۱۸) تۋانەرە ۋە لەبەر پۇشتى: (*The butter ran.*)
 (۱۹) (*His*) بلاۋبونەرە (شەل): پۇين. (ب) رەنگ دانەرە (قوماش، چل).
 (۲۰) پېرېۋن لە (فرمىسك، خۇين، شەل): ئى ھەلېۋىشتى:
 (*Her eyes ran with tears.*)
 (۲۱) (*His*) لىھاتن (كىم، چلم، ئاۋ): پىيا ھاتنەرە:

run

(*His nose is raning.*)
 (ب) ئاۋ لىچوۋن (بەلۋەر): ئاۋ دىزىن: ئاۋ لىھاتن.
 (۲۲) تىنېرېۋون (كات): پوۋن بە: بىسەرچوۋن پوۋن بە:
 (*The days ran into weeks.*)
 (۲۳) (*His*) بەرەدەۋام پوۋن: بە بەرەدەۋام پىشان دران يا پۇشكەش كىران:
 (*The play ran for a year.*)
 (ب) خايدانن: پى چوۋن: (*The movie ~s for two hours.*)
 (۲۴) كار پى كىران: (*The law ~s for ten years.*)
 (۲۵) دىرېۋونەرە: (*The fence ~s through the woods.*)
 (۲۶) تۋوش پوۋن: تىكەرتن (قەز، گىروگوت):

(*He always ran into trouble.; We ran into debt.*)
 (۲۷) بە شىۋەمەك پوۋن: (*The proverb ~s like this.*)
 (۲۸) بە بەنچە بۇ مانەرە: (*Humor ~s in his family.*)
 (۲۹) بە نىخىكى تايىتە پوۋن: لە رادەيەكى تايىتە پوۋن.
 (۱) پى پاكىردن يا پۇشتى بە خىرايى: (*to ~ streets*).
 (۲) پۇشېركى كىردن: پۇرۇش كىردن: (*He ran a race.*)
 (۳) خۇ دان بە دەم مەترىسەپەرە: پىكىشى كىردن: (*to ~ a risk*).
 (۴) پى پۇشتى: شكانن (بابلۋقە): پىرەن (چرا سۋورى سەر پىنگە):
 (*The ship ran the blockade.; The driver ran a red light.*)

(۵) پاكىردن: دوۋكەرتن: پافرانن.
 (۶) سۋرىنەرە: تەقەل لىدان (۷) مەلمەلى لەگەل كىردن.
 (۸) (*His*) بەشدارى پىكردى نەسپ لە غارغانن: پۇشېركى پىكردن
 (ب) نامرەدكردن: پالۋتن (بۇ ھەلېۋاردن):

(*The party will ~ a new candidate in the next election.*)
 (۹) كارپىكردن: خستەنە دىش (مەكىنە، ئوتومبىل): خستەنەگەر:
 (*to ~ a motor, engine, etc.*)
 (۱۰) تۋوش كىردن: (*His action ran us into difficulties.*)
 (۱۱) (*His*) گۋاستنەرە (بە كەشتى يا ئوتومبىل): بىردن: گەيانن.
 (ب) قاچاخچىتى كىردن: بە قاچاخ دەركرىد: (*He ~s rifles.*)
 (۱۲) پىكردن: (*She ran a pin into her thumb.*)
 (۱۳) تىكردن: (*to ~ water into a tub*).
 (۱۴) لەبەر پۇشتى (شەل): ئى ھەلېۋىشتى: لىھاتن: پى پۇشتى:

(*The gutters ~ blood.*)
 (۱۵) (*His*) بەرەدەۋام پوۋن: (*They ran the film for a month.*)
 (ب) دەستپىكردن ۋە دەۋام پىدان: (*He ran a bill at the store.*)
 (۱۶) بلاۋكردنەرە (پۇتنامە، تەلەۋىۋون):

(*to ~ an advertisement, a story, etc.*)
 (۱۷) پاكىشان (پىنگە): بىردن: (*to ~ a road into the hills*).
 (۱۸) بەرېۋە بىردن: ھەلسۋوردن: گىران (كار):
 (*to ~ a household, hotel, restaurant, corporation, etc.*)
 (۱۹) كىردن (تاقىكردنەرە): پى ھەلسان: (*to ~ a test*).
 (۲۰) كىشان (ھىل): پاكىشان.
 (۲۱) تۋاننەرە پۇختەكردن (كانزاي خاۋ).
 (۲۲) لىھاتن (قا): تۋوش پوۋن: (*He is ~ing a fever.*)
 (۲۳) داپشتن.

(۲۴) بىردنەرە (يارى بلىارد).
n. (۱) پاكىردن: خىرايى ۋەك پاكىردن. (ب) غار.
 (۲) پاكىردن.
 (۳) ماۋە يا دۋورى پاكىردىك.
 (ب) ماۋە يا كاتى پىۋىست بۇ نەم پاكىردنەرە:

(*a two minute's ~ from the bus-stop*)
 (۴) گەشتىكى كورت خىرا: سەردانىكى گورج: چوۋن: (*a ~ into town*).
 (۵) (*His*) دابەشكرىدى فرۇتەنى بىسەر ئەر مالى فرۇشگايانەدا كە داۋايان
 كىرېۋە ئەر پىنگەيەم لەم دابەشكرىدەدا دەرگى:
 (*The milkman finished his ~.*)

- (ب) ڀڳي هاتوچوڙي پڻڪوڀيڻي هڙي هاتوچوڙ.
(ج) ماوهي نهم ڀڳيه (کاتو دورو).
(ڳ) ٻو پڻڪوڙو ٻڙيشتن (بمقابيهي هي ناسان).
(ڄ) چوڻيڻي دريڙبوڻوڙي دهماري دارو تمختو بهرد.
(ڇ) زنجيره (a ~ of good luck ; a ~ of dry summers).
(ڊ) زنجيره (شانوڙنامه پڻڪشمش ڪردن).
(The play had a ~ of a year.)
(10) چهند نوتو يا ناواڙيڻي موسيقي خيرا خيراو يڪ لهواي يڪه.
(11) ٽيڪچران (معميلي بانق ٻو پاره وهرگرتن) هڙيش:
(There was a ~ on the bank.)
(12) دريڙبوڻوڙي بهردوامي.
(13) ليشاڙا بهراوا نار هملنيشتن: تموڙم.
(14) جوڳلهي خيرا.
(15) (ا) لهه پڙيشتن (شله): پڙيشتن ناو يا شلهي تر.
(ب) هندی نهم پڙيشتنه.
(16) (ا) گهراني کارخانه يا مڪينهيك ٻو ماوهيڪي قابيهي.
(ب) بهرهمي نهم ماوهيه.
(17) (ا) بابت (شتموڪه) چيشن: جوڙ (مڙڙ، گياندار... هتد).
(ب) قابيهي پهميڪي يا بازار: جوري ناساي.
(18) (ا) بوري: ٻي: پڻڪه: جوڳه.
(ب) ڪوڙ: لانه: پهجه: (a chicken ~ ; a rabbit ~).
(19) بهرلهي: سرهمستي سوڀانهو يا گهران:
(We had the ~ of his yard.)
(20) پهم: گهل (مڱهل، گاهگل).
(21) ٻي ڪوچ يا گهرميان و کونستان ڪردن: ناچهي ٿيند: ٻوڙو هاتوچوڙڪردن:
(22) (ا) گله ماسي ڪوچڪر (ٻو گهرارڪردن).
(ب) ڪوچ ڪردني وهاي ماسي.
(23) تالي نهوڙشاو يا پهميو (قوماش و جلي تمارا): هملوڙشانهو:
پهميوڙه
(24) بهرمو نيشان چوڙو نيشان ليگرتني فڙوڪي ٻومباهاوڙ:
(a bombing ~)
(25) له ٽوپ داني يڪ لهواي يڪو بردنمو (ياري بليارد).
adj.
(1) توڙوه
(2) دارينڙاو: (~ metal).
(3) پالاوڙه: پالنيروا: پوخت: (~ honey).
(4) قاجاخ: هي قاجاخ: (~ liquor).
(1) ملامني گران
a run for one's money,
به ناساني دهست نهڪوڙن. (2) خوشي ٿي وهرگرتن: شت ٿي دهست ڪوڙن.
in the long run,
له موداي دوردا: له دواييدا:
(He may win now, but in the long run he will lose.)
(1) ٻاڪردو: ٻاڙينڙاو: شڪاوو له ٻاڪردن: ايه:
on the run,
(We have the enemy on the run now.)
(2) ٻاڪهڙاڪ دهڪا: هملپ دهڪا به هممولايهڪدا:
(I have been on the run all day.)
(3) قاجاخ (مڙڙ): ٻاڪردو: (The thief is on the run.)
run across,
تووش ٻوڙن به پڻڪوڙ: پي گهيشتن.
run after,
(1) شوين ڪوڙن: دواڪوڙن: بهدواڊا ٻاڪردن.
(2) [Colloq.] شوين ڪوڙن ٻو ٻوڙن به براده: داواي برادهڙي ليگرتن:
ٻاڪردن بهدواڊا
run along,
پڙيشتن: پڙين: ڪوڙتهڙي.
run an errand,
گاريني سرپيبي بچوڪ ڪردن (چوڙه بازار يا بانق).
run away with,
(1) دڙين: بردن (2) ٻهڙوڪوڙن.
(3) به پهله پهسندگرتن (ميرو، پلان).
(4) خو ٻو نهگيران: هملچوڙ: (His temper ran away with him.)
(5) ٻوڙيندان: ٻوڙينڙين بردنمو.

- (ب) خلات بردنمو: (He ran away with several prizes.)
run down,
(1) پهڪوڙن (مڪينه) وهستان.
(2) ڪردن به ڙنمو:
(The policeman ran down a few demonstrators with his motorcycle.)
(3) ٻاونان و گرتن يا ڪوشتن: ٻاڪردن: شوين ڪوڙن و دڙينمو و گرتن
(4) شڪاندن (مڙڙ): ناو پيس ڪردن: خراپه ووتن: به سوڪي ناوبردن:
سوڪ ڪردن: (He was trying to run her down.)
(5) (ا) ماندو ڪردن: ماندو ٻوڙن و تندرستي خراپ ٻوڙن.
(ب) پهريو ڪردن: چاڪ نهڪردن و فراموش ڪردن و ٽيڪوڙينڪدان
(The tenants run down the house.)
(6) خيرا خوڻندنمو: به پهله چار پيداخشان
run for it,
دهرپاڙبوڙن: هملهاڙن: ٻاڪردن
run in,
(1) خستنه ناو يا سمر (نويسيڻي زياده): تي ترينجاندن.
(2) [Slang], گرتن: گرتن و خستنه بهنديخانهو.
(3) لهچاڀدان بهي: جياڪردنمو به بهند بهند.
(1) به پڻڪوڙ تووش ٻوڙن: پي گهيشتن:
(I run into some friends in the store.)
(2) خو پيادان: بهرڪوڙن: بههڪدادان.
(3) ليدان (ڀڳه): لهيڪگردان
(4) تووش ٻوڙن: (to run into difficulties, debts, etc.)
(1) به پهله پڙيشتن: ٻاڪردن
(2) وينه لسمهر دهرڪردن: لهچاڀدان
(to run off ten copies on the Xerox machine)
(3) نووسينمو يا خوڻندنمو: ليسته ناو به خيرا.
(4) دڙين و ٻو دهرچوڙ: فراندن: ٻاڪردن:
(He robbed a bank and ran off with a lot of money.)
(5) دوڙبارهڪردنمو: هملٻارڙن لهنيوان دور ڪسدا: كه له هممو نهواني تر
دهنگيان زياتر هيتاوه: (There will be a run-off election.)
run on,
(1) لهچاڀدان بهي: جياڪردنمو به بهند بهند.
(2) لهيڪدراڻي چهند رستهيڪ به همل بهي: وهستان (ريڙمان).
(3) لسمهر پڙيشتن: قسمڪردن بهي: وهستان
توواوڙبوڙن: بمسرچوڙن (کات): داوي هاتن: هيچ نهمان:
run out,
(Time ran out.)
ٿي پڙان (ناوڙوه، شتموڪه، ڪمرهه): هيچ پي نهمان:
run out of,
(We ran out of time and money.)
(1) ڪردن به ڙنمو:
(He almost ran her over with his car.)
(2) هملچوڙن: ٿي پڙان: لهبر پڙيشتن.
(3) پياچوڙنمو به پهله: پهراوهڪردن.
(4) ٿي ٽينپهريوڙن.
run the show,
جلمو به دهست ٻوڙن: بهريوهبردن.
run through,
(1) بهفريڙدان (پاره): لهناوڙبردن: به بادان.
(2) ليدان (چقو، شير): پياڪردن: ڪون ڪردن.
(3) پياچوڙنمو به پهله: پهراوهڪردن. (4) هيل پياهيان (نووسراو).
run up,
(1) بهريوڙنمو: هملگرتن: (to run up a flag).
(2) دروستڪردن به پهله. (3) ڪوڙڪردنمو (ڙماره).
(4) زياده خرجي ڪردن: زيادڪردن (حساب، خرچي):
(He ran up a big bill at the hotel.)
run up against,
تووش ٻوڙن:
(to run up against difficulties)
run upon,
(1) خو پيادان: ليدان:
(The ship ran upon a rock.)
(2) دڙينمو به پڻڪوڙ: تووش ٻوڙن: پي گهيشتن.
runabout (run'ə-bout), n.
(1) گهڙوڪ: ڪسيڪه ڪه دهسوڙينتهو.

یا ده‌خلیسکی.

(۱۲) ئه‌ی پارچه درێژه‌ی بڼی گالیسک‌ه‌ی سه‌مه‌وله که له‌سه‌ری ده‌خلیسکی.

(۱۳) دارێژگه.

(۱۴) جۆره ماسی‌یه‌که.

هاو‌په‌که‌ری دوا‌ی براوه.

هاو‌په‌که‌ری دووهم؛ براوه‌ی دووهم.

(۱) پا‌کردن. (۲) توانای پا‌کردن.

(۳) هاو‌په‌که‌ی 'بۆ‌په‌ژین' (in the ~).

(۴) به‌په‌ژمه‌بردن؛ گه‌ژان؛ نیش پێ‌کردن؛ خسته‌کار.

(the ~ of a machine)

(۵) (ا) په‌وت (شله)؛ په‌وانی (ناو)؛ پۆین؛ له‌به‌ر پۆین.

(ب) پا‌ده‌ی شله‌ی له‌به‌ر پۆین.

(۱) پا‌که‌را؛ خه‌را؛ پۆیشه‌توو.

(۲) ه‌ی پا‌کردن: (a ~ race).

(۳) په‌وان (ناو)؛ نه‌ه‌ستار؛ پۆینو: (a ~ water).

(۴) پێ‌که‌وه نووسا (نوسین). (۵) ترواوه.

(۶) کیم لێ‌ها‌توو: (a ~ sore).

(۷) هه‌لگه‌راو (په‌وه‌)؛ خشۆک.

(۸) له‌ گه‌پ‌دا‌یه‌ نیش ده‌کا‌ت (مه‌کینه): (a ~ engine).

(۹) به‌ درێژی (په‌وانه): (a ~ foot).

(۱۰) به‌رده‌وام: (a ~ fend between the two sides).

(۱۱) یه‌ک له‌دوا‌ی یه‌ک: (for seven days ~).

(۱۲) ژان.

(۱۳) ه‌ی نیشه‌: به‌رده‌وام: (a ~ account).

(۱۴) خلیسکا‌ر؛ شل؛ نه‌چه‌سپینو: (a ~ knot).

(۱۵) به‌ پا‌کردن کراو: (a ~ jump).

in the running,

out of the running,

له‌ هاو‌په‌که‌دا‌یه‌؛ له‌وانه‌یه‌ بی‌ها‌توه.

له‌ هاو‌په‌که‌دا‌یه‌؛ ئه‌یه‌؛ له‌وانه‌ ئه‌یه‌ بی‌ها‌توه.

(هه‌لبه‌ژاردن، پێ‌شپه‌که‌ی، غاره‌ژین، یاری).

running board, چه‌مه‌خ‌ه‌ی ئوتمه‌یل.

running gear, به‌شه‌ جو‌لا‌وه‌کان یا نیشه‌که‌ره‌کانی ئوتمه‌یل و شتی

تری خۆ‌په‌ژین (وه‌ک گه‌ژو له‌مه‌کسل و مه‌کینه و پێ‌چه‌که‌کانی).

running head, سه‌رباسی دو‌باره‌کراوه‌یه‌ له‌سه‌رووی هه‌موو

لا‌په‌یه‌که‌دا یا هه‌ر له‌ ته‌رقه‌سه‌ری لا‌په‌یه‌ی چه‌پ.

(پێ‌شی ده‌وتری: "running title").

running mate, هاوه‌لی هاو‌په‌که‌ی: (ا) نه‌سپی هاو‌نیه‌.

(ب) نه‌سپه‌که‌ که‌ خه‌یرایی بۆ نه‌سپه‌که‌ی تری غاره‌ژین داوه‌نی یا ده‌به‌رتوه‌.

(ج) که‌سپه‌که‌ که‌ ناوه‌ژێر کرابێ بۆ په‌لوه‌یا‌یه‌یه‌کی جیگرێ له‌گه‌ل که‌سپه‌که‌ی تردا

بۆ په‌لوه‌ سه‌ره‌که‌یه‌که‌ (وه‌ک جیگرێ سه‌ره‌ک کۆمارو سه‌ره‌ک کۆمار له‌

هه‌لبه‌ژاردنێکه‌دا).

(Jonson was Kennedy's ~ in the 1960 election.)

running stitch, په‌یزه‌ ته‌قه‌لی وورد.

running title, = running head.

running water, ناوی به‌لووه‌؛ ناوی په‌وان.

runny (run'ny), adj. (۱) ناو به‌ له‌وت‌دا ها‌ته‌خواره‌وه‌؛ چه‌لما‌وی.

(a ~ nose)

(۲) ژۆر شل؛ شل: (~ yogurt, soup, etc.).

run-off (run'ôf'), n. (۱) بارانا‌وه‌ به‌فرا‌وی هه‌له‌نه‌ژا‌وی به‌ره‌م جۆگه‌.

ناوه‌پۆ جۆر. (۲) چه‌لکا‌و پێ‌سایه‌ی کارگه‌.

(۳) کا‌یه‌ی به‌یارده‌را؛ دوا کا‌یه‌ی بۆ‌په‌ژین، یاری، یا هه‌لبه‌ژاردنێکه‌ که‌ که‌س

نه‌یه‌ر ده‌بێ‌ته‌وه‌ به‌رامبه‌ر بێ.

(Since no one has won the election outright, there will

be a ~.)

run-of-the-mill (run'ev-thə-mil'), adj. یازا‌په‌ی؛ په‌مه‌کی؛

ناسایی؛ ساهه‌ (نموونه‌).

به‌ شۆین را‌با‌ورد‌ندا؛ پا‌که‌را‌که‌ر (۲) گالیسکه‌یه‌کی سووکی یه‌ک کورسی

سه‌ره‌کراوه‌ (۳) ئوتمه‌یلێکی سووکی سه‌ره‌کراوه‌ی یه‌ک کورسی.

(۴) به‌له‌مێکی به‌جۆرێکی مات‌و‌پ‌دا‌ر

runagate (run'ə-gāt'), n. (۱) که‌سپه‌کی هه‌له‌ها‌توو یا قا‌چا‌خ؛

که‌سپه‌کی پا‌کردو. (۲) گه‌پ‌وک؛ ناوا‌ره‌؛ ده‌ربه‌ده‌ر.

run-around (run'ə-round'), n. Also run-round, (۱) ده‌ستی

ده‌ستی پێ‌کردن؛ به‌ده‌مه‌وه‌گرتن؛ نا‌ین‌و‌ن‌و‌ین؛ راستی به‌ده‌سته‌مه‌نه‌دان؛ بی‌انوو؛

(to get the ~ from someone; to give someone the ~)

(۲) خا‌به‌یه‌کی چا‌پ‌کراو به‌ ته‌سکی به‌ده‌و‌ری وێنه‌یه‌که‌دا (وه‌ک له‌ فه‌رمه‌نگه‌دا).

runaway (run'ə-wā'), n. (۱) که‌سپه‌کی یا‌خی یا هه‌له‌ها‌توو؛ پا‌کردوو؛

هه‌لاتو؛ تۆراو. (۲) نه‌سپی به‌له‌سه‌ یا په‌ت په‌چرێن.

(۳) پا‌کردن؛ هه‌له‌ها‌تو؛ هه‌لاتو؛ تۆراو؛ یا‌خی بوون؛ به‌له‌سه‌یی.

(۴) به‌ردن‌وه‌یه‌کی ناسان؛ سه‌ره‌که‌وتنێکی ناسان و یه‌کلایی.

(۵) پا‌کردوو؛ به‌له‌سه‌؛ په‌ت په‌چرێن؛ تۆراو.

adj. (a ~ teenager; a ~ horse)

(۲) ه‌ی پا‌که‌را؛ ه‌ی پا‌کردوو: (a ~ marriage)

(۳) به‌ ناسانی براوه‌ (بۆ‌په‌ژین، پێ‌شپه‌که‌ی).

(۴) زوو به‌زێ‌بووه‌ (نوخ): (a ~ prices; a ~ inflation).

runcinate (run'si-nit, run'si-nāl'), adj. گو‌نجه‌که‌ نا‌ری‌ک

به‌ پشت‌دا که‌رتو (گه‌لا).

rundle (run'd'l), n. (۱) په‌له‌ په‌یزه‌ (۲) چه‌رخ؛ په‌وه‌به‌؛ پێ‌چه‌که‌

rundlet (rund'lit), n. (۱) به‌رمیلی به‌جۆر

(۲) بی‌وانه‌یه‌کی شله‌ی کۆنه‌ به‌ری‌یه‌یه‌ له‌ هه‌ژده‌ گاه‌و‌ن

run-down (run'down'), adj. (۱) قورمیش نه‌کراو و وه‌ستاو

(کات‌ژمێن) (۲) ماندوو؛ له‌ په‌ل‌و‌پ‌و‌ که‌رتوو؛ بێ‌ هێزو نا‌ته‌ند‌و‌وست (له‌به‌ر ژۆر

نیش کردن) لا‌وا‌ز. (۳) په‌په‌وت؛ چا‌ک نه‌کراو گۆی پێ‌ نه‌راو؛ پوره‌خوا؛

(a ~ building)

n. کورته‌؛ بوخته‌

rune (rōon), n. (۱) بوون؛ ته‌په‌ی نه‌لف‌و‌په‌یه‌کی کۆنی نه‌سه‌که‌ندانی و

نه‌ته‌ره‌ نه‌لف‌اندانی‌یه‌که‌نی تهره‌ (۲) هه‌له‌به‌ست. مه‌ته‌ل، یا شتیکی تری به‌م

نه‌لف‌و‌په‌یه‌ی نووسراو (۳) نیشانه‌ یا شێوه‌ نووسینیکی نه‌فس‌و‌نه‌یی.

(۴) هه‌له‌به‌ستی فته‌ندی (ب) هه‌له‌به‌ستیکی نه‌سه‌که‌ندانی کۆن.

(ج) [Poetic]. هه‌له‌به‌ست؛ گۆزانی.

-runic (adj.).

rung (run), n. (۱) په‌له‌ په‌یزه‌

(۲) داری نێوان دوو قا‌چی کورسی؛ داری پا‌نێشتی کورسی.

(۳) ته‌ل پێ‌چه‌کی پاسکیل (۴) په‌له‌

rung (run), past participle and rare past tense of ring.

run-in (run'in'), adj. تێ‌ ترجاو

(ووتی زیاده‌ی ناو شتی نووسراو یا چا‌پ‌کراو).

n. (۱) ووتی زیاده‌ی تێ‌ ترجاو یا خراوه‌ ناو شتی چا‌پ‌کراو یا نووسراو.

(۲) [Colloq] شه‌ر؛ ده‌مه‌قالی؛ مشت‌و‌مه‌؛ شه‌ره‌ قسه‌؛ ده‌مه‌قه‌ی؛

(She had a ~ with her boss.)

runlet (run'lit), n. جۆگه‌

runnel (run'li), n. (۱) جۆگه‌ (۲) ناوه‌پۆ؛ ناوه‌پۆگه‌.

runner (run'er), n. (۱) پا‌که‌ر (ب) هه‌له‌ها‌توو؛ پا‌کردوو؛ قا‌چا‌خ.

(۲) په‌یا‌مه‌به‌ر. (۳) قا‌چا‌خه‌ی. (ب) به‌له‌م یا که‌شتی قا‌چا‌خه‌ی.

(۴) مه‌کینه‌چه‌ی به‌په‌ژمه‌به‌ر (نام‌زین) (۵) فه‌رم‌انه‌به‌ر (بانق).

(۶) به‌ره‌ یا قانی باریکی را‌ه‌و

(ب) سه‌رمێزی باریکی جوان (که‌ هه‌ر به‌شێکی می‌زه‌که‌ دا‌به‌ژ‌شێ).

(۷) تالی مه‌لو‌ه‌شاو؛ تالێکه‌ که‌ په‌وپه‌یته‌وه‌.

(۸) ته‌ریزێ خشۆکی په‌گ دا‌کو‌تاو (هه‌ر په‌گه‌نێکی ده‌بێ‌ته‌ پوه‌که‌نێکی تازه‌).

(ب) پوه‌که‌نێکی وه‌ها (وه‌ک شلیک). (۹) پوه‌که‌ی پیا‌هه‌لگه‌را‌وی تێ‌وه‌نا‌و.

(۱۰) بڼی پێ‌لا‌وی سه‌مه‌ول خلیسکی

(۱۱) نه‌و به‌شه‌ی نام‌زێنک یا مه‌کینه‌یه‌که‌ که‌ به‌شێکی تری پێ‌دا دیتو ده‌چیت

run-on

- run-on** (run'ən), *adj.* ۱. بەند بەند ئەتراپ (چاپەمەنى).
۲. پىنكەۋە بەستراۋ بە ھەلەۋە بەبى (رېزىمان): (a ~ sentence).
۱. شىتى چاپىكراۋى بەند بەند ئەتراپ جىيانەكراۋە.
۲. رېستەبەكە كەلەنكىدەش چەند رېستەبەك پىنكەتۈۋە بە ھەلە (رېزىمان).
۱. كورتەبە (مىۋە، گىياندار، پۈرەك).
۲. چوۋىكتىن بەچكەي بە يەك سەك زار.
۲. گار مانگاى چوۋىك.

-runtiness (n.); **runt** (*adj.*).

- runway** (run'wā'), *n.* ۱. جۈگە ئاۋەپۇ ئاۋەپۇگە.
۲. رىنگى شىتى پىچكەدار. (۳) رىچكەي ئاسكە گىياندارى تىر.
۴. راپەۋى گەرانەۋە تۈپى "بۆلىنگ" پاش خەل كىردىنەۋە.
۵. راپەۋى ئىۋان شانۋو شانۋوخانە. (۶) پارەۋى فېرېن نىشتەنەۋە فۇرگە.
۷. كۆز: پەچە: كولانە مېرىشە.

rupee (rōō-pē'), *n.*

- rupture** (rup'chēr), *n.* ۱. شەق بىردىن پىچران شەق پەق بىۋىن.
دەپىن (۲) پەيۋەندى پىچران (مىۋە، وولات) پەيۋەندى بىران:
(a ~ in their relations)

۲. قۇرى
۱. شەق پى بىردىن پىچران: شەق بىردىن لىك جىياكىردىنەۋە.
۲. فۇرېۋىن

rural (roor'al), *adj.*

۱. يىھانى: ھى لادى: ھى دەۋەۋە شارا:
دەشتەكى (۲) لادىيى: ھى خەلكى لادى: (۳) كىشتوكالى.

-ruralism (n.); **ruralist** (n.).

rurality (roo-ral'ə-ti), *n.* ۱. لادىيەتى: دەشتەكىتى: سادەيى.

۲. ئايىبەخۇبەكى لادى: دىمەنى لادى: پەقتارى لادىيەنە.

ruralize (roor'al-iz'), *v.t.*

۱. ۋەك لادى لىكۇرۇن
چۈرە لادى: لەلادى ژيان بۇ ماۋەيەك

-ruralization (n.).

- ruse** (rōōz), *n.* ۱. فېل تەلەكە بازى: كەلەك: پەنگە: تەلەكە: دىن: ساختە:
يىلار

rush (rush), *v.t.*

۱. تەلەكەردى: بە پەلە شت كىردىن
۲. مېرىش بىردىن سەرا پەلاماردان
۳. into ~) بە پەلە سەركىشەنەۋە يىياكانە كىردىن:

(to ~ into marriage)

۴. تە پەلە ھاتىن يا چوۋىن: لە پىر تىپەپوۋىن يا پۇيشتىن.

۱. تەپەلە بىردىن، ئارەن، كىردىن، يا پۇيشتىن:
(They ~ed him out of the room.)

۲. تەلەلىكەردى: (Don't ~ me.)

۳. مېرىش بىردىن سەرا پەلاماردان.

- ب. گىرتىز لە مېرىشكى ۋەھادا.

۱. تەلە

۲. ۋورۇم ۋورۇم بىردىن خەل بۇ شۇننىك بەدۋاي پارە يا ئىشدا:

- (the gold ~)

۳. باكەراك: پەلەپەل: پەلە: (the ~ of modern life).

۴. مېرىش: پەلامار.

۵. بۈۋى قوتابى تازەي ھەندىك زانكۇر داشگاى ئەمەرىكى بە ئەندام لە

- ئادەي تايىبەتى زانكۇكەدا بە جەماۋەرى.

۶. قەرەبالغى: شىپىزەيى قەرەبالغى.

۷. بىردىن تۈپ بەئاۋ تىپى بەرامبەردا (فوتبۇلى ئەمەرىكى).

۸. pl. ۱. ۋىنەي پەلەي بەشكە لە فىلىمكى تازە گىراۋ بۇ يىنىنى لەلايەن

- دەرھىنەر يا سەرىشەرتىبارى فىلمەكەۋە.

۱. ھى پەلە: دەپى بە پەلە جىنەجىن بىكى: پەلە: (~ orders).

۲. قەرەبالغ: (~ hour).

- تە پەلە لە پىر.

- with a rush,

- rush** (rush), *n.* ۱. زەل: پۈۋەكىنەكەكەش دەكرىن بە ھەسىرە سەبەتەۋ.

rusty

- كورسى. (۲) پۈۋەكىنكى زەلەكەكەنە ۋەك زەل.

- (۳) شىتى ھىچرۈپۈچۈ بى بايەخ.

- rush hour**, كاتى قەرەبالغى رىنگەۋىان: كاتى پىرپوۋىنى رىنگەۋىانۋ

- شەقامەكانە لە ئوتوبىل بەھۋى خەلەك چوۋىن بۇ نىش يا ھاتنەۋەۋە

- rush-hour** (rush'our), *adj.* ھى كاتى قەرەبالغى رىنگە (ۋوشەي

- پىنشۈر بىيىنە): (~ traffic).

- rusk** (rusk), *n.* (۱) چۆرەك.

- (۲) جۆرەكە لە پىسكۈيت.

- russet** (rus'it), *n.* (۱) رەنگى قارۋەي: قارۋەيى.

- (۲) قوماشىكى قارۋەيى زېرە.

- (۳) جۆرە سىۋىكى زىستانەي قارۋەيى سۈۋىركارى تۈنكەن ئەستۈۋە

- adj.* (۱) قارۋەيى.

- (۲) لە جۆرە قوماشىكى زېرى قارۋەيى درۋوستكراۋە.

- Russian** (rush'an), *adj.* پوسى (گەل، زمان، كىتۈۋى... ھتە).

- n.* (۱) پوسى: ھاۋىشتمانىيەكى پوسىيا. (۲) زىمانى پوسى.

- rust** (rust), *n.* (۱) ژەنگ

- (۲) دانە داۋاۋە: كەپرو ھەلپىنانى مېشك (مەجان) تەمەلى: خورۇ خراب

- (۳) ژەنگ (رەنگ): قارۋەيى سۈۋىركار.

- (۴) ژەنگى دانەۋىلە: نەخۇشىيەكە ژەنگ بە دانەۋىلە ھەلدەمىنى.

- v.t. & v.t.* (۱) ژەنگ لىدان (دانەۋىلە).

- (۲) ژەنگ كىرتى: ژەنگ ھەلپىنان: ژەنگ لىدان.

- (۳) دانە داۋاۋە: ژەنگ ھەلپىنان (مەجان) كەپرو ھەلپىنان:

- (His mind had ~ed.)

- (۴) رەنگى ژەنگ كىرتى يا لىدان.

- adj.* ژەنگ (رەنگ): قارۋەيى سۈۋىركار.

- rustily** (*adv.*); **rustiness** (n.).

- rust-colored** (rust'kul'ērd), *adj.* ژەنگ (رەنگ):

- قارۋەيى سۈۋىركار

- rustic** (rus'tik), *adj.* (۱) يىھانى: ھى لادى: لادىيى: دەشتەكى:

- ھى دەۋەۋە شار (۲) (۱) سادە: خاكى. (ب) گىل: نەزان: ھىچ نەدىۋ.

- (۳) لە دارو تەختەي تۈنكەۋىۋى ژېر درۋوستكار: (~ furniture)

- (۴) لەھى لادى: دەچى لە سادەيىۋى خاكىتىۋى خىجىلەيىۋى كۇنبارىدا:

- (a ~ house, hotel, restaurant, etc.)

- n.* لادىيى: كەسكى سادە نەزانۋ گىلۋەكەۋ كىۋى.

- rustical** (*adj.*); **rustically** (*adv.*).

- rusticate** (rus'ti-kāt'), *v.t.* (۱) چوۋىنە لادى: (۲) لەلادى ژيان.

- (۱) ئارەنە لادى: بە ژۇر لەلادى دانان.

- (۲) [British]، دەرگىنى قوتابى لە زانكۇ يا داشگا بۇ ماۋەيەك

- (۳) بە شىۋەيەكى سادەۋى خىجىلەۋى كۇنبارۋ لادىيەنە درۋوستكردىن

- (خانۋوسازى).

- rustication** (n.); **rusticator** (n.).

- (۱) سادەيى: خاكىتى: نەزانى: گىلۋەكەي: **rusticity** (rus-tis'ə-ti), *n.*

- كىۋىتى. (۲) ژيانى لادى: لادىيەتى.

- (۳) كىردەۋەي لادىيەنە: تايىبەخۇ يا خورۇ لادىيەنە.

- rustle** (rus'tl), *v.t. & v.t.* شىنەۋەي گەلا: شەنەكردىن: لەرىنەۋەي گەلا:

- خىشەھاتىن

- شىنەۋەي دەرخت: ۋرشەي گەلاۋ جىلى تازە: شەي گەلا: خىشەخىشى گەلا. *n.*

- (۱) (بۇ گەران ھەۋل پۇدان كۆشش كىردىن. **rustle** (rus'tl), *v.t. & v.t.*

- (ب) بۇ خوارەن گەران: خوارەن ئۇ سەندىن: بۇ ئالف گەران.

- (۲) (۱) پايچىچانى رەشەۋولاخ. (ب) رەشەۋولاخ دىزىن.

- rustler** (rus'lēr), *n.* [Colloq.], (۱) كەسكى چالاک ھەۋلەرد.

- (۲) رەشەۋولاخ دىز.

- rustless** (rust'lis), *adj.* بى ژەنگ: ژەنگى يىۋە نەيە.

- rust-proof** (rust'prōōf'), *adj.* ژەنگ نەگر: ژەنگ ھەلنەمىن

- rusty** (rus'ti), *adj.* (۱) ژەنگاۋى: ژەنگى: ژەنگدار

(۲) له ژمنگه پمیدابوو.

(۳) ژمنگی مه‌لیناوه (مه‌کینه)؛ باش کارنه‌کس له‌بش ژمنگ.

(۴) ژمنگن (مه‌جان)؛ شفق‌وش؛ نه‌و‌نده باش نیه چونکه ماوه‌یه‌که خراوته پشت گوی و به‌کار نه‌هاتوو:

(His geometry is ~.; My French is a little ~.)

(۵) ژمنگی؛ قاوه‌یی سوورکار.

(۶) ر‌نگ چوده‌وه یا تینکچو؛ پ‌ری‌ووت.

rut (rut), *n.* (۱) شوین پینجک‌هی نو‌تومیل و مات‌ورسکیل.

(۲) قلیش؛ ناودې؛ دپړاو؛ که‌نده؛ که‌ندې.

(۳) پوتین؛ راه‌ان به‌گردنی شتیک یا بیرگردنه‌وه به‌شینویه‌ک و یو‌نگ‌پان:

[to get in (or into) a ~].

rut (rut), *n.* (۱) نار‌ه‌زووی پ‌رین؛ نار‌ه‌زووی ناسک و خوش‌ترو به‌ران و

ساب‌رین... ه‌ند یو‌ پ‌رین. (۲) هاتنه‌ ته‌گه؛ هاتنه‌ با.

(۳) ماوه‌ی ن‌م به‌بابوونه.

v.t. نار‌ه‌زوو ه‌لسان یو‌ پ‌رین (که‌له ناسک، به‌ران، ساب‌رین... ه‌ند).

v.t. سواربوون؛ پ‌رین؛ جوت بوون.

rutabaga (rōō'tā-bā'gā), *n.* سه‌لکی پ‌روه‌کینکه شینوه و تاسه‌کی

له‌ شیل‌م ده‌چیت؛ شیل‌مه زه‌رده

ruth (rōōth), *n.* [Archaic], (۱) به‌زه‌یی؛ پ‌ره‌یی؛ پیا‌هاتنه‌وه؛

دل‌ پی‌ سوونان (۲) داخ و خ‌ف‌ت؛ پ‌ه‌شیمانی

ruthenic (rōō-then'ik), *adj.* پوتین‌یومی؛ ووش‌ی داهاتوو بیینه).

ruthenium (rōō-thē'ni-əm), *n.* پوتین‌یوم؛ توخمیکی کان‌زایی

خوله‌میش‌یه (کیمیاه‌ری).

ruthful (rōōth'fəl), *adj.* [Archaic], (۱) دل‌ته‌گ؛ مات‌ومه‌لوول؛

خ‌ف‌ت‌بار. (۲) به‌ به‌زه‌یی؛ دل‌ته‌رم؛ به‌رحم.

(۳) دل‌ پی‌ ده‌سووتی؛ بافتی به‌زه‌یی؛ پیا‌هاتنه‌وه‌یه.

ruthless (rōōth'lis), *adj.* بی‌ به‌زه‌یی؛ دل‌ سه‌خت؛ دل‌ره‌ق؛ بی‌ رحم.

rutilant (rōō'ti-lənt), *adj.* [Rare], دره‌وشاوه؛ بریقه‌دار

ruttish (rut'ish), *adj.* به‌خروش؛ به‌نالوش؛ به‌با.

rutty (rut'i), *adj.* قلیش؛ قلیشاری؛ که‌ندپ‌روی؛ در‌زای؛

(a ~ road)

-ruttiness (*n.*).

rye (rī), *n.* (۱) ه‌وینج (۲) ویسکی ه‌وینج.

rye (rī), *n.* پیاوه قه‌ره‌ج

rye grass, زی‌زانه؛ م‌رو.

rye whiskey, ویسکی ه‌وینج

S S

S, s (es), n.

(۱) تیبی نۆزدهممى ئىلف و بىنى ئىنگلىزىيە.

(۲) دەنگى ئەم تىپە " ئىس "

(۳) (۱) قالبى ئەم تىپە. (ب) ئەم تىپە بە چاپكراوى يا ھەلەنراوى.

(۴) نىشانى ژمارە نۆزدهممىنى پىستىمە: نۆزدهمم.

adj.

(۱) تايپەتى ئەم تىپە (۲) نۆزدهمم: نۆزدهممىن

S (es), n.

(۱) شتىكە لەشنىۋە تىپى " S " دا.

(۲) ژمارە " ۷ " يا " ۷۰ " ى پۇمانى.

adj.

لە تىپى " S " دەچىت.

sabadilla (sab'ə-dil'ə), n.

(۱) پورمىكى تۆۋ زەھراوى ناوچە

گەرمەكانە (۲) تۆۋى ئەم پورمە.

sabbatarian (sab'ə-tār'i-ən), adj.

شەممە: تايپەتى بە پۇژى

شەممە. واتە پۇژى ھىمانەۋى جۈلەكە.

(۱) شەممە: پەيرمىكەرى نەرىتى ھىمانەۋە لە پۇژى شەممەدا (۲) جۈلەكە.

(۲) خاچ پەرسىتىكە كە پۇژى يەك شەممان دەھەرىتەۋە.

(۳) كەسكىكە كە نەرىتى ھىمانەۋە پۇژى شەممە (۴) جۈلەكە يا

يەك شەممە (۴) خاچ پەرستان) ى بە توندوتىرى گەرتى.

-Sabbatarianism (n.).

(۱) شەممە پۇژى ھىمانەۋە خواپەرستىيە

لاى جۈلەكە: شەممەۋە. (۲) يەك شەممە: پۇژى ھىمانەۋە خواپەرستى لاي

خاچ پەرستان. (۳) [S-], ماۋەى ھىمانەۋە.

adj.

تايپەتى بە شەممە: تايپەتى بە كاتى ھىمانەۋە.

Sabbatical (sa-bat'i-k'l), adj.

(۱) شەممە: تايپەتى بە پۇژى

شەممە. واتە پۇژى ھىمانەۋە لاي جۈلەكە.

(۲) [S-], ھى ماۋەى ھىمانەۋە: (a ~ leave) .

n. [s-], = sabbatical year.

sabbatical year,

(۱) ۋەزى پىشۋودان يا بە بىمار ھىشتەۋە

زەۋى ۋازارە ھىر ھەت سالن جارىك لاي جۈلەكە لە كۇندا.

(۲) سالنى پىشۋودان: سالنك يا شەش مانگە دەرىت بە مامۇستاي ۋانگۇ

ھىر ھەت سالن جارىك بۇ پىشۋودان ۋانگۇلىنەۋە ... ھتد.

(پىشۋى دەۋوتى: " sabbatical leave. ") .

saber, sabre (sā'bēr), n.

(۱) شمشىر.

(۲) شمشىرى شمشىربازى.

v.t.

شمشىر لىدان: بە شمشىر كوشتن يا بىرنداركردن.

saber rattling,

شمشىر پارەشاندن (نىۋ ۋولاتان) ھەپەشە:

ھەپەشەلىكردن بە جەنگ.

saber-toothed (sā'bēr-tōōht'), adj. Also sabre-toothed,

دەن شمشىرى: تايپەتى بە گياندارى كەلبە درىژو چەماۋە ۋەك شمشىر

پىلنگى دەن شمشىرى: پىلنگى قەتلىكەۋتەۋە. **saber-toothed tiger,**

(۱) (۱) سەمۋە: گيانەۋەزىكە لە تۈخى دەلك **sable (sā'b'l), n.**

كەلەكەى بەنرخە. (ب) كەلى سەمۋە. (۲) (۱) پەش: پەنگى پەش.

(ب) (pl.), جلى پەش: بەرگى شىن يا زارى.

(۲) قارەيى تۇخ: پەنگى قارەيى تۇخ.

(۱) لە كەلى سەمۋە درىۋستكراۋە. (۲) پەش: ھى جلىۋەرگى شىن. **adj.**

(۲) تارىك: پەش: دلەنگەم.

sabot (sab'ō, sab'ət), n.

(۱) قاپ قاپ. (۲) سۇل.

(۱) تىكۋىنگدانى دەستەتەست (ۋەك ھى **sabotage (sab'ə-tij), n.**

كەرسە بەرھەمى كارخانى لەلايەن كرىكارى مانگر يا بىزارەۋە.

(۲) تىكۋىنگدان ۋىزان كرىن (ھى ۋولات لەلايەن تۈكەرانى بىگانە يا خەلكى

ياخىپەۋە لەكاتى جەنگدا بەتايپەتى ھى پردو كارخانى ھىلى شەمەندەۋە.

ھتد. (۳) تىكۋىنگدانى نەنى پىلان يا كارىك.

(۴) كارى ۋىزانكر يا تىكۋىنگدەر.

v.t. & v.i.

تىكۋىنگدان: ۋىزان كرىن: تىكۋىنگدان: **(to ~ a bridge, railroad, plan, etc.)**

تىكۋىنگدەر: ۋىزانكر (ۋوشەى **saboteur (sab'ə-tūr'), n. [Fr.]**

پىشۋو بىينە).

sabra (sabra), n. جۈلەكەى لە قەلەستىن يا نىسرائىل لەدايكرىۋ.

sabre (sā'bēr), n. & v.t. = saber.

لماۋى: لىمى **sabulous (sab'yoo-ləs), adj. Also sabulose,**

تۈۋرەكە (لە گياندارو پۈۋەكدا)

sac (sak, sōk), n.

گىايەكە بۇ گىزەۋ لەۋە

(۱) لە تۈۋرەكە دەچى: **saccate (sak'āt), adj.**

(۲) تۈۋرەكەدار (پۈۋەكناسى، گيانەۋەرناسى).

sacchar- (sak'ēr), = saccharo.

خۋىنى ترشى شەكر (كىمىا).

saccharate (sak'ə-rāt'), n.

ترشى شەكر (كىمىا)

saccharimeter (sak'ə-rim'ə-tēr), n. پىنۋەرى پادەى شەكر

لە ئاۋىتەيەكدا.

saccharin (sak'ə-rin), n. ساكەرىن: ئاۋىتەيەكى بلۋورىيە چۈارسەد

شەۋەندەى شەكر شىرىنرە (لەباتى شەكر بىكارەدەھىنرەت لەلايەن ئەۋانەۋە

كە نەخۇشى شەكرەيان ھەپە).

saccharine (sak'ə-rin, sak'ə-rīn'), adj. (۱) شەكرى:

لە شەكر دەچىت: شەكرى تىدايە. (۲) ئىچكار شىرىن: نۇر شىرىن ۋى تام:

(a ~ voice, smile, etc.)

-saccharinely (adv.) ; saccharinity (n.).

كردن بە شەكر: گۇپىن بە شەكر. **saccharize (sak'ə-rīz'), v.t.**

پىشگىزىكە **saccharo- (sak'ə-rō, sak'ə-rə), Also sacchar-**

بەماناى: شەكر.

saccharoid (sak'ə-roid'), adj. Also saccharoidal,

شەكر دەچىت (بەرد): كەللەشەكرى: بلۋورى ۋادانار دانار.

saccharometer (sak'ə-rom'ə-tēr), n. پىنۋەرى پادەى شەكر

لە ئاۋىتەيەكدا.

saccharose (sak'ə-rōs'), n. سۈكەرۋىز: شەكرى قامىشى شەكرى

چەۋەندە.

sacculate (sak'yoo-lāt'), adj. Also sacculated,

لە پىزە تۈۋرەكەى بچۈك دەچىت.

(۱) تۈۋرەكەى بچۈك.

(۲) تۈۋرەكەى كۋىى ناۋەۋە.

sacculus (sak'yoo-ləs), n. = saccule.

(۱) قەشەيى: تايپەتى بە قەشە **sacerdotal (sas'ēr-dō't'l), adj.**

sacerdotalism

فەرمانى ۲، تايپەتى بە دەسلەۋى قەشە وەك ئاۋىزىكەرى ئىۋان خوا
sacerdotalism (sas'ēr-dō'tl-i-z'm), n.

پروپوور بە دەسلەۋى ئادەمىزاد
قەشە وەك ئاۋىزىكەرى ئىۋان خوا ئادەمىزاد.
sachem (sā'chəm), n. سەرەك خىلى ھىندى ئەمەرىكى.
sachet (sa-shā'), n. تۈرەكەي بۇدرەي بۇندار: دەخىرئە ناۋ جلى
ھەلگىراۋەرە لەناۋ دۇلاب و چانقادا بۇ بۇن خۇشى.
sack (sak), n. (۱) گونىيە: تۈرەكە: جىۋال: ھەگبە: تۈرە: كىسە: جاخ:
فەردە (۲) گونىيە يا تۈرەكە شتەكەي ناۋى.
(۳) گونىيەك شت: پى تۈرەكەيەك: پى فەردەيەك.
(۴) چاكەتلىكى دەلىلى ژانەۋ مىندالانىيە.
(۵) [Slang], لە نىش دەرگىردن: (to get the ~).
(۶) [Slang], جىنى ئوستى:

(I'm very tired, so I'm going to hit the ~ .)
v.t. كىردنە گونىيە: خىستە تۈرەكە.
(۲) [Slang], لە نىش يا كار دەرگىردن: (He ~ed several generals.)

چۈنە جى: [بۇ ئوستى] چۈن بۇ ئوستى: ئوستى.
hit the sack, [Slang], تالان (بەتايەتى ھى شارى داگىركاۋ): تالانگىردن: ئاشبىگى.
sack (sak), n. تالانگىردن: ئاشبىگىردن: بىرېن (مال، بانق... ھتد)
v.t. جۈزىكە لە مەي.

sack (sak), n. (۱) ئامىرىكى مۇسىقى كۈنە لە كەرەنا دەچىت.
sackbut (sak'but'), n. (۲) ئامىرىكى مۇسىقى ژندارى كۈنە.
sack cloth, (۱) جانفاس: گوش: قوماشى گونىيە: گونىيە
(۲) قوماشىكى زىرە بۇ جلى شىۋەۋ پەشىمانى (لە موۋى بىن دروست دەرگا).

sackful (sak'fool'), n. (۱) پى تۈرەكەيەك: پى گونىيەيەك.
(۲) بىرېكى زۇر: زۇر.

sacking (sak'ing), n. جانفاس: گوش: قوماشى گونىيە: گونىيە
sack race, پىشېركى ناۋ گونىيە: (ھەرگەسە دەچىتە ناۋ گونىيەيەكەرەۋ)
بە قونەقون دەرگاۋ.

sacque (sak), n. چاكەتى دەلىلى ژانەۋ مىندالانىيە
sacral (sā'krəl), adj. پىرۇز: تايپەتى بە نەرىتى ناينى
sacral (sā'krəl), adj. سىمەتجۈلەيى

sacrament (sak'rə-mənt), n. (۱) نەرىتى ناينى پىرۇز (خاج-
پەرسىتى: (۲) [the S-], شىۋى خواھانە (كلنىسە).

(۳) (۱) ئانە رەقەۋ مەي پىرۇزكاراۋى ئەم شىۋە. (ب) ئانە رەقەۋى ئەم شىۋە.
(۴) شىۋىكى پىرۇز بەمانا (۵) نىشانە. (۶) پەيمان (۷) ھەك ھى مارەبىرېن).
sacramental (sak'rə-men'tl), adj. (۱) ھى نەرىتى ناينى پىرۇز.
(۲) پىرۇز (a ~ dut).

n. نەرىتى ناينى پىرۇز: شىۋىكى بەكارھىتراۋ لە نەرىتى ناينى پىرۇزدا (۷) ھەك
خاج، ناۋى پىرۇز ھتد.

sacramentalism (sak'rə-men'tl-i-z'm), n. ئەۋ بىرۋاۋەرەيە
كە دەلىت پەيەرەۋىردىن نەرىتە ناينىيە پىرۇزەكان پىرۋىستە بۇ چۈنە بەھەشت.
-sacramentalist (n.).

sacrarium (sə-krār'i-əm), n. (۱) نىزگە: پەرسىتگا يا شۋىنى
داشان و ھەلگىرتى شتى پىرۇز ۷ەك بت (پۇماي كۈن)
(۲) ئاۋچەي دەۋرۋىشتى قوربانىگا (كلنىسە)

sacred (sā'krīd), adj. (۱) پىرۇز
(A mosque is a ~ building.)

(۲) ناينى (~ music; a ~ song).
(۳) پىرۇز (a ~ promise).

-sacredly (adv.); sacredness (n.).
sacred College, كۇپى پىرۇز ئەنجۈمەنى كاردىنەلەكان (ناينى
كاسۋلىكى)

sacred cow, مانگا پىرۇزە كەسنىك يا شىۋىكى لە ژور پەخىرەۋ. واتە
كە كەس نەتۋانى رەخىنە ئى بىرېن (لە پىۋى لافرتىۋ كلك پىۋەكەندەرەۋ).

saddle-cloth

sacrifice (sak'rə-fis'), n. (۱) قوربانى:
(He killed an ox as a ~ .)

(۲) خۇبەختىگىردن: (He gave his life as a ~ for his country.)
(۳) لەخۇبىردن: (Parents often make ~s.)

(۴) زىان (لە فرۇشتى شىۋىگا بە كەمتر لە نىشى كىرەكەي).
v.t. كىردن بە قوربانى: قوربانى كىردن.
(۲) پەختىگىردن: (He ~d his life to save the drowning child.)
(۳) بە زىان فرۇشتى: بە كەمتر فرۇشتى لە نىشى كىرەكەي.

v.t. كىردن بە قوربانى: قوربانى كىردن.
the supreme sacrifice, گىلان بەخشىن.
sacrificial (sak'rə-fish'əl), adj. ھى قوربانى:
تايپەتى بە خۇبەختىگىردن.

-sacrificially (adv.).
sacrilege (sak'rə-lij), n. (۱) دىزىنى شتى پىرۇز ناينى يا بىرېنى
پەرسىتگا و پىس كىردن: كىرا كارى دۇ بە ناين:

(Robbery of a church is a ~ .)
(۲) بە سوۋك تەماشاكىردن: پىس كىردن: يا پىز نەگىرتى شتى پىرۇز:
كەر (مەجان).

(۱) دۇ بە شتى.
sacrilegious (sak'ri-lē'jəs, sak'ri-lij'əs), adj. پىرۇز ناينى: تايپەتى بە پىس كىردن و پىز نەگىرتىۋ بە سوۋك تەماشاكىردى
شتى پىرۇز ناينى: (a ~ act).

(۲) پىسكەرە پىز نەگىرى شتى پىرۇز: بە سوۋك تەماشاكىرى شتى ناينى و
پىرۇز: كافەر.

-sacrilegiously (adv.); sacrilegiousness (n.).
sacrist (sā'krist), n. = sacristan.

sacristan (sak'ris-tən), n. (۱) كىلىدارى ەمارى دەفرى پىرۇز
جلى قەشە لە كلنىسە. (۲) مەمۇرى كلنىسە.

sacristy (sak'ris-ti), n. ئۆيى دەفر شتى ترى پىرۇز جلى قەشە
لە كلنىسە. (ھەرەھا " Vestry ").
sacro- (sā'krō, sā'krə), پىشېگىزىكە بەمانا: (۱) سىمەتجۈلە.

(ب) سىمەتجۈلەيى
sacroiliac (sā'krō-il'i-ak'), adj. سىمەتجۈلەيى ھى سىمەتجۈلە.

sacrosanct (sak'rō-sanjkt'), adj. زۇر پىرۇز (مۇق، شۋىن، ياسا).
دەرگا... ھتد: ئابى دەستكارى بىرېن، تىك بىرېن، يا سىۋورى بىشكىرتىن

-sacrosanctity (n.).
sacrum (sā'krəm), n. سىمەتجۈلە: ئىسقامى جەمسەرى ھەردو سىمى
گىلاندار.

sad (sad), adj. (۱) خەفەتبار: خەبىر: غەمگىن: مات و مەلۋول:
بەلەنگە: پەست. (۲) دلىگى: ناخۇش: خەفەتاۋى: (a ~ song; ~ news).

(۳) پەنگ تال: پەشتالە. (۴) [Slang], زۇر خراب.
(۵) [Dial], قورس (شىرىنى): توندوتۇل: پەستراۋە.

sadden (sad'n), v.t. دلتەنگ كىردن: خەفەتبار كىردن: پەست كىردن.
v.t. دلتەنگ بوۋن: خەفەت پى خوارەن: پەست بوۋن: پى ناخۇش بوۋن.

saddle (sad'l), n. (۱) زىن. (۲) زىنى پاسكىل.
(۳) پىشتى ۷ولاخى بەرزە. (۴) تىرەغەي ئىۋان دوۋ لوتەكە.

(۵) (۱) پارچەيەك گۇشتى پىشتى مەي (بە بىرېرەۋ پەراسوۋەرەۋ).
(ب) بەشى دواۋەي پىشتى كەلەشىر.

v.t. (۱) زىن كىردن: زىن لىگىردن
(۲) ھەركى قورس خىستەسەر: بارى قورس ئى نان:
(He is ~d with ten children and heavy debts.)

v.t. زىن كىردن: زىن لىگىردن: سۋاۋبوۋن.
in the saddle, جلى بەدەست: زال: دەست پىۋىۋا: شت بەدەست.

saddle-bag (sad'l-bag'), n. شەلغە: خورج: ھەگبە.
saddle-bow (sad'l-bō'), n. قەلپۋى زىن: بەرگۋ.

saddle-cloth (sad'l-kloth'), n. لىبادى ژىر زىن.

saddle horse

- saddle horse**, ئەسپى سوارى.
saddler (sad'ler), *n.* زىندىرو: زىندىرۇش.
saddlery (sad'ler-i), *n.* (۱) زىندىرونى: بېشى زىندىرو.
 (۲) زىن و لغاۋو پەشمە زىنەبەندۈ قايشى ئەسپ. (۳) دوكانى زىندىرو.
saddle-tree (sad'l-trē'), *n.* چوارچىنەى زىن.
sadiron (sad'ir-ēn), *n.* ئوتۇ قورس.
sadism (sad'iz'm, sā'diz'm), *n.* (۱) سادىتى: خۇش بېيىن لە.
 ئازاردان زەبەر بەسەردا ئىۋاندن دىل سەختى كىرەن لىگەن ھاۋسەرى خۇدا.
 (۲) سادىتى: خۇش بېيىن لە ئازاردان دىل سەختى ئىۋاندن لىگەن خەلىگدا.
sadist (sad'ist, sā'dist), *n.* سادى خۇشى بېن لە ئازاردان دىل سەختى ئىۋاندن لىگەن ھاۋسەرى خۇر خەلىگدا.
sadistic (sa-dis'tik, sā-dis'tik), *adj.* سادى: تايىبەتى بە سادى.
 سادىيەنە: خۇشى بېن لە ئازاردانى خەلىگ. (a ~ person, act, etc.)
-sadistically (*adv.*). كەسكىنى ئەزان و ئاكارامە (بەتايىبەتى سەريان).
sad sack [Slang], گەشت (بەتايىبەتى ھى پاۋ لە.
safari (sə-fā'ri, suf'ə-rē'), *n.* پۇژاۋاى ئەفەرىقا: گەشتى پاۋ. (۲) پاۋچى و كەرەسەى ئەم پاۋە.
safe (sāf), *adj.* (۱) بى مەترسى: مەترسى ئى ئاكرى: بى مەترس.
 (۲) سەلامەت: زىيانى ئى ئەكەتۈۋە: ئازارى ئەبۈۋە:
 (The soldiers have returned ~ from the war.)
 (۳) بى ۋە: سەلامەت: بى مەترسى: (a ~ place).
 (۴) زىيان ئەبەخش: ئاتۋانى زىيان بىگىنىنى:
 (A murderer is only ~ when he is in prison.)
 (۵) ژىر: دورىيىن: ۋورىا.
 (۶) پىشتى پى: ئەبەستى.
 (۷) سىۋگەر: مەترسى (دۇپانى) ئى ئاكرى:
 (He has a ~ seat in the parliament.)
n. (۱) دۇلاب يا سىنۋوقى ئاسن: دۇلابى پارە و شتومەكى بەنرخ: قاسە.
 (۲) دۇلابىكى سارەد بۇ خوارەمەنى تىنەھەنگەرتن: (a meat ~).
 (۳) سىنۋوق (Slang), لاسىتىك (جوت بوۋن).
-safely (*adv.*); **safeness** (*n.*). دۇلابى ئاسنېر:
safe-breaker (sāf'brā'kēr), *n.* دۇلابى ئاستىشكىن (بۇ دۇزى)
safe-conduct (sāf'kon'dukt), *n.* (۱) رى پىدائى تىنەپېۋونى
 بى مەترسى (بەتايىبەتى لىكەنى جەنگدا)
 (۲) بەلگەى نوۋسراۋى ئەم رى پىدائە.
 (۳) پاس كىردن و پاسەۋانى كىردنى ئەم تىنەپېۋونە.
 (۴) رى پىدائى تىنەپېۋون بە سەلامەتى (بە ئاۋچەى دۇرەند).
v.t. (۲) پاراستن لىكەنى ئەم تىنەپېۋونەدا.
safe-cracker (sāf'krak'ēr), *n.* = **safe-breaker**.
safe-deposit box, سىنۋوقى سپارەدى ئەمىن (بۇ پارە و خەلىگ)
 شتومەكى بەنرخ دانان لە بانق يا شىۋىنىكى قايم و بى ترسدا).
safeguard (sāf'gärd'), *n.* (۱) مەرجىنىكى پارىزەر يا دىنلىكەر لە
 قۇتەرەت يا پەيمانلىگدا. (۲) پارىزەر (شت، مۇق): پارىز:
 (Clean food is a ~ against disease.)
 (۳) رى پىدائى تىنەپېۋون بەبى مەترسى.
 (۴) پاسەۋان (قافە).
 (۵) ئامىزى دىنلىكى دۇ بە پوداۋى كوتۇپرى مەكىتەيكە: زامەنى دىنلىكى.
v.t. پاراستن: سىۋگەر كىردن: پاس كىردن:
 (to ~ a place, an achievement, etc.)
safe-keeping (sāf'kēp'ing), *n.* پاراستن: پاس كىردن.
safety (sāf'ti), *n.* (۱) سەلامەتى: ئاسۋودەى: بى ۋەبى: پارىزگارى.
 بى مەترسى. (۲) ئامىزى يا زامەنى دىنلىكى دۇ پوداۋى كوتۇپرى مەكىتەيكە.
 (۳) [Slang], لاسىتىك (جوت بوۋن).
adj. پارىز: پارىزەر: ھى پاراستن: ھى پارىزگارى: (~ measures).

sagittate

- safety belt**, پىشتىنى سەلامەتى (لە ئوتۇمىيىل و قۇكەدا).
 (پىشتى دەۋورتى "seat belt").
safety glass, شوشەى بى زىيان (كە وورد و خاش ئابى و بى جامى
 ئوتۇمىيىل... ھتد بەكارەھىتەرت).
safety island, ئاۋچەيكە لەسەر شەقامدا كەدەغەپە بۇ ئوتۇمىيىل و بۇ
 پىدە دانراۋە. (پىشتى دەۋورتى: "safety zone").
safety lamp, (۱) چراى سەلامەتى (لە كانگدا). (۲) فانۇس: لۇكس.
safety lock, (۱) قفل سەلامەتى: قفلەكە كە ھەر بە كىلەكەى خۇى
 دەكىتەۋە ئابېرى. (۲) قفل سەلامەتى چەكى ئاگرىن.
safety match, شقارەتى بى زىيان.
safety pin, دەزى سىنچاق.
safety razor, گوژاننى بى زىيان (پىش تاشىن).
safety valve, (۱) زامەنى دىنلىكى يا سەلامەتى (مەنچەلى ھەلم... ھتد).
 (۲) كەلىن (بۇ دەرىچاندىنى ھەست و جۇشى زىادە): دەرمەن: ھۇ دەرىچىن.
safety zone, = **safety island**.
safflower (saf'lou'ēr), *n.* پۇنى گولەبەرۋە.
saffron (saf'rən), *n.* (۱) زەھەرەن. (۲) پودەكى زەھەرەن.
 (۳) زەردى پرتەقالى: پەنگى زەھەرەن.
safranin (saf'rə-nin), *n.* = **safranine**.
safranine (saf'rə-nēn'), *n.* سافرانىن: ماددەيكى سوۋرى مەيلە.
 پرتەقالىيە پەنگى پى دەكىرت.
sag (sag), *v.i.* (۱) ئەۋىن: داكەرتن: داتەپىن:
 (The ceiling has ~ged.)
 (۲) شۇپېۋونەۋە: داكەرتن.
 (۳) لاۋزېۋون: ھىز ئى پىران: داتەپىن: داكەرتن: خاۋېۋونەۋە:
 (His energies has ~ged.)
 (۴) شكان (نرخ، بازار).
 (۵) لە رى لادان (كەشتى).
v.t. ئەۋاندن: داتەپاندن.
n. (۱) ئەۋىن: داكەرتن: داتەپىن. (۲) پادەى ئەۋىن يا داكەرتن.
 (۳) شىۋىنى ئەۋىو يا داتەپىو.
 (۴) لە رى لادان.
saga (sā'gə), *n.* (۱) داستانى شەپوشۇپى ئەسكەندىناۋى.
 (۲) داستانى شەپوشۇپى: چىۋىكى ئازابى: چىۋىكى دورودورۇز.
sagacious (sə-gā'shəs), *adj.* (۱) دانان: زىرەك: زىرەك: ژىر: زانا.
 دورىيىن. (۲) [Archaic], بۇن تىۋ.
sagacity (sə-gas'ə-ti), *n.* دانانلى: زىرەكى: زىرەكى: ژىرەكى: ژانابى:
 دورىيىنى
sagamore (sag'ə-môr', sag'ə-môr'), *n.* سەرەك تىرەيكى
 خوارەستى ھىندى ئەمەرىكى.
saga novel, چىۋىكى پىشتاۋىشتى خىزانلىك.
sage (sāj), *adj.* (۱) دانان: ژىر: دورىيىن: زانا.
 (۲) دانانپانە: ژىرانە: دورىيىنەنە: (a ~ comment).
 (۳) [Obs.], كىرەك.
n. كەسكىنى دانان يا ژىر (بەتايىبەتى كەسكىنى بەتەمەنداجو).
sage (sāj), *n.* پودەكەكە لە توخى جاترە (دەكىرتە چىشتەۋە).
sage grouse, بالندەيكى كىۋىيە لە مەرىشك دەچىت بەلام گەرەتەرە.
 (مەيكەى پى دەۋورتى: "sage hen").
sagittal (saj'i-t'l), *adj.* (۱) تىرى: تىر ناسا: لە تىر دەچىت.
 (۲) تايىبەتى بە ھىلى لىكەنى ئىسپانى كاسەى سەر.
Sagittarius (saj'i-tār'əs), *n.* (۱) كۇلەستىرەى تىرو
 تىرەۋىز
 (ئەستىرەۋانى). (۲) بورچى تىرو تىرەۋىز (ئەستىرەۋانى)
sagittate (saj'i-tāt'), *adj.* تىرى: تىر ناسا: لە تىر دەچىت:
 (~ leaves)

sales-talk

- sales-talk**, (۱) ھاندان و پى سەلماندنى كەسنىك بۇ كرىن.
(۲) ووتوئىزىنكە بۇ ھاندانى كەسنىك بۇ كرىنى شتىك.
sales tax, باجى فروتەنى
saleswoman (sāl'z'woom'ən), *n.* = saleslady.
salic law, ياساى سالى (كە تىرمەكى قەرىنگى كۈن): (۱) ماف نەدان بە
ئافەت بۇ مىراتى زەوى زار بىردن.
(ب) ماف نەدان بە ئافەت بۇ چۈنە سەر تەختى پاشايى.
salience (sā'li-əns, sāl'yəns), *n.* Also saliency, (۱) بازدا
قونە. (ب) فېچقە (۲) دەرىۋقۇن: شتى دەرىۋقۇن: چوقلە: ئوۋكە: لوتكە
دەرىۋقۇن. (۳) ئاشكرىي: لەبەرچاۋى: زۇر دىياربۇن.
salient (sā'li-ənt, sāl'yənt), *adj.* (۱) بازدەر: قونەكەر:
ھەلقوزىن (ب) فېچقەكەر. (۲) دەرىۋقۇن: دەرىۋقۇن (گۇشە).
(۳) ديار: لەبەرچاۋ: ئاشكرى: لەبەر.
n. (۱) سەرى دەرىۋقۇن سەنگەر (۲) گۇشە دەرىۋقۇن: بەشى دەرىۋقۇن.
salientian (sā'li-en'shi-ən, sāl'i-en'shən), *adj.* تايىبە بە
گياندارى تەبىۋىشكى قونەكەر: قونەكەر.
n. گياندارى قونەكەر (وەك بۇق).
saliferous (sə-lif'ēr-əs), *adj.* خۇنى تىزدايە:
خۇنى ئى دەردەھىنرىت.
salify (sal'ə-fi'), *v.t.* (۱) سۈيىزىكەن: خۇنى تىزىكەن.
(۲) گۇيىن بۇ خۇنى: كرىن بە خۇنى.
salina (sə-li'nə), *n.* (۱) ئىستىلى خۇنىي: گۇم يا زەلگارى
خۇنىي: گۇم (۲) كەنەخۇنى: شۇنى خۇنى درووستىكەن (بە كۈلەندى ئاۋەكە).
saline (sā'lin), *adj.* (۱) خۇنىي: سۈيىز: خۇنىدار.
(۲) ھى خۇنى كەنزاىي (كىمىيە).
n. (۱) گۇم يا ئىستىلى خۇنىي: كەنەخۇنى. (۲) خۇنى كەنزاىي.
(۳) گىراۋە سۈيىز (پىزىشكۈنى).
salinity (sə-lin'ə-ti), *n.* سۈيىزى: خۇنىي.
salinometer (sal'i-nom'ə-tēr), *n.* پىنۋەرى پەلى خۇنى
لە گىراۋەيەكە.
saliva (sə-li'və), *n.* لىك: لىكاۋ: ئاۋى دەم.
salivary (sal'ə-ver'i), *adj.* لىكى: لىكاۋى: تايىبە بە لىك
salivate (sal'ə-vāt'), *v.t.* لىكى زۇر پى دەردان.
v.t. لىك دەردان: ئاۋىزەنە دەم.
-salivation (*n.*); **salivator** (*n.*).
sallet (sal'it), *n.* جۈرە كۈلۈزىيەكە لەسەدەي پانزەدە لەسەردەكە.
salloy (sal'ō), *adj.* رەنگ زەرد: رەنگ زەرد ھەلگەر.
v.t. رەنگ زەرد ھەلگەر.
salloy (sal'ō), *n.* (۱) شۇبىمى (۲) شۇۋل يا بارىكە لى شۇبىمى.
sally (sal'i), *n.* (۱) ھىرش: لەلايەن ھىزى ئابلۇقەدراۋە: پەلامار.
(۲) ھەلەت: ھەلپە: لەپەر دەرىۋقۇن.
(۳) قەسى قوت: نۆكتە: قەسى ئەنتىكە يا قۇشە. (۴) گەشت.
v.t. (۱) لەپەر دەرىۋقۇن دەردە.
(۲) ھىرش بىردە سەر دوزىم (لەلايەن ھىزى ئابلۇقەدراۋە: پەلامار).
(۳) لە دەركا يا كۈن ھاتتەدەردە.
(۴) (~ forth; ~ out), دەست بە گەشت كرىن: كەتتەپى.
salmagundi; **salmagundi** (sal'mə-gun'di), *n.* جۈرە
زەلاتىيەكە لە تىلماسكە گۇشت ھىلگەي كۈلۈر پىياز ماسى بچوك
دروست دەركىن (۲) شتى تىكەل: شتى ھەرمە.
salmi; **salmis** (sal'mi), *n.* گۇشتى بالندەي كىۋى بە بەھارات
مەي لىنراۋ
salmon (sam'ən), *n.* (۱) سەلمور: جۈرە ماسىيەكى سۈرە:
ماسىيە خاتۋەنە (۲) رەنگى سۈرى پرتەقالى.
salmonberry (sam'ən-ber'i), *n.* (۱) پۈۋەكىكە لە توۋىك
دەجىت ۲: بەرى لە توۋىك چۈرى ئەم پۈۋەكە

saltiness

- salmonoid** (sal'mə-noid'), *adj.* (۱) سەلمورنى:
لە ماسى سەلمور دەجىت. (۲) لە توخى سەلمورە.
n. ماسىيەكە لە توخى سەلمور.
salmon pink, پەمەيى سەلمورنى: سۈرى پرتەقالى.
salon (sə-lon'), *n.* (۱) سالۇن: دىۋەخان: سالۇنى ھەنەرە يا
چاۋەپى كرىن. (۲) كۆپى دىۋەخان (بەتايىبەتى ھى ھەنەرەندە بۇزۇر
ئوۋسەران لە دىۋەخانى يەككىگەندە). (۳) پىشاندەي تابلۇ.
(۴) خانە (وەك: سەرتاشخانە): سالۇن: (~ a beauty).
(۱) سالۇن: دىۋەخان: سالۇنى ھەنەرە يا
چاۋەپى كرىن. (۲) مەيخانە: بار. (۳) [British], ئوتومبىلى سالۇن: قەمەرە.
saloon-keeper (sə-lōon'kēp'ēr), *n.* مەيخانەچى.
salpingitis (sal'pin-jī'tis), *n.* ھەركىرىنى بۇزى " فالوۋى " و
" ئۇستاكى ", واتە ھى گۇنى.
salpinx (sal'pinks), *n.* بۇزى فالوۋى.
(۲) بۇزى ئۇستاكى, واتە ھى گۇنى.
salsify (sal'sə-fi'), *n.* پۈۋەكى گۇنچەكە ماسى: پۈۋەكىكە پەگەكى
گۇشتى سېۋى دىزىزە دەخۇرىت.
sal soda, كاربوناتى سۇدۇم (كىمىيە).
salt (sōlt), *n.* (۱) خۇنى: ئەمەك. (۲) تام: تام بۇزى تىز.
(۳) قەسى قوت ۋە ئەنتىكە تىز: گالتەي پى: قەسى سۈيىز.
(۴) پارىزەر: پاككەرە. (۵) خۇنىدار.
(۶) [Colloq.], كەشتىيەمەنى قال
(۱) خۇنىي: خۇنىدار. (۲) خۇنى كراۋ: بە خۇنى پارىزەر.
adj. (۳) سۈيىز. (۴) تىز: پى: قوت (قەسى).
v.t. (۱) خۇنى پۈۋەكەن: خۇنى تىزىكەن
(۲) سۈيىزىكەن: خۇنى كرىن بۇ پاراستن (وەك قاۋورمە)
(۳) بەھارات پۈۋەكەن (مەجان):
(He ~ed his conversation with wit.)
not worth one's salt, بى بايە: ھىچ پۈۋەك
salt away (or down), (۱) سۈيىزىكەن ھەلگەن.
(۲) [Colloq.], پاشەكەت كرىن: ھەلگەن (پارە).
salt of the earth, باشتىن كەس يا خەلە:
نەمۇنە باشى دىلچىكى پىاۋەتى:
(Those people are the salt of the earth.)
with a grain of salt, بىر گۇمانە: بىر گۇمانە.
(You have to take what he says with a grain of salt.)
worth one's salt, بە بايە: كارامە: جىنى پۈۋەك.
saltant (sal'tənt), *adj.* سەمەكەر: ھەلپەرىكەن: بازىدەر.
saltarello (sal'tə-rel'ō), *n.* (۱) سەمەكى بەجۇشى ئىتالىيە.
(۲) مۇسقىلى ئەم سەمە.
(۱) سەمە: بازدا: قونە.
(۲) گۇيىنكى كوتوپى. (۳) پىل دان (دەمارى خۇنى).
(۴) گۇيىنكى بىنچىنەي (گياندار يا پۈۋەك).
(۱) تايىبەنى
بە قونەكەن يا بازىدەر. (۲) قونەكەر: بازىدەر.
(۱) قونەكەر: بازىدەر.
(۲) زور زور دەگۇپى.
salt-cellar (sōlt'sel'ēr), *n.* خۇنىدار.
salted (sōlt'id), *adj.* (۱) سۈيىزىكەن: خۇنى كراۋ (بۇ ھەلگەن وەك
قاۋورمە). (۲) [Colloq.], قال: كارامە: شارمە: سەردەرچۈ.
(۱) خۇنى فروش: خۇنى درووستىكە.
(۲) گۇشت ۋە ماسى سۈيىزىكەر.
saltern (sōlt'ēr), *n.* = saltworks.
saltgrade (sal'ti-grād'), *adj.* لاقى بۇ قونەكەرە: قونەكەر.
saltiness (sōlt'i-nis), *n.* سۈيىزى.

saltish

- saltish** (sôl'tish), *adj.* نهختنك سوز.
salt lick, بهر ده حوییه که گیاندار دهیلینسه.
salt marsh, زهکاری خوییاوی
saltpeter ; saltpetre (sôlt'pē'tēr), *n.* بهر ده خوی
نهتراتی پوتاسیوم و سودیوم.
salt rheum, نهخوشی پیست (بهتایهتی بیر).
salt shaker, خوندان
salt-water (sôlt'wô'tēr, sôlt'wât'ēr), *adj.* می ناوی سوزا
له ناوی سوزدا ژیاو: (*fish*) .
salt water, سوزاوا: ناوی ده ریا.
saltworks (sôlt'wûrks'), *n.* کارگی خوی: شوینی خوی
دروستکردن (له پئی گولاندنی خوی ناومکوه).
salt-wort (sôlt'wûrt'), *n.* نه سپون. جوزه گیایه که سابوونی
لی دروست ده کری
salty (sôlt'ti), *adj.* (۱) سوزا: زورخوی (۲) بونی ده ریا فی دیت
(۳) قوت (قسه): تیز: پرده.
salubrious (sə-lōō'bri-əs, sə-lū'bri-əs), *adj.* سازگار
-salubriousness (*n.*). سازگاری
salubrity (sə-lōō'brā-ti, sə-lū'brā-ti), *n.* بۆ تمندروستی باش بوون
saluki (sə-lōō'ki), *n.* سملوتی تانجی: جوزیکه له سهگی پاو.
salutary (sal'yoo-ter'i), *adj.* (۱) سازگار: بۆ تمندروستی باشه.
(۲) باش: بسود: بهکملک. (*a ~ effect*) .
-salutariness (*n.*).
salutation (sal'yoo-tā'shən), *n.* (۱) سلاو: سلاولیکردن
بهخیرهاستن کردن: درود. (۲) سلاوی سهرهتای نامه (وهک: Dear Sir).
salutatorian (sə-lōō'tō-tōr'i-ən), *n.* قوتایی بهخیرهاستنکر:
ووتاری بهخیرهاستن خوینرهوه: قوتایی بهکوه ووتاری بهخیرهاستن دهخوینیتیه
له نامهنگی دهرچووندا. (بهگشتی قوتایی دروم هم ووتاره دهخوینیتیه
روشیه 'valedictorian' بینه).
salutatory (sə-lōō'tō-tōr'i), *adj.* بهخیرهاستی
ووتاری بهخیرهاستن که نه قوتایی بهی به دوهم دهرچوه دهخوینیتیه
له نامهنگی دهرچوونی زانکوز زانستگادا
salute (sə-lōō't, sə-lūt'), *v.t.* (۱) سلاولیکردن: بهخیرهاستن کردن.
(۲) سلام بۆ کردن (سربازان) سلام کردن: سلام سهندنهوه.
(۳) شکویدان: پزگرتن: ناهرین کردن
(۴) بهپیرهوهچوون: خۆ پینشکاش کردن
v.t. (۱) سلاولیکردن: بهخیرهاستن کردن (۲) سلام کردن (سربازان).
n. (۱) سلاو: بهخیرهاستن: درود (۲) سلام (سربازان).
(۳) نهقی تۆپ (بۆ بهخیرهاستن کردنی رهسمی)
(۴) بهیداخ نواندن (بۆ پز پینشاندان).
salvable (sal'və-b'l), *adj.* (۱) پزگار ده کری: دهوانی پزگار بکری
(۲) پزگار ده کری له فواتاندن: دهریاز دهکریست.
salvage (sal'vij), *n.* (۱) پزگارکردنی کشتی و بارهکی و
کشتیپوانهکانی له متریسی وهک ناگرو نوقم بوون و داگیرکردن.
(۲) مز یا کری نه پزگارکردنه.
(۳) کشتی و بارو کشتیپوانی پزگارکراو
(۴) هینانه سهرهوه یا دهرهینانی کشتی نوقم بوو.
(۵) (۱) دهریازکردنی شتومک له مالز شوینی تری سوواودا.
(ب) شتومکی دهریازکراوی وهک (ج) مز یا کری نه پزگارکردنه.
(د) دهسکوتی فروشتنی نه شتومکه
(۶) بهکارهینانی شتومکی دهریازکراو له فواتاندن.
v.t. (۱) پزگارکردن (له فواتاندن) نوقم بوون یا وهرگهپانی کشتی، ناگرو
لافاو. یومله رزه. هتد
(۲) هینانه سهرهوه یا دهرهینانی کشتی نوقم بوو وهرگهپاو.

samoan

- (۳) بهکارهینانی شتی دهریازکراو (له ناگرو لافاو شتی وهک)
-salvageable (*adj.*) ; **salvager** (*n.*).
salvation (sal-vā'shən), *n.* (۱) پزگارکردن: پزگاربوون: پزگاری.
(۲) هوی پزگاری: هوی پزگارکردن: (*Hard work is his ~*) .
(۳) پزگارکردن یا پزگاربوون له گونا (ناین): گونا پاک کردنهوه
گونا لهسم لایردن.
Salvation Army, لهشکری پزگاری: پزگراویکه بۆ یارمهتیدانی
مهزاران و ناین بلاوکردنهوه.
salve (sav, säv), *n.* (۱) ملحم.
(۲) دهرمانی خهم رهوین: خهم رهوین: دلنهوایی:
(*Her kind words were a ~ for his sunken heart.*)
(۳) مهرایی.
v.t. (۱) ملحم لیدن. (۲) خهم پهواندنهوه: دلخوشی داننهوه: دلنهوایی کردن.
(۳) مهرایی.
salve (salv), *v.t.* = **salvage**.
salver (sal'vēr), *n.* سینا: دهری پهل.
salvia (sal'vi-ə), *n.* گوله مریمی: پوههکینکی بۆن خوشه له توخمی
نهصنا.
salvo (sal'vō), *n.* (۱) دهسپز: هاری گولله.
(۲) گولله یا مووشکی یک لهوای یک تهقینراو.
(۳) هاری چپله یا قاقای پینکین: (۴) کۆمهل یا ریزه پرسیار
خۆبهدهستنهوه: بیانو: پاکردن له نهک: خۆدزیننهوه: دووینی
salvor (sal'vēr), *n.* **Also** **salver**, کشتی یا مرزقی پزگارکر
(له نوقم بوون، سووتان، لافاو... هتد).
samara (sam'ə-rə, sə-mār'ə), *n.* بهرینکی روشکی یک دهنگییه
توتیکلهکی له شتیه بالایی وهک بهری دارمهرش.
samaritan (sə-mar'ə-tin), *n.* (۱) سامری: هاوینشتمازییهکی
"سامره" له فهلستین (۲) کسینکی دلپاک که همیشه یارمهتی خهک دهوات.
adj. تاییهتی به "سامره" و دانیشتوانهکانی.
samarskite (sə-mār'skit), *n. سهمرسکایت: کانزاییهکی برقه داری
پهشه ناسن و یورانیوم هندی کانزای تری تیدایه
samba (sam'ba, sām'bā), *n.* سهمایهکی بهازییه له بنچینه
نهقریقاییه.
v.t. سهمای "سامیه" کردن.
sambar (sam'bēr, sām'bēr), *n. جوزه ناسکینکی زلی یالدارای
شاخ سیپله.
sambo (sam'bō), *n. سامبو: کسینکی دورگ بهتاییهتی هی
قولهپهش و هیندی نهامریکایی یا قولهپهش و نهوروپایی.
same (sām), *adj.* (۱) ههمان: یک (کات، شوین):
(*They died on the ~ day.*)
(۲) چوونیکه: هاو: وهک یک: (*He eats the ~ food every day.*)
(۳) نهگوزاو: وهک جارن: (*He looks the ~ as ever.*)
(۴) ناویراو: پینشووتر ناویراو.
pron. (the ~), (۱) ههمان کس، شت، یا پووداو.
(۲) کسینکی زووتر ناویراو.
adv. (the ~), ههمان شتیه: ههمان جزی:
(*He walks the ~ as his father.*)
all the same, (۱) لهگهل نهوهشا. (۲) بی: بایهخ: ناگرتگ: هیچ.
just the same, (۱) به ههمان شتیه. (۲) لهگهل نهوهشا.
sameness (sam'nis), *n.* (۱) چوونیکه: وهک یکی: لهیکهچوون.
(۲) یک نهوایی: نهگوزان.
samisen (sam'i-se'), *n.* ناسیونکی مزیسی سی ژایی یا بانییه.
samoan (sə-mō'ən), *adj.* ساموئی: تاییهتی به گهل و کلتوری
"ساموئا" که برقییه له کۆمهله دورگهیک له زمزیای هیندییا
(۱) هاوینشتمازی "ساموئا".
n.***

- (۲) زمانی "سامووا" یی-مکان.
samovar (sam'ə-vär', sām'ə-vär'), *n.* سامووه.
 له‌بەشی گەنەشامی (خواردنێکی هیندی ئەمریکی).
samp (samp), *n.* جۆره بەلەمێکی سەول و بایەوانی چینی و یابانی.
sampan (sam'pən), *n.* نمونە وێنە بەرکۆل:
sample (sam'p'l, sām'p'l), *n.* (a ~ of his work)
 v.l. (۱) بەرکۆل کردن! خوێ چەشت! تاقیکردنەوه.
 (۲) نمونە ئی وەرگرتن.
sampler (sam'plēr, sām'plēr), *n.* (۱) نمونە کۆکەرەوه
 تاقیکەرەوه. (۲) نامیزی نمونە وەرگرتن یا کۆکەرەوه و تاقیکردنەوه.
 (۳) پارچه قوماشی نەخش و نیکار لەسەر کراو.
sampling (sam'plin), *n.* (۱) نمونە کۆکەرەوه و تاقیکردنەوه.
 (۲) شینوی ئەم کۆکەرەوه و تاقیکردنەوه. (۳) نمونە: وێنە.
samurai (sam'oo-rī'), *n.* سامورای: (۱) چینی سوپای یابان لەکاتی دەره‌بەگیدا. (ب) ئەندامێکی ئەم چینه جەنگامری یابانی.
sanative (san'ə-tiv), *adj.* [Rare]. چاککەرەوه (نەخۆشی) سازگار.
sanatorium (san'ə-tōr'i-əm, san'ə-tō'rī-əm), *n.* Also-sanatarium, (۱) بوژانگە: جێنێکی سازگار بۆ بوژاندنەوهی ئەوانەی لە نەخۆشی هەلساوتەتەرە یا ئەوانەی تووشی نەخۆشی قورس بوون.
 (۲) خەستەخانەی نەخۆشی قورس (وەک سەیل).
sanatory (san'ə-tōr'i, san'ə-tō'rī), *adj.* سازگار!
 بۆ تەندرووستی باش! چاککەرەوه.
sanbenito (san'bə-nē'tō), *n.* (۱) بەرگیکی گۆنێیە کافری تۆبەکار.
 لەبەری دەرکردنەوه کافری تۆبەکار. (۲) بەرگیکی وەهای پەشە بە وێنەی شەیتان و گەڕی ناگەرەو نەر کافرانە سزای هەلواسینیان بەسەردا درابوو لەبەریان دەرکرد.
sanctified (san'k'tə-fid'), *adj.* (۱) پیرۆز! پیرۆزکراو.
 sanctimonious (۲) تەرخان کردن بۆکاری پیرۆز!
sanctify (san'k'tə-fi'), *v.t.* (۱) تەرخان کردن بۆکاری پیرۆز!
 پیرۆزکردن. (۲) پاک کردنەوه (لە گونا): گونا پاک کردنەوه
 (۳) پیرۆزکردن لەبەری تۆبەکار: (to ~ a marriage).
 (۴) چەسپاندن و پیرۆزکردن نەریتیک: بە پیرۆز دانان.
-sanctification (n.) ; sanctifier (n.).
sanctimonious (san'k'tə-mō'ni-as), *adj.* بە پووانەت زۆر
 خواپەرست! دوو‌پوویی نایبی.
sanctimony (san'k'tə-mō'ni), *n.* زۆر خواپەرستی پووانەت!
 دوو‌پوویی نایبی! پیرۆزی دێق.
sanction (san'k'shən), *n.* (۱) دەسەلات پێدان! پێ پێدان.
 (۲) پەسەندکردن! پالێشتی کردن! هاندان. (۳) سزا. (۴) یاسا! فرماننامە.
 (۵) (pl.) سزای دراو بەسەر وولاتیکدا لەلایەن وولاتانی ترمەو:
 (to impose economic ~s on a country)
 v.l. (۱) دەسەلات پێدان! مۆرکردن.
 (۲) پەسەندکردن! پالێشتی کردن! هاندان! پێ پێدان.
sanctity (san'k'tə-ti), *n.* (۱) پیاوچاکی! پاکي.
 (۲) پیرۆزی: پیرۆزیتی: (the ~ of a church, mosque, temple).
 (۳) بە پیرۆز دانان: (the ~ of life).
 (۴) شتیکی پیرۆز.
sanctuary (san'k'chō-er'i), *n.* (۱) پەرستگا! شوێنێکی پیرۆز.
 (ب) نازجەرگە پەرستگا یا شوێنی پیرۆز. (ج) نزرگە! مەزارگە.
 (۲) پەنا! پەناگا! پارێزگا! ئارامگە. (۳) دالەد.
 (۴) پارێزگای بالندەو گیاندار: جێنێکە تەرخان کراوە بۆ ژیاو و زوێر کردنی ئەو گیاندارو بالندانە تیایان و پراوکردنی تێدا قەدەغیە.
sanctum (san'k'təm), *n.* (۱) شوێنێکی پیرۆز.
 (۲) خەلوەتخانە! خەلوەت! خەلوەتگا! ژووری تاییبەتی بە خۆ.
sanctum sanctorum (san'k'təm san'k-tōr'əm), (۱) -

- شوێنێکی زۆر پیرۆز! نازجەرگە شوێنێکی پیرۆز.
 (۲) شوێنێکی تەنهایی و تاییبەتی بە خۆ (لەبەری گالتەرەو).
sand (sand), *n.* (۱) لم.
 (۲) (pl.), گەنار دەریای لێن! شوێنی لێن.
 (۳) لێن گاتزەمیری لم.
 (۴) (pl.), نەختالە کات! چرکە! تۆزە کات: (the ~ of life).
 (۵) [Slang], ئازایی! غیرەت. (۶) پەنگی لم.
 (۱) لم پێوەکردن! لم هەلپێژاندن بەسەردا.
 (۲) ساف و لووس کردن بە سمارتە! سمارتە لێدان.
 (۳) لم تیکەل‌کردن! لم تیکردن.
 (۴) بە لم داپۆشین! پرکردن له لم.
sandal (san'd'l), *n.* (۱) سۆل! کالە! پێلاوی سەرپێشی! ئەمەل.
 (۲) قایشی سۆل.
sandal (san'd'l), *n.* = sandalwood.
sandalwood (san'd'l-wood'), *n.* (۱) داروختەیی سەندەل
 (کە سەخت و پەنگ کراوە و بۆن خوشە). (۲) درەختی سەندەل.
sandarac (san'də-rak'), *n.* (۱) جۆره درەختیکە لە توخمی سنەوبەر. (ب) جەوی ئەم درەختە.
realgar (۲) جۆره درەختیکە یا کۆوری ئەفەریقایە لە توخمی سنەوبەر دارەکی بۆن خوشە و جەوی دەرەدات.
sandbag (sand'bag'), *n.* (۱) توورەکه لم! کیسە لم! گۆنێ لم.
 (۲) توورەکه‌یکێ بچووک و باریکەلەیه پرە له لم (کە وەک چەک بەکارده‌هێنرێت).
 (۱) توورەکه لم بەدەور یا لەبەردەمدا دانان (بۆ پاراستن لە لاوا و هتد):
 بەرەبەستکردن بە کیسە لم. (۲) توورەکه‌یکێ بچووک و باریکەلەیه پر له لم پێادان.
 (۳) [Colloq.], بەزۆر شت پێ کردن.
sand bar, بێستو یا بەرزایی لێ کەنار دەریا و پێر (کە بەهۆی بەرزای نیشتاووە درووست دەبێت).
sandblast (sand'blast', sand'bläst'), *n.* (۱) تەوژی هەوا یا
 هەلمی تیکەل بە لم (کەناز و شووشە و دیواری پێ پاک دەرکێتەرەو و ساف و لووس دەرکێت) (۲) مەکینەێ ئەم پاک کردنەوه و ساف کردن پاک کردنەوه و ساف و لووس کردن بە تەوژی هەوا لێ تیکەل بە لم.
sand-blind (sand'blind'), *adj.* نینچە کوێر! چاوکر.
sand-box (sand'boks'), *n.* سنووقە لم (بۆ یاری مندان یا کردن بە
 هێلی شەمەندەفەرەوه بۆ نەخڵیسکان).
sand-cast (sand'kast', sand'käst'), *v.t.* کەناز داپشتن لە قالبی
 لەدا.
sand crack, قلیشی سەمی ئەسپ (دەبێتە هۆی شەل).
sand dollar, ژێشکی دەریا! گیاندارێکی خەلپەیی پانکەلەیه حەز بە ناو
 لم دەکات.
sand eel, = sand lance.
sander (san'dēr), *n.* (۱) ساف و لووسکەر بە سمارتە! سمارتەکەر!
 سمارتەلێدەر. (۲) مەکینەێ سمارتەکەر! مەکینەێ ساف و لووسکەر بە سمارتە.
 (۳) لم بڵاوکەرەوه.
sanderling (san'dēr-lin), *n.* جۆرێکە لە چۆلەکی لێ بچکۆلە.
sand flea, کێچی ناو لم.
sand fly, مێشی ناو لم.
sand-glass (sand'glas', sand'gläs'), *n.* = hourglass.
sand grouse, مامری لم.
sand hopper, = sand flea.
sand lance, Also sand lance or sand eel, مارماسی لم.
sand-lot (sand'lot'), *adj.* تاییبەتی بە یاری ناو لم یا دەشتی بەره‌لا
 (بەتاییبەتی هی مثالان): (~ baseball).
sandman (sand'man'), *n.* پیاوێکی ئەفسانەیی‌یه گوايه مندان
 خەو‌لێو دەکات بە لم پێژاندن ناو چاویانەوه.

-sapidity (*n.*).

sapience (sā'pi-əns), *n.* Also sapiency, دانایی؛ ژیری؛ ژانایی.

sapient (sā'pi-ənt), *adj.* دانا (همنديك چار لېوړی لاقرتیوه).

ژیرا ژانا

sapless (sap'lis), *adj.* (۱) ووشكو و رنگ؛ سېس؛ بې ټاووگ.

(۲) بې هیزا؛ سست؛ لاوازا؛ بې ټاقعت؛ بې ټین؛ مردوو (مهجان).

sapling (sap'lin), *n.* (۱) نېمام (۲) لاو؛ گنج. (۳) په چكه ټانجی.

sapodilla (sap'ə-dil'ə), *n.* (۱) درهختیكى همیشه سموزی نارچه.

گرمو تېرېكاني نه مریکایه. (۲) بهری نېم درهخته.

saponaceous (sap'ə-nā'shəs), *adj.* سابونوای؛ سابونی.

saponifiable (sə-pon'ə-fī'ə-b'l), *adj.* دمکری به سابون.

saponify (sə-pon'ə-fī'), *v.t.* گردن به سابون.

v.t. بون به سابون.

-saponifier (*n.*); saponification (*n.*).

saponin (sap'ə-nin), *n.* سابونین. ماده يېمکی سابونی يه له

دارسابوندا (کیمیا).

sapor ; sapour (sā'pēr, sā'pôr), *n.* بون و بهرامه؛ بون؛ تام.

-saporous (*adj.*).

sapota (sə-pō'tə), *n.* = sapodilla.

sappanwood (sə-pan'wood'), *n.* = sapanwood.

sapper (sap'ēr), *n.* نندازباري سوبا (به ټایمېتی هی ټینگلیزی).

sapphire (saf'īr), *n.* (۱) گهره هری شین؛ یاقوتی شین.

(۲) رهمگی نېم بهر د بهنرخه.

adj. شینی ناسمانی؛ شینی یاقوتی؛ شینی مهیل و سموز.

sapphirine (saf'ēr-in, saf'ə-rin'), *adj.* شینی یاقوتی.

شیني ناسمانی

n. سلیکاتی مگنسیسېوم فالونی شین یا سموز.

sapphism (saf'iz'm), *n.* = lesbianism.

sappy (sap'i), *adj.* (۱) تروپ؛ ټاووگ.

(۲) به ټین؛ زیندوو؛ به گف و گوې؛ چوست و چالاک؛ به میز.

(۳) [Slang] میچ و پوچ؛ بې تام؛ بې مانا.

-sappily (*adv.*); sappiness (*n.*).

sapremia, sapraemia (sə-prē'mi-ə), *n.* = septicemia.

sapro-; sapr- (sap'rō, sap'rə), پینشگرېکه به مانای؛ پزیو؛ گمنیو.

مردوو؛ پوکانه و؛ پواو: (*saprogenic*).

saprogenic (sap'rə-jen'ik), *adj.* Also saprogenous, (۱) -

پوکینرهره؛ ده پیت هوی پزان یا گمنی. (۲) له پوکانه و یا پزینوه هاتوو.

saprolite (sap'rə-lit'), *n.* بهر د پزیو یا پوکاوه.

saprophagous (sə-prof'ə-gəs), *adj.* بونگنخور.

شتی گمنیو خور

saprophyte (sap'rə-fīt'), *n.* زیندوهرېک یا پوکېکه که لسمر.

شتی گمنیو پوکاوه دوی.

-saprophytic (*adj.*).

sapsucker (sap'suk'ēr), *n.* ټاووگ هلمزه؛ دارکونکمرېکه ټاووگی.

دار هلمد مین

sapwood (sap'wood'), *n.* نېو چینه ټاووگداره نرهمی قدی درهخته.

که له ژنر ټوینکله کهوه یه.

saraband (sar'ə-band'), *n.* سهرې بند: (۱) سه مایه کی ټیپانی

جوانه (ب) موسیقای نېم سه مایه.

saracen (sar'ə-s'n), *n.* (۱) عرب

(۲) موسلمان (به ټایمېتی له کاتي شمېر خاچ پرستید).

sarcasm (sär'kaz'm), *n.* (۱) تموس؛ لاقرتی

(۲) لاقرتی گردن؛ به تموسمه ووتن

sarcastic (sär-kas'tik), *adj.* (۱) به تموس؛ به لاقرتی؛ به تموسمه؛

(*a ~ statement*)

(۲) هم به لاقرتی کمر؛ قسه به تموس: (*a ~ person*).

-sarcastically (*adv.*).

sarcenet (sär'snet), *n.* قوماشیکی ټاوویشمی نرهم و تمکه.

sarco-; sarc- (sär'kō, sär'kə), پینشگرېکه به مانای؛ گوشت:

(*sarcology*)

sarcocarp (sär'kə-kärp'), *n.* (۱) گوشتی میوه؛ ټاووگدار (قوخ).

هملوړه. (۲) گوشتی میوه؛ کرؤکی میوه.

sarcology (sär-kol'ə-ji), *n.* ټوینکاری پيشاله نرهمه کانی لهش.

sarcoid (sär-koid'), *adj.* گوشتی؛ گوشت ناسا؛ له گوشت چوو.

sarcoma (sär-kō'mə), *n.* سندانی شيرېمېجی پيشاله لیکدوهرمکاني

لهش.

sarcomatosis (sär-kō'mə-tō'sis), *n.* نه پیندوهری سندانی

شيرېمېجی به پيشاله لیکدوهرمکاني لهشدا.

sarcophagus (sär-kol'ə-gəs), *n.* دارترومی بهر دین.

sarcous (sär'kəs), *adj.* (۱) گوشتی؛ له گوشت پینکها توو.

(۲) ماسولکې؛ له ماسولکه پینکها توو.

sard (särd), *n.* سمرد؛ جوړنک له یاقیتی پووناکي سووری پرته قالی.

sardine (sär-dēn'), *n.* ساردین؛ جوړه ماسی يېمکی زور بچکوله یه

ده کړتیه قوتوهره

sardius (sär'di-əs), *n.* = sard.

sardonic (sär-don'ik), *adj.* لاقرتی يې؛ به تموسمه؛ لاقرتیگر:

(*a ~ smile, tone of voice, etc.*)

-sardonically (*adv.*).

sardonyx (sär'də-niks), *n.* جوړنک له یاقیتی منلی سوورو پرته قالی.

یان قاوهری و سبی تریبی ټیدایه

sargasso (sär-gas'ō), *n.* جوړنک له کیای دهریای

sarge (särj'), *n.* [Colloq.] = sergeant.

sari (sä'rē), *n.* ساری؛ کراسی نافره تی میندی.

sark (särk), *n.* [Scot. or Archaic], = shirt.

sarmentose (sär-men'tōs), *adj.* تهری باریک و دریز؛ فریندوهری

پهگ داکوتا و دک شلیک

sarong (sə-rōŋ', sä'rōŋ'), *n.* بهرگینې ژانده و پیاوانه ی دورگه کانی.

پاسیفیکه بریت یه له قوماشیکی بهنگا پوهنکی له خوړه پینچراو وک به شته مان

یا ته نوهره.

sarracenia (sar'ə-sē'ni-ə), *n.* پوهه کیکی زه لکای نه مریکی یه

که لکای له سوراخی دهچن جانوهر دمگن وک تله بې خوراکی پوهه که که.

sarsaparilla (sär's-pə-ril'ə), *n.* (۱) پوهه کیکی نارچه گهرمه کانی.

نه مریکایه په گه کانی بون خوشن و که لکای له دل دهچن.

(۲) په گی ووشک کراوه نېم پوهه (بې تام و بون خوش گردن به کاردیت).

(۳) خواردنوه یه کی شيرینه نېم بون و بهرامه یی ټیکراوه.

sartor (sär'tēr), *n.* بهرگدرو (ووشه یه کی ویزه یی و قوشمه یه).

sartorial (sär-tōr'i-əl, sär-tō'ri-əl), *adj.* (۱) بهرگدرویی؛

هی بهرگدروان و پيشه که یان.

(۲) بهرگی؛ ټایمېتی به جل و بهرگ (به ټایمېتی هی پیاوان).

(۳) ټایمېتی به ماسولکې بهرگدرو (ووشه یی داهاتو بینه).

sartorious (sär-tōr'i-əs, sär-tō'ri-əs), *n.* ماسولکې بهرگدرو.

ماسولکې کی باریک و دریز به دریزایی پيشه و ی پان.

sash (sash), *n.* پشتن.

sash (sash), *n.* چوارچینو خلیسکی دهرگا و په نچه ره.

sashay (sa-shā'), *v.t.* [Colloq.], (۱) به کش و فشه و پزیش؛

خو بادان. (۲) هنگارنان له سه مادا به شپوه ی خلیسکان.

n. [Colloq.], گشت؛ گه پان؛ سه پیران.

saskatoon (sas'kə-tōōn'), *n.* ساسکاتون؛ دهره نیکي نه مریکایي

گول سپی به بهرکه ی دهورن

sass (sas), *n.* [Colloq.], بې شمهری؛ چارقایمی؛ قسه پې ووتنوه؛

- له گهره‌ی خۆ هه‌لگه‌پانه‌وه
sassaby (sas'ə-bi), *n.* جۆره‌ ناسکه‌ کێوی‌یه‌کی گهره‌ی نه‌فه‌رقایه‌ییه‌.
sassafras (sas'ə-fras'), *n.* (١) ساسافراس جۆره‌ دره‌ختیه‌کی
 نه‌مه‌ریکی گۆل‌زه‌ردی به‌دراوه‌ (٢) تووکیلی ووشه‌ کراوه‌ی نه‌م دره‌خته‌ (بۆ
 پزیشکه‌وانی و تام‌خۆش‌کردن به‌کارده‌یه‌نریت).
 (٣) نه‌م تاهو بۆزو به‌رامه‌یه‌.
sassy (sas'i), *adj.* [Colloq.]. (١) بن‌حه‌یا! چه‌قاره‌سوو!
 بزێوو ده‌مه‌ هه‌راش (*a ~ child*).
 (٢) زه‌ق و بێ شه‌رمانه‌ (جلب‌وبه‌رگ).
-sassily (*adv.*); **sassiness** (*n.*).
sassy (sas'i), *n.* دره‌ختیه‌کی نه‌فه‌رقایه‌ی تووکیل و دار‌زه‌ه‌راوی‌یه‌.
 (پیشی ده‌ووتری: "sassy bark").
sassywood (sas'i-wood'), *n.* = **sassy**.
sat (sat), *past tense and past participle of sit*.
satan (sā'tən), *n.* شه‌یتان
satanic (sā-tan'ik, sə-tan'ik), *adj.* شه‌یتانی، شه‌یتانه‌
-satanical (*adj.*); **satanically** (*adv.*).
Satanism (sā'tən-iz'm), *n.* شه‌یتان‌پرستی
satchel (sach'əl), *n.* جانتای ده‌ست، جانتای کوتابی.
sate (sāt), *v.t.* (١) تیرکردن
 (٢) نینه‌که‌ لایه‌نکردن: له‌ نه‌ندازه‌ به‌ده‌ر تیرکردن! له‌به‌رچاو خست (به‌هۆی زۆر
 پێدانه‌وه‌):
sat (sat, sāt), *archaic past tense and past participle of sit*.
sateen (sa-tēn'), *n.* ساتین: قوماشیه‌کی لووسی لۆکه‌یه‌ له‌ ناوڕیشم
 ده‌چیت
satellite (sat'ə-lit'), *n.* (١) به‌رده‌ست، کله‌ (مروژ): دراگه‌ته‌، پاشکۆ.
 کله‌که‌له‌تیکه‌ر (٢) نه‌ستیره‌یه‌کی گه‌زێکی بچوکه‌ که‌ به‌ده‌وری یه‌کیه‌کی
 گهره‌رتدا ده‌سووریته‌وه‌: مانگ (٣) مانگی ده‌ستکرد
 (٤) وولاتی، پاشکۆ (که‌ ژێرده‌سته‌ی وولاتیه‌کی گهره‌رت له‌ خۆی له‌ قسه‌ی
 ده‌رنایه‌): کله‌ (وولات)
satiability (sā'shi-ə-bil'ə-ti, sā'shə-bil'ə-ti), *n.* تیری:
 تیربوون، تیرخواردن
satiable (sā'shi-ə-b'l, sā'shə-b'l), *adj.* تیر ده‌بێت، تیر ده‌خوات.
 تیر ده‌کریت: تیربوونی بۆ هه‌یه‌
-satiableness (*n.*); **satiably** (*adv.*).
satiate (sā'shi-āt'), *adj.* تیر: تیروتنه‌سه‌! مپ.
 (١) تیرکردن (٢) له‌به‌رچاو بردن (به‌ زۆر تیرکردن): زۆر مێکردن.
-satiating (*n.*).
satiety (sə-ti'ə-ti), *n.* (١) تیری: تیربوون، مێبوون.
 (٢) له‌به‌رچاوکه‌وتن (له‌به‌ر زۆر تیری): زۆر تیری: زۆر مێ.
satin (sat'n), *n.* قوماش ناوڕیشم.
adj. ناوڕیشمی، ساف‌ولوس.
satinet; **satinette** (sat'n-et'), *n.* (١) قوماش ناوڕیشمی ته‌نگ.
 گه‌نگ (٢) قوماشیه‌کی نه‌ستووری لۆکه‌ و خوری‌یه‌.
satinwood (sat'n-wood'), *n.* (١) دارو ته‌خته‌یه‌کی ساف‌ولوسه‌.
 گهره‌سه‌ی ناومانی ئی دروست ده‌کریت.
 (٢) دره‌ختیه‌کی "ماهۆگه‌ی" یه‌ دارو ته‌خته‌که‌ی زۆر ساف‌ولوسه‌.
satiny (sat'n-i), *adj.* ناوڕیشمی، ساف‌ولوس و بره‌قه‌دار.
satire (sat'ir), *n.* (١) هه‌له‌به‌ست یا چیرۆکی لاڤرتی و داشووری
 ده‌مه‌لاسه‌کی و پلاره‌هاوێژی. (٢) (١) وێژه‌ی و ده‌ها
 (ب) هونه‌ری نووسینه‌ی نه‌م جۆره‌ وێژه‌یه‌
 (٢) به‌کاره‌ینانی لاڤرتی، ده‌مه‌لاسه‌کی، یا قسه‌ی به‌ تووکیل له‌ دیوان یا
 نووسینه‌دا پلاره‌هاوێشتن
satiric (sə-tir'ik, sa-tir'ik), *adj.* = **satirical**.
satirical (sə-tir'i-k'l, sa-tir'i-k'l), *adj.* لاڤرتی‌یه‌، ده‌مه‌لاسه‌کی.

پلاره‌هاوێژی: (*a ~ poem, piece of writing, etc.*).

- satirically** (*adv.*); **satiricalness** (*n.*).
satirist (sat'ə-ris't), *n.* (١) نووسه‌ری هه‌له‌به‌ست یا چیرۆکی لاڤرتی و
 پلاره‌هاوێشتن. (٢) لاڤرتیکه‌ر: پلاره‌هاوێژ.
satirize (sat'ə-rīz'), *v.t.* لاڤرتی پێکردن، پلار تیرکردن، گاله‌ته‌پێکردن.
 ده‌مه‌لاسه‌کی کردن.
satisfaction (sat'is-fak'shən), *n.* (١) دڵ‌ناو‌خواردنه‌وه‌!
 په‌ژامه‌ندی، پازی‌کردن، پازی‌بوون.
 (٢) گۆناه یا تاوان پاک‌کردنه‌وه‌ به‌ سزا چه‌شتن (تایه‌ن).
 (ب) بۆ بژاردن (ج) قه‌رزدارنه‌وه‌، نه‌رکی سه‌رشان به‌جێهێنان.
 (٣) هۆی په‌ژامه‌ندی: هۆی دڵ‌ناو‌خواردنه‌وه‌.
give satisfaction, (١) پازی‌کردن، قایل‌کردن، دڵ‌ناو‌ پێ‌خواردنه‌وه‌.
 (٢) پازی‌بوون به‌ شیربازی له‌گه‌ل‌کردن یا زۆدان له‌گه‌ل‌کردن.
 به‌ دلی‌خۆ.
satisfactorily (sat'is-fak'tēr-ə-li), *adv.* به‌ باشی!
 به‌ پێکه‌وه‌پێکی: (*to do a job ~*).
satisfactory (sat'is-fak'tēr-i), *adj.* باش، مام‌ناوه‌ندی، په‌سه‌ند.
 (*to get a ~ grade on a test; to do a ~ job*)
-satisfactoriness (*n.*).
satisfy (sat'is-fi), *v.t.* (١) (١) پازی‌کردن. (ب) ئاره‌زوو‌شکندن.
 (٢) په‌یره‌وی‌کردن. (٣) دلتیا‌کردن.
 (٤) (١) دانه‌وه‌ (قه‌رز) (ب) نه‌رکی سه‌رشان به‌جێهێنان.
 (٥) بۆ بژاردن
 پازی‌بوون، دڵ‌ناو‌خواردنه‌وه‌، دلتیا‌بوون.
satrap (sā'trap, sat'rap), *n.* (١) فه‌رمانه‌روای ناوچه‌یی ئێرانی کۆن.
 (٢) فه‌رمانه‌روای خواره‌ست یا ناسه‌ره‌کی به‌زه‌بروژنگ
 (١) ده‌سه‌لات و په‌له‌پایه‌یه‌ی
satrapy (sā'trə-pi, sat'ra-pi), *n.* فه‌رمانه‌روای ناوچه‌یی ئێرانی کۆن، فه‌رمانه‌روایه‌کی وها.
 (٢) ناوچه‌یه‌کی ئێرانی کۆن
satrant (sach'ēr-ənt), *n.* ماده‌ی تیرکه‌ر یا تیراوکه‌ر
saturate (sach'oo-rāt'), *v.t.* (١) تیرکردن، تیراوکردن، پاراوکردن.
 له‌ نه‌ندازه‌ به‌ده‌ر تیرکردن
 (٢) خووساندن: له‌ شله‌ هه‌لکێشان: سه‌راسه‌ر یا هه‌موو گرتنه‌وه‌.
 (٣) پێکردن، زۆر پێکردن، زۆر تیرکردن.
 (٤) تێدا توواندنه‌وه‌ هه‌تا بقوانی (کیمیای) یه‌ق پێکردنه‌وه‌ (کیمیای).
adj. (١) تیراو، پێ، پاراو، تیر. (٢) تۆخ (ره‌نگ).
-saturable (*adj.*); **saturability** (*n.*); **saturator** (*n.*).
saturated (sach'oo-rāt'id), *adj.* (١) تیراو، پاراو، تیر!
 پێ (هه‌له‌ژێن). (٢) خووسا.
saturation (sach'oo-rā'shən), *n.* (١) تیراو، تیری، پاراو!
 پێ (هه‌له‌ژێن)، خووسا. (ب) تیراوکردن، پاراوکردن، پێکردن، تیرکردن
 (٢) یه‌ق‌کردنه‌وه‌ (کیمیای). (٣) پاراو، موگنا‌تیه‌سی.
 (٤) په‌وونی یا تۆخی ره‌نگ. (٥) پێکردن، بازار له‌ فروته‌یه‌ییه‌ک.
 (٦) داگرتنه‌وه‌ی نیشانه‌یک به‌ بۆمه‌ یا مووشه‌ک و له‌ناو‌بردن.
saturation point, په‌له‌ی تیراو، پاراو، یا پێ، په‌له‌ی یه‌که‌کردنه‌وه‌.
Saturday (sat'ēr-di), *n.* شه‌مه‌.
Saturn (sat'ēm), *n.* (١) خدای گشتوکار (هه‌سه‌نه‌ی پۆمانی).
 (٢) ساتوین: دوهم گهره‌رتین نه‌ستیره‌ی گه‌زێکه‌ و شه‌مه‌ له‌ دوری‌یه‌ره‌
 له‌ خۆر: نه‌ستیره‌یه‌کی به‌یانی‌یه‌ دای نیه‌شه‌ هه‌لدیت.
 (٢) قورقوشم.
saturnalia (sat'ēr-nā'li-ə), *n.* (١) ئاهه‌نگی خدای پۆمانی
 "ساتوین". (٢) ئاهه‌نگی به‌ره‌ل.
Saturnian (sə-tūr'ni-ən), *adj.* (١) تایه‌به‌تی به‌ خدای پۆمانی
 "ساتوین" له‌ چه‌رخه‌که‌ی پێی ده‌ووترا "سه‌رده‌می زێڕین".
 (٢) خۆش‌گوزه‌رانی، خۆشی و ئاسوده‌یی

(۳) تاییهتی به نه‌ستیره‌ی گمبۆکی "ساتۆرن".
saturniid (sə-tūr'ni-id), *n.* جانه‌ورنکی باندازه له په‌پوله ده‌چیت.
saturnine (sat'ēr-nīn'), *adj.* (۱) سست، خاوا، به‌رچاو تاریک؛
 (۲) پوگرڼا، مۆز؛ به‌ست؛ به‌دین؛ نه‌دوو (۳) (۱) قورقوشمی.

(ب) ژمه‌ری قورقوشم لیدراو.
saturnism (sat'ēr-niz'm), *n.* ژمه‌ری قورقوشم

(۱) بیونه‌ور یا ده‌عبایه‌کی حه‌شه‌ری
satyr (sat'ēr, sā'tēr), *n.* سهرخوشی دارستانه له نه‌فسانه‌ی یوناندا گویی قوته و شاخه‌کانی گوردن
 سهر و نه‌شی له‌هی مرۆ ده‌چیت و لاقی له‌هی بز.
 (۲) پیاویکی حه‌شه‌ری، پیاوی به‌خروش، پیاوی کیرچلنيس.
 (۳) جۆرنکه له په‌پوله‌ی پال قاوه‌یی.

-satyric; satirical (*adj.*).
satyriasis (sat'ō-rī'ō-sis), *n.* حه‌شه‌رنکی بی نه‌نداره‌ی پیاو؛

ژور به‌خوشی (پیاو).
satyromaniac (sə-tir'ōmā'ni-ak'), *n.* پیاوی ژور حه‌شه‌ری.
sauce (sôs), *n.* (۱) سۆس، ساس، میوه‌ی هاپراو لینراو.
 (۲) شای شله (۳) مه‌زه زیانکه‌را، خوشکه‌را، تام پینده‌را، تام خوشکه‌را.
 (۴) [Colloq.]، بێ حه‌یایی؛ بێ شەرمی (۵) [Dial]، سه‌وزه.
 (۶) [Slang]، مه‌ی، عه‌رق.

sauce-box (sôs'boks'), *n.* [Colloq.], مەندالێکی چه‌قاره‌سوو یا

بێ حه‌یا
saucepan (sôs'pan'), *n.* مه‌نجه‌لۆکی ده‌سکه‌را
saucer (sô'sēr), *n.* ژۆریاله، ژۆر کوو
saucy (sô'si), *adj.* Also sassy, (۱) بێ شەرم، بێ حه‌یا؛ چه‌قاوه‌سوو؛
 له گه‌وره‌ی خو هه‌نگه‌راوه (۲) قنچ‌وقیت؛ به‌جۆش، بزێو. (۳) ته‌ریۆش

-saucily (*adv.*); sauciness (*n.*).
sauerkraut (sour'krout'), *n.* Also sour-craut, ترشیاتی

که‌له‌رم (خواردنیکی نه‌لما‌دی‌یه)

sauger (sô'gēr), *n.* جۆره‌ ماسی‌یه‌کی بوباری نه‌مه‌ریکی‌یه
sauna (sou'nä), *n.* سو‌نه، گه‌رمای مه‌لم.
saunter (sôn'tēr), *v.t.* پیا‌سه‌کردن، لو‌ژلۆژ بۆ‌یشتن.
n. پیا‌سه؛ لو‌ژ لۆژ بۆ‌یشتن.

saurel (sô'räl), *n.* ماسی‌یه‌کی ده‌ریایی‌یه.
saurian (sô'ri-ən), *adj.* مارینکه‌یی، تاییه‌تی به مارو مارینکه‌و
 قیسم‌او دایه‌سۆز

مارینکه‌و نوخمه‌کی که تیسم‌او دایه‌سۆزیش ده‌گرت‌ه‌وه به‌پیی پۆل
sauro- (sô'rō, sô'rä), *Also saur-*, پینشگرنه‌که به مانای مارینکه‌و:

sauro- (sô'rō, sô'rä), *Also saur-*, پینشگرنه‌که به مانای مارینکه‌و:
(sauropod)

جۆرنکه له دانسه‌سور که گیاندارنکی ژێ
sauropod (sô'rä-pod'), *n.* قرتیکه‌وتووه

adj. تاییه‌تی سه‌ گیانداره‌و توخمه‌ قرتیکه‌وتووه‌که‌ی

-sauropodous (*adj.*).

saury (sô'ri), *n.* جۆره‌ ماسی‌یه‌کی ده‌ریایی باریکه‌له‌ی لم‌وز درێژه

sausage (sô'sij), *n.* گوشتی قیبه‌کراوی به‌هه‌ارات پێوه‌کراوی وه
 ماراره‌ لیکراو

sauté (sō-tā'), *adj.* سووره‌وه‌کراو

v.t. سوورکردنه‌وه (پیاو): (to ~ some onions).

n. خوارده‌مه‌سی سووره‌وه‌کراو

sauterne (sō-türn'), *n.* Also sauternes, جۆرنکه له شەرابی

سیی

savage (sav'ij), *adj.* (۱) دینده (a ~ tiger, person, etc.).

(۲) کبۆی سه‌ره‌تایی، ده‌شته‌کی بێ شارستانی (a ~ tribe).

(۳) بێ نه‌راکه‌ت، که‌رت‌را، هه‌یج نه‌زان (۴) دله‌رق؛ بێ به‌زه‌یی

(۵) توو‌به‌وت‌ر؛ ته‌نگه‌چیک‌لانه.

(۱) که‌سینکی ده‌شته‌کی و هه‌یج نه‌زان؛ که‌سینکی کبۆی و بێ شارستانی

(۲) که‌سینکی دینده‌و بێ به‌زه‌یی (۳) که‌سینکی بێ نه‌راکه‌ت و په‌شۆکی.

-savagely (*adv.*); savageness (*n.*).

savagery (sav'ij-ri), *n.* (۱) کبۆیتای، ده‌شته‌کبۆیتای بێ شارستانی.

(۲) دینده‌یه‌تی، دینده‌یی. (۳) کرده‌وی دیندانه.

(۴) دینده‌ گه‌ل، گیاندارێ دینده‌ به‌گشتی.

savagism (sav'ij-iz'm), *n.* = savagery.

savanna, savannah (sə-van'ə), *n.* ده‌شتی پووت‌وقووت و

بێ دار‌وده‌خت (به‌تایه‌تی له‌ نزیک ناوچه‌ گه‌رم‌کان).

(۲) له‌هه‌رگای که‌م دار‌وده‌خت (به‌تایه‌تی له‌ ناوچه‌ گه‌رم‌کانی زه‌ویدا).

savant (sə-vānt', sav'ant), *n.* زانا، دانا.

save (sāv), *v.t.* (۱) پزگارکردن (له‌ مه‌ترسی):

(to ~ a person from drowning)

(۲) پاراستن؛ هه‌شتنه‌وه بۆ دوا‌پۆژ.

(۳) پاشه‌کوت کردن؛ هه‌لگرتن؛ خه‌ستنه‌لاه؛ کۆکردنه‌وه (پاره):

(She ~s half of her salary.; We have to ~ up some money

for the trip.; We should ~ some of this meat for tomorrow.)

(۴) بۆ گه‌رانده‌وه؛ بۆ هه‌شتنه‌وه؛ له‌ کبیس نه‌دان:

(This train ~s several hours.; That will ~ me a lot of

trouble.)

(۵) پزگارکردن (له‌ گونا‌ه):

(Christ came into the world to ~ sinners.)

v.i. (۱) پاشه‌کوت کردن؛ پاره‌ کۆکردنه‌وه؛ پاره‌ هه‌لگرتن

(۲) پزگارکردن. (۳) پاراستن (۴) مانده‌وه؛ له‌ناو نه‌چوون.

(۵) پزگارکردن (له‌ گونا‌ه).

-savable; saveable (*adj.*).

save (sāv), *prep.* بێجگه‌ له؛ جگه‌ له:

(No man enjoys self-reproach ~ a masochist.)

conj. (۱) جگه‌ له؛ بێجگه‌ له.

(۲) [Archaic], تنه‌ا؛ نه‌که‌ر له‌به‌ر نه‌وه نه‌بیت:

(I am fine ~ that I have a cold.)

save-all (sāv'ōl'), *n.* (۱) گشت پارێزه‌ر (نامین).

(۲) به‌رگی ناودامانی ده‌ره‌وه (وه‌که‌ هی کرێکان)

saver (sāv'ēr), *n.* پاشه‌کوت‌کەر؛ له‌کبیس نه‌ده‌ر

(ئه‌م رۆشه‌یه‌ له‌ رۆشه‌ی ناوێته‌دا به‌کارده‌هه‌ینریت): (labor ~; time ~).

(۱) جۆره‌ سه‌رووی‌یه‌کی په‌ل ب‌ل‌وی کورته‌.

savin; savine (sav'in), *n.* سه‌رووی کبۆی. (۲) پۆنی ئه‌م سه‌رووه (ده‌کرت به‌ ده‌رمان).

(۱) پزگارکەر؛ پارێزه‌ر

(۲) پاشه‌کوت‌کەر؛ پاره‌ کۆکردنه‌وه یا هه‌لگه‌ر. (۳) بێجگه‌لینکه‌ر.

(۴) بۆ گه‌رنه‌وه‌وه؛ بۆ هه‌لگه‌ر

(۱) پزگارکردن؛ پاراستن.

n.

(۲) پاشه‌کوت کردن؛ پاره‌ هه‌لگرتن یا کۆکردنه‌وه.

(۳) بۆ گه‌رانده‌وه؛ بۆمانده‌وه. (a ~ of 10%)

(۴) (n.f.). پاره‌ی نوستور؛ پاره‌ی مۆل؛ پاره‌ی پاشه‌کوت کراو یا هه‌لگیراو

(۵) ده‌ره‌و‌یشتن؛ بێجگه‌کاری؛ نه‌گرتنه‌وه.

(۱) دوور له‌ پووت؛ له‌گه‌ل پێژمه‌دا (بۆ ئێوه).

(۲) جگه‌ له؛ بێجگه‌ له

جگه‌ له؛ بێجگه‌ له

حسابی پاشه‌کوت (له‌ بانقدا).

بانکی پاشه‌کوت.

(۱) پزگارکەر؛ نازا‌ده‌کەر.

(۲) [S-], عیسا (The ~)

savoir-faire (sav'wār-fār'), *n.* [Fr.]. سه‌لیقه؛ لێ‌ها‌توویی

کۆمه‌لایه‌تی، دانایی کۆمه‌لایه‌تی

savor, savour

- (۱) (ب) تام، بۆن و بەرامە: بۆن؛ چەژا. **savor, savour (sā'vēr), n.**
چەش (ب) تامی تاییبەتی؛ بۆن و بەرامە تاییبەتی. (۲) تاییبەخ.
- (۲) نیشانە. [Archaic]، ناویانگە: ناو.
v.i. (۱) بۆنکی تاییبەتی لیاھان؛ تاییکی تاییبەتی بوون.
(*Italian cooking ~s of garlic*)
- (۲) لەوە چوون؛ لیکردن؛ لێچوون؛ وە لەوە وابوون.
(۳) دەرخستن؛ نیشانە تاییبەتی ئەوە بوون.
v.i. (۱) تاییکی تاییبەتی پێدان.
(۲) تاییک یا بۆن و بەرامە تاییبەتی ئەوە بوون.
(۳) لەوە چوون؛ نیشانە تاییبەتی ئەوە بوون؛ دەرخستن.
(۴) بە دەلمە نووسان؛ پی خۆش بوونی تام و بۆنی شتیک؛ بەدل بوون؛
بە خۆشییەوە چەشتن: (*He ~ed the wine.*)
savorless; savourless (sā'vēr-lis), adj. بێ تام
بێ تام و بۆن و بەرامە تاییبەتی.
savory; savoury (sā'vēr-i), adj. (۱) تام و بۆن و بەرامە خۆش.
(۲) توون؛ مرزا؛ تیژ (۳) خۆش؛ پەسەند
(۴) بەجی؛ لەپووی نەریقی کۆمەڵایەتییە (دروست؛ پەسەند؛ بەرێز).
n. [British].
savory (sā'vēr-i), n. جاترە کێویە.
savoy (sə-voi'), n. جۆزیکە لە کەلەرمی گەلا چرچ و لۆچ.
savvy (sav'i), v.i. [Slang]. سەر لێ دەرچوون؛ ئێ زانین؛ تێگەشتن.
n. [Slang]. سەلیقە؛ دانایی؛ ژیری؛ تێگەشتن.
adj. [Slang]. زۆرزان؛ دانای؛ زێرک؛ لیاھتو؛ سەردەرچوو.
saw (sō), n. مشار
v.i. (۱) بە مشار برینەو؛ برینەو. (۲) بە مشار پێک و پێک کردن.
(۳) بژدانن بە شێوەی مشارکاری.
v.i. (۱) بە مشار برینەو؛ برینەو.
(۲) برانەرە (*This wood ~s easily.*)
پەند؛ قەسە پێشینان؛ قەسە نەستەق
saw (sō), n. (۱) نەسیی مشارکاری
saw (sō), past tense of see. (۲) [Slang]؛ پارە دە دۆلاری
sawbuck (sō'buk'), n. ئارە مشار؛ ئارە دار.
sawdust (sō'dust'), n. ماسیجە مشاری؛ ماسیجەکی دەریایی
sawfish (sō'fish'), n. دێنمپە
لۆزەمەکی لە مشار دەچێت.
sawfly (sō'flī'), n. مێشە مشاری؛ جۆرە مێشیکە قورتمی مێشەکی لە
مشار دەچێت قەدی پووەکی پی؛ دەپری و گەراکە تێ دەخات.
sawgrass, گیا مشاری؛ گیا یەبەیکە قەراغی گەلاکانی لە مشار دەچێت.
sawhorse (sō'hōrs'), n. نەسیی مشارکاری؛ چوارچێوەیەکی دارینە
داری لەسەر دەبڕیتەو بە مشار.
saw log, دارینکە ئەوەندە زەلە بڕیتەو بکری بە تەختە دار.
saw-mill (sō'mil'), n. (۱) کارگە مشارکاری؛ فابریقە دار بڕینەو.
بۆ کردنی بە تەختە دار. (۲) مەکیە مشارکاری.
sawn (sōn), alternative past participle of saw.
saw-toothed (sō'tōōth'), adj. دەنوک مشاری
sawyer (sō'yēr), n. (۱) داربەرە بە مشار؛ مشارکەر
(۲) قانونچەیکە کرمۆکەکی کۆن دەکاتە داری زیندوو و مردوو دەخوازێت.
sax (saks), n. [Colloq.]. = saxophone.
saxatile (sak'sa-til), adj. = saxicoline.
saxhorn (saks'hōrn'), n. ساکسۆفۆن؛ ئامێرنکی مۆسیقییە
لە پابەتی زورنا
saxicoline (sak-sik'ə-lin', sak-sik'ə-lin), adj. لەسەر بەرد
دەپوین؛ بەردنشین (زیندە و مرزانی)
saxicolous (sak-sik'ə-las), adj. = saxicoline.

scabby

- saxifrage (sak'si-frij), n.** پووەکی گول؛ پەنگا پەنگە
لە دەروویشتو لەسەر بەرد دەرووشتو گەلاکانی بە تۆپەل لە بێمەیدا دەرووین.
Saxon (sak's'n), n. (۱) ساکسونی؛ ئەندامی خێلنکی ئەلمانییە کە لە
سەدە پێنجەم و شەشەمی پاش زایندا لە گەل " ئانگڵزەکان " و " جوتەکان "
خینگلترەیان داگیرکردو ئەم خینگلترەییە ئێستایان پێکھێنا.
(۲) کەسێکی ئەنگلۆ ساکسونی.
(۳) هاوولاتی یەکی ناوچەیی ساکسونیای ئەلمانى.
(۴) زمانی ساکسونی کۆن. (۵) شێوە زمانی ئەلمانى ناوچەیی ساکسونیا
adj. (۱) ساکسونی؛ تاییبەتی بە ساکسونییەکان و زمان و کلتورەکیان
(۲) ئەنگلۆ- ساکسونی؛ ئینگلیزی.
(۳) ساکسونیایی؛ تاییبەتی بە ناوچەیی ساکسونیای ئەلمانى.
Saxonism (sak's'n-iz'm), n. ووشەیک یا ووتەیکە ئینگلیزییە
کە سەرچاوەکە ئەنگلۆ- ساکسونی بێت.
Saxony (sak'sə-ni), n. (۱) جۆرە قوماشیکى خوری ساف و لووسە.
(۲) پێس یا تەنراوی ئەم قوماشە.
saxophone (sak'sə-fōn'), n. ساکسەفۆن؛ ئامێرنکی مۆسیقییە
لە پابەتی زورنا.
-saxophonist (n.). ساکسۆفۆن
saxtuba (saks'tōō'bə, saks'tū'-bō), n. " ساکسۆفۆن " یکی گەورە (ووشە " saxhorn " بێنە).
say (sā), v.i. (۱) ووتن؛ بێژان. (۲) دەرپرسن؛ قەسە کردن.
(۳) بە دلنایایییەو ووتن:
(*I wish I could ~ when it will happen.*)
(۴) بە دەنگی بەرز ووتن؛ لەبەر ووتن؛ کردن: (*~ your prayers.*)
(۵) نزیکی؛ بلی ئەوەندە:
(*He is ~ forty.; It is ~ worth a dollar.*)
(۶) وا ووتن: (*People ~ she is a loose woman.*)
v.i. ووتن؛ بێژان؛ پادەربرسن.
n. (۱) ووتە؛ فەرموودە؛ قەسە؛ کەسێک؛ ووتراو.
(۲) هەل؛ پای خۆ دەرپرسن: (*You've had your ~.*)
(۳) دەسەلاتی بڕیاردان: (*He has the ~ in this matter.*)
ناشکرایە؛ دیارە؛ ووتنی ناوی.
واتە.
go without saying, سەید؛ ئەوەی پێنجەبەر.
that is to say, (۱) ووتن؛ بێژان.
sayid; sayyid (sā'yid), n. (۲) پەند؛ قەسە پێشینان؛ گوشتار.
saying (sā'in), n. (۱) ووتە یی بەلگە
(۲) ووتە یی لەسەر لای یی بێ ناغە. (۳) بڕیار؛ فەرمان؛ ووتە:
(*He left the hospital on the ~ of his doctor.*)
(۴) ماف یا دەسەلاتی دوا بڕیاردان:
(*He has the ultimate ~ on what is to be taught.*)
scab (skab), n. (۱) قەتماغە برین؛ بزماتە.
(۲) گەری مەپوماڵات؛ گەری؛ کەچەلی.
(۳) نەخۆشییەکی پووەکە لە گەری دەچێت.
(۴) [Slang]. کەسێکی گەری پیسی بۆگەن.
(۵) (ا) گرێکارێکە کە نایەوینت بێت بە ئەندامی پێنخراوی گرێکاران
(ب) گرێکارێکە کە بەشداری مان گرتن ناکات.
(ج) کەسێکە کە لەجێی گرێکاری مان گرتو کار دەکات.
v.i. (۱) قەتماغە بەستن. (۲) گەربوون.
(۳) کارکردن لەجێی گرێکاری مان گرتو.
scabbard (skab'ərd), n. کێلانی خەنجەر و شێر و ئێزە؛ کیف.
v.i. خستە کێلانی ئەوە؛ خستە کیفەرە.
scabble (skab'l), v.i. بەرد داواشتن یا گەلا ئەکردن
(۱) قەتماغە بەستن (برین)؛ قەتماغە بەستو.
(۲) گەرا؛ کەچەل؛ کرێشواوی (۳) پیس و بۆگەن؛ نزم؛ ناپایا

scabies

- scabbily** (*adv.*) ; **scabbiness** (*n.*).
scabies (skā'bi-ēz', skā'bēz), *n.* گهري به خوشی گهري.
scabietic (skā'bi-et'ik), *adj.* گهر
scabiosa (skā'bi-ō'sə), *n.* سکايبوزا: گوله گهري پوره کيکه گولي
 په ننگا ورنگ ده گريت نيزه که گي زور بده دروه يه.
scabious (skā'bi-əs), *adj.* (۱) گهر
 (۲) له گهري ده چيت: تايه تي به گهري.
scabious (skā'bi-əs), *n.* = **scabiosa**.
scabrous (skā'brəs), *adj.* (۱) زير گرنج گرنجاوي.
 (۲) نالوزا: سخت (کيشه): پښيست به ووردي و ژيري دمکات بڼ چاره کردني.
 (۳) بې پرده: بمره لا (پرووشت): هملالراو: (*a ~ novel*).
scad (skad), *n.* = **saurel**.
scads (skadz), *n.pl.* [Colloq.], ژماره يکي زور: کومه ليکي زور:
 گه لک (*~ of people, money, etc.*).
scaffold (skaf'ld, skaf'öld), *n.* (۱) داربست (خانوکاري):
 داربست (۲) سينداره: قه ناره.
 (۳) شانز يا سه کزي داربست سرده مې بڼ شت پيشان دان.
 (۴) چوارچينو ي بهر: (۵) گهرسه ي داربست.
 (۱) داربست بڼ کردن: داربنوکړدن (خانوسازي): داربست دانان.
 (۲) خسته سهر چوارچينو يا سه کزي سرده مې بڼ پيشان دان.
scaffolding (skaf'ld-ing), *n.* (۱) گهرسه ي داربست (خانوسازي).
 (۲) داربست: کومه له داربست
scagliola (skal-yō'la), *n.* مرمريه درون: بهرنيکه له گچ و توزي
 مرمريه دروست ده کريت
scalable (skāl'ə-b'l), *adj.* موز: ده تواني پيايد هملنگهري:
 پيدا هملنگهري له تواناي موز دايه.
scalade (skā-lād'), *n.* [Obs.], = **escalade**.
scalage (skāl'ij), *n.* (۱) داربستاني قهواره و پاني و درنژي و نرخ
 (بهزي چوونه ويک يا کړنژبون و زباني چاوهر و ان ليکراوهر).
 (۲) راده ي شم في داشکانه. (۳) راده ي في داشکاني دارو ته ختي خانووکاري
 (بهزي چوونه ويک و وشکبوونه وهر).
scalar (skāl'ēr), *adj.* پله پله ي: يه يزه ي.
scalare (skā-lēr'), *n.* راده ي يا همدی به ژماره دربرپراو وک قهواره و درنژي و پله ي گهرما.
scalariform (skā-lar'ə-fōrm'), *adj.* جوړنيکه له ماسي.
 په يزه ي: پله پله ي:
 نمره نمره ي
 (۱) ناپه سندا: **scalawag** (skal'ə-wag'), *n.* Also **scallawag**,
 پيس: ماره سن: قومارياز (۲) گياندارنيکي گول: بچوک, يا بڼ تاليد و لاوان.
 (۳) نه دانيکي سپي هيزي کوماري له ناوچي خواروي نه ميريکا له دواي
 شپري براکوزي نه ميريکا (له پوي سووکي يوه).
scald (sköld), *v.* (۱) داپلوخاندن: داخ کردن يا سووتاندن به ناوي گهرم
 يا هلم (۲) هينانه کولان. (۳) ناوي له کول به کارهينان به تايه تي بڼ:
 (۱) خاورينگرده ي نامير له ميکروب.
 (ب) داماليني پښتي ميوه
 (۱) داپلوخان: سووتان به ناوي گهرم يا هلم.
 (۲) نارچه ي داپلوخيا: شونې به ناوي گهرم يا هلم سووتان.
 (۳) سبي بوون يا هملرچاني گلاو شانه ي پوره به مزي گهرپو يا گهرماي
 زوره وه.
scald (sköld, skäld), *n.* = **skald**.
scalding (sköld-ing), *adj.* (۱) زور گهرم: له کول: داخ:
 (۲) سووتينه: داخ گهرم: هملرچينه: (*the ~ sun*).
 (۳) تودوتيز (په خنه): بڼا: پرده: تيز: (*a series of ~ editorials*).
scale (skāl), *n.* (۱) پيژنه: پي: پليکانه.
 (ب) مزي سرکهوتن بڼ سره وه.

scalp

- (۲) پله: پيژه پله: نمره: (*the ~s of a thermometer*).
 (۳) پيژه: پيژانه: ناميزي پله پله (بڼ پيژان): راسته ي نيشانه کراو.
 (۴) (۱) پيژانه ي نه خنه: (*a ~ of one inch to a mile*).
 (ب) ميلى پيشاندهري شم پيژانه يه.
 (۵) (۱) پيژه. (ب) پله.
 (۶) پشته ي پيژانه يا ژماردنيکي پله پله.
 (۷) هملنگهريان به ديوازي قه لا يا سهنگهريدا (بڼ گرتني).
 (۸) کليلي ناوازي موسيقا.
 (۱) پيدا سرکهوتن: پيدا هملنگهريان: به پيژه پيدا سرکهوتن.
 (۲) پله پله کردن (۳) پيژان.
 (۴) داشگان به پيژني پيژنيک يا پيژه نيکي تايه تي:
 (*Prices were ~d down five percent.*)
 (۱) پيدا هملنگهريان: پيدا سرکهوتن. (۲) بهرنيوونه پله پله.
 on a large (or small) scale,
 به نه اندازه يکي زور يا کم: له چوارچينو يکي فراواندا يا ته سکا
scale (skāl), *n.* (۱) پووله که ماسي.
 (۲) پووله که پښتي گيانداره خشکه کان (وکه مار: تيمساح .. همد).
 (۳) پووله که لاق و قاچي بالنده و پالي جانهره.
 (۴) توخه پښتي وشکبوونه ي له لهش بووه: توک: کاژ.
 (۵) پووله که
 (۶) پهرده يکي ته که بهر سر کازاي ژهنگ هملنيوونه دروست ده نيست.
 (۷) پووله که يا قه شاعري په وي وورد وورد بووي ناو کتلي و بهر ميلي ناو
 گهرم کردن. (۸) گوچکه گه لا ي بچوکي دوری خونه.
 (۹) ميرووي پووله که ي: ناوي پوره هملده مژيت و ديفه و تينن
 (۱) پووله که ليکرونه: ماسي پاک کردن: (*to ~ a fish*).
 (۲) داتاشين: داپروشاندن: توي توي کردن: کړاندن.
 (۱) تويک فرينان: توخ في بوونه وه:
 (*The paint is ~ing off that old house.*)
 (۲) به پووله که داپوشران
 (۱) تاي تهرانو. (۲) (pl.), تهرانو.
 (۱) کيشان (به تهرانو). (۲) قورسايي يا کيشي نه ونده بوون
 (۳) تاوتوي کردن: بهراورد کردن: هاوتا يا هاوسنگ کردن
 کيشران.
 the scales,
 turn the scales,
 scale insect,
 بهر جی تهرانو (نمستيزه واني).
 پرياردان: خست به لايکه دا.
 ميرووي پووله که ي: ميروويکي بچوکي ناوي پوره
 هملده مژيت و ديفه و تينن.
scalene (skā-lēn'), *adj.* (۱) لا جياوان (گوته)
 (۲) تايه تي به ماسولکي نيوان برپري پشت و دو په واسوي سره وه.
scalepan (skāl-pan), *n.* تاته تهرانو.
scaler (skāl'ēr), *n.* ژميده ي نه له کتوني
 په يزه ي هملنگهريان به ديوازي قه لا و سهنگهري شونې
 سهختدا.
scall (sköl), *n.* Also **scald**,
scallawag (skal'ə-wag'), *n.* = **scalawag**.
scallion (skal'yön), *n.* تهره پيان.
scallop (skāl'öp, skal'öp), *n.* (۱) جوړنيکه له گوچکه ماسي قاقله
 باوه شيني. (۲) گوشتي شم گوچکه ماسي يه.
 (۳) پهره گاني قاقله ي شم گوچکه ماسي يه (که گهره گانيان بڼ چينشت لينان
 له فرندا به کاره مژين)
 (۴) چوکله ي قهراغي گرنج گرنجي نه قش و نيگاري جل و بهرگ.
 (۱) قهراغ برين به گرنج گرنجي.
 (۲) ماسي و خواره ماني تر لينان له فرندا هتا جوان سوورده يينه وه.
scallywag (skal'i-wag'), *n.* = **scalawag**.
scalp (skalp), *n.* (۱) بيخي سر: چرمي سر: بيخ.

scapolite

scapolite (skap'ə-līt'), *n.*

سکاپولیت: سلیکاتی نەلمەتیزم؛ کالسپوزی شەوقدار.

scapose (skā'pōs), *adj.*

(۱) لاسکی پووتی یەکسەر لە زەوی یەوہ
دەرھاتوہ دەرگرت (وەک گۆلنەر چارەن چەقەلە) (۲) لە لاسکە پووتە دەچیت.
(۳) لە لاسکە پووتی وەھا پێکھاتوہ.

scapula (skap'yoo-lə), *n.*

دەھە ی شار

(پیشی دەوترێ: "shoulder blade").

scapular (skap'yoo-lēr), *adj.*

تایبەتی بە دەھە ی شار.
(۱) کراس یا چاکەتینکی بێ بانێ دەلبی ووشکەسۆفیجە.
(۲) دوو بارچە قوماشی بچووکى بە بن پێکەوہ بەستراون لەژێر جلەوہ
لەبەردەرگرتن بەسەر سەنگ و پشترە لەلایەن هەندێ کاسۆلیکەوہ وەک نیشانە ی
لە خواترس (۲) (۱) scapula (ب) پەری سەرشارانی بالندە.
(۴) سارغی سەرشاران (نەشتەرکاری).

scapulary (skap'yoo-lər'i), *n. & adj.* = scapular.

scar (skār), *n.*

(۱) جی برین؛ جی نیشانە ی برین، سووتاوی یا برین؛
جی کۆنە برین؛ بزماوە (۲) جی نیشانە ی گەلۆق لە دارو درەخت کردنەوہ؛
برینداری دواى ئەم لیکردنەوہ یە (۳) (۱) پاشماوہ ی نازاری ھەستی و داخ و
خەفەت لە منکەو دەروند؛ پاشماوہ ی برین و سووتانی ھەستی.
(ب) نیشانە ی بەردەوامی داخ و خەفەت و ناخۆشی (وەک چرچ و لۆچی ناوچەوان).
v.t.
(۱) بریندارکردن بە جۆرێک جی نیشانەکی ھەر بھێنی؛ داخ کردن.
(۲) نازاردان بە جۆرێک لە بیری نەچیتەوہ؛ نازارێکی ھەستی و دان کە
نیشانەکی ھەربھێنی: (The rape ~ red her for life).
v.t.
نیشانە ی برین، سووتاوی، یا برین پێوہمانەوہ؛ جی برین یا سووتاوی
پێوہ دیاربوون.

scar (skār), *n.*

(۱) قەد شاحی بەردانی؛ کەندەلانی بەردین؛ لێژایی بەردین.
(۲) بەردی سەرەھیناوی ناو دەریا

scarab (skar'əb), *n.*

(۱) قالۆنجە رەشە کەنە قالۆنجەبەکی بالندارە
میسریجە کۆنەکان بە پیرۆزیان دادەن. (۲) گەرھەرێک یا خەشێک کە وێنە ئەم
قالۆنجەبەکی لەسەر ھەلکەنرای (بۆ جوانی یا نوشتە).

scarabaeon (skar'ə-bē'ən), *n. & adj.* = scarabaeid.

scarabaeid (skar'ə-bē'id), *adj.*

قالۆنجەبەکی ھە توخمی قالۆنجە.
قالۆنجە اکە گەلێک جۆر دەرگرتەوہ وەک قالۆنجە رەشەو گۆخەلێنگە و
قالۆنجە یابانی ھتد.

scarabaeoid (skar'ə-bē'oid), *adj.* = scarabaeid.

scarabaeus (skar'ə-bē'əs), *n.* = scarab.

scaraboid (skar'ə-boid'), *adj.*

قالۆنجەبەکی
ترسۆنکی فەشەچی؛

scaramouch (skar'ə-mouch'), *n.*

کەسێکی بەدکاری خۆھەلکێش.

scarce (skārs), *adj.*

(۱) کەم؛ بەش ناکات؛ کۆ؛ قات؛
(۲) دەگەم؛ دانسقە

make oneself scarce, [Colloq.],

خۆ کەم دەرخست؛
خۆ پیشان بەدان؛ خۆ دوورخستەوہ لە خەلک.

-scarceness (*n.*).

scarcely (skārs'li), *adv.*

(۱) بە ناستەم؛ بە حال

(۲) بە دەگەم؛ بەگزان: (He can ~ write a paragraph).

(۳) وانێجە؛ نە: (That's ~ true).

scarcement (skārs'mənt), *n.*

پەھە ی دیوار یا قەد شاخ

scarcity (skār'sə-ti), *n.*

(۱) کەمی؛ کەمبێتی؛ کۆی؛ بەش نەکردن؛
قاتی؛ قاتوقری (the ~ of food and medicine).

(۲) دانسقەبی؛ دەگەمبێ؛ کەم پوودان.

scare (skār), *v.t.*

(۱) ترساندن؛ تۆقاندن.

(۲) [~ away; ~ off] ترس خستەوہ؛ ترساندن و پاونان؛
[The dog ~d the thief away (or off)].

v.t.

ترسان؛ تۆقین؛ ترس نیشتەبەر.

scatology

n. ترسی؛ ترسیکی گشتی: (a war ~).

scarecrow (skār'krō'), *n.*

(۱) داھۆل.

(۲) ترسی پۆش؛ شتێکە کە ھەر بە شێوہ ترسناک بێ بەلام لە راستیدا وانەبێ.

(۳) کەسێکی لاوازی جلی کۆنە و شروور لەبەر.

scarehead (skār'hed'), *n.* [Colloq.],

سەرپوتاری گەرھوہ

وویژنەری پۆژنامە.

scaremonger (skār'mun'gēr), *n.*

کەسێکە کە قاوی ترسناک

دەخاتەوہ؛ کەسێکی دەم بە ھاوار؛ ترس خەرەوہ.

scarf (skārf), *n.*

(۱) مەلپنج؛ لەچک؛ سەرکەبی؛ مەلەند.

(۲) سەرمیزی باریک.

v.t.
مەلپنج لە مل کردن؛ لەچک کردنەسەر.

scarf-skin (skārf'skin'), *n.*

توێکی پێست؛ پوری پێست؛

توێژلی سەرووی پێست.

scarify (skār'ə-fi'), *v.t.*

(۱) پووشاندنی پێست (وەک لە کوتاند)؛

بە ناستەم ھەلەربینی یا ھەلتێشانی پێست (نەشتەرکاری).

(۲) بە توندی رەخەلێگرتن؛ ھێرشێ توندوتیژ بردنەسەر.

(۳) ھەلگێرانەوہ ی زوێ؛ کێلان.

(۴) پێستی تۆو ھەلەربین بۆ زوو چەکەرەکردن یا پووان.

-scarifier (*n.*) ; **scarification** (*n.*).

scarious (skār'i-əs), *adj.*

تەمکەو پێست ئاسایی و ووشک:

(~ bracts)

scarlatina (skār'la-tē'nə), *n.* = scarlet fever.

scarlatinoid (skār-lat'ə-noid'), *adj.*

سورەتایی؛

لە سورەتا دەچیت.

scarlet (skār'lit), *n.*

(۱) ڕەنگی ئال؛ ئال؛ سورنال؛ سووری گەش

(۲) قوماش یا جل و بەرگی ئال.

adj.

(۱) ئال؛ سورنال؛ سووری گەش. (۲) قەجەبی؛ سووک؛ داوین پیسی.

scarlet fever,

سوورەتا: نەخۆشی یەکی دەرە دەبێتە ھۆی ئاوسانی

گەرھو و پەیداوونی پەلە ی سوور لەسەر پێست

scarlet letter,

تیبە سوورە: تیبێکی ئالە لە کۆندا ژنی زیناکەر و قەجە

دەبوایە بەسەر جەلکانیانەوہ لەبەر یان بکردایە

scarlet runner,

لۆبیای ئال (گولەکی ئالە).

scarlet woman,

قەجە؛ ئافەرەتی داوین پیسی.

scarp (skārp), *n.*

(۱) لێژایی؛ لێژە؛ قەدپان؛ کەندەلان

(۲) لێژەکی دەرویشتی سەنگەر؛ دیواری ناوەرە ی خەنق.

v.t.

(۱) لێژکردن؛ قەدپان؛ درووستکردن؛ وەک کەندەلان لێکردن.

(۲) کەندەلان بە دەرویشتدا درووستکردن.

بزماوە؛ شوێن برینی گۆشتەووزوون ھیناوە.

(۱) ترسناک؛ سامناک؛ پەر مەترسی.

(۲) ترسۆک.

scat (skāt), *n.*

مولکانە؛ باجی زەوی و زار.

scat (skāt), *v.t.* [Colloq.],

پڕۆ؛ لاچۆ لێرە؛ پۆیشتن.

scat (skāt), *n.*

گۆزانی جازی بێ مانا.

v.t.

گۆزانی جازی بێ مانا ووتن.

scat (skāt), *n.*

جۆرە ماسی یەکی پواری پانکەلە، خڕ، خال خال، یا

بەلەکە (بەتایبەتی بۆ جوانی لە ھەرزو پیشانگادا دادەنرێ).

scat (skāt), *n.*

پیسایی یا پشقلی گیاندار (بەتایبەتی گیاندارێ کێوی پای).

scathe (skāth), *v.t.* [Archaic of Dial.],

(۱) سووتاندن؛ داخ کردن؛

نازاردان؛ بریندارکردن. (۲) بە توندی رەخەلێگرتن؛ بە توندی سەرزەشتکردن

نازاردان؛ سووتان؛ داخ کردن؛ نازار.

scathing (skāth'ing), *adj.*

توندوتیژ؛ بێ؛ پڕندە؛

(a ~ article; ~ remarks, criticism, etc.)

scato- (skāt'ō, skāt'ə),

پێشگرنکە بەمانای: گۆو؛ پیسایی؛

(scatology)

scatology (skə-tol'ə-jī), *n.*

(۱) گۆوناسی؛ لیکۆلێنەوہ ی گۆو.

scatophogus

- (٢) (١) خولیاپوونی گورو گووکردن
(ب) چارکردنی ئەم تەخۆشی خولیاپی (ئەرووناسی).
(٣) زۆر سووسن یا دروان لەسەر پاسی پیس و بێ پەردە لە وێژەدا
-scatological; scatologic (adj.); scatologist (n.).
scatophogus (skat'ə-fə-gəs'), adj. شیاکە خور، روک
گوو حابێکە؛ پشقل خۆر
(١) (١) بیراندن؛ تۆودان.
(ب) (١) هەلبێژاندن؛ بیژانەوه (٢) پرش و بلاوکردنەوه؛ بلاوکردنەوه
بلاوہینکردن؛ پەرەواژکردن؛ پەخشکردن (٣) بەفیوژدان
(٤) شکاندنەوه؛ تیشک، گەرد؛ دانەوه (فیژیا)
v.i. پرش و بلاوہینکردن؛ بلاوہینکردن؛ پەرەواژبوون.
(The crowd ~ed.)
n. (١) پرش و بلاوہینکردن؛ پەرەواژبوون؛ پەرت و بلاوکردنەوه.
(٢) ئەوێ پەرت و بلاو دەکێتەوه یا پەرەواژ دەبێت.
scatterbrain (skat'ər-brān'), n. کەسێکی بیر لە لای خۆ نەبوو
دالغەجی؛ نادەمیزادی بیرلاو
scatterbrained (skat'ər-brānd'), adj. بێ ھوش؛ بیرلاو؛
دالغەجی
scattered (skat'ərd'), adj. پەرش؛ پرش و بلاو؛ پەخش
scattergood (skat'ər-good'), n. کەسێکی بارە بەفیوژدەر
کەسێکی دەستلاو
scattering (skat'ər-in'), n. (١) پرش و بلاوکردنەوه
(ب) پەرش بوونەوه؛ پرش و بلاوہینکردن (٢) پرش و بلاو؛ پرشی.
(٣) مەرش بوونەوه؛ رووناکی (فیژیا)
adj. پەرش و بلاو؛ پرش؛ پەخش
scatter rug, بەرە با مەرش بچووک؛ بۆ راخستە لە شوێنێکی بچووک
بەتانی ماددا؛ شیش دەووتری "throw rug"
scaup (skōp), n. جۆرە مرای یەکی پەرش و سێجە
scavenge (skav'inj), v.i. (١) کەسکدان؛ کولار و شەقام پاک کردنەوه
(٢) مووشەکردن؛ گەران بۆ خواردن لە بەرماوێ فرێندراودا
(٣) مۆشتی بەکەنک ھاتوو گەران لەناو کۆمەلە شتی فرێندراودا.
(٤) لابردنی گازی سووتاو لە مەکینەیی سووتانی ناوکی
(٥) پاک کردنەوه؛ کانراوی توواو (کانزائاسی)
v.i. مووشەکردن؛ بۆ خواردن گەران لەناو بەرماوێ فرێندراودا؛ چنکاوخواردن؛
گەنگەخواردن؛ گیانەوێردی مردارەوہوہوو خواردن
scavenger (skav'in-jēr), n. (١) زەلمیز؛ خۆلکێش؛ خۆلێژ
(٢) گەبادار یا مانندەیی مردارەوہوہوو خۆر؛ گیاندارێ گەنگەخۆر؛ گەنگەخۆر
(٣) چنکاوخۆر؛ مووشەکار؛ بەرماوہخۆر؛ گەنگەخۆر
(٤) ماددەیی پاککەرەوه (کیمیا)
scenario (si-nār'i-ō, si-nār'i-ō'), n. سیناریو
کورتەیی
چیرۆکی شەونامە یا نۆیەرایەک (ب) کورتەیی چیرۆکی فیلمی سینەما
نەخشەیی فیلمی سینەما (ج) کورتەیی زنجیرەیی پوودانی گریمانەیی
نەخشەیی زنجیرە پوودانی ھێشتا پوونەداو
scenarist (si-nār'ist, si-nār'ist), n. نووسەری نەخشە یا کورتەیی
چیرۆکی فیلمی سینەما
scend (send), n. بەرزبوونەوه؛ کەشتی بە شەپۆل؛ پانی شەپۆل
v.i. بەرزبوونەوه؛ کەشتی بە شەپۆل؛ پالنانی شەپۆل
scene (sēn), n. (١) دانی پوودانێک؛ شوێنی پوودانی شتی
(the ~ of the crime)
(٢) شوێنی پوودان پووداوێکەکانی شەونامە، نۆیەرا، یا فیلمێکی سینەما)
(The ~ of "Hamlet" is Denmark.)
(٣) پەردە (شەونامە)؛ دیمەن (اشنۆگەری)
(٤) بەشێکی شەونامە، فیلم، یا چیرۆک
(٥) دیمەن و کارەسەیی دەرووشت و ناو شوێنی پوودانی بەشێکی شەونامە،

schemer

- نۆیەرا، یا فیلم (٦) دیمەن؛ وێنە
(٧) ھەلجۆن یا توورەبوون لەبەرچاوی خەلک؛ تەقینەوه؛ ھەستی بەتین
پیشاندان: (He made a ~ before the guests.; to make a ~)
(A) [Obs.], شانۆ
بە نۆیەیی؛ بە دزییەوه.
behind the scenes, (١) دیمەن و وێنەیی دەرووشتی شوێنی پوودانی
scenery (sēn'ēr-i), n. بەشێکی شەونامە، نۆیەرا، فیلم. (٢) دیمەن یا وێنەیی دەشت و دەر.
scenic (sē'nik, sē'nik), adj. (١) شانۆیی؛ ھی نوواندن یا
خۆدەرخیستن. (ب) ھی دیمەنی دەرووشت و سەر شانۆ.
(٢) جوان (دیمەن، پێگە)؛ دلگیر؛ دیمەنی جوان: (a ~ route)
scent (sent), v.i. (١) بۆن کردن.
(٢) ھا ھەستکردن؛ بۆن کردن (مەجان).
(٣) بۆنی خۆش لای ھااتی پێکردن لە بۆنی خۆش.
v.i. شوێنی بۆن کەوتن (راو).
n. (١) بۆن؛ بۆنی تێژ (٢) ھەستی بۆن کردن.
(٢) بۆنی خۆش؛ گولای؛ بۆن و بەرامە.
(٤) بۆن؛ بۆنی گیاندارێکە کە لەوای خۆیەوه جێی دەھێلێت و تانجی و
سەگی راپ بەھۆیەوه شوێنی دەکەون.
(٥) شوێن بۆن یا شوێنەوار (راو)
(٦) توانایەکی تاییبەتی بە بۆنێنەوه و پێزانینی شت؛ توانای بۆن کردن
(مەجان): (a ~ for news).
scented (sent'id'), adj. (١) ھەستی بۆن کردنی ھەمە
(٢) بۆنی خۆشدار. (٢) بۆندار.
scentless (sent-lis), adj. بێ بۆن: (~ flowers).
scepter; sceptre (sep'tēr), n. (١) گوزی شا؛ گوزی پاشایی.
(٢) دەسلاتی پاشایی.
v.i. دەسلاتی پاشایی پێدان
sceptic (skep'tik), n. & adj. skeptic.
scepticism (skep'tə-siz'm), n. skepticism.
sceptre (sep'tēr), n. & v.i. [British spelling], scepter.
schedule (skej'ool), n. (١) خشتە؛ لیستە
(٢) خشتەیی کات (بەتاییبەتی ھی ھاوێچوونی شەمەندەفەر و پاس و فرۆکە).
(٣) بەرنامە؛ بەرنامەیی کار و کاتی جێبەجێکردنی
v.i. (١) خشتە نامادەکردن؛ لیستە گرتن. (٢) خشتە ناو خشتەوه
(٣) کاتی تاییبەتی بۆ دانان: (His speech is ~d for next Monday.)
schema (skē'mā), n. نەخشە؛ وێنەیی پیشاندەر
schematic (skē-mat'ik), adj. نەخشەیی؛ ھی رەنگ رشتن
ھی نەخشەکێشی.
-schematically (adv.).
schematism (skē'mə-tiz'm), n. نەخشە؛ شێو یا بێجێنەیی
نەخشەکێشی.
schematize (skē'mə-tīz'), v.i. & v.t. نەخشەکێشان
پێکھێستن بە پێی نەخشەبەک.
-schematization (n.).
scheme (skēm), n. (١) نەخشە؛ پێ دانان
(٢) پێکھێستنێک؛ پەرپەر؛ جۆری لێکدان و پێکھێستن: (~ a color).
(٣) پیلان؛ داو؛ نەخشەیی نەھێنی ناپەسەند: (~ a ~ to steal money)
(٤) نەخشە یا پرۆژەیی گریمانەیی. (٥) وێنەیی پیشاندەری ئەستێرەوانی
v.i. (١) نەخشەکێشان؛ نەخشەکردن؛ پێ دانان.
(٢) پیلان گێران؛ نەخشەیی نەھێنی ناپەسەند کێشان؛ داوانەوه؛ پیلان دانان
(They ~d the bank robbery together.)
v.i. (١) نەخشەکێشان؛ نەخشەکردن؛ پێ دانان.
(٢) پیلان گێران؛ پیلان دانان:
(They ~d to overthrow the government.)
schemer (skēm'ēr), n. پیلانگیر؛ پیلانزار؛ داوێنەرەوه؛ قێلزار.

scheming

scheming (skēm'ing), *adj.*

فيلبار: پيلانگير!

schilling (shil'ing), *n.*

هزل له داوانامه گير.

schipperke (skip'er-ki), *n.*

شلنگ پارهي نه مسايه.

جوزه سهگينكي رمشي بچوگي توك

كورتى گوي قوتى بى كلگه.

schism (siz'm), *n.*

(1) دووبهرهكى (بهتاييبتى هي ناينى وه له

خاچ په رستيد!) دابهشبوونى ناينى ليگجيا بوونمه! بيش بيش بوون.

(2) تاوانى دووبهرهكى خستنهوه! تاوانى دووبهرهكى خوازى يا دابيش كړدن.

(3) كومه ليگي جيا بوونمه بهموى دووبهرهكي يمه: تيره يا تاقي ناينى.

schismatic (siz-mat'ik), *adj.*

(1) هي دووبهرهكى!

تايهتې به بيش بيش بوونى ناينى. (2) دووبهرهكى خواز (ناين).

n. كه سينكى دووبهرهكى خواز! بهشدار بووى دووبهرهكيتى ناينى.

-schismatical (*adj.*).

schist (shist), *n.* بهرديكى بلورى به به ناسانى توي توي دهكرت.

schistose (shis'tos), *adj.*

به ناساسى توي توي دهكرت

(ووشى پيشوو بيهنه).

schistosome (shis'ta-som'), *n.* جوزه كرمينكى خوزه به له خوښى

شيردهرو بالندهدا دهژي دهيتته هوى نه خوښى پيخولهو جگر.

schistous (shis'tas), *adj.* = schistose.

schizo- (skiz'o, skiz'a), *Also schiz-*, پينشگرنگه به ماناي:

دووقاځه دووقليقانه: دووبهش: دووقليش: تليش: (*schizophrenia*).

schizo (skiz'o, skiz'a), *adj. & n.*, [Colloq.] =

schizophrenic.

schizocarp (skiz'a-karp'), *n.* بهرى لهت بوو (پوهه كناسي)!

مري دور كهرت بوو يا شق برودو.

-schizocarpous (*adj.*).

schizogenesis (skiz'a-jen'a-sis), *n.* زاوړى دوو كهرت بوون

(زينده وهرناسي).

schizoid (skiz'oid), *n.* كه سينكى جوت سرووشت (په وانناسي)!

مړقى شينز فرينايي! شيتته و ژيره.

adj. جوت سرووشت (په وانناسي)! شينز فرينايي! دووبار.

schizomycete (skiz'o-mi-set'), *n.* به كتر يا وورده زينده وهر.

schizomycosis (skiz'o-mi-kō'sis), *n.* نه خوښى له به كتر يا ووه

تورش بوو

schizophrenic (skiz'a-fren'), *n.* كه سينكى جوت سرووشت

(په وانناسي)! كه سينكى شينز فرينايي! شيتته و ژيره.

schizophrenia (skiz'a-frē'ni-a), *n.* شينز فرينايي!

جوت سرووشت (په وانناسي)! شيتته و ژيره.

schizophrenic (skiz'a-fren'ik), *adj.* شينز فرينايي!

جوت سرووشت (په وانناسي)! دووبار! شيتته و ژيره.

n. كه سينكى شينز فرينايي! مړقى جوت سرووشت (په وانناسي)!

مړقى جوت كه سينتى يا دووبار.

schizophyte (skiz'a-fit'), *n.* به كتر يا وورده زينده وهرنگه كه

زاوړى دوو كهرتى دهكات.

schizopod (skiz'a-pod'), *n.* گياندارى پى قليشدار: جوزه

گياندارى ناوى قاقله داره له كولهى دهر يا دمچيت.

adj.

تايهتې بهم جوزه گيانداره.

schizothymia (skiz'a-thi'mi-a), *n.* شينز فرينايي مام ناوهندى!

نه خوښى جوت سرووشتى يا كه سينتى مام ناوهندى (په وانناسي)! كوشه گيرى.

-schizothymic (*adj.*).

schmuck (shmuk), *n.* [Slang], كه سينكى كهردهنى هيچ نه زاني

له خويابى كهرتري هيچ وړيوچ.

schnapper (shnap'er, snap'er), *n.* = snapper.

schnapps (shnāps, shnaps), *n.* شناپز (1) خواردنه وهر يه كى

سرخوشكمرى موله ندى يه. (ب) هر جوزه خواردنه وهر يه كى سرخوشكمرى

school

به تين.

schnauzer (shnou'zēr), *n.* شناوهر: جوزه سهگينكى نعلمانى لموز

درژه.

schnook (shnōōk), *n.*

كه سينكى ساويلكه و بى ميشك!

كه سينكى به ناسانى هملخه له تاوى خوشياوه.

schnorrr (shnō'rēr), *n.* [Slang], سوانكرا! مفته خور! لاكوت!

مشه خور.

schnozzle (shnoz'li), *n.* [Slang], لووت! كه پوو

(1) زانا! زانبار (له هر رسته يه كدا بى).

(2) قوتايي يه كه كه يارمتهى دارايى له دهزگايه كه وه وهرده گري بى خوښدن.

(3) قوتايي! خوښدگار

(4) خوښدهوار! كه سينكه كه بتوانى بنووسى و بخوښته وه.

scholarly (skol'er-li), *adj.* (1) هي زانايان! تايهتې به زانباران!

شاپسته زانايانه. (2) ټيگه يشتو! زانا! بزبان.

(3) زانستخوا! كوششكمر.

(4) زانايانه! ووردو ياش ليكولراوه: (*a ~ article, journal, etc.*).

-scholarliness (*n.*).

scholarship (skol'er-ship'), *n.* (1) ليكولنه وهرى زانستى!

فيريون! خوښدن! زانايي. (2) زانباري! زانست.

(3) يارمته يه كى دارايي به ده ريت به قوتايي لنيانو له لايه زانستگا يا

دهزگايه كى تره وه بى خوښدن: (*~ He has a university*).

(4) دهزگايه كه هم جوزه يارمته يه ده دات به قوتايي هملكمرتور.

scholastic (skā-las'tik), *adj.* (1) هي قوتايي و قوتابخانه و زانكو

ماموستا و خوښدن! هي په وهرده و فيريون! نه كادي يه: هي زانستى

(*~ aptitude, activity, manners, etc.*)

(2) تايهتې به زانايانى فلسفه و ژيريژي سهدانى ناوهر است

(3) ووشك و تملك و به توند گيران.

(4) هي قوتابخانه نارهندي: (*~ football games*).

n.

(1) قوتايي! زانا! زانبار.

(2) زاناي فلسفه و ژيريژي سهدانى ناوهر است.

(3) زاناي ووردو ووشك و به راهه بهر شت به توندگير.

-scholastically (*adv.*).

scholasticism (skā-las'ta-siz'm), *n.* فلسفه و ژيريژي ناين

بهو شيويه ي كه له زانكوكاني سهدانى ناوهر استدا ده و تيرايه وه.

scholiast (skō'li-ast'), *n.* شيكه روه يا ليكه ده وهرى كوني نووسراوه

كلاسيكي يه كان (بهتاييبتى كه ټيبيتي يه كاني له سر په راوړي په پرتو كه كان

ده نووسى)! ټيبيتي نووس له سر په راوړي په پرتو كه بهتاييبتى هي نووسراوى

كون.

-scholiastic (*adj.*).

scholium (skō'li-əm), *n.* (1) ټيبيتي په راوړن (بهتاييبتى له سر

دهى نووسراويكى كوني لاتيني يا يوناني). (2) ټيبيتي (ميركاري).

school (skool), *n.* (1) قوتابخانه! خوښدنگا.

(ب) فيرگه: (*a dancing ~*).

(ج) زانكو! زانستگا.

(د) قوتابخانه ناينى و ژيريژي سهدانى ناوهر است.

(2) خانوو و پل و تايگه قوتابخانه يه ك.

(3) سرجه م قوتايي و ماموستاي قوتابخانه يه ك:

(*The ~ was given a holiday.*)

(4) وهرزي خوښدن: (*~ begins in September.*).

(5) خوښدن! فيريون: (*He never finished ~*).

(6) قوتابخانه (مهجان! فيرگه): (*the ~ of hard knocks*).

(7) بهشيكى زانكو: (*the ~ of liberal arts*).

(8) زيان يا قوتابخانه يه كى يري يا هونري... هتدا! په پيره وكراني هم پريانه

يا قوتابخانه يه: دهسته يا كومه لى هاويي.

(9) شيوازيكى تايهتې زيان: (*a gentleman of the old ~*).

school

- v.t.** (۱) فزیر کردن؛ پرورده کردن. (۲) مشق بیکردن؛ راهنمایی. (۳) [Archaic] سوزنه نشستن کردن.
- adj.** هی قوتابخانه. قوتابخانه: (a ~ holiday).
- school (skool), n.** پوله ماسی یا گیانداری ناوی تر (به تاییه بی که پیکره مده بکن)
- v.t.** پیکره مده بکن یا خوارده مده بی خواردن (ماسی، نه هنگ... هتد).
- school age,** (۱) تمه بی چون قوتابخانه (۲) تمه بی قوتابی بی؛ سالانی قوتابی بی.
- school board,** نه منجومه سی به ریومه بردی قوتابخانه.
- school-book (skool'book'), n.** پرتوکی قوتابخانه.
- school-boy (skool'boy'), n.** قوتابی کور
- adj.** تاییه بی به قوتابی کور.
- school-child (skool'child'), n.** قوتابی مندا
- school-girl (skool'girl'), n.** قوتابی کچ
- adj.** تاییه بی به قوتابی کچ.
- school-house (skool'hous'), n.** خانوی قوتابخانه
- schooling (skool'ing), n.** (۱) خویندن؛ خوینده واری؛ چون قوتابخانه؛ فیربونی قوتابخانه. (۲) شاره زایی (که له کارکردنه هاتیر). (۳) کری خویندن (۴) مشق بیکردن (نمسی)؛ مشق بیکردن و فیرکردن (نمسی و سوان). (۵) [Archaic] سوزنه نشستن
- school-ma'am (skool'mām'), n. [Colloq.] = school-marm.**
- school-man (skool'man), n.** (۱) ماموستای فلسفه و ناین و ژیریژی زانگیه کی سده ی ناوهراسی نه ووی (۲) ماموستا؛ زانا.
- school-marm (skool'marm'), n. [Colloq.]** ماموستای ژن
- (به تاییه بی یه کک که بایه بدات به شتی هیچ ریوچ و به توند شت بگری و به زهر روزنگی کونه پرست بیت) (له ووی لاقرتی و سووکیه و به کار دیت).
- school-master (skool'mas'tēr), n.** (۱) ماموستا (۲) به ریومه ری قوتابخانه (۳) سووره ماسی
- school-mate (skool'māt'), n.** هفانی قوتابخانه؛ هار قوتابخانه.
- school-mistress (skool'mis'tris), n.** (۱) ماموستای ژن (۲) به ریومه ری قوتابخانه ی ژن
- school-room (skool'rōom', skool'room'), n.** پولا؛ ژووری قوتابخانه
- school-teacher (skool'tēch'ēr), n.** ماموستا
- school-yard (skool'yārd'), n.** هموشی قوتابخانه.
- school-year,** سالی خویندن
- schooler (skool'ēr), n.** (۱) که شتی دوو ستوونی. (۲) [Colloq.] گالیسکی سهرادیو شراو. (پیشی ده ووتری "prairie schooner") (۳) پرداخ کی گوری بیر.
- schorl (shorl), n.** تورمالینی ردهش به ریوکی نیمچه به نرخی
- schottische, schottish (shot'ish), n.** (۱) جوره سه مایه که. (۲) موسیقی نام سه مایه.
- schwa (shwä), n.** شووا (دهنگاسی)؛ (ا) دهنگی تیه بزونی هیز نه خراوه سیری "د" به دهنگی "a" له "ago" وه "e" له "agent" وه "i" له "sanity" (دا)
- (ب) نیشانه ی "ə" که نیشانه ی دهنگی "د" له نهلف و بی دهنگاسی جیپاندیا
- sciatic (sī-at'ik), adj.** دهست و لاق و هسته دهماره کانیا
- (~ pains; ~ nerve)
- sciatica (sī-at'i-kə), n.** نیش و نازاری هسته دهماره کانی سمت و لاق.
- sciatic nerve,** هسته دهماری سمت و لاق
- science (sī'əns), n.** (۱) زانین (۲) زانیاری؛ زانست

scissors

- (۲) شاره زایی (به تاییه بی که له کارکردنه بیت)؛ کارسازی؛ پسپوری
- (۴) چالاکیه که به پیوستی به لیکولینوم و پیازی تاییه بی بیت.
- science fiction,** چوکی زانستی خیالی (به تاییه بی که له سر داهینراوه زانستی به چاه و بان کراومکانی دواوژ دانرا بی).
- science-fiction (adj.).**
- sciential (sī-en'shəl), adj.** (۱) زانیاری؛ زانستی؛ زانست ی پیدایو. (۲) شاره زانا؛ کار ساز؛ کارامه؛ لیا تو؛ بز.
- scientific (sī'en-tif'ik), adj.** زانستی؛ هی زانیاری؛
- scientifically (sī'en-tif'i-k'l-i), adv.** به پی بی
- scientific method,** زانست؛ له ووی زانیاریه؛ زانسته.
- scilicet (sil'i-set'), adv.** پیکای زانستی (له لیکولینوم که برقیه له تییو و تاییه بی که پیکردنه... هتد)؛ پیازی زانستی.
- scientism (sī'en-tiz'm), n.** (۱) زانیه بی؛ بیرو و بیو شینوی کارو. (۲) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۳) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۴) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۵) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۶) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۷) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۸) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۹) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۱۰) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۱۱) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۱۲) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۱۳) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۱۴) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۱۵) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۱۶) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۱۷) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۱۸) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۱۹) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۲۰) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۲۱) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۲۲) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۲۳) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۲۴) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۲۵) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۲۶) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۲۷) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۲۸) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۲۹) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۳۰) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۳۱) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۳۲) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۳۳) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۳۴) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۳۵) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۳۶) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۳۷) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۳۸) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۳۹) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۴۰) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۴۱) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۴۲) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۴۳) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۴۴) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۴۵) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۴۶) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۴۷) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۴۸) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۴۹) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۵۰) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۵۱) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۵۲) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۵۳) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۵۴) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۵۵) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۵۶) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۵۷) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۵۸) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۵۹) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۶۰) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۶۱) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۶۲) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۶۳) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۶۴) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۶۵) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۶۶) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۶۷) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۶۸) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۶۹) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۷۰) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۷۱) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۷۲) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۷۳) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۷۴) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۷۵) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۷۶) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۷۷) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۷۸) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۷۹) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۸۰) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۸۱) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۸۲) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۸۳) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۸۴) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۸۵) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۸۶) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۸۷) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۸۸) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۸۹) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۹۰) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۹۱) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۹۲) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۹۳) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۹۴) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۹۵) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۹۶) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۹۷) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۹۸) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۹۹) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان. (۱۰۰) بیرو و بیو پیکر دملیت؛ که شینوی لیکولینوم ی زانستی هملویتی زانیان.

scissors hold

- (۲) (ب) مەشقى مەقسىتى: مەشقىنى تەنەبازىيە لاقى پىدا تىپىدا دەكرىتەمەي
 scissors hold (ب) دادەخىزىت رەك مەقسەت.
 scissors hold, گىرىتەنكە لە زۆرانبازىدا كە يەككە لە زۆرانبازەكان ئەمى
 تىرەنى تىدا دەكرى ئەنىوان لاقەكانىدا.
 scissors kick, جۈولانەمەيەكە لە مەلەكرەنى سەرلادا كە لاقى مەلەوان
 تىپىدا دەكرىتەمەي دادەخىزى رەك مەقسەت.
 scissortail (siz'er-tāl'), n. كلك مەقسىتى: بالندەيەكى مىشگرە كلكى
 لە مەقسەت دەچىت.
 scissure (sizh'ēr, sish'ēr), n. قلىش (دەستكرەد يا سىرووشكرەد)
 قلىش: دوفاق
 sciurid (sī-yoor'oid), adj. (۱) سىزورىيە لە سىمۇرە دەچىت
 (۲) لە كلكى سىمۇرە دەچىت (پروەكناسى) بۇ (رەك گولە جۇ).
 sclaff (sklaf, sklāf), v.l. & v.l. "گۆلف"
 پىنش لىدانى تۆپەكە.
 ن. ئەم خۇرە لىدانە.
 sclera (sklēr'a), n. پەردەيەكى سىپى رەقە چار دانەپۇشى يىچكە لە
 گۆرپا
 scleriosis (skli-rī'a-sis), n. رەقە مۇنى پىشال (زىندەمەزىنى).
 scleritis (skli-rī'tis), n. ھەوكرەنى پىستى چاۋ.
 sclero-, scler- (sklēr'ō, skler'a), پىشگرەكە بەمانى:
 (۱) رەقە (sclerometer)
 (۲) قابىيەت بە "sclera"
 scleroderma (sklēr'ā-dūr'ma), n. پىست رەقە (پىزىشكەوانى)
 ئەستورسۇن رەقە بوونى پىست.
 sclerodermatous (sklēr'ā-dūr'ma-tōs), adj. (۱) پىست رەقە
 (۲) پىست بە يۈلەكە رەقە داپۇشراۋ.
 scleroid (sklēr'oid), adj. رەقە (ئىۋارناسى) رەقە بوو
 scleroma (skli-rō'ma), n. رەقە بوونى شانەي نەش:
 پەلەكە شانەي رەقە
 sclerometer (skli-rom'a-tēr), n. پىنورى رەقە كانزا.
 sclerosed (skli-rōst', sklēr'ōzd), adj. رەقە بوو. شانەي نەش
 بە نەخۇشى)
 sclerosis (skli-rō'sis), n. (۱) رەقە بوونى شانەي پوۋەك (رەك لە
 پىنكەتەنى دارەكەيدا) (۲) (۱) رەقە بوونى ووشكىۋونەمەي شانەي ئەندام
 دەمارى نەش و لىكارەمەتەنى (ب) نەخۇشى ئەم شانەي دەمار رەقە بوونە.
 -sclerosal (adj.).
 sclerotic (skli-rot'ik), adj. (۱) قابىيەت بە نەخۇشى رەقە بوونى
 شانەي دەمارى نەش: ئەم نەخۇشىيەيەكە گەلە (۲) قابىيەت بە "sclera".
 n. = sclera.
 sclerotium (skli-rō'shi-əm), n. پىشانە رەقەي خوارەمەنى
 تىدا ھەلگىراۋى ھەندى كەبوو
 sclerotomy (skli-rot'a-mi), n. نەشتەركارى يەردەي سىپى چاۋ.
 sclerous (sklēr'as), adj. رەقە: رەقە بوو. ئىنسانى:
 رەك ئىنسان ئى ھاتتو
 scoff (skōf, skof), n. (۱) لاقىرتى: گالەتە! گالەتە پىنكرەن! گالەتە پىنكرەن
 (۲) كەسكەك يا شىتقى لاقىرتى پىنكرەن! شىتقى گالەتە پىنكرەن.
 v.l. لاقىرتى پىنكرەن! گالەتە پىنكرەن! پى پىنكەن
 v.l. (~ at), لاقىرتى پىنكرەن! گالەتە پىنكرەن! پى پىنكەن
 scold (skōld), n. نافرەتى دەم پىس: ژنى جۈنن فروش و زمان پىس.
 v.l. سەرزەشتكرەن! پىياھەلشاخان! شكاند! رەخەنلەكرەن.
 v.l. (۱) سەرزەشتكرەن! پىياھەلشاخان! شكاند! رەخەنلەكرەن! پىياھەلشاخان.
 (۲) جۈنن فروشتىن قەسەي پىس كرىن.
 scolding (skōld'ing), n. سەرزەشتىن! پىياھەلشاخان! پىياھەلشاخان!
 شكاند! شكان. (to give someone a ~)
 scolex (skō'leks), n. سەرى كرمى شىرتى

scopoline

- چەۋىتى لايى
 scoliosis (skō'li-ō'sis), n. Also scolionia, ئاناسايى بىرەرى پىشت: چەمانەمەي تەنىشتى بىرەرى پىشت.
 scollop (skol'ap), n. & v.l. = scallop.
 scolopendrid (skol'ā-pen'drid), n. ھەزەرىي:
 scombroid (skom'broid), n. جۈرە ماسىيەكە دەريايىيە.
 scone (skons), n. مۇعدانى قەد دىۋار! مۇم ھەلگىرى قەد دىۋار.
 scone (skons), n. (۱) سايەبان! كوخ! پەناگا! پەنا! لائە.
 (۲) كۆۋرەي! كۆۋرەي! ئاسن (۲) [Colloq.], (۱) سەر! كەلە! كەلەسەر
 (ب) مىشك! زىرەكى! سەلىقە. (۱) سەنگەر! قەل.
 v.l. (۱) سەنگەر بۇ كرىن! بە سەنگەر پاراستى. (۲) پاراستى.
 scone (skons), v.l. سزاي پاره (بەتايىيەتە لە زانگۇ ئۆكسۇرد
 لەسەر رەۋىشتى ناشىرىن).
 ن. ئەم سزايە.
 scone (skōns), n. جۈرەكە لە بسكوت يا كىك.
 scoop (skōop), n. (۱) چەمچە! ئاۋگىردان! كەۋگىر
 (۲) كەۋچى ئاردو شەكرە دانەۋىلە دەرىھان لە دەفرىك.
 (۳) كەۋچى ئۆزىدە تىكرەن. (۱) كەۋچى نەشتەركەرى.
 (۴) خاكەنازى گەۋرە مەكىنەي ھەلگەندىن رامالين.
 (۵) كەۋچەك يا خاكەناز لىدان! بە كەۋچەك يا خاكەناز رامالين.
 (۶) پىر چەمچە, كەۋگىر, كەۋچەك, يا خاكەناز! پىر كەۋچىكە
 (۷) بۇشايبى! بۇشايبىيەكى ھەلگەنراۋ.
 (۸) [Colloq.], قازانچى گەۋرە لە پىنى پارەبازىيەۋە.
 (۹) [Slang], (۱) دەنگوباسىكە كە پۇزنامەگەرىك يەكەم كەس بىت دەستى
 كەۋتەن بە پىنكەت يا بە لىھاۋتوبىي خۇي. (ب) دەنگوباسى وروۋزىنە
 (۱۱) [Slang], كورتە يا دىزىزەي دەنگوباسىكە: پوۋدانىك يا بارىك
 (۱۲) تىكرەن يا دەردان (بە كەۋچەك, چەمچە, خاكەناز).
 v.l. (۲) (~ out), ھەلگەندىن دەردان! بۇش كرىن.
 (۳) بەتەلگەنەۋە! ئى دەرىھان! ھىچ تىدا نەمىشتىن
 (۴) (~ up), كۆكرەنەۋە! رامالين! خىكرەنەۋە! پەلاماردان! رامالين!
 ھەلەنجان. (۵) [Slang], بىلۋكرەنەۋە دەنگوباسىكى وروۋزىنە لە پىنش
 پۇزنامەكانى تىدا: دەستپىشكەرى كرىن لە بىلۋكرەنەۋە دەنگوباسىكە
 scoopful (skōop'fool'), adj. پىر چەمچەكە! پىر كەۋچىكە!
 پىر كەۋچىكە! پىر خاكەنازىك.
 scoot (skōot), v.l. [Colloq.], بە پەلە پۇشەن! بە ھەلەداۋان پۇشەن!
 تى تەقاندن! بۇ دەرىچون
 بە ھەلەداۋان پۇشەن! بە پەلە پۇشەن! يا بۇ دەرىچون.
 n. [Colloq.],
 scooter (skōot'ēr), n. (۱) پاسكىلىنى مىندالانە بە يەك پى
 ئى دەخۇپى. (۲) ماتۇرسكىلى پچوۋ.
 (۳) بەلەمى بىن تەخت (بۇ سەر ئاۋ يا سەمۇل)
 (۴) بەلەمى تىپىرە
 scop (skop, skōp), n. ھۆنەرى ئەنگلۇ-ساکسۇنى!
 scope (skōp), n. شاپەرى ئىنگىلىزى كۇن
 (۱) پادەي تىگەپىشتىن! مەۋداي بىيىن!
 (۲) مەۋدا: (beyond the ~ of child's understanding)
 (۳) ھەل! بىۋار. (۱) ماۋەي پىكرەنى مەۋشەك
 (۵) دىزىزى! ماۋەي پىكرەنى شىتەك (رەك گورىس)
 (۶) [Archaic], ئامانچ! مەبەست.
 -scope (skōp), پاشگرەكە بەمانى: تىپىۋان! بىيىن! سەپىكرەن!
 ھى تىپىۋان! دۆزەمەۋە (telescope).
 scopolamine (skō-pol'a-mēn'), n. سىكۆپولامىن! ماددەيەكى
 قلىيەيەكە لە ھەندى پوۋەك ۋەردەگىرى.
 (دەرمانى نوۋستىنى ئىروۋست دەكرىت.
 scopoline (skō'pa-lēn', skō'pa-lin), n. سىكۆپولىن! ئاۋتەيەكى
 بى رەنگە بۇ سىكرەن! ئاۋان بىكارەدەمىنرەن

Scotch

- on the score of, به هۆی: لەبەر.
- on that score, (۱) لەبەر ئەوە: بە هۆی ئەوەوە.
(ب) لەو پۆرە: لەبارەى ئەوەوە:
- (You have nothing to worry about on that score.)
- pay off (settle) old scores, تۆلەکردنەو (بۆ گۆنە قین):
تۆلەسەندنەو.
- pay (wipe off) scores, قەرزدا نەو.
- run up a score, گەوتنە ژێر قەرزە: قەرزار بون.
- score-board, تەختەى تۆمارکردنى خالى براوە (پیشبکى، یارى).
- score-card, (۱) کارتى تۆمارکردنى خالى براوە (پیشبکى، یارى).
(۲) کارتیکە ئاوو ئەركى یاریکەرانى لەسەر نووسراوە (بۆ ئەوەى هەر سەیرکەرێک بیهۆئى خالە براوەکانى هەر یاریکەرێکى لەسەر بنووسى).
- score-keeper, تۆمارکەرى خالى براوە (یاری، پیشبکى).
- scorer (skôr'ër, skôr'ër), n, (۱) تۆمارکەرى خالى براوە (یاری، پیشبکى).
(۲) خال بەرەو: گۆلکەر یاریکەرى خال بەرەو.
- scoria (skôr'i-a, skôr'i-a), n, (۱) خەلەى کانزا (پاش تۆلەندەو).
پوختکردنى: تلپە یا سەرکەفى کانزا. (۲) تلپەى ناگريژن!
وورە پارچەى ناگريژن! ناگريژنى شلى ژێلەمۆس.
- scoriaceous (adj.).
- scorify (skôr'ə-fi', skôr'ra-fi'), v.t, پوختکردنى کانزاو خەلە
ئى لا بێردنى (بە تۆلەندەو).
- scorification (n.).
- scorn (skôr), n, (۱) لاقرتى: گالتە: بە جاوى نزم سەیرکردن!
پى پێکەنى: بە سووک تەماشاکردن: لێ ئى هەلقورتان! پى.
(۲) گالتەجى: جى پى پێکەنى یا بە سووک سەیرکردن.
بە جاوى نزم سەیرکردن: لاقرتى پێکردن: گالتەپێکردن: پى پێکەنى: v.t.
بە سووک تەماشاکردن: پى ئى بونەو: لێ ئى هەلقورتان.
گالتە پى هاتن: گالتەپێکردن: پى پێکەنى.
گالتەپێکردن: پى پێکەنى.
گالتەپێکەر: لێ هەلقورتیتەر!
بە سووک سەیرکەر: گالتە پى هاتوو: لاقرتێجى.
- scornfully (adv.) ; scornfulness (n.).
- scorpaenoid (skôr-pē'noid), adj, هى مامى دوویشکى.
ماسى دوویشکى.
n.
- Scorpio (skôr'pi-ō'), n, (۱) کۆنەستێرەى دوویشک!
کەلەوێ دوویشک. (۲) بورجى دوویشک (ئەستێرەوانى).
- scorpioid (skôr'pi-oid'), adj, (۱) دوویشکى.
(۲) هى توخمى دوویشک. (۲) کلک هەلکەپاوه یا چەماوێ وەك دوویشک
- scorpion (skôr'pi-ən), n, (۱) دوویشک.
(۲) قامچى چوڵەدار (ئینجیل). (۲) Scorpio = [S-].
- scorpion fish, ماسى یە دوویشکى (بەرپرەکەى ژەهراوێ).
- scorpion fly, جانەوێرە دوویشکى (نەندامى زاوێنى ئێرەکانیان لە جەوێ دوویشک دەچى و بەژێر سگى یەوێ).
- Scorpius (skôr'pi-əs), n, کۆنەستێرەى دوویشک.
- Scot (skot), n, (۱) ئوسکوتلەندى: گەسکى ئوسکوتلەندى.
(۲) هاوینشتەمانى ئوسکوتلەندە.
- scot (skot), n, باج.
- pay scot and lot, ئەركى دارایی سەرشان جێبەجێکردن بە تەواوێ: هەموو دانەو (قەرز، باج): باجى خۆ دان بە تەواوێ: هەموو دان.
- scot and lot, باجى ئینگلیزى کۆنى ناوچەییە بەوێى توانا دەدا.
- Scotch (skoch), adj, (۱) ئوسکوتلەندى (گەل، زمان، کلتور... هتد).
(۲) [Slang], پوولەکى پيسکە! پەزىل.
- n, (۱) زمانى ئوسکوتلەندى: ئوسکوتلەندى.
(۲) وێسکى ئوسکوتلەندى: وێسکى گەل ئوسکوتلەندى.
- the Scotch,

scopula

- scopula (skop'yoo-la), n, تۆپەلە موو (بە هەندیک جانەوێرەو).
- scopulate (adj.).
- scopy, پاشگرتیکە ئەمانای تێپوانین: تێپینین: پشکین.
- (microscopy)
- scorbutic (skôr-bū'tik), adj, ئەخۆشى ئەسکەریووتى هەمە:
- تایبەتى بە ئەخۆشى: ئەسکەریووتى. (ووشەى "scurvy" بێنە).
- scorbutical (adj.).
- scorch (skôr'ch), v.t, (۱) سووتاندن: هەلقراچاندن: هەلکەپووزان!
برژاندن. ۲. هەست بریندارکردن: داخ کردن: بریندارکردن (بە پەخەو هێرشى توندووتێر. ۳) سووتاندن و وێرانکردن شوینیک (پیش ئەوێ دوژمن بیکرت).
- (۱) سووتار: داخ بوون: هەلکەپووزان: هەلقراچان.
(۲) [Colloq.], نوتمیل لێخوێن زۆر بەخێزایی.
- n, سووتاویەکی روکەشی: سووتاویکى گەم: هەلکەپووزان: هەلقراچان.
- scorched-earth policy, سووتاندن و وێرانکردن ناوچەیک
پیش ئەوێ دوژمن بیکرت.
- scorcher (skôr'chër), n, (۱) سووتینەر: هەلکەپووزنەر: داخکەر.
(۲) [Colloq.], بۆژیکى زۆر گەرم.
- (۳) پەخەو توندووتێر: ووتەى هەست بریندارکەر: توانجى بێ.
(۴) نوتمیل لێخوێن زۆر خێرا: پانەرى ئیجگار خێرا.
- score (skôr, skôr), n, (۱) (b) پووشان: پووشاوى: نیشانەى گەل.
(ب) مەنلى سەرەتا یا کۆتایی پیشبکى.
(ج) مەنلى راکیشراو نە تەباشیر یا لەسەر تەختە بۆ حساب راکرتن.
(۲) حسابى قەرز: قەرز (to run up a -).
(۳) قین: کۆبە قین: پى: سکالا (to pay off an old -).
(۴) هۆ: هۆى پالێنەنەر.
(۵) خال (پیشبکى، وەرژش): سەرچەمى خالى براوە:
(to keep -; The ~ is 8 to 3.)
- (۱) نمرە تاقیکردنەو (His ~s were high on two of the tests.).
(۲) (a) بېست: کەس: شت... هتد).
(ب) (pl.) ژمارەبەکى زۆر: ژمارەبەکى بى شومار: گەلێک: (~s of men).
(A) [Colloq.], کارێک یا چالاکیەکی سەرکەوتوو: بێدەو: سەرکەوتن.
(A) [Colloq.], راستى بارێک یا شتێک بە رێک وەرەوانى: ئاگە لە شت بوون (to know the ~)
- (۱۰) (a) پارچەبەك مۆسیقای نووسراوە
(ب) مۆسیقای فیلیمیکى قوشمە
- v.t, (۱) نیشانەکردن: بە هێل پیاھێنان یا برین یا هەلکەندن: گەل کردن!
پووشاندن. بۆ نیشانە. (۲) هێل بەژێردا هێنان: بە پینووس هێل پیاھێنان.
(۳) out (-) - پوچکردنەو بە هێل پیاھێنان.
(۴) ژمارە راکرتن بە هێل یا نیشانە: حساب راکرتن.
(۵) نیشانەکردن بۆ حساب راکرتن.
(۶) (a) بێدەو (نەوێندە خال لە یارییەدا): خال گرتن:
(He ~d five points for his team.)
- (ب) تۆمارکردنى خالى براوە.
- (۷) زۆر بە توندى سەرزەنشکردن: شکاندن: بە توندى پەخەلێگرتن.
(A) نمرە ئەسەردانان (تاقیکردنەو): هەلسەنگاندن: (to ~ a test).
(A) نمرە هێنان (قوتابى): وەرگرتن (نمرە):
(She ~d high on all her exams.)
- (۱۰) (۱) پیشکەوتن: بێدەو: سەرکەوتن: دەسکەوتن.
(۱۱) نازبەندەى گۆشت بە چەقۆ (بۆ ئاروخوێ هەلژێن و باش برژان).
(۱۲) نووسەر: پێکەست: یا دانانی پارچە مۆسیقا
- v.t, (۱) خال بێدەو: پیش برکى: یارى.
(۲) تۆمارکردنى خالى براوەى پیش برکى.
(۳) سەرکەوتن: پشکەوتن: بێدەو.
(۴) پووشاندن: هێل پیاھێنان: گەل کردن: نیشانەکردن (بە هێل).
حساب راکرتن keep (the) score,

scotch

scotch (skoʃ), *v.t.*

۱. پوشان! کمال کردن! برین.
۲. بریندار کردن! پهل شکاندن! پمکفستن.
۳. دامنراندن (قار، نه‌خشه، پیلان)! پوچگردن: پمچاندن: پینشیل کردن.
۴. پوشاوی! پوشان! تلش. (۲) هیلای یاری خمت خمتین.
- scotch** (skoʃ), *v.t.*
- راگرتن بؤ خل نمبونوه (تایه‌ی فوتومیل و شتی تر به برد، خشت، یا پارچه دار خستنبیری له بمره‌خوارکدا).
- پارچه برد، خشت، یا دارنکه که ده‌خرتنه بر تایه‌ی فوتومیل یا شتی تر
- بؤ خل نمبونوه یا نه‌خزانی.

Scotchman (skoʃ'mən), *n.* = Scot = Scotsman.

Scotch tape, شرتی نوسکوتله‌ندی: شرتیتی سرنشای باریک و تنکه بؤ شت پیکوم‌نوسان و قایم کردن

Scotch terrier, = Scottish terrier.

Scotch verdict, (۱) بریاری دادگای به لایکه‌دا نه‌خراو یا ناتراو. (۲) بریاری یکه‌لا نه‌کراوه! بریاری نیوه ناتراو

Scotch whisky, ونسکی نوسکوتله‌ندی: ونسکی.
scoter (skō'tēr), *n.* مراوی‌یه‌کی دهریایی نارچمکانی تهره‌ری باکورده.
scot-free (skot'frē'), *adj.* ۱. باج نهدم! به‌خضراو له باج! ۲. باجی له‌سمر دیه. (۲) سزا نه‌دراو! زیان ئی نه‌کوتوا! هیچ ئی نه‌ماتوا یا نه‌کراو.

(The criminal got off ~; to go ~ despite an offense)

Scotia (skō'shə, skō'shi-ə), *n.* [Poetic], نوسکوتله‌ندی.

scotia (skō'shə, skō'shi-ə), *n.* نه‌خشتیکی پارننهره‌ی قوباره به سنی پایه‌وه

Scotland Yard, ۱. شه‌قامتیک کورته له لهندن. ۲. پولیس‌خانه‌ی لهندن! باره‌گای پولیسی لهندن.

۳. پولیسی لهندن به‌تایه‌تی به‌شی پشکتن یا لیکزلینه‌وی تاوان.

scoto- (skō'tō, skō'tə), پینشگرکه به‌مانای: تاریکی! تاریکایی.

scotoma (skə-tō'mə), *n.* نارچه‌ی تاریکی بینایی! نارچه‌ی نه‌بیرای مودای بینایی.

Scots (skots), *adj.* نوسکوتله‌ندی.
n. زمانی نوسکوتله‌ندی

Scotsman (skots'mən), *n.* = Scot.

Scotticism (skot'ə-siz'm), *n.* ووتیه‌ک یا زاراه‌یه‌کی نوسکوتله‌ندی.

Scottish (skot'ish), *adj.* نوسکوتله‌ندی (گمل، زمان، کلتور... هتد).
n. زمانی نوسکوتله‌ندی.

the Scottish, نوسکوتله‌ندی‌یه‌کان

Scottish terrier, سه‌گنکی پاوی بچوکی لاق کورتی تووک لوولی
لمز ناستوری گوئی قوته (پیشی دموتری: "Scottish terrier").

scoundrel (skoun'drəl), *n. & adj.* ناکس! نزم! ناپه‌سند.

-scoundrelly (*adv.*).

scour (skour), *v.t.* (۱) منجه‌ل سپیکردنوه (مسگری)! پاک کردنوه (به تهل ناسن، سابون... هتد)! هملگولین! لیکفستن!

برقه ئی هملساندن: (to ~ pots and pans).
(ب. off ~), ژمنگ یا به‌لغ لیکردنوه.

۲. جزمان کردن! ناو پیاکردن و رامالین (زیراب).
۳. سک و پیغوله داشورین! ناوسک پاک کردنوه.

۴. بژاردن (گه‌نم پیش هاپری).
۵. ئی پاک کردنوه! نه‌میشتن! سمرنگوم کردن! گسک لیدان (مه‌جان):

(The navy ~ed the sea of enemy ships.)

(۱) منجه‌ل سپیکردنوه (مسگری)! پاک کردنوه (به تهل ناسن، لیکفستن، سابون... هتد). (۲) سکچون (مه‌مالات)! توشی به‌لغیره‌ی بوون

توشی زه‌جیری بوون

(۱) پاک کردنوه! منجه‌ل سپیکردنوه! برقه ئی هملسان! به‌لغ لیکردنوه. *n.*

scrag

(۲) ماده‌ی به‌لغ و پیسی لیکردنوه! ماده‌ی شت پاک کردنوه

(۳) شونیی جزمان کراو یا پاک کراوه.

(۴) (pl.), به‌لغیره‌ی! سکه‌شوری (مه‌مالات)! شوری! زه‌جیری مه‌مالات.

به پهله بؤ گهران! به شونیدا گهران به پهله! پشکتن: **scour** (skour), *v.t.* (He ~ed the library for the book.)

به پهله پیداکهران! به شیرزه‌یی بؤ گهران یا پشکتن.

(۱) قامچی. (۲) هوی سزادان یا چه‌ساندنوه.

(۳) هوی ناخوشی! کاره‌سات! به‌لا! دهردی سهری:
(After the ~ of war usually comes the ~ of disease.)

(۱) قامچی لیدان! هه‌لافکردن.

(۲) ناژاردان! سزادان! چه‌ساندنوه! به توندی په‌خنه‌لیگرتن

کلکه نه‌سپ! پروه‌کیتی لاسک بوشه گه‌لاکانی
پوله‌کاوین کاناز! ته‌خته و ده‌فریان پی پاک ده‌کرتنوه.

scourings (skour'inz), *n.pl.* (۱) خلته و به‌لغ و پیسایی (که له

ده‌فریک ده‌کرتنوه به پاک کردنوه‌ی) (۲) سهرگژمر (وهک داپوجان و شتی تر که له گه‌نم بژار ده‌کرت پیش هاپری).

scouse (skous), *n.* = lobsouse.

scout (skout), *n.* (۱) سووسه‌کهر! پینشه‌نگی سووسه‌کهر (سهریان).

که‌مشتی. فرکه. (۲) سووسه‌کردن! سووسه دیده‌وانی! ده‌نگوباس درین.

(۳) دیده‌وان! نه‌ندامی تیپی دیده‌وانی. (۴) [Slang], لاو! کابرا! زه‌لام

(۵) به‌دواداگه‌راوی که‌سانی لیه‌اتوو بؤ تیپی یاری و شانوگه‌ری و سینه‌ما.

(۱) سووسه‌کردن! ده‌نگوباس ئی درین.

(۲) سهرنج پیدان! تیپین و هملسه‌نگاندن (بؤ وهرگرتن له تیپی وهرزندا یا بؤ شانوگه‌ری و سینه‌ما).

(۳) (around ~), بؤ گهران! به شونیدا گهران.

(۱) سووسه‌کردن! ده‌نگوباس درین.

(۲) بؤ گهران! به شونیدا گهران! سوواخ کردن.

(to ~ around for some firewood)

(۲) دیده‌وانی کردن! نه‌ندامیتی تیپی دیده‌وانی کردن (کور یا کچ).

scout (skout), *v.t.* گالته بی هاتن (بیروباوم، پینشیان!)

به هیچ وپوچ دانان! پی پیکه‌ن! به هیچ دانان

دیده‌وانی کردن (کور یا کچ)!

نه‌ندامی تیپی دیده‌وانی بوون.

scout-master (skout'mas'tēr, skout'mās'tēr), *n.* سهرتیپی دیده‌وانی

به‌لمتیک بن ته‌ختی گوشه‌ری زکی گهره‌ی بار
بار گواستهمویه

scowl (skou), *n.* مژن بوونه‌ی پیش خوارنوه!

مژن بوونه‌ی! خنسه‌کردن.

n. مؤنی! مؤن بوونه‌ی! پیش خوارنوه! خنسه! مژن بوونه‌ی

مؤنی! مؤن بوونه‌ی! پیش خوارنوه! مژن بوونه‌ی! مژن بوونه‌ی

-scowler (*n.*) ; scowlingly (*adv.*).

scrabble (skrah'l), *v.t.* (۱) چینه‌کردن! چنگه‌کری کردن.

(۲) په‌ل‌قارئی کردن! په‌ل کوتان.

(۳) په‌قلی وبلای نووسین! به لاسه‌رلایی نووسین.

v.t. (۱) به په‌ل‌قارئی کردن! به په‌ل‌قارئی کردن! به چنگه‌کری گردکردنوه

(۲) به قلای وبلای نووسین.

n. (۱) چینه! چنگه‌کری! چینه‌کردن.

(۲) په‌ل‌قارئی کردن! په‌ل کوتان.

(۳) نووسینی قلای وبلای نووسینی لاسه‌رلایی و بی مانا.

(۴) په‌ل‌قارئی! په‌ل کوتان.

scrabble (skrah'l), *n.* یاری ووشه دروستکردن یا پیکه‌ماتان.

(۱) مژقه یا گیانداری ره‌له‌و له‌و لاوان.

(۲) پروهه یا دره‌ختی باریکه‌له و گه‌شه نه‌کردوو.

(۳) ملی مه‌رو گویره‌که! گوشتی مل. (۴) [Slang], ملی مژقه

مل بادان و کوشت! هملواسین! مل هملکیشان! خنکاندن.

v.t. [Slang].

scraggly (skrag'li), *adj.* بڑو شانہ نہ کراو (پیش)؛ پاک رانہ گراو؛
خواروخنجو قہراغ تیر (بہرہ)؛ ناپک؛ شکاو
scaraggy (skrag'i), *adj.* (۱) بڑو شانہ نہ کراو (پیش)؛ پاک رانہ گراو؛
خواروخنجو قہراغ تیر (بہرہ)؛ ناپک؛ شکاو.
(۲) رفقہ لہرولواو؛ پوولہ؛ سسہلہ.

-scraggily (*adv.*) ; **scragginess** (*n.*).
scram (skram), *v.i.* [Slang], لاچو لیرہ؛ بوسگو پیشیلہ دہرکردن؛
بڑو دہرہو؛ لاچو

scramble (skram'b'l), *v.i.* (۱) نہ جنگہ کری پیاہلنگہران؛
بہ دہستوپن پیاہلنگہران بہ پملہ
(۲) پالہہستوکردن بڑو بردن یا دہسکووتنی شتیک؛ شہر لہسہر کردن؛

(*The players ~d for the ball.*)
(۲) بہ پملہ ہلسان بڑو ہمرہوہری دانہوہی پلاماری کوتوپری فہوکہی دوزمن
لہ ناسماندا

v.i. (۱) تیکل کردن بہ پملہ و لامسہرلایی؛ تیکل و پیکل کردن؛ ہمسہریہ کدادان
بہ پملہ؛ شتواندن بہ سہریہ کدا (۲) (~ up) بہ پملہ کؤکردنہوہ ہلسانی
فہوکہ بڑو ہمرہنگارہوہی فہوکہی دوزمن (لہ ہلرشنی ناکو و کوتوپردا).
(۳) مینکہ سورکردنہوہ بہ تیکل و کؤکردنی زہر دینہوہی و سپینہوہی (ہندیک
جار بہ نہختیک شیرہوہ) (۴) تیکدانی ہرنامہی تملہفریزونی (بڑو نلہوہی
وہرنہگری بہن نامیری تاییہتی)

n. (۱) پیاہلنگہرائیکی گران بہ جنگہ کری یا بہ دہست و پن؛
(۲) پالہہستو؛ بڑو شتیک کہ ہمووکہسینکی تر ہیموئی؛ شہر لہسہر کردن.
-scrambler (*n.*).

scrambled eggs, مینکہی نہختیک سورہوہوکراوی زہر دینہوہی سپینہوہی
تیکل و کراو؛ مینکہ جار بہ شیرہوہ.

scrannel (skran'l), *adj.* [Archaic]. (۱) رفقہ؛ باریکہلہ؛ لاواو؛
بچوک؛ گشہ نہکردو (۲) ناسازو کز (دہنگ)؛ ناخوش.

scrap (skrap), *n.* (۱) پارچہی بچوک؛ نہخت؛ تۆز
(*a ~ of paper*)

(۲) پارچہہک شتی نووسراو
(۳) پارچہ نوتومییلی شکاو؛ ناسنی لہت و پتہ سکراب.
(۴) ووردہ شتومہکی بی فہری کؤنی فریندراو؛ سہرمقہست؛ شہرہ
ووردہ بارچہ؛ شتی لہت و پتہ
(۵) (*pl.*) ہرماوہ؛ پاشماوہ (خوارہمہنی)؛ ووردہ نان و خواردنی تری
ہرماوہ (۶) (*pl.*) چڑلیک.

(۷) (*pl.*) وینہو پارچہ پوژنامہ و نووسراوی تری یادگار (کہ دہنووسینری
بہ لاپہرہکانی ہراویکہوہ بڑو یاداشت).
adj. فریندراو؛ بی فہر؛ ہرماوہ؛ بہکارنہماو.

(۱) مہلوہشاندن یا پارچہ پارچہ کردن و مہدی لہ پارچہکانی بہکارہینان و
فریندانی موانی تر (نوتومییل)؛ سکراب کردن
(۲) فریند؛ دہسہر کؤنی و بی کەلکی؛

(*You ought to ~ that old bicycle and buy a new one.*)
-scraper (*n.*).

scrap (skrap), *n.* [Slang]. شہر؛ دہمہقانی
v.i. [Slang]. شہر کردن؛ دہمہقانی ہون.

scrap-book (skrap'book'), *n.* پەرتووکۍ ووردہ شت؛ پەرتووکینکی
لایہرہ سدییہ وینہو پارچہ پوژنامہ و نووسراوی تری پینوہ دہنووسینری بڑو
ہلگرتنی بڑو یادگار

scrape (skrāp), *v.t.* (۱) لیخشاندن تہ توند؛ لیخشتن؛
شتی ربر لیخشتن بڑو پاک کردنہوہ (وہک تملی تاسن لہ مہنجل).
(۲) کراندن؛ وہک بنی مہنجل بہ کەرچک.

(۳) (~ off ; ~ out ; ~ from) لیگردنہوہ (ہلغ، ژہنگ، پیسایی)؛
پاک کردنہوہ؛ داتاشین؛ لا بردن بہ شتی زبر لیخشتن؛

(*to ~ grease from pots and pans*)

(۴) پووشاندن

(۵) بہ ناستمہ لیخشاندن؛ بہ ناستمہ ہرکوتن.
(۶) چنگہ کری کردن؛ بہ چنگ ہلکەندن یا دہردان.
(۷) (~ up ; ~ together)، بہ کولہمہرگی کؤکردنہوہ؛
بہ چنگہ کری پیداکردن یا دہسکووتن؛ ہلکەراندن؛
(*He ~d up some money.*)

v.i. (۱) کراندن و پاک کردنہوہ (بہ شتی زبر) لیخشتن و پاک کردنہوہ
(۲) کراندن؛ دہنگینکی ناخوش لی پیداکردن (وہک دہنگی ہنکر کراندن و ددان
جیگردنہوہ) (۳) بہ کولہمہرگی کؤکردنہوہ؛ بہ چنگہ کری پیداکردن یا
دہسکووتن. (۴) بہ کولہمہرگی ژان.

(۵) قاچ خشاندنہ دواوہ لکاتی کپووش بردندا.
(۶) کراندن؛ ہلکەران.

n. (۲) پووشاوی؛ پووشان؛ شوینی پووشا و کریندراو
(۳) کرہکر؛ دہنگی کراندن یا لیخشان.
(۴) تہنگچہلہ؛ باری دژاوی خؤ کرد.

bow and scrape, کپووش بردن؛ زؤر ملکہچی کردن؛
کلکہلہ قی کردن یا دہربردن.

scrape a living, بہ کولہمہرگی ژان؛ بہ مہمرہو مہری ژان.
scraper (skrāp'ēr), *n.* (۱) کریندرا؛ مرقی دہفرکریندراو پاککرمہوہ.
(۲) نامیز یا شتی پی کراندن و پاک کردنہوہ.

scraping (skrāp'ing), *n.* (۱) کراندن؛ کراندن و پاک کردنہوہ؛
لیگردنہوہ (ہلغ، پیسی... ہتد)؛ (۲) کرہکر؛ دہنگی کراندن.
(۳) (*pl.*)، شتی کریندراو پاک کراوہ؛ شتی کؤکراوہ بہ چنگہ کری

ناسنی لہت و پتہ؛ ناسنی بہکارہینراو یا فریندراو.
scrap iron, شہرکہر؛ شہرہنگیز؛ شہرائی.

scrapper (skrāp'ēr), *n.* [Slang]. خوارہمہنیہکہ بریتیہ لہ پارچہ گؤشتی
scrapple (skrāp'l), *n.* ہرازنی تیکل و کراو لہگال ناردی گنہمہشامی و سورہوہوکراو بہ توی تری.

scrappy (skrāp'i), *adj.* (۱) لہت و پتہ؛ سہرمقہستی؛

پارچہ پارچہ؛ کمرت کمرت؛ لہت لہت. (۲) پچر پچر؛ (*~ thinking*)
شہرائی؛ شہرہنگیز؛ شہرلرؤش.
scrappy (skrāp'i), *adj.* [Slang].
scratch (skrach), *v.t.* (۱) پووشاندن

(۲) چنگ لیدان؛ پنن (بہ چنگ وہک پیشیلہ).
(۳) چینہکردن؛ چنگہ کری کردن؛ بہ چنگ ہلکەندن.
(۴) خوراندن؛ ہلکەران.

(۵) کراندن؛ لیخشتن؛ پیاہینان بہ کرہکر؛
(*He ~ed a match on the wall.*)

(۶) بہ قلی و بلی نووسین؛ بہ لامسہرلایی نووسین.
(۷) پش کردنہوہ (نووسین)؛ ہیل پیاہینان و کؤاندنہوہ.
(۸) (~ up)، بہ چنگہ کری کؤکردنہوہ؛ ہلکەراندن.

(۹) کشانہوہ یا ناو کؤاندنہوہ (غارغارین، پیشہریکی).
v.i. (۱) چنگ لیدان؛ پنن (بہ چنگ وہک پیشیلہ).

(۲) چینہکردن؛ چنگہ کری کردن. (۳) خوراندن؛ ہلکەران.
(۴) بہ کولہمہرگی دہربردن؛ بہ چنگہ کری ژان.

(۵) کراندن؛ پیاہینان بہ کرہکر.

(۶) کشانہوہ یا ناو کؤاندنہوہ (پیشہریکی، غارغارین).

n. (۱) پووشاوی؛ پووشان. (ب) مہیلی پووشینہر.
(۲) برینیکی زؤر کەم (بہ چنگ لیدان یا شتی تیٹ).

(۳) کرہکر؛ دہنگی کراندن.

(۴) نووسینی قلی و بلی؛ نووسینی لامسہرلایی.

(۵) مہیلی دہستینکردنی پیشہریکی (پاک کردن).

(۶) لیدانیکی باشی ریکوت (بلیارد). (ب) لیدانی ہلہ (بلیارد)

(۷) یاریکری کشاوہ یا ناو کؤاوہ.

(۸) دان (کہ پؤدہکریٹ بڑو مریشک و کلمشیرو بالندہی تر بڑو چینہکردن)

(پیشی دہووتری؛ " scratch feed ").

(۹) [Slang]. پارہ.

(۱) لہ سہرمہتاوہ یا نوکەوہ دہستینکر (یاریکەر).

(۱) پەردە؛ بېرېست؛ پارېژەر؛ داپۆشەر؛ شوررە؛
screen (skrēn), n. تېغە دیواری جیاکەرەو. (۲) بېژنگ؛ مێلەک؛ تەلی بېژنگو و مێلەک.
(۳) تەلی پەنجەرە؛ تەیمانە؛ پەنجەرە.
(۴) پەردە؛ سینه‌ما و تەلەفزیۆن و پارادار؛ پەردە؛ وێنە لەسەر پیشاندان
(۵) فیلمی سینه‌ما؛ یەگشتی؛ ھونەری سینه‌ما و فیلم.
(۶) پێشەنگی لەشکر (بۆ پاراستنی لەشکرە).
(ب) تاقە کەشتی‌پەکی جەنگی بچووک بە دەوری گەلە کەشتی باردا بۆ
پاراستنی. (۷) نامیری بېرېست (فیزی).
(۱) شاردنەو (بە پەردە)؛ داپۆشین؛ پاراستن.
(۲) بېژانەو؛ لە بېژنگ دان؛ ووردو درشت لەیەک جیاکردنەو.
(۳) پاک و پەس کردن؛ جیاکردنەو (بە پێی پێوانە‌پەکی تایبەتی وەک
لێھا تووی، کارامەیی، پەلە مەترسی... هتد)؛ لە بېژنگ دان (مەجان):
(to ~ applicants for a job ; Passengers entering a country
are ~ed by customs officials.)

(۴) تەل لێدان (پەنجەرە).

(۵) فیلمی سینه‌ما پیشاندان (بەتایبەتی بۆ تاقیکردنەو پێش پیشاندانی

بۆ جەماوەن)؛ وێنە پیشاندان لەسەر پەردە.

(۶) وێنە‌گرتن بۆ فیلمی سینه‌ما.

(۷) گۆزینی چێژک یا شانۆنامە و گونجاندنی بۆ فیلمی سینه‌ما

پیشان دران (فیلمی سینه‌ما بەتایبەتی بۆ تاقیکردنەو)؛ بۆ پیشاندان شیان v.l.

(۱) سکرۆزەر؛ کۆتەل.
screening (skrēn'ing), n.

(۲) تەلی پەنجەرە وەرگا

(۳) پیشاندانی فیلمی سینه‌ما (بەتایبەتی بۆ تاقیکردنەو).

سینه‌ماچیتێ؛ جیهان و پێشە.
screen-land (skrēn'land'), n.

فیلمی سینه‌ما دروستکردن.

چێژکی سینه‌ما (ھەندیک جار یەکسەر).
screen-play (skrēn'plā'), n.

بۆ فیلمی سینه‌ما دەنوسری و ھەندیک جارێش لە چێژک و شانۆنامە

داستانەو وەرەگێڕی. (پێشی دەووتری: "scenario")

(۱) جەر؛ پێچ؛ بورغو؛ بورغی.
screw (skrōo), n.

(۲) جەربادان؛ جەرباندن؛ بادان؛ پێچ بیادان (۳) پەروانە.

(۴) [Chiefly British]؛ کەسێکی بیسکە یا پۆلەکی.

(ب) سەرداکەرنکی پۆلەکی زۆرزان.

(۵) [British]؛ پاکەتە توتن.

(۶) [British]؛ ئەسپێکی پیری پەککەوتوو

(۷) [Slang]؛ پاسەرانی بەندبەخانە.

(۸) [British Slang]؛ مووچە.

(۹) [Vulgar Slang]؛ گان؛ جووت بوون.

(ب) ئەو کەسێ لەگەڵی جووت دەبێت؛ ھاوچێ؛ (She is a good ~)

(۱) جەرباندن؛ جەربادان؛ بادان.
v.l.

(۲) قایم کردن بە جەر؛ ووشین؛ بە جەر بەستەنەو یا توندکردن.

(۳) تێکدان؛ شێواندن؛ چرچ و لوچ کردن؛ خواروخێج کردن (دەم و چار)

(to ~ one's face up)

(۴) زۆر لێکردن؛ بەگێرھێنان؛ ھەلپێچان؛ زۆر بۆ ھێنان.

(۵) بە زۆر لێسەندن؛ ئێ کێشانەو (پارە)؛ فێل لێکردن؛ گزی لێکردن.

(۶) [Slang]؛ (up ~)، تێکدان (گان)؛ بە خراپی و ئاویک‌پێکی کردن:

(He ~s up everything he does.)

(۷) [Vulgar Slang]؛ گان؛ جووت بوون لەگەڵ.

(۱) بە دەردی؛ بە جەر پێکەو دەبەستری: (The lid ~s on.)
v.l.

(۲) بە دەخوات وەک جەر؛ پێچی پێ دەدریت؛ پێچ دەخوات.

(۳) بە زۆر بە فێل پارە لێسەندن یا کێشانەو.

(۴) [Vulgar Slang]؛ گان کردن؛ گان؛ جووت بوون لەگەڵ.

have a screw loose, [Slang]

شێتە؛ سەری لێدانەو

پەمووشتی سەیر دەنووتی؛ سەیرە: (He has a screw loose.)

put the screws on (or to),

(۳) سەردی؛ لاسەرلای؛ ھەر چۆن رێکەوتی وەھا: (a ~ team)

from scratch, لە نووکەو؛ لە سەرەتارە؛ لە ھێچەرە؛ لە سەرەو.

scratch along, بە کۆلەمەرگی ژيان؛ بە سەمەرمەزێ ژيان.

scratch one's head, سەری خۆ خوراندن (لە سەرسامی یا

حەپەساندا)؛ سەرسۆمان.

up to scratch, (۱) نامادە؛ بۆ پێشبرکی.

(۲) [Colloq.]؛ نامادە؛ بۆ ھەمووشتیک؛ لە دۆخیکێ باشدا.

(۳) [Colloq.]؛ بەوێنی پێوێستە؛ ھاوتایە؛ لێھا توو.

scratch hit, لێدانێ رێکەوتی باش (بێسبۆل).

scratch line, (۱) ھێلی پێشبرکی دەستپێکردن (پارکردن).

(۲) ھێلێکە کە پێشبرکێکەر نابێ لێی تێپەرێت.

scratch paper, گاغەزی پەششوو.

scratch sheet, پەری نەسپە کێشێزارەکان لە غاغاندا.

scratch test, تاقیکردنەوێکە بۆ زانیی ھەستیارێ نەخۆشێک بەرامبەر

ھەندیک دەرمان بریتیە لە بە ئاستەم کوتانی نەخۆشەکە بە دەرمانێک کە

ھەستیارێ پەیدا دەکات.

scratchy (skrach'i), adj. (۱) قلی وەلایانە؛ تێکەڵاوی و پێکەڵاوی؛

بە نەزانانە و لاسەرلای؛ گراو (نیگار، وێنە): (a ~ drawing)

(۲) کرەمەر لێوھاتوو؛ کرەمەرکەر: (a ~ record, pen, etc.)

(۳) لاسەرلای؛ بێ سەروێن؛ ئاویک‌پێک

(۴) زیر کال؛ لەش ھێنەرە خوروو: (~ cloth)

scrawl (skrōl), v.t. & v.l. بە پەلە و تێکەڵاوی و پێکەڵاوی نووسین؛

بە ئاویک‌پێکی نووسین.

n. نووسینی قلی وەلای؛ نووسینی ئاویک‌پێکی بێ سەروێن.

-scrawniness (n.).

scream (skrēk), v.l. & n. = screech.

scream (skrēm), v.l. (۱) قێژاندن (لە ترس، توورەیی، یا ئازارد)؛

ھاوارکردن؛ قێژەکردن؛ شیراندن؛ زریکەندن؛ قاروقێژکردن.

(۲) بە دەنگی بەرزو شێتانە پێکەنین؛ بە قاقا پێکەنین.

(۳) قسەکردن یا نووسین بە توندوتیژی.

(۴) سەرنج زۆر پاکێشان؛ بوون بە ھۆی تۆقان یا سەرسۆماندن.

v.l. بە ھاوارەو ووتن؛ قێژاندن؛ شیراندن.

n. (۱) قێژە؛ ھاوار؛ قێژەقێژ؛ شیرە؛ قێرە؛ زریکە؛ قاروقێژ.

(۲) [Colloq.]؛ کەسێکی زۆر سەیرخۆش؛ کەسێکی زۆر قۆشمە.

screamer (skrēm'er), n. (۱) قێژەقێژکەر؛ قێژەکەر؛ ھاوارکەر.

(۲) [Slang]؛ کەسێک یا شتێکی زل، لێھا توو، یا بەھێز... هتد.

(۳) [Slang]؛ کەسێکی زۆر قۆشمە؛ کەسێکە کە لە خەلک دەکات پێچرێن لە

پێکەنیندا. (۴) [Slang]؛ نیشانە؛ سەرسامی (پێژمان، خالبەندی).

(۵) [Slang]؛ سەردێرنکی ووروژنەری پۆژنامە

(۶) قێژەکەر؛ بەلندەپەکی ئاوی ئەمریکای باشوورە قێژە؛ ئاسان دەکات.

screaming (skrēm'ing), adj. (۱) قێژەکەر؛ ھاوارکەر؛ قێژەقێژکەر.

(۲) زەق؛ سەرنج پاکێش؛ توندوتیژ (۳) زۆر قۆشمە؛ زۆر خۆش و پێکەنیناوی.

scree (skrē), n. (۱) چەر؛ ووردە بەرد؛ زێخی درشت.

(۲) کۆمەلە ووردە بەرد یا چەوێ دامێنی کەلێکێ یا لێژگەیکە.

screech (skrēch), v.l. (۱) شریخەکردن؛ قێژان؛ ھاوارکردن؛ زریکەکردن.

v.l. شریخە ئێ ھەلسان؛ ھاوارکردن؛ زریکە ئێ ھەلسان؛ قێژاندن.

n. شریخە؛ زریکە؛ قێژە؛ ھاوار.

-screecher (n.) ; screechy (adj.).

screech owl, بایەقوش؛ کۆنەپەبوو.

scree (skrēd), n. (۱) ووتارێکی دوورودرێژ و ووشکو و ناخۆش

(بەتایبەتی ھی سکالاکاری). (۲) نووسراوێکی پەخشانی دوورودرێژ ووشک.

(۳) پارچەپەک تەختە؛ یاریکە بە ئەستوورایی ئەو سواھی دەدری لە دیوار

ناوێناو دەخزێتە سەر دیوارەکە وەک نیشانەیک بۆ ئەوێ ئەستووری سواغە

وەک یەک دەرجیت (۴) نامیزیکە نیشی ماله دەکات (بۆ ساف کردنی سوافی

بەگرمەننا: تەنگ پىن مەلچىن
 screw out of, [Slang]. بە زۆر بە فېل پارە لىسەنەن يا كىشەنەم.
 screw up, [Slang]. تىكەن (كار) بە ئەزانەنە ناپىكە وپىكى شت كەرد.
 screwball (skrōō'bōl'), *n.* (۱) تۆپى لا بەلا پۇشتو (يارى بىسپۇل).
 (۲) [Slang]. كەسكى سەيرو ھەرسىرازو حولولۇ شىتۆكە.
adj. سەيرا شىتۆكە ھەرسىراز حولولۇ: مېشك سوك.
 screw bean, لۇبىي يىچ پىچۆكە: (۱) درەختىگە كەلۈى پىچ پىچۆكە
 دەگىرت بۇ ئالىكى وولاخ. (ب) بەرى ئەم درەخت.
 screw-driver (skrōō'driv'ēr), *n.* Also screw driver. (۱)
 جەربادەر (۲) خواردنەروپەكى سەرخۆشكەرە لە قۇدگا و ئاى پرتەقال دەگىرت.
 screw eye, جەرىكى نەلقەدارە قۇلۇ شتى تىرى پىدەگىرت
 screw hook, جەرىكە با ئاستىكى قولپادارە دەرگا و پەنجەرە پىن
 دادەخىرت.

screw jack, = jackscrew.

screw pine, چەند جۈرە دەۋەن درەختىكى ئارچە گەرمەكانن گەلكانىان
 پىچ پىچۆكىيەو رەگەكانىشيان بەدەرەۋەيە.

screw propeller, پەروانە
 screw thread, ددانى پىچ پىچۆكە جەپ.
 screwy (skrōō'i), *adj.* [Slang]. (۱) شىتۆكە: شىت: مېشك سوك.
 مېشك تىچچو (۲) ئابەجى: بى مانا: ئاچىت بە مېشك: سەير.

scribal (skrib'l), *adj.* (۱) ئابەتەي بە نووسەر
 (۲) ئابەتەي بە نووسىنەۋە: لە ئەنجامى نووسىنەۋەدە (a ~ error).
 scribble (skrib'l), *v.t.* (۱) بە پەلەو لاسەرلايى نووسىن:
 بە قلى بلى نووسىن: (He ~d a note on a piece of paper.)
 (۲) بە نووسىن و شتى بى مانا و قلى بلى كاغەز رەشكردنەۋە

v.t. بە پەلەو لاسەرلايى نووسىن: بە قلى بلى نووسىن
 (۱) نووسىنى قلى بلى: نووسىنى پەلەو لاسەرلايى و بەخال سەرتى دەرگاۋ.
 (۲) نىشەۋە ھىنى بى مانا كاغەز پىن رەشكراۋە
 (۳) نەرمەنىكى وئەزەيى ھىچ وپوچ

scribbler (skrib'lēr), *n.* (۱) قلى بلى نووس: كەسكى دەسخت
 ئاخۇش (۲) نووسەرنكى گەند و ھىچ وپوچ

scribe (skrib), *n.* (۱) نووسەر: ئابەتەي پۇرئامەجى.
 (۲) دەستووسىيار: نووسىيار: دەستووس نووسەرەۋە بە جوانى.
 (۳) نووسەرى فەرمانگە: مېزا. (۴) scribe.
 (۵) دادگەر يا زانائى ئابىنى جۈولەگەي كۆن.

v.t. (۱) نىشەۋەردى بەردو خشت و دار بە ئامىرنكى نوو تىز لەو شۈنەدا
 كە دەپرىتەۋە (۲) نووسىن: لەسەر نووسىن.
v.t. دەستووس نووسىنەۋە (بە پىشە پىش پىدەابوونى چاپەمەنى)
 دەستووسىيارى كەرد.

scriber (skrib'ēr), *n.* ئامىرنكى نوو تىزە بۇ نىشەۋەردى بەردو
 خشت و دار بە ھىنلىك لەو شۈنەدا كە دەۋىستىر: بېرىتەۋە.

scrim (skrim), *n.* كالاپەكى نەختىك شاشى لۆكەيە (بۇ پەردە بەرگ
 تىگىرت).

scrimmage (skrim'ij), *n.* (۱) پىنكامەنلۇن: شەپەشق: زىم و كوت:
 نۇرئابازى (۲) مەشقى ئىۋان ھەمان تىپ لەپىش يارىدا.

scrimp (skrimp), *v.t.* (۱) بە كەم و كۆرى دىۋوستكردن لەبەر پەزىلى:
 زۆر دەست بە شتەۋە گرتن و بە باشى دىۋوست نەكردن

(۲) پەزىلى (لەگەن) كەردن: پىسكەيى كەردن: بەرچاۋتەنگى كەردن
 پەزىلى كەردن: پىسكەيى كەردن: بەرچاۋتەنگى بوون.

adj. كەم (بەھۇى بەرچاۋتەنگىيەۋە): بەش ئاكا.
 (۱) كەم بەھۇى بەرچاۋتەنگىيەۋە:
 بەش ئاكا (۲) پىسكە: پەزىل: پارەپىس

-scrimpy (adv.); scrimpiness (n.).
 scrimshaw (skrim'shō), *n.* (۱) نەقىش و نىگار دىۋوستكردن لەسەر
 سەدەف و كۆنچەكەماسى (لەلەين كەشتىۋانەۋە لە گەشتى دوردا).

(۲) سەدەف و نىسقانى نەمەنگ و كۆنچەكەماسى نەقىش و نىگار لەسەرگاۋ بە
 جۈرە. (۳) كارىكى ووردى بە شارەزايانە كراۋ.

v.t. & v.i. نەقىش و نىگار دىۋوستكردن لەسەر سەدەف و كۆنچەكەماسى.
 scrip (skrip), *n.* [Archaic], جانتاى بچوۋكى دەست: جزدان:
 ھەگبە يا كەشكۆلى بچوۋك.

(۱) پارچە نووسراۋىكە: لىستە: خشتە: پروانامە: پەسىد.
 (۲) پارچە كاغەزىكى بچوۋك (بەتايەتەي كە شتى تىزدا نووسرايىت).
 (۳) قەۋالەي دارايى. (۴) پارەي كاغەزى لە دۆلار كەمى (بەتايەتەي كە لە
 ئاكاۋدا دەرگىت بۇ كاتىكى سەردەمى).

(۱) (۱) دەسخت: دەستووس: نووسىن.
 (ب) نووسىنى پىكەرەلگاۋ. (ج) ئەلف و بى.
 (۲) (۱) چاپى ۋەك دەسخت. (ب) شتىكى چاپكراۋ.
 (۳) دەقى يەكەمى بەلگەنامەيەك (نەك وئەكەي).

(۴) دەقى چىزكى فىلمى سىنەمايى يا شائو: بەرنامەي پادىۋو تەلەفوزىن.
v.t. نووسىن و ئامادەكردنى چىزكى سىنەما.

scriptorium (skrip-tōr'i-əm, skrip-tō'ri-əm), *n.* ئورۇ
 نووسىنەۋە دەستووس (لە پەرسىگاي ووشكەسۇۋىيائى خاچ پەرسىستاندا).

scriptural (skrip'chēr-əl), *adj.* (۱) نووسراۋ: تايەتەي بە شتى
 نووسراۋ. (۲) [S-], ئىنجىلى: بەپىنى ئىنجىل: لە ئىنجىلدايە.

-scripturally (adv.).
 Scripture (skrip'chēr), *n.* Also Scriptures, (۱) دەستووس:
 شتى نووسراۋ: پروانامە. (۲) [S-], ئىنجىل: ئىنجىل و تەۋرات
 (پىنى دەۋرتى: "Holy Scripture" ۋە "the Holy Scriptures").

(۲) [S-], [Rare], بەندىك يا بەشكى ئىنجىل
 پەرتوۋىكى ئابىنى پىزۇن.

scrivener (skriv'nēr, skriv'n-ēr), *n.* [Archaic]. (۱) نووسىيار:
 دەستووس نووسەرەۋە بە جوانى: نووسەر. (۲) notary.

scrobiculate (skrō-bik'yoo-lit), *adj.* چال و چالۋى
 (زىندەۋەزىنى: پوۋەكەناسى): دىزاۋدار: چىچ و ئوچاۋى: چال چالۋى.

serod (skrod), *n.* بەچكە ماسى "كۆد": ماسىيەكى دەريايى گۆشت
 تورتە.

serofula (skrof'yoo-lə), *n.* دەردەبارىكە: سىلى لورى لمارى مل:
 دىق (پىشى دەۋرتى: "King's evil" ۋە "struma").

scroll (skrōl), *n.* (۱) لوولە كاغەز يا كاغەزى زەل و پىستەي شت لەسەر
 نووسراۋ (بەتايەتەي پروانامە).

(۲) پەرتوۋىكى كۆنى لەسەر لوولە كاغەز و كاغەزى زەل و پىستە نووسراۋ
 (۳) لىستەي ئاۋ (كە لەسەر لوولە كاغەز نووسرايىت).

(۴) (۱) نەقىش و نىگار پىچ پىچۆكەي پايەي پۇنانى كۆن (خانووسازى)
 (ب) نەقىش و نىگار پىچ پىچۆكەي نىمزا: پارىنەۋە.

(۵) سەرى پىچ پىچۆكەي كەمانچە.
 (۱) لوولەكردن: پىچانەۋە.

(۲) بە نەقىش و نىگار پىچ پىچۆكە پازاندەۋە.
v.t. لوولەكردن.

scroll saw, مشارى تەختە بىرنەۋە بە پىچ پىچۆكەي بۇ جوانى.
 scroll-work (skrōl'würk'), *n.* نەقىش و نىگار پازىنەۋەي

پىچ پىچۆكە.
 scrooge (skrōōj), *n.* كەسكى پىسكە, بەرچاۋتەنگ, يا پەزىل.
 scrotal (skrō'tl), *adj.* ھى كىسەي گون.

scrotum (skrō'təm), *n.* كىسەي گون: پىستى گون.
 scrounge (skrounj), *v.t. & v.i.* [Slang], ئاخۇنەك كەردن:
 موۋشەكردن: دىزىن: سولكەردن: بە دىزى و سوال و مەريى دەپىردن:
 مەروۋوش كەردن.

-scrounger (n.).
 scrub (skrub), *n.* (۱) (۱) داروۋەۋەنى بارىكەلە يا رىۋەلە.
 (ب) كۆمەلىك داروۋەۋەنى كەنگ و بارىكەلە بەيەكداچو.

- (ج) پەلە زەوى داپۇشراۋ بىم جۇرە دارودەۋەنە.
(۲) گىيەنەرە، پوۋەك، يا شىتېكى گەنگو ئارەسەن و ئاشرىن.
(۳) كەسكىنى كۆرتەبىنە بىن بايەخ.
(۴) (ا) گەنگ يارىگەرى وەرەنگىراۋ لە تىپى وەرەشدا.
(ب) دەستەبەك يارىگەرى وەرە.
scrub (skrɪb), *v.t.* (۱) نە قايم فلچە سابون لىخىست يا كراڭدن بۇ
پاك كەرسەۋە: ھەلگۇزىن بە توند: (to ~ pots and pans, floors, etc.).
(۲) پاك كەرسەۋە بە كراڭدن فلچە لىخىست: پىسى لىكەندەۋە بىم جۇرە.
(۳) نە توند لىخىست يا ھەلگۇزىن.
(۴) گاز پاك كەرسەۋە (لەرىنى كىمىياگەرىيەۋە).
(۵) [Slang] ھەلۋەشاندەۋە: پوۋچىكەندەۋە: نەكەردن:
(to ~ a plan, meeting, etc.)
v.t. پاك كەرسەۋە بە فلچە سابون لىخىست بە قايم يا ھەلگۇزىن.
(۱) پاك كەرسەۋە بە فلچە سابون لىخىست بە قايم يا ھەلگۇزىن.
(۲) كەسكىنە كە ئىشى قورس و ووشكو ئاخۇش دەكات بە كۆلەمەركى دەۋى.
scrubber (skrɪb'ɜr), *n.* (۱) پاكەنەرە زەمىنە خانوۋ كەشتى
بە فلچە سابون. (۲) فلچە زىر (بۇ بەلغ و شتى ھەق ھەلگۇزىن لە دەفرۋ
زەمىنە ھەتد: (۲) ئامىرى گاز پاك كەرسەۋە (كىمىياگەرى).
scrub brush,
scrubby (skrɪb'i), *adj.* (۱) كۆرتەبىنە: پوۋەلە: بچوۋك: گەند.
(۲) لە دارودەۋەنى بچوۋك رىۋەلە پىكەتەۋ: بە دارودەۋەنى رىۋەلە داپۇشراۋ.
(۳) بىرپوت: پىس و پۇخل: ھىچ و پوۋچ: كەم: بچوۋك.
scrub oak,
scrub pine, دارەروۋە كۆرتەبالاى ئەمەركى
جۇرە كاژ يا سەنەبەرىكى رىۋەلە كۆرتەبالاى ئەمەركىيە
بەرد قوۋچەكىيەكەى تېكاۋىيە
scrub-woman, *n.* = charwoman.
scruff (skrɪf), *n.* پىشتى مەل: جەرمى پىشت مەل (بۇ پاكىشان ەك بىزو
مەرۋ مەزق: (to take by the ~ of the neck)
scruffy (skrɪf'i), *adj.* شېروۋى: پىس و پۇخل: چەپەل: پىنتى
قۇزىۋ دانەھىنراۋ.
-scruffily (*adv.*) ; scruffiness (*n.*).
scrummage (skrɪm'ɪdʒ), *n.* Also scrum, ھەلۋەستىكە لە يارى
"رەگىس" نىنگلىزىدا بىرۋىتەيە لە ۋەستەنى يارىگەرەكاشى ھەردۋ تىپەكە
بەرامبەر يەكتىرۋ سەردانەۋەندىيان ۋە شەپەشان كەردن لەگەل يەكتىرۋ بۇ سەندىنى
تۈپەكە
scrumptious (skrɪmp'shəs), *adj.* [Slang], زۇر خوش
(خواردەمەنى: ئاياب: (a ~ meal, dinner, etc.).
scrunch (skrɪntʃ), *v.t. & v.i.* (۱) كۇشۇش: داكرمان: ھاپىن
(۲) ~ up: شان كۆۋپكەردن: كۇمانەۋە.
n. خەرمەخەرم: خەرمە: دەنگى كۇشۇش: خەرمەۋەۋ: داكرمان.
(۱) نەختال: تۇسكال: نەخت.
scruple (skrɪp'p'l), *n.* (۲) كىشەنەيەكى كۇنى بچوۋكى پۇمانەكانە.
(۳) كىشەنەيەكى زۇر بچوۋكى دەرمەنگەرىيە بىرۋىتەيە لە قورسايى بىست
دەنكە گەند يا ۱.۲۹۵ گرام
(۴) دودۇلى: دەربارەى كەردن يا نەكەردنى كارىك لەبەر بىرۋىتەۋەنى: پاراپى:
ۋىژدان (a man of ~s; He has no ~s.).
v.t. & v.i. دودۇلى كەردن دەربارەى كەردن يا نەكەردنى كارىك بەمۇى ۋىژدانەۋە:
قرسان يا سەل كەرسەۋە (لەبەر بىرۋىتەۋەنى).
scrupulosity (skrɪp'pyoo-ləs'ə-ti), *n.* (۱) بىرۋىتەۋەنى:
دودۇلى يا پاراپى (دەربارەى كەردن يا نەكەردنى شىتەك لەبەر بىرۋىتەۋەنى).
(۲) كارىكى بىرۋىتەۋەنى: نەمۇنەيەكى بىرۋىتەۋەنى.
scrupulous (skrɪp'pyoo-ləs), *adj.* (۱) بىرۋىتەۋەنى: پاك: راست.
(۲) ۋورد: لە نىش و كاردا: بىرۋىتەۋەنى لە نىش و كاردا
(a ~ worker, judge, person, etc.)
-scrupulousness (*n.*).

- scrupulously** (skrɪp'pyoo-ləs-li), *adv.* بىرۋىتەۋەنى
(لەۋۋى ۋوردىۋ پاكىيەۋە لە نىش و كاردا): زۇر ۋورد:
(He did his job ~.)
scrutable (skrɪb'ə-ti-b'l), *adj.* لىكەندەۋە: تىگەپىشتى بۇ ھەمىيە
لەرىنى ئى ۋوردىۋەۋە لىكۇلەۋەۋە.
scrutinize (skrɪt'ɪn-ɪz), *v.t.* ئى ۋوردىۋەۋە: تىۋوانىن
يا پىشكىن: بىرۋىتەۋەنى لىكۇلەۋەۋە.
(۱) ئى ۋوردىۋەۋە: لىكۇلەۋەۋە بە ۋوردى: (۲) سەپكەندىكى ۋورد: (۳) چاۋدېرى كەردن
(۴) تىۋوانىن دەنگ زامەن (ھەلگۇزىن كەشتى).
scuha (skoo'bə), *n.* ئامىرى ھەناسەدانى مەلەۋى ژىر ئاۋ.
scud (skud), *v.t.* (۱) بە تىۋى پۇشۇش: خىرا: پۇشۇش يا پاكەردن:
بە خىشە پۇشۇش (ھەر ەك شىتەك پالى پۇۋە بىنىت).
(۲) بە ھىزى يا پۇشۇش (كەشتىۋانى): پارۋىنراۋ بە با: پالى پۇۋەنراۋ بە با.
(۱) بە تىۋى پۇشۇش: بە خىشە چوۋن: پاكەردن: پارۋان.
(۲) (ا) ھەۋر يا بارانى بايردوۋ: باران بە باۋە.
(ب) تارە بارانىكى سوۋك و كوتۇپ.
scudo (skoo'dō), *n.* پارەيەكى ژىر يا زىۋى ئىتالى كۇنە.
scuff (skuf), *v.t.* (۱) پى لەزەۋى خىشان لە پۇشۇشدا.
(۲) سوۋادنى ۋوردى زىر: سوۋادنى تەك كەردنى ۋوردى شىتەك.
(۳) بە ناستەم بەرەكتە پى لىخىشان لە پۇشۇشدا.
v.t. پى لە زەۋى خىشان لە پۇشۇشدا.
n. (۱) دەنگى قاچ پاكىشان بە زەۋىدا: پى لە زەۋى خىشان لە پۇشۇشدا
(۲) پەلەيەك يا شىۋىنىكى سوۋا و تەك بوۋ. (۲) سۆل.
scuffle (skuf'l), *v.t.* (۱) بەيەكە ھەلگۇزىن: بەيەكەھاتان:
شەپە مستەكۇلە كەردن: لەيەكەردان: چوۋن بەگۇ يەكدا.
(۲) پى لە زەۋى خىشان لە پۇشۇشدا.
(۱) شەپە مستەكۇلە: بەيەكە ھەلگۇزىن: لەيەكەردان: بەگۇ يەكدا چوۋن
(۲) پى لە زەۋى خىشان لە پۇشۇشدا.
scull (skul), *n.* (۱) سەۋلى پىشتەۋەى بەلەم.
(۲) يەكىنە لە دوۋ سەۋلى كورت كە ھەمان سەۋلى لىدەر بەكارى دەمىنىت
(۳) بەلەمىكى سەۋلى پىشتەۋەى سوۋك و بارىكە (بۇ يەك سەۋلى لىدەر يا دوۋ).
v.t. & v.i. سەۋلى لىدان: بەلەم راندن بە سەۋلى.
scullery (skul'ɜr-i), *n.* ئورۋى قاپ و قاچاخ شۇردن ۋە ھەلگۇزىن.
scullion (skul'yən), *n.* [Archaic] بىرەدەستى چىشتەكەر: قاپ شۇر:
شاگردى چىشتەكەر.
sculpin (skul'pin), *n.* (۱) جۇرە ماسىيەكى دەريايى بىن پوۋەكەى
سەر زى ەم پانە. (۲) جۇرە ماسىيەكى ھەمان شىۋەى پوۋارە
sculptor (skulp'tɜr), *n.* پەيگەر تاش: پەيگەر ساز
sculptress (skulp'tris), *n.* پەيگەر تاشى ژن.
sculpture (skulp'chɜr), *n.* (۱) پەيگەر تاشى: پەيگەر سازى.
(۲) پەيگەر.
v.t. (۱) پەيگەر تاشىن: پەيگەر دوۋوستەكەردن.
(۲) بە شىۋەى پەيگەر پىشانان يا دەربىن. (۳) بە پەيگەر بازارەندەۋە
(۴) گۇزىن يا داتاشىنى ۋوردى زەۋى بە خورائەۋە (سەۋۋەشت):
ۋەك پەيگەر لىكەردن.
-sculptural (*adj.*) ; sculpturally (*adv.*).
sculpturesque (skulp'chə-resk'), *adj.* پەيگەرى:
لە پەيگەر دەجىت: جوان و پۇك و پۇك: شۇخ: (She has a ~ figure.)
(۱) كەفى پىس (لە ئەنجامى كۆلەندى شىتەك يا
تەش بونىدا). (۲) خەتە و پىسى كانزاي توۋاۋە.
(۳) خەتە: بەلغ: پىسايى: گەنگ و گۇ: تەپە: سەركۇزە.
(۴) كەسكى يا خەلەكى پىس و بۇگەن و بىن نۇخ: خەتەى كۇمەل:
گەندوگۇۋى كۇمەل:
(They are the ~ of the earth.; the ~ of society)

scumble

- v.t.** كەلى پىسلىق كىرگۈزۈش.
v.i. كەپ كۆرۈن (بەتايىمى ھى پىس).
-scummy (adj.).
scumble (skum'bl), v.t. (۱) نە زەقى پەنگىك يا تابلۇنىك كەمكىرەنەۋە بە ئىدائى پەنگىكى نەختىك تارىك يا مردوۋ.
 (ب) ئىدائى نەم پەنگە تارىكە يا مردوۋە (نىگارگىشى).
 (۲) كەمكىرەنەۋە زەقى ھىلۋ پەنگى ۋىنەيەكى دەستى بە پەنجە ئىخستىن و مراندنى پەنگ زەققە.
 (۱) چىنە بۇيە نەختىك تارىك يا مردوۋى لە تابلۇ زەق دراۋ بۇ **n.** كەمكىرەنەۋە نەم زەقىيە. (۲) كەمكىرەنەۋە زەقى تابلۇ بەم جۆرە.
scup (skup), n. جۆرە ماسىيەكى بەرپەيە.
scupper (skup'er), n. كۈنى ئاۋەپۇ تەنىشتى كەشتى.
v.t. [British Slang]. لەپەر بەلەماردان ۋەلا چۆكۈرەن؛ پەكخستەن؛ بەزاندەن
 ئوقۇمە كۆرەن (كەشتى ۋە كەشتىۋەنەكانى)؛ فەوتاندەن
scuppernong (skup'er-nōn), n. (۱) جۆرنەكە لە تىرى سېپەكى
 ئەمەرىكى (۲) شەرابى ئەم تىرىپە
scruf (skurf), n. (۱) كىرىشى سەر.
 (۲) تۈنكى ۋوشكەۋەۋى گىياندەر پوۋەك كىرىش تۈزۈ ۋوشكەۋەۋە.
scurfy (skurf'i), adj. كىرىشۋاى (سەر) بە تۈنكى ۋوشكەۋەۋە
 داپۇشراۋ تۈزۈدار
scurrile, scurril (skur'il), adj. [Archaic]. -scurrilous.
scurrility (skə-ril'ə-ti), n. (۱) دەم پىسى: جۈيۈن فرۇشى؛ بەدگۈزى
 (۲) جۈيۈن قەسە يا كارى خراپ (مەندىك جارىش ئاۋەۋ).
scurrilous (skur'il-ləs), adj. (۱) دەم پىس: جۈيۈن فرۇش؛ بەدگۈزى
 نىزم (زەۋوشت) (۲) پىس: پەر لە قەسە پىس؛ ئاشرىن (زەمان) نىزم:
(The newspapers made a ~ attack on the prime minister.)
-scurrilously (adv.) ; scurrilousness (n.).
scurry (skur'i), v.i. بە ھەلەداۋان بۇيشتەن؛ ھاتنۋچۈن بە جەرتۋەرت
 پەلەپپوۋى: بە شپىزەۋى شت كۆرەن؛ ھەلەپەكۆرەن؛ پاكەراك كۆرەن.
n. (۱) بۇيشتەن بە ھەلەداۋان؛ شپىزەۋى؛ ھەلەپە: بۇيشتەن پەلەپەل ۋ
 جەرتۋەرتەنە؛ پاكەراك. (۲) دەنگى ئەم بۇيشتەن بە پەلەپەل ھەلەداۋان
 (۳) تارە باران يا نەفرى كۆرت (۴) پىشپىركى يا غارغارىنكى كۆرت.
scurvy (skur'vi), adj. ئامەردە پىس: نىزم؛ بى ئامورس:
(a ~ trick, fellow, etc.)
n. ئەسكەرىيۈت نەخۇشىيەكە لە كەمى قىتايىن "سى" ۋ سوزەۋە ميوۋە
 خواردنەۋە توش دەبىتۋ دەبىتە ھۇى بى ھىزىۋ كەم خۇيىنۋ نەرم بوۋن
 ئاۋسان ۋ خۇيۈن لىھاتنى پوۋك.
scurvy grass, گىياى ئەسكەرىيۈت: گىيايەكى گەلا تالە بۇ چاكرەنەۋە
 نەخۇشى ئەسكەرىيۈت بەكاردەھىنرا لە كۇندا
scut (skut), n. كلكى كۆرتۋ پەپ (ۋەك ھى كەۋىشكۋ ناسك).
scutage (skut'ij), n. باجى برىتى يا "بەدەل": باجىكە لەباتى
 سەربازى كۆرەن دەدرا لە پۇيىمى دەرەبەگىتىدا
scutate (skut'āt), adj. (۱) قەلغانى (ۋەك ھەندى) گەلا كە لە
 ئاۋەراستەكەپەرە بە لاسكەكەپەرە ئوۋساۋە لەباتى قنگەكەى، ۋاتە پەنەكەى.
 (۲) پوۋلەكەى: بە پوۋلەكەى تىزۋ پەق داپۇشراۋ (زىنەۋەزەننى)؛ قاۋغدار.
scutch (skuch), v.t. شىكرەنەۋە لۇكە ۋ جياكرەنەۋە لە تۆۋەكە:
 ھەلاجى كۆرەن.
n. چىكەنە: مەكىنى جياكرەنەۋە لۇكە لە تۆۋەكەى.
scutcheon (skuch'on), n. (۱) scute (۲) .
scute (skūt), n. قاۋغ: ۋەك ھى كىسەل؛ پوۋلەكەى تىزۋ گەۋرەى سەر
 لەشى ھەندىك لە گىاندەرە خىشۇكەكان.
scutellate (skut'el-āt), adj. Also scutellated. (۱) پوۋلەكەى
 بە پوۋلەكەى تىزۋ پەق داپۇشراۋ. (۲) قەلغانى (پوۋەكەناسى)
scutellation (skut'el-ā'shən), n. بە پوۋلەكە داپۇشراۋ (ۋەك لاقى
 باندە "پوۋلەكەى ۋەھا بەگىشتى).

sea calf

- scutellum (skū-tel'əm), n.** (۱) پوۋلەكە يا قاۋغى ھەندىك جانەرە.
 (۲) گەلا يا ئەندامىكى تىرى قەلغانى پوۋەك.
scutiform (skū'ti-fōrm), adj. = scutate.
scutter (skut'er), v.i. & n. [British Colloq.], = scurry.
scuttle (skut'l), n. (۱) بەرچنە؛ زەمىلەى بىن ئەسكۋ دەم فراۋن؛
 سەپەتە. (۲) دۇلكەى خەلوۋز.
scuttle (skut'l), v.i. & n. بە ھەلەداۋان پاكۆرەن (بەتايىمى لە
 مەترسى)؛ بە پەلەپپوۋى ۋ جەرتۋەرت پۇيشتەن؛ پاكەراك كۆرەن.
scuttle (skut'l), n. (۱) كۈنى كلاۋدار يا قەپاغدار (لە دىۋارنك يا
 سەرباننىكدا). (۲) كۈنى سەرقاۋدار (لە لاتەنىشتى كەشتى يا زەمىنەكەيدا).
 (۳) كلاۋەى كۈنىكى ۋەھا؛ سەرقاۋ؛ سەردەم.
v.t. (۱) كۈن كۆرەنە بىنى كەشتى يا بەلەم.
 (۲) ئوقۇمە كۆرەن كەشتى يا بەلەم بەم جۆرە.
scuttle-butt (skut'l-but), n. (۱) فۋارەى ئاۋ خواردنەۋە لە
 كەشتىدا. (۲) بەرمىلە ئاۋى خواردنەۋە لە كەشتىدا.
 (۳) [Slang], ۋوتۋوات؛ بەندۋاۋ؛ قاۋ؛ قاۋەقاۋ.
scutum (skū'təm), n. (۱) قەلغانى دارىنى قايش تىگىراۋى پۇمانى
 كۆن. (۲) [S-] كەلوۋى قەلغان: ئاۋى كۇنەستىرەيەكە.
 (۳) قاۋوغ (كىسەل، گىاندەرى ئاۋى ۋ خىشۇك)؛ پوۋلەكەى ئەستۈرۈ تىزۋ؛
 قەلغان.
Scylla (sil'a), n. سىلە: بەردىكى ترسانكە لە دىۋى شىتالە لە گەروئاۋى
 "مەسىنا" بەرامبەر گىزۋاى "كارىيدىس".
between Scylla and Charybdis, لەئىۋان دۈۋ ئاكرەدا بوۋن؛
 لەئىۋان دۈۋ مەترسىدا بوۋن؛ دارىك بەدەستەۋەبوۋن ھەردۈۋ سەرى گواۋى بىنە
 (۱) (ل) زەرەيا؛ ئۇقياۋوس. (ب) دەرەيا. (ج) دەرەياچەى شىرىن.
sea (sē), n. (۲) بارى دەرەيا (لەپۋى ھىمىنى يا زىرناۋىيە):
[a calm (or rough, or high) sea].
 (۳) شەپۇلى زۆر زىل.
 (۴) شىتەكە كە لە گەروەيدا لە دەرەيا بچىت؛ شتى بى بىن:
(a ~ of debt, troubles, etc.)
 (۵) كەشتىۋانى؛ ژيانى كەشتىۋانى.
(۱) (l) لە دەرەيدا. (ب) لە گەشتى دەرەيدا.
 (۲) جەپەساۋ؛ ۋاق ۋورماۋ؛ سەرسۈرماۋ؛ ۋور؛ سەرسام ماۋ؛ سەر ئى شىۋاۋ.
follow the sea, كەشتىۋانى كۆرەن؛ بوۋن بە كەشتىۋان.
go to sea, (۱) بوۋن بە كەشتىۋان؛ كەشتىۋانى كۆرەن.
 (۲) چۈن بۇ گەشتى دەرەياى؛ گەشتى دەرەياى كۆرەن.
put to sea, دەست بە گەشتى دەرەياى كۆرەن؛ بەندەر بەجىۋىشتەن؛ پۇيشتەن.
sea anchor, لەنگەرى سەرنائا؛ لەنگەرىكى سەرنائاۋەتۋە بەدۋاى
 كەشتىيەۋە بۇنەۋەى كەشتىيەكە لاندەت لەپىنى خۇى.
 (پىشى دەۋترى: "drogue", "drift anchor", "drag anchor")
sea anemone, گولالەى دەرەيا؛ گىاندەرىكى لىقنى نەبۇكى دەرەياىيە
 لە گولۋ دچىت بە بەردەرە دەنۋوسىت كە دەستى لىۋە دەدەيت خۇى كۆرۋ
 دەكات ۋ خۇى دەھىننىقەۋەيەك.
sea bass, ماسىيەكى پەشتالەى دەرەياى پوۋلەكە زى دەم پانە لە دەرەياى
 ئەتەلتىكدا ھەيە.
sea bird, بالندەى دەرەياى؛ لەئاۋ يا لەزىك دەرەياۋ دەزى.
sea biscuit, پىسكۋىتە پەقە.
sea-board (sē'bōrd, sē'bōrd), n. كەنارى دەرەيا؛
 ئاۋچەۋ زەمىنى تەنىشتى دەرەيا.
adj. كەنار دەرەياىيە.
sea-borne (sē'bōrn), adj. دەرەياى؛ بە دەرەيدا گۈيۋزەرە، گەيىنراۋ،
 يا ھەلگىراۋ: *(~ trade).*
sea bread - sea biscuit. سۈرەى دەرەيا؛ شتە يا كزەباى دەرەيا.
sea breeze, گۈيۋزەكەى دەرەيا؛ مانگى دەرەيا.
sea calf,

sea coast

sea coast, کهناری دهریا؛ تارچهی تمیشت دهریا.
sea cow, (۱) مانگای دهریا (۲) کهرکهدهنی دهریا. (۳) فیلی دهریا.
sea cucumber, خهباری دهریا گیاندارنکی دهریایی به له خهبار دهجیت پیستهکهی برکاوچی که لیلک شاخی هستیار بهدهوری دهریاییه.
sea devil, (۱) devilfish . (۲) angelfish .
sea dog, (۱) dog fish . (۲) sea calf . (۳) کشتیوانی شارمزا.
sea duck, مراوی دهریایی له کهناری دهریادا دهژی
sea eagle, سیمارکی دهریا چهند جوره بالندهیهکی ماسی خون.
sea elephant, فیلی دهریا
sea fan, باومشینی دهریا شیلاننکی باومشینییه.
sea-farer (sē'fār'ēr), *n.* کشتیوان: دهریوان.
sea-faring (sē'fār'īn), *adj.* دهریوانی: تایبتهی به کشتیوان یا دهریوان

n. (۱) پیشی دهریوان: دهریوانی: کشتیوانی.
 (۲) گشتکردن به دهریادا: گشتی دهریا.
sea fight, جهنگی دهریایی: شیری دهریایی
sea-food, *Also* sea food, ماسی و گوچکه ماسی: خواردنی دهریایی.
sea-fowl (sē'foul'), *n.* (۱) بالندهی دهریایی: هر بالندهیک که له دهریا یا نریک دهریا بژی. (۲) بالندهی دهریایی بهگشتی.
sea front, بهرهی دهریا: شو بهشعی شارنکه که بهکسر بهتانیشت دهریاییه: بهشی کهناری دهریای شار.
sea gauge, قوولایی نیویست بؤ سهرتاوکوتنی کشتی.
sea-girt (sē'gūrt'), *adj.* به دهریا دهرهراو.
sea-going (sē'gō'īn), *adj.* (۱) بؤ گشتی دهریا کراوه:
 گشتی نار دهریای پی دمکرت (۲) sea-faring .
sea-green (sē'grēn'), *adj.* سهری شینکار
sea gull, بالندهیهکی ناوی سپی قاچ بهرهداره نهختیک له کوتر گهرهتره
 له کهناری دهریادا دهژی. (مهروهه " gull ")

sea hog, = porpoise.
sea horse, (۱) نهسی دهریا ماسییهکی دهریایی بچوکه سهری له هی
 نهسپ دهجیت و پوولهکهنای رهقن وهک نیسکان. (۲) Walrus .
 (۳) گیانهورنکی نهفسانهیهییه نیوهی نهسپ و نیوهی ماسی.
 (۴) شهپول گهره
 (۱) موز: نیمزا: دامفه.
 (۲) لوك: موزی سور: میوی موزکردن.
 (۳) نامیری هواپی یا گازپ.
 (۴) پهیمان: بعلین.
 (۵) نیشانه (بعلین یا موزکردن):

(*Their handshake was a ~ of friendship.*)
 (۱) پوول پازینهرومه: (*a Christmas ~*)
v.t. (۱) موزکردن: موزلیدان: نیمزاکردن: دامفهلیدان.
 (۲) داخستن: لوك کردن: موزکردن. (۳) پهسندکردن (به موزکردن).
 (۴) پیدان: بعلین پیدان: بؤ دانان:

(*He has ~ed his estate to his son.*)
 (۵) دوا بریار لهسردان: خستن به لایهکدا به جورتک که هملوهشانوهی نهییت
 برینهوه (*His fate was ~ed.*)
 (۱): برینهوه (ژنهینان): موزکردن. (ب) دان بهشوو.
set one's seal to, (۱) موزکردن: موزی خو لیدان: نیمزاکردن.
 (۲) پهسندکردن.
under seal, موزکراو: لوك کراو.
seal (sēl), *n.* (۱) مانگای دهریا: گویرهکه یا پهلخی دهریا: گیاندارنکی
 شیردهی ماسی خوره پیستهکهی لووسه هر چوارپهل بهرهدارن له سهرل
 دهچن. (۲) کهرل یا پیستهی نه م گیانداره.
 (۳) چهرمی دروستکراو له کهرله.
v.t. مانگای دهریا راوکردن.

sea power

sea lavender, چاران چهقلهی دهریا: له زهلاوی سویردا دهرویت.
sea legs, توانای به پینکی بزیشتن بهسهر کهشتیدار بهملار نهولادا نهکهرتن
 لهکاتی زریاندا.

scaler (sēl'ēr), *n.* (۱) موزکرا: لوكکرا: داخهر
 (۲) بویهیکه له دیوار دهدرنت پیش بویهکردنی (بؤ پرکردنوهی کون وکله بهر
 (۳) همرمانبهرنکه پیوانه و کیشانه تاقی دهکاتوه و پاستهکانیان موز دهکات،
 واته پهسند دهکات

scaler (sēl'ēr), *n.* (۱) پاوچی مانگای دهریا
 (۲) کشتی پاوی مانگای دهریا.

sealery (sēl'ēr-i), *n.* (۱) پاوی مانگای دهریا.
 (۲) جی پاوی مانگای دهریا.

sea lettuce, کاهوری دهریا: گیایهکی دهریاییه که لاکهی دهخوریت.
sea level, ناستی دهریا: له پیوانی بهری و قوولیدا بهکاردههینرنت.
sealing wax, موزی سور (بؤ شت موزکردن): لوك.
sea lion, شیرری دهریا.

seal ring = signet ring.
seal-skin (sēl'skin'), *n.* (۱) پیستهی مانگای دهریا.
 (۲) بهرگی دروستکراو له پیستهیه.

seam (sēm), *n.* (۱) تیک (درومان): شیرازه.
 (۲) (ا) هینلی لیکدانی دوو شت (وهک تهختهدار): هیل یا شوینی نیو لیواری
 دوو شتی لیکدار. (ب) شوینی برین درویرنوه
 (ج) بزماته: شوینی برین: جوی کونه برین.
 (۳) درز: قلیش: چرچ. (۴) چینه خهلوو، بهرد، یا کانزا.
v.t. (۱) تیک کرتن: شیرازه کرتن: ههلوروین.
 (۲) نیشانهکردنی نیوان دوو شت بههیل: چرچ کردن
 (۳) تهریب زهرکمش کردن: تهریب پازاندنوه به ریزه قولفه.
 (۴) درزبردن: شق بردن: قلیش بردن.

v.i. (۱) تیک کرتن: شیرازه کرتن: ههلوروین.
 (۲) نیشانهکردنی نیوان دوو شت بههیل: چرچ کردن
 (۳) تهریب زهرکمش کردن: تهریب پازاندنوه به ریزه قولفه.
 (۴) درزبردن: شق بردن: قلیش بردن.
 (۵) [Dial.] درویرنوه.

(۲) تهریب زهرکمش کردن: تهریب پازاندنوه به ریزه قولفه.
sea-maid, *Also* sea-maiden, بانوخوای دهریا.
seaman (sē'mən), *n.* (۱) کشتیوان: دهریوان
 (۲) سهریازی هیزی دهریایی.

seaman-like (sē'mən-līk'), *adj.* وهک کهشتیواننکی باش:
 بؤ کهشتیوان شیاو.

seamanship (sē'mən-ship'), *n.* کهشتیوانی: دهریوانی:
 پیشهی کهشتیوان.

sea-mark (sē'märk'), *n.* (۱) نیشانهی بهرزاو (له کهناردهریادا).
 (۲) نیشاننکی ژور لهبرچاو له کهناردهریادا بؤ پابهری کهشتیوانان (وهک):
 چراخان یا منارهی که نار دهریا.

sea mew = sea gull.
seamless (sēm'lis), *adj.* (۱) بهک پارچه: بی تیک (۲) نهگژپ
 بهرگدرووی ژن.

seamstress (sēm'stris), *n.* (۱) تهقله و کهم و کوچییهکاتی ههمور دیاره
 (وهک دیوی ژیرهوهی جل و بهرگ): تهقلهکاتی بهدمروهیه.
 (۲) ناشرین: نایهسند: پیس: خراپ: (*the ~ side of life*)

séance (sā'äns), *n.* (۱) کوپ: کوپونهوه.
 (۲) کوزگرتن لهگهل گیانی مردودا: دانیشتننیکه بؤ گفتوگو لهگهل گیانی
 مردواندا.

sea otter, دهلهکی دهریا: گیاندارنکی دهریایی شیردهی پهل تهناوی
 قاوهوییه که لهکهی بهنرخه.

sea-plane (sē'plän'), *n.* فوکهکی ناوی: لهسهر ناو دهنیشتنوه
 دهفری.

sea-port (sē'pört', sē'pört'), *n.* بهنهر.
sea power, (۱) هیزی دهریایی.
 (۲) وولاتنکی بههیز له دهریادا: وولاتنیکه که هیزی دهریایی گهرهی ههینت

sea-quake

sea-quake (sē'kwāk'), *n.* بومله‌ریزی دریا: له بنی دریا دا پورده‌دات

sear (sēr), *adj.* هه‌لق‌چا: ووشکا: ووشک‌ه‌بو: سیس: هه‌لق‌بوکاو.
(۱) ووشک کردنه: (۲) هه‌لق‌چاندن: هه‌لق‌بوژان: سووتاندن: برژاندن.
(۳) داخ کردن (۴) هه‌ست مراندن: رهق کردن (دل، هه‌ست).

sear (sēr), *n.* هه‌لق‌چا: هه‌لق‌بوژان: سیس بوونه‌ه: ووشکی‌بوونه.
شونیی داخ کراو: سووتاوی: شونیی سووتاو: جی داخ.

sear (sēr), *n.* قفلی دلدیایی یا سه‌لامه‌تی تهنه‌گ
sea raven, *n.* قه‌له‌رشی دریا: ماسی‌یه‌کی گهری دیریایی بی پوله‌کی
سەر زل دم پانه له "sculpin" ده‌چیت.

search (sürch), *v.t.* (۱) پشکنین: گهران: بۆ گهران:
(They ~ed the house for weapons.)

(۲) پشکنین (مرۆڤ).
(۳) ئی وورد بوونه‌ه: لیکۆلینه‌ه: گهران:
(He ~ed his soul for the answer.)

(۴) پیاچوون: لێوه چوونه‌وورمه.
بۆ گهران: به شونیدا گهران: گهران

n. (۱) پشکنین: گهران: بۆ گهران: به شونیدا گهران: لیکۆلینه‌ه:
ئێ ووردبوونه‌ه (۲) وه‌ستاندن: کهمشی وولاتنکی بی لایه‌ن بۆ شتی قاچاخ
له‌لایه‌ن کهمشی وولاتنکه‌ه که له جه‌نگدا بیت.

(ووشه‌ی "right of search" بیینه).
به شونیدا یا دوا‌دا گهران به هیوای دۆزینه‌ه: به شونیدا:
به‌سوادا

search out, *v.t.* بۆ گهران و دۆزینه‌ه: به‌سوادا گهران: سوڤاخ کردن:
(to search out an old friend)

searching (sür'chîn), *adj.* (۱) وورد: پشکنین.
(۲) تیز: جاو: ده‌لێی بۆ شت ده‌گهریت: (~ eyes; a ~ look).
(۳) سارد: تیز (the ~ wind)

search-light (sürch'lit'), *n.* (۱) تیشکی پشکنین: چرای پشکنین.
(۲) نامیزی سه‌رچاوه‌ی ئەم تیشکه.

search party, *n.* تاقمی پشکنین: تاقمی پشکنین (بۆ کهمشی یا شتیکی
وون بوو)

search warrant, *n.* فه‌رمانی پشکنین: که دادپرس ده‌یدات به پۆلیس بۆ
پشکنینی مانیك، خانوویهك...هتد).

sea robber = pirate. جزره ماسی‌یه‌کی سوورکاره

sea robin, *n.* فراوای دریا: نه‌ه‌نده جیگه که به‌شی پانین و پینچ‌کردنه‌ه
کهمشی بکات

sea rover, *n.* (۱) کهمشی چه‌ته‌ی دریا. (۲) pirate.

sea-salt (sē'sōlt'), *n.* خوئی دریا
(۱) دیمه‌نی دریا.

seascape (sē'skāp'), *n.* (۲) وینه یا تابلیزی دیمه‌ننکی دریا.
دیده‌وانی دریا

sea scout, *n.* ماری دریا: (۱) گیانداریکی گهریه له مار ده‌چیت و گوايه
له دریا دا ده‌ژێ به‌لام هه‌رگیز به ته‌راوی نه‌بیراوه.

(ب) ماری ژه‌ه‌راوی دریا.
قاقله‌ی زینه‌ه‌وری دریا.

sea shell, *n.* که‌ناری دریا
sea-shore (sē'shōr', sē'shōr'), *n.*

sea-sick (sē'sik'), *adj.* تووشی سه‌ره‌گیژیه‌ی دریا بووه (به‌هوی
سواری‌بوونی کهمشی و به‌له‌مه‌ه).

sea-sickness (sē'sik'-nis), *n.* سه‌ره‌گیژیه‌ی دریا:
سه‌ره‌خوایی دریا.

sea-side (sē'sid'), *n.* که‌ناری دریا: ناوچه‌ی قه‌راغ دریا.
adj. له که‌ناری دریا دا: تایه‌ته‌ی به قه‌راغ دریا.

seat

sea snake, *n.* (۱) ماری ژه‌ه‌راوی دریا. (۲) sea serpent.
season (sē'z'n), *n.* (۱) وه‌ز: یه‌کێکه له‌چوار وه‌زی سان.

(۲) کۆ: کهمش: (the planting ~; the harvest ~).
(۳) کاتی پوودانی شتی: باشترین کات بۆ پوودانی شتی: هه‌ره‌ه: وه‌ز: کۆ
(the fish ~; the orange ~)

(۴) سه‌رده‌م: ماره‌یه‌کی کورت: ماره.
(۵) کاتی جه‌ژننکی تایه‌ته‌ی: کاتنکی تایه‌ته‌ی:

(the Christmas ~; the holiday ~)
(۱) قرشو خوئی کردن: به‌ه‌ارات پیه‌ه‌کردن.

(۲) زیاده‌پیه‌ه‌نان بۆ خوئی و سه‌رنج پاکیشان (چیرۆک، ده‌نگوباس):
به‌ه‌ارات پیه‌ه‌کردن (مه‌جان)

(۳) وازلێهێنان مه‌تا باش ده‌گات یا خوئی ده‌میت (قاوومه، شه‌راب، ترشیات).
(۴) پاهینان: پاهاتن: فی‌زیوون: (He was ~ed to the hard life.)

(۵) هه‌ست‌کردنه‌ه (ووتار، ووته): له توندوتیژی که‌م‌کردنه‌ه:
(~ your remarks with discretion.)

v.t. گه‌هین (خواردن و خواردنه‌ه، شه‌راب، باستره، قاوومه...هتد)
بۆ ماره‌یه‌ه: سه‌رده‌میک.

for a season, *adv.* زووا: نه‌ختیک پشش کاتی خوئی بۆ دوانه‌کوتن.
in good season, *adv.* (۱) وه‌زی خوئیته‌ی: کۆنیتی: کاتی خوئیته‌ی: هه‌ره‌ه‌یتن:

in season, *adv.* (۲) له‌کاتی خویدا: کاتی خوئیته‌ی: له کاتنکی باشدا.
(Crops are in season now.)

in good season, *adv.* (۳) به‌با: به‌که‌ن: به‌ته‌گه: ماتنه‌ ته‌گه.
هه‌میشه: هه‌موکاتیک

in season and out of season, *adv.* به‌سه‌رچووه: وه‌زی دیه‌ه: کاتی خوئی دیه‌ه:
out of season, *adv.* (Apples are out of season.)

seasonable (sē'z'n-ə-b'l'), *adj.* (۱) له‌گه‌ن نه‌و وه‌زه‌دا گونجاو:
ناساییه‌ی بۆ نه‌و وه‌زه: چۆن چاره‌پوان ده‌کرێ له‌ وه‌زه‌دا وه‌ها

(We've had ~ weather.)
(۲) له‌کاتی خویدا: به‌جی: بۆ نه‌و کاته باش:

(He gave his foolish friend some ~ advice.)
-seasonably (adv.)

seasonal (sē'z'n-əl), *adj.* وه‌زی: ده‌مه‌می: به‌گه‌زیه‌ی وه‌ز:
(Fruit-picking is a ~ occupation.)

seasoning (sē'z'n-ing), *n.* (۱) به‌ه‌ارات: داووده‌مان: ترشو وخوئی:
(Salt and pepper are ~s.)

(۲) داووده‌مان تیکردن: ترشو وخوئی کردن.
season ticket, *n.* بلیتی وه‌زی: بلیتی که بۆ دیریایی وه‌زیک هه‌ر باشه

بۆ شتی وه‌ک سینه‌ما و شانۆنامه‌و پاس و شه‌مه‌نده‌ه...هتد.
season squirt, *n.* فیچقه‌ دریا: گیانداریکی چووکێ دیریایی نه‌ه‌ز که

فیچقه‌ ناو ده‌هاوێژی که ده‌ستی لێوه‌دا.
sea-strand, *n.* sea-shore.

sea swallow, *n.* په‌ره‌سێله‌کی دریا: بالنده‌یه‌که نه‌ه‌نده‌ی کۆنیکه.
seat (sēt), *n.* (۱) شپوه‌ی دانیشتن (وه‌ک له سواری‌بوونی نه‌سپدا).

(۲) جێی دانیشتن: جێ (۳) کورسی: ته‌خته‌ی دانیشتن: ته‌خت.
(۴) که‌فه‌ل: قنگ: سم: (۵) قنگی پانتۆل یا شه‌روال.

(۶) جێ قنگی کورسی: جێ قنگ خسته‌سه‌ری کورسی.
(۷) نه‌ندامیته‌ی په‌رله‌مان یا نه‌نجومه‌نیک:

(He has a ~ on the commission, in parliament, etc.)
(۸) بن: بنی شت.

(۹) شوینی خسته‌سه‌ری بنی شتی: جێ بن.
(۱۰) مه‌لبه‌ند: باره‌گا: شوین: پایته‌خت:

(The ~ of government; A university is a ~ of learning.)
(۱۱) پایته‌خت

(۱۲) نشینگه: مال: خانویه‌ه.

seat belt

- v.t.** (دانشاندن) (۱)
(۲) جنگ‌بونهوه: (*The stadium ~s 10000 people.*)
(۳) کورسی تیارانان: کورسی پینه‌کردن یا بهرگ تیگرته‌نوه.
(۴) دامه‌راندن (له‌سەر گان): دانان: خستنه‌سەر
دانشیت: (*Please be seated.*)
دانشیت: (*Please seat yourself.*)
دانشیت: (*Won't you take a seat?*)
بردنه‌وه (هه‌لێژاردنی پەرله‌مان، نه‌نجووه‌نی شاره‌وانی)
پشتینی سه‌لامه‌تی (له‌ فۆزکه‌ و ئوتومبیلدا): پشتینی کورسی.
(پنشی ده‌ورتی: "safety belt")
seater (sē'tēr), *n.* شتیکه‌ که‌ نه‌وه‌نده‌ کورسی یا جێی دانشیتنی
تێدانیت (فۆزکه‌، ئوتومبیل): (*a two ~; a four ~*)
seating (sē'tīng), *n.* (۱) کورسی تێدا دانان. (۲) به‌رگی کورسی.
(۳) شتیوه‌ی دانان و پێک‌هێشتنی کورسی یا دانشیتنی خه‌لک له‌ شوێنیکدا.
(۴) ۱ بن: ۱ بنی شت. (پ) جێی بن له‌سه‌ر دانان
sea trout,
sea urchin,
sea wall, جۆره‌ ماسی‌یه‌کی ده‌ریایه‌یه
ژیشکی ده‌ریا
به‌ره‌سه‌تی شه‌پۆل: دیواری پاراستنی که‌ناری ده‌ریا له‌ خورانه‌وه‌ی
به‌ شه‌پۆ.
sea-ward (sē'wērd), *n.* لای ده‌ریا: لای به‌ره‌و ده‌ریا.
adj. (۱) به‌ره‌و ده‌ریا (۲) له‌ ده‌ریاوه‌ هه‌ل‌کردوو (با)
adv. به‌ره‌و ده‌ریا
seawards (sē'wērdz), *adv.* = seaward.
seaware (sē'wār), *n.* = seaweed.
seaway (sē'wā), *n.* (۱) ڕینگه‌ی ده‌ریایی
(۲) پویشیتنی که‌شتی به‌ ده‌ریادا: بۆ پێشه‌وه‌چوونی که‌شتی.
(۳) ده‌ریا: ده‌ریای فراوان (۴) ده‌ریای هه‌ل‌چوو یا زریان‌اوای
(۵) ڕینگه‌ی ئاوی، زێ. یا جۆگه‌یه‌کی گه‌رمه‌یه‌ که‌ له‌ ده‌ریا جیا‌بوه‌ته‌وه‌و
به‌کارده‌مینرێ: بۆ ها‌تو‌جۆی که‌شتی
seaweed (sē'wēd), *n.* گیای ده‌ریا: قه‌وزه‌ی ده‌ریا.
sea wolf, (۱) گورگی ده‌ریا: چه‌ند جۆره‌ ماسی‌یه‌کی گه‌رمه‌ی دین.
pirate (۲)
sea-worthy (sē'wūr'thi), *adj.* که‌شتی بۆ چوونه‌ ده‌ریا: که‌شتی
به‌رگه‌ی که‌شتی ده‌ریا و شه‌پۆلی توند‌وتیژ ده‌گرێ: قایم: باشه‌ بۆ که‌شت:
(*a ~ vessel or ship*)
-sea-worthiness (*n.*).
sea-wrack, = seaweed.
sebaceous (si-bā'shās), *adj.* (۱) چه‌مر: پۆنی: پۆن ئاسا.
(۲) پۆژ ده‌ره‌ر (لوو): چه‌مری پۆژین. (ووشه‌ی دوا‌یی بیهینه‌).
sebaceous gland, (۳) چه‌مری (چه‌مری ده‌رده‌دات له‌ پێستدا)
seborrhea, seborrhoea (seb'ō-rē'ā), *n.* نه‌خۆشی چه‌مری
زۆر ده‌ردانی لووی چه‌مری‌یه‌ له‌ پێستدا
sebum (sē'bəm), *n.* ماده‌یه‌کی چه‌مره‌ لووی چه‌مری ده‌ریده‌دات
له‌ پێستدا
secant (sē'kant, sē'kant), *adj.* مې: پهرن
secco (sek'kō), *n.* وینه‌کشانی سه‌ر که‌چی ووشک
secede (si-sēd'), *v.i.* جیا‌بونه‌وه‌ له‌ وولات: که‌شانه‌وه‌ له‌ حیزب،
پێک‌ه‌را. یا کۆمه‌لێک: (*to ~ from a country*)
secern (si-sūm'), *v.t.* (۱) لێک جیا‌کردنه‌وه‌: جیا‌وازی بیه‌ن
(له‌ مێشکدا): (*Rare*), ده‌ردان: پۆان (لوو)
secernent (si-sūm'ət), *adj.* پۆژین (لوو): ده‌ره‌ر
secernement (si-sūm'mənt), *n.* ده‌ردان: پۆان (لوو)
secession (si-sesh'an), *n.* (۱) جیا‌بونه‌وه‌ له‌ وولات.
(۲) [-S] جیا‌بونه‌وه‌ی وولاته‌کانی به‌شی خوارووی ئه‌مریکا له‌ ئه‌مه‌ریکا له
سانی ۱۸۶۰دا که‌ بووه‌ هۆی شه‌ری براکۆژی ئه‌مه‌ریکی.

second childhood

- secessionism** (si-sesh'an-iz'm), *n.* جیا‌بونه‌وه‌خوازی
(ناوچه‌یه‌که‌ له‌ وولاتیک): بیه‌وا‌به‌می جیا‌بونه‌وه‌خوازی و جیا‌بونه‌وه‌خوازان.
secessionist (si-sesh'an-ist), *n.* جیا‌بونه‌وه‌خواز:
داواکاری جیا‌بونه‌وه‌ی ناوچه‌یه‌کی خۆی له‌ وولات.
seclude (si-klōd', si-klūd'), *v.t.* (۱) جیا‌کردنه‌وه‌: ته‌ریک کردن:
قێ بران: دا‌پ‌کردن. (۲) دا‌پ‌ه‌شین: له‌ خه‌لک شار‌دنه‌وه‌.
secluded (si-klōd'id, si-klūd'id), *adj.* (۱) ته‌ریک: چه‌په‌ک:
دور: (*a ~ meeting place*)
(۲) گۆشه‌گیر: گۆشه‌نشین: ته‌نها: شار‌وه‌.
-secludedness (*n.*).
seclusion (si-klōd'zhən), *n.* (۱) جیا‌کردنه‌وه‌: ته‌ریک کردن:
دا‌پ‌ه‌رین. (ب) گۆشه‌گیری: گۆشه‌نشین: ته‌نهایی: خه‌لوته‌.
(۲) شوێنێکی ته‌ریک یا چه‌په‌ک.
seclusive (si-klōd'siv), *adj.* (۱) جیا‌کردنه‌وه‌: ته‌ریک: دا‌پ‌ه‌ک.
(۲) گۆشه‌گیر: گۆشه‌نشین: ته‌نها: ته‌نهایی که‌ر.
second (sek'ənd), *adj.* (۱) دوهم: دووه‌مین.
(۲) ترا: هی ترا: زیاده‌:
(*We all took a ~ helping. ; for the ~ time*)
(۳) یه‌کێکی تری وه‌ها: وینه‌: هاوتای:
(*There has been no ~ Shakespeare.*)
(۴) دوهم (په‌له‌، بایه‌خ، باشی، ده‌سه‌لات...هتد): نهمه‌ دوو.
(۵) خوارده‌ست: خوارتر (په‌له‌، ده‌سه‌لات، چاکی...هتد): شاگرد
(۶) نزمتر (مۆسیقا).
n. (۱) دوهم: دووه‌مین. (۲) که‌سیک یا شتیکی دوهم.
(۳) (*pl.*) فۆتۆمێ نهمه‌ دوو: شتۆمه‌کی مام ناوه‌ندی یا که‌م وکووریدار
(۴) یاریده‌ده‌ر (بۆکسبازی، شیربازی): شاگرد
(۵) پالێشتی (پێشنیازێک بۆ ده‌نگ له‌سه‌ردانی له‌ کۆپێکی پەرله‌مانی یا تردا)
(۶) گێژی دوهم (مه‌کینه‌ی ئوتومبیل...هتد).
v.t. (۱) یاریده‌دان (بۆکسبازی، شیربازی): شاگردی کردن.
(۲) پالێشتی کردن: پشترگرتن.
(۳) په‌سندکردن (پێشنیازێک بۆ ده‌نگ له‌سه‌ردانی له‌ کۆپێکی پەرله‌مانی یا
تردا): لایه‌نگرتن: (*to ~ a motion or proposal*)
adv. دوهم (په‌له‌): دووه‌مین.
second (sek'ənd), *n.* چرکه‌ (کات): هه‌ناسه‌: شه‌سته‌ یه‌کی ساتیک.
Second Advent = Second Coming.
secondary (sek'an-der'i), *adj.* (۱) دوهم (په‌له‌، نهمه‌): ناسه‌رمه‌کی:
که‌م بایه‌خ. (۲) ناوه‌ندی: ناوه‌نجی: ئاماده‌یی: (*~ school*)
(۳) ناسه‌رچاوه‌یی: ناسه‌ریه‌خۆ: (*a ~ source*)
(۴) تاییه‌تی به‌ به‌ری ناسه‌رمه‌کی یا ژێربال: هی وورده‌په‌ی.
n. (۱) که‌سیک یا شتیکی ناسه‌رمه‌کی: که‌م بایه‌خ: نهمه‌ دوو...هتد
(۲) یاریده‌ده‌ر: خوارده‌ست: ژێرده‌سته‌.
(۳) ئه‌ستێره‌یه‌که‌ که‌ به‌ده‌وری یه‌کێکی گه‌رمه‌تردا ده‌سوورپێته‌وه‌: مانگ.
(۴) یاریگه‌ری پشته‌وه‌ (فوتبۆلی ئه‌مه‌ریکی).
(۵) به‌ری ژێربال: وورده‌په‌ی.
secondary accent, گه‌رمه‌ی ناسه‌رمه‌کی (ده‌نگناسی):
گه‌رمه‌یه‌کی سووکه‌ له‌ ووشه‌یه‌کی چه‌ند بڕگه‌ییدا (وه‌ک گه‌رمه‌ی سه‌ر بڕگه‌ی یه‌که‌م
له‌ ووشه‌ی "elementary" دا).
secondary color, په‌نگی ناسه‌رمه‌کی: په‌نگیه‌که‌ به‌ تیکه‌لکردنی هاوتایی
دوو په‌نگی سه‌رمه‌کی پێک‌ده‌یت.
secondary education, خوێندنی ناوه‌ندی:
په‌روه‌رده‌ی ناوه‌ندی (که‌ قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی ده‌گرێته‌وه‌).
secondary school, قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی: قوتابخانه‌ی ئاماده‌یی.
second-best (sek'ənd-best'), *adj.* دوهم (په‌له‌، باشی):
نهمه‌ دوو: (*He is the ~ writer, poet, player, singer, etc.*)
second childhood = senility.

second-class (sek'and-klas'), *adj.* (۱) نمره دو: رهشوکي؛

خواردهسته: (a ~ citizen).

(۲) هي گمشتي نمره دو: (a ~ railway carriage).

(۳) هي پوښته نمره دو: (وهك بې پوښتاهه وگوزار...هتد).

adv. (۱) نمره دو (گمشت): به نمره دو: (We traveled to Europe ~).

(۲) به پوښته نمره دو: (You can mail the magazine ~).

Second Coming, دوهمه هاتني عيسا بې ځم جيهانه (ښينجیل).

second cousin, ناموزار: پوړيزار: خالوزار.

second fiddle, (۱) کهمانچي ناسرهکي تيبي موزيک

(ب) نه کهمانچي: کهمانچي ناسرهکي.

(۲) (۱) دورې ناسرهکي (دلداري، کاروبار) خواردهستي ژبدهستهيي.

(ب) کهسيکه که ځم دوره دهيني: کهسيکي ناسرهکي.

دورې ناسرهکي يا نمره دو to play (or be) second fiddle,

بيښ: دلداري، کاروبار) خواردهستهبون: گرنگ نه بون.

second-guess (sek'and-ges'), *v.t.* (۱) رځنه له بريار يا

برياردر گرنگ پاش نه نجام دهركوت: رځنهگرنگ پاش ته واربوني شت.

(۲) رځمن ليدان: هلهپناني نيازو کرداري کهسيک پيښهکي.

v.t. رځنهگرنگ له بريار يا برياردر پاش نه نجام دهركوت.

second-hand (sek'and-hand'), *adj.* (۱) ناراسته وځو

(~ information)

(۲) نيوداشت: کونه: کون: (a ~ car).

(۳) هي کونه يا نيوداشت (فروشگا): (a ~ clothing store).

adv. ناراسته وځو: (I heard the news ~).

second hand, دهستي چرکه زمير (کاترمين).

second hand, کهسيک يا سرچاوه يکي ناسرهکي يا ناراسته وځو:

(to hear something at ~)

second lieutenant, نهفسري يک نهستيزه

secondly (sek'and-li), *adv.* دوهم (هو يا نه نجام ژماردن).

second mate, ياريدهدري دوهمي کاپتن (کهشتي)

second mortgage, پرمهني دوهمي خانو.

second nature, خوويک يا کردهويه که نه ونده چهسپوه وهک

تابه وځو زگماکي لي هاتوه

second person, پږهي کهسي دوهم (پږمان) پږهي کهسي پويي پويو

يا قسه بوزگروا. (وهک: "you do" له پسته يدا:

("You do not know."

second-rate (sek'and-rāt'), *adj.* (۱) نمره دو: دوهم (پله)

چاكي، نايخ هتد:

(۲) گند: خراب: رهشوکي: بازاري: (a ~ actor)

second self, گياني دوهم. کهسيکه نه ونده نږيکه له کهسيکي ترموه

وهک نهوي لي هاتوه.

second sight = clairvoyance.

second-story man, [Slang]. دږيکه که له پهنجه رې نهومي

دوهمه ده چيته ژورده وه.

second thoughts, پاگوږين (له نه نجامي زياتر بيرکړنده له شتيک):

(I have ~ about going on the trip.)

second wind, (۱) هه ناسه هاتنه وېر (پاش هه ناسه لي پړان له ياري

يا پارکړندا): (to get a ~).

(۲) هيز هاتنه وېر (بې هر کوششک).

secrecy (sē'krə-si), *n.* (۱) نهپنيتي: پهنهاني: دږيتي.

(۲) نهپنيتي راگرتن: نهپنيتي نه درکادن: نهپنيتي: پهنهاني: زې.

secret (sē'krit), *adj.* (۱) نهپنيتي: پهنهاني.

(۲) تاريک: چهپهک: دور: گوشه گير: گوشه نشين.

(۳) نهپنيتي: پهنهاني: نهپنيتي: خو به کس نه ووت.

(۴) ليڼ: نه زانوا: ناديار.

(۵) شارواه: نه پينراو: (a ~ drawer).

(۶) نهپنيتي: نهپنيتي: (a ~ society; a ~ agent).

n. (۱) شتيکي نهپنيتي: پهنهاني: نهپنيتي: پار.

(۲) شتيکي ليڼ يا شارواه: هه مووکس تيبي نهگه شتو.

(۳) مهلامت: هوي شارواه يا نه زانوا: (s of success).

(۴) [S-], نوږتيکه له ږير ليږوه دهکري (خاچ په رستي).

in secret, = secretly.

secret agent, سووسه: سيخوږ: جاسوس: پارډوږ.

secretarial (sek'rə-tār'i-əl), *adj.* سکرترې

تابيهتي به سکرترې فرمانگه.

secretariat (sek'rə-tār'i-it), *n.* Also secretariate, (۱) -

سکرتراريه: (~ of the United Nations).

(۲) بارهگا يا مهلبه ندي سکرتراريه.

secretary (sek'rə-ter'i), *n.* (۱) سکرترې فرمانگه.

(۲) سکرتر (هيزب، پښخوږ، نهجوو من...هتد): پارډوږ: پارډوږ.

(۳) وهږير (له نه ميريکاډا): شاليار.

(۴) ميږي نووسين که دولاييکي بسره ووه بيت بې په تروک.

secretary bird, بالنده يکي نه ميريکايي گوروي ملو لاق درږي

گوشه خوره چنه شتيکي وهک قفي په په له پږينه که يوه هاتوه ته دهره وه

لسم جانمورر گيانداره خوشه ککان دهوي.

secretary-general (sek'rə-ter'i-jen'ēr-əl), *n.* سکرترې

گشتي: پارډوږ گشتي.

secretary of state, وهږيري دهره وه (نه ميريکا).

secretaryship (sek'rə-ter'i-ship'), *n.* سکرتراريه: پارډوږ

پارډوږ: پله وپايه ي سکرترې.

secrete (si-krēt'), *v.t.* (۱) شارده ووه.

(۲) دهردان (هږمږن، تهرار، جهوي...هتد): تي پږان: پږان:

له لهش کردنه دهره وه.

secreting (si-krē'tin), *n.* هږمږنيکه له پيڅوله يارمه تي دهرداني

په نکريراس دودات.

secretion (si-krē'shan), *n.* (۱) شارده ووه:

(the ~ of stolen goods)

(۲) دهردان (هږمږن، تهرار، جهوي...هتد): تي پږان: پږان:

(the ~ of hormone)

(۳) شتي دهردراو (هږمږن، جهوي، ناروق، ميږ، ليک...هتد).

secretive (si-krē'tiv), *adj.* (۱) نهپنيتي: پهنهاني: مهستو نستي

خو بې خلک نه درکين: نهکروا: (a ~ person).

(۲) secretary.

secretly (si-krē't-li), *adv.* به نهپنيتي: به پهنهاني: به دږي يوه.

secretor (si-krē'tēr), *n.* لووي هږمږن دهردر: هږمږن پږين:

نه ندامي دهردر.

secretory (si-krē'tə-ri), *adj.* دهردر (هږمږن، ليک، جهوي،

شيله...هتد): تابيهتي به دهردان يا تي پږان: تي پږين.

n. لووي هږمږن دهردر يا تي پږين: نه ندامي دهردر.

secret service, (۱) سووسي: جاسوسي: سيخوږي.

(۲) [S-S-], پوليسي نهپنيتي: دهکاييکي پوليس و ناسايښه هرکي پاراستني

سهرکوماري نه ميريکا و خيژانه که ي و ميوانه بيگانه گمريکاني سهرک کوماري

پي سپيردراوه.

sect (sekt), *n.* (۱) تاقمي هاريوياره: دهسته: تيره.

(۲) تاقم يا کوملي ناپني: تيره يا دهسته ي ناپني.

sect (sekt), *n.* = section.

sectarian (sek-tār'i-an), *adj.* (۱) تابيهتي به تيره يا تاقمي ناپني.

(۲) سهر به تاقم يا تيره ي ناپني: تيرمگر: تاقم خواز.

(۳) مينشک تهسک: بيرتهسک: کويري ووه (نابن).

n. (۱) کهسيکي له کليسه يا نابن همنگراوه.

sectarianism

- (۲) ئەندامى تىرە يا تاقىمىكى ئاينى.
(۳) كەسكىنى بىرتەسك يا كۆيىلەمى (ئايىن).
sectarianism (sek-târ'i-ən-iz'm), *n.* (۱) تىرەگەرى (ئايىن).
سەر بە تىرە ئاينى بون. (۲) يىوۋاۋەمى تىرەگەرى ئاينى.
sectarianize (sek-târ'i-ən-iz'), *v.t.* تىرە تىرەگەرى ئاينى.
جىياگەندەمە يا بەش بەش كەندى ئاينى.
sectary (sek'ta-ri), *n.* (۱) sectarian.
(۲) [-S], كەسكىنى لە كىنەسە ھەلگەراۋە يا جىياۋوۋە (بە تايىبەتى پىرۇتسانتىك).
sectile (sek'til), *adj.* بە ئاسانى نە چەقۇ دەپپى يا قاش دەكرى.
-sectility (*n.*).
section (sek'shan), *n.* (۱) قاش كەندى بەش كەندى بىرەن.
پارچە پارچە كەندى. (۲) بەش پارچە: كەرت. (۳) قاش كۆز.
(۴) تۆي (بۇ لىكۇلەنەمە بە گەردىن) پارچە پارچە ئۆز تەنك.
(۵) بەند (نوسراۋ) پارچە (نوسراۋ).
(۶) خانە: بەش شەقلى. (۷) پۇل (زىندەمەرزى).
(۸) بەشكى زەۋىيە بىرەتەمە لە (۶۴۰) بانگە يا ئەيگەر.
(۹) لىق (سوپا). ھىزى دەريايى: پەل (۱۰) ناۋچە.
(۱۱) (۱) فارگۇنى ئوستىنى ئوۋ نەۋەمى شەمەندەمە.
(ب) شەمەندەمە ھەمان خىشتە لەگەل شەمەندەمەزنى ئۇدا.
(۱) قاش كەندى بەش كەندى بەش بەش كەندى بىرەن: پارچە پارچە كەندى. *v.t.*
كەرت كەندى (۲) شەنە جىياگەندەمە (تۆنگەرى).
sectional (sek'shan-l), *adj.* (۱) ناۋچەمى.
(۲) خانە خانە: خانە خانەمى: پارچە پارچە (۳) بىرگەمى: قاشى: پارچەمى.
n. كەرسەبەكى ئاۋمانى خانە خانەمە كە دەتۈنەمى ھەمۋى پىنگەمە يا بە جىيا بەگەرەنەمى.
sectionalism (sek'shan-l-iz'm), *n.* ناۋچەگەرىتى.
ناۋچەبەرىتى.
sectionalize (sek'shan-l-iz'), *v.t.* (۱) خانە خانە كەندى.
پۇل پۇل كەندى بەش بەش كەندى. (۲) بەش كەندى بە ناۋچە ناۋچەمە.
ناۋچە ناۋچە كەندى.
sector (sek'tēr), *n.* (۱) كەرتە بازە.
(۲) ئامىرى گۇشە پىنۋان و كىنەسە لىكەندەمە (ئەندازە).
(۳) ناۋچەمى سوپامى: كەرتى سوپامى.
(۴) گەرەك: ناۋچەمى شارا: گوزمە: ناۋچە.
v.t. بەش كەندى بە ناۋچە ناۋچەمە: بەش بەش كەندى: كەرت كەرت كەندى.
-sectorial (*adj.*).
secular (sek'yoo-lēr), *adj.* (۱) جىياھى: ئاينى.
تايىبەتى بەم جىياھە: (~ *music* ; ~ *schools*).
(۲) ئەبەستراۋ بە پەرستگاۋە: لە دەرمەۋى پەرستگاۋە: ئىياۋ: (~ *clergy*).
(۳) سەدەمى: ھەر سەد سەل جارىك پوۋدەدات.
(۴) ئۆز خايەن: لە چەرخىگەمە بۇ چەرخىك ماۋەتەمە.
(۵) گۆي بە ئاين ئەمە.
(۱) قەشە يا روشكەسۇنى لە دەرمەۋى پەرستگاۋە ئىياۋ. *n.*
(۲) [-Obs.], كەسكىگە كە نە قەشە بىتۈ نە پەيۋەندىشى ھەبى بە ئاينەمە.
secularism (sek'yoo-lēr-iz'm), *n.* (۱) جىياھە پەرستى.
گۆي بە ئاين ئەدان و پەيۋەندىشى ئەكەندى: لە ئاين داپران
(۲) جىياگەندەمە ئاين لە كاروبارى مىرى و جىياھى بە تايىبەتى پەرۋەرلەۋ
فەرگەندى قوتابيان
-secularist (*n.*) ; **secularistic** (*adj.*).
secularity (sek'yoo-lar'ə-ti), *n.* (۱) جىياھە پەرستىتى.
لە ئاين داپران: گۆي بە ئاين ئەدان و پەيۋەندىشى ئەكەندى.
(۲) كاروبارىك يا شتىكى جىياھى.
secularize (sek'yoo-lā-rīz'), *v.t.* (۱) ئەزىز دەسلەتتى ئاين و
كىنەسەمە دەمىنان و كەندى بە ھى گەل: خاۋەمىتى لە كىنەسە سەندەمە.

sedimentary

- (۲) لە ئاين داپران: لە ئاين جىياگەندەمە: لە ئاين كەندى.
(۳) بە يىوۋاۋەمى جىياھە پەرستى گۆش كەندى: گۆيىن بۇ جىياھە پەرستى
كاروبارى مىرى و گەل.
-secularization (*n.*).
secund (sē'kənd, sek'ənd), *adj.* ھەر بە يەك لاۋەيە (ۋەك ھەندىك
گۆل).
secundine (sek'əndīn', sek'ən-din), *n.* (۱) دىۋارى دوروم
يا
ئاۋەمى تۆۋە چكۆلە (پوۋەكەنەسى). (۲) (pl.), after birth # 1.
secure (si-kyoor'), *adj.* (۱) دىنە.
(۲) بى مەترسى: سەلامەت: مەترسى ئى ناكرى.
(۳) پارىزدار.
(۴) قايىم: توندا چەسپىۋ: قايىم كراۋ: (Make the knot ~).
(۵) بى گومان: مەسگەر.
(۶) [Archaic], بىياك: ئۆز پىشت ئەستور.
(۱) پاراستن: پارىزگارى كەندى: پاس كەندى. *v.t.*
(۲) داخستن: قايىم كەندى: توندا كەندى: باش قايىم كەندى:
(He ~d the doors and windows.)
(۳) دەستەبەرى كەندى: بەلغىندان (بە دانەۋى قەرن): (to ~ a loan)
(۴) دەسگەرتن: پەيدا كەندى: مەسگەر كەندى:
(We've ~d a cottage for the summer.)
v.t. دىنەبەن: مەترسى نەبەن.
-securable (*adj.*) ; **securely** (*adv.*).
security (si-kyoor'ə-ti), *n.* (۱) ئاسايش: سەلامەتى.
(۲) دىنەبەن: ئاسودەمى. (۳) بىياكى: ئۆز پىشت ئەستورى.
(۴) پاراستن: پارىزگارى: پاسدارى.
(۵) (۱) دەستەبەرى (قەرزەندەمە). (ب) دەستەبەر
(۶) بارمە. (۷) (pl.), قەۋەلى دارايى
ئەنجومەنى ئاسايش (لە كۆمەلى نەتەرە-
يەگەر تەۋەكەل).
security deposit, بارمەتى دىنەبەن: خاۋەن مال لە كىزچى دەسەنەت
بۇ چاگەندەمە شتى شكاۋ و بىزەندى ھەر زىيانكە كىزچىمەكە لە خانۋەكەمى
بىدات.
sedan (si-dan'), *n.* (۱) قەمەرە.
sedan chair (۲) لەسەر خۇ: ھىمەن: سەنگىن.
sedate (si-dāt'), *adj.* دەرمەنى ھىمەكەمە پىندان: ھىمەكەندەمە
sedate (si-dāt'), *v.t.* دەرمەنى ئازار كۆۋ پىندان: دامرگاندەمە.
(۱) ھىمەكەندەمە: دامرگاندەمە
ئازار كۆشتن: ئازار مراندن. (۲) ئازار بران: ھىمەنى: بىن ئازار: ئازام: دامرگان
ئازار كۆۋ: ھىمەكەمە: ئازارمىز.
دەرمەنى ھىمەكەمە: دەرمەنى ئازار كۆۋ يا ئازارمىز.
(۱) پىنۋىستى ئۆز بە دانىشتن ھەيە
sedentary (sed'n-ter'i), *adj.* (كە: (a ~ job).
(۲) ھەمىشە دانىشتىۋ: ئەجول: ۋەزىش ئەكەر.
(۳) نىشتەجى: نىشتەنى: (~ *birds*).
(۴) ئەبىزەك: جىگەر: ئەجول: چەسپىۋ (ۋەك ھەندىك گىياندارى ئاقەندەمە خۇ
بە بەردەمە نوۋسەنە).
-sedentarily (*adv.*) ; **sedentariness** (*n.*).
sedge (sej), *n.* زەل: زەلە ۋورە: قەرەم.
sedilia (si-dil'i-ə), *n.* سى كورسەيە لە خوار قوربانىگەي كىنەمە
بۇ دانىشتى قەشەكەن.
(۱) تەپە: خەتە: نىشتە: تەپ.
(۲) قورولتە (كە ئازار با پاي دەمەنى).
sedimentary (sed'ə-men'tēr-i), *adj.* (۱) تەپەمى: قورولتەمى.

- (ب) شرووب: دراو: پهرپووت.
(ه) بهدناو: ناوبانگ خراب: پیس: پیسو پوخن: (a ~ hotel).
(ف) نهخوش: ماندو: بی تاقهت.
seeing (sē'ing), *n.* (۱) بینایی: همست یا توانای بینن: (۲) بینن.
adj. چاو: دهبینی: دهبینی: چاوساخ: (a ~ person).
conj. بههوی: لهبرنهوی:
(~ that you don't know it yourself, I will tell you.; ~ no other course is open to us, we have to compromise.)
Seeing Eye, سهگی چاوساخ: سهگینه فیردهکرت بینن به چاوساخی
کهسینگی کوئر: (پیشی دهووتری: "Seeing Eye dog").
seek (sēk), *v.t.* (۱) یو گهران: به شویندا گهران: بهودادا گهران.
(۲) چوون: یو لا: چوون بهرهو: یو چوون:
(He sought the woods for peace.)
(۳) خواستن: داخواری کردن.
(۴) شوین: کهرتن: دواکهرتن (یو دهسکهوتن): کوشش یو کردن:
(to ~ wealth, fame, anonymity, etc.)
(ه) همردان: (He sought to appease his enemies.)
v.t. (۱) به شویندا گهران: یو گهران: بهودادا گهران.
(۲) [Obs.] سرلیدن, چوون یو لا.
-seeker (*n.*).
seel (sēl), *v.t.* (۱) چاو: استکردن: بهچکه باز (پراوکردن).
(۲) چاو: استکردن: چاو: بهستنهو.
seem (sēm), *v.i.* (۱) وادباربوون: لهو: چوون: وادهرکهرتن:
(He ~s glad to see us.)
(۲) وا بو دهرکهرتن: لا وایوون: وا زانن: (I ~ to hear voices.)
(۳) وا بوون: (There ~s no point in going.)
seeming (sēm'ing), *adj.* سهرزازی: پووالته: لهبرچاو: دیار:
(In spite of his ~ friendship he wouldn't give me any help.)
n. پووالته: پووهکش.
seemingly (sēm'ing-li), *adv.* لهو: دهچنت: به پووالته: وا دیاره
seemly (sēm'li), *adj.* (۱) بهجی: شیار: جوان (کردهو): بهسندا
سهلار: ماش: رینک: رینک: (~ behavior).
(۲) جوان: شوخ: دلفرن: دلگیر.
adv. به رینک: پینگی: به شیوهیهکی جوانو بهجی.
-seemliness (*n.*).
seen (sēn), *past participle of see.*
seep (sēp), *v.i.* دهلادن: تیزان: ناودادان: ناومزئ: کردن: تکهکردن.
n. شوینیکه که ناو یا نهوت بدلینی: شوینی ناو یا نهوت دهلین یا تیزاو.
seepage (sēp'ij), *n.* (۱) دهلان: ناومزئ: تیزان: تکهکردن: تکه: ناودان.
(۲) ناوو: شلهی: دهلیو: چاله ناو: نهوت: یا پیسای: تیزاو.
seer (sē'ēr, sēr), *n.* (۱) بینن.
(۲) پیشبین: نوقلانعلیدهر: دواپوژ بین: نهوی دهقرنی.
seeress (sēr'is), *n.* پیشبینی زن: نوقلانعلیدهری زن.
seersucker (sēr'suk'ēr), *n.* شیرو شکر: کالایهکی لؤکهکی تهنگی
میل میله
see-saw (sē'sō), *n.* (۱) زهرزانیق: یارییهکی مندالانهیه بریتیه له
دارینگی درؤکه ناومزاستهکی دهخزیتسهر شتیکه نهختیک بهز دوو منان
سواری نهسهرو نهوسهری دهبن هر دهمی یهکیکیان بهزدهبنهوه.
(۲) یاری کردن بهم جوره: جۆلانی وها: جۆلانهکردن.
(۳) بهزونهو بوونهوه: دؤران و بردهوه: هاتن وچوون:
ناکؤزیهکه که هر لایک دهسک تیزا سرکهوتوبیت: (a ~ battle).
adj. بهزونهو بووهوه: هر دهم به جۆرنک: همیشهگۆز.
v.t. & v.i. جۆلانی کردن (وهک لهسر زهرزانیق): هاتن وچوون:
هردهمه به جۆرنک بوون.
seethe (sēth), *v.t.* (۱) کولادن

- (۲) خوساندن: کردنه ناومو: نهوت کردن.
(۱) کولان: هاتنهکول: (۲) بلقه بلق کردن: هاتنهجوش: کف کردن.
(۳) شتیکهبوون: کف چاندن (له توو: بهیدا): قوشی بوون:
(He was ~ing with anger.)
n. کولان: هاتنهجوش (به همو: مانایهک).
sec-through, کون کون: شاش: (a ~ dress).
segment (seg'mənt), *n.* (۱) بهش: کهرت: پارچه: لق.
(۲) پارچهی بازنه (نهندازه): (۳) (۱) پهل یا جومگهیهکی گیاندارکی لمش
پهل پهل یا کهرت کهرت (وهک: دوویشک, جالجالؤکه... هتد).
(ب) پهلیکی نیوان دوو جومگه. (ج) قلیش: تلش.
v.t. & v.i. بهش بهش کردن: کردن به پارچه پارچه: پهل پهل کردن.
-segmentary (*adj.*).
segmental (seg-men'tl), *adj.* (۱) بهش بهش: پارچه پارچه.
(۲) وهک پارچهی بازنه (نهندازه).
(۳) پهل پهل (وهک لهشی دوویشک, جالجالؤکه... هتد): جومگه جومگیه.
-segmentally (*adv.*).
segmentation (seg'mən-tā'shən), *n.* (۱) بهش بهش بوون:
پارچه پارچه کردن: کهرت کهرت بوون.
(۲) دووهرت بوونی شانه (زندهوهرزانی): دالیشان: دالیشان
شلیزی سیگن: پوههکیکی
sego (sē'gō), *n.* Also sego lily, نههریکیه گولهکی زهنگولهیهیه.
segregate (seg'ri-gāt'), *v.t.* (۱) جیاکردنهوه:
جیاکردنهوه لهوانی تر (۲) به زور جیاکردنهوه له نهتهوهکانی تر:
رهمگزیهرستی لهگهل کردن: لیک جیاکردنهوه:
(to ~ blacks from whites)
v.i. (۱) لهوانی تر جیابوونهوه: ئی جیابوونهوه.
(۲) رهمگزیهرستی کردن: دابیرن.
adj. جیاکراوه: داپراو.
-segregative (*adj.*); segregator (*n.*).
segregated (seg'ri-gāt'id), *adj.* جیاکراوه (بهپئی رهمگن):
جیا: هی رهمگزیهرستی:
(Blacks used to go to ~ schools in America.)
segregation (seg'ri-gā'shən), *n.* (۱) جیاکردنهوه:
جیابوونهوه لهوانی تر: جیاکراوه (بهپئی رهمگن, چین, نیرومینی... هتد)
(۲) رهمگزیهرستی: جیاکاری
segregationist (seg'ri-gā'shən-ist), *n.* رهمگزیهرست
seidel (zī'd'l, sī'd'l), *n.* پهرداحی گهری بیره.
seigneur (sān'yēr), *n.* دهرههگ.
seignior (sēn'yēr), *n.* (۱) دهرههگ: ناغا.
(۲) ناوانوینگی شیتاییه وهک "کاک".
seigniorage (sēn'yēr-ij), *n.* مزئ سکهی نالتوونو زو لیدن.
seignior (sēn'yēr-i), *n.* (۱) پلهوپایه: دهسهلاتی دهرههگ.
(۲) ناوچهی ژیردهستی دهرههگ: مولکی دهرههگ.
(۳) دهسته دهرههگ (بهتایبهتی له شیتاییای سهدانی ناومزاستدا).
seine (sān), *n.* قوژری گهری پارهماسی.
v.t. & v.i. پارهماسی کردن بهم تۆبه گهریه.
seise (sēz), *v.t.* دهستبهسهرداگرتن: دهست بهسهردا گیشان.
seisin (sē'zin), *n.* = seizin.
seism (sē'zim), *n.* = earthquake.
seismal (sīz'məl, sīs'məl), *adj.* = seismic.
seismic (sīz'mik, sīs'mik), *adj.* (۱) بووملهزهیی:
تایبهتی به بووملهزهوه. (۲) بههوی بووملهزهوهیه:
له نهنجامی بووملهزهوهیه. (۳) بووملهزهوی تیزا دهبیت.
-seismical (*adj.*); seismically (*adv.*); seismicity (*n.*).
seismism (sīz'miz'm, sīs'miz'm), *n.* دیاردی بووملهزهوه

self-centered

- self-centered** (self'sen'tērd), *adj.* خۇيەرسىت؛ خۇيىست؛
مىنمۇكىكىگەر
- self-collected** (self'kə-lək'tid), *adj.* = **self-possessed**
- self-colored** (self'kul'ērd), *adj.* (۱) يەك رەڭگى
(۲) رەڭگى خۇيەمنى (كالا)
- self-command** (self'kə-mand', self'kə-mānd'), *adj.* = **self-control**
- self-complacency** (self'kəm-plā's'n-si), *n.* نۇرلە خۇ پارى
يۈز (لەپىۋى پەخىمە)
- self-complacent** (self'kəm-plā's'nt), *adj.* نۇرلە خۇ پارى
(لەپىۋى پەخىمە)
- self-composed** (self'kəm-pōzd'), *adj.* ھىمىن؛ لەسەرخۇ.
- self-conceit** (self'kən-sēt'), *n.* لەخۇبايى يۈز؛ بەھىزى؛ فيزا
لوت سەزى؛ تېزىل.
- self-conceited** (self'kən-sēt'id), *adj.* لەخۇبايى؛ بەھىزى؛
لوت سەزى؛ تېزىل.
- self-confidence** (self'kon'fə-dəns), *n.* بېوا بە خۇ كىرەن؛
بە خۇدا پاپەرموون
- self-confident** (self'kon'fə-dənt), *adj.* بېوا بە خۇ كىرە
بە خۇدا پاپەرموون
- self-conscious** (self'kon'shəs), *adj.* (۱) شەرمەن
ۋا دەزانتى ھەمموكس ھەر سەيرى ئەر دەكاتو بەمە تەرىق دەپىتە
(۲) لەتەرىق بوونەمە دىت: (a ~ cough)
(۳) نۇر سەرنج بە كىرەمە ھەلسان دانىشتى خۇ دەدات؛
نۇر ئاگاي لە خۇيەتى.
- self-contained** (self'kən-tānd'), *adj.* (۱) نەپىتاز
ھەستو نەستى خۇ نەدىگىن؛ نەكراۋە.
(۲) خۇداگەر خۇدايىگەر؛ ھىمىن.
(۳) ھەمو پارچەكانى لە شۇننىگەن (مەكىنە).
(۴) سەربەخۇ؛ پىنۇستى بە ھىچ كىسكە يا شىتېكى تىزىيە چۈنكە خۇي
ھەمو پىنۇستىيەكى تىدايە: (a ~ community)
لە خۇي رازىيە؛
بە بەشى خۇي قايلە.
لە خۇ پارى بوون؛ بە بەشى خۇ قايل بوون.
- self-contentment** (n.).
- self-contradiction** (self'kon'trā-dik'shən), *n.* دۇر بە خۇ
بوون؛ لەگەن خۇ نەگۈنجان
- self-contradictory** (self'kon'trā-dik'tēr-i), *adj.* دۇر بە خۇ
لەگەن خۇ نەگۈنجان: (a ~ statement, idea, etc.)
- self-control** (self'kən-trōl'), *n.* خۇداگەرتن؛ خۇدايىگەرتن؛
دان بە خۇدا گەرتن؛ خۇگەرتن.
- self-deceit** (self'di-sēt'), *n.* = **self-deception**.
- self-deception** (self'di-sep'shən), *n.* خۇ خەلەتاندن؛
خۇ بەھەلەدەرتن.
- self-defense** (self'd-fens'), *n.* خۇياراستن (لە ھىزىش).
- self-denial** (self'di-nī'əl), *n.* خۇنەيىستى؛ بەتەنگ خۇشى خۇۋە
نەھاتى؛ گۈي نەدان بە سودو خۇشى خۇ.
- self-denying** (adj.).
- self-destruction** (self'di-struk'shən), *n.* خۇ كۈشتن
- self-destructive** (self'di-struk'tiv), *adj.* خۇگۈر؛ خۇخۇر؛
خۇ لەناۋەر؛ خۇ لەۋىتەن.
- self-determination** (self'di-tūr'mə-nā'shən), *n.* (۱) مافى
بىرادان بۇ خۇ. (۲) مافى چارەنۇوس؛ چارەنۇوسى خۇ نۇوسىن؛
خۇدەمۇختار؛ خۇيى بوون.
خۇبەختەرتن

selfishness

- self-discipline** (self'dis'ə-plin), *n.* خۇدايىگەرتن؛ خۇگەرتن؛
خۇداگەرتن؛ دان بە خۇدا نان.
گومان لە (تواناي) خۇ كىرەن.
- self-doubt**,
self-driven (self'driv'n), *adj.* خۇبۇزىن؛ نۇتۇماتىكى.
- self-educated** (self'ej'oo-kāt'id), *adj.* خۇ پەروەردەگەر؛
خۇ فىرگەر
- self-effacement** (self'i-fās'mənt), *n.* خۇ دەنەخستى؛
خۇ لە خۇ دەرخستى نەگەرتن؛ بى فېزى.
- self-employed**,
self-employment,
self-esteem (self'ə-stēm'), *n.* ئىش بۇ خۇ كەر؛ خاۋەن ئىشى خۇ.
ئىش بۇ خۇ كىرەن.
(۱) پىزىلە خۇ نان.
(۲) شائازى بە خۇۋە كىرەن.
- self-evident** (self'ev'i-dənt), *adj.* ئاشكارا؛ ديارا؛ بوون؛
بەلگە نەپىست.
- self-examination** (self'ig-zam'ā-nā'shən), *n.* لە بىرۋاپا
پەروشت ھەستى خۇ ووردېۋەنەۋە يا كۇلېنەۋە.
- self-exiled**,
self-explaining (self'ik-splān'ing), *adj.* ئاۋارەي خۇگەر؛ خۇ ئاۋارەگەر
- self-explanatory**,
self-explanatory (self'ik-splān'ā-tōr'i), *adj.* پوونكىرەنەۋەي.
ئاۋىت؛ خۇ پوونكىرەنەۋە؛ ئاشكارا؛ بوون.
- self-fertilization** (self'fūr'ī-l-i-zā'shən), *n.* پەرىتى خۇيى؛
چاك كىرەنى خۇيى؛ خۇ پەپان
- self-fulfillment** (self'fal-fil'mənt), *n.* ئاۋاتى خۇ مېتەنەدى
بە كۈششى خۇ
- self-government** (self'guv'ēr-mənt), *n.* (۱) خۇدايىگەرتن؛
خۇداگەرتن. (۲) سەربەخۇيى ئاۋخۇ؛ نۇتۇنۇمى.
(۳) خۇ پەرىۋەرتن؛ دىموكراسى.
- self-hardened** (self'hār'd'nd), *adj.* خۇپەگەر (پۇلا).
- self-heal** (self'hēl'), *n.* پوۋەكى دەرمەنكەر؛ چاككەرەۋە.
- self-help** (self'help'), *n.* يارمەتى خۇ دان؛ كەۋتەنەۋەي خۇ.
- selfhood** (self'hood), *n.* (۱) كەسپىتى؛ خۇيەتى.
(۲) خۇپەرسىتى؛ خۇخۇيى؛ مەنى.
- self-importance** (self'im-pōr't'ns), *n.* خۇ بە ۋل زائىن
- self-important** (self'im-pōr't'nt), *adj.* خۇ بە ۋل زان.
- self-imposed** (self'im-pōzd'), *adj.* بەسەر خۇدا سەپىن؛
بەسەر خۇدا دەن: (~ isolation, deadline, etc.)
- self-improvement** (self'im-prōōv'mənt), *n.* خۇ پىنۇستىن؛
خۇ باشتىگەرتن؛ خۇ پەرى پى سەندىن.
- self-induced** (self'in-dōōst', self'in-düst'), *adj.* (۱) خۇگەر؛
خۇ لە خۇ كەر: (a ~ wound)
(۲) خۇھاندەر (كارەبا).
- self-induction** (self'in-duk'shən), *n.* خۇھاندان (كارەبا)؛
ھاندانى خۇيى.
- self-indulgence** (self'in-dul'jans), *n.* بەر بۇ خۇ بەرەلاگەرتن؛
جەلە بۇ خۇ شل كىرەن.
- self-indulgent** (self'in-dul'jant), *adj.* بەر بۇ خۇ بەرەلاگەر؛
جەلە بۇ خۇ شلگەر
- self-inflicted** (self'in-flik'tid), *adj.* خۇ بە خۇ كەر؛ خۇگەر
(a ~ wound)
- self-interest** (self'in'tēr-ist, self'in'trist), *n.* (۱) سوۋدىخۇ؛
چاكە يا قازانچى خۇ. (۲) selfishness
- selfish** (self'fish), *adj.* خۇيەرسىت؛ مىنمۇكىكىگەر؛ خۇيىست.
- selfishness** (self'fish-nis), *n.* خۇيەرسىتى؛ خۇخۇيى؛ مىنمۇكىكىگەر؛

self-knowledge (self'noɪ'ɪdʒ), <i>n.</i>	خۇبىيەت خۇناسىن
selfless (self'lis), <i>adj.</i>	ئوتانا ئاتولغان سىرلارنى خۇشالان.
self-loading (self'lɒd'ɪŋ), <i>adj.</i>	خۇنەپەرسىت: بەتەنگ خۇنەنەتو.
self-love (self'lʊv'), <i>n.</i>	خۇداگەرە: چەكلى ناگىر.
self-made (self'mād'), <i>adj.</i>	خۇخۇشويستى: خۇرستىن.
(<i>a ~ man</i>)	(۱) خۇدروسىتگەر: خۇگەر: خۇگەر.
self-mastery (self'mas'tēr-i, self'mäs'tēr-i), <i>n.</i>	(۲) خۇيىگەيىنەر: سەرگەتو بە كۇششى خۇ نەك بەيارمەتتى خەك:
self-control	
self-opinionated (self'ə-pɪn'jən-āt'id), <i>adj.</i>	(۱) كەلەرەق:
self-pollination (self'pɒl'ə-nā'shən), <i>n.</i>	سەرسەخت: (۲) لەخۇبايى: ئوت بەر.
self-pollution (self'pɒ-lɒʊ'shən), <i>n.</i>	چاك كودى خۇيى
self-portrait (self'pɒr'træt), <i>n.</i>	(پروەككاسى): پەرىنى خۇيى.
self-possessed (self'pɒ-zest'), <i>adj.</i>	دەسپەر
-self-possession (<i>n.</i>)	وینەي خۇ كۇشراو (بە فلچە يا
self-preservation (self'prez-ēr-vā'shən), <i>n.</i>	ئوسىن: وینەي خۇي بە دەستى خۇ كراو.
self-propelled (self'pra-peld'), <i>adj.</i>	ھىمىن: لەسەرخۇ
self-protection (self'prə-tek'shən), <i>n.</i>	خۇياراستى
self-realization (self'rē-əl-ɪ-z ā'shən), <i>n.</i>	(لە مەتسى و ريان و مردن: ھند): خۇيارىزى
self-recording (self'ri-kôr'dɪŋ), <i>adj.</i>	خۇبالەر: خۇھاوئى:
self-regard (self'ri-gärd'), <i>n.</i>	پان بە خۇو نەر
self-reliance (self'ri-lɪ'əns), <i>n.</i>	self-protection (self'prə-tek'shən), <i>n.</i>
self-reliant (self'ri-lɪ'ənt), <i>adj.</i>	self-defense
self-renunciation (self'ri-nun'si-ā'shən), <i>n.</i>	خۇ بەدى ھىنان:
self-reproach (self'ri-prōch'), <i>n.</i>	بەدى ھىنانى توتان و لىھاتوويى خۇ
-self-reproachful (<i>adj.</i>)	خۇ تۇماركەر (تامىن)
self-respect (self'ri-spekt'), <i>n.</i>	بەتەنگ خۇو ھاتن.
self-respecting (self'ri-spek'tɪŋ), <i>adj.</i>	پىشت بە خۇ بەست.
self-restraint (self'ri-strānt'), <i>n.</i>	پىشت بە خۇ بەست.
self-righteous (self'ri-rɪ'ʃəs), <i>adj.</i>	بەتەنگ خۇو
-self-righteously (<i>adv.</i>) ; self-righteousness (<i>n.</i>)	نەھاتى: گوى بە سوودى چاكەي خۇ نەدان (لەبەر خاترى خەك).
self-rising (self'riz'ɪŋ), <i>adj.</i>	لۇمەي خۇ كرىن
self-rule (self'rūl), <i>n.</i>	خۇبەختى: خۇ كرىن
self-sacrifice (self'sak'fɪs'), <i>n.</i>	خۇبەختى: خۇ كرىن
self-sacrificing (self'sak'fɪs'ɪŋ), <i>adj.</i>	خۇبەختى: خۇ كرىن
self-same (self'sām'), <i>adj.</i>	خۇبەختى: خۇ كرىن
self-satisfaction (self'sat-is-fak'shən), <i>n.</i>	خۇبەختى: خۇ كرىن
self-satisfied (self'sat'is-fɪd'), <i>adj.</i>	خۇبەختى: خۇ كرىن
self-seeker (self'sēk'ēr), <i>n.</i>	خۇبەختى: خۇ كرىن

self-seeking (self'sēk'ɪŋ), <i>adj.</i>	خۇبەختى
self-service (self'sūr'vis), <i>n.</i>	ھەر شىن سوودى خۇ كەتو: ھەر بەتەنگ خۇو ھاتو: (<i>a ~ person</i>)
self-sown (self'sōn'), <i>adj.</i>	خۇمەت يا بەردەستى خۇ كرىن
self-starter (self'stär'tēr), <i>n.</i>	(لە چىشتخانە بەنزاخانە... ھەتد):
self-styled (self'stild'), <i>adj.</i>	تايپەتەيە بە شۇننىك كە كرىار خۇي خۇمەت يا بەردەستى خۇي تىدا
self-sufficiency (self'sə-fish'ən-si), <i>n.</i>	بىكات: خۇگەر: (<i>a ~ cafeteria, gas station, etc.</i>)
self-sufficient (self'sə-fish'ənt), <i>adj.</i>	خۇچىن (وەك تۇونك كە بەھۇي يا
self-support (self'sə-pôrt', self'sə-pôrt'), <i>n.</i>	ئامورە تۇر دەرىت و دەپوت ئەك بە دەست:
-self-supported (<i>adj.</i>)	خۇخەگەر (مەكىنە)
self-supporting (self'sə-pôrt'ɪŋ), <i>adj.</i>	خۇ وەھا دائەر: ئاوي وەھا لەخۇ نەر:
self-sustaining (self'sə-stā'ɪŋ), <i>adj.</i>	(<i>a ~ revolutionary, guardian of democracy, etc.</i>)
self-taught (self'tɔt'), <i>adj.</i>	خۇ پەس بوون
self-torture (self'tôr'chər), <i>n.</i>	سەرىخۇيى ئابورى: پىئوست بە كەسى تىر نەبوون
self-will (self'wil'), <i>n.</i>	پىئوست بە يارمەتتى كەسى تىر نەبوون
self-willed (self'wild'), <i>adj.</i>	(۱) سەرىخۇيى دارايى
self-winding (self'win'dɪŋ), <i>adj.</i>	پىئوستى بە كەسى ھىچى تىر ئىيە لە دەرەرە: خۇيۇن:
sell (sel), <i>v.t.</i>	(<i>an agriculturally ~ region</i>)
sell off	(۲) لەخۇبايى: بە خۇ ناز.
sell oneself	خۇ فىركرىن:
sell out	خۇ ئىياندىن.
sell up	خۇبەختى: خۇ كرىن
seller (sel'ēr), <i>n.</i>	خۇ چەرسەندەرە: خۇ نازاردان.

(۲) فروتنی به تاییهتی به گویهری فروخت یا به بره و بی برهوی:
[a best (or good or poor) ~]
seller's market, بازار پی فروشیار: دڅخیک بازاره که یو فروشیار
چاکه له بر کمس فروتنی. (هیره ما: " sellers' market ").
selling (sel'ing), *adj.* (the ~ price of a house)
(۱) می فروشتن: (۲) به فروخت: به بره.
sell-off, نرخ شکانیک له پړو زږد فروشتن (پارهای).
sell-out (sel'out'), *n.* (۱) همو فروشتن.
(۲) نامه نگی که همو بلیتهکانی فروشرايت: (a ~ concert).
(۳) کمسکی خؤفروش: ناپاک (برامهر به بیرپای زوی نمر کمسه خؤی).
seltzer (sel'tsēr), *n.* کانوی کف وکولای: جزیکه له کانو.
selvage, selvage (sel'vij), *n.* (۱) پراویزی دایراوی کالو.
به پړو قالی (یو هلنهره شانهوه). (۲) کونه قفل

selves (selvz), *n. plural of self.*
semantic (sə-man'tik), *adj.* (۱) تاییهتی به مانای جزواو جزو.
گؤپنی میژویسی مانای ووشه. (۲) به پنی زانستی " semantics ".
semanticist (sə-man'tis-st), *n.* ماناناسی جزواو جزوی ووشه.
گؤپنی میژویسی نهم مانایانه (زمانهوانی).
semantics (sə-man'tiks), *n. pl.* (۱) زانستی گؤپان و همهمانای.
ووشه: ماناناسی جزواو جزوی ووشه و گؤپانی میژویسی نهم مانایانه.
(۲) زانستی به یوهندی نیشانه و مانای (دروغناسی، ژیمینزی).
semaphore (sem'ə-fōr, sem'ə-fōr'), *n.* (۱) دهرگای.
نیشانه دان به چراو نالو بالی خؤپزوی (وهک می پښکی شهمه ندهمی).
(۲) جزیکه له نیشانه دان به دوو نالو هریکه کی به دهمسکیوه.
نیشانه دان بهم شیموه.

v.l. & v.i.

semasiology (si-mā'si-ol'ə-ji), *n.* = semantics.
sematic (si-mat'ik), *adj.* ووریکه ره وهک پښکی همدیک ماری.
ژهرای: می ناگاداری مه ترسی.
semblable (sem'blə-b'l), *adj.* (۱) چوونیک (۲) شیاو: گونجاو.
(۲) پوهالته: دپوزنه: پوکش.
n. (۱) شتی چوونیک (۲) له یه کچون: چوونیک.
semblance (sem'bləns), *n.* (۱) پوهالته: پوکش: پوخسار:
(He bears the ~ of an angel and the heart of a devil.)
(۲) نهخت: نهختال: تۆز.
(۳) وینه: ۴۰ له یه کچون: له یه کچون پوکش.
semé (sə-mā'), *adj.* به نهختی وورد ووردی وهک نه ستیزه یا گول.
پازاوه (دروغمی خانه دانی و سوارچاکی).

semeiology (sē'mī-ol'ə-ji), *n.* = semiology.
semeiotic (sē'mī-ol'ik), *adj.* = semiotic.
semen (sē'mən), *n.* توماو: توی پیاو: ناوی پیاو و گیاندار.
semester (sə-mes'tēr), *n.* (۱) نیوسال: شش مانگ.
(۲) وهرزی نیوسالهی زانکؤ و قوتابخانه: وهرزی قوتابخانه.
semi- (sem'i, sem'ə),
(semidiameter)

(ب) نیمچه (semicivilized).
(ج) نیو: دوچار له ماوه یه کی تاییهتید: (semiannually).
semiannual (sem'i-an'ū-əl), *adj.* (۱) هر نیو سال جاریک:
نیوسالنه: (a ~ journal).
(۲) نیوسالی (پووهک): نیو سال دهری: (a ~ plant).
-semiannually (adv.).
semi-automatic (sem'i-ō'tə-mat'ik), *adj.* (۱) نیو-
نؤتوماتیک می کینه: نیمچه نؤتوماتیک (۲) نیو نؤتوماتیک (چکی ناگرین).
n. چکینکی ناگرینی نیو نؤتوماتیک.
semibreve (sem'ə-brēv'), *n.* نؤتیه کی توماو موسیق.

(۱) نیوسه دهی: (sem'i-sen-ten'ī-əl), *adj.*
هر پنجا سال جاریک پووه دات: پنجا ساله. (۲) پنجا سال خایه.
n. یادی پنجا ساله.
semi-circle (sem'ə-sūr'k'l), *n.* (۱) نیو بازنه.
(۲) شتیکی نیوبازنه یی: چند شتیکی به شپوهی نیوبازنه یی پښکراو.
semi-circular (sem'ə-sūr'kyoo-lēr), *adj.* نیوبازنه یی.
semi-circular canal, بؤری نیوبازنه یی گونچکی نارهوه.
semi-civilized (sem'ə-siv'ī-līz'd), *adj.* نیمچه شارستانی.
semi-colon (sem'ə-kō'lən), *n.* ویرگولی خالدار: خال ویر.
semi-conductor (sem'ī-kən-duk'tēr), *n.* نیمچه گینهن.
(کارهبا).

semi-conscious (sem'ə-kon'shəs), *adj.* نیمچه هوشیار:
نیو بهوش: نیمچه بی هوش.
semi-diameter (sem'ī-dī-am'ə-tēr), *n.* نیوه تیره (نه اندازه).
semi-diurnal (sem'ī-dī-ūr'n'l), *adj.* نیوپژدی: (۱) نیوپژد.
ده خایه نیت (نه ستیزه ناسی). (ب) هر دوازه سات جاریک پووه دات (بهراو
نیشتاو): هر نیوپژد جاریک پووه دات.
semi-dome (sem'ə-dōm'), *n.* نیمچه گومره: نیوه گومره.
semi-elliptical (sem'ī-i-lip'ti-k'l), *adj.* نیمچه هلیکسی.
semi-final (sem'ə-fī'n'l), *adj.* نیمچه هره دواپی (پیشپکی):
یاری.
n. پیشپکی نیمچه هره دواپی.
semi-fluid (sem'ə-flōō'id), *adj.* نیمچه شله.
n. ماده ی نیمچه شله.
semi-formal (sem'ə-fōr'm'l), *adj.* (۱) نیمچه ره سمی:
(a ~ occasion, reception, party, etc.)
(۲) یو بونه یکی نیمچه ره سمی شیاو.

semi-glass, نیمچه برقه دار (بویه).
semi-liquid, نیمچه شله.
semi-lunar (sem'ī-lōō'nēr), *adj.* وهک مانگی یک شه ره:
دمه ماسولکسی: کوانه یی
نیسکانی کوانه یی (نه ژن).
semi-lunar bone, زمانه ی کوانه یی (دل): کوانه زمانه.
semi-lunar valve, نیومانگی:
semi-monthly (sem'ə-munth'li), *adj.* هر نیو مانگ جاریک دهره چیت.
n. گؤپارکی نیومانگی: گؤپارکی دووهه فته یی.
adv. نیومانگی: دووهه فته یی: هر نیو مانگ جاریک.
seminal (sem'ə-n'l), *adj.* (۱) توماو: توماو: توی:
(~ fluid)
(۲) زانکهری: (~ power).

(۳) توی: توی پهره سندن دواپژدی تیدیه: شتی ئی ده بیتوه:
سهرچاوه یی: (~ ideas, minds, etc.).
seminar (sem'ə-när'), *n.* سیمینار: (۱) کؤری خویندن:
پؤلیک له قوتابیانی زانکؤ که له باسیک ده کؤله وه به سهرپرشتی ماموستا:
کؤرسی زانکؤ. (ب) باسی نهم کؤره. (ج) ژووری گرته یی نهم کؤره.
seminarian (sem'ə-när'i-en), *n.* قوتابی زانستگای ناینی.
seminary (sem'ə-ner'i), *n.* (۱) سهرچاوه: کانگا (مهجان):
(Slums are ~ies of crime.)
(۲) زانستگای بهرزی تاییهتی کچان.
(۳) قوتابخانه ی ناینی (یو پهره دهره کردنی قهشه).
(۴) seminar.
(۱) بلاوکرده وه.
(۲) تۆ ووشاندن: تۆودان: تۆوچاندن.
seminiferous (sem'ə-nif'ēr-əs), *adj.* (۱) تۆوده گری:
توی تیدیه. (۲) توماو: توماو: توماو دروست دهکات یا دهگه بینیت

seminivorous

seminivorous (sem'ə-niv'ēr-əs), *adj.* تۆخۇر: بە تۆز زىا
semi-nomad,
-semi-nomadic (*adj.*).
نېمچە كۆچەر.

semi-official (sem'ī-ə-fish'īl), *adj.* نېمچە رەسمى
(۱) (۱) زىامى, **semiology** (sē'mī-ol'ə-jī), *n.* Also **semeiology**,
نېشانە: راستى نېشانە. (ب) نېشانە بەكارهېتان (رېگى شەمەندەفەس).

symptomatology (۲)
نېشانە: راستى نېشانە. (ب) نېشانە بەكارهېتان (رېگى شەمەندەفەس).

semiotic (sē'mī-ot'ik), *adj.* (۱) تايبەتتى بە نېشانە زىامى نېشانە
(۲) تايبەتتى بە نېشانە نەخۇشى.

semi-palmate (sem'ə-pal'māt), *adj.* نېمچە لەپى (وگ پەنجەي)
پىنى نېو تەنراوى ھەندىك يالندەي بە ئاودا پۇشۇتۇر.
(ھەرەھە " semi-palmated ")

semi-parasitic (sem'ə-par'ə-sit'ik), *adj.* نېمچە لاوورگە
(زىندەۋەرزى. بووگناسى) نېمچە مەشخۇر.

semi-permanent,
semi-permeable (sem'ə-pūr'mi-ə-b'l), *adj.* نېمچە دەلنەر
نېمچە دەلنەر: ھەندىك شتى پىندا دەجىت (پەردە).

semi-political (sem'ī-pə-lit'ī-k'l), *adj.* نېمچە پارامىارى
semi-porcelain (sem'ə-pōr'sə-lin), *adj.* وگ فەخۇرى واپە:
لەچىنى دەجىت

semi-postal, نېمچە پۇستەيى تايبەتتى بە پولىنىكى پۇستە كە لە نرخی,
خۇي بە گراتر دەفۇشۇرى بۇ پارە كۆكردنەۋە بۇ پۇرۇمى خىرخوايى.

semi-precious (sem'ə-pres'h'əs), *adj.* نېمچە بەنرەج بەرد.
گەھەر: نەختىك بەنرەج (a ~ stone or gem).

semi-private (sem'ə-prī'vit), *adj.* نېمچە تايبەتتى (ئوروى)
خەستەخانى دەجىگەي: (a ~ room in a hospital).

semipro (sem'ī-prō'), *adj. & n.* [Colloq.], =
semiprofessional.

semi-professional,
(۱) ھى يارىكەرگە كە نېمچە سەرۋىر بۇ پارە
يارى دەكات ھەر وگ پىشەي بىت. (۲) لەم جۇرە يارىكەرگە پىكەتۇر (تېپ)

ھى ئەم جۇرە يارىچە
(۱) يارىكەرگە كە بە نېمچە سەرۋىر بۇ پارە يارى دەكات.
(۲) كەسىكە كە نېشۋىكارەگەي وگ پىشە واپە

semiquaver (sem'ə-kwā'vēr), *n.* = sixteenth note.
semiskilled (sem'ə-skild'), *adj.* (۱) نېمچە كارامە
(a ~ worker)

(۲) پىنۇست بە كرىكارى نېمچە كارامە دەكات.
semi-solid (sem'ə-sol'id), *adj.* نېمچە رەق: نېمچە توند
شتى نېمچە توند يا نېمچە پەم (ھەۋىر، جەلتىن).

Semite (sem'it, sē'mīt), *n.* سامى كەسىكى سامى (كە جۈولەگە)
عەرەب و ئاشۋورى و فېنىقى و بابلى. ھتد دەگرىتەۋە.
(ئىستە بەتابەتتى " جۈولەگە " دەگرىتەۋە).

Semitic (sə-mit'ik), *adj.* (۱) سامى: ھى نەتەۋە سامىيەگان.
(۲) ھى زامانە سامىيەگان (وگ عەرەبى، عېبرى، ھتد).

Semitics (sə-mit'iks), *n.pl.* سامىناسى لىكۈلنەۋەي زامان و
ۋىژە و كىلتورى نەتەۋە سامىيەگان.

Semitism (sem'ə-tiz'm, sē'mə-tiz'm), *n.* (۱) زاراۋە يا ۋوشى.
سامى ۲۰، سامىتى: تايبەخۇر خۇو و نەرىتى سامى
(۲) لايەنگرى جۈولەگە.

semi-tone (sem'ə-tōn'), *n.* نېو ئاۋازى مۇسىقا.
پېشى دەۋرتى " half step " و " half tone " .

semi-transparent,
semi-tropical (sem'ə-trop'ī-k'l), *adj.* نېمچە بۇش: شتى نەختىك لىۋە دەبىرى.
نېمچە گەرم:
نەختىك لە ھى ئاۋچەگانى پىشتىنەي زەۋى دەجىت:
(~ weather, fruits, etc.)

send

semi-vowel (sem'ə-vou'əl), *n.* تېپى نېمچە بىزىن
(وگ " y " لە " yoke " دا و " w " لە " wall " دا).

semi-weekly (sem'ə-wēk'li), *adj.* نېمچە ھەفتەيى.
گۇۋارنىكى نېمچە ھەفتەيى: شتىكە كە ھەر نېمچە ھەفتە جارىك يا ھەفتەيى
n. دوچار پوۋېدات.

adv. ھەفتەيى دوچار: ھەر نېمچە ھەفتە جارىك
semi-yearly (sem'ə-yēr'li), *adj.* نېمچە ھەفتەيى: شتىكە كە ھەر شەش مانگ جارىك يا سالى دوچار
n. پوۋېدات.

adv. سالى دوچار: ھەر شەش مانگ جارىك.
semolina (sem'ə-lē'nə), *n.* بېرىش.

semper (sem'pēr), *adv.* [L.], = always.
semper fidelis (fi-dē'lis, fi-dā'lis), [L.], ھەمىشە دىلسۇز
semper paratus (pə-rā'təs), [L.], ھەمىشە نامادە.

sempiternal (sem'pi-tūr'n'l), *adj.* = eternal.
sempiternity (sem'pi-tūr'nə-ti), *n.* = eternity.
sempstress (sem'stris, semp'stris), *n.* = seamstress.

sen (sen), *n.* پارەيىكى گەم نرخی ياپانىيە.
senary (sen'ēr-i), *adj.* شەشى.

senate (sen'it), *n.* (۱) ئەنجۈمەنى پىش سېپىيان:
ئەنجۈمەنى سەرگەرەگان. (۲) ئەنجۈمەنى ھەرە بەرزى پۇماي كۆن
(۳) ئەنجۈمەنى ياسادانەران
(۴) [S-]. (۱) ئەنجۈمەنى " سەرۋى " كۆنگرىسى ئەمەرىكا.

(ب) لى " سەرۋى " پەرلەمانى گەلىك لە ۋولاتە يەكگرتۈۋەگەنى ئەمەرىكا.
(ج) ئەنجۈمەنى " سەرۋى " پەرلەمانى كەندەۋ فەرەنساۋ ھەندىك ۋولاتى تر
(۵) شۋىتىنى كۆڭرىتىنى ئەم ئەنجۈمەنە.

(۶) ئەنجۈمەنى بەرزى زانكۇ (كە لە مامۇستاكان پىكەت).
senator (sen'ə-tēr), *n.* سەناتور: ئەندامى ئەنجۈمەنى " سەرۋى " .
كۆنگرىسى ئەمەرىكا: ئونەرى لى " سەرۋى " پەرلەمان.

senatorial (sen'ə-tōr'i-əl, sen'ə-tō'ri-əl), *adj.* سەناتورى:
(۱) تايبەتتى بە سەناتور ئەنجۈمەنى سەناتوران: بۇ سەناتور شىيار.
(۲) ۋوشى " senate " بېينە (ب) لە سەناتورەگان پىكەتۈۋە.
(ج) مافى ھەلپۇرادىنى سەناتورىكى ھەيە (ئاۋچەي ھەلپۇرادىن).

senatorship (sen'ə-tēr-ship'), *n.* سەناتورىتى:
پلەۋپايە دەسەلاتى سەناتور.
(۱) ئاردن (شتومەك):
(The medicine was sent by plane.)

(ب) ئاردن (نامە، پۇستە، بروسكە) پەۋانەگەردن.
(۲) ئەمبىرىن بۇ ئاردن: ئاردن: (She ~ s her love.)
(۳) (۱) پەيام پىا ئاردن: ئاردن بە پەيامبەرى: (to ~ an envoy)
(ب) ئاردن (بۇ خۇندىن، كار... ھتد): (His father ~ him to college.)
(ج) ئەمبىرىن: (~ the guard away.)
(د) ۋالىكەردن كە بۇن: پى چۆل كەردن:
(The news sent them hurrying home.)

(۴) ئى ھاتنەدەرەۋە: ئى دەرچۈن: دانەۋە:
(The explosion sent a cloud of smoke high in the air.)
(۵) ھاۋىشتن: فرىدان: (He sent the ball over the trees.)
(۶) ۋالىكەردن: (The noise will ~ him out of his mind.)
(۷) بوۋن بەمۇي پوۋدان.
ئاردن (پەيام، پەيامبەي).
ئەمبىرىن.

send (one) about his business,
send away,
send away for,
send back,
send down, [British],
دوۋرەستەۋە: دەرگەردن: لە كۆل خۇ كەردنەۋە.
داۋا كەردن بە پۇستە.
ئاردنەۋە: گەۋانەۋە.
لە زانكۇ دەرگەردن (قوتايى).

send

- send flying**, (۱) دەرکردن
(۲) پافراڭدن؛ پاونان. (۳) پرش و بلاؤکردنمۇ بە ھەموولاپەكدا.
- send for**, (۱) ئاردن بە دوا؛ ئاردن بە شوڭدا؛
داۋاي ھاتنى كەسكىڭ كىردن (۲) داۋاكرىڭ (بە پۇستە يا تەلەفۇن).
- send forth**, ئى ھاتتەدەرمۇ؛ ئى بوننوم (پوۋناكى، دوۋكەل، تۇن).
- send in**, ئاردن؛ دانەدەست؛ بۇ ئاردن:
(Send in your request now.)
- send off**, (۱) ئاردن (نامە، دىيارى). (۲) دەرکردن.
(۳) بېرى كىردن؛ پەوانەكرىڭ؛ خواھافىزى لىكرىڭ؛ پايى كىردن.
- send out**, (۱) ئاردن بە ھەموولاپەكدا؛ ئاردن:
(to send out Christmas cards)
(۲) ئى بوننوم (پوۋناكى، گەرمى).
(۳) دەرکردن (گەل، رەگ، يا تەرزەي تازە).
- send (someone) packing**, دەرکردن (بەتايىبەتى لەپى).
- send up**, (۱) ئاردن سەرەمۇ.
(۲) [Colloq.] خۇستەنە بەندىخانەمۇ.
- send (send), n. & v.l. = scend.**
- sendal (sen'dal), n.** سىندال: كالاپەكى ئاورىشىمى تەنكە.
- sender (sen'dēr), n.** ئىزەر؛ بىئىر؛ پەيامنۇر.
- send-off (send'ōf'), n.** (۱) بېرى كىردن؛ پەوانەكرىڭ؛ خواھافىزى
لىكرىڭ (۲) ئاۋاتەخۋازى سەرگەمىڭ بۇ كىردن (لە دەستپىكرىڭنى كارتىدا).
(۳) دەستپىكرىڭنى يارمەتيدانى دەستپىكرىڭنى؛ پايى كىردن؛ خۇستەنەسەر پى.
- senectitude (sə-nes'n-tā-tūd'), n.** پىرى؛ پىرىنى
- senescence (sə-nes'ns), n.** پىرىبون؛ پىرى؛ پىرىنى.
- senescent (sə-nes'nt), adj.** پىر؛ بەسانداچىر
- seneschal (sen'ə-shəl), n.** سەرگارى دەرەبەگ.
- senhor (se-nyôr'), n.** سىنىور؛ ئازناۋى پىياۋى پورتوگالىيە
(۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸) (۹) (۱۰) (۱۱) (۱۲) (۱۳) (۱۴) (۱۵) (۱۶) (۱۷) (۱۸) (۱۹) (۲۰) (۲۱) (۲۲) (۲۳) (۲۴) (۲۵) (۲۶) (۲۷) (۲۸) (۲۹) (۳۰) (۳۱) (۳۲) (۳۳) (۳۴) (۳۵) (۳۶) (۳۷) (۳۸) (۳۹) (۴۰) (۴۱) (۴۲) (۴۳) (۴۴) (۴۵) (۴۶) (۴۷) (۴۸) (۴۹) (۵۰) (۵۱) (۵۲) (۵۳) (۵۴) (۵۵) (۵۶) (۵۷) (۵۸) (۵۹) (۶۰) (۶۱) (۶۲) (۶۳) (۶۴) (۶۵) (۶۶) (۶۷) (۶۸) (۶۹) (۷۰) (۷۱) (۷۲) (۷۳) (۷۴) (۷۵) (۷۶) (۷۷) (۷۸) (۷۹) (۸۰) (۸۱) (۸۲) (۸۳) (۸۴) (۸۵) (۸۶) (۸۷) (۸۸) (۸۹) (۹۰) (۹۱) (۹۲) (۹۳) (۹۴) (۹۵) (۹۶) (۹۷) (۹۸) (۹۹) (۱۰۰)

sense perception

- sennit (sen'it), n.** (۱) گورىسى ھۇنراۋە (كەشتىۋانى).
(۲) پىۋىش و گىياۋ گەلەي دارخورماي ھۇنراۋە (بۇ شەپقە دروستكرىڭ).
- señor (se-nyôr'), n.** سىنىور؛ ئازناۋى پىياۋە لە زمانى ئىسپانىدا
(۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸) (۹) (۱۰) (۱۱) (۱۲) (۱۳) (۱۴) (۱۵) (۱۶) (۱۷) (۱۸) (۱۹) (۲۰) (۲۱) (۲۲) (۲۳) (۲۴) (۲۵) (۲۶) (۲۷) (۲۸) (۲۹) (۳۰) (۳۱) (۳۲) (۳۳) (۳۴) (۳۵) (۳۶) (۳۷) (۳۸) (۳۹) (۴۰) (۴۱) (۴۲) (۴۳) (۴۴) (۴۵) (۴۶) (۴۷) (۴۸) (۴۹) (۵۰) (۵۱) (۵۲) (۵۳) (۵۴) (۵۵) (۵۶) (۵۷) (۵۸) (۵۹) (۶۰) (۶۱) (۶۲) (۶۳) (۶۴) (۶۵) (۶۶) (۶۷) (۶۸) (۶۹) (۷۰) (۷۱) (۷۲) (۷۳) (۷۴) (۷۵) (۷۶) (۷۷) (۷۸) (۷۹) (۸۰) (۸۱) (۸۲) (۸۳) (۸۴) (۸۵) (۸۶) (۸۷) (۸۸) (۸۹) (۹۰) (۹۱) (۹۲) (۹۳) (۹۴) (۹۵) (۹۶) (۹۷) (۹۸) (۹۹) (۱۰۰)

پهروشت سوواندن يا به چاوتنكي سوزپهريستانه سميگرېدون
(He ~s the past.)

sentinel (sen'ti-n'l), *n.* پاسهوان؛ شمورگې؛ پاساول؛ نوبهچي.

v.t. (۱) پاسهواني كړدن. (۲) پاسهوان پيدان؛ پاسهوان بڼه ناردن.

(۳) پاسهوان دانان؛ دانان په پاسهوان له شونځيځدا.

stand sentinel, پاسهواني كړدن.

sentry (sen'tri), *n.* (۱) پاسهوان (به تاييېتي هي بهر دهرگا)؛ پاساول؛

شمورگې؛ حساس؛ نوبهچي. (۲) پاسهواني؛ شمورگې؛ حساس.

sepal (sē'p'l, sep'l), *n.* پهرې تهخته گول.

sepaloid (sep'l-oid'), *adj.* له پهرې تهخته گول دمچيت.

-sepalous (sep'l-as), پاشگرنگه به ماناي: نه ونډه پهره به

تهخته گوله پهره يه: (trisealous).

separability (sep'er-a-bil'i-ti), *n.* تواناي جيا بونډه

جيا بونډه بڼه بون.

separable (sep'er-a-b'l), *adj.* دهشتت جيا بونډه

جيا بونډه؛ جيا بونډه.

separate (sep'a-rāt'), *v.t.* (۱) جيا كړنډه؛ بهش بهش كړدن؛

ليك كړنډه؛ بريښ. (ب) له يك دورخستنډه.

(ج) بلا وېنكړدن؛ دېدان؛ دېږندن. (د) ليك جيا كړنډه (پوښته).

(۲) پاك وېس كړدن. (۳) ټي دهرهنيان (ناوخته)؛ دهرهنيان.

(۴) دابركړدن (ژن و مېرډ به بېاري دادگا)؛ له يك كړدن؛ له يك جيا كړنډه؛

(He was ~d from his wife last month.)

(۵) دهر كړدن (به تاييېتي له سوي)؛ ټي خستن.

(۶) ليك جيا كړنډه؛ بهش كړدن: (The wall ~s the two houses.)

v.t. (۱) ټي جيا بونډه؛ جيا بونډه؛ كښانه وډه؛

(He has ~ from the party.)

(۲) ټي بونډه؛ ټي پچران.

(۳) جيا بونډه؛ پيوه نډي نه مان؛ دابريون.

(۴) جيا بونډه (ژن و مېرډ)

(۵) ټي جيا بونډه. (Cream ~s from milk.)

adj. (۱) جيا؛ دابراو؛ پيوه نډي پچراو. (۲) گوشه گير؛ تنها.

(۳) سهره خو. (۴) جياواز؛ له واني تر ناچيت.

(۵) تاييېتي؛ تاييېتي به خو؛ جيا؛

(The children have ~ bedrooms.)

n. (۱) شتيكي جيا يا جياواز.

(۲) پارچه جليكي به جيا كېراو له گهل شتي جيا له خويډا له بركراو، واته؛

دهسته جل نه بيت (چاگت، پانټول، تنوړه... هتد).

(۳) روتارنكي له پرتوك دهرهنيرو به جيا بلا كراو.

-separateness (*n.*); **separately** (*adv.*).

separation (sep'a-rā'shən), *n.* (۱) جيا كړنډه؛ ليك كړدن؛

ليك جيا كړنډه. (ب) جيا بونډه؛ ليك بون؛ ليك بړان.

(۲) جودايي؛ دوروي؛ دوريتي. (۳) شونې له يك جيا بونډه.

(۴) بوشايي؛ كله بهر؛ كهلن. (۵) تهلاق.

(۶) جيا بونډه؛ ژن و مېرډ (به پيگوتني خويان يا به فرماني دادگا).

(۷) دهر كړدن (له كار يا سوي).

separatism (sep'a-rā'iz'm), *n.* جيا بونډه خوازي (له رولات،

كليسه... هتد)؛ جيا بونډه گري.

separationist (sep'a-rā'shən-ist), *n.* = separatist.

separatist (sep'a-rā'tist), *n.* جيا بونډه خواز (له رولات، كليسه)؛

جيا پرست؛ جيا بونډه گمر

-separatistic (*adj.*).

separative (sep'a-rā'tiv), *adj.* جيا كړه وډه؛ جيا كړه وډي.

separator (sep'a-rā'tēr), *n.* (۱) جيا كړه وډه (مړو، شت).

(۲) ناميري جيا كړه وډه (به تاييېتي شير له چموري).

separatory (sep'er-a-tō'ri, sep'er-a-tō'ri), *adj.*

separative.

Sephardi (si-fär'di), *n.* [pl. Sephardim]. سرفادي؛ جووله كي.

پوښه لاتي؛ جووله كي كي خيسپانيا و پورتوگال.

-Sephardic (*adj.*).

sepia (sē'pi-a), *n.* (۱) cuttlefish.

(۲) بويه كي قاوه يي توخه له شله پشه مهره كي بيه كي كه نم گيانداره

ناوي به دهره دات ده گريته وډه. (۳) رنكي قاوه يي سوورگار.

(۴) نيگارنكي به رنكيه كرابيت.

adj. (۱) هي نم گيانداره ناوي به (۲) قاوه يي سوورگار.

sepiolite (sē'pi-a-līt'), *n.* = meerschäum.

sepy (sē'poi), *n.* سويايي؛ سهره يانكي هيندي له سويي نينگليزدا.

seppuku (se'pōō'koo), *n.* = hara-kiri.

seps (seps), *n.* (۱) ماريكي ژه هراوي يه.

(۲) skink.

sepsis (sep'sis), *n.* خون پيسي (نه خوشي)؛ بؤگن بوني خوني؛

ژه هراوي بوني خوني.

خيل؛ هژا تيره.

sept (sept), *n.*

Sept- (sept), = September.

septa (sep'ta), *n.* plural of septum.

septal (sep'tl), *adj.* پهره يي؛ ديوازي.

septarium (sep-tār'i-əm), *n.* پهره يي؛ درز دروازي به كاريوناتي.

كالسيزم پركراو.

septate (sep'tāt), *adj.* پهره يي؛ جيا كړه وډه؛ (جيا نه وړناسي،

پوهه كناسي)؛ به پهره جيا كړه وډه.

septem- (sep'tem), پيشگرنگه به ماناي: حوت؛ حوت؛

(sempartite)

September (sep-tem'bēr, sep-tem'bēr), *n.* Abbr. Sept.,

په زېږيز؛ مشتاخان؛ مانكي نومه يي سالنامه يي پوژوايي.

sempartite (sep'tem-pār'tit), *adj.* حوت بهشي؛

حوت پارچه يي

septenarius, ديره هونروه يي لاتيني يا يوناني حوت خشته كي.

septenary (sep'ta-ner'i), *adj.* (۱) ژماره حوت؛ حوتي.

(۲) حوت دانايي؛ حوت كسي؛ دهسته يي حوتي.

septennial (۳)

(۱) حوت؛ ژماره حوت

(۲) حوت سال؛ ماره يي حوت سالي (به دهگم نيش حوت هفتي يي يا پوژي)

(۳) ديره هونروه يي حوت خشته كي.

septennial (sep-ten'i-əl), *adj.* (۱) حوت سال خايه؛

حوت سالي؛ حوت سالانه. (۲) هر حوت سال جارنگ پوهه دات يا دهگريته؛

حوت سالي؛ حوت سالانه.

n. پوهه دانايي؛ حوت سالي؛ شتيكه هر حوت سال جارنگ پوهه دات.

-septennially (*adv.*).

septrion (sep-ten'tri-ən), *n.* [Archaic], باگوري؛

ناوچه كاني باگوري.

-septrional (*adj.*).

septet, septette (sep-tet'), *n.* (۱) دهسته يي حوت كسي يا شتي.

(۲) (۱) ناوازي حوت ناميري يا حوت گوراني بيژي.

(ب) نم حوت موسيقارنه يا گوراني بيژه؛ تيپي موسيقاي حوت كسي.

septi-, sept- (sep'ti), پيشگرنگه به ماناي: (۱) حوت؛ حوت؛

(septilateral)

(ب) بؤگن؛ پزيو: (septicemia).

(ج) پهره يي جيا كړه وډه؛ ديوازي ناويه يي.

(۱) بؤگن؛ پيس.

(۲) بؤگن كني؛ پيسگر؛ پزنيښ.

septicemia, septicæmia

n. ماددى بۇگەنكىر يا پىسكىر
septicemia, septicæmia (sep'tə-sē'mi-ə), **n.** بۇگەن بولۇپ "saremia" ۋە "blood poisoning" (ھەروما پىشى دەپ ئوتتۇرى) "sepsis" بىلەن
septicidal (sep'tə-sī'dl), **adj.** قىلىشۋەتەرەنە دەرىزىلى پەردە يا
septicity (sep-tis'ə-ti), **n.** دىۋارەكى (a ~ fruit) شەق بىر دەۋر
 (۱) بۇگەننى پىسى
 (۲) بۇگەن بولۇپ پىس بولۇپ
 (ب) بۇگەنكىرى پىسكىرى

septic sore throat, = strep throat.

septic tank, تانكى پىسايى تانكى ئاۋدەست (پىسايى تولىت و شتى تىرى ئىدا كۆدەپىتەمە دەپ ئوتتۇرى)

septilateral (sep'tə-lat'ēr-əl), **adj.** ھەر تەل

septillion (sep-til'yən), **n.** سىپتىلىيۇن: (۱) ۋەمارەيەگە بىرىتىپە لە يەك و بىست و چوار سفر (لە ئەمەرىكا و فرەنسا).

(ب) ۋەمارەيەگە بىرىتىپە لە يەك و چل و دوو سفر (لە ئىنگلىزە و ئەلمانيا).

septimal (sep'ti-məl), **adj.** ھەرتى تايپەتى بە ۋەمارە ھەرت.

septuagenarian (sep'chō-ə-ji-nār'i-ən), **adj.** كەسىكى

ھەفتا سالە: كەسىكە تەمەنى لە ئىۋان ھەفتا و ھەشتا سالدا بىت.

adj. (۱) ھەفتا سالە تەمەن ئىۋان ھەفتا و ھەشتا سالى ھەقتايى.

(۲) تايپەتى بە خەلكى تەمەن ھەفتا سال.

septum (sep'təm), **n.** پەردە خىاكەرمە (گىئەمەرناسى)

(The nostrils are divided by a ~). (پۇرە كەناسى) دىۋارى ئاۋەين:

septuple (sep'tōō-p'l. sep-tū'p'l), **adj.** (۱) ھەرت

لە ھەرت بىكەتور. (۲) ھەرت ئەۋەندە.

v.t. لە ھەرت دان: ھەرت ئەۋەندە كىرەن.

septuplet (sep'tōō-p'l-it', sep-tū'p'l-it'), **n.** (۱) ھەرت دانە

ھەرت ۳ يەككە لە ھەرت مەدالى بە يەك سەك لە دايكىپور.

(۲) ھەرتە: ھەرت مەدالى بە يەك سەك لە دايكىپور

sepulcher, sepulchre (sep'ul-kēr), **n.** (۱) گۆزى قەبر

(۲) جىنى شتى پىرۇز ھەلگىرت (بە تايپەتى لە قوربانىگى كىتەدە).

v.t. ئاشتى گۆزى كىرەن.

the Holy sepulcher, گۆزى عىسا.

sepulchral, (۱) تايپەتى بە گۆزى تايپەتى بە ئاشتى.

(۲) لە گۆزى دەچىت: تارىك و ئوتەك: ناخۇش

(۳) غەمگىن (دەنگ, ئاۋان) دىگىر.

sepulchre (sep'ul-kēr), **n.** [British spelling], = sepulcher.

sepulchre (sep'ul-kēr), **n.** (۱) ئاشتى گۆزى كىرەن

(۲) sepulcher. [Archaic]

sequacious (si-kwā'shəs), **adj.** (۱) شۈيىن كەرتور: گۆي پايەل:

ھەز بە شۈيىن كەرتور يا پاشكۆيەتى كەرا مەككە: لاسايىكەرمە: كىكى.

(۲) بە پىرۇز يەك و پىكى كراۋ.

-sequaciously (adv.); sequacity (n.).

sequel (sē'kwəl), **n.** (۱) پاشكۆ: پاشىنە: پاشىنە.

(۲) پاشكۆ بەرھەمىكى و ئىزەيى يا چىرۇكى. (۳) ئەنجام.

sequela (si-kwē'lə), **n.** ئەخۇشى پاشكۆ: ئەخۇشىيەكە كە لە

ئەخۇشىيەكى تەرەۋ داکەوتىتەمە.

sequence (sē'kwəns), **n.** (۱) بەرۋەدەيى: پستە: يەك لەدەۋى يەك.

(۲) پىز: سەرە.

(۳) زىچىرە (بە تايپەتى ھى شتى ئەچپراۋى چۈنەك): (a sonnet ~).

(۴) سى: كاغەزى يەك لەدەۋى يەكى پىرۇك (قۇمار, يارى)

(۵) ئەنجام (۶) زىچىرە و ئىزەيى ئەچپراۋى فېلىمىكى سىنەما.

(۷) سىرۋى ئايىنى (كلىسە).

in sequence, بەرۋەدە: بە پىز: بەرۋەدەيى يەكتىرى.

sequent (sē'kwənt), **adj.** (۱) داھاتور: ئايندە: ھى دەۋى: لە دەۋ.

serene

(۲) ئەنجامى.

ئەنجام.

(۱) sequent.

(۲) زىچىرەيى: بەرۋەدەيى.

(۱) جياكردنەمە (لە خەك):

سورۇختەمە: (The Judge ~ed the jury).

(۲) دەستبەسەرداگرتنى شتورەمەك (ھەتا قەرزەدەنەمە).

(۳) دەستبەسەرداگرتنى (لەلايەن مېرىيەمە).

(۴) كىشانەمە بۇ كۈنچىك:

(He ~s himself in his study every afternoon.)

sequestered (si-kwes'tērd), **adj.** جياكراۋە: جيا: كۆشەگىر:

پەناگرا: دورۇ: چەپە.

sequesterate (si-kwes'trāt), **v.t.** (۱) دەستبەسەرداگرتنى (لەلايەن

مېرىيەمە). (۲) sequester. [Archaic]

-sequestrator (n.).

(۱) جياكردنەمە: داپىرەن:

دورۇختەمە. (۲) (۱) دەستبەسەرداگرتنى (ھەتا قەرزەدەنەمە).

(ب) دەستبەسەرداگرتنى (لەلايەن مېرىيەمە).

sequestrectomy (sē'kwes-trek'ta-mi), **n.** لىكردنەمە

تەلەزمە ئىنسانى مەردو لە ئىنسانى زىندو (ئەشتەرىگەرى).

sequestrum (si-kwes'trəm), **n.** تەلەزمە ئىنسانى مەردو

جياپورەمە لە ئىنسانى زىندو.

sequin (sē'kwīn), **n.** (۱) پارەيەكى ئالتۇنى ئىتالى كۆنە.

(۲) پۈللەكە (كە جەلۋەرىگى ئۇننى پى: دەپازىنەتەمە).

sequined, sequinned, بە پۈللەكە: پاراۋە: پۈللەكارى.

sequoia (si-kwoi'ə), **n.** سكويا: جۈرە دەرەخنىكى زۆر ئى كالىفۇرنىيە.

لە تۇخى كاج

serac (sā'rak'), **n.** بارستايەيەكى زى سەۋەلە بەسەر پۇبارى سەۋەلە.

seraglio (si-rāl'yō, se-rāl'yō), **n.** كۆشكى سولتان يا پاشى

توركى: سەرا.

serai (sə-rā'i), **n.** سەرا: كۆشكى سولتان يا پاشى توركى.

serape, sarape (se-rā'pi), **n.** = poncho 1.

seraph (ser'əf), **n.** سىراف: فرىشتەيەكە لە بەرزىتىن چىنى فرىشتە

(تايىن).

-seraphic; seraphical (adj.); seraphically (adv.).

seraphim (ser'ə-fīm'), **n.** alternative plural of seraph.

Serb (sŭrb), **n. & adj.** = Serbian.

Serbian (sŭr'bi-ən), **adj.** سىرىي (كەل, كىلتور, زمان):

تايپەتى بە سىرىيا.

n. (۱) سىرىي: ھاۋنىشتەمەيەكى سىرىيا (لە يۇگوسلاۋيا).

(۲) زمانى سىرىي: سىرىي.

sere (sēr), **n.** ئەم گۆپىنەمە كە بەسەر پۇرەگىتەكە دىت لە سەرەتارە تا

دەۋى.

sere (sēr), **adj.** [Poetic], سىس: ھەلگىرچاۋ: ھەلگىرچاۋ: ۋەشكەمەمە.

(۱) "sear" بىلەن.

serenade (ser'ə-nād'), **n.** ئاۋازنىكى مۇسقىيە دىلدارنىك بە شەم بۇ

دىلدارەكى ئى دەدات لەپەر پەنجەرەيەكە.

v.t. & v.i. ئاۋازى مۇسقىيالىدان بۇ دىلدار بە شەم لەپەر پەنجەرەيەكە:

گۆزنى بۇ روت: لاۋاندەنە.

serenata (ser'ə-nā'tə), **n.** (۱) پارچەيەك مۇسقىيە گۆزنىيە

دەپارەيى ئايى لادى. (۲) پارچەيەك مۇسقىيە ئۆزىسترايە.

serendipity (ser'ən-dip'ə-ti), **n.** بەھەرى شتى خۇش و باش

دۇزىنەمە بە پىكەوت.

serene (sə-rēn'), **adj.** (۱) سايەقە: پۇر: (a ~ sky).

(۲) ئاسۋودە: ئىمەن: كپ: كىشۋەت: خامۇش: بى: دەنگ: پىر ئاسۋودە:

(a ~ look, smile, temper, life, etc.)

(۲) [S-]. خاوەن شۆڤا بەرپۆڤا نازناوی ئەندامانی هەندى خێزانی شازادەى

ئەوروپايىيە (*His ~ Highness*).*n.* [Rare or Poetic], ئاسمانى پوون ساپەقەى ساما! دەريای پوون.
*-srenely (adv.) ; sereneness (n.).**srenity (sə-rən'ə-ti), n.* (۱) ئاسوودەبى! هينى! خاموشى!

(۲) پراسوودەبى! کىي! گش و ماتی! بى! دەنگى.

(۳) پوونى (ئاسمان، ئاو)! پۆشنى.

(۴) [S-]. بەرپۆڤا نازناوی ئەندامانی هەندى خێزانی شازادەى ئەوروپايىيە.

(۱) پەندە! کۆيلە! بەند.

(۲) سىکىن. (۳) کەسكى چەرساوە.

*serfage (sūrf'ij), n. = serfdom.**serfdom (sūrf'dəm), n.* (۱) بەندەگى! بەندايەتى! کۆيلەى!

بەندەگەرى! بۆنى بەندايەتى (۲) سىکىنى.

serfhood (sūrf'hood'), n. بەندەگەل! بەندان.*serge (sūrij), n.* سەرچ! کالايەكى خورى قايمە (دەستە جلی ئى دروست دەگرت)*sergeant (sār'jənt), n.* (۱) بەردەستى دەربەگ لەکاتى جەنگدا.(۲) *sergeant-at-arms*. (۳) چاوەشى پۆلیس. (۴) چاوەش (سوپا).*sergent-at-arms (sār'jənt-at-ārmz'), n.* ئەفسەرى ئاسایش
(لە دادگا یا ژوروى پەرلەماندا)! لىپرسراوى ئاسایش (لە هەمان شوێندا).*sergeant fish,* جۆرە ماسیەكى میلدارە.*sergeant major,* باش چاوەش.*serial (sēr'i-əl), adj.* (۱) زنجیرەبەست! بە پیز! يەك لەدواى يەك!پیز: (*~ numbers*).

(۲) زنجیرەبى (جیروک، پەرتوک)! بە زنجیرە بلاوکراوە.

(۳) تايەبى نە بلاوکراوەى زنجیرەبى

(۱) (۱) جیروک یا پەرتوکى زنجیرەبى (لە گۆقاردا یا لەسەر ئەلەفزیون).

(ب) ئەلقەبەكى ئەم زنجیرەبە. (۲) گۆقار.

serialize (sēr'i-ə-līz'), v.t. بلاوکردنەرە لە شێوەى زنجیرەدا.*serially (sēr'i-əl-i), adv.* بە پیز! يەك لەدواى يەك*serial number,* ژمارەى زنجیرەبى! ژمارە لە زنجیرەدا! ژمارە:(*~s are given to soldiers and engines to identify them.*)*seriate (sēr'i-it), adj.* زنجیرەبەستو! پیز پیز! پیزکراو!

بە پیز پیزکراو.

*seriatim (sēr'i-ā'tim, ser'i-ā'tim), adv. = serially.**sericeous (si-rish'əs), adj.* (۱) ئاوریشمى.

(۲) تۆرک (گەلاو میوه و بن) تۆکى نەرمدا! تۆکاوى.

sericin (ser'i-sin'), n. ماددەبەكى لىنجى جەلاتینىيە لە ئاوریشم دەردەهینرنت*sericulture (ser'i-kul'chēr), n.* کرمى ئاوریشم پەرەردەکردن
بۆ بەرمەهیننانى ئاوریشم.*seriema (ser'i-ē'mə, ser'i-ā'mə), n.* (۱) بالندەبەكى بەرازیلیيە
لە توخمى قولنگ (۲) بالندەبەكى ئەرچەنتینى وەك ئەم بالندەبەبە و چووکت.*series (sēr'iz), n.pl.* (۱) زنجیرە! پیز! رستە! چەند:
(*a ~ of accidents, victories, defeats, etc.*)

(۲) زنجیرە شتى پەرەندیدار! رستە.

(۳) زنجیرە! ژمارە و پێوان! زنجیرەبەست.

(۴) زنجیرە ورشە یا روتەى ھاوتای رستەبەك (پیزمان).

serif (ser'if), n. کلکە تیپ! هیلنیکى باریکە وەك کلک دەکرى بۆ سەر یا
ژۆرى هەندى تیپى وەك M یا S (چاپەمەنى).*serin (ser'in, sēr'in), n.* بالندەبەكى زەردى ئەوروپايىيە لە توخمى
لیسفتە*serine (ser'ēn, sēr'in), n.* ترشینکى ئەمینیيە لەگەلنیک پڕۆتیندا هەيە
(کیمی)*serious (sēr'i-əs), adj.* (۱) توندگیر! سەنگین! توندوتیز!سور لەسەر مەبەست! مەنگ: (*a ~ man*).(۲) مۆن! مەرمۆن! گرت! مەرمۆج: (*a ~ face*).

(۳) راستى ئەك گالتە! بەدل! بى! گالتە.

(ب) کاریگەر! کۆششکەر! بە دل! هەولەر: (*a ~ worker*).(۴) گرنگ! سەخت: (*a ~ matter*).

(۵) ترسناک! پڕ مەترسی! سامناک! ستم! مەترسیدار! پەرشان:

(*a ~ illness, situation, etc.*)*seriously (sēr'i-əs-li), adv.* (۱) بەدل! بە راستى! بە گەرمى!

بەبى! گالتە! بە توندى! بە دل! و بە گیان.

(۲) بە شێوەبەك کە مەترسی ئى بکرى: (*He is ~ ill*).*seriousness (sēr'i-əs-nis), n.* (۱) بە توندى گرتن! سوربوون لەسەر
مەبەست. (۲) بە راست بوون ئەك بە گالتە. (۳) مەترسی! ترسناک! سامناک.

بەبى! گالتە! بە راستىيەوه! بەدل! بە توندى.

*in all seriousness,**serjeant (sār'jənt), n.* [British spelling], = *sergeant*.*sermon (sūrmən), n.* (۱) پەندو ئامۆڤگارى ئاینى (کە لە مژگەوت و

کلێسەدا مەلا یا قەشە دەخوێنێتەوه)! ووتارى ئاینى.

(۲) پەندو ئامۆڤگارى دەربارەى پەفتارو ئەركى سەرشان (بەتایبەتى هى

ووشكو و ناخۆش).

*-sermonic; ermonical (adj.).**sermonize (sūrmə-nīz'), v.t. & v.i.* (۱) پەندى ئاینى خوێندنەوه

(لە مژگەوت یا کلێسەدا). (۲) ئامۆڤگارى کردن (بەتایبەتى بە جۆرەك بە بۆنى

سەرزنەشتى ئى بیت! تەمى کردن.

*-sermonizer (n.).**Sermon on the Mount,* پەندى سەر شاخەكە! پەندو

ئامۆڤگارىيەكەى عیساىە بۆ خەلگەكەى (کە ئاوکرۆكى ئاینى خاچ پەرسىيە)

sero- (sēr'ō, sēr'ə), پێشگرۆكە بەمانای. زەرداوى خوین:

(serology)

serology (si-rol'ə-jī), n. زانستى زەرداوى خوین.*-serologic; serological (adj.); serologist (n.).**serosa, = serous membrane.**serosity (si-ros'ə-ti), n.* (۱) شەلى ئاو جومگەکانى لەش.

(۲) لە زەرداوى خوین چوون.

serotine (ser'ə-tin, ser'ə-tin'), adj. دەرەنگ گۆل کردو!

دەرەنگ پێگەيشتو (پووهك).

*serotinous (si-rot'ə-nəs), adj. = serotine.**serous (sēr'əs), adj.* (۱) لە زەرداوى خوین دەچیت! ئاوى تیدايە.

(۲) شلى ئاوى.

serous membrane, پەردەى تەنكى شە دەردەرى بۆشایى ئاوەلەش.*serow (ser'ō), n.* جۆرێكە لە بۆنە کێوى.*serpent (sūrpənt), n.* (۱) مار! مارى! ژەهراوى! ئەژدېها.

(۲) گەسكى ئاپاكو نەینگرو ئۆینبان.

(۳) فیشەكە شێتەبەكى مار ئاسایی! واتە پێچ پێچۆكە.

(۴) شەپتان (ئینجیل). (۵) ئامیزنكى دارینى فوویاكردننى مۆسبىقاي كۆنە.

serpentine (sūrpən-tēn', sūrpən-tin'), adj. (۱) مارین!

مارى! لەمار دەچیت. (۲) ئاپاكو ئۆینبان! فیلبان! پيس.

(۳) پێچ پێچۆكە! لول.

n. بەردەمار! بەردىكى سەوزى پێگەپێگەبە وەك كاژى مار.*serpiginous (sēr-pij'ə-nəs), adj.* بلاوپیوهوه (وەك هەندىك

نەخۆشى پێست)! خشۆك! تەشەنەكەر. (روشەى دواى بېيەنە).

serpigo (sēr-pi'gō), n. نەخۆشىيەكى پێستى تەشەنەكەر.*serranid (ser'ə-nid'), n.* جۆرە ماسیيەكە قەراغى پوولەكەکانى

تیزو گرنج گرنج.

adj. تايەبەتى بەم جۆرە ماسیيە

- به کارده مینرئ: (۲) برهنگه: قایم: (*a ~ fabric*) .
(۳) [Archaic]، گوی پایمل، خزمه تگوزار، کارگوزار.
- serviceability (n.) ; serviceably (adv.).**
service cap, تپله ی سویایی، شپله ی نهفسهرو سهریاز.
service elevator, نهسانسیری بهردهست و جانتا و شتومک (نوتیل و ده زگای تری وها).
- service entrance,** ده زگای بهردهست و گرنگارو شتومک (نوتیل، چینشتخانه، فروشگای گهره... هتد).
- service charge,** مزی بهردهستی یا خزمهت (چینشتخانه، ده زگای یازگانی).
- service dress,** بهرگی سهریاز و نهفسهرو.
serviceman (sūr'vis-man'), n. (۱) سهریاز، نهفسهرو.
(۲) مکینه و نامیئر سازگه ر یا چاکه رهوه: (*a telephone ~*).
service station, (۱) gas station .
(۲) کارخانه یا دورگانی نامیئر نهله کتریک و مکینه ی شکاو و چاکه کردنهوه و پارچه کرین هتد.
- service tree,** دارنگه بهرنکی بچوگی خیر یا همره یی ده گرنت و ده خورنت.
- serviette (sūr'vi-et'), n.** دهسه سیری خوان، دهستانی سفره.
servile (sūr'v'l), adj. (۱) بهدهسی: کزلیه یه تی: تاییه تی به بنده: (*a ~ class ; a ~ revolt*)
(۲) بۆ بنده شیاو: وهک هی کزلیه: بهردهستی (*~ work*).
(۳) ملکه: ریسوا: چاوشو: نۆکهرئاسا: (*~ flattery ; a ~ attitude*).
(۴) [Archaic] ژیردهسته: نانازاد.
- servilely (adv.) ; servileness (n.).**
servility (sēr-vil'ə-ti), n. بهندایه تی: کزلیه یه تی: ریسوایی: سهرشوری: ملکهچی: چاوشوچی.
serving (sūr'vin), n. (۱) بهردهستی: بهردهستی کردن: خزمهت: نۆکری (۲) نهره نه خواردن یا خوارده نهره به که کسینک بۆ خوی تی دمکات یا بوی تی دمکرت به چارنگه: بهشی کسینک (خواردن یا خوارده نهره):
(The food is enough for four - s)
هی خواردن تیگردن: هی خواردن تیا خواردن یا پیشکمش کردن: *adj.* (*a ~ dish*)
- servitor (sūr'və-tēr), n.** بهردهست: خزمهتکار: خزمهتچی: نۆکهر.
servitude (sūr'və-tōod', sūr'və-tūd'), n. (۱) بهنده گری: بهنده گی: بهندایه تی: کزلیه یی.
(۲) بیگار: کاری ژوره ملی (بۆ سزادان): (*penal ~*).
(۳) sasement .
- sesame (ses'ə-mē'), n.** کونجی
sesamoid (ses'ə-moid'), adj. له کونجی ده چیت (توئیکاری): کونجی یی.
نئیسقانیك یا کپکراگه یه کی وهک کونجی.
sesqui- (ses'kwi), پیشگرنگه به مانای. یکل و نیونک: (sesquicentennial)
sesquicentennial (ses'kwi-sen-tēn'i-əl), adj. سه دویچه نا سانی یادی سه دویچه نا ساله.
n.
sesquipedal (ses-kwip'i-d'l, ses'kwi-pē'd'l), adj. = **sesquipedalian.**
sesquipedalian (ses'kwi-pə-dā'li-ən), adj. (۱) پی و نیونک: دریزه (۲) زور دریزه (ووشه).
(۳) ووشه ی زور دریزه به کارهینهر: ووشه ی زور دریزه تی دایه.
n. ووشه یه کی دریزه.
sessile (ses'il), adj. (۱) نه که ی به کسهر به شتیکه ره نووساوه بهی: مل یا کلک (گیانه وهرئاسی) (ب) چه سپیو: ناجوئیت: نه بۆک (گیانه وهرئاسی).

- (۲) به نه که ی به کسهر به قهقهه ره نووساوه (گهلا، گول): بی لاسک: (*~ leaves, flowers, etc.*)
- session (sesh'on), n.** (۱) کۆبونوهره یه (نهنجومه یی بهرله مان، دادگا... هتد): دانیشتنیک: کۆرنک: (the morning ~ of Congress, the court, etc.)
(۲) چه نه کۆبونوهره یه یا کۆرنکی نهنجومه یی: زنجیره کۆب.
(۳) سهرده سی کۆبونوهره ی نهنجومه یی: کایه، خول، یا ماوه ی دانیشتنی نهنجومه یی.
(۴) وهری قوتابخانه: له کاته ی قوتابخانه ی تیدا کراوه ته وه (بۆژ یا سال (the summer ~)
(۵) تاقمیک که بۆ مه به ستینکی تاییه تی کۆبونوهره یه: کۆب: (*a gossip ~*).
(۶) دادگای تاران (له نه مریکا): (*the court of ~s*).
(۷) ماوه ی چالاکی یه کی تاییه تی: کایه: نۆره: کۆب: (*a recording ~*).
-sessional (adj.) ; sessionally (adv.).
له کۆبگرتدایه: له کۆبونوهره دایه: گیراوه (کۆب):
کراوه ته وه (قوتابخانه):
[The court (Congress) is in session.; School is in session from September to June.; School is in session from 8:00 A.M. to 3:00 P.M.]
sesterce (ses'türs), n. سیستهرس: یاره یه کی کهم بایه خی پۆمانی: کۆنه وهک فلس.
sestertium (ses-tür'shi-om), n. سیستهرتیه م: یاره یه کی پۆمانی: کۆنه ههزار "سیستهرس" ه.
sextet (ses-tet', ses'tet), n. sextet #2 .
(۲) شمش دیری دواپی "سۆنیت" ه. "سۆنیت" بریتی یه له هۆنراوه یه کی چواره دیری که له نیتالیا وه داهاتووه.
sestina (ses-tē'nə), n. هۆنراوه ی ششی: هۆنراوه یه که له شمش بهش پینکها تووه همر به شه ییشی له شمش دیری: شمش خشته کی (۱) دانیشاندن: دانان.
(۲) (۱) کرکه رتن (مهرشک): کر.
(ب) هیلکه خسته ژیر مریشکی کره وه یا نار مکینه ی هملنانه وه
(۳) خسته سهر: له سهر دانان: (*~ the book on the table.*)
(۴) خسته جینی خوی: (*He ~ the wheel on the axle.*)
(۵) خسته سهر شوئینکی تاییه تی (لهش): (*He ~ his hand on my shoulder.*)
(۶) پیوه تان: لیدان: (*She ~ a match to the paper.*)
(۷) (۱) نووسین: تۆمار کردن: خسته سهر کاغه: (*~ it down on paper.*)
(ب) نیمز کردن.
(۸) کردن: والیکردن: تی بهردان: (*He ~ the house on fire.*)
(۹) چاک کردن: چاک کردنه وه: راستکردنه وه: سازاندن: پیکهستن.
(۱۰) نانوه (تهله، داو، کاترمیئر ووریا کردنه وه): (*to ~ a trap, an alarm clock, etc.*)
(۱۱) بایه وان هملدان یا کردنه وه: (*to ~ the sails*).
(۱۲) راستکردنه وه: له سهر ژماره یه کی تاییه تی دانان (پادیو، کاترمیئر... هتد): چاک کردن: (*to ~ a watch, an alarm clock, a radio dial, etc.*)
(۱۳) ددانی مشار راستکردنه وه.
(۱۴) سفره راخستن: ناماده کردن (میژی ناخواردن): (*to ~ the table*)
(۱۵) نئیسقان گرتنه وه: نئیسکه بند کردن: گرتنه وه: (*to ~ a bone*).
(۱۶) چه سپاندن (پا، بریار... هتد).
(۱۷) دهق پی به ستل (مهله یی): مه یاندن.
(۱۸) گوههر خسته نه موسیله یا کاترمیئر وه.
(۱۹) تیا دانان: تیخستن: تیا چه سپاندن: (*~ the glass in the window.*)
(۲۰) قزموولکهر له قز دان: تهو قه لیدان.
(۲۱) پال پیوه نان

- (۲۲) پوشتکردن: (*He ~ his face toward home.*)
 (۲۳) (۱) دانان: ديارى كردن: (*to ~ a goal*)
 (ب) مېشك خستنه سر: دل خستنه سر:
 (*to ~ one's mind or heart on somebody or something*)
 (۲۴) (۱) دانان (له شونځېك يا لاسر كارنكي تايبه تي).
 (*We ~ sentris at all the gates*)
 (ب) دامه زانده: دانان (له سر نيش).
 (ج) سنوور بۇ دانان. (*to ~ limits*)
 (د) كات بۇ دانان يا ديارى كردن: (*We have ~ a date for the ship.*)
 (ه) دوا كات بۇ دانان: (*to ~ a deadline*)
 (و) دانان (ياسا، پيړه وي): چسپانده: (*to ~ regulations*)
 (۲۵) (۱) بوون به نمونه بۇ خلك. (*to ~ an example for others*)
 (ب) پڼگ بۇ (خلك) دانان: شونځو ديارى كردن:
 (*The President ~s the tone.*)
 (۲۶) (۱) نورك به سر داندان: كار بۇ دانان
 (ب) دوس به نيش كردن.
 (۲۷) (۱) له سر داندان (نرخ، كړي): بۇ پرينه و. (*to ~ the price*)
 (ب) بۇ پرينه و (سزا): (*The judge ~ the fine at fifty dollars.*)
 (۲۸) خستنه لاره بۇ هلپان (هيري).
 (۲۹) دانان (نخشه، پيلان، پي... هند).
 (۳۰) پوړو كړنه جني نچير (سگي پاو).
 (۳۱) (۱) ناواږ بۇ دانان: (*to ~ the words to music*)
 (ب) وشه نويسن يا دانان بۇ ناواږ.
 (۳۲) تيب بۇ دروستكردن (چاپه مني).
 (۳۳) (۱) دانان پوړو داني شونځا له شونځيكا:
 (*Shakespeare ~ the scene in Venice.*)
 (ب) رنكخستني ديمه به جوړنكي تايبه تي.
 (ج) ناماده كردن (شانو): (*to ~ the stage*)
 (۱) كركه رتن: مريشك، بالنده).
 (۲) ميين: خوگرتن: دوق به ست: دوق گرتن:
 (*The cement ~ after several hours.*)
 (۳) گرتن (خوم، بويه): گرتنه خو.
 (۴) (*~ out ; ~ forth ; ~ off ; ~ forward*) . ده ستپنكردن (گهشت):
 كوتنه پي. ۵: هلكرن يا چوږ بهرو
 (۱) ناواسون: (*The sun ~s in the west.*)
 (۲) كزبون: كم بوونه: كم كردن: به ناخداچوږ.
 (۸) وهستان (جل): پي كردن (جل و بهرگ): (*The jacket ~s well.*)
 (۹) [Dial]. دانيشن
 (۱۰) بهرگرتن: پينكها تي بهر له دواي له يه كدان (پوړه كناسي).
 (۱۱) بهرو جني نچير پوانين (سگي پاو).
 (۱۲) كوتنه شونځيكي تايبه تي بهرو: له شونځيكا بوون:
 (*The village is ~ among rolling hills and green fields.*)
 (۱) دانراو: ديارى كړاو: (*a ~ time*) .
 (۲) پېراوه: پېراوداو: چسپينراو (به پي پي پېره و يا ياسا).
 (۳) ده سته نكست: به مېه ست
 (۴) هيجي تازه دي تيدا نويه: دانراو نه گزېراو: (*a ~ speech*) .
 (۵) جينگر: چسپيو: نه جوړ: نه بؤك.
 (۶) كه لله رقي: سره سخت: سوور لاسر.
 (۷) توند: مېيو: دوق گرتو.
 (۸) ناماده (بۇ ده ستپنكردن به پشېركي): (*get ~*) .
 (۹) پينكها تو: دروستكرد: پينكها تو.
 (۱) بهرو جني نچير سميركردني سگي پاو.
 (۲) ميين: دوق گرتن: به ست: تونديوون. (۳) پي: پيازا: پو.
 (۴) ميل: ناروون. (۵) نوشانه و: خواربوون: چمینه و.
 (۶) شيوه و: وهستان يا پي كردن (جل و بهرگ)

n.

- (۷) شيوه و: وهستاني نه دمايكي له ش.
 (۸) كمره و: ديمه و: همو له شتانه و: شونځي پي: ناماده ده كړي:
 (*He designed the ~.*)
 (۹) شتل: قلم.
 (۱۰) تاقم (به تايبه تي مې هاو پيشه يا هاو خو): ده سته: كومه:
 (*the jet ~ ; a ~ of smugglers*)
 (۱۱) ده سته (شت): تاقم: پوډ: (*to arrange in ~s*) .
 (ب) تاقمه نامين: (*a carpentry ~*) .
 (ج) ده سته په پوړو يا گولاري نوو سره لاسر هممان پاس.
 (د) تاقمه قاپو: كورچس: چه تان: (*a ~ of dishes*) .
 (ه) تاقمه ددان.
 (۱۲) دمزا (تهله فزون، پادي... هند): نامين: (*a television ~*) .
 (۱۳) ده سته (ياري ته نس).
 ناماده.
 all set, [Colloq.],
 set about,
 set against,
 (۱) هاو توكردن. (۲) بهر اوږدكردن.
 (۳) ئي هاندان: كردن به گولدي: ئي بهر داند:
 (*to set one group or person against another*)
 (۱) خستنه لاره: هلكرتن (بۇ دواږو).
 (۲) جيا كړنه و: ليك جيا كړنه و.
 (۳) خستنه بهرچاو (به جيا كړنه و): بهر خست.
 (۱) (۱) خستنه لاره: هلكرتن (بۇ دواږو).
 (ب) بۇ ترخان كردن (ياره، كات): بۇ دانان. (۲) جيا كړنه و.
 (۳) فرېدان: نه ويست. (۴) پوړو كړنه و.
 (۱) كاتميگر كړنه و: دواړه. (۲) گه پاندنه دواړه.
 (۱) دانان: خستنه سر:
 (*Set it down on the table.*)
 (۲) تومار كړدن: نويسن: خستنه سر كاغذ.
 (۳) دابه زانده: (۴) وادانان.
 (۵) دانه پاڼ: خستنه پاڼ.
 (۱) ووتن: بيژان. (۲) بلاو كړنه و.
 (۱) ده ستپنكردن (پوړو داند).
 (۲) بهرو قراغ دهريا هلكرن: بهرو كهار دهريا چوږ (ثاو، با).
 (۱) خستنه سر نيش: خستنه سر پي: ده ستپنكردن.
 (۲) وهالينكردن كه ديار بيت يا سمرنج ډاكيشي: باش بهر خست
 (۳) پازاندنه و.
 (۴) بهرام بهر كړدن: بهرام بهر وهستان.
 (۵) ته قاندين: ته قاندينه و: (*to set off a bomb*) .
 (۱) هاندان: ئي كردن: ئي بهر داند:
 (*She set her dog on them.*)
 (۲) هيرش برونه سر: په لاماردان.
 (۱) سنوور بۇ دانان: سنوور بۇ ديارى كردن.
 (۲) نه خسته گيشان (شار، باخچه... هند).
 (۳) پيشاندان (بۇ فروشتن): خستنه پيش چار.
 (۴) ناشن (شتل).
 (۵) ده ستپنكردن (گهشت): كهوتنه پي: ملي پي گرتن.
 (۱) ده ستپنكردن: ده ست به نيش كردن. (۲) ده ست به شپي كردن.
 (۱) (۱) باستكردنه و: به پيوه دانان.
 (ب) بهر زكړنه و: بلنكردنه و.
 (۲) هلدان (چادر، دواړه): دروستكردن (خانوي): پينكه و تان.
 (۳) دامه زانده: دروستكردن: دانان:
 (*to set up a government in exile*)
 (۴) ده ستپنكردن.
 (۵) پارميدان (بۇ دانان بازگانيه ك يا كاسبي يهك): دامه زانده:
 (*to set someone up in a business*)

- (٦) نانوه (نیشان)
(٧) دامه‌زاندن له نیشیگی به‌زدا؛ ده‌سلات پیدان.
(٨) پیشیا‌زکردن.
(٩) [Colloq]، خواردنوه بۆ هینان یا بۆ کرین.
(١٠) [Colloq]، هینانه جوش؛ خستنه جوش.
په‌لاماردان؛ هلمه‌ت برده سهر؛ هیرش بۆ بردن.
تووکى ربر یا تیژ (زینده‌وه‌زانی)؛ تیسک؛ درک؛ پڅ.
(١) تیسکن؛ درکاو؛ تووکى زبردان؛
پژدار (٢) له تووکى زبر چوو؛ له درک ده‌چیت.
(١) نوشوستی؛ تښکشان؛ دانه‌دواوه.
(٢) (١) گه‌رانه دواوه‌ی دیوار.
(ب) گه‌رانه دواوه‌ی لاسه‌رووی دیواری باله‌خانه (که ده‌بیته هوی ته‌سکبوونه‌وه‌ی باله‌خانه‌که).
(٢) دوری خانو له شهما‌موه (به‌پینی یاسا).
set chisel, نه‌سکه‌نهی دهم پان
seti- (sē'ti), پښنگرنه به‌مانای؛ تیسک؛ تووکى زبر؛ درک؛
(setiferous)
درکاو؛ تیسکن؛ تووکى زبردان.
setiform (sē'tā-fōrm'), adj. = setiferous.
setline (set-līn'), n. زنجیره قولابنکی پاره‌ماسی‌یه (به‌له‌میک
پایده‌گینیت به‌دوای خۆیدا).
(پښی ده‌ووتری؛ "trawl" ، "trawl line" ، "trotline").
set-off (set'ōf'), n. (١) له‌بری له‌جیاتی؛ به‌رامبه‌ر؛ پارسه‌نگ.
(٢) شتیک یا دڅخیک که له‌به‌ر جیاوازیکی له‌گه‌ن شتیک یا دڅخیک تردا زیاتر ده‌میخته به‌رجار. (٢) شتی رانته‌روه.
(٤) (١) داوای به‌رامبه‌ر (له‌لایه‌ن قهرزبانکه‌وه بۆ خاوه‌ن قهرن).
(ب) بریسه‌وه‌ی قهرزبانیک به‌م جوزه
setose (sē'tōs, si-tōs'), adj. = setaceous.
set-screw (set'skrōō'), n. (١) بوعووی راگیرکردن؛ بوعوویکی
بى‌سهره ده‌کرت به‌دوشتدا بۆ نه‌جو‌لانیان.
(٢) بوعووی راگیرکردن کرژى زه‌مه‌له‌ک یا سپرینگ.
settee (se-tē'), n. (١) ته‌خته‌ی دانیشتنی درژى پالیشدار.
(٢) قه‌نه‌ی جیووک یا مام ناوه‌ندی.
setter (set'er), n. (١) دانرا؛ پښکفر؛ (a ~ of rules).
(٢) جوزه سه‌گینکی پاری تیسکنه.
setting (set'in), n. (١) دانان؛ چمپاندن؛ چاک کردن؛ سازاندن؛
پښکستن. (٢) چوارچینه‌ی گه‌ره‌ر تیخراو (وه‌ک له‌نموس‌تيله‌یکدا).
(٢) ده‌روبه‌ر (هی چیرۆک، شانۆنامه، مۆڤه)؛ جی؛ شوین و کات و ده‌روپشتی
شتیک یا پو‌دانیک. (٤) دیمه‌ن و ده‌روبه‌ری شانۆو فیلم.
(٥) ناوای داخراو بۆ فیلم یا هۆنراوه.
(٦) هیلکە‌ی ژنر مریشکه به‌ک. (٧) ناوابوون.
settle (set'l), n. ته‌خته‌ی دانیشتنی درژى پالېشت به‌ری قول.
settle (set'l), v.t. (١) رنک‌وپنک کردن؛ پښکستن.
(٢) جیگیرکردن؛ چمپاندن؛ باش دانان.
(٣) جینشین کردن؛ نیشته‌جی کردن؛
(The firm has ~d its employees in nearby houses.)
(٤) ناوه‌دانکردنوه؛ (America was ~d by Europeans.)
(٥) نیشاندن؛ نیشتن؛ (The rain will ~ the dust.)
(٦) پالوتن؛ پوخته‌کردن.
(٧) هیمه‌نکردنوه؛ نارام پیدان؛ هینانه‌وه سه‌رخو؛
(This medicine will ~ your stomach)
(٨) [Colloq]، سه‌رکو‌تانه‌وه؛ به‌سه‌روپوته‌لاکدا کښان؛ لیدان.
(٩) چمپاندن؛ پته‌وکردن.
(١٠) دامه‌زاندن (له‌سه‌ر نیش، کاسبی، ژن بۆ هینان).
(١١) بریسه‌وه (ناکۆکی)؛ خستن به‌لایمکدا؛ یه‌کلا‌یی کردنوه؛ پښکستن؛

(to ~ an argument, a dispute, disagreement, etc.;
They've ~d their differences.)

- (١٢) بریاردان (ناکۆکی‌یه‌ک له‌ده‌روه‌ی دادگا).
(١٣) دانوه (قهرن) دان.
(١) جیگیربوون؛ وه‌ستان؛ نیشتنوه؛ گیرسانوه؛
(The bird ~d on the wire.)
(٢) گرتنوه؛ داپوشتن؛ به‌سه‌را دا‌بارین؛
(Darkness ~d on the troubled city.)
(٣) جینشین بوون؛ نیشته‌جی‌بوون؛ گیرسانوه؛ نیشتنوه (مه‌جان)؛
(They ~d in California.)
(٤) نیشتن؛ نه‌وین؛ دا‌کو‌رتن؛ (The bridge ~d at one end.)
(٥) نیشتن (خلته، تلیه)؛
(The sediments ~d at the bottom of the cup.)
(٦) بوون بوونه‌وه (به‌نیشتنی خلته)؛ پوخته‌بوون.
(٧) هیمه‌ن بوونه‌وه؛ هاتنه‌وه سه‌رخو؛ دامرکانوه؛ نارام گرتن.
(٨) (~ with ; ~ on ; ~ upon) ، پښکرتن؛ بریاردان؛ بریسه‌وه (ناکۆکی).
(٩) قهرزبانوه.
(١٠) چه‌سپین؛ جیگیربوون؛ جی خۆ گرتن؛ دهق گرتن.
settle down, (١) جینشین بوون؛ نیشته‌جی بوون؛ جیگیربوون؛
دامه‌زاندن و له‌پاک‌راک کهرتن (باش ژن‌هینان)؛ دامرکانده‌وه؛ دانیشتن؛
(He is now married and settled down.)
(٢) (١) نارام گرتن؛ پال لیدانه‌وه.
(ب) هیمه‌ن بوونه‌وه؛ هاتنه‌وه سه‌رخو؛ دامرکانوه.
(٢) به‌دست به‌نیش کردن یا گوینگرتن؛ (to settle down to work).
settle for, پى‌رازی بوون؛ پى‌قایل بوون.
settle upon (or on), (١) بریار له‌سه‌ردان.
(٢) مولک پیدان یا پى‌به‌خشین.
(١) بریارى له‌سه‌ر دراوه؛ براره‌توه؛
(a ~ matter)
(٢) جیگیر؛ چه‌سپین؛ نه‌گۆر.
settlement (set'l-mənt), n. (١) جیگیربوون؛ چه‌سپین
(٢) دامه‌زنان (له‌سه‌ر کار، ژن‌هینان، کاسبی... هتد)؛ جی خۆ گرتن له‌زیاند
(٢) ناوه‌دانکردنوه؛ ناوه‌دان بوونه‌وه؛ (the ~ of a large area).
(٤) ناوه‌دان؛ خه‌لکی ناوه‌دان‌یه‌ک.
(٥) دی‌یه‌کی چه‌پ؛ ناوای‌یه‌کی ته‌ریک.
(٦) پښکوتن (ناکۆکی)؛ بریسه‌وه.
(٧) پاک‌کردنوه (قهرن)؛ دانوه (قهرن)؛ پښکوتن له‌سه‌ر قهرز یا داوایه‌ک.
(٨) (١) مولک به‌خشین به‌کسێک. (ب) مولکی به‌خشراو.
(٩) ده‌زگای کۆمه‌لایه‌تی و پۆشنی‌ری گه‌ره‌کی هه‌ژاران.
(١٠) نیشتن (خانوو، پرد)؛ نه‌وین.
settler (set'lēr), n. (١) بریارده‌ر؛ شت بریسه‌وه.
(٢) ناوه‌دانکه‌روه؛ نیشته‌جی ناوچه‌یه‌کی تازه ناوه‌دانگراوه؛
نیشته‌نی ناوای تازه.
settlings (set'lingz), n. خلته؛ نیشتنو؛ تلیه.
set-to (set'tō'), n. (١) شه‌ره‌ مسته‌کۆله؛ شه‌ر؛ به‌یه‌کداهاتن.
(٢) مشتومری گهرم.
set-up (set'up'), n. (١) شیوه‌ی پښکستن (که‌ره‌سه، مه‌کینه،
شوین... هتد)؛ نه‌خشه؛ رنک‌وپنکی.
(٢) به‌ژن و بالا؛ قه‌لافه‌ت؛ شیوه‌ی هه‌لسان و دانیشتن.
(٣) [Colloq.]، [pt.]، که‌ره‌سه‌ی پښکی خواردنوه‌ی کحول درووستکردن
(وه‌ک سه‌هۆل و ناوی سۆده... هتد).
(٤) [Slang]، (١) پښپک‌یه‌کی به‌ناسانی یا به‌ساخه‌ براوه (به‌پینی
پښکستن پښه‌مکی)؛ پښپک‌یه‌که پښه‌کی نه‌جامه‌کێ زانرا‌یت (له‌به‌ر
ساخه‌ تیداکردن و به‌ده‌سه‌نقه‌ست دۆزاندنی لایه‌ک)؛ پښپک‌یه‌کی ساخه
(ب) ته‌ریکی به‌ده‌سه‌نقه‌ست ناسان گراو؛ کارنکی ناسان.

seven (sev ⁿ), <i>n.</i>	هەوت: ژمارە هەوت.
sevenfold (sev ⁿ -fōld ^ˈ), <i>adj.</i>	(١) هەوتی: هەوت بەشی؛ (٢) هەوت بەشە: هەوت ئەندامی. (٢) هەوت ئەوەندە.
adv.	هەوت ئەوەندە.
seven seas, Also Seven Seas,	هەموو دەریاکانی جیهان.
seventeen (sev ⁿ -tēn ^ˈ), <i>n. & adj.</i>	هەفده.
seventeenth (sev ⁿ -tēnth ^ˈ), <i>n.</i>	(١) هەفدههەم: هەفدههەمین. (٢) هەفدهیهک.
adj.	(١) هەفدههەم: هەفدههەمین (٢) هەفدهیهک.
seventeen-year locust,	کۆلەپەکی پۆڵههلاتی ئەمریکایه
	بە گرومۆکیی لەژێر زهویدا بۆ سیانزه هەتا هەفده سال دەژی شینجا هەراش
	دەبیتهت بۆ ماوهیهکی زۆر کورت لەسەر زهوی دەژی.
seventh (sev ⁿ th), <i>n.</i>	(١) هەوتەم: هەوتەمین. (٢) هەوت یەک.
	(٣) (١) ناواریکی هەوت ئەوەندە بەرزتر یا نزمتر لە ناواریکی تر.
	(ب) ناواریکی هەوت پلهیی.
adj.	(١) هەوتەم: هەوتەمین (٢) هەوت یەک.
seventh-day (sev ⁿ th-dā ^ˈ), <i>adj.</i>	(١) هەی هەوتەم پۆژ. واتە
	شەممە. (٢) شەممەوان ئیش ناکات، واتە پشوو دەدات (بەهۆی نایەوه).
seventh heaven,	(١) ئاسمانی هەوتەم
	(٢) ئەوێری شادمانی و ناسوودەیی: (I am in the ~)
seventhly (sev ⁿ th-li), <i>adv.</i>	هەوتەم (لە ژماردنی هۆ یا خالدا).
seventieth (sev ⁿ -ti-ith), <i>adj. & n.</i>	(١) هەفتاهەم: هەفتاهەمین. (٢) هەفتایەت.
sevcnty (sev ⁿ -ti), <i>n.</i>	هەفتا
adj.	هەفتا
the seventies,	هەفتاکان: ئە تەمەنی کەسیکدا یا لەسەدهیهکدا.
seven-up (sev ⁿ -up ^ˈ), <i>n.</i>	چۆرە یارییهکی کاغەز.
sever (sev ^ˈ ēr), <i>v.t.</i>	(١) جیاکردنەوه: لێک جیاکردنەوه: بەش کردن؛ کەترکردن (٢) برینەوه: لێکردنەوه: پێچاندن:
(to ~ a rope with a knife)	
	(٢) پێچاندن (پەپوهندی): پڕین: (to ~ diplomatic relations)
v.i.	(١) جیاوونەوه: دابه‌شبوون. (٢) برینەوه: پێچان.
-severable (adj.).	
several (sev ^ˈ ēr-əl, sev ^ˈ rəl), <i>adj.</i>	(١) جیا: جیاواز (They went their ~ ways.)
	(٢) چەند: هەندێک: (~ of the windows were broken.)
n.	چەند: کەسیک یا شتی
severally (sev ^ˈ ēr-əl-i, sev ^ˈ rəl-i), <i>adv.</i>	(١) بە جیا: بە جیا جیا
	(٢) یەک لەدوای یەک
severalty (sev ^ˈ ēr-əl-ti, sev ^ˈ rəl-ti), <i>n.</i>	(١) جیاواری: جیاپی.
	(٢) مولکی حۆ: زهوی و زارو خانووی یەک خاوەن
	(٢) خاوەنیتی خۆ: خاوەنیتی بێ هاوێش.
severance (sev ^ˈ ēr-əns), <i>n.</i>	(١) برینەوه: لێک کردنەوه: جیاکردنەوه؛ دابڕین (٢) جیاوونەوه: برانەوه: پێچان (پەپوهندی).
severance pay,	بەخشیشی لە ئیش خستن: ئەو پارەیهیه که دەدرێت
	بە مۆجەخۆزێک لەکاتی دەرکردن یا دواپی پێ هێنانی کارهکهیدا.
severe (sə-vēr ^ˈ), <i>adj.</i>	(١) مۆژ: گرژ: (~ looks)
	(٢) توندوتیز: بەزەبر: دلەرق: (~ treatment)
	(٢) سەخت: ئاووهو: (a ~ winter; ~ weather)
	(٤) گرژ: قورس: سەخت: (a ~ test of his ability, patience, etc.)
	(٥) سادە: ساکار: خاکی: ناپازاوه: (a ~ style)
	(٦) ناخۆش: تیر: (~ pain)
-severeness (n.).	
severely (sə-vēr ^ˈ li), <i>adv.</i>	بە توندوتیزی: بە دلەرقانە: بە توندی.

severity (sə-ver ^ˈ ə-ti), <i>n.</i>	(١) توندوتیزی: بەزەبری. (٢) دلەرقی.
	(٣) مۆژی: گرژی: مۆمۆنی.
	(٤) سەختی: (the ~ of a climate)
	(٥) ترسانگی: مەترسی لێکران: (the ~ of an illness)
	(٦) سادەیی: خاکی: ساکاری.
	(٧) شتیکی توندوتیز: (سزا).
sew (sō), <i>v.t.</i>	دووڕین: دووڕینەوه: (to ~ a dress)
v.i.	دووڕمان کردن: جل دووڕین.
sew up,	(١) دووڕینەوه.
	(٢) [Colloq.] برینەوه بە سەرکەوتوویی و باشی (پێکوتن، پەیمان).
	(٣) [Colloq.] قورخ کردن (پازان).
sewage (soō ^ˈ ij, sū ^ˈ ij), <i>n.</i>	پیسایی: زێراب: پیساوی: زێراب؛ زێراباوا: گەنداو.
sewer (soō ^ˈ ēr, sū ^ˈ ēr), <i>n.</i>	زێراب: ناوێری زێر زەمین.
sewer (sō ^ˈ ēr), <i>n.</i>	چلدریو.
sewer (sōō ^ˈ ēr, sū ^ˈ ēr), <i>n.</i>	سەرکە بەردەستی: خاوان (لە سەدانی ناوێر).
sewerage (soō ^ˈ ēr-ij, sū ^ˈ ēr-ij), <i>n.</i>	(١) کۆمەڵه زێرابی لێکدراو.
	(٢) دەرکردنی گاو و پیساو بە زێرابدا. (٣) sewage
sewing (sō ^ˈ ij), <i>n.</i>	(١) جل دووڕین: جل دووڕان.
	(٢) بەرگی دووڕاو: کالای ناوێر: بۆ دووڕان.
sewing circle,	تاقی جل دووڕین: تاقه ژینکێن پێکوه جل دەدوڕن
	(بەتایبەتی بۆ کاری خێرخوایی).
sewing machine,	مەکینهی جل دووڕین.
sewn (sōn), <i>alternative past participle of sew.</i>	
sex (seks), <i>n.</i>	(١) زایەندە: پەگژ: (نێر بێت یا مێ): توخم.
	(٢) نێرو مێنی: ئەو تاییهخۆیانە که نێرو مێ لێک جیاکەتەرە
	(٣) پاکیشانی نێرو مێ: بۆ بەکتری.
	(٤) جوت بوون: جوت کردن: (He had ~ with her.)
the fair (or gentle, weaker) sex,	زایەندە: جوان؛
	پەگژی: جوان: ئافەت: ژن.
the sterner (or stronger) sex,	زایەندە: بەزەبر: یا بەهێز: پیاو.
sex- (seks), <i>Also sexi-</i>	پێشگری: بەمانای: شەش:
	(sexpartite)
sexagenarian (sek ^ˈ sə-ji-nār ^ˈ i-ən), <i>adj.</i>	لە تەمەنی شەست
	سالیادی: شەست سالە.
n.	کەسیکی شەست سالە: مۆفیکی تەمەن شەست سال و پەرمو ژوور
sexagenary (seks-aj ^ˈ ə-ner ^ˈ i), <i>adj.</i>	(١) شەستی
	(٢) تاییهتی بە ژمارە شەست. (٢) بە شەست شەست زیاد دەکات.
sexagenarian (seks-aj ^ˈ ə-ner ^ˈ i), <i>adj.</i>	(٢) تاییهتی بە ژمارە شەست.
n.	کەسیکی شەست سالە.
sexagesimal (sek ^ˈ sə-jes ^ˈ i-m ^ˈ l), <i>adj.</i>	شەستی
	تاییهتی بە ژمارە شەست.
n.	کەری شەستی (بیرگاری).
sex appeal,	پاکیشانی زایەندە: یا پەگژی: دلەرقی: جوانی؛
	پاکیشانی جوت بوون.
sexcentenary (seks ^ˈ sen-ten ^ˈ ə-ri), <i>adj.</i>	شەش سەد سالی
	شەش سەدی.
n.	یادی شەش سەد سالی.
sex chromosome,	گرومۆسۆمی پەگژ: ئەو گرومۆسۆمە که
	بەپاری نێرو مێنی ژیندەوهر دەدات.
sexed (seks ^t), <i>adj.</i>	(١) پەگژی: تاییهتی: نێر: یا مێ.
	(٢) باری زایندهی: لە پلهیهکی تاییهتیدایه (زۆر، کەم، یا مام ناوهندی):
	پاکیشانی پەگژی: کەم یا زۆر... هەند.

sexennial

- sexennial** (sek-sen'i-əl), *adj.* (۱) شەش سالى شەش سال خايەن. (۲) ھەر شەش سال جارىك پويىدەت شەش سالى شەش سالانە.
- sex hygiene**, تەندىرەستى زايىندەي پاكلىتىش پەگەزى يا جوت بون (بۇ چاكەي دو كەسكە خۇيانو كۆمەلىش).
- sexi-** (sek'si), = sex-.
- sexily** (sek'si-li), *adv.* بە شىۋەيەكى ھەرس ھەلىئەنە بە خۇشالانە
- sexiness** (sek'si-nis), *n.* پەلى دلفىنى پادەي خۇشان يا ھەرس ھەلىئەنە.
- sexism** (sek's-i-z'm), *n.* (۱) دىئەيتى ئافەت لايەن نەگرتى ئىن چەسانەو دىۋەستانى ئافەت. (۲) جىكاردنەو ھەلىئەنە ئابجىيانە ئارمىۋىكارىيە خەك بەگۈزەي ئىرو مېيى و ھىچى ئى. (۱) بى رەگەز نە ئىرو نە مى. (۲) بى ھەستى جوت بون سارد بى ئارمىۋى مردو.
- sexology** (sek-söl'ə-ji), *n.* زانستى زاۋىزى زايىندەزى.
- sexpartite** (seks-pär'tit), *adj.* شەش بەشى
- sext** (seks), *n.* (۱) چارەم نوئى حەت نوئى پۇزانە خاچ پەرستان (كە لە ساتى شەشى پۇزا دەكرى واتە لە نىۋەزىدە). (۲) كاتى ئەم نوئە، واتە ساتى شەش كە نىۋەزى دەكرىتە.
- sextain** (seks'tān), *n.* شەش خەتەكى بەشىكى شەش دېرى ھۇنراو.
- sextan** (seks'tən), *adj.* شەش بۇزى شەش پۇز جارىك پويىدەت.
- sextant** (seks'tant), *n.* شەش بەزى تايەك ھەر شەش پۇز جارىك سەر لە نەخۇشەكە دەت. (۱) نامىرى پىۋانى دورى كۆشەي. نامىرى دىارى كەشتى لە دەريادا لەپى پىۋانى بەزى كۆشەي ئىستىرە (كەشتىيەوان بەكارى دەمىن). (۲) [Rare] شەش يەكە بازە
- sextet, sextette** (seks-tet'), *n.* (۱) دەستى شەشى (مۇز، شت). (۲) (۱) ئاۋازى شەش كەسى يا نامىرى. (۲) تىپى مۇسقى شەش كەسى: شەش كەسى تىپەك.
- sextillion** (seks-til'yān), *n.* سىكستىلېن (۱) ژمارەيەكە برىتەيە لە يەك و بىستەيەك سەر (لە نەمەركاۋ ھەرنەسا). (۲) ژمارەيەكە برىتەيە لە يەك و سى شەش سەر (لە ئىنگلىتەرە ھەرنەسا).
- sexton** (seks'tən), *n.* مەجەر
- sextuple** (seks'too-p'l, seks-tū'p'l), *adj.* (۱) شەشى (۲) شەش ئەۋەندە. (۳) كىشەي شەش دەنگى (مۇسقى).
- n.** شەش ئەۋەندە.
- v.t. & v.i.** شەش ئەۋەندە كەرن شەش ئەۋەندە نۇرەۋى.
- sextuplet** (seks'too-plit, seks-tū'plit), *n.* (۱) مەداللىكى (۲) مەداللىكى شەش ئەۋەندە مەداللى بە يەك سەك لەدايىكەو. (۳) [pl.] شەش مەداللى بە يەك سەك لەدايىكەو. (۲) دەستى شەشى (بەتايەتەي ھى ھاجۇ).
- sexual** (sek'shō-əl), *adj.* (۱) پەگەزى زايەندى. (۲) نەندەي جوت بونى ھەيە يا ئىرە يا مى. (۳) جوت بونى ھى ھەرس يا ھەستى جوت گرتن: گاناۋى. (۴) زاۋىزىيى تايەتەي بە سەۋا.
- sexual intercourse**, گانا جوت بون. (لە كۇندا پىشى دووترا: "sexual commerce")
- sexuality** (sek'shō-al'ə-ti), *n.* (۱) زايەندىيەتەي پەگەزىيە جىكارانەو بەپىي ئىرو مېيى (۲) بەنانۇشى جۇش خۇشۇشى خۇلىي جوت بون. (۳) بار يا پەلى ئارمىۋى جوت بون.
- sexually** (sek'shō-əl-i), *adv.* (۱) لەپوۋى زايەندە يا پەگەزەو. (۲) لەپوۋى جوت بونەو.

shadow

- (۲) بە جوت بون بە گانا بە گان. (۳) لەپوۋى زاۋىزىيە بە سەۋا. (۴) نەندەي جوت بون نەندەي زاۋىزىيە كىرو قوز. جوت بون گانا. ھەلىئەزى زايەندەي ھەلىئەزى چاكتىن ھاسەر بۇ زاۋىزى.
- sexual organs, sexual relations, sexual selection**, ھەرس ھەلىئە: ھەستى جوت بون وروۋىنەر بە جۇش خۇشۇشى ھەنەرە ئالۇش: (a ~ woman, dress, look, etc.) بى دەنگ بە، ورسكوت بە، ووس.
- sh** (sh), *interj.* (۱) پەپوۋى: لە كەلە دەچىت پىس وپۇخۇ. گەند: (a ~ house, ~ surrounding). (۲) دېراۋ شەپوۋى: (~ clothes). (۳) پىتى شەپوۋى: شەپە لەبەر. (۴) ھىچ وپوۋى: بى ھە: كە. (۵) (۱) بەد پىس (رەفتار) تايەسەند: (a ~ trick). (ب) ئارەۋا ئاشىرىن (رەفتار): (a ~ treatment of one's parents, friends, employees, etc.)
- shabby** (*adv.*); **shabbiness** (*n.*). جەننى خەران ھەگرتن (لە جەۋەكە)
- shack** (shak), *n.* كۆختە: زىچ قۇختە. (۱) شەۋىرەنە سەر. (۲) (~ with), لەگەند زيان بون بە ھارمان يا ھاسەر: (She shackled up with him.)
- shackle** (shak'l), *n.* (۱) پىنەندە: كۆت. (۲) كۆسپ: بەرەست: تەۋق. (۳) نامىرى بەيەكەيىنەر
- v.t.** (۱) پىنەندەكەرن زىچىر كەرنە پى: كۆت كەرنە قاچ. (۲) پىنەندەبەست: لىكەن. (۳) بەستەنەرە: پى لىگرتن: بەرەستەكەرن
- shadblow** (shad'blō), *n.* = **shadhush**.
- shadbush** (shad'boosh), *n.* گۆرۈكە: دەرەختىكى بەردارى بچوۋە گۆلىكى سېۋى بەرىكى ئەرەۋانى پەشكار دەگرتن.
- shaddock** (shad'ək), *n.* (۱) مەزە مېۋەيەكە لە تۇخى كەبات و لىمۇ. (۲) دەرەختى ئەم مېۋە.
- shade** (shād), *n.* (۱) سىنەر: سەھەند: فېنكايى. (۲) تارىكى: تارىكايى. (۳) [pl.] شۇننىكى چەپە يا تەرىك. (۴) تارىكايى (۵) (۱) پەلى جىۋازى پەنگىك (بەگۈزەي پوۋنى و تارىكى): (~s of blue) (۲) جىۋازىيەكى كەم: نەختىك جىۋازى: (~s of opinion) (ب) نەخت: تۇزا تۇسكال: (a ~ of humor in his voice). (۳) [Poetic] تارمايى: خىۋ: شەپەنگ. (۴) (۱) كەلەۋى لەمپا يا چرا: (~ a lamp). (ب) پەردە: (~ a window).
- v.t.** (۱) بەرى خۇر لىگرتن: سىنەر بۆكەرن: پاراستن (لە گەرمى يا پوۋناكى): (~ your eyes from the sun.) (۲) داپۇشەن: شارەنەر. (۳) تارىك كەرن: لىل كەرن. (۴) تارىك كەرن (۵) نەختىك گۆرۈن: بە ناستەم گۆرۈن. (۶) نەختىك كەمەكەنەر (نرخ). نەختىك گۆرۈن: تۇسكالى گۆرۈن (پەنگ، پادە).
- shading** (shād'ing), *n.* (۱) بەرى خۇر يا پوۋناكى گرتن: پاراستن لە خۇر يا پوۋناكى: سىنەر (بۇ) كەرن. (۲) تارىكى و پوۋناكى پىشانەن لە ۋىنە تابلۇ دىۋىستەكەرن (۳) جىۋازىيەكى كەم: نەختىك جىۋازى (چۆننى، جۇر... ھەت). (۴) سىنەر: سىنەرى كەسلىك يا شەتەك.

- (۲) تاریکی (pl.)، تاریکی و لیلی دوی پژوا: تاریکی.
(۳) یهستی: دلقه‌نگی: خم: بهرچاو تاریکی (ب) شتی دلقه‌نگی.
(۴) تاریکایی وینه یا نیگارنگ.
(۵) وینه‌ی ناوینه وینه.
(۶) شتی ندیو یا نه‌بیتراو: شه‌بنگ (ب) خنیو
(۷) نیشانه: نوقلانه: نیشانه‌ی پودانی دواوژ
(۸) نیشانه: نوقلانه: نیشانه‌ی پودانی دواوژ
(۹) نخت: توسکان: (without a ~ of doubt).
(۱۰) پاشماوه: هر به‌ناو ماو.
(۱۱) هاو‌دهم: هاو‌دهنگ: هاو‌ری‌ی همیش له‌گه: وه سنبه: ناو‌ل.
(۱۲) سیحور: یولیسی نه‌نی: که همیش به‌دوی یه‌کیکوه بیت وه سنبه.
(۱۳) په‌نگا: په‌نا: پارژگا
(۱۴) مری پووناکي یا گهرمی لیگرتن: له گهرمی یا پووناکي پاراستن.
(ب) پاراستن (۲) سنبه به‌سردا کیشان: سنبه به‌سردا کردن.
(۳) تاریک کردن: ناخوش کردن: والیکردن که بهرچاو تاریک بکات.
(۴) (forth ~) پنبشینی کردن: نوقلانه‌لیدن
(۵) تاریک کردن: وینه و تابلو نیگار.
(۶) به‌دزی‌یموه شوین کومت: (The detective ~ed the suspect).
adj.
(a ~ government in exile; a ~ cabinet)
shadow-boxing (shad'ō-bok'şin), n.
بؤکسبازی خه‌یالی:
بؤکسبازی له‌گه: به‌رام‌برنگی ندیو: بؤ مشق کردن.
shadow-graph (shad'ō-graf'), n.
(۱) shadow play.
(۲) وینه‌ی تیشکی نیگس
shadowless (shad'ō-lis), adj.
(۱) بی سنبه
(۲) بی تاریکایی یا سنبه (وهک پوویکی پووناک).
shadow play,
شان‌نامه‌ی تاریکی: شان‌گهری‌یمکه بریتی‌یه له
پیشاندانی تاریکی نوین‌ره و بوکه سه‌ماکرده‌کان له‌سره‌پرده.
shadowy (shad'ō-i), adj.
(۱) سنبه‌ری: له سنبه‌ره‌چیت: سه‌ه‌ندی.
(۲) تاریک: پر له سنبه
(۳) لیل: نه‌دیار: کز
(ب) نه‌ناسراو: نه‌ناس: (a ~ person, organization, etc.).
(۴) ندیو: نه‌بیتراو.
-shadowiness (n.).
shady (shād'i), adj.
(۱) سنبه‌ردار: به سنبه.
(۲) سنبه‌ره: سنبه‌ری له‌سره: (the ~ side of the street).
(۳) لیل: په‌نهانی: تاریک.
(۴) [Colloq.] ناپاک، گومان‌وای: گومان لیکراو: چورت:
(a ~ deal, transaction, person, etc.)
keep shady, [Slang].
on the shady side of,
خوشاردنه‌وه: خو دهر نه‌خست.
گهرتر له (تعمه): بیرتر له:
(He is on the shady side of forty.)
shaft (shaft), n.
(۱) قادی پدو تیر (۲) پم: نیزه: تیر.
(۳) مووشک (ب) برووسکه: تریشقه. (ج) توانج (د) تیشک
(۴) [Rare] قادی درخت: لاسک: قادی پووهک. (ب) قادی پهر.
(ج) لولاقه: قامیشه (نیسان). (د) قادی مؤمدان.
(ه) پایه: ستون: نه‌ی به‌شی پایه‌یه که له‌نیوان سهره‌کی و به‌که‌پایه:
پایه‌ی سرقوچکه. (و) دارنالا
(ن) دهسک (تور). خاکه‌ناز، بیل: (the ~ of an axe).
(۵) خانووی باریکی به‌ری.
(ب) یه‌کین له دوو میله‌یه که له‌م دیو و دیو له‌سپی گالیسکه‌وه‌یه بؤ
به‌ستنه‌وه‌ی به‌گالیسکه‌وه
(ج) ستووی مه‌کینه (بؤ بؤاندنی): شفت:
(the drive ~ of an engine)
(۶) شیش: تور: تورمه

- (ب) لوله. (ج) ستون.
(۷) پیژموی نه‌سانسیر: (an elevator ~).
(۸) باکیش (بؤ هم‌اگزین له توئیل، گانی، یا ژیزره‌میندا): (a mine ~)
(۹) لوله‌ی باکیش (بؤ هم‌اگزین یا گهرم کردنی خانو).
(۱۰) "shaft" بؤکردن یا پیژمبه‌ستن.
(۱۱) [Slang] به‌ناپه‌وایانه ره‌فتار له‌گه: خله‌تاندن: ده‌ستیرن:
ناپه‌وای له‌گه: له‌گه: به‌دلره‌قانه له‌گه: جولانه‌وه: (He was ~ed).
(۱) جه‌د ستوونیکي مه‌کینه (که پیکه‌وه نیش shafting (shaf'tin), n.
ده‌گه: بؤ ووزه گواستنه‌وه: (۲) گهرسه‌ی دیووسکردنی هم ستوونانه.
(۱) قز یا خوری چنگ له‌یه‌کداو به‌ستراوه:
قز درژو بؤ: (۲) تیسک: کولک: پشله.
(۳) کالای تیسکن و زیر: قانی کولکن: قوماشی تووکن.
(۴) شتیکی ناوسکاو و تیکه‌ل‌وینکه.
(۵) توتنی شیتال شیتال کراو: توتنی باش وورد نه‌کراو واته درشت.
(۱) کولکن کردن: تیسکن کردن: بؤکردن.
(۲) [Slang] پاکردن به‌دوی توپداو گرتنه‌وه‌ی (یاری بیسبیل)
shag (shag), n. = cormorant.
shag (shag), n.
جزره سه‌مایه‌که.
v.i.
سه‌ماکردن به‌م جزره.
(۱) مده‌ختیکی نه‌مهریکای باکووره shagbark (shag'bark'), n.
توئیکله‌کی ته‌لاشدارو ریشانداره به‌ره‌کی ده‌خوریت. (۲) داری هم درخته
(۳) به‌ری هم درخته.
(۱) تیسکن (فهرش، سه‌گ): کولکن: تووکن: shaggy (shag'i), adj.
تووکن و زیر. (۲) بؤ درژو دانه‌هینراو: چنگی داوه‌ته یه: ناوسکاو: شتو: (~ hair)
(۳) پنتی: شل و شتو: شل و شل: شریوش: قز بؤ دانه‌هینراو.
-shaggily (adv.); shagginess (n.).
(۱) قایشیکی گرنج و زیر له پسته‌ی shagreen (shā-grēn'), n.
خوش نه‌کراوی نه‌سپ و خوشرو مانگای ده‌ری ده‌کرت.
(۲) پسته‌ی زیره‌کی کوسه‌ی سه‌گه‌ماسی (که بؤ شت ساف‌ولوس کردن و
قایش به‌کارده‌هینرت).
shah (shā), n.
شا: پاشا: پاشای خیران.
shake (shāk), v.i.
(۱) پاوه‌شاندن: له‌راندنه‌وه: له‌قاندن: شه‌کانده‌وه:
پاته‌کاندن. (۲) هله‌تکاندن: ته‌کاندن: لیکردنه‌وه: (to ~ the dust out)
(۳) هینانه له‌ریزین: (The tremor shook the building).
(۴) لاره‌ل‌پیکردن: له‌چه‌پیکردن: له‌توئیدن.
(۵) په‌شوکان: تیکدان (هسته): ووره پی: به‌ردان: ده‌مار جه‌ولاندن:
په‌ستکردن: شتوئیدن: (He was visibly shaken by the news).
(۶) پاوه‌شاندن: (to ~ one's fist).
(۷) شله‌تاندن. (۸) ته‌وقه له‌گه: کردن.
(۹) (~ off), خو قز پزگارکردن: له‌کول خو کردنه‌وه: (to ~ off a cold)
(۱۰) پاوه‌شاندن (زاری تاو له و دیمینه).
(۱۱) ده‌نگ له‌راندنه‌وه (موسیکا و گوزانی).
(۱۲) بادان (سه‌ما): باییدن.
v.i.
(۱) له‌ریزه: پاوه‌شان: له‌قین: شه‌کانده‌وه: شه‌کینه‌وه.
(۲) له‌ریزین: هل له‌ریزین: هاتنه له‌ریزین: (He was ~ing with fear).
(۳) له‌تودان: لاره‌ل‌پیکردن: له‌چه‌کردن.
(۴) ته‌وقه‌کردن. (۵) ده‌نگ له‌ریزه‌وه (موسیکا و گوزانی).
(۱) له‌ره: له‌ره‌له: له‌ریزه‌وه: پاوه‌شان: بادان: باییدن.
(۲) له‌ریزین: له‌ره: له‌ریزه‌له: (۳) قلیش (به‌رد، دار).
(۴) [Colloq.] earthquake.
(۵) [Slang] مه‌ناسه (کات): کاتیکی زور کم: (I'll be there in a ~).
(۶) له‌ره (موسیکا و گوزانی): له‌ره.
(۷) خوارده‌مه‌یه‌کی تیکه‌لاو و شله‌قینراو: (a milk ~).
-shakable; shakeable (adj.).

shake-down

- خۆ ئېزگار كىردىن. **give (a person or thing) the shake, [Slang].** (۲) كەسنىڭ يا شىتېكى ئاپىسىنىڭ؛ لە كۆل خۇ كىردىمۇ.
- بە وىزىدەنمە پەقەتار لىگەلدا. **get a fair (or good) shake, [Slang].** كران: ماڭى خۇ پىدەران؛ بە يەك چاۋ ۈك خەللىكى تىر سىر كران.
- ئاساسىي ئى نەھاتتۇر پەشۇكى! **no great shakes, [Slang].** لەۋانى تىر باشتىر ئىيە.
- shake down,** (۱) تەككەندىن (دەخەت بۇ خىستىنى بەرەكەي). (۲) ماش پىشكىن؛ باش ئى ووردىۋىنمە يا گەران.
- (۳) ۱. جىنشىن بون بە سەردەمى. (ب) لەسەر جىنگەيىكى سەردەمى ئوستىن. (۴) ۲. پاهاتىن بەدەمىرۈپەرى تازە. (ب) جىنگىر بون.
۵. ھىنانە خوارەۋە كەمكىردىمۇ.
- (۶) [Slang] پارە ئى كىشەنمە (بە ھەمەشە يا بە فېلۋەتەلەكە) پوتتۇردىمۇ.
- shake hands,** تەۋقە كىردىن
- shake off,** خۇ ئېزگار كىردىن (كەسنىڭ يا شىتېكى ئاپىسىنىڭ) لەكۇن خۇ كىردىمۇ. (I can't seem to be able to shake off this cold.)
- shake out,** (۱) ئى دەرھىنان بە پارەشاندىن (ۈك خۇي لە خۇنداندان). (۲) تەككەندىن (پىلار، بەرە). (۳) چىچۈلۈچ ئى دەر كىردىن بە پارەشاندىن.
- shake up,** (۱) شەلقەندىن؛ پارەشاندىن ئىكەن كىردىن. (۲) وورۇشاندىن؛ تىكەن؛ شىۋاندىن. (۳) دىن داخۇرىياندىن؛ پارچەلەندىن؛ پاتەكەندىن. (۴) [Colloq.] لە بىناغەۋە رىكسىستەمە؛ بە تەۋاۋى گۇپىن: (to shake up the government)
- لەز: لەرۋىتا.
- the shakes, [Colloq.],** (۱) جىنگەي ئوستىنى ساكارو سەردەمى ۈك خەسپىرى سەر زەۋى.
- shake-down (shāk'doun'), n.** (۲) [Slang] پارە ئى كىشەنمە (بە زۆر يا بە فېلۋەتەلەكە) پوتتۇردىمۇ. (۳) پىشكىننى وورد (مىزۇ، شىۋىن). (۴) ماۋەي پاهاتىن (بە كارىك يا دەمىرۈپەن).
- adj. [Colloq.],** بۇ تاقىكرەنمە پاهاتەن (the ~ of a new battleship)
- shaken (shāk'ən), past participle of shake.**
- shaker (shāk'ēr), n.** (۱) پارەشەنمە؛ لەرۋىنمە. (۲) دەۋرى پارەشەن (خۇندان، بىزىنگى لەرۋىك... ھەت): (a salt ~). (۳) مەكىنەي شەلقەندىن يا پارەشاندىن ئىكەن كىردىن: (a cocktail ~).
- shaker (shāk'ēr), n.** لەرۋىك؛ بادىر شەۋامى كۆمەللىكى ئاينىيە لە ئىنگىلىز دەستى پىگىر بىۋاي بە پىگىرە زىان ۋاۋەشنى مولىك پەۋەنى مەيە ئاۋەكەي لە خۇپادان ۋە سەماكرەنمە ھاتتۇرە لەكاتى ئامەنگى ئاينىدا).
- Shakespearean; Shakespearian (shāk-spēr'i-an), n.** شەكسپىرى تاييەتى بە شەكسپىر نوۋسىنەكانى ۋە شىۋازى نوۋسىنەكانى؛ شىۋازىكەي لە ھى نوۋسىنەكانى شەكسپىر دەچىت.
- شەكسپىران؛ زاناي نوۋسىنەكانى بوزۇ شانۇگەر نوۋسەرى بەناۋانگى **n.** ئىنگىلىزى " شەكسپىر".
- Shakespearean sonnet,** مەلەبىستىكى چۈرە دەپىرىيە لە سى چۈرە خىشتەكى يەك دوو خىشتەكى پىكەتت.
- رېشى دەۋرتى: " Elizabethan sonnet " ر " English sonnet".
- shake-up (shāk'up'), n.** گۇپىن يا رىكسىستەمەيەكى بىنجىنەيى مېرى يا دەزگايەك: (a cabinet ~ ; a government ~).
- shakiness (shāk'i-nis), n.** لەرۋىكى؛ شىۋىكى
- shaking (shāk'ing), n.** ۱. لەرۋىن (۲) لەرۋىتا؛ مەلاريا.
- shaking palsy, = Parkinson's disease.**
- shako (shāk'ō), n.** تەپەلەيىكى سۈپايى لولەكەيە پەرىك دەكرىت بە قەراي تەۋقەسەرەكەيەۋە.
- shaky (shāk'i), adj.** ۱. لەرۋىك: (a ~ hand). ۲. شىۋىك؛ لەق؛ لەقۈلۈق: (a ~ table, roof, house, etc.).

shambles

- (۲) پىشت پى نەبەستراۋ؛ شىۋىك: (a ~ truce, alliance, etc.).
- (۴) قىلىشاۋ (دارۋدەخەت). (۵) پەشۇكاۋ؛ شەلقاۋ.
- shakily (adv.).**
- shale (shāl), n.** بەردى گىلن
- shale Oil,** نەۋتى بەرد.
- shall (shal), v.** (۱) كىردىكە نىشانەي كاتى داھاتتۇرە (پىزىمان) لە ئاينىدە.
- (I ~ be fifty next year. ; We ~ go home tomorrow.)
- (۲) كىردىكە سەردەمى دۈپۇز دەگەيىنىت بە چەند ماۋايەك (پىزىمان):
- (۱) بەللىن: (Your service ~ be rewarded.)
- (ب) سىۋىگەرى؛ ھەم دەپى بىي: (That day ~ come.)
- (ج) ھەران (Thou shalt not kill.)
- (د) پىۋىستە (ياسا)؛ دەپى:
- (The penalty ~ not exceed two years in prison.)
- (۳) ئايا (پرسىار دەريارەي دۈپۇز): (~ we meet again next week?)
- shalloon (sha-lōon', shā-lōon'), n.** قوماشىنى خۇرى مىل مىلە (بۇ بەرى جىل بەكار دەھىنىرىت).
- shallop (shal'op), n. = dinghy.**
- shalot (shā-lot'), n.** (۱) سەۋزەيەكە لە تۈخى پىازە سەلەكەي
- لە ھى سىر دەچىت ۋە تامەكەيى لەنۋان سىرو پىازەيە بە سەۋزى لە تەرەپپان دەچىت. (۲) تەرەپپان؛ فېسكە
- (۱) تەنكاۋ؛ تەنك؛ قوۋل ئىيە:
- shallow (shal'ō), adj.** (~ water ; a ~ river, stream, etc.)
- (۲) پەل (قاپ، دەپى؛ پان (دەپى): (a ~ plate, dish, container, etc.)
- (۳) تى نەگەيىشتۇ؛ تەنك (مىشك)؛ پۈۋەكەش: (a ~ person, mind, etc.)
- n.** تەنكاۋى پۈپارىك، گۇمىك، يا دەريارەيەك.
- v.t. & v.i.** تەنك كىردىن؛ تەنكاۋ بون
- shalt (shalt),** شىۋەي كەسى دۈۋەي تاكى سەردەمى پانەبىردۈي
- كىردارى " shall " مە. (لەگەن " thou " بەكار دەھىنىرىت)
- (Thou shalt not kill.)
- sham (sham), n.** (۱) فېل؛ كەلەك؛ تەلەكەبازى؛ فېلۋەتەلەكە. (۲) شىتى قەلپ يا دىۋزەن؛ شىتى پۈۋەكەش. (۳) كەسنىكە بە دىۋ خۇي بە كەسنىك يا جۈرىكى تىر پىشان بەدات. (۴) بەرگىكى پاراۋەي لاسايى.
- adj.** قەلپ؛ ساختە: (~ pearls).
- v.t.** (۱) مەلەلەندىن؛ فېل لىكرىد (۲) بە دىۋ ۋا پىشانان.
- v.i.** بە دىۋ خۇ ۋا پىشانان.
- shaman (shā'mən, sham'ən), n.** شامان: (۱) كەشپىنى جادۋىگەر؛ پىزىشكى جادۋىگەر (ۋەشەي دۈۋايى بىيەنە)
- (ب) پىزىشكى جادۋىگەرى ھىندىيە ئەمەرىكايەيەكان.
- shamanism (shā'mən-iz'm), n.** (۱) شامانىيىتى: بىرۈپاۋەپىكى ئاينى ھەندىك گەلانى باكۋورى ئاسىيايە دەللىت: جىھان پەرە لە فرىشتەي باش ۋە خراب ۋە ئەمانە دەۋتۈرۈ كارىان تى بىرى بۇ سوۋدى مىزۇ لەرۋى كەشپىنى جادۋىگەرەۋە. (۲) ئاينىكى ھىندىيەكانى ئەمەرىكايە لەمە دەچىت
- shamanistic (adj.).**
- بە پىۋە پىزىشتەن بە شىۋىۋاۋى ۋە تەمەلەنە **v.i.** (۱) شامانىكى گۇشتىرۈش؛
- shamble (sham'b'l), v.i.** فرۇشگاي گۇشت. (۲) قەسباخەن؛ كۈشتارخانەي ئاۋەل.
- (۳) شۋىنى خۋىن پىشتن؛ كۈشتارخانە.
- (۴) وىزانە؛ كەلاۋە؛ شۋىنى؛ شىۋاۋ ۋە سەرىكەدا دراۋ:

shame

(The children left the house in a ~.;

The earthquake left the town in a ~.)

shame (shām), n.

(۱) شەرم؛ نابېرې پەردەي شەرم؛ ناموس؛

حەيا (Have you no ~?).

(۲) مابەي پىسوايى و پوڤەشى.

(۳) پوڤەشى؛ پىسوايى؛ نابېرېچوون؛ سەرشۆي؛ شەرمەزاري؛

(He brings ~ upon his name.)

(۴) نانومىدى؛ دل شىكىسى.

(It's a ~ you can't come to the picnic.)

v.t.

(۱) شەرمەزارکردن.

(۲) سەرشۆي ھېنان بەسەردا؛ نابېرېردن؛ حەيايەردن؛ پىسواکردن.

(۳) (~ into; ~ out of), شەرمەزارکردن بۇ پىن گەردنى شىكى.

(He was ~d into an apology.)

for shame!

نابېرېوت بى؛ حەيا بى؛ حەيا چوونە؛ داوەشىنە.

put to shame,

(۱) شەرمەزارکردن.

(۲) بەزاندن؛ ئى بىردنەو (پىشېرگى)؛ بۇپېندان.

داوەشىنە؛ نابېرېوت چى؛ حەيا چى.

shame on you!

(۱) شەرم؛ بە نابېرې؛ بە حەيا.

shamefaced (shām'fāst'), adj.

(۲) شەرمەزار؛ پوڤەشكەر؛ حەيايە.

(۳) شەرمەزار؛ پوڤەش؛ چاوشقۇ.

-shamefacedly (adv.); shamefacedness (n.).

shameful (shām'fōl), adj.

(۱) شەرمەزاركەر؛ پوڤەشكەر؛ حەيايە.

(۲) نەرشىن (پەووش، كەردار)؛ نابېرېو؛ شوورەي؛

(~ behavior; a ~ act)

(۳) [Archaic] شەرمەزار؛ پوڤەش؛ چاوشقۇ.

-shamefully (adv.); shamefulness (n.).

shameless (shām'lis), adj.

(۱) بى شەرم؛ بى نابېرې؛ بى حەيا.

بى ناموس؛ پوڤەشكەر؛ نەرشىن (كەردەو)؛ پوڤەشكەر؛

بى شەرم؛ دەگەننە.

-shamelessly (adv.); shamelessness (n.).

shammy (sham'i), n. = chamois.

shampoo (sham-pōō'), v.t.

(۱) ھەنۇر؛ شىلان.

(۲) سەرشىن بە شامپو.

n.

(۱) شىنى سەر بە شامپو.

(۲) شامپو؛ سابوننى تاييەتە بۇ سەرشىن.

shamrock (sham'rok), n.

سەپەر؛ گەيايەكە لە سەپەر دەچىت.

(درووشى ئىزلەندەيە).

shandrydan (shan'dridan), n. [Dial],

(۱) گەيايەكەيى دوو.

پىچكەيى يەك نەسپەيە. (۲) گەيايەكە يەك نەسپەيەكە شەقۇش.

shandygaff (shan'di-gaf'), n.

خواردنەو؛ يەك سەرخۇشكەرە لە.

بەرە زەنجەفیل پىكىدە.

shanghai (shan'hi', shān'hī'), v.t.

(۱) سەرخۇشكەردى كەسكە.

فەزاندنى بۇسەر كەشتەيەك بۇ نىش پىكىردن ۋەك كەشتەيەوان.

(۲) فەزەدان؛ ھەلفەوان؛ لەختەبەردن؛ تەفەدان؛ بە فەلەتەكە ھەپەشە

شەت پىكىردن.

shangri-La (shan'gri-lä'), n.

يوتۇپيا؛ ھەشتى سەزەمىن؛

شونىنكى خۇش و پى ناسودە و تەرىك.

shank (shank), n.

(۱) لولاق؛ نە بەشەي لاقە كە لەنۇوان نەنۇو.

پاژنەي پىدايە (لە مۇزۇ وولۇخدا). (۲) لاق.

(۳) پارچەيەك گۇشتى لولاق (گا. مەي). (۴) قەدى بۇمارو دەرىزى.

(۵) لاسكى پوۋەك قەف. (۶) قەفى قولپى ماسى. (۷) دەسكە سەبىل.

(۸) قەدى كىلىل نە بەشەي لەنۇوان قىنگەكەي و دانەكانىدايە.

(۹) دەسكى كەچك.

(۱۰) (ا) نە بەشە تەسكەي بىنى پىلاۋە كە لەنۇوان پاژنەكەي و پانايىيەكەيەيە.

(ب) پارچەيەك نەسە دەخۇرتە ناو پىلاۋەو بۇ راستكەردنەو نەم بەشەي

پىلاۋ (۱۱) قەدى دەرەشە و نەمىرى كۆنەرى تر

sharecrop

(۱۷) [Colloq.], (a) ۋا بەشى يا ۋادۋايى شىكى (بەتاييەتى كات):

(the ~ of the journey)

(ب) بەشى يەكەم يا باشتەيى كاتىك: (the ~ of the evening)

v.t.

ۋوشكەيۋو لە لاسك كەوتنەخوارمە (گول).

shan't (shant, shānt), = shall not.

shantey (shan'ti, shān'ti), n. = chantey.

shanty (shan'ti), n. = shack.

shantyman (shan'ti-mən), n. كۆختەنشىن (بەتاييەتى داركەر).

shanty-town (shan'ti-toun'), n. شارى كۆختە؛ گەرەكى قۆختە.

زىنچانە.

shape (shāp), n.

(۱) شىۋە؛ ۋىنە. (۲) شىۋەي كەسكە.

(۳) قەدو بالا؛ بىچم.

(۴) شىۋەي دۇ؛ بەرگ (مەجان): (an enemy in the ~ of a friend)

(۵) تارمايى؛ خىۋ؛ شەبەنگ. (۶) قەلب.

(۷) جۇر؛ شىۋە: (dangers of every ~).

(۸) شىۋەي پىكەيى؛ پىكەيى: (His story began to take ~).

(۹) دەق.

(۱۰) [Colloq.], بار (بەتاييەتى ھى تەندرووستى): دۇخ:

(The injured man was in bad ~.; You are in good ~.)

v.t.

(۱) دروستكردن؛ شىۋەيىدان؛ پىكەسكە؛ دەق پى بەسكە.

(۲) دارشتن؛ پىكەيى كەردن.

(۳) گونجاندن؛ شىاندن: (~ your plans to your abilities.)

(۴) پىلان بۇ دىارى كەردن؛ پىلانى شىۋەي زىان بۇ دان:

(The war ~d their lives.; His teachers ~d his character.)

(۵) [Obs.], فەرمان دان؛ پىلاردان.

v.i.

(۱) گونجان؛ شىان.

(۲) [Rare], پوۋدان.

(۳) پىكەتەن؛ شىۋەيەكى تاييەتى ۋەركەتن؛ بەرە پىشەو چوون:

(Our plans are ~ing well.)

shape up, [Colloq.],

(۱) شىۋەيەكى تاييەتى ۋەركەتن.

(۲) بەرە باشى چوون؛ باشتەيۋون.

(۳) رەوشتى خۇ چاك كەردن يا گۇرېن؛ ھاتنە سەرىنى راست:

(From this day on you're going to shape up or shape out.)

take shape,

پىكەتەن؛ پەرسەندەن؛ بەرە پىشەو چوون.

shapeless (shāp'lis), adj.

(۱) بى شىۋە؛ بى دەق؛ لە ھىچ ناچىت.

(۲) نەرشىن؛ نەرشىن؛ نەرشىن.

-shapelessly (adv.); shapelessness (n.).

shapely (shāp'li), adj.

شىۋە جوان؛ قەدو بالا جوان؛ پىكەيى؛

خۇرە؛ خۇرە؛ خۇرە: (a ~ fugure).

-shapeliness (n.).

shard (shārd), n. Also sherd, پارچەيى شكاۋى شوۋە يا كانزا.

(۲) بەرگى تەنكى دەرەوۋى بالى قالۇنچە.

(۳) كىلىي پەق (گەياۋەرناسى)؛ قاۋغ

(۱) بەش؛ پىشك؛ بەرەكەت.

share (shār), n.

(۲) بەشى تەۋارى خۇ: (Everyone has done his ~ of work.)

(۳) يەك بەشى كۆمپانايى ھاۋبەشى.

v.t.

(۱) بەش كەردن؛ دابەش كەردن.

(۲) ھاۋبەشى كەردن؛ بەش كەردن لەگەلدا:

(~ the candy with your playmates.)

v.i. (~ in),

بەشداربۇون تىدا؛ بەشدارى كەردن تىدا.

go shares,

بە ھاۋبەشى كەردن؛ پىكەو ۋەك يەك بەشداربۇون.

on shares,

ھاۋبەشى كەردن لە سوۋو زىاننىشدا.

share (shār), n. = plowshare.

sharecrop (shār'krop'), v.t. & v.i. بەشكە لە بەرەمى كىشتوكال.

بەردن لەبرى نىش.

sharecropper

sharecropper (shär'krop'ēr), *n.* وەرزیرنکه که به‌مشیک له به‌همی کشتوکاره‌کی ده‌بات له‌بری نیشکه‌کی

shareholder (shär'höl'dēr), *n.* به‌شار (به کۆمپانیای هاو‌بەشیدا)، خاوەن به‌ش: هاو‌بەش

shark (shärk), *n.* (۱) دەستێر: ساخته‌چی: جامباز: تەلەکه‌بان. (۲) [Slang]. شاره‌زا: بزانی: زانی: پشتی‌مەکی: تاییه‌تی.

v.t. [Archaic], دەست‌گیر: به جامبازی دەست که‌وتن. *v.i.* دەست‌گیری کرد: به ساخته‌چینی ژیان.

shark (shärk), *n.* سه‌گه‌ماسی: کۆسه: جۆره ماسی‌مەکی گه‌ره‌و دپی ماسی خۆزه هه‌ندیک‌یشیان په‌لاماری مرۆه‌ ده‌ده‌ن.

sharkskin (shärk'skin'), *n.* (۱) پیستی کۆسه. (۲) قایشیکه له پیستی کۆسه دروست ده‌کەرت. (۳) قوماشیکه لوسی نه‌ختیک بریقه‌داره.

sharp (shärp), *adj.* (۱) تیز: بێ (a ~ knife). (۲) شوکدار: تیز (a ~ turn). (۳) تیز (پنج، لۆه): (a ~ turn).

(۴) دیار: زۆر دیار: له‌به‌رچاوا: شێجگار: (a ~ difference, contrast, etc.)

(۵) زیره‌دا: دانا: زنگ: تیز: (a ~ mind, person, etc.). (۶) (ب) تیز: (eyes ~).

(۷) فیلان: تەلەکه‌بان: زۆرزان: زۆل. (۸) بێ: ووشه، په‌خه‌: توند‌وتیز: (He had some ~ words for him.; ~ criticism)

(۹) توند (هێرش): توند‌وتیز. (۱۰) سارد: بێ: تیز: (a ~ wind).

(۱۱) تیز (نازان): زۆر: پهنه‌: (a ~ pain). (۱۲) تیز: تام: بۆن: تۆون.

(۱۳) سهرزو ناساز: ده‌نگ: تیز. (۱۴) به‌هێن: بریقاوه: زۆر پووناک: (a ~ flash of light).

(۱۵) (ب) شوخ: قوژ: ته‌پووش: جوان. (ب) که‌شخه: جل‌وه‌رگه‌: جوان: رینگ‌وپینگ:

(a ~ jacket, suit, dress, etc.) (۱۶) بێ: ده‌نگ: تپ: ده‌نگناسی.

(۱۷) به‌رزتر له ناسایی (مۆسیقا و گۆرانی). *n.* (۱) ده‌ریز: دروهمانی نوک: زۆر باریک‌و تیز.

(۲) [Colloq.]. زانا: شاره‌زا: بزانی: (۳) [Colloq.]. sharper. (۴) ناوازگه‌کی به‌رزتر له ناسایی (ب) نیشانه‌ی ئەم جۆره‌ ناوازه‌.

v.i. مۆسیقالێدان یا گۆرانی ووتن به‌ ده‌نگی به‌رزتر له پێویست. *adv.* (۱) له‌به‌ر: به‌ په‌له: خێرا. (۲) به‌ وریایی. (۳) به‌ تیزی.

(۴) به‌رزتر له هێ: راست یا پێویست (ناوان). (۵) ته‌واو (کات): به‌ ته‌واوی: به‌بێ: که‌م‌و زیاده‌:

(She came at seven o'clock ~.) (۱) گوێ: قوت: گوێ: په‌پ. **sharp-eared** (shärp'êrd'), *adj.*

(۲) گوێ: سووک. **sharp-edged** (shärp'ejd'), *adj.* تیز: ده‌م: تیز: بێ.

sharpen (shärp'n), *v.t.* تیزکردن (چه‌ق، گوێزان، پینووس): دادان: پینووس: تیزکردنه‌وه‌.

v.i. تیزبوون. **sharper** (shärp'pēr), *n.* ده‌ست‌ر (به‌تاییه‌تی قوماچی): گزیکه‌را:

ساخته‌چی: فیلان. (۱) چاو‌تیز. (۲) وریا: هوشیار: به‌ سه‌رنج.

sharpie (shär'pi), *n.* (۱) جۆره به‌له‌میکه بایه‌وانی باریک و درێژ. (۲) [Colloq.]. که‌سکی وریا و زیره‌دا: سه‌قوت.

sharp-nosed (shärp'nōzd'), *adj.* (۱) لووت تیز‌و‌باریک. (۲) لووت‌تیزکه که به‌مشیک له

she

(۲) نووک تیز: لووتکه‌دار: سه‌رتیز.

(۳) هه‌ستی بۆن کردنی تیزه‌.

(۱) به‌ په‌روش: زۆر برسی

(۲) ناماده‌یه بۆ برین یا برینه‌وه (مشار...هتد).

نیشانه‌ی: نیشان: شکی.

sharp-shooter (shärp'shōōt'ēr), *n.*

sharp-sighted (shärp'sīt'id), *adj.* = sharp-eyed.

sharp-tongued (shärp'tund'), *adj.* ده‌م درێژ: زمان درێژ:

زمان پيس.

sharp-witted (shärp'wit'id), *adj.* زیره‌دا: می‌شک تیز:

میشکی وه‌دا: دانی: ماره‌.

shatter (shat'ēr), *v.t.* (to ~ a window).

(۱) ووردوخاش کرد: (۲) وێران کرد: تیکدان: فه‌وتاندن: تیک‌وپیکدان: له‌ناو‌بردن:

(۳) وێران کرد: تیکدان: فه‌وتاندن: تیک‌وپیکدان: له‌ناو‌بردن: (to ~ one's hopes, nerves, etc.)

(۴) [Obs.], په‌رش و با‌و‌کردنه‌وه‌.

v.i. (۱) ووردوخاش بوون: شکان. (۲) تیک‌چوون: فه‌وتان: وێران بوون.

n. (۱) ووردوخاش بوون: شکان.

(۲) [pl.], پارچه‌ پارچه‌: پارچه‌ی ووردوخاش: وورده‌ پارچه‌:

(The broken vase lay in ~s.)

(۳) ووردوخاش: شکاوی.

shatter-proof (shat'ēr-prōōf'), *adj.* ووردوخاش: نابی:

(~ glass)

shave (shāv), *v.t.*

(۱) تاشین (دا): په‌نده‌کردن.

(۲) تاشین (پیش): ته‌راش کردن. (۳) پووشاندن.

(۴) برین (چیمه‌ن، گیا)

(۵) [Colloq.], نرخ: داشکاندن: نرخ هێتانه‌خواره‌وه‌.

(۶) به‌ نرخیکه که‌متر له ناسایی کرین (سه‌وداگه‌ری)

v.i. (۱) ته‌راش کردن: پیشی خۆ: تاشین.

(۲) به‌ چنگه‌کری ده‌بردن (پاره‌بازی).

(۱) (ب) په‌نده (ب) مه‌کینه‌ی پیش: تاشین.

(۲) ته‌لاش: ئاره‌: مشار: پڕووشه‌دار.

(۳) ته‌راش: پیش: تاشین: (a sharp razor means a good ~)

(۴) [Colloq.], زۆر ئێزیک‌پوهنه‌ به‌بێ: لێدان یا به‌رکه‌وتن.

a close shave, [Colloq.], به‌ حال: ده‌ریازبوون: به‌ حال: پزگاریبوون.

shaveling (shāv'lin), *n.* (۱) که‌سکی سه‌رتاشراو یا پاک کراو.

به‌تاییه‌تی که‌شیش (له‌پووی سووکی‌په‌وه‌) (۲) لاو: گه‌نج: هه‌ره‌.

shaven (shāv'n), alternative past participle of shave.

adj. (۱) تاشراو. (۲) باش کورت‌کراوه‌ته‌وه‌.

(۱) ته‌راشکه‌را: پیش: تاش.

(۲) مه‌کینه‌ی پیش: تاشین: (an electric ~).

(۳) [Archaic], ده‌ست‌ر: تەلەکه‌بان: ساخته‌چی

(۴) [Colloq.], لاو: گه‌نج: هه‌ره‌: مه‌دان.

shave-tail (shāv'tāl'), *n.* (۱) مێستری تازه‌گیراو.

(۲) نه‌فسه‌ری یه‌که نه‌ستیره‌ی تازه (له‌پووی سووکی‌په‌وه‌).

(۱) (ب) پیش: تاشین: ته‌راش کردن: تاشین.

(ب) په‌نده‌کردن: تاشین (دا).

(۲) ته‌لاش: ئاره‌: مشار: وورده‌ توێکل: پڕووشه‌دار: پڕووش (په‌نیه‌, کاژ):

(wood ~)

shaving brush, فلجی: پیش: تاشین.

shaving cream, سابوونی پیش: تاشین.

shaw (shō), [Archaic or Dial], بێشه: بێشه‌لان: چرستان: زه‌به‌نگ.

shaw (shō), *n.* گه‌لاو: لاسکی: شیلو: په‌تاته‌...هتد.

shawl (shōl), *n.* ده‌ستمال: چارۆکی: سه‌رشان: شان.

shawm (shōm), *n.* نامی‌رتکی فووپیاکردنی مۆسیقی کۆنه‌.

shay (shā), *n.* [Colloq.], = chaise.

she (shē, shī), *pron.* (۱) ئەو (ژن و گیانداری می).

(به‌تایبه‌تی له‌م ده‌ستورمه‌یه‌دا: the whole shebang).

مه‌یخانه‌ی قاجاچ. shebeen (shi-bēn'), n. [Irish and Scot.],

سایه‌بان؛ چه‌رداخ؛ که‌پر؛ که‌پری ناژەل؛ زنج؛ سابات. shed (shed), n.

(۱) پژاندن (خوین، فرمیشک)؛ پشتن؛ پژان: shed (shed), v.t.

(to ~ blood, tears, etc.)

(۲) ئی بوونه‌وه؛ بلاؤ کردنه‌وه؛ دانمه‌وه؛ ئی هاته‌ده‌وه:

(He ~s confidence wherever he goes.)

(۳) نه‌گرتنه‌وه؛ ئی دورخستنه‌وه؛ پیوه نه‌ئوسان:

(A duck's feathers ~ water.)

(۴) فریدان (توئک، کاژ)؛ وه‌رین؛ ئی بوونه‌وه؛ پووتانه‌وه: (to ~ skin)

(۱) فریدان (توئک، کاژ)؛ پووتانه‌وه. v.i.

(۲) وه‌رین: (All the leaves have ~).

n. = watershed.

shed blood, خوین پشتن؛ کوشتن.

she'd (shēd), = she had, she would.

(۱) توئک یا کاژ فریده‌وه؛ قژ یا توئک پووتانه‌وه. shedder (shed'er), n.

(۲) قژانگ و کولله‌ی ده‌ریا له‌کاتی قاوڤ فریداندا یا دوا.

(۱) کاژ یا توئک فریدان. shedding (shed'ing), n.

(۲) توئک یا کاژو شتی تری فریده‌وه یا ئی بووه‌وه.

she-devil, ئافره‌تی به‌دخوای کینه‌داری دل‌به‌ق.

(۱) تریفه؛ بریقه؛ بریسکه. sheen (shēn), n.

(۲) جلی بریقه‌دار؛ به‌رگی بریسکه‌دار.

بریقه‌دار؛ بریسکه‌دار؛ به‌تریفه؛ جوان. adj. [Poetic].

بریقه‌دانه‌وه؛ بریسکه‌دان. v.i. Poetic].

sheeny (shēn'i), adj. بریقه‌دار؛ بریسکه‌دار.

(۱) مهر؛ یه‌ز: (۲) پیسته‌مه‌ر. sheep (shēp), n.

(۲) که‌سکی ملکه‌چ و ترسنوؤک بێ ده‌سلات و بێ مینشک و سه‌رک.

make sheep's eyes at, به‌شه‌رمه‌وه به‌خوشه‌ویستانه و دلدارانه

سه‌یرکردن.

sheepberry (shēp'ber'i, shēp'bēr-i), n. دره‌ختیکی گول

سپی به‌ر تووترکی‌یه.

sheepcote (shēp'kot'), n. = sheepfold.

گیراوه‌یه‌کی کیمیا‌یی‌یه مه‌ری

sheep-dip (shēp'dip'), n. تیه‌له‌ده‌کیشرت بۆ کوشتنی گنه‌و زچ و جان‌وه‌ری ترو پاک‌کردنه‌وه.

sheep dog, Also (sheep-dog), n. سه‌گی شوان؛ سه‌گنکی گه‌ره‌ی.

هینمنی تیسک درێژه لیری به‌دیاره‌وه‌بوون و پاسه‌وانی مینگه‌له.

(پیشی ده‌ووتری: "Old English sheepdog").

sheepfold (shēp'fōld'), n. په‌چه؛ کۆز.

sheepherder (shēp'hūr'dēr), n. شوان.

(مه‌روه‌ها "shepherd").

sheepherding (shēp'hērd'ing), n. مه‌ر له‌وه‌پاندن؛ شوانی کردن.

(۱) شه‌رم؛ زۆر ته‌ریق بووه‌وه؛ که‌م پوو: sheepish (shēp'ish), adj.

(a ~ look)

(۲) ترسنوؤک؛ مالی؛ ملکه‌چ.

-sheepishly (adv.) ; sheepishness (n.).

sheep-kill (shēp'kil'), n. = sheep laurel.

مه‌رکۆه: ده‌وه‌نیککی هه‌میشه سه‌وژی ژمه‌ه‌راییه

مه‌ر ده‌کوژ: (پیشی ده‌ووتری: "lambkill").

sheep's eyes, سه‌یرکردنی شه‌رمانه و خوشه‌ویستانه:

(She was making ~ at him.)

(۱) مه‌ر به‌خوئکه‌ر. sheepman (shēp'man', shēp'man), n.

(۲) shepherd.

sheep run, = sheepwalk.

sheepshank (shēp'shan'k'), n. (۱) لولاقه مه‌ر.

(۲) گه‌ری پەت کۆرت‌کردنه‌وه.

(۲) ژا‌وا‌و‌که به‌کارده‌هینری بۆ ئه‌و شتانه‌ی به‌مێ دانراون (وه‌ک - کشتی).

زه‌مێر هتد:

n. کچ: ژا گیان‌داری مینینه: (Our dog is a ~).

پیش‌گرکه به‌مانای می: مینینه: ما. she- (shē),

(~ - ass ; ~ - cat ; ~ - bear)

(۱) چه‌ب: ده‌سلک؛ ده‌سته؛ مه‌لۆ: قول؛ گورزه sheaf (shēf), n.

(۲) پر تیردانیک تیر.

(۳) به‌سنگ: کاغه‌ن؛ ده‌سته: (a ~ of papers).

مه‌لۆکردن؛ گورزه‌کردن؛ چه‌پک چه‌پک کردن؛ پینچانه‌وه؛ به‌ستن. v.t.

(۱) برینه‌وه (مه‌ر، بژن، خوری). shear (shēr), v.t.

(۲) تووک یا به‌رگن لیک‌کردنه‌وه؛ تاشین (۳) برینه‌وه.

(۴) ئی سه‌دنه‌وه (هاف، ده‌سلات)؛ بێ به‌ش کردن.

(۵) [Dial]، دوورینه‌وه (به‌داس)؛ دروینه‌کردن.

v.i. (۱) برنگ به‌کارهینان؛ برینه‌وه؛ قه‌لم کردن (ب) به‌داس دوورینه‌وه.

(۲) له‌یه‌کیوونه‌وه؛ شق کردن

(۳) پیندا یویشتن؛ برین (مه‌جان)

(The plane ~ed through the clouds.)

n. (۱) برنگ؛ مه‌قه‌ستی گه‌ره (ب) په‌لنکی برنگ یا مه‌قت

(۲) نامری برینه‌وه (به‌تایبه‌تی هی ته‌به‌قه کانزا).

(۳) برینه‌وه (مه‌ر، بژن، کانزا... هتد).

(۴) به‌رگن؛ مه‌روبه‌زی برپاوه

(۵) برینه‌ویه‌ک. واته سالک. رینگه‌یه‌که بۆ دیاری کردن یا ژماردنی ته‌مه‌نی

مه‌ر (a sheep of three ~s)

shearing stress (۶)

-shearer (n.).

shearing (shēr'ing), n. (۱) برینه‌وه (مه‌ر، بژن)

(۲) به‌رگن؛ نه‌و خوری و مووه‌ی له برینه‌ویه‌که له مه‌ر یا بژن ده‌کرتنه‌وه.

shearing stress, نه‌رکی سه‌ر دوو پارچه ناسنی له‌یه‌که‌وتوو له‌کاتی

کارکردن (وه‌ک دوو په‌لی برنگ)

shear legs, Also shear-legs, مه‌کینه‌ی شتی قورس به‌زکردنه‌وه.

shearling (shēr'ling), n. (۱) مه‌ری یه‌ک جار برپاوه؛ شه‌ک؛

به‌رخ یه‌ک ساله (۲) پیسته‌ی شه‌ک یا به‌رخ به‌به‌رگنه‌کیه‌وه.

(۱) برنگ؛ مه‌قه‌ستی گه‌ره shears (shēz), n.pl.

(۲) نامری کانزاو شتی تر برینه‌وه. shear-legs

shear-water (shēr'wō'tēr), n. ناوهر ناندیه‌کی ده‌ریایی ره‌شو.

سپی ده‌نووک نوشتاوه‌ی بال درێژه شه‌نده‌ی کۆتریک ده‌بیت که ده‌فریت له‌وه

ده‌چیت که به‌سه‌ر ناوه‌که‌دا بختینت یا بیخپرت.

sheatfish (shē't'fish'), n. ماس‌یه‌کی زۆر گه‌ره‌ی پوباری

له‌وهریاییه: هه‌ندیکیان سه‌دویه‌نجا کیلۆ ده‌بن).

sheath (shēth), n. (۱) کێلار؛ کیف: (۲) به‌رگ.

(۳) کراسی ته‌سکی ئافره‌ت.

v.t. خستنه کێلانه‌وه

sheath-bill (shēth'bil'), n. ده‌نووک کێلانی بالنده‌یه‌کی ده‌ریایی

سپی ناوچه‌کانی ته‌وه‌ری باشووره کیفیک به‌ژێر ده‌نووک‌یه‌وه‌یه.

sheathe (shēth), v.t. (۱) خستنه کێلانه‌وه

(۲) به‌رگ تیگرتن؛ داپۆشین (بۆ پاراستن).

(۳) کردن به‌گۆشتدا (شیر)

(۴) چیرنووک کیشانه‌وه ناو کیفه‌وه

(۱) (۱) خستنه کێلانه‌وه. (ب) به‌رگ تیگرتن. sheathing (shēth'ing), n.

(۲) به‌رگ

sheath knife, چه‌قۆی کیف‌دار

sheave (shēv), n. پینچکه‌ی قه‌راع چال؛ وه‌ک هی خولخولکه‌ه

sheave (shēv), v.t. چه‌پک کردن؛ گورزه‌کردن؛ پینچانه‌وه؛ به‌ستن.

sheaves (shēvz), n. plural of sheaf and sheave.

shebang (shā-ban'), n. [Slang], کاروبار؛ ده‌زگا؛ شت؛ مه‌رامه.

sheepshead

- (۲) [Scot.] شتیکی هیج و پوچ: شتیکی ناسک، بئ هیج، یا باریکله.
sheepshead (shēps'hēd'), *n.* (۱) کهللی مەر (بۇ خواردن).
 (۲) کەسکی کەر و بئ میشکە کەسکی هیج و پوچ.
 (۳) ماسیجەکی دەریایی گەورە سەر زلی بازووه.
sheep-shearer (shēp'shēr'ēr), *n.* (۱) مەر پەرەوه.
 (۲) بێگە: مەکیتهی مەر پڕینهوه.
sheep-shearing (shēp'shēr'ing), *n.* (۱) مەر پڕینهوه.
 (۲) کاتی مەر پڕینهوه. (۳) ناھەنگی مەر پڕینهوه.
sheepskin (shēp'skīn'), *n.* (۱) پێستە مەر بە کولکەکی مەر.
 (۲) پێستە نووسن: کاغەزی پێستە.
 (۳) [Colloq.] بېروانامە: قوتابخانە: دېلۆم.
sheep sorrel, ترشۆکە: گیایەکی کتێلەییە گەلەکی لە سلق دەچیت
 تاهەکی ترشە.
sheepwalk (shēp'wōk'), *n.* لەوەرگای مەر.
sheer (shēr), *v.t.* (۱) پێ لادان (کەشتی): لادان.
v.t. (۱) پێ بئ لادان.
n. (۱) لە پێ لادان (کەشتی): لادان.
 (۲) پادە: لاریوونەوهی کەشتی (کە لە لاوه بپێری).
sheer away (or off), جیا بوونەوه: ئە تاقە خەلک: بەجێپێشتن!
 لە باس لادان یا گۆڕین (لەبەر ناخۆشی باسکە).
sheer (shēr), *adj.* (۱) زۆر تەنک (کالا): پۆشن.
 (۲) ئەوا: بئ کەم و زیاد: مەر: تەنھا: پووت:
(It was ~ folly, ignorance, etc.; a ~ accident; a ~ waste of time)
 (۲) هەزار بە هەزار: سەخت: ستوونی: زۆر لێژ: یەکسەر چووه بە ئاساندا:
(a ~ drop; a ~ cliff)
adv. (۱) بە ئەوا: بئ کەم و زیاد: پووت: مەر: تەنھا.
 (۲) یەکسەر بۇ خوارەوه: بە لێژی: بە ستوونی: بە هەزار بە هەزار.
n. کالای زۆر تەنک: بەرگی لەم کالایە دروستکراو.
sheer legs, = shear legs.
sheet (shēt), *n.* (۱) سەر دۆشە: بەرگە دۆشە: چەرچەف: مەتیل.
 (۲) [Poetic], بایمەن.
 (۳) (۱) پەرە (کاغەز): تەبەق: *(a ~ of paper)*.
 (ب) پۆژنامە.
 (۴) پەرە (ناسن): تەبەق (سەھۆل، شووشە): تەختە (دار، شووشە):
(a ~ of ice, glass, iron, plywood, etc.)
 (۵) تەختە بەرد (زەمینناسی).
 (۶) تەبەقە پوول (پیش جیاکردنەوهیان لەیەک).
v.t. داپۆشین (بە مەتیل، تەبەقە شووشە، سەھۆل یا ناسن): بەرگ تێگرتن.
sheet (shēt), *n.* پەتی بایمەن
v.t. درۆژبوونەوهی پەتی بایمەن بە لایەکا.
three sheets to the wind, [Colloq.], سەرخۆش.
sheet anchor, (۱) لەنگەری گەورە: تەنگانە: کەشتی.
 (۲) دوا پەنا: دوا دالە: کەسێک یا شتیگە کە لە تەنگانەدا دەکەوێتە فریا.
sheet bend, قوڵفە گری: بریتیە لە گریزانی پەتیک بە قوڵفەکی مەر
 (کەشتیوانی)
sheet glass, تەبەقە شووشە: تەختە شووشە.
sheeting (shēt'ing), *n.* (۱) بەرگ تێگرتن: بە تەختەدار یا تەبەقە کانزا یا
 قوماش داپۆشین. (۲) لۆکە کە تانی چەرچەف ئی دروستکراو.
 (۳) پەرە: تێگراو: بەرگ (تەبەقە ناسن، تەختەدار، مەتیل... هەند):
(copper ~)
sheet iron, تەبەقە ناسن.
sheet metal, پەرە: کانزایی: تەبەقە کانزا.
sheet music, موسیقایی چاپکراو لەسەر پەرە: بەند نەکراو.
sheik, sheikh (shēk, shākh), *n.* (۱) شیخ (ناین)

shell shock

- (ب) سەرە: خێلی عەرەبی. (۲) [Slang], پیاوی قوژی ئن بۇ شیت بو: ژنکوژ
sheikdom, sheikdom (shēk'dəm), *n.* شیخ نشین.
sheitan (shī-tān'), *n.* = shaitan.
shekel (shēk'l), *n.* (۱) کیشانەییکی بابلی و جوولەکی کۆنە.
 (۲) پارەییکی ئالتوون یا زیوی جوولەکی کۆنە.
 (۳) [Slang] (pl.), پارە (بەتایبەتی هی وورده).
sheldrake (shel'drāk'), *n.* جۆره مراوی یەکی رەش و سپی یە.
shelf (shelf), *n.* (۱) پەفە: تاق.
 (۲) شتی سەر پەفە: ئەوەندە شتومەک کە جئنی بپێتەوه لەسەر پەفە یە.
 (۳) تەختەبەری سەردەرھیناوی لە کەندەلانیگەوه وەک پەفە.
 (۴) پەفە یا تیرەییکی بەردینی تەنکای گۆی دەریا.
 (۵) تەختەبەردی ژێر زیخ و گۆل (کانگەری).
on the shelf, بێگار (پیاوی پیر، کچی قەیرە): بئ کەلک:
 خراوەتە پشت گۆی: خراوەتە لاوه: بەکارنەماو.
shell (shel), *n.* (۱) قاو (کیسەل، گونجەماسی): لەپکە: قاقە: سەدەف.
 (۲) توینکل (هیلکە، پاقلە، گۆژ، بادەم، تۆر): قاو: قاپۆر: قانۆر.
 (۳) بەرگی یا شتیکی لە قاو: چو: (۱) چوارچێوه یا قاوخی خانو.
 (ب) قاوخی پاقلوهر و کیک و کولجە.
 (ج) قاوخی بەلەو کەشتی. (د) گونجە.
 (۴) شتیکی بۆش و پورالەتی (کردار، هەلۆست... هەند): شتی بئ ناوەرۆک یا
 ناوئاخ. (۵) بەلەمی سەوولی باریک و درۆژی پێشچکی.
 (۶) بۆمبا. (۷) قاوخی فیشە: قاپۆر: قاوخی گولە.
 (۸) گونجەماسی: گیاندار: دەریایی نەرمی قاوگذار.
v.t. (۱) توینکل لیکردنەوه: پاک کردن:
(to ~ peas, shrimp, etc.)
 (۲) دەنکی گەنەشامی کردنەوه لە گولەشامی.
 (۳) بۆمباران کردن: بۆمبا پێوهنان: تۆپ پێوهنان.
 توینکل ئی بوونەوه: *(Peanuts ~ easily)*.
come out of one's shell, شەرم شکان و چوونە ناو خەلکەوه:
 لە قاوخی خۆ هاتنەدەرەوه: هاتنەدەرەوه بۆناو کۆمەل.
retire into one's shell, چوونە ناو قاوخی خۆه: شەرم گرتن:
 لە کۆمەل کشانەوه.
shell out, [Colloq.], پارەدان: جرنگاندن: دانەدەست:
(He shelled out a large sum of money.)
she'll (shēl), = she shall, she will.
 (۱) جەوی "لە" ی پانیروا.
 (ووشە "lac" ببینە) (۲) بۆیەیکی پوونە لە "لە" و کحوول پێکدیت:
 شلاووی "لە".
v.t. (۱) شلاووک یا جەوی "لە" لێدان.
 (۲) [Slang], زۆر بە باشی ئی بردنەوه (یاری): بۆپێندان: باش بەزاندن.
 (۳) [Slang], پەیتا پەیتا لێدان: بە بئ بەزەبیانە دارکاری کردن یا بیرازکردن.
 (۱) دارکاری کردن:
shellacking (shē-lak'ing), *n.* [Slang].
 بیرازکردن: بە قامچی لێدان. (۲) بە ئەوا: بەزاندن: باش بۆپێندان
shell-back (shēl'bak'), *n.* (۱) کەشتیوانی قال یا شارەزا.
 (۲) کەسێگە کە کەسەری زەوی بریجی بە کەشتی.
shell-bark (shēl'bārk'), *n.* = shagbark.
 جۆره لۆبیا یەگە کە هەر ئارکەکی دەخوێت نەک قاوخیگە.
shell bean, تۆپ پێوهنان: بۆمباران (بە تۆپ).
shell-fire (shēl'fir'), *n.* گیاندار: ئاری قاوگذار (گونجەماسی).
shell-fish (shēl'fish'), *n.* قوژانگ، گولەیی دەریا... هەند).
shell game, پیلانیگە بۇ خەلەتاندن و گزی لیکردن و دەستپێنی گریارو
 سەوداگەر: گزی: دەستپێن.
shell jacket, جۆره چاکەتیکی کورت و تەسکە بۇ بۆنە: نیچە رەسمی.
shell-proof (shēl'prōōf'), *adj.* بۆمبا کارتێنەکر: دژی بۆمبا.
shell shock, میشک تیکچوونی سەرباز لە جەنگدا: بەهزی بۆمبارانی

shelly

-shell-shocked (adj.).

shelly (shel'i), adj.

shelter (shel'tēr), n.

(to take ~; to give ~ to somebody)

v.t. (to ~ someone) دالده دان! په نادان! گرته خو! جیکړنه وه! پاراستن!

v.l. دالده بڼه بریدن! په نا بڼه بریدن!

shelter tent, چادرینکی بېکوله یی دوو کسۍ په.

(پنښی دهووتری! "pup tent")

shelty, sheltie (shel'ti), n. = shetland sheep dog,

shetland pony.

shelve (shelv), v.l.

v.l. (۱) پرهه بڼه بریدن! پرهه بڼه ډیروستګردن! (۲) خستنې سره پرهه.

(۳) ۱- خستنې لاره! دواختن! خستنې پشت ګوی!

(to ~ a plan, project, discussion, etc.)

(ب) خانه نشین ګردن! له نیش دهر ګردن! ټی خستن

shelves (shelvz), n. plural of shelf.

shelving (shel'vī), n.

(۱) کهره سۍ پرهه.

(۲) پرهه به ګشتی! پرهه ګان

(۳) شت خستنې سره پرهه! ښکستنې له سره پرهه.

(۴) ۱- لږ ګه! لږ ټی! لږ ټی! (ب) پله یی لږ ټی

Shemite (shem'it), n. = Semite.

Shemitic (shem-it'ik), adj. = Semitic.

shenanigan (shi-nan'i-gan), n. [Colloq.] قسه یی میچ وپوچ

بی مانا! فیل بازی! فیل ته لکه! که تن! تله کمانی! خله تان! تشقه! چمرتی.

sheol (shē'ōl), n. (۱) جینی مردوران (نینجیل).

(۲) [Colloq.] دوزخ. جهنم

shepherd (shep'ērd), n.

(۱) شوان

مهرومه "shepherd"

(۲) رابهری ټانی (مهلا، قهشه هتد) رابهری کلنسه.

v.l. (۱) شوانی ګردن! به دیار مه پوښی پانه مه.

(۲) رابهری ګردن! سهرموکاری ګردن! چاودیری ګردن! ښا ټی پوښ.

the Good Shepherd,

shepherd dog, = sheep dog.

shepherdess (shep'ērd-is), n. شوانی ټی! کچه شوان.

shepherd's check, (۱) نه حطینکی میل میلی رده شو سپی په.

(۲) قوماشینکی میل میلی رده شو سپی په.

(پنښی دهووتری! "shepherd's plaid")

shepherd's purse, گیاهه کی ګول سپی په که لوی سڼو شوی وه

دل دهر ګر

sherbet (shūr'bət), n. (۱) شهربت! خوشا

(۲) شیرینی په که له دوندومه ده چیت

sherd (shūrd), n. = shard.

shereef (shā-rēf'), n. = sherrif.

sherif (shā-rēf'), n.

(۱) شریف! نهری پیغه مه

(۲) شریف! فرمانده وای مه که

sheriff (sher'if), n. (۱) سهرزکی پولیس سواره یی دهر وه ناوشار

که ناسپیشی ناوچه که جینه جیکړدنې فرمانه کانی داګای پی سپر دراهه.

(۲) سهرزکی شاهروانی داګه ری ناوچه په کی نینگلته ره په

sherris (sher'is), n. [Archaic] = sherry.

sherry (sher'i), n. شیری ۱- شرایبکی نیسپانی خسته (کلیک جار

شریفه ۲- شراب یا مبه کی وها

she's (shēz), = she is, she has.

shift

Shetland pony, نهمپی ګورته بالای شیتلاند: نهمپینکی ګورته بالای

بهمیزو کلک دریزه (له "شیتلاند" مه هاتوه که دور ګه په کی نریک

نوسکولته نه ده په).

Shetland sheep dog,

سهمگی شوانی شیتلاند.

(روشی پښور وه "sheep dog" بینه).

shew (shō), n., v.t. & v.l. = show.

shewbread (shō'bred'), n. = showbread.

Shiah, Shia (shē'a), n. (۱) شیعه (نیسلا)! لقی شیعه.

Shiite (۲)

shibboleth (shib'ə-ləth), n. (۱) تاقیکړنه وه (نایی جو له که).

(۲) تاقیکړنه وه (به تاقیه تی یو ناسپنه وه جیا کړنه وه کیسک).

(۳) درو شوو نیشانه په کی تاقیه تی کوملک، تاقینک، یا جیزینک.

shied (shid), past tense and past participle of shy.

shield (shēld), n. (۱) زری! قلفان.

(۲) پاریزه (مرو، شت)! هوی پاراستن.

(۳) قلفانیک که درو شوی هوی زکی پیوه په.

(۴) شتیکی له قلفان چور.

(۵) گولله بند یا بهر په شتیکی ناستی توپ یا توپ هاویزه (یو پاراستنی

توپیچی په کان). (۶) پهره یا بهر په شتیکی پاراستن (مه کینه کاری)

(۷) بهر په شتیکی ناره: شتیکی هملر یا لاستیک په به بن قوئی کراسو

چاکه تدا له بهر په شتیکی یو پاراستنی له ناره: (۸) قاوغ (کیسه ل).

(۹) بهر په شتیکی نه توپ: دیوارینکی قورقوشی یا چیمه نتو په بهر په وری فرنی

نه توپیدا یو بهر په شتیکی تیشک (فیژیا).

v.l. (۱) پاراستن به زری (۲) پاراستن! پاریزه کاری ګردن.

(۳) شاردنه وه! دپوښن! بهر چار ګردن: (to ~ from view)

v.l. پوښ به زری یو: پاراستن

shielding (shēld'ing), n. (۱) کوڅه کی دهشت و شاخی شوانان.

(۲) [British Dial.] هاوینه له هر په کی شاخ و کیو.

shier (shī'ēr), n. نهمپی سرک نهمپیک که زوړو هملده سله میتنه.

shift (shift), v.t. ګوښن (له شونینک، کیسک، یا بارنکه یو په کیکی

تن! ګواسته نه وه! لادان! خسته سر: (Don't ~ the responsibility;

to ~ the blame on to someone else; to ~ the scenes)

(۲) ګوښنه وه! جیګوښکی پیکردن! نالو ګوښکردن.

(۳) ګوښ ګوښ (نوتومیل). (۴) ګوښی دهنگ (زمانه وانی).

v.l. (۱) ګوښان (شپوه، جی، سروشت، پښان! جولان! له پی لادان.

(۲) دهر بریدن! بهی یارمه تی کس! همل ګردن! پشت به خو به ست!

خو به خپو ګوښکردن: (You must ~ for yourself now.)

(۳) سرچمو تی ګردن! نوښ بازی ګردن! فیل بازی ګردن! ساخته ګردن.

(۴) ګوښ ګوښ: (Our new car ~s automatically.)

(۵) [Archaic or Dial.] جل ګوښ! خو ګوښ.

n. (۱) ګوښ! ګوښان: (a ~ in foreign policy)

(۲) پیلانی پر ګار ګردن (به تاقیه تی له تن ګانه په ک).

(ب) فیل و ته له که! فیل بازی! ناین و نوښ! ساخته! خو دهر باز ګردن

(۳) ګوښنه وه! جیګوښکی ګردن! نالو ګوښ.

(۴) نوره! نوبه! نوبه! سهره! شرفت.

(۵) تاقه کرنکاری شفتیک! تاقه کار ګری به په یک نوره نیش کردو! شفت:

(Three members of the night ~ were absent.)

(۶) ګوښانی پووی با همل ګردن.

(۷) [Archaic or Dial.] جل ګوښ! خو ګوښ.

(۸) chemise. [Rare] جیګوښکی یاریک (فوتبولی نه مه ریکی)

(۱۰) ګوښی نوتومیل ګوښ.

(۱۱) جولانی زوی له دهر په وری قلیشی ګوره یی زمیندا (زمینناسی)

(۱۲) جینی په نجه یا دوست ګوښ له سره که مانجه و نامیری تر

(۱۳) دهنگ ګوښ (زمانه وانی)

make shift, دهر بریدن له نوحی ناهمه موارد! به چنکه کړی همل ګردن

	بهی یارمندی کس
	(۲) نویی میولدان؛ هتا له توانادا بی کوشش کردن.
-shifter (n.).	
shiftless (shift'lis), adj.	(۱) تمهال؛ لمش گران.
	(۲) بی نه هاتوو؛ دسته پاچه؛ ناکارامه.
-shiftlessly (adv.); shiftlessness (n.).	
shifty (shif'ti), adj.	(۱) چمرت؛ فیلماز؛ سرچموت؛ ناپاک
	بشت بی نه بهستراو؛ بی بار؛ همیشه گزپاو:
(~ eyes; a ~ character or person)	
	(۲) کارامه؛ لیهاتوو؛ زفزان.
-shiftily (adv.); shiftiness (n.).	
Shiism (shē'iz'm), n.	شیعیه تی
Shiite (shē'it), n.	شیعیه تک؛ کسینگی شیعه.
shikar (shi-kär'), n.	پاو
v.t. & v.i.	پاو کردن
shikari; shikaree (shi-kä'rē), n.	پاوچی؛ پاوکرا؛ پابریا
	چاوساخی هیندی پاوکمران.
shill (shil), n. [Slang].	دار (مجان)؛ تله؛ کسینگه که چمرچی یا
	قومارچی یا خاوین تیاتوو پیشانگا بهکاری دههینیت به خویشاندان به
	کریار یا سوداگر بۆ پاکیشانی خنکی ترو هاندانیان بۆ کرین یا بهشاری
	کردن
shillelagh, shillalah (shi-lä'la, shä-lä'li), n.	کوتک؛ دار
shilling (shil'ing), n.	(۱) شلنگ؛ پارهیکی ووردهی نینگلته رهی
	بیست یهکی باوه نیکه (۲) شلنگ. پارهی هندیکی ولاتی نه فریقاه وه
	کینیا
shilly-shally (shil'i-shal'i), adv.	به پارایی؛ به دو دلی
adj.	دو دلی؛ راپا.
n.	دو دلی (به تاییمی دهریاری شتیکی هیچ وپوچ)؛ پارایی.
v.i.	(۱) دو دلی کردن؛ پارایی کردن
	(۲) خۆ به شتی هیچ وپوچوه خریک کردن.
-shilly-shallier (n.).	
shily (shī'li), adv. = shyly.	
shim (shim), n.	پوازنیکی دار یا ناسنه بوشایی پی پرده کرتیه و شتی
	پی راست ده کرتیه وه کورسی و میزی لاره سنگ؛ ناواخن؛ پشتیوانه.
v.t.	پرکردنه یا راست کردنه به پواز؛ ناواخن.
shimmer (shim'ēr), v.i.	(۱) درهوشانه؛ ترووسکانه؛
	وروشانه؛ بریسکه هاتن ناویه ناو. (۲) کمروشک کردن.
n.	وروشه؛ وروشه وورش؛ بریسکه؛ ترووسکه؛ درهوشانه.
-shimmery (adj.).	
shimmy (shim'i), n.	(۱) نه ریسوهی یا یاری کردنی بیچکهی
	نوتوسمین. (۲) شیمی. سهامیکی جازی نه مریکی به بادانی زور تیدایه.
	(۳) chemise. [Dial. or Colloq.]
v.i.	(۱) نه ریسونه؛ لرزین (۲) سهامی (شیمی) کردن
shin (shin), n.	(۱) لوللاق
	(۲) یارچه کوشتی به شتی خوارویی لوللاقی پیشهوهی پشمو لاخ.
v.t.	(۱) نه در یا گورسدا؛ هانگه ران به هردو دست و قاچ.
	(۲) شق له لوللاق هاندان؛ شق هاندان له لوللاق.
shin-bone (shin'bōn'), n.	نیشقانی لوللاق؛ لوللاقه نیشقان.
shindig (shin'dig), n.	۱. ناهنگی سهام و هلی پرکی
	۲. ناهنگ؛ زه ماوند
shindy (shin'di), n.	۱. هر وزه؛ هراوهوریا؛ هرا
	shindig. ۲.
shine (shin), v.i.	۱. بریفانه؛ شوقدانه؛ بریسکه دانه؛
	درهوشانه؛ برتنگدانه؛ (The Sun was ~ing.)
	۲. ده کرتی له ناو کوه اندا؛ شوقدانه؛ مهان

(He dose not ~ in conversation.)

	(۲) زور باش دیار بون؛ گمشانه؛ پرشنگدانه.
v.t.	(۱) شوق لیدان؛ داگرساندن: (~ your flashlight over here.)
	(۲) بویاخ کردن (پیلو)؛ بریفه بی مهلسان: (~ your shoes.)
n.	(۱) بریفه؛ شوق؛ پووناکی؛ بریسکه؛ پرشنگ؛ وورش.
	(۲) (۱) بویاخ کردنی پیلو و بریفه بی مهلسانی.
	(ب) بریفه؛ پیلوی بویاخ کراو.
	(۳) سایه؛ هتاو: (rain or ~)
	(۴) [Colloq.] (pl.)، ته شقه؛ پنگ؛ تپن.
	(۵) [Slang]، هراوزنا؛ هراوهوریا. (۶) [Slang]، ونسکی
	باران بی یا سایه؛ باران بی یا هتاو؛ هموو کات؛
	rain or shine,
	همیشه.
	خۆ بی بردنه پیشهوه.
	شینه بریفه؛ [Slang],
	take a shine to, [Slang].
	پنگسهر چوونه دلوه؛ بدل بون؛
	خوشوستن
shiner (shin'ēr), n.	(۱) شتی بریفاه؛ کسینگی ده کرتی له کوه اندا.
	(۲) ماسی یهکی بچوکی پوله که زیویه.
	(۳) [Slang]، چاوشتن بونوه و خوین تیزان (بهوی مسته کوه لیدانه)
shingle (shin'g'l), n.	(۱) زیخ و چوری درشتی کنار دهرا؛
	ورده بهردی گوی دهرا. (۲) چوری زیخی درشت؛ ورده بهرد
	(۳) کنار دهرای داپوشراو به چوری زیخی درشت و ورده بهرد
shingle (shin'g'l), n.	(۱) (۱) تخته دارنکی بچوکه تپه لکش
	ده کرتی و سهرانی پی ده کرتی (هاندیک جاریش دیواری دهروه)
	(ب) پارچه نه سینیستوسی به کارهینراو بۆ همان مه بهست.
	(۲) قز تاشینی کورتی نافرهت.
	(۳) [Colloq.]، تخته خا ناو و نایشانی بهردمی هرا مانگی پزیشکو
	پاریزه... هتا: (to hang out a ~)
v.t.	(۱) سهران کرتن به تخته داری بچوکی تپه لکش کراو.
	(۲) قز زور کورت کردنه
	هرا مانگی کردنه (پزیشک، پاریزه).
hang out one's shingle,	
shingles (shin'g'lz), n.	نه خوشی یه که ده بیت هوی برین بی هاتو
	تلوق کردنی پیست.
shingly (shin'gli), adj.	زیخاوی؛ ورده بهرداوی.
shining (shin'ing), adj.	(۱) بریفه دار؛ بریسکه دار؛ شوقدانه.
	(۲) گمش؛ سهرنج پاکیش؛ ده کرتی و ناویانگ.
(a ~ example of courage)	
shin-leaf (shin'lēf'), n.	پوهه کینکی لاسک درزه گلهای خر به
	به بنه که یهوه و گولی سپی ده کرت.
shinny, shinney (shin'i), n.	(۱) شنیوهیکه له یاری (هوی)
	مندالان. (۲) گورزی نه یاری یه.
v.i.	کردنی نه یاری یه.
shinny (shin'i), v.i. [Colloq.], (~ up),	هنگه ران به دارو پتدا
	به هردو دست و قاچ
shin-plaster (shin'plas'tēr, shin'pläs'tēr), n.	(۱) مشهامی
	له پیست گرتن. (۲) پارهی کاغزی بی ترخ.
shiny (shin'i), adj.	(۱) بریفه دار؛ بریسکه دار؛ بریفاه.
	(۲) ساف و لووس. (۳) پووناک؛ هتاو؛ سایه.
-shininess (n.).	
ship (ship), n.	(۱) کشتی گهره؛ کشتی؛ پایوپر
	(۲) کشتی بایهوان؛ کشتی چارزده دار.
	(۳) کشتیوان و نهفسهری کشتی یهک. (۴) فرۆکه
v.t.	(۱) بارکردنه سهر کشتی؛ هینان یا خستنه سهر پایوپر.
	(۲) ناردن یا گواستنه (به ههر هویکی گواستنه بیت):
	(We ~ped the cattle by rail.)
	(۳) ناوتیچوونی کشتی (له زیراندان).

-ship

(٤) خستنه شوینی خوی لسهه کهشتی: (~ the oars.)
 (٥) به کرئ گرتن بؤ نیش کردن لسهه کهشتی
 (٦) [Colloq]، دوورخستنهوه! له خوؤل خو کردنهوه! خو بؤ پرگارکردن
 (٧) سواری کهشتی بوون! دهست به کهشتی دهريا کردن!
 v.i. گهشنگردن به کهشتی (٢) نیش کردن لسهه کهشتی: بهکرئ گيران بؤ نیش
 سهر کهشتی
 کاتی دونهلهمندبوونی when one's ship comes home (or in),
 کهسبک: که ناوات جینهجی دهیبت: کاتی به ئامانج گهیشتن.
 پاشگرنکه بهمانای: (١) بار! دوخ! چوئیتی:
 -ship (ship),
 (friendship)

(د) کارامندی توانا: لږزاین: (*penmanship; leadership*) .
(ج) کهسکی خاوند نم پهلوپایه: (*lordship*) .
(ب) پهلوپایه: (*professorship; kingship*) .

ship biscuit, - hardtack.
shipboard (ship'bôrd', ship'bôrd'), *n.* (۱) کشتی: پایپر.
 (۲) [bs] لاتهنیشتی کشتی.

on shipboard,
shipbuilder (ship'bil'dēr), *n.*

ship-building (ship'bil'din), *n.* کشتی درووستکردن
adj. هی کشتی درووستکردن
ship canal, جوگی کشتی پیدا پویشن
ship chandler, بازارگانی کهرسه و شتومهمکی کشتی.
ship-load (ship'lōd'), *n.* باری تروای کشتی: پر کشتی-یهک
shipman (ship'mən), *n.* (کشتیوان)
shipmaster (ʃip

shipmaster (ship'mas'tēr, ship'mās'tēr), *n.* پرنبری کشتی: ۱)
 کشتی پرنبر: ۲) ناوۆری کشتی: ۳) سەزۆکی کشتی.
ship-mate (ship'māt'), *n.* هاو کەشتیوان: ناوێ کەشتیپەوان.
shipment (ship'mənt), *n.* (۱) شتوومە کواستەنەر:
 شتوومە کە نارێ (بە هۆیکەى هاوچۆدا): ۲) بار نارێ
 (۳) بارگە: ۴) بارى گۆنزاراوه

ship money, باجى كەشتى باجىكى كۆنى نىنگلىزى بوو لەسەر
بەندەرەكانى نىنگلەنەرە بۇ پارە كۆكردنە بو دروستكردنى كەشتى جەنگ
(دەمكە لا پراود).

ship of the line,
ship-owner (ship'ōn'ēr), *n.*

shippable (ship'ə-b'l), *adj.* ده‌توانی بفرستنه
shipper (ship'er), *n.* بارگرنه، بارگه‌خو، یا بریکارمه‌ی

shipping (ship'ing), *n.*

(۳) | ۵۵ (۰) . گشتی دریایی

فرمانتبه‌ری بارگه ناردن؛ کارگه‌ری بار ناردن.
ثووری بارگه کردن و ناردن (له کارگه‌یه یا
هم‌گاهه‌دا)

ship-shape (ship'shāp'), *adj.* پرنک وینک: پاک و تہمین
adv. بہ نیک، نیک: بہ پاک، تہمین: بہ جوانی

ship's papers,
ship-way (ship'wā'). *n*

ship canal (۲۰) دریا، کانال

ship-worm (ship'wŭrm'), *n.*
کرمی کشتی گیاندرنگی کرم
فاسدسای قاعدهاره داری ژیر ناو دهخواتموره زبانی پین دهگه یینیت (دوک هی

shivery

ship-wreck (ship'rek'), *n.* (١) لاشه‌ی کشتی نوقوم بوو یا
 (٢) کشتی وەرگیراو. (٣) کشتی شکان؛ کشتی نوقوم بوون.
 (٤) څیرکمون؛ تنګشان؛ شکستی؛ مال ویرانه؛ فموتان.

(۶) کشتی و مرگ پراندن، شکاندن، یا نوقوم بیون.
(۷) ژیرخستن؛ تنگشکاندن؛ مال و زیان کردن؛ فو تاندن.

ship-wright (ship'rit), *n.* **دوستای کشتی؛ کشتی چاکره‌وه**
ship-yard (ship'yärd'), *n.* **شونی کشتی سروستکردن و چاک کردنه‌وه.**

shire (shir), *n.*

shirk horse,
shirk (shūrḳ), v.f.

(to ~ one's duty or responsibility)

شیر (۱) از کینه و تنگی دین، قه‌ماش، به، دین (دین)
shirr (shūr), *v.t.* **n.** کسینکه که خوی بدترتوه له نرکی سهرشانو جینه‌جینی نه‌کات.

١١. (٢) هیلکه بیزاندن (بهی تویکنه کی).
 محمد یحیی. هار، زکی، تیک کاه، کا آ.

shirring (shūr'ing), *n.* = shir.
shirt (shūrt), *n.*

. shirtwaist (۳) . undershirt (۳)

keep one's shirt on, [Slang], به هیتمنی مانهوه؛ خو تیک نهدان.
lose one's shirt, [Slang], لهکس، چه نه، هه بهو شیت!

shirting (shūr'tin), *n.* (He lost his shirt on that business deal.)

shirt-sleeve (shūrt'slēv'), *adj.* (۱) خاکی؛ ساده؛ ساکار

shirt-waist (shûrt'wâst'), *n.* کراسی تا نازده هاتوری ژنانه

shish-kebab,
 shib (shib) نىپ [Muskat]

shit (shit), *v.t.* [Vulgar], *گوگردن؛ پیسای کردن.*
v.t. [Vulgar], *خلفه تاندن؛ له خسته بردن؛ فیل لی کردن.*

(۱) گوو؛ پیسای. (۲) گووکردن؛ پیسای کردن.
(۳) شتی بی نرخ؛ شتی هیچ و پوچ و بی فایده.

(۴) [Slang]، قسه‌ی قوہ، قسه‌ی هیچ وپوچ.
(۵) [Slang]، که‌سینکی هیچ وپوچ و بی نرخ.

۶) [Slang]، هیروین؛ بهنگ.
 interj. [Vulgar Slang]، گگوی تر بی! به زیاد نمی! به زیاد نمکرد!

shittah (shii'ə), *n.* Also shittah tree, دارجہوی
shittim (shit'im), *n.* Also shittim wood, دارو تختی

shivaree (shiv'ə-rē'), *n.* Also charivari, زماوندی موسیقای

داسایي: برقي بیه له زوږنالیځان او تهغه تهق کردن به کتلی و مهجهل له بهردم به بهردم ژوړی بوک و زاو ادا.

shive (shīv), *n.*

(۱) تەلەزم. (۲) كۆزەن.
(۳) تەبەددۇنكە بارلىك نىت بۇ دەمى شووشەكە.

shiver (shiv'er), *n.*
v.t. & v.i.

shiver (shiv'ēr), v.i.
P.f.

shivery (shiv'ər-i), *adj.* لرزه‌زین، لرزه، لرزه‌لر، ته‌زوا، موچرک.

shivery (shiv'ē-ri), *adj.* ټړه چوک: به ناستی د سحریت و ووردوخاس
بیت.

- (۲) له‌رژلننه: سارد: ترسناک: ترسینه
- shoal** (shōl), *n.*
- (۱) گله: ږوه: ږول.
- (۲) گله‌ماسی: ماسی گله: ږوله ماسی.
- v.l.**
- shoal** (shōl), *n.*
- (۱) تنګاو (ږوبار، ده‌ریا، ده‌ریاچه): تنګایی.
- (۲) بستو یا به‌زایی ناو څاو (که باش نابینږی و ده‌بیته هوی مترسی بڼه بلغمو کشتی) (۳) مترسی و گه‌ندوکوسپی شاراوه.
- v.l.**
- v.l.**
- (۱) تنګاو کړدن.
- (۲) به‌رو تنګاو پوښتن (کشتی) له تنګایی نږیک‌وونه.
- shoat** (shōt), *n.* Also **shote**.
- (۱) لیدان: به‌یه‌کدکشان: به‌یه‌کدکدان.
- (۲) (۱) پاته‌کان: پامشان: (the ~ of an earthquake).
- (ب) نه‌جاسی هم پاته‌کانه.
- (۳) (۱) پاته‌کانی میشت: پشینوی میشت له نه‌جاسی لیدانیک یا پامشان‌دینک: میشت شلقان (ب) هوی هم پاته‌کانه.
- (۴) پاته‌کاسی کاره‌بایی: (to get an electric ~).
- (۵) (۱) دل‌خوږی: خوږی: پاچله‌کین: پاچله‌کان: دل‌داخوږیان: کسپه‌ی دل: ووی (ب) هوی هم دل‌خوږی‌ی: پاچله‌کانه.
- (۶) داخوږی ده‌ماری خوږنېر بڼه‌لش به‌هوی مهبینی خوږنېر.
- v.l.**
- (۱) پاته‌کادن: پامشان: له‌پرو به توند لیدان.
- (۲) دل‌داخوږیاندن: ووی‌کړدن: ووښکېون: زور پستکړدن: قیز ټی هاتنه: کسپه‌هینان به دنا: (He ~ed us all by his horrible behavior.)
- (۳) تیزووی کاره‌بایی لیدان: پاته‌کادن به تیزووی کاره‌بایی.
- v.l.** [Archaic or Poetic].
- shock** (shok), *n.*
- v.l. & v.l.**
- shock** (shok), *n.*
- (۱) تویه‌نیکي بڼو چرو نالوسکاو (قڼ توک)
- (۲) سه‌گی تیسکن
- adj.**
- shocker** (shok'ēr), *n.*
- شتیکي دڼ داخوږنېر (به‌تابیه‌تی چیرکینکی ووروژینه).
- shocking** (shok'in), *adj.*
- (۱) دل‌داخوږین: هست پاته‌کین: زور ناخوږ. (the ~ news of his death).
- (۲) زور ناپه‌سند: زور خراب: پیسو بوگن: زور نابه‌جی و ناشرین: (~ behavior)
- (۳) زهق (~ pink).
- shock tactics**,
- (۱) هنرشی له‌پرو به‌زه‌برو وویکمر (سوپا).
- (۲) کاری له‌پرو توندوتیژ.
- shock therapy**,
- چاره‌کړدن به دل داخوږیان یا پاته‌کادن (به‌هوی پاته‌کانی کاره‌بایی یا ده‌رمانه‌وه). (پزیشک‌وانی ده‌روون). (ه‌روه‌ها پښی ده‌ووتری: "shock treatment").
- shock troops**,
- سمریازی هنرشی له‌پرو.
- shock wave**,
- شه‌پولی پاله‌پستوی یا پاته‌کین: (۱) ته‌قینه‌وه.
- (ب) پاته‌کانیکه به‌هوی گویانی پست‌واتنی ه‌واوه.
- (ج) پاته‌کانی توندوتیژ: پامشانی به‌زه‌بر (مجان): (~s of rebellion).
- shod** (shod), *past tense and past participle of shoe.*
- adj.**
- (۱) پیلو له‌بی: پیلودار. (۲) تایه‌ی له‌ژیردایه: تایدار.
- (۳) نال کراو.
- shoddy** (shod'i), *n.*
- (۱) (۱) ږنسی گنده خوری (که له ږیشالو کالو). فخرشی کون ده‌کړت. (ب) ته‌نراری خوری گندی له ږنسه دروستکراو.
- (۲) شتوومکی ه‌رژانیه‌ها: گنده شت: شتی جملې.
- adj.**
- (۱) گنده: جملې: قنل: له شتی گندو کونه دروستکراو: ه‌رژانیه‌ها.
- ده‌شوکي (۲) به پله‌و لامسه‌رلای کراو: قنل (کا): خراب: ناکارامه (کا): (~ construction, workmanship, etc.)

- (۲) په‌پړوت: پوخواو.
- shoddily (adv.); shoddiness (n.).**
- shoe** (shō), *n.*
- (۱) پیلو: کهوش: قوندهره: کلاش. (۲) نال.
- (۳) شتیکه که نه‌رکی پیلو یا نال بیښی و ایان بچی:
- (۱) نالی سمری دارده‌ست. (ب) کهوشی نیستوب (نوتومیل).
- (ج) بڼی پایوه پالېشتی تر. (د) پیسته یا ده‌رومی تایه: تایه.
- (ه) کهوشی گالیسکه به‌فرینه.
- v.l.**
- (۱) پیلو بڼو کړدن: کهوش بڼو کړدن.
- (۲) نال کړدن: (to ~ a horse).
- (۳) داپوښتن (بڼو پاراستن یا جوانی) بن‌گرتن: ده‌وره‌گرتن.
- be in another man's shoes,**
- له جی یکتا بوون:
- له باقی کسپکی تر بوون:
- (If I were in your shoes, I would keep quiet.)
- fill one's shoes,**
- جنگه گرتنه‌وه:
- (no one can fill his shoes.)
- the shoes is on the other foot,**
- شتمکه یا بارمکه به ته‌وای
- به‌پنجه‌وانه‌ی له‌وی تره.
- where the shoe pinches,**
- له‌و شوښنی پیلو ده‌یگرئ: واته:
- سهرچاوه‌ی نیش و نازارو ناخوښی و ده‌ردی سمری.
- shoe-bill** (shō'bil'), *n.*
- بالنده‌یکي ناوی ده‌نووک پانه له حاجی
- له‌قلق ده‌چیت
- shoe-black** (shō'blak'), *n.*
- بوياخچي (پیلو)
- shoe-horn** (shō'hōrn'), *n.*
- پاژنه‌ملکیش: پاژنه‌کیش: که‌رته.
- shoe-lace** (shō'lās'), *n.*
- قه‌پتانی قوندهره: به‌نی پیلو.
- shoe-maker** (shō'mākēr), *n.*
- پیلودروو: که‌وشدروو:
- قوندهره‌جی.
- shoe-making (n.).**
- shoer** (shō'ēr), *n.*
- نالیه‌ند.
- shoeshine** (shō'shīn'), *n.*
- (۱) بوياخ کردن (پیلو).
- (۲) برقی پیلوی بوياخ کراو. (shoeblack).
- shoestring** (shō'striŋ'), *n.*
- (۱) پارهیکی کم: سمرایه‌یکي کم.
- (۲) shoelace.
- adj.**
- وهک قیتان بېرواه یا کراوه: باریک‌ودرئ: قیتانی: (~ potatoes).
- on a shoestring,**
- به پارهیکی زور کم: به سمرایه‌یکي کم:
- (The company started on a shoestring.)
- shoetree** (shō'trē'), *n.*
- قالبی پیلو (بو راستکړنده‌وی).
- shofar** (shō'fār, shō'fēr), *n.* Also **shophar**,
- که‌لشاخی به‌ران.
- shogun** (shō'gōon', shō'gun'), *n.*
- فرمانداری زور به‌ده‌سالتی
- یابانی کون.
- shogunate** (shō'gōon-āt', shō'gun-it), *n.*
- (۱) پله‌ویایه‌و
- ده‌سالتی "شوگن" (ووشه‌ی پښوو بینه). (۲) "شوگن" نشین.
- shone** (shōn), *alternative past tense and p.p. of shine.*
- shoo** (shō), *interj.*
- (۱) کشه! (بو مریشک پشیل ده‌کړدن): کش!
- خته! خت. (۲) لاچو! لاچو! ده‌روه! لاچو لیره!
- v.l. & v.l.**
- کشمه‌لکړدن: کش لکړدن: ده‌کړدن.
- shoo-in** (shō'in'), *n.* [Colloq.],
- پښېرکینکړنک یا نامزه‌دکراونک
- که برنده‌وی مسوگر بیت: (a ~ candidate).
- shook** (shook), *n.*
- (۱) که‌ره‌سه یا پارچه‌کانی پښکونه‌نانی سنووق و به‌رمیل... هتد. (۲) مقلو: گورزه: شارا.
- shook** (shook), *past tense of shake.*
- شله‌ژاو: پمشوکاو: پمشووار. (Shang).
- shook-up** (shook'ap'), *adj.* [Slang].
- shoon** (shōon), *n.pl.* [Archaic or Dial], *plural of shoe.*
- (۱) خیرا پندا پوښتن یا برین:
- (He ~s the rapids in his canoe.)
- (۲) ه‌لرشتن (وهک بڼو ناو بوری یا جوه‌یکي لیږ).

- (۳) ھاويشتن (لنگر، توپه ماسی): فریدان! هەلدان
(۴) هینان و بردن (کیلون یا سوورگی دەرگا).
(۵) ڤهنگینگی تر لیدان یا پیاھینان و ڤهنگ گۆڤین.
(۶) تەرز فریدان! چووزکردن! چووز ھاويشتن.
(۷) ھاويشتن (تیر، مووشەك): هەلدان! تەقاندن (گولە، فیشەكەشیته)؛
تینگرتن. (ب) ھاويشتن (تیشك): دانەرە (تیشك): ھاوژان.
(۸) تینگرتن (پرسیان): ئی کردن! بەسەردا! داپاراندن (پرسیان):
(*They were ~ing questions at him.*)
(۹) تەقەکردن! تەقاندن (تەنگ، دەمانچە... هتد): پێوه نان (تیر، گولە)؛
ناگردان. (*to ~ a gun, pistol, rocket, etc.*)
(۱۰) کوشتن (بە گولە، مووشەك هتد): بریندارکردن! پیکان! لیدان:
(*He shot her dead.*)
(۱۱) ڤاوکردن (لە ناوچەیک یا پەلەیک زەوی تایبەتیدا).
(۱۲) بەرزى نەستیزە پێوان: (*to ~ a star*)
(۱۳) وینەگرتن (بە کامیزای فیلم گرتن) (*to ~ a picture, film, etc.*)
(۱۴) [Slang], پێدان! دانەدەست (لەسەر میزی ناخواردن)؛ شاردن:
(*~ the salt to me.*)
(۱۵) (ا) ھاويشتن بەرەو گۆل (تۆپی باسکەو بالە): هەلدان! فریدان.
ب) حال گرتن! نەرەندە خال گرتن! بردنەرە
(ج) تیل کردن (هەلمائین).
(د) یاری کردن (بلیارد، گۆلف) (*to ~ pool*).
v.l.
(۱) لەپەر دەرچوون (تیر): بە تیزی ڤوشتن: ئی! تەقان.
(۲) نە توند و تیزی و لەپەر هەستپیکران (نیش ونازار، گەرمی).
(۳) سەرەدەرھێنان (لووتکە).
(۴) تەرز فریدان! لەپەر زۆر چووز ھاويشتن.
(۵) تەنگ تەقاندن
(۶) تەقین (*The gun won't ~ until it is cocked.*)
(۷) وینەگرتن (هی دیمەنیک بە کامیزا)
ب) دەست بە فیلم گرتن کردن: کامیزاکە نیش پیکردن بۆ فیلم گرتن.
(۸) ڤاوکردن (بە تەنگ): (*He fishes but he doesn't ~*).
(۹) تۆپ هەلدان بەرەو باسکە یا گۆل.
(ب) یاری کردن (بلیارد، گۆلف):
(*He has been ~ing poorly for some time.*)
(۱۰) کشان (نەستیزە)
n.
(۱) ڤاو! ڤاو! گەشت. (۲) ڤوان! چەکرەکردن! گەورەبوون.
(۳) چەکرە: تەرز! چووز! گەلاو خەلفی تازە: گۆیکە (۴) وچە! وچە.
(۵) خوپاو! پۆژاو! قەلبەرە
(۶) پلوسک! بۆزی یا جۆگە نەختیک لێژ (بۆ پیا ناردن و گواستنەردی شت).
(۷) تەزۆو نیش ونازار! مووچرە! نازاری وەك بە دەرزى ئازنینەرە.
(۸) ماوەی نێوان سەول لیدان.
(۹) ووشەیکە بەمانای. فرەموو چی دەلێی بیلێ نامادەم
interj. [Slang].
گویت ئی بگرم. (۲) ووتەیکە بریتی جوانە بۆ "shit" وە بیزاری و ناپەزایی
دەردەبرئ
shoot at (or for), هەول بۆ دان.
shoot down, خستەخوارەرە (بە تەقە یا ڤهنگشکین):
(*to shoot down a plane*)
shoot for (or at), هەول بۆ دان.
shoot it out, شەرە دەمانچە یا تەنگ کردن هەتا بەزین یا کوشتن.
shoot off one's (or at the) mouth, [Slang]. دەم دراوی کردن:
زمان نەوستان! دەم نەوستان
shoot up, (۱) زۆر زوو بالاگردن! بالا زیادکردن خیرا.
(*Their son shot up in no time.*)
(۲) زۆر تەقە (ئ) کردن
(۳) [Colloq] تۆقاندنی خەلك یا شار بە تەقەکردن بە هەموولایەكدا.
(۴) [Slang] شریقی بەنگ لیدان

- shoot through with, ڤرە لە.
shooter (shoot'ēr), n. (۱) تەقەکەر! تیرھاوژ.
(۲) (ل) هەلمات.
(ب) دەمانچە! چەند گولەخۆز: (*a six ~*).
shooting gallery, مەبانی سەرگیرای نیشانچیتى! تەقەخانە!
جنى تەقەکردن.
shooting iron, [Slang], چەكى ئاگرین.
shooting star, (۱) نەستیزە! کشاو.
(۲) ڤوومەیکى گەلا لاکنیشی گۆل سەپى و سوورە.
shop (shop), n. (۱) دووکان! فرۆشگا! کۆگا.
(۲) کارگە! کارخانە! دووکانی پیشەگەری:
(*a carpenter ~ ; a machine ~*)
(۳) دەزگای پیشەسازی یا بازرگانی: (*to set up ~*)
(۴) (ل) ژووری پیشەسازی لە قوتابخانەیکدا! پۆلی پیشەگەری.
(ب) پشتمی پیشەسازی! هونەری پیشەگەری.
(۱) شت کەین لە بازا! شت کەین:
(*We were ~ing in the mall yesterday.*)
(۲) بۆ شت گەپان و کەین: (*to ~ for a house, car, etc.*)
set up shop, (۱) دووکان دانان! دووکانی پیشەسازی یا بازرگانی
کردنەرە! دەست بە کاسبی کردن. (۲) خۆ دامەزراندن و دەست بە کارکردن.
shut up shop, (۱) دووکان هەلگرتن (بۆ شەو)! دووکان داخست.
(۲) دووکان داخست (بە هەمیشەیی یا بە تەواوی)! دەست لە نیش یا کاسبی
هەلگرتن (بە تەواوی).
talk shop, باسی پیشەیی خۆ کردن.
shophar (shō'fār, shō'fēr), n. = shofar.
shop-keeper (shop'kēp'ēr), n. دووکاندار! خاوەن فرۆشگا!
وێرەفرۆش.
shop-lifter (shop'lif'tēr), n. دووکان دز! دووکان بێ!
کەسێکە کە شت دەزێت لە فرۆشگا لەکاتی یا بە ناوی شت کەینەرە (نەمە لە
فرۆشگای ڤۆژاوییدا! دەبێ کە شتومەك بە ناشکرا پیشان دراوە! لەبەردەستی
کەیاردان).
shop-lifting (shop'lif'tīng), n. دووکان دزین (ووشەیی پێشور
بێتە).
shopman (shop'mən), n. (۱) shopkeeper.
(۲) کارگەری فرۆشگا.
shopper (shop'ēr), n. (۱) کەیار! ئەوانەى دەچنە بازار.
(۲) کەیار بۆ خەلك! کەسێکى بە کرێ گێراوە بۆ شت کەین بۆ خەلك
(۳) کەیارى بەراوردکەر! کارگەرێکە فرۆشگایەك بە کرێی دەگرێ بۆ
بەراوردکردنی نرخى شتومەكى فرۆشگا ھاوچارەکانی.
shopping (shop'īng), n. شت کەین لە بازار! چوونە بازار.
shopping center, بازار! تاقە فرۆشگایەكى جۆراوچۆرە لە هەمان
ناوچەدا. (پێشی دەووتێ: "shopping plaza")
shop steward, نوێنەری یەكێتى کرێکارانى کارگەیکە یا دەزگایەك.
shop-talk (shop'tōk'), n. (۱) زاراوە و زمانى تایبەتى پیشەیکە.
(۲) دەمەتەقن یا گفتوگۆی دەربارەى پیشە وکارو کاسبی خۆ
پیس وچر و لۆج
shop-worn (shop'wōrn', shop'wōrm'), n. بووە ڤهنگەكی چوورەتەرە بەمۆی هەلواسینەرە لە جامخانەى فرۆشگادا
(۱) گۆی دەریا! کەنار دەریا. (۲) ووشکانی.
in shore, نزیک کەنار دەریا! لەناو ئاودا بەلام بەرەو گۆی دەریا.
off shore, (۱) لەناو ئاودا بەلام نزیک گۆی دەریا! لەولای قەراغ دەریاوە:
(*off-shore oil drilling*)
(۲) نزیک کەنار دەریا.
on shore, لەسەر ووشکانی! لەسەر قەراغ دەریا.
shore (shōr, shōr), n. پالێشت (بەتایبەتى هی بەلەم و کەشتی
دەرمەردی ئاو)! کۆلەك.

shore

- v.t. (~ up),
(۱) کۆلەك دانەبەر.
(۲) پالېشتى كۆرۈن يارمەتيدان: (to ~ up a country's economy).
- shore** (shôr, shôr), *archaic past tense and p. p. of shear.*
shore bird,
shore dinner,
باندەدى كەنار دەريا.
شېۋى كەنار دەريا: ژەمە خواردىنكە ئە ماسى و گياندارى
دەرياسى تازە گىراي پىنگەتەن.
shore leave,
پشۋوى ووشكانى يا كەنار دەريا: پى پىدائى كەشتىوانانە
بۇ جۈنە ئاۋشار بۇ پشۋو.
shore-less (shôr'lis, shôr'lis), *adj.* [Poetic].
بىن پايار
بىن سنوور
shore line,
shore patrol,
سنوورى دەريا و دەرياجە و پوبار: ھىلى قەراغ ئاۋ.
پاسەۋانى كەنار دەريا (كە بەشىكە لە ھىزى پاسەۋانى
كەنارى دەريا)
shore-ward (shôr'wêrd, shôr'wêrd), *adv.*
بەرەو كەنار دەريا
adj.
بەرەو كەنار دەريا چو.
shoring (shôr'ing, shôr'ing), *n.*
(۱) كۆلەك د نەبەر:
پالېشت يا دار دانە بەر. (۲) پالېشتى كۆرۈن: شېۋەى پالېشتى.
shorn (shôm, shôm), *alternative past participle of shear.*
short (shôrt), *adj.*
(۱) كورت: كۆل
(۲) ئىز كورتە بىلە: كورت (بەرزى) گول
(۳) كورت كات: كەم (كات).
(۴) كورت ياد, بىر: بىر كورت. (a ~ memory).
(۵) كورت (جىزۇك, ووتار)
(۶) كورت (وئەلام) (ب) قەسەق (لەبەر كورتى): سەرگەم: تەنگەجىكەنە.
(۷) ئاتەۋاۋ: كەم: كەمتر لە پىۋىست: كەم يا كورت دەھىن: كورت:
(We are ~ ten dollars. ; a ~ measure)
(۸) ئاگەتە جىنى خۇي: نەگەپشتوۋ: كورت: ئىزك:
(He fired a shot that fell ~ .)
(۹) قىزۇك: ئاسكە: بە ئاسانى ووردوخاش دەپن يا دەپپو.
(۱۰) لەكاتى سەۋدەگەرىيەكە فروشتەكەدا شەكەى نىيە بەلام
جاۋەرى دەكات (ب) تايىبەتى بەم جۈرە فروشتىن سەۋدەگەرى و پارەبازىيە.
(۱۱) كورت (بەرگە) (دەنگەئاسى, ھەلەست)
(ب) ھىزى لەسەر نىيە (بەرگە) (ھۇنارە)
(۱) شىنكى كورت, بەتايىبەتى: (ا) بىرگەيك يا دەنگىكى كورت (لە تەنىشت n.
يەكىكى درىزەۋە) (ب) فېلىمىكى كورت
(ج) ماسى بچووك (كە بەپىنى ياسا ئاپى پائو بىرگەت).
(د) گولەيەكى كورت ھىنان يا نەگەپشتوۋ نىشان.
(۲) (ا) فروشتارىكە كە شىنكى دەفروشتىن بىن ئەۋەى شەكەى بېيت لە ھەماردا
بە ھىۋاى قازانچ كۆرۈن لە نىز داشكان.
(ب) شىنكى بەم جۈرە فروشتارو: سەۋدەگەرىيەكى ۋەھا.
(۳) (a) پانتۇلى كورتى تا سەر ئەۋزۇق
(ب) پانتۇلى كورتى ۋەزىش و يارى (ج) دەپپىنى كورتى پىۋانە.
(۴) (a) پاشماۋە (لە نەنجامى شت دروستكردندا): زىل: سەرگۆزە.
(۵) short circuit (ب) short-stop.
adv.
(۱) لەپىر: كوتىپەر. (۲) بە قەسى رەق: بە ئاشرىنە.
(۳) بە كورتى (۴) كورتى لەۋەى پىۋىستە: بە جۈزىك كە كورت بېيىن:
(He cut the board off too ~ .)
(۵) نەختىكى مابو: ئەۋەندەى نەمابو:
(We were stopped just ~ of disaster.)
(۶) بەپى ئەۋەى ئەۋ شەكى ھەپن لە ھەماردا كە دەپپوشتى.
fall (or come) **short**,
كەم بون: كورت ھىنان: كەم ھىنان: بەس نەبون.
for short,
بۇ كورتى (زەمانەۋانى): بۇ مەبەستى كورتكردنە.
in short,
بە كورتى: بە كورتىيەكەى: كە درىزەى پى نەدەپن.
in short order,
خىزا: دەست وېرد: زوۋ: يەكسەر
run short,
ئى بىر: بەش نەكردن: بەس نەبون

shortly

- (Our supplies ran short.; We ran short of oil.)
short for,
شېۋەيەكى كورتە بۇ (زەمانەۋانى).
(Benjamin called "Ben" for short.)
short of,
(۱) كەمتر لە: كورتتر لە
(something short of a mile)
(۲) ئى بىر: بەش نەكردن: پەكەتەن لەسەر: بەس نەبون:
(to be short of money, supplies, breath, etc.)
(۳) كەم ھىنان: كورت ھىنان: نەگەپشتى (ئامانچ, نىشان):
(We are still a mile short of our destination.)
short on, [Colloq.],
كەم ھەبون: نەبون: بىن.
shortage (shôr'tij), *n.*
كەمى: ئاتەۋاۋ: بەش نەكردن: كەم ھىنان:
(a ~ of rice; food ~s)
shortbread (shôr'tbred'), *n.*
بەسكوتىكى ناسكە زوۋ ھەلەدەپپو.
shortcake (shôr'tkāk'), *n.*
جۈرە كىكىكى ئىسەنجى ناسكە (گەلىك)
جار بە دۇندەۋە دەخوڭ.
shortchange (shôr'tchānj'), *v.t. & v.i.* [Colloq.],
(۱) كەمتر
پارەپىدائەۋە لەۋەى پىۋىستە (پارە ووردكردنەۋە, كىرەن و فروشتى):
بە ئاتەۋاۋى پارەپىدائەۋە. (۲) گزى كۆرۈن: فېل كۆرۈن: ساختەكردن
(۱) فېۋىز سوۋتاندن.
(۲) پى لىگرتن: كۆسپ خستەسەر پى.
short circuit,
(۱) خۇلى كورت (كارەيا). (۲) فېۋىز سوۋتاندن.
shortcoming (shôr'tkum'ing), *n.*
كەم و كۆپى: كەم و كورتى:
ئاتەۋاۋ: خەۋش: نەنگى
(۱) قەدېر: كورتە پى
(۲) پىنگەى پاشەكەۋ كۆرۈن, بەفېۋەندەن, لەكىس نەچوۋن, يا كورتكردنەۋە
(كات, ئەرك, خەرجى, ھەتد).
short division,
كورتە دابەش كۆرۈن (زەمارە پىۋان).
shorten (shôr't'n), *v.t.*
(۱) كورتكردنەۋە: كۆل كۆرۈنەۋە:
كورتتر كۆرۈنەۋە (۲) ھەلەردىنى بايەۋان (بۇ كەمكردنەۋەى كارى با لەسەر
بايەۋانى بەلەۋ كەشتى). (۳) كەمكردنەۋە (توندوتىزى, ھىز ھەتد)
(۴) بۇن كۆرۈنە ھەپپەرەۋە
v.i.
كورت بونەۋە: كۆل بونەۋە: كورتتر بونەۋە
shortened form,
شېۋەى كورتكراۋە (زەمانەۋانى):
روك " auto " بۇ " automobile " .
shortening (shôr't'n-ing, shôr't'ning), *n.*
(۱) كورتكردنەۋە:
كۆل كۆرۈنەۋە. (۲) شېۋەى كورتكراۋە (زەمانەۋانى): كورتە (ۋوشە)
(۳) بۇن (چىشت لىنان): چەۋرى.
(۱) كەمى: ئاتەۋاۋ: كەم ھىنان:
كورت ھىنان. (۲) پادەى كەمى يا ئاتەۋاۋى.
(۳) كەم ھىنانى بوجە يا پارە: كورت ھىنانى بوجە.
short-hand (shôr't'hand'), *n.*
كورتەنۋوسى: كورتكردنەۋەى
نۋوسىن لە پى نىشانە بەكارھىنانەۋە لەباتى ۋوشە.
adj.
(۱) كورتەنۋوسى بەكارھىن.
(۲) بە كورتى نۋوسراۋ (لە پى نىشانە بەكارھىنانەۋە).
short-handed (shôr't'han'did), *adj.*
كىركارى تەۋاۋى نىيە:
پىۋىستى بە كارگەرى ترە.
short-horn (shôr't'hôm'), *n.*
شاخ كورت: جۈرە مانگايەكى شاخ
كورت و چەمەۋە (بۇ گۆشتىش و شىرىش بەختىدەكەن).
shortish (shôr't'ish), *adj.*
نەختىك كورت.
short-legged (shôr't'leg'id, shôr't'leg'd'), *adj.*
لاق كورت.
short line,
ھىل يا پى كورت (شەمەندەفە).
short-lived (shôr't'livd'), *adj.*
(۱) جۋانە مەرگە: تەمەن كورت.
(۲) كەم خايەن: سەردەمى: زوۋ لەئاۋچوۋ: زۇر نەخايەن.
shortly (shôr't'li), *adv.*
(۱) بە كورتى.
(۲) بەم زوۋانە: لەم نىزىكانەدا: (He will arrive ~ .)

shortness

- (۴) لەپەر کوتوپ (۴) بە قسە پەق بە ناشرینی.
shortness (shôrt'nis), *n.* کورتی کورتیی
short order, خواردەمەنی پەلە! خواردەمەنی چەکی بە پەلە نامادەگراو (لە چیشخانەدا)
-short-order (*adj.*), خێرا! نە پەلە
in short order, (۱) بۆ ماوەیەکی کورتە (نەخشە)
short-range (shôrt'rānj'), *adj.* پیلان! کورت! ماوە (plans ~)
 (۲) کورت ماوە! هەر بۆ ماوەیەکی کورت کراوە. دەگات یا بێدەگات.
short rib, توێ گۆشتی لایەراسوی گا.
short sale, جۆرە فروشتنێکی بەشی کۆمپانیای هاوبەشییە کە فروشیار
 هێشتا بەشەکانی نەبن، بەلام بەتەماجن دەستی کەوی پیش کاتی خۆی بە
 هەزرا! یارەبازی!
short short story, چیرۆکی ئێگەر زۆر کورت (کە تەنها لایەریەک
 بێت)
short shift, (۱) مۆلەت پێدانی پیش کوشتن یا مردن
 (ب) [Archaic]. ماوە پێدان پیش هەلواسن بۆ دان بە گوناھدا نان.
 (۲) خستە پشت گۆی! گۆی پێ نەدان! فرامۆش کردن! ناھوسۆزی.
 (۳) ماوە پێ نەدان! پێ بەزمییەتی! دایەتی.
make (or give) short shift of, هیچ گۆی پێ نەدان!
 لە کۆن خۆ کردنەو! سەرکردن بە گۆمدا بە پەلە
short-sighted (shôrt'sīt'id), *adj.* (۱) نزیکبین! کورتبین
 (۲) کورتبین! (مەجان!) بێر لە دواوژ نەکرەو! دوورنەبین! دووربینی نەییە
 ناکات (a ~ plan, person, etc.)
-short-sightedly (*adv.*); **short-sightedness** (*n.*).
short snort, [Slang], پێکنیکی نە پەلە
short-spoken (shôrt'spō'k'n), *adj.* (۱) نەدوو! کەم دوو!
 کەم وێژ! ۲- قسە پەق (لەبەر کورتی)
short-stop (shôrt'stop'), *n.* یاریکەری بەرگر! یاری بێسپۆل!
short story, کورتە چڕۆک. چیرۆکی کورت! چیرۆک
short-tempered (shôrt'tem'pērd), *adj.* تەنگەحیکلانە
 سەرگەرم توورەوتیو! زوو توورە دەبن.
short-term (shôrt'tūrm'), *adj.* ماوە کورت! قەرز!
 دەبن زوو بێدەستەو! (a ~ loan).
short ton, تەنی ئەمریکی (بریتانیە لە دووھزار پاوند).
short wave, شەپۆل کورت (رادیۆ)
short-wave (shôrt'wāv'), *adj.* هە شەپۆل کورت (رادیۆ)
short-winded (shôrt'win'id), *adj.* (۱) زوو هەناسە ئی دەبێ!
 زوو هەناسە سوار دەبن (۲) کورت و پێچەر! (نوسراو)
shorty (shôrt'ti), *n.* [Colloq.], کورتە بالا! کورتە پەنە! کولە بالا.
shot (shot), *n.* (۱) تەقە (۲) گوللە! فیشەک! گوللە تۆپ.
 (۳) (۴) مەودای گوللە! مووشەک. (ب) مەودا! ماوەی بێکردن یا گەشتن.
 (۴) مەولێ پێکاندن یا تێگرتن.
 (۵) (۱) مەول (ب) گۆترەگاری! قەبلاندن! هەلپێنان (مەتەن).
 (۶) تێبێدییەکی توندوتیژ
 (۷) هاویشتن! تۆپ! لێدان! هەلەدان (مووشەک): (a moon ~).
 (۸) تۆپی ئاسنی قورسی هاویشتاو (یاری، وەرزش).
 (۹) (۱) قورقوشمی ساچمە. (ب) ساچمە تەنگ.
 (۱۰) تەقینەو! تەقە! تەقەمەنی بەکارهێنراو بۆ تەقینەو! (کانزاگاری).
 (۱۱) نیشانچی! نیشان شکی! دەست راست: (He's a good ~).
 (۱۲) وینە
 (۱۳) خەرجی بەتایبەتی لە مەیخانەو تیاترۆدا! بەشە خەرجی کەسێکە کە
 دەبێت بپەدا (to pay one's ~)
 (۱۴) [Colloq.], پێکی بەکسەر، واتە تێکەڵاونەگراو! قوم (خواردنەوی
 کحول بەکسەر نە تێکەڵا)

shoulder

- (۱۵) [Colloq.], شریقە! مەززی:
 (The doctor gave the patient a ~.)
 (۱۶) [Colloq.], شتی گرەو لەسەرگراو (لەپووی بردنەو! سەرکردن):
 (That horse is a twenty-to-one ~.)
 (۱۷) پێوانەییکی زنجیرو پەتە بریتییە لە پانزە شەش پێ (کەشتیوانی).
 (۱۸) big shot, [Slang].
 (۱) هەولەدانیکە کە لەوانە نەییە سەرکەو.
 a long shot, (۲) [Colloq.], گرەوێکە کە زۆر لەوانەییە بێدۆی.
 (۳) [Colloq.], کەسێک یا شتیەکە کە هیچ لەوانە نەبن سەرکەو.
 have (or take) a shot at, [Colloq.], دەستی خۆ پێ تاقیکردنەو!
 تاقیکردنەو.
 like a shot, (۱) خێرا! زوو. (۲) لەپەر! کوتوپ.
 shot in the arm, بووژانەو! پال! پال! پێوانە! یارمەتی! برەپێدان.
 shot in the dark, (۱) بە کوێرانە تێگرتن! بە کوێرانە خەمڵاندن!
 گۆترەگاری. (۲) هەولەدانیکە کە هیچ لەوانە نەبن سەرکەو.
shot (shot), *past tense and past participle of shoot.*
 (۱) (۱) شەپۆلاوی و پەنگەرەنگ (کالا، ئاوریشم)! پەنگ شەپۆلاوی.
 (ب) جیاوازا! هەمەپەنگ! دوو پەنگ.
 (۲) [Colloq.], فەرتاوا! پەنگەرەو! لە کەمە! کەوتو! زۆر ماندوو:
 (His nerves are ~.)
 (۳) [Colloq.], سەرخۆش! کەیل.
 (۴) [Colloq.], ژێرکەوتوو! هەل لە دەست چوو! تازە دەستی ئی بشو:
 (His chances are ~.)
shote (shōt), *n.* = shoat.
shotgun (shot'gun'), *n.* تاپ.
 (۱) هە ساچمەزەن. (۲) بە زۆرەملی! بە زۆر.
 (۳) مەودایەکی زۆر فراوان! دەرگرتەو! بە "شەم کۆزیم تاپارێزم"
shotgun marriage or wedding, ژنپێنان یا شایی زۆرەملی!
 (لەبەر سەپیری کچەکە)
shotput (shot'poot'), *n.* (۱) بۆبۆپێنی هاویشتنی تۆپی قورسی
 ئاسن (وەرزش). (۲) هاویشتنی وەرزش.
 (۳) ئەم تۆپە قورسە ئاسنە (پێشی دەووتی: "shot").
shotten (shot'n), *adj.* (۱) تازە گەراي کردوو! لەبەرەو! بۆ خواردن
 ئەوەندە باش نەییە (ماسی): (herring ~).
 (۲) [Archaic], بێ نرخ! بێ لەپەر! بێ برەو.
should (shood), *v.* (۱) کردارتێکی یاریدەدەر! بەم مانایە: (۱) پێویستە!
 دەبن: (Children ~ obey their parents.)
 (ب) دەبن! مەبێت:
 (Since they left yesterday they ~ arrive here today.)
 (ج) شێوەی پابەردووی "shall" هەل گۆڕینی ووتە پاستەوخووە بۆ
 ئاراستەوخۆ: (I said I ~ be home by ten o'clock.)
 (د) بۆ نەزاکەت و داواي دوودلی بەکارهێنرت:
 (I ~ think he'd like to be invited to our meeting.)
 (ه) مەرجی دواوژ: (If I ~ go, would you be there?)
 (و) مەرجی پابەردو: (I ~ have gone, but you never asked me.)
shoulder (shōl'dēr), *n.* (۱) شان.
 (۲) (p.l.), هەردوو شان! ناوشان (بەتایبەتی بە مەجاز بۆ ئەمە هەلگرتن).
 (۳) پارچە گۆشتی شان. (۴) شانی جل و بەرگ.
 (۵) شتیکی دەریەیی وەک شان. (۶) شانی سەنگەر.
 (۷) لاشانی پێگە! قەرەغە پێ.
 (۱) دەرپێدانی جەماوەر! بە شان:
 v.t.
 (He ~ed his way through the crowd.)
 (۲) (۱) هەلگرتن بە شان.
 (ب) خستەسەر شانی خۆ! شان دانەبەر! شان پێوانە! هەلگرتن (مەجان):
 (to ~ one's responsibility)

بچوکه. (۲) جۆره ماسییهکی لووت پانه.

shoveller (shuv"l-ēr), n. = shoveler.

جۆره ماسییهکی لمۆز پانی پوباری

shovelnose (shuv"l-nōz), n. میسیسیپییه (پیشی دهوتری: "shovel-nosed sturgeon")

سهرپان؛ دهنووک پان؛ shovel-nosed (shuv"l-nōzd), adj.

لمۆز پان؛ لووت پان.

show (shō), v.t. (۱) پیشاندان؛ نیشانان؛ خستنه برچاو؛ خستنه پوو؛

خستنه پیش چاو. (۲) نوواندن له پیشانگادا (تابلو، گول، گیاندان).

(۳) پی پیشاندان؛ رابهری کردن؛

(The bellboy ~ed him to his room.)

(۴) سهرنج بۆ پاکیشان؛ پیشاندان: (We ~ed him the sights.)

(۵) پیشاندان (ههست، ههلوئست)؛ درخستن؛

(The judge ~ed mercy to the prisoners.)

(۶) پووئکردنه؛ پیشاندان؛

(He has ~n the difference between them.)

(۷) سهلماندن؛ درخستن؛

(Scientists have ~n that it is possible.)

(۸) نوواندن؛ درخستن: (He has ~n himself to be reliable.)

(۹) نیشانان؛ تۆمارکردن: (A barometer ~s the air pressure.)

(۱۰) پیدان (خهلات)؛ لهگه کردن (چاکه).

(۱۱) خستنه برچاو؛ وا ووتن؛ و پیشاندان (دادگهري): (to ~ cause).

v.t. (۱) دهرکوئن؛ هاتنه پوو؛ کهوته پوو؛ هاتنه برچاو.

(۲) سهرنج پاکیشان؛ دیاربوون: (The scratch won't ~.)

(۳) وا دهرکوئن؛ پوواله تیکي تاییهتی هه بوون؛

(It ~s poorly in this light.)

(۴) سینهه بوون (غارغارین، پیشپکینی سهگ).

(۵) خۆنوواندن (شانوگهري)؛ نوواندن.

n. (۱) پیشاندان؛ درخستن: (a ~ of passion).

(۲) پیشاندانیکي جوان و سهرنج پاکیشان.

(۳) کمش و فش؛ خۆده رخستن؛ تهتهنه؛ خۆبادان

(۴) پووکهش؛ پووالهت: (Her sympathy was mere ~.)

(۵) کمسیک یا شتیکی سهیرو سهرنج پاکیشان.

(۶) پیشانگا (تابلو، هونه): (an art ~).

(۷) پیشاندان (شانو، سینهه، رادیو، تهلهفزیون)؛ بهرنامه؛

(The ~ begins at 8:00 o'clock.)

(۸) [Colloq.] کار؛ کردار؛ پرۆژه؛ نهتجام.

(۹) پلهی سینهه (غارغارین، پیشپکینی سهگ): (win, place, and ~)

(۱۰) [Military Slang] جهنگ؛ هتیش.

for show, بۆ خۆده رخستن؛ بۆ خۆنوواندن؛ بۆ سهرنج پاکیشان.

show a person the door, دهرکردن؛ کردنه دهرهوه.

show in, برده ئوروهه؛ پئی ئوروهه؛ پیشاندان.

show off, (۱) نوواندن؛ پیشاندان به جۆریک که سهرنج پاکیشان.

(۲) خۆبادان؛ خۆنوواندن؛ خۆفشکردنهوه؛ کهشخه کردن؛ خۆده رخستن.

show out, پئی دهرهوه؛ پیشاندان.

show up, (۱) دهرخستن (کهه وکوپی)؛ دهرکوئن؛ هاتنه پوو؛ پیشاندان.

(۲) دیاربوون؛ لهبرچاوبوون؛ باش دهرکوئن.

(۳) سهرههاندان؛ هاتن؛ دهرکوئن. (Colloq.) (۴) زۆر باشتی بوون له.

show bill, ناگاداری (که ههلههواسرئ به شوئینکدا).

show biz, [Slang], - show business.

showboat (shō"bōt), n. بهلهمی شانوگهري؛ بهلهمی نوواندن؛

بهلهمی که شانونامهی تیدا پیشکمش دهرکئ لسهه روبا.

show-bread (shō"bred), n. Also shewbread, لهی دوانزه

ههیرترش تینههکراوه به که له کلئیسای جولهکهدا هه موو شههههیک داده نرنت

هونهری سینههه و شانو و تیاترو و تهلهفزیون.

show business, (۱) جامخانه (فرۆشگا)؛ شووشه بندى کوزگا

v.t. به شان پال پیوه نان؛ به شان دپیدان؛ شان پیوه نان.

cry on someone's shoulder, سکالای خۆ لا کردن؛

دلی خۆ بۆ هه لهرشتن و چاوه پئی هاوسوژی لیکردن؛ چوونه بۆ هاوسوژی یا

هاوخه می

put one's shoulder to the wheel, شان دانههه کار؛

شان پیوه نان؛ کۆشش کردن.

rub shoulders with, شان له شان خستن (به تاییهتی می کهسانی

به ناوبانگ؛ چوونه ناو خه لکهوه (به تاییهتی می ناودان)؛ تیکه لاری خه لک بوون.

shoulder to shoulder, (۱) به ته نهشت یه کهوه؛ به لای یه کهوه.

(۲) شان به شانی یه کتر؛ هاوکاری کردن بۆ هه مان نامانج:

[to stand (or work) shoulder to shoulder]

straight from the shoulder, (۱) یه کسه له شانوه هاتو

(مستکه کۆله، لیدان. (۲) راسته پوو؛ بهی هج شاردهوه؛ له پوو؛ به ناشکرا.

turn (or give) a cold shoulder to, (۱) ساردبوو له گه لدا؛

به ساردی ره قاتار له گه ل کردن؛ گوئی پئ نه دان. (۲) خۆ ئی دزینهوه؛ خۆ ئی لادان.

shoulder blade, دهههی شان

shoulder girdle, = pectoral girdle.

shoulder knot, نه خشه گری؛ سهر شان (بۆ جوانی یا نیشانه

له فسهرو هه نهئ پیشه گهر دهیدروون به سهر شاناندا)

shoulder pad, قه نهواچه

shoulder patch, پینه یا نیشانهی سهر بالی له فسهرو سهر بازو

پولیس

shoulder strap, قاییشی شان جانتا هه لگرتن.

shouldest (shood"ist), = shouldst.

shouldn't (shood"nt), = should not.

shouldst (shoodst), [Archaic], شیوهی رابوردووی کرداری

"shall" ه بۆ کهسی دووه به مانای "پیویست بو"

(له گه ل "thou" به کاردینت (پزیمان): (Thou ~ have been there.)

shout (shout), n. قیژه؛ قهر؛ شیره؛ هاوار؛ نه راندن؛ ههرا.

v.t. & v.i. قیژاندن؛ قیژاندن؛ هاوارکردن؛ نه راندن

shout (someone) down, به دهنگی مه زتر قیژاندن به سهر کهسیکی

قرداو بۆ دهنگ کردن یا قسه پئ برین

shove (shuv), v.t. & v.i. (۱) پال پیوه نان به توند.

(۲) پال نان به ناشریانه و بئ نه زاکه تانه؛ پاله پسته کۆکردن؛ دپیدان.

(۳) [Colloq.] تیخستن؛ خستنه ناو: (~ it in the drawer.)

n. پالی قایم؛ پان.

shove it, [Vulgar Slang], بیخه ره قنقه توه؛ بیخه ره خۆت.

(وهلامی کهسیکه که شتیکی بدریتن و به دلی نه بئ).

shove off, (۱) پال به به نه مهوه نان بۆ ناو (بۆ دهست به گهشت کردن).

(۲) [Colloq.] پۆیشتن؛ چوون. (ب) بۆ لاچۆ له بهر چاوم؛ لاچۆ لیره.

(۳) [Slang] کوشتن.

shovel (shuv"l), n. (۱) خاکه نان

(۲) shovel hat. (۳) shovel hat

v.t. (۱) به خاکه نان گواستهوه یا فریدان؛ رامالین یا پاک کردنهوه به خاکه نان.

(۲) خاکه نان کاری کردن؛ هه لگه کندن و پتک کردن به خاکه نان.

(۳) زۆر تیکردن؛ تیدا هه لهرشتن: (He ~ed sugar into his coffee.)

shovelbill (shuv"l-bil"), n. = shoveler # 2.

shovel-board (shuv"l-bōrd), n. = shuffleboard.

shoveler, shoveller (shuv"l-ēr), n. (۱) خاکه نان کار؛

راماله به خاکه نان (۲) دهنووک خاکه نان؛ مراوییهکی دهنووک خاکه نانیه.

(پیشی دهوتری: "shovelbill")

shovelful (shuv"l-fool"), n. پهر خاکه نانیک.

shovel hat, شه پقهی خاکه نانیه جۆره شه پقهیهکی رهقی ته ره قسه

نزمی لیوار پانو هه لگه روهیه (قهشهی شینگلیز دهیکه نه سهریان)

shovel-head (shuv"l-hed"), n. (۱) سهر خاکه نانیه کۆسهیهکی

showdown

- (۲) پېشانگای جوان و ړنګ وینک
v.t. پېشانان به حواشی و ړنګ وینک (وه له پېشانگاندا).
showdown (shō'daun), *n.* (۱) د هسټ خستنه یو (یارې پوځي)
 کاغذی بېګه، حسنه یو. (۲) د هرکوتی راستن شتیک یا بارنک.
 (۳) بریده، دې دکوکی به پوځیووی یک و هستان؛ پوځیانیکه که دهیته هوی
 بهرینګاری بویسی یهکتری و برینه هوی ناګوکی یه؛ د هسټ خستنه یو (مهجان).
shower (shō'ēr), *n.* پېشاده
shower (shou'ēr), *n.* (۱) ماوه باران یا تهره.
 (۲) برژا، پرژا، هه لېرژان.
 (۳) لېشوا (مهجان) ژماره یکی ژور و وروژم. (*a ~ of complaints*).
 (۴) شاهه نیکه دهکړی بؤ بووک پېش گواستنه هوی یا بؤ نافرت پېش منډال
 بویسی له لاین ژنه کانی بوا د ریه و د یاری ددهن: (*a bridal ~*).
 (۵) دوش، ناوېرژنی گه رما، ناوېرژن. (*to take a ~*).
v.t. (۱) ټی هه لېرژان، ناوېرژن کردن؛ ناو ټی هه لېرژان.
 (۲) هه لېرژن به سرده؛ به سرده هه لېرژان:
 (*He ~ed gifts up on us.; to ~ with gifts*)
v.t. (۱) هه لېرژان: به تاو بارین
 (۲) خوشتر به دوش؛ خوشترن به ناوېرژنی گه رماو:
 (*She ~s once a day.*)
-showery (*adj.*).
shower bath, (۱) ناوېرژنی گه رماو؛ خوشترن به دوش؛ دوش.
 (۲) گه رماو، دوشدار، سرشورکی دوشدار.
showgirl (shō'gūrl), *n.* کچی سمدکر یا گورانی بیژنی شانوانامه
 موسیقایی
showing (shō'in), *n.* (۱) پېشانان؛ خستنه بهرچاو:
 (*a ~ of evidence*)
 (۲) پېشانگا
showman (shō'man), *n.* (۱) کارگېری پېشانانیکي سر شانو؛
 دهره بېری شانوانامه: (۲) کسینکه به جوانی شت دهنونین یا پېشکشی
 دهکات
showmanship (shō'man-ship), *n.* (۱) هونه ری کارگېری
 پېشانانیکي سر شانو (۲) هونه ری شت به جوانی نواندن یا پېشکشی
 کردن
show-me (shō'mē), *adj.* گومانکرا به گومان؛
 بېوا به هیچ نه کرا چکه له شتی بېنوا.
shown (shōn), *alternative past participle of show.*
show-off (shō'ōf), *n.* (۱) خوده رخت؛ خونواندن؛ خوبان؛
 که شخه کردن؛ خوشکرده نو. (۲) خوده رخت؛ خوبان؛ که شخه چي؛ خونونین؛
 خوشکرده نو
show of hands, (۱) دهسټ هه لېرژن یا بهر زکرده نو (بؤ دهنګان له کړنګدا،
 یا له نه نومونه نیکدا وک هی پرله مان)
show-piece (shō'pēs), *n.* (۱) شتیک پېشان دراو له پېشانگاندا.
 (۲) نمونوی باش یا نه تیکه؛ نمونوی جوانو نایاب بؤ پېشانان.
show place, شونینکه که خهک بوی دهچن له بهر جوانی و نه تیکه یی و
 گرنگی میزویی هتد
show-room (shō'rōom, shō'room), *n.* پېشانکه
show window, جامخانه
showy (shō'i), *adj.* (۱) جوان و دلگیر؛ رازاوه؛ جوان نوین:
 (*~ flowers*)
 (۲) زهق؛ رهنګ؛ بریقه دارو هه رزانه هاو زهق؛ سرخ پاکیش به ناشرینی.
 (۳) خونونین؛ خوده رخت؛ به که ش و فاش؛ سرخ پاکیش.
-showily (*adv.*); **showiness** (*n.*).
shrank (shrank), *alternative past tense of shrink.*
sharpnel (sharp'nel), *n.* (۱) بومای تله زمدار؛ بومایه که
 دمه تیتنه و تله زمه کانی پرش و بلو دهنه نو. (۲) تله زمی بومای؛ تله زمی

shrinkage

- ناسنی بومبا.
 (۱) پرژوله؛ شیتال؛ پشاله.
 (۲) تیز؛ نهخت؛ دهنگ؛ نهختان:
 (*There's not a ~ of truth in it.; a ~ of evidence*)
v.t. شیتال شیتال کردن؛ وونچ و وونچ کردن؛ پرژوله کردن.
-shredder (*n.*).
shrew (shrō), *n. (۱) گیاندارنکه له مشک دهچیت لوتی دریزه میشو
 مهگن دهخوات. (پیشی دهوتری: "*shrew mouse*").
 (۲) ژنی زمان پیسی بن حهای توپرو تیزو چقاوه سوو.
shrewd (shrōd), *adj.* (۱) زورزان؛ زیره؛ سرده رچو؛
 زیره و قوراباز؛ شیتان؛ دانا: (*a ~ businessman, politician, etc.*).
 (۲) [Archaic]، (۳) تیز؛ بې. (ب) فیلان؛ تله که باز.
 (۴) [Obs.], (۵) بهدخوا؛ به؛ ناپه سندن. (ب) نونینان؛ که تنچي
 (ج) **shrewish**
shrewish (shrō'ish), *n.* زمان پیسو و بن حهای توپرو تیزو
 چقاوه سوو (نافرمت).
shrew-mouse (shrō'mous), *n.* = **shrew** #1.
shriek (shrēk), *v.t. & v.i.* قیرانیدن؛ شریخانیدن؛ زیرکاندن؛
 زیراندن.
n. قیر؛ قیر؛ قیر؛ شریخ؛ شریخ؛ زیره؛ قیر و هوپو؛ زیره.
shrievalty (shrēv'li-ti), *n.* (۱) پلویایه و دهسلاتی تایه تی به
 "sheriff". (۲) نارچی ژیر دهسلاتی "sheriff"
shrieve (shrēv), *n.* [Obs.], = **sheriff**.
shrift (shrif), *n.* [Archaic], (۱) دان به گوناها نان له بهر دهمی
 قهشده. (۲) گونا به خشین له لاین قهشوه (باش گونکرتن له دان به گوناها
 نان).
shrike (shrik), *n.* بالنده یکی دهنوک نوشتاوه یی پېرو بال پشو
 سپی و بوری کلک دریزه (لهس جانه ورو بالنده یی بچوک و بوق دهژی)
shrill (shrīl), *adj.* (۱) بهر و تیزو ناساز (دهنگ): (*a ~ voice*).
 (۲) [Archaic or Poetic]، تیز؛ بې.
v.t. & v.i. قیرانیدن؛ شریانیدن؛ دهنګی تیزو بهر و ناساز لیره هاتن.
-shrilly (*adv.*); **shrillness** (*n.*).
shrimp (shrimp), *n.* (۱) کوللی دهریا؛ پویمان؛ گیاندارنکی دهریایی
 قارغ نهرمه دهخوړی. (۲) [Colloq.], کسینکی بچوک و هیچ و پوچ
shrine (shrīn), *n.* (۱) دهری شتی پیروژ وک نیسکانی پیاچاک؛
 قوتو یا سنووی موه فرک. (۲) نرګه؛ گورې پیاچاک؛ پرستگا.
 (۳) پیروژګا؛ شونین پیروژ.
v.t. هه لګرتن له دهریګدا وک شتی پیروژ؛ به پیروژ دانا؛
 وک شت یا جیګه ی پیروژ سیر کردن.
shrink (shrink), *v.i.* (۱) چوونه میه (جل و برګ)؛ هه لچوون؛
 هه لچران؛ کړیوون؛ بچوک بوونه نو.
 (*Woolen clothes often ~ when they are washed.*)
 (۲) کم بوونه نو؛ کړیوون. (*Our resources are ~ing.*)
 (۳) سل کردنه نو؛ سل مینه نو؛ خوکشانه نو؛ خو ټی لادان؛ دودنی کردن:
 (*A shy man ~s from meeting strangers.*)
v.t. چواندنه میه؛ کړیوون؛ بچوک کردنه نو (به هه لچوواندن)
 (*You can ~ this shirt by washing it in hot water.*)
n. (۱) چوونه میه؛ کړیوون؛ بچوک بوونه نو؛ کم بوونه نو؛ کړیوون
 (۲) [Slang]، پزیشکی دهریون؛ دهریوناس
-shrinkable (*adj.*).
shrinkage (shrink'ij), *n.* (۱) چوونه میه؛ هه لچوون؛ کړیوون؛
 هه لچران؛ بچوک بوونه نو.
 (۲) کم بوونه نو؛ کړیوون. (*a ~ of the export trade*).
 (۳) پاده ی کم بوونه نو؛ کیشی رهنه وولاخ له زیندوویتتی یوه بؤ فروشتنی
 به گونشتی.*

shrive

- shrive** (shriv), *v.t.* (۱) گونگرتنی قمشه له دان به گوناھدا تانی
(۲) گوناھدارنکو بهخشینی (تایینی کاسۆلیکی).
(۳) [Archaic or Rare], پین له گوناھ تان و بهخشان (تایینی کاسۆلیکی).
shrivel (shriv'ɪ), *v.t.* (۱) ههلقچان! چرچ و لۆج بوون! سیس بوونەر!
تن قویان! چوونەر هیک! پووکانەر!
(*The leaves ~led up in the heat.*)
(۲) لاواز بوون! بێ هیز بوون! سیس بوونەر! پمکموتن! چوونەر هیک (ممجان):
(*Their spirits ~led in the repressive atmosphere.*)
shriven (shriv'ən), *alternative past participle of shrive.*
shroff (shrof), *n.* (۱) بانقچی! پارە گۆنەر هورە! "سەرپاف".
(۲) پاکو پیسکری پارە وورده! تاقیکەر هورە پارە وورده بۆ دۆزینەر هورە
نەرە قەلبە
تاقیکردنەر هورە پارە وورده و جیاکردنەر هورە ئەرە قەلبە!
Shropshire (shrop'shir), *n.* جۆره مەریکی گەورە پارە وورده.
رەش بێ شاخی ئینگلیزییە (لەناوچە "شروپشر" هور هاتووە).
shroud (shroud), *n.* (۱) کفن.
(۲) یۆش! پەرە! پۆشاک! تارا! پەنا: (*a ~ of darkness, mist, etc.*).
(۳) پەتی داری بەلەو کەشتی بایەوان.
v.t. (۱) شاردنەر هورە! داپۆشین! بەرچاوگرتن!
(*mountains ~ed in mist*)
(۲) کفن کردن
(۳) [Archaic], پاراستن! پەنادان.
v.t. [Archaic], پەنا بو بردن
shrub (shrub), *n.* دەورە! بنچک.
shrub (shrub), *n.* خواردنەر هورە یەک کحوولی یە لە براندی یا پەم و خۆشاو
شەکر پینکدیت.
shrubbery (shrub'ēr-i), *n.* (۱) دەورەکان! دەورە و بنچکەکان.
(۲) شوێنی دەورەناوی.
shrubby (shrub'i), *adj.* (۱) دەورەناوی! بە دەورە داپۆشراو.
(۲) لە دەورە دەجیت! لە بنچک دەجیت.
-shrubiness (*n.*).
shrug (shrug), *v.t. & v.i.* شان هەنتەکاندن (لەپووی سەر سامی),
گۆی یێ نەدان, بێباکی, گالته پێناستن, یا ناچاراییەوه.
n. (۱) شان هەنتەکان. (۲) چاکەتێکی کورتی ژنانە هەتا ناوقە.
shrug off, (۱) بە بێباکانە وەرگرتن! بە لاسەرای گرتن! گۆی یێ نەدان!
(*He shrugged off his financial difficulties.*)
(۲) لە کۆل خۆ کردنەر هورە! خۆ ئی بزگار کردن. (*shrugging off sleep*).
(۳) جل لەسەر خۆ داگەندن بە زەحمەت و بە پینچ بە لەشدا هێنان.
shrunk (shrunk), *alternative past tense and p.p. of shrink.*
shrunken (shrunk'n), *alternative p.p. of shrink.*
adj. هەلقچاوا! چوونەر هورە! تن قویاوا! پووکانەر.
shuck (shuk), *n.* (۱) توێنک! کەلو! توێنک.
(۲) قارغ (گوێچکە ماسی)! قاقە.
(۳) [Colloq.], شتیکی هیچ و پوچ یا بێ نرخ! شتیکی بێ لەی:
(*not worth ~s*)
v.t. (۱) پاک کردن! توێنک لیکردنەر هورە! توێنک ئی فرێدان! قاوغ لیکردنەر هورە.
(۲) لەبەر داگەندن! فرێدان! داگەندن: (*He ~ed his clothes.*)
بایی هیچ نەبە! بێ لەی! بێ نرخ! هیچ و پوچە.
shucks (shuks), *interj.* ووتەبەکە لەپووی بێزاری یەوه وە!
بە زیاد نەن! ئەو خوا بە زیادی ئەکات! ئەو خوا بییرن.
shudder (shud'ēr), *v.i.* (۱) لەرزین! مووچک پیاهاستن!
(*They ~ed at the thought of hard work.*)
(۲) لەرزینەر هورە

shut

- n.* لەرز! لەرزین! مووچک! تەزوو! لەرە.
(۱) (۱) قاچ پاکێشان بەسەر زەویدا! لە پۆشتەدا:
(*to ~ one's feet*)
(ب) پین لە زەوی خشان یا بە ناستەم بەرزکردنەر هورە لە سەمادا.
(۲) تێکەل کردنی کاغەزی یاری یا قوما.
(۳) تێکەل کردن! تێکەل و پینکەل کردن! بەسەر بەگدادان.
(۴) (۱) گۆزانەر هورە! جینگۆرکێ پینکردن. (ب) رینکخستنەر هورە! گۆرین.
(۵) شاردنەر هورە! تێخستن یا ئی دەر هێنان بە ناوۆلایی یا بە فیلباری.
v.t. (۱) قاچ پاکێشان بە زەویدا! لە پۆشتەدا.
(۲) خۆدزینەر هورە (لە ئەک) بە درۆ و دەلهسەر فیل و تەلەکە! خۆ نەدان بە دەستەر هورە
بەسەر هەلکەدا دان (لە ئەک):
(*to ~ off responsibility onto others;*
He has ~ out of responsibility time and time again.)
(۳) فیلباری کردن! خۆپەڕاندنەر هورە! فیلباری! ناپاکی کردن! ساختەکردن
(۴) جینگۆرکێ پینکردن جار لەدوای جار! هەمیشە هەلووست یا جین گۆرین
(۵) تێکەل کردن! کاغەزی یاری و قوما, دۆمینه.
(۶) بە ناوۆلایی جل لەبەر کردن یا داگەندن.
n. (۱) تێکەل کردن! تێکەل و پینکەل کردن.
(۲) خۆدزینەر هورە (بە درۆ و دەلهسەر فیلباری! خۆپەڕاندنەر هورە (بە فیل و تەلەکە!)
خۆ نەدان بە دەستەر هورە! جەوتی! سەرچەوتی
(۳) قاچ خشاندن بە زەویدا! لە پۆشتەدا! پەوتێکی وەرە.
(۴) پین پاکێشان بە زەویدا! لە سەماکردندا
(۵) (۱) تێکەل کردن! کاغەزی یاری و قوما, دۆمینه.
(ب) نۆبە یاریکەرێک بۆ ئەم تێکەل کردن.
(۶) گۆرین! جینگۆرکێ! رینکخستنەر هورە.
-shuffleness (*n.*).
shuffle off, لە کۆل خۆ کردنەر هورە! سەر بە گۆمدا کردن! خۆ ئی بزگار کردن
shuffleboard (shuf'l-bōrd), *n.* Also shovelboard, - (۱)
یاری یەکە بریتییە لە پان پێهەنان یا خلیسکاندنێ خەپلە دارین بە گۆرینکی
دەم پان بەسەر پوویەکی تەخت و ساف و لووسی خانە خانە کراو و ژمارە
لەسەر دانراو! (۲) ئەم پوورە تەخت و ساف و لووسی کە ئەم یارییە لەسەر
دەکرێ.
shun (shun), *v.t.* خۆ ئی لادان! ئی تەکنەر هورە! خۆ ئی دوورخستنەر هورە
ئی دوورگەوتنەر هورە.
shunpike (shun'pik), *n.* لاری یەکە دەگیرێ بۆ نەدانێ مزێ پێگە
کرێ ئی لە پرد پەڕینەر هورە
(۱) لە پێ لادان! لادان! خستەلاو.
(۲) گۆرین (شەمەندەفەرێک لە هێنیکەر بۆ هێنیکێ تر)! خستەسەر هێنیکێ
تر. (۳) گۆرینی نەختیک لە تەزووی کارەبا بۆ خولینکی کارەبا تر
(۴) خۆدزینەر هورە (لە ئەک)! خستەلاو و جێبەجێ نەکردن (لە ئەک).
n. (۱) لادان! خستەلاو.
(۲) سوێچی گۆرینی شەمەندەفەر لە هێنیکەر بۆ هێنیکێ تر! گۆرینکی وەرە.
(۳) هێنلی خولینکی کارەبا یە بۆ لادانی نەختیک لە تەزووی کارەبا یی لە خولی
سەرەکی.
shush (shush), *interj.* بێ دەنگ بە! بیەرەر هورە! قسە مەکە!
دەمەت داخە!
v.t. بێ دەنگ کردن! دەم کۆت کردن! دەم داخستن.
shut (shut), *v.t.* (۱) داخستن (دەرگا, پەنجەرە, پەردە)! قفلدان.
(۲) پێوه دان! جوت کردن (دەرگا).
(۳) داخستن (کۆن)! گرتن (کۆن)! کپ کردن.
(۴) چوونەر هورە و هاتنەر هورە! قەدەغەکردن! پێ لیکرتن.
(۵) لێک تان (دەم, لێو)! داخستن (چەتر, دەم).
داخراو.
v.i. داخراو (دەرگا, پەنجەرە, پەردە).
adj. (۱) داخستن! کاتی داخستن.
n. (۲) هێنلی لەحیم کردنی دوو پارچە کانتا! شوێنی لەحیم کراو

- (۲) سرك. (۳) ووریا؛ به ناگه؛ به گومان؛ گوی قولاغ (مهجان).
(۴) [Slang]، قهرز (له یاری پۆكهردا).
(۵) [Slang]، كهم؛ كورت؛ كورت دههینیت؛ كهم دههینیت:
(It's two inches ~.)
(۶) كهم بهر (درهخت)؛ بئ پیت؛ كهم پیت.
(۱) سله مینهوه؛ مهلسله مینهوه؛ پاچله كین؛ داچله كان:
v.l.
(The horse shied at the scarecrow.)
(۲) لاتریسك ئی بهستن؛ خۆ ئی لادان؛ خۆ ئی دور گرتن:
(to ~ away from crowded areas)
سله مینهوه؛ پاچله كین؛ داچله كان.
n.
-shyly (adv.).
خۆ ئی لادان؛ خۆ ئی دور گرتن؛ توخن نكهوتن؛ ئی تمكینهوه. fight shy of,
shy (shī), v.t. & v.l.
لاپهلا هاویشتن:
(He shied a stone over the wall.)
n.
(۱) هاویشتن (به تاییهتی لاپهلا)؛ تنی گرتن؛ فریدان.
(۲) [Colloq.]، مهردان؛ تاییكردنهوه. (۳) [Colloq.]، توانج؛ پلار
خاو من قهرزینکی بئ بهزیه، Shylock (shī'lok'), n. Also Shylok,
دلپهقی له كسو له هیچ خوش نه بووه.
(۱) شهرم؛ شهرمنی؛ كهم پووینی؛ بئ پووینی. shyness (shī'nis), n.
(۲) سركی.
پاریزهرینکی چاوبرسی و بئ ویزدانو. shyter (shī'stēr), n. [Slang].
سهرچووتو به پینچ پهنایه.
یارمندی لیک مهردان ددهات. sialagogic (sī'ə-lə-goj'ik), adj.
دهرمانی لیک پین دهردان. sialagogue (sī'al'ə-gog'), n.
جۆره مهیمونینکی گهره. siamang (sē'ə-man', syā'man'), n.
"سۆمتره"یه.
پشیلهی سیامی؛ جۆره پشیلهیکی تووک کورتی بۆری. Siamese cat,
چاو شینی سهر قاجور کلک رهشه.
هاوژای سیامی؛ هاوژای پینکوه نووسا. Siamese twins,
(۱) (b) خزم؛ خزمیک. (ب) خزمان؛ خزمو کسوکار؛ sib (sib), n.
خزم و خویش. (۲) sibling.
adj.
(۱) خزم؛ خزمی هاو خویشی.
(۲) [Rare]، نزیك؛ په یوه نزیكدار.
سیبریایی؛ تاییهتی به سیریه. Siberian (sī-bēr'i-ən), adj.
هاو لاتییهکی سیریه؛ کسنیکی سیریهیی. n.
(۱) برانه دهم یك. sibilance (sib'l-əns), n. Also sibilancy,
(دەنگناسی). (۲) دهنگی دراهو دهم یك وهك؛ (سس، شش)؛ فیشكه؛ فیکه
فیشكه؛ له فیشكه چوو؛ فیشكه گهر. sibilant (sib'l-ənt), adj.
دهنگی فیشکینی یا نیشانهی دهنگینکی وهما (وهك: ch, z, sh, s). n.
فیشكه کردن؛ وهك فیشكه بیژان؛ v.l. & v.t.
به فیشكه ووتن.
-sibilant (n.).
خوشك یا برا؛ خوشك و برا؛ خوشك؛ برا. sibling (sib'lin), n.
(۱) ژنی پینشین (نه هسانه یۆنان و پۆمان)؛ sibyl (sib'l), n.
ژنی جادوگر. (۲) ژنی فالچی یا فالگر؛ ئافرهتی پینشین یا پینشان؛
جادوگر (ژن).
sibyllic, sibyllic (si-bil'ik), adj. = sibylline.
(۱) تاییهتی به جادوگر. sibylline (sib'l-in', sib'l-in), adj.
(۲) پینشین؛ هی جادوگر؛ پینشان؛ هی پینشین.
وهه یا به؛ وایه؛ خۆی بهم جۆره؛ نیشانهیکی چاپه مهنیه. sic (sik), adv.
له ناو گهرانهی گۆشه داردا ده نووسری لعدای رسته یك یا وتهیهکی مهلهی
له سهرچاوه یكهره وهرگیراوه به مانای "له گهرچی ئهم رستهیه مهلهیش بئ
له دهقه پیدا وایه و هیچ دهستکاری نهكراوه".
(۱) سهگ تیکردن؛ کس کس له سهگ کردن؛ sic (sik), v.t. Also sick,
هاندان. (۲) پهلاماردان.

- (۱) هینانه خوارمهوه داخستن (شووشه ی پهنجه ره). shut down,
سهرنا نهوه. (۲) داماتن (شهو)؛ بهرچا و گرتن.
(۳) داخستن یا داخران بۆ سهردهمیک (کارگه، قوتابخانه، دهزگا):
(to shut down a factory; Many schools have shut down.)
(۴) [Colloq.]، دواپی پین هینان؛ په کخستن؛ کهمکردنهوه.
(۵) په ککهوتن یا له کارکهرتن (مهکینه، کۆمپیوتن):
دهوره دان؛ چواردهور گرتن؛ بهرچا و گرتن: shut in,
(a house shut in by trees)
shut off,
(۱) کوژاندنهوه (چرا. کارهبا).
(۲) گرته نهوه (ناو: داخستن (رینگه).
shut out,
(۱) ریی چو نه نوو رهوه ئی گرتن (خهنگ، دهنگ):
ئی قهده غه کردن؛ ریی به شداری بون ئی گرتن:
(to shut out noise, opposition political parties, immigrants, etc.)
(۲) ریی مه دان به تیپی بهرام بهر بۆ خال گرتن.
(۱) هه موو دهزگا و پهنجه ره داخستن: shut up,
(to shut up a house)
(۲) داخستن (فرۆشگا)؛ هه لگرتن (دووکان). (to shut up a shop).
(۳) (b) خستنه شویننکی باشهوه بۆ پاراستن.
(ب) کردنه ژووره؛ دهزگا له سهر داخستن؛ خستنه به ندریخانه وه.
(۴) (a) دهم کوت کردن؛ بئ دهنگ کردن. (ب) دهم کوت بون؛ دهم داخستن.
(ج) (interj.). دهمت داخه؛ بپهره وه؛ لهوه زیاتر قسه مهکه.
(۱) داخستنی سهردهمی کارگه. shut-down (shut'down'), n.
(۲) په ککهوتن (مهکینه)؛ له کارکهرتنی سهردهمی (کۆمپیوتن، مهکینه).
نوشتن؛ خهوتن. shut-eye (shut'ī'), n. [Slang].
نه خۆشینی کهفته کار؛ shut-in (shut'in'), n.
نه خۆشی له جینگدا کهوتو.
(۱) کهفته کار؛ کهفته؛ له جینگدا کهوتو. (۲) گۆشه گیر (دهر و ناسی). adj.
(۱) وهستنه؛ کوژنه رهوه؛ کللی یا سوچی. shut-off (shut'ōf'), n.
کوژاندنهوه یا وهستاندن. (۲) وهستان؛ کوژانه وه؛ کرته نهوه (ناو).
(۱) داخستنی کارگه له لایین خاوه نه کیه وه. shut-out (shut'out'), n.
بۆ سه یاندنی مهرحه کانی به سهر کرنا ره کاره کاند. ("lockout").
(۲) (a) ریی مه دان به تیپی بهرام بهر بۆ خال گرتن (وهزیش)
(ب) یاریه که که تیپی بهرام بهر ریی نادری هیچ خال بگرئ
(۱) داخه؛ موؤ؛ شت. shutter (shut'ēr), n.
(۲) دهر و ازای پهنجه ره؛ چوارچو مه یکه لهودیوی پهنجه ره وه دهزگا وایه
که داده خرن پووناکی له پهنجه ره که ده برئ.
(۳) شتی دایۆشهر یا داخهر (پهره، سهر قاپ، دهزگا... هتد).
(۴) دهزگای کامیتر؛ بۆ ریی دان به پووناکی یا بهرگرتنی.
داخستن v.l.
ژۆر جهز له کامیتر کهر. shutterbug (shut'ēr-bug'), n. [Colloq.].
shuttle (shut'l), n.
(۱) مهکۆ (حو لایی).
(۲) ئامیزی نه مسهر و نه مسهر کهر.
(۳) پاس. شه مهنده فهر، یا فرۆکه یه که که ها توچ دهکات له نیوان دوو شوینی
نه ختیک نزیکا به رتک و پینکی و ژوو ژوو (۴) نه مسهر و نه مسهر کردن؛
ها توچ کردن به رتک و پینکی و ژوو ژوو له نیوان دوو شوینی نزیکا.
نه مسهر و نه مسهر کردن (پاس، شه مهنده فهر، فرۆکه، موؤ)؛ v.l. & v.t.
ها توچ کردن (به تاییهتی له نیوان دوو شوینی نزیکا).
پاسیکه نه مسهر و نه مسهر دهکات له نیوان دوو شوینی shuttle bus,
نزیکا
(۱) تۆپی پهر. shuttlecock (shut'l-kok'), n.
(۲) یاری تۆپی پهر (به دهکت ده کرت).
شه مهنده فهریکه نه مسهر و نه مسهر دهکات له نیوان دوو shuttle train,
شوینی نزیکا.
(۱) شهرمن؛ به شهرم؛ کهم پوو؛ بئ پوو. shy (shī), adj.

sicative

sicative (sik'ə-tiv), *n.*

ماده‌ی ووشکک‌رود ی بزیه و مره‌کب؛
ووشکک‌روده.

adj.

Sicilian (si-sil'i-ən, si-sil'yan), *adj.*

تابه‌تی به دورگی

n.

سیسیلی و خه‌لکه‌ی سیسیلیایی.

sick (sik), *adj.*

(۱) نه‌خوش؛ بیمار؛ خسته؛ درده‌دار؛ ناساغ.
(۲) خمریکه دهرشینه‌ره؛ دل تیکه‌لها تو؛ هیلنجده.
(۳) تابه‌تی به نه‌خوش یا نه‌خوشی: (~ leave).
(۴) زور پست؛ پهرشان؛ دلتنگ؛ تیکچو.
(۵) له‌برچاو کورتو (له‌بر زوری) بیزار:

(to get ~ of a food, place, activity, person, etc.)

(۶) پککوتو (کشتی)؛ پنیوستی به چاک کردنه‌یه.

(۷) به‌په‌روش؛ به‌تاسره؛ پیری ده‌کات: (He is ~ for the hills).

(۸) رهنگ زهره؛ زهره‌لنگه‌پرو؛ رهنگ په‌پرو؛ بِن رهنگ.

(۹) میشک نه‌خوش؛ شیت.

(۱۰) پیتی نه‌ماوه (زهری)؛ به‌کلکی هه‌ندی کشتوکال نه‌ماوه:

(wheat - ~ soil)

(ب) جانه‌موری گم‌ردین تَی داوه (زهری): (a ~ field).

n. (the ~),

نه‌خوشان؛ نه‌خوشه‌کان؛ نه‌خوش گه‌ل.

sick (sik), *v.t.* Also sic,

(: په‌لاماردان (سهگ)؛ راوانان.

(۲) سهگ تیکردن؛ کس کس ئی کردن: (He ~ed his dog on us.).

sick bay,

خسته‌خانه‌ی کشتی.

sick-bed (sik'bed'), *n.*

جینگه نه‌خوش.

sick call,

(۱) ریزبونی بوزانه‌ی نو سهریازانه‌ی پنیوستی‌یان به

دهرمان کردنه (۲) بانگوازی نهم ریزبونه.

sicken (sik'n), *v.i.*

(۱) نه‌خوش کورتن

(۲) وهرس بیون؛ بیزاربیون؛ دلی ئی تیکه‌لها تن.

v.t.

(۱) نه‌خوش خست.

(۲) زور پستکردن؛ دل تیکه‌لها تنان: (Cruelty - s me.).

sicken (sik'n-in), *adj.*

(۱) نه‌خوشخمر؛ دل تیکه‌لها تن؛

هیلنج بیدهر (۲) پیسو و بۆگن؛ زور پستکردن؛ قیزه‌نهرمه.

-sickeningly (adv.).

sick headache, = migraine.

sickish (sik'ish), *adj.*

(۱) نه‌ختیک نه‌خوش؛ نه‌ختیک دل تیکه‌لها تو.

(۲) نه‌ختیک دل تیکه‌لها تن یا قیزه‌نهرمه؛ نه‌ختیک پستکردن.

sickle (sik'l), *n.*

(۱) داس؛ داسولکه.

(۲) [-S]؛ شش ته‌ستیره له شینوی داسدا له کلهوی شیر (ته‌ستیره‌وانی).

sick leave,

روچانی ناساغی؛ پشویی ناساغی.

sicklebill (sik'l-bil'), *n.*

ده‌نوک داس؛ هر بالنده‌یه که ده‌نوک

نوشتاره بیت وه‌ل داس.

sickle feather, په‌ری داسی؛ په‌ریکی درژو نوشتاره‌ی کلکی که‌مشیره.

sickly (sik'li), *adj.*

(۱) هه‌میشه نه‌خوش؛ نه‌خوش؛ دهردار؛ لاوان.

(۲) هی نه‌خوش‌یه؛ له نه‌خوش‌یه‌یه: (a ~ complexion).

(۳) ناساز؛ ناسازگار: (a ~ climate).

(۴) (ا) رهنگ زهری لاوا؛ رهنگ په‌پرو؛ بِن رهنگ.

(ب) کولژ؛ داماو؛ که‌ساس؛ عراقی: (a ~ smile).

(ج) لاوا؛ جیقن: (a ~ plant).

(۵) (ا) دل تیکه‌لها تن؛ قیزه‌نهرمه؛ پیسو و بۆگن: (a ~ odor).

(ب) له پاده به‌دهن به‌سۆزا سۆز پهرست به‌شینیه‌یکی بِن تام و سدا له.

-sickliness (n.).

sickness (sik'nis), *n.*

(۱) نه‌خوش کورتن؛ ناساغی؛ دهرده‌اری؛

بیماری (۲) نه‌خوشی؛ دهرده. (۳) دل تیکه‌لها تن؛ هست به‌پشانوه کردن.

sick-room (sik'room', sik'room'), *n.*

ژوری نه‌خوش.

side light

sic passim (sik pas'im), [L.],

وه‌مایه له هه‌موو شونینکا

(په‌تووک، ووتار... هتد). (نیشانه‌یه‌یکی چاپه‌مەنی یا پوون کردنه‌یه به‌مانای نه‌وه‌ی که فلان ووت به‌همان شینوه به‌کاره‌نراوه له سهرانسری نووسراوینکا).

siddur (sid'oor), *n.*

په‌تووک نزاو نوژی جووله‌که.

side (sid), *n.*

(۱) لا (له‌ش)؛ لا کله‌که؛ لا قه‌دا؛ کله‌که؛ لاتنه‌نیش:

(I usually sleep on my left ~)

(۲) (ا) لا دیو. (ب) ته‌نیش؛ ته‌ک.

(۳) لا (نه‌ندازه)؛ په‌ل: (A square has four ~s.).

(۴) دیو (کاغز، کال، به‌رگ)؛ پو؛ پووکار:

(Write on one ~ of the paper.)

(۵) پو؛ بار. (the cruel ~ of him).

(۶) لا قه‌د یا لای که‌شتی. (۷) قه‌د پا؛ پا (گرد، شاخ)؛ قه‌د لیزایی

(۸) گوئ (پوبار، دهریاچه، نه‌ستیل)؛ قه‌راغ؛ که‌نار؛ پۆخ.

(۹) لایه‌ن:

(Explain your ~ of the argument; to take someone's ~)

(۱۰) لا (ناکۆکی). (۱۱) لا (به‌نچه).

(۱۲) [British Slang]، لووت به‌ری؛ فین.

adj.

(۱) لاتنه‌نیشی؛ لایی:

(a ~ door, entrance, etc.)

(۲) لا به‌لاوه؛ له‌لاوه؛ به‌تيله‌ی چاو: (a ~ glance, view, etc.)

(۳) تاسهرکی؛ ناگرنگ: (a ~ issue).

(۴) زیاده؛ زیاد له شته سهرکی‌یه‌کیش: (a ~ benefit)

(۵) لا (لا ری، لا کۆژان): (a ~ street; a ~ road)

v.t.

(۱) لا بۆ کردن؛ لا بۆ دروستکردن:

(to ~ a barn)

(۲) [Colloq.]، خستنه لاوه؛ فرژدانه لاوه.

on the side, [Colloq.],

(۱) له‌لاوه؛ جگه له پیشه سهرکی‌یه‌کی:

(He also earns some money on the side.)

(۲) جگه یا زیاد له شته سهرکی‌یه‌که؛ له‌لاوه.

side against,

دژ وه‌ستان؛ لایه‌ن گرتن.

side by side,

پیکه‌ره؛ شان به‌شانی یه‌ک؛ له‌گه‌ل یه‌کدا.

side with,

لایه‌ن گرتن؛ لایه‌نگیری کردن؛ له‌سهر کردنه‌وه؛

پالپشتی کردن

take sides,

لایه‌نی لایه‌ک گرتن؛ لایه‌نگیری لایه‌ک کردن.

this side (of),

نه‌ختیکی گه‌پاوه‌ته‌وه له؛ چه‌پی گه‌پاوه‌ته‌وه له:

(this side of madness)

side arms,

چه‌کی که‌مه‌ر (ده‌مانچه، شیر؛ نیزه)؛ چه‌کی لاتنه‌نیش

side-board (sid'bôrd', sid'bôrd'), *n.*

(۱) دۆلایی که‌چکر

چه‌تال و قایی نان خواردن. (۲) چه‌مه‌لغ.

side-burns (sid'bûrmz'), *n. pl.*

لاجانگ.

side-car (sid'kär'), *n.*

(۱) گالیسکه‌یه‌یکی یه‌ک که‌سی‌یه به‌ته‌نیش

ماتۆسکیله‌وه. (۲) جوژه خواردنه‌وه‌یه‌کی سهرخوشکهری تیکلاوه.

sided (sid'id), *adj.*

نه‌وه‌نده لایی؛ نه‌وه‌نده لای هیه:

(four - ~)

side dish,

خواردنه‌نی تاسهرکی یا له‌لاوه (که له‌گه‌ل خواردنه‌یه‌یه

سهرکی‌یه‌که‌دا پینشکەش ده‌کری).

side effect,

نه‌جاسی لا به‌لایی یا تاسهرکی نا په‌سند (هی دهرمانیک)

side glance,

(۱) سهرکردنیکه به‌تيله‌ی چاو.

(۲) ناوه‌ننایی نا راسته‌وخۆ.

side-kick (sid'kik'), *n.* [Slang],

هاوپی گیانی به‌گیانی؛

هاوده‌م.

side light,

(۱) پوونایی له‌لاوه هاتوو.

(۲) ده‌نگوباسی لا به‌لایی یا ریکوت. (۳) په‌نجره یا کونی لا دیوان.

(۴) یه‌کینکه له دوو چرای لاتنه‌نیشی که‌شتی (یه‌کینکیان سوروه یه‌کینکیان

- سمون
- (۱) هینلی لاتینیشت: **side-line** (sīd'lin'), *n.* Also side line, (۲) هینلی سنووری یاریگا. (ب) (pl.) ناروچی دهورپشتی هم هینلی سنووره (که سهریکه رانی یاری تیا داده نیشن یا دهورستن):
- (to watch from the ~s)
- (ج) هینلی لقی (رنگی شهمنده فر، بوری... هتد). (د) پهتی پنهوندی وولاخ.
- (۲) چند فروته دییمکه کومپانیایه که دیفروشن لسه رباری فروته می به سهره کی به کانیوه. (۳) نیشیکه که که سیک له سهرباری پیشه که میوه دیگات. کردنه دهره وی یاریگا! قدهغه لیکردنی یاری:
- (He was ~d by his injury.)
- سهریکه له دوروهه که سیکه که هر له **sideliner** (sīd'lin'ēr), *n.* دوروهه تماشا دهکات و به شداری شت نابین و ناچیته ناو شتهوه.
- sideling** (sīd'lin), *adj.* (۱) لاهلا خوارا لار. (۲) لیژ.
- adv.** به لاهلای: به خواری.
- sidelong** (sīd'lon), *adv.* (۱) به لاهلای: به خواری. (۲) لسه لاهلای: به لاد.
- adj.** (۱) لیژ: بهر و خوارکه. (۲) لاهلا خوارا به تیلای چاو. (۳) نا راسته و خق (تینیسی).
- side-man** (sīd'man), *n.* نه داسی تبینکی موسیقای جاز.
- side-piece** (sīd'pēs'), *n.* پارچه ی تهنیش: لا پارچه.
- sidereal** (sī-dēr'i-ol), *adj.* (۱) نه ستیره ی: تایه تی به نه ستیره. (۲) کونه ستیره (۳) به پی سی سوورانه وه ده پیوریت: به هوی نه ستیره پیور (کات) (~ time).
- (۲) به گویزه ی نه ستیره: دهرباری نه ستیره
- sidereal day,** بوزی نه ستیره یی (بریتی به ۲۳ سات و ۵۶ خولک و ۹.۸ چرکه)
- sidereal hour,** ساتی نه ستیره یی (بریتی به بیست و چوار یه کی بوزی نه ستیره یی)
- sidereal month,** مانگی نه ستیره یی (بریتی به ۲۷ بوز و ۷ سات و ۴۳ خولک و ۵.۱۱ چرکه).
- sidereal time,** کاتی نه ستیره یی. کاتی پیورا و به پی سی بوزی نه ستیره یی
- sidereal year,** سالی نه ستیره یی: نه کاتی که پیوسته بزیه که سوورانه یی تهواری زمین به دوری خوردا به پی سی نه ستیره نه بزیه کهان (که بریتی به ۳۶۵ بوز و ۶ سات و ۹ خولک و ۵.۹ چرکه).
- sidero-** (sīd'ēr-ō, sīd'ēr-ə), *Also sider-*, پیشگرکه به مانای: (siderolite) ناسن
- sidero-** (sīd'ēr-ō, sīd'ēr-ə), *Also sider-*, پیشگرکه به مانای: (siderostat) نه ستیره
- siderosis** (sīd'ō-rō'sis), *n.* هورکردنی سی: نه خوشی یه کی سی به له همنمژنی توژی ناسنوه توش دهن.
- siderostat** (sīd'ēr-ō-stat'), *n.* ناوینه یه که لگن نه ستیره یه که ده سووریتوه بوشوق دانوه بوش سهر تهلیسکونیک.
- sidesaddle** (sīd'sad'l), *n.* زینی زنانه: بوش هردو لاق خستنه دیونکی وولاخه که (بوش نافرته تی نه نوره له بی).
- side show,** (۱) پیشاندانکی له لاه: پیشاندانکی یا نوواندنکی ناسره کی و زیاده وه له سهرباری نوواندن سهره کی به که (به تایه تی له "سیرک" دا). (۲) پوداویکی ناسره کی و له لاه (همندی جار بوش خلافتان).
- sideslip** (sīd'slip'), *v.i.* خلیسکان به لایه که.
- n.* (۱) خلیسکان به لادا (نوتومیل): خلیسکانی تهنیشتی. (۲) فرین به لایه که او نزم بونه وه له همان کاتا (فرکه).
- sidesplitting** (sīd'split'ing), *adj.* شوق پی بهر له پیکه نیندا.
- side-step** (sīd'step'), *v.i.* (۱) همگوانان به لایه که. (۲) لی پاکردن (بریار، کیشه): خق لی دزینوه: خق لی لادان.
- v.i.* (۱) خولادان (بوسکسبازی): له بردهم لاجوون.

(to ~ a blow)

- (۲) لی پاکردن: خق لی دزینوه: خق لی لادان:
- (to ~ an issue, awkward questions, etc.)
- side step,** (۱) همگوانی لایی یا تهنیشتی (بوسکسبازی). (۲) پله ی لایی: پله ی تهنیشتی.
- side stroke,** مهله ی لسه ل.
- sideswipe** (sīd'swīp'), *v.t.* لیدان له کاتی به تهنیشدا پویشتن:
- له تهنیش دان (له کاتی به لادا پویشتن): (to ~ a car).
- n.* لیدانی تهنیشتی له کاتی به لادا پویشتن.
- (۱) گویون یا لبردن بوسر
- sidetrack** (sīd'trak'), *v.t. & v.i.* هینلی نا سهره کی (شهمنده فر).
- (۲) له باس لادان: له پی لادان: سهرنج پاکشاد و خلافتان.
- (ب) دواختن (باس، بریان): لی پاکردن: خق لی لادان: خق لی دزینوه.
- (۳) پله نزم کردنه وه.
- n.* هینلی تهنیشتی یا ناسره کی (شهمنده فر).
- (پیشی دهورتن): "siding".
- sidewalk** (sīd'wōk'), *n.* شوسته پیاده پی (له مبرو نهویری شقامدا).
- sideward** (sīd'wērd), *adj.* تهنیشتی: لایی: بهر و تهنیش.
- adv.* له تهنیشته وه: بهر و تهنیش: لایی: له لاه.
- sidewards** (sīd'wērdz), *adv.* = **sideward.**
- sideway** (sīd'wā'), *adj. & adv.* = **sideways.**
- n.* = **byway.**
- sideways** (sīd'wāz'), *adv.* (۱) له لاه: له تهنیشته وه: له لایه که وه: بهر و لایه که. (۲) لایه کی پوری کردنه وه پنه وه (نه که پنه که): لایه کی بهر و پنه وه به. (۳) لاهلا: به لادا: لسه ل.
- adj.* بهر و تهنیش: له تهنیشته وه: له لاه.
- side-wheel** (sīd'hwēl'), *adj.* پهرویه ی سول لیدان
- به تهنیشتی بهر و بهر و (به لمی هلم). (روشی "paddle wheel" بیتنه)
- side-wheeler** (sīd'hwēl'ēr), *n.* بهر و میکی هلمه پهرویه ی
- سول لیدان بهر دیو نهویدی یه وه بن.
- side wind,** (۱) پای تهنیشتی. (۲) هوی ناپاسته و خق: پی سی لاهلای:
- (The announcement reached us by a ~.)
- side-winder** (sīd'win'ēr), *n.* (۱) جزوه مارنکی زهنگولمداری (۲) [Colloq.] مسته که لایه کی توندی تهنیشتی
- sidewise** (sīd'wīz'), *adj. & adv.* = **sideways.**
- (۱) تهخته داری دیو دهره وی دیواری خانوی دارین. (۲) مینلی شهمنده فری کورته به ستراوه به هینلی سهره کی یه وه.
- (پیشی دهورتن): "sidetrack".
- sidle** (sīd'l), *v.i.* لسه ل پویشتن به ترسه وه، به دزی یه وه یا به شهموه.
- n.* پویشتن لسه ل به ترسه وه، به دزی یه وه، یا به شهموه.
- siege** (sēj), *n.* (۱) نابلووه (شار، قهلا): گمارق: نابلووه دان: گمارق دان: (The city is under ~).
- (۲) هونلی بهر و داسی بن کول دان (بوش سهره کون بهر شتیکدا).
- (۳) موهه کی درق خایه (به تایه تی هی ناخوشی و دژواری نه خوشی)
- (۴) [Obs.], (۱) گورسی. (ب) تهختی پاشایی.
- (۵) [Obs.], پلچاپایه: پله.
- نابلووه دان (شار، قهلا): گمارق دان.
- نابلووه دان: گمارق دان.
- lay siege to,** (۱) خاکیکی قاره یی زهره که ناسن و منگه نیزی
- sienna** (si-en'ə), *n.* تیدایه. (۲) بزیه کی قاره یی سوورکاره له سوواتاندنی هم خاکه وه و مرده گری (پی نهووتی "burnt sienna").
- (۳) پهنگی هم خاکه یا هم بزیه.

sierra

- sierra** (si-er'ə), *n.* (۱) پیرە شاخنیکی تەرقلە سەر کەلە وەك دانی
مشار ۳۰ جۆرە ماسی-یەکی دەریایەییە.
- siesta** (si-es'tə), *n.* سەرخرۆی پاش نیومەژا سەرخرۆ شکاندن پاش
نیومەژان
- sieve** (siv), *n.* بیژنگ: هینەك: كە.
- v.t. & v.i.** بیژانمە: لەبیژنگدان: تەتەلمەکردن.
- sieve tube,** بۆری هینەكی بۆری-یەكە لە قەدی دارو درەختدا
- sift** (sift), *v.t.* (۱) بیژانمە: لەبیژنگدان: تەتەلمەکردن.
(۲) بەسەردا بیژانمە: (to ~ sugar on to the cake)
(۳) پشکنین: ئی وردبوونمە: تاقیکردنمە: تێپوانین: پیاگەران:
(to ~ evidence)
(۴) پاک و بێس کردن: پوختەکردن: لێك جیاکردنمە:
(He ~ed fact from fiction.)
v.t. (۱) بیژانمە: لەبیژنگدان
(۲) پیندا بۆیشتن: هەر وەك بە بیژنگدان:
(the soldiers, ~ing through the forest)
(۳) (to ~ through), بەووردی تێپوانین: پشکنین: پاش ئی وردبوونمە:
پیندا گەران:
(The rescue workers ~ed through the rubble looking for survivors.)
sifter (sif'tēr), *n.* هینەك
(a flour- ~)
(ووشە: "sieve" یش بێینە).
siftings (sif'tīnz), *n.pl.* (۱) شتی بیژراوە: شتی لەبیژنگدان.
(۲) سەرکۆژەر: کۆژەر: کۆتەل.
sigh (sī), *v.i.* (۱) هەناسە (ی سارد) هەلکێشان: ناخ و داخ هەلکێشان:
ناهی سارد هەلکێشان (۲) دەنگێکی وەك ناخ و داخ لێو هاتن: شتە کردن:
ووزەوژ هاتن: یا لوورەلوور کردنی با بەناو درەختدا:
(trees ~ing in the wind)
(۳) (to ~ for), ناخ و داخ بۆ هەلکێشان: بۆ بە تاسەرە بوون:
ناوایە خاواژ بوون بۆ
v.t. (۱) هەناسە (ی سارد) هەلکێشان: ناخ و داخ هەلکێشان.
(۲) بە هەناسە سارد هەلکێشانمە کات بردنە سەر:
(He ~ed his youth away.)
(۳) [Rare], ناخ و داخ بۆ هەلکێشان: شت بۆ کردن: بۆ لاواندنمە.
n. هەناسە سارد: ناخی سارد: کسپە دەروون: ناخ: ناخ و داخ.
sight (sīt), *n.* (۱) (ب) دیمەنێکی جوان و ئەستێکە:
دیمەنی سەرناسا. (The dawn was a ~ to behold.)
(ج) (pl.) دیمەنێک یا شتیێکە کە شایستەیی بێن بێ:
(the ~s of the city)
(۲) بێن. (۳) پشکنین: تێ پوانین: ئی وردبوونمە.
(۴) تەماشای: سەیر: سەیرکردن: تەماشاکردن.
(۵) نیشان: ئی گرتنمە: تێپوانین: بە نامێ. (۶) بێنایی: دیدە: هەستی: بێن.
(۷) هاتنە بەرچا: هەستپێکردن: بێن: بە مێشک.
(۸) مەودای بێنایی. (۹) (ب) پا. (Obs.), پێ بەدی-یی.
(۱۰) چوکلە نیشانی تەمگەر: دەمانجە (بۆ نیشان گرتنمە).
(۱۱) [Colloq], دیمەنێکی سەیر: ناشرین:
(Our house was a ~ after the party.;
She is a ~ without her makeup.)
(۱۲) [Colloq], زۆر (ژمارە, هەند)
v.t. (۱) تێپوانین (بە نامین): چاودێری کردن: سەیرکردن:
(to ~ a target)
(۲) بەدی کردن: چاوپێکەوتن: بێن.
(۳) نیشان: ئی گرتنمە (بەهۆی چوکلە نیشانمە).

sign

- (۴) چوکلە نیشان: خستەسەر: نامێری: بێن: (وەك دوربێن) خستەسەر.
(۵) چوکلە نیشان: چاودێری: پشکنین: (تەنگ, دەمانجە).
(۱) نیشان: ئی گرتنمە (بەهۆی چوکلە نیشانمە).
(۲) بە ووردی سەیرکردن.
a sight for sore eyes (or for the gods), [Colloq.], کەسێک یا
شتێک زۆر پێ خۆشحاڵ بێت بە بێن. **at first sight,** هەر لە یەكەم چاوپێکەوتنمە:
تەنیا بە چاوپێکەوتنێک
(۱) هەر کە بێن: کۆتوپر: کە بێن.
(۲) هەر کە داوا کرایمە (قەر, بازگانی).
(۱) بەدی کردن: بێن. (۲) سەیرکردن: بە پە.
know (a person) by sight, هەر بە دەم و چاوی یا پوورخسار ناسین.
lose sight of, (۱) لە چاوی وون بوون. (۲) لەبیرچوونمە: پەچاوی نەکردن:
لێك نەدانمە: بایەخ پێ نەدان.
(۱) لەبەرچاوی ئێچ: نابیرن.
(۲) دور: دەس: نایگاتی.
(۳) [Colloq.], زۆر بەر (نرخ, پەلی چاکی): هێچ نایگاتی: دەستی ناگاتی
(Prices are out of sight.)
out of sight, out of mind, ئەوی لەبەر چاوی نەما: نامین: لە یاد:
ئەوی لەبەر چاوان نەمێن: لەبەر دلانیش نامین.
sight unseen, بەبێ بێن: شتێکە پێشەکی.
sight draft, چەكێک یا حەرالەیکە کە هەر پێشەکش کرا دەبێ بدرن.
sighted (sit'id), *adj.* بێنایی: دار: بە چۆرێکی تاییەتی:
(far- ~; near- ~)
sightless (sit'lis), *adj.* (۱) کوێر. (۲) نەبێنراو
(adv.); sightlessness (n.).
sightly (sit'li), *adj.* (۱) جوان: دلگیر.
(۲) بەسەر دیمەنێکی جوانا دەپوانن.
-sightliness (n.).
sight-seeing (sit'sē'ing), *n.* گەران: بەناو شاردا: بۆ بێن: دیمەنی
جوان و شوێنی خۆش و ئەستێکە.
adj. تاییەتی: بە گەران: ناو شار: بۆ بێن: دیمەنی جوان و شوێنی خۆش و
ئەستێکە.
sight-seer (sit'sē'er), *n.* گەشتکەر: ئەکە: بەناو شاردا: دەرگە: بۆ
بێن: دیمەنی جوان و شوێنی خۆش و ئەستێکە: شارەکە.
sigil (sig'ol, sig'ol), *n.* (۱) مۆز: دامە.
(۲) نیشانەیکە کە گواپە هێزێکی سەرناسا: جادوویی: هەپ (جادووگری):
ئەستێرموانی.
sigill (sig'ol, sig'ol), *n.* مۆز: دامە.
sigma (sig'mə), *n.* هەژدەهەمین تێپی: ئەلفبەیی: یۆنانی:
بەرامبەری: تێپی "S" ی: ئینگلیزی:
لە تێپی "S" دەچێت.
(۱) لە تێپی "S" دەچێت.
(۲) می "sigmoid flexure".
sigmoid flexure, (۱) دوا پێچی: پێخۆلە: گەرە: (پێش: گەشتن):
بە گۆم. (۲) پێچێکی وەك تێپی "S". (زێندە: مۆزانی).
sign (sīn), *n.* (۱) نیشان:
(A black arm band is a ~ of mourning)
(۲) نیشانە: هێما: (A nod is a ~ of approval.)
(۳) نیشانە: (The ~ " ? " indicates a question.)
(۴) نیشانە: ئاگاداری: نیشانە: بلانامە: درووشم: نیشاندەر.
(۵) شوێن: پێ: جێ: شوێن: نیشانە: بوونی: شتی: یا زێندە: وەرێ: ئەك: لە شوێنێکدا
(Deer ~s were plentiful.) (هتد).
(۶) نیشانە: (He showed no ~ of friendship.)
(۷) (b) پوودانێکی سەرناسایی: وەك "موجیزه".

- (ب) نیشانه‌ی پیودانی دواپوژ؛ نوقلانه.
- (A) په‌کینگ له دوانزه کهلو، برج، یا چمرخه‌کان (نستیره‌وانی).
- (۹) نیشانه‌ی نه‌خوښی.
- (۱) نیشانه‌ی خاج له خوځان؛ نیشانه‌ی خاج لیدان بۇ پیوژکردن. *v.t.*
- (۲) نیمز کردن؛ موز کردن؛ په‌نجه پیدان؛ سم پیدان.
- (۳) (۱) قوت‌نرات له‌گه‌ل کردن؛ به‌کړئ گرتن (به نیمز کردن قوت‌نراتیک):
(*He ~ed a new player.*)
- (ب) (OH) نیش بۇ خوځ دوزینه‌وه به قوت‌نرات نیمز کردن.
- (۴) نیشاندان؛ دهربرین به نیشان:
- (*He ~ed his approval with a nod.*)
- (۱) نیمز کردن؛ موز کردن؛ په‌نجه پیدان *v.t.*
- (۲) نیشانه‌ی کردن؛ پیشاندان به نیشانه
- پیدان نه نیمز کردن؛
- پښ به‌خوښ به موز کردن.
- (*He signed his house away (or over) to his heirs.*)
- sign off, (۱) دواپی پښ هینانی به‌رنامه‌ی رادیو تله‌فزیون
(له کوتایی پوژدا). (۲) [Slang]، دهم داخستن؛ ثیر قسه نه‌کردن؛
قسه وه‌ستن.
- sign on, به‌کړئ گرتن (به قوت‌نرات نیمز کردن)؛
نیش پیدان (یا بۇ خوځ دوزینه‌وه) و قوت‌نرات نیمز کردن؛
- (*They signed him on as a foreman.*)
(*I signed myself on as a field hand.*)
- sign up, (۱) ناوی خو نویسن بۇ سهریازی
(۲) ناوی خو نویسن له‌سهر لیسته‌به‌ک (بۇ کردن کارنکی خو‌یست).
- signal (sig'n'l), *n.* (۱) نیشانه (۲) بانگ‌ه‌واز؛ ناگاداری
(۳) نیشانه‌ی ناگاداری، مقررسی، فرمان ... هتد:
- (*A red light is a stop ~.*)
- (۴) نیشانه‌ی نه‌له‌کتونیکی یا نه‌له‌کتیریکی.
- adj. (۱) دیار؛ سهرنج پاکیش؛ دهرکوتو.
- (۲) بۇ نیشانه یا نیشانه پیدان به‌کاره‌ینراو.
- v.t.* (۱) نیشانه پیدان؛ پښ راگه‌یاندن به نیشانه یا هینا؛
(*He ~ed his men to turn back.*)
- به نیشانه یښ ووتن؛
- (۲) به نیشانه دهربرین. (۳) وا گه‌یاندن؛ نیشانه‌ی شوه بوون؛
- (*His death ~ed the end of an era.*)
- v.t.* نیشانه‌دان؛ به نیشانه راگه‌یاندن.
- signaler; signaller (*n.*)
- signalize (sig'n'l-īz'), *v.t.* (۱) حیاکردنه‌وه؛ دهرخستن به گه‌وره‌یی.
(۲) پیشاندان به بوونی؛ سهرنج بۇ پاکیشان.
- (۴) جای نه‌له‌کتیریکی هاتوچوی نوتوبیل دانان له‌سهر پښ.
- signally (sig'nəl-i), *adv.* به دهرکوتوویی؛ به دیاری؛
به جوری که سهرنج پاکیش.
- signalman (sig'n'l-man', sig'n'l-mən), *n.* نیشاندهر
(هیل و ښنگه‌ی شمه‌نده‌وه)؛ کړنکاری نیشاندهر.
- signalment (sig'n'l-mənt), *n.* نیشانه هلدانی بوخسار
(هی که‌سینک که پوایس به دواپا بگه‌پښ)
- signatory (sig'nə-tôr-i, sig'nə-tô'ri), *adj.* نیمزاکهر
(به‌تابیه‌تی هی په‌یمان)
- ~ (powers) وولات یا نویسنری نیمزاکهر (به‌تابیه‌تی هی په‌یمانیک له‌گه‌ل وولاتانی تر یا *n.*
نویسنره‌کانیاندان)
- sinature (sig'nə-chēr), *n.* (۱) نیمز (۲) نیمز کردن
(۳) نیشانه‌ی تابیه‌تی؛ نیشانه‌ی تابیه‌خو. (۴) نیشانه (مؤسیقا).
- (۵) نهر به‌شوی په‌چمه‌یه که پزیشک ناموزگاری تیدا دهنوسن دهربارهی
به‌کاره‌ینانی دهرمانه‌کوره.
- (۶) ناواز یا نیشانه‌ی تابیه‌تی به به‌رنامه‌یه‌کی رادیو یا تله‌فزیون.

- (۷) نیشانه (چاپه‌مندی): بریتی‌به له ژماره‌یه‌ک یا ټیپیک که له لاخوارووی په‌که‌م
لاپه‌ری به‌شماکانی کتیبیک چاپ ده‌کړئ بۇ ټیک خستنی له به‌رگ تن گرتندا.
- signboard (sîn'bôrd', sîn'bôrd'), *n.* تخته‌ی ناگاداری؛
یافته؛ شتی دوشم له‌سهر نووسراو.
- signet (sig'nit), *n.* (۱) موز؛ دامغه.
- (۲) چن موز؛ نیشانه‌ی موز یا دامغه.
- v.t.* موز کردن؛ موز لیدان؛ دامغه لیدان.
- signet ring, نه‌موسټیله‌ی موز؛ نه‌موسټیله‌یه‌کی نیمز له‌سهر
هملکه‌نراوه له ده‌ستیش ده‌کړئ و موزیشی پښ ده‌کړئ.
(پیشی دهروترئ: "seal ring").
- significance (sig-nif'ə-kəns), *n.* (۱) گرنگی؛ گرنگی؛ بایه‌خ.
(۲) مهبست؛ مانا. (۳) مانای شاراه؛ مهبستی ناراسته‌وخو.
- significancy (sig-nif'ə-kən-si), *n.* = significance.
- significant (sig-nif'ə-kənt), *adj.* (۱) گرنگ؛ زور گرنگ؛
به بایه‌خ؛ بایه‌خدار. (۲) به مانا؛ پر مانا؛ به مهبست؛ مانا به‌خوښ.
(۳) مانای شاراه‌ی هیه
- signification (sig'nə-fi-kā'shən), *n.* (۱) مانا؛ مهبست؛
گرنگی. (۲) وا گه‌یاندن؛ نیشانه.
- significative (sig-nif'ə-kā'tiv), *adj.* = significant.
- signify (sig'nə-fi'), *v.t.* (۱) وا گه‌یاندن؛ نیشانه‌ی نمره بوون.
(*His rags ~ his poverty.*)
- (۲) پیشاندان (به نیشانه یا ووته)؛ دهرخستن:
- (- "yes" by raising your hand.)
- v.t.* گرنگ بوون؛ مانا به‌خوښ؛ به‌بایه‌خ بوون.
- signifier (*n.*).
- signior (sēn'yôr, sēn'yôr), *n.* = signor.
- sign language, زمانی که‌رو لال؛ په‌نجه درویی؛ زمانی نیشانه؛
زمانی ده‌ست و چاو.
- sign manual, نیمزای پاذا له لاسرووی فرمانیکی پاشای‌یه‌وه.
- sign of the cross, نیشانه‌ی خاج (که له خو ده‌دریت له‌کاتی نوژو
نزا کردن و ناوینانی عیسادا به ده‌س خستنه سهر ناوچهرانو هینانه
خوارووی بۇ سهر سنگو بردنی بۇ سهر شانی چه‌پو شانی راست له شیوه‌ی
خاچدا).
- sign of the zodiac, په‌کینگ له دوانزه نیشانه‌ی کهلو، برج، یا
چمرخه‌کان (نستیره‌وانی).
- signor (sē-nyôr'), *n.* سنیور؛ پیایو یتانی؛ کاک.
(هاوتای "Mr.")
- signora (sē-nyô'rä), *n.* سنیورا؛ تاهره‌تی یتانی؛ خانم؛ خان.
(هاوتای "Mrs.")
- signore (sē-nyô're), *n.* سنیور؛ (ب) جه‌ناب.
(هاوتای "Sir.")
- signorina (sē'nyô-rē'nä), *n.* سنیورینا؛ کچی یتانی؛ خان؛
(هاوتای "Miss.")
- signorino (sē'nyô-rē'nô), *n.* سنیورینو؛ لایوکی یتانی
(به‌تابیه‌تی پله‌وپایه‌دان). (هاوتای "Master.")
- signory (sēn'yôr-i), *n.* = signiory.
- signpost (sîn'pôst'), *n.* (۱) رڼ نما؛ نیشانه‌ی سهر ټیکه (بۇ پښ)
پیشاندانی رڼ‌پوا؛ پښ نیشاندهر؛ ستوونی نیشانه پښ.
(۲) نیشانه؛ نیشاندهر؛ رابه‌ر.
- Sikh (sêk), *n.* سیخی؛ که‌سینکی سیخی؛ په‌په‌رووی که‌ری سیخی‌تی.
- adj. سیخی؛ تابیه‌تی به سیخه‌کان.
- Sikhism (sêk'iz'm), *n.* سیخی‌تی؛ فاین و بیوباره‌ی سیخه‌کانی
هیندستان.
- silage (sî'lij), *n.* تالفی سهرزی هملکه‌راو و پاریزراو له عاماردا.

silence

silence (sɪˈləns), *n.*

(the ~ of night)

(۲) قوروقچە: بى دەنگى قىسە نەگەردن نەدوان: (He listened in ~.)

(۳) ئى بى دەنگ بوون باس نەگەردن پەنھانئىتى. (۴) پەيوەندى پۈتۈ نەگەردن.

(۵) لە بىرچوونەو: ئاۋ نەبران.

v.t.

(۱) دەم كوت كەردن: بى دەنگ كەردن:

(to ~ one's critics)

(۲) كپ كەردنەو: پىن شىل كەردن خەفە كەردن (مەجان).

(۳) خپ كەردن دەنگ ئى پىن: بەزاندن: (to ~ the enemy's guns)

interj.

مى دەنگ! مى دەنگ بە! مى قىسە!

silencer (sɪˈləns-ɪ), *n.* (۱) بى دەنگ كەر (مۇڭ، شت) كىكەرە.

(۲) بى دەنگ كەرى تەنگە دەمانچە: ئامبىرى دەنگ مەزىن.

(۳) [Chiefly British], بى دەنگ كەرى گەرمە ئوتومبىل.

silent (sɪˈlənt), *adj.*

(۱) لال: بى زەمان قىسە نەگەر

(۲) نەدوۋا كەم دوۋا بى دەنگ. (۳) كپ: خامۇش: كىش وقات: خپ: كپ.

(۴) دەرەنەپراۋ: نەوۋتراۋ.

(۵) بى دەنگ: باس نەگەر: ئى نەدوۋا:

(The report was ~ on this matter.)

(۶) بى نىش وکارا: بى دەنگ: لەکار كەتتۇر:

(The machines have been ~ for a year.)

(۷) بى دەنگ (دەنگناسى): (دەك تىپى 'b' لە 'doubt' ۋە 'k' لە

'knife' دا)

(a ~ film)

(۸) بى گەتۇگۇ (فېلىم): بى دەنگ:

-silently (*adv.*); silentness (*n.*).

silent butler, بەردەستى بى زەمان: دەفرىكى سەرقاتىدارى دەسكدارە.

قىنگە جگەرەۋ وورە زېلى تى دەكرى: زېلدانى سورتو قىنگە جگەرە.

silent partner,

ھاۋەشى بى دەنگ: ھاۋەشىكە كە بەشدارى

سەرە كارى نىشەكە يا بازگارىيەكە ئاكتا: ھاۋەشى ئوستۇر.

silents (sɪˈlənts), *n. pl.* فېلىمە بى دەنگەكان: فېلىمە بى گەتۇگۇكان.

silenus (sɪˈlɛˈnəs), *n.* (۱) بوننەرەك يا دەعبايەكە لە شىۋە

پىۋىكى رېشدارى سەرخۇشى پوۋخۇشى گوى قوتى كلك دار كە لاۋ و سى

لە ھى بىز دەكات (نەفسانەى يۇنانى).

(۲) بوننەرەك يا دەعبايەكى دارستانە ۋەك "satyr" (نەفسانەى يۇنانى).

silesia (sɪˈlɛˈshi-ə, sɪˈlɛˈshə), *n.* كالاپەكى لۇكە يا كەتانى

تەنگە (بۇ بەرى جەلۋىرەك بەكاردەھىنئى).

silex (sɪˈlɛks), *n.*

(۱) بەردى سىلىكات.

(۲) شىۋەشەيكى گەرا كار تى نەكەرە.

silhouette (silˈoo-ɛt, silˈə-wet), *n.* تارمايى: شەبەنگ:

ۋىنەى تارىك.

v.t.

ۋەك تارمايى پىشاندان:

بە تارمايى دەرخستىن يا ئوۋاندن.

silica (silˈi-kə), *n.*

سىلىكا. دوۋە ئۇكسىدى سىلىكون

silica gel, جىلى سىلىكا: سىلىكايەكى لىنجى مۇڭكە.

silicate (silˈi-kit, silˈi-kāt), *n.* سىلىكات (كىمىيا).

siliceous (səˈlɪʃ-əs), *adj.* سىلىكونى (كىمىيا).

siliciferous (silˈi-sif-ər-əs), *adj.* سىلىكاى: سىلىكاى تېداپە:

سىلىكاى ئى دەردىت: لەگەل سىلىكادا يەكى گرتوۋە.

silicify (səˈlɪʃ-ə-fɪ), *v.t.*

گۇزىن بۇ سىلىكا: سىلىكا تى كەردن.

v.t.

گۇزىن بۇ سىلىكا: بوون بە سىلىكا.

silicon (silˈi-kən), *n.*

سىلىكون: توخۇنكى ئاكانزايى كىمىيائىيە

لە سىروۋشتا زۇرە (كىمىيا).

silicone (silˈə-kōn), *n.*

سىلىكون: ئاۋىتەيمەكى سىلىكونى

ئۇرگانىكىيە مەرھەلەستى گەرمى و ساردى و ئاۋ و كارەبا دەكات.

silicosis (silˈə-kōˈsis), *n.* نەخۇشەيمەكى سىيەكەنە نىشانەكى

silurid

ھەناسە ئى برانە لە ھەلمەزىنى تۆزى سىلىكارە بۇ ماۋەيمەكى دوۋرودىن توش

دەپن (ۋەك لە كانە بەردا).

silique (siˈlɛk, silˈik), *n.*

بەرىكى كەلۋىيى دوۋ بەشە پەردەيەك

لەنئوانىدىيە لە يەكەن جيا دەكاتەۋە كە بەرمەكە گەيى (لە توخۇمى خەرتەلەدا)

-siliquose; siliquous (*adj.*).

silk (sɪlk), *n.*

(۱) ئاورىشم. كالاى ئاورىشم: دەزۋى ئاورىشم.

(۲) جەلۋەرىكى ئاورىشم. (۴) (pl.), بەرىكى تايپەتى نەسپ سۋارى غارغارىز و

بۇكسباز و تەنەفاز. (۵) پۇي گولە گەنەشامى.

adj.

ئاورىشمى: ئاورىشم

v.t.

پۇ دەركەردن (گولە گەنەشامى).

hit the silk, [Slang],

بە پەردەشۋوت لە فۇڭكە ھاتتە خوارەۋە.

silkaline, silkalene (silˈka-lən), *n.* كالاپەكى لۇكە تەنگەر

نەرمى نەخۇن بىرقەدارە لە ئاورىشم دەچن.

silk cotton, = kapok.

دەرەختىكى ئاۋچە گەرمەكەنە تۆۋەكەي بە پىشالى

ئاورىشمى داپۇشراۋە. (ۋوشەى "ceiba" بىيىنە).

silken (silˈkən), *adj.*

(۱) ئاورىشمى: ئاورىشم

لە ئاورىشم دىۋست كراۋ (۲) ئاورىشم لەپەر.

(۳) نەرم و لۋوس و بىرقەدارە ۋەك ئاورىشم: ئاورىشمى.

(~ fluttery)

(۴) زەمان لۋوس: دەم لۋوس:

(a ~ touch)

(ب) جۋان و ئاياب: شۇخ. (ج) نەرم:

silk hat, كالاى ئاورىشم: كالاۋنكى لۋولەكى بە ئاورىشم يا قەيغە

داپۇشراۋە (پىۋان لە پۇنەى پەسىمىدا لەسەرى دەكەن).

silk-stocking (silˈstok-ɪŋ), *adj.* (۱) پۇشتە: شۇخ: تەپۇش.

(۲) دەۋلەمەند: خۇش گۈزەران: بەگۋادە.

n. (۱) كەسىكى دەۋلەمەند يا خۇش گۈزەران.

(۲) Whig, [Colloq.]

silk-weed (silˈk-wēd), *n.*

گيا ئاورىشم.

silk-worm (silˈk-wūrm), *n.*

كرمى ئاورىشم.

silky (silˈki), *adj.*

(۱) ئاورىشمى: ئاورىشم: لە ئاورىشم دىۋست

كراۋ. (۲) ساف و لۋوس و نەرم ۋەك ئاورىشم.

(۳) بە گەندەموۋ داپۇشراۋ (گەل) (۴) زەمان لۋوس: دەم لۋوس.

-silky (*adv.*); silkiness (*n.*).

(۱) (۱) چۋارچىۋەى ژىر پەنجەرە. (ب) چۋارچىۋەى بەردەرگا: *n.*

sill (sɪl), *n.* دارى دەرمال: دارى ژىر دەرگا. (۲) تەختە بەردى ئاگر پۇننى ئىۋان بەردى تر

(زەمىن ناسى).

sillabub (silˈə-bub), *n.* ~ syllabub.

silliness (silˈi-nis), *n.*

(۱) گەۋجى: بىن مېشكى: كەرتىتى.

(۲) بىن مانايى: ھىچ دېۋوچى.

(۳) پەۋشەت يا كەردەۋى گەۋجانە ۋە ھىچ دېۋوچانە.

silly (silˈi), *adj.*

(۱) گەۋج: بىن مېشك: كەر: گىل.

(۲) مەندالەنە (پەۋشەت، كەردەۋ) ۋە ھىچ پوچ: پىروپوچ: بىن مانا: ئابەجى:

شايسەتى پىكەنەنە: (a ~ person, idea, reason, answer, etc.)

(۳) [Colloq.] گىل (بە لېدان) ۋەپ. (۴) [Archaic], بىن ھىز: لاۋان

(۵) [Archaic], ساۋىلەكە: خۇش بېۋا.

n. [Colloq.]

كەسىكى گەۋج ۋە ھىچ دېۋوچ.

silo (sɪˈlō), *n.*

(۱) (۱) ھەمارى ئالغ: ھەمارى ئالغى سەۋز:

خانۋىيەكى لۋولەيىيە ئالغى تېدا ھەل دەگرى. (ب) چالى ئالغ.

(ج) ھەمارى دەغلۋان: كەنۋا: سايلۋ: دەغلۋانى لۋولەيى.

(۲) ھەمارى ژىرەيمىنى موشەك.

silt (sɪlt), *n.*

لېتە.

v.t. (~ up),

پىر بوون لە لېتە: بە لېتە داپۇشراۋ.

v.t. (~ up),

پىر كەردن لە لېتە: بە لېتە داپۇشراۋ.

-silty (*adj.*).

silurid (səˈloor-ɪd, sɪˈlyoor-ɪd), *n.* جۋرە ماسىيەكى ئاۋ پوبارە.

silva (sil'və), *n.* Also **sylva**, (۱) دارو درختی ناوچه‌یه؛ دارستانی ناوچه‌یه.

(۲) په‌توکنکه دهریاری دارو درخت یا دارستانی ناوچه‌یه.

silvan (sil'vən), *adj. & n. = sylvan.*

silver (sil'vēr), *n.* (۱) زیو (۲) پاروی زیو. (۳) قاپ‌وقاچاخی زیو (۴) په‌نگ زیوی؛ خوله‌میښی. دهری زیو؛ که‌چک و چه‌تانی زیو. (۵) په‌نگ زیوی؛ خوله‌میښی.

adj. (۱) زیوین؛ له زیو دروست کړاؤ؛ به زیو داپوشراؤ؛ زیو ئی دراو.

(~ thread)

(۲) بنچینه‌کی زیو (پاروی وولاتیک): (the ~ standard)

(۳) لای‌نکری به‌کاره‌یانی زیو ده‌کات بؤ بنچینه‌ی پاره.

(۴) زیوی (په‌نگ)؛ خوله‌میښی.

(۵) زمان پاراو؛ په‌وانیږ؛ به دهم‌ویل: (a ~ tongue)

(۶) می یادی بیست و پنجم: (a ~ wedding anniversary)

v.t. (۱) زیو لیدان؛ به زیو داپوشن.

(۲) وک زیو ئی گردن؛ وک زیو ئی هاتن: (trees ~ed with snow)

v.l. له زیو جون؛ وک زیو ئی هاتن.

silver age, چهرخی زیوی (که وک چهرخی زینین گرنګ نږه).

silver bell, دره‌ختیکې گول سپی زه‌نگوله‌یی شوی‌پوه‌یه.

silver-bell tree, = **silver bell**.

silver-berry (sil'vēr-ber'i), *n.* تووی زیوی دوه‌نیکې گول بؤ خوش و گلاو بهر زیوی‌یه

silver bromide, بزمیدی زیو ناوخته‌یکې زور ناسکه بهرامبر به پووناکې له وینه‌گرند؛ به‌کارده‌میږت

silver certificate, قواله‌ی زیوی؛ جاران نهم‌ریکا دهری ده‌کرد

silver chloride, کلوریدی زیوی. توژنیکې سپی‌یه که پووناکې به‌رکوب پم‌ش داده‌گیرسې (له وینه‌گرند؛ به‌کارده‌میږت)

silver cord, په‌پووندي بېنی دایک و مندان.

silver fish (sil'vēr-fish'), *n.* (۱) ماس‌یه زیوی

(۲) جاسه‌ریکی بې بالی پوله‌که زیوی شاخ دروژي کلک زیره حن له‌شونتی

تاریک و شندار ده‌کات و لسه‌ر شکر و نیشاسته ده‌ژي زیان به‌برگی په‌رتوک و جل‌و‌برگ ده‌گه‌یښی.

silver fox, (۱) ریوی‌یکې نهم‌ریکی توک په‌شه‌سری توکه‌کانی خوله‌میښی‌یه (۲) که‌ولی نهم‌ریوی‌یه.

silver gilt, ریوی زه‌رک‌ش کړاو

silver-gray (sil'vēr-grā'), *adj.* موری زیوی

silver-haired (sil'vēr-hārd'), *adj.* سارسپی

silvering (sil'vēr-īn), *n.* (۱) زیو لیدان.

(۲) چینی زیوی له شت دراو. (۳) بریقه‌ی زیوی.

silver iodide, توژنیکې زیوی بې پونه‌په‌ش داده‌گیرسې هر که پووناکې به‌رکوت (له وینه‌گرند و شتی ترد؛ به‌کارده‌میږت).

silver lining, (۱) قه‌راغی سپی یا پووناکې هور.

(۲) تروسکی پووناکې له کاتی تاریکی یا ناخوشیدا؛ نومیده‌واری له‌کاتی ئی قه‌ومان و نه‌گه‌تیدا.

silverly (sil'vēr-li), *adv.* په‌نګی زیوی؛ ده‌نګی زیوی

silvern (sil'vēm), *adj.* [Archaic or Poetic], زیوی؛ له زیو ده‌چن

silver nitrate, نیتراټی زیو.

silver plate, قاپی زیو؛ قاپ و که‌چک و دهری زیو ئی دراو

silver screen, (۱) په‌رده‌ی سینما؛ په‌رده‌ی زیوی. (۲) (the ~) سینما.

silver side (sil'vēr-sīd'), *n.* **silver sides** (sil'vēr-sīdz'), *n.* جوره‌ماسی‌یکې بچوک هښی

زیوی به نه‌یشته‌کان‌یه‌پوه‌یتي.

silversmith (silvēr-smith'), *n.* زیوگر؛ زه‌ر‌نگر.

silver standard, به‌کاره‌یانی زیو وک پڼوهری پاره.

silver-tongued (sil'vēr-tuŋd'), *adj.* زمان پاراو؛ په‌وانیږ؛ به دهم‌ویل.

silver-ware (sil'vēr-wār'), *n.* که‌چک و چه‌تال و چه‌قوی زیو یا زیو ئی دراو

silver wedding, یادی بیست و پنځ ساله‌ی ژن هښان و شوو کردن.

silver-wedd (sil'vēr-wēd'), *n.* گيا زیوی؛ پوه‌نیکې لاسک دروژي گول زهردي گلا زیوی‌یه له ژر‌هوه.

silvery (sil'vēr-i), *adj.* (۱) زیوی؛ په‌نگ و بریقه‌ی زیوی.

(۲) ده‌نگ ده‌داتمه وک زیو؛ ده‌نګنیکې نهم و پوونې همیه: (a ~ tone)

(۳) زیوین؛ زیو ئی دراو؛ به زیو داپوشراؤ؛ زیوی تڼدايه.

silviculture (sil'vi-kul'chēr), *n.* دارستان ناسی؛ زانستی دارستان په‌روه‌ده‌کردن.

s'il vous plaît (sēl' voo' ple'), [Fr.], تکایه.

simā (sima), *n.* چینی ژر‌هوه‌ی توژنیکې زمين (زمين ناسی).

simian (sim'i-ən), *adj.* مه‌پوونې (به‌تایبه‌تی می له مرؤ چو وک شمیان‌زی و گوزیلا و نوزانگه‌تانگ).

n. مه‌پوون.

similar (sim'ə-lēr), *adj.* (۱) له‌یکه چو؛ چوون‌یکه؛ هاو‌چوړ؛ هاو‌چیشن؛ یک چیشن. (۲) هاوشیوه (له‌نداره)؛ یک شتوه.

similarity (sim'ə-lar'ə-ti), *n.* (۱) له‌یکه چوون؛ چوون‌یکه؛ هاوشیوه‌یی؛ هاو‌چیشن؛ یک چیشن. (۲) وینه‌یک یا نمونه‌یکې نهم لیک چوون؛ له‌یکه چوونیک:

(There are two ~ies between them.)

similarly (sim'ə-lēr-li), *adv.* به همان شتوه؛ به همان چوړ؛ مه‌روه‌ها.

simile (sim'ə-lē'), *n.* لیک چوون (زمانه‌وانی، په‌وانیږی)؛ لیک چووندن (به به‌کاره‌یانی "as" و "like"):

(He is as brave as a lion.; Childhood is like a passing dream.)

similitude (sə-mil'ə-tōd', sə-mil'ə-tūd'), *n.* (۱) وینه‌ی ده‌قارده‌ق (مرؤ، شت)؛ هاو؛ هاوتا. (۲) شتوه؛ وینه.

(۳) simile, [Rare]. (۴) له‌یکه‌چوون؛ چوونیکه؛ هاوشیوه‌یی.

simitar (sim'ə-tēr), *n.* = **scimitar**.

simmer (sim'ēr), *v.l.* (۱) به هیواشی کولان به‌بې بلق دان؛ ورده ورده کولان به‌بې هاتنه‌کول؛ می‌پوه‌له‌کردن.

(۲) پیش خوارده‌نوه؛ له ژر‌هوه زور توو‌په‌بون: (to ~ with rage).

v.t. به هیواشی کولاندن به‌بې هیوانه کول؛ ورده ورده کولاندن لسه‌ر ناگرنیکې کز.

n. به هیواشی کولاندن به‌بې هاتنه‌کول:

(Keep the soup at a ~.)

simmer down, (۱) ناگری خوارده‌منی کز کردن بؤ توژنک‌دندوه‌ی خوارده‌منی و توندپوونوه‌ی:

(Let the food simmer down.)

(۲) ساردپوونوه؛ هښن پوونوه:

(He was very angry at first, but he simmered down later.)

simnel (sim'nəl), *n.* [British], (۱) جوړه ناننیکې په‌قه.

(۲) جوړه کښیکه (له ناهه‌نګی وک کریسمه‌سدا ده‌خوړی).

simoleon (sə-mō'li-ən), *n.* [Slang], د‌لار.

simoniac (si-mō'ni-ak'), *n.* که‌سپکه که په‌لوی‌پایه‌ی کلنسه ده‌کړی و ده‌یغروشی به‌پاره، واته، به به‌رتیل.

-simoniacal (*adj.*).

simonist (sī'mə-nist, sim'ə-nist), *n.* = **simoniac**.

simonize (si'mə-nīz'), *v.t.* پاک‌دندوه و بریقه ئی هلسان (به موم تپه‌لسون) (نوتومیل).

simon-pure (sī'mən-pyoor'), *adj.* پوخت؛ پوخته؛

(۲) ههرا تنهنا: بن کمو زیاد: (*His answer was ~ this.*)(۳) تمواو: به تمواو: (*This is ~ unacceptable.*)**simulacrum** (sim'yoolā'krəm), *n.* (۱) وینه.

(۲) وینهی درو: وینهی ناتواو: لاسایی.

simulant (sim'yoo-lant), *adj.* لاساییگرموه (زنده و مرزانی):

خو به شتی تر پیشانده.

similar (sim'yoo-lēr), *n.* = **simulator.***adj.* (۱) درو: ساخته (۲) لاساییگرموهی شتیک.**simulate** (sim'yoolāt'), *v.t.* (۱) به درو و پیشاندان:وا نواندن: به پوالت و درختن: (*to ~ an interest*).

(۲) لاساییگرموه (به شیوه یا گرموه): خو وک شتیکی تر پیشاندان:

(*The insect ~d a twig.*)*adj.* درو: ساخته: لاسایی: پوالت.(۱) به درو و پیشاندان: **simulation** (sim'yoo-lā'shən), *n.*

وا نواندن: پوالت. (۲) لیکچوونی درو: لاسایی.

simulator (sim'yoo-lā'tēr), *n.* لاساییگرموه (مرؤ، شت،

مهکینه)

simulcast (si'mol-kast', si'mel-käst'), *v.t.* بلاوگردهوی

به برنامه یک به پادیو تله فزیون له همان کاتدا.

n. به برنامه یکی بلاوگردهوی به پادیو تله فزیون له همان کاتدا.**simultaneity** (si'ml-tā-nē'ā-ti), *n.* همان کاتیکی (پروودان):

یه کاتی: پیکهویی

simultaneous (si'ml-tā'ni-as), *adj.* هاوکات: همان کات

(پروودان): یه کات: له یه کاتدا پروودان: پیکهوه پروودان

simultaneously (si'ml-tā'ni-as-li), *adv.* له یه کاتدا:

له همان کاتدا: پیکهوه.

sin (sēn), *n.* گونا: گونا: تاوان (به تابهتی درو بیرواوه و نمریتی

نایینی و کومه آیهتی).

v.t. & v.i. گونا کردن: گونا کردن: تاوان کردن (درو ناین).**since** (sins), *adv.* (۱) له کاتمه تا ئیستا: له ساهو تا ئیستا(*He came last Friday and has been here ever ~.*)

(۲) له ساهو: له کاتمه:

(*He was injured a year ago but has ~ fully recovered.*)

(۳) له موییش: له پینش ئیستاوه:

(*She disappeared many years ~.*)*prep.* له (کات): له کاتمه: له کاتیکی پایدرووه تا ئیستا.(*We have been walking ~ one o'clock.*)*conj.* (۱) له موهتهی: له موهتهی: له موهتهی: له موهتهی.(۲) له پیرنموهی: چونکه: (*~ we have no money, we can't buy it.*)له موهتهی: له کاتمه: *ever since,*(*He came here ten years ago and has lived here ever since.*)*long since,* ده مینکه.**sincere** (sin-sēr'), *adj.* (۱) دلسوز: دلپاک: راست: پاک: جگرمسوز:

بن فروفیل. (۲) راسته قینه: راست: بن پوالت.

(۳) [Archaic] پوخت: پوخته: گزی و فیلی تیدا نمکراوه.

(۴) [Obs.] ساغ.

به دل: به دلپاک: به راستی: **sincerely** (sin-sēr'li), *adv.*دلسوزی: دلپاک: راستی: جگرمسوزی: **sincerity** (sin-ser'ā-ti), *n.***sinciput** (sin'si-put'), *n.* (۱) لاسه روی کلهی سر

(که ناوچه و نیش ده گریتهوه). (۲) ناوچه و ن.

-sincipital (*adj.*).**sine** (sin), *n.* گیرفانی گوشه: پزهی لای به رامبهری گوشه که بؤ ئی:

سنی گوشه که (بیرکاری).

به بن: **sine** (si'ni), *prep.* [L.],**sinecure** (si'ni-kyoor', sin'ā-kyoor'), *n.* پله و پایهی بیکار:

گزی و فیلی تیدا: پاک: راسته قینه.

simony (si'mə-ni, sim'ə-ni), *n.* کری و فروشتی پله و پایهی

کلنسه به پاره، واته، به بهرتیل.

simoom (si-moōm'), *n.* Also **simoon,** سموم: بایه کی گرمی

به هیزی ته و تیزاوی به.

simp (simp), [Slang], = **simpleton.****simper** (sim'pēr), *v.t.* بره هاتن: بره لیوه هاتن به مانا، به درو.

یا به تموسوه

n. بره: زمرده خنه: به مانا، به درو، یا به تموسوه.**simple** (sim'p'l), *adj.* ۱- تان: تنهنا: ناتیکه لار: نانالوز:

(a ~ sentence)

(۲) بن پنج و پهنا: نانالوز: (a ~ pattern).

(۳) ناسان: سووکی: (a ~ task, question, etc.).

(۴) قارازوه: ساکارا ساده: (a ~ food; a ~ style of architecture).

(۵) پووت: بن کمو زیاد: پتی: تمواو: (Here are the ~ facts.).

(۶) بن فروفیل: پاک: راست: دلپاک.

(۷) خاکی: بن فیز: بن ههوا: ساده: بن نان: (a ~ man).

(۸) پله و پایه نرم: (ب) ناسایی. (۹) ناگرنگ.

(۱۰) ساویله: گیل: به سزمان: خوش بوا. [Dial.], بن میشک.

(۱۱) ناناویته (کیمی). (ب) سهره تایی (کیمی). (۱۲) بن مرج (یاسا).

n. ۱- کسینکی ساویله یا گیل: کسینکی خوش بوا.

۲- گیای پزشکی (ب) ده رمانی له گیایه ده رمانی.

۳- شتیکی ساده و نانالوز.

۴- [Archaic] کسینکی بنچه ههرا: کسینکی پله و پایه نرم.

simple equation, هاوکیشی ساده (بیرکاری)**simple fraction,** کمرتی ناسایی (بیرکاری).**simple-hearted** (sim'p'l-här'tid), *adj.* دلپاک: بن فروفیل:

ساده: دلساف

simple interest, قارنجی ساده: قارنجی پووت: سهر قارنجیه که

ده درن: تنهنا له سهر مایه: نو پارمیه له بانقدا دانه نری نهک له سهر قارنجیه که.

دورشی "compound interest" ببینه.

simple machine, مهکینه یا نامیزی ساده: خولخولکه، نوئل:

ده رنه فیس: پهرموه: رهنده... هتد.

simple-minded (sim'p'l-min'did), *adj.* ۱- ساویله:

خوش بوا: دلپاک: دلساف. (۲) گیل: گوج: کمر.

۳- میشک سووکی: بن میشک

-simple-mindedly (*adv.*); **simple-mindedness** (*n.*).**simple sentence,** رستهی ساده (پزیمان): ساده رسته.وینه. (*The boy ran.; She sang a song.*)**simpleton** (sim'p'l-tən), *n.* کسینکی چه پزل، ساویله، کمر:

نهران، یا بن میشک.

simplex (sim'pleks), *adj.* (۱) تان: یه پارچه: نانالوز: ساده.

۲- قایهتی به شیوه یکی تله گراف نارنه که تنهنا یه نام ده نری له

همان کاتدا.

(۱) نانالوزی: بن پنج و پهنا: **simplicity** (sim-plis'ā-ti), *n.*

(۲) ناسانی: سووکی.

۳- خاکی: سادهمی: ساکاریتی: (*the ~ of country life*).

۴- دلپاکیتی: دلپاک: دلسوزی: بن فیل و تله کی.

۵- ساویله: گیلی: کمرتی: بن میشکی.

simplification (sim'plā-fi-kā'shən), *n.* (۱) ناسان کردن.

(۲) نهنجامی له ناسان کردن.

simplify (sim'plā-fī'), *v.t.* ناسان کردن.**-simplifier** (*n.*).**simply** (sim'pli), *adv.* ۱- به ناسانی: به بن پنج و پهنا:

به پوونی: به سادهمی

موچە بە لاش: (۱) پلەوپایەیکە کلێسە بە موچە دەدات بە خارەنەکی
بەبێ ئەوەی هیچ نیشیک بکات. (ب) پلەوپایەیکە بە خارەنەکی موچە
بێ وەرەگرتن بەبێ ئەوەی هیچ نیش بکات.

-sinecurism (n.); sinecurist (n.).

sine die (sī'ni dī'ē), [L.], هەتا کاتێکی دیاری نەکراوە بۆ دانانی
کاتێک بۆ کۆبوونەوە. (The parliament adjourned ~.).

sine qua non (sī'ni kwān non'), [L.], مەرجێکی بنچینەیی
شتێکی زۆر پێویست: بەبێ ئەوە نابێ: مەرجی پێویست.

sinew (sin'ū), n. (۱) ئۆی (تۆنگاری): ماسوولەکە
(۲) مازوودار: باهوودار: هێزی مازوودار: ماسوولەکە (۳) سەرچاوەی هێز.

v.l. sinewy (sin'yoo-wi), adj. (۱) ئۆیی (تۆنگاری): ماسوولەکە
(۲) پڕ لە ماسوولەکە (پارچە گۆشت)

(۳) مازوودار: باهوودار: ماسوولەکەدار: بەهێز: (a ~ shoulders).
۴. بەهێز: بەتێژ: بە ووزە: (a ~ style of writing).

sinfonia (sin'fā-nē'ə), n. [It.], = symphony.
sinful (sin'fəl), adj. گوناھبار: گوناھکار: گوناھ: کافر: بەدا

بەداکار: پیس: زۆر خراپ: (a ~ person, act, feeling, etc.).

-sinfully (adv.); sinfulness (n.).
sing (sin), v.l. (۱) گۆرانی ووتن: سۆزکردن: سۆزکردن.

(۲) (a ~ of ~) گۆرانی پیاھەڵدان: گۆرانی بەسەردا ھەڵدان: پیاھەڵدان:
شیر پیاھەڵدان: (He sang of his beloved homeland).

ب. مۆزیک: مۆزیک (۳) خوێندن (مەل): جریکاندن: جریکە جریک کردن.
(۴) زینەکردن: گۆشەکردن (گولە، مووشە): فیکەکردن (کتلی): ویزەکردن:

زینگانە (گۆش): (The kettle was ~ing on the fire.).
۵. کران بە گۆرانی (ھەلبەست): باش بوون بۆ کردن بە گۆرانی.

۶. زۆر دل خوش کردن: زۆر پێ خوش بوون:
(a sight to make one's heart ~)

v.l. [Slang], ۷. دان بە تارانیکدا نان (بە تاییەتی بۆ خەڵک پێوەکردن).
(۸) بە گۆرانی ووتن: کردن بە گۆرانی: گۆرانی ووتن: گۆرانییەک ووتن.

۲. وەک گۆرانی خوێندنە (قورئان، نوێژی بەکۆمەڵ لە کلێسەدا):
سروود خوێندنە. (۳) گۆرانی پیاھەڵدان: گۆرانی بەسەردا ھەڵدان:

پیاھەڵدان: شیر پیاھەڵدان: (They all ~ his praises.).
۴. کردنەخو بە گۆرانی لایلایە بۆ کردن: (to ~ a child to sleep).

n. (۱) گۆشە (گولە): فیکە (کتلی): زینەزین: ویزەوین:
(۲) [Colloq.], گۆرانی (ووتن) بە کۆمەڵ: گەلە گۆرانی.

sing., = singular.
singable (sin'ə-b'l), adj. دەکرێت بە گۆرانی: دەتوانێ بووترێ بە

گۆرانی
مەلکپووزاندن (تووک، قۆ، پە، پۆی گولە گەنەشامی و
گەنە... ھتد): مەلکپووزاندن: مەلکپووزاندن: مەلکپووکاندن.

n. (۱) مەلکپووزان: مەلکزان: مەلکپووزان: مەلکپووکان.
(۲) مەلکپووزاوی: مەلکزاوی

singer (sin'ēr), n. (۱) گۆرانی بێژ: شایەر (۲) مەل دەنگخۆش.
(۳) مۆنەر: شاعیر

single (sin'g'l), adj. (۱) تاک: یەک: تەنھا: یەکێک
(۲) تەنھا: بە تەنھا: بە تەنھا.

(۳) یەک کەس: یەک خێزانی: (a ~ room, bed, house, etc.).
(۴) [British], گەند (بیرە): پوون.

۵. دوو کەس: تەنھا لەنێوان دوو کەسدا: (~ combat).
(۶) (a ~ man or woman; to remain ~) (ب) ھێرەبە: سەلت: زگورتی:

(c) ھێرەبە: تاییەتی بە سەلت یا زگورتی: (a ~ life).
(۷) یەک پارچەیی: یەک بەشی. (۸) یەک پێزی (پەرەیی گول).

(۹) دلپاک: راست: دلسۆز: پاک.
(۱۰) جیاوازی نەکردن لە بەیندا: بە یەک (یا ھەمان) چار سەیری شت کردن:

(Judge with a ~ eye.)

simplex (۱۱)

v.l. (~ out), جیاکردنەوە (لە خەڵک یا شتی ت):
(to ~ somebody out for punishment, praise, etc.)

n. (۱) کەسێک: شتێک: یەک کەس یا شت.
(۲) لێدانیکە: کە ھەر دەگاتە بێکە یەکەم (یاری بێسۆل).

(۳) یاری دوو کەس (کۆلف). (۴) (pl.) یاری دوو کەس (تەنس).
تاییەتی بە چەکیکی

single-action (sin'g'l-ak'shən), adj. ناگرتن کە دەبێ بە دەست بھێنرێتە سەر پێ بۆ ئەوەی بھێنرێ: تاکە تەقەیی.
single-breasted (sin'g'l-bres'tid), adj. یەک پێز دووگەمی

پێوھە (چاکەت): (a ~ jacket).

single combat, جەنگی یەک کەس (لەنێوان دوو کەس چەکداردا).
single entry, دەفتەرگیری یەکلای.

-single-entry (adj.).
single file, پێزی یەکی (مۆڤ، سەرباز، چوارپێ: شتوومە):
تاکە پێز: (The men were marching ~.).

(پێشی دەوترێ: "Indian file").
single-foot (sin'g'l-foot'), n. پەرۆتێکی نەسبە کە ھەر جارە

دەستێک یا پاشووێکی بە جیا دالەن.

v.l. بەم جۆرە پەوت کردن.
single-handed (sin'g'l-han'did), adj. (۱) یەک دەستی ھەمە

یا بەکاری دەھێنێ: تاک دەست. (۲) بە یەک دەست بەکار دەھێنرێ: بۆ یەک دەست
کراوە: یەک دەستی: (a ~ sword).

(۳) بە تەنھا: بە تاقی تەنھا: ھەر تەنھا: ھەر تەنھا: یارمەتی کەس.
-single-handedly (adv.).

single-hearted (sin'g'l-här'tid), adj. دلپاک: دلسۆز: پاک:
راست: یەک بار: یەک دل.

single-minded (sin'g'l-mīn'did), adj. (۱) دلپاک: دلسۆز:
پاک: راست: یەک بار: یەک دل. (۲) یەک مەبەست: یەک پ: ھەر خولایی یەک

مەبەست یا یەک پ: ھەر یەک شت مەبەستی.
single-phase (sin'g'l-fāz'), adj. تاک بار (کارەبا): تاک تەزووی

گۆپار یا بۆنەیی کارەبا.
(۱) کوتەک: گۆز: دارێکە لە شیر

دەچێ بۆ یاری. (۲) یاری داربازی (لە شیر بازی دەچێ).
single-sticker (sin'g'l-stik'ēr), n. [Colloq.], بەلەمی باوەرانی

تاک داری.
singlet (sin'glit), n. [British], فانیلە (ژێرەیی پیاوان).

single tax, (۱) تاکە باج: کۆکردنەوی ھەموو داھاتی میری لە تاکە
باجێک بە تاییەتی لەسەر زەوی و زار. (۲) نەم باج.

singleton (sin'g'l-tən), n. (۱) کاغەزی تاک (لە دەستی یاریگەر یا
قوماڵگەرا). (۲) کەسیکی جیا: شتێکی جیا: تاکانە: مەدالی تاکانە:

مەدالی بە تاکانە لەدایکبوو.
(۱) تاکە پێ: تاکە مۆل

single-track (sin'g'l-trak'), adj. (شەمەندەفە): (a ~ railroad).
(۲) تەسک (مێشک): (a ~ mind).

single-tree (sin'g'l-trē'), n. = whiffletree.
singly (sin'gli), adv. (۱) بە تەنھا: تەنھا.

(۲) یەک لەدوای یەک: یەک یەک: بە پێز: یەک بە یەک: تاک تاک: دانە دانە:
(They entered the room ~.).

(۳) بە تاقی تەنھا: بە تەنھا: ھەر تەنھا: ھەر تەنھا: یارمەتی کەس.
(ھەر ھەما "single-handed").

sing-song (sin'sōŋ', sin'son'), n. (۱) ھۆنراوەی یەک ھەوا.
(۲) ئاوازی یەک ھەوا.

adj. یەک ھەوا: یەک ئاواز.

singular

v.t. & v.i. هژنراوه خوښندنهوه يا گوزاني ووتن به دهنکي يک نړۍ.

singular (sin'gyoo-lër), adj. (١) تنه؛ بې هاوتا؛ يک.

(٢) (١) حيا؛ حياواز.

(ب) [Obs.] تايپهتي به کمسټک؛ هي خؤ؛ کمس؛ تايپهتي.

(٤) سټير؛ ناناسا؛ (What a ~ remark!).

(٤) سټرناسا؛ ناياب؛ سټرنج پراکټش؛ هلکمرتو؛

(a woman of ~ beauty)

(٥) تاک (پژمان). (٦) تايپهتي به يک شت (ژيريزي).

n.

تاک (پژمان)؛ بار يا پژه ي تاک؛

(The ~ of "women" is "woman".)

singularity (sin'gyoo-lar'ä-ti), n. (١) تاکيتي؛ جياوازي؛ تاکي.

(٢) تايپهخؤي؛ تايپهخؤ؛ شتيکي تايپهتي به خؤ (نريت، خو).

(٣) شتيکي حيا؛ ناناسا؛ يا هلکمرت.

singularize (sin'gyoo-lä-riz'), v.t. جياگردنهوه؛ دهرخستن؛

سټرنج بؤ پراکټشان به تنه؛ تايپهتي گردن.

singularly (sin'gyoo-lar'ä-li), adv. به شيوه يکي تايپهتي؛

به تايپهتي؛ ټينگار.

Sinicism (sin'ä-siz'm), n. شتيکي تايپهتي به چيني يه کان

(خو، نريت، نريت زماڼ ... هتد).

sinister (sin'is-tër), adj. (١) چپ؛ لای چپ

(٢) به لای چپي درووشمي (سټر قهلقاني) کمسټکمره تراوه (نيشان يه يکه بؤ

نيشان داني نهوه ي که نمر کمسه نؤله)

(٢) به؛ ناپه سټد؛ ناحرن؛ پيس؛ به دکار؛ (a ~ face, person, etc.).

(٤) به يوم؛ خراب؛ نه هات؛ نامه؛ (a ~ beginning, sign, etc.).

sinistral (sin'is-träl), adj. (١) هي چپ؛ هي لای چپ؛

پوي گردووه ته لای چپ. (٢) چپلر؛ چپ.

(٢) تايپهتي به گونجکه ماسي يک يا قهقه يکي پنج خواردو به لای چپدا.

sinistro- (sin'is-trö, sin'is-trä), Also sinistr-, پينشگرکه

به ماناي؛ له چپهوه؛ چپلر؛ به لای چپ؛ (a ~ - dextral).

sinistro-dextral (sin'is-trö-deks'träl), adj. له چپهوه بؤ

راست؛ وهک جوواني دهست له نووسيني ټينگلزيډا.

sinistorse (sin'is-trörs', sin'is-trörs'), adj. به ريزووه توه

به پنج لوي له راستهوه بؤ چپ (پوهک)؛ (a ~ vine).

sinistrous (sin'is-träs), adj. به يوم؛ نه هات؛ نامه.

Sinitic (si-nit'ik), n. چيني؛ يکنيکه له دوو لقي زمانه چيني

تيسټ يه کان که همووشيو زمانه کان چين دگرتهوه.

adj. چيني (وولات، گل، زمان) تايپهتي به چين و چيني يه کان.

sink (sink), v.t. (١) نو قوم بوون (له ناو، قور، به فردا)؛

ژير ناو کورتن؛ پوچوون؛

(The ship sank.; Wood does not ~ in water.)

(٢) به ريوونهوه؛ کورتنه خوارهوه؛

(The ballon sank to the earth.; She sank into a chair.)

(٣) وون بوون؛ له چاو وون بوون؛

(The moon sank behind a cloud.)

(٤) نرين؛ نيشتن (بنافه، سټريان، ناستي ناو)؛ داچوون؛ ډاکورتن؛

(The roof has sunk.; The foundation is ~ing.)

(٥) دامرکانهوه (ناگر، يا، دنگ)؛ کزيوون؛ هيمن بوونهوه؛ کم بوونهوه.

(٦) شکان (نرخ)؛ داشکان؛ هاتنه خوارهوه؛ (Prices are ~ing.).

(٧) چوون به قولدا (چاو، دم وچاو).

(٨) ډاکورتن؛ کورتن؛ پوخوان (مهجان)؛

(His heart sank at the thought of failure.)

(٩) نريکي مردن بوونهوه؛ همرس بردن (تدروسټي)؛ داچوون؛

(He is ~ing rapidly.)

(١٠) دانه دواوه؛ به ناخدا چوون؛ نشوستي هينان؛ داچوون (پلرپايه)؛

sinus

همره دواوه چوون (کومهل).

(١١) پياچوون؛ پيا چوونه خوارهوه؛

(Water ~s rapidly through topsoil.)

(١٢) له ميشکدا چسپ بوون؛ له دلدا چسپ بوون.

v.t. (١) نو قوم گردن؛ ژير ناو خستن؛

(High waves sank the boat.; He sank his spade in the ground.)

(٢) داخستن؛ نرم گردنهوه؛ شوپ گردنهوه؛

(She sank her head in her hands.)

(٣) هلکمرندن (بيير، کان، نيشان).

(٤) کمکردنهوه؛ کزکردن (دهنگ).

(٥) پاره خستنه کار؛ به بهرهمه ينان.

(٦) له کيس چوون (له نمنجاي پاره خستنه کارهوه)؛ دټراندن؛

(He sank a fortune in that fraud.)

(٧) شاردهوه (به لگه)؛ دهرنخستن؛ پيشان نه دان.

(٨) دانهوه (قهرن).

(٩) ريسواکردن؛ سوک گردن؛ شکادن (پله، ناموس، پايله).

n. (١) ژيراب؛ چاله گوي.

(٢) شوښنکي پيس وېژگن؛ سټرچاوه ي سوکي و بهرهموشي

(٣) دهستخوړ؛ خورؤ چکي دهستخوړين يا قاپ شوړين؛ (a kitchen ~).

(٤) چالايي (به تايپهتي که ناوي تيدا کوښتهوه).

sink in, [Colloq.], به تمواوي چوونه ميشکوه؛

به تمواوي هستپټکردن يا ټيگه يشتن؛

(The news of his death hasn't sunk in yet.)

sinker (sink'ër), n. (١) نو قومکر؛ ژير ناو خهر

(٢) قورسايي يکي وهک قورقوشمه توؤي پاره ماسي و قولايي پي نو قوم دهکري

له ناو. (٣) doughnut, [Colloq.].

sink-hole (sink'höl'), n. (١) ناوهرؤ؛ ناوهرؤکه

(٢) چالو (به تايپهتي له شوښنکي بهر دلاښداو ثاره کميشي ليوه بچته

خوارهوه بؤ ژير زهمين).

sinking fund, پاره يکه ده خرڅته لاره بؤ قهر زده نو.

sinless (sin'lis), adj. بې گناه؛ بې گوناخ؛ بې تاوان.

sinner (sin'ër), n. گونا هار؛ گونا کار؛ تاوان کار.

Sino- (si'nö, sin'ö), پينشگرکه به ماناي؛ (١) چيني (گل، زمان)؛

(Sinology)

(ب) چيني و؛ (Sino-Japanese).

Sinologue (si'nä-lög', sin'ä-lög'), n. چينناس؛

زاناي زمان و ويژه و نريت و کلتوري چين.

Sinology (si-nol'ä-ji, si-nol'ä-ji), n. چينناسي؛ ليکولينه وه ي

زمان و نريت و ويژه و کلتوري چين.

sinter (sin'tër), n. (١) خلته ي کانزايي کانوا.

(٢) توپهلي ناکانزايي لسمر يک کمه لکه بوي چنگ دهره يک

v.t. & v.i. توپه ل گردن؛ کمه لکه بوون لسمر يک.

sinuate (sin'ü-it), adj. (١) چال وچؤلوي؛ خواروخنچ؛ پيچاوي؛

پنج خواردو؛ پنج پنج. (٢) قهراغ چال وچؤلوي يا خواروخنچ (که لا).

v.i. پنج خواردن؛ چال وچؤل تيکه ورتن.

-sinuately (adv.); sinuation (n.).

sinuosity (sin'ü-os'ä-ti), n. (١) پنج پيچي؛ چال وچؤل وټتي.

(٢) پنج (به تايپهتي چند دانه يک)؛ بادانهوه؛

لؤفه. (٣) شتيکي پيچاوي؛ شتيکي چال وچؤل، پنج لوي، يا پيچاوي.

sinuous (sin'ü-ös), adj. (١) پيچاوي؛ خواروخنچ؛ پيچاوي.

(٢) چوت؛ سټرچوت؛ ناپاک؛ فيلباز. (٣) نالؤز؛ نالؤسکاو.

(٤) قهراغ پيچاوي يا خواروخنچ.

-sinuously (adv.); sinuousness (n.).

sinus (si'näs), n. (١) پنج (٢) بوشايي.

(۲) (۱) همدرو بوشايي به کي به يني لوت و کاژري سروي بوشايي به کي
 ناو نيسقانه کاني لوت (ب) دهماري خوښي پيس به. (ج) به شيکي فراوان
 بوي بزي خوښ (د) چالايي به يني دوو گونچکي که لا. (ه) بوري دوومه ل.
 sinusitis (۲)

ناوساني بوشايي به کاني ناو نيسقانه کاني. *sinusitis* (sī'nəs-ī'tis), *n.*
 لوت.

قوم ليدان: مړيدان *sip* (sip), *v.i. & v.t.*
n. (۱) قوم ليدان: مړيدان. (۲) قوم: مړ: چوڼ.

siphon (sī'fən), *n.* سيفون: لوله ي سيفون: ووشترگرو: پيمره.
v.t. به سيفون هملزین يا پاكيشان: سيفون كردن: هملزین: دهرمينان.

v.t. به سيفوندا تيبيرين: به لوله ي سيفوندا چوون.
 شورشي سيفون: بوتلي سيفون: سيفون.

siphon bottle,
sippet (sip'it), *n.* (۱) پارچه يک ناني باش برژاوي تن ووشراوه
 ناوشلوه. (۲) پارچه يه ناني سوروه وکراوي قاپ پڼ پازنلراوه.
 (۳) پارچه: کوټ: پدنجک.

sir (sūr), *n.* (۱) جهناب: قربان: گوردم: (Yes, ~).
 (۲) [S-]: نارناوي سوارچاکو پياوي گوردي تري نينگلزيه:

(~ *Walter Raleigh*)
 (۲) [Obs.]: ناويکه خه لکي پڼ بانگ ده کړي وهک: "نه فندي", "جهنابي
 فلان کس" (~ *judge*; ~ *knight*; ~ *priest*)

(۴) [Obs.]: پياويکي گوره يا پلوه يابه دار: لور.
 (۱) سردار: (د) سردار: سروزک.

sirdar (sēr-dār', sūr'dār), *n.* (ب) نفيسرينکي گوره. (ج) سروزکي بريدسته کان
 (۲) فرماندهي نينگلزي سوپاي ميسري کون.

sire (sir), *n.* (۱) (د) کسينکي گوره يا پلوه يابه دار.
 (ب) ناويکه يو بانگ کردني پاشا به ماناي " (جهنابي) خاوهن شکو":

(وهک: "your majesty" وايه. (۲) [Poetic]: باوک, باب, باووپاير.
 (۳) باوکي گياندارک (به تايبه يي هي ماني وهک نه سپ).

(۴) [Archaic]: پياويکي گوره يا پايه دار
 بوون به بارکي جوانو: لي بوونه (جوانو): لي بوون: خستنه وه.

siren (sī'rən), *n.* (۱) يووچکي دهر يايي نه فسانه يي دهنگ خوښه
 سيري ناهرتو لهشي مهل هيه به کشتي به يواني فريوه دده به سوزي خوښي

هتا به کشتي به کيان دهشکا له کنار دهر ياي بريد لاندو دهرمن (نه فسانه يي
 يوناني): (۲) ژني هملغريوڼ: ناهرتيکه که جواني به کي به کارده هيني يو

فريوه دان ۲۱ فيکي وورياکر دهر (ناگر, بومباران, ته مې کنار
 دهر ياي. هند) (~ *an air-raid*; ~ *a fire*; ~ *a tornado*) .

(۴) گياندارکي له توخي قوناويلکه لافي دواوه يي نه يه.
 دلفرڼ: تاوکر: فريوه: هملغريوڼ.

په کيکه له کومه له گياندارکي دهر يايي
 شيردهر يي گياخوري گوره وهک مانگاي دهر ياي.

sirlain (sūr'lain), *n.* پارچه يه گوشتي گاي نايابي لاسهروي
 کله که به.

sirocco (sə-rok'ō), *n.* (۱) بايه کي گرمي ناوځه له بيا بانه کاني
 سهروي نه فريکاره هل دهکات به رمو خاويوي نه يوي.

(۲) بايه کي گرمو بڅخو ناوځوځ.
 گوره: کابرا (بو بانگ کردني کسيک

به سووکي)
sirrah (sir'ə), *n.* [Archaic],

sirree, *siree* (sūr), *n.* [Colloq.] = *sir*.
sir-reverence (sūr'rev'ēr-əns), *interj.* [Obs.] دوور له
 پوي تو: دوور له پوي نيوه.

sirup (sir'əp, sūr'əp), *n.* = *syrup*.
sis (sis), *n.* [Colloq.] = *sister*.

sisal (sī'sil, sis'ī), *n.* (۱) ريشانيکي قايه گوشتي لي ديروست
 ده کړي له گلاي پوهه کيکي مکسيکي به وهکده کيکي.

(۲) پوهه کيکه نه ريشالهي ليوه دست ده کړي.
 (۳) پوهه کيکه نه ريشالهي ليوه دست ده کړي.

(پيشي دهوترئ): "sisal hemp".
 بالنده به که له فيسه گوله دهچن.

siskin (sis'kin), *n.* سسرژاني: کچاي: ژاني.
sissified (sis'ə-fid'), *adj.* گردن به سسرژاني: گردن به کچاي.

sissify (sis'ə-fi'), *v.t.* (۱) کويک يا پياويکي سسرژاني:
 ژاني: کچاي. (۲) کسيکي ترستوک: ترکه: تسکه: شله شاري. (۳) خوشک

sister (sis'tēr), *n.* (۱) خوشک.
 (۲) ږ خوشک. (پڼي دهوترئ): "half sister".

(۳) (۱) خوشک: ناهرتيکه که نه دامي همان رنخراو, پيشه, يا په گم بڼ.
 (ب) ناهرتيکي برادره که وهک خوشک ته ماشا کړي. (د) (۱) *nun*.

(ب) ناويکه يو بانگ کردني "nun" يک.
 (د) شتيکي هاوتوخو هاوشيوه به من دانراوه: (~ *ships*) .

(ه) [British]: سهرهک پرستار يا نه خوځه وان: سستنه.
 (۶) [Colloq.]: ناهرت: کچ: ږ. (بو بانگ کردن يا ناو بردن به کارده هيني

هه دئ جار له پوي سووکي يا پيکه نه يوه).
 خوشکي: خوشک: وهک خوشک وايه: وهک خوشک وان.

sisterhood (sis'tēr-hood'), *n.* (۱) خوشکيتي: خوشکايه يي:
 په يوه ندي خوشکايه يي. (۲) رنخراويکي ناهرتان.

(۳) رنخراويکي نايدي ناهرتان (به تايبه يي هي پرستگا نشينه کان).
 (۱) ږ خوشک. (۲) برائن.

sister-in-law (sis'tēr-in-lō'), *n.* خوشکانه: خوشکي: (~ *love*) .
sisterly (sis'tēr-li), *adj.* همر وهک خوشکيک: خوشک چونه وهما.

adv. همر وهک خوشکيک: خوشک چونه وهما.
-sisterliness (*n.*).
sistrum (sis'trəm), *n.* ناميرونکه دهر نينگته وه به پاره شاندين

(ميسري به کاني کون يو مبه ستي نايبي به کاريان ده يينا).
 (۱) سيسيفه سي: وهک "سيسيفس".

Sisyphean (sis'ə-fē'ən), *adj.* که به پڼي نه فسانه يي يوناني له دواي مردن خودا کان سزايان دا به پال پيوه ناني
 تله يريک يو سر تهوتي سري گردنک وه همر که گه يشته نه يي بريد که خل

ده يوه وه دهر يايي ديسانه وه پالي پيوه نايته وه وه هتا هتا بهم جوړه.
 (۲) قورسو ناوځوځو دوايي نه ماتو (نه رک, کار): (~ *labor*) .

sit (sit), *v.i.* (۱) دانيشتن: قنکه دانه وه.
 (۲) هملندين: نيشتن (مهل). (۳) کرکه ووتنه.

(۴) دامه زادن يا جيکي خو گرتن (په له مان, دانگا, نه نجو وهن):
 تيدا دانيشتن وهک نه دنام:

(to ~ in Parliament; to ~ on a jury, committee, etc.)
 (۵) کوپرگرتن: گيران: گرتن. (The court will not ~ this month.) .

(۶) دانيشتن له بريد هم نيکارکيش يا وينه گرتن:
 (He is ~ting for his portrait.)

(۷) [British]: دانيشتن يو قايکيرونه وه: (~ *for an exam*) .
 (۸) دانيشتن: کارنه کردن: خو لستنه وه.

(۹) له شويکندا بوون: کمرتنه:
 (The old house has been ~ting here for a hundred years.)

(۱۰) لي هاتن (به رک): به به کردن: پڼ کردن: شيان:
 (The hat doesn't ~ well.)

(۱۱) لي هاتن (پله يايه).
 (۱۲) لسمه شان يا ميکد بوون: بار بوون به سسر وه:

(care that ~s on the mind)
 (۱۳) *babysit*.

v.t. (۱) دانيشاندن: خو دانيشاندن:
 (~ *yourself on that chair*).

(۲) خو گرتن به سواري نه سپره: سواري بوون: (~ *to ~ a horse well*) .
 پال لي دانوه: پشت لي کردنه وه پڼ لي پاكيشان.

sit back,
sit by,
sit down,
sit in on,
 تيدا دانيشتن: به يدار بوون: تيدا: تيدا نامه بوون:

(to sit in on a class)

sit on (or upon), ئەندام بولۇپ ئولتۇرغان (ئەنئەنىۋىي سوتلۇشۇش،

لىيەن) (to sit on a committee).

(۲) [Colloq.]، يېنىستىرىدىن كېڭەشچىلەر، شاردىنەر، ئاشىكارا نەزەردىن

كەلگەن بىلەن ئۆزىگە (دەنگۇباس)، (۲) [Colloq.]، بىلەن تونۇش سەزىنىشىدىن.

sit out, (۱) چارەپىرى كەلگەن ياكى مانىۋە ھەتتا دىۋىي ھاتتا؛

نەجۋۇل ئا كۇتايى شەككە (to sit out a speech, storm, etc.).

(۲) زىيارەت دانىشتىن لە زۆرۈر مانىۋە لە.

(۳) دانىشتىن تۇتۇپ بەشدار نەبۇن (ھەلپەرىكى، يارى).

sit tight, كېڭەش مەجلىس، چارەپىرى كەلگەن دىۋىي ھاتتا شەككە

نەجۋۇل ئا نەبۇن، خۇراگەرتىن

sit up, (۱) بىلەن قىلغۇچى دانىشتىن، (۲) بىلەن پىكىر ياكى پەپى دانىشتىن.

(۳) نەبۇس ھەتتا دەرەڭكە لە (يا دىۋىي) كاتى ئۇستى ئاساسى.

(۴) ووربايىنە، پاجىلەگەن، داچىلەگەن.

sitar (sitar), n.

sit-com (sit'kəm), n. = situation comedy.

sit-down-strike (sit'down'), مانگرتى دانىشتىن؛

مانگرتىلىك بىر تەييارە لە دانىشتىن كىلگەرەكان لە كارگەپاندۇ بەچى

نەمىشتىن ھەتتا جىيەچىگەردىن داۋاكانيان. (ھەرۋە "sit-down")

site (sīt), n. شۇن ئاۋۇ، شۇن ئاۋۇ پۇدۇش شەككە، شۇن ئاۋۇ دىۋىي

دروستىرىدىن خانۇ ياكى پۇرۇشەك، جى؛ جىگە:

(a camp ~; a building ~; a prehistoric burial ~;

a launching ~).

v.t.

لە شۇن ئاۋۇ دروستىرىدىن ياكى دامەزەندىن.

sith (sith), adv., conj., prep. [Archaic]. = since.

sit-in (sit'in), n. مانگرتىن بىلەن دانىشتىن لە دەزگاپەدا كە مانگەرەكان

تۇتۇپ دەزىن ياكى كاردەگەن.

sito- (sītō, sītə), Also sitio-, يېنىشەككە بە مانا؛ خوارەمەنى؛

خوارەن (sitophobia)

sitology (sī-tol'ə-jī), n. خوارەمەنى و خوارەنئاسى؛

زانستى خوارەمەنى و خوارەننى رىكەپىك.

sitomania (sīt-tə-mā'ni-ə), n. نەخۇشى زۆر ھەلە خوارەن كەلگەن.

sitophobia (sīt-tə-fō'bi-ə), n. ترسى خوارەمەنى (نەخۇشى).

sitten (sit'n), obsolete past participle of sit.

sitter (sit'er), n. مەشەكە بەكەر.

sitting (sit'ing), n. (۱) دانىشتىن؛ شۇن ئاۋۇ دانىشتىن.

(۲) كۆپۈنە، كۆپ.

(۳) ماۋى دانىشتىن؛ دانىشتىلىك (بۇ ماۋىيەكى تايىيەتى)؛

(He read the story in two ~s.)

(۴) (۱) كېڭەش مەجلىس، (ب) ژمارە ئاۋۇ ھىلگەنە مەشەكە بەكەرەپەن كې دەكەپەن.

(۵) كورسى كىلىشە.

adj.

(۱) كې، بەكەر، كېكەرتو: (a ~ hen).

(۲) لەكاتى كارەبەستىدا (دادپرس)؛ لەكاتى فەرمانبەرلىكتە: (a ~ judge).

(۳) بە ئاساسى نىشان ئاۋۇ گېراۋ ياكى دراۋ نەجۋۇل: (a ~ target).

(۴) ھى دانىشتىن: (a ~ position).

sitting duck, [Colloq.]،

نىشانى ئاسان (مۇۋە، شەك)؛

ئىچىرى ئاسان

sitting room،

دېۋەخا، ژۇرى دانىشتىن.

situate (sich'ōō-it), adj. = situated.

v.t.

(۱) شۇن بۇ دانان؛ خستەن جىيەكى تايىيەتەپەرە خستەن.

(۲) خستەن دۇخىك ياكى بارىكى تايىيەتەپەرە.

situated (sich'ōō-āt'id), adj. (۱) كەرتوۋەتە، لەۋىدایە؛

كەرتوۋەتە شۇن ئاۋۇ تايىيەتەپەرە: (The village is ~ in a valley.).

(۲) لە دۇخىك ياكى بارىكى تايىيەتەپەرە:

(Having three children and little money, she is badly ~.)

situation (sich'ōō-ā'shən), n. (۱) شۇن ئاۋۇ شەككە (نەزەر)

بەرۋەرد كىلگەن شەككە (تەد)؛ ئەل شۇن ئاۋۇ شەككە تەييارە.

(۲) شۇن ئاۋۇ جىگە، (۳) ھەلۋىست، (۴) بارا دۇخ؛ چۇن ئاۋۇ چۇن ئاۋۇ بار.

(۵) بارى پۇدۇرەكانى چىزىك ياكى شۇن ئاۋۇ مەيەك، (۶) كارا پەلەپايە؛ نىش.

situation comedy، زىچىرە بىرنامەيەكى قۇشەمە تەلەپزىۋن ياكى

پادىۋىيە كە قۇشەمەيەكە لە پەيۋەندى و پۇدۇرەكانى بىيىنى كەسەكانى

بىرنامەكە ياكى چىزىكەكەدایە. (ھەرۋە "sit-com").

situs (sī'tas), n. شۇن ئاۋۇ تايىيەتى شۇن ئاۋۇ ئاساسى ئەندامىكى لەش

يا پۇرەك؛ جى؛ جىگە.

sitz bath (sits), (۱) گەرماۋى دانىشتىن؛ گەرماۋىكە مۇۋەتيا

دالەمىشتىن ھەتتا ئاۋۇقەدى بۇ مەبەستى پىزىشكەوانى.

(۲) گەرماۋ كەلگەن لەم جۇرە ھەزە پىچۇگەدا.

six (siks), adj.

n. (۱) شەش، (۲) شەككە شەش بەشى ياكى پارچەپى.

at sixes and sevens, [Colloq.]، تىگەلۋىشەك، شۇن ئاۋۇ.

sixfold (siks'fōld), adj. (۱) شەش بەشى؛ شەش پارچەپى.

(۲) شەش ئەۋەندە.

adv.

six-footer (siks'fōt'er), n. شەش بەشى پىن بالا

six-gun (siks'gən), n. = revolver.

six-pack (siks'pak), n. پاكەتلىك خوارەنەۋى شەش قاپى ياكى

قوتۇۋىي (بەتايىيەتى بىرە).

six-pence (siks'pəns), n. [British]، (۱) شەش "پىنس".

(۲) پارمەكى شەش "پىنس" يە.

six-penny (siks'pen'i, siks'pən-i), adj. (۱) بە شەش

"پىنس"؛ بايى شەش "پىنس"؛ (۲) ھەزەنەپەدا؛ ھەزەن.

six-shooter (siks'shōōt'er), n. شەش تىر؛ دەماچەپى بەكەرەدار.

(ھەرۋە "revolver").

sixteen (siks'tēn), adj. & n.

شانزە.

sixteenth (siks'tēnth), adj. (۱) شانزەھەم؛ شانزەيەم.

(۲) شانزە يەك.

n. (۱) شانزەھەم؛ شانزەيەمىن (۲) شانزە يەك.

sixteenth note، ئاۋازى شانزەيەكى؛ ئاۋازىكى كورتى مۇسقىيەكە

شانزەيەكى كاتى ئاۋازىكى ئەۋاۋى پىن دەچى. (ھەرۋە "semiquaver")

(۱) شەشەم؛ شەشەمىن. (۲) شەش يەك.

sixthly (siks'th'li), adv. شەشەم (ژمارە) لىستە.

sixth sense، ھەستى شەشەم؛ تۈنۈل لەخۇۋە ھەستىپىكرەن ياكى پىن زانن؛

تۈنۈل ھەلپەنن.

sixtieth (siks'ti-ith), n. & adj. (۱) شەستەم؛ شەستەمىن.

(۲) شەست يەك.

sixty (siks'ti), n. & adj.

شەست.

the sixties، شەستەكان؛ لە بەيىنى شەست و شەست و ئۇدا (تەمەن، سەدە،

چەرخ).

sixty-four dollar question, [Colloq.]، گونگرتىن و گراترتىن

پىرسىار.

sizable, sizeable (sīz'ə-b'l), adj. گەرە؛ قەبارەدار؛

زۆر (ھەند، ژمارە)؛ زل.

-sizableness (n.); sizably (adv.).

sizar (sīz'er), n. قوتايى پارمەتى (پارە) پىدراۋ لەلەين زانگۇۋە

(زانگۇۋى كامېرچ).

size (sīz), n. (۱) قەبارە؛ قەبارە؛ بارست؛ بارستايى؛ گەرەپى؛ قەبەپى؛

زى؛ ئەندازە. (۲) نۇرە (پىلۋ، جىل بەرگە)؛ ژمارە؛ پىۋانە؛ ئەندازە؛

(He wears ~ nine shoes.)

(۳) (۱) پادە؛ ئەندازە؛ گەرەپى؛

size

(The ~ of this undertaking is incredible.)

(ب) گهواره زل

(۴) توانا ښه شکان! هیز بهسرا شکان!

(The presidency is too big for the ~ of him.)

(۵) [Colloq.] بار یا دڅو راسته‌ښه: چوښتی:

(That's the ~ of it.)

(۶) [Obs.] بهشی مې پراوه (خوارده‌منی).

(۷) به گوښه‌ی قه‌باره یا قالینکی تایه‌شی دروست‌کردن.

(۸) رښک‌خست به‌پنې گه‌وره و بچوکی به‌پنې قه‌واره هارپول کردن.

of a size, size up, (۸) نه‌سه‌نگاندن:

(to size up a person, situation, etc.)

(۲) شیار: گونجان.

size (siz), n. مادده‌ی کی لښه (ب) کون و چال و چوښی پرکردنه‌وه.

(ه‌روه‌ها "sizing").

v.t. لیدای نیم ماده‌یه: پرکردنه‌وه یا داپوشین بهم ماده‌یه.

-size (siz), n. = -sized.

sizeable (siz'ə-b'l), adj. = sizable.

-sized (sizd), Also -size, پاشگرنه به‌مانای: نمره نه‌ونده.

قه‌باره‌کی یا نه‌نداره‌کی نه‌ونده‌یه: (small- ~; life- ~).

sizing (siz'ing), n. (۸) مادده‌ی کی لښه (کون و چال و چوښی ښه)

پر دکرته‌وه. (ه‌روه‌ها "size").

(۲) لیدای نیم ماده‌یه: پرکردنه‌وه بهم ماده‌یه

sizzle (siz'z'l), v.i. (۸) جره‌چکرښ (خوارده‌منی سورمه‌کراو):

جره‌چکرښ: قرچه‌قرچ لښه‌هاتن: کسبه لښه‌هاتن: کسبه‌کردن

(۲) زور نوږمه‌وون: شینگرېوون: قوشکی بوون

n. جره‌چکر: جره‌چکر: قرچه‌قرچ: کسبه: جره: قرچه

sizzler (siz'z'l-ēr), n. (۸) سورمه‌کراو: قرچه‌قرچ لښه‌سین:

جره‌چکر لښه‌سین. (۲) [Colloq.] بڅرنکی زور گرم

sizzling (siz'z'ing), adj. جره‌چکر: قرچه‌ی دیت: زور گرم.

[The food is ~ (hot).]

skald (sköld, skäld), n. Also scald, بوږ یا مونه‌رنکی

نيسک‌ندساقی کون.

-skaldic (adj.).

skat (skät), n. یاری‌هکی کاغزه.

skate (skät), n. (۱) ناسنیکي باریکه دهری له بنی پیلای سه‌وون

خلیسکی (ب) پیلای سه‌وون خلیسکی.

(۲) پیلایکی پیچکه‌داره بڅ خلیسکی سهر پووی لووس.

v.i. خلیسکان لاسر به‌سته‌لک به پیلای سه‌وون خلیسکی وه:

سه‌وون خلیسکی کردن: خلیسکان لاسر پوویکی لووس به پیلای

پیچکه‌داره‌وه

skate on thin ice, له باریکی ناسک و مه‌ترسیدارو شلو‌ودا بوون.

skate (skät), n. جوره ماسی‌هکی دهریایی پانکله‌ی پره پانی کلک

دریژه له توخمی "ray".

skate (skät), n. [Slang]. (۱) نسیبکی پیری په‌کمرتو:

نسیبکی قوټر (۲) کسبکی هیچ‌وپوچ و ښه باه‌خ: کسبکی به چاوی سووک

ته‌ماشکراو.

skate-board (skät-börd), n. تخته‌خلیسکه: تخته‌هکی

پیچکه‌داره بڅ خلیسکان لاسر شقاق و شوسته پووی تخته.

skater (skät'ēr), n. (۱) سه‌وون خلیسکی‌کرا: کسبکه لاسر پووی

لووس (وهه شقاق) دخلیسکی به پیلای پیچکه‌داره‌وه یا به‌سر تخته‌ی

پیچکه‌داره‌وه (۲) water strider

skating rink, یاریگای سه‌وون خلیسکی: میانی سه‌وون خلیسکی

(له ژورمه‌وه)

skatole, skatol (skät'öl), n. ناوښته‌ی بڅگنه له بڅگنه کردنی

sketch

پروټینه‌وه پیدایه‌ی (له ریڅ‌وله و گوو همدی رووکدا هیه و به دست‌کدیش دروست ده‌کړ).

skan (skēn), n. ځمکنجری ښه‌لندی و نوسک‌ته‌لندی.

skedaddle (ski-dad'dl), v.i. [Colloq.], پاکردن: تن ته‌قان:

به په‌له دهریازبوون.

n. [Colloq.], پاکردن: تن ته‌قان: به په‌له دهریازبوون.

skee (skē), n. & v.i. = ski.

skeet (skēt), n.

جوړیکه له trapshooting.

skeg (skeg), n. (۱) بهشی پشت‌مړی نرگی ژور به‌لمو کشتی به دریژي:

نم به‌شی نیم نرگیه که ستوونی دست‌اوړی کشتی لاسر راوه‌ستاره

(۲) پهره‌یکه له دواوه دیوی ژیره‌وه‌ی تخته‌ی شه‌پول خلیسکی

که‌نار دهریا.

skein (skān), n.

(۱) که‌لله دهری: کلاوه.

(۲) کاکول: ټټک: گیسو: ټپله مو: کلاوه کلکی نسیب.

(۳) پوله مه‌ل کیوی.

skeletal (skel'ə-t'l), adj.

تایه‌تی به پیکه‌ی نیک:

هی نیک‌بند: نیک‌بندی: له نیکه پیکه ده‌چن.

skeleton (skel'ə-t'n), n.

(۱) پیکه‌ی نیک: نیکه پیکه:

کونه‌دامی نیکي: نیک‌بند: نیک. (۲) قاوغ: قانور: قاقله: قاپور.

(۳) کسبک یا گیدانزکی ره‌قله: کسبکی پوکاوه: کسبکی له‌پولاوان.

(۴) چوارچینه (کشتی، خانو، ... هتد): چوارچینه‌ی بوش.

(۵) نه‌خشه (چیرک، پرژه)، پیلان.

adj. (۱) نیک‌بندی: وه نیکه‌پیکه: له قاوغ ده‌چن.

(۲) زور کم: پوکاوه: هیچ نه‌ما.

(۳) ته‌نا چوارچینه‌کی ماوه: ژماره‌کی زور کم کراوه‌توره: (a ~ staff)

a skeleton at the feast, کسبک یا (پودانیکه) که به‌ری دلی خکله.

ده‌گرن له کاتیک خوشید: کسبکه که هزی تاریکی و ناخوشی‌به له

ناهم‌گندکدا.

a skeleton in the closet, شتیکی نابوویرو شره‌زاری‌به که له

خکله ده‌شارت‌توره (دهریاری نه‌ندای خزانیک، ده‌گایه، ... هتد).

skeletonize (skel'ə-t'n-īz), v.i. (۱) پوکاندنه‌وه: له‌پولاوان‌کردن:

ووشک کردن‌وه (له‌ش). (۲) نه‌خشه‌کیشان به کورتی.

(۳) ژماره که‌مکردنه‌وه (فرمانبرانی ده‌گایه).

skeleton key, ره‌قله کلک: کلینکه که کلک قفل ده‌کاته‌وه.

skep (skep), n. (۱) زه‌میله یا سه‌به‌تیه‌کی خچ.

(۲) پچ زه‌میله یا سه‌به‌تیه‌کی وه‌ها.

(۳) پوره هتک (به‌تایه‌تی هی پووش): پلوره هتک: پوره.

skeptic (skep'tik), n. (۱) نه‌ندای رښک‌راوکی فلسفه‌یی یوانی

کوټی ښه‌پرو یا به‌گومان (دهریاری زانینی شته‌وه).

(۲) کسبکی ښه‌پرو (فلسفه): کسبکی دودل یا گوماندار (فلسفه).

(۳) کسبکی ښه‌پرو، گوماندار، یا دودل.

(۴) کسبکی ښه‌پرو (ناين به‌تایه‌تی خاچ په‌رستی).

skeptical (skep'tə-k'l), adj. (۱) ښه‌پروای فلسفه‌یی:

هی گومانداران (فلسفه). (۲) ښه‌پرو: دودل: به‌شک: گوماندار: به‌گومان:

به‌گومان. (۳) ښه‌پرو (ناين).

skepticism (skep'tə-siz'm), n. (۱) گومانداري (فلسفه):

بیروپوړکی فلسفه‌یی‌به که ده‌لټ ده‌ی به‌گومان‌وه سه‌پری راستی

ه‌موو جوره زانین و زانیاړی‌به که‌ین.

(۲) ښه‌پروای: دودل: به‌گومانی: شک.

(۳) ښه‌پروای (به‌تایه‌تی خاچ په‌رستی): ښه‌پروای.

skerry (sker'i), n. دورگه‌هکی به‌ردلانی بچوک:

به‌رد یا تیریه به‌ردی تهنکاری گوی دهریا.

sketch (skech), n. (۱) نیکار: وینه‌ی به‌دست کراو: که‌لله نیکار.

(۲) نه‌خشه (پرتوک، پرژه): که‌لله. (۳) (۱) چیرک یا ووتارکی کورت:

باسیکی کورت. (ب) پارچه ناوړزکی کورت (به‌تایه‌تی هی پیان)

- (ج) پەردەيەك يا شانۆنامەيەك كورتى قوشمە يا لاقرتەيى.
(4) [Colloq.]. كەسنىكى سەيىر خۇش كەسنىكى ئەتىكە.
نەخشەكەشەن! بەكورتى باس كەردن! گەلەكەردن.
v.ɫ
v.ɫ
نيگاركنشان
sketch-book (skech'book'), n. (1) دەفتەرى نىگاركنشان.
(2) دەفتەرى باسى رىژەيى كورت (چىزىك، شانۆنامەيى كورت).
sketchy (skech'i), adj. (1) گەلەيى: نەخشەيى! سەرەتايى.
(2) ناتەوا! پۈكەش.
-sketchily (adv.); sketchiness (n.).
skew (skū), v.ɫ (1) خواربون! لادان! بەلادا پۇيشتن.
(2) [Dial.]. بە تىلەي چاۋ سەيىر كەردن! بە لايەكى چاۋ تەماشاكەردن.
v.ɫ
(1) خوار كەردن! لايەلەكەردن! بەلادەردن.
(2) شىۋاندن! چەۋت كەردن! تىكدان.
adj. (1) خوار! لارا لايەلا. (2) شىۋاۋ! تىكدار! چەۋت. (3) لايەلا (ئەندازە).
n. (1) لارى! خوارى. (2) بەشى لارا يا خوار! پىنج.
skew arch, تاقى حوار خانلوساۋى.
skew-back (skū'bak'), n. روويەكى لارە كە پايدەيى تاقى
كەۋتوۋەتە سەر.
skew-bald (skū'bôld'), adj. پەلەپەلە (نەسپ)! پىنكە پىنكە! پەلەك.
skewer (skū'ēr), n. شىيشى كەباب! سىيخ.
v.ɫ
لە شىيش دان! بە شىيشەۋە كەردن.
skewness (skū'nis), n. (1) لارى! خوارى! چەۋتى
(2) لارى (ئىمىزىكارى)! خوارى.
ski (skē), n. پىلۋى بەفرەخلىسكىن (كە برىتەيە لە پارچەيەك دار يا
كانزاي نەختىك درىژ كە پىلۋى پىنۋە دەبەستىۋ بەفرەخلىسكىن پىن دىكەرى)
بەفرەخلىسكىن كەردن.
v.ɫ
skiagram (skī'a-gram'), n. Also skiagraph, وىنەي
بە تىشكى ئىكس ۋەرگىراۋ! وىنەي سىنەر يا تارمايى.
skiagraphy (skī-ag'rā-fi), n. وىنەگرتن بە تىشكى ئىكس!
وىنەي سىنەر يا تارمايى كەرتن.
skiascope (skī'a-skōp'), n. = retinoscope.
skiascopy (skī-as'kō-pi), n. = retinoscopy.
skid (skid), n. (1) تەختەي (يا جوۋتە تەختەي) بارى قورس لەسەر
خەل كەردنەۋە. (2) چوارچىۋەي پىچكەدارى بار گواستەۋە.
(3) (pi), چوارچىۋەيەكى تەختەيە دەرتى بە قەد كەشتىيەۋە بۇ پاراستى
لەكاتى باردەگرتندە. (4) نامىزى خلىسكانى فېۋكە لەكاتى نىشتەۋەيدە.
(5) نامىزى داخستىن يا قەلدانى پەرۋەۋى ئوتومبىل خلىسكاندى
پىچكەكانى. (6) خلىسكان (ئوتومبىل، مېۋە! ھەلخلىسكان.
(1) داخستىن يا قەلدانى پەرۋەۋى ئوتومبىل خلىسكاندى ئوتومبىلەكە.
v.ɫ
(2) 1- گواستەۋە بە چوارچىۋەي پىچكەدار.
(ب) خلىسكاندن لەسەر تەختە (بار)
(1) خلىسكان بەلادا (ۋەك ئوتومبىل لەسەر سەۋىل):
(The car ~ded ten feet.)
(2) خلىسكانى پىچكەي ئوتومبىل لەسەر نەسۋاپانەۋەي پىچكەكان.
(3) خلىسكان (فېۋكە). (4) كەرتەنەۋەۋە بە توندو بە خىزا.
on the skids, [Slang], لە ھەناخ چوۋندايە! لە شىكىتەيدايە!
لە نشوستەيدايە.
skiddoo (ski-dōō'), v.ɫ [Slang]. رىزىشتن! بىز! لاچۇ لىزە!
skid fin, " biplane " پەرەكەي تەنشىتى بالى سەرۋەي فېۋكەي " بىپلانە " (بىز ھاسەنگى).
skid-proof (skid'prōōf'), adj. ناخلىسكىن (پىچكەي ئوتومبىل)!
شتى لەسەر ناخلىسكىن (رېڭكە).
skid row, [Slang], گەرەكى دەربەدەران! ناۋچەيەكە خەلنى وىلۋ
خانە بە كۆمەلۋ عەرمق خۇزو ئاۋارەي تىدا دەۋى.
skier (skē'ēr), n. بەفرەخلىسكىنەك.

- (1) بەلەمىكى سەۋىلى سىۋوك و بچوۋكە.
(2) بەلەمىكى بايەۋانى بچوۋكە.
بەفرەخلىسكىن.
skiing (skē'ing), n.
skijoring (skē'jōr'ing, skē-jō'r'ing), n. بەفرەخلىسكىن بە پاكنشان.
ۋەرژىكە برىتەيە لە پاكنشانى بەفرە خلىسكىنەك بە ئەسپ يا ئوتومبىل.
ski jump, (1) بازى بەفرەخلىسكىن: بازىكە بەفرەخلىسكىنەك دەيدات
(2) لىژىگە يا سەر بەفرەخوارەي ئەم بازە.
ski lift, ئەسانسىز (يا بەرزكەرەۋى) بەفرەخلىسكىن: بۇ گواستەۋەي
بەفرەخلىسكىنەران بۇ سەر تەۋقەسەرى كەردو شاخى بەفرەخلىسكىن
(پىشى دەۋوتى " ski tow ").
skilful (skil'fəl), adj. = skillful.
skill (skil), n. (1) كارامەيى! شارەۋى! پىسپۇزى! كارسازى! وريايى.
(2) [Obs.]. زانبارى! زانن! تىگەپىشتۋىي! تىگەپىشتن.
v.ɫ
گەنگ بوۋن! قەي كەردن.
skilled (skild), adj. (1) كارامە! شارەۋ! كارزان! بزان!
لەپاتوۋ (لە پىشەيەكە). (2) كارامەيى دەۋى! پىۋىست بە كارسازى يا
شارەۋىي دەكات: (~ labor).
skillet (skil'it), n. تارۋە.
skillful, skilful (skil'fəl), adj. كارامە! كارساز! شارەۋ! قال.
skilling (skil'ing), n. پارەيەكى ئەسكەندىناقى كۆنى كەم بايەخە
(ۋەك فەلس).
skim (skim), v.ɫ (1) سەرتوۋىژيا چەۋرى ئى گرتن (شىر): ئى لابرەن:
(He ~med the milk of its cream.)
(2) ئى گرتن (كەف كۆلۋ پىسايى): ئى لابرەن.
(3) داپۇشەن (بە چىيىنكى تەك): (a pond ~med with ice).
(4) چاۋ پىياخشانەن: بە پەلە خۇندەنەۋە:
(to ~ a magazine, book, etc.)
(5) (a) بەخىزا بەسەردا پۇيشتن يا خلىسكان! پىياخشانەن: بە ناستەم
بەرەكوتن. (ب) ھارويشتن بە جۆزىكە كە بە ناستەم بەر سەرەكەي بەكەرى يا
بىخلىسكىن بەسەريا (بەرد بەسەر ئاۋ يا سەۋىلدا):
(He ~med a stone across the pond.)
v.ɫ
(1) پىنداخشان! بەسەردا خشان! بە خشىپە بەسەردا تىپەرپوۋن!
بەسەردا كشان! پوۋشان. (2) (~ over; ~ through) چاۋ پىياخشانەن
(نوۋسراۋ) بە پەلە خۇندەنەۋە: (to ~ over an article).
(1) سەرتوۋىژى ئى گرتن يا ئى لابرەن. (2) شتى سەرتوۋىژى ئى گىراۋ (ۋەك شىر).
(3) توۋىژان! توۋىژى تەنكە! سەرتوۋىژى.
(4) [Obs.]. كەفى پىس! پىس سەرتاۋەكەۋتوۋ.
(1) سەرتوۋىژى ئى گىراۋ يا لابرۋ: (~ milk).
(2) لە شىرى سەرتوۋىژى ئى گىراۋ دىروستكراۋە: (~ cheese)
پىچىچىر
skimble-scamble (skim'b'l-skam'b'l), adj. بىن مانا! ھەلەق ھەلەق.
(1) كەفگىر! كەۋگىر.
skimmer (skim'ēr), n. (1) پالندەيەكى كەنارەريايى بال درىژى دەۋوك مەستەيە لە فەرىندا
بەسەر ئارەكەدا دىكشەن بە شوۋن خوارەندا. (ب) water strider
(3) شەپقەيەكى لىۋار پانە. (4) جۆزىكە لە كراسى كراۋە.
skim milk, شىرى چەۋرى ئى گىراۋ! شىرى سەرتوۋىژى ئى لابرۋ!
شىرى پوۋن. (ھەرەما " skimmed milk ").
skimming (skim'ing), n. [pl.], كەفۋكولى لە شلە گىراۋ!
سەرتوۋىژى ئى لابرۋ يا گىراۋ.
skimp (skimp), adj. [Colloq.], كەم! بە ناستەم بەش دەكات.
v.ɫ [Colloq.], (1) بە كەم ۋەكۋىر يا خرايى دىروستكەردن لەسەر پارەپىسى.
(2) پىسكەي كەردن! پەزىلى كەردن! زۆر دەست بە پارەۋە گرتن!
بەرچاۋەتەنگى كەردن
زۆر دەست بە پارەۋە گرتن! پىسكەي كەردن!
v.ɫ [Colloq.], كەم خەرج كەردن! بەرچاۋەتەنگى كەردن:

(to ~ on the budget; We ~ed to save money.)

روشې "scrimp" (پش بښنه).

skimpy (skim'pi), adj. (۱) کمه، کمه و کور: ناتواو.

(۲) بسنه: نه چاوتنگه: پوزيل: پوولمکي.

-skimpily (adv.); skimpiness (n.).

skin (skin), n. (۱) پښت: چرم. (۲) کول: پښته.

(۳) نديک: توڼخ: توڼکل: توڼک يا برگي کشتي و فزکه.

(۴) کوده: مشکه: تورکه يا کيسه چرم.

(۵) [Slang] کسنيکي پيسکه يا ريزل: پوولمکي: برچاوتنگه.

(۶) [Slang] دسې: ساخته چي.

v.t. (۱) کول: پښت: پښت دامالين: پښت گرتنه و.

(۲) به بېست: داپوشن. (۳) توڼکل ليکړنه و: پاکړن: توڼک ليکړنه و.

(۴) [Slang] دسې: پووتکړنه و: پاره ئي کښانه و: ساخته ليکړن.

(۵) پښت بريندارکړن: برين: توڼک رووشانن يا بريندارکړن.

v.t. (۱) گوښته وروڼ هښانه و: سارښوون: هاتنه و: بېرڼ.

(۲) توڼک فريند: توڼک ئي بوونه و: کاڼ فريند.

(۳) [Slang] (~ out) دهر بازيوون: پاکړن: بڼي دهرچوون: تن ته قانندن.

be no skin off one's back, [Slang], کار تي نه کړن.

ياک نه بوون: دهر بېست نه هاتن.

by the skin of one's teeth, به ناسته: به حال.

(We escaped capture by the skin of our teeth.)

get under one's skin, (۱) تورمه کړن: ژور پستکړن.

وهرس کړن: نيق مه ناستن (۲) بوون به خوليا: ژور خوږيوونه کړن.

have a thick skin, به هيچ پست نه بوون: برگي هممو پخنه و.

هڅرښک کړن: به هيچ تورمه نه بوون: هست ناسک نه بوون.

have a thin skin, دل ناسک: ژو پست بوون.

برگي رخنه و: هڅرښ نه کړن.

in (or with) a whole skin, [Colloq.], بېرڼ بريداري: به ساغي.

save one's skin, خو بزرگار کړن: له مردن يا زيانکي گوره:.

له مردن بزرگاريوون.

skin alive, (۱) کول: کړن: به زينديوکي: چرمي سره گرتنه و.

(۲) [Colloq.] به تودنې پخنه ليکړن: سزادان: سر نه نشکړن.

(۳) [Colloq.] باش به زانن: بڼي پښان: ئي برندنه و.

skin-deep (skin'dēp'), adj. (۱) قول: نېچه (برين، برين):.

ته نها هر پښته کي بريوه يا پياچووه: (a ~ cut).

(۲) قول: نېچه: تهک: پوکهش: (Beauty is ~).

پوکهشي: به پوکهشي کړا.

adv. skin-dive (skin'div'), v.t. مهله کړن: له ژور ناودا.

مهله ئي ژور ناو (به ناميزي مه ناسته دانه و).

skin diving, مهله ئي ژور ناو (به ناميزي مه ناسته دانه و).

-skin diver (n.).

skin flick, [Slang], فيلمی پروت.

skin-flint (skin'flint), n. = miser. (۱) پر مشکه بېک.

(۲) [Colloq.] نمرنده ي که پيار بڼي بخوړنه و (عهرق).

(۳) [Colloq.] ژور: هڅرښکي ژور: نه وندې که بهرگي بگړي.

skin game, [Colloq.], (۱) قوماريک يا ياري بېکه که له سره گزي بڼه و.

(۲) دسې: ساخته: گزي: قوماربازي: جامبازي: فروبازي.

skin graft, پښه کړن: پښت: پښه کړن: به شينکي لهش به پښتي.

به شينکي تري به نه شته رگاري.

skink (skɪŋk), n. شوگره: گيانداريکي ناوچه گهرمه کانه له توخي.

حارمېکه.

skinned (skind), adj. پښته کي فلانه رڼه:

(a dark- ~ person)

skinner (skin'ēr), n. (۱) پښته خوشگر: پښته فروش.

کولکر ۲ دسې: ساخته چي: قوماربازي: فروبازي.

(۳) [Colloq.] قاترچي: نښتوان: قاترچي.

skinny (skin'i), adj. (۱) پښتي: له پښت دهچن: پردمي (لش).

(۲) لمړ: پهل: له رولاوا: لات: پيووله: سېسه له.

-skinniness (n.).

skinny-dip (skin'i-dip'), v.t. [Colloq.], مهله کړن: به پووتي.

skinny-dipper (n.); skinny-dipping (n.).

skin test, پښت تاقيرکړنه و: بڼه مستياري (پزېشکرواني).

skin-tight (skin'tit'), adj. تسک (جل و بېرگ): تهنگ.

skip (skip), v.t. (۱) بازندان: له خوشيدا: به قونه قون پوښتن بهرنيوه.

قونه کړن (له خوشيدا): (The girls ~ped daily by).

(۲) به سره بازندان يا مهله مينه و.

(۳) په پانندن: بواردن: به سره بازندان: تڼپه پيوون.

(۴) پل پانندن (قوتابخانه): دهرچوواندن به پل په پانندنه و.

(۵) [Colloq.], به پهله و: بهرني يوه پاکړن: تن ته قانندن: به درزي يوه بڼه.

دهرچوون.

v.t. (۱) به سره بازندان: بازندان.

(۲) په پانندن: به سره بازندان: تڼپه پيوون (بېرڼ پښن، سرنج پښان، يا خوښنه و).

بواردن. (۳) به سره بازندان. (۴) [Colloq.], به پهله و: به درزي يوه.

پاکړن: بڼه تن ته قانندن: دهر بازيوون.

n. (۱) قونه قون کړن (له خوشيدا): له خوشيدا: به قونه پوښتن بهرنيوه.

(۲) په پانندن: بواردن: به سره بازندان: تڼپه پيوون (بېرڼ پښن، سرنج پښان).

ski pants, پانتولي بهرغ خليسيکي (له پانندو شمروالي کوردي دهچن).

skip-jack (skip'jak'), n. (۱) ماسي بازده: چمن جوړه ماسي بېکن.

بازد دهن به سره ناودا و: له سره ناو ياري دهکڼ (۲) قالونچي خو هڅرښه و.

skipper (skip'ēr), n. (۱) بازده و: (مرف، شت).

(۲) saury. (۳) په پوولمکي بچکولي تيره. (۴) جانموري بازده و.

skipper (skip'ēr), n. (۱) ناوومري کشتي بچوک.

پانه ي بهلمه و: کشتي بچوک. (۲) پښه و: راپه: سرک: سره دار: سره گره و.

skirl (skūrl), v.t. & v.i. [Scot. & Dial.], زېرنا ليدان.

دمنگي ناسازي وک: زورنا ليوه هاتن.

n. دمنگي زېرنا: دمنگي ناسازي وک: زورنا.

skirmish (skūr'mish), n. (۱) به بېکه هاتن: ورده شه.

بهرنگاري يکتر بوون: به بېکه داندان (پهل له شکر): ليدان.

(۲) کښمه کښ: مشت و: ناکوکی: ده مقره.

v.i. (۱) ورده شه: کړن: (لش له شکر): به بېکه داندان: ليدان.

(۲) مشت و: ده مقره له کول کړن.

-skirmisher (n.).

skirr (skūr), v.t. (۱) مهلفين: به پهله پاکړن يا مهلفين.

تن ته قانندن: دهر بازيوون: (Birds ~ed off from the bushes.)

(۲) به پهله پوښتن: خيرا پوښتن: فرين: چوون.

v.t. (۱) بڼه گهران: به شويندا: گهران: سوراخ بڼه کړن: سوړپانه و.

(۲) (ب) به سره بازندان: تڼپه پيوون (به تڼپي): (ب) به سره بازندان: تڼپه پيوون يا برندن.

n. ووپه ووپه: فره فره: ووپه.

skirt (skūrt), n. (۱) چمکي کراس وکوا: نهي به شې کراس وکوا.

تهنورمه که له کمر به خوا ووه دده پوښن. (۲) تهنوره: کراسي تا سر.

له ژنډ. (۳) شتيکي شوپو ووهه که له تهنوره بچن (وهک چمکي شتي شوپ).

پوهه و له زين. (۴) (pl.) قهراغ شار: په راويز: چمک: ناوچه ي نزيک سنور.

(۵) [Slang], کچ: ناهره: ټن.

v.t. (۱) به قهراغ دروښوونه و: دهره داندان: دهره گرتن.

(۲) به دهره بازندان: پوښتن (نک به ناودا): به قهراغ بازندان: پوښتن.

(to ~ a city, the woods, etc.)

(۳) خو ئي لادان (پرسپار، باسي ناخوش): به دهره سوړپانه و.

ئ دهره کونته و: (The president ~ed the subject.)

v.i. به دهره بوون يا دروښوونه و: به قهراغ د سوړپانه و.

له قهراغ کيدا بوون (The path ~s along the edge of the pond.)

ski run

ski run,

skit (skit), n.

لښکرګه به فرده خلیسګن! پېرموی به فرده خلیسګن.

(۱) توانج: توانج ټنگرتن! قسه ټنگرتن.

(۲) نووسراویګی کورتی قوشمه یا لاقرتنی.

(۳) شانوانه میګی کورت یا پېرمه میګی قوشمه یا لاقرتنی.

ski tow, = ski lift.

skitter (skit'er), v.t.

(۱) وټک تیر به سرمد تیر پېرموی (به تاییه تی به سرمد)

ناودا! نه تیږی به سرمد پوښتن! خلیسګان! خشان به سرمد.

(۲) یاری یې گردنی قولاپی پړاوه ماسی و پړاوه شاندي و پاتګانی بې سېرموی

ناوکه

v.t.

به سرمد خلیسګان! به سرمد تیر پېرموی به تیږی.

skittish (skit'ish), adj.

(۱) سرک: تږ: (a ~ horse).

(۲) به ناز: به نارونوږ: مکرېاز: به مکر: مکرګر.

(۳) بې بار: دوډل! پښت پښ نه پستراو.

skittle (skit'l), n.

(۱) یاری ninepins که له یاری bowling دمچیت.

(۲) هر یه کیک له نو نیشانه کیکي هم یاری.

all beer and skittles,

همموی هر خواردنه وړو پابواردنه!

هر پابواردنه

skive (skiv), v.t.

پښته تاشین: توی توی گردنی پښته.

skiver (skiv'er), n.

(۱) پښتیکي تنګه (بې برګی پېرموګر).

(۲) پښته تاش: پښته تونګر.

(۳) چه قوړه یا شتیګی تیریزه بې پښته تاشین یا توی توی گردن.

skivvy (skiv'i), n. [Slang],

(۱) فانیله ی ژړه وړی پیاوړ (به تاییه تی)

هی که شتیوړ (۲) (pl.) دهرین و فانیله (۳) کارمکر (له پوړی سووکی پوړ).

skoal (skol), interj.

نوش!

skua (skū'a), n.

بالنده میګی دهریایي گوروی گوشت خوری پړاوه کره.

skul-duggery (skul-dug'er-i), n. [Colloq.],

فیلباری:

تله که بازی! ژورانی

skulk (skulk), v.t.

(۱) خو مات دان! خو مت گردن.

(۲) به ترس و لمرمه پوښتن! به خشپه جوړونه: به دزی پوړه گېران.

(۳) خو له هرکي سرشان دزینده: پراگردن له هرک.

(۱) که سیکي به خشپه و ترس و لمر گېراوه.

(ب) که سیکي پراگردو له هرکي سرشان.

(۲) تاقی گیانداري به دزی پوړه گېراو (به تاییه تی پوړی)

skull (skul), n.

(۱) کاسه ی سر! کله! کله ی سر! قاپول! کاپول.

(۲) مینک (به تاییه تی بې مینشکی): (thick ~; empty ~).

skull and crossbones,

کله و نیسقانی چه پوړ پاست لیم کراو:

ویننه کله یه میګی سر و دوو نیسقانی چه پوړ پاست لیم کراو که نیشانه ی

مردن و مترسیه (له کوډا دمکر به نالی چه تی دهریایي پوړه نیستا له

دهری ژهر دهری بې ناګاداری).

skull-cap (skul'kap'), n.

(۱) کلو به تاییه تی می تسمک بې ناوماو.

(۲) توبه سر (۳) جوړه پوړمیکه گوله کیک له کلاوړی دمچن.

skunk (skunk), n.

(۱) دملک

(۲) [Colloq.] که سیکي پیسی بۆګه نی ناپسند.

v.t. [Slang],

(۱) بې بردنه (به تاییه تی به ښګه ندان به بردنه و میچ

خالیک له یاریدا! بې پښان! به زندن. (۲) گزی گردن! فیل گردن! پاره ندان.

skunk cabbage,

که لمره بۆګه نه.

sky (skī), n.

(۱) ناسمان. (۲) گمردون.

(۳) لوی پېری بهری! پله ی ژور بهری! ناسمان (مهجان):

(reaching for the ~)

(۱) (blue ~) شپوهی ناسمان.

(ب) ناووهو! [Obs.] پله هر! هر.

v.t.

(۱) شوق له قوپ هلدان به ناسمان! هاویشتن به ناسماندا.

(۲) ژور به بهری هلواسینی ویننه یه له پېشانګادا.

out of a clear sky,

له پړ! له ناګاو

to the skies,

(۱) نیجګار ژور! لوی پېری:

slack

(praised to the skies)

(۲) بې ناسمان! بهری ناسمان.

شیننی ناسمانی.

sky blue,

-sky-blue (adj.).

sky-borne (skī-bôrn), adj.

به فرۆکه گوږزراوه:

(~ troops)

sky-cap (skī'kap'), n.

کول هلمګری فرۆکه خانه

sky-dive (skī'div), v.t.

یاری خو فریدانه خواروه له فرۆکه و به

پېرمه شووت (له بهریایي شمش هزار پښ و).

-sky-diver (n.); sky-diving (n.).

Skye terrier,

سکینګی پېوړی بالا و گوی کورتی تیسک دریزه.

sky-ey (skī'i), adj. [Poetic]

(۱) ناسمانی (رهنگ)! شیننی ناسمانی

(۲) بهری! بلند.

sky-high (skī'hī'), adj.

ژور بهری! بلند

sky-jack (skī'jak'), v.t.

فرۆکه فراندن به ژور (به تاییه تی فرۆکه میګ)

که به هراوه بڼ. (همروها "highjack").

skylark (skī'lärk'), n.

کلاوګور.

skylight (skī'līt'), n.

کلاوړیزه! پهنجهری سهربان.

skyline (skī'līn'), n.

(۱) ناسو

(۲) دیمه نی خانوه کانی شمار یا ریزه شاخیک به قد ناسمانوه

sky pilot, [Slang], = clergyman.

sky-rocket (skī'rok'it), n.

فیضه که شتیګه.

v.t.

له پېرمه پوړه (نرخ، فروخت، ناوبانګ، پلرپایه):

(The price of food has ~ed.; Home sales have ~ed.)

v.t.

له پېرمه پوړه

sky-scraper (skī'skräp'er), n.

خانوی ژور بهری!

باله خانه ی سر له ناسمان دهر.

sky-ward (skī'wärd), adv. & adj.

بهری ناسمان! بې سره وړه

sky-wards (skī'wärdz), adv. = sky-ward.

sky-way (skī'wä'), n.

میڼی ناسمانی! میڼی فرۆکه.

sky-writing (skī'rit'ing), n.

(۱) نووسن به قد ناسمانوه

(به پوړی هلمیکي باش دیار که له فرۆکه میګه دیته دهری).

(۲) لوی ووشانه ی به شپوهی دهری سړین

-sky-writer (n.).

(۱) تهخته بهری! تاش بهری! تاش بهری!

slab (slab), n.

زهیمه ی کونګریتی: (a ~ of concrete).

(۲) قاشیکي پان و هستور (پنیر، کیک). (۳) توی له دار پړاوه به خې.

(۴) [Slang], بنگه یا سرشاری تپ هاوړی یاری بیسیول.

v.t.

(۱) گردن به تهخته بهری! توی توی گردن.

(۲) توی برینه و له دارنک به خې.

(۳) تهخته پړن گردن! زهیمه دپښتن به کونګریتی.

slab (slab), adj. [Archaic],

خاستو لینج

(~ porridge)

slabber (slab'er), v.t. & v.t., n. = slobber.

slab-sided (sla-sīd'id), adj. [Colloq.],

(۱) لاتخت! پوختخت.

(۲) دریزو باریک! پوړمه! باریکه! پوړمه.

slack (slak), adj.

(۱) سست! خاو! خاو! خلیچک! هیواش! تمه!

شله پته. (۲) منګ! وهستار! تهری ناو کاره! هیواش

(۳) بې باز! خاو! بازګانی! گز: (a ~ period in car sales)

(۴) شل! شل و شپ! تهجه پترو! توند نه کراو: (a ~ rope).

(۵) شل! به ناسانی کارتیګراو.

(۶) که مترخه! هراموش کار! بیاک! لاسه رلا! بې گوی یا نه کراو:

(a ~ workman; ~ book-keeping)

v.t.

(۱) شل گردن! خاو گردنه و! شل گردنه و (ګوریس، گری، ژن)

(۲) هراموش گردن! که مترخه می گردن! گوی پښ ندان! لاسه رلایي گردن.

slack

- (۳) قسل کوژاندنوه یا مراندن
v.i. خاوبوونه: سست بوون! هیواش بوونه.
adv. به شل و شلویی: به دواکهوتویی.
n. (۱) بهشینگی شل یا نهجه پرتراو! بهشینگی خا یا شل و پرتراو:
(to pull in the ~ of a rope)
 (۲) شلی: بهجه پرتراوی: شل و شلویی: *(There was ~ in the rope.)*
 (۳) وهستار (ناو، تموزم): مهنگی.
 (۴) بن بازاری: بازار کزی: کزی: سست.
 (۵) برگه‌ی هیز به‌خواوه سمر (هه‌لبه‌ست).
-slackly (adv.); slackness (n.).
slack off, خاوبوونه: سست بوون! ساردبوونه: قهراموش کردن!
 شل کردنوه: شل بوون
slack up, هیواش کردنوه: خاوبوونه (شه‌مده‌هه).
slack (slak), n. خاوبوونه: خه‌لور
slack (slak), n. (۱) دولنکی چوک
 (ب) چالایی ناوهمین یا قه‌گردد (۲) ژونگا: ژمگا.
slack-baked (slak'bak'), adj. (۱) نه‌پزوا (نان).
 (۲) نه‌بکه: کال و کرج: کال (مه‌جاز).
slacken (slak'an), v.i. (۱) سست بوون! هیواش بوونه:
 خاوبوونه: پشت ساردبوونه: ساردبوونه
 (۲) کزیبون (بازرگانی، فروخت): ساردبوونه
 (۳) شل بوونه: گوریس، پت: شل بوون: خاوبوونه.
v.t. (۱) هیواش کردنوه: که‌مکردنوه: توندوتیژی: خیرایی!
 شل کردن: چله‌و: زه‌بروژنگ: (۲) شل کردن (پت، گری): شل کردنوه.
slacker (slak'er), n. راکردو له شرکی سهرشان (به‌تابیه‌تی له
 سهربازی له‌کاتی جه‌نگدا).
slacks (slaks), n.pl. پانتول: ژانه و بیوانه.
slack water, (۱) ماوه‌ی نیوا به‌زواو نیشتاو (که ناری که‌ناردیریا
 هیمز ده‌نتوه: (۲) ناری مه‌نگ یا وهستار.
slag (slag), n. (۱) تله‌و سهرکف و خله‌ی کانزا (که له توانده‌وه
 پوخته‌کردنی کانزای خا و ده‌مینتیه‌وه). (۲) خله‌و که‌فی ناگرپژن.
v.t. & v.i. بوون به‌تله‌و سهرکف
-slaggy (adj.).
slain (slān), past participle of slay.
slake (slāk), v.t. (۱) تینوتی شکادن! تیرکردن!
 دامرکادنوه (ناره‌وو) (۲) کوژاندنوه (ناگی): کپکردن! دامرکادنوه.
 (۳) قسل کوژاندنوه یا مراندن (۴) ناودان: تیرکردن: فینک کردنوه.
 (۵) هیمز کردنوه: که‌مکردنوه: هیواش کردنوه
v.t. (۱) کوژاندنوه: قسل: مران و پروان (قسل). (ب) شکان (تینوتی).
 (۲) خاوبوونه: هیواش بوونه: هیمز بوونه
slalom (slä'lôm), n. (۱) به‌فره‌خلیسکن به‌ریبازنکی پنج‌پنجوکه‌ی
 لیژدا. (۲) پیش برکنی به‌فره‌خلیسکنی ودها.
 (۳) ریبازی بیجاوینج یا پنج‌پنجوکه
 به‌فره‌خلیسکن کردن به‌ریبازنکی پنج‌پنجوکه‌دا
v.t. (۱) به‌قائم داخستن: ده‌رگا!
slam (slam), v.t. شقه‌ی هه‌لساندن له‌کاتی داخستندا *(Don't ~ the door.)*
 (۲) تن فریدن! خسته‌ناو به‌قائم به‌دهنگی به‌ز: به‌توند دانان:
(He ~med the box into the cupboard.)
 (۳) به‌یه‌کادان: پیاکشان: به‌توند پیدان.
 (۴) [Colloq.] به‌توندوتیژی ده‌خنه‌لیگرت! به‌دهم هیزش بردن سمر.
v.t. (۱) به‌قائم داخان: شقه‌ی هه‌لسان له‌کاتی داخستندا.
 (۲) به‌توند لیدان یا پیدان.
 (۳) به‌توند ودهنگی به‌ز داخستن! داخان به‌شقه‌ی هه‌لسانه‌وه.
 (۴) شقه‌ی ته‌قی گه‌وره: دهنگی ژل (که له‌م داخستنه‌وه بیت).
 (۵) [Colloq.] ده‌خنه‌ی توندوتیژ: هیزش

slap-jack

- هه‌موو بردنوه (یاری کاغذی) بردنوه‌ی قه‌وا.
slam (slam), n. (۱) خیراو به‌دهنگی
slam-bang (slam'ban'), adv. [Colloq.] به‌هه‌له‌شه‌یی: سهرکشانه!
 سهریچانه.
slander (slan'dēr), n. (۱) بوختان.
 (۲) به‌دهنگی ناوژاندن! ناو پیس کردن! قسه‌ شوین خستن.
v.t. بوختان بۆ هه‌لبه‌ستن! له‌که‌دارکردن! ناوژاندن! ناو پیس کردن!
 به‌دهنگی کردن.
-slanderer (n.).
slandorous (slan'dēr-əs), adj. (۱) بوختان! هه‌ی ناو ژاندن یا
 له‌که‌دارکردن: *(a ~ statement)*.
 (۲) بوختانگر! ناوپیسگر! ناوخرایگر! به‌دهنگی! له‌که‌دارگر.
slang (slan), n. (۱) زمانی تاوانکاران و ده‌به‌ده‌ران.
 (۲) زمانی پیشه‌یه‌کی تاییه‌تی (نیستا پئی دمووتی "jargon" یا
 "shoptalk"). (۳) زمانی ناویازا! زمانی سهرجاده، واته هه‌ی گفتوگو نه‌ک
 نووسین.
v.t. & v.i. زمانی ناویازا به‌کاره‌یتان! قسه‌ی ناشرین پئی ووتن.
-slangily (adv.); slanginess (n.).
slangy (slan'gi), adj. (۱) له‌زمانی ناویازا ده‌چن نه‌ک هه‌ی نووسین!
 پیره له‌زمانی سهرجاده. (۲) حه‌ز له‌به‌کاره‌یتانی زمانی ناویازا ده‌کات!
 ژور زمانی سمر جاده به‌کاره‌یه‌تی.
slant (slant), v.t. (۱) خوارکردنوه: لارکردنوه: جهوت کردن.
 (۲) [Colloq.] به‌لایه‌کدا خستن (ده‌نگوباس، راستی): شیواندن! گورین!
 تیکدان: *(to ~ the news, the truth, etc.)*
v.t. خواربوونه: لاریبون: ناریک بوون! به‌لادا‌که‌وتن
n. (۱) لاری: خواری: جهوتی: لیژی: به‌ره‌و‌خوار.
 (۲) [Colloq.] لایه‌نگری: پای تاییه‌تی: هه‌لوتیست:
(to give the news a ~)
 (۳) [Colloq.] سهرکردنکی کورت و پله: ته‌ماشایه‌کی گورج
adj. لار! خوار! ناریک! به‌ره‌و‌خوار.
slantways (slant'wāz'), adv. = slantwise.
slantwise (slant'wīz'), adv. به‌خواری: به‌لاری: به‌چورتی!
 به‌ناریکی.
adj. خوار! لار! ناریک! جهوت.
slap (slap), n. (۱) زله: شه‌قازله: شه‌پازله: شه‌پلاخ.
 (۲) پوو‌شکادن (به‌قسه یا کورده‌وه): شکادن! ریسواکردن:
(a ~ in the face.)
v.t. (۱) زله‌لیدان! شه‌پازله‌لیدان! شه‌پلاخ پیاپالین.
 (۲) به‌لامسه‌رلایی یا به‌توند تن کردن! پیوه‌دان (وه‌نان به‌ته‌موره‌وه)
(She ~ped the butter into the pan.)
adv. [Colloq.] له‌پیر! له‌ناکا.
 (۲) یه‌کسه‌را! راستموخ: *(He ran ~ into the wall.)*
-slapper (n.).
slap down, (۱) قه‌ده‌ه‌کردن! پئی! پئی! پئی! نه‌دان.
 (۲) دامرکادنوه: کوژاندنوه: نه‌ه‌شتن! پیشیل کردن.
slap-bang (slap'ban'), adj. & adv. [Colloq.] = slap-dash.
slap-dash (slap'dash'), n. (۱) لامسه‌رلایی: پله: کوتوپری!
 هه‌له‌شه‌یی. (۲) شتیکی به‌هه‌له‌شه‌ی لامسه‌رلایی کراوا شتی بین سهروبن
(His book is mere ~)
adv. به‌لامسه‌رلایی: به‌پله: بین ده‌به‌ستانه! به‌هه‌له‌شانه! بین سهروبانه.
adj. لامسه‌رلا: پله: هه‌له‌شه! بین ده‌به‌ست! بین سهروبن.
slap-happy (slap'hap'i), adj. [Slang]. (۱) گیتی سته‌کوله!
 ووی (هه‌روه به‌سته‌کوله وای! هاتین). (۲) شل و پت: بین میشت!
 سهرمست.
slap-jack (slap'jak'), n. یاری‌یه‌کی کاغذی ناسانه.

slap-stick

slap-stick (slap'stik), *n.* (۱) دلو دارين سرنيکيان پټکمره پستاره
که به شتټکدا دران شقه پيان ټي هلمه ستن (له کوندا نکتر بکاريان همټنا
بو تغه ټي هلمه ساني پيامالينټک). (۲) شانوانامي شقه و تغه: شانوانامي
قوشمه په پره له زرمه زلي و کرده وي هيچ وپوچ و مندا لانه.
adj. تابيه تي بيم جوړه شانوانامي.

slash (slash), *v.i.* (۱) هلمه رين به توندو به گوږ ټي گرتموه به چمق
يا تيفي ترا هلمه ليشان بيم جوړه دراندن. (۲) برين هلمه رين:
(*He fell on the broken glass and ~ed his arm.*)

(۳) قامچي ليدان: هلاقمه کړدن: پيراز کړدن.
(۴) داقليشان يا تليشان جلوبه رگ بو جوشي (بو دهرخستني شتي ژورمه).
(۵) زور که مکر دنوه (موچه، موچه، نرخ): زور داشکادن:
(*Our budget has been ~ed; We have ~ed our prices.*)

(۶) به توندي پمخنه ليگرتن.
v.i. به توند پيامالين به چمق يا شتټکي تيري تر.
n. (۱) به توند ليدان به چمق يا شتټکي تري تير.
(۲) تليش (به ليدانه): تليش: هلمه ران.
(۳) تليشي جلوبه رگ (که به دهرخست بڼ جواني تزي دکري): داقليشاري.
(۴) (۱) شونځي گراوه په له دارستانکدا چلو چيوي داري بېرلوه ي تيدا
کومل دکري. (ب) نم چلو چيوي لوق و پږيه.

slash (slash), *n.* زونگوي نرم: زلمکار.
slashing (slash'ing), *adj.* (۱) توندوتير: توند: به زمه رين.
(۲) چوستو چالاک: به گف وگوږ: به تين.
(۳) (Colloq.) گوره: زل: زور گوره: زور: (*a ~ success*).

n. تليش: قليش: هلمه ليشان.
slash pine, (۱) کاجي زلمکار: دارسره بري زونگار.
(۲) دارو تهخته ي نم کاجه.

slat (slat), *n.* (۱) تيره دار يا کانزايه ي باريک و تنک و دريژ.
(۲) (Slang) (pl) پراسو.

v.i. به تيره دار يا کانزاي باريک و تنک و دريژ دروست کړدن:
نم جوړه تيره داره ليدان.

slat (slat), *v.i.* شکانموه (وکه جلي سره تفاق): پاره شان.
v.i. [Dial.], (۱) به توند هاويشتن يا فريدان. (۲) ليدان: پيامالين: پيادان.
n. [Dial.], پيامالين: پيادانکي قايم.

slate (slāt), *n.* (۱) تهخته بهرديکه به ناساني تويزلي ټي دکريتموه.
(۲) (۱) تويزليکي وها ليکراوه (به تابيه تي يو سربان گرتنو شت لسمه
نووسين). (ب) تويزله بهردي نووسين (يو مندا لان).
(۳) رنگي بوري شينکار (که رنگي نم تهخته بهرديانه).
(۴) ليسته ي نامزدگراوان (يو هلمه ران): ليسته ي هلمه رانوان:
(*a ~ of candidates*)

(۵) راپوردهوي کمسيته: توماري رهفاري راپوردهوي:
(*She has a clean ~.*)

v.i. (۱) به تهخته بهردي تهنگ داپوشين: سربان.
(۲) نامزد کړدن (يو هلمه ران)، دشان لسمه کار. نوواندن له شانوانامه و
بيسدان: هلمه ران

(*He is ~d for the position of director of communications.*)
پاچودوي پتا:

(*He has a clean slate.*)
په پي تازه مندانموه (مهجان).

سره بختي به پاچي دهرخستنه و
state (slāt), *v.i.* [Colloq.], (۱) به توندوتيرين سران.
حرب بدين (۲) زور سره بخت کړدن: به توندوتيرين پمخنه ليگرتن.

slater (slāt'ēr), *n.* ۱. سربانکر به تهخته بهردي تهنگ
wood nouse ۲.

slather (slāt'ēr), *n.* [Dial. or Colloq.], سانه کي زور

slavish

بريکي زور.
v.i. [Dial. or Colloq.], هلمه رينکي زور به کاره منان: زور به کاره منان.

slating (slāt'ing), *n.* (۱) سربان گرتن به تهخته بهردي تهنگ:
تهخته بهردي تهنگ لسمه دانان. (۲) تهخته بهردي تهنگ بهگشتي (خانوسازي).

slattern (slat'ēm), *n.* (۱) تافره تي چه پل: زني پيس و پوخل.
(۲) قهجه: تافره تي سووک.

slatternly (slat'ēm-li), *adj.* (۱) چه پل: پيس و پوخل: چه پلانه.
(۲) قهجهانه: وکه قهجه.

-slatternliness (*n.*); **slatternly** (*adj.*),
slaty (slāt'i), *adj.* (۱) تهخته بهردي: تويزله بهردي.
(۲) بوري شينکار (وکه رنگي تهخته بهردي).

slaughter (slō'tēr), *n.* (۱) سهرپړين (سهرمالات).
(۲) کوشتن به درندانه. (۳) کوشتار: قهلاچو: کوشتو کوشتار: کوشتنی

خلگيکي زور به درندانه: خوږين پشتن.
v.i. (۱) سهرپړين (تاژله).

(۲) قهلاچو کړدن: کوشتنی خلگيکي زور به درندانه: خوږين پشتن.
slaughter-house (slō'tēr-hous'), *n.* کوشتارخانه:

قسا باخانه.
slaughterous (slō'tēr-as), *adj.* خوږينژي: بگوږ.

slave (slāv), *n.* (۱) کوزيله: بهنده: قول.
(۲) گيروده: گرفتار: (*a ~ to alcohol*).

(۳) کمسيکي زور کوششکرا: زور پنجه مر: کمسيکي زور نيشکر.
slave ant (۴)

v.i. زور بهنج دان: خو کوشتن (مهجان): زور نيش کردن.
v.i. [Rare]. کړدن به کوزيله: خو: خسته ژور دهستي خووه.

slave ant, ميرووله کوزيله: ميرووله بهکه توخمه ميرووله ي تر
گوتيتيان و نيشي پي بکن وکه بهنده.

slave driver, (۱) سهرکاري کوزيله کان
(۲) سهرکاري بڼ بهرهي: سهرکار بهکه که زور نيش به بهرده مستکان بکات.

slave-holder (slāv'hōl'dēr), *n.* خاوم کوزيله: بهنده دار.
slave-holding (slāv'hōl'ding), *adj.* هي خاوم کوزيله.

n. کوزيله داري: بهنده داري: خاوم کوزيله يي.
slave-making ant, جوړه ميرووله بهکه بهندن بهسره شاره

ميرووله ي توخمي ترداو کرموکه يان ده بڼ و پره و ده يان ده گن و ده يان کن
به کوزيله ي خويان (هروهه "slave maker").

slaver (slāv'ēr), *v.i.* (۱) ليک له دم هاتن: نار له دم هاتن.
(۲) قسه ي هيچ وپوچ و بڼ قام کردن.

v.i. ليک بهسره پڅان
(۱) ليک ناوي دم. (۲) قسه ي هيچ وپوچ و بڼ قام: قسه ي قوږ.

slaver (slāv'ēr), *n.* (۱) کمشتي کوزيله.
(۲) کوزيله فروش: بازوگاني بهنده.

slavery (slāv'ēr-i), *n.* (۱) کوزيله يي: بهنده يي: بهنده گي:
بهنده يي: نوکريتي: بهنديتي. (۲) گيروده يي: گرفتاري.

(۳) پهنج: کوشش: پهنجي زور: پهنج کيشان
کهشتي کزين: (که له کوزيله فروشيده بهکاره ده منرا).

slave ship, پختيکه بهر پڼزه ولاته ي ولاته يککريشه مکاني نه سريکا
Slave State, (که زور به يان ذي خاوم وروم) که کوزيله موش يان تيا بو به پيش شهي

پراکړش نه سريکړه.
slave trade, کوزيله موش ي تيا يي: تونه موش ي نه لهريت

يو نه سريکا و سريکيتي: بهنده کړين و موشتن: بهنده باريکاش.
slavey (slāv'ē), *n.* [British Colloq.], کارده يي

Slavic (slāv'ik, slāv'ik), *adj.* سلاوي: تاييبي به سلاوي مکاني
زمانه تاييبي

n. زما يي سلاوي. که به شيت له زمانه يي: تاييبي مکاني.
(۱) سلاوي: سلاوي: سلاوي: چار سلاوي.

slavish (slāv'ish), *adj.* (۱) سلاوي: سلاوي: سلاوي: چار سلاوي.

سپین لکھی مورخہ: ریاست بہارہ حکو

sleepy

sleepy (slēp'ī), *adj.* (۱) خەۋالو: خەۋى دىت.
(۲) ئوستو: مردو (مەجان): خامۇش: بىن دەنگ: (a ~ little town).
(۳) خەۋىلخە: ئوئىنىم.

-sleepily (*adv.*).

sleepy-head (slēp'ī-hed'), *n.* كەسكى خەۋالو

sleet (slēt), *n.* (۱) تەزەلوگە: تەزە. (۲) زوقم.

v.t. تەزەلوگە بارىن

-sleety (*adj.*).

sleeve (slēv), *n.* (۱) سەرقۇل: سەردەست: قۇل (كراس، چاكت).

(۲) كىيىمكى لوولەككىيە سەرى بۇرىيەكى تى دەخىر: ئىلەقەيەك سەرى بۇرىيەكى تى دەخىر

v.t. (۱) سەرقۇل بۇ كىيىم سەردەست بۇ كىيىم.

(۲) سەرى بۇرى كىيىم بە ئىلەقە يا كىيىم لوولەككىدا.

laugh up one's sleeve, لەبەر خۇۋە پىنگەن: بە سەير ھاتتەبەرچاۋ.

up one's sleeve, قىل لە ژىر سەردا ھەبۇن: قىل بەدەستەۋە بۇن:

(*He must have some trick up his sleeve.*)

wear one's heart on one's sleeve, ھەستى خۇ بە ئاشكرا

دەربىن (بەتايەتتى ھى دىلدارى يا خۇشەۋىستى): ھىچ نەشاردەۋە: لەپوۋىيۇن.

sleeved (slēvd), *adj.* قۇندار: (short- ~).

sleeveless (slēv'lis), *adj.* بىن قۇن (بەرگ): (a ~ sweater).

sleigh (slā), *n.* گالىيسكە بەفرىنە (بۇ خەلكو بار گواستەۋە بەسەر بەفردا).

v.t. سۋارى گالىيسكە بەفرىنە بۇن: گالىيسكە بەفرىنە لىخۇرىن.

sleigh bells,

sleight (slīt), *n.* (۱) قىلئازى: قىلئو تەلەكە: تەلەكەمازى: ئۇزىزانى.

(۲) قىلئ: تەلەكەمازى. (۳) كارامەيى: شارەزايى: وورىيى: كارمازى.

sleight of hand, (۱) دەست سۈۋكى جادوۋگەر:

قىلئازى وورىيى و ئۇزىزانى جادوۋىزان. (۲) قىلئەك لە قىلئەكەنى جادوۋگەر:

قىلئى بىن نەزائراۋ.

slender (slen'dēr), *adj.*

(۱) بارىكە: قەد بارىك: بارىك:

لەر: سۈۋكە: (She has a ~ body.).

(۲) كەم: كز: (~ wages, earning, etc.).

(۳) كەم: بىن بىنجىنە: كز: (~ hope; only a ~ chance for success).

slenderize (slen'dēr-īz'), *v.t. & v.i.* لەپەردە: لەپوۋىن:

قەد بارىك كىرەن.

slept (slept), *past tense and past participle of sleep.*

sleuth (slōōth), *n.* (۱) سۈۋىستى نەننى كىرەن.

v.t. (۱) سۈۋە سەگىكى بۇن تىرە.

بۇ سۈۋىن بىن ھەلگرتەن دۇزىنەۋى تاۋانكا: سەگى چەش.

v.t. (۲) سۈۋىن بىن ھەلگرتەن دۇزىنەۋى تاۋانكا: سەگى چەش.

sleuth-hound (slōōth'hound'), *n.* (۱) سۈۋە سەگىكى بۇن تىرە.

بۇ سۈۋىن بىن ھەلگرتەن دۇزىنەۋى تاۋانكا: سەگى چەش.

v.t. (۲) سۈۋىن بىن ھەلگرتەن دۇزىنەۋى تاۋانكا: سەگى چەش.

slew (slōō), *n. = slough.*

slew (slōō), *n., v.t. & v.i. = slue.*

slew (slōō), *n. [Colloq.],* ئۇر: ئامەرىكى ئۇر: بىرىكى ئۇر.

مەروەھا: slue.

slew (slōō), *past tense of slay.*

slice (slīs), *n.* (۱) قاش: كوز: بىرگە: تۇن: تۇنئال: پارچە:

(a ~ of apple)

(۲) ھەش: بى: (He spent a large ~ of his winnings.).

(۳) جەقۇيەكى دەم پارو تەندە نەۋە

(۴) شىشىكى دەم پانە بۇ مەركەب بۇلۇرەۋە (چاپكارى).

(۵) ئۇپ لىدانىكە كە بەلەي راستدا بىچى يا بەلەي چەپدا (پارى كۇلف).

v.t. (۱) قاش كىرەن: جىن: تۇن تۇن كىرەن

slide-way

(۲) (~ off; ~ from; ~ away) قاش لىكردەۋە: لىكردەۋە.

(۳) ھەلەرىن (مەركەب بە چەق): (The plow ~d the land.)

(۴) بەش كىرەن: دابەش كىرەن: بەش بەش كىرەن.

(۵) مەركەبى چاپكارى بۇلۇرەۋە يا پۇيەك كىرەندەن پاك كىرەۋە بە

شىشىكى دەم پان. (۶) لىدانى تۇپى كۇلف بەجۇرەك كە بەلەي راستدا بىرەت

(بۇ راستلە) يا بەلەي چەپدا (بۇ چەپلەر).

v.t. تۇپى كۇلف لىدان بەجۇرەك كە بەلەي راستدا بىچى يا بەلەي چەپدا

شىشە ئاستىكى دەم پانە (بۇ ئاگردان پاكردەۋە).

slice bar, (۱) قاشكەر (مۇۋە).

slicer (slis'ēr), *n.* (۲) ئامىرەكى قاش كىرەن يا تۇن تۇن كىرەن.

slick (slik), *v.t.* (۱) ساف ولوس كىرەن: بىرەقە ئى ھەلسان

(۲) [Colloq.]: (~ up) جوانو پىكەۋىك كىرەن: تەپپۇش كىرەن

شۇخ كىرەن

adj. (۱) ساف ولوس: بىرەقەدار: شەۋقدار: بىرەقەۋە.

(۲) خلىيسكە: خن: (a ~ road).

(۳) بە تۋان: لىتاتۋ: زىرەك: زىرەك: زانا: دانا.

(۴) [Colloq.]: فۇرۇلۇۋى: فۇلۇۋى: ئۇزۇزانە.

(۵) زەمان لوس: ئۇزۇزان: (a ~ businessman).

(۶) [Colloq.]: بە پۇگەش جوانو باش:

(a ~ book, magazine, etc.)

(۷) [Slang]: ئاياب، باش، خۇش

n. (۱) پۇيەكى خن: شۇننىكى خلىيسكە: يەلەيك پۇنى سەر پۇوى ئاۋ

يا پىرگە كە خىزى دەكات (۲) پەندە: ئىسكەنە.

(۳) [Slang]: كۇقارنىكى لەسەر كاغەزى چاكو ساف ولوس چاپكارو

كەم بايەخى وىزەيى

adv. زىرەكانە: بە ئۇزۇزانە: بە لىتاتۋانە: بە جوانو پىكەۋىكى

slicken-side (slik'n-sīd'), *n.* پۇيەكى ساف ولوسى بەرد

(كە بە لىخستى سىروشتى ۋاى ئى ھاتىن).

slicker (slik'ēr), *n.* (۱) پالتۇ باران.

(۲) [Colloq.]: كەسكى قوماربانو ساختەچى.

slid (slid), *past tense and past participle of slide.*

slidden (slid'n), *alternative past participle of slide.*

slide (shd), *v.t.* (۱) خلىيسكان: ھەلخلىيسكان: خزان.

(۲) پىن ھەلخلىيسكان: قاچ خزان (۳) كشان.

(۴) بەيىن خشىپە بۇيشتى: بە دىزىيەۋە يا بە ماتەمات بۇيشتى

(۵) لە دەست ھەلخلىيسكان.

(۶) دەستكارى نەكردنى شىكى وازىنەننى بۇنەۋە چى ئى دىت لوى نىت:

(Let it ~.; He let his affairs ~.)

(۷) خزان بە دەستقەست (پارى بىسبۇل)

v.t. (۱) خلىيسكاندەن: خزاندەن: ھەلخلىيسكاندەن

(۲) (~ in; ~ into) بە دىزىيەۋە بە بىن خشىپە تىخستى:

(He ~ the money into her hand.)

n. (۱) خلىيسكان: خزان: ھەلخلىيسكان.

(۲) شۇننى قىتەخلىيسكى. (۳) لوولەخلىيسكى (پارى مەلەن: خلىيسكى.

(۴) (۱) بەشى ئامىرەك يا مەكىنەيكە كە لە كاتى كاركردەن دىت دەچىن بە

خلىيسكان. (ب) مېلى تەنەنگەر دەماچە. (۵) وىنەي لەسەر پەردە پىشاندارو

بە شەۋق ھاۋىژ. (۶) تەختە شۇۋىشى شت لەسەر دانا بۇ تىۋوانىنى بە

گەردىن. (۷) (۱) ھەرس دان (بەرد، خۇل، بەق، سەۋۇل): ھەرس بىردن

(ب) بەردو خۇل سەۋۇلى ھەرس بەردو.

خستە پىشت گۇ: فەرامۇش كىرەن.

let side,

slide fastener, = zip-fastener.

slide Knot = slip-Knot.

slide rule, راستەي ژامەر: پاگر: راستە خلىيسكى.

slide valve, زامانە خلىيسكى: دەمۋانە خلىيسكى.

slide-way (slid'wā'), *n.* سۈنە خلىيسكى: خلىيسكى.

sliding

- sliding** (slid'ɪŋ), *adj.* خړ: خلیسک: ده‌خلیسک: ده‌گۆږی: بگۆږ
sliding door,
sliding scale, پټوانه‌خیسک: پټوانه‌یه‌که ده‌گۆږی به‌گوږه‌ی دؤخ و
slight (slīt), *adj.* (1) باریک‌ه: باریک: قه‌د باریک: له‌پ: سووکه
 (2) ناسک: به‌رگه‌ن‌گړ: به‌تر به‌نگه: لاوازا: چرووک
 (3) ناسه‌گیر: سټ بایه‌خ: هیچ‌وپوچ
 (4) کمه: سووک: نه‌خت: (a ~ fever, illness, etc.)
v.t. (1) به‌لامسه‌رایي کردن: به‌خرابی یا ناریک‌ویندی کردن
 (2) پزړه‌گرت: گوی پښ‌ندان: به‌سووک سه‌یرکردن: (to ~ a person)
 (3) بایه‌خ پښ‌ندان: به‌هیچ‌دانه‌نان: به‌هیچ‌وپوچ ته‌ماشاکردن:
 به‌لامسه‌رایي گرتن
n. پزړه‌گرت: گوی پښ‌ندان: به‌سووک سه‌یرکردن:
 کارنگه‌ریز نه‌گرتن بگه‌ییښی
-slightness (n.).
not in the slightest, هیچ: به‌هیچ‌چونیک: به‌هیچ‌چونیک
slighting (slīt'ɪŋ), *adj.* پزړه‌گرت: پزړه‌گرتن ده‌گه‌ییښی:
 به‌سووک سه‌یرکړ
slightly (slīt'li), *adv.* (1) به‌لامسه‌رایي: به‌پښ‌دانه: ښانکه
 (2) قه‌د باریکانه: باریکانه: (She is ~ built.)
 (3) نه‌ختک: توږنگ: (~ ill, overweight, better, etc.)
slily (slīt'li), *adv.* - slyly.
slim (slim), *adj.* (1) قه‌د باریک: باریک: باریک‌ه: (a ~ figure)
 (2) کمه: کز: (~ pickings: a ~ possibility)
 (3) [Dial] ښان: تله‌که‌باز
v.t. قه‌د باریک کردن: له‌پر کردن
v.i. قه‌د باریک بوون: کمه‌بوونه‌وه (قورسی: قه‌لوی)
-slimness (n.).
slime (slīm), *n.* (1) قوری‌لینج: ملته: شتی‌لینج یا لیقن
 (2) ماده‌به‌کی‌لینجه‌ماسی و قه‌له‌جن‌که هتد: دهری‌دودن
 (3) پیس: شتی‌لینج یا لیقن و پیس: لیکه‌پیس
v.t. (1) به‌شتی‌لینج یا قوری‌لینج دایوشن: ملته‌کردن به‌سره‌دا:
 شتی‌لینج لیدان: (2) شتی‌لینج لیکردنه‌وه: پاک‌کردنه‌وه (ماسی)
 که‌پروده‌لینجه
slime mold,
slim-jim (slīm-jīm), *n.* که‌سیکی‌پروده: که‌سیکی‌زور قه‌د باریک
slimsy (slīm'zi), *adj.* Also slimsy, [Colloq.], ناسک: تله‌که:
 به‌رگه‌ن‌گړ: چرووک: هیچ‌وپوچ
slimy (slīm'i), *adj.* (1) لینج: لیقن
 (2) به‌شتی‌لینج یا لیقن دایوشراو: ماده‌ی‌لینج یا لیقن دهرده:
 (3) پیس: پیس و بۆگه‌ن
-slimly (adv.); **sliminess** (n.).
sling (slɪŋ), *n.* (1) قوچه‌قانی: به‌ره‌قانی
 (2) slingshot (3) هاویشتن: هاویشتن: فریدان
 (4) پت یا گوریسی شت به‌رزو نزم‌که‌روه: سلنگ (ب) قایشی‌تفنگ
v.t. (1) به‌ره‌هاویشتن به‌قوچه‌قانی
 (2) هاویشتن: هاویشتن: فریدان (3) به‌رزو نزم‌کردنه‌وه به‌گوریسی یا پت
 (4) دکه‌وون: ده‌که‌جوانن: شو‌پروونه‌وه
-slinger (n.).
sling (slɪŋ), *n.* سلنگ: خوارده‌ویه‌کی‌مه‌ستکه‌ره
sling-shot (slɪŋ'shot'), *n.* دارو‌لاستیک
slink (slɪŋk), *v.t.* به‌دزی‌یه‌ره‌هاتن و چوون:
 به‌پښ‌خشیه‌جوولانه‌وه یا پوښتن: له‌شهردا:
slink (slɪŋk), *v.t.* به‌راویته‌بوون: به‌تایبه‌ی‌مانگا: به‌فریدان
n. گوږه‌که‌ی‌به‌راویته: گوږه‌که یا به‌چکه‌ی‌له‌بارچو
adj. له‌بارچو: به‌تایبه‌ی‌گوږه‌که

slip

- (1) بڼ‌خشپه: به‌دزی‌یه‌ره: به‌پښ‌دنگ:
slinky (slɪŋ'ki), *adj.* (a ~ evening gown)
 (2) [Slang] جوانو شوخ و شنگ (به‌تایبه‌ی‌له‌جوولانه‌وه)
(a ~ evening gown)
-slinkily (adv.); **slinkiness** (n.).
slip (slɪp), *v.t.* (1) به‌دزی‌یه‌ره یا به‌پښ‌دنگ دهرچوون:
 به‌پښ‌خشپه‌پوښتن: دهرپازبوون: (He ~ped out of the house.)
 (2) (a) به‌پښ‌دنگو به‌خیرا پوښتن: کشان
 (ب) خیرا تیپه‌پروون به‌پښ‌پنژانین:
 (The years ~ped away. Time ~ped by.)
 (3) له‌دهست دهرچوون: (Don't let this opportunity ~.)
 (4) گۆږان له‌باریک یا دؤخیکه‌وه بؤ‌یکینی‌تر
 (5) (a) خزان و که‌رتنه‌خواره‌وه: خزان:
 (The plate ~ped from her hand.)
 (ب) مه‌خلیسکان: خلیسکان: پښ‌دهرچوون: ساتمه‌کردن: ساتمه‌دان
 (c) ترازان: له‌جڼ‌چوون: (7) مه‌له‌کردن
 (A) دانه‌دواوه (تندروس‌ستی، می‌شک... هتد): به‌ناخداچوون:
 (He has been ~ping for several years.)
 (9) شکان (نرخ، بارزا، موچه، کرئ): کمه‌بوونه‌وه: داچوون: کزیوون:
 (Both prices and wages have ~ped.)
v.t. (1) تیختن (به‌خلیسکاندنه‌وه شته‌که‌وه): پیاکړدن: خسته‌ناو:
 (He ~ped the bolt through the hole.)
 (2) گورج‌له‌پرکردن یا داکه‌ندن: | to ~ on (off) one's clothes |
 (3) به‌پښ‌دنگ یا به‌دزی‌یه‌ره تیختن: به‌پښ‌خشپه‌خسته‌ناو
 (He ~ped in a cutting remark.; to ~ a coin into a child's hand; They ~ped some kind of drug into her drink.)
 (4) (a) له‌پزچوونه‌وه: له‌پښ‌نمان (It ~ped her mind.)
 (ب) مه‌له‌کردن: پښ‌نن‌انین: هه‌ست پښ‌نه‌کردن
 (5) به‌ره‌لابوون: دهرپازبوون
 (6) به‌ره‌لاکړدن (تاجی له‌کاتی‌راودا): (to ~ greyhounds)
 (7) بواردن (ته‌قل): گری نه‌دان (درومان)
 (8) به‌فریدان: به‌راویته‌بوون (هه‌روهه "slink")
 (1) (a) لیزگی‌یکي قه‌راغ‌تاره به‌له‌می‌لیوه ده‌خړتیه‌ناو‌ناو‌و لیزه
 ده‌میزرتیه‌دهرئ: (ب) لیزگی‌یکي قه‌راغ‌تاره که‌شتی‌له‌سهر‌دروست‌ده‌کړی‌و
 چاک‌ده‌کړتیه‌وه (2) پست: پاتی‌سگ: هوسار: جله‌و: (3) ژور‌کراس
 (4) جلی‌مدال: به‌رگی‌یکي‌مداله‌له‌به‌روانکه‌ده‌چن
 (5) به‌رگه‌سهرین: به‌رگه‌پشتی
 (6) خلیسکان: خزان: مه‌لخزان: ساته: قاچ‌دهرچوون
 (7) لادان (له‌پن‌بازی‌ناسایی و چاک)
 (8) هه‌له: هه‌له‌ی‌زمان یا پښ‌نوس‌له‌دهم‌دهرچوون:
 (a ~ of the tongue)
 (9) پوداننیکي ناخوش: ړنگه‌وتننیکي‌تایه‌سهند
 (10) پاده‌ی‌که‌م‌وگورپی‌کاری‌مه‌کینه‌یکه
 (11) (a) یاری‌کردن (مه‌کینه) شلوقی: جڼی‌خو‌نه‌گرتن
 (ب) ترازان: له‌جڼ‌چوون (12) هه‌روس: قلیشانه‌وه: ترازان (به‌ره، زمین)
a slip of the tongue, له‌دهم‌دهرچوون: له‌زمان‌ترازان:
 هه‌له‌ی‌زمان یا پښ‌نوس
give someone the slip, خو‌ئی‌دهرپازکردن: خو‌ئی‌دزی‌یه‌ره:
 له‌دهست‌راکړدن
let slip, له‌دهم‌ترازان: له‌دهم‌دهرچوون: له‌زمان‌ترازان
slip over, زور‌گویی‌پښ‌ندان: به‌لامسه‌رایي‌گرتن
slip up, [Colloq.], مه‌له‌کردن: به‌مه‌له‌داچوون
 (2) بؤ‌سهر‌نه‌گرتن: تیکچوون: سهر‌نه‌که‌وتن
slip (slɪp), *n.* (1) قه‌لم (موتوربه‌کردن): گوږه‌که‌ی‌په‌پوست‌کردن:
 چوون: خه‌لف: (2) گه‌نجیکي قه‌د باریک یا بچوک: خه‌لف (مه‌جان)

slop

- هملخزانين؛ هملخليسيكاندن.
- خزان؛ خليسيكان؛ كشان ورك مار.
- (۱) خزا خليسيك.
- (۲) له خليسيكان يا كشان دهچن: (~ walk).
- (۱) تلمزم (دار، بمر، بؤمباي تهقيو).
- (۲) تاله موو، خوري، لوكه، يا كمتاني خاو، پيشال.
- تلمزم تلمزم كردن؛ تلمزم ليكرده نوو.
- بوون به تلمزم؛ تلمزم لاييوني نوو.
- خواردنوه يميكي مستكيري وولاته سلافي يميكانه.
- slob (slob), n. [Dial.], (۱) قوپ.
- (۲) شوئينكي قوپو چلپاوي؛ شوئينكي لياواي.
- (۳) [Colloq.]، كسيكي گلهوئي پنتي پيس وپوخلی بيزارگري نيزاني شت به ناچركوييكيكر.
- slobber (slob'er), v. (۱) ليك له دم هاتن؛ ليك دمردان.
- (۲) به سؤزهو قسمركدن؛ هستي بهسؤز دهرين (دلداري).
- ليكاوي كردن؛ پيس كردن به ليك يا خواردن له دممه كهوته خواروه.
- (The baby has ~ed his coat.) (۱) ليك. (۲) قسهو نووسيني زور بهسؤزو مندالنه.
- slobber over someone, زور هستي خوشمويستي بمرامبي دهرين؛ بمرست؛ ناوي دم بؤ تكان
- slobery (slob'er-i), adj. (۱) ليقن؛ تهر و ناخوش؛ لينج؛ ليكاوي؛
- ليكن. (۲) بهسؤزو مندالنه (دوان، نووسين).
- sloe-eyed (slō'id'), adj. چاو وهرش و گهره.
- sloe gin, جن؛ خواردنوه يميكي مستكيره.
- slog (slog), v. & v.i. - slug. (۱) به ميواشي و به زمحمت پويشتن بهريوه؛
- slog (slog), v. (۱) همنگاي ميواش و ورد هملينانوه.
- (۲) پهنج دان؛ زور نيش كردن؛ نارهق پشتن.
- (۱) نيشي زور گران؛ پهنج.
- n. (۲) پويشتينيكي دورو درزو گران و ماندووك.
- slogger (n.).
- slogan (slō'gən), n. (۱) هاواري جنگي خيله نويسكولتهندي يميكانی
- كؤن. (۲) درووشم (بهتايي بهتي هي حيزب، پتكرخا، دزگا... هتد)؛ نالا.
- (۳) درووشمي دزگايه يمي بازگاني بؤ شت فروشتن.
- sloid, slojd (sloid), n. = sloyd.
- sloop (slōop), n. بهلمي بايهواني يك ستووني يا دار.
- sloop of war, بهلمي بچووكي جنگ.
- slop (slop), n. (۱) لياوا؛ ليقه؛ قوپو ليقه.
- (۲) چالاي پيس؛ ناو شلهي پژاو يا هملپژاو.
- (۳) شورباو خواردنوه يمي تري پوون و بن قام.
- (1) (pl.) بهراموه (كه دهرين به گياندان)؛ پاشماوه.
- (۵) (pl.) ملتعي پاشماوهي خواردنوه يمي مستكيري دروستكردن.
- (۶) (pl.) گو؛ پيسايي.
- (۷) نووسين و دوواني له ننداره بهدمر به سؤزو بن قام.
- (۸) [Slang]، كسيكي گلهوئي پنتي پيس و پوخلی شت به پتكوپينيكي نمكس.
- (۱) پژان؛ هملپژاندين. (۲) پژان (له بهر پري دهفري شله).
- (۳) (~ over) له پاده بهدمر به سؤزهو دوران.
- (۴) به همنگاي وورد قورسو ميواش پويشتن (ووك بهناو قوردا).
- (۱) پژاندين (به خواردنوه يمي دهفري شله).
- (۲) شله يا ناو پياكرن؛ ناو شتي شل بهسمره، پژاندين.
- (۳) نان تيكردن به نيزانده و ناقله يانه. (۴) بهراموه دن به چوارپي.
- slop over, (۱) پژان؛ پژاندين؛ بهسمره؛ پژاندين.
- (۲) [Colloq.]، له ننداره بهدمر به سؤزهو دوران.

slip

- (۲) كسيكي قمد باريك؛ كسيكي باريكمله.
- (۴) تيرمدار؛ پارچه تهختدارينيكي درزو و تملك و باريك.
- (۵) پارچه كاغذيكه شتيكي لاسر نووسرا بن يا ناماده كرا بن؛ پارچه كاغذ: (an order ~).
- (۶) تهختي دانيشتنی كليسه.
- قلمم ليدان؛ قلمم ليكرده نوو بؤ موئوريه كردن.
- v. & slip (slip), n. قوپي شل (كليسيكاري).
- slip cover, (۱) بهرگه كورسي و قمنه يميكه كه پيوه يمي نوو و نوو و نوو.
- لاندهرين (۲) بهرگي دهرموي پيرتوك كه له بهرگه پهكهي نوو گراوه.
- slip-knot (slip'not'), n. گري خليسيك.
- (همرهوا " slide Knot ").
- slip noose, قولله گري خليسيك.
- slip-on (slip'on'), adj. (۱) به ناساني له بهر دهرين و دادمهكرن.
- (۲) بهسمره له بهر دهرين (ووك بلووس و كراسي بن قوپچه).
- n. بهرگينيكي بهسمره له بهر كراي (ووك بلووس و كراسي بن قوپچه).
- slip-over (slip'ō'vēr), n. & adj. = slip-on.
- slippage (slip'ij), n. (۱) خليسيكان؛ خزان؛ هملخزان.
- (ب) خزان (گيري نوئومييل)؛ ترازان؛ له چني خؤ دهرچون؛ ياري كردن.
- (۲) پادهي نم خزان، ترازانه، يا ياري كردن.
- (۳) بن تيني بهموي نم خزان يا ياري كردنوه.
- slipper (slip'er), n. سؤل؛ نعل؛ پيلاوي ناومال؛
- (bedroom ~s)
- slipperd (slip'ērd), adj. سؤل له يين
- slippery (slip'er-i, slip'ri), adj. - (a ~ road) خزا خليسيك
- (۲) دهستي ئي گير نايي له بهر ليقني يا لينجي (ووك ماسي)؛ لووس.
- (۳) پشت بين نه بهستراو؛ هميشه گؤپا؛ بن بار؛ فيلباز؛ قومارباز؛
- چني بوا؛ نيهه (Obs.)، سووك يا ناشرين (پهروشت)؛ ناووبوي.
- slippery elm, (۱) درمختينيكي بؤن خوشه توئيكه يمي ناوموي
- ملمحه يمي ئي دروست دهرين. (۲) توئيكی ناوموي نم درمخته كه ملمحه يمي ئي دروست دهرين.
- slippy (slip'i), adj. [Dial. or Colloq.] = slippery.
- slip-sheet (slip'shēt'), n. پهريهك كاغذي سپي به دهخريته نيوان
- دو پهري تاز له چاپ دراوموه بؤ لهكدار نه بويونيان به مرمكه يمي يكت.
- لاپهريه يمي سپي خستنه نيوان دو لاپهري تاز چاپ كراوموه. v. & v. & slip-shod (slip'shod'), adj. (۱) (۱) سؤل له يين؛
- پيلاوي پاژنه سوا له يين. (ب) پاژنه سوا (پيلاوي) كونه كؤن.
- (۲) (۱) بن دهريست؛ پنتي؛ پيس و پوخل؛ به تهنگره نه هاتو؛ لاسهرا؛
- بيياك (ب) به لاسهرا يي كراو؛ تيكل و پيكل؛ بن سهر و بن خراب (كان)؛
- قلمب (كار) (~ work, writing, etc.)
- slip-slop (slip'slop'), n. [Colloq.], (۱) خواردنوه يمي مستكيري
- پوون و بن تام؛ شورباي پوون و بن تام. (۲) قسهو نووسيني هيج و پوچ و
- بن تام
- slip-stitch (slip'stich'), n. تهقني شاشي ژيره و، واته، نه بيزراو.
- slip-stream, هواي پان پيوه نراو بؤ دواوه به پهروانه يمي هرزه
- slipt (slipt), archaic or poetic past tense of slip.
- slip-up (slip'up'), n. [Colloq.] همل
- slip-way (slip'wā'), n. ليژيكيكه به كشتيكا يا قنارخ نوو؛ بؤ
- دروستكردن و چاكرده نووي كشتي و بهنمو كشتي خستنه نار نوو نيود
- دهرينانه - دهره، ههرهوا " slip # 1 " .
- slit (slit), v. & (۱) هسپرين له سري دريژي؛ هسپرين و كرندهو.
- (۲) ترو ترو خورن به بهريشه و به پارچي بريت بريت - باري دريژي؛
- (۳) ميتر تيش؛ ترو
- (The ~ under the door lets in light. The ~ in her skirt.)
- slither (slith'er), v. (۱) خزان؛ خليسيكان؛ هملخزان.
- (۲) خنجر ووك مار؛ ووك مار پويشتن

همرەس بردن (مەجان)

(Tired from his walk, he ~ed into a chair.)

(۲) نوقوم بون لەناو قواری، زەلکار، یا بەفردا! پێ داچوون! داچوون.

(۳) لەپەر شکان (نرخ، بازار) له پێر چوونه‌خوارەوه (نرخ) بەناخداچوون.

(۴) شان داچەکان.

(۱) له پێر کەوتن! له پێر کەوتنه‌خوارەوه.

(۲) له پێر شکان یا چوونه‌خوارەوه (نرخ) پێن بازاری: (an economic ~).

slung (slʌŋ), past tense and past participle of sling.

پارچەبەک ناسن یا بەردی بەستراوه بە سەری قایشیکەرەوه

slung-shot, وەك چەك بەكارده‌ئێنرێت.

slunk (slʌŋk), past tense and p.p. of slink # 1.

slunk (slʌŋk), alternative past tense and p.p. of slink # 2.

slur (slʊr), v.t.

(۱) بە پەلە بەسەردا پزیشتی یا باسکردن!

بە کورتی باسکردن! پەراندن! زۆر گۆی پێ نەدان!

(He ~red over the dead man's faults and spoke chiefly of his virtues.)

(۲) ووشە قووتدان یا پەراندن له قسەکردندا! زمان تێکناڵان! زمان تەتەلەکردن.

(۳) [Dial.] له‌کەدارکردن! پیس کردن.

(۴) له‌کەدارکردن (چاپکاری) پەلەدارکردن.

(۵) سووک کردن! ناوێراندن! ناو پیس کردن! ناو له‌کەدارکردن.

(۶) (۱) دوو گۆزانی جیا ووتن یا دوو ناوازی مۆسیقای جیا لێدان بەبێ

وەستان. (ب) نیشانه‌کردنی نۆتە مۆسیقا

n. (۱) بە پەلە یا بە کورتی باسکردن! درژە پێ نەدان.

(۲) ووشە قووتدراو یا پەرێندراو له قسەکردندا.

(۳) پەلە! لەکه! لەکه. (۴) له‌کەداری! لەکه! سووک کردن! ناوسووک!

ناوپیسی. (۵) (۱) ناوازی جیاوازی لێکدراو یا تێهەلکێشراو.

(ب) نیشانه‌ی نەم لێکدانه یا تێهەلکێشانه.

slurp (slɜrp), v.t. & v.i. & n.

هەلقوێراندن (شۆریا، شله)

هەلقوێشێن

slurry (slʊr'i), adj.

چیمەنتۆی شل! گەچاو! قوێرولیتە! قواری!

پارچە ی ووردی نەتواری ناو ناو

slush (slʌʃ), n.

(۱) بەفرۆ سەهۆلی نیوه چووه‌وه! لیتاو!

لیتە ی بەفرۆ سەهۆل. (۲) قوێرولیتە! لیتە! قوێر چلپاو.

(۳) پاشماوە ی پۆنی چینیشت لێنانی ناو کەشتی.

(۴) پۆنی مەکیه چەورکردن (بۆ ژەنگ نەگرتن).

(۵) نووسین و قسە ی لە ئەندازە بەدەر بەسۆز.

v.t. (۱) مەکیه چەورکردن بە پۆن (بۆ ژەنگ نەگرتن).

(۲) (UP ~) دیزو کونی دیوار پێکردنەوه بە قوێر قسل! گەج لێدان!

بە قوێر قسل پێتەکردن.

(۳) داشۆزین بە سۆندە (زەمینە کەشتی) شۆردن بە ناوی خۆپ.

(۴) قواری ئی هەلپێژاندن! لیتاوی بەفر ئی هەلپێژاندن.

v.i. بەناو لیتاو یا بەفرۆ سەهۆلی چوواوە! پزیشتی.

slush fund, (۱) دەسکەوتی فروشتنی پاشماوە ی شتومەکی کەشتی

کە ووردە شتی پێن دەکێژێت بۆ کەشتی یەوانەکان.

(۲) (۱) ستووتی بەرتیل: ئەو پارەبەگە کە تەرخان کراوە لەلایەن دەسگایەکەرە

بۆ بەرتیل دان بە کاربەدەستان و بۆ کاری قەدەغە ی تری وەها.

(ب) پارەبەگە کە فەرمانبەرای دەسگایەک لە خۆیان کۆ دەکەنەوه بۆ ناھەنگ

گێژان و سەیران و... هتد.

slushy (slʌʃ'i), adj.

(۱) لیتاوی! بە لیتاوی بەفرۆ سەهۆل داپۆشراو.

(~ street)

(۲) له لیتاوی بەفر دەچن! نیمچە توواوێه! له بەفرۆ سەهۆلی نیوه توواوه

دەچن: (~ snow; a ~ mixture).

(۳) هەچووپوچ و بەسۆز لە ئەندازە بەدەر: (a ~ novel).

slut (slʌt), n.

(۱) ئافەرتی پیس و پۆخل! ژنی چەپەل.

(۲) مەجەبە! فلتن! ئافەرتی سووک.

خراب کردن

sludge (slʌdʒ), n. (۱) قور هی سەرزەمین یا بێنی نەستیل و پویان! لیتە.

(۲) حلتە! بەلغ (۳) پارچە سەهۆلی شکاوی سەراو.

-sludgy (adj.).

slue (slʊd), v.t. & v.i. Also slew,

بادان! یا پێدان! سوێراندنەوه!

خوولاندنەوه.

n. (۱) نادار! یا پێدان! سوێرانەوه! خوولاندنەوه.

(۲) ئەو نارە ی کە شتیکی یۆ با دەدری یا دەسوێرنێرنێرنەوه.

slue (slʊd), n. = slough.

slue (slʊd), n. = slew.

slug (slʌg), n. (۱) منە! گیاندارێکی نەرمی لێنچە له کۆمەلە ی شەیتانۆکە

گژوگیا و یووگی باخچە دەخوات. (۲) کرمۆکە ی نەرم و لوس ی هەندێ جانەرم.

(۳) [Colloq.] کەسێکی تەمەل و تەوێز! گیاندارێک یا ئوتومبیلێکی خاو.

slug (slʌg), n. (۱) گولە! فیشە! ساچمە.

(۲) پارچە کازایەکە ئەوەندە ی پارەبەکی ووردە دەبێت و لەباتی پارە بە

قاچاخی دەخەرتە ناو مەکیه ی شت فروشتنەوه.

(۳) تۆبەلە کازا! یا شووشە ی ئامادەکراو بۆ شت ئی دروستکردن.

(۴) پەرە کازای تەنگ و یاریک بۆ دێر جیاکردنەوه (چاپکاری).

slug (slʌg), n. [Slang],

slug (slʌg), v.t. [Colloq.],

بە توند مستەکۆلە ییاکێشان

مستەکۆلە ی مستەکۆلە ی توند

n. [Colloq.],

slugabed (slʌg'ə-bed'), n.

slugfest,

(۱) شەرە مستەکۆلە ی دێرندە.

(۲) یاری " بێسبۆل " ی بە تین یا چوست و چالاک

slugard (slʌg'ərd), n.

کەسێکی تەمەل و تەوێز و خاو

adj.

sluggish (slʌg'ish), adj.

(۱) خاو! سست! هێواش.

تەمەل (۲) سارد (بازار) بێ جموجوول! کز (بازار)

(a ~ economy, market, etc.)

sluice (slʊis), n.

(۱) ئەندو ی دەرگا دار

(۲) دەرگای بەنداو یا بەست (بۆ داڕێژکردنی ناوی پویان، دەریاچە یا نەستیل).

(هەرەوه " sluice gate ") (۳) ناوی داڕێژکراو بەم جۆرە دەرگایە.

(۴) جۆگە (بەتایبەتی هی ناوی زیاده).

(۵) جۆگە ی لێژ بۆ شۆردنەوه ی لێژ خۆلی زێراوی یا دارو دەستەک گواستنەوه.

v.t. (۱) ناوی عەماراو یا دەریاچە بەرەلەکردن له دەرگاوه.

(۲) ۱- شۆردنەوه ی لێژ خۆلی زێراوی بە ناوی خۆپ.

(ب) شۆردن بە ناوی خۆپ! ناوی خۆپ پیاکردن:

(The sailors ~d the deck with hoses.)

(۳) دارو دەستەک گواستنەوه بە جۆگە ی خۆپ.

v.i.

لێوہات (ناو)! بە جۆگە یا دەرگای عەماراودا پزیشتی ناو.

sluice-way (slʊis'wā'), n.

جۆگە ی دەستکرد.

slum (slʌm), n.

گەرەکی هەژاران! گەرەکی قەرەبالفی پەپووتی

پیس و پۆخلی گۆی پێ نەدراوه

v.i.

سەردار لەم جۆرە گەرەکە! چوونە گەرەکی وەها: (go ~ming).

slumber (slʌm'bər), v.i.

(۱) نوست! خەوتن! چاو چوونەخەر!

کەروێشکەخەوکردن (۲) خامۆش بوون! کپ بوون! سەپوون! نەجۆلانەوه.

v.t.

بە خەر بردنەسەر! بە نوستن بردنەسەر.

n.

(۱) نوست! خەر! کەروێشکەخەر

(۲) خامۆشی! کپی! سپی! نەجۆلان.

slumberous (slʌm'bər-əs), adj.

(۱) خەر و لێو

(۲) خامۆش! کپی! بێ دەنگ! نوستو! هێمن (ب) له نوستن دەچن

(۳) خەر و لێخەر! نوێنەر.

slumbrous (slʌm'brəs), adj. = slumberous.

slump (slʌmp), v.i.

(۱) له پێر کەوتن! داکەوتن! تلیسانەوه (مەجان)

- (۳) كچىكى چەقارەسوز. بىن ھەيا. يا چاوقايم (لەرپوي گانتەوہ)
(۴) دىل 'دەلەسەگ' سەگى مەن
sluttish (slut'ish), *adj.*
(۱) چەپەل پېسوپۇخل.
(۲) قەجەنە 'سوك' لە قەجە دەچىن.
sly (sli), *adj.*
(۱) فېلسان: تەلەكەباز: ئۇيىنار: ئۇزان: ئۇل.
(۲) نەيىنار: پەنھانار: لە ئۆزەرە شت كەم. (۳) بە گۆبەن: كەتتەنار.
 on the sly,
 slyly, slily (sli'li), *adv.* بە دىزىيە: لە ئۆزەرە: بە نەيىن: بە ئۇلانە.
 slype (slip), *n.* پارەو يا دالانى ئىوان كىنەسە مالى قەشە.
 smack (smak), *n.* (۱) تام: بۇرۇ بەرامە: تامىكى كەم: چەش.
(۲) نەختىك: تۆزىك: تۆسكالىك.
v.i. (۱) تامىكى تايىبەتى ھەيىون: تام لەوہ چوون:
(*The medicine ~s of sulphur.*)
(۲) ~ of) بۇنى ئەوہ ئى ھاتىن (مەجان: لەوہچوون: وا گەياندن:
(*This ~s of foul play.*)
smack (smak), *n.* (۱) شەقەي لىو: ماچ: تام كەردنى شتى مەزو خۇش و
 توون: شەپەي لىو
(۲) ماچى شەقە ئى ھەلسىنارو: شەقەي ماچ: (~ *on the lips.*)
(۳) زللە: شەقازلە: شەپازلە: شەپلاخ.
(۴) شەقەي لىلە: شەقەي قامچى يا شەوول لىدان.
v.i. (۱) شەقە لە لىو ھەلساندن (لە تام كەردنى شتى مەزو خۇش تووندا):
(*to ~ one's lips*)
(۲) ماچ كەردن و شەقە لە لىو ھەلساندن: شەقە لە لىو ھەلساندن لە ماچ كەردن.
(۳) شەقەي زللە ھاتىن: شەپازلە يا قامچى لىدان و شەقە ئى ھەلساندن:
(*to ~ a naughty child*)
v.i. شەقە ئى ھەلسان: شەپە ئى ھەلسان.
adv. (۱) بە شەقە بە شەپە: (*The child fell ~ on her hand.*)
(۲) يەكسەر راستەخۇ: (*The car went ~ into the wall.*)
smack (smak), *n.* (۱) بەلەمى نايەوانى يەك ستووندار.
(۲) بەلەمىكى پاوہەماسىيە كە ھەوزىكى تىدا بىن بۇ تىخستى ماسىيەكانو
 نەردىيان
smacker (smak'er), *n.* (۱) ماچىكى زل: ماچى شەقە ئى ھەلسىنارو.
(۲) شەپازلە: زللە: شەقازلە: شەپلاخ. (۳) [Slang], دۇلار.
smacking (smak'ing), *adj.* بەتەن: قايدە: خىرا: توند
(*a ~ breeze*)
small (smôl), *adj.* (۱) بچووك: بچووك (لە چار شتى ھاوچۇردا):
(*a ~ animal, town, room, audience, etc.*)
(۲) (a) كەم. (*a ~ income, amount, etc.*)
(ب) كەم (زۇمەرە) (*a ~ number of people*)
(۳) بچووك: لە پەروى سەرمايمەرە:
(*a ~ business, businessman, farmer, etc.*)
(۴) ھىچوپوچ: بىن بايەخ: شايبانى ياس نىيە.
(۵) بچووك: يەلەويايە: ئاسايى: گەند (يەلەويايە)
(۶) مېشك تەسك: ناپياو: ھىچوپوچ: بىن ئرخ: (~ *people*)
(۷) كز (دەنگ): نەرم (دەنگ): نەسپايى (۸) پوون (خواردنەوہ).
adv. (۱) بە پارچەي بچووك بچووك. (~ *Cut it up*).
(۲) بە دەنگى نزم
(۳) ھىچوپوچانە: بە پادەيمىكى كەم: بە ترس و لەرمزەوہ: كەم.
n. (۱) شتىكى بچووكتر لەوانى تر.
(۲) [pl.] ووردەشت: شتى ووردە. (۳) [pl.] **small-clothes**
-smallness (n.).
 feel small, تەرىق بونەوہ: شەرەزاربون: پوورەش بون: پىسوابون.
 no small, زۇر: ئىچكار: زۇر: كەم نا
(*There was no small excitement about the news.*)
smallage (smôl'ij), *n.* كەرمەوزە كىنەوہ

- small arms,** چىكى بچووك (وہك تەنگەو دەمانچە).
small beer, (۱) يەرەي خراپ: يەرەي پوون.
(۲) كەسنىك يا شتىكى ھىچوپوچ و بىن بايەخ: شتى ناگرىگ.
small capital, تىپى گەورەي قەبارە بچووك.
small change, (۱) پارەي ووردەي كەم ئرخ: ووردەي كەم ئرخ
(۲) شتى ھىچوپوچ و كەم بايەخ:
(۱) پانتۇلى گورت و تەسكى **small-clothes** (smôl'klôthz'), *n.pl.*
 پياوانە (لە سەندەي ھەزەمەدا بەباو بو).
(۲) [British], ووردە چل (وہك قانئەو دەرىپى و دەسەس... ھەتد)
 (ھەروہا " **smalls** ").
small fry, (۱) ماسى بچووك: بەچكە ماسى.
(۲) مەدالى ووردە: مەدالى بچووك: مەدال.
(۳) كەس يا شتى ھىچوپوچ و ناگرىگ.
small game, ئىچىرى پارى بچووك.
small hours, كاتى دواي ساتى دوازەي نيوەشەو: دواي نيوەشەو.
smallish (smôl'ish), *adj.* نەختىك بچووك: تۆزىك بچووك.
small intestine, پىخۇلە بچۇكە.
small-minded (smôl'min'id), *adj.* يىرتەسك: تىنگەيشتو:
 خۇيەرست: ھىچوپوچ
-small-mindedly (adv.); **small-mindedness** (n.).
small of the back, چالايى لاخووروي پشت لەسەرو سەتمەو.
small potatoes, [Colloq.], (۱) كەسنىك يا شتىكى ھىچوپوچ و
 بىن بايەخ. (۲) كەسان يا شتى ھىچوپوچ و ناگرىگ.
small-pox (smôl'poks'), *n.* ئاۋلە.
small stores, ووردە بابەت: فۇزەنى وەك تووتن و جگەرەو سابوون
 كە لە دوكانى كەشتىدەيە بۇ فۇزەشەن بە كەشتىيەوانەكان.
small-sword (smôl'sôrd', smôl'sôrd'), *n.* شىرى
 شىربازى
 كە بىرىقىيە لە شىشنىكى بارىكەلەي دەسكار.
small talk, دەمەتەق: دەربارەي شتى ھىچوپوچ و بىن بايەخ
small-time (smôl'tim'), *adj.* [Slang], ھىچوپوچ: بىن بايەخ:
 بچووك: ھىچ: (~ *hoodlums*)
smalt (smôlt), *n.* (۱) بۇيەي شىن: (۲) پەنگى شىن: شىن.
smaltite (smôl'tit), *n.* Also **smaltine,** كانزايمىكى سىپى و زىويە
(۱) شووشەي پەنگارەوگ.
(۲) پارچەي لەم شووشەيە.
smaragd (smar'agd), *n.* زەمەرە: بەردىكى بەنرخى سەوزە.
smarmy, بەسەمىزى بە دەربەستەو ھاتو:
 لەخۇپازى و خۇيەرەپىشەو: (*a ~ magazine article*)
smart (smärt), *v.i.* (۱) چووزانەو: تووزانەو: كزانەو: پىزانەو:
 گل كەردن: (*Iodine ~s when it is put on a cut.*)
(۲) ھەست بە چووزانەو كەردن: ھەست بە ئازار كەردن: ئازار گەيىن
(۳) سوئ چەشتى: پەشيمان بوونەو: تووشى نەشكەنجە بوون.
(۴) (~ *for*) سزا چەشتى: سزا خواردن.
 سوئ: نەشكەنجە: ئازار: ئىش و ئازار.
(۱) (a) زىرەك: زىنگ: دانا: (*a ~ person*)
(ب) زىرەكە: دانايانە: (*a ~ answer*)
(۲) خىرا: گورج: (*a ~ pace*)
(۳) ئۇزىن: سەردەرچو: ووردا: چاچك: گوستاخ: (*a ~ businessman*)
(۴) پۇشتەو پەرداخ: شوخ (جلوبەرگ): تەپەش: قۇز: (*a ~ dress*)
(۵) بەباو: مۇدە: شوخ: (*a ~ restaurant*)
-smartness (n.).
smart aleck (smärt-al'ik), [Colloq.], كەسنىكە كە شانازى بە
 زۇزىانى خۇيەرەو دەكات و خەك پەست دەكات: كەسنىكى خۇ بە زىرەك داشەرو
 بە تەسەوہ قەسكەر

smarten

-smart-alecky (adj.).

smarten (smär't'n), v.t. (۱) پوشته و پیرداخ کردن؛ تەپپۆش کردن.

(۲) حیراکردن؛ پێ هەلگرتن؛ خێراتر پۆشیتن: (~ the pace).

v.t. (~ up), خۆ پوشته و پیرداخ کردن.

smart money, (۱) پارە پێدارو لە بریتی برینداربوون یا نهخۆش

کەوتن لە کاتی شیشدا؛ بۆ بژاردنی نهخۆشی یا برینداربوونی کاتی کار.

(۲) زیاده بۆ بژاردنیکی وەها (لە سزای پێ دەربەستیدا).

(۳) پارە ی گرمو لەسەر گراوی کەسێک کە زۆری کات براوێه.

smart set, خەلکی تێگەشتوو زێرە و تەپپۆش.

smart-weed (smärt'wēd), n. پووەکی زەنگاری گۆل

پەنگاو پەنگە گەڵاکە تانی توون و تێر.

smarty, smartie (smär'ti), n. = smart aleck.

smash (smash), v.t. (۱) ووردوخاش کردن؛ شکاندن؛

هەپروو بە هەپروو کردن.

(۲) پیامالین؛ بە توند پیادان؛ هاویشتن؛ بە توند لێدان یا پیاکێشان:

(~ed his fist on the table.)

(۳) بە توند لێدانی تۆپی تەنس بەسەر سەردا کێشانی بە زەویدا.

(۴) هاپرین؛ جیق دەرھێنان؛ پان و پلێش کردنەو؛ پلێشانەو؛ بەزاندن؛

تێکشکاندن؛ پافراندن.

(۱) بە قایم بۆشێشەو چوون؛ بە توندو بە دەنگی بەرز بەرمو پێشەو چوون. v.t.

(۲) ووردوخاش بوون؛ هەپروو بە هەپروو بوون؛ شکان؛ پارچە پارچە بوون.

(۳) بە توند لێدانی تۆپی تەنس بەسەر سەردا کێشانی بەزەویدا.

(۴) پلێشانەو؛ جیق دەرھاتن؛ پان و پلێش بوونەو؛ تێکشکان.

(۵) (~ up) نابووت بوون؛ مایە پووت بوون.

(۱) (a) دەنگی ووردوخاش بوون؛ هارە؛ شەقە؛ تەقە.

(ب) ووردوخاش بوون؛ ووردوخاشی؛ ووردوخاش کران.

(۲) تێکشکان؛ بەزین؛ فەوتان؛ شکستی.

(۳) ژێرکەوتن؛ نابووتی؛ مایەپووتی

(۴) نەبەکدادان بە دەنگی بەرزو بە توند؛ تەبە؛ دەنگی پیاکێشان؛ پیاکێشان.

(۵) خواردنەوێکی مستکەرە (لە براندی و نەعنا و شەکر دروست دەکری).

(۶) بە توند لێدانی تۆپی تەنس بەسەر سەردا کێشانی بەزەویدا.

(۷) [Colloq.] زۆر سەرکەوتوو.

زۆر سەرکەوتوو. adj. [Colloq.],

adv. بە شەقە یا تەقەییکی ژل؛ بە تەپەییکی ژل.

smashed (smash't), adj. [Slang], سەرخۆش؛ مست؛ کەیل.

smashing (smash'ing), adj. (۱) تەواو بەزین؛ ووردوخاشانە؛ تەواو:

(a ~ defeat)

(۲) دەنگدەرەو؛ زۆر جوان و سەرکەوتوو:

(The play was a ~ success; a ~ performance)

smash-up (smash'up), n. (۱) رووخانی تەواو؛ بەزین؛

تێکشکان؛ هەرس بردن؛ بەناخداچوون. (۲) کارەسات؛ شکستی.

(۳) لێکدانی زۆر بە قایمی دوو نوتموئیل و شکانیان.

smatter (smat'ēr), v.t. (۱) دووان بە زمانیک بە ناتەواوی؛

قەسەکردن بە زمانیک بە ناپەوانی (۲) بە لاسەرلایی فێربوونی شتێک؛

هەر بە ناو یا بە پووکەشی فێربوون؛ بە گالتهگرتنی فێربوونیک.

v.t. چەنەبازی کردن؛ چەنەدان؛ هەلوەری کردن.

n. زانیینیکی کەم یا لاسەرلایی؛ زانیینی ناتەواو یا پووکەشی.

smattering (smat'ēr-in), n. زانیینیکی کەم یا لاسەرلایی؛

زانیینی ناتەواو یا پووکەشی.

smear (smēr), v.t. (۱) لەکەدارکردن؛ لەکاوی کردن؛ پیس کردن.

(۲) شتیکی لێنج؛ چەو؛ یا پیس لێدان و بەسەردا بۆوکردنەو.

(۳) ناو لەکەدارکردن؛ ناوێراندن؛ ناو پیس کردن؛ ناو سووک کردن.

(۴) [Slang] فەوتاندن؛ تێکشکاندن؛ نەهیشتن؛ سەرنەو؛ لەناوێدان؛ بەرگرتن.

v.t. پیس بوون؛ لەکەداربوون؛ لەکاوی بوون

n. (۱) لەکە؛ پەلە

smile

(۲) دلۆپی شە (وەک خۆین) کە دەخێتە ژێر گەردیبنەو بۆ تێوانین

(۳) ناوێزان؛ ناو لەکەدارکردن؛ ناو پیس بوون؛ بوختان.

(۴) [Obs.] (۱) مەلەم.

(ب) ماددەیکە کە لە پووەک دەدری یا بۆوکردنەو بەسەردا.

smear-case (smēr'kās), n. = cottage cheese.

smearly (smēr'i), adj. (۱) لەکاوی؛ پەلەدار؛ لەکەدار.

(۲) پیسکەر؛ لەکەدارکەر.

-smeariness (n.).

smell (smel), v.t. (۱) بۆن کردن.

(۲) هەستێنکردن؛ بۆن کردن (مەجان): (They ~ed trouble and ran.)

(۳) بۆن پێوەکردن؛ بۆن کردن (بۆنەوی بزانن بۆگەنە یان نا):

(~ the milk and tell me if it's sour.)

v.t. (۱) بۆن پێوەکردن؛ بۆن کردن.

(۲) بۆن هاتن؛ بۆنیکی تاییەتی ئی هاتن: (The bread ~s fresh.)

(۳) بۆگەن لێوەهاتن؛ بۆن هاتن؛ بۆگەن کردن؛ بۆنی پیس لێوەهاتن.

(۴) (n) (۱) بۆن ئی هاتن: (His breath ~s of garlic.)

(ب) بۆنی خراب لێوەهاتن (مەجان)؛ ناپاکی و ناپەسەندی گەیاندن:

(His plan ~s of treachery.)

(۵) [Slang]؛ پایەخ نەبوون؛ هیچ تیا بەستە نەبوون؛ بەکەک نەهاتن

n. (۱) هەستی بۆن کردن (۲) بۆن؛ بۆن و بەرامە (۳) بۆن کردن.

(۴) نیشانە؛ بۆن (مەجان)؛ وا گەیاندن.

(۱) بە بۆن دۆزینەو؛ دۆزینەو بە بۆن کردن.

(۲) بۆ گەپان بە ووردی و دۆزینەو.

(۱) مڕۆف یا گەیاندی بۆنکەر؛ بۆنکەر.

(۲) شتی بۆندار؛ شتی بۆگەن. (۳) کەسێکە نیشی ئەرەبی تاد و چاک و خراپی

شت تاقی بکاتەو بە بۆن کردنی شتەکە. (۴) ئەندامی هەستیاری شاخی

هەستیاری جانەور. (۵) [Slang]؛ لووت.

شووشە ی نوشار (ووشە ی دوابی بیینە).

smelling bottle, خۆئی بۆن کردن؛ نوشاری بۆنی خۆش پێوەکراوە

smelling salts, بۆ هینانەو هۆش خۆی خەلکی بووراه و چاکردنەو سەر نیشە.

smelly (smel'i), adj. بۆگەن؛ بۆندار.

smelt (smelt), n. جۆرە ماسییەکی بچوکی رەنگ زێوی.

smelt (smelt), v.t. توواندەوێ کەنازی خاوی پوختەکردنی.

v.t. توواندەوێ پوختەکردنی کەنازی خاوی.

smelt (smelt), alternative past tense and p.p. of smell.

smelter (smel'tēr), n. (۱) توینەرەوێ کەنازی خاوی (مڕۆف).

(۲) کوورە یا کارگە ی توواندەوێ پوختەکردنی کەنازی خاوی.

smeltery (smel'tēr-i), n. کارگە ی توواندەوێ پوختەکردنی

کەنازی خاوی.

smew (smū), n. جۆرە مڕاوی بەکە.

smidgen (smij'in), n. Also smidgeon, smidgin, [Colloq.],

تۆزێک؛ نەختێک؛ نەختێک.

smilax (smī'laks), n. جۆرە پووەکی خۆمەلوا سەرە.

smile (smīl), v.t. (۱) زەرەخەنەگرتن؛ خەن؛ خەنێن؛ خەنێنەو؛ بێکەهاتن؛

بێهاتن. (۲) بە سەر هاتنەبەرچاوی بێهاتن.

(۳) (۱) جوان دیار بوون؛ خەنێنەو (مەجان):

(hillsides ~ing in the sunlight)

(ب) بۆ پێکەنین (مەجان)؛ بە چاویکی باش سەیرکردن؛ بەهات بوون؛

پەسەندکردن: (Fortune ~d on us.)

v.t. (۱) بە زەرەخەنە دەربڕین. (۲) گۆپین یا کارتیکردن بە زەرەخەنە.

n. (۱) زەرەخەنە؛ بێکە؛ بێه؛ خەن؛ خەنێنەو.

(۲) زەرەخەنەگرتن؛ بێکەهاتن؛ خەنێنەو.

(۳) پوختەکردنی جوان یا دلگیر؛ باری جوان و گەش.

-smiler (n.); smilingly (adv.).

smile away, بە زەرەخەنە لابردن؛ بە خەن نەهیشتن یا سەرنەو؛

smirch

(to smile away grief, tears, anger, etc.)

smile on (or upon), به چای و ماش سه بگریدن؛ به هات بون بۆ:

(Fortune smiled on her.)

smirch (smürch), v.t. له که دارکردن؛ پيس کردن؛ له کاری کردن.

(2) ناو له که دارکردن؛ ناو پيس کردن؛ ناو پانندن.

n. له که پهل پهل پيس. (2) له که (ناو پانگ)؛ له که داری.

smirk (smürk), v.l. بزهاتن؛ زمرده خه گرتن به تهوسوه،

به دروه. يا به له خویایی بوونهوه.

n. بزه؛ زمرده خه نه تهوسوه، به دروه، يا به له خویایی بوونهوه.

smirky (smürk'i), adj. به بزهوه؛ به زمرده خه نه تهوس يا دروه:

(a ~ face)

smite (smīt), v.l. (1) به توند لیدان؛ به قایم پیاکیشان يا پيامالین

(به تیغ يا به دهس).

(ب) لیدان (به جۆزیکي تايهتی): (The Lord will ~ him dead.)

(2) توش بون (~ with disease).

(3) کوشتن؛ فوتاندن؛ سزاندن؛ تیکشان؛ هیرش بردهس.

(4) کارتیکردن؛ له پر هست جولاندن.

(5) دلفراندن؛ کورتنه خۆشه ریستی به وه:

(She has smitten him with her charms.; ~ with love)

v.l. لیدان به قایم؛ به توند پیاکیشان يا پيامالین.

smith (smith), n. (1) ناسنکوت؛ ناسنگر؛ زمره نگر:

(gold ~ ; silver ~)

blacksmith (2)

smithereens (smith'ə-rēnz'), n.pl. [Colloq.], ورده پارچه.

smithers (smith'ēr), n. pl. [Colloq.], = smithereens.

smithery (smith'ēr-i), n. (1) زمره نگر؛ ناسنگر؛ ناسنگاری.

smithy (2)

smithsonite (smith'sən-īt'), n. سمیسنیت؛ کانزایمکی سپی يا

زمره کاری جینکۆی به.

smithy (smith'i), n. دووکانی ناسنگر؛ ناسنگرخانه؛

دووکانی ناسنگری.

smitten (smit'n), alternative p.p. of smite.

adj. (1) به قایم لیدراو؛ به توند پیاکیشراو.

(2) توش بوو؛ شکست؛ پۆمه بوو؛ زور خراپ تیکرتوو.

(3) [Colloq.], زور کموتۆته خۆشه ریستی کسینکوه؛ زور له دلفراندیه؛

دلفراندراو.

smock (smok), n. (1) برگینکی تەنگ و نهختیک دهلبی دهره وه به لسه.

له سهر جله وه له بهر دهگرتن؛ له کاتی نیش کردندا بۆ پيس نه بوونی جلهکان.

(2) [Archaic], chemise.

v.l. (1) نهم حۆزه بهرگه له بهرکردن.

(2) لۆچ کردن و تیککردن جلوبه رگ به ریز بۆ جوانی.

smock frock, بهرگینکی سهر جله کرنگاری له یو پایی له بهری دهکن

(روشی پيشو و بینه).

smocking (smok'ing), n. لۆچ کردن و تیککردن جلوبه رگ

به ریز بۆ جوانی.

smog (smog), n. دووکه نی نوتمییل و کارگه؛ دووکه نی پيس.

smoggy (smog'i), adj. دووکه لای؛ پره له دووکه نی نوتمییل و کارگه.

smoke (smök), n. (1) دووکه

(2) شتیکی دووکه ناسا (وهك هلم و هلاو).

(3) حگه ره کیشان؛ ماره ی جگه ره کیشانیک:

(Do we have time for a ~ ?)

(4) حگه ره؛ سه ییل.

(5) شتیکی بن سوود يا بن نهجام: (Our plans went up in ~).

(6) شتی یلنکهر.

v.l. (1) دووکه ن کردن؛ دووکه ن لئوه هاتن

smooth

(2) دووکه ن کردن به شتیوه یه کی خراپ (زۆیا، ناگردان):

(The fireplace ~s badly.)

(3) دووکه ن زور کردن (چرا): (4) تهپ و تۆز ئی ههلساندن (به خیرا پۆیشتن)

(5) جگه ره کیشان؛ جگه ره خواردن.

v.l. (1) له که دارکردن به دووکه ن؛ دووکه لای کردن؛ رهش کردن.

(2) دووکه ن کردن (گۆشت، ماسی)؛ به دووکه ن ناماده کردن و پاراستن (وهك

قاوومه). (3) قانگدان؛ قاودان؛ دهره پانندن.

(4) جگه ره کیشان؛ جگه ره خواردن.

(5) [Archaic], هستپنکردن؛ دهره پنکردن:

(He ~ed the trick at once.)

(6) [Obs.], گالته پنکردن؛ کلک پنه کردن.

smoke out, قانگدان؛ قاودان؛ دهره پانندن.

smoke bomb, بۆمبای دووکه ن (جنگ).

smoke-house (smök'hous'), n. کارگه ی گۆشت و ماسی

دووکه ن کردن؛ دووکه خانه.

smoke-jack (smök'jak'), n. خامیری سوورانه وی شیشی گۆشت

پرانندن کوره.

smoke-jumper, ناگرکۆژنه ره وه یه که به پهره شووت دینه خواره وه

بۆ کۆژاندنه وی ناگری دارستان.

smokeless (smök'lis), adj. بۆ دووکه ن؛ دووکه ن نهکن.

smokeless powder, بارووتی بۆ دووکه ن.

smoker (smök'ēr), n. (1) جگه ره کیش؛ جگه ره خور.

(2) فارگۆنی جگه ره کیشان له شه منه ده ردا.

(پیشی ده ورتن): "smoking car".

(3) نامهنگ يا کۆری پیاوان (چونکه له کۆندا جوان نمبو له بهرچای و ناهرت

جگه ره بکیشن).

smoke screen, پهره دووکه ن (بۆ شارده وه ی راستی بهك، نهتی بهك،

يا جوجوولی له شکره له دوژمن)؛ چاره بهست.

smokestack (smök'stak'), n. دووکه لکیش.

smoke tree, بره ختی که گوله پهره داره کانی له دووکه ن دهچن.

smoking car, فارگۆنی جگه ره کیشانی شه منه ده ردا.

(هه ره ما "smoker").

smoking jacket, چاکه تی جگه ره کیشانی پیاوانه؛ چاکه تیکی

نهختیک دهلبی ئیوارانی پیاوانه به جاران پیاو له بهری دهکرد له ماله وه له کانی

جگه ره کیشاندن بۆ پاراستنی جلهکانی له بۆنی دووکه ن.

smoking room, ئووری جگه ره کیشان (له نوتهیل و پانه دا).

smoking-room (smök'ing-rōom), adj. بۆ پهره (قهه)،

نوکه، چیرۆک؛ ههلمالراو.

smoky (smök'i), adj. (1) زور دووکه لکهر:

(a ~ fire, fireplace, etc.)

(2) له دووکه ن دهچن؛ دووکه نی: (a ~ haze).

(3) دووکه لای؛ پره له دووکه ن: (a ~ room).

(4) دووکه لای؛ پهنگ و تام و بۆنی له دووکه ن دهچن.

(5) دووکه ن پهشی کردوه؛ دووکه ن لهی داوه يا پيسی کردوه.

-smokily (adv.); smokiness (n.).

smolder (smöl'dēr), v.l. Also smoulder, سووتان و دووکه ن

کردن به بن گر لئبوونه وه. (2) خهفه یی بوون؛ به خهفه یی مانعه.

(3) پيش خوارده وه؛ له ژیره وه توو به بوون و پق ئی بوونه وه:

(For years hatred ~ed in his heart.)

n. چره دووکه نی ناگری بن گر؛ ناگری خهفه کراو.

smolt (smölt), n. بهچکه ماسی "سهلمون".

smooch (smōoch), v.t. & n. = smudge.

smooch (smōoch), v.l. [Slang], ماچ کردن.

n. [Slang], ماچ.

smooth (smōoth), adj. (1) (a ~ surface), ساف و لوس:

- (ب) سور: ساف (*a ~ fire*).
 (۲) تەخت: (۳) بى توك: لووس وپوس: لووس (*a ~ cheek*).
 (۴) شى يەك دان (تونوتۇلى شى): بە تۇيەل نەوستاره: (*a ~ paste*).
 (۵) ھىمى: لەسەرخۇ: مەنگ: (*a ~ seas*).
 (۶) ئاسان: بى تەنگۈچەلمە: بى ناپەھەتى: پىكويىك:
 (~ progress; ~ sailing)
 (۷) لەسەرخۇ: ھىمى: (*a ~ temper*).
 (۸) خۇش (قام): قون و تىژ ئىيە.
 (۹) ساز (دەنگ): خۇش: يەك نەوا.
 (۱۰) زمان لووس: خۇ بەرە پىشمە: پىكويىك: رەوشت:
 (~ words; a ~ manner; a ~ talker)
 (۱۱) [Slang] زۆر خۇش (كات): (*a ~ time*).
 (۱۲) [Slang] لىھاتو: پىكويىك: جان و باش (*a ~ dancer*).
 (۱۳) لىبەك ئاگەئى (مەكىنەكارى).
 ۱) تەخت كىرىن: (۲) (ب) ساف و لووس كىرىن: ساف كىرىن.
 (ب) چىچ و لۇچ تىدا نەھىشتىن يا ئى لاپىرىن: (۳) ئاسان كىرىن: كەندو كۆسپ
 لەبەردە لادان (۴) ھىمىن كىرىنە: ھىنانە: سەرخۇ: (۵) جان و پىكويىك.
 ۱) ئاساسى و پىكويىكى: بە ھىمىنى: لەسەرخۇ.
 ۲) شىتىكى ساف و لووس: پويەكى ساف و لووس يا تەخت.
 ۳) ساف و لووسكارى: تەخت كىرىن.
 ۱) ئاسان كىرىن: كەندو كۆسپ لە پىدا لاپىرىن
 (to smooth away obstacles to a plan)
 ھىمىن كىرىنە: ھىنانە: سەرخۇ
 ۱) چا و ئى يۇشنى: زۆر بە گىرىگ دانەنان: زۆر كۆي پى نەدان.
 ۱) لولە ساف (*smōoth' bōr*, *smōoth' bōr*), *adj.*
 تەنگى لولە ساف
 ۱) ساف و لووس كىرىن
 ۲) ساف و لووس بوون
 ۱) دەم و چا و لووس:
 بى رىش و سىمىل: تىف تىفە دراو: (۲) ساف و لووس: (*a ~ tile*).
 (۳) روو لە تىبار: دىزۇنە: بە سەرزى دىسوز
 ۱) ماسووكە لە خۇزە كار كىرىن يا ئۆتۇماتىكى
 ۲) ھەك ماسووكە پىخۇلە و مەزەندان و دەزولە خۇن.
 ۱) خۇ تىف تىفە كىرىن:
 ۲) دەم و چا و پىدا كىرىن: پىش جان تاشىو.
 ۱) قىسە خۇش:
 ۲) زمان لووس: زمان پارا و قىسەزان.
 ۱) زمان لووس:
 ۲) دەم لووس.
 ۱) خواسى جۇرا و جۇرى يەك
 ۲) نىخ: چىشتانە يەك خوار دەمەنى ھەمەچەشنى لەسەر خان تىدا دادەننى و
 ۳) ھەركەس چەدى پىن بخوئى دەخوات بە يەك نىخ و بەردەستى خۇشى دەكات.
 ۱) (*smōt*), *alternativ past tense and p.p. of smite*.
 ۱) ھەناسە ئى پىرىن: (ب) خىنگاندىن.
 ۲) ئاگر خەفە كىرىن (۳) داپۇشنى: بەسەردا پىدا كىرىنە:
 (a dish of liver ~ed in onions; a grave ~ed in flowers;
 to ~ a child with kisses)
 (۴) شاردنە: كىرىن بە ئىزەرە: (*to ~ a yawn, one's anger, etc.*).
 ۱) ھەناسە بى نەدان: خىنگان: ھەناسە ئى پىرىن
 ۲) شاردنە: مەزىرە: كىر: كىرەنە
 ۳) [Dial.] سووتان و دووگەل كىرىن بە بى گىر لىبونە: ھە.
 ۱) چە دووگەل: تەپ و تۇز يا ھەلمى چى
 ۲) [Archaic] ئاگرىكە كە لە ئىزەرە بسووتى و دووگەل بىكەت بەمى گىر
 ۳) لىبونە: ئاگرى خەفە كىراو (۴) لە ئىزەرە كولان: پىشان: پىش خوارنە: ھە.

-smothery (*adj.*).smoulder (*smōl'dēr*), *n.* = smolder.smudge (*smuj*), *n.*

- (۱) لەكە: پەلە: (۲) ئاگرى چە دووگەلە: ھە.
 (۳) چە دووگەل (بى قانگدانى مېشولە و جانەرى تىدا دارودەخت
 پاراستن لە زوقم و سەرما).
 ۱) قانگدانى جانەرى بە چە دووگەل: چە دووگەل كىرىن بە باخدا بى
 پاراستنى لە زوقم و سەرما و سولە: (۲) لەكە دار كىرىن (۳) لەكە لاپەرە يەك بە
 مەرەكەبى لاپەرە يەك تى تازە نووسراو يا چاپكراو: پىش كىرىن.
 ۱) پىدا بوونە: لەكە يەك: (۲) لەكە دار بوون: پىش بوون: لەكەلە بوون
 لەكە دار (۳) بە مەرەكەبى: پىش: لەكەلە: ھە.
 -smudgy (*adv.*); smudginess (*n.*).
 ۱) جان و پىكويىك: شۇخ: تەپۇش.
 (۲) زۆر لەخۇ پارى: ھەست بە ھىچ پىتويستى و مەترسى و كەم و كوپى يەك
 نەگەر.

-smugly (*adv.*); smugness (*n.*).smuggle (*smug'l*), *v.t.*

[to ~ goods into (or out of) the country]

(۲) بە دىزى يەكە بىرىن يا دەر كىرىن: (*to ~ a letter out of prison*)

۱) قىچىچى كىرىن

smuggler (*smug'lēr*), *n.*smut (*smut*), *n.*

- (۱) ھىيس (۲) لەكە: پەلە
 (۳) قىسە يا نووسىنى پىش و ئاشرىن: نووسراو بى شەرمانە و نىز و پىش
 (۴) سىن (كە لە دەغ و دىدان دەدات و رەشى دەكات).
 ۱) پىش كىرىن: لەكەلە كىرىن: لەكە دار كىرىن.
 ۲) پىش بوون: لەكەلە بوون
 -smuttily (*adv.*); smuttiness (*n.*); smutty (*adj.*).
 لەكەلە كىرىن: پىش كىرىن: لەكە دار كىرىن.
 ۱) لەكە: پەلە يەك: پىش: پەلە: (۲) چەلە و پىشى و شەك بوورە: بەلە.
 -smutchy (*adj.*).
 ۱) بەش: (۲) ئاگرى: ئەو خوار دەمەنى يەكە كە لە
 بەپىنى دوو ژەمدا دەخوئى بە سەرىنى يەكە
 ۱) ئاگرى كىرىن: نەختىك شە خوارىن بە سەرىنى يەكە لە بەپىنى دوو ژەمدا.
 ۱) چىشتانە يەكە خوارىنى سووكى
 سەرىنى پىشكەش دەكات.
 ۱) لغا و
 لغا و كىرىن.
 ۱) بە تەواوى
 شىواو: زۆر شىواو يا تىكچو.
 ۱) شىواندىن: بە تەواوى تىكدان يا شىواندىن.
 ۱) بارىكى بە تەواوى شىواو يا تىكچو.
 ۱) چوقول: چوقولى لى پىدا: كۆلەكەلە تىژ.
 (۲) كۆتەرەدار يا لەقەدارى ژىرناوى پىدا و دەرياچە (كە دەپىتە ھۇي مەترسى
 بۇ بەلەم پىدا پىشتىن) (*snaggle tooth*).
 (۴) دىران يا ھەلە شەنەرى كاڭا.
 (۵) تەگەرە: قۇرت يا كۆسپى چارە پىدا نەكراو: (*Our plan hit a ~*).
 ۱) چوقول لىدان: دىران يا ھەلە شەنەرى بە چوقول بەرەمەتن.
 (۲) تەگەرە تىخىست: تەگەرە تىكەرتن: قۇرت خىستەن.
 (۳) پىدا يا دەرياچە پاكىرەنە لە كۆتەرەدار و لەقەدار.
 -snaggy (*adj.*).
 ۱) دىدانى دەرىقۇچى.
 ۲) دىدانى خوار يا شكاو
 -snaggletoothed (*adj.*).
 ۱) شەپتانەكى باخچە: قاقەلە جىنكە:
 ۲) گىياندارىكى نەرمى لىنجى قاقەلە دارە گۆگىا و پويەكى باخچە دەخوات:

snail-paced

- پنج پىچۆكە (۲) كەسنىڭ يا گىئادارنىڭ زۆر خاروخلېچك يا ھىۋاش!
كەسنىڭ خار يا تەمەل
- at a snail's pace, زۆر ب ھىۋاشنى زۆر خار يا ھىۋاش
snail-paced (snāl'pāst'), *adj.* زۆر ھىۋاش زۆر خار:
(~ progress)
- snake (snāk), *n.* (۱) مار: كەسنىڭ ئاپاك ۋە ئېيىڭ
(۲) تەبىئىي نەستورۇ زۆر دىۋىزە دەكرى بەناۋ بۇرىۋ زۇرابى گىراۋدا بۇ بەر بەرەلەكرىنى
- v.i. بە پىچاۋپىچ پۇششەن ۋەك مار: ۋەك مار كىشان يا كىشان
v.t. [Colloq.] (۱) پاكىشان (بەتايىبەتە بە پەت يا زىجىر): (۲) پاقەكاندن
۲. ۋەك مار بە پىچاۋپىچ پۇششەن: كىشان ۋەك مار
snake-bird (snāk'būrd'), *n.* مارە مەل: مەلىڭى دەريايى ماسى
خۇرى مل پىچاۋپىچ ۋە دىۋىزە دەنوك تىۋىزە ناۋچە گەرمەكانە.
- snake-bite (snāk'bit'), *n.* مار پىۋەدان: مار گەستە: گازە مار
snake charmer, مارگر ماريان:
snake dance, مارە سەما (۱) جۇرە سەمايەكى دۋو سالانە تىرە
"ھۇپى" مەندىيە ئەمەريكايىيەكانە بىرەتەيە لە يارى كىرەن بە ماري
زەمگۇلەدار ھەكاتى سەماكەدا (ب) خۇپىشادانئىكە خەك دەستى يەكتىرى
تىدا دەگىرەن پىچاۋپىچ ۋەك مار دەپۇن
- snake fence, = worm fence.
snake-head (snāk'hed'), *n.* = turtlehead.
snake in the grass, دۋزەنى ئېيىنى: بىرەمرى ئاپاك:
مەرسى مەيىنراۋ
- snake-mouth (snāk'mouth'), *n.* دەمەمارانە پۈرەكىڭى گول
بەمەبى گەل نىزەبىيە.
- snake pit, شىنچەنە
snake-root (snāk'root', snāk'root'), *n.* (۱) گىمارانە
پۈرەكەكە گۈايە رەگەكەي دەمرانە بۇ مار پىۋەدان: (۲) رەگى ئەم پۈرەكە.
- snake-skin (snāk'skin'), *n.* (۱) پىنستە مار
(۲) جەرم قايىشى لە پىنستە مار درۋوستكرۋ
- snake-stone (snāk'stōn'), *n.* (۱) بەرە مارانە بەردىكە گۈايە
دەمراب بۇ مار گەستە: (۲) whetstone
snake-weed (snāk'wēd'), *n.* مارەگى: چەند جۇرە پۈرەكەكە
گۈايە دەمرانە بۇ مار گەستە.
- snaky (snāk'i), *adj.* (۱) ماري: ماري: تايىبەتە بە مار:
(۲) پىچاۋپىچ: (۳) ئاپاك: ئېيىڭ: زەھراۋى: پىس: ئېيىڭان:
(۴) ماراۋى: پەرە لە مار:
- snap (snap), *v.i.* (۱) قەپ پىداكرىدەن: قەپال لىدان: قەپ لىدان:
(The animal ~ped at the meat.)
(۲) ~ at: پى پىداكرىدەن: قۇستەنەۋە بە پەرۋشەرە ۋەگىرەن يا پەلاماردان:
(We ~ped at the invitation.)
(۳) ~ at: بە ناشىرىنى توندوتىزى ۋەلام دانەۋە يا قەسە لەگەل كىرەن.
(۴) لە پى قىرتان يا پىچران بە دەنگى بەرە: لە پى ترازان: لىك ترازان.
(۵) پۈرەخان: ھەستە دەمار: مېشك: بەرەھەلىسى: پىسان: ھەرەس بىردەن.
(۶) قىرچەق كىرەن: (دارى ناۋ ناگى): تەقەتەق ھاتان: تەقەنەۋە:
شەقە ئى ھەلسان: قىرەكەكرىدەن
(The fire is ~ping.; The whip ~ped loudly.)
(۷) قىرە ئى ھەلسان لىكاتى داخستەدا: تەقە لىۋەھاتان:
(The lock ~ped shut.)
(۸) بە خىراۋ پىك ۋەيىكى جۈۋلانەۋە.
(The soldiers ~ped to attention.)
(۹) گىرانەۋە داخران خىرا خىرا: (ۋەك چاۋ لىكاتى شەلەۋان پەشۋەكاندا).
v.t. (۱) پى پىداكرىدەن: پەلاماردان: قەپ پىداكرىدەن: قۇستەنەۋە.
(۲) قىرتان: لىك ترازان بە دەنگى بەرە: پىچران: قىرە ئى ھەلسان.
(۳) ~ out: پىن ۋەرىن: (مەجان): بە ناشىرىنى توندوتىزى قەسە لەگەل كىرەن.

snappy

- (۱) چەقەنەلىدان: پىستەلىدان: (He ~ped his fingers.)
(۵) قىرە ئى ھەلسان لىكاتى داخستەدا: داخستەن بە قىرە:
(He ~ped the safety before putting the gun away.)
(۶) تىگىرەن: (ۋەك دارۋولاستىك):
(He ~ped her with a rubber band.)
(۷) ۋىنەگىرەن: (She ~ped a picture for us.)
(۱) قەپ: قەپال: (۲) پى پىداكرىدەن: قۇستەنەۋە: قۇزىنەۋە: پەلامار.
(۳) قىرتان: پىچران بە دەنگى بەرە: لىك ترازان: قىرەكەكرىدەن.
(۴) شەقە: قىرە: قىرچە:
(We heard the ~ of the whip;
the ~ of a broken branch in the forest)
(۵) ۋەرە (مەجان): ۋەلام يا قەسە ناشىرىن: ھەپە (مەجان).
(۶) مارەيەكى كىرەت: (تەنە بۇ سەرماسۋە):
(We had a cold ~ last month.)
(۷) قىرتىنە: (the ~ of a bracelet).
(۸) چەقەنە: پىستە: (۹) داخستەكە قىرەتە لىۋەپىت (ۋەك ھى قىل).
(۱۰) بىسكۈپىنكە زەمچەقەلى تى دەكرى: (مەرۋە "gingersnap"
(۱۱) snapshot.
(۱۲) [Colloq.]: تىن: چۈست ۋە چالاكى: گىرگۈيا: ۋوزە:
(The performance seemed to have no ~.)
(۱۳) [Slang]: شىتەكى ئاسان: كارىڭى ئاسان: كارىڭى سۈۋك.
(۱۴) [Slang]: كەسنىڭ بە ئاسانى كارىڭى يا شىت پىن سەمىنراۋ
(۱) سەرىنى (بىر): بىرى ئى ئەكرەۋەتە: پەلە. (a ~ decision).
(۲) قىرە ئى ھەلسان لىكاتى داخستەدا.
(۳) [Slang]: ئاسان: سۈك: (a ~ assignment, job, etc.)
adv.
بە قىرە: بە قىرە: بە شەقە.
not a snap, بە ھىچ جۇرەك: ھىچ.
snap (a person's) head off, سەرىڭىدەنە: زۆر بە تۈرەپىۋىۋ
توندوتىزىۋە قەسە لەگەل كىرەن: زۆر ئى تۈرە بۈۋەن.
snap once's finger at, بە سۈك تەماشاكىرەن: بەھىچ دانان:
گۈي پىن نەدان: پىزە نەگىرەن.
snap out of it, زۋو ھەلسانەۋە (لە نەخۇشى يا دلەنگى):
زۋو خۇگىرەنەۋە يا ھاتنەۋە سەرخۇ: چاكىۋەنەۋە: خۇ ئى پىزكارىدەن
(We hope he will snap out of his depression.)
snap bean, لۇبىيە سەۋن:
snap-brim (snap'brim'), *n.* شەپقەيەكە لىۋارەكەي ھەلگەۋەتەۋە
بۇ سەرمەۋە لە پىشەۋە داکىۋەۋە بۇ خاۋەرە لە پىشەۋە.
snap-dragon (snap'drag'on), *n.* پۈرەكەكە گۈلى سىۋى ۋەردو:
سۈۋو نەرخەۋانى دەكرىت.
(۱) بىكىرى "snap".
(۲) snapping beetle: (۳) snapping turtle
قالۇنچەي تەقەتەكە: قالۇنچەيەكە كە دەستى
تۈۋەدا يا كەرت بەسەر پىشتا خۇي رادەتەكىنەۋە تەقەتەق لىۋەدەيت
كىسەلى ئاۋى گازىر: كىسەلىكى ئاۋىيە
كاۋىرى بەھىزە بە توند قەپ لە نىچىرەكەي دەكرى.
snappish (snap'ish), *adj.* (۱) گازىر (سەك): دى:
(۲) تۈۋە: پىن ئەزاكەت: زامان پىس: تۈۋەۋەتە: بە كۈرتىۋە ناشىرىنە ۋەلام دەمرەۋە.
-snappishly (adv.); snappishness (n.).
snappy (snap'i), *adj.* (۱) بەتەن: گۈرچ ۋەگۈل: چۈست ۋەچالاك:
خىرا: (a ~ reply, conversation, pace, etc.)
(۲) snappish
(۳) ساردو خۇش: نەختىك سارد: (a ~ day).
(۴) [Colloq.]: خۇش: تەپپۇش: (a ~ dresser).
-snappily (adv.); snappiness (n.).
make it snappy, [Slang]. خىرا: بەلەكە.

- snap-shot** (snap'shot), *n.* (۱) تەقەي بىن نىشان گىرتىنە. (۲) وىنەي سەرىپى (بە كامېرا). (۳) دىيەنچىگە بە پەلە يا بۇ ماۋىيەگى كورت بىنراۋ: وىنەي ئەم دىيەنە لە مېشكاد.
- snare** (snâr), *n.* (۱) تەلە: داۋا تەبىكە. (۲) ئۆيىگە دەۋرر بىنى تەپلى پىن دەگىرى: بۇ باشتى دەنگدانەۋى. (۳) snare drum. (۴) قولغەي تەلىكە بۇ دوۋەل دەرىھىنان (نەشتەكارى).
- v.t.* (۱) كوردن بە تەلەۋە: نە تەلە گرتى: كوردن بە داۋە. (۲) تەپلىكە بىچۈكى دۈۋەرىيە دەۋرەكەي: بىنەكەي بە ئۆي دەگىرى بۇ باشتى دەنگدانەۋى.
- snarl** (snärl), *v.t.* (۱) مېاندن: دان ئى چىكردىنەۋە (ۋەك سەگ). (۲) مېمېكردن (۳) بە توۋرەيى و توندوتىڭى و ئاشرىنى لەگەل دۋان: ۋەك سەگ پىن ۋەرىن يا حەپە كوردن (مەجان): (He ~ed at us.) (۴) بە توۋرەيى و توندوتىڭى و ئاشرىنى ووتى: ۋەك حەپە يا ۋەپەي سەگ ووتى (He ~ed his contempt.)
- n.* (۱) مېمە: مېمە: ددان چىكردىنەۋە. (۲) ووتەي و توندوتىڭى و ئاشرىنى بە توۋرەيى ووتراۋ: ۋەپە (مەجان): حەپە.
- snarl** (snärl), *v.t.* (۱) ئالۇسكاندىن (دەۋرر، پەت، قۇ، قولايى پاۋەماسى): ئالۇزى: ئىكناۋان و گىرى ئىخسەت. (۲) شىۋاندا: ئالۇزى: بەيەكداچۈن و ئىكناۋان: (Traffic is ~ed.)
- v.t.* (۱) ئالۇسكان: ئىكناۋان و گىرى ئىكناۋان: بەيەكداچۈن.
- n.* (۱) ئالۇسكاۋى: شىۋى ئىكناۋى يا بەيەكداچۈن و گىرى ئىكناۋى: (The child's hair is full of ~.) (۲) بارىكى ئالۇسكاۋى: ئالۇسكان و شىۋانى كاروبار: ئالۇزى: تەنگۈچەلمە.
- snarly** (snärl'i), *adj.* توۋرە توۋرە: زامان پىس: بە خەك دەۋرەي: (مەجان).
- snarly** (snärl'i), *adj.* ئالۇزى: ئالۇسكاۋى گىرى ئىكناۋى: ئالۇزى: شىۋان.
- snatch** (snach), *v.t.* (۱) لە دەست ھەلپۈسكەند: لە دەست فراندن: پىر پىنداكردن: بىرەن: پەلاماردان: فراندن: لە دەست پاپسكان: قۇستىنەۋە: (He ~ed the purse from her hand in broad daylight.) (۲) بە ھەل زانىن و بىرەن يا كەك ئى ۋەگرتى: ھەل ھىنان و كوردن: (He ~ed a few hours of rest.) (۳) [Slang] فراندن (مىۋە): (The kid was ~ed as he left school.)
- v.t.* (۱) پەلاماردان: پىر پىنداكردن: قۇستىنەۋە: ھەلپۈسكەند: بىرەن: پەلاماردان: فراندن: لە دەست ھەلپۈسكەند: لە دەست فراندن: پىر پىنداكردن: بىرەن: پەلاماردان: فراندن: لە دەست پاپسكان: قۇستىنەۋە: (a ~ of sleep) (۲) ماۋىيەگى كورت: ماۋىيەگى كەم: (a ~ of gossip) (۳) نەختىكە: تۈزىكە: تۈسكە: كەمىك: (a ~ of gossip) (۴) [Slang] فراندن (مىۋە): [Slang] قۇز: كۆز: (۱) پىر پىنداكردن: پەلاماردان بۇ گرتى: snatch at, (He snatched at the purse, the rope, etc.) (۲) بە پىرەشەۋە ۋەگرتىن يا پىن قايىل بوون: قۇستىنەۋە: قۇزىنەۋە: (She snatched at the chance to go on a trip to Europe.)
- snatch-block**, بەكەمەكە كە دەتۈرئى لە لايەكەيەۋە بىرەتەۋە بۇ ھەلگەردن يا توندكردىنەۋە گورىسى شىل (كەشتىيەۋە).
- snatchy** (snach'i), *adj.* پىچىچى: ئارىكەۋە: دەمەمە.
- snath** (snath), *n.* Also snathe, دەسكە داس
- snazzy** (snaz'i), *adj.* [Slang], نۇر جۋان: ئاياب: شۇخ (شت): قۇز: كەشخە: (a ~ dress, suit, jacket, pair of shoes) (۱) بە دىزىيەۋە ھاتن و چوون: بەبىن خىشپە رۇيشتن: چوونەۋە: يا چوونەۋە: (to ~ in or out of a place) (۲) ترسۇكى نوۋاندا: بە نەپنى و ترسۇكانە پەناركرىد. (۳) [Slang] سوۋسەكرىنى قوتابى بىسەر ئاۋەلەكانىيەۋە بۇ مامۇستا. (۱) بە دىزىيەۋە پەراندىنەۋە يا بىرەن: بە قاچاخى بىرەن: بە نەپنى بىرەن يا دەريازكرىد: (He ~ed the jewels across the border.)

- She ~ed him into the country in the car trunk.* (۲) [Colloq.] دىزىن.
- n.* (۱) كەسكىنى نەپنىياز و ترسۇكە ئاۋەلەبار: ئاگرى بىن كا: قوماربان. (۲) جۈۋانەۋەيەكى بىن خىشپە يا بە دىزىيەۋە. (۳) [Colloq.] (pl.) sneakers. (۴) [Slang] قوتابى سوۋسەكر بىسەر ئاۋەلەكانىيەۋە بۇ مامۇستا بە دىزىيەۋە كراۋ يا پىلان بۇ كراۋ: (a ~ attack) (۱) ترسۇكانە: بە دىزىيەۋە: خۇ ئىش شارەندەۋە: sneak out of, خۇ دەريازكرىد. پىنلۇۋى لاستىك (كە بۇ sneaker (snäk'er), *n.* [Colloq.] (pl.), يارى يا ۋەرىش لەپىن دەگىرى: (پىشنى دەۋرئى: "tennis shoes") (۱) ترسۇكانە: بە دىزىيەۋە: نەپنى (لەپۈۋى سوۋكىيەۋە): (a ~ manner) (۲) نەپنى: پىن ئى نەراۋ: شارۋە: (a ~ fondness for stealing) (۳) پەرە پەرە لەزىيادىۋەندە.
- sneaking suspicion**, نەختىكە گومان كە وورە وورە پەرە دەسنىنى.
- sneak preview**, پىشاناندانىكى فىلىمى سىنەما بە دىزىيەۋە بۇ ھەلەمەنگەندى راي خەك پىش پىشاناندانى گىشتى بۇ ھەمۈكەس.
- sneaking thief**, دىزىكە كە شت دەزى بىن ئەۋەي دەركاۋ پەنجەرە بىشكىنى بەلكو بە چوونەۋە ۋەرە لە دەركاۋ پەنجەرە كراۋەۋە: دىزىكە كە بە دىزىيەۋە شت دەزى نەك بە زور نەپنىگە: قوماربان: ترسۇكە نەپنىياز: sneaky (snäk'i), *adj.* ئاگرى بىن كا: بە دىزىيەۋە بە نامەردانە كراۋ.
- sneakily** (*adv.*); **sneakiness** (*n.*).
- sneer** (snër), *v.t.* (۱) گالتەي پىنكرىد: لاقرتى پىكرىد: قەشمەرى پىن ھاتن: لىچ ئى ھەلقورتان (۲) لاقرتى پىكرىد لە ئورسەن و دۋاندا. بە لاقرتى ۋە ووتى: گالتەي پىكرىد: بە لىچ ئى ھەلقورتانەۋە دەپىرپىن.
- n.* (۱) گالتە پىن ھاتن: لاقرتى پىكرىد: لىچ ئى ھەلقورتان (۲) لاقرتى: قەسە بە تەۋسەۋە يا قەشمەرى.
- sneerer** (*n.*); **sneerful** (*adj.*); **sneeringly** (*adv.*).
- sneeze** (snëz), *v.t.* پىژمىن.
- n.* پىژمە: پىژمىن.
- not to be sneezed at**, گالتەي پىن ئاگرى: كەم دىيە: بە كەم داناننى: (A salary of thirty thousand dollars a year is not to be sneezed at.)
- sneeze-weed** (snëz'wëd), *n.* گىياپىژمە: پۈۋەكەكى زىرە مىۋە دەمەنىتە پىژمە.
- sneeze-wort** (snëz'würt), *n.* گىيا بىرۈۋى: پۈۋەكەكى بۇن تىۋى گول سېيە گەلەكى بىرۈۋى ئى دىۋوست دەكرى.
- sneczy** (snëz'i), *adj.* (۱) زور دەپىرپىن: مىۋە دەمەنىتە پىژمىن.
- snell** (snel), *adj.* [Dial.], (۱) خىنرا: گورج وگول. (۲) زىرەك: زىرەك: تىۋ (با): ساردا: سەخت: (A ~ wind smote us.) (۴) توندوتىڭ.
- snell** (snel), *n.* ئۆيەكى كورقە قولايى پاۋەماسى پىۋە دەبەستىرئە بە ئۆي سەرەكىيەكەۋە.
- snick** (snik), *n.* (۱) لەلە: تلىش: بىرەنچى كەم: كەل. (۲) لىدانى تۆپ بە لايەلايى (يارى كرىكت). (۱) بىرەن بە ئاستەم: كەل كوردن: لەكەردن: دىزىيەكرىد. (۲) لىدانى تۆپ بە لايەلايى (يارى كرىكت). (۳) بە توند لىدان يا پىياكىشان. قرتە: تەقە. قرتەكرىد: تەقە ئى ھەلسان. *v.t. & v.i.* (۱) بە دىزىيەۋە بە بىن دەنگ پىكەن: پىن پىكەن: بە بىن دەنگ: بىرەگرتى (لەپۈۋى گالتەي پىكرىد يا پىكەنەۋە): (The class ~ed at the teacher's mistake.) (۲) خىلاندىن.

snickersnee

- n.** پیکه نینیکی بڼ دنگو به دزی یوه بزه (له پووی گالته پیکرېدن یا پیکه نینه وړه)
- snickersnee** (snik'ēr-snē), **n.** چاقوی زل (به تابه تی که وک چېک **n.** به کار بهنری) کېږد
- snide** (snid), **adj.** [Slang], بې (توانج لاپلار، قسه ی به تموسمه)؛ ناشرین یا له پووی سووکی یوه ووتراو: (a ~ remark)
- sniff** (snif), **v.i.** (۱) بون پڼوه کړدن؛ بون کړدن (به چوریک که مشه ی لووت بیت - لووت بون بردن بون بون پڼوه کړدن؛ مشه هاتن؛ (۲) (a - at) - گالته پیکرېدن (له پری بون پڼوه کړدن و مشه ی لووت هاتنه و)؛ به سووکی سهیر کړدن؛ لاقرتی پیکرېدن. (۳) بون پڼوه کړدن له بهر بون خوشی.
- v.i.** (۱) بون پڼوه کړدن؛ بون کړدن؛ مشه ش کړدن (۲) تاقیکرېدنه به بون پڼوه کړدن (۳) همسپنیکرېدن؛ بون کړدن (مجان)؛ گومان پیداکړدن
- (We ~ed danger in the man's manner.)
- n.** (۱) بون کړدنیک؛ مشه ی لووت له کاتی بون پڼوه کړدن؛ مشه ش (۲) شتېکی بون کړاو؛ شتېکی همسپنیکراو یا دوزراوه له پری بون کړدنه و؛ بون
- sniffle** (snif'l), **v.i.** چلم هل لووشین؛ مشه ش کړدن؛ مشه ی لووت هاتن.
- n.** مشه ش؛ مشه ی لووت؛ چلم هل لووشین و دنگه که ی.
- the sniffles**, [Colloq.], (۱) هلاعت (۲) چلم هل لووشین و مشه ش دوی گریان
- sniffy** (snif'i), **adj.** [Colloq.], که شخه چی لووت بهر؛ به لیز؛ به سووکی سهیری خلك و شت کړ.
- snifter** (snif'tēr), **n.** (۱) پراخ دمی دم تسکی خوارنده ی مستکر (۲) [Slang], پیکنکی بچوکی خوارنده ی مستکر
- snigger** (snig'ēr), **n. v.i. & v.i. = snicker.**
- sniggle** (snig'l), **v.i. & v.i.** پراوه مارماسی کړدن (به قولاپ خسته کونکانه و)؛
- snip** (snip), **v.i. & v.i.** به مقست برینه و؛ به مقست هلدرین
- n.** (۱) برینکی کم به مقست. (۲) دنگی به مقست برین یا برینه و.
- (۳) (۱) سره مقست؛ والا. (ب) پارچې بچوک.
- (۴) (a - at) - مقست قورسی ته به قه کانز برینه و
- (۵) [Colloq.], همزیه کی بچوک و بڼ باهخ؛ شتیکې بچوک و هچ و پوچ.
- (۶) [Slang], کاریکی ناسان؛ شتیکې به ناسانی جیبه جیکراو؛ نیشی سوو.
- snipe** (snip), **n.** (۱) قوراونیکه؛ قوراوله؛ بالنده یکی دهنوک درزی
- ناو زلکاوه (۲) ته قیه که له شونینکی نه یی یوه له دوزمن بکړت.
- (۳) [Slang], قنگه جگړه.
- v.i.** (۱) پراوړدن قوراوله؛ ته قه له قوراوله کړدن (۲) ته قه له دوزمن کړدن له شونینکی نه یی یوه (به مشت ن گرتنه و).
- sniper** (snip'ēr), **n.** نیشانچی؛ نیشان شکن؛ (۱) سربازنکی نیشانچی به نیشان له دوزمن دگریتنه و له دوروه؛ نیشانگر له دوزمن (ب) کسیکه که ته قه دهکات له شونینکی نه یی یوه.
- snippet** (snip'it), **n.** (۱) پارچه یکی بچوک؛ سره مقست. (۲) [Colloq.], کسیکه گنجی بچوکی بڼ باهخ؛ کسیکې هچ و پوچ.
- snippety** (snip'it-i), **adj.** (۱) بچرچر؛ له شتی پارچه پارچه یا سره مقست دیروستکراو (۲) [Colloq.], snippy
- snippy** (snip'i), **adj.** (۱) بچرچر؛ له شتی پارچه پارچه یا سره مقست دیروستکراو. (۲) [Colloq.], ووشت و بڼ نه زاکت؛ بڼ حیا؛ قسه ووشت و روق
- snitch** (snich), **v.i.** [Slang], دزین (به تابه تی شتی کم نرخ).
- v.i.** [Slang], (۱) دزی کړدن به تابه تی هی شتی کم نرخ (۲) (a - on) - خه برلیدن؛ دنگویاس راگه یانندن دزی کسیک.
- (to ~ on somebody)

snort

- n.** [Slang], خمبرلیدن؛ دنگویاس راگه یینر دزی کسیک؛ سیخو.
- (۱) چلم به لووت؛ هاتنه خوارمه و.
- sniffle** (snif'l), **v.i.** (۲) قنگه فنگ کړدن؛ گریان و چلم هل لووشین.
- (۳) کپوزانه و؛ نووزانه و؛ نووزانه و کړدن.
- (۴) گریان به درزه (ب) هاوسووی پیشاندان یا خه فته تباری فواندن.
- n.** (۱) چلمی به لووت؛ هاتنه خوارمه؛ چلم.
- (۲) چلم هل لووشین؛ مشه ش کړدن؛ دنگی چلم هل لووشین.
- (۳) گریان دوی؛ نووزانه و؛ نووزانه و؛ کپوزانه و.
- snivel; sniveller (n.).**
- snob** (snob), **n.** (۱) کسیکې بڼ سامان و بڼ پله و پایه ی کومه لایه تی.
- (۲) کسیکه که زور باهخ دمدات به پاره داری و پله و پایه ی کومه لایه تی و همیشه خوی دبیاته پیشمه لمانه ی له خوی دهنه مندتر و پله و پایه بهرترن
- (۳) کسیکه که خوی به زلتر و باشت ددهن له خلك؛ کسیکې لووت بهر، له خویایی، به لیز. . .
- snobbery** (snob'ēr-i), **n.** خو به زلتر و باشت دانان له خلك؛
- لووت بهرزی؛ له خو بایي بون؛ خلك له خو به کمر دانان.
- snobbish** (snob'ish), **adj.** خو به زلتر و باشت دانان له خلك؛
- لووت بهرزی؛ که شخه چی؛ له خویایی؛ له کسیکې لووت بهر هاتو.
- snobbishly (adv.); snobbishness (n.).**
- snobbism** (snob'i-z'm), **n. = snobbery.**
- snobby** (snob'i), **adj. = snobbish.**
- snood** (snōōd), **n.** (۱) گیسوبه ندی کچ؛ شریک که کچان دهمان بهست به دهوری سرباندا. (۲) توپی قزی نافرته تیختن له دواوه
- (۳) ژوبه کی کورته قولای پراوه ماسی پڼوه دبه ستریت به ژوبه سره کی یه که و
- v.i.** قز بهستنه و؛ راگرتن به گیسوبه ند یا توپی.
- snook** (snook), **n.** جزوه ماسی یه کی دمریاییه
- snooker** (snōōk'ēr), **n.** یاری یه که وک بلیارد.
- snoop** (snōōp), **v.i.** [Colloq.], سووسکرېدن؛ چاو پینداگنیران به
- دزی یوه؛ به دزی یوه تپروانیه شت و شونینکی تر (ب) مه بهستی خراپ: (He was ~ing around her house.)
- n.** [Colloq.], (۱) سووسکر؛ کسیکه که به دزی یوه چاو دگنرې به شت
- یا جینگه کسیکې تردا به مه بهستی خراپ. (۲) چاو پینداگنیرانکی رها سووسکر؛
- snoopy** (snōōp'i), **adj.** [Colloq.], خه له چاو پینداگنیران شت و جینگه خلك دهکات به دزی یوه به مه بهستی خراپ.
- (۱) (۱) لووت.
- (ب) **snout**. (۲) دم و چاو.
- (۳) دم و چاو خو ناشرین کړدن بون گالته پیکرېدن یا قیز ن هاتنه و.
- snob** (۴)
- (۱) لووت بهر؛ له خویایی؛
- snooty** (snōōt'i), **adj.** [Colloq.], خو له خلك به زلتر و باشت دانان؛ تپزل.
- (۲) لووت بهرزی و تپزلانه: (~ stare).
- snootily (adv.); snootiness (n.).**
- snooze** (snōōz), **n.** سرخو؛ کوریکه خه؛ قنگه خه و.
- v.i.** سرخو؛ شکاندن؛ قنگه خه و کړدن.
- snore** (snôr, snôr), **v.i.** پرخاندن؛ پرخه هاتن؛ پرخه پرخه و کړدن.
- n.** پرخه؛ پرخه یخ.
- snorkel** (snôr'k'l), **n.** (۱) نامیری همرای پاک و مرگرتن و هی پیس دمرگرتن ژیر دهریا. (۲) بوری همناسه دانی مه لوانی ژیرناو (که سره که ی بهسر ناوه و هیه).
- v.i.** مه لکړدن له ژیرناو و بهوی بوری همناسه دانوه.
- (۱) (۱) پرماندن؛ پرمکړدن؛ کوریکه کورک کړدن؛
- کورکاندن: (The horse ~ed at our approach.)
- (ب) مرخه مرخ کړدن؛ مرخه مرخ کړدن؛ مرخه هاتن.
- (۲) توپوپی و ناو مازی و لاقرتی دهریرین به مرخه یه.

- (۲) دهنګي ټوکه مرقه ليوهاتن: (*The motor ~ed and stopped.*)
(۴) [Colloq.] دانه مرقه پيکهښ.
- (۱) پريماندن: پرمه کړن: کورکموک کړن. (۲) به پرېمه يا مرخه دېرېرښ. *v.t.*
(۳) به لوت هملزښ يا کښاني کڅکايښ: (*to ~ cocaine*).
n. (۱) پرېمه: مرقه سړي: مرخه
(۲) [Slang] پيکني بچوګي خوار د نيمه مېستګر که به يک قوم بخوريتره.
- snot** (snot), *n.* چل (۱)
(۲) [Slang] کسيکي پيسي بڼګن: کسيکي بڼ ترخ.
- snotty** (snot'i), *adj.* چلن: پيس (۱)
(۲) [Slang] پيسو بڼګن: بڼ ترخ. (ب) لوت بهر: لهخوبايي: تېرل.
- snout** (snout), *n.* (۱) لوز: قېرڼ
(۲) لوله (مسينه، لولینه، کتلی ... هتد).
(۳) [Slang] لوت: لوتي ډل: کپوړ.
- snout beetle,**
snow (snō), *n.* (۱) بهر (۲) بهر بارښ.
(۳) (۱) شتيکي ټوکه بهر. (ب) خالي سپي سر ته له فرزيڼ.
(۴) [Poetic] سپيتي. (۵) [Slang] کڅکايښ: هيرويښ.
- v.t.* بهر بارښ
v.t. (۱) بهر داپوشښ: پي ټي گران به بهر: پي ټي بران به بهر:
(*They were ~ed in after the blizzard.*)
(۲) پرشو بلاو کړن د نيمه.
(۳) [Slang] کارتيکړن و پښ سلهماندن به ماري و قسه ډلو درو:
پاکښانه لای خو به قسه ډلو جوان و ماري
(۱) ټوپه بهر
(۲) پوه کنيکي گول سپي به.
- (۱) کله که بېون: لاسر يک کومل بون: هميشه خيرا زياد بون (قېاره، *v.t.*
گرنگي. مترسي). (۲) ټوپه بهر هاريشتن.
v.t. ټوپه بهر تيگرتن: ټوپه بهر پيدادان.
- snowbank** (snō'ban'k), *n.* کليله کومل بهرنيکه که با پيچي
د اېن و کزي کړد بېته بهر قه پاي ليک بهر يا له شپونکا.
- snow-berry** (snō'ber'i, snō'bēr-i), *n.* (۱) پوه کنيکه بهر
سپي و خړ د کړي. (۲) بهر يک نيم پوه که.
- snow-bird** (snō'būrd'), *n.* (۱) بالنده يکي بچوګي له توخي
فيسقه پستي بوره بهر سڼګي سپي به. (۲) [Slang] خوګري کڅکايښ و هيرويښ.
- snow-blind** (snō'blīnd'), *adj.* بهرکويښ: کويښ سر د نيم بهر ي
له چاوداني تيشکي پوڅي سر بهر بهر موه.
- snow-blindness,**
snow-bound (snō'bound'), *n.* بهرکويښ: ووشه پيشو سهرکه.
پي ټي گران به بهر:
له بهر داپوشښ.
- snow-broth** (snō'brōth'), *n.* (۱) ليتاو: بهر او.
(۲) خوار د نيمه مېستګر سارد.
- snow bunting,** بالنده يکي بچوګي ناوچه پاکوړه بهرنيکه کانه له
توخي فيسقه به. (هېر موه "snow-flake").
- snow-bush** (snō'boosh'), *n.* دوه يکي گول سپي به.
- snow-cap** (snō'kap'), *n.* کلاره بهر ي سر لوتکي شاخ يا پوپي دار
بهرکويښ (لوتکي شاخ،
پوپي دار: بهر داپوشښ: (*~ mountains*).
snow-clad (snō'klad'), *adj.* [Poetic] بهرکويښ:
به بهر داپوشښ.
- snow-drift** (snō'drift'), *n.* (۱) کليله: بهرنيکي زړه که با له
په نايکه داپيچي د اېن و کزي کړد بېته بهر: کله که بهر.
(۲) بهرنيکه که با پيچي د اېن و کزي ماني

- (۱) پوه کنيکي گول سپي و
شوپو موه يه (۲) گولي نيم پوه که. (۳) گولانه: گوله نيسان.
- snow-fall** (snō'fāl'), *n.* (۱) بهر بارښ.
(۲) تيکړاي بهر ي باريو له موه يک يا ناوچه يکي تايبه تيدا.
- snow-flake** (snō'flāk'), *n.* (۱) کول: بهر: پروشه بهر.
(۲) snow bunting. (۳) snow-drop
- snow-goose** (snō'gōōs'), *n.* قاز بهرنيکه (له ناوچه پاکوړه
بهرنيکه کان ده ټي پېر بالي سپي به و سري بالکاني په شه).
- snow job,** [Slang], کارتيکړن و پښ سلهماندن و پاکښانه لای
خو به قسه ډلو فيشان و ماري: قسه ډلو فيشان و ماري:
(*He did a ~ on the manager and got a job.*)
- snow leopard,** پلنگه بهرنيکه پلنگي سپي.
snow line (or limit), د ايني شاخنيک يا ناوچه يکي هرکيز بهر
نه چو موه.
- snow-man** (snō'mæn'), *n.* شپړه بهرنيکه
نوتوميکي بهر.
- snow-mobile** (snō'mō'b'l), *n.* پوه کنيکي نه ميريکي بڼ گلاي گول سوړو شوپو موه يه
له دارستانه کاره کاند د پوښت له بهر داپوشښ تويانه موه يه بهر
- snow-plow** (snō'plou'), *n.* بهر ماني (بهري شقاه و پنگويان و
پي ټي شمه نده موه يه پي ده مالري).
- snow pudding,** محملله بي سپي: له سپيني هتکي شله قارو شه کرو
جه لاتين دروست ده کړي.
- snow-shed** (snō'shed'), *n.* سايه باني سر هيني شمه نده موه
(ب) نيمه بهر داي نه پوڅي).
- snow-shoe** (snō'shoō'), *n.* پيلاوي بهر
پيلاوي بهر له پيکړن.
- v.t.* هر موه سادني بهر.
snow-slide (snō'slid'), *n.* بهرنيکي زړه به با يکي قايه موه.
snow-storm (snō'stōrm'), *n.* بهر يوا: زرياني بهر
- snow tire,** تايه بهر (ب) نه خليسکاني نوتوميکي لاسر بهر و سه وځل.
snow-white (snō'hwit'), *adj.* سپي ټوکه بهر: چور
له سپيتيدا له بهر ده کات
- snowy** (snō'i), *adj.* (۱) بهر يوا: به بهر داپوشښ: بهرکويښ:
(*a ~ valley*)
(۲) بهرنيک: بهر ي: به بهر کړاو.
- (۳) (۱) سپي: سپي ټوکه بهر: بهر ي. (ب) پاک: خاويښ.
(۱) قسه پي برښ به ناشريانه: سر نه نشکړن:
شکادن. (۲) (۱) وهستان: له جو لانه وه خست (وه کورسيک يا په تیک نه
پيچانه موه به دوه ي سڼګيکدا) (ب) له پر وهستان يا بهر نه موه (وه
وولاخنيک يا بهر يک به کوريس به دوه ي سڼګيکدا).
(ج) پاکرتن: وهستان: داپيکړن: (*to ~ a vibration*)
(۴) له لوت دان (به ريز نه کويښ و خستنه پست کوي): شکادن: به ناشريکي و
سوګي له کڼ په قار کړن به تايه يکي که نيم جوړه په قاره چاوه پوان نه کړايښ:
(*They ~bed the ambassador by not inviting him to the party.*)
(۴) کولاند نيمه بهر پليشانده موه: (*to ~ out a cigarette*).
(۱) له لوت دان: شکادن: کړد موه يکي ناشريانه و چاوه پوان نه کړاو
بهرام بهر به يکيک: (*He considered it a ~*).
(۲) وهستان: داپيکړن: پاکرتن.
adj. (Also snubbed), هتکي پاره (لوت): قوت:
[*a ~ (or snubbed) nose*].
- snubber** (snub'ēr), *n.* (۱) شتي پي وهستينره يا پي بهر ستر او
(کوريس، په ت). (۲) shock absorber
- snubby** (snub'i), *adj.* (۱) کورت و هتکي پاره (لوت): قوت (لوت).
(هېر موه "snub") (۲) snub-nosed

(۲) له بېرته: (They were late, and ~ didn't go.)
(۴) نژدېکې: (He won fifty dollars or ~.)
(۵) هېرېره: - پېش: (She enjoys music, and ~ dose he.)
(۶) بېن گومان! گومانې تېدا ښه: (I did ~ tell the truth!)
(۷) کهړايو! را دياره: (~ you really don't like my haircut.)
(۸) [Colloq.] ښکار زړ: (She ~ wants to go.)
(۱) بېرته: ټاکو! ټا: conj.
[He died ~ (that) we might be free.]
(۲) له بېرته: (It was late, ~ we went home.)
(۳) بهرچېک که:
(۱) بېرته: وده: pron.
(He was a poor man, but he did not remain ~.)
(۲) نژدېکې:
کهواته! کهړايو! وا دياره: interj.
(~ you've lost your job!)
وه هېرېره! وه هې ترېش! همتا درايې.
and so on (or forth),
so as,
so what? [Colloq.],
جا چې بووه! چش! ښجا چې په!
جا با وا بې!
(۱) خووساندن! پاش تېرکړدن! نو قوم کړدن له ناو يا
شله: (۲) (up ~), هلمزېن (ناو، شله):
(Blotting paper ~s up ink.)
(ب) (up ~) وهرکړتن! هلمزېن (مهجان): (I ~ed up the sunshine.)
(۲) (up ~) به مېشک وهرکړتن! به ناساني ټيکه پېشت! چوون به مېشکا.
(۴) [Colloq.] زړ خوارېدنه: مست بوون.
(۵) [Slang], پيامالين! زړه ټي هلمزېن! مسته کولنه ليدان.
(۶) [Slang], پاره زړ لېسېندن! پور تکرېدنه (مهجان):
(The government ~ed the taxpayers.)
(۷) [Slang], سرخوڅ کړدن! مهست کړدن.
(۸) [Slang], بارمته کړدن! له بارمته دا نان.
(۱) خووسان! زړ پاش تېر بوون.
(۲) چوونې ناو! تې چوون: (The fact ~ed into his head.)
(۳) [Colloq.] زړ خوارېدنه: سرخوڅ بوون.
(۱) خووسان! زړ پاش تېر بوون! خووسنران.
(۲) خووساوي: (۳) ناو يا شله ټي تېدا خووسان
(۴) [Slang], کسپکې مست يا سرخوڅ.
(۵) [Slang], زړ خوارېدنه: مست بوون! مستي.
(۶) [Slang], له بارمته بوون يا دائران: (in ~).
(۷) [Slang], مسته کولنه! قايم! مسته کولنه.
ټي دهره ښان به خووساندن:
soak out,
(to soak the dirt out)
soakage (sōk'ij), n.
(۱) خووسان! خووسنران.
(۲) ناو و شله هلمزېن! ناو و شله ټي چو يا دهلېو.
(۱) همو! فلان و قيسار! فلان کس! n.
so-and-so (sō'n-sō'), n.
يارو: (Never mind what ~ says; Tell me to do ~.)
(۲) [Colloq.] چوڼې ناو نه پراو! وښه يکه له باتي چوڼې وک: سه گياپ.
ناپياو، بې شهره... هتد: (That ~; He's a real ~.)
(۱) سابوون! پېشور.
(۲) کانزا خوڼي ترشه لکي چور. [Slang], پاره ي به بهر تېدا دراو.
(۴) soap opera
(۱) سابوون ليدان! سابوون لېختن. (۲) مهرايي کړدن.
(۱) پېشنياره که پېسېدنه کړا!
شتمه پې نه کړت يا سېرې نه کړت. (۲) بې سود! بې کله! سهر نه کړتو
(۱) داره سابوونې! دره خټکه گلاکې.
soap-bark (sōp'bark'), n.
وه که چرم واپه کولې سپې ده کړې و قهده کي شتي پاک کړدنه وې ټي

(۲) خلك شكين! له لوتې خلك دم (به پېر نه کړتن و خستنه پېشت کول).
snub-nosed (snub'nōzd'), adj.
لوت کورت و هلمزېره!
لوت قوت
snuff (snuf), n.
سهره سووتاو و پېشته موم
(۱) برېر يا قرتاندي سهره پېش و سووتاو که ي پېشته موم چرا.
(۲) موم کړانديره به دهست يا به "snuffers"
(۱) کړانديره (موم، چرا): (۲) دوايي پې ښان (ځيان)
snuff out,
کړانديره! نه پېشت! کړاندي پې ښان! له ناو بړدن!
(an accident that snuffed out a life)
snuff (snuf), v.t.
(۱) بړ کړدن! هلمزېن. (۲) بړ پېوه کړدن.
(۱) بړ کړدن! پرمات
(۲) [Rare], بړنوټي هلمزېن! بړنوټي کړدن لوتو ته.
(۱) بړ کړدن! دهنگي بړ پېوه کړدن! مشمش
(۲) (۱) بړنوټي (ب) نه خټک بړنوټي که له يک جارد! به لوت هلمزېن!
(۳) قوڼي به لوت هلمزېن! (دهرمان، کړکايين)
(۴) بړ! بړ و بهرامه.
(۱) ناش! پېسېدنه (تندرووستي، چوڼيتي):
up to snuff, [Colloq.],
لېناو! بله نه پېر! وړيا! هوشيار! به ناساني ناخه لېني
snuff-box (snuf'boks'), n.
قونوي بړنوټي
snuffers (snuf'ēr), n.pl.
شټيکي - سو يله وک مه قست مومي
پېر ده کړنځي ته.
snuffle (snuf'l), v.i.
(۱) مشمش کړدن! مشان!
هناسه بړکي پېکوتن (وهک سگ): (۲) به لوت قسه کړدن يا کړانې ووتن!
منگ منگ کړدن (۳) [Rare], نوږه نوږ کړدن! نوږانه! کهړانه به درو.
(۱) به منگ منگ ووتن! به لوت ووتن
(۲) مشمش! مشان! هناسه بړکي
(۳) منگ منگ منگ! دهنگي به لوت کړاو
(۴) [Rare], نوږه نوږ، کهړانه درو
لوت کړان! لوت کړاي! هلا مته
the snuffles,
snuffy (snuf'i), adj.
(۱) له بړنوټي ده چن
(۲) بړنوټي به کار ده ښي: (۳) بړنوټي پېوه يه: پيس بووه به بړنوټي!
له کار ي بووه (۴) ناپېسېدنه
snug (snug), adj.
(۱) گهرم و گېره له ناسوده دايه! ناسوده دار:
(They looked so ~ sitting there together by the fireplace.)
(۲) بچوک و خنجيلو خوش: (a ~ cottage, apartment, etc.)
(۳) پېس! پېش دهکات (دهسکوت)! پاش: (a ~ income)
(۴) چسپ! پېر به پېر! پېر به پېر! خويته (به رگ): (a ~ jacket)
(۵) چاک دروست کړاو! کمشتي! پتو! قايم! بهرگي زيان ده کړي.
(۶) شاراوه! نه پېنراو
به ناسوده يي و گهرم و گوي.
adv.
v.i. [Dial.], = snuggle.
v.i.
(۱) پېر به بېر کړدن (جل و بهرگ).
(۲) خوش و گهرم و گوي و پېر و پېر کړدن:
(to ~ the cottage for winter)
(۳) شاردنه (۴) قايم کړدن.
snug down,
خو ناماده کړدن بړ زيان (به هلمزېن بايو و قايم کړدن و
پېسېدنه شتي نه چسپايي ناو کمشتي).
snuggery (snug'er-i), n.
شوڼيک يا شټيکي خوش و به ناسوده
snuggle (snug'l), v.i. & v.t.
خوڼي نه سوون چوونه باخه لوه
بړ گهرم و گوي و خوشه ويستي! ټي نژدېکېدنه بړ گهرم و گوي:
(She ~d up to him.)
so (sō), adv.
(۱) بهم جوړه! ناو! وده! وک نه ره:
(Hold the bridle ~.)
(۲) (۱) نه وندنه (Why are you ~ late? It is not ~ hot today.)
(ب) زړ! ښکار! نه وندنه (They are ~ happy together.)

socialized medicine

socialized medicine, چاره‌كردنى تندرۇوستى گشتى لايەن
مىرىيەۋە: گرتنە ژىردەستى چاره‌كردنى گشت لايەن مىرىيەۋە
(بە بۇدجەي گشتى).

socially (sō'shəl'ī), *adv.* (بە بۇدجەي گشتى):
(~ *pleasant*)

(۲) ئەلەي كۆمەلەر: بە راي كۆمەل: (~ *acceptable*).

(۲) ئەلەي كۆمەلەر: ئەلەي كۆمەلەر: بە راي كۆمەل: (~ *prominent*).

social register, لىستەي ناسراۋانى كۆمەل.

social science, زاستى كۆمەلەيتى.

social scientist, زاناي كۆمەلەيتى.

social security, دەستەبەرى كۆمەلەيتى.

social service, = social work.

social studies, لىكۆلېنەرەي كۆمەلەيتى: ۋانەيكى قۇتباخەنەيە

دەريارەي پىئوئەي كۆمەلەيتى كە مېژۇرۇ جۇگرافيا و زاستى كۆمەلەيتى

دەگىرتەۋە

social work, ئىش‌ركارى كۆمەلەيتى: بىرىتەيە لە پارمەتيدان و

خەمەتكردىنى ھەژاران و كەفتەكاران و لىقۇمەۋان.

social worker, كارگەرى ئىش‌ركارى كۆمەلەيتى.

(روشەي پىشۇر بېيەنە)

societal (sə-si'ə-t'l), *adj.* كۆمەل: ھى كۆمەل يە كۆمەلە:

(~ *forces*)

society (sə-si'ə-ti), *n.* (۱) كۆمەل: كۆمەلە:

(۲) ئاۋمەل: ئاۋمەل: ھاۋمەل: ھاۋمەل: (I do not seek his ~).

(۲) يانە: كۆمەلە: رىكخراۋ: (a medical ~).

(۴) چىنى خۇش گۆمراش كۆمەل: چىنى بەرزو پەلەۋپادەي كۆمەل:

(All ~ attended the concert.)

(۵) خورۇ نەرىت و كاروبارى نەم چىنە.

society column, خانەي پەلەۋپادەي ئاۋمەل يە پۇژئامە:

(كە دەمگوباسى نەم چىنە پلاۋدەكاتەۋە).

socio- (sō'si-ō, sō'shi-ə), پىشگرىكە بە ماناي: كۆمەل:

كۆمەلەيتى: تايەتەي بە كۆمەلە: (~ *-economic*).

socio-economic, كۆمەلەي - ئابورۇ: كۆمەلەي و ئابورۇ:

(the ~ *conditions in the country*)

sociologist (sō'si-ol'ə-jist, sō'shi-ol'ə-jist), *n.* كۆمەلناس:

زاناي كۆمەل: زاناي كۆمەلناسى.

sociology (sō'si-ol'ə-ji, sō'shi-ol'ə-ji), *n.* كۆمەلناسى:

زاستى كۆمەل: زاستى كۆمەلەيتى.

-sociological (*adj.*); **sociologically** (*adv.*).

sociometry (sō'shi-om'ə-tri), *n.* ھەنسەنگاندن و پىۋانى پەيۋەندى:

كۆمەلەيتى ئەندامانى كۆمەلەيتى تايەتەي.

sock (sok), *n.* (۱) پىلاۋى سوۋكى نوانەرى شانۇنامەي قۇشە (كۆمىدىا).

ي يۇنانى و پومانى كۆن (۲) شانۇنامەي قۇشە: كۆمىدىا.

(۲) كۆرەي كورت: كۆرەي پىۋانە.

sock (sok), *v.t.* [Slang], (۱) مستەكۆلەي قايم لىدان:

مستەكۆلە پىمالىن: زەمە لى ھەلسان.

(۲) خىستەنەۋا: تىخىست: تىدادانان:

(He ~ed all his money in the bank.)

n. [Slang], مستەكۆلە

adv. [Slang], پاستەرخۇ: يەكسەر

sock it to, [Slang], بە توندوتىزى قسە لەگەل كىردن: بە توندوتىزى

لەگەلدا جولاۋە: خەلەتاندن و پارە زۇر لىسەندن (سەرداگەرى): ھىرش

بىرنە سەر: لەھەمور پوۋيەكەۋە:

sockdolager (sok-dol'ə-jēr), *n.* (۱) شىنكى بە تىز و توندوتىزى

شەت يەكلاكرەۋە: مستەكۆلە. ووتە: (۲) شىنكى زۇر زل لەچاۋ توخەمەيدا.

socket (sok'it), *n.* جانلىك يە بوشايىمەكە كە شىنكى تىن دەخىرت يە:

soever

تېخراۋە (ۋەك چالى ئىسكى كۆت، ئەۋ چالايىيەي كۆتۇي تىن دەخىرت يە
پىلاكى كارەبەي تىن دەخىرت، چالى چاۋ... ھەتد).

v.t. چالى ۋەكە بۇ كىردن: خىستەنە چال يە بوشايى ۋە ھاۋە.

sock-eye (sok'ī'), *n.* سەلموۋنى سور: جۆرىكە لە ماسى.

socle (sok'l, sō'k'l), *n.* بىنى دەمىۋقۇي پايە و دىۋار پەيىكەر.

Socratic (sō-krat'ik), *adj.* سۇقراتى: تايەتەي بە ھەلسەفەي سۇقرات.

(۱) قۇتايى سۇقرات (۲) ھەلسەفەي يۇنانى پەيپەۋىگەرى سۇقرات

sod (sod), *obsolete past tense of seethe.*

(۱) چىمەن (۲) چىنى سەرۋەي خاك بە چىمەنەكەيەۋە.

(۳) پارچەيە لەم خاك و چىمەنە: (۴) خاكى نىشتەمان: نىشتەمان

v.t. داپۇشنى خاكى پىۋوت بە چىنكى ئەنك لە خاك و چىمەن (كە ۋەك بەرە

بەسەرىدا: پارە خەرى و دەستەجەن ۋەك چىمەن دەنۇننى لە شۇنە تازەكەدا).

لە گۆردايە: نىژراۋە: مەردۋە و نىژراۋە خاكدايە.

sod (sod), *n.* [British Slang], كەسكى بىن نىخ: كەسكى خۇنپى و

پۇگەن.

soda (sō'də), *n.* (۱) كارپۇناتى سۇدۇم: (۲) بىكارپۇناتى سۇدۇم:

سۇدەي فان: (۳) ھايدۇكسايدى سۇدۇم.

(۴) ئاۋى گازاي يە كەف و گولدار.

(۵) سۇدە: خواردنەۋەيكە لە ئاۋى كەف و گولاي و شىلە درووست دەكرى.

soda ash, كارپۇناتى سۇدۇمى ئاپوخت.

soda fountain, (۱) فۇشگاي سۇدە و خواردنەۋەي گازاي تىر.

(۲) دەقرى بەلۋەعدارى سۇدە.

soda jerk, كارگەرى فۇشگاي سۇدە و خواردنەۋەي گازاي تىر.

sodality (sō-dal'ə-ti), *n.* (۱) تەستايەتەي: ھاۋمەل: ئاۋمەلنىتى.

(۲) كۆمەلە: يەككىتى: (۲) كۆمەلەي كاسۋىلىكى.

soda pop, سۇدە: خواردنەۋەيكە لە ئاۋى گازاي و شىرىنى و تامى

دەستكرە پىكىدنى لە قۇتودا دەفۇشنى.

soda water, ئاۋى سۇدە: ئاۋى گازاي (بە تەنە دەخۇرئەۋە يە

تېكەلەۋى خواردنەۋەي مەستكرە دەكرى)

sodden (sod'n), *obsolete past participle of seethe.*

(۱) خورسار: تىراۋ: (the ~ *ground*).

(۲) ھەرىراۋى: نەبزاۋ (نان، بىسكۋىت): (~ *biscuits*).

(۳) گىژۋوئە (لە مەستىدا): ۋوپ: خۇل (لەبەر سەرخۇشى).

(۴) بىن مېشك: كەمزە: گەلخۇ: دەبەنگ: (~ *minds*).

(۵) [Archaic], كۇلۇن.

v.t. خورساندن: تىراۋ كىردن: زۇر تەپكرىدن.

v.t. خورسان: تىراۋ پىۋان: زۇر تەپپىۋان.

sodium (sō'di-əm), *n.* سۇدۇم (كىمىا).

sodium bicarbonate, = **baking soda**.

sodium bromide, بىرۇمىدى سۇدۇم: ئاۋىتەيىكى سىمى پىلورىيە

لە دەرمەن و ۋىنەكارىدا بەكاردىت (كىمىا).

sodium carbonate, كارپۇناتى سۇدۇم (كىمىا): سۇدەي شىن.

sodium chlorate, كلۇراتى سۇدۇم (كىمىا).

sodium chloride, كلۇرىدى سۇدۇم: خۇي.

sodium hydroxide, سۇدەي داخكرى.

(پىشى دەۋوتى) "sodium hydrate" ۋە "caustic soda".

sodium nitrate, نىتراتى سۇدۇم (كىمىا).

(۱) نىشتەنەيىكى شارى "Sodom" نى.

ھەلسەيتىنى كۆن (كە خۇا ۋىزانى كىرە لەبەر بىن ناموۋسى خەلەكەي)

(۲) [S-], نىرياز: ھەتپىۋان: نىرگىن.

نىرگىن: نىريازى: ھەتپىۋان: ۋولاخ گايىن:

sodomy (sod'am-i), *n.* گىيانەرە گايىن.

(۱) ھەمچۇنەك بىت: تا ھەر پادەيەك بىت:

(how dark ~ the night may be)

(۲) بە ھىچ جۆرىكە ھىچ (~ *no rest*).

-soever (sō-ev'ēr),
sofa (sō'fā), *n.*
sofa bed,
soffit (sof'it), *n.*
soft (sɔft), *adj.*
 (۱) نرمه؛ نرم و نول؛ شل. (ب) فسهل؛ فش و فزل؛ فش.
 (۲) نرم؛ به ناسانی دهر پیتوه؛ (wood ~).
 (۳) نرم؛ شل؛ (butter ~).
 (۴) ساف و لووس؛ (a ~ skin).
 (۵) ترش و تون و تال و تیر و تیه.
 (۶) مست نهگه؛ ناکحول؛ (drinks ~).
 (۷) ساز (تال)؛ (water ~).
 (۸) له سرخو؛ هیواش؛ نرم؛ (a ~ breeze).
 (۹) ناسک (مرؤه)؛ بهرگی هیج ناگر؛ شله پیت؛ (a ~ man).
 (۱۰) ناسان؛ سووک؛ (a ~ job).
 (۱۱) هیمن؛ له سرخو. (ب) دل نرم؛ نرم (سروشت)؛ (a ~ heart).
 (ج) بوودله؛ بن هیز.
 (د) [Colloq.]، ساویلکه؛ مینشک سووک؛ (in the head ~).
 (۱۲) به زیز پشتیوانی نهکراو (پاره، سکه).
 (۱۳) شوه که کی ناواری چاو نادان؛ نرم؛ زوق دیه (پهنگ)؛ کز؛ (a ~ light, color, etc.)
 (ب) هیواش؛ نرم؛ ساز (دهنگ)؛ (music; a ~ voice).
 (۱۴) نرم (وهک دهنگی "س" وه "ج") (دهنگاسی)؛
 (C is ~ in "city" but hard in "cat".
 G is ~ in "German" but hard in "get".)
 (۱۵) فسهل؛ فش؛ فشول؛
 (His support among the people is very ~.)
adv.
n.
interj. [Archaic].
soft-ball (sɔft'bɔl), *n.*
soft-boiled (sɔft'boild), *adj.*
 (eggs ~)
soft coal, = bituminous coal.
soft drink,
soften (sɔft'n), *v.t.*
v.t.
-softener (*n.*).
soft goods, = dry goods.
soft-head (sɔft'hed), *n.*
soft-headed (sɔft'he'did), *adj.*
soft-hearted (sɔft'här'tid), *adj.*
softie (sɔft'ti), *adj.* - softy.
softish (sɔft'tish), *adj.*
softly (sɔft'li), *adj.*
softness (sɔft'nis), *n.*
soft palate,

soft pedal,
soft-pedal (sɔft'ped'əl), *v.t.*
soft sell, [Colloq.],
soft-shell (sɔft'shel'), *adj.*
soft-shelled (sɔft'shelled'), *adj.*
soft-shelled crab,
soft-shelled turtle,
soft-shoe (sɔft'shō'), *n.*
soft shoulder,
soft-soap (sɔft'söp'), *v.t.*
soft soap,
soft-spoken (sɔft'spō'k'n), *adj.*
software (sɔft'wâr'), *n.*
soft-wood (sɔft'wood'), *n.*
softy, softie (sɔft'ti), *n.* [Colloq.],
soggy (sɔg'i), *adj.*
-soggily (*adv.*): **sogginess** (*n.*).
soigné (swä'nyä'), *adj.* [Fr.],
soil (soil), *n.*
soil (soil), *v.t.*
soilage (soil'ij), *n.*
soil pipe,
soilure (soil'yoor), *n.*
soil (soil), *v.t.*
soilage (soil'ij), *n.*
soil pipe,
soilure (soil'yoor), *n.*
soirce, soirée (swä-rä'), *n.*
sojourn (sɔ'jurn), *v.i.*

ژيان يا مانوره بۇ سەردەمىك
n. نېشتەخېيى سەردەمىي ژيان يا مانورهى سەردەمىي لە شوئىنىكا.
-sojourner (n.),
soke (sōk), n. (۱) مافى دادېرسىن لە ئاۋچەيەكدا.
 (۲) سە ئاۋچەيەي دادگايەك مافى دادېرسىنى تېدا ھەيە.
Sol (sol), n. (۱) خۇر: پۇژ (۲) خوداي خۇر لاي پۇمانە كۇنەكان.
 (۲) رېزا ئالتون
sol (sōl), n. پارەي وولاتى "پېژ" يە.
solace (sol'is), n. دلخۇشى دانەرە: دلنەوايىي كىرەن: دلنەوايىي.
v.t. (۱) دلخۇشى دانەرە: دلنەوايىي كىرەن. (۲) كەمكردنەو.
solar goose, ~ gannet.
solar (sō'lēr), adj. (۱) خۇر: پۇژ: تاييەتەي بە خۇر.
 (۲) لە خورەو پەيدابو: خۇر: ھى خۇر: (~ energy).
 (۳) لە تېشىكى پۇژەو دىت: ھەتار: (~ heating).
 (۴) لەسەر سوورپانەو: زەمىن بە دەورى پۇژدا دەپيۇر: (~ day)
solar day, پۇژى بېست وچار ساتى (لە نيوپۇزە بۇ نيوپۇزە يا لە نيوپۇزەو بە نيوپۇزەو)
solar house, خانوۋى ھەتار: خانوۋىكە پۇي دەورەي زۇرى
 شووشەيە بۇ سوود لە تېشىكى ھەتار وەرگرتن لە گەرم كىرەن خانوۋەكدا.
solarium (sō-lār'i-əm), n. ئورۇ ھەتار: ئورۇ پۇو لە خۇر:
 ئورۇنكە ھەتار: زۇر تى بىكەوئ بۇ چارە كىرەن نەخۇشى ەك لە خەستەخانەدا.
solarize (sō'lā-rīz), v.t. (۱) دانەبەر تېشىكى خۇر: ھەتارلېدان.
 (۲) زەترە پىنويست دانەبەر تېشىكى پۇژ (وئەن)
-solarization (n.).
solar plexus, (۱) ھەستە دەمارى بەشى سەرمەي گەدە.
 (۲) [Colloq.] لاسەروى گەدە: دەمى گەدە.
solar system, كۇمەنەي خۇر: خۇرەو ھەمەو ئە ئەستىرانەي بەدەوردا
 دەسوورپنەو
solar year, سانى خۇر: (كە ۳۶۵ پۇژە)
solatium (sō-lā'shi-əm), n. دلنەنەرە جنى خۇي:
 دلنەوايى دواي ھەست بىرېندار كىرەن
sold (sōld), past tense and past participle of sell.
solder (sod'ēr), n. (۱) دارىژە يا دارىشتەي لەجىم
 (۲) بەند: پەيوەندى: پەيوەست: پېيەست
v.t. (۱) لەجىم كىرەن (۲) پەيوەست كىرەن: كىرەن بە يەك: پېكەو ھەست.
v.t. (۱) لەجىم بوون (۲) يەكگرتن: بوون بە يەك: پەيوەست بوون.
-solderer (n.).
soldier (sōl'jēr), n. (۱) سەرباز: ۳: كەسكە كە لە سوپادا بىن سەرباز
 يا ئەسەر: ۳: كەسكە كە بۇ سەركەوتنى ھەسەلەيەك تېدەكۇشيت.
 (۴) مېروولەي سەرباز: مېروولەيەكى بەھىزە ەك سەرباز شارە مېروولەكە دەپارېژى
v.t. سەربازى كىرەن.
 (۱) سەربازى كىرەن (۲) خۇ لە نېش وگەر دىنەرە: (بە بىانوى نەخۇشى و
 شتى ەو ھادە): بە دىق نېش كىرەن يا خۇ نەخۇش خەست.
soldierly (sōl'jēr-li), adj. سەربازە: بە شىنەيەك كە لە سەرباز بىت:
 ئازاپانە
soldier of fortune, سەربازى نە كرى گىراو
soldiery (sōl'jēr-i), n. (۱) سەربازگەل: سەربازان.
 (۲) دەستەيەك سەرباز: ئاقمە سەرباز: (۲) زانستى سوپايى.
soldo (sol'dō), n. پارەيەكى كەم نىرخى ئىتائىيە.
sole (sōl), n. (۱) بىن بىن: بىن بىن: بىن قاچ: مەرى پىن.
 (۲) بىنە پىلاو: بىنە پىلاو (۳) بىنە ھەندى شت (۴) ەك كورزى يارى كۇلف:
 ھەوجار ھەند
v.t. (۱) بىن تېگرتن: بەتاييەتەي بىن تازە)
 (۲) بىن كورزى كۇلف خەستەسەر زەوى لە كاتى نامادەبووندا بۇ لىدانى تەيەكە.

sole (sōl), adj. (۱) تەنھا: تاقە كەس:
 (۲) ھەر: تاييەتەي بە كەسكە: دەزگايەك, يا شتەك: تەنھا: تاق.
 (She is her parents' ~ survivor.)
 (The Court has the ~ right to decide.)
 (۳) [Archaic] بىن كەس: تەنھا: خۇ: تەنھا: كەس: لە دەور ئىيە.
 (۴) شوونەكردو.
sole (sōl), n. جۇرئەكە لە ماسى.
solecism (sol'ə-siz'm), n. (۱) بە ھەلە زەمان بەكارھىنان (بەتاييەتەي)
 ھەلەي پۇزەمانى. (۲) لە ستورى پەروشتە نەرىتى جوان دەورچون:
 بىن نەزاکەتى. (۳) ھەلە
-solecist (n.); solecistic (adj.).
solely (sōl'i), adv. (۱) بە تەنھا: بە تاقى تەنھا:
 (She went ~ on her way.)
 (۲) ھەر: تەنھا ھەر: بە تەنھا: (We are ~ to blame.)
 (۳) تەنھا: بەتەروى: ھەر: (He reads ~ for enjoyment.)
 (۱) پېرۇز: (~ a ~ oath).
solemn (sol'əm), adj. (۲) بەشكۇ: بە توند گىراو: شكۇدان: (~ a ~ occasion, ceremony, etc.)
 (۳) سەنگىن: مۇن: مەنگ: (~ a ~ face).
 (۴) دلنەنگەر: پەش: ترسناك: دلگىر.
-solemnly (adv.); solemnness (n.). شكۇپىندان: پېرۇز كىرەن.
solemnify (sə-lem'nə-fī'), v.t. (۱) شكۇ: بەشكۇيى:
solemnity (sə-lem'nə-ti), n. (the ~ of the occasion)
 (۲) پوودانىكى بەشكۇو بلىند.
 (۳) سەنگىنى: مەنگى.
solemnize (sol'əm-nīz'), v.t. (۱) يادكردنەو بە پىنى نەرىت
 (بەتاييەتەي شتەكى تايىنى پېرۇز).
 (۲) پېرۇز كىرەن بە پىنى نەرىتى تايىنى كۇمەلەيتى:
 (to ~ a marriage; The marriage was ~d.)
 (۳) شكۇپىندان: سەنگىن كىرەن.
-solemnization (n.).
solenoid (sō'lə-noid'), n. تەلى مارپىچى ئەلەكترىكى موگناتىسار.
-solenoidal (adj.).
solfa (sōl'fā), n. (۱) سۇلفا: بىرگەكانى كېشەي ئاۋازى مۇسقىقا
 بىرىتىن لەمانە: do, re, mi, fa, sol, la, ti
 (۲) بەكارھىنانى ئەم بىرگەنە لە مۇسقىقلىدان وگۇرانى ووتندا.
v.t. & v.i. مۇسقىقلىدان وگۇرانى ووتن بەپىنى بىرگەكانى كېشەي مۇسقىقا.
solfatist (n.).
solfatara (sōl'fā-tā'rā), n. كون يا درزىكى ئاگرېژىنىيە كە ھەر
 ھەلمو گازى گۇگىردى لىئو دىتەدەرى.
solfege (sol-fej'ō, sol-fej'i-ō), n. Also solfège, (۱) مەشقى
 گۇدانى بەپىنى "سۇلفا" (روشەي پېشوو بېيىنە).
 (۲) "سۇلفا" بەكارھىنان لە گۇدانى خۇندەنەو يا ووتندا.
solicit (sə-lis'it), v.t. (۱) داۋالىكىرەن: ئا پارانەو: تكانلىكىرەن:
 (We ~ your support.; He ~ed them for help.)
 (۲) ھاندان بۇ كارى خراپەكردن (بەتاييەتەي كارى بەدەرەوشقى يا قەدەغە)
 تەفرەدان: فرېودان. (۲) داۋاي گان لىكىرەن (بەتاييەتەي كە قەحبەيەك داۋا
 لە پىيا وگات): داۋاي چوونە جىن كىرەن لەگەندا.
v.t. داۋاكىرەن: پارانەو: تكانكردن
solicitation (sə-lis'ə-tā'shən), n. (۱) داۋا: تكان: پارانەو:
 خواست: داۋاكارى: داۋاكىرەن. (۲) تەفرە: ھاندانى كارى خراپە: فرېودان.
solicitor (sə-lis'ə-tēr), n. (۱) داۋاكار (پارمەتى, شت كىرەن و
 فرۇشتە... ھەند): دەلال: داۋاكار. (۲) پارېزەر (لە ئىنگلەتەرە).
 (۲) پارېزەرى شار يا دەسكايەكى مېرى: پارەرى ياسايى مېرى.
solicitor general, پارېزەرى كشتى مېرى: پارەرى ياسايى كشتى

solvency

- solvency** (sol'vən-si), *n.* (۱) توانابوونی قەرزدانەوه؛ سەرمایە
زیاتەر ھەبوون لە قەرز. (۲) توانای شت تۆواندەنەرە (ئاو، شلە).
- solvent** (sol'vənt), *adj.* (۱) توانای ھەیە ھەموو قەرزێکی بداتەرە.
سەرمایە زیاتەر لە قەرز: (The company is ~). (۲) توانای شت تۆواندەنەرە ھەیە؛ دەتوانیتەرە تۆنەرەوه.
- n.* (۱) شلە؛ تۆنەرەوه. (۲) چارەسەر؛ چارە؛ چارەگەر
- soma** (sō'mə), *n.* لەش؛ تەن
- Somali** (sō-mā'li, sə-mā'li), *n.* (۱) ھارولایەکی سۆمال.
(۲) زمانی سۆمالیەکان.
- somatic** (sō-mat'ik), *adj.* (۱) لەشی؛ تەنی؛ تایبەتی بە لەش.
(۲) ھە دیواری دەرەوهی لەش نەك ھەناو؛ ھە چوارچۆنەوی تەن.
- somatic cell**, (بۆ جیاکردنەوهی لە خانە زاروونێ "germ cell")
- somato-** (sō'mə-tō, sō'nə-tə), *Also somat-*, پێشگرنە
بەمانای: لەشی؛ تایبەتی بە لەش: (somatic).
- somatology** (sō'mə-tol'ə-jī), *n.* (۱) لەشناسی؛ زانستی لەش (ھە)
ھەموو زیندەوەر. (۲) لەشی مرۆڤ ناسی؛ زانستی لەشی مرۆڤ (کە پەکیکە لە
زانستی مرۆڤ)
- somatologic; somatological** (*adj.*).
- somatoplasm** (sō'mə-tə-plaz'm), *n.* (۱) پڕۆتوپلازمی خانە
لەش (۲) خانە لەش
- somatopleure** (sō'mə-tə-ploor'), *n.* دیواری لەش
(ئاولەمەناسی)
- somber, sombre** (som'bēr), *adj.* (۱) تاریک ناخۆش؛
دلتەنگەر. (a ~ January day). (۲) پوورگرت؛ گرت؛ ھەرچاو تاریک؛ کۆستەکوو؛ مۆن؛ دلتەنگ:
(a ~ face)
- (ب) خەفەتاوی؛ دلگیر؛ بە توند گیراو
- (۲) رەش و تاریک و دلتەنگەر (جەلەبەرگ، رەنگ).
- sombrero** (som-brār'ō), *n.* شەپقەیکە پووش یا قووماشی لێادی
مەکسیکی و ئیسپانییە لێواریکی زۆر پان و گورەیه.
- sombrous** (som'brəs), *adj.* [Archaic]. = **somber**.
- some** (sum), *adj.* (۱) ھەند؛ ھەندیک؛ بۆ:
(~ people never change their minds.)
- (۲) چەند؛ ھەند؛ ژمارەیکە؛ بۆیک: (~ guests are here already.)
- (ب) نەختیک؛ تۆزیک؛ ھەندیک: (Give me ~ water.)
- (۳) نزیکە: (~ twenty of them were injured.)
- (۴) [Colloq.] شایانی باسە؛ سەر؛ سەر ئاسا (ھەندیک جار بە تەوسەر):
(That was ~ party, fight, dinner, etc.)
- (۱) ھەندیک کەس؛ چەند کەس:
pron. (~ will agree, other will not.)
- (۲) ژمارەیکە یا بۆیک تایبەتی.
- (۱) نزیکە: (~ fifty persons).
- adv.* (۲) [Colloq.] نەختیک؛ تارادەیک:
- (The snow is ~ deeper than yesterday.)
- some** (səm), پاشگرنە بەمانای: ھەیلەو؛ - ئاسا:
- (lonely; tiresome)
- some** (səm), پاشگرنە بەمانای: بە ژمارەیکە تایبەتی:
- (threesome)
- some** (səm), پاشگرنە بەمانای: لەش؛ تەن (chromosome).
- somebody** (sum'bud'i, sum'bad-i), *n.* کەسێکی گەرە یا
گرت (He thinks he is ~).
- pron.* کەسێک؛ زەلامێک؛ پەکیک: (There's ~ at the door.)
- someday** (sum'dā'), *adv.* بۆیک لە پۆزان (لە دواپۆزدا):
بۆزیک دیت کە

somnambulist

- somehow** (sum'hou'), *adv.* ھەرچۆنیک بێ؛ بە ھەر شێوەیک بێ؛
بە ھەر چۆنیک بێ:
- (~ they have solved the problem.; ~ we lost our way.)
- somehow or other**, = **somehow**.
- someone** (sum'wun', sum'wən), *pron.* = **somebody**.
- some-place** (sum'plās'), *adv.* [Colloq.], = **somewhere**.
- somersault** (sum'ēr-sōlt'), *n.* سەرمەوقولات؛ تەقلە؛ تەقلەبازی.
- v. &* سەرمەوقولاتدان؛ تەقلەدان؛ تەقلەبازی کردن.
- somerset** (sum'ēr-set'), *n. & v. &* = **somersault**.
- something** (sum'thin'), *n.* (۱) شتیکی:
- (There is ~ I want to show you.)
- (۲) کەسێکی گەرە یا گرت.
- adv.* نەختیک؛ تارادەیک.
- sometime** (sum'tīm'), *adv.* (۱) لە کاتیکی دیاری نەکراو؛
پۆزیک لە پۆزان: (~ in summer).
- (۲) پۆزیک لە پۆزان لە دواپۆزدا؛ لە کاتیکی دیاری نەکراو دواپۆزدا:
(I'll visit you ~.)
- (۳) [Rare] sometimes.
- (۴) [Archaic] پینشو؛ ھە پینشو؛ ھە پینشو یا جارن:
- adv.* پینشو؛ ھە پینشو یا جارن:
- (Mr. X, the ~ professor of English)
- sometimes** (sum'tīmz'), *adv.* (۱) جار جار؛ ھەندیک جار؛
جار نەجار؛ ناوبەناو: (~ We go there).
- (۲) [Obs.] جارن؛ ھە پینشو یا جارن.
- some-way** (sum'wā'), *adv.* Also **some way**, = **somehow**.
- someways** (sum'wāz'), *adv.* [Colloq.], = **someway**.
- some-what** (sum'hwāt', sum'wat'), *n.* (۱) نەختیک؛
تارادەیک: (He is ~ of a fool).
- (۲) کەسێکی گەرە یا گرت؛ شتیکی گرت
- adv.* نەختیک؛ تارادەیک؛ تۆزیک:
- (It's ~ difficult.)
- somewhere** (sum'hwār'), *adv.* (۱) شوێنیک؛ لە شوێنیک دیاری
نەکراو. (۲) (~ about; ~ in), لە نزیک (کات، پادە، ھەند):
(~ about seven o'clock)
- n.* شوێنیک دیاری نەکراو.
- somewheres** (sum'hwārz'), *adv.* ھەم ووشە زەمانخان بە
ھەلە دی دەرەن، بەلام ھەندیک کەس ھەر بەکاری دەمێنن لەباتی ووشە
"somewhere".
- somewhither** (sum'hwith'ēr), *adv.* [Archaic], ھەرە
شوێنیک؛ بۆ لایەکی دیاری نەکراو.
- somite** (sō'mīt), *n.* (۱) پەلک؛ بەشیکی لەشی گیانەرە لە باری درێژی.
(۲) بەشیکی یا پەلکی وەھای ئاولەمەیه.
- somnambulant** (som-nam'byoo-lant), *adj.* خەوگەر؛
خەوۆ.
- somnambular** (som-nam'byoo-lar), *adj.* ھە خەوگەر؛
تایبەتی بە خەوۆیی یا خەوگەر.
- somnambulate** (som-nam'byoo-lāt'), *v. &* بەدەم خەوەرە
گەرەن؛ لە کاتی نوستندا گەرەن یا پۆیشتن؛ خەوگەر.
- somnambulation** (*n.*).
- somnambulator** (som-nam'byoo-lāt'ēr), *n.* =
somnambulist.
- somnambulism** (som-nam'byoo-liz'm), *n.* خەوگەر؛
خەوۆیی؛ بەدەم خەوەرە گەرەن یا پۆیشتن.
- somnambulist** (som-nam'byoo-list), *n.* خەوگەر؛ خەوۆ؛
کەسێکە بەدەم خەوەرە دەگەرێ یا دەوێ.

- مینم کردنهوه: هینانهوه سمرخو (۲) نازار کهمکردنهوه: نازار کوشتن یا برین!
 نارام دار: (to ~ an aching tooth).
- v.t.**
 نارام به خشین: هینم کردنهوه: دامرکانهوه: هینانهوه سمرخو.
soothfast (sooth'fast'), *adj.* [Archaic].
 سمرپاست: دلنسون. (۲) راست: راسته‌قینه.
soothing (sooth'ing), *adj.*
 نازارکوز: دهرمان، قسه‌ی خوش: نارام به‌حش: دلخوشکەر: خوش: هینمکەر: نارام گیر:
 (a ~ medicine; ~ words)
soothly (sooth'li), *adv.* [Archaic]. = truly.
soothsay (sooth'sā'), *v.t.*
 پیشبینی: پیشبینی کردن: فال گرتنهوه: نوقلانه‌بدان: قرائدن
 نوقلانه: پیشبینی: فال.
n.
soothsayer (sooth'sā'ēr), *n.*
 پیشبین: فالچی: فاتح: فال: فالگر: هرده‌ما روشی: "fortuneteller".
soothsaying (sooth'sā'ing), *n.*
 (۱) پیشبینی: فال گرتنهوه: نوقلانه‌بدان: قرائدن (۲) نوقلانه: فال: پیشبینی‌یه.
sooty (soot'i, soot'i), *adj.*
 (۱) نه حلت به سورتی دوکله‌ی نار: لوله‌ی رزیا ده‌چن: هینسی. (۲) ره‌ش و پیس بووه بهم خلتیه یا به خلتی خنلور: (۳) ره‌ش: ره‌ش‌باو
sop (sop), *n.*
 (۱) ناسی خووساوی نار: گوشتاو: نانی گوشراوه نار: شیر: گوشتاوه: (۲) (۱) شتیکه ده‌دین به کسینک یو ده‌مکوت کردنی یا یو دل راکیشانی: هتد. (ب) برتیل. (۳) milksop
v.t.
 (۱) خووساندن: له ناودا نوقم کردن: تهرکردن: گوشینه نار: نار یا شلهوه. (۲) (a ~ up) هلمزین (نار: شله).
 (She ~ped up the water with a towel.)
v.t.
 (۱) ده‌لاندن: ناوتیزان: قیزان. (۲) خووسان: زور تهرپوون.
sophism (sof'iz'm), *n.*
 ده‌وهن به ناشی: بیرپوارا گفتوگوی به پروا‌هت: باش و حوانی له راستیدا: له‌نگو به همنه‌ده‌دابر: به‌همنه‌دابرین (به گفتوگوی به‌سهرزازی جوان و چاک): سؤستی
sophist (sof'ist), *n.*
 (۱) به‌کنک له ماموستا زیرمه‌که زمانبازه‌کانی کونی: یوزان که له گفتوگوی به سهرزازی جوان و راستدا کس ده‌ره‌قته‌ی نه‌ده‌دان.
 (۲) کسینکی زانا یا تیگمیشتنو: زانا
 (۳) زمانبازیکه که به گفتوگوی به سهرزازی جوان و راست خه‌لک به همنه‌ده‌دات
sophister (sof'is-tēr), *n.*
 قوتابی پۆل دووه‌م یا سینه‌می همندی: زانکوی نینگلیزی.
sophistic (so-fis'tik), *adj.* Also **sophistical**,
 (۱) سؤستی (روشی "sophism" بینه: ده‌وهن به ناشی.
 (۲) زیره‌کانه و به سهرزازی دروست و به‌جی به‌لام له راستیدا به‌مهمله‌بر:
 (~ reasoning; a ~ argument)
-sophistically (*adv.*).
sophisticate (so-fis'tə-kāt'), *v.t.*
 (۱) گۆزین له بارنکی سرووشتی و ساده‌وه بۆ بارنکی ماسرووشتی و ده‌ستکردنه: چاوکردنهوه: کردن به دنیا‌دیده. (۲) به‌همنه‌دابرین: پیس کردن.
 (۳) روونکردنهوه: شل کردنهوه: فیئل تیداکردن: ناپوخته‌کردن.
 (۴) گۆزینی ده‌قی نووسراویک به‌ی پرسی خاوه‌نه‌کی: تیکدان یا شیواندنی ده‌قی نووسراویک
 ده‌وهن به ناشی کردن.
v.t.
n.
 کسینکی دنیا‌دیده: کسینکی له دنیا شاره‌زاو تیگمیشتنو.
sophisticated (so-fis'tə-kāt'id), *adj.*
 (۱) دنیا‌دیده: له دنیا شاره‌زاو تیگمیشتنو: بران: پیشکوتوو: (a ~ person).
 (۲) شاره‌زایانه‌کراوه: به‌ر: میشک پاده‌کیشنی: (a ~ novel).
 (۳) پیشکوتوو (کهرسه، نامین: ناساده: نالۆ:
 (a ~ equipment, electronic devices, etc.)
 (۴) روونکراوه‌توه: ناپوخت: فیئل تیداکراوه (a ~ oil)

- sophistication** (so-fis'tə-kā'shən), *n.*
 فیئل تیداکردن: ناپوخته‌کردن. (۲) دنیا‌دیده‌ی: شاره‌زایی دنیا و زیان:
 تیگمیشتن: سهرده‌چوون له کاروباری زیان: (He has no ~).
 (۴) پیشکوتن (نامین. پیشمسانی: نالۆ: ناسانی.
sophistry (sof'is-tri), *n.* = **sophism**.
sophomore (sof'ə-môr', sof'ə-môr'), *n.*
 (۱) قوتابی پۆل دووه‌می زانکوز قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی. (۲) کسینکه که زور به زانایی و زیره‌کی و شاره‌زایی خویمه‌ده‌نای به شیویه‌می مندا‌لنه به‌لام له راستیدا نه زانایه و نه زیره‌و نه شاره‌زا.
adj.
sophomoric (sof'ə-môr'ik), *adj.* Also **sophomorical**,
 قوتابی به کسینک که زور به زانایی و زیره‌کی و شاره‌زایی خویمه‌ده‌نای به شیویه‌می مندا‌لنه به‌لام له راستیدا نه زانایه و نه زیره‌و نه شاره‌زا
-sophomorically (*adv.*).
-sophy (so-fi),
 پاشگریکه به‌مانای: زیری: زانین: بیر قوول:
 (philosophy)
sopor (sō'pēr), *n.*
 خوی له نه‌ده‌نازه به‌ده‌ر قوول: خوی زور قورس: وورپی: کاسی
soporiferous (so-pə-rif'ēr-es), *adj.* = **soporific**.
soporific (so-pə-rif'ik, sō-pə-rif'ik), *adj.*
 خه‌لیخه‌ر
 (ده‌رمان: نوینن. (۲) هی خه‌ر: خه‌والوتی.
n.
sopping (sop'ing), *adj.*
 خووساوا: زور تهر: تیراوا: نار: نه‌تکن
soppy (sop'i), *adj.*
 (۱) soppy. (۲) باراناوی.
 (۳) [British], به‌سوز
soprano (sə-pran'ō, sə-prā'nō), *n.*
 (۱) به‌زترین ده‌نگی گۆزانی: تافه‌ت و کوپ. (۲) سۆپرانو: گۆزانی بیژنکی تافه‌ت یا کوپی ده‌نگ به‌ر (نۆپه‌را). (۳) ده‌وری گۆزانی بیژنکی رهما.
sora (sō'rə), *n.*
 بالنده‌ی بچوکی ده‌نوک کورتی زملکاره‌کانه.
sorb (sōrb), *n.*
 (۱) درمختیکه له توخمی سینو. (۲) به‌ری نه‌م درمخته.
sorb (sōrb), *v.t.*
 هلمزین.
sorcerer (sōr'sēr-ēr), *n.*
 جادوگر: جادو‌باز: نه‌فسونکار: نه‌فسونباز: نه‌فسونگه‌ر.
sorceress (sōr'sēr-is), *n.*
 جادوگری تافه‌ت: نه‌فسونبازی تافه‌ت.
sorcerous (sōr'sēr-es), *adj.*
 هی جادوگری: هی نه‌فسونباز یا نه‌فسونگه‌ر.
sorcery (sōr'sēr-i), *n.*
 جادوو: جادوگری: جادو‌بازی: نه‌فسونبازی.
sordid (sōr'did), *adj.*
 (۱) پیس‌و‌پۆخل: پیس.
 (۲) پهرپوت: پیس و ناخوش: کولۆ: (~ neighborhoods).
 (۳) نزم: پیس و بۆگه‌ن: به‌ده‌فتار: (a ~ life).
 (۴) زور چاوپرسی: پاره‌پیس: به‌هیج تیرنه‌خور: به‌مهمله‌ (بۆ پاره).
-sordidly (*adv.*); **sordidness** (*n.*).
sordino (sōr-dē'nō), *n.*
 شتیکه بۆ کزکردنی ده‌نگی نامیزیکی موسیقی.
sore (sōr, sōr), *adj.*
 (۱) به‌فیش: ده‌یه‌شیت: نازارای: ناسۆر:
 (a ~ tooth, muscle, etc.)
 (ب) له فیش و نازارادیه.
 (۲) هست ناسک: دل ناسک: زور توپه‌ده‌ین.
 (۳) خه‌له‌تیار: خه‌مبار: په‌ست: دلگر: (Our hearts are ~ for them).
 (۴) نیجگار زور: زور په‌ریشان: (to be in ~ need for help).
 (۵) ناخوش (باس): برین کولینه‌وه: (a ~ subject).
 (۶) [Colloq.], زیر: زیر: توپه: (to feel ~ about something).
n.
 (۱) برین: ناسۆر. (۲) هزی نازارو ناخوشی و په‌ستی و نویری.
adv. [Archaic]. = **sorely.**

sorehead

- soreness (n.)**.
sorehead (sôr'hed', sôr'hed'), *n.* [Slang], كەسكىنى تويۇرە
 تېزۇ كېنە مەلگىرۇ بۇلەنلەك.
sorely (sôr'li, sôr'li), *adv.* (۱) بە جۈزىك كە بېگاتە تېشى نە كەسە: (His patience was ~ tried.)
 تارادەك كە بېگاتە تېشى نە كەسە: (His patience was ~ tried.)
 (۲) ئىچكار زۇر زۇر بە پەرىشانە: (Help is ~ needed.)
sore throat, قوپىگ ئېشە: گەرۇ چووزانەرە قوپىگ ھاتنەرەيكە.
sorghum (sôr'gam), *n.* (۱) گەنەشامى شېرىن (دۇشاۋى ئى)
 دەرەدەمىنرۇ دەشدرى بە ئازەل ۈك ئالغ. (۲) دۇشاۋى ئەم گەنەشامىيە
 شېرىنە. (۳) شىتىكى زۇر بەسۇز.
sorgo (sôr'gō), *n.* جۈزىكە گەنەشامى شېرىن (بەزۇرى بۇ دۇشاۋى
 شەكەر پەرەدە دەكرى).
soricine (sôr'i-sin', sor'i-sin'), *adj.* لە گياندارىك دەچىن ۈك
 مەشك ۋايە
sorites (sō-rī'tēz), *n.* زىجرە بېرۇباۋەرۇ ئەنجامى پىنكۈپىنك ۋەجىن
 (تېرىيۇزى).
sororal (sə-rôr'al), *adj.* خوشكانە ۈك خوشك.
sororate (sə-rô'rāt'), *n.* ئۇن خوشكى خۇ ھىنان (پاش مردنى ئۇنەكە
 يا نەگەر ئۇنەكە مىندالى نەبىت).
sororicide (sə-rôr'ə-sīd', sə-rôr'ə-sīd'), *n.* (۱) خوشكى خۇ
 كوشقن. (۲) خوشكى خۇ كوشقن.
sorority (sə-rôr'ə-ti, sə-rôr'ə-ti), *n.* پىنكراۋىكى كۈمەلەيەتى
 كچانى زانكۇيە ئەندامەكانى پىنكەرە دەژىن لە خانوۋىكى كىرەدە.
sorosis (sə-rō'sis), *n.* يانە يا پىنكراۋى ئافرەتان.
sorrel (sôr'al, sor'al), *n.* ترشۈكە گىايەكى ترشە گەلەكى لە سلق
 دەچىن دەكرىتە زەلەتەرە.
sorrel (sôr'al, sor'al), *n.* (۱) قارەبى سورىراۋ
 (۲) ئەسبى سورىرۇز سورىرۇز.
sorrel tree, دەرەختىكى ئەمەرىكى ھەمىشە سەۋى تۈنكەن ئەستۈرى
 گول سېر بەر بۇرى گەلە تالە
sorrow (sor'ō, sôr'ō), *n.* (۱) خەم ۋەخەفەت: دەرەدى دىل: سوئ?
 داخ: بەزارە (۲) ھۇى داخ ۋەخەفەت: لىقەرمان: نەھات: نەگىيەتى.
 (۳) خەمبارى: دلگىرى: خەفەتبارى: دلەنگى.
v.l. خەم خوارىد: خەفەت خوارىد: سوئ چوون بە دلەرە.
sorrowful (sor'ō-fəl, sôr'ō-fəl), *adj.* (۱) خەفەتبار: خەمبار:
 دلگىر: دلەنگە: غەمگىن. (۲) خەفەت پىدەر: مايە: خەم: ناخۇش: دلگىر.
-sorrowfully (adv.); sorrowfulness (n.).
sorry (sôr'i, sor'i), *adj.* (۱) خەمبار: بە داخەرە: پىنى ناخۇشە:
 (I am ~ to hear that your mother is dead.)
 (۲) پەشيمان: داۋاى لىبۇرۇدەن كىردن:
 (If you say that you're ~, we'll forgive you.)
 (۳) بېرە: داخەكەم: (I am ~ to be late.)
 (۴) گەند: ھىچ ۋېرۇچ: خراپ:
 (a ~ excuse; a ~ exhibition of acting)
 (۵) ناخۇش: خراپ: دلپەستكەر:
 (~ news; a ~ state of affairs; a slum is a ~ place)
-sorrily (adv.); sorriiness (n.).
sort (sôrt), *n.* (۱) بابەت: توخم: چەشەن.
 (۲) جۈر: چەشەن: (Remarks of the ~ will get you trouble.)
 (۳) شىۋە (پەقتار ئوۋاندن): شىۋازا: پىنى چۈننىتى:
 (He spoke in a queer ~.)
 (۴) (pl.) ، تىپ (چاپكارى).
v.l. (~ out), ھاۋىۋىل كىردن: پاك ۋېس كىردن: جياكرىنەرە:
 بابەت بابەت كىردن.

soulful

- v.l. [Archaic]**, ھاۋىدەمى كىردن: لەگەلدابوون. (۲) لەگەلدە گونجان.
-sorter (n.).
 of sorts, (۱) جۇراۋجۇرە ھەمەچەشەن (۲) گەند: خراپ: ھىچ ۋېرۇچ:
 بىن فەل: قەلب: ھەر بەناۋ: ھىچ. (ھەرۋەھا " of a sort")
 [we had a vacation (dinner, party, celebration, reunion)
 of sorts.]
 out of sorts, (۱) زۇر زۇر: توۋرە: پەست.
 (۲) [Colloq.], نەختىك نەخۇش: ئاساغ.
 sort of, [Colloq.], تارادەمىكە: نەختىك:
 (I sort of thought this would happen.; He is sort of mad,
 crazy, happy, tired, etc.)
 sort out, جياكرىنەرە: پۇل پۇل كىردن: پاك ۋېس كىردن.
sortie (sôr'ti), *n.* (۱) ھىزىشى لەشكرى گەماۋىراۋ بۇ سەر لەشكرى
 گەماۋىدەر. (۲) ئەم ھىزەى ئەم ھىزەشە دەكات.
 (۳) ھىزىشكى فېزىكە جەنگ:
 (Their bombers flew fifty ~s a day.)
sortilege (sôr'ti-lij), *n.* (۱) بەخت لىكەندەرە بە پىانقۇ.
 (۲) جادۋىگىرى: جادۋىزى: جادۋى: ئەفسۇنباۋى.
S O S (es'ō'scs'), (Save Our Souls!), (۱) پىزگارمان كەن:
 فرىامان كەن! شفرەى جىيەنئىيە بۇ داۋاى فرىاكەۋتن لەلەين كەشتى ۋ
 فېزىكەرە لەكاتى تەنگانەدا. (۲) بانگۋازى فرىاكەۋتن.
so-so (sō'sō'), *adj. & adv.* نە باشە ۋ نە خراپ: خراپ: نىيە:
 مام ناۋەندى.
sot (sot), *n.* كەسكىنى ھەمىشە سەرخۇش.
soteriology, بېرۇباۋەرۇ ئانىنى پىزگارى لە پىنى عىساۋە.
sotol (sō'tōl, sō-tōl'), *n.* دەرەختىكى بىبابانى ئەمەرىكىيە.
sottish (sot'ish), *adj.* (۱) ۋېر لە مەستىدە: خۇل: گەلخۇ.
 (۲) مەست: سەرخۇش
sotto voce, بە چىرە: لە ژىر لىۋەرە: بە دەنگىكى زۇر نەم.
sou (sō), *n.* پارەيەكى كۇنى فەرەنسى كەم نەرخە.
soubrette (sōō-bret'), *n.* (۱) كارەكرىكى بەناۋ تەلەكەبازى
 بىن ھىماى شانۇنامەى پىنكەننىۋاۋى ئۇيەرەيە. (ب) ئافرەتلىك كە ئەم دەۋرە
 دەمىننى. (۲) كچىكى جاباباشقالى ھىچ ۋېرۇچ.
soubriquet (sōō'bri-kā'), *n.* = sobriquet.
souchong (sōō'shōŋ'), *n.* جۈرە چايەكى پەشى چىنە.
souffle (sōō'fl'), *n.* دەرەختىكى نەرمە ۈك بە بېستۇكى پىزىشك
 دەمىستىر.
soufflé (sōō'flā', sōō'flā), *adj.* سوۋك ۋەل (چىشت لىنان):
 قشەن: (cheese ~)
n. چەند جۈرە خوارەمەنئىيەك سىپىتەى ھىلەكى شەلقاۋىان تىن دەكرى
 پىش لىنان تاكو ۋەل يا قشەل سوۋك دەچىن.
sough (suf. sou), *n.* ۋوژەۋوژى با بەناۋ دەرەختدا (كە لە تالە يا ھەناسە
 ھەلگىشان دەچىن بەتايەبەتى كاج يا سەۋەس): ئەم لۈرە لۈرە يا شەنەيە.
v.l. ۋوژەۋوژى ھاتنى با بەناۋ دەرەختدا: لۈرەلۈرەكرىد: شەنە ھاتن.
sought (sôt), *past tense and past participle of seek.*
soul (sōl), *n.* (۱) گىيان: گىيانى ئادەمىزاد. (۲) گىيانى مردوۋ.
 (۳) دەۋوون. (۴) ئەزاد: ئاۋكرۇك: گرنگىرەن پەش: ئاۋجەرگە:
 (Brevity is the ~ of wit.)
 (۵) سەرۋك: گرنگىرەن كەس: گىيان ۋ دىل (مەجان):
 (He was the ~ of the revolution.)
 (۶) نەۋنە: ۋىنە: (She is the ~ of kindness.)
 (۷) كەس: مەزۇ: (I didn't see a ~ there.)
soul brother, [Slang], برادەرى قۇلەرەش.
soul food, چەند جۈرە خوارىدىكى تايەبەتىيە بە قۇلەرەشەكانى ئەمەرىكا
soulful (sōl'fəl), *adj.* ھەست قوۋل: ھەست بەرە: بەھەست: بەسۇز.

soulless

-soulfully (adv.); soulfulness (n.).

soulless (sɒl'lis), adj.

بېن هست: هست مردود: خويهرست:

بېن دل و گياڼ.

sound (saʊnd), n.

(۱) دهنګ: (۲) شه پښل دهنګ.

(۳) دهنګي تايپه تي: (the ~ of aircraft overhead).

(۴) تهغه ورته: دهنګ تهغه: (۵) دهنګي قسه.

(۶) موروډاي دهنګ: (within ~ of the guns).

(۷) شينوي هاتنه بر گوت: (We liked the ~ of his report.).

(۸) دهنګه دهنګ: گېره لاوړه.

(۹) [Archaic] ووت ووات: قار! مقومقو! دهنګ.

v.t.

(۱) دهنګ ليوه هاتن: دهنګ هاتن.

(۲) وادياريوون (نه دهنګي شته که دا): لومړچوون:

(Her voice ~s troubled.; That plan ~s reasonable.)

v.t.

(۱) دهنګ ليوه هاتن:

(۲) ليدان (دهنګ): بانګ کړدن: بانګ هلان: بلوکړدنه وه:

(He ~ed the alarm.; The clock ~s the hour.)

(۳) بيژان: ووتن: به دهنګي بهر ووتن: (۴) ناهنګ بڼ گيږان.

(۵) تاقېکړدنه وه: دهنګي سنگو دل به بېستوکی پزېشک.

sound off,

(۱) قېژانډن: به دهنګي بهر ووتن: هاورکړدن.

(۲) [Slang] پای خو به توندی دهرېږن: لاف ليدان به دهنګي بهر.

sound (saʊnd), adj.

(۱) پتهو! نه پړيو! باش: بېن کم و کووړي:

(a ~ timber)

(۲) ساغ: تندرېوست: چاک! نه خوش نږيه. (of ~ mind and body).

(۳) مەترسې نابووتی ئی ناکړی: چسپيو! پتهو!

(a ~ business, bank, economy, etc.)

(۴) بهجی: لاسر بنچينه يکي راست دانراوه: دروست:

(a ~ method; ~ judgement)

(۵) پتهو! قايم: چسپيو (a ~ foundation).

(۶) پشت پېن به ستراو.

(۷) قول (حق): خوش (خو): (a ~ sleep).

(۸) پاک (پروېشت، مړه): راست: دروست: جوان (پهفتان).

(۹) توار: چاک: (a ~ flogging, beating, etc.).

(۱۰) لاسر نهریتی کون پوښتو: کونه پهرست.

(۱۱) ياسايي! دروست (له پوړی ياساوه).

-soundly (adv.); soundness (n.).

sound (saʊnd), n.

(۱) گندای پان: گروناوی پان.

(۲) گنداو يا پهل دريايي درېږيووه بڼ ناو ووشکاني.

(۳) هواداني ماسي: کيسه ي هوای ماسي.

(پښی دهورتري "air bladder").

sound (saʊnd), v.t.

(۱) پيواني قولی ناو.

(۲) ليکولینه وه و پشکیننی بڼی دهریا.

(۳) (out ~) بڼ دهرکوتن یا ئی دهرهینانی بیروای کسک به پرسپاری

لاهلای (to ~ somebody out about a subject).

(۴) پشکیننی برین و بڼشایی لهش به نامیرنکی باریکو کول (پزیشکوانی).

v.t.

(۱) قولی ناو پيوان. (۲) چوونه ژړ نارووه.

(۳) دوزینه وه شتیک به پرسپاری لاهلای: قسه ئی دهرهینان.

n.

(۱) پيوان. قولی ناو.

(۲) نامیرنکی باریکو کوله بڼ پشکیننی برین و بڼشایی لهش (پزیشکوانی).

sound barrier, = sonic barrier.

sound board, = sounding board.

sound camera, کامیرای دهنګي کامیرایه که که دهنګیش تومار دهکات.

له همان کاتا که وینه دهگری.

sound effects, دهنګي لاسایی دهنګردي بهرنامه ی رادیو تلهفزیوون و

شانزنامه فیلم و دهک دهنګي هورمتریشقه و گیانه ورو لیدان و نوتومبیل...

هند.

sour

sounder (saʊndər), n.

پیویری قولی ناوی دهریا (نامیر، مړه).

sounder (saʊndər), n.

پهوه بهرازی کوی.

sounding (saʊndɪŋ), adj.

(۱) دهنګدار: دهنګي ليوه دیت.

(۲) دهنګ دهناتمه: (۳) فشهچی: زل (قسه).

sounding (saʊndɪŋ), n.

(۱) پیوانی قولی ناوی دهریا و دهریاچه.

به پمتیک که شتیکي قورس به سمرنکیوه به ستراو: (۲) قولی بېم شینویه

پیوړا: (۳) (pl.), قولی بېمکی له ۶۰۰ پې زیاتر که دمتوانی وها بیوړی

(۱) تهخته ی دهنګدرووه (له نامیری موسیقا دا بڼ

زیادکردن و پوونی دهنګه کی): (۲) قولی دهنګدرووه (بڼ گره وکردن و

ثاراسته کردنی دهنګي قسه که له دوانگوه بڼ گونگرهکان).

(۳) گسپیک یا تاقه کسپیک که باش و خرابی بیورایه کیان پې تاقی دهنګرتهوه

پیش بلوکړدنه وه ی بهر هموو خهکدا: (۴) بلوکړدنه وه ی بیوړا

قولیوشمی به ستراو به سمرنکی پیویری قولی

ناووه.

sounding line, هیلې پیوړ: پمتیکه سمرنکی قولیوشمی پیوړ به ستراو.

قولی ناوی دهریا و دهریاچی پې دپیوړی: (همروها "lead line").

soundless (saʊndlɪs), adj.

بې دهنګ: کپ.

soundly (saʊndli), adv.

(۱) به پیک وپیکي: به بې هله:

(He reasons ~.)

(۲) به قورسی (نوستن): به جزیک که به ناسانی خهبری نه پتهوه:

(He sleeps ~.)

(۳) به تروای: (The enemy was defeated ~.).

sound-proof (saʊnd'pru:f), adj.

دهنګر: دهنګي بڼ نایه:

دهنګ بهر یستکر: (a ~ room, material, etc.).

v.t.

دهنګرکړدن: بهر یستی دهنګ ئی کړدن:

(to ~ a room, studio, etc.)

sound track, هیلې دهنګ: نهو بهشی قراغی شرتی سینما یه که

دهنګه کی لاسر تومار دهنګرته.

soup (sɒp), n.

(۱) شوربا.

(۲) [Slang] نیتراتی گلیسرین.

(۳) [Slang] تهم مژي چر (همدیک جار به بارانه وه).

(۴) [Slang] تین (مکینه): ووزه.

پهریشان: له تنگوچه له مدهایه: له ناخوشیدایه. [Slang], in the soup,

تین پیدان (مکینه): به هیزترکردن. [Slang], soup up,

soupcon (sɒp'sɒn), n.

قوزیک (تام): نهختانیک.

soup kitchen, چیشخانه ی هژاران: شونیکه به خورایی خواردنه منی

تیدا دهری به هژارکان.

soup-spoon (sɒp'spu:n), n.

گسچکی شوربا.

soupy (sɒpi), adj.

(۱) شوربا یی: شله وک شوربا: له شوربا دهچن.

(۲) تهماوی: تهم و مژای: (۳) [Colloq.], بهسوز.

sour (saʊr), adj.

(۱) ترش.

(۲) ترشاو: بڼ کاو: بڼ گن: (~ milk).

(۳) توپه و تپو: زیز: پست: پووترش: پووناخوش: پقاوی: پوونگر:

(a ~ temper; Failure made him ~.)

(۴) خراب: گندا: داوینتی به دواوه: (~ His game has gone ~).

(۵) ناخوش: تینچوون: (~ Their relationship went ~).

(۶) ژور ترش (خاک).

(۷) گریتاوی (به زین): ناوینتی گونگردي تیدا یه.

n.

(۱) شتی ترش.

(۲) خواردنه و یه کی هستکری ترش: (~ a whisky).

v.t.

پووترش و تال کړدن: توپه و تپو کړدن: پقاوی کړدن: تینکان:

خراب کړدن: (Continued adversity had ~ed his temper.).

v.t.

(۱) ترشان: بڼ کان: بڼ گن کړدن.

(۲) پووترش و تال بوون: پقاوی بوون.

(ب) تینچوون (به یوهندی براده ی): ناخوش بوون.

source

(*Their relationship -ed after that incident.*)

source (sôrs, sôrs), *n.* (۱) سەرچاوه (پوویار، چەم، ئاي).

(*Books are a ~ of knowledge.*) (۲) سەرچاوه

The news comes from a reliable ~.

(۳) (ھۆ ۴) سەرچاوه (باس)

(۵) بىخوشاۋان: پەگۈ پىشە: پىشە: سەرەتا.

بەلارۇك

sour cherry,

sour-cROUT (sour'krout), *n.* = sauerkraut.

sourdine (sôor-dên'), *n.* (۱) نامىزىكى مۇسقىي كۈنە.

(۲) شىنكە بۇ كۆكرىنى دەنگى كەمانچە.

sour-dough (sour'dô'), *n.* (۱) ھەيىر تىرش.

(۲) كەسكىگە كە بە دۈي زىڭدا گەراۋە لە پۇژاۋاي ئەمەريكا كەنەدا

نىشتەنىيەكى كۈنى ئەم ئارچانە (بەتايىيەتى كە بە تەنيا ژاپان).

sour grapes, شىنكە كە كەسكى لە نىرخى كەم دەكاتەۋە چۈنگە دەستى

ئاپكەتتى: زىۋى دەمى ئەدەكەيشتە تىرى دەپووت تىرشە).

sourish (sour'ish), *adj.* نەختەك تىرش

sour-puss (sour'poos'), *n.* [Slang]. كەسكى ھەمىشە پووت تىرش

يا پووت كىر: كەسكى بەرچاۋ تارىك پووناخۇش.

sousaphone (sôo'zə-fôn', sôo'sə-fôn'), *n.* سۈرەفون:

نامىزىكى مۇسقىيە.

souse (sous), *n.* (۱) سەرىپنى تىرشىياتكراۋى بەران.

(۲) سۈيراي تىرشىيات

(۳) ئوقۇم كىرەن لە سۈيراي تىرشىيات: خىستەناۋ ئاي تىرشىياتەۋە.

(۴) [Slang] كەسكى مەست يا سەرخۇش.

v.ɹ (۱) تىرشىيات كىرەن: كىرەن بە تىرشىيات: تىرشىيات كىرەن: خىستە ئاي

تىرشىياتەۋە. (۲) ئوقۇم كىرەن: خىستە ئاي شەۋە: تەپكەرن.

(۳) سەرخۇش كىرەن: مەست كىرەن.

v.ɹ

زۆر تەپوون: خوسان

souse (sous), *n.* شالۋ: توك ھى ھەلق: لە پىر بەسەردادان

v.ɹ & v.ɹ (~ on; ~ upon), شالۋ: توك بىرەن: توك ۋاشە يا ھەلق:

لە پىر بەسەردادان

soused (soust), *adj.* [Slang]. مەست سەرخۇش.

soutache (sôo'tâsh'), *n.* شىرىنكى ھۇراۋە پازىنەرەۋە

soutane (sôo-tân'), *n.* چاكەتى ھەشى كاسۋىكى

south (south), *n.* (۱) باشۋور: خوارۋو.

(۲) ئاۋچەيەكى باشۋورى.

(۳) [S-]. ئاۋچەي تەرەۋى باشۋورى: ھەرنى باشۋورى زەمىن.

adj.

(۱) باشۋورى: خوارۋو ھى خوارۋو.

(۲) ھى باشۋور: لە باشۋورە ھەلكرىدو يا ھاتو: (*a ~ wind*).

(۳) [S-]. خوارۋو: باشۋور: (*~ America*).

adv.

بەرە خوار: بەرە باشۋور.

the South,

(۱) ھەرنى باشۋورى ئەمەريكا.

(۲) كۇنەندراسىۋنى ۋولتە باشۋورەكانى ئەمەريكا لە شەرى ئاۋخۇي

ئەمەريكا.

south-bound (south'bound'), *adj.* بەرە خوار:

بەرە خوار پۇيشتو: (*a ~ train*).

south-east (south'ēst'), *n.* (۱) خوارۋوي پۇژەلات.

(۲) ھەرنى خوارۋوي پۇژەلات.

adj.

(۱) بەرە خوارۋوي پۇژەلات: ھى خوارۋوي پۇژەلات.

(۲) لە خوارۋوي پۇژەلاتەۋە ھەلكرىدو: (*a ~ wind*).

adv.

لە خوارۋوي پۇژەلاتەۋە: بەرە خوارۋوي پۇژەلات.

south-easterly (south'ēs'tēr-li), *adj. & adv.* ھى (۱)

خوارۋوي پۇژەلات: بەرە خوارۋوي پۇژەلات: (*a ~ direction*).

(۲) لە خوارۋوي پۇژەلاتەۋە ھەلكرىدو: (*a ~ wind*).

south-eastern (south'ēs'tēm), *adj.* ھى خوارۋوي پۇژەلات. (۱)

southwester

بەرە خوارۋوي پۇژەلات. (۲) لە خوارۋوي پۇژەلاتەۋە ھەلكرىدو:

(*a ~ wind*)

south-eastward (south'ēst'wērd), *adv. & adj.* بەرە

خوارۋوي پۇژەلات.

n. ھەرنى باشۋوي پۇژەلات.

south-eastwardly (*adv.*).

south-eastwards (south'ēst'wērdz), *adv.* = south-eastward.

souther (south'ēr), *n.* باي باشۋور: باي ۋەشت: گەرداي يا گەردەلوۋى

باشۋورى.

southerly (suth'ēr-li), *adj.* (۱) ھى باشۋور: بەرە باشۋور.

(۲) لە باشۋورە ھەلكرىدو: (*a ~ wind*).

adv.

(۱) بەرە باشۋور. (۲) لە باشۋورەۋە.

southern (suth'ēr), *adj.* (۱) ھى باشۋور: بەرە باشۋور.

(۲) لە باشۋورە ھەلكرىدو: (*a ~ wind*).

(۳) [S-]. ھى باشۋورى ئەمەريكا يا ھەرنى باشۋورى تىر.

n. نىشتەنىيەكى ئاۋچەكانى باشۋور: باشۋورى (مۇۋە).

southerner (suth'ēr-nēr), *n.* (۱) كەسكى باشۋورى:

نىشتەنىيەكى ئاۋچەي باشۋور. [S-] نىشتەنىيەكى ھەرنى باشۋورەكانى

ئەمەريكا: خەنكى باشۋور: كەسكىگە كە بارو باپىرەۋە نىشتەنى ئاۋچە

باشۋورەكانى ئەمەريكا بويى.

southern lights, = aurora australis.

southernly (suth'ēr-li), *adj. & adv.* = southerly.

southernmost (suth'ēr-mōst'), *adj.* ئوپەرى باشۋور

southernwood (suth'ēr-wood'), *n.* دەرەخە باشۋورى.

دەرەختىكى گول زەردى گەلا بۇن خۇشە (ھەندىك جار لە يىرە دروستكرىدە)

بەكارەھىنرى).

southing (south'ing), *n.* (۱) بەرە باشۋور چوون

(۲) جياۋازى ھىلى پانى ئىۋان دىو خال بەۋى بەرە باشۋور پۇيشتەۋە

(كەشتىيەۋانى).

southland (south'land, south'land'), *n.* (۱) زەمىنى

باشۋور.

(۲) ھەرنى باشۋورى ۋولتەك.

southmost (south'mōst), *adj.* = southernmost.

southpaw (south'pō'), *n.* [Slang]. يارىكەرى چەپلەر (بەتايىيەتى

ھى بېسىۋول).

adj. [Slang].

چەپلەر.

South Pole,

تەرەرى باشۋور.

southern (suth'rən), *n.* (۱) كەسكى باشۋورى (بەتايىيەتى

ئوسكوتلەندىيەك بە ئىنگلىزىك ۋا دەلق). (۲) كەسكى خەلكى خوارۋوي

ئەمەريكا.

adj.

باشۋورى.

southward (south'wērd), *adj. & adv.* بەرە باشۋور:

بەرە خوار.

n.

ئاۋچەيەكى باشۋورى.

southwardly (south'wērd-li), *adj. & adv.* (۱) بەرە باشۋور:

بەرە خوار. (۲) لە باشۋورە ھەلكرىدو: (*a ~ wind*).

southwards (south'wērdz), *adv.* = southward.

southwest (south'west'), *n.* (۱) باشۋورى خۇراۋايى.

(۲) ئاۋچەيەكى باشۋورى خۇراۋايى.

adj.

(۱) ھى باشۋورى خۇراۋايى: بەرە باشۋورى خۇراۋايى.

(۲) لە باشۋورى خۇراۋايىيەۋە ھەلكرىدو: (*a ~ wind*).

adv.

لە باشۋورى خۇراۋايىيەۋە: بەرە باشۋورى خۇراۋايى.

(۱) گەردەلوۋى باشۋورى

خۇراۋايى. (۲) كۆۋى ئاۋدانەۋەرى كەشتىيەۋان.

southwesterly

southwesterly (south'wes'tèr-li), *adj. & adv.* (۱) ھى

باشوورى خۇراوا؛ بەرە باشوورى خۇراوا: (a ~ direction).

(۲) ھى باشوورى خۇراوا ھەلكرىدو: (a ~ wind).

southwestern (south'wes'tèrm), *adj.* (۱) ھى باشوورى خۇراوا

بەرە باشوورى خۇراوا (۲) ھى باشوورى خۇراوا ھەلكرىدو: (a ~ wind).

(۳) [-S]. تايەتتى بە ھەرىسى باشوورى خۇراوا ئەمەرىكا

southwestward (south'west'wèrd), *adv. & adj.* بەرە

باشوورى خۇراوايى

n. ناوچەيەكى باشوورى خۇراوايى.

southwestwardly (south'west'wèrd-li), *adj. & adv.* - (۱)

بەرە باشوورى خۇراوايى. (۲) ھى باشوورى خۇراوايى بەرە ھەلكرىدو:

(a ~ wind)

southwards (south'west'wèrdz), *adv.* = south-westward.

souvenir (sōō'vā-nér', sōō'vā-nêr'), *n.* يادگار

sou'wester, souwester (sou-wes'tèr), *n.* = southwester.

sovereign (sov'rin, sov'èr-in, suv'rən), *adj.* (۱) ھەزىرتىن

بەدەسلەتتىن زالتىن: (ruler ~).

(۲) سەرىخۇ: سەرىست: (a ~ state).

(۳) ئاياب: بەر: باشتىن: (~ virtue).

(۴) زۇرئاش: زۇرئەكار (a ~ remedy for skin diseases).

(۵) پاشايانە: ھى پاشا ھاتو: تايەتتى بە پاشا

n. (۱) پادشا: پاشا: خاوەن شۇ

(۲) پارەيەكى زىرى ئىنگلىزىيە نىرخى پاوەندىكە

sovereignly (*adv.*).

sovereignty (sov'rin-ti, suv'rən-ti), *n.* (۱) پادشايتى

دەسلەب: پەلەپايە پادشا (۲) ھەزىرتىن دەسلەت (ھە رولادت):

دەسلەتتى بەر: (۳) سەرىخۇي: سەرىستى: سەرىستى: (state ~).

(۴) رولتتىكى سەرىخۇ.

(۵) دەسلەت (to have ~ over).

soviet (sō'vi-it, sō'vi-et', sō'vi-et'), *n.* سۆفەت نەنجومەنى

كرىكارو حوتياران

adj. (۱) سۆفەتتى تايەتتى بە نەنجومەنى كرىكارو حوتياران.

(۲) [-S]. ھى يەككىلى سۆفەت.

sovietism (sō'vi-it-iz'm), *n.* سۆفەتتى: ھەرماتىروايى نەنجومەنى

كرىكارو حوتياران: شىوعىتى

sovietize (sō'vi-ə-līz'), *v.t.* گۇزىن مۇ سۆفەت: شىوعى

ھەرماتىروايى كرىن بە ھى سۆفەتتى.

-sovietization (*n.*).

sovran (sov'rən, suv'rən), *adj. n.* = sovereign.

sow (sou), *n.* (۱) مانۇس: بەرەزى مەن.

(۲) (۱) ھۆگەي ئاسنى تۋاۋە بىرەن ھە كۆرەۋە بۇ قاللى داپشتن.

(ب) دارىزەي ئاۋ جۆگەيەكى ۋەھا.

sow (sō), *v.t.* (۱) تۋودان: چاندن (تۋ): ۋەشاندن.

(۲) ئاشتىن: زەۋى چاندن.

(۳) بۆلۈرەنەۋە ئاشتىن (مەجان): (to ~ the seeds of hatred).

-sower (*n.*).

sow-belly (sou'bel'i), *n.* [Colloq.], گۆشتى بەرازى سۆزىكرى.

sow bug, = wood louse.

sown (sōn), *alternative past participle of sow.*

sow thistle, پۈرەككى گۈل زەردى گەل دېركاۋىيە

sox (soks), *pl of sock.*

soy (soi), *n.* (۱) سۆي خۇشاۋى سۆي (كە ھى ئىنانى ماسى ۋە گۆشتى

ھەندى سەۋزەدە بەكارەھىتەرت): (۲) soybean.

spadework

soy a (soi'ə, sō'yə), *n.* [British], = soy.

soybean (soi'bēn'), *n.* (۱) پۈرەككى ھە لۇييا دەچىن بەرىكى ۋەك

لۇييا دەگىن ھە كەلۋودا: (۲) بەرى ئەم پۈرەكە (ئاردو پۇنۇ خۇشاۋى ئى

دەردەھىتتى ۋە ساغىش ئى دەرتى).

spa (spä), *n.* (۱) گەپاۋ: كاناۋ. (۲) گەپاۋخانە: سەيرانگەي گەپاۋ.

space (späs), *n.* (۱) بۇشاۋى: چىنى بەتال: چىنى چۆل.

(۲) ماۋە (شۈيىن): چىنى شۈيىن. (۳) چىنى ۋېي: چىنى يەك كە بەش بىكات: چىنى:

(We couldn't find a parking ~.)

(۴) چىنى (فۇكە) شەمەندەفەر: كەشتى... ھەتد): چىنى گىراۋ: چىنى دانىشتى:

كۆرسى. (۵) (۱) ماۋە: كات:

(not enough ~ between arrival and departure)

(ب) ماۋەيەكى كەم: (for a ~).

(۶) بۇشاۋى ئاسمان: ئاسمان: بۇشاۋى ئاسمان.

(پېشى دەۋرتى: "outer space").

(۷) بۇشاۋى ئىۋان ھىلى مۇسىقا.

(۸) پارچە كانزاي ئىۋان دوو تىپ (چاڭكارى).

(۹) [Obs.], كاتى دائىۋا بۇ شىتەك.

v.t. بۇشاۋى خىستە پەنەۋە: چاڭكارەنە ھە يەك بە بۇشاۋى.

space-craft (späs'kraft', späs'kräft'), *n. sing & pl.* كەشتى

ئاسمانى: كەشتى بۇشاۋى. (ھەروەھا "space-ship").

space flight, فەزىن بە بۇشاۋى ئاسماندا.

spaceless (späs'lis), *adj.* (۱) بى سىنۋر: بەر بەرەل.

(۲) ھىچ جىگەي نەگرتۋە.

spaceman (späs'mən), *n.* (۱) ئاسمانگە: كەشتىيەۋانى كەشتى

ئاسمانى. (۲) كەسىكە كە ھە يەككە ھە نەستىرەكانەۋە ھاتىن بۇ سەرزەمىن ھە

چىۋىكى ھەلەستى زانستىدا).

space-ship (späs'ship'), *n.* كەشتى ئاسمانى: كەشتى بۇشاۋى.

space shuttle, كەشتى ئاسمانى ھاتچۆكەر ھە ئىۋان زەمىن ئىستەكى

ئاسماندا (بۇ ھىتان ۋە بىرەنى ئاسمانگەكان).

space station, ئىستەكى ئاسمانى: ئىستەكى بۇشاۋى.

space suit, دەستە جلى ئاسمانى (ئاسمانگە بەرەرى دەكات):

قاتە جلى ئاسمانگە.

space walk, پىياسەي ئاسمانى: چوۋەدەرەۋەي ئاسمانگە ھە

كەشتىيەكەي ھە ئاسماندا.

spacial (spä'shəl), *adj.* = spatial.

spacing (späs'ing), *n.* (۱) بۇشاۋى جىنەشتىن ھە ئىۋان دوو شتى

زىنچىرەكە (ۋەك ۋوشەي ئاۋ رەست): پۇڭخىستى زىنچىرەك بە بەجىنەشتى

ئەم بۇشاۋىيەنە. (۲) بەرەدو: پۇڭخىستى زىنچىرە پۈدداۋ (لەپۋى كاتەۋە).

(۳) بۇشاۋى ئىۋان دوو شتى زىنچىرەك (ۋەك ۋوشەكانى رەست).

spacious (spä'shəs), *adj.* (۱) فراۋان: گەۋرە (شۈيىن):

(a ~ house, room, hall, etc.)

(۲) بەرەراۋان: خۇش گۈزەران: (a ~ existence).

spackle (spä'k'l), *n.* ھىلم يا گىراۋەيەكە ۋەك ھەۋىر (دېزىۋ كۈنى

دېۋارى پىن پىدەكرىتەۋە).

v.t. دېزىۋ كۈنى دېۋار پىدەكرىتەۋە بەم جۆرە گىراۋەيە.

spade (späd), *n.* (۱) بىل: بىلچە. (۲) شىتەك ھە بىلچە بىكات.

v.t. & v.i. بىلگارى كرىن: ھەلگەندن بە بىل.

call a spade a spade, بە پۇڭ ۋاست روتت بەبىن پىچۋەنا:

پىچۋەنا تىن تەخىست: قەسە لەپۋوبون.

spade (späd), *n.* (۱) ماچە (كاغەزى يارى ۋە قوما).

(۲) (pl.), دەستەيەك كاغەزى ۋەھا. (۳) كاغەزىكى ۋەھا.

spadefish (späd'fish'), *n.* ماسىيەكى خۇكەلەي پەركە تىزى

دەريايەيە.

spadeful (späd'fool'), *adj.* پى بىلچەيەك.

spadework (späd'würk'), *n.* (۱) بىلگارى.

spadix

- (۲) کاری نامادهی قورس؛ همول و کوششی نژد (که پئویسته بۆ ناماده کردن یا گه‌لانه‌کردنی کار).
- spadix** (spä'diks), *n.* جۆره روهمکیکه له نێرک ده‌چن په‌په‌یه‌کی وەک ده‌حه‌تی به‌دوری‌په‌وه‌یه.
- spaghetti** (spə-ge'ti), *n.* (۱) سیباگیتی: خواردمه‌نی‌یه‌کی ئیتالی‌یه. (۲) مه‌که‌مژنی باریک و درێژ وایه. (۳) لوله‌ی داپه‌رکه‌ر: لوله‌یه‌که ته‌ل نه‌له‌کتریکه‌ی پووتی تێ ده‌خه‌ی.
- spahi, spahee** (spä'hē), *n.* سپاهی: سهربازی سواره‌ی له‌شکری عوسمانی.
- spake** (spāk), *archaic past of speak.*
- spall** (spōl), *n.* ته‌له‌زمه‌ به‌رد
- v.t.* شکاندن: ته‌له‌زم لیکردنه‌وه؛ پرواندن.
- v.t.* شکان: ته‌له‌زم لیبوونه‌وه؛ پروان؛ شه‌ق بردن.
- span** (span), *n.* (۱): (بست) قولانج.
- (ب) پێوانه‌یه‌که بریتی‌یه له نۆ گری یا ئینچ.
- (۲) راده‌ نه‌دازه یا دوری نیوان دوو سنوور.
- (ب) ماره یا درێژی نیوان دوو کۆله‌که یا پایه (the ~ of an arch).
- (۳) ماره‌ی نیوان دوو پایه یا کۆله‌که (په‌رد): (a bridge of four ~s).
- (۴) درێژی نیوان سه‌ری هه‌ردوو بانی فۆکه‌.
- (۵) ماره‌یه‌کی کورت: (the ~ of a life).
- (۶) حووت: گا: هینستی، ئه‌سپ، که‌ر، هتد.
- v.t.* (۱) به‌ بست پێوان. (۲) به‌ ده‌ست ده‌وره‌دان (وه‌ک له‌ پێوانا به‌ بست).
- (۳) درێژبوونه‌وه به‌ سه‌ردا (وه‌ک په‌رد): به‌سه‌ردا تێپه‌ربوون؛ گرتنه‌وه:
- (The bridge ~s the river.)
- (۴) به‌سه‌ردا درێژکردنه‌وه (په‌رد): په‌رد به‌ سه‌ره‌وه‌ دوو‌ستکردن.
- span** (span), *archaic past tense of spin.*
- spandrel** (span'drel), *n.* نه‌و شوننه‌ سینگۆشه‌یه‌ی نیوان که‌وانه‌ی
- تاقیکه‌ر گۆشه‌ وه‌ستاوه‌که‌ی ده‌وری‌تی.
- spang** (span), *adv.* [Colloq.], به‌ته‌واوی: به‌ بێن که‌م و زیاد:
- (~ in the middle of the table)
- spangle** (span'g'l), *n.* (۱) زو‌و زه‌نگیانه؛ زه‌نگیانه؛ موروو؛ پووله‌که
- (ب) جۆ پارازنده‌وه. (۲) شتی‌ک یا شونینگی بریقاوه: (a ~ of sunlight).
- v.t.* به‌ پووله‌که پارازنده‌وه؛ زو‌و زه‌نگیانه‌ پێوه‌کردن.
- v.t.* دره‌وشانه‌وه؛ بریقانه‌وه
- spangly (*adv.*).
- Spaniard** (span'yērd), *n.* ئه‌سپانی: هارولاتی‌یه‌کی ئه‌سپانیای
- که‌سیکی ئه‌سپانی.
- spaniel** (span'yəl), *n.* (۱) جۆره‌ سه‌گیکی قاچ کورتی تووک لوول و
- درێژی گۆی ژل و داگه‌تووی کلک کورته. (۲) که‌سیکی ملکه‌چی مه‌راییکه‌ری
- حه‌ز له‌ نۆکه‌ری که‌ر.
- Spanish** (span'ish), *adj.* ئه‌سپانی (گه‌ل، کلتور، زمان).
- n.* ئه‌سپانی: زمانی ئه‌سپانی.
- ئه‌سپانی‌یه‌کان.
- Spanish-American** (span'ish-ə-mer'ə-kən), *adj.* (۱)
- ئه‌سپانی-ئه‌مه‌ریکی: تاییه‌تی به‌ وولاته ئه‌سپانی ئه‌مه‌ریکاییه‌کان و گه‌له‌کانیان
- (وه‌ک مه‌کسیک و ئه‌مه‌ریکای ناوه‌راست).
- (۲) ئه‌سپانی-ئه‌مه‌ریکی: تاییه‌تی به‌ ئه‌مه‌ریکاییه‌ بنه‌چه ئه‌سپانی.
- n.* (۱) هارولاتی‌یه‌کی وولاته ئه‌سپانی‌یه ئه‌مه‌ریکاییه‌کان.
- (۲) ئه‌مه‌ریکاییه‌ بنه‌چه ئه‌سپانی.
- Spanish fly**, قالۆنجه‌یه‌کی سه‌وره‌ وورد ده‌هارییته و بۆ ده‌رمان به‌کارده‌یت.
- Spanish Inquisition**, دادگای پشکین و لیکۆلینه‌وه‌ی ئه‌سپانی:
- دادگایه‌کی کاسۆلیکی بوو له ئه‌سپانیای له‌ سه‌ده‌ی پانزه‌ بۆ سزادانی له‌ تاین
- وه‌رگه‌راوه‌کان که‌ زۆر به‌ توندوتیژی ناسرا‌بوو.
- Spanish rice**, برنجی ئه‌سپانی: قوبلی برنجی به‌ ته‌ماته و پیاز و بیه‌ری
- سه‌وزی جنراو و به‌هارات لینراو.

spark arrester

- Spanish mackerel**, جۆزیکه له ماسی.
- spank** (spank), *v.t.* به‌ قنگدا کێشان یا مالدن (به‌تاییه‌تی مندال بۆ سزادان): (She ~s her children when they misbehave.)
- v.t.* به‌ په‌له پۆششت؛ بۆ تێته‌قاندن؛ به‌ تێژو به‌ قنجی پۆششت.
- n.* به‌ قنگدا مالدن یا کێشان.
- (۱) به‌ قنگدا کێشهر.
- (۲) [Colloq.], ئه‌سپی خێرا؛ ئه‌سپی تێژو.
- (۳) پایه‌وانی دواوه (که‌شتی‌یه‌وانی).
- spanking** (span'kɪŋ), *adj.* (۱) خێرا؛ تێژو.
- (۲) خێرا و به‌هێز (با، سه‌روه). [Colloq.], چاک و گه‌ره‌و به‌تین و به‌هین.
- spanner** (span'er), *n.* [British], سپانه.
- span-new** (span'nōō', span'nū'), *adj.* [Dial.], = brand-new.
- spar** (spär), *n.* کانزایه‌کی بریقه‌داره که به ئاسانی په‌په‌ر ده‌کری.
- spar** (spär), *n.* (۱) ستوون یا داری پایه‌وان (که‌شتی‌یه‌وان).
- (۲) په‌راسوی راگری بالی فۆکه له باری درێژی.
- v.t.* (۱) به‌ چنگ شه‌په‌رکردن (که‌له‌شێر).
- (۲) شه‌په‌ر بۆکس کردن؛ بۆکسبازی کردن.
- (۳) شه‌په‌ر ده‌نووک کردن (مه‌جان)؛ مشتومڕکردن؛ پلار هاویشتن؛ له‌ یه‌ک خویندن.
- (۴) بۆکسبازی؛ شه‌په‌ر بۆکس.
- (۵) مشتومڕ؛ شه‌په‌ر ده‌نووک (مه‌جان)؛ پلار هاویشتن.
- sparable** (spar'ə-b'l), *n.* بزمارێ بێ سه‌ری بچووک (پێلاو‌دروو
- به‌کاری دینیت)
- sparc** (spär), *v.t.* (۱) به‌خشین؛ نه‌کوشتن؛ پزگارکردن؛ هیشته‌نه‌وه:
- (to ~ someone's life)
- (۲) ناخۆشی نه‌دانه‌ به‌ر؛ به‌ تووشه‌وه نه‌کردن
- (We have ~d you the trouble.)
- (۳) گلدانه‌وه؛ راگرتن؛ به‌کار نه‌هێنان: (We will ~ no effort.)
- (۴) توانای ده‌ست ئی هه‌لگرتن بوون:
- (I can't ~ the money or the time.)
- adj.* (۱) په‌ده‌ک: زیاده: (a ~ room; a ~ tire, part, etc.).
- (۲) به‌تال (کات)؛ زیاده: (~ time).
- (۳) که‌م: (a ~ meal).
- (۴) له‌پ؛ له‌رواوا؛ په‌قنه: (a tall, ~ man).
- (۱) تاییه‌ی سپێر: (I have a ~ in the trunk).
- n.* (۲) (۱) خه‌ستنی هه‌ر ده‌ نیشانه‌که‌ی یاری بۆلینگ به‌ دوو یاری
- (ب) خالی گه‌راو به‌م لێدان و خه‌ستنه.
- sparely (*adv.*); spareness (*n.*).
- spare-rib** (spär'rib'), *n.* په‌راسوی به‌راز (که‌ زۆریه‌ی گۆشته‌که‌ی ئی ده‌کرتنه‌وه نه‌وسا لێده‌نری).
- (۱) ئی هه‌له‌په‌رژان.
- sparge** (spärj), *v.t. & v.i.* (۲) شه‌لقاندن یا ژه‌ندنای شه‌له به‌ تیکردنی هه‌واي په‌ستینراو.
- (۱) گه‌ر؛ ده‌ست قووجاو؛ پیسکه.
- (۲) که‌م. (۳) به‌خه‌شینه.
- sparingly (*adv.*).
- spark** (spärk), *n.* (۱) پڕیشک؛ پزێسک؛ پز. (۲) ترووسکه.
- (۳) تۆزێک؛ نه‌ختێک؛ تۆسقاڵێک: (a ~ of interest).
- (۴) زیتی؛ وریایی؛ زیندوویی: (There is no ~ in him.)
- v.t.* (۱) پڕیشکدانه‌وه؛ پز. لیبوونه‌وه.
- (۲) پڕیشک لیبوونه‌وه (مه‌جان)؛ به‌ جۆشه‌وه به‌ده‌نگه‌وه‌هاتن.
- v.t.* بزواندن؛ جم‌وجوول تێخستن؛ پڕیشک ئی هه‌لساندن.
- (۱) لاوێکی شوخ؛ گه‌نجیکی قوژ؛ جوامه‌ر.
- (۲) دلداری یار.
- v.t. & v.i.* [Colloq.], دلداری له‌که‌ن کردن؛ چاو باشقانی له‌که‌ن کردن.
- spark arrester**, (۱) پڕیشکێ (له‌ دووکه‌ن کێشدا).

speak

spat (spat), *n.* (۱) گمرا یا هینکي گونچکه ماسی. (۲) (a) به چکه گونچکه ماسی به گشتی. (ب) به چکه گونچکه ماسی
v.i. گمرا دانان (گونچکه ماسی): گمرا خستن.
spate (spāt), *n.* (۱) لاغاری لهپر. (۲) روهيله: شسته باران.
(۳) لاغار هلسان: (The river is in ~).
(۴) لينشاو (ووشه، ووته).
spathaceous (spā-thā'shəs), *adj.* پيريهيکي وهک رهمتي
پنموري گوله کي پوهه.
spathe (spāth), *n.* پيريهيکي وهک رهمتي به دموري همدن گولهوه
که له نيزک دمچن.
spathose (spath'ōs), *adj.* ~ spathaceous.
spatial (spā'shəl), *adj.* (۱) تاييه تبه چنگه: هي جن يا شوين.
(۲) پووني هيه له چنگه ده: چنگه گرتوو.
-spatially (*adv.*).
spatio-temporal (spā'shi-ō-tem'pēr-al), *adj.* چنگه يي -
کاتي: پووني هيه له چنگه يشو کاتي شدا.
spatter (spat'tēr), *v.t.* (۱) ټي هلمپړان (ناو، قوړاو، بزيه، شله... هند):
پيس کړدن (به ټي هلمپړان):
(The car ~ed us with mud as it passed.)
(۲) ناوپرئين کړدن: پرش ويل او کړدنه: (to ~ water).
(۳) ناوپراندن: ناو پيس کړدن: به دناو کړدن: لکه دادر کړدن.
v.i. (۱) فيچته کړدن. (۲) بارين: به پرژ هاتنه خواروه: پرژانه خواروه
n. (۱) هلمپړان: ناوپرئين: ناوپرئين. (۲) دنگي ټي هلمپړان.
(۳) (a) پرژا لږو: پريشک: جن پرژا پيله. (ب) نهختيک: کميک: توژنک
(a ~ of applause)
spatter-dock (spat'tēr-dok'), *n.* شليري ناوي.
spatula (spach'oo-lə), *n.* کموگير: ناميرنکي دم پانه وهک کموگير
شتي پانکله ي ناو تاره ي پن همده گيريتوه وهک هينکه پوون: ناميرنکه
وهک چه قوی دم پان وول (بو شت تيکه لاو کړدن).
spavin (spav'in), *n.* نه خوشي يکه توشه ريفيسکي نه سپ دهن ي
دهيتته مزی شلن.
-spavined (*adj.*).
spawn (spōn), *v.t. & v.i.* (۱) گمرا دانان (ماسي، بيق، گونچکه ماسي):
گمرا خستن. (۲) خستنه وه (به چکه زو) (له پوري سوکي پوه): لنيوونه:
هينانه دنياوه: هينانه بهر.
n. (۱) گمرا (ماسي، گونچکه ماسي، بيق): هينکه ماسي.
(۲) به چکه (له پوري سوکي پوه): نهوه. (۳) نه نجام: بهرهم: بهر
spay (spā), *v.t.* توژنک کړدن (به دهره ياني هينکه دان به تاييه تي سهگو
پشيله): دهره ياني هينکه دان گياندار: (to ~ a cat).
speak (spēk), *v.i.* (۱) قسه کړدن: ناخواتن: دووان.
(۲) دهر پرين: ووتن: بيزان: (Actions ~ louder than words).
(۳) ووتار دان: ووتار خوندينه وه.
(۴) گفتگو کړدن: دووان.
(۵) دنگ لنيوونه: دنگ دانوه: (The guns ~ sharply).
v.t. (۱) دهر پرين: بيزان:
(He ~s the sentiments of us all.)
(۲) قسه پين کړدن: پين دووان: قسه کړدن: (She ~s several languages).
(۳) ووتن. (۴) قسه بق کړدن: ووتار يو دان.
so to speak, دمواتين وا بلين: دهواتين برختي نهو قاليهوه
speak for, (۱) به ناوي کسيک يا کومه يک کوه قسه کړدن: قسه کړدن لمباتي.
(۲) داو کړدن: قورخ کړدن: گرتن:
(You can't ask her to marry you because she is spoken for)
speak of, ټي دووان: ناو ينان: باس کړدن: دهر باره دووان: قسه لي کړدن.
speak one's mind, پاي خو دهر پرين به ناشکرا.
speak out (or up), به دنگ: بهر: قسه کو کړدن.

speakeasy

(۲) مه ناشکرا قسه کردن؛ به بن ترسو دله لرزی یا دهریزن؛ لهروو قسه کردن.
speak well for, چاکه ووتن؛ ای چاکه دهرخستن.
to speak of, شایانی باسه
speakeasy (spēk'ēz'i), n. [Slang], مه بخانه ی

قاچاخ.

speaker (spēk'ēr), n.

(۱) قسه کرا؛ ویزرا؛ دونهرا؛ دووانده.
(۲) ووتارینژ؛ ووتارخوینژ؛ ووتارینژکی لیا توتو.

(۳) [S-], سهرۆکی لمنجومهنی یاسایی؛ سهرۆکی پهرله مان (به تاییه تی)
کۆنگرئیس له مریکا که پنی دهروتری: "Speaker of the House".

(۴) پهرتورکی پهرانییژی: (۵) loudspeaker, سهرۆکیه تی پهرله مان؛
speakership (spēk'ēr-ship), n. سهرۆکیه تی پهرله مان؛

speaking (spēk'ing), adj. (۱) قسه کرا.
(ب) مه زمانیکی تاییه تی قسه کرا یا درواو: (English ~ countries).

(۲) جوان دهربر یا پیشاندهر؛ باش دهرخرا: (a ~ face).

(۳) له شته راسته قینه خه دهچن؛ لیچوو: (a ~ likeness).

(۴) ناخواتن؛ دووان؛ قسه؛ قسه کردن.

(۵) ووتاردان؛ ووتار خوینندنهوه. (۶) ووتارا شتی بیژاو.

on speaking terms, قسه بیان ههیه پینکهر؛ قسه بیان نه بریه؛

قسه دهکن؛ ناش وهاشیان نه کردوه.

(They have not been on speaking terms for a year.)

speaking tube, موری ناخواتن؛ بۆ دووان له نیوان ژورده کانی
حانویه کدا

spear (spēr), n. (۱) رم؛ نیزه. (۲) سهره رم؛ نووکی نیزه.

(۳) رمی پاره ماسی. (۴) spearman (۵) تاله گیای درنژ؛ چله گیای.

(۶) رم لیدان؛ نیزه پیندا کردن. (۷) ماسی کرتن به رمی پاره ماسی

(۸) بیداجوون وهک رم؛ سمین.

(۹) جلی تازه دهرکردن؛ چرۆکردن و بوون به چلنکی درنژ.

spear-fish (spēr'fish), n. ربه ماسی ماسییه کی دهریایی گهریه.
لومزکی درنژی ههیه له رم دهکات.

spearhead (spēr'hed), n. (۱) سهره رم؛ نووکی نیزه.

(۲) پینشنگ؛ لکشگر؛ هیزش؛ کان؛ رابهر؛ کان؛ سهری رم (مه جان).

(۳) وهک سهری رم پینشنگی کردنی هیزشک یا کارنک.

(The paratroopers ~ed the invasion.)

He ~ed the reorganization of the company.)

spearman (spēr'mən), n. رهباز؛ رم هاوینژ؛ رم هملگر.

spearmint (spēr'mint), n. نهعا؛ جۆرنیکه له نهعا؛ پۆنی نهعا.

spear side, ناوکی؛ له لای باوکییه وه؛ له بانهچی باوکهوه.

(the ~ of the family)

(بهراورودی که له گهل ووشه ی: "distaff side".)

special (spesh'al), adj. (۱) تاییه تی؛ جیا.

(The play requires a ~ stage.)

(۲) نااسا؛ سهرناسا؛ تاییه تی.

(۳) بزیک (براده)؛ تاییه تی: (a ~ friend).

(۴) تاییه تی (به کسینک، پینکهرتینک، مه بستیک... هتد):

(by ~ permission; a ~ edition of the newspaper)

(۵) دیاریکراو؛ تاییه تی.

(۱) شتیک یا پوودانیکی تاییه تی. (۲) بهرنامه یکی تله فزیونی یا پادیونی

تاییه تی. (۳) ژماره یکی تاییه تی پۆژنامه یا گۆزار.

(۴) شتیک به تاییه تی گیارا (شهمه نده فسر، پاس... هتد).

(۵) سرخ داشکانیکی تاییه تی به فروته ندییهک.

special delivery, پۆسته ی خیرا؛ پۆسته ی تاییه تی.

specialism (spesh'al-iz'm), n. (۱) پسپۆزی؛ شاره زایی له

رشته یه کی تاییه تیدا. (۲) رشته ی پسپۆزی؛ رشته ی شاره زایی؛ رشته.

specialist (spesh'al-ist), n. پسپۆز؛ شاره زای رشته یه کی تاییه تی؛

specification

کارزان: (an eye ~; a ~ in gynecology).

speaciality (spesh'i-al'ə-ti), n. (۱) تاییه خۆی تاییه تی؛

نیشانه ی تاییه تی. (۲) (pl.). چۆنیتی؛ وورده تاییه خۆی شتیک یا بارنک؛

وورده تاییه تییه کانی شتیک. (۳) specialty.

specialization (spesh'al-i-zā'sh-ən), n. (۱) پسپۆزی؛

شاره زایی بوون یا پهیدا کردن له رشته یه کی تاییه تیدا؛ رشته.

[His (field of) ~ is biology.]

(۲) (۱) پاهانتی مرۆف یا زینده وهر به دهریوبهری تازه؛ پاهانتی نه ندانی نهش

به نه رگی تازه. (ب) زینده وهر یا مرۆفی وهه پاهانتو.

speacialize (spesh'al-iz), v.t. (۱) ناوونوس کردن؛ دیاری کردن؛

ناوهینان به تاییه تی نهک به گشتی: (~ your accusation).

(۲) (۱) له رشته یه کی تاییه تیدا پسپۆزی پهیدا کردن: (He ~d his study).

(ب) بۆ مه بستیک یا نامانجیکی تاییه تی کۆشش کردن. (۲) پاهینان

(۴) ناوونوس کردن؛ چله گۆزهره وه یا پاره پیندراو.

(۱) پسپۆزی پهیدا کردن له رشته یه کدا؛ شاره زابوون له شتیکدا.

(He ~s in languages, sales, medicine, management, etc.)

(۲) پاهانت به نه رگ و بارو دهریوبهری تازه (نه ندانی لهش).

specially (spesh'al-i), adv. (۱) بۆ مه بستیک تاییه تی؛

هر بۆ نه وه: (I came here ~ to see you.)

(۲) به تاییه تی.

specialty (spesh'al-ti), n. (۱) تاییه خۆی تاییه تی؛ تاییه خۆ؛

نیشانه ی تاییه تی. (۲) رشته؛ پسپۆزی؛ شاره زایی له رشته یه کی تاییه تیدا.

(Art is her ~.)

(۲) تاییه تیتی

(۴) شتیک خۆش و نایاب به تاییه تی کراو (له چاو توخمه کیدا):

(What is this restaurant ~?; Fried chicken was her

mother's ~.)

(۵) قۆنتهرات یا پهیمانیکی لۆک کراو

پاره ی وورده

(۱) به پاره ی وورده

(۲) ههمان جۆر؛ به ههمان شیوه (رهفتار):

(He was ready to return insult in ~.)

species (spē'shiz), n. (۱) (۱) توخ؛ رهگن. (ب) نه ندانی توخمیک یا

رهگنژیک. (۲) جۆر؛ جهشتن؛ بابهت.

(۳) [Obs.], پووخسارا؛ شیوه؛ پووالهت؛ شیوه ی هاتنه بهرچاو.

(۴) [Obs.], specie.

(۵) (۱) شیوه ی شراب و نانه رهقه ی شیزی قوربانی (کلئسه ی کاسۆلیکی).

(ب) نهک شرابه یا نانه رهقه یه

رهگنژی مرۆف؛ توخمی ناده میزاد.

the species, (۱) تاییه تی؛ ووردا؛ دیاریکراو؛

specific (spi-sif'ik), adj. (۱) تاییه تی؛ ووردا؛ دیاریکراو؛

بین کمو زیاد: (Be ~ in your description.; ~ order, directions,

instructions, etc.; a ~ use of the word; for no ~ reason)

(۲) تاییه تی به رهگنژیک یا توخمیک: (~ characteristics).

(۳) تاییه خۆی شتیکه.

(۴) هی جۆرنیکی تاییه تی؛ تاییه تی؛ هی بابهتیک تاییه تی؛ جۆری؛ بابهت.

(۵) (۱) دهرمانی نه خۆشییه کی تاییه تییه؛ چاره یه کی تاییه تییه.

(ب) له میکروبیکی تاییه تییه قوش دهرن یا دهکهره.

(۱) دهرمانیکی تاییه تی به نه خۆشییهک.

(۲) شتیک تاییه تی به بارنک یا مه بستیک.

(۳) (pl.). چۆنیتی؛ وورده تاییه خۆکانی بارنک، پوودانیک یا مه سه له یهک:

(I don't know the ~s of the case.)

specifically (spi-sif'i-k'l-i, spi-sif'ik-li), adv. به تاییه تی؛

به شۆبویه کی تاییه تی؛ به بین کمو زیاد.

specification (spes'al-fi-kā'sh-ən), n. (۱) دیاری کردن؛

ناوونوس کردن؛ تاییه تی کردن. (۲) (pl.). چۆنیتی؛ تاییه خۆکانی شتیک به

specificity

- ووردی: چوښتی شتیک به ووردی:
(Here are the ~s for the new building.)
- (۲) شتیک دپاریکراو یا نیشانه کراو
specificity (spes'ə-fis'ə-ti), n.
تایبیتیتي: ووردی.
specify (spes'ə-fi'), v.t.
(۱) دپاریکردن: په سمه بڼه پاکښان:
ناوونوس کردن: پوونکردنوه به ووردی (چوښتی): نیشانه کردن: دانان.
(۲) کردن به مرج (چوښتی کان): دپاریکردن یا دانان به مرج
specimen (spes'ə-mən), n.
(۱) نمونه
(۲) [Colloq.] نمونه موزیکي تایبیتي: نمونه ی تایبیتي:
(an unsavory ~)
- (۳) [Colloq.] نمونه میز (بو تاقیکردنوه ی پزیشکی).
speciosity (spē'shi-əs'ə-ti), n.
(۱) دوورکوزی:
به پووکش جوانی: (۲) دروژنه: له پوو درووستی و وکی تر نادرووستی
(۲) شتیک دوورکوز یا دروژنه.
specious (spē'shəs), adj.
(۱) دوورکوز: به پووکش جوان:
به پووکش دلفین (۲) دروژنه: له پوو بهجن و له راستیدا نابهجن و
ناپهسند: هر به پووالهت چاک دهنوژن و راستی پهکي وایه:
(~ reasoning, logic, etc.; a ~ argument)
- (۳) [Obs.] جوان: دلگیر.
-speciously (adv.); speciousness (n.).
speck (spek), n.
(۱) لکه: په لکه: خال: کوچ: شل.
(۲) تۆزک: نهختک: گهریله: کاکله (هون):
(I have a ~ of dust in my eye.)
- (۳) پهله: میوه: گهڼو یا سنگاوی: خال.
v.t.
speckle (spek'l), n.
خال: پهله: لکه
v.t.
پهله پلاوی کردن: خال خالوی کردن: لکه دار کردن.
speckled (spek'ld), adj.
(۱) خال خالوی: کوچ: پهله کاوی:
به لکه: حال خال. (a ~ bird).
(۲) تیکه: مهرمه: هممه پرهنگ
- specs (speks), n.pl. [Colloq.]. specification #2.
spectacle (spek'tə-k'l), n.
(۱) دیمه نیکي سرنج پاکښ:
(The sunset was a ~.)
(۲) پیشاندایک یا خوځوانیکي سرنج پاکښ: نمایش.
(۳) شتیکي سپرو سرنج پاکښه که مایه ی تهریق بوونه ویت:
(He became drunk and made a ~ of himself at the party.)
- (۴) [pl.] چاویکه
گلفیک خاریش دهووتری: "a pair of spectacles"
(۵) [pl.] چاو. مهجان: بینینی شتیک به چاویکی تایبیتي یا به هزیکی
تایبیتیهوه که کاریکاته سرنج شپوهی هاتنه بهرچاوی شو: هوی بینیک
که کاریکاته سرنج بیروای سپرکهر. (pl) (۶) شتیک له چاویکه چوو.
spectacled (spek'tə-k'ld), adj.
(۱) چاویکه لهچاو.
(۲) نیشانه ی وک چاویکه ی پیویمه (زینده و زانی).
spectacular (spek-tak'yoo-lər), adj.
(۱) تایبیتي به دیمه نیکي
جوان و سرنج پاکښ. (۲) زور جوان و سرنج پاکښ:
(a ~ display of fireworks)
- (۳) سروسپرمین: زور سرنج پاکښ: سمرناسا:
(a ~ rescue operation, success, number, sight, etc.)
n.
به رنامه یکی ته لفریونی دروژو سمرناسا و سرنج پاکښ.
-spectacularly (adv.).
spectator (spek'tā-tər, spek-tā'tər), n.
تماشاگر: ناری.
وهرش: پیشکزی: خوځواندن: هتد: سپرکهر
specter, spectre (spek'tər), n.
(۱) ځیو: تارمایی
(۲) شتیک ترسناکی له بهرچاو:
(the ~ of war, hunger, death, etc.)

speechmaker

- (۱) ځیو: له ځیو یا تارمایی دهجن.
spectral (spek'trəl), adj.
(۲) شپهنگی.
-spectrality (n.); spectrally (adv.).
spectre (spek'tər), n. [British Spelling]. = specter.
spectro- (spek'trə, spek'trō),
پیشگرنگه به مانای: شپهنگی:
(spectrograph, spectroscope)
spectrogram (spek'trə-gram), n.
وینه ی شپهنگ.
spectrograph (spek'trə-graf), n.
(۱) وینه گری شپهنگ
(۲) وینه ی شپهنگ.
spectrology (spek-trol'ə-jī), n.
شپهنگناسی: لیکولینهوه ی
شپهنگ.
spectrometer (spek-trom'ə-tər), n.
شپهنگ پیو:
پیومری شپهنگ
spectroscope (spek'trə-skōp), n.
دوربین و تیروانین و
لیکولینهوه ی شپهنگ.
-spectroscope; spectroscopical (adj.);
spectroscopically (adv.);
spectroscopy (spek'trə-skō'pi), n.
تیروانین و لیکولینهوه ی
شپهنگ به دوربین.
spectrum (spek'trəm), n.
(۱) شپهنگ. (۲) معود: زنجیره:
معود یا پسته ی فراوان: (the whole ~ of 20th century thought).
spectrum analysis,
شیکردنوه ی شپهنگی.
specular (spek'yoo-lər), adj.
(۱) ناوینیی.
(۲) به نامیری تیروانینی پزیشکی دکریت.
speculate (spek'yoo-lāt), v.t.
(۱) بیرکردنوه: بیرلنکردنوه.
(ب) رمل لیدان: گوتمه کاری کردن. (۲) جامبازی کردن: پارمبازی کردن.
speculation (spek'yoo-lā'shən), n.
(۱) بیرکردنوه:
(ب) رمل لیدان: نوقلانه: پیشبینی: گوتمه کاری.
(۲) جامبازی: پارمبازی. (۳) کاروکاسبی پارمبازی.
speculative (spek'yoo-lā-tiv), adj.
(۱) بیرکردنوه یی.
(ب) نوقلانه یی: گوتمه یی: هی رمل لیدان. (۲) تایبیتي به جامبازی یا پارمبازی
(۳) پر مهترسی (پارمبازی): ترسناک: مهترسیدار: نامسؤگهر: دووبهختی
(۴) حمز له کاروکاسبی دووبهختی و پارمبازی کمر
-speculatively (adv.); speculativeness (n.).
speculator (spek'yoo-lā'tēr), n.
جامباز: پارمباز.
speculum (spek'yoo-ləm), n.
(۱) ناوینیی کاڼایی: که له
نامیری بینینی وک دوربیندا به کار ده میتریت.
(۲) نامیری فراوان کردن و تیروانینی پزیشکی (هی کون و بوشایی له ش)
(۳) پهله ی هنگاوپهنگی سمریالی همدی باندته به تایبیتي مراوی.
(ب) پهله ی پوژنی سمریالی همدی په پوهه.
- sped (sped), alternative past tense and p.p. of speed.
speech (spēch), n.
(۱) قسه: قسه کردن: ناخاوتن: دووان.
(۲) توانای قسه کردن یا ناخاوتن. (۳) شپوهی قسه یا ناخاوتن.
(۴) ووتنه: گوفتار. (۵) ووتار. (۶) شپوه زمان: زمان.
(۷) زانستی ناخاوتن یا دووان: (a college course in ~).
(Archaic) [A]. ووت ووت: قاو: به ندوباو: مؤمق.
speech disorder,
تاریکي یا ناتماوای قسه کردن (په مزی لای و
زمان گیرانه وه).
speechify (spē'chə-fī), v.t.
ووتاردان (له پوی لافرتن پیکردنوه).
speechless (spēch'lis), adj.
(۱) لال: بڼ زمان.
(۲) زمان به ستر او (له سمرسامی یا ترسدا): دم چوو کلیله.
(۳) بڼ دهنگ: قپو و قپکه.
(۴) باس ناکړی به دم: (~ admiration, terror, etc.).
speechlessly (adv.); speechlessness (n.).
speechmaker (spēch'māk'ēr), n.
ووتاریز: گه لیچار له پوی

- لاڧرتى وه.
- speed** (spēd), *n.* (۱) خېرا پۇيشتن تېڭىمۇي؛ به گوي پۇيشتن.
(۲) پەلى خېرايى؛ خېرايى؛ گوي: (What was his ~ ?)
(۳) گېر: (This car has five ~)
(۴) پەلى ھەستىياري ڧېلم بۇ پوئىنكى؛ پوئىنكى بى.
(۵) [Archaic]، سەركەوتن؛ بەخت: (She wished him good ~)
v.i. (۱) پەلەكردن؛ زۇر خېرا لېڭورين يا پۇيشتن؛ گورج كردن.
(۲) [Archaic]؛ (۱) دەريپدن؛ ھەلگەردن.
(ب) بەخت ھەببون يا نەببون؛ بەختەمرى؛ بەدبەختى. (ج) بەختەمرى.
v.t. (۱) سەرخستن؛ يارمەتيدان؛ برەپيدان؛ پېشخستن.
(۲) داۋى سەركەوتن بۇ كردن.
(۳) (۱) پەلەكردن؛ خېراكردن. (ب) بە پەلە ناردن؛ خېرا ناردن.
(۴) (۱) زۇر خېرا ئوتومبيل لېڭورين؛ گوييدان؛ تاۋدان.
(ب) دانانى مەكتەپكە لەسەر خېرايىيەكى تايەتتى.
خېراكردن؛ پەلەكردن؛ تاۋدان؛ پاپەپاندان؛ گويگرتن.
speed up,
speed-boat (spēd'boat'), *n.* بەلەمى ماتۇرى خېرا.
speed bump, كۇسپى سەر شەقام (بۇ ھېۋاش كىرەنەمۇ ئوتومبيل) تاسە
speeder (spēd'ēr), *n.* خېراكەر؛ خېرا لېڭورين ئوتومبيل.
speedily (spēd'li-i), *adv.* خېرا؛ نە گورج وگۇلى؛ يە خېرايى؛ بەپەلە.
speeding (spēd'ing), *n.* خېرا لېڭورين (ئوتومبيل، ماتۇرسكىل)؛ خېراكراس.
speed limit, نەوپەرى خېرايى (بەپەنى ياسا لەسەر يىڭاۋان).
speedometer (spi-dom'ā-tēr), *n.* خېرايى ژمىر (ئوتومبيل)؛ خېرايى يىڭو
ئوتومبيلكى دور كورسى خېرايە
speedster (spēd'stēr), *n.* داۋى خېرايى بەشنىكە لە يىڭەۋان كە پۇلىس زۇر
speed trap, ئوتومبيل تېدا دەگەن بە خۇشاردەنەمۇ لە قەراغ رەئىدا.
speed-up (spēd'up'), *n.* خېراكردن (بەتايەتتى لە بەرەمى كارگەدا بەمىن موۋچە زىادكردن)؛ تاۋدان.
speedway (spēd'wā'), *n.* (۱) رەئى پېشپىركەنى ئوتومبيل.
(۲) رەئى خېرا
speedwell (spēd'wel), *n.* پوۋەكىنە گولى شىن و سېي و مۇر دەگرى.
speedy (spēd'i), *adj.* (۱) خېرا؛ تېڭىرە.
(۲) روۋ؛ خېرا؛ بەپەنى دواگەرتن؛
(a ~ reply; I wish you a ~ recovery.)
spelaeon, spelean (spi-lē'an), *adj.* (۱) نەشكەوتى؛
لە نەشكەوت دەچى. (۲) لە نەشكەوتدا ژىاۋ.
speleology (spē'li-ol'ā-ji), *n.* (۱) لە نەشكەوت كۆلەنەمۇ.
(۲) نەشكەوت دۇزىنەمۇ؛ بۇ نەشكەوت گەپان
(۱) نۆشتە؛ جادوو. (۲) دل پاكىشنانىكى لە نەندازە بەدەر.
(۳) حال؛ حال ئى ھاتن؛ بىن ھۇشى
نۆشتەلەكردن؛ دلفراندن؛ جادوۋبەندكردن.
نۆشتەلەكراۋ؛ دلفرانراۋ؛ جادوۋلەكراۋ.
(۱) ھونجەكردن؛
(How do you ~ your name?)
(۲) يىڭىھان (تېپ ووشە)؛ ئى يىڭىھان: (C-A-T ~ s cat.)
(۳) بوور بە ھۇا؛ ۋا گەياندن؛ مايدى نەمە بوون: (Laziness ~ s failure.)
v.t. بە پاستى ھونجەكردن.
spell out, (۱) زۇر بە ھېۋاشى خۇندەنەمۇ؛ تېپ تېپ خۇندەنەمۇ؛
بە زەھمەت خۇندەنەمۇ. (۲) باش پوونكردەنەمۇ؛ بە ووردى پوونكردەنەمۇ؛
(They spelled out the terms of the agreement.)
spell (spel), *v.t.* (۱) نۆبەكردن (۲) پىشۋو بە نەسپ دان.
v.t. پىشۋودان.
n. (۱) نۆرەكارى؛ نۆرەمۇ كەسكىنى تر كردن؛ نە جىنى كەسكىنى تر كاركردن.

- (۲) نۆرە؛ نۆبە: (His ~ as a guard was a short one.)
(۳) سەردەم؛ ماۋە؛ ماۋەيەكى كورت؛ تاۋ: (a ~ of depression)
(۴) سەردەمىك ئاۋوھەۋى تايەتتى: (a cold ~ in January)
(۵) [Colloq.]، تاۋ؛ ماۋەيەكى كورت، تايەتتى، يا ديارى نەكراۋ.
(Sit a ~.)
(۶) [Colloq.]، ماۋەيەكى كورت (يىڭە).
(۷) [Colloq.]، تاۋە نەخۇشى يا بىن تاقەتى.
(۸) [Australian]، پىشۋو.
spell-bind (spel'bind'), *v.t.* دلفراندن؛ نۆشتەلەكردن؛
جادوۋبەندكردن.
spell-binder (spel'bīn'dēr), *n.* [Colloq.]، ووتارىيى دلفران؛
ووتارىيىكە كە سەرنچى گويگەكەنى بە تەراۋى پادەكېشنى.
spell-bound (spel'bound'), *adj.* تەلىسمارى؛ جادوۋبەندكراۋ؛
نۆشتەلەكراۋ؛ دلفرانراۋ.
spell down,
spell-down (spel'down'), *n.* بۇپۇيىنى لە بۇپۇيىنى ھونجەدا.
بۇپۇيىنى ھونجە.
(ھەرەمە "spelling bee")
(۱) ھونجەكەر. (۲) كىتەبى ھونجە ڧىركردن.
speller (spel'ēr), *n.* (۱) ھونجە؛ ھونجەكردن.
spelling (spel'ing), *n.* (۲) ھونجە؛ راست؛ پىنۋوس.
(۳) شىۋە؛ ھونجەكردن.
بۇپۇيىنى ھونجە.
كىتەبى ھونجە ڧىركردن
spelling bee,
spelling book,
spelt (spelt), *alternative past tense and p p. of spell.*
spelt (spelt), *n.* جۆرە گەمىكى دەنك پەقە
spelter (spel'tēr), *n.* زىڭك (بەتايەتتى داپزەي زىڭك)؛ داپزەتتى توتيا.
spelunker (spi-lun'kēr), *n.* نەشكەۋتاس؛ لىڭكەلەرمەۋو
دۇزەرمەۋى نەشكەۋت
نەشكەۋتاسى؛ لىڭكەلەرمەۋو
spelunking (spi-lun'king), *n.* دۇزەنەۋى نەشكەۋت.
spence, spense (spens), *n.* [Archaic or Dial.], = **pantry**.
spencer (spen'sēr), *n.* (۱) پانتۇيەكى كورتى پيارانەيە.
(۲) چاكەتتىكى كورتى ژئانەيە.
spencer (spen'sēr), *n.* trysail.
spend (spend), *v.t.* (۱) بەكارھېنان و ھېچ نەھېشتەنە؛ تەراۋكردن؛
ماددوۋكردن؛
(He spent his energy quickly.; His fury was spent.)
(۲) خەرج كردن؛ پارە خەرج كردن.
(۳) كات پىرەنەسەر؛ بەسەربىردن: (They spent an hour together.)
(۴) بەپۇيدان؛ بە بادان
(۱) خەرج كردن؛ پارە خەرج كردن.
(۲) [Obs.]، ماددوۋبوون؛ پەكەۋت؛ بەپۇچچوون.
spendable (spen-də'b'l), *adj.* بە دەستەمۇيە بۇ خەرج كردن؛
(~ money)
spender (spen'dēr), *n.* دەستىلاۋ؛ خورادە.
spending money, = **pocket money**.
spend-thrift (spend'thrift), *n.* كەسكىنى دەستىلاۋ؛
كەسكىنى پارە بەپۇيدەر.
دەستىلاۋ؛ خورادە؛ پارە بەپۇيدەر؛ پارە بەيادەر.
Spenserian (spen-sēr'i-an), *adj.* سېنسەرى؛ تايەتتى بە ھۇنەرى.
ئىنگلىزى "ئىدەند سېنسەر" و ھۇنەركەنى.
(۱) لاسايگەرەۋى "سېنسەر".
(۲) Spenserian stanza.
برگەي ھۇنەۋى سېنسەرى (كە بىرىتەيە لە
نۇ دېر)؛ برگەي نۇ خىشتەكى.

spHYgmogram

- پرتەى دىن (*spHYgmograph*)
spHYgmogram (sfɪg'mə-gram), *n.* وىنەى پىشانەدرى دىل لىدان
spHYgmograph (sfɪg'mə-graf), *n.* وىنەكرى دىل لىدان
 پىشورە نەخشەكرى دىل لىدان
-spHYgmographic (adj.); spHYgmography (n.).
spHYgmoid (sfɪg'moid), *adj.* لە دىل لىدان دەچىن! لە پرتەى دىل دەكات.
spHYgmomanometer (sfɪg'mō-mə-nom'ə-tēr), *n.* بىيەرى پىستانى خۇنى خۇنىيەر.
spHYgmometer (sfɪg-mom'ə-tēr), *n.* بىيەرى دىل لىدان
spHYgmus (sfɪg'mus), *n.* دىل لىدان! پرتەى دىل.
 مەرەپا پىنى دەپوتى: " pulse "
spic, spick (spɪk), *n.* [Slang]. مەكسىكى ياكى ئىسپانى (لەپورى سوكىيەرە).
spica (spɪ'kə), *n.* ۱. چوقۇن! پۇ! دىك.
 ۲. پىن بەستى پىنج لولى (نەشتەگرى).
 ۳. [S-] گەشتىن ئەستىزەى گەلوى كچە (ئەستىزەوانى).
spicate (spɪ'kāt), *adj.* گولەگەنى! دىك گولەگەنى پىنخراۋە
 بىرەكەسى. گىلانەرئاسى
spice (spɪs), *n.* ۱. داۋدەرمان! بەھارات.
 ۲. مۇن بەرامەى داۋدەرمان! بۇنى توون تىز.
 ۳. تام خۇشكەر! تىن پىندەر! خۇشكەر
 ۴. نەخت! تۇسكان! تۇن: (*There was a ~ of envy in her tone.*)
v.t. ۱. داۋدەرمان تىكردىن! بەھارات پىيەكرىد
 ۲. خۇش كرىن (باس، چىرك، دىنگوباس) بەھارات پىيەكرىد (مەجان).
spiceberry (spɪs'ber'i), *n.* چىند چۆرە بىچىك رورەكىن بەرى
 بەھارات دىكرى.
spicery (spɪs'ēr-i), *n.* ۱. داۋدەرمان! بەھارات.
 ۲. سوون تىزى! مۇزى! شتىكى توون تىز! بۇن بەرامەى بەھارات.
 ۳. [Obs.] داۋدەرمانخانا.
spick-and-span (spɪk'n-span'), *adj.* ۱. تازە و نىقتى نوئ
 ۲. رۇر پاك و تەمىز! خاۋىن! بىگەر
spicular (spɪk'yoo-lēr), *adj.* = spiculate.
spiculate (spɪk'yoo-lāt'), *adj.* ۱. لە دىك دەچىن! دىكى.
 ۲. دىكاۋى! بە دىك داپۇشراۋ.
spicule (spɪk'ul), *n.* *Also* spicula, ۱. دىك (گىلانەرئاسى).
 ۲. دىك (بىرەكەسى).
spiculum (spɪk'yoo-ləm), *n.* = spicule.
spicy (spɪ'si), *adj.* ۱. توون تىز! كەسكۇن! مۇز.
 ۲. خۇش! تام خۇش (۳) بەھارات دىننەت بەرەم
 ۴. تۇندوتىز! گەرم (كەللە، گەتۇق): (*a ~ temper*)
 ۵. سى شەرم (گەتۇق، سوعبەت)! سى پەردە! مەلمانراۋ:
 (~ *gossip, language, etc.*)
-spicily (adv.); spiciness (n.).
spider (spɪ'dēr), *n.* ۱. جانجۇكە
 ۲. كەسىكى جانجۇكەبى (لە بوخسارو سروسشت و پۇشتىدا).
 ۳. trivet (۴) تاۋەى سىياپى! تاۋەى سىياپان.
 ۵. مالەى زەوى خۇش كرىن! ئامىزىگە ئىشى مالەى پىن دىكرى
spider crab, قىزانگە جانجۇكەبى! قىزانگىكى پەل بارىك و درىزە.
spider monkey, مەيمونە جانجۇكەبى. مەيمونىكى ئەمەركاى
 ئامەراست و باشورى بارىكەلەى پەل درىزۇر بارىك و كلك درىزە
spider web, ھىلانە جانجۇكە.
spider-wort (spɪ'dēr-wūrt'), *n.* بىرەكەكى گولى سىيەپەى شىن و
 نەرخەوانى دىكرى.

spill

- spidery** (spɪ'dēr-i), *adj.* ۱. جانجۇكەبى. ۲. بارىك و درىزۇ (دەك).
 پەل جانجۇكە. ۳. جانجۇكەبى! جانجۇكە تىنى داۋە.
spiegel (spɛ'g'l), *n.* *Also* spiegel iron, = spiegeleisen.
spiegeleisen (spɛ'g'l-i'z'n), *n.* ئاسنى داپۇشەى مەنگەنىزاۋى.
spiel (spɛl), *n.* [Slang], روتار ياكى قەسى دوورودرىزۇ (بۇ پىن سەلماندىن): (*He gave her a long ~ about coming to work on time.*)
v.t. [Slang]. قەسە بۇكردىن دىك روتاردان بە دوورودرىزۇ (بۇ پىن سەلماندىن).
spier (spɪ'ēr), *n.* = spy.
spiffy (spɪf'i), *adj.* [Slang]. تەپىش! شۇخ! جوان! قۇز! كەشخە:
 (*a ~ jacket, suit, dress, etc.*)
spigot (spɪg'ət), *n.* ۱. دەمەوانە! تۇپەوانە
 ۲. بەلۋە! لولەى مەسىنە و لولەينە.
 ۳. لولە نۇزىنە! لولەبەكى بارىكە دىكرى بە لولەبەكى گەرەتدا
spike (spɪk), *n.* ۱. چوقۇن! ئاسنى يار (دەك نووكە تىزەكەى شىشى
 مەجەرە! نووكى تىز! قەلبە! دىك. ۲) بىزمارى رۇر گەرە! سىك
 ۳. شتىكى درىزۇر بارىكە نووك تىز! (دەك شاخى گىلاندا).
 ۴. (*pl.*) چوقۇن! ئاسنى بىنى پىلاۋى يارى بۇ نەخلىسكان! ئەمە لە ئالچە
 جىيە. ۵. (*pl.*) پىلاۋى بىن چوقۇلۇ. ۶. كەپسە (يارى بالە)
 ۷. بەچكە ماسى mackerel.
v.t. ۱. بىزمارى رۇل لىدان! بە بىزمارى رۇل لىدان ياكى قايم كرىن.
 ۲. شىشى نووك تىز پىنداكرىن! چوقۇن! ئاسنى پىنداكرىن! بە قەلبە ياكى
 چوقۇلدا دان! بە شىشى نووك تىزدا دان
 ۳. بەكخستى تۇپ بە شىشى كرىن بە لولەكەيدا.
 ۴. تەگەرە تىخست! تەگەرەلىدان! كۇسپ خستەبەر.
 ۵. كەسەلىدان (يارى بالە).
 ۶. [Slang]. عەرق ياكى كىچى تىز كرىنە خواردنەمەرە.
 ۷. يارىكەرىكى تىز بىرەندركرىن بە چوقۇن بىن پىلاۋ (يارى بىسبۇل).
spike (spɪk), *n.* ۱. گولەگەنى و جۇ ۲. ھىشورە گولەى درىزۇكە!
 ھىشورە گولەكىى درىزۇكەلەى كە ھەمىر لاسكەكى داپۇشورە.
spiked (spɪk't), *adj.* ۱. گولەگەنى! لە گولەگەنى و جۇ دەكات.
 لە ھىشورە گولەى درىزۇكە دەكات. ۲. نووك تىز! دىكاۋى! چوقۇلۇ! قەلبەدار.
spike heel, پاۋنەى بەرەز تىز! پىلاۋى رۇن.
spikelet (spɪk'lit), *n.* ھىشورە گولەى درىزۇكەلەى بىچكە! گولەگەنى و جۇ بىچكە.
spikenard (spɪk'nērd, spɪk'nārd), *n.* ۱. مەلەمەكى بۇن
 خۇشى دىزىنە. ۲. بىرەكەكى ھىندىيە ئەم مەلەمەى ئى دەرەھىندا.
 ۳. بىرەكەكى ئەمەركى گول سىپى و بەر نەرخەوانىيە پەگەكى بۇنى خۇشە.
spiky (spɪk'i), *adj.* چوقۇلۇ! نووك تىز! قەلبەدار! دىكاۋى.
spile (spɪl), *n.* ۱. دەمەوانە! تۇپەوانە! پىشك! چوپنەى بەرمەل.
 ۲. لولەبەكى بارىكە بىچوكە دىكرىت بە قەدى ھەندى دەرەختدا بۇ لىۋە
 ھاتنەدەرەمەى ئاۋگەكى دىك پىلوسك. ۳. كۆلەكە! سىك! سىخ! پاىە.
v.t. ۱. كۆلەكە دانەبەر! پاپىشتىكرىن.
 ۲. لولەى بارىكە بىچوكە كرىن بە ھەندى دەرەختدا بۇ دەرەھىنانى ئاۋگەكى
 ۳. دەرەھىنانى ئەم ئاۋگە بەم شىۋەيە
 ۴. دەمەوانە تىخست! كۆن كرىن بە دەمەوانە ياكى تۇپەوانە
 ۱. پىشتى (شە! شتى وورد دىك شەكرى چا).
 ۲. خۇش پىشتى: (*to ~ blood*).
 ۳. ھەلپىشتى! پىرش و پىلاۋكرىدە.
 ۴. داكرىن ياكى ھەلپىشتى بايەوان لەبەر تەۋۋىسى با.
 ۵. [Obs.], (*b*) كوشى. (*b*) تىك و پىكەدان! ھەتاندن! نەھىشتى.
 (*c*) بەلپىزىدان.
 ۶. [Colloq.], دركاندىن! دەرەختىن: (*to ~ a secret*)
 ۷. [Colloq.], خستەخوارەمە (ئەسپ سوان):
 (*The horse ~ed his rider.*)
v.t. ۱. پىزۇن! ھەلپىزۇن! پۇن.

spill

(۲) پڙانه ناو: تپڙان: (*Crowds ~ed into the streets.*)
(۳) گهوتنه خواروه: له نەسپ، پاسکيل... هتد)
n. (۱) رشت، پڙان، هملږښوان (۲) شتي پڙاو! نهوڼدهي که دهږښت
spillway (۳)
(۴) [Colloq.] گهوتنه خواروه: له نەسپ، پاسکيل... هتد.)
spill the beans, جاپړليان: نهښي ترکاندن
spill (spil), **n.** (۱) تنه لرم (دار، بورد)، (۲) لولو له کاغذي ښاگريښکرتهوه،
(۳) دهموانه، توپموانه: پشک (۴) شيشي کورت، بهرولودار.
spillway (spil'wā'), **n.** ښاور
spilt (spil), **alternative past tense and p.p. of spill.**
spilth (spilth), **n.** (۱) رشت، پڙان: هملږښت
(۲) (۱) شتيگي ژوري پڙاو. (ب) شتي فريداراو، بهرماوه.
(۱) پستن، خهرکي پستن: هونښهوه.
(۲) چنين هيلانه جالجانکوه.
(۳) ~ out: دريژته پيدان (چيرک گيرانهوه) به ووردي گيرانهوه.
(۴) گيرانهوه (چيرک): هونښهوه، خهرکي پستن (مهجان).
(۵) خولاسنهوه، جهرخ پيدان، سوږاندنهوه، خول پيدان:
(to ~ a wheel, top, etc.)
v.l. (۱) پستن، خهرکي پستن: هونښهوه. (۲) چنين (جالجانکوه).
(۳) خولاسنهوه، سوږانهوه، خول خواردن، خولان: پهنه پناش کول
(۴) سهرحولانهوه، سهر سوږخوراندن، گيژنيوون. (۵) خيرا بڼول.
n. (۱) حور سوږ. (۲) خولاسنهوه، سوږانهوه، خول خواردن: پهنه پناش کول.
(۳) خيرا بڼول
(۴) گران يا گهشتيگي کورت به نوټوميل: چهرخه، سواري نوټوميل.
(۵) خولاسنهوي فريکوه بهرنيونهوي بهسردا
spinach (spin'ich, spin'ij), **n.** سينغاغ
spinal (spī'n'l), **adj.** موږه گمبي: تاييه تي به بربري پشت
n. سرکردني بهشي لاخاوړوي لهش (نشتهرگري).
spinal canal, بوري بربره
spinal column, بربري يشت: بربرگهي پشت: بربره
موږه گمبي پشت.
spinal cord, موخي بربره
پيښي دهووترئ: "spinal marrow"
spindle (spin'd'l), **n.** (۱) تهشي (۲) پيوانه يکي ريس يا بهنه
(۳) دوخ، تهوږي خولاسنهوه، ستون يا شيشي سوږانهوه.
(۴) hydrometer
(۵) کسيگي يا شتيگي باريگهله.
(۶) شيشيگي بچوگي نووک تيرئ سهرميزه کاغذي پيوه دهکړئ.
adj. (۱) له تهشي دهچن. (۲) دايگي له بنه چي دايگوه.
(روشي "distaff side" بيبه)
v.l. (۱) باريکو دريژنيوونه. (۲) بوژن له اسکنيگي باريکو دريژ
v.l. (۱) باريکو دريژکړنهوه.
(۲) کولن به شيشيگي نووک تيرد او کولن تيکولن (کاغذ).
spindle-legged (spin'd'l-legd'), **adj.** لاق باريکو دريژ
spindle-legs (spin'd'l-legz'), **n.pl.** (۱) لاق باريکو دريژ
(۲) [Colloq.] کسيگي لاق باريکو دريژ
spindle-shanked (spin'd'l-shanjkt'), **adj.** = spindle-legged.
spindle-tree, دارته شي درهختيگه لقمگاني تهشي ئي دريوست دهکړئ.
spindling (spin'dlin), **adj.** = spindly.
n. کسيگي باريکو دريژ: کسيگي باريگهله
spindly (spin'dli), **adj.** (۱) باريکو دريژ: باريگهله، باريک.
(۲) گول، ريومه، لاواز
پرژي شينول
spin-drift (spin'drift'), **n.** بربره، بربرگهي يشت: بربري يشت
spine (spīn), **n.**

spiral

موردهگى پشت. (مهروهه "spinal column").

(۲) بريره (مهجان؛ پشت. (۳) دړك. (۴) (۱) دړك (ژيشك، پهرې ماسي)

(ب) چوقوله نيسقان؛ نووكه نيسقان. (۵) بربرې كتيب.

كانزاييمكى رمقي پرنگ spinel, spinelle (spi-nel', spin'ɪ), n.

جؤراو جؤره.

spineless (spin'lis), adj.

(۱) بڼ بربره؛ بڼ بربراغه.

(۲) بربره نلرم؛ بربره لاوان. (۳) بڼ دړك (گيانهورناسي، پوهكناسي)

(۴) ترسټوك؛ بڼ غبرته؛ بودله.

spinescent (spi-nes'nt), adj.

(۱) دړكاوى.

(۲) خريكه دړكاوي دهيت.

spinet (spin'it), n.

(۱) ناميزنكي موسيقا ژنداري كونه.

(۲) جؤره پپانزيهيكى بچووكه.

spiniferous (spi-nif'er-as), adj.

دړكاوى؛ دړك دهگرئ.

spinifex (spin'i-feks'), n.

جؤره گيايهيكى نوستورال لاسك رملقو

نووك تيرژو زيره.

spinnaker (spin'a-kēr), n.

بايوواينكي سينگوشه يي زله.

spinner (spin'er), n.

(۱) پتسر؛ هزنهروه؛ خپرک پتس.

(۲) داننيكى راوماسى خولارهيه. (۳) قهاغ يا كلاوى پمولانى فيركه

spinneret (spin'er-et'), n.

هندامى هيلائنر پتسي جانلانوكه؛

هندامى ناوريضم هلپنجي كرسي ناوريضم.

spinnery (spin'er-i), n.

خپرکخانه؛ کارگى خپرک رستن.

spinney (spin'i), n. [British],

بيشهلانى بچووک؛ چهوچوخورد.

spinning (spin'ing), n.

رستن؛ خپرک رستن؛ خپرک پتسي.

adj.

هي خپرک رستن؛ هي رستن.

spinning jenny,

جؤره خپرکيني كونه.

spinning wheel,

خپرک؛ چرخى خپرک.

spin-off (spin'of'), n.

هنجامى لابهلا؛ برهمي ناسمرهكى لابهلايي.

spinose (spi'nōs), adj.

دړكاوى؛ به دړك داپوشراو.

spinosity (spi-nos'a-ti), n.

(۱) دړكاويتى.

(۲) تيئيني هست برينداركر؛ پلارى برنده. (۳) دړك؛ پارچه تيز.

spinous (spi'nās), adj.

(۱) دړكاوى؛ به دړك داپوشراو.

(۲) له دړك دهجن؛ دړكى.

spinster (spin'stēr), n.

(۱) تمشي پتس؛ نارفته خپرک پتس.

(۲) قهيره كچ؛ گوره كچ.

spinsterhood (spin'stēr-hood'), n.

قهيرهكچيتي؛ گورهكچيتي.

spintharoscope (spin-thar'i-skōp'), n.

ناميري تيروايننى

تيشكى نلفا.

spinule (spi'nūl, spin'ul), n.

دړكوله؛ دړكى بچوكوله.

spinulose (spin'yoo-lōs', spin'yoo-lōs'), adj.

(۱) دړكوله دارا؛

به دړكى بچووک داپوشراو. (۲) له دړكوله دهكات؛ ورك دړكى بچووک وايه.

spiny (spīn'i), adj.

(۱) دړكاوى؛ به دړك داپوشراو.

(۲) گموگرفتاو؛ قورس؛ ناخوش؛ نالوز؛ تنكوچمله ماوى.

(۳) بربره يي؛ له بربراگه دهجن.

-spininess (n.).

spiny anteater, = echidna.

spiny-finned (spin'i-find'), adj.

پهرهك دړكاوى.

spiny lobster,

كولله دمرياي دړكاوى.

spiracle (spi'rā-k'l, spi'rā-k'l), n.

(۱) كونى هوا.

(۲) كونى شاگريژن. (۳) (۱) كونى همناسهداني جانومرى ورك جانلانوكه.

(ب) گونه لووتى نههنگ (كه همناسهى ليئوه دهداث و فيچكمهكى له دوروهه

دهديرتنت).

-spiracular (adj.).

spiral (spi'ræl), adj.

پنج لول؛ مارينچي؛ پنجاوينچ؛ زمبلهكى؛

پنج پنجوکه.

n.

(۱) شتى پنجاوينچ؛ زمبلهك؛ منچ لول؛ مارينچ.

- (۲) فریڻي پنڇ لوول؛ کمرته خوارموه يا بهر زبونونه يکي پنڇ پنڇوکهي.
(۳) ٽوپ هاويشتنيک يا شق ٽيهاندانگي پنڇ لوول.
v.l. بهر زبونونه ي پنڇ لوول: (*Prices have ~ed.*)
v.l. بهر زبونونه ي پنڇ لوول؛ برتنه سره موه ي پنڇ پنڇوکهي:
(*The war ~ed prices to new heights.*)
-spirally (*adv.*).
spirant (spī'rənt), *n. & adj.* = fricative.
spire (spīr), *n.* (۱) زه مبله شتي پنڇ لوول. (۲) پنڇ.
(۳) سره پنڇ لوول يکي گونجکه ماسي و شهيتانگه.
spire (spīr), *n.* (۱) لاسکه گيا تله گيا.
(۲) دهنوکا لووتکه؛ پوپ؛ سري تيز. (۳) مناره.
v.l. هملچون به ناسمانداو بره بهر بارک بونهوه (وهک مناره).
spired (spīrd), *adj.* (۱) منارهدار (*a ~ church*).
(۲) لووتکه دار؛ نوک تيز؛ سر بارک: (*~ cedars*).
spiriferous (spī-rif'ēr-əs), *adj.* پنڇ پنڇوکهي (گونجکه ماسي).
spirillum (spī-ril'əm), *n.* بهکتراي پنڇ پنڇوکهي.
spirit (spīr'it), *n.* (۱) گيان (۲) وره؛ هوش؛ دهر وون؛ پوهان؛ دهمار.
(۳) خيو (باش يا خراپ)؛ پيري؛ ديوردرنج.
(۴) کس: (*She was a brave ~.*)
(۵) (pl) تاقهت؛ کيف؛ دماخ؛ وره؛ تين: (*He was in high ~.*)
(۶) جوش؛ گف وگور؛ چالاکي؛ گورج وگولي: (*Answer with ~.*)
(۷) کرک؛ ماناي راسته قينه؛ ناوکرک:
(*He followed the ~ if not the letter of the law.*)
(۸) هملونستي باو؛ هملونستو تاييه خوزو هوشو گيان چرخک يا سرده ميک:
(*the ~ of the age; the ~ of Renaissance*).
(۹) (pl) خواردنه موه؛ مستکري قورس؛ عمره؛ خواردنه موه کولي.
(۱۰) مادده يکي رنگ چسپينه (خومکاري) (۱۱) نيسپر تو.
(۱۲) کرک (کيميا)
v.l. (۱) هيتانه جوش؛ زيندوکر دهنه؛ وره بهر زبونونه؛ گورج کر دهنه؛
پال پنهوان بؤ پيشهوه؛ هاندان
(۲) (~ away; ~ off) فرادن (به تاييه تي به دزي بهر و له پي) له پي بردن:
(*He was put in a car and ~ed off to the mountains.*)
adj. (۱) گيان؛ دهر ووني؛ هوشي. (۲) هي نيسپر تو.
(۳) به نيسپر تو نيش دهکات: (*a ~ lamp*).
in spirits, به کيف؛ به دماخ؛ به وره؛ زيت.
out of spirits, خهمبار؛ دلنگ؛ بن تاقهت؛ پهست؛ بن دماخ؛
بن کيف؛ بن وره.
the Spirit, (۱) گيان پيروز (خاج پرستي). (۲) خود؛ خوا.
spirited (spīr'it-id), *adj.* (۱) گيان و هوش و هملونست و سروشتي.
تاييه تيدار: (*evil- ~; mean- ~; fine- ~*).
(۲) خوش پوت؛ چوست و چالاک؛ گورج وگول؛ زيت؛ به تين؛ به دماخ:
(*a ~ horse*)
(۳) گرم؛ به جوش: (*a ~ discussion*).
-spiritedly (*adv.*); spiritedness (*n.*).
spiritism (spīr'it-iz'm), *n.* = spiritualism.
spirit lamp, چراي نيسپر تو.
spiritless (spīr'it-lis), *adj.* بن تين؛ سست؛ خوا؛ بن وره؛
مردو؛ مهجان؛ بن تاقهت؛ پهست؛ مات؛ دلنگ.
spirit level, ترازوي خانوم سازو دارتاش؛ ترازوي وهستا؛ شاوول.
(همروه "level")
spirits of hartshorn, ناوي نوشادر؛ ناوي هملونيا.
spirits of turpentine, پوني تهره تين.
spirits of wine, spirit of wine = alcohol.
spiritual (spīr'it-chōō-əl, spīr'it-chool), *adj.* (۱) گيان
(۲) نايني؛ کنيسه يي. (۳) پيروز (۴) خيوي؛ نوهدنيايي؛ سر سروشتي.

- (۵) گوئ به شتي هوشو گيان و دهر ووني؛ نايني و نوهدنيايي دهکات
نک به کاروباري نم جيهانه: (*a ~ person*).
n. (۱) گوزاري يکي نايني قوه پره.
(۲) (pl) کاروباري نايني؛ کاروباري کنيسه يي.
-spiritually (*adv.*); spiritualness (*n.*).
spiritualism (spīr'it-chōō-əl-iz'm), *n.* (۱) پروا بون به گفتگو.
گردن له گهل گيان مردواندا. (۲) گفتگو له گهل گيان مردواندا.
(۳) گيان پرستي؛ پروا يکه که دهکات کرکي راستي له گيان و شتي
نهينرودايه. (۴) spirituality.
-spiritualist (*n.*); spiritualistic (*adj.*).
spirituality (spīr'it-chōō-əl'it-i), *n.* (۱) گيانخوازي؛
گيان پرستي؛ گوئ دان به هوشو گيان و دهر ووني و نوهدنيايي نک به
خوشي نم جيهانه؛ سوختي. (۲) قهشه گهل. (همروه "spirituality")
(۳) (pl) مولک و سامان و شومکي کنيسه يا قهشه يک.
(همروه "spirituality")
spiritualize (spīr'it-chōō-əl-iz'), *v.l.* (۱) پاک کردنه له
پروا بوه و هملونستي جيهان پرستي؛ پاک کردن؛ پوخته کردن؛
له گيانخوازي نزیک کردنه. (۲) ماناي بهر يا گيان خوازي پيدان.
-spiritualization (*n.*).
spirituality (spīr'it-chōō-əl-ti), *n.* = spirituality # 2 & 3.
spirituel, spirituelle (spīr'it-chōō-el'), *adj.* ميشک تيز؛
ووريا؛ هوشيار؛ قسه قوت.
spirituous (spīr'it-chōō-əs), *adj.* کحولي: (*~ liquors*).
spiro- (spī'rō, spī'rə), پيشگرکه به ماناي؛ همناسه دان؛ همناسه:
(*spiograph*)
spiro- (spī'rō, spī'rə), پيشگرکه به ماناي؛ پنڇ لوول؛ پنڇ پنڇي:
(*spirochete*)
spirochete, spirochaete (spī'rə-kēt'), *n.* بهکتر يا ميکروبي.
پنچاپنڇ (وهک هئ ناتشهک تاي گهراوه يا پنڇ بهر).
spirochetosis, spirochaetosis (spī'rə-ki-tō'sis), *n.*
نه خوشي ميکروبي پنچاپنڇ (وهک ناتشهک، تاي گهراوه يا پنڇ بهر).
دهردي مريشک ... هتد)
spirograph (spī'rə-graf'), *n.* تو مارکري همناسه؛
وينه کري همناسه.
spirogyra (spī'rə-jī'rə), *n.* قهزه ي پنڇ لوول.
spiroid (spī'roid), *adj.* پنڇ لوول؛ پنچاپنڇ؛ زه مبله يکي؛ لوول.
spirometer (spī-rom'ē-tēr), *n.* همناسه پير؛ پير موه همناسه دان.
spirometry (spī-rom'ē-tri), *n.* همناسه پيوان.
spirt (spūrt), *n., v.l. & v.i.* spurt.
spiry (spīr'i), *adj.* پنچاپنڇ؛ پنڇ لوول؛ مارپنچي؛ لوول.
spiry (spīr'i), *adj.* مناره يي؛ لووتکه دار؛ لووتکه تيز.
spit (spit), *n.* (۱) شيشي گزشت برزان؛ شيشي کباب؛ دارتکه نوهدنه ي
دهسته کنيکي بارک دهن موه گيان موهري تري به يک پارچه پنهوه دهکري و
دهر زريند. (۲) تيره زه ي يکي در زبون موهيه بؤ ناو ناو.
v.l. له شيش دان؛ کردن به شيشه موه.
spit (spit), *v.l.* (۱) تف کردنه موه.
(۲) به توپه ي يک بهر ووتن: (*to ~ out an insult*).
(۳) ناگر پنهوان؛ داگر ساندن: (*to ~ a fuse*).
v.l. (۱) تف کردن. (۲) تف ليک کردن. (۳) پروشه کردن (به فر باران).
(۴) فسه فس کردن (وهک پشيله له کاتي شهردا).
(۱) تف کردن؛ تف کردنه موه. (۲) تف. (۳) ليکي هندی جان موه.
(۴) تاوه باران يا بهر؛ پروشه بهر يا باران.
(۵) [Colloq.] وينه؛ وينه؛ دهقاردهق.
spit and image, [Colloq.] وينه؛ دهقاردهق.
spit it out, هملرشتي نوهد له دنديا.

spital

- spit on (or at),** تف لیکنردن؛ به چاوی سووک سهیرکردن؛ نهویستن.
- spital (spit'ɪ), n.** (۱) خهستخانهی گهروگول. (۲) شوینیکی پیس.
- spitball (spit'bɔɪ), n.** (۱) توپله کاغذی گرموله کراو و هک توپ. (۲) توپی بیسیژل به تف تهرکردن و هاویشتن.
- spitch-cock (spich'kok'), n.** مارماسی به کالاکراوه یا پارچه.
- spit curl,** پارچه کراو و برژنراو.
- spite (spit), n.** کاکوئی لوولی نووسینراو به ناوچهوان، لاجانگ، یا پوومهتوره.
- (۱) کینه؛ قین؛ بق.
- (۲) [Archaic]، پهستی؛ ئی پست بیون.
- v.t.** (۱) قین ئی بیون؛ بق ئی بیون.
- (۲) [Archaic]، پهستکردن؛ داخ کردن به دلهمه.
- cut off one's nose to spite one's face, [Colloq.],** له پقی.
- دهم چاروی لووتی خوی دهریتوره؛ هر بونهوی زیان له کهسیکی تر بدات.
- زیان له خویشتی دهاد؛ له قینی یهکیکی تر زیان له خویشتی دهاد.
- in spite of,** (۱) سههرای شهویش؛ لهگهل شهویشدا. (۲) له پقی؛ له قینی.
- out of (or from) spite,** له پقدا؛ له قیندا؛ له قینی نهوه.
- spiteful (spit'fəl), adj.** کیناوی؛ قین له سکا؛ قیناوی؛ بق ههنگر؛
- به کینه؛ داخ له دل.
- spitfire (spit'fir'), n.** کهسیکی توورهوقیژ (بهتایبهتی ژن)؛
- کهسیکی سههرگرم یا زووههنجوو.
- spitter (spit'er), n.** (۱) تفکهر؛ تفکهرهوه؛ لیکن.
- (۲) spitball # 2. [Colloq.]
- spitter (spit'er), n.** (۱) گوشت برژن؛ گوشت له شیش دهر.
- (۲) بهچکه ناسکیکی تازه شاخ دهرکردو.
- spitting image, = spit and image.**
- spittle (spit'ɪ), n.** (۱) تف؛ لیک (۲) لیک ههندی جانهور.
- spittle-bug (spit'ɪ-bug'), n.** جانهوریکی قونهکهره گرموکهکهی.
- لیک دهرادات و دهوری خوی پین دهاد.
- spittle insect, = spittle-bug.**
- spittoon (spi-tōon'), n.** دهفری تف تیکردن؛ تف دان.
- spitz dog (spits),** جزوه سهگیکی بچوکی سپی لموز باریکی تووک.
- نهرمو دریزه.
- spiv (spiv), n. [British Slang].** کهسیکی بیکاری قوماریازی مفتخوژ؛
- کهسیکه که هر به قوماریازی و دهسیرین دهژی؛ جامان.
- splanchnic (splan'k'nik), adj.** ههناوی.
- splanchnology (splan'k-nol'ə-jī), n.** لیکوئینهومی ههناو.
- (۱) ئی ههلیژاندن (ناو، قوراو، شله). (۲) ههلیژان.
- splash (splash), v.t.** (۱) شله ئی ههلساندن؛ شله شلپ پیکردن؛
- (۲) شله ئی ههلساندن؛ شله شلپ پیکردن؛
- (Stop ~ing your feet in the puddles.)**
- (۱) دهریندان به شله شلپ؛ پندا پویشتن به شله شلپ.
- v.t.** (۱) ههلیژان.
- (۲) بهسهردا ههلیژان. (*Rain ~ed against the window.*)
- (۳) شله لیوهماتن: (*a brook ~ing over rocks*)
- (۴) شله شلپ کردن؛ به شله پندا پویشتن؛
- (The child ~ed into the water.)**
- (۱) شله؛ شله شلپ؛ دهنگی شله؛ شله ئی ههلسان.
- (۲) پرزه ناو؛ پرژ (۳) پمله؛ لهکه؛ جزی پرزه ناو. قوراو، یا شله.
- make a splash, [Colloq.],** دهنگدانوه (به کردنی کاریکی سهرنج.
- راکیش ' سهرنج راکیشان؛
- (She made a splash with her new film.)**
- splash-board (splash'bɔɪd', splash'bɔɪd'), n.** (۱) شووری.
- له پزراو و قورچلیاو پاراستن (نوئومبیل، بهلم). (۲) دهراکی داخستنی ناومرژ.
- splashdown (splash'daʊn), n.** نیشتهوهی کهشتی ههواپی.
- لهسر ناو.
- splasher (splash'er), n.** (۱) شله شلپکهر؛ شله کهر؛ پرژنهر.

splenius

- (۲) شووری پاراستن له پزراو و قورچلیاو.
- splash guard,** پارچه لاستیکی دواوهی تایهی نوئومبیل (بو.
- ههله پزرائی قورچلیاو).
- splashy (splash'i), adj.** (۱) شله کهر؛ شله شلپکهر.
- (۲) شله شلپاوی؛ به ناسانی ههله پزرائی؛ قورچلیاو.
- (۳) پمله پهلای؛ به پملهی رهنگاوهرنگ داپوشر.
- (۴) [Colloq.]، سهرنج راکیش؛ خویادهرا؛ خوئوین؛ دهنگدهرهوه (مهجان).
- (The band made a ~ appearance.)**
- splashily (adv.); splashiness (n.).**
- splat (splat), n.** تیغه دار یا تختی پستی کورسی.
- splat (splat), n.** شلهقه (وهک هی زله).
- splatter (splat'er), n., v.t. & v.i. = spatter.**
- splay (splā), n.** (۱) گوشتی خوار یا کراوه (بهتایبهتی هی دهراو.
- پهنههر بق پانی). (۲) کراوهیی؛ فراوانی؛ داههقان.
- adj.** (۱) داههقاو؛ کراوه: (*~ knees*).
- (۲) پان؛ فراوان؛ تخت. (۳) ناخوژا؛ ناشرین؛ قهلب؛ گیل.
- v.t.** (۱) کردنهره؛ فراوان کردن؛ داههقاندن.
- (۲) به خواری کردن (گوشتی دهراو پهنههره).
- (۳) له جی چوون (ئیسقانی گیانههره).
- داههقاندن؛ خوارکردنهره.
- v.t.** **splay-foot (splā'foot'), n.** پنی پان و تخت و دهریژو.
- splay-footed (splā'foot'id), adj.** پنی پان و تخت و دهریژو.
- spleen (splēn), n.** (۱) سپل. (۲) کینه؛ قین؛ بق.
- (۳) [Archaic]، پهستی؛ مات و مهلولی؛ دلتهنگی.
- (۴) [Obs.]، ههرهس؛ نارهنووی کاتی.
- spleenful (splēn'fəl), adj.** کیناوی؛ قیناوی؛ کینه دار؛ قین له سکا؛
- تووره؛ تووره توژ.
- spleenish (splēn'ish), adj. - spleenful.**
- spleenwort (splēn'wɜrt'), n.** قهیمهران؛ گیاسپل.
- spleeny (splēn'i), adj. = spleenful.**
- splen- (splēn, splen), Also spleno- (splenectomy)**
- (۱) گهش؛ پووناک؛ بریقه دار؛ بریقاوه.
- (۲) زور جوان و نایاب. (۳) بهناوانگه؛ بهناو.
- splendid (splen'did), adj.** (۱) دهونهقدار؛ زور گهش؛ شووقدار؛
- بریقاوه؛ بههرههق. (۲) زور جوان و نایاب و شوخ: (*~ jewelry*).
- (۳) بهشکو؛ مهزن؛ بهرن: (*a ~ deed, victory, etc.*).
- (۴) زور چاک؛ زور نایاب؛ زورباش: (*a ~ idea, opportunity, etc.*).
- (۵) زور خوش و نایاب: (*What ~ weather!*).
- splendidly (adv.); splendorous (n.).**
- splendiferous (splen-dif'er-əs), adj. [Colloq.],** زور جوان و
- شوخ و نایاب (له پووی گالتهمه یا به تهوسهوه).
- splendor (splen'dēr), n.** (۱) زور گهشی؛ بههرهق؛ بریقه؛ شووق.
- (۲) زور جوان و نایابی. (۳) مهزنی؛ شکو؛ بهریزی.
- (۴) شتیکی جوان و نایاب و مهزن.
- splendorous; splendrous (adj.).**
- splendour (splen'dēr), adj. [Brit. Spelling], = splendor.**
- splenectomy (spli-nek'tō-mi), n.** سپل دهرهئنان (نهشتهکاری).
- splenetic (spli-net'ik), adj.** (۱) هی سپل؛ سپلی.
- (۲) تووره توژ؛ کیناوی؛ پقاوی؛ بهکیته؛ داخ له دل.
- (۳) [Obs.]، مات و مهلول؛ پست؛ کهساس.
- splenetical (adj.); splenetically (adv.).**
- splenic (splen'ik, splē'nik), adj.** سپلی؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا.
- splenitis (spli-nī'tis), n.** سپل ناوسان.
- splenius (splē'ni-əs), n.** ماسولکهی هم دیوو نهردیوی پستی مل.

spoilage

(۲) پارچه پارچه: بهش بهش؛ دابهش بوو؛ جیابوومه؛ تارنک؛ ناکوک

-splitter (n.).

جیاوازی ووردو ناگرتنگ دژینهوه؛ لسه جیاوازی و شتی هیچ وپوچ مشت و مرکردن.

split off, لیکردنوه (به قلیشاندن)؛ لیبونوه؛ قلیشان؛ هلقلیشان.

split the difference, بهش گردنی جیاوازی نرخ به نیویمی (له نیوان گریارو فروشیارد)؛ ږکموتن به بهش گردنی جیاوازی نرخ به نیویمی

split up, (۱) دابهش گردن؛ بهش گردن. (۲) جیابوونه (ژو و میرد، هاویمشی)؛

(The couple split up a year ago.)

split infinitive, چاووگی جیاکراوه (پژمان)؛

(to really believe; to gradually change his ways)

split pea, نیسکی سهوژا؛ له تکه نیسک.

split personality, کهسیتی دو نیمه (پرواناسی)؛ دو نیمه یی؛ دو سړو شتی؛ همه کهسیتی؛ دروفاقیی.

split second, نیو چرکه (کات)؛ هه ناسه یکه؛ کاتیگی ژور ژور کم.

split ticket, کاغزی دهنګدانی ټیکت؛ دهنګدان بؤ نوینمیری چنډ

splitting (splitting), adj. حیزنیک لسه همان کاغزی دهنګدان.

(۱) ژور به ښیو ژاژار (سهرښه)؛

خهریکه سر شق پښ دوبات؛ تیځ: (a ~ headache).

(۲) ژور خیرا: (۲) شق پښ به: (a ~ laugh).

splotch (splotch), n. پهله (پویه، پمگ، موره کعب)؛ له که.

v.t. په لوی گردن؛ له کای گردن؛ پیس گردن.

-splotchy (adj.).

splurge (splurge), n. (۱) خوښووندن؛ خوښادان؛ خوډه رخصت؛ کفش وفش.

(۲) پاره ژور خرج گردن؛ دهست له خو بهردان.

v.t. (۱) خوښادان؛ خوډه رخصت؛ خوښووندن؛ کفش وفش گردن.

(۲) پاره ژور خرج گردن؛ دهست له خو بهردان. (We ~d on our trip.)

splutter (splutter), v.t. (۱) قرچ قرچ گردن و پرژ لیبونوه (پوښی)

سوره وکراو، ناګی؛ پریشک فریدن. (۲) به پهله و به پمشوکای دوان.

v.t. (۱) به پهله و به پمشوکای بیژان. (۲) ږه لیبونوه؛ ږیسک هاریشتی

n. (۱) قرچ قرچ؛ پرژ هاریشتی؛ پریشک لیبونوه. (۲) شلیه.

spodumene (spodumene), n. سپودیومین؛ کازایمکی سمریو

یا په میو به وک بهردی به نرخ به کار ده مینرنیت

spoil (spoil), v.t. (۱) فو قاتدن؛ ترشاندن؛ له که لکشتی؛ بؤګن پیکردن

(خواره مهنی)؛ پوچ گردن. (۲) ټینګدان (ناهنګ، پابواردن)؛ ټی ټینګدان؛

(The rain ~ed our picnic; to ~ a party, a meal, someone's fun, etc.)

(۲) بهده مهوردان؛ نازکیشان؛ نازیدان؛ بهدخو وگردن.

(۴) [Archaic]، پووتکردنوه؛ پمژور لیسنه دند

(ب) تالان گردن.

(ج) داګیر گردن؛ دهست به سرداګرتن.

v.t. (۱) گمنین؛ ترشان؛ بږګان؛ پیس بوون؛ بؤګن گردن؛ پوچ گردن

(۲) [Colloq.]، (for ~)، به پمژو شوه وپوچ بؤ؛ ژور ویست؛ جهز گردن

(He's ~ing for a fight.)

(۳) [Archaic]، تالان گردن؛ دزین.

n. (۱) (pl.)، تالانی؛ دهسکو متی جهنګ: (the ~s of war).

(۲) (pl.)، دهسکو متی لابه لایی کسک یا حیزنیکې براوه (وک خهک

دامه زړاندن لسه کار. هتد. (۲) [Archaic]، تالان گردن؛ دزین

(۴) شتی دزوا یا تالان کراو؛ شتی دزی یا تالانی.

(۵) خوځو بهردی فریدنوا له کاتی زمین هله کندنډا.

(۶) [Obs.]، زیان؛ له کله کموتن؛ فوتان؛ ټینګچوون.

(۷) فروتنی خراب دروستکراو یا ټینګچو له کاتی دروستکردنډا

spoilage (spoilage), n. (۱) گمنین؛ بؤ گردن؛ ترشان؛ خراب بوون

بږګان. (۲) خواره مهنی گمنیو یا ترشاو؛ شتی خراب بوو یا له کله کمرتوو.

spleno-

spleno- (splē'nō, splen'), - splen-

splenomegaly (splē'nō-megā'li), n. گموره بوونی سپل؛

سپل ناوسان

spleuchan (splō'khən), n. کیسه ی پاره یا توتن.

splice (splis), v.t. (۱) پښکه و لګاندن (فلم، تهل)؛ لیکدان؛

پښکه و نو ساندن (ب) لیکدانی سهره گوریس (به چین یا تنه لګښان).

(۲) پښکه و نو ساندن یا لیکدانی سهره دارو تهخته به تنه لګښان.

(۳) [Slang] جوت پښگرتن (ژنښان و شوو گردن)؛ ماره گردن؛ به به ګه ګه یاندن.

(۴) لیکدان؛ پښکه و بستن؛ به به ګه ګه یاندن؛ به نډ گردن.

n. (۱) جه مسیری به به ګه ګه یاندن؛ شوښی لیکدان

(۲) تیغه دار یا کازای درژو نهرم

(۳) زمانه (مهینه کاری) (۴) شو کونوی زمانه ی پیدا ده گردن.

v.t. (۱) زمانه پیدا گردن. (۲) کون ټیګردن بؤ زمانه پیدا گردن.

(۳) تول (زیمیله و سبه ته چین).

(۴) ټسکې بند؛ ټسکې گردن؛ شو ګه چیه ده ګرښته ټسکې شکاو بؤ ګرښته یی.

(۵) تپه کازا؛ ته به ګه کازا.

(۶) ناوسانی ټسکې موجه ی نسیپ؛ برنیک که له ټسکېه بیت.

v.t. ټسکې ګرښته (به ګه ګه ټیګرتن).

splint bone, ټسکې تله زمی؛ دو ټسکې بچو کون له دیو نهرم

دیوی موجه ی نسیپ.

splinter (splin'ter), v.t. پارچه پارچه گردن؛ تله زم لیکردنوه؛

قلیشاندن

v.t. (۱) پارچه پارچه بوون؛ تله زم لیبونوه؛ بوون به تله زم؛ تله زم؛ قلیشان.

(۲) جیابوونه (حیزب، کلنیه، کومل)؛ بهش بوون؛ دو بهر مکی ټیګرتن.

n. (۱) تله زم؛ دار، بهرد، شوو شه؛ کازا.

(۲) تاقی جیابوونه (له حیزب، پښکراو؛ کلنیه؛ کومل... هتد)؛

لقی جیابوونه (مهورمه "splinter group").

-splintery (adj.).

split (split), v.t. (۱) قلیشان؛ دو له ټکر دند.

(He was ~ting a log.)

(۲) شق پښ بردن؛ یکه لکړدنه؛ شق گردن؛ دو له ټکر دند؛ له ټکر دند؛

کمر ټکر دند؛ نعت له گردن (۳) بهش گردن؛ دابهش گردن؛ هاویمشی گردن؛

(to ~ a meal; They ~ the cost of the trip.)

(۴) بهش بهش گردن (حیزب، کومل... هتد)؛ پارچه پارچه گردن؛ دو بهر مکی

ناهنه (۵) داتلیشانی نه توم؛ داتلیشانی ګهردیله

(ب) جیاگردنوه؛ ناوینته (کیما).

(۶) قلیشان؛ لهت بوون؛ دو لهت بوون؛

v.t. (This kind of wood ~s easily.)

(۲) شق بردن؛ قلیش بردن؛ قلیش تن بوون؛ داتلیشان؛ یکه لکړدنه؛

تهقین (۳) دو بهر مکی ټیګرتن؛ بهش بهش بوون؛ پارچه پارچه بوون؛

جیابوونه له پمکرتی: (to ~ into factions).

(۴) [Colloq.]، بهش گردن؛ دابهش گردن؛ هاویمشی گردن؛

(Winners ~.)

(۵) [Slang]، پویشتی؛ به جیهیشتی؛

(This meeting is boring, let's ~.)

n. (۱) قلیشان؛ داتلیشان؛ شق بردن؛ هلقلیشان.

(۲) (۱) قلیش؛ تلیش؛ دز. (ب) دو بهر مکی؛ جیابوونه؛

(Is there a ~ in the organization?)

(۳) تله زم؛ له تکه. (۴) جیپنیکې پیسته. (۵) تول (سبه ته و زیمیله چین).

(۶) شریزی به که له دوندنرم و موزی له تکرارو شیل... هتد پښکدیت.

(۷) (pi) نرژنق دابه قان هتا له زوی دهن و کسه کیش هر به قنګهوه

دانیشتب (۸) [Colloq.]، (۱) شوو شیمکی بچکوله شمراب و ناری کفو

کولوی (ب) نیو پیک. (ج) شانزه یکی ګانزینک.

(۹) [Slang]، بهش (تالانی).

adj. (۱) قلیشاو؛ داتلیشاو؛ داتلیشاو؛ لهت بوو

spoiler (spoil'ēr), *n.* (۱) تالاکەر؛ دَن (۲) شتیکه خوارده‌مندی
بَرشینی؛ یا شت له کەلە بخت. (۳) تەبەقێکی درێژی سەر بانی فڕۆکەییە
(یارمەتی فڕین دەدات) (۴) خۆشی له خەلک تێکدەر (بەتایبەتی ئاھەنگ و
پاواندن) شت تێکدەر؛ گێزەشتیوتن.

spoilsman (spoilz'mən), *n.* ھەلبەرستیگە کە یارمەتی حیزبێکی

سەرکەوتوو دەدات بۆ دەسکەوتی خۆی
spoilsport (spoil'spōrt, spoil'spōrt'), *n.* خۆشی له خەلک
تێکدەر

spoils system, بەش کرێنی بڵەوپایەیی میری لەنیوان ئەندامانی حیزبی
براوێد؛ ھەر وەک تالانی.

spoil (spoil), *alternative past tense and p p. of spoil.*

spoke (spōk), *n.* (۱) تەل پێچکە (پاسکیل) (۲) پەلی پەیزە
(۳) پەکتی لە دەسکەنی سەریان دەرھێناوە کە چەرخێ ناژوتنی گەشتییەمو.
(۴) شیشیگە دەگرن بە پێچکە یەکدا بۆ ئەوەی نەخولیتەو.

v.t. (۱) تەل بە پێچکەو کردن.

(۲) شیش کردن بە پێچکەدا بۆ ئەوەی نەخولیتەو

پیلار بووچ کردن!

put a spoke in a person's wheel, پیلان تێکدانی کەسێک

spoke (spōk), *past tense or archaic p p. of speak.*

spoken (spōk'n), *past participle of speak.*
adj. (۱) بیژراو؛ بە زار ووتراو؛ ووتراو.

(۲) نەخشوویەکی تاییبەتی بیژراو: (harsh- ~ ; soft- ~).

spokesman (spōks'mən), *n.* قەسکەر ئە ناوی کۆمەل، میری. یا
دەستەبەکەو؛ دەم راستی کۆمەل، دەستە، حیزب، یا کۆزێک.

spokeswoman (spōks'woom'ən), *n.* قەسکەری ژن ئە ناوی
کۆمەنی یا دەستەبەکەو.

spoliat (spō'li-āt'), *v.t.* تالان کردن؛ رووتکردنەو

spoliation (spō'li-ā'shən), *n.* (۱) تالان کردن (بەتایبەتی گەشتی
بێ لایەن ئە کاتی جەنگدا)؛ رووتکردنەو؛ دەستەبەسەرداگرتن

(۲) تالان کران؛ رووتکرانەو؛ دەستەبەسەرداگیران

(۳) ھەوتاندن یا گۆزین (بەتایبەتی بەلگی یاسایی)؛ لەناوبردن؛

بەتەواوی تێکدان

-spoliator (*n.*).

spondaic (spon-dā'ik), *adj.* Also spondaical. تاییبەتی ئە
"سپۆندی" (ووشی داھاتوو بێینە).

spondee (spon'dē), *n.* سپۆندی دوو بڕگەیی یەک لە دوای یەکی
دریژ؛ یا ھێز لەسەری ھۆنراویە وەک ووشی: "heartbreak".

spondylitis (spon'do-lī'tis), *n.* ئاوسانی بڕبەری پشت

(۱) نیسفەنج؛ گیانداریکی دەریایی نەبۆزکە بە کۆمەل. **sponge** (spunj), *n.*
دەوژی ۲ نیسفەنج. (۳) شتیکی وەک نیسفەنج: (۱) تۆپەل سارغی نەشتەرکاری.

(ب) جۆرە کینیکی نەرمە وەک نیسفەنج. (ج) ھەویر (د) کاژرای وەک پلاتین.

(۴) مەشخۆر؛ مەشخۆر؛ لاگوت؛ ھەوانتەخۆر

(۵) [Colloq.] چاوجلیس؛ چاوبرسی؛ زۆرخۆر؛ زۆرخۆرەو

sponge bath (۱)

v.t. (۱) سیرین یا پاکردنەو بە نیسفەنج

(۲) (out; ~ off; ~ away) نەهێشتن؛ سیرینەو؛ لا بردن.

(۳) (up) ھەلمژین بە نیسفەنج یا ھەر وەک بە نیسفەنج.

(۴) لاگوتی کردن؛ مەشخۆری کردن؛ مەشخۆاردن

v.t. (۱) نیسفەنج لە دەریا کۆکردنەو. (۲) ھەلمژین وەک نیسفەنج.

(۳) (on) لاگوتی بەسەرەو کردن؛ مەشخۆاردن؛ مەشخۆاردن.

throw (or toss) in the sponge, [Colloq.] دەرستەلگرتن؛

وازھێنان؛ بەزین؛ بۆردان؛ کۆلەدان.

sponge bath, خۆشتر بە نیسفەنج یا پەیزی تەپ بەین ناو بەرکەوتن.

sponge cake, کینکی نیسفەنجی کینیکی نەرمی کۆن کونە

sponger (spunj'ēr), *n.* (۱) نیسفەنجی دەریا کۆکەرەو (مەزۆ).

گەشتی. (۲) بە نیسفەنج پاکەرەو یا خاوینگەر.

(۳) مەشخۆر؛ لاگوت؛ مەشخۆر.

sponginess (spunj'i-nis), *n.* نیسفەنجێتی؛ وەک نیسفەنج وایون؛
نەرمی.

sponging house, گرتووخانەی قەرزاران؛ شوێنیکە جاران لە
کینگلەردا قەرزانی تێ دەخرا ھەتا قەرزەکیان دەدا یەو یا دەخرا
بەدەرخانەو.

spongy (spunj'i), *adj.* نیسفەنجی؛ (۱) نەرم؛ سووک؛ لاستیکی.
(ب) کۆن کۆن (ج) ھەلمژ.

sponson (spon'shən), *n.* (۱) دەستەبەری؛ دەستەبەری کردن.
(۲) بەلێن (بەتایبەتی کە لە باتی کەسێکی تێ درابن).

(۳) بەلێنیکە دەوژی یا نەزیکە دەبێت لەلایەن کەسێکەو بە ناوی
ووڵتەکیەو بێ ئەوەی ئەو دەستەلاتی ھەبێ.

(۱) پەلە قەرغی گەشتی و دەبابەیی بۆ
تۆپ لەسەر دانان. (۲) دەفریگی پڕ ھەوایە بە جوارچێوێ فڕۆکەیی ناوی یەو
بۆ لەنگەرگرتن.

sponsor (spon'sēr), *n.* (۱) دەستەبەر؛ کەفیل.

(۲) چاودیری مەدالە ئە ئاھەنگی بوون بە خاچ پەرست و لەو ھەلکێشاندا بۆ

پەیزۆی. (۳) سەرپەرشت؛ مەزۆ یا دەسگای سەرپەرشتکەر؛ چاودیریگەر؛

بەلێن بۆ دەو. (۴) خاوەن پێشنیار (پەرلەمان، پێکخراو، کۆی)؛ پێشکەشکەری

پێشنیار. (۵) سەرپەرشتی بەرنامە؛ دەسگایەکی بازرگانێیە سەرپەرشتی

بەرنامەیی تەلەفزیۆن یا رادیۆ دەکات بە کەرنی کات بۆ پڕیوگەندە کردن بۆ

فڕۆتەنی یەکانی لە کاتی بڵاوکردنەوێ بەرنامەکەدا.

v.t. سەرپەرشتی کردن؛ چاودیری کردن؛

(to ~ a television program ; to ~ a resolution in Congress ;

to ~ a foreign student)

sponsorship (spon'sēr-ship'), *n.* سەرپەرشتی؛ چاودیری؛ سایە.

spontaneity (spon'tā-nē'a-ti), *n.* (۱) سەریڤەتی؛ لەخۆوەیی؛
لەبەرپووری؛ بێ خۆ ئامادەکردن (۲) کاریکی سەریڤەیی.

spontaneous (spon-tā'ni-əs), *adj.* (۱) سەریڤەیی؛ لەبەرپووری.
بێ ئامادەکردن؛ بێ پڕیوگەندەو: (a ~ speech, remark, act, etc.)

(۲) خۆکرد؛ لەخۆوە کرەو بە بێ یارمەتی کەسی تر؛ ھەر لەخۆوە خۆیی

(~ movement characteristic of living things)

(۲) لەخۆوە ڤوا؛ نەنێژراو؛ کێوی.

-spontaneously (*adv.*); **spontaneousness** (*n.*).

spontaneous combustion, سووتانی خۆیی؛ لەخۆوە سووتان
spontoon (spon-tōon'), *n.* پمێکی کورت؛ پمۆکە.

spooft (spōof), *n.* (۱) پەند؛ تەشەقەل؛ فڕیو؛ ھەلغریوان؛ ساختا
گالته‌بازی. (۲) لاسایی بە گالته‌پێکردنەو (بەرنامەیی تەلەفزیۆنی ... ھتد)؛

لاسیکەردنەو؛ داشۆرین؛ لاقرتی.

v.t. & v.i. (۱) ھەلغریواندن؛ تەشەقەل پێکردن؛ پەند پێدان؛ ساختە لەگەل
کردن. (۲) لاساییکردنەو بە گالته‌پێکردنەو (بەرنامەیی تەلەفزیۆن، فیلم)؛

داشۆرین؛ لاقرتی پێکردن.

spook (spōok), *n.* [Colloq.] (۱) خێو. (۲) سیخوێ؛ جاسوس.
v.t. (۱) سەردانی خێو بۆ شوێنیک.

(۲) تۆقاندن؛ زراوێردن؛ داچەکاندن و ترساندن (پەشەوولاخ).

spooky (spōok'i), *adj.* (۱) خێویی؛ لەخێو دەچن.
(ب) ترسناک؛ سامناک؛ سامدار؛

(۲) سەراک؛ زوو دادەچەلەکن.

-spookily (*adv.*); **spookiness** (*n.*).

spool (spōol), *n.* (۱) بەکرە (ی دەزو یا شریتی سینەما ... ھتد)؛
چەرخی؛ خولخولکە. (۲) پڕ بەکرە یەک

(۳) شتیکی لە بەکرە چوو

v.t. ھەلکردنە سەر بەکرە

spoon

- (۱) كەچىك. (۲) شىنكە لە كەچىك بېچەن بەتايىبەتى: **spoon** (spōon), *n.*
 (۱) دانەخۇرەي كانزايسى راۋەماسى. (پېشى دەۋورتى: "spoon bait").
 (ب) سەۋىلى دەم قويماق (۲) گۆزى دەم كەچىك يارى گۆلف.
v.t.
 (۱) بە كەچىك تېگىزىن: ھەلپىنجان (بە كەچىك).
 (۲) لە تۆپ دان ھەر ۈك خوار دەمەنى ھەلپىنجان بە كەچىك، ۋاتە بۇ سەرۋە يارى گۆلف (۲) ئاۋ ھەلگەندى: ۈك كەچىك لىگىزىن.
v.t.
 (۱) راۋەماسى كىرەن بە دانەخۇرەي لە كەچىك چۈر.
 (۲) لە تۆپ دان ھەر ۈك خوار دەمەنى ھەلپىنجان، ۋاتە بۇ سەرۋە يارى گۆلف (۳) [Colloq.]. ماچ ۈمۈچ كىرەن: دەستبازى كىرەن
born with a silver spoon in one's mouth,
 دەۋلەتمەند: لەدايىكېۈن: بە خوپايدارى ھاتتە دىئاۋە:
 بە دەۋلەتمەندى لەدايىكېۈن.
spoon-bill (spōon'bil'), *n.* (۱) كەچىكە دەنۈگى. بالندەيەكى
 گەۋرەي قەراغ ئاۋە سەرى دەنۈگى پانە لە كەچىك دەچى.
 (۲) مراۋىيەكى دەنۈك خاكەتازىيە. (ھەيۋەھا "shoveler").
 (۳) puddlefish. (۴) دەنۈگى كەچىك.
spoon bread, نانەكەچىك جۈرە ناننىكى گەنەشامىيە لە ھەيۋىر
 دەچىن دەپى بە كەچىك تى كىر.
spoon-drift (spōon'drift'), *n.* = spindrift.
spoonerism (spōon'ēr-iz'm), *n.* جىگىزىكى پىكىردى تىپ دەنگى
 سەرەتاي دوو ۈشە لە قەسەكردى (ۈك):
 "Let me sew you to your sheet." لە باتى:
 "Let me show you to your seat." يان "sons of toil" لەباتى:
 "tons of soil".
spooney (spōon'i), *n.* = spoony.
spoonfed (spōon'fed'), *adj.* (۱) بە كەچىك نان كراۋ بە دەمەۋە.
 (۲) (۱) ئازدار: ئازكىشراۋ: شت زۇر بۇ ئاسان كراۋ
 (ب) رى پى نەدراۋ بۇ نىش كىرەن خۇ بە خۇ.
spoonfeed (spōon'fēd'), *v.t.* (۱) ئان كىرەن بە دەمەۋە بە كەچىك.
 (۲) (۱) بە ئازدارى بەخۇگىزىن: ئازكىشان.
 (ب) شت زۇر بۇ ئاسان كىرەن: ھەمۈ شت بۇ كىرەن.
spoonful (spōon'fool'), *n.* پىر كەچىك: كەچىك.
spoonful, spooney (spōon'i), *n.* (۱) ئازدارىكى ھۇش لاي خۇ
 نەما: ئازدارىكى رەۋىشت مەنلاۋە. (۲) كەسكىكى زۇر بەسۇزۇ شىتۇكە.
adj.
 (۱) بۇ شىت بو: ئازدارىكى شىتۈكە: شىتۈكە.
 (۲) بەسۇزۇ شىتۇكە: مىشك سوۈك.
spoor (spoor, spōr, spōr), *n.* شۈيىن پىن گىيەنەۋەرى كىۋى پاۋكراۋ.
v.t. & v.l.
 شۈيىن پىن ھەنگىزىن.
sporadic (spō-rad'ik, spō-rad'ik), *adj.* تاك ۋەتەر: جار جار
 تاك ۋەتەر: ئاۋەتەر: پچىپچى: كەم كەم.
-sporadically (*adv.*); **sporadicallness** (*n.*).
sporangium (spō-ran'ji-əm), *n.* تۈرەكەي تۈۋى قەۋزە كەپۈر.
 (ھەۋەھا "spore case").
spore (spōr, spōr), *n.* سېۋر: تەننىكى يەك خانەيىيە دەپىت بە
 زىندەۋەر ۈك لە مىكروۋى لىزۇتاۋ قەۋزە كەپۈر: تۈۋ.
v.t.
 گىزىن ھىنانەۋەرى ئەم تۈۋە يا تەنە يەك خانەيىيە.
spore case, = sporangium.
sporocyst (spōr'a-sist', spōr'a-sist'), *n.* تۈرەكەي
 تۈز
 (زىندەۋەرنى)
sporogenesis (spōr'a-jen'a-sis, spō-rə-jen'a-sis), *n.* (۱)
 زۇرېۋز لە پىن بۈۋى تەنى يەك شانەيى بە زىندەۋەر.
 (۲) درۈستېۋى تۈۋ يا تەنى يەك خانەيىي ۈك لە ھەندى مىكروۋى
 قەۋزە كەپۈر
sporophore (spōr'a-fōr', spō-rə-fōr'), *n.* ئەندامى تۈۋەنگى

sportsmanship

- ھەندى مىكروۋى قەۋزە كەپۈر.
sporophyte (spōr'a-fit', spō-rə-fit'), *n.* نەۋە يا بەرەي تۈۋىكى.
 ھەندى مىكروۋى قەۋزە كەپۈر.
sporozoan (spōr'a-zō'an, spō-rə-zō'an), *n.*
 زىندەۋەرنىكى
 يەك خانەيىي لاکوتە (ۈك مىكروۋى لىزۇتاۋ ئاي تەكساسى كە تۈۋى پەشە
 ۈۋلاخ دەپ).
adj.
 تايىبەتى بەم جۈرە زىندەۋەر.
sporran (spor'an, spōr'an), *n.* جۇدانى ئۈسكۈتەندى: جۇدانىكى
 ھەۋەيە لەبەردەمى پىشتىنەۋە شۈپەيىتەۋە.
sport (spōrt, spōrt), *n.* (۱) يارى: پابۋاردىن: خۇشى: شىنكى خۇشە
 كاتى پىۋە پابۋىزى: (۲) ۈرۈش.
 (۳) (۱) گالتەچى: گالتەپىكىراۋ. (ب) شتى يارى پىكىراۋ.
 (۴) [Colloq.]. قوماچى: قوماچى.
 (۵) [Colloq.]. كەسكىكى خۇبادەۋە دەستبازى: كەسكىكى خۇدەرخەر يا
 خۇنۈتەن. (۶) [Obs.]. دەستبازى: ئازدارى: جاۋباشقانى.
 (۷) گىيادىركى يا پۈۋەكىكى جىۋاز لە تۈخەكەي.
 لە ئەندازە بەدەر دەرۋىستى يا ئۈۋاند: زۇر خۇبادان: [Colloq.].
 (He is -ing a loud suit.)
v.t.
 (۱) يارى كىرەن: پابۋاردىن: كات بىردەسەر بە خۇشى و پابۋاردىن
 (۲) ۈرۈش كىرەن: يارى كىرەن (۳) (۱) گالتەكردىن: گالتەۋەگەپ كىرەن.
 (ب) گالتەپىكىرەن: گالتە پىن ھاتن: بە سوۈك يا گالتە دانەبەر.
 (۴) [Archaic]. دەستبازى كىرەن: جاۋباشقانى كىرەن: ئازدارى كىرەن
 (۵) جىباۋىن لە تۈخەكى خۇ (گىيادەۋەرناسى، پۈۋەكئاسى).
adj.
 (۱) ھى ۈرۈش: بۇ ۈرۈش شىۋا.
 (۲) سەپىيى (جەۋبەرگ): سېۋرت: خاكى: (a ~ shirt, jacket, etc.)
 in (or for) sport, بە گالتەۋە: ھەر بۇ گالتە
 گالتەپىكىرەن: پىن پىكەن.
make sport of, (۱) خۇش: سەپىر.
sportful (spōrt'fəl, spōrt'fəl), *adj.* (۲) ھەز لە يارى كەر: يارى باز. (۲) ھەر بۇ خۇشى و يارى گالتە كراۋ
-sportfully (*adv.*); **sportfulness** (*n.*).
sporting (spōrt'ing, spōrt'ing), *adj.* (۱) ۈرۈشى: ھى يارى.
 (۲) ۈرۈشكار: ھەزكەر لە ۈرۈش: يارىكەر (۳) بە ۈرۈدان.
 (۴) قوماچى: ھى گەۋەكردىن لەسەر غارغارتىنى ئاسىپ يارى ... ھەند.
sporting house, [Colloq.], (۱) قومارخانە (۲) قەھبەخانە.
sportive (spōrt'iv, spōrt'iv), *adj.* (۱) ھەز لە يارى كەر.
 (۲) ۈرۈشى: ھەز لە ۈرۈش كەر. (۲) گالتە: بە گالتەۋە.
 (۴) [Obs.], بەرەۋە: ھەز لە دەستبازى و جاۋباشقانى كەر.
-sportively (*adv.*); **sportiveness** (*n.*).
sports (spōrts, spōrts), *adj.* ھى ۈرۈش: بۇ ۈرۈش شىۋا
 سەپىيى (جەۋبەرگ): خاكى: سېۋرت: (~ clothes).
sports car; sport car, ئوتومبىلى سېۋرت: ئوتومبىلى بچۈكى
 دوو كەسى سەركراۋەي نىم ۋىزى.
 (۱) ۈرۈشكار
 (بەتايىبەتى پاۋچى و راۋەماسىكەر) ۈرۈشكار.
 (۲) كەسكىكى بەۋىزىدان و بەنەزاگەتە كە شت بە ئاسانى دەرگىۋ بە بەشى خۇ
 قايىلە بەپىن بۇلەۋىل كىرەن: كەسكىكى سېۋرت.
-sportsmanly (*adj.*).
sportsmanlike (spōrts'mən-lik', spōrts'mən-lik'), *adj.*
 لە پەۋىشتى جوانى ۈرۈشكار دەچىت: لە پەقتارى پىكۈپىكى ۈرۈشكار
 دەكات
sportsmanship (spōrts'mən-ship', spōrts'mən-ship'), *n.*
 (۱) ۈرۈشكارى: ۈرۈشكارى: ھەز لە ۈرۈش كىرەن
 (۲) پەقتارى جوان و بەۋىزىدان و ئەزاگەتە قايىل بۈۋى بە بەشى خۇ بەپىن
 بۇلەۋىل كىرەن: پەقتارى ۈرۈشكارى: پەۋىشتى جوان.

sportswear

sportswear (spôr'ts'wâr, spôr'ts'wâr'), *n.* جلوه‌برگی ورزش.
sportswoman (spôr'ts'woom'an, spôr'ts'woom'an), *n.*

ورزشکاری زن؛ ورزشیاری زن

sporty (spôr'ti, spôr'ti), *adj.* (۱) ورزشی؛ بوی ورزش شیاو.

(۲) سربین‌بی (جلوه‌برگ)؛ ورزشی؛ خاکی.

(۳) بهره‌آ؛ سرسری؛ بی‌تاب‌پرو.

(۴) زوق (جلوه‌برگ)؛ بوی خوش‌واندن لب‌برکراو.

-sportily (adv.); sportiness (n.).

sporulate (spôr'yoo-lât'), *v.i.* کمرت کمرت بونی شانه و بونی

هر کمرتیک به زینده‌ورنکی تازه.

sporulation (spôr'yoo-lâ'shan), *n.* زیادبون یا زاوئی کردن

له پئی کمرت بونی شانه و بونی هر کمرتیک به زینده‌ورنکی تازه.

spot (spot), *n.* (۱) خال؛ پلک؛ پهله؛ نیشانه؛

(a blue tie with red ~s)

(۲) پهله؛ لکه؛ پیسی.

(۳) لکه (ناویانگ، پهروشت)؛ نه‌نگ: (the only ~ on her name)

(۴) جی؛ شوی؛ جینگ؛ جینگ: (This is the very ~ where we met.)

(۵) ماسی‌یه‌کی ده‌ریایی‌یه خالیکی رهش به پشت شانی‌یه‌یه‌تی.

(۶) [British Colloq.]، نه‌خت؛ قز.

spotlight [Slang]، (۷)

(۸) [Slang]، په‌ویایه؛ شوی.

(He has a good ~ with that company.)

(۹) [Slang]، کاتی نیش کردن یا دهرکوتنی کس‌یک له به‌نامه‌یه‌کدا.

v.i. (۱) خال خالوی کردن؛ نیشانه‌کردن به خالی بچوک

(۲) لکه‌دارکردن؛ پیس کردن (۳) نیشانه‌کردن بوی دواپز

(۴) دانان له جی‌یه‌کی تاییه‌تید.

(۵) لکه لیکردنه‌وه؛ پهله ئی لابرند؛ پاکردنه‌وه

(۶) [Colloq.]، به‌دی کردن؛ بینن؛ ناسینه‌وه.

(to ~ a mistake; I ~ted her in the crowd.)

v.i. (۱) پیس بون؛ پهله گرتن. (۲) لکه‌اوی کردن؛ پیس کردن.

adj. (۱) (a) ناماده (بوی دان)؛ (~ cash)

(ب) به‌کسر به پاره‌ی رهق دراو. (ج) تنها به پاره‌ی رهق سمودکراو.

(۲) هرچونیک گونجا وها کراو؛ هر بوی نمونه کراو؛ به بی‌ناگاداری کردن:

(to make ~ checks of their records)

(۳) (a) له نیستگه‌یه‌کی پادیوی ناوخووه بلاوکراوه

(ب) خراوته نیوان به‌نامه پادیوی‌یه‌که‌نمه (بلاوکراوه‌ی بازگانی).

hit the high spots, [Colloq.]، تمنا خاله گرنگه‌کان باس کردن

hit the spot, [Colloq.]، لکه‌ات شوی خویدا بون. (The hot meal I had at your house hit the spot.)

پیکان: (The hot meal I had at your house hit the spot.)

in a spot, [Slang]، له گیروگرفتن؛ له تنگ‌وچله‌مه‌دا؛ له باری خراپدا.

on the spot، (۱) له جینگ‌ی ناوبراودا.

(۲) به‌کسر؛ دهم‌دهست؛ به‌بی دواکه‌وتن.

(۳) [Slang]، له تنگ‌وچله‌مه‌دا؛ له کیشی خراپدا.

(۴) تنگه‌تار؛ به‌گیره‌نان؛ تریق کردنه‌وه (به‌تایه‌تی به پرسپار یا داوی

تابه‌جی له‌کاتی تابه‌جیدا): (She put him on the spot.)

(۵) له مه‌ترسی کوششتدا

touch a (or one's) sore sport, [Colloq.]، دهم‌ارگرتن

برین کولانه‌وه.

spotless (spot'lis), *adj.* (۱) خاوین؛ پاک.

(a ~ room, house, plate, etc.)

(۲) پاک (ناویانگ)؛ بی‌لکه؛ بی‌نه‌نگ: (a ~ reputation, name, etc.)

spotlight (spot'lit'), *n.* (۱) پوونای نذر به‌تینی سر شانی

پوونای‌یه‌کی به شوق. (۲) گلپ یا چرای شوق هاویر؛ شوق هاویر.

(۳) نذر دهرکوتوویی؛ نذر له برچاوی خنکدا بون؛ په‌ویایه‌یک یا

sprawl

شوی‌نیک سرنج پاکیش:

(He was in the political ~ for a long time.)

v.i. (۱) پوونک کردنه‌وه؛ شوق خسته‌سرا؛ باش دهرخستن.

(۲) سرنج بوی پاکیشان: (to ~ an event, item, etc.)

spotted (spot'id), *adj.* (۱) به‌لک؛ خالدار؛ کونج؛ کونج کونج؛

خالوی؛ په‌لپه‌لوی. (۲) لکه‌دار؛ لکه‌اوی؛ پیس.

spotted adder, = milk snake.

spotted fever، پهله تا؛ په‌تایه‌که تار سرنج‌نمه‌وه په‌لوی سووری

سر پیستی لکه‌لدایه (وهک په‌شمرانه‌تا).

spotter (spot'er), *n.* (۱) نیشانه‌گر (بوی ناسینه‌وه)؛ دیاریک.

(۲) سووسه به‌تایه‌تی: (a) دیاریک‌ری سمنگری دوژن.

(ب) گوئی قولای فری‌کی ماتو: (Aircraft ~)

(۳) چاودیز یا سووسه‌ی کار ناپاکی (وهک دزی) فرمانیه‌رانی ده‌سگایک

(به‌تایه‌تی باق). (۴) کارگی په‌له لایر (نو‌توخانه).

(۵) شت دانر له جی خویدا یا باشد.

spot test، (۱) تاقیکردنه‌وه‌ی دهم‌دهست بوی نه‌جامی دهم‌دهست.

(۲) تاقیکردنه‌وه‌ی چهنه نمونه‌یه‌ک هرچونیک گونجا به‌بی خوی نا‌مامده‌کردن

spotty (spot'i), *adj.* (۱) به‌لک؛ کونج؛ پلک پلک؛ پهله په‌لوی:

(a ~ skin)

(۲) چپرچر؛ ناپنک‌روینک: (his ~ class attendance)

(۳) باشی‌یه‌کی حیوان‌زه له به‌شیک‌وه بوی به‌شیک‌ی تر؛ ناپنک‌روینک:

(a ~ piece of work)

-spottily (adv.); spottiness (n.).

spousal (spou'z'l), *n.* (۱) ژنو می‌رادیه‌تی؛ هاوسری.

(۲) [pl.]، شایی.

adj. می شایی؛ می ماریی.

spouse (spouz, spous), *n.* هاویرن؛ هاوسر؛ زن؛ می‌ر.

v.t. [Archaic]، هینان؛ شوپیکردن. (۲) ماره‌کردن؛ دان به شو.

spout (spout), *n.* (۱) لوله (قوری، مسینه، لولینه). (۲) فیچه.

(۳) پلوسک. (۴) په‌زیه‌یه‌کی کاره‌بایی بچوک به‌ارتمگر ژوو به‌کاری ده‌مینا

بوی بردنه سره‌وه‌ی شتی بارتمکراو بوی عه‌مارکردنی.

(۵) [Slang]، بارتمه‌خانه؛ دوکانی بارتمگر.

v.i. (۱) فیچه‌پیکردن: (A whale ~ed water high in the air.)

(۲) به ده‌نگی به‌زو له‌خو بایی‌یانه‌وه ووتن؛ لاف لیدان و نه‌پیرنه‌وه.

(۳) [Slang]، بارتمه‌کردن.

v.i. (۱) فیچه‌کردن. (۲) به خو له‌بهر پزیشن.

(۳) قسه‌کردن و نه‌پیرنه‌وه به‌کش و شیک‌وه؛ دم نه‌وه‌ستان وهک جیکه‌نه؛

ژووی‌ئی کردن له شیوه‌ی ووتار خوندنه‌وه‌دا.

(۱) له بارتمه‌دایه؛ بارتمکراوه.

(۲) مال ویران؛ ده‌سکورت؛ بی‌پاره؛ فرقاتو؛ په‌ریشانه بوی پاره.

spraddle (sprad'l), *v.t. & v.i.* [Dial. or Colloq.]، لاق باو.

کردنه‌وه (بوی سواربون یا قاج هله‌پنانه‌وه به‌سر شتیکدا).

sprag (sprag), *n.* (۱) کوله‌کمی سربانی کانگی خملوون.

(۲) پارچه‌یه‌ک دار، برمد، یا ناسته دهرختنه به‌ر پیچکه‌ی نو‌تومبیل‌وه بوی خل

نه‌پیرنه‌وه‌ی.

sprain (sprān), *v.t.* له خرکه بردن؛ پن له خرکه چوون؛ له جی بردن؛

ترازان.

له خرکه چوون؛ له خرکه چوون؛ له جی چوون؛ ترازان.

sprang (spran), *alternative past tense of spring.*

sprat (sprat), *n.* (۱) جزیره ماسی‌یه‌کی بچوک‌ی شو‌روپایی‌یه له توخمی

"هیرینگ". (۲) کس‌یک بچوک یا هیچ‌روپوچ.

sprawl (spröl), *v.i.* (۱) له‌په‌په‌وه‌ی کمرت؛ پال کمرت یا دانیشن و

دهست و پل ئی پاکیشان؛ خو ئی پاکیشان. (۲) به زه‌ویدا کشان یا به گاکونکن

پزیشن به ناشرینی و ناقلایی. (۳) به هم‌مولایه‌کدا بلا‌وی‌ونه‌وه به ناپنک‌رو

پنکی (شار، ده‌سخت)؛ تهر فریدن (معجان).

- (۲) زەمبەلەك: سپرینگ. (۳) كانی: كانیو: كاریز: سەرچاوه
(۴) سەرچاوه: بېنچېن. (۵) بهار.
(۶) سەرەتا: بهار (مەجان): (He was in the ~ of his life.)
(۷) قویای: خوار: شکای: دز: لاری.
(۸) [Archaic]. بهرەبەیان: پۆزبوتەوه.
(۹) [Scot]. گۆزانی: خوش: سەمایەکی بەجۆش.
(۱۰) پایە: ژێر: تاق (کە تاقەکە لێوەی بەرز دەبێتەوه).
(۱۱) بهاری: لە بهاردا نێژاو یا چێنراو: بۆ بهار.
adj.
(۲) جې: لاستیک: وەك سپرینگ وایە لە هەلبەزێنەوه گەرانەوه بۆ باری
پیشجوی پاش گۆشین یا پستانەوه: زەمبەلەکی.
(۳) سپرینگدا: هی سپرینگ: بە سپرینگ کراو: (a ~ mattress).
(۴) هی کانیو: هی کانی: لە کاریزووه هاتوو: (water ~)
springal (sprɪŋˈəl), *n.* [Archaic].
springald (sprɪŋˈəld), *n.* [Archaic].
springal.
spring beauty.
spring-board (sprɪŋˈbɔrd, sprɪŋˈbɔrd), *n.*
بازد (تەسافازی): (diving board).
(۲) جزی گۆرگۆشەوه دەرەین: جزی دەستپێکردن: سەرەتای کار.
springbok (sprɪŋˈbɒk), *n.*
ناسکینکی ئەفریقایەییە قەلەمبازدی
بەرز دەوات
springbuck (sprɪŋˈbuk), *n.* = **springbok**.
spring chicken.
(۱) پێرکە
(۲) [Slang]. باپۆکە: لایکی ساریکە: کچیکێ گەنج و نەشارە: هەرزە:
(At her age, she's no ~.)
spring-cleaning (sprɪŋˈklɛnɪŋ), *n.*
پاکردنەویەکی ژۆرباش:
پاکردنەویەکی تەواو
springe (sprɪŋ), *n.*
تەل: دای
v.t.
کردن بە تەلەرە: کردن بە داوەرە
v.i.
تەل بو: سەندە: دای بۆ نەنەرە.
springer (sprɪŋˈɛr), *n.*
(۱) بازدەر: قەلەمبازدەر
(۲) **springer spaniel**
(۳) **spring chicken**
(۴) **grampus**
(۵) **spring chicken**
(۶) پایە: ژێر: تاق (کە تاقەکە لێوەی بەرز دەبێتەوه). (ب) بېنچېنە: تاق.
springer spaniel,
قەلەمبازدەر سەگینکی پراوی قەلەمبازدەری
گۆش شۆری تووک نەرە.
spring fever,
تا بهارە: هەستی سستی و تەمەنی یا بێ ئارامی
سەرەتای بهار
springhalt (sprɪŋˈhɔlt), *n.* = **stringhalt**.
spring-house (sprɪŋˈhɔus), *n.*
خانچەکی سەر جۆگەلە
(بۆ خواردەمەنی بە ساردی پەرگرتن وەك "یەخچال").
springlet (sprɪŋˈlɪt), *n.*
کادی: یەکی بچکۆلە.
spring lock,
قفلێ سپرینگدار
spring-tail (sprɪŋˈtāl), *n.*
کەك زەمبەلەکی: جانەوێکی بێ بالە
دوو کەکی زەمبەلەکی هەبە بۆ قونەکردن.
spring-tide (sprɪŋˈtɪd), *n.* = **spring-time**.
spring-tide,
(۱) بەراوی بەرز (لە سەرەتای و لە ئاوەراستی مانگا
پۆردەدات) (۲) لێشاو (هەست): لاهاو (مەجان)
(۱) بهاران: دەمی بهار.
(هەرەها "spring-tide") (۲) دەمەدەمی شت: سەرەتا: بهار (مەجان).
springy (sprɪŋˈi), *adj.*
(۱) لاستیک: جې: لە سپرینگ دەچن: هەلبەز.
(۲) کانیاری نۆزە: پەرە لە کانی.
-springily (*adv.*); **springiness** (*n.*).
sprinkle (sprɪŋˈklɪ), *v.t.*
(۱) ناپوشن کردن: ناپوشن کردن:
پەرژاندن: پەرش و بلاوکردنەوه (۲) ئی مەلپەرژاندن: پیژەکردن (بەهارات, خۆش
هەند) (He ~ some salt on his salad.)

- v.i.**
(۱) پەرژان: مەلپەرژان.
(۲) بارین (نەرە بارانی ناوای): (It ~ all day on-and-off).
n.
(۱) ناپوشن: ناپوشن: پەرژان: پەرژ.
(۲) نەرە باران: شەمەنی باران: پەرژە باران.
sprinkler (sprɪŋˈklɛr), *n.*
(۱) پەرژن: ناپوشن: پەرژاندن: ناپوشن.
(۲) ناپوشنی ناگر (روشی داهاوو بێنە).
sprinkler system,
(۱) ناپوشنی ناگر: چەند ناپوشنی ناگر
کۆننەرەویە لەناو خانوودا بە نۆتوماتیک دەکەوێتە نیش لەکاتی ناگر
بەرپوونەرەدا. (۲) ناپوشنی چیمەن: چەند ناپوشنی ناگر
چیمەن ناوێن بە شێوەیەکی نۆتوماتیک.
sprinkling (sprɪŋˈkliŋ), *n.*
(۱) نەختن: نۆزە: کەمەن.
(۲) پەرژ. (۳) ژمارەیی کەمی پەرش و بلاوکردنەوه مەرجۆنیک بێت.
(۴) مەلپەرژان: پەرژان.
sprint (sprɪnt), *v.i.*
بەرپەری خێرای پەرژاندن بۆ مەرەیی کورت
نۆز بە گۆش پەرژاندن.
v.t.
دووری پەرش بە پەرژاندن نۆز خێرا.
n.
(۱) پەرژاندن: نۆز خێرا: کورت (۲) پیشگیری: یەکی بە گۆش کورت
(۳) مەرەیی کورتی چالاکی نوواندن: گۆش: هەلبە.
-sprinter (*n.*).
sprit (sprɪt), *n.*
دار بایەوان.
sprite (sprɪt), *n.*
(۱) جۆگە: دیوودرنج.
(۲) [Archaic]. خێو
(۱) دانی چەرە (وێک هی پاسکیل)
sprocket (sprɒkˈɪt), *n.*
sprocket wheel (۲)
sprout (spraut), *v.i.*
(۱) چەکرەکردن: سەوزبون: پشکوتن: پووان.
(۲) پەرەسەندن: سەردەرمان: خێرا.
v.t.
(۱) چەکرەپێکردن: پوواندن. (۲) چەکرە لێکردنەوه.
n.
(۱) چەکرە: چوون. (۲) وەچە: چوون: وەجە: نەرە: تازە.
(۳) **Brussels sprouts**.
spruce (spruːs), *n.*
(۱) دەرەختێکی هەمیشە سەوزە لە توخمی کار.
(۲) دارو: تەختە: ئەم دەرەختە سەوزەییە. (۳) رەنگی سەوزی رەش داگیرسان
spruce (spruːs), *adj.*
شۆخ: تەپۆش: شۆخ و شەنگ: جوان پۆش:
پێک و پێک.
v.t. (~ up),
شۆخ کردن: تەپۆش کردن: جوان پۆش.
v.i. (~ up),
خۆ شۆخ کردن: خۆ جوان و پێک و پێک کردن: خۆ لە تەل دان:
(They ~ up a bit before the dinner party.)
-sprucely (*adv.*); **spruceness** (*n.*); **sprucey** (*adj.*).
sprue (spruː), *n.*
نەخۆشی: یەکی ناوچە گرەمکە نیشانەکانی شۆری و
خۆش کەمی و قوێگ نیشانە.
sprue (spruː), *n.*
(۱) کونی کانی: تۆاو: کۆنەناو: دایرژگەوه.
(۲) کانی: لەکیس چو: لەم دایرژگەوه.
sprung (sprʊŋ), *p.p. and alternative past tense of spring*.
spry (sprɪ), *adj.*
گۆرچ و گۆش: چوشت و چالاک.
spud (spud), *n.*
(۱) بێلەکان.
(۲) [Colloq.], پەتاتە.
v.t.
(۱) بە بێلەکان هەلکەندن: پەرژاندن. (۲) بیرە نەوت هەلکەندن
spue (spuː), *v.t. & v.i.* = **spew**.
spume (spuːm), *n.*
کەفی پەیس: کەفی پەیس: سەرناو: کەوتوو.
v.t. & v.i.
کەفی پەیس کردن: سەرناو: کەوتوو.
-spumous; spumy (*adj.*).
spumone, spumoni (spə-moˈni), *n.*
دۆندەرەیی نیتالی
چین چینه.
spun (spun), *past tense and p.p. of spin*.
adj.
هۆنەرە: پەرشاو.
spunk (spʊŋk), *n.*
(۱) پووشو: قار.

- (British Dial.), پزيسك؛ پريشك؛ كلپ؛ ترووسكه.
(Colloq.)، غيرت؛ نازايي؛ به جهرگي.
v.i.
spunky (spuŋ'ki), *adj.* [Colloq.], ناز؛ به غيرت؛ به جهرگ.
-spunkily (*adv.*); **spunkiness** (*n.*).
spun silk, رنسي ناورستم
spun yarn, چهند گوريسنكي تيكوره نالينراو (كه شدي يواني).
spur (spūr), *n.* (۱) مامزه؛ ناسني پاژنه؛ سوار؛ چوقولي ناوزه نكي.
(۲) هان؛ هاندان؛ بزوين؛ نهقيزه.
(۳) چوقولي سدر بال ولاقي هندی پله وهر.
(ب) بزماري ژير پيلاوي دارگر (ب) هلگه پان به سدر داري بهر زدا).
(ج) چوقوله ناسنيكه ده بسترئ به لافي كهله شيري شهره (ب) برينداركردني كهله شيركه ي تن (د) قهله دار؛ لقه داري كورت و سهر تير؛ چوقوله دار (كه هيشتا ههر به داره كهوه بيت).
(۴) لوتكه؛ يهل (شاخ).
(۵) (۱) پانيشتي دهريزقوي ديوار.
(ب) دارنكي كورته رهك كوله دارينه بهر شتيك
spur track (۶).
v.i. (۱) ناوزه نكي لينان
(۲) هاندان؛ نهقيزه تيره ژهندن؛ پال پيوه نان بؤ پيشه وهر.
(۳) چوقوله ناسن پيوه كردن يا لينان.
(۴) برينداركردن به چوقوله ناسن (شهره كهله شير).
v.i. ناوزه نكي لينان؛ پله كردن؛ خيراكردن.
on the spur of the moment, له پير؛ به ييرليكرنده و پيشه وهر.
ههر كه هات به خيالدا:
(*They decided to get married on the spur of the moment.*)
ناو (بؤ خو) دهر كردن؛ سهر كه مورت بؤ يكه م جارو
خو چه سباندن.
spurge (spūj), *n.* پوهه كنكي گلا گوزشته شيله يكي سبي تاني تدايه.
spur gear, Also spur wheel, چهرخي داندان
spurious (spyoor'i-as), *adj.* (۱) ژول
(۲) ساخته؛ دروزه؛ درو؛ قلب
(۳) به ساخته خراوته سهر ي بؤ زيادكراوه (نوسراو). به لگه نامه.
(۴) دروزه؛ له پوه الله تدا له يكه دهچن نهك له سروسشتدا (پوهه كناسي).
-spuriously (*adv.*); **spuriousness** (*n.*).
spurn (spūm), *v.i. (۱) شق تيه لندان؛ له قه ليدان (له پوي)
سووكي يه وهر؛ فريندانه نه ولاه. (۲) نهويستن به قيزه وهر؛ به لالوته وهر نهويستن؛
له قه ليدان (مه جان)؛ پن پاڙي نهويستن؛
(*She ~ed him.; He ~ed their offer.*)
v.i. به قيزه وهر نهويستن؛ به لالوته وهر پن پاڙي نهويستن؛ قيز ئي هاتنه وهر؛
له قه ليدان؛ مه جان.
(۱) له قه؛ شق. (۲) نهويستنيكه به لالوته وهر؛ به قيزه وهر پن پاڙي نهويستن.
spurred (spūrd), *adj.* ناوزه نكي له پير؛ ناوزه نكي دار.
spurrier (spūr'ēr), *n.* ناوزه نكي ليندر؛ هاندن؛ پال پيوه وهر.
spurrier (spūr'i-ēr), *n.* ناوزه نكيچي
spurry, spurrey (spūr'i), *n.* پوهه كنكي گول سبي گلا
دهر زوله ييچه
spurt (spūrt), *v.i. فيچقه كردن؛ پزان؛ به خوړوله پير ليوه هاتنه دهره وهر.
v.i. (۱) فيچقه كردن؛ به خوړوله پير ئي هاتن؛ پزان؛ هلقولان؛ دهره وهر.
(۲) له پير گورج وگولئ فوواندن؛ له پير خيراكردن؛ له پير بيگرتن؛
(*The runners ~ in the last lap.*)
n. (۱) فيچقه؛ هلقولان؛ به خوړ ئي هاتن.
(۲) گورج وگولئ يه يكي له پير؛ گف وگولئ يكي كورت و له پير.
spur track, هيلنكي كورتي شه مده دهر ي له هيله سهره ييچه
جيا پوه وهر**

spur wheel, = spur gear.

sputnik (spoot'nik, sput'nik), *n.* سپوتنيك؛ مانگي ده ستكردی
سوفتي.

- sputter** (spūt'ēr), *v.i.* (۱) تف يا خوارده ميني له دم دهره پان له كاتي
قهه كردني پله و به جوشدا. (۲) به پله و په شوکاوي قهه كردن.
(۳) قرچه قرچ كردن؛ پرتي پيوه وهر (بؤني سووره وهره وهر).
پريشك لينو وهره (ناگي).
(۱) تف يا خوارده ميني له دم دهره پان له كاتي قهه كردندا به پله و
به جوشه وهر. (۲) به پله و په شوکاوي ووتن.
(۳) پرته پرت كردن؛ ته قينه وهره كوژانه وهر (مكينه):
(*The engine ~ a few times and died.*)

- (۱) تف يا خوارده ميني له دم دهره پيو له كاتي قهه كردندا به پله و
شله واري. (۲) قرچه قرچي بؤني سووره وهره وهر.
(۳) تف و خوارده ميني له دم دهره پيو؛ پرتي بؤني سووره وهره وهر.
(۴) قهه ي پله و تيكه و پيوه وهر؛ گف وگولئ گهرم و شينو.
(۱) تف؛ ليك. (۲) به لقمه؛ تفو؛ پله و.
sputum (spū'təm), *n.*
spy (spī), *v.i.* (۱) سووسه كردن؛ جاسوسي كردن.
(۲) به دي كردن؛ بينن. (۳) پشكنين؛ ئي وورد پيوه وهر؛ تنيوانن.
(۴) (~ out), بؤ دهره ووتن (له نهجاسي پشكنين يا ئي وورد پيوه وهر).
(۱) سووسه كردن؛ جاسوسي كردن؛ سيخوي كردن.
(۲) چاوديري كردن. (۳) پشكنين؛ ئي وورد پيوه وهر؛ باش تنيوانن.
(۱) سيخوي؛ جاسوس؛ پازير.
(۲) سووسه يي؛ سيخوي؛ جاسوسي.
spy-glass (spi'glas', spi'glās'), *n.* دوربينی

- squab** (skwāb, skwōb), *n.* (۱) به چكه كوتر و بالنده ي تري باله وهر.
نه پيو. (۲) كه سنيكي كورته بنه و قله و؛ كه سنيكي خرينه.
(۳) دوشكه له (به تايه يتي هي ناو نوتميل)؛ كوشنگ. (۴) قه نهغه.
adj. (۱) تازه هلقا تو يا باله وهر نه پيو. (۲) كورته بنه و قله و؛ خرينه.
squabble (skwāb'l, skwōb'l), *v.i.* شپركردن له سهر شتي
هيچ وپوچ؛ دهمره كردن؛ به يه كدها هاتن
v.i. تيكه و پيوه وهر؛ تنيوي تنيوي پيخراو (چاپكاري).
n. دهمره؛ دهمه قاني؛ شهره قسه؛ ناكوكي؛ شهر له سهر شتي هيچ وپوچ
-squabbler (*n.*).
كورته بنه و قله و.
squabby (skwāb'i, skwōb'i), *adj.*
squad (skwād, skwōd), *n.* (۱) پهل (سوي).
(۲) تاقم (ورزش... هتد)؛ دسته؛ كومه له.
v.i. (۱) تاقم درووست كردن؛ تاقم تاقم كردن؛ دهسته دهسته كردن.
(۲) خسته تاقميكه وهر.

- squad car,** نوتمويلي پاسه واني سووسه ي پوليس (به ته لسزو
ته له فوئنه وهر). (پيشي دهر ورتي "cruiser" و "prowl car").
squadron (skwād'rən, skwōd'rən), *n.* (۱) گله كه شتي جهنگ.
(۲) لق (له شكري سواره). (۳) پؤل (فروكه ي جهنگ).
(۴) كومه له؛ پوره؛ ژماره يكي ژور؛ گله؛

(*~s of flies danced up and down.*)

- v.i.** پؤل پؤل كردن؛ تاقم پيكنه نان؛ دهسته دهسته كردن.
(۱) پيس و پوخل؛
پيس و ناخوش؛ پيس و بؤگن: (*a ~ house, neighborhood, etc.*).
(۲) كه ساس؛ دامو؛ كوئل؛ ناخوش؛ رهش و پوت.
-squalidity (*n.*); **squalidly** (*adv.*); **squalidness** (*n.*).
squall (skwōl), *n.* (۱) گهرده لولويك به باران يا به فره وهر؛
بايه كي ژور قايمه به بهر يا بارانه وهر.
(۲) [Colloq.], پشوي؛ هراوه وري؛ بگرو بهر ده؛ ناخوب.
v.i. بايه كي ژور قايمه هلكردن (به باران يا به فره وهر)؛ گهرده لول هلكردن.
squall (skwōl), *v.i. & n.* قيرژانن؛ هوار كردن؛ زيان.

(۵) پاک (سوداگرمی)؛ پها؛ بن گزی و فیل و تله که: (a ~ deal).

(۶) پاسته و پاست؛ بهین پیچ و پها؛ پاست و پها؛ پند و پها:

(a ~ answer, refusal, etc.)

(۷) پان و تکه.

(۸) دوجایی (بیرکاری).

(۹) چوارگوشه (پهوانه): (three ~ feet; five ~ inches).

(۱۰) [Colloq.]، تیرکمر؛ نارمن ووشکین؛ باش؛ بری دل گر: (a ~ meal)

(۱۱) [Slang]، کونه پهرست (له پوری بیوپار و جل و بهرگو و هملونستی

کومه لایه تی پها)؛ شوین موده نه که و تو.

(۱) به پاست و پها؛ به پند و پاستی؛ بهین پیچ و پها.

(۲) پوه پها؛ بهرامبر (ب) له پهر گۆشی پاست.

(۳) یکسەر؛ پاستمخو: (She ran ~ into the wall.)

(۴) بهین ترس و لهر؛ پوه پها؛ به توندی:

(She looked him ~ in the eye and told him to get lost.)

(۵) به چوارگوشه؛ له شینوی چوارگوشه.

(۱) له پهر گۆشی پاست؛ له پهر گۆشی و هستاو؛ پند.

(۲) پاک؛ سهر پاست؛ بن گزی و فیل و تله که؛ پند و پاست.

(۳) به پاک؛ به پاست و پها؛ به پند و پاستی؛ بهین پیچ و پها

(۱) له پهر گۆشی پاست ذیه؛ تارند.

(۲) [Colloq.]، نه گونجاو (۳) [Colloq.]، به هله.

(۱) پاستکردنه و بایه وانی که شتی و ناماده بوون بۆ

پویشتن. (۲) هه مووشتی که ناماده و پند و پند کردن.

(۳) هملونستی شهر و هرگرتن (بۆکسبازی).

خو ناماده کردن بۆ شهر یا لیدان (بۆکسبازی).

(۱) چوارگوشه کردن؛ بازنه؛ دۆزینه و می

چوارگوشه که پوه پها که یه نه وندی می باز نه که بن.

(۲) هملونستی کردن؛ شتی زور گران.

(۱) پاک له پاک کردن؛ پاک کردنه (قهرن)؛ دانه.

(۲) پوه پها و هستاو (بۆ شهر).

که وانی گۆشه دار.

(وه که هم دووانه [])

سهامی چوارگوشه؛ سهامیکی نه میریکی چوار ژنو

چوار پیوری به چوارگوشه.

معیانی بۆکسبازی.

سوداگرمی به بن گزی و پیچ و پها؛

پند و پندیک بی و پها؛ ده تار له گهل کردن سهر پاستانه و بن پیچ و پها.

ژمه خوراکتی باش و تیرکمر.

رهگی دوجا (بیرکاری).

که شتی پاک و سهر پاست و بی و پها.

چوارشانه.

(۱) لووت پان یا چوارگوشه

(پند). (۲) کونه پهرست؛ پند و پند؛ له پاده به دهر سلکه روه له ده تاردا

که شتی کونه پهرست و له پاده به دهر

پند و پند و سلکه روه.

وه چوارگوشه به.

(۱) فلیقاندنه؛ فلیقاندنه؛

جیق دهره تان؛ هارین. (۲) دامرکانده (شویش، به ره هاستی)؛ کوژاندنه؛

پیشیل کردن. (۳) ده مگوت کردن (به قسمی ره)؛ به زاندن.

(۱) فلیقاندنه؛ فلیقاندنه؛ جیق دهره تان. (۲) شلیه هاتن.

(۲) دپیدان؛ به زور خو پیداکردن.

(۱) شتی به ناسانی فلیقاندنه یا فلیقاندنه.

(۲) قله؛ قله؛ ملته. (۳) فلیقاندنه؛ فلیقاندنه؛ جیق دهره تان.

(۴) دهنگی فلیقاندنه.

(۵) [British]، خوشاری لیموی تینه ل و شتی تر: (a lemon)

(۶) سکواش؛ یاری به که له تنس و توپینی دهست ده چیت.

n. قیرّه؛ هوار؛ زیریکه

squally (skwól'i), adj. (۱) گهرده و لولای؛ قایم (با)؛ با و بارانای.

(۲) [Colloq]، ناشویای؛ ناسا و ده

squalor (skwāl'ēr, skwól'ēr), n. پیس و پخنی؛ پیس و بۆگه؛

که ساسی؛ دامای؛ پیسی و ناخوشی؛ رهش و پوتی:

(to live a life of ~)

squama (skwā'ma), n. پوله که؛ گیانه و نه ناسی؛ پوه کناسی؛

توت؛ کاژ

squamate (skwā'māt), adj. پوله که؛ پوله که دار؛

به پوله که؛ داپوشراو: (~ reptiles).

squamation (skwā-mā'shān), n. (۱) پوله که؛ پوله که

(۲) شینوی؛ پیکرانی؛ پوله که (ماسی).

squamo- (skwā'mō, skwā'ma), پیشگرته که بهمانای؛ پوله که

squamosal (skwā-mō's'l), adj. squamous (۱)

(۲) تابیهتی به نیسانی همدولای کاسی سهر

n. نیسانی همدولای کاسی سهر

squamose (skwā'mōs, skwā-mōs'), adj. - squamous.

squamous (skwā'mas), adj. (۱) پوله که؛ پوله که

له پوله که؛ بیکه توت. (۲) تابیهتی به نیسانی پوله که؛ همدولای کاسی سهر.

squamulose (skwā'mōs-lōs'), adj. به پوله که؛ بیکه توت

داپوشراو؛ پوله که؛ بیکه توت.

squander (skwān'dēr, skwōn'dēr), v.t. & v.i. (۱) به مادل

(پاره)؛ به پوردار؛ به پوردار؛ له ناولان (to ~ one's money).

(۲) [Obs.]، پرش و بلا کردنه.

n. پاره به پادان؛ پاره به پوردار؛ دهستلای.

square (skwār), n. (۱) چوارگوشه (نه دانه).

(۲) شتی چوارگوشه؛ (۳) گۆبه پانی ناوشرا؛ مهیان: (the town ~).

(۴) ریزه خانوی بهینی چوار شقام (پیشی ده ورتی: "block").

(۵) دوری نه ریزه خانوه له شقامیکه به شقامیکی تر.

(۶) دهست سهر بازی به چوارگوشه پیز بو.

(۷) گۆشه؛ پان (له داندازی، دارتاشی ... هت).

(۸) خانه؛ شتره نه، دامه ... هت).

(۹) دوجا بیرکاری: (9 is the ~ of 3).

(۱۰) [Slang]، که شتی کونه پهرست (له بیوپاره و جل و بهرگو و هملونستی

کومه لایه تی)؛ که شتی که شوین موده نه که و.

(۱۱) [Obs.]، پها؛ پها؛ پها.

v.t. (۱) کردن به چوارگوشه؛ وه چوارگوشه لیکردن؛ به چوارگوشه پیز بو.

(۲) به راستی راگرتن؛ پاستکردنه؛ (~ your shoulders).

(۳) پزینه و (حساب، ده فترگری)؛ پاستکردنه؛

(We have ~ed accounts.)

(۴) قهرزاندنه و حساب پزینه و یا پند کردن:

(This money will ~ him.)

(۵) وه به لیکردن؛ هوارت کردن (خالی یاری یا پیشگر).

(۶) تاقیکردنه و پند و پند پاستی (نه دانه)؛ پاستکردنه.

(۷) بهراورد کردن؛ تاقیکردنه و بهراورد کردن.

(۸) گونجاندن؛ سازاندن؛ له گهل گونجاندن یا پندختن:

(I can't ~ what he does with what he says.)

(۹) دوجا کردن (بیرکاری).

(۱۰) [Slang]، بهرتیل پیدان

v.t. (۱) به راستی و هستاو؛ پند کردن له باری پاستی.

(۲) له گهل گونجاندن؛ له گهل پندختن:

(His actions do not ~ with his words.)

(۳) هوارت بوون (خالی یاری گولف).

adj. (۱) چوارگوشه؛ چوارگوشه (۲) به شینوی گۆشه و هستاو.

(۳) پند؛ پاست (۴) همدولای دراهت و ده (قهرن)؛ پاک له پاک؛ پاک (قهرن).

squash

adv. به دهنګي ډګه فليقانهوه يا پليشانمونه.
squash (skwāsh, skwōsh), **n.** (۱) کولنه: کولنه کې مل باريک.
 (۲) پوهه کې کولنه.
squash bug, مېرووی کولنه: مېرووی کې زيانېښه بړ کولنه.
squashy (skwāsh'i, skwōsh'i), **adj.** (۱) نرمو نول.
 (۲) تېرو نړه ليقن.
 (۳) مل: زور ګهيو: بوردو. (~ melons).

-squashily (adv.); squashiness (n.).

squat (skwāt, skwōt), **v.i.** (۱) هلته وروشان: هلته وروشان.
 به چېکانهوه دانېشتن. (۲) دستې سره داګرتنې خانو زموږ زاري چول
 بهېن: تاپو بهېن ګرېدان. (۳) داګرېدنې زموږ زاري مېرې به نيازي تاپو
 ګرېدنې

v.t. خوهلته وروشان: خوهلته وروشان.
adj. (۱) هلته وروشان: هلته وروشان.
 (۲) نرم: (ب) ګورې و نه ستور يا ګورس.

n. هلته وروشان: هلته وروشان: به چېکانهوه دانېشتن.
squatter (skwāt'er, skwōt'er), **n.** (۱) کسېکې هلته وروشان يا
 به چېکانهوه دانېشتو. (۲) (ا) کسېکه که دست بېسېر خانو زموږ
 زاري چول: داګرېدنې دانېشتن بهېن ګرېدنې تاپو: داګرېدنې
 خانو زموږ چول (ب) داګرېدنې زموږ زاري مېرې به نيازي تاپو ګرېدنې.

squatty (skwāt'i, skwōt'i), **adj.** (۱) نرم: داګرېدنې.
 (۲) ګورې و نه ستور.

squaw (skwō), **n.** (۱) زنېکې هېندې نه مېرېکې.
 (۲) زن: لېوې ګانتهوه: نافرته

squaw-fish (skwō'fish), **n.** ماسېکې پوباري باريک و
 درنځکولنه

squawk (skwōk), **v.i.** (۱) مېرسان (ډګه مېرېشکو تووتی): قېره قېرېدن.
 (۲) [Slang]. سکالاکرېدن به توندوتيزي: بوله بول ګرېدن

n. (۱) قېره: قېره قېرېدن.
 (۲) [Slang]. سکالاي توندوتيزي: بوله بول.

squaw man, پياوېکې سېبې که ژنې هېندې نه مېرېکې هېنابې.
squeak (skwēk), **v.i.** (۱) جووکه جووکه ګرېدن (ډګه مشک):

جېکه جېکه هاتن: زېقه زېق ګرېدن. (۲) جېکه جېکه ګرېدن (ډګه): جېکه هاتن:
 جېرېدن. (۳) [Slang]. نهېنې درکندن: خېرېرېدن: توش ګرېدن.
 (۴) به ناستم سره ګورېدن يا درېازېوون: به ناستم ډېر چوون.

(۱) زېقه زېق ګرېدن: به زېقه زېقه ووتن. (۲) جېکه ټې هلېاندن (ډګه).
n. (۱) جېکه: جووکه: زېقه: جېره. (۲) به ناستم رنګارېوون.

به ناستم
narrow (or close, near) squeak, [Colloq.], ډېرېازېوون: به ناستم رنګارېوون

squeaky (skwēk'i), **adj.** جووکه جووکه: زېقه زېقوې: جېکه جېکه.
 (a ~ floor, door, table, pair of shoes, etc.)

-squeakily (adv.); squeakiness (n.).

squeal (skwēl), **v.i.** (۱) قېرېدن: زېقېدن: زېقېدن: جېکه جېق ګرېدن.
 (۲) [Slang]. خېرېرېدن: توش ګرېدن: پېوه ګرېدن:

(He ~ on his classmates to the teacher.)

(۲) سکالاکرېدن: بوله بول ګرېدن.
 (۱) قېرېدن: شېرېدن: زېقېدن.
 (۲) زېکه ټې هلېاندن (~ing the tires).

n. قېرې: زېکه: شېره: جېکه جېق
-squealer (n.).

squeamish (skwēm'ish), **adj.** (۱) زو ډل ټيکېو: ډل ټيکېو:
 زو ډېر شېتهوه. (۲) خوی به سېنگېن ددهنې وېزې له ګېلېک پوهوشت
 دېتهوه: زو زوېر دېنې له پوهوشتېک له لای ناسرېن بې: به قېزوېز: مېجان.

squill

(۳) به قېزوېز
squegee (skwē'jē, skwē-jē'), **n.** Also **squiggee**, لاستېکې,
 شووښه سپرېن (۲) خواخوږکې لاستېکې: وېنه ګرو وېنه ګرېدن به ګارې دېمېن
 بړ سپرېن.

squeeze (skwēz), **v.t.** (۱) ووشېن: ګوشېن: ګو ټې ګرېدن: هلته ګوشېن:
 (to ~ a lemon dry)

(۲) ټې دېرېنېان به ګوشېن يا بېدان: (She ~ water from the clothes.)
 (۳) به زور لېسه ګرېدن: پوه ګرېدنوه.

(۴) ګوشېن: ووشېن. (to ~ a person's hand).
 (۵) چېرېسېنهوه يا زور بړ هېنان (به داخوږې يا باجې ټاپهوا ... هتد):

زورېن ګرېدن: به ګرېدنېان (۶) باوهش پيا ګرېدن: هلته ګوشېن: هلته ګوشېن.
 (۷) وېنه ټې دقاوې دېرېنېان (به شېنېکې نرم خستېسېر شېنېکې پوهو
 پېستانهوه. (۸) [Colloq.], به زور پېن ګرېدن: زورېن ګرېدن.

(۹) به زور خړ پيا ګرېدن: درېنېان و به زور چوونه ټورېوه: به زور ټې چوون:
 ټې ترنجان ګرېدن

(۱۰) ګوشېن: ووشېن: پسان: فليقانهوه (مېجان).
 (۱۱) زور خستېسېر: زور ګرېدن.

(۱۲) زور خړ پيا ګرېدن: درېنېان و
 به زور چوونه ټورېوه: به زور ټې خستې: ټې ناخېن: پېستن: پېستانهوه:
 ټې ترنجان:

[to ~ (one's way) through a crowd; Can I ~ in?]

(۱۳) به ناستم بېرېنهوه. ډېر چوون. سره ګرېدن يا دېرېازېوون:
 (The bill barely ~ed through.; We barely ~ed by.)

n. (۱) ګوشېن: ووشېن: هلته ګوشېن.
 (۲) (۱) باوهش پيا ګرېدن: هلته ګوشېن: هلته ګوشېن (ب) دست ګوشېن

(۳) (۱) ټې ترنجان: ټې ناخېن: سېخان: پېستن.
 (ب) جېنجان: قېره بېلېکې ټيچاګر زور.

(۴) وېنه ټې دقاوې (که به پېستانهوه شېنېکې نرم به سر شېنېکې پوهو
 دېرېنېان و). (۵) (۱) ګوشېن: خړ. (ب) نهخت: ټوسال: ټور

(۶) [Colloq.], زور بړ هېنان: زورېن ګرېدن (پوه ګرېدنوه): به ګرېدنېان: زور
-squeezable (adj.); squeezer (n.).

به ګرېدنېان بړ پاره يا شتي تر لېسه ګرېدن: زور بړ هېنان
squeeze play, (بړ پوه ګرېدنوه يا نامانجې تری خو به ګرېدنېان).

(۱) شلقه: شلقه شلق: شلقه شلق (ډګه دېنګې)
 به لېتاو ډېرېشتن (۲) ټوپه شتي فليقاوه. (۳) وېلې توندوتيزو

دېمکوتېر: دېمکوت: قوپو قوپ پېکه: پيا هلېشاخان.
 (۱) فليقانهوه: پليشاندهوه: هارېن: شېلان و جېق دېرېنېان.

(۲) (۱) ګوړاندهوه (شېرېش، ناشوېب): پېشېل ګرېدن.
 (ب) دېمکوت ګرېدن: قوپو قوپ پېکرېدن.

(۱) شلقه شلق لېوه هاتن: شلقه شلق هاتن: فلقه ګرېدن.
 (۲) بېناو لېتاو يا قوپاودا ډېرېشتن و شلقه شلق ټې هلېسان: به پېلاوې تېرېوه

پوېشتن و فلقه ټې هلېسان.

-squelcher (n.).

(۱) (۱) فېشېکه شېته. (ب) فېشېکه شېته بېکه که
 دېسو ټې بېلېم نا ته قېتهوه. (۲) داشوړېن: شوړېن (به قسه).

(۱) فېشېکه شېته ته قاندين: ته قېنهوه.
 (۲) داشوړېن: باش شوړېن (به دم).

squid (skwid), **n.** سکويډ: ګياندارکې دېرېايي نېرې ده پېل قاو ګداره
 دېخورېتو بړ دانه خوړې پاره ماسېش بېکارېدن.

به قلی وېلې نووېن يا نېکارېکېشان: (۱) (۱) سکويډ ګلېشېن: سکويډ ګلېشېن
 به خواروځې نووېن يا وېنه ګلېشېن.

هېلېکې خواروځې: نووېن قلی بېلې.
squiggly (skwig'li), **adj.** خواروځې.

(۱) پوهېکې له توخې شلېر.
squill (skwil), **n.** (۱) سېک يا پياوړکې نېم پوهه (بړ دېرېان بېکارېدن).

(۴) بهائینی ووشکەسۆفی به مانەوه له ههمان په‌رستگادا به دریزی ژبانی.

(۱) چەسپاندن: stabilize (stā'bə-liz', stab'ə-liz'), v.t.

جیگیرکردن/قايم کردن. (۲) چەسپاندن (نرخ) له گۆران کەمکردنەوه.

(۳) له‌نگەرگرتن یا پاگیرکردنی فزۆکە.

جیگیربوون/چەسپان. v.i.

-stabilization (n.).

(۱) چەسپێنەر: stabilizer (stā'bə-liz'er, stab'ə-liz'er), n.

جیگیرکەر. (۲) له‌نگەری فزۆکە نامیری پاگیرکردن و له‌نگەرگیری فزۆکە وکەشێ.

(۳) ماددەیه‌که ده‌کرتنه ته‌قه‌مه‌نی‌یه‌وه بۆ نه‌وه‌ی هه‌ر له‌ خۆیه‌وه نه‌ته‌قیته‌وه.

(ب) ماددەیه‌که ده‌کرتنه مادده‌ی تری کیمیای‌یه‌وه بۆ پاگرتنی له‌ دۆخی خۆیدا.

(۱) جیگیر/چەسپاوا/چەسپێوا/قايم. stable (stā'b'l), adj.

(۲) نه‌گۆپا/نه‌گۆپ (موۆ): پشت پێ به‌ستراو: یه‌ك دل. (۳) ئارام/ناسووده.

(۴) نه‌گۆپا/به‌رده‌وام/هه‌مه‌شێه‌ی. (۵) له‌نگەرگیر/له‌نگەرگر.

(۶) شێ نه‌بووه‌وه (کیمیای) دانەوه‌شاو/نه‌گۆپ.

stable (stā'b'l), n.

(۱) تاوڵه/ته‌ویله/گه‌پ.

(۲) وول‌خێ تاوڵه/گشت وول‌خێ ته‌ویله‌یه‌ك.

(۳) گشت ئه‌سپی غارغارێنی كه‌سێك.

(۴) مه‌یته‌ره‌گانی ئه‌سپی غارغارێنی تاوڵه‌یه‌ك.

گرده نه‌تاوڵه/له‌ تاوڵه یا گه‌پدا پاگرتن. v.t.

له‌ تاوڵه‌دا بوون/كرانه تاوڵه‌وه یا گه‌په‌وه‌وه. v.i.

هه‌ره‌ی تاوڵه/منداڵی به‌رده‌ستی تاوڵه. stableboy (stā'b'l-boy'), n.

مه‌یته‌ر. stableman (stā'b'l-man', stā'b'l-mon), n.

(۱) تاوڵه/تاوڵه‌كان/گه‌پ. stabling (stā'blɪŋ), n.

(۲) جێ پاگرتنی ئه‌سپ له‌ تاوڵه‌دا/جیگه‌و پێگه‌ی ناو ته‌ویله.

stablish (stab'lish), v.t. [Archaic] = establish.

staccato (stə-kä'tō), adj.

(۱) پچ‌پچ‌ (مۆسیقا): (a series of ~ notes)

(۲) پچ‌پچ‌/یه‌ك له‌ دوا‌ی یه‌ك/په‌ستا په‌ستا:

(a ~ outburst of rage, gunfire, etc.)

شتی پچ‌پچ‌ (گفتوگۆ، مۆسیقا، ته‌قی ته‌نگ) n.

stack (stak), n.

(۱) مه‌ل: خه‌رمان/شارا/گه‌ره‌م.

(۲) به‌ستەك/كۆمه‌ل: لیژنه/كه‌له‌ك/بەند: (a ~ of books, papers, etc.)

(۳) سێ ته‌نگی ده‌له‌سپێراو وه‌ك سێنا.

(۴) پێوانه‌یه‌كی دارو خه‌لووژی ئینگلیزی‌یه‌.

(۵) (۱) پێژه دوو‌كه‌ل كێشی سه‌ر سه‌ریان. (هه‌روه‌ها "smoke-stack".)

(ب) دوو‌كه‌ل كێشی سه‌ر كه‌شێ/مه‌كه‌نێ خۆ بزوێن... هتد.

(۶) پێژه په‌له‌ی كێب (له‌ كێبخانه‌دا).

(۷) به‌شی كێب هه‌لگرتنی كێبخانه‌یه‌ك. (pl.)

(۸) [Colloq.] كه‌له‌ك/ژماره‌یه‌كی ژۆرا كۆمه‌له‌.

(۱) كه‌له‌كه‌گرتن/به‌ستەك كردن/هه‌لچێن (لیژنه دار، به‌رد، كێب، خشت). v.t.

كۆمه‌ل كردن. (۲) بار‌كردن/ئێ بار‌كردن. (۳) گزی كردن (قوما، یاری كاغەن).

(۱) كرده‌نه ئه‌وه‌نده (ژمێره)/ئه‌وه‌نده‌بوون/كۆكرده‌وه. stack up,

(۲) هاو‌تابوون/خۆ له‌قه‌رده‌دان/شان له‌ شان دان.

(۱) به‌ دزی‌یه‌وه پێكخستنی stack the cards; stack the deck,

كاغه‌زی یاری و قوما بۆ گزی كردن/گزی كردن. (۲) پێشه‌كی پێكخستنی

شتێك یا كارێك به‌ نا‌ه‌وا‌یی بۆ سه‌رخستن یا ژۆرخستنی لایه‌ك له‌ ئاكوکی

یا پێشه‌ركێ به‌كه‌دا.

staddle (stad'dl), n.

(۱) جێ خه‌رمان/شارا/بني خه‌رمان/شارا یا

گه‌زه (به‌تایه‌تی كه‌ له‌سه‌ر به‌ره‌مه‌كێ كه‌له‌كه‌ كرابێ). (۲) پالپشت/كۆله‌كه

stadholder (stad'hōl'dēr), n. Also stadtholder, (۱) -

فه‌رمانه‌وای گۆنی هه‌ریه‌نێکی هۆله‌نده. (۲) سه‌ره‌ك داده‌ره‌ی هۆله‌نده.

stadia (stā'di-ə), n.

(۱) دووری پێو (پوپی‌پو) شیشی دووری پێو.

(۲) دووری پێوان به‌ شیشی دووری پێو.

stadia (stā'di-ə), n. plural of stadium.

stadimeter (stā'di-om'ə-tēr), n.

(۱) نامیری پێوانی كۆشه:

che'nd ju'we gi'and'ar'ni'ki qaw'og'da'ri de'ri'yi squilla (skwil'ə), n.

كۆن هه‌كه‌ك له‌ ته‌كه‌ادا.

squinch (skwinch), n.

كه‌وانه یا تاقی قوژینی ژوور.

squint (skwint), v.t.

(۱) جاو مێشانه‌وه‌یه‌ك و سه‌یرکردن/سه‌یرکردن به

دزینکی جاو/جاو ئیمچه ئوقان و سه‌یرکردن

(۲) مه‌ تیه‌ی جاو سه‌یرکردن (۳) خێل بوون.

(۴) لایه‌نگری کردنی لایه‌ك/هه‌ل به‌ لایه‌ك كردن/به‌ره‌و لایه‌ك چوون.

(۵) له‌ پێ لادان/له‌ پێ‌بازینکی تاییه‌تی لادان.

v.t.

دزینك له‌ چاودا هه‌شتنه‌وه‌و تێ نوارین.

n.

(۱) مه‌ تیه‌ی جاو سه‌یرکردن/به‌دل نه‌بوون

(۲) مه‌ دزینکی جاو ته‌ماشاکردن (۳) مه‌یل/هه‌ل

(۴) مه‌یل یا هه‌زی چه‌وت. (۵) خێلی/خێلینی.

adj.

(۱) مه‌ تیه‌ی جاو سه‌یرکەر/ناپازی

(۲) خێل/جاو تیل/جاو چه‌پ و پاست

squint-eyed (skwint'id'), adj.

(۱) خێل/جاو تیل/جاو چه‌پ و

پاست ۲۰ به‌ تیه‌ی جاو سه‌یرکەر/ناحه‌ز/کیناوی/به‌دخوا.

squire (skwīr), n.

(۱) قه‌نقار هه‌لگری سوارچاک (که‌ به‌ ئاسایی گه‌ریکی

خانه‌دان بووه‌) به‌رده‌ستی سوارچاک. (۲) (۱) به‌رده‌ستی پیاویکی گه‌روه.

(ب) جوامر/جوامیری هاوده‌می خاتوونیک (که‌ به‌ ئاسایی پیاویکی دلسۆز

بووه‌ بوی (۳) ناغا/کوئخا/ده‌ره‌به‌گ/نازناوی خاوه‌ن زه‌وی‌وزاریکی

ئینگلیزی‌یه‌ (۴) دادپرس (له‌ نه‌مه‌ریکا‌دا).

squirearchy (skwī'rär-ki), n.

(۱) چیبی ناغا و ده‌ره‌به‌گ/ناگاهه‌ل.

(۲) پزیمی ناغا و ده‌ره‌به‌گان

squireling (skwīr'lin), n.

ده‌ره‌به‌گی چچووک.

squirm (skwürm), v.i.

(۱) پێچ و لوول خواردن (وه‌ك له‌شی كرم و مار

له‌ خشاندا یا له‌ به‌گیره‌اتندا): خۆ كرژکردن/تانه‌وه‌ (وه‌ك به‌ نیش و ئازاره‌وه‌).

(۲) خویادان و خۆ كرژکردن له‌ ته‌رقی و شه‌رمه‌زاریدا/نا‌ه‌ه‌تی و بێ ئارامی

پیشاندان

n.

پێچ و لوول خواردنی له‌ش/تانه‌وه‌ (وه‌ك به‌ نیش و ئازاره‌وه‌): خۆ كرژکردن.

-squirmy (adj.).

squirrel (skwür'al, skwürl), n.

(۱) سمۆره ۲۰ كه‌وێ سمۆره

squirrel monkey,

سمۆره مه‌یموون/مه‌یموونێکی بچووكی تووك

نه‌رمی كلك دریزی ده‌موچا و سپی لووت په‌شی نه‌مه‌ریكای خواروه‌.

squirt (skwürl), v.t. & v.i.

(۱) فیچه‌کردن/به‌ فیچه‌ هاته‌نده‌ره‌وه‌.

(۲) ته‌ركردن به‌ فیچه‌ (موۆ، شت): ناو ئێ هه‌لپێژان/فیچه‌ پیاکردن.

n.

(۱) فیچه‌ (نامێن) (۲) فیچه‌ پیاکردن/ئێ هه‌لپێژان.

(۳) فیچه‌ ناو/شله‌/شله‌ی به‌ فیچه‌ هاته‌نده‌ره‌وه‌.

(۴) [Colloq.] هه‌ره‌یه‌کی بێ هه‌یا و بێ نه‌زاكه‌ت/كه‌سێکی هه‌چ و پوچی

لووت به‌رز

squirt gun,

(۱) ده‌مانجی ناو (۲) نامیری هه‌لپێژان

squish (skwish), v.t. & v.i., n. [Dial.] = squash.

sri (shrē), n.

گه‌وره‌م. وشه‌ی بانگ کردنی هه‌ندی‌یه‌.

stab (stab), v.t.

(۱) چه‌قۆلیدان/خه‌نجه‌راییدان

(۲) پیاکردن (چه‌قۆ. خه‌نجه‌)

v.t.

(۱) چه‌قۆلیدان/خه‌نجه‌راییدان.

(۲) پلدان/نه‌ نیش و ئازارا بوون (وه‌ك له‌ چه‌قۆلیدانه‌وه‌).

n.

(۱) برینی چه‌قۆلیدان (۲) پیاکردن (چه‌قۆ. خه‌نجه‌)/لیدان.

(۳) نیش و ئازاری تیزو کوئوپر.

(۴) [Colloq.] هه‌ول/تاقیکردنه‌وه‌: (to take a ~ at a question).

-stabber (n.).

stabile (stā'bil, stab'il), adj.

(۱) نه‌بۆك/نه‌بۆوت/جێ نه‌گۆپا

جیگیر/چەسپاوا (۲) گه‌رما کاری تێ ناكات/نه‌گۆپا

stability (stā-bil'ə-ti), n.

(۱) جیگیر/چەسپاوی/چەسپان

هه‌چ کار تێ نه‌کردن (۲) (۱) مه‌گۆپان (موۆ): خۆپاگرتن.

(ب) پشت بێ به‌ستراو. (۳) ئاسایش/ئاسووده‌یی/ئارامی.

گۆشەپۆتەر (۲) نامىزى پىئوانى ھىنى چەماۋەر پىچىچى.
stadium (stā'di-om), *n.* (۱) خولگى باكرىن يا پىنشىپكىن (لە يۇنانى (۲) پىئوانىمىكى يۇنانى كۆنە كۆندە دەورەى درابو بە پىلەپىلە دانىشتىن). (۳) پىئوانىمىكى سەيركەران (بىرىتىيە لە ۶۰۷ يىن (۴) پارىگاي پىلەپىلە (بۇ دانىشتىنى سەيركەران) وەزىشگاي سەركارەى پىلە دار يا تەلەندار. (۵) قۇناغى نەخۇشى.
stadtholder (stat'hōl'dēr), *n.* – **stadholder**.
staff (staf, stäf), *n.* (۱) (۱) داردەست: گۇچان. (ب) كوتەك: گورز (ج) دارئالا (د) گورزى پاشاۋ پىاۋى گەورەى تر. (ھ) [Archaic] قەدىم يا نىزە (و) دارى پىئوان.
 (۲) پالېشت: بىشتىوان. (*He was a ~ to the whole group.*)
 (۳) دەستەى فەرمانبەران: دەستەۋدايەرە.
 (۴) دەستەيك فەرمانبەرانى تايىبەتى:
 (*a teaching ~; office ~; maintenance ~*)
 (۵) دەستە ھىنى ئاسۇيى كاغەزى مۇسىقا لەسەر ئوسىن (كە پىنچ ھىلن).
adj. ھى دەستەى فەرمانبەران.
v.t. فەرمانبەر بۇ دانان: كارگەر بۇ تەرخان كەردن: فەرمانبەر پىئان.
staff (staf, stäf), *n.* گەچ (خانوسازى)
staffer (staf'ēr), *n.* فەرمانبەر: ئەندامى دەستەى فەرمانبەرانى
 دەسگايەك
 نان.
staff of life,
staf sergeant,
tag (tag), *n.* (۱) نىزە ئاسك. (۲) يەختە: گياندارى خەساۋ
 (۳) (۱) پىاۋىكە كە بە تەنھا دەچىتە ئامەنگ، واتە، ئن لەگەل خۇى ئاباۋ.
 (ب) ئامەنگى پىاۋان.
adj. تەنھا بۇ پىاۋان (ئامەنگ): ھى پىاۋان: (*a ~ party*).
v.t. [Slang]. شۈين كەرتن بۇ سۈسەكەردن: سۈسەكەردن:
 جاسوسى سەسەرەۋە كەردن
v.t. چۈنە ئامەنگ بە تەنھا، واتە، بەين ئن لەگەل خۇ بىردن.
go stag, [Colloq.],
stage (stāj), *n.* (۱) سەكۇ: بەرزەك
 (۲) داربەست (خانوسازى): داربەند: ئەسكەلە (خانوسازى) (۳) نەۋم.
 (۴) نەۋ بەشەى گەربىنە كە شتى لەسەر دادەنرى بۇ تىپوانىن و لىكۆلىنەۋەى.
 (۵) شانۇ
 (۶) شانۇگەرى: پىشەى شانۇگەرى و نواندن.
 (۷) شۈينى پۈۋدان: (*Europe has been the ~ for many wars.*)
 (۸) كارۋان سەرا: شۈينى لادانى بەينى دوو قۇناغە پى.
 (۹) قۇناغ: قۇناغە پى.
 (۱۰) stagecoach (۱) (ب) پاس.
 (۱۱) پىلە: قۇناغ: (*an advanced ~ of cancer*).
 (۱۲) بەشىكى موشەك. (۱۳) چىن (زەمىنناسى).
v.t. (۱) پىشەكەش كەردن يا پىشانان لەسەر شانۇ: (*to ~ a play*).
 (۲) پىن ھەلسان: كەردن: پىشەكەش:
 (*to ~ a demonstration, an invasion, attack, etc.*)
v.t. (۱) بۇ پىشانان لەسەر شانۇ شىان: (*The play ~s well.*).
 (۲) بە گالىسكى قۇناغ قۇناغ ھاتۇچكەردن.
by easy stages,
stage-coach (stāj'kōch'), *n.* بە قۇناغى بىچوك بچوك: وورە: وورە: لەسەرخۇ.
 گالىسكى گەشتى قۇناغ قۇناغ.
 گالىسكى بەكى ھاتۇچىيە بۇ خەلەر پۈستە گۈستەنەۋە بە پىكروپىكى.
stage-craft (stāj'kraft', stāj'kräft'), *n.* شانۇگەرى:
 پىشىى شانۇگەرى: ھونەرى شانۇنامە ئوسىن و پىشەكەش كەردن.
stage direction,
 (۱) ئامۇزگارى شانۇ: ئامۇزگارى دەربارەى نواندنى
 شانۇنامە و كەردارى ئونەنەرەكان (كە لە دەقى شانۇنامەكەدا دەنوسرىت)
 (۲) سەرىرەشتى كەردنى نواندنى شانۇنامە.
stage director,
 كارگىرى شانۇ
stage door,
 دەركاي بىشتەۋەى شانۇ

ترسى شانۇ.
stage fright,
stage-hand (stāj'hand'), *n.* كارگەرى شانۇ: كەسكىكە نىش لەسەر
 دىمەن و چارۋ شتى تىرى شانۇ دەكات كە پىنوسىتە بۇ پىشەكەش كەردنى
 شانۇنامەيك.
stage manager,
stager (stāj'ēr), *n.* كارگىرى شانۇ.
 (۱) كەسكىكى قال يا شارەزا
 (۲) [Archaic] ئونەنەر: ئەكتەر.
stage-struck (stāj'struk'), *adj.* شىتى شانۇ: زۇر ھەز بە
 ئونەنەرى يا ئەكتەرى دەكات.
stage whisper,
 (۱) چەپى شانۇسى: چەپەيكى سەر شانۇى بىستراۋ
 لەلەين گونگەرەكانەۋە. (۲) چەپى بىستراۋ (لەلەين خەلكى تىرىشەۋە)
stagey (stāj'i), *adj.* = **stagy**.
staggard (stag'ērd), *n.* **Also** **staggart,** نىزە ئاسكىكى چارۋاسانە.
stagger (stag'ēr), *v.t.* (۱) لەتەردان: بەملاۋ بەملاۋ كەرتن:
 لارەلەركەردن: بە لارەلەر پىشەكەش: لارەلە پىشەكەش.
 (۲) دوۋەلنى كەردن: پارايسى كەردن.
 (۱) لەتەرى پىئان (۲) بە مەستەكۆلە پىاكتىشان: بەملاۋ بەملاۋ خەست
 (۲) واق وورماندن: ھەپەساندن: سەرسۇرماندن.
 (۳) بە لارەلە پىزەكەردن يا پىشەكەش: لەم دىۋو لەم دىۋى ھىلەكەۋە پىزەكەردن
 بە جۇرىك كە پىچاۋپىچ يا لارەلە بىۋىنى:
 (*Theatre seats are ~ed for clear viewing.*)
 (۴) بەين تىخەست: تىكەلەكەشيان بە جۇرىك كە بەينى تى بىكەۋ:
 (*Employees' vacation periods have been ~.*)
 (۱) لەتەرى لەتەردان: بەملاۋ بەملاۋ كەرتن: لارەلەركەردن.
 (۲) پىزى پىچاۋپىچ: بىۋانى پىچاۋپىچ يا ئەملاۋ ئەملا.
 (۳) (*pl.*) سەرخۋاۋى ئىسپو رەشەۋولاخ.
stagger-bush (stag'ēr-boosh'), *n.* بىچكىكى زەمراۋىيە
 رەشەۋولاخ توۋشى سەرە خۇلى دەكات.
staggering (stag'ēr'ing), *adj.* ئىچكار زۇر: بىن شومار: واق وورمىن:
 سەرسۇرمان: (*The death rate among children was ~.*)
stag-hound (stag'hound'), *n.* تانجى راۋە ئاسك
 (۱) تەختەبەندى سەرمەمى: چارچىۋەى لەسەر
 ۋەستان: بەرزەك (۲) كارگىرى گالىسكى ھاتۇچ.
 (۳) گەشتكەردن بەم جۇرە گالىسكانە.
 (۴) شانۇنامە پىشەكەش كەردن يا نواندن.
staging area, شۈينى كۆپۈنەۋەۋە ئامادەكەردنى لەشكر پىش ھىرش
 بىردن.
stagnancy (stag'nən-si), *n.* ۋەستان (ئاو) ۋەستائى:
 پەنگۋاردنەۋە.
stagnant (stag'nənt), *adj.* (۱) ۋەستائو (ئاو): پاۋەستائو:
 پەنگۋاردنەۋە: (*~ water*).
 (۲) بۇگەن (ئاو بەمۇى پەنگۋاردنەۋەۋە): پىس.
 (۳) مردوۋ (مەجان): خاۋ: سىست: نەبۇك: سارد (بازاپ): ھىۋاش:
 (*a ~ mind; a ~ economy*)
 بۇگەن كەردن (بەمۇى پەنگۋاردنەۋەۋە):
 لە چالاكى كەرتن: سىست بىۋىن: (*The water ~s.; The mind ~s.*)
v.t. بۇگەن پىكەردن.
stagnation (stag-nā'shən), *n.* (۱) بۇگەن كەردن (بەمۇى پەنگ
 خوارنەۋەۋە): نەبۇكى: سىستى: خاۋى: مردن (مەجان).
 (۲) دۇشى بۇگەن كەردن يا نەبۇكى.
 (۱) شانۇسى: ھى خۇنۋاندىن.
 (۲) دەستكەرد: بۇ پىزەلەيدان يا خۇدەرخەست كراۋە: درۇنە: پوۋالەتى
staid (stād), *archaic past tense and p.p. of stay*
adj. (۱) نەگۇر: جىگىر: چەسپاۋ.
 (۲) سەلار: سەنگىن: خۇپاگر: ئاغر: پىكروپىك

- stain** (stān), *v.t.* (۱) لکه‌دار کردن؛ پیس کردن؛ پله لیدان.
(۲) ناو پیس کردن؛ لکه‌دار کردن. (۳) پهن کردن؛ بویه کردن.
(۴) پهن کردن شتی ووردو بن پهنک (بو تیوانین و لیکولینومە به گمردین).
v.t. پهن کردن
n. (۱) پهنه؛ لکه. (۲) لکه؛ ناو پیسی؛ ناوینان.
(۳) پهنک (بو پهنک کردن دارو تمخته و قوماش)؛ بویه.
(ب) پهنک. بو پهنک کردن شت بو تیوانین و لیکولینومە به گمردین.
stained glass, شوشه‌ی رهنگ کراو (رهنک هی پهنجهره‌ی کلینسه و همدئ خانوو)
stainless (stān'lis), *adj.* (۱) بن لکه؛ بنگرد؛ بن پهنه؛ پاک.
(۲) رهنک نگر؛ رهنک هملنمین؛ نه‌خوراوه (کانزا).
stainless steel, پولای رهنک نگر؛ پولای رهنک هملنمین.
stair (stār), *n.* (۱) staircase, (pl.)
(۲) پله‌ی پین پلیکانه؛ پله‌ی قالدیره.
staircase (stār'kās'), *n.* پین پلیکانه؛ پین پیلکه؛ قالدیره.
stairhead (stār'hed'), *n.* تهرقه‌سهری پین پلیکانه
stairway (stār'wā'), *n.* = staircase.
stairwell (stār'wel'), *n.* بیر پین پلیکانه؛ نمر بوشاییه‌یه که پین پلیکانه‌ی خانویه‌کی چنند نه‌ومی تی‌دایه؛ قولنگه‌ی پین پلیکانه.
stake (stāk), *n.* (۱) سنگ؛ منخ؛ سنجوق؛ به‌پروله‌ی دهوار.
(۲) سنگ یا داری تاوانکار پئوه به‌ستنه‌وه و سووتاندن.
(۳) سووتاندن تاوانکار به‌به‌ستنه‌وه به سنگیک یا ستوونیکه‌وه.
(۴) شیش سنگی پشت لوری و فارگونی پشت به‌تال بو پارگرتن و نکمرتته خواره‌وه‌ی نار.
(۵) (pl.) باره‌ی گروو له‌سهرکراو؛ گروو:
(*The gamblers were playing for high ~s.*)
(۱) خه‌لات (پیشبرکین).
(۲) پیشبرکین‌یه‌که که براوه خه‌لاتی تیا وهرگرتن.
(۳) به‌ش یا سوود (له‌سهرکوتنی پرژویه‌کی دارایی مەترسیدار، ده‌سگایه‌ک. کارنک. یا وولاتیکدا): (*to have a ~ in a company*).
(۴) grubstake, [Colloq.]
v.t. (۱) نیشان‌کردن و کردن به‌هی خو (شوین، سنوور).
(۲) قایم کردن (به‌سنگ)؛ چه‌سپاندن؛ دار دانه به‌ر بو پالپشتی.
(۳) به‌ستنه‌وه (به‌سنگ یا داره‌وه).
(۴) (in; ~ out)، سنوور گرتن؛ شوورده بو کردن؛ پهرژین کردن.
(۵) گروو له‌سهرکردن؛ خستنه‌وه مەترسی‌یه‌وه:
(*He ~ his wealth on the outcome of this race.*)
(۱) grubstake, [Colloq.]
at stake, له‌مەترسیدایه؛ مەترسی ئی ده‌کرتن:
(*Our lives were at stake.*)
pull up stakes, [Colloq.], گواستنه‌وه (مان، دهوار، هموار، کارو کاسبی... هتد).
stake body, لوری سهر به‌تالی دمور به‌شیش یا سنگ گیارو بو نکمرتته خواره‌وه‌ی نار.
stake-holder (stāk'hōl'dēr), *n.* گره‌وگر که‌سینگه پاره‌ی گروو له‌سهر کراوی لا دانه‌رنیت تا نه‌جامی گرووکه دمورده‌کرتن.
stake out, چاودیری کردن له‌لایه‌ن پۆلیسهره.
stalactite (stə-lak'tit, stal'ak-tit'), *n.* ستالاکتایت
چلوره‌یه‌کی کلسیبه له بنمیع و به‌زاییه‌کانی نه‌شکهرتیه شوپ‌دیمیتیه‌وه.
stalag (stal'ag), *n.* نۆردوگای زهره‌مائی نه‌لمانی بو ده‌ستبهرانی
چه‌نگ له‌سهر بازو نه‌فسه‌ریاران.
stalagmite (stə-lag'mit, stal'ag-mit'), *n.* ستالاکمایت
چلوره‌یه‌کی کلسیبه له بنی نه‌شکهرتیه پیدایه‌بیت (همدیک جار به چلوره کلسیبه شوپ‌دیموگان "ستالاکتایت" ده‌گات).
stale (stāl), *adj.* (۱) کۆن و بن تام؛ کف‌و‌کول نه‌ماو: (*~ beer*).

- (ب) کۆن (نان)؛ کۆن و رهنق: (*~ bread*).
(ج) پیس؛ نۆکسجینی که‌مه؛ وه‌ستاو: (*~ water or air*).
(د) بو کۆنی ئی دیت؛ بۆگن.
(۲) کۆن؛ سوواو؛ بن تام؛ په‌ریوت: (*a ~ joke; ~ gossip*).
(۳) لاوازا؛ هیز پین نه‌ماو؛ بن کف‌و‌کول.
(۴) په‌ریوت یا له‌کارکه‌وتو به‌هزی کات زۆر به‌سهردا تی‌په‌ریوتنه‌وه:
(*a ~ debt*)
v.t. & v.i. کۆن بوون؛ بن تام بوون؛ بو کۆن ئی هاتن؛ په‌ریوت بوون.
stale (stāl), *v.i.* میزکردن (نه‌سپو و ره‌شه‌ولاخ).
n. میز (نه‌سپو و ره‌شه‌ولاخ)
stalemate (stāl'māt'), *n.* (۱) شا چه‌قین (شه‌تره‌نج)؛ یاری پینش "کش شا". (۲) گیرخواردن (گفتوگو)؛ چه‌قین؛ وه‌ستان؛ پیک نه‌کورتنی دوو لا له‌گفتوگوداو گیرخواردنیان:
(*The negotiations have reached a ~.*)
v.t. (۱) گیرخواردن شا (شه‌تره‌نج).
(۲) گیرخواردن (گفتوگو)؛ وه‌ستاندن؛ راوه‌ستاندن.
stalk (stōk), *v.i.* (۱) به‌قنچ‌وقیتی و به‌فیزه‌وه پویشتن:
(*He ~ed out of the room in anger.*)
(۲) ته‌شه‌نه‌کردن؛ پیندا پویشتن یا بلا‌بوونه‌وه:
(*Famine ~ed through the land.*)
(۳) به‌پین خشپه شوین که‌وتن؛ به‌دزی‌یه‌وه دواکه‌وتن.
v.t. (۱) به‌پین خشپه شوین که‌وتن (تی‌چیری راو، دوژمن، سووسه).
به‌دزی‌یه‌وه دواکه‌وتن: (*to ~ a deer*).
(۲) پیندا بلا‌بوونه‌وه؛ گرتنه‌وه: (*Terror ~ed the streets.*)
(۱) پویشتنی قنچ‌وقیت و به‌فیز.
(۲) به‌پین خشپه شوین که‌وتن (تی‌چیری، دوژمن، سووسه).
-stalker (*n.*).
stalk (stōk), *n.* لاسک؛ لاسق؛ قنچک؛ قه‌ف؛ دارک؛ قه‌د.
-stalky (*adj.*).
stalking-horse (stōk'ij-hōrs), *n.* (۱) نه‌سپیکه یا شتیکه له نه‌سپ بیچن که‌ راوچی خوی له‌په‌نادا ده‌شاریتیه‌وه.
(۲) بیانو؛ به‌لکه؛ شتیکه مه‌به‌ستی راسته‌قیته‌ی پین بشاریتیه‌وه.
(۳) که‌سینگی نامزه‌دکراوه له‌هملیزاردنیکدا بو دایوشینی که‌سینگی گرنکتر یا به‌ش به‌ش کردنی نه‌ی ده‌نگانه‌ی به‌رامبه‌ره‌که‌ی وه‌ری ده‌گرتن.
stall (stōl), *n.* (۱) ته‌ویله؛ تاو‌له؛ گمور.
(۲) خانه‌ی وولاتیک له‌ته‌ویله‌یکدا. (۳) (۱) قه‌قه‌زه‌ی سهرده‌می بازار؛ کانتین.
(ب) ته‌خته یا کورسی پیشمهره‌ی کلینسه.
(ج) [British]، کورسی به‌رده‌می شانق.
(۴) کیفی په‌نجه (له‌لاستیک دروست ده‌کرتن بو پاراستنی په‌نجه).
(۵) هینواش بوونه‌وه‌ی فو‌وکه و کوژانه‌وه‌ی به‌ناسمانه‌وه.
(۶) وینستگه یا مۆلگه‌ی فوتومبیلنک.
v.t. (۱) کردنه ته‌ویله‌وه؛ دابه‌ستن (به‌ران). (۲) چه‌قین (له‌قوپ یا به‌فردا).
(۳) راوه‌ستاندن؛ وه‌ستاندن. (۴) له‌پیر کوژانه‌وه و وه‌ستانی مه‌کینه‌ی فو‌وکه.
v.i. (۱) کرانه ته‌ویله‌وه؛ له‌تاو‌له‌دا بوون. (۲) چه‌قین (له‌قوپ یا به‌فردا).
(۳) راوه‌ستان؛ وه‌ستیدن؛ وه‌ستان؛ چه‌قین.
(۴) کوئوپر کوژانه‌وه و وه‌ستانی فوتومبیل؛ په‌که‌وتن؛ وه‌ستان؛ چه‌قین:
(*The car (or engine) ~ed but I started it again.*)
(۵) وه‌ستانی مه‌کینه‌ی فو‌وکه له‌به‌ر هینواش پویشتنی.
stall (stōl), *v.i.* به‌فیل‌وته‌له‌که دواخستن یا وه‌ستاندن؛
خو نه‌دان به‌ده‌ستوه؛ به‌ده‌مه‌وه گرتن.
v.t. (~ off), به‌فیل‌وته‌له‌که دواخستن یا پارگرتن؛ به‌ده‌مه‌وه گرتن؛
پارگرتن به‌خو ئی دزینه‌وه:
(*He could no longer ~ off his credits.*)
n. به‌ده‌مه‌وه گرتن؛ فیل‌وته‌له‌که‌یه‌که بو خۆدزیننه‌وه له‌ئهرکیکی ناخوش یا دواخستن و پارگرتنی شتیکه ناخوش.

stall-fed

stall-fed (stɒl'fed'), *adj.* دابەستراو (بەيران) دابەستە
stall-feed (stɒl'fɛd'), *v.t.* (۱) دابەستراو (بەيران) قەلەوکردنەوه
(۲) گۆزە پێدان

stallion (stal'yən), *n.* ئەسبى بەرپر

stalwart (stɒl'wɜrt), *adj.* (۱) تىكسەراو تۆكەمە: بەهەيز

(۲) ۱. ئازا: قارەمان. (ب) پشت پىن بەستراو: يەك دال: چالاك: ئەگۆ: لاندەر

دوو دلى ئەكەر: يەك بارا: بەپروا: (*a ~ supporter of freedom*)

n. (۱) كەسنى تىكسەراو يا تۆكەمە: كەسنى بەهەيز

(۲) لايەنگرىنى ئەگۆ: يا بەپروا دوودلى ئەكەر (بەتايىبەتى ھى حيزنىك يا

مەسەلەيەكى پاميارى).

stamen (stā'mən), *n.* نېرەندامى گول: نېرەك.

stamina (stam'ə-nə), *n.* بەرگەرتن (مرو): كىش: بەكشىش:

تىن: ھيز

staminal (stam'ə-nəl), *adj.* (۱) بەكشىش: مەتىن: بەرگەگر

(۲) نېرەكى تايىبەتى بە نېرەندامى گول.

staminate (stam'ə-nit, stam'ə-nāt'), *adj.* (۱) نېرەكياڭ پىئوھ

ئەلام نېرەكياڭ پىئوھ: نىيە (گول): ھەر نېرەنداميان ھەيە.

(۲) نېرەكدار: نېرەندامى ھەيە.

staminode (stam'ə-nō'd), *n.* Also staminodium. نېرە-

ئەندامى پىن نەر يا ئې.

stammel (stam'l), *n.* [Obs.] ۱. كالاىەكى خورى زېرى سورە

بۇ جلى ژىرەوه. (۲) پەنگى سورى ئەم كالاىە

stammer (stam'ər), *v.t. & v.i.* لال بوون: زامان گىران:

زامان تىكەن: پىنكەل بوون: زامان لال بوون

n. لالى: زامان گىران: زامان گىرى.

-stammerer (*n.*); **stammeringly** (*adv.*).

stamp (stamp), *v.t.* (۱) بە قايم پىن پىيانا: پىشىل کردن

(۲) (۱) پىن دان بە زەويدا بە توند: زەوى كوتانەوه بە قاچ: پىن كوتان بە زەويدا

بە قايم: تەپە ئى ھەلسان: (*He ~ the floor in anger.*)

(ب) (*to ~ out*) ~ پىشىل کردن: پىن لەقەلىدان: ھارپن: كوتاندنەوه: پىن پىيانا:

پىشاندنەوه (*to ~ out a cigarette; to ~ out a revolt*)

(۲) لەسەر ھەنگەندن (ئاو، نىشانە):

(*He ~ his initials into the leather.*)

(۴) نىشانەلىدان.

(۵) ەك نەخش تىدا ھەنگەنران.

(*The incident was ~ in her memory.*)

(۶) مۆرکردن (بروانامە) مۆرلىدان: دامغەلىدان: پوول لىدان: شەقل کردن.

(۷) [Dial.] ھارپن (كانزاي خا).

v.t. (۱) پىن دان بە زەويدا بە قايم: زەوى كوتانەوه بە قاچ: پىن كوتان بە زەويدا.

(۲) بە نەپەتەپ پۇيشق: تەپەي پىن ھاتن.

n. (۱) پىن دان بە زەويدا: پىن كوتان بە زەويدا.

(۲) مەكىنە ھارپنى كانزاي خا. (۳) دارىزگە: قانپ.

(۴) دارىزە: شتى لە قالب دراو يا بە قالب درووستكراو

(۵) مۆر: دامغە: ئىستەمپا: شەقل.

(۶) (۱) پوول ھى مېرى يا بازرگانى: (*trading ~*)

(ب) پوول پۇستە: (*postage ~*)

(۷) نىشانە: نىشانەي تايىبەتى:

(*The book bears the ~ of its author's genius.*)

۸. تايەخۇ: چەش: جۆر

stampede (stam-pēd'), *n.* ۱. يالەپەستۆيەكى لەپىر بۇ راگردن يا

دەربازبوون (دەشەرولاخ) (۲) يالەپەستۆي لەپىر.

v.t. لەپىر کردن بە يالەپەستۆ بۇ دەربازبوون.

stamper (stam'pēr), *n.* (۱) مەتالەكەرەوى پوول پۇستە

۲. شەقلەكەر: نىشانەكەر (۳) دارىز: لەقالبەدر.

۴. مەكىنە بەردو كانزاي خا ھارپن يا ووردکردن

stand

stamping ground, [Colloq.], ھەوارگە: شوئىنكى پەسەندى

يەكگرتنى ئاسايى خەك يا گياندار: مۆلگە: شوئىنكى كە كەسنىك ھەزى ئ

دەكاتر ھەيشە بۇي دەچن.

stamp mill, (۱) كارگەي ھارپن يا ووردکردنى كانزاي خا.

(۲) مەكىنەي ھارپن يا ووردکردنى كانزاي خا.

stance (stans), *n.* (۱) شىۋەي ۋەستانى مرو: يا گياندار (بەتايىبەتى

ھى يارىكەر لەكاتى لە تۇپ دانا): ھەلوئىست.

(۲) ھەلوئىست (بەرامبەر بە مەسەلەيەك):

(*What is his ~ on independence for minorities?*)

stanch (stanch), *v.t.* (۱) خوئىن ۋەستاندن: بەرگرتن.

(۲) خوئىنى برىن ۋەستاندن: خوئىن گرتنەوه: خوئىن ۋەستاندنەوه.

(۳) [Archaic or Dial.] كەمكردنەوه: كوتاندنەوه: شكاندن (تىنۋىتى)

v.i. خوئىن ۋەستان.

adj. - **staunch**.

stanchion (stan'shan), *n.* (۱) كۆلەكە: دىرەك.

(۲) يەككىكە لەي شىشە ستوونىيانەي مانگاي پىن دەبەستىرتنەوه لە گەردا

v.t. (۱) كۆلەكە دانەبەر. (۲) بەستەندەوى وولاخ بە شىشى ستوونىيەوه.

(۱) (۱) بە پىئو ۋەستان: ۋەستان: راۋەستان

(ب) بايەكى تايىبەتى ھەبوون بە پىئو: (*He ~s six feet.*)

(ج) ھەلسانە سەر پىن: بەرزىبونەوه. (د) رەپ بوون: ھەلسان (كېر)

(۲) بە جۆزىكى تايىبەتى ۋەستان: لە شوئىنكى تايىبەتدا ۋەستان.

(*to ~ aside*)

(۲) ھەلوئىستىكى تايىبەتى ھەبوون يا ئوۋادن. (*to ~ fim on an issue*)

(۴) لە بارىكە يا ھەلوئىستىكى تايىبەتدا بوون: (*He ~s accused.*)

(۵) رەئىيەكى تايىبەتى گرتن لە دەريادا.

(۶) [Obs.] دوودلى کردن: پارايى کردن

(۷) لە پەلەيەكى تايىبەتدا بوون: (*She ~s first in her class.*)

(۸) لە بارىكى تايىبەتدا بوون: (*He ~s to make quite a profit.*)

(۹) [British] خۇ نامزەدکردن يا پالاۋتن (ھەلئۇاردن).

(۱۰) (۱) راۋەستان: لەسەر بىنگە يا بىن ۋەستان.

(*A clock ~ on the mantle.*)

(ب) لە شوئىنكى تايىبەتدا بوون: (*The house ~ on a hill.*)

(۱۱) (۱) تەبزوۋان: ۋەستان: جۈولە نەمکردن:

(*The car ~ in the garage for a week.*)

(ب) پەنگەۋاردنەوه: ۋەستان: قەتەيس بوون:

(*tears ~ing in her eyes*)

(۱۲) وا بوون: گونجان: سازان: (*It ~s to reason.*)

(۱۳) (۱) لە شىۋەيەكى تايىبەتدا بوون:

(*to copy a passage exactly as it ~s*)

(ب) ھىشقا ھەر درووست بوون: ھەر ەك خۇ مانەۋەو ئەگۆيان

(*The law still ~s.; The order given last week still ~s.*)

(۱۴) تواناي پەرىن ھەبوون (ئەسپ).

(۱) (۱) ئەفەۋاتان: مانەۋە: سەرگەرتوۋو بوون: دەربىردن:

(*This book will ~ the test of time.*)

(ب) بەرگەگرتن: دەربىردن: خۇراگرتن: (*He ~s pain well.*)

(ج) ھەز لە چارە کردن: لەگەندا دەربىردن:

(*She can't ~ her boss.; I can't ~ that guy.*)

(د) لە توانادا بوون: (*He can ~ another drink.*)

(ه) ئارام گرتن.

(۲) بەرگەگرتن: بەرھەستى کردن: بەرگى کردن: (*to ~ a siege*)

(۳) ەل بۇ دان: پىن کران: نۆشېن: بەسەرداھاتن: (*to ~ trial*)

(۴) پىن ھەلسان: کردن (پاسەۋاش): ئەرك پىنېن: (*to ~ guard*)

(۵) وىزکردن: پارەدان.

(۶) ۋەستاندن لەسەر پىن: راۋەستاندن: راستکردنەوه.

(۱) ۋەستان: راۋەستان: مانەۋە لە شوئىنكىدا.

لايەنگىرىكى دىئىزى ئامادە. (۲) بىركار: شىنكى ھەمىشە ئامادە بۇ بەكارھىنانى لە بىرىنى شىنكى تۇر! جىگىرى ھەمىشە ئامادە.

standee (stan-dē'), *n.* كەسىپكى بە پىئو ۋەستى ۋەستى بىن جىگىرى.

stand-in (stand'in), *n.* (۱) جىگىرى ئۆيىنى سىنەما شائۇ لەكاتى ئامادەكردى كامىرا ۋەستى تۇر. (۲) جىگىر.

standing (stan'ding), *n.* (۱) ھەلسانە سىر پىن: پاۋەستان! ۋەستان! بە پىئو ۋەستان. (۲) جىنى ۋەستان! ۋىستىگە. (۳) ئارباڭ: ئاۋ! پەلەپايە ۋە پىزۇ ئاۋى باش:

[a man (lawyer, writer) of high ~ ; to be in good ~]

(۴) ماۋى بون: كۆن ۋە تازەبى (نەرىت، خو، ئاۋى، ئەندامىتى ... ھتد):

[a custom (law, dispute, record) of long ~]

(۱) (۱) بە پىئو ۋەستى! بە پىئو ۋەستى! لىسەر پىن: *adj.* (the ~ audience)

(ب) بە پىئو: نە بېراۋەتە: (~ corn, grain, timber, etc.) .

(۲) بە پىئو كراۋ بە پىن گۆر: بەستىنە: (a ~ jump) .

(۳) لەگەرگەتۇر: كار پىن ئەگراۋ! لەگەرگەتۇر! كارنەكەر:

(a ~ engine, factory, etc.)

(۴) ۋەستى (ئاۋ): (~ water) .

(۵) (۱) ھەمىشەبى: ئاسەردەمى! بەردەم:

(a ~ invitation to dinner; a ~ army; a ~ offer)

(ب) ھىشتا ھەر دىروستە كارى پىن دەكرى: (a ~ rule) .

(ج) جىگىر: نەبۆك: نەجوۋلىنراۋ! نەبۆت.

standing army, سىۋا ھەمىشەبى: لەشكرى ھەمىشەبى نەك تەنە لەكاتى جەنگدا.

standing committee, لىژنە ھەمىشەبى (بەتايىبەتى ھى بەرلەمان). standing order, (۱) فەرمانى ھەمىشەبى (سىۋا).

(۲) (pl.). پەبەرەۋى ھەمىشەبى (بەرلەمان).

standing room, جىنى پاۋەستان (باش گىرانى ھەمىۋ كورسىيەكان لە شانۇ، يارىگا، يا ھى ھاتۇچۇدا ... ھتد).

standish (stan'dish), *n.* [Archaic], = inkstand.

stand-off (stand'ôf'), *n.* (۱) خۇ دوور راگرتن! خۇ ئى دوور راگرتن:

خۇ ئى دوور راگىران (۲) پارسەنگ: ھاۋاكان.

(۳) بەرامبەرى (پىشپىركى، يارى) بەرامبەرىۋ: ھاۋابوون.

adj. = standoffish.

standoffish (stand'ôf'ish), *adj.* دوورەبەرنىز! روۋپىنەدەر! گۆشەگىر! ساردا! خۇ دوو راگر.

stand oil, پۇن كەتاسى داخ كراۋ خەستىكراۋ (لە بۇيەدا بەكاردىت).

stand-out (stand'out'), *n.* (۱) كەسىپكى ھەمىشە نەگۇنجاۋ لەگەن.

بېراۋەراۋ كۆمەند! گىرەنەكەر. (۲) كەسىپكى دەرگەرتوۋ لىھاتوۋ.

stand-pat (stand'pat'), *adj.* [Colloq.], كۆنەپەرست! نەگۇر! ھەز بە گۇرپىن نەكەر.

stand-patter (stand'pat'ēr), *n.* [Colloq.], كەسىپكى كۆنەپەرست! كەسىپكى دۇر بە گۇرپىن.

stand-point (stand'point'), *n.* (۱) جىنى لىئو پوانىن! شوئى لىئو سەپىركردى شىنكى. (۲) ھەلۋىست! پا! بېر! پىو (ئەللىن: لەم پەروە):

شىۋە تىروانىن ۋە ھەلسەنگاندن.

stand-still (stand'stil'), *n.* چەقەن! ۋەستان! گىرخواردن: (to come to a ~)

stand-up (stand'up'), *adj.* (۱) پاۋەستاۋ! بە پىئو ۋەستاۋ (۲) رەق ۋەستاۋ (ملىۋان)! نە ئۇشتانە: (a ~ collar) .

(۳) بە پىئو كراۋ! بەسەر پىئو:

(a ~ meal, drink, etc. ; a ~ comedian)

stang (staŋ), archaic past tense and p.p. of sting.

stanhope (stan'hōp, stan'əp), *n.* گالىسكەبەكى سۈۋىكى

سەرگراۋى يەك كورسى دوو يا چار پىچكەبىيە.

stank (staŋk), alternative past tense of stink.

stannary (stan'ēr-i), *n.* [British], كانە تەنەكە: كارگى تەنەكە پوختەكردن.

stannum (stan'əm), *n.* تەنەكە (كانزا): قەلۋى.

stanza (stan'zə), *n.* بېرگە ھۆنراۋە (ھەندىك چار چوارخەشتەكىيە ۋە ھەندىك چار زىيات! بېرگە ھەلبەست.

stapelia (stə-pē'li-ə), *n.* پەۋەكەنى گول ئەستىزەبى زەرد يا نەرخەۋانى بۆگەنە.

stapes (stā'pēz), *n.* ئىسكە ئازەنگى: يەنكىكە لە سىن ئىسكى بچوۋى گۆنى ئاۋەراستى گىانداری شىردەر. (ھەروەھا " stirrup bone " .

(۱) پىشپىركە (staf'i-lō, staf'i-lə), Also staphyl, بەماناۋى: (۱) زمانە بچكۆلە (ب) ھىشۋوبى.

staphylococcus (staf'i-lə-kok'əs), *n.* مىكروپىكى ھىشۋوبىيە (دەپىتە ھى كىم دىروستىۋون لە دوۋەلدا).

staphyloplasty (staf'i-lə-plas'ti), *n.* ئەشتەگىرى زمانە بچكۆلە ۋە مەلشۋ.

staple (stā'p'l), *n.* (۱) بەرەم يا فرۇتەنى سەرەكى ئاۋچەبەك يا ۋولانتىك. (۲) كەرەسە سەرەكى شىنكى: ماددە پىكەنەرى سەرەكى شىنكى.

(Politics is the ~ of his conversation.)

(۳) كەرەسە خاۋ

(۴) فرۇتەنى يا خواردەمەنى ھەمىشە پىئوست ۋە بەكارھىنراۋ!

فرۇتەنى سەرەكى: (~ Flour, sugar, and salt are ~s.)

(۵) (۱) پىشپىركە لۆكە كەتان ۋە خورى (لە پوۋى دىزىۋى چاكىيەۋە).

(ب) دىزىۋى نەمە چاكى تايىبەتى پىشپىركە ۋەھا.

(۶) [Archaic], بازپى سەرەكى.

adj. (۱) ھەمىشە پىئوست ۋە بەكارھىنراۋ (فرۇتەنى، خواردەمەنى):

(Rice, wheat, and sugar are ~ foods.)

(۲) سەرەكى (بەرەم، فرۇتەنى):

(Coffee is the ~ product of Brazil.)

(۳) سەرەكى: گىرگىرىن: ئاساسى: (~ topics of gossip) .

v.t. جىاكرەنەۋى لۆكە كەتان بەپىنى دىزىۋى چاكى پىشپىركەنى.

staple (stā'p'l), *n.* (۱) دەرىزىيەكى دوو سەرەبە بۇشت پىن دان لە دىۋارو پوۋى تر. (۲) دەرىزىيەكى ۋەھايا بۇ كىتەب دەفتەر لىكەن:

دەرىزى كىتەب.

v.t. لىكەن بە دەرىزى ۋەھا! لە دىۋاردان بە دەرىزى ۋەھا:

(to ~ papers together)

stapler (stā'plēr), *n.* (۱) فرۇشپار يا دەلانى فرۇتەنى ۋە خواردەمەنى ھەمىشە پىئوست ۋە بەكارھىنراۋ (۲) خورى لۆكە كەتان جىاكرەۋە.

stapler (stā'plēr), *n.* مەكىنە دەرىزى (بۇ پەروە كاغەز لىكەن) دەرىزى دان.

star (stär), *n.* (۱) ئەستىزە! ھەسارە. (۲) شىۋە ئەستىزە.

(۳) ئىشانە، دىروشم، يا شىۋەبەكى ئەستىزەبى.

(۴) ئىشانەبەكى بچكۆلە ئەستىزەبەكە لە پەراۋىزى كىتەبدا بەكار دەھىنرت:

ئەستىزەچكە. (ھەروەھا " asterisk " .

(۵) ئەستىزە گىرۋەك.

(۶) (۱) كەلۋ (ئەستىزەناسى، بەتايىبەتى لەروۋى كاركرەنە سەر بەختى

مۇقەرە! بىر: گۇ ئەستىزە. (ب) (pl.). چارەنوس! بەخت.

(۷) كەسىپكى لىھاتوۋ ئاۋدار لە پىشپىركە (بەتايىبەتى ۋەرنىش):

(a basketball ~)

(۸) ئۆيىنى سەرەكى فىلىمىكى سىنەما! ئۆيىنىكى بەئاۋابانگى سىنەمايى

بەتايىبەتى كە دەۋرى قارەمانى بېيىن لە فىلىمىدا.

v.t. (۱) بە ئەستىزە پازاندەۋە! ئىشانەكرەن بە ئەستىزە.

(۲) نەمە بۇ دانانى شىنكى بە ئەستىزە! ھەلسەنگاندنى شىنكى بە ئەستىزە بۇ

دانان. (۳) ئەستىزەچكە لەسەردانان (پەراۋىزى كىتەب).

(۴) پىشپىركەش كوردنى ئۆيىنىكى سىنەمايى لە دەۋرى قارەمانىدا.

(۶) دستگیر کردن: پمیدامبون: (How did the war ~ ?)
 (۱) راجله کاندن: داچله کاندن: هلساندن (پای) پاپه راندن:
 (We ~ed three birds at one time.)

(۲) ترازاندن: شلوق کردن: جوولاندن.
 (۳) خستنگه: (نوتومبیل، مەکینه) خستنگه کار: خستنه نیش:
 (to ~ a car, an engine, etc.)

(۴) هینانه کایهوه (باس): هینانه پئشموه.
 (۵) گردنموه (بعلووعه، بۆری)

(۶) دستگیر کردن: (We ~ed work early this morning.)
 (۷) نیشانه: دستگیر کردن دان (پیشبرکن): (to ~ runners in a race)

(۸) دانان: دامه زاندن: گردنموه (قوتایخانه): بوردی بناغه دانان:
 دروست کردن: (to ~ a school, movement, an organization)

(ب) گردنموه (ناگن): داگیرساندن: (to ~ a fire, fight, war, etc.)
 (۹) خستنه سهر نیش: دامه زاندن:

(to ~ a person in life, business, etc.)
 n.

(۱) راجله کین: پاپه رین: هلسله مینموره: پاته کان.
 (۲) جومجولنی له پرو کم خایین: (by fits and ~s)

(۳) پارچه ی ترازو: ترازو.
 (۴) (۱) دستگیر کردن.

(ب) سهرتا: نوک: بیره: جن یا کاتی دستگیر کردن: (from the ~)
 (۵) نیشانه: دستگیر کردن: پیشبرکن.

(۶) همل دستگیر کردن
 start out, (۱) کورتنه: دستگیر کردن: (گمشت).

(۲) دستگیر کردن: (کار، پروژ، پیشه، نریت ... هتد).

start up, (۱) راجله کین: داچله کین: هلسله مینموره: پاپه رین.
 (۲) له پرو دهر کورتن یا قوت بونموره: له پرو پمیدابون یا سهرمه رینان.

(۳) خستنگه کار: (to start up a motor, car, etc.)
 starter (stär'tēr), n.

(۱) دستگیر: (۲) بهمداری: پیشبرکن.
 (۳) شو کسه به نیشانه: دستگیر کردن: پیشبرکن: دهدات.

(۴) نامیری مەکینه خستنگه کار: نامیری خو خستنگه کار.
 (۵) کارگیری خستنه پئی پاس و فزیکه ... هتد. (۶) هورین.

star thistle, جویزه که کهرتشی.
 starting post, جوی غارغارین: دستگیر کردن: سهرتای غارغارین.

startle (stär'tl), v.t. (۱) راجله کاندن: هلسله مینموره: پاپه راندن.
 داچله کاندن (۲) دل داخوریاندن: سهرسوماندن: پشوکاندن: سهرسام کردن

v.t. (۱) راجله کان: هلسله مینموره: سلگردنموره: راجه رین.
 (۲) دل داخوریان: سهرسوماندن: سهرسام مان.

n. (۱) راجله کین: هلسله مینموره: سلگردنموره.
 (ب) دل داخوریان: دلخوریان: خوریه: (۲) شتی راجله کین یا داخوریان.

startling (stär'tlin), adj. دل داخوریان: سهرسومیننر:
 (- news; a ~ revelation)

starvation (stär-vä'shən), n. (۱) برسیستی: له برسا مردن.
 (۲) له برسا مراندن

starve (stärv), v.t. (۱) له برسا مردن
 (۲) بن بهش بوون: نۆر پیووستی پین بوون.

(۳) [Colloq.] نۆر برسی بوون: برسی بوون.
 (۴) [Archaic] له سهرمادا مردن: نۆر سهرمابوون.

v.t. (۱) له برسا مراندن.
 (۲) برسی کردن: نۆر بۆ هینان یا به نۆر پین کردن:

(They ~d the city into submission.)
 starve for, بۆ برسی بوون: بۆ پهریشان بوون: نۆر پیووستی پین بوون:
 (He is starving for affection.)

straveling (sträv'lin), adj. (۱) برسی ۲ هه ژار (۳) گهنگ: کم
 کسه ی پ گیاندارنکی برسی: کسه ی پ گیاندارنکی له برسا لاوازو پوکاره. n.

stash (stash), v.t. & v.i. شاردنموره: بۆ پورتنه گانه: ههنگرتن:

خستنه لاوه: (to ~ away some money, food, etc.)
 شتی شاراره ی به نرخ (پاره، خوارده مین ... هتد).

n. (۱) (۱) وهستانی خوین: خوین پاوهستان. stasis (stā'sis, stas'is), n.
 (ب) پخوله گران: قهیزی. (۲) نه بزوان: جووله نه کردن: نه جوولان: لهنگه رگرتن

پاشگرکه بهمانای: (۱) وهستان. -stasis (stā'sis, stas'is),
 (ب) لهنگه رگرتن: نه بزوان

پاشگرکه بهمانای: راگیرکه (له پله یکی تایبه تیدا): -stat (stat),
 (thermostat)

state (stāt), n. (۱) بارودوخ: چوینتی:
 (His affairs are in a bad ~.)

(۲) بارودوخکی ههستی تایبه تی: (a ~ of melancholy)
 (۳) [Obs. or Rare] (۱) پله وپایه ی کومه لایه تی.

(ب) پله وپایه ی بهزی: بهزی: گهرمی.
 (۴) گهرانی ساماندارتی: جوری ژبانی دهوله مەندان: کیش و فشو سامانی

خو نیشاندان: شکو. (۵) [S-], پهرله مانی هندی وولات.
 (۶) [S-], وولات (۷) [S-], میری: فرمانبره وایی: دهوله ت.

(۸) [S-], یه کیک له وولاته کانی نه مریکا.
 (۹) کاروباری میری بهزی. (matters of ~)

v.t. ووتن: پورنکردنموره: دهر برین
 (She ~ the facts. He ~ his views.)

lie in state, خستنه بروی لاشه ی کسه یکی گهره بۆ بینینی له لایین
 گهله ره پینش ناشتنی.

the States, [Colloq.], - The United States.
 State attorney, State's attorney, پارنۆزمری گشتی میری

(دادگهری).
 state capitalism, پختی سهرمایه داری دهوله ت.

State college, دانشگاه میری: کولیجی میری
 state-craft (stāt'kraft', stāt'kräft'), n.

بهزیومهرینی کاروباری میری.
 stated (stāt'id), adj.

(۱) دیاریکراو: ناوبراو: بریار له سهر دراو.
 (۲) ووتراو: پورنکراوه: دهر بریار: ناشکرکراو

State flower, درووشمی گولی یه کیک له وولاته کانی نه مریکا:
 گولی ویلایه ت.

statehood (stāt'hood), n. بوون به یه کیک له وولاته کانی نه مریکا.
 State-house (stāt'hous'), n.

باره گای پهرله مانی یه کیک له وولاته کانی نه مریکا.

stateless (stāt'lis), adj. بین وولات: ناواره: (a ~ person)
 stately (stāt'li), adj.

(۱) بهشکۆ: شوخ: جوانو گهره و خوش:
 (a ~ mansion)

(۲) له سهرخو سهرانه: هیواش و بهشکۆه: (a ~ pace)
 -stateliness (n.).

(۱) ووتن: دهر برین: پورنکردنموره.
 (۲) ووته: ووتار: گوشتار: قسه: بلوانامه: فرموده: راگه یاندن.

(۳) پایورتی حسابی بانق، قهر، یا بیمه.
 state of the art, دوا پله ی پیشکهرتنی پرشته یه ک یا زانیاری یه ک

له سهرده مینگی تایبه تیدا.
 state of war, له جهنگدا بوون: باری جهنگ

state-room (stāt'roōm', stāt'room'), n. ژووری نووستنی
 تایبه تی له شه مەنده فەرنک یا کەشتی یه کدا.

State's attorney, = State attorney.
 state's evidence, بهلگه یا شایه تی میری دژی تاوانکارک (هه ندیک)

جار له لایین هاوتوانیککی خویمه (دادگهری).
 turn state's evidence, شایه تیدان بۆ میری دژی تاوانکارک (که لیک)

جار له لایین هاوتوانیککی یهوه (دادگهری)
 statesman (stāts'mən), n. کاربه دهستی بهزی لیهاتووی میری

stay

- stay** (stā), *n.*
- (۱) پالېشت؛ كۆلەك؛ پشتمك.
- (۲) مليونه بندا تيره يەككى رەقە بۇ پاگرتنى مليون و كەمىرىد ... هتد.
- (۳) (*pl*), كەمىرىد؛ پشتمنى سكو كەلەكە؛ كۆرسىد.
- (۴) پشتمىون؛ پشتمگر: (*He is the main ~ of his family.*)
- v.t.**
- (۱) پالېشتى كىردن؛ پاگىركىردن؛ پاگرتن؛ پاستىكردنە.
- (۲) دلنەوايى كىردن؛ وورە دانەبەر؛ پشتمىوانى كىردن.
- (۳) (*on* ; *upon*), كىردن بە بناغە يا پالېشت؛ پىن پاگىركىردن؛ پشتمگرى پىن كىردن.

stay (stā), *v.i.*

(۱) مانەرە؛ لە شوپىن يا دۇخى خۇدا مانەرە؛ نەگۇزان:

(*She ~ed at home.; The weather ~ed bad for a week.; These clothes won't ~ white.*)

(۲) مانەرە بۇ ماوەيەكى كورت؛ گل خواردنەرە؛ بەنگ بوون:

(*We ~ed at a hotel for two days.*)

(۳) وەستان؛ پاوەستان؛ نەجولان

(۴) پاوەستان بۇ ماوەيەكى كورت؛ چاوەپى كىردن؛ خۇ دواخست:

(*~ a little before continuing on your trip.*)

(۵) [Colloq.]، خۇپاگرتن؛ كۆلەدان؛ لە پىن لانەدان:

(*to ~ the course*)

(۶) [Colloq.]، دوانەكەرتن (پىشپىركى)؛ گرتنەرە.

(۷) [Archaic]، لەسەر مەلۇمىتى خۇ سووربوون؛ مەلۇمىتى خۇ نەگۇزىن؛

خۇ نەدان بەدەستەرە

(۱) وەستاندن؛ پاگرتن؛ پاگىركىردن؛ پىن لىگرتن؛ كۆسپ خستەسەرپى:

(۲) دواخست (فەرمانى دادگا): (*to ~ an execution*).

(۳) [Rare]، كوژاندنەرە (ناشوب)؛ دامركاندنەرە.

(۴) تىنوتى شكاندن؛ نارەزو شكاندن.

(۵) مانەرە هەتا دوايى هاتنى ماوەيەكى تاييەتى:

(*He ~ed the week out.*)

(۶) [Archaic]، چاوەپى كىردن.

(۱) (ب) وەستان؛ وەستىتران. (ب) وەستانىكى كورت؛ پاوەستانىكى كەم.

(۲) دواخست (فەرمانى دادگا)؛ پاگرتن:

(*The man was given a ~ of execution.*)

(۲) (ا) مانەرە بۇ ماوەيەك.

(ب) ماوەى نەم مانەرەيە: (*She had a long ~ in the hospital.*)

(۴) [Colloq.]، خۇپاگرتن؛ بەرگەگرتن؛ دەمرىردن.

(۵) [Archaic]، وەستان؛ چەقن؛ جوولە نەكردن.

(۶) [Obs.]، (ب) كۆسپ (پىن)؛ (ب) دابىنكارى؛ پاگرتن.

staying power, **stay-sail** (stā'sāl), *n.*

بەرگەگرتن؛ خۇپاگرتن؛ دەمرىردن؛ كۆلەدان.

stead (sted), *n.*

(۱) لە جنى؛ لەجىياتى؛ لەبىرتى؛ جنى:

(*If you can't come to the meeting, send her in ~.*)

(۲) سوود؛ كەلك.

(۳) [Archaic or Dial]، جنى؛ شوپىن.

v.t. [Archaic],

stand (one) in good stead,

بەسوودبوون؛ بۇ بەكەك بوون.

تەنگانەدا؛ بەكەك بوون؛ كەلك هەبوون.

(۱) نەردەوام؛ نەگۇزا:

steadfast (sted'fast', sted'fäst'), *adj.*

جىگىر (*a ~ gaze*).

(۲) پشتم پىن بەستراو؛ دلسوز؛ يەك دل؛ نەگۇز.

-steadfastly (adv.); steadfastness (n.).

steading (sted'ing), *n.* [Scot. & Dial.],

(۱) خانووى ناو كىنگە.

(۲) جنى خانوو.

steady (sted'i), *adj.*

(*a ~ foundation, table, etc.*)

(۲) ۱- نەردەوام؛ ھەمىشە؛ نەگۇز (*a ~ gaze; a ~ rise in prices*).

(ب) سەروم؛ ھەمىشەيى (*a ~ job*)

steamer

- (۳) نەگۇز (دەروشت، موز)؛ پشتم پىن بەستراو.
- (۴) ھىمن؛ لەسەرخۇ؛ خۇپاگر: (*~ nerves*).
- (۵) شت بە توند گر؛ سەنگىن.
- (۶) لارەولانەكەر (كەشتى لە زىياندا)؛ بە پاستى و پىنكويىكى پۇشتمو.
- (۱) ھىمن بە؛ خۇت پاگرە؛ بەردەوام بە لەسەر كارەكەت.
- (۲) كەشتىيەكە لىخویرە بە ھەمان شىوہ بەپىن لادان و پىن گۇزىن (فەرمانى سەرەك كەشتىيەوان).

v.t.

جىگىركىردن؛ پاگىركىردن؛ چەسپاندن؛ لەنگەرگرتن: (*to ~ a boat*).

v.i.

جىگىربوون؛ پاگىربوون؛ لەنگەرگرتن.

n. [Slang],

دلدارى سەروم؛ دلدار؛ يار؛ دەلك.

-steadily (adv.); steadiness (n.).

يارى كەسيك بوون بە سەرومى؛

دلدارى كىردن بە سەرومى لەگەل يەك كەسدا:

(*They have been going steady for a year.*)

steak (stāk), *n.*

(۱) توپى گۇشتى گا (بۇ پىزانەن).

(۲) توپى گۇشتى گاى پىزاو.

(۱) دزىن.

(۲) بە دزىيەوہ سەپىركىردن؛ بە دزىيەوہ كىردن: (*He ~s a look.*)

(۳) بە دزىيەوہ لىسەندەن؛ بىردەن بە نەپنى؛ ئى دزىن (مەجان):

(*He ~s her heart.*)

(۴) بە دزىيەوہ چوونەناو.

v.i.

(۱) دزى كىردن.

(۲) بە دزىيەوہ هاتن يا پۇشتم؛ بەپىن خشپە يا بە نەسپايى هاتن وچوون.

n.

(۱) دزى؛ دزىن.

(۲) شتىكى زۆر ھەزان؛ تۆلەكە (مەجان):

(*That shirt at that price is a ~.*)

stealing (stēl'ing), *n.*

(۱) دزى؛ دزى كىردن.

(۲) (*pl.*), شتى دىزاو؛ تالانى.

adj.

(۱) جوولەنەرەي نەپنى؛ كاركىردنى نەپنى؛

كارى نەپنى؛ رەفتارى نەپنى. (۲) نەپنىتى؛ دزىتى؛ پىن خشپەيى؛ پىن چركەيى.

(۲) [Obs.], دزى

(۴) [Obs.], بە نەپنى پۇشتم؛ بە دزىيەوہ پۇشتم.

stealthily (stēl'thē-li), *adv.*

بە دزىيەوہ؛ بە نەپنى؛ بەپىن خشپە؛

بە ماتەمات؛ بەپىن چركە.

stealthy (stēl'thi), *adj.*

نەپنى؛ بە دزىيەوہ كراو؛ پەنھان.

-stealthiness (n.).

steam (stēm), *n.*

(۱) ھەلم؛ ھاو؛ ھەلم وھاو.

(۲) ھىزى ھەلم: (*Many sailing vessels were converted to ~.*)

(۳) [Colloq.], تىن؛ ھىز؛ ووزە: (*to lose ~*).

adj.

(۱) ھەلمى؛ ھەلم؛ بە ھەلم لىخویرا يا گەرم كراو. (۲) ھەلمبەر (بۆرى)

(۳) ھەلم لىندراو.

v.t.

(۱) ھەلم ئى مەلسان؛ ھەلم وھاو ئى مەلسان؛ ھاتنەكول.

(۲) ۈك ھەلم بەرەبوونەرە. (۳) بە ھەلم داپۇشتران (پەنجەرە، شووشە).

(۴) بە ھەلم كاركىردن؛ بە ھەلم پۇشتم.

(۵) توپەبوون:

(*He was ~ing over the insult he had received.*)

v.t.

(۱) ھەلم بەكارەنەن (بۇ پاكرىدەرە، سەوزە لىنان يا كۆلەند ... هتد).

(۲) ھەلم ئى مەلسان؛ ھەلم وھاو لىوہ بەرەبوونەرە.

ھەستى خۇ دەمرىن (بەتاييەتى

let (or blow) off steam, [Colloq.],

ناپەزايى و سكا؛ ھەلشتى ئەوہى لە دلدايە.

steam-boat (stēm'bōt'), *n.* = steamship.

steam-boiler,

مەنجەلى ھەلمى.

steam engine,

مەكىنەى ھەلم.

steamer (stēm'ēr), *n.* = steam engine (۲) = steamship (۱)

steam fitter,
steam heating,
steam iron,
steam-roller,

v.l.

(He ~ed the opposition.)

v.l.

adj.

steamship (stēm'ship), n.

steam shovel,

steam table,

steam-tight (stēm'tit'), adj.

steam turbine,

steamly (stēm'i), adj.

-steamily (adv.); steaminess (n.).

steapsin (sti-ap'sin), n.

stearic (sti-ar'ik, stēr'ik), adj.

steatite (stē'a-lil'), n. = soapstone.

steatopygia (stē'a-tō-pi'ji-a, stē'a-tō-pij'i-a), n.

stedfast (sted'fast, sted'fast'), adj. = steadfast.

steed (stēd), n.

steel (stēl), n.

steel blue,

steel engraving,

steel-head (stēl'hed'), n.

steel mill,

steel wool,

steel-work (stēl'würk'), n.

steel-worker (stēl'würk'er), n.

(۲) دھفریکه که شتی تیدا له ههلم دهریت.

فیتەر یا مەکینجی بۆری ههلم.

گهرمکردنوه به ههلم؛ گهرمی ههلم.

ئوتوی ههلم

(۱) باگردینی ههلم.

(۲) هیزنکی توندو یه بهزهی؛ هیزو دهمسەلاتیکی بهزەبرو دلەرێ.

(۱) پنگه کوتانهوهو پنگه کردن به باگردینی ههلم.

(۲) پلێشاندنوه؛ هاپین؛ به دلەرێقانه پێشێل کردن؛ بهی بهزەوییانه بهزاندن؛

(۲) بهزۆر یاسا مۆرکردن به ئەندامانی پەرلەمان؛ به زۆر شت پین کردن؛

پای خۆ به زۆر سهپاندن بهسەر خهلكدا.

بهزۆر شت پین کردن؛ بهزۆر سهپاندن بهسەر؛ به توندوتیژی پهفتار

ئهواندن

زۆرهملی؛ هی زۆردارهکی یا زۆر: (~ tactics).

کەشتی ههلم.

مەکینجی زهوی ههلمکهندنی ههلم.

میزی ههلم مینزیکه له چیشتهخانهدا دهفری گهرهوی پر

له خواردەمەنی کولاری لەسەر دادهنێو له ژێرهوه به ههلم خواردنکه به گهرمی

دهمێنرێتهوه

ههملې: (a ~ valve).

تەریینه یا مەکینجی ههلم.

(۱) ههملی: (۲) به ههلم داپۆشراو؛ پر له ههلم؛

پر ههلم (۲) ههملی لێوه دیتنهدهرهوه؛ ههلم وههالو ئی ههلسار.

ستپسین ئەنزیمیکه له ئاووکی پەنکریاسدا

چەوری دهگۆزی بۆ گلبیسرین و ترشەلۆک.

چەوری؛ له چەورییهوه وهگرێاو؛

هی چەوری.

سمت زێ

بههزی چەوری کۆبوونهوهوه (بهتایبهتی له ژنی قوبەرهدا).

(۱) ئەسپ؛ ئەسپی سواری.

(۲) [Archaic] ئەسپی خوش پەوت؛ ئەسپی به دوماخ.

(۱) پۆلا؛ (۲) جۆره پۆلایمکی تایبهتی.

(۲) شتی پۆلایی: (۱) شیر؛ خەنجەر. (ب) ئەستێ.

(ج) تیرەیهکی پۆلایینه بۆ کەمەربەند پەق کردن. (د) شیشی چەقۆ تیزکردنوه.

(ل) سهختی؛ پەقی؛ هیز؛ پتەوی؛ پۆلایانه.

(۵) (pl) ، نرخی بهشی کۆمپانیای پۆلا (پاره‌بازی).

پۆلایی: پەق؛ سهخت.

(۱) پۆلا لێدان؛ به پۆلا داپۆشین.

(۲) وهك پۆلا لێكردن؛ سهختكردن؛ پەق کردن؛ ههست مواندن یا كوشتن.

شینى پۆلایی

(۱) نهخشی ههلمکهنراو لەسەر ته‌به‌قی پۆلا.

(۲) وینهی لهم نهخشهیه وهگرێاو.

(۳) شینوای لهم نهخش ههلمکهندن و وینه‌گرتنه.

سه‌پۆلایی: جۆره

ماسییهکه.

کارگه‌ی پۆلا.

تەل باریکی پۆلایی (بۆ پاک‌کردن‌وه‌و ساف‌لولوس کردن)

دهفری وهك مەنجەل.

(۱) شتومەکی پۆلایی.

(۲) چوارخێوهی پۆلایی. (۳) (pl.) steel mill.

کێرکاری کارگه‌ی پۆلا.

steely (stēl'i), adj.

steel-yard (stēl'yārd'), n.

steenbok (stēn'bok'), n. Also steinbok,

steep (stēp), adj.

(~ prices).

(ب) له ئەندازه به‌ده‌ر؛ ئەریه‌ی؛ زیاده‌مۆ: (a ~ statement).

(۲) [Obs.] به‌رێز (شاخ)؛ بلند.

لێژایی؛ لێژگه؛ سه‌ریه‌وه‌و خواره.

-steepy (adv.); steepness (n.).

steep (stēp), v.l. خووساندن. (۲)

(۱) ئوقوم کردن؛ ئوقوم بوون؛ خووسان.

(۲) شله‌و ئاوی شت تیدا خووسان یا ئوقوم کردن.

ئوقوم کران؛ خووسان.

په‌ر له تیدا ئوقم بووه؛ هه‌مووی گرتۆته‌وه؛

لێژکردن.

steepen (stēp'n), v.l. لێژبوون؛ لێژبوونه‌وه.

(۱) قولله‌ی کلێسه. (۲) لوتکه‌ی قولله‌ی کلێسه.

steepie-chase (stē'p'l-chās'), n. (۱) غارغارینی دهشت.

(۲) غارغارینی به‌سه‌ر جۆگه‌و کەندو کۆسپیدا بازەدان.

(۲) پاک‌کردن یا پێش‌بە‌کێنی دهشت‌و‌ده‌ر.

-steepie-chaser (n.).

steepie-jack (stē'p'l-jak'), n. کارگه‌ریکه‌ قولله‌ی کلێسه‌و شوینی

ترو دوو‌کە‌لکێش چاک ده‌کاته‌وه‌و بۆیه ده‌کاته‌و به‌ پیا‌هه‌لمگه‌پ‌انیان

steer (stēr), v.l. (۱) لێخوین؛ راندن؛ ئاژووتن.

(to ~ a ship, boat, automobile, etc.)

(۲) لێخوپان؛ بۆ لێخوپین باش بوون یا خراپ بوون؛

(The car ~s easily.)

(۲) پێ بۆ دانان؛ بردن به‌ری‌وه؛ پێی تایبه‌تی گرتن.

n. [Slang], ئامۆزگاری یا سووسه‌ی به‌کە‌لک؛ پێش‌نیاری به‌سوود.

steer clear of, ئی دوور‌کە‌وتنه‌وه؛ خۆ ئی دوور‌خستنه‌وه.

steer (stēr), n. (۱) پارێشی خەسار. (۲) جوانگا.

steerage (stēr'ij), n. (۱) ئاژووتن؛ راندن؛ رابه‌ری.

(۲) هه‌ر‌ئا‌ترین جێی کە‌شتی رابه‌ر‌ان.

steering column, ستوونی سه‌تارێو یا سوکان.

steering committee, لێژنه‌ی رابه‌ری؛ لێژنه‌ی به‌ری‌وه‌بردن.

steering gear, ئامێری ئاژووتن یا لێخوپین.

steering wheel, ده‌ستارێو؛ سوکان؛ چه‌رخێ ئاژووتن؛ ستێرن.

steersman (stērzmən), n. پانه‌ری کە‌شتی و به‌لم.

steve (stēv), v.l. بار ئاخینه‌و ئاو کە‌شتی‌یه‌وه‌و به‌ داری قول‌پاری یا

ئامێری به‌زێ‌کردن‌وه.

n. داری قول‌پاری یا ئامێری به‌زێ‌کردن‌وه‌ی وه‌ها.

steeve (stēv), n. گۆشه‌ی داری پێش کە‌شتی.

v.l. & v.i. به‌ لاری دانانی داری پێش کە‌شتی.

stegosaurus (steg'ə-sō'ros), n. گیان‌داریکی خشتۆکی گه‌ره‌ی

قوتیکه‌تووه. له توخمی " داینه‌سۆر "

stein (stin), n. (۱) گلێنه‌ی بیره‌و خواردن‌وه. (۲) کۆچله‌ یا په‌رداخ‌ی بیره‌.

steinbok (stīn'bok'), n. = steenbok.

stela (stēl'a), n. (۱) کێل. (۲) به‌رد یا ته‌به‌قی شت له‌سه‌ر هه‌لمکه‌نراو

(که‌ ده‌نێ به‌ قە‌د دیواره‌وه‌).

(۱) کێل. (۲) به‌رد یا ته‌به‌قی شت له‌سه‌ر هه‌لمکه‌نراو

(که‌ ده‌نێ به‌ قە‌د دیواره‌وه‌). (۲) ئاو‌ه‌پۆکی قە‌فو پە‌گی پ‌وه‌ه‌.

-stelar (adj.).

(۱) پۆلایی؛ له پۆلا دوور‌وست‌کراو.

(۲) پۆلایی؛ له پۆلا ده‌چن له په‌نگو سه‌ختیدا.

ته‌پان.

ئاسکێکی بچووک

ئەه‌ری‌قایی‌یه‌.

(۱) لێژ: (a ~ hill).

(۲) [Colloq.] (۱) زۆر گران؛ زۆر به‌رێز: (~ prices).

(ب) له ئەندازه به‌ده‌ر؛ ئەریه‌ی؛ زیاده‌مۆ: (a ~ statement).

(۲) [Obs.] به‌رێز (شاخ)؛ بلند.

لێژایی؛ لێژگه؛ سه‌ریه‌وه‌و خواره.

(۱) ئوقوم کردن (له ئاو یا شله‌ی تردا). (۲) خووساندن.

(۱) ئوقوم کردن؛ ئوقوم بوون؛ خووسان.

(۲) شله‌و ئاوی شت تیدا خووسان یا ئوقوم کردن.

ئوقوم کران؛ خووسان.

په‌ر له تیدا ئوقم بووه؛ هه‌مووی گرتۆته‌وه؛

لێژکردن.

steeped in. (steeped in hatred)

steepen (stēp'n), v.l. لێژبوون؛ لێژبوونه‌وه.

(۱) قولله‌ی کلێسه. (۲) لوتکه‌ی قولله‌ی کلێسه.

steepie-chase (stē'p'l-chās'), n. (۱) غارغارینی دهشت.

(۲) غارغارینی به‌سه‌ر جۆگه‌و کە‌ندو کۆسپیدا بازەدان.

(۲) پاک‌کردن یا پێش‌بە‌کێنی دهشت‌و‌ده‌ر.

-steepie-chaser (n.).

steepie-jack (stē'p'l-jak'), n. کارگه‌ریکه‌ قولله‌ی کلێسه‌و شوینی

ترو دوو‌کە‌لکێش چاک ده‌کاته‌وه‌و بۆیه ده‌کاته‌و به‌ پیا‌هه‌لمگه‌پ‌انیان

steer (stēr), v.l. (۱) لێخوین؛ راندن؛ ئاژووتن.

(to ~ a ship, boat, automobile, etc.)

(۲) لێخوپان؛ بۆ لێخوپین باش بوون یا خراپ بوون؛

(The car ~s easily.)

(۲) پێ بۆ دانان؛ بردن به‌ری‌وه؛ پێی تایبه‌تی گرتن.

n. [Slang], ئامۆزگاری یا سووسه‌ی به‌کە‌لک؛ پێش‌نیاری به‌سوود.

steer clear of, ئی دوور‌کە‌وتنه‌وه؛ خۆ ئی دوور‌خستنه‌وه.

steer (stēr), n. (۱) پارێشی خەسار. (۲) جوانگا.

steerage (stēr'ij), n. (۱) ئاژووتن؛ راندن؛ رابه‌ری.

(۲) هه‌ر‌ئا‌ترین جێی کە‌شتی رابه‌ر‌ان.

steering column, ستوونی سه‌تارێو یا سوکان.

steering committee, لێژنه‌ی رابه‌ری؛ لێژنه‌ی به‌ری‌وه‌بردن.

steering gear, ئامێری ئاژووتن یا لێخوپین.

steering wheel, ده‌ستارێو؛ سوکان؛ چه‌رخێ ئاژووتن؛ ستێرن.

steersman (stērzmən), n. پانه‌ری کە‌شتی و به‌لم.

steve (stēv), v.l. بار ئاخینه‌و ئاو کە‌شتی‌یه‌وه‌و به‌ داری قول‌پاری یا

ئامێری به‌زێ‌کردن‌وه.

n. داری قول‌پاری یا ئامێری به‌زێ‌کردن‌وه‌ی وه‌ها.

steeve (stēv), n. گۆشه‌ی داری پێش کە‌شتی.

v.l. & v.i. به‌ لاری دانانی داری پێش کە‌شتی.

stegosaurus (steg'ə-sō'ros), n. گیان‌داریکی خشتۆکی گه‌ره‌ی

قوتیکه‌تووه. له توخمی " داینه‌سۆر "

stein (stin), n. (۱) گلێنه‌ی بیره‌و خواردن‌وه. (۲) کۆچله‌ یا په‌رداخ‌ی بیره‌.

steinbok (stīn'bok'), n. = steenbok.

stela (stēl'a), n. (۱) کێل. (۲) به‌رد یا ته‌به‌قی شت له‌سه‌ر هه‌لمکه‌نراو

(که‌ ده‌نێ به‌ قە‌د دیواره‌وه‌).

(۱) کێل. (۲) به‌رد یا ته‌به‌قی شت له‌سه‌ر هه‌لمکه‌نراو

(که‌ ده‌نێ به‌ قە‌د دیواره‌وه‌). (۲) ئاو‌ه‌پۆکی قە‌فو پە‌گی پ‌وه‌ه‌.

-stelar (adj.).

stellar

stellar (stel'ēr), *adj.*

- (۱) ئەستېرەيى: تايىمەتى بە ئەستېرە.
- (۲) لە ئەستېرە چو: ئەستېرەيى.
- (۳) ھى فارەمانى فېلىمى سېنما: (~ names).
- (۴) (۱) سەرەكى: (the ~ role in a play).

(ب) ئاياب: زۆر باش

stellate (stel'it, stel'āt), *adj.*

ئەستېرەيى: شىۋە ئەستېرەيى.

stelliform (stel'i-fōrm), *adj.* = stellate.

stellar (stel'yoo-lēr), *adj.*

ئەستېرەيى.

(۲) بە پەلەي ئەستېرەيى: پەنگارەنگ داپۇشراۋ.

stem (stem), *n.*

- (۱) (۱) قەف: لاسك: قالىز: دارك: دەمار: (ب) قەد.
- (۲) (۱) قىچك: گەلا: گول: (ب) لاسكە مۆز: (۲) دەسك (پەرداخ يا پادەي مەي).
- (۴) (۱) قەفى تىپ: (ب) قەفى نۆتەي مۇسقىا.
- (۵) پىشى كەشتى: پىشلى كەشتى: بەلمە.
- (۶) پىشە (وشە): پىشە (وشە).
- (۷) (۱) لىق (خىزان, خىل): پەل: (ب) بىنچە: بىنەمالە: باۋايىپ.

v.t.

(۱) قىچك كىرىن (مىو): قىچك لىكىرىنە.

(۲) قىچك بۇ كىرىن (گولنى دەستىكرد).

(۳) دېرىدان: بۇ پىشەمە پىشەش بە گران.

v.t.

لىۋەماتىن يا ھەلقولان: لىۋە پەيدابوون: لى كەتتەمە:

(Poverty ~s from war.)

from stem to stem,

(۱) لەم سەرى كەشتى: پەمە بۇ نەم سەرى

(۲) سەرانسەر: سەرتاسەر.

stem (stem), *v.t.*

(۱) بەرىستىكردن: رويار, لىشاۋ, لافاۋ: بەرگرتن.

(۲) ۋەستاندن: گرتتەمە: (to ~ the flow of blood).

(۳) كۆن ئاخىن: كۆن پىرىكىرىنە: داخست.

v.t.

ۋەستان (بەفرەخلىسكى): خۇگرتتەمە.

n.

ۋەستان (بەفرەخلىسكى): شىۋەي ۋەستان.

stemmed (stemd), *adj.*

(۱) دەسكار (پەرداخ: كاسە):

(a thin ~ goblet)

(۲) قىچك كراۋ (مىو)

stemmer (stem'ēr), *n.*

قىچكەر: لاسك لىكىرىمە.

(a fruit ~ ; a tobacco ~)

stemware (stem'wār), *n.*

پەرداخ ۋە كاسەي دەسكار.

stencil (stencil), *n.*

بۇگەن: بۇز دېن: بۇنكى پىس.

stencil (sten'sl), *v.t.*

بە سىتىنسل: نووسىن يا نىشانە كىرىن.

n.

سىتىنسل: كاغەزە مۇمىنەي چاپ.

-stenciler; stenciller (n.).

steno- (sten'ō, sten'ə),

پىشگرىكە بەمانا: بچوۋك: تەنك: تەسك:

(stenography)

stenograph (sten'ə-graf', sten'ə-gräf'), *v.t.*

كۆرت نووسىن:

بە نىشانە نووسىن: بە كۆرتى نووسىن.

(۱) نووسىنى كۆرتكراۋ: نووسراۋى نىشانەيى: (۲) نىشانەي كۆرتنووسى.

(۲) ئامىرى كۆرتنووسى: ئامىرى نىشانەنووسى.

stenographer (stə-nog'rə-fēr), *n.*

كۆرتنووس: نىشانەنووس.

stenographist (stə-nog'rə-fist), *n.* = stenographer.

stenography (stə-nog'rə-fi), *n.*

كۆرتنووسى: نىشانەنووسى.

-stenographic; stenographical (adj.); **stenographically** (adv.).

stenosis (sti-nō'sis), *n.*

ھاتتەمەيىكى بۆرى (پىشكىھوانى).

stentopic (sten'ə-tō'pik), *adj.*

بە ئاسانى پائەھاتو: لەگەل

دەۋرىيەردا (زىندەھەزەن).

stentype (sten'ə-tīp'), *n.*

(۱) نىشانەي دەنگىك يا ۋەشەيكە لە

كۆرتنەنووسىدا: (۲) ئامىرى كۆرتنەنووسى: ئامىرى نىشانەنووسى.

stentypy (sten'ə-tīp'i), *n.*

جۆرىكە لە كۆرتنەنووسى.

stentorian (sten-tō'r'i-ən, sten-tō'ri-ən), *n.*

زۆر بەز: دەنگ.

stepmother

step (step), *n.*

(۱) ھەنگاۋ.

(۲) ماۋەيىكى كۆرت: (The hotel is just a ~ from here.)

(۳) پەوت. (۴) دەنگى پىن. (۵) شوۋىن پىن: جى پىن.

(۶) پەلە پەيزە: پىن پىلگە: پا پىلگە: پەلەي پىن پىلگە.

(۷) (pl.), (۱) پىن پىلگە: قالدەرمە. (ب) [British], پەيزەي نوشتاۋە.

(۸) (۱) پەلەي كانگاز كاتە بەرد: (ب) بىنگەي داركەشتى.

(۹) پەلە: نەمە: قۇناغ.

(۱۰) ھەنگاۋ: كۆردار: (~ Let me explain the next ~).

(۱۱) ھەنگاۋى: سوۋبارەكراۋە (سەما).

(۱) ھەنگاۋان: ھەنگاۋ ھەلپەنەنەمە. (۲) پۇشش بۇ ماۋەيىكى كۆرت

(۳) ھەنگاۋان: لە سەما كىرىن. (۴) بە گورجى چوۋلەنەمە.

(۵) چوۋن بەسەردا: چوۋنەن: (He ~ed into a small fortune.)

(۶) (۱) پىن پىنان: (He accidentally ~ed on my foot.)

(ب) پىن پىنان: پىن لى داگرتن: (He ~ed on the accelerator.)

(۱) ھەنگاۋان: ھەنگاۋ ھەلپەنەنەمە. (۲) پىن دانان.

(۲) بە ھەنگاۋ پىۋاندن.

(۴) (۱) پىن پىلگە بۇ كىرىن: پىن پىلگە: لى ھەلگەندن:

(He ~ed the hill leading to his house.)

(ب) پەلە پەلە كىرىن.

(۵) قايم كىرىن يا داچەقاندنى داركەشتى: لە بىنگەكەيدا.

(۱) بە پىز: بە پىك: پىكىۋ: پىكە: (سەما, پىن پۇشش, پەوتى

سەريان. (۲) گونجاۋ: لەگەل دەۋرىيەي خۇدا: سازاۋ.

keep step, لە پىزدا: مانەمە: ھەنگاۋ كىرىن بەيكە: لەگەل ئاۋەلەكاندا.

out of step, لە پىز دەرجو: نەگونجاۋ: نەسازاۋ.

step by step, پەلە پەلە: وورەۋورە: بەرەبەرە: ھەنگاۋ بە ھەنگاۋ.

step down, (۱) ۋاز: لە كار ھىنان: دەستبەردارىۋون: لە كار:

(She stepped down as prime minister last year.)

(۲) ھىنانە خاۋرەمە: داشكاندن: پەلە نەم كىرىنەمە: كەسكىرىنەمە.

step in, خۇتتەلەلقورتاندن: كەرتتە بەينەمە: دەست تىخست.

step on it, [Colloq.], پەلە كە: خىرا كە: پىن پىنان.

step out, (۱) چوۋنەنەمە: (لە ئورنىك بۇ ماۋەيىكى كەم).

(۲) [Colloq.], چوۋنەنەمە بۇ پابواردن.

(۳) بە ھەنگاۋى گەرەم بە گورجى پۇشش.

(۴) خۇكشاندنەمە: ۋازھىنان: دەستەلگىرتن.

step up, (۱) ھاتتە پىشەمە: چوۋن بەرمە:

(She stepped up to the microphone.)

(۲) پىشكىرىن: بەرمە پىشەمە: چوۋن.

(۳) وورەۋورەم زىادكىرىن: پىن لى ھەلپەن:

(They stepped up their attacks on the enemy.)

take steps, ھەنگاۋى پىۋىست نان (بۇ جىيەجىكىرىن كارىك).

watch one's steps, (۱) ئاگا لە بەر پىن: خۇ بوون:

ۋورىيەي بەر پىن: خۇ بوون. (۲) [Colloq.], ۋورىيەي: ئاگادارىۋون.

step-brother (step'bruth'ēr), *n.*

كۆپى باۋەپىياۋ يا باۋەن.

step-child (step'child'), *n.*

زېگۇپ: زېگۇپ: ھەنەزا:

مەدالى مىزد يا ئۇ.

step-dame (step'dām'), *n.* [Archaic], = step-mother.

step-daughter (step'dō'tēr), *n.*

زېگۇپ: ھەنەزا: (كچ)

كچى مىزد يا ئۇ.

step-down (step'doun'), *adj.*

پەلە پەلە كەم كراۋە:

كەم بوۋنەمەي: پەلە پەلە: چوۋنەمەيەك: (a ~ gear).

step-father (step'fā'thēr), *n.*

باۋەپىياۋ: زېباۋك: زېباب.

step-ins (step'inz'), *n.pl.*

(۱) دەرىيەي كۆرتى زىرەمەي دەلىپى ئانە.

(۲) پىلۋى پائەنە: نەم: سۇل: نەل.

step-ladder (step'lad'ēr), *n.*

stepmother (step'muth'ēr), *n.*

باۋەن: زېبابەك.

step-parent

- step-parent** (step'pâr'ant), *n.* باورمئن: باره‌پیاو
steppe (step), *n.* دهشتی: پازو پووته‌نی: دهشت
stepper (step'er), *n.* (۱) کمسنیکی نه قنچ وقیت و پَنک‌وپَنک پُزیشتو. (۲) [Slang] سم‌ماکر
stepping-stone (step'ing-stôn'), *n.* (۱) برده بازو. (۲) هوی گه‌یشته نامانج
step-sister (step'sis'tēr), *n.* زوخوشک: کچی باورمئن یا باورپیاو
step-son (step'sun'), *n.* زوکوپ: همنار (کوپ): کوپی میزد یا ژن
 له شوویه یا له ژنیکی تر
step-up (step'up'), *adj.* به پله پله زیاده‌کردو
n. به پله پله زیاده‌کردن
step-wise (step'wiz'), *adv.* پله پله‌ی: نه پله پله نیشانه‌کراو
-ster (stēr), (۱) بکەر: دروستکەر (trickster). (ب) بهشار (gangster). (ج) کمسنیکی تاییه‌تی (youngster, oldster)
stercoraceous (stūr'kə-rā'shas), *adj.* شیاکیمی: پیتله‌یی
 گوویی

- stercorous** (stūr'kə-rəs), *adj.* = stercoraceous.
stere (stēr), *n.* متره سینجا
stereo (ster'i-ō), *n.* ستیریو: نامیر یا شیوهی لیدانی موسیقا و گوئی
 لیمونی به دو بلندگو
stereo-, stere- (ster'i-ō, stēr'i-ā), پینشگرکه همانای پتهر:
 سینایی (stereoscope; stereography)
stereobate (ster'i-ā-bāt', stēr'i-ā-bāt'), *n.* بناغی خانو:
 بنچینه: بکعی پای
stereochemistry (ster'i-ā-kem'is-tri), *n.* کیمیای تهنار:
 له پَنک‌وپَنکی گهریله‌کان ده‌کُزیتوه که گهرد، واته "مولیکول" پیکدینن
stereography (ster'i-og'rā-fi), *n.* ستیریوگرافی: دروستکردنی
 وینه‌ی تهنار: عسره پووی تخت (تهدازی تهنار)
-stereographic; stereographical (*adj.*); **stereographically** (*adv.*).
stereometry (ster'i-om'ā-tri, stēr'i-om'ā-tri), *n.* پیوانی
 قهواره و پانی و دریزی وینه‌ی تهنار
-stereometric; stereometrical (*adj.*); **stereometrically** (*adv.*).
stereophonic (ster'i-ā-fon'ik), *adj.* ستیریوفونی: موسیقا:
 تاییه‌تی به ده‌گیته که به "ستیریو" تومار کرابن و لی بدریتوه، واته ده‌گی
 دوولایی
stereoscope (ster'i-ā-skōp'), *n.* ستیریوسکوپ: نامیرکه
 وینه به تهناری بُو چار دهرده‌خات

- stereoscopic** (ster'i-ā-skop'ik), *adj.* Also **stereoscopical**,
 (۱) ستیریوسکوپیی: سینایی. (۲) تاییه‌تی به ستیریوسکوپ و به‌کارهینانی
-stereoscopically (*adv.*).
stereoscopy (ster'i-ōs'kə-pi), *n.* (۱) بینینی وینه به سینایی
 (۲) دروستکردن و به‌کارهینانی ستیریوسکوپ
-stereoscopist (*n.*).
stereotype (ster'i-ā-tip'), *n.* (۱) قالب: چاپ‌مه‌نی: کلنشه
 (۲) ووشکه شیواز: ووشکه نمونه
 (The American Indian is often portrayed as a ~.;
 He is the ~ of a salesman.)
v.t. (۱) ووشکه شیواز: دروستکردن دهرباری: نمونه‌ی بکعی نه‌گور یا
 یه نه‌را حسسته می‌شکی خوزه دهرباری ده‌گَزَنک، چینیک، پیشه‌ی بک، بابه‌تی
 شت... هتد: واک کلنشه لیکردن (ب) دوباره‌کردنوه به‌بن هیچ کُزینیک
 (۲) له‌سهر کلنشه دهرهینان: له‌سهر قالب چاپ کردن یا دروستکردن

sternutator

- stereotyper** (*n.*); **stereotypic; stereotypical** (*adj.*).
stereotyped (ster'i-ā-tipt', stēr'i-ā-tipt'), *adj.* (۱)
 ووشکه
 نمونه‌یی: ووشکه شیوازی: کلنشه‌یی: دوباره‌کراو به‌بن گُزین: یه قالبی
 (۲) له‌سهر یه کلنشه دهرهینان: له‌سهر یه قالب چاپکراو
stereotypy (ster'i-ā-tip'i, stēr'i-ā-tip'i), *n.* (۱) کلنشه
 دروستکردن: قالب: دروستکردن. (ب) له‌سهر کلنشه دهرهینان: له‌سهر
 قالب چاپ کردن. (۲) دوباره‌کردنوه‌ی پازو نهریت و خو به‌بن گُزین
 (دهرهینانی): کلنشه‌یی پرفتار
sterile (ster'īl, ster'il), *adj.* (۱) نه‌زوک: وه‌جاخ کوئرا: بن وه‌جاخ: ژن.
 (۲) بن بهر: بن پیت: ووشکانی: پووته‌نی: (~ land, soil, etc.).
 (۳) ووشکه: ناخوش: (~ a ~ lecture, style, etc.).
 (۴) بن نه‌نجام: بن بهر: بن سود: (~ a ~ policy).
 (۵) له میکروب پاکراوه: خاوین: بن میکروب: خاوین کراو
sterility (stə-ril'ē-ti), *n.* (۱) نه‌زوک: بن وه‌جاخ: ژن
 (۲) بن بهر: بن نه‌نجام: بن سود
sterilization (ster'ē-lī-zā'shən), *n.* پاکردنوه له میکروب:
 خاوینکردنوه له میکروب: خاوین کردن
sterilize (ster'ē-līz'), *v.t.* (۱) نه‌زوک کردن: به‌تاییه‌تی به
 نه‌شترکاری: له زاونی خست: وه‌جاخ کوئیرکردنوه
 (۲) پاکردنوه له میکروب: خاوین کردن: پاکژکردنوه
sterilizer (ster'ē-līz'ēr), *n.* میکروبیکوئ: خاوینکەر: پاک‌کهره
sterling (stūr'lin), *n.* (۱) پارمیه‌کی زوی نینگلیزی کُنه
 (۲) نه‌ستهرلینی: پارمیه‌کی نینگلیزی
 (۳) پارمیه‌کی نینگلیزی زُر یا زو
 (۴) sterling silver (۱) (ب) پیوستی سهر میزی ناخواردنی له زو
 دروستکراو (وه‌ک کهرچ و چنگال)
adj. (۱) نه‌ستهرلینی: تاییه‌تی به پارمیه‌کی نینگلیزی
 (۲) له زوی پوخت دروستکراو
 (۳) په‌سهر: نایاب: زُر چاک: بیکرد: پاک: پوخت:
 (~ a man of ~ principles)
stern (stūrn), *adj.* (۱) توندوتیر: به زه‌بروزنگ: سه‌خت: په‌ق (په‌فتان):
 (~ ~ measures, treatment, etc.)
 (۲) مرموز: مژا: چاره ترش: گُر: پوگرز: (~ a ~ face, look, etc.).
 (۳) کُزنه‌دهر: بن په‌رو: (~ ~ purpose).
stern (stūrn), *n.* (۱) پاشه‌لی کشتی و به‌لم: پشته‌ی کشتی و به‌لم.
 (۲) پاشال: بهشی پاشه‌ی دواوه
sternal (stūr'n'l), *adj.* تاییه‌تی به نیشکه‌کُزله: هی نیشقانی به‌رسنگ
stern chase, شوین کهرن یا زهراندنی کشتی‌ی بک بُو کشتی‌ی بک تر
 زُر له نژیکهوه
stern chaser, تَوی پاشه‌لی کشتی (که ده‌نری بهر کشتی‌ی بک)
 دوايه که پای ده‌فرین یا شوینی کهرتوه
sternforemost (stūrn'fōr'mōst, stūrn'fōr'māst), *adj.* (۱) بُو دواوه: به‌رو دواوه (به‌جوزیک که پشتی کشتی‌ی بک پووی له‌پیشه‌وه
 پیت)
 (۲) به نا‌قُولایی: به ناره‌جه‌تی
sternmost (stūrn'mōst, stūrn'māst), *adj.* (۱) نژیکترین له
 پاشه‌لی کشتی‌ی بک: له هره دواي پاشه‌لی کشتی‌ی بک
 (۲) له دواي دواوه: دواترین: هره دوا
sternpost (stūrn'pōst'), *n.* ستوونی پاشه‌لی کشتی
 (که ده‌ستارووی کشتی‌ی بک له‌سهره)
stern sheets, بهشی دواوه‌ی به‌لمی سهر به‌تال
sternum (stūr'nəm), *n.* نیشکه‌کُزله: نیشقانی به‌رسنگ: به‌رسنگ
sternutation (stūr'nyoo-tā'shən), *n.* پُرمین: پُژه
sternutator (stūr'nyoo-tā'tēr), *n.* ماد‌یه‌ی که ده‌پیته‌هوی

پژمېن و پشانووه (وهك گازی ژمهراوی)
sternutatory (stēr-nū'tə-tō'rī, stēr-nū'tə-tō'ri), *adj.* مړۍ
 مېنږه پښير (وهك پښووتی).
n. شتيكه كه مړۍ د پښته پژمېن (وهك پښووتی و ناله)
sternward (stūm'wērd), *adj.* Also **sternwards**, بهرې
 پاشملي كهشتي.
adj. له بهشي دواړه كهشتي و بهلمدا! له پاشملي كهشتيد.
sternway (stūm'wā'), *n.* بؤ دواړه پوښتنې كهشتي.
sternwheeler (stūrn'hwēl'ēr), *n.* بهلمې چرخدار بهلمېكي
 هلمه به چرخيكي سول ليدهرې بهستراو به پشتكهيمره دپروات.
steroid (ster'oid), *n.* ستيرويد. جند جزيره هورمونيك بؤ لمش
 بهميزكردن

مادههېكي كحولې پتموه له شانې پوره و.
sterol (ster'ol, ster'ol), *n.* گيانداردا هېبه وهك كوليسترول.
stertor (stūr'tēr), *n.* پرخه! پرخه برخ.
stertorous (stūr'tə-ras), *adj.* پرخه! پرخه برخه.
stet (stet), [L.], مې گۈږه! وهك خۍ بېينلهره! دېستي ئې مهده:
 نيشانهيكه له دهستنوسې هلمهبرگراودا! دهنوسرې بؤ هيشتنهوهي وشهيك
 يا بهنديكي لابراو يا به هلمه دانراو و چاك كراو.
v.t. دانانې نيشانهيكي وهما لېسر وشوه و پستو بهندي دهستنوسې
 هلمهبرگراو

پيشكرنگه نه ماناي سنگ! سينه:
stetho- (steth'ō, steth'a),
(stethoscope)
stethoscope (steth'a-skōp'), *n.* بېستوكي پريشك
stethoscopy (ste-thos'kə-pi), *n.* بېستوكي پريشك بهكارهيتان!
 تېروابيني بهخوش به بېستوك
-stethoscopic; stethoscopical (adj.); stethoscopically (adv.).
stevadore (stē'və-dōr', stē'və-dōr'), *n.* باركهرو نارداگري
 كهشتي! حمانې كهشتي.
v.t. باركردن و داگرتي كهشتي.
stevadore's knot, گريئې حمانې كهشتي جوړه گريئېكه.
stew (stōō, stū), *v.t. & v.i.* (1) كولاندن به ناگري كز، واته به هيواشي.
 (2) [Colloq.] دلته پاكښ كړدن! مراق خواردن.
n. (1) [pl.] قهېبخانه! كلهلېجې.
 (2) (1) چينشي شله! شله! شله! گوشت (ب) هېرهمه! شتي تيكښ.
 (3) [Colloq.] دلته پاكښ! دلته خورته! مراق! بې نارامي.
 (4) [Obs.] منجهلې شله.

ناخوشي زور چيشتن بههۍ كاري خوركوره.
stew in one's juice,
steward (stōō'ērd, stū'ērd), *n.* (1) سركار! چاودنير! كارگيري
 كاروباري مالهوهي پياوښكي گوره. (2) كارگيري دارايي كسيك يا دهسگايهك.
 (3) بېردهستي ناو فېركه و كهشتي.

سركاري كړدن! كارگيري كړدن! چاودنيري كړدن
v.t.
stewardess (stōō'ēr-dis, stū'ēr-dis), *n.* (1) سركاري نافرهت!
 كارگيري ژ. (2) نافرهتي بېردهستي ناو فېركه و كهشتي.
stewardship (stōō'ērd-ship', stū'ērd-ship'), *n.* سركاري تي
 سركاري! چاودنيري! كارگيري
stewed (stōōd, stūd), *adj.* (1) كولاو! كوليتراو.
 (2) [Slang.] سرخوش! مست.
stew-pan (stōō'pan', stū'pan'), *n.* منجهلې شله
sthenia (sthi-nī'a, sthē'ni-a), *n.* بهيني! بهيزي
sthenic (sthen'ik), *adj.* بهين! نهخوشي! بهتسهنه
stibine (stib'ēn, stib'in), *n.* Also **stibin**,
 بې رهنكي ژمهراوييه

stibium (stib'i-əm), *n.* antimony.
stich (stik), *n.* دېره هلمهست.
stichomythia (stik'a-mith'i-a), *n.* گلفتوگري يهك دېري به نوبېي
 دووگهسي (شانونامهي يوناني كوز)

-stichomythic (adj.).
stichomythy (sti-kom'i-a-thi), *n.* - **stichomythia**.
stick (stik), *n.* (1) چيلكه! چل و چل! لږ. (ب) داري سووتان.
 (ج) داردهست! دار! شولكه! ليس! تيل! (د) لاسك.
 (3) شتيكي له دار چوړ. (4) داري ياري: (a hockey ~).
 (5) پياكردن (به تيغ يا داري نووك تيغ) (6) لكان.
 (7) نهختيك خواردنهوهي سرخوشكس (وهك براندي) كه بكرتبه
 خواردنهوهيهكهوه. (8) پيزه بؤمباي هاوئيژاو له فېركهوه.
 (9) [Archaic.] وهستان! كوسپ.
 (10) [Colloq.] كهينيكي دل مردوو و وشك و بې تاقهت و كهوده
 (11) [Colloq.], شوينيكي دوورهدهست و چېكه! لادئ:
 (They live way out in the ~s.)
 (12) داركهشتي.

(1) كوز كړدن! كوز تيكردن. (2) كوشتن (به تيغ ليدان).
 (3) پياكردن و كوز كړدن (به چقو، دهرې... هتد).
 (4) (1) پيوه نان! ليدان و پيوه نووساندن (وهك به دهرې) پياكردن
 (ب) پارازندنهوه به شت پياكردن: (a coat stuck with medals)
 (5) پيوه لكاندن! پيوه نووساندن! پيانووساندن! ليدان:
 (~ the poster on the wall.)
 (6) پياكردن! پيا چقاندن
 (7) (1) بې لنگرتن! گلداوه! بهنگ كړدن
 (ب) چقن! گيرخواردن:
 (The wheels were stuck in the mud.; I was stuck in the town.)
 (8) [Colloq.] تيخستن! دانان! خسته ناو:
 (~ the shirt in the suitcase.; ~ it in the drawer.)
 (9) [Colloq.] سر سورمان! سرسام بوون! سر ئې شيواندن.
 (10) خسته سمر دار يا پيا هلمسپاردن (تيرزي پوهه).
 (11) شتي لينج ليدان! لينج كړدن! سرنيشايي كړدن.
 (12) [Slang.] (1) به فروفيل پاره بې خرج كړدن يا ئې كيشانهوه
 (ب) بهگران شت بې فروشتن! زور ليسهندن.
 (13) [Slang.] (1) خله تاندن! گزي ليكردن! ساخته ليكردن.
 (ب) باري گران به سمردادان.
 (14) [Slang.] دهرېردن! هلمكردن! بهرگهگرتن.
 (1) پيوه نووسان (وهك به بزمان). (2) پيوه لكان! پيوه نووسان
 (3) مانهوه له شونښكدا.
 (4) پيكهوه مانهوه! واز له يهك نه هيتان: (Friends ~ together.)
 (5) بهجن نه هيشتن! ئې دوورنهكهوتنهوه: (He ~s to the trail.)
 (6) كوله دان! وازنه هيتان! بېردهوام بوون له سر:
 (She ~s to her work.)

(7) دودلې نه كړدن! را نه گوزين: (He ~s to his decision.)
 (8) (1) چقن: (My shoe stuck in the mud.)
 (ب) گيرخواردن! تيك نالوزان: (The gears stuck.)
 (ج) چقن (مهجان) وهستان: (The bill is stuck in committee.)
 (9) سر سورمان! سرسام بوون! سر ئې شيوان
 (10) سلكردنهوه. (He'll ~ at nothing.)
 (11) (~ out; ~ up) سر دهرهيتان! دهرېوڅن:
 (Her head was ~ing out of the window.)
 (1) تيندا گيرخواردن.
 (2) گيرژده بوون (دلداري) دلگران.
 دور نهكهوتنهوه! مانهوه! نه پوښتن
 دهستېردار نه بوون! پشت بهرنه دان:
 stick around, [Slang].
 stick by,

(to stick by one's friends)

stick it out, [Colloq.], کولنده دان! وازنه هینان! دست هملنه گرتن! بهرگه گرتن

stick out, (۱) دهری قیر! زور به دهره و بیون (۲) دهره هینان! دهره پراندن.
stick up, [Slang], بریس نانق! فرزشگا! روو تکرده نو.
stick up for, [Colloq.], لسه خردنه نو! پشت گرتن!

(You have to stick up for your friends.)

the sticks, [Colloq.], لاری شوینی دورده هست و چه پک.
sticker (stik'ēr), n. (۱) کسینک یا شتیک که پیوه دهنو سین.
(۲) درک! په کوله. (۳) نیشانه ی لینج (بو لکاندن به پوویه کوه).
(۴) کسینکی کولنده نو! کسینکی سوور لسه مه بهست! همتن.
(۵) [Colloq.] گیروگرفت! تهنگوچه له.

stickiness (stik'i-nis), n. لینجی
sticking plaster, مشه های له پشت یا له برین گرتن! پلاستر.
sticking point, جینی چه قین (مه جان! گیروگرفت! تهنگوچه له).
stick insect, چیلکه مینور.
stick-in-the-mud (stik'n-the-mud'), n. [Colloq.],

کسینکی ووشک و کونه پرست و دل مردو.
stickle (stik'l), v.i. (۱) مشت و مری کله لهره قانه کردن لسه شتی
هیچ و پیوچ (۲) پله یی هیچ و پیوچ گرتن! راپایی کردن یا ترسان له یه
به یزدانی

stickleback (stik'l-bak'), n. ماسی به درکنه ماسی به کی بچوکی
بن یوونه کی پشت درکاوی دهریایی و یوباری به.
stickler (stik'lēr), n. (۱) کسینکی شت زور به توند گرتو!
(He is a ~ for discipline, obedience, etc.; a ~ for neatness)

(۲) شتنکی قورس یا گیروگرفتو! شتی نالوز یا سرسورمینه.
(۳) [Colloq.] کسینکی کولنده نو.

stick-pin (stik'pin'), n. دهری بونیناخ.
stick-seed (stik'sēd'), n. په یگون گیای په یگون گر.
stick-tight (stik'tīt'), n. گیای که بهر که ی باریکه وک دهری به
شته دهنو سین.

stick-to-it-ive-ness (stik'tōo'it-iv-nis), n. کول نه دان!
هته ری! سوور بیون لسه مه بهست! وازنه هینان.

stick-up (stik'up'), n. [Slang], = holdup.
stick-weed (stik'wēd'), n. = ragweed.

sticky (stik'i), adj. (۱) سرنشای! پیوه دهنکی! دهنو سینت.
(۲) لیق! لینج: (a ~ floor).
(۳) موخه! شیدار (ناووهو)! تهر و گهرم.
(۴) [Colloq.] ناخوش. (ب) گیروگرفتو! دژوار! سهخت.

-stickily (adv.); stickiness (n.).
stiff (stif), adj. (۱) ا رقی (ب) رقی قنج.
(۲) به گیرووستاو! رقی: (~ muscles).

(۳) کرژ (۴) ووشک و بغین. (۵) توند! خست! خست و خول.
(۶) سوور لسه مه بهست! سرسخت! هته تر! کولنده نو.
(۷) توند! به هین! قایم! تیز: (a ~ current, wind, etc.).
(۸) (a ~ dose of medicine). (ب) به تین (دهرمان).
(۹) توند و تیز! سهخت! قورس: (~ penalties).
(۱۰) گران (نهرک)! قورس! سهخت: (a ~ assignment; a ~ climb).
(۱۱) گران (نرخ)! بهرز: (~ prices)

adv. (۱) به روشکی (پروشت).
(۲) به ته واری! زور! نینگار (~ bored).
n. [Slang], (۱) لاشه (۲) کسینکی ووشک و به فین.
(۳) کسینکی هست! سرخوش.
(۴) زه لاه! کس! کابر! پیار: (He's a lucky ~).

(۵) ناواره! کسینکی بن لانه یا خانه به کول! هزاری گهرک.

(۶) کسینکی به خشیش نهدن! گیر.

-stiffly (adv.); stiffness (n.).
stiffen (stif'n), v.t. رقی کردن! توند و تیز کردن.
v.i. رقی بیون! به گیروستان.

stiff-necked (stif'nekt'), adj. کله لهره! سرسخت.
stifle (sti'fl), v.t. (۱) خنکاندن! همناسه تی برین.

(۲) (I) دامرکاندن نو! خفه کردن! کپ کردن: (She ~d her sobs).
(ب) پینشیل کردن! مراندن! پی لیکرتن!

(to ~ free speech, the opposition, etc.)
(۱) خنکان. (۲) همناسه تی بران.

stifle (sti'fl), n. جوگی پاشوری نسه و سهگ... هتد، که بهرام بهر.
به نه ژنق وایه له موقدا.

stifling (stif'ling), adj. خنکیندر! همناسه! تنگ! ناخوش (هه).
باری ژیان... هتد: (The air was ~; a ~ atmosphere)

(۱) نیشانه ی داخ کردن (که له پینستی تاوانکارو
به مند دهریت! داخ. (۲) لکه! نیشانه ی شوریه یی یا ناویسی
(۳) خال. (۴) (۱) نیشانه ی بریداری یا نه خوشی کون.
(ب) شوینی خورین! هاتوری پینست (به هزی هیستیریاوه).
(۵) تهر قسه ری نیک (پووه کناسی).

(۶) (pl.), نیشانه ی وک برینه کانی عیسا پاش معلواسینی.
stigmata (stig'ma-tə), n.pl. نیشانه ی وک برینه کانی عیسا پاش
معلواسینی.

stigmatic (stig-mat'ik), adj. Also stigmatical, (۱) لکه دار!
له که دار! ناویس. (ب) لکه دار که! ناویس که.

(۲) تاییه تی به "stigmata".

stigmatism (stig'ma-tiz'm), n. (۱) به لهره بیونی برینک وک
برینه کانی عیسا پاش معلواسینی. (۲) پاش بیینی! توش نه بیونی نه خوشی

پرش بیینی چاو.
stigmatize (stig'ma-tīz'), v.t. (۱) داخ کردن! نیشانه کردن به
داخ کردن. (۲) لکه دار کردن! ناویس کردن! پووه ش کردن.

(۳) برینی وک برینه کانی عیسا له پینست هینان.

-stigmatization (n.).
stile (stil), n. (۱) پلیکانه ی دیوار و شوروه.
(۲) turnstile

stile (stil), n. چونی ستونی چوارچینوهی دهرگا و پنجه ره.
stiletto (sti-let'tō), n. (۱) خنجه ری بچووک. (۲) سووژن.

v.t. به خنجه کوشتن! خنجه رلیدن.
(۱) بن دهنک! خاموش! کپ.

still (stil), adj. (۲) وهستاو! نه چوولا! پاره ستاو.
(۳) هین! هینگ (ناو! خاموش: (the ~ water of the lake).

(۴) بن کله و کول (ووک مهی).
(۵) هی وینه ی نه بزوک (به پیچوه وانه ی وینه ی قیلمی سینهما و قیدینوه):

(a ~ picture)
n. (۱) بن دهنکی! خاموش! کپی.

(۲) وینه ی نه بزوک (به پیچوه وانه ی وینه ی قیلمی سینهما یا قیدینوه).
(۳) [Colloq.], وینه ی شتی بن گیان یا نه بزوک.

still alarm, [Colloq.], (۴)
(۱) هینشتا! تا خینستا! تا نه (نهم) کاته! تا نه وسا:

adv. (He is ~ busy.; Will he ~ be there?;
She was ~ home when I left.)

(۲) تمنا ته! - یش:
(It was cold yesterday, but today it is ~ colder.)

(۳) له گن! نه وشد! که چی: (He is old and ~ he is able to run.)
v.t. (۱) بن دهنک کردن! کپ کردن! خاموش کردن.

(۲) وهستاندن: پاره‌ستاندن.
(۲) هینمن کردنه: دامرکاندنه: هینانمه سهرخ.
v.ĭ وهستان: پاره‌ستان: له جووله کمرتن: دامرکاندنه: هینمن بوونه:
بئ دهنگ بوون: خاموش بوون.

-stillness (n.).

still (stil), n.

(۱) شووشه: دلپاندن: نامیزی دلپاندن.

(۲) کارگی دلپاندن.

v.ĭ & v.ĭ [Obs.],

still alarm,

ناگادارکردنی بئ دهنگ: وریاکردنه‌یه‌مکی ناگر

بهریونمه‌یه به تله‌فون لمباتی زهنگی ناگاداری ناگر.

still-birth (stil'bürth'), n.

(۱) ناولمه لمبارچوون:

مندان لمبارچوون: به مردویسی لمبارچوونی مندان.

(۲) مندانلی به مردویسی لمبارچوون: ناولمه‌ی لمبارچوون.

still-born (stil'börn'), adj.

به مردویسی لمبارچوون: لمبارچوون.

still-hunt (stil'hunt'), v.ĭ & v.ĭ

به نهینی پاوکردن یا شوین

کمرتن.

still hunt,

(۱) پاوکردنی نهینی: پاری دزی (وهه به خق داگرتن).

(۲) [Colloq.] شوین کمرتنی نهینی مهبستیک: همرلی نهینی.

stilly (stil'i), adj. [Poetic],

بئ دهنگ: خاموش: کپ: هینمن.

adv.

به بئ دهنگ: به خاموشی: هینانمه: به هینمنی: له‌سهرخ.

stilt (stilt), n.

(۱) دارشقی درین (بئ به ناو) پهرینه‌یه یا بئ یاری.

(۲) کۆله‌که یا دیره‌کی خانووی به همواره، واته که له‌سهر زموی نهینی:

کۆله‌کی شتی نه به‌رمزه داتراو:

(The henhouse is placed on ~s.)

(۲) بالنده‌یه‌کی زلکاوی ده‌نووک و لا ق درین.

v.ĭ

به به‌رمزه داتراو له‌سهر کۆله‌که یا دیره.

stilted (stil'tid), adj.

(۱) به به‌رمزه داتراو له‌سهر کۆله‌که یا نیرگه

(خانوسازی) (۲) ووشک و پر له ووشی زل بئ فیز (نوسین، گفتوگ):

(a ~ writing style; ~ speech)

-stiltedly (adv.); stiltedness (n.).

stimulant (stim'yoo-lənt), adj.

خهره‌ویر: وریاکرمه:

بزیننر: زاخوی میشک دهرمه: وریاکرمه: هاندن.

n.

(۱) شتی وریاکرمه یا بزیننر: شتی هاندن:

(Coffee and beer are ~s.)

(۲) دهرمانی وریاکرمه یا بزیننر.

stimulate (stim'yoo-lāt'), v.ĭ

(۱) هاندن: بزاندن: جوشاندن:

پوراندنه: جم‌وجوول تیختن: (to ~ the economy)

(۲) وریاکرمه (دهرمان): هوشیارکردنه: همرس هلساندن

v.ĭ

بوون به‌موی هاندن یا بزوان.

-stimulator; stimulator (n.).

stimulation (stim'yoo-lā'shən), n.

هاندن: بزوان: جوشاندن:

هوشیارکردنه: همرس هلساندن: وریاکرمه.

stimulative (stim'yoo-lā'tiv), adj.

هاندن: بزیننر:

ویریاکرمه.

n.

شتی هاندن یا بزیننر.

stimulus (stim'yoo-ləs), n.

(۱) بزیننر: هاندن: هوشیارکردنه:

ویریاکرمه: همرس هلساندن: پالنه. (۲) دهرمانی بزیننر یا هوشیارکردنه.

stimy (sti'mi), n. & v.ĭ = stymie.

(۱) پیونده (جانموری چزودان). (۲) چزوداندنه.

sting (stin), v.ĭ (۳) بازاردان: فیش و بازاردان (هست، میشک):

(Her words stung him bitterly.)

His conscience stung him sharply.)

(۴) هاندن: پال پیونده: (His words stung her into action.)

(۵) [Slang] خلمتاندن (سمرداگرمی): ساختملیکردن: گزی لیکردن:

(He got stung on that deal.)

(۱) پیونده (جانموری چزودان): پیاجوون (دک).

(۲) چزوداندنه: تووانده: گل کردن:

(Iodine ~s.; His leg stung from the nettles.)

n. (۱) پیونده. (۲) توانای پیونده. (۳) هان: شتی هاندن یا پالنه:

(۴) (۱) چزوداندنه: بازار: پیونده.

(ب) فیش و بازار: بازار (هست، لهش):

(the ~ of the wind, hunger, defeat, a whip, etc.)

(۵) چزود. (۶) دک.

stingaree (stin'ə-rē', stin'ə-rē'), n. = sting ray.

stinger (stin'ēr), n.

(۱) پیونده: چزوداندنه.

(۲) جانموری پیونده (هنگ، زمرده‌واله، دوپشک). (۳) چزود.

(۴) [Colloq.] (۱) پهنی هست بریندارگر: ووتی بپ.

(ب) لیدانی به بازار. (۵) جۆزیکه له کۆکتیل یا خواردنه‌ی مستکر.

stinginess (stin'ji-nis), n.

پیسگی: گری: پوله‌کیتی: پزینی.

sting-ray (stin'rā'), n.

پای چزودان: ماسی‌یه‌کی گهریه‌یه دور.

چزوی ژهرای مه‌یه له ژیر کلکید. (همره‌ها "stingaree".)

stingy (stin'ji), adj.

(۱) پزین: پاره پهرست: گری: دهست قوچار:

پوله‌کی: پۆ: چروک: به‌چاوتنه.

(۲) گم: کن: (A rain though ~ has begun to fall.)

-stingily (adv.).

stingy (stin'ji), adj.

پیونده (جانموری چزودان): چزوداندنه:

بپ: به بازار: توندوتیر.

stink (stɪŋk), v.ĭ

(۱) بۆگن (ب) هانت: بۆنی پیس لیه‌هانت.

(۲) (۱) زور ناپه‌سند یا به‌دیوون. (ب) ناویانگ زور خراب بوون.

(۳) [Slang] نیجگار زور مهبوون: (He is ~ing with wealth.)

(۴) [Slang] زور خراب یا گم‌دیوون: (The movie ~s.)

n.

بۆگن: بۆنی پیس.

raise a stink, [Slang], بۆگن: بۆنی پیس.

stink out, قاندن: به بۆنی پیس دهرپاندنه دهرمه.

stinkard (stɪŋk'ərd), n. [Obs. or Rare], = stinker.

stink-bug (stɪŋk'bug'), n.

جانموری بۆگن.

stinker (stɪŋk'ēr), n.

(۱) کس‌یک بۆگن.

(۲) [Slang] کس‌یک زور پیس و بئ خرخ و ناله‌بار.

(۳) [Slang] شتیکی زور قورس و ناخوش:

(The exam was a real ~.)

stink-horn (stɪŋk'hörn'), n.

قارچکه بۆگنه.

stinking (stɪŋk'ɪŋ), adj.

(۱) بۆگن.

(۲) [Slang] زور هست: زور سهرخوش.

adv.

نیجگار زور زور: (He got ~ drunk.)

stinking smut,

نه‌خوش‌یه‌کی گهنه له "سن" ده‌چن.

stink-pot (stɪŋk'pot'), n.

(۱) کورپله بۆگنه: گلینه‌یه‌کی پر له

سپوته‌مشی دووکل بۆگنه‌ی (چاران له جهنگدا به‌کارده‌میرا).

(۲) [Slang] کس‌یک بئ خرخی ناله‌بار.

stink-stone (stɪŋk'stōn'), n.

به‌رده‌بۆگنه: به‌ردیکه بۆنیکی پیسی

فی دیت نه‌گر بشکیننر یا دهستی فی بخرن.

stink-weed (stɪŋk'wēd'), n.

گیا بۆگنه.

stink-wood (stɪŋk'wood'), n.

(۱) دره‌خته بۆگنه: دره‌ختیکه

دارو

stinky (stin'ki), adj.

بۆگن.

stint (stint), v.ĭ

(۱) بۆ پزینمه (بمش، همد، یا ژماره به‌قابیه‌تی کم:

نایه‌چن) سنور بۆ دانان: کم بۆ دانان.

(Archaic) وهستاندن: دواپی پئ هینان.

(۱) پزینی کردن: پیسگی کردن: چروکی کردن:

(Don't ~ on the food.; They ~ed for years in order to save

money.)

stint

- (۲) شتینکی وەك ئاۋزەنگى. (Archaic), ومستان؛ دوايى پىن ھاتىن.
- n.** (۱) سىنور (ھەند، ژمارە): (to give without ~) .
(۲) ھەند ب بەشى بىرلەشكەن بىر بەشى بەرگەتتۇ يا بۇ دانراۋ: (to exceed one's ~)
- (۳) ئەرك كارى پىن سىنورداۋ
(۴) [Obs.], ۋەستان.
- stint** (stint), **n.** جۆرە باندەيەكى بچوۋكى كەنار دەريايە.
stipe (stīp), **n.** لاسك؛ قەف؛ قىچك.
stipel (stīp'l), **n.** گونچكە گەلەي بچكۆلەي بىن گەلەيەكى بچوۋك.
stipend (stī'pend), **n.** (۱) موۋچە (۲) پارەيەكە بۇ كەسنىك بىرلەشكەن ۋە ئاۋىمەۋ دەيىرىتى (بەتايىبەتى بۇ قوتابىيەك)
(۱) موۋچەخۇز؛ بۇ موۋچە
stipendiary (stī-pen'di-er'i), **adj.** نىشكەر ۲: بە موۋچە يا پارە كراۋ (نىشۋىكار) (۲) موۋچەيى.
- n.** كەسنىكى موۋچەخۇز
stipes (stīpēz), **n.** (۱) قەف؛ لاسك؛ قىچك
(۲) بەشى دوۋەمى شەۋىلگەي سەرۋەي جانەۋەرو گياندارى قاۋغدار.
- stipple** (stīp'l), **v.t.** بە خال خال ۋىنەكەشەن يا ھەلەكەندەن.
n. (۱) شىۋەي بە خال خال ۋىنەكەشەن يا ھەلەكەندەن
(۲) ئەنخامى ئەم كارە؛ ۋىنەي بە خال خال كىشراۋ يا ھەلەكەنراۋ.
- stipular** (stīp'yoo-lēr), **adj.** تايىبەي بە گونچكە گەلەي قىچكە بىن
گەلەي تىر
- stipulate** (stīp'yoo-lār'), **v.t.** (۱) خىستە پەيدىنەۋە؛ پەيداندا؛
بەللىندەن (نە پەيدىنەن) (۲) مەرج دانان
v.t. (۱) مەرج دانان (۲) پەيدان بەستەن.
- stipulate** (stīp'yoo-lit, stīp'yoo-lār'), **adj.** گونچكە گەلەي
بچوۋكدار؛ روشەي " stipule " بىيىنە
- stipulation** (stīp'yoo-lā'shən), **n.** (۱) مەرج دانان
(۲) پەيدان بەستەن؛ بەللىندەن. (۲) مەرج
- stipulatory** (adj.).
stipule (stīp'ul), **n.** يەككەلە دوو گونچكە گەلەي بچوۋكى بىن گەلەي
يا لاسكەكى
- stir** (stūr), **v.t.** (۱) تىكەندەن بەتايىبەتى بە ئەسپايى؛ تىكەندەن.
(She ~ed the soup.)
- (۲) جۈۋلەندە: (He ~ed the log.) .
(۳) وورباكر-نەۋە؛ لەخەۋەلەساندا؛ بىۋاندە؛ خىستە جەۋجۈۋ.
(۴) شەلەقاسى؛ تىكەلەۋكردەن. (۵) ھەست جۈۋلەندەن
(۶) (~ up) . وورۋاندەن؛ خىستە جۈش
- v.t.** (۱) جۈۋلەنەۋە (The patient hasn't ~ed for an hour.) .
(۲) ھەلسۈۋكەت كوردەن؛ جەمان. (۳) پوۋدان
(۴) خۇشەن وورۋان؛ ھانتەنەجۈش.
(۵) تىكەندەن؛ تىكەن بۈۋەن. (The mixture ~s easily.) .
- n.** (۱) تىكەندەن؛ تىكەندەن
(۲) پىشنىۋ؛ ئاشۇرۇپ؛ ھەراۋەن؛ بەزم. (The crowd was in a ~) .
(۳) ھانتەنەجۈش؛ جۈش؛ وورۋان؛ جەۋجۈۋ.
(۴) جۈۋلە
- stirer** (n.).
stir (stūr), **n.** [Slang]. بەندىخانە
stir crazy, [Slang]. بىن ئارامى بەندىخانە يا بەستراۋە؛
بىن سەرۋەتى قەتەس بۈۋەن
- stirk** (stürk), **n.** پارىۋىن
stirps (stürps), **n.** (۱) بەرە؛ ۋەجە؛ نەۋە؛ ۋەجە؛ بەرەباب.
(۲) باپىرەگەرەي ھۆز يا بەرە.
- stirring** (stūr'ing), **adj.** (۱) چالاک؛ گورج؛ گۆل؛ زىندۋ؛ بىزك.
(۲) وورۋىنەم؛ بىۋىنەم؛ ھاندە. (~ music; a ~ call to arms) .
- stirrup** (stūr'ap, stūr'op), **n.** (۱) ئاۋزەنگى

stock

- (۲) شتینكى وەك ئاۋزەنگى.
- stirrup bone**, = stapes.
stirrup cup, (۱) كاسەي ئاۋزەنگى؛ پەرداخكە مەيە سۈلار دەخواتەۋە
پىش پۇششتى. (۲) كاسەي خواخافىزى؛ بادەنۇشى خواخافىزى
- stirrup leather**, قايىشى ئاۋزەنگى.
stitch (stich), **n.** (۱) تەقەل. (۲) گرى قۇلغە؛ گرى قۇلغەي بە تەقەل كراۋ.
(۳) تەقەل تايىبەتى. (۴) ئازارنىكى لە پرو تىزى كەلەكە يا پىشتە؛ لائىشە
(۵) [Colloq.], نەخت؛ تۇز؛ تۇسقال؛ ھىچ.
- (He hasn't done a ~ of work.)
- v.t.** تەقەل لىدان؛ دورىنەۋە؛ دورىن.
v.t. (۱) دورىن؛ تەقەل لىدان؛ دورىنەۋە. (۲) لىكەندەن.
- stitch-wort** (stich'würt'), **n.** چەند جۆرە گىيەكى نىزەم گۈل سېۋى.
ئەستىرەيىن.
- stithy** (stith'i, stith'i), **n.** (۱) دەرگا؛ دەسگا.
(۲) دوۋكانى ئاستىگەر؛ ئاستىگەرخانە.
- stiver** (stī'vēr), **n.** (۱) ستايىر؛ پارەيەكى ھۆلەندەي كەم نرە.
(۲) شتینكى كەم نرە يا ھىچ ۋىۋچ؛ نەختىك.
- stoa** (stō'a), **n.** دالانى پايەدار؛ پارەي سەرگىراۋى پايەدار.
stoat (stōl), **n.** گياندارنىكە لە توخى دەلەك.
stoccado (sto-kä'dō), **n.** [Archaic], Also staccata, پىكارىدەن
يا لىدان (تىفنىكى نوۋك تىز ۋەك شىر).
- stock** (stok), **n.** (۱) قەد (دەرەخت).
(۲) [Archaic], (۱) كۆتەرە؛ بىكەدار؛ پاشماۋەي قەدى دار پاش بىرەنەۋى
(ب) موۋرەدار؛ بىرەدار؛ كۆتەرەدار. (۲) (۱) كەسنىكى دەبەنگ يا گەلەز
(ب) شتینكى مەردو يا بىن ھەست. (۴) (۱) ئەۋ قەدى دەرەخت يا پوۋەكە كە بە
موۋرە دەكرى. (ب) ئەۋ پوۋەكەي قەلەمى ئ دەكرىتەۋە. (۵) rhizome
(۶) چەند جۆرە پوۋەكەنكى لە توخى خەرتەلە. (۷) (۱) باپىرە گەرە.
(ب) ۋەجە؛ بەرە؛ نەۋە. (ج) توخە. (د) پەگەن؛ نەتەرە.
(۵) كۆمەلە زامانى ھاۋىچىنە. (۸) بىكە يا سىنگى دەرگاى ئاستىگەر
(۹) (۱) دەسكى قامچى و دارى پارەۋەماسى. (ب) جۋارچىۋەي پەندە
(ج) ھەجەر. (د) قۇناغە تەنگ.
(۱۰) (pl.), ئامىزنىكى سزادانى كۆنە بىرىتەيە لە جۋارچىۋەيەك كە پىرى
قوانكارى تىدا دەبەستراپەرە ھەندىك جارىش دەستە مەچەكەشى
(۱۱) (pl.), جۋارچىۋەي كەشتى لەسەر دىۋوستكرىدەن
(۱۲) (۱) كەرەسەي خاۋ: (paper ~) .
(ب) گۆشتاۋ (كە چىشتى پىن دەنرى).
(۱۳) (۱) ۋولاخو كەرەسەي مەكىنەي كىلگەيەك.
(ب) مەرومالات؛ ئازەل؛ گاۋگۇتال.
(ج) سەرجمەي كەلەيەل فرۇشگايەك يا ھەمارىك.
(د) بەشى دەستە كاغەزى نەدرەۋى يارى.
(۱۴) (۱) سەرمایەي بەسۋود ھىنراۋى كۇمپانىيەي پارەبازى.
(ب) بەشى خاۋەن بەشى كۇمپانىيەي ۋەھا. (ج) قەۋالەي ئەم بەشە
(۱۵) (۱) ھەلسەنگان. (ب) بايەخ؛ بېۋا؛ بايەخ پىدان:
(I put little ~ in his testimony.)
- (۱۶) تىپى شائۇنامەي نىشتەجى. (۱۷) ملىچى قەشە.
v.t. (۱) قۇناغە تەنگ بۇ دىۋوستكرىدەن؛ ھەجەر بۇ كوردەن.
(۲) (۱) پەشمىۋلاخو مەرومالات پەيداكردەن ھىنان بۇ كىلگەيەك.
(ب) فرۇشگا پىكرىدەن لە فرۇتەنى.
(۳) ئازۋوقەخستەن؛ ھەمارىكردەن؛ شتۋمەك خىستەنە دوۋكانەۋە بۇ كىرپار؛ ھەلگرتەن.
(۴) (۱) ۋىنەجە سىنپەرە؛ گىيا چاندەن. (ب) لەۋەراندەن.
(۵) [Obs.], خىستەنە جۋارچىۋەۋە بۇ سزادان.
v.t. (۱) تەرز فرۇندانەن.
(۲) (~ up) . ئازۋوقەخستەن؛ ھەمارىكردەن بۇ دۋاپۇز؛ كەلەكەكرىدەن.
- adj.** (۱) ھەمىشە دەست دەكرى (فرۇتەنى)؛ ھەمىشە لە ھەماردا ھەيە:
(~ items; ~ sizes in shoes)

stomach pump

- (۲) یارمەتی ھەرس کردن دەدات؛ بۆ ھەرس باشە؛ بۆ گەدە باشە.
n.
 دەرمانی ھەرس؛ دەرمانی گەدە.
-stomachical (adj.).
stomach pump, ترومپای گەدە (بۆ ھەلپەنجانی خواردەمەنی ناو گەدە لە نەنجامی ژەھر لێداندا ... ھتد).
stomata (stō'mə-tə, stom'ə-tə), n. plural of stoma.
stomatal (stom'ə-t'l, stō'mə-t'l), adj. کونیلەیی؛ کونیلەدار.
 (ووشی "stoma" بێینە).
stomatic (stō-mat'ik), adj. (۱) دەمی؛ تایبەتی بە دەم.
 (۲) کونیلەیی؛ (ووشی "stoma" بێینە).
stomatitis (stō'mə-ti'tis, stom'ə-ti'tis), n. ھەوکردنی دەم.
stomato- (stom'ə-tō, stō'mə-tə), پێشگرتن بەمانای؛ دەمی؛ دەم؛ تایبەتی بە دەم: (*stomatology*).
stomatology (stō'mə-tol'ə-jī), n. زانستی دەم و نەخۆشییەکانی.
stomatopod (stom'ə-tō-pod'), n. گیاندارێ پێ دەمی؛ چەند جۆرە گیاندارێکی ناوی قاقەلدار پەلەکانیان کونیلە وەک دەمی پێوھە.
stomatous (stom'ə-təs, stō'mə-təs), adj. کونیلەدار.
 (ووشی "stoma" بێینە).
stomodaeum, stomodeum (stō'mə-dē'əm), n. دەمی ناوئەمە
stomp (stomp), n., v.t. & v.i. [Dial.], = stamp.
-stomy, باشگرتن بەمانای؛ کون کردنە نەندامێک بە نەشتەرکاری.
stone (stōn), n. (۱) بەرد؛ کۆجک. (۲) (۱) بەردی خانوو.
 (ب) بەردی چەخماچی؛ ھەستان. (ج) کێلەبەرد. (د) تەختەبەرد.
 (۳) شتیکی بەرد ئاسا؛ (۱) تەرزە. (ب) گون. (ج) ناوێک خورما و قۆخ.
 (۴) بەردی بەنرخ. (۵) کێشێکی نینگلیزییە بریتیە لە چواردە پاوەند.
 (۶) بەردی گورچیلە
 (۷) مێزێکی سەر لۆس و بەردینە تیی چاوەمانی لەسەر پێک دەخوێ.
v.t. (۱) بەردەباران کردن؛ بەرد پێدان؛ بە بەرد کوشتن.
 (۲) تەختەبەرد کردن؛ بەردپێزکردن. (۳) ھەستان لێدان؛ تیزکردن (بە زێرە یا ھەستان) (۴) ناوێک ئێ دەرهێنان (قۆخ، گیلەس، خورما).
 (۵) [Obs.] ھەق کردن؛ وەک بەرد لێکردن.
adj. (۱) بەردین؛ بەرد. (*a ~ wall*).
 (۲) گلیینە.
cast the first stone, یەکەم بەرد ھاویشتن؛ یەکەم کەس بوون لە پەخەنگرتن. سەرزەنشتی کردن، یا ھاویش بردن.
leave no stone unturned, ھەموو ھەولێک دان؛ ژێر ھەولدان؛ بە ھەموو جۆرێک ھەولدان.
stone- (stōn), . (stone-blind) پێشگرتن بەمانای؛ ژێر؛ ھەتەرایی؛
Stone Age, دەوری بەرد؛ چەرخی بەردین.
stone-blind (stōn'blīnd'), adj. کۆزێ تەواو
stone-broke (stōn'brōk'), adj. [Slang], نابوونی تەواو؛
 مایە پووت.
stone-chat (stōn'chat'), n. جۆرە بالندەییەکە لە توخمی پێشۆلە.
stone-crop (stōn'krop'), n. = sedum.
stone-cutter (stōn'kut'ēr), n. (۱) بەردتاش
 (۲) ئامیزێ بەرد تاشین یا پێک و پێک کردن.
stone-deaf (stōn'def'), adj. کەپێ تەواو؛ کەپ.
stone-fruit, میووە ناوێدار (قۆخ، گیلەس).
stone marten, (۱) دەلەم. (۲) پێستە دەلەم.
stone-mason (stōn'mā's'n), n. بەردتاش؛ بەنا؛ بێناسان.
-stonemasonry (n.). سەرزەییەکی بۆن خۆشە لە توخمی مەعدەنپەرستی دەکێتە
 چێشتەرە
stone's throw, بەرداوێز؛ بەردماوێز؛ ماوێەکی زۆر نزیک

stop

- (۱) کەلەك؛ شوورەیی کەلەك (بە دەوری زەوی یەكدا).
 (۲) کۆسپ؛ کەندوکۆسپ.
stone-wall, n. کۆسپ لە پێگەدا دانان؛ خۆ بەدەستەو نەدان؛
stone-wall, v.t. & v.i. خۆدزیخەو (لە پرسپاریک)؛ ھاوکاری لەگەڵ نەکردن.
stone-ware (stōn'wār'), n. گلینەیی بەردین؛ دەفری گلینەیی
 سوورە و ھەراو.
stone-work (stōn'würk'), n. (۱) بەردتاشی؛ بەردپێ؛ بەردکاری.
 (۲) خانووی بەرد؛ دیواری بەرد؛ بەشی بەردینی خانوو:
 (*The first storey is ~*).
 (۳) (pl.) شوینی بەردتاشین.
-stone-worker (n.).
stone-wort (stōn'würt'), n. قەزەیی ناو بەرد (کە گلیێک جار گەچارییە)
stony (stō'ni), adj. (۱) بەردەلانی؛ بەردانی؛ بەردەلان. (۲) ھەق.
 (۳) دڵبەق؛ بێ بەزەیی.
 (۴) بێ ھەست؛ سارد؛ ھەست مردوو: (*a ~ face*).
 (۵) تۆقینە؛ سترکەر: (*a ~ fear*).
 (۶) [Poetic]، بەردین.
-stonily (adv.); stoniness (n.).
stony-hearted (stō'ni-här'tid), adj. دڵبەق؛ بێ بەزەیی.
stood (stood), past tense and past participle of stand.
stooge (stōōj), n. (۱) قەشەمەر. نوێنەرێکە کە دەبێتە دەسکەلای نوێنەر.
 سەرەکییەکە بۆ پێکەنین. (۲) دەسکەل؛ نوکەر؛ کەسیکی بەکارھێنراو لە لایەن
 کەسیکی ترەوە. (۳) سیخوێ؛ جاسوس.
v.t. [Colloq.], بوون بە قەشەمەر؛ بوون بە دەسکەل؛ بوون بە سیخوێ.
stook (stōōk, stook), n. [British], مەلن
stool (stōōl), n. (۱) ئەسکەم؛ ئەسکەم؛ کورسی بێ پشت.
 (۲) ناو دەستخانە؛ ناو دەست. (۳) گووکردن. (۴) گوو؛ پێسای
 (۵) کۆتەرەداری چووز دەرکردو؛ پەنگی چووز دەرکردو.
 (۶) چەپکە چووزێکی رەھا. (۷) تەلە؛ داو.
 (۸) بالندەیی راپ (رەك کەوو سوێنسکە).
v.t. (۱) چووز دەرکردن (کۆتەرەدار). (۲) گووکردن؛ پێسای کردن.
 (۳) [Colloq.]، سووسەیی کردن؛ سیخوێ کردن.
stool pigeon, (۱) کۆتری راپ؛ بالندەییەکە وەک کەوو سوێنسکە کە بۆ
 راپ بەکار دەھێنرێت. (۲) کەسیکە وەک داو خەلکی پێ دەگەڕێ.
 (۳) [Colloq.]، سیخوێ؛ جاسوس.
stoop (stōōp), v.t. (۱) چەمبەرە؛ دانەوێنەرە؛ کۆمانەرە؛ خۆ نوشتانەرە.
 (۲) شان داچەکان.
 (۳) خۆ نزم کردنەرە (رەووشت)؛ خۆ سووک کردن.
 (*He ~ed to begging and stealing.*)
 (۴) [Rare]، ملکەچ کردن؛ کێنووش کردن.
 (۵) شالوو بردن (بالندەیی گۆشتخۆن)؛ لەپەر بەسەردا دان.
v.t. (۱) چەماندنەرە؛ نوشتاندنەرە.
 (۲) [Archaic]، نزم کردنەرە (رەفتار)؛ سووک کردن.
n. (۱) نوشتانەرە؛ چەمبەرە (۲) شان داچەکان.
 (۳) خۆ سووک کردن؛ نزمی؛ نزم بوونەرە (رەووشت).
 (۴) ملکەچی؛ کێنووش. (۵) شالوو (بالندەیی گۆشتخۆن).
stoop (stōōp), n. (۱) سەکۆی پێ پێلکەداری بەردەرگا.
 (۲) دالانی بەردەرگا.
stoop (stōōp), n. = stoup.
stop (stop), v.t. (۱) گرتنەرە (خوێن، شلە، ئاو)؛ وەستاندن
 (۲) بەرگرتن؛ بەردەم گرتن؛ پێگرتن؛ بەرەستکردن.
 (۳) پێگرتنەرە (کون، کەلێن)؛ گرتن (کون).
 (۴) سەرنانەرە (شووشە)؛ داخستن (دەفر، شووشە)؛ دەم نانەرە
 (۵) (۱) پەنجە خستەسەر کونی ئامیزێ موسیقایی فووپیاکەر.

- (ب) ئاۋازلىق تايپەنى لىدان بىم داخستەن.
 (۶) ۋەستاندن پى لىگرتن؛ ۋاگرتن پى نەدان؛ پى پۇيشتن نەدان؛
 ۋاۋەستاندن دەست ھىئانە پى.
 (۷) (۱) نەۋەستى كىردى. (ب) بىزادىن بۇيىدىن. (ج) ئامىگرتن.
 (۸) ۋەستىن: (*He ~ed talking.*)
 (۹) بىزاندنەۋە بىرەنەۋە داۋىي پى ھىئان: (*~ that noise.*)
 (۱۰) ۋەستاندن (مەكىنە)؛ كۇتاندنەۋە.
 (۱۱) دەست ئان بە ئى كەماندا (بۇ لىدانى ئاۋازلىق تايپەنى).
 (۱۲) خالىبەندى كىردى (پۇرمان).
 (۱۳) ۋەستاندن (كان) پى لىگرتن (مىۋە) لە كىردى شىئىك؛ نەھىشتى.
 (۱۴) ۋەستاندن گۇيىنەۋە چەك: (*He asked the bank to ~ payment on the check.*)

v.l.

- (۱) ۋەستىن. جۈۋە. (۲) ۋەستىن (كان)؛ ۋازلىيىن. (۳) ۋەستىن (مەكىنە)؛ كۇتاندەۋە. (۴) بىرگىران (بۇرى، ئاۋەۋ... ھىد)؛ گىران؛
 بىرەستىن؛ پەنگىۋاردنەۋە. (۵) گىل خۇاردنەۋە؛ ۋاۋەستىن؛ مانەۋە؛ لادان.
 (۱) ۋەستىن؛ ۋاۋەستىن. (۲) كۇتايى؛ داۋىي؛ داۋىي ھاتىن.
 (۳) لادان (گەشت)؛ مانەۋە؛ ۋاۋەستىن؛ گىلخۇاردنەۋە. (۴) ۋىستىگە (پاس).
 (۵) دەمەۋانە. پىلا. (۶) داۋىي ۋەستىن چەك لەلەين خاۋەنەكەمىۋە بۇ
 نەگۇيىنەۋە لەلەين بانقەۋە (۷) خال (خالىبەندى)
 (۸) ۱. يەنچە خىستەنەۋە كۈنى ئامىرىكى فوۋىپىكەر بۇ لىدانى ئاۋازلىق
 تايپەنى (ب) كۈنىكى يەنچە خاۋەسەر.
 (۹) ۱. ۋەستىن ھەۋا لە بىزنى ھەندى تىپىدا (دەنگىسى).
 (ب) تىپىكى ۋەھا (دەك: d, t, g, k, b, p)
 ۋەستىن؛ كۇتايى پى ھىئان؛ بىرەنەۋە؛ ۋاۋەستىن.
 ۋەستىن لە شۈننىك بۇ ماۋەمىكى كورت لەسەر پىگادا بۇ
 شۈننىكى تر لادان

(*I stopped off at her house on my way to the store.*)

- stop over, (۱) مانەۋە بۇ ماۋەمىك. (۲) لادان لەكاتى گەشتدا بۇ پىشودان؛
 مانەۋە يا ۋەستىن لە بەينى دوو قۇئاغە پىدا؛ بارخىستىن.
 (*Are you going to stop over in Europe on your way home?*)
 stopcock (stop'kok'), n. بەلۋە: قىلى ئاۋ يا شەلى تر.
 stope (stöp), n. جالى پى پىلەكى كىگى.
 v.l. & v.l. كانراي خار دەرھىئان لە چالىكى ۋەھا.
 stop-gap (stop'gap'), n. چارە سەردەمى؛ بىرگارى سەردەمى؛
 (~ measures, solutions, etc.)

- stop light, (۱) چىراي ۋەستىن ھاتۇچى ئوتومبىل لە پىگەمبىدا
 (كە سوۋرە) (۲) چىراي ۋەستىن پىشتى ئوتومبىل (كە دادەگىرىست بە پىئان
 بە ۋەستىنەردا)

- stop order, فرماندان بە دەۋالى پارەبازى بە كىرپىن يا فروشتى بەشى
 كەسكىن يا كۇمپانىيەك بە نىخىكى تايپەنى.

- stop-over (stop'ö'ver), n. لادان لەكاتى گەشتدا بۇ پىشودان؛
 ۋەستىن يا لادانى بەينى دوو قۇئاغە پىدا؛ بارخىستىن.
 (۲) شۈينى نەم لادان يا ۋەستىنە.

- stoppage (stop'ij), n. (۱) ۋەستىن؛ ۋەستىنران؛ ۋاۋەستىن.
 (۲) بىرگىران (شەل)؛ گىران (بۇرى)؛ بىرەدەم داخىران.

- stop payment, چەك ۋاگرتن؛ فرماننىكە لە خاۋەن چەكەۋە بۇ بانق بۇ
 نەگۇيىنەۋە چەككە كە ئىمراي خۇسى پىۋە بى.

- stopper (stop'er), n. (۱) ۋەستىنەر (مىۋە، ئامىر، شىت).
 (۲) دەمەۋانە؛ تەپەدۇر؛ تۇپەۋانە؛ پىشك.

- v.l. دەمەۋانە (بە دەمەۋانە) دەم گرتن؛ داخستىن؛ گرتن.
 stoppel (stop'pl), n. دەمەۋانە؛ تۇپەۋانە؛ تەپەدۇر؛ پىشك.
 ھەرۋەھا "stopper"

- v.l. دەمەۋانە؛ بە دەمەۋانە؛ دەم گرتن؛ داخستىن؛ گرتن.
 stop sign, نىشانەۋە ۋەستىن (ھاتۇچى ئوتومبىل).
 stop watch, كاتىزىرى كات ۋاگرتن؛ كاتىزىرىكە دەتۋان بومىستىنەۋە

بىخىتەۋە ئىش لە چىرەمەكدا بۇ كات ۋاگرتى پىشىرىكى بەكاردەھىنەۋە

- (۱) ھەماركردن؛ كۇگىرنەۋە؛ ھەلگرتن؛ storage (stör'ij, stö'rij), n.
 خىستەنە بارخاۋە. (۲) ھەمارا گەنجىنە؛ كۇگا؛ بارخاۋە.
 (۳) كىرى ھەماركردن. (۴) پىگىرنەۋە؛ باترى.

storage battery,

- storax (stör'raks), n. (۱) چەند جۈرە دەرختىن جەۋىيەكى بۇن
 خۇشيان ئۇ دەرەيت. (۲) جەۋى نەم دەرختانە.

- (۳) شىلەيەكى بۇن خۇشە لە ھەندىك لەم دەرختانە دەرەيت ۋە كىرى بە دەرمان.
 store (stör, stör), n. (۱) ئازۋوقە؛ قايەمكارى؛ يەدەك.

- (۲) فروشگا؛ دوكان؛ كۇگا (۳) ھەمارا بارخاۋە.
 (۴) ئامەيەكى ئۇر؛ ھەندىكى ئۇر؛ فرە.

- (۱) ئازۋوقەخىستىن؛ قايەمكارى كىردن؛ ھەلگرتن يا خىستەنەۋە بۇ دۋاۋۇر.
 (۲) پىگىرنەۋە؛ پىگىرنەۋە؛ تىخىستىن؛ پىئان.

- (۳) ھەماركردن؛ خىستەنە بارخاۋە.
 in store, (۱) ھەلگىراۋ بۇ دۋاۋۇر (۲) ھىشتا ماۋە كە پۈۋ بىدات.

- set no great store by, بايەخ پىن نەدان؛ بە ھىچ پۈۋچ دانان؛
 لەلە بىن نىخ بۈۋن.

- set store by, بايەخ پىئان؛ لەلە بىنچ بۈۋن؛ بە گىرنگ دانان.
 store-house (stör'hous', stör'hous'), n. ھەمارا؛ بارخاۋە.

- store-keeper (stör'kēp'ēr, stör'kēp'ēr), n. دوكانچى؛
 دوكاندار؛

- store-room (stör'roóm', stör'room'), n. گەنجىنە؛ ھەمار
 نوۋم؛ قات.

- storey (stör'i, stö'ri), n. [British].
 storied (stör'id, stö'rid), adj. (۱) پاراۋەتەۋە بە نەخشى مىژۋىي ۋ.
 داستانىيەۋە: (~ tapestry).

- (۲) بەناۋانگە لە مىژۋو يا داستاندا.
 storied (stör'id, stö'rid), adj. چەند نەۋمى؛ چەند قاتى؛
 نەۋەندە نەۋمى ھەيە: (~ three-).

- storiette, كورنە چىزىك.
 stork (störk), n. حاجى لەقلىق؛ لەقلىق

- stork's-bill (störks'bil'), n. پۈۋەكىنە بەرەمى؛ لە دەنۋەك دەچىت.
 storm (störm), n. (۱) زىيان؛ گەرداۋ؛ بارۋىران؛ گەردەلۋول.

- (۲) لىزىمە باران؛ بەفر، باران، يا تەزىيەكى ئۇر.
 (۳) باي ئۇر بەھىزۋ تىز (۶۴-۷۲ مىل لە ساتىكىدا).

- (۴) گۈللە باران؛ تۈپ باران: (~ of bullets).
 (۵) ھەلچۈۋ؛ لىشاۋ؛ ۋىۋوۋم. (~ of criticism).

- (۶) پىشۋى (كۇمەۋەيى يا پامىيارى)؛ ئاشۋوب.
 (۷) ھىرشى سەر سەنگىر؛ پەلاماردان؛ ھەلمەت.

- v.l. (۱) كىردن بە باۋبۇران؛ كىردن بە زىيان؛ باران يا بەفر ئۇر بارىن؛
 (*It ~ed last night.*)

- (۲) ھەلچۈۋ؛ شىنگىرىۋان؛ ئۇر تۈۋەپۈۋان؛ قوشى بۈۋن.
 (۳) ئۇر بە تۈۋەپۈۋى ۋە بەپەلە چۈۋەنەۋەۋە، پۇيشتى يا ھاتنەۋەۋەۋە

- (*She ~ed into the room.; He ~ed out of the office.*)
 v.l. (۱) ھىرش بىردنەسەر بەمى پىروۋ بە تۈۋەتۈۋى؛
 (*They ~ed him with questions.*)

- (۲) ھىرش بىردنەسەر؛ پەلاماردان؛ پەلاماردان؛ گرتن؛
 (*The police ~ed the building and captured the thieves.*)

- storm-bound (störm'bound'), adj. پى ئۇ گىراۋ بەھۋى
 باۋبۇرانەۋە؛ لە شۈينى تر داپراۋ يا پىچراۋ بەھۋى بەفر بارانەۋە.

- storm cellar, ئۋورى ئىزىمەنى گەرداۋ يا گىزەلۋەكە بەھىز.
 storm center, (۱) ئاۋچەرگە زىيان.

- (۲) ئاۋچەرگە ئاشۋوب يا پىشۋى.
 storm door, دەرگى باۋبۇران؛ دەرگىمەكە لەدەرەۋە دەرگى دەرەۋە بۇ
 پاراستن لە باۋبۇران.

straight angle

- (۱) (ب) مېشې راست و پټکی مېانی پېشېرېکې (بەتایبەتی دوا قوناغ).
(ب) پېرې بە پېزې کاغزې قوماړ.
go straight, [Colloq.] واز له تاوانکارې هېنان!
هاتنه سەر پټې راست
keep a straight face, نه هاتنه پېکەنېن! پټ نه کەنېن! خو تېک نەدان.
straight away (or off), يەکشەر! راستەوخو.
-straightly (adv.); straightness (n.).
straight angle, گۆشە راست، واتە ۱۸۰ پلە.
straight-arm (strāt'ärm'), v.t. پال پېنوەنای یاریکەرې تېپې
بەرامبەر بە قوڵ درېژکړنەوه بە راستی (قوتبۆلی نەمریکي).
n.
straight-away (strāt'ə-wā'), adj. (۱) راست! پټک
(۲) يەکشەر! راستەوخو.
n. مېانی پېشېرېکې راست، واتە خواروخېچ.
adv. يەکشەر! راستەوخو.
straight-edge (strāt'ej'), n. راسته پارچە پک تەختە یا ناسنە
قەرغینکې راسته بۆ پاکېشان و تاقیکردنەوهی هیلې راست بەکار دەهێنن.
straighten (strāt'n), v.t. راستکردنەوه
پاستبوونەوه
v.t. دەموچاری هەست پېشان نەدەر.
straight face,
-straight faced (adj.).
straight-forward (strāt'fōr'wērd), adj. (۱) راست! پټک
بە خواروخېچې! راستەوخو! پټک و پەوان.
(۲) راستەپوړ! بێ پېچ و پەنا! بێ درۆ و دملەسە:
(a ~ answer, explanation, etc.)
(۲) پوړ! ناسان! دیار.
adv. بە پټک و راستی! راستەوخو! بێ پېچ و پەنا.
straight-forwards (strāt'fōr'wērdz), adv. =
straight-forward.
straight-line (strāt'lin'), adj. (۱) راست (هیل)! راست و پټک.
(۲) لە هیلې راست پېکەتو.
straight-out (strāt'out'), adj. (۱) رێک و پەوان.
(۲) ناسکر! بێ پېچ و پەنا. (۳) تەوا! بەتەوا.
straightway (strāt'wā'), adv. يەکشەر! راستەوخو! بێ دواکوتن!
راستەپوړ
strain (strān), v.t. (۱) توند پاکېشان! شەتەکان! زۆر پاکېشان یا
کشادن! زۆر توندکردنەوه. (۲) پەتاندن! ماندووکردن! ئەک زۆر خستەسەر.
(۳) ئازاردان! لە جێ بردن. (He ~ed a muscle climbing.)
(۴) پاکېشان لە سنووری خۆی زیاتر! لە تام کردنەمرموه! لە سنوور دەرکردن!
زۆر کشادن: (He ~ed the rule to his own advantage.)
(۵) پالوتن! پوختکردن! لەبێژنگدان.
(۶) گرتنە باوەش! باوەش پیاکردن.
(۷) خواروخېچ کردن یا شێوه تێکدان بە زەبر خستەسەر.
(۸) [Obs.] زۆر لێکردن! زۆر خستەسەر.
(۱) زۆر هەولەدان! زۆر خو ماندووکردن! زۆر کۆشش کردن! زۆر لەخۆکردن: **v.t.**
(She ~ed to win.)
(۲) کرژبوون (۳) لە ژێر زەبرێکی زۆر! بوون! ئەک لەسەر بوون.
(۴) توند پاکېشان! کشان. (۵) پالوتن! پوخت بوون.
n. (۱) توند پاکېشان! کشان! زۆر پاکېشان! شەتە! کرژ.
(۲) هەول و کۆششێکی زۆر! ماندوو بوونیکی زۆر.
(۳) لە حێ چوون (ماسولکە، جومگە). (۴) خواروخېچې لە ژێر زەبردا.
(۵) زەبر. (۶) باریکی قورس! ئەرکیکی گران و ماندوو کەر (هەموو جۆرێک):
(a ~ on his financial resources)
(۱) بە توند پال پېنوەنان! بە توند پاکېشان!
زۆر پېنوە ماندوو بوون یا خەریک بوون (۲) سەل لێکردنەوه! نەچوونە ژێر بار.

stranger

- (۱) (ب) مەندال خستەنەوه! مەندال بوون. (ب) مەندال.
(۲) بێهە! باوباپیر! بێهە! (۳) وەجە! نەوه! یەرە.
(۴) نەوهی جیاواژ. (۵) جۆر! چەشن: (a ~ offlu).
(۶) تەبەهۆی زگمکی.
(۷) دەمار! نیشانە: (a ~ of cruelty, madness, etc.).
(۸) شێواز (نوسین، گفتوگۆ، کردار): (He wrote in an angry ~).
(۹) (pl.), ئاواز! پارچە مۆسیقا.
(۱) بەزۆر گراو! بە خۆشی خو نەگراو.
(۲) ئاگۆ! ناخۆش (پەیدەندی):
(~ relations between the two countries)
strainer (strān'ēr), n. (۱) نامۆی شەتەکان یا توندکردنەوه.
(۲) پالێوک! پالێوکە! پالۆنە! چاپالێو.
(۱) تەنگ! تەسک (جەل و بەرگ).
(۲) [Archaic] توندوتیژ (پەرووشت)! بویژدان! راست (پەفتان) تەسکین
(۳) (۱) قورس! ناخۆش! گران. (ب) کەم (دەرامەت).
n. (۱) پټیکە تەسک.
(۲) (pl.), گەروا (دوو دەریا بەیک دەگەییان)! تەنگا! دێنان.
(۳) (pl.), ناخۆشی (دەرامەت، باری ژان) پەرشانی! نەپوونی! تەنگانە:
(in desperate ~s; a man in financial ~s)
(۱) [Rare] isthmus.
(۱) تەسک کردنەوه! هێنانەوهیک.
(۲) تووشی ناخۆشی کردن! بێ دەرامەت بوون! تووشی هەژاری نەپوونی بوون:
(in ~ed circumstances)
(۱) چاکەتی شێت و
تاوانکاران: بەرگیکە وەک چاکەت دەرکێتە بەری شێت و تاوانکاران بانیان
دەبەستێتەوه بۆ نەوهی زیان بە خەڵک و خۆیان نەگەینەن. (۲) کۆت
بەستەنەوه! پټ لێگرتن.
v.t.
(۱) (۱) شەتەکان (کەمەربەند)!
تەسک. (ب) جلی تەسک لەبەرگەر. (۲) توندوتیژ (پەرووشت)! تەسکین! توند
strake (strāk), n. تاکە دارو تەختە یا تەبەقە کانزاییکە کە کەشتی ئ
درووستکراوه بە درێژایی کەشتییکە.
stramineous (strā-min'i-as), adj. (۱) کایی! پەلمی!
لە پووش یا بەلم دەچن. (۲) زەردباو! پەنگ کایی.
stramonium (strā-mō'ni-əm), n. (۱) داتوهر: پووهکیکی ژەهرینه
گۆلێکی سبۆ و بەرێکی دیکای دەرکێت. (۲) گەلای ئەم پووهکە (کە دەرکێت
بە دەرمان و وەک پەنگ بەکار دەهێنرێت).
strand (strand), n. گەمار دەریا! پوخی دەریا.
(۱) دان بە پوخی دەریادا و چەقین یا پەکەرتن (کەشتی).
(۲) گیرخواردن! چەقین (مەجانی) قەتیس بوون! پەکەرتن:
(He went away leaving his family ~ed.; He was ~ed in a strange city with no money.)
(۱) تالە گورس یا پەتک! تال! یەکنە لەو تال یا
تەلانی با دەریان لەگەڵ هی تردا بۆ هۆنێنەوهی گورس و پەتک.
(۲) تالە موو! تالە قژ! لیسپ! لۆی پوچی هونراوه! تەل: (a ~ of hair)
(۱) هۆنێنەوه (گورس، پەت، پوچ). (۲) پچراندن (گورس، پەت، تەل).
v.t. پوخی دەریا (بەتایبەتی ئەو هیل یا ناستە یەمزاو لێوهی
کشادەتەوه).
strange (strānj), adj. (۱) بێگانه! نامۆ! دەرەکی! جیا.
(۲) نەناسراو! نەزانراو! نەبەستراو! تازە! نادیدە. (۳) سەرناسا! ناسا
(۴) سەر! نەتیکە. (۵) گۆشەگیر! دورەپەرز.
(۶) نەشارە! نەزان! ناکارامە! تازە: (He was ~ to the job.)
adv. بەشێوهیەکی سەیر.
-strangely (adv.); strangeness (n.).
stranger (strān'jēr), n. (۱) بێگانه! نامۆ! ناوهر! غەوهر.
(۲) میوان. (۳) نەناسیاو! نەناس.

stray

(۱) له پئی لادان: وون بوون: پئی وون گردن: ویل بوون: **stray** (strā), v.i.
تیره بوون: له کومه لادان: بېرېون: (۲) له پئی پاست لادان: پئی ماله گرتن:
پئی خړاپ گرتن: گومر: بېون: خړاپه گردن:
(۳) له پاس لادان: لادان:

(*Their thoughts ~ed as she entered the room.*)

(۱) کمسېک يا گياندارنکی ویل يا وون: گيانداري بېره ل: خوږې، تیره، يا
بن خاره: بهتايېتی سگړو پشيله: (۲) (pl.) وژو وژي پاديو

(۱) ویل: وون: خوږې: بېره ل: گومر: بن خاره: تیره:

(*a ~ cat, dog, etc.; a ~ bullet*)

(۲) نارېناو: ښکېوت: (*We caught only a few ~ words.*)

streak (strēk), n.

(۱) لکه يا په پله يکې باريک و دريژ:

نېشانې دريژکوله: هڼی رنگ جياواز له دورېو بېره کې: (*~s of mud*).

(۲) بروسکه: (۳) چين (کانزا)

(۴) توږي چورې يا بهرې گوشت.

(۵) تابېخو: دمار: نېشانې:

(*a nervous ~; a mean ~; a ~ of cruelty, madness, etc.*)

(۱) [Colloq.] زنجيره: رسته: چنډ پوډاننکي يک له دواي يک:

(*a long ~ of bad luck*)

(۱) نېشانې گردن به هيل: هيل پياهيان: (۲) په ليدان:

(۱) په لوي بوون: هيل پياهاون: نېشانې ډي دهرکوتن:

(۲) بريقه دانه وه: برسکه دانه وه: (۳) خيرا پوښتن يا کارکردن:

په لمرن له شتدا: (۴) پاکردن به ناو خه لکدا: به پووتی (هر بؤ سهير).

زور خيرا (پوښتن، کارکردن) تيز: وه بروسکه.

like a streak, (۱) ميلدار: هيل هيل: په لوي.

streaky (strē'ki), adj.

(۲) ناوبه ناو: نارېک: جيا: همموي وه يک باش ډيپه.

-streakily (adv.); **streakiness** (n.).

streaker (strē'kēr), n. [Slang]. کمسېک که به پووتی به ناو خه لکدا:

پاده کات.

stream (strēm), n.

(۱) حوکه: جوگنه: چم: روبری بچوک.

(۲) تروژم: نېشار: (*a ~ of cold air; a ~ of light*).

(۳) ريرا: زنجيره: (*a ~ of cars*).

(۴) مونه: ريزه وي باو: پياښ.

(۱) پوښتن (وهک ناو به ناو جوگدا): پيا پوښتن.

(۲) ليوه هاتن: به لېش او ډي هاتنه دهره وه: لاوا ډي هملسان (مهجان):

(*eyes ~ing with tears*)

(۳) به کومه پوښتن: کشان: پېکوه به جه ماوه پوښتن:

(*Hundreds of people were ~ing by our house in panic.*)

(۴) تېشه نه گردن: خيرا بلاو بوونه وه: وروژم بردن.

(۵) شه کانه وه.

(۶) شوق دانه وه: شوق ليوونه وه: پرسنگدانه وه.

(۱) دوردان: ليوه هاتن: (۲) هملکردن (خال): شه کانه وه.

stream (strēm), n.

(۱) نالايه کې باريک و دريژ:

(۲) پارچه په پوښه کې باريک و دريژي شو: پوړه وه.

(۳) (۱) شوقی ناسق: (۲) (pl.) aurora borealis.

(۴) سرباسنکي پوژنامه يه که له مسهري لاپه کوه هتا نه مسهري بگريته وه.

streamlet (strēm'lit), n.

جوگنه: جوگله: بچوک.

streamline (strēm'lin), n.

(۱) ريناز: ريزو.

(۲) ښوې شتېک له پوړي بهرملستې يوه بؤ هوا.

adj. تابېه تي به ښوېه که بهرملستې هوا نکات، واته باش بېوات:

(*a ~ boat*)

(۱) وها دروستکردن به جوړک که بهرملستې هوا نکات و باش بېوات.

(۲) رينکسختن به گوږه چېرې تازه: تازه کړدنه وه.

(۳) رينکسختن به ښوېه کې باشترو بهرملستې کارېکتر له چاران:

جاکترکردن (*The company has ~d its operations.*)

streamlined (strēm'lind), adj.

(۱) بهرملستې هوا نه کوه.

stress

واته باش پوښتنو: خوش پوهت.

(۲) به ښوېه کې تازه ښکراو بؤ کارېکري و ناساني و بهرملستې.

(*a ~ office*)

stream of consciousness, (۱) زنجيره ي پيو بهرملستې

نه پچراوي موقنک (دروونناسي): (۲) ښوونکي چيوک نو سينه بريتي به

له تو مارکردنې هممو هستو نه ستېکي قاره مانې چيوک که بهر پچراندن

نه گهرچې په پيوه نديشان به چيوک که و به يکترې يوه زور نه بن

street (strēt), n.

(۱) شه قام: جاده.

(۲) سرچهي جاده: سر جاده: (*Don't play in the ~*).

(۳) نهو خه لکې له مېرو نهو بهرې شه قامک کارده کړو ده ژين:

(*The whole ~ contributed, protested, marched, etc.*)

street-car (strēt'kār), n.

ترام: شه منده فري ناوشار:

پاسي ناوشاري وه شه منده فري.

street railway, هڼی ترام: هڼی پاسي ناوشاري وه شه منده فري.

street urchin, مندالي بن لانه ي سر جاده: مندالي ښکسو بهر ل.

street-walker (strēt'wôk'ēr), n. قهجه ي سر جاده.

strength (strenght, strengkth), n.

(۱) هڼي: ټين: وژه: پک: هه ناو:

توانا: زهر: (۲) بهرگه گرتن: چيري.

(۳) بهرگري: بهرملستې: هڼي بهرگري گردن.

(۴) ټين (دهرمان): کارېکري.

(۵) توندوتيزي (دهنگ، پوښ): بهرزي (دهنگ): توخي (دهنگ)

(۶) هڼي: (*The batallion is at full ~*).

(۷) پالېشت: پښتگري

(۸) نرخ بهرزيو نه وه (پاره بازي).

on the strength of, بهرزي (نهو وه): له سر (نهو).

strengthen (streng'than, strengk'than), v.i.

به هڼي گردن:

به هڼي گردن: قايم گردن: چسپانډن.

strenuous (stren'ū-əs), adj.

به هڼي بوون: به هڼي بوون: چسپان.

(۱) گران: سخت: قورس:

(*a ~ task; ~ exercise*)

(۲) چالاک: به جوش: به ټين.

-strenuousness (n.); **strenuously** (adv.); **strenuousness** (n.).

strep throat, قورک نېشه: نه خوشي يه کې درمي قورک.

(مهره ها "septic sore throat").

strepto- (strep'tə), پښتگري که به ماناي: زنجيره ي پياوړيچ.

streptococcus (strep'tə-kok'əs), n.

به کتر يه کې خري

هڼلکه ي يه به جوت جوت و به زنجيره درده کوه ي.

streptomycin (strep'tə-mi'sin), n.

سرتيقي ماسين: دهرمانیکه

دره زنده کانه له "پنسلي" ده چن.

streptothricin (strep'tə-thri'sin), n.

دهرمانیکي دره زنده کانه

له همدې کپرو دروست دکري.

stress (stres), n.

(۱) پهستان (مهکينه کاري): هڼي يا نه رکي سر.

پوويه: په ستاوون (ب) توندوتيزي هم په ستانه يا نه رکه.

(۲) بايه خ: گونگي: به گونگي گرتي شتک.

(*the misplaced ~ on money*)

(۳) نه رک (له سر هست، مېشک يا له ش) دمارگري: دمارگري: ناخوشي:

(*Worry over his job and his wife's health put him under a great ~*).

(۴) هڼي (موسيقا).

(۵) گيره (پيزمان): هڼي:

(*In "children" the ~ is on the first syllable.*)

(۶) (۱) هڼي (هونراوه): گيره. (ب) برگي هڼي له سر يا گيراو.

(۱) پهستان: په ستاوون: هڼي يا نه رک خستنه سر (مهکينه کاري).

(۲) به گونگ دانان: بايه خ پيدان: به توند گرتن: دويپا تکرده وه.

(*He ~ed the importance of hard work, honesty, loyalty,*

etc.)

(۳) نەرك خىستەنسەر (میشك، ھەست، لەش) پەستكردن: باری ناخوش خىستەنسەر شان: مەراق پىندان
(۴) ھىز خىستەنسەر: رېژمان، ھۆنراھ: گرتن (بەرگە):

(In "truthful" you ~ the first syllable.)

-stress (stris), پاشگىرنە نىشانەى مېنەيە
stretch (stretch), v.t. (۱) درىزكردنە: پاكىشان: پانكردنە: كىشاندن: لاستىك، (۲) پاكىشان: پال، قاچ، لاق: پەل ئى پاكىشان: (to ~ one's legs)

(۳) پاكشان: يانگوتن
(۴) (۱) كىزگىزىن: ماسولگە، (ب) لە جىن بىردن: توند پاكىشان.
(۵) زۆر لەخۆكردن: زۆر پال بەخۆخە: نان: زۆر ھەلدان: (to ~ every nerve to win)

(۶) (۱) بەش پىن كىردن: پىن دەربىردن: (to ~ the budget by careful spending)
(ب) زۆرتر كىردن بە پوئىكردنە: بەشى زياتر پىن كىردن: (to ~ a meal by thinning the soup)

(۷) درىزەپىندان (باس).
(۸) (۱) بەدەمەھەدان: (He ~ed the rules to suit his purpose.)
(ب) پىيۈەنان: زىادە پىيۈەنان: زىادە پىيۈەنان: (She ~ed the facts a little.)

(۹) [Slang]، بەزەمەھەدان (زۆرانبارى، بۆكسبازى) پاكىشان: (مەجان).
(۱۰) [Archaic or Dial]، ھەنواسىن: بە پەتەمە كىردن
(۱۱) [Slang or Dial]، پاكشان: بۇ ناستن

(۱۲) (۱) درىزەپوئىنە: (ب) كىشان: پاكىشان: پاكىشان: كىش ھاتن.
(۲) پاكىشان: دەست بۇ پاكىشان.
(۳) (to ~ out): پاكىشان: پەل ئى پاكىشان: خۇ پاكىشان
(۴) كىشان: (Rubber ~es easily.)
(۵) [Slang]، ھەلواسان: بە پەتەمە كىردن

(۱) درىزەپوئىنە: درىزەپوئىنە: كىشان: پاكىشان
(۲) ماوەى سەروم: ماوەمەكى بەردەوام: سەردەم.
(a ~ of three months)

(۳) [Slang]، ماوەى سزاي بەندىخانە.
(۴) ماوەى كىشان: پادەى كىشان: درىزەپوئىنە.
(۵) شونىنكى فراوان: بەر بەرەلا: يا كراوە: زەرى درىزەپوئىنە: درىزەپوئىنە: پانتايى:
(a ~ of land, highway, beach, empty fields)

(۶) لايەكە لە دوو لا پاستو درىزەكەى مەيانى غارغارىن.
adj. بىكش: لاستىك
stretcher (stretch'ēr), n. (۱) دارىكە لە باری پال خراوى
چوارچىنەيەك پادەمگى. (ب) قاللى پىلەو پاستكردنە: يا كىشان:
چوارچىنەى جەل كىشان. (ج) خىشتىك يا بەردىكە لە باری درىزى خرابىتە
دىوارەھە (۲) دەستەبەرەى نەخۇش.

stretcher-bearer (stretch'ēr-bār'ēr), n. دەستەبەرەى نەخۇش
مەلگى.
stretch-out (stretch'out'), n. ئىشى زىادە بە كىركار كىردن بە
پارەمەكى كەم يا بە خۇپايى.
stretchy (stretch'i), adj. بىكش: لاستىكى.

-stretchiness (n.).
strew (strō), v.t. (۱) پىرش: پىلەو كىردنە: قۇودان: پىرژاندن.
(۲) داپۇشىنى پىرەك بە پىرش: پىلەو كىردنە: شت بەسەردا.
(۳) پىرش: پىلەو كىردنە.

stria (stri'a), n. (۱) درىزى: بارىكە: درىزى: قىلىشى: بىچوك.
(۲) مىلى بارىك (بەتايىمەكى كە ھەرىكە چەند مىلىك يا ھىلىكە تىرە).
striate (stri'āt), v.t. (۱) درىزەپوئىنە: قىلىش قىلىش كىردن.
(۲) مىل مىل كىردن.

adj. (۱) درىزەپوئىنە: قىلىش. (۲) مىل مىل.
striated (stri'āt-id), adj. (۱) درىزەپوئىنە: قىلىش. (۲) مىل مىل.
striation (stri-ā'shən), n. (۱) درىزەپوئىنە: قىلىش. (۲) مىل مىل.
stria (۳)

stricken (stri'kən), past participle of strike.
adj. (۱) بىرەندار: پىنگا: گولە لىندار: لىندار: بەرگەتو.
(۲) تووش بو (نەخۇشى، بىرىن، پىرى، خەم، نەگەتە): گىرقاتار: كەفتەكار: نەخۇش. (۳) پى: لىپاويلپ.

strickle (stri'k'l), n. (۱) پىنگە: ئامىرنىكى پاستە دانەپوئىنە زىادە
پىن لا دەپوئىنە بۇ لىوان لىو كىردن پىوانەكە: دارمال.
(۲) ئامىرنى داس تىزگىزىن. (۳) ئامىرنى پىنگە كىردن: دارمەشتەى لم.
v.t. پىنگە كىردن بە ئامىرنى پىنگە كىردن: دارمال كىردن.

strict (strikt), adj. (۱) توندوتىز:
(~ orders, standards, etc.)
(ب) بە زەبەروئىكە: بەزەمە: توندوتىز: (a ~ teacher, father, etc.).
(۲) (۱) تەوا: ئىچكار: (secrecy ~).
(ب) بەتوندوگى: توندوتىز: بە ووردى: بە توندى پەپەمەگى:

(a ~ Moslem)
(۳) تەسك (مانا): (in the ~ sense of the word).
(۴) بارىك: پەقو: بۇ سەرمەھەلچو: (پەمەھەلچى).
(۵) [Archaic]، (۱) نىزىك (پەمەھەلچى). (ب) تەسك: تەنگە.

-strictness (n.).
strictly (strikt'li), adv. بە توندوتىز: بە ووردى: بە تەواى:
بە توندى.

stricture (strikt'chēr), n. (۱) پەخەنى توند: سەرمەھەشتى.
(۲) پەپەمەھەشتى توندوتىز: پى لىگىر يا بەستەمەھە: (moral ~s).
(۳) [Obs.], توندوتىز. (۴) ھاتەمەھەمەكى بۇرى لەش.

stride (strīd), v.t. (۱) ھەنگاوى گەمە: نان: بە ھەنگاوى گەمە گەمە
پۇيشتن (بەتايىمەكى بە خىرا يا بە فەزەھە).
(۲) ھەنگاوىكى گەمە بەسەردا: ھەلپەنەنە: (to ~ over a ditch).
(۳) (۱) نىگىن لەم دىو: و نىگىن لەم دىو: ھەنگاوى دانان (وگە سوارپوئىنى نەسپ):
دانىشتن يا ھەنگاوى بەم جۆرە. (ب) ھەنگاوى بە لاق پىلەوى.

v.t. (۱) ھەنگاوىكى گەمە بەسەردا: ھەلپەنەنە
(۲) پىندا پۇيشتن بە ھەنگاوى گەمە (ھەر وگە پىوانى شونىنكى بە ھەنگاوى):
(They ~ the street.)

(۳) دانىشتن يا ھەنگاوى بە گەل پىلەوى: لاق خىستەنە ئەم دىو: ھەنگاوى شونىنكى
لە دانىشتن يا ھەنگاوى.
(۱) ھەنگاوى گەمە نان يا ھەلپەنەنە. (۲) ھەنگاوى گەمە.
(۳) ھەنگاوى گەمە نان يا ھەلپەنەنە. (۴) ماوە يا درىزى ئەم جۆرە ھەنگاوى.
(pl.)، پىنشىكەوتن.

hit one's stride, گەمەشتە پەلە ئاسايى چالاكى و كارىگەرى خۇ.
make great strides, زۆر پىنشىكەوتن: ھەنگاوى گەمە يا باش نان بۇ
پىنشىكەوتن.

take in one's stride, بە ئاسايى كىردن: بە ئاسايى جىيەجىگىزىن يا
تەنچام دان.
stridence (stri'd'ns), n. Also stridency, بەرىزى و تىزى و ئاسايى
(دەنگ).

strident (stri'd'nt), adj. بەرىزى و تىزى و ئاسايى (دەنگ).
-stridently (adv.).
stridor (stri'dēr), n. (۱) دەنگىكى تىزى و ئاسايى.
(۲) دەنگىكى ناخۇشى ھەتاسەدانە وگە خىزە يا لورە (پىنشىكەوتن).
stridulate (strij'oo-lāt'), v.t. جىرەپوئىنە ئاسايى كىردن (وگە)
ھەندىك جانەمە.

-stridulation (n.).
stridulous (strij'oo-las), adj. جىرەپوئىنە: تىزى و ئاسايى.

strife

- strife** (strif), *n.* (۱) ناگوتی؛ رقابەری؛ رقابەرایەتی؛ دووبەرەکی.
(۲) [Archaic] هەول؛ کۆشش؛ خەبات.
- strigil** (strij'al), *n.* (۱) نامیرنکی دەم چەماوەیە یۆنانی و پۆمانەکان
بەکارێان دەهێنا بۆ سیرینی پیشت لە دواى گەرمایا و مرزش کردن.
(۲) نەخشینکی شەپۆلی خانوو رازنەرەمەوی پۆمانیە.
- strigose** (stri'gōs, stri-gōs'), *adj.* (۱) درکاوێ (گەلا)
تووکەکەى تیزە (پووەکناسی). (۲) درزای (گیانەرەناسی)؛ قلیش قلیش.
- strike** (stri:k), *v.t.* (۱) پێدان؛ پێمالین؛ لێدان؛ زرمە ئێهەسان؛
پیاکێشان (to ~ someone with hand).
(ب) پیاکێشان؛ لێدان: (He ~ the nail with a hammer).
(ج) لێدان (سکە): (A mint ~s coins).
(۲) ماسی گرتن بە پاتەکاندن یا پیاکێشانی قولاپەکە.
(۳) لێدان (نامیری مۆسیقا): (to ~ a key).
(۴) لێدان کاتژمێر.
(۵) پێدان؛ بە توند بەرکەوتن؛ پێمالین:
(She ~ her elbow against the door).
(۶) لێدان (شقاوتە)؛ داگیرساندن: (He struck a match).
(۷) لێدان:
(The stone struck his head.;
The lightning struck the chimney).
(۸) هێرش بردنە سەر؛ دەست وەشاندن.
(۹) لێدان؛ بەرکەوتن: (The light struck the window).
(ب) سەر گوێ کەوتن؛ بیستن.
(۱۰) دۆزینەو (لەپ): (They struck oil).
(۱۱) دەرکەوتن: (What a sight struck my eyes).
(۱۲) (ب) هاتن بە مێشکدا؛ یا بە خەیاڵدا: (The idea just struck me).
(ب) -لفراندن
(ج) وا بۆ دەرکەوتن؛ وا دیاریبون: (That ~s me as rather silly).
(د) لە پێ و ئێهاتن: (He was struck dumb).
(ه) هەست جوولاندن: (The scream ~ terror in my heart).
(۱۳) (ب) بێستن (پێمان)؛ رێکەوتن؛ پێکەاتن: (to ~ a bargain).
(ب) گەیشتنه: (to ~ a balance).
(۱۴) داگرتن؛ ئالا؛ بایەوان؛ هێنانەخوارەو؛ نزم کردنەو.
(۱۵) لابردنی دانەوێڵەى زیادەى پێوانەیک بە نامیرنکی راست بۆ رێک کردنی
لەگەن؛ لیواری پێوانەیکە (روشەى "strickle" بێینە).
(۱۶) هەلنوسنێکی تاییەتی وەرگرتن (۱۷) رەگ داگرتان.
(۱۸) [Slang] ئێهەزکردن؛ داوالیکردن.
(۱۹) [Obs.] جەنگاندن؛ جەنگ کردن؛ شەپکردن.
(۲۰) سێنەو؛ لابردن: (He ~ her name from the list).
(۲۱) (ب) لابردنی کەرەسەى پەردە (شانۆگەری).
(ب) چرا کزکردن یا کوژاندنەو (شانۆگەری).
(۱) پێدان؛ پێمالین؛ لێدان؛ پیاکێشان.
(۲) هێرش بردن؛ دەست وەشاندن: (The enemy ~ at dawn).
(۳) (ب) لێدان (کاتژمێر، زەنگ): (The clock is ~ing).
(ب) بانگ بۆ دان بە لێدانێکی وەها: (Three o'clock had struck).
(۴) پێدان؛ پیاکێشان؛ لێدان:
(The ball struck against the house).
(۵) داگیرسان: (This match won't ~).
(۶) دان خواردن (ماسی لە پاوەماسیدا). (۷) پێوەدان (مان).
(۸) چوونەژوورەو؛ پیاچوون:
(The wind struck through the cracks).
(۹) ~ on; ~ upon (ب) دۆزینەو:
(We struck on the right combination).
(۱۰) بایەران داگرتن یا نزم کردنەو.
(۱۱) ئالا داگرتن (نیشانەى بەزین).
(۱۲) مان گرتن: (The workers struck yesterday).

string

- (۱۳) پووان؛ رەگ داگرتان.
(۱۴) لادان بەرەو؛ بۆیشتن بەرەو شوێنێکی تازە: (They struck north).
(۱۵) تێ تەقاندن؛ بە تێژ پۆیشتن.
(۱) لێدانێک؛ پیاکێشانێک؛ پیامالینێک؛ پیاکانێک.
(۲) stickle.
(۳) مانگرتن: (a miner's ~; The teachers went on a ~).
(۴) لە پێ دۆزینەوێ نەوت، کانزا... هتد.
(۵) شانسی گرتنێکی باش؛ سەرکەوتنێکی لە پێو پارەیمکی زۆر دەسکەوتن
(۶) دان خواردنی ماسی و یاری کردن بە قولاپەکە.
(۷) ژمارەى پارەى سکە لێدراو بە چارێک.
(۸) هێرشى فرۆکەى بۆمبەهاوێژ (بەتاییەتی بۆ سەر نیشانیکی تاییەتی
(۹) ئێهەدانی تۆپی یاری "بیسیۆل" کە بە هەلە دەژمێرێ
(۱۰) لێدانی هەموو نیشانەکان لە یاری "بۆلینگ" داو خستنه خوارەو-یار.
(۱۱) کۆسپ؛ بارێکی نەهات، نالهبار، یا ناھەموار:
(His ethnic background was a second ~ against him.)
سەرئێچ پیاکێشان؛ دلفران:
be struck with,
(He was struck with his beauty and intelligence.)
لە بارێکی ناھەموار یا
have two strikes against one, [Colloq.],
ئالەباردا بوون
مانیان گرتووه
(out) on strike,
(۱) لێدان و خستن؛ پیاکێشان و بەزەویدادان
(۲) خستن (نەخۆشی)؛ کەفتەکارکردن.
strike dumb,
واق و وێماندن؛ سەرسام کردن؛ سەرسوێماندن.
strike in,
قسە پێن برین؛ هەلدانە قسە.
(۱) لە پێ نەوت یا کانزای بەنرخ دۆزینەو.
(۲) لە پێ دەوڵەمەندبون؛ لە پێ پارەیمکی زۆر دەسکەوتن
(۱) لێکرتنەو؛ برین؛ پەراندن (سە):
strike off,
(to strike off a person's head.)
(۲) سێنەو؛ لابردن؛ ئێهەهێنان.
(۳) چاپ کردن.
(۱) دەست ئێهەشان؛ لێدان.
(۲) دانان؛ دامەزراندن؛ پێکەاتن. (۳) سێنەو؛ لابردن؛ کوژاندنەو (ناو).
(۴) دەستپێکردن (کار، پۆیشتن).
(۵) دەرکردن (یاریکەری بیسیۆل لەبەر سێ هەلەکردن).
(۱) دەستپێکردن (گۆڕانی ووتن، مۆسیقا لێدان).
(۲) دەستپێکردن (برادەرەى)؛ پێکەاتن:
(The two boys struck up a friendship.)
مانگرتن داخستووه یا
strike-bound (stri:k'bound'), *adj.* نیشی پارگرتووه (کارگە).
strike-breaker (stri:k'brāk'ēr), *n.* مانگرتن شکێن؛ کەسێکە کە
لە جێ کرێکاری مانگر کاردەکات بۆ پوچ کردنەوێ مانگرتەکە.
strike-out (stri:k'out'), *n.* لە یاری دەرکردنی تۆپ لێدەری بیسیۆل
لەبەر سێ هەلە
(۱) مانگر؛ کرێکاری مانگر.
(۲) شاگرد ناسنگەر؛ ناسنگوت.
(۳) بزماى تەقە (چەکی ناگرتن).
(۴) چەکووشی کاتژمێر. (۵) سەربازی بەردەستی ئەفسەر.
(۶) پم هاوژێ پایە نەهنگ.
striking (stri:k'ing), *adj.* سەرئێچ پیاکێش؛ سەرسوێمێنەر:
(a woman of ~ beauty)
string (stri:n), *n.* (۱) بەن؛ دەزوو؛ کشتەک؛ پایە؛ تال؛ تالە دەزوو یا
بەن؛ قەل؛ سیم. (۲) قەیتان. (۳) پست؛ چەند شتیکی لە کشتەک یا تەل
هەلکێشراو یا هۆنراو (موروو، دەنگە تەزییج... هتد): (a ~ of beads).
(۴) پێژ؛ زنجیرە؛ پست: (a ~ of houses).
(۵) دەستەیکە یاریکەری بەپێی توانا پێزکراو؛ نمرە؛ پلە:

string bean

(The second ~ will play today.)

- (٧) (١) ئى (ئامېرى مۇسقى).
- (ب) (٢) *pl*، ھەموو ئامېرى ژىندارى ئۆرگىسترايەك.
- (ج) (٣) *pl*، ئەوانە ئامېرى ژىندار دەۋەن.
- (د) (٤) [Obs.]، ماسولكە ئى يا ھەستەدەمارى گىياندان.
- (ب) پىشال (بەتايىتە ھى كەلۈى لۇيىي سەن).
- (ا) (٥) [Colloq.]، مەرجى شاراب: (a gift with no ~s attached).
- (ب) (٦) *stringcourse*، سىنگى نەردە.
- (١٠) ھىلى سەر مېزى بىلار (كە لە سەرەتاي ھەموو يارىيەكەۋە تۈپى دەسكەلەي لىۋە تى دەگىرەتە تۈپەكەنى تى).
- (١١) سەرچەمى ئىسپى كەسنىك (غارغارىن يا پىشېركىنى ئىسپ).
- v.t. (١) ھۈنپەۋە (تەزىيى، مورو) پىستىردن (بامىيە، گەلا توتى).
- (٢) بە بەت بەستەنەۋە يا توندۇردنەۋە بە پەتا كىردن ھەلۋاسىن.
- (٣) ئى سازىردن يا توندۇردنەۋە ئامېرى ژىندار.
- (٤) توندۇردنەۋە قايم كىردن.
- (٥) وورۇن ھىنانەجۈش شەلەندىن دەمار كىرگىردن.
- (٦) پىشال تى دەرھىنان (لۇيىي سەن).
- (٧) پىرگىردن (٨) كىشاندن: پاكىشان.
- (٩) *~ along*، فېل لىكردن: خەلەتاندن: ساختەلىكردن.
- v.t. (١) ۋەك دەروو يا بەن تى ھاتن: تال تال ۋەستان.
- (٢) پىرەۋن زىچىرە بەستىن: كىشان لە شىۋەي ھىلىكدا.
- ھەر ووتى *harp on one string (or harp on the same string)*.
- ۋوتەۋەي باسنىك نەپىرەۋەي: ھەر يەك شت لەسەر زەمان بوون.
- pull strings*، دەسەلاتى خۇ بەكارھىنان بە دىۋىيەۋە بۇ كارىردنەسەر نەنجامى شىك.
- string along*، (١) شۈن كەرتن: پاشپەۋەي كىردن: پاشكۈيى كىردن.
- (٢) بەتەماكرىنى شىك يا كارىك كىردن بۇ نەكرىن: بە دەمەۋە كىرتن.
- (٣) ھەلەتاندن: فېل لىكردن: ساختەلىكردن ھەلۋاسىن: بەتەۋەۋە كىردن.
- string up*, [Colloq.].
- string bean*، (١) برە لۇيىي.
- (٢) لۇيىي سەن: كەلۈە لۇيىي.
- (دەپەرە پىشى دەۋوتى: "snap bean").
- (٣) [Slang]، كەسنىكى قەد بارىكەر بالابىز.
- string-board* (*strin'board*, *strin'bōrd*), *n.*، تەختەي قەراغ.
- پەلەي پى پىلكە.
- stringcourse* (*strin'kōrs*, *strin'kōrs*), *n.*، نەخشىكى بارىكى.
- خىست. بەرد. يا دارە بە دەۋرى دىۋارى خانۋىيەكدا.
- stringed* (*strind*), *adj.*، (١) ژىندار (ئامېرى مۇسقى).
- (٢) بە ئامېرى ژىندار لىدراۋ (*~ music*).
- (٣) بە سەن يا تەل بەستراۋە يا پىچراۋەۋە: كراۋە بە تەلەۋە: بە تەل ھۈنرۋەۋەۋە.
- stringed instrument*، ئامېرى ژىندار.
- stringency* (*strin'jan-si*), *n.*، (١) ئامېرى ژىندار.
- (٢) پارە كەمى: الە بانق يا بازاردا بۇ قەرزىدان بە خەلك.
- (٣) بە مېزى بەلگە (بۇ پىن سەلماندنى شىك).
- (١) توندوتىز (ياسا، پەپەرە، مەرج): *stringent* (*strin'jənt*), *adj.*
- (~ laws against smoking)
- (٢) گىر (بازار پەرە): پىن پارەۋە قەرزەدەر (بانق، مىرى... ھتە) سەخت (بارى دارايى ۋولات بانق بازار).
- (٣) پىن سەلمىنەر (بەلگە): بەمېز (بەلگە): (*~ arguments*).
- (١) بىكرى *string*، *stringer* (*strin'ēr*), *n.*
- (٢) (١) نىرگە دەستەك. (ب) *stringboard*.
- (ج) دارى درىزى ژىر ھىلى شەمەندەفەر (لە بارى درىزى).
- (٣) كەسنىكى پەلە ئەۋەندەي تىپىك: (*a second-~*).
- (٤) نۆنەرى بۇزنامەيەك لە دەۋەۋەي شار يا ۋولات.

stript

- string-halt* (*strin'holt*), *n.*، شەلەۋ بەگىرەستانى پاشۋى ئىسپ (ھەرۋە "spring-halt").
- string piece* (*strin'pēs*), *n.*، پارچە دارىكى درىزە چوارچىۋەيەك پادەمگى.
- (١) تىپىكى مۇسقى چواركەسى ئامېرى ژىندار. *string quartet*,
- (٢) مۇسقى تىپىكى ۋەھا.
- بۇنباخىكى زۇر بارىكە ۋەك تالە بەن ھەندىك جارىش دۋاقە. *string tie*,
- (١) دەۋۋىي بارىكەۋىز تەل. *stringy* (*strin'i*), *adj.*
- (٢) پىشالى: لە پىشال پىنكەتۋ. (٣) جېر: پىشال يا دەمار جېر (گۈشت).
- (٤) لىنج: يەگىرتۋ: (*~ syrup*).
- stringiness* (*n.*).
- strip* (*strip*), *v.t.*، (١) (١) پوۋتكرىدەۋە.
- (ب) جل داکەند: جل لەبەر داکەند:
- (٢) (١) لىسەند: بى بەش كىردن: لىسەندەۋە:
- (to ~ a persons of his honors, titles, etc.)
- (ب) پوۋتكرىدەۋە تالان كىردن.
- (٢) دامال: پىست يا تۈيكل لىكردەۋە.
- (٤) (١) پىن (مىۋە، گەلا... ھتە): لىكردەۋە: پوۋتكرىد:
- (We ~ed the fig tree.; The locusts ~ed the fields.)
- (ب) پوۋتكرىد: تى لايرىد: (*We ~ed the room of furniture.*)
- (٥) پوۋتكرىد (چەكى ئاگرىن بۇ پاكىردەۋەي): ھەلۋەشاندن.
- (٦) دان سۈۋاندن (پىچۋەۋە، پەرەۋەي داندان):
- (to ~ a nut, bolt, screw, etc.)
- (٧) دۋشىنى مانگا تا دوا دلۇپ: چۇراندەۋەي گۋاشى مانگا.
- (٨) لىكردەۋەي دەمارى ناۋەراسى گەلا توتن لە گەلاۋە خۇي.
- (٩) جىكارىدەۋەي تۈخەكەنى ئاۋىتەيەك لە يەكتى.
- v.t. (١) خۇ پوۋتكرىدەۋە پارچە پارچە لەسەر شانۋ لەبەر چاۋى تەماشاكران.
- (٢) تۈيكل لىرەند: تۈيكل لىۋەۋەۋە.
- n. = striptease.*
- strip* (*strip*), *n.*، (١) تىلەسك: تىلە: تىرە: پارچەي بارىكە تەكۋ.
- درىزگۈلە (دار، قوماش، گۈشت، زەۋى... ھتە): تۈي: تۈيۋال: قاش.
- (٢) *comic strip*، فېرگە: شۈنى فرىن و نىشتەۋەي فېرگە. (ھەرۋە پىنى دەلېن:
- "air strip" ۋە "landing strip".
- (٤) پىزە پوۋل (سنى يا زىاتى).
- v.t. كىردن بە پارچە پارچەي بارىكە تەكۋ درىزگۈلەۋە: قاش كىردن:
- تۈي: تۈي كىردن.
- stripe* (*strip*), *n.*، (١) مىل (قوماش): ھىل.
- (٢) شۈنى قامچى لىدان: نىشانەي ھەلتۇقۋى سەر پىست (ۋەك قامچى).
- (٣) لىدان (بە قامچى... ھتە).
- (٤) ھىلى سەر بالى سەريازو پۇلىس.
- (٥) نىشانەي تابىتە. (٦) جۇر: چەش: بابەت.
- v.t. مىل مىل كىردن: ھىل پىياھىنان.
- striped* (*stript*, *stri'pid*), *adj.*، مىلدار (قوماش): مىل مىل: يەلەك:
- بازىۋ.
- striped bass*، جۇرە ماسىچەكى بازوۋە.
- striper* (*strip'ēr*), *n.*، (١) بالىاز: سەريازگە كە چەند ھىل يا نىشانىك.
- بەسەر قۇلۋىيەۋە پىت. (*~ stripe bass*, [Colloq.]).
- stripling* (*stri'lin*), *n.*، لار: ھەرە: گەنج: جوان.
- strip mining*، كانزاكرىد لە پۋى زەۋىدا لەباتى قوۋلايى زەۋى.
- (بەتايىتە خەلۋىن) پوۋتكرىد پۋى زەۋى بە كانزاكرىد.
- stripper* (*strip'ēr*), *n.* [Slang]، ئافرىمى خۇپۋىتكرەۋە پارچە.
- پارچە لەسەر شانۋ لەبەر چاۋى تەماشاكران. (ھەرۋە "stripteaser").
- stript* (*stript*), *rare past tense and past participle of strip.*

striptease

striptease, Also strip tease, خۇ پوتوكردنەمەي ئافرىت پارچە
پارچە لەسەر شانۇ لەبەر چاۋى تەماشاكەران.
stripteaser, ئافرىتە خۇپوتوكرەمە پارچە پارچە لەسەر شانۇ
لەبەر چاۋى تەماشاكەران. (مەرمەھا "stripper").
stripy (strīp'i), adj. بەلەك: بازو: مىلدار.
strive (strīv), v.t. (۱) كۈشش كىرەن: ھەلەدان: پەنج دان:
(They ~ to win.)

(۲) خەبات كىرەن (to ~ against oppression).
(۳) [Obs.] مەلەك كىرەن.

strobila (strob'i-lə), n. لەشى كەرت كەرتى ۋەك كىرى شىرتى.
strobile (strob'il), n. بەرى قوچكەي تۇردار ۋەك بەرى كاج.
stroboscope (strob'ə-skōp'), n. ئامىرى پىنۋانى خىرايى
سورپانە ۋە لەرىنە ۋە.

-stroboscopic (adj.); stroboscopic (adj.).

strode (strōd), past tense of stride.

stroke (strōk), n. (۱) لىدان: تەور: قامچى... ھەتە: پىدادان.
(۲) كارىكى توندو لەپىرى نەنجام بەخش ۋەك لىدان:

(a ~ of lightning)
(ب) كارىكى نەنجام بەخش بەتايەتتى ھى خوش: (a ~ of luck).
(۲) مېشك ۋەستان: مېشك ۋەشك بوون: سەكتەي مېشك: شەپە: گۇچى
ئىفلىجى (۱) ھەلەكەي سەركەتو. (ب) نەنجامى ھەلەكەي ۋەھا.
(۳) دەككى لىدانى كاتتۇمىر.
(ب) كات يا ساتى نەم لىدانە: (He arrived at the ~ of nine).
(۶) لىدان بە دەست, گوزى, يا پاكىت (يارى تەنس, گۇلف, بليارد... ھەتە).
(ب) بال ھەلەكەتە ۋەك (مەلە, سەل لىدان):

(the ~ of a swimmer, rower, etc.)
(ج) جىزو خىرايى نەم بال ھەلەكەتە ۋەك: (a slow ~).
(۷) ھەل يا نىشانە (بە پىنۇوس يا ئامىرى تى).
(۸) لىدانى دل
(۹) دەست پىنەھىنان: لىنخشان: پىاخشان.
(۱۰) كايە (مەكىنەكارى).
(۱۱) كارىن يا بىرىكى لىنەتوانە: (a ~ of genius).
(۱۲) سەل لىدەرى پىشتە ۋەك بەلەم (كە خىرايى بەلەمەكى بەدەستە).
(ب) جى نەم سەل لىدەرى

(۱) دەست پىنەھىنان: بە نەسپايى لىنخشان:
v.t.
(He ~ her hair, back, etc.)
(۲) دانانى خىرايى سەل لىدان.
(۱) سەلى پىشتە ۋەك بەلەم.

stroke oar, سەلى پىشتە ۋەك بەلەم (كە خىرايى بەلەمەكى بەدەستە).
stroll (strōl), v.t. پىاسە كىرەن: گەران: (to ~ in the park).
v.t. پىاسە پىدا كىرەن: پىدا گەران: (to ~ the streets).
n. پىاسە: گەرانىكى لەسەر خۇ: (to go for a ~).
(۱) پىاسە كىرەن

stroller (strōl'ēr), n. (۲) نونەرى گەپۇك (شانۇگەرى).
(۳) لائەم: خانە بە كۇل: گەپۇك: گەپىدە: پەبەن: ۋىل.
(۴) پەوپە ۋە مىندال.
(۵) گالىسكە يا ەرەبانە مىندال.

stroma (strō'mə), n. (۱) شانەي پىنەھىنەرى چوارچىۋەي شەندامىك.
يا خانەبەك. (۲) چوارچىۋەي بىن پەنگى خۇگەي سورى خۇن.
-stomatic (adj.).

stromeyerite (strō'mī'ēr-īt'), n. سترۇمەيرىت كانزاىكەي
بىرقەدارى خۇلەمىشىيە.
strong (strōŋ), adj. (۱) بەھىز: تۇكەم (بە تەندروست: بەگوب).
(۲) پەوشت بەر: ۋورە بەر: (a man of ~ character).
(۳) لىنەتو: پەتوان: زىرەك: (He's ~ in chemistry).

struck

(۴) قايم: پەتو: بەرگەك: (a ~ wall).
(۵) زۇر بەرگەك: ھىزىش: خۇراگرا: بە ئاسانى نەگىراو (سەنگەر)

(a ~ fort)
(۶) بەھىز: (a ~ army)
(۷) لە زمارەبەكى تايەتتى پىنكەتو ۋە نەختىك زىاترىش:
(an army of 6,000 ~)

(۸) توندوتىز: بەزەب: (~ measures).
(۹) خەست: خەلىس: سەنگىن: (a ~ drink, coffer, tea, beer, etc.).
(۱۰) توندوتىز: بەھىز: تىز: (a ~ light, smell, etc.).

(۱۱) بۇگەن: بۇز تىز
(۱۲) بەر: قايم (a ~ voice)
(۱۳) بەتەن: گەم: زۇر (~ affection)
(ب) پىن سەلەنەن: توند. (~ opinion).
(ج) توندوتىز: پەق: (~ criticism, language, words, etc.).
(۱۴) بەزەب: زان: (a ~ personality).
(۱۵) زۇر ديارا: نەتو: زۇر: (a ~ resemblance between the two).
(۱۶) توند: قايم: بەتەن: (a ~ wind).
(۱۷) بەتەن (بازار) پارە بازى... ھەتە: ئىخ لە چوونە سەرمەدەبە:

(a ~ market)
(۱۸) بەھىز (كردار- پىزمان): ئاياسايى: ئادەستوورى:
("Swim", "go", and "write" are ~ verbs.)

(مەرمەھا پىشى دەووتى: "irregular")
بە توند: بە قايم: بە توندوتىز: بە ھىزە ۋە ئىجگار: زۇر.
v.t. [Colloq.].
strong-arm (strōŋ'ärm'), adj. زۇرەملى:
زۇردارەكى: (~ tactics)

strong-box (strōŋ'boks'), n. زۇرلىكرەن: بە زۇر پىن كىرەن
strong drink, سىنوقى قايمى شتى بەنرخ
strong-hold (strōŋ'hōld'), n. خواردەنە ۋە مەستكەرى خەست
strongly (strōŋ'li), adv. قەلا: سەنگەر.
بەتوند: زۇر:

(I ~ advise you not to go.)
strongman (strōŋ'mæn), n. (۱) بەدەسەلاتىن كەسى پىنخراۋىك.
(۲) دىكتاتور

strong-minded (strōŋ'min'did), adj. (۱) مېشك تىز
(۲) پاى توندو خۇ ھەبە: كەلەپەق: سەرسەخت: بە ئاسانى ۋاز لە بىرپاى
خۇ ناھىنى.

-strong-mindedly (adv.); strong-mindedness (n.).
strong-willed (strōŋ'wild'), adj. = strong-minded.
strongyle, strongyl (strōŋ'jil), n. جۇرە كىرىكى خىرى

مەخخۇرى زىانەخشە لە لەشى مۇقۇ گىناداردا دەۋى.
strontia (strōŋ'shi-ə), n. ئۇكسىد سترۇنتىۋم (كىمىيا).
strontium (strōŋ'shi-əm), n. سترۇنتىۋم: توخىكى كانزاىيە
(كىمىيا)

strop (strop), n. (۱) قايش. (۲) چەرمى چەقۇو گوزان تىزكرەنە ۋە
تىغ تىزكرەنە ۋە چەرم.

strophanthin (strō-fan'thin), n. سترۇفانتىن: ئارىتەبەكى سىپى
يا زەردىباۋى ژەروۋىيە بۇ ۋورپاكرەنە ۋە دل بەكاردەھىترىت

(۱) سترۇفى: (۱) گەرانە ۋە دەستەي گۇراش
strophe (strō'fi), n. چىرۇكى شانۇگەرى پۇنانى لە لاى راستى شانۇ ۋە بۇ لاى چەپ
(ب) نەو بەشەي چىرۇكى شانۇگەرىيە كە نەم دەستە گۇراش ۋە دەپلىن لە
چونيان لە لاى راستى شانۇ ۋە بۇ لاى چەپ (۲) بىرگەي ھەلەبەست.

-strophic; strophical (adj.). مەلارباي مىندال.
strophulus (strof'yoo-ləs), n.

strove (strōv), alternative past tense of strive.
struck (struk), past tense and past participle of strike.

structural

adj. داخراوه بهمۇي مانگرتتەرە
structural (struk'chêr-al), **adj.** (۱) ھى يىڭھاتن: تايىتەي بە
يىڭھەنەن (۲) پىئوستە بۇ درووستكردن (خاوسازى).
(۳) تايىتەي بە گۆرۈنى بەردو چىنى سەرھەوى زەمىن (زەمىنناسى).
(۴) تايىتەي بە يىڭھاتنى لەشى زىندەنەر.

-structurally (adv.).

structural steel,

structure (struk'chêr), **n.** (۱) شىۋەي يىڭھەنەن يا يىڭھاتن
شىۋەي داپشەن. (۲) شتى درووستكر او خانوۋا پرد.
(۳) يىڭھاتن داپشەن: (the ~ of society).
(۴) شتى يىڭھاتن لە چەند بەشىك.

v.t.

يىڭھەنەن يا يىڭھەنەن درووستكردن: يىڭھەنەن
structured (struk'chêrd), **adj.** بە شىۋەيەكى تايىتەي يىڭھاتن
يا يىڭھاتن: يىڭھاتن بە پىنى پەيرەو يىڭھاتن
(a ~ environment, class, society, etc.)

strudle (strōō'd'l), **n.** شىۋەيەكى مەرتەبە لە مەرتەبە سىۋى يا پەيرەي
خراۋە ئاۋ پارچە ئاۋى ھەيرەي لىئاننى لەئەن فرىدا.

struggle (strug'l), **v.t.** (۱) رۇزدا قىزىل ئەمباربۇن: كىش مەكىش.
(۲) تىڭھاتن ھەلەنەن: كۆشش كىش: خەيات كىش: ھەلەنەن كىش:
پەلەقارنى كىش (She ~d to succeed in business.;
They ~d for freedom all their lives.)

n. (۱) تىڭھاتن: خەيات: ھەلەنەن: كۆشش: تىڭھاتن.
(۲) رۇزاسازى: رۇزدا: ئاۋى: كىش مەكىش

strum (strum), **v.t. & v.i.** (۱) بارى بە رۇزى ئامىرى مۇسقا كىش:
بە لاسەلەي يا ئەزانانە ئامىرى رۇزدا لىئان
(۲) ئاۋا لىئان بەم شىۋەيە

struma (strōō'ma), **n.** (۱) ھەلەنەنەنەن بىنى ھەندى قەرزەيە
(۲) scorfula (ب) goiter

-strumose; strumous (adj.).

strumpet (strum'pit), **n.**

قەھە: ئافەرتى سووك.
strung (strun), **past tense and alternative p.p. of string.**
strut (strut), **v.t.** خۇبىدان: خۇشكرىدەنەن ھەك ھەلەشەش لە رۇششەنەن
بە كەش ھەلەشەش رۇششەنەن: بە قىچ ھەلەشەش رۇششەنەن بەرئە.

v.t.

پالېشت دانەنەن: ھەلەشەش لە رۇششەنەن
n. (۱) خۇبىدان: خۇشكرىدەنەن ھەك ھەلەشەش لە رۇششەنەن
بە كەش ھەلەشەش رۇششەنەن: (۲) پالېشت: كۆلەك: كۆشەي: پالېشت.
struthious (strōō'thi-əs), **adj.** رۇششەنەن: تايىتەي بە رۇششەنەن ھەلەشەش
بەلەندى نەفرى تى.

strychnine, strychnin (strik'nin), **n.** سترىكنىن ماددىيەكى
رۇھراۋىيە.

stub (stub), **n.** (۱) سىڭەنەن: سىڭەنەنەن: كۆتەرە: باشاۋەي قەدى
دەخت دۋاۋى بىرەنەنەن: بىچ (۲) قىچەك: قىچەك: پىئوس: كۆلەك: كۆلەك:
(the ~ of a tall, cigar, tree root, pencil, etc.)

(۳) چۆكلە: ئوركى دەپۇقۇي
(۴) قەلەمىكى كۆل: قەلەمى ئوركى كۆل: كۆل.
(۵) stub nail. (۶) قىچەك چەك بىلىت.

v.t.

(۱) لە رەگ رىشە دەھىنانى گىيا.
(۲) زەوى پاكىدەنەن لە بىڭە دارو بىڭە گىيا... ھەت بە لە رەگ دەھىنانىيان.
(۳) پىن لە شت ھەلەشەش: قاچ بەرەكەرتن. (۴) قىچەك جگەرە كۆلەندەنەن بە پىن.
(۱) پەرىز: باشاۋەي يا بىڭى ئاۋ زەوى دەھىلەنەن ھەلەشەش
پاش دروۋىنە: كۆتەرەي گەنەن ھەلەشەش
(۲) شتى كۆتەرەي تىز: رىشى زىر (پاش نەتاشىنى بۇ چەند بۇرۇشەك):

(a ~ of beard)

stubbly (stub'li), **adj.** (۱) لە پەرىز دەھىنەن: بە كۆتەرەي دەھىلەنەن
داپۇشراۋە (۲) كۆرتە تىز.

studio

stubborn (stub'ern), **adj.** (۱) كەلەرەق: سەرسەخت: قەسەمچە
سەركىش: چەمۇش: مانگرا: سەرىنچ: پى ئەستور.
(۲) كۆلەندەنەن بەرەمەنەن.

(۳) (۱) پەق (زەوى): (soil ~).
(ب) گران (كار، كىشە): بە زەھمەت چارەسەركر او.

-stubbornly (adv.); **stubbornness** (n.).

stubby (stub'i), **adj.** (۱) كۆرتە ئەستور: كۆتەرەي:
(~ fingers)

(ب) كۆل: كۆرتە كۆل.
(۲) كۆرتە چە رىش، قىش.
(۳) بە شتى كۆرتە چە داپۇشراۋ.
بىزمارى كۆرتە ئەستور.

(۱) گەج: قىلەن گەج. (۲) گەجكارى.
v.t. گەجكارى كىش: بە گەج سۋاغ دان: (to ~ a wall).
stuccowork (stuk'ō-würk'), **n.** گەجكارى.

stuck (stuk), **past tense and p.p. of stick.**
stuck-up (stuk'up'), **adj.** [Colloq.],
لووت پەرىز: لەخۇبىيى:
بەلەشەش.

stud (stud), **n.** (۱) قىزىنەنەنەن: كۆمەك يا تەرەقەي قىلغان.
(۲) دىرەك: دارى بە پىئەي دىۋار (لە خانوۋى داردا): دارى پراۋەستۋى
چوارچىۋەي خانوۋ. (۳) سىڭ (بە دىۋارەنەن): پالېشت.
(۴) بورغۇ و پىچو مۇزەي سەر دەپۇقۇي مەكىنە.

(۱) بە قىزىنەنەنەن يا كۆمەك پازانەنەنەن.
(۲) بە سەردا پلاۋبۇنەنەن بە پەرى: (Rocks ~ the hillside).
(۳) پىندا پلاۋبۇنەنەن بە تىرەتەسەل.

(۴) دىۋار درووستكرىن بە دىرەك يا دارى پراۋەستۋا: دىرەك دانەنەن
stud (stud), **n.** (۱) پەھەك ئەسپى پەرائدن

(۲) جىنى بەخۇكرىنەن يا راقىزنى ئەم ئەسپانە. (۳) ئەسپى پەرائدن.
studbook (stud'book'), **n.** تۇمارنامە يا كىتەبى بىنەچە ئەسپ
(بەتايىتەي ھى ئەسپى غارغارنى).

studding (stud'in), **n.** (۱) چوارچىۋەي دارىنى خانوۋ.
(ب) سەرچەمى دىرەك يا دارى چوارچىۋەي دىۋار.
(۲) قىزىنەنەنەن كۆمەك پەرىيەك.

studding-sail (stud'in-sāl'), **n.** بايەۋاننى كەنەك لە دەرمەۋى
بايەۋاننى سەرەككىد.

student (stōō'd'nt, stū'd'nt), **n.** (۱) قۇتايى: شاگرد: خۇشەنەنەن.
(۲) لىڭكۇلەرەمە: (a ~ of human behavior, history, etc.).
student body, ھەمەي قۇتايىنى قۇتايىنەنەن يا زانگۇيەك.
student government, يىڭھاتن قۇتايىنى قۇتايىنەنەن يا زانگۇيەك.
يىڭھاتن قۇتايىنەن.

studentship (stōō'd'nt-ship', stū'd'nt-ship'), **n.**
~(۱)

قۇتايىيەتتى. (۲) [British]. بەخۇشەش قۇتايى (بۇ خۇشەنەن).
student teacher, قۇتايى مامۇستا: قۇتايىيەكى دۋا سالى زانگۇيە
ۋانە دەلەتەنەن سەرىرەشتى مامۇستايەكدا.

studhorse (stud'hôrs'), **n.** ئەسپى پەرىن
(۱) باش لىڭكۇلەرەمە: بە ۋوردى لىڭكۇلەرەمە.
(۲) دەسەنەنەن: (indifference ~).

(۳) [Rare], زانگۇ: بزان: دانگۇ.
studio (stōō'di-ō', stū'di-ō'), **n.** ستۇدىۋ: (۱) كارخانىە
ھونەرەنەنەن جىنى كارى نىڭارگىش ۋەنەنەن پەيگەرەتاش... ھەت ۋەنەنەنەن
ۋەنەنەنەن.

(ب) جىنى فېرېۋون يا فېرېكرىنى ھونەرەنەنەن: (a dance ~).
(ج) فېلم خانە: جىنى فېلم كىرەنەن ۋەنەنەنەنەن.
(د) ئورنى ئىۋە پلاۋبۇنەنەنەن بەرنامەي پادىۋو تەلەفېزىۋن.

- studio apartment** (۴)
 ستودیوی ژان: ژورنیکه هه مو پنیوستییهکی
 وهك چیشخانه و ناودستی تیدایه بۆ ژان
studio couch,
 قهقههیهكه دهكرتیهوه بۆ لهسه نوستی.
studious (stōd' di-əs, stū'di-əs), *adj.* (۱)
 کۆششگرا: سهیگر: (a ~ student)
 (۲) ژور نیشگرا: ههولدر: (۳) بهتهنگرههاتوو.
 (۴) [Rare], دهسلفست.
 (۵) هانی کۆشش کردن یا سهعی کردن دهات (دهوریی).
studwork (stud'würk), *n.* (۱)
 شتی به قرتینه دوگمه پاراوه.
 (۲) چوارچیوی دارینی خانوو (بهتاییهتی دیرمهکانی ناو دیوارهکان).
study (stud'i), *n.* (۱)
 خویندنهوه: کۆشش کردن: کۆشش: سهعی.
 (۲) لیکۆلینهوه: به ووردی تیپوانین:
 (After ~ of the matter the judge gave his decision.)
 (۳) لقنکی ژانست: رشت.
 (۴) (pl.) . خویندن: (He is doing well in his studies.)
 (۵) (l) ووتاری نووسراوه: باس. (ب) گهلهی چیۆك. وینه... هتد.
 (ج) پارچهیهك مۆسیقای كورت (بۆ مەشق).
 (۶) مهیست: نیاز: ویستن:
 (Her constant ~ is to do a job well.)
 (۷) بیرکردنهوه
 (۸) ژوری خویندنهوه و نووسین... هتد له مانیکدا:
 (He spends a lot of time in his ~.)
 (۹) شاگرد (شانۆگهری- بهتاییهتی لهووی بهتوانایی شو كهسهوه):
 (He is a quick ~.)
v.t. (۱) خویندن: (She ~ies history.)
 (۲) (l) لیکۆلینهوه (I shall ~ your problem.)
 (ب) تیپوانین: ئی ووردیوینهوه: (He ~ies the map.)
 (۳) خویندنهوه: کۆشش کردن: سهعی کردن. (۴) لهبهرکردن.
 (۵) ویستن: مهیست بوون.
v.t. (۱) خویندنهوه: کۆشش کردن: سهعی کردن.
 (۲) خویندن: چوونه قوتابخانه. (۳) بیرکردنهوه.
study hall,
 (۱) ژوری خویندنهوه (له قوتابخانهدا).
 (۲) ساتی تهرخانکراو بۆ خویندنهوه یا سهعی کردن (له قوتابخانهدا).
stuff (stuf), *n.* (۱)
 (۱) كهرسهی خا: (كه شتی ئی دروست دهكری).
 (۲) ناوكۆك: كۆك. (۳) (l) ماده: شت. (ب) هین.
 (۴) كالا (مهتاییهتی هی خوری): قوماش.
 (۵) (l) شتومگی ناوما. (ب) كهلوپهلی كسی. (ج) شت: شتومك: كهلوپهلی.
 (۶) شتی خواردنهوه یا قووتدان (بهتاییهتی دهرمان).
 (۷) شتی فرێدارا: شتی بێ خر یا هیچ وپوچ.
 (۸) قسهی هیچ وپوچ: قسهی قوچ.
v.t. (۱) (l) پرکردن: (ب) ناخنین (دۆشكه, قهقهه, لیفه).
 (ج) مۆمیاکردن (بالنده, گیاندا).
 (د) پرکردنی قه و مریشكه له برنج و بههارات... هتد پینش لێنانی به فون:
 (to ~ a turkey)
 (۲) (l) ناخنین: سیخناخ کردن: تین ترچاندن: تین پستن.
 (ب) ژور خواردن: وورگ ناخنین.
 (۳) پرکردن: ناخنین: (He ~ed his head with facts.)
 (۴) پرکردنی سنووقی دهنگدان به كاغیزی دهنگدانی ساخته.
 (۵) (l) بهریهستکردن: داخستن (کۆن). (ب) قوړگ و لووت گیران (ههلامهت).
 (۶) تیخستن: خستنه ناو.
v.t. ژور خواردن: به پهله خواردن.
stuffed shirt, [Slang],
 كەسێكی لهخۆبایی و بهغیزی هیچ وپوچ.
stuffing (stuf'in), *n.* (۱)
 ناخنین: ژور تیکردن: ژور خواردن:
 ژور پرکردن. (۲) (l) ناواخنی دۆشكه و قهقهه و لیفه.

- (ب) ناواخنیكه دهكرتیه ناو قه و مریشكهوه پینش خستنه ناو فرینهوه
 (كه بریتیه له برنج و كاكه گۆز و بههارات).
 (۱) ههوا پیس: (a ~ room).
 (۲) گیرا (لووت بههوی ههلامهتهوه): (a ~ nose).
 (۳) [Colloq.], (l) ووشك (مهجان): ناخۆش: (a ~ dinner party).
 (ب) ووشك (مروقه).
 (۴) [Colloq.], بیرتسك: كۆنهپهرست.
 (۵) [Colloq.], توندوتیژ (رهووش): خۆ به پاست زان.
 (۶) [Colloq.], مۆن: گر: مرمۆن.
-stuffy (*adv.*); **stiffness** (*n.*).
stull (stul), *n.* كۆلهکی كانگه
 (۱) به گهوج, بێ مێشك, یا هیچ نهزان
 پيشاندان: گهوجی یا بێ مێشکی دهخستن: گالتهپنکردن.
 (۲) پوچکردنهوه: بێ كەك کردن: بێ خر کردن.
 (۳) بهلگههێنانهوه بۆ شیتیتی یا مێشك ناتاوای (دادگا).
-stultification (*n.*); **stultifier** (*n.*).
stum (stum), *n.* (۱)
 خۆشاری نهترشاو یا نیمچه ترشاوی تری.
 (۲) شمارینهكه كه نه خۆشاهوی تێ كرابێ.
 خۆشای نهترشاوی تری كرده شماریهوه.
v.t. (۱) پێن ههلكهوت: چورتدان: ساتمهکردن:
 سهرسەدان: نووچدان. (۲) لهترییدن (له پیری یا لاوازیدا): به لارهولار پزیشتن
 (۳) زمان هاتن بهیهكدا: به سهر ئی شیواوی نهزانانه کردن:
 (He ~d through his recitation.)
 (۴) ههلهكردن: تاوان کردن: خراپهکردن.
 (۵) به پێكوت دۆزینهوه: به پێكوت دهسكهوتن:
 (I ~d on an answer.)
v.t. چورته پێدان: نووچ پێدان: ساتمه پێدان.
n. (۱) ساتمه: چورته: سهرسەدان: پێن ههلكهوتن: نووچ.
 (۲) ههله: تاوان: كاری خراپه
stumble (stum'b'l-bum'), *n.* [Slang],
 بۆكسبازنکی
 ئی نههاتوو. (۲) كەسێكی ئی نههاتوو ناكارامه
stumbling block,
 كۆسپ: قور: تهگهره.
stump (stump), *n.* (۱)
 بنگه دار: بنگ: پاشماوهی قهوی درهخت دواي
 بڕينهوه: كۆتكه دار: بنج
 (۲) پاشماوهی نههاتنیکی بېراوه (لاق, بال): بېخ (دان): كۆتهره.
 (۳) قهچك: قهك (جگهره, قهلم): پنگ: (the ~ of a pencil).
 (۴) كهسێك یا گیاندارێكی قهلهوو كورتبالا: كهسێكی خهپنه.
 (۵) دووانگه: جێ ووتاریژانی پامیاری: (to go on the ~).
 (۶) تهپه ی پێ
 (۷) لولهیهك كاغز یا لاستیکه له وینهیهکی به قهلم یا بۆیه كراو دهخړی
 بۆ پێك وینه کردن: (۸) بهرنگاری.
 (۹) (pl.) [Colloq.], لاق: لاقهكان. (۱۰) لاقی دهستكرد.
v.t. (۱) برینهوه (درهخت, لاق, بال): وهك كۆتهره لیکردن: قرتاندن و بېخ
 بهجیهینشتن. (۲) بنگه دار و بنجه گیاه دهوه نه رهگ ههلهكێشان:
 زهوی پاكردهوه له كۆتهره. (۳) گهراپ به ناوچهیهكدا ووتاردان.
 (۴) [Colloq.], له تۆخی و زهقی وینهی كێشراو كه مكردهوه.
 (۵) [Colloq.], پهنجهی پێ ئی ههلهكهوتن: پێ ئی ههلهكهوتن.
 (۶) [Colloq.], واق و وپماندن: سهرسپماندن.
 (۷) [Colloq.], بهرنگاریبوون: پووبوون و هستان.
v.t. (۱) به تهپهتپ و تارێك و پێكی پزیشتن به پێوه.
 (۲) گهراپ و ووتاری پامیاری دان.
 گهراپ و ووتاری پامیاری دان.
 پەشۆكاو: شله ژار: واق و وپماو:
 سهر ئی شیواو.
stumpage (stump'ij), *n.* (۱)
 داری به پێوه پینش برینهوه.

stylo-

- لەگەل شىۋازىكى تايپەتدا گونچاندن.
- stylization (n.).**
- stylo-** (stī'lō, stī'lə), *Also styl-*, پىشگرىگە بەماناى: تىڭ
- ئووك تىڭ ئووكدار: (*stylograph*).
- stylobate** (stī'lə-bāt'), *n.* بىك يا بىناغەي پىزە پاىە.
- (خانىسازى يۇنانو پۇمان).
- stylograph** (stī'lə-graf', stī'lə-gräf'), *n.* پاندان: قەلەم پاندان
- stylography** (stī-log'rə-fi), *n.* نووسىن، ھەلگۈلەن، يا نەخشە
- كردن بە نامىزىكى ئووك تىڭ
- stylographic; stylographical (adj.).**
- styloid** (stī'lōid), *adj.* بارىك ئووك تىڭ (بەتايپەتتى ئىسكان)
- (توڭكارى) دەرۋى ئاساسى.
- stylotite** (stī'lə-līt'), *n.* پايمەكى بىگۈلەي دىزاۋى بەرە قىل
- (زەمىنناسى).
- stylus** (stī'ləs), *n.* (۱) نامىزى بارىك ئووك تىڭ (نووسىن، ھەلگۈلەن).
- (۲) (۱) نامىزى دىزىگەنە قىوانمە. (ب) دەرۋى قىوان لىدان.
- stymie** (stī'mi), *n. Also stimy*, (۱) پراۋەستانى تۈپى يارىگەرىك
- لە بەپىنى تۈپى يارىگەرىكى ترو كۈنى گۈلەكەدا (گۈلف).
- (۲) تۈپىكى ۋەھا ۋەستار. (۳) كۈسپ! قۇرت.
- (۴) بارىكى تەنگۈچەلەمەي بارىكى شۇلق يا ناھەموار.
- v.t.** (۱) پى لە تۈپى يارىگەرى تىرگرتن (گۈلف).
- (۲) پى لىگرتن! كۈسپ خىستەن بەردەم.
- stymy** (stī'mi), *n. & v.t. = stymie.*
- stypsis** (stīp'sis), *n.* خوين ۋەستانەرە
- styptic** (stīp'tik), *adj. Also styptical*, (۱) خوين ۋەستىنەرەمە
- بە ھىنانەرەمەكى دەمارى خوين. (۲) خوين ۋەستىن.
- styrax** (stīr'aks), *n. = storax.*
- styrene** (stī'rēn, stēr'ēn), *n.* ستايرىن شلەپەكى بىن رەنگ يا
- زەردىباۋى بۆن خۇشە لاستىك ۋە پلاستىكى ئى دىروست دەگىن.
- styrofoam** (stī'rə-fōm'), *n.* ستايرۇفۇم جۇرىكە لە پلاستىكى قايم
- Styx** (stīks), *n.* ستىكس روبرىكى دۆزەخە (نەلسانەي يۇنانى).
- suable** (sōō'ə-b'l, sū'ə-b'l), *adj.* بۇى ھەبە دىرى بە دادگا!
- دەشەت بۇ دادخوۋى.
- suability (n.).**
- suasion** (swā'zhən), *n.* سەلماندىن! پىن سەلماندىن.
- suave** (swāv), *adj.* فاسك (دەۋوشت) زەمان شەرىن! دەۋوشت جوان!
- زەمان لووس! بە نەزاگەت.
- suavely (adv.); suaveness; suavity (n.).**
- sub** (sub), *n. [Colloq.]*, **subordinate** (۲) **submarine** (۱)
- substitute** (۲)
- v.t.** كارىكردن لە بىرى كەسىنكە جىگرتن! بىركارى كردن.
- sub** (sub), *n. [Colloq.]*, ساندوچ! جۇرىكە لە ساندوچ.
- sub-** (sub, səb), پىشگرىگە بەماناى: (۱) لەۋىز! لەبن! خاۋىرو.
- (۲) لە خوار (پەلە) نۇمت: (*subprincipal*).
- (۳) كەمتەر لە: نىمچە! (*subhuman, subtropical*).
- (۴) لى: بەش! كەرت! ئاسەرەمكى: (*subdivision*).
- subacid** (sub-as'id), *adj.* (۱) نەخىكە مزا! نەخىكە توش (مىۋە).
- (۲) نەخىكە توندوتىڭ يا بېچ (ۋوتە).
- subacute** (sub'ə-kūt'), *adj.* (۱) نىمچە تىڭ (گۈشە).
- (۲) نىمچە توندوتىڭ (نەخۇشى).
- subaerial** (sub'ār'i-əl, sub'ā-ēr'i-əl), *adj.* ئۆرەۋايسى!
- گەتۋەتە سەر پوۋى زەمىن يا نىزىكى پوۋى زەمىن! لە پوۋى زەمىندا پوۋەدەت.
- subagent** (sub-ā'jənt), *n.* نوۋىنەرى نوۋىنەرى! بىركارى بىركار.
- (۱) تايپەت بە دامىنى **subalpine** (sub-al'pin, sub-al'pin), *adj.* شاخى "ئالپ". (۲) (۱) ھى دامىنى شاخ. (ب) لە دامىن يا قەدى شاخدا دەپۇنت.

subdivide

- subaltern** (səb-ōl'lērm), *adj.* (۱) ئۆردەست! نۇمت!
- لەۋىز (پەلەۋاپە) (۲) [British], لە خوار نەفسەرى سىن ئىستىرەۋە.
- (۳) تايپەتتى (ئۆرپىڭى)! ئاسەرەمكى.
- n.** (۱) كەسىنكى ئۆردەست. (۲) نەفسەرى خوار كاپىن.
- (۳) بىرىكى ئاسەرەمكى يا باشكۇ.
- subantarctic** (sub'ant-ār'k'tik), *adj.* تايپەتتى بە ناۋچەي نىك
- تەۋەرى باشۋورەۋە.
- subaqueous** (sub-ā'kwī-əs, sub-ak'wī-əs), *adj.* (۱) بۇ ئۆر
- ئار كراۋە يا دەشەت ئۆرناۋى. (۲) لەۋىز ئاۋدا دەۋى! لەۋىز ئاۋدا پىنگىت يا پوۋەدەت.
- subarctic** (sub-ār'k'tik), *adj.* تايپەتتى بە ناۋچەي دەۋرۋىشتى
- تەۋەرى باكۋورى.
- subarid** (sub-ar'id), *adj.* نەخىكە ۋوشكانى.
- subatomic** (sub-at'əm), *adj.* كەرتە نەتۈمى.
- subaudition** (sub'ō-dish'ən), *n.* (۱) ئىگەشەشتى ۋوتە يا بىرى
- نەۋوتراۋ يا دەرنەپراۋ (بە لىكەنەۋە). (۲) ۋوتە يا بىرى ۋەھا.
- subaverage** (sub'av'ēr-ij), *adj.* لە خوار مام ناۋەندىمەۋە!
- لە مام ناۋەندى كەمتەر: (*~ minds; a ~ education*).
- subbase** (sub'bās'), *n.* بىش بىك (خانىسازى).
- subbasement** (sub'bās'mənt), *n.* نەۋم يا زوررى ئۆر ئۆرخان.
- subbranch** (sub'branch'), *n.* لىقى لىق.
- subcaliber** (sub-kal'ə-bēr), *adj.* (۱) پىۋانە بچوكتەر (گۈللەپەك كە
- بچوكتەر بىن لە لوۋەي نەۋ تەنگەي پىنى تەقتىراۋە).
- (۲) تايپەتتى بەم جۇرە گۈللەپە
- subcelestial** (sub'sə-les'chəl), *adj.* (۱) ئۆرناسانى! زەمىنى
- (۲) ئاساسى! سادە
- subcellar** (sub'sel'ēr), *n.* ئۆرەمىنى ئۆرەمىن.
- subchaser**, = **submarine chaser.**
- subclass** (sub'klas', sub'klās'), *n.* كەرتە چىن! لىقە چىن.
- subclinical** (sub-klin'i-k'l), *adj.* نىشانەكانى دىار نىپە بۇ
- پىشكىنى پىزىشكى (نەخۇشى): (*a ~ infection*)
- subcommittee** (sub'kə-mit'i), *n.* لىۋەندى لىق! لىۋەندى ئاسەرەمكى
- subconscious** (sub-kon'shəs), *adj.* (۱) ھەست پىن نەكراۋ!
- كەم ھەستىگراۋ! پىن نەزانراۋ (ھەست): (*her ~ motives*)
- (۲) لە مىشكەپە بەمىن ئاگى كەسەكە خۇي! شاراۋە! ھۇشى ناخ يا ناۋەۋە يا شاراۋە: (*the ~ self*)
- n.** ھەست ۋە نەستى شاراۋە! ھەست ۋە بىرى شاراۋە! ھۇش ۋە ھەستى ناخ يا ناۋەۋە.
- subconsciously (adv.); subconsciousness (n.).**
- subcontinent** (sub-kon'tə-nənt), *n.* نىمچە كىشۋەر.
- subcontract** (sub-kon'trakt), *n.* كەرتە قۇنتىرات!
- بەللىننامە ئاسەرەمكى يا لىق
- v.t. & v.i.** قۇنتىرات دان بە قۇنتىراتچى بچوكتەر لە خۇ (لەلەين قۇنتىراتچى
- گەۋرە يا سەرەكىمەۋە)! قۇنتىرات ۋەرگرتن لە قۇنتىراتچى گەۋرەتر لە خۇ (لەلەين قۇنتىراتچى بچوكتەرە).
- subcontractor** (sub'kon'trak-tēr), *n.* قۇنتىراتچى بچوكتەر (كە
- قۇنتىرات لە قۇنتىراتچى گەۋرە ۋەردەگىر)!
- بەللىندارى ئاسەرەمكى (خانىۋوگارى... ھتد).
- subcutaneous** (sub'kū-tā'ni-əs), *adj.* ئۆرپىستى!
- لەۋىز پىستىدايە.
- sub-department** (sub'di-pärt'mənt), *n.* لىق! نىمچە بەش!
- لىق ئاسەرەمكى! بەشى ئاسەرەمكى.
- subdividable**, بەش بەش دەگىرت! دەشەت بىكۆن بە بەشى بچوكتەرەۋە.
- subdivide** (sub'də-vīd'), *v.t.* (۱) بەش كردن بە بەشى بچوكتەرەۋە!
- دىسانەرە بەش بەش كردنى شىكىكى لەۋەۋپىش بەش كراۋ.

subdivision

- (۶) بش کردنى زموى به پارچهى بچوگرتهوه بۆ فرۆشتنى به ئاسانى.
subdivision (sub'də-vizh'ən), *n.* (۱) بش کردن به بشى
 بچوگرتهوه! سەرلەنۆئى بش بش کردن. (۲) پارچه (زەوى بهش گراي)
 گەرت! بش! لق
subdominant (sub-dom'ə-nənt), *adj.* نيمچه زال ئاوازی
 مۇسقا.
subdue (səb-dōō', səb-dū'), *v.t.* (۱) داگیرکردن!
 خستەنۆئىر دەست يا پکئفوه! بەزاندن. (ب) زانبوون بەسەردا! دابینکردن!
 له بەرگري خست. (*They caught the criminal and ~d him.*)
 (۲) دابینکردن! دامرکاندنوه! کوژاندنوه. (*to ~ her foolish fears.*)
 (۳) کشتوکال تیداگردن! کشتکردن: (*to ~ the land.*)
 (۴) گەمکردنوه (دەنگ، پەنگ، پووناکی! کزکردن:
 (*a ~d light; to ~ unwanted sound*)
-subdual (*n.*); **subduable** (*adj.*); **subduer** (*n.*).
subeditor (sub-ed'i-tēr), *n.* یاریدەدەرى سەرنووسەر!
 خوارەدەستى سەرنووسەر.
suberin (sōō'bēr-in, sū'bēr-in), *n.* ماددەيەكى چەمرە لە تۆنکلى
 درەختى تەپەدۆردا ھەيە.
suberize (sōō'bā-riz', sū'bā-riz'), *v.t.* وەك تەپەدۆر لیکردن
 (پووهكاسى).
-suberization (*n.*).
suberose (sōō'bā-rōs', sū'bā-rōs'), *adj.* Also **suberous**,
 تەپەدۆرى
subfamily (sub'fam'ə-li, sub-fam'ə-li), *n.* تیرە (پۆل پۆل
 کردنى گياندارو پووهك).
subgenus (sub-jē'nəs), *n.* پەگەز (پۆل پۆل کردنى گياندارو پووهك).
subglacial (sub-glā'shəl), *adj.* لەژێر یوبارى سەھەلدايە.
subgroup (sub'grōop'), *n.* گەرتە کۆمەن! لەق تیرە.
subhead (sub'hed'), *n.* (۱) سەرووتارى ناسەرمكى: سەرووتارى
 بچووك (۲) یاریدەدەرى بەرنووبەرى قوتابخانە
subheading (sub-hed'in), *n.* - **subhead** # 1.
subhuman (sub-hū'mən), *adj.* (۱) بۆ مرۆفە ناشیت:
 (~ conditions of life; ~ treatment)
 (۲) لە مرۆفە کەمتر (لە پەلەى پێشکەوتندا) لە مرۆفە خوارتر:
 (*the ~ primates*)
subinfeudation (sub'in-fyoo-dā'shən), *n.* (۱) سەرلەنۆئى
 بەگريزانی زەوىيەكى بە گري گراو لە دەرمەگ لەلایەن گريگرتەى يەكەسەر.
 (۲) خاوەننۆئى وەها. (۳) زەوىيەكى وەها بەگريزدارو.
subirrigate (sub-ir'ə-gāt'), *v.t.* ئاودانى زەوى وزار لە ژێر زەمىنوه.
 (بەھۆى بۆرى كۆن كوناوى بە ژێر زەمىندا پاكئشراو).
subjacent (sub-jā's'nt), *adj.* (۱) ژێرەوه! ھى ژێرەوه
 (۲) خوارتر بەلام ئەك يەكسەر لە ژێریدا.
subject (sub'jikt), *adj.* (۱) ژێر دەستە: بەندە: (*~ peoples.*)
 (۲) (*to ~*) . بۆى ھەيە! لەوانەيە: (*He is ~ to fits of anger.*)
 (۳) (*to ~*) . مەترسى ئەرەوى ئى دەكرئ! دەشيت وەھاي ئى بێت:
 (*He is ~ to censure.*)
 (۴) (*to ~*) . دەكوئە سەر! بەستراوہ! بەي مەرچەي:
 (*The plan is ~ to his approval.*)
n. (۱) لاشەى يەكالاكراوہ بۆ لیکۆلینەوه.
 (۲) باس (گفتوگۆ، نووسین، لیکۆلینەوه).
 (۳) پرشتە: بابەتى خویندن: (*Mathematics is his favorite ~.*)
 (۴) ھۆ (*a ~ for great sorrow.*)
 (۵) بەگر (پێژمان) (ووشەى " *he* " " *they* " و " *the book* " لەم
 پستانەدا)
 (*He is here. They did not come. The book is on the table.*)

sublimate

- (۶) پێشيانى بەلگە بۆ ھێزاروہ (بۆ سەلماندن يا پووجکردنەوه) (ژێرینۆئى).
 (۷) (*!*) کرۆك! ماک. (ب) مێشك و گيان و مەيەتى (فەلسەفە).
 (۱) خستەنۆئىر. (۲) خستەن بەردەم! پێشگەش کردن.
 (۳) خستەنۆئىر دەستوہ! ھێنانە ژێر پکئفوه! مل پێن کەچ کردن.
 (۴) (*to ~*) والیکردن! دانەبەر! خستەن مەترسىيەوه:
 (*His weakness ~ed him to many diseases.*)
 (۵) (*to ~*) پێن چەشت! پێن کردن! بەسەرداھێنان:
 (*to ~ someone to insult, ridicule, criticism, etc.*)
subjection (səb-jek'shən), *n.* (۱) خستەنۆئىر دەستوہ!
 مل پێن کەچ کردن! ھێنانە ژێر بار.
 (۲) کوئەنۆئىر دەستوہ يا پکئفوه! ملکەچى.
subjective (səb-jek'tiv), *adj.* (۱) دەروونى! ئەكوئە سەر
 دەروون و ھەست و بیرى كەسى ئەك ھۆى راستەقینەى دەرمكى! خۆي!
 كەسیتى: (*a ~ judgment; a ~ interpretation of the story.*)
 (۲) ئەكوئە سەر ھەست و ئەست و بیروپای ھونەرەندەكە يا نووسەرەكە.
 (۳) بار يا شێوہى بەگر (پێژمان).
 (۴) تەنھا نەخۆشى ھەستپەكردو (نیشانەى نەخۆشى).
 (۵) كەسى! خۆي! ناوەكى! تەنھا كەسەكە خۆى پێى ئەزانئ (دەروونناسى).
-subjectively (*adv.*); **subjectiveness** (*n.*).
subjectivism (səb-jek'tiv-iz'm), *n.* خۆيەكيتى! خۆي: بیرۆكى
 فەلسەفەيە دەلێت: ھەموو زانیاریەك ئەكوئە سەر ھەست و بەسەرھاتى خۆ
 (۱) تێروانینى ھەمووشتێك لە
subjectivity (sub'jek-tiv'ə-ti), *n.* كۆشەى ھەست و بیروپای خۆوہ! خۆيەتى! خۆيەكيتى.
 (۲) گوێدان تەنھا بە ھەست و ئەست و بیرى خۆ.
 (۳) دەركەوتنى ھەست و بیرى كەسیتى ھونەرەندە لە بەرھەمەكانیدا.
subject matter,
 باس! بابەت.
subjoin (səb-join'), *v.t.* خستەسەر لە دواوہ! کردن بە پاشكۆ.
subjoinder (səb-join'dēr), *n.* پاشكۆ.
sub judice (sub jōō'di-si), [L.],
 لە بەردەم دادپرسیدايە!
 لە دادگا دايە! ھێشتا بپرایى لەسەر تەدراوہ.
subjugate (sub'joo-gāt'), *v.t.* (۱) داگیرکردن! خستەنۆئىر دەستى
 خۆوہ. (۲) مل پێن کەچ کردن! سەر پێن دانەواندن! کردنە بەند.
-subjugator (*n.*).
subjugation (sub'joo-gā'shən), *n.* (۱) داگیرکردن.
 (ب) مل پێن کەچ کردن! کردنە بەند.
 (۲) ملکەچى! بەندیتى! بەندى! داگیرکران! ژێر دەستى.
subjunctive (səb-junk'tiv), *adj.* تايبەتى بە بارى مەرج، گومان،
 شيان، يا ئاواتەخوازى (پێژمان).
 (۱) بارى مەرج، گومان، شيان، يا ئاواتەخوازى (پێژمان).
 (۲) كودارێكە لەم بارەدا (پێژمان).
subkingdom (sub'king'dəm, sub-kin'dəm), *n.* تیرە
 پۆل کردنى گياندارو پووهك).
sublease (sub'lēs'), *n.* (۱) بەگريزان لەلایەن كرنچىيەوه (خانوو).
 زەوى وزار. (۲) كرنچامەى لە كرنچى يەكەسەر دراو بە كرنچى دورەم.
 (۱) بەگريزانی خانوو يا زەوى لەلایەن كرنچگرتەوه.
 (۲) بە گري گرتنى خانوو يا زەوى لە كرنچى.
sublet (sub-let', sub'let'), *v.t.* (۱) بەگريزانی خانوو لەلایەن
 كرنچىيەوه بە كرنچىيەكى تر.
 (۲) كیش و كار دان بە قۆنتەراتچى بچووك لەلایەن قۆنتەراتچى گەرەوہ.
 (۳) [Colloq.] خانووى بە گري گراو لە كرنچى.
sublieutenant (sub'lū-len'ənt), *n.* ئەفسەرى يەك ئەستێرە
 (ھێزى دەريایی).
sublimate (sub'lā-māt'), *v.t.* (۱) پوختەکردنى ماددەى پەق بە
 گەرم کردنى و خستەنۆئىرەى ھەلەمەكى (کيميا).
 (۲) پاککردنەوه (پەروشت)! خاویژ کردن! جوان کردن (پەلغار، کردەوه).

substandard

- (۴) پتموی: قهواره: سنگینی: پایه‌خ.
(۵) سامان (a man of ~).
(۱) in substance, له ناومیزکدا: له باره‌ی شته گرنگه‌کانوه.
(۲) له راستیدا
substandard (sub-stan'dērd), *adj.* (۱) ناتواو: خراب: ناپسند.
(۲) ناپسند: اشیوه: زمان: زمان.
substantial (səb-stan'shəl), *adj.* (۱) قه‌باردار
(۲) راسته‌قینه (۳) پتمو: قایم: (a ~ building).
(۴) نژد: گموره: زل: نمرق: فره: (a ~ meal; a ~ salary).
(۵) گرنگ: بنچینه‌یی:

(There are ~ differences between them.)

- (۶) تا پاده‌یکی نژد: تواو: (We are in ~ agreement).
(۷) دوه‌لهمند: ساماندار.

n.pl.

- (۱) پیوسته‌ییمکان: شته گرنگه‌کان. (۲) شته پتوه‌کان.
substantially (səb-stan'shə-li), *adv.* (۱) به‌توند: به‌میز: به‌قایم.
(۲) له راستیدا (۳) تا پاده‌یکی نژد: به‌نژدی.
(۱) (۱) قه‌باره: پیدان. *v.t.*
(ب) چسپاندن: جیگرکردن: پته‌وکردن. (۲) کردن به راسته‌قینه.
(۳) سه‌لاندن به به‌لگه: به‌لگه: بژ هینانوه: (to ~ an allegation).
substantiation (səb-stan'shī-ā'shən), *n.* (۱) به‌لگه: بژ هینانوه.
سه‌لاندن به به‌لگه: چسپاندن. (۲) به‌لگه
substantival (sub'stən-tī'vəl), *adj.* (۱) ناوی: له بریتی ناو
به‌کارده‌مینرئ (ریزمان).
substantive (sub'stən-tiv), *adj.* (۱) سره‌بخز
(۲) هه‌دیکه: نژد: نمرق: نچکار: نژد: نژد: فره. (۳) راسته‌قینه.
(۴) گرنگ: بنچینه‌یی: ناومیزکی. (۵) پتمو: چسپوو: جیگر.
(۶) تاییه‌تی به کرداری بوون (ریزمان): (the ~ verb "to be").
(۷) له جنی ناو به‌کارمینراو (ریزمان)

n.

- (۱) شتیکی پتمو، چسپوو، یا راسته‌قینه
(۲) (۱) ناو: ریزمان: (ب) دهمته: وشه‌ی به‌کارمینراو له جنی ناو (ریزمان).
-substantively (*adv.*); substantiveness (*n.*).
substation (sub'stā'shən), *n.* (۱) ئینستگه‌ی لقی (کاره‌یا).
(۲) پسته‌خانه‌ی بجووک.
substitutent (sub'stā-tōō'tənt), *n.* (۱) بریتی کار: گمردیله‌یک یا
کۆمله گمردیله‌یکه که له‌باتی گمردیله‌یک یا کۆمله گمردیله‌یکه تر
به‌کارده‌مینرئ له ناویته‌یکه: کیمیاییدا
adj. تاییه‌تی به گمردیله‌یک یا کۆمله گمردیله‌یکه وها.
substitute (sub'stā-tōō't, sub'stā-tūt'), *n.* (۱) بریکار
بریتی (مروژ، شت، گیاندان): جیگر: شتی له‌باتی.
(۲) وشه‌ی بریکار (ریزمان): وشه‌ی به‌کارمینراو له‌باتی وشه‌یکه تر (وهک)
پاناو یا وشه‌ی "did" لهم پسته‌ییدا:

(She shouted and so did he.)

- v.t.* (~ for), جیگرته‌وه: بریکاری کردن: ئیش کردن له‌باتی:
(He ~s for teachers when they get sick.)

- substitution (sub'stā-tōō'shən, sub'stā-tū'shən), *n.* (۱) گۆرینه‌وه (مروژ، شت... هتد): بریکاری: خستنه جن: جن گرتن.
(۲) بریکار: شت یا مروژی جیگر: بریتی کار.
substitutive (sub'stā-tōō'tiv, sub'stā-tū'tiv), *adj.* (۱) هی
بریکاری: تاییه‌تی به گۆرینه‌وه یا جیگرته‌وه.
(۲) جیگرته‌وه: بریکار: بوی هیهه جنی کسبیک یا شتیکی تر بگریته‌وه.

- substrate (sub'strāt), *n.* (۱) ماده‌ی نه‌زیم یا هه‌وین کارتیگردو.
substratosphere (sub-strat'ə-sfēr'), *n.* (۱) خوار ستراتوسفیر.
چینی خوارووی بوشایی: ناسانه که له سنی میل و نیو
له ژور زه‌میسره ده‌ستپیده‌کات هه‌تا حوت میل
substratum (sub-strā'təm, sub'strat'əm), *n.* (۱) بناغه:

subtle

- بنچینه: چینی ژیره‌وه. (۲) subsoil.
(۳) شوینی ژانی زنده‌وه: (The soil is the ~ of most seed plants.)

- (۴) ماده‌ی نه‌زیم یا هه‌وین کارتیگردو.
(۵) ماده‌ی شت ئی بینگه‌توو
substruction (sub-struk'shən), *n.* = substructure.
substructure (sub-struk'chēr), *n.* (۱) بناغه: بنچینه
چینی ژیره‌وه. (۲) بناغه‌ی هینلی شه‌منده‌وه.
subsume (səb-sōōm', səb-sūm'), *v.t.* (۱) هاپوئل کردن
هاوبایت کردن له‌گه‌ن بابه‌تیکی گموره‌تدا: گرتنه‌وه به پئسا یا پهمه‌وینی
گشتی.

- subsumption (səb-sump'shən), *n.* (۱) هاپوئل کردن
هاوبایت کردن. (۲) شتی هاپوئل کراو یا هاوبایت کراو له‌گه‌ن پۆلیکی
گموره‌تدا (به‌تاییه‌تی یروپا یا گریمانه)

- subteen (sub'tēn), *n.* (۱) هه‌زه‌ی له سیانزه سال منداثر (به‌تاییه‌تی کچ).
subtemperate (sub-tem'pēr-it), *adj.* (۱) خوار: مام ناوه‌ندی
(ناوه‌هوا): فینکتر له ناوه‌هوا: مام ناوه‌ندی: (a ~ climate).
(۲) تاییه‌تی به ناوچه فینکتره‌کانی هه‌رنمی مام ناوه‌ندی خۆکی زه‌وی.

- subtenancy (sub-ten'an-si), *n.* (۱) به کری: گرتن له کریجی.
(۲) ماهه‌ی نهم به کری: گرتنه

- subtenant (sub-ten'ənt), *n.* (۱) کریجی: کریجی: کریجی که
خانوو به کری: دمگرتن له کریجی: کریجی تر.

- subtend (səb-tend'), *v.t.* (۱) دروژبوونه‌وه به ژیردا.
(۲) به‌رامبه‌بوون و سنوور بژ داناو:

(Each side of a triangle ~s the opposite angle.)

- subter- (sub'tēr), (۱) پیشگرنگه به‌مانای له‌ژیرا: له‌ژیره‌وه: به‌نهنی:
که‌متر له.

- subterfuge (sub'tēr-fūj'), *n.* (۱) فیل‌وتله‌که: فیل‌بازی: بیانوو
فیل‌وتله‌که‌ی خۆ به‌پرا‌ندنه‌وه یا دهر‌باز کردن له شتیکی ناخۆش.

- subterranean (sub'tēr-nach'ēr-əl), *adj.* (۱) خوار: سرووش.
subterranean (sub'tā-rā'ni-ən), *adj.* (۱) ژیره‌مین:

- له‌ژیر پووی زه‌میندا. (۲) نهنی: شاروه
subterraneous (sub'tā-rā'ni-əs), *adj.* = subterranean.

- subtile (sut'l, sub'til), *adj.* = subtle.
subtily (səb-tīl'ə-ti), *n.* = subtlety.

- (۱) ناسک کردن: *v.t.* & *v.i.* (۱) ناسک کردن: هه‌لکشاندا: به‌ریزکردنه‌وه: پوخته‌کردن. (۲) به‌وردی و ژیرزانه لیکدانه‌وه
-subtilization (*n.*).

- subtily (sut'l-ti, sub'tīl-ti), *n.* = subtlety.
subtitle (sub'tī'tl), *n.* (۱) سهریاسی بجووک (په‌تووک، شانزگه‌ری):

- (۲) سهریاسی لقی یا ناسره‌کی. (۳) سهریاسی یه‌که‌م لاپه‌ری په‌تووک.
(۴) نووسینی سهر په‌رده‌ی سینه‌مای فیلمی بن ده‌نگ (که چیرۆک و
گفتوگۆی فیلمه‌که پوون ده‌کاته‌وه). (ب) گفتوگۆی گوپه‌او بژ زمانیکی ترو
نووسراو له‌سهر په‌رده‌ی سینه‌ما.

- subtle (sut'l), *adj.* (۱) ته‌لله: ناسک.
(۲) (۱) به ناسته‌م هه‌ستی پین ده‌کری: هه‌ستی پین نا‌کری: ناسک:

(a ~ fragrance)

- (ب) ووردا: به ناسته‌م هه‌ستی پین ده‌کری: شاروه: نادیار:

(There are ~ differences between the two styles.)

- (۳) ژیره‌وه: بزانی: لیه‌اتوو: کارامه: (a ~ scholar).
(۴) ژیره‌زانه: کراوه: کارامانه: کراوه: (a ~ argument).

- (۵) فیل‌بازی: ته‌له‌که‌باز: ژیرزان: ئوینباز: قومار‌باز.
(۶) نالۆزا: گران: قورس: (a ~ problem).

- (۷) نه‌ننگر (مه‌جان): له‌ژیره‌وه: زیان‌به‌خش: پیس: (a ~ poison).
-subtleness (*n.*); subtly (*adv.*).

suffrage

suffrage (suf'rij), *n.*

(۱) نزا' له خودا پاراوه.

(۲) دهنگ بۇ دان' لايەنگىرى كردن (به دهنگ بۇ دان).

(۳) مافى دهنگان: مافى هەلبۇراردن: (universal ~)

(۴) دهنگان: هەلبۇراردن

suffragette (suf'ra-jet'), *n.*

داواكەرى مافى دهنگانى ژنان

-suffragettism (*n.*).

suffragist (suf'ra-jist), *n.*

داواكەرى مافى دهنگانى ئافرهەتان

suffuse (sə-fūz'), *v.t.*

داپۇش: پىدا يا بىسەردا بلۆكرىدەوه:

(Her eyes were ~d with tears.;

The sky was ~d with deep colors.)

suffusion (sə-fū'zhən), *n.*

(۱) داپۇش: پىدا بلۆبۇونەوه.

(۲) شتى پىدا بلۆبۇونەوه يا داپۇش (بەتايەتە پەنگ).

Sufi (sōō'fi), *n.*

سۇفى

Sufism (sōō'fiz'm), *n.*

سۇفىيى: رىنازى سۇفىيى.

sugar (shoog'ər), *n.*

(۱) شەكر

(۲) ھەندى شەكر: كۆلۈكە شەكر. (۳) مەراپى: قەسى شىرىن.

(۴) [Slang]. پارە (۵) [Slang]. يار: يارى شىرىن

v.t.

(۱) شەكر پىنۋەكرىد: شەكر تىكرىد: شەكر ئى ھەلبۇراردن

(۲) شىرىن كردن (۳) لا خوش كردن: لە بەرچا شىرىن كردن.

v.t.

بوون بە شەكر.

sugar beet,

چەوھەرى شەكر

sugar bowl,

شەكردان

sugar cane,

قامىشى شەكر

sugarcoat (shoog'ər-kōt'), *v.t.*

(۱) بە شەكر داپۇش: يار

دەورەكرىد (۲) لە بەرچا شىرىن كردن: لا خوش يا جوان كردن: لە ناخوشى

يا ئاشرىنى كەمكرىدەوه: (He tried to ~ an unpleasant truth.)

sugar corn,

گەنەشمى شىرىن

sugar daddy, [Slang].

پىناونكى پىرى دەولەمەندە كە پارە زۆر خەرج

دەكات لە كىچىدا بۇ ھاردەمى ھاوسەرىتى

sugared (shoog'ərd), *adj.*

(۱) شەكر پىنۋەكرىد: شەكر تىكرىد

(۲) لا شىرىن كرا: لا خوش كرا

sugarhouse (shoog'ər-hous'), *n.*

كارگەرى شەكرى شىلە

دارەكەوب

sugar loaf,

(۱) كەللە شەكر (۲) تەپۇنگە قوچكەپى.

sugar maple,

دارەكەوتى شەكر: شەكرى شىلە ئى دەردەمەننى.

sugar-plum (shoog'ər-plum'), *n.*

جۇرىكە لە نوقول.

sugary (shoog'ər-i, shoog'ri), *adj.*

(۱) شەكرى: شىرىن

(۲) شىرىن خوش بە پوئەلت (ووشە، ووتە): (~ words)

-sugariness (*n.*).

suggest (səg-jest'), *v.t.*

(۱) پىشنىياز كوردن

(۲) وا گەياندن: وا پىشاندان (His skinny body ~s bud health.)

(۳) وا پىنويست كوردن

suggestible (səg-jes'ta-b'l), *adj.*

(۱) زۆو كارى تى دەكرى:

بە ئاسانى خەلك كارى تى دەكات (۲) دەشيت پىشنىياز بكرى.

-suggestibility (*n.*).

suggestion (səg-jes'chən), *n.*

(۱) پىشنىياز كوردن

(۲) پىشنىياز (۳) وا گەياندن: وا پىشاندان

(۴) نىشانەنى كەم: (There was a ~ of boredom in her tone.)

(۵) (۱) بىر خستەنە مىشكەوه يا پىن پاگەياندن (نواوندنى موگناتىسى).

(ب) بىرىكى وەھا پىن پاگەيانراو.

suggestive (səg-jes'tiv), *adj.*

(۱) وا دەگەنەنيت:

وا پىشنىياز دەكات (ب) نىشانەندە: وا نىشان دەكات (~ of a past era)

(۲) بىن شەرە (جەل وەرگ، كرىدەوه، گىتوگى): ھەلمانراو: لەپو.

-suggestively (*adv.*); **suggestiveness** (*n.*).

suicidal (soo'i-si'd'l, sū'i-si'd'l), *adj.*

(۱) خۆكوشتنى

sulf-, sulph -

تايەتە بە خۆكوشتن. (۲) مەيلى خۆكوشتنى ھەيە.

(۳) زىيانەخش بۇ خۆ: ترستاك.

suicide (sōō'i-si'd', sū'i-si'd'), *n.*

(۱) خۆكوشتن:

(to commit ~)

(۲) زىيان گەياندنە خۆ: زىيان لە خۆ دان.

(۳) خۆكۆ: كەسكىنى خۆكۆ.

v.t. [Colloq.],

خۆكوشتن.

sui generis (sū'i jen'ēr-is, sōō'i jen'ēr-is), [L.],

بىن ھاتتا:

بىن وئە: يەكتا.

sui juris (sū'i jōō'ris, sōō'i jōō'ris), [L.],

دەتوانىت كاروبارى

خۆى بەرى بەرپۇە (لەپووى تەمەنە مىشكە تەواىيەوه).

suint (sōō'int, sū'int, swint), *n.*

چەورى خورى مە: ئارەقى بەرگ.

suit (sōōt, sūt), *n.*

(۱) دەستە: جە: قاتە: جە: قاتىك بەرگ.

(۲) دەستە: پۇل. (۳) پىن: (كەغەزى يارى و قوما). (۴) دادخوای: داواكارى.

(۵) خواستنامە: سكا نامە. (۶) دلفواست: دلفارى لەگەل كوردن: دل پاكىشان.

v.t.

(۱) (۱) گونجان: شىيان: سازان: لووان.

(ب) ئى ھاتتا: بۇ باش بوون: (The dress ~s you.)

(۲) گونجاندن: سازاندن.

(۳) قایل بوون: دل پىن خوش بوون: بەدل بوون:

(Nothing ~s him today.)

(Rare) (۴) جە: لەبەر كوردن: پۇش: بەرگ كرىدەبەر.

v.t.

گونجان: شىيان: لەبار بوون: سازان: لووان: بۇ دەستدان: پىنگەوتن:

بەبەر كوردن: ئى ھاتتا.

bring suit,

دادخواستن: دادخوای كوردن.

follow suit,

(۱) بە كەغەزى ھەمان پىن يارى كوردن يا دابەزىن.

(۲) لەسەر پىن و شوئىنى كەسكىنى تر پۇشتن: لاسايىكرىدەوه:

پەپەرى (كەسكى) كوردن.

suit oneself,

بە ھەمەسى خۆ ھەلسان و دانىشتن:

بە كەيلى خۆ شت كوردن.

suitability (sōō'ta-bil'a-ti, sūt'a-bil'a-ti), *n.*

لەبار بوون: شىيان: بەكار ھاتان.

suitable (sōō'ta-b'l, sūt'a-b'l), *adj.*

گونجاو: شىاو: لەبار:

باش: بەكار ھاتو: بەجىن.

-suitableness (*n.*); **suitably** (*adv.*).

suitcase (sōō'tkās', sūt'kās'), *n.*

جانقاي جە: باوون: باوول.

(۱) دەست و پىنۋەند: قاقى ھەمانبەر و بەردەست.

suite (swēt), *n.*

(۲) دەستە: قاقم.

(۳) دەستە ژوورى پىنگەوبەستراو و پىنگەو بەكار ھىنراو (بەتايەتە لە نوئىلدا):

(a hotel ~)

(۴) قاقمە كورسى و قەنەفە مىز... ھتد.

(۵) پارچە مۇسقىي دانراو بۇ قاقمە سەمايەك.

suiting (sōō't'ing, sūt'ing), *n.*

كالا (بۇ دەستە جە).

suitor (sōō'tēr, sū'tēr), *n.*

(۱) خاومە خواستنامە يا سكا نامە:

داواكەر. (۲) دادخوای: داواكەر: داواچى. (۳) خواىنىنگەر: داواكەر.

sukiyaki (soo'ki-yā'ki), *n.*

سوكياكى: چىشتىكى يابانچىيە لە

گۇشت و پىياز سەزەى سەزەو مەكرى پىنگەوتن.

sulcate (sul'kāt), *adj.*

دەزىدەزى (زىندەمەزىنى): چىچ و لۇچاوى:

دۇراو دۇراوى.

-sulcated (*adj.*); **sulcation** (*n.*).

دەز (بەتايەتە دەزى يەنى چال و چۆلىيەكانى

سەر پووى مىشك).

sulf-, sulph- (sulf),

پىشگرىكە بەماناى: كۆگرى: كۆگرى تىدايە:

sulfate (sul'fāt), <i>n.</i>	گۆگرداوی گۆگردات، کبریتات
<i>v.t.</i>	(۱) گۆگرداوی لیدان گۆگرداوی کردن. (۲) گۆرپن بۆ گۆگرد.
<i>v.t.</i>	گۆگرداوی بوون
sulfide (sul'fid), <i>n.</i>	گۆگردید: کبریتید.
sulfone (sul'fōn), <i>n.</i>	سەلفون (کیمی).
sulfonic acid,	ترشی سەلفونی (کیمی).
sulfur (sul'fēr), <i>n.</i>	گۆگرد: کبریت
<i>v.t.</i>	گۆگرداوی لیدان گۆگرداوی کردن.
sulfurate (sul'fyoo-rit, sul'fə-rit), <i>adj.</i>	گۆگردی: گۆگرداوی.
<i>v.t.</i>	گۆگرداوی لیدان گۆگرداوی کردن.
-sulfuration (<i>n.</i>).	دووم لۆکسید گۆگرد.
sulfur dioxide,	گۆگردی: کیمی.
sulfurous (sul'fyoor'əs, sul'fēr-əs), <i>adj.</i>	گۆگردی: کیمی.
sulfuric (sul'fyoor'ik), <i>adj.</i>	ترشی گۆگردیک (کیمی): ترشی کبریتیک.
sulfuric acid,	گۆگرداوی لیدان
sulfurize (sul'fyoo-riz', sul'fēr-iz'), <i>v.t.</i>	گۆگرداوی کردن
-sulfurization (<i>n.</i>).	
sulfurous, sulphurous (sul'fyoor'əs, sul'fēr-əs), <i>adj.</i>	(۱) گۆگردی: گۆگرداوی. (۲) له گۆگرد سوتانەر دیت.
	(۳) ناگرس: دۆرهخی. (۴) گەرم: توندوتیژ: سەخت.
sulfurous acid,	ترشی گۆگردۆز (کیمی): ترشی کبریتۆز.
sulfury, sulphury (sul'fēr-i), <i>adj.</i>	(۱) گۆگردی.
	(۲) ناگرس: دۆرهخی
sulk (sulk), <i>v.t.</i>	پیش خواردنەر: خۆ مەومۆن کردن: دەم و چاوی خۆ
	گۆرکردن: تۆران
<i>n.</i>	(۱) (pl) مەومۆنی: تۆران: تۆراوی: پیش خواردنەر: پووگرژی.
	(۲) کەسینکی مەومۆن یا پووگرژی: کەسینکی تۆراو
sulky (sul'ki), <i>adj.</i>	(۱) مەومۆن: مەومۆج: پووگرژی: مۆن.
	پیش خواردنەر (۲) تارک: تال: گۆرژ: ناخۆش: (a ~ day; ~ weather).
<i>n.</i>	گالیسکە: دووپیچکەیی یەك نەسبە یەك کەسە
-sulky (<i>adv.</i>); sulkiness (<i>n.</i>).	
sullen (sul'en), <i>adj.</i>	(۱) مەومۆن: رووگرژی: پیش خواردنەر: تووڕە.
	بەرچاو تارک: مۆن: پەست. (۲) دلگیر: پەستکەر: ناخۆش: تارک.
	(۳) سەست: خاوە: هیواش: (a ~ march).
	(۴) ترسانە: تال (رەنگ): (~ clouds).
-sullenly (<i>adv.</i>); sullenness (<i>n.</i>).	
sully (sul'i), <i>v.t.</i>	(۱) پیس کردن: شینۆندن.
	(۲) لەکەدارکردن: پیس کردن (ناویانگ): خراپ کردن:
(to ~ a reputation, someone's name or honor, etc.)	
<i>v.t.</i>	پیس بوون: تینکچوون: لەکەداربوون: خراپ بوون.
<i>n.</i>	لەکە: لەکە: پەلە: پیسی.
sulph- (sul), = sulf-.	
	(نەر) روشانی کە بە "sulph" دەستپێدەمەن لەژێر "sulf" دا
	بۆیان بگەرێ.
sulphur (sul'fēr), <i>n.</i>	(۱) گۆگرد.
	(۲) جۆره یەپوولەیکە زەردی بچووکە.
	(۳) رەنگی زەردی سەوزگار.
sulphate (sul'fāt), <i>n.</i> , <i>v.t.</i> & <i>v.t.</i> = sulfate.	
sulphur-bottom (sul'fēr-bot'am), <i>n.</i>	گەورە تریر نەمەنگە
	رەنگەکی بۆزینگی شینکارە
sulphur (sul'fēr), <i>n.</i> = sulfur.	
sulphur dioxide = sulfur dioxide.	
sulphuric (sul'fyoor'ik), <i>adj.</i> = sulfuric.	

sulphurize (sul'fyoo-riz', sul'fēr-iz'), <i>v.t.</i> = sulfurize.	
sulphurous (sul'fyoor'əs, sul'fēr-əs), <i>adj.</i> = sulfurous.	
sulphurous acid = sulfurous acid.	
sultan (sul't'n), <i>n.</i>	(۱) سولتان.
	(۲) [S-], جۆره مریشکینکی پەرلەپەنی.
	(۳) مەلنکی کئوپیە لە توخمی قولنگ.
sultana (sul-tan'a, sul-tā'nə), <i>n.</i>	(۱) ژنە سولتان: هاوسەری
	سولتان. (۲) دۆستی سولتان، پاشا، یا کوپە پاشا.
	(۳) مەلنکە لە توخمی قولنگ. (۴) کشمیش.
sultante (sul't'n-it, sul't'n-āt'), <i>n.</i>	(۱) سولتانیتی:
	پەرلەپەنی دەسلەلاتی سولتان. (۲) سولتان نشین.
sultaneess (sul't'n-is), <i>n.</i>	ژنە سولتان: هاوسەری سولتان.
sultanship (sul't'n-ship'), <i>n.</i> = sultanate.	
sultry (sul'tri), <i>adj.</i>	(۱) گەرم و شیدار: (a ~ day).
	(۲) زۆر گەرم: گراوی: (the ~ sun).
	(۳) (l) مەلچو: ناگروگرو (هەست، تووڕەیی).
	(ب) وروژین: هەوسەنەلەن:
(a ~ dance, glance, blonde, dancer, etc.)	
sultrily (<i>adv.</i>); sultriness (<i>n.</i>).	
sum (sum), <i>n.</i>	(۱) هەند (پارە): بپ (پارە):
(They paid a great ~ for the painting.)	
	(۲) کۆ: سەرچەم: نەنجامی گشتی:
(That is the ~ of our experience.)	
	(۳) کورتە: پوخته: کۆک: (the ~ of the debate).
	(۴) بەرزترین خال: نوپەر: لووتکە: پۆپە:
(They reached the ~ of human happiness.)	
	(۵) نەنجامی کۆکردنەر: کۆ: سەرچەم.
	(۶) ژمارە کۆکراوەکان.
	(۷) [Colloq.], کێشە: ژمێرە.
<i>v.t.</i> (~ up),	(۱) کۆکردنەر (ژمێر): سەرچەم دۆزینەر.
	(۲) پوخته کردن: کۆکردنەر:
(The judge ~med up the evidence.)	
<i>v.t.</i> (~ to),	کردنەر نەرەندە: سەرچەم نەرەندە بوون.
in sum,	بە کورتی: بە کورتی: بەکە.
sumac, sumach (shōō'mak, sōō'mak), <i>n.</i>	(۱) سماق:
	ترشی سماق: ترش. (۲) دارسماق.
	(۳) گەلای دارسماقی وشک کراوە: کوتر.
Sumerian (sōō-mēr'i-ən, sū-mēr'i-ən), <i>adj.</i>	سۆمەری.
<i>n.</i>	(۱) سۆمەری: کەسینکی سۆمەری. (۲) زمانی سۆمەری: سۆمەری.
summa cum laude (sum'a kum lō'di), [L.],	بە نەرهی زۆر
	بەره: بێوانامە: قوتابی زۆر لایەتووی زانکۆ: (He graduated ~).
summarily (sum'a-rə-li, su-mer'a-li), <i>adv.</i>	بەپەلە: خێرا:
	بەپێ چاوەپێ کردن.
summarize (sum'a-riz'), <i>v.t.</i>	کۆرتکردنەر (باس): پوخته کردن.
-summarization (<i>n.</i>).	
summary (sum'a-ri), <i>adj.</i>	(۱) کۆرتکراوە (باس): کورت: پوخته
	(۲) پەلە: خێرا: بپ دواخست یا چاوەپێ کردن:
(~ punishment, executions; a ~ dismissal)	
<i>n.</i>	کورتە (باس): پوخته.
summation (sum-ā'shən), <i>n.</i>	(۱) گۆکردنەر (ژمێر).
	(۲) کۆ: سەرچەم: نەنجامی کۆکردنەر.
	(۳) کورتە (بەتایبەتی داواپەش پێش داوی پێ هێنانی لە دادگا): پوخته
summer (sum'ēr), <i>n.</i>	(۱) هاوین.
	(۲) سال: وەرژ: (a youth of sixteen ~s).
	(۳) کاتی پەرەسەندن.

- adj.** ھاوینى: ھاوینە (*a ~ job; ~ crops*).
v.i. ھاوین بردنەسەر: (*They ~ed at the beach.*).
v.t. بەخێوکردن لە ھاویندا (ناژەن): پاگرتن و لەمەدان و حەمەدانەوه
 لە ھاویندا (*~ing the herd in the south meadow*).
summer (sum'ēr), *n.* (١) نەرگە: دەستەك.
 (٢) lintel.
 (٣) بەردى سەر پایە (كە دارى سەر پەنجەرە و دەرگا یا تاقي لەسەر دانەنئ).
summer-house (sum'ēr-hous'), *n.* ساباتی ناویخ: کەپر.
summer house, خانووی ھاوینەھوار
summer-sault (sum'ēr-sôlt'), *n.* & *v.i.* = somersault.
summer school, قوتابخانەى ھاوینە.
summerset (sum'ēr-set'), *n.* & *v.i.* = somersault.
summer solstice, پۆژگەرانیوەى ھاوین.
 (روشەى "solstice" بێنە).
summer squash, گۆلەكە ھاوینە گۆلەكەى زەرد یا سەزى كە
 بە فاسكى دەخوێ
summertime (sum'ēr-tim'), *n.* ھاوین: ھەرز یا کاتی ھاوین.
summery (sum'ēr-i), *adj.* ھاوینە: ھاوینیى ھاوینى
summit (sum'it), *n.* (١) لوتكە (شاخ): پۆپ: قوچكە: تەوقەسەر.
 (٢) ئەویەر: پلە و پایە: بەرزترین پلە
 (٣) بەرزترین پلەى كاریبەدەستى: كۆنگرەى بەرز
 (*The two leaders will hold a ~; a meeting at the ~*)
summon (sum'on), *v.t.* (١) بانگکردن (بۆ كۆیوونەوه یا كۆچركرتن).
 (٢) لەمان یێدان بە ھاتن: بانگکردن.
 (٣) بانگکردن بۆ دادگا (*The debtor was ~ed.*)
 (٤) داواى حۆ بەدەستەوه دان ئێ كردن
 (٥) (*~ up*), كۆكردنەوه (بۆ خۆ ئامادەكردن بۆ ئەركێك): خۆ گۆرج كردنەوه
 وەرە نەمەر خۆ
 [*He ~ed (up) his courage, energy, strength, etc.*]
summoner (sum'on-ēr), *n.* بانگكەر بۆ دادگا
summons (sum'onz), *n.* (١) فرمانى بانگکردن بۆ دادگا.
 (ب) برواتمە یا مەلگەنامەى ئەم فرمانە. (٢) فرمانى ھاتن یا بانگکردن
 فرمانى بانگکردن بۆ دادگا دانەدەست.
v.t. [Colloq.],
sumnum bonum (sum'om bō'nəm), [L.], خێرەومەندى
 بەرزى گشتى: بەرزترین خێرەومەندى.
sump (sump), *n.* (١) چالان. (ب) چالە گوا: چالە پێسپاى
 (٢) دەفرى پۆن تێدا كۆیوونەوهى مەكینە.
 (٣) چالى ئاو تێدا كۆیوونەوهى كانگا (كە ناویەناو ئابى دەردەدرێت).
sumpter (sump'tēr), *n.* بارگێر: یابو: ھێستەر: وولاخى بار
sumptuary (sump'chōō-er'i), *adj.* (١) ھى پارە خەرج كردن:
 ھى دەست بە خەرج كردنەوه گرتن.
 (٢) تاییەتتى بە پرك و پێك كردن و سنوور بۆ دانانی پەروەشت: (*~ laws*).
sumptuous (sump'chōō-əs), *adj.* زۆر خوش و ئایاب و پازاوە.
 گران و تیرۆتەسلانە (*~ banquets; a ~ meal*).
sun (sun), *n.* (١) خۆر: پۆژ: ئافاق.
 (٢) ھەتاو: تیشكى پۆژ: گەرمى پۆژ: (*Don't sit in the direct ~*).
 (٣) شتىكى خۆر ئاسایی لە پووناكى و گەرمى و مەزنیاد.
 (٤) [Poetic], پۆژێك (٥) [Poetic], سانیك.
 (٦) [Archaic], خۆرەلاتن: خۆرئاواوون
v.t. لەبەر خۆردا دانان: خستەبەر خۆر: دانەبەر خۆر: مەلخست لەبەر خۆر
 ووشك كردنەوه لەبەر خۆر
v.t. خۆمەلخست لەبەر خۆر: لەبەر خۆر دانیشتن یا پانگەوتن.
a place in the sun, پلەپایەى بەشى باش یا بەرز: دۆخ یا بارى لەبار.
from sun to sun, [Archaic], لە خۆرەلاتەوه بۆ خۆرئاوا.
under the sun, لە جیھاندا

- sun bath,** خۆمەلخستى لەبەر خۆر بە پەروتى.
sun-bathe (sun'bāth'), *v.i.* خۆمەلخستى لەبەر خۆر بە پەروتى.
sun-beam (sun'bēm'), *n.* تیشكى خۆر.
sun-bird (sun'būrd'), *n.* بالندەمەكى بچووكى پەنگا و پەنگى
 دەنگخۆشى ناوچە گەرمەكانە
sun bittern, بالندەمەكى قەراغ ئاوە لە توخمى قولنگ.
sun-bonnet (sun'bon'it), *n.* كۆلۆى بەرخۆزى ژنانە (كە قەراغەكەى
 پانە بۆ سێبەرکردن بۆ دەم و چاو و پشت مل).
sunbow (sun'bō'), *n.* [Poetic], = rainbow.
sun-burn (sun'būrn'), *n.* خۆیەردن: گەرمایەردن: خۆرانگان.
v.t. & v.i. خۆیەردن: گەرمایەردن: خۆرانگان بۆن: گەپە لێدان.
sunburst (sun'būrst'), *n.* (١) لەپەر خۆر: دەركوتن (وەك لەناو
 ھەروەه) لەپەر ھەتاو دەركوتن.
 (٢) یەخەبەندێكە لە شێوەى خۆزى تیشكەدەرەوه.
sundae (sun'di), *n.* شیرینیەكە بریتىیە لە دۆندەرە و گۆنۆز مێوہى
 شیلە بەسەرگراودا.
sun dance, خۆرە سەما: سەمایەكى ئاینى ھیندىیە ئەمرىكایىیەكانە بە
 پۆنەى پۆژگەرانیوەى ھاوینەوه.
Sunday (sun'di), *n.* يەك شەممە: يەك شەمە.
 (١) يەك شەممەى. (٢) باشترین (لە لەبەرگرتنى باشترین جەمە ھاتووہ
adj. لە پۆژى يەك شەممەدا بۆ چوونە كلیسە): (*~ suit*).
 (٣) بە ھەوس ئەك بە پێشە: (*~ athletes*).
Sunday best, [Colloq.], باشترین جل و بەرگی كەسێك (كە پۆژى
 يەك شەمەوان لەبەرى دەكات بۆ چوونە كلیسە):
 (*He was dressed in his ~*).
Sunday-go-to-meeting (sun'di-gō'tə-mēt'ing), *adj.*
 [Colloq.], بۆ يەك شەمەوان باشە لەكاتى چوونە كلیسەدا (جل و بەرگ,
 پەروەشت): باشترین.
Sunday punch, (١) توندترین مستەكۆلە: مستەكۆلەىكە كە بەرامبەر
 دەكات بە زەمىداو ئێتەر ھەلناسیتەرە (بۆكسبازى).
 (٢) لێدانىكى زۆر بەھێز:
 (*He is saving his ~ for the end of the campaign.*)
Sunday school, (١) قوتابخانەى يەك شەممە: قوتابخانەىكى ئاینى
 مەدائە بەشێكە لە كلیسە تەنھا يەك شەمەوان دەكرێتەرە.
 (٢) مامۇستا و قوتابیانى ئەم جۆرە قوتابخانەى
 ھەيوانى بەرخۆر: ھەيوانىكى تەختەدارى بەرخۆرە بۆ دانیشتن و
 خۆمەلخستى لەبەر ھەتاو.
sunder (sun'dēr), *v.t.* ئێ پێچاندن: لێكردنەوه: جیاكردنەوه: كەركردن.
v.t. پارچەپارچە بۆن: جیاپوونەوه: كەرت بۆن.
 پارچەپارچە كەرت كەرت: جیا: جیا: جیا.
in sunder, لێكپێچان:
sunderance (sun'dēr-əns, sun'drəns), *n.* لەبەرگرتنەوه: لێك جیاپوونەوه.
sun-dew (sun'dōō', sun'dū'), *n.* پەرمەكێكى قەف بارێكە گەلاكانى
 بە تووكى لێنج داپۆشراون مێش و مەگەزى پێ دەگرن.
sundial (sun'dī'ol, sun'dīl'), *n.* كاتژمێرى خۆر.
sun disk, خەپلەى خۆر: خەپلەىكە دوو بال و دوو ماری پتەوہ نیشانەى
 "پا" یە خودای خۆزى ميسرى كۆن.
sun-dog (sun'dōg'), *n.* (١) parhelia.
 (٢) پەلكە پەنگینەى بچووك.
sundown (sun'doun'), *n.* خۆرئاواوون: خۆرئاوا
 كاتى خۆرئاواوون (ھەروەه "sunset").
sun-dried (sun'drīd'), *adj.* بە ھەتاو ووشك كراوە.
sundries (sun'driz'), *n.pl.* شتى ھەمەجۆر: وەرە شتى جۆراوجۆر.
sun-drops (sun'drops'), *n.* چەند پەرمەكێكى كۆن زەردن گۆلەكانیان
 بە پۆژ بە كراوەى دەمێنەرە.

sundry

- sundry** (sun'dri), *adj.* جۇراوجۇرا ھەمەجۇرا گەلەك:
- (~ items of clothing) ھەموگەس.
- all and sundry**, ھەمەتار ناچىنەمە.
- sunfast** (sun'fast', sun'fäst'), *adj.* (پەنگ):
- (~ dyes) خۇرە ماسى: (۱) ماسىيەمكى بېچوگى پويارىيە.
- sunfish** (sun'fish'), *n.* (ب) ماسىيەمكى گەمەرى دەريايى كۆرتە.
- sunflower** (sun'flou'ēr), *n.* گونەبېزە.
- sung** (sunj), *past participle and rare past tense of sing.*
- sunglass** (sun'glas', sun'gläs'), *n.* = burning glass.
- sunglow** (sun'glō'), *n.* زەردو سوورى ئاسمان كاتى خۇرەلاتن خۇرئابوون.
- sun god**, خۇداي خۇر: خۇرى بە خۇدا دائىراو پەسترا.
- sunk** (sunj), *p.p. and alternative past tense of sink.*
- sunken** (sun'kən), *alternative past participle of sink.*
- adj.* (۱) نوقوم: نوقوم بۇر ژۇرئابوون: (a ~ ship).
- (۲) نۇمەتەر لە دەريويەمەكە: (a ~ rock, garden, meadow, etc.).
- (۳) قوياو: چال تىكەموتو: (~ cheeks).
- sunless** (sun'lis), *adj.* (۱) تارىك: تىشكى پۇزى تى ناكەم.
- (۲) دلگىر: غەمگىن.
- sunlight** (sun'lit'), *n.* تىشكى پۇز: پووناكى پۇز: ھەتاو.
- sunlit** (sun'lit'), *adj.* خۇرتىكەموتو: خۇر پووناكى كىرەمەتەم.
- sunn** (sun), *n.* (۱) پوومەكى كوش.
- (۲) پىشالى قەدى ئەم پوومەكە (كە كوشو گونىيە پەتى ئى دروست دەمگى).
- (ھەمەمە "sun hemp" و "Bombay hemp").
- Sunna, Sunnah** (soon'ə), *n.* سوننە (ئىسلام).
- Sunni** (soon'i), *n.* (۱) سوننەكان: پەيمەمەيكرانى سوننە.
- (۲) مۇسلماننىكى سوننى: سوننى.
- adj.* سوننى
- Sunnite** (soon'it), *n.* مۇسلماننىكى سوننى: سوننى.
- sunny** (sun'i), *adj.* (۱) ھەتاو: سايەقە: (a ~ day).
- (۲) خۇر يا ھەتاو: تى دەمگى: (a ~ room).
- (۳) خوش يىن: بەرچا پوونا: بەختيارا: كراو: پووخوش:
- (a ~ smile, disposition, etc.)
- sunnily** (*adv.*); **sunniness** (*n.*).
- (۱) ديوە ھەتاومەكە: (۲) ديوە باشو جوانەكە.
- sunny side**, ھەر ديوەنىكى سووركرامەتەم (ھىلگەوون).
- sunny-side up**, ئوورى ھەتاو: ئوورىكە پەنجەمە گەمەرى تىدايىتو خۇرى
- sun parlor**, زۇر تى بگەووت.
- sunrise** (sun'riz'), *n.* (۱) خۇرەلاتن: پۇزەلاتن: زەردەمەتەم.
- ھەتاو كەووت. (۲) سەرەتا.
- sun-roof** (sun'roōf', sun'roof'), *n.* سەرى كراو: ئوتومبىل:
- سەرى پووناكى ئوتومبىل.
- sun-room** (sun'roōm', sun'room'), *n.* = sun parlor.
- sunset** (sun'set'), *n.* (۱) خۇرئابوون: پۇزئابوون: زەردەپە:
- خۇرئابوون: پۇزئابوون: دوايى دوايى: پەمى: كۇتايى (ژۇان).
- sunshade** (sun'shād'), *n.* چەتەرى خۇرەتاو: چەتەرى سەر دەرگاو
- پەنجەرە: سايەبان.
- sunshine** (sun'shīn'), *n.* (۱) خۇرەتاو: ھەتاو: پووناكى پۇز:
- تىشكى پۇز. (۲) (۱) كامەرانى: خۇشى: بەختيارى.
- (ب) سەرچاوى خۇشىو كامەرانى.
- sunshiny** (*adj.*).
- sunspot** (sun'spot'), *n.* پەنە سەر خۇر.
- sunstroke** (sun'strōk'), *n.* خۇرئانگا: خۇرەلدن: گەمەبەردن:

supercharge

- گەرە لىدان.
- sunstruck** (sun'struk'), *adj.* خۇرەلدن: گەرەلەداو: گەمەبەردن:
- خۇرئانگا.
- sun tan**, (۱) پەشكەلە بوونى پىشت لە ئەنجامى خۇرەتاو بەرگەموتەدا.
- (۲) پەنگى قاومەيى يا پەشتالە.
- sun-up** (sun'up'), *n.* = sunrise.
- sunward** (sun'wērd), *adv.* بەرەمە خۇر.
- adj.* پوو لە خۇر: پووى لە خۇرە.
- sunwards** (sun'wērdz), *adv.* = sunward.
- sunwise** (sun'wīz'), *adv.* = clockwise.
- sup** (sup), *v.t. & v.i.* قوم لىدان.
- n.* قوم.
- sup** (sup), *v.i.* شىوگەردن: ئانى ئىوارە خوارەدن.
- v.t.* ئانى ئىوارە پىدان.
- super** (sōō'pēr, sū'pēr), *n.* (۱) كەسكىنى زىادە (بەتايىبەتى نوئەرنىكى).
- ناسەمەكى بىن گەتوگۇيى فېلمىك.
- (۲) [Colloq.], ئەندازەي زۇر گەمە.
- (۳) **superintendent** (۴) قوماشنىكى كون كونى سىوايىيە بەرگى پەرتووكى پىن دەگىرى.
- adj.* ئاياب: زۇر چاك.
- v.t.* بەرگى پەرتووك قايم كەردنەمە بە قوماشى مېوايى.
- super-** (sōō'pēr, sū'pēr), (۱) لەسەروو: لەسەر: پىشگىركە بەماناى: (۲) لەسەروو: لەسەر: (superstructure)
- (۲) سەر: بەرەتەر (پە): بالاتر: (**superintendent, supervisor**)
- (۳) (۱) زۇرتەر: فرەتەر: زىاتەر لە: (**superabundance**)
- (ب) گەمە: گەمەتەر: باشتر: (**supermarket**).
- (۴) زۇر: ئىچگار: (**superheat**).
- (۵) زىادە: سەر: سەرباج: (**supertax**).
- superable** (sōō'pēr-ə-b'l, sū'pēr-ə-b'l), *adj.* پىياو ھەتاوئى:
- زال بىن بەسەرىدا.
- superabound** (sōō'pēr-ə-bound', sū'pēr-ə-bound'), *v.i.*
- (۱) ئىچگار زۇرەوون: فرە بوون: بىن شومار بوون. (۲) لە ئەندازە بەدەمەبوون.
- superabundance** (sōō'pēr-ə-bun'dəns, sū'pēr-ə-bun'dəns), *n.* (۱) ئىچگار زۇرى: ئىچگار فرەمەيى: مەشەيى.
- (۲) زىادە: ئايىووست.
- superabundant** (sōō'pēr-ə-bun'dənt, sū'pēr-ə-bun'dənt), *adj.* ئىچگار زۇر: فرە: مەشە: بىن شومار.
- superannuate** (sōō'pēr-an'ū-āt', sū'pēr-an'ū-āt'), *v.t.*
- (۱) خانەنشىن كەردن (لەمەر پەمى يا نەخۇشى).
- (۲) خىستەنلەو لەمەر كۇنى يا بەكارنەھاتن.
- superannuated** (sōō'pēr-an'ū-āt'id, sū'pēr-an'ū-āt'id)
- (۱) خانەنشىن كراو (لەمەر پەمى يا نەخۇشى). (۲) كۇن: باونەماو
- (۳) پەمەبووت: سواو
- superannuation** (sōō'pēr-an'ū-ā'shən, sū'pēr-an'ū-ā'shən), *n.* (۱) خانەنشىنى: خانەنشىن كەردن: خانەنشىن كران.
- (۲) موچەي خانەنشىنى.
- superb** (soo-pūrb', syoo-pūrb'), *adj.* (۱) مەن: بە شۇخا: شۇخا:
- جوان: كەشخە. (۲) ئاياب: زۇرپاش: (a ~ view, job, voice, etc.).
- superbly** (*adv.*); **superbness** (*n.*).
- supercargo** (sōō'pēr-kār'gō, sū'pēr-kār'gō), *n.* لىبەرسەرايى:
- كارگەي كەشخى.
- supercharge** (sōō'pēr-chārj', sū'pēr-chārj'), *v.t.* ووزەي
- مەكەنە زىادەكەردن.

supernormal

ch'ēr-əl-iz'm), *n.*

(۱) له سرووشت بهدەری: سەرسرووشتی.

(۲) برابوون بە هیزی له سرووشت بهدەر.

-supernaturalist (*n.*); supernaturalistic (*adj.*).

supernormal (sū'pēr-nōr'm'l), *adj.*

له مە ناوێندی ژوورتر:

له ناسایی بهدەر.

supernumerary (sū'pēr-nū'mēr-cr'i), *adj.*

(۱) سەریار:

زیاده (۲) زیاتر له پێویست: ناپێویست.

n.

(۱) کەسێک یا شتیکی زیاده: شتی ناپێویست یا سەریار.

(۲) ئەکەتری زیاده (کە لەگەڵ جەماوەریگدا دەرەجیته له فیلمیگدا بهین

گفتوگر).

superparasite (sū'pēr-pār'a-sīt'), *n.*

مشەخۆزێکە کە لەسەر

مشەخۆزێکی تر دەژی.

superphysical (sū'pēr-fiz'i-k'l), *adj.*

له فیزییا بهدەر:

یاسای فیزییا نایگرتنمە.

superpose (sū'pēr-pōz'), *v.t.*

(۱) خستەسەر: لەسەر دانان.

(۲) جوت کردن (نەندازە).

superpower (sū'pēr-pou'ēr, sū'pēr-pou'ēr), *n.*

زێ هێز:

وولاتی زێ هێز.

supersaturate (sū'pēr-sach'oo-rāt'), *v.t.*

زۆر تیرکردن

(کیمیای: زۆر تێرناو یا پاراوکردن (کیمیای).

-supersaturation (*n.*).

superscribe (sū'pēr-skrib'), *v.t.*

(۱) له لاسەروو یا دەرەوێ

شتیگدا نووسین یا هەڵکەندن. (۲) ناو و ناونیشان لەسەر نووسین (نامە).

superscript (sū'pēr-skript'), *adj.*

له سەروووه نووسراو.

n. تێپێک: ژمارەیک. یا نیشانهیکە کە له لای سەروو و راستی یەکیکی تەرەو *n.* نووسراوین

superscription (sū'pēr-skrip'shən), *n.*

(۱) له لاسەروو یا

دەرەوێ شتیگدا نووسین یا هەڵکەندن. (۲) ناو و ناونیشانی نامە یا پرێاسکەر

شتی نووسراو لە ژووروو یا دەرەوێ پرێوێکدا.

(۳) لاسەرووی ڕەجەتە کە روشە " ڕەجەتە " ی لەسەر نووسراو.

supersede (sū'pēr-sēd', sū'pēr-sēd'), *v.t.*

(۱) خستەلاوە:

لابردن: بەتاکردنەو. (۲) شوین گرتنەو: چوونە جێگە.

-supersedeure (*n.*); supersession (*n.*).

supersedeas (sū'pēr-sē'di-as), *n.* فرەماسی پراوەستاندنی بریاری

دادگا (وەک بریاری سۆادان).

supersensible (sū'pēr-sen'sə-b'l), *adj.*

له هەست بهدەر.

supersensitive (sū'pēr-sen'sə-tiv), *adj.*

له نەندازە بهدەر

بەهەست: نێچگار زۆر هەستیار: زۆر ناسک هەست.

supersensory (sū'pēr-sen'sə-ri), *adj.*

له هەست بهدەر:

هەست پێ نەکراو.

supersonic (sū'pēr-son'ik, sū'pēr-son'ik), *adj.*

له دەنگ

خێراتر.

supersonics (sū'pēr-son'iks), *n.pl.* زانستی دیاردە ی له دەنگ

خێراتر یا بهدەر.

super transport,

فرۆکە ی له دەنگ خێراتر.

superstar (sū'pēr-stār', sū'pēr-stār'), *n.*

نەستێرە ی سینەما

یا یاریکەر ی بەناوبانگ: ئەکەتر ی یاریکەر ی زۆر بەناوبانگ.

superstition (sū'pēr-stish'ən, sū'pēr-stish'ən), *n.*

پرو

پوچ: ئەفسانە: باوەڕی پرپوچ.

superstitious (sū'pēr-stish'əs, sū'pēr-stish'əs), *adj.*

(۱)

ئەفسانەیی: تاییەتی به بیروباوەڕی پرپوچ.

(۲) برادار به ئەفسانە: شوین ئەفسانە کەوتوو.

superstratum (sū'pēr-strā'təm), *n.*

چینی سەروو:

چینی سەر چینیکی تر

superstructure (sū'pēr-struk'chēr), *n.*

(۱) خانووی سەرەو:

suppliant

شتیکی ەرووستکراو یا پێکھاتوو لەسەر شتیکی تر.

(۲) ئەو بەشە ی خانو کە لەسەر بناغەکیەوێتی: بەشی لاسەرووی خانو.

(۳) بەشی لاسەرووی کەشتی (بەتاییەتی کەشتی جەنگ).

(۴) هێلی ناستی شەمەندەفەر و دارمکانی ژیری.

supertax (sū'pēr-taks', sū'pēr-taks'), *n.*

سەریاج.

supervene (sū'pēr-vēn', sū'pēr-vēn'), *v.t.*

(۱) له زیاده یا

چاوێوان نەکراوی پوودان. (۲) پوودان.

supervention (sū'pēr-ven'shən), *n.*

(۱) له زیاده پوودان:

پێ چاوێوان کراوی پوودان. (۲) پووداویکی چاوێوان نەکراو یا زیاده.

supervise (sū'pēr-vīz', sū'pēr-vīz'), *v.t.*

چاوێنری کردن:

سەرپەرشتی کردن: سەرەوکاری کردن.

supervision (sū'pēr-vīzh'ən), *n.*

سەرەوکاری: چاوێنری:

سەرپەرشتی.

supervisor (sū'pēr-vī'zēr, sū'pēr-vī'zēr), *n.*

سەرکار:

سەرپەرشتیار: چاوێن.

supervisorship (sū'pēr-vī'zēr-ship'), *n.*

پلەو پایە ی چاوێن.

یا سەرپەرشتیار.

supervisory (sū'pēr-vī'zə-ri), *adj.*

تاییەتی به سەرپەرشتی یا

چاوێنری.

supinate (sū'pə-nāt', sū'pə-nāt'), *v.t. & v.i.*

بەری دەست بۆ

سەرەو راگرتن یا هەلگیرانەو: باسک به جۆرێک راگرتن کە لەبێ دەست روی

بۆ سەرەو بێت

-supination (*n.*).

supine (sū'pīn', sū'pīn'), *adj.*

(۱) لەسەر پشت پاکشاو:

به پشتدا پالکەوتو (۲) پوو بۆ سەرەو (بەری لەپ).

(۳) [Poetic], به پشتدا کەوتوو.

(۴) سست: خاوا: بێ تین: بێ ووزە: بێ تاقەت

n.

ناوی له کردارەو هاتوو (پێژمان).

supper (sup'ēr), *n.*

ناوی ئێوارە شێو.

supplant (sə-plānt', sə-plānt'), *v.t.*

(۱) جێگەگرتنەو (بەزۆر یا

به پیلان): لابردن یا دەرکردن و شوین گرتنەو:

(The prime minister was ~ed by his rival.)

(۲) (۱) جێگەگرتنەو: شوین گرتنەو:

(Cars are ~ing pack animals.)

(ب) له ڕەگ دەرھێنان و بەشیکی تر جێگە پرکردنەو.

supple (sup'l), *adj.*

(۱) نەرم: نەرموئۆل: (a ~ body).

(۲) جێ: بەکێشمان. (۳) گونجاو: (a ~ mind).

(۴) زوو کار تێکراو. (۵) مەریایکەر: سەر شۆڕ: ملکەچ.

v.t. نەرموئۆل کردن: نەرم کردن: وەک لاستیک بکش کردن.

v.i. نەرم بوون: وەک لاستیک لێهاتن.

-supplely (*adv.*); supply (*adv.*).

supplement (sup'lə-mənt), *n.*

(۱) پاشکۆ: سەریار: تەواوکر.

(۲) گۆشە ی تەواوکر.

v.t. خستەپال: خستەسەر: تەواوکردن:

(He ~ed his income by doing odd jobs.)

supplemental (sup'lə-mən't'l), *adj.* = supplementary.

supplementary (sup'lə-mən'tēr-i), *adj.*

پاشکۆیی: سەریاری:

زیاده.

supplementary angle,

گۆشە ی تەواوکر.

suppletory (sup'lə-tō'r'i, sup'lə-tō'r'i), *adj.* =

supplementary.

suppliance (sup'li-əns), *n.* [Rare], = supplication.

suppliant (sup'li-ənt), *n.*

تەکاوە: داوکار: ئی پارمەرەو.

adj. تاییەتی به تەکاوە ی ئی پارمەرەو.

suppliant (sup'lə-kənt), *adj.* تاییەتی به تەکاوە ی پارمەرەو.

- (۲) بى دەنگ (تېپى زىمان).
n. (۱) رەڭگە كۆنرە (يىرگارى). (۲) تېپى بى دەنگ (زىمان).
sure (shoor), adj. (۱) [Obs.] بى مەترسى مەترسى ئى ئاكرىت.
 (۲) ھەمىشە سەرگەرتووا مەترسى سەنەگەرتى ئى ئاكرىت:
 (a ~ method; a ~ remedy)
 (۳) پىشت بى بەستراو.
 (۴) بى گومان! راست. (~ proof of his innocence).
 (۵) چىسپىو! پىتو: (~ convictions).
 (۶) دىلىيا (Are you ~ of your facts?; ~ of victory).
 (۷) ھەر دەپىت بىت. (۸) مەزگەر: (He is ~ to lose).
 (۹) ھەمىشە دەپىت: (a ~ aim).
adv. [Colloq.],
for sure,
make sure,
sure enough, [Colloq.],
to be sure,
sure-enough (shoor'i-nuf'), adj. [Colloq.],
 راست! پەسەن.
sure-fire (shoor'fir'), adj. [Colloq.],
sure-footed (shoor'foot'id), adj. پىن ھەنەگەرتووا پىن دانەچووا.
 ھەنەگەرتووا كارى خۇ زانىو! پىشت ئىستور.
surely (shoor'li), adv. (۱) بە دىلىيايى! بە پىشت ئىستور.
 (۲) مە گومان! (S~ you don't believe that!).
surety (shoor'ti, shoor'ti), n. (۱) بىرۇ بە خۇ بوون! بىرۇ بە خۇ.
 كرىن (۲) بى گومانى! دىلىيايى. (۳) دەستەبەرى. (۴) دەستەبەرى.
surf (sūrf), n. شەپۇل كەنار دەريا.
v.t. ئارە خىلىسكى كرىن بە تەختە بەسەر شەپۇل كەنار دەريادا!
surface (sūrfis), n. شەپۇل خىلىسكى كرىن.
 (۱) لا (۲) پو (ئەندازە).
 (۳) پووالەتى! پووكەش! پووكار. (۴) airfoil.
adj. پووالەتى! پووكەش! لىپو! سەرزارى! ھەر لىپو:
 (~ politness; ~ impressions)
 (۱) پووى تايەتتى بۇ كرىن! دىپو دەرەھەي چاكرىن! سافو لووس كرىن! v.t.
 پىك كرىن (۲) ھىنانە سەر ئاۋ (ئىزدەريايى).
 (۱) كان كرىن! لىك پووى زەريدا. (۲) ھاتتە سەر ئاۋ (ئىزدەريايى)! v.t.
 سەر ئاۋ كرىن. (۳) سەر دەرھىنان! ھاتتەپووا! دەرگوتى.
on the surface,
surface plate, = planometer.
surfbird (sūrf'būrd'), n. بالندەيەكى بچووكى كلك پانى كەنار دەريايە.
surfboard (sūrf'bōrd', sūrf'bōrd'), n. تەختە ئاۋە خىلىسكى.
 (لە كەنارى دەريادا!) تەختە شەپۇل خىلىسكى: تەختەيەكى
 بارىك دىرژو سووكە بۇ سوارپوونى شەپۇل شكاۋەي كەنار دەريا.
surfboat (sūrf'bōt'), n. بەلەمى شەپۇل: بەلەمىكى سووكە قايەمە لە.
 دەرياي ھەلچوۋ شەپۇل زىدا! بەكار دىت.
surf-duck, = scoter.
surfeit (sūrf'it), n. (۱) ئىچكار زۇر زەبەنە! لە ئەندازە بەدەر.
 (۲) زۇر حوارىن! زىادەخۇرى! زۇر تىرخواوردن.
 (۳) ئىتتە! سەك ئىشنان بەھۇز زۇر خوارەنەمە.
 (۴) لەبەرچاۋ كەرتن (لەبەر زۇر زەبەنەيى).
surfer (sūrf'ēr), n. شەپۇل خىلىسكىگەر! ئاۋە خىلىسكىگەرى كەنار دەريا.
surf-fish,
surficial (sūrf'ish'əl), adj. ماسىيەكى بچووكى كەنارى دەرياي پاسىفەكى.
 ھى سەر پووى زەرى.
surfing (sūrf'ing), n. يارى شەپۇل خىلىسكى! يارى ئاۋە خىلىسكى.
 كەنار دەريا.
surge (sūrij), n. (۱) شەپۇل گەرە! شەپۇل بەمتىن.

- (۲) ئىشناۋ! زورۇم:
 (the ~ of the sea; a ~ of pity, anger, etc.)
 (۳) تەرۇم (ئەلەكتىك).
 (۱) شەپۇلدان.
 (۲) ئىشناۋ بىردن! زورۇم ھىنان! ۋەك لاۋا ھەلسان:
 (A big crowd ~d out of the stadium.)
 (۳) ھەلچوۋ (ھەست)! ھاتتە چۇش.
 (۴) شل بوونەمەي پەتى چەرخى لەنگەر ھەلگەرتى كەشتى.
 شل كرىنەمەي پەتى چەرخى لەنگەر ھەلگەرتى كەشتى.
v.t.
surgeon (sūr'jən), n.
surgeoncy (sūr'jən-si), n. پەلى نەشتەرگەر! پەلى نەشتەرگەر! بىرىنكار.
 بىرىنكار.
surgeon-fish (sūr'jən-fish'), n. ماسىيەكى رەنگاپرەنگى ئارچە.
 گەرەمەكەنە دىرگىكى ۋەك تىر بە پىنى كلىكىيەمەيتى.
Surgeon General,
 (۱) سەرەك پىزىشك (سوپاي ئەمەرىكى و
 بەرپوۋەبەرتى پىزىشكەۋانى).
 (۲) [S- g-] ئەندامى تېپى پىزىشكى (سوپاي ئىنگلىزى).
 (۱) نەشتەرگەرى! نەشتەرگەرى! بىرىنكارى.
 (۲) زورۇ نەشتەرگەرى! تاقىگە نەشتەرگەر.
 (۳) لەرمانگە پىزىشك (ئىنگلىتەرە).
surgical (sūr'ji-k'l), adj. (۱) ھى نەشتەرگەرى نەشتەرگەرى.
 (۲) لە نەجامى نەشتەرگەرىيەمەيتى.
 -surgically (adv.).
surly (sūr'li), adj. (۱) مۇن! مېرۇمۇن! مېرۇمۇن! گۇر! ۋەك (مەجان).
 پووكەرت (۲) [Rare or Obs.] لووت بەر! لەخۇيايى.
 -surlily (adv.); surliness (n.).
surmise (sēr-mīz'), n. گۇتەرە! ۋا دانان! ۋا زانىن! ۋا تىگەيشتن.
 ۋا زانىن! ۋا دانان! ۋا تىگەيشتن! ۋا بۇچوۋن
 (۱) زىاتر بوون لە! ئى تىبەرىن.
 (۲) زالىپون بەسەردا! بەسەردا سەرگەرتن. (۳) پىادا ھەلگەرى.
 (۴) بە تەۋقەسەرەمە بوون! بە پۇيە يا سەرەمە بوون.
 (۵) خىستەسەر! دانان لەسەر.
 -surmountable (adj.).
surmullet (sēr-mul'it), n. جۇرىكە لە ماسى.
surname (sūr'nām'), n. (۱) سەرناۋ لەقەب! ناۋى ھۇن. (۲) ئازناۋ.
 ئازناۋ! ئان! لەقەب! ئان.
v.t.
surpass (sēr-pas', sēr-pās'), v.t. (۱) زىاتر بوون لە.
 (۲) زىاتر بوون لە! تىبەر بوون! بۇ پىدان.
surpassing (sēr-pas'ing, sēr-pās'ing), adj. بى ھاۋتا! بى ۋىنە!
 ئىچكار زۇر: (monuments of ~ magnificence).
surplice (sūr'plis), n. جىبەيكى سىپى قەشەيە
surplus (sūr'plus, sūr'plās), n. شتى زىادە! زىادە! سەرباقى!
 شتى ناپىۋىست.
adj. زىادە! زىادە! پىۋىست.
surplusage (sūr'plus-ij), n. (۱) زىادە! شتى ناپىۋىست.
 (۲) پىسە! قەسە دىرژىگەنەمە. (۳) شتى بى پەيۋەندى بە پاسەكەمە (دادگەرى).
surprint (sūr'print'), v.t. چاپكەن لەسەر شتىكى چاپكروۋە.
 شتىكى چاپكروۋە لەسەر شتىكى چاپكروۋە ترەۋە.
n. (۱) لەپەر بەسەردادان.
 (۲) سەر سوپامان! سەر سامى! ئاكاۋى.
surprise (sēr-prīz'), v.t. (۱) لە ئاكاۋ چوۋن بەسەردا! لەپەر چوۋن
 بەسەردا. (۲) ئاشىگەرىن! لە ئاكاۋ بەسەردادان! لەپەر ھۇرش بىردنە سەر
 داگەر كرىن. (۳) سەر سوپامان! سەر سام كرىن.
 (۴) لە ئاكاۋ بە فىل نەپىنى ئىدەرھىنان يا كارى نەۋىستراۋ پىن كرىن.
 (۱) ھىزىشى لە ئاكاۋ! ئاكاۋى! بەسەردادانى لەپەر.
n.

surprisedly

- (۲) سراسیمه؛ سراسیمه‌مان؛ سراسیمه‌ماوی.
(۳) شتی سراسیمه‌مین یا سراسیمه‌مکه
take by surprise, (۱) له ناگه چون به‌سپردا؛ له‌پر به‌سپردادن
(۲) سراسیمه کردن سراسیمه‌اندن:
(*His insane reaction took us completely by surprise.*)
surprisedly (sēr-priz'īd-li), *adv.* به سراسیمه‌ی‌یهوه؛
به سراسیمه‌مانهوه
surprising (sēr-priz'ing), *adj.* سهیر؛ سراسیمه‌مین؛ سراسیمه‌میننه.
-surprisingly (*adv.*).
surreal (sə-rē'al), *adj.* سریالی (هونه، بارودوخ ... هتد)؛
له پاستی ناچیت
surrealism (sə-rē'al-iz'm), *n.* سریالیزم؛ سریالی؛ هونری سریالی؛
له پاستی نه‌چوو (هونه).
-surrealist (n.); surrealist (adj.); surrealistically (adv.).
surrebutler (sūr'ri-but'ēr), *n.* Also **surrebuttal**,
وه‌لامی
داواچی بۆ داوا له‌سەر له دادگادا
surrejoinder (sūr'ri-join'dēr), *n.* وه‌لامی داواچی بۆ داوا له‌سەر
له دادگادا
surrender (sə-ren'dēr), *v.t.* (۱) به‌دهسته‌ده‌دان؛ دان به‌دهسته‌ده‌وه:
(*They ~ed the city to the enemy.*)
(۲) دهست ئی هه‌لگرتن؛ وازی‌هێنان؛
(*We shall never ~ our liberty.*)
(۳) کۆلدا (۴) دانه‌وه؛ پێدانه‌وه
v.t. خۆ به‌دهسته‌ده‌دان
(۱) به‌دهسته‌ده‌دان (۲) خۆ به‌دهسته‌ده‌دان. (۳) وازی‌هێنان؛ دهسته‌هه‌لگرتن. *n.*
surreptitious (sūr'əp-tish'əs), *adj.* نه‌بینی؛ په‌نه‌ار؛ په‌نه‌انی؛
به‌دزی‌یه‌وه
-surreptitiously (adv.); surreptitiousness (n.).
surrey (sūr'i), *n.* گالیسکه‌ی چواربێجکه‌ی دوو کورسی
surrogate (sūr'ə-gāt'), *n.* (۱) بریکار؛ جێگر؛ نوێنهر؛ بریتی
(۲) دان‌پرسی وه‌سه‌به‌تنامه‌و میراتی به‌ش کردن.
v.t. (۱) له جن دانا؛ خسته‌جێ؛ کردنه بریکار.
(۲) له جێی خۆ دانا؛ کردنه نوێنهری خۆ
surround (sə-round'), *v.t.* (۱) ده‌وره‌دان؛ چواره‌وره‌گرتن؛
چواره‌وره‌ده‌دان (*The house is ~ed by a wall.*)
(۲) گهمارۆدان؛ ئابووقه‌دان؛ ده‌وره‌گرتن؛ ده‌وره‌دان.
surroundings (sə-round'ings), *n.pl.* ده‌وره‌به‌ر؛ ده‌وره‌پشت
(*The house is in beautiful ~.*)
surtax (sūr'taks'), *n.* سه‌ریاج
v.t. سه‌ریاج لێسه‌ندن؛ سه‌ریاج له‌سەر دانا.
surtout (sēr-tōt', sēr-tōt'), *n.* پانتۆی درێژ ته‌سکی پیاوانه.
surveillance (sēr-vā'ləns, sēr-vāl'yəns), *n.* (۱) چاودێری
پۆلیس؛ سووسه‌گه‌ری. (۲) چاودێری؛ سه‌رکاری؛ سه‌ریه‌رشتی.
(*The suspects were under police ~.*)
surveillant (sēr-vā'lənt, sēr-vāl'yənt), *n.* چاودێر (پۆلیس)؛
سووسه‌گه‌ر
(۱) هه‌له‌سه‌نگ‌اندن؛ ئی ووردی‌بوونه‌وه هه‌له‌سه‌نگ‌اندن. *v.t.*
(۲) ئی ووردی‌بوونه‌وه؛ به‌ ووردی سه‌یرکردن.
(۳) پیاچوونه‌وه؛ باس کردن یا سه‌یرکردن به‌ گشتی:
(*He ~ed the international situation.*)
(۴) پووی‌پووان؛ پووان (زه‌وی)؛ نه‌دازه‌گرتن.
n. (۱) ئی ووردی‌بوونه‌وه؛ لیکۆلینه‌وه‌ی گشتی؛ هه‌له‌سه‌نگان.
(۲) پیاچوونه‌وه یا سه‌یرکردنی گشتی.
(۳) پووی‌پووان؛ پووان (زه‌وی)؛ نه‌دازه‌گرتن.
(۴) زه‌وی پووراو (۵) نه‌خشه‌ی نهم پووانه.
surveying (sēr-vā'ing), *n.* پووی‌پووانی؛ زه‌وی پووانی؛ پووان.

suspension

- surveyor** (sēr-vā'ēr), *n.* زه‌وی پووان؛ پووی‌پووان؛ نه‌دازه‌مکه.
surveyor's level,
surveyor's measure, ته‌رازه‌وی زه‌وی پووان یا پووی‌پووان.
survival (sēr-vī'v'l), *n.* (۱) مان؛ مانه‌وه؛ نه‌هوتان؛ به‌رده‌وام بوون؛
ژیا؛ به‌رده‌وامی. (۲) شتی ماوه یا نه‌هوتاو دواي نه‌مانی شتی تر.
survival of the fittest, مانی چاکتر؛ مانی نهم زنده‌بومهری که
باشتر له‌گه‌ل سه‌رووست و ده‌رویه‌ریدا خۆی ده‌گونجینیت.
survive (sēr-vīv'), *v.t.* (۱) مان؛ له‌ دوا یا زیاتر له؛ به‌رده‌وام بوون
له‌م‌وای. (۲) مان (به‌تایبه‌تی دواي کاره‌ساتیک)؛ نه‌هوتان؛ له‌ناو نه‌چوون:
(*They ~d the car accident, shipwreck, etc.*)
(۱) مان؛ نه‌هوتان؛ مانه‌وه؛ ژیا. (۲) ده‌ربهرن؛ هه‌لگرتن. *v.t.*
survivor (sēr-vī'vēr), *n.* Also **surviver**, ماو؛ کسه‌ی که ماو (پاش)
نه‌مانی نه‌مانی تر؛ نه‌هوتاو؛ خۆپاریژ؛ نهم:
(*He was the sole ~ of the accident.*)
susceptibility (sə-sep'tə-bil'ə-ti), *n.* (۱) بۆ هه‌بوون توانا.
(۲) (pl.), هه‌ست. (۳) زوو کارتی‌کران؛ هه‌ستیا؛ به‌ ئاسانی گۆزان.
susceptible (sə-sep'tə-b'l), *adj.* (۱) زوو کاری تێ ده‌کری؛
به‌هه‌له‌ستی نه‌که‌ر. (۲) زوو ده‌یگری (نه‌خۆشی گرتن)؛ به‌رگه‌ ناگرتن:
(*He's ~ to colds.*)
(۳) هه‌ستیا؛ زوو هه‌ستی ده‌جوولن: (*~ to flattery*).
susceptible of, بۆی هیه.
susceptible to, به‌ ئاسانی کاری تێ ده‌کری؛ زوو ده‌یگری (نه‌خۆشی):
(*susceptible to tuberculosis*)
susceptive (sə-sep'tiv), *adj.* (۱) زوو کاری تێ ده‌کری.
(۲) زوو و مرگه‌ر؛ و مرگه‌ر؛ کراوه.
-susceptiveness (n.); susceptibility (n.).
suslik (sus'lik), *n.* (۱) گیاندارێکی کرۆژنده‌یه له سه‌وره ده‌چن.
(۲) که‌وی نهم گیانه‌بهره.
suspect (sə-spekt'), *v.t.* (۱) گومان لێکردن؛ گومان کردن؛
به‌هه‌گومانی لێکردن (۲) گومانی تاوان لێکردن؛ گومانی تاوانباری ئی هه‌بوون
(۳) لا وابوون؛ وا زانی؛ وا دانان.
adj. گومان لێکراو.
n. کسه‌ی گومان لێکراو (به‌تایبه‌تی بۆ تاوانباری)؛ گومانبار؛
گومانی تاوانکاری لێکراو؛ گومانی.
suspend (sə-spend'), *v.t.* (۱) ده‌ست کێشانه‌وه له کار؛
ده‌ره‌کردن بۆ سه‌رده‌میک؛ له‌ نیش وه‌ستاندن:
(*to ~ a student from school*)
(۲) وه‌ستاندن؛ پاک‌کردن؛ پاک‌گرتن: (*to ~ physical activity*).
(۳) پاک‌گرتن (به‌یان)؛ وه‌ستاندن؛ له‌کارخستن؛ هه‌شته‌نه‌وه له‌ باری خۆیدا:
(*to ~ a sentence; to ~ judgment*)
(۴) هه‌لواسین؛ پاهێدن؛ داهێدن؛ شوێن‌کردنه‌وه:
(*to ~ a lamp from the ceiling*)
(۵) له‌ هه‌وادا پاک‌گرتن به‌ی هه‌ج (وه‌ک ته‌پ‌وتۆن).
(۶) به‌ چاوه‌په‌شانی هه‌شته‌نه‌وه؛ به‌ته‌ماکردن.
(۱) وه‌ستان؛ دواکه‌رتن. (۲) پاره‌ نه‌دانه‌وه؛ قه‌رز نه‌دانه‌وه. *v.t.*
(۱) فاسکی پاتۆل.
(۲) [British]، پووزنه‌وانه؛ گێته‌ر؛ فاسکی گۆره‌وی.
suspense (sə-spens'), *n.* (۱) له‌ نه‌گه‌ره نه‌گه‌ره‌دا بوون؛ نامسه‌نگه‌ری؛
نه‌گه‌ره‌نه‌گه‌ری. (۲) به‌ته‌مابوون به‌ ده‌له‌راو‌کێوه؛ چاوه‌پێ کردن به‌ی ئارامی
یا ده‌هه‌وته‌ره. (۳) پاک‌گرتن (به‌ودا)؛ دواخستن.
suspense account, هه‌سابی سه‌رده‌می (ده‌هه‌ته‌ره‌گرتن).
suspension (sə-spen'shən), *n.* (۱) ده‌ست کێشانه‌وه له‌ نیش؛
ده‌ره‌کردن له‌ کار یا قوتابخانه بۆ سه‌رده‌میک. (ب) وه‌ستان (قه‌رز یا پاره‌دانه‌وه)
(ج) پاک‌گرتن (به‌یان)؛ پاهه‌ستان. (۲) هه‌لواسین؛ پاهێدن.
(۳) ئامی‌ری شت پێدا هه‌لواسراو یا پاهێلراو. (۴) سه‌په‌رێکی ژێر فوتمبیل.

swale

- swale** (swāl), *n.* زمکاو: ژونگار: چالایی ته.
- swallow** (swāl'ō), *n.* پیرسینک
- swallow** (swāl'ō), *v.t.* (۱) قوتدان: هال لووشین
(۲) هال لووشین (مهجان): ماشینهوه
(۳) پاشگه ژبوننوه: کیشانهوه (ووته)
(۴) قسه ئی خواردنوه: ئی قوبول کردن: (*He had to ~ their insults.*)
(۵) بپوینکردن بئ پرسیار: گومان ئی نهکردن: (*a hard story to ~*)
(۶) پئ پستکردن: شاردنوه: دهرنهرین: (*He had to ~ his pride.*)
v.i. قوتدان
n. (۱) قوتدان (۲) قوم: ئهوهندهی به یهک جار قوت دهرئ.
(۳) قوچک: گروو: سورینچکه.
(۴) کلکی پیرهسینک.
(۵) کلکی پیرهسینک بکات.
(۶) [Colloq.] چاکهتی کلک پیرهسینک یی.
(۷) پهپولهی کلک پیرهسینک یی.
swallow-tailed (swāl'ō-tāld'), *adj.* کلک پیرهسینک یی. واته
دوفلیقانه
swallow-tailed coat, چاکهتی دریزی کلک پیرهسینک یی. واته
دوفلیقانه
swam (swam), *past tense of swim.*
swami (swā'mi), *n.* Also **swamy**. سوامی: پابه: یا ماموستای
نایینی میندی
swamp (swāmp, swōmp), *n.* زمکاو: ژونگار: گماو: ژونگ
adj. زمکاو: نه زمکاو: دهژئ: هی ژونگارو
v.t. (۱) نوقوم کردن: کردن به ژئر ناووه: داپوشین به ناو
(۲) کردن به ژئر باری گران و دهردی سهری بهوه: پهرنشان کردن: بون به ژئر وه:
(*He was ~ed with work.; Heavy debts ~ed them.*)
(۳) نوقوم کردن به پرکردنی له ناو (بهلمه: کشتی)
v.i. نوقوم بون: مون به ژئر ناووه: ژئرناوکوتن.
swamper (swāmp'ēr, swōmp'ēr), *n.* (۱) دافیشتوی زمکاو:
ژونگای: میشتهجی ژونگار. (۲) زمکاو پاکرموه: دارستان پاکرموه یا
هعلیچ (۳) کرنگار: بهردهست (وهک له چیشخانه به کدا).
(ب) سهکنی لوری
swamp fever, = malaria.
swamp-land (swāmp'land', swōmp'land'), *n.* =
swamp.
swampy (swām'pi, swōm'pi), *adj.* (۱) زمکاو: له زمکاو
پنکاتوو (۲) زمکاو: له زمکاو دهچن.
-swampiness (*n.*).
swan (swān, swōn), *n.* (۱) قو: بالنده بهکی ناوی به له قاز دهچن.
(۲) گورانی بیژی دهنگوش: هونهری لیهاتوو.
(۳) [S-] کونه ستره: قو: ناوی کونه ستره بهکه.
swan dive, قوره مهله جوره خو فریدانه ناو ناویکه بریتی به له لاو
بال درژرکردنوه بئ دواوه و پشت چهماندهوه به دواوه.
swang (swan), [Rare], *past tense of swing.*
swanherd (swān'hūrd', swōn'hūrd'), *n.* شوانه قو:
قو پیره رده کهر.
swank (swaŋk), *n.* [Slang]. (۱) خوتواندن: کش وفش: کیشه:
خوده رختن (۲) لاف و گراف: گراف لیدان: خوهه لکیشان.
adj. [Slang]. (۱) خو ژور دهرخه یا نوینر (جل و بهرگ).
(۲) زیت: چالان: به گف و گوین.
v.i. [Slang]. خوتواندن: خوتواندن: خوهه لکیشان.
-swankily (*adv.*); **swankiness** (*n.*); **swanky** (*adj.*).
swannery (swān'ēr-i, swōn'ēr-i), *n.* پهرمه ردهگی قو:
جی قو پهرمه رده کردن

swath

- swan's-down** (swānz'doun'), *n.* Also **swansdown**, (۱)
پوره پهری قو: نهرمه پهری قو. (۲) قوماشیک خوری یا لۆکهی نهرمی
ئستوری تورکنه (جل و بهرگی مندالی ساوای ئی دروست دمکری).
swan-skin (swān'skin'), *n.* (۱) پیسته قو: به پهرمه کهرمه.
(۲) جوره قوماشیک خوری یا لۆکهی.
swan song, (۱) خویندنی قو: دوا خویندنی قوه پیش مردنی (هفسانه).
(۲) دوا بهرهم یا کاری کهسینکه پیش مردن یا خانه نشینی.
swap (swāp, swōp), *v.t. & v.i.* [Colloq.], نالوگن کردن:
گورینهوه.
n. [Colloq.], نالوگن کاری: گورینهوه: نالوگن یی.
sward (swōrd), *n.* میژگا: چیمه: زمو: گلیا داپوشینو.
sware (swār), *archaic past tense of swear.*
swarm (swōrm), *n.* (۱) پوره: پوره: هنگ.
(۲) پوره: هنگ: که پوره کونه که جن دههژان بئ یهکی تازه.
(۳) گله: پؤل: کومه: ژماره یی ژور. (۴) کومه: جانهر.
(۵) کومه: خملک: جهامو: جهامو: وروژاو.
v.i. (۱) فرین به کومه: پوره: هنگ: پوره دان.
(۲) تئ وروژان: تئ مژگان: تئ وروژان: پیوه نیشتهوه: خوروشان
(۳) جمهاتن: تیچان: ژور پرپوون له.
v.t. تئ وروژان: تیچان: تئ جمان: پرکردن.
-swarmer (*n.*).
swart (swōrt), *adj.* [Dial. or Poetic], = **swarthy**.
swarth (swōrth), *n.* [Dial.], = **sward**.
adj. = **swarthy**.
swarthy (swōr'thi, swōr'thi), *adj.* پرهکله: پرهشوا: دیز:
پرهشاله.
-swarthyly (*adv.*); **swarthy** (*n.*).
swash (swāsh, swōsh), *v.i.* (۱) شله لیهامان: پیامالین و هنگی
شله لیهامان. (۲) به کش و فشمه: ریشتن: خوتان: به فیزمه: ریشتن
شله ئی ههلساندن: شله شلپ پئ کردن: هنگی وک ناو له دم و مردان
لیههژان.
v.t. (۱) جژه ناویکی خوره له پشت بهستوه لمیکه: نژیک که نار دهریا.
(۲) بهستوی شپول بهسردا شکاو.
(۳) شلهی ناو: شله شلپی شپوله ناو.
(۴) خو بادان: به فیزمه: ریشتن: به کش و فشمه: ریشتن.
swashbuckle (swāsh'buk'l, swōsh'buk'l), *v.i.* خوتان:
فشمه کردن: خوهه لکیشان: گراف لیدان.
swashbuckler (swāsh'buk'lēr, swōsh'buk'lēr), *n.* =
فس پالمان: کهسینکی خوتان: خوهه لکیش: کهسینکی فشمه: یا به
کش و فش: گراف لیدر.
swashbuckling (swāsh'buk'liŋ), *adj.* فشمه: گراف لیدر:
خوتان: خوهه لکیش.
n. فشمه کردن: گراف لیدان: خوتان: خوهه لکیشان.
swasher (swāsh'ēr, swōsh'ēr), *n.* = **swashbuckler**.
swash letters, تیپی گهری لاری کلکدان.
swastika, **swastica** (swās'ti-kə), *n.* (۱) نیشانهی خاچی
چهامو (که نیشانهی هیندی به نهرمیری کهان و هندی له گه لانی هیندستان و
یابانه). (۲) نیشانهی حیزی نازی لهلمانی.
swat (swät), *v.t.* پیامالین: پیاکیشان: لیدان: زمه ئی ههلسان.
n. پیامالین: پیاکیشان: لیدان: زمه ئی ههلسان: لیدان.
swatch (swäch), *n.* نمونه قوماش: نمونه.
swath (swäth, swōth), *n.* (۱) ئو: جیگه یی به یهک قول به داس
دهرورینهوه. (۲) [Rare], یهک لیدانی داس له ماکوژاندا.
(۳) پزه: گلیا یا گهنی دوراوو به داس یا مکنیکی چیمه برین

- (۵) په‌نج: ټاروق پښتن: ټاروقی نارچه‌پان: ماندوونځی: په‌تاندن
(۱) ټږ په‌نج دان: ټاروق پښتن: ټږ همدان.
(۲) له دل‌پراوکیدو: یوون: په‌پروښ: یوون: بن: ټارام: یوون.
(۱) چاوه‌پښ: کږدن: (له پښکندا
(۲) به‌ته‌مای شتیک: یوون: به‌دل‌پراوکیدو: به‌بن: ټارامی: چاوه‌پښ: کږدن.
(۱) شریقی ټاروق: پارچه‌یک: قوماش: *sweathand* (swet'band), *n.*
یا چهره‌ده‌کړئ: به‌بهری: کلاو: یو ټاروق: هملچن.
(۲) سربینج: پارچه‌یک: قوماش: به‌ناوچوانومو: ده‌پېچرتنومو: یو ټاروق: هملچن.
(۱) سنووقی: یق: کږدنومو: پښته: *sweat-box* (swet'box), *n.*
جنی: میوه‌ترشان: (۲) (۱) ژوروی: لږسینومو.
(ب) ژوروی: ټازاردان: له‌به‌ندیخاندا.
(۱) ژور ټاروق: کږ: (۲) دهرمانی: ټاروق: پښکر: *sweater* (swet'er), *n.*
(۲) بلور: فانیلی: لستووری: سهرموه.
(۴) خاوه: ټیشک: که‌کړنکاره‌کانی: ژور: ټیش: پښ: ده‌کات: به‌کړن‌یک: کم.
ټاروق: پښ: ټاروق: له‌لو.
sweat gland,
sweat shirt, بلووسی: ته‌نکی: لږکی: ټاروق: هملچن: (ب) وهرزش: له‌بهر:
ده‌کړئ: به‌تایه‌تی:
sweat shop (swet'shop), *n.* کارگه‌ی: ټاروق: پښتن: کارخانه‌یک: که.
کړنکاره‌کانی: ژور: ټیش: پښ: ده‌کړئ: به‌کړن‌یک: کم.
sweat suit, ده‌ستیک: پانتول: بلووزی: لږکیه: یو: وهرزش:
sweaty (swet'i), *adj.* (۱) ټاروق‌وای: ټاروق: کږدو.
(۲) ټاروقی: له‌ټاروق: ده‌چن: (a ~ odor).
(۳) ټاروق: پښکر:
(۴) گران: قورس: ماندووکړ: (~ work).
-sweatily (*adv.*); sweatiness (*n.*).
swede (swēd), *n.* = rutabaga.
Swede (swēd), *n.* سویدي: هاوولتی: سویدي
Swedish (swē'dish), *adj.* سویدي: (وولات, گه‌ل, زمان ... هتد).
n. سویدي: زماني: سویدي
Swedish massage, شیلانی: سویدي
Swedish movements, جوولانومو: سویدي: وهرزشی: سویدي.
Swedish turnip, = rutabaga.
sweeny (swē'ni), *n.* ووشکېونی: ماسولکې: شانی: لښپ.
sweep (swēp), *v.i.* (۱) گسک: لیدان: مالین.
(۲) به‌ناستم: پیا‌هینان: یا: پیا‌خشانان:
(*Her dress swept the ground.*)
(۳) (۱) به‌پله: پیا: پښتن: هه‌موگرتنومو: پیا: هاتن: وچوون:
(*Armed bands ~ the countryside.*)
(ب) پیا‌خشان: به‌پله: (*His eyes swept the room.*)
(۴) (۱) پامالین: پادان: پامال: دان.
(ب) پامالین: (هه‌جان): خو: له‌بهر: ږندنومو:
(*Love swept him off his feet.*)
(۵) جو‌مال: کږدن: پامالین: بڼی: پویار.
(۶) (۱) هه‌موو: یاری: به‌کان: ږندنومو: هه‌موو: خو: له‌ته‌کان: ږندنومو:
(ب) ژور: به‌باشی: ږندنومو: هه‌موو: ږندنومو:
(*The Democrats swept the election.*)
v.i. (۱) گسک: لیدان: مالین.
(۲) پیندا: پښتن: به‌هیمنی: جوانی: پیندا: خشان:
(*The planes ~ across the sky.*;
Her fingers swept over the string.)
(۲) به‌سهر: ژمویدا: خشان: به‌دوای: خو‌دا: (کراسی: درن).
(۴) درنژبونومو: به‌جوانی:
(۱) گسکدان: مالین: (۲) وه‌شانین: (تور, توراس ... هتد):
ده‌ست: دامینانومو: به‌پیتا‌یه‌یتاو: به‌پښک: وینکی: (*the ~ of a scythe*).

- (۲) بېسىم زەمىدا خىشان (كراسى دريژ).
 (۴) مەودا: (They came within the ~ of our guns.)
 (۵) پانتايى (a long ~ of meadow)
 (۶) ھىل: پىنج
 (۷) گىسكىمەر: (a chimney ~)
 (۸) (pl.) خۇلۇ زېلى گىسكىدراو
 (۹) ھەمىر بىردىنمە: بىردىنمەدى تەمراو.
 (۱۰) سەرنى دريژ: sweepstakes
 (۱۱) گىسكىدەر (۲) گىسك.
 (۱۲) گىسكىدەر: پاككەرەو (۲) پلۇ.
 (۱۳) گىشتى: گىشتەرەو:
 (~ changes; ~ generalizations; a ~ statement)
 (۱۴) تەواو (a ~ victory)
 (۱۵) (pl.) خۇلۇ زېلى گىسكىدراو (۲) گىسكىدان: مالىن.
 sweepstakes (swēp'stāks'), n. Also sweepstake, n. پىناقزا
 ھايىبەخت (۲) پىشپىكىن يەكە، بەتايىبەتى غارغارىنى ئېسىپ، بۇنەۋى بىزارى
 كىن پىناققە دەبائەمە: (۲) خەلاتى ئەم جۈرە پىناققە.
 sweet (swēt), adj.
 (۱) شىرىن.
 (۲) (۱) خوش (تام، دىنك، بۇن، پوخسار... ھتد).
 (ب) خوش (قەسە): ساز (~ praise).
 (ج) ناسك (رەۋىشت): پوخخۇش: دەم بە پىنكەن: (a ~ girl).
 (د) [Slang] باش: چاك: پەسەند.
 (۳) سار ئاي (water ~).
 (۴) تازە: بۇگەن نەكرىدو. (۵) بۇ كىشتوكال باشە (خاك).
 (۶) ترش وگۇگىدى تىدا ئىچە (كىمىيا). (۷) ساز مۇسقىي جان.
 n.
 (۱) شىرىسى: شىرىنىتى
 (۲) (pl.) ھىلۇا: شىرىنى: خوارەدەمنى شىرىن
 (۳) (pl) خۇشى: بىسەرھاتىكى خۇش. (۴) [Colloq.], پەتاتەى شىرىن.
 (۵) يار: دىدار: دىنك: كەسكىنى زۇر خۇشەۋىست
 بەخۇشى (رەفتار): بە جوانى و ناسكى.
 adv.
 -sweetly (adv.).
 be sweet on, ھەزلىكردن: دىدارى: خۇشەۋىست: دىل پىزەبوون.
 sweet alyssum, پوۋەكىكى گول سىپى بۇنخۇشە
 sweet-and-sour, ترش و شىرىن
 sweet basil, پىخانە.
 sweet bay, جۈزىكە لە درەختى دەفنە.
 sweet-brier, sweet-brier (swēt'brī'ēr), n. گولەباخىكى
 خۇمەلۋاسى گەلا بۇن خۇشى قەد دىكاۋىيە.
 sweet clover, سىپىرە: گىيەكى دەشتەكى گەلا سىن پەلگەيىيە گولەكى
 پەنگاۋرەنگو بۇن خۇش و شىرىنە.
 sweet corn, گەنەشامى شىرىن.
 sweeten (swē't'n), v.t. (۱) شىرىن كىردن: شەكر تىكردن.
 (۲) خۇش كىردن: جوان و پىك و پىك كىردن. (۳) ھىمىن كىردەمە: دىلەۋايى كىردن.
 (۴) لە بەرچاۋ شىرىن كىردن (سەۋداگەرى).
 sweetening (swē't'n-ing, swēt'nin), n. (۱) شىرىن كىردن.
 (۲) شىرىنكەر: شىرىنكەر.
 sweet flag, پوۋەكىكى زەلكاۋى گەلا تىژو بارىك و دىژە پەگەكى
 دەخۇرىت
 sweetheart (swēt'härt'), n. (۱) يار: دىدار: دىنك.
 (۲) كەسكىنى باش و ناسك و پوخخۇش و دىل فراۋان.
 sweetie (swē'ti), n. [Colloq.], = sweetheart.
 sweetie-pie (swē'ti-pi'), n. [Colloq.], = sweetheart.
 sweeting (swē'tin), n. (۱) جۈزىكە لە سىۋى شىرىن.
 (۲) sweetheart. [Archaic]
 sweetish (swē'tish), adj. (۱) نەختىك شىرىن. (۲) زۇر شىرىن

-sweetishly (adv.); sweetishness (n.).

sweet marjoram = marjoram.

sweetmeat (swēt'mēt'), n.

شىرىنى: ماجورمى: ھىلۇا

sweetness (swēt'nis), n.

جۈزىكە لە شىرىنى

sweet oil,

sweet pea,

پوۋەكىكى خۇمەلۋاسى گول پەنگاۋرەنگى بۇن خۇشە

sweet potato,

sweet-shop (swēt'shop'), n.

دوۋكانى شىرىنى: دوۋكانى ھىلۇا.

sweet-talk (swēt'tök'), v.t. & v.i.

مەرايى كىردن

n.

sweet tooth,

sweet william,

swell (swel), v.i.

ھىلۇسان (شەپۇل، ئاي): بىرەبوونمە.

(۲) پىرەبوون (شەپۇل، ئاي): بىرەبوونمە.

(۳) پىرەبوون (شەپۇل، ئاي): بىرەبوونمە.

(۴) زىيادىبوون (ھەست): (Anger ~ed in him).

(۵) زۇرەبوون (ژمارە، قەمەرە، ھىلۇا): زىيادىبوون.

(Our ranks ~ed to over a thousand.)

(۶) بىرەبوونمە (دەنگ).

(۱) (۱) ئاۋسان: ھىلۇاۋسان: ھەپىنكردن: فوۋىنكردن: ھەلتۇقاندن v.t.

(ب) زىيادىكردن (پادە، پەلە، ژمارە، قەبارە... ھتد).

(ج) فەشكەندەمە: پەركردن لە (شەپۇل، ئاي): ھەلتۇق.

(د) زىيادىكردن (دەنگ): زىل كىردن.

n.

(۱) (۱) ھىلۇاۋساۋى: ئاۋساۋى: بىلۇق: تىلۇق.

(ب) شەپۇل ھىلۇاۋساۋى پىش شەكەندەمە. (ج) گىردى خې.

(۲) ئاۋساۋ: ھىلۇاۋساۋ: ھەپىنكردن.

(۳) زىيادىبوون (قەبارە، پەلە، ژمارە، پادە): زۇرەبوون.

(۴) [Colloq.], كەسكىنى تەپىۋىش: كەسكىنى زۇر پىك و پىك لە جىل و بىرەگىدا

(۵) (۱) وىرە وىرە بىرەبوونمە: دىنگى ئاۋازى مۇسقىاۋ نىم بوونمە.

(ب) ئامىرى بىرەبوون نىم كىردەمە: دىنگى ئامىرى مۇسقىاۋ ۋەك نۇرگەن.

adj.
 (۱) تەپىۋىش: زۇر پىك و پىك لە جىل و بىرەگىدا.

(۲) [Slang], ئاياب: زۇر چاك: زۇر ياش: (a ~ girl, guy, etc.).

swelled head, [Colloq.], زۇر لەخۇيايى بوون: خۇ زۇر بە زىل زانن:

ھىلۇاۋساۋ: كەش و فەش.

swell-fish (swel'fish'), n. جۈرە ماسىيەكە فوۋ دىكەتە خۇي.

swelling (swel'in), n. (۱) ئاۋساۋ: ھىلۇاۋساۋ: ھەپىنكردن.

(۲) ئاۋساۋ: ھىلۇاۋساۋ: ھەپىنكردن: ئىندامىكى ھەپىنكردن.

adj.
 ئاۋساۋ: ھىلۇاۋساۋ: ھەپىنكردن.

swelter (swel'tēr), v.i. لە گەرمادا: پىشان: گەرمابىردن:

زۇر گەرمابوون و ئارەق كىردەمە.

(۱) پىشاندىن لە گەرمادا: ئارەق زۇر پىن كىردن لە گەرمادا.

(۲) [Archaic], دىردان (ژەمە): ئى ھاتتەدەمە.

(۱) پىشان لە گەرمادا: زۇر گەرمابوون: گەرمابىردن.

(۲) گەرمای ئىچىگەر زۇر ناخۇش.

(۱) زۇر گەرم و ناخۇش.

(۲) گەرمابىردن: زۇر ئارەق كىردن و پىشاۋ لە گەرمادا.

sweltry (swel'tri), adj. = sweltering.

swept (swept), past tense and past participle of sweep.

swerve (swürv), v.i. لە پىن لادان: لادان بە لايەكدا: پىچىكردەمە:

(The driver ~d to the right.)

v.i. لە پىن لادان: پىچىكردەمە.

swift

- n.** (۱) لادان به لایه‌کدا' پنچکردنمه (۲) شتی لادمر یا پنچکره‌وه.
swift (swift), adj. (۱) خیرا' تیزه‌وا تیز (پویشتن).
 (۲) گورج' دوا نه‌خراو' یه‌کسرا' خیرا (پودان).
 (a ~ retort, reply, punishment, etc.)
adv. خیرا' به خیرایی' به گورجی.
n. (۱) خولخولوکه' نه‌کره.
 (۲) پهره‌سینلکه‌ی کئی' بالنده‌یه‌که له توخمی پهره‌سینلکه.
 (۳) جوره مارمیلکه‌یه‌کی خیرایه.
-swiftly (adv.); swiftness (n.).
swig (swig), v.t. & v.i. [Colloq.] معلقوباندن به پهل' مه‌ل لووشین' به قومی ژل خواردنمه' ماشینه‌وه.
n. [Colloq.] قومی ژل (بته‌یبه‌تی مه‌ی).
-swigger (n.).
swill (swil), v.t. (۱) ژور خواردنمه به پهل' به قومی ژل' ماشینه‌وه.
 مه‌ل لووشین' (۲) ناوی ژور تیومردان' شوردن به ناوی ژور.
 (۳) به‌ماوه دان به گیانه‌وه‌ر (بته‌یبه‌تی به‌رازی مالی).
v.t. مه‌ل لووشین (مه‌ی) ژور خواردنمه به پهل' به قومی ژل.
n. (۱) به‌ماوه‌ی دراو به به‌رازی مالی و زینده‌وه‌ری تر.
 (۲) به‌ماوه' ژیل (۳) قومیکی ژل له مه‌ی.
swim (swim), v.t. (۱) مەلمەکردن.
 (۲) خشکان' خنبسکان' وه‌ک مەلمەکردن پیندا پویشتن.
 (۳) سەرناو‌کەوتن (۴) به ناو داپوشران.
 (۵) پریبون له (eyes ~ ming with tears).
v.t. (۱) به مەله بریس' به مەله پیندا پویشتن: (to ~ a river).
 (۲) به ژور مەلمە‌پینکردن
n. (۱) مەله' مەلمە‌کردن. (۲) ماوه‌ی مەلمە‌کردن. (۳) دورری مەلمە‌کردن.
in the swim, ناگاداری باوی کۆمه‌ل (جل‌وبەرگ) پای خەلک' ژیاخی
 کۆمه‌ل‌ایه‌تی... (هتد)
swim (swim), n. سەر‌خوێ' سەر‌سووێ' گێژێ' ووپێ:
 (Her head was in a ~.)
v.t. (۱) سەر گێژبوون' گێژبوون' تووشی سەر‌خوێ' بوون.
 (۲) خولانه‌وه یا سوورخواردن له‌به‌راج:
 (The room swam before her eyes.)
swimmer (swim'ēr), n. مەلەوان' ناوباز' مەلمە‌کر.
swimmeret (swim'ēr-et'), n. لاقی مەله‌ی زینده‌وه‌ری قاقله‌دار.
swimming (swim'ing), n. مەله' مەلمە‌کردن' ناوبازی.
adj. (۱) مەلمە‌کر' مەلمە‌کار. (۲) مەله‌یی' بۆ مەله‌ بکارهاتوو' هی مەله.
 (۳) پڕ له ناو یا فرمیسک: (~ eyes).
swimming (swim'ing), n. گێژێ' ووپێ' سەر‌خوێ.
adj. گێژ' شت له‌هرجاو خولاه
swimming bladder, هەوادانی ماسی' کیسه‌ی هەوای ماسی.
swimming hole, گۆمی ناو پویار
swimmingly (swim'ing-li), adv. ژور به باشی و سەر‌که‌رتوویی و
 ناسانی.
swimming pool, گۆمی مەله
swimsuit (swim'sūt'), n. جلی مەله' مایو' به‌رگی مەله.
swindle (swin'dl'), v.t. دهمسیرین' مەخەله‌تاندن و پاره ئێکشانمه' (بۆ پاره ئێکشانمه‌وه)
 پاره ئێکشانمه به فیل' فیل لیکردن' فریودان (بۆ پاره ئێکشانمه‌وه)
 چاوبه‌ستکردن' له‌خشته‌بردن' گزی کردن.
n. دهمسیرین' خەله‌تاندن و پاره ئێکشانمه' جامباز' گزی‌کر.
swindler (swin'dlēr), n. دهمسیر' فریوباز (بۆ پاره ئێکشانمه‌وه)
 جامبان.
swine (swin), n. (pl.) به‌رازا' مالۆس' خوگ.
 (۲) کەسێکی بۆگەن و بێ نرخ و بەدو چاوبرسی
swine-herd (swin'hūrd'), n. شوانه به‌رازا' به‌رازا پهره‌رده‌کر.

swink

- swine-pox, [Archaic],** ناو‌له‌ی به‌راز.
swing (swing), v.t. (۱) ئەمبەر و ئەمبەر کردن' له‌رینه‌وه' هاتن و چوون
 وه‌ک جۆلانی' ئەملاو ئەولا کردن' له‌نجەکردن.
 (۲) دەست و لاق پاوه‌شاندن له پویشتندا
 (۳) خولانه‌وه به دەوری تهره‌یه‌کدا' سوورخواردن' سوورانه‌وه:
 (The door swung open.)
 (۴) هەل‌واسران (تاوان‌باز) به پەتوه‌ کران.
 (۵) جۆلانی کردن' دیلانی کردن.
 (۶) [Slang] راپاردن (بته‌یبه‌تی به شینوه‌یه‌کی به‌ره‌لایی له جوت بووندا):
 سووردان' سه‌ماکردن.
v.t. (۱) (l) وه‌شاندن (تهر) ته‌راس' شیر' پاوه‌شاندن.
 (ب) پیدان' به‌ر‌که‌رتنمه‌وه' خستنه‌سەر:
 (He swung the bag onto his back.)
 (۲) جۆلانی پین کردن' دیلانی پین کردن' هاتووچو پین کردن وه‌ک جۆلانی.
 (۳) خولاندنمه به دەوری تهره‌یه‌کدا' سووراندنمه:
 (He swung the door open.)
 (۴) هەل‌واسین به جۆریک که به ناسانی هاتووچو بکات وه‌ک جۆلانی.
 (۵) مەبه‌ست به‌جێهێنان' به ئەنجام هێنان' سەر‌که‌وتو بوون تیندا:
 (I think we can ~ the election.)
 (۶) مۆسیقا لێدان له‌سەر شێوازی "سوینگ" (که جۆریک له "جان").
n. (۱) ئەمبەر و ئەمبەر کردن' له‌رانه‌وه' هاتن و چوونی وه‌ک جۆلانی.
 (۲) مه‌ردای ئەم هاتن و چوونه یا ئەمبەر و ئەمبەر کردنه
 (۳) جۆری وه‌شاندن یا داهێنانمه (گورزی گۆلف و به‌یسبۆل).
 (۴) خول' سوو' یا پیدانیک
 (۵) بیامانیک' مسته‌کۆله' شه‌یلاخ
 (۶) سەر‌یه‌ستی کردنی کاریک به هه‌ره‌سی خۆ:
 (He gave us full ~ in the matter.)
 (۷) پاوه‌شانی ده‌ست و قاچ له پویشتندا.
 (۸) پێرمه‌ی کاریک یا مه‌سه‌له‌یه‌ک (۹) گۆم.
 (۱۰) کیشی مۆسیقا و مه‌نبه‌ست. (۱۱) جۆلانی' دیلانی' جۆلانه.
 (۱۲) (l) مۆسیقای جان یا "سوینگ". (ب) کیشی ئەم مۆسیقایه.
 (۱۳) [Colloq.] به‌رز و نزمی نرخ‌ی بازار.
adj. (۱) تابه‌یبه‌تی به مۆسیقای "سوینگ".
 (۲) پاپا' دودول' پین بار' هه‌میشه‌ گۆپا و هه‌لاوه بۆ نه‌ولا:
 (The ~ vote will decide the outcome of the election.)
-swingable (adj.).
in full swing, به ته‌واوی له گه‌ردابه' به ته‌واوی و باشی کار ده‌کات:
 له‌وپه‌ری جم‌وجوول یا ئیش کردن‌دايه:
 (Oil production is in full swing.)
swing bridge, پرده‌ی جووله‌وه' پرده‌یه‌که ده‌که‌رتنه‌وه به لایه‌کدا بۆ
 تێپه‌ربوونی کەشتی گه‌وره.
swinge (swinj), v.t. [Archaic], لێدان' بیرازکردن' قامچی لێدان.
swingeing (swin'jin), adj. [Colloq.], (۱) ژور ژل' ژور گه‌وره.
 (۲) نایاب' ژور باش.
swinging door, ده‌رگای خولاه' ده‌رگایه‌که به ده‌وری خۆیدا
 ده‌سوورپێته‌وه بۆ کردنه‌وه داخستنی.
swinger (swin'jēr), n. [Slang], (۱) کەسێکە که شوێن مۆده‌ و باوی
 پۆڤگار ده‌که‌وت: کەسێکە که هه‌میشه‌ به‌دوای راپاردندا ده‌که‌وت.
 (۲) کەسێکی به‌ره‌لا (جوت بوون) کەسێکی داوین پیس.
swingle (swin'g'l), n. داری که‌تان و په‌مو پاک‌کردنه‌وه.
swingle-tree (swin'g'l-trē'), n. = whiffletree.
swing shift, [Colloq.], نۆبه‌ی شەفتی به‌ینی به‌یانیاو شەر له
 کارگه‌یه‌کدا. واته‌ هی ئیواران له کاتژمێری چاره‌وه بۆ نیوه‌شمه.
swinish (swin'ish), adj. به‌رازی' پیس' بۆگه‌ن' چاوبرسی' جان‌وه‌ری
swink (swink), v.t. [Archaic], ره‌نج دان' تاره‌ق پشتن'

swipe

- نمرکی گران بښل
n. [Archaic],
swipe (swīp), *n.*
 (۱) دمسک (وهك هم ترومپای بیر).
 (۲) [Colloq.] پيامالينكي توند؛ ليدانكي قايم؛ زرمه.
v.t.
 (۱) به توند ليدان؛ به توند پيامالين.
 (۲) [Slang] لوف ليدان؛ پياكيشان؛ دزين؛ پيادان.
v.t. [Colloq.].
 پيامالين به قايم؛ به توند ليدان يا پياكيشان.
swipes (swīps), *n.pl.* [British Slang].
 بيرې گند يا خراب.
swirl (swūrl), *v.t.*
 (۱) خولانده. وهك گيژاو يا گهردهلول؛ سوورانهوه.
 (۲) سهر گيژايون؛ سهرخولاندهوه.
v.t.
 خولاندهوه؛ سووراندنهوه.
n.
 (۱) خولاندهوه؛ سوورانهوه. (۲) گيژاو؛ گهرداو؛ گهردهلول.
 (۳) شتيكي لول (وهك قش) شتي خول خواردو يا پنج پنجوکه.
-swirly (adj.).
swish (swish), *v.t.*
 خشه ليوههاتن؛ وورشه ليوههاتن (جلي تازه).
v.t.
 (۱) خشه ليوههاتن؛ وورشه ليوههاتن.
 (۲) دارکاری کردن؛ قامچي ليدان.
n.
 (۱) خشه وورشه. (۲)، (۱) داري ليدان؛ داري هلاقه.
 (ب) ليدانك د پيامالينك به داري هلاقه.
 سويسري (گهل، كلتور).
Swiss (swis), *adj.*
n.
 the Swiss,
Swiss chard,
Swiss cheese,
switch (switch), *n.*
 جوزه به نرينكي سبي کون کوناوييه.
 (۱) شولك؛ شوله داري دارکاری.
 (۲) سهره تووکنهكي کلکي گاي مانگا (۳) پرچي دستکرد.
 (۴) پيامالينكي له پرو قايم به شولکنه دار يا قامچي.
 (۵) سويچي کارهبا؛ کليلي کارهبا.
 (۶) کليلي کوريني هينلي شهندهفر. (۷) گزين؛ نالوگوي.
v.t.
 (۱) ليدان به شولکنه دار؛ ليدان به قامچي. (۲) پاته کاندن يا پاره شاندن.
 (۳) گزين؛ لاردن؛ لادن.
 (۴) (~ on; ~ off), د اگريساندنو کړاندهنومي گنوپ و ناميري کارهبايي.
 (۵) گواستنوده؛ شهندهفر له هيلنکهوه بڼ هيلنكي تر به کليلي گواستنوده؛
 نازوگويز بڼکردن.
 (۶) [Colloq.] گزينهوه؛ نالوگويز کردن: (We ~ed places.)
v.t.
 (۱) گواستنوه يا گزيان له هيلنکهوه بڼ هيلنكي تر (شهندهفر)؛
 نازوگويز بڼکردن. (۲) گزين؛ گزيان؛ لاردن.
switchback (swich'bak'), *n.*
 (۱) هينلي شهندهفر يا پنگي.
 پيچاپيچي به بهرهوروکه هه لگه پړاودا (۲) [British] roller coaster.
switch-blade knife,
 چه قويه كي گهره به درگمه ده کړننهوه.
 داده خري.
switchboard (swich'bōrd', swich'bōrd'), *n.*
 کليلبهند.
 (ته له فونخانه).
switch-knife = switch-blade knife.
switchman (swich'mən), *n.*
 گزپر کارگري شهندهفر گزين.
 له هيلنکهوه بڼ هيلنكي تر.
switchyard (swich'yārd'), *n.*
 گزينگي شهندهفر؛
 گزپه پاني گزيني شهندهفر له هيلنکهوه بڼ هيلنكي تر.
Switzer (swit'sēr), *n.*
 سويسري.
 (۲) سهربازيكي به کړي گراوي سويسري.
swivel (swiv'l), *n.*
 (۱) هلقه خولوه؛ زنجيريك.
 (۲) تهوهری کورسي خولوه (۳) swivel gun.
 (۱) خولاندهوه به دهوهری خول؛ چرخاندن. (۲) تهوهری خولاندهوه بڼ کردن.
v.t.
 خولاندهوه به دهوهری خول؛
swivel chair,
 کورسي خولوه.

sycamore

- توپي خولوه؛ توپيکه دهخولنريتموه به دهوهری خولداو
swivel gun,
 تهقه پي دهکړي.
swizzle (swiz'l), *n.*
 سويل؛ کړکتيکه له خواردهنومي مستکرو.
 ليمو شکر پيگديت.
swizzle stick,
 داري تيکه ليداني "سويل" (وشه پيشو بڼه).
swob (swob), *n. & v.t. = swab.*
swollen (swō'lon), *alternative past tense of swell.*
adj.
 هملناوسا؛ ناوسا؛ هموگرديو؛ هملتويي.
swoon (swōon), *v.t.*
 بوورانهوه؛ له هوش خو چوون.
n.
 بوورانهوه؛ له هوش خو چوون.
swoop (swōop), *v.t. (~ up),*
 پرپياکردن؛ شالو بڼ بردن؛ پفاندن.
v.t. (~ down; ~ upon),
 شالو بڼ بردن؛ خو پيادان (وهك هلو يا واهه)؛
 له پېر به سهردادان؛ پې پياکردن؛
 (The hawk ~ed down on its prey.)
 له پېر به سهردادان؛ پرپياکردن؛ شالو.
n.
swop (swop, swōp), *n., v.t. & v.t. = swap.*
 (۱) شير؛ شمشير.
 (۲) (۱) هيزي سوياسي. (ب) سوياسي سهربازيكي. (ج) شير؛ جهنگ.
at sword's points,
 شيرو تر له يک دهسون؛
 نامادمن بڼ شير له گهل يکتر.
cross swords,
 (۱) شير کردن. (۲) مشتومري توندوتيز کردن.
put to the sword,
 کوشتن؛ کوشتن به شير.
sword bayonet,
 سونگي؛ سونگي به که له شيره شيردا.
sword-bill (sōrd'bil', sōrd'bil'), *n.*
 دمنوک شير؛ جوزه.
 بالندميکي بجوکی له نهرکاي باشوره دهوهرکي زور دريژي هيه.
sword cane,
 کيفيکه له شيره داردهسدا شيري تندا دهشارتوره.
sword-craft (sōrd'kraft', sōrd'kraft'), *n.*
 (۱) شيربازي.
 (۲) تمکتيکي جهنگ؛ پيلاني جهنگ.
sword dance,
 شيره سما.
sword-fish (sōrd'fish', sōrd'fish'), *n.*
 شيره ماسي؛ ماسي به کی.
 دهريايي گهره ي لموز دريژه.
sword grass,
 گيا شيري؛ چمن جوزه گيا به کن تله کانيان له شير دهجن.
sword knot,
 قولفه ي مشتوري شير.
sword-play (sōrd'plā', sōrd'plā'), *n.*
 شيربازي.
swordsman (sōrdz'mən), *n. Also swordman,*
 شيرباز؛
 شمشيرباز؛ شمشيره شين.
swordsmanship (sōrdz'mən-ship'), *n.*
 شيربازي؛ شمشيربازي.
swordtail (sōrd'tāl', sōrd'tāl'), *n.*
 ماسي به کی بجوکی په رنگاو-
 په رنگي پوډاري به بڼ جواني به خيوده کړي.
swore (swōr, swōr), *past tense of swear.*
sworn (swōrn, swōrn), *past participle of swear.*
adj.
 سوئند له سهر خوراو.
swot (swot), *n. & v.t. = swat.*
swum (swum), *p.p. and archaic past tense of swim.*
swung (swun), *p.p. and alternative past tense of swing.*
swung dash,
 هم نيشانه ي (~) که له چاپه منيدا به کارده هيرنيت.
 له باتي ووشه به که يا به شي ووشه به کی له ووه پيش نورسراو بڼ چيکه کم گرتن.
 (۱) هارو لادي به کی "سيباريس" که شاريكي.
 گوني يوناني بوو له لاخواريو نيټاليا.
 (۲) [S-], خوشي په رست؛ که سينه که زور هم له خوشي و پاپواردن دهکات.
-sybaritic; sybaritical (adj.); sybaritically (adv.).
 شاتوو.
sycamine (sik'a-min, sik'a-mīn'), *n.*
 (۱) همنجري.
sycamore (sik'a-mōr', sik'a-mōr'), *n.*
 فرعمون.
 همنجريه ترو. (۲) دره ختيکه له سووره چنار دهجن؛ سووره چنار.

syce (sis), *n.* مەتەر (بەتایبەتی لە هیند).
sycee (si-sē'), *n.* پارەپەکی زیوی چینی کۆنە.
syconium (si-kō'ni-əm), *n.* میوێ گۆشتنی وەك هەنجەر.
sycophancy (sik'ə-fən-si), *n.* مەراییکاری؛ مەرای؛ کاسەلێسی؛ کلکەلەق؛ مەلخۆری.
sycophant (sik'ə-fənt), *n.* مەراییکەر؛ کلکەلەقەر؛ پووباز؛ کاسەلێس؛ مەلخۆر.
-sycophantic; sycophantical (*adj.*); **sycophantically** (*adv.*)
sycosis (sī-kō'sis), *n.* نەخۆشی پەکی پێستە بە زۆری تووشی دەم و چا. دەبێت دەبێتە هۆی سوربوونە و قنچە ئی هاتنی بخی پێش.
syenite (si'ə-nīt'), *n.* بەردێکی ناگەرێژنەییە.
syllabary (sil'ə-bēr'i), *n.* ئەلفوبەیی؛ بڕگەیی؛ خشتەیک یا شیوازێکی ئەلفوبەییە کە هەر یەکە بڕگەیک دەردەبێت یا دەنوێنێ.
syllabi (sil'ə-bī'), *plural of syllabus.*
syllabic (si-lab'ik), *adj.* (١) بڕگەیی (زمان)؛ تاییبەتی بە بڕگە. (٢) تاییبەتی بە تاییبکی ئەبزوێن کە خۆی بە تەنها وەك بڕگەیک دەووتێ. (وەك "I" لە ووشە "riddle" دا). (٣) بڕگە بڕگە و بە پوونی دەووتێ یا دەخوێنرێتە. (٤) تاییبەتی بە جۆرە هۆنراوەیک کە دیارە کانی بە ژمارە بڕگە پێخۆلە. دەنگی بڕگەیی؛ تاییب بڕگەیی.
-syllabically (*adv.*).
syllabicate (si-lab'i-kāt'), *v.t.* = syllabify.
syllabication (si-lab'i-kā'shən), *n.* = syllabification.
syllabification (si-lab'ə-fi-kā'shən), *n.* بڕگەکاری؛ ووشە بەشکردن بە بڕگە؛ ووشە بڕگە بڕگە کردن.
syllabify (si-lab'ə-fī'), *v.t.* بڕگە بڕگە کردنی ووشە؛ بەشکردنی ووشە بە بڕگە.
syllabism (sil'ə-biz'm), *n.* (١) ئەلفوبەیی بڕگەیی بەکارهێنان؛ بەکارهێنانی ئەلفوبەییە کە هەر یەکەیان بڕگەیک دەردەبێ. (٢) بەش بوون بە بڕگە بڕگە.
syllabize (sil'ə-bīz'), *v.t.* = syllabify.
syllable (sil'ə-b'l), *n.* (١) بڕگە دەنگ (زمان). (٢) بڕگە ووشە؛ کەرە ووشە (٣) وەرته؛ نەخە دەنگێک؛ فزە.
v.t. & v.l.
syllabub (sil'ə-bub'), *n.* = sillabub.
syllabus (sil'ə-bəs), *n.* (١) بەرنامە و وانە یا کۆرسی وەرزیکی پڕۆگرامی وانە یا کۆرس. (٢) پێشەکی بڕیاری دادگا.
syllogism (sil'ə-jiz'm), *n.* (١) لێکدانەوەی پێوانەیی (ژیریژی). (٢) ئەنجام لێکدانەوە لە گشتییە و بۆ تاییبەتی. (٣) ئەنجام لێکدانەوەیکە کە بە پەرۆلەت پێک و پێکەو لە راستیدا چۆتە.
syllogist (sil'ə-jist), *n.* شارەزای ئەنجام لێکدانەوەی پێوانەیی.
syllogistic (sil'ə-jis'tik), *adj.* هە لێکدانەوەی پێوانەیی.
-syllogistical (*adj.*); **syllogistically** (*adv.*).
syllogize (sil'ə-jīz'), *v.t.* لێکدانەوەی پێوانەیی (ژیریژی).
sylyph (silf), *n.* (١) پوونە وەرزیکی ئەفسانەیی ناو هەوا. (٢) کچ یا ژنیکی قەد باریک و شوخ.
sylva (sil'va), *n.* = silva.
sylvan (sil'vən), *adj.* *Also* silvan, (١) دارستانی (٢) نیشتهجێی دارستانە؛ لە دارستاندا دەبێتێ یا هەیه. (٣) دارستاناوی؛ بێشەلانی؛ داردرەختاوی.
n. (١) نیشتهجێی دارستان. (٢) فریشتەیی دارستان؛ پەروردگاری دارستان.
sylvanite (sil'vən-īt'), *n.* سلفانیت؛ جۆرە کانزایەیکە.
sylvite (sil'vīt), *n.* سلفیت؛ جۆرە کانزایەیکە.
sym- (sim), = syn-.
symbiont (sim'bi-ont', sim'bi-ont'), *n.* زیندە وەرزیکی کە لەگەن.

زیندە وەرزیکی تردا دەژی بۆ سوودی هەردووکیان؛ زیندە وەرزی هەردووەستەیهەر یا هەوسوود.
symbiosis (sim'bi-ō'sis, sim'bi-ō'sis), *n.* پێکەو ژیانی دوو. زیندە وەرزی جیا بۆ سوودی هەردووکیان؛ سوود گەیاندن بە یەکتەر.
symbiotic (sim'bi-ō't'ik), *adj.* *Also* symbiotical, سوودگەیین، بە یەکتەر؛ هەوسوود؛ هەودەستەیهەر؛ بۆ هەردوولا باشە.
(a ~ relationship)
symbol (sim'b'l), *n.* (١) نیشانە؛ هێما؛ درووشم.
(The dove is a ~ of peace.)
(٢) نیشانەیی نووسراو؛ هێمای نووسراو.
v.t. نیشانەیی ئەوە بوون؛ نیشانەیی بوون بۆ؛ نیشانەدان.
symbolic (sim-bol'ik), *adj.* *Also* symbolical, تاییبەتی. (١) نیشانە؛ نیشانەیی. (٢) نیشانەیی؛ هێمای. (٣) نیشانە بەکارهێن. (٤) دەستەیی نیشانەکاران (هونەر، وێژە). (٥) بێروباوەڕ و بۆچوونی دەستەیی نیشانەکاران.
symbolist (sim'b'l-ist), *n.* (١) نیشانەکار؛ نیشانەگەر. (٢) نیشانەکار (هونەر، وێژە). (٣) نیشانەزان؛ کەسیکی لێهاتو لە نیشانە لێکدانەوەدا.
-symbolistic (*adj.*); **symbolistically** (*adv.*).
symbolize (sim'b'l-īz'), *v.t.* (١) نیشانە بوون بۆ؛ نیشانەیی ئەوە بوون؛ ئەوە گەیاندن. (٢) بە نیشانە دەربڕین؛ نیشانە بەکارهێنان؛ بە نیشانە نوواندن. (٣) کردن بە نیشانە؛ وەك نیشانە سەیرکردن.
-symbolization (*n.*).
symbology (sim-bol'ə-jī), *n.* (١) نیشانەیی لێکدانەوە لێکدانەوە. (٢) نیشانەکاری؛ نیشانەگەر؛ نیشانە بەکارهێنان بۆ مەبەست دەربڕین.
symmetrical (si-met'ri-k'l), *adj.* *Also* symmetric, (١) شێوازێکی سەکە یا پارە. (٢) پێک و پێکەو لە دوو کاتێک بەکارهێنان. (٣) پێک و پێکەو بە ئەندازە؛ هاوتا؛ بەرامبەر؛ گونجاو.
-symmetrically (*adv.*).
symmetrize (sim'ə-trīz'), *v.t.* (١) پێک و پێکەو کردن؛ بە ئەندازە کردن؛ بەرامبەرکردن؛ هاوتاکردن.
symmetry (sim'ə-tri), *n.* (١) پێک و پێکەو؛ پێکی؛ هاوتایی؛ بەرامبەری؛ گونجاو.
sympathetic (sim'pə-thet'ik), *adj.* (١) هاوسۆز؛ دل پێ سووتاو. (٢) هاوهمست (لەگەن و همست و بێروبادا)؛ شیاو؛ هاو جەزو و هفتار. (٣) [Colloq.] پەسەندەکار؛ لایەنگەر.
-sympathetical (*adj.*); **sympathetically** (*adv.*).
sympathetic ink, مەرکەبی ئەبێنراو؛ مەرکەبی نەهینی.
sympathize (sim'ə-thīz'), *v.t.* (١) هاوسۆزی کردن؛ هاویدا بوون. (٢) هاوهمستی لەگەن کردن. (٣) دل پێ سووتان؛ هاوخمی کردن؛ بەشداری خەم بوون؛ بەزەیی پیاهااتنەرە. (He ~s with poor people.) (٢) گونجان؛ پەسەندکردن.
sympathy (sim'pə-thi), *n.* (١) هاوسۆزی؛ هاوهمستی؛ هاوسۆزاییەتی. (٢) گونجان؛ پێکەوتن؛ کۆکی؛ چوونیهکی. (٣) دل پێ سووتان؛ هاوخمی؛ بەشداریتی خەم؛ بەزەیی. (٤) هاوهمستی ئەندامانی لەش (بە جۆرێک کە ئازار و نەخۆشی ئەندامێک بێتە هۆی هەمان ئازار لە ئەندامێکی تردا).
sympathy (or sympathetic) strike, مانگرتنی لایەنگیری. مانگرتنی کرێکارانی کارگەیکە بۆ پشتگیری کردنی کرێکارانی مانگرتووی کارگەیکە تر.

sympetalous (sim-pet'ul-əs), *adj.* = gamopetalous.

symphonic (sim-fon'ik), *adj.* ۱) سیمفونی: لە سیمفونی دەچن
(۲) ھاواوازا سازا ھاودەنگا یەك ئاوازا.

symphonic poem, لەسەر ھەلبەستێك دانراو. سیمفونی: سیمفونی یەكی درێژە

symphonious (sim-fō'ni-əs), *adj.* ھاواوازا: یەك ئاوازا سازا ھاودەنگ.

symphonist (sim'fōn-ist), *n.* سیمفونی دانەر: سیمفونی ساز.

symphonize (sim'fə-nīz'), *v.t.* یەك دەنگ كردن: ھاودەنگ كردن

symphony (sim'fə-ni), *n.* ۱) ھاواوازا: ھاواوازا: یەك دەنگی.
(۲) ھاوێنگی: یەك پەنگی.

(۳) سیمفونی: ئاوازیکی درێژخایەنی مۆسیقا یەك ئۆرکسترا ئی دەدات.

(ب) ئۆرکسترا. (ج) [Colloq.]: ئاھەنگی سیمفونی.

symphony orchestra, ئۆرکسترا: ئۆرکسترای سیمفونی
تییکی مۆسیقای گەورە یە بۆ سیمفونی لێدان.

symphysis (sim'fə-sis), *n.* ۱) پەییوەست بوونی دوو ئێسقانی
جیا: توئگاری. (ب) جێی ئەم پەییوەست بوونە.

(۲) پەییوەست بوونی دوو ئەندامی پڕووک.

sympodium (sim-pō'di-əm), *n.* قەدە: ئارێکە کە لە چەندەھا
لێ بێکھاتووە (وەک دارمێو).

symposiac (sim-pō'zi-ak'), *adj.* کۆری: تاییەتی بە کۆپی
n. = symposium.

symposiarch (sim-pō'zi-ark'), *n.* ۱) کۆرگێر: (۲) ئاھەنگگێر.

symposium (sim-pō'zi-əm), *n.pl.* symposiums, symp-
osia, ۱) ئاھەنگ و کۆپی لێکۆڵینەرە (لە یونانی کۆندا).

(۲) کۆپ: کۆبوونەرە یەكە بۆ بەراوردکردن و لێکۆڵینەوی یەرپا.

(۳) جەند بیرپا یا ووتاریکە دەربارە یاسیکی تاییەتی.

symptom (simp'təm), *n.* نیشانە: نەخۆشی: نیشانە

symptomatic (simp'tə-mat'ik), *adj.* ۱) نیشانەیی: تاییەتی
بە نیشانە: ۲) نیشانەیی فلان نەخۆشی یە (۳) نیشانەیی نەرە: نەرە دەگەییەتی.

symptomatology (simp'tam-ə-tol'ə-jī), *n.* نیشانەناسی
(پزشکەوانی): زانستی نیشانەیی نەخۆشی (ھەرھە "semiology" بێینە).

syn- (sin), پێشگرێکە بەمانای: ۱) پێکھە. (ب) لە ھەمان کاتدا.

synaesthesia (sin'əs-thē'zhə, sin'əs-thē'zhī-ə), *n.* پێشگرێکە بەمانای: ۱) پێکھە. (ب) لە ھەمان کاتدا.

synesthesia, پێشگرێکە بەمانای: ۱) پێکھە. (ب) لە ھەمان کاتدا.

synagogue (sin'ə-gōg'), *n.* Also synagog, کۆبوونەرە
جوولەکە بۆ نوێژو خوا پەرستن یا ئاین خوێندن: کۆپی ئاینی جوولەکە.

(۲) کەنیشتە: پەرستگای جوولەکە.

synapse (si-naps'), *n.* جێی لێکدان: ھەستە دەمار.

synapsis (si-nap'sis), *n.* ۱) جوت بوونی کرۆمۆسۆم
(زیندەمەزانی): (۲) synapse.

synchro (sin'krə), *n.* = selsyn.

synchro- (sin'krə), پێشگرێکە بەمانای: ھاوکات.

synchronal (sin'krə-nəl), *adj.* = synchronous.

synchronic (sin-kron'ik, sin-kron'ik), *adj.* =

synchronous.

synchronism (sin'krə-nīz'm), *n.* ۱) پوودانی ھاوکاتی

ھاوکاتی (۲) پێکھاتنی مێژوویی: لایستەکردنی پوودا و کەسانی مێژوویی

بەجێ کاتی پوودانیان.

-synchronistic; synchronistical (*adj.*).

synchronize (sin'krə-nīz'), *v.t.* ھاوکات بوون:

لە ھەمان کاتدا پوودان.

v.t. ۱) ھاوکات کردن (کاتژمێر، چالاک، کردووە... ھتد).

syndrome ۲) ھاوکات یا ھاوسەردەم کردن پوودان.

۳) ھاوکات کردن گشتوگۆ و ئینەیی فیلمی سینەما.

-synchronization (*n.*).

synchronized (sin'krə-nīz'd'), *adj.* ھاوکاتی: ھاوکات.

synchronizer (sin'krə-nīz'ēr), *n.* ئامێری ھاوکاتکەر: ھاوکاتکەر.

synchronous (sin'krə-nəs), *adj.* ۱) ھاوکات: ھاوکاتی.

(۲) ھەمان کات پێ چو: ھاوکات خایەن: ھاوێ.

synchro- (sin'krə-ni), *n.* پوودان یا بزوانی ھاوکات.

synchroscope (sin'krə-skōp'), *n.* دۆزەرەوی ھاوکاتی دوو

مەکینە.

syncopate (sin'kə-pāt'), *v.t.* ۱) کۆرتکردنەوی ووشە بە

لابردنی تیی ناوەرەوی. (ب) لابردنی تیی یا دەنگی ناوەرەوی ووشە (بۆ کۆرتی).

(۲) گۆڕینی دەنگی ھێژ خراوەسەر (مۆسیقا).

(۳) ئالوگۆیکردنی ھێژی سەر دەنگەکانی پارچەیکە مۆسیقا.

-syncopator (*n.*).

syncopation (sin'kə-pā'shən), *n.* ۱) ووشە کۆرتکردنەر بە

لابردنی تیی ناوەرەوی.

(۲) پارچەیکە مۆسیقا یە ھێژی سەر دەنگەکانی ئالوگۆیکرایی.

(۳) syncope.

syncope (sin'kə-pi, sin'kə-pē'), *n.* ۱) لابردنی تیی یا دەنگ

لە ناوەرەوی ووشە (وەک "wooster" لەباتی "worcester")

(۲) لەهۆش خۆ چوون: بوورەو.

(۳) syncope.

syncretism (sin'krə-tīz'm), *n.* ۱) گونجاندن یا سازاندنی

یەرپاوەری ئاینی و فەلسەفی جیاوازا لەگەڵ یەکتەیدا.

(۲) یەکتەکردنی دوو شێوێ جیاوازی دواپی پێنێنانی ووشە (پێژمان).

-syncretistic; syncretic (*adj.*); **syncretist** (*n.*).

syncretize (sin'krə-tīz'), *v.t. & v.i.* سازاندن (یەرپاوەری ئاینی و

فەلسەفی جیاوازا): گونجاندن: پێکھێنان.

syncretism (sin'krə-tīz'm), *n.* ۱) گونجاندن: پێکھێنان.

syncretic (sin'krə-tīz'm), *adj.* ۱) گونجاندن: پێکھێنان.

syndactyl, syndactyle (sin-dak'til), *adj.* Also syndac-
tylous, ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylous, ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylism (sin-dak'til-iz'm), *n.* ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylous, ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylism (sin-dak'til-iz'm), *n.* ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylous, ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylism (sin-dak'til-iz'm), *n.* ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylous, ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylism (sin-dak'til-iz'm), *n.* ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylous, ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylism (sin-dak'til-iz'm), *n.* ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylous, ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylism (sin-dak'til-iz'm), *n.* ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylous, ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

syndactylism (sin-dak'til-iz'm), *n.* ۱) پەنجە پەییوەست: دوو پەنجە یا زیاتر کە لە یەکیان داو بە پەردە

(زیندەمەزانی).

v.ل. بون به "سیندرومیکیت"

-syndication (n.); syndicator (n.).

syndrome (sin'drōm, sin'drā-mē'), n. (۱) کۆمەلە نیشانەى
ھاوکات (تەخۇشى لەش یا دەروون). (۲) نیشانەکانى بارودۇخ یا پۈردانلىكى
ئالەبارو ئايەسەند.

syne (sīn), adv., conj., & prep. [Scot.], لەمەپپىش.
synecdoche (si-nek'dā-ki), n. جۆرىگە لە مەجاز بويىچە لە
بەكارمەنىيە بەشلىك لەباتى ھەموو يا بە پىنجەوانە (پەوانىيە).
(دەك "bread" بۇ "food" ۋە "army" بۇ "soldier").

syneresis (si-nēr'sis), n. لىكەندى دوو تىپە بىزۈن يا بونىيان بە
يەك دەنگ دەنگەندى.

synergetic (sin'ēr-jet'ik), adj. Also synergic, پىنكەمە نىشكەن: (~ muscles).

synergism (sin'ēr-jiz'm), n. (۱) ھاوكارى (دوو ئەندامى لەش يا
دەرمان بۇ ئەنجامىك كە ھىچ كاميان بە تەنھا ئاتوان باش بېيىشەندى).
(۲) ھاوكارى خواستى مۇۋە خۇي مېھرىبانى خودا بۇ ئۆي كۆرەنەمە
بوۋرەنەمە مۇۋە بارى ژيانى.

synergist (sin'ēr-jist), n. (۱) ئەندامى لەش يا دەرمانى ھاوكارى.
(۲) بىرئادارى ھاوكارى خواستى مۇۋە مېھرىبانى خودا بۇ ئۆي بوۋرەمە
بارى ژيانى مۇۋە.

-synergistic; synergistical (adj.).

synergy (sin'ēr-ji), n. = synergism.

synesis (sin'sis), n. ھاياۋى ژمارە پىنكەرتنى ماناى دوو وشەى.
پستە (پىزمان): (If anyone arrives, tell them to wait.)

synesthesia, synaesthesia (sin'as-thē'zhə), n. ھارەستى
ھاوكاتى. جوقۇنى يەككە لە ھەستەكانى مۇۋە بە جوقۇنەنە ھەستىكى
(دەك جۇن بېستى ئەنگىك دەپتەمۇزى دەنگ ھىتانە بەرچاۋى خۇ).
syngamy (sin'gā-mi), n. جوت بونى دوو زىندەمەرى يەك خانەى.
بۇ زاۋى

-syngamic; syngamous (adj.).

syngenesi (sin-jen'sis), n. زاۋى.

synizesis (sin'ā-zē'sis), n. لىكەندى دوو تىپە بىزۈن (دەنگەندى).
لىكەندى دوو بىرگە بە لىكەندى تىپە بىزۈنەكانىيان.

synod (sin'əd), n. (۱) كۆپى كلىسە: كۆپى كارىدەستەكانى كلىسە.
(۲) كۆپ.

-synodal (adj.).

synodical (si-nod'i-k'l), adj. Also synodic, (۱) تاپەتە بە
كۆپى كلىسە: كلىسەى (كۆپ) كۆپى. (۲) نىزىكەنەمە يا جوت بونى دوو
نەستىرەى گەبۇك: ماۋە يا كاتى ئىۋان دوو نىزىكەنەمە ۋەھا (دەك ھى
مانگۇ پۇڭ)

synoecious (si-nē'shəs), adj. نىزىكەنەمە ھەردىك پىۋەيە
(پۈۋەكەندى)

synonym (sin'ə-nim), n. (۱) وشەى ھاۋاتاي: وشەى ھاۋاتاي يا
ھامەبەست. (۲) metonym.
(۳) نارى كۆن يا باۋنەماۋ (زىندەمەزى).

-synonymic; synonymical (adj.).

synonymity (sin'ə-nim'ə-ti), n. ھاۋاتاي: ھاۋاتايى
ھاۋاتايەتە.

synonymize (si-non'ə-mīz'), v.t. ھاۋاتاي كەند: وشەى
ھاۋاتاي بۇ ئۆزىنەمە.

synonymous (si-non'ə-məs), adj. ھاۋاتاي: ھاۋاتاي
ھامەبەست

synonymy (si-non'ə-mi), n. (۱) لىكەنەنەمە وشەى ھاۋاتاي.
(۲) لىكەنەنەمە وشەى ھاۋاتاي. (ب) لىكەنەنەمە وشەى ھاۋاتاي.

(۳) لىكەنەنەمە ھاۋاتاي: تۈخەمىك (زىندەمەزى).

(۴) ھاۋاتاي: ھاۋاتايى: ھاۋاتايەتە.

كۆرە:

synopsis (si-nop'sis), n.

(the ~ of a story, play, novel, etc.)

synoptic (si-nop'tik), adj. (۱) كۆرەتە: تاپەتە بە كۆرە.

(۲) ھاۋا: لە ھەمان بارى سەرنەمە ئورسراۋ (سەن بەشەكەى يەكەمى نىنجىل).

-synoptical (adj.); synoptically (adv.).

synostosis (sin-os'tō'sis), n. پەيۋەستى دوو ئىسقانى ئىسكى.

synovia (si-nō'vi-ə), n. شەپەكەى لىنجى چەركەمە پەردەى جومگە.
ژى ماسولكەى يەكان دەرى دەندە.

synovitis (sin'ə-vī'tis), n. ھەركەندى پەردەى جومگە ژى
ماسولكەى يەكان.

synsepalous (sin-sep'l-as), adj. = gamosepalous.

syntactical (sin-tak'ti-k'l), adj. Also syntactic, تاپەتە بە
پستە داپشتا: ھى پستەسازى.

-syntactically (adv.).

syntactics (sin-tak'tiks'), n. ژانستى نىشانە: نىشانەناسى.

syntax (sin'taks), n. (۱) پىنكەنەنە: پىزىكەندى پىنكەنەنە.

(۲) پستەسازى (پىزمان): پستە داپشتا: جۇنەتە پستە داپشتا پىشانەندى
پەيۋەندى ئىۋان وشەكانى پستە.

synthesis (sin'thə-sis), n. (۱) پىنكەنەنە: يەكەنەنە: يەكەنەنە.

(۲) شتى پىنكەتو لە چەند شتىكى تى.

(۳) پىنكەتەنە ئاۋىتەى كىمىيەى: ئاۋىتەى ناسادە.

(۴) لىكەنەنەمە يا ئەنجامكارى لە بەشەكەمە بۇ گشت ۋە لە سادەمە بۇ ناسادە
(فەلسەفە)

-synthesist (n.).

synthesize (sin'thə-sīz'), v.t. يەكەنەنە: يەكەنەنە: كۆرەندەمە:
پىنكەنەنە لە چەند پارچە يا بەشەكە.

synthetic (sin-thet'ik), adj. (۱) پىنكەنەنە: يەكەنەنە.

(۲) دەرۋەستىكە لە چەند شتىكى بەشەكەمە كىمىيەى.

(۳) دەستىكە: ناسرۋەشتى.

(۴) پىنكەنەنە پاشىگى زۆرە (زمان): پە لە وشەى لىكەندەمە

-synthetical (adj.); synthetically (adv.).

synthetize (sin'thə-tīz'), v.t. = synthesize.

sypher (sī'fēr), v.t. ئۆزەمەنەمە كەندى يا سۋارى يەكەنەنە كەندى قەرغى
تەختە بۇ سفتو سافى

syphilis (sif'ə-lis), n. ئاتەشەكە: فەرەنگى: ئاگرە: سىفلىس.

syphilitic (sif'ə-lit'ik), adj. فەرەنگىدار: ئاتەشەكەدار.

n. فەرەنگىدار: ئاگرەدار: كەسەكە كە فەرەنگى يا ئاگرەى ھەبىن.

syphiloid (sif'ə-loid'), adj. لە فەرەنگى يا ئاگرە دەچىن.

syphilology (sif'ə-lol'ə-ji), n. ژانستى فەرەنگى يا ئاگرە
(پىزىشكەۋەتە).

-syphilologist (n.).

syphilous (sif'ə-ləs), adj. = syphilitic.

syphon (sī'fən), n., v.t., v.t. = siphon.

Syriac (sēr'i-ak'), adj. سىريانى.
سىريانى: زمانى سىريانى.

Syrian (sēr'i-ən), adj. سۋرى.

n. (۱) سۋرى: ھاۋاتەىكى سۋرى. (۲) شۆۋە زمانى ھەربى سۋرى

syringa (sə-rīn'gə), n. لەيلاق: چەند جۆرە پۈۋەكەنەنە گۈلەكانىيان
پۇنپان خۇشە.

syringe (sə-rīnj', sī'rinj), n. شىرىنقە: سىرىنقە: دەرى.

syringomyelia (sə-rīn'gō-mī-ē'li-ə), n. نەخۇشىەكى مۇخى
پىرەمە.

syrinx (sī'riŋks), n. (۱) ئەندامى خۇندىنى ئالەندە.

Eustachian tube (۲) . panpipe (۲)

-syringeal (adj.).

syrup (sir'ap, sūr'ap), *n.* خوشاۋ دۇشاۋ؛ شىلە؛ شىلە؛ شىرین؛ شەكرەۋ**syrupy** (sir'ap-i, sūr'ap-i), *adj.* (۱) زۇر شىرین؛

(~ coffee, tea, etc.)

(۲) خوشاۋى؛ دۇشاۋى؛ شىرەيى.

(۳) بەسۋز؛ لەرادە بەدەر ئاسكە يا شىرین: (a ~ poem; ~ manners) .

syssarcosis (sis'ār-kō'sis), *n.* پەيۋەست بولۇش دىۋ ئىسكان بە ماسولكە.**systaltic** (sis-tal'tik), *adj.* پىلدەر؛ دەچىتەۋەيەك دەكشەت بە نۇبە (۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸) (۹) (۱۰)**system** (sis'təm), *n.*

(۱) كۈمەلە (the solar ~) .

(۲) جىهان

(۳) لەش: (Greasy food is bad for one's ~) .

(۴) كۈمەلە پىرۋايەكى يەكفرەۋ.

(۵) رىياز؛ پەيرەۋ؛ دەستورى كار؛ نەخشە؛ رىنگە؛ شىۋە:

(a good ~ of teaching English)

(۶) پۇتە: (The political ~ is to blame.) .

(۷) كۈنەندامى لەش؛ لەش: (the digestive ~) .

(۸) دەسگا. (۹) پۇتەۋىكى.

(۱۰) چەند رىنگەيەكى ھاتوچۇ بەيەكداچو: (the railway ~) .

systematic (sis'tə-mat'ik), *adj.* Also systematical, (۱) رىندى.

پىك؛ پەيرەۋى؛ لەسەر پەيرەۋ بۇشتوۋ.

(a ~ approach to solving a problem.)

(۲) يۇل پۇل كەرى (زىندەۋەرىۋى).

-systematically (adv.).

systematics (sis'tə-mat'iks), *n.pl.* زانستى ھايۋىل كىردن؛

ھايۋىلكارى.

systematism (sis'təm-ə-tiz'm), *n.* (۱) ھايۋىلكارى؛ پۇل پۇل

كىردن: (۲) لەسەر پەيرەۋ يا رىيازىك پۇشتى

-systematist (n.).

systematize (sis'təm-ə-tiz'), *v.t.* رىنكخست؛ رىنكخست بەپىي

پەيرەۋىك؛ رىزكىردن؛ پۇل پۇل كىردن؛ رىكۋىيەك كىردن.

-systematization (n.).

systemic (sis-tem'ik), *adj.* ھەموو لەش دەگىرتەۋە؛

بە ھەموۋىدا بىلۋوبوۋەتەۋە (پىنكفرەۋ، دەزگا).

systemize (sis'təm-iz'), *v.t.* = systematize.**systole** (sis'tə-lē'), *n.* (۱) چوۋەۋەيەكى دىل؛ كىرۋىۋى دىل.

(۲) كورۋىكەۋەي بىرگەيەكى دىرۋ.

-systolic (adj.).

syzygy (siz'ə-ji), *n.* (۱) لەيەك نىزىكۋەۋەي مانگى پۇز؛

بەرامبەرى مانگى پۇز. (۲) چوۋىتى شى ھايۋەيەۋەندى دار.

T t

T, t (tē), n.

- (۱) تېپى بېستەمى ئەلفبىنى ئىنگلىزچە.
(۲) دەنگى ئەم تېپە: "تى" (۳) (۱) قالپى ئەم تېپە.
(ب) ئەم تېپە بە چاپكراوى يا ھەلەكەنراوى.
(۴) بېستەم: نىشانە بېستەمە لە پىزىڭدا.

adj.

T (tē), n.

adj.

to a T,

't,

tab (tab), n.

- (۱) تېپى "T" دەچىت.
(۲) شىۋە كورتە "T" "it" (do't; 'tis; 'twas).
(۱) قولنە (بۇ شت ھەلۋاسىن يا پاكىشان).
(۲) چىمكى پارزىنەرەھى جىلۋىرگ.

- (۳) گۈبچە كارت يا كاغەزى سەر دەرھىتاۋ (فایلكارى).
(۴) [Colloq.] لىستەى حساب (چىشتخانە).

- (۵) پۈيەكى چۈرۈكە بە بالى فېزكەۋە بۇ ھاسەنگى يا لەنگەرگرتن.

keep tab (or tabs) on,

- جاۋىدىرى كىرن (بۇ جەلۋو گرتن).

- سۈسۈس بە سەرۋە كىرن: حساب بۇ پاگرتن.

tabanid (tab'ə-nid), n.

- خەرەنگەز: خەرەنگىز: مېشەكەرەنە.

tabard (tab'ərd), n.

- (۱) جۈرە چاكەتلىكى دەلبە.

- (۲) جىبەكى قۇل كورتى نەخشىنارەۋە سوارچاكان لەسەر قەلغانەكانىانەرە لەبەرەن دەكرە.

tabaret (tab'ər-it), n.

- قوماشلىكى ئاورىشىمى مېل مېلە.

Tabasco (tə-bas'kō), n.

- سۈسلىكى تۈۋنە.

tabby (tab'i), n.

- (۱) ئاورىشىمى شەپۇلدار.

- (۲) پىشلىلى خۇلەمىنىشى مېلى پەشدارە. (۳) پىشلىلى مەنى مالى.

- (۴) گەرە كچ: قەيرە كچ. (۵) ئافەرەتى غەيبەتچى.

- (۱) نىشانەى شەپۇلى پىۋوئە. (۲) مېلى پەشدار.

adj.

v.t.

tabernacle (tab'ər-nak'l), n.

- (۱) لانەى سەردەمى (وەك چاس).

- چادىر: دەۋار (ب) خانوۋا مال: نىشىنگە.

- (۲) لەشى مۇۋە (وەك ئارامگەى ژيان). (۳) كەنىشتە: پەرىستگای جۈرەكە.

- (۴) قوزىشى پەيكەر يا شتى كۆنى پىۋىز.

- (۵) پەرىستگای مۇرمۇنەكان. (ب) كلىنەى گەرە.

- (۶) دەرەى نانى پىۋىزى شىۋى قوربانى (خاچ پەرىستى).

v.t.

- (۱) لە لانەى سەردەمىدا ژيان: لە چادىردا دانىشتن.

- (۲) بۇ سەردەمىك مانەرە: تېدا نىشتەجى بۈۋن يا مانەرە.

-tabernacular (adj.).

tabes (tā'bēz), n.

- (۱) دەرەدە بارىكە: سىل: پوۋكانەرە.

tabes dorsalis

-tabetic (adj.).

tabes dorsalis,

tabla (tab'lə), n.

tablature (tab'lə-chēr), n.

- (۱) نىشانەكارىيەكى كۆنى مۇسىقا.

- لېدانە بۇ دىيارى كوردى ئەر پەنجەر ئىيانەى پىۋىستە بەكاربەنرېن.

- (۲) تەختە بەرد يا پۈيەكى نەخش لەسەر ھەلەكەنراۋ يا ئىگار لەسەر كىشراۋە.

table (tā'b'l), n.

- (۱) تەختە بەرد، دار، يا ئاسن (بۇ نەخش لەسەر ھەلەكەند).

- (۲) مېز: مېزى نان خواردن: خوان: سفرە.

- (۳) مېزى پاراۋە بە خواردەمەنى. (۴) خواردەمەنى سەر مېزىلىكى ۋەھا.

- (۵) دانىشتۋانى سەر مېزىلىكى ۋەھا.

- (۶) خىشتە: لىستە: (the multiplication).

- (۷) tableland. (۸) مېزى نىش.

- (۹) شانەى پەقى دىۋى ئاۋەرەۋ دەرەۋەى كەللەى سەر.

- (۱۰) stringcourse.

- (۱۱) (۱) لايەكى تەختەى تاۋلە. (ب) [Obs.] تاۋلە: ئەرە.

- (۱۲) چىن (زەمىنناسى).

- (۱۳) (۱) دىۋى تەختى سەرەۋەى بەردى بەنرخ. (ب) بەردى بەنرخى ۋەھا.

- (۱۴) بەرى دەست: بەرى لەپ.

v.t.

- (۱) [Rare]، خىشتەكردن: لىستەكردن: خىشتە بۇ كىرن.

- (۲) خىستە سەر مېز.

- (۳) دواخست (باسىك لە كۆز يا پەرەلماندا): پاش خىست.

on the table,

- دواخراۋە بۇ دۋارۋ (باسىك لە كۆز يا پەرەلماندا).

turn the tables,

- ھەلەكەنراۋەى بارۋىڭ خىك بەتۋاۋى (لە خراپەۋە بۇ).

- باش يا لە ژىركەۋىتنو دۋرەنەرە بۇ سەرکەۋىتنو بىردنەرە.

tableau (tab'lō, tab-lō'), n.

- (۱) ۋىنە: تاۋىل.

- (ب) باسلىكى پۈۋى ۋىنە ئاساسى. (۲) بارۋىڭ خىكى ۋىۋىژىنەرە كۈتۈپرى.

tableau vivant

tableau vivant (tā'blō' vā'vān'), [Fr.],

- خۇنۋاۋىنىكى

- مىن جۈلەى سەر شانۋىە بە جلى پاراۋەرە.

table-cloth (tā'b'l-klōth), n.

- سەر مېز: سفرە.

table d'hôte (tā'b'l dōt'),

- (۱) مېزى نان خواردنى ئوتىل يا

- چىشتخانە. (۲) خۇراكى پۇژانەى ئوتىل يا چىشتخانە بە نرڭىكى تايپەتى

tableland (tā'b'l-land), n.

- دەشتى يەرۋى بەر بەرەل.

table linen,

- سەر مېز: دەستەسپى كاغەن.

table salt,

- خۇۋى سەر مېز: خۇۋى چىشت: خۇۋى.

table-spoon (tā'b'l-spōōn', tā'b'l-spoon'), n.

- (۱) كەچكە: كەچكى چىشت. (۲) پىر كەچكىكى چىشت.

table-spoonful (tā'b'l-spōōn'fool, tā'b'l-spoon-fool'),

- n. پىر كەچكىكى چىشت.

tablet (tab'lit), n.

- (۱) تەختە بەرد، دار، يا ئاسن.

- (۲) تەختە بەرد، دار، يا ئاسنى شت لەسەر ھەلەكەنراۋو ھەلۋاسراۋ.

- (۳) پەرەى تەنكى كانزا، سەدەف، يا دار بۇ لەسەر ئۈۋىن.

- (۴) دەستەيەك لەم پەرەنە. (۵) تيانۋوس: پەرەۋ: دەفتەر.

- (۶) قالب (سابوۋو شتى ۋەھا).

- (۷) ھەب: دەنكە دەرمان: (an aspirin).

table talk,

table tennis,

- گفتۋگۇى سەر نان خواردن.

- تىننىس سەر مېز: پىنگ پۇنگ.

- (مەرەھا: "ping-pong").

tableware (tā'b'l-wār), n.

- پىۋىستى سەر مېزى نان خواردن

- (كەچكە چىنگالۋ قاب): قاپۋقاچاچ.

table wine,

- مەى سەر مېزى نان خواردن: ئەر جۈرە شەرابىە كە لەگەن.

- خواردندا بخۋىرتەرە (كە پەلى كۋولەكەى كەمە).

tabloid

tabloid (tab'loid), *n.* (۱) حەب؛ دىنكە دەرمەن.

(۲) پۇرئامەيەكى بچووكى پىر لە وىنەو دەنگوباسى وورۇشەنە.

adj.

گورت؛ كورتكراو

taboo (tə-bōō', ta-bōō'), *n.* (۱) قەدەغەكرەن لەبەر پىرۇزى يا خراپى.
(كار، شت، كردهو، خەك)؛ حەرام كەردن.

(۲) شت يا كارى قەدەغەكرەو؛ شتى پىرۇزى يا خراپى حەرام كراو.

(۳) قەدەغەكارى (بەپىزى نەرىتى كۆمەلەيتى).

adj.

(۱) قەدەغەكارو (لەبەر پىرۇزى يا خراپى)؛ حەرام؛ حەرام كراو.

(۲) قەدەغە بەپىزى نەرىتى كۆمەلەيتى.

v.t.

(۱) قەدەغەكرەن (لەبەر پىرۇزى يا خراپى)

(۲) قەدەغەكرەن بەپىزى نەرىتى كۆمەلەيتى.

tabor (tā'bēr), *n.*

تەپلى بچووك

v.t.

تەپلى بچووك لىدان

taboret (tab'ə-rit, tab'ə-ret'), *n.*

(۱) تەپلى بچووك

(۲) كوردسى بىن پىشت؛ نەسكەملى؛ (۳) تەپلەمكىنى جوان.

(۴) چواچىنەو نەقشكارى

tabour (tā'bēr), *n.* & *v.t.* -- tabor.

tabouret (tab'ə-ret', tab'ēr-it), *n.* = taboret.

tabret (tab'rit), *n.*

(۱) تەپلى بچووك

(۲) [Obs.]. تەپلى؛ تەپلى بچووك لىدەر.

tabular (tab'yoo-lēr), *adj.* (۱) پوو تەخت؛ تەخت (rock ~).

(۲) (۱) خشتەكرەو؛ بىنخراو لە شىوئى خشتەدا.

(ب) بە خشتە زمىرداوە يا لىكرداوەتەو.

tabula rasa (tab'ū-lə rā'sə), [L.], (۱) تەختە بەرد. دار. يا

كانزای هیچ لەسەر ھەنەكەنراو؛ تەختى پووت يا پاك

(۲) مېشكى ساف وەك ھى منداڵ (كە ھىشتا ھىچى تىدا نىيە)

tabulate (tab'yoo-lāt'), *v.t.*

(۱) ژماردن؛ لىكدانەو

(۲) ساف كەردن؛ تەخت كەردن.

adj. (۱) پووتەخت؛ تەخت. (۲) لە پەرە يا تەبەقى تەكەو ناسۆيى پىنكەتوو

-tabulation (*n.*).

tabulator (tab'yoo-lā'tēr), *n.*

(۱) ژمىريار

(۲) پىژمىر؛ نامىزى ژماردن

(۳) نامىزى ھانەكەردن يا خشتەكەردن ژمارە لە چاپكەردا.

tacamahac (tak'ə-mə-hak'), *n.* (۱) جەريەمكى بۆن تىرە

(لە مەلەمەو بھورددا بەكارديت) (۲) دارىكە وەك چنار يا سپىدار (نەم جۆرە

جەريە بەدەردەدا)

tachometer (tə-kom'ə-tēr), *n.*

تاكۆمەتر؛ پىنەرى خىرايى

خولانەرە.

-tachometric (*adj.*); tachometry (*n.*).

tachy- (tak'i), (tachymeter) پىنشىگرىكە بەمانى خىرا

tachycardia (tak'i-kär'di-ə), *n.* دلەكوئى.

tachygraphy (ta-kig'rə-fi), *n.* كورتەنووسى بەتايبەتى ھى

يۇنانو بۆمانەكان

tachylite, tachylite (tak'i-lit'), *n.* تاكليت؛ جۆرىكە لە بانزۆلى

شوشەيى پەش

tachymeter (ta-kim'ə-tēr, tə-kim'ə-tēr), *n.* نامىزى پووپىزى

خىراي دوروى بەرزى.

-tachymetry (*n.*).

tacit (tas'it), *adj.*

(۱) بىن دەنگ

(۲) نەووتراو؛ نەدركىنراو بەلام وا پاگەيئىنراو؛

(~ consent, agreement, approval, etc.)

taciturn (tas'ə-tūm'), *adj.*

نەدوو؛ كەم دورو؛ قسەنەكەر؛

ھەميشە بىن دەنگ

-taciturnity (*n.*); taciturnly (*adv.*).

tack (tak), *n.*

(۱) بىزمارى كورتى سەريان.

tactless

(۲) (۱) تەقەل (بەتايبەتى ھى دىرژو سەردەمى).

(ب) لىكدان؛ پىنگەرە نووسانى سەردەمى. (۲) پىنگەي پىنچاوپىنچ.

(۴) پىنچاوى نوئ؛ پىنچاوى جيا لە پاپوردو. (۵) خواردەمەنى؛ خۆراك

(۶) (۱) پەتى دابەستنى چمكى بايەوان. (ب) نەم چمكە دابەستراو.

(۷) (۱) پىنچاوى كەشتى. (ب) گۆزىنى پىنچاوى كەشتى.

(ج) بەرەو پووى يا پۆشەنتى كەشتى. (د) پۆشەنتى پىنچاوپىنچى كەشتى.

v.t.

(۱) پىنچە نووساندن بە بىزمارى كورتى سەريان.

(۲) پىنگەرە دورىنەرە؛ لىكدان بە تەقەلى ژلو سەردەمى.

(۳) خستە سەر (پاشكۆ)؛ بۆ زيادكەردن؛ پىنچەنان؛

(~ an amendment to the bill)

(۴) (۱) گۆزىنى پىنچاوى كەشتى بەرەو يا.

(ب) مئاوەرە پىنگەردى كەشتى لە پاندندا بەرەو يا.

v.t.

(۱) بە پىنچاوپىنچ پۆشەنت.

(۲) پىنچاوى گۆزىن لە پەرە؛ لە پەرە مەلوئىست گۆزىن و پىنگەي تازە گۆتەبەر.

(۳) گۆزىنى پىنگەي كەشتى.

tackle (tak'l), *n.*

(۱) كەرمەسە (تامىن)؛ (fishing ~).

(۲) گورىس و خولخولەك (بۆ بەرزكەردنەو ھىنانە خوارمەو شت).

(۳) بەرەنگارىوون و ھەستانى يارىكەرى بەرامبەر (فوتبۆلى ئەمەرىكى)

(۴) نەم يارىكەرە. (۵) گورىسى بايەوان و داركەشتى

v.t.

(۱) زىنكەردن. (۲) گۆرتن؛ بە دەست گۆرتن.

(۳) چارەسەركەردن؛ ھەولى چارەكەردن دان؛ خەرىكى چارەكەردن بوون؛ كەردن.

(to ~ a problem, job, etc.)

(۴) بەرەنگارىوون و ھەستاندنى تۆپ (فوتبۆلى ئەمەرىكى).

v.t.

بەرەنگارىوون و ھەستاندنى تۆپى بە دەستى تىپى بەرامبەرەو.

tacky (tak'i), *adj.*

لېنچ؛ سەرىنشاوى.

-tackiness (*n.*).

tacky (tak'i), *adj.* [Colloq.], (۱) پەرپووت؛ كۆنە؛ پىس و پۆخل.

(۲) نەشرىن (كردەو، رەووش)؛ نابەجى؛ ھىچ و پوچ.

(۳) زەق؛ بىرەقەدارو ھەرزان بەھا.

-tackiness (*n.*).

taco (ta'kō), *n.* تاكۆ؛ جۆرە ساندوئىچىكە بىرىتەيە لە نانى پەقى ناخنراو

بە شتى وەك گۆشتى قىمە يا پەنىر... ھەند.

taconite (tak'ə-nīt'), *n.*

تاكۆنىت؛ بەردى ناسن؛ ناسنى خاو.

tact (takt), *n.*

(۱) ھەستى بەرەكەت؛ ھەستى دەست لىدان.

(۲) سەلىقە؛ ھەست و ھوشى كۆمەلەيتى پاست؛ لىھاتوئى لە كاروبارى

كۆمەلەيتى و دىبلۆماسىدا؛ چارەكەردى گىرگەرت بە جوانى و ژىرى

بىن ژورىرەكەردى كەس: (An ambassador must have great ~).

tactful (takt'fəl), *adj.* بە سەلىقە؛ گىرگەرت چارەكەر بە جوانى و

ناسكى و پىنچە و پىنچى: (a ~ reply; a ~ person).

-tactfully (*adv.*); tactfulness (*n.*).

tactic (tak'tik), *n.*

تەكتىك.

adj. = tactical.

(۱) تەكتىكى؛ تايبەتى بە تەكتىكى سوپايى.

(۲) تەكتىكزان؛ بە تەكتىك.

-tactically (*adv.*).

tactician (tak'tish'ən), *n.*

(۱) تەكتىكزان؛ بە تەكتىك؛

شارەزەي تەكتىكى جەنگ. (۲) بەرەنەبەرى لىھاتوو.

tactics (tak'tiks), *n.pl.* (۱) تەكتىكى جەنگزانى؛ ھونەرى تەكتىكى

جەنگ. (۲) پىنگە (بۆ ھىنانەدى مەھەستىك)؛ پىنچە لىھاتوو.

tactile (tak't'l, tak'til), *adj.* (۱) ھەستىنەكرەو؛ دەست بەرەكەتوو؛

دەست لى گىرەو. (۲) تايبەتى بە ھەستى دەست لىدان؛ تايبەتى بە ھەستى

بەرەكەت.

-tactility (*n.*).

taction (tak'shən), *n.*

بەرەكەت؛ دەست لىدان.

tactless (tak'tlis), *adj.*

بىن سەلىقە؛ نەزان (نەرىتى كۆمەلەيتى و

tactical

- پەقەت ئۇلارنىڭ: (a ~ reply; a ~ person)
- tactical** (tak'chōō-əl), *adj.* تايىپەتتى بە ھەستى دەست لىدان يا بەرەكتەن
- tad** (tad), *n.* مىندال كور
- tad** (tad), *n.* مەخنىك: تۆزۈك
- (She looked a ~ bigger than him.)
- tadpole** (tad'pōl), *n.* سەرمىكتە
- tad** (tad), *n.* ۱. كىشەنەيەكى بېچوگى چىنىيە. (۲) پارەيەكى چىنىيە.
- taenia** (tē'ni-ə), *n.* ۱. سەرىنج. ۲. نىلماسكى شىرىتى لەش (توئىكارى). (۳) تىرە (خانىۋىسازى).
۴. كرمى شىرىتى
- taeniace** (tē'ni-ə-sīd), *n.* كرمى شىرىتى كۆز (دەرمەن)
- taeniasis** (ti-nī'ə-sis), *n.* نەخۇشى كرمى شىرىتى
- taffarel, tafferel** (taf'ə-rel', taf'ēr-əl), *n.* ۱. لاسەرورى ۲. تافرايل
- taffeta** (taf'i-tə), *n.* تاقە: قوماشىنى ئاۋرىشىمە (بۇ جلى ژانە)
- taffrail** (taf'rāl), *n.* مەردە پىشى كەشتى
- taffy** (taf'i), *n.* ۱. جۆرە جىقلايەكە. ۲. مەرايى زەمان لوسى
- tafia** (taf'i-ə), *n.* خواردنەيەكى مەستكەرە
- tag** (tag), *n.* ۱. چىمكە جىلىكى دېۋارى شۇبېومو. (۲) چىمكى شۇبېومو. ۲. سوۋكى قەيتانى پىتلۇ.
۴. بارچە پەزىيەكى پەنگىنە بە دارى پادەماسىيەو.
۵. بىشەنە (كە دەنەن بە فرۇتەنەيەكەو نرۇ قەبارەو شتى ۋەھاي تىدا دەنوسىرەن: كارتى ناۋو ئاۋنىشانو ئاۋەزەك (كە لە شتىك دەدرى).
۶. كۆتايى پەنگىنى ووتار يا چىزۇك.
۷. يەندىكى كورنە لە كۆتايى ۋەھاد بەكاردەھىنرەن.
۸. سۈا ۋوشەكانى گۆزەنەيەك يا ۋوتەي ئونەنرەك.
۹. سۈا بەش: كۆتايى: دۈاۋايى.
۱۰. قولفە (بە جىلىكەرە بۇ ھەلۋاسىنى يا بە جىزمەرە بۇ ھەلۋىكەشەن).
۱۱. ئوۋسىنى رازاۋە.
۱۲. (۱) كاكۇل: پىرچى لول: تىتك: گىسۋو. (ب) تۆپەنە بەرگەن يا خورى لولۋ لىيەك ئالۇ.
۱۳. [Obs.] جەماۋەرى پەشو پووت.
۱۴. يارىيەكى مىندالەنەيە لە چاۋشاركى دەجىت بەبى چاۋ بىستەرە:
- (to play ~)
۱. نىشانەكەرن: كارتى ناۋو ئاۋنىشانو ئاۋەزەك لىدان
۲. كۆتايى پى ھىنانى ووتارىك بە ۋوتەيەكى پەنگىن.
۳. گرتەرە يا دەست لىدان (لە يارى مىندالنى ۋەك چاۋشاركىدا).
۴. [Colloq.] خۇ پىدا ھەلۋاسىن: دۈاكەرتن لە كۆل نەبۈنەرە.
۵. خۇ پىدا ھەلۋاسىن: شوئىن كەرتن لە كۆل
- v. l. (~ along), [Colloq.] نەبۈنەرە.
- tagalong** (tā-gā'long), *n.* خۇمەلۋاس.
- tag along**, [Colloq.], خۇ ھەلۋاسىن: شوئىن كەرتن ۋ نەبۈنەرە:
- ھەمىشە لەگەلدا بوون يا بوون بە پاشكۇ.
- tag day**, بۆزى پىتاك كۆكەرنەرەو كارت دان بە پارەدەرمەن.
- tag end**, ۱. چىمكى شۇبېومو: كەك. ۲. كۆتايى: دۈا شت.
- taiga** (ti'gə), *n.* دارستانى كاج.
- tail** (tāl), *n.* ۱. كەك. (۲) كەكە نەسپ (كە لە بەردەسى پاشاۋە ھەلۋەگى).
۲. كەككى نەستىرە كىشاۋ.
۳. دۈرگ: قىنگ: كەلنچەك: پىشەرە: پاشىبەند.
۴. (pl.) خەت (شىزىر خەت): (heads or ~s)
۵. پىرچى ھۆنەرۋە درىژ.
۶. رىزە خەلەكى چاۋەروانەر (ب) دەست ۋىنەرەند.

tailor-made

- (۸) (pl.) (۱) [Colloq.] چاكەتتى كەك پەرسىلەكەي، ۋاتە دۈرۋىلقانە
- (ب) جلى پەسىم پىۋانەي شەو.
- (۹) دامىنى جۇگە يا نەستىرەك. (۱۰) پىشتى فرۇكە: كەككى فرۇكە
- (۱۱) دامىنى پەرە. (۱۲) دۈا دىرى كورنى بىرگەيەكى ھەلەبەست.
- (۱۳) [Colloq.] شوئىن پى: (The hounds were on his ~)
- (۱۴) [Colloq.] سۈوسە: سىخۇپ (كە دۈاى كەسنىك كەۋتەن).
- (۱۵) [Vulgar Slang] ئافەرەت: ئۇ.
- (۱۶) كەك بۇ كەرن: (to ~ a kite)
- v. l. (۲) كەك بىرن: كەك قرتاندن.
- (۳) لە دۈاۋە پۇشەن: بە دۈاد ھاتن.
- (۴) لىنگەن: پىكەرەبەست: (~ two ideas together)
- (۵) سەرى نىرگە يا خىشت خىستە دىۋارەو.
- (۶) شوئىن كەرتن (سۈوسە): دۈاكەرتن (بۇ چاۋدەرى).
- v. l. (۱) (~ out), بىلەرەپىنگەرن. (۲) سەر خزانە ناۋ دىۋارەو
- (۳) [Colloq.] دۈاكەرتن: لە دۈاۋە چوون يا ھاتن.
- (۴) (۱) لە زەرى دان بە پىشتا (كەشتى، يەلەم). (ب) پوۋكەرنە شوئىنك (كەشتى).
- (۱) لە دۈاۋە: لە پىشەرە. (۲) لە دۈاۋە ھاتو: (a ~ wind)
- adj.* پاكەرن (لە ترسدا)
- turn tail, with the tail between the legs, بە بەزىۋى: بە شكارى: بە ترسەو.
- tail** (tāl), *n.* دانان يا دىارىكەرنى مىراتىيەك بۇ چەند نەۋە يا مىراتبەرنەك
- ھىچ كەسى تر
- tailboard** (tāl'bōrd', tāl'bōrd'), *n.* دەرگەي دۈاۋەي كالىسەكى
- بار يا پىكەب (كە لادەرى يا دادەگىرى بۇ باركەرن دەرگەن)
- tail coat**, چاكەتتى كەك پەرسىلەكەي، ۋاتە دۈرۋىلقانەي شۇپ.
- tail dive**, كەۋتەنە خوارەۋەي فرۇكە بە قىنگدا.
- tail end**, (۱) كەفەل: قىنگ. (۲) دۈا بەش: بەشى ھەرە دۈا: پاشىبەند:
- بىنكە (مەجان) (۲) كۆتايى.
- tail-gate** (tāl'gāt'), *n.* = tailboard.
- v. l.* شوئىنى ئوتومبىلىكى تر كەرتن زور لە نىزىكەرە: (to ~ someone)
- v. l.* ئوتومبىل لىخۋىرن بەم جۆرە.
- tailing** (tāl'ing), *n.* (۱) سەركۆزەر: گەندە
- (۲) نەۋە بەشى خىشتىكى دەرۋىقۇيە كە لەناۋ دىۋاردا جىگەر بوو.
- tail lamp**, = tail-light.
- taille** (tāl), *n.* (۱) سەرەنەي پاشا يا دەرەبەگى فەرەنساي كۆن.
- (۲) كەمەرى كراس: جۆنەيتى بە بەرگەرنى كراس.
- tail-light** (tāl'lit'), *n.* چراي پىشتى ئوتومبىل
- (مەرەۋا: "tail lamp")
- tailor** (tāl'ler), *n.* جلدروۋ: بەرگەروو.
- v. l. بەرگەروۋنى كەرن: جلد دورىن.
- v. l. (۱) جلد دورىن: بەرگە دورىن.
- (۲) جلى دەستكە بە بەرگەرن: جلد بۇ كەرن.
- (۳) درۋوستكەرن يا گونجاندن بەپىنى پىۋىستى ۋ مەبەستى تايىبەت:
- (a speech ~ed to a special audience.)
- بە تايىبەتتى كەرن:
- She ~s her novels to popular tastes.*
- tailor-bird** (tāl'ler-būrd'), *n.* مەلە جلدروۋ: مەلىكى بچوۋە كەلا
- دەۋرۋىت پىكەرە بە پىشانل ھىلانەي ئى درۋوست دەكات
- tailoring** (tāl'ler-ing), *n.* (۱) جلدروۋنى پىشەي بەرگەروو
- (ب) كارامەيى جلدروۋ. (۲) درۋوستكەرن گونجاندنى شتىك بەگۈنەرە
- پىۋىستى ۋ مەبەستىكى تايىبەتتى.
- tailor-made** (tāl'ler-mād'), *adj.* (۱) دەستدروۋ: دەستكە:
- (a ~ suit)
- (۲) جوان دوراۋ: جوانو شۇخ (جلى ژانە).
- (۳) بۇ مەبەستىك يا پىۋىستىيەكى تايىبەتتى درۋوستكاراۋ: دەستكە:
- (a ~ house, bed, chair, job, etc.)

tailor's chalk, سابوون يا گهچي جلدروو (بۇ جل نيشانه كردن)
tail-piece (tāl'pēs'), n. (۱) پاسبەند؛ پاشكۆ؛ كلك؛ دواپەش.

(۲) ژىبەند. پارچەيك تەختەدارى سىگوشەي بچووكە لە لاى خوارووي نامىرى
 وەك ئەمانچەود سەرى ژىگانى پىئو دەستىرتەو.

(۳) دەستەكەنگ سەرىكى لەناو دىواردا بىت.

(۴) نەخش و نىگارى بچووكى كۆتايى بەندىكى پەرتووك.

tail pipe, بۆرى سەرزىسى ئوتومبىل.
tail plane, لەنگەرى فركە كە بە پشتەكەيەوئەتى.

tail-race (tāl'rās'), n. (۱) لا خوارووي جۆگەى ناوى ناش.

(۲) ئارەبوى ناوى ناش. (۳) جۆگەى خلتەو پاشماوئەى كانگا.

tail-spin (tāl'spin'), n. (۱) كەوشە خوارووەى فېزكە بەسەردا.

بە كلك خولانەو. (۲) وورە بەردان؛ پووخان (دەروون)؛ پشپووى؛ شپېزەيى.

tail wind, پشتە ب؛ بىەكە كە لە دواى فېزكەو كەشتىبەرە مەلەكەت.

tain (tān), n. (۱) پەرەكى ئەنەكە.

(۲) پەرەكى تەنەكەى لە پشتى ناوئە دراو.

taint (tānt), v.t. (۱) لەكەدار كردن؛ ناو پىس كردن؛ بەدناو كردن.

(*Her reputation was forever ~ed.*)

(۲) تىكدار پىس كردن؛ خراپ كردن. (*Greed ~ed his mind.*)

(۳) ئرووشى مەخوشى كردن.

(۴) [this]، پەندە، كەش؛ پەنگ لىدان.

v.l. پەنگ نىكچوون؛ خراپ بوون؛ پىس بوون؛ تىكچوون.

n. (۱) لەكە؛ پىسى؛ ئارپىسى.

(۲) سەرچارەى پىسى؛ ھۆى خراپى؛ مىكروپ (مەجان)

(۳) [this]، پەنگ.

take (tāk), v.t. (۱) گرتن؛ داگیرکردن: (*~ an enemy fortress.*)

(۲) گرتن بە تەلە؛ بە تەلەووە كردن؛ پراوکردن.

(۳) گرتن (داشنى شەترەنج)؛ بردنەو (*to ~ your oponent's queen.*)

(۴) دەست بە سەردا گرتن؛ زەوت كردن؛ ئى سەندن

(۵) گرتنەو (توب لە ياریدا)

(۶) گرتن بە دەست؛ گرتن: (*T ~ your oponent's hand.*)

(۷) گرتن (مەخوشى)؛ توش بوون: (*He took a cold.*)

(۸) ھاتن بە سەردا لەپەر؛ گرتن: (*They'll never ~ him unawares.*)

(۹) لىدان؛ پىيادان؛ پىاكىشان

(۱۰) دەرپاسدن؛ دل ھاكىشان: (*He was completely taken by her.*)

(۱۱) خواردن؛ خوارنەو؛ ھەناسە ھەنگىشان: (*T ~ a deep breath.*)

She hasn't taken any food in days.

(۱۲) لەش دانە بەرا؛ وەرگرتن؛ خستە بەرا: (*T ~ some sun.*)

(۱۳) وەرگرتن؛ ھىنانە ناو؛ ھىنان:

(*to ~ a new partner into the firm*)

(۱۴) جوت بوون لەگەل؛ گايىن: (*Abraham took his slave girl.*)

(۱۵) گرتنە خوو سەرپەرشتى كردن؛ يا بەخوونکردن.

(۱۶) كرىن: (*We always ~ season tickets.*)

(۱۷) گرتنە نەستۆى خو: (*I'll ~ the blame.*)

(ب) چوونە ژىرا؛ گرتنە نەستۆ؛ پىن ھەلسان.

(*He took chairmanship of the committee.*)

(ج) بەلىندان؛ پەيماندان.

(د) بردن؛ ھاك؛ پىنجوون:

(*He took extra time to do the job properly.*)

(ھ) وەرگرتن؛ قبولکردن؛ كردن بە ھى خو.

(و) پىنويست بوون؛ ويستن؛ وەرگرتن:

(*Intransitive verbs ~ no direct object.*)

(۱۸) بردنەو؛ بردن: (*Our candidate took forty states.*)

(۱۹) بەزاندن؛ ئى بردنەو: (*Our team took theirs four to one.*)

(۲۰) (۱) ھەلبىزاندن؛ ھەنگرتن: (*T ~ any card.*)

(ب) بەكارھىتان؛ نامىن

(ج) بە كرى گرتن؛ گرتن: (*T ~ a taxi.*)

(د) پەنا بردنە بەرا؛ بەكارھىتان؛ چوونە ناو:

(*I ~ shelter in the event of an air raid.*)

(۲۱) گرتن؛ تىدا؛ دانىشتن: (*T ~ a seat.*)

(۲۲) تىچوون؛ پىنويست كردن: (*It ~s money to live in that town.*)

(۲۳) بۇ مانەو؛ لىئو وەرگرتن.

(*She took her shyness from her mother.*)

(۲۴) وەرگرتن (لە سەرچاوئەكەو).

(۲۵) (۱) ئووسىن؛ خستە سەر كاغەز: (*T ~ a letter.*)

(ب) گرتن: (*T ~ a picture of us.*)

(۲۶) (۱) دەرپەردن؛ وەرگرتن؛ قبولکردن:

(*He can't ~ criticism. I can't ~ it any more.*)

(ب) بەرگەگرتن؛ بەرھەلستى كردن:

(*The dam took the heavy flood waters.*)

(ج) پراوکردن: (*I'll ~ your word.*)

(د) لەسەر پۇششتن؛ پەپەرەى كردن.

(ھ) وەرگرتن؛ گرتن:

(*to ~ something lightly; He ~s things in stride.*)

(۲۷) كردن: (*T ~ a bath, walk, etc.*)

(۲۸) (۱) رىن؛ پىدان؛ لىئو ھاتنە ژوورەو:

(*The boat took in a lot of water but remained afloat.*)

(ب) جىن؛ كردنەو؛ گرتن؛ جىن تىدا؛ بوونەو:

(*We can't ~ more than twenty guests.*)

(ج) گرتن (پەنگ).

(۲۹) (۱) وا تىگەيشتن؛ وا لىكدانەو؛ وا دانان:

(*She took my silence for disapproval.*)

(ب) وا دانان؛ پەرە دانان: (*They took him for a fool.*)

(ج) پە ئەوئەندە دانان.

(د) ھەستکردن: (*I ~ pleasure to inform you.*)

(۳۰) بردن؛ ھىنان: (*Don't forget to ~ your umbrella.*)

(۳۱) بردن: (*This bus ~s you past the museum.*)

(۳۲) لا بردن: (*T ~ these dishes from here.*)

(۳۳) دەرپەندان: (*The dentist took two molars.*)

(۳۴) ھەرتاندن؛ كوشتن: (*The forest took these plants.*)

(۳۵) ئى دەرپەردن (ژمارە وىيوان).

(۳۶) وەرگرتن؛ خوئەندن: (*T ~ a biology course.*)

(۳۷) خەلەتاندن؛ دەستپىن؛ گزى كردن؛ فېل كردن: (*You were taken.*)

(۳۸) خايدانن؛ پىنجوون؛ بردن (كات): (*The trip will ~ two hours.*)

v.l. (۱) سەندن؛ وەرگرتن؛ بردن؛ بوون؛ بە خاوەن.

(۲) لەمىك گىرەوون؛ دانی زنجىر؛ يا پىنجەكە.

(۳) پەگ؛ داكوئان؛ پووان؛ سەوزىبوون: (*Have the seeds taken?*)

(۴) گرتن (ئاگى): (*The fire took rapidly.*)

(۵) سەركەوتن؛ گرتن؛ كارىگەرەوون؛ باش بوون:

(*The smallpox vaccination took. The dye ~s well.*)

(۶) بە دلى خەلك بوون؛ سەركەوتو بوون؛ پەسەند كران:

(*The movie never took with the public.*)

(۷) (~ from)، ئى كەم كردنەو؛ زيان پىن گەياندن:

(*The rumors ~ from his public image.*)

(۸) وا ئى ھاتن؛ بوون؛ نەخۆش كەوتن: (*He took sick.*)

(۹) چوون؛ بۇ چوون؛ چوون بەرمو: (*I took to the open road.*)

n. (۱) وەرگرتن؛ گرتن؛ سەندن؛ بردن. (ب) شتى وەرگىراو؛ يا پراو.

(۲) ژمارەى نىچىرى پراوگراو؛ بە يەك جار (وەك مەلو ماسى و گياندارى چوارپىن):

(*the day's ~ of fish*)

(۳) دەسكەرت (بەتەبەتسى لە بازىگەزىيەك)؛ قازانچ.

(۴) [Slang]، سەرچەمى دەرگەنە يا پارەى بلىتى يارىيەك.

take-over

- (۳) [Colloq.] لاسايدىيەكى ئەنئىنىكى سەر شانۇ لاسايدى كارىكاتۇرى.
take-over (tāk'ō'vēr), *n.* (۱) گرتتە دەستە دەستبەسەرداگرتن.
 (۲) داگىر كىرىن.
taker (tāk'ēr), *n.* (۱) وەرگىر.
take-up (tāk'up), *n.* (۱) كورنەندەدە لىگرتن (جىل وەرگى).
 (۲) سامىرى بوندەندەدە.
taking (tāk'ing), *adj.* (۱) سەرىج پاكىش؛ دلفرىن؛ جوان.
 (۲) [Colloq.] درمى؛ درم.
n. (۱) وەرگرتن؛ بىردن؛ سەندىن. (۲) نىچىرى پاوكراو يا گىراو.
 (۳) [Colloq.] ووروزان. (۴) (pl.) دەسكەوت؛ قازانچ.
talapoin (tal'ə-poin), *n.* (۱) ووشكە سۇفى بۇددى.
 (۲) جۇرە مەيموونىكى بچووكە.
talaria (tə-lār'i-ə), *n.* پىلاو يا قولەپىنى بالدار (ئەلسانەي پۇنانى).
tale (talk), *n.* تەلك: كاتىزايەكە بۇدرەي ئۇ دروست دەكرى؛ بۇدرە؛
 تۇزى بۇدرە.
v.t. تەلك لىدان؛ بۇدرە لىدان.
talcoise (tal'kōs), *adj.* Also talcous, تەلكى؛ تەك "ى تىدايە".
 بۇدرەيى: زوشەي پىششور بېينە.
talcum (tal'kəm), *n.* talcum powder (۲). tale (۱).
talcum powder, بۇدرە.
tale (tāl), *n.* (۱) (۱) جىزۇك: سەرگورشتە: سەرگورشتە.
 (۲) داستان: بەدگۇنى: قسەي خراپ: قاوى خراپ.
 (۳) رۇ: رۇ: دىزۇ: دىنەسە.
 (۴) [Archaic] سەرجمە: ژمارە:
 (The flood's ~ of dead is twenty.)
 (۵) [Obs.] ئاخاوتن: قسەكرىن.
tell tales, قاوى خراپ نانەرە: قاو داخستى: ئابروو بىردن.
tale-bearer (tāl'bār'ēr), *n.* قاوى خراپ ئلاوكەرە: بەدگۇ؛
 ئابروو بىر.
tale-bearing (tāl'bār'ing), *adj.* بەدگۇ: ئابروو بىر: قاوخەرە.
n. بەدگۇنى: ئابروو بىردن: قاو خستىنەرە.
talemonger (tāl'mun'gēr), *n.* = talebearer.
talent (tal'ənt), *n.* (۱) جۇزىكە لە يەكەي كىشانو پارەي كۇن.
 (۲) نەرە: تواناي زگماكى: توانا: دانايى.
 (۳) نەرەداران: خەلكى بىتوانا يا نەرەداران:
 (He encouraged young ~.)
 (۴) [Slang] قوماچىيان: گرەوكرەن.
talented (tal'ən-tid), *adj.* نەرەوەر: نەرەداران: بە نەرە.
talent scout, نەرەدار دۇزەرە: كەسنىكە خەلكى نەرەدار دەدۇزىتەرە.
talent show, مۇشانۇ وەرۇش جۇرەها پىشە.
 خۇ نوواندنىكى نەرەدارانى تازەيە بۇ نەلېئاردنى.
 باشترىيان (لە گۇرانى بىزى نوواندندا).
taler (tāl'ēr), *n.* جۇرە پارەيەكى زىوى نەلمانى كۇنە.
tales (tāl'ēz), *n.pl.* (۱) خەلكى بانگ كراو بۇ پېكرىنەرەي جىزى بەتالى.
 دەستەي سۇندخۇزان (دادگەرى). (۲) بانگ كىردنى خەك بۇ نەم مەبستە.
talesman (tāl'z'mən, tāl'iz-mən), *n.* سۇندخۇزى پرىكار.
 كەسنىكە دەخۇرشتە سەر دەستەي سۇندخۇزان بۇ تەواكرىنى ژمارەي دەستەكە.
tale-teller (tāl'tel'ēr), *n.* story-teller (۱).
 tale-bearer (۲).

tali (tāl'i), plural of talus.

talion (tal'i-ən), *n.* سزايەكە كە هاوتاي تاوانەكە بىت.

taliped (tal'ə-ped), *adj.* = clubfooted.

n. كەسنىكى پىن خواروخىچ: پىن گىزى.

talipes (tal'ə-pēz), *n.* = clubfoot.

talipot (tal'i-pot), *n.* جۇرە دارخۇرمايەكە گەلەكى لە باوەشەن دەچى.

talking picture

- (بۇ باوەشەن و چەترو كاغىن بەكار دەمىنرەت).
 (مەروما: " talipot palm ").
talisman (tal'is-mən, tal'iz-mən), *n.* (۱) نوشتە: چاوەزارا.
 تەلىسم. (۲) جادىوا شتىكى جادووى:
 (Her most powerful ~ was her beauty.)
-talismanic; talismanical (adj.).
talk (tōk), *v.i.* (۱) قسەكرىن؛ ئاخاوتن؛ دىوان.
 (۲) بە دەست و چاۋ قسەكرىن: (to ~ by signs).
 (۳) قسەي ھىچ وپوچ كىردن؛ چەندەن.
 (۴) بەدگۇنى كىردن؛ خراپە ووتنى كەسنىك.
 (۵) پاۋىز كىردن؛ پىرس پىكرىن.
 (۱) ووتن؛ بە دەم ووتن. (۲) قسە پىكرىن.
 (۳) باسكىردن؛ لىكۇلىنەرە.
 (۴) وا لىكىردن؛ بە قسە بۇ كىردن؛ ساز كىردن: (to ~ him into agreement).
n. (۱) ئاخاوتن؛ قسە؛ قسەكرىن؛ ووتوۋىز؛ گىلتوگۇ؛ دەستەتەن.
 (۲) ووتار: (He gave a ~ at the university.)
 (۳) لىكۇلىنەرە؛ لىدووان؛ باسكىردن.
 (۴) قاۋ؛ بەدگۇنى؛ واتەوات.
 (۵) قسەي بىن بايەخ؛ قسەي ھىچ وپوچ؛ چەندەن: (It's just ~).
 (۶) [Colloq.] شىۋە زمان؛ زار.
talk around, پىن سەلماندىن.
 (۲) قسەكرىن بىن مەبستە دان بە دەستەو.
 (۱) توانىك تىگرتن؛ قسە بۇ يەكىكە كىردن بەلام لەگەل يەكىكى تىردا.
 بىرون. (۲) قسە بۇ كىردن بىن بايەخدان بە ھەستە نەستى گونگرەكە:
 (She always talks at people, never with them.)
 چەنەبازى كىردن؛ نۇزۇزى كىردن؛ نۇز قسەكرىن.
talk away, قسە پىن ووتنەرە؛ لە پۇدا ھەنگەرەنەرە؛
 چەنە بە چەنە وستان.
talk big, [Slang], خۇھەلگىشان؛ فەشەكرىن؛ لاف و گەزاف لىدان.
talk down, (۱) كەسى بىرەمىر دەمكوت كىردن بە دەنگى بەرۇز ووتن.
 (۲) لە نىخ كەم كىردنەرە.
talk down to, نۇز بە ئاسانى قسەكرىن بۇ كەسنىك يا كەسانىك ھەر وەك.
 نەو كەسانە ھىچ نەزان يا بىن مىشك بىن:
 (He always insults people by talking down to them.)
talk (someone) into, دل پىن داھىتان؛ ساز كىردن؛ سازاندن.
 (۱) باسكىردن؛ لىدووان. (۲) نىيازى خۇ دەربىر.
talk of, وەرس كىردن بە چەنەبازى؛
talk one's head off, [Slang], بىن تاقەت كىردن بە نۇزۇزى.
talk out, (۱) بە دورودۇزى باسكىردن. (۲) بە دەنگى بەرۇز قسەكرىن.
 (۳) وەرس كىردن بە چەنەبازى. (۴) [British] بە دەستەنەست دراخستنى
 دەنگدان لەسەر گەلەي ياسايەك لە پەرەماندا بە نۇزۇزى.
talk (someone) out of, پەشيمان كىردنەرە؛ سارد كىردنەرە.
talk over, (۱) باسكىردن؛ لىدووان؛ لىكۇلىنەرە.
 (۲) پىن سەلماندىن؛ پاكىشانە سەر پاى خۇ.
 (۱) پىپاھەلەن؛ بە باشە باسكىردن.
 (۲) [Colloq.] بە دەنگى بەرۇز قسەكرىن.
 (۳) [Colloq.] بە بىن شەرمانە قسەكرىن.
talkative (tōk'ə-tiv), *adj.* چەنەباز؛ نۇزۇز؛ ھەلمەرە؛ نۇزۇزى؛
 لەرچە؛ سازنگە؛ دىرۇدادى.
-talkativeness (n.).
talker (tōk'ēr), *n.* كەسنىكى چەنەباز يا نۇزۇز.
talkie (tōk'i), *n.* [Colloq.], فىلىمى دەنگدار.
talking book, قەرانى پەتروك لەسەر تۇماركراو (بۇ كۆزەكان).
talking machine, = phonograph.
talking picture, فىلىمى دەنگدار.

talking-to

talking-to (tôk'ing-tôô'), <i>n.</i> [Colloq.],	سهرزمنشت
talky (tôk'i), <i>adj.</i>	(۱) talkative .
	(۲) رنسه؛ درژنه پندراو؛ قسه یا گفتوگویی تیدایه: (a ~, boring novel) .
tall (tôl), <i>adj.</i>	(۱) بالا بزر؛ بزر؛ درژ (بالا)؛ کهنهگت:
(a ~ woman, building, plant, etc.)	(۲) نمونده بالای بزره یا درژنه: (five feet ~) .
	(۳) [Obs.], (ب) جوان؛ شوخ؛ قزل؛ (ب) ناز؛ چاونه ترس.
	(۴) [Colloq.], فشه؛ درژ؛ بروای پئ ناگرتی: (a ~ tale) .
	(۵) [Colloq.], زل؛ گموره: (a ~ drink) .
	(۶) [Colloq.], فشه؛ بوش و خمه لکنش: (~ talk) .
	(۷) گران؛ کار؛ زحمهت: (a ~ order to fill) .
tallage (tal'ij), <i>n.</i>	(۱) زهوی یانه؛ باجیکی گوننه پاشاکانی نینگلیز
	دهیان سهند (۲) زهوی یانه؛ باجیکه دهره بگ له جوتیاره گانی دهسند.
<i>v.t.</i>	باجی زهوی ئی سهند.
tallboy (tôl'boi'), <i>n.</i> = highboy.	
tallier (tal'i-er), <i>n.</i>	ژمینر
tallish (tôl'ish), <i>adj.</i>	نخنتیک بالا بزر؛ تۆزیک کهنهگت یا درژ.
tallith (tal'ith, tâ'lis), <i>n.</i>	کالیبه رهک ملینچ جووله کتان دهیدن
	بهره شانیاندا له کاتی نوژن کردندا.
tallow (tal'ô), <i>n.</i>	بزر؛ پیو
<i>v.t.</i>	(۱) به بزر چهره کردن؛ پیو لیدان.
	(۲) دابهستن یا قهلهو کردنن تا ژهل بؤ بزره گهی
-tallowy (<i>adj.</i>).	
tally (tal'i), <i>n.</i>	(۱) داری ژماردن؛ دارنکی پله بله داره بؤ حساب پاگرتن
	(به تاییه تی قهرن) (۲) شتی لسهر تۆمارکار. (۳) حساب؛ ژمیره.
	(۴) بهرامر. (۵) گونجان؛ لهیمکچون (۶) ژماره؛ پله. (۷) نیشانه.
<i>v.t.</i>	(۱) تۆمار کردن. (۲) (up ~), ژماردن؛ کۆز کردنه؛ لیکدانهوه؛
	سرحم دهره یان. (۳) نیشانه کردن. (۴) گونجاندن (دوو شت لهگهل یه کتری).
<i>v.t.</i>	(۱) تۆمار کردن؛ نووسین. (۲) گونجان؛ ریکموتن.
tallyho (tal'i-hô'), <i>interj.</i>	هاواری پاوکره که پئوی دهبینن
	(بؤ سگ تن کردنن).
<i>n.</i>	(۱) نهه حۆره هاوار. (۲) گالیسهکی چوار نسهپی.
tallyman (tal'i-mən), <i>n.</i>	(۱) تۆمارکر
	(۲) [British], بازرگانی به قیست شت فروش.
Talmud (tal'mud, tâl'mood), <i>n.</i>	تلمود؛ سهرجه می یاساو
	ناموزگاری نابینی جووله که.
-Talmudic; Talmudical (<i>adj.</i>).	
Talmudist (tal'məd-ist), <i>n.</i>	(۱) یه کینک له نووسره کان یا
	کۆزکره ره گانی "تلمود" (وشه پئیشو ببینه).
	(۲) زانای تلمود. (۳) پهره میگری تلمود.
talon (tal'ən), <i>n.</i>	(۱) (pl.), چرنوک (بالنده و گیانداری چوارین)؛
	چنگ (۲) (pl.), دهست و پهنجهی ناده میزاد؛ چنگ.
	(۳) سپرینگی قفل؛ نهه بهشی قفله که کلیده که دهیجولینن بؤ کردنه ری.
	(۴) نهخشی خانوسازی.
	(۵) پاشماوهی کاغذی قوماو یاری پاش دابهشکردن.
taloned (tal'ənd), <i>adj.</i>	چرنوکدار؛ چنگدار
talus (tāl'əs), <i>n.</i>	(۱) خرکه؛ خرکه؛ قاپ. (۲) قوله پئ؛ قوله قاچ.
talus (tāl'əs), <i>n.</i>	(۱) لیژایی؛ لیژگه. (۲) دیوی لیژئی دیواری سمنگر.
	(۳) کۆمهله بهردی شکای لیژئی دامینن کهنه لانی.
tam (tam), <i>n.</i> = tam-o'-shanter.	
tamable, tameable (tām'ə-b'l), <i>adj.</i>	مالی دهکری.
tamale (tə-mä'li), <i>n.</i>	تومانی؛ خواره مهنی یه کی مهکسیکی یه بریتی یه
	له ناردی گهنه شامی و قیقه و دهلوو بیهری سووری پئچراوه لهناو گه لای گوله
	گهنه شامیدا
tamandua (tä'män-dwä'), <i>n.</i>	گیانداریکی بچوکی میروله خوره

tambark

tamarack (tam'ə-rak'), <i>n.</i>	(لهسهر دارو درهخت دهژی).
	(۱) درهختیکی زهکاو یه له توخمی
	کاج. (۲) داری نهه درهخته.
tamarau (tä'mə-rou'), <i>n.</i>	گامیشیکی کئوی بچوکی فیلیپینیه.
tamarin (tam'ə-rin), <i>n.</i>	میموونیکی بچوکی کلک درژی
	لهامریکای باشوره.
tamarind (tam'ə-rind'), <i>n.</i>	خورمای هندی؛ تهر هندی؛
	(۱) درهختیکی ناوچه گهرمه گانه. (ب) بهری نهه درهخته که دهخوژیت و بؤ
	دهرمان و چیشتی ش به کار ده میترن.
tamarisk (tam'ə-risk'), <i>n.</i>	دارگه؛ گهر.
tambour (tam'boor), <i>n.</i>	(۱) دهف؛ تهیل؛ دههول.
	(۲) تهختی نهقشکاری. (۳) نهقشکاری سهر نهه تهخته.
tambourin (tam'boo-rin), <i>n.</i>	(۱) جۆره تهیلکی درژنه.
	(۲) (۱) جۆره سهمایهکی خیرایه. (ب) موسیقای نهه سهمایه.
tambourine (tam'ba-rēn'), <i>n.</i>	دهف.
tame (tām), <i>adj.</i>	(۱) مالی؛ هۆگر. (۲) دهسته؛ بهسزمان.
	(۳) سهرکزا؛ مل کهچ. (۴) خاوا؛ لاوان: (~ talk) .
<i>v.t.</i>	(۱) مالی کردن. (۲) دهسته مۆکردن؛ هیئانه بهر بار؛ مل پئ کهچ کردن.
	(۳) له توندوتیژی کهم کردنهوه؛ هیمن کردنهوه؛ خاوکردنهوه.
-tame (<i>adv.</i>); tameness (<i>n.</i>); tamer (<i>n.</i>).	
tameable (tām'ə-b'l), <i>adj.</i> = tamable.	
tameless (tām'lis), <i>adj.</i>	(۱) کئوی؛ دهشتهکی.
	(۲) مالی ناگرتی؛ مالی نابن
tam-o'-shanter (tam'ə-shan'tēr), <i>n.</i>	تهپله یه کی نوسکوتنه ندی
	سهر خرو تهختی گولونکه داره.
tamp (tamp), <i>v.t.</i>	(۱) پهستانهوه؛ داگرتنهوه؛ کوتانهوه.
	(۲) کوتانهوه یا داگرتنهوهی خۆل و لم له دوری تهقه میندا پئیش تهقاندنهوهی.
tamper (tamp'ēr), <i>n.</i>	(۱) کهسینکه که شت دهکوتنهوه یا
	دهپهستنهوه (۲) نامیزی کوتانهوه یا داگرتنهوه.
tamper (tam'pēr), <i>v.i.</i>	(۱) (~ with), دهستکاری کردن؛
	دهستکاری کردن و تیگدان (to ~ with a delicate mechanism) .
	(۲) (~ with), خۆتیله؛ لقورتان؛ دهست تیخستن:
	(to ~ with another's feelings)
	(۳) (~ with), بهرتیل دان؛ دهست تیخستن به شیوه یه کی نایاسایی:
	(to ~ with a jury; ~ with a contract)
<i>v.t.</i>	گۆزین به نایاسایی؛ دهستکاری کردن؛ دهست تیوهردان.
tampion (tam'pi-ən), <i>n.</i>	دهمهوانه ی لوله ی تۆپ و تلهنگ (که تنی)
	دهخری له کاتی بهکار نه میانیدا بؤ پاگرتنی به پاکی.
tam-tam (tum'tum'), <i>n.</i>	زهنگیکی خه پله یی نهختی قوپاوه به داره
	تهیل لیده درن.
tan (tan), <i>n.</i>	(۱) تونگی داره پهری، دارمازو، جهوت و مازو.
	(۲) مادده یه که لهه تونکلانه دهره ده میترن بؤ پیسته خوشکردن.
	(۳) پهنگی قاوه یی کال.
	(۴) گهنه پهنگی پیسته (بههوهی خۆ هلهختنهوه له بهر خۆ)؛ پهشتاله یی.
<i>adj.</i>	(۱) هی پیسته خوشکردن؛ هی دهباخچیتی.
	(۲) گهنه پهنگ؛ پهشتاله؛ قاوه یی کال.
<i>v.t.</i>	(۱) پیسته خوشکردن؛ دهباخ کردن.
	(۲) رهش هلهگه راندن پیسته (به خۆ هلهختن له بهر خۆ).
	(۳) [Colloq.], بیراز کردن؛ ههلاکه کردن؛ کوتان.
<i>v.i.</i>	(۱) خوش دهکری (پیسته)؛ دهباخ دهکری.
	(۲) رهش داده گیرسن (پیسته)؛ گهنه پهنگ دهین.
	بیراز کردن؛ ههلاکه کردن؛ کوتان.
tan one's hide , [Colloq.],	
tan, tan. (tan), = tangent.	
tanager (tan'ə-jēr), <i>n.</i>	بالنده یه کی رهنگا ورهنگی بچوکی لهامریکی یه
tanbark (tan'bärk'), <i>n.</i>	تونگی دهباخی؛ تونگی داره پهری و مازو

- چەت. كە بۇ يېستە خۇشكردن بەكار دەھننن.
- tandem** (tan'dəm), *adv.* يەك لە دوای يەك: بە يەك رین.
- n.** (۱) گالیسكە يەك دوو نەسبە يەك بە دوای يەكەو.
- (۲) چەت نەسبە يەك دوو نەسبە يەك بە دوای يەكەو.
- (۳) پاسكېلېكى دوو پېچكە يەك دوو زىنە يەك بە دوای يەكەو.
- adj.** يەك لە دوای يەك: بە دوای يەكەو.
- in tandem,** يەك لە دوای يەك: بە دوای يەكەو.
- (*We were driving our cars in tandem.*)
- tang** (taŋ), *n.* (۱) كلك يا زمانەى چەقۇ پېرەنگ نەسكەنە: كە دەرگرت.
- بە دەسكە كەيدە: (۲) تام يا بۇنى تېز يا مزل.
- (۳) (~ of) نەختىك: تۆزىك (۴) تامىك يا چۆننى يەك تايەت.
- v.t.** كلك بۇ كرىن (چەقۇ، پېرەنگ... ھتد)
- tang** (taŋ), *n.* زىنگانەو: زىنگە: زىنگەزىنگ.
- v.t. & v.i.** زىنگاسەو
- tangelo** (tan'jə-lō'), *n.* نارنج
- tangency** (tan'jən-si), *n.* لىكەوت: بەرگەوت.
- tangent** (tan'jənt), *adj.* لىكەوت: بەرگەوت (نەدازە).
- n.** لىكەوت (نەدازە): ھىلى لىكەوت: بەرگەوت.
- go (or fly) off at (or on) a tangent,** لە باس لا-ان!
- لە باس چىونە دەرەو
- tangential** (tan-jen'shəl), *adj.* (۱) لىكەوت: بەرگەوت.
- بەرگەوت (۲) لە باس دەرچو: پەيوەندى نەجە بە باسەكەو.
- (۳) بە سەرىنى لە باسەكە دەوئ: بە پووكەشى نە باسەكە دەوئ.
- tangerine** (tan'jə-rēn', tan'jə-rēn'), *n.* (۱) لالەمى
- (۲) پرتەقالى: رەنگى پرتەقالى.
- tangible** (tan'jə-b'l), *adj.* (۱) ھەستى يەك: ھەستىپەرە.
- بە چاۋ سىراۋ (۲) ھەلەسەنگىنن: (~ property)
- (۳) (۱) دەتوئى تى: بگەيت. (ب) ديار: پاست: پاستەقەنە. (~ evidence)
- (۴) نەوئ زۆر (~ progress)
- n.** (۱) شتى بە چاۋ سىراۋ يا ھەستىپەرە: شتى ديار.
- (۲) (pi) سەرمایە يەكە كە بتوئى ھەلەسەنگىنن: سەرمایە ديار.
- tangibility (n.); tangibleness (n.); tangibly (adv.).
- tangle** (taŋ'g'l), *v.t.* (۱) ئالوزان: شىۋان بىسەر يەكدا!
- تېك ئالوزان. (۲) تووش كرىن: تووشى گىروگرت كرىن.
- (۳) بە داوۋەو كرىن.
- v.t.** ئالوزان: شىۋان: تېك ئالوزان.
- n.** (۱) شتى ئالوزاۋ: شتى شىۋاۋ: شتى گرى كرىن كرىن تېكەوتوۋ: شتى تېك ئالوزاۋ.
- (۲) ئالوزان: تېك ئالوزاۋ: شىۋاۋ: تېكەۋوۋ پېكەۋوۋ.
- (۳) واق وپەرە: سەرسوپەرە: سەرى شىۋان
- لەمباربەو: بە گۇداچوون.
- جۆرىكە لە گىيە دەريا.
- tangled** (taŋ'g'ld), *adj.* ئالوزاۋ: ئالوزاۋ: گىروگرتاۋى
- tangly** (taŋ'gli), *adj.* ئالوزاۋ: گرى كرىن: ئالوزاۋ
- (۱) تانگۇ: جۆرە سەمەيەكى نەمەرىكەى لاتىنىيە.
- (۲) مۇسەيەكى نەم سەمەيە.
- v.t.** تانگۇ كرىن
- tangram** (tan'grəm), *n.* مەتەلىكى چىنىيە بىرىنىيە لە دابەشكردى.
- جوارگۇشە يەك بە پېنج سىگۇشە و لەبىزىيەك و جوارگۇشە يەكەو پېكەتەننى
- شىۋەى جيا جيا لەمانە.
- tangy** (taŋ'i), *adj.* مزا: مىخوش
- tank** (taŋk), *n.* (۱) نەستېل: ھەو: گۇم: گۇماۋ
- (۲) (۱) تانكى ئاۋ: دەفرى گەورەى شلە.
- (ب) تانكى (ئوتومبىل): (~ a gasoline)
- (۳) دەمانە
- (۴) [Slang]. زىندان: ژوورى بەندىخانە: بەندىخانە.

- v.t.** ھەماركردن: كرىنە تانكىيەو.
- tankage** (taŋk'ij), *n.* (۱) فراوانى تانكى: ئەوئە شلەى كە تانكىيەك.
- دەمگرت. (۲) ئاۋو بەنزىن و شلەى تر ھەلگرتن لە تانكىدا.
- (۳) كرىنى نەم ھەماركردن.
- (۴) ئېسقان و پاشماۋەى ترى قەسباخانە (كە دەماپېئ و دەگرتى بە پەين... ھتد).
- tankard** (taŋk'ərd), *n.* گەۋپىكى دىزى دەسلەو قەباغدارى شت
- خواردنەو. (بەتايەتەى كە لە زىو درووست كراپن).
- tank car,** (۱) تانكى گازلېن و ئاۋ گواستەو بە شەمەندەفەر.
- tank truck,** (۲) دەباپە شكىن: زىندانكە دەباپە شكىنى لىسەر
- دەباپەستراۋ.
- tanker** (taŋk'ər), *n.* (۱) كەشتى نەوت گواستەو: نەوت كېش.
- (۲) tank truck
- tank farming,** پووك بەخېۋىكردن لە پەيناۋا لەباتى خاك.
- tankful** (taŋk'fool), *adj.* پې تانكىيەك: تانكىيەك.
- tank town,** (۱) وىستەگى ئاۋ ھەلگرتى شەمەندەفەر.
- (۲) شارىكى بېۋەو ھېچ وپوچ.
- tank truck,** لۇرى گازلېن گازلېن كېش.
- tannage** (tan'ij), *n.* (۱) پىستە خۇشكردن: دەباخ كرىن.
- (۲) پىستەى خۇشكردن.
- tannate** (tan'āt), *n.* خۇئى ترشى تانك.
- tanner** (tan'ər), *n.* پىستە خۇشكردن: دەباخچى.
- tannery** (tan'ər-i), *n.* دەباخانە: جى پىستە خۇشكردن.
- tannic** (tan'ik), *adj.* تانكى: ھى پىستە خۇشكردن
- ھى دەباخچى: ھى ترشى تانك.
- tannic acid,** توشى تانك: بۇ پىستە خۇشكردن بەكار دەمەنن.
- tannin** (tan'in), *n.* = tannic acid.
- tanning** (tan'in), *n.* (۱) پىستە خۇشكردن: دەباخچى.
- (۲) پىست رەش ھەلگەپان بە خۇ ھەلگست لەبەر خۇر.
- (۳) [Colloq.], ھەلگە: ھەلگە كرىن: پىراز كرىن.
- tansy** (tan'zi), *n.* گىيەكى گول زەردى بۇن خۇشى پىزىشكىيە.
- tantalate** (tan'tə-lāt'), *n.* خۇئى ترشى تەنتالەك.
- tantallic acid,** ھى ترشى تەنتالەك.
- tantalize** (tan'tə-liz'), *v.t.* تامى تامى دان.
- tantalization (n.).**
- tantalizing** (tan'tə-liz'in), *adj.* ھەست جولىن: تامى تامى دەم:
- خۇش: دلەم.
- tantalum** (tan'tə-ləm), *n.* تانتالېۋم: توخىكى كانزىي
- خۇلەمىنى ژەنگ ھەلگەمەنە.
- Tantalus** (tan'tə-ləs), *n.* (۱) تانتالۇس: پاشايەكى يۇنانى بوو
- سزاكەى لە ئۆزەخدا بىرىنى و تىنۇتى ھەتەتايى بوو بەوۋى كە ھەرچى
- چەت لەناۋ ئاۋا دەستابوۋ كە دەيوست بىخواتەو ئاۋەكە دەكشايەو وە
- لەئۆر دەرەختى بەرداردا بوو بەلام قەت دەستى نەدەگەشتە مېۋەك.
- (نەلسانەى يۇنان). (۲) [t-], دۇلايەكە خواردنەو تىدایە لەبەرچار.
- بەلام داخراۋە كەس دەستى نالگە خواردنەو كە.
- tantamount** (tan'tə-mount'), *adj.* بىرىنىيە لە: ئەو دەگرتەو.
- tantara** (tan'tə-rə, tan-tar'ə, tan-tā'rə), *n.* دەنگى زۇپنا
- دەنگى كەپەنا.
- tantivy** (tan-tiv'i), *adv.* بە غارغارن: بە خىرا.
- adj.** خىرا: تېزەو.
- n.** (۱) غارغارن: خىرا پۇشتن.
- (۲) تېخىپىنكە لە كاتى راۋا بۇ خىرا كرىن.
- شىتەگى: وپەك: وپەك گرتن:
- tantrum** (tan'trəm), *n.* (~)
- (*The child was having a ~ .*)
- Taoism** (tou'iz'm, dou'iz'm), *n.* فەلسەفەى تاۋى: فەلسەفە

تاپتىكى چىزىپە لەسىر يېزىۋاتىدىغان "لاوتسى" داۋاي سادەسى ۋە لەخۇبۇرىن دەكات

-Taoist (n.); Taoistic (adj.).

tap (tap), v.t.

(۱) تە نەسپىيى لىدان؛ پەلەپپىتكە لىدان.
(۲) تە نەسپىيى پىن لىدان. (۳) (۱) بىنى تازە تىگىرتىنى پىنلار.
(ب) ئال دان لە پاژنە يا لەژىر پەنجە پىنلار.

v.t.

(۱) تە نەسپىيى لىدان؛ پەلەپپىتكە لىدان.
(۲) تەقە پىنلار ھاتىن لە پىزىشتىدا.

n.

(۱) (۲) بىدانىكى تە نەسپىيى؛ پەلەپپىتكە.
(ب) دەنگى ئەم لىدانە يا پەلەپپىتكە. (۲) (۱) بىنى تازە تىگىراۋى پىنلار.
(ب) ئالى لە پاژنە يا ژىر پەنجە پىنلار دراۋ (بۇ سەم).

tap (tap), n.

(۱) بەلۋو. (۲) دەمەۋانە؛ تۇيەۋانە؛ تەپەدۇر.
(۳) بىرەي لە بەلۋو تىگراۋ (ھى ئاۋ بەرمىل).
(۴) دەرھىنانى شەي لەش (نەشتەركارى).
(۵) ئامىرى ھەلگەندىنى دانى برغۇ. (۶) [Colloq.]، مەيخانە باپ.

v.t.

(۱) دەمەۋانە تىخىشتى؛ تەپەدۇر تىخىشتى؛ قەپاغ خىستە سەر.
(۲) كۆز تىگىردىن بۇ شەلە لىۋە دەرھىنان.

(۳) تۇيەۋانە لى دەرھىنان؛ تەپەدۇر لى دەرھىنان.
(۴) شەلە لى پىزگىردىن يا دەرھىنان.

(۵) شەلە لەش چۆرۈندىنە (نەشتەركارى).
(۶) لىق تىگىردىنە.

(۷) لى سەندىن؛ لى ۋەرگىرتى.
(to ~ a person for money, information, etc.)

(۸) بىنەبەستى بە دىيەۋە (بۇ كۆي لىگىرتى): (to ~ a telephone wire).
(۹) دان ھەلگەندىن لەسىر برغۇ.

(۱) ئامادەيە بۇ تىگىردىن (ۋەك بىرەي ئاۋ بەرمىل كە بە بەلۋو. (۲) ئامادەيە بۇ بەكارھىنان.

on tap, (۱) توكىلى دارتوتۇي كاغەز.
(۲) قوماشنىكى كاغەز ئاسايە لەم توكىگە دىروست دەكرى.

tap dance, سەمەي تەقەتەق؛ تەقسەمە؛ سەمەيەكى خىزايە سەمەكەمە.
پاژنە سەرى پىنى دەكوتىن بە زەۋىدا تەقە لى ھەلدەسىنى.

-tap dancer. تەقسەمە كىردى.
tap-dance (tap'dans', tap'däns'), v.t.

(۱) سەن. (۲) شىرت: (a magnetic ~).
(۳) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

(۲) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋاپىۋىنى پىشپىگىدا.
tapeline (۱) سەن.

دادان (پىنئوس). (۲) كەم كىردىنە؛ كەم بولۇنە؛ كىزىۋىن؛ كورۇنە؛ بىسەرچون

(۱) بەرەبەرە سەر بارىك بولۇنە يا تەكك بولۇن.
(۲) بەرەبەرە ۋەستان؛ بەرەبەرە كىزىۋىن يا نەمان؛ بىسەرچون؛ كورۇنە؛

(The storm is beginning to taper off.)

tape-record (tāp'ri-kôrd'), v.t. تۆمارگىردىن (لەسىر شىرتى)
موگنا تىسى

tape recorder, شىرت تۆمارگىر لىدەر.
(ھەر ھە "tape deck").

tapestry (tap'is-tri), n. قوماشى چىراۋ ۋە نەخشىنراۋ (بۇ پەردە).
بەرگى كورسۇ ۋە قەنەق؛ قوماشى پارۇنراۋ بە ۋىنە نەخشىۋىنراۋ؛

قوماشى زەرگەش.
(۱) پارۇندىنە بەم جۆرە قوماشە؛ داپۇشەن بەم جۆرە قوماشە.

(۲) لەسىر ئەم جۆرە قوماشە نەخشىۋىن يا كىشان (ۋىنە، نەخشى).
كرى شىرتى.

tape-worm (tāp'wûrm'), n. مەيخانە؛ بار.
tap-house (tap'hous'), n. Also tap house, تاپىۋىكا؛ ئارنىگە لە رەگى "مائىۋىك".

tapioca (tap'i-ō'kə), n. دەرەھىنىڭ دەرگى بە شىرتى يەككى ۋەك مەلەلەي.
گياندارىكى زۇل گياخۇرى شەرگەرى ئاۋچە گەرەكانە.

tapir (tā'pēr), n. لە بەرەز دەچىن.
پەردە ۋە پايەخو سەرمىزى چىراۋ ۋە نەخشىنراۋ.

tapis (tap'ē, tap'is), n. لىنى دەكۇرتىتەۋە.
on (or upon) the tapis, چوكلەي مەكىنە (كە ئاۋبەناۋ دەجولتەۋە كە بەر

tappet (tap'it), n. پارچەيەككى تىرى مەكىنەكە دەكەۋى.
(۱) (۱) لىدان تە نەسپىيى؛ پەلەپپىتكە لىدان.

(ب) لى دەرھىنان. (۲) شەلە بە بەلۋو دەرھىنان (بىرە).
taproom (tap'roōm', tap'room'), n. = barroom.

taproot (tap'rōōt', tap'root'), n. رەگى مىخى؛ رەگى سەرەكى.
(كە راست دەچىتە خوارەۋە بە خاكداۋ رەگى بچورۇكى لى دەيىتەۋە).

taps (taps), n.pl. دەنگى كەرەتا يا تەپىن لىدان (لە ئۆزۈگەدا بۇ كارەبا).
كوزۇنە كاتى ئورۇستى يا لە ئاشتىنى سەربازو ئەفسەردا.

tapster (tap'stēr), n. (۲) bartender. (۱) bartmaid.
tar (tār), n. قىر؛ قەتران.

tar (tār), n. قىر لىدان؛ قىراۋى كىردى؛ قىر تىنەلەسۇن.
v.t.

adj. (۱) قىرى؛ لە قىر دەچىن. (۲) قىراۋى.
tar and feather, قىرۇ پەي تىنەلەسۇن (بۇ سىزادان).

tarred with the same brush (or stick), ۋەك يەك ۋان؛
لەيەك دەچىن (لە خراپىدا).

tar (tār), n. [Colloq.]. دەرۋاۋان.
tarantella (tar'ən-tel'ə), n. (۱) سەمەيەكى دوۋكەسى خىزاي.

(۲) لىتائىيە. (۳) مۇسىقاى ئەم سەمەيە.
tarantism (tar'ən-tiz'm), n. شىتنى سەمە؛ نەخۇشى سەمە؛

خولياي سەمە.
-tarantist (n.).

tarantula (tā-ran'choo-lə), n. جالجالۋەكەكى زەھراۋى گەرەي.
توكىنە.

tarboosh (tār-bōōsh'), n. فېست؛ تەربوش.
tardigrade (tār'di-grād'), n. گياندارىكى زۇر بچورۇكى ئاۋى.

سستى جومگە جومگە چار جوت لاقى ھەيە.
(۱) سست؛ خاۋا ھىۋاش.

(۲) تايەتە بە گياندارىكى زۇر بچورۇكى ئاۋى سستى جومگە جومگە.
(۱) دواكەرت بۇ كار يا قوتاىخانە؛ تەمەلى؛

ئامادە نەبۇن لە كاتى خۇيدا. (۲) سستى؛ خارى؛ خاۋخلىچكى.
(۱) دواكەرت بۇ كار يا قوتاىخانە؛ تەمەلى؛

tardy (tār'di), adj. ئامادە لە كاتى خۇيدا. (۲) (Some students are habitually ~).

(۲) سست! خاوا! هیواش! خاوا! خلیچک.

-tardily (adv.)

tare (târ), n. (۱) پوهه کینکی خوهه لواس یا خشوکی گه لا بجورکه بۆ نالیک به کار دیت (۲) قووی نهم گیایه. (۳) بژار (له نینجیلدا).

tare (târ), n. (۱) پارسهنگ! سهنگی دهفر، سنووق، لوزی... هتد که له سهرجهسی سهنگ دهردهگرئ بۆ دوزینهوی قورسی بارهکه یا ناوم بۆ کهکه. (۲) نهم لیدهه کردنه.

tare (târ), archaic past tense and past participle of tear.

tarentism (târ'en-tiz'm), n. = tarantism.

targe (târj), n. [Archaic], قهلقانی بچوک.
target (târ'git), n. (۱) قهلقار.

(۲) نیشان! نیشانه! شتی دهستنیشانکراو.

(۳) نیشانی تهنهگ تیگیراو! نیشانی تهقه لیگراو.

(۴) نیشانی هیرش برده سه له لایه سوپاوه.

(۵) کهسینکی پلار تیگیراو، گالته پیگراو یا پهخه لی گراو.

v.t. دهستنیشان کردن! نیشان لی کرتنهوه.

tariff (tar'if), n.

تاریف! باجی گومرگ! گومرگانه.

v.t. تاریف حسته سهرا! گومرگ کردن! گومرگانه لی سندن.

tarlatan, tarlatan (târ'la-t'n), n. جوزه قوماشینکی موزیلینی تهکنو پوروشنه

tarmac (târ'mak), n. (۱) [-] ، مادهیهکی قیرتاو کردن له قیر یا نهسفات دهجی (۲) شوینی قیرتاو کراو بهم مادهیه بهتاییهتی مۆلگی فرۆکه له فرۆکهخانه! (۳) بینگای قیرتاو کراو بهم مادهیه.

tarmacadum, = tarmac 1 & 3.

tarn (täm), n. دهریاچه نا گۆسی ناوشاخ.

tarnation (târ-nä'shan), interj. & n. = damnation.

tarnish (târ'nish), v.t. (۱) بریقه نههیشتن! بئ پهنه کردن!

شوق مرادن (The damp atmosphere has -ed this metal.)

(۲) لهکه دار کردن! ناو پیس کردن! ناویراندن! پیس کردن!

(to ~ someone's reputation, image, etc.)

v.t. (۱) بریقه نهمان! پهنه چوونهوه! پهنهگ تیچوون یا نهمان.

(۲) لهکه دار بوون! ناویران! ناو پیس بوون! پیس بوون

n. (۱) پهنه چوونهوه! پهنهگ نهمان! بئ بریقهیی! بئ پهنگی.

(۲) لهکه! پهله! خورش! نهنگ.

(۳) پوهیهکی پهنه چوونهوه! پوهیهکی بئ بریقه یا پهنه مردو.

taro (târ'ro), n. (۱) پوهه کینکی گه لا پانی ناوچه گهرمهکانه پهگهکی دهخوئ (۲) پهگی نهم پوههکه.

tar-paper (târ-pä'për), n. کاغذی قیراوی بۆ سهریان گرتن به کار دههینری.

tarpaulin (târ-pö'lin, târ'pö-lin), n. (۱) تریپولین. جانفاسی میو تیههلسواو یا قیر تیههلسواو (که خیر ناو دانادات و شتی پئ دامه پوشرئ)!

مشه ما. (۲) پارچهیهکی نهم جانفاسه.

(۳) پالتو یا شه پقهی مشه ما! مشه ما.

(۴) [Archaic]، دهریاوان.

tarpon (târ'pon), n. ماهیهکی دهریاوی گهرهوی پوهلهکه زیوییه.

tarragon (tar'ä-gon), n. ترخوون

tarriance (tar'i-äns), n. [Archaic], (۱) دواکرتن!

زۆر پئ چوون! باگیر بوون! خۆ خستن به قنگدا.

(۲) مانهوه بۆ ماویهک! مانهوهی سهردهمی.

tarry (tar'i), v.t. (۱) دواکرتن! زۆر پئ چوون! قنگه قنگ کردن! باگیر بوون! زۆر مانهوه. (۲) مانهوه (بهتاییهتی زیاتر لهوهی که بهتاییهتی!)

مانهوه بۆ سهردهمیک. (۳) چاوه پئ کردن.

v.t. [Archaic], چاوه پئ کردن

n. مانهوهیهکی کورت! مانهوهیهکی کم یا سهردهمی

tarry (târ'i), adj. (۱) قیری! قیرین (۲) قیراوی! قیر تیههلسواو.

tarsal (târ's'l), adj. (۱) قوله پینی! تاییهتی به قوله پین.

(۲) هی شانکائی پیلووی چاو.

tarsier (târ'si-ër), n. معیموونیک بچوونکی شهرکه پئ چاو زلو خری کلک دریزه له سهردخت دهوی.

tarsometatarsus (târ'sö-met'ä-târ'säs), n. ئیسقانی لولواقی بالنده.

tarsus (târ'säs), n. (۱) (۱) قوله پین. (پ) ئیسقانهکائی قوله پین.

(ج) شانکائی پیلووی چاو. (۲) (۱) tarsometatarsus.

(ب) دوا جومگه لاقی جانمور.

tart (tärt), adj. (۱) تلت! تلت وتال! مزرا! ترش! تیز.

(۲) توند (ووته!) بئرا! پرده! تیز: (a ~ answer).

tart (tärt), n. کینکینکی بچوونکه ناوهکی مرهباوی تیدایه.

tart (tärt), n. قهجه! نافههتی سووک.

tartan (târ't'n), n. (۱) جوزه قوماشینکی خوری میل میلی چه پوراسته له لوسکو تهنه له بهردهگرئ. (۲) نهخشی نهم قوماشه.

tartan (târ't'n), n. کهشتی بچوونکی یک ستوونیه.

Tartar (târ'tër), n. (۱) تهنه. (۲) [-] ، کهسینکی تویره و تیزو دی. ئه مپازی یه کینکی له خۆ به مپیزتر بوون!

خۆ تروش کردن به نه مپاز بوونی کهسینکی زۆر به مپیز.

tartar (târ'tër), n. (۱) بهلانی شرابی ناو بهرمیل.

(۲) بهلانی زهردی بهردناسای سهرددان.

tartare sauce, سۆسینکه به ماسیهیوه دهخوئ.

tartaric acid, ترشی تهرتهریک.

Tartarus (târ'tä-räs), n. دۆزهخ! جهه نهم.

tartrate (târ'trät), n. خوئی ترشی تهرتهریک.

tartufe, tartuffe (târ-toof'), n. کهسینکی دوپوو.

task (task, täsk), n. (۱) باج.

(۲) کاری پئ سپیردراو! نهکی پئ سپیردراو:

(He gave each worker a ~ to do.)

(۳) کار! فرمان! نیش! نهک.

(۴) کاری گران! نهکی گران.

v.t. (۱) باج لی سندن.

(۲) کار پئ سپاردن! نهک خسته سهرا! نیش به سهردا دان.

(۳) ماندوو کردن! نهک زۆر خسته سهرا! بوون به بار به سهردوه.

take to task, سهردنهشت کردن! لئیر سینهوه! لۆم کردن.

task force, هیزی نهک جیهه چنکردن! دهسته یهکن که نهکی تاییهتی پان دهردئ به سهرا شاند.

Tasmanian (taz-mä'ni-än, taz-män'yän), adj. تاییهتی به "تاسمانیا" و گهلهکی.

n. تاسمانی: کهسینکی تاسمانی (له ئوسترالیا).

Tasmanian devil, گیانداریکی تویره که داره مپ دهخوات.

Tasmanian wolf, گورگی تاسمانی.

task-master (task'mas'tër, täsk'mäs'tër), n. سهراکار (بهتاییهتی هی بهزه برزوونگ!) چاوهشی بهزه بر.

task-work (task'würk', täsk'würk'), n. (۱) فرمان! نهکی پئ سپیردراو! کاری پئ سپیردراو. (۲) نیشی قورس و ناخۆش.

piecwork (۳)

tass (tas, täs), n. (۱) تاس! تاسوولکه. (۲) پئ تاسیک.

tasse (tas), n. Also tasset, پهروی قهلقان.

tassel (tas'sl), n. (۱) گولونگه! گولنگه! گیزو گولنگه! پشور (فست، مشکي و جامانه). (۲) پۆ (وهک هی گوله گهنه شامی).

v.t. (۱) گولونگه کردن! وهک گولونگه لیگ کردن. (۲) به گولونگه پازاندنهوه.

(۳) پۆ لیگ کردنهوه (گوله گهنه شامی).

v.t. پۆ دهکردن (گوله گهنه شامی).

taste (täst), v.t. (۱) تاییکردنهوه به دهست تیهودان.

- گه نه رنگ
tax (taks), *v.t.* (۱) نرخ ههسهنگاندا نرخ لهسره دانان خهمل کردن.
 (۲) باج ئی سهندن باج گرتن باج لهسره دانان.
 (۳) شرک خستنه سهر بار قورس کردن هاندوکردن.
 (The work ~ed his strength.)
 (۴) تاوانبار کردن
n. (۱) باج ۲ شرکی گران باری قورس.
taxable (tak'sə-b'l), *adj.* باجی لهسره.
-taxability (*n.*).
taxation (tak-sā'shən), *n.* (۱) باج سهندن باج گرتن
 باج خستنه سهر (۲) (۱) باج (ب) دهسکوئی باج داهاتی باج.
tax-collector (taks'kə-lek'tēr), *n.* باجگر
tax-deductible (taks'di-duk'tə-b'l), *adj.* باجی لهسره نادری
 باجی ئی ناگرتن لهو پارویه دهردهگرتن که باجی دهسکوئی لهسره دهری.
tax evasion,
tax-exempt (taks'ig-zempt), *adj.* باجی لهسره نییه
 باجی ئی ناگرتن
tax-free (taks'frē), *adj.* باجی لهسره نییه
taxi (tak'si), *n.* "taxicab" (ههروهه)
 (۱) سواری تهکسی بوون به تهکسی چوون بئ گهشت به تهکسی پویشن
 (۲) بهسره رهوید پویشن (فرزکه)
taxicab (tak'si-kab), *n.* تهکسی نوتومبیلی کری
taxidermist (tak'si-dūr'mist), *n.* مومیاکره مومیاکار
taxidermy (tak'si-dūr'mi), *n.* مومیاکردن مومیاکاری
-taxidermal (*adj.*); **taxidermic** (*adj.*).
taxi-meter (tak'si-mē'tēr), *n.* کری زمیری تهکسی نامیرنکه
 لهو تهکسدا کرنکی دهزمیری به پنی دوروی نهو شونیه بوی دهجی.
taxis (tak'sis), *n.* (۱) دهست لهشکر (۲) جوولانهوی گیانهوهر بههوی
 هاندهری دهرهوه (۳) هینانهوه جنی خوی نهندانمیکي لهش به دهست نهک به
 نهشته رگری (قوری)
-taxis (tak'sis), *Also -taxy*, باشگره که همانای: ریکوینکی
 ریکخست (*thermotaxis*).
taxi-stand (tak'si-stand), *n.* وینستگی تهکسی (بئ چاهوپی
 کردنی کریجی)
taxon (tak-son'), *n.* توخم (گیانهوهرناسی): دهسته گیانهوهری
 بهک توخمی
taxonomy (tak-son'ə-mi), *n.* (۱) زانستی هاو پوئل کردن
 بابه تکاری هاو پوئلکاری (۲) هاو پوئل کردنی گیاندرو پوهه.
-taxonomic; taxonomical (*adj.*); **taxonomically** (*adv.*);
taxonomist (*n.*).
taxpayer (taks'pā'ēr), *n.* باجدهر
tax rate, پیژوی باج
tax shelter, هوئی دهسکووت شاردنهوه له لایهن خهلو کوپانیاکانهوه
 بئ باج لهسره نهان.
-taxy (tak'si), = -taxis.
TB, = tuberculosis.
T-bone (tē'bōn'), *n.* پارچه بهک گوشتی گایه ئیسفانیکی تیندا بن
 له شویوی "T" دا (پیشی دهووترن: "T-bone steak")
tbs., tbsp., = tablespoon; tablespoonful.
tea (tē), *n.* (۱) چا (۲) [Chiefly British] ژیمین خواردنی سوکه لهیه
 له پاش بیوهی یا دهوه ئیواردا بریتییه له ورده بابهتی خواردنهوه
 شیرینی و چا ۲. ناهنگی چا.
tea bag, تورده که چای بچورکه دهرخینه ناو کوپ و قورییهوه.
tea ball, (۱) تزیینی بچورکی کانزایی کون کونه چای روشکی تن دهگرتن
 دهرخینه ناو کوپ و قورییهوه (۲) tea bag

- tea-berry** (tē'ber'ī), *n.* (۱) پوومکینکی خشوکی گهله بریقهداری گول
 زمنگولهیییه بهری وک توتربک دهگرتن (۲) بهری نم پوهه.
tea biscuit, پسکیتی چا.
tea cart, = tea wagon.
teach (tēch), *v.t.* فیرکردن وانه ووتنهوه.
v.i. ماموستایهتی کردن وانه ووتنهوه.
teachable (tēch'ə-b'l), *adj.* فیر دهگرتن توانای فیریرونی هیهیه.
-teachability (*n.*).
teacher (tēch'ēr), *n.* ماموستا فیرکارا فیرکهر.
teachers college, teachers' college, دانشگاهی ماموستایان.
teach-in (tēch-in'), *n.* کۆپی فیرکردن: کۆپی که له دانشگاه و زانکۆدا
 دهگرتن به بهشداریرونی ماموستایان و قوتابیان بهتاییهتی بئ باسکردنی
 کاروباری پامیاری و کۆمهلهیییهوه... هتد.
teaching (tēch'ing), *n.* (۱) ماموستایهتی: پیشه ماموستا.
 (۲) (pl.) بیروباره ناموزگاری: (the ~s of the prophets)
tea cozy, کلاو قوری: کلاوینکه دهگرتن بهسره قورییهوه بئ سارد
 نهوونهوهی چاکه (ههروهه "cozy").
teacup (tē'kup), *n.* کوپچی چا.
teacupful (tē'kup-fool'), *n.* پئ کوپچینی چا.
tea dance, سهمای پاش نیوههزی دهرنگ
tea-house (tē'hous'), *n.* چایخانه.
teak (tēk), *n.* (۱) دهرختی ساج: دهرختینی ناوچه گهرمهکانه دهرهکی
 قاوهیی زهرهباوه و سهخته. (۲) تمخته و داری سهختی نم دهرخته
tea-kettle (tē'ket'l), *n.* کتلی.
teak-wood (tēk'wood'), *n.* = teak.
teal (tēl), *n.* (۱) سونه جزیره مراوی بهکی بچورکی پهنگاوه رنگی
 پویرییه. (۲) شینی سوزبار. (ههروهه "teal blue")
team (tēm), *n.* (۱) [Obs.] (b) نهوه: وچه: وچاخ: نهتهوه.
 (ب) [Dial.] پوئل بهچکه مراوی و بران.
 (۲) جووته گا: جووته نهسپ (بئ جووت کردن یا گالیسکه پاکیشان).
 (۳) (a) جووته بارگیر. (ب) بارگیرنک گالیسکهکی.
 (۴) تپ: دهسته: تاخم: کۆمئل.
v.t. (۱) نیله له مل کردن پیکره: جووت بهستن: پیکره بهستن و جووت
 پئ کردن یا گالیسکه پئ پاکیشان. (۲) به گالیسکه پاکیشان یا گواستهوه.
v.i. (۱) جووت کردن: گالیسکه لیخوین.
 (۲) (up ~) ههروهه کردن: بهگرتن: هاوکاری کردن.
teammate (tēm'māt'), *n.* هاوتپ: هاو دهسته.
teamster (tēm'stēr), *n.* (۱) جووتیار: ههروانچی: لیخوپی گالیسکه.
 (۲) شوپیری لوری: لیخوپی لوری.
teamwork (tēm'würk'), *n.* ههروهه: نیشی به کۆمئل.
tea party, نامهنگی چا.
tea-pot (tē'pot'), *n.* قوری: قوری.
tea-poy (tē'poi), *n.* (۱) میزی بچورکی سینیای پازنههروهه.
 (۲) میزی بچورکی چا.
tear (tār), *v.t.* (۱) پاندن: هملدین: داتلیشاندن. (۲) کون تیکردن.
 (۳) بریندار کردن: برین: (The saw tore his skin.)
 (۴) لیک جیاکودنهوه: پارچه پارچه کردن.
 (۵) دوودل بوون: تیندا مان:
 (He was torn between duty and desire.)
 (۶) (~ up; ~ out; ~ away; ~ off) لیکردنهوه: ئی لاپردن: هملکیشان
 پاکیشان: (He tore the plant up by its roots.)
v.i. (۱) دپان: هملکیشان.
 (۲) خیرا پویشن: بهگپ پویشن: به پهله کردن یا جوولانهوه.
n. (۱) دپان: داتلیشان. (۲) دپاوی: تلیش.
 (۳) شیتگری: زرد توریهی: هملچوون.

- (Slang) (٤)، نامه‌نگو زماوندو خوارده‌نومو ی زور.
tear apart, وونچر وونچر کردن؛ شپوچر کردن؛ پارچه پارچه کردن.
tear at, به توند راکیشانان.
tear down, (١) پړوخاندن: (to tear down a building).
 (٢) به‌پرچدانده پوچ کردنه.
tear into, به توندی هیرش بردنه سهر.
tear off, به پله کردن یا نورسین.
tear (têr), n. (١) فرمیسک (٢) (pl.) ، خه‌م و خه‌فت.
v.l. فرمیسک پشتن؛ گریان.
in tears, فرمیسکاوی؛ فرمیسک له چاو؛ به گریانده.
tear bomb, بومبای فرمیسک پړژ.
tear-drop (têr'drop), n. (١) فرمیسک؛ فرمیسک.
 (٢) شتیکی له فرمیسک چوو (خشن).
tearful (têr'fəl), adj. (١) فرمیسکاوی؛ فرمیسک له چاو؛ گریاو.
 (٢) فرمیسک پړژ؛ ناخوښ؛ دلگیر؛ خه‌فتم.
-tearfully (adv.); tearfulness (n.).
tear gas, گازي فرمیسک پړژ.
tear-jerker (têr'jûr kër), n. [Slang], چمژکی خه‌فتم‌درو خه‌فک.
 هینره گریان (فیلمی سینما، تله‌فزیون... هتد).
tearless (têr'lis), adj. (١) بڼ فرمیسک.
 (٢) ناتوانی بگری؛ گریانای نایهت.
tea-room (tê'rōom', tē'room'), n. چایخانه
tea rose, (١) گوله چا گولیکی زمردو په‌میی‌یه بونه‌کی له می چا دکات.
 (٢) په‌میی زمردیاو.
teary (têr'i), adj. (١) فرمیسکاوی؛ گریاو: (~ eyes).
 (٢) له فرمیسک ده‌چن.
tease (tēz), v.l. (١) شیکردنه‌وو پوخت کردن (که‌تان، خوری).
 (٢) تیسکی قوماش بزگردنه‌وو به فلجی تایه‌تی. (٢) قز بزگردنه‌وو.
 (٤) تیز پیوه‌کردن؛ سهر خسته سهر؛ کلک پیوه‌کردن؛ گالته له‌گل کردن.
 (٥) تامی تامی دان.
 (٦) له‌ت کردن شانه‌ی گیاندار بژ تاقیکردنه‌وی به گهریدن.
v.l. تیز پیوه‌کردن؛ سهر خسته سهر؛ گالته له‌گل کردن؛ کلک پیوه‌کردن.
n. (١) تیز؛ تیز پیوه‌کردن؛ کلک پیوه‌کردن؛ گالته.
 (٢) تامی تامی دهر؛ گالته‌باز؛ تیز پیوه‌کهر.
 (٣) نافرته‌ی به مکر و ناز.
teasel (tē'z'l), n. (١) چند خوره پووه‌کیکن له کهرتشی ده‌چن.
 (٢) گولی نهم جوره پووه‌که (که ووشک ده‌بیتوره بژ تیسکی قوماش بزگردنه‌وو به‌گاردنه‌وینرت)؛ (٢) نامیری تیسکی قوماش بزگردنه‌وو.
v.l. تیسکی قوماش بزگردنه‌وو.
teaser (tēz'ēr), n. (١) کلک پیوه‌کهر؛ گالته‌باز؛ تیز پیوه‌کهر؛
 تامی تامی دهر. (٢) کیشمیکمی ناخوښ و پستکهر.
teaspoon (tē'spōon', tē'spoon'), n. (١) کچوچکی چا.
 (٢) teaspoonful.
teaspoonful (tē'spōon-fool', tē'spoon-fool'), adj. پړ.
 کچوچکی چا؛ پړ کچوچکه چایمک.
tea-strainer (tē-strā'nēr), n. چاپالو
teat (tēt), n. گوی مەمک
teatime (tē'tīm'), n. کاتی چا خوارده‌وو (پاش نیوه‌پوی دره‌نگ یا
 ده‌م و نیواره).
tea tray, سینی چا.
tea wagon, میزکی بچکه‌داری بچوکه بژ مملکرتی کهرسه‌ی چا و
 پشکمه‌ش کردن چا به میوان. (هروما "tea cart").
teazel, teazle (tē'z'l), n. & v.l. = teasel.
technetium (tek-nē'shi-əm), n. تیکنیتیم توخمیکی کانزاییه
 (کیمیایه‌ری).

- (١) (pl.) ، لیکولینه‌وی هونره تیکنیکیه‌کان
technic (tek'nik), n. یا کرده‌نی‌یه‌کان. (٢) (pl) ، پنگاو شپوهی تیکنیکی به دورودریژی.
technical (٣)
 (١) می هونهرکاری؛ می تیکنیکی.
technical (tek'ni-k'l), adj. (T~ schools offer courses in welding, engineering, etc.)
 (٢) تایه‌تی به زانستیک یا هونهرکی تایه‌تی: (T~ vocabulary).
 (٣) تیکنیکی: (~ skills).
 (٤) کم؛ ناگرتگ: (a ~ difference).
-technically (adv.).
technicality (tek'ni-kəl'ə-ti), n. (١) تیکنیکتی؛ تیکنیککاری.
 (٢) خالیک ناگرتگ و بچوک له هه‌لسه‌نگاندنی مسه‌له‌یکدا؛
 خالیک میچ‌وپوچ: (He was convicted on a ~).
technical knockout, سهرکورتی بژکسبازنک و دواپی پڼ مینانی
 یاری‌یه‌که له‌بهر بریندار یوونی به‌رام‌بهره‌کی نه‌گهرچی نه‌شدراره به زه‌ویدا.
technician (tek-nish'ən), n. تیکنیککار؛ تیکنیکسان.
technicolor (tek'ni-kul'ēr), n. وینه‌کاری په‌نگاوپه‌نگ
 (فیلمی سینما).
technics (tek'niks), n.pl. (١) لیکولینه‌وی هونره تیکنیکیه‌کان
 یا کرده‌نی‌یه‌کان. (٢) technique.
technique (tek-nēk'), n. (١) شپوهی کار؛ چوینتی کارکردن؛
 هونهری کار؛ تیکنیک. (٢) پله‌ی شاره‌زایی؛ پله‌ی کارامه‌یی.
techno- (tek'nō, tek'nə), پیشگریکه به‌مانای: (١) هونر؛ زانست؛
 کارامه‌یی: (technocracy).
 (٢) تیکنیکی؛ تیکنولجی
technocracy (tek-nok'ra-si), n. تیکنوکراسی؛
 پړیمی تیکنیکسازان؛ فرمانده‌وایی تیکنیککاران و زانایان.
technocrat (tek'nə-krat'), n. تیکنوکرات؛ فرمانده‌ری پړیمی
 تیکنیکسازان؛ تیکنیکسازای خوان.
-technocratic (adj.).
technological (tek'nə-loj'i-k'l), adj. Also technologic,
 تیکنولجی؛ می تیکنولجی.
-technologically (adv.).
technology (tek-nol'ə-ji), n. (١) هونهری پیشه‌سازی؛
 زانستی نهم هونهری پیشه‌سازی؛ لیکولینه‌وی هونهری پیشه‌سازی.
 (ب) زاراره‌ی زانایاریه‌کی یا هونهریک؛ زمانی تیکنولجی.
 (ج) زانایاریه‌کی کرده‌نی‌یه‌کان.
-technologist (n.).
techy, tetchy (tech'i), adj. ته‌نگه جیکلانه؛ توپه‌وتپو؛
 زو و هنجوو.
tectonic (tek-ton'ik), adj. (١) خانوسازی؛ تایه‌تی به خانوسازی؛
 می دیروستکردن. (٢) تایه‌تی به گۆزانی توکی زمین؛ تایه‌تی به هزو
 نه‌نجامی نهم گۆزانه.
tectonics (tek-ton'iks), n.pl. (١) هونهری خانوسازی؛
 خانوسازی؛ هونهری شتی جوان و به‌کله‌ک دیروستکردن (به‌تایه‌تی خانوو).
 (٢) گۆزانی توکی زمین (زمینشناسی)؛ زانستی شپوه و پشکاتنی زمین
 گیای تازه دوراره هه‌لختن بژ کردن به گزره.
ted (ted), v.l. (١) کمسیکه گیای تازه دوراره هه‌لده‌خات بژ
 کردن به گزره. (٢) مکینه‌ی گیای بژوکه‌روه بژ ووشک بوونه‌وی.
teddy (ted'i), n. جلی یه‌ک پارچه‌ی نافرته بریتیی له نه‌تک و ده‌رین.
teddy bear, بووکشوروشی وورچ.
tedious (tē'di-əs, tē'jəs), adj. ووشک و ناخوښ (کار) و مرسکهر؛
 بیزارکهر: (~ work).
-tediously (adv.); tediousness (n.).
tedium (tē'di-əm), n. ووشکی و ناخوښ (کار)؛ بڼ تاه‌تی؛
 تاه‌ت چوون؛ بیزاری.

tee

- tee** (tē), *n.* (۱) تیپى T, t. شتىك كەلە T بىكات.
(۲) تېشان (لە ھەندى يارىدا).
adj. لە T دەكات
to a tee, دەقەدەق بى كەم وزىدا بە تەواى:
(*Thai job would suit you to a tee.*)
tee (tē), *n.* (۱) كۆمەلىك لەم يا خۇلى قوچكەيى تۇپى گۇلى لەسر
دەندەن بۇ لىدانى. (ب) مېخىكى بچوكە لەباتى ئەم كۆمەلەم يا خۇلە
بەكار دەمىنرىت. (۲) جىنى يەكەم لىدانى تۇپى گۇلف.
v.t. & v.i. تۇپى گۇلف خستەن سەر مېخىكى بچوكە بۇ لىدانى.
tee off, (۱) لىدانى تۇپى گۇلف لە سەرەتارە
(۲) [Slang]. دەستپىكىردن.
(*He was teed off because his guests were one hour late.*)
teem (tēm), *v.i.* (۱) مەندالپور زاین
(۲) پېرپون لە جە ھاتن. (*The river is ~ing with fish.*)
teem (tēm), *v.t.* پۇكرەن پىشتن.
v.i. بە خوپ درىن بە خوپ ھاتنەرە خوارەرە.
teen (tēn), *n.* [Archaic or Dia.], (۱) زيار. (۲) تووپەيى.
(۳) خەم خەفەت
-teen (tēn), (thirteen; nineteen). دەرە
teenage (tēn'āj'), *adj.* (~ pregnancy). ھەرزەيى
teenager (tēn'āj'ēr), *n.* ھەرزەكارا كۆپ يا كچى سىانزە تا نۆزە
سالان
teens (tēnz), *n.pl.* ژمارەى سىانزە تا نۆزە: تەمەنى سىانزە تا نۆزە
سالى.
teeny (tē'ni), *adj.* [Colloq.], = tiny.
teepee (tē'pē), *n.* = tepee.
tee shirt, = T-shirt.
teeter (tē'tēr), *v.i.* (۱) لەترەن لارەولار كەردن: بەم لاو بەولادا كەوتن.
(۲) دودولنى كەردن: پاراپاي كەردن.
v.t. لارەولار پىن كەردن: لەرەندەرە بەم لاو بەولادا خستن.
n. لەنجە: لەرەندەرە لەتر: لارەولار كەردن.
teeter-totter (tē'tēr-tot'ēr, tē'tēr-tō'tēr), *n.* = seesaw.
teeth (tēth), *plural of tooth.*
teethe (tēth), *v.i.* ددان دەرھاتن
teetotal (tē-tō'tl'), *adj.* [Colloq.], (۱) تەواى: تەواەت: ھەموو.
(۲) تايبەت بە ھەرگىز مەى نەخواردنەرە.
teetotaler (tē-tō'tl'-ēr, tē-tō'tl'ēr), *n.* Also teetotalist. مەى
نەخوردەرە: ھەرەق نەخۇرا كەسپكە كە ھىچ خواردنەرەيىكى كحولى نەخواتەرە.
teetotalism (tē-tō'tl'-iz'm), *n.* ھەرەق نەخواردنەرە
خواردنەرەى كحولى نەخواردنەرە.
teetotum (tē-tō'təm), *n.* مزراح: خۇرە مزراحىكە لە يارى ماپەختدا
بەكار دەمىنرىت
tegmen (teg'men), *n.* (۱) tegument.
(۲) بەرگ يا پىنستى ناوھەى تۇو
tegument (teg'yoo-mənt), *n.* بەرگى سرووشىنى نەندامى
گياندارىك يا پووەكەك
-tegumental (*adj.*); tegumentary (*adj.*).
te-hee (tē-hē'), *n.* پرمە: دەنگى پىكەمىنى لاقرتن.
v.i. بە لاقرتنو پىكەمىن.
teil (tēl), *n.* Also teil tree, ~ linden.
tele- (tel'ə), پىنشىگرىك بەماناى: (۱) دورىكارا دورا
لە دورەرە كاردەكات (*telegraph*).
(ب) تەلەفونى: بە تەلەفونى كراو: (*telecast*).
telecast (tel'ə-kast', tel'ə-käst'), *v.t. & v.i.* بە تەلەفون

telephone booth

- بۆلۈكرەنەرە.
n. پەخشنامەى تەلەفونى: بەرنامەى تەلەفونى.
telecommunication (tel'ə-kə-mū'nə-kā'shən), *n.* (۱)
(*pl.*) پەيوەندى بىن تەل (بە رادىو تەلەفونى و تەلەگراف) پەيوەندى دورر.
(۲) نامەى بۇ دورر پاگەينراو.
telecourse (tel'ə-kōrs', tel'ə-kōrs'), *n.* كۆرس يا وانەى
بە تەلەفونى ووتراو.
teledu (tel'ə-dōō'), *n.* گياندارىكى بچوكى كۆشتۇرە بۆنىكى
پىسى ئى دەبىتەرە وەك سەگگۇ.
telegenic (tel'ə-jen'ik), *adj.* بۇ پىشاندان لەسر تەلەفونى دەشە:
جوان دەنوتىن لەسر تەلەفونى.
telegram (tel'ə-gram'), *n.* بىروسكە: تەل: تەلسزا
بىروسكەى بىن تەل.
telegraph (tel'ə-graf', tel'ə-gräf'), *n.* (۱) تەلەگراف: نامىزى
نامە ناردن بە بىروسكە. (۲) telegram.
v.t. (۱) نامە ناردن بە بىروسكە.
(۲) بىروسكە بۇ ناردن: بىروسكە بۇ كەردن: تەل بۇ كەردن.
v.i. بىروسكە ناردن: بىروسكە كەردن.
telegrapher (tə-leg'ra-fēr), *n.* تەلچى: بىروسكە نىز.
telegraphic (tel'ə-graf'ik), *adj.* (۱) بىروسكەيى
تايبەت بە بىروسكە. (۲) كورت (ووتە: پەيام): نۇر كورت.
telegraphically (tel'ə-graf'ik-lī), *adv.* (۱) بە بىروسكە
بە تەلسز. (۲) بە كورتى: نۇر بە كورتى.
telegraphist (tə-leg'ra-fist), *n.* = telegrapher.
telegraphy (tə-leg'ra-fi), *n.* بىروسكە ناردن بە كارەبا.
telemeter (tel'ə-mē'tēr), *n.* دورپىو: نامىزى پىوان لە دوررە.
v.t. پىوان و راگەياندى ئەنجامى ئەم پىوان لە دوررە (وەك لە كەشتى
ھەيىيەرە).
-telemetric (*adj.*); telemetrically (*adv.*).
telemetry (tə-lem'ə-trī), *n.* زانستى پىوان و راگەياندى ئەنجامى
ئەم پىوان لە دوررە (وەك لە كەشتى ھەيىيەرە).
telencephalon (tel'en-sel'ə-lon'), *n.* بەشى پىشەرەى مېشك.
teleology (tel'i-ol'ə-jī, tē'li-ol'ə-jī), *n.* (۱) بىروباوېنىكى
فەلسەفەىيە دەلىت: كە ھەموو دياردەيىكى سرووشتى بۇ مەبەستىك بەپىنى
ئەخشەيىكى تايبەت پووەدات ئەك ھەر لە خۇيەرە.
(۲) ئەم مەبەست و ئەخشەيى.
(۳) لىكۆلىنەرەى دياردەى سرووشتى بۇ پالېشتى كەردنى ئەم بىروباوېرە.
-teleological (*adj.*); teleologically (*adv.*); teleologist (*n.*).
teleost (tel'i-ost', tē'li-ost'), *n.* ماسىيەكە كە پەيكەرەكەى
ئىسقاتنى بىت (كە نۇرەيى ماسى دەگىرتەرە).
adj. تايبەت بەم خۇرە ماسىيە.
teleostean (tel'i-os'li-ən), *adj. & n.* = teleost.
telepathic (tel'ə-path'ik), *adj.* دوررە سووسەيى
ھى پەيوەندى بىر لە دوررە.
-telepathically (*adv.*).
telepathy (tə-lep'ə-thī), *n.* بىر خۇندنەرە: پەيوەندى بىرو ھەست
لە دوررە: دىل خەبەرەن: پەيوەندى ئىوان دوو كەسو پاگەياندى بىروبا
لە ئىوانىندا لە پىنگاى ناديارو ھەستى ئاسايى بە دوررە.
-telpathist (*n.*).
telephone (tel'ə-fōn'), *n.* دورپىو: تەلەفون.
v.i. تەلەفون كەردن.
v.t. (۱) تەلەفون بۇ كەردن.
(۲) پەيام پىن گەياندىن بە تەلەفون: بە تەلەفون پىن ووتن.
telephone book, = telephone directory.
telephone booth, تەلەفونى تەلەفونى: ئووزچەكەيە تەلەفونى

telephone directory,	لیفونو دهکړی.
telephone exchange,	پامیری تلهفون (همره ها " telephone book)
telephone pole,	تلهفونگوز (نامی)
telephone receiver,	بگوزی تلهفون 'کونه نام)
telephonic (tel'ə-fon'ik), adj.	دارتلهفون: دارتله. بیستوکی تلهفون. (۱) تلهفونی: تایبعت به تلهفون. (۲) به تلهفون نیردراو
-telephonically (adv.).	
telephony (tə-lef'ə-ni), n.	په پیام ناردن به تلهفون.
telephoto (tel'ə-fō'tō), adj.	(۱) هی وینهگرتنی دوو. (۲) تایبعتی به هاوینهی کامیرای له دوروه وینهگر.
telephotograph (tel'ə-fō'tə-graf', tel'ə-fō'tə-graf'), n.	(۱) وینهبکه به کامیرایک گیرایی که هاوینهی نریک کمرهوی تیدایی. (۲) وینهی به برووسکه نیردراو.
v.l.	(۱) وینهگرتن به کامیرای هاوینه نریک کمرهوه. (۲) وینه ناردن به برووسکه.
telephotography (tel'ə-fə-tog'rə-fi), n.	(۱) وینهگرتنی به کامیرای هاوینه نریک کمرهوه. (۲) وینهو نخسته ناردن به برووسکه.
-telephotographic (adj.).	
teleplay (tel'ə-plā'), n.	شانزنامهی تلهفزیونی.
teleprinter (tel'ə-prin'tēr), n. = teletypewriter.	نامیزرنکه ووتارخوینی سر.
teleprompter (tel'ə-promp'tēr), n.	تلهفزیون ووتارکهی لهبر دهخوینتیهو بن نهوی تماشاگران بیبین.
teleran (tel'ə-ran), n. [television radar air navigation],	پامیری کردنی فزیک به تلهفزیون و رادار.
telescope (tel'ə-skōp), n.	دوربینی ناستیره: تلسکوپ: تلسکوپنی ناستیره.
v.l.	بهیکداچوون (موری تلسکوپ).
v.l.	(۱) بهیکدا کردن (۲) کورت کردنوه. (۳) پهستانهوه: پهستن.
telescopic (tel'ə-skop'ik), adj.	(۱) تلسکوپنی: تایبعتی به دوربینی ناستیره (۲) به تلسکوپ بینراو. (۳) تهبا به تلسکوپ دهبینی. (۴) دوربین (مرو).
	(۵) بهناو یکدا چوو.
-telescopically (adv.).	
telescopy (tə-les'kə-pi), n.	زانستی دوربینی ناستیره.
	دروسکتردن و بهکارهینان زانستی تلسکوپ.
-telescopicist (n.).	
telescope (tel'ə-ster'i-ə-skōp), n.	دوربینی شت بینن.
telethon (tel'ə-thon), n.	به تهناری بهرنامهیکی تلهفزیونی دورودریزه.
teletype (tel'ə-tīp), n.	بؤ پیتاک کردن بؤ پوزیهیکی خیرخوازی.
v.l.	جوزرنکه له " teletypewriter "
v.l.	بهکارهینانی چاپی برووسکمی.
teletypewriter (tel'ə-tīp'rīt'ēr), n.	نام ناردن به چاپی برووسکمی: نام ناردن به تیپنوس برووسکمی.
	چاپی برووسکمی تیپنوس یا نامیزرنکی چاپکردنه برووسکه دهبینی و ورمهگر.
	(همره ها " teleprinter ")
teletypist (tel'ə-tīp'ist), n.	کارگری چاپی برووسکمی.
televise (tel'ə-vīz'), v.l. & v.l.	به تلهفزیون بینن: لهسر تلهفزیون بینن.
-televise (n.).	
televise (tel'ə-vīz'), v.l.	به تلهفزیون بلاوکردهوه.
television (tel'ə-vīz'ən), n.	(۱) تلهفزیون

television set,	(۲) دروسکتردن و بهکارهینانی تلهفزیون.
televisor (tel'ə-vī'zēr), n.	(۳) بهرنامه بلاوکردهوه به تلهفزیون.
	تلهفزیون.
telex (tə-leks'), n.	(۱) نامیزی وهرگرو نیردهوی تلهفزیون. (۲) هموال خوینتیهوهی سر تلهفزیون.
	(۱) تیلنکس: (۱) نامیزی برووسکمی (بهوی چاپی برووسکمی و تلهفونهوه). (ب) نام ناردن به نامیزی برووسکمی.
	(۲) نامه ی به تیلنکس نیردراو: برووسکمی به تیلنکس نیردراو
telfer (tel'fēr), n. & v.t. = telpher.	
telferage (tel'fēr-ij), n. = telpherage.	
telic (tel'ik), adj.	به نامانج.
tell (tel), v.t.	(۱) ژماردن. (۲) گنیرانهوه: (He told a story.)
	(۳) ووتن: بیژان: دهبرین. (T~ the facts. T~ the truth.)
	(۴) بلاوکردهوه.
	(۵) پیشاندان: دهخست. (Her face told her joy.)
	(۶) زانن: پین زانن: جیاکردهوه: (I can ~ the difference.)
	(۷) پیراردان: زانن: (I can't ~ what to do.)
	(۸) پین ووتن: (T~ me the truth.)
	(۹) فرمان پین کردن: پین ووتن: داوالنکردن: (I told him to be here.)
	(۱۰) سوربوون لهسر: (I disagree, I ~ you.)
v.l.	(۱) ژماردن: باسکردن (۲) نیشاندی نهوه بوون: نیشاندان.
	(۳) نهینی درکندن: چاردان: کارتیکردن: گرنگ بوون:
	(In the game of chess every move ~s.)
all told,	به هموو شتیکهوه: به همووی: گشتی.
tell off,	(۱) به دهنگی بهر ژماردن و بی جیاکردهوه.
	(۲) [Colloq.] سهیره نشکرتدن.
tell on,	(۱) ماندووکردن: تین بی برین
	(۲) [Colloq.] چار لیدن: خهبر لیدن.
tellable (tel'ə-b'l), adj.	(۱) دهگنیریتیهوه: دهووتری
	(۲) شایانی ووتنه یا باسه.
teller (tel'ēr), n.	(۱) چیروک بیژ. (۲) ژمیره: (۱) دهنگ ژمیر (هلبژاردن).
	(ب) خزنه داری باتق: پاره وهرگرو بدهری باتق.
telling (tel'ing), adj.	(۱) توند: بهکار: کاریگر (a ~ retort).
	(۲) پپ مانا: شت دهرخس.
tell-tale (tel'tāl'), n.	(۱) قاوخرهوه: نابویه: بهدگو.
	(۲) نیشاندی شتیکی نهینی (۳) نیشانه: (۱) نیشاندی معترسی لهسر هیلن
	ناسن. (ب) کاتریمیزرنکی نوتوماتیکیه بؤ ژمارکردنی کاتی دهست به نیش
	کردن و دهست له نیش هلبگرتنی کارگران.
adj.	(۱) نیشاندهر: دهرخس. (۲) نهینی دهرخس: (a ~ blush).
tellurian (te-loor'i-ən, tel-yoor'i-ən), adj.	سهرزه مینی:
	زه مینی.
n.	(۱) مروقی سهرزه مینی: زه مینی: دانیشقوی سهرزه مین.
	(۲) زه مینی:
telluric (te-loor'ik, tel-yoor'ik), adj.	(۱) زه مینی:
	تایبعتی به سهرزه مین. (۲) " تلوریوم " ی تیدایه: تایبعتی به " تلوریوم "
telluric acid,	ترشی تلوریوم.
telluride (tel'yoo-rid', tel'yoo-rid), n.	تلورید: ناویتهیهکی
	کیمیایی به له تلوریوم و کانزایک پیکریت.
tellurion (te-loor'i-on'), n. Also tellurian,	نامیزرنکه پیشانی
	دهدات چوون خولانهوهی زه مین دهیته هو ی گوزینی شو و پوزو وهرزه کان.
tellurion (te-loor'i-on', tel-yoor'i-on'), n.	تلوریوم:
	توخنکی کیمیایی کانزایی رهنگ زیوی.
tellurous (tel'yoo-ras, tel-yoor'as), adj.	تلوریومی:
	له تلوریوم وهرگرو.
telly (tel'i), n. [Chiefly British Colloquial.] = television.	

telo-

telo- (tel'ə), = tele-

telo- (tel'ə), Also tel-, پېنځگړنکه به مانای: کوتایی: تلو او بېون
دوايې: تلو (telophase).

telophase (tel'ə-fāz'), n. دوا قوابعی دانه شېوونی تاراسته وخځ
پا ده زوویی (گیانه وهرناسی).

telpher (tel'fēr), n. گالیسکه به کی سووکی هملواسراوه به ستر
تلی کاره ماییدا دهرات.

telpherage (tel'fēr-ij), n. بهم جورد گالیسکه به گواستنه وه (همروه ها "telfer").

telson (tel'sən), n. به ستر تلی کاره باره (همروه ها "telferage").
دوا جو مگی گیانداري جو مگی (وهك قرژالو)

Telestar (tel'ə-stär'), n. کوللی نار و گیانداره قاوغداره ناوی به کانی تر.
تلیستار مانگی ده سترکرد (پو ناردي)

temblor (tem-blōr'), n. = earthquake.
به رنانه می تله فزینوی و پیمای تله فزینوی.

temerarious (tem'ə-rār'ī-as), adj. سترکیش: بیناک
هله شه: ترس

temerity (tə-mēr'ə-ti), n. سترکیش: بیناکي: هله شه یی
بی ترسی

temper (tem'pēr), v.t. هینر کردنه وه: خا و کردنه وه:
(to ~ justice with mercy; T~ your criticism with reason.)

(۲) ناودار (پولا: ناودانه وه: زاخا و دانه وه: چاک کردن:
(Steal is ~ed by heating and sudden cooling.;
Clay is ~ed by moistening and kneading.)

(۳) [Rare]. گونجاندن: شیاندن.
(۴) [Archaic]. تیکه لاکردن به پړژي باش

(۵) سازکردن (نامیری موسیقا): چاک کردنی به رزو نرمی ناواز
هینر بوو به وه: نرم بوون: زاخا و درانه وه

temper (tem'pēr), n. (۱) ناوینتی تیکه لاکروا به پی پړژي به کی گونجاو.
(۲) به قو و نرمی یا به رگه گرتنی کانا.

(۳) سرروشت: ستر گرمی و ساردی: باری هه ست و هوش و میشک:
(He has a sweet ~. in a bad ~)

(۴) هینر: له سرخوئی: (to lose one's ~; keep one's ~)
(۵) توره و تروزی: تهنگه جیکلانه یی: زو توره بوون: (She has a ~.)

(۶) شتیکه که ده کرتنه ناوینتی به کی وه بونجاندن.
(۷) [Archaic]. مام نارهندي: میانرووی.

(۸) [Obs]. چوینتی: تاپه خو: (ب) چوینتی لهش.
(۱) جوړنکه له وینه کیشان بریتی به له

tempera (tem'pēr-ə), n. تیکه ل کردنی بویه و ماده ی لینج وه زهر دینتی هینکه.
(۲) بویه وها به کاره یینارو (۳) وینه به که بهم بویه کران.

temperament (tem'prə-mənt), n. (۱) تیکه لاکردنی هاوتایی.
(۲) سرروشت: ستر گرمی و ساردی: باری هه ست و هوش و میشک:

(۳) سرروشتی تاپه به (به تاپه به یی یا خیتی): حولونیتی: هره سبازی:
(Many artists have ~.)

(۴) [Obs]. (۱) ناوهموا. (ب) پله ی گراما.
(۱) تاپه به به

temperamental (tem'prə-mən'tl), adj. سرروشتی مړو: می ستر گرمی و ساردی. (۲) توره و تروزی: سترگرم
تهنگه جیکلانه: شتیته و ژیره: که له شه ق: زووه لچرو: توند.

temperamentally (tem'prə-mən'tl-i), adv. له بروی
سرروشته وه: له بروی سترگرمی و ساردی به وه:

(He is ~ unsuited for leadership.)
(۱) نارهنديتی

temperance (tem'pēr-əns, tem'prəns), n. چله و مړ خو شل نه کردن: میانرووی (له ره قاترو رابواردن): مام نارهنديتی.

temporize

(۲) کم خواریدن و خواریدن وه (به تاپه به یی می). (۳) عمرق نه خواریدن وه.
(۱) مام نارهندي

temperate (tem'pēr-it, tem'prīt), adj. (له خواریدن و خواریدن وه په قاترو): خوگر: دان به خوردا گرا عمرق نه خور:
عمرق کم خور. (۲) هینر: له سرخو. (۳) مام نارهندي.

(۴) مام نارهندي (ناوهموا): نه گرم نه سارد: خوش.
(۱) پله ی

temperature (tem'prə-chēr, tem'pēr-ə-chēr), n. گرمی. (۲) (۱) پله ی گرمی: تاسایی لهش. (ب) تا: پله ی گرمی به رزی لهش
(۳) [Obs]. (۱) مام نارهنديتی (ناوهموا).

(ب) سرروشتی مړو: ستر گرمی و ساردی.
پړژي به رزو نه وه: پله ی گرمی به پی

temperature gradient, به رزو نه وه له تاسی دهریاوه.
(۱) ناودارو (پولا): نهرم: زاخا و دراو:

tempered (tem'pērd), adj. (۱) ناودارو (پولا): نهرم: زاخا و دراو:
(~ steel)

(۲) هینر: قال: مام نارهندي: (~ boldness).
(۳) سرروشتی تاپه به یی: هیه: ستر گرم یا سارده: (He is bad ~.)

(۴) سازکرو (موسیقا).
(۱) گمرداو: باوینار: گیزه لووکی دهریا.

(۲) همراو هریا: ژاوه ژاو: پشینی: بگره و به رده.
(۱) گمرداو:

tempestuous (tem-pes'chōō-əs), adj. له گیزه لووکی دهریا ده چیت. (۲) تاشو موی: توندوتی: شه و شو نراوی.
(a ~ meeting, relationship, etc.)

Templar (tem'plēr), n. (۱) نه ندای "Knight Templar".
(نهم ووشه به ییته). (۲) [t-], پارژنگار یا قوتایی دانشگای یاسا له نه ندن.

(۳) نه ندای پرنکخراوینکی ماسو نپیجه.
(۱) نه خشه: قالب

template (tem'plit), n. Also templet, (۲) (۱) پارچه دارنک یا به رنیکه ده خرتنه ژر نرگه به که وه بون دابه شکردنی
قورسایی. (ب) ده سترگینکی کورت: پارچه دارنکی وهك ده سترک.

temple (tem'p'l), n. (۱) په رستگا: بتخانه. (۲) که نیشته.
(۳) کلینس. (۴) [t-], ملبه ندي کو مله یاسایی به کانی له ندن.

(۵) خانووی به کی جوانو گموره: کو شک: (a ~ of art).
لاچانگ.

temple (tem'p'l), n. نامیری لرگرتنی قوماش به پرنک و پینکی له کاتی
چینیدا به تهن.

templet (tem'plit), n. = template.
tempo (tem'pō), n. (۱) خیرایی ناوازی موسیقا یا گورانی.

(۲) پله ی چالاکی یا خیرایی: خیرایی و هیواشی ژیان:
(the ~ of modern living)

temporal (tem'pēr-əl), adj. (۱) سرده می: کاتی: کورت.
(۲) سرده می: تاپه به بهم جیهانه: ماددی. (۳) نا تایی: دنیایی: جیهانی

(۴) تاپه به به کات نهک جیگه.
(۵) تاپه به به کات (پژمان): کات پیشاندن.

(۱) [pl.], شتی کاتی یا سرده می.
(۲) [pl.], سرمایه یا داهاتی سرده می کلینس.

temporal (tem'pēr-əl), adj. لاچانگی.
temporal bone, لیسقانی لاچانگ.

temporality (tem'pə-rāl'ə-ti), n. (۱) سرده می: کاتی: کاتی.
کورتیتی. (۲) [pl.], سرمایه و داهاتی سرده می کلینس.

(۳) چه ماووی خهک جگه له شه و پیاوایی کلینس.
بون سرده می: کاتی

temporarily (tem'pə-rer'ē-lī), adv. بون ماووی به کی کم یا کورت.
سرده می: کاتی

temporary (tem'pə-rer'ē), adj. (۱) به پی پړژنگار جولانه وه:
ملکه چ کردن بون باری سرده می ژیان: له گه ل پړژنگار گونجان.

(۲) شت به قنگدا خست بون کات برده ستر: درژنه به گفتوگو دزان و بریار

دواخستن بۇ خۇلادان لە شەپرو ئاكوڭكى.

-temporization (n.).

tempt (tempt), v.t.

(۱) تاقىكرىتىدە. (۲) فرىودان: لاسدان.

دان بۇ پۇكرىد: ھەلغىرئوئان. (۳) ئارەزوو جۇلاندن: دل بۇ لىئان.

(۴) مەيل ھەيول: وا ئى ھاتن: والىكرىد.

(۵) خۇدان بە دەم مەترسىيە: پىرگىشى كىردن: خۇ لە قەرى كارى پى.

مەترسى دان

temptation (temp-tā'shən), n.

(۱) فرىودان: لاسدان.

دان بۇ پۇكرىد: ھەلغىرئوئان. (۲) شتى فرىودەر: شتى دۇرئىن يا فرىوئىن.

tempter (temp'tēr), n.

فرىودەر.

the Tempter,

شەيتان.

tempting (temp'tīn), adj.

فرىوئىن: دۇرئىن: ئارەزوو ھەلستىن.

temptress (temp'tris), n.

ئىنى فرىودەر (بۇ جووت بوون).

ten (ten), n.

(۱) دە: ۲: دە كەس يا شتى: كۆمەللىكى دەيى.

(۲) دەمە: دەيەم: دەيەيىن. (۴) دەلۇ: كاغەزى قومارو يارى).

(۵) [Colloq.]: دە دۇلارى: دە دۇلار.

tenable (ten'ə-b'l), adj.

(۱) دەپارلىزى: (سەنگەر، قەل، جىن).

دەتوانى: پارىزگارى بگىرى. (۲) بەجى: (پىروباومى): پىشكىرى دەكرى.

-tenability (n.).

tenace (ten'ās), n.

دو كاغەزى گىرگ ھاتنە دەستى يارىكرىك.

tenacious (ti-nā'shəs), adj. (a ~ grip)

(۱) توند: قايم: بەرنەدەر. (a ~ memory)

(۲) تىز: (پىر): لەيىر نەچومو: (a ~ wood)

(۳) پتەو: سەخت: چې: (wood ~)

(۴) سىزىشاوى: لىنج.

(۵) كۆلەندەر: وازنەيىنەر: نەيى: (~ courage)

-tenaciously (adv.); tenaciousness (n.).

tenacity (ti-nas'ə-ti), n.

(۱) توندى: قايمى: بەيىزى.

(۲) پتەو: سەختى: چېرى. (۳) كۆل نەدان: وازنەيىنەر.

tenaculum (ti-nak'yoo-ləm), n.

قولايى نەشتەرگەرى.

tenancy (ten'an-si), n.

(۱) بە كرى: كرىن: كرى گرتەيى.

(۲) خانو: يا زەوى بە كرى گىراو: خانو يا زەوى كرى گرتە.

(۳) ماو: نەم بە كرى گرتە.

(۴) خانو: يا زەوى بە دەستەو: بوون بە خاوەننىيى بىن يا بە كرىچىتى.

tenant (ten'ənt), n.

(۱) كرىچى: كرى گرتە.

(۲) قىدا: دانىشتو: نىشتەنى.

(۳) كەسكىگە خانو: يا زەوى بە دەستەو: بىن بە خاوەننىيى بىن يا بە كرىچىتى.

v.t. بە كرى: كرىن: قىدا: دانىشتن (خانو).

tenantable (ten'ənt-ə-b'l), adj.

بە كرى: دەكرى.

بۇ بە كرىدان دەشيت.

tenant farmer, كىشتكارى كرى گرتە: وەزىرلىك زەوى بە پارە بە كرى.

بگىرى يا بەشيك لە بەرھەمى زەوىيەكە بداتە خاوەنكە.

tenantry (ten'ənt-ri), n.

(۱) كرىچىيان: كرى گرتەيان.

(۲) كرىچىتى: كرى گرتەيى.

ten-cent store, = five-and-ten-cent store.

tench (tench), n.

ماسىيەكى بوبارى نەورپايىيە.

Ten commandments, دە فرمانەكە (كە خۇدا ئاردى بۇ جوولەكە

بە موسادا بەيىنى ئىنجىل).

tend (tend), v.t.

چاودىرى كىردن: سەرەكارى كىردن: خەرىك بوون:

(A shepherd ~s sheep.; They ~ the store.; to ~ a child)

v.t. [Colloq.],

سەرئىچ پىدان.

tend on,

بەردەستى كىردن: خەزمەت كىردن.

tend (tend), v.t.

(۱) چوون سەرەو: پۇششتن بۇ:

(The road ~s south.)

(۲) بەرمو: ئامانچىكى تاييەتى چوون: ئىنجامى تاييەتى بوون:

(War ~s to defeat its purposes.)

(۲) بە لايەكدا داتاشىن: مەيلىكى تاييەتى ھەبوون:

(He ~s to exaggerate. She ~s towards selfishness.)

tendance (ten'dəns), n.

(۱) سەرپەرشتى: چاودىرى.

(Obs.], بەردەستان: خەزمەتكاران.

tendancy (ten'dən-si), n.

(۱) بە لايەكدا داتاشىن: لايەنگرى: مەيل.

ھەزى زىگماكى: ئارەزووى سىرووشتى:

(He has a ~ to repeat himself.)

(۲) مەبەست: ئامانچ.

tendentious (ten-den'shəs), adj. Also tendencious,

پىشكىرىكە ھەلئوشتىكى تاييەتى: بانگ بۇ ھەلئەر: (~ writings)

tender (ten'dēr), adj.

(۱) ناسك (خواردەمەنى): نەرم: گول بە دەم.

(۲) ناسك: لاوا: بەرگە نەكر: بىن ھىز.

(۳) كانوكرچ (تەمەن): ھەرزە: نەدان: نەگەيىو: (the ~ years)

(۴) كان: (~ colors)

(۵) ناسك: پىئويست بە ووردى و وورپايى دەكات: (u ~ question)

(۶) نەرم: ناسك: سووك: (u ~ touch)

(۷) پووخۇش: خۇشەويستەن: ھى خۇشەويستى: (a ~ smile)

(۸) بەتەنگەرەھاتو.

(۹) پەزىل: دەست قوچا: بەرچاوتەنگ.

(۱۰) زوو ئازارى دەيى: ناسك (پىرىنى تازە): (~ skin)

(۱۱) ھەست ناسك. (۱۲) دل نەرم: بە بەزەيى.

v.t. (۱) ناسك كىردن: نەرم كىردن

(۲) [Archaic], بە ناسكى لەكەل جۇلانەو.

-tenderly (adv.); tenderness (n.).

tender (ten'dēr), v.t.

(۱) پىشكىش كىردن (بۇ دانەمەي قەزىك يا

چاكەيەك يا نەركىكى سەرشان): (۲) پىشكىش كىردن (بۇ پەسەندىكرىد): دان:

(He ~ed his resignation.)

n. (۱) پىشكىشى پارە يا شتى (بۇ قەزى يا چاكە دانەو).

(۲) پىشكىشى پەسى (ئۇ خواستى, قۇتتەرات): تىندەر:

(She accepted his ~ of marriage.)

tender (ten'dēr), n.

(۱) سەرپەرشت: چاودىر: سەرپەرشتار.

(۲) كەشتىيەكى بچووكە شتومەك دەگەيىن بە كەشتىيەكى گەرە

(۳) بەلەمى گواستەو: لە ئىوان كەشتىيەكى كەنارى دەريادا.

(۴) فارگوئى خەلووزو ئاوى شەمەندەفەر.

tenderfoot (ten'dēr-foot'), n.

(۱) كەسكى تازە ھاتو بۇ

ئاوچەپەك (بەتاييەتى ئاوپەي تازە ئاودەنكارو): شەلە شارى.

(۲) تازەكار: نەشارە: نەكار. (۳) نەدامى تازەي دىيدەوا.

-tenderfooted (adj.).

tenderhearted (ten'dēr-här'tid), adj.

دل نەرم: بە بەزەيى:

بەرەھەم.

-tenderheartedly (adv.); tenderheartedness (n.).

tenderize (ten'dēr-iz'), v.t.

گۆشت ناسك كىردن (بە داودەرمانى

تاييەتى پىش لىئانى).

tenderizer (ten'dēr-iz'er), n.

داودەرمانى گۆشت ناسكەر

(دەكرى بە گۆشتەو پىش لىئانى). (ھەرەھا "meat tenderizer")

tenderloin (ten'dēr-loin'), n.

(۱) گۆشتى پىشتەمەزە.

(۲) [T-] (۱) گەرەگىكى شارى "نيويوك" ە, زوو بە خراپەكارى داوئىن

پىسى و بەرتىل خواردن... ھتد ناسراپو.

(ب) گەرەكى قەجەخانە بەد رەووشتى و خراپەكارى.

tender-minded (ten'dēr-mīn'did), adj.

خۇشپىن: خەيال پلو:

خراپە نەيىن.

tendinous (ten'di-nəs), adj.

(۱) ئىيى: ماسولكە ئىيى.

(۲) لە ماسولكە ئىيىكەتو: ماسولكەيى: (a ~ tissue)

tendon (ten'dən), n.

ئىي (توتىكارى): ماسولكە ئىي.

tendrill (ten'dril), n.

تەزىي پىدەلگەران (پوھەكناسى).

tenebrific

tenebrific (ten'ə-brif'ik), *adj.*

(۱) تاریکگر

(۲) تاریک؛ ناخوش؛ دل تنگگر

tenebrous (ten'ə-brəs), *adj.*

تاریک؛ تاریک و تیره؛ دل تنگگر؛ ناخوش.

tenement (ten'ə-mənt), *n.*

(۱) خانو یا زمری کرئ.

(۲) ماڻ؛ خانو؛ نشینگه. (۳) ژوری کرئ؛ چاند ژورنکی کرئ پیکوه.

tenement house (ten'ə-mənt haʊs), *n.*

(۱) [Poetic]، نشینگه؛ جنی ژبان.

-tenemental; tenementary (*adj.*).

tenement house, خانوویکی زلی بمش بمشی کرئیه بهتابیهتی

له گهرهکنیکی همژاری شارد.

tenesmus (ti-nez'məs, ti-nes'məs), *n.*

میز یا گوو زور هاتن

بهلام بز نکران (هم نهخوشییه له "میزگیران" جیایه).

tenet (ten'it, tē'nit), *n.*

پنیاژ؛ پنبازگه؛ پروا (بهتابیهتی می

دهستهبکی ثابتي، فلسفه، یا پامیاری).

tenfold (ten'föld), *adj.*

(۱) ده بهشی؛ ده بهش؛ ده پارچییی

(۲) ده نهونده.

adv.

ten-gallon hat,

خوړه تپلهبکی قعراغ پانی کابویمهکانه

tenia (tē'ni-a), *n.* = taenia.

teniasis (ti-ni'ə-sis), *n.* = taeniasis.

tennis (ten'is), *n.*

تس؛ یاری تنس

tennis court,

یاریگی تنس

tennis shoe,

پنلوی تنس.

tenon (ten'an), *n.*

رمانه (دارتاشی).

v.t. & v.i.

(۱) به رمانه لیکدان. (۲) زمانه بز کردن.

tenor (ten'ər), *n.*

(۱) پنباز؛ پیرو.

(the even ~ of his life)

(۲) مانای گشتی؛ مهبست: (the ~ of his speech).

(۳) سرووشی گشتی. (۴) وینهی دهقادوق (بهلگهی یاسایی).

(۵) بهزترین دهنگی پیوا له گورانی ووتندا

(۶) شو بهشهی بهم دهنگه بهرزه دهووتری (گورانی، نویهرا).

(۷) گورانی بیژنک یا نامیرنکی وها دهنگ بهز.

adj.

دهنگ بهز (گورانی بیژ، نامیری موسیقا)

tenpence (ten'pens), *n.*

ده پهنس؛ ده پهنسی.

tenpenny (ten'peni), *n.*

(۱) ده پهنسی؛ ده پهنس دههینن.

(۲) بزماري سن گری یا نینجی.

tenpenny nail,

بزماري درژی سنی گری یا نینجی.

tenpins (ten'pinz), *n.pl.*

(۱) یارییکه له "بۆلینگ" دهچن.

(۲) نیشانیگه له شووشهی مل بارک دهچن له یارییهدا نیشانی تی بهگړیتوره.

tenrec (ten'rek), *n.*

گیاندارنکی شیردهری جروچانهومرخوره.

tense (tens), *adj.*

(۱) جپراو؛ جپریو؛ تور؛ کرژ؛ توند.

(۲) دهمار کرژ؛ کرژ؛ فالوژ؛ فالوژا.

v.t. & v.i.

(۱) جپرانده؛ جپران (۲) دهمار کرژبوون؛ کرژبوون؛ فالوژان.

tense (tens), *n.*

کات (پنزمان)؛ کاتی کردار (پنزمان)

tensile (ten'sə-b'l), *adj.*

دهکشینت؛ دهکشینریت.

-tensibility (*n.*); **tensibly** (*adv.*).

tensile (ten's'l, ten'sil), *adj.*

(۱) تابیهتی به کرژ، توندی. یا

جبران (۲) tensible.

-tensility (*n.*).

tensile strength,

بهرههستی جبران.

tensimeter (ten-sim'ə-tēr), *n.*

پیوهری پالهپستوی هلم یا گان.

(هروها "manometer")

tensiometer (ten'si-om'ə-tēr), *n.*

پیوهری جپراوی یا توندی.

tension (ten'shan), *n.*

(۱) کرژ؛ توندی؛ جبران

(۲) دهمارکرژ؛ کرژ؛ دهمارگری

tent-maker

(۲) ناکوکی (نیوان موژه یا وولاتان)؛ ناخوشی:

(T~ is rising between the two countries.)

(۴) نامیری توندکردهوه یا جپراندن (دهزوی مهکینهی جل دورین).

(۵) پالهپستوی کارمیا؛ پمستانی کارمیا.

(۶) هیزی هلم یا گان. (۷) هیزی جبران، توندکردهوه، یا پاکیشان

tensity (ten'sə-ti), *n.*

کرژ؛ توندی؛ دهمارکرژ.

tensive (ten'siv), *adj.*

کرژکر؛ کرژکر؛ توندکردهوه؛ دهمار کرژکر.

tensor (ten'sēr, ten'sōr), *n.*

ماسولکهی کرژکر؛ ماسولکهییکه که

نندامینکی لهش کرژ یا تورث دهکات.

ten-strike (ten'strik), *n.*

(۱) لیندانیکی زور باش که هر ده

نیشانهکه بخت له یاری "tenpins" دا.

(۲) [Colloq.]، کارنکی زور سرکهووتو.

tent (tent), *n.*

(۱) چادر؛ دموار؛ خپوته.

(۲) چادری نؤکسچن؛ چهرتیکه بهسر جینگهی نهخوشیکره که نؤکسچینی

دهدریتن.

v.t.

چادر ههلان؛ له دمواردا ژبان؛ خپوته ههلان.

v.t. [Rare], له چادردا ههلاندهوه؛ چن کردهوه له دمواردا؛ له چادردا دانان.

tent (tent), *n.*

توپهوانیهکی سارغی یا لؤکپه دهخرتیه برینیکوه بز

کردهوه.

tent (tent), **v.t. [Scot.]**, گوئی پاکرتن؛ سرنج پندان؛ ووریا بوون.

(۲) خزمته کردن؛ بهردهستی کردن.

tentacle (ten'tə-k'l), *n.*

(۱) شاخی هستنداری گیانداري بن بریره

(که بز هست کردن و گرتن و خپ پتوه نووساندن ... هتد بهکاری دههینن).

(۲) تووکی هستنداره به گلهای پوهکی چانهومرخورهوه.

(۳) نندامي گرتن و هستکردن.

-tentacular (*adj.*).

(۱) سرجمی چادر یا دموار؛ چادر بهگشتی.

(۲) همور نی چادرانهی نامادهو لهبردهستدان بز بهکارهینان.

(۳) کمرهسی چادرو چادر ههلان.

tentative (ten'tə-tiv), *adj.*

(۱) سردهمی؛ مرجی؛ کاتی؛

بز تاقیکردهوه؛ نهپراوهتوره به تمواوی؛ نیستا دانراوه یا کراوه بهلام دهنگ له

دوایدا بگوئی:

(a ~ schedule, appointment, meeting, plan, etc.)

(۲) دودن؛ پارا؛ نادانیا: (a ~ smile).

tentatively (ten'tə-tiv'li), *adv.*

به سردهمی؛ به نهپراوهمی؛

بهین دلنایی:

(We've agreed ~ to meet with them next week.)

tent caterpillar, خوړه تپلهمیرانکی زیاندهخشه به کزمنل دهژین له

تمونی وک چادردا بهسر درهختوره.

tented (ten'tid), *adj.*

(۱) به چادر داپوشراو؛ چادر تیدا ههلراو؛

(a ~ shoreline)

(۲) چادرنشین؛ له چادردا ژبا.

(۳) چادری؛ له چادر یا دموار دهچن.

tenter (ten'tēr), *n.*

(۱) چوارچپوهیکه کالای تمراوی لهسر

پادهکشیر پاش دروستکردن بز لوهی نهچپتوره یک.

tenterhook (ten'tēr-hook), *n.*

پاکیشانای کال لهسر چوارچپوهیکه وها.

tenterhook (ten'tēr-hook), *n.*

قولاپی قوماشی تازه پن پاکیرا و.

پاکیشراو لهسر چوارچپوه.

on tenterhooks,

له دلپراوگندا بوون؛ له بلهخورتیدا بوون؛

له مراقو دللمرئیدا بوون.

tenth (tenth), *adj.*

(۱) دهیم؛ دههم؛ دهیمین. (۲) هی دهیم؛ دهیمکی.

n.

(۱) دهیم؛ دههم؛ دهیمین. (۲) دهیمک.

tenth-rate (tenth-rāt'), *adj.*

پلهی دهیم؛ گنگ؛ زور خراپ.

tent-maker (tent'māk'ēr), *n.*

چادرچی؛ دموارکر.

tent-stitch

tent-stitch (tent'stich), *n.* تهنقی کوری لابه (نهقشکاری).
tenuis (ten'ū-is), *n.* تینیکی بن دهنکه که له کاتی پرتاندیدا هوما
 هاوچو ناکات له دهمدا ره: *k, t, p* (دهنگناسی).
tenuity (ten-ū'ə-ti, ti-nōō'ə-ti), *n.* (۱) باریکی: تهنکی.
 (ب) ناسکی (ج) ناپتهوی. (د) کهمی.
 (۲) بن غیرهتی: بوودهلهیی: بن زهبری
tenuous (ten'ū-əs), *adj.* (۱) ناسک: تهنک: باریک:
 (the ~ web of a spider)

(۲) تهنک: سووک (The air at great attitudes is ~).

(۳) (a ~ argument) هچ ریوچ: لوان:

(b) شلوق: ناپتم (a ~ relationship).

tenure (ten'yēr), *n.* (۱) خاوهښتی: تاو په دهستهوه بوون.
 (۲) مافی خاوهښتی: مافی هه بوون.
 (۳) ماری خاوهښتی: ماری په دهستهوه بوون: ماری مانوره لسمر کار:
 (The ~ of office of an American president is four years.)
 (۴) مارجی خاوهښتی: مارجی په دهستهوه بوون.
 (۵) جیگریوون لسمر کار (پماتیته ماموستای زانگن):
 چسپانی ماموستا لسمر کار

(Some of our professors have ~ and some don't.)

-tenurial (*adj.*).

teocalli (tē'ə-kal'li, tā'ə-kāl'yī), *n.* پهرستگاهی مکیکی یا
 نه مریکای لاتیدی به تهرقهسری ته پونکاهی کی قوچکه بی پهره.
teosinte (tē'ə-sin'ti), *n.* گیاهی به رزی مکیکی به له توخی
 گهنه شمری بو نالیک به کارده مینری.

teepee (tē'pē), *n.* Also teepee, چادری قوچکه کی له پښت
 دروستکاری هیندی به نه مریکایی به کانه.

tepefy (tep'ə-fī), *v.t.* شله تین کردن
v.l. شله تین بوون
tepid (tep'id), *adj.* (۱) شله تین

(۲) سارده: ناپه دل: کم: بن پهروش: (a ~ interest).

-tepidity (*n.*); tepidness (*n.*); tepidly (*adv.*).

tequila (ti-kē'lā), *n.* تهنکیله: (۱) رووه کینکی مکیکی به.
 (ب) خوارده نهوه کی مستکهره له قندی شم پورمه دروست لمرکی.

ter- (ter), پښتگرته به مانای: سن: سنیه: سن: نهوه نه:
 (tercentenary)

teraphim (ter'ə-fim), *n.pl.* بته بچورکه کانی نه تهره سامی به کانی
 کونه (که به خود داده نران).

terato- (ter'ə-tō, ter'ə-tə), پښتگرته به مانای: دهعیا:
 سهیرو ماسرین: (teratology).

teratoid (ter'ə-toid), *adj.* دهعیا بی: له دهعیا دهچن.
teratology (ter'ə-tol'ə-jī), *n.* لیکولینهوه کی گیانداری شیره
 تینکچوری له دهعیا چور.

-teratological (*adj.*).

teratoma (ter'ə-tō'mə), *n.* ناوساوی یا برینیکه له شانه کی
 جوداوجو بیکهاتووه.

terbium (tūrbī-əm), *n.* تربیوم: توخنکی کانزایی کیمیاگری به به.

tercel (tūrs'l), *n.* باز (نیره)

tercentenary (tēr-sen'tə-ner'i), *n.* (۱) سن سده سال.
 (۲) یادی سن سده ساله: شاهنگی یادی سن سده ساله.

adj. (۱) سن سده سال: ناپه تی به سن سده سال.
 (۲) هی یادی سن سده ساله.

tercentennial, *n. & adj.* ~ tercentenary.

tercet (tūrsit, tēr-set'), *n.* (۱) سن خشته کی: برگی سن دیری.
 هژناره (۲) سن ناوازی موسیقاه که له ماری دوو ناوازا لی بدین.
 (هرمه "triolet")

terminal

terebinth (ter'ə-binth), *n.* داره بن: دارقه زوان.
terebinthine (ter'ə-bin'thin), *adj.* Also terebinthic, -(۱)
 داره بنی: دارقه زوانی: (۲) تهریه نقتینی: له مادده کی "تهریه نقتین" دهچن:
 تاییه تی به "تهریه نقتین"

teredo (te-rē'dō), *n.* shipworm.
 لوله کی وهر دوسر تیزو ساف.
terete (tə-rēt', ter'ēt), *adj.* تاییه تی به پشت
tergal (tūr'g'l), *adj.* (۱) هملگرانهوه (له نایو و
tergiversate (tūr'ji-vēr-sāt'), *v.i.* بیرو باوه و حیزب: دهسته بردار بوون: واژه نمان.
 (۲) نایو و نایو کردن:
 قسه نمان به دهسته موه: دوزیانی کردن.

-tergiversation (*n.*).

tergum (tūr'gəm), *n.* پشت (گیانه ورناسی).
term (tūrm), *n.* (۱) (a) ماره: ماری کی تاییه تی: وهر: کهژ.
 (ب) ماری لسمر کار مانوره: (a six-year ~ as senator)
 (ج) وهری قوتاخانه یا دادگا: (the spring ~ at school).
 (۲) (a) کاتی دهسپنکردن یا دوا کی هانتی ماری به.
 (ب) پوژی دانوه: دوا کات (قرزدانهوه).
 (ج) کوتایی سکری اساسی: دوا کی پایان: (to carry a foetus to ~).
 (۳) (pl.) مارج (پنکوتن: پهیمان: نالو ویر... هتد):
 (the ~s of a treaty; to get a contract on easy ~s)

(۴) (pl.) (a) په یوهندی دولا کی یا بهرامبه.
 (ب) په یوهندی هاوتایی
 (۵) زاراهه: زاراهه کی تاییه تی به پشته کی:

(a scientific ~; a medical ~)

(۶) (pl.) ووتی به کاره نزار به زاراهه کی تاییه تی:
 (He spoke of her in derogatory ~s.)

(۷) [Archaic or Rare] سنوره: نهوپر.
 (۸) (pl.) [Obs.] بار: هملومرچ.
 (۹) (a) ماری گرتن یا به ستنی دادگا.
 (ب) ماری به دهسته موه بوونی خانو یا زهوی وزار.
 (ج) شم خانو یا زهوی وزاره. (d) ماری قمرزدانهوه.
 (۱۰) تایی تهرانووی دوو بیرو هاوپه یوهندی (ژیریژی).
 (۱۱) (a) تایی گهرت (بیرکاری). (ب) تاکی زنجیره. (ج) تایی جهری

v.i. پښ ووتن: وا پښ ووتن: ناوانان.
 be on bad terms with, ناگوک بوون: نارنک بوون له گهن.
 be on good terms with, کوک بوون: پښ بوون له گهن.
 bring to terms, به ژور پای کردن: به ژور پښ کردن.
 come to terms, پښ کوون.
 in terms of, له پووی: له لاین:

(He thinks of everything in terms of money.)

make terms, پښ کوون.
termagant (tūr'mə-gənt), *n.* = shrew.
adj. شه پهنکیز: بن حیا: زمان پیس: تووره وقرچ.

-termagancy (*n.*).

term day, پوژی دانوه (قهرن).
termmer (tūr'mēr), *n.* (۱) شو کسه کی ماری به دهاته سمر له شو نینکا:
 به تاییه تی له به ندریخانه: به ندریخانه بؤ شو نه ده جار: (a third- ~)
 (۲) [Obs.] termor.

terminable (tūr'mi-nə-b'l), *adj.* (۱) کوتایی پښ دیت:
 دهوتانی دوا کی پښ بپنری: (۲) کوتایی دیت پاش ماری به کی تاییه تی
 (قوتنمات).

-terminability (*n.*).

terminal (tūr'mə-n'l), *adj.* (۱) دوا: هی دوا کی هره دوا.
 (۲) وهری: وهرانه: (a ~ examination).
 (۳) هی دوا نینتگی شه نه دهفر.

terminal leave

- (1) سەرلەپ: سەرلەپ: (a ~ leaflet).
 (5) كوشىدە: بىن دەرمال: بىن چارە: دوايى پىن ھىن:
 (a ~ disease; ~ cancer)
 n.
 1) سىرا: جەمسىر: لا: دوايى: پايان: كۇتايى.
 (2) ئىستىگى كۇتايى سەرەتا (شەمەندەقەر، پاس، قىزىكە): دوا ئىستىگە:
 ئىستىگى ئەم سەرە ئەرەسەر
 -terminally (adv.).
 terminal leave, دوا ووجانى ئەفسەر يا سەرباز پىش ئىستى
 terminate (tūr'mā-nāt'), v.t. كۇتايى پىن ھىنان: دوايى پىن ھىنان:
 بىرىنە (to ~ a contract, relationship, an agreement, etc.).
 دوايى پىن ھىنان: كۇتايى پىن ھىنان:
 v.t.
 termination (tūr'mā-nā'shən), n. (1) كۇتايى پىن ھىنان:
 كۇتايى ھاتى: دوايى ھاتى: بىرىنە. (2) دوايى: كۇتايى: پايان.
 (3) پاشىبەندە: دوا دەنگ يا بىرگى ورشە. (ھەرەھا "suffix").
 -terminational (adj.). (1) ئەسھام
 terminative (tūr'mā-nā'tiv), adj. كۇتايى پىن ھىن:
 دوايى پىن ھىن
 n. = suffix.
 terminator (tūr'mā-nā'tēr), n. (1) كۇتايى پىن ھىن (مىزۇ، شت):
 دوايى پىن ھىن: قۇتقۇر. (2) ھىلى نىوان بەشى بىرۈنەك و تارىكى مانگ و
 ئەستىردى گىرۈك
 terminology (tūr'mā-nol'ō-jī), n. (1) زارۋە: زارۋە: پىشەيكى.
 تاسەنى (2) زانستى ئەم جۇرە زارۋە: لىكۇنىنەمى ئەم جۇرە زارۋە.
 -terminological (adj.).
 term insurance, بىمى سەردەمى (دۆى زىان و مەرد)
 term paper, لىكۇنىنەمى وەزى (كە قۇتابى زانگۇ دەينورس):
 باسەمى وەزى.
 terminus (tūr'mā-nas), n. (1) [Rare] سىنور.
 (2) بەرد يا نىشانى سىنور: سىنور نىشانەكەر
 (3) [L.] خۇداي سىنور و نىشانە (ئەفسانەي رۇمان).
 territorial (1) ئىستىگى ئەم سەرە ئەرەسەر (شەمەندەقەر، پاس، قىزىكە):
 دوا ئىستىگە:
 كۇتايى پىگە (5) [Chiefly British]. شارى ئىستىگى ئەم سەرە ئەرەسەر.
 termite (tūr'mīt), n. مۇرانەي دارو تەختە: مۇرپانە.
 termless (tūr'm'lis), adj. (1) بىن پايان: بىن سىنور (2) بىن مەرج
 termor (tūr'mēr), n. كەسىگە كە خانوۋەرىيەكى بە دەستەمە بىن بۇ
 مەرەكە يا ھەتا دەمەن.
 tern (tūrn), n. " gull " پەرەسلىگە دەريا: بالندەيكى دەريايىچە لە
 دەچىن
 tern (tūrn), n. (1) پىناقۇيەكە بە سىن رۇمارە برايتەو
 (2) ئەم سىن رۇمارە (3) بەلەمى سىن ستونى.
 ternary (tūr'nēr-i), adj. (1) سىيانە: سىيانە: لە سىن بەش پىنگەتو.
 (2) سىيەم: سىيەم. (3) لە سىن توخم پىنگەتو (كىمىگەرى).
 (4) ھى داپىشتەي لە سىن كانزا پىنگەتو. (5) ژىرەگەي سىيە (بىرگارى).
 n. [Rare].
 ternate (tūr'nāt), adj. (1) سىيانە: سىيانە: سىن: كۇمەلى سىيى.
 (2) سىن سى: سىن سىن پىزىگرا. (3) سىيانە (گە)
 terneplate (tūrn'plāt'), n. پەردى ناسىن يا پۇلەي داپۇشراو بە
 داپىشتەي تەنەكەو قۇپۇشۇم
 terpsichorean (tūrp'si-kə-rē'an), adj. سەمايى:
 تايەمەنى بە سەما.
 n. سەماكەر.
 terra alba, خاكە سىيى: گەج.
 terra (ter'ā), n. [L.], خاك. زەمىن
 terrace (ter'is), n. (1) تەلەن: تەلەن: يەلەي زەمى:

terrify

- لىزىگەي پەلەمگرا. (2) ھەيوان. (3) سەربازى تەخت.
 (4) پىزە خانوۋى تەختەك لە شەقامەكە بەزىتەر.
 (5) شەقامى بەردەمى پىزە خانوۋىيەكى ۋەھا بەزى.
 (6) باخچەي دىزىگۇلەي ئامۇپاستى شەقامەكە.
 v.t. تەلەن كەرن: يەلەي كەرن (زەمى لىزۇ، چىمەن، قەدىال).
 terra-cotta (ter'ā-kot'ā), adj. (1) قاۋەيى سۇرپا.
 (2) ھى قۇپى " terra cotta " (ۋوشەي داماۋو بىيىنە).
 terra cotta, (1) قۇپىيى قاۋەيى سۇرپاۋە گىلەنى ئى دروست دەكەن.
 (2) گىلەنى بەم قۇپە دروستكرا. (3) قاۋەيى سۇرپا.
 terra firma, ۋوشكانى: زەمىن.
 terrain (tə-rān', te-rān', ter'ān), n. (1) زەمى: پەلە زەمى.
 (2) زەمىن (لەپۇرى بەزى و زەمىيە): بەزى و زەمى: جۇرى زەمىن
 (3) ئاۋچە: ھەرنە: ئاۋچەيەكى جۇگرافى. (4) terrane
 terra incognita (ter'ā in-kog'ni-tə), (1) زەمىنى ئەنۇزراۋە:
 زەمىنى ئەنۇزراۋ. (2) پىشتەي زانستى ئەنۇزراۋ يا ئەنۇزراۋە.
 terramycin (ter'ā-mī'sin), n. ترامايسىن: جۇرە دەرمانىكە.
 terrane (tə-rān', te-rān', ter'ān), n. (1) پىزە بەردى ھاۋچەش
 (زەمىنناسى). (2) ئاۋچەي پەلە بەردىكى تايپەي يا چەند بەردىكى ھاۋچەش.
 terrapin (ter'ā-pin), n. (1) رەقە: كىسەلى زەلگرا:
 كىسەلى ئاۋ شەرنار. (2) گۇشتى ئەم كىسەلە.
 terraqueous (ter-ā'kwī-ōs), adj. ۋوشكانى ئاۋ:
 لە ۋوشكانى و لە ئاۋ پىنگەتو (ۋەك سەرزەمىن).
 terrarium (te-rār'i-əm), n. (1) زەمىيەكى دەمرەگىراۋ گىاندەرى
 بچوۋكى تىدا بەخىۋەدەكەن (ۋەك كىسەل و قۇرى... ھەتە).
 (2) دەفرى پوۋەكى بچوۋك تىدا بەخىۋەدەكەن.
 terrazzo (ter-rāt'sō), n. زەمىنەي پارچە مەمەرى بچوۋك چىمەنتۇ.
 terrene (te-rēn', ter'ēn), adj. (1) سەرزەمىنى: زەمىنى.
 (2) جىھانى.
 n. (1) سەرزەمىن. (2) ئاۋچە: ھەرنە.
 terreplein (ter'plān'), n. سەكۆي لەسەر دابەستى تۇپى ئاۋ
 سەنگەر.
 terrestrial (tə-res'tri-əl), adj. (1) سەرزەمىنى: جىھانى:
 تايپەي بەم سەرزەمىن. (2) ۋوشكانى. (3) زەمىن نىشەن: ۋوشكانى نىشەن
 (4) لە خاكدا پوراۋ: لە خاكدا پەروەدە پوراۋ خاكى
 n. زەمىن نىشەن: مىزۇ: دانىشتوۋىيەكى سەرزەمىن.
 terret (ter'it), n. (1) ئەلقەي پىستى سەگ و تانجى:
 ئەلقەي مەبەندى سەگ. (2) ئەلقەي زىن و قايش و قروۋشى ئەسپ كە پەشەمە
 لەلار يىدا دەكەن.
 terrible (ter'ā-b'l), adj. (1) سامناكە: ترسناك: جەرگى.
 (2) ئىچىگار زۇر: لە ئەندازە بەدەر.
 (3) ناخۇش: خراپ: زۇر ناخۇش يا خراپ:
 (She had a ~ time at the party.)
 terribly (ter'ā-bli), adv. (1) ترسناكانە: سامناكانە.
 (2) زۇر: ئىچىگار زۇر: (I'm ~ sorry).
 terricolous (te-rik'ā-lās), adj. ۋوشكانى (پوۋەكناسى)،
 گىيانەۋەرناسى: لە لەسەر خاك دەۋى.
 terrier (ter'i-ēr), n. تىررەر: جۇرە سەگىنى پراۋى بچوۋكى زىرەكى
 چالاكە.
 terrier (ter'i-ēr), n. تۇمارنامەي تاپۇ زەمى وزارى ئاۋچەكە.
 terrific (tə-rif'ik), adj. (1) ترسناك: سامناكە.
 (2) ناخۇش: بىن تاقەتەكەر. (3) ئاياب: زۇر باش:
 (a ~ teacher, chef, dinner, view, time, etc.)
 (4) سەرزەمىنە.
 -terrifically (adv.).
 terrify (ter'ā-fī'), v.t. تۇقاندە: زارەتەرەك كەرن: زۇر ترساندەن.

testudinal

testudinal (tes-tōō'da-n'l, tes-tū'da-n'l), *adj.* كېسەل

لە كېسەل قانغەكە دەچىن

testudinarious (tes-tū'da-nâr'i-əs), *adj.* = testudinal.

testudinate (tes-tōō'da-nāt', tes-tū'da-nit), *adj.* قۇقۇز

وەك قاوغى كېسەل. (۲) كېسەلنى

testudo (tes-tōō'dō, tes-tū'dō), *n.* كېسەل رەقە

(۱) كېسەل رەقە

(۲) پەناگەيكە سەربانىكى كەوانەنى دژ بە گوللە بەسەرەپە دەجولتەرنى

سەربازى گەمارۇدراوى پۇمانەكان بەكارىان دەھىنا

(۳) پەردەپەكى پارىزەرە سەربازە پۇمانەكان درووستيان دەكرد بە لىنگدانى

قەلغەكەكان خستىنە سەر سەريان.

testy (tes'ti), *adj.*

تەنگەچىكلانە: سەرگەرم، زوۋەلچور.

-testiness (*n.*).

tetanic (ti-tan'ik), *adj.* دەردەكۇيانى.

tetanic (ti-tan'ik), *adj.* ھەر جۈرە -دەمانىكە كە زۇر بەكارھىنانى دەپىتە ھۈى دەردەكۇيان.

tetanus (tet'ə-niz'), *v.t.* توشى دەردەكۇيان كىرىن.

tetanus (tet'ə-niz'), *v.t.* دەردەكۇيان

tetanus (tet'ə-niz'), *v.t.* نەخۇشىپەكە لە دەردەكۇيان دەچىن.

tetany (tet'ə-ni), *n.* تەنگەچىكلانە: سەرگەرم

tetchy (tech'i), *adj.* Also techy, زوۋەلچور

tête-à-tête (tāt'a-tāt'), *n.* (۱) گفتوگۇ دوۋبەدوۋا

گفتوگۇ دوۋبەدوۋا يا تايەتتى.

(۲) كورسىپەكە لە شىۋەى (S) دا دوۋ كەس لەسەرى دادەنىش.

adj. دوۋبەدوۋا: دوۋبەدوۋا تايەتتى (a ~ meeting).

adv. دوۋبەدوۋا: دوۋبەدوۋا تايەتتى: (They spoke ~).

tether (teh'ēr), *n.* (۱) كەمەد پەت با گورىسى وولاج بەستەنەۋە

(۲) مەۋا: شارەرايى، زاتىن، تۈان، دانايى... ھتد

v.t. كەمەد كىرىن: وولاج بەستەنەۋە بە پەت يا گورىس

ئىتر لە تىنا نەمارە: ئىتر لە بارى نەمارە. at the end of one's tether,

tetra (tet'ra), *n.* جۈرە ماسىپەكى پوبارى ئاۋچە گەرمەكانە

tetra- (tet'ra), پىشگىرەكە نەمانى چوار

tetrad (tet'rad), *n.* (۱) ژمارە حوار (۲) كۆمەلىك يا دەستەپەكى چوارى.

(۲) دەستەپەكى چوار كۆمۇسۇمى كە لە دابەشپوۋنى جوتنى كۆمۇسۇم

پەيدابوۋىن (۴) توخمىكى كىمىيى چوار ھاۋىنى.

tetragon (tet'ra-gon), *n.* چوارگۈشە: وىنە چوارگۈشەپى.

-tetragonal (*adj.*).

tetragram (tet'ra-gram), *n.* ۋوشە چوار تىپى

tetrahedral (tet'ra-hē'drəl), *adj.* چوارپوۋى (تەندازە).

tetrahedrite (tet'ra-hē'drīt), *n.* تىترامىدىرەيت: كانزايەكى بۇر يا

پەشپاۋە.

tetrahedron (tet'ra-hē'drən), *n.* چوارپوۋى تەندازە:

ۋىنە چوارپوۋى

tetralogy (te-tral'ə-jī), *n.* (۱) زنجىرەپەكى چوار شانۇنامە سىيانىان

ناسۇراۋى يەككىيان لاقرتن (۲) زنجىرەپەكى چوار شانۇنامە يا نۇپەراپە.

tetramorous (te-tram'ēr-əs), *adj.* (۱) چوارپە: لە چوار بەشى

چوۋن بەك يىكەتتوۋە: كراۋە بە چوار بەشى چوۋن يەكەۋە.

(۲) چوار چوار پىنكەۋەن (پەردە گول يا نىزىكەكەي).

tetrameter (te-tram'ēr-tēr), *n.* دىپىرىكى مۇتراۋى چوارپەگىيى

كىشەدارە

tetrapetalous (tet'ra-pet'ā-l-əs), *adj.* چوار پەپە گول

tetrapod (tet'ra-pod'), *n.* چوارپىن

tetrapterous (te-trap'tēr-əs), *adj.* چوار بالى ۋەك جانەۋەن.

tetrarch (tet'rärk, tē'rärk), *n.* (۱) ھەرمانىۋەى چوارپەكى

ۋولتەك (لە ئىمپىراتورىيە تۇماي كۇندا)

(۲) شازادەى خواردەست: ھەرمانىۋەى ناسەرەكى

texture

tetrarchy (tet'rär-ki, tē'rär-ki), *n.* (۱) چوارپەكى ۋولتەك كە

لەۋىز دەستى ھەرمانىۋەى بىن. (۲) مىرى چوار كەسى.

(۳) چوار ھەرمانىۋەى دەستەپەكى چوار مىرى.

(۴) ۋولتەكى بەشكراۋ بە چوار بەشەۋە.

tetrastich (tet'rā-stik'), *n.* ھەلمىستى چوار دىپى:

پەگەى چوار دىپى ھەلمىستىك.

tetrastichous (te-tras'ti-kas), *adj.* بە چوار پىزى ستوۋنى

دەپوۋىن (گە، گول).

tetratomic (tet'rā-tom'ik), *adj.* چوار گەردىلەپى: چوار نەتۇمى.

tetravalent (tet'rā-vā'lənt, te-trav'ā-lənt), *adj.* چوار

ھاۋىنى.

tetroxide (te-trok'sīd, te-trok'sid), *n.* ئۇكسىد چوارپە:

ئۇكسىدكە چوار گەردىلە ئۇكسىجىنى تىدا بىن.

tetryl (tet'ril), *n.* بارۋىكى زەردە.

tetter (tet'ēr), *n.* جۈرە نەخۇشىپەكى پىستە دەپىتە ھۈى خوران

(ۋەك پىز).

Teuton (tōō't'n, tū't'n), *n.* (۱) تىۋتۇن: نەتەۋەپەكى ئەلمانى

كۇن. (۲) تىۋتۇنى: ئەلمانى: كەسىكى تىۋتۇنى يا ئەلمانى.

Teutonic (tōō-ton'ik, tū-ton'ik), *adj.* تىۋتۇنى.

(ۋوشە پىشۋو بىيىنە).

Teutonym (tōō't'n-iz'm, tū't'n-iz'm), *n.* (۱) پۇدا بويىن بە

بەرزىتى نەتەۋە ئەلمان: پەگەپەرسىتىنى ئەلمانى. (۲) زارلۋەى ئەلمانى.

(۳) كىلتورى ئەلمانى.

-Teutonist (*n.*).

Texan (tek's'n), *adj.* تەكساسى

n. تەكساسى: كەسىكى تەكساسى.

Texas (tek'səs), *n.* ئەۋمى سەرۋەى بەلەمى ھەلم (كە ئوروى

ئەلمەرى تىداپە).

Texas fever, تەكساسى: دىمىكى پەشۋولاج ئازەلە

Texas Ranger, پۇلىسى سۋارى تەكساسى

Texas tower, بۇرجى تەكساس: بۇرجىكى پاردارە لەئا دەمىدادا.

text (tekst), *n.* (۱) ھەقى ۋوتەى نوۋسەر: ھەقى ۋوتەى نوۋسراۋ:

ھەقى ۋوتار: (the ~ of a letter, speech, etc.).

(۲) ھەقى كىتۇپ جگە لە پەراۋىزۋ پىشەكىۋ پاشكۇ.

(۳) ھەقى بەندىكى ئىنجىل (كە دەھىنەتەۋە بۇ پىشتىۋانى پىروپاۋەرىك يا

پەندىك). (۴) دەستۋوسى زل. (۵) باس.

(۶) جۇرىكە لە تىپى قەلەۋ كە لە چاپ كىرىندا بەكاردەھىنەرى.

text-book (tekst'book), *n.*

پەرتۋىكى قۇتاخەنە:

كىتۇپى قۇتاخەنە.

text hand, دەستۋوسى گەرە.

textile (teks't'l, teks'til, teks'til), *adj.* (۱) چىراۋ: تەمراۋ.

(۲) ھى چىراۋ. (۳) دەچىن: بۇ چىن دەشىن.

n. (۱) كالا: قوماش: كۇتال: چىراۋ.

(۲) گەرەسەى خاۋى چىن (ۋەك لۇكە، خورى، كەتان).

textual (teks'chōō-əl), *adj.* (۱) ھەقى ھى دەقى نوۋسراۋ يا كىتۇپ.

(۲) ۋوشە بە ۋوشە: پەپىزى ھەقى نوۋسراۋ.

textual criticism, پەخەنلىگرتۋ شىكردنەۋەى ھەقى كىتۇپ يا

نوۋسراۋ.

textualism (teks'chōō-əl-iz'm), *n.* (۱) ھەقى پەرسىتى (ئىنجىل).

(۲) پەخەن لى گرتۋ شىكردنەۋەى ھەقى كىتۇپ (بەتايەتتى ئىنجىل).

-textualist (*n.*).

textuary (teks'chōō-er'i), *adj.* ھەقى ھى دەقى كىتۇپ يا نوۋسراۋ.

n. ھەقى پەرسىتى (بەتايەتتى ئىنجىل). (ھەرۋە "textualist").

texture (teks'chēr), *n.* (۱) كالا: قوماش: چىراۋ.

- (۲) چوڭییتی کاف یا چنراوئیک: (a fine ~; a coarse ~).
- (۳) دهق: شیوهی دهق بستان یا خوگرتن؛ توندوتزلی؛ شیوهی وهستان یا پیکهاتن. (۴) شیوهی پیکهاتن؛ پیکهاتن.
- th, پاسگرینکه بهمانای: (۱) کردن؛ کردار: (stealth).
- (ب) همبوون؛ بوون: (wealth).
- th, پاسگرینکه بهمانای: نمودههم؛ نیشانهی ژمارهی پلزمیره:
- (fourth, seventh, tenth)
- th, پاسگرینکه نیشانهی کرداری کسی سینهی تاکه له کاتی نیستادا:
- (hath, doth)
- thalamencephalon (thal'ə-men-sef'ə-lon), n. بهشی
- پشتهوی پینشی میشکی ثاولمه.
- thalamus (thal'ə-məs), n. (۱) تهختی میشک؛ بنگی میشک.
- (۲) تهختی گول.
- thalamic (adj.).
- thalassic (thə-las'ik), adj. (۱) دهریایی؛ زهریایی.
- (۲) کهندای؛ هی دهریای بچووی به ووشکانی دورهدراو.
- Thalia (thā'li-ə, thāl'yə), n. (۱) باخوهای هونراوی لادیو
- چیزکی پیکهاتنای (نهفسانهی یونانی). (۲) یکنیکه له سن بانوخوا جوانهکه که حوانیایان دهبخشی به همو کس (نهفسانهی یونانی).
- thallic (thal'ik), adj. تالیومی (وشهیی داهاتو ببینه).
- thallium (thal'i-əm), n. تالیوم؛ توخمنیکی کیمیایی کانزایی
- خولهمنشییه.
- thallophyte (thal'ə-fit), n. یکنیکه له کومله پووهکنیکی بن گهلو
- رهگو قدی دیار (وهک قهوزو قارچک).
- thallous (thal'əs), adj. تالیومی؛ هی ناوینتهیکی کیمیایی که تالیومی
- یک هاوهیزی تیدا بیت
- thallus (thal'əs), n. لمشی پووهکی بن گهلو رهگو قد (وهک قهوزو
- قارچک).
- than (than, then; unstressed thən, th'n), conj. (۱) نه
- (John is taller ~ his brother.)
- (۲) لهوه؛ به لاهو باشتو بوون: (I would rather dance ~ eat).
- (۳) نه؛ لهوه زیاتر:
- (It was none other ~ Sam. He is no other ~ a thief.)
- thanage (thā'nij), n. (۱) زهوی وزاری دهرههیکنکی لوسکوتلمندی که
- نارناوهکهی "thane" ه. (۲) ماوهی به دستموبوونی نهم زهوی وزاره.
- (۳) دهسهلاتو پلهوپایهی نهم دهرههیکه.
- thanato- (than'ə-tō, than'ə-tə), پینشگرینکه به مانای: مردن:
- (thanatophobia)
- thanatophobia (than'ə-tə-fō'bi-ə), n. ترسی مردن.
- thanatopsis (than'ə-top'sis), n. بیرکردنهوه له مردن.
- thane (thān), n. (۱) نازناونکی نهنگلو ساکسونی کونی پیاهو
- دهرههیکهکه وهک: "خان" یا "بهگ". (۲) نازناونکی سکوتلمندی کونی
- پیاهو دهرههیکهکه وهک: "خان" یا "بهگ".
- thanship (thān'ship), n. پلهوپایهوه دهسهلاتی "thane".
- (وشهیی پینشو ببینه).
- thank (thank), v.t. (۱) سوپاس کردن
- (۲) ختاکگرتن؛ لومه خستنه سیر؛ به تومسوه سوپاس کردن:
- (He can be ~ed for our failure.)
- have oneself to thank, لومهی خو کردن؛
- ختهتای کس نمگرتن هی خو نمبن.
- thankful (thank'fəl), adj. سوپاسکەر؛ نمکناستی؛ پیژان.
- thankfully (adv.); thankfulness (n.).
- thankless (thank'lis), adj. (۱) بهد نمک؛ نمک نهناس؛ پین نهزان.
- (۲) سوپاس ناکرئی؛ جزی سوپاس نییه؛ پزئی ئی نانئی (کان):
- (a ~ job, task, etc.)

- thanklessly (adv.); thanklessness (n.).
- thanks (thankz), n.pl. سوپاس؛ سوپاسنامه
- interj. سوپاس! سوپاست دهکهم.
- thanks to, (۱) سوپاس یو. (۲) به هوی؛ به سایه؛ له سایهیی.
- thanksgiving (thankz'giv'ing), n. (۱) سوپاس کردن.
- (۲) سوپاسی خوا کردن.
- (۳) [T-], جهژئی سوپاس کردنی خوا له نههمریکا (وشهیی داهاتو ببینه).
- Thanksgiving Day, جهژئی سوپاس کردنی خوا له نههمریکا
- (که پیکهوتی جوارهم پینج شهسمهی مانگی یانزهی همو سانیک دهکات)
- thank-worthy (thank'wūr'thi), adj. شایانی سوپاسه
- جئی سوپاسه.
- that (that; unstressed thət), pron. (۱) لهوه:
- (I like this more than ~.)
- (۲) که (شت، کس).
- (the house ~ we bought; the man ~ we saw)
- (۳) که (شوین): (the place ~ I saw him).
- (۴) که (کات): (the year ~ he was born).
- (۵) شتیک؛ نهو شته:
- (There is ~ about him which mystifies me.)
- adj. (۱) نهو: (T~ man is John. T~ apple tastes good.).
- (۲) نهوه: (I can see this house more clearly than ~ one.).
- conj. (۱) که؛ که را: (The truth was ~ we never saw him.).
- (۲) تاکو؛ بئ نهوهی لهپیناوی: (They died ~ we might live.).
- (۳) که؛ که را: (He ran so fast ~ I couldn't catch up.).
- (۴) که؛ که را: (I am sorry ~ I caused you so much grief.).
- (۵) خوژنگه: (Oh, ~ this day were over.).
- adv. لهوهنده:
- (I can't see ~ far ahead. I am so tired ~ I could drop.)
- at that, [Colloq.], (۱) همر نهوه؛ لهوئیدا؛ لهو کاتیدا
- (۲) لهگهل نهومشدا.
- in that, چونکه؛ لهبرنهوه.
- that's that!, ئیتیر برابهوه؛ ئیتیر تهاوا؛ ئیتیر مهسهلمکه برابهوه.
- that's to say, واتا.
- thatch (thach), n. (۱) زهل و قامیش و پوش.
- (۲) سهریانی زهل و قامیش و پوش. (۳) قژ
- v.t. له زهل و قامیش سهریان دروستکردن؛
- سهری خانوو به زهل و قامیش و پوش گرتن.
- thatching (thach'ing), n. (۱) سهری خانوو به زهل و قامیش و پوش
- گرتن. (۲) زهل و قامیش و پوشی سهریان ئی دروستکراو.
- thaumatology (thō'mə-tol'ə-ji), n. لیکوئینهوهی موعجیزه؛
- نهرتی موعجیزه.
- thaumaturge (thō'mə-tūrj'), n. موعجیزه دروستکەر؛
- جادوگر. (همروهه "thaumaturgist").
- thaumaturgy (thō'mə-tūr'ji), n. جادوو؛ موعجیزهکاری.
- thaumaturgic (adj.); thaumaturgical (adj.).
- thaw (thō), v.i. (۱) توانمه (بهفر، سهوئل).
- (۲) بهریزونهوهی پلهی گهرمی و توانمهوهی شتی بهستوو:
- (It will ~ tomorrow.)
- (۳) گهرم وگوب بوون (پهپوهندی نیوان دوو کس یا دوو وولات ... هتد).
- v.t. تواندنهوه.
- n. (۱) توانمه. (۲) ماوهیک ناوههوی گهرم بئ شت توانمه.
- (۳) گهرم وگوبی (نیوان دوو کس یا دوو وولات ... هتد)؛ ساردی نهمان
- (There is a ~ in the relations between the two countries.)
- the (thə; before vowels, thi), adj., definite article, نامرازی
- ناساندن یا تاییهتییه بهمانای "هک" و بهم جورانهی خوارهوه بهکاردهینئی:

(۱) لهگډل کسټیک یا شتیک تاییهتی یا دیار یکراد: (~ man; ~ house; ~ bank)

(۲) لهگډل شتیک تاقانده: (~ sun; ~ moon)

(۳) لهگډل ناری تاییهتی: (~ Atlantic; ~ Alps; ~ Smiths)

(۴) لهگډل پلې بالادا (پژمان): (~ largest; ~ most interesting)

(۵) لهگډل توخ یا چيندا: (~ horse is an animal)

(۶) لهگډل ناوړه ناوردا: (~ dead, ~ dying and ~ wounded)

(۷) بړ ناوړوس کردن کسټیک یا شتیک وه دست بالاترین و په ناوړانگرتنی

چینهکی یا توخهکی: (Dr. X is ~ heart specialist.)

چندا: نهوښه: the (thə), adv.

(T ~ sooner you start ~ sooner you will finish.)

theanthropic (thē'an-throp'ik), adj. خواص - نادهمی

theanthropism (thi-an'thrə-piz'm), n. (۱) تاسه خوی

نادهمی دانه یال خوا (ب) پروا یون به یونی یونوهری خواص - نادهمی

(۲) پروای نابنی به یهگرتنی سروشتی خواصی و نادهمی له عیسادا

-theanthropist (n.).

thearchy (thē'är-ki), n. (۱) theocracy

(۲) چینی خوا بچولهگان

theater, theatre (thē'a-tēr), n. (۱) شانؤ سینما: تماشاخانه

تیاثر: شانؤخانه (۲) هؤلی گرتگان

(۳) مهیدان: جنی شت پرودان (به تاییهتی جهنگ)

(the Pacific ~ of war)

(۴) (۱) شانؤگرتنی: هونری شانؤگرتی

(ب) جیهانی شانؤگرتی: شانؤگران: نومانې له شانؤدا خبریکن

(۵) شینواری شانؤگرتی سرکه رتو

theatergoer, theatregoer (thē'a-tēr-gō'er), n. کسټیک

که زو زو دچینه شانؤ سینما

theater-in-the-round, theatre-in-the-round, arena theater.

theater of operations, مهیدانی جهگ

theater of the absurd, شانؤگرتی مې مانا. نزوونعمیهکی

شانؤگرتی سدهی بیستمه بې مانایی ژبانی مروءه دمردهخت له جیهانیکي

بې مانادا

theatrical (thi-at'ri-k'l), adj. Also theatric, (۱) شانؤیی

تاییهتی به شانؤ شانؤگرتی (۲) خؤنؤنهرانه (له پوری سووکییموه)

خؤنهرخر به شینوویهکی مندانو له پاده بهدر

-theatrically (adv.).

theatricalism (thi-at'ri-k'l-iz'm), n. خؤنؤنندن له پاده بهدر

زور خؤنهرختن: له پوری سووکییموه

theatricality (thi-at'ri-k'al'i-ti), n. = theatricalism.

theatricals (thi-at'ri-k'iz), n. pl. شانؤگرتی پینککش گراو

له لایم ناپیشوهرانهوه

theatrics (thi-at'riks), n. pl. (۱) هونری نوواندن لسمر شانؤ

نوواندن (۲) خؤنؤنندن بړ سهرنج پاکیشان: زور خؤنهرختن به شینوویهکی

مدالانه

thebaine (thē'bā-ēn', thi-bā'in), n. قلیهیکي بې پهنکی

ژهر اوړی به له بنگ دمردههینرئ و دکړئ به دهرمان

theca (thē'ka), n. بهرگ (پروهکناسی): بهرگ یا کیفی کرموکه

-thecal (adj.).

thecate (thē'kit), adj. کیفدار (گیانهوهرناسی، پروهکناسی): بهرگدار

thé dansant (tā' dān'sän'), (۱) شاهنگی چاو سهمای پاش نیوه پوان

thee (thē), pron. تق (شینووی نینگلیزی کؤن)

theft (theft), n. دزی: دزی کردن: دزین

thegn (thän), n. =thane.

theine (thē'in, thē'en), n. Also therein, کافینی چا

their (thâr), pron. (~ house; ~ first defeat) هی ثمون: - یان:

theirs (thârz), pron. هی ثمونه: هی ثمون:

(a friend of ~ ; That car is ~ . ; T ~ are better.)

theism (thē'iz'm), n. پروا یون به خوا (به تاییهتی به یکه خوا):

خواناسی

theist (thē'ist), n. & adj. خواناس: یکه خواناس: پروادار به خوا

theistic (thē-is'tik), adj. هی پروای تاقه خواصی: هی خواناسی

-theistical (adj.); theistically (adv.).

them (them; unstressed thəm, th'm), pron. ثمون: - ن:

(We saw ~ . I told ~ .)

thematic (thē-mat'ik), adj. (۱) هی باس: هی سمریاس: هی ووتار

(۲) هی پیشه ویوته (زمانوایی).

-thematically (adv.).

theme (thēm), n. (۱) پاس: سمریاس: بابهت

(۲) ووتار (به تاییهتی که قوتابی بړ کؤرسیک دهینووسئ). (۳) کاواز

(۴) پیشه ویوته (زمانوایی).

(۵) کاواز یا کؤرانی نیشانهی بهرنامهیکي رادیو

theme song, (۱) کاواز یا کؤرانی سمرکی فیلمیک یا شانؤنامهیک

(که چمنده جار دوپاره دکړتکوه)

(۲) کاواز یا کؤرانی نیشانهی بهرنامهیکي رادیو

themselves (thəm-selvz'), pron. خویان

then (then), adv. (۱) ثموسا: ثم کاته: لم کاته دا:

(We were young ~ .)

(۲) له دوی ثموه: پاشان: ثینجا: ثم ساکه:

(He got up, took his hat, and ~ left.)

(۳) دوی ثموه: ثینجا:

(First there is the bedroom to clean, ~ there is the kitchen.)

(۴) کواپو: جا کواپو: کواته: (~ Do it your way, ~ .)

(۵) هروها: لسمر ثمویشمه:

(But I like to walk, and ~ it's cheaper.)

(۶) نیت: (From ~ onwards he behaved himself.)

adj. هی ثموسا: هی ثم کاته: پینشو: (the ~ director)

n. ثم کاته: ثموسا: (By ~ , they were gone.)

but then, به لوم له همان کاتیشدا: به لام

now and then, جار به جار: جار به جار: جار جار

then and there, یهکسره: دهستبهجن: کوترپ

what then?, ثمې ثموسا چی (پرو دهوات) ?

thenar (thē'när), n. (۱) بهری لهپ: لهپ: بهری پښ

(۲) گؤشتی بې پنجه گهری دهست

adj. هی بهری لهپ: هی بهری پښ: هی گؤشتی بې پنجه گهری دهست

thence (thens, thens), adv. (۱) له یوه: له یو شونمهوه

(۲) له یو کاتمهوه: له یو ساتمهوه. (۳) له بهر ثموه: پویه: کواپو

thenceforth (thens'fōrh', thens'fōrh'), adv. له یو ساتمهوه

له یو کاتمهوه

thenceforward (thens'fōr'wērd, thens'fōr'wērd), adv.

= thenceforth.

thenceforwards (thens'fōr'wērdz, thens'fōr'wērdz),

adv. = thenceforward.

theo-, the- (thē'ō, thē'ə), پینشگریکه به مانای: خوا:

(theocracy)

theobromine (thē'ə-brō'mēn), n. تیوبرومین: ماده بهیکي تالی

پلووری به له قور و گه لای کاکار دمردههینرئ بړ دهرمان

theocentric (thē'ə-sen'trik), adj. یمزدان به پنچینه دانم

theocracy (thē-ok'ra-si), n. (۱) (۱) پښی خواصی

(ب) پښی قمشه: هلاو مالوم: پښی ناینی: پښیکه که لسمر ناین

دامه‌زبایت (٢) وولاتیک که پژیسی ئایینی بیبات بمرئوه وولاتیک که له‌ئیز دهستی قه‌شه و هلا و مالووم دا بن. (٣) دهسته پیاوی ئایینی دهسه‌لاتدار.

theocrat (thē'ə-krat), *n.* (١) سهرک پژیسی ئایینی؛

سهرۆک پژیسی قه‌شه و هلا و مالووم. (٢) پالېشتیکری پژیسی ئایینی.

theocratic (thē'ə-krat'ik), *adj.* هه پژیسی قه‌شه و هلا و مالووم؛ هه پژیسی ئایینی

-theocratical (*adj.*); **theocratically** (*adv.*).

theodolite (thē-od'ə-lit'), *n.* گۆشه‌پیسهر ئامێرنکه زهوی پێو به‌کاری ده‌هێنن.

theogony (thē-og'ə-ni), *n.* بنه‌چه‌نامه‌ی خواکان؛ په‌گه‌زنامه‌ی خواکان.

-theogonic (*adj.*).

theologian (thē'ə-lō'jən, thē'ə-lō'ji-ən), *n.* ئایینزان؛ زانای ئاین

theological (thē'ə-loj'i-k'l), *adj.* **Also** **theologic.** ئایینزاسی؛ ئایینه‌تی به ئاین و زانستی ئاین.

-theologically (*adv.*).

theologize (thē-ol'ə-jīz'), *v.t.* کردن به به‌شیک له ئایینزاسی. **v.i.** بیرکردنه‌وه و پهمل لێدان له‌په‌روی ئایینزاسی‌یه‌وه.

-theologizer (*n.*).

theology (thē-ol'ə-ji), *n.* ئایینزاسی؛ ئایینزاسی؛ خواناسی.

theomachy (thē-om'ə-ki), *n.* (١) جه‌نگی دژ به خواکان.

(٢) جه‌نگی خواپی؛ جه‌نگی ناو خواکان.

theomorphism (thē'ə-mōr'fiz'm), *n.* ها‌ته به‌رچارو باسکردنی ئاده‌میزاد و هه‌ وینه‌ی خوا.

-theomorphic (*adj.*).

theopathy (thē-op'ə-thi), *n.* هه‌ستی ئایینی؛ گه‌شکه‌ی ئایینی.

theophany (thē-of'ə-ni), *n.* دهرکونه‌ی هوا یا خواپه‌ک بۆ ئاده‌میر د

theophyline (thē'ə-fil'ēn, thē'ə-fil'in), *n.* ماده‌یه‌کی

بێ رهنگی بلوری قلیه‌یی‌یه له گه‌لای چا دهرده‌هێنێ و دهرکێ به‌ دهرمان.

theorbo (thē-ōr'bō), *n.* ئامێرنکی موسیقی کۆنه له عود ده‌چن.

theorem (thē'ə-rēm), *n.* (١) بیردۆز؛ بیردۆزیکه که پێویستی به

به‌لگه‌یه (بیرکاری). (٢) بیردۆزی به‌لگه نه‌ویست؛ بیر به‌ راست دانان.

-theorematic (*adj.*).

theoretical (thē'ə-ret'i-k'l), *adj.* **Also** **theoretic.** بیردۆزی؛

ناکردنه‌ی؛ هه‌ر به‌ناو.

-theoretically (*adv.*).

theoretician (thē'ə-rə-tish'ən), *n.* زانای بیردۆز؛ هه‌ی پشته‌یه‌کی

زانست یا هونه‌ی؛ بیردۆزان

theoretics (thē'ə-ret'iks), *n.pl.* به‌شی بیردۆزی زانستیک

theorist (thē'ə-ris't), *n.* (١) بیردۆزانه‌ر

(٢) بیردۆزان؛ زانای بیردۆزی زانستیک یا هونه‌ریک.

(هه‌روه‌ها "theoretician")

theorize (thē'ə-rīz'), *v.t.* بیردۆز دانان؛ پهمل لێدان؛ وا دانان.

theory (thē'ə-ri), *n.* (١) بیر

(٢) بۆچونیک دهرباره‌ی شینوه‌ی کردنی شتیك. (٣) بیردۆز.

(٤) به‌شی بیردۆزی زانستیک.

(٥) گریمانکی؛ پهمل لێدان؛ وا دانان. (*My ~ is that he is lying.*)

theosophical (thē'ə-sof'i-k'l), *adj.* **Also** **theosophic.** هه‌

خواناسی؛ هه‌ی خواناسان.

theosophist (thē-os'ə-fist), *n.* خواناس.

theosophy (thē-os'ə-fi), *n.* (١) خواناسی (له‌ پێی بیرکردنه‌وه

شت بۆ دهرکه‌وته‌وه)؛ خواناسین. (٢) [T-], بیروباوه‌رو پێنازی بنووتنه‌وه‌یه‌کی

تازه‌ی هه‌م‌ریکی‌یه که له‌سه‌ر بنجینه‌ی ئایینی بوودی و براهمی دانراوه

therapeutic (ther'ə-pū'tik), *adj.* **Also** **therapeutical**, - (١)

چا‌گه‌ره‌وه (نه‌خۆشی به‌بێ دهرمان)؛ چا‌گه‌ره‌؛ چاره‌که‌ر.

(٢) تابه‌تی به‌ لقی پزیشکه‌وانی چا‌گه‌ره‌وه به‌بێ دهرمان.

therapeutics (ther'ə-pū'tiks), *n.pl.* پزیشکه‌وانی چا‌ک کردنه‌وه

یا چاره‌کردن.

therapist (ther'ə-pist), *n.* پسپۆری چا‌ک کردنه‌وه (نه‌خۆشی له‌ش یا

ده‌روون به‌بێ دهرمان)؛ پسپۆری ده‌روون.

therapy (ther'ə-pi), *n.* (١) نه‌خۆشی و لاوازی چاره‌کردن به‌بێ دهرمان.

(٢) توانای چاره‌کردن (٣) psychotherapy.

there (thâr), *adv.* (١) له‌وێ؛ له‌ویانه.

(٢) بۆ ئه‌وێ؛ به‌ره‌و ئه‌وێ؛ (*Go ~.*)

(٣) ئه‌وسا؛ ئه‌و کاته.

(٤) له‌وه‌دا؛ له‌وێ‌دا؛ له‌و پوه‌وه؛ (*T~ you are wrong.*)

(٥) وا؛ وا ئیست؛ (*T~ goes the whistle.*)

(٦) به‌مانای په‌سه‌ندکردن یا ئافه‌رین کردن؛ (*T~'s a fine fellow!*)

(٧) به‌مانای بیون؛

(*T~ is very little time. T~ are two girls here.*)

ئوێ؛ (*We left ~ at six o'clock.*)

interj. (١) به‌مانای سه‌رسامی، به‌ریه‌ره‌کانی، یا په‌زنامه‌ندی به‌کارده‌هێنێ

وه‌ک: ده‌بۆ!؛ هه‌ن!؛ ئه‌وه‌تا!؛ ئه‌وه‌تان!؛ ئه‌م ووت:

(*T~ , that's done! T~ , now I can have some peace.*)

(٢) به‌مانای هاوسۆزی. (*T~ , ~ ! don't worry.*)

thereabout (thâr'ə-bout'), *adv.* - **thereabouts.**

thereabouts (thâr'ə-bouts'), *adv.* (١) له‌ نزیک ئه‌وێ‌وه؛

له‌و نزیکانه‌دا؛ له‌و ده‌رووبشته‌دا (٢) له‌ ده‌رووبه‌ری ئه‌و کاته‌دا؛

له‌ نزیک ئه‌و سه‌رده‌مه‌دا. (٣) نزیکه‌ی ئه‌وه‌نده؛ نزیکه‌ی (ژماره‌، پله‌، هه‌ند)

له‌و ده‌رووبه‌ره‌دا

thereafter (thâr-af'tēr, thâr-ăf'tēr), *adv.* له‌وه‌ودا؛

له‌ دوا‌ی ئه‌وه؛ له‌و کاته به‌ دوا‌وه؛ له‌ پاش ئه‌وه

(١) له‌وێ؛ له‌و شوێنه

(٢) ئه‌و کاته؛ ئه‌وسا؛ له‌و کاته‌دا (٣) له‌به‌ره‌وه؛ به‌هۆی ئه‌وه‌وه

(١) به‌وه؛ به‌و هۆیه‌وه؛ به‌و جۆره؛

له‌ نه‌نجامی ئه‌وه‌دا. (٢) له‌و باره‌یه‌وه؛ له‌و پوه‌وه؛ (*T~ hangs a tale.*)

(٣) له‌ نزیک ئه‌و شوێنه؛ له‌و نزیکه‌دا.

therefor (thâr-fôr'), *adv.* له‌باتی ئه‌مه؛ بۆ ئه‌وه.

therefore (thâr'fôr', thâr'fôr'), *adv. & conj.* که‌وابو؛

له‌به‌ره‌وه؛ که‌واته؛ به‌گۆنیه‌ی ئه‌مه.

therefrom (thâr-frum', thâr-from'), *adv.* له‌مه‌وه؛ له‌وه‌وه.

(١) له‌وێ‌دا؛ له‌و شوێنه‌دا؛ له‌و شته‌دا.

(٢) له‌و مه‌سه‌له‌یه‌دا؛ له‌وه‌دا؛ له‌وێ‌دا (شت).

thereinafter (thâr'in-af'tēr, thâr'in-ăf'tēr), *adv.* له‌ به‌شی

دا‌هاتو‌ودا (به‌لگه‌نامه، ووتار، په‌رتووک)؛ له‌ به‌شی دوا‌ی ئه‌وه‌وه.

thereinto (thâr-in'tōō, thâr'in-tōō'), *adv.* (١) بۆ ناو ئه‌و

شوێنه یا شته. (٢) بۆ ناو ئه‌و مه‌سه‌له‌یه یا بارو‌دۆخه.

theremin (ther'ə-min), *n.* ئامێرنکی موسیقی ئه‌له‌کترۆنی‌یه.

thereof (thâr-uv', thâr-ov'), *adv.* (١) دهرباره‌ی ئه‌وه؛

دهرباره‌ی ئه‌مه؛ له‌و پوه‌وه. (٢) له‌وه‌ره؛ له‌و سه‌رچاوه‌یه‌وه؛ له‌وێ‌وه.

thereon (thâr-on', thâr-ôn'), *adv.* (١) له‌سه‌ر ئه‌وه؛

له‌سه‌ر ئه‌و مه‌سه‌له‌یه؛ دهرباره‌ی ئه‌وه.

(٢) په‌که‌سه‌ر دوا‌ی ئه‌وه؛ کو‌توپێ دوا‌ی ئه‌وه.

there's (thârz), = **there is.**

(١) بۆ ئه‌وێ؛ بۆ ئه‌و شوێنه؛ بۆ ئه‌و شته.

(٢) [Archaic or Poetic], له‌سه‌ر ئه‌وه‌یه‌شه‌وه؛ زیاد له‌وه‌یش؛ جگه له‌وه‌ش.

theretofore (thâr'tə-fôr', thâr'tə-fôr'), *adv.* ئه‌و کاته؛

هه‌تا ئه‌وسا؛ له‌پێش ئه‌وه‌دا.

thereunder (thâr-un'dêr), *adv.* (۱) له‌ژنر نه‌وه‌دا! له‌ژنرید!.

(۲) له‌وه که‌متر: له‌ژنر نه‌وه‌وه (ژماره).

thereunto (thâr'an-tōō, thâr-un'tōō), *adv.* -- thereto #1.

thereupon (thâr'ə-pon', thâr'ə-pôn'), *adv.* (۱) کوتوپر!

په‌کسر دواي نه‌وه: (۲) له‌ نه‌جاسي نه‌وه‌دا! په‌هزی نه‌وه‌وه: که نه‌وه بوو.

(۳) دهرباردهي نه‌وه: له‌و پوه‌وه! له‌سر نه‌و باسه.

therewith (thâr-with', thâr-with'), *adv.* (۱) به‌مه به‌وه.

(۲) له‌سر نه‌وه‌يشه‌وه! جگه له‌وه‌ش.

(۳) په‌کسر دواي نه‌وه! کوتوپر دواي نه‌وه.

therewithal (thâr'with-ôl'), *adv.* (۱) له‌سر نه‌وه‌يشه‌وه!

زیاد له‌وه‌يش: (۲) [Obs.], به‌مه به‌وه.

theriac (ther'i-ak'), *n.*

تریاک ماده‌ی دژی ژهر

(به‌تایبته‌ی ماریپوه‌دان).

therianthropic (thêr'i-an-throp'ik), *adj.*

شینوه‌ی ئاده‌میزادو

(گیانداري هه‌به (نه‌فسانه).

theriomorphic (thêr'i-ə-môr'fik), *adj.*

شینوه‌ی گیانه‌وه‌ری

(خواي نه‌فسانه).

theriomorphous (thêr'i-ə-môr'fəs), *adj.* =

therimorphic.

therm (thûrm), *n.* تهرم به‌که‌ی پخوانی گهرمی.

-therm (thûrm), پاشگره‌که به‌مانای: گهرمی.

thermae (thûr'mē), *n.pl.* گهرماوی گشتی (به‌تایبته‌ی هی یونانی و

پژمانه‌کانی کۆن)

thermal (thûr'm'l), *adj.* (۱) هی گهرمی: تایبته‌ی به‌ گهرما

(۲) گهرم

-thermally (*adv.*).

thermal spring, کانی گهرم: کانیای گهرم.

thermic (thûr'mik), *adj.* هی گهرمی: هی گهرما: (~ energy).

-thermically (*adv.*).

thermion (thûrm'i-ən, thûr'mi-ən), *n.* تهرمیون گهرمیکی

کاره‌با له‌سهر له‌ ماده‌یه‌کی پووناکه‌وه دیته دهرمه: نه‌یون و نه‌لکترون.

-thermionic (*adj.*).

thermionic current, تهرمیونی تهرمیونی (ووشه‌ی پینشو بینه).

thermionics (thûrm-i-on'iks, thûr'mi-on'iks), *n.* زانستی

تهرمیونیات فیزیا: زانستی دیارده‌ی تهرمیونیات. (ووشه‌ی پینشووتر بینه).

thermionic tube, بوری نه‌لکترونی

thermistor (thûr'mi-stēr), *n.* به‌رگه‌گری گهرمی (کاره‌با).

thermit (thûr'mit), *n.* تیرمیت: ئاویتیه‌که له‌ وورده فافون و

فۆکسیدی ناسن.

thermo- (thûr'mō, thûr'mə), *Also therm-*, پینشگره‌که

به‌مانای: (') گهرمی: له‌ گهرمی‌یه‌وه په‌یدابوو. (ب) هی کاره‌بایی گهرمی.

thermochemistry (thûr'mō-kem'is-tri), *n.* کیمیا‌ی گهرمی

نه‌و به‌ش‌ی کیمیا‌یه‌که له‌ په‌یوه‌ندی گهرمی و گۆرینی کیمیا‌یی ماده‌

ده‌کۆلن‌ت‌وه

thermo-couple (thûr'mō-kup'l), *n.* تهرموکپل: پینوهری

گۆرانی پله‌ی گهرمی.

thermodynamic (thûr'mō-dī-nam'ik), *adj.* (۱) تایبته‌ی به‌

دینامیکی گهرمی (ووشه‌ی داهاتوو بینه).

(۲) به‌ ووزه‌ی گهرما ده‌گره‌ی یا کاره‌کات.

thermodynamics (thûr'mō-dī-nam'iks), *n.pl.* دینامیکی

گهرمی لقیکه له‌ زانستی فیزیا له‌ په‌یوه‌ندی گهرمی و ووزه‌ی میکانیکی

ده‌کۆلن‌ت‌وه: زانیاری هیزی گهرمی.

thermoelectric (thûr'mō-i-lek'trik), *adj.* کاره‌بایی گهرمی

-thermoelectrical (*adj.*); **thermoelectrically** (*adv.*).

thermoelectricity (thûr'mō-i-lek'tris'ə-ti), *n.* کاره‌بای

گهرمی: کاره‌بای له‌ گهرمی درووستکراو.

thermogram (thûr'mə-gram), *n.* تهرموگرام: قۆماری گهرمی -

پینو.

thermograph (thûr'mə-graf', thûr'mə-gräf'), *n.* تهرموگراف

قۆمارکردنی گۆرانی پله‌ی گهرمی: تهرموگراف: گهرمی پینو قۆمارکەر.

thermokinematics (thûr'mō-kin'ə-mat'iks), *n.* زانستی

لینکۆلن‌ه‌وه‌ی په‌یوه‌ندی نیوان گهرمی و هیزی جۆلن‌نەر.

thermolabile (thûr'mō-lā'b'l, thûr'mō-lā'bil), *adj.* داپزاو

یا خراپ بوو به‌ گهرمی (وه‌که نه‌زاییم ژهر).

(به‌ پینج‌ه‌وه‌ی "thermostable").

thermolysis (thêr-mol'ə-sis), *n.* (۱) شیبوونه‌وه به‌ گهرمی:

جیاکردنه‌وه‌ی ئاویتیه‌که به‌ گهرمی (کیمیا). (۲) گهرمی نه‌مان له‌ له‌شد!

ساردبوونه‌وه‌ی له‌ش.

thermometer (thêr-mom'ə-tēr), *n.* تهرمومتر: گهرمی پینو!

گهرماپینو: تهرمی پخوانی پله‌ی گهرمی.

thermometry (thêr-mom'ə-tri), *n.* (۱) گهرمی پینو!

گهرما پینو. (۲) زانستی درووستکردن و به‌کاره‌ینانی گهرمی پینو.

-thermometric; thermometrical (*adj.*).

thermomotor (thûr'mə-mō'tēr), *n.* مه‌کینه‌ی به‌ گهرمی گهرما.

thermonuclear (thûr'mō-nū'kli-ēr), *adj.* (۱) گهرمی نه‌تۆمی:

(a ~ weapon)

(۲) بۆمب‌ای نه‌تۆمی تیندا به‌کاره‌یناو: (a ~ war).

thermopile (thûr'mə-pīl'), *n.* تهرموپیل: تهرمی پخوانی گۆرینی

زۆر که‌م له‌ پله‌ی گهرمیدا یا درووستکردنی کاره‌با له‌ گهرمی.

thermoplastic (thûr'mə-plas'tik), *adj.* به‌ گهرمی نهرم بوو:

به‌ نه‌رمی ماوه له‌ گهرما! (وه‌که هه‌ندئ باغه).

n. ماده‌ی به‌ گهرمی نهرم بوو.

thermos bottle, تهرموئس: شووشه‌یه‌که پارزنگاری پله‌ی گهرمی نه‌و

گهرمی پینشاندەر (به‌بئ).

n. شتانه ده‌کات که تهرمی ده‌کری سارد ب

پینو!): تهرمی گهرمی ده‌رخەر.

thermosetting (thûr'mō-set'in), *adj.* به‌ گهرمی په‌ق بوو

به‌ هه‌میشه‌یی.

thermostable (thûr'mō-stā'b'l), *adj.* به‌ گهرمی نه‌گۆزاو

(وه‌که هه‌ندئ نه‌زاییم ژهر). (به‌ پینج‌ه‌وه‌ی "thermolabile").

thermostat (thûr'mə-stat'), *n.* تهرموستات: گهرمی پینشەر!

تهرمی پینشستنی گهرمی به‌ نه‌تۆماتیک.

-thermostatic (*adj.*); **thermostatically** (*adv.*).

thermotaxis (thûr'mə-tak'sis), *n.* (۱) جۆله‌ی گیانه‌وه‌ی به‌ره‌و

گهرما یا دور لێوه‌ی (گیانه‌وه‌ناسی). (۲) پینشستنی پله‌ی گهرمی له‌ش

-thermotaxic (*adj.*).

thermotropism (thêr-mot'rə-piz'm), *n.* که‌شه‌کردنی پووه‌که

به‌ره‌و سهرچاوه‌ی گهرمی یا دور لێوه‌ی.

-thermotropic (*adj.*).

پاشگره‌که به‌مانای: گهرمی: گهرمی پینشکینان!

-thermy (thûr'mi), گهرمی درووستکردن: (diathermy).

theroid (thêr'oid), *adj.* گیانه‌وه‌ری: چوارپین‌یی

(۱) گه‌نجینه: هه‌مان.

(۲) فره‌هنگی ووشه‌ی هاومان و دژمانا: فره‌هنگ.

(۳) فره‌هنگ یا تینسایکۆلۆجی‌دای رسته‌یه‌کی تایبته‌ی.

these (thêz), *pron. & adj. plural of this.*

(۱) بڕه‌گی گه‌راو یا هیز له‌سهری خشته (هۆنراوه‌ی

کلاسیکی). (۲) بڕه‌گی نه‌گه‌راو یا هیز له‌سهر نه‌بووی هۆنراوه.

(۳) ئاوازیکی هیز له‌سهری مۆسیقا. (۴) نامه‌ی ماستەر یا دکتۆر!

ماسترنامه. (ووشه‌ی "dissertation" بینه).

(۵) په‌یوه‌یه‌کی نه‌سه‌لمه‌ینراو (ژیریژنی).

گرمایه‌های بیردژیکه که پیوستی به بملگه.

Thespian (thes'pi-ən), *adj.* می‌شانوگری (به‌تایبته‌ی شانوگری
خه‌ماوی) تایبته‌ی به شانزو شانوئامه.

n. نوینتری شانز (به‌تایبته‌ی می‌شانوئامه‌ی خه‌ماوی).
(له‌بروی گالته یا فیزمه)

theurgic (thē-ūr'jik), *adj.* Also **theurgical**, می‌جادیوگری
جادیوی

theurgist (thē'ēr-jist), *n.* جادیوگر؛ جادیو‌پاز.

theurgy (thē'ēr-ji), *n.* جادیوگری؛ جادیو‌پازی؛ جادیو.

thewless (thū'lis, thōō'lis), *adj.* بن‌تین؛ بن‌هیز؛ سست؛ لا‌واز.

thew (thū, thōō), *n.* (pl.) هیزی ماسولکه؛ هیزی لمش؛ تین.
(۲) ماسولکه.

thewy (thū'i, thōō'i), *adj.* ماسولکه‌دار؛ به‌هیز.

they (thā), *pron. plural of he, she, it,*

(*John and his wife were in an accident yesterday.*

T~ are in the hospital.)

(*T~ say he will resign.*) (۲) حه‌لک؛ خه‌نکی (به‌شیوه‌ی‌کی گشتی).

they'd (thād), = (1) they had. (2) they would.

they'll (thāl), = (1) they will. (2) they shall.

they're (thār), = they are.

they've (thāv), = they have.

thi- (thī), = thio-.

thiamine (thī'a-mēn', thī'a-min), *n.* Also **thiamin**, تیامین
فیتامین B (له‌پاقله و فاسولای سموزو زهردینه‌ی هیلکه و جگرو دانم‌یلدا
هیه).

thiazine (thī'a-zēn', thī'a-zin), *n.* Also **thiazin**, تیاژین

ناوینته‌ی‌کی کیمیاوی‌یه (له‌نیتروژین و گوگرد و کاربون پینکدیت).

thiazole (thī'a-zōl'), *n.* Also **thiazol**, تیاژول شلمه‌ی‌کی بن‌رنگه
له‌بویه و به‌رماندا به‌کاردیت (کیمیاگری).

thick (thik), *adj.* (۱) نه‌ستور؛ قوی.

(۲) (a ~ forest) جړ؛ جړوپړ.

(ب) خه‌ست؛ توند؛ تونگ: (~ soup).

(ج) چړ (~ smoke).

(د) چړ؛ قهرمانگ؛ زه‌بمه: (a ~ crowd).

(ه) لیل؛ ته‌ماوی؛ چړ: (The air was ~ with fumes.)

(و) تاریک؛ نوتک؛ چړ؛ خه‌ست (مه‌جان): (~ darkness).

(ز) گړ؛ ده‌نگ: (a ~ voice).

(ح) گهرج؛ ده‌بته‌نگ؛ کس.

(ع) [Colloc.] ژور بوخوش؛ ژور کۆک؛ تیکه‌لو.

(ف) [Colloc.] له‌نه‌دازه به‌دما؛ نیجگار ژور؛ له‌پاده به‌دما.

به‌نه‌ستوری (~ Slice it).

adv.

n.

(۱) چرتین؛ به‌شی شتیک.

(۲) گهرمه (شهر)؛ مشتومر... هتد.

(*In the ~ of the fighting; in the ~ of the argument*)

-thickish (*adj.*); thickly (*adv.*).

lay it on thick, پښ‌تی‌مه‌ل‌پښ‌ له‌ستایش کردن یا لومه‌کردن؛

زیاده‌بزیین له‌چاکه ووقتن یا خراپه ووتندا.

through thick and thin, له‌خوشی و ناخوشیدا؛ له‌هات و نه‌هاتدا؛

له‌خوشیدا و له‌ته‌نگانه‌شدا؛ همیشه به‌دلسوزانه و به‌بن‌دوبلی.

thicken (thik'en), *v.t.* (۱) خه‌ست و خۆل کردنه‌وه؛ خه‌ستکردنه‌وه.

(۲) نه‌ستورکردن.

(۳) تیکه‌ل‌روپیکه‌ل‌کردن؛ تیکدان: (Alcohol ~ed his speech.)

v.l. (۱) (The mist ~ed.) چربوون.

(ب) خه‌ست بوونه‌وه؛ توندبوونه‌وه؛ خه‌ست و خۆل بوونه‌وه؛

(The soup ~s.)

(۲) نه‌ستوربوون.

(۳) نالوژبوون (The plot ~s.).

-thickener (*n.*).

thickening (thik'en-in), *n.* (۱) خه‌ست بوونه‌وه؛ خه‌ستکردنه‌وه؛

چربوون؛ نه‌ستوربوون. (۲) شتی خه‌ستکردنه‌وه؛ شتیک که شله‌ی‌کی پښ

خه‌ست بکړیتنه‌وه یا توند بکړیتنه‌وه.

(۳) به‌شی خه‌ستکردنه‌وه یا توندکردنه‌وه؛ شتی خه‌ستکردنه‌وه.

thicket (thik'it), *n.* بیشه؛ بیشه‌لان؛ چرستان؛ زه‌بته‌نگ.

thick-head (thik'hed'), *n.* کسینکی بن‌میشک یا گهرج.

thick-headed (thik'hed'id), *adj.* گهرج؛ بن‌میشک؛ ده‌بته‌نگ.

thickness (thik'nis), *n.* (۱) نه‌ستوری؛ نه‌ستورایی؛ پارستانی.

(۲) چین: (three ~ of cloth).

(۳) نه‌ستورترین به‌ش

thickset (thik'set'), *adj.* (۱) چړ؛ چړوپړ؛ پړ (نه‌مام، دارودره‌خت)؛

(a ~ hedge)

(۲) تۆکمه؛ قه‌لو و کورته‌بته.

n. - **thicket**.

thick-skinned (thik'skind'), *adj.* (۱) پښت نه‌ستور.

(۲) بن‌هه‌ست؛ کم‌هه‌ست؛ دل‌مق؛ گوی به‌ره‌خه‌ نه‌دور.

thick-skulled (thik'skuld'), *adj.* = **thick-headed**.

thick-witted (thik'wit'id), *adj.* = **thick-headed**.

thief (thēf), *n.* دز.

thieve (thēv), *v.t. & v.i.* دزین؛ دزی کردن.

thievery (thēv'er-i), *n.* (۱) دزی؛ دزی کردن. (۲) شتی دزوا.

thievish (thēv'ish), *adj.* (۱) حه‌زکمر له‌دزی

(۲) دزانه؛ به‌دزی‌یه‌وه؛ به‌نه‌پتی.

thigh (thī), *n.* پان.

thighbone (thī'bōn'), *n.* ئیسقانی پان

thill (thil), *n.* مژانی گالیسکه؛ داری گالیسکه (که له‌م دیو و شو دیو)

نه‌سپه‌که‌وه‌یه بۆ به‌ستنه‌وه‌ی به‌گالیسکه‌که‌وه).

thimble (thim'b'l), *n.* (۱) نه‌موسیتله‌ی درومان؛ کلکه‌رانه؛

په‌نجوانه. (۲) لووله‌ی‌کی ناسنی کورت.

(۳) نه‌لقه‌ی ناسنی ناو پت.

thimbleberry (thim'b'l-ber'ī), *n.* جوژیکه له‌توت‌رک.

thimbleful (thim'b'l-fool'), *adj.* (۱) پړ نه‌موسیتله‌ی‌کی درومان.

(۲) نه‌ختیک؛ قومیک؛ ژور کم؛ تۆژیک.

thimblery (thim'b'l-rig'), *n.* (۱) یاری‌یه‌که وه‌ک کلارین شتیک

بچوکی تیدا ده‌شاردنه‌وه له‌ژیر کوپیک له‌سن کوپیی وه‌ک نه‌موسیتله‌ی

دروماندا و یاری‌یه‌که‌کان ده‌بن بزائن له‌ژیر چی کوپیک‌یا‌ندایه.

(۲) وه‌ستای نه‌م یاری‌یه.

گزی لیکردن (بم یاری‌یه)؛ ده‌ست‌پښ.

v.l.

-thimblery (*n.*).

thimbleweed (thim'b'l-wēd'), *n.* گول‌له.

thin (thin), *adj.* (۱) ته‌نگ: (~ paper).

(۲) باریک: (~ thread).

(۳) له‌پړ؛ له‌پړلاوا؛ په‌ته‌له؛ لات؛ لا‌واز.

(۴) (۱) پهرش ویاو؛ ته‌نگ؛ کم: (~ hair).

(ب) پوون: (~ milk, air, etc.).

(ج) شل؛ پوون: (~ soup).

(د) کال (په‌نگ): (~ colors).

(ه) گزوتیز (په‌نگ): (a ~ voice).

(و) شاش؛ ته‌نگ: (a ~ fabric).

(ز) کس‌ی پښ ناخه‌ل‌تی؛ هپ‌چوپوچ: (a ~ excuse).

(ح) هپ‌چوپوچ؛ لا‌واز: [a ~ plot (of a story), argument, etc.]

adv.

به‌ته‌نکی؛ به‌باریک.

thine

- v.t.** (۱) تەنك كىردىن. (۲) پوونكىردىنمۇ؛ شىل كىردىنمۇ؛ خار كىردىنمۇ.
(۳) لەپىلاۋان كىردىن؛ لەپى كىردىن؛ بارىك كىردىن.
(۴) (~ out) تەنك كىردىن (شەتلى، ئەمام، دار... ھتد)؛ كەمكىردىنمۇ.
(۱) تەنك بويىن؛ تەنكىت بويىن. (۲) لەپىلاۋان بويىن؛ بارىك بويىنمۇ؛ لاۋان بويىن. **v.t.**
-thinly (adv.); thinness (n.).
thine (thin), pron. [Archaic or Poetic] ھى تۇ: (۱) (Is this mine or ~ ?)
(۲) تۇ: لە يىشى تىيە بىزىن يا " h " (دا):
(Is he thy father or ~ uncle?)
thing (thin), n. (What are those ~s on the table?) شىت (۱)
(۲) (pl.) شتومەك؛ كەلپەل كەسپك:
(Have you packed your ~s yet?)
(۳) مەسەلە؛ باس؛ شىت
(There's another ~ I want to ask you about.)
(۴) كار؛ نىش؛ شىت (to do great ~s)
(۵) شىتى بىن قەۋەرە. (spiritual ~s)
(۶) بارودىزج؛ بار
(T~s are improving. You take ~s too seriously.)
(۷) كەس (لەپىۋى مەزەبى، خۇشەۋىستى، يان سوۋىكىيەۋە):
(poor ~ ! ; a dear little ~)
(۸) ھىج (It's that other ~ I want.)
first thing, يەكەم شىت يەكسەر؛ دەست وىرد.
for one thing, يەكەم ھۇ (بە چەند ھۇيەك).
have a thing about, [Colloq.], ئۇ ترسان؛ بويىن بە كىرىن؛ لە دلدا؛
(He has a thing about flying.)
see things, شىت ھاتتە؛ ھىرچا؛ وىرنە كىردىن؛ ھەلۋەسە كىردىن
sure thing, مەسۇگەر؛ بىن گومان
thingumajig (thin'am-a-jig'), n. [Colloq.], ~
thingumbob.
thingumbob (thin'am-bob'), n. [Colloq.], شىتى ئار؛ لەپىرچىۋ؛
ھىج
think (think), v.t. (۱) يىرلىكىردىنمۇ؛ بە خەيالىدا؛ ھاتن:
(I am ~ing black thoughts.)
(۲) ۋا دانان؛ بىۋا؛ ۋا بويىن: (I ~ her charming.)
(۳) ۋا زانن؛ بىۋا؛ ۋا بويىن: (They ~ they can come.)
(۴) نىياز؛ ۋا بويىن: (He ~s to deceive me.)
(۵) ۋا لە خۇ كىردىن. (۶) ھاتتەۋە بىر؛ بە بىردا؛ ھاتن.
(۷) بويىن بە خۇلىيا؛ ھەمىشە لە خەيالىدا؛ بويىن.
v.t. (۱) يىرلىكىردىنمۇ؛ (You must learn to ~)
(۲) ۋا ۋا بويىن؛ ۋا زانن؛ بىۋا؛ ۋا بويىن: (I just ~ so.)
think aloud, بە دەنگى بىز يىرلىكىردىنمۇ؛ بىر دەپىر بىن لەكاتى يىرلىكىردىنمۇدا،
(ھەروەھا " think out loud ")
think better of, (۱) ۋا كۆپىن دەپىرەۋى كەسنىك؛ يا شىتىك بەرەۋە باشى.
(۲) بىرلىكىنى باشىر دان؛ پاش سەرلەنئۇ يىرلىكىردىنمۇ.
think nothing of, (۱) بە ھىچ دانەن؛ گۇن پىن نەدان؛ بايەخ پىن نەدان.
(۲) بە ئاسان زانن.
think of, (۱) ھاتتەۋە بىر؛ ھاتتەۋە ياد. (۲) ۋا ھەبويىن دەپىرە.
(۳) داھىنان؛ دۇزىنەۋە. (۴) يىرلىكىردىنمۇ.
(۵) بە تەنگەۋە ھاتن.
think out, (۱) يىرلىكىردىنمۇ؛ پىۋ؛ شوۋىن بىن دانان.
(۲) چارەسەر كىردىن؛ بە يىرلىكىردىنمۇ.
think over, يىرلىكىردىنمۇ؛ لىكىدانمۇ.
think through, يىرلىكىردىنمۇ؛ بىرلەر لەسەر دان
think twice, دوۋجار. واتە زۇر باش، يىرلىكىردىنمۇ؛ پىش بىرلەردان.
think up, ھەلپەست؛ رىنكىخست؛ دروۋستىكردىن؛ پىنكەۋەن (دۇق، بەلگە):

thirsty

- (to think up a story, an excuse, etc.)
think (think), v.t. ۋا دەپىرەۋە؛ ۋا دىپار بويىن.
thinkable (think'ə-b'l), adj. پىۋى تىن دەچىن؛ بۇ ھەيە؛ دەپىن؛
لەۋانەيە بىن؛ يا ۋىن.
thinking (think'ing), adj. (Man is a ~ animal.) يىرلىكىردىنمۇ؛
(۱) ۋا: (not to my ~ a good idea)
(۲) يىر.
thinner (thin'er), n. شەلەمەكە دەپىرەۋە بۇيەۋە بۇ پوونكىردىنمۇ.
thinnish (thin'ish), adj. ئەخىتىك تەنلە؛ ئەخىتىك لەپىلاۋان؛
ئەخىتىك بويىن.
thin-skinned (thin'skind'), adj. (۱) تەنك پىنست.
(۲) دل ناسىلا؛ ھەست ناسىك.
thio- (thi'ō, thi'ə),
thion- (thi-on'),
thionic (thi-on'ik), adj. پىشگىرلىككە بەماناۋى؛ گۇگۇدا؛ كىرەت.
thionic acid, پىشگىرلىككە بەماناۋى؛ گۇگۇدا؛ كىرەت.
ترشى گۇگۇدا.
third (thūrd), adj. (۱) سىنەم؛ سىنەمىن؛ سىنەم. (۲) سىنەك.
n. (۱) سىنەم؛ سىنەمىن؛ سىنەم. (۲) سىنەك.
(۳) شەست يەككى چىركەمەك. (۴) گىبرى سىن.
(۵) (pl.) (۱) سىنەكى مىراتى پىۋا (كە دەچىن بۇ بىيەۋەنەكەۋى).
(ب) مىراتى بىيەۋەن.
third-class (thūrd'klas', thūrd'kläs'), adj. نەمرە سىن (پۇستە).
ھۇى گواستىنەۋە؛ پەلە سىن: (a ~ railway carriage; ~ mail)
third class, (۱) جىن نەمرە سىن؛ ھۇى گواستىنەۋە (شەمەندەۋەر).
كەشتى؛ بلىتى نەمرە سىن. (۲) پۇستەۋى نەمرە سىن.
third-degree (thūrd'di-grē'), adj. نەمرە سىن؛ پەلە سىن.
third degree, ئازاردانى زىندانى (لەلەين پۇلىسەۋە بۇ دەنگۇباس
ئۇ دەپىرەۋەن؛ يا پىن لە تاۋان نان).
third-degree burn, سوۋاتاننى زۇر خراپى لەش
third estate, جىنى بىرچاۋى؛ جىنى گىشت خەلە.
Third International, يەككىتى جىزىبە كۆمىۋنىستەكانى جىيەن.
(ھەروەھا " Comintern ", " Communist International ")
thirdly (thūrd'li), adv. سىنەم (لە زامانى ھۇكانى شىتىكىدا).
third party, (۱) تىپ؛ يا لاي سىنەم (لە دادخاۋىيەكدا لە دادگا).
(۲) ھىزىبى سىنەم (لە ۋولتۇكىدا كە دىۋ ھىزىبى سەرەكى بە نۆرە بىيەن بەرئۆۋە).
third person, بارى كەسى سىنەم، ۋاتا نادىار (پىزىمان).
(" he does " لەم بارەدەيە).
third rail, ھۇلى سىنەم (ھىلىكى كانزاۋىيە زىادەيە كارەباۋى لەسەرە بۇ
پۇۋانى شەمەندەۋەرى كارەباۋىيە).
third-rate (thūrd'rāt'), adj. (۱) نەمرە سىن؛ سىنەم.
(۲) پەشۇكى؛ گەند؛ خراپ؛ زۇر خراپ.
-third-rater (n.).
Third World, جىيەن سىنەم؛ ۋولتە دواكوتوۋەكان (بەتايىبەتى ھى
ئاسىياۋ ئەفەرىقاۋ ئەمەرىكاۋ لاتىنى).
thirl (thūrl), v.t. & v.i. [Dial.], (۱) گون كىردىن.
(۲) ۋىرۋاندن؛ جۇش؛ خۇرۇش؛ تىخىست.
thirst (thūrst), n. (۱) تىنۋىتى.
(۲) [Colloq.], زۇر ھەم لە ھەي كىردىن.
(۳) تاس؛ تاسە؛ پەشۇش؛ ھەزىكى زۇر؛ بىيۋە.
(۱) تىنۋ بويىن. (۲) بە تاسەۋە بويىن؛ زۇر ھەزىكىردىن؛ بە پەشۇشەۋە بويىن. **v.t.**
(۱) تىنۋىتى.
(۲) تاس؛ تاسە؛ پەشۇش؛ ھەزىكى زۇر.
(۱) تىنۋ.
(۲) ۋوشك؛ ھەلقىچاۋ: (~ fields)
(Colloq.], تىنۋەك: (~ work)

thoughtless

1066

thousand

-thoughtlessly (adv.); thoughtlessness (n.).

thousand (thou'z'nd), *adj. & n.*

thousandfold (thou'z'nd-föld'), *adj.* (۱) هزار نهوندهی.

(۲) هزار بهشی؛ هزار لقی.

adv. هزار نهونده

n. هزاره‌یکی هزار نهوندهی

thousandth (thou'z'ndth), *adj.* (۱) هزاره‌م؛ هزارمین.

(۲) هی هزاره‌م

n. (۱) هزاره‌م؛ هزارم؛ هزارمین. (۲) هزاره‌م.

thrall (thrôl), *n.* (۱) بند؛ بنده؛ کزیده. (۲) گزیده؛ گرفتار.

(۳) بنده‌ای؛ بنده‌گی؛ بنددینی.

v.t. [Archaic], به بند کردن؛ کردن به کزیده.

adj. [Rare], بنددین.

thrallism, thrallism (thrôl'dam), *n.* بنده‌ای؛ بنده‌گی؛

کزیده‌ی؛ بنددینی

thrash (thrash), *v.t.* (۱) کوتان؛ خله‌وخرمان؛ گزیره‌کردن.

(۲) بیزکردن؛ شلکوت کردن؛ تیلترین کردن؛ دارکاری کردن؛ زور لیدان؛

دابلوسین. (۳) بیزاندن.

v.t. (۱) کوتان؛ دانویله؛ گزیره‌کردن. (۲) وشاندن؛ دمست؛ گه‌لاکوتک؛ دان.

(۳) به‌زور بره‌و با پزیشن (کشتی، به‌لم).

n. (۱) کوتان؛ دانویله. (۲) بیز؛ تیلترین؛ دارکاری؛ کوتان.

(۳) پاشه‌لقه (مهل)

thrash out, لیکزینیه به ووردی؛ باسکردن؛ چاره‌سهرکردن.

thrasher (thrash'er), *n.* (۱) گزیره‌کار؛ کسبک که دهغل‌ودان ده‌کوتی.

(۲) بیزاکر؛ دارکاری‌کر. (۳) جوری که له‌کوسه.

thrasher (thrash'er), *n.* بوزره؛ نالنده‌یکی ده‌گ خوشه له‌توخی

پیشوله

thrashing (thrash'in), *n.* دارکاری؛ بیزکردن؛ دابلوسین

thrasonical (thrā-son'i-k'l), *adj.* خوه‌لکش؛ خوه‌فشکه‌روه؛

فشچی

thread (thred), *n.* (۱) دهن‌و؛ بن

(۲) تاله دهن‌و؛ ریش؛ تاله‌بن. (۳) تال؛ قهیتان؛ تله؛ دهنار

(۴) رایان؛ تالی؛ تیه‌لکش؛ ویک؛ پیکر؛

(*the ~ of life; the ~ of a story*)

(۵) ددانی؛ پنج؛ پنچوکه‌ی برغو‌پنج‌ومره.

v.t. (۱) دهن‌و به دهن‌وی‌مهره کردن؛ پیوه‌کردن.

(۲) هوبنوه (تربیع، طوانکه)؛ پیوه‌کردن (موور)؛ ده‌نگه ته‌زیج.

(۳) (ا) به پنچا‌وینچ پیدا پزیشن.

(ب) پیدا بلا‌ویونه‌وه؛ همور گرتنوه؛

(*a note of hope ~ed the story.*)

(۴) ددانی؛ پنج؛ پنچوکه کردن بؤ برغو؛ داندازکردن.

v.t. (۱) به پنچا‌وینچ پیدا پزیشن؛ به پنچا‌وینچ پزیشن.

(۲) وه قهیتان پیدا هاتنه خوارمه (شیلای شمر به کمرچینکدا)؛

قهیتان بستن.

hang by a thread, به تاله دهن‌وی‌یک به‌نگه؛ به تی به‌نگه

threadbare (thred'bâr'), *adj.* (۱) پوا؛ دپاو؛ شپ؛ زور کون؛

تاله دهن‌وی‌یک به دهن‌وی‌یک؛ (*~ carpets*).

(۲) پنتی؛ شپوش.

(۳) سوا؛ (بیروباوه)؛ ووت؛ کون؛ په‌پوت؛

(*a ~ argument, notion, etc.*)

threadfin (thred'fin'), *n.* پهرمه دهن‌وی‌ی ماس‌یکه پهرمه‌کی

سنگی پلکی دهن‌وی‌ی ئه‌بیت‌مهره.

thread-worm (thred'würm'), *n.* کرمی دهن‌وی‌ی.

theady (thred'i), *adj.* (۱) دهن‌وی‌ی؛ بارک.

(۲) خست و لینج (شله)؛ قهیتان به‌ستو. (۳) پشاله‌ی.

threshold

(۴) لاوا؛ بن هیژا باریک؛ (*a ~ voice*).

(۱) مهرشه؛ مهرشه و گورمه؛ گف‌وگوب.

(۲) مهرسی؛ ترس؛ (*the ~ of war*).

threat (thret), *n.*

v.t. & v.i. [Obs.], = threaten.

threaten (thret'n), *v.t.* (۱) مهرشه‌لیکردن؛ ترس خستنه به.

(۲) مهرسی لیکردن؛ نیشانه‌ی شتیکی خراب بوون؛ نیازی خراب همبون؛

(*Those clouds ~ snow.*)

v.t. (۱) مهرشه‌کردن؛ مهرشه و گورمه؛ کردن.

(۲) مهرسی لیکران؛ نیازی خرابه همبون.

-threatener (n.); threateningly (adv.).

three (thrē), *n. & adj.* سن.

three-dimensional (thrē'dā-men'shān-1), *adj.* سن لایانه.

واته پانی و درژی و قولی یا نه‌ستوری هیه؛ تاندرا؛ سن دوری.

three-fold (thrē'föld'), *adj.* (۱) سن بهشی؛ سن لقی.

(۲) سن نهوندهی.

adv. سن نهونده.

three-mile limit, سنوری سن میلی (که بریتی‌یه له‌ناوی هنرمی)

وولتیکی سهر ده‌ریا.

three-pence (thrip'ns, threp'ns), *n.* (۱) سن پینسی

سن فلس؛ سن پول. (۲) درای سن پینسی یا سن پول.

three-penny (thrē'pen'ī, thrip'a-ni), *adj.* (۱) سن پینسی

سن فلس؛ نرخی سن فلس. (۲) هرزان؛ هیچ‌پوچ؛ بن نر.

three-piece (thrē'pēs'), *adj.* سن پارچی (جل‌وی‌رگ).

(*a ~ suit*)

three-ply (thrē'pli'), *adj.* سن لؤ؛ سن توئ؛ سن چین.

three-point landing, (۱) نیشته‌میه‌کی لپزک‌یه که همور

پنچ‌کمانی له‌همان کاتدا له‌زوی بده؛ نیشته‌وه‌یه‌کی زور چاک

(*Colloq.*) [۲] کاریکی سهرکوتو؛ نیشکی نه‌جام سهرکوتو.

three-quarter (thrē'kwôr'tēr), *adj.* (۱) سن‌یک؛ سن‌یک.

(۲) سن‌یک؛ دم‌وچا و درخستو؛ (*a ~ portrait*).

three-ring circus, (۱) سیرکی سن میانی.

(۲) به‌زوم‌مزمینکی زور؛ پودان و جم‌وجولیکی نیچکار زور.

three R's, = reading, 'riting, 'rithmetic. خوندن‌مهره و نویسن و

بیرکاری.

three-score (thrē'skôr', thrē'skôr'), *adj.* شست؛ سن بیستی.

three-some (thrē'səm), *adj.* سن کس؛ سیانه.

n. (۱) سن کس؛ تاقینکی سن کس.

(۲) یاری سن کس (به‌تایم‌ی "گولف").

three-square (thrē'skwâr'), *adj.* سن پور (په‌مند).

thremmatology (threm'a-toi'a-ji), *n.* زانوی‌ی گیاندرو

پوومگی مالی (گیان‌مهرناسی).

threnode (thrē'nōd, thren'ōd), *n.* = threnody.

threnody (thren'a-di), *n.* لاوانه؛ شیوه؛ شین.

(*"dirge"*).

-threnodial; threnodic (adj.); threnodist (n.).

thresh (thresh), *v.t.* (۱) کوتان؛ خله‌وخرمان؛ گزیره‌کردن.

[Rare] (۲) دارکاری کردن؛ بیزکردن؛ کوتان؛ دابلوسین.

v.t. (۱) کوتان؛ خله‌وخرمان. (۲) لیدان؛ دارکاری کردن؛ دابلوسین.

thresh out, به ووردی لیکزینیه؛ باسکردن؛ گیاندنه نه‌جام.

thresher (thresh'er), *n.* (۱) گزیره‌کار؛ کسبک که دانویله بکوتی.

(۲) threshing machine.

(۳) جوری که له‌کوسه‌ی کلک درژی‌ی ژاوه گهرمکان.

threshing machine, مگینه‌ی گزیره؛ جمنجی.

threshold (thresh'öld, thresh'höld), *n.* (۱) دهرمال؛ بهرمگا.

داری دهرمال؛ چنوی بهرمگا؛ بهرمک.

threw

(۲) سەرەتا: پەردەم: (*We are at the ~ of a new era.*)
(۳) سنوور: قەراغ: ئەم يەي: (*the ~ of pain*)

threw (thrō), *past tense of throw.*

thrice (thrīs), *adv.* (۱) سەن جار! سەن كەرت. (۲) سەن ئەمەندە.
(۳) زۇر! ئىنجار! ئىنجار زۇر.

thrift (thrif), *n.* (۱) پەرسەندەن (ئابوور): گەشمەردن!
خۇش گۆزەران. (۲) گەرم: دەست بە پارمە گۆرتن.
(۳) [Rare]: گەشمەردنى پۈمەك و گياندارى تر.
(۴) جۈرە پۈمەككى كۆرتى گەلا بارىكى گول پەنگىنە.
(۵) [Scot.]: ھۇي خۇش گۆزەرانى و سەركەرتن: كار! ئىش.

thriftless (thrif'lis), *adj.* دەستبۇلۇ: پارە بەمەردەم.

thrifty (thrif'ti), *adj.* (۱) گەرم: دەست بە پارمە گەرم.

(۲) پەرسەندەن: لە گەشمەردن: (۳) زۇر بە نەشونما (پۈمەك).

-thriftyly (*adv.*); **thriftiness** (*n.*).

thrill (thrīl), *v. & n.* (۱) ھىنانە جۇش و خۇش! ھىنانە جۇش و پۈمەندەن!
موجچەك بە لەشدا ھىنان (لە خۇشدا). (۲) پۈمەندەن! ھىنانە لەرە.

(۱) موجچەك بە لەشدا ھاتن! ھاتنە جۇش و خۇش. (۲) لەرە! پۈمەندەن! لەرە.
n. (۱) موجچەك: خۇش! و پۈمەندەن. (۲) لەرە! پۈمەندەن! لەرە.
(۱) موجچەك بە لەشدا ھىنان! و پۈمەندەن.

thriller (thrī'lər), *n.* (۲) جەمەك يا فەلمى و پۈمەندەن يا بەمەندەن.
جانەمەردىكى جەمەك پۈمەك دەلمەندەن بە مەندەن.

thrips (thrips), *n.* (۱) پەنگەمەند: پەرسەندەن: لە سەركەرتن! پۈمەندەن.
(۲) گەشمەردن: نەشونما: گەرمەندەن.

thriving (thrīv'ing), *adj.* بە گەشمە: لە سەركەرتن و پەرسەندەن: سەركەرتن: (*He's running a ~ business.*)

thro', **thro** (thrō), *prep., adv., adj.* = through.

throat (thrōt), *n.* (۱) قورگ: گەرمە.
(۲) دەمى شەك: بەتەبەمەنى ھى تەسك: گەرمە: (*the ~ of a chimney*).

v. & n. (۱) دەم بۇ كەردن: كۆن تەكەردن. (۲) بە قورگ و تەن (گۆرانى, و تە).
cut one another's throat, [Colloq.], زىان لە بەكەرتى دان

(بە تەرخى مەرتەنى شەكەندەن).
cut one's own throat, [Colloq.], مائى خۇ و تەران كەردن!

زىان لە خۇ دان
jump down one's throat, [Colloq.], لە پەردە تەندەن تەندەن

ھەرتەن بىرەنە سەرم يا پەمەندەن تەندەن.
lump in the throat, قورگ پەردەن لە گەرمە: دىل پەردەن.

ran (something) down one's throat, بە زۇر دان بە سەرمە.
stick in one's throat, بۇ نەمەندەن! بۇ نەمەندەن! زەمان گەرمە.

throat-latch (thrōt'lach), *n.* قايىشى سەرمەندەن: سەرمەندەن.

throaty (thrōt'i), *adj.* لە قورگەمە ھاتەنە دەرمە (دەنگ, و تە):
بە قورگ و تەرا: گەرم.

throb (thro), *v. & n.* (۱) پەرتە كەردن: تەپەكەردن! لىدان (دەل): پەتەپەت كەردن!
پەل دان (۲) دىل فەرمە: دىلەكەرتن پۈمەندەن.

(۳) لەرەن! موجچەك پەندە ھاتن.
n. پەرتە: پەتەپەت! دىلەكەرتن! دىلەكەرتن.

-throbbingly (*adv.*).
throe (thrō), *n.* (۱) ئازارلىكى كەتەپەرتى تەرمە: موجچەك! ئىش.

(۲) (Pl.). ژان (مەندەلەن).
(۳) (Pl.). لىنگەفەرتن! گەمەندەن! ئازارى گەمەندەن يا سەرمەمە:

(*in the ~s of death*)
thrombin (throm'bin), *n.* ئەنرەمەندەن ھۇي خۇن مەندەن

و مەندەن خۇن پەندە
thrombo-, thromb- (throm'ba), پەنچەركە بەمەندەن:

throughout

خۇن مەندەن: (*thromboplastin*)

thrombogen (throm'bə-jen), *n.* = prothrombin.
thromboplastic (throm bə-plas'tik), *adj.* (۱) تەبەمەنى بە

خۇن مەندەن. (۲) دەمەندەن ھۇي خۇن مەندەن.
thromboplastin (throm bə-plas'tin), *n.* پەرتەپەرتەن لە خۇنەندە

دەمەندەن ھۇي خۇن مەندەن
thrombosis (throm-bō'sis), *n.* مەمەندەن خۇن (لە دەمەندەن خۇنەندە).

thrombus (throm'bəs), *n.* خۇن مەندەن: تەبەمەندەن خۇن مەندەن
خۇن مەندەن (لە دەمەندەن خۇنەندە).

throne (thrōn), *n.* (۱) تەختى پاشايى: تەخت! تەختى پاشا.
(۲) پاشايەت: دەسەلات و پەلەپەلە پاشا! پاشايى.

(۳) پاشا: (*orders from the ~*).
(۴) پەلە يا پەلەكەرى فەرتەتەنە.

گەردن بە پاشا! لەسەرتەختى پاشايى دانان! دانان بە پاشا.
throng (thrōng), *n.* (۱) جەمەمە: كۆمەلە خەلە. (۲) قەرمەندەن.

(۳) كۆمەلە شەك: كۆمەلە! ژمارەمەكى زۇر لە شەك.
تەن تەرجان! كەردن بە قەرمەندەن.

(۱) تەن تەرجان! كەردن بە خەلە. (۲) كۆمەلەمە بە جەمەمە.
throble (thro'sl), *n.* بۆكە: پەندەمەندەن دەنگ خۇشە لە تەمەندەن

پەندەندەن. (۲) ئامەندەن خۇشە و لۆكە پەندە: خەرمە.
(۱) [Rare]: قورگ! بۇرى مەمە: قورگ! قورگ!

throttle (throt'l), *n.* (۱) دەمەندەن پەندەندەن تەمەندەن دەمەندەن بۇ مەكەندە.
(ب) دەمەندەن پەندەندەن تەمەندەن دەمەندەن بۇ مەكەندە.

(۲) دەسك يا پەندەمەندەن پەندەندەن تەمەندەن دەمەندەن.
(۱) خەنكەندەن. (۲) پەندەندەن كەردن! دەمەندەن! دەنگ! بۇ پەندە.

(۲) (۱) پەندەندەن چوونى پەندەندەن يا مەلم بۇ مەكەندە.
(ب) خەفەكەندەن (بە پەندەندەن يا مەلم! بۇ پەندە).

(ج) ھەمەندەن كەردەمەندەن مەكەندە (بە پەندەندەن يا مەلم! كەم كەردەمەندە).
خەنكەندەن.

throttle valve, = throttle 2.
through (thrō), *prep.* (۱) بەمەندەن! پەندە! لەم دىمەندەن بۇ نەمەندە.

(۲) پەندە.
(۳) سەرمەندەن! بە مەمەندەن! سەرمەندەن: (*He toured ~ France.*)

(۴) لە سەرمەندەن! تەمەندەن! بە دىمەندەن! (*He slept ~ the lecture.*)

(۵) ھەمە: (*Monday ~ Friday*).
(۶) لەمەندەن: (*I got a job ~ her.*)

(۷) بەمەندەن! لە نەمەندەن: (*It happened ~ no fault of mine.*)
adv. (۱) بەمەندەن! پەندە! لەم لۆرە بۇ نەمەندە.

(۲) بە دىمەندەن! (*He saw the work ~*).
(۳) بە تەمەندەن! ھەمە تەمەندەن: (*His clothes were soaked ~*).

(۴) بە تەمەندەن: (*a ~ street*).
(۱) دەمەندەن! پەندە (شەقام): تەمەندەن: (*a ~ train*).

(۲) (۱) ئامەندەن! پەندە (شەقام): تەمەندەن: (*a ~ train*).
(ب) پەندەندەن! پەندە: (*a ~ ticket*).

(۳) تەمەندەن: (*I'm ~ with my work.*).
(۴) (*I'm ~ with that fellow.*)

(۱) سەرمەندەن! سەرمەندەن! لە مەمەندەن.
(۲) تەمەندەن! ھەمەندەن! لە مەمەندەن: (*He is evil through and through.*)

throughout (thrō-out'), *prep.* سەرمەندەن! سەرمەندەن:
(*~ the house*)

adv. (۱) سەرمەندەن! سەرمەندەن.
(۲) بە دىمەندەن! (*He helped others ~ his life.*)

throve

throve (thrɒv), *alternative past tense of thrive.*

throw (thrɒ), *v.t.*

- (۱) پستز ناوړېشم. خوري! بادن.
- (۲) هملدان هاوېشتن (۳) ټيگرتن
- (۴) فريډان له توروپيډا: (*She threw the vase on the ground.*)
- (۵) له زهويډا دان (ژورانياري): (*He threw the other wrestler.*)
- (ب) خستنه خواړهوه: (*She was thrown by her horse.*)
- (۶) به په ناردن
- (۷) تنخسترا تن فريډان.
- (*She threw the clothes into the suitcase.*)
- (۸) خستنه ناو (*He was thrown into prison.*)
- (۹) هملدان ژان
- (۱۰) يو هاتن ژان هملدان: (*He threw a five.*)
- (۱۱) فريډان لښوونهوه: (*Snakes ~ their skins.*)
- (۱۲) زابن گياند ري مالي ژان.
- (۱۳) خستنه گنړهوه گنړ گوزيږن.
- (۱۴) خاړاسه گردن: (*She threw a glance at me.*)
- (۱۵) خستنه سر (لومه): خستنه بهر دم (کوښپ)
- (۱۶) ټېسره واند: بياکښان
- (۱۷) [Colloq.] ياري يا پيشيکړن د ژانډن به دهسټه ست.
- (۱۸) [Slang] گردن (ناهنگ)
- (*He threw a party for his friends.*)
- (ب) بوون والينهان (*The child threw a tantrum.*)
- (۱۹) کارت فريډان ناري به کارت گردن
- (۲۰) درووستگر دن گوزه وديزه به چرخي گڼينه کړ.
- v.i.* هاوېسترا هملدان
- n.* (۱) هاوېستنيک هملدانيک (۲) ژان هملدان
- (۳) پروژده کي مەترسيدان پروژده کي قومارناسايي.
- (۴) بهر هاوېر: هارمي هاوېشتن (*a stone's ~*)
- (۵) (۱) سرخن (ب) مل پينچ
- (۶) راډي جوړلاني قليشي زهري له کاتي يوومه له زده.
- (۷) له زهويډا دان (ژورانياري) (ب) به زهويډا دانتيکي تاييه تي.
- throw at,** ټيگرتن (هر د تېر) پرسيارلنکړن.
- throw away,** (۱) فريډان (۲) به فريډان: به بادن.
- (۳) سوود لي وهرنه گرتن: به کار نه هنيان
- throw a (monkey) wrench into,** ټيگدان (بيلان) شنواندن
- ته گره ټيخستن
- throw back,** چوونهوه سر باوياپير گهرانهوه يو سر باوياپير
- throw cold water on,** ناوي سارد به سردا گردن (پيلان)
- مراښن: مه حاز: دامرکاندهوه.
- throw in,** (۱) خستنه گنړهوه (۲) سلوادانهوه (فروته ني) خاتره گرتن.
- (۳) زباده خستنه سږ.
- throw in one's face,** به چاودا کوتانهوه: به چاودا دانهوه
- دانهوه به چاودا
- throw off,** (۱) فريډان خو له دهست پرگار کړن.
- (۲) خو لي دښهوه: خو لي لادان (۳) دانهوه: دهر دان.
- throw on,** به په له نه کړن
- throw oneself at,** ژور هملدان يو دن پاکښان
- throw oneself into,** دهسټيکړن به کار ژور به چالاکي و به دن.
- throw oneself upon (or on),** پشت پښ بستل
- throw open,** (۱) کړندهوه (به تهووي وکتوپ).
- (۲) پڼگه دان: پڼگه يو کړندهوه.
- throw out,** (۱) فريډان (۲) دهر گردن: دهر په راندن: دهر فرتاندن.
- (۳) دهر برير (ړا): ووتن. (۴) خستنه بوش (گنړي نوتوميل).
- throw over,** (۱) وارنېهسان: دهست لي هملگرتن: به جنيهشتن
- (۲) نهويسترا: په سمنه نه کړن

thumb

throw together,

- پيکه مه نان (به په له)
کوکړندهوه يا ټيکه لاوکړدن به لاسه رايي.
- (۱) وازلښان: دهست لي هملگرتن. (۲) به په له درووستکړن.
- throw up,** (۳) پشانوه. (۴) په تاپه يتا ووتن يو سهره نشتکړن.
- throwaway** (thrɔˈw-), *n.* بلاونهوه به دهست بلاوگراوه.
- adj.* (۱) يو به کارهنيان و فريډان درووستکراوه. (۲) لاسه راي.
- throw-back** (thrɔˈbak), *n.* چوونهوه سر باوياپير
- گهرانهوه يو سر باوياپير.

thrown (thrɒn), *past participle of throw.*

- adj.* (۱) فريډان. (۲) کهوتو (له سواري نه سپهوه): گلاو.
- (۳) به زهويډا دراو (ژورانياري).
- ناوړېشم پيس.

throwster (thrɔˈstɛr), *n.*

thru (thrɒ), *prep., adv., adj.* - through.

thrum (thrʌm), *n.*

- (۱) پيشو (چين، پستز): پيشوه.
- (۲) (*pl.*) په راويزي ريشوواوي يا ريشوودار
- (۳) سهری پيشو يا تاله ده زو.
- (۴) (*pl.*) پيشووي په تو گوريه که دهخريته جانفاسهوه يو تکه نه کړدن و نه سووان (کهشتيواني).
- (۱) پيشو يو هنيشتنهوه: په راويزي پيشو يو کړدن.
- (۲) ريشووي په تو گوريه خستنه جانفاسهوه يو تکه نه کړدن و نه سووان (کهشتيواني).

(۱) ناميري ژندار ليدان به لاسه رايي و *v.t. & v.i.* **thrum** (thrʌm), *v.t. & v.i.*

نمزانان. (۲) به دهنگيکي يک نه و او ناخوش ووتن يا کيانهوه.

(۳) ته پل ليدان به په نجه.

(۱) ناميري ژندار ليدان به نمزانان (۲) دهنگي نم ناوازه *n.*

ریشوودار: ريشوواوي: توکن *thrummy* (thrʌm'i), *adj.*

ریشووله: بوقزه: بالنده يکي دهنگ خوشه له توحی **thrush** (thrʌʃ), *n.*

ریشووله

(۱) نه خوشي يکه توشی مندال ده بڼ برين له **thrush** (thrʌʃ), *n.*

دهم و ليو قوڼگي دههني. (۲) نه خوشي يکه توشی قوله پڼی نه سپ ده بڼ و بريني کيماوي لي دښن.

(۱) (۱) بياکړن: ټيخستن: به ژور بياکړن. **thrust** (thrʌst), *v.t.*

(ب) تهکان پيدان: پال پيوه نان (۲) ليدان (چهقو، خهنگ، نيزه)

(۳) به سردا سپاندن: به سردا دان.

(۴) ټيهاوېشتن: ټيخستن يا فريډان:

(*He ~ a question in occasionally.*)

(۵) فريډان (لق، تهر): (*The tree ~s its branches high.*)

v.i. (۱) پال پيوه نان: تهکان پيدان: کوت پيوه دان.

(۲) ليدان (چهقو، خهنگ، نيزه): بياکړن.

(۳) (*~ into; ~ through*) به خو سپاندن به سردا: به ژور خو بياکړن

(۴) فريډان (لق، تهر).

(۱) بياکړن: ټيخستن: ليدان (به چهقو، خهنگ، ... هتد). *n.*

(۲) هيز يا په ستانيکي ژور و بهر دهوام.

(۳) (۱) گوژم: گوړ: تهوژم (ب) تهکان: کوت.

(۴) هيزش (هنگ) په لاماردان. (۵) هيزش (به دم).

(۱) ليدان. (۲) تهپه: زمه: تهپه تهپ. **thud** (thud), *n.*

تهپه هاتن: تهپه لي هلسان: زمه لي هلسان *v.i.*

پياوگوژ: خوښيژ: شه قاوه. **thug** (thʌg), *n.*

-thugery (*n.*); **thuggish** (*adj.*).

پياوگوژي: پياوگوشتن. **thuggee** (thʌg'ɛ), *n.*

توليم: توحميکي **thulium** (thʊl'i-əm, thū'li-əm), *n.*

کانزايي به (کيميا).

(۱) که له موس: په نجه گرهوه. **thumb** (thʌm), *n.*

(۲) که له موسي دهسټيکښ (۳) *ovolo*.

(۱) هملدانهوه، بادن، يا پيس گردن به که له موس: *v.t.*

thumbhole

(The page was badly ~ed.)

(۲) [Colloq] دست له نوتومیل پاگرتزو کله موست دهره نینان بؤ سوار کردن ه خورایی: (He ~ed a ride to Los Angeles.)

v.t. = hitchlike.

all thumbs,

جلغرا: ناکارامه: ناقولا: گهلجو

thumb one's nose,

گالته پیکر کړن: به کله موست خسته سر لوتو

thumbs down,

نیشانه ی په سندن نه کردن یا سر نه کوون به

thumbs up,

نیشانه ی په سندن کردن یا سر کوون به برز کردنوهی

thumb through,

په په پاره هلدانه وه به په په سیر کردن

under one's thumb,

له ژنر رکنده بوون

thumbhole (thum'hol'), n.

کونی کله موست له نامیزی موسیقیدا.

thumb index,

پنږست ب نیش نه ی کله تیپ له سر نو سواوی قراغی

thumbkin (thum'kin), n. = thumbscrew (2).

thumbnail (thum'nāl'), n.

(۱) میونکی په جگه گوره.

(۲) شنیکي بچوک (نوه نده ی نینوکی په جگه گوره).

adj.

(۱) بچوک (۲) کورت (a ~ sketch).

thumbscrew (thum'skrō'), n.

(۱) بورغو یا جبری کله موستی

(به په جگان با دهری: (۲) نامیزکی کونی نازاردانه بؤ گوشینی په جگه گوره.

thumbstall (thum'stōl'), n.

نوموستیه ی درو ومانی چهر.

thumbtack (thum'tak'), n.

بزماری سرباز که به په جگه گوره

thump (thump), n.

(۱) لیان به شتیکی قورسی وه تیل

(۲) ته به ته به ته پ: زرمه: دنگی ته به

v.t.

(۱) زرمه ل هلساندن: ته به ل هلسان

(۲) دارکری کرسن: تیلترین کردن: کوتان.

v.t.

(۱) ته به هاتن: زرمه هاتن: کورتنه خواره وه ته به هاتن.

(۲) نه به ی ی هاتن: به ته به ته پ پویشن.

(۳) تیره هاتن: پرت کردن: ته به هاتن.

-thumper (n.).

thumping (thum'pin), adj.

(۱) ته به کرا هی ته به یا زرمه

(۲) [Colloq.] (a ~ majority): گوره: زور: (a ~ majority).

(ب) زور خوش

thunder (thun'dēr), n.

(۱) هوره گرمه: (۲) گرمه گرم: گرم و هوو.

thunderbolt (thun'dēr-bōlt'), n.

(۱) هره شه وگوره شه: (۲) [Obs. or Poetic] (۳) (It is ~ing.).

v.t.

(۱) گرمه هاتن: گرمه هاتن: گرمه گرم هاتن

(۲) هره شه وگوره شه کردن.

v.t.

(۱) به توو په یو دنگی به زرمه ووتن: هاوار کردن:

به دنگی به زرمه هره شه وگوره شه کردن

(۲) لیان با هیرش بردنه سر به توندي: پیدان وه هوره تریشقه.

-thunderer (n.); thundery (adj.).

steal one's thunder,

ده ستپیشکری کردن له دزین و دهر پینی

پروباوهر پیلانی که سینی تردا بؤ شکاندنی نه که سه.

thunderbird (thun'dēr-būrd'), n.

مهل هوره گرمه: مملیکی

نه فسونه یی به گوايه ده بیته هوی هوره تریشقه و باران دهر پینی

(نه فسانه ی هیندی به نه مریکایه ی کانه).

thunderbolt (thun'dēr-bōlt'), n.

(۱) هوره برووسکه.

(۲) هوره تریشقه به تاییه تی هی له زرمین دراو.

(۳) شتیکی وورکرا: (The news was a ~).

thymus

(۴) که سینی هوره تریشقه یی (له کتوپری و به نیزی و ویرانکریدا)

thunderclap (thun'dēr-klap'), n.

(۱) هوره گرمه:

گرمه گرمی هور.

(۲) شتیکی کتوپری به نیزی و ویرانکری و توندوتن.

thundercloud (thun'dēr-kloud'), n.

هوری هوره تریشقای

thunderhead (thun'dēr-hed'), n.

کومه هوری پیش یا ویرانی

هوره گرمای.

thundering (thun'dēr-in), adj.

(۱) گرمه گرمای: گرم و هوو پکر.

(۲) [Colloq.] زور زل: زور گوره

(۱) هوره - thunderous (thun'dēr-əs), adj. Also thundrous,

گرمای: گرمه گرمای. (۲) دنگه روه: به زرمه (دنگ): (~ applause).

-thunderously (adv.).

thunderpeal (thun'dēr-pēl'), n.

شقه ی هوره تریشقه:

های هوره گرمه

لیمه ی هوره -

thundershower (thun'dēr-shou'er), n.

تریشقای: شسته بارانی هوره گرمای.

thunderstone (thun'dēr-stōn'), n.

(۱) به ردی کانزای له

هوره تریشقه و هاتو (برای کون): [Archaic] هوره تریشقه.

thunderstorm (thun'dēr-stōrm'), n.

یا ویرانی هوره -

تریشقای.

thunderstricken (thun'dēr-strik'n), adj. =

thunderstruck.

thunderstruck (thun'dēr-struk'), adj.

ووپا: واق و ویرما:

سرسورما.

thurable (thoor'ə-b'l, thyoor'ə-b'l), n.

بخوردان.

(هوره "censer")

thurifer (thoor'i-fēr, thyoor'i-fēr), n.

بخوردان هلگر

(له نامه نگی تاییندا).

Thursday (thürz'di), n. Abbr. Th., Thur., Thurs.,

پنج

شهمه.

thus (thus), adv.

(۱) به شیمیه: وهما: ناوهما: به رنگه: به جوره.

(۲) که راو: که واته: به گوریه: نه.

(۳) هتا تاستا: هتا نه کاته (T ~ far a comfortable voyage.).

(۴) بؤ وینه: بؤ نمونه

thwack (thwak), v.t.

لیدان (به شتیکی پان وه گه لا کونک یا راسته).

n.

thwart (thwōrt), adj.

(۱) له به بؤ نه به: به سیریا: لاهلا.

(۲) سر سه خت: سر کش: کله پرق.

adv. & prep. [Archaic].

n.

v.t.

(۱) پئ لیگرتن: پئ ل برین: وه ستاندن: پوچ کردنوه (پیلان):

کوسپ خسته به ردم: (to ~ a plan, an effort, etc.).

(۲) به رنکاری کردن: به رهنستی کردن.

(۳) [Obs.], به سردا تپه پوون: خسته سر: به سردا پایل کردن.

thy (thī), possessive pronominal adj., [Archaic].

هی تو: ت.

(شیمیه کونی "your" ه)

thylacine (thī'lə-sin', thī'lə-sin), n.

گیاندریکی دپنده ی پشت

بازوی توور که داره له گورگ ده چن: (هوره "Tasmanian wolf")

thyme (tim), n.

جاتره: گیایه ی بؤن خوشه له توخنی پونگه گه لاکه ی

ورده ده کرتنه خوارنده.

thymic (tim'ik), adj.

جاتره یی: تاییه تی به جاتره

thymic (thī'mik), adj.

تیموسی (دووم ووشی دوی شه بیته).

thymol (thī'mōl, thī'mol), n.

تیمول: ماده ده یکی چوری بؤن

خوشه له جاتره دهره مینری.

thymus (thī'məs), n.

تیموس: لویوکی بچوکه له لای ژووری

- بوشابی سىڭدايە لە نوای بلۇقى كۆيىدەيىتەو.
- thymy** (tīm'i), *adj.* (۱) جاتراوى: پرە لە جاترە. (۲) جاترەي: لە بۇنى جاترە دەچى
- thyreo-, thyro-, thyr-** (thī'ri-ō, thī'ri-ō), *پېشگىرە*
- بەماناى سايرۇدى: تايپەتى بە لوى سايرۇدى: (*thyroidectomy*)
- thyroid** (thī'roid), *adj.* (۱) سايرۇدى: تايپەتى بە لوى سايرۇدى. (۲) تايپەتى بە كىرگىگەي قورم.
- n.** (۱) لوى سايرۇدى (كە دەكەيىتە ژۇر ملەو): (۲) كىرگىگەي قورم.
- (۳) ماددەيەكە لە لوى سايرۇدى ھەندى گياندار دەردەھىنرى بۇ دەرمان.
- thyroid cartilage,** كىرگىگەي فورت
- thyroidectomy** (thī'roid-ek'tə-mi), *n.* دەھىنانى لوى سايرۇدى
- thyroid gland,** لوى سايرۇدى: كە لەژىر ملدايە و ھۆمۇنىك دەردەدات نەشونماى لەش رىك دەخات
- thyroiditis** (thī'roid-i'tis), *n.* ھەركەدى لوى سايرۇدى
- thyroxine** (thi-rok'sēn, thi-rok'sin), *n.* سىزۇكسىن ھۆمۇنىكە
- لوى سايرۇدى دەردەدات. (ھەروەھا "thyroxin")
- thyrse** (thürs), *n.* - **thyrsus.**
- thyrsus** (thür'səs), *n.* (۱) گورىكى پارا و مەيە بە بەرى قوچەكى كاج بە سەرەكەيەو و لاوا بەدەوردا دايۇتايىسىس و بەدوگەرتووەكانى لە يۇنان ھەليان دەگرت (۲) شىنۆيەكە لە گول كرىن.
- thysself** (thī-sel'), *pron.* خۆت (شىنۆيە كۆنى "yourself")
- tiara** (ti-ār'a, ti-ār'a, ti-ä'rə), *n.* (۱) كلای پشاى فارسى كۆن (۲) (ا) كلای پايا (ب) دەسەلاتى پايا. (۳) سەرىنچى پاراوە بە خشلو گول.
- Tibetan** (ti-bet'n), *adj.* تىبەتى بە رولاتى "تیبەت" و زمان و كلتور و گەنەكى
- n.** (۱) ھاويىشمانى تىبەتى (۲) زمانى تىبەتى
- tibia** (tib'i-a), *n.* (۱) نىسقى لولاق (۲) نىسقى لولاقى گيانەوەر (۳) چوارەم ەشى لاقى جانەوەر (۴) جۆرە بلىرىكى كۆنە (زۆو لە نىسقى لولاقى گيانەوەر دروست دەكر).
- tibial** (*adj.*).
- tic** (tik), *n.* با لىدان: فرىن يا كرىيوونى پەيتا پەيتاى ماسولكە بەتايپەتى ھى دەم و جاو (نەخۆشى)
- tic douloureux** (tik' dōō 1ōō-rōō'), *n.* با لىدان: فرىن يا كرىيوونى بە بازارى پەيتا پەيتاى ماسولكە دەم و جاو.
- tick** (tik), *n.* (۱) دەست بياكىشمانى بە نەسپاى: (۲) چركەى كاتزىن. (۳) نەم نىشانەيە: (✓) (۴) [Colloq.] چركە (كات).
- v.L.** (۱) چركە كرىن: كاتزىن. (۲) جولاڭدن: بزاڭدن (ھەست) (*what makes him ~ ?*)
- v.L.** (۱) كات ژماردن: چركەى كاتزىن. (۲) نىشانە كرىن بەم نىشانەيە (✓)
- tick** (tik), *n.* گەنە: زج
- tick** (tik), *n.* بەرگە سەرىس
- tick** (tik), *n.* [Chiefly British Colloq.] قەرىز
- (*I thought it on ~*)
- ticker** (tik'ər), *n.* (۱) تەلەگرمى تۆماركەر [Slang] (۲) كاتزىن. (۳) [Slang] دىن
- ticker tape,** شىرتى تەلەگرمى تۆماركەر: شىرتىكى بارىكى كاغەزە
- تەلەگرمى تۆماركەر ئەو ھەوالانەي پىن دىگات لەسەرى چاپ دىگات.
- ticker-tape parade,** خۇپىشانەسى شىرتى: خۇپىشانەدانىكە بۇ پىشوازي كرىن لە قارەمانىك بىن شارى نىوېرك شىرتى رەنگا و رەنگى تيا ھەلدەدى بەسەر قارەمانەكە بەشدارانى خۇپىشانەكەدا لە خانووەكانەو.
- ticket** (tik'it), *n.* [Rare] يادنامە. (۱) بلىت: تكت (*a bus ~ ; a theater ~*) (۲) پرونامەى فزۇگەوان يا كەشتى-پەوان.

- (۴) كارتى ناوئىشان و رەنگ و قەبارەى فروتەنىيەك.
- (۵) لىستەى ناوئىس كراوانى خىزىك بۇ ھەلزاردن.
- (۶) تكت (لەبەر پەپەرەى نەكردىن ياساى ھاتوچۆى لوتومبيل): نەركرتن
- (۷) [Slang]، دروست: بەجى.
- v.L.** (۱) بلىت پىدان. (۲) نىشانە كرىن (فروتەنى ... ھتد).
- (۳) بۇ مەبەستىكى تايپەتى دانان يا تەرخان كرىن.
- (۴) تكت پىدان: نەركرتن.
- ticket agent,** بلىت فروش (شەمەندەفس، فزۇكە، شانق، سىنەما ... ھتد).
- ticket office,** بلىتخانە: فرمانگەى بلىت فروشتن.
- ticket of leave, [British], = parole.**
- tick fever,** گەنە تا: نەخۆشىيەكى درمە لە گەنەو دەكەوئ و تووشى موزل و پەشەوولاخ دەپىت.
- ticking** (tik'ing), *n.* قوماشى بەرگە سەرىس
- tickle** (tik'l), *v.t.* (۱) پىن خۆش بوون: دلخۆش كرىن: (The story ~d him.)
- (۲) ختووكەدان.
- v.t.** (۱) ختووكە ھاتن: (*My palm ~s*). (۲) زوو ختووكە ھاتن.
- n.** (۱) ختووكە. (۲) خۆشى: دلخۆشى: گەشكە. زۆر پىن خۆش بوون: زۆر دلخۆش كرىن: گەشكە پىن ھاتن
- (۱) ختووكەدەر (۲) يادنامە: دەقتەرى يادنامە.
- (۲) بارودۇخى گىروگفتاوى: سەرىشە. (۴) دەقتەرى قەرىز.
- (۱) زوو ختووكەى دىت.
- (۲) تۆرىنۆك: سرك: دل ناسك: ھەست ناسك: حولوئ: زوو پەست دەپىت
- (۳) ناسك (بارودۇخ): (*a ~ situation*).
- ticklishly** (*adv.*); **ticklishness** (*n.*).
- tick-tack** (tik'tak'), *n.* Also **tic-tac,** (۱) چركەچرك (كاتزىن). (۲) ھۆيەكە بۇ لە دەركا و پەنجەرە دان لە دورمەو بۇ يارى.
- tick-tack-toe** (tik'tak-tō'), *n.* Also **tic-tac-toe,** تىكتاكتو: يارىيەكى دووكەسىيە لەسەر تەختەيەكى نۆ خانەيى دەكر.
- tick-tock** (tik'tok'), *n.* چركەچركى كاتزىن.
- tick trefoil,** جۆرە پووەكىكە گەلى سەن پەرمەيى و كەلووى دىكاوى و گولى ئەرخەمانى دەكر: لە توخمى پۆلكەيە.
- tidal** (tī'd'l), *adj.* تايپەتى بە بەرزاو و نىشتاو: ھى ھەلسان و نىشتەوەى ناو.
- tidal wave,** (۱) شەپىلگى زۆر گەورە و ڤىزانگەرى دەريايە بەھۆى بوومەلەرزە يا زىيانەو. (۲) لىشاو: بزووتەوەيەكى بەھۆى وەك لىشاو.
- tidbit** (tid'bit'), *n.* Also **titbit,** پارووە نانى خۆش: نەختىك خواردىن ناياب: وورە ھەوالى پاشەملە يا غەيپەتى خۆش: ھەوالى ناياب.
- tiddlywinks** (tid'l-i-winks', tid'li-winks'), *n.* يارىيەكە: برىقىيە لە پال پىنەنانى خەپلەى بچووك بە خەپلەى گەورەتر لە قەراغ مېزىنگەو بۇ ناو كووپىك
- (۱) سەرىدەم: ھاو: دەم: كات
- tide** (tid), *n.* (Christmastide, eventide)
- (۲) بەرزاو و نىشتاو: كشان و كشانەوەى ناو.
- (۳) شتىكى ھەمىشە گۆزاو: شتىكە ھەمىشە لە بەرزي و نۇمىدا بىن.
- (۴) لىشاو: تەوېم: گوژم: (*the ~ of public opinion*).
- (۵) پۆيە: لووتكە: ئەوپەرى بلىدى: ھەپەت.
- (۶) [Archaic]، ھەل.
- v.L.** (۱) شەپۇل دان: لىشاو ھىنان
- (۲) بەدەم شەپۇلەو پۇيشتن (بەلەم و كەشتى لە ھاتنە ناو بەندەر يا پۇيشتندا: سەرتاوكەرتن.
- v.L.** دان بەدەم شەپۇلەو: سەرتاوخست

tide

- tide over**, (The loan will tide us over till the next paycheck.)
(۱) بارمەيدان لە تەنگانەدا ھەتا دەبوونئۆتەرە:
(۲) سەرگەگرتن: دەربەردن: سەرکەوتن: زانیبون
- turn the tide**,
tide (tid), *v.i.* [Archaic].
tideland (tid'land'), *n.*
tidemark (tid'mark'), *n.*
نیشانەى بەرزائ و نیشتاو. ئەو ناستەى كە ئاو دەبگاتن لەكاتى بەرزائ و نیشتاودا.
tiderip (tid'rip'), *n.*
گىژاوانكە لە بەيەك گەيشتنى دوو تەووزمى ئاو يا بەرزائ بىگىدت
- tidewaiter** (tid'wāt ēr), *n.*
پشكەتەرنكى گومرگە چاودىرى
بارداگرتنى كەشتى دەكات
- tidewater** (tid'wō'tēr, tid'wā'tēr), *n.*
(۱) ئاوى بەرزائ
(كە كەتاردەريا دادەپوشتن) (۲) ئاوى ئەو جۇگەنەى كە بەپنى بەرزائ و نیشتاو ئاوەكەيان بەرزائ نزم دەپتەرە (۳) كەتاردەريائ نزم
- tideway** (tid'wā'), *n.*
tidings (ti'dinz), *n.pl.*
(~ of great joy)
tidy (ti'di), *adj.*
(۱) رىك و پىك: مرقۇ: شوين: پاك و تەمىز: خاوين.
(۲) [Cōl oq] باش: چاك: يەسەند
(۳) [Cōl oq] زۇر: ئىجگار زۇر. (a ~ sum of money)
رەك و پىك كەردن: پاك كەردنە: رەكخست:
- v.t. & v.i.**
(T~ up your room.)
n.
بەرگى بەخشدارى سەر قۇل و پششى كورسى و قەنەفە
-tidily (*adv.*); tidiness (*n.*).
tidytips (ti'di-tips'), *n.*
پووەخىكە گولئ وەك گولە چاوپشیلە دەگرتئ
- tie** (ti), *v.t.*
(۱) بەسن: پىكەرەبەست: توندكەردنەو بەست
(۲) گرتدن: گرتئ لىدان. (۳) لىكدان: يەك پىنگرتن.
(۴) بەسنەو: رەستكردن: پىنەندكردن. (۵) ھاوتابوون (يارى, پىشپىكن).
(۶) [Cōl oq] مارەكردن: جووت كەردن.
(۷) لىكد سى دوو ئاوازى مۇسقىا بە ھىلنكى بارىك
(۸) گرتدن: گرتئ لى دران: بۇ گرتدن شیان.
(۹) ھاوتابوون (يارى, پىشپىكن): (The two teams ~d.).
n.
(۱) پەت: قەيتان: پەن
(۲) پەيوەندى: پەيوەستى: (a business ~; ~s of affection)
(۳) بویندخ. (۴) دەستەك: دارى راپەل كراو (بۆلىكدان و چەسپاندنى دوولائ چوارچوودەك يا خانوویەك) (۵) دارى ژئەرنى شەمەندەفەر (لەژئەردو ھىلەكە: راپەل دەگرتئ و پىكەرە دەیانەستى) (ھەرەھا " sleeper ", " railroad tie ").
(۶) ھاوتائى (يارى, پىشپىكن, ھەلئەردن).
(۷) پىشپىكن يا بۆبۆرئىكە كە ئەنجامەكەى ھاوتائى بۆ و ھىچ لاىەك ئەیانەو ھاوتائى (يارى, پىشپىكن)
(۸) ھىلئ سەر يا ژئەردو ئاوازى مۇسقىا
بەسنەو: قەتیس كەردن: پئى ھاوچۆ لى بۆين.
tie one on, [Slang].
ھەست بوون: سەرخوش بوون: پىك خواردنەو
(۱) پىنەندكردن: بەستنەو (۲) پىچانەرەو بەست: بەست.
(۳) لەنگەرخست (۴) ھەستاندن: پئى لىگرت: كۆسپ خستە بەردەم.
(۵) دەست گىران: خەرىك كەردن.
پەردەبەس: پەتیکە ئاوقەدى پەردەى پىن
دەبەسترت. كە لا دەبەسترت دەخرتە لاىەكى پەنچەرەكەو.
دەستەك: نىرگە
(۱) پەيوەندى: پەيوەستى.
(۲) : فرۆشتنى ئو شت پىكەرە.
(ب) بەگىت لەم دوو شتە (بەتایبەتئ شتە كەم بايەخ كەم رەواجەكەيان).
tiepin (ti'pin'), *n.*
دەرزى بویناخ
tier (tēr), *n.*
رەزە كورسى: تەلان: تیرە: چىن

tights

- v.t. & v.i.**
tier (ti'ēr), *n.*
(۱) بەستەرەو (مرقۇ, شت).
(۲) بەرگىكى مەندالەنە لە بەروانكە دەچن.
(۱) سەنەك.
(۲) پىوانەيەكى كۆنە برىتەيە لە (۴۲) گالون.
(۳) پىپىكە كە ئەوئەندە بگرتئ. (۴) پىپرى سەن كاغەزى يەك لە دواى يەك.
(۱) ھەنجوونىكى كەم خاين: توو پەيى.
(۲) شەرنكى بچووك: دەمەقائى: دەمەقئ: (We had a ~).
v.i.
شەربوون: شەرنكى بچووك كەردن: دەمەقائى بوون.
tiffany (ti'fā-ni), *n.*
مۆزلىن: قوماشى ئاورىشم يا مۆزلىنى تەك
tiffin (ti'fin), *n.* [British].
قارەلتى: ئانى ئىوەر.
v.t. & v.i.
ئانى ئىوەر: خواردن: قارەلتى كەردن.
tiger (ti'gēr), *n.*
(۱) پلنگ: پەر. (۲) گيانداركە لە توخى پلنگ.
(۳) كەسكى دىر يا چاوەتەرس: كەسكى خويندوور
- tigerish** (*adj.*).
tiger beetle,
tiger cat,
tigereye (ti'gēr-i'), *n.* Also tiger's eye.
زەرد-قارەيەيە خشتى ئى درووست دەگرتئ
گولە پەر: پووەكىكە گولئ پرتەقائى پىكە پىكە دەگرتئ.
مۆرانەى پلنگى: مۆرانەيەكى زل بال پىكە پىكەيە.
(۱) چى (۲) كوتئ: ھەوا: ئاوب.
(۳) توند: تونگ: قايم: چەسپىو: چەسپ.
(۴) جەرا: شەتەك دراو: جەرنجراو.
(۵) كرت: گرت. (a ~ smile)
(۶) تەنگ: تەسك: تەنگەبەر.
(۷) سفت: سفت و سۆزل (a ~ weave)
(۸) تەسك و ترووسك: تەسك: پەر بەبەر: (a ~ fit)
(۹) توند: گىراو: (a ~ feeling in the chest)
(۱۰) توندوتىر: بەزبەر (She kept ~ control over her children.)
(۱۱) (۱) كەم: دەست ناكەوئ: كز (~ money).
(ب) شتى تىدا دەست ناكەوئ: (a ~ market).
(۱۲) تەنگەرچەلەماوئ: سەخت: ئاھەماو: گران: دئوار: ئالون:
(a ~ situation, spot, etc.)
(۱۳) نرىك (پىشپىكن): ھاوتائ: سەخت: (a ~ race, contest, match).
(۱۴) كورت و پەر مانا: كورت
(۱۵) [Archaic or Dial.] جوان و رەك و پىك (بالا): خنجىلانە
(۱۶) [Dial.] كارامە: كارزان.
(۱۷) [C. colloq.] پىسكە: پارە پىس: گىر: پەزىل.
(۱۸) [Slang] مەست: سەرخوش.
(۱) توند: قايم: چەسپىو: (Shut the window ~).
(۲) قوول, قورس, خۇش, يا شىرىن (خەو): (Sleep ~).
-tightly (*adv.*); tightness (*n.*).
جوولە نەكەردن: چاوەرئ كەردن (قا بارودووخ دەگرتئ):
جارتئ ھىچ نەكەردن
(۱) (۱) جەپاندن: شەتەك دان: قايم كەردن:
توندكەردنەو. (ب) ھىئانەو ھىك (ماسولكە): كرتكەردن: گرتكەردن
(۲) تەسك كەردنەو.
(۱) (۱) ھاوتەو ھىك: كرتبوون. (ب) جەپان: قايم بوون: توندبوونەو.
(۲) تەسك بوونەو.
گىر: پوولەكى: پەزىل.
(۱) لىچ ھەلقورچا: دەم داخراو.
(۲) دەم دوراوا: ئەدوو: دەم ئووقاو.
تەناف (تەنافبازى)
جلى تەسكى كشاوى تەنافبازو سەماكەر.
tighten (ti'tēn), *v.t.*
tight-fisted (ti'fis'tid), *adj.*
tight-lipped (ti'tlipt'), *adj.*
tightrope (ti'trōp'), *n.*
tights (ti'ts), *n.pl.*

tightwad (tīt'wäd', tīt'wöd'), *n.* [Slang], کمسکي پوله‌کي يا

په‌زبل

tiglon (ti'glon), *n.* Also tigon, شيرزنگ به‌چکي پلنگو دمله‌شیر

tigress (tī'gris), *n.*

(۱) من پلنگ (۲) نافرمني دپ.

tike (tik), *n.* = tyke.

til (til, tēl), *n.*

کونجی

tilbury (til'bēr-i), *n.* گالیسکه‌یکي سووکی دووپیچکي دورک‌سوی به

tilde (til'də), *n.* تیلده هیلینکی چچوکه وه که (-) ده‌خړته سر

تیپی " ñ " له نیسپانیداو نیشانه‌ی نوره‌یه که وه " ny " ده‌خوینرتی‌توره

وه که له روشی " señor " دا.

tile (til), *n.*

(۱) خشتی کاشی؛ کاشی؛ خشتی ناووال.

(۲) [Colloq.] ته‌پله‌ی دریزو ره‌ق.

v.t. (to ~ a bathroom) به خشتی کاشی داپوشین؛ کاشی پوښ کردن

-tiler (*n.*).

tilefish (til'fish'), *n.* ماس‌یکي گوروی پنکه پنکه‌یی پوپینه‌داره

tilery (til'ēr-i), *n.*

کارگري خشتی کاشی.

tiling (til'ing), *n.*

(۱) کاشی پوښ کردن؛ کاشی دانان؛ کاشیکاري.

(۲) کاشی؛ خشتی کاشی (۳) پووی کاشی کراو؛ پووی به کاشی داپوشراو.

till (til), *prep.*

(۱) هتا؛ تا؛ هتاکی.

(۲) [Obs. or Scot.] هتا (شون)، [Scot.] بؤ؛ دهریاره‌ی.

conj.

هتا؛ تا؛ تاکی.

till (til), *v.t. & v.i.* کیلاز و چاندن؛ کشت کردن؛ زوی خوش کردن

till (til), *n.*

(۱) چه‌کمه‌جی پاره؛ له فروشگایه‌کدا. (۲) پاروی بهره‌دست.

till (til), *n.*

قور و زوی و زوی بهره‌ی تیکه‌لو (به‌تایبه‌تی هی پاشماووی

پوماری سه‌مؤلین).

tillage (til'ij), *n.*

(۱) کشتیاری؛ کشتکاری

(۲) زوی خوش کراو؛ زوی کیلازو و چینراو (۳) بهره‌می کشتوکانی.

tillandsia (ti-land'zi-a), *n.* پوه‌کیکي قد باریکی گه‌لا وورده به

دارو درختدا شوپ ده‌بیت‌توره له لای خوارووی نه‌میریکا

tiller (til'ēr), *n.*

ده‌سکی ستیرن یا سوکانی که‌شتی و به‌لم.

tiller (til'ēr), *n.*

جو‌تار؛ کشتیار؛ کشتکار؛ وهریز

tiller (til'ēr), *n.*

خلفی له ره‌گه‌و یا بنی قد‌دوره دهرماتور؛ وه‌ج.

v.t.

وه‌ج دهرکردن؛ خلف دهرکردن

tilt (tilt), *v.t.*

(۱) لارکردنه‌و؛ خوارکردنه‌و

(۲) رمباری کردن؛ رم تیگرتن (به سواری نه‌سپه‌وه).

(۳) هیزش بردنه‌و سر. (۴) داپشتن (کانزا).

v.t. (۱) لاروونه‌و؛ خواربوونه‌و. (۲) رمباری کردن (۳) هیزش بردنه‌و سر.

(۴) مله‌ملی کردن؛ پینشیرکین کردن (۵) مشت‌ومرکردن.

n. (۱) رمباری (۲) مشت‌ومری گهرم (۳) لاروونه‌و؛ خواربوونه‌و؛ لاری.

(۴) لیژگه؛ لیژیایی؛ لیژی. (۵) seesaw. (۶) tilt hammer.

at full tilt, به‌وی‌پری خیرایی‌یه‌وه؛ ژور به‌خیرایی؛ به هم‌و هیزنک‌وه؛

ژور به هیزه‌وه

tilt at windmills,

شهر له‌گه‌ل دوژمنی درؤ یا خه‌یالیدا کردن؛

کاری بن سوود کردن؛ شتی که‌راوه کردن.

tilt (tilt), *n.*

چه‌تر یا سوری به‌لم و گالیسکه

v.t.

سر گرتن؛ سر داپوشین؛ پوښین.

tilth (tilth), *n.*

(۱) کیلاز و چاندن؛ زوی کیلاز و خوش کردن

(۲) زوی کیلاز و چینراو؛ زوی خوش کراو.

tilt hammer,

چه‌کوش کانزا کوتان و داپشتن؛

نامیزی داپشت و نیشانه‌کردن

tiltyard (tilt'yärd'), *n.*

مه‌یدانی رمباری

timbal (tim'b'l), *n.* Also tymbal, = kettledrum.

timbale (tim'b'l), *n.*

خواردنیکه له مریشک و ماسی و کوله‌ی ناو

ده‌کری و له فرندا ئی دهنری وه‌ک قالب.

timber (tim'bēr), *n.* (۱) خانو؛ آب؛ گهرسه‌ی خانو؛ داروپردو.

(۲) دارو ته‌خته (خانوسازی؛ دارتاشی؛ که‌شتی درووستکردن).

(۳) نیرگه. (۴) دارو درخت. (۵) دارستان.

(۶) ماک؛ نه‌بهری؛ چوینتی په‌فتار. (۷) تیفه (که‌شتی درووستکردن)

v.t.

به دارو ته‌خته داپوشین یا درووستکردن؛ دار دانه‌بهر.

adj.

هی دارو ته‌خته؛ بؤ دارو ته‌خته.

interj.

هاواریکی ووریاکردنه‌وی دارک‌ره که نه‌و داره‌ی ده‌پیت‌توره

خهریکه بکه‌وئ.

timbered (tim'bērd), *adj.*

(۱) دارین؛ به دارو ته‌خته کراو یا

داپوشراو. (۲) دارودره‌ختاوی؛ دارودره‌خت داپوشو.

timbering (tim'bēr-ing), *n.*

(۱) دارو ته‌خته.

(۲) شتی دارین؛ شتی له دارو ته‌خته درووستکراو.

timberland (tim'bēr-land'), *n.*

timber-line (tim'bēr-lin'), *n.* Also timber line, نو هیزله یا

ناسته‌یه که نیت‌ر له‌وه به‌ولاوه دارو درخت نا‌پوئ له‌سر شاخه به‌رزه‌کان و

هرمی ته‌ره‌کان.

timber wolf, گورگی دارستان؛ گورگیکي گهری له‌میریکای باکویره.

timberwork (tim'bēr-würk'), *n.*

شتی دارین (خانو، به‌لم)؛

شتی له دارو ته‌خته درووستکراو.

timbre (tim'bēr, tam'bēr), *n.*

(۱) چوینتی ده‌نگ (که ده‌نگیک له

ده‌نگیکي تر جیاده‌کات‌وره جگله به‌ریزی و نرمی و توندوتیژی)

(۲) پاده‌ی ده‌نگ‌دانه‌وه‌ی تیپی ده‌نگ‌دار به‌تایبه‌تی تیپه بزوین (ده‌نگ‌ناسی)

timbrel (tim'brəl), *n.* = tambourine.

time (tim), *n.*

(۱) کات.

(۲) (pl.), چهرخ؛ سده؛ (medieval ~s).

(۳) سردهم؛ (in Lincoln's ~).

(۴) (pl.), پوژگار؛ پوژ. (T-s are bad).

(۵) ماوه؛ (a ~ of sorrow).

(۶) کات؛ کاتیکي تایبه‌تی؛ (I had a good ~).

(۷) (l) ماوه‌ی ژیان؛ ژیان؛ (My ~ is almost over).

(ب) کات یا ماوه‌ی سکپری (ج) ماوه‌ی شاگردی.

(د) ماوه‌ی به‌ندی؛ ماوه‌ی زیندانی.

(۸) کاتی پیویست بؤ کردنی شتیک؛ کاتی به‌ده‌سته‌وه بوو؛

(I don't have ~ for reading.)

(۹) ماوه‌ی پیچوونی کارنک یا شتیک.

(۱۰) (l) ماوه‌ی نیشکردنی کرنگار یا موچه‌خوژ.

(ب) کرئ یا موچه‌ی نه‌م ماوه‌یه.

(۱۱) خیرایی (پوښتن، نوتومیل لیخوین، کارکردن... هتد)؛

(to go at double ~)

(۱۲) ماوه‌ی پیچوون (به‌سهراتی شانزگهری).

(۱۳) (l) خیرایی ناوازی موسیقا. (ب) ماوه‌ی ناواژنک.

(۱۴) سات؛ ساتی کات‌میز؛ (what ~ is it?).

(۱۵) کاتی پوودانی شتیک؛ (The ~ of the accident was 5:30).

(۱۶) (l) سهره‌مرگ؛ کاتی مردن.

(ب) کاتی مندالبوون؛ ساتی مندالبوون؛ (She is near her ~).

(ج) کاتی خویه‌تی؛ کاتی گونجاو یا باشرین کات بؤ کردنی شتیک؛ همرت؛

(Now is the ~ to act.)

(۱۷) که‌رته؛ جارا؛ ژم (کات)؛ کایه؛ گا؛

(I've told him three ~s, ~ and ~ again)

(۱۸) شینوه‌ی کات پاگرتن؛ (solar ~ ; standard ~).

interj.

نیشانه‌ی دواپی هاتنی کایه‌ی یاری یا یاری وه‌ستاندن.

v.t.

(۱) کات دیاریکردن؛ کات بؤ دانان.

(۲) گونجاندن؛ پیک‌خستن له‌پووی کات‌وره. (۳) هاوکات کردن.

adj.

(۱) تایبه‌تی به کات؛ کاتی.

(۲) کات بؤ دانراو؛ وا نراوه‌توره که له کاتیکي دیاریکراودا به‌قیته‌وه؛

(a ~ bomb)

(۲) به کاتوه نه‌بستراوه! همیشه راسته! هرگیز ناگزیر.

(۳) untimely, [Obs.]

(۴) له پورتنکی دیاریکراودا دهریتوه: (a ~ loan).

(۵) کراوه به قیست: مانگ به مانگ دهریتوه: (a ~ payment).

ahead of time,

زړو! له پېښ کاتي خۇیدا.

at one time,

(۱) له هه‌مان کاتدا! پټکهوه (۲) جار! جار! جاری جار!.

at the same time,

(۱) له هه‌مان کاتدا! پټکهوه (۲) له‌گه‌ل نه‌و‌شدا.

at times,

جارو‌بار! همدی جار! ناو‌به‌ناو.

behind the times,

دواکه‌وتو! بار نه‌ماو! کون.

behind time,

دره‌نگ! له‌دوا! دواکه‌وتو.

between times,

چاره‌چار! چاره‌چار! ناو‌به‌ناو.

do time, [Colloq.],

له به‌ندپخانه‌دا موړ! کات پرده سر له به‌ندپخانه‌دا.

for the time being,

بۆ لږم کات یا سرده‌م‌ه‌ی نیستا! بۆ نیستا! جاری

for time to time,

چاره‌چار! چاره‌چار! ناو‌به‌ناو.

gain time,

(۱) درنځه‌پېندان یا به‌قنډا خستن تا کاتیکي باشت دیته پېښ.

(۲) خیرا! کات‌م‌ین! له‌پېښ.

in good time,

(۱) له کاتی خۇیدا! له کاتیکي باشتا. (۲) خیرا! زړو.

in no time,

زړو! خیرا! زړی پښ ناچن! په‌کسره! به‌خیرایی.

in the meantime,

له هه‌مان کاتدا.

in time,

(۱) له کاتی دیاریکراودا. (۲) زړو پښ یا دره‌نگ.

lose time,

(۱) هیواش! کات‌م‌ین! له‌دوا.

(۲) کات نه‌کس چوون! کات له‌دهست چوون.

make time,

(۱) خیرا! پوښتن بۆ به‌دهست که‌وتنه‌وی کاتی له‌کس چو.

(شهمه‌نده‌فر... هتد). (۲) باش یا خیرا! پوښتن یا نیشکردن:

(We made good time between New York and Washington.)

many a time,

گه‌لږ جار چهمه‌جا جار.

on one's own time,

له کاتی خودا نه‌ک هی کو‌م‌پانیا!

له کاتی نه‌و کسه خۇیدا که‌کړی وهرناکړی نه‌ک له کاتی نیشکردن.

on time,

(۱) له کاتی دیاریکراودا! به‌پښ دواکه‌وتن! به‌پښ دواخستن.

(۲) به قیست (to buy things on time).

out of time,

له نا‌کاندا‌به! کاتی خۇی نی‌به.

time after time,

جار له دوی جار! گه‌لږ جار! په‌یتا‌په‌یتا.

time and again, = time after time.

time of life,

ته‌م‌س

time of one's life, [Colloq.],

کاتیکي زړو خۇش

time and a half,

کړی! شهمه‌نده و نیو (بۆ لږم کاتانه‌ی که‌کړنکار

نیش ده‌کات له‌سروو کاتی کارکردنی ئاسایی‌په‌وه).

time bomb,

بۆ‌م‌ب‌ای کات بۆ دانراو بۆ ته‌قینه‌وه!

بۆ‌م‌ب‌ایه‌که - نه‌ریتوه بۆ ته‌قینه‌وه له کاتیکي تایبه‌تیدا.

time capsule,

که‌پس‌وه‌لی بۆ‌ژگار! ده‌فریکه‌که‌له‌پوری کلتوری و

ژانستی و مونه‌ری چهرخیکي تیدا هه‌لده‌گړی و دده‌خړی هتا نه‌وی دوا‌پو‌ژ

ده‌یکه‌نه‌وه

time-card (tīm'kărd), n.

کارتی کات راگرتن! کارتیکه کاتی ده‌ست

به نیشکردن و ده‌ست له نیش هه‌لگرتنی پو‌ژانه‌ی کړنکاری تیدا تۆمار ده‌کړی.

time clock,

کات‌م‌یری کات راگرتن! کات‌م‌یریکه کاتی ده‌ست به

نیشکردن و ده‌ست له نیش هه‌لگرتنی کړنکار تۆمار ده‌کات له‌سهر کارنیک.

time deposit,

پاره‌یه‌که ده‌خړته بانقه‌وه و ده‌رنا‌هینریتوه تا کاتیکي

دیاریکراو

time exposure,

(۱) فیلمی فو‌تو‌گرافی دانه‌بر تیشکی پو‌وناکی.

(۲) وینه‌ی به‌م جۆره‌گیراو.

time-honored (tīm'on'êrd), adj.

پو‌ژ! گېرو له‌سهر کونی:

(~ customs)

time immemorial,

کاتی زړو کون! دیرین

timekeeper (tīm'kēp'êr), n.

(۱) کات‌م‌یر

(۲) کات راگري کارگه! که‌سېکه ساتی نیشکردنی کړنکاری کارگه‌یه‌که

ده‌نووسی و ده‌م‌یرن. (ب) کات راگري یاری

timeless (tīm'lis), adj.

(۱) هه‌ما‌ه‌تایی! هه‌ما‌ه‌تا! نه‌ما! بڼ پايان.

-timelessness (n.).

time limit,

کاتی دیاریکراو کاتیکي دیاریکراوه که‌ده‌پښ نیشکی

تیدا ته‌واو بکړی

time loan,

قه‌رنیکه که‌ده‌پښ له کاتیکي دیاریکراودا بدریتوه.

time lock,

قفلنیکه که‌له‌پېښ کاتیکي دیاریکراودا نا‌کړیتوه.

timely (tīm'li), adj.

(۱) له کاتی خۇیدا! له کاتیکي باشتا.

(He gave me some ~ advice.)

(۲) [Obs. or Rare] زړو! پېښ کاتی خۇی

adv.

(۱) له کاتی خۇیدا. (۲) [Archaic] زړو.

-timeliness (n.).

timeous (tīm'ōs), adj. [Scot.], = timely.

time-out (tīm'out), n. Also time out,

(۱) پشور! مؤلته!

ووچان! نیش و‌ه‌ستان. (۲) پشور (یاری) یاری و‌ه‌ستان بۆ ماوه‌یه‌کی کورت

له‌سهر دوا‌کړدن یه‌کڼه له‌تپه‌کان.

timepiece (tīm'pēs), n.

کات‌م‌یر.

timer (tīm'êr), n.

(۱) timekeeper.

(۲) کات‌م‌یر (به‌تایبه‌تی هی پېښ‌کړن که‌ده‌توانی بوه‌ستین‌و‌ب‌خړیتوه

نیش بۆ کات راگرتن). (۳) کات راگري مه‌کڼه (که‌ده‌پښته هوی پریشک‌دان‌ه‌وی

پلا‌که‌کان له کاتی خۇیدا)

times (tīmz), prep.

نه‌وه‌نده جار (لیک‌دان - بیرکاری):

(Five ~ two is ten.)

timesaving (tīm'sāv'îŋ), adj.

کات بۆ که‌رینه‌وه

(a ~ method)

-timesaver (n.).

timeserver (tīm'sūr'vêr), n.

هه‌ل په‌رست! که‌سینکی هه‌ل په‌رست

timeserving (tīm'sūr'vîŋ), n.

هه‌ل په‌رستی.

adj.

هی هه‌ل په‌رست! هه‌ل په‌رست.

timetable (tīm'tā'b'l), n.

خشته‌ی کات (به‌تایبه‌تی هی پوښتن و

که‌پښتنی شهمه‌نده‌وه پاس و‌فرو‌که و خشته‌ی! خشته‌ی کاتی ب‌ودادی

شتیک یا کړدن کارنیک.

time-tested (tīm'tes'tid), adj.

تاقیکراوه! ده‌رجو!

له تاقیکردنه‌وه‌ی پو‌ژگاردا ده‌رجووه: (~ methods).

timework (tīm'wûrk), n.

نیش‌و‌کارنیکه به‌پښی کات کړنیکه‌ی

ده‌دری نه‌ک به‌قوت‌ه‌رات یا به‌پښی نیش. (ووشه‌ی "piecework" بپښه).

-timeworker (n.).

timeworn (tīm'wôrn), adj.

سواو! کون! په‌رپو‌وت.

time zone,

ناوچه‌ی جوگرافی هاوسات! هاوکات:

(There are four ~s in the United States.)

timid (tīm'id), adj.

ترس‌نوک! شمرن! بپوا به‌خو نه‌بوو! بڼ زات.

-timidly (adv.); timidity (n.).

timidity (ti-mid'ə-ti), n.

ترس‌نوک! شمرنی! بڼ زاتی!

بپوا به‌خو نه‌بوون.

timing (tīm'îŋ), n.

(۱) کات دانان (بۆ باشت‌ترین نه‌نجام)! کاتی پ‌ودان!

کاتی تایبه‌تی هه‌ل‌ب‌ژاردن بۆ کړدن شتیک:

(The ~ of the visit was very good.)

(۲) کات راگرتن (به کات‌م‌یری کات راگر له پېښ‌کړن).

timocracy (ti-mok'rə-si), n.

(۱) پو‌نمیکه که‌له‌سهر بڼ‌چین‌ی

شهره‌وه سهره‌ریز دانراپن (نه‌فلاتون). (۲) پو‌نمیکه که‌له‌سهر بڼ‌چین‌ی

سامان و خاوه‌ن زه‌وی‌وزاری دانراپن (شهرستق).

-timocratic (adj.).

timorous (tīm'êr-əs), adj.

ترس‌نوک! بڼ زات.

-timorously (adv.); timorousness (n.).

timothy (tīm'ə-thi), n.

گیاه‌یه‌کی که‌ل بارندو درنځه‌گولنیکي

- (۲) (~ over) هەلگەرانە: سەرەخواربوتە: وەرگەران.
n. لاری: خوار: لاریبوتە: خواربوتە.
tip (tip), n. (۱) بەخشیش: شاگردانە. (۲) (۱) سووسە: شاگرداری نەینی. (ب) نامۆگاری: پېشکاری بەكەك: سەرنجی یەسوود.
v.t. (۱) بەخشیش پێدان: شاگردانە پێدان.
 (۲) (~ off) سووسە پێ گەياندن: شاگردانە: دەرگوباسی نەینی پێدان.
v.t. بەخشیش دان: شاگردانە دان: (*He ~s lavishly.*).
-tipper (n.).
tip cart, عەرەبانەیکە دەستی بە خوار دەکێتەوه بۆ هەلپشتنی
 ئەو شتە تێدايەتی.
tipi (tēp'i), n. = tepee.
tip-off (tip'ôf'), n. (۱) سووسە پێ گەياندن (بەتایبەتی لە گەرە
 بردنەوه لە غارغارینی ئەسپ و یاریدا): سووسەکردن: شاگردانە.
 (۲) (۱) سووسە: شاگرداری نەینی. (ب) سەرنجی بەكەك: نامۆگاری: بېرواری بەكەك.
tippet (tip'it), n. (۱) هەقیانە: چمکی شۆری قوڵی کراس و تەپلەو
 پالتو... هتد (۲) (۱) مەلنچ: مەلنچی شۆریبوووە
 (ب) مەلنچی دەشی قەشە: کلێسە: ئینگلیزی.
tipple (tip'pl), v.t. & v.t. عەرەق زۆر خواردنەوه:
 خووگرتن بە عەرەق خواردنەوه
n. عەرەق: مە: خواردنەوهی ئەلکحول.
-tippler (n.).
tipple (tip'pl), n. (۱) نامیری: هەلگەرانەوهی لۆری بۆ بار پۆکردن.
 (۲) شوننی ئەم هەلگەرانەوه: بارداگرتنە
tipstaff (tip'staf', tip'stäf'), n. (۱) داردەستی سەر ئاسن
 (۲) پۆلیسی دادگا
tipster (tip'stēr), n. سووسەپێدەر: خەبەرەر: هەرانی نەینی پێدەر
 (پارەمازی و گرموکردن)
tipsy (tip'si), adj. (۱) شلوق: لەرزۆك (۲) خوار: لار
 (۳) سەرخوش: مەست: لەقردەدات
-tipsily (adv.); tipsiness (n.).
tiptoe (tip'tō'), n. نووکی پەنجە پێ: نووکی پێ: سەری پەنجە قەچ.
adj. (۱) لەسەر نووکی پێ وەستاو (۲) بەپەرۆش.
 (۳) پێ خشیپ: بەدزی: یەوه: بەبێ دەنگ: ووریا.
adv. لەسەر نووکی پێ
v.t. لەسەر نووکی پێ پۆشتن: بەبێ دەنگ یا بێ خشیپ پۆشتن.
on tiptoe, (۱) لەسەر نووکی پێ (۲) بەپەرۆشەوه: بەپەرۆش.
 (۳) بەبێ خشیپ: بەبێ دەنگ: بە پەنھانی.
tiptop (tip'top'), n. (۱) پۆیه: لوتکە: تەپلەسەر.
 (۲) باشترین: نایاب: زۆر باش.
adj. & adv. (۱) لە پۆیه یا تەپلەسەردا: لە بەرزترین شوێندا
 (۲) نایاب: زۆر باش: (*a ~ concert; He is in ~ shape.*).
tirade (ti'rād, ti-rād'), n. ووتاریکی دوورودریژو توندوتیژی
 هێرش بردنە سەر.
tire (tīr), v.t. (۱) ماندووبوون: هێلاک بوون: پېروکان
 (۲) بێزاربوون: لەبەرچاوەکەوتن: وەرس بوون: تاقەت چوون.
v.t. (۱) ماندووکردن: هێلاک کردن: پېروکاندن.
 (۲) بێزارکردن: وەرس کردن: بێ تاقەت کردن.
tire of, ئی بێزاربوون: ئی وەرس بوون: لەبەرچاوەکەوتن:
 ئی بێ تاقەت بوون (*He tired of reading.*).
tire out, پېروکاندن: زۆر ماندووکردن
tire (tīr), n. تايە
tire (tīr), v.t. [Archaic]. جل لەبەرکردن
n. [Archaic]. (۱) جل و بەرگ (۲) سەرنجی ژن.
tired (tīrd), adj. (۱) ماندوو: هێلاک. (ب) بێزار: وەرس: بێ تاقەت.

- (۲) سووا: پېرپوت: گۆزو باو ئەما.
tireless (tīr'lis), adj. ماندوو نابن: گۆزنەوه: بەگێش.
-tirelessly (adv.); tirelessness (n.).
tiresome (tīr'səm), adj. ووشەو ناخۆش: بێزارکەر: ماندووکەر:
 (*a ~ person, job, speech, etc.*)
tirewoman (tīr'woom'an), n. [Archaic]. گەنیزە: کارەکەر.
tiring room, ژووری خۆگۆزین (بەتایبەتی لە شانۆدا):
 ژووری جل لەبەرکردن.
tiro (tī'rō), n. = tyro.
tisane (ti-zan'), n. خواردنەوهی گیای دەرمان و بۆن خوش.
tissue (tish'ōō, tish'oo), n. (۱) گرێشە: برنجۆك: قوماشی زۆر تەنک.
 (۲) پستە: ریز: تەون: (*His excuse was a ~ of lies.*).
tissue paper (۳) پێشال: شانە (لەش): تیشوو.
tissue paper, دەسەسری کاغەز: کاغەزی خۆ پاکردنەوهی ناودەست.
tit (tit), n. بالندەیکە بچووکە وەک چۆلەكە.
 (هەروەها " titmouse ")
tit (tit), n. (۱) گۆی مەك. (۲) مەك: مەمە (لەپووی سووکی: یەوه).
tit (tit), n. (۱) گەندە ئەسپ: ئەسپی بچووک: پەكەوتوو
 (۲) [Slang], كچ (لەپووی سووکی: یەوه): ئافەت.
tit (tit), n. لیدان: پیاكێشان.
tit., - title.
Titan (tī'tan), n. (۱) (۱) یەكێكە لە خاكانی کۆنی یۆنان.
 (ب) نەوهی ئەم خاوانە. (۲) خۆی پۆژ.
 (۳) گەسێك یا شتیکی زۆر زو و بەهێز.
adj. زۆر زو و بەهێز
titanate (tī'tā-nāt'), n. خوێ: ترشی تیتانیک (کیمیای).
Titanic (tī-tan'ik), adj. (۱) تایتانی: وەک خاكانی کۆنی یۆنان
 (نەهسانە: یۆنانی). (۲) [t-] زۆر زو و بەهێز.
titanic (tī-tan'ik, ti-tan'ik), adj. تیتانیۆمی (کیمیای).
titanic acid, ترشی تیتانیک (کیمیای).
titaniferous (tī'tā-nif'ēr-əs), adj. تیتانیۆمی: تیتانیۆمی
 تیتانیک (کیمیای).
Titanism (tī't'n-iz'm), n. Also titanism, هەستی یاخی بوون
 هەلگەرانەوه لە نەریتی کۆمەڵایەتی و رامیاری کۆن.
titanite (tī'tā-nīt'), n. = sphene.
titanium (tī-tā'ni-əm, ti-tā'ni-əm), n. تیتانیۆم: توخمێکی
 کافزاییە (کیمیای).
titanous (tī-tan'əs, ti-tan'əs), adj. تیتانیۆمی: تیتانیۆمی
 تیتانیک (کیمیای).
titbit (tīt'bit'), n. = tidbit.
titer (tī'tēr, ti'tēr), n. Also titre, پێوانە: قەبارەیی (کیمیای)
 (ووشە " titration " بێنە).
tit for tat, یەك بە یەك (تۆلەسەندن).
tithable (tīth'ə-b'l), adj. باجی دەیهکی لەسەر (ووشە: داهاوو
 بێنە).
tithe (tīth), n. (۱) دەیهك: باجی بېروبوومی زەوی یا داهاك كە دەدری
 بە کلێسە. (۲) دەیهك: بەشتیکی زۆر كەم. (۳) باج.
v.t. (۱) دەیهکی داهاك یا بېروبوومی زەوی دان (بەتایبەتی بە کلێسە)
 (۲) باجی دەیهك خستە سەر یا سەندن.
tithing (tīth'ing), n. (۱) باجی دەیهك دان: باجی دەیهك سەندن.
 (۲) tithe
 (۳) گەرتنێکی شارەوانی کۆنی لێنگەتەرەیه كە لە دە مان پێگەدهات.
titi (tī'ti), n. تیتي: دەوهنێکی هەمیشە سەوزی خوارووی ئەمەریكایە
 گولێ بۆن خوشی سێ و پەمەیی دەگرێ.

titi (ti-tē'), *n.* تیتى جۆرە مەيمونىنىكى بچوونى ئەمەرىكاي باشقۇرە.
titian (tish'ən, tish'i-ən), *n. & adj.* پىرتەقازى قارەيى
titillate (tit'l-āt'), *v.t.* (۱) خىتوگەدان.

(۲) ھىنانەنجۇش! وروپۇتاندن! ھەست جۇلۇندىن
-titillatingly (*adv.*); **titillation** (*n.*); **titillative** (*adj.*).
tittivate, tittivate (tit'ə-vāt'), *v.t. & v.i.* [Colloq.], قىزگىردن!
 خۇ شۇخ كىردن! ساف ولىوس كىردن! تىفە تىف دان.
-tittivation; tittivation (*n.*).
titlark (tit'lärk'), *n.* = pipit.
title (ti'tl), *n.* (۱) ناو (كىتەپ، ھەلىست، ووتار، فىلىم... ھتد.)

(۲) سەرىپاتار سەرىپاس! سەردىپ. (۳) **title page**.
 (۴) ناوئىشان
 (۵) سەرىپاتار ناوئىشان: (an honorary ~; the ~ of "Lord")
 (۶) ماف.

(۷) ئاپو. (to have the ~ to a house)
 (۸) ناوئى ياساھەك
 (۹) ئالەوانىتى (يارى بىردىنە)! بىردىنەوى دوا پىشپىرىگى
 (Their team won the ~.)

v.t. (۱) ناوئىشان: ناوئىشان لىئان: ئازناو پىئان.
 (۲) سەرىپاس يا سەردىپ خىستەنەسەر

titled (ti'tld), *adj.* سەرىپاتار: ئەتەپپەتتى ھى بەگزاھەي! ئازناودار.
title deed,
title page, پەرى ناوئىشان (كە ناوئى دانەرو كىتەپكە بۆلۈكەرەمەكە
 تىئادە

title role (or part), ئەو بىردىنەوى شانۇگەرى يا فىلىمىكە
 شانۇگەرىيەكە يا فىلىمەكە بەناومە ناودەنرى.

titman (tit'mən), *n.* (۱) چوونىكىن بەچكە بەرازى بە يەك سەك زاو
 (۲) كەسكى گول يا كورتەنە.

titmouse (tit'mous'), *n.* ئالندەيەكى بچوونى بۆرى بۆنە تىرە
 ئەرمەدەى جۆلەكەيەكە.

titrate (ti'rāt, tit'rāt), *v.t.* شىكىردەوى قەبارەيى (كىميا).

titration (ti-trā'shən, ti-trā'shən), *n.* شىكىردەوى قەبارەيى:
 دۆزىنەوى رادەى بوونى توخىمەك ئە ئاروتەيەكە (كىميا).

titre (ti'tēr, ti'tēr), *n.* = titer.

tit-tat-toe (ti'ta-tō'), *n.* = tick-tack-toe.

titter (ti'tēr), *v.i.* ھىلەكە ھىكە ھاتن: تىرقانەو.
n. ھىلەكە ھىكە تىرقە تىرق.

tittivate (tit'ə-vāt'), *v.t. & v.i.* = tittivate.

tittle (ti'tl), *n.* (۱) خال وپۇر (۲) نەختىكە تۆسقال: نەختان.

tittle-tattle (ti'tl-tat'l), *n.* چەنەيازى: چەنەدان: چەلەچەلت

tittup (tit'əp), *n.* خۇبادان: بە تروفيزەو پۇششت: ھەلتووزان.
v.t. يارى كىردن ھەلتووزان: خۇ ئوواندن: فىز لىئان.

titty (ti'ti), *n.* مەمە (قەسەى مىئال يا لەپووى سووگەيەو).

titubation (ti'oo-hā'shən), *n.* لەتردان: نەخۇشى ھەستەدەما.

titular (ti'oo-lēr, ti'yoo-lēr), *adj.* (۱) تايەتتى بە ناو يا

ناوئىشان (۲) ئازناودار: ئاودار: ناوئىشاندار

(۳) ھەر بەناو: تەنە لەپووى پۇزو ئارەوئەيە نەك بە راستى:

(a ~ King; a ~ head of the party)

(۴) لە ناوئى ئەرمەو ھەرگراو: (the ~ character of a novel)

(۵) تايەتتى بە كلىنەيەكى كۆنى نىزىك پۇما كە سەركە قەشە ئازناوئەكى

لىزە ھەردەگى

كەسكىكە كە ھەر بە ناو پەلەوپايەكە يا ئازناوئى ھەي: كەسكى ئازناودار. *n.*

-titulary (*adj.*).

tizzy (tiz'i), *n.* [Slang]. شىپىزەيى (بەھزى شىتىكى ھىچ وپوچەو)

سەر لى شىوان: وروپۇتار

tnesis (tmē'sis, mē'sis), *n.* جياكىردەوى ووشەيەكى لىكىدراو
 بە تىخستى ووشەيەكى تر: (" what person soever " بۇ
 " whatsoever person ")

TNT, T.N.T., = trinitrotoluene.

to (tō ; unstressed too, tə), *prep.* (۱) (۱) بۇ:

(He went ~ school, London, etc.)

(ب) بەرەو.

(۲) ھەتا: (rotten ~ the core)

(۳) (۱) بەرەو (بارودۇخىك): بۇ:

(He grew ~ manhood. her rise ~ fame)

(ب) ھەتا: (starved ~ death)

(۴) لە: (Apply the lotion ~ the skin.; a house ~ the right)

(۵) ھەتا (كات): (I will be home from two ~ four.)

(۶) بۇ (مەبەست): (She worked ~ that end.)

(۷) ھى: (the key ~ the house)

(۸) بەرامبەر بە: (The score was seven ~ one.)

(۹) پىن (پىن ووتن، پىئان... ھتد): (Tell it ~ me.)

(۱۰) گونجان: پىكەوتن: بەپى: (not ~ my taste)

(۱۱) بۇ (بادەنۇشى بۇ كەسكىكە يا شىتىك): (a toast ~ your success)

(۱۲) لەگەل: بە: (parallel ~ the road)

(۱۳) لەبەردەم: بە: (face ~ face)

(۱۴) لە ئەرمەندە پىكىرىت: (four quarts ~ a gallon)

(۱۵) بۇ (كات): لەپىش. (ten minutes ~ eight)

(۱۶) [Colloq.], بە: (a field planted ~ corn)

(۱۷) لەگەل كىرداردا چاروگ پىكىرىنىت (پىزمان):

(T ~ live is sweet. It is easy ~ do. T ~ err is human.)

adv. (۱) ھۇش ھاتتەبەرە خۇ: (He came ~.)

(۲) يەكسەر دەستىپىكىردن: (We sat down ~ lunch and fell ~.)

(۳) بەرەو يا (كەشتىوانى).

to and fro, ھاتوچۇ: ھاتن و چوون: ئەم سەرو ئەوسەر.

toad (tōd), *n.* (۱) گىيەنەرىكە لە توخى بۇق پىستى ووشكو زىرە

لە ووشكانىدا دەزى جگە لە كاتى زاوئىدا: جۆرە بۇقىكى گەرەپە.

(۲) كەسكىكى پىسى بۆگە: كەسكىكى بىن نىرخى ھىچ وپوچ

toadeater (tōd'ēt'er), *n.* = toady.

toadfish (tōd'fish'), *n.* بۇقەماسى: ماسىيەكى بىن پوولەكەى

سەرىانە.

toadflax (tōd'flaks'), *n.* گىيەكە كىوئىيە گولى زەردى پىكەپىكى

دەگىرى.

toadstone (tōd'stōn'), *n.* بۇقەبەرد: پىشپىنان واپان دانارە

كە لەناو سەر يا لەشى بۇقدا فروست بوو بۇ چاومزار بەكار ھىنارەو.

toadstool (tōd'stōl'), *n.* قارچىكى ژەھراوى.

toady (tōd'i), *n.* كاسەلىس: مەرايىكە: كىكەلەتىكەر.

v.t. & v.i. كىكەلەتن كىردن: مەرايى كىردن.

toadyism (tōd'i-iz'm), *n.* كىكەلەتن: مەرايى: كاسەلىسى.

to-and-fro (tōō'an-frō', tōō'and-frō'), *adj.* ھاتوچۇ

ئەم سەرو ئەوسەر

toast (tōst), *v.t.* (۱) بىزئاندىن (ئان).

(۲) گەرم كىردەو: (T ~ yourself by the campfire.)

v.i. (۱) بىزئان (۲) باش گەرم بوونەو.

n. پارچە ئانى بىزئان: (to have a piece of ~)

(۱) ئەم كەسە يا شىتى بادنۇشى بۇ دەگىرى.

(۲) بادنۇشى. (۳) بادنۇشى (لە پۇزى كەسكىكە يا شىتىكە).

v.t. پىشپىيازى بادنۇشى كىردن.

v.i. بادنۇش.

toaster (tōs'tēr), *n.* ئاننىزىنى كارەبايى.

toaster

toaster (tōs'tēr), *n.* پيشنازى كىرى مادەنۇشى؛ يادەنۇش.
toastmaster (tōst'mas tēr, tōst'mās tēr), *n.* تامەنك كىر.
tobacco (tə-bak'ō), *n.* (۱) توتۇن. (۲) جگەرە؛ سىگار؛ بىر نوتى (۳) جگەرە كىشاش؛ توتۇن كىشاش.
tobacco heart, نەخۇشى بەكى دىلە لە زۆر جگەرە كىشاش نەۋە توتۇش دەپ.
tobacconist (tə-bak'ə-nist), *n.* توتۇنچى جگەرەفروش.
to-be (tə-bē', too-bi'), *adj.* (a bride - ~) ھى دىۋانزۇ؛ دىۋانزۇ.
toboggan (tə-bog'ən), *n.* گالىسكە خلىسكە؛ گالىسكە بەفرىنە؛
 گالىسكە بەكى نارىكە بۇ سۈرۈپۈن لە خلىسكە يەكدا، واتە لە جۇگەيەكى لىنىي

سەھۇن و سەھۇدا
v.l. (۱) خلىسكان يا رۇيشتن بەم جۇرە گالىسكە يە
 (۲) لاپىر شكان؛ لەپىر بەناخداچوون؛

(Prices ~ed.; His good fortune ~ed.)

-tobogganer; tobogganist (*n.*).

toby (tō'bi), *n.* Also Toby, (۱) كوربىنكى گەرەي يىرە خواردنەۋە يە
 لە شىۋەي پىلاۋىكى قەلەۋى تەپلەي سىگۇشە لەسەردايە.
 (۲) [Slang]. سىگارنىكى بارىك و دىرژى ھەرزانبەھايە.

toccata (tə-kä'tə), *n.* ئاۋازنىكى مۇسقىيە بۇ لىدان بە پىانۇ يا ئۇرگان.
tocology, tokology (tō-kol'ə-jī), *n.* پزىشكايەتى مىندالېۋون؛
 مامانى

toecin (tok'sin), *n.* (۱) زەنگى وورپاكرىنەۋە.
 (۲) زىنگ يا زىرە ئەم زەنگە
 (۳) وورپاكرىنەۋە؛ ھاۋا؛ ئوقۇلنە؛ نىشانەي پوۋدانى دىۋانزۇ.
tod (tod), *n.* (۱) پىۋانەيەكى كۇنى نىنگلىزى خورۇيە برىتىيە لە
 بىستۈمەشت پادەند (۲) بىچكە لاۋلاۋى پىر

tod (tod), *n.* [Scot.]. رىۋى
today (tə-dā', too-dā'), *adv.* (۱) ئەمرۇ؛ نىمىرۇ؛ نىمىرۇكە
 (۲) نىستا؛ ئەم بۇزانە؛ ئەم چەرخەدا

n. (۱) ئەمرۇ؛ نىمىرۇ؛ نىمىرۇكە (۲) نىستا؛ ئەم بۇزانە؛ ئەم چەرخەدا.
toddle (tod'l), *v.i.* بە پىر رىۋىشت ۋەك مىندالى ساۋا؛
 ۋەك بىرۋەكە رۇيشتن

n. ۋەك مىندالى تازە پىنگىرتوۋ رۇيشتن
toddler (tod'lēr), *n.* (۱) پىزەرەكە
 (۲) خلى مىندالى يەك سالە ھەتا سى سالە.

toddy (tod'i), *n.* (۱) ئاۋوگى ھەندى دارخۇرمايە دەخۇرپتەۋە.
 (۲) خواردنەۋەيەكى مەستكەرە بە ترشاندى ئەم ئاۋوگە دەكرىت.
 (۳) تۇدى؛ خواردنەۋەيەكى نەختىك تۈۋنە لە براندىۋ شەكرۋ ئاۋى گىرمۋ
 يەھارات دەكرىت

to-do (tə-dō', too-dō'), *n.* [Colloq.]. ھاتن و حوۋن بە شىپىزە؛
 ھالەھەلا؛ ھەرامەرا؛ (They made a great ~ over the dinner.)

tody (tō'di), *n.* بالندەيەكى بچوۋكى چۆلەكە ئاسايىچە پەرەكەي سوزەۋ
 گەردنى سوزور

toe (tō), *n.* (۱) پەنجەي پىن؛ ئەمۋستى پىن؛ قامكى پىن
 (۲) سەم؛ سىمى ۋلاخ؛ (۳) ئوۋكى پىن (۴) ئوۋكى پىنلۇ و گۆرەۋى.
 (۵) سەرى دارى گۇلف
 (ب) ھەرشتىك لە شىۋە كاردا لە پەنجەي پىن بچىن
 (۱) شىۋىنى پەنجە بۇ كىردن (گۆرەۋى).
 (۲) ئوۋكى پىن لىدان؛ بە ئوۋكى پىن يا پىنلۇ لىدان.
 (۳) ۱. نىمار لىدان بە خۋارى (ب) قايم كىردن بە بىزمارى خۋار داکوتراۋ.

v.l. ئوۋكى پىن پورەۋ دەرەۋە يا ئاۋەۋە دانان لە ۋەستان و پۇيشتندا؛
 (He ~s in. She ~s out.)

وورنا؛ ووربا؛ ئامادە
 on one's toes, [Colloq.].
 toe the line (or mark), (۱) ئوۋكى پىن دانان لەسەر ھىلىنى

دەستىپىكرىنى پىنشىركىن (۲) بە تۈندى پەيپەۋى كىردن؛ بە ووردى ھەرمان
 نەجھىتەن

toilette

toecap (tō'kap), *n.* ئوۋكى پىنلۇ.
toed (tōd), *adj.* (۱) (five- ~) ئەۋەندە پەنجەي پىن؛ ھەيە؛
 (ب) پەنجە يا ئوۋكى پىن؛ شىۋەيەكى تاييەتى ھەيە؛ (pigeon- ~)
 (۲) (۱) بە خۋارى داکوتراۋ (بىزمار). (ب) بە بىزمارى خۋار داکوتراۋ قايم كىراۋە
toe-dance (tō'dans', tō'däns'), *v.l.* لەسەر ئوۋكى پىن سەماكرىن
 (سەماي پال).
toe dance. سەماي سەر ئوۋكى پىن

toe hold, (۱) شىۋىنى ئۇ گىرېۋونى ئوۋكى پىن (لە پىياھەلگەپانى شىۋىنىكىدا؛
 (۲) ھۇي سەرگەرتن يا پىشكەۋت. (۳) شىۋىنى پىن كىردنەۋە.
 (۴) پىن پادان (زۇرانبازى)؛ پىن كىرتن.

toe-in (tō'in'), *n.* پوۋى سەرى پىچكەي پىشەۋەي ئوتومبىل بۇ ئاۋەۋە
 كىردن.

toeless (tō'lis), *adj.* (۱) پىن پەنجەي پىن
 (۲) ئوۋك كراۋە (پىنلۇ) (a ~ shoe).

toenail (tō'nāl'), *n.* (۱) نىنۇكى پەنجەي پىن.
 (۲) بىزمارى بە لارى داکوتراۋ.

v.l. بە بىزمارى لار داکوتراۋ قايم كىردن يا لىكىدان.
toffee, toffy (tō'fi, to'fi), *n.* چوگىلىتى پەقى جىر.
toft (tōft), *n.* [British Dial.]. (۱) شىۋىن خانوۋ.

(۲) خانوۋىرە؛ مان؛ مان و زەۋى و زارى دەۋرۋىشتى (۳) تەپۋلەكە؛ گىردۆلكە
tog (tog, tōg), *n.* (۱) [Old Slang]. چاكتە.
 (۲) [Colloq.]. (pl.). جل؛ بەرگ؛ (tennis ~s).

v.t. & v.i. [Colloq.]. (~ up; ~ out), جل لەبەر كىردن.
toga (tō'gə), *n.* (۱) تۇگە؛ جىبە يا عىبايەكى دەلنى ئاۋدامانە لە كۇندا
 لە پۇما لەبەريان دەكرىد. (۲) جىبەي رەسمى يا پىشەيەك.

-togaed (*adj.*).
together (tə-geθ'ēr, too-geθ'ēr), *adv.* (۱) پىنكەۋە؛ يەيەكەرە؛
 بە كۇمەل؛ تىكىرا؛ بە تىكىرايى (۲) ئەگەل يەكتىدا؛

(The books were compared ~).
 (۳) لە ھەمان كاتدا؛ پىنكەۋە. (They arrived ~).

(۴) بەردەۋام؛ بەيى ۋەستان؛ (He worked for eight hours ~).
 (۵) پىنكەۋت؛ پىنكەھان (Get ~ on this.)

toggery (tog'ēr-i, tōg'ēr-i), *n.* [Colloq.]. (۱) جل؛ جلوبەرگ.
 (۲) دوكانى جلوبەرگ؛ فروشگاي جل.

toggle (tog'gl), *n.* بىزمارىكە دەخىرتە ئاۋ گىرېيەك يا قۇلقەيەكەۋە بۇ
 چەسپاندنى.

toil (toil), *v.i.* (۱) پەنج دان؛ پەنج كىشاش؛ كۇشش كىردن؛ ئارق پىشتن.
 (۲) بە گران پۇيشتن؛ بە زەحمەت كىردن؛

(They ~ed up the mountain.)
v.t. بە گران جىبە جىكرىد.

n. (۱) ئاۋوگى؛ دوۋبەرەكى؛ شەپ (۲) پەنج؛ كۇشش؛ ئارق پىشتن
 (۳) نىشى گران و ناخۇش

toil (toil), *n.* (۱) تۇپ (پاۋكرىد) (۲) (pl.). داۋ؛ قەلە.
toile (twäl), *n.* جۇرە قوماشنىكى تەنكە

toiler (toi'lēr), *n.* پەنجەدەر؛ پەنجەدەر؛ زەحمەتكىش.
toilet (toi'lit), *n.* (۱) مىزى ئارايشت.

(۲) ئارايشت؛ ئارايشتكىردن؛ خۇگۇزىن.
 (۳) جلوبەرگ؛ جل.

(۴) ئاۋدەست؛ ئاۋدەستخاۋە؛ توالىت.
adj. ھى ئاۋدەست؛ ھى توالىت؛ (~ articles; ~ paper).

make one's toilet, توالىت كىردن؛ خۇشتن و ئارايشتكىردن و سەردامىنان.
toilet paper, كاغەزى ئاۋدەست؛ كاغەزى خۇ پاك كىردنەۋى ئاۋدەست.

toiletry (toi'lit-ri), *n.* پىۋىستى توالىت (سابوون و پۇدەرە ۋۇن).
toilette (toi-let', twä-lel'), *n.* (۱) ئارايشت؛ خۇشتن و ئارايشت

كىردن و خۇگۇزىن (۲) جلوبەرگ؛ بەرگ؛ جل.

toilet training

toilet training, *n.* مەدال ۋەزىيىتى ئۆگەتۈش بەكارھىيەت ئۆگەتۈش.
toilet water, *n.* كۆلۈنچە بۇز
toilful (toil'fʌl), *adj.* گران قورس: مەندۈكەر: بە ئەرك.
toilsome (toil'səm), *adj.* گران قورس: مەندۈكەر: بە ئەرك.
-toilsomely (*adv.*); **toilsomeness** (*n.*).
toilworn (toil'wɔrn), *adj.* زۆر مەسۇر: تىن قىيا ئەما: ھىلاك
Tokay (tō-kā'), *n.* (۱) جۈزە تىرىيەككى شىرىنى دەك زە دەكرىت بە
 مەي (۲) ناوچەي "تۆكەي" (۳) ھەنگارىيا دەپوئىت.
 (۴) شىرايىكى شىرىنە لەم تىرىيە دەگىرىتەو
 (۵) نىشاشە ھىما

token (tō'kən), *n.*

(This gift is a ~ of my affection.)

(۲) ئاستەمە: نىشاشەي ئاستەمە.
 (۳) نىشاشەي تاپىيەتى (۴) يادگار
 (۵) تۆكر پۈل ياكى سەكەي ئاستە لەباتى پارە بەكاردەھىنرى بۇ كرىنى
 پاس و تەنەفۇر كرىن... ھتد.
v.t.
adj. (۱) نىشاشەي: ھىمايى: (a ~ gesture).
 (۲) ھەر نەتار: كەم: ھەر بۇ ئاۋ: (There was a ~ resistance.)
 ھەر ھەر كەبۇر: بە ھەمان شىۋە
 نىشاشە نەۋە: بەلگە بۇ.
in token of,
tokenism (tō'kən-iz'm), *n.* ھەر نەتار و بە تىۋ پەيرەمۇ كرىنى

token payment, *n.* دانەمى بەشكىكى كەمى قەرزىك ۋەك نىشاشە بە نىيازى
 دانەمى ھەمۇ قەرزەكە لە دۈۋۇزدا

tokology (tō-kol'ə-jī), *n.* = *tocology*.

tolbooth (tōl'bōoth', tōl-bōōth'), *n.* [Scot.]. زىدىن:
 بەندىخانە

told (tōld), *past tense and past participle of tell.*

all told, *adj.* (There were forty guests all told.) بە ھەمۇۋى
 (۱) جاۋبۇشى ئى دەكرى:
 ئىۋى دەمۇررى بەرگەي دەكرى: لەگەنى ھەل دەكرى
 (۲) باش خراب نىيە (۳) [Colloq.]. تەندروستى باشە
-tolerability; tolerableness (*n.*); **tolerably** (*adv.*).

tolerance (tol'ər-əns), *n.* (۱) لىبۇردن: چاۋپۇشى: چاۋپۇشى:
 سىگ فراۋانى (۲) بەرگەگرتن: دەپۇردن: ھەل كرىن:

(My ~ of noise is limited.)

(۳) بەرھەلىستى دەرمان كرىن (لەش، مىكروپ): دەرمان كار تەن نەكرىن:
 (He developed a ~ to antibiotics.)

(ب) بەرھەلىستى لەش بۇ ژەر.
 (۴) جىۋارى پىنگەراۋ لە گەرۋە جىۋىكى و قورسايى و پەقى... ھتد،
 پارچەي - مىزىك (مەكىنەكارى).

tolerant (tol'ər-ənt), *adj.* (۱) سىگ فراۋان: چاۋپۇشىكەر: ئى بۇردە.
 (۲) بەرھەلىستىكەرى دەرمان: دەرمان كار تەنەكەر.

(ب) بەرھەلىستىكەرى ژەر.
tolerate (tol'ə-rāt), *v.t.* (۱) چاۋپۇشى كرىن: چاۋ ئى پۇشىن:
 ئى بۇردن پىنگەدان.

(۲) دەرسىن: لەگەن ھەل كرىن: (He ~s his brother-in-law.)
 (۳) دەرمان كار تەن نەكرىن: بەرھەلىستى دەرمان كرىن.

(۱) سىگ فراۋانى: لىبۇردن:
toleration (tol'ə-rā'shan), *n.* چاۋپۇشى ۲۱: چاۋپۇشى ئايىنى: پىنگەدان بە ھەمۇ ئايىنكە لە ۋولتەكدا

toll (tōl), *n.* (۱) پىنگانە: باج يا مەزى بە پردا پەيرەنە يا بە پىنگاۋباند
 پۇشىن ۲: مافى پىنگانە سەندن: مافى سەندىنى ئەم باجە.

(۳) كرىنى تەلەفۇن كرىن بۇ دەرمۇي شار يا ۋولت.
 (۴) زىان: فوربىنى (The accident took a heavy ~ of lives.)

toll (tōl), *v.t.* [Dial. or Rare]. (۱) بە تەلەگرتن: داۋ بۇ ئانەۋە (مەل).

tombstone

(۲) پەيتا پەيتا زەنگ لىدان (بەتايەتتى ھى كلىسە بە بۇنەي مردنى يەككىكەرە).

(۳) ھەۋال بۇۋەكردەۋە يا خەلك بانگ كرىن بەم زەنگە.

(۴) بۇۋەكردەۋە ھەۋالى مردنى يەككىكە بەم زەنگە.

v.t. زەنگە ھاتن: دەنگدانەۋە (زەنگ): لىدان.

n. (۱) زەنگى كلىسە لىدان: زەنگەي پەيتا پەيتا زەنگى كلىسە.

(۲) يەك زەنگەي ئەم زەنگە

tollage (tōl'ij), *n.* (۱) پىنگانە: مەزى يا باجى لە پرد پەيرەنەۋە يا

بە پىنگاۋباند پۇشىن. (۲) داۋاكرىن و دانى ئەم مەزە.

toll booth, *n.* (۱) قەنەزەي پىنگانە يا مەز ۋەرگرتن بۇ لە پرد پەيرەنەۋە.

tollbooth, *n.*

toll bridge, *n.* باجە پرد: پردىكە ئەم ئوتومبىلەي لىۋى دەپەرىتەۋە باجى

ئى دەسەنرى.

toll call, *n.* تەلەفۇنى دەرمۇ: تەلەفۇن كرىنىكە بۇ دەرمۇي شارو ۋولت

بە پارە.

toll collector, *n.* باجگىرى سەر پردو پىنگەۋبانيكە كە باج لە ئوتومبىل

دەسەنرى.

toller (tōl'ēr), *n.* (۱) سەكى پارە مراۋى.

(۲) زەنگ لىدەرى كلىسە بە بۇنەي مردنى يەككىكەرە. (۳) زەنگى كلىسە

(۱) مافى باجگىرى سەر پرد كە لە نىزىك *n.* **tollhouse** (tōl'hous), *n.*

شۋىنى باج كرىتەكەرە. (۲) **tollbooth**.

tollkeeper (tōl'kēp'ēr), *n.* = **toll collector**.

toll line, *n.* ھىلى تەلەفۇنى دەرمۇي شارو ۋولت.

toll road, *n.* باجە پرى: پىنگەۋبانيكە ئەم ئوتومبىلەي پىيدا بىروات باجى

ئى دەسەنرى.

tolu (tō-lō'), *n.* تۇلو: رۇنىكى بۇن خۇشە لە دارى "تۇلو" ي

ئەمەرىكاي باشۋور دەرمۇھىنرى. (پىشى دەۋورتى: "tolu balsam")

toluene (tol'ū-ēn'), *n.* تۇلۇۋىن: شەيەكى بىن رەنگە لە خەلۋوزو

خەلۋوزى بەردىنى قىرى دەرمۇھىنرى لە دروستكرىنى بۇيە و تەقەمەنىدا

بەكاردەھىنرىت و ھەرۋەا بۇ شت تۋواندەنەۋەش بەكاردىت.

toluic acid, *n.* ترشى تۇلۇۋىن (كىمىيا).

toluidine (tol-ū-ə-dēn), *n.* Also **toluidin**, *n.* تۇلۇيدىن:

ئارۋىتەيەكە لە "تۇلۇۋىن" دەرمۇھىنرى و لە دروستكرىنى بۇيە و دەرماند

بەكاردەھىنرى

toluol (tol'ū-ōl', tol'ū-ol), *n.* = **toluene**.

tolu tree, *n.* دارى تۇلو: درمختىكى گەرۋە ئەمەرىكاي باشۋور پۇنىكى

بۇن خۇشى ئى دەكرى لە بۇن دەرماند بەكاردەھىنرى.

tom (tom), *n.* ئۆزەي ھەندى گىيانەۋەر (بەتايەتتى پىشە): ئۆزە پىشە.

adj. ئۆزە: (a ~ turkey).

tomahawk (tom'ə-hôk', tom'i-hôk'), *n.* تەۋر: جۈزە تەۋرىكە

ھىندىيە ئەمەرىكايىيەكان بۇ ئىش و ۋەك چەكىش بەكارىان دەمىنا.

v.t. بە تەۋر پىرەنەۋە، لىدان، يا كوشتن.

bury the tomahawk, *phr.* ئىتەر شەر نەكرىن: ئاشتبۇنەۋە.

Tom and Jerry, *phr.* خۋاردەنەۋەيەكى گەرمى مەستكەرە لە "پەم" و

شەكر و ھىلگەو شىر يا ئار دەكرىت.

tomato (tō-mā'tō, tə-mā'tō), *n.* (۱) تەماتە.

(۲) پۇرەكى تەماتە. (۳) [Slang]. ئن: كچ

(۱) كۆپ: ئارامگا: قەبر. (۲) كىل: كىلەبەرد.

v.t. [Rare]. ئاشتن.

the tomb, *phr.* مەرگە مردن.

tombac, tombac (tom'bak), *n.* تومبەك: ئاۋىتەي مەس و

چىنكۇيە خۇشلى ھەزەنەۋەي ئى دروست دەكرى.

tomboy (tom'boi'), *n.* كۇپانى: كچە كۇپانى: ئۆزە كۇپانى:

ئۆزە كچ: خەلە كۇپانى.

-tomboyish (*adj.*).

tombstone (tōm'stōn), *n.* كىل: كىلە بەردا كىلە قەبر.

tomcat

- tomcat** (tom'kat'), *n.* بئره پشيله.
- tomcod** (tom'kod'), *n.* ماسى يەككى بچوڭى دەريايە.
- Tom, Dick, and Harry,** ھەممەي ھەلەكەت ھەممەي كەس.
- every** "لە پىششىقە دەندەن" (ھەرچى ھەيە ھەيە).
- tome** (tōm), *n.* ۱. بەرگ: بەرگى پەرتوۋىكى چەند بەرگى.
۲. پەرتوۋىكى گەرە.
- tome** (tōm), (microtome), باشلىرىكە بەمانى: بىر: بىر: (microtome).
- tomentose** (tō-men'tōs), *adj.* ۱. گەندەمورى چىڭ بەيەكداچو.
۲. بۇستراۋ (پوۋەكئاسى، گيانەۋەناسى).
- tomentum** (tō-men'təm), *n.* ۱. گەندەمورى چىڭ بەيەكداچو.
۲. كەسە لاسكە گەلەي ھەندى پوۋەكەيە (۲) چەند دەزۋىلەيە خۇنى.
- tomfool** (tom'fōl'), *n. & adj.* ۱. تىكەلەشكەن ھەندى مېشكە مۇخى بېرەدا.
۲. گەۋج: كەسە بىن مېشكە.
- tomfoolery** (tom'fōl'ēr-i), *n.* ۱. گەۋجىتى: كەرىتى.
۲. مېشكى (۲) قەسى قۇر: شى ھىچ ۋېچوۋ بىن مانا.
- tommy** (tom'i), *n.* [British Colloq.], ۱. نەۋاشە: نان.
۲. خوارەمەنى: ئازۋوقە (۲) Tommy Atkins, [T-].
- Tommy Atkins,** سەربازى ئىنگلىز.
- Tommy gun,** گولەپىرۋىن: شەست تىر: بەشاش.
- tommyrot** (tom'i-rot'), *n.* [Slang], قەسى قۇر بىن مانا.
- سەي ھىچ ۋېچوۋ: گەۋجىتى: كەرىتى.
- tomography** (tə-mog'rə-fi), *n.* ۱. بىنەگرتى چىن، تۇي، يا.
۲. بىنەگە نە تېشكى ئىكس.
- tomorrow** (tə-mor'ō, too-mōr'ō), *n.* سەيىنى: بەيىنى.
۱. سەيىنى: بەيىنى (۲) دۋاۋىزىكى نىزىك: دۋاۋىز.
- tompion** (tom'pi-ən), *n.* = tampion.
- tomtit** (tom'tit'), *n.* [British], titmouse (۲) فېرنەگولە.
- tom-tom** (tom'tom'), *n.* ۱. تەپل: جۈزە تەپلىكى نەفەرىقايەيە.
۲. tam-tam (۲) دەنگىكى بەك نەۋايى ۋەك دەنگى تەپل.
- v.t.** ۱. بىر لېلان.
- tomy** (tə-mi), باشلىرىكە بەمانى: بىر: بىر: (نەشتەرگەرى).
۱. رېشە دەرىھىنان: (appendectomy).
- ton** (tun), *n.* ۱. تەن: ۱. لە ئىنگلىتەرەدا بىرەيە لە (۲۰۲۰) پاۋەند.
۲. تەنەمەرىكا بىرەيە لە (۲۰۰۰) پاۋەند. (ج) تەنى مەترى: ھەزار كىلۇ.
۳. تەنەمەرىكى ئىچىكار تۇر: (He has ~s of money.)
- ton** (tōn), *n.* مۇدە: باۋ.
- tonal** (tō'n'l), *adj.* ۱. ئاۋازى: ھى ئاۋاز: تايەتتى بە ئاۋاز.
- tonally** (adv.), ۱. چۈننىتى ئاۋاز.
- tonality** (tō-nal'ə-ti), *adj.* ۱. چۈننىتى رېكسەستى رەنگەكانى تابلۇيە.
۲. ۱. ئاۋاز: دەنگ (مۇسقىقا، مۇۋە).
- tone** (tōn), *n.* ۱. چۈننىتى ئەم دەنگە.
۲. بەزى نۇمى دەنگى مۇۋە كە ھەستى دەردەبىر: شىۋەي ۋوتن: دەردو (a ~ of contempt).
۱. شىۋەي ئوۋسەن ئاۋاتن كە ھەلۋىستى كەسەكە دەردەخات: (The letter had a friendly ~.)
۲. چىرى: نەمى: (This wood has lost its ~.)
۳. شىۋەي يا خۇ نەرىتى باۋى چەرخىلە.
۴. شىۋەي شۇخو جۋان.
۵. رەنگ: رەنگى كان.
۶. پەلەي تۇخو كانى رەنگ: (It has three ~s of green.)
۷. نەجاسى شىۋەي بەكارھىنانى پوۋەكەي تارىكى رەنگ لە تابلۇيەكدا.
۸. دەنگى مۇۋە (ب) بەزى نۇمى ئەم دەنگە.
۹. ھىزى سەر بىرگە ۋوشە: گرتن: (دەنگەناسى).

tonic

۱. تەندروۋىستى (تەندەم، لەش، گيانەۋە).
- [Rare] ۱. بە يەك نەۋايى ۋوتن.
۲. بە شىۋەي يا رەنگىكى تايەتتى كەرن (تابلۇ) دەنگى تايەتتى لىۋەھىنان (ئامېرى مۇسقىقا). (۲) شىۋەي رەنگ يا دەنگ گۇرېن.
۱. شىۋەي تايەتتى ۋەرگرتن (تابلۇ) رەنگىكى تايەتتى ھەبۋن.
۲. گونجى رەنگ.
۱. لە توندۋىزى كەم كەرنەۋە: ھىمەن كەرنەۋە: رەنگ كەم يا كان كەرنەۋە: (He toned down his criticism of the government.)
۲. ھىمەن بۋەنەۋە: توندۋىزى كەم بۋەنەۋە.
۱. بەيەزىكەرن: توندۋەنەۋە: گورچ كەرنەۋە: (Exercise tones up the muscles.)
۲. بەيەزىكەرن: توندۋەنەۋە: گورچ كەرنەۋە.
- tone arm,** دەسكى دەزى سىۋوقى قەۋان لىدان.
- tone color, = timbre.** گۇيە لە بەزى نۇمى ئاۋازى مۇسقىقا.
- tonc-deaf** (tōn'def'), *adj.* ۱. يەك نەۋا: بىن بەزى نۇمى.
۲. سەست: بىن تىن: خاۋ.
- tone poem, = symphonic poem.** بە ماقاش دەستكارى كەرن، تىكەن، يا ھەنگرتن.
- tong** (tōŋ, tɒŋ), *v.t.* ماقاش بەكارھىنان.
- tong** (tōŋ, tɒŋ), *n.* ۱. حېزب يا رېڭخاۋىكى چىنى.
۲. رېڭخاۋىكى چىنى لە نەمەرىكا.
- tonga** (toŋ'ga), *n.* گالىسكەيەككى دوو پېچكەيى سوۋكى ھىندىيە.
- tongs** (tɒŋz, tɒŋz), *n.pl.* ماقاش.
- tongue** (tuŋ), *n.* ۱. زىمان: زىان.
۲. زىمانى گيانەۋە (بەتايەتتى رەشەۋەلەخ بۇ خاۋەرن) ۲. زىمان (ئاخاۋەرن).
۳. ئاۋاتن: گۇتۇق (۵) ئاۋاتى گۇتۇق يا قەسەكەرن.
۴. دەردوۋ: شىۋەي قەسەكەرن (۷) لوۋرەي سەك.
۵. زىمانە: ۱. زىمانەي بىلاۋ (ب) زىمانەي رەنگ (ج) زىمانەي نەزىرە.
۶. مۇژان: گالىسكە: ۷. زىمانە (دارتاشى): ۸. زىمانەي تەرازو.
۹. پارچە زەۋىيەكى دىزىۋەلەيە كە دىزىۋەلەيە ۋاۋ دەريا.
۱۰. سەرنەشت كەرن: شىكەن. (۲) [Archaic], ۱۱. ۋوتن: دەردىن.
۱۲. زىمان لىۋەدان: زىمان تىۋەدان (۴) ۱۳. زىمانە بۇ كەرن: لەلە كەرن.
۱۴. بە زىمانە كەرن لىكەن (دارتاشى).
- [Rare] ۱. قەسەكەرن: زۇۋىزى كەرن. (۲) سەر دەرىھىنان ۋەك زىمان.
- give tongue,** دەست بە ۋەرن كەرن (تاجى): ۱. ۋەرن.
- hold one's tongue,** زىمانى خۇ گرتن: قۇۋەپ كەرن.
- on everybody's tongue.** لەسەر زىمانى ھەمۋەكەسكە:
- ھەمۋەكەس باسنى دەكات.
- on the tip of one's (or the) tongue,** لەسەر زىمانىتى:
- لەسەر زىمان بۋون.
- tongue and groove,** زىمانەۋ كەرن (دارتاشى): ۱. نىرەۋ مەيە.
- tongued** (tuŋd), *adj.* زىمانىكى تايەتتى پىۋەيە: (loose- ~).
- tongue-lashing** (tuŋ'lash'ɪŋ), *n.* [Colloq.], سەرنەشت: سەرنەشتكەرن.
- tongueless** (tuŋ'lis), *adj.* ۱. بىن زىمان: بىن زىان (۲) ۲. لال.
- tongue-tied** (tuŋ'tid'), *adj.* زىمان بەستراۋ: زىمان گىراۋ:
- دەم بۋو بە تەلەي تەقبو: زىمان چۋەۋە كىلەلە.
- tongue twister,** ۱. ۋوشەيەك يا دەستۋاۋەيەكى بە گران ۋوتراۋ.
۲. (لەبەر چۋونىيەكى دەنگەكانى).
- (بۇ نەۋە: She sells sea shells by the seashore.)
۱. ھىزىخەش (دەريمان، خاۋەمەنى).
۲. ۱. تايەتتى بە ئاۋاز (ب) ھى تۇخو كانى يا پەلەي رەنگى تابلۇ.

- (ج) [Obs.] تايىمىتى بە دەنگى دەنگىدەرەۋە لە مىشكىدا.
(د) ھىزىلەسەر (دەنگىسى). (۲) كۆز (ماسولكە) چى.
n.
(۱) دەرمانى ھىزىلەسەر دەرمانى ھىزىلەش.
(۲) خوارىدەرەۋى گازاۋى (دەنگىتە قۇدگاۋ جىۋ خوارىدەرەۋى مەستكىرى قىرەۋە) (۳) يەكەم ئاۋاز
(۴) (b) [Obs.] دەنگى يا تىپى دەنگىدەرەۋە لە مىشكىدا.
(ب) بىرگە ھىزىلەسەر يا گىراۋ (دەنگىسى).
tonicity (tō-nis'ə-ti), **n.**
(۱) تەندروستى
(۲) كۆزى ئاسايى ماسولكە جىرى ماسولكە (ھەرەھا "tonus")
tonight (tə-nīt', too-nīt'), **adv. & n.**
ئەشەۋا نېمەشەۋ
(۱) باج يا گومرگى لە كەشتى
tonnage (tun'ij), **n.** Also **tunnage**,
سەنراۋ نەپىتى تەن يا بارەكەي.
(۲) قورسايى ئەۋ ئاۋەۋى كەشتى بە تەن لاي دەپات
(۳) سەرچەمى تەننى بارى ئىزدراۋ لە ۋوللا تىك يا بەندەرىكەۋە.
(۴) ئارى كەشتى بە تەن (۵) قورسايى بە تەن.
tonneau (tu-nō', ta-nō'), **n.**
كۆرسى ئاۋەۋى خۇرە ئوتومبىلىكى
كۇن
tonometer (tō-nom'ə-tēr), **n.**
تۇنۇمەتر (۱) يىۋەرى بەرىزى نزمى
ئاۋاز (۲) يىۋەرى پەستانى ھەلەم (ج) يىۋەرى پەستۇي خۇيىن چاۋ.
-tonometric (adj.); tonometry (n.).
tonsil (ton'sil, ton'sil), **n.**
ئالۋ
tonsillectomy (ton'sil-ek'ta-mi), **n.**
ئالۋ دەرھىيان
(نەشتەرگەرى)
tonsillitis (ton'sil-i'tis, ton'si-li'tis), **n.**
ئالۋ كوتىر مەخچى
tonsillotomy (ton'sil-ot'a-mi, ton'si-lot'a-mi), **n.**
ئالۋ
بىرىن (نەشتەرگەرى) ئالۋ دەرھىيان
tonorial (ton-sōr'i-al, ton-sō'ri-al), **adj.**
ھى سەرتاشى
سەرتاشى نەپۋى گانتەۋە
tonsure (ton'shēr), **n.**
(۱) سەرتاشىنى كەشىش (بەتايىمەتى
تەپلى سەرى). (۲) سەرتاشان بەم جۈرە (۳) بەشى تاشراۋى سەر بەم جۈرە.
v.t.
تەپلەسەر تاشىن
tonne (ton'tēn, ton-tēn'), **n.**
(۱) بىمەۋى ھاۋەشى: جۈرە بىمەۋەكە
چەند كەسبەك بەشتار دەپن، كە يەككىيان مەد بەشەكەي دەگەرتەۋە بۇ
ھاۋەشەكانى ھەتا دوا كەس (۲) بەشتارانى ئەم بىمەۋى ھاۋەشىيە.
(۳) (۱) سەرچەمى ئەم بىمەۋە (ب) بەشى ھەرىكە لە بەشتارەكان.
tonus (tō'nəs), **n.**
كۆزى ئاسايى ماسولكە جىرى ماسولكە.
too (tō), **adv.** (He's coming ~)
(۱) ھەرەھا - يىش - ش: (He's coming ~)
(۲) زۆر (لەۋۋى خۇراپىيەۋە) زىاد لە پىۋىست: لە ئەندازە بەدەر:
(He ate ~ much. It is ~ cold, hot, loud, etc.)
(۳) زۆر ئىچكار (He's only ~ willing to be of service.)
(۴) [Colloq.] نەين: بىن گومان! ھەر دەپن ۋابى: ھەر:
(You will ~ do it! I will ~ go!)
took (took), **past tense of take.**
tool (tōol), **n.**
(۱) ئامىز
(knives, saws, hammers, and shovels are ~s.)
(۲) ھۆ: كەرەسە (Books are a scholar's ~s.)
(۳) دەسكەلا: كەسبىكى بەكارھىنراۋ لەلايەن كەسبىكى تىرەۋ بۇ ئامانجى خۇي.
v.t.
(۱) ئامىز بەكارھىنراۋ: چاك كىردن يا درووستكىردن بە ئامىز.
(۲) ئامىز درووستكىردن بۇ كارخانىيەك.
(۳) [British Colloq.] (b) ئوتومبىل لىخۋىن: لىخۋىن
(ب) بە ئوتومبىل بىردن يا گواستەۋە.
(۴) نەخشەۋ تىپ ھەلگەندن لەسەر بەرگى كىتىپ.
v.t.
(۱) ئامىز بەكارھىنراۋ
(۲) [British Colloq.] ئوتومبىل لىخۋىن: سۈرى ئوتومبىل بۈن.
toolbox (tōol'boks), **n.**
سۈۋۋى ئامىز سۈۋۋۋىكى بىچۈكە ئامىزى

- دەستى ۋەك چەكۈشۈ جەربادەرۋى پلايسى تى دەخىت
tooling (tōol'ing), **n.**
ئامىزكارى: ئىشى بە ئامىز كراۋ.
toolmaker (tōol'māk'er), **n.**
ئامىزكار: ئامىزسا:
ئامىز درووستكەر.
toon (tōon), **n.**
(۱) دەرەختكى ئوستال گىمەرىيە دارۋ تەختەكەي سۈۋۋ.
بۇن خۇشەۋ گولەكەشى پەنگى ئى دەگىرى. (۲) دارۋ تەختەي ئەم دەرەختە
(۱) ھۆپنى ئوتومبىل لىدان: كەرەنا لىدان: فېكەلىدان.
toot (tōot), **v.t.**
(۲) دەنگى ۋەك ھۆپن، كەرەنا، يا فېكە لىۋە ھاتن.
ھۆپن لىدان: ۋو بە كەرەنادا كىردن: فېكەلىدان: پەيتا پەيتا ھۆپن لىدان.
v.t.
دەنگى ھۆپن، فېكە، يا كەرەنا ھۆپن: فېكە.
n.
-tooter (n.).
toot (tōot), **n.** [Colloq.], = **spree.**
tooth (tōoth), **n.**
(۱) ددان.
(۲) ددائى مشارۋ زىچىرۋ گىۋو چىنگالۋ پىچكە... ھەت.
(۳) ئارەزۋى خوارىدەمەنى: چەۋ: ھەن: (She has a sweet ~)
(۴) شتى بىرەندە يا گازگەر.
(۱) دان بۇ كىردن (ئامىز). (۲) گىۋو گىۋو كىردنى قەراغى شتىك.
v.t.
بەمەكەدا چوۋن (گىۋو) لىك گىران.
v.t.
پى چەك.
armed to the teeth,
بە ھەمۋو تۋانايەكەۋە شەركىردن.
fight tooth and nail,
بەرەنگار: بەرامبەر: بەرەۋو بۈۋ.
in the teeth of,
خىستەنگار (پاسا).
put teeth in (a law),
خۇ ئامادەكەردن بۇ شتىكى ناخۇشۋو گران.
set one's teeth,
ددان ئى چىركۈدەۋە ھەرەشەلىكەردن:
show one's teeth,
تۈۋەپى پىشانىدان.
toothache (tōoth'āk'), **n.**
ددان ئىشە.
toothbrush (tōoth'brush'), **n.**
فەلچى ددان.
toothed (tōotht, tōothd), **adj.**
(۱) داندار: دانى ھەيە.
(۲) دانەدار: گىۋو گىۋو.
-toothed (tōotht, tōothd),
پاشگىرەكە بەمانى: زامەرىكە يا
جۈۋىكى تايىمەتى ددائى ھەيە: (big- ~)
toothless (tōoth'lis), **adj.**
بىن ددان.
tooth paste,
دەرمانى ددان.
toothpick (tōoth'pik'), **n.**
دان ئاۋن.
tooth powder,
بۇدەرى ددان: بۇ ددان شتىن بە فەلچە.
toothsome (tōoth'səm), **adj.**
(۱) خۇش: بەتام.
(۲) چاك: (a ~ offer)
(۳) دەرۋىن: جوانۋ پانۋىۋو.
toothy (tōoth'i), **adj.**
ددان زىل: ددان دەرۋىۋىۋو.
tootle (tōot'l), **v.t.**
ھۆپن لىدان بە ئىسپايى ۋە پەيتا پەيتا: فېكەلىدان:
ۋو بە كەرەنادا كىردن
ھۆپن: فېكە: دەنگى ھۆپن يا فېكە: ھۆپن يا فېكەلىدان.
n.
گىيانە.
toots (toots), **n.** [Slang].
(۱) پىنى مەندال يا خافەرت.
tootsy (toot'si), **n.** [Slang].
toots (۲)
top (top), **n.**
(۱) (a) كاكۇل: گولە: گىۋىسۋو (ب) قۇي سەر.
(۲) تەپلەسەر سەر.
(۳) لۈۋىكە: تەۋقەسەر: قوتكە: كەل: سەر: (the ~ of the hill)
(۴) پۇپە: پۇپ: (the tree ~s)
(۵) (a) سەرۋاپ: قەپا: سەر. (ب) تەنتە يا سەرى ئوتومبىل.
(۶) (a) ئەۋەپ: بەزىترىن پەلە، خال، يا شۋىن: تاف:
(at the ~ of his voice; the ~ of her career)
(ب) بەزىترىن پەلە: پەلە: (He's at the ~ of his profession.)
(ج) كەسبەك كە لە بەزىترىن پەلە پىشەيەكەدا بىت.
(د) ھەلەزەردە: باشتىن بەش يا پارچە: سەرۋىۋى (مەجان):

(the ~ of the crop)

(٧) سەرەتا؛ سەر: (the ~ of the year)

(٨) ئەو بەشەى ئاویتەيەك كە لە ھەمووی زیاتر زووتر ھەلەدەچیت (کیمی).

adj. بەرزترین: سەرۆ؛ لاسەرۆ: (the ~ drawer, shelf, etc.)

v.t. (١) (ب) سەر لایەردن. (ب) سەر قرتاندن یا ھەلپاچین؛ لق و پۆپ کردن.

(٢) سەر نانەو: سەر داپۆشین؛ بوون بە سەر قاپ بۆ؛ سەر قاپ بۆ کردن.

(٣) گەیشتنە تەوقەسەرەگەى. (٤) بەسەردا پۆیشتن یا تێپەرپوون.

(٥) زیاتر بوون لە؛ بۆر پێدان.

(٦) لەپیش ھەمووانەو بوون؛ یەكەم بوون؛ لاسەرۆ ھەمووانەو بوون:

(He ~ped his class.)

(٧) لە لاسەرۆی تۆپ دان.

v.t. (١) دوایی پین ھاتن؛ کۆتایی پین ھێنان. (٢) گەیشتنە تەوقەسەر.

blow one's top, [Slang]. (١) زۆر توورەبوون؛ شینگیروون.

(٢) شینت بوون

on top, سەرکەوتو؛ لە سەرەوێ؛ لە پێشەوێ.

on top of, (١) بە تەوقەسەرەگەو؛ بە پێو.

(٢) لەسەر دانیشو. (٣) سەرەوێ؛ زیاد لە.

(٤) یەكسەر یا کتوپر دواى ئەو.

(٥) [Colloq.] ناگای لە ھەمووشتیکە؛ مەسەلەكە لەژێر دەستیایەتی؛

شەكەى فرامۆش نەکردو: (He is on top of the situation.)

over the top, (١) بەسەر بەردەمی خەلق یا سەنگەردا (جەنگ).

(٢) لە ئەندازە یا ژمارەى دیاریکراو تێپەرپوون.

(the) tops, [Slang]. باشتەین؛ بەرزترین؛ نایابترین.

top off, دوا شت کردن بۆ تەواوکردن بە رێک و پێکی؛ تەواوکردن.

top (top), n. مزاج

topaz (tō'paz), n. (١) تۆپاز؛ گەومەرى زەرد؛ زەردوویی؛ بەردینکی

بەنرخى زەرد: (٢) باندەيەكى زۆر بچكۆلەى پەنگاوپەنگى ئەمرىكای باشوور.

top billing, (١) لە سەرۆ یا لە پێش ھەمووانەو (لە بۆناامەى ناری

نوێنەرى فیلم و شانۆنامەيەكدا): (She got ~.)

(٢) لە شوێنێكى زۆر لەبەرچاودا (لە پۆزنامەدا ... ھتد).

top boot, جزمە

topcoat (top'kōt), n. پالتوی تەك.

top dog, [Colloq.], بەدەسەلاترین كەسى رێكخراویك یا دەزگایەك

دەستبالاترین.

top-drawer (top'drōr'), adj. بەرزترین (یەلەوپیە، چینی كۆمەل)

یەكەم.

top-dress (top'dres'), v.t. پەینیز کردن؛ پەین تێکردن؛

چەوین کردن.

top-dressing (top'dres'ing), n. (١) شتی کراو بە زەوى یا پێگەرە

(پەین، چەو ... ھتد). (٢) پەینیز کردن؛ چەوین

tope (tōp), v.t. & v.i. [Archaic], عەرەق زۆر خواردنەو.

tope (tōp), n. پەرستگای بوودی گوومەز ناسایی.

tope (tōp), n. جۆرە كۆسەيەكى بچوكە.

topee (tō-pē', tō'pē), n. Also topi, كۆلۆنكى ھیندی بە بۆر ھەتاو

tope (tōp'ēr), n. سەرخۆش؛ كەسێكى ھەمیشە سەرمەست.

top-flight (top'flīt'), adj. [Colloq.], یەكەم؛ باشتەین؛ چاکترین؛

نایابترین

top-full, topful (top'fəl'), adj. لایاوپ؛ لایوان لێو.

top-gallant (tə-gal'ant, top'gal'ant), adj. (١) لە لاسەرۆی

ستوونی بەلەم كەشتی بايەواندا.

(٢) بەرزتر لە دەرووشتەكەى (شوورەى كەشتی).

n. (١) ستوونی بەرزی بەلەم كەشتی بايەوان.

(٢) [Rare]، لووتكە؛ تەوقەسەر؛ تاف.

top hat, شەپقەى رەشى لوولەكى درێژى ناریشم.

top-heavy (top'hev'ī), adj. (١) سەر قورس؛ بە ناسانی دەكەوێ؛

سەرەكەى قورسترە لە لاخوارووەكەى. (٢) لە ئەندازە بەدەر پارەكەى خستۆتە

كار (كۆمپانیا).

top-hole (top'hōl'), adj. [British Slang]. شەرمەك؛ نایاب؛

زۆر چاك.

tophus (tō'fəs), n. (١) بەلغى كانزایی بە جومگەى كەسێكەرە كە

نەخۆشى جومگەى مەبیت. (مەرەو "chalk-stone")

(٢) بەلغى كانزایی بە ددانەرە.

topiary (tō'pi-er'ī), adj. تاپیەتی بە ھەلپاچینی دارودرەختو

شیوێى جوان ئى دروستکردنى.

n. (١) ھەلپاچینی دارودرەختو شیوێى جوان ئى دروستکردنى.

(٢) پاخچەيەكى وەھا لێكراو.

topic (top'ik), n. (١) باس (ووتار، بەند، نامیلکە). (٢) باس (گفتوگۆ).

(٣) سەرباس؛ سەر ووتار.

topical (top'i-k'l), adj. (١) ناوچیی؛ تاپیەتی بە ناوچەيەك.

(٢) سەرباسی؛ سەر ووتاری.

(٣) پەيوەندى ھەيە بە پوودان و ھەوالى ئەو كات و چەرخەرە:

(There are a lot of ~ allusions in his novels.)

(٤) ھى چەيەكى تاپیەتی لەش: (a ~ remedy)

top-knot (top'not'), n. (١) شەرتى گەرداوى يا پەرى لەسەر کراو

وەك سەرنیچ. (٢) تۆپەلە تووكى تەپلى سەر (وەك ھى كەلەشین).

topless (top'lis), adj. (١) بێ سەر قاپ؛ بێ سەر؛ سەر بەتال.

(٢) [Archaic]، زۆر بەرز؛ سەرەكەى بە چاو نابینى لەبەر بەرزى

(٣) (١) مەك بەدەرەو: مەك پووت؛ سەنگ پووت: (a ~ dancer)

(ب) سەماكەرى مەك پووت سەماى تێدا دەكات: (a ~ har)

toplevel (top'lev'l), adj. بەرزترین (پە، دەسەلات)؛ زۆر بەرز:

(a ~ official)

toplofty (top'lōf'ti), adj. [Colloq.], بەلغز؛ تۆزل؛ لەخۆبایی؛

بە كەش و فەش.

-toploftiness (n.).

topmast (top'mäst, top'mäst', top'mäst'), n. داركەشتى

يا ستوونى ناوەرەست

top minnow, چەند جۆرە ماسیەكى بچوكن نزیكى پووى ئاو دەژینو

خواردن دەخۆن ھەندىكیان لەباتى گەرا دانان بەچكە دەكەن.

topmost (top'mōst', top'mäst), adj. بەرزترین؛ بلندترین؛

لە ھەموو بەرزتر.

top-notch (top'noch'), adj. [Colloq.], شەرمەك؛ زۆر چاك؛

نایاب؛ زۆر باش: (a ~ scientist, job, etc.)

-top-notcher (n.).

topo- (tə-pō'), Also top-, پێشگرنكە بەمانای؛ ناوچە؛ شوێن؛ جێ:

(topology)

(١) زانای

بەرزو نزمى پووى زەوى؛ پووخسارى زەوى زان.

(٢) نەخشەكاری پووخسارى زەوى؛ نەخشە دروستكەرى شیوێى زەوى.

topographic (top'ə-gräf'ik), adj. Also topographical, ھى

نەخشەى شیوێى زەوى؛ تاپیەتی بە پووخسارى زەوى.

-topographically (adv.).

topography (tə-pog'rə-fi, tō-pog'rə-fi), n. (١) تۆپوگرافیا؛

باسکردنى شوێنێك بە وردى و راستى. (ب) پووخسارى زەوى (بە دەشتو

شاخ و گەردو و بيارو دۆلو پردو پێگاوبان و شارەو ... ھتد)؛ شیوێى زەوى؛

بەرزى و نزمى پووى زەوى (ج) نەخشەكردنى پووخسارى زەوى؛ وێنەگرتنى

پووى زەوى. (د) پووپێوى پووخسارى زەوى.

topology (tə-pol'ə-jī), n. (١) لێكۆلینەوى پووخسارى زەوى، واتە

تۆپوگرافىای شوێنێك. (٢) شیوێى پێكەاتنى بەشەكانى لەش.

(٣) لێكۆلینەوى وێنە ئەندازەيى كە تاپیەخۆكانى ناگۆرئ بە گۆرینی

شیوێەكەى (بیركاری).

toponym

- toponym** (top'ə-nim'), *n.* (۱) ناوی حن: ناوی شوین. (۲) ناوی که سرچاره و جی ژبانی ناسایی گیانه وهره که دهردهخت.
- toponymy** (tə-pon'ə-mi), *n.* (۱) ناوی شویننه کانی وولاتیک یا (۲) ناوچه یکه ب: نیکوژینه وهری هم ناوانه. (۳) گاوی به شه کانی لهش.
- toponymic; toponymical** (*adj.*).
- topper** (top'er), *n.* (۱) نامبر یا مرقی سهرقزیننه. (۲) [Slang], شتیکی چاکتر له هممو نهوانه ی پیشتر (نوخته، پمند).
- top hat** (top hat), (۱) پالتوی سووکی ژانته
- topping** (top'in), *n.* (۱) سهر قزتان: سهر لیکردنه وهر (۲) کریم و گوینو شتی تره که دهرختره سهر کیک و شیرینی: سهر کیک.
- adj.** (۱) زور بهر: بلند: هله کورتو. (۲) [British Colloq.], نمره یکه: زور چاک.
- topple** (top'l), *v.i.* (۱) ~ over, کورتو: به لاداهاتن: هله گرانه وهر (۲) له تره ز: لاریونه وهر: بهم لا و نه لادا کورتو: شوپونه وهر
- v.t.** (۱) ~ the government, خست: هله گرانده وهر: روخاندن: (۲) ~ the government, نایاب: زور چاک: نمره یکه.
- tops** (tops), *adj.* [Slang], ستور یا دارکشتی ناوهر است.
- topsail** (top's'l, top'sāl'), *n.* زور نهانی
- top-secret** (top'sē'krit), *adj.* (a ~ memo, directive, operation, etc.)
- top sergeant**, [Colloq.], بارچاوهش (سويا)
- topsoil** (top'soil'), *n.* چینی سهره وهری خاک
- topsy-turvy** (top'si-tūr'vi), *adv. & adj.* (۱) سهره وهره وهر: شینوا: تیکجور: نارنیک ویک: تیکه لاو ویکه لاو.
- n.** (۱) سهره وهره وهر: سهره وهری: (۲) شینوا: نارنیک ویک: تیکه لاو ویکه لاو.
- toque** (tōk), *n.* جوره شه به یکه زاننه
- tor** (tôr), *n.* گردی بهر یه بریدن
- torah, tora** (tôr'ra-to'rô), *n.* تورات: یه یروکی ناینی جووله کیه.
- torch** (tôrçh), *n.* (۱) شالینه: بلنسه: مشعل (۲) بلنسه: سهرچاوه ی یونانی: یونانی: (the ~ of science) (۳) بلنسه یه حیمکاری: شالینه یه حیمکاری
- flashlight**, [British] (۴) خوشیستی: حمرانیکردن
- carry a (or the) torch for**, [Slang], (۱) بلنسه منگر (۲) ری یونانکهره: پیشره: پابه.
- torchlight** (tôrçh'liht'), *n.* بلنسه: گری مشعل: یونانی مشعل.
- torchon lace**, جورنکه له نه قشکاری.
- torch singer**, گوزانی دنداری یا خوشه وهریستی.
- torch song**, گوزانی دنداری: به تاییه تی که هر له یکه لاوه بیت.
- torchwood** (tôrçh'wood'), *n.* (۱) درختکه داره که دهرکری به (۲) بلنسه ۲ داری هم درخته
- tore** (tôr, tōr), *alternative past tense of tear.*
- torc** (tôr, tōr), *n. = torus.*
- torador** (tôr'i-ə-dôr'), *n.* نرسپ سوری شمره گاکری نیسپانی
- torero** (tô-re'rô), *n.* شمره گاکری نیسپانی: گابازی نیسپانی
- tori** (tôr'i, tō'ri), *plural of torus.*
- torment** (tôr'ment, tōr'ment'), *n.* (۱) نامبری نازاردان (۲) چهوسانه وهر: چهوساندنه وهر: نازار: نازاردان (۳) سهرچاوه ی نازارو ناخوشی: هوی ناخوشی
- v.t.** (۱) چهوسانه وهر: نازاردان: سوئی کردن به دلوه (۲) بهست کردن: هراسان کردن: تووشی ناخوشی کردن. (۳) [Obs.], ویروژاندن.
- tormentil** (tôr'men-til'), *n.* پروه کینکی خشوکی گول زهره (په که کی بؤ دهرمان و بویه بیسته خوشکردن به کارده هینری)
- tormentor** (tôr'men'tēr), *n. Also tormenter.* (۱) نازاردان

torsion

- چوسیننه وهر.** (۲) پهره (شانق). (۳) پهره ی دهنگی (فیلم).
- torn** (tôm, tōm), *alternative past participle of tear.*
- tornado** (tôr-nā'dō), *n.* تۆناندو: گهرده لوری به هیز: گیزه لورکه یا گیزه بای زور قایم
- tornadic** (*adj.*).
- toroid** (tôr'roid), *n.* پوری ماریچی (نه دانه)
- torose** (tôr'ros, tō-rōs'), *adj.* (۱) ناوسا وهر یو قیوا همرکردو. (۲) لوله کی و بهین بهین دهریو قیو (پوهه کناسی): لوله کی و گزدار.
- torpedo (tôr-pē'dō), *n.* electric ray (۱) تۆپیدو: بؤمایه کی درزگوله ی زلی خوها ویزه دهری به کشتی دوزنده له ژورده ریایی و فیزه وهر. (۲) مین یا بؤمای ژیرناو. (۳) تهمه نه یکه یا دهره قاجانیکه ده ته قیتمه که دهری به شوینیکی په قدا (۴) تهره قیه که دهرختره سهر هینی ناسن شه منده وهر ده ته قیتمه وهر بؤ ویرا کردنه وهر دهستی کارگه رانی شه منده وهره که. (۵) تهمه نه یکه به کارهینراو له بیی نهرت هله کاندان. (۶) [Slang], پیاو کوژ: پهرش کوژ: پاسوانی پیاو کوژ. (۷) تۆپیدو تیکرتن: تیک شکاندن یا نوتم کردنی کشتی به تۆپیدو. (۸) تیکدان: پوچ کردنه وهر: (He ~ed our plan.)**
- torpedo boat**, بهلمی تۆپیدو: بهلمی کی خیرای بچوکه بؤ هیزش به بؤمای تۆپیدو.
- torpedo-boat destroyer**, کشتی جنگی تیکشکنه وهری بهلمی
- torpedo bomber**, تۆپیدو: تیکشکنه وهر یا ویرانکری بهلمی تۆپیدو.
- torpedo plane**, فیزه کی تۆپیدو: هاورژ (همه وهر "torpedo plane")
- torpedo tube**, چووی تۆپیدو: بؤی به که بؤمای تۆپیدو لیه ده وهری.
- torpid** (tôr'pid), *adj.* (۱) سهر (مارو) همدی گیانه وهری تر به زستان. (۲) سست: خاو: بن تین.
- torpidity** (*n.*); **torpidly** (*adv.*); **torpidness** (*n.*).
- torpor** (tôr'pēr), *n.* (۱) سهری: جووله ی بران: کاسی. (۲) سستی: خاوی: بن تینی.
- torporific** (tôr'pə-rif'ik), *adj.* سپکر: کاسکر.
- torquate** (tôr'kwāt), *adj.* خالو میلدار (که و بالنده ی تر): مل دهره دراو به هینی په نگا وهره.
- torque** (tôr'k), *n.* (۱) مله و نیکی کازایی باداره (نهلمانی و فهره نیسی به کانه له کوند وهر ملوانه که له ملیان دهرکد). (۲) هیزی باده ی خولینه وهر (فیزیا).
- torques** (tôr'kwēz), *n.* خالو میل (که و گیانه وهری تر): هینی به یه تووکی په نگا وهره وهری ملی بالنده و گیانه وهر.
- torrent** (tôr'ənt, tōr'ənt), *n.* (۱) خوپا و لای به خوپ: لیزماو (۲) لیشاو: لاوا (مجان).
- (۳) لیزمه باران: شسته باران: لیزمه: په هینله.
- adj.** [Rare].
- torrential** (tôr-ren'shəl, to-ren'shəl), *adj.* (۱) لیزمه: لیزمه یی: (۲) لیشاو: لیزماو: زور به هیزو توندوتیز: به خوپ. (۳) له نهجاسی لیزمه بارانه وهر.
- torrentially** (*adv.*).
- torrid** (tôr'id, tō'id), *adj.* (۱) هله قراو: هله پروکاو (به گهرما). (۲) زور گرم: هله پروکینه وهر: زور به تین. (۳) به جوش: به سوز: (a ~ love affair).
- torridity** (*n.*); **torridly** (*adv.*); **torridness** (*n.*).
- torsade** (tôr-sād'), *n.* شریقی باداروی شه یکه پازینه وهر: گیزو گولگی شه یکه.
- torsion** (tôr'shən), *n.* (۱) بادان (به تاییه تی سهری شتی و پانه دانی)

(۲) بار، كول

tote (tōt), *n.* [Colloq.], = totalizator.**tote bag**, [Colloq.],

جانتای دوستی نه ختن گموره

totem (tō'təm), *n.*

(۱) توتەم گياندارنك يا پووهكنك يا شتكنى تره

كه هر ختن و موزنكى هيندى نهمريكايى دهيان كرد به دروشمى خويان.

گوايه له بچينه دا خزنم. (۲) ويتهى نهم دروشمه.

(۳) چەند خيل يا موزنكه كه ههمان دروشميان بۇ خويان هەليژاردەبن.

(۴) دروشمينكى پيروز

-totemic (adj.).**totemism** (tō'təm-iz'm), *n.* (۱) بړوا بړون نه 'توتەم' و پيوه ندى

خيلەكەيان 'توتەم' هوه. (ووشى پيشوو بيبينه). (۲) جياكردنوهى

خيزان و خيل و موز به گوزرهى نهو 'توتەم' هى كه دروشميانه

(۲) زيان و بړنميكى كۆمه لايەتى لەسەر 'توتەم' دانراو.

-totemist (n.); totemistic (adj.).**totem pole**, (۱) سترونى توتەمى سترونكه هيندى يه كانى نهمريكا

دروشمى توتەم 'ى خيلەكەيان لەسەر هەلەكەندو لەبەردەمى ماله كانياندا

دايان دەچەقاند (۲) [Slang], پله و پايه: بەرزو نزمى پله و پايه:

گموره و چووكى. (He is the lowest man on the ~.)

totipalmate (tō'ti-pal'māt), *adj.* پەنجە تەراو: دوك مەراوى و

قان: پەنجەكانى پىى هەموو بە پەردە ليكدارون

n.

باندهى پەنجە تەراو

-totipalmation (n.).**totter** (tō'tēr), *v.i.* (۱) (۱) هە لاو نەولاد كەوتن: لارەولار كردن

(ب) نزيكى كهوتن بون: شلوق بون: نزيكى پووخان: (a ~ing empire)

(۲) لەتەردان: مە لارەولار بۆيشتن. (۳) دوودلى كردن: پارايى كردن.

n.

لەتەر: لەتەردان

tottering (tō'tēr-īŋ), *adj.* (۱) (۱) پەريوت: خەريكه دەبووخن

(a ~ building)

(ب) لەرزوك: لەتروى

(۲) شلوق: نزيكى رووخانه (a ~ regime)

tottery (tō'tēr-i), *adj.* شلوق: لەرزوك**toucan** (tōō'kan, too-kān', tōō'kan), *n.* توكان: مالدەيهيكى

رەنگا رەنگى دەنووك زلو نوشتاوهى ناوچه گەرمەكانى نەمەريكايە.

touch (tuch), *v.t.* (۱) دەست ليدان: دەست تيوەدان: بە دەست هەست

پن كردن (۲) ليدانى دوو شت له يەكتەر.

(۳) دەست خستنه سەر (نەخوشك لەلايەن كەسنىكى پيرۆزهو بۇ چاكپووهوه).

(۴) بەركەوتن: ليكهوتن: ليدان

(۵) سنوور ليكدان: ليكدان: سنوور پيكهوهبوون

(۶) بە نەسپايى ليدان يا پياكيستان.

(۷) كارتىكرن: لابرډن (Water won't ~ these grease spots.)

(۸) نەختنك زيان ليدان: (Frost ~ed the plants.)

(۹) تاقىكرنوه به سەنگى مەكە (زير و زيو).

(۱۰) نيشانەكردنى زير و زيو تاقىكراوه. (۱۱) نامىرى مۇسيقا ليدان.

(۱۲) وينەكيشار يا دەستكارى كردن (به فلچە يا پينووس).

(۱۳) رەنگ كردن: (۱۴) وەستان بۇ ماوهيكە (كەشتى له بەندەردا).

(۱۵) دەستكارى كردن: لاقەكرن: دەست تيوەدان: توخن كەوتن.

(۱۶) به خراپى دەستكارى كردن يا بەكارهينان: زيان پن گيانندن.

(۱۷) چەشتن: دەست تيوەدان: (He didn't ~ his supper.)

(۱۸) گەشتن: خو ليدان

(۱۹) شان له شان دان: هاوتايى كردن: (My cooking can't ~ yours.)

(۲۰) ئى سەندن: بردن (۲۱) ناوبردن: باسكردن بەسەريئى.

(۲۲) پيوه ندى پيوه بوون: كارتىكرن: (a subject that ~es us all)

(۲۳) نەختنك خوو رەوشت خراب كردن

(۲۴) نەختنك مينشك تيكدان يا شينت كردن: سەر ليدان

(~ed in the head)

(۲۵) هەست جوولاندن: كارتىكرن: دل پاكيشان.

(۲۶) وروبوواندن: پەستكردن: زيركردن.

(۲۷) [Slang], داواى پاره يا قەرز ئى كردن و وەرگرتنى.

(۲۸) بەركەوتن (نەندازە): ليدان.

v.t. (۱) دەست خستنه سەر (نەخوشك لەلايەن كەسنىكى پيرۆزهو بۇ

چاكپووهوه). (۲) بەركەوتن: ليدان: ليكهوتن. (۳) بەركەوتن (نەندازە).

n. (۱) (۱) دەست تيوەدان: دەست ليدان: به ناستەم دەست پيدان:

دەست ليدران. (ب) به ناستەم فلچە بەركەوتن (وينەكيشان).

(۲) هەستى دەست ليدان: هەستى بەركەوتن. (۳) هەست.

(۴) (۱) هەستى گوزين له نەنجاي دەست ليداندا.

(ب) گوزينكى كەم له تابلۆ، ويته، يا چيرۆكنكدا.

(۵) (۱) نەختى: تۆزىك: تۆسقالىك:

(a ~ of salt in the food; a ~ of madness)

(ب) نەختنك (نەخوشى): تۆزىك: (a ~ of fever, the flu, etc.)

(۶) (۱) سەنگى مەكە. (ووشى "touchstone" بيبينه).

(ب) چوونىتى زير يا زيوى تاقىكراوه.

(ج) دامغه يا نيشانەى له زير و زيو دراو پاش تاقىكرنوهيان.

(۷) (۱) داواى پاره، قەرز، يا بەخشيش كردن.

(ب) پاره، قەرز، بەخشيشى وەرگراو بەم جۆره.

(۸) (۱) شيوهى پيانۆ ليدانى كەسنىك: (a light ~).

(ب) شيوهى ليدرانى پيانۆ: (a piano with a heavy ~).

in touch with, پيوه ندى لىكەل بون: ناكا ئى بون.

out of touch with, پيوه ندى لىكەل نەبوون: ناكا ئى نەبوون.

touch at, وەستان بۇ نەختنك (كەشتى له بەندەر، رېئوار له شوينىكدان).

touch off, (۱) به راستى و تەراوى دەريبرين. (۲) تەقاندن: ناگردان

(۳) بەرپاكردن: تەقاندنوه:

(The unfair polly touched off big demonstrations.)

(۱) بەركەوتن: ليكهوتن: زور ليوە نزيك بوونوه.

touch on (or upon), (۲) پيوه ندى پيوە بوون

(۳) ناوبردن: ناوهينان: به سەريئى پيوه باسكردن.

touch up, (۱) هەست جوولاندن (به دەست ليدان): هاندان: بزوواندن.

(۲) چاك كردن به دەستكارى كردن: ريك و پيك كردن (به بويهى تر ليدان)

(to touch up a painting)

(۱) پەله: به پەله: لامسەرايى: (touch-and-go (tuch'en-gō), *adj.*

پەلەپروژى. (۲) پەر له مەترسى: هات و نهات: دووبەختى.

touch and go, (۱) كارنكى پەله يا لامسەرايى.

(۲) بارودۇخنىكى پەر له مەترسى يا دووبەختى.

touch down, نيشتنهوه (هروكه، كەشتى هەوايى).

touchdown (tuch'down), *n.* (۱) گۆل كردن (فوتبۆلى نەمەريكى):

گۆل. (۲) نيشتنهوه (هروكه، كەشتى هەوايى).

(۳) كاتى نيشتنهوه.

touched (tucht), *adj.* (۱) هەست جوولاو: كارتىكراو.

(۲) سەرى ئى داوه: شينتۆكه: تينچوو.

touch football, فوتبۆلى دەست: يارىيهكى فوتبۆلى نەمەريكى:

به دەست دەرگى.

touchhole (tuch'hōl), *n.* كوئى ناگردان (چەكى ناگرين و

تۆپى گۆن).

touching (tuch'in), *adj.* هەست جوولن: كارتىكەر:

(a ~ story, scene, etc.)

n. (۱) دەست ليوەدان: دەست ليدان.

(۲) هەستى دەست ليدان: هەستى بەركەوتن.

prep. [Archaic], دەرياره: له بابەت: لەپروى: سەبارەت به.

touch-me-not (tuch'mi-not), *n.* چەند جۆره پووهكنگن نەگەر

به گەيوى دەست له كەلووى تۆره كانيان بديت دەتەقنەوه.

touchstone (tuch'stōn), *n.* (۱) سەنگى مەكە: بەردىكى رەشه

touchwood

زیر روی پښ تاقی دهکړنځه. (۲) تاقیکړنځه؛ پټوانه.
touchwood (tuch'wood'), *n.*
touchy (tuch'i), *adj.*
 (۱) تورود و تر ټو: تنگه جیکلنه: دل ناسله.
 قورینوک (۲) زړو ختوکه کی دیت (نه دماي لهش).
 (۳) ۱) پر مهترسی: هات ونه هات: دوو بهختی: (*a ~ situation*).
 (ب) ناسک (ریاس): (*a ~ subject*).
 (۴) زوگرگر

-touchily (*adv.*); **touchiness** (*n.*).

tough (tuf), *adj.*

(۱) جړ: پټو: قایم.
 (۲) کال وگرچ: نه بړاو: نکولاو: جړ: (*~ meat*).
 (۳) لیج
 (۴) توكه به کښش: نازا: به کار: به جهرگ: نه بړد: چاونه ترس: نه بړد.
 (۵) سره سخت: کله له رڼ: قریسچمه
 (۶) ۱) دېر شېرانی: (ب) توندوتیژ: به زهره: رڼ.
 (۷) قورس: گرن: سخت: دتوار: ناخوښ: (*a ~ job, life, etc.*).
 (۸) سخت: ناخوښ: (*a ~ winter*).
 (۹) توندوتیژ (*a ~ fight*).
 شفاوه: کسکی دېو شېرانی: شلاتی.

n.

-toughly (*adv.*); **toughness** (*n.*).

toughen (tuf'n), *v.t.*

پټه وگرځ: جړکړن: رڼ کړن:
 به جهرگ کړن: به میژترکړن.
 پټه وروڼ: جړوونځه: رڼ کړن: چاونه ترس: توندوتیژ بوڼ.
toughie, toughy (tuf'i), *n.*
 (۱) کسکی دېو شېرانی
 (۲) گروگرقتیکی سخت.

tough-minded (tuf-min'idid), *adj.*

نه بړد: نازا: دلی ناله رڼ:
 شوین: حمال نه کوهو.

-tough-mindedly (*adv.*); **tough-mindedness** (*n.*).

toupee (tōō-pā', tōō-pē'), *n.*

tour (toor, tōōr), *n.*

(۱) شهت (کارگه): نوره (کار).
 (۲) ماوه: کارکړن له شونځنځا: بهتابه تی سربازو نه سف.
 (۳) گشت: بهتابه تی به کومل و سهران له شونځی میژووی و خوښو
 ناودار: گران. ۴. کومه له گشتیاری وها پیکه.
 (۵) گرانکی کورت به شونځنځا: بیا گران:

(*He gave his guests a ~ of the house.*)

(۶) گشت یا گه پانی تیښکی شونځی (ب) پښکاش کړن شونځامه له
 چند شار یا ولایتکدا).

v.t.

v.t.

(۱) گشت کړن: گه پان: چوون بڼ گشت.
 (۲) تیښی شونځی گه پان: به شاراند.
 له گرانه چووه بڼ گشت

on tour,
touraco (tōō'rā-kō'), *n.* Also **turaco**,
 نانده پیکه پمگاپه نگی
 ناوچه گره کانی نه فرقیایه (له توخمی په پوهه).

tourbillion (toor-bil'yan), *n.*

(۱) گیزه لوک
 (ب) گیزاو: گرواو. (۲) فیشکه شتیه که به پنج پنج دچن به ناسماندا.
tour de force (tōō'r də fōrs'), [Fr.],
 کارنکی زیره کانه و نازایانه:
 شاکار: کارنکی لښتوانه و بلیمه تانه و به توانایانه.

touring car,
 نوټومبیلی گشت: نوټومبیلیکی کون باوی سربته تاله
 جنی پنج تا شش کسسی تیدا ده پټهوه.

tourism (toor'iz'm, tōōr'iz'm), *n.*

گشت وگوزار: گشتیاری:

tourist (toor'ist, tōōr'ist), *n.*

گشتیار: گریده: گشتهوه.
 (۱) گشتهوه ری: هی گشتیار.
 (۲) گشتیاری: هرزان (بلیتی هوی هاتوچ)

tourist class,
 پله ی گشتهوه ری (له شه مندهوه کشتی و فریکدا).

tourmaline (toor'mā-lin, toor'mā-lēn), *n.*

تورمالین

toweling, towelling

به رڼکی نیمچه به نرخی هممه رنګه.

tournament (toor'nə-mənt, tūr'nə-mənt), *n.*

نمېسپ سوارانی سده ی ناوه راست: مله لڼی نمېسپ سوار به رهمه.

(۲) پښیرکڼی وهرش: زنجیر پښیرکڼ یا بڼو پښی نڼوان وهرشکاران.

tourney (toor'ni, tūr'ni), *n.* = **tournament**.

v.t.

tourniquet (toor'ni-ket', tūr'ni-kā'), *n.*

د هماره ست
 (بڼ خوځڼ وستان): د هماره بند.

tousle (tou'z'l), *v.t.* Also **touzle,**

قژ بڼ کړن: قژ تیګدان

قژي بڼو دانده مینراو: قژ تیګچوو.

tout (tout), *v.t.*

دهنګ له هملېژاردن:

(۲) [Slang]. (۱) سووسه کړن دهریاری نمېسپ غارغارڼ (بڼ گرو بردنوه).

(ب) سووسه فروشتن دهریاری نمېسپ غارغارڼ (بڼ گرو بردنوه).

(۱) [Colloq.], پیا مه لڼ: به شان و بالدا مه لڼ:

(۲) [Slang]. (۱) سووسه کړن دهریاری نمېسپ غارغارڼ (بڼ گرو بردنوه).

(ب) سووسه فروشتن دهریاری نمېسپ غارغارڼ (بڼ گرو بردنوه).

n.

کسینګه سووسه دهکات و دهریاری نمېسپ غارغارڼ

(بڼ گرو بردنوه).

-tout (*n.*).

tout à fait (tōō'tā'fē'), [Fr.],

به ته وای: هممووی

tout le monde (tōō'lə mōnd'), [Fr.],

هممو کس:

هممو جیهان: گشت کس

touzle (tou'z'l), *n.* & *v.t.* **touse.**

tovarisch (tō-vār'ish), *n.*

هاوړی (نازناوی شیوعی).

tow (tō), *v.t.*

پاکښان (به زنجیر یا گورس): پاکښان به دوی خود:

(*to ~ a damaged ship into port; to ~ a car*)

n.

(۱) پاکښان: پاکښان: پاکښان به دوی خود.

(۲) شتی پاکښار: نوټومبیل یا کشتی په کهوتو.

(۳) **towline**

(۱) پاده کښرت: خهریکه پاده کښرت.

(۲) له دواوه: به دراوه پټی. (۳) لږ پکڼ یا سهریه رشتیدایه.

tow (tō), *n.*

پیشالی بڼ ککلی که تان و گوش.

adj.

towage (to'ij), *n.*

(۱) پاکښان: پاکښان (۲) کړی پاکښان.

toward (tōrd, tō'ērd), *prep.*

(۱) بهرو: پوهو: بهرو پوو.

(۲) بڼ نه و مه پسته: بهرو نه و مه پسته: بهرو.

(*efforts ~ a peaceful settlement; steps ~ peace*)

(۳) بهرامبر: به دهریاری: (*her attitude ~ me*).

(۴) نژیک (کات): دهمو: (*They left ~ four o'clock.*)

(۵) بڼ: به نیازی: به ته مای: (*They are saving ~ a new car.*)

(۱) بهات: بهات: باش: لهبار. [Archaic or Rare].

adj. Also **towards**, [Archaic or Rare].

(۲) نامادهیه بڼ فیربوون: هیوای ټی دهکړ.

(۳) گوی پایل: ملګه: (۴) نژیک (پوودان): خهریکه پوودات یا بیټ.

(۵) خهریکه بکړت.

(۱) بهات: (*tōrd'li, tō'ērd-li*), *adj.* [Arch. or Rare].

بهات: باش: لهبار. (۲) گوی پایل: ملګه: دهستمق.

(۳) هیوای فیربوون ټی دهکړ.

-towardliness (*n.*).

towards (tōrdz, tō'ērdz), *prep.* **toward.**

towboat (tō'bōt), *n.* = **tugboat.**

towel (tou'l, toul), *n.*

خاول.

v.t.

به خاول روش کړنځه

toweling, towelling (tou'l'ing, tou'l-in), *n.*

قوماشی خاول.

trace

-trabecular (adj.).

trace (trās), n.

(۱) رىڭا: ريزەر.

(۲) شوين پىن: جىن پىن شوينىنەنوارا جىن نىشان شوين.

(۳) رىڭا ماتوچى.

(۴) نىشانە جىن نىشانە: جىن نىشان: پاشماو: (The war left its ~s).

(۵) نەخت: تۇز: نەختال: تۇسقال:

(a ~ of anger, mercy, kindness; a ~ of salt)

(۶) نىشانەيەك يا ھىلىڭكى ويئە كىشرا.

engram (۷)

(۸) تۇسقالىڭكى نەندە گەم كە ناتوانىڭ بېيۇرى (كىميا).

v.t.

(۱) بە رىڭكەيىدا پۇيشتى: پىندا پۇيشتى.

(۲) شوين پىن ھەلگرتىن: (ب) سۇراخ كىردى: بۇ گەران: شوين ھەلگرتىن.

(۳) شوين كەرتىن تا بىنج ويناوان (پوداويڭ يا شىڭكى مىڭوويى لە ئىستارە

ھەتا كۆر: (۴) گەپشەنە بىنج ويناوانى شىڭكى بەم شوين كەرتىن.

(۵) ويئەكەيشان بە ھىل: ھىل كىشرا.

(۶) ويئە درووستكىردى: نەخشەكەيشان.

(ب) بەسەرداچوونەو لەسەر نەخشە.

(۷) ويئە لەسەر گرتەنەو (بە كاغەزىڭكى تەڭ خىستەسەر نەخشەيەك

بە پىنئوس بەسەرداچوونەو).

(۸) تۇماركىردى بە ھىلى خواروخچ (پىنورى بومەلەرزە).

v.t.

(۱) پىندا پۇيشتى: لەسەر رىڭكەيەك پۇيشتى.

(۲) (to ~): گەرانەو بىنج ويناوانىڭكى تايەت:

سەرجاۋە ھەبوزى دۇزراۋە.

-traceability (n.); traceable (adj.); traceableness (n.).

trace (trās), n.

(۱) قابىشى نەسپ بەستى بە گالىسكەو.

(۲) شىشى پىن گەياندىن (مەكىنە).

kick over the traces, ياخى بوو: بەلەسە بوو: پەت چىراندى.

traceless (trās'lis), adj.

بىن سەروىڭىز: شوينەۋارى نىيە:

جىن نىشانەيە نىيە

-tracelessly (adv.); tracelessness (n.).

tracer (trās'ēr), n.

(۱) سۇراخكەر: فەرمابەرىكە ئىش وكارى بۇ

گەران و دۇزىنەۋى شتومەكى وون بوو ۋەك پۇستە.

(۲) پىرسىيارنامەيەكە دەربارە شت يا خەلڭكى وون بوو.

(۳) نامىزى نەخشەكەيش (پىنورى بومەلەرزە لىدانى دل).

tracer bullet (۴)

(۵) مۇزىيەك يا ماددەيەكى تىشكەدەرمەيە لە تاقىكىردەنەۋە بەكاردەھىڭىز

بۇ باش دەرختىنى كىردارەكە (كىميا، گىئەمەرناسى).

tracer bullet,

گوللەي كىلدار گوللەيەكە تەقەتۇرە دوڭكەڭىك يا

پوناكەيەكى بە داۋەيە ۋەك نەستىرە كىشا. (ھەرەما " tracer ")

tracery (trās'ēr-i), n.

نەخشە نىڭارى بەيەكەداچووي سەر پەنجەرەو

دەرگا

trache- (trā'ki), = tracheo-.

trachea (trā'ki-ə, trā-kē'ə), n.

قوپقوراكە: بۇرى ھەناسە:

بۇرى ھەما

tracheal (trā'ki-əl, trā-kē'əl), adj.

قوپقوراكەيى:

ھى بۇرى ھەناسە يا ھەما.

tracheitis (trā'ki-tis), n.

قوپقوراكە چوراندەنەۋە:

ھەۋەردىنى بۇرى ھەناسە يا بۇرى ھەما.

tracheo- (trā'ki-ō, trā-kē'ō), Also trache-

پىشگىرەكەيى تايەتتى بە بۇرى ھەما يا ھەناسە (tracheotomy).

tracheotomy (trā'ki-ot'ō-mi), n.

نەشتەرگەرى بۇرى ھەما

trachoma (trā-kō'ma), n.

تەراخۇما: چاۋنىشە: ۋەردىنە

trachomatous (trā-kom'a-tas), adj.

تەراخۇمايەتتى:

چاۋنىشەيەتتى

trachyte (trā'kit, trak'it), n.

بەردىڭكى ناگىرېزىنى زېرە

track meet

-trachytic (adj.).

tracing (trās'ing), n.

(۱) شوين پىن ھەلگرتىن: شوين كەرتىن: دوڭكەرتىن.

(۲) ويئە لەسەر دەرگاۋ (بە پەرەيەك كاغەزى تەڭ خىستەسەر نەخشەيەك

بەسەرداچوونەۋە).

(۳) نەخشە كىشرا (بە پىنورى بومەلەرزە لىدانى دل).

tracing paper, كاغەزى تەڭ بۇ خىستەسەر نەخشە شتى ۋەماو

ويئە لەسەر دەرگاۋ.

track (trak), n.

(۱) شوين پىن: شوين تايەي ئوتومبىل: شوين.

(۲) نىشانە: جىن نىشان: جىن نىشانە: شوينەۋارا پاشماو.

(۳) پىن: رىڭكەي زۇر بەسەردا ھاتوچۇ كراۋ: پىرەۋ: رىڭكەي زەلامەرى

(۴) پىنبا: پىن: رىڭكەي (۵) زىچەرە: بەردىۋايى.

(۶) مەيدانى پىشپىرىڭى (راكرىڭ، غارغارىڭ... ھت).

(۷) ھىلى شەمەندەفەر ترام (۸) ماۋەي ئىۋان تايەي بەرامبەرى ئوتومبىل.

(۹) ۋەرزىشى سەر پىرەيە يا مەيدانى دىيارىكرى (ۋەك راكرىڭ و بازىدان

بەسەر كۆسپىدا). (ب) ئەم ۋەرزىشە ۋەرزىشى كۆپەيان.

(۱) شوين پىن ھەلگرتىن: (ب) شوين كەرتىن: دوڭكەرتىن: شوين ھەلگرتىن.

(۲) سۇراخ كىردى: شوين كەرتىن (بەھۇي نىشانە بەلگەۋە).

(۳) پىندا پۇيشتى: بە رىڭكەي پۇيشتى: گەشت كىردى: كوتان (پى).

(۴) شوين پىن بەجىنەيشتى: جىن نىشانە بەجىنەيشتى.

(۵) لە دواي خۇۋە بەجىنەيشتى: (He ~ed dirt over the floor.)

(۶) ھىلى ئاسىز بۇ كىردى: پىن ئاسىز بۇ درووستكىردى

(۱) بە ھەمان رىڭكەي پۇيشتى: لەسەر پىرەيەك پۇيشتى

(۲) پىشپىرىڭى (پەرەۋە، چەرخ، گىڭ).

(۳) ئەۋەندە دورىۋونى بە يەكتىرەيەۋە (پەرەۋەي بەرامبەرى ئوتومبىل)

adj. ھى ھىلى شەمەندەفەر: (۲) لەسەر پىرەيە يا مەيدانىڭكى دىيارىكرى

دەكرىت (يارى ۋەك راكرىڭ و بازىدان بەسەر كۆسپىدا).

-trackable (adj.); tracker (n.).

in one's tracks,

لە شوينى خۇيدا:

(He was stopped in his tracks.)

cover up one's tracks, بەلگەي تارناكارى لە دواي خۇۋە بەجىن

نەمىشتى: شوينەۋونى كىردى

keep track of, ئاڭا ئى بوون: فەرامۇش نەكرىن: حساب راكرىڭ:

ۋون نەكرىن.

lose track of, ئاڭا ئى نەمان: فەرامۇش كىردى: حساب راكرىڭ:

ۋون كىردى: بۇ نەمىردىۋان

make tracks, [Colloq.], بە پەلە پۇيشتى.

off the track, لە باس لادان: لە مەبەست لادان.

on the track, لە باس لاندان.

track down, شوين پىن ھەلگرتىن دۇزىنەۋە: شوين ھەلگرتىن گرتى:

دوڭكەرتىن: (to track down a criminal).

(۲) بۇ گەران دۇزىنەۋە: بە داۋا گەران: شوين كەرتىن ھەتا سەرجاۋەكەي

دۇزىنەۋەي.

trackage (trak'ij), n.

(۱) گەشت ھىلى شەمەندەفەرى كۇمپانىيەك

(۲) بەكارھىنانى ھىلى شەمەندەفەرى كۇمپانىيەك لەلايەن شەمەندەفەرى

كۇمپانىيەك تەرەۋ (۳) كرى يا مىزى ئەم بەكارھىنانە.

track and field, يارى كۆپەيان مەيدان: ۋەرزىشى سەر پىرەيە و

مەيدانى دىيارىكرى (ۋەك راكرىڭ و بازىدان بەسەر كۆسپىدا).

(ھەرەما پىن دەۋوتى. " track ")

trackless (trak'lis), adj.

(۱) لەسەر ھىلى ئاسىز يا ھىلى دىيارىكرى

ناپوت. (a ~ trolley)

(۲) رىڭكەي پىندا ناپوت: شوين پىن يا جىن نىشانەي ھىچ تىدا نىيە

trackless trolley, = trolleybus.

trackman (trak'man), n. = trackwalker.

track man, ۋەرزىكارى بەشدار لە راكرىڭ و بازىدان بەسەر كۆسپىدا.

track meet, پىشپىرىڭى راكرىڭ و بازىدان بەسەر كۆسپىدا ۋەرزىشى

- track record, (١) رايون دور و بىرەمەمى كەسپكە، كۇمپانىيەكە: پىنخاۋىك،
يا دەرىجىكە... ھەتتە (ياش بىن يا خىراپ).
trackwalker (trak'wō'kēr), n. پىشكىنبارى مېنى شەمەندەھەر
tract (trak't), n. (١) ماۋە: كات: سات: چەرەخ
(٢) پەلەزەۋى: پارچە زەۋى (٣) بۇرى ئاۋەلەش: (the urinary ~).
(٤) گۇۋانى ئاينى (ئاينى كاسۇلىكى)
tract (trak't), n. ئامىلىكە: تەتايىپەنى ھى پروپاگەندە ئاينى يا رامبارى.
tractable (trak'ta-b'l), adj. (١) بە ساسنى داير دەكرى: مەندەر
مەككە: گۈي رايەل. (٢) نەرم (كانزا): چەكۈشۈر: چۇن بويىستىر ئاى ئى
دەكرى
-tractability; tractableness (n.); tractably (adv.).
tractate (trak'tāt), n. ئامىلىكە: نىكۇنىيەۋە: ووتار
tractile (trak't'l, trak't'il), adj. دەكشېنرېت (كانزا): دەكشېت.
traction (trak'shən), n. (١) راکشېش: بىسەر رىگا يا رىگاى
ئاسندار: (ب) راکشېشاران
(٢) ماسولكە راکشېش (بۇ ئىسقان گرتتەۋە يا ھىنانەۋە جىنى خۇي).
(٣) ھىزى ر كىشاشى مەكىنە: (steam ~).
(٤) پىۋەنوسان سەكاتى لىشاشاندە: ۋەك تايەى ئوتومبىل بە رىگاۋە يا
پەۋرەۋەى سەمەندەھەر بە ھىلى ئاسنەرە.
(old tires don't have much ~ on wet roads.)
tractive (trak'tiv), adj. راکشېش: ھى راکشېش:
لە راکشېشاد: بەكاردەھىتەرى.
tractor (trak'tër), n. (١) تراكتور
(٢) لۇرىيەكى بىن لەشە بۇشت راکشېش
(٣) فۇكەيەكە پەرۋانەكانى لە پىش بەلەكانىيەۋەىتى
رەۋرەھا: " tractor airplane"
trade (trād), n. (١) (ب) رى: رىگە (ب) رىباز: (٢) پىشە
(٣) بازىرگانى: ئالوۋىز: كرىن و فرۇشت: گۇرىنەرە
(٤) خەللى ھاۋپىشە: كەسانى ھاۋكارو كاسىي (٥) كرىاران: كرىار.
(٦) سەۋدەگەرى (٧) گۇرىنەرە (٨) (pl). باى بازىرگانى
(٩) پىشەرەرىيەك بە بازىرگانىيەك گرتتە دەست (١٠) بازىرگانى لەگەل كرىن.
(١١) گۇرىنەرە: ئالوگۇرېكرىن. (٤) [Colloq.] ئى كرىن: كرىارى فرۇشگايەك
گۇرىنەرە: ئالوۋىرېكرىن.
trade in, گۇرىنەرەى شتى كۇن بە ھى تازە و جىۋازى نرەكە دان
رەتايەيەتى ئوتومبىل: (I traded in my old car for a new one.)
trade on (or upon), بەكارمىيان بۇ سۈۋدى خۇ.
trade book, كىتېبى بازىرگانى كىتېبىكە چاپ دەكرى و دەفرۇشېر بە
گىشت خەلەك بە قوتابخانە.
trade-in (trād'in'), n. (١) شتىكە ئالوگۇر دەكرى لەگەل يەكىكى
تازەترداۋ جىۋازى نرەكەكانى دەكرى (ئوتومبىل، سەۋەلەن... ھەتتە).
(٢) ئالوگۇرېكى ۋەھا.
trade journal, گۇۋارى پىشەيى
trade-mark (trād'märk'), n. نىشانەى بازىرگانى: نىشانە يا
تامغەى دەزىكەيكە بازىرگانى تايەتى
v.t. (١) نەم نىشانەى يا تامغەى خەستە سەر فرۇتەنى
(٢) تۇماركرىنى نەم نىشانە بازىرگانىيە لە دەزگای تايەتى مىرى.
trade name, (١) ناۋى بازىرگانى فرۇتەنىيەك.
(٢) ناۋىكە ۋەك نىشانەى بازىرگانى بەكاردەھىتەرى.
(٢) ناۋى بازىرگانى كۇمپانىيەك يا دەزگايەك
trade-off (trād'ōf'), n. ئالوگۇر: تەتايەتى ئالوگۇرېكرىنى شتىكى
پىۋىست يا ش بە يەكىكى پىۋىست يا باشتى
trader (trād'ër), n. (١) بازىرگان (٢) كەشتى بازىرگانى
(٣) كەسپكە كە روو زوۋ بەشى بۇرسە يا پارەبازى دەكرىت و دەفرۇشېتەرە
(بۇ خۇى نەك ۋەل دەلال)

- trade route, پىنى بازىرگانى (كەشتى و كاروان... ھەتتە).
tradescantia (trad'es-kan'shi-ə), n. جۇرە پەۋەكىكى گول
پەنگارەۋەنگە.
trade school, قوتابخانەى پىشەيى.
tradesman (trād'z'mən), n. (١) پىشەرە: پىشەساز: پىشەگەر.
(٢) دوكاندار: فرۇشگايى: بازىرگان: كاسپ.
tradespeople (trād'z'pē'p'l), n.pl. دوكانداران: فرۇشگايىيان:
بازىرگانان.
trades union, [British], = trade union.
tradeswoman (trād'z'woom'an), n. دوكاندارى ئۇ:
ئۇنە دوكاندار.
trade-union (trād'un'yən), adj. ھى يەكىكى كرىتاران
يەكىكى كرىتاران.
trade union, يەكىكى كرىتاران.
trade unionist, (١) نەندەمى يەكىكى كرىتاران.
(٢) لايەنگرى يەكىكى كرىتاران.
-trade unionism.
trade wind, باى بازىرگانى.
trade up, گۇرىنەرەى شتىكى نەختىك كۇن بە ھى تازەتر و باشتى
(ۋەك ئوتومبىل)
trading post, مەلبەندى ئالوۋىز: دوكانىكە لە ئاۋچەيكە تەرىك و
كەم ئاۋەدانىدا بۇ ئالوۋىزكرىن لەگەل خەللى ئاۋچەكەدا.
trading stamp, پوۋى گۇرىنەرە: پوۋىكە بازىرگان دەيدات بە
كېيارەكانى و ئىۋانىش دەتوان بىگۇرىنەرە بە فرۇتەنى لە فرۇشگايى ھەمان
بازىرگاندا.
tradition (trə-dish'ən), n. (١) ئاپاى: ھاۋكارى كرىن لەگەل
دوۋمەند. (٢) بۇ بەجىنېشتى بۇ مانەرەى خور نەرىت و كەلەپوۋرى
پشتاۋپشت. (٣) نەرىتى كۇمەلەيەتى: پاشامەى دىرىن: نەرىتى كۇن:
خور نەرىتى كۇمەلەيەتى كۇن: پاشامەى دىرىن.
(٤) دەستور و نەرىتى كۇنى ھونەر و ۋىزەۋ شانوگەرى... ھەتتە.
(٥) ئاپۇ خانو و زەۋى زار خەستە سەر خاۋەنە تازەكەى.
(٦) (ب) ئامۇگارىيەكانى موسا. (ب) ئامۇگارىيەكانى عىسا.
(ج) ئامۇگارىيەكانى پىغەمبەر.
traditional (trə-dish'ən-l), adj. Also traditionary, بەپىنى
نەرىت و دەستورى كۇن: لەسەر خور نەرىتى كۇمەلەيەتى كۇن: كۇنباۋ.
traditionalism (trə-dish'ən-l-iz'm), n. (١) ئۇر پەپەرەى
كرىنى خور نەرىتى كۇمەلەيەتى كۇن (بەتايەتى لە ئايندا).
(٢) پىۋاۋەرىكە دەلىت: كە خوا سەرچاۋەى ھەمو زانىارىيەك و ئاينىكە
كەسپىكى ئۇر پەپەرەى كرىنى.
traditionalist (trə-dish'ən-l-ist), n. نەرىت و دەستورى كۇن.
traditionally (trə-dish'ən-l-i), adv. بەپىنى خورنەرىتى كۇن:
بەگۇرىرە دەستورى كۇمەلەيەتى كۇن: بە ئاسايى: ھەر لە كۇنەرە.
traditionalize (trə-dish'ən-l-iz'), v.t. كرىن بە بەشكە لە
نەرىت و دەستورى كۇمەلەيەتى كۇن.
traditionary (trə-dish'ən-er'i), adj. - traditional.
traditor (trād'ə-tër), n. خاچ پەرسىتى ئاپاك (كە ھاۋكارى دەكرە لە
كۇندا لەگەل پۇمانەكان دۇى ھاۋاينەكانى خۇي).
traduce (trə-dōs', trə-dūs'), v.t. لەكەداركرىن: ئاۋ پىس كرىن:
ئاۋ ئۇدان: ئاۋپوۋېردن: بوختان بۇ كرىن.
-traducement (n.); traducer (n.).
traducianism (trə-dōō'shən-iz'm, trə-dū'shən-iz'm), n. پىۋاۋەرىكى
ئاينىيە دەلىت: كە ئادەمىزاد گيان و لەشى لە دايك و باركىيەۋە
بۇ ھاۋوۋە.
(١) (ب) فرۇتەنى گواستەۋە.
(ب) بازىرگانى لەگەل جىنى دوردا. (٢) ئالوۋىز: كرىن و فرۇشت: بازىرگانى.

- (۳) قاچاقچىتى. (۴) سموداگەرى.
 (۵) (۱) ھاتۇچۇرى يىڭەۋىيان (ئوتومبىل، خەلك... ھتد).
 (ب) گىشت ئوتومبىل و خەلك كەشتى... ھتد كە بەرپونەن
 (۶) رىئوارو مارى گۈنۈزراۋە لەلەين كۇمپانىيەكەۋە.
adj. ھى ھاتۇچۇ تايىبەتى بە ھاتۇچۇرى يىڭەۋىيان: (a ~ policeman).
 (۱) (۲) ~ ~ ~ ىشت كىرىن و فرۇشتى بە قاچاق؛ قاچاقچىتى كىرىن.
 (۲) ~ ~ ~ with. سمودا لەگەل كىرىن؛ سموداگەرى كىرىن؛ ئالوۋىز لەگەل كىرىن.
trafficker (traf'ik-ēr), n. بازىگان ئالوۋىزگەر؛ سموداگەر.
traffic light, چىراى ھاتۇچۇرى ئوتومبىل لەسەر شەقامەكان.
traffic signal, ~ traffic light.
tragacanth (trag'ə-kanth'), n. (۱) كەنرە.
 (۲) ئىچىك يا روۋەكى كەنرە.
tragedian (trə-jē'di-ən), n. (۱) ئوسەرى شائۇنامەى خەماۋى؛
 ئوسەرى شائۇگەرى كارەساتى يا تراچىدى.
 (۲) ئوسەرى شائۇنامەى خەماۋى يا كارەساتى.
tragedienne (trə-jē'di-en'), n. ئوسەرى شائۇگەرى خەماۋى.
 يا كارەساتى
tragedy (traj'ə-di), n. (۱) شائۇنامەى خەماۋى؛ شائۇگەرى كارەساتى.
 يا تراخىدى؛ تراچىدىا. (۲) شائۇنامەى خەماۋى بەگىشتى.
 (۳) چىروكى خەماۋى يا كارەساتى.
 (۴) كارەسات؛ كارەمەھات؛ ۋە؛ پىروداۋى زۇر ناخۇش يا جەرگى.
tragic (traj'ik), **adj.** Also **tragical,** ھى شائۇنامەى خەماۋى؛
 ۋەك يا تايىبەتى بە شائۇگەرى كارەساتى.
 (۲) ئوسەرى چىروكى خەفەتاۋى؛ لە شائۇگەرى كارەساتىدا خۇنۇنۇن:
 (a ~ poet)
 (۳) مو شائۇگەرى كارەساتى شىاۋ: (a ~ voice).
 (۴) كارەساتى؛ خەفەتاۋى؛ زۇر ناخۇش؛ پەش
 (a ~ accident, day, etc.)
-tragically (**adv.**).
tragic flaw, خەرىتى كارەساتى كەمكۆپۈپىكە لە قارەمانى
 شائۇنامەى خەماۋىدا كە دەپىتە ھۇي كەوتتى.
tragicomedy (traj'ī-kom'ə-di), n. تراخىدى كۆمىدى؛
 شائۇنامەى خەماۋى و پىكەنىئاۋى.
tragicomical (traj'ī-kom'ī-k'l), **adj.** Also **tragicomic,** ھى
 شائۇگەرى كارەساتى و گالئەجاۋى؛ خەماۋى و پىكەنىئاۋى؛ خۇش و ناخۇش.
-tragically (**adv.**).
trigopan (trag'ə-pan'), n. قىروقالى ئاسىيى؛ بالندەپەكى
 رەنگارۋەنگى خال خالۋىيە نەردەندەى كەلەشۈرۈكە.
tragus (trā'gəs), n. چوقلى كىرگەگى گۈن (كە نىزىك كۈنى گۈنچەپە).
trail (trāl), v.t. (۱) ~ ~ ~ ە دۋاى خۇدا پاكىشان.
 (ب) بە دۋاى خۇدا ھىنان: (He ~ed dirt into the house).
 (۲) يىڭە كىرىنەۋە يا نىشانەكەردن؛ يىڭە نىشانەكەردن (بە پىندا پۇيشتى).
 (۳) شۈين كەوتن؛ دوۋكەوتن؛ لەسەر ھەمان پىن پۇيشتى.
 (۴) لە دۋاۋە بوۋن (پىشپىركىن)؛ دۋاكەوتن؛ دۇپاندن؛ بەجىمان.
 (۵) پاۋكەردن بە شۈين پىن ھەلگەرتن؛ شۈين پىن ھەلگەرتن.
 (۱) لە دۋاۋە شۇپۈپۈنەۋە؛ بە دۋادا داكەوتن.
 (۲) تەرر فېردان بەسەر زەۋىدا؛ خشان بەسەر زەۋىدا.
 (۳) پاۋپۈنەۋە يا دىرژۈپۈنەۋە بە ناپىڭكۈپىكى.
 (۴) لىۋە ھاتنە دەرەۋە ۋەك ھىلەك:
 (Smoke ~ed from the chimney.)
 (۵) خۇ بەكەش كىرىن؛ بە گران پۇيشتى.
 (۶) لە دۋاۋە بوۋن (پىشپىركىن)؛ دۋاكەوتن؛ بەجىمان.
 (۷) شۈين كەوتنى نىچىر (تەنجى، سەگى پارا)؛ شۈين پىن ھەلگەرتن.
 (۱) پاشكۇ؛ كەك؛ شتى رايكەشراۋ لە دۋاۋە
 (۲) شۈين پىن؛ شۈينەۋار؛ بۇنى بەجىمار؛ جى نىشانە؛ پاشمارە.

- (۳) يىڭىكە؛ توۋلە پىن؛ پىيادە پىن؛ بارىكە پىن.
 (۱) يىڭىكە (ى تازە) نىشانەكەر.
 (۲) پىنانى تازە دۋزەرەۋە؛ شتى ئوئى داهىنەر
 (۱) پاشكۇ (مۇۋە، گىيەنەۋە، شت... ھتد)؛ كەك؛
 دوۋكەوتن. (۲) واگۇن يا ەمرەبانەپەكە بە ئوتومبىل رادەكەشۈرى بۇ شت
 گۈستەنەۋە؛ تىرلە. (۳) ژوۋىڭ يا خانوۋچەپەكى پەرەۋەدارە بە ئوتومبىل
 رادەكەشۈرى بۇ تىدا ژيان (لە گەشتى دوۋرداۋ لە ئاۋەدەشۈدا)
 (۴) دىمەننىكى كورتى فېلمىكە پىشان دەدرى پىش فېلمەكە خۇى لە جاۋ بۇدانى
 فېلمەكەدا.
trailer camp, = **trailer park.**
trailer park, ھەۋارگەى تىرلە. (ژمارە سىنى ووشەى پىشۋوتىر بېيىنە).
trailing arbutus, پوۋەكىكى خۇشۇكى ھەمىشە سەۋزى گۈل
 پەمەۋىيە.
trailing edge, قەراغى دۋاۋەى فېۋكە، پەروانە... ھتد.
trailing plant, پوۋەكى خۇشۇك؛ پوۋەكى پىندا ھەلگەپار.
trail rope, گورىس يا پەتى پاكىشان.
train (trān), n. (۱) (۱) كەك يا دامىنى دۋاۋەى دىرژى بە زەمىندا خشاۋ.
 (ب) كەكلى دىرژى بالندە: (the ~ of a peacock).
 (ج) زىچىرە شتى لە دۋاۋە رايكەشراۋ. (د) كەك؛ پاشكۇ.
 (۲) دەستۈپىنەۋە؛ پىزە بەردەستى پىيادە.
 (۳) كاروان؛ ئاۋەل و ۋولاخى يىڭىكە بەستۈۋ.
 (۴) ئوتومبىل و ۋولاخى خەلكى كەرسەۋ تفاق ھەلگەرى سۈپا
 (۵) زىچىرە پودان؛ چەند پوداۋىكى دۋاى پودانىكى گەۋرە
 (The war brought famine and disease in its ~.)
 (۶) زىچىرە: (a ~ of thought).
 (۷) زىچىرە پارچەى مەكىنە: (a ~ of gears).
 (۸) شەمەندەفەر. (۹) ھىلى بارووت (بۇ ئاگىردانى تەقەمەنى)
 (۱) [Rare]، بە دۋاى خۇدا رايكەشان؛ پاكىشان.
 (۲) پەرەۋەكەردنى پورەك (بە ھەلپاچىن و بەستەنەۋە ھەلۋاسىن بە شتدا)
 (۳) پەرەۋەكەردن؛ بەخۇڭكەردن
 (۴) فېرېكەردن؛ رايەتار؛ مەشق دادان؛ پەرەۋەكەردن:
 (Nurses are ~ed in this hospital.)
 (۵) مەشق دادانى گىيەنەۋە بۇ شتى سەپىركەردن.
 (۶) مەشق دادان (ۋەرزىشكار).
 (۷) [on ~]، نىشان گرتنەۋە.
 (۸) [Colloq.]، بە ئاۋەدەست رايەتار؛ رايەتار بۇ پىسايى كىرىن لە شۈينى
 خۇيدا (مەدال)، سەگۈ پىشەلى ئاۋمال).
 مەشق كىرىن؛ مەشق پىن كىرىن؛ مەشق دادان.
 v.t.
-trainable (**adj.**).
trainband (trān'band'), n. دەستەى چەك لە شان يا مېلىشايى
 شىنگىلىزى و نەمەرىكى سەدەى خەقەۋە ھەۋدە بۇ پىشتىگىرى كىرىن سۈپا.
train-bearer (trān'bār'ēr), n. كەك ھەلگەر؛ بەردەستىكە كەك يا
 دامىن و كەۋاى بوۋك و كەسانى تر ھەلگەگىر لە پىن پۇيشتىنىكە.
trainee (trān-ē'), n. مەشق پىن كراۋ (سەرباز، شاگىردى پىشەۋەر)،
 گىياندان؛ مەشق كىرىدۈر
trainer (trān'ēr), n. (۱) مەشقدادەن؛ مەشقپار:
 (۱) مەشقدادەرى گىيەنەۋە (بۇ سىڭىرۋ پايەتانى تى).
 (ب) مەشقدادەرى ۋەرزىشكار.
 (۲) ئامىرى مەشق پىن كىرىن يا پايەتار.
training (trān'ing), n. مەشق؛ مەشق كىرىن؛ مەشق پىن كىران.
adj. ھى مەشق و مەشق كىرىن.
training college, [British]، دانىشگاي مامۇستايان
training school, قوتابخانەى پىشەپى
trainload (trān'lōd'), n. بارى شەمەندەفەرەك (پىۋار يا شتومەك)؛
 پى شەمەندەفەرەك

trainman

trainman (trān'mən), *n.*

کارگري شه‌نده‌ئه.

trainmaster (trān'mas'tēr, trān'mās'tēr), *n.*

کاربه‌دستی

هێتی شه‌نده‌ئه.

train oil,

رۆس هه‌ندێ گه‌نداری ناوی تر.

traipse (trāps), *v.i.* [Dial. or Colloq.]

هه‌ندێ پیاوه‌کردن

trait (trāt), *n.*

TRAIT, نیشانه.

١. نیشانه‌ی جیاکه‌روهه به‌تایبه‌تی هه‌ی که‌سیتی یا خوڕ په‌ووشته.

سرووشتی مڕۆقه‌ تاییه‌خۆ.

(The chief ~s in the American character are energy and generosity.)

traitor (trā'tēr), *n.*

ناپاک به‌رامبه‌ر وولات، هاوپی، بیروباوه‌پی خۆ.

وولاتفرۆش، خاين، ميلة‌تفرۆش

traitorous (trā'tēr-əs), *adj.*

١. ناپاک مڕۆقه‌، بێ وه‌فا، بێ په‌یمان.

٢. ناپاکانه‌ ناپاک (کرده‌وه): (a ~ act)

traitress (trā'tris), *n.*

ژنی ناپاک به‌رامبه‌ر وولات ... هتد.

traject (trā-jekt'), *v.t.*

نارس نا هاویشتن به‌ ناسماندا

trajectory (trā-jek'tēr-i), *n.*

١. رینازی لاری مووشه‌.

نه‌ستیره‌ی کلکار. یا نه‌ستیره‌ی گه‌ڕۆک به‌ ناسماندا (٢) هێلکی خواره‌ که‌

چهند هێلکی خواری تر ده‌بێ له‌ هه‌مان گۆشه‌دا (نه‌نداره‌).

tram (tram), *n.*

ده‌رووی ناوڕیشمی نه‌ستووڕ.

tram (tram), *n.*

١. واگۆنی سه‌ربه‌تانی کانگی خه‌لووژ (که‌ له‌سه‌ر

هینی ناسن ده‌براته): (٢) [British] (b) ترام (هه‌روه‌ها "streetcar").

ب: tramway (ج: cable car)

v.t.

به‌ ترام گواسته‌وه

tram (tram), *n.*

١. نامبیری راستکردن یا گونجاندن یارچه‌کانی مه‌کینه

هه‌روه‌ها "trammel": (٢) راستکردن، گونجان، سازان

tramcar (tram'kär'), *n.*

١. واگۆنی سه‌ربه‌تانی کانگی خه‌لووژ

که‌ له‌سه‌ر هینی ناسن ده‌براته (٢) [British]: streetcar.

tramline (tram'lin'), *n.*

هینی ناسنی ترام

trammel (tram'I), *n.*

١. تۆڕ (پاوه‌ماسی)

(٢) په‌وه‌ند به‌تایبه‌تی بۆ نه‌سپ فیری بۆیشتنی تاییه‌تی کردن)

(٣) (pl.) کۆت، کۆسپ، شتی رێ لێگر یا به‌سته‌روه

(٤) قولایک با شتیکی وه‌هایه‌ بۆ کتلی و مه‌جده‌ل راگرتن له‌سه‌ر ناگري ناگردان.

(٥) پڕگانی وینه‌ی هینکه‌یی کیشان

(٦) نامبیری راستکردن یا گونجاندن یارچه‌کانی مه‌کینه.

هه‌روه‌ها "tram": (٧)

v.t.

(١) ~ up: به‌ تۆڕ گرتن، به‌ داوه‌وه‌ کردن، پینه‌وه‌کردن

(٢) به‌سته‌وه‌، پینه‌وه‌ندکردن، رێ لێگرتن.

-trammeler; trammeller (n.).

tramontane (trā-mon'tān), *adj.*

که‌وتوته‌ ئه‌ودیه‌ شاخه‌وه

(به‌تایبه‌تی شاخی "نالب") .

n.

١. خه‌لکی ئه‌ودیه‌ شاخ (٢) بێگانه‌، نامۆ، ناوه‌کی.

tramp (tramp), *v.i.*

١. خو به‌کیش کردن، به‌ گران بۆیشتن

ته‌به‌ته‌ب هاتن له‌ بۆیشتندا (٢) سووڕانه‌وه‌ بۆ وورده‌ نیش و سوالکردن.

v.t.

١. نیشیل کردن، پینه‌ست کردن، پین پیاان.

٢. پیاا سووڕانه‌وه‌، پیااا گه‌ڕان، پیااا بۆیشتن

n.

١. ده‌ربه‌ده‌ر، لاکه‌وته‌، لاکه‌وته‌ی کۆلان، سوالکه‌ر، گه‌ڕۆکی بێ لانه‌و هه‌ژان.

٢. ته‌به‌ته‌بی پین. (٣) گه‌شتی به‌ پین، به‌ پین بۆیشتن.

(٤) که‌ستییه‌کی باره‌ که‌ نیشی بێلک‌وپێک یا سه‌رومپی ذیه‌و هه‌ر کاتیکیش

بۆی هه‌سکوت کار ده‌کات. (٥) نالی بێی پیناو (بۆ پاراستنی له‌ بیلکاریدا).

٦. [Slang] قه‌حه‌، ناوه‌تی سووک

trample (tram'p'l), *v.i.*

به‌ ته‌به‌ته‌ب بۆیشتن، به‌ توندی پین دانان

خۆ کیش کردن

١. قه‌ڵاسانه‌وه‌، پینشاندنه‌وه‌، پینشیل کردن، پینه‌ست کردن، خسته‌نه‌ ژێر پینه‌وه‌

پین پیاان.

transcendence

(١) قه‌ڵاسانه‌وه‌، پینشاندنه‌وه‌، پین پیاان. (٢) ده‌نگی قه‌ڵاسانه‌وه‌ یا پینشاندنه‌وه‌

١. trample on; trample under foot; trample upon, شیلان

پینشیل کردن، پینشاندنه‌وه‌، پین پیاان، قه‌ڵاسانه‌وه‌، پینه‌ست کردن

(٢) ژۆر به‌ توندوتیژی و دل‌په‌قانه‌ له‌گه‌ل جوولانه‌وه‌، ماف پینشیل کردن،

پینه‌ست کردن.

trampoline (tram'pə-lin), *n.*

(١) خۆنواژدنی ته‌نابان.

(ب) جانیاسنیکی نه‌ستووڕی هه‌لواسراوه‌ بۆ هه‌لبه‌زو دا به‌ز له‌سه‌رکردنی ته‌نابان.

tramroad (tram'röd'), *n.*

هینی ناسنی ترامی کانگی خه‌لووژ.

tramway (tram'wā'), *n.*

(١) tramroad.

(٢) [British]، پئی ترام، هینی ناسنی ترام یا پاسی ناوشار.

trance (trans, trāns), *n.*

(١) له‌ هۆش خۆ چوون (نواژدنی

موگنا‌تیبسی، فین)؛ بووړانه‌وه‌. (٢) وپیی، کاس بوون، بێ هۆشی.

(٣) حال ئی هاتن (ده‌رویش).

(٤) له‌ هۆش خۆ چوون و گوايه‌ په‌په‌ندێ کردن له‌گه‌ل مردوویدا.

v.t.

له‌ هۆش خۆ بردن، بێ هۆش کردن، وپکردن.

tranquil (traŋ'kwil, tran'kwil), *adj.*

(١) هیمن، بێ ده‌نگ

په‌ ناسوویدا، به‌ ناام: (a ~ rural life)

(٢) خامۆش، کپ، کش‌ومات: (~ waters)

-tranquilly (adv.); tranquillity (n.).

tranquillize, tranquillize (traŋ'kwə-liz'), *v.t.*

هیمن کردنه‌وه‌، دامرکاندنه‌وه‌، خامۆش کردن

v.t.

هیمن بوونه‌وه‌، دامرکانه‌وه‌، خامۆش بوون.

tranquilizer (traŋ'kwə-liz-ēr), *n.*

(١) هیمنکه‌روه‌، ناامده‌.

(٢) ده‌مانی هیمنکه‌روه‌ یا ناامده‌.

tranquillity, tranquillity (traŋ'kwil'ə-ti), *n.*

هیمنی؛

ناامی، خامۆشی، کش‌وماتی، ناسوویدی، بێ ده‌نگی.

trans- (trans, tranz), *adj.*

پینشگرینه‌که‌ به‌مانای (١) له‌و به‌ریه‌وه‌، بۆ نه‌ویه‌؛

بۆ نه‌ویه‌؛ به‌سه‌ریدا (تینه‌پوون): (transatlantic)

(ب) گۆزین به‌ته‌واوی: (transform; transliterate)

transact (tran-sakt', tran-zakt'), *v.t.*

کاروباری بازرگانی کردن

سه‌وداگه‌ری کردن، ئالووێزکردن: (to ~ business)

v.t. [Rare].

گفتوگۆی بازرگانی کردن، سه‌وداکردن.

-transactor (n.).

transaction (tran-zak'shən), *n.*

(١) کاروباری بازرگانی

هه‌نسوپانان: (He spends most of his time in business ~s)

(٢) ئالووێزیک یا گزین و فروشتنیکی تاییه‌تی؛ سه‌وداگه‌رییه‌کی تاییه‌تی؛

کارینگی بازرگانی: (They did three ~s yesterday.)

(٣) (pl.) تۆمارنامه‌ی گۆپی ریکه‌راویک، گونفرانسیک ... هتد

(به‌تایبه‌تی هه‌ی بلۆگراوه‌).

-transactional (adj.).

transalpine (trans-al'pin, tranz-al'pin), *adj.*

له‌ودیه‌ چپای

"نالب" موه‌یه‌.

transatlantic (trans'at-lan'tik), *adj.*

(١) نه‌ته‌نتی بێ

به‌ زه‌ریای نه‌ته‌نتیدا تینه‌پ ده‌بیت یا ده‌په‌ریته‌وه‌:

(a ~ airliner)

(٢) له‌ودیه‌ زه‌ریای نه‌ته‌نتیه‌یه‌وه‌یه‌: (a ~ business)

transceiver (tran-sē'vēr), *n.* Also transmitter, receiver,

نامبیری بێ ته‌لی ئیهره‌و وه‌رگر.

(١) ئی تینه‌په‌بوون، له‌وه‌ چوونه‌ ده‌روه‌وه‌: (The story ~s belief.)

(٢) به‌زتره‌بوون له‌ به‌زتره‌بوونه‌ به‌سه‌ر؛ به‌زتره‌بوون له‌.

(٣) له‌ بوونی ماددی یا سرووشت به‌لاره‌ بوون (خودا)؛ له‌ جیهان به‌ده‌ره‌بوون؛

له‌ ته‌نگه‌یشتنی مڕۆقه‌ به‌ده‌ره‌بوون.

v.t. [Archaic].

مه‌زتری یا به‌زتره‌بوون له‌.

transcendence (tran-sen'dəns), *n.* Also transcendency,

transcendent

بەرزى: بلەندى؛ ئېتىبارىيەت: لە جىيان بەدەرى: لە تىگەشتىنى مۇۋەپپەقىيەت.

transcendent (tran-sen'dant), *adj.* (۱) بەرز: بلەند: سەرئاسا: (*Shakespeare was a man of ~ genius.*)

(۲) لە جىيان بەدەرى: لە سىرۇشت و تىگەشتىنى مۇۋەپپەقىيەت.

transcendental (tran-sen-den'tal), *adj.* (۱) بلەند: بەرز:

(۲) لە سىرۇشت بەدەرى: سەر سىرۇشت. (۳) ئېل: ئادىيار: پۈت.

(۴) لە بەسەرھاتى مۇۋەپپەقىيەت: لە تىگەشتىنى و زاتىيەت.

transcendentalism (tran-sen-den'tal-iz'm), *n.* (۱) - (۲) -

فەلسەفە: بەدەلىت: كە پاستى لەرئى: بىرگەندەنە: دەزائىت: ئەلەرى:

بەسەرھات: ھەستەكانە: (ب) پاستى زاتىن: لە خۇۋە: لەرئى: ھۇشى: زىگماكى:

ئەلەرى: بەسەرھات: (۲) (۱) بىرى: ئاكرەندى: ۋە خەيال: خاۋى: ئادىيار.

(ب) بلەندخاۋى:

-transcendentalist (*n.*).

transcontinental (trans-kon-tə-nen'tal), *adj.* (۱) كىشورە: كىشورە:

كىشورە: كىشورە: (a ~ flight)

(۲) لەۋدە: كىشورە: كىشورە:

transcribe (tran-skrib'), *v.t.* (۱) ۋىنە: لەبەر: تۇماركەند: يا نوۋسىن:

ۋىنە: دەستىنۇس: كەند: (۲) گونچاندن: يا سازاندن: پارچە: مۇسقى: بۇ

ئامىزىكى: جىا: لەمە: كە لە سەرھاتە: بۇ: دائىرا:

(۳) بەرنامە: رادىيۇ: تۇماركەند: بۇ: بىلگەندە: لە دۇپۇزدا.

-transcriber (*n.*).

transcript (tran'skript), *n.* (۱) ۋىنە: لەبەر: تۇماركەند: نوۋسارە:

يا چاپكار: (۲) ۋىنە: تۇمارنامە: نەرى: قوتابى:

transcription (tran-skrip'shən), *n.* (۱) ۋىنە: لەبەر: تۇماركەند:

يا نوۋسىنە: (۲) ۋىنە: لەبەر: تۇماركەند: نوۋسارە: يا چاپكار:

(ھەر: "transcript")

(۳) پارچە: مۇسقى: گونچىنار: بۇ: ئامىزىكى: مۇسقى: جىا: لەمە: كە

لە سەرھاتە: بۇ: دائىرا:

(۴) بەرنامە: رادىيۇ: تۇماركەند: بۇ: بىلگەندە: لە دۇپۇزدا.

transcurrent (trans-kūr'ənt), *adj.* بەسەر: تىپەر:

transducer (trans-dōs'ēr, trans-dūs'ēr), *n.* ئامىزى: ۋەزە: كۆز:

(فىزىكا)

transect (tran-sekt'), *v.t.* بىر: لەم: لاۋە: مۇ: ئەۋلا: بەشكەند: بە بىر:

لە لايەكە: بۇ: لايە: تر.

-transection (*n.*).

transept (tran'sept), *n.* بالى: كلىسە: لە شىۋە: خاچدا: درۋىستىكار:

(خاۋىسار)

-transeptal (*adj.*).

transfer (trans-fūr'), *v.t.* (۱) گۈشتە: گۈزىن: گۈزىنە:

(۲) تاپۇ: خانو: شتى: تر: خىستەسەر: كەسكى: تر:

(*to ~ the title of a house or a car from one person to another.*)

(۳) ۋىنە: يا: نەخشە: گۈشتە: لە پۈيەكە: بۇ: پۈيەكى: تر.

v.t. (۱) خۇ: گۈشتە: گۈشتە: گۈشتە:

(*He ~red to the university of California.*)

(۲) گۈزىنە:

(۳) گۈزىن: (لە پاس), شەمەندە: يا: فېزىكە: بۇ: يەككى: تر.

n. (۱) گۈشتە: گۈزىن: گۈزىنە: (ب) ھۇ: گۈشتە:

(۲) ۋىنە: يا: نەخشە: گۈزىنە: لە پۈيەكە: بۇ: پۈيەكى: تر.

(۳) بىلىتى: (پاس): گۈزىن: بىلىتى: خاۋە: كە: دەتوان: پاسى: ئاۋشار: يا: ترامى:

پى: بگۇزى: و سۈرى: يەككى: تر: بىت: (بۇ: نەرى: بىگە: نە: شۈنە: كە: دەيە: ئى:

بۇ: بىجى: (۴) شۈنە: گۈزىن: يا: گۈشتە:

(۵) بەلگە: نامە: گۈشتە: قوتابى:

(۶) (۱) تاپۇ: خانو: خىستە: سەر: يەككى: تر

(ب) بەلگە: نامە: نەم: گۈزىنە:

transiency

transferable (trans-fūr'ə-b'l), *adj.* دەگۈزىنە: دەگۈزىنە:

خاۋە: كە: دەتوانىت: بگۈزىنە: دەتوانىت: لە يەككى: بەدەرى: تر.

transferee (trans'fēr-ē'), *n.* (۱) كەسكى: كە: تاپۇ: خانو:

دەخىتە: سەر: يا: ئوتومبىل: شتى: تر: بە: ئاۋى: مە: تۇمار: دەكە:

(۲) گۈزىنە: (فەرمانبەر: قوتابى: ... ھتد).

transference (trans-fūr'əns, trans'fēr-əns), *n.* گۈشتە:

گۈزىنە: گۈزىنە: گۈزىنە:

-transferral (*adj.*).

transferor (trans-fūr'ēr), *n.* كەسكى: كە: تاپۇ: خانو: يا: ئاۋى:

ئوتومبىل: شتى: تر: دەخاتە: سەر: يەككى: تر.

transferrer (trans-fūr'ēr), *n.* گۈزىنە:

transfiguration (trans'fig-yoo-rā'shən), *n.* (۱) پوۋخسار:

گۈزىنە: گۈزىنە: گۈزىنە:

(۲) (۱) پوۋخسار: ئېۋىنە: پوۋخسار: گۈزىنە: عىسا: لەسەر: شاخە: (ئىنجىل).

(ب) جەزنى: نەم: پوۋخسار: گۈزىنە:

transfigure (trans-fig'yoor), *v.t.* (۱) پوۋخسار: گۈزىنە: گۈزىنە:

شىۋە: گۈزىنە: (۲) شىۋە: گۈزىنە: شىۋە: پىدان: ۋە: خا: لىكەند:

transfix (trans-fiks'), *v.t.* (۱) شتى: تىز: پىكارەند: تىز: لىدان:

(۲) تىز: پىكارەند: جۈۋە: لى: بىر:

(*He ~ed his enemy with a sword.*)

(۳) سېرگەند: جۈۋە: لى: بىر: ۋە: شىۋە: بۈن: سېرگەند:

(*He stood ~ed with amazement, horror, etc.*)

-transfixation (*n.*).

transform (trans-fōrm'), *v.t.* (۱) پوۋخسار: گۈزىنە: شىۋە: گۈزىنە:

(۲) بەتەۋى: گۈزىنە: (بارودىخ: چۈنە: ... ھتد).

(۳) گۈزىنە: (پەفتار: كەسكى: ھەلسان: دانىشت).

(۴) گۈزىنە: (كارەبا: (۵) ۋەزە: گۈزىنە: (فىزىكا).

v.t. [Rare]. گۈزىنە: بەتەۋى:

-transformable (*adj.*).

transformation (trans'fēr-mā'shən), *n.* (۱) گۈزىنە: گۈزىنە:

(۲) بارۇكى: ئى:

transformer (trans-fōr'mēr), *n.* (۱) گۈزەر: (مۇزە: شتى)

(۲) كارەبا: گۈزەر: تەۋى: كارەبا:

transfuse (trans-fūz'), *v.t.* (۱) شە: گۈشتە:

شە: لە: دەفە: كەندە: دەفە: كەندە:

(۲) بە: ھەمۋىدا: بىلگەندە: ھەمۋى: پى: گۈشتە: بە: ھەمۋىدا: كەند:

(۳) خۈن: گۈزىنە: خۈن: كەندە: دەمەرى: نەخشە:

-transfusible (*adj.*).

transfusion (trans-fū'zhən), *n.* خۈن: كەندە: نەخشە:

خۈن: گۈزىنە: خۈن: دان: نەخشە:

(*The patient was given a blood ~.*)

transgress (trans-gres', tranz-gres'), *v.t.* (۱) شىكەند: (ياسا):

پەزىن: شىكەند: (۲) لە: سىۋەر: دەرجو: لە: ئەندازە: بەدەرى: بۈن: زىادە: پۇشت:

v.t. ياسا: شىكەند: گۈنە: كەند: تاۋان: كەند: پەزىن: شىكەند:

transgression (trans-gresh'ən), *n.* (۱) ياسا: شىكەند:

گۈنە: كەند: تاۋان: كەند: پەزىن: شىكەند:

(۲) لە: سىۋەر: دەرجو: زىادە: پۇشت:

transgressive (trans-gres'iv, tranz-gres'iv), *adj.* (۱) ياسا:

شىكەند: گۈنە: كەند: پەزىن: شىكەند: تاۋان: كەند:

(۲) لە: سىۋەر: دەرجو: لە: ئەندازە: بەدەرى:

transgressor (trans-gres'ēr, tranz-gres'ēr), *n.* ياسا: شىكەند:

پەزىن: شىكەند: گۈنە: كەند: تاۋان: كەند:

tranship (tran-ship'), *v.t.* = transship.

transience (tran'shəns), *n.* سەرەمە: زۈ: نەمەن:

transiency (tran'shən-si), *n.* = transience.

transient

(۱) کاتی سەردەمى: زو نامىنى (transient (tran'shənt), *adj.*
زو بەسەردەمچى كۆرت: (۲) گەپكە: رەفتەنى: (a ~ laborer).

(۱) مىوانى رەفتەنى (بەتايىبەنى لە مىوانخانەدا)
(۲) كرىكرى گەپكە كەسىنكە كە بە شوئىن نىشدا دەگەپ ئەم شوئىنەم بۇ ئەم شوئىن ب. كەسىنكى گەپكە

(۲) گۆپىنى كاتى تەروژمى كارمەيا يا فۆلتەكەي
transilient (tran-sil'i-ənt), *adj.* لە شىنكەمە يا بارودۇخىنكەمە

باردەر بۇ شىنكە يا بارودۇخىنكى تىر.
transilluminate (trans-i-lū'mə-nāt), *v.t.* پوونانكى لىدان يا

پىابوردى ئەمدانكى لەش بۇ تىروانىنى (پىزىشكەوانى).
-transillumination (n.).

(۱) ترانزىستەر
transistor (tran-zis'tēr, tran-sis'tēr), *n.*

نامىرىنكى ئەنەكتەزىيە لە رادىو شىنى تىرە بەكار دەھىنەن.
(۲) [Colloq.] رادىو ترانزىستەر (مەروەھا "transistor radio")

ترانزىستەر تىخىستەر
transistorize (tran-zis'tēr-iz), *v.t.*

(۱) ترانزىت: تىيەپىن: تىيەپوون.
transit (tran'sit, tran'zit), *n.*

(۲) گواستەرمەي خەلگە شتومە (بەتايىبەنى بەھى گواستەرمەي گشتى ناوخۇ ەك پس) (people or goods in ~)

(۲) گۆپىن لە بارودۇخىنكەمە بۇ يەككىنى تىر (مەردن) كۆمەلە لە پىزىنكەمە بۇ پىزىنكى تىر. (ھەت) (۴) نامىرى گۆشە پىوان (پوونىيە).

(۵) (۱) تىيەپىنى ئەستىرەيەك بە ھىلى درىژدا يا بە بەردەم دورىيندا.
(ب) تىيەپىنى ئەستىرەيەكى بچوك بەسەر يەككىنى گەورەدا.

تىيەپىن. ئەستىرەناسى)
v.t.

(۱) لە ترانزىتدا بوون: پىندا تىيەپوون (۲) تىيەپىن (ئەستىرەناسى)
v.t.

(۱) گۆپىن لە بارودۇخىنكە. شىنەيەك.
transition (tran-zish'ən), *n.*

قۇناغىنكە. كارمە. يا جىگەيەكەمە بۇ يەككىنى تىر: گۆپان.
(۲) ماوەي گۆپىن: سەردەم يا كاتى گۆپان.

(۲) ووشەي يەيوەندى: ووشەيەك يا دەستە ووشەيەك كە بەندىك يا چەند پستەيەك دەگەينى بە ھى تىر (پىزىمان): ووشەي گواستەرمە.

(۴) ناوازي گۆپىن يا گواستەرمە
transitional (tran-zish'ən-l, tran-sish'ən-l), *adj.* تايىبەنى

بە گۆپىن يا گواستەرمە
transitive (tran'sə-tiv), *adj.* transitional. [Rare] (۱)

(۲) تىيەپ (كردان) (a ~ verb takes an object.)

n.
transitoriness (tran'sə-tōr-i-nis, tran'zə-tō-ri-nis), *n.*

زو بەسەردەمچى زو ئەمان سەردەمىتى: كۆرتى
transitory (tran'sə-tōr-i, tran'zə-tō-ri), *adj.* سەردەمى:

كاتى: زو بەسەردەمچى: زو نامىنى: كۆرت.

-transitorily (*adv.*).
translatable (trans-lāt'ə-b'l, tranz-lāt'ə-b'l), *adj.* دەتوانى:

وهرگىرەيت: وەرەگىرەيت (لە زمانىكەمە بۇ زمانىكى تىر).
translate (trans-lāt', tranz-lāt'), *v.t.* گواستەرمە: گۆپىن:

(۱) بەرەزكەسەمە بۇ ناسمان (بەين مەردن). (ب) سەرمەك قەشە گواستەرمە.
(ج) گواستەرمە پاشماوەي پىيانكى نايىنى پىزىز لە گۆپىنكەمە بۇ يەككىنى تىر.

(۲) وهرگىزان لە زمانىكەمە بۇ زمانىكى تىر بە نووسىن: پەرچەكەردن: گۆپىن.
(۳) گۆپىن (لە مەيدانىكەمە بۇ مەيدانىكى تىر): (to ~ ideas into action).

(۴) لىكەندەمە
(۵) [Archaic or Rare]. شەيدەكەردن: گەشكەداركەردن.
(۶) پىزاندىن بە پىكى ئەك بە خولانەم (مەكىنەناسى)

(۱) وهرگىزان (لە زمانىكەمە بۇ زمانىكى تىر بە نووسىن): گۆپىن.
v.t.
(۲) گوجان بۇ وهرگىزان: وهرگىزان بۇ ھەبوون:
(This poetry does not ~ easily.)

(۱) وهرگىزان لە زمانىكەمە بۇ
translation (trans-lā'shən), *n.*
زمانىكى تىر: سەرچە. (۲) ئەنجامى ئەم وهرگىزان: دەقى وهرگىزان

transmogrify

(بەتايىبەنى بەرەمەنىكى وىزەمى): (This is a ~).

(۲) پىزانى پىك ئەك خولانەم (مەكىنەناسى).

(۱) پەرچان: translator (trans-lā'tēr, tranz-lā'tēr), *n.*

وهرگىز بە نووسىن. interpreter (۲).

نوسىنى transliterate (trans-lit'ə-rāt', tranz-lit'ə-rāt'), *v.t.*

زمانىكە بە ئەلفوبەيى زمانىكى تىر (بەپىنى دەنگى تىپو ووشەكان)
transliteration (trans-lit'ə-rā'shən), *n.* نووسىنى زمانىكە

بە ئەلفوبەيى زمانىكى تىر (بەپىنى دەنگى تىپو ووشەكان).
(۲) ووشە, پستە, يا دەقى وەھا نووسراو.

گواستەرمە: لە جىنى خۇلابردن: v.t. translocate (trans-lō'kāt),

بار گۆپىن.
-translocation (n.).

پۇشنى: پوونى. translucence (trans-lū's'ns), *n.*

(مەروەھا "translucency").
(۱) پۇشنى: translucent (trans-lōō's'nt, tranz-lū's'nt), *adj.*

پوون. (۲) نىمچە پۇشنى: نىمچە پوون.
-translucently (*adv.*).

translucid (trans-lū's'id), *adj.* = translucent.

transmarine (trans'mə-rən'), *adj.* (۱) بە دەريادا تىيەپوون:

دەرياب. (۲) لەودىي دەرياوەيە.

(۱) كۆچكەر (لە وولاتىكەمە) transmigrant (trans-mī'grənt), *n.*

بۇ وولاتىكى تىر: باركەر. (۲) كۆچكەرنكە بەرپوئەيە بۇ ئەم وولاتەي كە بۇي دەچىن:

(۱) كۆچ: transmigrate (trans-mī'grāt, tranz-mī'grāt), *v.t.*

كردن (لە وولاتىكەمە بۇ وولاتىكى تىر: باركەردن).

(۲) چوونە ناو لەشى كەسىنكى ترمە (گىيانى مردو): گونزانەمەي گىيانى مردو بۇ لەشىكى زىندو.

-transmigrator (n.); transmigratory (*adj.*).

(۱) كۆچ: كۆچ كردن. transmigration (trans'mī-grā'shən), *n.*

(لە وولاتىكەمە بۇ وولاتىكى تىر: باركەردن).

(۲) چوونە ناو لەشىكى ترمە (گىيانى مردو): گونزانەمەي گىيانى مردو بۇ لەشىكى زىندو: (the ~ of souls).

transmissible (trans-mis'ə-b'l), *adj.* دەمىنەن: دەمىنەن:

دەمىنەن.
-transmissibility (n.).

(۱) پىن گەياندن: گەياندن: transmission (trans-mish'ən), *n.*

پاگىياندن: پىن گەيشتن: پلاوونەمە: (the ~ of news, disease, etc.).

(۲) شىقى پىن پاگەنراو يا پىن گەيەنراو: پلاوئامە: ئامە.
(۳) ئاردن (بەرنامە يا شەپۆل رادىي).
(۴) ترانسمىشن: نامىرى ووزە گەياندن (ئوتومبىل ... ھەت).

-transmissive (*adj.*).

(۱) گەياندن: گواستەرمە. transmit (trans-mit', tranz-mit'), *v.t.*

(۲) پىندان: بۇ بەجىيەشتن:

(Parents ~ some of their characteristics to their children.)

(۲) پىن پاگەياندن: پىن گەياندن.

(۴) پىندان (پوونانكى, گەرمى, يا دەنگ بە ھەوادا).

(۵) گەياندن: (Iron ~s heal).

(۶) گەياندن (ووزە لە مەكىنەمە بۇ پەرپوئە ەك ئوتومبىل ... ھەت).

(۷) ئاردن (رادىي): پلاوئەمە.

-transmittable; transmittible (*adj.*).

transmittal (trans-mit'l), *n.* = transmission.

transmitter (trans-mit'ēr, tranz-mit'ēr), *n.* (۱) گەيەنەر

(مروئە): پىن گەيەنەر: نىزەر. (۲) نامىرى ئاردن (رادىي, تەلەفون, تەلەفون, بىروسكە): نىزەر: پلاوئە

transmogrify (trans-mog'rə-fī'), *v.t.* شىنەمە گۆپىن بە جىزىكى

زور سیرا شینوه گوزین و تیکدان یا شینواندن.
-transmogrification (n.).
transmontane (trans-mon'tān), *n.* = tramontane.
transmutation (trans-mū-tā'shən), *n.* گوزین.
 گوزانی تهواو (Rare), گوزانی همیشی.
 (۲) به ناو گوزینی کاناژای یی نرخ بۆ زینو زو (کیمیاگری گون).
 (۳) گوزانی توحمی (فیزیا).
-transmutational; transmutative (adj.).
transmute (trans-mūt', tranz-mūt'), *v.t.* گوزین (شوه، توخم، بارودوخ، ماده... هتد).

-transmutability (n.); transmutable (adj.); transmutableness (n.).
transoceanic (trans-ō-shi-an'ik), *adj.* (۱) زهریاسا به زهریادا.
 تینه پوو (۲) لهودیوی زهریاسیه له پشت زهریاده.
transom (tran'səm), *n.* (۱) داری سهر درگا. (ب) داری ناسونی.
 پینی په بجهره داری ناسونی پینی درگا و په بجهره سهری.
 (۲) په بجهره ییچوکی سهر درگا یان په بجهره یی گموره.
 (۳) داری ناسونی خاچو سیداره. (ب) دهسته (کشتی).
transonic (tran-son'ik), *adj.* = transsonic.
transpacific (trans-pa-sif'ik), *adj.* (۱) زهری، پاسیفیک پ.
 به (زهری) پاسیفیکدا تینه ده بیت. (۲) لهودیو زهریای پاسیفیکه.
transparence (trans-pār'əns), *n.* پوشتی، پوشتی.
transparency (trans-pār'ən-si), *n.* (۱) پوشتی، پوشتی.
 (۲) پارچه نه شتی پوشته وهک پلاستیک وینه نووسراوی له سهر کراوه که پویناکی حرایه سهر وینه شته نووسراوه کان دهرده کون.
transparent (trans-pār'ənt), *adj.* (۱) پوشتی، پوشتی. (a ~ cloth).
 (۲) دبار ناشکرا له پوو. (a ~ lie; a man of ~ honesty).
 (۳) پوشتی، پوشتی. (a writer with a ~ style).

-transparently (adv.); transparentness (n.).
transpierce (trans-pêrs'), *v.t.* (۱) کونا و دهرکردن؛ دیوا و دهرکردن.
 (۲) کونکردن؛ سمین.
transpiration (tran'spā-rā'shən), *n.* ناودمردان؛ پوهه.
 ناروق دمردان؛ ناروق دهرکردن.
transpire (tran-spîr'), *v.t.* ناروق پین کردن؛ ناروق پین دمردان؛
 ناو پین دمردان؛ پوهه.
 (۱) ناروق کردن؛ ناروق دمردان؛ ناو دمردان؛ پوهه.
 (۲) دادان؛ لینه هاتنه دهرموه؛ دمردان؛ ده لان.
 (۳) دهرکردن؛ ناشکرا پوین.

(It ~d that the fire was caused by a careless smoker.)
 (۴) پودان. (Important events ~d last week.)
transplant (trans-plant', trans-plānt'), *v.t.* (۱) هلکندن له.
 شوننک و پویندن له شوننکی تر (۲) خهک هلکندن له شوننی خویان و جینشین کردنیان له شوننکی تر؛ گواستنوه. (۳) نندام یا شانه له کسینک وهرگرتن و پویندن له کسینکی تر؛ (نه شته رگری)
 (۱) گواستنوه و پویندن (۲) بهرگی گواستنوه و پویندن له شوننکی
 تر دهرگرتن؛ ده توانریت هلکندن تر؛ له شوننکی تر پویندن؛
 (Some plants do not ~ as well as others.)
 (۱) گواستنوه و پویندن. (۲) شتی گوزیناوه و پویننوا (پوهه)،
 نندامی له ش.

-transplantation (n.); transplant (n.).
transpolar (trans-pō'lār), *adj.* تهوهر.
 تهوهری ناگوری یا ناشووری ده پرت.
transponder (trans-pon'dēr), *n.* لاسکری ب راداری نامه وهرگرو.
 نیر.
transpontine (trans-pon'tin, trans-pon'tin), *adj.* له وهر.

پردهوه. (۲) تابهتی به دیوی باشووری پوباری "تیمس" له لهنده.
transport (trans-pōrt', trans-pōrt'), *v.t.* (۱) گواستنوه.
 (به موی هاتوچ)؛ گوزیناوه؛ بردن. (۲) گهشکه دار کردن؛ شیت و شیدا کردن.
 (۳) له وولات دور خستنه (به تابهتی تاوانکان) دهرکردن.
 (۴) [Obs.], کوشتن.
 (۱) گواستنوه (بۆ شوننی دور)؛ گوزیناوه؛ بردن. (۲) گهشکه؛ شیدایی.
 (۳) گهشتی سهر بازو گهره سهری سوپا گواستنوه.
 (۴) فیزیکي گهره یی پوینارو بار.
 (۵) تاوانکاری دور خواره له وولات.

-transportability (n.); transportable (adj.); transporter (n.).
transportation (trans-pēr-tā'shən), *n.* (۱) گواستنوه؛
 گوزیناوه؛ هاتوچ.
 (۲) موی گواستنوه؛ موی هاتوچ. (Their ~ was camel.)
 (۳) گری هاتوچ یا گواستنوه. (۴) بلیتی هاتوچ؛ تکت.
 (۵) دور خستنه له وولات (تاوانکان) دهرکردن.
transpose (trans-pōz'), *v.t.* (۱) [Rare]، گواستنوه.
 (۲) جی گوزین پین کردن؛ ناوگوزین پین کردن؛ جی گوزیناوه؛
 (to ~ the words in a sentence)

(۳) ناوگوزین کردن؛ لکانی کیشی جهری.
 (۴) گوزین پله یی موسیقا. (۵) [Obs.], گوزین (شینوه).
 (۱) گوزین پله یی موسیقا. (۲) بۆ جی گوزین گونجان.
-transposable (adj.).
transposition (trans-pa-zish'ən), *n.* (۱) جی ناوگوزین کردن؛
 جی گوزین. (۲) شتی جی گوزین پین کراو.
transsexual (trans-sek'shō-əl), *adj.* (۱) پیروی سهر ژانسی؛
 کچه کورانی؛ پیوینکه که حوز دهکات ژن بویه؛ ژنیکه که حوز دهکات پیو
 بویه. (۲) پیوینکه که خوی دهکات به ژن به نه شته رگری؛ ژنیکه که خوی
 دهکات به پیو به نه شته رگری.

transship (trans-ship', tran-ship'), *v.t.* گواستنوه له که شتی،
 شه منده فهر، یا نو تو مپیلنکه بۆ به کینکی تر بۆ ناردن.
 (۱) بار گواستنوه له که شتی به کوه به کینکی تر بۆ ناردن.
-transshipment (n.).
transsonic (trans-son'ik, tran-son'ik), *adj.* به خیرایی دهنگ
 دهروات.
transubstantiate (tran'sōb-stan'shi-āt'), *v.t.* (۱) گوزین.
 (له ماده یی که بۆ ماده یی که تر) (۲) گوزین ناو و موی بۆ له شو خونی
 عیسا (شینوی خواهانه).

-transubstantiation (n.).
transudate (tran'soo-dāt', tran'syoo-dāt'), *n.* Also tran-
 sudation, (۱) شله یی دهر دواو؛ شله یی تیزاو (۲) شله دمردان؛ ناو دمردان؛
 ده لان؛ تیزان.
transude (tran-sōod', tran-sūd'), *v.t.* شله دمردان؛ ناو دمردان؛
 ناروق دمردان؛ تیزان؛ لینه هاتن.
 (۱) پینگه دان (بۆ پیندا رویشتن)
transvalue (trans-val'ü), *v.t.* سهر له شوئ هه لسه نگاندن.
 هه لسه نگاندن به پینی پوینری نوئ.
transversal (trans-vür's'l, tranz-vür's'l), *adj.* له لاره بۆ
 نهولا؛ له لاره بۆ نهوهر بۆ نهوهر
 (۱) هیلنکه که دور هیلنی تر یا زیاتر ده پرت.
transverse (trans-vür's', tranz-vür's'), *adj.* له لاره بۆ نهولا.
 له لاره بۆ نهوهر بۆ نهوهر.

n. داری پاهیل کراو له لاره بۆ نهوهر؛ دهسته؛ خیرکه.
transvestism (trans-ves-tiz'm), *n.* Also transvestitism,
 (۱) خیزی ژن و پیو به حوز گوزین و جلی به کتر به کون.

transvestite

- (۲) نەم خۇگۇزىز جىلى يەكتەر لەبەرگىدە.
transvestite (trans-ves'tit), *n.* ئۇن يا پىيانىكە كە خەز لە
 خۇگۇزىز جىلى نەمى تەرلەپەرگىدە كەت.
 (۱) تەلە داو. (۲) پىلان.
 (۲) بۇنگىر: بۇرىچىكى چەماۋىيە لە شىۋە (U) يا (S) دا كە دەپەستىزىت
 بە بۇرى ئاۋەپۇ ئاۋمالەۋە ئاۋى تىدا دەپىنىتەۋە بەم جۈرە پىنگە لە گەپەنەمى
 بۇنى پىس ھەۋا دەگى.
 (۴) ئامىرىكە بۇ تۇپ و شت ھاۋىشتەن بە ھەۋادا بۇ تەقەلىگىدە.
 (۵) گالىسكى سۈكى دىۋىچىكەپى يەك نەسپى.
 (۶) **trap door** (۷) **rattle-trap**.
 (۸) (pl.) ئامىرىكى مۇسقىيە كە لىۋى دەدىن بۇ نەمى لىدىن (تەپل، زەنگ،
 زىلى مىس ھەتد.) (۹) [Slang] دەم: زار.
 (۱۰) كەندەكۇسپ داۋى يارى گۇلف: (a sand ~).
 v.t. (۱) بە تەلە گىرتى (۲) كىردىن بە داۋەۋە بەستەنەۋە قەتەس كىردىن.
 (۳) پىنگە لە بۇنى پىس گىرتىن بە بۇرى چەماۋە (ژمارە سىن بېيىنە).
 (۴) نەم جۈرە بۇرىچە پىنەۋەستىن.
 v.t. (۱) تەلە ئانەۋە
 (۲) تەلە ئانەۋە بۇ گەپەنەمى كەۋلدار (بۇ فۇشتىن).
trap (trap), *n.* Also **traprock**, جۈرە بەرسىكى رەشى ئاگرېزىنىيە.
trap (trap), *v.t.* [Obs.], سەزىن لىگىدە گىنسۈگۈلگە نەسپ دان.
n. (۱) [Obs.] سەزىن گىنسۈگۈلگە نەسپ.
 (۲) [Colloq] (pl.) جانقاۋ شتۈمەكى كەسكە.
trapan (trə-pan'), *n.* & *v.t.* = **trepan**.
trap door, دەرىگەكى ئاسۋى نەپىنىيە لە زەمىنە ئورۇن يا بىنچىدا.
trapeze (trə-pēz', trə-pēz'), *n.* جۈلاننى تەنەفازو ۋىزىشكار.
 (۲) **trapezium** (1 & 2).
trapeziform (trə-pē'zə-fōrm'), *adj.* لەبىزىنىيە
trapezium (trə-pē'zi-əm), *n.* لەبىزىنىيە خوار. ۋىنەيەكى
 چۈرلەيە ھىلەكەنى ھىچان ھاۋىكە نىن. (۲) [British] **trapezoid**.
 (۲) ئىسقامى بىنى كەلەمۇست
trapezius (trə-pē'zi-əs), *n.* ماسلىكى يىشى مىل و شان و سىگ
 (كە سەر پادەگى)
trapezohedron (trə-pē'zə-hē'drən), *n.* بلورىي پۈۋ لەبىزىنىيە
 تارىك
trapezoid (trap'ə-zoid'), *n.* (۱) ۋىنەيەكى چۈرلەيە ھىچان ھاۋىكە نىن.
 (۲) [British] **trapezium**.
 (۳) ئىسقامى بىنى پەنچە دۇشاۋمۇ.
trappean (trap'i-ən, trə-pē'ən), *adj.* Also **trappous**, ۋەك
 بەردى ئاگرېزىنىيە "تراپ".
trapper (trap'ēr), *n.* ئىچىرەۋان بە تەلە (بۇ كەۋلى ئىچىرەۋە).
trappings (trap'inz), *n.pl.* (۱) سەرھەل گىنسۈگۈلگە نەسپ.
 (۲) جىلى جوان نەقىش و نىگارو شتى پازانەۋە تەنتەنە: نىشانى جوان:
 (the ~ of power; Although the king had all the ~ of royalty, he had very little real power.)
Trappist (trap'ist), *n.* كەشپىش يا ۋىشكەسۋى پەرستگاي
 "لاتراپ" كە ھەرگىز قەسە ئاگەن.
adj. تايەتەي بەم كەشپىش يا ۋىشكەسۋىيە.
trapshooting (trap'shōot'īn), *n.* نىشان گىرتەۋە لە كۆترى
 گىلەنە تۇپى شوۋىشە بە ھەۋادا ھاۋىزۇر.
-trapshooter (*n.*).
trash (trash), *n.* (۱) لىۋىيى بىرەۋ و فرىندراۋ: چىل و چىۋو گەلەۋ
 تۈگىلەدار ھەتد (۲) زىل: خاك:خۇل: پاشماۋە: سەركۈزەر
 (۳) قەسە بىرەۋى ھىچ ۋىچۈۋ و بىن مانا. (ب) بەرھەمى ۋىزەيى و ھەنەرى
 ھىچ ۋىچۈۋ (۴) كەسكى بىن ئىرخ ھىچ ۋىچۈۋ
 (ب) كۆمەنە خەلگى بىن ئىرخ و نەزان ۋىچۈۋىچۈۋ: دوتەۋىچۈۋ

traveler, traveller

- (۵) سەركۈزەرى قامىشى شەكىر.
 v.t. (۱) لىۋىيى و گەلەۋ ۋىشكە لىگىدەنەۋە.
 (۲) فرىندە ئاۋ تەنەكەي زىلەۋە: فرىندە.
 (۳) تىك ۋىچۈۋ: ۋەك كەلەۋە لىگىدەن: ۋىزانگىدەن:
 (They ~ed the house and left.)
 (۱) [Obs.] پەشمە كىردىن (تەنجى و سەگى پاۋ).
 (۲) [Archaic] بەستەنەۋە: جىلەۋگىرتىن.
n. [British Dial.],
trash-bin (trash'bin'), *n.* زىلدانى گەرە.
trash-can (trash'kan'), *n.* زىلدان: تەنەكەي خۇل.
trashy (trash'i), *adj.* بىن ئىرخ: ھىچ ۋىچۈۋ: پىس و بۈگەن:
 (- ideas, writings, people, etc.)
-trashily (*adv.*); **trashiness** (*n.*).
trass (tras), *n.* بەردى ئاگرېزىنىيە (لە چىمەنتۇدا بەكاردەھىنىرى).
trauma (trō'mə, trou'mə), *n.* (۱) بىرېن: بىرېندارى.
 (ب) ئەنجامى ئەم بىرېندارىيە لەسەر مىشكە ھەست.
 (۲) خۇرپە: كارەساتىكى ئاخۇشە كە لەيىر ئاچىتەۋە: بىرېندارىيە ھەست و
 ئەست: پاتەكان (دەرووناسى)
traumatic (trō-mat'ik), *adj.* (۱) خۇرپەي: زۇر ئاخۇش
 پاتەكەن (دەرووناسى): ھەست و ئەست بىرېندارىيە: (a ~ experience).
 (۲) ھى دەرماتىگىر: دەرماتىگىرى.
-traumatically (*adv.*).
traumatism (trō-mə-tiz'm), *n.* (۱) بىرېن: بىرېندارى.
 (۲) ئەنجامى ئەم بىرېندارىيە لەسەر ھەست و ئەست.
traumatize (trō-mə-tīz'), *v.t.* (۱) بىرېندارىگىر: زامدارگىر.
 (۲) خۇرپە لىدان: ھەست و ئەست بىرېندارىگىر: ئازاردان (دەرووناسى).
travail (trav'āl, trav'āl'), *n.* (۱) رەنج: ھەۋە: تىكۇشان: ئارقى پىش.
 (۲) ئان (مەندالېۋىن). (۳) ئازارى تىز: ئىش و ئازارى زۇر: ئان.
 (۱) رەنجىدان: تىكۇشان: ئارقى پىش: زۇر ھەۋەلەن (۲) ئان گىرتىن.
 v.t. (۱) دەستەك: دارى دارەپا.
trave (trāv), *n.* (ب) بەشىكى بىنچى بە دەستەك كراۋ. (۲) چۈرلەيە ھىچە كەسپى سىزىكى
 تىدا دەپەستىتەۋە لەكەتە ئال كىردىدا
travel (trav'l), *v.i.* (۱) گەشت كىردىن: چۈۋىن بۇ گەشت: گەپان.
 (۲) ھاتۇچۇگىر بە دىش (ۋەك فۇشپارى گەپۇك).
 (۳) بىزان (پوۋناكى، دەنگ): پۇششتىن:
 (Light ~s faster than sound.)
 (۴) ھاۋدەمى كىردىن: لەگەن ھەلسان و دانىشتىن:
 (He ~s in wealthy circles.)
 (۵) گۇزەنەۋە.
 (۶) [Colloq.] خۇرا پۇششتىن.
 v.t. پىندا پۇششتىن: پىندا گەپان: پىندا گەشت كىردىن.
n. (۱) گەشت: گەشت كىردىن: گەپان.
 (۲) (pl.) (۱) گەشت و گەپانى كەسكە يا دەستەيەك (ب) گەشتنامە
 (۳) ھاتۇچۇ: بىزان: جۈۋە (۴) ھاتۇچۇ بەسەر پىگەيەكى تايەتەيەۋە
 (ئوتومبىل، كەشتى، كارۋانچى... ھەتد).
 (۵) (۱) بىزان (مەكىنەناسى). (ب) ھاۋە ئەم بىزانە.
travel agency, دەلخانەي گەشت.
travel agent, دەۋالى گەشت.
traveled, travelled (trav'ld), *adj.* (۱) گەشتى زۇر كىردىۋە:
 (a ~ road) ھاتۇچۇ زۇر پىندا دەگىر
traveler, traveller (trav'l-ēr, trav'lēr), *n.* (۱) گەشتپار:
 كارۋانى: پىنۋار: پەۋەند (۲) كەسكە كە زۇر زۇر دەچىن بۇ گەشت: گەپۇك.
 (۳) **traveling salesman**. [Chiefly British]
 (۴) (۱) ئەلچەيەكە كە بە پەتىك يا شىشكىدا دىتە دەچىن (كەشتىۋىنى)
 (ب) ئەم پەتە يا شىشە

trenchant

- (٤) خندهك به دوردې لیدان یا هملکندن (بؤ پاراستن وک سمنگن)
پاراستن به خهناق. (٥) خسته ناو خهناق.
v.i. ١) ناوږکړدن؛ وک خندهك لیکړدن؛ گندېرکړدن.
(٢) خندهق لیدان یا هملکندن (بؤ پاراستن وک سمنگن).
(٣) برین؛ هلدېرین.
(٤) (on ~ ; upon ~) ، ددستدریژی کړنه سر؛ ستور شکاندن.
١) لسه نړیک بوون؛ لیچوون؛ جیاوازی ژور نه بوون.
n. ١) گندړ؛ ناوږ؛ چالی دريژ؛ دیراو. (٢) خندهك؛ خهناق؛ لهقم.
(٣) سمنگر؛ سمنگري خندهكي
(٤) ددستدریژی کړنه سر (زهوی خهك، trench on (or upon),
ماف. هند) ٢) ليوه نړیک بوون؛ لیچوون؛ جیاوازی ژور نه بوون.
trenchant (tren'chant), adj. ١) تېږ؛ برنده.
(٢) بېر (ووته)؛ قوند: (~ words)
(٣) گرم؛ مشتومې؛ گفونگو؛ توندوتیږ: (a ~ argument)
(٤) دپار؛ تاشکړ؛ پوون: (a ~ pattern)

-trenchancy (n.); trenchantly (adv.).

- trench coat, پانټزی باران
trencher (tren'chēr), n. ١) تختی؛ گوشت و شت لسمې برین.
(٢) سېلی دار. (٣) [Archaic] ، خواردنی ناو بېلم.
١) هندی خواردن؛ ناوړقه.
(٢) [Obs.] ، پارچېمک نانی خواردمه منی لسم.
(٤) [Obs.] ، چوقه.

- trencher (tren'chēr), n. ١) خندهك هملکدن؛ خهناق لیدو؛
لهغمه لیدو (٢) گوشتې یا خواردمه منی قاشکر لسمې میږ.
trencherman (tren'chēr-mən), n. ١) بؤرخوړ؛ وورگ دراو.
٢) مفتخور؛ مشهخوړ؛ مووشه؛ لاکوت؛ هوانتهخور.
trench fever, تاي سمنگر. نهخوشتیېکي درمه له نسېن و
نلوه بېتهوه تاي ټیښو نازاری ماسولکي لگندایه (تووشی سربازي ناو
سمنگر دهیت).

- trench foot, یږی سمنگر؛ نهخوشتیېکي پږیپه تووشی نو سربازانه
دهیت که روږ له سمنگر ددهمیننمه له سرماو تېرو نهجو لاندو.
trench knife, جھوی دو دم (بؤ شپړی دهسته ویهخه)؛ خنجر؛
جھوی شپړ

- trench mortar, خوړنکه له تویې جهنگ
trench mouth, دهی سمنگر؛ نهخوشتیېکي پمردی ناوډمو قوږه
نارو بوگه منی پیسی لگندایه (تووشی سربازي ناو سمنگر دهیت).
هرودها پږی دهورتري: " Vincent's angina " .
trench warfare, شمره سمنگر؛ جهنگي هیرش برونه سر سمنگري
همه شیبی یکت.

- trend (trend), v.i. ١) پوښتن بهرو؛ چوون بهرو؛ کشان بهرو؛
به لایه کی تایبته تیدا پوښتن. (The river ~s northward.)
٢) بهرو هلوښتینکی تایبته چوون؛ به لایه کدا داشکان (گفونگو، پوودان،
پا موده ودها بوون.

(Modern thought is ~ing away from materialism.)

- n. ١) پږېو؛ پښان (٢) میل؛ ناره زوی گشتی. (٢) موده؛ شتی باو.
trendy (trend'i), adj. موده؛ تازه باو؛ لگهل پوږگاردا گونجاو.
(~ clothes)

- trepan (tri-pan'), n. ١) trephine .
(٢) نامیږی بهرکونکې گهوره (کانزاکړدن).

- v.i. ١) نهشتهرگري کاسی سر (٢) بهر کون کړدن (کانزاکړدن).

-trepanation (n.).

- trepan (tri-pan'), n. ١) کسینکی فیلبان یا هریوبان.
(٢) داو؛ تله؛ پیلان؛ فیل.

- v.i. کړدن به داوه؛ فیل لیکړدن؛ هریودان؛ کړدن به تلمه
جیباری دهریا (١) گیانداریکی دهریادیه
trepan (tri-pan'), n.

trial balance

- (ب) نم گیانداره به ووشک کړای یا دووکل کړای له چین دهکرت به شویا.
جزوه مشارینکی بچوکه بؤ
نهشتهرگري کاسی سر.

- v.i. نهشتهرگري کاسی سر کړدن بعم مشاره.
ترسټوک.

- trepid (trepid), adj.
trepidation (trep'ə-dā'shən), n. ١) له برین؛ له زه؛ له زو؛ ته زو؛
موچرکه. (٢) ترس؛ مهترسی.

- treponema (trep'ə-nē'mə), n. میکروبی ناته شکه (سلس) و
نهخوشتی تری ودها.

- trespass (tres'pəs, tres'pas'), v.i. ١) پمړین شکاندن؛
تاوان کړدن؛ له ستور چوونه دهره؛ گونا کړدن.

- (٢) چوونه ناو زهوی یا حمرشی خهکوه (به تایبته په نیازی خراپ)؛
دهستدریژی کړنه سر زهوی یا مافی کسینک: (No ~ing !)
(٣) خو سه پاندن به سر د؛ کاتی کسینک گرتن؛ دهستدریژی کړنه سر
(He is always ~ing on my time and hospitality.)

- (١) تاوان؛ گونا؛ پمړین شکان. (٢) خو سه پان به سر د؛ دهستدریژی
کات گرتنی کسینک. (٣) (١) چوونه ناو زهوی یا حمرشی خهک (به تایبته په
نیازی خراپه کړدن)؛ دهستدریژی کړنه سر زهوی یا مافی کسینک
(ب) دادخوشتیېکه بهرامېر بعم دهستدریژی.

-trespasser (n.).

- tress (tres), n. ١) پرچی هوڼراوه
(٢) کاکول؛ پرچم؛ گیسو؛ نهگرجه؛ زولف
(٣) (pl.) ، پرچی دريژو شوی نافرته؛ قزی دريژ.

-tressy (adj.).

- trestle (tres'tl), n. ١) سنیای دار؛ چوارچینوی چوارین؛
پالېشتی چوارین (٢) چوارچینوی ژور پرد؛ کوله کی پرد
trestlework (tres'tl-würk), n. ١) چوارچینوی ژور پرد؛
کوله کی پرد. (٢) پردی سر چوارچینو یا کوله کی شتی سر سنیای دار یا
چوارچینو.

- tret (tret), n. سلوادنه ووی هندی فروتهنی (له بهر خراپ بوونی هندیکی
له گواسته ودها).

- trews (trooz), n.pl. پانټولی تهسکی خوری میلاری چهپ و پاستی
نوسکوتله نندی

- trey (trā), n. سڼ (زاری تاولو دؤمین، کاغزی یاری)؛ سیان.
tri- (tri, tri), پیښگریکه بهمانای: (١) سیانی؛ سیانه؛ سڼی؛
(tricycle)

- (ب) سڼ جار؛ به سڼ بهشوه: (trisect) .
(ج) هر سڼ (سال، مانگ، هفته) جارنک: (triannual)
(د) سڼ گاردیلې (کیما)؛ سڼ قوخمی.

- triable (tri'ə-b'l), adj. ١) تاقی دهکرتنهوه.

- (٢) دهتوانی دادرسی بکرت؛ دهتوانی یدرت به دادگا

- triacid (tri-as'id), n. & adj. ترشی سیانی (کیما)؛ ترشی سڼ تفت.

- triad (tri'ad), n. ١) سڼ (کس، شت، بیروپا)؛ دهسته سیانه؛ سیانه؛
سڼ کوچکه؛ سڼ چوکل؛ سڼی. (٢) ناوازی موسیقای سڼ دهنگی.

- trial (tri'el, trīl), n. ١) تاقیکردنهوه.

- (٢) تاقیکردنهوه به چهوساندنهوه، فریودان... هتد.

- (٣) مهینته؛ کویره وهری؛ نهشکهجه؛ سوئ؛ ناخوشتی.

- (٤) دادگری؛ دادرسی؛ دادرسی؛ دادگری.

- (٥) هول؛ کوشش؛ هولدان؛ کوشش کړدن.

- (١) هی دادگری؛ تایبته به دادرسی

- (٢) تاقیکردنهویی؛ بؤ تاقیکردنهویی؛ هی تاقیکردنهوه

- (١) دادرسی لگهل دهکرت؛ له پردمی دادرسیدایه.

- (٢) تاقی دهکرتنهوه (به بهکارهتنان)

- trial and error, تاقیکردنهوه هملکړدن (هتا گهیشته نهجام)

- trial balance, ترازوی تاقیکردنهوه یا پیاچوونه ودها و خرجی

(دەققەتگرگرن)

trial balloon, (۱) بالۇنى تاقىكرىدەنە، بالۇنىكە ھەلدەدرىت بۇ تاقىكرىدەنە، تەۋرۈمى ھەۋا خىرايى با... ھتد.

(۲) بلارنامەك يا پاگەياندننكە لەلەين مېرى يا لايەكى ترمە دەربارەى نيازى كرىنى كارىك بۇ تاقىكرىدەنە، پاۋ ھەلۈستى خەك پىش ھەنسان پەم كارە.

trial jury, = petit jury.

triangle (tri'anj'g'l), *n.* (۱) سىگۇشە: سى سوچە: سى سوچ.

(۲) دلدارى سى قۇلى: بەتايىبەتى دوو پياۋ و ژنىك: خۇشەويستى سى لايى.

(۳) نامىرىكى سىگۇشەى مۇسقىيە.

triangular (tri-an'gyoo-lër), *adj.* (۱) سىگۇشەى (نەندازە):

سى سوچى ۲: سى قۇلى: سىيانى (مۇق، دەزگا، يىروپا... ھتد): سى لايى.

-triangularity (*n.*); **triangularly** (*adv.*).

triangulate (tri-an'gyoo-lāt'), *v.t.* (۱) سىگۇشەكرىن:

بەشكرىن سى سىگۇشە. (۲) پوپپىۋانى شونىك بە دابەشكرىنى بە سىگۇشە

و پىۋانى كۇشەكانى. (۳) پىۋان بەھۋى ژمىرەى سىگۇشەكانە

adj. سىگۇشە سىگۇشەى: لە سىگۇشە پىنكەتو.

triangulation (tri-an'gyoo-lā'shən), *n.* (۱) پوپپىۋانى

تاۋچەك بە دابەشكرىنى بە سىگۇشەو پىۋانى كۇشەكانى.

(۲) نەم سىگۇشە

triarchy (tri'är-ki), *n.* (۱) ھوكرانى سى قۇلى:

فەمانەرەسى سى كەسى. (۲) ۋولتېكى بە سى كەس بە پىۋەرەرا.

triatomic (tri'ä-tom'ik), *adj.* (۱) سى كەربەلەى يا نەتۇمى

(كىميا ۳) سى ھاوھىزى (كىميا)

سى نەمەرى

triaxial (tri-ak'si-äl), *adj.*

tribade (tri'bād'), *n.* lesbian.

tribadism (tri'bad-iz'm), *n.* = lesbianism.

tribal (tri'b'l), *adj.* خىلەكى: مۇرى

-tribally (*adv.*).

tribalism (tri'b'l-iz'm), *n.* (۱) خىلەكى: خىلەتى: مۇزايەتى.

(۲) خىل يەرستى: مۇزەپرستى: تىرەگەرى

-tribalistic (*adj.*).

tribasic (tri-bä'sik), *adj.* (ترشى: سى تىقى: كىميا).

tribe (trib), *n.* (۱) خىل: مۇز: تىرە

(۲) كۆمەلە خەلكى ھاوپىشەو خوو و نەرتو يىروپاۋە

(۳) چى رىندەرەناسى). (۴) بەچكەى پىشتاۋىشتى گىانەرەنكى مېنە.

(۵) دەستە: مۇق، گىانەرە: تاقم. (۶) خىزىنى گەرە.

tribesman (tribz'män), *n.* نەندامى خىلنك

tribrach (tri'brak, trib'rak), *n.* سى بىرگەى كورتى سى ھىز

(ھونراۋەناسى)

tribulation (trib'yoo-lä'shən), *n.* (۱) كۆپرەمەرى: سوئ:

نەشكەنچە مەيەتى: ناخۇشى (۲) ھۋى كۆپرەمەرى: ناخۇشى: كارەسات:

بەلا

tribunal (tri-bü'n'l, tri-bu'n'l), *n.* (۱) نەختى دادپرس:

كورسى دادگەر ۲۰ دادگا

(۴) بىرپارگا: دادگا: مەجان: مەلەندى بىرپارادان

(the ~ of public opinion)

tribunate (trib'yoo-nit, trib'yoo-nāt'), *n.* پەلەۋبايەو

دەسلەت و ماۋەى دەسلەت پارتىزەرى گەل: ھەرەھا "tribuneship".

tribune (trib'ün), *n.* (۱) پارىزەرى گەل: لە كاتى پۇمانەكاندا.

(۲) پارىزەرى گەل: قارەمانى گەل

دوۋانگە

tribune (trib'ün), *n.*

tribuneship (trib'ün-ship'), *n.* = tribunate.

tributary (trib'yoo-ter'i), *adj.* (۱) ماحدەر:

(۲) ماحى لەسەرە: ژىردەستە (a ~ nation)

(۳) ۋەل ماحدان ۋەبە: لە باج دەچى

(۴) لى: لى: (~ streams).

n. (۱) ۋولتې باجدەر يا باج لەسەر: ۋولتې ژىردەستە.

(۲) لى پوپار: زى: چەم: پوپار (كە بىزىتە پوپارىكى گەرەتەرەو)

(۱) (۱) باجىكە كە ۋولتېكى ژىردەستە دەيدات بە **tribute** (trib'üt), *n.*

ۋولتېكى تر. (ب) سەرانە.

(ج) ھو پارمىيە: لە گەل كۆدەكرىتەرەو بۇ نەم باجدانە.

(۲) (۱) باج يا سەرانەمەكە كە مسكىن دەيدات بە نەمەبەگ.

(ب) كەركى نەم باجدانە.

(۳) پارەى بە ژۇر سەتراۋ: سەرانە: بىرتىلى بە ژۇر سەتراۋ.

(۴) كارىك، كوفتارىك، يا دىارىيەكە بۇ نەمەپرېنى پىزۇ خۇشەويستى و سوياس:

(They paid ~ to the memory of their fallen leader.)

(۵) پىزۇ: ستايىش: پىاھەلەن.

trice (tris), *v.t.* (~ up), ھەلكرىن چەسپاندنى بايەۋانى بەلەم

كەشتى

چەكە: ھەناسە: كاتىكى زۇر كەم: (in a ~).

tricentennial (tri'sen-ten'i-äl), *adj. & n.* = tercentenary.

ماسولكەى سى سەرە: ماسولكەى پىشتى بازو.

triceps (tri'seps), *n.* نەخۇشى بەناۋداچورنى مۇرى دەۋرى

trichiasis (tri-ki'ä-sis), *n.* كۆن (بەتايىبەتى بىزئانگەكان)

trichina (tri-ki'no), *n.* ترىكىنا: كرىمكى دەۋزولەيىيە لە پىخۇلەى

مۇقۇ ھەندى گىاندارى شىردەردا دەۋرى (لە كۇشتى بەرانمەۋە بلۇدەپىتەرە).

trichinize (tri-ki'niz'), *v.t.* توۋشى " ترىكىنا " كرىن.

trichinosis (tri-ki'nō-sis), *n.* نەخۇشى ترىكىنا: نەخۇشىيەكە

توۋشى پىخۇلەو ماسولكەكان دەپىتە ھۋى تا و دل تىكەلەتازو

شۇزى و نازارى ماسولكە (لە خوارىنى كۇشتى نەكولارى بەرانمەۋە دادەكەرى).

trichinous (tri-ki'nō-sis), *adj.* (۱) كرىمى ترىكىناى تىدايە:

(~ pork)

(۲) توۋشى ترىكىنا بوۋە: تابىتە بە نەخۇشى ترىكىنا: (a ~ infection)

trichite (tri-ki't), *n.* بلورىكى دەۋزولەيىيە لە بەردى ناگرېئىندا ھەبە.

trichloride (tri-klör'id, tri-klör'id), *n.* Also **trichlorid**,

سىنھەم كلۇرىد: كلۇرىدەكە لە سى كەردىلەى كلۇرىن پىكىندىت.

tricho- (tri'kō, tri'kō), Also **trich-**, پىنشىگرىكە بەماناى: توۋك:

مۇ: قۇ: تىسك (trichosis).

trichocyst (tri-ki'sist'), *n.* دىرك يا چىزۋى ھەندى لە گىانەرەمە يەك

خانەيىيەكان.

trichoid (tri-ki'oid), *adj.* لە مۇر دەچىت: بارىك: تالەمۇرى.

trichology (tri-ki'ol'ō-jī), *n.* زانپارى قۇ: تىسك، يا توۋك

trichome (tri-ki'kōm, tri-ki'ōm), *n.* شتى تالەمۇرى بە پىستى

پوۋەكەرە (دىرك، توۋك، دەۋزولە پەگ).

trichomonad (tri-ki'ō-mon'ad), *n.* مىكرۇپىكى يەك خانەيى

كلكدارە لە پىخۇلەو بۇرى مېزۇ زاۋزى مۇقۇدا پەيدا دەپى.

trichomoniasis (tri-ki'ō-mon'i-ä-sis'), *n.* (۱) نەخۇشىيەكى

زۇيە لە مىكرۇپى كلكدارەو توۋش دەپىت. (۲) ھەر جۇرە نەخۇشىيەكە لەم

جۇرە مىكرۇپوۋە داكەرىت

trichord (tri-ki'örd'), *n.* نامىرى مۇسقىلى سى زى

trichosis (tri-ki'ō-sis), *n.* نەخۇشى تىسك، قۇ: يا توۋك

trichotomy (tri-ki'ōt'ō-mi), *n.* (۱) دابەش پوۋن بە سى بەش،

پۇل، يا توخەمەرە. (۲) دابەش پوۋنى مۇقۇ بە سى بەشەرە: لەش و گىان و

دەپوۋن (تاين)

trichromatic (tri-ki'rō-mat'ik), *adj.* سى پەنگ (ۋىنەگرى)،

چاپەگرى: سى پەنگى

-trichromatism (*n.*).

trick (trik), *n.* (۱) فىل: فرۋىل: فىل و تەلەكە: كەلەكە: ساختە:

خەلەتان: فرۋو: فرۋوبازى (۲) پەنگ: كەتن

trickery

- (۲) کاریکی ناپه سمندو پیس.
(۴) ۱. کاریکی ژورژانته یا قوماربانته؛ فروفیلنی جادوگر؛ قوماریازی.
(ب) کاریکی سهیرو لیها تواته.
(۵) بهره؛ سر ئی دهرچوون؛ کارامیی؛ شاره زایی؛ ئی زانین:
(the ~ of making good pastry)
(۶) رنگی ناسانی پیشه یهک ئی نیشیک؛ کوون کله بهر (مهجان):
(He learned the ~s of the trade.)
(۷) خوو: (a ~ of rubbing his chin).
(۸) نۆره ی نیش (کشتیوانی)؛ شهفت.
(۹) [Colloq.]، مندالیک جوانکله؛ کیژلیمیک جوانکله.
(۱۰) کاغزی یاری پین گراو له کایه بکدا (قوما، یاری).
v.l. فیئل لیکردن؛ خهله تاندن؛ فریودان؛ پهنگ پیدان؛ کهن پیکردن؛ ساخته لیکردن
adj. (۱) فروفیلوئی؛ تایبته به فریودان یا فیئل لیکردن.
(۲) یاری و شتی سهیر گر: (a ~ dog).
(۳) لاوار؛ دهشت پمکی بکویت: (a ~ knee).
-tricker (n.).
do (or turn) the trick, نهمان دانه دهست؛ کار به جیئینان؛
شت حیه جیکردن
trick out (or up), پازاندنوه؛ نهخشاندن.
trickery (trik'ēr-i), n. فیلبار؛ تله که باز؛ فروفیل؛ ناین و نۆین؛
قوماریازی؛ جامازی؛ خهله تان؛ ههله تان؛ ساخته.
trickish (trik'ish), adj. (۱) فیلبار؛ تله که باز؛ ساخته چی؛ قوماریاز.
به فروفیل. (۲) فروفیلوئی؛ فیلاوی.
trickle (trik'l), v.l. (۱) نه دلۆپ دلۆپ یا تنۆک تنۆک ئی هااته خواره وه؛
جۆرانه وه (۲) نهخته نهخته به هیواشی هاتن، چوون، یا جوولان:
(The audience ~d in.)
v.l. (۱) جوواندنوه؛ به دلۆپ دلۆپ ئی دهرهینان.
(۲) بهر بهر وه له سهرخو هینان، بردن، یا جوولاندن.
n. (۱) جۆرانه وه
(۲) جۆر؛ تنۆک؛ دلۆپ؛ جۆره جۆر:
(The stream had shrunk to a mere ~.)
(۳) نهخت؛ بریکی زور کم.
trickster (trik'stēr), n. کله که چی؛ ساخته چی؛ فیلبار؛ فریوباز.
tricksy (trik'si), adj. (۱) شوخ؛ کله که؛ پازاوه؛ جوان و پیک و پیک.
(۲) حهر له گالته و گهپ گر؛ فیلبار؛ قوماریاز؛ کله که چی.
(۳) گران؛ ئالۆز؛ وورد (کان): (a ~ job).
-tricksiness (n.).
tricky (trik'i), adj. (۱) فروفیلوئی؛ فیلبار؛ تله که باز؛ فریوباز؛ جاماباز.
(۲) ئالۆز؛ گران؛ وورد؛ پنیوست به ویریایی و لیزانین دهکات:
(a ~ problem in mathematics, job, situation, question, etc.)
-trickily (adv.); trickiness (n.).
tricolor (tri'kul'ēr), n. (۱) ئالای سنی پهنگ.
(۲) [T-]، ئالای فهره نصاب.
adj. سنی پهنگ؛ سنی پهنگی.
tricorn (tri'kōrn), adj. سنی سووچ؛ سنی لا.
n. شه پهی سنی سووچ.
tricorned (tri'kōrn'ērd), adj. سنی سووچ؛ سنی قوپنه.
tricostate (tri-kos'tāt), adj. سنی تیغه یی (پووه کناسی)،
گیانه ورناسی؛ سنی تیغه دار؛ سنی هینلی وه؛ پهراسووی تیدایه.
tricot (trē'kō), n. قوماشی چنراو.
tricotine (trik'ə-tēn'), n. قوماشی خوری خانه خانه.
tricuspid (tri-kus'pid), adj. (۱) سنی چوکه یی؛ سنی نووکی:
(a ~ tooth)

(۲) سی توئی یی یا بش (زمانه ی دن)

trifocal

- (۱) ددانی سنی چوکه یی؛ ددانی سنی نووکی.
(۲) زمانه ی سنی توئی یی یا سنی بهشی دن.
n. سنی چوکه یی (ددان):
tricuspidate (tri-kus'pi-dāt'), adj. سنی نووکی.
tricycle (tri'si-k'l), n. پاسکیلی سنی پینچه (به تایبته هی مندالان).
tridactyl (tri-dak'til), adj. Also tridactylous, سنی چرنوکی؛
سنی پهنجه یی پنی؛ سنی چرنووک یا پهنجه ی پنی هیه.
trident (tri'd'nt), n. (۱) رمی سنی سر (که چه کیکی کوئی پۆمانه کان.
بووه)؛ نۆزه ی سنی سر (۲) رمی سنی سهری پاوه ماسی.
(۲) گورزه سنی سهره که ی که خوی دهریا ههلی دهگرت (نهفسانه ی یونان و پۆمان).
adj. سنی سهرا؛ سنی لکا؛ سنی لکی؛ سنی پهل.
tridentate (tri-den'tāt), adj. سنی ددان؛ سنی سهری؛ سنی لقی؛
سنی نووکی.
tried (trid), past tense and past participle of try.
adj. تاقیکراوه ته وه؛ پشت پین به ستراو: (a ~ friend).
triennial (tri-en'i-əl), adj. (۱) سنی ساله؛ هر سنی سال جارنک.
پووه دهات. (۲) سنی سال دهخایه نی؛ سنی سانی پین دهچن.
n. (۱) پووداویکی سنی ساله یی؛ شتی که که هر سنی سال جارنک پووه دهات.
(۲) بادی سنی ساله.
-triennially (adv.).
triennium (tri-en'i-əm), n. ماوه ی سنی سال؛ سنی سال.
trierarch (tri'ēr-ärk'), n. (۱) کاپیتی که شتی جهنگی یونانی
(که سنی چین سهوکی هه بووه له هر لایه کیدا)
(۲) هاوولاتی یکی یونانی که به پاره ی خوی که شتی یکی وای درووست
ده کردو پای دهگرت (بۆ به جیئینانی ئهرکی هاوولاتی یهتی خوی).
trierarchy (tri'ēr-är'ki), n. (۱) پله و پایه ی کاپیتی که شتی جهنگی
یونانی (۲) نهم کاپتانه به گشتی (۳) درووستکردن و پاگرتی نهم
که شتی یانه له لایه ن هاوولاتیانه وه (ووشه ی پینشو ببینه).
trifacial (tri-fā'shāl), adj. & n. trigeminal.
trifid (tri'fid), adj. سنی پهل؛ سنی لکا؛ سنی پهل (که لا)؛ سنی که لینی.
trifle (tri'fl), n. (۱) شتیکی ههچ و پوچ؛ شتیکی کم بایهخ.
(۲) نهختیک پاره. (۳) نهختیک؛ تۆزیک؛ تۆسقالیک.
(۴) جۆره شیرینی یه که بریتی به له کیکی نهم که له مه ی ههله که شیرینی و میوه و
باده و کریمی ده کری به سهردا.
(۵) (a) دارشته ی "pewter" ی نهختیک رهق.
(ب) دهره یکی له دارشته ی درووستگراو.
v.l. (۱) (with ~)؛ گالته پیکردن؛ به سووکی دانه بهر؛ به سووک دانان یا
ته ماشا کردن؛ به ههچ و پوچ دانان:
(He ~d with my plan. He is not a man to ~ with.)
(۲) (with ~)، یاری پین کردن:
(The child ~s with his dinner instead of eating it.)
(۳) (with ~)، یاری پین کردن (ههست و خۆشه و یستی خهک):
(Don't ~ with her feelings.)
به فریودان؛ خاوه خاوه کردن؛ کات کوشتن:
(He ~s the hours away.)
نهختیک؛ تۆزیک: [The bag is a trifle (too) heavy].
(۱) فشقیات؛ ههچ؛ ناگرتن: (~ talk).
(۲) ههچ و پوچ؛ بۆ بایهخ؛ ناگرتن؛ سووک: (a ~ gift, error, ailment).
(۳) [Dial.], تهمن: (a ~ fellow).
trifocal (tri-fō'k'l), adj. سنی دوری؛ له سنی دوری یه وه شتی پین
ده بینن (چاویلکه).
(۱) هاوینه یا گهره بینن سنی دوری.
(۲) (pl.)، چاویلکه ی سنی دوری. چاویلکه یه که له سنی دوری یه وه پنی ی
ده بینن (هاوینه که ی کراوه به سنی به شه وه. نزیک و دور و ما و ناوه ندی؛

trifoliate

trifoliate (trī-fō'li-īt, trī-fō'li-āt), *adj.* (۱) سن پیره: (۲) سن گله (a ~ plant). trifoliate (۳)

trifoliated (trī-fō'li-ā'tid), *adj.* = trifoliate.
trifoliolate (trī-fō'li-ə-lāt), *adj.* سن پیره وک سنپیره یا وینجه: (a ~ leaf).

trifolium (trī-fō'li-əm), *n.* گیای گله سن پیرهیی (وک سنپیره یا وینجه).

triforium (trī-fōr'i-əm, trī-fō'ri-əm), *n.* قارمه‌یکی تاقداره به‌سەر پاره‌وی تهنبشتی کلنسه‌وه.

triform (trī'fōrm), *adj.* Also **triformed**, سن شپه‌سی سن جزوی سن سرووشتی

trifurcate (trī-fūr'kit, trī-fūr'kāt), *adj.* Also **trifurcated**, سن لک: سن پهلک: سن لک.

trig (trig), *adj.* (۱) شوخ: که‌شخه: تهرپوش: خو تاس و لووس کەر. (۲) ساغ: پته: به‌میز: به‌تین (۳) [Rare]. له نه‌دازه به‌دهر توند و تیزو به ده‌خنه له‌رووی ده‌فتاره‌وه قاس و لووس کردن: جلی جوان له‌به‌رکردن و (v.t. [Dial.], (~ out; ~ up)) وینک وینک کردن

trig (trig), *v.t.* (۱) به‌رگرنسی تاب نه به‌رد یا دار بو: شو‌ی خل نه‌بینه‌وه. (۲) هه‌له‌ساردن: شت دانه‌به‌ر بو: پانپشت: پانپشت دانه‌به‌ر. *n.* به‌ردنک یا دارنکه ده‌خرتنه به‌ر تابه‌وه بو: شو‌ی خل نه‌بینه‌وه.

trig., ~ trigonometry. تاییه‌تی نه هه‌سته ده‌ماری سن
trigeminal (trī-jem'ə-n'l), *adj.* لکی دهم‌جاو و سه‌ر (هه‌روهه "trifacial")

n. نه‌هه‌سته ده‌ماره سن پهل
trigeminus (trī-jem'i-nəs), *n.* هه‌سته ده‌ماری سن لکی دهم‌جاو و سه‌ر

trigger (trig'ēr), *n.* (۱) به‌له‌بینکه (چه‌کی ناگرین). (۲) نامبرنکی به‌له‌بینکه به‌مه‌کینه‌به‌ک یا شتیکی پین ده‌خرتنه کار. (۳) پروودا‌وینکه یا شتیکه که پروودای تری ئی ده‌بینه‌وه (ده‌رووناسی): هاندەر و وروژینه‌ر.

v.t. [Colloq.]. ته‌قاندنه‌وه: ته‌قاندن: بوون به‌ه: نییونه‌وه: ناگر دان: (The fights ~ed a riot.; Her indifference ~ed an angry reaction in him.)

(۱) زوو به‌نجه ده‌نیت به
quick on the trigger, [Colloq.], به‌له‌بینکه: زوو ته‌قه‌کردن. (۲) ووریا: زیت: هوشیار: خیرا: گورج.
triggerfish (trig'ēr-fish), *n.* ماسی‌یکی په‌نگا‌وره‌نگی بربره تیژی ناوچه گهرمه‌کانه.

trigger-happy (trig'ēr-hap'i), *adj.* [Slang]. (۱) زور ناماده‌یه بو ته‌قه‌کردن: ته‌قه‌ی پین خو‌شه: حزن ده‌کات ته‌قه بکات (۲) شه‌رانی: جه‌نگاور

triglyph (trī'glif), *n.* نه‌خشینکه سرتی‌به له به‌ردنکی دروژن‌کوله‌ی ده‌روژن‌کوبی سن هیل: خانوو‌سازی

-triglyphic (*adj.*).
trigon (trī'gon), *n.* (۱) سینگوشه: سن سووچ. (۲) سیانه سن نیشانه له دوا‌زه نیشانه‌کی که‌لوی ناسمان (نه‌ستیه‌ناسی). (۳) نامبرنکی موسیقای سینگوشه‌یی کونه له گیتار ده‌چن.

-trigonal (*adj.*).
trigonometric (trig'ə-na-met'rik), *adj.* Also **trigonometrical**, تاییه‌تی نه سینگوشه‌زانی: تاییه‌تی به زانیاری سینگوشه‌کان.
-trigonometrically (*adv.*).

trigonometry (trig'ə-nom'ə-tri), *n.* زانیاری سینگوشه‌کان: ژمیره‌ی سینگوشه‌کان.

trigonus (trig'ə-nəs), *adj.* سینگوشه‌یی: سن سووچی.

trim

trigraph (trī'graf, trī'grāf), *n.* سن تیپی یه‌ک ده‌نگ: (وک: eau له bureau و beau دا).

trihedral (trī-hē'drəl), *adj.* سن پوو (نه‌دازه).
n. = trihedron.

trihedron (trī-hē'drən), *n.* وینه‌ی سن پوو (نه‌دازه).
trijugate (trī'joo-gāt, trī-jōō'git), *adj.* Also **trijugous**, سن جوت گله‌ی بچک‌له‌ی پی‌وه‌یه.

trilateral (trī-lat'ēr-əl), *adj.* سن لا (نه‌دازه): سن لایی: سن قولی: (A triangle is ~.; a ~ meeting).

-trilaterally (*adv.*).
triliteral (trī-lit'ēr-əl), *adj.* سن تیپی (ووشه: پشه): سن تیپ: (a ~ word. ~ roots in Semitic languages, etc.)
n. ووشه و پشه‌ی سن تیپی.

-triliteralism (*n.*).
trill (tril), *n.* (۱) لهره (موسیقا: گوزانی): لهره ده‌نگ له‌رینه‌وه. (۲) ده‌نگی له‌راوه. (۳) (ل) له‌رینه‌وه‌ی زمان له ووتنی هه‌ندێ تپیدا وک. " ۲ ی کوردی و ئیسانی و سگوتله‌ندی (که‌ر, وهرس, وهره). (ب) ده‌نگی له‌راوه‌ی تیپی وها. (۴) تیپی وها له‌راوه (وک " ۲ ").

v.t. & v.i. (۱) گوزانی ووتن یا موسیقا لیدان به ده‌نگی له‌رزۆکه‌وه. (۲) ووتنی هه‌ندێ تپ به لهره یا له‌راندنه‌وه‌ی زمان.
trillion (tril'yən), *n.* ترلییۆن: ملیۆن ملیۆن: ژماره‌یه‌که بریتی‌یه له یه‌ک و دوا‌زه سفر له لای راستی‌یه‌وه له ئەمریکا و فهره‌نسا‌داو له به‌ک و هه‌ژده سفر له لای راستی‌یه‌وه له نینگلته‌ره و ئه‌لمانی

(۱) ترلییۆنه‌م: ترلییۆنه‌م
(۲) ترلییۆن یه‌ک یه‌ک به‌شی ترلییۆنیک.
trillionth (tril'yənth), *n. & adj.* گوله‌سیانه: پوهه‌کینکه لاسکه‌کانی سن گله‌و
n. سن گولی سن پیره ده‌گرنت.

trilobal (trī-lō'b'l), *adj.* = trilobate.
trilobate (trī-lō'bāt), *adj.* Also **trilobated**, سن پهلک (گله‌).
trilobed (trī'lōbd), *adj.* = trilobate.
trilobite (trī'lō-bīt), *n.* سن پارچه یا خانه: گیاندارنکی جومگه‌داری قوتیکه‌رتوه له‌شی له سن پهلک یا پارچه پینکدیت.

-trilobitic (*adj.*).
trilocular (trī-lok'yoo-lēr), *adj.* سن شانیه‌ی, خانه‌یی, یا بۆشایی.

trilogy (tril'ə-ji), *n.* زنجیره‌ی شانۆگه‌ری یا چه‌رۆکی سن به‌ش (که هه‌ر به‌شه‌ی سه‌ره‌به‌خۆیه به‌لام په‌یه‌ه‌ندی هه‌یه به دوا‌نه‌کی تروه).
trim (trim), *v.t.* (۱) ناماده‌کردن.

(۲) کووتکردنه‌وه (سمیل, ریش): چاکردن: پلک و پینک کردن: قوتاندن: (He ~med his moustache.)
(۳) (ل) لق و پۆپ کردن: هه‌له‌پاچن: قه‌لم کردن: سووک کردن: برین (باخ): (He ~med dead branches off the tree.)

(ب) داتاشین (مه‌جان): زیاده لیکردنه‌وه یا ده‌هینان: (to ~ the budget)
(۴) تاشین و ساف و لووس کردن (داروته‌خه).
(۵) پازاندنه‌وه: (They ~med the Christmas tree.)
(۶) (ل) تاوتووکردنی که‌شتی (به بار گواسته‌وه له لایه‌کی‌یه‌وه بو لاکه‌ی تری): (ب) ناماده‌کردنی بایه‌وان بو پۆششتن.

(۷) له‌نگه‌ر پی‌نگرتنی فرۆکه له هه‌را‌دا (به ده‌ستکاری کردنی نامیره‌کانی)
(۸) پاهینان: گوته‌جاندن: گۆزین به‌گۆزیه‌ی پی‌ویستی.
(۹) [Colloq.]: (ل) سه‌ره‌نه‌شتکردن. (ب) لیدان: بیرازکردن: کوتان: دارکاری کردن. (ج) به‌زاندن: بۆ پیندان. (د) خه‌له‌تاندن: گزی لیکردن
(۱) پاو هه‌لو‌یستی خو گۆزین به‌پینی پۆزگار: هه‌له‌به‌رسی کردن
(۲) له‌نگه‌رگرتن (که‌شتی).

(۱) پلک و پینکی: بارودوخ: چۆنیتی: (in proper ~).

- (۲) بارونوخی باش.
- (۳) چاگردن! لق وپوپ کردن! سووک کردن! کویتکردنوه: قلم کردن.
- (۴) (۱) بروگمش کردن! پازاندنوهی پنجهرو پوی فروشگار دهرگای بازگانی... هتد. (ب) کهرسهی نم پروگمش کاریبه.
- (۵) (۱) نهخشی خانوو (وهک داری دوری پنجهرو دهرگا) (خانوسازی). (ب) نهخشی جلوهبرگ.
- (۶) لق وپویی لیکراوه و فریدراو! شتی زیاده و فریدراو! پارچهی ریادهی لیکراوه یا قرتینراو.
- (۷) خو و پروشت! هفتار! سروشت.
- (۸) (۱) نامادهی کشتیبهک بؤ چونه ناو دهریا. (ب) لهنگرگرتنی کشتی.
- (ج) جیوازی نیوان تهوژی با له پیشو پاشی کشتیبهوه.
- (۱) پندوپیک! خاوین. (۲) کمشخه! جوان دروستکراو.
- (۳) رنکوپیک! لهش! نه قله و نه لاول: (a ~ figure).
- (۴) [Obs] زور باش! چاک.
- adv.** بهشینویهکی بؤکوپینک و باش.
- trimly (adv.); trimness (n.).**
- trimerous (trim'er-as), adj.** (۱) سیانی! سیانه! له هر شتیک سیانی هیه (گول). (۲) له سن بهش یا پارچه پیکهاتو (جانهره).
- trimester (tri-mes'tēr), n.** (۱) ماهوی سن مانگا! وهرزی سن مانگا. (۲) وهرزی سن مانگهی زانکو و دانشگاه.
- trimeter (trim'a-tēr), n.** (۱) لیری هونراوی سن خشتهکی یا برگیه (۲) مونراوی وها سن برگیه یا خشتهکی.
- adj.**
- trimetric; trimetrical (adj.).**
- trimmer (trim'ēr), n.** (۱) تاوتوکری باری کشتی لکاتی بارکردن. (۲) نامیری تمخته و دار تاشین و ساف و لوس کردن.
- (۳) دهستهکینکی زهمینه ژوره که سهری دارو دهستهککانی قری لسم.
- دادهنری (۴) هلهپرست! کهسینکه که بهین پوزگار دهگژی! کوپی پؤ.
- trimming (trim'ing), n.** (۱) [Colloq] سمرهشت. (ب) لیدان! بیزا! دارکاری (ج) بهزان! بهزین. (د) گزی! ساخته. (۲) کهرسهی پازاندنوه.
- (۳) (pl.) نه و ورده خواردانهیه که لهگه خواردنه سهرهکی بهکدا پینشکمش دهکرت همر وه بؤ پازاندنوهی: (turkey with all the ~s).
- (۴) چل وپویی لیکراوه و فریدراو! پارچهی قرتینراو یا لیکراوه! شتی زیاده و لیکراو.
- trimolecular (tri'ma-lek'yoo-lēr), adj.** سن گهردی (کیمیا).
- trimonthly (tri-munth'li), adj.** سن مانگی! هر سن مانگ جارنک. دهردهجیت یا پوودهات.
- trimorph (tri'mōrf), n.** (۱) مادهی سن شیویه. (۲) بهکیت له شیوانه.
- trimorphic (tri-mōr'fik), adj.** (۱) سن شیوه (زینده و مرزانی). (۲) دهبیت به بلور به سن شیوهی جیواز (کیمیا).
- trimorphically (adv.); trimorphism (n.).**
- trimorphous (tri-mōr'fəs), adj. = trimorphic.**
- trinal (tri'n'l), adj.** سن پارچهیی! سن بهش! سن پارچه! سیانه.
- trinary (tri'nēr-i), adj. = ternary.**
- trine (trīn), adj.** (۱) سن پارچهیی! سن بهشی! سن فلیقانه. (۲) بهات (نستیره وانی).
- n.** (۱) سیانه! سیان. (۲) [T-] Trinity. (۳) دوو نهستیرهی گهپوکی سهدو بیست پله له یهکوره دور.
- Trinitarian (trin'ə-tār'i-ən), adj.** (۱) تایبیتی به "Trinity". (ب) بپوای به "Trinity" هیه. (۲) [T-] سن بهشی! سن پارچهیی! سن پارچه. (۳) کهسینکه که بپوای ههبت به "Trinity".
- n.**
- Trinitarianism (n.).**

- trinitrocresol (tri-nī'trō-krē'sōl), n.** سینههم نهتراتی کریسول.
- trinitroglycerin, = nitroglycerin.**
- trinitrotoluene (tri-nī'trō-tol'ū-ēn), n. (TNT).** تی تین تی: سینههم نهتراتی تولوین: تهقه مهنی بهکی زور بههیزه.
- trinity (trin'ə-ti), n.** (۱) سیانه! سیانهیی! سنییی. (۲) سن کس یا شت پیکهوه! سنی! سیان. (۳) [T-] سیانهی پیرۆ: باوک و کوپو گیانی پیرۆ (خاچ پرستی). (۴) [T-] Trinity Sunday. جونی سیانهی پیرۆ (خاچ پرستی).
- (۱) زور و نهگینانه! زهنگینانه! شتی پازاندنوهی
- trinket (trin'kit), n.** همرزانهها. (۲) شتی ههچ وپوچ و بی بایهخ.
- trinketry (trin'kit-ri), n.** زور و نهگینانه! شتی پازاندنوهی همرزانهها.
- trinomial (tri-nō'mi-əl), adj.** (۱) سن تایبی (بریکاری)! له سن تا یا نیشانهی جهبری پیکهاتو. (۲) سن وشهیی (زینده و مرزانی).
- n.** (۱) هاوکشیهکی سن تا یا سنی نیشانه (بریکاری، جهب). (۲) ناویکی زانستی سن وشهیی (پروگمش، گیانه و نراسی)
- trio (trē'ō), n.** (۱) پارچه موسیقایی سن دهنگی یا سن نامیری. (۲) تپیی موسیقایی سن کس.
- (۳) دهستهی سیانی (کس یا شت): سن کس یا شت! سیانه
- triode (tri'ōd), n.** تراپود: زمانهی سیانی (تهلهکترونیانی).
- trioecious (tri-ē'shəs), adj. Also triocous,** گولی نیرینه و میننه و دوو بهگزی به پووهکی جیاجیویه.
- triolet (tri'ə-lit, trē'ə-let), n.** هلهبستی هشت دیری دوو قانیه
- trioxide (tri-ok'sid, tri-ok'sid), n. Also trioxid,** سینههم
- توکسید (کیمیا).**
- trip (trip), v.i.** (۱) به هلقون هلقون پویشتن یا سهماکردن! قوتوقون کردن (۲) چورم دان! ساتمدان! پین هلهکرتن! نوچ دان. (۳) هلهکردن! به هلهدلچوون. (۴) زمان گیران! لال بوون! دم بهیهکدا هاتر (۵) بهربوون له دانی زنجیر یا مکنیه کورتقه کار. (۶) [Rare] گهشت کردن! چوون بؤ گهران یا گهشت. (۷) خواربوونه! لاربوونه.
- v.t.** (۱) به سووکی و خیرایی سهماکردن! به هلقون هلقون پویشتن یا سهماکردن. (۲) (up ~) باشقول لیکرتن! به باشقول خستن. (۳) (۱) هله پین کردن! به هلهدا بردن. (ب) پین لیکرتن! بهربست کردن! تهگهرلیدن. (۴) (up ~) هله لیکرتن! له هله یا لیدو کردن. (۵) بهردانی پارچهی گیرخواردوی مکنیه و مکنیهکه خستنهوه کار. (۶) خوارکردنوه! لارکردنوه. (۷) لهنگری کشتی هلهکردن.
- n.** (۱) قونه! قونه قون! هلقون هلقون. (۲) گهشت: (to take a ~; to go on a ~) (۳) ساتمه! چورم! نوچ! پین داچوون! سهرسم دان. (۴) هله. هله. (۵) باشقول. (۶) (۱) نامیری بهردانی پارچهی مکنیه و مکنیهکه خستنه کار. (ب) کاری نم نامیره.
- tripartite (tri-pär'tit), adj.** (۱) سن بهشی! سن پارچهیی! سیانی: (a ~ leaf).
- (۲) سن قولی! سن لایی! سن لایه: (a ~ agreement, meeting, etc.).
- tripartition (tri-pär-tish'ən), n.** کردن به سن بهشهوه: بهشکردن له نیوان سن کس یا سن لایه: (a ~ of a defeated nation).
- (۱) گهدهی گاو مانگار مپو بزن که دهکری به گیبه! گیبه.
- tripe (trip), n.** (۲) [Slang] شتیک پیس و بؤگن و پین فیرا زین.
- tripedal (tri'pi-d'l, tri-pē'd'l, trip'i-d'l), adj.** سن پین.
- tripetalous (tri-pet'l-as), adj.** سن پیره (گول).

triumph

- (۲) دەرمانىكى گىراۋە بە ھاپىن.
triumph (tri'ʌmf), *n.* (۱) ئاھەنگى يېشۋانى كىردىنى قىلمىدى
 پۇمانى كۆزۈ لىشىرى بەسەر دۈشمەن زال بوۋ. (۲) سىركىتى زال بوۋ.
 (۳) خۇشى سىركىتى زال بوۋ. (۴) [Obs.], ئاھەنگ.
v.t. (۱) سىركىتى زال بوۋ. (۲) ئاھەنگ گىراۋە بە بۇنى سىركىتى
 زال بوۋ. پىن خۇش بوۋى سىركىتى. (۳) ئاھەنگ گىراۋە بە بۇنى
 سىركىتىنى پۇمانى يىمە.
v.t. [Obs.], داگىر كىردىنى مەزاندان
triumphal (tri-um'fal), *adj.* تايىپەت بە سىركىتى زال بوۋ.
triumphant (tri-um'fənt), *adj.* (۱) سىركىتى زال.
 (۲) خۇشحال بە ھۇ سىركىتى شادى زالىبوۋ. (۳) triumphal
 (۴) [Obs.], تاياب

-triumphantly (*adv.*).

- triumvir** (tri-um'ver), *n.* (۱) ئەندامى - دەستە بىرۈنەبىرى سىن
 كەسى پۇماي كۆن (۲) ئەندامى لىژنە بىرۈنەبىرى سىن كەسى ئەندامى مېرى
 يا پۇنى سىن كەسى

-triumviral (*adj.*).

- triumvirate** (tri-um'ver-it), *n.* (۱) دەستە بىرۈنەبىرى سىيانى
 ۋولتلىك (۲) (۱) دەستە ۋولت ھاۋە دەستە ئەندامىكى ئەم دەستە.
 (ب) قىرمانىۋە دەستەكى ۋەھ. (۳) دەستە بىرۈنەبىرى سىن كەسى.
 (۴) سىيانە سىن كەسى يا دەستە

- triune** (tri'ūn, tri-ūn'), *adj.* سىيانە سىنى
n. (۱) سىيانە دەستە سىيانە. (۲) Trinity, [T-]

- triunity** (tri-ū'nə-ti), *n.* - trinity.
trivalence (tri-vā'ləns, triv'ə-ləns), *n.* Also trivalency,
 سىن ھاۋەرى (كىمىيا).

- trivalent** (tri-vā'lənt, triv'ə-lənt), *adj.* سىن ھاۋەرى. كىمىيا.
trivalve (tri'valv), *adj.* سىن دەمەۋەنى
trivet (triv'it), *n.* (۱) سىپا (بۇ مەنچەلۈ كىلى دانان لەسەر ئاگى).
 (۲) پارچىيەك تەختە، كاتزا يا كاشى سىن پايە دەفرى كەرى لەسەر دانەنرى
 لەسەر مېزى سان حۋاردن

- trivia** (triv'i-ə), *n.pl.* شتى ھىچ ۋېچى: شتى بىن بايەخ.
trivial (triv'i-əl, triv'yəl), *adj.* (۱) ھىچ ۋېچى: بىن بايەخ.
 (۲) [Archaic], ئاسايى.

-trivially (*adv.*).

- triviality** (triv'i-əl'ə-ti), *n.* (۱) ھىچ ۋېچى: بىن بايەخى.
 (۲) شتىكى ھىچ ۋېچى.

- trivialize** (triv'i-əl-iz'), *v.t.* بە ھىچ ۋېچى دانان: بىن بايەخ كىردى.
trivium (triv'i-əm), *n.* [L.], *pl.* trivia, سىن ھۈنەر
 سىرەتايىيەكە قوتايخەنى سەدە ئاۋەرەستە كەرىتى بوۋن لە پۇمان
 ئىزىرىۋى پەۋاننىۋى. (سەرچەمى ئەم ھۈنەرەنە ھەۋت بوۋن).

- triweekly** (tri-wēk'li), *adj. & adv.* (۱) سىن ھەفتەنى:
 ھەر سىن ھەفتە جارىك پۈۋەدەت يا دەردەچىت.
 (۲) ھەفتە سىن جارىك پۈۋەدەت يا دەردەچىت.

- trocar** (trō'kär), *n.* Also trochar, كۇتارىك سىن ھەفتە سىن جارىك يا ھەفتە سىن جارىك دەردەچىت.
 ئامىرى دەردەنى پىسايى ئاۋەلەش (نەخۇشى ئاۋەندە).

- trochaic** (trō-kā'ik), *adj.* تايىپەت بە ھۈنەرۋە " تروكى "
 (چۈرەم ۋەشە دۋى ئەمە پېينە).

- n.** خشتە. دىن. يا ھۈنەرۋە " تروكى "
trochal (trō'k'l), *adj.* پىچىكەنى. زىندەۋەزىنى: چەرخى.
trochanter (trō-kan'tēr), *n.* كۆرە ئىزى: كەشكە ئىزى.
troche (trō'ki), *n.* ئوقۇلى كۆرە قورگ ئىشە.
trochee (trō'kē), *n.* خشتەكى دۈۋ بىرگەيىيە يەكەمىان مېزى لەسەر
 ۋ دۈۋەمىان لەسەر نىيە (ۋەك لەم ۋەشەندە: apple, orange, empty)

trollop

- (ھۈنەرۋەنەسى).
trochilus (trok'i-ləs), *n.* (۱) بالندە تىمساح: زىقارلە.
hummingbird (۲) فېرەنگولە.
trochlea (trok'li-ə), *n.* خولخولۇكە (تۈنكارى).
trochlear (trok'li-ēr), *adj.* (۱) خولخولۇكە (تۈنكارى).
 (۲) لە خولخولۇكە دەچى، ۋاتە ئاۋەرەستەكى بارىكە ئەم سىرە ئوسىرەكە
 پانە (پۈۋەكەنەسى)

- trod** (trod), *past tense and alternative past p.p. of tread.*
trodden (trod'n), *past participle of tread.*
trode (trōd), *archaic past tense of tread.*
troglydote (trogl'ə-dīt'), *n.* (۱) مېزى لە ئەشكەرتە زىا:
 ئەشكەرتە نىش. (۲) مېزى كۆشەگى.
 (۳) مېمىۋى لە ئادەمىزاد چۈر (ۋەك: شىپانزى ۋ گۇزىلا).

-troglodytic; troglodytical (*adj.*).

- trogon** (trō'gon), *n.* چەند چۈرە بالندەيەكى پەنگا ۋەنگى ئاۋچە
 كەمەكان.

- troika** (troi'ka), *n.* (۱) گالىسكى پۈۋى سىن ئەسپى.
 (۲) سىن ئەسپى ئەم گالىسكىيە. (۳) triumvirate

- troilus butterfly**, پەپولەيەكى رەشى گەۋرە ئەمەرىكىيە خالى
 زەرد ۋ شىن بە بالەكانىۋەيەتى.

- Trojan** (trō'jan), *adj.* تروى: تايىپەت بە شارى " تروى " كۆزۈ
 دانىشتۈرەكەنى ۋ كىلتۈرەكەنى.

- n.* (۱) تروى: ھاۋەلەتەيەكى " تروى " دىرىن.
 (۲) كەسكى چۈستۈ چالەك ۋ تەين ۋ كۆنەدەر

(He worked like a T~.)

- Trojan horse**, (۱) ئەسپى تروى: ئەسپىكى دارىنى گەۋرە بۇش بوۋ
 پىكرا لە سەربازى يۇنانى ۋ فېل لە دەۋرەزى شارى " تروى " ۋە براپە
 ئورەۋە بوۋ بەھۇ شىپ دۇراندەن ۋ ۋىران بوۋنى شەرەك (ئەفسانە يۇنانى).
 (۲) تابۋورى پىنجەم: دەستە سەر بە دۈشمەن يارىدەدەرنى دۈشمەن لە ۋولتەدە.

- troll** (trōl), *v.t.* (۱) پادەماسى كىردى بە پاكىشان ۋ خولانەۋە قولاپى
 چەش پىۋەكراۋ بە دۋى بەلەمدە. (۲) پاكىشانى ئەم قولاپە ۋ خولانەۋە
 بە دۋى خۇدە. (۳) گۇرانى ۋوتىن بە خۇشى ۋ بە دل.
 (۴) گۇرانى ۋوتىن بە نۆرە پىكەۋە.

- (۵) خولانەۋە: سۈرپاندەۋە: چەرخاندە: پادان.
 (۸) [Rare], (۱) خىزا قەسەردىن. (ب) زەمان پادان.

- v.t.* (۲) گۇرانى ۋوتىن بە نۆرە.
 (۳) (۱) بە دل ۋ بە خۇشى گۇرانى ۋوتىن. (ب) بە دل ۋوتان (گۇرانى)

- (۴) پادەماسى كىردى بە قولاپى چەش پىۋەكراۋ پاكىشان ۋ بە دۋى بەلەمى
 ھىۋاشدە. (۵) خولانەۋە: سۈرپاندەۋە: با خۋاردن

- (۱) خولانەۋە: سۈرپاندەۋە. (۲) گۇرانى چەند بەشى بە نۆرە ۋوتراۋ.
 (۳) (۱) پادەماسى بە قولاپى چەش پىۋەكراۋ پاكىشان ۋ بە دۋى بەلەمدە.

- (ب) چەش دان.
troll (trōl), *n.* بوۋنەۋەرى فېلەتەن يا كۆرتەبالى ئاۋ ئەشكەرتە
 ئىزەمىن (ئەفسانە ئەشكەندىنەنى).

- (۱) ھەربىيەنى دۈۋ پىچىكەنى دەستى
trolley (trōl'i), *n.* Also trolly, شت گۈاستەۋە. (۲) ۋاگۇنى بەسەر ھىلى ئاستىدا پۇششۋ.
 (۳) ۋاگۇن يا ھەربىيەنى ھەلۋاسراۋى بەسەر ھىلى ئاستىدا پۇششۋ
 (۴) ئامىرى كارەبا گەيەنەر بە پاسى كارەبايى ئاۋشار.
 (۵) trolley car

- بە ھەربىيە، پاسى كارەبايى، يا ۋاگۇن گۈاستەۋە.
v.t. سۈۋى پاسى كارەبايى ئاۋشار بوۋن.

- trolley bus**, ترولى: پاسى كارەبايى ئاۋشار.
trolley car, ترولى: پاسى كارەبايى لەسەر ھىلى ئاستىدا پۇششۋ.

- trolley line**, پىنگە يا ھىلى ترولى.
trollop (trōl'əp), *n.* (۱) ئاۋەرتى پىس پۇخل يا چەپەل

٢. قهچبە ئافرەتى سووک.
trombidiasis (trom'bi-di'ə-sis), *n.* کىچ تىدان
trombone (trom'bōn, trom-bōn'), *n.* ترومبون: ئامبىرىكى
 مۇسقىي فووپىياكراۋە.
-trombonist (*n.*).
trommel (trom'l), *n.* بىژىڭى لوتىنەكى خوللاۋە (بۇ بەردى كاتىزى
 حاۋ)
tromometer (tra-mom'ə-tēr), *n.* پىنومەرى بىرۈمەلەزىدى زۇر
 بىچوڭ
troop (trōp), *n.* (١) كۆمەل: مۇۋە، گىيەنەۋەر، شت، پەرۋە: دەستە
 ژامارە (٢) ژامارەيەكى زۇر: گەلنىڭ (٣) (pl.) نىرۋ: لەشكەر.
 (٤) دەستە لەشكەرى سوارە. (٥) تىپ يا دەستەي دىدەۋانى.
 (٦) [Archaic]، دەستەي ئوتتۇرانى شاتۇ.
v.t. (١) كۆمەل بون: كۆيۈنەۋە
 (٢) -ە كۆمەل بۇيىشتىن: (The crowd ~ed out of the stadium.)
 (٣) بويىشتىن: بە رىز بۇيىشتىن.
 (The children ~ed along the sidewalk.)
 (٤) [Archaic]، ھارۋەمى كىرگەن: لەگەندە بون.
v.t. دەستە -دەستە كىرگەن: كىرگەن بە تىپ
trooper (trōp'ēr), *n.* (١) سەربىزى سوارە. (ب) سەربىز
 (ج) paratrooper. (٢) ئەسپى سەربىزى سوارە (٣) پۇلىسى سوارە.
troopship (trōp'shī), *n.* (٤) پۇلىسى ۋىلايەت لە ئەمەرىكا
 (٥) [Colloq.]، پۇلىسى ۋىلايەت لە ئەمەرىكا
 (مەرومە "State trooper")
troopship (trōp'shīp), *n.* كەشتى سەربىز گۈستەنەۋە
tropaeolum (trə-pē'ə-ləm), *n.* = nasturtium.
trope (trōp), *n.* (١) مەخز: (پەۋقۇلئادى) ۋوشە بەكارھىتتەن بە مەخز.
 (٢) ۋوشە زىيادەكراۋ بۇ سىرۋىدى ئوتتۇرى ئاۋ كىنەسە بۇ نەخشەندەن جۈانگەردى.
trophic (trof'ik), *adj.* تاشبەتە مە خۇراڭ يا خۇراڭنى ھى خواردەمەنى
-trophical (*adj.*); **trophically** (*adv.*).
tropho- (trof'ə, trof'ə), *Also troph-*، پىنسىگىرگە بەماناي.
 خۇراڭ: خواردەن: خواردەمەنى (**trophoplasm**)
trophoblast (trof'ə-blast), *n.* جىنىك شەنەپە خواردەمەنى
 دەگەمسە بە دولقەمەي تازە پىنكەئوۋ
trophoplasm (trof'ə-plaz'm), *n.* پىرۇتۇپلارمى خۇراڭ. ئەۋ ماددە
 زىندوۋە بىخىيەنەيەيە شەنەپە گىياندەرە كە سەرجارەي خواردەمەنەيە
 شەكە
trophy (trō'fī), *n.* (١) پىيگەرى يادگارى (بەتايىبەتە ھى سەركەۋىت
 لە جەنگە لەكاتى يۇنان ۋ بۇمانەكەنى كۇندا) (٢) مەدالىيە ئەم پىيگەرە.
 (٣) تالانى لە دوژمن سەنراۋ بە يادى سەركەۋىتەرە: نىشانەي سەركەۋىت
 يادگارى سەركەۋىت.
 (٤) يادگارى پاۋ (ۋەك. سەرى شىۋو ناسك يا پىستەكەيان كە ھەلدەۋاسىرى).
 (٥) خەلانى ۋەزىشكار: مەدالىيە. (٦) يادگار.
-trophy (trō'fī), پاشگىرگە بەماناي: خواردەن: خواردەمەنى: خۇراڭ.
tropic (trof'ik), *n.* (١) خۇگە (نەستىرەناسى): سوۋرگە
 (٢) خۇگەي پانى قىزىڭىڭو كارىۋە (جۇگرافىيا).
 (٣) (١/٢) ناۋچەي كەمەرى زەۋى: ناۋچە كەمەكەنى زەۋى
 (ھەرۋەھا "Torrid Zone")
adj. تايىبەتە ناۋچەي كەمەرى زەۋى: ھى ناۋچە كەمەكەنى زەۋى.
-tropic (trof'ik), پاشگىرگە بەماناي: گۇپىن: كارتىڭىرگەن
tropical (trof'i-k'l), *adj.* (١) ھى ناۋچەي كەمەرى زەۋى:
 تايىبەتە ناۋچە كەمەكەنى زەۋى (~fish)
 (٢) گەرە ئارۋەھاۋا: گەرەمە: تەر (~weather)
tropical fish، ھاسى كەمەرى زەۋى چەند جۇرە ھاسىيەكى بىچوڭى
 رەنگاۋرەڭگە لە ھەۋزى دەستىڭىدە بەخىندەكەرن.

- بالندەي كەمەرى زەۋى: بالندەيەكى سىپى دەريايى ناۋچە
tropic bird، گەرەمەكەنە.
Tropic of Cancer، خۇگەي قىزىڭى (جۇگرافىيا).
Tropic of Capricorn، خۇگەي كارىۋە (جۇگرافىيا).
tropism (trō'piz'm), *n.* ۋەرگەرەن يا گەشەكەرنى پەرۋە كىياندەر
 بەرەۋە بىۋىنەرىكى دەرمەۋە يا دورر لىۋەي (گۈلەبەبۇزە).
-tropism (trō'piz'm), پاشگىرگە بەماناي: ۋەرگەرەن بەرەۋە يا دورر
 لىۋە: (**thermotropism**)
tropology (trō-pol'ə-jī), *n.* (١) مەخز: نىشانەكارى.
 (٢) لىكەندەۋەي مەخزى نىنجىل (بەتايىبەتە لىۋەي ئامۇزگارى پەرۋىشتەۋە).
 (٣) ۋوتازىك دەربارەي بەكارھىتتەن مەخز يا نىشانەكارى.
-tropological (*adj.*).
tropopause (trof'ə-pōz'), *n.* تروپوپۇز: ھەرىمى ئىۋان چىنى
 يەكەمى ھەۋى سەرزەۋى "ستراتوسفىر" ۋاتە چىنى لاسەروۋى بۇشاي
 ئاسمان
trophophilous (trō-pof'ə-ləs), *adj.* لەگەل گۇپىنى گەرمىۋ
 ساردى ۋ تەرىۋ ۋوشكى ۋەزىندە پاھاتوۋ (پەرۋەكەناسى).
trophophyte (trof'ə-fīt'), *n.* پەرۋەكەنى پاھاتوۋ بە گۇپىنى ئارۋەھا
 (بەتايىبەتە بارانى زۇر ۋوشكانى).
troposphere (trof'ə-sfēr'), *n.* تروپوسفىر: چىنى يەكەم يا
 خۇارۋى ھەۋى سەرزەۋى (كە ھەمو جۇرە گۇپىنىكى ئارۋەھاۋى تىدا
 پەرۋەدەت).
-tropous (trof'əs), پاشگىرگە بەماناي: ۋەرگەرەن بەرەۋە يا دورر لە
 بىۋىنەرىكى دەرمەۋە. (**phototropous**)
-tropy (trof'i), = (1) -tropism. (2) -tropous.
trot (trof), *v.t.* (١) لۆقەكەرن: نەرمەلۆقەكەرن.
 (٢) پاكرەن: خىرا پۇيىشتىن: خىراكرەن.
v.t. لۆقەپىنكەرن: نەرمەلۆقەپىنكەرن.
 (١) لۆقە: نەرمەلۆقە: لۆقەي ئەسپ. (٢) پاكرەننى لەسەرخۇ: گۇرگە لۆقە
 (٢) دەنگى لۆقەي ئەسپ. (٤) پىنشىرگەي لۆقە. (٥) [Rare]، مىندالى بىچوڭ
 (٦) [Archaic]، پىرۇن (لەرۋى سۈرگەيەۋە).
 (٧) trotline
 (٨) [Slang]، ۋەرگەرەن ۋوشە بە ۋوشە لە زامانىكى بىگانەۋە بەتايىبەتە بۇ
 قۇيەكەرن لە قوتايخانەدا
 be on the trot, [Colloq.], (١) سەرقال بون:
 (It kept him on the trot.)
 (٢) يەك لە دۋاي يەك: بەردەۋام.
 the trots, [Slang], = diarrhea.
 trot out, [Colloq.], (١) ئوۋاندەن: پىشاشى خەك دان.
 (٢) پىشكەش كىرەن (بۇ لىكۈلەنەۋە يا پەسەندەكەرن).
troth (trōth, trōth), *n.* [Archaic]، دىلسۇزى. (٢) راستى.
 (٣) نىشانەكەرن (دەزگىران).
v.t. [Archaic]، نىشانەكەرن (دەزگىران). (٢) پەيمان دان.
trothplight (trōth'plīt', trōth'plīt'), *n.* [Archaic]، نىشانە -
 كىرەن (دەزگىران).
adj. [Archaic]، نىشانەكار.
v.t. [Archaic]، نىشانەكەرن.
trotline (trof'lin'), *n.* = setline.
trotter (trof'ēr), *n.* (١) ئەسپى لۆقە (بەتايىبەتە ئەسپىڭ كە
 پاھىترانەت بۇ پىنشىرگەي لۆقە). (٢) كەستىكى چۈستۈ چالاڭ: چابوڭ
 (٢) پاچە: پىنچەي مەرۋ بەراز (كە دەركى بە سەرۋىن)
trotyl (trō'tīl, trō'tīl), *n.* = trinitrotoluene.
troubadour (trōō'bə-dōr', trōō'bə-dōr'), *n.* (١) ھۇنەرۋ
 گۇزىنى بىژى خۇارۋى ۋەرەنسا لە سەۋەي يانزەۋە دۋانزەۋە سىيانزەۋە
 (كە ھەلەبەست گۇزىنىان لەبارەي دندارىۋ جۈامىرىيەۋە دەۋوت)

trouble

- (۲) شایه‌ری گه‌پوک.
trouble (trub'l), *v.t.*
 (The waters were ~d.)
 (۲) په‌ستکردن: توشی دهردی سهری گردن: بیزارکردن: عراق پندان:
 توشی گنجه‌ل گردن: (۲) نازاردان.
 (۴) ناراحت گردن: (May I ~ you to close the window.)
v.i. (۱) هولدن: گوئ دان: (Do not ~ about a reply.)
 (۲) عراق خواردن: په‌ست بوون.
n. (۱) عراق: ناخوشی (۲) گیزه‌و‌کیشه: گنجه‌ل: گیزاو: دهردی سهری:
 گویه‌ند: تنگ‌و‌چله‌مه: کاره‌سات: کیشه: گیزو‌گرفت.
 (۳) هو‌ی ناخوشی و دهردی سهری و گیزه‌و‌کیشه.
 (۴) نا‌ژوه: نا‌شوب: پشوی.
 (۵) هول: گوئ دان: به‌تنگ‌و‌ه‌ه‌اتن:
 (He took the ~ to shake hands with everyone present.)
 (۶) نه‌خوشی (heart ~)
 (۷) نات‌ه‌و‌ای: په‌ک که‌وتن: له‌کارکه‌وتن: (We had engine ~.)
 (۸) سکیربوون به‌بن شوو‌کردن: (in ~)
ask for trouble,
 خو نه‌قله‌یدا دان: سرچلنی گردن:
 بو دهرده‌سهری گهران
get into trouble, به‌قله‌یدا دان: توشی چهره‌سهری و کیشه گردن.
look for trouble, = ask for trouble.
make trouble, نا‌ژوه ناهوه: گیزه‌شویونی گردن.
troublemaker (trub'l-māk'er), *n.* گیزه‌شویون: نا‌ژوه‌چی:
 سر نه‌گوبه‌نگ
trouble-shooter (trub'l-shōōt'er), *n.* (۱) چاره‌سهرکری
 مه‌کینه و ده‌ستگای شکاو یا له‌کارکه‌وتو: د‌زهره‌وه و چاره‌سهرکری نات‌ه‌و‌ای
 مه‌کینه له‌کارکه‌وتو (۲) چاره‌سهرکری کیشه: دیبلو‌ماسی: چاره‌سهرکری
 نا‌کو‌کی و گیزو‌گرفتی نیو وولاتان یا کو‌مه‌نه‌کان
troublesome (trub'l-səm), *adj.* (۱) بیزارکر: ماندو‌کر:
 ناخوش: په‌ستکر: (a ~ child, headache, etc.)
 (۲) سخت: گران: نا‌لو: گیزو‌گرفتاری.
-troublesomely (*adv.*); **troublesomeness** (*n.*).
troublous (trub'ləs), *adj.* (۱) شینو: نا‌لو: پشوی.
troublesome (۲)
trou-de-loup (trōō'də-lōō'), *n.* [Fr.] قونگه‌ی میخی نووک
 تیز تیدا چه‌قینراو (بو پئ گرتن له‌شکری سواره‌ی دوژمن).
trough (trōf), *n.* (۱) ناخو: (۲) ته‌شت. دهر. یا چه‌و‌چکه‌ی ناودانی
 و‌لاخ: (۳) دهری دریزکوله‌ی شت تیدا شیلان یا شتن.
 (۴) ناوه‌ری (به‌تایه‌تی هی گوئ سه‌بانه‌ی خانو).
 (۵) چالایی نیوان دوو شه‌پول
 (ب) چه یا چالایی دریزکوله‌ی نیوان دوو گرد
 (۶) بن بازاری: بازا‌ری
 (ب) خالی نزمی نه‌خشه‌ی پیشاندهر (ژمیره‌کاری).
 (۷) نزمی پانه‌په‌ستوی ه‌وا.
trounce (trouns), *v.t.* (۱) لیدن: بیزارکردن: کوتان: فله‌لقه‌کردن:
 دارکاری گردن (۲) [Colloq.] به‌زاندن.
troupe (trōop), *n.* تپ (نوینری شانو. گورانی بیژ: ده‌سته.
v.t. گهران وک نه‌ندامی تپینگی نوینری شانو یا گورانی بیژ.
trouper (trōop'er), *n.* (۱) نه‌ندامی تپینگی نوینری شانو.
 (۲) نوینرینگی شانوی کون و شاره‌زا.
troupial (trōōp'i-əl), *n.* چمند جزره نالنده‌یه‌کی نه‌میریکی ناوچه
 گهرمه‌کان له‌توخمی ریشونه.
trouser (trou'zēr), *adj.* تایه‌تی به‌پاتون.
trousers (trou'zērz), *n.pl.* Also **trowers**, پاتون: شه‌روان
trousseau (trōō-sō', trōō-sō), *n.* جیازی: په‌ختی بوک

truckle bed

- ماسی‌به‌خاتونه: که‌شین: ماسی‌یه‌کی ناو پوپاره.
trout (trout), *n.*
trouvere (trōō-vâr'), *n.* Also **trouveur**, یه‌کینه له‌کو‌مه‌نه
 چیروک بیژ: باکو‌ری فهره‌نسا له‌سه‌ده‌ی یانزه بو‌چوارد.
trove (trōv), *n.* شتیکی د‌زیزو‌ای به‌نرخ: د‌زیزو.
trover (trō'vēr), *n.* داواکاری بو‌بیزدنی شتومگی ده‌ست په‌سهردا
 گیزو‌ای که‌سینک به‌ناوه‌وایی له‌لایه‌ن که‌سینکی تره‌وه.
trow (trō, trou), *v.t. & v.i.* (Obs.) ب‌و‌اکردن.
 (Archaic) وا‌ژان: وا‌دانان.
trowel (trou'əl), *n.* (۱) ماله (خانوکاری). (۲) ب‌زاکر: بیلکه‌کان.
v.t. (۱) ماله‌کردن: به‌ماله‌سافرو‌لوس گردن. (۲) هله‌کندن به‌بیلکه‌کان.
troy (troi), *adj.* به‌کیشانه‌ی "تروی" (ووشی داهاتو بیینه).
n. troy weight.
troy weight, کیشانه‌ی تروی: بو‌کیشانی زیزو زیو وهردی به‌نرخ: تر
 به‌کارده‌مینری.
truancy (trōō'an-si), *n.* Also **truantry**, خو‌دزینه‌وه له‌قوتابخانه
 به‌بن پرس: نه‌چوون بو‌نیش یا خو‌دزینه‌وه له‌نیش به‌بن پرس.
truant (trōō'ənt), *n.* (۱) که‌سینکی ته‌مه‌ل
 (۲) قوتابی خو‌دزهره‌وه به‌بن پرس: قوتابی نه‌هاتو بو‌قوتابخانه به‌بن پرس
 (۳) که‌سینکی خو‌دزهره‌وه له‌نیش به‌بن پرس: که‌سینکی پاکردو له‌نهرکی
 سهرشانی خو‌ی
adj. (۱) خو‌دزهره‌وه له‌قوتابخانه یا نه‌هاتو به‌بن پرس.
 (۲) له‌نیش دراکوتو به‌بن نیش. (۳) ته‌مه‌ل.
v.i. (۱) خو‌دزینه‌وه له‌قوتابخانه: نه‌چوون بو‌قوتابخانه به‌بن پرس.
 (۲) خو‌له‌نیش دزینه‌وه: پاکردن له‌نهرکی سهرشان.
play truant, خو‌دزینه‌وه له‌قوتابخانه یا له‌نیش
truant officer, لیپرسروای خو‌دزینه‌وه‌ی قوتابی: فهرمانبه‌رنکی
 قوتابخانه‌یه‌لو قوتابی‌یه‌نه‌دیرسیت‌ه‌وه که‌خو‌یان له‌قوتابخانه ده‌دزینه‌وه به‌بن
 پرس
truce (trōōs), *n.* شهر باگرتن: جه‌نگ و‌ه‌ستاندن.
truck (truk), *n.* (۱) پینجه‌ی بچو‌کی گالیسکه‌ی نوپ.
 (۲) پارچه‌تخته‌یه‌کی کون کونه به‌سهر دارنالاو داره‌شتی بو‌په‌ت پیاکردن
 (۳) لوری. (۴) [British] فارگوئی سهرکروای شه‌منده‌فهری بار
v.t. به‌لوری گواسته‌وه: له‌لوری بارکردن.
v.i. لوری لیخوپین
truck (truk), *v.t. & v.i.* (۱) نا‌لو‌کو‌کردن.
 (۲) [Rare] ده‌ستگیزی گردن: چه‌رچیتی گردن.
n. (۱) نا‌لو‌کو. (۲) به‌شتومک کریدن نه‌ک به‌پاره. (۳) فروته‌نی بچوک
 (۴) شتومگی بچو‌کی بن‌نرخ یا ه‌یزان.
 (۵) سه‌وه‌ی چینراو بو‌فروشتن له‌بازاردا.
 (۶) [Colloq.] نا‌لو‌و‌یزا: سه‌ودا‌گهری.
 (۷) [Colloq.] زبل: پاشماوه: خو‌ل: سه‌رک‌زهر.
truckage (truk'ij), *n.* (۱) بار گواسته‌وه به‌لوری.
 (۲) کرئی نه‌م گواسته‌وه‌یه.
trucker (truk'er), *n.* (۱) لوری لیخوپ: پانه‌ری لوری.
 (مه‌روها "truck-driver") (۲) کارگهری بار گواسته‌وه به‌لوری.
trucker (truk'er), *n.* (۱) نا‌لو‌کو‌پکر. (۲) ده‌ستگیزا: چه‌رچی.
 (۳) جووتیاری سه‌وه‌ی فروشتن.
truck farm, کینگه‌ی سه‌وه‌ی فروشتن.
trucking (truk'ing), *n.* شتومک گواسته‌وه به‌لوری.
truckle (truk'l), *n.* (۱) پینجه‌ی بچوک. (۲) truckle bed.
v.t. (۱) له‌سهر پینجه‌ی رویشتن. (۲) سهر شو‌کردن: ملکه‌چ گردن.
v.i. به‌پینجه‌ی بچوک جوولاندن.
-trucker (*n.*).
truckle bed, چه‌ریابه‌یه‌کی نزمه له‌سهر پینجه‌ی بچو‌که ده‌خ‌رت زیز
 چه‌ریابه‌یه‌کی تره‌وه له‌کاتی به‌کارنه‌ه‌تاندا (مه‌روها "trundle bed")

truckload

truckload (truk'load'), *adj.* پىلورىيەك: يۈر.

truckman (truk'man), *n.* trucker.

truculence (truk'yoo-lans, trōō'kyoo-lans), *n.* *Also* truculency, (۱) دىندە خەلى سى بەزەيەتتى. (۲) توندوتىڭى شەپەنگىزى

truculent (truk'yoo-lant, trōō'kyoo-lant), *adj.* (۱) دىندە (۲) زۇر توندوتىڭى، بېي، ووتار (۳) شەپەنگىزى شەپەن.

-truculently (*adv.*).

trudge (truj), *v.i.* خۇ بەكلىش كىردى: بە گران پۇيشتىن

(*He ~d ten miles through the snow.*)

n. پۇيشتىنكى دوورو دىڭىز ماندوگىر: پۇيشتىنكى گران

true (trōō), *adj.* (۱) دىلسور: (*He is ~ to his friends.*)

(۲) ئەواو پىشت پىن بەستراو: راست (*a ~ indication*).

(۳) راست دىڭىز ئۇدا نىيە: راستەقىيە (*a ~ story*).

(۴) راستىڭىز. ۵ دەقاردەق: ئەواو: بەيىن كەمۇ زىداد: (*a ~ copy*)

(۶) رەو: راستى (*the ~ owner, heir, etc.*)

(۷) لە بىرى خويەتتى: راست دائىراۋە: (*The board is not ~.*)

(۸) ئەواو: رەسەن: راستەقىيە: (*a ~ diamond*)

(ب) راستەقىيە ئەواو: راست (*a ~ scholar*).

(۹) [Arcule]: ياك: داۋىن ياك: راست: سەرپاست.

(۱۰) رەسەن

adv. (۱) ئە راستى: ئە ئەواو: (۲) رەسەنە

(۳) بە ووردى: بىن كەمۇ زىداد: (*He aimed ~.*)

v.t. (~ up), (۱) سازاس: چاك كىردى: راستكىردىنە. (*to ~ up a wheel*)

n. (۱) راستى: ۲ يىڭى: يىڭو راستى: (*in ~; out of ~*)

-trueness (*n.*).

come true, ھاتىدەي

true bill, بىرئارى تاراشا كىردى ئەلەيەن دەستەي سۆيىندۇرخانى گەرەۋە

دان ئە دادا مۇ ئىيرسىيە

true-blue (trōō'blōō'), *adj.* زۇر دىسوز ئەتايەتتى بۇ خىزىب يا

ئايى:

true blue, (۱) رەنگى شىنى نەچۋەۋە (۲) كەسكىنى زۇر دىلسوز

(۳) زۇر دىلسوزى: ووشەي پىشوو بىيىنە

trueborn (trōō'bōm'), *adj.* رەسەن (*a ~ Kurd*).

truebred (trōō'bred'), *adj.* (۱) رەسەن ۲ رەقتار جوان

true-false test, تاقىكىردىنەي راست يا ھەلە: تاقىكىردىنەيەكە قوتايى

دەستىيەننى دەكات ۋەلامەكان كاميان راستو: كاميان ھەلەن.

truehearted (trōō'hār'tid), *adj.* دىلسوز: ياك

truelove (trōō'lūv'), *n.* (۱) دىدار: يار: خۇشەۋىست

(۲) گىبايەكە چوار گەلاۋ گولنىك دەگىرئ لە " گىرئى دىداران " دەچىن.

truelove knot, [Obs.], (۳)

truelove knot, گىرئى دىداران: كە بە گران دەگىرئەۋە نىشانەي

خۇشەۋىستى ھەمىشەيەيە

true-lover's knot, ~ **truelove knot**.

truepenny (trōō'pen'), *n.* كەسكىنى ياك دىلسوز سەرپاست

truffle (truf'l, trōō'fl), *n.* دوۋەلەن

truism (trōō'iz'm), *n.* راستىيەكى نەنگەنەۋىست: راستىيەكى دىيار

trull (trul), *n.* قەجىبە: نەفرەتى سۈك

truly (trōō'li), *adv.* (۱) بە راستى: ئە دل (*I'm ~ grateful.*)

(۲) راستىگۇيانە: بەيىن دىڭ: بە راستى: بىن زىداد كەم (*He spoke ~.*)

(۳) بىن گومان: بە راستى: (*This is a ~ beautiful picture.*)

trump (trump), *n.* (۱) كاغەزى براۋەي قومان: ئە كاغەزى زىڭى

لە ھەموو ئەۋرى تىزىاترە: (ب) (*pl.*), پىزىڭى ئەم كاغەزانە

(۲) شىڭىك بە دەست كەسكىنەۋە كە لە باشتىن ھەلە: بەكارى دەھىنى بۇ

ئەۋەرى سۈود ئى ۋەرگىرتىن

(۳) [C.O.]: كەسكىنى باش و پىشت پىن بەستراو

trunk

(۱) بىردىنەۋى دەستىك قومان بە كاغەزى براۋە. *v.t.*

(۲) بىردىنەۋە: بەسەردا سەركەرتىن.

v.i. كاغەزى براۋە بەكارھىتان: دەستى باش بەكارھىتان (مەجان).

trump up, ھەلبەستى (دىڭ، بوختان): پىڭخىستى: درووستكىردىن:

(*to trump up charges against somebody*)

trump (trump), *n., v.t. & v.i.* = **trumpet**.

trump card, (۱) كاغەزى براۋەي قومان: (ووشەي پىشوو بىيىنە).

(۲) شىڭىكى زۇر بەنرخە كە لە ھەلىكى باشدا بەكاردەھىتىڭى بۇ زۇرتىڭى سۈو.

لە بىردىنەۋى بەرەكەكانىدا:

(*The surprise witness was his ~.; She played her ~.*)

trumpery (trum'pēr-i), *n.* (۱) شىڭى بىرقەدەر ھەزىنەبەھا.

(۲) شىڭى بىن زىڭ يا ھىچۋىچۈچ: (۳) قەسەي ھىچۋىچۈچ: قەسەي قۇرۇ بىن مانا

trumpet (trum'pit), *n.* (۱) كەپەنەۋەن: زوپىنا. (۲) كەپەنەۋەن: زوپىنا. (۳) شىڭىكى لە كەپەنە چۈر. (۴) (*pl.*), پۈۋەكىكە گەلكانى لە كەپەنە دەچىن.

(۵) دەنگىكى ۋەك دەنگى كەپەنە: بەتاييەتتى دەنگى فىل).

v.i. (۱) كەپەنە لىدان: فوۋكردىن بە كەپەنە يا زوپىنادا.

(۲) بۇراندان: دەنگىكى ۋەك دەنگى كەپەنە لىۋەھاتىن.

v.t. (۱) زوپىنا لىدان: كەپەنە لىدان. (۲) بۇراندان: ھواركىردىن.

(۳) بانگ بۇ دان: چار بۇ دان

trumpet creeper, خۇشۈكە زوپىنايى: پۈۋەكىكى خۇشەۋاسە گولەكەي

لە زوپىنا دەچىت.

trumpeter (trum'pit-ēr), *n.* (۱) زوپىناۋەن: كەپەنەۋەن.

(۲) سەربازى كەپەنەۋەن (۳) چارچى: بانگەم.

(۴) بالندەيەكى مەلو لاق دىڭىزى ئەمەرىكاي باشۋورە بە دەنگى بەزى دەخوئىت

(۵) **trumpeter swan**, كۆتىرى پەلەپىن.

trumpeter swan, قازىڭى ئەمەرىكاي باكۋورە بە دەنگى بەزى

دەخوئىت.

trumpet flower, (۱) پۈۋەكى گول زوپىنايى. (۲) گولە زوپىنا.

trumpet honeysuckle, پەنجەي خانىمى زوپىنايى.

trumpetlike (trum'pit-lik'), *adj.* زوپىنايى: لە زوپىنا دەچىت بە

دەنگ يا بە شىۋە.

trumpet vine, = **trumpet creeper**.

truncate (trun'kāt), *v.t.* قىرتاندن: بىرئ: قەلەم كىردى: كورتكىردىنەۋە

پەپاندن (كلك).

adj. (۱) قىرتاۋ: قىرتىنراۋ: قەلەم كىراۋ: كورتكىراۋە

(۲) كۆل: ئوۋك پان: سەر پان (گەلا).

-truncate (*adv.*); **truncation** (*n.*).

truncated (trun'kāt-id), *adj.* (۱) قىرتاۋ: قىرتىنراۋ: قەلەم كىراۋ:

كورتكىراۋە. (۲) سەر قىرتىنراۋ (قوۋچەك يا شىۋەي ئەندازەيى تىر): يىڭ كىراۋ:

ساف كىراۋ: تەخت.

trunchcon (trun'chən), *n.* (۱) دارا: گورۇ: لىس.

(۲) دارى دەسەلادارى (ۋەك ھى پۇلىس ۋە ئەفسەس).

(۳) [Archaic], قەلى پەم يا نىزە.

(۴) [Obs.], قەدى دارى پوۋت كىراۋ.

v.t. دارىكارى كىردى: بە دار لىدان.

trundle (trun'dl), *n.* (۱) پىڭچەكى بچۈك

(۲) **trundle bed**, ھەربانەي نىزمى پىڭچەك بچۈك.

(۳) (*pl.*) خولانەۋە: خەل بونەۋە. (ب) دەنگى خولانەۋە يا خەل بونەۋە.

v.t. & v.i. (۱) خولانەۋە: خەل بونەۋە (۲) سۈۋپانەۋە.

trundle bed, = **truckle bed**.

trunk (trunk), *n.* (۱) قەد (دارو: دىرەخت)

(۲) قەدى مۇزۇ: لەشى مۇزۇ يا گىياندان چگە لە سەرۋ پەلەكانى: تەنگە

(۳) بەشى سەرەكى بۇرى خويىن ۋە ھەستە دەمار (۴) لەۋز (فىل)

(۵) بارول: باۋەل. (۶) بۇرى ئاۋر ھەۋا... ھتە. (۷) (*pl.*) **trunk hose**,

(۸) (*pl.*), پانتۇلى كورتى پىۋانەي ۋەرىش. (۹) **trunk line**

trunkfish

- (۱) قەلەزە سىڭى جانەنە. (۱۱) ستوقى ئوتومبىل.
(۱۲) قەدى يايەم كۆلەك.
- adj.**
trunkfish (trʌŋk'fɪʃ), *n.* جۈزە ماسىيەكى قاوغدارى وەك
ستوقى ناوچە گەرمەكانە. (پېشى دەۋرتى: "boxfish")
trunk hose, پانتۇلى كورتى دەلبى پياۋانە (ھى سەدى شانزە ھەئە).
trunk line, ھىلى سەرەكى شەمەندەفرو تەلەفۇن جۈگە سەرەكى.
trunnel (trun'ɪ), *n.* = treenail.
trunnion (trun'yən), *n.* تەۋرە تۇپ جى سۈرپانەۋە.
truss (trʌs), *v.t.* (۱) پىچانەۋە پىياسكە.
(۲) [Rare] جەل لەپەركىرەن: وەك مەلۇتەك پىچانەۋە.
(ب) جەل توندەنەۋە يە قايەم كىرەن: جەل گىرەن.
(۳) ئانۋا لاقى پالندە لە شىش دان يە بەستەنە پىش كۆلەندى.
(۴) جەمەلۇن كىرەن: چوارچىۋە دانە بەر (پىرە، سەربان).
n. (۱) پىياسكە: بەندە بەستەك (۲) گۈزە (گۈزە).
(۳) سەدى ئاسنى دەۋرى دارەكشى. (۴) گۈزە (خانۇكارى).
(۵) تۈيەنە گۈللىكى چىر بەسەر لاسكىكەۋە.
(۶) جوارچىۋە سەربان يە پىرە جەمەلۇن. (۷) پىشتىنى قۇزى.
truss bridge, پىرە لەسەر چوارچىۋە يە پايە پراۋەستاۋ
مىرە جەمەلۇنى
trust (trʌst), *n.* (۱) باۋەر: مەنە: پىشت پىن بەستەن
(۲) كەسكى يە شىتلىكى پىشت پىن بەستراۋ: كەسكى مەنە پىنگراۋ.
۳ ئومىدەۋى: ئومىدەۋى: ھىۋادارى: ھىۋا: (Have ~ in the future).
(۴) [Rare] جىنى بىۋايىۋن: دىسۆزى.
(۵) شىت خراۋە نەستۇ: پىشت پىن بەستراۋ. (ب) بەرپىسىرى.
(۶) چۈدىرى. (۷) سىپاردە.
(۸) قەز: (He sells on ~).
(۹) نەكىتى چەند كۆمپانىيەكە بۇ بەرپەرىكانە نەھىشت: قۇزخ: كارتىل.
(۱۰) زەۋى ۋازار خانۇۋى كەسكى پىن دەسەلەت يە كەتەكار يە مەنەلىك
سەربان بە كەسكى تىر بۇ چاۋدىرى كىرەن. (ب) مەنەنى نەم پىن سىپاردە.
(ج) سىپىرداۋ: چەند پىن سىپىرداۋىك (د) مافى ئو كەسەى خانوۋ و
زەۋى ۋازارەكى سىپىرداۋە بە كەسكى تىر بۇ چاۋدىرى كىرەن.
v.t. (۱) مەنە پىنگىرەن: پىشت پىن بەستەن: باۋەرپىنگىرەن.
(۲) ھىۋا بوۋن: ئومىدەۋار بوۋن. (۳) قەز پىدان (لەپەر مەنە پىنگىرەن).
v.t. (۱) مەنە پىنگىرەن: پىشت پىن بەستەن: باۋەر پىن بوۋن. (۲) پىن سىپاردە.
(۳) پىرە پىرەۋىن. (۴) ۋا زانن: ۋا دانان. (۵) ئومىدەۋار بوۋن: ھىۋادار بوۋن.
(۶) قەز پىدان (لەپەر مەنە پىنگىرەن).
adj.
in trust, سىپىرداۋ سىپاردە: لەزىر چاۋدىرى كەسكى تىرەپە.
trust to, سىپىرداۋە بە كەسكى تىر بۇ چاۋدىرى كىرەن.
trust company, پىشت پىن بەستەن.
trustee (trus-tē'), *n.* بانقى سىپاردە
(۱) پىن سىپىرداۋ: كەسكى خانوۋ و زەۋى ۋازارى
كەسكى تىر پىن دەسپىردى.
(۲) نەندام دەستە پىن سىپىرداۋى دانىشكايەك يە نەخۇشخانەيك.
(۳) كەسكى خانوۋ و زەۋى ۋازارى قەرزلىكى پىن دەسپىردى تا
دانەۋە قىرەكە.
v.t. (۱) پىن سىپاردى خانوۋ و زەۋى ۋازار بۇ چاۋدىرى كىرەن.
(۲) پىن سىپاردى خانوۋ و زەۋى ۋازار سامانى قەرزلىك تا دانەۋە قىرەكە.
(۱) نىشۋىكارى پىن سىپىرداۋ.
(۲) پىن سىپاردى ۋولتلىك يە ھەرنىمىك بە ۋولتلىكى تىرەلەين كۆمەلى
نەتەۋەپەگىرتەۋەكانەۋە بۇ چاۋدىرى كىرەن
(۳) ۋولتلىك يە ھەرنىمىك ۋەھا سىپىرداۋ
خۇش باۋەر: بە ھەموو كەس باۋەرەك.
trustful (trʌst'fʊl), *adj.*
-trustfully (*adv.*); trustfulness (*n.*).
trust fund, سەربەي سىپاردە: پارە سەرمایە تىرە كەسكى

tryptophan

- دەسپىردى بە كەسكى تىر يە بانقىك بۇ ھەلگىرەن چاۋدىرى كىرەن
خۇش باۋەر: بە ھەموو كەس باۋەرەك.
trusting (trʌst'ɪŋ), *adj.*
trustless (trʌst'lis), *adj.* (۱) جىنى باۋەر: نەپە: مەنە پىن نەكاراۋ
پىشت پىن نەپەستراۋ (۲) پىن بىۋا: بە ھەموو كەس باۋەرەكە: بە گومان.
trust territory, ناۋچەپەكى سىپىرداۋە بە ۋولتلىك لەلەين كۆمەلى
نەتەۋەپەگىرتەۋەكانەۋە بۇ چاۋدىرى كىرەن: ناۋچە ۋىرەستەى كۆمەلى
جىنى باۋەر بوۋن.
trustworthiness (trʌst'wʊr'thi-nis), *n.* پىشت پىن بەستراۋ: مەنە پىن كىرەن.
trustworthy (trʌst'wʊr'thi), *adj.* پىشت پىن بەستراۋ
مەنەنى پىن دەكەن: جىنى باۋەرە: سەرباست.
-trustworthily (*adv.*).
trusty (trʌst'i), *adj.* (۱) [Rare] ، خۇش باۋەر.
(۲) پىشت پىن بەستراۋ: مەنە پىنگراۋ: جىنى بىۋا.
n. (۱) كەسكى مەنە پىنگراۋ: كەسكى پىشت پىن بەستراۋ.
(۲) بەندىكە ھەندى مافى تايەپەنى دەپىرتى لە بەندىخانەدا لەپەر پەۋۋىشى باش.
-trustily (*adv.*); trustiness (*n.*).
truth (tru:θ), *n.* (۱) جىنى بىۋا: بوۋن (ب) دىسۆزى: پاكى.
(۲) راستى: (۳) راستلى: راستلىقى: شىتلىكى راست
بە راستى: پىن گومان: لە راستلىدا: ھەۋى راست پىن.
(۱) راستلى: راستلىدا: راستلىدا: راست.
(۲) راست: لەگەل راستلىدا: دىگەنچى: ھەلەنەستراۋ
-truthfully (*adv.*); truthfulness (*n.*).
try (tri), *v.t.* (۱) جىپا كىرەنەۋە (۲) (۱) تىۋانەنەۋە (كەرە، پۇن).
(ب) (out ~)، پۇختە كىرەن بە گەرمى (كانزا): پاك كىرەنەۋە: دەرھىتان.
(۲) [Now Rare] بۇرپۇزىن لەسەر كىرەن: بىرەنەۋە ئاكۇكىيەك بە زۇرانبازى.
(۳) (۱) دان بە دانگا: بىۋادىنى داۋاپەك لە دانگا.
(ب) بىۋادى تانۋانبارى يە پىن تانۋانى كەسكى دان لە دانگا.
(ج) دادپەرسىن: دادپەرسى كىرەن: دادگەرى كىرەن. (۵) تاقىكىرەنەۋە
(۶) رەندە كىرەن: بە رەندە ساف و لوۋس كىرەن.
(۷) تاقىكىرەنەۋەپەكى سەخت كىرەن: (They ~ your patience).
(۸) بەكارھىتان بۇ تاقىكىرەنەۋە: تاقىكىرەنەۋە: (T ~ this new recipe).
(۹) كۇشش كىرەن: ھەلەنە: تىكۇشان.
(۱۰) [Obs.]، سەلمانەن: ساغ كىرەنەۋە: چەسپاندەن.
v.t. (۱) ھەلەنە: كۇشش كىرەن: (Please ~ and behave).
(۲) تاقىكىرەنەۋە.
(۱) ھەلە: كۇشش: ھەلەنە: تىكۇشان. (۲) گۆل كىرەن (پارى پەگى).
try on, تاقىكىرەنەۋە (جەلۋەرگ، پىلاۋ): (Try this shirt on).
try out, (۱) بە ۋوردى تاقىكىرەنەۋە:
(The idea seems good but it needs to be tried out.)
(۲) تاقىكىرەنەۋە لىپاتوۋىي (نۆنەرى) شانۋو سىنەما، ۋەزىشكار... ھەند.
trying (tri'ɪŋ), *adj.* سەخت: گران: قورس: ماندوۋەر: ئاخۇش:
(a ~ time, day, experience, etc.; work that is ~ to the eyes)
trying plane, رەندە (دارتاشى).
tryout (tri'out), *n.* [Colloq.] تاقىكىرەنەۋە لىپاتوۋىي (نۆنەرى)
شانۋو سىنەما، ۋەزىشكار... ھەند.
trypanosome (trip'a-nə-sōm'), *n.* Also trypanosoma,
گىياندارى كۆنەك: جانەۋەرىكى بە چاۋ نەپەنراۋى مەخۇرە لە خۇشنى مۇۋۇ
گىياندارە پەپەدارەكانى تىرە دەۋى دەپتە ھۇ نەخۇشى نۆستوۋىي.
trypanosomiasis (trip'a-nō'sō-mī'a-sis), *n.* نەخۇشى
قوش بوۋ لە گىياندارى كۆنەكەۋە. (ۋوشى پىشۋو بىپتە)
trypsin (trip'sin), *n.* تىپسىن: نەزىمىكە پەنگىراس دەپەدەت
(پارمەتى ھەرس كىرەن پۇتەن دەدات).
-tryptic (*adj.*).
tryptophan (trip'tə-fan'), *n.* Also tryptophane,
ترىپتوفان:

tuck

- tuck away** (or in), [British Slang]. ماشينەو: زۆر خواردن.
- tuck** (tuk), *n.* [Archaic]. شېرى تەڭكە شمشېرى تەڭكە.
- tuck** (tuk, tōōk), *v.t.* [Scot.]. لېدان مەتابەتتى تەپلە.
- n.* تەقە ئى مەلسان.
- tucker** (tuk'ēr), *n.* (۱) پارچە مەكىنەيەكى جەل دورىنە بۇ چىرچ ولۇچ.
- tucker** (tuk'ēr), *v.t.* [Colloq.]. (۲) پەخەي نەخشىناراي كراسى ژئانە.
- tucker** (tuk'ēr), *v.t.* [Colloq.]. (۳) مەندووكردن.
- tucket** (tuk'it), *n.* [Archaic]. ھىلاك كەردن.
- tude** (tōōd, tūd), (۴) دىگى كەپمە يا زوپنا.
- (certitude)** باشكرىگە مەئانى: بوون چۈنىتى: -ى.
- Tudor** (tōō'dēr, tū'dēr), *n.* (۱) بىنەمالەي تىۋدۇر (كە ھوكىمرانى).
- Tudor** (tōō'dēr, tū'dēr), *n.* (۲) ئىنگىلتەرەيان كەرد لە سانى ۱۴۸۵-۱۶۰۳. (۳) تىۋدۇر: پاشاي تىۋدۇر.
- adj.** (۴) ھۈنەر يا ھۈنەرماندىكى چەرخى تىۋدۇر لە ئىنگىلتەرە.
- adj.** (۱) تىۋدۇر: تىۋدۇر لە بىنەمالەي تىۋدۇر ئىنگىلىزىيە.
- (T~ architecture)** (۲) تىۋدۇر: شىۋازىكى خانوسازىيە.
- (T~ verse)** (۳) تىۋدۇر: تايەبەتتە بە چەرخى ھوكىمرانى تىۋدۇر.
- Tuesday** (tōōz'di, tūz'di), *n.* **Abbr.** **Tuc(s).** سى شەممە.
- tufa** (tōō'fə, tū'fə), *n.* (۱) توفە: بەردەگە چىكى كۈن كۈنە.
- tuff** (tuf), *n.* (۲) توفە: بەردەگە چىكى كۈن كۈنە.
- tuft** (tuft), *n.* (۱) كۆكۈل: كىسسۇ: گۈلدە: تىتەك: پەنە كىيا: تۆپەنە موو يا.
- goatee** (۲) پەنە يىزى كۈنە كەننەشامى: (۳) رىشوو.
- v.t.** (۴) بىسسە: پەنە دارو دەۋەنى چىر (۵) رىشوو پاراندەنەۋە.
- v.t.** مە كۆمەل بوون: بە چىرى بوون.
- tug** (tug), *v.t.* (۱) پەندىجان: كۈشش كىردن: ئىشكرىدن: ھەلەدان.
- (۲) خەمات كىردن: ئىكۇشان.
- (۳) ۸۱۰ ~ ۸۲۰. توند راكىشان: بە قايم راكىشان.
- (She ~ged at her boots.)**
- v.t.** (۱) توند راكىشان: بە زۆر راكىشان: بەكىش كىردن: تەكان پىندان.
- (۲) راكىشان: (۳) راكىشان بە بەلەمى راكىشان.
- n.** (۱) راكىشانىكى توند.
- (۲) كىش مەكىش: مەلەن: زۇرانباي (مەجان):
- (a ~ between loyalty and desire)**
- (ب) كۈششكى زۇر: ھەلەنكى زۇر.
- (۲) كوريس: زىجىر. يا قايشى راكىشان (بەتايەبەتتى قايشى نەسپ بەستىن.
- tugboat** (tug'bōt), *n.* بە گالىسسكەۋە بۇ راكىشانى: (۱) ھەلەمى راكىشان.
- tugger (n).** ھەروەھا "lowboat" (۲) كوريس كىشەكى.
- tug of war,** (۱) كىش مەكىش: زۇرانباي (مەجان): مەلەن.
- tuille** (twēl), *n.* زۇرئى پان.
- tuition** (tōō-ish'an, tū-ish'an), *n.* [Archaic]. پاسەۋانى: (۱) چاۋدىرى: سپارەد. (۲) فىزىكرىدن (۳) كرىئى فىزىكرىدن: كرىئى قوتابخانە.
- ھەروەھا "tuition fee" (۴) كرىئى فىزىكرىدن: كرىئى قوتابخانە.
- tuitional; tuitionary (adj.).**
- tularemia, tularaemia** (tōō'la-rē'mi-a), *n.* تولايرىمىيە.
- tularemia, tularaemia** (tōō'la-rē'mi-a), *n.* تولايرىمىيە.
- تاي كەرونىشك. دىرىگە لە گىياندەرى كرىئەندەۋە (بەتايەبەتتى كەرونىشك).
- دادەكەۋىتە بە مۇلا دەگات. (ھەروەھا "rabbit fever" (۲) كرىئى فىزىكرىدن: كرىئى قوتابخانە.
- tule** (tōō'le), *n.* ھورىكە لە زەل.
- tulip** (tōō'lip, tū'lap), *n.* ھەلەلە: گۈللە سوورە: چارەچەقىلە.

tumid

- tulip tree,** جۈرە درەختىكە كۈلى ۋەك ھەلەلە دەگىرى.
- tulip wood,** دارى درەختىكە كۈلى ۋەك ھەلەلە دەگىرى.
- tulle** (tool), *n.* جۈرە ئاۋرىشىمىكى تەڭكە (پەچەر سىركەيى ئى دروست دەگىرى).
- tullibee** (tul'ə-bē), *n.* جۈرە ماسىيەكە.
- tumble** (tum'b'l), *v.t.* (۱) تەقەلەيدان: تەقەلە بازى كىردن.
- (۲) ھەرس بىردن: لەپىر پووخان: لەپىر كەۋتەن.
- (ب) لەپىر شكان (نرخ) (*Prices ~d.*).
- (۳) پىن ھەلەكەۋتەن: چورەم دان: ساتمەدان: ئوچ دان: سەرسەم دان.
- (۴) خەل بوونەۋە: نەم دىۋو نەردىۋو كىردن: تەپاۋتەل كىردن.
- (۵) بەپەلەۋە لەتراندەۋە پۇششت: (*She ~d out of bed half awake.*)
- (۶) [Slang] (۷) لەپىر بۇ دەركەۋتەن: لەپىر پىن زائىن.
- (۱) پووخاندەن: خەستە: پەماندن: تەپاۋتەل پىندان: دان بە زەۋىدا.
- v.t.** خەل كىردەۋە: نەم دىۋو نەردىۋو پىكرىدن: تەقەلە پىندان: ھەرس پىن بىردن.
- (۲) بەسەر يەكدا دان: ئىكەلەۋىپكەل كىردن: تىكەلەن: شىۋاندەن.
- (۳) خولاندەۋە: سووراندەۋە.
- n.** (۱) (b) تەقەلە: تەقەلەيدان (ب) كەۋتەن: پووخان: ھەرس.
- (ج) چورەم: ساتمە: پىن ھەلەكەۋتەن.
- (۲) شىۋان: شىۋاۋى: تىكەلەۋىپكەل: ئاۋىكەۋىپكەل: ئاۋىكەۋىپكەل.
- (۳) كۆمەلەكى تىكەلەۋىپكەل يا ئاۋىكەۋىپكەل.
- tumblebug** (tum'b'l-bug), *n.* گوۋىلەنكە: قانۇنچەكى پەشە.
- تەرسى ۋولاخ كۆدەكەتەۋە خەل ھەلە دەداتەل خەل دەكەتەۋە.
- tumble-down** (tum'b'l-doun), *adj.* پەپىۋوت: شەقۋوش.
- (*He lived in a ~ shack.*) خەرىكە پىروۋى.
- tumbledung** (tum'b'l-dun), *n.* ~ **tumblebug.**
- tumbler** (tum'blēr), *n.* (۱) تەنەفاز: تەقەلە باز.
- (۲) سەگى كەرونىشك.
- (۳) كۆتەرى تەقەلە باز. (ھەروەھا "tumble pigeon" (۴) پەرداخ (۵) پىر پەرداخ: نەم خوارەندەۋەيە لە پەرداخىكەدە.
- (۶) نەم پارچەيە قەلە كە دەپن بىجۋىلەننى تاكو قەلەكە بىكرىتەۋە.
- (۷) بوۋەكەشۋەيەكە كە دەستى تىۋەدرا بەم لاۋ بەۋلادا دەكەۋىتەۋە دۋابى.
- دېتەۋە جىئى خۇي.
- tumbling box** (۱) مەكىنەيە جەل ۋوشك كىردەۋە. (ب) **tumbling box** (۲) نەم پارچەيە گىبرى مەكىنەيە ئوتومبىلى پىن دەگۋىرەت.
- tumbleweed** (tum'b'l-wēd), *n.* گىياخىلەنكە:
- بىچىكى ۋوشكى ھەلەكەۋىيە باھەلەگىرتوۋ.
- tumbling** (tum'b'l-īng), *n.* تەنەفاز: تەقەلە بازى.
- tumbling box (or barrel),** بەرمىلى خولادە: بۇ شىت تىكەلە.
- كىردن, ساف ۋولوس كىردن. يا پاك كىردەۋە.
- (۱) نامىۋى سزادانى كۆن.
- (۲) گالىسسكى ھەلەكەۋەۋى جوتىار. (۳) گالىسسكى گۋاستەۋەۋى ئاۋانباران.
- بۇ سەر پەراندىيان بە "گىۋتەن" لەكاتى شۇرەشى ھەرسىدا.
- (۴) گالىسسكىيەكى دوۋىپچەكى سۋاپۋىيە بۇ جىبەخانە گۋاستەۋەۋە.
- tumefacient** (tū'mə-fā'shənt), *adj.* دەپىتە ھۇي ئاۋسان.
- tumefaction** (tōō'mə-fak'shən, tū'mə-fak'shən), *n.* (۱) ئاۋسان (ب) ئاۋساي. (۲) نەندامى ئاۋساي يا ھەۋىكرىدو.
- tumefactive (adj.).**
- tumefy** (tōō'mə-fi', tū'mə-fi'), *v.t.* ئاۋساندەن.
- v.t.** ئاۋسان.
- tumescence** (tōō-mes'ns, tū-mes'ns), *n.* (۱) ئاۋسان.
- ئاۋساي (۲) نەندامى ئاۋساي.
- tumescence** (tōō-mes'nt, tū-mes'nt), *adj.* ئاۋساي ھەۋىكرىدو.
- tumid** (tōō'mid, tū'mid), *adj.* (۱) ئاۋساي ھەۋىكرىدو.
- (۲) فەشە: لە نەندازە بەدەر پاراۋە: ئاسادە: (*a ~ prose style*)
- (۳) دەرىۋىقۇ: پىر.

tummy

-tumidity (n.); tumidly (adv.).

tummy (tum'i), n. [Colloq.], = stomach.

tumor, tumour (too'mēr, tū'mēr), n. (۱) بریسی شیریجه:

سندان شیریجه: دو مهال برینی پیسی دهریوقیو.

(۲) ناوساوی: لوو شونینکی ناوسا

tumorous (tōō'mēr-əs, tū'mēr-əs), adj. (۱) سنداسی:

تاییهتی به برینی شیریجهجه. (۲) برینی شیریجهجهی: بریناوی: سنداناوی

tumour (tōō'mēr, tu'mēr), n. = tumor.

tumular (tōō'myoo-lēr, tū'myoo-lēr), adj.

tumulose (tōō'myoo-lōs', tū'myoo-lōs'), adj. Also tum-

ulous, پیره له گردوکه: گردوکه ی زوره

tumult (tōō'mult, tū'mult), n. (۱) دهنگدهنگ جهماوه: ههرا:

ههراوهوب ژاوهژاو (۲) پشینوی: ماشوبوب

(۳) مینشکوهست وویوژان: شینوا: (His mind was in a ~.)

tumultuary (tōō-mul'chōō-er'i, tū-mul'chōō-er'i), adj.

(۱) شینوا: نیکهوپینکه: ناپیکوپیک (۲) tumultuous

tumultuous (tōō-mul'chōō-əs, tū-mul'chōō-əs), adj. (۱)

گرم: محار: دهنگدهنگاوی: ژاوهژاوی

(a ~ welcome, convention, debate, etc.)

(۲) ماشوبوبکیر: ژاوهجه: (a ~ group of students)

(۳) وویوژاو: بن تارام: (a ~ heart, mind, etc.)

-tumultuously (adv.).

tumulus (tōō'myoo-lās, tu'myoo-lās), n.

گۆز: کومه خونی سهر گۆز

tun (tun), n.

(۱) بهرمیلی مهی و بیر

(۲) پیناوهبکی شلهیه بریتییه له ۲۵۲ گالۆن

v.t.

کردنه نه حۆره بهرمیلوه: له بهرمیلدا ههنگرتن

tuna (tōō'nə), n.

توونه حۆره ماسییهکه

tuna (tōō'nə), n. = prickly pear.

tunable (tōō'nə-b'l, tū'nə-b'l), adj. Also tuneable. ساز

دهکرت: نامیری موسیقا: خوش نهوا دهکرت (۲) tuneful

tundra (tun'dra, toon'dra), n.

تندرا: دهستی رووتی بن دارو

درهخنی ههرینی توههری باکووری

tune (tōōn, tūn), n.

(۱) دهنگ (۲) ناوا: نهوا.

(۳) یهک نهوایی: یهک دهنگی: یهک ناوازی

v.t.

(۱) سازکردنی نامیری موسیقا: خوش نهوا کردن

(to ~ a musical instrument)

(۲) گونخاندن: شیاندن: سازکردن: یهک نهوا کردن

(۳) سۆزکردن: به ناواز دهربرین

v.t.

یهک نهوا بوون: گونجان: سازان

change one's tune,

ههلوئستی خۆ گۆزین:

ههلوئست و پهفتاری خۆ چاک کردن

sing a different tune, = change one's tune.

to the tune of, [Colloq.], نهوهنده پاره. نرخ. خهرجی... هتد.

tune in, گویگرتن: رادیو: خستنه سهر نیستگهیهکی تاییهتی و گویگرتن

tune off, گوی نهگرتن: له کهنیک: گوی داخستن.

tune out, چاک کردنی رادیو و ژاوهژاو نههینشتن لهسهری

tune up, (۱) سازدانی نامیری موسیقا

(۲) سازدن: با سهرکردنی بهشی کارهباپی: ئوتومبیل: (to tune up a car)

tuneful (tōōn'fəl, tun'fəl), adj. خوش ناوا: یهک نهوا: ساز:

خوش موسیقی

-tunefully (adv.); tunefulness (n.).

tuneless (tōōn'lis, tūn'lis), adj. بن ناوا: دساز: ناخوش:

ناموسیقی

-tunelessly (adv.); tunelessness (n.).

turbaned, turbanned

tuner (tōōn'ēr, tūn'ēr), n.

(۱) سازکردنی نامیری موسیقا:

ناواز خوشکمر: (a piano ~.)

(۲) نامیری سازدانی دهنگی رادیو.

tune-up (tōōn'up), n.

سازدانی بهشی کارهباپی مەکینهی ئوتومبیل:

سازکردنی ئوتومبیل: (My car needs a ~.)

tung oil, پۆنی تانگ: له بهری داری "تانگ" دهردهمینریت و له بۆیهدا

بهکار دیت.

tungsten (tun'stən), n.

تەنگستەن: توخمنیکی کانزایی خۆله‌مینشییه

له سهخت کردنی پۆلا و درووستکردنی تهی ناو گۆزی کارهبادا بهکار دیت.

-tungstenic (adj.).

tungsten lamp, گۆزی تەنگستەن: تهی ناوهکهی له تەنگستەن

درووستکراوه.

tungsten steel, پۆلی تەنگستەن: پۆلیهکی زۆر سهخته تەنگستەنی

تدایه.

tungstite (tun'stit), n.

تەنگستیت: کانزایهکی زهره یا زهره‌ی

سوزیاوه.

tung tree, داری تانگ: درهختیکی بهنرخه پۆنکی وشککهرهوه له

بهرهکهی دهردهمینریت و له بۆیهدا بهکار دیت.

(ههروهه "tung-oil tree")

tunic (tōō'nik, tū'nik), n.

(۱) بهرگنکی کۆنی یۆنانی و پۆمانی وهک

کراسه ههتا کهنۆق. (۲) چاکهتیک یا بلووسیکی دهله پشیتینی لهسهر دههستری

tunicle (۴) چاکهتی پۆلیس و سهرپاز.

(۵) پهردهی دهرهوه یا بهری نهندامی گیاندار.

(۶) پینستی تۆر یا پوهه.

tunica (tōō'ni-kə, tū'ni-kə), n.

پهردهی دایۆشهر (گیانههرناسی).

پوههکناسی: پینست.

tunicate (tōō'ni-kāt', tū'ni-kāt'), adj.

(۱) لهقنهلقمیی (بیان)

(۲) پهردهدار (گیانههرناسی).

n. گیاندارنکی سهرهتایی دهریاوه.

tunicle (tōō'ni-k'l, tū'ni-k'l), n.

حۆزه جبه یا عمایهکی قهشیه.

tuning fork, چنگالی دووپهل دهنگدهروه نامیرنکی دووپهل

دهنگدهروهیه لهسهر دهنگهکی نامیری موسیقا سازدهکری.

tunnage (tun'ij), n. = tonnage.

tunnel (tun'l), n.

(۱) گونبینه. (ب) دووکهل کیش. (۲) تونیل

(۳) کون (بهتاییهتی که گیاندارنکی ههلی کهندین).

v.t. (۱) تونیل لیدان: تونیل بهژۆردا بردن. (۲) کون ههنگهندن: بنگه کردن

(۳) تونیل لیدان بۆ چوونه ژۆرهوه یا دهرهوه.

v.t. تونیل لیدان.

-tunneler; tunneller (n.).

tunny (tun'i), n.

تهنی: حۆزه ماسییهکه.

tup (tup), n.

(۱) بهران. (۲) سهری مەکینهی پایه و کۆلکه داکوتان:

سهری چهکوش.

v.t. پهیرن (بهران): سواربوون: جوت بوون.

tupelo (toō'pi-lō), n.

(۱) درهختیکی زهلاکای سهختی جهویداره

گولی سهرزکارو بهری شین و نهرخهوانی دهکری.

(۲) دارو تهختی سهختی نهه درهخته.

tuppence (tup'ns), n. = twopence.

tuque (took, tūk), n.

تهپلهیهکی چنراوی زستانیه

Turanian (too-rā'ni-ən, tyoo-rā'ni-ən), n.

(۱) تۆرانی.

(۲) زمانه تۆرانییهکان.

adj. تۆرانی: تاییهت به گهله تۆرانییهکان و زمانهکهیان.

turban (tūr'bən), n.

(۱) سهرینج: کلۆر جامانه: میژه.

(۲) شهبهیهکی ژاناهی بن لیواره.

turbaned, turbanned (tūr'bənd), adj.

سهرینجی بهستوه:

سهرینج لهسهر: کلۆر جامانه بهسهر: میژه بهسهر.

- (۱۷) (a) خۇنۋاندنىكى كورت لە بەرنامىيەكى جۇراوجۇردا.
(ب) ئۆيىنىمىزى ئەم بەشە كورتە. (۱۸) كۆيۈن فۇشۇش (پارەبازى)
(۱۹) [Colloq.]، خۇرپە! پارچەلىك.
(۲۰) شىۋاز يا خۇرپەكى تايپەتى (بەرگە، گەتۈگۈ... ھتد).
(۲۱) تۈنەي زىمكى! ھە! مەيلى.
(۲۲) بەرە! پۈرە: (The discussion took an interesting ~) at every turn, ھەمىشە! ھەمۇ كات.
by turns, بە نۇرە! بە سەرە! يەك لە دۈاي يەك.
in turn, بە نۇرە! لە نۇرەي خۇيدا! بە يۈن.
on the turn, [Colloq.]، لە گۆيىندايە! لە كاتى گۆيىندا.
out of turn, (۱) نۇرەي خۇي ئۆيە! بىن نۇرە! بەبىن سەرە.
(۲) ئاۋەخت! لە كاتى خۇيدا ئۆيە! ئاۋەخت: (talking out of turn) (۳) [Colloq.]، سەركىشانە.
تۈرەكردن! سەرەگرتن.
تۇر بە چاكي! بىر پادەيى پىۋىستە.
چاۋ ئى ئوۋقاندن.
گۈي نەگرتن! گۈي ئى كەركردن! خۇ ئى كەركردن.
ئى ھەلگەرە! ئى ھاندان! دۇر ھەستان.
پەست بون! تىكچون! ترسان.
بە نۇرە! بە سەرە! يەك لە دۈاي يەك.
(۱) پۈۈكردن بەلۋە! پۈۈ ۋەرگىرەن!
(He turned away in disgust.)
(۲) ئى ۋەرگەرە! پىشت تىكردن.
(۳) ۋەرنەگرتن! جىن نەكردنە! دەست بە پۈۋەرە نان.
(۴) دەرەكردن! دۈۈر خىستەنە.
گەرەندە! بەرەنگارى كردن! كىشانە دۈۋە.
(We turned back the attack.)
turn back, (۱) رەنگ گۆيىن.
(۲) (a) رەنگ سۈۈر ھەلگەرە! تەرىق بۈۋەرە.
(ب) رەنگ زەرد ھەلگەرە! رەنگ زەردىۋون! رەنگ ھەلەزپەكان.
(۱) پەسەند نەكردن! ئەۋىست:
turn down, (۲) دەست بە پۈۋەرە نان! قەشە شكاندن! پىن پازى ئەۋىون.
(to turn a proposal down)
(۳) كۆزكردن (رادىق، چىرا... ھتد).
turn in, (۱) پىچىكردنە! بۇ ئاۋ. (بۇ ئاۋەۋە چۈۈن (پەنجەي پى).
(۲) پىندان! دانە دەست:
(The students turned in their assignments to the teacher.)
(۴) دان بە دەست پۇلىسەرە! سۈۋسە گەياندن بە پۇلىس! خەبەرلىندان:
(They turned the fugitive in.)
(۵) گەرەندە! بۇ گەرەندە. (۶) دۈۈ قەدەكردن.
(۷) [Colloq.]، چۈۈنە جى! ئوۋست.
(۱) (a) بەرەلا كەردن:
turn loose, (ب) بىر بۇ بەرەلا كەردن! جەۋە بۇ شىل كەردن.
(to turn loose a captured animal)
(۲) تەقاندن! تەقەپىكردن. (۳) تەقەلىكەردن.
turn off, (۱) لە پىنگەيەكى سەرەكى لادانە سەر پىنگەيەكى تۈكە لىنى
جىيا دەيىتەرە. (۲) ئى جىياۋونەۋە (پىنگە).
(to turn off the water, faucet, etc.) (۳) ئاۋگرتنەۋە
(۱) كۆۋەندەۋە (گۈۈپ، چىرا، رادىق، مەكىنە... ھتد):
(Please turn off the light, radio, etc.)
(۵) لادان! لە پىرەۋى خۇ لادان! پىرەۋ پىن گۆيىن.
(۶) [British]، دەرەكردن (فەرمانبەر، كرىگار).
turn on, (۱) كەردنەۋە (بەلۋە). (۲) داگىرساندن (چىرا، گۈۈپ).
(۳) كەردنەۋە (رادىق، تەلەفون، خىستەگەر).
(۴) تىن بەرەۋون! تىن بەردان! ئى ھەلگەرەندە! پەلاماردان.

- (۱۱) پىچىكردنەۋە (۱۲) تىپەرىن (تەمەن، ژمارە... ھتد): تىپەرىۋون.
(۱۳) كىرەنەۋە! پان پىۋەنان بۇ دۈۋە! گەرەندە دۈۋە:
(We ~ed the attack.)
(ب) بۇ خۇ گەرەنەۋە! ھەلگەرەنەۋە.
(His own criticism was ~ed against him.)
(۱۴) بەرەلا كەردن. (They ~ed him loose.)
(۱۵) -دەستۈدەست پىكردن! پارە. فۇتەنى.
(۱۶) ئاۋورەندەۋە! لاكردنەۋە! پۈۈتۈكردن! پۈۈ ۋەرگەرەندە.
(۱۷) پۈۈتۈكردن! نىشان لىگرتنەۋە! ئاراستەكردن
(He ~ed his gun on her.)
(۱۸) شىش خىستە سەر! ۋەرگىرەن بەرەۋ:
(T~ your thoughts to practical matters.)
(۱۹) ھەلگەرەندە! (He ~ed his knowledge to serving people.)
(۲۰) كۆرس بۇ كەردن بە: (It ~s cream into butter.)
(۲۱) ئالۋىكۈكردن! گۆيىنەۋە. (She ~ed her eggs into hard cash.)
(۲۲) ۋەرگىرەن! لە زامانىگەرە بۇ زامانىكى تىن! داپشەنەۋە بە ۋوشەي خۇ.
(۲۳) دەرەكردن! سەرلى سەندن! شىتۈشەيداكردن
(۲۴) ئۇرەن! بىرگان
(۲۵) كارىكردن. (It ~s her nauseous.)
(۲۶) رەنگ گۆيىن! رەنگ تىكەند.
v.i.
(۱) خۇلانەۋە! سۈۋرەنەۋە.
(۲) سۈۋرەۋەندە! باخۋاردن! ۋەرچەرەخان: (The key won't ~.)
(۳) گىزەۋەندە! گىزەۋون! خۇلانەۋە: (My head is ~ing.)
(۴) خۇ ۋەرگەرەن! لەش ۋەرگىرەن.
(۵) جەمبەۋە! جەمانەۋە
(۶) سەرە، ژۇرەۋون! دەمەۋىخون بون! ھەلگەرەنەۋە.
(۷) دل تىكەنەت (Her stomach was ~ing.)
(۸) لادان! لە پىن لادان.
(۹) ئادانەۋە! ۋەرگەرەنەۋە! ۋەرچەرەخانەۋە (The tide has ~ed.)
(۱۰) پىچىكردنەۋە! ئادانەۋە! گۆيىن (پىبان)
(۱۱) ئاۋورەندەۋە! لاكردنەۋە.
(۱۲) پۈۈتۈكردن. (She ~ed to music, literature, God, etc.)
(۱۳) ئى ھەلگەرەنەۋە! پان گۆيىن! دۇر ھەستان:
(He ~ed against his former friends.)
(۱۴) [Chs]، رايى كەردن! دۈۋەلى كەردن.
(۱۵) بون بە! گۆيان! ترشان. (The milk ~ed sour.)
(۱۶) بون بە! والىھاتن. (The ruin ~ed to sleet.)
(۱۷) بۈگەن كەردن! پىس بون! ترشان.
(۱۸) رەنگ گۆيىن! رەنگى تازە ئىشتن: (The leaves are ~ing.)
n.
(۱) خۇلانەۋە! سۈۋرەنەۋە! ۋەرچەرەخان (۲) باخۋاردن! ئادان
(۳) (a) پىچا! سۈۋرە! خۇل: (Give it one ~.)
(ب) پۈۈ ئەم پىچە. (۴) پۈۈ ۋەرگىرەن! لاكردنەۋە
(۵) پىچە! پىچىكردنەۋە! ۋەرگەرەنەۋە (a ~ to the right)
(۶) پىچە! لوفە (۷) خۇل! سۈۋرە! (پاكرەن يا بە پىن پۇشتن) چەرەخ.
(۸) چەرەخى خەرات! خەرە! چەرەخ
(۹) پىچە! جىن پىچىكردنەۋە يا ۋەرگەرەنەۋە.
(۱۰) گۆيان! گۆيىن (بەرەۋە باشى يا خراپى): (a ~ for the better)
(۱۱) سەرەتاي چەرەخى تازەي مېۋە! كاتى ۋەرچەرەخان:
(at the ~ of the century)
(ب) سەرەتاي گۆيىن
(۱۲) چەكە! چاكانە! پىارەتى (He did me a good ~.)
(۱۳) ھەل! ھەل! ھەل! ھەل! تاقىكەندەۋە (a ~ at gardening)
(۱۴) نەخۇش كەۋت! ئى لىھاتن! گىزەۋون! تۈۋرەۋون.
(۱۵) نۇرە! نۇبە سەرە (It's his ~ to mow the lawn.)
(۱۶) [British]، نۇرە نىش! شەفت

turnabout

- (۵) گهونسه سهر نهوه بههوه بهستان له سهر نهوه وستان.
(۶) ۱- گهشکه داربوون (به بهنگ خواردن) شهیدابوون.
(ب) هینده جوش و خروش! هوهس ههلساندن:
(Rock music turns her on.)
turn one's back on, پشت تیکردن
(He turned his back on his friends.)
turn one's head, سر ئی سهندن! له خویایی بوون
turn one's stomach, دل تیکه لهینان! قنیز لنها تنهوه! زور پست کردن.
turn out, (۱) کوژ ندنهوه (گلوپ، چرا). (۲) خستنه دهرهوه.
(۳) دهرکردن! کردنه دهرهوه
(۴) چوون بۆ (کۆبوونهوه، دهنگدان... هتد!) چوونه دهرهوه! هاتن:
(Thousands turned out to welcome the president.)
(۵) هینده بهرهم
(۶) له نهجامدا وا بوون! والنهاقن: (The meal turned out fine.)
(۷) وا دهرکهوتن! وا بوون
(The suspect turned out to be innocent.)
(turning out his pockets.) ههنگیرانهوه! هینانه دهرهوه:
(ب) بهتدن کردنهوه بۆ پاک کردنهوه! پاک کردنهوه.
(۹) جل لهبرکردن! شت پیدان و پلکاپینک کردن.
(۱۰) [Colloq.] له جیکه ههلسان! له خهر ههلسان.
turn over, (۱) تهپ و تل کردن! نهم دیوو لهودیو کردن.
(۲) سهره و ژنرکردن! ههنگیرانهوه
(۳) وهرکه پاندن! وهرگیران! وهرچهرخاندن! تهپاوتل پینکردن.
(۴) بهووردی بیرلینکردنهوه
(۵) دان به دهستهوه! پیدان:
(He turned the evidence over to the police.)
(۶) دهسلات پیدان! پین سپاردن
(۷) گوزین! بهکارهینان بۆ مه بهستیکی تر
(۸) فروشتن! فروشتن و فروتهنی تر خستنهوه جن.
(۹) بایی شهونده کرین و فروشتن
turn round, (۱) پوو وهرگیران! لاگردنهوه! ئاووردانهوه
(۲) مادانهوه! را گوزین! ههلوئیست گوزین.
(۳) بار ساگرتن و بارکردن و گهرا نهوه (کهشتی).
turn tail, له ترسد! راگردن.
turn the scale, خستنه له لایه کدا! برینهوهی مهسه لهیهک:
turn the corner, له ههنگ و چه لهه پزگار بوون.
turn the tables, بارودنوح گوزین یا وهرگیران (بهتایبهتی له ململانی یا
بهبرهه کانیاندا): (Fortune turned the tables and he won.)
turn the tide, بارودنوح گوزین یا وهرگیران بهرهو باشی:
(That event turned the tide for the allies in the war.)
turn the trick, نهجام دان به دهستهوه! کار به جیهینان.
turn to, (۱) پهنا بردنهوه! پهنا بۆ بردن! دانه بۆ بردن:
(The child turned to its mother for comfort.)
(۲) پوو تیکردن. (He turned to God.)
(۳) پوو بۆ پینکردن. (۴) دهست به نیش کردن! خهریکی نیش بوون.
turn up, (۱) ههنگردن! دهره لنگی پانتۆل... هتد! نوشتاندنهوه.
(۲) قارسکردن (کراس)! پهراویژ کورتکردنهوه.
(۳) سهر ههنگردن! چار ههنگردن.
(۴) دهرخستن (به کنه کردن)! خستنه بوو! ههلمانن:
(The investigation has turned up new evidence.)
(۵) دهنگ بهرزکردنهوه (رادپو، تله فزین)! زیاده کردن.
(۶) بهرهو ژوو بوونهوه! بۆ سهرهوه چوون! سهرکهوتن.
(۷) پوو دان! هاتنه دی.
(۸) دهرکهوتن! سهره لاندن! هاتن:

turnspit

- (He promised to come but he hasn't turned up yet.)
(۹) دۆژانهوه! سهره لاندن
(The watch will turn up one of these days.)
turn upon, (۱) تین بهربوون! پهلاماردان.
(۲) گهونسه سهر نهوه! له سهر نهوه وستان! بههوه بهستان.
turnabout (tūm'ə-boul'), n. (۱) پوو وهرگیران! ئاووردانهوه!
لاگردنهوه. (۲) (۱) ههنگه پانهوه! دوو پووینی! بِن باری! گوزینی تهواری.
(ب) پهیمان شکین! ناپاک! بِن بار! ههنگه پاره (له حیزب و کۆمهالی خۆ)
merry-go-round. (۲)
turnaboutface (tūm'ə-bout'fās'), n. = turnabout # 2.
turnaround (tūm'ə-round'), n. (۱) جزی پینچکردنهوهی
نوتومبیل. (۲) turnabout # 2.
(۳) کاتی چوون و هاتنهوه و بارکردن و داگرتنی کهشتی.
turnbuckle (tūm'buk'ul), n. نامیری توندکه رهوه.
turncoat (tūm'kōt'), n. گهسیکی ههنگه پاره! له پنبازو حیزبی خۆی
(بهتایبهتی بۆ سودی خۆی)! ناپاک! بِن بار! پهیمان شکین.
turner (tūr'nēr), n. خهرات.
turner (tūr'nēr), n. (۱) نهنامی یانهی تهنافازان. (۲) تهنافاز.
turnery (tūr'nēr-i), n. خهراتی.
turning (tūr'ning), n. (۱) خوولانهوه! سوورانهوه! وهرچهرخان! بادن!
ههنگه پانهوه. (۲) خهراتی (۳) داپشتن (چیز و بهرهمی ویزهیی تر).
(۴) پینچ (پنگه).
turning point, (۱) خالی گوزان! جزی وهرچهرخان یا بادن!
سهره تایی گوزان. (۲) کاتیکی زور گرنگ! کاتی شت یهکلکردنهوه:
(This is a ~ in your history.)
turnip (tūr'nip), n. شیلیم
turnix (tūr'niks), n. باندیه که له زیقاوله دهجن.
turnkey (tūm'kē'), n. زیندانوان! بهندیوان! کلیداری بهندیخانه
لاری! پنگه یهکی جیا بووهوه له شارین.
turn-out (tūm'out'), n. (۱) هاتنه دهرهوه
(۲) کۆبوونهوهی جهماوهری! ناماده بوونی به کۆمهال (ههلیژاردن. کۆبوونهوه).
(۳) [British] (۱) مان گرتن. (ب) مانگر. (۴) بهرهم.
(۵) (۱) پاناییه که له قهراغ پنگه یهکی تهسکدا! نوتومبیلی تیدا لاده دات تاکو
نوتومبیل خیراکان قیهرین. (ب) لاری کورت. (۶) sidetrack
(۷) گالیسکه و نهسپ و قایش و قرووش.
(۸) گهرهوه و جل و بهرگ.
turnover (tūm'ō-vēr), n. (۱) (۱) ههنگه پانهوه. (ب) گوزان.
(۲) کینیکی بچوکه ناوه که پره له مرهباو لایهکی ههنگه پاره نهوه بهسهر
لاکهی تریدا (۳) ژماره ی نو جارانگی که فروته نهیهک دهفروشتن و
شوینه که پره دهکرتهوه له ماوه یهکی تایبهتیدا.
(۴) سهرجهمی کرین و فروشتنی ماوه یهکی تایبهتی.
(۵) سهرجهمی بهشی دهستا و دهست کردو له ماوه یهکی تایبهتیدا (پاره بازی).
(۶) (۱) ژماره ی کرینکاری بهکرئ گراو بۆ جیگرتنهوهی لهوانه ی که وازیان
هیناوه له ماوه یهکی تایبهتیدا.
(ب) سهرجهمی نه کرینکارانه و سهرجهمی ههموو کرینکاری کارگه که یا
دهژگا که.
adj. ههنگه پاره: (a ~ collar).
turnpike (tūm'pik'), n. (۱) tollgate. (۲) turnstile.
(۲) toll road. (۴) شارین.
turnsole (tūm'sōl'), n. (۱) گوله بهرژه! ههر پوهه کینکی تر که
گوله که ی پوه بکاته خۆ. (۲) پوهه کینگی نهرخهوانی ئی دهگرتن
(۳) نه رنگ یا خومه نهرخهوانی.
turnspit (tūm'spit'), n. (۱) گهسیکه شیشی گهره ی ههرو بهراز
برژاندن له سهر ناگر دهسووریننهوه.
(۲) سهنگه فیرکراوه نه شیشه بسووریننهوه.

turnstile

- turnstile** (tûrn'stîl'), *n.* دەرگای سوږاوه. بریتانییه له دوو شیشی چېپ و ست لښکراو له هر سوږاوه یه کدا یه کس لښوې دهچته ژور.
- turnstone** (tûrn'stôn'), *n.* بېرده لښووه مانده یه کی کوچری که نار دهریا به له توخمی چوله کی ناو (خړکه بېر ده لښووه و به شویږ خوار دند - ده گری).
- turntable** (tûrn'tā'bl'), *n.* (۱) پرووکی تهختی خولاوه ی هیلداره. (۲) مکی نه مده فوری ده خریته سر بؤ سوږاوه ی.
- (۳) میزی خولانه و ی قنوا.
- turnup** (tûrn'up'), *n.* شتیکی ه لگې وه (وهک پراویزی پانتول).
- adj.* ه لگه راوه
- turnverein** (toorn'fer-in'), *n.* یانې ته فبازان
- turpentine** (tûr'pən-tin'), *n.* تهره پتیل پونی تهره پتیل
- v.t.* (۱) تهره پتیل یدان.
- (۲) پونی تهره پتیل گرتن له شیلای سته و یرو سورو
- turpitude** (tûr'pa-tood', tûr'pa-tûd'), *n.* (۱) پروهوشت نزمی. (۲) پروهوشت بیسی سووکی نزمی. بې پروهوشتی
- (۳) کاریکی روهوشت نزمانه. کرده و یه کی پروهوشت پیسو سووگانه.
- turquoise** (tûr'koiz, tûr'kwoiz), *n.* (۱) بیژره بېر دیکې بهنوخ. (۲) شیشی سوزکار یا شیشی ناسمانییه (۳) پرنکی شیشی سوزکار. پیژوی.
- adj.* شیشی سوزکار
- turret** (tûr'it), *n.* (۱) قوله یا برجی بچووی سهرسوچی خانوو بؤ. (۲) پونی تهره پتیل گرتن له شیلای سته و یرو سورو
- جوانی (۳) مورخکی پچکه داره به مهنه نیقو چېکی ترو سهریازمه له کوندا به کارده مبر. یو هیرش بردنه سر قله و سهرنگرو شوروی شاری دوژمن
- (۴) سهرنگری خولاوه ی وهک برجی که شتی جهنگو تانکو فروکھی
- بؤصاهاویر. ۴. شتیکی خولاوه ی لووله کی به بؤ که ره سه ی خپرات.
- turreted** (tûr'it-id), *adj.* (۱) بورجار. برجی هیه
- (ووشی یتنو بیینه. (۲) له برج دهچن: برجی
- (۳) پچ نوولکی وهک ققلای گیانداری دهریایی
- turtle** (tûr'l'), *n.* (۱) کیسه ی ناوی: رقه ی ناوی: جله
- (۲) [Ar. turtledove].
- v.t.* پراوگرسی کیسه ی ناوی
- turn turtle,** ه لگې سوه و مرگه ران (به لیم. که شتی)
- turtleback** (tûr'l-bak'), *n.* پروی قوژر یا کوه (به سمر پینشی
- که شتی به و درووست ده کړی له بهر باو بؤزان و هندی جاریش به پشته کی به و).
- turtleback; turtlebacked** (*adj.*).
- turtledove** (tûr'l-duv'), *n.* کونره کیسه یه: کوتری ده شته کی:
- قومری
- turtlehead** (tûr'l-hed'), *n.* پرووکی نه مریکی به گولی سپو
- شهرخواس ده گری: (هروه ما "snakehead")
- turtle-neck** (tûr'l-nek'), *n.* (۱) به حدی ه لگه پاره ی پر به پری
- مل ۲. سوزیکه که یه خه کی ه لگه راوه پر به پری مل بیت.
- turves** (tûrvz), *archaic plural of turf.*
- (۱) توسکانی: تابهت به "توسکانیا" و
- Tuscan** (tus'kən), *adj.* خه لکه کی ۲. توسکانی: تابهت به شپوازکی خانوسازی بؤمانی کون.
- (۱) توسکانی هاوینشتنا یه کی "توسکانیا"
- (۲) به کیک نه شپوه زمانه کانی "توسکانیا"
- اب رمسی و نره یی. واته پتی. نیانی.
- وونه کی بؤزای و بې نارامی دهره بېر
- tush** (tush), *interj.*
- tush** (tush), *n.* (۱) تاسک. کله یی نه سپ.
- tush** (tush), *n.* [Slang]. قنگ: گوپی سم: گوپی قنگ
- tusk** (tusk), *n.* (۱) شفره: فیل به کانه. فیل دهریا: دانی فیل
- (۲) دانی دهریزو دهریزو: کله یی (۳) شتیکی وهک شفره
- v.t.* به شفره ه لدرین. بریندار کردن. با ه لگه دند
- شفره
- tusked** (tuskt), *adj.*
- tusker** (tus'kēr), *n.* گمانداری شفره دار. مل. به کانه

twaddle

- tussah** (tus'a), *n.* Also tussor, (۱) گرمی ناوری شمی ده شته کی.
- (۲) ناوری شمی نه م کره
- tussis** (tus'is), *n.* کؤکه.
- tussal** (*adj.*).
- tussive** (tus'iv), *adj.* کؤکه یی: تابهت به کؤکه: له کؤکه وه پیدایو.
- tussle** (tus'l), *v.t.* شهر کردن: شهره مسته کوله کردن: به یه کده اتن.
- (۱) شهر: شهره مسته کوله: به یه کده ه لپڑان
- (۲) زوران (مه جان): ناوکی: مملانی.
- (۳) تویه لگیا یا هریر
- tussock** (tus'ək), *n.* Also tussuck, (۲) کاوژل: گنسو: گودله.
- tussocky** (*adj.*).
- tussock moth,** جانهره یی توکنه کر مکه کی زیان به دارو درخت
- ده گه یی.
- tut** (tut), *interj.* Also tut tut, ووته یه که بؤزای و بې نارامی دهره بېر.
- tutee** (tōō'tē', tū'tē'), *n.* قوتابی یه که ماموستای تابهت یی خوی ه بې:
- قوتابی به تنها و تابهت یی فیرکراو.
- tutelage** (tōō'tl-ij, tū'tl-ij), *n.* (۱) سهرپرشتی: چاودیری: سایه. (۲) فیرکردن. (۳) له ژر سایه یا سهرپرشتی د یو چاودیری کران.
- tutelar** (tōō'tl-ēr, tū'tl-ēr), *adj. & n.* = tutelary.
- (۱) پاریزمه: چاودیر: *adj.* (۲) سهرپرشتیار (a ~ goddess).
- (۳) تابهت یی به چاودیری یا سهرپرشتی.
- فیرشته یا خوی پاریزکار: پیری پاریزکار.
- tutor** (too'tēr, tū'tēr), *n.* (۱) ماموستای تابهت یی: فیرکری تابهت یی: (۲) فیرکری. (۳) پنی سهرپرشتی: چاودیری: مندا و هریزه به پنی یاسا
- (۴) پاره ی قوتابی (له زانکوی یتن گلیزید).
- (۵) یاریده دهری ماموستا (له زانکوی نه مریکید).
- v.t.* (۱) فیرکردن به تابهت یی: وانه ووتنه و به تابهت یی
- (۲) به توندوتیژی له گیل جولانه و: ناموژگاری کردن: زهر له گند: نوواندن
- (۳) سهرپرشتی کردن: یو به لپرسراوی مندا و به پنی یاسا
- (۴) یو به ماموستای تابهت یی: له یی کردن.
- (۵) [Colloq.], فیرکران له لایم ماموستای تابهت یی به و: فیرکرانی تابهت یی
- (۶) وانه ی تابهت یی ووتنه و:
- tutorage** (tōō'tēr-ij, tū'tēr-ij), *n.* پله ی ماموستای تابهت یی. (۲) کرئی وانه یا فیرکردن تابهت یی.
- tutorial** (too-tōr'i-al, tu-tō'ri-al), *adj.* هی ماموستای تابهت یی.
- هی وانه یا فیرکردن تابهت یی.
- n.* وانه ی تابهت یی (بؤ یه قوتابی یا چند قوتابی به ک).
- tutorship** (tōō'tēr-ship', tū'tēr-ship'), *n.* (۱) پله و کارو
- ده شته ی ماموستای تابهت یی: ماموستایه یتن تابهت یی. (۲) tutelage.
- tutti** (too'ti), *adj.* هه موو: هه موو ساز بهند تیندا به شدار دهر
- (۱) پارچه یه که موسیقابه که هندا مانی تپیه که هه موو تیندا به شدار دهر
- (۲) دهنگی نه موسیقابه: نه چامی نه م به شدار یه.
- tutti-frutti** (tōō'ti-frōō'ti), *n.* مرهبا, دوندرمه, یا نووولی به
- میوه ی جؤراو جؤر کراو
- adj.* مرهبا و شتی تری به میوه ی جؤراو جؤر کراو.
- tutty** (tut'ti), *n.* توقیا: چینکؤ
- tutu** (too'too), *n.* تهنووری فشن و کورتی ساهه کری بالیه.
- tu-whit tu-whoo** (tōō-hwit' tōō-hwōō'), *n.* دهنگی
- کونه به یو.
- tux** (tuks), *n.* [Colloq.], tuxedo.
- tuxedo** (tuk-sē'dō), *n.* ته گسیند: ته کس: (۱) چاکه تی تابهت یی ره شی
- پیاوان (۲) ده شته جلی ره شی ره سمی پیاوان
- tuyère** (twe'yâr'), *n.* کونیکه هورای لښو ده کړنه فرته و
- TV, television.
- twaddle** (twäd'l), *n.* (۱) چنه بازی: قسه ی هچ و یوچ و بې تام

twinkle

- (۲) نازاری ویزدان: نه‌شکنبه: (*He felt a ~ of conscience*)
twinkle (twɪn'k'l), *v.i.* (۱) دره‌شانه‌وه: بریسکه‌دانه‌وه:
 پرشنگدانه‌وه (نه‌ستیزه): (*Stars are ~ing in the sky.*)
 (۲) گه‌شانه‌وه: بریقانه‌وه: (*His eyes ~d with amusement.*)
 (۳) له‌رینه‌وه: شنه‌گردن: (*The dancer's feet ~d.*)
 (۴) [Archaeol.] چاو‌ترووگان:
v.t. بریقاندنه‌وه: بریسکه پندان
n. (۱) ترووکه‌ی حاو: چاو‌ترووگان:
 (۲) گه‌شانه‌وه (چاو): بریقانه‌وه: بریسکه‌دانه‌وه:
 (۳) دره‌شانه‌وه: پرشنگ (نه‌ستیزه): بریسکه: ترووکه:
 (۴) ماوه‌ی چاو‌ترووگانیک: هه‌ناسیه‌ک.
twinkling (twɪn'kliŋ), *n.* (۱) دره‌شانه‌وه: بریسکه‌دانه‌وه:
 (۲) بریسکه: بریق: (۳) ماوه‌ی چاو‌ترووگانیک: هه‌ناسیه‌ک
twirl (twɜːl), *v.t.* (۱) خیرا خولاندنه‌وه یا سووراندنه‌وه: گیزدان:
 (۲) هاویشتر: توپی به‌یسپول:
v.i. خیرا خولانه‌وه یا سوورانده‌وه: گیزخواردن
n. (۱) خیرا خولانه‌وه یا سوورانده‌وه: گیزخواردن:
 (۲) (۱) شتی پنج پینچ‌که: شتی بادراو. (ب) پنج: خول: سوور
 (۳) بادان: هونینه‌وه: لول دان
 (۴) تمکینه‌نیشان: (۲) تیره‌نالان: پت. گوریرس. نه‌ن: پینچانه‌وه: ده‌وره‌دان.
 (۵) وەرگیر: پنج بیدان: له‌جن بردن. (*He ~ed his arm.*)
 (۶) خوارو‌خنج کردن: شینوه تیکدان: شینواندن. (*He ~ed his face.*)
 (۷) گوشتن: ووشین: نازاردان
 (۸) سمر ل: شینواندن: (*I'm all ~ed.*)
 (۹) (off) ~: قرتاندن: لیکردنه‌وه
 (۱۰) شینواندن: تیکدان (مانا): (*He ~ed the facts, my ideas, etc.*)
v.i. (۱) خولاندنه‌وه: سووراندنه‌وه
 (۲) بادران: بادران: (*The wire ~s easily.*)
 (۳) تیره‌نالان: ۲ خولانه‌وه: سوورانده‌وه: (۴) پینچکردنه‌وه: لادان
 (۵) پینچاو‌پنج کردن: خوارو‌خنج بوون. (۶) بادان: لول دان:
 (۷) تلانه‌وه به‌نازارمه‌وه: پنج‌لولو خواردن: خو‌کرژکردن
 (۸) تال: نه‌ن: پسر: کشتک. (۹) گزله‌توتن (ب) مارماره: بابونه‌نان.
 (۱۰) گری: (۱) خولانه‌وه: سوورانده‌وه (ب) خول: سوو. (ج) بادان: یا
 (۵) پنج پینچ‌که‌ی: هاریچی: پنج: چموتی: لول
 (۶) دهم‌چاو تیکچوون یا شینوان. (۷) وەرگیران: له‌جن چوون.
 (۸) لادان: پینچکردنه‌وه (۹) شینوان (مانا، راستی... هتد): تیکدان
 (۱۰) خوویه‌کی سمر: ناتماوای: چموتی (په‌ووشت):
 (*a ~ in his character*)
 (۱۱) تویرست: جزیره سه‌مایه‌ک
twist drill,
twister (twɪs'tēr), *n.* (۱) باده‌ر: تولده‌ر: خولینده‌وه
 (۲) توپی هاویشتر: خولانه‌وه (بیسپول)
 (۳) [Colloq.] گه‌رده‌لولی قایم: گیزه‌لولوکه:
 (هه‌روهه) "cyclone" و "tornado"
 (۴) [British Colloq.] کسینگی ده‌ستیر: ساخته‌چی.
twit (twɪt), *v.t.* گالت‌پینکردن (به‌تابه‌تی له‌بر هه‌لەیک یا کارنکی
 گه‌جانه: سرزه‌نشترکردن: پین پینک‌نین.
n. (۱) پین پینک‌نین: گالت‌پینکردن: سرزه‌نشتر.
 (۲) [British Slang] کسینگی بِن مینشک یا کەر.
twitch (twɪch), *v.t.* پاته‌کاندن: له‌پر راکیشان:
 (*The fisherman ~ed the line.*)
v.i. (۱) فرین جاو. ماسوولکه‌ی دهم‌چاو... هتد: کرژبوون:
 (*His face ~ed uncontrollably.*)
 (۲) نازاری له‌پرو تیژو ناوبه‌ناو پینداهاتن.
n. (۱) پاته‌کان: له‌پر راکیشان.

two-ply

- (۲) فرین (چاو، ماسوولکه): کرژبوون: (*a ~ in the eye; a facial ~*)
 (۳) له‌واشه (ده‌کرته لچی نه‌سپ بۆ دابینکردنی).
twitch grass, = couch grass.
twitter (twɪt'ēr), *v.i.* (۱) جریوه‌جریوکردن: زیق‌زیق کردن:
 خویندن (بالنده). (۲) چنه‌دان: زۆزۆزی کردن.
 (۳) له‌زین: جرت‌وفرت کردن. (۴) titter
 به‌زیق‌زیق یا جرت‌وفرت‌وه‌ووتن.
v.t. (۱) جریوه‌جریو: خویندن (بالنده): زیق‌زیق: جروکه‌جروکه: جووکه‌جووکه
 (۲) titter. (۳) جرت‌وفرت: فرته‌فرتا: فرت‌وهووب.
twitter (twɪt'ēr), *n.* زیق‌زیق‌کردن: جرت‌وفرت‌کردن: چنه‌چنکەر.
 'twixt (twɪkst), *prep.* [Poetic or Dial.] = between.
two (tuː), *adj.* (۱) دو: دو
 (۲) دوهم: (*section ~ of the instructions*)
n. (۱) دو: ژماره‌ دو.
 (۲) دو (پولی دو‌مین، زار، کاغذی قوما): (*the ~ of spades*)
 (۳) پاره‌ی کاغذی دو: دۆلاری
 (۴) شتیکی دو‌به‌شی: ده‌سته‌یکی دو‌که‌سی
 به‌دو پارچه یا به‌شه‌وه:
 in two,
 (*to cut or divide something in two*)
 put two and two together,
 شت لیکدانه‌وه: گه‌یشته‌نه‌نجام:
 گه‌یشته‌نه‌نجام به‌لیکدانه‌وه‌ی شتیکی ناشرکا
two-bit (tuː'bit), *adj.* [Slang], (۱) بابی چواریه‌کی دۆلارنکه.
 (۲) هه‌رزانه‌ها: هه‌چ‌پوچ: بِن نرځ.
two bits, [Slang], چواریه‌کی دۆلارنکه: بیست‌و‌پنج سته.
two-by-four (tuː'ba-fōr, tuː'bi-fōr), *adj.* (۱) دو به چوار
 (نینج یا پِن). (۲) [Colloq.] تنگه‌به‌ر: تەسک: بچووک.
n. دارنکه نه‌ستوورایی‌ه‌کی دو نینج و پاتایی‌ه‌کی چوار نینجه‌اله‌خاتو.
 دو‌وستکردن: به‌کاردنیت.
two-dimensional (tuː'də-men'shən'l), *adj.* (۱) تنها پاتی و.
 درژی‌هیه: دو دوری. (۲) قول‌نیه: پوکه‌شی: هه‌چ‌پوچ.
 (~ fiction, characters, etc.)
two-edged (tuː'eɪd), *adj.* (۱) دو دم (تیخ): (*a ~ sword*)
 (۲) دو مانا: دو مه‌به‌ست.
two-faced (tuː'fæst), *adj.* (۱) دو پو: دو پوی هیه.
 (۲) دو‌زبان: دو‌پو: بِن بار
 -two-facedly (*adv.*); two-facedness (*n.*).
two-fisted (tuː'fɪstɪd), *adj.* دُر: به‌تین: به‌هیز: نیر.
twofold (tuː'fɒld), *adj.* (۱) دو‌به‌شی: دوانه: دو‌پارچه‌یی.
 (۲) دو‌لوه‌نده.
adv. دو‌لوه‌نده: دو‌قات.
two-handed (tuː'han'dɪd), *adj.* (۱) دو‌ده‌ستی: به‌دو ده‌ست.
 به‌کارده‌هیندن. (۲) دو‌که‌سی: به‌دو کس به‌کارده‌هیندن: (*a ~ saw*).
 (۳) دو‌که‌سی: به‌دو کس ده‌کر: (*a ~ game*).
 (۴) دو‌ده‌سته: دو‌ده‌ستی هیه.
 (۵) هه‌ردو ده‌ستی وەک یەک به‌کارده‌هیندن.
two-legged (tuː'leg'ɪd, tuː'legd), *adj.* دو‌لاق: دو‌لاقی.
two-master (tuː'mas'tēr, tuː'mäs'tēr), *n.* که‌شتی دو‌داری:
 که‌شتی دو‌وستوونی.
twopence (tuː'pns), *n.* دو پهنس.
twopenny (tuː'ɒn-i), *adj.* (۱) به‌دو پهنس: دو‌پهنسی.
 (۲) هه‌رزانه‌ها: بِن نرځ.
two-phase (tuː'fāz), *adj.* = diphasic.
two-piece (tuː'pi:s), *adj.* دو‌پارچه‌یی:
 (*a ~ bathing suit*)
two-ply (tuː'pli), *adj.* دو تو: دو توئی: دو چین.

tyrannous

گياندارىنى زور زى خشۇكى دووپىنى گۇشتخۇرى قېتىكە توۋە وەك دايىنەسۇر.

tyrannous (tir'ɔ-nəs), *adj.* سىتەمكار: زۇردار

tyranny (tir'ə-ni), *n.* (۱) سىتەمكارى: زۇردارى: زۇلم.

(۲) رۇنەمكى سىتەمكار يا زۇردار. (۳) توندوتىژى: زەبىر.

(۴) كارىنكى سىتەمكارانە يا زۇردارانە.

tyrant (ti'rənt), *n.* (۱) سىتەمكار: زۇردار: زالم.

(۲) كەسكى بەزەبوزۇنگو توندوتىژ.

tyre (tīr), *n.* = tire.

tyro (ti'rō), *n.* Also tiro. ئەوكار: تازەكار: ئەشارەت: ئەزان

tyrocidine (ti'rə-si'dën, ti'rə-si'din), *n.* تىرۇسىدېن.

دەرمانىكە لە جۇزى "پەنسلېن"

tyrosine (ti'rə-sen', tir'ə-sin), *n.* تىرۇسىر ترشىنكى ئەمىزىيە

لە شىببۇنەۋەي پىرۇتىن پەيدادەبىن

tzar (tsär), *n.* = czar.

tzarina (tsä-rë'na), *n.* = czarina.

tzigane (tsë'gan'), *n.* قەرەج: بەتايىبەتى ھى ھەنگارىيا

U u

U, u (ü), n. (۱) تىپى بىستويەكمى ئەلفونى ئىنگلىزىيە.

(۲) دەنگى ئەم تىپە "يو"

(۳) قەبى ئەم تىپە. (ب) ئەم تىپە بە چاپكراوى يا ھەنكەنراوى.

(۴) بىستويەكمى: نىشانى ژمارە بىستويەكمى رەستەيەكە.

adj. (۱) تايەتە تىپى 'u' . (۲) بىستويەكمى

U (ü), n. (۱) شىنكە لە شىۋەي "U" دا (۲) نىشانى بۇ يورائىم (كىميا).

ubiquitous (ü-bik'wə-təs), adj. لە ھەموو شىۋىكىدە

(~ fog, little ants, etc.)

-ubiquitously (adv.); ubiquitousness (n.).

ubiquity (ü-bik'wə-ti), n. لە ھەموو شىۋىكىدا بون لە ھەمان كاتدا

U-boat (ü'bōt'), n. ژىردەريايەككى ئەلمانى ژىردەريايى

udder (ud'ēr), n. گوان

udometer (ü-dom'ə-tēr), n. باران يىو

-udometric (adj.); udometry (n.).

ugh (ookh), interj. ئۇخ دەڭىكە قىزھاتتەۋە دەردەيرىت.

uglify (ug'lə-fi'), v.t. ئاشىرىن كىرىن: پوخسار ئاشىرىن كىرىن.

-uglification (n.).

ugliness (ug'li-nis), n. (۱) ئاشىرىن: ئىسك قورسى: چارەگرانى

(۲) شىۋىكى ئاشىرىن (۳) بەدى: رەۋىشت پىسى: رەۋىشت ئاشىرىن

ugly (ug'li), adj. (۱) ئاشىرىن: ئىسك قورس: چارەگران

(۲) بەدى: پەسەند (رەۋىشت): پىس (كردەۋە. رەفتار).

(۳) سامىك: ترىسناك (۴) دې: شەرانى: شەپەنگىز: توپەۋەتقۇ.

uhlan (oo'län, ü'län, oo-län'), n. Also ulan, سەربازى سوارە

ukase (ü'käs, ü-käs'), n. (۱) قەردى ئىمپراتورى روسىيە كۆن.

(۲) قەردى

Ukrainian (ü-krä'ni-on, ü-kri'ni-on), adj. ئۇكرانى

تايەتە تە ۋولاتو گەلو زامانى ئۇكرانىا

(۱) ئۇكرانى: ھاۋنىشتەئىيەكى ئۇكرانى (۲) زامانى ئۇكرانى: ئۇكرانى. **n.**

ukulele (ü'ka-lä'li), n. يوكەئىلى ئامېرىكى مۇسقىيە ۋەك گىتار

-ular (ü'lär), (tubular), باشكىرىكە بەمانى پەيوەندى: لىكچورن:

ulcer (ul'sēr), n. (۱) خۇرە: بىرىنى دىۋارى پىخۇلە. سىك يا پىشت

(۲) بارودىخىكى خۇراپ.

ulcerate (ul'sə-rāt'), v.t. & v.i. بىرىن ئا ھەت: خۇرە پىن گەيىن

ulceration (ul'sə-rā'shan), n. (۱) بىرىن ئا ھەت: خۇرە پىن گەيىن

ulcer (۲)

ulcerous (ul'sēr-əs), adj. (۱) خۇرەيى: تايەتە تە خۇرە.

(۲) خۇرەدار: خۇرەي پىن گەيىۋە يا لىتى داۋە.

-ule (ul), باشكىرىكە بەمانى: بچوك: بچكۆلە: (valvule).

-ulent (you-lənt), باشكىرىكە بەمانى: پىرە لە: ئۆرى تىدایە: ئۆر:

(flatulent)

ulna (ul'nə), n. (۱) ئىسقالى دىۋى ئاۋەۋەي باسك (كە بەرامبەرى

گەلەمۇستە لە ئانىشكەرە تا مەچەك. (۲) ئىسقالى بەرامبەرى ئەمە لە گىئادارد.

-ulnar (adj.).

ultrichous (ü-lot'ri-kəs), adj. قۇلۇل

-ulous (yoo-ləs), باشكىرىكە بەمانى: ۋەھايە: پىرە لە: پەۋە ئاسراۋە:

(populous, tremulous)

ulster (ul'stēr), n. پالتۇيەكى دەلبو ئەستورى ئىزلەندىيە

ulterior (ul-tēr'i-ēr), adj. (۱) دورا: ھى دورا: ھى ئوڭىو

(۲) دوايى: ھى دوايى: پاشان.

(۳) شارۋە: نەبىنوا: دەرەپىرا: (He had an ~ motive.)

ultima (ul'tə-mə), n. دوا پىرگەي ۋوشە.

ultimate (ul'tə-mit), adj. (۱) دورىترىن

(۲) دوا: دواترىن: كۇتايى (the ~ goal, authority, etc.)

(۳) بىچىنەيى: بىناغەيى: سەرەتايى

(۴) ئوڭىپ: پىرى ئوڭىپ

n. (۱) بىچىنە: بىناغە: شى بىچىنەيى (۲) ئەنچام: كۇتايى

(۳) ئوڭىپ: پىرى ئوڭىپ

لە ئەنچامدا: لە دوايىدا: لە كۇتايىدا

ultimately (ul'tə-mit-li), adv. (۱) ئاۋچەي ھەرە باكوور (۲) ئاۋچەي ژۇر دورو چەپە.

ultima Thule, (۳) پىرى ئوڭىپ: ئوڭىپ: (ب) ئامانچ يا شىۋىكى دورو.

ultimatum (ul'tə-mā'tam), n. دوا ئاڭادارى: بەتايەتە

لە ۋولاتىكەۋە مۇ ۋولاتىكى ترو بە ھەرەشەۋە:

ultimo (ul'tə-mō'), adv. Abbr. ult., ulto., مانكى پىشور

ultra (ul'trə), adj. پەرىگى: ژۇر توندوتىز: پەرىگى: زىادەقۇ.

n. كەسكىنى پەرىگى: كەسكىنى زىادەقۇ

ultra- (ul'trə), پىشكىرىكە بەمانى: (۱) لە ۋولا: لە ۋولا: لە ۋولا:

(ultraviolet)

(۲) ئىچىگار: ژۇر: لە پادە بەدەر. (ultramodern)

(۳) لە مەۋدەي ئو بەدەر يا بەرىتر: (ultramicroscopic)

ultraconservative (ul'trə-kən-sür'və-tiv), adj. ژۇر

كۆنەپەرست.

ultrahigh frequency, لەرەي ژۇر بەر: (رادىۋو تەلەفونىن).

ultraism (ul'trə-iz'm), n. (۱) زىادەقۇيى: پەرىگى

(۲) كارىنى زىادەقۇيانە يا پەرىگەنە

-ultraist (n.).

ultramarine (ul'trə-mə-rēn), adj. (۱) لە ۋولاي دەريادە:

ھى ئوڭىو دەريا. (ب) كەۋتوۋەتە ئوڭىو دەريادە

(۲) شىنى ئاسمانى

(۱) رەنگىكى شىنە لە بەردى لاجى ۋەردى كوتراۋ دەگىرىت.

n. (۲) شىنى ئاسمانى

ultramicroscope (ul'trə-mi'krə-sköp'), n. مىكروسكوپى

ژۇر ۋوردىن گەردىبىنكە شىنى ۋا ۋورد دەبىنكە كە بە گەردىبىنى ئاسايى

ئابىنرىت.

ultramicroscopic (ul'trə-mi'krə-skop'ik), adj. (۱) ھىندە

ۋوردە بە گەردىبىنى ئاسايى ئابىنرىت. (۲) تايەتە تە مىكروسكوپى ژۇر

ۋوردىن.

ultramodern (ul'trə-mod'ēr), adj. فرە ئو: ژۇر تازەباۋ:

ژۇر تازەباۋ پەرست

-ultramodernism (n.); ultramodernist (n.);

ultramodernistic (adj.).

ultramontane

- ultramontane** (ul'trə-mon'tān), *adj.* (۱) لو-یو شاخووه (ب) تاییهتی شاخی 'نالی' (ب) نیقانی (۲) لایهنگری دهسلاتی په‌های پایا (له کاروباری کلینسه‌دا). (۱) نیسنه‌جی لو‌دیو شاخ (ب) تاییهتی شاخی 'نالی' (۲) لایهنگری دهسلاتی په‌های پایا
- ultramundane** (ul'trə-mun'dān), *adj.* (۱) له جیبه‌ن به‌دهر (۲) له کومه‌له‌ی خور به‌دهر.
- ultranationalism** (ul'trə-nash'on-l-i-z'm), *n.* په‌گه‌زیه‌رسی (له پاده به‌دهر؛ زور په‌گه‌زیه‌رسی -ultranationalist (n.); ultranationalistic (adj.).
- ultraviolet** (ul'trə-vi'ə-lit), *adj.* ژور به‌وشی تیشکی سروو سئو‌شایی.
- ultravirus** (ul'trə-vi'ras), *n.* قایو‌سینکه به میکروسکوپي زور ووردین نه‌یت نابینرئ
- ulu** (ōō'lōō), *n.* چه‌قویه‌که زنه نه‌سکیمویی به‌کاری ده‌نینن
- ululant** (ul'yoo-lənt, ul'yoo-lənt), *adj.* لوورده‌گر
- ululate** (ul'yoo-lāt, ul'yoo-lāt), *v.t.* (۱) لوورده‌کردن (۲) لوورده‌لوورکردن (۳) شیوه‌ن کردن لا‌وانده‌وه
- ulation** (n.).
- umbel** (um'b'l), *n.* گوته‌چهر
- umbellate** (um'b'l-it, um'b'l-āt), *adj.* Also **umbellar**, چه‌تری گول.
- umbelliferous** (um-ba-lif'er-əs), *adj.* گول چه‌تری (که گیزه‌رو که‌ه‌ورو هتد ده‌گرنه‌وه)
- umbellule** (um'b'l-ūl, um-bel'ūl), *n.* Also **umbellet**, نفی گوته‌چهر
- umber** (um'bēr), *n.* (۱) خاکی قاوه‌یی (۲) په‌نگی قاوه‌یی *adj.* قاوه‌یی
- v.t.** قاوه‌یی کرس
- umber** (um'bēr), *n.* (۱) [Dial.] سینه‌ن (۲) ماسی‌جکی ناو بو‌باره (۳) **umbrette** (۴) ناوکی تاییهتی به‌ناوک ناوک.
- umbilical** (um-bil'i-k'l), *adj.* (۱) ناوک‌به‌تک (که ناو‌له‌مو دایک به‌یه‌ک ده‌گه‌یه‌نیت). (۲) په‌یوه‌دی‌جکی زور گرنگو پیوست.
- umbilicate** (um-bil'ō-kit, um-bil'ō-kāt), *adj.* (۱) ناوک‌دار (۲) ناوکی هبه (۳) ناوک ناسا ناوکی له ناوک ده‌چیت.
- umbilicus** (um-bil'i-kas, um-bi-lī'kas), *n.* (۱) ناوک (۲) چالایی وه‌ک ناوک (زینده‌و‌مرزانی)
- umbles** (um'b'lz), *n.pl.* [Obs.], ناوسکی ناسک و گیانداری تر وه‌ک دل و هگرو گورچیله.
- umbo** (um'bō), *n.* (۱) گری یا دوگم‌ی ناوه‌راستی قه‌لفان (۲) قورتي پرده یا ته‌پنی گوی
- umbonal; umbonic** (adj.).
- umbonate** (um'bō-nit, um'bō-nāt), *adj.* قورتي دوگم‌یی قورتي وه‌ک گوی
- umbra** (um'brə), *n.* (۱) سینه‌ن تاریک‌یی تاریک‌یی سینه‌ری خست (۲) تاریک‌یی سینه‌ریه‌مین به‌هوی خورگیرانه‌وه. (ب) تاریک‌ترین به‌شی په‌له‌ی سهر خن.
- umbrage** (um'brij), *n.* [Obs. or Poetic.], سینه‌ن تاریک‌یی (۲) لقو پوی.
- (۳) بق ئی بوونه‌وه و‌پرس بوون پین ناخوش بوون هسست برینداربوون: (She took ~ at the boss's comment.)
- (۴) (۱) نیشانه‌ی لیل. (ب) گومان هوی گومان ئی بوون (۱) سینه‌ن‌دارا به‌سینه‌ن

unaccountable

- (۲) دل ناسک؛ گوماندار؛ زور و‌پرس ده‌بیت.
- umbrella** (um-brel'ə), *n.* (۱) چه‌تر. (۲) شتی داپوشمر یا پاریزمر. (۳) چه‌تری هم‌وایی: بریدی‌به له فروگ‌ی جه‌نگی که له‌شکر ده‌پاریزن له دوژمر (۴) پنگراویک یا ده‌زگایه‌که که جه‌ند پنگراویکی بجوو‌کتر ده‌گرنه‌ ژیر بالی خوی: (an ~ organization).
- (۵) شتیکی چه‌تر ناسا وه‌ک له‌شی ماسی نه‌رم‌لیقه.
- umbrella bird**, لاتینی و ناوه‌راستی پزپنه چه‌تری. دارخورمای گه‌لا چه‌تری.
- umbrella palm**, (۱) ماگن‌لیای گه‌لا چه‌تری. (۲) داری گه‌لا چه‌تری.
- umbrella tree**, بالنده‌ییکی نه‌فریقاییه‌ی له توخنی
- umbrette** (um-bret'), *n.* شینه‌شاهزو له‌قله‌ق.
- umbriferous** (um-brif'er-əs), *adj.* سینه‌ن‌دار
- umiak, umiack** (ōō'mi-ak), *n.* به‌لم‌ییکی به‌چهرم داپوشراوی سرکراوه‌ی نه‌سکیمویی.
- umlaut** (nom'lout), *n.* (۱) گورینی ده‌نگی تیپه بزوین له زمانه نه‌لما‌تیپه‌کاندا (به‌هوی لیکدانی دوو تیپه بزوینه‌وه): (Maner, Füsse)
- (۲) لئو تیپه بزوینه‌ی له‌م لیکدانه‌دا په‌پاده‌بیت
- (۳) لئو دوو خاله‌به که ده‌خرنه‌ه سهر تم تیپه بزوینه‌ه.
- umpirage** (um'pīr-ij, um'pi-rij), *n.* سهریشکی نیش‌و‌کاری. سهریشک؛ ناویشکاری. (۲) بریاری سهریشک.
- umpire** (um'pīr), *n.* سهریشک (یاری، و‌مرز)، ناویشکار؛ ناویشکر. *v.t. & v.i.* سهریشکی کردن
- umpsteen** (ump'stēn), *adj.* [Colloq.], = **umpteen**.
- umpteen** (ump'tēn), *adj.* [Colloq.], بن‌شومار؛ له ژماردن نایه‌ت.
- umpteenth** (ump'tēnth), *adj.* [Colloq.], بن‌شومار؛ له ژماردن نایه‌ت: (for the ~ time; He was the ~ person to arrive.)
- un-** (un), پیش‌گورکه به‌مانای: (۱) دژا پنجه‌وانه؛ نا؛ بن: (unhappy, untruth, unemployment)
- (۲) به‌پنجه‌وانه‌کردن؛ پوچ کردنه‌وه؛ نه‌کردن: (unfasten).
- U.N., U.N.,** = United Nations.
- unabashed** (un'ə-bash't), *adj.* به‌بن‌شهرم کردن؛ بن‌تریق بوونه‌وه؛ بن‌نا‌بروو
- unabashedly** (adv.).
- unabated** (un'ə-bāt'id), *adj.* هیچ بن‌هیز نه‌یوه؛ به‌همان هیز یا تیغه‌وه؛ بوار نادات: (~ violence, zeal, tension, etc.).
- unable** (un-ā'b'l), *adj.* بن‌توانا؛ له بارا نه‌یو؛ ناتوان.
- unabridged** (un'ə-brij'id), *adj.* کورت نه‌کراوه‌توره (په‌تقووک، فهره‌نگ؛ تعوا). فهره‌نگی کورت نه‌کراوه.
- unaccented** (un-ak'snt'id), *adj.* هیز نه‌خراوه‌ سهر؛ نه‌گیرو (زمانه‌وانی): (an ~ syllable).
- unacceptable** (un'ək-sep'tə-b'l), *adj.* په‌سند ناکرئ؛ ناپه‌سند؛ نابن.
- unaccommodated** (un'ə-kom'ə-dāt'id), *adj.* (۱) نه‌گوجاوه؛ نه‌گوجینراوه. (۲) بن‌شوینی حوانه‌وه. (۳) دل پانه‌گیرو؛ پازی نه‌کراوه.
- unaccompanied** (un'ə-kum'pə-nid), *adj.* (۱) هیچ له‌گه‌ن نه‌یو: (The shipment was ~ by an invoice.)
- (۲) به‌بن‌شوه‌ی ناوازی موسیقای له‌گه‌ن بیت؛ به‌تنها.
- unaccomplished** (un'ə-kom'plish't), *adj.* (۱) تموا نه‌کراوه؛ به‌بن‌نه‌مینراوه؛ جینه‌بن نه‌کراوه؛ نه‌کراوه: (Many tasks remain ~).
- (۲) نا‌کارامه؛ بن‌به‌هره؛ نه‌ران؛ نه‌شاره‌ن: (an ~ artist).
- (۱) لیل؛ سهر؛ **unaccountable** (un'ə-koun'tə-b'l), *adj.* نا‌جیت به‌میشکدا؛ هۆک‌ی بوون نایه‌ه. نا به‌ریس‌یار؛ ئی نه‌پرس‌راوه.

unaccounted for

-unaccountability; unaccountableness (n.);

unaccountably (adv.).

unaccounted for,

هوکه ی پوون نځیه؛ پوون نه کړاوه توه؛
لنډ نه دراو توه.

unaccustomed (un'ə-kus'təmd), adj.

(پن) پانه اتوو؛
(~ to kindness, hardship, cruelty, etc.)

(~ pleasure) نا ناسایي؛

unadorned (un'ə-dôr'nd), adj.

ساده؛ ساکار؛ نه اړاوه؛

نه نه خشینتو.

unadulterated (un'ə-dul'tə-rā'tid), adj.

پوخت؛ پاک؛ پټی؛

پوټ؛ هیچی ټیګه لاو نه کړاوه؛ گزی تندا نه کړاوه.

unadvisable (un'əd-vīz'ə-b'l), adj.

نا مېن؛ خراب؛

له جزی خویدا نځیه؛ (un ~ move).

unadvised (un'əd-vīzd), adj.

(۱) نا گادار نه کړاوه؛ تمې نه کړاوه؛

پامې نه کړاوه (۲) هغه شه؛ په له یی نه کړاوه توه؛ نا ژیرانه.

-unadvisedly (adv.); unadvisedness (n.).

unaffected (un'ə-fek'tid), adj.

(۱) ک ټیننه کړاوه؛ نه گټوړاوه

(۲) دلننوزانه؛ راسته قینه؛ مې پوهالت یا خو نوادند؛

(He felt ~ grief for her death.)

-unaffectedly (adv.); unaffectedness (n.).

unalloyed (un'ə-loīd'), adj.

(۱) پوخت؛ ټیګه لاو نه کړاوه (کاژا)؛

(۲) تړاوه؛ له هیچی کمه نځیه (success ~).

unalienable (un-āl'yən-ə-b'l), adj. [Archaic], =

inalienable.

unalterable (un-ōl'tēr-ə-b'l), adj. = inalterable.

un-American (un'ə-mer'ə-kən), adj.

نا نهمریکی؛

له گهل نه ریتو بیروړای نهمریکانه ده؛ نا گونځیت.

unanimity (ū'nā-nīm'ə-ti), n.

ټیکرا؛ ټیکرایي؛ گشت؛

(the ~ of opinion)

unanimous (yoo-nan'ə-məs), adj.

مه ټیکرا؛ ټیکرا؛ بهیمه دمنگ؛

(~ vote of the assembly.)

-unanimously (adv.); unanimousness (n.).

unanswerable (un-an'sēr-ə-b'l), adj.

بهره رچی نادریتهوه؛

وله دم نادریتهوه؛ به درو ناخریتوه؛ (an ~ argument, claim, etc.).

unapproachable (un'ə-prōch'ə-b'l), adj.

(۱) گوشه گیر؛

سارده؛ دووره پریزه؛ کس دهمی نایگاتی. (۲) مې هاوتا؛ مې وینه.

unapt (un-apt'), adj.

(۱) نه گونجاو؛ نابه جی؛ نه شیاو.

(۲) له وانه نځیه؛ بوی نځیه

(۳) نا کارامه؛ ئی نه هاوتو؛ نازیرکه؛ که وده؛ ده پنگ.

unarm (un-ärm'), v.t. [Archaic], = disarm.

unarmed (un-ärmd'), adj.

(۱) مې چکه؛ چکه هغه گرتو.

(۲) بی درک؛ مې چرنوک

unassailable (un'ə-sāl'ə-b'l), adj.

(۱) هیرشی نابریته سهر؛

نا گریته؛ دا گریته؛ نا گریته؛ به رچی نادریتهوه؛ به درو ناخریتوه؛

حاشی ئی نا گریته

unassisted (un'ə-sis'tid), adj.

یاریده نه دراو؛ مې یارمته ی.

unassuming (un'ə-sōm'inq. un'ə-sūm'inq), adj.

خاکی؛

مې فزا؛ سهرکز؛ (an ~ man)

unattached (un'ə-tacht'), adj.

(۱) نه پستراوه توه؛ نه پستراو؛

لنډ نه دراو (۲) سهر به خو؛ مې په یوه ندی

(۳) به پنه؛ زگورتی؛ مې دهر گران؛ مې ژن یا میړد.

unattainable (un'ə-tān'ə-b'l), adj.

(۱) دووره ده ست؛

ده سب نا که ریت؛ ده سستی نا گاتی

(an ~ goal) ناتوانی به نیریته دی؛

unattended (un'ə-tēn'did), adj.

(۱) کس تیا دا نامده نه بو؛

unbend

کس ئی نه بو؛ (an ~ meeting).

(۲) له گهل نه بو؛ (a flash of lightning ~ by thunder).

(۳) چاودیزی نه کړاوه (an ~ child, patient, etc.).

(۴) به نه نه؛ (The queen was ~).

(۵) گوئی مې نه دراو؛ فراموش کړاوه؛ (~ warning signals).

(۶) سهره وکاری نه کړاوه؛ (an ~ switchboard).

(۷) نه کړاوه؛ جینه جی نه کړاوه؛ (He left his studies ~ to.).

unauthorized (un'ə-thə-rīzd), adj.

(۱) ده سلات مې نه دراو؛

(۲) پی مې نه دراو؛ قده غه.

unavailable (un'ə-vāl'ə-b'l), adj.

ده ست نا که ویت؛ دورره ده ست.

unavailing (un'ə-vāl'inq), adj.

مې سوود؛ مې کله

unavoidable (un'ə-void'ə-b'l), adj.

خوی ئی نا دریت؛

هر ده بی بی؛ ئی دهر با زبونی نځیه.

-unavoidably (adv.); unavoidable (n.).

unaware (un'ə-wār'), adj.

(۱) مې نا گا؛ مې نه زان؛

(~ of danger)

(۲) بی باک؛ مې دهر به ست؛ هغه شه.

adv., unawares.

unawares (un'ə-wār'), adv.

(۱) مې ده سته قست؛ هر له خو ده.

(۲) له پړ؛ له نا کاو؛ (We came upon him ~).

unbacked (un-bakt'), adj.

(۱) نه گریو؛ (نه سپ)

(۲) یارمته ی نه دراو؛ پشت نه گریو. (۳) مې پاپشت (کورسی)

unbaked (un-bākt'), adj.

(۱) نه پزواو (نان).

(۲) کاو کړج؛ گهل نه کړاوه؛ هر یک (مه جان)؛ نا تهاو؛

(an ~ plan, idea, etc.)

unbalance (un-bal'əns), v.t.

(۱) لاره سته گ کردن؛ نا هاوتا کردن؛

هاو سته گنی ټیکدان؛ له گهر ټیکدان. (۲) مې شک ټیکدان؛ شیت کردن

unbalanced (un-bal'ənst), adj.

(۱) نا هاوتا؛ لاره سته گ؛ لاس ته گ؛

ناریک (۲) نا هاوتا (ده ستمایه، قهر) (ده فته گری)

(۳) (۱) ټیکجو (میشک)؛ نا تهاو. (ب) شیت.

unbated (un-bāt'id), adj.

unabated (۱)

(۲) [Archaic]، نوک کول نه کړاوه یا دانه پزراو (شیری شیرمازی)

unbearable (un-bār'ə-b'l), adj.

بهره گي نا گری؛ له ووه به درم؛

له گهلې دهر نابری؛ (~ pain, cruelty, suffering, etc.).

-unbearably (adv.).

unbeatable (un-bēt'ə-b'l), adj.

نا به زیت؛ نه به زیتراو؛

بوړ مې نه دراو؛ نا دوریت؛ (an ~ people, spirit, etc.).

unbeaten (un-bēt'n), adj.

(۱) نه به زیتراو؛ نه شکیتراو.

(۲) کس پیا نه روتیتوو؛ (an ~ path).

(۳) نه ها پړاو؛ وورده نه کړاوه.

unbecoming (un'bi-kum'inq), adj.

نا شرین (په وروشت)؛ نابه جی؛

لوی نایهت (کرده وه)؛ نه شیاو؛ (her ~ behavior).

unbegotten (un'bi-got'n), adj.

(۱) هیشکا له دایک نه بو.

(۲) له دایک نه بو؛ نه مړ؛ هه میشه یی؛ هتا مه تایی.

unbeknown (un'bi-nōn'), adj.

نه زانراو؛ مې نه زانراو.

unbeknown to,

به مې نا گاداری شو کسه؛ مې نه وې کسه که

(Unbeknown to me she had planned the trip.)

unbeknownst (un'bi-nōnst'), adj. unbeknown.

unbelief (un'bē-lēf'), n.

بېوا نه بو نه؛ مې نای؛ مې بېوا یی؛ کفر.

unbelievable (un'bē-lēv'ə-b'l), adj.

سته م؛ پئی تن نا جیت؛

با وې پی نا کریته

unbeliever (un'bē-lēv'ēr), n.

مې بېوا (به نای)؛ مې نای؛

خوانه ناس؛ کافر.

unbend (un-bend'), v.t.

(۱) به بردان (کهوان)؛ به ره لا کردن.

(۲) راست کردن نه (شتی خوار و خنج).

- (۳) پشت نیکردنهوه؛ حوانهوه؛ خاوکردنهوه.
(۴) کردنهوه (پهت)؛ شل کردنهوه.
v.t.
(۱) راست بووئید؛ چوټی تیدا نهان.
(۲) پشت نیکردنهوه؛ خاوبوئید؛ حوانهوه.
unbending (un-ben'din), *adj.*
(۱) رهق ناچه‌میتهوه
(۲) کدله هق؛ رای خوی ناگزیت
بڼ لاس
(۱) نه‌یستراو؛ داوا نه‌کراو؛ بانگ نه‌کراو.
unbidden (un-bid'n), *adj.*
(۲) همرام پڼ نه‌دراو.
(۱) شل کردنهوه؛ کردنهوه.
(۲) به‌ره‌لاکردن؛ به‌ردان.
unbitted (un-bit'id), *adj.*
(۱) لغاو نه‌کراو؛ ره‌شمی نه‌کراوته سه.
(۲) به‌ره‌لا؛ بهر بڼ به‌ره‌لاکراو؛ پڼ ئی نه‌گیراو؛ ره‌ها.
unblemished (un-blem'isht), *adj.*
بینگه‌رد؛ پاک؛ سن له‌که.
(*an ~ record of fairness*)
unblessed (un-blest'), *adj.* Also **unblest**,
(۱) پیرز نه‌کراو.
(۲) نایبیرز؛ به؛ خراپ؛ به‌دخوا. (۳) کساس؛ داماو.
unblinking (un-blink'ing), *adj.*
(۱) چاو نه‌تروکاو
(۲) بڼ همت؛ همت مردوو
(۳) بڼ ترس؛ نه‌ترساو؛ نه‌ترس
(۱) بڼ شمه؛ سن نابروو؛ بڼ حمیا
(۲) به‌رگ سوور هملنه‌کراو؛ ته‌ریق نه‌بووه.
unbodied (un-bod'id), *adj.*
(۱) بڼ لاشه؛ بڼ له‌ش
(۲) له‌له‌ش پرگان کراو
کردنهوه -هرگای داخراو؛ کلوم کردنهوه.
unbolted (un-bol'tid), *adj.*
کلوم نه‌دراو؛ نه‌کلوم دانه‌خراو.
unbolted (un-bol'tid), *adj.*
له‌هینک نه‌دراو (نارد).
unborn (un-born'), *adj.*
(۱) له‌دایک نه‌بوو؛ نه‌هاتووه ته‌جیه‌انهوه.
(۲) داهاتوو؛ پاشه‌پوژ
دهرخست. (*un-booz'əni, un-bōō'zəm*), *v.t. & v.i.*
دهربرین؛ سرکندن
همست و همستی خو دهربرین؛ دلی خو هملرشتن.
unbosom oneself,
unbound (un-bound'), *past tense and p.p. of unbend.*
(۱) نارادکراو؛ به‌ردراو؛ به‌ره‌لاکراو؛ پرگانکراو.
(۲) به‌رگ تن نه‌گیراو (په‌توک)؛ بڼ به‌رگ.
(۱) بڼ سوور؛ بڼ نه‌دراو
(۲) به‌ره‌لا؛ ره‌ها
(۱) نه‌جه‌ماوه؛ نه‌جه‌مینراوه؛ نه‌نوشتاوه.
(۲) دانه‌نویو؛ شوپنه‌کراو؛ ملنه‌دو: (*My head is bloody but ~*).
unbrace (un-brās'), *adj.*
(۱) کردنهوه (شتی پیچراوه یا شته‌کدراو)؛
بند یا ښه‌ست لیکردنهوه؛ شل کردنهوه؛ خاوکردنهوه.
(۲) بڼ هیز کردن؛ بڼ تین کردن.
خاوکردنهوه (شتی هژراوه وک پرچ)
unbraid (un-brād'), *v.t.*
(۱) بڼ پړوشت؛ به‌دخو؛ به‌درووشت.
(۲) فترنه‌کراو؛ رانه‌مینراو؛ مه‌شق دانه‌دراو.
unbred (un-bred'), *adj.*
(۱) بڼ لغاو؛ بڼ ره‌شمه؛ بڼ جلهو.
(۲) به‌ره‌لا؛ جلهو بڼ شل کراو؛ ره‌ها؛ بڼ سنوور:
(*~ enthusiasm*)
unbroken (un-brō'k'n), *adj.*
(۱) ساغ؛ نه‌شکاو
(۲) تیز؛ نه‌گیراو (هسپ)؛ (۳) به‌ردوماو؛ سه‌روم؛ یک‌بڼ.
(۴) پڼک‌ویک
unbuckle (un-buk'ul), *v.t.*
پشتین کردنهوه؛ ناوړونه کردنهوه یا
تواژندن
(۱) ئی دگرتن؛ مار؛ (*to ~ a mule*)
(۲) له‌کو؛ خو؛ کردنهوه؛ مار ای خو؛ سووک کردن؛ نه‌ک له‌سه‌ر شان لایردن.

- (۳) دهردی دل بڼ یاس کردن و باری خو سووک کردن؛ باری خو سووک کردن نه
دل بڼ هملرشتن: (*He ~ed his soul to a priest.*)
unbutton (un-but'n), *v.t.*
(۱) قوچه کردنهوه
(۲) دهرخست؛ هملالین
uncage (un-kāj'), *v.t.*
به‌ردان (له‌قه‌فن)؛ به‌ره‌لاکردن.
(۱) ناپینوشت؛ پڼ نه‌یست.
uncalled-for (un-kōld'fōr'), *adj.*
(۲) نابجی؛ ناپه‌وا.
(۱) سه‌یر؛ نا‌ناسایی؛ ته‌لیسمای؛
ناسرووشتی. (۲) ژیر؛ تیز (پڼ به‌دیی)؛ زور چاک؛ له‌نمدازمو سرووشت به‌دو:
(*~ shrewdness, insight, etc.*)
uncannily (*adv.*); **uncanniness** (*n.*).
(۱) کلاو (له‌سه) داکه‌ندن.
uncap (un-kap'), *v.t.*
(۲) سه‌ر هملچرین (شووشه)؛ سه‌ر قه‌پاغ لیکردنهوه یا لایردن:
(*to ~ a bottle*)
شه‌په یا کلاو بڼ داکه‌ندن له‌پووی پڼ‌لیکرتنهوه.
incapable (un-kā'pə-b'l), *adj.* [*Obs.*]. - **incapable**.
همه‌له‌خیزه‌بووه؛ به‌بڼ هو بووه.
uncaused (un-kōzd'), *adj.*
به‌رده‌وام؛ بڼ پایان؛ سه‌روم؛
unceasing (un-sēz'ing), *adj.*
بڼ ووچان؛ یک‌بڼ.
unceasingly (*adv.*).
(۱) ناپه‌سمی.
unceremonious (un'ser-ə-mō'ni-əs), *adj.*
(*an ~ observance of a holiday*)
(۲) له‌پرو ناشرین (کردنهوه)؛ بڼ نه‌زاکت؛ پڼ‌لیکرتنهوه.
unceremoniously (*adv.*); **unceremoniousness** (*n.*).
(۱) نه‌زانراو؛ دووبه‌ختی؛ هات‌ونه‌هات:
(*an ~ outcome*)
(۲) نامسوگه‌رد؛ نه‌پیراوه‌تووه: (*~ plans*)
(۳) درودل؛ پارا؛ نادلتیا؛ گومان‌دار
(۴) پشت پڼ نه‌بستراو؛ همیشه دگوزپڼت: (*~ weather*)
(۵) پیچرچ؛ نابره‌دوماو؛ ناسروم؛ ناهمیشه
(۱) (ب) گومان؛ (ب) دودلی؛
uncertainty (un-sūr'ti-ti), *n.*
دل‌پراوکن؛ نادلتیا؛ (۲) هات‌ونه‌هات؛ دووبه‌ختی؛ مه‌ترسی
(۲) شتیکی نامسوگه‌رد یا گومان‌او؛ شتیکی دووبه‌ختی یا هات‌ونه‌هات
گوزپڼی بڼ نویه؛ ناگزیت (*un-chān'jə-b'l*), *adj.*
ناپه‌خشنده؛ دل‌هق؛
ئی نه‌پووردو.
uncharitably (*adv.*).
نه‌دوژراوه؛ نه‌زانراو؛ بڼ نه‌خشه؛
پڼ پیدا نه‌پرو: (*an ~ territory, field of knowledge, etc.*)
unchaste (un-chāst'), *adj.*
داوین پیس.
(۱) خاچ په‌رست نویه.
(۲) به‌پیچه‌وانه‌ی پڼ‌رازو په‌فتاری خاچ په‌رستی‌په.
(۳) نامو‌قانه‌یه؛ کتوی؛ له‌خاچ په‌رستان ناوه‌شیتنهوه؛ ناشرین (کردنهوه).
په‌فتار
(۱) له‌نندامیتی کلنسه دهرکردن
(۲) پڼک‌هڼانی کلنسه قه‌دغه‌کردن له‌کومه‌لک خه‌ک.
uncial (un'shi-əl, un'shāl), *adj.*
قایبه‌تی به‌تپی لڼجی. واته
گوره (که به‌کارده‌مینرا له‌ده‌ستنوسو یونانی و یونانی کوندا)
(۱) تیپیکي لڼجی، واته گوره. (۲) ده‌ستنوسو به‌م جوړه تیپه نووسراو.
unciform (un'si-fōrm'), *adj.*
قولاپی؛ سه‌رجه‌ماوه
uncinal (un'si-n'l), *adj.* **uncinate**.
uncinaria (un'si-nə-rī'ə), *n.* = **hookworm**.
uncinariasis (un'si-nə-rī'ə-sis), *n.* = **ancylostomiasis**.
uncinate (un'si-nit, un'si-nāt'), *adj.*
قولاپی؛ سه‌رجه‌ماوه.
uncinus (un'si-nəs), *n.*
شتیکی قولاپی یا سه‌رجه‌ماوه.

uncircumcised

uncircumcised (un-sūr'kəm-sīzd'), *adj.* (۱) خمتنه نه کراو

(۲) گاور (۳) بت پهرست؛ بن ناین

uncivil (un-siv'v'l), *adj.*

(۱) کښوی؛ ناشارستانی

(۲) بن نه زاکت؛ ناشرین؛ بن پهروشت (*~ behavior*)

uncivilized (un-siv'v'l-īzd'), *adj.*

کښوی؛ ناشارستانی؛ درنده

unclad (un-klad'), *alternative past tense and past-participle of uncloth.*

adj.

پووت؛ پووت وقووت.

unclasp (un-klasp', un-kläsp'), *v.t.*

(۱) کرندوه؛ قولفه،

ناوړونه. رنجیر. مسته کوله، چنگ؛ ترانادن؛ شل کرندوه.

(۲) له چنگ دهرهینان؛ له دست کرندوه یا بهره لاکردن

v.t.

(۱) کرندوه؛ شل بوونهوه.

(۲) دست له به دهرهینان یا کرندوه؛ چنگ لیک جیا کرندوه.

unclassified (un-klas'ə-fīd'), *adj.*

(۱) پؤل پؤل نه کراو؛

هاوایات نه کراو (۲) نانینلی (هموال، پاپوت)

uncle (un'k'l), *n.*

(۱) مام؛ خال؛ لالو (۲) میړدی پوړ.

(۳) [Colloq.] مام (ناژناوی پښه بڼه پیاوړی به ته من)؛ مام.

pawnbroker, [Slang] (۴)

unclean (un-klēn'), *adj.*

(۱) پیس؛ پیس و پوخل؛ چنګن

(۲) چیه ل؛ بوګن؛ پیس و بوګن؛ ناپاک. (۳) داوین پیس.

uncleanly (un-klēn'li), *adj.*

(۱) پیس؛ پیس و پوخل

(۲) داوین پیس؛ ناپاک

-uncleanliness (*n.*).

uncleanly (un-klēn'li), *adv.*

(۱) نه پیس و پوخلانه

(۲) نه داوین پیسانه؛ نه ناپاک کیانه

unclear (un-klēr'), *adj.*

لین؛ نادیار

unclench (un-klēnch'), *v.t.*

کرندوه؛ مسته کوله، چنگ، زریزه...؛

شل کرندوه؛ ترانادن (*to ~ one's fists*)

v.t.

کرندوه؛ کرندوه؛ شل بوونهوه؛ ترانان.

Uncle Sam, [Colloq.].

مامه سام؛ نه امریکا؛ پښی نه امریکا

Uncle Tom, [Colloq.].

مامه توم؛ (۱) دای قوله پښی کی چیرو کی نه امریکا.

(۲) قوله پښی کی چلکو و خړو کرنووش بهر بڼه پښی کی نه امریکا؛

قوله پښی کی سکر و سرشو.

(۳) چلکو و خړو؛ نوکر؛ سرشو؛ کرنووش بهر

unclinch (un-klīnch'), *v.t. ~ unclench.*

uncloak (un-klōk'), *v.t.*

(۱) عما داکه ندن؛ جبه داکه ندن

(۲) دهرخستن؛ خسته پوړ؛ هلمالین

unclose (un-klōz'), *v.t.*

(۱) کرندوه.

(۲) خسته پوړ؛ پيشانان؛ دهرخستن.

unclothe (un-klōth'), *v.t.*

پوړو کرندوه؛ حل له بهر داکه ندن.

uncoil (un-kōil'), *v.t.*

خاو کرندوه؛ پوړاندوه؛ راست کرندوه.

v.t.

خاو بوونهوه؛ پوړاندوه؛ راست بوونهوه

uncomfortable (un-kum'fēr-tə-b'l), *adj.*

(۱) ناروحته؛

ناخوشت (*an ~ chair, situation, etc.*)

(۲) بن نارو؛ پست؛ ناروحته

-uncomfortably (*adv.*).

uncommercial (un'kə-mūr'shəl), *adj.*

(۱) له بازرگانی بهر؛

په پوړندی دجه به بازرگانی بهر. (۲) له گیل پښه و په پښه و بازرگانید

نه گونجاو

uncommitted (un'kə-mīt'id), *adj.*

بیلین نه ده؛ په پیمان نه ده؛

بن په پوړندی؛ سر به پست.

uncommon (un-kom'an), *adj.*

(۱) ناساسی؛ ده گمن؛

به ده گمن بڼه کورتو. (۲) هله که وتو؛ سر ناسا؛ نایاب.

-uncommonly (*adv.*).

uncommunicative (un'ka-mū'nə-kā'tiv), *adj.*

که دور؛

uncouple

نه دوو؛ بن دهنگ.

uncomplimentary (un-kom'plə-men'tēr-i), *adj.*

سوک

(سمرنج)؛ ناشرین؛ له پښه که مکره ده؛

(*He made some ~ remarks about her.*)

uncompromising (un-kom'prə-mīz'ing), *adj.*

سمرسهخت؛

که له پښه؛ پهق؛ هلو پښت و بیرو پای خوی ناگزیرت.

unconcern (un'kən-sūm'), *n.*

(۱) به تنگه نه هاتن؛

به دهر به پستوه نه هاتن؛ پښاکی. (۲) ناسوودهی؛ بن مراقی؛ بن خهی

unconcerned (un'kən-sūm'd'), *adj.*

(۱) به تنگه نه هاتو؛

به دهر به پستوه نه هاتو؛ پښاک. (۲) بن خهی؛ بن مراقی؛ ناسوود.

unconditional (un'kən-dish'an-l'), *adj.*

(۱) بن مرج؛

بن چه ندو؛ چن (*an ~ surrender*).

(۲) توار؛ بن مرج (*He has her ~ support.*)

unconditionally (un'kən-dish'an-l-i), *adv.*

(۱) بن مرج؛

بن چه ندو؛ چن. (۲) به تواروی.

unconditioned (un'kən-dish'and), *adj.*

(۱) بن مرج؛

بن چه ندو؛ چن. (۲) زگماکی؛ هر له خووه نه به پاهینان یا فیرکردن

(*an ~ reflex*)

unconnected (un'kə-nek'tid), *adj.*

(۱) بن په پوړندی؛ پچراو؛

پښه نه به پسترو (۲) پچرچو؛ په پوړندی به به پکتری به نه به

unconquerable (un'kon'kēr-ə-b'l), *adj.*

نا به زنت؛ نه به؛

نا به زینرت.

unconscionable (un-kon'shən-ə-b'l), *adj.*

(۱) بن ویردان؛

نا به و. (۲) له نه دنازه به دهر؛ زیاده پښه؛ نا به چن

-unconscionableness (*n.*); **unconscionably** (*adv.*).

unconscious (un-kon'shəs), *adj.*

(۱) بن گیار؛ بن هوشت؛

بن همت؛ بن میشت. (ب) بوراوه؛ له هوشت خو چو؛ بن هوشت

(ج) همت پښه نه کراو؛ پښه نه کراو؛ بن ناگا؛ پښه نه زان؛

(*He was ~ of his mistake.*)

(۲) به بن ده سه نه قست؛ له خووه؛ (*an ~ insult, act, reaction*)

(۴) نا هوشتیار؛ هی همتی شارووه

-unconsciously (*adv.*); **unconsciously** (*n.*).

همستی نا هوشتیار (د پرو ناسی)؛ همتی شارووه؛ **the unconscious**,

پرو هوشت و همت و نه ست و خوی خو پښه نه زان.

unconsidered (un'kən-sid'ērd), *adj.*

(۱) په چاو نه کراو؛

پایه خو پښه نه کراو؛ حساب بڼه نه کراو؛ هله شانه

(*a hasty, ~ remark*)

unconstitutional (un'kon-stə-tōō'shən-l, un'kon-stə-tū'shən-l), *adj.*

نا ده ستوری؛ به پیچه وانه ده ستوری.

-unconstitutionality (*n.*); **unconstitutionally** (*adv.*).

uncontrollable (un'kən-trōl'ə-b'l), *adj.*

داین نه کراو؛

داین ناگزیرت؛ خلیوی ناگزیرت؛ پاناگزیرت.

unconventional (un'kən-ven'shən-l), *adj.*

نه گونجاو له گیل

نه ریت و پهروشت و رینازی باودا.

-unconventionality (*n.*); **unconventionally** (*adv.*).

uncork (un-kōrk'), *v.t.*

(۱) ته په دور بڼه دهرهینان؛ کرندوه (شووشه) *v.t.*

(شرباب). (۲) نا شکر اکردن؛ بهر لاکردن؛ سر بڼه لاکردن (*to ~ a secret*).

un-co-ordinated (un'ko-ōr'də-nā'tid), *adj.*

نا پښه پښه؛

نا توانیت پښه که به باشی به کاری به پښت (ده ست).

uncounted (un-koun'tid), *adj.*

(۱) نه زینرتو

(۲) بن شو مار؛ له زماردن نایه؛ نیچار زور.

uncouple (un-kup'v'l), *v.t.*

(۱) لیک کرندوه؛ له بهر لاکردن؛ بهر لاکردن؛ بهر لاکردن (سکه)

(*to ~ railroad cars*)

(۲) بهر لاکردن؛ بهر لاکردن؛ بهر لاکردن؛ بهر لاکردن (سکه)

v.t.

به پوړی نه لاکردن

uncouth

- (۱) [Rare] سیر؛ نه‌زانوا؛ نه‌ناسراو. **uncouth** (un-kōōth'), *adj.*
 باو نیه (۲) که‌تر؛ چوارپن؛ کیوی؛ بن نه‌زاکه.
 (۱) ناشکر کردن؛ دهرخستن؛ خستنه‌پوو. **uncover** (un-kuv'ēr), *v.t.*
 هملانز (۲) سهر (۱) لابردن؛ پوتکردن؛ سهرقاپ له‌سهر لادان؛
 سهره‌ندانوه (۲) کلاو یا شه‌پقه له‌سهر داکه‌ندن؛ له‌پووی پیزلنگرتنه‌وه.
 (۱) کلاو یا شه‌پقه له‌سهر داکه‌ندن (له‌پووی پیزلنگرتنه‌وه).
 (۲) سهرقاپ له‌سهر لادان؛ سهر (۱) لابردن؛ سهره‌ندانوه.
uncovered (un-kuv'ērd), *adj.*
 (۱) نه‌پاریراو.
 (۲) بیمه‌ی دیه؛ بن بیمه؛ پاراستنی بیمه‌ی دیه (۲) سهر پووت.
uncreated (un'krē-āt'id), *adj.*
 (۱) هیشتا درووست نه‌پووه یا
 نه‌هاتووته جیه‌نوه (۲) ههر هه‌پووه ههر ده‌یشیت؛ هه‌تا هه‌تایی؛
 له‌خزیه‌وه هاتووته جیه‌نوه.
uncross (un-krōs'), *v.t.*
 قاچ له‌سهر قاچ لابردن:
 (She ~ed her legs.)
unction (un'kshən), *n.*
 (۱) چه‌ورکردن (بۆ مه‌به‌ستی نایینی یا
 پزیشک‌ه‌وانی)؛ پۆن لیدان؛ مه‌لحم لیدان. (۲) پۆن؛ مه‌لحم.
 (۳) به‌لسم؛ شتیکی خوش بۆ دڭ و گیان یا بۆ له‌ش.
 (۴) به‌په‌روشی یا به‌جوش‌یه‌کی پوواله‌ت (له‌ دووا‌فا).
unctuous (un'kchōō-s), *adj.*
 (۱) چه‌ور؛ بۆ‌ناوی؛ پۆ‌دار.
 (۲) لووس؛ خز (۳) زمان لووس؛ مه‌راییکه‌ر؛ به‌پوواله‌ت دلسۆز.
unctuously (*adv.*); **unctuously**; **unctuousness** (*n.*).
uncurl (un'kūr), *v.t.*
 راستکردنه‌وه (شتی لوول وه‌ک قڭ).
uncurl (un'kūr), *v.t.*
 راستبوونه‌وه؛ خاوبوونه‌وه؛ لوولی تیدا نهمان
uncus (un'kus), *n.*
 نه‌مادی چه‌ماوه یا قولایی
uncut (un-kut'), *adj.*
 (۱) نه‌پیراو (۲) په‌ره‌کانی نه‌پیراو، واته له‌یهک
 نه‌کراونه‌وه (په‌رنووی تازه) (۳) به‌رنه‌وینکی نه‌پیراو (گه‌ره‌س).
 (۴) کورت سه‌کراونه‌وه (په‌رتوک، فیلم).
undamped (un-damp'), *adj.*
 (۱) دلی سارد نه‌سووه‌ته‌وه.
 (Her enthusiasm was ~.)
 (۲) نه‌وستاوه؛ له‌ره‌ی کاره‌یایی.
undaunted (un-dōn'tid, un-dān'tid), *adj.*
 چاونه‌ترساو؛
 نه‌په‌رد؛ بیاک؛ تارا:
 (U~ by failure and misfortune, he kept on.)
undauntedly (*adv.*); **undauntedness** (*n.*).
undecided (un'di-sid'id), *adj.*
 (۱) بریار له‌سهر نه‌دراو؛
 نه‌پیراوته‌وه (۲) دوول؛ بریاری نه‌داوه.
undefined (un'di-find'), *adj.*
 دیاری نه‌کارو.
undemonstrative (un'di-mon'strō-tiv), *adj.*
 هه‌ستی خو
 پیشان نه‌درا؛ نه‌درو
undeniable (un'di-nī'ə-b'l), *adj.*
 (۱) به‌درو ناخه‌توه؛ راست؛
 به‌په‌رچ نادرته‌وه (۲) زورباش؛ نایاب
undeniably (*adv.*).
under (un'dēr), *prep.* . (His shoes are ~ the bed.)
 (۱) له‌ژیر
 (۲) له‌بن؛ له‌خوار؛ له‌ژیر. (ten feet ~ water)
 (۳) له‌ژیرده‌ست (پله‌وپایه)؛ له‌خوار. (ب) له‌ژیر (نرخ)؛ که‌تر.
 (ج) له‌خوار (تمن)؛ (~ age)
 (۴) له‌باردوخینکی تایه‌تیدا:
 (He is ~ an anesthetic.; The house is ~ repair.)
 (۵) به‌ناموژگاری که‌سینک:
 (He studied music ~ a famous composer.)
 (۶) له‌چه‌رحی؛ له‌کاتی:
 (Literature flourished ~ the new regime.)
 (۷) له‌ژیر؛ له
 (the question ~ discussion)
 (۸) له؛ له‌به‌ر؛ به‌هزی: (~ the circumstances)
 (۹) به‌گه‌ره‌ی؛ به‌پن‌ی: (~ the rules)

undercut

- adv.*
 (۱) له‌ژیر؛ له‌بن. (۲) له‌خوار؛ له‌ژیرده‌ست. (۳) که‌تر.
adj.
 (۱) ژیره‌وه؛ هی ژیره‌وه. (۲) ژیره‌ست؛ خوارده‌ست.
 (۳) که‌تر.
 ژیرکه‌وتن (بازرگانی، کاسبی)؛ به‌ناخدا؛ چه‌ون.
 پیشگیرنه‌که‌به‌مانای: (۱) ژیر؛ ژیره‌وه:
 (۲) ژیره‌ست؛ خوارده‌ست.
 (۳) که‌تر.
underachieve (un'dēr-ə-chēv'), *v.t.*
 که‌م توانا بوون (له‌نیش یا
 خویندنا)؛ نا‌زیره‌که‌بوون.
underachiever (*n.*).
underage (un'dēr-āj'), *adj.*
 خوارته‌من؛ مندا‌تر له‌ه‌رده‌ سال
 (بۆ ده‌نگدان یا خوارده‌نوه)
underarm (un'dēr-ärm'), *adj.*
 هی بن‌بان.
 بن‌بال؛ بن‌قۆل.
underbid (un'dēr-bid'), *v.t. & v.t.*
 نرخی که‌تر پیشکش کردن
 له‌خه‌ک (مه‌زاد).
underbidder (*n.*).
underbred (un'dēr-bred'), *adj.*
 (۱) بن‌په‌روشت؛ بن‌نه‌زاکه.
 (۲) نا‌په‌سه‌ن؛ دوره‌گ.
underbrush (un'dēr-brush'), *n.*
 گزوغیا و بنجکی ژیر دره‌ختی
 دارستان. (هم‌روها: "undergrowth")
underbuy (un'dēr-bi'), *v.t.*
 (۱) به‌ه‌رزانه‌تر کرین له‌نرخی خوی.
 (۲) به‌ه‌رزانه‌تر کرین له‌خه‌ک.
undercarriage (un'dēr-kar'ij), *n.*
 چوارچینه‌ی ژیر
 ئوتومبیل. (۲) تایه‌و که‌ره‌سی نیشته‌وه‌ی فزۆکه.
undercharge (un'dēr-chärj'), *v.t.*
 (۱) پاره‌که‌م (یا که‌متی)
 ئی سه‌ندن: (The grocer ~s us.)
 (۲) لیشه‌که‌کم تیشتن؛ داگرتنه‌وه به‌گولله‌ی که‌م.
 (۱) لیشه‌که‌یا گولله‌ی که‌م له‌چه‌کا. (۲) کرین یا پاره‌که‌م سه‌ندن.
underclassman (un'dēr-klas'mən), *n.* = lowerclassman.
underclothes (un'dēr-klōz', un'dēr-klōthz), *n.pl.*
 جلی - ژیره‌وه.
underclothing (un'dēr-klōth'ing), *n.* = underclothes.
undercoat (un'dēr-kōt'), *n.*
 (۱) چاکه‌تی ژیره‌وه.
 (۲) تووکی کورتی ژیره‌وه‌ی گیانه‌وه. (۳) چینه‌سواغ یا بۆیه‌ی ژیره‌وه.
v.t.
 چینه‌ک سواغ یا بۆیه‌ی ژیره‌وه لیدان.
undercover (un'dēr-kuv'ēr), *adj.*
 نه‌ینیی؛ په‌نهانی؛ سووسه‌یی:
 (an ~ investigation; an ~ agent)
undercroft (un'dēr-krōft', un'dēr-kroft'), *n.*
 ژووی -
 ژیره‌مین (به‌تایه‌تی هی کلنسه).
undercurrent (un'dēr-kūr'ənt), *n.*
 (۱) ته‌وژمی ژیر ناو؛
 ته‌وژمی شاراه‌ی ژیر ناو.
 (۲) هستو و پیرپای شاراه (که‌دژ به‌ره‌یه‌که‌له‌پووه):
 (Although everybody seemed to support the government,
 there was an ~ of opposition.)
undercut (un'dēr-kut'), *n.*
 (۱) بن‌که‌نی. (۲) له‌له‌یه‌که‌له‌خوار
 شوینی برینه‌وه‌ی دره‌خت‌کداو له‌لایه‌ی که‌ده‌ریستری دره‌خته‌که‌ی بۆ به‌کوینت
 (Chiefly British), پارچه‌گۆشتی پشته‌مه‌غه.
 (۴) لیدانی ژیر تۆپ (گۆلف، تنس).
adj.
 بن‌که‌ن کراو.
v.t.
 (۱) بن‌که‌ن کردن. (۲) له‌ژیره‌وه زیان لیدان.
 (۳) له‌که‌کردنی دره‌خت‌ک له‌خوار شوینی برینه‌وه‌که‌یداو له‌لایه‌ی که‌ده‌ریستری دره‌خته‌که‌ی بۆ به‌کوینت. (۴) به‌پاره‌ی که‌تر نیش کردن له‌خه‌لکی
 تر؛ به‌ه‌رزانه‌تر شت فروشتن له‌فروشیاری تر.

underdeveloped

- (۵) له ژیری توب دن: کولف، تنس.
- v.t.**
- underdeveloped** (un'dēr-di-vel'əpt), *adj.* (۱) گهښه کړدو. (۲) ناتراو له ناسایی بچوکت. (*an ~ muscle, mind, body, etc.*)
- (۳) (an ~ picture) (۴) باش نه شوراوه (وینه):
- (۵) دواکتو: پهره نه ساندو: (~ countries)
- underdo** (un'dēr-dō'), *v.t. & v.i.* (۱) کمه بش کردن.
- (۲) کمه کولاند. برژاندن، یا سوور کړندوه:
- (*She underdid the meat.*)
- underdog** (un'dēr-dōg'), *n.* (۱) د ژړو، پېښېکې؟
- چاوه یو دې دېرې دېرې کړا. (۲) ژر دېرې دېرې کړا.
- underdone** (un'dēr-dun'), *adj.* نه کولای، نه تايیدتی گوشت؟
- نه برژان، نه بو
- underdrawers** (un'dēr-drōz'), *n. pl.* دېرې یو، ریښ، پیاوړه.
- underdress** (un'dēr-dres'), *v.t.* جلی ساده تر له بهر کړدن
- له پېښت.
- underdressed** (un'dēr-drest'), *adj.* جلی ساده تر له بهر کړدو
- له دې که پېښت.
- underestimate** (un'dēr-es'tā-māt'), *v.t. & v.i.* (۱) به کمتر
- نرخ د دېر به کمتر هملسه نگاندن: به کمتر قبلان
- (۲) به سوک دانان: به کم دانان: به کمتر دانان: به ناسان دانان:
- (*to ~ an enemy; to ~ a task*)
- n.** قبلاندنکی نه کم: هملسه نگاندنکی به کم
- underestimation (n.).**
- underexpose** (un'dēr-ik-spōz'), *v.t.* کمه دانه بهر یو ناکي
- (فیلمی کامیرا)
- underexposure** (un'dēr-ik-spō'zhēr), *n.* کمه دانه بهر یو ناکي
- (فیلمی کامیرا)
- underfeed** (un'dēr-fēd'), *v.t.* (۱) حورن کم پیدان.
- (۲) سورونه منی له ژر دېرې تیکردن
- underfoot** (un'dēr-foot'), *adv.* (۱) له ژر پیدان له سر زهوی؟
- له ژر دېرې پیدان. (۲) پښه گرتوه: له بهر پیدایه.
- adj.** (۱) له ژر پیدان له بهر پیدان: له سر زهوی.
- (۲) پېښېکې؟ پېښت؟ پېښېکې کړا
- underfur** (un'dēr-fūr'), *n.* توکی بهرمی ژر دېرې گیانه بهرمی
- undergarment** (un'dēr-gār'mənt), *n.* جلی ژر دېرې
- undergird** (un'dēr-gūrd'), *v.t.* شت دانه بهرمی بهرمی کړدن
- undergo** (un'dēr-gō'), *v.t.* به سهره دانه: چه شت (ناخوشی)؟
- نوشی. (*They underwent a lot of suffering.*)
- undergraduate** (un'dēr-graj'ōo-it), *n.* قوتایی زانکو: که یو
- به کالوریوس ده خوښت.
- adj.** (۱) تايیدتی به خوښتی به کالوریوس.
- (۲) تايیدتی به پلې قوتایی به کالوریوس.
- underground** (un'dēr-ground'), *adj.* (۱) ژر دېرې منی.
- (۲) نه پېښی؟ نه پېښی (*an ~ organization*)
- adv.** (۱) له ژر دېرې منی: ژر دېرې منی. (۲) به دېرې دېرې: به پېښی.
- n.** (۱) ناوچه ی ژر دېرې
- (۲) پاره ی ژر دېرې: جگه ی ژر دېرې
- (*He worked in the ~ of France.*)
- (۳) ریکړا یا حیزبی نه پېښی: [British] شمه نده بهرمی ژر دېرې: هیلې ناسنی ژر دېرې.
- (۴) (کوره به یو "underground railway")
- underground railroad,** پښه ی دسني ژر دېرې؟
- شمه نده بهرمی ژر دېرې. (همه به "underground railway")
- undergrown** (un'dēr-grōn'), *adj.* بچوک: له ناسایی بچوکت.
- undergrowth** (un'dēr-grōth'), *n.* underbrush (۱)

undernourish

- undercoat # 2** (۲) بچوکی؟ له ناسایی بچوکت یوون
- underhand** (un'dēr-hand'), *adj.* (۱) به دېرې کړا له ژر دېرې.
- (۲) نه پېښی؟ دېرې؟ نه پېښی؟ چه ت؟ له ژر دېرې: فیلباز؟ ژل.
- adv.** (۱) به دېرې کړا له ژر دېرې
- (۲) به نه پېښی؟ به پېښی؟ به فیلباز؟ له ژر دېرې: به ژلانه.
- underhanded** (un'dēr-han'did'), *adj.* (۱) نه پېښی؟ چه ت؟ دېرې؟
- له ژر دېرې (به نیازی فیلباز گزی کړندوه):
- (*an ~ operation, move, act, etc.*)
- (۲) کړنکاریان کمه؟ یاریکه ریان کمه.
- underhandedly (adv.); underhandedness (n.).**
- underhung** (un'dēr-hun'), *adj.* (۱) دېرې دېرې (کارتی خوارهوه)؟
- داکوتو (۲) کارتې دېرې دېرې یا داکوتو. (۳) به ژر دېرې هملو اسراوه
- (۴) له سر هیلې ناسن وه ستاوه یا دیتو ده چیت.
- underlaid** (un'dēr-lād'), *adj.* (۱) خوارهوه ژر دېرې؟ له ژر دېرې دانراوه.
- (۲) پالېشتی له ژر دېرې؟ بهر کړاوه توه یا پراگراوه به شتیک.
- underlay** (un'dēr-lā'), *n.* (۱) پارچمیکه کاغزه ده خړنه ژر تپیی
- چاپو سوه یو بهر کړندوه ی. (۲) پاخه ی ژر بهرې فمرش (وه)
- هسیر... هتد.
- v.t.** (۱) شت خسته ژر بې پالېشت یا بهر کړندوه. (۲) ژر دېرې دېرې
- (۳) بهر کړندوه یا پالېشت کردن به شت خسته ژر دېرې.
- underlay** (un'dēr-lā'), *past tense of underlie.*
- underlet** (un'dēr-let'), *v.t.* (۱) به همزاتر به کړندان له کړی
- ناسایی. (۲) sublet
- underlie** (un'dēr-li'), *v.t.* (۱) له ژر دېرې یوون
- (۲) یوون به بناغه یو؟ بنچینه یوون یو
- (*ideas ~ing the revolution; Many facts ~ my decision.*)
- (*[Obs.]* (۳) خوارتر یوون له (پله وپایه، گرتگی)؟ نژمت یوون له
- (۴) له پېښت یوون؟ ماف زیاتر یوون له (دارایی)؟ گرتگر یوون له
- (*This claim ~s that*)
- underline** (un'dēr-lin'), *v.t.* (۱) هیلې به ژر دېرې هیلان (ووشه، رسته).
- (۲) دېرې دېرې دېرې (له بهر گرتگی): (*to ~ a point in a discussion*)
- n.** هیلې به ژر دېرې هیلان (یو سهرنج پاکیشان گرتگی دېرې دېرې).
- underling** (un'dēr-lin'), *n.* بهر دېرې؟ نؤکه؟ چلکار خو؟
- ژر دېرې دېرې؟ خواره دېرې
- underlip** (un'dēr-lip'), *n.* لچ.
- underlying** (un'dēr-līn'), *adj.* (۱) هی ژر دېرې؟ له ژر دېرې.
- (۲) بنچینه یی؟ بناغی (۳) نادیار: لیل؟ ناسا کړا
- (۴) له پېښت (ماقی دارایی)؟ گرتگر؟ بهر ت.
- undermine** (un'dēr-min'), *v.t.* (۱) بې کمن کردن: له غم لیدان
- له ژر دېرې. (۲) بې کمن کردن و پوځان: تیکدان؟ هملو شاندن:
- (*Water ~d the stone foundation.*)
- (۳) (۱) زیان لیدان (به دېرې دېرې)؟ هملو پوځان: دان (به نه پېښی)؟ لاواز کردن:
- (*They are ~ing the president's authority.*)
- (ب) ورده ورده لاواز کردن؟ زیان لیدان؟ تیکدان:
- (*Drink is ~ing his health.*)
- undermost** (un'dēr-mōst'), *adj.* ژر دېرې؟ خوارترین.
- underneath** (un'dēr-nēth', un'dēr-nēth'), *adv.* (۱) له ژر دېرې؟
- له بې. (۲) له دېرې ژر دېرې.
- prep.** (۱) له ژر دېرې؟ له خوار: (*Write the date ~ the address.*)
- (۲) له ژر دېرې دېرې یا پکې دېرې؟ خواره دېرې؟ ژر دېرې دېرې
- adj.** له ژر دېرې؟ له خوار؟ ژر
- n.** دېرې ژر دېرې؟ لای خوارو
- undernourish** (un'dēr-nūr'ish), *v.t.* خواردن کمه پیدان؟
- گه نده خواره دېرې پیدان.
- undernourished (adj.).**

undernourishment

undernourishment (un'dēr-nūr'ish-mənt), *n.* به‌خواری
که خوراکی گه‌نده‌خواری شتی باش نه‌خواردن.

underpants (un'dēr-pants'), *n. pl.* دهرپن

underpass (un'dēr-pas', un'dēr-pās'), *n.* رنگه‌ی ژیر پرد

رنگه‌ی ژیر رنگه‌ی به‌ریزی تر یا ژیر هینلی شه‌م‌نده‌فەر.

underpay (un'dēr-pā'), *v.t.* کرځی کم دان

کرځی کمتر پندان له خه‌لک.

underpin (un'dēr-pin'), *v.t.* (۱) بنجینه‌ی دیوارو خانوو

به‌هنزکردن؛ دارو کوله‌کو به‌رد دانه‌بهر دیوار؛ پته‌وکردن.

(۲) یالستی کردن؛ لایه‌نگیری کردن؛ پشت گرفتن.

underpinning (un'dēr-pin'ing), *n.* (۱) بنجینه؛ کوله‌که؛

دارو به‌ریزی دیوار راگیره؛ چوارچینه‌ی راگیره (۲) پالشت؛ راگیره؛

پستگر (۳) جلی ژیره‌وه (وه‌ه‌ی ژیر ته‌نوره؛ بۆ راگرتن به‌جوانی،

یا هی وه‌زیشکار بۆ پاراستن). (۴) [Colloq.] (pl.) همدرو لاق.

underplay (un'dēr-plā'), *v.t. v.i.* (۱) خوشواندن نه‌سهر شانۆ

به‌ی به‌ر بۆ خو به‌ره‌لاکردن. (۲) نه‌سهر کمتر یاری کردن یا قوماکردن.

underplot (un'dēr-plot'), *n.* لقه‌چیرک؛ جیرۆکی ناسهره‌کی

شانونامه یا جیرۆک داستان

underprivileged (un'dēr-priv'ə-lījd), *adj.* ده‌ستکورت؛

دامار؛ هه‌ژار؛ بچ‌درومته

the underprivileged, فه‌قیرو هه‌ژاران.

underproduction (un'dēr-prə-duk'shən), *n.* مه‌رمه‌ه‌ه‌می

پاده‌ی کجولی که‌متره له

خواردنه‌هی مه‌ستکه‌ری تر

underprop (un'dēr-prop'), *v.t.* له‌ژیره‌وه شت دانه‌بهر

(بۆ یالستی. راگرتن

underquote (un'dēr-kwōt'), *v.t.* نرخ‌ی کمتر بچ ووتن له نرخ‌ی

ناسایی یا له خه‌لکی تر

underrate (un'dēr-rāt'), *v.t.* = underestimate.

underrun (un'dēr-run'), *v.t.* به‌ژیریدا بۆیشتن

شتی نه‌ژیردا بۆیشتو (وه‌ه‌جۆگه)

underscore (un'dēr-skōr', un'dēr-skōr'), *v.t. & n.*

underline.

undersea (un'dēr-se'), *adj.* هی ژیر -ه‌ریا؛ بۆ ژیر ده‌ریا کراو؛

له‌ژیر ده‌ریادا بووداو. (هه‌روه‌ها "underseas")

undersecretary (un'dēr-sek'rə-ter'i), *n.* جیگری وه‌زیر؛

وه‌کینلی وه‌زاره‌ت؛ یاریده‌ه‌ری وه‌زیر: (~ of State)

undersell (un'dēr-sel'), *v.t.* (۱) نه‌هه‌زاتر فروشتن (له خه‌لک)

به‌کمر فروشتن. (He ~s his competitors.)

(۲) به‌هه‌زاتر فروشتن له‌ی پاره‌یه‌ی تری چوو

undersexed (un'dēr-sekst'), *adj.* تاره‌زووی جوت بوونی که‌مه؛

ساردا؛ جمل له‌گان نه‌کهر.

undershirt (un'dēr-shūrt'), *n.* فانیله‌ی ژیره‌وه

undershoot (un'dēr-shoōt'), *v.t.* (۱) گولله‌ته‌قاندن به‌جۆرک که

نه‌گاته‌نیشانه‌کە‌ی یا له‌ژیریدا بنیشینه‌وه؛ مووشه‌ک هاریشتن به‌هه‌مان شیوه.

(۲) نیشته‌وه‌ی فۆکە‌ پێش فۆکە‌خانه.

undershot (un'dēr-shot'), *adj.* (۱) دداسی پێشه‌وه‌ی خواره‌وه

ده‌ریوقیو (۲) کارژیری خواره‌وه ده‌ریوقیو.

(۳) به‌ناوی ژیره‌هی ده‌خولیتنه‌وه (چهرخی ناو).

undershrub (un'dēr-shrub'), *n.* بنج؛ بچک و گزوغیای ژیر

ده‌رخت؛ ده‌وه‌ن

underside (un'dēr-sīd'), *n.* دیوی ژیره‌وه

undersign (un'dēr-sīn'), *v.t.* له‌دامینه‌وه نیمزاکردن (به‌لگه‌نامه).

نامه؛ مورکردن

undersigned (un'dēr-sīnd'), *adj.* (۱) له‌دامینه‌وه نیمزاکراو

under-the-counter

(۲) له‌دامینه‌وه نیمزاکردو.

له‌دامینه‌وه نیمزاکه‌؛ نیمزاکه‌ران.

the undersigned, بچوکتر له

undersized (un'dēr-sīzd'), *adj.* Also **undersize,** ناسایی؛ بچوک.

underskirt (un'dēr-skūrt'), *n.* ژیرکراس؛ ته‌نوره‌ی ژیره‌وه.

undersoil (un'dēr-soil'), *n.* خاکی ژیر چینی سه‌روه.

understand (un'dēr-stand'), *v.t.* (۱) تیگه‌یشتن.

(۲) سه‌ر ئی ده‌رکردن؛ ری پچ بردن؛ سه‌ر ئی ده‌رچوون.

(۳) وادانان. (۴) لیکدانه‌وه. (۵) پچ واپوون؛ وازانین

(۶) بیستن؛ ناگاداریوون؛ هه‌وال پچ گه‌یشتن.

(۱) تیگه‌یشتن.

(۲) وازانین؛ بیستن؛ برۆ واپوون.

(1 ~ she is no longer working here.)

-understandable (adj.); understandably (adv.).

understanding (un'dēr-stan'ding), *n.* (۱) تیگه‌یشتن.

(۲) زیره‌گی؛ توانای تیگه‌یشتن؛ میشلک.

(۳) شیوه‌ی تیگه‌یشتن؛ بۆچوون؛ لیکدانه‌وه.

(This is my ~ of the matter.)

(۴) پچ‌کووتن.

(The two countries have come to an ~ over that issue.)

adj. (۱) تیگه‌یشتوو؛ تیگه‌ییو؛ بزان؛ زانا.

(۲) هه‌وسۆ؛ به‌هه‌زیی: (He is kind and ~.)

understate (un'dēr-stāt'), *v.t. & v.i.* به‌که‌مه‌وه باس کردن؛

به‌که‌مترو ناگرتگر ده‌ربهرن له‌وه‌ی که‌هه‌له‌گرت؛ له‌گرتگی و مه‌ترسی و

پاستی (مه‌سه‌له‌یه‌ک) که‌مک‌رده‌وه.

(They exaggerate the enemy's losses and ~ their own.)

understatement (un'dēr-stāt'mənt), *n.* به‌که‌مه‌وه باس کردن؛

ووته‌یه‌که‌ که‌ به‌که‌مترو ناگرتگر مه‌سه‌له‌یه‌ک ده‌ربه‌بریت له‌وه‌ی که‌ده‌هینیت

understood (un'dēr-stood'), *past tense and past-*

part *simple of understand.*

(۱) له‌سه‌ر پچ‌کووتو.

(۲) ده‌ربه‌برۆوه به‌ناشکار، به‌لام و ده‌گه‌یه‌نی و خه‌لک وای تیگه‌یشتوو.

understrapper (un'dēr-strap'ər), *n.* = **underling.**

(۱) جیگری نوینه‌ن: که‌سیکه

خۆی ناماده ده‌کات بۆ جیگرتنه‌وه‌ی نوینه‌ریکی شانۆ نه‌گهر پنیویست بکات

(۲) بریکار؛ جیگر؛ که‌سیکه‌ که‌نیش وکاری که‌سیکی تر فیر ده‌بیت بۆ

جیگرتنه‌وه‌ی نه‌گهر پنیویست بکات.

(۱) جیگرتنه‌وه‌ی که‌سیک به‌سه‌رده‌می.

(۲) نیش وکاری که‌سیک فیریوون بۆ جیگرتنه‌وه‌ی له‌ناکاودا بۆ ماوه‌یه‌ک.

undersurface (un'dēr-sūr'fis), *n.* دیوی ژیره‌وه؛ ژیره‌وه‌ی.

(۱) پچ هه‌لسان؛ هه‌لسان به‌کارک؛

کردن (به‌تایبه‌تی کارکی گران): (to ~ a piece of work, task, etc.)

(۲) گرتنه‌هه‌ستۆ؛ گرتنه‌ده‌ست. (۳) به‌لین دان؛ په‌یمان دان.

(۴) [Obs.]; به‌ره‌نگاریوون؛ پویه‌پوو وه‌ستان بۆ جه‌نگ.

(۱) [Archaic] گرتنه‌هه‌ستۆ؛ گرتنه‌ده‌ست؛ به‌لین دان به‌کردنی کارک.

(۲) [Colloq.]; نیش وکاری مردوونیزی کردن؛ مردوو ناشتن.

undertaker (un'dēr-tāk'ər), *n.* (۱) کارگه‌ی کارکهر.

(۲) مردوونیزی (به‌پیشه)؛ مردووشۆر.

undertaking (un'dēr-tāk'ing), *n.* (۱) کار؛ کاری گران؛ نه‌ک؛

نیشینی قورس؛ پڕۆژه (۲) به‌لین؛ په‌یمان.

(۳) پیشه‌ی مردوو شۆردن و ناشتن؛ کفن و دفن کردن.

(۴) شت گرتنه‌هه‌ستۆی خۆ؛ شت گرتنه‌ده‌ست.

undertenant (un'dēr-ten'ənt), *n.* = **subtenant.**

under-the-counter, به‌دزی‌هه‌وه فروشراو یا کپراو (به‌تایبه‌تی شتی

ده‌ست نه‌که‌رتو)؛ قاچاق: (~ sale of drugs)

under-the-table

under-the-table, *adj.* (ووشه‌ی دوايش بيهنه).
له ژنره‌وه دراو يا وەرگړاو (کړئ)؟ به دزۍ يوه
فروشراو يا کړياو: (*He was paid ~ for the work he did.*)
(ووشه‌ی پيشوو بيهنه).

undertone (un'dēr-tōn'), *n.*
(۱) دهنګى نرم
(۲) شتهنګه دهنګى نرمى پڼ کرابيت.
(۳) رهنګى کال (به تاييېته له ګډل چمند رهنګى تړدا).
(۴) نيشانه‌ی شتهنګ يا بارونځى شاراوه:

(*There was an ~ of horror.*)

undertook (un'dēr-took'), *past tense of undertake.*

undertow (un'dēr-tō'), *n.*
توروزى ژنر ناو: ژنر توروزم:
توروزى ټيکي قايمه له ژنرو به پيچموانه‌ی توروزى سره‌وه‌ی ناوړه.
(نم توروزمه به‌ره دمرياه دژى شه‌پښل ناو که به‌ره ووشکاني ده‌شکيتوره).
(ه‌ره‌وه " *undercurrent* " بيهنه).

undervalue (un'dēr-val'ū), *v.t.*
(۱) سرخ به کم دانان:
به کمتر هملسه‌نگاندن يا قه‌يلاندن (له نرخى راستى)؟ که‌تر بايخ پيدان.
(۲) به سوک تهماشاکردن؟ نرخ نزانن؟ پژ نگرتن؟ به کم دانان.
(۳) نرخ شکاندن؟ نرخ کم‌مکردنه‌وه.

-undervaluation (*n.*).

undervest (un'dēr-vest'), *n.* [British]. = undershirt.

underwater (un'dēr-wō'tēr), *adj.*
(۱) ژنر ناو: هي ژنر ناو.
(۲) له ژنر ناو: به‌کاره‌ننارو

under way,
(۱) ده‌ستى پڼ کړاوه؟ کم‌تووته ګډل؟ له‌ګډايه
(۲) به‌ره‌وايه (پروژه، کار).

underwear (un'dēr-wār'), *n.*
ده‌ريښ: حلى ژنره‌وه

underweight (un'dēr-wāt'), *adj.*
سوک

n.
سووکى

underwent (un'dēr-went'), *past tense of undergo.*

underwing (un'dēr-wīŋ'), *n.*
(۱) دالي بچوکى دواوۍ جانومړى
وه کم به‌سوله (۲) جانومړى ټکى وه کم په‌پوله‌يه بالى بچوکى رهنګاربه‌نګى
له دواوه هبه

underwood (un'dēr-wood'), *n.* = underbrush.

underworld (un'dēr-würld'), *n.* [Archaic].
(۱) زمين:
سهرزمين (۲) ژنرزمين (۳) دوزخ: جيهانى مردوان که له ژنرزميندایه

نه‌سسانه‌ی يونانى و پښتانه‌ی (۴) ديوۍ نه‌ديوۍ زمين.
(۵) به‌ش تاوانکارۍ و خراپه‌کارۍ داوڼن پيسى کومل
ب. تاوانکاران و خراپه‌کاران: نه‌وانه‌ی پيشيان تاوانکارۍ و خراپه‌يه.
(۱) له ژنره‌وه نويسن (به تاييېته)
له ژنر سوسراوۍ تروه له بوي په‌سندکړنه‌وه).
(۲) له -امينه‌وه نيمزاکردن
(۳) نه‌لڼن دان به پار دان (به نيمزاکردنې به‌لکه‌نامه‌يهک).
(۴) ده‌سته‌برۍ گردنې به‌ش و قه‌واله‌ی دارايى کړن به نرخى تاييېته
(پاره‌دازى) (۵) په‌سندکړن: مؤرکړن: نيمزاکردن.
(۶) نه‌لڼن دان به پشته‌گرۍ گردنې پروژميه کم به پار. (۷) بيمه‌کړن.

underwrite (un'dēr-rīt'), *v.t.*
بیمه‌کړن (کارگيرۍ کومپانيای بيمه).

underwriter (un'dēr-rit'ēr), *n.*
(۱) بيمه‌کمر کارگيرۍ کومپانيای
بیمه يا کومپانياکه خوى (۲) ده‌سته‌برۍ قه‌واله‌ی دارايى و به‌ش کومپانيای
ه‌ره‌به‌ش (پاره‌بازى)

undeservedly (un'di-zūr'vid-li), *adv.*
به نا‌ره‌وه: به نا‌په‌وايه.

undesigning (un'di-zīn'ing), *adj.*
پاست: پاک: بڼ پيچ و پنا:

من ناير و نښن.

undesirable (un'di-zīr'ā-b'l'), *adj.*
ناپه‌سند: من به‌ره: ناله‌بار:

ناخوش.

n.
که‌سيکى ناپه‌سند يا له‌ناله‌بار

-undesirability (*n.*).

undulate

undetermined (un'di-tūr'mind), *adj.*
(۱) بريا نهدراو:

نه‌پېژاوه‌تووه (۲) نه‌زانراو (ژماره يا پاډه‌ی شتهنګ):

(*an - number of dead and wounded*)

undid (un-did'), *past tense of undo.*

undies (un'diz), *n.pl.* [Colloq.].
ده‌ريښ: ژنر منداډ:

جلى ژنره‌وه‌ی ژنر منداډ

undignified (un-dig'ə-fid'), *adj.*
بڼ شکو: سوک: فاشرين.

undiminished (un'də-min'isht), *adj.*
کم نه‌بووه‌تووه.

undirected (un'də-rek'tid, un'dī-rek'tid), *adj.*
(۱) رابه‌ري

نه‌کړاو: بڼ رابه‌ري (۲) بڼ ناوښان (نامه).

undisciplined (un-dis'ə-plind'), *adj.*
لاساړ: دابڼ نه‌کړاو:

به‌ره‌لا.

undisguised (un'dis-gīzd'), *adj.*
له‌رو: لاشکرا: هملانراو:

نه‌شاراوه.

undisposed (un'dis-pōzd'), *adj.*
(۱) (~ of) نه‌پېژاوه‌تووه:

بريا نله‌سر نه‌دراو. (۲) بڼ مه‌يل: بڼ ناره‌زو: هن پڼ نه‌کمر

undo (un-dōō'), *v.t.*
(۱) کړنه‌وه (قوچيه، گړئ، قه‌يتان): ترازاندن:

شل کړنه‌وه. (۲) کړنه‌وه (دەرگا، پرياسکه). (۳) هملوه‌شانده‌وه: سرينه‌وه:

پوچ کړنه‌وه (۴) به ناخدا بردن: نشوستى پڼ هينان: پوځان: نه‌هيشتن:

تيکندان: ويران کردن (Obs.) (۵) پوځکړنه‌وه: ليکنده‌وه

undoing (un-dōō'ing), *n.*
(۱) هملوه‌شانده‌وه: پوچ کړنه‌وه:

پوچ بوونه‌وه: سرينه‌وه (۲) (ب) به‌ناخداچوون: پوځان: ويران کردن:

نشوستى پڼ هينان: تيکندان. (ب) به‌ناخداچوون: پوځان: ويران بوون:

نشوستى هينان: تيکچوون (۳) هوى به ناخدا چوون، ويران بوون، تيکچوون،

يا پوځان.

undone (un-dun'), *past participle of undo.*

adj.
(۱) تيکندراو: ويران کړاو: به‌ناخداچوون: ويران: پوځاو.

(۲) هملوه‌شاو: کړاو: ترازاو

undone (un-dun'), *adj.*
تواو نه‌کړاو: تواو نه‌بوو

undoubted (un-dout'id), *adj.*
راسته‌قينه: گومانى ننډا: نښه:

(*He is the ~ leader of his people.*)

undoubtedly (un-dout'id-li), *adv.*
بڼ گومان.

undraw (un-drō'), *v.t. & v.i.*
هملده‌نه‌وه (په‌رده): کړنه‌وه:

(*U - the curtains.*)

undress (un-dres'), *v.t.*
(۱) پوټکړنه‌وه: جل له‌به‌ر ډاکه‌ندن.

(۲) هملالڼ: پوټکښ لي لابرډن (۳) سارغى له برين کړنه‌وه.

v.t.
خو پوټکړنه‌وه: جل له‌به‌ر خو ډاکه‌ندن.

n.
(۱) کراسى ده‌لب. (۲) جل‌وبه‌رگى ناسايى. (۳) پوټى: پوټنتى:

undressed (un-drest'), *adj.*
(۱) (ب) پوټ: پوټ و قووت.

(ب) نيمچه روټ. (۲) خوش نه‌کړاو (پيسته): (~ hides).

(۲) نه‌پيچراو (برين): (*an ~ wound*)

undue (un-dōō', un-dū'), *adj.*
(۱) کاتى دانه‌وه‌ی نښه يا نه‌هاتووه

(قه‌رن). (۲) نابه‌جئ: نښکار ژور: له پاډه به‌ده‌ر.

(*paying ~ attention to someone; ~ worry, anxiety, etc.*)

(۲) نا‌ره‌وه: ناياسايى (~ use of power).

undulant (un'joo-lənt, un'doo-lənt), *adj.*
شه‌پوټل:

شه‌پوټل‌مهره.

undulant fever,
تاي ماله: تاي شه‌پوټل: نه‌خوشۍ يکه ده‌بيت هوى

نوره تاي سپل ناوسان و نارمق کړنه‌وه و نازارى جومگو و ماسرلکه له شيره‌وه

داده‌کويټ.

(پيښى ده‌ورتري: " *Malta (or Mediterranean) fever* " .

undulate (un'joo-lāt, un'doo-lāt'), *v.t.*
وه کم شه‌پوټل ليکړن:

به‌رزو نرم کړنه‌وه.

v.t.
(۱) شه‌پوټل: به‌رزو نرم بوونه‌وه: پيچاو پيچ کړن. (۲) له شه‌پوټل چوون

adj.
شه‌پوټل: شه‌پوټل‌مهره

undulation

undulation (un-'joo-lā'shən), *n.* (۱) شەبەداندەو؟

بزوایی پىچاوپىچى (وەك مار) (۲) قەراغى شەپۆلى يا بەرزو نزم (وەك مى
هەندى گەلا) (۳) پىل دان! دىل لىدان.

(۱) شەبەداندەو؟ پووناكى و دەنگ (فېزىيا)

undulatory (un-'joo-lā-tōr'i, un-'doo-lā-tōr'i), *adj.* (۱) -

شەپۆلى شەپۆل ماساىي. (۲) شەپۆلدەرهو

unduly (un-dōō'li, un-dū'li), *adv.* (۱) لە زادە بەدەر! ئابەجنى؟

ئىنچىگەر زور (You are ~ harsh with her.)

(۲) ئە زارەوا! ئە ئاباساىي

undutiful (un-dōō'ti-fəl, un-dū'ti-fəl), *adj.* بىن گوى؟

هەست بە ئەركى سەرشارنى خۇ ئەكەر! سەرىنچ! ياخي.

undying (un-dī'ing), *adj.* (~ love) نەرا! هەتا هەتا! هەمىشەيى.

unearned (un-ūrnd'), *adj.* (۱) بە هەول و كۆشش دەست ئەكەوتوو؟

بەبىن رەنج دەست كەوتوو (~ income) (۲) ئاشايستە

unearned increment, زیادەى ئە هەول و كۆشش دەست ئەكەوتوو:

بەرزوئەوئەى سەرخى خاڭو و زەوىوزار بىن رەنج دان و پارە تىدا! خەرج

كردنى خاوەنەكەى بەلگو بەهوى برە و سەندنى ئاوجەكەرە

unearth (un-ūrth'), *v.t.* (۱) لە ژىر خاك دەرئىنان.

(۲) دوزىمەو! خستەپرو! دەرخست! هەلمائىن.

(The lawyer ~ed some new evidence.)

unearthly (un-ūrth'li), *adj.* (۱) لە سروشت بەدەر! نازەمىنى

(~ scream) ترسناك! سەيرو ئاسرووشتى! تۆقننەر

(She woke me up at an ~ hour.) (۲) بىن مەتا! ئاساساىي

unearthliness (n.)

uneasy (un-ē'zi), *adj.* (۱) بىن ئاسوودە! ئاسوودە! بىن ئارام!

دەلراو كىنەتى (The farmers were ~ until the crop was in.)

(~ calm, peace, etc.) شلوق! ئاسك

(He is ~ with strangers.) نازەحت

uneasily (adv.); **uneasiness** (n.)

uneducated (un-ē'joo-kā'tid), *adj.* ئەحوئەندەر! چاوەنەكراو

unemployable (un-'im-ploi'ə-b'l), *adj.* نىشى ئارىنى؟

ئىشى بىن ئاكرى

n. كەسكى بىش بىن ئەكراو يا ئەدراو.

unemployed (un-'im-ploid'), *adj.* (۱) بىن بىش! بىكار! بەتال

(~ workers)

(۲) بەكارەهئەراو (كەرەسە، ئامىر! لە ئىش خراو

n. كەسكى بىن ئىش

بىكاران! خەلكى بىن ئىش.

unemployment (un-'im-ploi'mənt), *n.* بىن ئىش! بىكارى؟

بەتالى

unemployment compensation, موچەى كرىكارو موچە -

خۆرى بىن ئىش! ئەو پارەيەيە كە هەر دوو هەفتە جارىك وە بۆ ماوەيەكى

تايبەتى مىرى دەيدات بەو موچەخۆرو كرىكارانەى ئىشيان ئەماو.

unending (un-en'ing), *adj.* بىن يابان! دواىي ئەهاتوو.

unenlightened (un-'in-līt'nd), *adj.* چاوەنەكراو! ئەزان!

مىشك ئەكراو

unenthusiastic (un-'in-thoo'zi-as'tik), *adj.* دىل سەرد! سارد

خەز بىن ئەكەر

unequal (un-ē'kwəl), *adj.* (۱) ئاھاروتا! ئاھارامەر! لاسەنگ!

لارەسەنگ (۲) ئارنك. (۳) ئايەكسان! ئاھاروشوئە! ئاچوونىك.

(~ to ~) ئەشيان! ئى ئەهاتوو! دەرەقەت ئەهاتوو:

(She proved ~ to the job.)

(۵) ئارەوا! ئايەكسان! ئاھەق

n. كەسكى سە خوارتو يا نزمتر

unequally (adv.).

unfavorable

unequaled, unequalled (un-ē'kwəld), *adj.* بىن ھاوتا؟

بىن وىتە! ئاياب.

unequivocal (un-'i-kwiv'ə-k'l), *adj.* پىك وپەوان! راستو پەوان!

پەك لا! ديار! پوون! بىن پىنچ و پەتا: (an ~ answer)

unequivocally (adv.).

unerring (un-ūr'ing, un-er'ing), *adj.* (۱) بىن ھەل! ھەلنەكەر

(۲) راست! تەراو! وورد

unessential (un-'i-sen'shəl), *adj.* ئاپئويست.

n. شتىكى ئاپئويست.

uneven (un-ē'vən), *adj.* (۱) ئارنك! چال وچۆلاوى! بەرزوئەماوى!

ئاقەخت! ئاھەمورا! ئاساف! زىر. (۲) ئاھارنك! ئاھارامەر! چەوت.

(۳) ئاھاروتا! لاسەنگ! لارەسەنگ

(۴) جيا! ھەمووى وەك پەك باش ئويە! لاسەنگ:

(an ~ performance; ~ work)

(۵) [Rare], ئايەكسان! ئارەوا.

(۶) قاك (ئەمارە) (وەك: ۳, ۷, ۱۱ ... ھتد).

unevenly (adv.); **unevenness** (n.).

uneventful (un-'i-vent'fəl), *adj.* ھىچى گرىگ تىدا! پورەندار!

(an ~ day, week, trip, etc.)

uneventfully (adv.); **uneventfulness** (n.).

unexampled (un-'ig-zam'p'ld), *adj.* بىن وىتە! وىتەى لەمرو

پىش ئەبىنراو.

unexceptionable (un-'ik-sep'shən-ə-b'l), *adj.* بىن گەرد!

ھىچ پەختە ھەلناكرىت.

unexceptional (un-'ik-sep'shən-'l), *adj.* ئاساىي!

ئاساىي ئويە (۲) بەبىن جياوازي.

unexpected (un-'ik-spek'tid), *adj.* كوتوپ! چاوەموان ئەكراو

unexpectedly (un-'ik-spek'tid-li), *adv.* لەمناكو! كوتوپ.

unexpressive (un-'ik-spre'siv), *adj.* (۱) تواناي ھەستو

بىرواوم بەرپرەنى ئويە: (a bland and ~ person)

(۲) [Obs.], دەرناپرىت! ئاتوانىت دەرپرەنت

unfailing (un-fāl'ing), *adj.* (۱) پىشت بىن بەستراو! ھەمىشەيى:

(an ~ friend; an ~ source of electric power)

(۲) بىن پايان! دواىي ئەهاتوو! لە بىن ئەهاتوو: (~ resources)

(an ~ guide, indication, etc.) ھەلنەكەر! ھەمىشە راست:

unfair (un-fār'), *adj.* (an ~ law) (۱) ئارەوا! ئاھەمورا! ئايەكسان:

(۲) چەوت! ساختە! ئاپاك: (~ means, business practices, etc.)

unfairly (adv.); **unfairness** (n.).

unfaithful (un-fāth'fəl), *adj.* (۱) ئادلىسوز! ئاپاك

(۲) ئاھەوا! ئادەقاودەق! ئاراست.

(۳) داوون پىس! ئاپاك لەگەل ژن يا مىردى خۆدا

(۴) [Obs.], بىن ئاين! خاوەنناس! كافەر.

unfaithfully (adv.); **unfaithfulness** (n.).

unfamiliar (un-'fə-mil'yēr), *adj.* (۱) ئەبىستراو! ئەبىنراو!

ئەزانراو! ئەماسراو! تازە. (۲) ئەشارەزا! ئەزان: (He is ~ with tools.)

unfamiliarity (n.).

unfasten (un-fas'n, un-fās'n), *v.t.* كوردەنەو! ترازاندن!

شل كوردەنەو.

v.t. كراڭەو! ترازان! شل بوونەو

unfathered (un-fā'thērd), *adj.* (۱) (ب) زۆل! ئاكەس!

ئاكەس بەجە. (۲) دەرەكەى ئەزانراو! سەرچاوەكەى ئەزانراو:

(~ tales)

unfathomable (un-fath'əm-ə-b'l), *adj.* (۱) بىن بىن! زۆر قوون!

قوونىيەكەى ئاپنورىت. (۲) سەرى ئى دەرناكرىت! ئاتوانىت ئويى تىن بەگىت.

unfavorable (un-fā'vēr-ə-b'l), *adj.* (۱) ئەمات! ئاھەبار:

unfeeling

(~ weather)

(۲) دژا! ماحزه! خراب: (an ~ opinion, response, etc.)

(۳) ناپه‌سند! خراب! په دل نه‌بوو.

unfeeling (un-fēl'ing), *adj.*

(۱) بې همست! سارد.

(۲) دل‌هق! بې به‌زمی.

unfeelingly (adv.).

unfeigned (un-fānd'), *adj.* راسته‌قینه! بې پوکه‌ش! بې پوه‌الت.

unfetter (un-fet'er), *v.t.* له کوزتو زنجیر پڅکارکودن! غازادکودن.

unfinished (un-fin'isht), *adj.* (۱) مات‌واو! ت‌واو نه‌کړاو!

ت‌واو نه‌بوو! نیوه‌ناچل: (business ~)

(۲) (۱) مویه نه‌کړاو! سافو! لوروس نه‌کړاو

(ب) ناپړیک‌وپړیک! ناپړیک! زور باش‌ذیبه (بهره‌می هونه‌ری).

unfit (un-fit'), *adj.* (۱) نه‌کار نایه‌ت! نه‌گونجاو! به‌که‌ک نایه‌ت!

باش‌ذیبه. (۲) نه‌شیواو! ټی نه‌هاتو: (She is ~ for the job.)

(۳) ت‌ندروستی باش‌ذیبه

unfix (un-fiks'), *v.t.* (۱) کړدنه‌وه! لیک ترازاندن! شل کړدنه‌وه.

(۲) شله‌ژاندن! شله‌قاندن! ټینګدان.

unfledged (un-flejd'), *adj.* (۱) پ‌رو بال‌د‌ره‌نه‌کړدو! ز‌ره‌نه‌قوته!

باله‌مړی نه‌بوو. (۲) کال‌وکړچ! نه‌شاره‌زا! ف‌ریکه! نه‌کار! تازه:

(an ~ writer)

unflattering (un-flat'er'in), *adj.* ناحزه! ناشرین! خراب! دژا.

(an ~ comment)

unflinching (un-flin'ching), *adj.* جاوه‌ترس! دل‌نه‌ل‌ر‌زیو!

بیناک

unfold (un-föld'), *v.t.* (۱) ق‌ده‌کړدنه‌وه! کړدنه‌وه (شتی ق‌ده‌کړاو)!

پراخستر. (۲) کړدنه‌وه (شتی پ‌چ‌راوه)! ه‌لم‌ال‌ن.

(۳) بره‌بره‌د‌ره‌خست! پ‌رو‌ن‌کړدنه‌وه! پ‌یش‌اندان به‌نوسین یا به‌دم.

(۱) کرانه‌وه. (۲) بره‌بره‌ ټی‌ت‌یکه‌یشتن! هاتنه‌پ‌یش‌چاو! پ‌رون‌بوونه‌وه! v.t.

د‌ره‌ک‌تون

unforeseen (un-för-sēn', un-för-sēn'), *adj.* چاوه‌بروان نه‌کړاو.

(پ‌رو‌دان)! له‌م‌یر پ‌رو‌دان

unforgettable (un-för-get'ə-b'l), *adj.* هر‌گیر له‌بیر ناچ‌یت.

unforgiving (un-för-giv'in), *adj.* نه‌بخ‌شتیو! ټی‌خ‌وش نه‌بوو!

نه‌پ‌ور‌وو

unformed (un-förmd'), *adj.* (۱) بې ش‌یوه

(۲) پ‌نک نه‌خ‌راو! پ‌نک نه‌هاتو. (۳) پ‌نک نه‌گ‌یش‌ت‌وو! پ‌ره‌نه‌سه‌ند‌وو.

(۴) د‌رو‌ست نه‌کړاو! د‌رو‌ست نه‌بوو.

unfortunate (un-för'chə-nit), *adj.* (۱) به‌د‌یخ‌ت! بې به‌خت!

نه‌گ‌یته! ک‌ون‌ول (۲) ج‌ن‌ی داخه! ناپه‌سند (an ~ remark).

(۳) نه‌هات! به‌ی‌ووم.

n. که‌س‌ن‌کی بې به‌خت، نه‌گ‌یته، یا به‌د‌یخ‌ت.

unfortunately (un-för'chə-nit-li), *adv.* به‌داخه‌وه! داخه‌که‌م!

داخ‌ی ک‌رانه

unfounded (un-foun'did), *adj.* (۱) در‌وا! بې بن‌چ‌ینه:

(~ allegations)

(۲) د‌رو‌ست نه‌کړاو! دانه‌مه‌ز‌او.

unfrequented (un-frē'kwən'tid), *adj.* که‌س م‌ی ناچ‌یت!

نامش‌و نه‌کړاو! چ‌ول.

unfriended (un-fren'did), *adj.* بې د‌وست! بې پ‌را‌ده‌ر! ب‌ن‌ک‌س.

unfriendliness (un-frend'li-nis), *n.* پ‌رو‌ناخ‌وش‌ی! و‌ش‌کی!

سار‌دی! پ‌و‌تر‌شی

unfriendly (un-frend'li), *adj.* (۱) پ‌رو‌ناخ‌وش! و‌ش‌ک! سارد!

پ‌و‌تر‌ش. (۲) ناحزه! د‌و‌ژمانه: (an ~ act)

(۳) نه‌شیواو! نه‌گونجاو:

(an ~ environment, place, atmosphere, etc.)

unhallowed

unfrock (un-fork'), *v.t.* (۱) څ‌ست‌نی ق‌شه! د‌ه‌س‌لات له‌ق‌شه

سه‌ندنه‌وه (به‌ل‌یسه‌ندنه‌وه‌ی ج‌به‌ک‌ی). (۲) له‌ن‌یش د‌ه‌رک‌ودن! ټی‌خ‌ستن.

unfruitful (un-fōot'fəl), *adj.* (۱) بې به‌ر! ز‌پ.

(۲) بې سو‌ود! بې که‌ک.

unfruitfully (adv.); **unfruitfulness** (n.).

unfurl (un-fūr'l'), *v.t.* کړدنه‌وه (ثلاً، بایه‌وان)

v.i. کړانه‌وه

unfurnished (un-fūr'nisht), *adj.* بې که‌ل‌و‌پ‌ل ناوماو!

(an ~ house, apartment, etc.) بې که‌ره‌س‌ی ناوماو!

ungainly (un-gān'li), *adj.* (۱) ناشرین (به‌ر‌یوه پ‌ز‌یشتن)!

بې له‌ج‌ه‌ولاړ! ناش‌وخ (۲) ق‌به! ناق‌ولا! به‌ناسانی به‌کارنا‌ه‌ی‌ن‌ر‌ت له‌بر ق‌به‌یی.

ungainliness (n.).

ungenerous (un-jen'er-as), *adj.* (۱) پ‌و‌له‌ک‌ی! پ‌ه‌ز‌یل! پ‌یسه‌ک!

گیر. (۲) ت‌وند‌و‌ت‌یز! ت‌وند! پ‌ه‌ق! بې به‌زم‌ی: (remarks ~)

ungird (un-gūrd'), *v.t.* (۱) پ‌ش‌ت‌ین یا که‌مه‌ر‌به‌ند کړدنه‌وه!

شل کړدنه‌وه. (۲) ل‌ا‌یردن به‌کړدنه‌وه‌ی پ‌ش‌ت‌ین یا که‌مه‌ر‌به‌ند.

ungirt (un-gūrt'), *adj.* (۱) بې پ‌ش‌ت‌ین یا که‌مه‌ر‌به‌ند! پ‌ش‌ت‌ین یا

که‌مه‌ر‌به‌ند کړاوه. (۲) شل کړاوه! شل! ت‌وند نه‌کړاو! نه‌چ‌ه‌ر‌ی‌ن‌راو.

unglued (un-glōōd'), *adj.* ل‌یک ج‌یا‌و‌ه‌وه (شتی به‌ج‌و‌ی ل‌یک‌داو).

ت‌یک‌ج‌و‌ون! ز‌ور پ‌ه‌ست و‌ت‌وره‌بوون! ش‌ی‌وان. come unglued, [Slang]

ungodly (un-god'li), *adj.* (۱) بې ناین! خ‌وانه‌ناس! کافر.

(۲) به‌د‌کار! به‌د‌کرده! به‌د! پ‌یا‌و‌خ‌راپ! گ‌ونا‌ه‌کار

(Colloq.). [He woke us up at an ~ hour.] ز‌ور خ‌راپ.

ungodliness (n.).

ungovernable (un-guv'ern-ə-b'l), *adj.* د‌ا‌ی‌ن نه‌کړاو! یاخ‌ی!

لا‌سار! س‌ر‌ک‌یش

ungraceful (un-grās'fəl), *adj.* ناش‌وخ! بې له‌ج‌ه‌ولاړ!

ناشرین (به‌ر‌یوه پ‌ز‌یشتن یا و‌ه‌ستان).

ungracious (un-grā'shəs), *adj.* (۱) پ‌و‌تر‌ش! پ‌رو‌ناخ‌وش!

بې نه‌زاک‌ت! ناشرین (ره‌فت‌ا): (~ behavior)

(۲) ناخ‌وش! پ‌یس! ناپه‌سند. (an ~ task)

ungraciously (adv.); **ungraciousness** (n.).

ungrammatical (un-gra-mat'i-k'l), *adj.* به‌م‌ن‌ی ر‌ی‌ز‌مان‌ی ذ‌ی‌به!

ه‌له‌ی ر‌ی‌ز‌مان‌ی ت‌ی‌د‌ایه

ungrateful (un-grāt'fəl), *adj.* (۱) به‌د‌ن‌ه‌ک! س‌پ‌له! نه‌ک‌ کو‌یر!

بې س‌ف‌ه‌ت. (۲) ناخ‌وش (کار، نه‌ر‌ک).

ungratefully (adv.); **ungratefulness** (n.).

ungual (un'gwəl), *adj.* ن‌ی‌ن‌وک‌ی! چ‌رن‌و‌وک‌ی! س‌مدار! چ‌رن‌و‌وک‌دار.

unguarded (un-gārd'id), *adj.* (۱) نه‌پ‌ار‌ی‌زاو! به‌ره‌لا

(۲) ب‌ی‌ب‌اک! نا‌گ‌ا‌دا‌ر! ناو‌ور‌یا.

unguent (un'gwənt), *n.* م‌ل‌ح‌م.

unguiculate (un-gwik'yoo-lāt'), *adj.* چ‌رن‌و‌وک‌دار! ن‌ی‌ن‌وک‌دار.

n. گ‌یا‌نداری چ‌رن‌و‌وک‌دار یا ن‌ی‌ن‌وک‌دار.

unguis (un'gwis), *n.* چ‌رن‌و‌وک! ن‌ی‌ن‌وک

(۱) سم. (۲) چ‌رن‌و‌وک! ن‌ی‌ن‌وک.

(۳) ب‌ن‌ی پ‌ه‌ر‌ی گ‌ول (که‌ ت‌یر‌ه‌ و‌ه‌ ن‌ی‌ن‌وک).

(۴) ق‌و‌و‌ج‌ه‌ک‌ی س‌ر! پ‌ې‌واو به‌خ‌واری.

ungular (adj.).

ungulate (un'gyoo-lit, un'gyoo-lāt'), *adj.* (۱) س‌مدار!

ت‌ایه‌ت‌ی به‌گ‌یا‌نداری س‌مدار. (۲) له‌سم ده‌چ‌یت.

n. گ‌یا‌نداری س‌مدار.

unhallow (un-hal'ō), *v.t.* گ‌لا‌و‌ک‌ودن! پ‌یس ک‌ودن.

unhallowed (un-hal'ōd), *adj.* (۱) گ‌لا‌و! پ‌یس! ناپ‌یر‌و.

(۲) نا‌ن‌ای‌نی! کافرانه. (۳) به‌د! ناپه‌سند (ک‌ردار): (~ practices)

(۴) ناشرین (ره‌و‌شت)! پ‌یس (ره‌فت‌ا)! بې نام‌وس! سو‌وک

unhand

- unhand** (un-hand'), *v.t.* دهست ئې بېردان؛ بېرە لاكردن
unhandsome (un-han'səm), *adj.* (۱) ئاشىرىن؛ ئىسك قورس.
 (۲) ئاشىرىن؛ رەوشت، كردهو؛ بىن نەزاكت.
unhandy (un-hand'i), *adj.* (۱) ئاقول؛ بى ئاسانى پەكار ئاھىنرەت.
 قەبە. (۲) ئاكارامە؛ دەستە پاچە.
unhappiness (un-hap'i-nis), *n.* (۱) خەمبارى؛ دلئەنگى؛ پەستى.
 ناخوشى (۲) بەدبەختى؛ كولۇلى؛ بىن بەختى؛ نەگبەتى.
unhappy (un-hap'i), *adj.* (۱) بەدبەخت؛ نەگبەت؛ ناخوش.
 نىشانەى بىن بەختىيە: (an ~ incident)
 (۲) خەمبار؛ دلئەنگ؛ پەست؛ كەساس؛ دل پەست.
 (۳) نەشايو؛ نەگوچار؛ ئابەجى؛ كەرانە: (an ~ choice of words)
 (۴) نەھات؛ نەيوو. (un ~ omen)
 (۵) [Obs.] بەد؛ ئاپەسەند؛ خراپ؛ پەيس.

-unhappily (*adv.*).

- unharness** (un-här'nis), *n.* (۱) زىن لىكر-نەو؛ يا داكرتن.
 (۲) قەلەل لىكر-نەو؛ يا داكرتن. (۳) بېرە لاكردن؛ ھەست، ووزە؛ بىر يۇ بېردان.
unhealthy (un-hel'thi), *adj.* (۱) نەخوش؛ ئاساغ؛ ئاتەندرووست.
 (۲) نىشانەى نەخوشىيە.
 (۳) ئاسار؛ ئاسازگار؛ يۇ تەندرووستى خراپ؛ نەخوشخەر:
 (~ foods, water, air, etc)

- (۴) خراپ؛ بو رەوشت؛ پەيس؛ خور و رەوشت خراپكەر.
 (۵) ترسانك؛ مەترسى ئى دەرگىز

-unhealthily (*adv.*); unhealthiness (*n.*).

- unheard** (un-hürd'), *adj.* (۱) نەبىستراو. (The cry went ~).
 (۲) گوى ئى نەگىراو؛ گوى بىن نەدراو.
 (۳) لەو دەوينس نەبىستراو؛ تازە؛ سەير
unheard-of (un-hürd'uv', un-hürd'ov'), *adj.* لەو دەوينس
 نەبىستراو؛ بى وىنە؛ تازە
unhinge (un-hinj'), *v.t.* (۱) لە گرېژمە بېردن؛ لە نەجامە كېرەنەو.
 (دەرگا) ۲. نەجامە لىكر-نەو (۳) ترازاندن؛ لىك ترازاندن
 (۴) شىواندن؛ سەر ئى شىواندن؛ سەر ئى تىكدان؛ تىكدان
 ترازاندن؛ لىكر-نەو:
 (to ~ a locomotive from a train)

- unholy** (un-hö'li), *adj.* (۱) گلاو؛ پەيس؛ ئاپىرۇز (۲) بەد؛ ئاپەسەند.
 بەدخو؛ نەكرەد (۳) [Colloq.] خراپ؛ ترسانك؛ تۆقىنەر

-unholily (*adv.*); unholiness (*n.*).

- unhook** (un-hook'), *v.t.* (۱) لە قولاپ كېرەنەو؛ قولاپ لىكر-نەو.
 (۲) لىك ترازاندن؛ لىك جىاكر-نەو؛ لىكر-نەو.
unhoped-for (un-höpt'fôr'), *adj.* چاوەبار نەكرەو؛
 بەتەما نەبو؛ بە ھىوا نەبو.

- unhorse** (un-hörs'), *v.t.* (۱) لە نەسپ فرېدانە خوارەو؛ گلان؟
 خستىن (سوار) ۲. ھەنگەراندەو؛ تىكدان؛ شىواندن.
 (۳) نەسپ لىسەندىن

- unhuman** (un-hü'mən), *adj.* (۱) inhuman. [Rare]
 (۲) لە تواناى سۇق بەدەر؛ لە سەروو سۇقەو.
unhurried (un-hür'id), *adj.* لەسەر خۇ؛ بىن پەلە:

(an ~ day, decision, etc.)

-unhurriedly (*adv.*).

- uni-** (ü'ne, ü'ni), . (unicellular)
uniaxial (ü'ni-ak'si-əl), *adj.* يەك تەوەرە؛ يەك دۇخ.
unicameral (ü'ni-kam'ër-əl), *adj.* يەك نەنجوومەنى ياساىي
 ھەبە؛ يەك نەنجوومەنى پەرلەمانى ھەبە.
unicellular (ü'ni-sel'yoo-lër), *adj.* يەك شانەيى؛ يەك خانەيى
 (~ organisms)
unicolor (ü'ni-kul'ër), *adj.* يەك رەنگى؛ يەك رەنگ

unintelligible

- unicorn** (ü'ne-kôm'), *n.* (۱) يەكشاخ؛ گىيانەرەنكى نەفسانەيىيە
 لەشى نەسپ و كلكى شىزى ھەبەو شاخكە لە ئاوجەواندەيە.
 (۲) [U-] ئاوى كۆنەستىزەيەكە.

- unicostate** (ü'ni-kos'tāt, ü'ni-kôs'tāt), *adj.* يەك دەمارى
 (گەلا).

- unicycle** (ü'ni-si'k'l), *n.* پاسكىلى يەك چەرخە؛ يەك پىچكە؛
 يەكشاخ.

- unidirectional** (ü'ni-di-rek'shən-l, ü'ni-di-rek'shän-l), *adj.*
 يەك سەرى؛ يەك بىنازى؛ بە يەك لا دا چوو.

- unification** (ü'ni-fi-kä'shən), *n.* يەكگىرتن؛ يەكخستن؛
 كېرەنە يەك؛ بوون بە يەك.

- unifilar** (ü'ni-fī'lër), *adj.* يەك تەل؛ يەك تال؛ يەك سىم.
uniflorous (ü'ni-flôr'əs, ü'ni-flō'rəs), *adj.* يەك گول؛
 تەك گول.

- unifoliate** (ü'ni-fō'li-it, ü'ni-fō'li-āt'), *adj.* (۱) يەك گەلا؛
 تەك گەلايى. (۲) unifoliate.

- unifoliate** (ü'ni-fō'li-ä-lät'), *adj.* يەك گەلا چۆلەيى (رەك)
 گەلاي پرتەقال.

- uniform** (ü'ne-förm'), *adj.* (۱) ئەگۇپراو؛ پىك پىكە؛ يەك نەوا؛
 (u ~ temperature, gait, etc.)

- (۲) چوون يەك؛ يەك وىنە؛ ھاوشىو؛ يەكسان. (۳) گشتى؛ سەرانشەرى.
n. بەرگى رەسمى (رەك ھى پۇلىس و سەرباز ... ھتد)

- v.t.* (۱) بەرگى رەسمى كېرەنەو. (۲) ھاوشىو كېرەنەو؛ رەك يەك لىكر-نەو
uniformed (ü'ne-förm'd'), *adj.* بەرگى رەسمى لەبەر؛
 جلى رەسمى لەبەر كېرەو.

- uniformity** (ü'ne-för'mə-ti), *n.* (۱) ئەگۇپراو؛ رەك خۇ مانەرە؛
 پىك پىكە؛ يەك نەوايى. (۲) ھاوشىو؛ چوون يەك؛ يەكسانى؛ يەك جىزى.

- unify** (ü'ne-fī'), *v.t.* يەكخستن؛ يەك پىگرتن؛ كېرەنە يەك.
v.t. يەكگرتن؛ بوون بە يەك؛ يەككەرتن.

- unifier** (*n.*).

- unilateral** (ü'ni-lat'ër-əl), *adj.* (۱) يەكلايى؛ تەبەتتى بە يەكلا
 (۲) يەكلايى؛ تەننە لە يەك لاو: (disarmament) (~)

- (۳) تەننە يەك لاى مەسەلەيەك پىشان دەدات.
 (۴) يەكلا؛ تەننە يەك لاى ھەبە؛ يەكلايى.

- (۵) بىنەجى تەننە باوك يا دايك سۇراخ دەكات
 (۶) يەكلايى؛ تەننە لە لا يەككى لاسكەو پوواو (گەلا).

-unilaterally (*adv.*).

- unilingual** (ü'ni-liŋ'gwəl), *adj.* يەك زەمان؛ يەك زەمانى؛
 يەك زەمان زان؛ بە يەك زەمان نووسراو.

- unimaginable** (un'i-maj'i-nə-b'l), *adj.* ئاھىنرەتە بەرچاوا؛
 سەير؛ بىرا ئاكرىت ھەرگىز پووبدات يا پووى دايتت.

- unimpeachable** (un'im-pēch'ə-b'l), *adj.* بىن گەرد؛
 رەخنەى ئى ئاكرىت؛ گومانى ئى ئاكرىت.

- unimproved** (un'im-prōvd'), *adj.* (۱) چاك نەبوو؛
 چاكر نەبوو يا نەكرەو؛ ھەر رەك خۇيەتى.

- (۲) كشتوكال تىدا نەكرەو؛ خانوو تىدا نەكرەو: (~ land).
 (۳) سوود ئى وەرەنگىراو. (۴) تەندرووستى باشت نەبوو.

- unimportant** (un'im-pör'tnt), *adj.* ئاكرىنگ؛ بىن بايەخ؛
 ھىج وىووج.

- uninformed** (un'in-förm'd'), *adj.* (۱) بىن ئاكا؛ نەزان.
 (۲) نەزان؛ تىنەگەيشتور.

- uninhabitable** (un'in-hab'i-tə-b'l), *adj.* بۇ تىدا زىان ئاشىن.
uninhabited (un'in-hab'i-tid), *adj.* چۆل؛ كەسى تىدا ئاوى.

- unintelligent** (un'in-tel'ə-jənt), *adj.* ئازىرەك؛ بىن مەشك.
unintelligible (un'in-tel'i-jə-b'l), *adj.* بىن؛

unintentional

- ناټوانيت تړی بگهیت.
unintentional (un'in-ten'shən-l), *adj.* بې نه‌تقصت؟
 به ښکتهوت
-unintentionally (*adv.*).
uninterested (un-in'tēr-is-tid, un-in'tris-tid), *adj.* - (۱)
 (~ in) نارغزو لي نه‌بوو! بې هموس! هنز لي نه‌کردو.
 (۲) سرنج نه‌در: گوي پې نه‌در.
uninteresting (un-in'tēr-is-tiŋ, un-in'tris-tiŋ), *adj.* سرنج
 پانه‌گيش: ناخوش: (an ~ book, film, person, town, etc)
uninterrupted (un-in'ta-rup'tid), *adj.* به‌رده‌واه: سرورم!
 بې وه‌ستار
uninvited (un'in-vī'tid), *adj.* بانگ نه‌کړا.
union (ūn'yən), *n.*
 (۱) ليکدان: په‌گگرتن. (۲) په‌گيتي.
 (۳) نيشانه‌ی په‌گيتي (وهک له نالادا دهرده‌خړت).
 (۴) په‌گيتي کړنکاران: نه‌قابيه: جفات.
 (۵) ناميزی به‌په‌گه‌ياندن (وهک هي به‌په‌گه‌ياندنې دوو بڼو).
 (۶) (a) ژن هينانو شووکرډن. (ب) جوت بوون: جوت گرتن: گان.
 (۱) هي په‌گيتي کړنکاران.
adj.
 (۲) [U-]. هي په‌گيتي ويلايه‌تکاني نه‌مريکا له‌کاتي شمېرې ناوځو
 نه‌مريکاډا (The U~ flag, army, etc.)
 the Union, = The United States of America.
union card,
unionism (ūn'yən-iz'm), *n.* پيناسه‌ی په‌گيتي کړنکاران.
 (۱) بيروباوه‌رو پنجنه‌ی په‌گيتي
 (به‌تابيه‌ی هي کړنکاران). (۲) لايه‌نگري په‌گيتي کړنکاران: په‌گيتي خواي.
 (۳) [U-] په‌گيتي خواي: لايه‌نگري په‌گيتي ويلايه‌تکاني نه‌مريکا له‌کاتي
 شمېرې ناوځو نه‌مريکاډا.
unionist (ūn'yən-ist), *n.* (۱) لايه‌نگري په‌گيتي کړنکاران!
 په‌گيتي خواي (۲) نه‌ندامي په‌گيتي کړنکاران
 (۳) [U-] په‌گيتي خواي: لايه‌نگري په‌گيتي ويلايه‌تکاني نه‌مريکا له‌کاتي
 شمېرې ناوځو نه‌مريکاډا.
 (۴) [U-] په‌گيتي خواي له نينگلته‌رهو نيرله‌نده.
 (۵) [U-] نه‌ند مي حيزي کونه‌پرستانې به‌ريتانېا.
unionize (ūn'yən-iz'), *v.t.* (۱) په‌گيتي (کړنکاران) پينگه‌نيان!
 په‌ک پينگرت له په‌گيتي کړنکاراندا. (۲) کړدن به نه‌ندامي په‌گيتي کړنکاران!
 پينگختست له‌م په‌گيتي‌يه‌دا.
v.t. (۱) په‌گيتي کړنکاران پينگه‌نيان! څو پينگختست له په‌گيتي‌يمکي وه‌هادا.
 (۲) چوونه‌ ناو نه‌م په‌گيتي‌يه‌وه! بوون به نه‌ندامي نه‌م په‌گيتي‌يه.
-unionization (*n.*).
union jack,
Union of Soviet Socialist Republics,
union shop,
 کارگه‌ی په‌گيتي: کارگه‌يمکه‌ ته‌نه‌ نه‌نداماني په‌گيتي
 کړنکاران به کړئ ده‌گرتن.
union suit,
unipod (ū'ni-pod'), *n.* دهرين و ذيله‌ی په‌ک پارچه
 په‌کپا: پاليشتي په‌کپا
unipolar (ū'ni-pō'lār), *adj.* په‌ک جه‌سمه‌ر: فيزيا، توپکاري.
unique (ū-nēk'), *adj.* (۱) تاک: ته‌نه‌ا: تاق.
 (۲) بې هاتو! بې وینه: يکتا: ناياب: تاييه‌تی.
-uniquely (*adv.*); **uniqueness** (*n.*).
unisexual (ū'ni-sek'shō-ol), *adj.* (۱) diclinous.
 (۲) تاک ده‌گن: ته‌نه‌ نه‌ندامي نيزينه يا ميپينه‌ی هبه.
unison (ū'nā-s'n, ū'nā-z'n), *n.* (۱) هاودو زي: هاوده‌نگي!
 په‌ک نه‌واي: ۲۱ ښکوتن: کڅکي: په‌ک ده‌نگي: گونجان: په‌ک بوون.
 به‌په‌ک ده‌نگ: همور پينگه‌وه:
in unison,
 (to sing in unison; to act in unison)
unisonous (yoo-nis'ā-nas), *adj.* Also **unisonal**. (۱) هاوده‌نگ:

universality

- هاوناراز: په‌ک نه‌وا. (۲) پينگه‌وه گونجاو: په‌ک ده‌نگ.
unit (ū'nit), *n.* (۱) په‌ک. (۲) دانه (شت، گه‌س): پارچه: کهرت.
 (۳) کڅمه‌ل. (۴) تپ (سويا): ده‌سته: (a military ~)
 (۵) پيوانه: په‌کي پيوان يا کيشان:
 (a ~ of electricity; The meter is a ~ of length and so is the foot; The gramme is a ~ of weight; a three- ~ course in college)
Unitarian (ū'nā-tār'i-on), *n.* (۱) په‌ک خواناس: په‌ک خواپه‌رست!
 که‌سيکه‌ که‌پرواي به خواپه‌تی عيساو "سيانه‌ی پيروز" ي څاچ په‌رستی نويه.
 بلکو پرواي به تاکه خواپه‌که
 (۲) نه‌ندامي کڅمه‌ليکي څاچ په‌رستی په‌ک خواناس.
adj.
-Unitarianism (*n.*).
unitary (ū'nā-ter'i), *adj.* (۱) تاييه‌تی به په‌گيتي يا په‌گگرتن!
 په‌گيتي. (۲) ته‌واو: گشت: کڅ: همور: په‌ک پارچه.
 (۳) پيوانه‌ي: کيشانه‌ی: هي په‌کي پيوان يا کيشان.
unite (yoo-nīt'), *v.t.* (۱) په‌ک پينگرتن: کړدن به‌په‌ک: په‌گختست: ليکدان.
 (۲) به‌په‌ک گه‌ياندن وهک ژن و ميرو: کړدن به هاوسه‌ر: بوون به په‌ک.
 (۳) چهنه‌ تاييه‌خويه‌ک تندا بوون يا تندا کڅبوونه‌وه:
 (He ~s common sense with compassion.)
 (۴) پينگه‌وه نووسانن: پيوه‌ نووسانن.
 (۱) په‌گگرتن: بوون به‌په‌ک: ليکدان. (۲) هاوکاري کړدن.
 (۳) پينگه‌وه‌نووسان: پيوه‌نووسان.
unite (ū'nīt, yoo-nīt'), *n.* پاره‌يمکي زيري کڅني نينگلزي‌يه
united (yoo-nīt'id), *adj.* (the U~ Kingdom)
 (۱) په‌گگرتو: (a ~ family, people, etc.)
 (۲) په‌ک: کڅ: پينگه‌وه گونجاو: (to make a ~ effort)
 (۳) پينگه‌وه: هاوبه‌ش: په‌گگرتو:
United Nations,
United States of America,
 کڅمه‌لي نه‌توه په‌گگرتوه‌کان
 نه‌مريکا: ولاته په‌گگرتوه‌کان
 نه‌مريکا.
unitive (ū'nā-tiv), *adj.* (۱) په‌ک پينگرتو (۲) په‌ک: په‌گگرتو.
unity (ū'nā-ti), *n.* (۱) په‌گيتي: په‌گگرتن.
 (۲) کڅکي: پينگه‌وه گونجان: پينگه‌وتن. (۳) په‌ک: ژماره په‌ک.
 (۴) په‌پوه‌ستی (ويژه): هاوبه‌موندی به‌همه‌يکي ويژه‌ي يا شانگه‌ري
univalent (ū'nā-vā'lānt, yoo-niv'ā-lānt), *adj.* (۱) تاک-
 هاوه‌يز (کيميا). (۲) تاکه کڅمه‌سوم (ژگماکي ناسي)
 (۱) گيانه‌مري قاوغ په‌ک پارچه (وهک)
 شه‌پتانگه‌ی باخچه. (۲) قاوغی په‌ک پارچه (وهک هي قاقلمه‌جنکڅه)
 (۱) قاقله په‌ک پارچه‌ي.
 (۲) په‌ک ده‌موانه (وهک قاقله شه‌پتانگه‌ی باخچه).
universal (ū'nā-vūr's'l), *adj.* (۱) گشتي: همور: همووي!
 گشتگر (۲) جيهاني: سه‌زه‌ميني. (۳) گهردووني
 (۴) په‌ک پارچه: کڅ. (۵) فراوان (له شاره‌يايي و زانياريدا).
 (۶) همور کس به‌کاري ده‌مينيت يا لي‌تي ده‌کات.
 (۷) به همور قه‌باره‌يمک ده‌کات (مه‌کينه‌کاري): له‌گه‌ل همور قه‌باره‌يمکدا
 ده‌گوښت.
n.
 (۱) بيروباوه‌ريکي گشتي (ژيپيژي).
 (۲) نه‌وي نه‌م بيروباوه‌ره ده‌پگرتنه‌وه.
-universally (*adv.*); **universality** (*n.*).
Universalism (ū'nā-vūr's'l-iz'm), *n.* (۱) گشتيتي:
 بيروباوه‌ريکي نايدي‌يه‌ ده‌لئت که له نه‌جامدا خوا له همور کس خوش ده‌بيتو
 ده‌چيته به‌ه‌شت. (۲) universality
 (۱) گشتيتي: همووي!
universality (ū'nā-vūr-sal'ā-ti), *n.* (۱) گشتيتي: جيهانيتي: گشتگري:
 همور گرتنه‌وه:

universalize

(the ~ of suffering, pain, and death)

(۲) همه توانایی! لیاقتی له همهو شتینکدا.

universalize (ū'nā-vūr's'l-īz'), *v.t.* جیهانی کردن.

کردن به گشتی! نه جیهاندا بآو کردنه.

-universalization (*n.*).

universally (ū'nā-vūr's'l-i), *adv.* (۱) له همهو شتینکدا.

له همهو جیهاندا (۲) همهو کات! همهو جار! همیشه! به گشتی.

universe (ū'nā-vūr's'), *n.* (۱) گهرودون.

(۲) جیهان! سهرزمین! زمین! دنیا

university (ū'nā-vūr'sā-ti), *n.* زانکوا! زانستگا

unjust (un-just'), *adj.* (۱) ناپروا! بن ویزدان! نایه کسان! ناهق.

(۲) [Archaic] ناپاک! نادلسوز

-unjustly (*adv.*); **unjustness** (*n.*).

unjustifiable (un-jus'tō-fī'ā-b'l), *adj.* ناپروا! بن به لگه! ناهق.

unjustified (un-jus'tō-fī'd'), *adj.* ناپروا! بن به لگه! ناهق.

unkempt (un-kempt'), *adj.* (۱) دانه هیزراو! قق! بن! (hair ~)

(۲) شپووش! شل و شپووا! ناپیک و پیک! پنتی! پیس و پوخل!

(~ clothes; un ~ lawn)

(۳) بن نه زاکت! نه زان! له پووی کومه لایه تیجهوه! قسه رقی.

unkenned (un-kend'), *adj.* [Obs. or Dial.] نه زانراو! نه پیسراو!

سهر

unkennel (un-ken'), *v.t.* (۱) نه کولانه بهره لاکردن (سهگ).

(۲) تانجی! نه ریدان! (ب) نه کون یا لانه دهر به راندن! نه کون دهر هینان.

(۳) دهر خستن! هه لمانین! خستن پروو

v.t. له کولانه هاتنه دهرهوه! نه کون هاتنه دهرهوه.

unkind (un-kīnd'), *adj.* دلبره! بن نه زهسی

-unkindness (*n.*).

unkindly (un-kīnd'li), *adv.* به دلبره قانه! به بن به زهسی یانه

adj. دلبره! بن نه زهسی

unknit (un-nit'), *v.t.* (۱) هه لوه شاندن! شتی چنراو! شل کردنهوه.

کردنهوه (۲) چرچ و لوچ تیدا نه هینشتن

unknowable (un-nō'ā-b'l), *adj.* ناتوانیت مزانیت!

له تیگه سنسی مرؤه به دهره.

n. شتیگه که نه تیگه شتینی مرؤه به دهر بیت! شتیگه که نه توانیت مزانیت.

unknowing (un-nōn'īŋ), *adj.* بن ناگا! نه زان! بن نه زانیو!

نا ناگادار

-unknowingly (*adv.*).

unknown (un-nōn'), *adj.* (۱) نه زانراو! نه پیسراو! نه ناسراو.

(۲) نه دوز زانوه (ب) دیاری نه کراو! نه دیار.

n. (۱) که سینی نه ناسراو! کهس نه ناس! کهس نه زان! شتیگی نه زانراو.

(۲) هندی ترخ نه زانراو (بیرکاری).

Unknown Soldier سهر بازی گومانو! سهر بازی بن ناو

unlace (un-lās'), *v.t.* (۱) شل کردنهوه! قهیتانی جل و بهرگ.

(۲) جل و بهرگ داکه ندن! به قهیتان شل کردنهوه.

(۳) [Obs.] نابوو بردن.

unlade (un-lād'), *v.t. & v.i.* (۱) بارداگرتن! که شتی.

(۲) بارداگرتن و بهره لاکردن.

unlash (un-lash'), *v.t.* شل کردنهوه! کردنهوه.

unlatch (un-lach'), *v.t.* کردنهوه! به کردنهوه! نه لقه برتن

v.t. کرانهوه

unlawful (un-lō'fəl), *adj.* (۱) قهدهغه! یاساع! نادروست (۲) زول.

unlay (un-lā'), *v.t.* گوریس با بت په واندنهوه! هه لوه شاندنهوه!

تال تال کردن

v.t. په واندنهوه! ره ویننهوه! تال تال بوون! شیبوونهوه

unleaded (un-led'id), *adj.* (۱) قورقوشه تینه کراو

unlucky

(۲) دیزه کانی به قورقوشم جیا نه کراوه تهره (چاپ).

unlearn (un-lūrn'), *v.t.* له یی خو بردنهوه! شتیگی به ههله قیربوو!

وازلینان (خو، شتی ههله)

unlearned (un-lūr'nid), *adj.* (۱) نه زان! نه خویندهوار.

(۲) نه زانی پیشان ده دات.

(۳) باش فیر نه بوو! باش نه جووه ته میشکوه: (~ lessons)

(۴) به زگماکی زانراو! زانراوه به بن فیریوون یا فیر کردن:

(an ~ response)

unleash (un-lēsh'), *v.t.* بهره لاکردن! بهر دان! بهت بۆ بهره لاکردن!

بهر بۆ بهره لاکردن.

unleavened (un-lev'nd), *adj.* هه لمانه تهره! هه ویر ترش تینه کراو:

(~ bread)

unless (ən-les'), *conj.* مه کرا! نه گهر وانه بن!

(You will fail ~ you work hard.; This baby seldom cries ~ he is hungry.)

prep.

unlettered (un-let'ērd), *adj.* (۱) نه زان! نا پو شتین

(ب) نه خویندهوار. (۲) هج له سهر نه توو سراو (وهک کتل).

unlike (un-līk'), *adj.* (۱) جیا! جیاوا! نه بهک ناچن:

(The two books are quite ~.)

(۲) ناهاوتا! نایه کسان: (They contributed ~ amounts.)

prep.

(۱) جیا! جیاوا

(۲) ئی نه وانه شاره! نه گونجاو له گه (په ووش):

(This behavior was quite ~ her.)

unlikelihood (un-līk'li-hood'), *n.* پئی تن نه چوون!

له وانه نه بوون! بۆ نه بوون

unlikely (un-līk'li), *adj.* (۱) پئی تن ناچن! بۆ نه یه! له وانه نه یه.

(۲) هیوای سهرکوتنی ئی نا کرائی. (۳) ناپه سندن! بهد

unlimber (un-lim'bēr), *v.t.* (۱) توپ ناماده کردن بۆ تاقاندن

(به لیکردنهوه! له عهره بانکه یی). (۲) ناماده کردن بۆ نیش یا بۆ به کارهینان.

unlimited (un-lim'it-id), *adj.* (۱) بن سنوور.

(۲) بن نه ندازه! بن راده! بن شمار! بن پایان (۳) په ها! تموا.

unlink (un-līk'), *v.t.* کردنهوه (زنجیر) لیک جیا کردنهوه.

unlisted (un-lis'tid), *adj.* له لیستده نه یه! نه خراوه ته لیستنهوه.

unload (un-lōd'), *v.t.* (۱) بار ئی داگرتن! داگرتن.

(۲) (ا) له کول (خو) کردنهوه! نه رکی سهرشان. ناخوشتی! بار سووک کردن.

(ب) دلی خو بۆ هه لوشتن. (۳) گولله هه سوو ئی دهر هینان! چک به تال کردنهوه

(۴) له بازاردا هه لوشتن (فروتنی)! هه سوو فروشتن! خو ئی پژگار کردن:

(The grocer is ~ing his supply of sugar.)

v.t. بارداگرتن! بار خستن! له کول بوونهوه.

unlock (un-lok'), *v.t.* (۱) کردنهوه (قفل). (۲) (ا) کردنهوه (دهرگا).

(ب) کردنهوه: (to ~ her heart)

(۳) بهره لاکردن! بهر دان.

(۴) دوزینهوه! هه لینان! پوون کردنهوه! هه لمانین! لیکدانهوه:

(to ~ a mystery)

v.t. کرانهوه.

unlooked-for (un-look't'fōr'), *adj.* چاو مه پوان نه کراو!

به تها نه بوو! بۆ نه گه پوا.

unloose (un-lōōs'), *v.t.* (۱) بهره لاکردن! بهر دان! کردنهوه.

(۲) شل کردنهوه! خاو کردنهوه.

unloosen (un-lōōs'n), *v.t.* = **unloose**.

unlovely (un-luv'li), *adj.* ناشرین! نیکس قورس! پیس! ناپه سندن!

ناخوشت

unluckily (un-luk'li-i), *adv.* بۆ بن به ختی! بۆ به دبه ختی.

unlucky (un-luk'i), *adj.* (۱) بن به خت! به دبه خت! نه گهت! کزونی!

unmade

- چارمېش (۲۰) نه مات: به یووم: به یوم
(۲۰) حنې داخه: ناپېسېند:
- (*an ~ incident, event, development, etc.*)
unmade (un-mā'd), *adj.* جاک نه کړاؤ: رېښه وپټه نه کړاؤ:
- (*an ~ bed*)
unmake (un-māk'), *v.t.* ۱. کوږېن: گېراندنوه: بډوڅي جاران.
۲. څستل: دهرکړن: دسه لات ښه نه کړه.
۳. ټيڅکشان: ټيڅکان: په ناڅډاېدن.
(۴) رگډوډن.
- unman** (un-man'), *v.t.* ۱. ښه غېرته کړن: ترسټوک کړن: ترساندن.
وړه پټ بهرېان (۲) له پياوړتې څستل: ځمساندن (مېجان).
۳. چول کړن: ځمک ښه کړن: ځمکاندنوه: به جېږه ښتن.
- unmanly** (un-man'li), *adj.* (۱) ناپياوړه: نامردانه: نامرد.
ناپياوړ (ب): ترسټوک: ترسټوکانه
(۲) ژانې: سمرژانې: ځله کچانې.
- unmannered** (un-man'ērd), *adj.* ښه رېووشته: بهرېه ووشته:
به دخوړ.
- unmannerly** (un-man'ēr-li), *adj.* ښه رېووشته: بهرېه ووشته:
به دخوړ.
- adv.* ښه رېووشته: بهرېه ووشته: بهرېه ووشته
unmannerliness (n.).
- unmask** (un-mask', un-māsk'), *v.t.* ۱. روو هملالين:
ماسکه له روو کړنوه: (۲) څستنه روو: نابروېرېن: ناشکراکړن:
راستي دهرڅستل: (*to ~ a traitor*).
- v.t.* ۱. ماسکه (دېموچاو) له روو څخه کړنوه: روو څخه هملالين.
۲. رستي دهرکړن: ناشکرا يوون: کورته روو: نابروېوچون.
- unmarked** (un-mārk't), *adj.* ۱. ښه نشانه نه کړاؤ.
۲. سرنج پټ نه کړاؤ: نه بېنراؤ: سېر نه کړاؤ.
۳. سمره له سمر دانه نراؤ: هله چاک نه کړاؤ (*an ~ exam, paper, etc.*).
- unmeaning** (un-mēn'in), *adj.* ۱. ښه مانا: پوچ (ووته، کړدن).
۲. ساردوسر: ښه همت (سېرکړن، دېموچاو): هېچ دهرناېرته.
- unmeet** (un-mēt'), *adj.* ښه جېن: نه شياو: نه گونجاو: ناشرېن.
- unmentionable** (un-men'shən-ə-b'l), *adj.* ناوې نامېرته:
ناشنه ناوې بېنرته: ناشرېن: ناووترته.
- unmentionables** (un-men'shən-ə-b'lz), *n.pl.* جلي ژېړه وه:
دېرېو فانيه.
- unmerciful** (un-mūr'si-fəl), *adj.* ۱. ښه زېمې.
۲. ښېگړ زړه: زړه خړاپ: (*~ heat*).
- unmercifully** (*adv.*).
- unmindful** (un-mīnd'fəl), *adj.* له بېرچو: گوډ پټ نه ده: بېښاک:
نه دهرېسته وه نه ماتوړ:
- (*~ of the time, the delicate situation, etc.*)
unmistakable (un'mis-tāk'ə-b'l), *adj.* ديار: ناشکرا: يوون:
ښه گومان.
- unmistakably** (*adv.*).
- unmitigated** (un-mit'ə-gāt'id), *adj.* ۱. کمه نه بوو: کم نه بوو:
سووک نه بوو (*~ suffering, harshness, etc.*).
۲. ترواؤ: ښه کمه زيات: (*an ~ lie, villain, etc.*).
- unmoor** (un-moor'), *v.t.* نه گهړی کشتي هملگرتن:
کشتي بهر لا کړن.
- v.t.* نه گهړی هملگرتن: بهر لا بوون
- unmoral** (un-môr'al, un-mor'al), *adj.* = amoral.
- unmuffle** (un-muf'l), *v.t.* پوړيوش ښه لاېرېن: هملالين (دېموچاو).
- unmuzzle** (un-muz'l), *v.t.* ۱. دېمېښ ليکړنوه: دېمېسته
ليکړنوه (۲) دم بهر لا کړن: بهر بډ بهر لا کړن: پټې قسه ښه نه کړن.

unpleasantness

- unnatural** (un-nach'ēr-əl), *adj.* ۱. ناسرووشتي: له سرووشت
به ده. (۲) نااسايي: سېر: نااسا: ناسرووشتي
- (۲) پوځوگه ښي: درو: ناراسته قينه: (*an ~ smile*).
- (۴) ښه همتي سرووشتي يا ناسايي يانه
- (۵) زور دېره: زور بهر دخواؤ: ناموځفانه.
- unnaturally** (*adv.*); **unnaturalness** (n.).
- unnecessary** (un-nēs'ə-ser'i), *adj.* ناپېويست: پټ نه ويست.
- unnecessarily** (*adv.*).
- unnerve** (un-nūrv'), *v.t.* ۱. وړه پټ بهرېان: ترساندن.
دل سارد کړنوه: (۲) توپه کړن: وروژانډن: په سټکړن: دمار کړن: کړن:
شله ژانډن.
- unnumbered** (un-num'bērd), *adj.* ۱. ښه شمېر: له ژماردن
ناپته. (۲) ژماره له سمر دانه نراؤ: ښه ژماره.
(۳) نه ژمېرېاؤ.
- unobtrusive** (un'əb-trōō'siv, un'ob-trōō'siv), *adj.* سرنج
پانه کيښ: ښه دهنگ: څو نه نوښ.
- unobtrusively** (*adv.*).
- unoccupied** (un-ok'yoo-pīd'), *adj.* ۱. چول: بېتال:
(*an ~ house, apartment, etc.*)
- (۲) دهست بېتال: ښه ښي: بېکار.
- (۳) ډاگېر نه کړاؤ.
- نارېه سمې: نامېرې:
- unofficial** (un'ə-fish'əl), *adj.*
- (*~ election results*)
- unofficially** (*adv.*).
- unorganized** (un-ōr'gə-nīzd'), *adj.* ۱. نارېه وپټه: شېواؤ:
ټيڅکې وپټکې (۲) نازېندوؤ: ښه گيان: ناڅوړگانېک.
- (۳) له پټکړاوې کړنکاردا ښه: نه دنامې نه قابې کړنکاراؤ ښه
- نارېه سمې (هونه، بېروباوه):
- unoriginal** (un'ə-rīj'ə-n'l), *adj.* کون: پېرېووت: سوواؤ
له سمر نه رېرتي کون
- unorthodox** (un-ōr'thə-doks'), *adj.* نه رېوېشتوؤ: جېا: تازه
- unpack** (un-pak'), *v.t.* ۱. شته ښه دهرمېنان (جانتا، باوړل):
به تالکړنوه: (۲) کړنوه (پرياسکه، شتي پېچراوه): کړنوه ښه دهرمېنان
(۳) بارداکړن (له وولاڅي بار): بارڅستل.
- v.t.* ۱. شته دهرمېنان: به تالکړنوه: (۲) کړنوه: کرانه وه ښه دهرمېنان.
- unpaged** (un-pājd'), *adj.* لاپه رېه گاني ژماره يان له سمر ښه.
- unpaid** (un-pād'), *adj.* ۱. نه دواؤ (قېر): (*an ~ bill*).
(۲) ښه موچه: ښه کړن: (*~ workers; un ~ position*).
- unpalatable** (un-pal'ə-tə-b'l), *adj.* ۱. ښه تام: ناڅوځ:
ناڅوځ (له بېر ښه تامي). (۲) ناڅوځ: ناپېسېند: خړاپ (ماروځ).
- unparalleled** (un-par'ə-lēld'), *adj.* ښه هاوئاؤ: ښه وېته
- unparliamentary** (un'pār-lə-men'tə-ri), *adj.* ناپه رله مانې:
به پېچېه وانه نه رېرتو: دسټوړې پهرله مانه وه.
- unpeg** (un-peg'), *v.t.* ۱. مېخ يا سنگ ښه دهرمېنان.
(۲) کړنوه يا شله کړنوه به مېخ ښه دهرمېنان.
- unpeople** (un-pē'p'l), *v.t.* depopulate.
- unpeopled** (un-pē'p'ld), *adj.* ناواوه دان: چول.
- unpin** (un-pin'), *v.t.* ۱. دېرې ليکړنوه: دېرې ښه دهرمېنان.
(۲) ۱) کړنوه (به دېرې ښه دهرمېنان).
(ب) بهر لا کړن: بهرېان.
- unpleasant** (un-plez'nt), *adj.* ناڅوځ: ناپېسېند.
- (*an ~ situation, incident, person, etc.*)
- unpleasantly** (*adv.*).
- unpleasantness** (un-plez'nt-nis), *n.* ۱. ناڅوځي: ناپېسېندي.
(۲) باروځيکي ناڅوځ: بهرېه مانېکي ناپېسېندي.

unplug

- (۲) دمه‌قالن: تیکچوون؛ ناؤکی؛ شه‌ره‌قسه.
unplug (un-plug'), *v.t.* (۱) دمه‌قانه لا بردن (ب) به‌ره‌لا کردن (بجری کوئی گیرا).
 (۲) پلاک لا دهره‌نشان (نامیری کاره‌با)
unplumbed (un-plumd'), *adj.* قولایی نه‌پینوارا؛ نه‌زانراوا؛
 قاقی به‌کر وه‌ته‌وه؛ نه‌پینوارا به‌شاوون: (~ depths; an ~ theory)
unpolished (un-pol'isht), *adj.* (۱) سافر لووس نه‌کراوا؛ زیر؛
 سپی نه‌کراوه‌ته‌وه (مه‌نجه‌ل)؛ تونک لا نه‌کراوه (برنج).
 (۲) نه‌زان؛ ناکارامه؛ ساده
unpopular (un-pop'yoo-lēr), *adj.* ناخوشه‌ویست؛ ناپه‌سه‌ند؛
 بین مره‌وا؛ سن باو
unpopularity (n.).
unpracticed, unpractised (un-prak'tist), *adj.* (۱) تافی
 نه‌کراوه‌ته‌وه (۲) نه‌شاره‌زا؛ نه‌زان؛ نه‌کار؛ ناکارامه.
unprecedented (un-pres'a-den'tid), *adj.* بین وینه؛ نه‌وینه
 نه‌پینوارا به‌وه‌ویش؛ تازه؛ له‌وه‌ویش نه‌بیستراو. نه‌بوو، یا نه‌کراو.
unpredictable (un'pri-dik'ta-b'l), *adj.* پینیشینی نا‌کرت؛
 دووبه‌ختی.
unprejudiced (un-prej'oo-dist), *adj.* بین لایه‌ن؛ بین کینه.
unpremeditated (un'pri-med'a-tāt'id), *adj.* پینشکی بیری
 لا نه‌کراوه‌ته‌وه؛ پینشکی پیلان نه‌کراو (~ murder)
unprepared (un'pri-pār'id), *adj.* (۱) نا‌ناماده.
 (۲) بی نو؛ نه‌ده‌ره‌قت نه‌هاتوو؛ له‌توانادا نه‌بوو (بج به‌ره‌نگاری نا‌کاو).
 (۳) سه‌رین‌یی؛ پینشکی خق بق ناماده نه‌کردوو بیری لا نه‌کراو.
unpretentious (un'pri-ten'shəs), *adj.* بین فیز؛ ساده؛ خاکی
unpriced (un-prist'), *adj.* نرخ له‌سه‌ر دانه‌نراو.
unprincipled (un-prin'sə-p'ld), *adj.* بین ویزا؛ بین نابووو؛
 (an ~ man; ~ behavior) بین بری‌ای پاست
unprintable (un-print'a-b'l), *adj.* چاپ نا‌کرت؛ له‌به‌ر سووکی و
 دژ به‌ره‌ووشتی؛ بق چاپ کردن ناشیت.
unproductive (un'prə-duk'tiv), *adj.* بین به‌ره‌م؛ بی کله‌ک؛
 بین سوود؛ بین به‌ر
unproductively (adv.); **unproductiveness** (n.).
unprofessional (un'prə-fesh'ən-l), *adj.* (۱) ناپیشه‌کار
 ناپیشه‌کار (۲) دژ به‌ره‌ووشتی نه‌ریتی پیشه‌یک؛ ناشرین؛ چهرت؛
 نه‌گوانو له‌گه‌ن ناو‌بانگو به‌روشتی پیشه‌کاردا: (~ conduct)
 (۳) مه‌ره‌سکارانه؛ نه‌زانانه؛ ناکارامه
unprofessionally (adv.); **unprofessionalism** (n.).
unprofitable (un-prof'it-a-b'l), *adj.* بین سوود؛ بین کله‌ک.
unpromising (un-prom'is-ing), *adj.* نومیدی سه‌ره‌ووتنی
 لا نا‌کرت؛ چاره‌پزی سه‌ره‌ووتن یا کله‌ک لا وهرگرتنی لا نا‌کرت.
unpropitious (un'prə-sish'əs), *adj.* نیشانه‌ی نه‌هاته؛ نه‌هات؛
 به‌یووم.
unprovoked (un'prə-vō'kt), *adj.* له‌خوت‌وخوایی؛
 به‌بین شهر؛ بین فروشتن (an ~ attack)
unpublished (un-pub'lisht), *adj.* چاپ نه‌کراو؛ له‌چاپ نه‌دراو؛
 بلاو نه‌کراوه
unqualified (un-kwāl'ə-fid'), *adj.* (۱) نه‌شیدو؛ لا نه‌هاتوو؛
 (He is ~ for the job)
 (۲) بین مرچ؛ بین سنوور؛ بین دوودلی: (She has my ~ support)
 (۳) ته‌واو: (He was an ~ success)
unquestionable (un-kwes'chən-a-b'l), *adj.* بین گومان؛
 گومانی تیندا نیجه: (~ evidence)
unquestionably (adv.).
unquestioned (un-kwes'chənd), *adj.* (۱) پرسیدار؛ لا نه‌کراو

unrestrained

- (۲) گومان لا نه‌کراو.
unquestioning (un-kwes'chən-ing), *adj.* بین پرسیدارکردن؛
 بین چمندوچون؛ ته‌واو: (He expected ~ obedience)
unquestioningly (adv.).
unquiet (un-kwī'ət), *adj.* (۱) وودوژا؛ ناخاموش؛ نا‌ناسایش.
 (۲) بین نارام.
unravel (un-rav'l), *v.t.* (۱) ره‌واندنه‌وه؛ ره‌وینه‌وه؛ مه‌لوه‌شانده‌وه؛
 کورده‌وه (گری)؛ خاو‌کردنه‌وه (شتی نا‌لوسکار).
 (۲) لینکدانه‌وه؛ ره‌وینه‌کردنه‌وه: (to ~ the mysteries of the universe)
 ره‌وینه‌وه؛ مه‌لوه‌شانده‌وه؛ خاو‌بوونه‌وه.
unread (un-red'), *adj.* (۱) نه‌خوینراوه؛
 (The book remained ~)
 (۲) نه‌خوینده‌وار؛ نه‌زان (He is ~)
unreadable (un-rēd'ə-b'l), *adj.* (۱) ناخوینرته‌وه.
 (۲) به‌کله‌کی خوینده‌وه ناپه‌ت؛ ووشکو؛ ناخوش. (۳) بق خوینده‌وه ناشیت
unready (un-rēd'i), *adj.* (۱) نا‌ناماده. (۲) خاو؛ هیواش.
 (۳) [Obs. or Dial.] بووت؛ جل له‌به‌ر نه‌کردوو.
unreal (un-rē'al-un-rē'l), *adj.* نا‌پاست؛ سیز؛ درووستکراو؛
 مه‌لپه‌ستراو؛ خه‌یالی.
unrealistic (un-rē'al-lis'tik), *adj.* نه‌گوانو له‌گه‌ن پاستیدا؛
 له‌پاستی به‌دور.
unreason (un-rē'z'n), *n.* (۱) بین میشکی؛ نا‌ریتی. (۲) ناپه‌جینی.
unreasonable (un-rē'z'n-a-b'l), *adj.* (۱) ناپه‌جینی؛ نا‌درووست؛
 به‌میشکا نا‌جیت. (۲) له‌نه‌ندازه به‌دور؛ نیجگار زور.
unreasoning (un-rē'z'n-ing), *adj.* کوثرانه؛ بین میشکانه؛
 بین لینکدانه‌وه
unreel (un-rē'l), *v.t. & v.i.* له‌به‌کره ره‌واندنه‌وه یا کردنه‌وه.
unreeve (un-rēv'), *v.t.* له‌کون یا نه‌لقه دهره‌نشان (دروو، پت،
 گوریس)
unregenerate (un'ri-jen'ēr-it), *adj.* (۱) توبه‌نه‌کر؛ ناپه‌شیمان؛
 گونا‌مه‌کار؛ گومرا. (۲) شوین نه‌ریت و پینازی کون که‌وتوو؛ نه‌گوزو.
 (۳) سه‌ره‌کش؛ سه‌ره‌چل
unrelenting (un'ri-len'ting), *adj.* (۱) وازنه‌مین؛ کونده‌م؛
 به‌ره‌ده‌وام. (۲) دل‌ره‌ق؛ بین به‌زیمی؛ دل سه‌خت؛ دل نرم نه‌بوو.
unreliable (un'ri-li'ə-b'l), *adj.* پشتی بین ناپه‌سرتیت؛
 به‌روای بین نا‌کرت؛ ده‌ستپ
unreligious (un'ri-lij'əs), *adj.* (۱) نا‌نایینی؛ دژ به‌تاین
 (۲) په‌یوه‌ندی نیجه به‌ناینه‌وه.
unremitting (un'ri-mit'ing), *adj.* به‌ره‌ده‌وام؛ په‌کین؛ سه‌روم؛
 هیواش نه‌بوونه‌وه.
unrequited (un'ri-kwit'id), *adj.* یک سه‌ری (خوشه‌ویستی)؛
 په‌کلاپی: (~ love)
unreserve (un'ri-zürv'), *n.* قسه له‌پوویی؛ له‌پوودا دانه‌مان؛
 هیچ نه‌شارده‌وه.
unreserved (un'ri-zürvd'), *adj.* (۱) قسه له‌پوو؛ له‌پوودا دانه‌ماو.
 (۲) بین سنوور؛ ته‌واو؛ بین مرچ؛ بین پایان: (~ praise)
 (۳) نه‌گراو؛ قورخ نه‌کراو: (an ~ seat)
unreservedly (un'ri-zürvid-li), *adv.* (۱) به‌ناشکارا؛ له‌پوو؛
 به‌بین شهرم و شکر. (۲) به‌بین مرچ؛ بین پایان؛ به‌ته‌واوی.
unresponsive (un'ri-spon'siv), *adj.* بین مه‌یل؛ حمر بین نه‌کر.
unrest (un-rest'), *n.* (۱) بین نارامی؛ بین ناسوده‌یی.
 (۲) پینووی؛ په‌شوی؛ نا‌ژاوه؛ نا‌شووب؛
 (social ~ ; There was considerable ~ in the country)
unrestrained (un'ri-stränd'), *adj.* خق بین نه‌گر؛ به‌ره‌لا؛ ره‌ما؛
 جله‌و نه‌گراو؛ نه‌ره‌ستینراو؛ نا‌زاد؛ پتی لا نه‌گراو.

unrestricted

unrestricted (un-ri-strik'tid), *adj.* بې پايار؛ بې سېور؛ بېرته
unrevenged (un-ri-venjd'), *adj.* توله نېسه نراو.
unrewarded (un-ri-wōrd'id), *adj.* پاداشت نېدراو؛
 خېلات نېکړي.
unriddle (un-rid'li), *v.t.* همېنېان مېتهل؛ شفره؛ لیکدانهوه.
unrig (un-rig'), *v.t.* بایهوانو کمره سې توله کشتی گردنېوه.
unrighteous (un-ri'chəs), *adj.* (۱) بېد؛ بېدخوا؛ بېدکار؛
 (۲) *(an ~ man)* نارېه؛ نایه کسان؛ (۳) *(an ~ law)*.

unripe (un-rip'), *adj.* (۱) نه گېيو؛ کال وکړج؛ کال؛ ناکام؛ نه بېکام.
 (۲) ناناماده (۳) پېش کاتي خوی؛ ناوخت
unrivalled (un-ri'v'ld), *adj.* بې هورتا؛ بې نمونه؛
 بې وینه؛ بېکتاب
unroll (un-rōl'), *v.t.* (۱) راخست (بېر، راخس)؛ گردنېوه (شتی لوول)
 کړاو (۲) پېشانېدان؛ دهرخست؛ خستېدېوو؛ ناشکراکړدن.
unroot (un-rōt', un-root'), *v.t.* = **uproot**.
unruffled (un-ruf'ld), *adj.* (۱) هېمن؛ زېر؛ نه شنه؛ او؛ تېک نه چوو؛
 نه شېواو (۲) مېک؛ هېمن؛ خاموش؛ (۳) *(~ water)*.
unruly (un-rōo'li), *adj.* لاسار؛ سرکېش؛ چه مویش؛ سرېنچ؛
 چه توون؛ هارو هاج

unruliness (n.).
unsaddle (un-sad'li), *v.t.* (۱) زېن لېکړدنهوه
 (۲) سوار خستنه خواره وه؛ سوار فېرېدانه خواره وه.
v.t. زېن لېکړدنهوه
unsafe (un-sāf'), *adj.* (۱) بې ناسايش؛ ناناسايش.
 (۲) پېشتی بې ناسه سترېت؛ ترسناک؛ بې نامان.
unsaid (un-sed'), *adj.* نه ووتراو؛ دهر نه بېراو؛
(Some things are better left ~.)
unsatisfactory (un-sat'is-fak'tēr-i), *adj.* ناپه سمنه؛ حراپ؛
 نه شېواو؛ کار، کوشش، نه انجام

(~ job performance, school work, etc.)
unsaturated (un-sach'oo-rāt'id), *adj.* (۱) همېر مېله نه شو؛
 ناتېر؛ ناتېراو (۲) هې ناوېتنه؛ ناتېر (کېميا).
unsavory, **unsavoury** (un-sā'vēr-i), *adj.* (۱) بې ناه؛
 ناخوش (۲) بېگن
 (۳) پېس؛ ناپه سمنه؛ بېد.

(an ~ story, remark, assignment, etc.)
unsay (un-sā'), *v.t.* پاشگېرېدنهوه؛ قسه گېشانېنهوه.
unscathed (un-skāth'd'), *adj.* نازاري نه موه؛ برېندار نه بېو؛
 زيان نه مېوتو؛ بېرزه کې بانان.
(an ~ soldier; His reputations was ~; They survived the war ~.)

unschooled (un-skōō'id), *adj.* (۱) فېر نه کړاو؛ نه زان؛ پانه مېنېنراو.
 (۲) زگماکي
unscientific (un-si'en-tif'ik), *adj.* (۱) نازانستې؛ له گېل رېبازي.
 زانستې نه گونجاو (۲) زانست نه زان.
unscramble (un-skram'b'l), *v.t.* (۱) پړک وېک گردن؛ چاک گردن
 (۲) لیکدانهوې، نامه ي شفره
unscrew (un-skrōō'), *v.t.* (۱) برغو دهر مېنېان.
 (۲) شل گردنېوه يا لېکړدنهوه به برغو ئې دهر مېنېان يا بادان؛ برغو دهر مېنېان؛
 گردنېوه

unscrupulous (un-skrōō'pyoo-las), *adj.* بې وېرېدار
unscrupulously (adv.): **unscrupulousness** (n.).
unseal (un-sēl'), *v.t.* (۱) موز شکندن؛ موز لېرېدن يا گردنېوه
 (۲) گردنېوه؛ بې شکاندي موز دکې؛

unskillful, unskilful

unscam (un-sēm'), *v.t.* مه لته قاندين؛ مه لېچېراندن؛
 شېرازه هېلوه شاندن.
unseasonable (un-sē'z'n-ə-b'l), *adj.* (۱) وېرزي خوی نېه؛
 نه گونجاو له گېل نه ورمزدا؛ (*~ heat, cold, etc.*).
 (۲) کاتي خوی نېه؛ ناوخت؛ بې نه کاته ناشېت.

unseasonably (adv.).
unseat (un-sēt'), *v.t.* (۱) لېرېدن (له کار يا پاڼې بهر)؛ ئې خستن؛
(to ~ a Member of Parliament)
 (۲) خستنه خواره وه (سوار)؛ گیلاندين؛
(to ~ a rider)
unseemly (un-sēm'li), *adj.* ناشېرین؛ نابهجېن؛
(~ behavior; in an ~ manner; an ~ act)
adv. بې شېوه بېکي ناشېرېنه.

unseemliness (n.).
unseen (un-sēn'), *adj.* (۱) نه بېنېراو؛ سېرنج بې نېدراو؛ ناپېنېرې؛
 نه دېو. (۲) له بېرېوړه؛ پېشه کې نه بېنېراو (وېرگېران له زمانېکېه بې زمانېکې)؛
(~ translation)
unselfish (un-sel'fish), *adj.* خۆ نه پېرست؛ خۆ نه وېست؛
 من مژکې نه کړ

unselfishly (adv.); **unselfishness** (n.).
unset (un-set'), *adj.* (۱) تېا دانېرېژاو (گېرېه)؛
 (۲) خۆ نه گرتو؛ کوکړتې، جېوې؛ رېق نه بېو؛ نه مېيو؛ (*~ concrete*).
unsettle (un-set'li), *v.t.* (۱) جې بې له ق گردن؛ له جې خۆ لېرېدن؛
 شلوق کړدن (۲) تېکدان؛ شېواندين؛ وېرېژاندين
 (۱) جې بې له ق بېو؛ شلوق بېو. (۲) تېکچوون؛ شېوان.
unsettled (un-set'ld), *adj.* (۱) شېواو؛ پېشېو؛ ناناسوړه؛
 ناناسايش؛ (*~ times*)

(۲) همېشه ده گوزېت؛ بې بار؛ (*~ weather*).
 (۳) راپار؛ دوول (۴) نه چېسېو؛ جې خۆ نه گرتو؛ نه مېيو (مه جان).
 (۵) به لايه کېدنه خړاو؛ بېرار نه لېسېر نېدراو؛ نه بېراوه؛
(an ~ issue, question, matter, etc.)
 (۶) نېدراوه تېوه؛ پاک نه بېوه تېوه (قېر)؛
(an ~ bill, debt, account, etc.)

(۷) ناوهدان نه کړاوه تېوه؛ چول. (*un ~ territory*).
 (۸) جېنېشېن نه بېوه؛ جېنېر نه بېوه؛ نه چېسېو
unsex (un-seks'), *v.t.* له جېوت بېوون خستن؛ له ژنېتې خستن؛
 له پياوېتې خستن؛ خساندين
unshackle (un-shak'li), *v.t.* (۱) پېوړه لېکړدنهوه؛ بېرېلاکړدن.
 (۲) نازاد کړدن؛ پزگار کړدن
unshaped (un-shāp'), *adj.* پېک نه هاتو؛ شېوه (ي تايه تي)
 وېر نه گرتو؛ بې شېوه.

unshapen (un-shā'pən), *adj.* **unshaped** (۱).
 (۲) شېواو؛ شېوه تېکچو.
unsheathe (un-shēth'), *v.t.* له کيلان دهر مېنېان.
unship (un-ship'), *v.t.* (۱) بار له کشتي داگرتن
 (۲) سېول لېرېدن يا داگرتن. (۳) رېبېوار دابېرژاندين (له کشتي).
 (۴) [Colloq.] دهست پېوه نان؛ خۆ ئې پزگار کړدن.

unsight (un-sit'), *adj.* تاقې نه کړانهوه؛ نه پېشکېنېراو؛
 بې ئې ووردېوونهوه. (*He bought a car ~, unseen.*)
unsightly (un-sit'li), *adj.* ناشېرین؛ نادلگېر

unsightliness (n.).
unskilled (un-skild'), *adj.* (۱) ناکارامه؛ بې بهره؛ نه شمارېنا؛
 ئې نه زان؛ (*un ~ worker*).
 (۲) پېوېست به کارامېي يا ئې زانېن ناکات؛ (*~ labor, job, etc.*).
unskillful, **unskilful** (un-skil'fəl), *adj.* ناکارامه؛ نه شمارېنا؛
 نه زان؛ ئې نه زان؛ بې بهره؛ ئې نه هاتو

unslaked lime

-unskillfully (adv.); unskillfulness (n.).

unslaked lime, قسلى نەگۈزۈپ قسلى زىندۇر.

unsnap (un-snap'), v.t.

unsnap (un-snap'), v.t. لېك تارازىدىن كېلىپ چىقىرىش.

unsnap (un-snap'), v.t. لېك تارازىدىن كېلىپ چىقىرىش.

unsociable (un-sò'shə-b'l), adj.

unsociable (un-sò'shə-b'l), adj. (۱) كۆپىنچە بىلەن بىرگە ئولتۇرۇشقا تەييار ئەمەس.

(an ~ atmosphere)

-unsociability (n.); unsociably (adv.).

unsocial (un-sò'shə-b'l), adj.

unsolicited (un'sò-lis'it-id), adj.

unsolicited (un'sò-lis'it-id), adj. (۱) بىزگە بىلەنمەي كەلگەن.

unsophisticated (un'sò-fis'tə-kät'id), adj.

unsophisticated (un'sò-fis'tə-kät'id), adj. (۱) سادە.

(an ~ approach to a problem)

unsought (un-sòt'), adj.

unsound (un-sound'), adj.

unsound (un-sound'), adj. (۱) ئەخلىسىز، ئەقىلىسىز.

(an ~ mind and body)

unsparing (un-spär'ing), adj.

unspeak (un-spək'), v.t. [Obs.] = unsav.

unspeakable (un-spək'ə-b'l), adj.

unspeakable (un-spək'ə-b'l), adj. (۱) سۆز بىلەن ئىپادىلەنمەي قالىدىغان.

(~ joy; ~ cruelty, wickedness)

(an ~ word)

unspecialized (un-spesh'ə-lizd'), adj.

unspotted (un-spot'id), adj.

unstable (un-stä'b'l), adj.

unstable (un-stä'b'l), adj. (۱) ئىستېراتىيەسىز، ئىستېراتىيەسىز.

(an ~ regime)

(an ~ situation)

(an ~ pulse)

unsteady (un-sted'i), adj.

unsteady (un-sted'i), adj. (۱) ئىستېراتىيەسىز، ئىستېراتىيەسىز.

(an ~ hand, voice, etc.)

unsteel (un-stēl'), v.t.

unstick (un-stik'), v.t.

unstop (un-stop'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstressed (un-strest'), adj.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unstrap (un-strap'), v.t.

unthink

unstring (un-string'), v.t.

unstring (un-string'), v.t. (۱) ئىشەنچسىز، ئىشەنچسىز.

unstring (un-string'), v.t. (۲) ئىشەنچسىز، ئىشەنچسىز.

unstring (un-string'), v.t. (۳) ئىشەنچسىز، ئىشەنچسىز.

(He was unstung by the news.)

unstrung (un-strung'), past tense and p.p. of unstring.

unstrung (un-strung'), past tense and p.p. of unstring.

unstudied (un-stud'id), adj.

unstudied (un-stud'id), adj. (۱) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unstudied (un-stud'id), adj. (۲) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unstudied (un-stud'id), adj. (۳) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsubstantial (un'səb-stən'shəl), adj.

unsubstantial (un'səb-stən'shəl), adj. (۱) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsubstantial (un'səb-stən'shəl), adj. (۲) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsubstantial (un'səb-stən'shəl), adj. (۳) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۱) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۲) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۳) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۴) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۵) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۶) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۷) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۸) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۹) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۱۰) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۱۱) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۱۲) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۱۳) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۱۴) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۱۵) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۱۶) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۱۷) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۱۸) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۱۹) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۲۰) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۲۱) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۲۲) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۲۳) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۲۴) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۲۵) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۲۶) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۲۷) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۲۸) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۲۹) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۳۰) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۳۱) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۳۲) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۳۳) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۳۴) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۳۵) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۳۶) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۳۷) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۳۸) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۳۹) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۴۰) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۴۱) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۴۲) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۴۳) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. (۴۴) ئەخلىسىز، ئەخلىسىز.

- نەکردنەوه: گوێ پێ نەدان.
unthinkable (un-think'ə-b'l), *adj.* (١) بە خەیاڵدا نایەت؛
 کەس بیرى وا ناکاتەوه؛ ناچێت بە مێشکدا؛ هەرگیز نابێ؛ بڕوا ناگیرێت پەڕویدات:
 (The ~ has happened.)
 (٢) نابەجێ؛ نادرووست.
unthinking (un-think'ing), *adj.* (١) بێ هوش؛ بێ گوێ؛
 بیرنەکەرەوه (٢) نیشانەى بێ هوشییه؛ بێ گوێیی دەگەیهنیت.
 (٣) بێ مێشک (٤) بێ ئەنقەست؛ پێکەوت.
untidy (un-ti'di), *adj.* (١) پیس و پوخل؛ ناخوێن؛ پختی؛ چەپەل؛
 پیس (an ~ room, person, etc.)
 (٢) ئاریک و پێک؛ تێکەل و پێکەل: (an ~ plan).
-untidily (adv.); untidiness (n.).
untie (un-ti'), *v.t.* (١) کردنەوه (گرێ); شل کردنەوه.
 (٢) بەره‌ڵا کردن؛ نازاند کردن؛ بەردان. (٣) پوونکردنەوه.
v.t.
until (un-til', ən-til'), *prep.* (١) هەتا؛ تا؛ تاكو؛ تا
 (~ your departure)
 (٢) لەپێش؛ بەر لە: (The movie doesn't begin ~ seven o'clock.)
conj.
 (١) هەتا؛ تا؛ تاكو
 (٢) هەتا (شوێن، راده، پله):
 (He walked slowly ~ he was out of sight.)
 (٢) لەپێش؛ بەر لەوهی کە:
 (He didn't arrive ~ the meeting was over.)
untimely (un-tim'li), *adj.* (١) ناوەخت؛ پێش وەخت؛ ناکات؛ زوو؛
 کاتی ناکات (an ~ death).
 (٢) نابەجێ؛ ناکات؛ کاتی خراپ: (an ~ remark, joke, etc.)
adv. (١) پێش کاتی خۆی؛ زوو؛ پێش وەخت؛ ناوەخت: (He died ~).
 (٢) کاتی خۆی نەیه؛ نابەجێ؛ لە کاتیکی خراپ یا نەگونجارد.
-untimeliness (n.).
unto (un'tōō, un'too), *prep.* [Archaic or Poetic]. (١) بۆ؛ بە
 (٢) هەتا؛ تا
untold (un-tōld'), *adj.* (١) باس نەکراو؛ نەگێڕاوه؛ شاراوه؛ نەبێژراو.
 (~ secrets)
 (٢) بێ شومار؛ باس ناگیرێت (لەبەر زۆری):
 (~ suffering; a man of ~ wealth)
untouchable (un-tuch'ə-b'l), *adj.* (١) نابێ دەستی ئی بدەریت.
 (٢) دەستی ناگاتێ.
 (٣) لە ڕەخنە و سەرزەنشست کردن بەدەر؛ ناتوانی سەرزەنشست بکری.
 (٤) گلاو؛ پیس
n.
 هیندی گلاو: هیندی یەکی هیند کە جاران نەئەبوابە کەس دەستی
 تێوه بەدایە، گواپە لەبەر پیسی.
-untouchability (n.).
untoward (un-tōrd', un-tō'ērd), *adj.* (١) لاسار؛ سەرخش؛
 کەله‌پەق؛ داوێن ناگیرێت.
 (٢) دژوار؛ ناھەموار؛ نالەبار؛ بەیووم: (~ circumstances).
 (٣) ناشرین (ڕەفتار)؛ نابەجێ؛ ناپەسەند: (~ social behavior).
 (٤) [Obs.] ناخۆ.
-untowardly (adv.).
untraveled, untravelled (un-trav'ld), *adj.* (١) کەس پیاویدا
 ئاڤوات یا نەپۆشیشووه؛ کەس پیاویدا نەپۆشیشووه: (an ~ road).
 (٢) (١) نەگەپاو: (an ~ man).
 (ب) مێشک تەسک؛ دنیا نەدیده.
 بە پێگەى خۆدا گەراوه.
untread (un-tred'), *v.t.*
untried (un-trīd'), *adj.* (١) تاقى نەکراوه‌تەوه:
 (an ~ method, person, etc.)

- (٢) دادپەرسى ئی نەکراوه: (an ~ prisoner).
untrue (un-trōō'), *adj.* (١) درۆ؛ راست نەیه.
 (٢) ناتەواو؛ کەموکوو.
 (٣) ئاپاک؛ نادانستۆز؛ ناپاست.
-untruely (adv.).
untrustworthy (un-trust'wūr'thi), *adj.* پشت پێ نەبەستراو؛
 جێى بڕوا نەیه
untruth (un-trōōth'), *n.* (١) درۆزنى؛ درۆ؛ درۆ و دەلەسه.
 (٢) درۆ: (to tell an ~).
 (٣) [Obs.] ئاپاکى؛ نادانستۆزى؛ ناپاستى.
untruthful (un-trōōth'fal), *adj.* (١) درۆ؛ راست نەیه.
 (٢) درۆزنى؛ ناپاستگۆز.
-untruthfully (adv.); untruthfulness (n.).
untutored (un-tōō'tērd, un-tū'tērd), *adj.* (١) نەخوێندەوار؛
 نەزان؛ فێرنەگراو. (٢) سادە؛ سادە؛ سادە؛ تێنەگەبەشتو.
 (٣) زگمەكى؛ لەخۆوه زانیو؛ خواپى: (his ~ shrewdness).
untwine (un-twīn'), *v.t.* (١) لێک کردنەوه (شتى لێکەوه ئاڤا)؛
 پەواژەنەوه.
v.t.
 لێک پوونەوه؛ پەوینەوه.
untwist (un-twist'), *v.t. & v.i.* (١) خاوەکردنەوه؛
 گردنەوه (شتى یادراو)؛ خاوەکردنەوه؛
 پەوینەوه؛ پەواژەنەوه؛ خاوەبوونەوه؛ پاستکردنەوه.
unused (un-ūzd'), *adj.* (١) بەکار نەهێنراو؛ بەتال؛ چۆل؛
 (land)
 (ب) بەکار نەهێنراو؛ کەله‌کەبوو (her ~ sick leave).
 (٢) تازە؛ هەرگیز بەکار نەهێنراو؛ نوێ.
 (٣) (~ to city traffic)؛ پانه‌هاتو؛ پێ فێرنەبوو.
unusual (un-ū'zhōō-əl), *adj.* ئاساسا؛ ئاساسا؛ سەیر؛
 ناسەر و شتى؛ دەگەن.
-unusually (adv.); unusualness (n.).
unutterable (un-ut'ēr-ə-b'l), *adj.* (١) نابێژێت؛ ناوێرتێت؛
 بە دەمدا نایەت. (٢) باس ناگیرێت؛ لە باس نایەت: (~ joy).
unvalued (un-val'ūd), *adj.* (١) بە سووک تەماشاکراو؛ نرخ نەزانراو؛
 پێژ نەگراو. (٢) نرخ لەسەر دانەتراو؛ نەقەبێنراو.
 (٣) [Obs.] زۆر بە نرخ؛ نرخى بۆ نەیه.
unvarnished (un-vār'nisht), *adj.* (١) پووکەش نەکراو؛
 ساف و لووس نەکراو. (٢) نەنەخشینراو؛ ئاڤازاوه؛ ساکار.
unveil (un-vāl'), *v.t.* (١) پەچە (لەسەر پو)؛ لادان؛ پو هەلمائین.
 (٢) دەرخیست؛ خستەپەر؛ ئاشکرا کردن؛ پەردە لەسەر لادان:
 (to ~ a monument, a secret, a truth, etc.)
 پەچە (لەسەر رووى خۆ)؛ لادان؛ پەچە فێردان؛ خۆدەرخیستن.
unwarrantable (un-wōr'ən-tə-b'l), *adj.* ئاڤەوا؛ بێ پەلگە؛
 نادرووست.
unwarranted (un-wōr'ənt'id, un-wār'ənt'id), *adj.* ئاڤەوا؛
 بێ پەلگە؛ نادرووست: (~ accusation, blame, suspicion, etc.)
unwary (un-wār'i), *adj.* ئاڤەوا؛ ئاڤەگادار؛ بێباک.
-unwarily (adv.); unwariness (n.).
unwashed (un-wōsh't, un-wāsh't'), *adj.* (١) نەشوێراو؛ پیس.
 (٢) [Colloq.] پووتە و پووتە؛ بۆرەپیاو.
unwearied (un-wēr'id), *adj.* (١) ناماندوو.
 (٢) هەرگیز ماندوو نەبوو؛ ماندوو بوونی بۆ نەیه.
unwell (un-wel'), *adj.* (١) نەخۆش؛ ناساغ. (٢) بێ ئوێژى هەیه.
unwept (un-wept'), *adj.* (١) نەپێژراو (فرمێسک): (~ tears).
 (٢) بۆ نەگراو؛ فرمێسک بۆ نەپێژراو: (the ~ dead).
unwholesome (un-hōl'səm), *adj.* (١) ناسازگار؛ ناساز؛
 زیانبەخش (بۆ تەندرووستى): (~ food; ~ pastime).

unwieldy

- (٢) نه‌خوښ! نيشانه‌ی ناساغی يا نه‌خوښی‌جه
(*an ~ look or appearance*)
(٣) پیس! بۆگن! ناپه‌سند! خراپ (بۆ پوهوشت)! خراپکمر.
unwholesomely (*adv.*); **unwholesomeness** (*n.*).
قهبه! ناقولا! قورس! زلو ناقولا!
unwieldy (*un-wēl'ēdi*), *adj.*
به گران به‌کارده‌مینرنت! دابین ناکریت: (*an ~ tool; ~ equipment*).
unwieldily (*adv.*); **unwieldiness** (*n.*).
(١) نابەدل! مَن شاره‌زوو! حەز مَن نەکر!
unwilling (*un-wil'ing*), *adj.*
نا‌ناماده (٢) به‌نابەدلی کراو یا دراو: (*~ consent*).
unwillingly (*adv.*); **unwillingness** (*n.*).
unwind (*un-wīnd'*), *v.t.*
په‌واندنه‌ره! خاو‌کردنه‌وه! شتی بادراو یا
لوول دراو! راست‌کردنه‌وه.
v.t.
(١) په‌وینه‌وه! خاو‌بوونه‌وه! راست‌بوونه‌وه
(٢) حه‌وانه‌وه! پشودان! حه‌سانه‌وه.
unwise (*un-wīz'*), *adj.*
نا‌زیر! تینه‌گه‌پشتوو! نابەجێ! که‌رانه:
(*an ~ decision*)
unwisely (*adv.*).
(١) مَن ناگه! نه‌زان! مَن هوش.
unwitting (*un-wit'ing*), *adj.*
(*an ~ person*)
(٢) مَن نه‌نقست! رنکوت: (*His cruelty, though ~, pained her.*)
unwittingly (*adv.*).
unwomanly (*un-woom'an-li*), *adj.*
له‌ ژنی باش ناوه‌شینته‌وه!
نا‌ژنانه
unwonted (*un-wun'tid*), *adj.*
(١) (to ~) رانه‌هاتوو!
پن‌فیرنه‌وو (٢) ده‌گه‌ن! کم‌پووداو! نا‌ناسایی: (*~ kindness*).
unworldly (*un-wūrl'dli*), *adj.*
(١) نا‌حیهانی! له‌جیهان یا
سرووشت نه‌ره! گیانی: (٢) گوێ به‌شتی نهم جیهانه‌ نادات!
به‌شتی له‌جیهان به‌ده‌ره‌وه‌ خه‌ریکه (٣) دنیا نه‌دیده! ساویلکه.
unworldliness (*n.*).
(١) مَن نرځ! مَن بایه‌خ! هیچ‌ویوچ.
unworthy (*un-wūr'thi*), *adj.*
(٢) (of ~) نا‌شایسته! نا‌هینن.
(٣) (of ~) نه‌شیاو! نه‌گونجاو! ئی نه‌هاتوو (له‌به‌ر ناپه‌سه‌ندی):
(*behavior ~ of a king*)
(٤) پیس! نرم! بۆگه‌ن.
unwound (*un-wound'*), *past tense and p.p. of unwind*.
unwrap (*un-rap'*), *v.t.*
کردنه‌وه! شتی پنچراوه.
v.t.
کرانه‌وه
unwritten (*un-rit'n*), *adj.*
(١) نه‌نووسراو! ده‌می! زاری:
(*an ~ agreement*)
(٢) نه‌ریتی! تۆمارنه‌کراو: (*an ~ law*).
(٣) هیچ‌تیدا! نه‌نووسراو! سپی (کاغەز).
unyielding (*un-yēl'ding*), *adj.*
سه‌رسه‌خت! کۆلنه‌ده‌ره! ملنه‌ده‌ره!
واژنه‌هینەر
unyoke (*un-yōk'*), *v.t.*
(١) به‌ردان! گای جووت! نیله له‌مل کردنه‌وه!
به‌ره‌لاکردن (٢) لیک جیا‌کردنه‌وه.
v.t.
(١) نیله له‌مل کردنه‌وه! نیله‌لابردن.
(٢) [Archaic] ده‌ست هه‌لگرتن له‌کار! نیش وه‌ستاندن.
unzip (*un-zip'*), *v.t.*
کردنه‌وه! زنجیری پانتۆل، بلبوس... هتد!
زیویه یا زنجیر کردنه‌وه
کرانه‌وه! شتی زنجیردان
v.t.
up (*up*), *adv.*
(١) ژوو! سه‌ره! له‌ژوو! له‌سه‌ره! بۆ سه‌ره‌وه.
(٢) ده‌ره‌نار! بۆ ده‌ره‌وه: (*pulling ~ weeds*).
(٣) به‌رزتر (ده‌نگ): (*Speak ~*).
(٤) بۆ پشینه‌وه یا به‌رزتر (پله)
(٥) ته‌واو! کۆتایی هاتوو (*Your time is ~*).

up-and-coming

- (١) به‌ره‌ ژوو! به‌دو‌واوه: (*from fourth grade ~*).
(٢) پشینه‌وه: (*to bring ~ for discussion*).
(٣) به‌ره‌و یا.
(٤) له‌خه‌م هه‌لساو! به‌خه‌یه‌ر. (ب) به‌پێوه.
(٥) هه‌ریکه یا لایه (تیی و مژش): (*The score is 20 ~*).
(٦) هه‌لهاتوو! ده‌رکه‌وتوو له‌ناسۆوه: (*The sun is ~*).
(٧) به‌پێوه. (ج) له‌خه‌م هه‌لساو! به‌خه‌یه‌ر. (د) به‌رز: (*The river is ~*).
(ه) ده‌روستکراو! به‌رزبووه‌توه (خانو).
(و) په‌وراو! سه‌ری ده‌ره‌ناره: (*The corn is ~*).
(ز) بۆ سه‌ره‌وه! سه‌ره‌وه. (٢) (١) وروژان.
(ب) زیاتر له‌جاران! له‌ژۆری یا به‌هه‌زبوونه‌ایه:
(*Attendance is ~; The wind is ~*).
(ج) قاماده.
(٢) پوودان! ده‌نگوایس: (*What is ~?*).
(٤) (١) پله به‌رزبووه‌وه: (*men ~ from the ranks*).
(ب) له‌همان پله‌دا بوون: (*He did not feel ~ to par.*).
(٥) (١) ناگادار! به‌ناگا: (*~ on the news*).
(ب) ده‌وانه‌کرتوو: (*~ on his homework*).
(ج) له‌پشینه‌وه (بۆپێوین).
(٦) (١) له‌لیکنه‌مه‌دایه: (*The contract is ~ for negotiation.*).
(ب) دادپرسی ئی ده‌کریت: (*~ for robbery*).
prep.
(١) به‌ره‌ژوو! بۆ سه‌ره‌وه
(٢) بۆ پله‌یه‌کی ژوو‌تر یا به‌رزتر: (*~ the social ladder*).
(٣) بۆ لای سه‌رووی یا ژوو‌بووی: (*journeyed ~ the valley*).
(٤) به‌ره‌و سه‌رچاوه! به‌ره‌و ژوو: (*They sailed ~ the river.*).
(٥) به‌ره‌و پوو! به‌پنجه‌وانه: (*He sailed ~ the wind.*).
n.
(١) که‌سێکی پایه به‌رز. (٢) به‌ره‌و ژورکه. (٣) چوونه‌ ژورمه‌وه.
(٤) ماوه‌ی خوڤ گۆزه‌رانی یا سه‌رکه‌وتن.
v.t.
(١) هه‌لسانه‌ سه‌ر پێ! هه‌لسان
(٢) کو‌توپ پێ! هه‌لسان یا کردن:
(*He ~ped and married a dancer.*)
v.t.
(١) [Colloq.] به‌رزکردنه‌وه.
(٢) زیاده‌کردن! به‌رزکردنه‌وه: (*They ~ped the prices.*).
(٣) گه‌وه‌و یا قوما‌رکردن له‌سه‌ر زیاتر
پاک! سه‌رپاست! راست.
شتێکی خراپ به‌ده‌سته‌وه‌یه!
شتێکی ناپه‌سه‌ند خه‌ریکه‌ پووب‌دات.
به‌ره‌و پوو! به‌رامبه‌ر! له:
up against, [Colloq.],
(*He's up against trouble now.*)
up and doing,
up for,
(*He's up for reelection.*)
(٢) له‌به‌رده‌می دادگا‌دایه (بۆ تاوانیک).
up on, [Colloq.],
ups and downs,
خوڤی و ناخوڤی ژیان! هات و نه‌هاتی ژیان!
هه‌لبه‌زو دابه‌زی ژیان.
(١) ده‌ره‌قتی دیت! له‌توانا‌یدایه! هه‌یز به‌سه‌ردا! شکان: (*up to*, [Colloq.],
(*He feels up to the job, task, role, challenge, etc.*)
(٢) خه‌ریک بوون: (*What's he up to?*).
(٣) به‌ده‌ست یا هه‌ره‌سی که‌سێک بوون! که‌وتنه‌ سه‌ر:
(*It's up to us to change the world; It's up to you.*)
up- (*up*),
پیشگه‌رتکه به‌مانای: بۆ سه‌ره‌وه! به‌ره‌و ژوو:
(*upgrade; uphill*)
up-and-coming (*up'n-kum'ing*), *adj.* [Colloq.],
زه‌ره‌و
ورو‌یاو نیشکه‌ره! هیوای سه‌رکه‌وتن و پیشگه‌رتنی ئی ده‌کریت:

up-and-down

(an ~ young executive)

up-and-down (up'n-doun'), *adj.* (۱) هه‌نیه‌زو دابه‌زکەر؛

هه‌میشه له به‌ری و نه‌میدایه. (۲) گۆڤداو؛ هه‌میشه ده‌گۆڤرێت.

upas (ū'pəs), *n.* (۱) نوو‌پەس: دره‌ختێکی ناسیایی‌یه ناووه

ژه‌هراوی‌یه‌که‌ی سه‌ری تیری پێ ژه‌هراوی ده‌کریته.

(۲) ناووه‌ی ژه‌هراوی نه‌م داره (۳) شتیکی زیان‌به‌خش؛ شتی کوشنده.

upbear (up-bār'), *v.t.* هه‌لگرته؛ پالێشتی کردن؛ راگرتن؛

به‌رێکردنه‌وه

upbeat (up'bēt'), *adj.* [Colloq.] خوش بین؛ شادمان؛ خوش؛

پوو‌خۆش: (a story with an ~ ending).

upbraid (up-brād'), *v.t.* به‌توند سه‌ره‌زنشت کردن؛ شکاندن؛

پیا‌هه‌لشاخان؛ پیا هه‌لکالین

upbringing (up'brin'ing), *n.* (childhood ~) پهره‌ده‌کردن؛

upbuild (up-bild'), *v.t.* به‌رێکردنه‌وه؛ گه‌ره‌کردن؛ په‌ره پێ سەندن؛

درووستکردن.

upcast (up'kast', up'käst'), *n.* (۱) بۆ سه‌ره‌وه هاویشتن.

(۲) شتی هاو‌پێژاو بۆ سه‌ره‌وه. (۳) باکێشی کانگه.

adj. بو سه‌ره‌وه هاو‌پێژاو.

upcoming (up'kum'ing), *adj.* ناینده؛ داهاتوو.

upcountry (up'kun'tri), *adj.* (۱) تابه‌تی به شتی ناوه‌وه‌ی وولات

(۲) ره‌شوکی؛ دواکه‌وتوو.

n. ناوه‌وه‌ی وولات؛ ناوچه‌گه‌ی وولات

adv. به‌ره‌و ناوه‌وه‌ی وولات.

update (up-dāt'), *v.t.* مێشانه پله‌ی ئێستا؛ تازه‌کردنه‌وه؛

پێ نه‌ پێی نه‌مۆز کردن

upgrade (up'grād'), *n., adj. & adv.* به‌ره‌و‌ژوو‌رکه

v.t. پله نه‌رێکردنه‌وه؛ چاکترکردن؛ بالا‌کردن

on the upgrade, (۱) له به‌رێبوونه‌وه‌دا به

(۲) له پێشکه‌وتندا به‌ره‌و باشی ده‌یوێت.

upgrowth (up'grōth'), *n.* (۱) گه‌ره‌بوون؛ په‌ره‌سه‌ندن

(۲) شتی په‌ره‌سه‌ندوو.

upheaval (up-hē'v'l), *n.* (۱) به‌رێبوونه‌وه یا هه‌لچوونی زه‌ری

(وه‌ک به‌ ناگه‌ڕێژێن). (۲) پا‌په‌ڕین؛ شو‌پش؛ هه‌لچوون؛ ناشووب؛ پشینی؛

جۆش‌و‌خۆش

upheave (up-hēv'), *v.t.* به‌رێکردنه‌وه

v.t. به‌رێبوونه‌وه.

upheld (up-held'), *past tense and p.p. of uphold*

uphill (up'hil'), *adj.* (an ~ climb) (۱) به‌ره‌و‌ژوو‌ر؛ بۆ سه‌ره‌وه؛

(۲) سه‌خت؛ گران؛ دژوار؛ نا‌هه‌موار؛ قورس: (an ~ battle, task, etc.).

(۳) به‌رێ؛ ژوو‌بوو؛ سه‌ره‌و.

n. سه‌ره‌و‌ژوو‌رکه؛ به‌ره‌و‌ژوو‌ره؛ که‌رت‌په‌نه

adv. به‌ره‌و‌ژوو‌ر؛ سه‌ره‌و‌ژوو‌ر.

uphold (up-hōld'), *v.t.* (۱) به‌رێکردنه‌وه؛ بێ‌ده‌کردنه‌وه.

(۲) پالێشت کردن؛ راگرتن.

(۳) لایه‌نگری کردن؛ پالێشتی کردن؛ له‌سه‌رکردنه‌وه.

(۴) په‌سه‌ندکردن؛

(The High Court ~s the lower court's decision.)

-upholder (*n.*).

upholster (up-hōl'stēr), *v.t.* (۱) به‌رگ تێگرته‌وه‌ی که‌لپه‌ی وه‌ک

کورسی ناوما‌ل و ئوتومبیل و قه‌نه‌ف و ... هتد

(۲) په‌رده و پا‌خه‌ر نا‌ماده‌کردن بۆ ژوو‌ر.

upholsterer (up-hōl'stēr-ēr), *n.* به‌رگی تازه‌تێگرته‌وه‌ی کورسی و

قه‌نه‌ف .. هتد

upholstery (up-hōl'stēr-i, up-hōl'stri), *n.* که‌ره‌سه‌ی به‌رگ

تێگرته‌وه‌ی کورسی و قه‌نه‌ف (وه‌ک قوماش). (۲) پێشه‌ی به‌رگ تێگرته‌وه‌ی

uppish

کورسی و قه‌نه‌فه

upkeep (up'kēp', *v.t.* (۱) چاک کردن و پاراستن (خانوو، مه‌کینه،

گه‌ره‌سه)؛ پاراستن. (۲) کرێی چاک کردن و پاراستن

upland (up'land, up'land'), *n.* به‌رزه زه‌مین.

adj. به‌رزه زه‌مینی

uplift (up-lift'), *v.t.* (۱) به‌رێکردنه‌وه؛ بێ‌ده‌کردنه‌وه.

وو‌ره به‌رێکردنه‌وه؛ دلخۆش کردن؛ هیوا نا‌هه‌یه.

n. (۱) به‌رێکردنه‌وه؛ به‌رێبوونه‌وه.

(۲) وو‌ره به‌رێکردنه‌وه؛ وو‌ره پێدان؛ دلخۆش کردن. (۳) وو‌ره به‌رێکه‌ره‌وه.

(۴) مه‌مک به‌ندی مه‌مک به‌رێکه‌ره‌وه.

(ناوه‌ی ته‌واوه‌که‌ی "uplift brassiere").

(۵) زه‌مین به‌رێبوونه‌وه (وه‌ک له ناگه‌ڕێژێندا).

upmost (up'mōst'), *adj.* = uppermost.

upon (ə-pon', ə-pôn'), *prep.* = on.

adv. (۱) له‌سه‌ر؛ له‌بان

(۲) [Obs.] به‌ که‌سه‌ک؛ له‌سه‌ر که‌سه‌ک.

(۳) [Obs.] دوا‌ی ته‌وه؛ په‌کسه‌ر دوا‌ی ته‌وه.

upper (up'ēr), *adj.* (۱) سه‌ره‌و؛ ژوو‌بوو؛ سه‌ره‌وه؛

(one of the ~ rooms)

(۲) (۱) له ناوه‌وه‌تری وولات. (ب) باکووری؛ سه‌ره‌و

(۳) به‌رێتر؛ پله؛ بالا‌تر؛ بێ‌ده‌تر

(۴) سه‌ره‌و (نه‌نجومه‌نی په‌رله‌مان)

(the U~ House of Parliament)

(۵) سه‌ره‌وه؛ جله‌به‌رگ)

(۱) [U-] تابه‌تی به‌ چه‌رخێ تازه‌تر یا دواتری زه‌مینناسی

n. (۱) ته‌و به‌شێ پێلاوه که له سه‌ره‌و به‌که‌یه‌یه‌تی

(۲) (pl.) (۱) دانی سه‌ره‌وه. (ب) تاقمه‌دانی سه‌ره‌وه

(۳) [Colloq.] چه‌ریایه‌ی سه‌ره‌وه (که دوو چه‌ریایه به‌سه‌ر په‌که‌وه بێ وه‌ک

هی مندان یا له که‌شتیدا) (۴) [Slang] به‌نگ یا چه‌شیشه‌ی وریا‌که‌ره‌وه

(که له‌باتی مرۆ‌ف سه‌رکردن ده‌ی ورو‌ژێنی)

(۱) پێلاوی دوا‌و له‌پێ

(۲) هه‌ژار؛ ره‌شو‌پووت؛ بێ ده‌رامه‌ت.

upper-case (up'ēr-kās'), *adj.* تابه‌تی به‌ ته‌پی که‌ره‌وه.

n. = capital letters.

v.t. به‌ ته‌پی که‌ره‌وه نووسین

upper-class (up'ēr-klas', up'ēr-klās'), *adj.* (۱) هی چینی

سه‌ره‌وه یا نه‌ره‌شو‌کراتی کۆمه‌ل

(۲) تابه‌تی به‌ قوتابی پۆ‌ی سێ و چواری زانکۆ یا قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی

upperclassman (up'ēr-klas'mən), *n.* قوتابی پۆ‌ی به‌رێ

قوتابی پۆ‌ی سێ و چواری زانکۆ یا قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی

upper crust, چینی هه‌ره به‌ری کۆمه‌ل.

upper-cut (up'ēr-kut'), *n.* مه‌سته‌کۆله‌ی ئاراسته‌ی سه‌ره‌وه کراو

(وه‌ک بۆ چه‌ناگه‌ی به‌رامبه‌)

v.t. & v.i. مه‌سته‌کۆله‌ی هاویشتن بۆ سه‌ره‌وه (بۆ‌کسبازی).

upper hand, زانی؛ ژوو‌ده‌ستی؛ ده‌سه‌لاتداری؛

ده‌ست به‌سه‌ردا پێشتن؛

(He was determined not to let his opponent have the ~.)

Upper House, نه‌نجومه‌نی سه‌ره‌وی په‌رله‌مان (له په‌رله‌مانی دوو

نه‌نجومه‌نیدا وه‌ک هی ئینگلتیره وه‌ لێ‌زه‌دا ووته‌که "نه‌نجومه‌نی لۆ‌رده‌کان"

ده‌گه‌ڕێته‌وه)

uppermost (up'ēr-mōst'), *adj.* (۱) به‌رێترین؛ بالا‌ترین؛

سه‌ری سه‌ره‌وه (۲) له هه‌موو شت زیا‌تر؛ له سه‌ره‌و هه‌موو شتی‌که‌ره؛ په‌که‌م

(In July thoughts of holidays are ~ in people's mind.)

adv. سه‌ری سه‌ره‌وه؛ په‌که‌مین؛ به‌رێترین

uppish (up'ish), *adj.* [Colloq.] = uppity.

uppity (up^ə-ti), *adj.* [Colloq.] لوت بەرز: لەخۆبایی؟ بەهین
upraise (up-rāz'), *v.t.* بەرزکردنەوە: بلندکردنەوە
uprear (up-rēr'), *v.t.* (۱) بەرزکردنەوە: بلندکردنەوە
 (۲) درووستکردن (to ~ a monument in stone)
 (۳) شکوینداری: پلە بەرزکردنەوە (God ~ed Abraham.)
 (۴) پەرەدرەکردن: بەخێوکردن

(to ~ children in a good environment)

upright (up-rüt'), *adj.* (۱) ستوونی: بە پێو: قنچ: ڕێک: قیت: ڕەپ: پاووستا: ٢- پاک: بە وێژدان: سەربەرز: راست: شەریک: داوین: پاک: سەرباست: بەشەرف

adv. بە ستوونی: بە پێو: بە قنچی
n. (۱) ستوونیت: بە پێو: بوون: قنچی
 (۲) شتیکی ستوونی: شتیکی بە پێو: دائراو یا وەستاو.
upright piano (۳) پیانوی ستوونی

upright piano, *v.t.* (۱) (۱) هەلسا: سەر پین.
 (ب) لە خەر: هەلسان: هەلسان. (۲) بەرزبوونەوە: ڕێگە: زەوی.
 (۳) هاتنەروو: لە ناس: دەرکەوتن
 (۴) قیت بوونە: راستبوونە.

(۵) زیادکردن: قەبارە: دەنگ: پەرەسەندن: بەرزبوونەوە: ڕەنگ: زۆربوون
 (۶) شۆرش: گێران: هەلسان: پاپەرین: یاخی بوون.
n. (۱) بەرزبوونەوە: دەرکەوتن: پەرەسەندن: هەلسان.
 (۲) سەرەوژوورە: بەرەوژوورکە

uprising (up-riz'ing, up-riz'in), *n.* (۱) بەرزبوونەوە: هەلسان:
 قیت بوونە: ۲- سەرەوژوورە: بەرەوژوورکە.
 (۳) پاپەرین: شۆرش: هەلسان: یاخی بوون.

uproar (up-rôr', up-rôr'), *n.* ئاژاوە: هەلەهەلە: هەراوزەنا: بەزم:
 هەراهرە: دەنگەدەنگ: ژاوەژاوە

uproarious (up-rôr'i-əs, up-rôr'i-əs), *adj.* (۱) بە هەراهرە:
 دەنگەدەنگای: بە هەراوزەنا: (۲) بەرز: دەنگی: پێکەنین
 (۳) پێکەنیناوی (an ~ comedy)

-uproariously (*adv.*); **uproariousness** (*n.*).
uproot (up-rōt', up-root'), *v.t.* (۱) لە ڕەگ: ڕیشە: دەرھێنان:
 هەلکەندن: هەلکێشان: (to ~ a plant)

(۲) بنەبرکردن: ڕیشەکێش کردن: نەهێشتن: فەوتاندن
 (۳) لە شوینی: خۆ: هەلکەندن: گواستنەوە: بار پین کردن:
 شوینی: خو پین: بەجیهێشتن (to ~ a family)

uprose (up-rōz'), *past tense of* **uprise**.
uprouse (up-rōuz'), *v.t.* لە خەر: هەلسان: هەلساندن: بزواندن:
 ووریاکردنەو

ups and downs, خوشی و ناخوشی: زانی: هاتو: نەهاتو:
 هەلبەزو: داوەزی: زانی
upset (up-set'), *v.t.* (۱) هەلگیرانەو: وەرگەپاندن.
 (۲) تێکدان: شیناندن

(The accident ~ the railroad's schedule.)
 (۳) لەپەر: بەزاد: پ: ئ: بردنەو: (هەلبێژاردن, پینشێرک: هتد)
 (۴) (b) پەسنکردن: زویرکردن: دل نیشاندن.

(His behavior ~ us all.)
 (ب) تەندروستی: تێکدان: تێکدان: (Spicy foods ~ her stomach.)
 (۵) ئاسن: کوتار: کانز: ڕێک: وینک: کردن: بە چەکوش: نیدان.

v.t. (۱) وەرگەپان: هەلگیرانەو: (۲) تێکچوون: شینوان.
n. (۱) وەرگەپان: هەلگیرانەو: (۲) شینوان: تێکچوون.
 (۳) بەزادن: ئ: بردنەو: چاوەروان: نەگراو: (هەلبێژاردن, پینشێرک):
 (an election ~)

(۴) (a) ئاسن: کوتان: (ب) ئاسنی: کوتراو: کانزای: بە چەکوش: ڕێک: وینک: کراو.
 (۵) (b) پەسنکردن: زویرکردن: دل نیشاندن.

adj. (۱) [Rare], درووستکردن: (۲) چەسپیو: دائراو: (an ~ price)
 (۳) وەرگەپان: هەلگیرانەو.

(۴) شینوان: تێکچوو: تێکدراو.
 (۵) پەست: زویر: دل نیشاو: لالوت: زین.

upset price, **upshot** (up'shot'), *n.* (۱) نەتەجام: (۲) پوخته: کورتە: ناوەڕۆک.
upside (up'sid'), *n.* لای: سەر: پووی: ئووی: بەشی: سەر: (۱) سەر: ئووی: هەلگیرانەو: (۲) شینوان: تێکچوو: هەلگیرانەو: (logic ~)

upside-down (up'sid'down'), *adj.* شینوان: تێکچوو: هەلگیرانەو: (۲) شینوان: تێکچوو: هەلگیرانەو: (logic ~)
adv. شینوان: تێکچوو: هەلگیرانەو.
upspring (up-spring'), *n.* (۱) سەر: دەرھێنان: (پووی: پووی).
 (۲) دەرکەوتن: هەلقوڵان: (هەلجان: هاتنە جیھانەو: پەیداوون: قیت بوونەو)

upstage (up'stāj'), *adv.* لە دوای: شانۆو
adj. (۱) دوای: شانۆ: تاییبەتی: بە پشتەو: شانۆ.
 (۲) [Colloq.] لوت: بەرز: لەخۆبایی: بەهین.

(۱) پەردە: گرتن: لەسەر: شانۆ: (ب) سەر: تەماشاکەران: ئ: لاپردن:
 لە دوای: شانۆو: پاگرتن.
 (۲) [Colloq.] خۆ: لە شت: هەلقوڵان: ب: سەر: خەلک: پاکێشان: ب: خۆ:
 لاپردن: لە کەسێکی: تر: (No one should ~ the president.)
 (۳) [Colloq.] بەهین: لەگەل: جوولانەو.

upstairs (up'stārz'), *adv.* (۱) سەر: خان: نۆمی: سەر: وە
 (۲) ب: سەر: وە: (بە پین: پلێکانەدا)
adj. (۱) سەر: خان: ه: نۆمی: سەر: وە: سەر: وە: (an ~ room, maid)
n. سەر: خان: نۆمی: سەر: وە: سەر: وە.

پە: بەرز: کردنەو: ب: دەسەلات: کەم: کردنەو: kick upstairs, [Colloq.]
 خۆ: ئ: پزگاکردن: (وک: سەر: وە: وەزیران: کردن: بە: سەر: کۆمار: لە: پزگاکردن: کە:
 سەر: کۆمار: هیچ: دەسەلاتی: نیە: (He was kicked upstairs.)
 (۱) پاو: ستاو: ستوونی: قیت:
 قنچ: پەپ: (۲) پاک: راست: سەر: راست: بەشەرف: سەر: بەرز:

upstanding (up-stān'ding), *adj.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

upstart (up'stärt'), *n.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

upstart (up'stärt'), *n.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

upstart (up'stärt'), *n.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

upstart (up'stärt'), *n.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

upstart (up'stärt'), *n.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

upstart (up'stärt'), *n.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

upstart (up'stärt'), *n.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

upstart (up'stärt'), *n.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

upstart (up'stärt'), *n.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

upstart (up'stärt'), *n.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

upstart (up'stärt'), *n.* (۱) تازە: بیا: کەوتو: نەدی: ویدی: یەکشەر: وە:
 تازە: دوولەمەند: ب: بنەچە: (۲) کەسێکی: لەخۆبایی: کەسێک: کە: زۆر: بە: خۆ: وە:
 بنازەنت.

uptake

uptake (up'tāk'), *n.*

(۱) بىرىڭىرىدە.

(۲) تېڭىشتىن توناي تېڭىشتىن: (*very quick on the ~*).

(۳) باكىش دورىكىلىش.

upthrow (up'thrō'), *n.*

(۱) ھاۋىيىتىن بۇ سىرەدە.

(۲) بىرىڭىرىدە لايىكى قلىشى زەۋى.

up-tight (up-tīt'), [Slang].

(۱) دەماركۇڭا كىڭا دەمارگىراۋ.

(۲) ھەڭار (۳) تېڭىلاۋ (دۇستايەتتى) نۇڭا گىيانى بە گىيانى.

(۴) كۈنەپەرىست لىسىر نەرىتى كۈن پۇيىشتۇ.

up-tilt (up-tilt'), *v.t.*

بە لاي سىرۋودا خىستى.

بە لاي ئۇرۋودا لارىڭىرىدە.

up-to-date (up'tə-dāt'), *adj.*

(۱) دوا ھەۋال تازە:

(~ news; an ~ report)

(۲) ھاۋچەرخ تازە (شىۋان) تازەبار.

(۳) ئاڭدارا پىن بە پىنى ئەم چەرخە دەجۈلىتەرە: (*an ~ person*).

uptown (up'toun'), *adj.*

لە لاسەروۋى شار.

adv.

بەرە لاسەروۋى شار.

n.

لاسەروۋى شار.

upturn (up-tūrn'), *v.t.*

(۱) ھەلگىرەنە (زەۋى بۇ كىشتوكال).

(۲) شىۋاندن ھەلگىرەنە: ۋەرگىرەندىن سەرۋىزىڭىرىدە.

(۳) پۈرۈڭىدە سەرۋە: بۇ سەرۋە بىردىن بەرۋىڭىرىدە.

v.t.

ھەلگىرەنە: ۋەرگىرەن.

n.

(۱) بەرۋىزىڭىرىدە (نرخ) چۈۋىسىرەمە. (۲) پىشكەرتىن.

upward (up'wērd), *adv.*

(۱) بۇ سەرۋە: بەرۋى ئۇر.

(۲) بەرۋى سىرچاۋە

(۳) بەرۋى لاي ئۇرۋى لىش:

(*The swelling spread from his legs ~* .)

(۴) بۇ سەرۋە: بەرۋى پىلەيىكى بەرۋى: (*Prices soared ~*).

(۵) بەرۋى پىرى: بەرۋى دۈۋرۇڭا بۇ دۈۋات.

(۶) بەرۋى باشتى: بۇ چاڭىرىن يا بەرۋىزىڭىرىدە: بۇ پىشەدە.

(۷) رىياتى: فرەت: پىتر

adj.

بەرۋى ئۇر: بۇ سەرۋە: بۇ پىلەيىكى بەرۋىزىڭىرىدە.

upward of; upwards of,

زىياتىر لە: فرەت لە: پىتر لە:

(*The trip cost us upwards of a thousand dollars.*)

upwards (up'wērdz), *adv.* = upward.

uraeus (yoo-rē'əs), *n.* دىمەنى مارى پىرۋىز بىسىر سىرپىنچى پاشاكانى

كۈنى مىسەرۋە.

Ural-Altaic (yoor'əl-al-tā'ik), *n.* يۈرۈل ئەلتەيك: ئارى كۆمەلە

زىمانى ئارچەي شاخى "يۈرۈل" ۋ "ئالتاي" ە.

adj.

(۱) تاييەتتى بەم ئارچەيە. (۲) تاييەتتى بەم زىمانە.

(۳) تاييەتتى بەم گەلەنى بەم زىمانە دەۋىن.

uranalysis (yoor'ə-nal'ə-sis), *n.* = urinalysis.

Urania (yoo-rā'ni-ə), *n.* فرىشتەى ئەستىرەناسى (ئەفسانەى يۇنانى).

uranic (yoo-ran'ik), *adj.*

ئاسمانى

uranic (yoo-ran'ik), *adj.*

يورانىۋى: تاييەتتى بە يورانىۋى.

uranium (yoo-rā'ni-əm), *n.* يورانىۋى: كانزايەكى تىشكەدە بۇ

دروستىڭىرى بۇمباى ئەتۈمى بەكاردەھىنئى.

uranography (yoor'ə-nog'rə-fi), *n.*

زانستى ئاسمان

ئەستىرەكان: جۇگرافىيا يا ئەخشەى ئەستىرەكان: ئاسمان ۋ ئەستىرەناسى.

uranology (yoor'ə-nol'ə-ji), *n.*

(۱) لىكۈلەنەى ئاسمان

ئەستىرەكان. (۲) uranography

uranometry (yoor'ə-nom'ə-tri), *n.*

(۱) ئاسمان پىۋان.

(۲) ئەخشەى ئەستىرەكان.

uranous (yoor'ə-nəs), *adj.*

يورانىۋى: يورانىۋى تىيەدە.

Uranus (yoor'ə-nəs), *n.*

ئۇرانوس: (۱) خۋى ئاسمان (ئەفسانەى

يۇنانى) (ب) ئەستىرەيەكى گەۋدەكە خەۋەمە لە نىڭى لە خۇرەدە.

-urgy

urate (yoor'at), *n.* يۇرات: خۋى تىشى مىز: خۋى تىشى يۇرىك.

urban (ūr'bən), *adj.*

شارىستانى: شارى تاييەتتى بە شار: شار:

(*the ~ environment, population, problems, etc.*)

urbane (ūr-bān'), *adj.*

ئاسك (پەۋىشت، مۇۋە) پەۋىشت بەرۋى:

بە ئەزاكەت: پەۋىشت.

urbanism (ūr'bən-iz'm), *n.*

(۱) زىانى شار: شارىستانى:

شارىستانى: (۲) كۈردن بە شارىستانى: يۈن بە شارىستانى: شارىشىن كۈردن

urbanite (ūr'bā-nit, ūr'bā-nīt'), *n.*

شارىشىن: خەلىكى شار:

شارى.

urbanity (ūr-ban'ə-ti), *n.*

(۱) پەۋىشت جۋانى ۋ بەرۋى: ئەزاكەت:

پەۋىشتى. (۲) (*pl.*) كۈردەۋە يا پەۋىشتى جۋان.

urbanize (ūr'bān-īz'), *v.t.*

كۈردن بە شارىستانى: شارىشىن كۈردن.

-urbanization (*n.*).

urceolate (ūr'si-ə-lit, ūr'si-ə-lāt'), *adj.*

گۈزەيى: كۈپەيى.

urchin (ūr'chin), *n.*

(۱) [Archaic or Dial.] ، ئىشك.

(۲) sea urchin: كۈپى چۈركى ھارماچ ۋ چەۋەسۋ ۋ كەتتېاز.

Urdo (oor'dō, oor-dō', ūr-dō'), *n.*

ئوردو: زىمانى ئوردو:

زىمانى پاكىستان.

-ure (ēr),

پاشگىرىكە بەمانى: (۱) كۈردا: كار: ئەنچامى كار:

(*exposure*)

(۲) ئەنچۈمەن: ئەرك: ئەنچۈمەننى كارگىز: (*legislature*).

urca (yoo-rē'ə, yoor'i-ə), *n.* يۇرىا: ماددەيەكى بە ئاسانى تۈۋەيە

لە مىزدا.

-ureal (*adj.*).

uredo (yoo-rē'dō), *n.* ئالۇش (نەخشى): خۋىۋى پىس: ئۇر خوران.

uremia (yoo-rē'mi-ə, yoo-rēm'yə), *n.* Also **uraemia**, - (۱)

مىزۋى بۈۋى خۋىن. (۲) نەخشىيەكە لە مىزۋى بۈۋى خۋىنەرە پەيدا دەيى.

-uremic (*adj.*).

ureter (yoo-rē'tēr), *n.* مىزىر: بۇرىيەكە مىز لە گۈرچىلەرە دەبات بۇ

مىزەلدان.

urethane (yoor'ə-thān', yoo-reth'an), *n.*

يۈرىسەن:

ئالۇتەيەكە بۇ شت تۈۋەندەۋە پاكىدەۋە مەبەستى پىشكەۋانى بەكارىدست

urethra (yoo-rē'thrə), *n.* بۇرى مىز: مىزەۋى: بۇرىيەكە مىز لە

مىزەلدانەۋە دەباتە دەرمەۋە.

-urethral (*adj.*).

urethritis (yoor'i-thrī'tis), *n.*

ھەۋىڭىرى بۇرى مىز:

urethro- (yoo-rē'thrō), Also **urethr-**,

پىشگىرىكە بەمانى:

بۇرى مىز: (*urethroscope*).

urethroscope (yoo-rē'thrə-skōp'), *n.*

ئامىرى تىۋىۋىنى

بۇرى مىز: مىزەۋىيىن.

urge (ūrj), *v.t.*

(۱) تىۋەۋەندىن: پال پىۋەنان.

(۲) ھاندان: (*He ~ed his followers on.*)

(۳) داۋالۇڭىرىدە: ھاندان: (*He ~ed parliament to pass the bill.*)

(۴) ۋورۋۇڭاندىن.

v.t.

(۱) ھاندان: پال نان. (۲) داۋالۇڭىرىدە بە تۈندى.

n.

(۱) ھاتەھانە: ھاندان: پال نان.

(۲) كەلگەلە: جەن يا ئارەۋىۋەكى زۇر:

(*the sex ~ ; He had an ~ to become a movie star.*)

urgency (ūr'jan-si), *n.*

(۱) پەلە: (*a matter of great ~*).

(۲) پىۋىستى: ئۇر پىۋىستى. (۳) شىڭىكى ئۇر پىۋىست يا پەلە

(۱) پەلە: ئۇر پەلە: ئابى: بىڭىرەت پىشت گۈي: (*He sent an ~ message.*)

(۲) كۈلەندە: ۋازەھىن.

-urgently (*adv.*).

-urgy (ūr'ji),

پاشگىرىكە بەمانى: تەكنۇلۇجى: (*metallurgy*).

- uria** (yoor'ī-ə), *n.* باشگرنگه بهمانای: نهخوشتی مین:
- (pyuria, albuminuria)**
- uric** (yoor'ik), *adj.* میری: تایبتهتی به مین.
- uric acid**, *n.* ترشی مین: ترشی یوزک
- urinal** (yoor'ə-n'l), *n.* میندان (۱) دهفری مینتیکردنی پینشاور.
- (۲) دهفرنگه نهخوشتی کهنهکار له جینگهدا مینزی تئ دهکات.
- urinalysis** (yoor'ə-nal'ə-sis), *n.* Also **uranalysis**, *n.* مین شیکردنهوه
- urinary** (yoor'ə-ner'i), *adj.* (۱) میری: تایبتهتی به مین.
- (۲) تایبتهتی به نهندامی مین دهرندانو مینزکردن **urinal** (۱).
- (۲) مینزخانه: عماری مینزی ناژهل و ولخ (بۆ بهکارهینان وهک پهرین).
- urinary bladder**, *n.* مینزهدان
- urinary calculus**, *n.* بهردی بۆری مینز: (همروهه " urolith ")
- urinary tract**, *n.* بۆری مینز: مینزهوه.
- urinate** (yoor'ə-nāt'), *v.i.* مینزکردن
- urination** (yoor'ə-nā'shən), *n.* مینزکردن
- urine** (yoor'in), *n.* مینز
- uriniferous** (yoor'ə-nif'ēr-as), *adj.* مینزهبر
- urino-** (yoor'ə-nō, yoor'ə-nā), *Also urin-*, *n.* پینشگرنگه بهمانای: مینز (**urinogenital**)
- urinogenital** (yoor'ə-nō-jen'ə-t'l), *adj.* = **urogenital**.
- urinous** (yoor'ə-nās), *adj.* Also **urinose**, *n.* (۱) مینزی: تایبتهتی به
- (۲) بۆنی مینزی ئی دیت
- urn** (ūm), *n.* (۱) کوبه (بیتایبتهتی بۆ ههنگرتنی خۆله مینشی لاشی
- مردوی سوتینراو) (۲) گۆز (۳) دهفرنگی گهرهیه وهک سهماوهر بۆ چاوه
- تیکردن بیتایبتهتی له چیشتهخانه(د) سهماوهر.
- uro-** (yoor'ō, yoor'ə), *Also ur-*, *n.* پینشگرنگه بهمانای: مینز
- بۆری مینز: (**urine, urogenital**)
- uro-** (yoor'ō, yoor'ə), *n.* (**uropygium**)
- پینشگرنگه بهمانای کلک
- urogenital** (yoor'ō-jen'ə-t'l), *adj.* Also **urinogenital**, *n.* می
- مینزکردن و جوت بوون.
- urolith** (yoor'ə-lith), *n.* = **urinary calculus**.
- urologic** (yoor'ə-loj'ik), *adj.* Also **urological**, *n.* می یزیشکوهانی
- مینز بۆری مینز
- urologist** (yoo-rol'ə-jist), *n.* پزیشکی بۆری مینز
- پسپۆری بۆری مینز نهخوشتی بهکانی.
- urology** (yoo-rol'ə-ji), *n.* پزیشکوهانی مینز بۆری مینز
- زانستی بۆری مینز نهخوشتی بهکانی.
- uropygium** (yoor'ə-pij'i-əm), *n.* کلنچکی بالنده
- جینگه یروانی پهری کلکی بالنده
- uropygial** (*adj.*).
- uroscopy** (yoo-ros'kə-pi), *n.* مینز شیکردنهوه به گهردین
- (پزیشکوهانی)
- Ursa Major**, *n.* وورچی گهره: ههوتوانه: ههوتبهرا
- ناوی کۆنستیره بهکه: (همروهه پنی دهووتری: " Great Bear ")
- Ursa Minor**, *n.* وورچی بچکوله: ههوتوانه ی بچووک
- ناوی کۆنستیره بهکه: (همروهه پنی دهووتری: " Little Bear ")
- ursiform** (ūr'sə-fōrm'), *adj.* له وورج دهچیت.
- ursine** (ūr'sin, ūr'sin), *adj.* (۱) وورچی: تایبتهتی به وورج
- وهک وورج وایه (۲) دپکاو (گیانهوه ناسی).
- urticaria** (ūr'tə-kār'i-ə), *n.* لیری ناوشاری: لیری نهخوشتی بهکی
- ههستیاری به دهبتههزی پیست خوران و لیری هاتنی.
- (همروهه " hives " و " uredo ")
- urticate** (ūr'tə-kāt'), *v.t.* دپک پید کرد

- urtication** (ūr'tə-kā'shən), *n.* (۱) به دپک ناژینهوه یا لیدانی
- نهندامی سهر یا ووشک بۆری لهش بۆ ههست تیدا پهیدا کردنهوه و چاک کردنهوه
- (پزیشکوهانی). (۲) چووزانهوه (وهک ههستی دپک پیاکران یا ههنگ پینهودان).
- urticaria** (۳).
- urus** (yoor'əs), *n.* = **aurochs**.
- us** (us), *pron.* ئیته: خۆمان.
- usability, useability** (ūz'ə-bil'ə-ti), *n.* بۆ بهکارهینان شیان
- usable, useable** (ūz'ə-b'l), *adj.* بۆ بهکارهینان شیاو: بهکار دیت
- دهتوانی بهکار بهیندریت.
- usage** (ūs'ij, ūz'ij), *n.* (۱) بهکارهینان. (۲) خووی نهريت: نهريت.
- (۳) شیوهی بهکارهینانی ووشه و ووت (زمانهوانی):
- (*a grammar based on ~ rather than on arbitrary rules of correctness; contemporary English ~*)
- usance** (ūz'ns), *n.* (۱) ماهوهی قهرزدهندهوهی نۆ وولاتان.
- (۲) [Obs.], بهکارهینان. (۳) [Obs.], خووی و نهريت: نهريت
- (۴) [Obs.], سوود: سوو: قازانج.
- usc** (ūz), *v.t.* (۱) بهکارهینان: نیش پیکردن: کهک ئی وهرگرتن.
- (۲) لهگهڵ جوولانهوه: پهفتار کردن لهگهڵ:
- (*She ~d her friends badly.*)
- (۳) (*~ up*), ههموو بهکارهینان: بهکارهینان:
- (*We ~ed a lot of water yesterday; He ~ed up all his energy.*)
- (۴) جگهرهکشان: تووتن جووین (نهمه خوویهکی نهمه ریکیه)
- (۵) (*~ to*) پاهات: خووی پنهوگرتن:
- (*They were ~ed to the old ways.*)
- (۶) [Colloq.], بهکارهینان بۆ سوودی خۆ.
- (*She ~s all her friends.*)
- v.i.** (۱) پاهات: وا فیربوون: هۆگر بوون:
- (*He ~ed to go the movies every weekend.*)
- (۲) [Archaic or Dial.], ژوو زوو چوون یا سهرا لیدان.
- n.** (۱) بهکارهینان.
- (۲) توانای بهکارهینان. (*He has regained the ~ of his hand.*)
- (۳) مافی بهکارهینان: پنی دان به بهکارهینان:
- (*He granted the ~ of his name.*)
- (۴) پیروستی بهکارهینان:
- (*We will have no further ~ for his services.*)
- (۵) شیوهی بهکارهینان.
- (۶) کهک: سوود. (۷) مههستی بهکارهینان.
- (۸) نهرك: کار. (۹) خووی نهريت: پاهات: هۆگری.
- (۱۰) (۱) بهکارهینانی زهوی و زارو خانوو و بهروبووم.
- (ب) مافی نهم بهکارهینان.
- (۱) پیوست نهبوون: نهوستان: بهکهک نههاتن:
- بهکار نههاتن. (۲) ههز له چاره نهکردن: ههز ئی نهکردن: پنی ئی بوون
- له بهکارهیناندایه: گیراوه: ئیستا بهکاردههیندریت.
- in use**, *n.* بهکارهینان: کهک ئی وهرگرتن.
- make use of**, *n.* دهست به بهکارهینان کران:
- come into use**, *n.* (*When did this word come into use.?*)
- بهکار نههینراو: پهکههوتوو: شکاو: له کهک کهوتوو.
- out of use**, *n.* بهکارهینان: خستهکار: نیش پیکردن: کهک ئی وهرگرتن.
- put to use**, *n.* = **usability**.
- useability** (ūz'ə-bil'ə-ti), *n.* = **usability**.
- useable** (ūz'ə-b'l), *adj.* = **usable**.
- used** (ūzd'), *adj.* (*a ~ car*), کۆنه: کۆن: نیوداشت: بهکارهینراو:
- useful** (is'fəl), *adj.* بهکهک: بهسوود: سووده بهخش: باش.
- usefully** (*adv.*); **usefulness** (*n.*).
- useless** (ūs'lis), *adj.* بێ کهک: بێ سوود: بێ خیر: قهلب.
- uselessly** (*adv.*); **uselessness** (*n.*).

V

V

V, v (vē), n. (۱) تېپى بېستو دوومى ئەلفبىنى ئىنگىلىزچە.

(۲) دەنگى ئەم تېپە: "فى"

(۳) قالسى ئەم تېپە (ب) ئەم تېپە بە چاپكراوى يا ھەلەكراوى.

(۴) بېستو دووم؛ نېشانەى ژمارە يا پەلى بېستو دوومى پستەيەكە.

adj. (۱) تايپەتى بە تېپى "V". (۲) بېستو دووم

V (vē), n. (۱) شىنكى وەك "V".

(۲) بېشانەى ژمارەى پۇمانىيە بۇ پېنچ (۵)

(۳) بېشانەى بۇ سەركەرتىن (بە دوو پەنجە دەكرىت وەك: V).

(۴) [Colloq.] بارەى پېنچ دۇلارى.

adj. ئە "V" دەچىت.

vacancy (vā'kən-si), n. (۱) بۇش؛ بەتالى؛ چۆلى.

(۲) خىزى چۆل يا بەتال. (۳) مېشك پوچى؛ بىن مېشكى.

(۴) [Rare] بىن نېشى؛ بېكارى؛ دەستبەتالى.

(۵) (۱) جىگەى بەتال (فەرمانبەرىتى).

(ب) ماوەى مانەوەى ئەم جىگەى بە بەتالى.

(۶) جىگەى بەتال (خانوى، ئوتىل، ... ھتد).

vacant (vā'kənt), adj. (۱) بۇش؛ بەتال.

(۲) بەتال (جىگەى فەرمانبەرى)؛ پچ نەكراوۋەتەو.

(۳) بەتال (كورسى)؛ چۆل؛ نەگراو.

(*a ~ seat on the bus, in the theatre, etc.*)

(۴) چۆل؛ بەتال: (*a ~ room, apartment, house, etc.*)

(۵) بەتال (كات) (۶) پوچ (مېشك)؛ پووت؛ بۇش.

(۷) (۱) چۆل (زەوى)؛ بەكارنەمىنراو: (*~ land*)

(ب) بەرەلا (زەوى).

vacate (vā'kāt), v.t. (۱) (۱) چۆل كرىن (جىگەى فەرمانبەرى).

(ب) چۆل كرىن: (*to ~ a house*)

(۲) پوچ كرىنەو؛ بەتال كرىنەو؛ سېرنەو.

v.l. (۱) چۆل كرىن؛ بەجىنېشەن. (۲) [Colloq.] پۇشەن؛ چوون.

vacation (və-kā'shən, vā-kā'shən), n. (۱) بىشور؛ وچان:

(*to take a ~*)

(۲) بىشورى دادەگا. (۳) [Rare] چۆل كرىن.

v.l. (۱) بىشوردان؛ بىشور وەرگرتىن

(۲) بىشور بىرنەسەر: (*He ~s in France.*)

vacationer (və-kā'shən-ēr, vā-kā'shən-ēr), n. -

vacationist.

vacationist (və-kā'shən-ist, vā-kā'shən-ist), n. بىشوردەر.

vaccinate (vak'sə-nāt'), v.t. (دۇى سورۇنەو ئاولە... ھتد).

v.l. كوتان.

vaccination (vak'sə-nā'shən), n. (۱) كوتان. (۲) جىزى كوتان.

vaccine (vak'sēn, vak'sin), n. (۱) مانگايى؛ [Rare]

لە مانگاۋە وەرگىراو. (۲) تايپەتى بە ئاولەى مانگا. (۳) تايپەتى بە كوتان.

n. دەرمانى كوتان (دۇى ئاولەو سورۇنەو نەخۇشى تى).

vaccinia (vak-sin'i-ə), n. - cowpox.

vacillant (vas'ə-lənt), adj. - **vacillating.**

vacillate (vas'ə-lāt'), v.t. (۱) لارەولار كرىن؛ بەم دىوو بەردىودا

كەوتن. (۲) ھەمىشە گۇيان.

(۳) دوودلى كرىن؛ پارايى كرىن.

vacillating (vas'ə-lāt'in), adj. دوودل؛ پارا.

vacillation (vas'ə-lā'shən), n. (۱) لارەولار؛ لارەولار كرىن؛

بەم لاو بەولادا كەوتن. (۲) دوودلى؛ پارايى.

vacillatory (vas'ə-lə-tōr'i, vas'ə-lə-tō'ri), adj. -

vacillating.

vacuity (va-kū'ə-ti), n. (۱) بۇشنىتى؛ بۇشى.

(۲) جىزى بۇش؛ بۇشايى؛ بۇشى. (۳) مېشك پوچى؛ بىن مېشكى

(۴) شقى پىروپوچ و بىن مانا.

vacuolated (vak'ū-ə-lāt'id), adj. Also **vaculate,**

(زىندەوهرزانی).

vacuolation (vak'ū-ə-lā'shən), n. بۇشايى يەيدابوون لە شانەى

زىندەوهردا.

vacuole (vak'ū-ōl'), n. بۇشايى شانەى زىندەوهر (كە ئا و يا

ھەوای تىدایە).

vacuous (vak'ū-əs), adj. (۱) بۇش.

(۲) پووت (مېشك)؛ بىن مېشك؛ ووشك: (*a ~ mind*)

(ب) بىن ھەست؛ بۇش: (*a ~ stare*)

(۳) بىن مانا؛ پىروپوچ. (۴) بىن نېش وکار؛ بەتال؛ وىل.

-vacuously (adv.); vacuousness (n.).

vacuum (vak'ū-əm), n. [I...], **pl.-s. vacua,**

جىزى بۇش؛ بۇشى. (۲) بۇشايى ھەو؛ دەرھىنراو.

(۳) بۇشايى (مەجان): (*His death will leave a ~ in our lives.*)

(۴) **vacuum cleaner**

adj. (۱) ھى بۇشايى. (۲) ھەو؛ دەرھىنراو. (۳) ھەلمۇ.

v.t. گسك لىدان (بە گسكى كارەبايى).

v.l. گسكى كارەبايى بەكارھىنران.

vacuum cleaner, گسكى كارەبايى.

vacuum guage, پىئومەى پالەپەستۇى ھەو يا گاز لە بۇشايىيەكدا.

vacuum pump, ترومپاى ھەو يا گاز دەرھىنران لە بۇشايىيەك.

vade mecum, شتىكە كە يەككە ھەمىشە لەگەل خۇى ھەلى دەكرىت

(وەك پابەرنامە).

vagabond (vag'ə-bond'), n. (۱) گەپۇك؛ لانەواز؛ بىن لانە؛ كەسىنكى

دەرەدەر يا خانە بە كۆل؛ گەپىدە؛ وىل. (۲) كەسىنكى خۇپرى؛ سەرسەرى؛

كەسىنكى بىن نېش وکارى ھىچ وپوچ.

adj. (۱) گەپۇك؛ دەرەدەر؛ خانە بە كۆل؛ بىن لانە؛ وىل؛ پەبەن

(۲) خۇپرى؛ ھىچ وپوچ؛ سەرسەرى.

v.l. سووپانەو؛ وىل بوون؛ گەپان.

vagabondage (vag'ə-bon'dij), n. (۱) گەپۇكى؛ بىن لانەيى؛

خانە بە كۆلى؛ لانەوازى؛ وىلى؛ سووپانەو.

(۲) خەنكى بىن لانە يا لانەواز بە گشتى؛ خەنكى وىل.

vagabondism (vag'ə-bon-diz'm), n. = **vagabondage.**

vagarious (və-gār'i-əs), adj. (۱) چولچول؛ ھەرسەبان.

(۲) گەپۇك؛ رەوئەند.

vagary

- vagary** (və-gār'i), *n.* (۱) کردەرە یا ږووشتی سیر. (۲) همدوسی سیر؛ بیرې سیر (۳) گډېانی کوتوپې (بیروپا، نارهنو)؛
حولولیتې؛ همدوسازی.
- vagina** (və-jī'nə), *n.* (۱) زنی؛ قوز؛ کوز (۲) کیف (ږووهکناسی)؛ کلان.
- vaginal** (vaj'ə-n'l, və-jī'n'l), *adj.* (۱) زنی؛ تابهتی به قوز. (۲) کیفی ږووهکناسی؛ کلانی.
- vaginate** (vaj'ə-nāt'), *adj.* Also **vaginated**, کیفدار؛ له کیفدایه.
- vaginectomy** (vaj'ə-neck'tə-mi), *n.* زنی دهرهمنان (نشتکرګری).
- vaginitis** (vaj'ə-nī'tis), *n.* همګردنی زنی (نهخوشتی).
- vagrancy** (vā'grən-si), *n.* (۱) دانغلهنیدان (ب) له پاس لادان. (۲) دهرهدهری؛ ټپ لانهی؛ ټپ ځان ومانی؛ گهږکی؛ وټلی؛ ځانه به کولی. (۳) خوږیتې؛ سولګری؛ سرسهریتې.
- vagrant** (vā'grənt), *n.* (۱) گهږک؛ گهږده. (۲) کسینکی دهرهدهری یا ټپ لانه که به سوال یا به دزی خوږیتې. (۳) سرخوشتیک، قهجهپیک، یا کسینکی خوږیو سرسهری ټپ لانه که همیش له کولاندا دهږی.
- adj.* (۱) گهږک؛ کچه؛ گهږده. (۲) دهرهدهری؛ وټلی؛ ځانه به کولی. (۳) خوږیو؛ سرسهری. (۴) به همدو لایه کدا ترزفریده. (۵) بهره.
- vague** (vāg), *adj.* (۱) ناږون: (a ~ answer; ~ instructions). (۲) نادیار؛ لیل؛ ناښکرا؛ نهدیار. (۳) باش دیاری نکر او؛ گه ټله نکر او: (~ plans).
- vaguely** (*adv.*); **vagueness** (*n.*). همستهدهماری سیپهکانو گده.
- vagus** (vā'gəs), *n.* (پیشی دهورتی: "vagus nerve" و "pneumogastric nerve").
- vail** (vāl), *v.i.* [Archaic]. به کلهک بوون؛ نسود بوون.
- n.* [Archaic]. بهخشیښ.
- vail** (vāl), *v.t.* [Archaic]. (۱) دانواندن (نالا)؛ نزم کردنهوه؛ شوږکردنهوه (۲) شپه ډاکهندن یا بهرکردنهوه بڼ ریز پیشاندان.
- vail** (vāl), *n. & v.t.* [Obs.], = veil.
- vain** (vān), *adj.* (۱) بوش؛ هیوویوچ؛ ټپ بایه: (~ pomp). (۲) ټپ سوود؛ ټپ کلهک؛ بهفریوچو: (a ~ attempt). (۳) لهخوایی؛ بهفریو؛ لووت بهر؛ به کشوفش [Archaic]. ټپ مانا. (۴)
- vainness** (*n.*). (۱) ټپ سوود؛ ټپ کلهک: (Their sacrifice wasn't in vain.)
- (۲) به لاقرتیپهوه؛ به ګالتهپنګردنهوه؛ به سووکیپهوه.
- vainglorious** (vā'glōr'i-as, vā'glō'ri-as), *adj.* بهفریو؛ نذر لهخوایی؛ تېرل؛ خوږهکشیښ؛ فشمګر.
- vainglory** (vā'glōr'i, vā'glō'ri), *n.* نذر لهخوایی بوون؛ بهفریو؛ تېرل؛ خوږهکشیښ؛ فشمګر.
- vainly** (vān'li), *adv.* (۱) به ټپ سوود؛ به ټپ کلهک؛ به خوایی. (۲) بهفریووه؛ به کشوفشمګر؛ به لووت بهرزیپهوه.
- vair** (vār), *n.* فبروه یا کولی جوړه سمورهپهکه
- valance** (val'əns), *n.* پردهپهکې کورته به لاسرووی پهچرهوه یا به دوری چوارچینوهی چرپایهکدا
- vale** (vāl), *n.* [Poetic]. (۱) ډول؛ شپوودره (همروهه "valley"). (۲) جیهانی پر له خمو خهفتو ناخوشتی: (this ~ of dross and tears)
- vale** (vā'li), *interj. & n.* [L.]. خواخافیزی؛ خواخافیزی؛
- valediction** (val'ə-dik'shən), *n.* (۱) خواخافیزی؛ خواخافیزی کردن (۲) ووتاری خواخافیزی؛
- valedictorian** (val'ə-dik-tōr'i-ən), *n.* قوتابی خواخافیزګر

valor, valour

- ووتاری خواخافیزی خوښهدهوه؛ ښه قوتابیپهکه ووتاری خواخافیزی
- دهخوښتپهوه له ټاههنگی دهرچووندا. (روشه): "salutatorian" بینه؛
- valedictory** (val'ə-dik'tō-ri), *adj.* هی خواخافیزی؛
- له خواخافیزیدا دهورتیت.
- ووتاری خواخافیزی (که قوتابی پهکده دهخوښتپهوه له ټاههنگی دهرچوونې *n.* قوتابیپاندا).
- valence** (vā'ləns), *n.* Also **valency**, هاروږی (کیمیا)؛ فالینس.
- valentine** (val'ən-tin'), *n.* (۱) یاری پوږی "فلهنتاین"؛ (۲) دلداری دهریږی بڼ دلداریګانیاڼ.
- دلداری یا دهریږی ښه پوږی. (روشه) داهاتو بینه. (۳) کارتیکه گهچان له پوږی دلداری ښه پوږی.
- Valentine's Day, Valentines Day**, جمږنی فلهنتاین
- (که پیکهوتی چواردهی پهشمن دهکاتو گهچکان له پوږی دلداری کارتیکه خوشهریستی بڼ یارهګانیاڼ دهږیږی).
- valerian** (və-lêr'i-ən), *n.* (۱) ږووهکیکه ګولی سپی و سورور. (۲) دهرمانیکي هیمن کهرهوه په له پمگی ښه پوږهکه دهرهدهږیږت.
- valet** (val'it), *n.* (۱) بهردهستی تابهتی. (۲) بهردهستی نوټیل (که وورده نیښی جوړاوچوږی میوانهګان جینهچن دهکات وک: جانتا هملګرتن و... هتد).
- valet de chambre**, [Fr.], = valet # 1.
- valetudinarian** (val'ə-tōō'də-nār'i-ən), *n.* (۱) کسینکی؛ کسینک؛ کسینکی همیش لهخوشتو له جیګدا کوتو.
- (۲) کسینکه که همیش بهراقی تندرروستی خوږی ټپ و وېزانې که نهخوشت
- adj.* (۱) کسینکار. (۲) زور بهراقی تندرروستی خوږ.
- valetudinary** (val'ə-tōō'də-ner'i, val'ə-tū'də-neri), *adj.* = valetudinarian.
- (۱) نازایی؛ قارهمانی؛ بهچهرګی. (۲) کارنکی نازایانه؛ نیښنکی قارهمانانه.
- valiant** (val'yənt), *adj. & n.* نازا؛ قارهمان؛ بهچهرګ: (a ~ person or deed)
- valiantly** (*adv.*); **valiantness** (*n.*). (۱) یاسایی؛ بهپنی یاسا دهرکراوه نیښی ټپ (a ~ passport).
- (۲) دروست؛ پهوا؛ پهسند: (a ~ statement, claim, idea, etc.). (۳) کاریګر؛ بهکار. (۴) [Rare]، تندرروست؛ بهفریو بازو؛ ټیکسمراو.
- validly** (*adv.*); **validness** (*n.*). (۱) مؤکرن؛ پهسندکردن (بهلګهنامه)؛ (to ~ a passport)
- (۲) سهلماندن؛ به پهوا پیشاندان؛ بهلګه بڼ هیټانهوه؛ چهپاندان؛ ساخ کردنهوه (راستی شتیک): (Time ~ed our suspicion.)
- validation** (*n.*). پهواپی؛ راستی؛ دروستی؛ بهچینی؛ راستی و دروپی: (the ~ of an idea, a claim, etc.).
- valise** (və-lēs'), *n.* باوول؛ باوول؛ جانتا.
- vallation** (və-lā'shən), *n.* (۱) سمنګر. (۲) سمنګر بهستن.
- vallecula** (və-lek'yoo-lə), *n.* قلیش (زیندهوهزانی)؛ هنی چال.
- vallecular** (*adj.*); **valleculate** (*adj.*). (۱) ډول؛ شپوودره؛ شپو. (۲) چالایی نیوان شهپول.
- valley** (val'i), *n.* (۲) ټاههپوږی سهریان؛ چالایی شوینی بهپهکګهیشتنی دوو لای سهریانی ځانووی پوږی اوایی.
- valonia** (və-lō'ni-ə), *n.* جهوتی دارپهپوږیپهکه که پنی دهلین؛ "valonia oak"، بڼ پیسته خوږ کردن بهکارږیت.
- valor, valour** (val'ər), *n.* نازایهتی؛ پالمانیتې؛ قارهمانیتې؛ دلیری

valorize

valorize (val'ēr-īz'), *v.t. & v.i.* نرخ لەسەر داناسی فرۆتەن؛ پەیکار
پاگیرکردنی لەلایەن میری پەیکەر

-valorization (*n.*).

valorous (val'ēr-əs), *adj.* ئازاد، پەلەو، ئازادەتەرس؛ دلیر

valour (val'ēr), *n.* = valor.

valuable (val'yoo-b'l, val'ū-ə-b'l), *adj.* (١) بەرخا، ئرخا،

(٢) گرانبەها، زۆر بەرخا: (a - diamond).

(٣) بەسوود، بەکەمکە، بەرخا: بە پایەخ: (- advice).

n. (pl.), شتوومەکی بەرخ (بەتایبەتی هی بچووک وەک خۆش... هتد).

-valuableness (*n.*); valuably (*adv.*).

value (val'ū-āt'), *v.t.* نرخ بو دانان؛ هەڵسەنگاندن؛ خەمڵاندن
قەبلاندن

valuation (val'ū-ā'shən), *n.* (١) نرخ بو دانان؛ هەڵسەنگاندن؛

قەبلاندن؛ خەمڵاندن. (٢) نرخ؛ نرخێ قەبلیتراو یا بۆ دانراو.

(٣) ریزلێدن؛ بایەخ؛ بایەخ پێدان؛ بە بەرخ دانان:

(His ~ of our work was not high.)

valuator (val'ū-ā'tēr), *n.* خەمڵنەر؛ قەبلیتەر.

value (val'ū), *n.* (١) سەرخ، بەها، (٢) سوود؛ بایەخ؛ کەمکە؛ گرنگی

(٣) مانای نەواو یا ووردی ووشە، (٤) تۆخی و کانی پەنگ.

(٥) نرخێ سێشانی هاونکێشەیک (میرکاری).

(٦) ماوەی ئاوارێکی مۆسیقا، (٧) چۆنێتی بەنگی تێپێک (دەنگناسی).

(٨) (pl.) شتی بە پایەخ و گرنگ و ریزلێتراو (کۆمەڵناسی):

(Their ~s are different from ours.)

v.t. (١) خەمڵسەر؛ خەمڵاندن؛ نرخ بو دانان؛ هەڵسەنگاندن.

(٢) (a) بایەخ پێدان؛ لا بەرخ بوون؛ بە گرنگ دانان

(I ~ health above wealth.)

(ب) ریزلێدن؛ بە بەرخ دانان. (I ~ your friendship.)

valued (val'ūd), *adj.* (١) خەمڵسراو؛ قەبلیتراو؛ نرخ بو دانراو:

(a hat ~ at ten dollars)

(٢) بەریز؛ بەرخ (a ~ friend)

valueless (val'ū-lis), *adj.* بێ فەرا؛ بێ نرخ؛ بێ بەها؛ هیچ و پوچ.

valuer (val'ū-ēr), *n.* [British], خەمڵنەر؛ قەبلیتەر.

(هەر بەها - appraiser).

valvate (val'vāt), *adj.* زمانەدار؛ دەمەوانەدار؛ دەمەوانەیی.

valve (valv), *n.* (١) [Rare] تاکی دەروازە یا دەرگا.

(٢) دەرگای بەندار یا بەست (بۆ رێک و پێک کردنی ناو).

(٣) زمانە؛ دەمەوانە؛ پێشک؛ تۆپەوانە؛ دەمگەر

v.t. (١) زمانە بۆکردن؛ دەمەوانە بۆکردن.

(٢) پەوشی ناو یا شەلی تری رێک و پێک کردن.

valvelet (valv'lit), *n.* = valvule.

valvular (val'vyoo-lēr), *adj.* بە زمانە نیش دەکات؛ دەمەوانەیی؛

پێشکار؛ زمانەدار.

valvule (val'vūl), *n.* Also valvula, زمانە بچووک؛

دەمەوانە بچووک؛ دەرچە.

valvulitis (val'vyoo-līt'is), *n.* هەموکردنی زمانە دڵ.

vamoose (va-mōōs'), *v.i.* Also vamoose, [Slang], بە پەلە

پویشتن؛ بە پەلە خۆ کۆکردنەوە و پویشتن

vamp (vamp), *n.* (١) سەری پێلاو؛ سەرلوتی پێلاو

(٢) شتی پێنەکراو. (٣) پینە

(٤) ئاوازێکی کورتی مۆسیقای دانراو بۆ گۆرانیەیک.

v.t. (١) سەری نازە کرتە پێلاو؛ تازەکردنەوە. (٢) پینەکردن.

(٣) ئاوازی مۆسیقا دانان بە سەرپێیی

v.t. ئاوازی سادە مۆسیقا دانان بە سەرپێیی

vamp (vamp), *n.* [Slang], ژنێکی جوان و بیار و داکات و هەلی

دەفریبویی و مالی وێران دەکات

Vanity Fair, vanity fair

v.t. [Slang], پیاو تاوکردن و هەفریواندن و مان وێران کردن

vampire (vam'pīr), *n.* (١) مردووێکە که بە پێی ئەفسانە شەو

لە گۆرەگە دێتە دەرەوە و خونی خەلکی نووستوو دەمژێت؛ جاسووەری

ئەفسانەیی خۆننەژ (٢) کەسێکی خۆننەژ؛ کەسێکە که بە پێی وێژدانە

پارە لە خەلک دەکێشێتەوە (٣) vamp (ب) نوێنەرێکی شانۆ یا

سینەما یە که دەوری ئەم جۆرە ژنە دەبینێت. vampire bat (٤)

-vampiric (*adj.*).

vampire hat, شەمشەمەکوێزە خۆننەژ.

vampirism (vam'pīr-iz'm, vam'pi-riz'm), *n.* (١) پەیا بوون

بە ئەفسانەیی خۆننەژ (٢) خۆننەژ؛ هەلخەلتاندن و پارە ئی کێشاندنە

یا پووتکردنەو

van (van), *n.* (١) پێشەنگی لەشکر. (٢) پێشەنگ؛ چینی پێشەرە.

van (van), *n.* [Archaic or British Dial.], پانکە؛ شەن کردن.

(٢) [Poetic], بان.

van (van), *n.* (١) قان، نووتمیلێکە وەک سالتۆن یا واگۆن.

(٢) [British], فارگۆنی جانتا و باری شەمەندەفەر.

van (van, vān), *prep.* [Dutch], خەلکی ئەو شوێنە (سەرناو)؛ - ی.

vanadic acid, تیشی فانادیك.

vanadium (və-nā'di-əm), *n.* فانادیوم؛ توخمێکی کاتۆدیی

دەگمەنی نەرمی سیدی وەک زیو.

Vandal (van'dl), *n.* (١) [V-], ئەندامی تیرەبەکی ئەلمانەیی

کە لە سەدە پێنجەمی پ ز د ئێسپانیایا باکووری ئەفریقایا داکێکردو

پۆمایان گرتو تالانیان کرد. (٢) وێرانکەر؛ تالانکەر؛ کەسێکە که مالی خەلکو

دەستگای گشتی و بازرگانی... هتد تێک و پێک دەدات و گەلیک جاریش تالانیان

دەکات

adj. (١) [V-], تاییبەتی بەو تیرە ئەلمانەیی و وێرانکەر.

(٢) تاییبەتی بە کەسێکی وێرانکەر یا تێک و پێکەر

vandalism (van'dl-iz'm), *n.* تێک و پێکدان یا وێران کردنی مالی

خەلکو دەستگای گشتی و بازرگانی... هتد و گەلیک جاریش تالان کردنیان.

vandalize (van'dl-īz'), *v.t.* تێک و پێکدان یا وێران کردنی مالی

خەلکو دەستگای گشتی و بازرگانی... هتد و گەلیک جاریش تالان کردنیان.

(The gang ~ ed several buildings including the museum.)

(١) باندا؛ بابینا؛ کەنەشیری یا (پووی) هەلکردنی یا پیشان

vane (vān), *n.* دەمات (٢) پەردە پانکە؛ پەروانە؛ فرەزۆکە

(٣) بەشە پان و نەرمەکی پەری بانەد.

vanguard (van'gārd), *n.* (١) پێشەنگی لەشکر؛ پێش لەشکر؛

بەرای. (٢) پێشەنگ؛ پێشەرە

vanilla (və-nil'ō), *n.* فانێلا؛ پووەکی خۆ هەلواسەری ناوچە

گەرمەکانە. (ب) بەری ئەم پووەکە که لە شێوێ کەلووی باریکو درێژکۆلەدایە

(ج) بۆنێکە ئەم بەرە دەردەهێنێت و خواردنی پێ خۆش دەکێت

vanillic (və-nil'ik), *adj.* تاییبەتی بە فانێلا یا فانێل.

vanillin (van'ə-lin, və-nil'in), *n.* فانێلین؛ ناویقەبەکی سپی

بلووری بە باتی فانێلا بەکار دەهێنێت لە پۆو و خواردنەمەنی و دەرماندا

vanish (van'ish), *v.t.* (١) لە چاو وون بوون؛ وون بوون

(٢) سەرنگووم بوون؛ ئەمان؛ فەوتان؛ قەتیکەرتن؛ بە ناخداچوون.

(٣) بوون بە سفر (بیرکاری)

دەنگی کزی کۆتایی هەندیک تێپە برۆین (و) "stay" و "pain" (دا)

(دەنگناسی).

vanity (van'ō-ti), *n.* (١) شتیکی پوچی بێ فەرا؛ شتی بێ سوود

هیچ و پوچ (٢) بێ سوودی؛ پووتی؛ هیچ و پوچی؛ بێ فەری.

(٣) لەخۆبایی بوون؛ تۆزلی؛ کەش و فاش؛ فیز.

(٤) هۆی شانازی یا لەخۆبایی بوون. vanity case (٥)

dressng table (٦)

جانتای ئارایشت؛ سنووی ئارایشت.

Vanity Fair, vanity fair, (١) جێی خۆ بادان و پیاوکردنی

vanquish

هيو ويوچ ۲. جېهانى كۆمەلەيتى بوش
۱. شەك تەن دوڭمەن. لەشكرى دوڭمەن ۲. **vanquish** (van'kwish), v.t.
بەزاش ۳. ئەسەردا ۋەلىوون ۴. يۇرېدان

vantage (van'tij), *n.* ۱: به پیشرو، به برتری
advantage # 4: ۲: **vantage point**: ۲:

vantage ground, = vantage point.
vantage point, ماری دشر بو بینن، بهره‌نستی یا هنرش بردن؛
 محل نه‌بار؛ گۆشه‌ی بینینی جان، باریکه که له چاکه‌ی لایه‌ک بخت.

(to survey a valley from the ~ of a high hill)
vanward (van'wērd), *adj.* به پیشرو؛ به برابری
adv. به رو پیشرو؛ به رو

vapid (vap'id), *adj.*
(~ tea, coffee, etc.; a ~ drink)

(۲) روستای ناخوش 'بن تام' هیچ رپوچ: (~ conversation).
-vapidly (adv.); vapidness (n.).

vapidity (və-pid'ə-ti), *n.* سۆنلۈك، ناخۇشى

vapor (vā'pěr), *n.*

(Arch.) [Archi] پستی؛ دلتہ نگي، دلہ ستي؛ ماخوليان.

۳۱. خوهنکيشان! گيزاف ليڊان! فشه کردن

vanorecence (vā'nôr-es'ns) *n*

vaporescence (vā'pēr-es'ns), *n.* هَبْهَبَة بَيْدَا بَيُون
vaporescent (vā'pēr-es'nt), *adj.* هَبْهَبَة فِي بَيْدَا بَيُون

vaporific (vā'pēr-īf'ik), *adj.*
"vaporizing."

vaporimeter (və'pēr-im'ə-tēr), *n.* پیوندی په‌سنوون قه‌بارهی

vaporing (vā'pēr-in), *adj.* خوه-لکش، نشه‌چی

n.
vaporish (və'pēr-ish), *adj.*

(۲) بر به هله
(۳) زوو دلی یهست ده بیست یا معراق دای ده گریخت

vaporization (vā'pēr-ī-zā'shən), *n.* (۱) سوختن به هبم؛
 کردن به هبم (۲) چاره‌سهر کردن به هبم (پزیشکوانی).

vaporize (vā'pēr-īz'), *v.t.* کردن به هلم
v.i. بیرون به هلم؛ هلم بی هلمسان.

vaporizer (vā'pēr-iz'ēr), *n.* ھەلمكەر، ھەمە ساز، تۈزگەر
ئاممىرىكە دەرمانى شەكەت بە ھەلمە يا تۈز بۇ ھەلمىزنى.

vaporous (vā'pēr-əs), *adj.* Also vapory, (۱) مهلب ن مهلساو،
 (۲) مهلمو هالوی؛ پر له مهلم؛ لیل

(۳) هه‌نەر: له‌هه‌نەر ده‌چیت (٤) ته‌نگ: ناسک (~ fabrics).
(٥) خه‌بان: گه‌لانه‌نکه‌راو: ديارى نکه‌راو (~ plans, promises, etc.).

vapor pressure (or tension), په ستونی هلم
vapory (vā'pēr-i), *adj.* = vaporous.

vapour (vã'pēr), *n.*, *v.i.* & *v.t.* = vapor.
vaguer (vã'gēr), *v.i.* = vagar.
vaguero (vã-kâr'ō), *n.* [Sp.]

variegate

حواشی. (۲) ده توانری یگوبی، ده گوبی، گوبو.
(۳) روشنی به که ی ده گوبی (نه سینه).

(۴) له توخمي خو جيا يا لاداو (زينده و مرزاني).
(۵) نرخ گوريو (بیرکاری)؛ نرخي هه ميشيبي نښه.

۱۱. (۱) شتیکه همیشه گویراو شتی بگو. (۲) variable star. (۳) نشانه‌یکه که نرخ دیگوریت (برگاری).

(۴) بای گۆڭداۋا! بای دهمدهمی "باهکه دهمینک قایمه و دهمینک هیواش
(که شتوانی)

variable star, نستاره‌ای که روشنایی‌اش به‌کمی در گذر وقت
-variableness (*n.*); **variably** (*adv.*)

variance (vâr'i-əns), *n.* (۱) گوزان، گوزین (۲) حیوازی
(۳) ناکوکی، ناکه، تین، نار، نک، بیه‌قار، مشت، م

(۴) نگوچانی دوو به لگه نامه ی، داویامک (دادپرسی)؛ جیاوازی نیوان دوو

(۱) ناکوکا نا، کاکا، نکا، نکو، تو، لیسو، مسلوله، نک
at variance.

(The facts are at variance.)

(۱) جیاء جیوان (به تائیدی له توخمی خن). variant (vár'i-ant), *adj.*

شقیکی جیواز (وهك حونحه كرڊنی جیا له ناسایی وشهیهك)؛

variation (vâr'i-â'shən), *n.* (۱) گوڙيان؛ گوڙين؛ جياوازي.
(a. of ten feet in height).

(۲) پادەي خوپان يا جياوازي (a ~ of ten feet in height)

(ب) زینده‌وهری جیا یا لاداو له توخمی خو

(۶) لادانی دهرزی پانوما له باکور ورو باشوروری ته و او .
(۷) ناوازنکی دوو باره کړاوه به جیاوازی به کی که م له گ ل وینه ونچینه دی به که یدا

vastitude

- n.** [Poetic]. شونڧىنىكى گەرە يا فراوان.
- vastly (adv.); vastness (n.).**
- vastitude** (vas'tə-tōd', vās'tə-tūd'), **n.** Also vastity, -(۱) گەرەيى: زى: فراوانى: مەزنى: (۲) جىيەكى زۆر گەرەو فراوان.
- vasty** (vas'ti, vās'ti), **adj.** [Archaic], = vast.
- vāt** (vat), **n.** تەشتىكى گەرە يا بەرمىلىكە بۇ كانزا شۆردنەو خوم گرتنەو شەراب گرتنەو پىستە خۇش كودن بەكاردىت: (۲) خوم.
- v.t.** (۱) لە تەشت تا بەرمىلىكى وەھا ھەلگىشان.
- (۲) خوم كودن لە خوم ھەلگىشان.
- vatic** (vat'ik), **adj.** Also vatical, پىنغەمبەرى: تايەتتى بە پىنغەمبەر.
- Vatican** (vat'i-kən), **n.** (۱) شىنڧىگاي پاپا لە شارى
- "فاتىكان" لە پۇما (ب) پۇنم يا ھەرمانەرەيى پاپا.
- vaticinal** (və-tis'ə-n'l), **adj.** ھى پىشېنى
- vaticinate** (və-tis'ə-nāt'), **v.t. & v.i.** پىش بېنىن: پىشېنى كودن: (۲) نوقلانەلېدان
- vaticinator (n.).**
- vaccination** (vat'ə-si-nā'shən), **n.** (۱) پىشېنى: نوقلانە.
- (۲) پىش بېنىن: پىشېنى كودن: نوقلانەلېدان.
- vaudeville** (vōd'vil, vō'də-vil), **n.** (۱) خۇنوادىنىكى
- ھەمەچەشتى سەر شانۆيە (كە سەما و گوزانى و شانۆگەرى كورتى تىدايە).
- (۲) [Rare]. شانۆگەرىيەكى پىكەنىتاوىيە ناوبەناو بە گوزانى و سەماو.
- (۳) [Obs.]. گوزانىيەكى لاقرتتىيە (لە بابەت باسنىكى ھاوچەرخواو).
- vaudevillian (n.).**
- vault** (vōlt), **n.** (۱) تاق: (۲) گومەز: (۳) ژىرزمەين: سارداو.
- (۴) گۇپىستاي ژىرزمەين.
- (۵) قاسە: قاسەخانەي بانق: گەنجىنەي پارو شتى بەنرخى تىرى بانق.
- (۶) ھەشكەرتىكى ژىرزمەينى نېمىچ ھەك تاق: (۷) ئاسمان
- (۸) كاسەي سەر
- v.t.** (۱) تاق بەسەردا دروستكردن: (۲) ھەك تاق دروستكردن
- v.i.** ھەك تاق چەمبەرە
- vault** (vōlt), **v.i.** بازىدان: قەلمبازىدان: خۇھەلەدان
- v.t.** (۱) بازى بەسەردا دان: (He ~ed the fence.)
- (۲) خۇھەلەدە سەر پىشتى نەسپ
- n.** (۱) بازى بازىدان: خۇھەلەدان: (۲) بازى نەسپ
- vaulted** (vōl'tid), **adj.** (۱) لە تاق دەجىت
- (۲) سەربانەكەي ھەك تاق يا گومەزە.
- vaulter** (vōl'tēr), **n.** بازىدەر: (مەتايەتتى بە دار لە بۇرۇپىنى بازى بەزىدە)
- vaulting** (vōl'tīn), **n.** (۱) تاقكارى: تاق دروستكردن
- (۲) گەوانەي تاق: (۳) تاق بەگىشتى
- vaulting** (vōl'tīn), **adj.** (۱) بازىدەر: بازى بەسەردا دەر.
- (۲) لە رادە بەدەر: نىجگار زۆر: (~ ambition)
- (۳) لە بازىدەدا بەكاردەھىنرئىت: ھى بازىدان: (~ a pole)
- vaulting horse,** كەرى جىمناستىك
- vaunt** (vōnt, vānt), **v.i.** خۇھەلگىشان: فەشەكودن.
- v.t.** خۇ پىنو ھەلگىشان: شانازى پىنو كودن: پىنو نازىن
- n.** خۇھەلگىشان: شانازى: فەشە: فىشان.
- vaunter (n.); vaunteringly (adv.).**
- vaunt-courier** (vānt'koor'i-ēr), **n.** [Obs.]. (۱) سەربازى
- پىشەنگ: سەربازىكە لەپىش لەشكەرە دەھىنرئىت: (۲) پىشەر: پىشەنگ:
- مژدەبەر: پى خۇشكەرە.
- vavator** (vav'ə-sōr'), **n.** Also vavasour, سەركارى دەرەبەگ
- V-Day** (vē'dā'), **n.** = Victory Day. پۇزى سەركەرتن
- veal** (vēl), **n.** (۱) گۇشتى گونەرە.
- (۲) [New Rare]. گونەرەكەي سەربىن: گونەرەكەي بەخۇركار بۇ گۇشت.

vegetarianism

- (پىشنى دەھرتى: "vealer")
- vection** (vek'shən), **n.** نەخۇشى گرتن لە كەسنىكى ترمەو.
- vector** (vek'tēr), **n.** (۱) ژمارەي ئاراستەي (مەتايەتتى كە جىي
- دو شت پىشان بەدات لە ھەوادا) (بىركارى): (۲) پىرەوى فۇكەو مووشەك
- (۳) ھىزى پالنىر.
- (۴) مېرەوى مېكروپ ھەلگە: جانمەرى مېكروپ گونەرەو.
- vectorial (adj.).**
- Veda** (vā'də, vē'də), **n.** فېيدا: كىنىي ئاينى مېندى (يەككىيان يا ھەر چواريان).
- Vedanta** (vi-dān'tə, vi-dan'tə), **n.** فېدانئا: فەلسەفەي مېندى
- (لەسەر كىنىي "فېيدا" دائىراو).
- V-E Day** (vē'ē'), = Victory-in-Europe Day. پۇزى سەركەرتن
- لە ئەوروپادا (بەسەر ئازىيەكاندا لە شەرى جىيەنى دووھەدا كە پىكەرتى
- ۱۹۴۵/۵/۸).
- Vedda, Veddah** (ved'də), **n.** فېيدا: يەككىلە ھەلگە
- بەنەرەيەكەنى سىلان.
- vedette** (vi-det'), **n.** Also vidette, (۱) پاسەوانى دېدەوانى
- سوارەي لەشكەر: پاسەوانى سوارەي سوپا: (۲) بەلەمى پاسەوان:
- بەلەمى دېدەوان (ھەرەوھا "vedette boat").
- Vedic** (vā'dik, vē'dik), **adj.** فېيدايى: تايەتتى بە فېيدا.
- فېيدىك: ئەو زمانەيە كە "فېيدا" ي پى نووسراو (كە برىتتىيە لە
- "سانسكرىت" ي كۇن) (پىنچەم ووشەي پىشوو بېينە).
- (۱) تېپى "V": (۲) [Colloq.]. پىنچ دۇلارى.
- vee** (vē), **n.** (۱) تېپى "V": (۲) [Colloq.]. پىنچ دۇلارى.
- adj.** لە "V" دەجىت.
- veep** (vōp), **n.** [Slang], = vice president.
- veer** (vēr), **v.i.** (۱) لادان: لە پى لادان: (to ~ to the right)
- (۲) ھەلوئىست گۇزىن: پىياز گۇزىن.
- (۳) پو يا پىرەو گۇزىن: (با) بەرە لايەكى تر ھەلگەردن.
- (۴) لادانى كەشتى: پو يا پىرەوى كەشتى گۇزىن.
- v.t.** (۱) لادان: پى يا پىرەو گۇزىن: (۲) كەشتى لادان: پو كەشتى گۇزىن.
- n.** لادان: لە پى لادان: پىرەو گۇزىن.
- veer** (vēr), **v.t. & v.i.** (~ out), شل كودنەو (پەت, گورپىس, زىجى):
- دۇرۇگەردنەو.
- veery** (vē'rī), **n.** پىشولەي نەمەرىكى.
- vegetable** (vej'tə-b'l, vej'i-tə-b'l), **n.** (۱) سەوزە: سەوزى.
- (۲) پوھەك: گۇگىيا (۳) كەسنىكە كە مېشكى نەخاتە كارو ژيانىكى بى گۇزىن و
- مەدەوئە بۇي (ھەك نەخۇشى كەفتەكار يا كەسنىكى مېشك سووك).
- adj.** (۱) لە پوھەك دەرەھىتراو: پوھەكى: سەوزە: (~ oil)
- (۲) لە توخى پوھەك يا سەوزەيە: (~ the ~ kingdom)
- (۳) ووشك و ناخۇش و مەدەوئە (ژيان): (~ to lead a ~ existence)
- جىيەنى پوھەك: توخ يا بابەتتى پوھەك:
- vegetable kingdom,** پوھەك بەگىشتى.
- vegetable oil,** پۇنى پوھەك: پۇنى سەوزە.
- vegetable plate,** قاپە سەوزە: قاپى خوارەمەنى بى گۇشت.
- vegetable tallow,** پىپو پوھەك: چەرىيەكە لە ھەندى پوھەك
- دەردەھىنرئىت و دەكرىت بە سابوون و مۇم.
- vegetable wax,** مېوى پوھەك: مېونكە لە ھەندى دارخورما
- دەردەھىنرئىت و مۇم ئى دروست دەكرئ.
- vegetal** (vej'ə-t'l), **adj.** (۱) پوھەكى: گۇگىيايى.
- (۲) vegetative # 2
- vegetarian** (vej'ə-tār'i-ən), **n.** سەوزەخۇر (مرو):
- گۇشت نەخۇر: كەسنىكى گۇشت نەخۇر.
- adj.** (۱) تايەتتى بە سەوزەخۇر: ھى گۇشت نەخۇر: گۇشت نەخۇر.
- (۲) لە سەوزە يا گۇگىيا پىنكەتو: بى گۇشت: (~ a ~ diet, meal, etc.)
- vegetarianism** (vej'ə-tār'i-ən-iz'm), **n.** سەوزەخۇرى:

vegetate

- گوشت نه خوږی: گړوگیا خواردن.
- vegetate** (vej'ə-tāt'), *v.t.*
۱. وړوگي پوره کړه بڼون.
 ۲. سره سندن (مخه کړه) بریني تن.
 ۳. ژياننکي پوښو بڼه مینشک په کارهینانو ته مه لانه بردنسه: هېچ نه کړدن: (~ing in a stagnant society; They just sit home and ~.)
- vegetation** (vej'ə-tā'shan), *n.*
۱. وړوگي پوره بڼون.
 ۲. شینایی: سوزایی: سوزی سرورشت: گړوگیا: پوهنکی ناوچه پیک نه کتنی ۳۰. ژياني تمه نلی ویر نه کړنه وړو هېچ نه کړدن.
 ۴. سرین: زیاده گوشت: شتینکی ناوچایی له لشدن پیدایو.
- vegetative** (vej'ə-tā'tiv), *adj.*
۱. (وړوگي) گړوگیايي: ناښه ته پوهه. (ب) تاییه ته په پوهه کړه بڼون
 ۲. سره سندنو: بوی همیه کړه بڼی.
 ۳. تاییه ته په کړه بڼو پوښو پوهه نه ک به چاک کړدن یا له پیکدن.
 ۴. هېچ نه کړدو: نه بڼو: بڼه کړدن (له بهر دانیشن و هېچ نه کړدن): (a ~ life or existence)
- vegetive** (vej'ə-tiv), *adj.* ~ vegetative.
- vehemence** (vē'hə-məns), *n.* Also vehemency.
- توندوتیږی: مېر: توندی: تین: جوش (the ~ of the attack)
- vehement** (vē'hə-mənt), *adj.*
۱. توندوتیږی: توند: به تین:
 ۲. جوش: په سوز: گرم: په پوښ: (a ~ desire)
 ۳. مایه (a ~ wind)
- vehemently** (*adv.*).
- vehicle** (vē'hə-k'l), *n.*
۱. موی هاتوچو: پوره وړه دار:
 ۲. موی گواسته وړی: پیچکه دار: مه کینه پیچکه دار: نو تومیل.
 ۳. موی راگه یاندن: (a ~ for ideas, communication, etc.)
 ۴. شلېه کی شرینه دهرمانی تینکلاو دهرکیت و دهریت به نه خوښ.
 ۵. سلېه کی وړو پوښ یا ناو پهنکی تینا ده کړیتوره بڼه نیگارکېشان.
- vehicular** (vē'hik'yoo-lər), *adj.*
۱. بڼه نو تومیل کړاو
 ۲. نه نو تومیل کړاو (~ manslaughter)
 ۳. بڼه راگه یاندن
- veil** (vāl), *n.*
۱. بهجه: پوښ: تارا.
 ۲. بهر: (a ~ of mist; a ~ of silence)
- velum** (və-lūm), *n.*
۱. سهرپوښی پهرستار
 ۲. پهجه گرتنه وړه: داپوښین: شاردنه وړه
- take the veil,**
- veiled** (vāld), *adj.*
۱. روپوښ: پهجه به سر: پهجه ده گرتنه وړه.
 ۲. شاره وړه: داپوښراو: پهره دار: نا پاسته وړو: (a ~ threat)
- veiling** (vā'līŋ), *n.*
۱. روپوښین: پهجه گرتنه وړه: داپوښین
 ۲. پهجه: روپوښ: پهره. (۲) قوماشی ته نکی پهجه.
- vein** (vān), *n.*
۱. (وړوگي) خونېنه. (ب) دهرمانی خونې: بڼی خونې: دهر وړو لهی خونې (۲) په راسو یا دهرمانی بالی جان وړو.
 ۳. دهرمانی گهلا (۴) دهرمانی مېرې یا دار (۵) دهرمانی کانزا.
 ۶. رهگ: دهرمانی نیشانه ی تاییه وړو:
- (There was a ~ of humor in his essay.)
۷. ناری سره دهرمانی هسستو مینشک: (~ Let me speak in a serious ~.)
 ۸. هیل ییداهینان: نیشانه کړدن به هیل (۲) تهریز فرېشان.
- veined** (vānd), *adj.*
- رهگاری: وړو مېرې: دهرمانی.
- veining** (vān'īŋ), *n.*
- نخستی دهرمانی گهلا: بالی جان وړو.
- veinlet** (vān'lit), *n.*
- دهرمانی باریکه یا بچکوله: گهلا: بالی جان وړو.
- veinstone** (vān'stōn'), *n.* gangue.
- veiny** (vān'i), *adj.* (a ~ hand)
- vela** (vē'lə), *plural of velum.*

venal

- velamen** (və-lā'mən), *n.*
- پهره (گیانه وړه ناسی: پوره کتناسی).
- velar** (vē'lār), *adj.*
۱. (ب) تاییه ته په ناسمانه ی نهرمی
 ۲. دهرمانی به ده گرتنه که له له پیکدن پشته وړی زمان و مه لاشو: په پیداده بڼی: وړو "g" و "k" له ووشه گانی: "good" و "cup" (دا). (ده کتناسی)
- n.**
- ده گرتنکی وړه. (هر وړه پوښی دهر وړی: "guttural")
- velarium** (və-lār'i-əm), *n.*
- چه تری کړه وړی سر شانو یا یاری گای
- velarize** (vē'lār-iz'), *v.t.*
- بڼو: ده گرتنک په پشته ی زمان و
- له مه لاشو دان (ده کتناسی).
- velate** (vē'lāt, vē'lit), *adj.*
- پهره دار: (زینده وړه زانی).
- veld, veldt** (velt, felt), *n.*
- له وړه گای بڼه دار وړه وخت:
- دهشتی گړوگیا یاری.
- veliation** (və-lī'ə-shən), *n.*
۱. په پیکدن کښان: په پیکداهاتن.
 ۲. ناگرتنکی: ناریکی.
- velleity** (və-lē'ə-ti), *n.*
۱. ناره وړو کی کم یا سار.
 ۲. ناره وړو په که که کرداری له گهلا نه بڼی
- vellicate** (vel'ə-kāt'), *v.t.*
- پاته کاندن: پاکېشان: قرتاندن:
- نقورچ لیگرتن: لیگرتنه وړه.
- v.i.**
- فرین (ماسولکې دهر وړو چاو ... هتد)
- vellication** (*n.*).
- vellum** (vel'əm), *n.*
۱. پیسته ته تمک بڼه نو سږین یا بهرگی کتنی:
 ۲. کاغذی پیسته. (ده ستنو وړو ستنکی له سر پیسته نو وړو سارو)
 ۳. کاغذی پیسته یی
- adj.**
- وړه پیسته یی نو سږین یا بهرگی تیگرتن: پیسته یی.
- veloce** (və-lo's'), *adv.*
- خیرا (هرمانی سهرتیبی موسیق).
- velocipede** (və-lo's'ə-pēd'), *n.*
۱. پاسکیل.
 ۲. پاسکیل سڼی پیچکه ی مندا لان.
 ۳. گالیسکه په که دهرستی سر هیل ناسنه.
- velocity** (və-lo's'ə-ti), *n.*
۱. خیرایی (ده گرتن, پوړو ناکي, یا):
 ۲. تیریز وړی (the ~ of sound, the wind, etc.).
 ۳. خیرایی (پودان). (the ~ of historical change)
 ۴. دوری بڼو له موه په کی تاییه تیدا
- velours, velour** (və-loor'), *n.*
- فیلور: جورتیکه له قهیه یا
- مه خمن.
- velum** (vē'ləm), *n.*
- پهره (زینده وړه زانی). (۲) soft palate.
- velure** (və-loor'), *n.* [Obs.]
- فیلور: جورتیکه له قهیه یا مه خمن.
- (هر وړه "velours")
- velutinous** (və-lōō't'n-əs), *adj.*
- قهیه یی (زینده وړه زانی):
- مه خمنی: په گنده وړو داپوښراو.
- velvet** (vel'vit), *n.*
۱. قهیه: مه خمن. (۲) شتینکی پو قهیه یی
 ۳. نهرمی. (۴) تووکی نهرمی شاخی تازه ی ناسک.
 ۵. [Slang] قازانچ: دهرسکرتی ناسان.
- adj.**
۱. قهیه یی: مه خمنی: قهیه (۲) نهرمی نهرم وړو: لووس
 ۳. قوماشی لۆکې قهیه یی
 ۴. (pl.) جلی له قوماشی دهر وړو سترکراو (به تاییه ته پان وړو).
- velvety** (vel'vi-ti), *adj.*
۱. قهیه یی: مه خمنی: نهرمی نهرم وړو.
 ۲. خوښ (تام): تیر وړو تال دیه.
- vena** (vē'nə), *n.* [L.], *pl. venae, ~ vein.*
- خونېنه یی بڼه. په کیکه له وړو بڼی په کړه وړه یی خونې
- ده بات بڼه دل
- venal** (vē'nəl), *adj.*
۱. (ب) برتیل خور (a ~ judge)
 ۲. په پاره دهرکېرتن یا دهرست دهرکېرتن: په پاره یی
 ۳. په پاره دهرکېرتن نه په لپه اتووی: (~ acquitals; ~ services)

(۲) چەت-پەس! بە بەرتىل دەپۇت بەرئۇە بۇگەن:
(~ government; ~ agreements)

-venally (adv.).

venality (vē-nal'ə-ti), n. (۱) بەرتىل خوارىدن! بەرتىل خۇرى

(۲) خۇفۇشتى خۇفۇشتى! ئاپاكى!

venatic (vē-nat'ik), adj. Also venatical, (۱) تاپەستى بە پايۇ!

لە پايۇ بەكارهينراو. (۲) پايۇچى! پايۇگەر! خەزەلە پايۇگەر.

(۳) بە پايۇ ژايۇ

venation (vē-nā'shən), n. (۱) نەخشە يا شىۋەي رىنكخستنى

دەمارى گەلە يالى جانەومەر (۲) ئەم دەمارانە بەگشتى.

vend (vend), v.t. (۱) فروشتن (۲) ھەست و پا دەربېرېن! پاي خۇ خستنە

بەرچو يا بلاوكردەنە (بۇ لىكۇلنەومەر).

v.i. (۱) چەرچىتى كودن! شت فروشتن بە رىنگاود.

(۲) بازار ھەموون! فروشان

vendacc (ven'dās), n. ماسىيەكى بىچكەلەي ئاۋ روبرارە

vendee (ven-dē'), n. (۱) "buyer" (ھەرۋەھا)

vender (ven'dēr), n. - vendor.

vendetta (ven-det'tə), n. (۱) حوبىن سەندىن! تۇلەي خويىن سەندىن.

(۲) دوزىمايەتەي! دوزىمايەتەيەكى پيس! تۇلە سەندىن! تۇلە: قىن.

vendibility (ven'da-bil'ə-ti), n. فروخت! برەر! بازار بويون

vendible (ven'də-b'l), adj. (۱) دەفروشتى! دەتوانىن بفرۇشتى!

بە فروخت (۲) venal

n. فروتەس! شتى بە فروخت! شتى دانراۋ بۇ فروشتن.

vending machine, مەكىنەي شت فروشتن (۱) ھەك پاكەتە جگەرە

قوتۇوى ساردەمەنى شىرىنى... ھتە. پارە دەخرىتە كوتى مەكىنەكەۋە

شەكە - نىتە دەمەۋە.

vendition (ven-dish'ən), n. فروشتن

vendor, vender (ven'dēr), n. (۱) فروشبار! فروشتەر! چەرچى!

vending machine, فروشت

vendue (ven-doo', ven-dū'), n. مەراج! مەزات

veneer (və-nêr'), v.t. (۱) -ئارو تەختە داپۇشتىن بە چىنىك تەختەي

جوان. پلاستىك، يا فۇرمىكا (۲) پوۋكەش كودن! بۇيەكودن! شتى ناشىرىن

داپۇشتىر يا شارەنەۋە بە شتى جوان.

n. (۱) چىبە تەختەي تەنكى جوان، پلاستىك، يا فۇرمىكا كە دارو تەختەي پىن

پوۋكەش دەكرىت. (۲) پوۋكەش! بۇيە! پەردەي پوۋكەش ھەلخەلەتتەنەر!

پوۋانەت (a ~ of culture)

veneering (və-nêr'ing), n. (۱) كەرەسەي پوۋكەش كودن.

(۲) پوۋكەش كودن

venerable (ven'ēr-a-b'l, ven'ēr-b'l), adj. (۱) زۇر بەرئىر!

بەشكۇ! مەز (a ~ scholar)

(۲) پىرۇزا (a ~ monument; ~ relics)

(۳) نارناۋى پياۋى ئايىنى بەرئىر كلىسەيە.

-venerability; venerableness (n.); venerably (adv.).

venerate (ven'ēr-rāt'), v.t. زۇر رىزىكرىت! پەرستىن

(Our people ~ his memory.)

-venerator (n.).

veneration (ven'ēr-rā'shən), n. (۱) زۇر رىزىكرىت! رىزىكرىت! پىزىكرىت!

پەرستىن (۲) بەشكۇ! رىزىكرىت! رىزىكرىت! پىزىكرىت!

(۳) زۇر بەرئىر! بەشكۇي! پىزىكرىت!

venereal (və-nêr'ē-əl), adj. (۱) رازوۋىي! ھى جوت بويون.

(۲) لە جوت بويونەۋە توش دەبىت.

(Syphilis and gonorrhea are ~ diseases.)

(۳) نەخۇشى جوت بويونىتى.

(۴) بو چەرەكرىتى نەخۇشى جوت بويون (a ~ remedy)

venereal disease, نەخۇشى جوت بويون (۱) ھەك سوزەنەكەۋە ھەرەنگى)

venereology (və-nêr'ē-ol'ə-jī), n. لىكۇلنەۋە نەخۇشى جوت بويون.

-venereologist (n.).

venery (ven'ēr-i), n. [Archaic], (۱) جوت بويون! گان.

(۲) زۇر جوت بويون! زۇر گان كودن.

venery (ven'ēr-i), n. پايۇ! پايۇكرىت! پايۇچىتى.

venesection (ven'ē-sek'shən), n. = phlebotomy.

venetian blind, پەردەي قىنىمى! پەردەيەكى باغەي قىرە تىرەيە

دەتوانىن! بە پىتى پىنويست بىكرىتەۋە.

venge (venj), v.t. = avenge.

vengeance (ven'jəns), n. تۇلە! تۇلەسەندىن! تۇلە كودنەۋە.

take vengeance upon, تۇلە (ي خۇ) ئى كودنەۋە.

with a vengeance, (۱) بە توندوتىڭى! بە قايم! بە توندى:

(The rain came down with a vengeance.)

(۲) لە پادە بەدەر! ئىچكار زۇر! بىن ئەندازە.

vengeful (venj'fəl), adj. (۱) تۇلەسەندى! قىن لە سەك! پىق ھەلگەر!

قىناۋى! قىن لەبەر! (She has a ~ nature.)

(۲) قىن پىشاندەر! ھى تۇلە سەندىن! قىناۋە: (a ~ act)

(۳) لە پويى تۇلە سەندىنەۋە كراۋە! بە قىنەۋە كراۋە: (a ~ killing)

-vengefully (adv.); vengefulness (n.).

venial (vē-ni-əl, vēn'yəl), adj. (۱) دەبەخىشنىت! گوناۋە!

لىخۇشىۋىنى بۇ ھەيە! سوۋك: (a ~ sin)

(۲) چاۋى ئى دەپۇشتىن! بچوۋك! كەم! ھىچ پويوچ:

(a ~ error, offence, etc.)

-veniality; venialness (n.).

venial sin, گوناۋى سوۋك! گوناۋى بەخىشراۋ (خاچ پەرستى).

venipuncture (ven'i-punk'chēr), n. كون كودنە دەمارى

خوننەنەنەر (بۇ خويىن ئى گرتىن يا خوارەدەمەنى دان بە نەخۇش... ھتە).

venire facias, ھەرمانىكى دادگايە بۇ چەند كەسىك كە بىنە سويندخوار.

venireman (vi-ni'ri-mən), n. كەسىكە كە داۋاي ئى كراۋە بە

ھەرمانى دادگا كە بىن بە سويندخوار.

venison (ven'i-z'n, ven'i-s'n), n. (۱) گۇشتى ناسكە بەرەنە كىۋى

(۲) [Archaic], گۇشتى ئىچىر.

venom (ven'əm), n. (۱) زەھرى مارو دوۋىشكەر... ھتە.

(۲) [Rare], زەھرى زەھرى. (۳) كىنە! پىق! قىن.

venomous (ven'əm-əs), adj. (۱) زەھردار! زەھراۋى:

(a ~ snake)

(۲) كىنەدار! قىناۋى! پقاۋى! پيس! زەھراۋى: (a ~ remark)

-venomously (adv.); venomousness (n.).

venose (vē-nōs), adj. = venous.

venostasis (vē-nās-tə'sis), n. ۋەستان يا ھىۋاش بويونەۋە خويىن

لە دەمارى خوننەنەردا (نەخۇشى).

venous (vē-nəs), adj. (۱) ھى دەمارى خوننەنەردا! دەمارى.

(۲) دەماراۋى (پوۋەكناسى، گيانەۋەرناسى).

(۳) تايەتەي بە خوننى ئاۋ (دەمارى) خوننەنەر، واتە، پيس: (~ blood)

-venosity (n.).

vent (vent), n. (۱) دەرجوون! دەربېرېن! چوۋنە دەرمەۋە.

(۲) دەربېرېن! لە ئالى خۇ دەركودن: (to give ~ to emotion)

(۳) كون! دەركا! كەلەبەر! باكىش! كادوۋۇنە! پەنجەرە.

(۴) كوتى ئاگرېۋىن. (۵) دىزى پىشت قىنگى چاكەت.

(۶) كوتى قىنگى بالندەۋ گيانەۋەرى خىشۇك و ماسى.

v.i. (۱) دەركا پۇ كرىنەۋە! كون تىكرىن! پىتى چوۋنە دەرمەۋە بۇ كرىنەۋە

(۲) پىتى دان بۇ چوۋنە دەرمەۋە (دوۋكەل، ھەۋاي پيس).

(۳) ھەست دەربېرېن (to ~ one's anger)

(۴) پاي خۇ دەربېرېن يا بلاوكردەۋە.

ventage (ven'tij), *n.* (۱) کوسی بچکوله. (مهره‌ها "vent").
(۲) کوسی شمشال و نای.

ventail (ven'tāl), *n.* پنشی کلانری (که دواتری بکریتموه و داخری).
venter (ven'tēr), *n.* (۱) وورگ؛ سک. (ب) منداآدان
(ج) هتسی دهریقبوی ماسولکه. (۲) هتدای هموکردو.

(۳) سکی دایک یا ژن؛ دایک.
بوری هموکیش.

ventiduct (ven'ti-duct), *n.*
ventilate (ven't'l-āl'), *v.t.* (۱) هوا گزین؛ هوا تازه‌کردنه.

(۲) ری‌ی چوونه دهره دان (هوا ی پیس، دووکل... هتد).
(۳) همنختن لهر هوا؛ دانه‌بهر هوا.
(۴) به ناشکرا باس کردن یا لیکوینیموه (سکالا، تنگ و چله‌مه).
(۵) نوکسجین کردنه خوینیموه. (۶) [Obs.] شمن کردن.

ventilation (ven't'l-ā'shon), *n.* (۱) هوا گزین؛ هوا گزینی.
هوا تازه‌کردنه. (۲) هوی هوا گزین؛ کهرسه یا نامیری هوا تازه‌کردنه.

ventilative (ven't'l-ā'tiv), *adj.* (۱) تابیهتی به هوا گزین یا
تازه‌کردنه. (۲) هواگزی؛ هوا تازه‌کهره.

ventilator (ven't'l-ā'tēr), *n.* پاکه؛ باوشینی کاره‌ایی؛ باکیش؛
کونی هوا گزین؛ هوی هوا گزین.

ventose (ven-tōs'), *adj.* [Archaic]. ترکن؛ ترزا؛ فشه‌باز؛
قسه‌ی زل کهر

-ventosity (*n.*).
ventral (ven'trəl), *adj.* (۱) وورگی؛ سکی (توکاری)؛ له دیوی
وورگه‌ره (له مرقدا له پشیموه و له زوریه گیانه‌مهره‌ره له ژیموه).

(۲) له دیوی ناوه‌ره یا ژیموه (بووه‌کزانی).
-ventrally (*adv.*).

ventral fin, = pelvic fin.
ventricle (ven'tri-k'l), *n.* بوشایی لهش، به‌تابیهتی؛ (۱) سکوله‌ی دن؛
زگوتنه (ب) سکوله‌ی میشل؛ خانه یا بوشایی میشل.

ventricular (ven-trik'yoo-lēr), *adj.* سکوله‌یی؛ زگوله‌یی.
ventricose (ven-tri'kōs'), *adj.* Also **ventricous**. (۱) وورگزی؛
وورگ زل. (۲) ناوسا (به‌تابیهتی له یک لاره)؛ هموکردو.

-ventricosity (*n.*).
ventriculus (ven-trik'yoo-lās), *n.* (۱) وورگی جانمهر.
(۲) حیکلانه.

ventriloqual (ven-tril'ə-kwəl), *adj.* Also **ventriloquial**,
تابیهتی به به سک قسه‌کردن؛ به سک قسه‌کهر

-ventriloquially (*adv.*).
ventriloquism (ven-tril'ə-kwiz'm), *n.* به سک قسه‌کردن؛
قسه‌کردن به‌بن دم جوولانه‌ره همر وه‌نر کسه به سک قسه‌بکات.

ventriloquist (ven-tril'ə-kwist), *n.* به سک قسه‌کهر.
(ووشه‌ی پیشوو بیینه)

-ventriloquistic (*adj.*).
ventriloquize (ven-tril'ə-kwiz'), *v.t.* به سک قسه‌کردن.
(ووشه‌ی پیشوو تر بیینه)

ventriloquy (ven-tril'ə-kwi), *n.* = **ventriloquism**.
ventro- (ven'trō, ven'trə), (۱) وورگ؛ سک؛
بهر؛ بیش (ب) وورگ و...؛ سک و... (**ventrodorsal**).

ventrodorsal (ven'trə-dōr's'l), *adj.* می‌سک و پشتی گیاندار.
تابیهتی به به‌رو پشتی گیاندار.

venture (ven'chēr), *n.* (۱) یززه‌یه‌کی بازگانی مەترسیدار.
(۲) سهرمایه‌ی پاره‌بازی پین کراو. (۳) کارنکی مەترسیدار.
(۴) ریکه‌وت.

(۵) خستنه مەترسی‌یه‌وه. (**He ~d his life**).
(۶) یاره‌بازی پین کردن؛ قمار پین کردن (مه‌جان).

(۷) ویران؛ پرکیشی کردن؛ دهر‌پین لگه‌ل مەترسی ره‌خنه و به‌ره‌نستیدا؛
v.t.

(**May I ~ an opinion?**)
v.t.

ویران؛ پرکیشی کردن.
(۱) چاونه‌ترس؛ چاوقایم؛
نازا؛ بیباک.

(۲) مەترسیدار؛ پر مەترسی. (**Auto racing is a ~ sport**).
بوری قینتووری؛ بوری ریکختن و.

venturi (tube) (ven-toor'i), *n.* پیوانی پوهتی شله له مەکنه‌یه‌کدا.
(۱) بیباک؛ چاونه‌ترس؛ چاوقایم؛
نازا. (۲) پر مەترسی؛ مەترسیدار.

venturous (ven'chēr-əs), *adj.* (۱) شوین یا ناوچه‌ی پودانی تارانیك.
(۲) ناوچه‌ی دادگهری تارانیك (که ده‌بن سویندخواره‌کانش خه‌کی نه‌وی بن).

(۳) بلاو‌نامه‌ی دیاری کردنی ناوچه‌ی دادپرسیینک.
(۴) [Rare] دیاری کردنی شوینی سویند له‌سهر خواردنی به‌لگه‌نامه‌یه‌ک

گوزین یا گوزانه‌وه‌ی ناوچه‌ی دادپرسیینک (نه‌گهر)
change of venue, دادگاه‌که یا ده‌سته‌ی سویندخوران بئ لایه‌ن نه‌بن؛

(**The defense lawyers requested a change of venue**).
(۱) خوینیمهره بچکوله؛ ده‌زوله‌ی خوینیمهر.

venule (ven'ūl), *n.* (۲) ده‌ماری بچکوله‌ی بالی جانمهر.
-venular (*adj.*).

(۱) قینوس؛ بانوخوا‌ی دل‌داری و جوانی پزمانه‌کانی.
کون. (۲) په‌یکهری قینوس. (۳) ژنیکی زور جوان.

(۴) نه‌ستیره‌ی به‌یان؛ ناهی؛ نه‌ستیره‌ی نیواران؛ ناهید؛ کاروان کوژه؛
دووه نه‌ستیره‌ی گه‌یوکه له دوریدا له خوزه‌وه به شه‌و‌ترین نه‌ستیره‌ی

گه‌یوکه له کومه‌له‌ی خوردا.
Venus's-flytrap (vē'nəs-iz-flī'trap'), *n.* تله‌ی میش؛
پووه‌کینکی نه‌مهریکایی‌یه جانمهر ده‌گرتی.

Venus's-hair (vē'nəs-iz-hār'), *n.* قزه‌کیشک (پووه‌ک)؛ جوژیکه.
له سهرخه‌س.

(۱) راستگو؛ راستال؛ سهرپاست.
(۲) راست؛ ته‌واو.

veracious (və-rā'shəs), *adj.* (۱) راستگوئی؛ راستالی؛ سهرپاستی.
(۲) راستیتی؛ بن درویی. (۳) ووردی؛ ته‌واوی؛ بن مه‌لیی.

(۴) راستی.
همیوان؛ داان؛ تارمه.

veranda, verandah (və-ran'də), *n.* کردار (پزیمان).
verb (vürb), *n.* (۱) میژه‌کی؛ میژه‌یی؛ تابیهتی به قسه‌کردن یا
ووتن: (**~ ability**).

(۲) ووشه‌یی؛ به ووشه دهر‌پراوه: (**a ~ symbol**).
(۳) همر له پووی ووشه‌وه:

(**a mere ~ distinction between the two concepts**)
(۴) ووشه به ووشه؛ ده‌قاوده‌ق: (**a ~ translation**).

(۵) زاره‌کی؛ زاری؛ به دم نه‌ک به نووسین؛ ده‌می:
(**a ~ agreement, contract, etc.**)

(۶) همر به دم نه‌ک به کردار: (**a ~ protest**).
(۷) به زمان؛ به دم؛ دم‌پاست؛ قسه‌زان؛ زمان پاراو.

(۸) (b) له کردار ده‌کات (پزیمان)؛ له کرداره‌وه وهرگیراوه: (**a ~ noun**).
(ب) کرداری پین پیک ده‌مینرنت (پزیمان): (**a ~ prefix**).

ووشه‌یه‌که که له کرداره‌وه وهرگیراوه به‌لام وه‌ک ناو به‌کارده‌مینرنت له رسته‌دا.
(پزیمان) (وه‌ک ووشه‌یه‌که "gerund" یا "infinitive" بئ):

(۱) ووته؛ ووشه.
(۲) ووته یا رسته‌ی بن مانا.

(۳) ووته یا رسته‌ی بن ناوه‌پوک؛ ووته یا رسته‌یه‌که که گوی به مانا نادان،
به‌لگی به شیوه‌ی ووته‌که.

(۱) ده‌ستای ووشه؛ ووشه‌زان؛ که‌سینکی
verbalism (vür'b'l-iz'm), *n.*

verbalize

لەبەردەمی دەربەگە کەیدا.
(٦) قەدی پایە و کۆلەک.
لەسەر قەراغ یا لێوار بوون؛ لێوێ نزیك بوون؛
v.i. (~ on; ~ upon),
هاوسنوور بوون. (*Such talk ~s on the ridiculous.*)
verge (vūrg), v.i.
(١) بەروێ ئێوە چوون؛
(*The economy ~s toward inflation.*)

verbalize (vūr'b'l-īz'), v.t.
(*Feelings were seldom ~ed.*)
(٢) گۆڕین بە کردار (بێزمان): (*to ~ "butter" into "to butter"*).
v.i.
(١) هەست و پای خۆ دەربڕین
(٢) ئۆرۆزی کردن؛ نۆز ووتن؛ درێژە پێدان

-verbalization (n.); verbalizer (n.).
verbally (vūr'b'l-i), adv.
(١) ووشە بە ووشە
(*to translate something ~*)
(٢) هەر بە دەم ئەک بە راستی؛ هەر بە قەسە بێ مانا.
(٣) بە ووشە؛ لە رێی ووشەو بە دەم بێ یا بە نووسین
(٤) بە دەم؛ بە زار (*He agreed to the plan ~.*)

verbal noun, نەوی کردار بێزمان؛ ناویکە لە کردارەوێ وەرگیراوێ لە
"to err" و "walking" وەک: "Walking is healthful. To err is human."
لەم پستانەدا (*Walking is healthful. To err is human.*)
verbatim (vēr-bā'tim), adv.
ووشە بە ووشە؛ -هەقوودەق:
(*to repeat something ~*)
adj. (*a ~ recounting of the events*).
verbena (vēr-bē'nā), n.
مێنا؛ شاپەسەند؛ بوومەکیکی گول
پەنگاو پەنگە

verbiage (vūr'bi-ij), n.
(١) درێژە درێ؛ ئۆرۆزی؛ قەسە درێژکردنەو
(٢) جۆری ووشە؛ بەکارهێنانێ لە هەست و دەربڕیندا؛ زمان؛
چۆنیتی ووشە بەکارهێنان
verbify (vūr'bā-fī'), v.t.
کردن بە کردار؛ بێزمان؛
ناو بەکارهێنان وەک کردار

verbose (vēr-bōs'), adj.
دووڕودرێ؛ ئۆرۆزی؛ درێژدان؛ چەتەباز؛
(*a ~ report, speech, speaker, writer, etc.*)
زۆربوونی
-verbosely (adv.); verboseness (n.).
verbosity (vēr-bos'ā-ti), n.
دووڕودرێ؛ ئۆرۆزی؛ درێژدان؛
چەتەبازی؛ زۆربوونی
قەدەغە

verboten (fēr-bō'ton), adj.
(١) سەوزی؛ سەوزی.
(٢) نەشارەر بێ؛ نەزافین؛ ساویلکەیی
(١) سەوز
(٢) بە سەوز بێ داپۆشراو؛ سەوز (*~ fields*)
(٣) نەشارەر؛ نەزافین؛ ساویلکە (*~ youth*).
مەرمەری سەوزی دەماراوی یا خال خال
verderer, verderor (vūr'dēr-ēr), n.
بەڕێوەبەری دارستانی
پاشایی لە نینگلەری کۆندا

verdict (vūr'dikt), n.
(١) بڕیاری دادگا؛ بڕیاری سۆندخواران
(٢) بڕیار؛ (*the ~ of history; The popular ~ was harsh.*)
verdigris (vūr'di-grēs', vūr'di-gris), n.
ژەنگ؛ ژەنگی مس
verdine (vūr'din), n.
بەلەندەبەکی بچکۆنی سەر زەردە
verdure (vūr'jēr), n.
(١) سەوزی؛ بەتایبەتی رەنگی گۆرگیاو درەخت؛
(٢) گۆرگیاو دارو درەخت؛ پووەکی سەوز بەگشتی
(*the ~ of childhood*)
-verdurous (adj.); verdurousness (n.).
verecund (vēr'i-kund'), adj. [Rare].
شەرمەن؛ بە شەرم
(١) قەراغ؛ سوار (*the ~ of a stream, forest*).
(٢) سنوور؛ شۆنیتی سنووردار
(٣) نۆز لێوێ نزیك بوون (*She was on the ~ of hysteria.*)
(٤) داراگە بێشەهەیی پەلە بەرە بەرەمی سەرەكە قەشەدا؛ هەلەدەگیرئ لە
پێ بۆشەندەدا؛ ٥٠ داریکە جووتیاری کرێچی سۆنیتی لەسەر دەخوارد

veridical (vē-rid'i-k'l), adj.
-veridicality (n.).
ئەوێ؛ گەرەترین: (*the ~ nonsense*).
veriest (vē'i-ist), adj.
دەسەلمێرئ؛ ساغ دەکێتەو
verifiable (vē-ā-fī'ā-b'l), adj.
(پاستی شتێک)؛ بەلگە بۆ دەهێنێتەو
(١) سەلماندن؛ بەلگە بۆ
verification (vē-ā-fī-kā'shən), n.
(٢) ساغ کردنەو (پاستی شتێک).
(٣) بەلگە؛ قەوالە
(٤) سۆند لەسەر خواردن (لە دادگا).
(١) سەلماندن؛ بەلگە بۆ هێنانەو
verify (vē-ā-fī'), v.t.
(*to ~ a statement*).
(٢) ساغ کردنەو (پاستی شتێک).
(٣) سۆند لەسەر خواردن (لە دادگا)
(١) ئەگەر پاست دەوێت؛
verily (vē-ā-li), adv. [Archaic].
بە راستی (٢) بێ گومان
verisimilar (vē-ā-sim'ā-lēr), adj.
لەوانە؛ لە راست دەچێت
verisimilitude (vē-ā-si-mil'ā-tōōd', vē-ā-si-mil'ā-tud'), n.
(١) لەوانەبوون؛ بۆهەبوون؛ لە راست چوون
(٢) شتێکی لە راست چو؛ شتێکی پێ تی چو
verism (vē-ā-iz'm), n.
پاستی پەرستی لە هونەر و وێژەدا
-verist (n.); veristic (adj.).
veritable (vē-ā-tā-b'l), adj.
(١) راست؛ درۆی تێدا نیچە
(*a ~ tale*)
(٢) ئەواو؛ بێ کەم و زیاد؛ راستی: (*He is a ~ tyrant.*)
veritas (vē-ā-i-tas), n. truth.
(١) راستی؛ درۆ تێدا نەبوون؛ پاستی.
(٢) پاستیەك؛ شتێک، بیروپایەك، یا پێنازیکی بە راست داخراو
(١) پەرسیلە؛ خاوی پەرسیلە
verjuice (vūr'jōōs'), n.
(٢) مۆنی؛ گۆژی؛ دەم چاوی ترش و تالی
vermeil (vūr'mil), n. vermilion, [Obs. Or Poetic.]
(١) زەریو زەریکەش؛ بۆنزی زەریکەش؛ مسی زەریکەش
(٢) پێشگێزێکە بەمانای کرم: (*vermicide*).
vermi- (vūr'mə),
فیرمچیلئ:
vermicelli (vūr'mā-sel'i, vūr'mā-chel'i), n.
خواردنێکی ئێتانییە وەک "سپاگێتی" و "مەعکەرۆنی"، بەلام باریکترە
vermicide (vūr'mā-sid'), n.
دەرمانی کرم کوژە (بەتایبەتی کرمی
ناوسک)
vermicular (vē-mik'yoo-lēr), adj.
(١) شێوێ و جۆلەنەوی
لە کرم دەچێت؛ کرمی. (٢) پێچاوپێچ؛ شەپۆل؛ وەک کرم و پێچکەکی.
(٣) کرم خواردو؛ کرم تێداو؛ کرم.
vermiculate (vē-mik'yoo-lāt'), v.t.
بە هێلی پێچاوپێچ
نەخشاندن یا پازاندنەو
adj.
(١) پێچاوپێچ؛ شەپۆل؛ وەک پێچکەکی کرم. (٢) وەک کرم پۆشێتو
(٣) لاپلاری؛ لاتیلی؛ لاپلە؛ فیللار؛ ناپاستەوخۆ.
(٤) کرم خواردو؛ کرم تێداو؛ کرمای.
vermiculated (vē-mik'yoo-lāt'id), adj. = vermiculate.
(١) بێزانی وەک کرم
vermiculation (vē-mik'yoo-lā'shən), n.

vermiculation

لەبەردەمی دەربەگە کەیدا.

(٦) قەدی پایە و کۆلەک.

لەسەر قەراغ یا لێوار بوون؛ لێوێ نزیك بوون؛
v.i. (~ on; ~ upon),
هاوسنوور بوون. (*Such talk ~s on the ridiculous.*)

verge (vūrg), v.i.
(١) بەروێ ئێوە چوون؛
(*The economy ~s toward inflation.*)

(٢) داچوون؛ نۆقوم بوون؛ بەروێ خواربوونەو
(١) هەلگەری گۆزی کلێسە لەبەردەمی سەرەك
verger (vūr'jēr), n.
قەشەو لە پێ پۆشێتندا. (٢) [British], مەجۆری کلێسە؛ کەسێکە کە نیش و
کاری هەمەچەشنی ناو کلێسە دەکات.
veridical (vē-rid'i-k'l), adj.
پاستگۆ؛ پاستان؛ پاست.
-veridicality (n.).
ئەوێ؛ گەرەترین: (*the ~ nonsense*).
veriest (vē'i-ist), adj.
دەسەلمێرئ؛ ساغ دەکێتەو
verifiable (vē-ā-fī'ā-b'l), adj.
(پاستی شتێک)؛ بەلگە بۆ دەهێنێتەو
(١) سەلماندن؛ بەلگە بۆ
verification (vē-ā-fī-kā'shən), n.
(٢) ساغ کردنەو (پاستی شتێک).
(٣) بەلگە؛ قەوالە
(٤) سۆند لەسەر خواردن (لە دادگا).
(١) سەلماندن؛ بەلگە بۆ هێنانەو
verify (vē-ā-fī'), v.t.
(*to ~ a statement*).
(٢) ساغ کردنەو (پاستی شتێک).
(٣) سۆند لەسەر خواردن (لە دادگا)
(١) ئەگەر پاست دەوێت؛
verily (vē-ā-li), adv. [Archaic].
بە راستی (٢) بێ گومان
verisimilar (vē-ā-sim'ā-lēr), adj.
لەوانە؛ لە راست دەچێت
verisimilitude (vē-ā-si-mil'ā-tōōd', vē-ā-si-mil'ā-tud'), n.
(١) لەوانەبوون؛ بۆهەبوون؛ لە راست چوون
(٢) شتێکی لە راست چو؛ شتێکی پێ تی چو
verism (vē-ā-iz'm), n.
پاستی پەرستی لە هونەر و وێژەدا
-verist (n.); veristic (adj.).
veritable (vē-ā-tā-b'l), adj.
(١) راست؛ درۆی تێدا نیچە
(*a ~ tale*)
(٢) ئەواو؛ بێ کەم و زیاد؛ راستی: (*He is a ~ tyrant.*)
veritas (vē-ā-i-tas), n. truth.
(١) راستی؛ درۆ تێدا نەبوون؛ پاستی.
(٢) پاستیەك؛ شتێک، بیروپایەك، یا پێنازیکی بە راست داخراو
(١) پەرسیلە؛ خاوی پەرسیلە
verjuice (vūr'jōōs'), n.
(٢) مۆنی؛ گۆژی؛ دەم چاوی ترش و تالی
vermeil (vūr'mil), n. vermilion, [Obs. Or Poetic.]
(١) زەریو زەریکەش؛ بۆنزی زەریکەش؛ مسی زەریکەش
(٢) پێشگێزێکە بەمانای کرم: (*vermicide*).
vermi- (vūr'mə),
فیرمچیلئ:
vermicelli (vūr'mā-sel'i, vūr'mā-chel'i), n.
خواردنێکی ئێتانییە وەک "سپاگێتی" و "مەعکەرۆنی"، بەلام باریکترە
vermicide (vūr'mā-sid'), n.
دەرمانی کرم کوژە (بەتایبەتی کرمی
ناوسک)
vermicular (vē-mik'yoo-lēr), adj.
(١) شێوێ و جۆلەنەوی
لە کرم دەچێت؛ کرمی. (٢) پێچاوپێچ؛ شەپۆل؛ وەک کرم و پێچکەکی.
(٣) کرم خواردو؛ کرم تێداو؛ کرم.
vermiculate (vē-mik'yoo-lāt'), v.t.
بە هێلی پێچاوپێچ
نەخشاندن یا پازاندنەو
adj.
(١) پێچاوپێچ؛ شەپۆل؛ وەک پێچکەکی کرم. (٢) وەک کرم پۆشێتو
(٣) لاپلاری؛ لاتیلی؛ لاپلە؛ فیللار؛ ناپاستەوخۆ.
(٤) کرم خواردو؛ کرم تێداو؛ کرمای.
vermiculated (vē-mik'yoo-lāt'id), adj. = vermiculate.
(١) بێزانی وەک کرم
vermiculation (vē-mik'yoo-lā'shən), n.

یا پنجاوینج: کزببون و کشانی پرخوله. (۲) کرم تیزدان: کرمای برون!
کرم خوارز (۳) به نهخش یا هیلنی پنجاوینج رازاندنوه.
vermiform (vūr'mā-fōrm'), *adj.* کرمی: له کرم دهجنت.
vermiform appendix, *n.* پرخوله کوزره.
(پیشی دهورترئ "appendix" وه "vermiform process".)
vermifuge (vūr'mā-fūj'), *adj.* کرمی ناوسک کوژ یا فرزندهر.
vermilion (vēr-mil'yən), *n.* (۱) ژهنگر پهنگیکی سووره دهرئ (۲) پهنگی سووری نال.
له ناسن دژئ ژهنگ. (۳) پهنگی سووری نال.
adj. سووری نال
vermin (vūr'min), *n.* (۱) جانوهرا: جانوهری زیانبهخش!
جروجانوه. (۲) [British], بالنده یا گیانهوهری نیچیرهوان.
(۳) (۱) کسبکی پیس و زیانبهخش! کسبکی جانوهره.
(ب) نهم کسانه نهگشتی.
vermination (vūr'mā-nā'shən), *n.* (۱) جانوهرتیزدان: کرم!
جانوهراوی: کرم خواردوو. (۲) زاووزئی جانوهرا: زوژدیون یا پهرسهندن
جانوهر
verminous (vūr'min-əs), *adj.* (۱) جانوهری: له جانوهر دهجنت.
(۲) جانوهراوی: جانوهرتیزدان! پر له جانوهر.
(۳) له جانوهرموه داکوتوو (۴) زیانبهخش! پیس! بهد.
-verminously (*adv.*)
vermivorous (vēr-miv'ēr-əs), *adj.* کرمخور: جانوهرخور.
vermouth (vēr-mōōth', vūr'mōōth), *n.* قهرموس شماری
سپی بوز و بهارات تیکراو.
vernacular (vēr-nak'yoo-lēr), *n.* (۱) زمانی بهتی وولاتیک یا
شونیک (۲) زمانی خومالی: زمانی پوزانهی خهک: زمان یا شیومزمانی
ناوچهیه: زمانی بهتی
(۳) زمانی تایبهتی بیسهیه یا رشتیهیه: (in the legal ~).
(۴) زاراو: ووتی زارای (۵) ووتی خومالی.
(۶) ناری خومالی پوهه و گیاندار نهک ناوه زانستییهکیان.
adj. (۱) خومالی (زمان): تایبهتی به زمانی رهسنی ناوچهیه یا وولاتیک.
(۲) زمانی خومالی بهکارهینهر (a ~ writer)
(۳) به زمان یا شیومزمانی خومالی نووسراو.
(۴) تایبهتی به شیوازی خانوسازی ناوچهیه.
(۵) له ناوچهیهکوه داکوتوو: هی ناوچهیهکی تایبهتی: (a ~ disease).
(۶) تایبهتی به ناوی خومالی پوهه و گیاندار نهک ناوه زانستییهکیان.
-vernacularly (*adv.*)
vernacularism (vēr-nak'yoo-lēr-iz'm), *n.* ووت یا
ووشیهکی خومالی
vernal (vūr'n'l), *adj.* (۱) بهاری: تایبهتی به بهار:
(~ sunshine)
(۲) بهاری: له بهاردا بووداو: (~ migration).
(۳) بهاری: له بهار دهجنت: تروپ: (~ greenery).
(۴) گهنجی: لاوی
vernal equinox, *n.* پوزگهراهنوهی بهار: بهرامهری شم و پوز له وهرزی
بهاردا
vernalize (vūr'n'l-iz'), *v.t.* به پهله پنگه یاندن: به پهله گول پیکردن و
بهریگرتنی پوهه به سازکردنی تژوو سهلهکهای له تاریکیدا پیش چاندنی
یا ناشتنی
-vernalization (*n.*)
vernation (vēr-nā'shən), *n.* شیوهی رنکخرانی گهای خونهچ.
vernier (vūr'ni-ēr, vūr'nēr), *n.* پیوهری نژر وورد: ترازووی وورد
(که له شیوهی راستی نیشانه کراودایه). (همروهه "vernier scale".)
veronica (və-rōn'i-kə), *n.* (۱) بروخساری عیسا لهسهر نهر
دهستهسهری خوننهکیان پین سروه (۲) دهستهسهرهکی خوی

(۲) ویتنی عیسا لهسهر قوماش.
(۴) پروهکینه گولنی شین و سپی و مژ دهگرت.
(۱) بالورکه: میخکه.
(۲) قویتی بالورکهیییه به هندن: گهلاوه به پشتی بژنی ووشکانییهوه
بالورکاوی. **verrucose** (ver'oo-kōs'), *adj.* Also **verrucous**,
(۱) قهه شاخ: قهه پال. (۲) لیژایی: لیژکه.
versant (vūr'sant), *n.* (۱) فره بههره: فره توانا:
versatile (vūr'sā-til), *adj.* (a ~ writer, musician, etc.)
(۲) بین بار: حولو: گویاو: (~ moods).
(۳) خولاوه: سوورپاوه
(۴) بژ گهلیک شت بهکاردهینهر: فره سوود: (a ~ tool).
(۵) به ناسانی جولنهرای بژ پیشمهره دواوه (چنگی بالنده): (a ~ toe).
(۱) فره بههرهیی: فره توانایی: **versatility** (vūr'sā-til'ə-ti), *n.* (a writer of great ~)
(۲) بژ گهلیک نیش بهکارهینهر: فره سوودی.
(۳) به ناسانی خولانهوه یا سوورپانهوه.
هونراوهی کوژی کومهلایهتی بهز (که داناو [Fr.], **vers de société**,
نهستقو به تهرسهوه خوش بین و پاپاوردنه.
(همروهه "society verse".)
(۱) تیزه هونراوه. (۲) هونراوه: شیهر. **verse** (vūr's), *n.* **helebest**.
(۴) برگه ههلهبهست: کهرته ههلهبهست. (۵) بهند (شینجیل، قورنان)
v.t. & v.i. هونینهوه: ههلهبهست دانان: هونراوه داپشتن.
versed (vūr'st), *adj.* شارمزا: له رشتیهیه یا باسبکدا!
زانان: بهتوانا: (He was well ~ in several languages.)
(۱) دپرنیک یا بهندیکی شینجیه قهشه دهیلنهر. **versicle** (vūr'si-k'l), *n.*
کوژی کلنسهش له دوایهوه دهیلنهره (۲) کهرته ههلهبهست.
(۱) فره: **versicolor** (vūr'si-kul'ēr), *adj.* Also **versicolored**,
رهنگ: هههرهنگ: پهنگاوردنگ (۲) رهنگ کوژ
(۱) هونینهوه: هونراوه. **versification** (vūr'sā-fi-kā'shən), *n.*
دانان یا ههلهبهست: هونراوه داپشتن. (۲) شیوهی ههلهبهست:
شیوهی رنکخستنی هونراوه.
(۱) هونر: شاعیر (۲) poetaster. **versifier** (vūr'sā-fi'ēr), *n.*
(۱) هونینهوه: هونراوه دانان یا داپشتن. **versify** (vūr'sā-fi'), *v.t.*
(۲) هونراوه لهسهر دانان: هونراوه پندامهاندان: به هونراوه گپانهوه.
(۳) پهخشان وهرگیزان بژ هونراوه.
(۱) (۱) وهرگیزان (له زمانیکهوه **version** (vūr'shən, vūr'shən), *n.*
بژ زمانیکی تن. (ب) [-V], وهرگیزانی شینجیل:
(the King James ~ of the Bible)
(۲) شیوهی گپانهوهی بوودانیک یا مهسهلهیه (بهینی گۆشه یینیز و
بژوون): (His ~ of the event differs from mine.)
(۳) ویتنه: جهشن: شیوهی جیا (a different ~ of the game).
(۴) ویتنی جیای بههرههیهکی هونهری یا ویزهیی:
(a film ~ of the story)
(۵) (۱) وهرچرخانی مندالان
(ب) وهرچرخاندنی ناولمه بژ ناسان کردنی مندالوون.
vers libre, [Fr.], = free verse.
vers librist (vār' lē'brist), [Fr.], هونهری هونراوهی نازاد.
(۱) لاپهری چپی پهرتووک و پراوی کراوه: پشتی **verso** (vūr'sō), *n.*
لاپهره: پشتی گه. (ووشی "recto" ببینه).
(۲) پشتی پارهی وورده یا میدالیه. (ووشی "obverse" ببینه).
verst (vūr'st, verst), *n.* قیرست: پیوانهیهکی پروسهیه بریتییه له
(۲۵۰۰) پین.
(۱) دژ: به: **versus** (vūr'səs), *prep.*
(plaintiff ~ defendant; one basketball team ~ another)
(۲) بهرامهر: به بهرامهر: نهگهر بهراووردی بهکیت لهگهل:

(traveling by plane ~ traveling by train)

vert (vũrt), *n.* (۱) سەۋزايى دارستان؛ دارو درختو گۆڭگياي دارستان (ب) مافى دارى دارستان بېرنەۋە.

(۲) رەنگى سەۋز (لە درووشى سوارچاكي و خانەدانيدا).

vertebra (vũr'tə-brə), *n.* (pl. vertebrae). بېرە: بېرەگە.

vertebral (vũr'tə-brəl), *adj.* (۱) بېرەيى: تايىبەتى بە بېرەگە. (۲) بېرەدار.

vertebral canal, = spinal canal.

vertebral column, = spinal column.

vertebrate (vũr'tə-brāt, vũr'tə-brit), *adj.* (۱) بېرەدار.

(۲) تايىبەتى بە بېرەدار؛ بېرەدارى

n. گياندارى بېرەدار.

vertex (vũr'teks), *n.* (۱) پۇيە: ئوتتەكە؛ ئوۋكە: سەر.

(۲) تەۋقەسەر: ئوتتەكە؛ تەپلى سەر.

(۳) تەۋقەسەرى ئاسمان؛ ئىش بەشە ئاسمان كە بەسەر سەرۋەيە.

(۴) ئوۋكى رۇئە ئىندازەيى؛ پۇيە (ئەندازە).

vertical (vũr'ti-k'l), *adj.* (۱) پۇيە: ئوتتەكە؛ تەۋقەسەرى.

(۲) ستوۋى (۳) تەۋقەسەرى (گيانەۋەزىنى)؛ ھى تەپلى سەر.

n. (۱) ھىلى ستوۋى. (۲) بارى ستوۋى؛ ۋەستانى ستوۋى.

verticality (vũr'ti-k'al'i-ti), *n.* (۱) ستوۋىتى

(۲) بارى خور كە بەسەر تەۋقەسەرۋە بىت.

vertically (vũr'ti-k'l-i, vũr'tik-li), *adv.* (۱) بە ستوۋى

(۲) بەسەر تەۋقەسەرۋە

vertical union, يەككىتى كىركارنى ھەمە پەلو ھاپپىشە.

(۲) ھوشى "horizontal union" بېينە.

vertices (vũr'tə-sēz'), *n.* alternative plural of vertex.

verticil (vũr'ti-sil), *n.* چەند كەلا ي گوليكە بە دەۋرى لاسكىندا

بە شىۋەيەكى ئەلقەيى

verticillate (vēr-tis'l-lit, vēr-tis'l-lāt'), *adj.* كەلا ي گولەكانى

بە ئەلقەيى بە دەۋرى لاسكىندا

vertiginous (vũr-tij'ə-nəs), *adj.* (۱) خولادە؛ سوراۋە.

(۲) گىژا؛ وور. (ب) ھى گىژى يا سەرەخو. (۳) گىژىكەر؛ ۋوپكەر.

(۴) بىن بار؛ ھەمىشە دەگىژى؛ زوۋ زوۋ دەگىژى؛ بگىژ.

vertigo (vũr'ti-gō'), *n.* گىژى؛ ۋوپى؛ سەرەخو؛ سەرەسوپى.

vertu (vēr-tōō', vũr'tōō), *n.* = virtū.

vervain (vũr'vān), *n.* = verbena.

verve (vũrv), *n.* (۱) پەرۋش بەتايىبەتى لە بېرورا دەربىندا؛

جۇش (بېرورا، ھونەر)؛ چالاكى؛ تىن. (~) (The play lacks ~).

(۲) تىن؛ زىندوۋىتى؛ چوستو چالاكى؛ چالاكى؛ پەرۋش.

(۳) [Rare]. بەھرە؛ توانا؛ زىرەكى.

vervet (vũr'vit), *n.* مەيموۋىنىكى ئەفەرىقى بچوۋكە

very (ver'i), *adj.* (۱) تەۋاۋ؛ بە تەۋاۋى؛

(the ~ reverse of the truth)

(۲) ھەمان؛ دەقارەق. (That is the ~ hat I lost.)

(۳) تەنانت؛ تەنانت ئەۋىش. (The ~ house shook.)

(۴) لە كارەكە يا شتەكە خۇيدا. (They were caught in the ~ act.)

(۵) ھەر؛ تەننا ئەۋە بىن ھىچى تىر.

(The ~ mention of the name upset her.)

(۶) [Archaic]. پاستەقىنە؛ پاست.

(ب) پەرۋا (the ~ vengeance of the people).

(۱) ئۆز؛ ئىچكار زۆر؛ ھەتا بلى. (~ happy, sad, hungry, etc.) *adv.*

(۲) بەراستى (the ~ best thing to do).

(۳) بەبىن كەمۇ زىادە؛ دەقارەق. (the ~ same man).

very high frequency, لەرەي زۆر بەز (كارەبا؛ رادىۋو تەلفىزىۋن).

very low frequency, لەرەي زۆر تزم (كارەبا؛ رادىۋو تەلفىزىۋن).

vesica (vi-sī'kə), *n.* مېزەلدان؛ ئورەكەي زىار.

-vesical (*adj.*).

vesicant (ves'i-kant), *adj.* بلۇق پىنگەر؛ ھەلتۇقۇن.

n. دەرمانى بلۇق پىنگەر (جەنگى كىمىيۋى)؛ ماددەي ھەلتۇقۇن.

vesicate (ves'i-kāt'), *v.t. & v.i.* بلۇق پىنگردن؛ ھەلتۇقاندن.

vesicatory (ves'i-kə-tōr'i, və-sik'ə-tō'r'i), *adj. & n.* = vesicant.

vesicle (ves'i-k'l), *n.* (۱) ئورەكە (لەش). (۲) بلۇق؛ تىلۇق.

(۳) بۇشايى پەردى ئاگرېزىن.

vesicular (və-sik'yoo-lēr), *adj.* (۱) ئورەكەيى (تۇنگارى)؛

شىۋە ئورەكەيى. (۲) بلۇقاۋى؛ تىلۇقدار.

vesiculate (və-sik'yoo-lit), *v.t.* بلۇق پىنگردن؛ ھەلتۇقاندن

v.i. بلۇق كىردن؛ ھەل تۇقۇن.

adj. (۱) بلۇقاۋى؛ تىلۇقدار. (۲) ئورەكەيى.

-vesiculation (*n.*).

vesper (ves'pēr), *n.* (۱) ئىۋارە. (۲) (۱) ئوۋى ئىۋارە.

(ب) بانگى ئىۋارە؛ زەنگى ئوۋى ئىۋارە.

(۳) [V-]، ئىستېزەي ئىۋاران؛ فېنۇس؛ ئاھى؛ ئاھىد.

(يېشى دەۋرى: "evening star"، "Venus" ۋە "Hesperus")

adj. (۱) ھى ئىۋاران. (۲) ھى ئوۋى ئىۋارانى كلىشە.

vesperal (ves'pēr-əl), *adj.* [Rare]. ھى ئىۋاران؛ ھى ئوۋى ئىۋاران.

n. (۱) ئامىلكەي ئوۋى ئىۋاران

(۲) پەردەي قوربانىكا (بۇ داپۇشىنى لەنىۋان ئوۋىزەكاندا).

vespers (ves'pērz), *n.pl. Also Vespers*, ئوۋى ئىۋارانى

كلىشە. (۲) ئوۋى يەك شەممان لە ھەندى كلىشەدا.

vesper sparrow, چۆلەكە ئىۋارى: چۆلەكەكە لە ئىۋارادا دەخوینىت.

vespertine (ves'pēr-tin, ves'pēr-tin'), *adj. Also vespertinal*,

(۱) ھى ئىۋاران؛ تايىبەتى بە ئىۋاران. (۲) لە ئىۋارادا پوۋەدەت.

(۳) لە ئىۋارادا دەكرىتەۋە (گول).

(۴) لە ئىۋارادا دەكرىتە جەۋۋول (دەك شەمشەمەكۈرە).

vespiary (ves'pi-er'i), *n.* (۱) شارە زەردەۋالە؛ ھىلانەي زەردەۋالە.

(۲) گشت زەردەۋالە ئاۋ ھىلانەيەك.

vespid (ves'pid), *n.* زەردەۋالە؛ زەردەزېرە.

adj. زەردەۋالەيى؛ زەردەزېرەيى

vespine (ves'pin, ves'pin), *adj.* زەردەۋالەيى؛ زەردەزېرەيى.

vessel (ves'el), *n.* (۱) دەفر؛ قاپ؛ شوشە؛ جام.

(۲) كەشتى؛ پاپۇر؛ بەلەم. (۳) بالۇن؛ فېۋكە.

(۴) بۇرى خۇين؛ دەزۋەلەي خۇين؛ خۇينىتەر؛ خۇينىر. (~ a blood)

(۵) بۇرى ئاۋوگ بەرى درختو پوۋەك.

(۱) يەلەك؛ سوخمە. [British]، فانىلە.

(۲) [Archaic]. كراس؛ جل؛ بەرگ.

(۴) [Obs.]. ھەبا يا جەبى قەشە.

(۱) لەبەر كىردن (بەتايىبەتى جەبى قەشە): (to ~ a bishop).

(۲) جل لەبەر كىردن؛ پۇشىن.

(۳) (~ id)، خىستەسەر (تاپۇي خانوۋ و زەۋى وزان؛ خىستە ئۆردەستەرە؛

دەسلەت پىندان؛ پىندان؛

(He ~ed his estate in his son.; to ~ authority in

a new official)

(۴) (~ with)، كىردن بە لىپىسراۋ؛ دەسلەت پىندان؛ دانەدەست:

(to ~ the new board with power to increase production)

v.i. (۱) جل لەبەر كىردن؛ جەبى قەشە كىردەن بەر خۇ.

(۲) (~ in)، پىندان (تاپۇ)؛ كران بە خاۋەن؛ بون بە خاۋەن.

vesta (ves'tə), *n.* دەنگە شقارەتى مۇم يا دارى كورت.

Vesta (ves'tə), *n.* فېنىستا؛ بانوخواي ئاگرادان (ئەفسانەي پۇمانى).

vestal (ves'tl), *adj.* (۱) تايىبەتى بە "فېنىستا" (ۋەشەي پىشۋو بېينە).

vicereine

1159

viceroi

viceroi (vis'roi), *n.* (۱) جیگری پاشا (که همرنگ دوبات به یوه)
(۲) جزیره به یو له یو کی نه مریکی ره شو سوړه.

viceroyalty (vis'roi'al-ti), *n.* (۱) جیگری پاشا جینشینی
پاشا (۲) جیگری پاشانشین همرنگه که جینشینی پاشا به یوه دوبات.

viceroyship (vis'roi-ship), *n.* = viceroyalty.
vice squad, پولیس رموشت: پولیس لئاو بری به رموشتی
(که قه حبه به تی و قوماړ کړدن ده گړته وه).

vice versa (vi'si vür'sə), به پینچه ونه وه: وکی ترا
به پینچه ونه شوه

Vichy water, لوی کاترای
vicinage (vis'n-ij), *n.* vicinity (۱)

(۲) خملکی گهره: دانیشتوانی ناوچه به یا گهره کیک.
(۳) دراوسیتی: دراوسیتی: هاوسن به تی: نژکی.

vicinal (vis'n-əl), *adj.* (۱) نژیک: به ته نیش (۲) ناوځ (ریگومان).
vicinity (və-sin'ə-ti), *n.* (۱) نژکی: نژیکتی: ته نیش.

(two restaurants in close ~)
(۲) دورویش: (There are no stores in the ~ of our house.)
(۳) گهره

vicious (vish'əs), *adj.* (۱) پیس پر وشت: به د' نژم: بڼه حیا:
(a ~ person)

(۲) پوچ: چوت: به تال (به لکه): (a ~ argumeni)
(۳) (۱) در: درنده: هار: شه رنګن: (a ~ dog, person, etc.)
(ب) سرکیش: له قه هاوژ: چه تون: (a ~ horse)
(۴) ناپه سندا: به د' خراب: پیس: (a ~ rumor)
(۵) [Obs.] بڼه: پیس (ناو. هرا... هتد).

-viciously (adv.); **viciousness** (n.).
vicious circle, پینچه به دهره: نه لقی بڼه: نه لقی خالی.

vicissitude (vi-sis'ə-tōd', vi-sis'ə-tūd'), *n.* (۱) گوز
(بارودوخ. به خت) هه لیز دابه زی زیان:

(They remained friends through the ~ of thirty years.)
(۲) به دوا یکه د هاتز (شور ووخ) به دوا: یکه له دوا یکه.
(۳) گوز: گوزین: همیشه گوزان.

vicissitudinary (vi-sis'ə-tōd'd'n-er'i), *adj.* همیشه گوزان:
به نوره هاتو: زو زو گوزان

vicissitudinous (vi-sis'ə-tōd'd'n-əs, vi-sis'ə-tūd'd'n-əs),
adj. = vicissitudinary.

victim (vik'tim), *n.* (۱) قربانی: (۲) که سڼکی کوژاو یا چه سڼترو.
(۳) لیکه ماو: زیان لیکه ووتو: (~s of war)

(۴) هه لخنه تاو: چاوبه سڼترو: ده سڼترو: ساخته لیکو.
(۱) کړدن به قربانی.

victimize (vik'tim-īz'), *v.t.* (۲) کوشت: چه ساندنه وه (۳) ده سڼترو: هه لخنه تاندن: ساخته لیکو.

-victimization (n.); **victimizer** (n.).
victor (vik'tēr), *n.* (۱) زال: سرکه ووتو: (۲) براوه.

victoria (vik-tōr'i-ə, vik-tōr'yə), *n.* (۱) عه دبه به کی نژمی
دونه سڼی دوکه سڼی سهر به تاله. (۲) نو تومبیلینکی ته خته کونه.
(۳) پوهه کیکی لوی گه پانی نه مریکی به.

Victorian (vik-tōr'i-an, vik-tōr'yən), *adj.* (۱) فیکتوری
فیکتوریایی: تابه به به ماوهی فرمانروایی شازنی نینگلته "فیکتوریا"
(سالن ۱۸۳۷-۱۹۰۱): له ماوه به د خورسراوه یا کراوه: (a V~ novel).

(۲) کونه به رست و میشت ته سکو توندوتیژی پروکشی له پوهی رموشته وه.
(۳) زور زانو وه نه خشینترو و قه به (که ره سڼی ناوماو خانوسازی).

n. که سڼکی فیکتوریایی: که سڼکی سهر دمی شازن فیکتوریا: که سڼکی
کونه به رست و میشت ته سکو به پروکشی توندوتیژی له پوهی رموشته وه.

Victorianism (vik-tōr'i-ən-iz'm), *n.* (۱) تابه به خوی
سهر دمی فیکتوریا (له پوهی رموشت و بروراو شیرازمه)

view

(ژماره (۲)) وی ووشه پینشو بینه (ب) نمونه به کی فیکتوریایی:
شتیگه تابه به خوی فیکتوریایی بونی.

victorious (vik-tōr'i-əs, vik-tōr'yəs), *adj.* (۱) زال:
سرکه ووتو: (a ~ army).

(۲) زالی پیشانده: سرکه ووتو یا براوهی دهره خات: (a ~ smile)
-victoriously (adv.); **victoriousness** (n.).

victory (vik'tə-ri, vik'tri), *n.* (۱) زالیون: سرکه ووتو (چنگ):
زالی. (۲) برنده وه (پیشمکی): بوییدن.

victress (vik'tris), *n.* ژنی سرکه ووتو: ژنی براوه
victual (vit'l), *n.* Also **vittle**, (۱) خواره به منی: خواردن.

(۲) (pl.) ناووه.
خواره به منی پیدان: نان پیدان.

v.t. (۱) [Rare or Archaic] خواردن: نان خواردن. (۲) ناووه خست
(۱) ناووه به کی: - **victualer, victualler** (vit'l-ēr, vit'lēr), *n.*

سوپا یا هیزی دهریایی: دوکانداری ژور دگا (۲) که شتی ناووه:
که شتی خواره به منی. (۳) [British] نو تیلچی: خانچی: میخانه چی

vicuña (vi-kōōn'yə, vi-kū'nə), *n.* (۱) گیانه ورنکی نه مریکای
باشوره له توخی خوشو "لامه" بڼه خوری به نهرمه که به بخونده کړت.

(۲) (۱) خوری نه گیانه داره. (ب) قوماشی نه خوری به.
vide (vī'di), [L.], *v. Abbr. v., vid.,* بینه (فلان لاپه به پرتوکه).

videlicet (vi-del'ə-sit), *adv. Abbr. via.,* واکا.
video (vid'i-ō'), *adj.* فیدیوی: فیدیو: ته لفریونی: ونه می.

n. (۱) فیدیو. (۲) ته لفریون. (۳) ونه می فیدیو یا ته لفریون.
له فیدیو یا ته لفریوندا جوان دونه نی:

له فیدیو یا ته لفریوندا باش دهره جیت.
شریتی فیدیو: شریتی ته لفریون:

video tape, قوماړ کړدن له سهر شریتی فیدیو.
vedette (vi-det'), *n.* = vedette.

vic (vi), *v.t.* هومل بڼه دان (له پیشمکی دا): منه ملی له گد کړدن بڼه شتی:
بوییدن له گد کړدن: (They ~ed with one another for first place.)

(to ~ with one another for her heart)
(۱) [Obs.] کره وکړدن

v.t. (۲) [Rare or Archaic] خسته ملامی وه: بوییدن پیکردن
فیتنامی: تابه به تی به فیتنامو.

Vietnamese (vēt'nə-mēz'), *adj.* که ل وکتورمه کی.
(۱) فیتنامی: هاو نیشتمانی به کی فیتنام. (۲) زمانی فیتنامی: فیتنامی.

view (vü), *n.* (۱) بینن: سهر کړدن: تیروانن: تی ووردیونه وه.
(۲) له بهر جاو: (not a person in ~).

(۳) بوییدن: (He takes a correct ~ of the situation.)
(۴) دیمه: (a beautiful ~ from the window).

(۵) ونه: نیکار (به تابه به تی هی دهشت).
(۶) پو: پووخسار: شپوهی دهره وه: پوواله.

(۷) یا: بیرو: (May I have your ~ on the matter?)
(۸) نامانج: ناوات: هیوا: (He had a ~ to bettering his condition.)

(۹) به ته مایبون: له بهر چاوبون. (We had no ~ of failure.)
(۱۰) کورته: (The author gave a brief ~ of his book.)

(۱۱) تیروانینی جی تاوان له لایین سویند خوارانه وه (دادگری)
(۱) تیروانن: پشکتنن: تی ووردیونه وه. (۲) بینن: چاوپیکه ووت.

(۲) بری لکړدنه وه: لیکولینه وه.
(۱) له بهر چاو: دیار: شاکو: (۲) لای ده کولینه وه.

(۳) له یاددا: له بیردا. (۴) وک نامانج یا هیوا.
(۵) له به ته مایبوندا.

له بهر نه وهی: له بهر: به هوی
له بهر چاوه: خراوته پیش چا.

point of view, = viewpoint.

- (۵) [Obs.], (۱) تۆلەمسەندى؛ تۆلە لىكرىدەنمە. (ب) سزادان.
-vindicator (n.).
vindication (vin'da-kā'shən), *n.* (۱) بەخشىن؛ پوزىسىيىتى؛
 قازاندىغان؛ بىن گوناھى دەرخان؛ پەزىلەتتە. (۲) بەلگەى بە پەوا يىنىن؛
 بەلگەى پەزىلەتتە پە بىن گوناھى سەلمەندى.
vindictory (vin'di-kā-tōr'i, vin'di-kā-tō'ri), *adj.* (۱) -
 پەزىلەتتە؛ بىن تاوانكە؛ بىن گوناھى دەرخان؛ لايەنگەر؛ بە پەوا يىنىن.
 (۲) سزايى؛ تۆلەيى؛ لە پوزى سزا يا تۆلەمە كراو.
vindictive (vin-dik'tiv), *adj.* (۱) قىناۋى؛ قىن ھەلگەر؛ پىق لەمەر؛
 كىنە لە دل؛ قىن لە سىدا؛ بە قىن؛ (a ~ person).
 (۲) سزايى؛ تۆلەيى؛ بۇ سزادان يا تۆلەمسەندى: (a ~ punishment).
-vindictively (adv.); vindictiveness (n.).
vine (vīn), *n.* (۱) پۈدەكى خىشۇك يا خۇھەلۋاس.
 (۲) لاسكو تەزى ئەم جۇرە پۈدە.
 (۳) مېۋە دارمىۋ.
vinedresser (vin'dres'ēr), *n.* مېۋىر.
vinegar (vin'i-gēr), *n.* (۱) سىركە (۲) قىسەى پەق؛ پەۋشقى شەپانى؛
 تۈپە تەزىس؛ تىرشو تالى. (۳) vim.
vinegar eel (or worm),
vinegarette (vin'ə-gēr-et'), *n.* = vinaigrette.
vinegarroon (vin'i-gā-rōon'), *n.* Also vinegarone, جۈرە
 دوۋىشكىكى گەرەى بىن ژەمرە كە وورۇنئىرا بۇنىكى ۋەك سىركەى ئى دەپىتە.
vinegary (vin'i-gēr-i), *adj.* Also vinegarish, (۱) سىركەسى؛
 تىرش. (۲) تۈپە تەزىس؛ شەپانى؛ سىرگەر.
vinery (vin'ēr-i), *n.* (۱) شوشەبەندى مېۋە؛ خانۋەكى شوشەى
 گەرە مېۋە تىدا دەپۇنئىر پەۋرەدە دەكرى. (۲) مېۋە دارمىۋ.
 (۳) vineyard. [Obs.]
vineyard (vin'yērd), *n.* (۱) باخە مېۋە پەز.
 (۲) [Colloq.] مەۋداى چالاکى؛ ئەم كارەى كىسەىك پىۋەى خەرىكە.
vinic- (vin'i),
(viniculture)
vinic (vī'nik, vin'ik), *adj.* شەپانى؛ لە شەپادىيە؛
 لە شەپاب ۋەرگىراۋە يا دەپەنئارە.
viniculture (vin'i-kul'chēr), *n.* تىرى شەپاب پەۋرەدەكرى؛
 باخە مېۋە پەۋرەدەكرى. (ھەرەما "viticulture").
-vinicultural (adj.); viniculturist (n.).
vinometer (vin-om'ə-tēr, vī-nom'ə-tēr), *n.* پەلەى كحول
 پىۋەر لە شەپادى.
vinosity (vī-nos'ə-ti), *n.* (۱) شەپانىتى؛ بۇن ۋەنگ ۋەستى
 شەپاب. (۲) شەپاب خۇرى؛ خۇر بە شەپاب خواردەنەۋە گرتىن.
vinous (vī'nəs), *adj.* (۱) شەپاسى؛ تايپەت بە شەپاب؛ ۋەك شەپابە.
 (۲) (۱) شەپاب خۇر. (ب) سەرخۇش؛ ئەنجامى شەپاب خواردەنەۋە.
 (۳) پەنگ شەپابى؛ سوور.
vintage (vin'tij), *n.* (۱) تىرى باخىك يا ناۋچەكە لە سالىكى
 تايپەتتە؛ (۲) شەپابى ناۋچەۋە سالىكى تايپەتتە.
 (۳) ناۋچە يا سالى شەپابىكى تايپەتتە.
 (۴) تىرى پەنن و شەپاب گرتەنەۋە؛ ۋەزى تىرى پەنن و شەپاب گرتەنەۋە.
 (۵) مۇدىلى كۇن؛ چەشەن يا شىۋازى كلاسكى
adj. (۱) ھەلپۇزە؛ ناياب: (a ~ wine).
 (۲) كلاسكى؛ كۇن و ناياب: (~ cars, movies, etc.).
 (۳) كۇن؛ كۇنەۋا؛ باۋنەۋا.
 (۴) نەۋنەى چاك: (The poem is ~ Bekas.).
vintager (vin'tij-ēr), *n.* تىرى پەنن؛ شەپاب گرتەنەۋە؛ تىرى چەن.
vintage wine, شەپابى ھەلپۇزەى كۇن؛ شەپابىكە لە تىرى
 ھەلپۇزەى ناۋچەكە تايپەتتە دەپۇنئەۋە دادەنئە ھەتا كۇن دەپىت

- vintage year,** (۱) سالى شەپابى ھەلپۇزە گرتەنەۋە؛ سالى شەپابى
 ناياب. (۲) سالى بھات؛ سالىكى ناياب.
vintner (vint'nēr), *n.* (۱) شەپابگەرەۋە؛ شەپابچى.
 (۲) شەپاب فۇش (بەتايپەتتى كۇفۇش)؛ بازىگەنى شەپاب؛ بادەفۇش.
viny (vīn'i), *adj.* (۱) تەزى؛ مېۋە؛ لە تەزى خىشۇك يا خۇھەلۋاس
 دەچىن: (~ tendrills).
 (۲) باخە مېۋەى زۇر؛ بە پۈدەكى تەزىدار داپۇشراۋە: (a ~ region)
vinyl (vī'nīl, vin'il), *n.* (۱) فایىل (كىمىيا).
 (۲) فایىل؛ ماددەىكى پلاستىكىيە بى شىت داپۇشەن ۋەرگ بەكاردەت.
viol (vī'əl), *n.* جۇزىكە لە كەمانچە.
viola (vī-ō'lə, vī-ō'lə), *n.* لىۋلا؛ كەمانى گەرە
viola (vī-ō-lə, vī-ō'lə), *n.* بىۋەشە؛ ۋەنەۋەشە؛ گولە ۋەنەۋەشە.
violable (vī-ō-lə-b'l), *adj.* دەستۇرئى دەكرىتە سەر؛
 پەزىلى دەشكىتئى؛ سىۋورى دەشكىتئى.
-violability (n.); violableness (n.); violably (adv.).
violaceous (vī-ō-lā'shəs), *adj.* (۱) ۋەنەۋەشە.
 (۲) ۋەنەۋەشە؛ لە تۇخى ۋەنەۋەشە؛ ۋەنەۋەشە.
viola da braccio, كەمانى بال؛ كەمانىكى گەرەى كۇنە.
viola da gamba, كەمانى لاق؛ جۇرە كەمانىكى كۇنە لە بەپىنى ھەردو
 ئەۋزۇدا دادەنئار لىدەدرا.
viola d'amore, كەمانى دلدارى؛ جۇرە كەمانىكى كۇنە.
violate (vī-ō-lāt'), *v.t.* (۱) (۱) شىكاندىن (ياسا)؛ سەرىپچى كرىن؛
 (to ~ the law)
 (ب) پەزىن شىكاندىن؛ سىۋور شىكاندىن؛ ماف پىشەل كرىن؛
 پەيمان شىكاندىن؛ دەستۇرئى كرىنە سەر: (to ~ someone's rights)
 (۲) بەزۇر گەين؛ بەزۇر سواربۇن؛ ناموس بىردن: (to ~ a girl).
 (۳) پىس كرىن (جى پىۋن)؛ بە سووك يا بەپى پىز تەماشاكرىن
 (۴) تىكىدان؛ شىۋاندن؛ دەستۇرئى كرىنە سەر:
 (to ~ someone's privacy)
 (۵) [Obs.], بە ناشرىنەنە لەگەل جۈۋلەنەۋە
-violator (n.).
violation (vī-ō-lā'shən), *n.* (۱) (۱) شىكاندىن (ياسا)؛ سەرىپچى؛
 (a ~ of the law)
 (ب) پەزىن شىكاندىن؛ سىۋور شىكاندىن؛ ماف پىشەل كرىن؛ دەستۇرئى.
 (۲) بەزۇر گەين يا سواربۇن؛ ناموس بىردن.
 (۳) پىس كرىن (مەزگەت، كلىسە ... ھەت)؛ بە سووك سەپىركرىن.
 (۴) تىكىدان (ناسايش ... ھەت)؛ شىۋاندن.
violence (vī-ō-lāns), *n.* (۱) توندوتىۋى؛ خۇين پىشتا؛ زۇر؛
 زۇر بەكارمەتەن؛ سەمكارى: (~ The essence of war is ~).
 (۲) كارىكى توندوتىۋى؛ كرىدەۋە يا كارى دىدەنە.
 (۳) قايىم؛ توندى؛ تىن: (the ~ of the storm).
 (۴) كارى ناۋەۋا. (۵) جۇش؛ دل گەرەى؛ ھەستى بەتەن.
 (۶) شىۋاندن (مانا، دەق، ناۋەۋەك)؛ تىكىدان: (to do ~ to a text)
 (۱) خۇينىن؛ توندوتىۋى؛ خۇينەۋى؛
 (a ~ revolution)
 (۲) توندوتىۋى: (a ~ attack).
 (۳) شىجگار؛ زۇر تىن: (~ pains).
 (۴) قايىم؛ توند: (a ~ storm).
 (۵) ناسروشتى؛ خۇينىن: (a ~ death).
 (۶) شىۋەنئە؛ تىكىدە (مانا، دەق، ناۋەۋەك): (~ editing).
-violently (adv.).
violet (vī-ō-līt), *n.* (۱) ۋەنەۋەشە؛ بىۋەشە. (۲) گولە ۋەنەۋەشە.
 (۳) پەنگى بىۋەشەى؛ مۇر.
 بىۋەشەى؛ مۇر؛ بىۋەشە.
adj.
violet ray, (۱) تىشكى بىۋەشەى. (۲) تىشكى سەۋر بىۋەشەى.

virtuosity

virtuosity (vūr'chōō-ās'ə-ti), *n.* (۱) هونەرخوازی؛ هنری هونەر. (۲) هونەرخوازی؛ هنری (به تاییهتی مزیست)؛ شتی دستکردی نه تیکه و نایاب. (۳) بهرری هونری (به تاییهتی مزیست)؛ لیتاویس هونری و تکیکی. (۴) هونەرخوازان به گشتی.

virtuoso (vūr'chōō-ō'sō), *n.* (۱) هونەرخواز؛ شتی هونری نایاب. (۲) هونرمندی بهرهدار؛ کسینکی لیتاوی (به تاییهتی)؛ له هونرمه جوانه کاندل. (۳) مؤسیقاژهنیکی زور به بهرهد. (۴) [Obs.] زانا.

virtuous (vūr'chōō-əs), *adj.* (۱) بهروشت جوان و چاک؛ راست؛ پاک. (۲) داوین پاک (نافرمت)؛ پاک: (a ~ woman). (۳) [Archaic] کاریگەر؛ بهکار.

-virtuously (*adv.*); **virtuousness** (*n.*).

virulence (vir'yoo-ləns), *n.* Also **virulency**, (۱) ژهرراوی؛ کوشندهی. (۲) پیسینی یا به تینی میکروب. (۳) دوژمنایهتی؛ قینه بهرایهتی؛ دویره کایهتی پیس؛ بقا ناحزی. (۱) ژهرراوی؛ **virulent** (vir'yoo-lənt, vir'oo-lənt), *adj.* (۲) ژهردار؛ کوشنده. (۳) پیس (نه خوشی)؛ خیرا تووش ده بیت؛ درم. (۴) پیس (میکروب، فایزوس)؛ تئیه.

-virulently (*adv.*).

virus (vī'ras), *n.* (۱) ژهر؛ ژهر. (۲) ده بیت هوی نه خوشی؛ هوی گه یاندن یا تووش کردنی نه خوشی؛ میکروب.

(۳) دهرمانی کوتان. (۴) شتیکی ژهر ناسایی بۆ بهروشت و ههست و دهوون.

vis (vis), *n.* [L.], *pl.* vires, (۱) هیز؛ قیزه؛ پنگه دان به چوونه ناو وولتیک بنگانه ره. **visa** (vē'zə), *n.* (۲) گوزهرنامه یا قیزه خسته سهر په ساپورت. *v.l.* (۳) گوزهرنامه بیدان؛ قیزه بیدان.

(۱) دهم و جاو؛ بڕوخسار؛ پوو؛ سهر و جاو. **visage** (viz'ij), *n.* (۲) پوو؛ رووانه.

-visaged (viz'ijd), (۱) پاشگرکه به مانای؛ جوره دهم و چارینکی تاییه تیدار؛ **round-visaged** (*round-visaged*)

visard (viz'ərd), *n.* = **vizard**. **vis-à-vis** (vē'zə-vē'), *adj.* & *adv.* پووبه روو؛ بهر و پوو؛ بهرامهر؛ (They were sitting ~ at the banquet table.)

(۱) بهرامهر. (his ambition ~ his capabilities) (۲) دهرمانی؛ سهرارهت به؛ دهرهق به؛ بهرامهر؛

(his opinion ~ this issue) (۳) بهرامهر (حیگه)؛

(They were now ~ the most painting in the famous museum.)

(۱) کسینکی بهرامهر؛ (He offered a cigarette to his ~). *n.* (۲) هاوهد؛ ناوهل (۳) هاوتا (کاربه دهست، پله و پایه). (۴) گالیسکه به که کورسی به کانی بهرامهر یا پووبه پوو یه گن. (۵) کورسی به که له شنیوه S دا، دوو کس پووبه پوو له سهری داده نیشن. (ههروهه "tête-à-tête")

viscacha (vis-kä'cha), *n.* گیانداریکی کرژهنندی به چووکي نه مریکای؛ باشوره

viscera (vis'ēr-ə), *n. pl.* (۱) هه ناو؛ ناوسک (۲) پیخوله؛ پیخوله کان. **visceral** (vis'ēr-əl), *adj.* (۱) هه ناوی؛ ناوسکی؛ پیخولهیی. (۲) قبول (ههست)؛ هه ناوی؛ (sensation ~)

(ب) ههستی؛ تاییهتی به ههستی زور قبول نه که به میشک. (۲) زگماکی؛ له خوزه؛ (a ~ reaction)

viscid (vis'id), *adj.* (۱) لینج؛ خهست ولینج. (۲) به ماددهییکی لینج دامپزشاره (گه لا).

viscosity (vi-sid'ə-ti), *n.* لینجی؛ لینجی و خهستی. **viscid** (vis'koid), *adj.* Also **viscous**, نه خهستی لینج

visit

viscometer (vis-kom'ə-tēr), *n.* لینجی پیوه. **viscose** (vis'kōs), *adj.* لینج.

(۲) له ماددهی "فیسکوز" پیکهاتوه. **فیسکوز**؛ ماددهییکی لینجه له درووستکردنی قوماشدا بهکار دیت.

viscosimeter (vis'kō-sim'ə-tēr), *n.* = **viscometer**. لینجی؛ خهستی؛ لینجی و خهستی.

viscosity (vis-kos'ə-ti), *n.* فایکاونت؛ پله و ناوانیکی خانه داناییه. **viscount** (vi'kount), *n.* له خوار "کاونت" موهیه و له ژور "بارون" موه.

viscountcy (vi'kount-si), *n.* پله و پایهی "فایکاونت". (روشی پيشوور بینه).

viscountess (vi'koun-tis), *n.* (۱) ژنی فایکاونت. (۲) فایکاونتی ژن. **viscountship** (vi'kount-ship), *n.* = **viscountcy**.

viscounty (vi'koun-ti), *n.* (۱) **viscounty**. (۲) فایکاونت نشین؛ ناوچهی ژوردهستی فایکاونت.

viscous (vis'kəs), *adj.* لینج. (۲) شتیکی لینجی پیوهیه (گه لا).

viscus (vis'kəs), *n.* [Rare], *singular of viscera*. مهنگنه؛ گیره

vis (vis), *n.* Also **vice**, (۱) توندکردنوه به مهنگنه؛ گرتن به مهنگنه یا گیره. *v.l.*

visé (vē'zā, vē-zā'), *n.* & *v.l.* = **visa**. (۱) له بهرچاوبوون؛ دیاربوون؛

میخزان؛ به بهرچاوبه بوون. (۲) ماوهی چاوپرکردن؛ ماوهی بینین (V - is one Kilometer.)

visible (viz'ə-b'l), *adj.* (۱) به بهرچاوبهیه؛ له بهرچاوه؛ دهرکهوتو؛ به چار ده بینری؛ (a ~ object; a ~ change of mood).

(۲) دیار؛ میشک بزی ده جیت؛ ناشکر؛ (a ~ solution). (۳) له بهردهستدایه؛ هیه؛ (a ~ supply).

-visibleness (*n.*). به ناشکر؛ به شنیوهیه که دیار بی؛ **visibly** (viz'ə-bli), *adv.* (He was ~ tired but happy.)

(۱) بینایی؛ بینین؛ چاوپرکردن؛ توانای بینین. **vision** (vizh'ən), *n.* (۲) سرووشت (۳) خه یالی خا؛ خه یالی؛ (He had ~s of greatness.)

(۴) توانای مینانه بهرچا؛ توانای خه یال کردنوه. (۵) بینایی؛ دوربینی؛ باش بینی؛ (a leader of great ~).

(۶) خه؛ خه بینین. (۷) کسینک یا شتیکی زور جوان؛ ژنیکی زور جوان.

v.l. مینانه بهرچاوی خه؛ بینین یا هااته بهرچاوه هه وه که له خه دا. **-visional** (*adj.*).

(۱) خه یال خا؛ خه یال بهرست. **visionary** (vizh'ən-er'i), *adj.* (۲) ناگردنی؛ خه یالی؛ نا هینرته دی (نه خه، بیروباوه).

n. (۱) کسینکی خه یال خا؛ خه یال بهرست. (۲) دوربین؛ باش بین؛ کسینکی بیروباوه بهر دهرمانی دواپور.

(۱) سهرلیدان؛ دیدنی کردن؛ چوونه لا؛ **visit** (viz'it), *v.l.* (She ~ed her aunt.)

(۲) چوون (بۆ گهشت)؛ (We ~ed the library.) (۳) میوانداری پیکردن (بۆ ماوهییکی نه ختی درین؛ بوون به میوان.

(۴) سهرلیدان (بۆ پشگین یا به لیش و کاری په سمی). (۵) سهرلیدان (بۆ دلتیایی یا یارمهتی)؛

(to ~ the wounded; The doctor ~s his patients daily.) (۶) تووش بوون (به لا)؛ (A plague ~ed the village.)

(۷) توله لیکردنوه؛ سزادان. (I shall ~ their sin upon them.) (۱) سهرلیدان؛ دیدنی کردن؛ چوونه لا. (۲) توله لیکردنوه؛ سزادان. *v.l.*

(۳) قسه له گهل کردن؛ دهمه قتی کردن؛ (I stayed and ~ed with her for a while.)

(۱) دیدنی؛ سزادان؛ چوونه لا. (۲) میوانداری؛ مانوه به میوانی. *n.*

-vitriifiable (adj.).

vitriol (vit'ri-əl), n.

(۱) زاج

(۲) شتیکی تیز؛ ورته و هستی توندوتیز؛ قسهی زور رهق؛

(His language was pure ~.)

v.t.

زاخاودنهوه

vitriolic (vit'ri-ol'ik), adj.

(۱) زاخ؛ له راخ دهچن؛ زاخوی؛

له زاخ دهرهینراوه (۲) تیز؛ توندوتیز؛ بېر؛ تال: (talk ~)

vitta (vit'a), n.

(۱) سه‌رینج

(۲) بۆری رۆن له بهری سه‌ره‌زی وهک گیزه‌ردا.

(۳) هینلی ره‌نگا و په‌نگ (گیانه‌وه‌رناسی، پوهه‌کناسی).

-vittate (adj.).

vittle (vit'l), n. [Dial.], = victual.

vituline (vich'oo-lin', vich'oo-lin), adj.

گویره‌کبی؛

هی گویره‌که

vituperate (vi-tōō'pə-rāt', vi-tū'pə-rāt'), v.t.

جوین پیدان؛

به‌توندی سه‌ره‌نشست کردن؛ قسهی سووک پښ ووتن؛ شکاندن؛ به‌دگویی کردن

-vituperative (adj.); vituperator (n.); vituperatory (adj.).

vituperation (vi-tōō'pə-rā'shən), n.

(۱) سه‌ره‌نشست کردن

به‌توندی؛ جوین پیدان؛ قسهی سووک پښ ووتن؛ شکاندن.

(۲) سه‌ره‌نشستی توند؛ جوین؛ قسهی پیس؛ به‌دگویی.

viva (vē'vā), interj.

بژی؛ هر بژی؛

n.

هاواری "بژی"

vivacious (vi-vā'shəs, vi-vā'shəs), adj.

(۱) پووخوش؛ چالاک؛

دەم به پښکه‌یر (a ~ girl).

(۲) [Archaic] تەمەن دریز؛ نەبە؛ نەم

-vivaciously (adv.); vivaciousness (n.).

vivacity (vi-vas'ə-ti, vi-vas'ə-ti), n.

پووخوشی؛ جالاکي

vivandière (vē'vān'dyār'), n.

شارفتی شەراب و نازووقه فروش

به‌لشکر

vivarium (vi-vār'i-əm), n.

له

په‌روه‌رگه‌یکی گبانداری پوهه‌که که له

دەرووبەری سرووشتی خۆیان دەچیت.

viva-voce (vi'və-vō'si), adj.

به زار؛ زاری؛ دهمی؛ به‌دهمی.

vive (vēv), interj. [Fr.],

بژی؛ هر بژی؛

viverine (vi-ver'in, vi-ver'in), adj.

زه‌بادی تاییه‌تی به‌توخمی

گبانداری که له بيشله دهچن بۆنئیکی خوشیان ئی دهرده‌هینریت.

(ووشه‌ی civet بینه؛)

n.

گبانداری که نیم توجه.

vivid (viv'id), adj.

(۱) چوست و جالاک؛ به‌تین؛ زیندوو؛ به‌گف‌وگور؛

ووریا: (a ~ personality).

(۲) پۆشن؛ پووناک؛ به‌شوق؛ گەش: (the ~ evening star).

(۳) (۱) کراوه‌رەنگ؛ (۲) په‌نگا و په‌نگ؛ پۆشن: (a ~ painting).

(ب) زهق؛ رەنگ؛ گەش.

(۴) به‌هینز؛ نه‌پوونی ده‌بینی؛ پوون: (a ~ imagination).

(۵) پوون؛ ديار؛ باش دهرخاوا: (a ~ description).

-vividly (adv.); vividness (n.).

vivify (viv'ə-fi'), v.t.

(۱) پووراندەره؛ زیندووکردنه‌وه؛ بزواندن.

(۲) (۱) جوان دهرخستن؛ باش پوونکردنه‌وه؛ پۆشن کردنه‌وه.

(ب) چاک‌کردن؛ ووریا‌ترکردن.

-vivification (n.); vivifier (n.).

viviparity (viv'ə-par'ə-ti), n.

به‌چکه‌زی؛ به‌چکه‌گیری

viviparous (vi-vip'ə-rəs), adj.

(۱) به‌چکه‌زی؛ به‌چکه‌گیر؛

ژاو‌زیکەر له‌رئی به‌چکه‌کردنه‌وه نه‌که له‌رئی هینکه‌کردنه‌وه.

(۲) (۱) تۆوه‌که‌ی ده‌بشکوئن پيش جیابونه‌وه له‌پوهه‌که‌که.

(ب) به‌سه‌ک یا نه‌مامی بچوک زیاد ده‌کات نه‌که به‌تۆز.

vivisect (viv'ə-sekt, viv'ə-sekt'), v.t. & v.i.

توی توئ کردن

گیانه‌ومری زیندوو (بۆ مه‌به‌ستی زانستی).

-vivisector (n.).

vivisection (viv'ə-sck'shən), n.

توئیکاری گیانه‌ومری زیندوو

(بۆ مه‌به‌ستی زانستی)؛ یه‌کالا کردنه‌وه‌ی زینده‌ومر.

-vivisectional (adj.); vivisectionist (n.).

vixen (vik's'n), n.

(۱) پیوی من.

(۲) ژنیکي بڼ هه‌بای دەم پیسی به‌دخوری توو‌په‌وتیز.

-vixenish (adj.); vixenly (adv.).

viz. (viz), (usually read "namely") = videlicet.

vizard (viz'ərd), n. Also visard, mask (۲) . visor (۱)

vizier, vizir (vi-zêr', viz'yēr), n.

وه‌زیر؛ شالیار.

-vizierial (adj.).

vizierate (vi-zêr'it, viz'yēr-āt'), n. Also viziership,

وه‌زیرت؛ پله‌ی وه‌زیر.

vizor (vi'zēr), n. = visor.

vocable (vō'kə-b'l), n.

ووته (به‌تاییه‌تی له‌پووی ده‌نگ یا بیژانه‌وه)

نه‌که له‌پووی ماناوه؛ ووشه

vocabulary (vō-kab'yoo-ler'i, vō-kab'yoo-ler'i), n.

(۱)

(۱) فهره‌نگ؛ فهره‌نگۆک. (ب) لیسته‌ی ووشه‌کان؛ ووشه‌کان.

(۲) هه‌موو ووشه‌کانی زمانیک

(۳) هه‌موو ئه‌و ووشانه‌ی که سه‌یک یا چینی که به‌کاری ده‌هینن.

vocal (vō'k'l), adj.

(۱) ده‌نگی؛ بیژاوا؛ ووتراو (به‌ده‌نگی به‌رن)؛

(a ~ prayer)

(۲) زماندار؛ قسه‌که‌ر؛ ده‌توانیت بیژن.

(۳) ده‌نگی؛ له‌ده‌نگدا به‌کاره‌ینراو: (organs ~).

(۴) ده‌نگدار؛ ده‌نگه‌رموه؛ پر له‌ده‌نگ.

(۵) دەم هه‌راش؛ به‌ده‌م؛ دەم دریز؛ قسه‌له‌پوو.

(۶) (b) -vocalic . voiced

n.

(۱) تیپی ده‌نگدار. (۲) گۆزانی (به‌تاییه‌تی به‌مۆسیقاوه).

vocal cords,

ده‌نگه‌رئ؛ ژئی ده‌نگ (ده‌نگناسی).

vocalic (vō-kal'ik), adj.

(۱) له‌تیپه‌ بزوین پښکه‌تاو؛ چەند تیپه

بزوینئیکی تیدایه. (۲) تیپه‌ بزوین؛ چەند ده‌نگه‌ بزوینئیکی تیدایه.

vocalism (vō'k'l-iz'm), n.

(۱) بیژان؛ ووتن؛ ده‌نگ به‌کاره‌ینان

(له‌گفتوگۆ گۆزانیادا). (۲) گۆزانی ووتن. (۳) تیپه‌ بزوین؛ ده‌نگی تیپه‌ بزوین.

(۴) هه‌موو تیپه‌ بزوینی زمانیک

vocalist (vō'k'l-ist), n.

گۆزانی بیژ.

vocalize (vō'k'l-īz'), v.t.

(۱) بیژان (به‌قسه‌ یا به‌گۆزانی)؛ به‌ده‌نگی

به‌ریز ووتن؛ ووتن (۲) دهر‌پښ. (۳) سه‌روبوور بۆکردن (زمانی هه‌ره‌بی).

(۴) (۱) تیپی نابزوین یا بڼ ده‌نگ وهک تیپه‌ بزوین لیکردن (له‌بیژاندا)

(ب) وهک تیپی ده‌نگدار بیژان (تیپی "f" وهک "v" ووتن).

(۱) به‌گۆزانی ووتن؛ کردن به‌گۆزانی؛ به‌ده‌نگی به‌ریز ووتن؛ ووتن.

(۲) بوون به‌تیپه‌ بزوین (له‌تیپی نابزوین یا بڼ ده‌نگه‌وه).

-vocalization (n.); vocalizer (n.).

vocally (vō'k'l-i), adv.

(۱) به‌ده‌م؛ به‌ده‌نگ؛ به‌ده‌نگی به‌رن.

(۲) به‌گۆزانی. (۳) له‌بابه‌ت تیپه‌ بزوینه‌وه له‌پووی تیپه‌ بزوینه‌وه.

vocation (vō-kā'shən), n.

(۱) بانگی چاره‌نوروسی؛ هستی مرۆقه

که‌شتیک بانگی ده‌کات یا پانی پیوه ده‌نیت بۆ پیشه‌یه‌که به‌تاییه‌تی هی نایینی

(۲) ئه‌و پیشه‌یه‌ی مرۆفیک هه‌ست ده‌کات بۆی بانگ کراوه (به‌تاییه‌تی ئه‌رکئیکی

نایینی یا کۆمه‌لایه‌تی). (۳) پیشه؛ پیشه‌گه‌ری.

vocational (vō-kā'shən-l), adj.

پیشه‌یی؛ پیشه‌گه‌ری؛

(a ~ school)

-vocationally (adv.).

vocational education,

په‌روه‌ده‌ی پیشه‌یی یا پیشه‌گه‌ری.

vocative (vok'ə-tiv), adj.

(۱) بانگه‌وازی؛ بانگی؛ تاییه‌تی به‌بانگ

کردن. (۲) تاییه‌تی به‌ریژه‌ی بانگ یا بانگ کردن (په‌زمان).

vociferance

n. (۱) ریزه‌ی بانگ یا بانگ کردن (ریزمان). (۲) وشه‌یكى شم ریزه‌یه.
vociferance (vō-sif'ēr-əns), **n.** دهنگ‌دهنگ؛ هاوار؛ قیزه
vociferant (vō-sif'ēr-ənt), **adj. & n.** هاوارکەر؛ قیزه‌کەر
vociferate (vō-sif'ēr-rāt'), **v.t. & v.i.** هاوارکردن؛ قیزاندن
 مه دهنگی بهرز داواکردن.

-vociferation (n.); vociferator (n.).
vociferous (vō-sif'ēr-əs), **adj.** هاوار هاوارکەر؛ قیزه‌قیزکەر
 دهم دهریز؛ به دهم؛ دهم هه‌راش؛ به توند داواکەر

(*a ~ demand; a ~ manner of expression*)
-vociferously (adv.); vociferousness (n.).

vodka (vod'kə), **n.** فوژکا - خواردنه‌یه‌یكى مه‌ستکهرى پوسى‌یه.
vogue (vōg), **n.** (۱) مۆده؛ پاو. (Mini skirts were once in ~.)
 (۲) بره؛ به‌بره‌وبوون؛ له‌بره‌ودابوون.
voguish (vō'gish), **adj.** (۱) له‌سەر مۆده؛ مۆده؛ جوان؛ رینگ‌وپینگ.
 (۲) به‌بره؛ به‌پاو.
voice (vois), **n.** (۱) دهنگی مرؤه

(۲) قو ساي دهنگ کردن: (He lost his ~.)
 (۳) دهنگ؛ ووتە. (the ~ of the sea.)
 (ب) دهنگ (پراگه‌ياندن): (the ~ of his conscience)
 (د) دهنگیكى تابه‌یتى؛ دهنگی كه‌سینك. (I recognized John's ~.)
 (ه) پا؛ جهز؛ دهنگ
 (و) مافى ده‌برینى شم دهنگه یا پرایه:
 (We have a ~ in our government.)

(۷) ده‌برین (Give ~ to your concerns.)
 (۸) هوی ده‌برین: (This newspaper is the ~ of the people.)
 (۹) [Obs] «قاو» ووت‌ووات؛ دهنگ (ب) ناو؛ ناوبانگ.
 (۱۰) ریزه‌ی کردار (ریزمان): (active ~; passive ~)
 (۱۱) ناوازا؛ گۆزانی؛ دهنگی گۆزانی
 (ب) جوینیى دهنگ یا ناوازی گۆزانی بیژ: (He has a good ~.)
 (ج) گۆزنى بیژ: (د) یه‌کێكه له دهنگه‌كانى گۆزانی‌یه‌یكى همه‌دهنگی.
 (ه) نو سى گۆزانی ووتن: (She really has no ~.)
 (۱۲) دهنگ (دهنگناسی): (وهك دهنگی تییه بزۆینه‌كان و تیپی دهنگاری وهك: m. g. d. b. ... هتد.)

v.t. (۱) ده‌برین (He gives ~ to his opinions freely.)
 (۲) سازکردن (نامیژى مۆسیقا)؛ خوش نهوا کردن
 (۳) به دهنگه‌وه ووتن (دهنگناسی)
 دهنگ له‌دار؛ یو گۆزانی ووتن
 هه‌موو به‌یهك دهنگ؛ هه‌موو پینگه‌وه
in voice,
with one voice,
voice box, = larynx.
voiced (voist), **adj.**

(۱) ده‌نگدار؛ زماندار؛ قسه‌کەر
 (۲) ده‌نگیكى تابه‌یتى هه‌یه (deep- ~)
 (۳) ده‌برپاو؛ به دهنگ ووتراو
 (۴) ده‌نگدار (دهنگناسی) (وهك تیپی: ژ. ف. گ.)
voiceful (vois'fəl), **adj.** ده‌نگ کهرده؛ ده‌نگدار (په‌تایه‌یتى دهنگی ژل)
 ده‌نگه‌ده‌وه

voiceless (vois'lis), **adj.** (۱) لال؛ بن رمان (۲) بن دهنگ؛ نه‌دوو
 (۳) ده‌رنه‌برپاو؛ نه‌ووتراو (a ~ wish)
 (۴) ده‌نگی ناخۆشه؛ ده‌نگی یو گۆزانی ووتن ناشی؛ بن ناواز
 (۵) بی دهنگ (هه‌لبژاردن)؛ بن مافى ده‌نگدان (the ~ masses)
 (۶) بی دهنگ شیب (K, P, T, etc. are ~ consonants.)

-voicelessly (adv.); voicelessness (n.).
void (void), **adj.** (۱) جۆل خانیو، چن؛ به‌تال (۲) بۆش
 (۳) (of ~) بن (of common sense)
 (۴) بن سوود؛ بن كه‌لك؛ هه‌ج
 (۵) بووج؛ به‌تال

volcanology

(The agreement, not having been signed, was ~.)

n. (۱) شوینی جۆل یا به‌تال؛ به‌تالی؛ جۆلی.
 (۲) مه‌ستی وونکردن یا له ده‌ست چوون؛ مه‌ستی بۆشایی له ژياندا
 (His death left a ~ in her life.)

(۳) بۆشایی؛ بۆش؛ درزا؛ كه‌له‌به‌ر.
 (۱) جۆل کردن؛ به‌جینه‌شتن. (۲) به‌تال کردن؛ پۆکردن.
 (ب) له له‌ش کردنه‌ده‌روه؛ میزو گوو کردن؛ خۆ به‌تال کردنه‌وه.
 (۳) پووج کردنه‌وه؛ به‌تال کردنه‌وه (به‌لگه‌نامه):

(to void a contract, lease, passport, an agreement, etc.)
voidable (void'ə-b'l), **adj.** پووج ده‌کړنه‌وه؛ ده‌توانی به‌تال
 بکړنه‌وه (به‌لگه‌نامه): (a ~ contract, agreement, etc.)

voidance (void'ns), **n.** (۱) پووج کردنه‌وه؛ به‌تال کردنه‌وه (په‌یمان،
 قۆنته‌رات، به‌لگه‌نامه) (۲) به‌تالی؛ بۆشی؛ خالی‌تی.
 (۳) به‌تال کردن؛ پۆکردن (۴) جۆل کردن؛ ده‌رکردن.
voided (void'id), **adj.** (۱) پووج کراوه؛ به‌تال کراوه (به‌لگه‌نامه).
 (۲) بۆش کراو؛ کۆن تیکراو. (۳) ناوه‌راسته‌کەى هه‌لکۆل‌کراوه یا کۆن کراوه
 قه‌راغه‌کەى ماوه‌توه (درووشمی سوارچاکی).

voilà (vwā'lā'), **interj.** [Fr.]. سه‌یر که‌ا؛ بروانه؛ نه‌ه‌تا!
voile (voil), **n.** قوماشینکی ته‌نگه (پو کراس و پرده ... هتد به‌کار دێت).
voir dire (vwār' dēr'), [Fr.], سویند (که شایه‌ت یا سویندخۆر
 ده‌یخوات له دادگادا).

volant (vo'lant), **adj.** (۱) فزیو؛ فزۆک؛ ده‌توانی به‌غری
 (۲) خیزا؛ تیزه‌و؛ گۆرج و گۆل؛ سووکه‌له‌و خیزا.
 (۳) وهك بالنده یا به‌فرین کراوه (درووشمی سوارچاکی).

volar (vo'lār), **adj.** ه‌ی به‌ری له‌پ یا بنی یئ.
volatile (vol'ə-t'l), **adj.** (۱) زوو ده‌بیته هه‌لم (له‌په‌ی گه‌رمی و
 په‌ستۆی ناساییدا)؛ زوو په‌رش ده‌بیته یا نامینی.
 (۲) له ته‌قینه‌وه‌دایه؛ زوو هه‌له‌ده‌چن:

(a ~ political situation; a ~ temper)
 (۳) زوو گۆزاو؛ هه‌میشه گۆزاو؛ حولو: (a ~ disposition)
 (۴) سهرده‌می؛ کاتی؛ که‌م خایه‌ن؛ کورت. (~ beauty).
 (۵) [Archaic]، فزۆک؛ ده‌فزیته؛ ده‌توانی به‌غری
volatility (vol'ə-t'il'ə-ti), **n.** (۱) زوو بوون به هه‌لم
 (۲) زوو هه‌له‌چوون؛ زوو ته‌قینه‌وه.
 (۳) زوو زوو گۆزان؛ هه‌میشه گۆزان؛ حولواییتی.
volatilize (vol'ə-t'l-iz'), **v.t.** په‌رش کردن له پئی کردن به هه‌لم؛
 کردن به هه‌لم

v.t. بوون به هه‌لم؛ په‌رش بوون له پئی بوون به هه‌لمه‌وه.
-volatilization (n.).
volcanic (vol-kan'ik), **adj.** (۱) ناگزیژنی.
 (۲) به ناگزیژن دروست بوو؛ ناگزیژناوی؛ ناگزیژنی ئی پوو ده‌دات
 (۳) توندوتیز؛ ناگزیژن؛ زوو هه‌له‌چو: (a ~ temper)

n. به‌ردی ناگزیژنی
-volcanically (adv.).
volcanic glass, شووشه‌ی ناگزیژنی؛ په‌یدا ده‌بیته که شلاوی
 ناگزیژنی زۆر خیزا سارد ده‌بیته‌وه.

volcanicity (vol'kə-nis'ə-ti), **n. = volcanism.**
volcanism (vol'kə-niz'm), **n.** جهم‌جۆلی ناگزیژنی؛
 دیارده‌ی ناگزیژنی.

volcanize (vol'kə-niz'), **v.t.** دانه‌به‌ر گه‌رمی ناگزیژن؛
 به گه‌رمی ناگزیژن گۆزین

volcano (vol-kā'no), **n.** ناگزیژن؛ کینۆ ناگزیژن؛ بوک‌ان.
volcanology (vol'kə-nol'ə-ji), **n.** ناگزیژن زانی؛
 زانستی ناگزیژن (مه‌روه‌ما "vulcanology")
-volcanological (adj.); volcanologist (n.).

vole

vole (vōl), *n.* مشکى دەشتى: گياندارىكى كرۇژەندەى وەك مىشكە لەنار
زەھىدا دەزى
vole (vōl), *n.* & *v.i.* بىردىنەمە دەستىك قوماق.
go the vole, ھەموو شت خىستىنە مەترسىيەمە بۇ دەسكەرتىكى گەرە
volery (vol'ēr-i), *n.* aviary (۱)
(۲) Rare. مەل مەلخانى: بالىدەى پەرورەدەكراۋ لە شوئىنىكا.
volitant (vol'ā-tant), *adj.* (۱) فېزىك: دەتوانى بېرى.
(۲) بىزىك: ھەمىشە جولاۋ
volitation (vol'ā-tā'shən), *n.* (۱) فېزىن (۲) تۋاناي فېزىن
volition (vō-līsh'ən), *n.* (۱) خواست: خوازا: ويستزا: ھەن:
(He left of his own ~.)
(۲) بېرپار: بىرسەۋە
(۳) تۋاناي ھەبېزادىن يا بېرپاردان.
-volitional (*adj.*); volitionally (*adv.*).
volitive (vol'ə-tiv), *adj.* (۱) خواستى: ھى ويستى.
(۲) ھى پىژدەى خواست (پىژمان).
volley (vol'i), *n.* (a ~ of bullets, stones, etc.) (۱) دەسىزى
(۲) لىشاۋ (پىرسىيار, جۈش, سىكالا... ھەتد): (a ~ of courses, protests)
(۳) يارى ە توپ كىردن پىش بەر زەۋى كەوتن (تەنس, بالە, فېتۋىلن).
v.l. (۱) دەسىزىلىكىرد (۲) يارى ە توپ كىردن پىش لە زەۋى دان (تەنس, بالە, فېتۋىلن)
v.l. وەك دەسىزىزى دەپىيەن: وەك لىشاۋ ھاتن.
volleyball (vol'i-bōl'), *n.* (۱) بالە: يارى بالە (۲) تۋىس بالە
volplane (vol'plān'), *v.i.* خزان يا ھىسى فېرۋە بەرەمە زەمىن بەبىن
مەكىنە
n. ھەم جۈرە خزانە يا خشانە
volt (vōlt), *n.* (۱) پۋىستىلىكى بارىيەى يا سووراپوھىى نەسپ (مەشق و
خۇنۋادى نەسپ (۲) قەلەمبازدىك يا جۈلەپەكى لەپەرە بۇ خزانە لە شىر
شىرپازى
volt (vōlt), *n.* قۇلت بەكەى ھىزى كارەبا: پىنۋانەى ھىزى كارەبا
voltage (vōl'tij), *n.* ھىزى كارەباى ە قوت پىنۋا
voltaic (vol-tā'ik), *adj.* = galvanic.
voltaiism (vol'tā-iv'm), *n.* = galvanism.
voltmeter (vōlt'mē'tēr), *n.* قۇلتامەتر پىنۋەرى قۇلتو
نەمپىر
volt-ampere (vōlt'am'pēr), *n.* قۇلت-نەمپىر بەكەى ھىزى
كارەبايە كە سىتېيە لە قۇلتىك نەمپىرنىك: بەك وات
volte-face (vōl'tās', vol'tā-fās'), *n.* about-face.
voltmeter (vōlt'mē'tēr), *n.* قۇلتامەتر قۇلت پىنۋە.
voluble (vol'yoo-b'l), *adj.* (۱) زمان باراۋ: قەسەزان: زمان پەۋان:
نۇۋىژ ۲۰ [Rare]. خولاۋ: سووراپوھ: بە ئاسانى دەخولپتەۋە
(۲) تىۋەئادو تەرز: پىنج خوارىدوۋ: لوول: لوول خوارىدوۋ
-volubility (*n.*); volubleness (*n.*); volubly (*adv.*).
volume (vol'yoom), *n.* (۱) لوولە كاغەز: توپ (پىستى كاغەزى كۈن):
گورپە (۲) پەرتۋوك: كىتېب (ب) بەرگ: (a dictionary of two ~s)
(۳) قەۋارە: قەۋارە: گەرەۋەۋچۈكى.
(۴) بارستايى بىرنى ئىچكار زۇر (a ~ of mail; ~s of abuse)
(۵) بەزى دەگ: زى دەگ: (Please turn down the ~.)
(۶) پىرى دەگ (مۇسىقا)
speak volumes, شتى زۇر گرگ دەرخستزا: شت زۇر پىشانانان:
(His testimony spoke volumes.)
volumeter (vā-loo'mā-tēr, vā-lu'mā-tēr), *n.* قەبارەپىو شە.
گان. شتى پىنو:
volumetric (vol'yoo-met'rik), *adj.* قەبارەپىو
volumetric analysis, شىكرەسەۋى قەمادىس كىمىيا

vomer

voluminous (vā-lōō'mā-nəs, vā-lū'mā-nəs), *adj.* (۱) نل:
بە قەبارە: پىر: گەرە: قەبارەدار (a ~ skirt)
(۲) (۱) پىر چەند بەرگىك يا دەقتەرنىك: زۇر: گەلىك: فرە:
(He took ~ notes in class.)
(ب) بە بەرمە: زۇرنووس: (a ~ poet, writer, etc.)
(۲) [Archaic], پىنچاۋىنچ: (a ~ labyrinth)
-voluminousness (*n.*); voluminously (*adv.*);
voluminousness (*n.*).
voluntarily (vol'an-ter'ə-li), *adv.* بە خۇشى خۇ:
بە خواستى خۇ: بە ئارەزۋى خۇ: بە ھەرەسى خۇ.
voluntarism (vol'an-tā-riz'm), *n.* (۱) خۇۋىستەنىتى:
خۇكرەنىتى. (۲) مەلسەفەى خۇۋىستەنى: بىروپاۋەرنىكە كە دەلىت بىچىنەى
سەرەكى جېهان كارى خۇۋىستەنى يا خۇكرەنىيە.
-voluntarist (*n.*); voluntaristic (*adj.*).
voluntary (vol'an-ter'i), *adj.* (۱) خۇۋىست: بە خۇشى خۇ كراۋ
يا دراۋ: خۇكرە: (a ~ contribution, act, etc.)
(۲) دەسەنقەست: بە رىكەوت نەكراۋ: (manslaughter)
(۳) جەلەۋى بە دەست خۇبەتى: خاۋەنى پراۋ بېرپارى خۇبەتى: خۇكار
(Man is a ~ agent.)
(۴) بە پىتاكى خەلك دەچىت بەرنۋە نەك بە يارمەتى مىرى: (~ churches)
(۵) (۱) بە زۇر (پىن) نەكراۋ: (ب) بۇ سوۋدىك يا مەبەستىك نەكراۋ
n. (۱) كارىكى خۇۋىست: كارىكى خۇكرە نەك بە زۇر.
(۲) پارچەبەك مۇسىقا بە: "نۇرگەن" لىدەردىت لەپىش, لەكاتى, يا لەدۋاى
نۇژدا لە كلىسەدا
voluntaryism (vol'an-ter'i-iz'm), *n.* كلىسە قوتابخانە
بەرىۋەبردن بە پىتاكە يارمەتى خەلك نەك بە يارەى مىرى.
volunteer (vol'an-tēr'), *n.* (۱) خۇبەخش: خۇبەخشىو
(۲) كەسنىكە كە بە خۇشى خۇى دەپىتە سەرباز (۲) پوۋەكى لەخۇرە پوۋا
(۱) خۇبەخش: لە كەسانى خۇبەخش پىكەتوۋ. (a ~ army)
(۲) ھى خۇبەخشان (۲) خۇۋىست: خۇكرە. (۴) لە خۇۋە پوۋا يا سەرزىۋو
v.l. بە خۇشى خۇ دان يا مەخشىن
v.l. خۇبەخشىن: بە خۇشى خۇ بوۋن بە سەرباز: بە خۇشى خۇ كىردن.
voluptuary (vā-lup'chōō-er'i), *n.* مۇقى خۇشى پەرسىت
adj. خۇشى پەرسىت.
voluptuous (vā-lup'choo-əs), *adj.* (۱) خۇشى: پىر لە خۇشى:
(a ~ life)
(۲) ھى خۇشى ھەستەكان: (~ pleasures)
(۳) ھەستى: (~ desires)
(۴) جوانو پانۋىز: ھەرەس ھەلسىن: ھەشەرى: لە ھەشەرى چور:
(a ~ woman; a ~ mouth)
(۵) دىكەرەۋە: دىخۇشكەر: (~ beauty)
-voluptuously (*adv.*); voluptuousness (*n.*).
volute (vā-lōōt', vā-lut'), *n.* (۱) نەخشى پىنجۋەكى
تەۋقەسەرى كۆلەكەۋ پايەمەى يۋاننى كۈن (خانۋوسازى).
(۲) پىنج: شىۋەمەكى پىنج پىنجى (۳) پىنجى لەپەكە يا گۈچكەماسى
لوول خوارىدوۋ: لوول: پىنج پىنج
adj. (۱) پىنج پىنج: لوول خوارىدوۋ.
لوول. (۲) نەخشى پىنج پىنج تىاكاراۋ (خانۋوسازى).
volution (vā-lōō'shən, vā-lū'shən), *n.* (۱) خول: پىنج: سوۋر
(۲) پىنجى لەپەكە يا گۈچكەماسى.
volva (vol'vā), *n.* پەردەى بىنى قارچكى ساۋاۋ كەپرو.
volvulus (vol'vyoo-lās), *n.* لەپەكتەرەۋەئالانى رىخۇلە:
پىنج خوارىدنى رىخۇلە.
vomer (vō'mēr), *n.* ئىنسانى دېۋارى بەبىنى ھەردوۋ كۈنە لوول.
vomerine (*adj.*)

vomica

- vomica** (vom'ī-kə), *n.* (۱) کسی پر له کیمی هندی نه دانی
نه خوشر نه تابه تی سیه کان (۲) کیمی ناو نم کیسه.
(۳) به کوکه هینانهودی نم کیو پسیاییه.
- vomit** (vom'it), *n.* (۱) پشانهوه
(۲) نهو سته له رشانهوه دا دهینرتهزه.
(۳) دهرمانی پشانهوه.
- v.l.* (۱) پشانهوه هلهپانهوه. (۲) فریدانه دهرمه
v.t. (۱) پشانهوه هلهپانهوه. (۲) فریدانه دهرمه
- vomitive** (vom'it-iv), *adj.* پشنهروه هلهپانهوه پشانهوهی
n. دهرمانی پشانهوه
- vomito** (vom'ī-tō), *n.* (۱) پشه پشانهوهی زمرده تا (۲) زمرده تا
vomitory (vom'ī-tōr'i, vom'ī-tō-ri), *adj.* پشانهوهی
پشنهروه.
- n.* (۱) دهرمانی پشانهوه (۲) کون یا بوری شت لیوه هاتنه دهرمه.
(۳) دهرمانی پارهوی شانوی پزمانی
- vomiturition** (vom'i-choo-rish'an), *n.* هیلنج دان
هیلنجی بن پشانهوه.
- von** (von), *prep.* [G.] ی خنکر فلان شوین: پینگرکی کدل نهامانی. [G.]
نه مسارجیه
- voodoo** (voo'doo), *n.* (۱) قو-ور نابینگی قوله رسته کانی "هایشی"
و نه رسته. زهره رسته له بنه رده نه نه روهی به نه سهر جادوگره می بنده
جادوگره توودو. (۲) قوودو به رسته به به روهی که قوودو.
- (۳) جادو: نووشته قوودو.
(۴) جادوگر: جادو باز نه فسونگر.
- adj.* قوودو به: تابه نی به ناینو جادو به ندی قوودو.
v.l. نووشته و قوودو: لیکردن جادو لیکردن
- voodooism** (voo'doo-iz'm), *n.* قوودو به: سروانوهرو نه رستی
قوودو ووشه پینشو بهینه
- voodooist** (*n.*); **voodooistic** (*adj.*).
- voracious** (vō-rā'shas, vō-rā'shās), *adj.* (۱) چاوچوک بخور:
چاوهرسی زورخور: نهوسن. (۲) چاوهرسی: بهیرهوش تیرنه خور (مجان)
زور به به: ناره زوومند: (a ~ reader).
- voraciously** (*adv.*); **voraciousness** (*n.*).
- voracity** (vō-ras'ā-ti, vō-ras'ā-ti), *n.* (۱) چاوچوک: نهوسنی
زورخوری: بخوری. (۲) چاوهرستی: تیرنه خوری (مجان): هزی زور
بهیرهوشی
- vorous** (vēr-əs), *adj.* پاشگرکه بهمانای: خور نهو شته ده خوات:
(*omnivorous; carnivorous*)
- vortex** (vōr'teks), *n.* (۱) گیزاو: گهرداو (۲) گهردهلول: گیزهلولوکه
(۳) گیزاو بارودوخ، کاروبان: بارودوخیکی گیزاوی
(۴) گهرداوی: گیزاوی.
- vortical** (vōr'ti-k'l), *adj.* (۱) گیزاو: خول خواردو: خولاه
(۲) گیزاو: خول خواردو: خولاه
- vorticella** (vōr'tā-sel'a), *n.* زینده ورنگی ناوی یک شانه یییه
له شکی زهنگوله نی هیه به سهر لاسکیه که خوی پیوه ده نوسینیت
به شتی دهر ویشتی یهوه.
- vorticose** (vōr'tā-kōs'), *adj.* = **vortical**.
- vortiginous** (vōr'tij'ā-nās), *adj.* (۱) گیزاو: خولاه
خول خواردو. (۲) ماریچی: پنج پینچی
- votaress** (vō'tā-ris), *n. fem. of votary.*
- votarist** (vō'tā-ris), *n.* = **votary**.
- votary** (vō'tā-ri), *n.* (۱) په رستار: ووشکه سولی: سولی
خواهرست: که سیکه که سونیدی خواردوه هر خواهرستی بکات.
(۲) په رستار: لایهنگر. (ب) سوخته
(۳) که سکی خو تهرخان گردو بو مه سه لیهک، نابینک، رنباریک.
(۴) سونید له سهر خورای: په ایمان له سهر دراو. (۲) بهائینی: په ایمانی.

vowelize

- vote** (vōt), *n.* (۱) دهنک (هلهپاردن). (۲) بلیتی دهنکدان.
(۳) مافی دهنکدان.
(۴) (The ~ was light.) هه مو نهو دهنکانه کی که دراو:
(ب) دهنک به گشتی: نهو دهنکانه کی که دهنکانه کی بدرین: (Get out the ~)
(۵) voter, [Obs.], (۶) [Obs.], په ایمان دان: سونید خواردو.
(۷) [Obs.], نزا: نویش.
دهنگدان.
(۸) دهنک بو دان.
(۹) په سندنکردن: (They ~ed new funds for the program.)
(۱۰) په ایمان دان: ووتن: په دهرپین: په ایمان دان:
(They ~ed the picnic a success.)
(۱۱) [Colloq.], پینشیزکردن.
دهنگدان.
cast a vote, دهنک بو نه دان: ژیرخست: به دهنک بو نه دان: به زاندن:
vote down, (The committee voted the proposal down.)
هلهپاردن: دهنک بو دان: هلهپاردن
vote in, (The electorate voted the opposition party in.)
هلهپاردن: دهنک بو نه دان: به زاندن یا ژیرخست:
vote out, (The people voted the president out.)
پن مافی دهنکدان.
voteless (vōt'lis), *adj.* دهنکدار: هلهپاردن.
voter (vōt'ēr), *n.* (۱) که سیکه که مافی دهنکانه کی بهینت.
مه کینه دهنک زماردن (هلهپاردن).
(۲) په ایمانی: بو هینانه دی په ایمانیک یا
سونیدیک پیشکمش کراوه: (a ~ offering).
(۳) خواستی: خواست یا همن دهرپ: نایبی: (a ~ prayer).
(۴) بهلکه بو هینانهوه: چه ساندن به بهلکه:
vouch (vouch), *v.t.* ساغ کردنهوه. (۲) بانگ کردن بو که امیدان له دادگاد.
(۳) [Archaic], به دلنایی ووتن: بهین گومانان ووتن.
(۴) (~ for), ده سته بهری کردن: شایهتی بو دان (بو سهرپاستی: باشی).
به توانایی: (His friends ~ed for his honesty.)
(۵) (~ for), بهلکه بوون بو (His past history ~ for his ability.)
(۶) ده سته بهری: شایهتی: لایهنگر.
(۷) قهراله: سنده: بهلکه نامه (قهردانهوه).
(۸) شایهتی تابو یا خواهنیتی که سیک بو خانوو و زهوی وزاریک
بیژها تن (وه وماندهوه، شت پیدان،
ناو پیدانهوه): (to ~ a reply).
بیژها تن.
v.l.
-vouchsafement (*n.*).
- voussoir** (vōō-swār'), *n.* خشت یا بهردی بهشه که رانی په که کی تاق
خانوسازی.
- VOW** (vou), *n.* (۱) سونیدی خواهرستی: په ایمانی ووشکه سونیدی:
(a nun's ~s)
(۲) په ایمان یا بهائینی ژنپندان و شوو کردن: (marriage ~s).
(۳) سونید: په ایمان: بهائین.
(۴) په ایمان دان: بهائین دان.
(۵) سونید خواردو: (~ing revenge on their persecutors).
(۶) به دل ووتن: (Well, I ~ it is as fine a child as ever was seen.)
(۷) په ایمان دان: بهائین دان. (۲) سونید خواردو.
-vower (*n.*).
- take vows, بوون به په رستار: بوون به که شیش.
vowel (vou'əl), *n.* (۱) دهنگی تپیه بزوین (دهنگناسی).
(۲) تپیه بزوین (a, i, o, u).
تایهتی به تپیه بزوین.
سهر بوز بزکردن (زمانی عهره یی).

بادان (كله). (The dog is ~ging its tail.)

(۲) بادن (زمان)؛ هٿان و بادن.

v.t. (۱) لهان (كله، سى)؛ پاره‌شان: (The tail is ~ging.)

(ب) هميشه له جموجولدا بون؛ راندهستان.

(۲) بادن (زمان)؛ به‌دگویی کردن؛ کموتنه قسې خراب:

(Scandal caused tongues to ~.)

(۳) له‌سەر پښای خو پوښتن؛ به‌رده‌وام بون له‌سەر پښی خو:

(That's the way the world ~s.)

(۴) به‌خله‌خل پوښتن (وه‌ک مرای یا مندالی تازه پښ گرتو)؛

گه‌لا وگه‌ل پوښتن.

(۵) [British Colloq]؛ پوښتن؛ کموتنه پښ

(۶) [British Slang]؛ خو دږينه‌وه له قوتابخانه.

n. له‌هان (كله، سى)؛ پاره‌شان؛ بادن: (the ~ of a dog's tail.)

wag (wag), n.

کسینکی قوشمه یا گالته‌چی.

wage (wāj), v.t. (۱) به‌ریاکردن (چنگ)؛ چنگان؛ نانوه (شې)؛

هملگرسان؛ گیران؛ گردن؛ پښ هملسان:

(to ~ war against; to ~ a campaign)

(۲) [Obs.]؛ نارمته‌کردن؛ به‌لښندن.

(۳) [Obs.]؛ گره‌وکردن.

(۴) [Obs. or British Dial.]؛ به‌کړی گرتن

v.t. [Obs.]،

(۱) چنگان؛ شمرکردن.

n. (۲) / ۱ / پاداشت؛ ناکام؛ نه‌نجام: (For the ~s of sin is death.)

(۳) [Obs.]؛ ۲. بایرته؛ به‌لښ (ب) له بایرته‌دا بون.

(۱) کریکار ۲. کسینکه که به‌پوښانه خیزانه‌کې دهرښن.

wager (wājēr), n.

گرم

v.t. & v.i.

گره‌وکردن.

wage scale, خشتی کړی نیشی جزواو‌جوری کارگه‌یک له

کومپ‌نیاه‌ک

wage-worker (wāj'wūr'kēr), n. = wage earner.

waggery (wag'ēr-i), n. (۱) گانه‌چینی؛ گالته‌بازی؛ قوشمه‌چینی؛

په‌نگ دار (۲) ته‌شقه‌له؛ په‌نگ؛ گالته؛ یاری

waggish (wag'ish), adj. (۱) بؤ کسینکی قوشمه‌چی یا ته‌شقه‌له‌بان

ده‌شیت ۲. قوشمه؛ پښک‌نښتوای؛ بؤ گالته‌کراو.

waggle (wag'gl), v.t.

پاره‌شانیدن؛ له‌راندنه‌وه؛ له‌قاندن.

(She ~d her foot impatiently.)

v.t. به‌لاره‌ولار پوښتن؛ به‌خله‌خل روښتن؛ گه‌لا وگه‌ل کردن؛ له‌تردان.

n. (۱) راره‌شان؛ له‌ره‌له؛ له‌قښ؛ هاتن‌و‌چوون.

(۲) هٿان و بادن؛ بږنی گورزی گولف به‌سەر تپه‌کده‌دا له‌پښ لښاندیدا.

-waggly (adj.).

wagon (wag'ən), n. Also waggon, [British Spelling]. (۱) -

گالیسکه‌ی بار؛ گالیسکه‌په‌کی باری درږزی سمرگراوی چوارپښکه‌په‌په؛

واگون ۲. station wagon

(۳) [British]؛ فارگونزی سمرکراوه‌ی شمه‌نده‌هری بار.

(۴) نوتوبیلی به‌ند گواستنه‌وه بؤ به‌ندبخانه

(مهره‌وا "the wagon" و "police (or patrol) wagon")

(۵) واگونی بجوکی چوارپښکه‌ی یاری مندانان

(۶) میزنگی بجوکی بیچکه‌داره (بؤ سارده‌منی و خواردن پښک‌مش کردن)؛

(a dessert ~)

chariot. [Obs.] (۷)

the Big Dipper. [W-] (۸)

v.t. به‌گالیسکه گواستنه‌وه؛ به‌گالیسکه هملگرتن

v.t. به‌گالیسکه هاتو‌جو‌کردن

hitch one's wagon to a star, چاو له‌سامانجی به‌رز بون؛

بؤ سامانجی به‌رز هملاندن

off the wagon, [Slang],

ده‌ستکردنه‌وه به‌عمره‌ق خوارنده‌وه.

on the (water) wagon, [Slang],

وازه‌ننان له‌عمره‌ق خوارنده‌وه.

wagonage (wag'ən-ij), n.

(۱) به‌گالیسکه یا واگون گواستنه‌وه.

(۲) کړی نیم گواستنه‌وه‌په.

(۳) گالیسکه به‌گشتی؛ کوم‌لیک گالیسکه.

wagoner (wag'ən-ēr), n.

(۱) گالیسکه‌چی؛ عمره‌بانچی؛ واگونچی.

the Big Dipper. [W-] (۲) charioteer. [Obs.] (۳)

wagonette (wag'ən-et'), n.

گالیسکه‌ی بجوکی سواربون.

wagon-lit (vā'gōn'lē'), n. [Fr.]،

فارگونزی نووستنی شمه‌نده‌هر.

wagon-load (wag'ən-lōd'), n.

پښ گالیسکه‌په‌کی بار؛

باری گالیسکه‌په‌ک.

wagon train, کاروانی گالیسکه (به‌تابه‌تی بؤ گواستنه‌وه‌ی نازو‌ته‌ی

سویا).

wag-tail (wag'tāl'), n.

كله هملسه‌نگینه

wahoo (wā-hōō', wā'hōō), n.

دموه‌نیکه‌ گولی نه‌رخ‌هوانی و به‌ری

سور ده‌گړی

wahoo (wā-hōō', wā'hōō), n.

دره‌ختی‌کی نه‌م‌ری‌کی‌کی له‌توخمی

په‌شه‌دار

wahoo (wā-hōō', wā'hōō), n.

جزوه‌ ماسی‌په‌کی ناوچه‌ گهرمه‌کانه.

wahoo (wā-hōō', wā'hōō), interj.

واهو! قریوه‌ی خوشی‌په.

waif (wāf), n. شتی دوزراوه‌ی بن‌خاوه؛ شتی وون‌بووی بن‌خاوه.

(۲) مندالی بن‌خاوه؛ مه‌تیو؛ مندالی به‌چینیلراوی بن‌لانه؛ مندالی ناو‌اره.

(۳) گیانه‌موری وون‌بوو یا نه‌ره‌لا؛ به‌چکه‌ گیانه‌موری بن‌خاوه.

(۴) شتی دوزراوی له‌سەر ږنگه‌ فریدراو له‌لاین دزی پاکړدوموه.

waif (wāf), n. = waft # 3.

wail (wal), v.t.

(۱) شین کردن؛ شیوه‌ن کردن؛ لوانه‌وه؛ به‌کول گریان؛

نالین؛ نالندن (They ~ed.)

(۲) لووراندن؛ لووره‌لوورهان؛ لووره‌لوورکردن: (The wind ~s.)

v.t. (۱) شین بؤ کردن؛ به‌کول بؤ گریان؛ بؤ لوانه‌وه

(They ~ed his death.)

(۲) نالندن؛ نالین؛ شیوه‌ن کردن

n.

(۱) شیوه‌ن؛ شین؛ ناله؛ نالین؛ لوانه‌وه.

(۲) ده‌نگی لوانه‌وه؛ ده‌نگی شیوه‌ن؛ ناله.

-wailer (n.); wailingly (adv.).

wailful (wāl'fəl), adj.

(۱) غمبار. (۲) گریاو؛ شیوه‌ن کردو.

Wailing Wall,

دیواری گریان؛ شونینکی پیوزده‌لای جووله‌که

له‌شاری (قدس)

wailsome (wāl'səm), adj. [Archaic], wailful.

wain (wān), n. [Archaic],

گالیسکه یا نوتوبیلی گهره‌وه

the Big Dipper. [W-] (۲)

wainscot (wān'skat, wān'skot'), n.

(۱) ته‌خته‌پوښی دیوی

ناوه‌وه‌ی دیواری ژور. (۲) ته‌خته‌پوښی لاخوارووی دیواری ژور.

(۳) (۱) لاخوارووی دیواری ژور که به‌جیا نه‌خشینراوه‌له‌وی تری.

(ب) کاشی و ته‌خته یا شتی تری لاخوارووی دیوار پښ نه‌خشینراو.

(۴) [British]؛ ته‌خته‌داری به‌ووی نایاب (بؤ ته‌خته‌پوښی).

v.t. دیوار ته‌خته‌پوښ کردن؛ به‌کاشی یا ته‌خته لاخوارووی دیوار نه‌خشاندن

wainscoting, wainscoting (wān'skot-ing), n.

ته‌خته‌پوښ کردن؛ ته‌خته‌داری نیم ته‌خته‌پوښی‌په

wain-wright (wān'rit'), n.

گالیسکه‌سان؛

واگون درووستکرو چاکه‌ره‌وه.

waist (wāst), n.

(۱) کمهر؛ ناوقه؛ پښتینه؛ تنگه.

(۲) (۱) نه‌و به‌شعی جل که ناوقه‌دا ده‌پوښن (ب) سوخمه؛ په‌لک

(ج) بلووس یا کراسی هتا ناوقه‌ هاتووی نافرته

(د) فانیله‌ی ژیره‌وه‌ی مندان

(۲) ناوقه‌دی شت، واته به‌شه‌باریکه‌کې

waistband

(the ~ of a violin, shoe, etc.)

- (۱) ناوقه‌دی کشتی
(۲) ناوقه‌ی همدنیک جانمور (وهك: مئووله، زمرده‌واله، زمرده‌زیره ... هتد).
waistband (wāst'band'), *n.* کهمه‌ربند؛ پشتین؛ قایشی پشت
(به‌تایه‌تی که له‌سەر جلمه‌ی بێت).
waistcloth (wāst'klōth'), *n.* = **loincloth**.
waistcoat (wāst'kōt', wes'kōt'), *n.* به‌لک (۲) سوخمه.
waist-high (wāst'hī'), *adj.* تا ناوقه‌ی هاتوو؛ تا ناوقه‌ی بمرزه.
waistline (wāst'lin'), *n.* (۱) ناوقه‌ی کهمه‌ر؛ پشتینه
(۲) قه‌فی ناوقه‌ی کهمه‌ر؛ ناوقه‌ی.
wait (wāt), *v.i.* (۱) چاوهری کردن؛ چاوهریان کردن؛ پاره‌ستان
(*W~ until we call. W~ for us.*)
(۲) ناماده‌بوون (*Dinner is ~ing for us.*)
(۳) پاره‌ستان؛ ره‌ستان؛ دواخراڤ: (*That work will have to ~.*)
(۴) بهره‌دستی کردن: (*She will ~ at table.*)
v.t. (۱) چاوهری کردن؛ چاوهریان کردن: (*W~ your turn.*)
(۲) بهره‌دستی کردن: (*He ~s table.*)
(۳) [Colloq.] دواخستن (ژمی خواردن): (*W~ dinner.*)
(۴) [Obs.] هاوهمی کردن (له‌پووی پزیره‌ی) له‌گه‌لدا بوون؛ له‌تکدا چوون.
(۵) [Obs.] نه‌ج‌ام ئی بوونه‌وه.
n. (۱) چاوهری؛ چاوهریان؛ چاوهری کردن: (*We had a long ~.*)
(۲) ماوه‌ی چاوهری کردن
(۳) بۆسه‌ی داو (*to lie in ~*)
(۴) نه‌دامی تییکی موسیقا و گۆزانی که له کرسمه‌سا دم‌گه‌رین و موسیقا
لیده‌ده‌ن و گۆزانی کرسمه‌سی ده‌لێن: له‌نینگه‌ته‌وه.
(۵) [Obs.] پاسه‌وان؛ حسه‌س؛ نیشکچی؛ نیشکگر
(۱) بهره‌دستی کردن؛ نوکهری کردن.
(۲) چوونه‌ی لای سهرگه‌وره‌یک (بۆ پزێ پيشاندان یا داواکردنیک)
(۳) نه‌ج‌ام ئی بوونه‌وه
(۴) شت بۆ کردار هینان یا پینشک‌ه‌ش کردن (له‌فروشا یا چیشخانه‌دا)
بهره‌دستی کردن (*to wait on customers at a store*)
wait out, چاوهری ئی سواپی هاتن کردن؛ چاوهری کردن کوتایی شتیک:
(*They waited out the war.*)
wait up, نه‌نوشت له‌به‌ر چاوهری کردن شتیک یا کهمینک
(۲) پاره‌ستان بۆ پین گه‌یشته‌وه‌ی کهمینکی دواکووتوو.
wait-a-bit (wāt'ə-bit'), *n.* پوه‌ه‌یککی درک تیزو چه‌ماویه‌ پینته‌وه
ده‌نووسنت
waiter (wāt'ēr), *n.* (۱) بهره‌دست (چیشخانه)؛ بۆی.
(۲) سینی (بۆ خواره‌مه‌نی و خواره‌مه‌ی پینشک‌ه‌ش کردن)
(۳) [Obs.] نیشکچی؛ نیشکگر؛ پاسه‌وان؛ حسه‌س
waiting (wāt'īn), *adj.* (۱) چاوهریکه‌ر؛ هی چاوهری کردن
(۲) هی بهره‌دستی
n. (۱) چاوهری کردن؛ چاوهریان کردن: (۲) ماوه‌ی چاوهری کردن
in waiting, خهریکی بهره‌دستی (به‌تایه‌تی هی پاشاو ژنه‌ پاشاو
کهمینکی گه‌وره)؛ بهره‌دستی ده‌کات؛ کاره‌گری ده‌کات:
(*a lady-in-waiting*)
waiting game, پیلانی چاوهری کردن. هیچ نه‌کردن و چاوهری کردی
هه‌لێکی باش بۆ ده‌ست وه‌شاندن (ناکوکی، مه‌ملی، یاری ... هتد).
waiting list, لیسته‌ی چاوهری؛ لیسته‌ی چاوهریکه‌ران (بۆ نیش
ده‌سکه‌وتن. شت وه‌رگرتن، دیدنه‌ی، نۆزه‌ی هاتن ... هتد).
waiting room, ژووری چاوهری کردن (هه‌رمانگه‌ی پزیشک،
نه‌خۆشخانه، لێستگه‌ی پاس و شه‌مه‌ده‌له‌ر ... هتد)
waitress (wāt'ris), *n.* ناره‌تی بهره‌دست (چیشخانه، مه‌یخانه).
waive (wāv), *v.t.* (۱) وازه‌یه‌نان (له‌ مافیک یا داواکاریه‌یک)
ده‌ست ئی هه‌نگرتن (۲) داوا نه‌کردن؛ سوور نه‌بوون له‌سەر؛ به‌خشیڤ

wale

(۲) دواخستن.

- (۴) خسته‌لاهه؛ گوێ پین نه‌دان: (*to ~ formalities*).
(۵) [Obs.] به‌جینشتن؛ نه‌وێستن؛ ده‌ست ئی به‌ردار بوون.
(۱) وازه‌یه‌نان (له‌ ماف یا داواکاریه‌یک)
ده‌ست ئی هه‌نگرتن. (۲) پوه‌نامه‌ی نه‌م ده‌ست ئی هه‌نگرتنه‌ یا وازه‌یه‌نانه.
(۱) (*~ up*)، له‌ خه‌ی هه‌لسان؛ خه‌به‌ریوونه‌وه.
(۲) نه‌نوشتن؛ به‌خه‌ریوون.
(۳) خه‌به‌ریوونه‌وه (مه‌جان)؛ ووریا بوونه‌وه:
(*to ~ from one's daydreams*)
(۴) ناگاداریوون؛ پین زانیڤ؛ راستی بۆ ده‌رکه‌وتن:
(*to ~ to the true situation*)
(۵) [Dial. or Archaic] نیشکگرتنی مردوو هه‌تا کاتی ناشتنی.
v.t. (۱) (*~ up*)، له‌ خه‌ی هه‌لساندن؛ خه‌به‌رکردنه‌وه.
(۲) به‌زاندن؛ ووریا کردنه‌وه؛ جوولاندن (هه‌ست).
(۳) [Archaic or Dial.] نیشکگرتنی مردوو هه‌تا کاتی ناشتنی.
(۱) [Poetic]، به‌خه‌یر بوون. (۲) (۱) نیشکگرتنی شه‌ریوونی.
(ب) نیشکگرتنی مردوو تا کاتی ناشتنی.
(۴) یادێ سالا نه‌ی کردنه‌وه‌ی کلێسه‌یک.
wake (wāk), *n.* (۱) جین نیشانی کهمشی یا به‌لم که به‌ ناودا ده‌یوات:
(*the ~ of a ship*)
(۲) جین نیشانی شتیکێ تپه‌ریو؛ نه‌ج‌ام یا پاشماوه‌ی پوه‌دانیک:
(*The war left a lot of devastation in its ~.*)
(۱) له‌ هاوهمی کهمشی یا به‌لم.
(۲) نوابه‌دای؛ یه‌کسه‌ر له‌ پاش:
(*Traders came in the wake of the conquering armies.*)
(۳) له‌ نه‌ج‌امی؛ له‌ نه‌ج‌امدا.
(۱) به‌خه‌یر؛ نه‌نوشتو.
(۲) ووریا؛ به‌ناگا. (۲) خه‌ریاو.
(۴) بێ خه‌ر: (*a ~ night*).
-wakefully (*adv.*); **wakefulness** (*n.*).
wakeless (wāk'lis), *adj.* شه‌یرین (خه‌ی)؛ قورن: (*~ sleep*).
waken (wāk'n), *v.i.* (۱) له‌ خه‌ی هه‌لسان؛ خه‌به‌ریوونه‌وه.
(۲) ووریا بوونه‌وه؛ ناگاداریوونه‌وه؛ وورژان.
v.t. (۱) له‌ خه‌ی هه‌لساندن؛ خه‌به‌رکردنه‌وه. (۲) ووریا کردنه‌وه؛ وورژاندن.
(۳) [Scot.] پاسه‌وانی کردن.
-waker (*n.*).
wakerife (wāk'rif'), *adj.* [Scot. & N. Eng. Dial.] = **wakeful**.
wake-robin (wāk'rob'in), *n.* **trillium** (۱).
(۲) چه‌ند جۆره‌ پوه‌ه‌یکێن زوو له‌ به‌هاردای گول ده‌کهن.
wake-up (wāk'up'), *n.* دارگوکه‌ره‌ی نه‌مه‌ریکی.
(هه‌روه‌ما "flicker")
waldgrave (wōld'grāv'), *n.* (۱) سه‌ره‌ک دارستانه‌وانی پاشایی
(له‌ نه‌لمانای گۆندا). (۲) خانه‌دانی نه‌لمانای؛ په‌له‌ و ناژاوی خانه‌دانی نه‌لمانایچه
(۱) جین نیشانی قامچی یا دار لیدان.
(۲) (۱) هینلی قوژ یا به‌ری قوماشی چنراو.
(ب) چۆنیتی چینی نه‌م قوماشه‌ هینل هینل. (۲) داری پالپشت (پرد).
(۴) توولی چنراو به‌ ده‌وری به‌رچه‌و سه‌به‌ته‌و زه‌مه‌لدا بۆ قایمی.
(۵) ته‌خته‌داریکه‌ له‌ داره‌کانی لاشه‌ی کهمشی ده‌درئ بۆ پینکه‌وه‌به‌ستنیان و
قایم کردنیان.
v.t. (۱) پینشت شین و مۆرکردنه‌وه‌ی هه‌ل تلۆقاندن به‌ قامچی یا دار.
(۲) پالپشت کردن یا لیکدان به‌ ته‌خته‌دار یا به‌ شوول.
(۳) قوماش چنن به‌ جۆرێ که هینلی تن بکه‌وێت.
(۱) هه‌لبێژاردن.
(۲) هه‌لبێژارده‌ی شتی هه‌لبێژداراو.
v.t. [Scot. & N. Eng. Dial.]

walk

- walk** (wôk), *v.t.*
- (۱) تە پىن يۇيشتى: بە يىڭىدا يۇيشتى
(ب) يېسىمىگەردىن (۲) دەرگەرتى خۇي: دەرگەرتى
(۳) يىشارىكى تايىبەتى گرتى: بە جۇرئى تايىبەتى رەفتارگەردىن:
(*Let us ~ in peace.*)
(۴) [Obs.] ھەمىشە جۇلان: رانەۋەستان: ھەمىشە چالاكى ئىۋاندىن.
v.t. (۱) تە پىن يۇيشتى: پىياسە پىندا كەردى: پىندا يۇيشتى: پىۋان:
(*He is ~ing the deck.*)
(۲) تە پىن يۇيشتى: بۇ يىشكىن، پىۋان، يا تاقىگەندە... ھەت.
(۳) تە پىن يۇيشتى: لىخۇرېن: بىردىن بۇ گەپان تە پىن:
(*to ~ a horse, dog, etc.*)
(ب) مەشق پىنگەردىن تە پىن
(۴) تە گەل چۈن تە پىن يا پىياسە: (*I'll ~ you to the corner.*)
(۵) تە زۇر تە پىن بىردىن.
(ب) دەستى كەسكىنى پەگكەرتىۋ گرتى يا يارمەتيدانى بۇ يۇيشتى.
(۶) گەيادەنە سۇخىكى تايىبەتى تە پىن يۇيشتى:
(*They ~ed me to exhaustion.*)
(۷) تە ھۋاشى بىردىن تە پىۋە.
n.
(۱) تە پىن يۇيشتى: پىياسەگەردىن.
(۲) پىياسە: (*to take a ~ ; to go for a ~*)
(۳) حىي پىياسە: پىيادە پى: (*His usual ~ was along the river.*)
(۴) ماۋە يا دورى تە پىن يۇيشتى: كاتى بىرىنى ماۋەيەك تە پىن:
(*The town was an hour's ~ from us.*)
(۵) خىرىي يۇيشتى: (*The horse came home at a ~*)
(۶) رەۋت: شىۋەي يۇيشتى: (*I knew her by her ~*)
(۷) يەلى كۆمەلەيتى: پىشە: پەلەپايە: (*people from all ~s of life*)
(۸) رەۋىشت كەردەۋە: شىۋەي زىزان ھەستان دانىشتى.
(۹) شەقامى تايىبەتى بۇ پىياسە يا تە پىن يۇيشتى (كە ئوتومبىلى پىندا ئاپىر):
(ب) شۇستە: پىيادەرىنى ئەملاۋ نەۋلاي شەقام.
ropewalk (۱۰)
(۱۱) سارى تە پىزىز ئىشۋار: (ب) ماۋەي ئىۋان دورى پىزە دارى ۋەھا.
(۱۲) لەۋرەگەرتى جىي گەپان (تەتايىبەتى ھى مەپ)
(۱۳) [British.] گۈزەرگەي ئاسايى پۇزانەي چەرچى يا دەستگىنى.
(۱۴) پىنسىرگىنى يۇيشتى
walk away from, (۱) يۇيشتىن تە ئاسانى: ئى بىردەۋە تە ئاسانى
(۲) بىزگەربور لە پوۋاۋنىكى ئاخۇش تە پىن ئازار پىن گەيشتى.
walk away with, = walk off with.
walk off, (۱) تە پىن يۇيشتى
(۲) تە پىياسە دانان: قەلەۋى: تە پىياسە لە كۆل خۇ كەردەۋە (خەۋالوۋى، خەم).
walk off with, (۱) تە پىن يۇيشتى: (ب) بىردىن (شىتى خەك تە پىن پىرس)
(۲) تە پىن يۇيشتى: (پارە، يارى) دەسگەرتى: قازانچ كەردى.
walk of life, پىشەۋ يەلى كۆمەلەيتى: پەلەپايە: پىشە:
(*People from different walks of life*)
walk out, [Colloq.], (۱) تە پىن يۇيشتى
(۲) چۈنە دەۋە لە كۆيۈنەۋەيەك (بۇ ئاپەزايى دەۋەپىن).
walk out on, [Colloq.], تە پىن يۇيشتى: ۋازىيەتتىن.
(*He walked out on his wife and children.*)
walk tall, سەر بىزگەرتى: سەر دانەنەۋاندىن.
walk the plank, (۱) زۇرگەردىن: لەلەي چەتەي دەۋەپايە: بۇ يۇيشتى
سەر قەرتى نەختەدارىكى سەر كەشتى كەۋتەخوارەۋە بۇ ئاۋ دەۋەپايە.
(۲) دەۋەپايە: تە پىن يۇيشتى: تە پىن يۇيشتى: تە پىن يۇيشتى.
walk through, تە پىن يۇيشتى: تە پىن يۇيشتى: تە پىن يۇيشتى.
walk-away (wôk'ô-wā'), *n.* بىردەۋە يا بۇيشتى: ئاسان.
walker (wôk'ër), *n.* بىياسەگەرتى: پىيادە

wall

- (۲) كەسكىگە كە بە جۇرئى تايىبەتى رەفتار دەۋەپايە.
(۳) پىشەپىكىگەرتى يۇيشتى: (۴) چەرچى: دەستگىنى.
(۵) رەۋەۋە: بۇ پىنگەرتى مىندال: چۈرچۈۋەي پىن يۇيشتى كەسكىگە چاچ
گۈز يا ئاتەۋار. (۶) پىلاۋى تايىبەتى بۇ يۇيشتى.
walkie-talkie (wôk'i-tôk'i), *n.* Also walky-talky, -
تۆكى: رادىۋ يا تەلسىزى پەيام ۋەرگەرتى ئىزەر.
walk-in (wôk-in'), *adj.* (۱) تەۋەندە گەۋرەيەك پىياۋ بىۋانچىتە
ئاۋىۋ تە پىۋە تىيادە رابوۋەستى (خەنەي جەل ھەلۋاسىن كە بەشىگە لە ئوررى
ئوۋستىنى گەۋرە): (*a ~ closet*)
(۲) يەكسەر لە شەقامەكەۋە دەچىتە ئاۋى: (*a ~ apartment*)
(۳) پىۋىست تە پەلەپايە ئىۋانى پىشەكى ئاكت: (*a ~ medical clinic*)
walking (wôk'ing), *adj.* (۱) گەۋرەك:
(*He is a ~ library.*)
(۲) تە پىن يۇيشتىۋ.
(۳) تە پىن يۇيشتى: بۇ يۇيشتى كراۋە: (*~ shoes*)
(ب) تە پىن: (*a ~ tour*)
(۴) تە پىن يۇيشتى: دىتە دەچىتە: (*a ~ beam*)
(۵) تە پىن يۇيشتى: پىياۋ پىن دەۋەپايە: (*a ~ plow*)
n. (۱) تە پىن يۇيشتى: پىياسە: (*W ~ is good exercise.*)
(۲) رەۋت: شىۋەي يۇيشتى
(۳) بارى پىيادەپى: (لەۋرى باش ۋە خراپەيەۋە بۇ پىندا يۇيشتى)
(*The ~ is slippery.*)
walking delegate, ئوۋنەرى گەۋرەك (يەككىتى كىركارەن)
walking fern, = walking leaf # 2.
walking leaf, (۱) گەۋرەك گەۋرەك مىۋەيەكە ئالۋ پەلەكانى لە گەۋرەك دەچىن.
(۲) قەۋە كەنىشكى
walking papers, [Colloq.], ئاگانەمەي دەۋەپايە لە ئىش: دەۋەپايە:
(*She got her walking papers yesterday.*)
(ھەررەھا "walking tickets")
walking stick, (۱) دارەۋەست: گۈزچان
(۲) مىۋەي چىلگەي: مىۋەيەكە ۋەك كۆللەھاجى.
walk-on (wôk'on'), *n.* دەۋەپايە زۇر ئاسەرەكى بىن دەۋەك لە
شانگەرتىيەكەدا
walk-out (wôk'out'), *n.* (۱) مان گرتى. (۲) كەشەۋە يا چۈنە
دەۋە لە كۆيۈنەۋەيەك يا ھىزىنك (بۇ ئاپەزايى دەۋەپايە).
walk over, [Colloq.], (۱) رەفتارى ئاشرىن لەگەندە ئوۋاندىن:
تە سوۋك سەپىرگەردى: ماف پىشەپىل كەردى:
(*He lets his co-workers walk all over him.*)
(۲) تە ئاسانى بىردەۋە (پىشەپىل): تە ئاسانى بۇيشتى.
walk-over (wôk'ô-vër), *n.* (۱) پىشەپىل يەكى غارغارتى يەك
ئەسپى (كە ئەسپەكە دەپتەۋە ۋەگەر ھەر بىۋات غارغارتى نەكات)
(۲) walk-away
walk-up (wôk'up'), *n.* [Colloq.], خانوۋ، خانوۋچەك، يا
فەرمانگەيەكى بىن ئەسانسىز.
adj. (۱) خانوۋچەكى ۋەھا: لە خانوۋچەكى ۋەھا: (*a ~ apartment*)
walk-way (wôk'wā'), *n.* پىن پى: پىچكە: پىيادەپى
(۱) دىۋار: (۲) (pl.) شورە: دىۋارى بەرگەرتى.
(۲) تەندەۋ: تەست.
(۳) شىتىكى ۋەك دىۋار: دىۋار (گەدە): (*the abdomen ~*)
(۴) شىتىكى دىۋار ئاسايى: (*a ~ of silence*)
(۵) پەرتىشانى: بىن ھىۋايى: بارىۋىخىكى پەرتىشان يا بىن ھىۋا:
(*to drive someone to the ~*)
(۱) (off ~), دىۋار تە دەۋەپايە دەۋەپايە: دەۋەپايە تە دىۋار.
(۲) جىياگەندەۋە بەشكەردى تە دىۋار: (*to ~ off half a room*)
(۳) (up ~), داخستىن تە دىۋار (دەرگە، كۆن، دەلقە)

wallaby

- adj.** (۱) دیواری؛ تاییه‌تی به دیوار (۲) به دیواردا هانگه‌پاو.
bang (or run) one's head against a (brick) wall, سهری حو
 له دیوار دان؛ هملی بن سوود دان؛ به خورایی خو ماندرووکردن.
drive (or push) to the wall, خستنه بارودوختیکی زور خراپه‌وه
 ناچارکردن
drive (a person) up the wall, شیت کردن؛ زور توویره‌کردن.
walls have ears, دارو دیوار گوئی همیه
wallaby (wāl'ə-bi), n. کهنگری بچوک
wallah (wāl'lä), n. Also walla, (۱) کارگر؛ که‌سینکه که نیشیکی
 تاییه‌تی ده‌کا؛ نیشکەر. (۲) [Colloq.] کس؛ مرؤه
wallaroo (wāl'ə-roo'), n. کهنگری گموره؛ له ناوچه گرداوی‌یه‌کانی
 ئوسترالی ده‌ژی
wallboard (wōl'hōrd', wōl'hōrd'), n. تبه‌قی دیوارو بنمیس
 پن داپوشن؛ له گچ یا ناردنه دار دروست ده‌کړت.
wall creeper, باندیه‌یکی بچوکه له کهنده‌لانو دیوارو بنمیسدا ده‌ژی.
walled (wōld), adj. (۱) دیواردار؛ به دیوار ده‌وره‌دارو
 (۲) شورده‌دار؛ به شورده ده‌وره‌دارو (۳) [a ~ city] هه‌گبه؛ جه‌وال
wallet (wāl'it, wōl'it), n. تووره‌کی شار؛ بۆ پینگه (۲) جزدان؛ کیسه‌ی پاره
 (۱) چاوکیه پهمینه‌کی سپیکار بیت یا
wall-eye (wōl'ī), n. کۆرنیاکی سپی بیت (وهک چاوی نه‌سپ) (۲) چاوی خیل
 (۳) چاوی گموره و ده‌ریو‌تیوو زوق (وهک هی همدئی ماسی).
 (۴) چمده حۆره ماسی‌یه‌کی چاو گموره و زوق و ده‌ریو‌تیوو
wall-eyed (wōl'id'), adj. (۱) چاوی سپینه‌کی زوره (چاوی نه‌سپ).
 (۲) خیل؛ حاو خیل (۳) چاو گموره و زوق و ده‌ریو‌تیوو (وهک هی همدئی ماسی).
 (۴) چاوس؛ چاو زوق و درندانه (۵) [Slang] هست؛ سهرخوش
wall fern, قره کسینکی نه کهنده‌لانو دیواردا هانگه‌پاو.
wallflower (wōl'flou'ər), n. (۱) شه‌ریو
 (۲) [Colloq.] گولنی سهر دیوار؛ کچینکه که له تهنیشت دیواره‌گموره
 داده‌نیشی نه‌واو سه‌ماخانه‌دا چونکه کس داوای ئی نه‌کړدوه سه‌مای له‌گن
 بکات
wallop (wāl'əp), v.i. [Dial. or Colloq.], (۱) پهل کوتان
 خو به‌کیش کردن؛ به گران پویشتن؛ گه‌لا و گن پویشتن. (۲) غار کردن.
 (۳) گیزه‌گیر کردن؛ ناوی کولان
v.i. [Colloq.], (۱) بیراز کردن؛ تهنه‌لاندن؛ کوتان؛ باش لیدان
 (۲) مسته‌کولنی قایم لیدان.
 (۳) زور باش به‌زاندن؛ باش بو‌پیدان.
n. [Colloq.], (۱) (۱) پهل کوتان؛ خو به‌کیش کردن. (ب) غار.
 (۲) (۱) مسته‌کولنی قایم
 (ب) توانای مسته‌کولنی قایم لیدان
-walloper (n.).
walloping (wāl'əp-ɪŋ, wōl'əp-ɪŋ), adj. [Colloq.], زور زدن
 زور گموره (۲) [a ~ big boy; a ~ fish] بیراز؛ کوتان؛ لیدانیکو زور
n. [Colloq.], (۱) به‌زینیکو پیس؛ دۆرانیکو زور خراپ
 (۲) تله‌نوه؛ خو‌گه‌وزاندن
wallow (wāl'o, wōl'ō), v.i. تهاوتل کردن؛ تلاوتل کردن
 (۲) به گران ریشتیو بهم دیوو بهو دیدودا که‌شتی؛ به تلاوتل پویشتن.
 (۳) بهر بو خو به‌ره‌لا کردن؛ پشووه خهریک بوون و خوشی ئی بینن؛
 (to ~ in vice; to ~ in physical pleasures)
 (۱) ئی نه‌سان؛ دووکه‌ل. گر؛ لئوه هاتنه‌ده‌روه؛ ئی بوونه‌وه
n. (۱) تله‌نوه؛ خو‌گه‌وزان؛ تهاوتل؛ تلاوتل
 (۲) شوینی خو‌گه‌وزان (فوراو). شوینی تهاوتل و تو‌زاوی
-wallower (n.).

wander

- wallpaper (wōl'pā'pər), n.** کاغذی دیوار؛ کاغذی له دیوار گرتن.
v.i. کاغذ گرتن له دیوار.
Wall Street, وول ستریت؛ (۱) شه‌قامینکه له شاری نیویورک مه‌لبه‌ندی
 سهره‌کی دارایی نه‌مه‌ریکایه (۲) بازاری پاره و پاره‌بازی نه‌مه‌ریکا
 پاره‌بازمانی نه‌مه‌ریکا مه‌لو‌نست و ده‌سه‌لاتیان.
wall-to-wall (wōl'tə-wōl'), adj. له دیواره‌وه بۆ دیوار (پاخمری
 ناو ژور): (۱) [~ carpeting] (۲) نایاب؛ زور باش.
wally (wā'li), adj. [Scot.], (۱) نایاب؛ زور باش.
 (۲) به‌میز؛ گموره؛ زور. (۳) له‌پار.
wally-drag (wā'li-drag', wāl'i-dräg'), n. [Scot.], Also-
wally-draigle, به‌چکه‌ی گند یا لاوا؛ پاشه‌به‌ره‌ی گنده؛ گیانه‌وه‌ری لاوان.
walnut (wōl'nūt', wōl'nōt'), n. (۱) گو‌ز. (۲) دارو گو‌ز.
 (۳) دارو ته‌ختی گو‌ز.
 (۴) گو‌زی؛ پهنکی گو‌زا؛ قاوه‌یی زور کال.
walrus (wōl'rəs, wāl'rəs), n. فیلی ده‌ریا؛ گیانداریکی که‌تیه له
 " seal " ده‌چن، به‌لام نه‌م شفره‌ی همیه.
adj. وهک هی فیلی ده‌ریا (به‌تاییه‌تی سمینلی کلک درینژو شۆن).
waltz (wōltz; esp. Brit. wōls), n. والس؛ (۱) جۆره سه‌مایه‌که
 (۲) مؤسیقای نه‌م سه‌مایه
adj. تاییه‌تی به سه‌ما و مؤسیقای والس.
v.i. (۱) سه‌مای والس کردن.
 (۲) (۱) به لاسه‌رلاوی به گورج پویشتن: (to ~ in late for dinner).
 (ب) (to ~ through) به سووک و ناسانی کردن یا پیا پویشتن:
 (to ~ through an exam)
 (۱) سه‌مای والس له‌گنل کردن.
 (۲) پهل گرتن و بردن: (He ~ed him into the principal's office.)
wamble (wām'bl), v.i. [Chiefly British Dial.], (۱) تله‌نوه
 (له نازاردن)؛ تهاوتل کردن؛ خو‌گرمولنه‌کردن؛ خو‌مه‌رگه‌ران بهم دیوو
 به‌ویدودا. (۲) له‌تردان؛ بهم لاو به‌ولادا که‌وتن.
 (۳) [Obs.] دل تیکه‌له‌تان؛ پنج به سکدا هاتن.
 (۱) تله‌نوه به نازاره‌وه؛ تهاوتل.
 (۲) له‌تر؛ له‌تردان؛ بهم دیوو به‌ویدودا که‌وتن. (۳) دل تیکه‌له‌تان.
-wambly (adv.); wambly (adj.).
wampum (wām'pəm), n. (۱) مو‌ریو‌ی گونچه‌ماسی (هیندی‌یه
 نه‌مه‌ریکایه‌ی‌یه‌کان وهک خشل و پاره به‌کاریان ده‌میتا)؛ ملوانکی نه‌م جۆره
 مو‌ریو‌وانه. (۲) [Slang] پاره.
wampumpeag (wām'pəm-pēg'), n. wampum # 1.
wan (wän, wōn), adj. (۱) زهره‌هه‌لگه‌پاو؛ زهره؛ بئ پهنک.
 (a ~ face)
 (۲) نه‌خوش؛ لاوا؛ بن هیز؛ ماندوو: (a ~ smile, look, etc.)
 (۳) بئ سوود؛ بئ هیز؛ سهرنه‌که‌وتوو.
 (۴) [Archaic] (۱) تاریک؛ دلته‌نگه‌ر. (ب) زهره
v.i. پهنک زهره‌هه‌لگه‌پان؛ نه‌خوش که‌وتن؛ پهنک تیکچوون.
v.i. پهنک زهره‌هه‌لگه‌پاندن؛ نه‌خوش خستن؛ پهنک تیکدان.
wand (wänd, wōnd), n. (۱) خه‌لف (به‌تاییه‌تی هی دابه‌یی)؛ چل.
 (۲) داری مؤسیقاژمن. (۳) scepter.
 (۴) (۱) داری نه‌فسوونه‌یی پهری.
 (ب) داری جادو‌گه‌ر: (magic ~)
 (ج) divining rod (۵) داری تیر هاویشتن (وه‌رزش).
wander (wän'dēr, wōn'dēr), v.i. (۱) سو‌پانه‌ره؛ خولانه‌ره
 خول خواردن (۲) گه‌ران
 (۳) (۱) [a ~ from] وون بوون؛ له پینگه لادان؛ پینگه به‌جیه‌نیشتن
 (ب) [a ~ off] دوری و کتنه‌وه (له کس و کار یا جینگه‌ی خو)؛ سهره‌گردان بوون
 ناواره‌بوون؛ سهره‌بۆیی کردن (۱) (۱) له باس لادان (دوان، قوسین،
 (ب) گومرا‌بوون؛ به پئی هه‌له‌دا چوون (ده‌ووشتن)؛ خو خراپ بوون

(ج) رۆڭلەنگەردا قىسە بىزگە ئىدىن قىسە ھەلىق ھەلىق كىردى.

(۵) پىچا بىنچ كىردىن يا پۇشش (۵ك پۇيا)

(۶) بازىداران ە شىنكىرە بۇ شىنكى قىر (چار، سەيرگەردن، نووسىن) گەپلەش:

(Her eyes ~s.)

v.t. [Poetic], (He ~ed the forests.) پىندا گەپار پىندا سىپانەو:

n. گەردا بىياسە

wanderer (wān'dēr-ēr, wōn'dēr-ēr), n. گەردۇ گەپىدە

سەرەزۇا وىل پەوئەندە سەرگەردان.

wandering (wān'dēr-in, wōn'dēr-in), adj. گەردۇك، وىل

سەرەزۇا سىپاۋە سەرگەردان (۲) كۆچەر پەوئەندە گەردۇك (tribes).

۳: پىچا بىنچ (پۇيا، پىگە)

(۴) تەرر فرۇئەرد (plants ~).

n. سىراۋە، خولانەو گەپان.

(۲) (۲۱) گەشت (بىتاپپەتە ھى دورو درىزۇ بىن مەبەست) گەپان.

(۲) (۲۱) رۆڭلەنگە قىسە بىزگە: قىسە ھەلىق ھەلىق.

Wandering Jew, (۱) ھىولەكە سەرگەردان جىولەكەكە كە بەپى،

ئەقسادى كۆن سىزى بەو دراۋە كە ھىر وىلۇ سەرگەردان بىن بە سەرەمىندا

ىگەرى ھەتە ھەتە دوۋەم جارى عىسا بۇ سەرەمىن چۈنكە گالەتە بە عىسا

كىردىو ئە رۇزى ھەلۋاسىنىدا. (۲) [W-J], پۈردىكىكى خىزىكى تەزى ھەلۋى

لاسىر گەلە ساقە كۆنى پەنگار ۋەنگ دەگىر

wanderlust (wān'dēr-lust, wōn'dēr-lust), n. ھەرى

گەشتەر گۇزىلا تاسەدى گەشتىكرىن.

wanderoo (wān'da-rōō), n. مەيمۇرىكى ھىندى و سىلانەيە.

wane (wān), v.t. مانگ كەل بىرون پىچوك بوئەو (مانگ: شكانەو.

۲: كىرپور (پوۋاكى، شەوق).

(۲) كىرپور دەسەلات، سامان: گىنگى) كەم بوئەوئە كەم كىردى:

(~ing influence, power, prosperity, popularity, etc.)

۴: بەردو ئەمان چوون: بەردو كۇتالى چوون: دوايى ھاتن

n. (۱) مانگ كەل بىرون: مانگ شكانەو يا پىچوك بوئەو.

۲: كىسى مانگ كەل بىرون (۲) كىرپور (دەسەلات، سامان): كەم بوئەوئە.

۳: كىسى كىرپور: ماۋەدى كەم بوئەوئە يا بەردو ئەمان چوون:

سەرەمىن ئە ناخدا چوون

on the wane, بەردو ئەمان دەچى: ئە ئاۋ بوئەندايە: ئە كىزىدايە

لە كەم بوئەوئەدايە.

wangle (wān'g'l), v.t. [Colloq.] (۱) بە مىل و تەنكە دەسكەوتن:

(He ~d a good job at a very young age.)

۲: دەستكارى كىردىن يا گۇپىن بۇ سودى خۇ: ساختە تىدا: كىردى:

(to ~ statistics, accounts, etc.)

۳: خۇ پىزگار كىردىن لە تەنگەرچەلەمەيەك

v.t. [Colloq.] (۱) قىل و تەك بەكار ھىتان بۇ گەشتە ئەمچاس خۇ.

(۲) خۇ پىزگار كىردىن لە تەنگەرچەلەمەيەك

n. [Colloq.] ۳: خۇ پىزگار كىردىن يا كىشانەوئە لە تەنگەرچەلەمەيەك

-wangler (n.).

wangan (wān'gi-on), n. Also wangan, wangun, wannig-

an, ۱: كەمچىنە يا دۇلابى ئازوۋقە ووردەشتى ھەمراگەى دارگەران.

۲: كەجەتەكى پىچوك يا كوشكىكە بىسەر پەردەوئەو بۇ ھەوانەى دارگەران.

wanton (wōn'yon), n. [Archaic]. ۱: ھەنەتە: ھەنەتە:

ناغىر: ھەنەتە ھەنەتە بەكارىتە "with (or in) a wanton".

want (wānt, wōnt), v.t. ۱: كەم بوون: كەم و كوپى ھىتان: ئەبوون:

ئاتاۋا بوون (۲) وىستىن: كەم بوون: ماۋىتى

(It ~s ten minutes to midnight.)

۳: زۇر ھەر كىردىن (He ~s adventure.)

۴: وىستىن: ھەر كىردىن: گەرەك بوون (She ~s to go with us.)

(۵) ھەزە بىيىن كىردىن يا قىسە ئەگەن كىردىن (Your mother ~s you.)

۱: ھە سۋادا گەران بۇ گىرتىن (تاۋانبار) (He is ~ed by the police.)

(ج) پىۋىست پىن بوون (W~ed: a cook for a small restaurant).

(۶) پىۋىست بەوە كىردىن: پىۋىست بوون:

(You ~ to eat before you go.)

(۱) (for ~), ئى كەم بوون: ئەبوون: پىۋىست پىن بوون: ئاتەۋارى بوون: v.t.

وىستىن: (We didn't ~ for anything. We shall not ~ for money.)

(۲) دەستكورت بوون: ھەزار بوون: پىۋىستى ھەبوون.

(۳) (Rare or Archaic) ھەر ئەوئەندە كەم بوون يا ماپوون.

n. (۱) كەم و كوپى: كەمى: ئەبوون (۲) ھەزارى: ئەبوونى: دەستكورتى

(۳) ھەزە ئارمىزۇ: تاس.

(۴) وىستەمەنى: پىۋىستى: شتى پىۋىستى يا وىستراۋ.

want ad, [Colloq.] ۱: ھەلۋامەى وىستىن: ھەلۋامەى پۇزنامەى بۇ ئىش يا

ئىشكەر وىستىن: شت كىردىن فرۇشتىن... ھەتە.

wanting (wān'tin, wōn'tin), adj. (۱) نىيەتەى: ۋەنە ئاتەۋا:

(a motor with some of the parts ~) ئەوئەى كەمە:

(۲) كەم ئاتەۋا: ئى ئەھانەو.

prep. (۱) بەبى: بىن.

(W- mutual trust, friendship is impossible.)

(۲) ئەوئەى كەمە: ئەوئەى نەوئ: (a century ~ five years).

wanting in, كەم و كوپى ھەيە لەوئەدا: لەوئەدا ئاتەۋا: نىيەتى:

(He is wanting in courtesy.)

wanton (wān'ton, wōn'ton), adj. (۱) لاسار: سەركىش: ھارۋاج:

دې: ئاپەسەند: (boy ~).

(۲) داۋىن پىس: سەرەمەرى: بىن پەوشت: سوۋك: بىن ئابپور

(a ~ woman)

(۳) [Poetic], (a ~ child) ۱: بىزۇ: كەمەكە: يارىكەر.

(ب) قائىم: بەر بەرەلە (winds ~).

(۴) دىندە: بەدە: ئاپەسەند: ئارەو: (~ cruelty; a ~ insult)

(۵) بىياك: بە تەنگ ھەسنى خەلگەرە ئەھانەو

(۶) [Poetic], (۱) زۇر پەرەسەندەو (گۇگىيا): چىر: پى.

(ب) شۇخ (جل): زىادەزۇ

n. ۱: ئى سۋوك و بىن ئابپور: ئى بەرەلە

v.t. (۱) زۇر لەستىزى كىردىن: بەر بۇ خۇ بەرەلە كىردىن (جوت بوون)

خۇشى پەرسىتى. (۲) بىزۇى كىردىن: زۇر يارى كىردىن.

(۳) زىادەزۇى كىردىن (پەووشت) (۴) زۇر پەرەسەندەو (گۇگىيا). درەخت.

v.t. بەفېزۇدان: پارە زۇر خەج كىردىن بۇ سەرەمەرىتى.

-wantoner (n.); wantonly (adv.); wantonness (n.).

wapentake (wāp'ən-tāk), n. (۱) ئاۋچە يا ھەرىمىكى پىچوكى

كۆنى ئىنگلەتەرە وولانە باگورەكاشى ئەوروپەيە.

(۲) داداگى ھەرىمىكى پىچوكى وھە.

wapiti (wāp'ə-ti), n. ئاسك يا بەرەك كىۋى گەرەى ئەمەرىكى

wappen-schawing (wāp'ən-shō'ing), n. خۇنۋاندنى ھىزى

چەكدارى ئاۋچە (لە سىكۇتلەندە).

wapper-jaw (wāp'ər-jō'), n. كازىزى خوارەمەى دەرپۇقىۋا

كازىر خوار.

-wapperjawed (adj.).

war (wōr), n.

(۱) جەنگ: شەپ: شەپوشۇر.

(۲) جەنگاسى: زانستى شەپوشۇر.

(۳) ئاۋۇكى: دۇرمانەيتى (the ~ between the sexes).

(۴) خەبات: كۇشش كىردىن دۇى: (the ~ against crime and disease)

adj. جەنگى: لە شەپدا بەكارەھىزى: لە جەنگدا پوداۋا ھى جەنگ.

(~ crimes)

v.t. (۱) جەنگان: جەنگ كىردىن: شەپ كىردىن.

(۲) خەبات كىردىن دۇى: دۇرمانەيتى كىردىن

لە جەنگدا بوون: لە شەپدا بوون:

(The two countries were at war for ten years.)

warble

- declare war on**, (۱) جاري ھەنگ - ئا جاري شەپ دان
(۲) دوزما-ئاس جۇ بېشاندان بەرامبەر خەبات كىردن دۇ ۋە.
go to war, جەنگ كىردى شەركىدن چۈنە شەپەۋە
wage war (up) on, شەپ بەرپا كىردن دەست بە جەنگ كىردن
جەنگان دۇ ۋە.
warble (wôr'b'l), v.t. (۱) خوينىن بە دەنگىكى خۇش (بالندە)
(۲) بە گورانىچەۋە ووتن: بە گۇرانى يا ھۇنراۋە ووتن
v.t. (۱) خوينىن بە دەنگىكى خۇش (بالندە) (۲) خۇپەخۇپ ھاتن (جۇگەلە).
(۳) گۇرانى ووتن: ھۇرە كىردن.
n. (۱) خوينىن بالندە (۲) گۇرانى: ھۇرە.
warble (wôr'b'l), n. (۱) جەدە: دىنىكە لە شان و پىشتى وولاخ دىت
بەھۇى گرتى زىن و كورتانەۋە (۲) بىرىنگە لەژىر پىستى ناژەل و پەشەۋولاخ
دىت بەھۇى كىرمۇكەى مېشى ناژەلەۋە (۳) گەراى مېشى ناژەل.
warble fly (t) مېشى ناژەل مېشىكە لەژىر پىستى ناژەل و وولاخدا دەۋى و
گەرا دادەپىت و بىرىنى ئى دىنىت
warbler (wôr'blēr), n. فېرەگولە: دىندەپەكى بىچوگى پەنگىنى
دەنگ خۇشە بە كۇمەلەى چۆلەكە
war club, كوتەككىسى سەر ئاستىن يا بۇماراۋىيە (چەكى مېندىيەكانى
ئەمەرىكە)
war chest, (۱) پارەى نەرخەر گراۋ بۇ جەنگ
(۲) پارەى تە. خان كراى بۇ مەبەستىك يا ھىرشىكى تايپەتى.
war correspondent, پەيامنەرى ھەنگ
war crime, تاۋانى ھەك: نە تاۋانائەى لە جەنگدا دەكرىن و دۇى
نەرىت و دەسنوورى جەنگ ۋەك دىل ئازارداۋو كۇمەل كۇى.
war cry, (۱) ھاۋارى ھەنگ ھاۋارى سەربازە لەكاتى ھىرش بىردىدا
(۲) دىروشمى خەباتكەرانى مەسەلەپەكە.
ward (wôrd), v.t. (۱) ~ off) لە خۇلادان ئى لادان (چاۋى پىس)
نزاى خراب خۇلى پاراستن ئى پاراستن:
(to ~ off evil, a blow, catastrophe, etc.)
(۲) نەخۇش ھىستە قاۋشى خەستەخانەۋە
(۳) [Archaic] پەسەۋانى كىردن پاراستن
n. (۱) پاراستى (۲) لەژىر پاراستىدا بوون.
(۳) (۱) سىپاردە: پىن سىپاردە: مەداللىك يا كەسكىنى بىن تۋانائى سىپىرداۋو بە
كەسكىنى گەرە. (۲) پىن سىپاردىن (مەدال) (ج) مەرجى ئەم پىن سىپاردە.
(د) كەسكىنە كە سىپىرداۋىيەت بە كەسكىنى تىر.
(۴) قاۋشى خەستەخانە: بەشىكى خەستەخانە يا شىتخانە:
(the maternity ~)
(۵) قاۋش يا زوررى گەرەى بەندىخانە
(۶) گەرەك: سارچەپەكى شار. (۷) **wapentake**
(۸) ھۇى بەركىرى يا پارىزگارى
(۹) ھەلۋىست سەستانىكى پارىزگارى (شەربازى)
(۱۰) ھوشەى قەلا يا شۋىنىكى شۋوردەر.
(۱۱) [Archaic] پەسەۋان: نۇبەجى
(۱۲) (۱) داسى مەل (ب) دانى كىلىل
پاشگىرنە بەمەنئى بەرەۋ:
-ward (wêrd),
(backward, eastward)
war dance, سەماى جەنگ سەماپەكە خىلە سەرەتايىيەكان دەپكەن
پىش چوون شەپەۋە يا لە خۇشى سەرەكەوتىدا.
warded (wôr'did), adj. دانداز (كىلىل. نەل).
warden (wôr'd'n), n. (۱) پارىزگار (۲) سەرەك زىندان: زىندانەۋان:
سەرۋكى مەندىخانە: كارگىرى بەندىخانە (۲) (۱) پارىزەرى ئاۋچە.
(ب) كارگىرى فەرمانگەى مېرى (ج) كارگىرى بەندەر
(۴) ئەندامى نەجۋومەنى سەپەرشتى زانستگا. خەستەخانە. يا يەكىتى
كىركارانە نىگىلنەرە. ۵: **churchwarden**

war-horse

- (۱) [Rare] پاسەۋان: ھىسەس: نۇبەجى.
wardenry (wôr'd'n-ri), n. Also wardenship. پەلەۋپايە كارى
بەرۋەبەرى بەندىخانە.
warder (wôr'dêr), n. (۱) پاسەۋان: نۇبەجى
(۲) دەرگاۋان: پاسەۋانى دەرگا
(۳) [Chiefly British] **warden # 2.**
-wardenship (n.).
warder (wôr'dêr), n. گورزى پاشا يا فەرماندەر.
ward heeler, بە كرى گىراۋىكە دەنگ بۇ ھىزىنك يا نۆينەرىكى ھىزب
كۆمەكەتەۋە.
wardress (wôrd'ris), n. [Chiefly Br.] "warder"
wardrobe (wôrd'rôb'), n. (۱) كەتۇر: دۇلابى جلوبەرگ
(۲) زوررى جلوبەرگى نۆينەرانى شانۇگەرى.
(۳) (۱) جلوبەرگى كەسكىنە
(ب) جلوبەرگى ۋەزىنك يا مەبەستىكى نايپەتى. (~ a spring)
(ج) جلوبەرگى شانۇپەك يا تىپىكى شانۇگەرى.
(۴) بەشى جلوبەرگ لە كۆشكى پاشادا
wardroom (wôrd'rôom', wôrd'room'), n. (۱) جىگەرىنگەى
ئەفسەرانى كەشتى جەنگ بەتايپەتى زوررى ئان خواردىيان.
(۲) ئەفسەرانى كەشتى جەنگ بەگشتى
-wards (wêrdz), = ward.
wardship (wôrd'ship'), n. (۱) پىن سىپاردىنى مەدال:
نىش و كارى مەدال پىن سىپىرداۋو
(۲) سىپاردەپى: سىپىردان بە گەرەپەك (مەدال).
(۳) (pl.) فروتەنى: شتۋمەكى فروشتن.
(۴) جۆرە شتۋمەكىنى تايپەتى:
(glassware, hardware, silverware)
(۲) گىلنە: كاشى: كۆزەۋدىزە
ware (wâr), adj. [Archaic], (۱) بە ئاگا: مۇشيار: ئاگاۋار
(۲) وورپا. (۲) ژىر
ورپا بە! چاۋت لەبەرپىن خۇت بىن! (بەتايپەتى لە تىخوپىنى تانجى و
سەگى راۋدا): (**W~ hounds, wire, traps!**)
ware (wâr), v.t. [Scot. & N. Eng. Dial], كات بىردەنەر:
پارە خەرچ كىردن.
warehouse (wâr'hous'), n. (۱) ھەمار فروتەنى: بارخانە
(۲) [Chiefly British] فروشگاي كۆ: فروشگاي زۆر گەرەى تەك.
خەستە بارخانە يا ھەمار (بەتايپەتى ھەتا گورمگ لەسەر شتەكە دەرى)
warehouseman (wâr'hous'mæn), n. كارگىر خاۋەن:
يا كارگەرى ھەمارى فروتەنى
wareroom (wâr'rôom', wâr'room'), n. دوكان: فروشگا:
پىشانگاي فروتەنى
warfare (wôr'fâr'), n. (۱) شەپەۋشۇر: جەنگ: شەپ
(۲) ئاگۇكى: دوژمنايەتى: خەبات
ئاۋىتەپەكى كىمپايەىيە بۇ جانەۋە
كوشتن و پىشكەۋانى بەكاردىت.
war footing, ئامادەبوون بۇ جەنگ: ئامادەپى جەنگ:
(The army is now on a ~.)
war game, Also war games, لاسايى جەنگ: يارى جەنگ:
مناۋەرى سوپا.
war head, سەرى موشەك و بۇمبا: ئەم بەشەى موشەك و بۇمباپەكە
تەقەمەنىيەكى تىپداپە.
war-horse (wôr'hôrs'), n. Also war horse, (۱) ئەسپى جەنگ
(۲) [Colloq.] خەباتكەرى كۆز و شارە: كەسكىنە كە لە ژيانىدا گەلەك
ئاگۇكى و شتى تىرى دىۋە: سەربازى كۆن. (۳) [Colloq.] شانۇنامەپەك يا
پارچەپەك مۇسقىيەكە ئەۋەندە بىنراۋە بىستراۋە كۆز و بىن تام بوۋە.

warily

warily (wâr'ə-li), *adv.* به ووریایی: به ترسمهوه؛ به ناگاداری.
wariness (wâr'i-nis), *n.* ووریایی: ترس؛ ناگاداری.
warison (wâr'ə-s'n), *n.* (Obs.) [a] - پاداشت (له سمرگهروهه).
warlike (wôr'lik'), *adj.* (۱) شهییوری جهنگ: زورنای هیزش بردن.
 (۲) جهنگاره؛ شهپانی؛ شهپهنگین:
 (~ tribes; a ~ people)

(۲) جهنگی: (a ~ expedition).
 (۳) ههرهشهیی: نیشانهی شهپه: (a ~ tone; ~ propaganda).
warlock (wôr'lok'), *n.* [Scot. & Archaic]. جادوگر؛

جادوویار؛ نوشتهگر.
war-lord (wôr'lôrd'), *n.* (۱) سهرنهشگر؛ فرماندهی سوپا.
 (بهتایبهتی له ولاتیکی پمیشودا که میری دوسهلاتی نهماپن).
 (۲) سهرهک چته (بهتایبهتی له ناوچهیهکدا که میری همر به ناو تنیدا مابن).
 (۳) زورد را؛ زورکار؛ ستمکار.
 (۴) شلهتین

warm (wôrm), *adj.* (۱) شلهتین
 (~ water, coffee, tea, etc.)

(ب) نیمچه گرم: (~ weather).
 (ج) گرم؛ نیمچه گرم؛ گرمی دهادهتوره: (a ~ fire).
 (۲) پنهی گرمی؛ ناسایییه وهک هی ههموو گیانهوهروک (خوین، لهش).
 (۳) () گرمایهتی؛ گرمه.
 (ب) گرمکهروهه: (~ exercise, work, etc.).
 (۴) گرم (~ clothing; a ~ coat).
 (۵) گرم؛ مشت و می؛ ووتووین.
 (۶) گرم و گوهر؛ گرم: (~ support, encouragement, etc.).
 (۷) کله گرم؛ زوههنگوهر؛ تووره و تیر.
 (۸) () گرم؛ گرم و گوهر؛ بدل: (a ~ welcome).
 (ب) دلسوزانه؛ گرم: (~ thanks).
 (ج) خوشتویستانه؛ بهسوز؛ گرم: (a ~ embrace).
 (۹) سوور یا پرته قاتی (که نیشانهی گرمییه): (~ colors; a ~ sunset).
 (۱۰) تاره (شوین پین)؛ نوئ؛ زوری به سهردا نهچوه: (a ~ trail).
 (۱۱) [Colloq.] نزکی مهلهتانه (مهتل).
 (۱۲) [Colloq.] ناخوش (بارودوخ)؛ همراس پین ههنگراو:
 (We made things ~ for him.)

(۱۳) [Colloq.] خوش گوزهران؛ دهوله مهاند.
adv. به گرمی؛ به شینویهکی گرم.
v.t. (۱) گرم کردن؛ پلهی گرمی بهرزکردنوهه.
 (۲) خوشدان؛ هینانه جوش؛ گورج کردنوهه؛ خروشاندن.
 (۳) دلخوش کردن؛ ههست به خوشی کردن:

(The sight of the children ~s my heart.)
v.t. (۱) گرم بوون؛ گرم بوونهوه. (۲) جوش ههلسان؛ خروشان.
 (۳) (to ~) بووکرانهوه لهگهل؛ پین خوش بوون؛ پوو خوش بوون:

(She ~ed to the room at once.)
n. گرم بوونهوه؛ گرم بوون؛ گرم کردنوهه.
warm up,
 (۱) گرم کردن.

(Please warm up the engine before driving the car.)
 (۲) گرم کردنوهه (خواردمههنی): (She warmed up the food).
 (هروهه "warm over").
 (۳) بووکرانهوه؛ پوو خوشتر بوون:

(The baby warmed up to us in no time.)
 (۴) مهشقی هیناوش کردن بۆ خۆ نامادهکردن بۆ پیشپهکنی:
 (to warm up before a race)

warm-blooded (wôrm'blud'id), *adj.* (۱) خوین گرم و گرمی.
 لهش نهگۆ (بالنده و گیانداری شیرده) (۲) خوین گرم؛ سهرگرم؛ دل گرم.
-warmbloodedness (n.).

warmed-over (wôrm-d-ô'vër), *adj.* [Colloq.], گرم (۱)

warp

کراوهتوره: (~ food)
 (۲) کۆن؛ لهوه و پینش بیستاره: (~ jokes, tales).

warmer (wôrm'er), *n.* (a hand- ~) گرمکهروهه (نامین).
warm-hearted (wôrm'här'tid), *adj.* میهرمان؛ هاروسوز؛
 دلنهرم؛ پوو خوش.

-warm-heartedly (adv.); **warm-heartedness** (n.).
warming pan, تاوهی گرمکهروهه؛ تاوهیهکی کلک درێژی سهرقاپداره
 پیشکۆی ناگر یا ناوی گرمی تیدهکرا بۆ جین گرمکردنوهه پینش نوستن.
warmish (wôrm'ish), *adj.* نهختیک گرم.
warmonger (wôr'mun'gër), *n.* شهپههرست؛ شهپهخواز؛
 دهلالی جهنگ؛ بازگانی جهنگ.

-warmongering (adj. & n.).
warmth (wôrmth), *n.* (۱) گرمی؛ گرمایی.
 (۲) ههست گرمی؛ خوین گرمی؛ سوژی دل؛ بهجۆشی؛ ههستی بهتین.
 (۳) لهو ههسته گرمی پهیدا دهبن له بهکارهینانی شتی سوورو پرته قاتییهوه.
warm-up (wôrm'up'), *n.* (۱) مهشقی هیناوشی خۆ نامادهکردن
 بۆ پیشپهکنی:

(The spectators watched the players go through their ~s.)
 (۲) گرم بوون (بۆ پهودانینی گرنگ)؛ نامادهکاری و وورده وورده جۆشدان بۆ
 گرم بوون بۆ پهودانه سهرهکییهکه.

warn (wôrn), *v.t.* (۱) ووریاکردنوهه:
 (We ~ed him of the danger.)
 (۲) نامۆزگاری کردن؛ سهرنج پاکیشان بۆ:

(You have been ~ed against smoking here.)
 (۳) پیشهکی پین ووتن؛ پیشهکی پین راگیاندن.
 (۴) پین راگیاندن یا پین ووتن بۆ نامادهبوون و چوون بۆ شوینیکی تایبهتی نه
 کاتیکتی دیاریکراوا

v.i. ناگادارکردن؛ ووریاکردنوهه:
 (A rattlesnake ~s before it strikes.)
warning (wôr'nin), *n.* ناگاداری؛ ووریاکردنوهه؛ نامۆزگاری؛
 راگیاندن:

(We gave him a ~; She paid no attention to my ~s.)
adj. ناگادارکهروهه؛ ووریاکهروهه؛ هی ناگاداری یا ووریاکردنوهه:
 (He gave a ~ look. There were many ~ signals.)

-warningly (adv.).
warp (wôrp), *n.* (۱) (a) شیوان؛ شیوه تیکچوون؛ قویان؛ خواربوون؛
 لاریبوون. (ب) پینج؛ قویای؛ پینچاپینچی؛ خواری؛ لاری؛ چهوتی.

(۲) میشک شیوان؛ خو یا کردوهی سهر؛ ناویزهیی میشک.
 (۳) لیتهی له دواي پویارهوه جیمار.
 (۴) گوریس یا پهتی کهشتی راکیشتانه لهنگهراوه.

(۵) تان؛ ریسمانی باری درێژی چنراو.
v.t. (۱) چهماندنوهه؛ خوارکردن؛ لارکردن؛ خواروخنج کردن؛ قویاندن؛
 چهوت کردن (۲) (a) له پئی خۆ لادان.

(ب) تیکدان؛ شیواندن (a ~ed wind).
 (ج) شیواندن؛ به ههله لیکدانوهه؛ گۆزین:

(a ~ed statement; ~ed ideas; He ~ed the facts.)
 (۲) پینکهه بهست (به پین یا پهت): (W ~ two sticks together.)
 (۴) بالی فۆکه چهماندنوهه بۆ هاوسهنگی.

(۵) راکیشتانی کهشتی به پهت یا گوریس.
 (۶) تان کردن؛ دانانی ریسمانی باری درێژی چنراو.
v.t. (۱) خواروخنج بوون (تهخته و دار)؛ چهوت بوون؛ قویان؛ خواربوون:

(The board is ~ed.)
 (۲) (a) تیکچوون؛ شیوان؛ گۆزان؛ چهوت بوون.
 (ب) له پئی راستی خۆ لادان.

(۳) به پهت راکیشتانه لهنگهراوه (کهشتی).

washable

- (۱۵) شله و شورباو چا و خواردنه‌وهی تری پوونو بن تام.
[*This soup (juice, tea, coffee) is mere ~.*]
- (۱۶) ناو یا شلهی شوردن.
(۱۷) [Colloq.] ناو یا سارده‌مه‌نی‌یه‌که ده‌خورنه‌وه پاش خواردنه‌وهی
ویسکی خست و خواردنه‌وهی مه‌ستگه‌ری تر بۆ بردنه خواره‌وهی
ده‌تواسری سووژی به‌بی چوونه‌وه‌یه‌که یا ده‌نگ چوونه‌وه: (*a ~ dress*).
adj. (۱) نه‌تخام چاک بوون!
به باشی دوس هاتن به باشی گه‌ران.
(*The situation may look hopeless now, but it will all come out in the wash.*)
- (۲) ده‌رکوتن! هاتنه‌پوو دره‌نگ بن یا زوو
wash down, (۱) شوردن سهرابا (به ناوی خو):
(*to wash down a car*)
(۲) ناو یا خواردنه‌وهی تر کردن به‌سهر پارووه ناندا بۆ بردنه خواره‌وهی.
wash one's hand of, دمست ئی شتن! هیوا یئ نه‌مان.
wash out, (۱) ششی دوه‌وهی شتیک. (۲) پامالین! ناویردن! پرد. (۳) ده‌رنه‌چوون و ده‌رکران (له قوتابخانه)
(Slang) (۴) فرۆکه تیکشاندن به ته‌واوی (له نیشته‌نوه‌دا)
(Slang) (۵) خوشن [British Colloq.] قاپ و قاچاغ شتن.
wash up, ده‌شوریت ئی نه‌وهی
washable (wòsh'ə-b'l, wəsh'ə-b'l), adj. بچینه‌وه یه‌ک یا ره‌نگی بچینه‌وه و به‌فوتن.
wash and wear, بشورو بیوش! ده‌شوریت و له‌بر ده‌کرئ بن نوتودان.
(~ pants, shirts, etc.)
wash-basin (wòsh'bā's'n), n. [Chiefly British].
wash-bowl.
washboard (wòsh'bòrd', wəsh'bòrd'), n. (۱) تخته‌ی شتن
ته‌خته‌یه‌کی گرنج گرنجه بۆ جل له‌سهر هه‌لگن‌فرین و شتن.
(۲) تخته‌یه‌که به قه‌راغی به‌له‌مه‌وه بۆ به‌ریه‌ستکردنی شه‌پۆل.
(۳) ته‌خته‌داریکێ باریکه به بنی دیواری ژووردا.
wash-bowl (wòsh'bòl', wəsh'bòl'), n. ده‌ستشور
حورۆچکێ ده‌ست و ده‌م‌چا و شتن.
wash-cloth (wòsh'klòth', wəsh'klòth'), n. لنگه:
په‌ڕۆیه‌که حوی یه‌ ده‌شورئ وه‌ لنگه.
wash-day (wòsh'dā', wəsh'dā'), n. پۆژی جل شتن
wash-out (wòsh'out', wəsh'out'), adj. (۱) کال بووه‌وه:
ره‌نگ چووه‌وه! چووه‌وه. (۲) [Colloq.] ماندو! په‌که‌وتوو! لاوان!
بن هیز! ره‌رد هه‌لگه‌راو.
washed-up (wòsh'tup', wəsh'tup'), adj. (۱) شورو:
پاک! پاک کراوه‌ته‌وه. (۲) [Colloq.] ماندو! په‌که‌وتوو.
(۳) [Slang] فوهرتاو! بن بره‌وا! به‌کار نه‌ماو! سه‌ره‌نه‌که‌وتوو! ئی خراو.
washer (wòsh'ēr, wəsh'ēr), n. (۱) بشور
(۲) واشهر نه‌لقه‌یه‌کی لاستیکی ته‌نکه ده‌خړینه نیاوان دوو بۆری ناسنه‌وه
بۆ له‌یه‌که نه‌دانی دس‌نمکان و تکه نه‌کردن.
(۳) مه‌کیه‌ی جل یا قاپ و قاچاغ شتن
washer-man (wòsh'ēr-mən, wəsh'ēr-mən), n. پیاوی
جل شور به‌ پاره:
washer-woman (wòsh'ēr-woo'mən), n. ناوه‌ری جل شور
(به پاره)
washing (wòsh'ing, wəsh'ing), n. (۱) شتن! شوردن
(۲) هه‌لکشان! له‌ ناو یا شله‌ی تر
(۳) (۱) ناوی شتن پین شورواو. (ب) چلک و پیسی به شتن لیکراوه.
(۴) (ا) پامالیر به ناو. لا‌فاو. لیشاو. شه‌پۆل... هتد.
(ب) خالو له‌و زیج و شتی تری پامالراو.
(ج) کانزای حاوی ده‌ره‌ینراو له‌ له‌و زیج و خۆل به‌شورده‌وه
(۵) کانزای بووکمه‌ش پیکراو! بووکمه‌شی کانزا.

waste

- (۱) جلی شتن (به یه‌ک جار)
هی شتن! هی شوردن! بۆ شتن به‌کاره‌ینراو.
adj. مه‌کیه‌ی جل شتن! جل شورئ کاره‌بایی.
wash-out (wòsh'out', wəsh'out'), n. (۱) پامالینی خالو و زیج
به‌رد به‌ لا‌فاو (وه‌که هی پێکه‌ربان).
(۲) خه‌نه‌ق و که‌ندری درووست بوو به‌م پامالینه.
(۳) [Slang] که‌سیکی سه‌ره‌نه‌که‌وتوو (به‌تایه‌تی له‌ خۆیندندا)
که‌سیکی بووده‌له‌و نا‌کارامه‌و هیچ له‌ باردا نه‌بوو.
(۴) [Slang] سه‌ره‌نه‌که‌وتن! ژۆرکه‌وتن! شکستی! نا‌کامی.
wash-rag (wòsh'rag', wəsh'rag'), n. = 'n. ژووری ناوه‌ست و
ده‌ست و ده‌م‌چا و شتن (به‌تایه‌تی له‌ شوینی گشتی وه‌ک چیشته‌خانه‌دا)
ناوه‌ست و ده‌ستشور.
washstand (wòsh'stand', wəsh'stand'), n. (۱) چوارچینه‌ی
مه‌سینه‌و له‌گه‌ن له‌سه‌ر دانان. (۲) چوارچینه‌ی ده‌ستشوری به‌لو‌عه‌دار
حورۆچکێ جل شتن!
washtub (wòsh'tub', wəsh'tub'), n. ته‌خت یا بانۆزی جل شتن.
washwoman (wòsh'woom'ən), n. = washerwoman.
washy (wòsh'i, wəsh'i), adj. (۱) پوون! پوون و بن تام:
(~ tea, coffee, soup, etc.)
(۲) کال! پوون (بۆیه).
(۳) لاوان! سست! بن هیز! خاوا! بن تین
wasn't (wuz'nt, wəz'nt), = was not.
wasp (wəsp, wɒsp), n. (۱) زه‌رده‌واله! شه‌نگه‌ سووره.
(۲) (ا) که‌سیکی ناوقه‌د باریک (ب) که‌سیکی سه‌رگه‌رم یا توپه‌وتوو
(۱) زه‌رده‌واله‌یی.
(۲) ناوقه‌د باریک (۲) سه‌رگه‌رم! زووه‌له‌چوو! زوو و ویرژاوه! توپه‌وه.
-waspishly (adv.); waspishness (n.).
wasp waist, ناوقه‌ی زه‌رده‌واله! ناوقه‌ی باریک.
-wasp-waisted (adj.).
waspy (wəsp'i, wɒsp'i), adj. زه‌رده‌واله‌یی! له‌ زه‌رده‌واله‌ ده‌چن.
wassail (wəs'l, wə'sl, wə'səl), n. (۱) مۆش! (بۆ خواردنه‌وه)
(۲) واسل! خواردنه‌وه‌یه‌کی مه‌ستگه‌ری نینگلیزی‌یه.
(۳) شاهه‌نگی خواردنه‌وه.
(۴) [Obs. or British Dial.] گۆزانی‌یه‌کی خواردنه‌وه‌یه.
v.t.
v.t. واسل خواردنه‌وه
واسل خواردنه‌وه به‌ خوشی په‌کیکه‌وه.
-wassailer (n.).
Wassermann test (or reaction), تاقیکردنه‌وه‌ی واسه‌رمان:
تاقیکردنه‌وه‌یه‌که بۆ ده‌رخستنی فاته‌شه‌ک یا " سفلس " تووش بوون
wast (wäst; unstressed wast), archaic second person-
singular past of be. شیه‌ی کۆنی " was " ه‌ له‌گه‌ن " thou wast " (thou wast)
(واته، تۆ، به‌کارده‌یه‌ترین):
wastage (wäs'tij), n. (۱) له‌ناو چوون! ئی که‌م بوونه‌وه! نه‌مان
(۲) به‌ فیروندان! فیرو: (*the ~ of time and money*).
(۳) شتی به‌فیروندان! شتی فرێندراو.
(۴) تووانه‌وه‌ی شاخی به‌فرو سه‌مۆل.
(۵) وێران کردن! کاول کردن.
(۶) به‌کاره‌ینان و به‌ره‌به‌ر هیچ نه‌هیلانه‌وه! له‌ناو بردن
(۷) پووکانه‌وه! لاوان کردن (نه‌خۆشی، پیری... هتد)! تین تیدا نه‌هیشتن
(۸) به‌ فیروندان! به‌ریادکردن! به‌ بادان
(۹) له‌ ده‌ست خۆ دان! له‌ کیس خۆ دان.
(*You ~d a good opportunity.*)
v.t.
(۱) (~ away) پووکانه‌وه (نه‌خۆشی، پیری)! لاوان بوون!
هیز تیدا نه‌مان: (*He ~d away because of tuberculosis.*)
(۲) که‌م بوونه‌وه به‌ره‌به‌ره! فوهرتاو! له‌ناو چوون! به‌ریادکردن.

- (۶) کاتژمیری دوستو بیرباخه! کاتژمیر.
(۷) [Obs.]، نیشکی مردوو! نیشکگرتن.
(۸) [Obs.]، مومی نیشانهکراو به بش پشهوه بۆ کات راگرتن
(۹) [Obs.]، تیخویرینی پاسهوان.
(۱۰) (۱) نۆبهی نیشکردنی کهشتیوانهکانی کهشتییهک.
(ب) کهشتیوانی هاوئوبه (ج) کاتژمیری کهشتی
(۱) نیشکگرتنی ثانی! نیشکگرتن بۆ نوژنکردن و خواپهرستی
(۲) پاسهوانی کردن! نۆبهچی کردن.
(۳) چاودیری کردن! چاودیر بون! ناگاداری کردن! ناگا ئی بوون! پاراستن.
(۴) سهرکردن! تهماشاکردن (*Most people just ~ed.*)
(۵) (*~ for*)، چاودیر کردن! بهتما بوون: (*W~ for your chance.*)
(۱) پاسهوانی کردن! نیشکگرتن! پاراستن.
(۲) سهرنجدان به ووردی! سهرکردن به ووردی! چاودیر کردن.
(۳) سهرکردن بۆ فیروبوون و ناگاداری.
(۴) چاودیر کردن! بهتما بوون: (*W~ your chance.*)
(۵) چاودیری کردن! ناگاداری کردن! چاودیر بون! به دیارهوه بوون.
گوئی قولاخ بوون! چاودیران کردن به پیروشهوه.
ووریا بوون! ناگا له خو بوون.
پاس کردن! چاودیری کردن! به دیارهوه بوون!
ناگاداری کردن:
(*She watched over us like a mother hen over her brood.*)
زنجر یا قاشی (*watchband* (wäch'band', wöch'band'), n.
کاتژمیر
کلوی سهریازی دهریایی (بۆ سهرما).
قهپاغ و چاودیرچیوهی (*watchcase* (wäch'käs', wöch'käs'), n.
کاتژمیر.
زیرزهی کاتژمیری بیرباخه.
(۱) سگی پاسهوان: (*watchdog* (wäch'dög', wöch'dög'), n.
سگی پاس. (۲) پاسهوان (هی دهستدیزگی و بهدکاری و چویتی ... هند)
پاریزمه: (*a self-appointed ~ of public morals*)
شهوونخوون (*watcher* (wäch'er, wöch'er), n.
(۱) پاسهوان! نۆبهچی! چهرهچی (۲) نیشکگری مردوو.
(۴) نیشکگری نهخوش. (۵) چاودیر! سهرکردن.
(۶) نویننه یا چاودیری جیزیهک یا کهسیکی نامزه دکر او له مهلبهندی
دهنگاندان له پۆزی هملیراندان.
ناگری پاسهوانی! ناگری پاسهوانان.
(۱) ووریا! ناگادارا (*watchful* (wäch'fəl, wöch'fəl), adj.
چاودیر! ناگادارا! به ناگا: (*a ~ guard; a ~ eye*)
(۲) [Archaic]، بئ خه! خهونراو! شهونخوون.
-watchfully (adv.); watchfulness (n.).
شهوشه کاتژمیر.
زیرزه کاتژمیری بیرباخه
سهماچی. (*watchmaker* (wäch'mäk'er, wöch'mäk'er), n.
(۱) پاسهوان (*watchman* (wäch'män, wöch'män), n.
(هی کارگو و خانوو و فرۆشگا ... هند).
(۲) همسهس! نیشکگر! پاسهوان! چهرهچی! نۆبهچی.
شوی سهری سال.
(۱) ههرهه "New Year's Eve"
(۲) نوژی سهری سال به کۆمه له کلنیهه.
باخلی کاتژمیر.
قوللهی (*watch-tower* (wäch'tou'er, wöch'tou'er), n.
چاودیری (بۆ چاودیری جموجوونی دوژمن، بهندی بهندیانه، دارستان له
ترسی ناگر).
(۱) (*watchword* (wäch'wü'd', wöch'wü'd'), n., password
(۲) درووشم: (*Let our ~ be freedom.*)

- (۳) [Rare]، تپهرین (کات)؛ برده سهر
(۴) به فیروچوو! به فیروندان
(۱) چۆل بره! نهچینراو! نهکیلراو! سوود ئی وهرنهگیرا! پووتهنی! adj.
به یار. (*~ land*)
(۲) باشهروک! فریدراو! بئ کهک: (*a ~ product; ~ paper*)
(۳) به فیرو-راو! به کارنه هینراو! زیاده: (*~ energy*)
(۴) له نهش دینه دهرهوه (میزو گو)؛ لهش دهیگاته دهرهوه
(۵) (*a ~ pipe*)، پیسایی بهر! شتی پیس دهبات:
(ب) شتی پیسی تئ دهکری! هی زبل یا باشهروک: (*a ~ basket*)
n. (۱) زهوی برهلاو سوود ئی وهرنهگیرا! بیابان! پووتهنی! دهشت.
(۲) کهلاه! شوینیکی ویران کراو! ویرانه:
(*Berlin was a ~ of tumbled walls.*)
(۳) (۱) به فیروندان! به فیروچوو! به بادن! بهریادکردن.
(ب) له دهست خو دان! له کیس خو دان.
(ج) بهرهمره لهناوچوو! کهم بوونهوه! سوان! داپزان! فوتان.
(۴) باشهروک! زبل! شتی بئ کهکی فریدراو.
(۵) میرو گو! پیسایی (۶) ویرانکاری (جنگ)! ویران کردن
(۷) شتی زامان و نه یوبارو لافاو و دهریاوه.
به فیروچوو! به فیروندان
ویران کر. (*~*) (*~*)
قسهیی خو له مرد دان!
قسهیی خو به فیروندان.
go to waste, به فیروچوو! به فیروندان
lay waste, ویران کر. (*~*) (*~*)
waste one's breath (or words), قسهیی خو له مرد دان!
قسهیی خو به فیروندان.
wastebasket (wäst'bäs'kit), n. Also wastepaper basket,
تانهکی ریل! سهبهتهی کاغزو شتی فریدراو.
wasted (wäs'tid), adj. (۱) سوود ئی وهرنهگیرا! به کارنه هینراو:
(*~ energy*)
(ب) به فیروچوو! به فیروندراو (*a ~ life*)
(۲) بئ کهک! زیاده! به فیروندراو (*~ words*)
(۳) ویران کراو! کاول کراو
(۴) پهنگ! مردو لاوانو ماندوو و قپاو (به نهخوشی)! فوتاو! پوکاوه
(*a ~ body, face, etc.*)
(۵) [Obs.]، تپهریوو! به سهرچوو! رۆییو (کات).
wasteful (wäst'fəl), adj. (۱) دهستبلو! دهست به قرب! به فیروندراو:
(*a ~ woman, society, etc.*)
(۲) ویرانکر! کاولکر! فووتینهه.
-wastefully (adv.); wastefulness (n.).
ویرانه (*wasteland* (wäst'land'), n. Also waste land,
ویرانه زهوی! چۆلهوانی! پووتهنی.
کاغزهیی (*wastepaper* (wäst'pä'pär), n. Also waste paper,
بئ کهکی فریدراو
بۆری پیساو! بۆری زئراب! بۆری پیسایی.
waster (wäs'tär), n. پاره به فیروندراو! دهستبلو! پاره به باده.
wasting (wäs'tin), adj. (۱) به ناخداچوو! بهرهمره فوتاو!
لهناوچوو (*the ~ countryside of America*)
(۲) ویرانکر! کاولکر! فووتینهه: (*~ war*)
(۳) لاوانکر! پوکینههوه! لهرولاوانکر! بئ تئ که! ووشکههروه:
(*a ~ disease*)
(۱) کهسیکی پاره به فیروندراو! کهسیکی دهستبلو (*wastrel* (wäs'trəl), n.
یا دهست به قرب (۲) کهسیکی بئ قهر! کهسیکی قهلب و ناله یار.
(۱) ووریا! ناگادار بوون! به ناگایی! (*watch* (wäch, wöch), n.
هوشیاری (۲) به شتیکی شهو
(۳) چاودیری! چاودیر بون! ناگاداری! ناگاداری کردن:
(*Keep a close ~ over the baby.*)
(۴) پاسهوان! بهتابهتی هی شهو! نۆبهچی! همسهس! نیشکگر! نیشکگر.
(۵) (۱) نۆبهی پاسهوان یا نۆبهچی (ب) پاسهوانکا! جزی پاسهوان یا نۆبهچی.

water (wō'tēr, wāt'ēr), *n.*

(۱) ئاو

(۲) دەريا، دەرياچە، پويار، گۆم. (*pi*)

(۳) ۱. قوئى ئاو. (ب) پويى ئاو: (*above ~ ; under ~*)

(ج) ئاستى ئاو. لە پويار يا دەريادا: (*high ~ ; low ~*)

(۴) ئاو تېنە تنى بەلەم و كەشتى

(۵) ئاراو، جارنىك ئاو پىندا كردن:

(*Diapers must be rinsed in three ~s.*)

(۶) (*pi*) ئاوى گازايى (بۇ مەبەستى پزىشكەوانى).

(۷) (۱) مېر. (ب) لىك: فرمىسك: شلاوى پەنگرياس.

(ج) ئاوى مىدالدىن

(۸) ئاوى گازاوى يا كانزايى: (*mineral ~ ; ammonia ~*)

(۹) (۱) بىرقە روونى بەردى بەنرخ: (*a diamond of the first ~*)

(ب) لىھا توپى: نايابى: باشى: (*an artist of the first or purest ~*)

(۱۰) پويى ساف و بىرقە دارو شەپۇل ئاسايى ئاورىشم و تەبەقە كانزا.

(۱۱) ئابۇي بۇيە ئاوى.

(۱۲) () مەلسەنگاندىنى سەرمایەى كۇمپانىيەك بە زياتر لە سەرمایەكەى خۇي.

(ب) دەركردنى قەوالەى دارايى بەپنى ئەم مەلسەنگاندىن زۆرە.

v.t. (۱) گىناوەر ئاودان: (*to ~ the flock*)

(۲) ئاودار، ئاوپىدان: (*Large tanks were there to ~ the troops.*)

(۳) ئاودار (زەوى و زار، دار و درمخت): (*to ~ the plants*)

(۴) ئاو بۇ پاكىشان (بە جۆگە، خەنق ... هتد): ئاو بۇ مېتان.

(۵) ئاورىشىن كردن: ئاو پىيا كردن: تەركردن: خووساندىن

(۶) ئاو ئىكردن: پوونكردنەو: (*She ~s down the juice.*)

(۷) دىيەنكى مرقە دارو شەپۇل ئاسايى پىدان (ئاورىشم).

(۸) قەوالەى دارايى زىادە خستە بارا پەو بەپنى زىادكردنى سەرمایە.

v.i. (۱) ئاو كوردن: چاو: (*Her eyes ~ when she chops onions.*)

(۲) ئاو كوردن: دەم: ئاو تىزانە دەمەو

(*His mouth ~s at the sight of food.*)

(۳) ئاو لەگەل خۇ بردن

(۴) ئاو خواردنەو

adj.

(۱) ئاوى: تايەبەتى بە ئاو: بۇ ئاو.

(۲) ئاوى: خە ئاودا دەركرد: (*~ sports*)

(۳) ئاوى: لە ئاودا دەركرد: (*~ plants; ~ birds*)

(۴) (۱) بە ئاو دەگەرى ئى ئىشى پىن دەركرد: (*a ~ wheel*)

(ب) ئاوى: لە ئاو دىووست دەركرد يا پەيدا دەپنى (كارەبا): (*~ power*)

(۵) ئاوى تىزاو: ئاوى تىدايە: (*a ~ blister*)

(۶) ئاوى تى دەركرد (بۇ پوونكردنەو يا رەق بوون).

(۷) ھى ئاو: ئاو لە ژىر سايە يايەتى: (*~ gods*)

above water, لە تەنگ و چەلەمە بەدەر: پى سەرفىشە

لە ئاخۇشى و گىروگرفت پزگار بوو.

by water, بە كەشتى يا بەلەم.

get into hot water, تووشى تەنگ و چەلەمە بوون: گرفتار بوون

تووشى ئاخۇشى بوون.

hold water, (۱) ئاوى ئى ئاچن: ئاوى ئى ئاتكن.

(۲) بەجىن پاست (بىرپا): خوى پادەگىرئ لەبەر تاقىكردنەو:

(*Your theory does not hold water.*)

in deep water(s), تووشى گىروگرفتىكى خراب بوون

تووشى ئاخۇشى يەكى زۆر بوون.

keep one's head above water, خواخواي پىن دانە چوون بوون

(لە پويى گوزە رانەو): بەھىواي بەرگەگرتن بوون و گىروگرفت نەبوون (گوزە ران).

like water, وەك ئاو پارە خەرج كردن: دەستبۇل: دەست بە قىرپ:

(*He spends money like water.*)

make one's mouth water, دەم ئاو كوردن: ئاو تىزانە دەمەو

زۆر خوش ديار بوون

make (or pass) water, مەزكردن

ئاوى سارد بەسەردا كردن: پشت ساردكردنەو: **throw cold water on,** تىكدان (پىلان، ئاھەنگ ... هتد):

(*He threw cold water on our travel plans.*)

كارى لە كار **water under the bridge (or over the dam),**

توازاو: شتى لە دەست چو: شتى بەسەرچوو و نەگە پاو.

water adder, مارى ئاوى.

waterage (wō'tēr-ij, wāt'ēr-ij), *n.* [British], (۱) فرزتەنى

گواستەنەو بە ئاودا، واتە بە كەشتى و بەلەم. (۲) كرى ئى ئەم گواستەنەو.

water ballet, بايى ئاوى: مەلەى يەكخراو و پىكەو گونجاوى

جەند

مەلەوانىك.

water beetle, قانۇنچەى ئاوى.

water bird, ئالندەى ئاوى: ئالندەى ئاو ئاوو زەلکاو و كەناردەريا.

water biscuit, پىكىتىكە لە ئاردو ئاو و پۇن دىووست دەركرد.

water blister, بۇلۇقى ئاو تىزاو: بۇلۇقى پىر لە ئاو

water-borne (wō'tēr-bôm'), *adj.* (۱) سەرخاوەكەوتو.

(۲) بە ئاو، واتە بە كەشتى گونزراو (بارگە).

(۳) لە ئاوى خواردنەو: پىسەو تووش دەپنى: ئاوهلگرتو (مىكرۇب):

(*~ diseases, germs, etc.*)

water boy, ئاوغىر (بۇ دەستەكە ئىشكە، وەزىشكار ... هتد).

water-brain (wō'tēr-brân', wāt'ēr-brân'), *n.* = gid.

water brash, = hearthburn.

waterbuck (wō'tēr-buk', wāt'ēr-buk'), *n.* ئاسكى ئاوى:

جۆرە ئاسكىنى گەورەى شاخدارە لە نزیك و پويارو زەلکاو دەركرد

water buffalo, گامىشى ئاوى

water bug, مېشوو لە ئاوى.

water chestnut (or caltrop), كەستەنەى ئاو (پووەو بەر).

water chinquapin, (۱) شلىرى ئاوى ئەمەرىكى

(۲) تۆو يا بەرى ئەم پووەو (كە دەخورت)

water clock, كاتىمىرى ئاوى: كاتىمىرىكە كات دەركردىن بەمۆى

بۇيشتى ئاومەو بە كونىكدا (مەروەها "*clepsydra* ")

water closet, ئاودەستخانە: ئاودەست: پىشاو: سەراو: تەوالىت.

(لە ئىنگلىترە پىنى دەلئىن: "*W.C.* ")

water color, Also water-color, (۱) بۇيە ئاوى: رەنگى ئاوى:

بۇيەكە بە ئاو گىراپتەنەو نەك بە پۇن. (۲) ئابۇي بەم بۇيەكە كراو.

(۳) نىگارگىشان بەم بۇيە: نىگارگىشى بۇيە ئاوى.

-water-color (adj.); water-colorist (n).

water-cool (wō'tēr-kōol', wāt'ēr-kōol'), *v.t.* ساردكردنەو

بە ئاو (مەكىنە).

watercooler, ئاوساردكەمەو. كوپىيەكى شووشەى بۇ ساردكردنى

ئاوى خواردنەو.

water-course (wō'tēr-kōrs', wāt'ēr-kōrs'), *n.* (۱) پويار:

جۆگە: چەم. (۲) ئاومەو: ئاومەو: چەمى دەستكرد: ئاومەو.

(۳) پىن يا بىنكى كۆرەچەم

water-craft (wō'tēr-kraft', wāt'ēr-kraft'), *n.* (۱) تواناى

كەشتى و بەلەم لىخوپىن. (۲) مەلەوانى: وەزىشى ئاو ئاوى يارى ئاو

(۳) كەشتى: بەلەم. (۴) كەشتى و بەلەم بەگشتى.

water crane, ئوقمۆكە: ئالندەىكى بچووكى قەراغ ئاوه.

(مەروەها "*water ouzel* ")

water cress, كۆرۆلە.

water cure, = hydropathy; hydrotherapy.

water dog, (۱) سەگى حەز لە ئاو ئاو كەر. (۲) سەگى راوى ئالندەى ئاوى.

(۳) قورناو لىكە (۴) كەشتىوانى كۆن: كەسكىكە كە زۆر حەز لە ئاو ئاو بگات.

water down, ھىچن كەرنەو: خاوەر كەرنەو: لە توندوتىكى كەم كەرنەو:

(*He ~ his inflammatory speeches. u ~ report*)

waterfall

waterfall (wō'tēr-fōl', wāt'ēr-fōl'), *n.* تاقه، پټډو سولا

waterfinder (wō'tēr-fīn'dēr, wāt'ēr-fīn'dēr), *n.* ناو-
دڼزهروه له ټيزه ميندا به پهمل ليدان به دارنگی دوغليقانه.
(همروهه 'dowser')

water flea, کڼچي دريایی

water-fowl (wō'tēr-foul', wāt'ēr-foul'), *n.* بالندهی دریایی

water-front (wō'tēr-frunt', wāt'ēr-frunt'), *n.* (۱) زهوی

خانوری قراغ پویارو دریایچه (۲) گهرهکی قراغ ناو یا نژیک به ناوی شار.

adj. هی گهرهکی سر یا نژیک به ناو

water gap, چهمی ناو پزښه شاخ

water gas, گازی ناوی گازنکی زهرایچه بؤ سووته مهنی به کار دیت.

water gate, - flood-gate.

water guage, (۱) پیوهری زهوانی و ناستی ناوی پویارو جوڅه

(۲) پیوهری ناستی ناوی تهنگی و بهرمیل... هتد

water glass, (۱) پیرداخ

(۲) بؤریهکی بن شووشه یی به بؤ سهیرکردنی شتی ژیرناو.

(۳) پیوهری ناوی شووشه

(۴) گړاودی سوډبؤم سلیکات له ناودا (له سریش و مادهی ناوېرکهدا

به کار دیت) (۵) water clock

water gum, = tupelo.

water heater, ناو گهرمکر بهرمیلی ناو گهرم کردن به گاز یا به کارهبا

(بؤ گهرما و پنیوستی تری ناوما)

water hemlock, پوههکی زهرای ناویچه.

water hen, مریشکی ناوی باندیهکی پدشی قاج ته نراوه له مریشک

دهچن له دوری ناو و ناوناودا دهژی مریشکه پدشه (همروهه "cool")

water hole, چلاو - بهتابهستی که گیاندار ناوی ټی دهخونهوه

گومی بچکوه

water ice, (۱) سهمونی ناو سههولنیکه له بهستنی ناووهه پینکهارتوه

نهک له کنهکه بومی بهفروهه (۲) شیرینییهکی پر له بهفروهه له دژندرمه دهچن.

(همروهه 'sherbet')

watering place, (۱) شوننی ناوداسی وولاخ و ناژده

شوننی ناوخواردنهوی گیاندار (۲) spa (۳) مهیخانه: باپ.

watering pot, ناوېرژن ددفرنکی لوله کون کونه بؤ پوهوک ناودان.

(پیشی دهوونری "watering can")

waterish (wō'tēr-ish, wāt'ēr-ish), *adj.* watery.

water jump, بازدی ناوی کوسپنکی ناوه وه گوم یا خههقی پر له ناو

له هندی پینسرکندا نه سپ بهسهریدا باز ددهات

waterless (wō'tēr-lis, wāt'ēr-lis), *adj.* (۱) بی ناو: ووشک

(۲) پیویستی به ناو نیچه بؤ ساردکردنهوی (مهکینه).

water level, (۱) پوی ناو (ب) ناستی ناو.

(۲) water line # 1-A water table # 1 (۳)

water lily, شلیری ناوی زههقی ناوی.

water line, (۱) هینلی ناو: ناستی ناوی سر ته نیشتی کهشتی و بهلم.

(ب) چهند هیننکی ناسووییه به ته نیشتی کهشتی یوه پلهی نو قوم بوونی

کهشتی به که بیشان ددهات به بارکراوی و نیمچه بارکراوی و بهتانی یوه.

(۲) نیشانه ب هینلی ناستی بهر برونهوی ناو له سدر دیواری که ناردهریا.

water-logged (wō'tēr-lōgd', wāt'ēr-lōgd'), *adj.* ناو (۱)

بؤر تیجور و قورسو سست (کهشتی و بهلم): (~ boats).

(۲) خوشناو زهوی: ټیراوا: وهک زهکاو لښاتو. (~ fields).

Waterloo (wō'tēr-lōō'), *n.* (۱) وانلرو: شهری وانلرو

(که نابلسوی ټیند شکا سالی ۱۸۱۵) (۲) ټیکشکان: دژان: ژیرکوون

بهزین: شکان (He met his W- in the elections.)

water main, بؤری سرهکی ناو (بهتابهستی هی ژیرزه مین): شا بؤری ناو.

waterman (wō'tēr-mən, wāt'ēr-mən), *n.* (۱) بهلمهوار

(۲) سمور لیدهر

water-ski

watermanship (wō'tēr-mən-ship'), *n.* نیشور لښاتوویی

بهلمه موانی و سمور لیدان.

watermark (wō'tēr-märk', wāt'ēr-märk'), *n.* (۱) نیشانهی

ناو: نهی نیشانه یه که ناستی بهر برونهوی ناو پیشان ددهات.

(۲) نیشانهی پوشتی سر کاغذ.

v.t. کاغذ نیشانه کردن به نیشانه یا نه خشی پوشتن.

watermelon (wō'tēr-mel'ən, wāt'ēr-mel'ən), *n.* شووتی.

water meter, سههاتی ناو (بؤ پیوونی ناوی به کار هینتراو).

water mill, ناشی ناو.

water moccasin, ماری ناوی: جوړه مارنکی گهره ی زهرای زهکاوو.

چه مگانی لای خواروی نه سهریگایه

water nymph, پهری دهرا: بانوخوای ناوی (نه فسانه ی وژان و زمان).

water oak, به پوری ناو: جوړه دار به پوری که نه مریکی قراغ پویارو

جوڅه کانه.

water ouzel, بالنده یه کی بچوکی قراغ ناوه.

water ox, = water buffalo.

water parting, = watershed.

(۱) بؤری ناو. (۲) نیرگه.

water pipe, ده مانچه ی ناو. (همروهه "squirt gun")

water pistol, (۱) پوههکی ناوی: پوههکی ژیر ناو: پوههکی که یا

همهوی له ژیر ناودا بیت یا همدی له قندو که دکانی به سمر ناوهوه بن

(۲) پوههکی ته پووشکی.

water plantation, پوههکی ناوی که پانه له شتیوهی دلدا

گولی سبی دهگری.

water polo, یاری ټوی ناو: ټویینی ناو.

water power, (۱) ووزه ی ناو (بؤ مهکینه گیران).

(۲) تاقه یا پټ ناوی ووزه ټی دروست کردن.

(۳) مافی ناو (که ناشی ناو همیبت).

water-proof (wō'tēr-prōōf', wāt'ēr-prōōf'), *adj.* ناوېر

ناودانه دهر: (a ~ watch).

(۱) قوماشی ناودانه دهر: (Chiefly British) (۲) مشه: پانتوی باران

n. ناوېر کردن

water-repellent, بهرگی ناو دهگری، بهلام ناودانه دهری تهواو نیچه.

water-resistant, بهرگری ناو دهکات، بهلام ناوېری تهواو نیچه.

water right, (۱) مافی ناو: مافی ناو پاکیشان له پویارو جوڅه

ددریایچهوه (۲) مافی کهشتیوانی.

water sapphire, جوړه بهر دیکي بهرنه.

waterscape (wō'tēr-skāp', wāt'ēr-skāp'), *n.* - seascape.

water scorpion, دوویشکی ناوی.

watershed (wō'tēr-shed', wāt'ēr-shed'), *n.* (۱) ناوېرژ.

(همروهه "water parting")

(۲) دیونکی ناوه یژ: ناوچه یه که که ناوه کی دهچو پټهوه ناو پویارنک.

(۳) پودانیکي گرنگ (له پوی جیا کردنهوهه): پاده یه کلای:

هینلی جیا کردنهوی دور قوناخ یا بارودوخ: (The treaty to ban most

atomic tests is one of history's great ~s.)

water shield, زوئی ناوی: جوړه پوههکی ناویچه.

water sick, نهوهنده ناو نراوه بن پیت بوهو هیچی ټیدا ناچیرن.

waterside (wō'tēr-sīd', wāt'ēr-sīd'), *n.* قراغ ناو:

که ناردهریا و دریایچه و پویار.

(۱) قراغ ناوی: له قراغ ناودایه: تابهستی به ناوچه ی قراغ ناو.

(۲) (۱) له قراغ ناودا دهژی

(ب) له قراغ ناودا نیش دهکات

water-skater, = water strider.

water-ski (wō'tēr-skē', wāt'ēr-skē'), *v.i.* ناوه خلیسکن کردن

(به پاکیشان به دوی بهلمی خیراوه)

water snake

n. پینلای دوه خلیسکن (که بریتیه له پارچه‌یک دار یا باغی دريژ که به دوی -له‌می خیراره ده‌بسترئ و ناوه خلیسکزی له‌سەر ده‌کړئ).

water snake, ماری ناوی: جهنډ جیره ماریکی ناژده‌راوی ناو پویارو جوگن

water-soak (wō'tēr-sōk', wāt'ēr-sōk'), **v.t.** خووساندن
نوقود کړن له ناودا

water spaniel, سه‌گیکی تووک لول و سوورپاوه بۇ هیئانه‌وی مه‌ل
ناویس راوکراو باشه

water-spout (wō'tēr-spout', wāt'ēr-spout'), **n.** (لوولنه. مسینه. قوری... هتد): پلوسک

(۲) گیزه‌لوکه‌یکه به‌سەر ناوه‌وه له په‌مختی ده‌چن.

water sprite, = water nymph.

water strider, ناو بۆشکه‌ره‌وه: میرویه‌یکه به‌سەر پوی ناودا
ده‌سپرت‌وه. هه‌روه‌ها "water-skater", "skater", "skimmer", "skipper"

water supply, (۱) ناووقی ناو: شو ناوه‌یه که شاریک یا نارچه‌یک
هه‌یه‌تی سو به‌کاره‌ینان (۲) سه‌رچاره‌وه هه‌مارو شینوه پړی ناو دابه‌شکرده‌ن.

water system, (۱) پویاریک به‌ جوگو و ژیکانی‌یه‌وه.
(۲) water supply

water table, (۱) نه‌و ناسته‌ی ره‌مینه که ژیره‌که‌ی خووساوه. واته‌ هه‌چی
تر ناو هه‌نامژئ: (۲) لیواریکی ده‌ریو‌قیوه بۇ دیوار پاراستن له باراناو

water thrush, بره‌سوله‌ی ناوی: بالنده‌یه‌کی ده‌نگ خوشی قه‌راغ پویاره

water-tight (wō'tēr-tīt', wāt'ēr-tīt'), **adj.** (۱) ناویر
ناوی لی دچن: (۲) پوون: لیلی تیدا نیجه: تنه‌یا به‌ک لیکنده‌وه یا مانای هه‌یه.

(۳) سه‌رکه‌رتنی مسوکه‌ره: ژیرکه‌رتنی بۇ نیجه: پتەر (هه‌جان). (a ~ plan).
(۴) هه‌ماراو: تانکی ناو: ناوگیر.

water tower, (۱) نامیریکی ناگر کوژاندنه‌وه‌یه ناو هه‌نده‌دات بۇ خانوی به‌ز.

water vapor, هه‌لمی دو: ناوی هه‌لم لی هه‌لساو: به‌تابیه‌تی پیش کولن.

water-way (wō'tēr-wā', wāt'ēr-wā'), **n.** ناوه‌ری به‌تابیه‌تی
که بۆ که‌ستیونی بشن (هه‌روه‌ها "water-course").

water-weed (wō'tēr-wēd', wāt'ēr-wēd'), **n.** گیای ناوی
پروه‌ه‌کی که‌ی پرو باریکی کول بچوکه‌ قه‌ده‌که‌ی له ژیر ناودایه.

water wheel, گه‌ردوه‌یه: جه‌به‌ری ناوه‌له‌ینجان: چه‌رخ ناوه‌ه‌لگوز.

water wings, بالی ناوی: نامیریکی لاستیکی به‌قوی تی ده‌کړئ له
شینوه‌ی دوو بالندایه بۆ مه‌له‌ قیرپوون.

water witch, جادوگره‌ی ناو: که‌سێکه‌ گوايه ناوی ژیزه‌مین
ده‌ژیرته‌وه به‌هزی داری ره‌مل لیئانه‌وه

water-works (wō'tēr-wūrks'), **n.pl.** (۱) ده‌رگی هه‌مارکردن
هه‌له‌ینجان و دابه‌شکردن ناو به‌سەر شاردا. (هه‌روه‌ها "water system").

(۲) نیسته‌گی به‌کی هه‌له‌ینجان (۳) فواره.
(۴) [Slang]. فرمیسک: گریان: فرمیسک رشتن: (to turn on the ~).

water-worn (wō'tēr-wōm', wāt'ēr-wōm'), **adj.** سواوه به
ناو: ساف و لووس بووه به ناو پیندا بۆیشتن.

watery (wō'tēr-i, wāt'ēr-i), **adj.** (۱) ناوی: شلاوی: شله‌یی
له ناو ده‌چن: (۲) ته‌ر: خووساو: (~ soil)

(۳) پوون (~ soup, tea, coffee, etc.).
(۴) بڼ هیز: خراپ: لاوا: (~ prose).

(۵) باراناوی (هه‌و).
(۶) فرمیسکاوی: گریان: (~ eyes).

(۷) ناودر کردو: برین: تلوق

-wateriness (n.).
watt (wāt, wōt), **n.** وات: یه‌که‌ی هیزی کاره‌یا: پێوانه‌ی روزه‌ی کاره‌یا

wattage (wāt, wōt), **n.** (۱) هیزی کاره‌یا به "وات" پیتروا
(۲) سه‌رحه‌می "وات" یا هیزی کاره‌مای پیتوست بۆ نیش پیکردنی مه‌کینه‌یکه.

watt-hour (wāt'our', wōt'our'), **n.** واتی یه‌ک ساتی یه‌که‌ی

wax

هیزی کاره‌یا یه‌ک واتی بۆ ماوه‌ی یه‌ک سات.

wattle (wāt'ul, wōt'ul), **n.** (۱) ته‌یمان: چه‌به‌ر
(۲) توولی ته‌یمان و چه‌به‌ر: قیسپ. (۳) (pl.), خیزه‌ره.

(۴) جه‌ند جیره دره‌ختیکی نوسترالاییه‌جه‌کانی بۆ توولی ته‌یمان به‌کاردیت
(۵) چه‌رمی شۆبوه‌وه‌ی به‌رملی قه‌له‌موون و که‌له‌شیر: غه‌به‌به.

barbel # 1
به توول چنراو.

adj. (۱) چنن (ته‌یمان). (۲) به توول درووستکردن یا چنن.
v.t. (۳) به خیزه‌ره درووستکردن (سه‌ریان).

wattle-bird (wāt'ul-būrd', wōt'ul-būrd'), **n.** بالنده‌یه‌کی
نوسترالاییه‌جه‌رم له گوێکانی‌یه‌وه شۆبوه‌ته‌وه به "هه‌نگوین خور" یشر

ناسراوه.
(۱) به توول چنراو (وه‌ک ته‌یمان یا

چه‌به‌ر). (۲) چه‌رمیکی گرنج گرنج له به‌رملیه‌وه شۆبوه‌ته‌وه (وه‌ک قه‌له‌موون).

wattmeter (wāt'mē'tēr, wōt'mē'tēr), **n.** وات پیتور (کاره‌یا).
(۱) شه‌کانه‌وه (The flag ~s.).

wave (wāv), **v.t.** (۲) پاوه‌شان (ده‌ست): (He ~d to us.).
(۳) لوول بوون (قن): له شه‌پۆل چوون: (Her hair ~s naturally.).

(۱) شه‌کانه‌وه: (He ~d the flag.).
(۲) پاوه‌شان (چه‌ک): (He ~d his pistol at them.).

(۳) ده‌ست پاوه‌شان: نیشانه‌ی بۆ کردن به ده‌ست: (We ~d farwell.).
(۴) لوول کردن: (She ~s her hair.).

(۵) شینوه‌ی شه‌پۆل ناسایی پیدان.
(۱) شه‌پۆل. (۲) [Poetic]. ناو: ده‌ریا.

(۳) (i) که‌روێشکه‌کردنی ده‌غل‌دان و گیا له باهه‌لکردندا. (ب) لوولی قز
(ج) وه‌ک شه‌پۆل نوواندن ناویشتم... هتد.

(۴) ده‌ست پاوه‌شان
(۵) (a crime ~; a heat ~) ناوسان: (a crime ~; a heat ~)

(ب) ژماره‌یه‌کی ژور: لیشاو: (a ~ of immigration)
(۶) شه‌پۆل (ته‌زوی کاره‌یا): به‌روژمی ته‌ووژمی کاره‌یا ته‌ووژم.

(۷) شه‌پۆل (پووناکی، ده‌نگ، گه‌رمی)
مه‌ودای شه‌پۆل (رادیی)

wave-band (wāv'band'), **n.**
wave-length (wāv'length), **n.** (۱) دریزی شه‌پۆل (فیزیا)

(۲) [Colloq.], هاویرو هاوسۆز: جۆری بیروباوه‌رو هه‌ست
(We are both on the same ~.)

waveless (wāv'lis), **adj.** بڼ شه‌پۆل: کپ: مه‌نگ
wavelet (wāv'lit), **n.** شه‌پۆلی بچکو له.

waver (wāv'vēr), **v.i.** (۱) شه‌که‌ردن: شه‌کانه‌وه:
(Foliage ~s in the breeze.)

(۲) ته‌روسکاوه‌یه: پوته‌پرت کردن: ته‌روسکه‌هاتن.
(۳) شلوق بوون: نوچدان: بڼ هیزبوون: شه‌ژان: شینوان.

(۴) له‌زین (ده‌ست. ده‌نگ): (Her voice ~ed.).
(۵) دوودلی کردن: پارایی کردن: دوودل بوون:

(He ~ed in his determination.)
(۶) گوژان: هه‌میشه‌گوژان یا به‌روژتم بوونه‌وه: (Prices ~ed.).

(۷) لاره‌ولارکردن: له‌تردان: به‌م لاو به‌ولادا که‌وتن.
شه‌ه: لاره‌ولار: له‌زین: لاره: له‌تر: دوودلی: پارایی.

n. (۱) شه‌پۆلاوی (a ~ sea).
(۲) شه‌پۆل: پینچاوپینچ: به‌ته‌کان بۆیشته‌وو: وه‌ک شه‌پۆل بزوو

(۳) لوول: شه‌پۆل: (hair ~)
(۴) شه‌پۆل: له شه‌پۆل ده‌چن: تابه‌تی به شه‌پۆل.

(۵) شلوق: نه‌چه‌سپوو: له‌زۆک: لاره‌ولارگر.
-wavily (adv.); waviness (n.).

wax (waks), **n.** (۱) میو: مۆم (۲) (b) میو: گوئ
(ب) هه‌ر مادده‌یه‌کی له میو چووه که پروه‌کر گیاندار ده‌ری بده‌ن

weather map

weather map, *n.* نەخشەى ئاۋرەھوا نەخشەىكە گۆزىنى ئاۋرەھواى
ئاۋرەھىك دەردەخات لە مارەپەكى ديارىكراۋدا.

weatherproof (weth'ēr-prōōf'), *adj.* بەرگەى ئاۋرەھوا گۆزىن
دەگرتن

v.t. وەھا لىگرتن كە بەرگەى ئاۋرەھوا گۆزىن بگرتن پاراستن لە كەش گۆزان.
weather ship, *n.* كەشتى كەش: كەشتىيەكە ژانىبارى كۆدەكاتەرە
دەربارەى ئاۋرەھوا گۆزىن.

weather station, *n.* مەنبەندى ئاۋرەھواناسى: ئىستەگەى كەشتزانى.

weather-strip (weth'ēr-strip'), *n.* تىلەسكە لاستىك يا
كانزايەكە درزى نىۋان دەرگاۋ پەنجەرە چوارچىۋەكانيانى پىن دەگىيى بۆ
ھەوابو بارانچىگرتنى.

weather-strip (weth'ēr-strip'), *v.t.* تىلەسكە لاستىكۋ كانزا
لىدان (روشەى پىششور بىيىنە).

weather stripping, *n.* **weather strip** (۱)

weather strips (۲)

weather vane, = weathercock = vane # 1 .

weatherwise (weth'ēr-wīz'), *adj.* (۱) بە بەھرەپە لە پىششىنى
ئاۋرەھوا گۆزىندا. (۲) بە بەھرەپە لە پىششىنى ھەست و يورپا گۆزىندا.

weather-worn (weth'ēr-wōrn', weth'ēr-wōrn'), *adj.* =
weather-beaten.

weave (wēv), *v.t.* (۱) چىن قوماش: تەنن.
(۲) چىن بەرچنە. سەبەتە، زەمىلە: (to ~ a basket).

(۳) مۇنبەنەۋە (چىزۇك: ھەلبەست):

(He wove the incidents into a story.)
(۴) تىنەلگىش كىرن: تىنەلگىشان.

(۵) تەنن (مىلانەى جالجانۇكە): (The spider wove its web.)
(۶) بە پىنچاۋىنچ بۇيشتن: پىن بۆ خۇ كىرنەۋە: خۇ پىاكىرن:

بە مارىپىچى بۇيشتن (He wove his way through the traffic.)
(۱) خۇلايى كىرن: چىن: تەنن كىرن: تەنن.

v.t. (۲) لەبەكەۋە ئالان: بەيەكداچوۋن: تىك ھەلگىشزان
(۳) بە پىنچاۋىنچ بۇيشتن: بە مارىپىچى بۇيشتن:

(to ~ in and out through the traffic.)
n. (۱) نەخشەى چىن: شىۋەى تەنن:

(a loose ~ ; a cloth of English ~)
(۲) تەنراۋ: قوماشى چىنراۋ.

weaver (wēv'ēr), *n.* (۱) جۇلا (۲) weaverbird
بالندەپەكى بچوۋكە لە چىلگەۋ

weaverbird (wēv'ēr-būrd'), *n.* پىۋش ھىلانەكى دەچىنن.
(۱) تەنراۋ: پارچە قوماشى چىنراۋ.

web (web), *n.* (۲) تەنر: تەننى جالجانۇكە: ھىلانەى جالجانۇكە و گىيانەۋەرى تىر. (۳) دار.
(۴) شتى ھۇنراۋە يا ھەلبەستراۋ بە خەپان: (a ~ of lies).

(۵) تۇر: كۆمەلە شتى بەيەكداچوۋ.

(۶) (۱) پەردەى قاقى قازۋ مراۋى... ھتد. (ب) vane # 3

(۷) پەردە (زىفندەۋەزىانى).

(۸) بەشى تەنراۋى تاقى لەنىۋان تىفەكاندا (خانۋوسازى).

(۹) (۱) پەردەى كانزايى تەنك يا بارىكى نىۋان پارچەى قورس و گەۋرەى مەكىنە.

(ب) دانى مشتارو كىل... ھتد

(۱۰) گورزە كاغەز لە كاتى درۋوستگىدندى يا شت لەسەر چاپكردنى و

ھاتتەدەرەۋەى لە مەكىنە

(۱) چىن: تەنن كىرن. (۲) داپۇشىن يا دەۋرگرتن بە پارچەپەكى تەنراۋ.

v.t. (۲) كىرن بە داۋەۋە: داۋ بۆ ئانەۋە.

webbed (webd), *adj.* تەنراۋ: چىنراۋ: پەردەدار:
بە پەردە پىنكەۋە ئوساۋ: (the ~ foot of a duck).

webbing (web'ing), *n.* (۱) تىرە قوماشى تەنراۋى قايم (بۇ شت
دورۋىنەۋە داگرتەۋە: (۲) شىرازەى پەردەۋ قانى

weed

(۳) پەردەى قاقى قازۋ مراۋى... ھتد.

webby (web'i), *adj.* تەننى: پەردەپە: ھۇنراۋە: چىنراۋ.

weber (vā'bēr, wē'bēr), *n.* يەكەى ھىزى مۇگناتىسى

web-foot (web'foot'), *n.* (۱) پى پەردەدار (قاز، مراۋى).

(۲) گىياندارى پى پەردەدار

web-footed (web'foot'id), *adj.* پى پەردەدار.

webster (web'stēr), *n.* [Obs.], = weaver.

web-toed (web'tōd'), *adj.* = web-footed.

web-worm (web'wūrm'), *n.* كىرۋەكەى ھەندى:
جانەۋەرە تەنن درۋوست دەكات بەسەر ئەۋ گەۋپەۋەى لەسەرى دەۋى.

wed (wed), *v.t.* (۱) ئۇننىۋان شوۋكردن: ئۇننىۋان شوۋكردن.

(۲) لەپەك مارەكردن.

(۳) لىگدان: پىنكەۋەبەستى: بەيەك گەياندن: پەيۋەستكردن

v.t. ئۇننىۋان شوۋكردن.

wed (wēd), *v.t.* we would (۳) . we should (۲) . we had (۱)

wedded (wed'id), *adj.* (۱) ئۇندار: مۇردار: شوۋكردوۋ: ھاسەردار:

(the ~ couple; a ~ woman)

(۲) تايپەتى بە ئۇننىۋان شوۋكردن: ھى ھاسەردار: (~ bliss).

(۳) خۇ بۆ تەرخان كىردوۋ: دىسۆۋ: (~ to one's work).

(۴) يەكگرتوۋ: يەك: پەيۋەست: (~ by common interests)

wedding (wed'ing), *n.* (۱) شايى

(۲) يادى شايى: يادى ئۇننىۋان يا شوۋكردن: (a silver ~ ; a golden ~)

(۳) پەيۋەست: يەكگرتن: بوۋن بە يەك.

wedge (wej), *n.* (۱) پوز (دار قلىشان): مىخ: گول مىخ.

(۲) پارچەى ۋەك پوز يا مىخ: (a ~ of pie, cheese, etc.)

(۳) ئوسىنى بىزمارى كۆز

(۴) (۱) دەستەپەك سەربازە لە شىۋەى پوزادا بۆ ھىزش بىردنە سەر دوژمن

(ب) دەستەپەك يارىكەر كە شىۋەى پوزاۋ ۋەردەگىن بۆ ھىزش بىردن لە يارى

فوتبۇلى نەمەرىكىدا.

(۵) جۆرىكە لە سەرى ناسنى گورزى گۇلف.

(۶) قلىشكەر: لەتەر: جياكەرەۋە:

(to drive a ~ between the two friends, brothers, parties,
governments, etc.)

v.t. (۱) قلىشانند: لەتەكردن (بە پوزان) جياكەردنەۋە.

(۲) چەسپاندن بە پوزاۋ خستەنە ژۇر يا سەر... ھتد.

(۳) (~ in), تىخستن: تى تىنچاندن: تى خزاندىن.

v.t. تى تىنچان: تى خزان: تى خزان.

wedgie (wej'i), *n.* [Colloq.], جۆرە پىلاۋىكى ژانەپە بىنەكەى يەك

پارچەپە ۋەك پوزاۋ قنگە پارنەكەى نەستۋورە بەرەبەرە تەنك دەبىتەۋە تا

لوۋتەكەى.

wedgy (wej'i), *adj.* پوزاۋ: مىخ: لە پوزاۋ دەچىن

wedlock (wed'lok), *n.* ھاسەرتى: ئۇۋىياۋىتى

ئۇل: (She was born out of wedlock.)

Wednesday (wenz'dli), *n.* Abbr. wed. چوارشەممە.

wee (wē), *adj.* (۱) تۇر بچوۋك: بچكۆلە.

(۲) تۇر زوۋ: (in the ~ hours of the morning).

n. [Scot.], نەختىك: تۆزىك (كات): (Bide a ~).

weed (wēd), *n.* (۱) (۱) بۇرا: گىياى زىيانەپەخش (ب) گۇگىيا.

(۲) گەۋ لاسكى پورەك نەك گولۋ تۆۋ بەرەكەى: (dill ~).

(۳) [Colloq.], (the ~), (۱) توتۇن. (ب) cigar. (ج) cigarette

(۴) گىياندارىك يا شتىكى بىن فەپ (بەتايپەتى ماين يا نەسپىكى پىۋەلەى

بەكارى زاورىن نەھاتوۋ).

marijuana, [Slang] (۵)

v.t. (۱) بۇرگىردن: (to ~ the garden).

(۲) (~ out), شتى زىيانەپەخش فەردان يا ئۇ دەرىھىنان: پاك كىردنەۋە لە شتى

weed

- ناپسەند ٣. (out ~) . له بێژنگ دان، تەتەلەکردن، لا بردن یا جیاکردنەوەی
ئەوێ سە کەلکە بۆژا کردن (مەجان)
- (to ~ out unqualified applicants for the job)
v.i.
weed (wēd), n.
(١) [Archaic] . جل، بەرگ
(٢) (pl.) . جلی شێر یا پەرسە (بەتایبەتی هێ بێوژن)
(٣) بازووبەندی رەش (بۆ پەرسە).
- weeder (wēd'ēr), n.
weed-killer (wēd'kil'ēr), n.
weddy (wēd'i), adj.
(١) بۆژا کردن (مەژۆ)، (٢) نامیزی بۆژا کردن
بۆژا کردن، دەرومان
(١) بۆژاوا؛ گۆزگایاوی؛ بۆژا هەمووی گرتۆتەو
(٢) وەك بۆژا وایە لە ژوو پەرسە نەدنا.
(٣) پەوڵە، سەیسەلە؛ لەپولاوان (a carriage with its two ~ horses).
-weedily (adv.); weediness (n.).
week (wēk), n.
(١) (a ~ of rain) . هەفتە، حەوت پۆژ: (٢) (a ~ of rain) .
(ب) هەفتە (بەپێی سالتامە، واتە لە یەك شەممە بۆ شەممە داهاوتو):
(this ~)
(٢) پۆژانی بێشکردنی هەفتە
(She works a 3-day ~. He works a 40-hour ~.)
(٢) (١) هەفتە یەك لەمەو داوا لە پۆژێکی دیاریکراوەو.
(ب) هەفتە یەك لەمەو بێش لە پۆژێکی دیاریکراوەو
(It was Saturday a ~ that we last met.)
week after week, هەموو هەفتە یەك، هەفتە لەدوای هەفتە
week by week, هەفتە هەفتە، هەفتە بە هەفتە
week in, week out, هەموو هەفتە یەك
weekday (wēk'dā'), n.
(١) هەموو پۆژێکی هەفتە جگە لە یەك شەممە
(٢) هەموو پۆژێکی هەفتە جگە لە شەممە یەك شەممە.
weekend, week-end (wēk'end'), n.
کۆتایی هەفتە:
پشووێ کۆتایی هەفتە (کە پۆژانی شەممە یەك شەممە دەرگرتەو)
adj.
هێ کۆتایی هەفتە، لە کۆتایی هەفتە دا یوودا (a ~ visit).
v.i.
کۆتایی هەفتە بردنەسەر (The ~ed in Paris).
پشووێ ریزی کۆتایی هەفتە، شەممە یەك شەممە
long weekend, پۆژێك یا دوو پۆژ لە بەرودا یەو
week-ender (wēk'end'ēr), n.
(١) گەشتیارێ پشووێ کۆتایی
هەفتە، کەسێکە کە هەموو پشووێ کۆتایی هەفتە یەك دەرگرتەو بە لایەکا
بۆ گەشت ٢ . جاستای کۆتایی هەفتە (بۆ گەشت).
weekly (wēk'li), adj.
(١) یەك هەفتە یەك؛ هەفتە یەك دەخایەنی.
(٢) هەفتە یەك؛ هەفتە یەك جارێك: (a ~ visit, meeting, etc.).
(٣) هەفتانە، هێ هەفتە یەك: (a ~ wage).
adv.
هەفتە یەك، هەر هەفتە یەك جارێك: (They meet ~).
n.
گۆژاری هەفتە یەك؛ هەفتە نامە
ween (wēn), v.i. & v.t. [Archaic],
وازانێن، وا دانان
وا بپوایوون یا بپیرکردنەو
weenie, weeny (wē'ni), n. [Colloq.], wiener.
نیوز بچووک، بچکۆلە.
weeny (wē'ni), adj. [Colloq.].
(هەروەها "wee")
weep (wēp), v.i.
(١) گریان، بە گۆل گریان؛ فرمێسک رشتن؛ لاوانەو
شیوێن کردن ٢. (for ~) ، بۆ گریان؛ بۆ لاوانەو؛ شیوێن بۆ کردن.
(٢) ئاوی تکار. (Cold pipes ~ in hot weather.)
(٤) ئاودزکردن (برین)؛ ئاوتیزان؛ ئاودردان؛ شیلە دەردان (پووەك)؛ دەلاندن
v.i.
(١) بۆ گریان؛ شیوێن بۆ کردن؛ بۆ لاوانەو.
(She wept her misfortune.)
(٢) فرمێسک رشتن؛ دەردان، ئاوی، شلە.
(٣) وا لە خۆ کردن بە گریان: (She wept herself to sleep.)
n.
(١) (pl.) . گریانێ بە گۆل، گریان؛ شیلە؛ لاوانەو
(٢) ئاوتیزان؛ داودن؛ دەلاندن.

weight

- weep (wēp), n. = lapwing.
weeper (wēp'ēr), n.
(١) کەسێکی گریوا؛ گریوێك.
(٢) شیوێنکەری بە گۆل گریوا.
(٣) بازووبەندی رەشی پەرسە؛ نیشانە ی پەرسە.
(٤) بۆری ئاوەبۆی ئاوی دیوار.
- weeping (wēp'ing), n.
adj.
(١) گریان؛ بە گۆل گریان؛ گریانێ بە گۆل.
(٢) گریوا؛ فرمێسک لەچاوی؛ فرمێسکاوێ.
(٣) لق و پۆپ شۆبۆووەو (وێك شۆبۆو): (a ~ willow).
weeping willow, شۆبۆو.
weepy (wēp'i), adj.
گریوا؛ گریوێك؛ فرمێسک لەچاوی.
weever (wēv'ēr), n.
ماسی یەمکی دەریا گەرمەکانە
weevil (wēv'i), n.
سورس؛ جۆزە جانەوێرێک دەغل و دان و میوێ
پەموو پووەو دەرەخت دەخوات و دەیفەوتێن؛ جانەوێرێک دەداتە دانەوێلێ
هەمارگراو و دەیفەوتێن.
weevily, weevilly (wēv'i-l-i), adj. Also weevil(l)ed, سورس
تێداو.
weft (wēft), n.
woof (١) . تەنراو؛ قوماشی چنراو؛ قوماش
بەنجێکە لە توخمی
weigela (wi-jē'la, wi-gē'la), n.
"پەنجە ی خانم" گۆلی پەنگا و پەنگ دەگرت.
weigh (wā), v.t. (How often do you ~ yourself?)
(١) کێشان
(٢) هەلسەنگاندن بە دەست (I ~ed the stone in my hand).
(٣) (out ~) ، پێوان؛ بەش بەش کردن بە پێوان یا کێشان:
(to ~ out butter, sugar, etc.)
(٤) (١) باش مێرێلکردنەو؛ کێشان (مەجان): (to ~ one's words).
(ب) بەراوردکردن؛ لێکۆڵینەو؛ پێش هەلێاردن
(to ~ one plan against another)
(٥) (down ~) . بار گران کردن؛ پساندن؛ ئەرك خستە سەر؛ ئەواندن
(The fruit ~ed the branches down.)
(٦) بەرزکردنەو؛ بلندکردنەو؛ هەلێرن؛ هەلێرن: (to ~ anchor).
(٧) [Obs.]. پۆزگرتن؛ بایەخ پێدان؛ بەنرخ دانان
v.i.
(١) قورسایەکی تاییەتی بوون؛ ئەوەندە قورس بوون:
(It ~s ten pounds.)
(٢) گران بوون؛ بە بایەخ بوون؛ کارتێکردن:
(His words ~s heavily with me. His evidence did not ~ much with the judge.)
(٣) (on ~; ~ upon) . ئەرك یا بارێکی گران بوون؛ بە ئاوە گران بوون؛
مێشك ماندووکردن
(The theft ~ed on his mind. Responsibility ~ed upon him.)
(٤) (١) لەنگەر هەلێرن
(ب) کەوتنە پێ بە دەریادا؛ دەست بە گەشت کردن بە کەشتی.
weigh in, (١) (خۆ) کێشانی بۆکسباز پێش دەستپێکردنی بۆکسبازی؛
(خۆ) کێشانی سوار پێش پێشپێکێی غارغارین
(٢) جانتا کێشان (لە فۆکەخانە پێش سواربوونی فۆکە).
weigh one's words, ئاگا لە دەمی خۆ بوون؛ وریای دەمی خۆ بوون؛
باش مێرێلکردنەو؛ پێش قەسەکردن.
- weigh (wā), n. = way # 9.
weight (wāt), n.
(١) قورسی؛ قورسای.
(٢) کێشانی؛ سەنگ؛ کێش:
(The pound is a common ~ in English speaking countries.)
(٣) شتیکی قورس؛ (١) بۆ خستە سەر کاغەز بۆ ئەوێ یا نەیات:
(a paper ~)
(ب) بۆ بەرزکردنەو؛ ماسولکە بەهێزکردن: (to lift ~s).
(٤) بار (Put down that ~ and rest your arms.)
(٥) ئەركی سەر شان؛ ئەرك: (the ~ of responsibility).
(٦) گریوێکی رەخ.

(an opinion of great ~; a matter of great ~)

(۷) نستوری و قورسی و گهرمی جلوه‌برگ: (a winter- ~ jacket).

(۸) تۆخو و قەلەوی تیپی چاپەمەنی.

(۹) ئەندازەى قورسى بۆكسبارو ژۇرانبار:

(the heavy- ~ champion; a heavy- ~ match)

v.t. (۱) قورس كردن: سەنگ زیادكردن.

(۲) ئەركى زیادە خستە سەر شان! بار قورس كردن! پساندن! پستانەوه.

(۳) نستوری و قورس كردنى قوماش (بە لێدانى ماددەیهكى كیمیایی).

by weight, (۴) به كێشانە: به كێشان: (Fruit is sold by weight).

carry weight, (۵) گرنگ بوون! به بایه‌خ بوون:

(His opinion will carry weight.)

pull one's weight, بەشى خۆ نیشكردن، پارەدان، یا بەشداریبوون لە کارێکدا

(We will finish the work on time if everyone pulls his weight.)

put on weight, قەلەر بوون

throw one's weight around, خۆشكردنەوه! خۆنوێاندن!

خۆ ژور به ژی زانی:

(The new director is throwing his weight around.)

weightless (wāt'lis), adj. بى سەنگ! بى قورسایی! بى كێش! ژور ژور سووك.

-weightlessly (adv.); weightlessness (n.).

weight-lifter (wāt'lif'itēr), n. قورسایی بەرزكەرەوه (وەرزش).

weight-lifting (wāt'lif'tin), n. قورسایی بەرزكردنەوه (وەرزش).

weighty (wāt'i), adj. (۱) قورس! ئەكێش

(۲) گران (نەرك، بار) ناخۆش: (~ responsibilities).

(۳) ژور گرنگ: (~ matters).

(۴) ژور بەدەسەلات! گرنگ! بەرز (مروءة): (a ~ personage).

(۵) گرنگ! كاردەكاته سەر ئەنجامى مەسەلەكە:

(a ~ reson, argument, evidence, etc.)

-weightily (adv.); weightiness (n.).

weir (wēr), n. (۱) بەسداوى روبارىكە بۆ پەنگ خواردنەوهى ناوهكە یا

ئاو ئى راكێشانى! بەست! بەند. (۲) تەيمان (لە ئاو جۆگەدا دەكێژ بۆ ماسى

گرتن، (۳) ئاوبارە (بۆ پێوانى خێزایی ئاو).

weird (wêrd), adj. (۱) ناسرووشتى! ئاواما و ترسناك:

تایبەتى بە خێو دێوودرنج. (۲) [Colloq.] سەیر! ئاساسایی:

(He wore a ~ costume.; a ~ person)

(۳) [Archaic] چارەنووسی! بەختی.

n. [Scot. or Archaic] (۱) چارەنووس! بەخت.

(۲) فریشتەى بەخت (كە سیانن). (۳) پێشبینی. (۴) نوشە! جادوو.

-weirdly (adv.); weirdness (n.).

weirdie, weirdy (wêrd'i), n. [Slang] = weirdo.

weirdo (wêrd'ō), n. [Slang] كەسێكى ژور سەيرو ئەكونجا و لگەل

دەروو بەردا. (He's a ~).

weka (wā'kā, wē'kō), n. باندەبەكى نیوزیلەندى گمورى كونجى

قاوه‌ییه ناتوانى بفرێ

Welch (welch, welsh), adj. & n. = Welsh.

welch (welch, welsh), v.t. & v.i. [Slang] = welsh.

welcome (wel'kam), adj. (۱) بەخێرماو! خوشەویست!

بە خوش‌ییمو پێشوازی لیکرا. (a ~ guest).

(۲) خوش! باش! دلخۆشكەر. (~ news).

(۳) بە گەرم‌ییمو بانگ کرا بۆ شێك: [You are ~ to (use) my car.].

n. بەخێرماو! خوش هاتن: (a warm ~; a cold ~).

interj. بەخیربێ! خوش هاتى! بەخیرین!

v.t. (۱) بەخیرماو كردن! پێشوازی كردن!

(She ~d him to her home.)

(۷) پىن خوش بوون: (He always ~s criticism.)

-welcomer (n.).

bid welcome,

بەخیرماو كردن.

wear out one's welcome,

نێتر بەخیرماو ناکرێ!

بێزاربوونی خانەخوێ بە ژور مانەوهى میوانێك یا ژور هاتنى.

you're welcome, (۱) شایانى ئێیه. (وەلامە بۆ ووتەى "thank you").

weld (weld), v.t. (۱) لکاندن! پەيوەستکردن! لەحیم كردن! جۆش كردن.

(۲) كردن بە يەك! يەك پێگرتن! لێكدان.

v.i. لکان! پەيوەستکردن! لەحیم کران! جۆش دران.

n. (۱) لکان! پەيوەست! لەحیم! جۆشکاری! لەحیمکاری.

(It broke at the ~.) (۲) شوێنى لکان یا لەحیم! شوێنى لەحیم کراو:

weld (weld), n. (۱) پووێكێكە پەنگى زەردى ئى دەگێرێ.

(۲) ئەم پەنگ یا بۆیە.

welder (weld'ēr), n. (۱) لەحیمچی! لەحیمکەر

(هەروەها "weldor"). (۲) نامێرى لەحیمکاری.

weldment (weld'ment), n. شتێكە لە چەند پارچەیهكى پێكهوه

لەحیم کراو پێكهاتین

welfare (wel'fâr'), n. (۱) خێروخۆش! خوش گوزەرانی! بەختیاری!

خۆشى. (۲) welfare work.

(۳) (۱) دەزگای یارمەتیدانی دارایی و دەستگیرۆیی هەژاران (کە دەزگایەکی

میرییه). (ب) ئەم یارمەتی دارایی و دەستگیرۆیییه.

adj. (۱) تایبەتی بە خێروخۆشی و دەستگیرۆیی هەژاران:

(~ legislation)

(۲) یارمەتی وەرگەر لە دەزگای دەستگیرۆیی هەژارانەوه، واتە لە میرییهوه

(~ mothers)

دەستگیرۆیی دەکێژن لەلایەن میرییهوه:

on welfare,

(Many families are on welfare now.)

welfare state, (۱) بژێمێكى كۆمەڵایەتییه كە میری خێروخۆشی و

دەستگیرۆیی هاوڵاتیان دەگێژتە ئەستۆى خۆى.

(۲) وولاتێكە لەسەر ئەم بژێمە بپوێت.

welfare work, کاری دەستگیرۆیی هەژاران!

ئیشی خوش گوزەرانی كۆمەل.

welkin (wel'kin), n. (۱) [Archaic] ئاسمان:

(Make the ~ ring.)

(۲) بۆشایی ئاسمان.

well (wel), n. (۱) کارێز! کانی! گانیواو (۲) بێر.

(He is a ~ of information.) (۳) سەرچاوهى بى پایان! سەرچاوه:

(۴) (۱) بۆشایی دەورى پىن پلێكانەى ئاو خانوو. (هەروەها "stairwell").

(ب) بۆشایی دەورى ئەسانسێز.

(ج) شوێنى دانیشتنى پارێزەر لەبەردەم دادوەردا.

(د) ژووری ترومپای كەشتى.

(e) دەفرى شله! شووشه. (~ an ink).

v.i. (۱) ئى هاتن! ئى پژان! پەنگ خواردنەوه و لەبەر پۆشێتن! فێچقەکردن.

(Tears ~ed up in her eyes.)

(۲) پەنگ خواردنەوه. (Longing ~ed up in his breast.)

v.t. بێوههاتن! ئى پژان! فێچقەکردن:

(a fountain ~ing its pure water)

well (wel), adv. (۱) بە باشى: (~ The affair ended ~).

(۲) بە جوانى! بە پووخوشى! باش: (~ Treat her ~).

(۳) لێهاوتوانه! لێزانانه! جوان! چاكه! خوش: (~ She sings ~).

(۴) بەجێ! دروست: (~ spoken).

(۵) باش! بە خوش گوزەرانی! بە پاره‌دارى: (~ They lived ~ in Paris.).

(۶) رهوا! بۆى ههیه! زۆرباش: (~ You may ~ ask.).

(۷) ساغ! ئەندرووست! باش: (~ The patient is doing ~).

- (۸) ئۆزۈڭلەر ئالدىدا (They are ~ ahead of us.)
 (۹) پەتەۋى باش: (Stir ~ before cooking.)
 (۱۰) بىن گومار! پە دىنلایى:
 (You know perfectly ~ that she was there.)
 (۱۱) باش: (I know him ~.)
 (۱۲) پە دىلۈ مىنشكىكى كراۋمە! بەين پەست بولۇ:
 (He took the news ~.)
 (۱) باش: گونجاۋ شياۋ: (It is ~ that you come.)
 (۲) لەش ساغ: تەندروست: (She is quite ~.)
 (۳) بەت: باش: (Things are well with us these days.)
 (۱) ووتەيكە سەرسامى، پەسەندىگەن. ناچارى... ھت دەردەپى:
 (۲) ووتەيكە نىرى تازە، ۋەلام، يا تىيىنى پىن پىشكەش دەگى:
 (W~, as I was saying... W~, it may be true.
 W~ who would have thought it?)
 (۱) ھەروھە! سەرسامى ئەرەپىش! زىاد لەۋەپىش! - پىش:
 as well,
 (۲) ۋا باشە كە! ۋا شاترە:
 (Since you're so obstinant I might as well leave.)
 as well as,
 (۱) ھەروھە! سەرسامى ئەرەپىش! - پىش:
 (۲) ۋەك! ئەۋەدە باش! ۋەك ئەم باش! ھەر ۋەك:
 (He did as well as you.)
 (۳) ئەۋەندە! نە ھاۋتا: (He would like to go as well as you.)
 دەستكارى شىنك مەكە كە
 Let (or leave) well enough alone,
 پىنۋىستى نە دەستكارى نىيە! ۋاز لە شىنك يىتە كە خۇي لە خۇيدا باشە
 دەستكارى ئاۋى
- we'll** (wəl), = we will; we shall.
welladay (wel'ə-dā'), *interj.* [Archaic]. = wellaway.
well-advised (wel'əd-vist'), *adj.* بەجى: دروست: باش:
 پەسەند: ژىرانە: (a ~ plan, action, response, etc.)
well-appointed (wel'ə-poin'tid'), *adj.* بىن كەم ۋەكۈپى:
 باش ۋەكۈپىك: كەرەسە ۋە شومەك ۋە تاقى تەۋاى تىدەپە:
 (a ~ room, office, etc.)
wellaway (wel'ə-wā'), *interj.* [Archaic]. Also welladay,
 ئاخ لە خۇم! ھەى ھاۋار! داخەكەم!
well-balanced (wel'bal'ənst'), *adj.* (۱) پىكۋىپىك: ھاۋسەنگ
 (a ~ diet)
 (۲) ژىرا سەنگىن: ھىمىن: (a ~ temper, mind, etc.)
well-behaved (wel'bi-hävd'), *adj.* پەروشت جوان: بە رەۋىشت
well-being (wel'bē'ing'), *n.* خۇشى! خىروخۇشى! ئاسۋەدى:
 كامەرانى! چاك: (I always had their ~ in mind.)
well-born (wel'bōrn'), *adj.* خانزادە! رەسەن! خانەدان
well-bred (wel'bred'), *adj.* (۱) پەقتار جوان: بە رەۋىشت
 پە ئەزاكەت: (۲) رەسەن (گىئەنار): (a ~ horse, dog, etc.)
well-chosen (wel'chō'z'n'), *adj.* باش ھەلىزىراۋ! شياۋ! گونجاۋ:
 باش
- well-clad** (wel'kläd'), *adj.* = well-dressed.
well-defined (wel'di-find'), *adj.* باش دىيارىكراۋ! پوۋ:
 لىلى تىدا نىيە: (~ policies)
well-disposed (wel'dis-pōzd'), *adj.* ھاۋسۇز! پوۋخۇش:
 ھەستى يارمەتەندى ھەپە! ھەز بە پىشكىرى دەكات:
 (She was ~ toward him.)
well-doer (wel'doo'ēr'), *n.* چاكەكەر! كارى خىركەر.
well-done (wel'dun'), *adj.* (۱) زۇر باشە! زۇر باش كراۋە:
 زۇر جوان كراۋە
 (۲) باش كولاۋ يا بىزاۋ: (a ~ steak, hamburger, etc.)
 ۋوشەى rare سىنە:

- ئاقەم! زۇر باشە!
interj.
well-dressed (wel'drest'), *adj.* پۇشتە! پۇشتە! تەپىۋىش.
well-favored, well-favoured (wel'fä'vərd'), *adj.* جوان:
 قۇزا شۇخ
well-fed (wel'fed'), *adj.* (۱) تىروستەل. (۲) قەلەۋ! دابەستە.
well-founded (wel'found'), *adj.* كەرەسە تەۋاى ھەپە! پەختار:
 (a ~ ship)
well-founded (wel'foun'did'), *adj.* بەلگەدار! پەۋ! بىچىنەدار!
 راست! بىن ھۇ ئىيە: (a ~ suspicion, ~ fears)
well-groomed (wel'grōmd'), *adj.* (۱) پىك كراۋ! پىكۋىپىك:
 (a ~ horse)
 (۲) پىكۋىپىك! تەپىۋىش! پۇشتە! پاكۋەمىن: (a ~ person)
 (۳) باش راگىراۋ! جوان ۋە پىكۋىپىك: (a ~ lawn)
well-grounded (wel'groun'did'), *adj.* (۱) پەتەر! تىگەپىشتۇ:
 شارەزا! لە رىشتەيكە! (۲) well-founded
well-handled (wel'han'd'id'), *adj.* (۱) باش پەرتەۋەر!
 باش! ھەلسۋىپىشتۇ! (۲) زۇر دەستكارى كراۋ.
well-head (wel'hed'), *n.* (۱) كاشى! كاشى! كارىز:
 سەرچاۋە! كارىز. (۲) سەرچاۋە
well-heeled (wel'hēld'), *adj.* [Slang]. دەۋلەتمەند! پارەدار:
 سامەندار: (a ~ community, person, etc.)
well-informed (wel'in-fōrmd'), *adj.* بەلەد! زانا! شارەزا!
 تىگەپىشتۇ! ئاگاڭدار.
well-intentioned (wel'in-ten'shənd'), *adj.* ~
well-meaning.
well-knit (wel'nit'), *adj.* (۱) باش داپىزىراۋ:
 (a ~ plot, story, drama)
 (۲) پەتەر! باش داپىزىراۋ: (a ~ body)
 (۳) كۆك! نىزىك! (پەپىۋەندى كۆمەلەپەتە)! يەگىرتۇ:
 (a ~ family, group, society, etc.)
 (۴) سەفت ۋەسۇل! پەتەر.
well-known (wel'nōn'), *adj.* (۱) بەناۋىانگ! ئاۋدار! ئاسراۋ:
 بەناۋ. (۲) زانراۋ! باش زانراۋ! ئاشكرا: (a ~ fact, story, etc.)
well-made (wel'mād'), *adj.* (۱) باش دروستكراۋ! باش كراۋ:
 پەتەر. (۲) باش داپىزىراۋ: (a ~ play or novel)
well-mannered (wel'man'ērd'), *adj.* پەقتار جوان! بە رەۋىشت!
 بە ئەزاكەت
well-meaning (wel'mēn'ing'), *adj.* دىلپاك! نىياز! پاك:
 مەپەست يا نىيازى باشە: (a ~ but tactless person)
well-meant (wel'mēnt'), *adj.* لە دىلپاكىيەۋە كراۋ! بە نىياز يا
 مەپەستى باشەۋە كراۋ.
wellness (wel'nis'), *n.* لەش ساغى! تەندروستى! چاكى.
well-nigh (wel'ni'), *adv.* نىزىكى! نىزىكى! خەرىكە:
 (It's ~ bedtime.)
well-off (wel'ōf'), *adj.* (۱) بەختەۋەر! لە بارۋەنۋىكى باشداپە:
 (If a person has his health, he is ~.)
 (۲) خۇش گۆزەران! تىروستەل! نىمچە دەۋلەتمەند.
well-read (wel'red'), *adj.* زۇر خۇندەۋار! زۇرى خۇندۋەتەۋەر:
 (He is ~ in history. a ~ person)
well-spoken (wel'spō'kən'), *adj.* (۱) زامانپار! زامان پەۋان:
 (۲) قەسەخۇش! زامان شىرىن
 (۳) لە جى خۇيدا ۋەتراۋ! لە كاشى خۇيدا ۋەتراۋ! بەجى.
 (۱) كاشى! كاشى! سەرچاۋە! ئاۋ.
 ۲ سەرچاۋە! سەرچاۋە! بى پايان: (a ~ of knowledge)
well-thought-of (wel'thōt'uv'), *adj.* ئاۋيانگ! ھەناۋ:

- well-timed** (wel'timd'), *adj.* له کاتی خویابه تی
- (*a ~ remark*)
- well-to-do** (wel'to-doo'), *adj.* خوش گوزهران؛ تیر و تهسهل؛ نیمچه دهوله مه ند
- well-wisher** (wel'wish-er), *n.* خیرخوازا؛ چاکخواز
- well-worn** (wel'worn', wel'wörn'), *adj.* (۱) دراو؛ کۆز؛ زۆر له سه رکراو؛ شروورا؛ پوواو. (۲) په ریچوت؛ کۆن؛ سواو. (*a ~ joke*)
- Welsh** (welsh, welch), *adj.* ویلزی؛ تاییه تی به زمان و گهل و کلتوری ناوچه ی ویلز له نینگلته ره
- n.* ویلزی؛ زمانی ویلزی
- the Welsh,** گهل و ویلز؛ خه لکی ویلز؛ ویلزی یه کان
- welsh** (welsh), *v.t. & v.i. Also welch,* (۱) ده ستیریرو قهرز؛ نه دانه وه؛ سه رچه وتی کردن. (۲) (*on ~*)؛ په یمان شکاندن؛ په یمان نه برنده سه ر؛ خود زینه نه له به لئینیک.
- Welsh corgi,** توحمه سه گینکی ویلزی گوی قوتی قاچ کورته سه ری له هی پئی ده جی
- welsher** (wel'shēr), *n.* [Slang] ده ستیر؛ ساخته چی؛ سه رچه وت؛ ته نه که مار
- Welshman** (welsh'man, welch'man), *n.* ویلزی؛ هاوولاتی یه کی ویلز (له نینگلته ره). (هه ره وه "Welchman")
- Welsh rabbit, Also Welsh rarebit,** خواره مده تی یه که بریتیی به له یه نیری سواوه به سه ر مان یا پسکیته ره
- Welsh terrier,** جوره سه گینکی ویلزی تووک لولی ره شو سوورکه له یه
- welt** (welt), *n.* (۱) تلباسا سکیکی چهره به چواره دوری بیلداو؛ نیناوی بنی بیلداو سه ره که یی دانه گیریتیه وه؛ شیرازه (۲) په راویز (۳) حق نشانه ی قامچی و دار لیدان به پیسته ره (ب) لیدان مه قامچی. دار
- v.t.* (۱) په راویز بۆ کردن؛ داگرتنه وه؛ هه لیه ست؛ شیرازه بۆ کردن. (۲) [Colloq.] بیراز کردن؛ زۆر لیدان؛ تهیه لدان؛ کوتان.
- welter** (wel'tēr), *v.i.* (۱) خۆکه وزاندن؛ ته پاوتل کردن؛ تلبانه وه؛ تلاوت کردن (ب) تیدا گه وزان (مه جان)؛ تیا نوقوم بوون؛ زۆر کردن؛ (They ~ed in sin.)
- (۲) له حه لقلانی خۆیندا گه وزان؛ تیدا گه وزان؛ نوقوم بوون تیدا؛ (The corpses ~ed in their blood.)
- (۳) شه بۆل دان؛ هه لسان و شکانه وه (شه بۆل)؛ لیشاو هینان؛ هه لچوون.
- n.* (۱) کومه لکی تبه که ل پیکه لی شیناو.
- (*a ~ of anxious faces, conflicting opinions, data, etc.*)
- (۲) یشبو؛ پاشا گه ردانی
- (۳) هه لسان و شکانه وه (شه بۆل)؛ ته پاوتل؛ لیشاو.
- welterweight** (wel'tēr-wāt'), *n.* (۱) سه گینکی بیست و هه شت؛ پاوه نیه هه ندیک جار ده خرتیه سه ره سه یی پینشیرکی بۆ یه کسانێ کردن؛ پینشیرکینکه (۲) بۆکسیاز یا زۆرانبازیکه که قورسای (۱۳۶-۱۴۷) پاوه یی.
- wen** (wen), *n.* (۱) لوی یا تلوقیکی پر چه وری بن زیانه به پیسته وه (به تاییه تی به بیخی سه ره وه). (۲) [Archaic] goiter.
- (۳) [British Slang]؛ شارنکی زۆر گه ورمو قهرمانغ
- wen** (wen), *n.* تیبیکی زمانی نینگلیزی کۆنه نینسا گۆپراوه بۆ "w".
- wench** (wench), *n.* (۱) کچ له پووی سووکی یه وه (۲) [Archaic]؛ (ب) کچه لادی یی. (ب) کارمه کر
- ج: هه جبه؛ ئافره تی سووک
- v.i.* [Archaic]؛ هه جبه جیتی کردن؛ هه جبه بازی کردن
- wencher** (*n.*)
- wend** (wend), *v.i.* بۆمش؛ نه ریی خۆدا بۆیشتن؛ چوون
- ملی پئ گرت
- v.t.* [Poetic]؛ ریی خۆ گرتن؛ بۆیشتن؛ چوون (*~ one's way*)

- Wendish** (wen'dish), *adj.* ویلندی؛ تاییه تی به "ویندی یه کان" و زمانه که بیان
- n.* ویلندی؛ زمانی ویلندی؛ که زمانی سلاقی به شی پۆژه لاتنی نه لمانیا به
- went** (went), *past tense of go.*
- wentletrap** (wen'tl-trap), *n.* قاقه جۆکه ی پنج پینچ که گیاندارنکی ده ریاییه له قاقه یه کی سه یی پنج پینچ که دایه.
- wept** (wept), *past tense and past participle of weep.*
- were** (wūr; unstressed wēr), (1) plural and second person singular of the past indicative of be., بوون؛ بووین
- (*We ~; They ~; You ~*)
- (2) past subjunctive of be., نه گه ره وا بووایه؛ نه گه ره من بووایه له بهاتی تو؛ (*If I ~ you*)
- we're** (wēr), = we are.
- weregild** (wūr'gild', wer'gild'), *n.* = wergild.
- weren't** (wūrnt), = were not.
- werewolf** (wūr'woolf'), *n.* Also werwolf, گورگه پیاو (فولکلور)؛ که سیکه که بووه به گورگ یا ده توانی خۆی یکهات به گورگ هه رکات به یه ویت؛ که سیکه خۆ به گورگ دانهر (هه ره وه "lycanthrope")
- wergild** (wūr'gild', wer'gild'), *n.* Also weregild, خۆین باپی (له نه ریتی خه لقه نه لمانی و نه نگل-ساکسونه کان کۆندا)
- wert** (würt; unstressed wört), *archaic second person-singular past indicative and subjunctive of be.,* وا بوویت
- (*thou ~*)
- west** (west), *n.* (۱) بۆژاوا؛ (۲) ناوچه یه کی بۆژاوا یی.
- (۳) [W-], (b) به شی بۆژاوا یی جیهان؛ وولاتانی بۆژاوا.
- (ب) نه وریا و نه مه ریکا. (ج) هه ریمی بۆژاوا یی وولاتیک.
- adj.* (۱) بۆژاوا یی؛ به ره و بۆژاوا؛ بۆ بۆژاوا (۲) بۆژاوا یی؛ له بۆژاوا وه (*a ~ wind*) (۳) [W-], هی به شی بۆژاوا یی وولاتیک یا کیشمه ریک؛
- (*W- Bengal; W- Africa*)
- adv.* بۆژاوا یی؛ به ره و بۆژاوا؛ بۆ بۆژاوا.
- (۸) [Colloq.]؛ مرید؛ کۆچی دوا یی کردن.
- (۲) به ره و بۆژاوا یی نه مه ریکا یا جیهان بۆیشتن؛ (*Go west, young man!*)
- به شی بۆژاوا یی نه مه ریکا له پوباری میسیسیپی به ولاه (به تاییه تی به شه هره بۆژاوا یی یه کان).
- westbound** (west'bound'), *adj.* به ره و بۆژاوا پۆیشتنو.
- (*a ~ train, traveller, etc.*)
- wester** (wes'tēr), *v.i.* به ره و بۆژاوا پۆیشتن؛ بووکرده بۆژاوا.
- westerly** (wes'tēr-li), *adj.* (۱) به ره و بۆژاوا؛ بۆژاوا یی (۲) له بۆژاوا وه هاتو یا هه لکرده و؛ بۆژاوا یی (*a ~ wind*)
- adv.* (۱) به ره و خۆراوا. (۲) له خۆراوا وه؛ (*The wind blew ~*)
- n.* با ی خۆراوا؛ با ی خۆراوا یی.
- western** (wes'tēr), *adj.* (۱) خۆراوا یی؛ به ره و خۆراوا (۲) له خۆراوا وه هاتو یا هه لکرده و؛ خۆراوا یی
- (*a ~ wind*)
- (۳) [W-], بۆژاوا یی؛ (*W- dress; W- trade agreements; the W- democracies*)
- (۴) [W-], تاییه تی به کلنیه ی بۆژاوا یی.
- (۵) [W-], تاییه تی به به شی خۆراوا یی نه مه ریکا؛ (*a W- cowboy*)
- n.* westerner. (۱) فیلمیک یا چیرۆکی که له بابته ژبانی خۆراوا یی نه مه ریکاره به تاییه تی هی گوانی؛ (*We saw a ~ last night.*)
- (۱) هاوولاتی یا نیشته تی وولاتیک
- خۆراوا یی. (۲) [W-]. هاوولاتی یا نیشته تی به شی بۆژاوا یی نه مه ریکا
- Western Hemisphere,** نیوه ی خۆراوا یی گۆی زه وی (که هه رده و نه مه ریکا ده گرتیه وه؛ نیوه ی زه مینی بۆژاوا)

whangee

- به توند ليدان و دنگدانده.
v.i. دنگنكي گمره لي يوونهوه دنگدانده.
n. [Colloq.], دنگداندهوي زل زمه.
whangee (hwaŋ-č^ə), **n.** (۱) هميزهزان قاميش
 (۲) دارحهيزهزان داردهست.

whap (hwop), **v.i.** [Dial. or Archaic], = **whop**.

whapper (hwop^{ər}), **n.** [Colloq.], = **whopper**.

wharf (hwōrf), **n.** (۱) نښکله شوسته ي بندر (بؤ سوواريونو
 بارکړونو داگرتنې کشتي).

(۲) [Obs.], گوئ تاو: گوئ پوبار يا دوريا: که نار.

v.i. (۱) لهنگر هارويشت: کشتي هيڅانه لاي شوسته ي بندرهموه.
 (۲) باري کشتي داگرتن: همارکړوني بارگه کشتي.

(۳) شوسته ي بندر بؤ کړون.

(۱) شوسته ي بندر بهکارهينان
 (بؤ بارکړونو داگرتنې کشتي و همارکړوني بارگه کشتي)
 (۲) مزي ندم شوسته بهکارهينانه.
 (۳) شوسته ي بندر بهگشتي: نښکله بهگشتي: نښکله و دهزگای قري
 بندر بهگشتي.

wharfage (hwōrf^{ij}), **n.**

wharfinger (hwōrf^{in-jēr}), **n.** خاوهن يا کارگرې شوسته ي بندر.

wharf rat, (۱) مشکهکوزي دهروبري نښکله و هماري بندر.

(۲) کسکي دهريدهري خوږي که هاتوچو دهروبري نښکله و هماري
 بندر دهکاتو لوي نهږي.

wharve (hwōrv), **n.** چرخه بچکوله خپره.

wharves (hwōrvz), **n.** alternative plural of wharf.

what (hwut, hwät; unstressed hwät), **pron.** (۱) (۱) چی؟
 (~ is that thing?)

(ب) چی؟ (You told him ~ ?)
 (ج) چی؟ (~'s life without her?)
 (۲) (۱) نهوي: نهوي که چی: (I know ~ you want.)
 (ب) هرچيکه چی: هرچی: (Do ~ you will.)
 (ج) که (There's no one but ~ would approve this act.)
 (۲) چهند (W~ did the shirt cost?)
adj. (۱) کام چی
 (W~ man told you that? I know ~ books you need.)
 (۲) نهوندهي: نهوي: چی: (Take ~ time you need.)
 (۳) ناي چهند جي سرسامي: (لهبر باشي، خرابي، گمروي... هتد):
 (~ a man! ~ an idea! ~ nonsense!)
adv. (۱) چون: تا چی رادهيک: له چی پوييکه چی:
 (~ does it help to complain?)
 (۲) تا رادهيک: نهختيک:
 (~ with singing and joking the time passed quickly.)
 (۳) ناي چهند خوشه، ناخوشه، باشه، خراپه، يا وهايه... هتد:
 (~ tragic news!)
 (۴) [Obs.], بؤچی: بؤ
 (۱) که (Never doubt but ~ he loves you.)
 (۲) [Dial.], نهوندهي که: نهوندهي:
 (We warned him ~ we could.)
interj. ووتهيکه بؤ سرسامي، توپويي... هتد بهکارديت:
 (~ ! no dinner?)
 and what not, وه گليک شتي ترا هتد: وه هموهما
 what for, (۱) بؤ: بؤچی: بؤ چی مبهستیک: لهبرچی.
 (۲) [Slang], سزا: قهچي ليدان: دارکاري:
 (I'll give him what for!)
 what have you, [Colloq.], وه شتي تريس
 (He sells games, toys, or what have you.)

wheel

گريمان وا دانن.
what if, راستي شتيک يا بارودونخک:
what's what, [Colloq.], راست وړي شتيک: (He doesn't know what's what.)

what'er (hwät-er^ə), **pron. & adj.** [Poetic], = **whatever**.

whatever (hwät-ev^{ər}), **pron.** (۱) هرچيکه: هرچی: چی:
 هرشتيک: (Do ~ you please.)
 (۲) نهوي که: هرچيکه که: هرشتيک: چی:
 (~ is left over is yours.)
 (۳) هرچونک يي: هرشتيک يي: گرنگ نيهي چی يي:
 (~ you may think, he's innocent.)
 (۴) [Colloq.], چی؟ (پرسياي سرسامي):
 (~ does he mean by that? ~ happened to her?)
 (۱) هر (شت، ژماره، چوښتي... هتد): هرچی: هرشتيک:
 (He can make ~ repairs are needed.)
 (۲) هموي: هموي: هرچی:
 (He applied ~ strength he had left to the task.)
 (۳) همي: (I have no pains ~)
 (۱) (وه) نارام چی:
 (وه) شتي ترا هتد: (spoons, forks, napkins, plates, and ~)
 (۲) دؤليکي کراويه وورده شتي نهختيکه جوان لهسر رهفکاني دادهنري:
what's (hwuts, hwäts; unstressed hwäts), = **what is**.
whatso'er (hwut^ə-sō-er^ə), **pron. & adj.** [Poetic], =
whatsoever.
whatsoever (hwut^ə-sō-ev^{ər}), **pron. & adj.** = **whatever**.
wheel (hwēl), **n.** زيپکه: پيزوکه: چپکه: دوومال: تاميسک.
wheel (hwēl), **n.** جي نيشاني قهچي و دار ليدان به پيستوه.
 (هموهما "wale")
wheat (hwēt), **n.** گهنم.
wheatcar (hwēt^{ər}), **n.** قنگ سپيکه: باندهيکي کوچکري بؤري
 بچوک و لاق دريژه
wheaten (hwēt^{ən}), **adj.** (۱) گهنی: له گهن يا ناردي گهن
 دروستکراو (۲) گهنم پرنگ.
wheat rust, ژمنگی گهنم
wheat worm, کرمي گهنم: کرميکي خري بچوک گهنم دهفوتينن.
whee (hwē), **interj.** قريوهي خوشي دهريپنه.
wheel (hwēl), **v.i. & v.t.** (۱) خوږندنه پيشوه: ماستاوکردن:
 معرايي کړدن. (۲) به معرايي دهسکوتن: (She ~d a gift from him.)
 (۱) چرخ: پوهوه: پيچکه.
 (۲) چرخي ناگريزي: چرخيکه دهسوتن له کاتي سوپانهوه.
 (۳) ناميري چرخي: (۱) چرخي نازاردان (له سدهکاني ناوپراستدا
 بهکاردهينرا). (ب) سوکان يا ستيرني کشتي.
 (ج) steering wheel
 (د) [Colloq.], پاسکيل.
 (ه) potter's wheel
 (۴) (pl.), پوهوه: هيزو دهزگاو هؤي پالندر: (the ~s of progress)
 (۵) وهرگران: سوپانهوه (پيزي لهشکي) وهرچرخان.
 (۶) بهشي بؤ سندنهوي گوراني.
 (۱) (۱) ليخوپين: نازوتن: خل کړنهوه:
 (He ~ed the cart into the yard.)
 (ب) گواستهوه به نوتوميل يا شتي پوهوهدار.
 (۲) خولاندنهوه: سوپاندنهوه.
 (۳) پيچکه بؤ کړدن.
 (۱) خولاندنهوه: سوپاندنهوه.
 (۲) (~ about), وهرچرخان (پيزه، يوپو، هلوونست): وهرگران.
 (۳) وهرچرخانو شالوېردن (باندنه).

(٤) لاسەر رەورەوه پۆیشتن! خەل بونەرە.
(١) لایى دەخوێ (نوتومبیل، کەشتی)،
at (or behind) the wheel, ستێرن یا سوکانى به دەستەرەیه.
(٢) بەرپرەسپارە! سەرەوگاری دەکات! هەمووشتیکى به دەستە.
wheel of fortune, (١) چەرخى فەلەك! چەرخى پۆزگار.
(٢) بى باری پۆزگار! هەلبەزودابەزى پۆزگار! بەات و نەهاتى ژيان.
wheels within wheels, (٢) زنجیرە پوودانیکى پێگەرە بەستراو.
wheel and deal, [Colloq.], (١) سوداگەرى کردن (لەرووى خراپەوه).
پیلان گێران بۆ سوود و پێشگەوتنى خۆ (بازرگانى، پامپارى... هتد.)
قوماربازی کردن.

wheel-barrow (hwēl'bar'ō), n. عەرەبانەى دەستى:
عەرەبانەى خۆل! يەك چەرەخە.
v.t. به عەرەبانەى دەستى گۆنزانەرە
wheelbase (hwēl'bās'), n. دورى نێوان پێچکەى پێشەوه و داوای.
نوتومبیل بە ئێنچ

wheel-chair (hwēl'châr'), n. Also wheel chair, کورسى
پێچکەدار (بۆ نەخۆش) کورسى پەكکەرە

wheeled (hwēld), adj. پێچکەدار! رەورەدار! نەرەندە پێچکەى هەيە:
(four- ~)

wheeler (hwēl'ēr), n. (١) لێخوێ! رانەر (٢) wheel horse
(٢) شتى پێچکەدار! نەرەندە پێچکەى هەيە:

(a four- ~ ; a three- ~ ; a two- ~)
قوماربازان:
wheel-dcaler (hwēl'ēr-dēl'ēr), n. [Colloq.],
سوداگەرى زۆزان یا شەیتان

wheel horse, (١) نەسپى رەورەوه. ئەو نەسپەى له هەموو ئەوانەى تر
نزیكترە له پێچکەى پێشەوه له گاليسکەى چەند نەسپیدا
(٢) کەسێكى زۆر نیشکەر! کەسێكى زۆر کوششکەر (بەتایبەتى له حیزب یا
پێخراوێکدا) (هەرەها "wheeler")

wheel-house (hwēl'hous'), n. = pilot-house.

wheeling (hwēl'ing), n. (١) پاسکيل لێخوێن: به پاسکيل چوون
(٢) خول! سوپ! (٣) باش و خراپى پێگە (بۆ پاسکيل و نوتومبیل... هتد.)

wheel lock, = gunlock.

wheelman (hwēl'man), n. (٢) cyclist, helmsman (١)

wheelsman (hwēlz'man), n. helmsman.

wheelwork (hwēl'würk'), n. چەرەخ یا گێرەکانى مەکینەيەك.

wheelwright (hwēl'rīt'), n. چەرەخچى! چەرەخسان.

when (hwēn), n. [Scot. & Eng. Dial.], ژمارەيەكى كەم! چەند!
بۆ! هەند

wheeze (hwēz), v.i. & v.t. خێزەخېرى سنگ هاتن
n. (١) خېزە! خېزەى سنگ! خېزەخېز.
(٢) [Colloq.] نوکتهيەكى كۆن و پەريووت.

wheezy (hwēz'i), adj. خېزەخېزکەر! خېزەدار:

(a ~ chest, sound, etc.)

-wheezily (adv.); wheeziness (n.).

whelk (hwelk), n. گياندارنكى بچووكى قاقلەدارى ناويە دەخوێرت!
قاقلەجێنوكەى ناوى.

whelk (hwelk), n. = wheal.

whelm (hwelm), v.t. (١) بە ناو داپۆشێن! كۆرێن بە ژێر ناوەرە!
هەمووگرتەرە بە ناو! نوقوم كۆرێن. (٢) overwhelm.

whelp (hwelp), n. (١) توكە سەگ! بەچكە سەگ! تۆلە! تۆوتك.

(٢) بەچكە شين. پلنگ. ورج. گورك... هتد.)

(٣) (ا) مەدان! لاو (ب) مەدانى چەقاوەسوو! كۆرى بى حەيا

(٤) ددانى جەرەحى داندان! (هەك هى پاسكيل).

v.t. & v.i. ترەكێن! زابىن! (بۆ ژێر لەرووى سووكىيەرە)

when (hwēn; unstressed, often hwēn), adv. كەي!

چ كاتى? (~ did that happen?)

(١) كەي! چ كاتى: (He told us ~ to eat.)

(٢) كاتىك كە! لەي كاتەدا كە:

(She came at six, ~ the sun was setting.)

(٣) كە! ئەو كاتىهە كە: (Now is the time ~ we must speak out.)

(٤) كاتىك كە! كاتىك: (~ we were college students.)

(٥) كۆتوپەر كە! هەر كە! كە: (We will eat ~ the guests arrive.)

(٦) هەركاتىكدا كە: (Babies cry ~ they are hungry.)

(٧) نەگەرچى:

(He's reading a book ~ he might be out playing.)

(٨) نەگەر: (How can we finish on time, ~ you won't help?)

conj. كەي: (Since ~ has this been going on?)

pron. كات (ى پوودانىك): (I know the ~ and where of his arrest.)

whenas (hwen-az'), conj. (٢) whereas.

whence (hwens), adv. (١) له كۆنەرە:

(~ do you come? I know ~ he comes.)

(٢) له كۆي! له چ سەرچاوەيەكەرە! له كۆنەرە:

(W~ does he get his strength?)

(٣) بۆ ئەو شوێنەى كە: (Return ~ you came.)

conj. لەبەرئەرە! بۆ ئەو.

whencesoever (hwens'sō-ev'ēr), adv. & conj. لە هەر

شوێنێكەرە! له هەر كۆيەيەكەرە

whene'er (hwen-er'), adv. & conj. [Colloq.], = whenever.

whenever (hwen-ev'ēr, hwan-ev'ēr), adv. (١) هەركاتىك.

(٢) كەي! (سەرسامى دەرەبەر): (~ will you learn?)

(هەرەها "when ever" بەم مانایە).

(١) هەركاتىك كە! كە! هەركاتىك.

conj. (We can leave ~ you're ready.)

(٢) هەر كە! هەموو كاتىك كە! هەركاتىك (Visit us ~ you can.)

whensoever (hwen'sō-ev'ēr), adv. & conj. = whenever.

where (hwâr), adv. (١) له كۆي! كوا! كوانى? (~ is my hat?)

(٢) بۆ كۆي! (~ did she go?)

(٣) له چ باروونێكدا! (~ will we be if we lose?)

(٤) چۆن! له چ بڕوويەكەرە! (~ do I come into the matter?)

(٥) له كۆنەرە! له چ شوێنێكەرە! له كۆي!:

(W~ do you get your information?)

conj. (١) له كۆي! له چ شوێنێك: (I know ~ they are.)

(٢) لەيێدا! لەو شوێن یا باروونێكدا كە: (I am ~ I should be.)

(٣) له هەركۆيەيەكدا كە! له هەركۆيێكدا كە! لەو شوێنەى كە:

(There is never peace ~ men are greedy.)

(٤) بۆ ئەو شوێنەى كە: (I will take you ~ you are going.)

pron. (١) ئەو شوێنەى كە: (I live far from ~ I was born.)

(٢) له كۆنەرە! (W~ do you come from?)

n. شوێن (ى پووداويك):

(I don't know the when and ~ of the accident.)

whereabout (hwâr'ə-bout'), adv. & n. [Rare], =

whereabouts.

whereabouts (hwâr'ə-bouts'), adv. له كۆي! له چ ئاوچەيەك!

له نزیك كۆنەرە! (~ do you live?)

n. سەروشوێن: (Do you know her ~ ?)

whereas (hwâr-az'), conj. (١) لەبەر! بەهۆى! بەهۆى نەرەرە كە!

لەبەرئەرەى كە: (~ the following incidents have occurred.)

(٢) كەچى! بەلام! لەكاتێكدا! به پێچەوانەرەى ئەرەرە:

(Some people love snow, ~ others hate it.)

whereat (hwâr-at'), adv. [Rare or Archaic], له چى!

whisk broom

- whisk broom, whisker** (hwis'kēr), *n.* گسک. هررهما "whisk" (۱).
(۲) (pl.)، تووکی لاپوومەت (بەتایبەتی).
بە دریزی و چەتاهەمی تاشراوەوە. (۳) (pl.)، ریش.
(۴) دانەبەک لە موری ریش. [Archaic]. سمیل.
(۵) موری سمیلی پشیلە و مشکو... هتد.
(۶) داری ئەم دیوو ئەودییو داری پایەوان (کەشتیوانی).
-whiskered (adj.); whiskery (adj.).
whiskey, whisky (hwis'ki), *n.* (۱) ویسکی (۲) پینکی ویسکی
لە ویسکی درووستکراو.
whiskey sour, کۆکتیلێکە لە ویسکی و ناوی لیمۆ و شەکر پینکدیت.
whisper (hwis'pēr), *v.i.* (۱) چریه کردن؛ چیان بە گویندا؛ چریان.
(۲) فەسکەفسک کردن؛ بە دزییەوه فەسکەردن (پیلان گیران)؛ چپەچپ کردن.
v.t. (۱) بە چریه پێ ووتن؛ بە گویندا چریان.
(*He ~ed endearments to her.*)
(۲) بە دزییەوه (پێ) ووتن.
n. (۱) چریه؛ چپە. (*She spoke in a ~.*)
(۲) فەسکەفسک؛ چپەچپ؛ قسەیی بە دزییەوه کراو.
(۳) شەنە؛ وورشە؛ شەنینهوه؛ خەشە: (*the ~ of leaves in the wind*).
whisperer (hwis'pēr-ēr), *n.* (۱) چپەچپکەر؛ بە چریه دوا؛
بە چپە سوو (۲) قاوخرەوه؛ قاوداخر
whispering (hwis'pēr-ing), *n.* (۱) چریه؛ چپە؛ چپەچپ؛ فەسکەفسک.
(۲) ووبووات؛ قاو؛ مۆمۆق؛ بەندوباو (۳) شەنە؛ شەنینهوه؛ وورشە.
adj. (۱) چپەچپکەر؛ فەسکەفسکەر (۲) چپەچپی؛ فەسکەفسکی؛ چپەیی.
(۲) قاوخرەوه؛ قاوداخر
-whisperingly (adv.).
whispering campaign, قاوخرەستەوه بۆ سووک کردنی کەسێک.
پنکراویک. یا مەسەلەبەک؛ هیزیشی فەسکەفسک
whisperous (hwis'pēr-əs), *adj.* = **whispery.**
whisperry (hwis'pēr-i), *adj.* (۱) چپەیی؛ چریهیی.
(*a soft, ~ voice*)
(۲) پێر لە چپەچپ؛ چپەچپدار.
whist (hwist), *interj.*
adj. بێ دەنگ؛ خامۆش؛ کپ.
v.t. بێ دەنگ کردن؛ کپ کردنەوه؛ خامۆش کردن.
v.i. بێ دەنگ بوون؛ خامۆش بوون
n. بێ دەنگی؛ خامۆشی
whist (hwist), *n.* جۆره بارییەکی کاغەزە
whistle (hwis'tl), *v.i.* (۱) فیکەلێدان؛ فیکەکردن؛ فیکەکێشان؛ فیکاندن.
(۲) لووراندن؛ با؛ لوورەلوورکردن: (*The wind ~d past.*)
(۳) فیکەلێدان؛ فیکەکێشان: (*The policeman ~d.*)
(ب) فیکاندن؛ فیکەلێدان؛ فیکەهاتن: (*The train ~d.*)
(۱) ناوار لێدان بە فیکە: (*to ~ a tune*).
(۲) فیکە بۆ لێدان (بۆ بانگ کردن)؛ فیکە بۆ کردن؛ فیکە بۆ کێشان.
n. (۱) فیکە؛ فیکەنە؛ فیکە؛ فیکەفیق. (۲) فیکە؛ دەنگی فیکە؛ فیکە.
(۳) فیکەکردن؛ فیکەکێشان؛ فیکاندن.
(۴) مانگ کردن یا شت پێر راگەیانن بە فیکە.
(۵) لوورە (با): [Colloq.]. دەم و قورگ.
wet one's whistle, دەم تەپرکردن؛ شت خواردنەوه (شراب، ناو،
عەرەق)... هتد؛ پێک خواردنەوه.
whistle for, خۆرگە بۆ خواستن و بێ ئومێد بوون؛ بەتەمابوون بەبێ سوود.
whistle in the dark, وورە تانەبەر خۆ؛ خۆخەڵافاندن بۆ ترس
لەبیرچوونەوه؛ ترس لە بێر خۆ بردنەوه
whistler (hwis'lēr), *n.* (۱) فیکەکێش؛ فیکەلێدەر
(۲) مائەدەبەکە خۆئێدەنگی لە فیکەلێدان دەچێ
(۳) نەسبێ تەنگەهەناسە (۴) جۆره مشکێکی شاخی گەورەیی نەمەریکییە.

white bread

- whistle stop,** (۱) ئێستگەییەکی بچووکه کە شەمەندەفەر تیایدا
پاناوەستێ نەگەر بە داواکردن نەبێ. (هەررهما "flag stop")
(ب) شارۆچکەیکە کە ئێستگەییەکی وەهای تیای بێ.
(۲) رەستاقێکی کورتە لە شارۆچکەیکدا لەلایەن کەسێکی ناوێرکراوەوه بۆ
هەلبژاردن (نۆزبەیی جار هەر بەبێ داوەزێن لە شەمەندەفەرکە)
whistle-stop (hwis'tl-stōp), *v.i.* هەستانی کورت کورت لە
گەلیک شارۆچکە لەلایەن کەسێکەوه کە خۆی ناوێر کردبێ بۆ هەلبژاردن.
whistling (hwis'lin), *n.* (۱) فیکەکێشان؛ فیکەلێدان؛ لوورەلوورکردن.
(۲) فیکە؛ لوورە؛ فیکە؛ دەنگی فیکە.
(۳) تەنگەهەناسەیی نەسب. (پیشی دەووترئ: "roaring")
whit (hwit), *n.* نەختیک؛ تۆزێک؛ نەختالیک؛ هیچ:
(*He doesn't seem a ~ concerned.*)
white (hwīt), *adj.* (۱) سپی؛ چەرموو.
(۲) (۱) زووی. (ب) سپی هەلگەراو؛ سپی: (*a face ~ with terror*).
(ج) سپی؛ سبیکار: (*~ wines*).
(د) سپی (کاغەز)؛ شت تیا نەنووسراو؛ بەتال.
(ه) بەفرین؛ بەفراری؛ سپی: (*a ~ christmas*).
(۳) سپی پۆش؛ بەرگی سپی لەبەر.
(۴) پاک (پەرووشت)؛ بێ لەکه؛ بێ گەرد.
(۵) بێ زیان؛ زیان نەبەخش: (*~ magic; a ~ lie*).
(۶) [Rare]، بەات (کات، پۆزگار، وەرن.
(۷) (۱) پەگەر سپی؛ سپی (پێست)؛ قەوقازی.
(ب) تاییبەتی بە رەگەزی سپی: (*supremacy*).
(ج) [Slang]، سەرپاست؛ راست؛ بە وێژدان.
(۸) زۆر گەرم. (۹) کۆنەپەرست
n. (۱) رەنگی سپی؛ رەنگ چەرموو؛ سپی.
(۲) سبیتی: (۱) پێستی سپی یا قەوقازی (ب) پاک؛ بێ گەردی؛ بێ لەکەیی
(۳) (۱) سبیتەیی هێلکە. (ب) سبیتەیی چاو.
(ج) شوێنی سپی یا شت تیدا نەنووسراوی پەرە کاغەز؛ سبایی.
(۴) (۱) قوماشی سپی
(ب) (pl.)، جل و بەرگی سپی (وەک هێ قەشە و پایا یا هەندێ پێشە)
(ج) شرابی سپی. (د) بۆیە سپی.
(ه) توخمی سپی (بەتاییبەتی بەران) (و) ئاردی سپی.
(۵) ئادەمیزادی سپی یا قەوقازی؛ کەسێکی پێست سپی.
(۶) ئەندامی حیزب یا پێکخراوێکی کۆنەپەرست.
(۷) leucorrhea, (pl.)
(۸) (۱) [Archaic]، نیشانی سپی (تیربازی).
(ب) ئەلقەیی دەرەوهی نیشان. (ج) پێکانی ئەم ئەلقەیه.
(۹) (۱) داشی سپی (دامەوشەتەرەنج). (ب) یاریگەری داشی سپی.
v.t. (۱) سپیگردنەوه.
(۲) (*~ out*)، شوێن یا هێلی سپی بەجێهێشتن لە پەرە کاغەزدا
(چاپەمەنی)؛ کۆژاندنەوه بە شەیی سپی (نووسین): (*~ out this line.*)
نابووت کردن؛ بێ پوول و پارە کردن؛ پوول و پارە پێ
نەهێشتن.
white ant, = **termite.**
white-bait (hwīt'bāl), *n.* (۱) بەچکەیی جۆره ماسییەکی بچووکه
بە بچووکی دەخوێ. (۲) چەند جۆره ماسییەکی بچووکه.
white bear, = **polar bear.**
white-beard (hwīt'bērd), *n.* پیرەمێردی ریش سپی؛
پیاوی ریش سپی
سپیدار؛ چنار.
white birch,
white blood cell, = **leukocyte - white corpuscle.**
white book, کتێبە سپی. پاپۆزێکی بەرگ سپییە میری دەریدەکات
لەسەر مەسەلەیکە تاییبەتی.
white bread, نانێ سپی.

white water

- (۲) [Obs. or Dial.] په نړیو کړه و شیره مې تر.
- white metal**, کانزای سپی یا زوی: ناوټیه که قوړ قوشم و تنه کی زړ
- تیدا بڼ.
- whiten** (hwīt'ŋ), v.t. سپیکړنه و.
- v.i. سپی بوونه و.
- whitener** (hwīt'n-ēr), n. ماده دهی سپیکړه و.
- whiteness** (hwīt'nis), n. (۱) سپینتی: په نگی سپی.
- (۲) په ننگ سپی هملگه پان: بڼ په نگی: په ننگ زهر دبی دم وچاو
- (۳) بڼ له کمپي: بڼ گهردی: پاکي (۴) ماده دهی سپی: سپیایی: شونښی سپی
- (۱) سپیکړنه و. (۲) سپی بوونه و.
- (۳) ماده دهی سپیکړه و.
- (۱) دار به پووی سپی. (۲) دار و ته خته ی سپی هم به پووه.
- white oak**, نامه ی سپی: بلاو نامه ی کی برگ سپی به میری دهریده کات
- white paper**, لاسه مه سله یه ک (به تاییه تی هی جیپانی)
- white perch**, ماس یه کی زویو یچووه
- white pine**, (۱) کاجی سپی. (۲) دار و ته خته ی هم جزره کاجه.
- white plague**, دهریده باریکه: سیل.
- (۱) سپیدار: چنار. (۲) دار چنار: دار و ته خته ی سپیدار.
- white poplar**, په گیزی سپی: په گیزی قو قازی.
- white race**, سوسی سپی: به نارو و شرو کړه دهری
- white sauce**, بهندی سپی: ژنیکه که به نوز قهجه چیتی پڼ دهری.
- white slave**, (۱) هی بهندی سپی:
- white-slave** (hwīt'slāv'), adj. تاییه تی به باز رگانی کردن به بهندی سپی به و (~ traffic)
- (۲) دژي باز رگانی کردن به بهندی سپی به و.
- white slaver**, ده لالی بهندی سپی (ووشه ی پیشووتر بیینه):
- گروادی قهجه ی زوره ملی.
- white slavery**, قهجه یی زوره ملی (سپهم ووشه ی پیشو بیینه).
- white-simth** (hwīt'smith'), n. ته نه که چی.
- white supremacist**, لایه نگر ی بیروای به رزنتی په گیزی سپی.
- white supremacy**, به رزنتی په گیزی سپی بیروای به ده لیت:
- که گوايه په گیزی سپی له وانی تر به رزنتو چاکترو له پیشتره.
- white-tailed deer**, ناسکی کلک سپی ناسکیکه بڼی کلکی سپی به
- (هروه پڼی دهورتی: "white-tail", "Virginia deer")
- white-throat** (hwīt'thrōt'), n. قوړگ سپی: مملکی نور و پاییه
- له کومله ی چوله که قوړگ و ژر سکی سپی به
- white-throated sparrow**, چوله که یه کی له امریکایی به په لیه کی
- سپي به قوړگ ی به و.
- white tic**, (۱) بوزیناخی گولیه ستی سپی.
- (۲) به رگی په سمی نیوارانی پیاوانه.
- white trash**, (۱) که سیکي سپی هژار (به تاییه تی خملکی خواروی
- له امریکا). (۲) چینی سپی هژار یا بڼ دهرامه ت به گشتی
- (له پووی سووکی به و).
- white vitriol**, زاجی سپی (کیمیا). (هروه "zinc sulfate")
- white-wash** (hwīt'wōsh'), n. (۱) که چاو: قسلاو:
- سپیکاری: که چکاری: بویه کاری: سواغ. (۲) سپیو (نارایش)
- (۲) پروکه شکاری: داپوشین (که م و کووپی): بویه کاری (مهجان)
- له که شاردنه و به بڼ تاوان پیشاندان:
- (The report was a ~ of the scandal.)
- (۱) [Colloq.] بوی پندیکه که دژاو هیچ خالیکي تیدا ناگری
- v.t. (۱) که چکاری کردن: سواغان: سپیکړنه و: بویه کردن.
- (۲) پروکه شکردن: داپوشین (که م و کووپی): شاردنه و: له که و کووپی و
- به پاک پیشاندان: بویه کردن (مهجان)
- (to ~ an investigation, a person's reputation, etc.)
- (۲) [Colloq.] بوی پندان به شیوه یه که دژاو هیچ خالیک نه گری.
- white water**, ناروی که فای (تافکه، ریژاو، شه پوړ).

white-cap

- white-cap** (hwīt'kap'), n. (۱) شه پوړی که فدار.
- (۲) [W.] کلاو سپی: شمده ی ریخراو ټکی نه نږی به که به نار کومله
- ده یاریزو به راستیش خملکی وه که قوهره ش ده چه وسینیترو دتو قین
- (کلاوی سپی له سر ده که)
- white cedar**, دره ختی: نه ز: ی سپی.
- white clover**, وینجه ی سپی: گولی سپی خر ده گری.
- white coal**, نار: وه که سرچاوه یه کی ووه
- white-collar** (hwīt'kol ēr), adj. یخه سپی: تاییه تی به وانه ی
- نیشی پاک ده که و ده ستیان پیس نابڼ (وه که فرمانبرو موچه وځو)، نه که
- کرکار: تاییه تی به نیشی هم جزره که سانه: (~ jobs; ~ workers)
- white corpuscle**, = white blood cell.
- white crappie**, = crappie.
- white daisy**, = daisy.
- whited** (hwīt'd), adj. سپی کراوه توه: روو که شتی سپی کراو.
- white sepulcher**, دورو و: بڼ باز: که سیکي به دی به خوا به سرست
- خوده رحستو
- white elephant**, فیله سپی (۱) فیلکی سپیکه له ی هندی به (به پیرو
- داهرتی لای هندی که س) (ب) زهری و زار یا خانوویه که باگرتی زوری تن
- بچن و بڼ به رهم بڼ. (ج) شتیکی بڼ که کله.
- (د) شتیکی که خاوه نه کی نیت نه یو نیت له گری خملکی تر به دلیان بڼ.
- (ه) پروزه به کی سر نه که و تو
- white-faced** (hwīt'fāst'), adj. (۱) دهر و چاو سپی هملگه پان.
- (۲) مارو: نه سپو په شمو و لای ناوچه و ان سپی
- white feather**, نیشانه ی ترس وکی. (له ووه هاتوه که نه گری
- که له شتریک به ی سپی له کلکیدا بوی به ترس وک و شمر نه که دانه و).
- ترس وکی پیشاندان: ترس وکی نواندن
- show the white feather**, (۱) ماسی سپی (۲) beluga.
- white-fish** (hwīt'fish'), n. نالای سپی: نیشانه ی خویه دهمسته و دان یا شم وستان:
- white flag**, بهی دخی سپی
- white gold**, زری سپی: زری تیکه و کراو له که له سدا بیست پلاتین
- یا چیمکو ... هند
- white-hall** (hwīt'hōl'), n. (۱) کوشکی شاهانه ی کونی ټینگلیز.
- (۲) شه قامیکه نه "ویستمستر" (له ندن) که باره گای چند و هزاره ټکی
- ټینگلته و له سره. (۳) میری به ریتانیا: فرمانبروایی ټینگلته و.
- white-headed** (hwīt'hēd'id), adj. (۱) سره سپی (مړه، بانده ...
- هند). (۲) قزهره (Irish), (۳) په سندرته ی: باشرین: (the ~ boy)
- white heat**, (۱) گهرمای سپی: پله یه کی گهرمای نیجگار به رزه که کازا:
- سپي دهنونین تیدیا: (۲) زور هملچون: زور جوش خواردن (همه ست) گریگرت:
- تورپه یی: که شکه
- white-hot** (hwīt'hot'), adj. (۱) نیجگار زور گرم (کازا): گریگرتو.
- (۲) زور هملچو: زور توپه: زور جوش خواردو: که شکه دار: گری تن به رپو.
- White House**, the, کوشکی سپی (۱) مالو باره گای سرکوماری
- له امریکا (ب) ده سه لاتی هره به رزی لقی کارگری میری له امریکا:
- فرمانبرو یی له امریکا.
- white lead**, قوړ قوشمی سپی: ناوټیه که له بویه به کار دیت.
- white leather**, چرمی سپی: به زاخ و خوی خوش دهری.
- white lie**, دروی سپی: درویه کی بڼ زبانه به نیازیکي باش دهری بڼ
- خویه برانده و بڼ چاکه ی گونگره که بیش: (~ to tell a ~)
- white-livered** (hwīt'liv ērd), adj. ترس وک
- white man's burden**, نه رگی سرشانی پیاوی سپی: هستی که
- سپي به کانه. واته نه ورو پاییه کان. که گوايه پنیوسته له سریان که لکه کانی تر
- فیری شارسنه تی به کن.
- white matter**, ماده دهی سپی: شانه ی سپی میشل و مژی به رپه.
- white meat**, (۱) گوشتی سپی: سنگه مریشک و قل.
- (ووشه ی "red meat" بیینه)

white whale

white whale, = beluga.

white-wing (hwit'wɪŋ), n.

whitewood (hwit'wud'), n.

whither (hwith'ər), adv.

(~ are we drifting?)

(٢) نەر شویننې که: که: که بوی: (the island ~ we drifted).

(٣) ابو هرکوی پک: (بن) هرشوننک. (Let them go ~ they will.)

whithersoever (hwith'ər-sō-ev'ər), adv. = wherever.

whitherward (hwith'ər-wərd), adv. = where.

whiting (hwit'ɪŋ), n.

whiting (hwit'ɪŋ), n.

whitish (hwit'ɪʃ), adj.

whitlow (hwit'lō), n.

whittle (hwit'l), v.t.

(١) دار تاشین (به چاق): شولنکه دار تاشین و

باریک کړسوه (٢) داتاشین: تاشین (پیکه): له لکه کړدن:

(He ~d a small bird for his son.)

(٣) ~ down: ~ away. (به بیره بهر کم کړدنه و: ورده وورده هېچ

نهمېشته و یا ئی داشکندن)

(They are trying to ~ down our salaries.)

to ~ down expenses

v.i. دار تاشین (به تاییه تی شولنکه دارنک به چاقو بؤ خولافاندن و

کات کوشن).

n. [Obs.],

whity, Whity (hwit'i), adj. سپیکه نارناوه بؤ کمینکی قژمردی

سپې پیست (به تاییه تی بؤ بانگ کړدن).

whiz, whizz (hwiz), v.i. (١) ویزادن: ویزم کړدن: گف کړدن.

(٢) نه گف نه لادا تپه پرون: ویزم کړدن به تیزې به لادا تپه پرون:

(The bullet ~ed past him.)

v.t. خیرا حوړدنه و: گف گف ئی هملسان: قره فرین کړدن.

n. (١) ویزه: ویزه ویز: گف: گف گف: قره فر.

(٢) له پر گف کړدن به لادا (وهک گولله): به ویزه تپه برین.

(٣) گمشتنکی خیرا و له پر.

(٤) [Slang]. بلیمت: کمینکی زور شاهه زو زیره له رسته په کدا:

(a computer ~; He is a ~ at math, physics, etc.)

whiz-bang (hwiz'baŋ), n. (١) گولله پکې بچوکی تپه وری

جنگی جیهانی دووهمه پېش ته قینه وری به تیزنک دنگی ته قینی دهات.

(٢) فیشکه شیت

adj. [Colloq.], بلیمت: زور لپه توو: زور شاهه زو زیره.

whiz kid, [Slang]. لاری بلیمت: گنجی زور زیره و لپه توو

who (hō), pron. (١) کی: (W~ is that girl?; W~ came?)

(٢) کی: (I don't know ~ came.)

(٣) که: نەر کمسې: که: (the man ~ came to dinner)

(٤) نەر کمسې: که: هرکس: (W~ steals my purse steals trash.)

who's who, خنکی به ناو بانگ.

(٢) [W - W]. ناوانامه یا کتینیکه ناو و کورته پکې ژبانی که سایه تپه

به ناو بانگ کانی وولاتنک. شارتک. یا پیشه پکې تپدایه.

whoa (hwo), interj. هوش! (بؤ رستانی نه سپ وکر... هتد! وده)

whodunit (hō-dun'it), n. [Slang]. کړ کړی: چپوک یا فیلمی

پولیس: چپوک یا فیلمنکی لیلو نالوزه که مهبستی سهرکی دوزینه وری

تاوانکاره که به

whoever (hō-ev'ər), pron. (١) هرکس: هرکس:

(~ did it should be proud.)

(٢) هرک: نچه هرکسې بن: نارنازم کیش بن:

(I won't do it, ~ asks.)

(٢) کی: (له پوری سهرسامی پوه): چ کهسې:

(W ~ told you such a thing?)

whole (hōl), adj.

(١) ساغ: لهش ساغ: ته تندرست.

(ب) [Archaic]. ساپژ: چاک بوو ته و.

(٢) ساغ: نهشکاو: سهرموز: دهست تپه وندراو.

(٣) ته واد: گشت: (Tell me the ~ truth.)

(٤) ههموی پیکه و: به یک پارچه: ته واد: (They cooked a ~ sheep.)

(٥) په بقی: ههمو: (It rained for a ~ week.; a ~ year.)

(٦) ته واد: هی دایکی ویاوکی: (a ~ brother.)

(٧) ته واد (ژماره له بیرکاریدا): کورت نپه:

(10, 12, 19 and 50 are ~ numbers.)

n. (١) ههموی: گشتی: سهرجم. (٢) شتینکی ته واد یا کؤ.

as a whole, تیگر: ههموی: به گشتی: به تیگرایی: به شپوه پکې گشتی.

on the whole, به شپوه پکې گشتی: به گشتی.

whole-hearted (hōl'här'tid), adj. بدل: گرم: به دل: به گیان:

ته واد: (a ~ welcome, support, effort, etc.)

-wholeheartedly (adv.); wholeheartedness (n.).

whole-hog (hōl-hog'), adj. [Slang].

ته واد: سهرانس:

(a ~ patriot)

whole hog, [Slang].

ههموی: تا پری نو پری:

(to go the ~)

wholeness (hōl'nis), n. ساغی: یک پارچگی: پیکه ری: ههموی:

ته وادتی.

whole number,

ژماره و ته واد (بیرکاری): (20 is a ~).

(همروما "integer")

wholesale (hōl'sāl), n.

کؤفروشی: به کؤمەل فروشتن

adj.

(١) کؤفروشی: هی کؤمەل فروشی: هی کؤمەل

(٢) هی کؤفروشی: به کؤمەل فروشان:

(What is the ~ price of these watermelons?)

(٢) گشتی: به کؤمەل:

(Modern warfare involves the ~ destruction of people.)

adv.

به کؤ: به کؤفروشی: به کؤمەل:

[He bought (or sold) them ~.]

v.i.

کؤفروشی کړدن: به کؤمەل فروشان:

(These pens ~ at one dollar apiece.)

v.t.

به کؤمەل فروشتن.

wholesaler (hōl'sāl'ēr), n.

کؤفروشی.

wholesome (hōl'səm), adj.

(١) سازگار: سازا: سووک (خا):

(a ~ climate, diet, etc.)

(٢) باش (بؤ میشتن و پموش): چاک: به کمل: خاوین:

(a ~ movie; ~ advice, tales, etc.)

(٣) پهنگ و پو باش: ته وروست: لهش ساغ:

(a ~ appearance; a ~ girl)

-wholesomely (adv.); wholesomeness (n.).

whole-souled (hōl'sōld'), adj. = whole-hearted.

whole-wheat (hōl'hwēt'), adj.

(١) به گندو که پک کرا:

هی گندو که پک که کی: (~ flour)

(٢) به ناردی گندو که پک کرا: (~ bread)

who'll (hōl), = who shall; who will.

wholly (hōl'i), adv.

به ته واد: (I don't ~ agree.)

whom (hōm), pron.

(١) کی: (W~ did you see?)

(ب) کی: (Tell me ~ you saw.)

(٢) (نەر کمسې): که: که:

(The woman ~ you saw is my teacher.)

- (*W~ the gods love die young.*) نهمه‌ی نه‌وانه‌ی (۲)
whomever (hōm-ev'ēr), *pron.* هرکس‌سینک' نهمه‌ی (۱)
 نهمه‌ی کسی
whomsoever (hōm'sō-ev'ēr), *pron.* هرکس‌سینک' هرکس‌سینک' نهمه‌ی (۱)
 نهمه‌ی کسی
whoop (hōop, hwōop), *n.* (۱) هاوار، قیژه
 (۲) خوندنی گونه‌به‌بو: هوها.
 (۳) دهنگی همناسه‌دان یا همناسکه‌پرک‌ی کسیکی کزک‌پره‌شه‌دار.
v.t. (۱) قیژاندن: هاوارکردن: قیژاندن.
 (۲) خوندن (وهك گونه‌به‌بو): هوهاکیشان
 (۳) همناسه‌دان به دهنگی به‌رزو به گران (وهك يه‌کيک که کزک‌پره‌شه‌ی بیت).
v.i. (۱) به قیژه‌قیژه‌وه ووتن: به قیژه‌وه یا هاواروه ووتن.
 (۲) هاندان به دهنگی به‌رن: تن کردن (سه‌گ): قیژاندن: قیژه‌وه به‌سردا کردن:
 لیخوین به هاوار هاوار: (~ *ping the horses on down the road*)
interj. قیژه‌وه‌قیژو: قیژه‌وه‌ی خوشی.
 بی‌فهر: هیچ‌و‌پوچ: بی‌نرخ.
not worth a whoop, [Colloq.], (۱) شاه‌نگ گیزان و قیژاندن:
whoop it (or things) up, [Slang], کاتیک‌ی خوش بردن سه‌به قیژه‌وه‌قیژو:
 (*They whooped it up after winning a big game.*)
 (۲) هینانه جوش (به پرویا‌گنده): ورووژاندن.
whoop-de-do, whoop-do-doo, [Colloq.], (۱) شاه‌نگ و
 زه‌ماوه‌د: (۲) مشت‌ومرنکی زژر: هراوه‌ریا.
whoopee (hwōō'pē, hwoop'ē), *interj. & n.* هو‌ی‌ی:
 قیژه‌وه‌ی خوشی: قیژه‌وه‌قیژو.
whooper (hōō'pēr, hwōō'pēr), *n.* (۱) قیژه‌وه‌گر
 (۲) جوزه قیژه‌وه‌که قیژه‌وه‌یکی تاییه‌تی مه‌به
 (همروها " *whooper swan* ")
whooping cough, کزک‌پره‌شه (همروها " *pertussis* ")
whooping crane, قولنگ
whoops (hwōōps, hwoops), *interj.* نوپس! روتیه‌که له‌پووی
 سه‌رسامی یا داوای لیخوین‌ده‌وه‌ده‌ووتن: له کاتی هملو قسه له دم ده‌رجوون،
 پین هملکه‌وتندا، یا نیشتیکی نا‌قولا کردندا ... هتد.
whop (hwop), *v.t. & v.i.* [Archaic or Dial.], (۱) راه‌کاسان
 (۲) لیژان: رومه فی هلسان: تیه‌اندان: قیسروان (۳) زژر چاک به‌ژاندن.
n. زمه: پیاکیشان به توند: ته‌به. (همروها " *whap* ")
whopper (hwop'ēr), *n.* [Colloq.], (۱) شتیکی نیچگار ژل
 (۲) درو‌یه‌کی ژل
whopping (hwop'ing), *adj.* [Colloq.], زژر ژل زور گه‌وره: باش!
 نایاب.
whore (hōr, hōr), *n.* قه‌جه: نافره‌تی سووک.
 (۱) قه‌جه‌یی کردن: بوون به قه‌جه. (۲) قه‌جه‌گاین: قه‌جه‌بازی کردن.
v.t. [Archaic], کردن به قه‌جه.
whoredom (hōr'dəm, hōr'dəm), *n.* (۱) قه‌جه‌بی:
 قه‌جه‌بی کردن (۲) بت په‌رستی: بت په‌رستن.
whorehouse (hōr'hous', hōr'hous'), *n.* قه‌جه‌خانه: که‌له‌چی.
whoremaster (hōr'mas'tēr, hōr'mas'tēr), *n.* (۱) قه‌جه‌گن:
 قه‌جه‌باز (۲) گه‌واد.
whoremonger (hōr'mun'gēr, hōr'mun'gēr), *n.*
whoremaster.
whoreson (hōr's'n, hōr's'n), *n.* [Archaic], زژل: کوری قه‌جه:
 قه‌جه‌دایک.
whorish (hōr'ish, hōr'ish), *adj.* قه‌جه‌انه: قه‌جه‌ناسا: سووک.
whorl (hwūrl, hwōrl), *n.* (۱) چهرخی خه‌ره.
 (۲) پینچی به‌ری په‌نجه. (۳) پینچی قاقله‌ی گونچکه‌ماسی و قاقله‌جنوک.
 (۴) پینچی نه‌خشی خانوو.

- whorled** (hwūrl, hwōrl), *adj.* پینچ‌پینچکه: پینچ‌پینچاوی.
whort (hwūrt), *n.* Also whortle, = whortleberry.
whortleberry (hwūrt'l-ber'i), *n.* پوره‌کینکه له توخمی تووترک.
who's (hōōz), = who is.
whose (hōōz), *pron.* (۱) هی کن؟
 (*W~ house is that? . I wonder ~ house that is.*)
 (۲) هی نه‌و کسی که:
 (*This is the man ~ house we have just passed.*)
whosoever (hōōz'sō-ev'ēr), *pron.* هی هرکس‌سینک.
whosever (hōōz-ev'ēr), *pron.* هی هرکس‌سینک.
whoso (hōō'sō), *pron.* [Archaic], = whoever.
whosoever (hōō'sō-ev'ēr), *pron.* = whoever.
why (hwi), *adv.* (۱) بۆچی؟ بۆ؟ له‌به‌رچی؟ له‌سه‌رچی؟
 (*~ did he go?*)
 (ب) بۆ بۆچی: له‌سه‌رچی: له‌به‌رچی: (*I'll tell you ~ he went.*)
 (۲) له‌سه‌ر نه‌وه: بۆیه: له‌به‌ر نه‌وه که:
 (*I see no reason ~ you shouldn't go.*)
whydah (hwid'ə), *n.* = whidah.
wick (wik), *n.* پلینه.
wick (wik), *n.* دئ: گوند: شارزچکه: شار
wicked (wik'id), *adj.* (۱) (*~ habits*) ناپه‌سند
 (ب) به‌دکار: به‌دکردار: به‌دخو: گونا‌هکار: به‌د: به‌د په‌ووش:
 (*a ~ man; ~ people*)
 (۲) شه‌یتا‌نانه: که‌تتیا‌زانه: بڼ‌ه‌یا: (*a ~ smile, look, etc.*)
 (۳) سه‌خت: توند‌وتیژ: (*a ~ storm, winter, etc.*)
 (۴) قورسو ناخوش (*a ~ exam*)
 (۵) چه‌موش: سه‌رکیش: بڼ‌ه‌یا. (*a ~ horse*)
 (۶) زژر سه‌خت و ناخوش (*~ roads*)
 (۷) پیس: بۆگن: ناخوش: (*a ~ odor*)
 (۸) [Slang], نایاب: زژر چاک: لیا‌تو: (*He plays a ~ trumpet.*)
-wickedly (adv.).
wickedness (wik'id-nis), *n.* (۱) به‌دی: به‌دکاری: به‌دکرداری:
 به‌دخو‌ی: گونا‌هکاری: به‌دخو‌ی: به‌دپه‌ووشتی.
 (۲) کرده‌وه‌ی پیس و خراب: کاری به‌د: کاری به‌دخو‌انه.
wicker (wik'ēr), *n.* (۱) توول: شوول: چلی نه‌رم و باریک.
 (۲) توولی به‌رچنه و زمیله و سه‌به‌ته و کورسی پین چنراو.
 (ب) شتی به توول چنراو زمیله: سه‌به‌ته: به‌رچنه ... هتد.
adj. به توول چنراو: به توول کراو.
wickerwork (wik'ēr-würk'), *n.* (۱) توولی چنراو (بۆ زمیله و
 کورسی ... هتد درووستکردن). (۲) شتی به توول درووستکراو یا چنراو
 (زمیله، سه‌به‌ته، کورسی ... هتد).
wicket (wik'it), *n.* (۱) ده‌رگا یا چه‌په‌ری بچووک (به‌تاییه‌تی که له‌ناو یا
 له نه‌نشت ده‌رگایه‌کی گه‌وره‌دا بڼ).
 (۲) په‌نجه‌ره‌ی بلیت فروشتن و پاره‌گۆزینه‌وه له بانق ... هتد.
 (۳) (*l*) داری گۆلی یاری " کریکیت " (ب) ماوه‌ی نیوان دوو دار له‌م دارانه.
 (ج) کایه‌ی ته‌واو نه‌پو. (د) نۆره‌ی شم یاری‌یه.
 (۴) نه‌لقه (یاری " کریکیت ")
wicket-keeper (wik'it-kēp'ēr), *n.* گۆلچی یاری کریکیت.
wicking (wik'ing), *n.* ده‌زوری بادراوی پلینه درووستکردن.
wikiup, wikiup (wik'i-up'), *n.* گۆخته یا زنجیکی قوچ‌کچی
 هیندی‌کائی نه‌مه‌ریکایه به قامیش و قهرم و پووش ... هتد داده‌پوشری یا
 ده‌وره‌گیر.
wicopy (wik'ə-pi), *n.* چه‌ند جوزه دره‌خت و ده‌وه‌نیکي نه‌مه‌ریکین

wide

- چله‌کایان چین.
- wide** (wīd), *adj.*
- (۱) یار (a ~ road).
- (۲) نوره‌نده پانه: (a ribbon two inches ~).
- (۳) بلاوا فراوان؛ موداکی زوره زور:
- (a ~ variety, selection, etc.; ~ reading)
- (۴) دهنب: گهره فراوان: (a ~ blouse).
- (۵) کراوه: به تعوای کراوه‌توره: (Look with ~ eyes).
- (۶) ~ of ~: دور (له نیشان یا مبهستوه) (~ of the target).
- (۷) ش: (دهنگاسی) زمان و لئو... هتد خاو یا شلن له کاتی بیژانیدا (وهک)
- تییی "i" و "e" له "bit" و "bed" (د).
- adv.**
- (۱) به هممولایه‌کدا: زور (دووری، بلاوی):
- (He traveled far and ~.)
- (۲) به تعوای: همووی: (The door is ~ open.)
- (۳) دور له نیشان یا مبهست: (~ His blow went ~).
- wideness** (n.).
- wide-angle lens**, هاویندی گوشه فراوان (کامیرا)
- wide-awake** (wīd'ə-wāk'), *adj.*
- (۱) به‌خه‌بر نه‌نوستوو.
- (۲) وریا: مؤشیا: به‌ناکا.
- n.**
- حوزه سه‌په‌یه‌کی خوری لیوار بلاوی کونه.
- (هم‌روها "wide-awake hat")
- wide-eyed** (wīd'id'), *adj.*
- (۱) چا نهللق (له سهرسامیدا):
- واق وورماو (۲) ساویلک
- widely** (wīd'li), *adv.*
- (۱) به هممولایه‌کدا: زور (دووری، بلاوی، مودا):
- (He's traveled ~.)
- (۲) زور تا راده‌یه‌کی زور: نیجگار:
- (The two plans are ~ different.)
- widen** (wīd'n), *v.t. & v.i.*
- پان کردن: فراوان کردن.
- wide-open** (wīd'ə-p'n), *adj.*
- (۱) به‌تعوای کراوه‌توره: کراوه:
- له‌سهر یشت (a ~ door)
- (۲) بره‌لا (a ~ city, town, etc.)
- wide-spread** (wīd'spred'), *adj.* Also wide-spreading.
- (۱) پان: تهرن فرنداو: فراوان: (۲) بلاوا: گه‌لنک شوین یا کسی کرتوو‌توره:
- (~ poverty, disease, and corruption)
- widgeon**, **wigeon** (wij'an), *n.*
- جوزیکه له مراوی.
- widow** (wīd'ō), *n.*
- (۱) بیوه‌ژن
- (۲) ده‌ستیک یا کاغه‌ژدانیک زیاده (یاری کاغه‌ژو قوما).
- (۳) ووتسه‌یک یا دیرینگی ناتواوی به ته‌نهای کوتایی به‌ندیک یا لایه‌په‌یه‌ک.
- v.t.**
- (۱) بیوه‌ژن کردن: بوون به بیوه‌ژن: میرد کوشتن:
- (She was ~ed by the war.)
- (۲) بن رهش کردن له شقینگی به‌نرخ
- (۳) [Rare] مانه‌وه دوا میزد مردن.
- (۴) [Rare] مافی بیوه‌ژن پیدان
- widow bird**, ~ whidah.
- widower** (wīd'ō-ēr), *n.*
- بیوه‌پیاو.
- widowhood** (wīd'ō-hood'), *n.*
- (۱) بیوه‌ژنی: بیوه‌ژنیت.
- (۲) ماره یا کاتی بیوه‌ژنیت.
- widow's cruse**, ناووقی بن پایان
- widow's mitc**, دیاری‌یه‌کی بجووک یا یارمه‌تی‌یه‌کی کمه له کسینگی
- ده‌ستکرتوه.
- widow's peak**, تووکی نارچه‌رانی له شیوهی "V" دا پووا، واته
- نووک شوپووه (گوایه نیشانه‌ی زو بوون به بیوه‌ژنی‌یه).
- width** (width), *n.*
- (۱) پانیت: پانی: فراوانی: بلاوی.
- (۲) پانایی: پانی: (the ~ of a street)
- (۳) شتکه که پانی‌یه‌کی تاییه‌تی هه‌بن
- (She sew two ~s of cloth together.)

wigwag

- widthwise** (width'wīz), *adv.* Also widthways.
- له باری پانی.
- wield** (weld), *v.t.*
- (۱) به باشی به‌کاره‌نشان (چک، نامین):
- به‌ده‌ستوه کرتن:
- (to ~ an ax, a gun, etc.; He who ~s the dagger inherits the throne.)
- (۲) ده‌سلات بوون: ده‌ست پویشتن: ده‌سلات به‌کاره‌نشان:
- (He ~s a lot of power in the new government; He ~s his power justly.)
- (۳) [Obs.] به‌پروه‌بردن: پابه‌ری کردن.
- wieldable** (adj.); **wielder** (n.).
- wieldy** (wēl'di), *adj.*
- به ناسانی به‌کاره‌نهنی (نامین: دابین ده‌کری).
- wiener** (wē'nēr), *n.* Also weenie, weeny, = frankfurter.
- wienerwurst** (wē'nēr-würst), *n.* = wiener.
- wife** (wif), *n.*
- (۱) ژنی می‌ردار: ژن: خیزان: که‌پانوا: هاوسهر.
- (۲) [Archaic] تافه‌ت: ژن: (~ mid-; house-)
- نهریت و بیروپاوه‌ی کون و په‌پووت:
- فسه‌ی پیرژن:
- هینان (ژنیک تاییه‌تی): مارم‌کردن:
- take to wife,
- (He took a rich girl to wife.)
- wifehood** (wif'hood), *n.*
- ژنیت.
- wifeless** (wif'lis), *adj.*
- بن ژن.
- wifelike** (wif'lik'), *adj.* = wifely.
- ژنانه.
- wifely** (wif'li), *adj.*
- ژنانه: تاییه‌تی به ژنی می‌ردار:
- بژن شیاو (~ duties)
- wig** (wig), *n.*
- باروکه: کلوق: (هم‌روها "peruke")
- v.t.**
- (۱) کلوق: له‌سهر کردن: باروکه کردن‌سهر.
- (۲) [British Colloq.] سهر‌نشت کردن.
- wigan** (wig'an), *n.*
- جوزه قوماشینگی که‌تانی نه‌ستوره.
- wigeon** (wij'an), *n.* = widgeon.
- wigged** (wigd), *adj.*
- باروکه له‌سهر: کلوق: له‌سهر.
- wiggery** (wig'ēr-i), *n.*
- (۱) باروکه: کلوق: (ب) باروکه به‌گشتی.
- (۲) باروکه له‌سهر کردن: کلوق: له‌سهر کردن.
- wiggle** (wig'li), *v.t.*
- بادان (تنگ): پاپادان: سه‌ماپین کردن:
- له‌راندتوره: پاره‌شاندن: (to ~ one's toes)
- له‌رینه‌وه: خویادان: پنج به له‌شی خودا هینان (وهک گرمی ده‌ست تیره‌دراو):
- v.i.**
- پاپادان: باخواردن: پنج پیداهاتن: له‌ره: له‌رینه‌وه: پاره‌شان
- n.**
- په‌له‌کردن: خیراکردن.
- خوکی‌شانه‌وه یا بزگار کردن: خو پهراندتوره.
- wiggle out of**,
- (۱) خویادهر (مروقه، گیاندار، شت).
- (۲) گرم‌ک‌هی می‌شوله.
- wiggler** (wig'lēr), *n.*
- (۱) به جم‌وجوول: خویادهر.
- (۲) پینچ‌وینچ: شه‌پول: لول: (a ~ line)
- (۳) له‌ق: (a ~ tooth)
- wight** (wit), *n.* [Archaic],
- ناده‌میزاد (به‌تاییه‌تی می به‌ده‌بخت):
- کس: گیانه‌وه: ده‌عبا.
- (۱) ناوا: دایر: قاره‌مان.
- (۲) گورج‌وگول: چوست‌وچالاک.
- wigwag** (wig'wag'), *v.t.*
- (۱) پاره‌شاندن: به‌یداخ: پووناکي... هتد
- به‌پنی شطره‌یه‌کی تاییه‌تی بژ پهم پین گیانندن.
- (۲) به‌پام پین گیانندن به‌م شیوه‌یه.
- v.i.**
- (۱) پاره‌شان: هاتن‌وچوون: له‌قین.
- (۲) ده‌ست پاره‌شان (بژ پهم پین گیانندن).
- (۱) پاره‌شانی به‌یداخ: پووناکي... هتد بژ پهم پین گیانندن.
- n.**
- (۲) به‌پامی به‌م شیوه‌یه راگه‌په‌نراو.

wigwam

-wigwagger (n.).

wigwam (wig'wām, wig'wōm), n. (۱) کۆختەبەکی قوچکەیی. هیندیجە ئەمریکایەکانە بە پێستەو هەسیرۆ توێکەدار دەوری دەگیرێ.

(۲) [Colloq.] جێی سەردەمی کۆبوونەرەوی گشتی.

wild (wild), adj. (۱) کێوی کێویە: دەشتەکی: (~ flowers, animals, etc.)

(۲) چۆلەوانی: چۆل: دەروودەشت: دەشت و کێو: بەره: (~ land).

(۳) دێندە: کێوی: (~ animals; ~ tribes).

(۴) (۱) لاسار: سەرکێش: هاروواج: چەتوون: (~ children).

(ب) تۆپ: سەرك: چەموش.

(۵) بەره: پەرەشت: کێمە: (~ youth; a ~ party).

(۶) بارباراناری (~ seacoast).

(۷) (۱) بەیهێرش: بەجۆش: وێوژاو: (~ with delight).

(ب) شینگەر: هەنجو: تۆپە.

(۸) شیناو: ئارنک: پێک: (~ hair).

(۹) سەیر: ئاگرەنی: ئاناسایی: شیتانە: (~ a ~ idea, scheme, etc.).

(۱۰) هەلەشە: بێباک.

(۱۱) دور لە نیشان: بەر نیشان نەکوو: نەپێکار.

(۱۲) ئرخەکی: بە دەست یاریکەرەکیە (کاغەزێک لە هەندێ یاری و قوماڵ).

بە سەرکێشانە: بە هەلەشمی: بە لاسەرلایی: شیتانە: adv.

(He fired ~.)

n. (pl.), چۆلەوانی: بیابان: دەشت و دەر:

(a safari to the ~s of Africa)

-wildly (adv.); wildness (n.).

جێو نەگرا: بەره: لایوون: پێی ئی نەگرا: لایوون نەگرا: run wild, بەهەسەبون:

(The children are running wild.; The rosebushes run wild.)

the wild, دەشت و دەر: چۆل و بیابان: چۆلەوانی:

(the call of the wild)

wild boar, بەرازە کێوی: یەکانە.

wild carrot, گێزەری کێوی

wild-cat (wild'kat'), n. Also wild cat, (۱) پشینە کێوی

(۲) کەسێکی دێ: کەسێکی دێندەو سەرگەرم.

(۳) پڕۆژەبەکی بازرگانی مەترسی ژێرکەوتن ئی کراو.

(۴) بێرە نەوتێکی لێدراو لە شوێنێکدا کە لەمەوپێش بە نەوت نەناسرابن.

adj. (۱) شلوق (بازرگانی): مەترسی ژێرکەوتن ئی دەرکێ (پڕۆژە بازرگانی).

دووبەختی (~ a ~ venture).

(۲) قەدەغە

v.t. بێرە نەوت لێدان لە ئاوچەپەکی بە نەوت نەناسراو.

wildcat strike, مان گرتنی پەسەند نەکراو لەلایەن یەکیێی کرێکارانەو:

(The workers went on a ~.)

wildcatter (wild'kat'ēr), n. (۱) بیری نەوت لێدەر لە شوێنی

بە نەوت نەناسراو. (۲) کەسێکە کە خەریکی پڕۆژە دووبەختی, واتە

مەترسیدار و فڕۆفێلۆیچە.

wildebeest (wil'da-bēst'), n. = gnu.

wilder (wil'dēr), v.t. [Archaic], (۱) بەهەلەدابەردن:

پێی پێن هەلەکردن. (۲) سەرسوڕماندن.

v.t. (۱) بە هەلە چوون: پێی هەلە کردن. (۲) سەرسوڕمان: سەرسام بوون.

wilderness (wil'dēr-nis), n. (۱) دەشت و دەر: چۆلەوانی: کەژوکیو:

چۆل و بیابان: بیابان: دەشت و کێو. (۲) کۆمەڵێکی بێ شواماری تیکەلارو

پێکەلارو ئالۆز.

wild-eyed (wild'id), adj. (۱) چاوبەر: چاوەزق: تۆپە: شینگەر: هار:

چارشیت ۲: ئابەجێ: ئاگرەنی: شیتانە: (~ a ~ plan)

wildfire (wild'fir'), n. (۱) ماددەبەکی گێگەر زو لە شەردا

بەکاردها ۲۰ ئاگری زو تەشەنەسەندی داوێن نەکراو

will

(۲) شتی زو و لایوونەو (قار, شوێش... هتد). (۴) هەورەبرووسکە.

ignis fatuus # 1 (۵)

(۶) [Obs.], نەخۆشییەکی پێستی مەرە.

wild-flower (wild'flou'ēr), n. Also wild flower, گولە

کێویە. (۲) پووەکێکی کێویە گولدار.

wild-fowl (wild'foul'), n. بالندە کێوی: بەتابەتی کەو و قازو

سوێسکەو قەتی و مراوی کێوی پاوکراو.

wild goose, قازە کێویە

wild-goose chase, هەولی بێ بەر: کاری بێ سود و بێ ئەنجام:

ئیشی شیت و بێ مێشکانە: شوێن کلاوی بابردو کەوتن.

wild hyacinth, گولە هاس: هاس

wilding (wil'ding), n. (۱) درەخت یا پووەکێکی کێویە (بەتابەتی

دارسوێ) (ب) سوێو کێویە. (۲) گیانداری کێوی.

(ب) کەسێکی کێوی: کەسێکی جیاوازی نەگونجاو لەگەڵ دەورووبەرەکیدار.

adj. (۱) کێویە: لەخۆو پوواو: دەشتەکی. (۲) کێوی: مالی نەکراو.

wild land, زەوی بەره: دەروودەشت: چۆلەوانی: چۆل و بیابان.

wild-life (wild'lif'), n. گیانداری پووەکی کێوی

wildling (wild'ling), n. پووەک یا گیانداری کێوی (بەتابەتی

پووەکێکی کێویە گونزراو بۆ ئاو باخچە).

wild madder, = madder # 1 & 2-A.

wild mustard, خەرەتە کێویە.

wild oat (or oats), جۆداس: گیاگەم.

sow one's wild oats, پاواردن بە گەنجی: بەر مێ خو بەره: لاکردن

لە گەنجیدا.

wild rice, برنجە کێویە.

wild turkey, قەلەمونه کێوی.

Wild West, wild West, خۆراوای کێوی: بەشی خۆراوای ئەمریکا

لەپێش ئاوەدانکردنەوەیەو لەلایەن خەلکی سەییەو.

wild-wood (wild'wood'), n. دارستانی دەست تێو نەدراو:

دارستانی کەس پێدا نەپێشتو.

wile (wil), n. (۱) فێل: فێل و تەلەکە: مەکر: فڕیو.

(۲) فێلبازی: فێل و تەلەکەبازی: مەکربازی: فڕیوبازی.

v.t. هەلەتەتاندن: فێل لێکردن: فڕیودان.

wile away, بێرەسەر (بە خوێش): کات کوشتن

(to wile away an afternoon)

willful (wil'fəl), adj. = willful.

willily (wil'ə-li), adv. بە فێلبازی: بە فێل و تەلەکەبازی: بە زۆلیتی.

wiliness (wil'i-nis), n. فێلبازی: تەلەکەبازی: مەکربازی: زۆلیتی.

will (wil), n. (۱) ویست: حەز: مەیل: ویستن.

(ب) [Obs.], چەژ: ئارەزوو (خواردن, جووت بوون).

(۲) (۱) خواست: داوا: حەز: خواست: (~ It is his ~ that you come.).

(ب) فەرمان: فەرموودە: ویست: (~ His ~ be done.).

(۳) نیاز: مەبەست: سووربوون لەسەر شتێک: ژۆر ویستن:

(where there's a ~ there's a way.)

(۴) تین: چالاکی: زەبر: (~ He works with a ~.)

(۵) وێرە: (~ He has a strong ~.)

(۶) پێداری خو بە دەست خو بوون: ئازادی پێداری بۆ خو دان:

(freedom of the ~)

(۷) هەلوێستی بەرامبەر خەلک: (~ I bear her no ill ~.)

(۸) وەسیەتنامە.

v.t. (۱) ویستن: هەزکردن: ئارەزووکردن: خۆزگە خواستن.

(۲) پێداندان: سووربوون لەسەر: بە هەموو هێزێکەو ویستن:

(He ~ed to survive.)

(۳) فەرمان دان: فەرمان دەرکردن.

(۴) کارتێکردن (هەر وەک بە هێزی موکفاتیسی).

- (۵) بۆ بەجىيىشتىن لە ۋەسىيەتنامەدا ۋەسىيەت كىردىن
v.l. [Archaic]. **ويستىن**؛ ھەركىدىن
at will, **بە ئىلى خۇ**؛ بە ھەرەسى خۇ؛ چۇن دەتەۋى ۋەكى ۋەما:
(You may come and go at will.)
do the will of, **بەقسە كىردىن**؛ بە گۇي كىردىن؛ ھەل بۇ دان.
will (wil), v. aux. **گىردارىكى**؛ يارىدەدەرە كاتى دىۋارۇز دەگەيىتىن
 (پىزىمان، ۋە بەم مانا يانە بەگاردەمىتىرتى:
 (۱) نىشانى دىۋارۇز يا كاتى داھاتىۋ.
(They ~ arrive tomorrow; I ~ come later.)
 (۲) **مىۋگەرى** (لە دىۋارۇزدا): *(You ~ regret this.)*
 (۳) **ئامادەيى** (يارمەتيدان): ھەز كىردىن؛ تۋاندىن:
(W~ you help me with this?)
 (۴) **فەرمان**؛ داۋا كىردىن: *(You ~ report to me afterward.)*
 (۵) **خو** *(She ~ talk for hours on end.)*
 (۶) **لە تۋاندىن** بولۇن.
(This metal ~ not crack under heavy pressure.)
v.l. [Colloq.]. **لەۋانە بولۇن**؛ بۇ ھەبۇن؛ رەھل ئىدىن
(That ~ be his wife with him, I suppose.)
v.l. **ويستىن**؛ ھەركىدىن *(Sit here, if you ~)*
v.t. **ئارەزو بولۇن**؛ **ويستىن**؛ ھەز كىردىن: *(Do what you ~)*
willable (wil'ə-b'l), adj. **نەگەر بوستىن**؛ دىگىرىن يا دەھىتىرتە دى:
 دەخۋازىن؛ بى ھەيە بوستىن؛ دەست بەكۋى
willed (wild), adj. **ۋورەدار** *(strong- ~ ; weak- ~)*
willcrite (wil'əm-it'), n. **ۋىلىمىت**؛ كازىيەكى رەنگاۋرەنگە
willit (wil'it), n. **مەلىكى**؛ لاۋ ۋە دەنۋەك دىزىنى كەنار ئاۋە
willful (wil'fəl), adj. **دەستەنقىست** (۱)
 (۲) **كەللەرق**؛ سىركىش؛ سىرسەخت؛ قىرسچە
-willfully (adv.); willfulness (n.).
willies (wil'iz), n.pl. [Slang]. **ھەستى ترس**؛ بىن ئارامى ۋ
 ئاناسۋىدە؛ ساخۇش: *(This place gives me the ~)*
willing (wil'in), adj. (۱) **ئامادە**؛ قايىل
(I am ~ to go along.)
 (۲) **ھەركەر**؛ بە خوشى خۇ كراۋ؛ خۇرىست؛ بە دل كراۋ:
(a ~ participant)
 (۳) **تايىبەتى**؛ نە ئازادى ۋە تۋاناي پىنچازى خۇ ھەلىپىزىن.
-willingness (n.).
willingly (wil'in-li), adv. **بە خوشى خۇ**؛ بە ھەز ۋە ئارەزوۋى خۇ نەك
 بەزىز.
will-o'-the-wisp (wil'ə-thə-wisp'), n. **ignis fatuus** (۱)
 (۲) **ئاۋانى نەھاتەدى**؛ خۇ بەھەلدەيدىن؛ سىراۋ؛ ئاۋانى دىق
willow (wil'ō), n. (۱) **بى**؛ دارەبى. (۲) **دارۋتەختە**؛ بى.
 (۳) [Colloq.]. **شىلى**؛ لە دارۋتەختە بى دىۋوستىراۋ (ۋەك گۈزى بىسېۋىل).
 (۴) **چەكەركۋانى**؛ ھەلاج (بۇ كىردەۋى لۇكە ۋە خورى).
v.t. **لۇكە ۋە خورى** كىردەۋە بە چەكەركۋان (ھەلاجى).
willower (wil'ō-ēr), n. (۱) **چەكەركۋانى**؛ ھەلاج. (۲) **ھەلاج**
willow herb, **پۈۋەكىكە**؛ گەلەكى بارىكە ۋەك ھى بى ۋە گۈلى پەنگاۋرەنگە
 دەگىرى
willow oak, **دارەبەروپىكە**؛ گەلەكى بارىكە ۋەك ھى بى
willowware (wil'ō-wār'), n. **قاپ ۋە دۋرىنى**؛ نەخشە دۋرىنى
 لەسەركراۋ
willowy (wil'ō-i, wil'ə-wi), adj. (۱) **دارەبى**؛ زۇر تىدىايە:
 بە دارەبى داپوشراۋ (۲) **لە دارەبى**؛ دەجىن؛ شۇخ ۋە قەد بارىك؛ جوان ۋە ئاسك.
(a girl with a ~ figure)
 (۳) **نەرم**؛ نە دسانى دەنۋىتىتەۋە
will power, **ۋورە**؛ ھىزى سۋىنى ئادەمىزادە؛ ھىزى پالەنەرى ئارەكى مۇزۇ

- willy-nilly (wil'i-nil'i), adv.** **بەزىز بىن**؛ بە خۋايشت؛
بەتۋى ۋە نەتۋى؛ بە ھەرھال؛ خوشى بىن ۋە ترشى بىن:
(He'll have to do it ~)
adj. (۱) **بەزىز بىن**؛ بە خۋايشت؛ خوشى بىن ۋە ترشى بىن. (۲) **پارا**؛ دۋودىل
wilt (wilt), v.l. (۱) **سىس بوۋنەۋە** (گەلە، گۈل... ھەتد)؛ **ھەلقىچان**؛
ھەلقىچان؛ ھەلقىچان؛ تىن تىدا نەمان؛ ھەلقىچان؛ لە پەل ۋە پۈكەۋىن.
v.t. **ھەلقىچاندىن**؛ ھەلقىچاندىن؛ سىس كىردەۋە؛ ھىزى بىن.
n. (۱) **سىسى**؛ ھەلقىچاۋى؛ سىس بوۋنەۋە.
 (۲) **خاۋبوۋنەۋە**؛ ھەۋەس نەمان؛ ساردىۋنەۋە (ھەست).
 (۳) **نەخۇشى**؛ يەكە دەيىتە ھۇزى سىس بوۋنەۋە؛ گەلە پۈۋەك.
wilt (wilt), archaic second person sing. present indicative, of will.
Wiltshire (wilt'shir), n. **جۋرە مەرىكى**؛ ئىنگىلىزى سىسى شاخ دىزىۋ
 چەماۋىيە.
wily (wi'li), adj. **فەلىپازا**؛ زۇل؛ قۇمارباز؛ تەلەكەباز؛ مەكەباز؛ ئۇيىنبار.
wimble (wim'b'l), n. **دەۋىش**؛ ئامىرى سىمىن يا كۈنكىردىن.
v.t. **سىمىن**؛ كۈنكىردىن
wimple (wim'p'l), n. (۱) **سەرىۋىش**؛ سەرىۋىش پەستار.
 (۲) (۱) **لۇ** (جەل ۋە رەگ)؛ تۋىن؛ لۇچ؛ قەد. (ب) **شەپۇل**؛ بچۈۋە. (ج) **پىنج**
v.t. (۱) **سەرىۋىش**؛ لەسەركىردىن. (۲) **قەد كىردىن**؛ لۈۋ كىردىن؛ ئۇشتاندىنەۋە.
 (۳) **كەۋىشكە**؛ پىنكىردىن؛ شەپۇل پىندان.
v.l. (۱) **لۈۋ بوۋن**؛ لۇچ بوۋن؛ ئۇشتانەۋە. (۲) **شەپۇل دان**؛ كەۋىشكە كىردىن
win (wn), v.l. (۱) **بىردنەۋە**؛ سەركەۋىن.
 (۲) **سەركەۋىن**؛ گەيشتە بارۋىزخىكى تايىبەتى؛ گەيشتە ئامانچ:
(He won loose from the crowd.)
v.t. (۱) **ئى ھەلقاندىن** (دەرامەت)؛ دەسكەۋىن؛ پەيداكىردىن (بە ھەل ۋە كۋىش)
(to ~ a living from this sterile land)
 (۲) **بىردنەۋە**؛ سەركەۋىن: *(to ~ a battle, war, game, contest, etc.)*
 (۳) **(~ over)**، **پاكتىشان** (لايەنگىرى):
(We won him over to our side.)
 (۴) **پازى كىردىن**؛ بۇ شۋەپىنكىردىن يا ھىتان.
 (۵) **گەيشت** (شۋىن)
 (۶) (۱) **كانزاکىردىن**. (ب) **كانزاي پاك**؛ لە ھى خاۋ دەھىتان
 (ج) **ئامادە كىردىن**؛ كان بۇ كانزاکىردىن
n. [Colloq.]. (۱) **بىردنەۋە**؛ سەركەۋىن. (۲) **قازانچ**؛ دەسكەۋىت.
win the day, **بىردنەۋە**؛ پىنچىگىن؛ شەپ... ھەتد؛ سەركەۋىن.
wince (wins), v.i. **داچلەكىن**؛ راجەنن؛ سەلمىنەۋە؛ سەل كىردەۋە.
n. **داچلەكىن**؛ راجەنن؛ سەلمىنەۋە؛ سەل كىردەۋە؛ سەل
-wincer (n.).
winch (winch), n. (۱) **ئامىرى**؛ بەزىكەۋەدى شتى قورس.
 (۲) **ھەندل**؛ دەسك.
v.t. **بەزىكەۋە**؛ بە ئامىر.
wind (wīnd), v.t. (۱) **ھەلقىردىن** (دەزۋ، بىن، شىرت)؛ لۈۋ كىردىن:
(to ~ thread on a reel)
 (۲) (۱) **تىۋەپىنچان**؛ پىنچانەۋە: *(to ~ a shawl round a baby)*
 (ب) **تىۋەئالاندن**.
 (۲) **بە پىنچاۋىنچ**؛ پۈيىشتىن.
 (۳) **بە دىزىيەۋە**؛ تىنخىشتن؛ بە لاتىل يا خىشپە تىنخىشتن:
(He wound a plea for money into his letter.)
 (۵) **پادان**: *(to ~ a crank)*
 (۶) **قۇپمىش كىردىن**: *(to ~ a watch)*
 (۷) **بەزىكەۋە**؛ بە خەلقۋىكە يا سەنگ.
v.l. (۱) **بە پىنچاۋىنچ**؛ پۈيىشتىن؛ پىنچاۋىنچ كىردىن:
(The river ~s its way to the sea.)
 (۲) **جەۋىتى**؛ ئۈۋەندىن (پەۋەشت، گەتۋىگۇ... ھەتد).

(۵) دیوی دهره‌وه‌ی کهشتی که له‌بهر بایه.

زۆربلن! زۆربلن! چه‌نباز. windbag (wind'bag), n. [Colloq.],

windw:

(۱) باب‌دوو

wind-blown (wind'blōn'), adj. (~ dust, sand, leaves, etc.)

(۲) به‌رمو لایه‌ک پورواه به‌ه‌زی بای قایم‌وه (دارودره‌خت).

(۳) کورت و بۆ پێشمه‌وه داهاتوو (قوژی ئافره‌ت).

wind-borne (wind'bōrn', wind'bōrn'), adj.

باهه‌لگرتوو

(وه‌ک هه‌ندێ مه‌له).

windbreak (wind'brāk'), n.

باشکێن (شوره‌, ریزه‌ دره‌خت.

په‌رژین! باگیر! باگیر.

windbreaker (wind'brāk'ēr), n.

چا‌که‌تی هه‌واپ. چا‌که‌تیکی

گه‌رته‌ هه‌واپ لێوه‌ ناچن.

wind-broken (wind'brō'k'n), adj.

ته‌نگه‌مه‌ناسه‌یی (نه‌سپ).

تووشی نه‌خووشی ته‌نگه‌مه‌ناسه‌یی بووه.

wind cone, = wind-sock.

winded (win'did), adj.

هه‌مه‌ناسه‌که‌پێکن پێکه‌وتوو! هه‌مه‌ناسه‌سوار!

هه‌مه‌ناسه‌ پێن نه‌ماو.

winder (win'dēr), n.

(۱) پێچه‌ر! کرێکاری قوماش پێچه‌ر (له‌ کارگه‌دا).

لوولکه‌ر. (۲) به‌که‌ری شت له‌سه‌ر هه‌لکه‌راو.

(۳) قورمیشی کاترێمێر! دوگه‌ی قورمیش.

(۴) په‌له‌ی پێن پێلکه‌نه‌ی پێچاوپێچ.

(۵) پوه‌مکی تێوه‌ناو (وه‌ک لاولا).

windfall (wind'fōl'), n.

(۱) میوه‌ی باخستوو.

(۲) ده‌سه‌که‌وتیکی چاوه‌روان نه‌کراو! ده‌سه‌که‌وتیکی له‌لاوه‌ به‌ته‌مانه‌بوو!

شتیکی باشی خاواناردوو (به‌تایبه‌تی پاره).

windflaw (wind'flō'), n.

با هه‌لکه‌ردنی کوتوپر

windflower (wind'flou'ēr), n. = anemone.

wind-gall (wind'gōl'), n.

ناوساوی یا بلوکی قه‌له‌پێنی نه‌سپ.

wind gap,

که‌لێنی با: دهره‌ندی بچوکی سه‌ر شاخ.

wind gauge,

پێوه‌ری خیرایی با.

wind harp, = aeolian harp.

wind-hover (wind'huv'ēr), n.

مشکه‌گه‌. (ناوه‌که‌ی له‌وه‌ره‌ هاتوو.

که‌ ده‌توانن به‌ هه‌واوه‌ له‌ جێی خۆیدا بووه‌ستن). (هه‌روه‌ها "kestrel")

winding (win'din), n.

(۱) پێگه‌ی پێچاوپێچ.

(ب) پێبازوو کرده‌وه‌ی چه‌رت. (ج) لول! لول! خواردن! باخواردن! لول! لول! بوون.

(۲) (ا) ته‌ل, ده‌زوو, یا شتی تری هه‌لکه‌راوه‌ سه‌ر به‌که‌ره‌... هه‌تد.

(ب) یه‌ک پێچ یا ته‌له‌قی ته‌م ته‌ل و ده‌زوو. (ج) شێوه‌ی ته‌م هه‌لکه‌ردنه‌

(۳) خوار! خواربوون! چه‌وتی! لاری! وه‌رگه‌ران.

(۴) قاچ له‌یه‌که‌وه‌ناو نه‌سپ له‌ کاتی پۆشتندا! په‌یزمه‌نی.

adj.

پێچاوپێچ! پێچ! لول! مارپێچی: (a ~ road).

winding sheet,

که‌فن.

wind instrument,

ساز! یا: ئامێری مۆسیقی به‌ فوو لێدراو (شمشال).

فای.

wind-jammer (wind'jam'ēr), n.

(۱) که‌شتی با.

(۲) که‌شتیوانی که‌شتی با

(۳) [Slang], که‌سێکی زۆربوژ! زۆربلن! هه‌له‌وه‌.

windlass (wind'lās), n.

ئامێری به‌رزکردنه‌وه‌ی شتی قورس!

ئامێری له‌نگه‌ر هه‌لکه‌ردن! خوخلوکه‌ی به‌رزکه‌ره‌وه‌.

v.t. & v.i.

به‌رزکردنه‌وه‌ به‌م ئامێره‌! له‌نگه‌ر هه‌لکه‌ردن به‌م ئامێره‌.

windle-straw (win'd'l-strō'), n. [Scot. or Dial.],

(۱) پووش! پووش.

(۲) که‌سێک یا شتیکی باریک و بێ هێز.

windmill (wind'mil'), n.

(۱) ناشی با.

(۲) شتیکه‌ له‌ ناشی با بکات: (ا) فله‌پوکه‌ (یاری مندالان).

(ب) هێلکه‌پێته‌ر.

fight (or tilt at) windmills,

شه‌ر له‌که‌ل دوژمه‌نی خه‌یالیدا کردن

(۳) به‌ لاتیل یا توانجه‌وه‌ دهره‌پێن

(۱) (~ about; ~ around), تێوه‌ناو! پێچ خواردن به‌ ده‌وریدا:

'The ivy ~s around the tree.)

(۵) خواربوون! وه‌رگه‌ران! چه‌وت بوون.

(۶) قورمیش کران! باخواردن! باداران: (This clock ~s easily.)

(۷) قاچ تێکه‌مه‌ناو له‌ پۆشتندا (نه‌سپ)! په‌یزه‌ن بوون.

1. (۸) هه‌لکه‌ردن (شریت, ده‌زوو... هه‌تد)! تێوه‌پێچان.

(۲) پێچ! یه‌ک پێچ یا خول (ده‌زوو, به‌ن, سارگی, په‌ت... هه‌تد).

(۳) پێچ! پێچ! لۆفه! چه‌وتی.

کرێبوون! به‌ره‌به‌ره‌ نه‌مان! که‌م بوونه‌وه‌.

کرده‌نه‌وه‌ (شتی پێچراوه‌ یا تێوه‌ناو).

(۱) هه‌لکه‌ردن (ده‌زوو, په‌ت... هه‌تد).

(۲) کو‌تایی پێن هێنان! به‌ینه‌وه‌! دواپی پێن هاتن:

'to wind up one's affairs)

(۳) هاتنه‌ جو‌ش! وروبو‌ژان:

'He was all wound up before the game.)

(۱) ده‌ست هه‌له‌نه‌نه‌وه‌ پێش تۆپ هاویشتی (یاری بێسبۆن).

(۵) والیهاتن (بارودوخ) به‌و جو‌ره‌ دواپی هاتن.

wind (wind; for n., also poetic wind), n.

(۱) با (۲) بای قایم.

(۳) بووی هه‌لکه‌ردنی با! شو لایه‌ی بای لێوه‌ هه‌له‌دکات: (the four ~s).

(۴) بۆن (پاو) سروه‌ی بۆنه‌نه‌ن. (۵) سووسه‌! ده‌نگوباسی نه‌یننی:

'to get ~ of something; What's in the ~ ?)

(۶) هه‌واپ! پانکه‌و باوه‌شین... هه‌تد.

(۷) هه‌مه‌ناسه‌. (He got the ~ knocked out of him.)

(۸) (ا) قسه‌ی هه‌چ وپو‌چ! قسه‌ی قورو بێ تام.

(ب) فشه‌! خۆمه‌لکێشان! ترو‌فیز. (۹) تڕ! تس.

(۱۰) (pl). ساز! ئامێری مۆسیقی به‌ فوو لێدراو.

2. (۱) خسته‌ته‌ره‌ با! هه‌له‌خستن له‌به‌ر با! ووشت کردنه‌وه‌.

(۲) بۆن کردن (پاو)! شوین بۆن که‌وتن.

(۳) هه‌مه‌ناسه‌ ئی برین! هه‌مه‌ناسه‌ سواربوون: (The run ~ed him.)

(۴) پشوو پێدان بۆ هه‌مه‌ناسه‌ هاتنه‌ره‌به‌ر (نه‌سپ).

break wind,

ترکه‌ندن! تس که‌ندن

down the wind,

به‌ هه‌مان ریزه‌ری با

get (or have) wind of,

سووسه‌کردن! ده‌نگوباسی نه‌یننی بیستن!

پێن زانی.

how the wind blows (or lies),

چی باوه‌وه‌ چی باو نه‌یه!

یورپای خه‌لک چی‌یه‌وه‌ چی نه‌یه! چی باسه‌.

in the teeth of the wind,

به‌ره‌و بووی با.

(هه‌روه‌ها "in the wind's eye").

in the wind,

خه‌ریکه‌ پووبدات! به‌ ده‌سته‌ره‌یه!

به‌ دزی‌به‌وه‌ خۆی بۆ ئاماده‌ ده‌کری! خه‌ریکه‌ ئاشکه‌را ده‌بن:

'There's something in the wind.)

into the wind,

به‌ره‌و بووی با.

sail close to the wind,

(۱) به‌ره‌و بوو یا دزی باوه‌ که‌شتی لێخو‌پین.

(۲) ده‌ست به‌ پاروه‌ گرتن! پاره‌ به‌لفه‌ق نه‌دان. (۳) په‌فتاری ئاشه‌رین نوواندن.

take the wind of somebody's sails,

یا کردنی شتیکه‌دا که‌ که‌سێکی تر ده‌یه‌وێ بیلن یا بیگات و بیته‌ هۆی

په‌سته‌کردنی که‌سه‌که‌.

wind (wind, wind), v.t.

(۱) لێدان (شمشال, فای)... فوو‌پیا کردن.

(۲) بانگ کردن به‌ که‌ره‌نا یا زو‌پنا لێدان: (to ~ a rousing call).

windage (win'dij), n.

(۱) جولانی هه‌وا به‌ه‌زی پێداپۆشتنی گولله‌.

شتی وه‌ه‌دا! (۲) لادانی گولله‌ له‌ ریزه‌ری خۆی به‌ه‌زی باوه‌! پاده‌ی ته‌م لادانه‌.

(۳) په‌له‌ی گو‌پێنی نیشانی چه‌کی ئاگرین له‌ بریتی لادانی گولله‌ له‌ ریزه‌ری خۆی

به‌ه‌زی ناوه‌.

(۴) بۆشایی نیوان دیواری لوله‌ی چه‌کی ئاگرین و گولله‌که‌ی ناوی.

window

- (وهك دۆن كېشۈت).
- window** (win'dō), *n.* (۱) پەنجەرە
(۲) شورشەي پەنجەرە: جامى پەنجەرە: (He broke the ~).
(۳) پەنجەرە و چوارچىۋەگەي
(۴) كۈننىكى ۋەك پەنجەرە (ۋەك لە ھەندى زەرفدا كە ئاۋىنشانى كەسكە يە كۆمپانچاگەي لىۋە ديارە).
- v.t.* پەنجەرە بۇ كۈندى پەنجەرە تېخىستىن.
- window box**, *n.* لىنجانەي پەنجەرە: سىۋىنىكى بارىك و دىرژە گۈلى تىدا دەپۈنئى و دەخرىنە سىرلىۋارى پەنجەرە.
- window-dresser** (win'dō-dres'er), *n.* Also **window dresser**, (۱) پارىژنەرەي پەنجەرەي قۇشگا بە فرۇتەنى.
(۲) پۈكەشكار ووشەي داھاتور بېيەنە.
- window-dressing** (win'dō-dres'ing), *n.* Also **window dressing**, (۱) پارىژندەنەرەي پەنجەرەي قۇشگا بە فرۇتەنى.
(۲) پۈكەشكارى: پۈكەش كۈندى بارىۋىخىكەي پىشاندانى تەنھا پۈي باش و جوانى (بۇ ھەلخەلە تاندن يا پاكىشانى خەك).
- window envelope**, زەرفى پەنجەرەدار: زەرفىكە كۈننىكى تىدايە ئاۋىنشانى ئو كەسەي لىۋە ديارە كە نامەگەي بۇ دەنئىرئى.
- window-pane** (win'dō-pān'), *n.* شورشەي پەنجەرە: جامى پەنجەرە
تەلى پەنجەرە
- window screen**, پەردەي پەنجەرە
window shade, سەيرى فرۇتەنى كۈند
window-shop (win'dō-shop'), *v.t.* لە جامخانەي قۇشگادا بىن چۈنە ئۈرۈمۈە و شت كېرىن: (Most women like to ~).
-windowshopper (*n.*).
windowsill (win'dō-sil'), *n.* لىۋارى ژىرەنەرەي پەنجەرە.
windpipe (wind'pīp'), *n.* = trachea.
wind-proof (wind'proof'), *adj.* بابى: ھەوابى: ھەوابى لىۋە ئاچىتە ئۈرۈمۈە: (a ~ jacket).
wind rose, نەخشەي پۈي ھەلكرەي با و قايمى لە ئاۋچەيەكەدا.
windrow (wind'rō', win'rō'), *n.* (۱) پىزە مەلو
(۲) كۆمەلە گەلا: پۈشۈپەلاش، يا بەفرى بابردو و كۆمەل كۈندو.
(۳) دىراۋى قامىشى شەك تىدا نىژاۋ.
(۴) پىزىكرەن: كۆمەل كۈندى: گەسكەدان و كۆكرەندەم.
(۵) قەلەمى قامىشى شەك ناستىن.
- windscreen** (wind'skrēn'), *n.* [British]. = windshield.
windshake (wind'shāk'), *n.* دىزى نىۋان نەلقەكانى قەدى درەخت
بەھۇي باي قايمەۋە لە كاتى گەۋرەبۈنى درەختەكەدا.
windshield (wind'shēld'), *n.* جامى ئوتومبىل
شوروشەي پىشى ئوتومبىل.
windshield-wiper (wind'shēld-wī'pēr), *n.* فلچەي
ئوتومبىل
- wind sleeve**, - wind-sock.
wind-sock (wind'sōk'), *n.* قوۋچەي با ئۈرۈمۈەكەي قوۋچەيى
دىرژە دەكرى بە دارىكەۋە بۇ پىشاندانى پۈي ھەلكرەي با (لە فرۇكەخانە شورىنى تىدا) (ھەرۋە "wind cone", "wind sleeve").
Windsor chair, كورسى وينزەر: كورسىيەكى دارە پىشتەكەي بەرژەۋ
لە شىشە دارى بارىك كراۋە و پىچكەكانى پۈيۋان لە دەرۋەيەۋ لە خوارمۈە بە رايەل پىكەۋە نەستراۋن.
Windsor tie, بۇيىنباخى وينزەر: بۇيىنباخى پانى ئاورىشمە بە گرى
قۇلقەيەكى زل دەبەستىرئى
wind-spinner (wind'spī'nēr), *n.* فرۇفۇكە
wind sprint, راکردنى نە كۆرۈم
windstorm (wind'stōrm'), *n.* باي زۇر قايمە: گەردەلوۋل

wing

- گىزەلوۋكە.
بابردو: باھەلكرەتو: ۱
با رايىچا: با دەيكرەتەۋە.
بانمايەكە پەركەنى لە شىۋەي تىپى "T" دايە بۇ پىشاندانى
پۈي ھەلكرەي با (لە فرۇكەخانە شورىنى تىدا).
wind-tight (wind'tīt'), *adj.* = airtight.
wind tunnel, تۈننىلى ھەۋا: پارەۋىكى تۈننىلىيە ھەۋا تى دەپىستىنئى
بۇ تاقىكرەنەرەي پەستۈرى با لەسەر نەۋنەي فرۇكە و شتى ۋەھا.
wind-up (wind'up'), *n.* (۱) كۆتايى: پايان: دوايى ھاتى:
دوايى پىن ھىتان: (۲) بال جۇلەندى يارى پىن كۈندى پىش قۇپ ھاۋىشتىن (يارى بىنسىۋل).
windward (wind'wērd), *n.* پۈي يا لاي با لىۋە ھەلكرەدو
(كەشتىۋانى).
adv. بەرەۋ يا: پۈۋە يا: بەرەۋ پۈي با
(۱) بەرەۋ پۈي با بۇيشتىۋو. (۲) لەۋ لايەرە كە با لىۋە ھەلكرەكەت.
windway (wind'wā'), *n.* = flue.
windy (win'di), *adj.* (۱) باداۋى: باي ھەيە: (a ~ day).
(۲) با دەيكرەتەۋە: باي زۇرە: (a ~ city).
(۳) لە با دەچىتە لە خىرايى و قايمى ۋە ھەمىشە كۆپىندا.
(۴) زۇرۇز: زۇرۇز: ھەلكرە: ھەلكرە: دەمەۋ.
(۵) قەشكە: خۇھەلكرە: قەشە باز (ب) بۇش (قەشە)
(۶) (۱) دەيىتە ھۇي باۋىزە لە سىكا (ۋەك نىسكە ئۆك... ھەت): باۋىزەدار
(ب) باۋىزەۋى (سك): قۇرەقۇكرە.
wine (win), *n.* (۱) مەي: شەراب: بادە. (۲) مەستى: سەرخۇشى.
(۳) [British]. ئاھەنگى مەي خوارەنەرە.
(۴) شەرابى (رەنگ): پەنگى سۈرى نەرخەۋانى يا تۇخ
مەي پىشكەش كۈندى.
v.t. مەي خوارەنەرە.
v.i. شەرابخۇ.
winebibber (win'bīb'ēr), *n.* (۱) ژىرەمىنى شەراب: گەنجىنى شەراب.
wine cellar, (۲) ئازۋوقەي شەراب.
wine-colored (win'kul'ērd), *adj.* شەرابى:
نەرخەۋانى يا سۈرى تۇخ
wine-glass (win'glas', win'glās'), *n.* پەرداخى بادە:
پەرداخىكى لاسك دىرژە بۇ بادە خوارەنەرە كراۋە: جامى بادە: بادە.
wine-glassful (win'glas-fool', win'glās-fool'), *n.* پىچ
پەرداخىكى بادە: پەرداخىك بادە.
wine-grower (win'grō'ēr), *n.* شەرابگەرەۋە: شەرابچى:
پەز پەردەدەكرە بۇ مەي گرتەنەرە.
wine-growing (win'grō'ing), *n.* پەز پەردەدەكرەۋ شەراب
گرتەنەرە: شەراب گرتەنەرە.
wine palm, جۈرە دارخورمايەكە شەرابى ئى درۈوست دەكرى.
wine-press (win'pres'), *n.* Also **wine presser**, تەشت يا
دەفرى قىرئ شىلاۋ و گوشىن بۇ شەراب گرتەنەرە: مەكىنەي قىرئ گوشىن بۇ شەراب گرتەنەرە.
winery (win'ēr-i), *n.* كارگەي شەراب گرتەنەرە: كارگەي مەي.
Wine-sap (win'sap'), *n.* (۱) جۈرە سىۋىنىكى سۈرى زىستانەي
نەمەيەيە. (۲) درەختى نەم سىۋە.
wine-shop (win'shop'), *n.* فرۇشگاى مەي: دوكانى مەي.
wine-skin (win'skin'), *n.* مەشكەي مەي.
wine-tasting (win'tās'ting), *n.* مەي تاقىكرەنەرە:
مەي چەشتىن بۇ تاقىكرەنەرە
(۱) بال. (۲) بالى فرۇكە.
(۳) بەش (خەستەخانە، ھەرمانگە، يا خانۋى گەرەي تى): لق:
دەستە خانۋى:

wing and wing

(the children's ~ of the hospital; a surgical ~; east ~)

- (ب) تاکیکی ده‌رگای جیوت
(ج) دیمسی نهم لاو نه‌ولای شانوا نهم لاو نه‌ولای پشتوه‌ی شانوا
(ک) تماشاکه‌ران نایبینن.
(د) لای یا پهل لاشکرو گله‌کشتی.
(ب) ده‌سته (حیزب، پهرلمان، رینکراو) لای؛ بشل؛ پهل:
(the left ~ of the party; the right ~)
(ج) یاریکری لای پاست یا چه‌پی گۆبه‌پان؛ جزی نهم یاریکراوه.
(د) پوله فرۆکه‌ی شپ.
(ب) نهم نیشانه‌یه‌یه که فرۆکه‌وانی فرۆکه‌ی جه‌نگر تاقمکه‌ی ده‌یکهن به سنگبانه‌وه
(د) هزی فرین یا گه‌شت. (ب) فرین؛ شتیوه‌ی فرین.
(د) شتیکی به بالدار باسکراو: (on ~s of song).
(د) پهره‌ی پهرانه‌ی ناشی باو پانکه... هتد
(Colloq.). بالی مروقا قول؛ پهل.
v.l.
(د) پندا فرین؛ به‌سهردا یا به‌ناودا فرین. (د) بال بۆ کردن.
(د) بال پین گرتزا خیرا ناردن: (He ~ed his words).
(د) به فرۆکه گواستنوه.
(د) مان بریندارکردن (بالنده)؛ بال، قول، یا شان بریندارکردن.
v.l.
فرین؛ بانگرتن
on the wing, له؛ کاتی؛ فریندا
take wing, فرین؛ بانگرتن؛ هله‌فرین.
under the wing of, له سایه؛ له ژنر مالی؛ له پهنای؛ له ژنر چاودیری:
(He took the new members under his wing.)
waiting in the wings, ناماده؛ جاوه‌ری کردن به پروزشوه بۆ شتیکی:
(When the president died, many were waiting in the wings to take his place.)
wing and wing, بایه‌وانی همدوولا هملکراون
wing chair, کورسی‌یه‌کی مرگداره پالیشته‌کی به‌رزو نه‌ختیک لهم لاو
نه‌ولای کورسی‌یه‌کی‌یشی گرتوه‌ته‌وه
winged (winjd), adj.
(د) بالدار بالنده (د) به‌ریز.
(د) خیرا تیژره. (ب) فرنده. (د) بال بریندار.
(Colloq.). بال بریندار (مروقا) قول بریندار
wing-ding (win'din), n. [Slang], ناهنگو ره‌ماوه‌ند.
wing-footed (win'foot'id), adj. تیژره؛ جیوا
wingless (win'lis), adj. بین بال؛ بالداره به‌لام ناتوانی بفری (وهک)
میشکوه مه‌ندی بالنده‌ی (س).
winglet (win'lit), n. بالی بچکوه
wing-like (win'lik'), adj. بال ناسا؛ له بال ده‌چین.
wing shot, (د) ته‌قی له بالنده‌ی فریو کراو.
(د) نیشانچی بالنده به ناسمانه‌وه
wing-span (win'span'), n. درژی مالی فرۆکه یا بالنده له نوکی
نهم باله‌وه بۆ نوکی نهم بال
wing-spread (win'spred'), n. = wing-span.
wingy (win'i), adj.
(د) بالدار بالنده (د) فرنده؛ تیژره؛ خیرا.
(د) به‌ریز؛ بلند (د) بال ناسا؛ له بال ده‌چین.
wink (wink), v.l.
(د) چاو قوچاندن؛ چاو قوچاندن و کردنه‌وه
(د) چاو-اگرتن (د) دره‌وشانه‌وه؛ بریسکانه‌وه؛ پرشنگدانه‌وه.
v.l.
(د) چاو تروکاندن؛ چاو قوچاندن و کردنه‌وه. (د) چاو ئی داگرتن.
n.
(د) چاو تروکان؛ تروکه‌ی چاو؛ چاو قوچان و کردنه‌وه.
(د) تروکه؛ مه‌ناسه؛ چرکه؛ کاتیکی زور که؛ چاو قوچانیک.
(د) سه‌رخه؛ قنگه‌خه؛ که‌رویشکه‌خه (not a ~).
(د) چاو داگرتن (د) دره‌وشه؛ بریسکه؛ پرشنگ
forty winks, [Colloq.], قنگه‌خه سه‌رخه؛ که‌رویشکه‌خه
wink at, (د) چاو ئی موچاندن؛ چاو ئی پوشین

wintry

(He winked at corruption in his ministry.)

- (د) چاو ئی داگرتن.
winker (wink'ēr), n.
(د) چاو‌قوچینه؛ چاو‌ترووکیته.
(د) سه‌رکه‌له؛ چاو‌به‌ستی نهمی گالیسکه.
(Colloq.). (د) چاو. (ب) برژانگ.
winkle (win'k'l), n.
پنج پینچوکه‌ی ده‌ریایی؛ هیلکه شه‌یتانوکه‌ی ده‌ریا
winnable (win'ə-b'l), adj.
ده‌برته‌وه: (a ~ war).
winner (win'ēr), n.
براهه (پیشچین، یاری... هتد)؛ سه‌رکه‌تور.
winning (win'in), adj.
(د) براوه.
(the ~ team, candidate, side, etc.)
(د) سه‌رکه‌تور؛ جوان و ریک‌ویته؛ به‌بره: (a ~ personality).
n.
(د) برنده‌وه؛ سه‌رکه‌وتن (pl.), شتی براوه (به‌تایبه‌تی پاره).
(د) به‌شیکی تازه کراوه‌ی گانه خه‌لوژ.
winnow (win'ō), v.l.
(د) شمن کردن (گه‌نوجو)؛ سوورکردن (خه‌رمان).
(the wind ~ed the leaves).
(د) پهرشو و بۆ و کردنه‌وه.
(د) پاک‌وپیس کردن؛ له بیژنگدان؛ چاو خراپ لیک جیاکردنه‌وه:
(to ~ truth from falsehood)
(د) باله‌فری کردن؛ شه‌قه له بال هملساندن.
v.l.
(د) شمن کردن؛ خه‌رمان سوورکردن. (د) فرین.
n.
(د) شمن کردن. (د) شمن.
winnow (win'ō-ēr, win'ə-wēr), n.
(د) شمنک. (د) شمن.
wino (win'ō), n. pl. winoes, winos, [Slang],
همیشه مست؛
عمره‌ق خور؛ همیشه سه‌رخوش
winsome (win'səm), adj.
دل‌فرین؛ دل‌پاکیش؛ جوان
(a ~ smile)
-winsomely (adv.); winsomeness (n.).
winter (win'tēr), n.
(د) زستان؛ وهرزی زستان.
(د) سال: (a man of eighty ~s).
(د) سه‌رده‌می نشوستی، به‌ناخداچوون، تاریکی، ناخوشی.
adj.
زستانی؛ زستانه: (د) له زستاندا کراو. (a ~ sports).
(ب) له زستاندا پینگیبو (~ apples).
(ج) له زستاندا چننراو: (~ wheat).
v.l.
زستان برنده سه‌ر: (They ~ in the south).
v.l.
میشتنه‌وه به‌خوکردن: (~ing the sheep in the stable).
-winterer (n.); winterless (adj.).
winterberry (win'tēr-ber'i), n.
شیلان.
winterbourne (win'tēr-bōm', win'tēr-bōm), n.
کویره
چمه؛ جوگه‌یه‌که له زستاندا ناوی پیا ده‌وواتو له هاویندا ووشک ده‌کات
winterfeed (win'tēr-fēd'), v.l.
تالف دان (به ناژل) له زستاندا.
winterize (win'tēr-īz'), v.l.
ناماده‌کردن بۆ زستان (نوتمویل،
خانوو).
winter-kill (win'tēr-kil'), v.l.
پوهک کوشتن (سه‌رما).
v.l.
له سه‌رمادا مردن (پوهک).
n.
له سه‌رمادا مردن.
winterly (win'tēr-li), adj. -- wintry.
winter melon, کاله‌که زستانه.
winter solstice, پوژگه‌پانه‌وه‌ی زستان.
(پوشه‌ی "solstice" بیینه).
winter squash, کووله‌که زستانه؛ کووله‌یه‌کی خپو بچوکی توینکل
نه‌ستوره.
wintertide (win'tēr-tīd'), n. [Archaic or poetic], =
wintertime.
wintertime (win'tēr-tīm'), n.
وه‌ری زستان؛ زستان.
wintry (win'tēr-i, win'tri), adj. = wintry.
wintry (win'tri), adj.
(د) زستانی؛ سارد: (~ weather).

winy

- (۲) دلتهنگه! ناخوش! خهله تاري.
(۲) ساردوسپ! سارد: (a ~ smile, greeting, etc.)
-wintrily (adv.); wintriness (n.).
شهرابی (تاء، رنگ... هتد!) مستکه! سرخوشکه.
winze (winz), n. راهروی لیژ یا لوله‌ی ستوونی نیوان دور چینی کانگه.
winze (winz), n. [Scot.]. له‌عنه.
wipe (wip), v.t. (۱) سړین! پاک‌دنه‌وه! وشک کردنه‌وه (دهست، دهن): (to ~ a table, one's hands, etc.)
(۲) (W ~ the dirt off your shoes.) لیکردنه‌وه: (W ~ the oil into the surface.) لیدان! لیختن! چورکردن: (W ~ the oil into the surface.)
(۳) (W ~ from ~) سړینه‌وه! لایردن! نه‌نیشتن.
(to ~ a thought from one's mind)
(۵) داپرشنه‌ی له‌حیم لیدان! له‌حیم کردن.
n. (۱) سړین! پاک‌دنه‌وه! وشک کردنه‌وه (له‌ش).
(۲) لیدان! پیا‌مالی! پیا‌دان: (۳) [Colloq.], توانج! پلار.
(۴) [Slang], ده‌سه‌سپ.
wipe off, سړین! سړینه‌وه! لایردن! گسک لیدان! مالین!
wipe out, کوراندنه‌وه! ته‌خته‌سپ... هتد!
(۱) سړینه‌وه! پاک‌دنه‌وه.
(۲) قه‌لاچوک‌کردن! له‌واو‌بردن! بنه‌برکردن! هیچ نه‌نیشتن! کوشتن.
wiper (wip'er), n. (۱) پاک‌دنه‌وه.
(۲) خاوی! ده‌سه‌سپ! شتی بؤ وشک کردنه‌وه سړین! بکاره‌نیتر او وده
فلجی جامی نو‌تومیل... هتد!
wire (wir), n. (۱) تهل! وایر! سیم
(۲) پارچه‌یک تهل کاره‌یا. ژئی نامیری موسیقا... هتد
(۳) تهلکاری (۴) تهل تله‌فون، تله‌بند، داو... هتد
(۵) برووسکه تهل (Reply by ~)
(۶) هینلی تهر وپوونی غارغارین
adj. تهل! وایر! له تهل درووستکراو
v.t. (۱) به تهل بیکه‌وه بستن! تهل لیدان.
(۲) تله بؤ بانه‌وه! داو بؤ نانه‌وه. (۳) تهل کاره‌یا بؤ پاک‌نشان.
(۴) [Colloq.], برووسکه لیدان! تهل لیدان.
v.t. [Colloq.], برووسکه لیدان! برووسکه ناردن! تهل لیدان
get under the wire, به ناسته‌م هریاکه‌وتن! به ناسته‌م پیداکه‌یشتن.
pull wires, له ژیره‌وه ده‌سه‌لاتی خو بکاره‌نیتر او کارکردنه‌سهر خه‌لک
بؤ هینانه‌دی مه‌بستی خو! ههر وک یاری کردن به برووسکه سها‌کهره).
wire cloth, تهل هینله! موشت پالوتن و بیژانه‌وه... هتد.
wire cutter, پلایس! تهل.
wired (wird), adj. (۱) به تهل قایم کراو
(۲) تهل! کاره‌یا یا تله‌فون! بؤ پاک‌نشان.
(۳) دهره‌کدی به تهل پیچراوه‌ته‌وه
(۴) تله‌بند کراوه! شورده‌ی تهل بؤ کراوه
(۵) به‌ستراوه به کؤمپیوتهری تره‌وه
(۶) [Slang], ده‌مارکیر! شینگیر! هاقوره‌ته‌جوش.
wire-dancer (wir'dan'ser, wir'dän'ser), n. تنافیز
wire-draw (wir'drô'), v.t. کاتر! راکشاندن! تهل لای درووستکردن.
(۲) دریزکردنه‌وه (۱) ژور ووردکردنه‌وه (باس) ژور به وردی لیکولینه‌وه.
wire entanglement, تله‌بند
wire gauge, تهل پیومر نامیری پیوانی تیره‌ی تهل و نه‌ستووری ته‌به‌قه
ناسن
wire gauze, برنجوکی نان! شانه‌ی تهل ژور باریکی وک تهل هینله.
wire grass, گیایه‌کی لاسد ژبرو ره‌قه وک تهل
wire-hair (wir'hâr'), n. سه‌گیکی راوی تووک ره‌ق و ژبرو وک تهل
(هره‌وه! "wire-haired terrier")
wire-haired (wir'hârd'), adj. تووک ره‌ق و بر وک تهل

wise

- بئ تهل! تله‌سن.
(۱) بئ تهل! تله‌سن: (۲) تله‌فونی بئ تهل.
(۳) [Chiefly British], رادیو.
v.t. & v.i. تله‌سن بؤ کردن! پیوه‌ندی پیوه‌کردن به بئ تهل.
wireless telegraphy, تله‌گرافی بئ تهل.
wireless telephone, تله‌فونی بئ تهل.
wireman (wir'mæn), n. تله‌ساز! کارگری تهل تله‌فون و کاره‌یا.
(هره‌وه! "lineman")
wire netting, تهل تهنراو.
wire-puller (wir'pool'er), n. (۱) تهل پاک‌نشی بووکی سها‌کهره.
(۲) کسینکه که له‌ژیره‌وه ده‌سه‌لاتی خو بکاره‌نیتر بؤ کارکردنه‌سهر
خه‌لک و به‌جینه‌نیانی مه‌بستی خو.
-wire-pulling (n.).
wirer (wir'er), n. (۱) wireman.
(۲) راوگر به تله! کسینکه تله‌ ده‌نیته‌وه.
wire recorder, تهل تو‌مارگر. (له‌ پیش داهاتنی شریته‌وه
بکاره‌نیتر).
wire rope, تنافی تهل! گوریسی تهل
wiretap (wir'tap), n. (۱) نامیرنکه بؤ به دزی‌پوه گوئی لیگرتن و
تو‌مارکردنی تله‌فونی خه‌لک. (۲) دانانی نامیرنکی وده‌ا له‌سهر تله‌فونی
کسینک (که ده‌توانی له‌ دورره‌وه بکری)
(۱) دانانی نامیری به دزی‌پوه گوینگرتن له تله‌فون:
(to ~ a telephone)
(۲) به دزی‌پوه گوئی لی گرتن و تو‌مارکردنی گفتوگویی سهر تله‌فونی خه‌لک
(to ~ telephone conversations)
v.i. دانانی نامیری به دزی‌پوه گوینگرتن له تله‌فون
adj. تابه‌تی به به‌دزی‌پوه گوینگرتن له گفتوگویی سهر تله‌فون.
wiretapper (n.); wire-tapping (n.).
wirework (wir'wûrk), n. (۱) تهلکاری! تله‌سازی! نیش‌وکاری تهل
(۲) (۱) شتی له تهل درووستکراو! شتومکی تهل (ب) تهل تهنراو.
wireworks (wir'wûrks), n.pl. کارگی تهل! کارخانه‌ی تله‌سازی.
wireworm (wir'wûrm), n. (۱) کرمی تهل! کرم‌وکی هندی
قانونچه‌یه له‌ژور خاکدا ده‌ژو! رگی پوه‌ک ده‌خوات (۲) هزارین
wiring (wir'ing), n. (۱) تهلکاری (کاره‌یا، تله‌فون)! نیشی تهل.
(۲) سهرجمی تهل‌کانی شوینیک (وکه هی کاره‌ی مالیک یا خانویه‌ک).
adj. هی تهلکاری! هی تهل و نیشی تهل.
wiry (wir'i), adj. (۱) تهل! وایر! تابه‌تی به تهل.
(۲) له تهل ده‌چن (له‌ چوینتی و شیوه‌دا)! ره‌ق: (~ hair)
(۳) باریک و قایم و ماسوکه‌دار و به‌هیز (مروغ، گیانه‌وه)
(۴) هی تهل له‌رینه‌وه: (a ~ sound)
-wirdly (adv.); wiriness (n.).
wis (wis), v.t. [Archaic], زانین! وارانین! و دانان
wisdom (wiz'dôm), n. (۱) ژیری! ژیریتی! ناقلی
(۲) زانست! زانباری! زانایی! زانین: (the ~ of the ages)
(۳) [Rare], پند! قسه و کرداری ژیرانه
دانی ژیری
(۱) ژور! ناقل (۲) زان! دان! تیگه‌یشتو
(۳) ژیره‌ک! ژونگ! ژورزان (۴) به ناگا! ناگادار! شاره‌ا.
(۵) ژیرانه! به‌چن! درووست. (a ~ move, action, saying, etc.)
(۶) [Slang], ژور له‌خوبایی (به‌تابه‌تی کسینک که وا خوئی دهره‌خات که
هه‌موو شتیک ده‌زانی)! خو به ژیره‌ک دانرو به ته‌وسه‌وه قسه‌کرو خه‌لک
به‌ستکه
be (or get) wise to, [Slang], بئ زانین! بؤ دهره‌کوتن (شتی نه‌نینی)
(to get wise to a fraud)
get wise, [Slang], (۱) فیزیوون! تیگه‌یشتن

wise

- (۲) به تهرسهوه به لهخوبایی بوونهوه قسهکردن و رهفتار نوواندن:
(*Don't get wise with me, young man!*)
پن ووتن: شتی نهینیی یا نهزانراو! (to), [Slang], put someone wise (to), [Slang]
فیرکردن! جاوکردنهوه
wise up, [Slang], (۱) فیرکردن! پن ووتن:
(*They wised him up to it.*)
(۲) فیربوون! تیگه‌یشتن! راستی بۆ دهرکوتن:
(*to wise up to a fact, situation, etc.*)
شینوه جز: | in no (some, any, such) ~ | wise (wīz), n.
پاشگرنگه بهمانای: (۱) بار (له باری پانی، درختی ... هتد)، -wise (wīz),
شینوه: (sidewise, lengthwise, anywise).
(ب) به شینوهی: ناسا! وهک: (clockwise).
(ج) دهربارهی: له بابت: (weathewise, budgetwise).
wiseacre (wīz'ā'kēr), n. = smart aleck; wise guy.
قسهی به توئکل!
wise-crack (wīz'krak'), n. [Slang],
قسه، وهلام، تئیینیی، یا نوکتیهکی به توئکل و به تهرسهوه لاپارا پلار.
قسهی به توئکل کردن! وهلامی به تهرسهوه دانوهه
v.l. [Slang],
نوکتیهی به توئکل و پل له توانج گنجانوهه! پلار هارویشن.
-wisecracker (n.).
wise guy, کسهکی لهخوبایی (به‌تایه‌تی یه‌کئک که و اخوی دهردهخت
که ههموو شتیک دزانن!) کسهکی خۆ به زیرهک دانوهه به تهرسهوه قسه‌کرو
خه‌ک به‌سنگر (همروهه "wiseacre").
wisely (wīz'li), adv. ژیرانه، به ژیری، دانایانه، تیگه‌یشتوانه.
wiseheimer, weisenheimer, = wiseacre.
wisent (wīz'n't), n. = aurochs # 2.
wish (wish), v.l. (۱) هه‌زکردن! ناره‌زوکردن! ویستن:
(*I ~ to know.*)
(۲) ناوات خواستن! ناواته‌خواز بوون! خۆزگه خواستن:
(*I ~ the week were over.*)
(۳) داوا بۆ کردن! هیوا وا بوون بۆ (باش یا خراب):
(*I ~ you good luck.*)
(۴) ئی کردن (سلاو، خواحافیزی، پۆزباش ... هتد):
(*She ~ed me good morning.*)
(۵) داوالینکردن! فرهمان پین کردن! پین ووتن: (*I ~ you to leave.*)
(۶) (on ~)، به‌سهردا دان! سه‌پاندن به‌سهردا:
(*another duty ~ed on him.*)
(۱) (for ~)، ویستن! هه‌زکردن! ناره‌زوکردن! داواکردن:
v.l.
(*to ~ for the moon*)
(۲) ناوات خواستن! ناواته‌خواز بوون! خۆزگه خواستن.
(۱) هه‌ز! ناره‌زو.
n.
(۲) خواست! خۆزگه! خوایشت! داخوازی! ناواتی دل! ناوات! هیوا:
(*She got her ~ finally.*)
(۳) داوا! ویست! فرهمان! داواکاری: (*It is her ~ that you go.*)
(۴) (pl.), ناواته‌خوازی! هیوای خووش و چاکی و سهرکوتن:
(*They send their ~es.*)
wishbone (wish'bōn'), n. چه‌له‌ه! نیشقانی چه‌له‌ه.
wishful (wish'fəl), adj. ناواته‌خواز! هیوادار! خۆزگه‌خواز!
ناره‌زوومه‌ند
-wishfully (adv.); wishfulness (n.).
wish fulfillment, ناوات هانتند! خۆزگه هانتند.
wishful thinking, خه‌یالی خاوا! خۆزگه‌یه‌که که له‌راوه‌ نییه‌ بێته‌دی
خواوردنه‌وهی بوون و n. wish-wash (wish'wōsh', wish'wāsh'),
بێ تام
wishy-washy (wish'i-wōsh'i, wish'i-wāsh'i), adj. (۱)
بوون! بوون و بێ تام (۲) پارا! دوودل! حولولی! بێ بار

witching

- (۱) قول (گیا، گهنم، حق) چه‌یک.
(۲) کاکۆن: (*a ~ of hair*)
(۳) کاهه‌ز یا پووشی لوول کراو (بۆ ناگر داگیرساندن):
(*I ~ a ~ of hair to light the fire.*)
(۴) (۱) کسه‌یک یا شتیکی باریکه‌ه: (*a ~ of a girl*).
(ب) شتیکی به‌ناسته‌م دیار: (*a ~ of a smile, frown, etc.*).
(ج) تاله دووکه‌ل، هه‌ور، یا تهم: (*a ~ of smoke, cloud, etc.*)
(۵) will-o'-the-wisp.
(۶) [Archaic] whisk broom.
v.l.
لوول کردن (وهک کاهه‌ز یا پووش ... هتد)! لوول دان.
wispy (wisp'i), adj. باریکه‌ه! تهنک! ناسک! به‌ناسته‌م دیار! لاوا.
wist (wist), past tense and past participle of wit.
wisteria (wis-tēr'i-ə), n. Also wistaria,
له‌کۆمه‌له‌ی پاقه‌ گولی سپی و شین و به‌میی و نهرخه‌وانی جوان ده‌گرتن
خۆزگه‌خواز (به‌کۆمه‌له‌ی و خه‌مباری و
wistful (wist'fəl), adj. په‌رۆشه‌ه! کۆزله! ناواته‌خواز به‌ناوهمیدی‌یه‌وه! نوهمیده‌وار به‌په‌رۆشه‌ه!
مات و به‌په‌رۆش: (*~ eyes; a ~ expression on her face.*)
-wistfully (adv.); wistfulness (n.).
wit (wit), n. (۱) مێشک.
(۲) (pl.), (۱) زیره‌کی! توانایی بیرکردنه‌وه! تیگه‌یشتن! به‌مێشکی
(ب) ژیری! ناقلی. (۲) [Rare], به‌سه‌لیقه‌یی
(۴) قسه‌ی قوت! قسه‌ی نه‌سته‌ق.
(۵) قسه‌ی قوت یا نه‌سته‌ق زانی! دانایی! قسه‌زانی (به‌تایه‌تی هه‌ی خو‌شو
سه‌یرو قوت ... هتد) (۶) قسه‌ی قوت که‌ز قسه‌زان (به‌تایه‌تی هه‌ی خو‌شو
سه‌یرو قوت و نه‌سته‌ق): قسه‌خو‌شو و نه‌سته‌ق.
at one's wits' end, ناوانی چی بکا یا بئنی! مێشکی له‌سهردا نه‌ماوه!
هوشی لای خۆی نه‌ماوه.
keep (or have) one's wits about one, هوشی لای خۆ مان و
تیک نه‌چوون (به‌تایه‌تی له‌ته‌نگه‌ر چه‌له‌مه‌دا)! سه‌ر ئی تیک نه‌چوون.
live by one's wits, به‌فیل و فره‌ج ژیان
out of one's wits, مێشک له‌سهردا نه‌ما (له‌تورهمیی یا له‌ترسدا)!
شیت.
wit (wit), v.l. & v.l. [Archaic], زانی! فیربوون! پین زانی
to wit, واکا! واته.
witan (wit'an), n. (۱) نه‌نجومه‌نی پاوێژکاری پاشای شینگلیز
(مێشروی شینگلیزی کۆن) (۲) نه‌ندامانی تهم نه‌نجومه‌نه.
witch (wich), n. (۱) جادووه‌گه‌ری ژن! جادووباز (تافه‌رت).
(۲) پیرۆژنه‌ سه‌ر ناسینه‌! پیرۆژنیک ناشرینی تووه‌وتو.
(۳) [Colloq.], ژنی دله‌رفین! کچکی ژۆر جوان.
v.l.
(۱) نوشته‌لینکردن! جادووبه‌ن لیکردن.
(۲) به‌جادووه‌گه‌ری کردن یا هینانه‌دی. (۳) دله‌رفاندن.
witchcraft (wich'kraft', wich'kräft'), n. (۱) جادووه‌گه‌ری!
جادووبازی! نه‌فسونگه‌ری. (۲) دله‌رفاندن! شیت و شه‌یدا کردن
جادووباز! جادووه‌گه‌ری پزیشکی جادووباز.
witch doctor, (همروهه "shaman", "medicine man").
witchery (wich'er-i), n. = witchcraft.
witches'-broom (wich'iz-broom', wich'iz-broom'), n.
تۆپه‌له‌ وه‌چی سه‌ر لوق قه‌دی دره‌خت (که له‌که‌په‌روه‌وه په‌یداده‌بن و زیانه‌خه‌شه‌ه).
witch grass, جۆره‌ گیاهیکی تووکه‌ه
witch hazel, (۱) ده‌وه‌نیک گول زه‌ردی به‌ر دارینه‌ه.
(۲) شه‌له‌یک کولی‌یه‌ له‌گه‌ل و توئکه‌ل داری تهم ده‌وه‌نه‌ ده‌گیرن
به‌دووه‌کت و بیاوو پین گرتن و چه‌رسانده‌وه‌ی ناره‌واینه‌ی
نه‌وانه‌ی گومانی نادلۆزوی و ناپاکیان ئی ده‌کری به‌رامبه‌ر به‌میری یا ده‌زگایه‌ک.
-witchhunter (n.); witchhunting (adj. & n.).
witching (wich'in), n. = witchcraft.

witch moth

- adj.** (١) هې جادووبازي تاييمتي به جادوونکي: (the ~ hour).
(٢) دلرغين! شينت وشهيداگر.
- witch moth, wite (wīt), n.**
(١) سرای پاره (ب) مز.
(٢) [Scot.] سووچ: خهتا
- v.t.**
تارواښارکړدن! خهتابارکړدن! گوناښارکړدن.
- witenagemot, witenagemote (wit'ə-nə-gə-mōt'), n.**
نمنجورمهسي پراويزکاري پاشاي ټينگلز له کوندا: نمنجورمه يا کږي
نيشتماڼي نهنگلوساکسوني. (هردها " witan ")
- with (with,with), prep.**
(١) دژ: دژ به لهگل: بهرامبر:
(He argued and fought ~ his wife.)
(٢) به تهنشت: له نژيک
(٣) لهگل: (Mix it ~ water.)
(٤) لهگل: (He talked and played ~ her.)
(٥) لهلاي: لهژير چاوديري: (Leave the children ~ grandmother.)
(٦) له اي: (She was pleased ~ her gift.)
(٧) لهگل: (She is friendly ~ strangers.)
(٨) وه: وهکو له باشي تي و ټي زانيددا: (She sings ~ the best.)
(٩) لهگل: (Are you ~ me or against me?)
(ب) لهگل: (He voted ~ us.)
(١٠) لهلاي: لهلاي: لاي: (Whatever you decide is all right ~ me.)
(١١) له نه موي: (She was faint ~ hunger.)
(١٢) به: (Stir ~ a spoon.)
(١٣) به: (He said it ~ confidence.)
(ب) به: (W~ your permission, I'll go.)
(١٤) به موه: (the man ~ a moustache)
(١٥) به: (He plays ~ skill.)
(١٦) و: وه: (The woman, ~ her two daughters, arrived.)
(١٧) لهگل نه موه: لهگل:
(W~ all this talent, he could not get a job.)
(١٨) لهگل: له هه مان کاتدا: (to rise ~ the chickens.)
(ب) لهگل: بڼ هه مان لا: (to travel ~ the sun)
(ج) به پي: بهگونره: هه موه: لهگل: (to grow wise ~ age)
(١٩) پيکوه: به: (Join this end ~ that.)
(٢٠) له (حيابونهوه):
(to part ~ one's family, friends, gains, etc.)
ټاگاداربوني دوا مؤدهو شتي وهه: be (or get) with it, [Colloq.]
زانيني شتي باوي ناو کومه:
(His friends say he is not quite with it.)
ټيکه لو لهگل: کڙک: لهگلدا هه لسان و دانيشتن: لهگلدا بوون:
in with, (He is in with the wrong crowd.)
with that, يمسکر دواي نهوه: نيتر:
(With that she departed.)
withal (with-ôl', with-ôl'), adv.
(١) هه موه: زياد له مويش
(٢) لهگل نه موه: له لاي موي ترهوه: له سهرنكي ترهوه:
prep. [Archaic],
withdraw (with-drô', with-drô'), v.t.
(١) کيشانده (لهشک):
کشانده دواوه: لابرډن! راکيشان (پاره له بانق): ټي دهرهڼان.
(٢) پاشگه زبونوه: کيشاندهوه: (to ~ a statement, an offer, etc.)
v.t.
(١) کشانده (لهشک): کشانده دواوه.
(٢) تهکينهوه: خځکشاندهوه: دورره پريزي کردن
withdrawal (with-drô'al, with-drô'al), n.
(١) کشاندهوه:
کشانده دواوه (ب) په مويدي برين يا که مکردهوه: تهکينهوه.
(ج) راکيشان (پاره له بانق): دهرهڼان
(٢) بران (هه مويش خوارډن و شتي وهه): وازهڼان! خځکشاندهوه (هريون),

withy

- هه مويش... هتد. (ب) نيشانه کاشي هم وازهڼان يا خځکشاندهوه که ديارى
دهدات لهو کهسه.
- withdrawing room, [Archaic], = drawing room.**
withdrawment (with-drô'ment, with-drô'ment), n. = withdrawal.
withdrawn (with-drôn', with-drôn'), adj.
گوشه گير: تهريک:
شمرن: دورره پريزي.
- with (with, with, with), n.**
ټولي جپ (بؤ شت پي بهستن وه پت).
v.t.
بهستن به ټول يا شولي جپ.
(١) سيس بوونهوه: ههلقچان! ووشک بوونهوه:
پووکانهوه: ههلقچان! داکهوتن. (٢) کزبون! کم بوونهوه (ههست,
خوشه مويستي).
v.t.
(١) ههلقچانده! ههلقچانده! پووکانهوه! ووشک کردنهوه
(٢) ووشک کردن (ترس): سپکردن: (He ~ed her with a look.)
withered (with'erd), adj.
سيس: ههلقچاو! ههلقچاو! پووکاوه:
ههلقچورواو.
witherite (with'ër-it'), n.
چيره کازايهکي هه موهنگه.
withers (with'ërz), n.pl.
ناوشاني ناسپو وولاخي تر.
(١) به پيچره وانهي: [Scot.]
(پيرهو, پيو). (٢) به پيچره وانهي (پيرهو) خورهوه.
withhold (with-höld', with-höld'), v.t. (p.t. withheld),
(١) پراگرتن! وهستاندن! پراگرتن! هيشتهوه: کرتن.
(٢) پي نمدان! دريغي (ټي) کردن: نمدان:
(to ~ payment, information, one's consent, etc.)
v.t.
خځ پراگرتن! پي به خځ نمدان! نهکردن.
withholding tax,
باجي گيراو يا ټي پراو: نهو باجهي که مانگ به مانگ
له دهسکوتی موچه خوران ده پريزي به ميري (له کوتايي سالدا
لهگل موچه خوره که هيشته هه باجي لهسر مابو نهو! دهيداتو لهگل
زياده پيشيان ټي پريزي بؤ دهگريتهوه).
within (with-in', with-in'), adv.
(١) له ناوهوه: له ناو.
(٢) له مالوهوه: له ژورهوه: (Is Mr. Smith ~ ?)
(٣) ناوهکي: هه ناوي: له ناو لهش, ميشک, دل, يا ويژدانده: له دلوه.
prep.
(١) له ناو: (to be safe ~ walls)
(٢) (١) که مته له: له موهي: له موهي: له ناو: له:
(~ five miles; ~ an hour; ~ sight; ~ reach)
(ب) له: له موهي: (~ my experience)
(٣) له سنوري: (~ the law)
withindoors (with-in'dôrz', with-in'dôrz'), adv. = indoors.
without (with-out', with-out'), adv.
(١) له ده موهوه.
(٢) ده موهوه: له ده موهوي مان.
prep.
(١) بؤ ده موهوه: له ده موهوه.
(٢) دور له: دورتر له: نايگاتي: (~ his reach)
(٣) به پي: پي: (~ food and water)
(٤) پي: به پي: (~ fear, doubt, etc.)
(٥) پي: به پي: (He passed ~ speaking)
(٦) پي: نه پوني: به پي: شتيکي لهوه وپيش ناوبراو: (We went ~)
conj. [Dial],
لهگل وانهي: مهگل.
هه مکرده به پي: گوزهران کردن به پي:
(to do without money, food, medicine, etc.)
withoutdoors (with-out'dôrz', with-out'dôrz'), adv. = [Archaic], outdoors.
withstand (with-stand', with-stand'), v.t. & v.i.
په رگه کرتن:
خځ له بهردا راکرتن: بهرهلستي کردن.
(١) ټولي جپو نه موه (بؤ شت پي بهستن).
withy (with'i, with'i), n.

witless

(هەروەها "with") . (٢) گوریس یا بەتی دروستکراو لەم تۆولانە.
(٣) -بارنکە تۆولی وەها جیری ئی دەبێتێوە (وەک بی)

adj.

witless (wit'lis), adj.

-witlessly (adv.); witlessness (n.).

witling (wit'lin), n.

witness (wit'nis), n.

(١) گەو هی! شایەتی.
(٢) (ا. گەوا! شایەت (دادگا). (ب) شایەت! کەسێکە گە نامادە ی پوودانیك بووبی و چاری تێوە بووبی. (٣) شایەت (یو ئیمزاکردنی بەلگەنامەیک).
(٤) بەلگە! نیشانە (یو ساغ کردنەو).
(١) گەو هی دان! شایەتی دان. (٢) بەلگە بوون بۆ! شایەتی بوون یو.
(٣) بوور بە شایەت (ئیمزاکردنی بەلگەنامەیک).
(٤) بینێ (پوودان)! نامادەبوون لە شوێنی پوودانیكدا:

(to ~ an accident)

(٥) بینێ (مەجان): (This hill has ~ed many battles.)

v.t.

بەلگە بوون بۆ! شایەتی بوون یو
bear witness, بەلگە بوون بۆ! شایەتی بوون بۆ! شایەتی دان:

(This destruction bears witness to their cruelty.)

witness box, [British], = witness stand.

witness stand,

witted (wit'id), adj. . (slow- ~)

witticism (wit'isiz'm), n. قسە ی فۆت! قسەیکە دانایانە! نوکتە:

ووتەیکە خوش

witting (wit'in), adj.

-wittingly (adv.).

wittol (wit'ol), n.

پناوێکە کە بە داوێن پێسی ژنەکی دەزانێ و چاوی

ئێ دەیزۆش (رووشە "cuckold" ببینە)

witty (wit'i), adj.

(a ~ remark)

(٢) قسە قوت! قسە نەستەق! قسە خوش! زمان خوش: (a ~ person)

(٢) [Obs. or Dialect], زیرەک.

-wittily (adv.); wittiness (n.).

wive (wiv), v.t.

v.t. (١) ژنەپان. (٢) ژن یو هینان! ژن ئی مارەکردن.

wivern, wyvern (wi'vēr), n. Also wiver. ئەزدەسای خەیاڵی:

دەعبایەکی بانداری دوو لاقی کلک دیکاری خەیاڵی یە لەسەر درووشمی

سوارچاکی یا خانەدانێ دەنەخشێنێ.

wives (wivz), n. plural of wife.

wiz (wiz), n. [Slang], Also whiz. کەسێکی بلیمەت (لە رشتەیکەدا):

کەسێکی زۆر نیاوێ. (He's a ~ at chemistry; a computer ~)

wizard (wiz'ērd), n.

(١) جادوگر! جادووباز

(٢) کەسێکی بلیمەت! کەسێکی زۆر زیرەک! کارامە! نیاوێ.

(٣) [Obs.], پیرێکی دانا و ژێرو تێگەشتوو

(٤) تاییبەتی بە جادوگرمان و جادووگرێ.

(٥) [British Slang], نایاب! زۆر باش و خوش.

wizardly (wiz'ērd-li), adj.

(١) وەک جادووگر! جادووگرێ!

جادووبازانە (٢) زۆر سەپرو نایاب.

wizardry (wiz'ērd-ri), n.

(١) جادووگرێ! جادووبازی! ئەفسوون.

(٢) هێزێکی نااسایی.

wizen (wiz'n), v.t.

هەنقەرچان! ووشک بوونەو! هەلپروکان!

سیس بوونەو

v.t. هەنقەرچاندن! ووشک کردنەو! پورکاندنەو.

adj. = wizened.

wizened (wiz'nd), adj.

هەنقەرچاو! سیس! ووشک! پورکاو.

wolfram

(١) ووسمە: گنایەکە گەلاکە ی ووسمە ی دەگری بۆ
woad (wōd), n. قژرەش کردنەو. (٢) ووسمە.

woadwaxen (wōd'wak's'n), n. = woodwaxen.

wobble (wob'l), v.t. Also wabble,

(١) بە لارەولار پۆشێش

(وەک مراوی): بە جلەجل پۆشێش! گەلاگەل پۆشێش! لەنگین.

(٢) لەقین! لەقان. (٣) لەرینەو! لەرزان! لەرانەو.

(٤) پایا! بوون! دووێل! دووێلی کردن.

v.t. لەرانەنەو! لەقاندن.

n. (١) لارەولارکردن لە پۆشێشدا! خەلەل. (٢) لەرانەو! لەرینەو.

(٣) لەقین! لەقان. (٤) لەرزۆکی دەنگ

لەق! لەرزۆک (a ~ table, chair, desk)

wobbly (wob'li), adj. (١) ماتەمینی! خەم و خەفە! خەمباری!

woc (wō), n. Also wo, (a tale of ~)

(٢) ئێقەومان! کارەسات! ناخۆشی! بەدبەختی! وە.

(poverty, illness, and other ~s.)

interj. هاور بە مالم! قور بە سەرم! قور بە سەری!

in weal and woe, لە خوشی و ناخۆشیدا

wobegone, wobegone (wō'bi-gōn), n. (١) ماتەمین! مات!

خەمبار! خەمگین: (a ~ appearance)

(٢) [Archaic], ئێقەماو! پەنجەپۆ! پەرشان! کۆلۆن.

woeful (wō'fōl), adj. Also woful, (١) جینی دل پین سووتانە!

خەم و خەفەتاری! ناخۆش! بەدبەخت! کۆلۆن: (Hers is a ~ situation.)

(٢) زۆر خراب! جینی داخ!

(~ ignorance; a ~ collection of paintings.)

-woefully (adv.); woefulness (n.).

wok (wok), n. تادەیکە قوولی خەرە حواردەمەنی تیدا سوور دەگریتەو.

(بەتاییبەتی لە لێنانی خواردەمەنی چینی! بەکارەهێنێ)

woke (wōk), alternative past tense of wake.

woken (wō'kōn), rare past and past participle of wake.

wold (wōld), n.

wold (wōld), n. = weld.

wolf (woolf), n. (١) گورگ.

(٢) (١) کەسێکی درێندەو چاوبرسی و زیانەخۆرو پین سەفت و دلرەق.

(ب) [Slang], مێبان.

(٣) کرەمۆکە ی سووس و جانەویری تر کە دەداتە دانەوێلە.

(٤) ناسازی! ناواری مۆسیقا.

v.t. ماشینەو! هەل لووشین! بە پەلە خواردن! زۆر خواردن! لوف لێدان.

a wolf in sheep's clothing, گورگەو لە پێستی مەردایە!

دوژمنی خو بە دوست پێشانەو.

cry wolf, بە درێ هاورکردن! دەم بە هاور بوون.

keep the wolf from the door, برسیتی دورخستەو لە مالی خو.

wolfberry (woolf'ber'i), n. دەوێنیکە بەری سپی دەگری.

wolf dog, گورگە سەگ! (١) توخە سەگێکی گورە ی ئێرەندی یە پاوه

گورگی پین دەکرا. (ب) سەگێکی دوورەگە پەگنکی گورگ و پەگنکی سەگ!

سەگی گورگ ناسایی.

wolf-fish (woolf'fish), n. گورگە ماسی! ماسی یەکی زلی دەر.

wolf-hound (woolf'hound), n. گورگە سەگ! توخە سەگێکی

گورە یە پاوه گورگی پین دەکرا.

wolfish (woolf'fish), adj. گورگی! دڕندە! بەزیان! زیانەخۆر!

چاوبرسی.

-wolfishly (adv.).

wolf pack, (١) گەلە گورگ.

(٢) کۆمەلێک ژێردەریاین پیکەرە پەلاماری کاروانی دەریایی دوژمن دەدەن.

(٣) دوو سین فۆکە جەنگین پیکەرە هێرش دەبەن

wolfram (woolf'fram), n. (٢) . wolframite, tungsten (١)

wolframite

wolframite (wool'fram-it'), *n.* كانزابىكى قاۋىمى يا پەشكەنەيە
wolfsbane (woolfs'bān'), *n.* گورگ خىنكىن زەھرى گورگ

پروۋەنسىيە دەشتەكى زەھرىنە گۈلى سېۋى و شېۋى زەرد دەگرى دەلمان لە
پەگەكى دەگرى. (ھەرۋەھا "aconite", "monkshood")

wollastonite (wool'as-t'n-it'), *n.* كانزابىكى سېۋىيە

wolver (wool'ver'), *n.* گورگ پەۋر

wolverine (wool'və-rēn', wool'və-rēn'), *n.* (۱) گېاند رىكى
ئەمەرىكى گۇشتخۇرى شىردەرى تىسك درىۋى تۈكەمەيە لە توخى دەلەك.
(ھەرۋەھا "glutton")

(۲) [Colloq] "W", نىشتەنىيەكى ويلايەتى "شىگىن" ى ئەمەرىكىيە.

wolves (woolvz), *plural of wolf.*

woman (woom'an), *n. (pl. women),* (۱) ژىن: دافوتەن مەن

(۲) كارەكەر (۳) (۱) ھاسەر: ژىن خىزان (ب) دلداز: دۇست: يارا دەنك.

(۴) پياۋى (سەر) ژىنانى

(۵) مېيەتەر: سىروشتى ژىنىتى (It's the ~ in her).

adj. (۱) مېچكە: مەن تاييەتەي بە ژىن: ژىنانە

(۲) مەن: ساۋو: ژىن: (u ~ scientist)

woman-chaser (woom'an-chā'zēr), *n.* womanizer.

womanhood (woom'an-hood'), *n.* (۱) ژىنىتى

(۲) ھوۋ و پەۋوشقى ژىنانە: ھوۋ و پەۋوشقى لە ژىن ھاتوۋ.

(۳) ژىن گەر: ژىنان: ژىن بەگىشتى: ئافەردان.

womanish (woom'an-ish'), *adj.* (۱) ژىنانە: مېيەنە: مېچكەنە:

لە ژىن ھاتوۋ: ئاسك. (۲) ژىنانى: سەر ژىنانى: كچانى.

womanize (woom'an-iz'), *v.t.* ۋەك ژىن لىكىردن:

سىروشتى ژىن پىدان.

v.i. مېيەزى كىردن: داۋىن پىسى كىردن

womanizer (woom'an-iz'ēr), *n.* مېيەز: داۋىن پىسى

womankind (woom'an-kind'), *n.* ژىنان: ئافەردان: ژىن گەل:

ژىن: توخىمى ژىن: رەگەزى ژىن: ژىنان بەگىشتى

womanlike (woom'an-lik'), *adj.* ژىنانە: ۋەك ژىن: لە ژىن ھاتوۋ

womanly (woom'an-li'), *adj.* (۱) مېيەنە: ژىنانە: ۋەك ژىن

(۲) لە ژىن ھاتوۋ: بە ئاپېرو: سەلار: شەرم (modesty ~).

-womanliness (*n.*).

woman of the house, = lady of the house.

woman of the street(s), = prostitute; street-walker.

woman suffrage, مافى ژىن بۇ دەنگان: ئە ھەلپەردىنى گىشتىدا:

(ھەرۋەھا "female suffrage")

-woman-suffragist (*n.*).

womb (wōōm), *n.* (۱) مىئەن: تىزانگ: سەك (مىئەن: بوۋى).

(ھەرۋەھا "uterus")

(۲) شىۋىنى شت تىدا: پەۋەردە بوۋى يا پىكەتەن: (The ~ of time).

(۳) ئاۋى ئاۋەۋى شت (۴) [Obs.]. سەك: ۋورگ.

wombat (wom'bat), *n.* گىئاندارىكى كىسەدارى زەۋى ھەلگەنى

ئوستورالىيە لە ۋورچى پچوۋك دەچى

women (wim'in), *n. plural of woman.*

women-folk (wim'in-fōk'), *n.pl. Also womenfolks.*

women; womankind.

women's rights, woman's rights, مافى ئافەردان

won (wun), *past tense and past participle of win.*

won (wun, woon, wōn), *v.i.* [Archaic]. نىشتەن بوۋى: مانەۋە

wonder (wun'dēr), *n.* (۱) شتەك. كەسەك. يا پەۋداۋىكى سەي:

(Television is one of the ~s of modern science.)

(۲) سەرسامى: سەرسوۋمان: ۋاق ۋورمان: سەي پىن ھاتن

(۳) موعجىزە

v.i. (۱) سەر سوۋرمان: سەرسام بوۋى: سەي ئى ھاتن.

wood

(۲) گومان (۲) بوۋى: تيا پامان: تيا مان.

گومان (۲) بوۋى: تيا پامان: تيا مان: (I ~ why he came).

v.t.

-wonderer (*n.*).

for a wonder,

سەيەرە: زۆر سەيەر.

(شتەكى) سەيەر: نەيە: بۇيە

(it is) no wonder (that), (۱) ئاخۇ: (۲) بېۋا ئاكە: گومانە: مەيە: بە گومان.

I wonder, (۱) سەيەر: مەيە: سەرسامىيە:

wonderful (wun'dēr-fəl), *adj.* سەر دەسپورمىنى: (۲) ئاياب: زۆر خۇش: زۆر باش:

(a ~ person, meal, holiday, place, house, time, etc.)

-wonderfully (*adv.*); **wonderfulness** (*n.*).

wonderland (wun'dēr-land'), *n.* (۱) شىۋىنىكى خەيالى:

شىۋىنىكە ئامېرىكە بىرچاۋ: (۲) شىۋىنىكى زۆر خۇش ۋە جان ۋە سەي.

wonderment (wun'dēr-mənt), *n.* (۱) سەرسامى: سەر سوۋرمان:

سەي ئى ھاتن. (۲) شتەكى سەيەر: سەرسوۋمىنەر يا سەرسامكەر

wonder-stricken (wun'dēr-strik'n), *adj.* سەرسوۋماۋ:

ۋاق ۋورماۋ: سەرسام.

wonder-struck (wun'dēr-struk'n), *adj.* = wonder-

stricken.

wonderwork (wun'dēr-würk'), *n.* (۱) كارەكە يا شتەكى سەي:

(۲) موعجىزە.

-wonder-worker (*n.*); **wonder-working** (*adj.*).

wondrous (wun'drəs), *adj.* = wonderful.

adv. سەرسامىيە: بە پادەيەكى سەيەر سەرسوۋمىنەر.

wonky (wɒŋ'ki), *adj.* [British Slang]. شىۋى: لاۋان: لەق.

wont (wunt, wōnt, wōnt), *adj.* پاهاتوۋ: ھوۋ پىۋە گرتوۋ: فېر:

(He was ~ to sleep early and rise early.)

won't (wōnt), = will not.

wonted (wun'tid, wōn'tid, wōn'tid), *adj.* خوۋ: نەرىت: (He came home much later than was his ~).

n. پاهاتن: خوۋ پىۋە گرتن: ۋا فېرىۋون.

v.i.

won't (wōnt), = will not.

wonted (wun'tid, wōn'tid, wōn'tid), *adj.* (۱) باۋ: ئاسايى

(۲) پاهاتوۋ: خوۋ پىۋە گرتوۋ: ھۇگەر: فېر.

wood (wōō), *v.t.* (۱) دلدازى لەگەل كىردن: ھوۋ پىۋە كىردن: دىل ھواسن:

دلدازدىنى ژىن: خۇشەۋىستى پىشاندىن (بە نيازى ھېنان).

(۲) ھەۋل بۇ دان: كۇشش بۇ كىردن: دواكەۋت:

(She ~ed fame and money.)

(۳) تەكلىك كىردن: ئى پارانەۋە: ماستاۋ بۇ كىردن: ھەۋلى پىن سەلمەندىن دان.

v.i. (۱) دلدازى لەگەل كىردن: دىل ھواسن (بۇ ھوۋ پىۋە كىردن).

(۲) تەكلىك كىردن: پارانەۋە: ھەۋلەن بۇ پىن سەلمەندىن.

wood (wood), *n.* (۱) (pl.), دارستان: يىشە: يىشەلەن: چەنگەل.

(۲) دار: ئەۋ بەشەي: دىرەخت كە پەقە (ۋەك قەۋى لەقەكانى).

(۳) دارۋەختە.

(۴) دارى سوۋت: گىزە: دارگىزە: دارى سوۋتاندن. (ھەرۋەھا "firewood")

(۵) شتى دارىن: (۱) كەۋەلە: بەرمىلى شەراب... ھتدا: (wine aged in ~).

(ب) تەختەي دارى شت لەسەر لەتكرىدن (ۋەك ھى قەساب).

(ج) ئامىزى مۇسقى دارىن

adj. (۱) دارىن: لە دار دىۋوستىكراۋ (۲) ھى دار بېرىنەۋە پىكەۋىك كىردن.

(۳) دارستان ئىشېن: لە دارستاندا: پەۋاۋ يا ژىۋا

(۱) دار ئاشن: دارى سوۋتەنى بۇ ھېنان

v.i. دارى سوۋتەنى ھېنان.

be unable to see the wood for the trees, نەبىيىنى شتى گىرگ

لەبەر ھى ۋوردى ئاگرىگ: ھەلسەنگەندى گىشتى بارۋەۋىك بۇ ئەكران لەبەر

بايەخدان بە ۋوردەشت.

in the wood, لە بەرمىلەدە (مە).

out of the woods, [Colloq.], لە مەترسى پىزگارى بوۋە:

ئىتەر لە مەترسى دەرىچوۋە: لە خەم پەخسىۋ.

wood (wood), *adj.* [Archaic or Dial.], (۱) شیت
(۲) زور تووړه؛ قوشقی.

wood alcohol, = methanol.

wood anemone, (۱) گولډه

woodbin (wood'bin'), *n.* سنووقی داری سووتنه.

woodbine (wood'bīn'), *n.* چوړه پروه کیکه له توخمی یاسمین.

wood block, (۱) کوټره دار

(۲) (۱) کلنښی هملکمنراو لسمه دار (چاپه مهنی).

(ب) وینه دهرهینراو لسمه نم کلنښیه.

wood-borer (wood'bôr'ēr), *n.* میروی دارکونکرو دارخوړ.

wood-carving (wood'kârv'ing), *n.* (۱) دار هملکندن؛

نخش لسمه دار هملکندن. (۲) پیکر یا شتیکی ودها درووستکردن له دار.

-woodcarver (*n.*).

wood-chat (wood'chat'), *n.* بالنده بکه له توخمی پيشوله.

wood-chuck (wood'chuk'), *n.* مشکي دهشت: گیاندارکی

گرږه نډه له توخمی سموره. (ووشی "marmot" بینه).

(هروه "ground hog")

wood coal, (۱) خنلوزی دار (۲) lignite

wood-cock (wood'kok'), *n.* (۱) بالنده بکی دهنوک دریځی

مام ناوهدی له توخمی قورایلکه.

(۲) [Obs.] کسینکی ساویلکه و بڼه مشک.

woodcraft (wood'kraft', wood'kräft'), *n.* (۱) کارامی و

چالاکي له دارستان و دهشت و دهر (وهک راوکردن).

(۲) شیشی دار: شت درووستکردن له دار.

woodcut (wood'kut'), *n.* (۱) پارچه داری کلنښه لسمه هملکمنراو.

(۲) وینه نم کلنښیه.

woodcutter (wood'kut'ēr), *n.* دارکر

wooded (wood'id), *adj.* دارستاناوی: داروبره ختاوی.

wooden (wood'n), *adj.* (۱) دارین: له دار درووستکراو.

(۲) ووشک: رقی: بڼه هستانه: (a ~ smile, stare, etc.)

(۳) بڼه میشتا: کوهه: کهر: (~ - head)

wood engraving, (۱) پارچه داری نخش لسمه هملکمنراو.

(۲) دار هملکندن: نخش لسمه دار هملکندن.

(۳) وینه لسمه نم نخشه وهرگیراو. (ووشی "woodcut" بینه).

-wood-engraver (*n.*).

wooden-head (wood'n-hed'), *n.* [Colloq.], کسینکی کهر

بڼه میشتا.

wooden-headed (wood'n-hed'id), *adj.* [Colloq.], کهر

بڼه میشتا: کوهه.

wooden horse, = Trojan horse # 1.

woodenware (wood'n-wâr'), *n.* دهری دارین؛

قابو قاچاخی دار.

wood hyacinth, هاسی کینوی.

wood ibis, بالنده بکی قهراغ ناوه له حاجی لمللق دهکات.

woodland (wood'land'), *n.* دارستان: زهوی دارو درخت و

دهوناوی

adj. (۱) دارستانی: تاییه تی به دارستان.

(۲) له دارستاندا ژباو یا پوواو.

-woodlander (*n.*).

wood lark, بالنده بکی دهنگ خوشه له توخمی کلوکوپه.

wood lot, پله زهوی دار تیندا پوینراو بڼه برینه وه.

wood louse, هاسپین دار: خلنره: میرویه بکی بچوکه له خاکی

شندارو له ناو داری ریزودا دهږی. (هروه "pill bug", "sow bug")

woodman (wood'man), *n.* (۱) [Chiefly Bri.] دارستانهوان؛

کارگیری دارستان (۲) دارکر.

(۳) دارستان نشین: مرقی له دارستاندا ژباو.

(هروه "woodsman")

wood-note (wood'nōt'), *n.* خویندنې مې ناو دارستان.

wood nymph, ("dryad", هروه "dryad") (۱) یوکی دارستان (تهفانه).

(۲) جزینکه له ("hummingbird")

(۳) پاپولهی دارستان.

wood-pecker (wood'pek'ēr), *n.* دارکونکهر.

wood pigeon, (۱) کوټری خمت له مل: کوټری خال له مل.

(۲) کوټره کینویه خوراوی نه مریکایه.

لیونده دار.

woodpile (wood'pīl'), *n.*

wood pulp, تلپه داری (بڼه کاغذ درووستکردن).

wood rat, = pack rat.

woodshed (wood'shed'), *n.* کپری داری سووتنه.

woodsman (woodz'man), *n.* (۱) دارکر.

(۲) (۱) دارستانهوان. (ب) دارستان نشین. (۳) پاوکرې ناو دارستان

(۴) وهستای شتی دارین درووستکردن: شتی دارین درووستکر.

(هروه "woodman")

wood sorrel, ترشوک: گیایه کینویه که لکه له سلق دهچن و

ترشه گولی سپی و سووړو نهرخه وانی و زهره دهگری.

wood spirit, = methanol.

woody (wood'zi), *adj.* دارستانی: له دارستان دهچن: وهک دارستان.

wood tar, قهترانی دار.

wood thrush, ریشولې دارستان: بالنده بکه له کومه له ریشولې.

wood-turning (wood'tür'ning), *n.* خپراتی دار: شتومک له دار

درووستکردن.

-wood-turner (*n.*).

wood-waxen (wood'wak's'n), *n.* بنچکینکی گول زمرده جارن

پهنگی زهری ټی دهگیرا.

wood wind, (۱) سازی بای دارین: نامیزی موسیقی بای دارین.

(۲) (pl.), سازی بای دارین سازو سماتوریک (نورکینسترایک) بهگشتی

wood-work (wood'würk'), *n.* (۱) دارقاشی: ټیشی دار.

(۲) شتومک دارین (بهتاییه تی هی ناو خانو وهک دهرگاو لیواری په نجره و

پڼ پلکانه نهرده ... هتد)

-woodworker (*n.*).

wood-working (wood'wür'king), *n.* دارقاشی: ټیشی دار.

adj. هی دارقاشی: (~ tools)

wood-worm (wood'würm'), *n.* گرمی دار.

woody (wood'i), *adj.* (۱) دارستاناوی: دارو درخت و دهوناوی.

(۲) دارکی: داری: وهک درخت پهقه: (~ plants)

(۳) [Rare], دارستانی: تاییه تی به دارستان. (۴) له دار دهچن.

-woodiness (*n.*).

wooler (wōō'ēr), *n.* دواکر (دلداري، خوازیبڼی).

woof (wōōf), *n.* (۱) پو: پښمانی باری پانی قوماش.

(ووشی "warp", "weft" بینه).

(۲) قوماش: ته نراو: قوماشی چنراو.

woof (wōōf), *n.* (۱) وهری گپ: وهری دهنگ گپي سگ.

(۲) دهنگی ودها.

woofer (woof'ēr), *n.* دهنگ گهره کهر (بهتاییه تی بڼه گهره کردنی

دهنگی نرمی لهره که لسمه رادیو ... هتد).

wool (wool), *n.* (۱) بهرگن: کولک. (۲) خوری: پشم.

(۳) قوماشی خوری: جل و بهرگی خوری.

(۴) تووکی کوړتو لووی مړو (له پووی گالته وه).

adj. خوری: له خوری درووستکراو

pull the wool over one's eyes, خله تاندن: چاوبه سترکردن؛

فریودان.

badly.; How should the statement be ~ed?)

at a word, به یکسر؛ دستبسته.
be as good as one's word, به پیمان نه شکاندن؛ به لاین هینانندی.
big words, قسمی زل؛ فسه؛ لاف و گداز.
break one's word, به پیمان شکاندن؛ به لاین نه پیمانندی.
by word of mouth, به دهی؛ به دم؛ به زار نک به نویسن.
cat one's words, به پیمان بونهوه؛ پاشگه زبونیه.
give one's word, به لاین دان؛ گفت دان؛ به پیمان دان.
hang on one's words, زور به ووردی گوئ لنگرتن.
have a word with, قسه له گدل کردن (به کورتی).
have words with, مشتموم له گدل کردن؛ شپه قسه کردن؛

دمه قالن بون.

in a word, به کورتی.
in other words, واتا؛ واته.
in so many words, بهین زیاد و کم؛ ده قادهق؛ به مانایه.
man of his word, به پیمان نه شکندن؛ به پیمان راگر؛ به گفت.
of few words, نه دیو؛ بن دهنگ.
of many words, زور و زور بلی؛ مهلهوه.
take a person at his word, بروا پیکردن؛

بهوا به راستگویی کسیت کردن و به گویری نهوه جولا نهوه؛

(I took her at her word.)

take the words out of a person's mouth, قسه له دم دهره پیمان؛
ووتی شتیک که به یککی تر خریک بووه یا به تما بووه بیلن.
the Word, قسمی خوا (تینجیل و تورات و قورنان).
Upon my word, به شپه دم.
(upon) my word, بهما؛ به کورو؛
word for word, ووشه به ووشه؛ ده قادهق؛

(a word for word translation)

wordage (wūr'dij), n. (۱) ووشه به گشتی؛ ووشه.
(۲) ژماره یا سرجمی ووشه؛

(The ~ of the document exceeds one thousand.)

(۲) درژد ادبی؛ دروور و درژدی؛ درژد پیدان؛ زور و زور.
(۴) داپشتن؛ شپوهی داپشتن یا دهر برین؛

(His ~ showed his lack of knowledge on the subject.)

word-blindness (wūr'd'blind'nis), n. گویری خوند نهوه؛
نه خوشی به کی میشکه ده بیته هوی شت بق نه خویند نهوه.

-word-blind (adj.).

word-book (wūr'd'book), n. فهرهنگ؛ فهرهنگوک.

word-deafness (wūr'd'def'nis), n. کمری قسه؛ نه خوشی به کی.
میشکه ده بیته هوی قسه تینه گه پشتن.

wordiness (wūr'di-nis), n. درژد ادبی؛ زور و زور؛ درژد پیدان؛
دوور و درژدی.

wording (wūr'dij), n. داپشتن؛ دهر برین؛ شپوهی داپشتن و دهر برین؛
وشه هلبازاردن و به کاره پیمان؛

(He liked the thought but not the ~.)

wordless (wūr'd'lis), adj. لان؛ نه دیو؛ بن زمان؛ بن دهنگ.

word of honor, به لاین گفت؛ به پیمان؛ شپه خواردن.

word order, رسته سازی؛ چوینتی دانانی ووشه له رسته دا بق مانا
به خشین (چوینتی) رسته داپشتن. (ووشی "syntax" بهینه).

word play, (۱) repartee.

(۲) قسه یا ووشی دوو مانا؛ یاری کردن به مانای جیاجیای ووشه
(پیشی ده ورتی؛ "play on words" (ووشی "pun" بهینه).

word square, چوارگوشه؛ ووشه؛ چوارگوشه به کی له ووشی رها
پینکاتوره که تبه کانی به ستونی یا به ناسوی بخویند نهوه.

wordy (wūr'di), adj. (۱) ووشی؛ له ووشه پینکاتوره.

wool clip, بهرهمی سالانه خوری.
woolen, woollen (wool'ən), adj. (۱) خوری؛ به شمین؛

له خوری دروستگراو. (۲) قاپیه تی به خوری و قوماش و جلی خوری.
n.pl. قوماشی خوری؛ جلی و بهرگی خوری.

wool fat, = lanolin.

wool-fell (wool'fel'), n. = wool-skin.

wool-gathering (wool'gath'ēr-in), n. خیمال پادوی؛
خیمال پرستی؛ دالغه لیدان.

adj. خیمال پادو؛ خیمال پرست؛ دالغه چی.

wool-grower (wool'grō'ēr), n. مپر به خنوکمر بو خوری به کی.

wollen (wool'ən), adj. = woollen.

woolly, wooly (wool'i), adj. (۱) به شمین؛ له خوری ده چین.

(۲) خوریاوی؛ به خوری داپوشر او. (۳) نرم؛ نرم و نول (خوارده مانی).

(۴) لیل (بیر) نابوون. (~ thinking).

(۵) بهرلا؛ له ووی بن یاسایی بهوه؛ بن یاسا: (~ wild and).

(۶) (pl.). مپر (۲) جلی خوری (به قاپیه تی جلی ژیرهوه).

n. -woolliness (n.).

woolly bear, جزره کریمکی نوکنه وک ته تله میران.

wool-pack (wool'pak'), n. (۱) گونی خوری تیکراو.

(۲) فوره خوری؛ تا خوری (۳) پهله هوری تهنگ.

wool-sack (wool'sak'), n. (۱) تورده که یا گونی خوری تیکراو.

(۲) [W-]. دوشه که نه به کی سر و کی نه جو مانی لورده مانی
تینگیزی له سری داده نیش. (ب) سر و کایه تی نه جو مانی لورده مانی؛

پلهی سر و کی؛ نه جو مانی لورده مانی

wool shed, چپردخی خوری؛ خانوویه که مری تیدا دهر برینهوه.

wool-skin (wool'skin'), n. خوری به کی؛ ناماده ده کری بق فروشتن

پسته مپر به خوری به کی بهوه؛

کولی مپر. "woolfell".

wool-sorters' disease, نه خوشی به کی سنگه قوشی نهوانه دهین.

که بهرگن پاک ده که نهوه.

wool-stapler (wool'stap'lēr), n. (۱) خوری مروش؛

بازرگانی خوری. (۲) خوری جیا که رهوه و پؤل پؤل کر

wooly (wool'i), adj. & n. = woolly.

woops (wōōps), interj. = whoops; oops.

woozy (wōō'zi, woo'zi), adj. (۱) ووپ؛ گیز؛ واق وورماو؛

سهر فی شپاو. (۲) گیزو دل تیکه لها توو (به هوی عمرق خوارده مانهوه)؛
سرخوش.

-woozily (adv.); wooziness (n.).

wop (wop), n. [Slang]. نیتالی (له ووی سووکی بهوه)؛ به نه نیتالی.

Worcestershire sauce, سووسی ووسترشیر سووسی توون

تیره له سرکه و به هارات دروست ده کری و ده کری به گوشت و شتی رهاوه.

word (wūr), n. (۱) ووشه؛ واژه.

(۲) ووته؛ گوشتا؛ تینینی: (May I say a ~ about that?).

(۳) (pl.). دووان؛ ناخواتن؛ قسه؛ گفتوگو.

(۴) (pl.). دهقی گورانی؛ ووشه کانی گورانی به کی.

(۵) به پیمان؛ گفت؛ به لاین: (He's a man of his ~.).

(۶) فرمان: (W~ came from the president.).

(ب) پهله؛ نیشانه؛ ای نهینی؛ ووتی نهینی.

(۷) (the latest ~; no ~ from home) دهنگواس؛ هوال؛ بهیام.

(ب) قار؛ واترات: (W~ has it she is married.).

(۸) (pl.): دمه قالن؛ مشتموم؛ شپه قسه؛ ناخوکی

(ب) قسهی رقی: (~s were exchanged between them.).

(۹) [W-]. قسمی خوا (تینجیل، تورات، قورنان): (the W~ of God).

v.t. دهر برین؛ چوینتی دهر برین یا داپشتن؛ داپشتن؛

(a carefully-~ed contract, letter, etc.; He ~s his thoughts

- (۲) دريژد دېا، دوورودريژد، دريژد پيندراو؛ دريژد.
(a ~ telegram, speech, article, etc.)
-wordily (adv.); wordiness (n.).
wore (wôr, wôr), past tense of wear.
work (wûrk), n. (۱) کار؛ نيش؛ نيش وکار؛ په نځ؛ ناروق پښتن.
(۲) فرمان؛ نيش وکار؛ (به پاره، واکا که پښې ده ژبت): (He's out of ~).
(۳) پيشه (His ~ is selling).
(۴) (۱) نرک. (ب) نه ننداره؛ نه نرکه يا نيشه: (a day's ~).
(۵) (۱) (pl.) کردار: (a person of good ~s).
(ب) (pl.) گشت بهرهمي ويزه يي نووسريک؛ نووسراوه کاني نووسريک:
(the ~s of Piramerd)
(ج) (pl.) کار يا پوځي نه ننداريزي (خانور، پرد، به ننداو ... هتد).
(د) سهنگر (ه) دهرزي ورومان؛ نه نقشکاري؛ نه خشونتيکار.
(و) بهرهمي هونه ري (تابلو، په يگر ... هتد).
(۶) کهره سي شت في درووستکراو (۷) (pl.) کارخانه؛ کارگه.
(۸) (pl.) پارچه نيشکهره کاني کاترير.
(۹) شاره زايي نيش؛ کارامه يي؛ وه ستايي؛ باش و خراپي نيش و نه نجامه کي:
(good ~)
(۱۰) کف (خوراندن هوي ترش او).
(۱۱) وره گهيانن (له مکه يه مکه وه بې يکنيکي تويا له پارچه ي مکه يه مکه وه
بې پارچه يکي تن) (فيزيا).
(۱۲) کاري خيز (تايي)؛ نيشي باش؛ چاکه.
adj.
(۱) هي نيش: (clothes ~).
(۲) مو نيش به کاره يانراو؛ هي بار يا نيش: (~ oxen).
v.t.
(۱) نيشکردن؛ کارکردن؛ رهنجان؛ ناروق پښتن؛ کوشش کردن.
(۲) فرمان کردن؛ نيشکردن (به پاره وه موچه خور يا کرنيان)
(۳) کارکردن (مکه يه) گهران (~). (The machine doesn't ~).
(۴) ترشان.
(۵) سرکه وتو بوون؛ کارگر بوون؛ سرگرتن: (The plan ~ed).
(۶) کارتيکردن (The plea for help ~ed on their compassion).
(۷) شيلار (همويز، هنم ... هتد).
(۸) فريز چار، ماسولکي دم وچاو ... هتد؛ کرځبوون؛ لهرزين:
(His face ~ed with emotion).
(۹) وا في هاتن (به هيان و بردن و زور جولاندن):
(The door ~ed loose).
(۱۰) کون تيکردن؛ پنگه بې خو کردنه وه:
(Her elbow had ~ed through her sleeve).
(۱۱) شل بوونه وه؛ ليکترازاني گوريس و زنجيري کشتي له زهرې باويزان.
v.t.
(۱) بوون به مزي؛ هيانه دي: (His idea ~ed harm).
(۲) دارشتن؛ گه لاله کردن.
(۳) چنن؛ دهرزي ورومان کردن؛ نه نقشکاري کردن:
(She ~ed the sweater).
(۴) ليکدانه وه (کيشه ي بيرکاري)؛ شیکردنه وه.
(۵) نيگارکيشان؛ وينه کيشان.
(۶) شيلان (to ~ the dough well).
(۷) هيانه سر بار يکي تاييه تي به جولاندنه وه:
(They ~ed the knot loose).
(۸) کيژان؛ خوش کردن (زهوي): (to ~ the soil).
(۹) خستنه گهر؛ خستنه کار؛ نيشپيکردن.
(۱۰) ترشانن.
(۱۱) نيشپيکردن (کرنيان): (He ~s his men very hard).
(۱۲) کارتيکردن (به قسه ي مينجه مينجه شتي وه):
(~ him to your way of thinking).
(۱۳) وروژاندن؛ هيانه جوش (She ~ed herself into a rage).
(۱۴) گه پشته نامانجک يا باروځخک به هه ولدان؛ پي بې خو دزبنه وه.

- (They ~ed their way out of the wood.)
(۱۵) نيش تندا کردن:
(The peddler who ~s our street is a good salesman.)
(۱۶) [Colloq.]، به کاره يان بې مبهست و نامانجي خو:
(~ your connections).
(۱۷) [Colloq.]، هه لخته تاندن؛ فيل ليکردن؛ گزي ليکردن.
at work, خريکي نيشه؛ نيش دهکات؛ خريکه.
get the works, [Slang], به ناشريانه له گه لدا په هتار کوان؛
چوسيزانه وه.
give someone the works, [Slang], (۱) کوشتن.
(۲) تووشي گنجي ل کردن؛ چوساندنه وه.
make short (or quick) work of, زو ته واور کردن (نيش، خواردن)؛
به پهله کردن يا خواردن؛ زو براندنه وه يا سرکردن به گزهدا.
out of work, بې نيش؛ بې نيش وکار؛ به تال.
(۱) هه مو شتيک: the works, [Slang].
(We had the works, from appetizer to dessert.)
(۲) چوسانه وه؛ نازاردان.
work away (on), نيش تندا کردن؛ بهرده وام بوون له نيش له سر کردن؛
خريکي کار بوون.
work in (or into), (۱) تيختن؛ جينگه کردنه وه:
(He worked a few jokes into his lecture.)
(۲) کات بې دزبنه وه (بې بئين ... هتد):
(The doctor was very busy, but said he would try to work me in late in the afternoon.)
گونجان؛ سازان
work in with, (۱) دانان (قهلوي ... هتد)؛ له کول خو کردنه وه (به وهرزش):
(My plans did not work in with hers.)
(We worked off the heavy meal by walking two miles.)
(۲) نيش کردن له باتي؛ قهرز پاکردنه وه به نيش له باتي پاره:
(He worked off his debt, by working over-time.)
(۱) کارتيکردن
(۲) پښ سله ماندن؛ هولي پښ سله ماندن دان.
work out, (۱) هاتنه دهره وه
(۲) هيچ تندا نه ميشتنه وه (کانگه)
(۳) قهرز پاکردنه وه به نيش له باتي پاره.
(۴) هيانه دي؛ کردن؛ جينه جينکردن.
(۵) چاره سرکردن؛ چاره کردن: (to work out a problem).
(۶) ليکدانه وه (به ژماردن). (۷) سرگرتن؛ پتکووتن؛ سازان.
(۸) بوون به هزي. (۹) کردنه نه ونده.
(۱۰) نه خشه کيشان؛ پيلان دانان؛ دانان:
(They worked out a plan of action.)
(۱۱) خستنه کار
(۱۲) وهرزش کردن: (I'm working out every day).
work over, (۱) دووباره کردنه وه؛ سرله نوئ کردنه وه.
(۲) [Slang]، ليدان؛ بيراکردن؛ کوتان؛ زور تپهدان و نازاردان:
(The gang had worked him over.)
(۱) بهر بهر بهر بوزونه وه يا پيشکهرتن:
(In just a few years he worked his way up and became chairman of the board.)
(۲) في درووستکردن؛ گه لاله کردن؛ دارشتن.
(۳) وروژاندن (هست، برستي ... هتد)؛ هيانه جوش.
(۴) نه خشه کيشان؛ پيلان دانان.
(۵) فريبوون.
workable (wûr'ka-b'l), adj. (۱) نيشي تندا دهکري؛ چاک دهکري؛
خوش دهکري (زهوي)؛ چون بويسرتي وه اي في دهکري؛

workaday

(~ soil, material)

(۲) کردنی؛ کرداری؛ دهینرته دی؛ کاری پئ دهرکئ:

(a ~ plan or scheme)

-workability (n.).

workaday (wūr'kə-dā'), adj.

(۱) هی بۆژانی نیش.

(۲) ناسایی؛ پۆژانه؛ ناتایبهتی: (this ~ world, life, thing, etc.).

workbag (wūr'kə-bag'), n.

توره‌گه‌ی نیش (به‌تایبه‌تی هی دهرزیو).

ده‌زوی نه‌خشکاری.

workbench (wūr'kə-bench'), n.

میزی کار؛ دارتاشی؛

مه‌کینه‌چیتی ... هتد.

work-book (wūr'kə-book'), n.

(۱) ده‌فتیری مه‌شقی قوتابی.

(۲) په‌په‌وه‌نامه. (۳) کارنامه. (۴) ده‌فتیری نو نیشانه‌ی که‌سێک ته‌واوی

کردوه و نه‌وانه‌یش که نیازی مه‌یه بیگات.

work-box (wūr'kə-boks'), n.

سنوونی کار (بۆ مه‌لگرتنی دهرزیو).

ده‌زوی نه‌خشکاری.

work-day (wūr'kə-dā'), n. Also working day.

(۱) بۆژی کار.

(نه‌ک هی پشوو یا هه‌ینی): بۆژی نیش کردن

(۲) سه‌رجه‌می ساتی نیشی پۆژانه: (an eight-hour ~).

adj. = workaday.

worker (wūr'kər'), n.

(۱) کرێکار؛ کارگر؛ په‌نجده‌ر؛ په‌نجده‌ر؛

زه‌حه‌م‌کیش (۲) هه‌نگو میژووله‌ی نیشکر

work-farm (wūr'kə-fārm'), n.

کینگه‌ی پارگرتنی تاوانکاری

تاوانی چوک و نیش پئ کردنیان

workfolk (wūr'kə-fōk'), n. Also workfolks,

چینی کرێکار؛

چینی حووتیار؛ چینی زه‌حه‌م‌تکیشان

work force,

(۱) گشت کارگرانی کارگه‌یه‌ک

(۲) هیزی نیشکری وولات؛ کرێکارانی وولاتیک به‌گشتی؛ هه‌مو نه‌وانه‌ی نیش

ده‌کە و ده‌توان نیش بکەن

work-horse (wūr'kə-hōrs'), n.

(۱) مارگیر

(۲) [Colloq.] که‌ری بار (۱) که‌سێکی زۆر نیشکر؛ که‌سێکه که زۆربه‌ی نو

نیشه ده‌کات که دراه به‌سه‌ر تاقمه‌کید. (ب) نو‌تومبیلێک یا مه‌کینه‌یه‌کی

زۆرباش و به‌رگه‌گر.

work-house (wūr'kə-hous'), n.

(۱) کارگه‌ی بچوک؛ وهرشه.

(۲) ته‌مه‌خانه؛ هه‌ژارخانه (له‌ ئینگلتیره که نه‌وه‌ی بتوانی نیشی پئ دهرکئ).

(۳) به‌ندخانه‌ی تاوانکاری بچوک و نیش پئ کردنیان.

working (wūr'kɪŋ), adj.

(۱) نیشکر.

(۲) هی نیش کردن: (a ~ day; ~ clothes).

(۳) کار جینه‌جیکه‌ر؛ نه‌ونده هه‌یه که کاری پئ برئ به‌په‌وه:

(They have a ~ majority in the parliament;

She has a ~ knowledge of English.)

(۴) هی بناغه‌یی؛ گه‌لانه‌کراو: (a ~ hypothesis).

(۵) ده‌فری (چاو، ماسولکه‌ی له‌ش).

n.

(۱) نیش؛ کار (۲) شینوه‌ی نیش کردن (۳) چاره‌کردن.

(۴) (pl.) هه‌لکه‌ندن یا لێدان (کان). (۵) ترشان

(۶) خۆ به‌کیش کردن؛ به‌ زه‌حه‌م‌ت پۆیشتن.

(۷) فرین چاو، ماسولکه‌ی دهم‌چاو و له‌ش).

working capital,

(۱) سه‌رمایه‌ی کار؛ نه‌و سه‌رمایه‌یه‌ی پنیوسته بۆ

به‌په‌وه‌بردنی ده‌زگایه‌کی بازگانی یا پیشه‌سازی ... هتد.

(۲) سامانی ده‌زگایه‌ک پاش ئی دهرکردنی قه‌زه‌کانی؛ مایه‌ی پاسته‌قینه‌ی

ده‌زگایه‌ک (۳) سه‌رمایه‌ی به‌ده‌سته‌وه؛ نه‌و سه‌رمایه‌یه‌ی ده‌زگایه‌که که

ده‌توانی به‌کسه‌ر به‌رۆشێ و بکری به‌پاره؛ پاره‌ی په‌ق.

working-class (wūr'kɪŋ-klas', wūr'kɪŋ-klās'), adj.

چینی کرێکار؛ تایبه‌تی به‌ چینی په‌نجده‌ران.

working class,

چینی کرێکار؛ چینی په‌نجده‌ران.

working-day (wūr'kɪŋ-dā'), adj.

هی نیش؛ هی بۆژانی نیش

world

working day, = work-day.

working drawing,

نه‌خشه‌ی کار.

working-man (wūr'kɪŋ-man'), n.

کرێکار؛ په‌نجده‌ر؛ کارگر؛

نیشکر.

working papers,

به‌لگه‌نامه‌ی نیش.

working-woman (wūr'kɪŋ-woom'an), n.

ژنی نیشکر.

workless (wūr'kə-lis), adj.

بئ نیش؛ بئ نیش‌وکار؛ به‌تال.

workload (wūr'kə-lōd'), n.

کار یا نه‌رکی جینه‌جیکراو له‌لایه‌ن

کرێکارێک یا ده‌سته‌یه‌ک کرێکاره‌وه له‌ ماوه‌یه‌کی تایبه‌تیدا؛

نه‌رکی به‌سه‌ردا دراو بۆ ته‌واوکردن له‌ ماوه‌یه‌کی تایبه‌تیدا.

workman (wūr'kə-mən), n.

working-man.

(۲) پیشه‌گر؛ پیشه‌ساز: (a creative ~).

workmanlike (wūr'kə-mən-lik'), adj. Also workmanly,

(۱) له‌ پیشه‌گر هاتوو؛ بۆ پیشه‌گر شیوا.

(۲) کارامه؛ وه‌ستایانه؛ پێک‌و‌پێک: (~ pottery).

adv.

به‌ کارامه‌یی.

workmanship (wūr'kə-mən-ship'), n.

(۱) کارامه‌یی؛ وه‌ستایی؛

شاره‌زایی نیش: (۲) باش و خراپی نیش و نه‌جامی؛

[articles of excellent (or poor) ~]

(۳) نیش؛ په‌رهمی کار: (The bookcases are my ~).

workmen's compensation,

بیمه‌ی کار؛ بیمه‌یه‌که نه‌و که‌سانه

ده‌گرتنه‌وه که له‌سه‌ر کار نازاریان پئ ده‌کات، بریندار ده‌بن، یا نه‌خۆش ده‌کەن.

work of art,

(۱) به‌رهمی هونه‌ری (به‌تایبه‌تی تابلۆ په‌یکه‌).

(۲) کارێک یا به‌رهمینی جوان و نایابی هونه‌ری (په‌یکه‌رتاشی، خانوسازی،

نیگارکێشی، شانۆگری، گۆرانی ... هتد)؛ شتیکی زۆر جوان کراو

work-out (wūr'kə-out'), n.

(۱) مه‌شقی وهرش؛

یاری (بۆ ته‌ندرووستی). (۲) نه‌رکیکی گران.

work-people (wūr'kə-pē'pl'), n.pl.

کرێکاران؛ کارگه‌ران؛

په‌نجده‌ران.

work-room (wūr'kə-rōom', wūr'kə-room'), n.

ژووری کار.

work-shop (wūr'kə-shop'), n.

(۱) کارخانه؛ کارگه.

(۲) کوپێکه ده‌به‌سه‌رتی بۆ لیک‌و‌لینه‌وه‌ی یاسیکی تایبه‌تی:

(a ~ in short-story writing; a poetry ~)

worktable (wūr'kə-tā'b'l'), n.

میزی کار.

workweek (wūr'kə-wēk'), n.

هه‌فته‌ی نیش؛ سه‌رجه‌می سات یا

بۆژی نیش له‌ هه‌فته‌یه‌کدا: (a 40-hour ~; a five-day ~).

work-woman (wūr'kə-woom'an), n.

کرێکاری ژن؛ په‌نجده‌ری ژن.

world (wūrld), n.

(۱) سه‌رزه‌مین؛ زه‌مین. (۲) جیهان؛ گیتی؛ دنیا.

(۳) خه‌لکی هه‌مو جیهان. (۴) گه‌ردوون.

(۵) (۱) به‌شیکی جیهان یا سه‌رزه‌مین: (~ the Western W~).

(ب) چه‌رخێ میژوو: (~ the ancient).

(ج) جیهان: (~ the animal).

(د) جیهان؛ مه‌ودای چالاکی‌یه‌کی تایبه‌تی: (~ the music).

(۶) مه‌لوێست و بیروپاو شاره‌زایی که‌سێک. (His ~ is narrow.)

(۷) (۱) ژانی نه‌م جیهانه؛ ژانی کۆمه‌لایه‌تی نه‌ک ژانی؛ نه‌مه‌ودنیا.

(ب) نه‌وانه‌ی به‌ ته‌نگ ژانی نه‌م دنیا‌یه‌وه دین نه‌ک نه‌وه‌ودنیا، واته‌ دوا‌ی مردن.

(۸) زۆر؛ نیج‌کار زۆر: (The rest did him a ~ of good;

There is a ~ of difference between them.)

(۹) نه‌سته‌تیره؛ نه‌سته‌تیره‌ی گه‌پۆک.

bring into the world,

مه‌دا‌لبوون؛ بوون؛ مه‌تانه‌ دنیا‌وه.

come into the world,

له‌دا‌لبوون؛ هاتنه‌ دنیا‌وه.

for all the world,

(۱) بۆ هه‌مج شتی که له‌ دنیا‌دا؛ بۆ هه‌موو دنیا؛

(I wouldn't do it for all the world.)

(۲) ده‌قاوه‌ق؛ بئ که‌م‌زیاد؛ به‌ ته‌واوی.

in the world,

(۱) له‌ سه‌رزه‌میندا؛ له‌ جیهاندا؛ هه‌ر شوێنیک

(۲) هیچ هرگزین
(*I never in the world would have believed such a lie.*)

(۳) نهرئ نوه: نهرئ پئم نالئ؟ نهرئ:
(*Where in the world did you find that funny shirt?*)

دادگای جیهانی: ناکۆکی نیو دهولتهان دهرئینتهوه.
worldliness (wūrl'd'li-nis), *n.* جیهانیتئ: تایبهتیتئ بهم

جیهانه (۲) خوشی جیهان پرستی: خوشی دنیاخوازی: جیهان پرستی.
(۳) دنیادیدیه: شارهزایمی کاروباری ژبان و جیهان.

worldling (wūrl'd'liŋ), *n.* گهسئکی خوشی جیهانی پرستی:
خوشی جیهانی خوازئ: جیهان پرستیک.

worldly (wūrl'd'li), *adj.* (۱) جیهانی: تایبهتی بهم جیهانه نکه به
جیهانی نایسو و ناسمانی و نهره و دنیاایی. (۲) خوشی جیهانی پرستی:
خوشی جیهانی خوازئ: جیهان پرستی: خوشی پرستی.

(۳) دنیادیدیه: شارهزای ژبان و کاروباری جیهان: تیگهیشتوو.
خهریکی کاروباری (**worldly-minded** (wūrl'd'li-min'did), *adj.*)

جیهان: جیهان پرستی: بیرگه ره له جیهانه نکه نایئ و دای مردن.
worldly-wise (wūrl'd'li-wiz), *adj.* دنیادیدیه: تیگهیشتوو:

شارهزای ژبان و کاروباری جیهان.
world power, هیزئ جیهانی: وولتیکئ له و نه دهه هیز که کاریکاته

سهر کاروباری جیهانی و نیو دهولتهان.
پرسته یاری سالانه ی بیسبۆل

world series, زۆر گرنگ
world-shaking (wūrl'd'shā'kiŋ), *adj.* دنیا هینهره له رزین: (*a ~ event*)

جهنگی گشتی: شهربی جیهانی.
World War, له ژبان بیزار:

world-weary (wūrl'd'wēr'i), *adj.* تاقهت له ژبان چوو

-world-weariness (*n.*).
world-wide (wūrl'd'wid'), *adj.* جیهانی: سهراسهری جیهان:

گشت جیهان
worm (wūrm), *n.* کرم

(۲) کهسئکی بیسی بۆگه: کهسئکی میچ و پیوچ
(۳) شتئیکی وهک کرم (وهک ددانی برغوی)

(۴) هیزئکی زیانه خشه که له ژیره وه به نهئنی شت داده و شهین و بێ کهن
دهکات و دهخواتهوه: (*the ~ of conscience*)

(۵) Archimedean screw (ب) برغویهکی خولارهیه که ددانهکانی له ددانهکانی چهرخیک گیر دهیی.

(۶) نهخۆشی کرمی ریخۆله و سک. (*lytta*)
به پینچا و پینچ پویشتن.

(۱) به پینچا و پینچ به فیل چوونه ژوره وه: به زۆلئتی جیهه جیکردن.
(۲) به فیل قسه ئی دهرهئنان: به قسه ی خوش و منچکه منچکه نامانجی خۆ

هینانه دی (۳) ریخۆله یا سک پاکردنه وه له کرم.
(۴) بهن نالاندن له گوریس و پهتوه بۆ سفت کردنی (کهشتیوانی).

worm-eaten (wūrm'ēt'n), *adj.* (۱) کرم خواردوو: کرماوی:
کرم: کرماول: کرم تیداو: سنگاناوی. (۲) داپزاو: داوهشاو: گهنوو.

(۳) پهپیووت: کۆن: باونهماو.
تیمانی پینچا و پینچ. (هرهوه "snake fence")

worm fence, **worm gear**, (۱) worm wheel
چهرخی دانداری برغوی ددان لیکه گیربوو.

worm-hole (wūrm'hōl'), *n.* کونه کرم
worm-root (wūrm'rōōt', wūrm'root'), *n.* گیایه که رهگهکی

دهرمانی کرمی ئی دروست دهکری.
چهرخیک دانداری ددانهکانی له برغوی خولاره وه

worm wheel, گیر دهیی
(۲) نهفستئین پوهه کیکه دهرمان و (**wormwood** (wūrm'wood'), *n.*)

خواردنه وه یک تالی مهستکری ئی دروست دهکری.

(هرهوه "absinthe")

(۲) بهسهرهاتیکئ زۆر ناخۆش و تالو و پسواکه: تالی: ناخۆشی.

(۱) کرم خواردوو: کرماوی: کرماول: کرم: (**wormy** (wūrm'i), *adj.*)
سنگاناوی: (*a ~ apple*)

(۲) له کرم دهچن: وهک کرم وایه.

(۳) بیس: نۆم (مۆقه، کوده وه).

worn (wōm, wōm), *past participle of wear.*
adj. (۱) (ب) دپاو: شپا: سوواو:

(*~ tires, clothes, etc.; a ~ pocket*)
(۲) ماندوو: هیلاک: پهککه و توتو: بێ تین: گشت.

(۳) پهپیووت: کۆن و بار نهماو (پروا، نوکته، ووته ... هتد).

(۱) دپاو: شپووپا: (**worn-out** (wōm'out', wōm'out'), *adj.*)
شپا: زۆر کۆن: (*a ~ suit*)

(۲) زۆر ماندوو: زۆر هیلاک: پهککه و توتو: گشت.

worrimment (wūr'i-mōnt), *n.* [Colloq.], = **worry.**
worrisome (wūr'i-sēm), *n.* (۱) ناخۆش (بارودوخ، کیشه):

مایه ی معراق و دلهره ییزه: بیزارکهر: (*a ~ problem, situation, etc.*)
(۲) مامه خهمه: خهفته خۆر: معراق خۆر.

(۱) (ب) ددان تین گیراندو و پاکیشان پهیتا پهیتا: (**worry** (wūr'i), *v.t.*)
گازنیکرتن و پاتهکندن: (*a dog ~ing a bone*)

(ب) یاری پیکردن (به زمان): هینان و بردن پهیتا پهیتا:

(*He was ~ing a sore tooth with his tongue.*)
(۲) پهستکردن: بیزارکردن: سهرکونکردن:

(*Don't ~ me with your complaints.*)
(۲) تووشی معراق کردن: تووشی خهمه و خهفته و دلهره ییز کردن

(۱) ددان تین گیران و پاکیشان پهیتا پهیتا.
(۲) معراق خواردن: خهفته خواردن: خهه خواردن

(*~ along; ~ through*)، دهربردن به ههرچۆنیک بێ: همولدان:
ههئکردن به گران: (*to ~ through a problem*)

(۱) معراق: خهفته: دلهره: دهردی سهری: دلهره پاکن: خهه: خهه خواردن.
(۲) هۆی خهه و خهفته: هۆی معراق و دلهره ییز

-worrier (*n.*).
worry-wart (wūr'i-wart'), *n.* [Colloq.], مامه خهمه:

کهسئیکی زۆر معراق خۆر.
(۱) خراپتر: (**worse** (wūrs), *adj.*) [comperative of bad, ill]

پهتر: گهتدتر: گهتگتر: ناپهسهتدتر:
(*John is bad but his brother is ~.*)

(۲) نهخۆشترا: خراپتر (تهندرووستی).
(۱) بهشپوهه ییکی خراپتر: خراپتر: *adv.*

(*You're playing much ~ than you did yesterday.*)
(۲) زیاتر: (*It's raining ~ than ever.*)

(۳) نهخۆشترا: خراپتر (تهندرووستی).
شتئیکی خراپتر یا ناپهسهتدتر: بارودوخیکئ خراپتر.

n. گهتر نا: باشترا: زیاتر:
none the worse,

(*I will like you none the worse if you speak frankly.*)
خراپتر (گوزهران): ههژارترا:

worse off.
(*He has lost his job and is worse off than ever.*)
خراپترکردن.

worsen (wūr's'n), *v.t.* خراپترکردن.
v.i. خراپتربوون: بهرهو خراپی پویشتن.

worser (wūrs'ēr), *adj. & adv.* = **worse.**
worship (wūr'ship), *n.* (۱) پرستی: خواپهرستی:

(*A mosque is a place of ~.*)
(۲) پۆزو خوشه و یستیییکی ئیجگار زۆر: پرستی:

(*hero ~; the ~ of success*)
(۲) شتئیکی پرستراو یا زۆر پیز ئی گراو.

worshiper, worshipper

- (۴) [Chiefly British]. خاوهن شکو: بۆ دادومرو کاربدهستی بهری تر بانگ کردن (Obs.) گورویی بهری شکو.
- (۱) v.t. پرستن: خواهرستن. (۲) زور پزیرگرتن و خوش ویستن: پرستن.
- (۱) v.t. خواهرستن: پرستن.
- worshiper, worshipper (wū'ʃɪp-ɪr), n. خواهرستن: پرستار.
- worshipful (wū'ʃɪp-fəl), adj. (۱) هست به خواهرستن کرد: (۲) [Chiefly British]. خاوهن شکو: بۆ دادومرو کاربدهستی بهری تر بانگ کردن.
- worshipfully (adv.); worshipfulness (n.).
- worst (wūrst), adj. | superlative of bad, ill | خراپترین: به دترین: گندترین: گندترین: ناخوشترین: ناپسندترین.
- adv. به خراپترین و ناپسندترین شیوه.
- n. خراپترین و ناپسندترین شت.
- v.t. بهزاندن: بهسردا زالیون. (He ~ed his enemies.)
- at (the) worst, له خراپترین حالتدا: نهگه هر زور خراپ بوو: پپی نوییری له باری خراپییهوه.
- get the worst of it, بهزین: دوزاندن: شکان: ژیرکوتن.
- give one the worst of it, بهزاندن: بهسردا زالیون.
- if worst comes to worst, نهگه خراپترین شت بوو بدات:
- له خراپترین حالتدا: نهگه شت هر نیجگار خراپ بوو نیجگار زور: ژور.
- (in) the worst way, [Slang].
- worsted (woos'tid, woor'stid), n. (۱) پرسی حوری تور و باش. (۲) قوماشی سفت و تورتی له پرسی دروستکار.
- adj. له پرسی خوری تور و باش دروستکار: (~ cloth).
- wort (wūrt), n. ناوجوی ترشاو (که بیرهی ئی دروست دهکری).
- wort (wūrt), n. گیا: پوهه: گیای بوز خوش:
- (spleenwort, liverwort)
- worth (wūrth), n. (۱) بها: رخ: بایی (۲) بایه: رخ: گرگی: کلک: به بایه:خی. (۳) بایی نهوده: بایی: (a dollar's ~ of sugar). (۴) سامان.
- adj. (۱) شایان: شایسته: شایانی نهویه: دهینن: هل دهکری. (۲) بایی نهوده: نهوده: دهینن یا هل دهکری. (۳) نهوده: پاره یا سامان هیه.
- for all one is worth, به همه مو توانیه کهوه: بهوپیری تواناو.
- put in one's two cents worth, پای خو دهرین.
- worth (wūrth), v.t. [Archaic]. بهسرههاتن: ئی پوودان: ئی هاتن.
- worthiness (wūr'thi-nis), n. بهنرخ: بهبایه:خی: رخ: بایه:خ: هینان: هلگرتن: شایان بوون.
- worthless (wūrth'lis), adj. (۱) بئ سوود: بئ رخ: هیچ ریوچ: بئ کلک: بئ فقا: هیچ ناهیننیت. (۲) خویری: ناله بار: هیچ: بئ رخ: بئ ریز.
- worthlessness (n.).
- worthwhile (wūrth'hwil'), adj. بهکلک: بهسود: بهرخ: به بایه:خ: دهینن: (a ~ book, project, idea, effort, etc.).
- worthy (wūr'thi), adj. (۱) بهنرخ: بهکلک: بهسود: بهبایه:خ. (۲) بهرین: شایسته: پزها: باش: لیااتو: (a ~ fellow). (۳) شایانی نهویه: (an organization ~ of support). کهسینگی بهرینو بهناوبانگ: کهسینگی لیااتو.
- n. -worthily (adv.).
- wot (wot), [Arch.], first and third person singular, present indicative of wit.
- would (wood), past tense of will, (۱) نهگه: به مهرچک: (I ~ write if you ~ reply.) (۲) ویست: ناره نووکردن: همز کردن: (What ~ you?)

wrap

- (۲) خورگه: بریا: (W~ that she were still here.)
- (۱) نیاز کردنی شتیک له دواوژدا: (He said he ~ bring it.)
- (۵) تکیه: دهوتانی: (W~ you help me, please?)
- جوزه پوهه کیته: (مهروهه "weld")
- would (wōld), n. وا همزگر یا خو پیشانده:
- would-he (wood'bē'), adj. خواستیار: (a ~ actor, artist, leader, poet, etc.)
- wouldn't (wood'nt), = would not.
- wouldst, wouldest (woodst), [Archaic], second person singular of will.
- wound (wōnd), n. برین: زام.
- v.t. بریندار کردن: زامدار کردن.
- v.t. بریندار بوون: زامدار بوون.
- wound (wound), past tense and past participle of wind.
- wounded (wōnd'id), adj. بریندار: زامدار:
- (a ~ soldier; ~ pride)
- n. (the ~), برینداران: بریندارهکان: زامداران.
- wove (wōv), past tense and past participle of weave.
- woven (wōv'n), past participle of weave.
- wow (wou), interj. پههها! پهکوا! بهمه: روتیه که خوشی، سهرسامی، نازار... هتد دهرده بئ: (W~! look at that!)
- (۱) شتیک زور سهر: n. [Slang].
- (۲) شتیک زور سهر کهوتو: سهر کهوتنیک ترو: سهر سویمانندن و دلفراندن به کرداری سهر سهر: v.t. [Slang].
- (The gymnast ~ed the spectators.)
- wow (wou), n. جیاوازی بهکی کهم له بهری و نزی گورانی و موسیقی: توامار کرواد.
- wowser (wou'zēr), n. ده مارگیرنیک نایینی نوستورال.
- wrack (rak), n. (۱) ویران کردن: ویرانی: فوتان: لهناوچوون: تیکدان: کاول بوون: (to bring to ~ and ruin). (۲) کهشتی تیکشکاو: لاشه: کهشتی تیکشکاو. (۳) گیای دهریایی پامالراوه سهر کهناری دهریا. (۴) [Scot. & Dial.]: گیا: گژوگی.
- v.t. ویران کردن: کاول کردن.
- v.t. ویران بوون: کاول بوون.
- wrack (rak), n. پهله مهری بایردو: (مهروهه "rack")
- wraith (rāth), n. تارمایی کهسینکه که پیش یا پاش مردنی بینراین: تارمایی: خیز.
- wrangle (ran'g'l), v.t. شهره ده نوو کردن: شاته شات کردن: مشت و مگر کردن به دهنگی بهز.
- (۱) شهره ده نوو کردن: شاته شات کردن: مشت و مگر کردن به دهنگی بهز.
- (۲) پاپنچانی ره شهرولاخ و وولاخی بهز.
- شهره ده نوو: شاته شات: دم قره: دهه قانی: مشت و مگر: n.
- (۱) (هز له) شهره ده نوو که: wrangler (ran'glēr), n. مشت و مغانی: شاته شاتکس.
- (۲) پاپنچکری ره شهرولاخ و وولاخی بهز: کاوبزه که نهه نیشه که بهتی.
- (۳) قوتابی پلهی هره بهری رشتی بیرکاری زانکوی کامبرج.
- wrap (rap), v.t. (۱) تیوه پینچان: (She ~ped her coat about her.) (۲) داپوشن. (۳) پینچانهوه: (She ~ped the gift in colorful paper.) (۴) شاردنهوه: داپوشن: کردن به ژیرهوه: (The housetops were ~ped in smoke.) (۵) تیوه نالاندن: (She ~ped her arms around him.) (۶) تیدا: نوقو بوون (مهجان): کهرتنه ناو: (~ped in grief; ~ped in thought)

wrap-around

- v.t.** تیره‌نالان یا خواردن به دوردا:
(*The flag ~ped around the pole.*)
۱. عابا: دستمال چارژکه سرپوش: برگی ناودامانی سرهوه: کژلوانه: **n.**
بوت (۲) به تانی: په‌تۆ: (۳) کاغزی شت پیچانهوه.
(*The plans were kept under ~s.*)
به سینه هیشته‌نوه: ناشکرا نکرده: شاردنوه: **keep under wraps,**
نهرکندن (*They kept the plans under wraps.*)
wrap up, کوتایی پن هینان: دواپی پن هینان: برینه‌وه:
(*to wrap up a discussion, speech, meeting, etc.*)
wrap up in, (۱) زور پیوه خهریک بوون (نیش: بیرکردنوه... هتد).
(۲) دست تیدا بوون (پیلان): پیوه بوون (تاوانکاری): تیره‌گلان.
wrap-around (rap'ə-round), n. عابا: دستمال: سرپوش:
چارژکه: برگی ناودامانی سرهوه: کژلوانه.
wrapper (rap'ēr), n. (۱) پیچه‌روه
(۲) کاغزی شت پیچانهوه: تیپنج: کاغزی شت تیره‌پنچان: (*a candy ~*).
(۳) کاغزی پیچراوه له کؤزارو پۇژنامه‌ی به پۇسته نیردار.
(۴) [Chiefly British], برگی کاغزی بهرگه کتیب (که بریتی‌یه له کاغزینکی نه‌ستور و قایم و برقه‌دان). (۵) کاغزی جگه‌رو سیگار.
۶. بژیی ژانان: بهرگی له خۆوه پیچراوه.
wrapping (rap'ing), n.pl. کاغزی شت پیچانهوه.
wrapping paper, کاغزی شت پیچانهوه.
wrapt (rapt), past tense and past participle of wrap.
wrap-up (rap'up), n. کورته ده‌نگوباس: کورته.
wrasse (ras), n. ماسی‌چیکی ده‌ریایی په‌ره‌که دبرکای رهنگه‌گه‌شه.
wrath (rath, rāth; Brit. rōth), n. ۱. ریتیکی نیچکار زور:
قینی زور: زور توپه‌یی. (۲) (۱) توله: سزای به قین.
(ب) سزای خوا بو تاوانکاران: توله سندنه‌وه‌ی خوا: (*the ~ of God*).
adv. [Archaic], = wrathful.
wrathful (rath'fəl, rāth'fəl), adj. (۱) زور توپه‌یه.
(۲) هی توپه‌یی‌یه: به قینه‌وه کرا: هی پقو توله‌یه: (*~ vengeance*).
-wrathfully (adv.); wrathfulness (n.).
wreak (rēk), v.t. ۱. سزادان: زیان لی‌دان
(*They ~ed havoc on the enemy.*)
(۲) داخی دلی خو پی رشتن:
(*The teacher ~ed his anger on the students.*)
(۳) [Archaic], توله‌سندن: توله‌مندنه‌وه.
wreath (rēth), n. (۱) گولینه: نه‌لقه گول: تاجه گول: چه‌پکه گول.
(۲) نه‌لقه: شتیکی شیوه نه‌لقه‌یی: (*s of smoke*).
(۳) ماری کؤنستیره‌یه‌که
wreathe (rēth), v.t. (۱) له په‌کتیری‌یمه: نالان و لوول کردن.
(به تابه‌تی بو نه‌لقه گول دیروستکردن). (۲) تیره‌نالان: تیره‌لکیشان.
(۳) به گولینه‌د پازانه‌وه (۴) هم‌وو گرتنوه یا داپوشین
v.t. (۱) لوول خواردن: به پیچا‌وپنج بزوان.
(۲) نه‌لقه به‌ستن: نه‌لقه نه‌لقه وه‌ستان
wreck (rek), n. (۱) (۱) ویران بوون: تیکشکان: شکان: تیک‌وپینکدان.
(ب) تیکشکانی کشتی. (۲) لاشه‌ی کشتی تیکشکان.
(۳) پارچه‌ی لاشه‌ی کشتی شکاو و بارگه‌کی که ناو پای مالیه‌ت کمارای
دورب (۴) لاشه‌ی شتی تیکشکان یا تیکدراو (نوتومیل, فرژکه... هتد).
(۵) کمسینکی نه‌خوش یا ماندرو په‌کوتوو: شتیکی شکاو و له که‌ک کورتوو:
(*He was a ~; The hat was a ~.*)
v.t. ۱. تیک‌وپینکدان (به ریکموت یا به ده‌سهنقه‌ست): شکاندن:
(*He ~ed his car in the accident.*)
(۲) یو‌خاندن (خانوو): هله‌نوه‌شاندنوه
(۳) ویرانکردن: کاول کردن: تیک‌وپینکدان
(۴) تیکدان: یوچ کردنوه. (*to ~ an opportunity, a plan, etc.*)

wretched

- (۵) تیکدان. (*He ~ed his health.*)
- v.t.** (۱) (۱) تیکشکان: تیک‌وپینکدان: یو‌خان (ب) ویرانکردن: کاول بوون
(۲) هینانه‌دوره‌ی کشتی نو‌قوم بوو و تیکشکان (بق تالانکردن یا چاکرندنه‌وه).
wreckage (rek'ij), n. (۱) تیکشکان: تیک‌وپینکدان: ویرانکردن:
یو‌خان. (۲) لاشه‌ی فرژکه‌ی کشتی و شمه‌نده‌فرو نو‌تومیلی تیکشکان:
شتی شکاو یا تیک‌وپینکدان.
wrecker (rek'ēr), n. (۱) (۱) شکیندر: ویرانکر: تیک‌وپینکده:
یو‌خیندر. (ب) تیکده: یو‌چکره‌وه:
(*a ~ of dreams, opportunities, etc.*)
(ج) خانوو یو‌خیندر (بق تازه‌کردنوه‌ی): کارگه‌ری تیپی خانوو یو‌خاندن.
(۲) (۱) لوری پاکینداری نو‌تومیلی شکاو و په‌کوتوو و کؤنه.
(ب) شمه‌نده‌فرو کشتی پاکینداری شمه‌نده‌فرو کشتی شکاو یا نو‌قوم بوو.
(۲) (۱) فریوبازنکه که ده‌بیته هوی تیکشکانی کشتی‌یه‌که به نیازی تالانی
(ب) تالانکری کشتی تیکشکان.
wrecking (rek'ing), n. تیکشکان: شکاندن: یو‌خان: تیک‌وپینکدان.
adj. (۱) تیکدان: ویرانکاری
(۲) یو‌خیندر (خانوو): هی پاکینداری نو‌تومیلی شکاو یا په‌کوتوو:
(*a ~ crew*)
wren (ren), n. فیسه‌گوله: فیرنه‌گوله
wrench (rench), n. (۱) به توندی پاکینشان: راته‌کان: گوشین:
به توندی مادان (۲) له جن چوون (جومه‌گه, پشت): گوت بوون: جه‌مام:
نازار گه‌بشت (ماسولکه). (۳) سوئ: په‌ژاره: دلتنگی‌یه‌کی زور: خه‌فته‌ی زور:
دل گوشران: دل دهره‌هات:
(*the ~ of saying good-by to a loved one*)
(۴) شیوان (ده‌قی ووتار, لی‌کدانه‌وه‌ی شتی): گۆرین (مانا): تیکدان
(۵) سیانه: نیسپانه
v.t. (۱) به توندی پاکینشان: راته‌کاندن: به توندی بادن یا وهرگیران.
(۲) له جن بردن (جومه‌گه, پشت): راته‌کاندن و نازاردان (ماسولکه): وهرگیراندن.
(۳) شیواندن (ووته, ووتار, لی‌کدانه‌وه‌ی شتی): تیکدان (مانا): تیکدان: گۆرین.
wrest (rest), v.t. (۱) پاپسکندن: راته‌کاندن: به توندی پاکینشان:
به توندی وهرگیران یا بادن: به توندی لی‌کدانه‌وه.
(۲) به زور ئی سندن: داکیرکردن: به زور ئی دهره‌هاتان: له دست هه‌نچ‌و‌ر قاندن
(۳) شیواندن (ماناو مه‌به‌ستی راسته‌قینه‌ی شتی): تیکدان (مانا): گۆرین.
n. (۱) پاپسکان: راته‌کان: به توندی وهرگیران یا بادن.
(۲) سپانه‌ی کلیلی بیانزو نامیری موسیقی تر.
wrestle (res'l), v.t. (۱) زوران گرتن: زورانبازی کردن.
(۲) کؤشش کردن: زور هه‌ل‌دان: زور خهریک بوون (بق چاره‌کردن):
زوران له‌گه‌ل گرتن (مه‌جان):
(*to ~ with a problem; to ~ with one's conscience*)
v.t. (۱) (۱) زوران له‌گه‌ل گرتن: زورانبازی له‌گه‌ل کردن.
(ب) مه‌مه‌له له‌گه‌ل کردن: به‌ریه‌ره‌کانی له‌گه‌ل کردن.
(۲) گۆریمه‌که دان به زه‌ویدا بو نیشانه‌کردن یا داخ کردن.
(۱) زوران: زوران گرتن: زورانبازی. (۲) مه‌مه‌له: به‌ریه‌ره‌کانی
wrestler (res'lēr), n. زورانباز: زورانگر
wrestling (res'lin), n. زورانبازی: زوران گرتن: زوران
دوگه‌ی نامیری موسیقا (که ژیکانی پیوه به‌ستراوه).
wrest pin, (۱) کمسینکی کولون و به‌دبخت: کساس: داماو
wretch (rech), n. نه‌گه‌ت: هه‌ناسه سارد: خه‌فته‌تار (۲) کمسینکی نرم: ناکه‌س: پیس: بن نرخ.
wretched (rech'id), adj. (۱) به‌دبخت: کولون: کساس: داماو:
نه‌گه‌ت: هه‌ناسه سارد: خه‌مه‌بار: خه‌مگین.
(۲) پیس و ناخوش
(*a ~ home in the slums; ~ weather, food, etc.*)
(۳) خراب: گه‌ند: ناپه‌سند: بن فەر: (*He has done a ~ job.*)
(۴) نرم (مروقه, ره‌وشت, کردار): پیس: ناکه‌س: بن نرخ

wrick

-wretchedly (adv.); wretchedness (n.).

wrick (rik), n.

v.t.

wriggle (rig'li), v.t.

(۱) پىنج بە نەشى خۇدا ھىنان! خۇ كىزگىدەن!
لوول خوارىل! باخوارىل! پىنج پىندا ھاتى. (۲) بە تەكان پۇشش (كرىم، مار).
(۳) خۇ بەراندەنرە بە فىل وتەلەكە: خۇ بىردنە پىنشەرە بە فىل وتەلەكە:
خۇ نەدەن دەستەرە.

v.t.

(to ~ a toe)

(۲) خۇ بىردنە پىنشەرە بە فىل وتەلەكە: خۇ بەراندەنرە:
(He ~d his way into her favor.; He ~d his way out of the crisis.)

n.

-wriggly (adj.).

wriggler (rig'li), n.

(۱) خۇ كىزگە: تەكاندەر.

(۲) كىزگە مىشورە.

wright (rit), n.

(wheelwright, shipwright, playwright)

wring (rij), v.t.

(۱) (۱) ووشىر (جلى تەپ). (ب) دەست ووشىن بە گەرمى.
(۲) (to ~ out) : ئاۋ ئى چۇراندەنرە بە ووشىن (جلى): (to ~ out clothes).
(۲) بە تۇدى بادن
(۳) (to ~ out) : بە زۇر ئى دەرھىنان: بە زۇر ئى سەندىن.
(to ~ the truth out of a person; They wrung a confession from the prisoner.)

(۵) دىل دەرھىنان: سۆيى كىردىن بە دىلدا! دىل ووشىن: خەم خەفەتتىكى زۇر پىندان:
(Her story wrung their hearts.)

v.t.

n.

wring one's hands, ووشىن: بادن
دەستى خۇ ووشىن لە داخو خەفەت يا
دەستىدە: دەستەنەنۇ دىنشش: دەستەوسان دىنشش.

wringer (rij'ēr), n.

wrinkle (rij'k'li), n.

(۱) چىرچىلۇچ: ئاكارى: ئاكان: كىزى: چىرچ.
(۲) چىرچىلۇچى پىشت (وگە ھى ئاۋچەوان يا پىرى).
چىرچىلۇچ كىردى: ئاكاندەن: كىزگىدەن:
(to ~ clothes, one's forehead, etc.)

v.t.

wrinkle (rij'k'li), n. [Colloq.], n.
(۱) شىۋان، پىر، يا پىرىكى تازەو
سەير (بۇ كىردى شىۋان). (۲) كەم كۆپىيىمەكى بچووك:

(There's a ~ in the plan.)

wrinkly (rij'kli), adj.

wrist (rist), n.

(۱) مەچەكى كىرس و چاكەت و پانتۇ: سەرقۇل: سەردەست
(۲) سەردەست: سەرقۇل: n.
مەچەكى كىرس و چاكەت. (۲) مەچەكەست.

(۲) قايىش يا زىزەي كاتۇمىر.

wristlet (rist'lit), n.

(۱) مەچەكەست (بە سەردەستەرە دەدورنى بۇ
گەرم كۆپىي: قايىش يا زىزەي كاتۇمىر.
(۲) بازۇن، دەرەھا "bracelet".

(۳) كەلچە

wrist-lock (rist'lok), n.

wrist watch,

writ (rit), n.

(۱) [Rare or Archaic]. نووسراۋ: شىۋانكى نووسراۋ:
بەلگەنامە. (۲) فەرمانى دادگا.

Holy Writ, = the Bible.

write (rit), v.t. (wrote, written),

(۱) نووسىن

writhe

(W~ your name.)

(۲) دانان! داپشتن! نووسىن:
(to ~ a book, poem, story, musical composition, etc.)

(۳) بەلگەنامە ياسايسى نووسىن.

(۴) چەك نووسىن! پىرگىدەرە (كىستىمارە): (to ~ someone a check).

(۵) (نامە) بۇ نووسىن! پىن ووتىن بە نووسىن:

(He wrote that he would be late.)

(۶) پىن ووتىن! وا ئاۋھىنان: (He ~s himself "Dr.")

(۷) دىياربۇن! نووسران! ئاشكارابۇن:

(Greed was written on his face.)

v.t.

(۱) نووسىن. (۲) دانان! داپشتن! ھەلەستى: نووسىن.

(۳) نامە نووسىن.

(۴) پەشتىۋىمەكى تايىبەتى نووسىن:

(He ~s legibly.; This pen ~s well.)

write down, (۱) نووسىن! تۇماركىدەن.

(۲) بە سوۋكى لەسەر نووسىن! بە خراپە باسكىدەن.

(۳) شىگاندىن! لە پەلە كەمكىدەنرە.

(۴) پەشتىۋىمەكى ئاسان نووسىن! ئاسان كىردى.

write in, (۱) داۋا كىردىن بە نووسىن يا پۇستە.

(۲) ئاۋ نووسىن! دىنگان بۇ كەسكى كە ئاۋى لە لىستى ئامزەدگىراۋاندا ئىيە
بۇ ھەللىۋاردىن.

write off, (۱) بە ئاسانى و بە پەلە نووسىن.

(۲) سىرپىنەرە (قەرزىكى تەدراۋە كە چارەپىنى دانەۋى نەكىرى):

(to write off a debt)

(۲) لە لىستە دەرھىنان! ئاۋ سىرپىنەرە:

(to write off a candidate, friend, etc.)

write out, (۱) نووسىن! تۇماركىدەن

(۲) بە تەۋاۋى نووسىن! ھەمۇ نووسىن:

(to write out an agreement, contract, etc.)

(۲) زۇر نووسىن و ھىچ پىن نەمان (نووسىن).

write up, (۱) بە دورودىرۇڭى يا ووردى (لەسەر) نووسىن:

(to write up a report)

(۲) دوا باس، ھەۋال، يا شت نووسىن يا تىخىستى:

(to write up one's diary)

(۲) پىياھەلەن بە نووسىن! ستايش كىردى.

(۳) ئوخ بە زۇر دانان! بە زۇر ھەلەستەگاندن يا دانان (مايە).

write-in (rit'in), n.

(۱) دىنگان بۇ كەسكى ئامزەدەگىراۋ

بۇ ھەللىۋاردىن. (۲) كەسكى ئامزەدەگىراۋ لە لىستەدا بۇ ھەللىۋاردىن.

adj.

(a ~ candidate; The ~ votes may swing the election.)

write-off (rit'ōf), n.

(۱) (۱) قەرز سىرپىنەرە (دەفتەرگى).

(ب) قەرزى سىراۋ (لەبەر نەدانەۋى).

(۲) لە باجى دەسكەۋت دەرگىدەن! داشكان: (a tax ~).

writer (rit'ēr), n.

(۲) نووسىر (نامە، تىپىنى): (the ~ of the note).

(۳) [Scot.]. پارىزەر.

writer's cramp, جەمامى نووسىر: بەگىرەستان يا جەمام بۇنى
دەست و پەنجە بەۋى زۇر نووسىنەرە.

write-up (rit'up), n.

(۱) ووتارى پۇژنامە يا كۆتارىك (دەريارە)

پۇدان، پۇژە، كىتپ، فىلم ... ھتد! پاسىكى بۆۋىكراۋە:

(a favorable ~ about the film; There was a ~ about his dictionary in the newspaper.)

(۲) بە زۇر دانان يا ھەلەستەگاندن مايە كۆمپانىيەك (دەفتەرگى).

writhe (rit'h), v.t.

(۱) تەپاۋىل پىكىردى: تەلەندەرە: كۆمىلەگىدەن: لوول دان.

v.t.

(۱) تەلەندەرە بە ئازارە: تەپاۋىل كىردىن لە ئازارەدا! خۇ كۆمىلەگىدەن!

wrote (rōt), *past tense of write*.
wroth (rōth; Brit. rōth), *adj.* زور توپور؛ قین هلساو.
wrought (rôt), *alternative past tense and p.p. of work*.
adj. (۱) دروستکراو؛ کراو؛ پښکښنراو؛ داپښنراو: (carefully ~).
 (۲) گه‌ل‌ه‌کراو (کانز)؛ به چکه‌وشکاری چاک کراو.
 (۳) به ووردی کراو؛ پیوړستی به وورده‌کاری کړدوه.
 (۴) پاراوه؛ نه‌خښنراو.
wrought iron, *thick iron bar or rod, usually of a special quality* ناسنی نره یا بډرگه‌گړ؛ ناسنی سه‌ختی ساغ؛
 ناسنی گونجای.
wrought-up (rôt'up'), *adj.* هلچور؛ وړوړوژاو؛ خرژشو.
wrung (run), *past tense and past participle of wring*.
wry (rī), *v.t.* خواروخیج کړدن؛ بادان؛ شیونان؛ کړژگړدن؛ وه‌رگښان.
v.i. خواروخیج بوون؛ خواربوون؛ شیون.
adj. (۱) گړژ؛ کړژ؛ به تموسموه: (a ~ smile).
 (۲) خواروخیج؛ خوار؛ کچ؛ (nose, etc.).
 (۳) چورت (پښان)؛ هله؛ به‌مه‌ل‌داچوړ.
 (ب) شیواو (مانا، لیکندانهوه)؛ ټیکندراو؛ گڼډاو.
 (۴) پیچه‌وانه؛ دژ؛ سه‌رسخت؛ که‌للم‌ه‌ق.
 (۵) ووشکو؛ به تموسموه؛ به توپکل:
 (He has a ~ sense of humor.; ~ remarks)
 -wryly (*adv.*); wryness (*n.*).
wryneck (rī'nek'), *n.* (۱) مل خوار؛ مل گڼری
 (هروما "torticollis")؛
 (۲) [Colloq.] مل خوار؛ کمسکی مل گڼری.
 (۳) مل خوار؛ باندیه‌یکه له توخمی دارکونکړه همیشه ملی خوار ده‌کړی یا
 وه‌ر‌دکړی.
wulfenite (wool'fen-īt'), *n.* وولفایت؛ کانز یکمې بریښداری
 په‌کانز پړه‌نکه.
wurst (wūst), *n.* = sausage.
Wyandotté (wī'ən-dōt'), *n.* جوره مریشکینی م‌م ناره‌نی
 ته‌مریکایی (پز هیکنر کوټ‌شیش به‌خپوره‌کړی).
 (۱) ټیپي "Y" (۲) سټیکه له سټیوهی "Y"
wye (wī), *n.* (۱) جی کرمی ژیردوه
 (۲) ژیر‌ش‌س.
wyvern (wī'vern), *n.* = wyvern.

دو کلمه یونانی به معنی «در دایره» یا «در دایره».

Y y

- Y, y (wī), n.** (۱) تیپی بیست و پینجهمی نعلف و بی ی شینگلیزی به. (۲) دهنگی نهم تیپه "وی".
- (۳) (۱) قالبی نهم تیپه. (ب) نهم تیپه به هملکه نراوی یا چاپ کراوی.
- (۴) بیست و پینجهم! نیشانه‌ی پله یا ژماره‌ی بیست و پینجهمی رسته‌یکه.
- adj.** (۱) تاییهتی به تیپی Y. (۲) بیست و پینجهم
- Y (wī), n.** (۱) شتیک‌ی دوو پهل له شینوهی Y دا (وهك كۆلەكە، بۆری...) (۲) نیشانه‌ی سهدو پهنجای پۆمانی كۆنه.
- adj.** وهك "Y".
- y,** (۱) ژماره یا بری نه‌ژانراو (بیرکاری). (۲) **ordinate**.
- y (i),** پاشگرێكه مانای خوشه‌ویستی یا بچووك كردنوه ده‌گه‌یه‌تی:
- (**daddy, kitty**)
- y (i),** پاشگرێكه به‌مانای: (۱) وایه! پر له! هه‌یه‌تی: (**dirty, healthy**)
- (ب) نه‌خفتی: تۆزێ (**yellowy, chilly**)
- (ج) خوازا! مه‌يله و نه‌وه‌یه: (**sleepy, sticky**)
- (د) له‌وه ده‌جێت! - ی: (**wavy**)
- y (i),** پاشگرێكه به‌مانای: بوون! بارودوخ! چۆنیتی: (**jealousy**)
- y (i),** پاشگرێكه به‌مانای: كردار! كردن! - کاری:
- (**inquiry, entreaty**)
- yacht (yāt), n.** یه‌خت! كه‌شتی یا به‌له‌می گهره‌ی شوخی گه‌شت.
- v.t.** سواری یه‌خت بوون! به یه‌خت گه‌ران یا گه‌شت كردن.
- yachting (yāt'ing), n.** سواری یه‌خت بوون! گه‌ران یا گه‌شت كردن به یه‌خت.
- yachtsman (yāts'mən), n.** هاوهن یه‌خت! به‌خته‌وان! یه‌خت لیخوپ.
- yachtsmanship (n).**
- yagi (yā'gē), n.** هه‌وایی (رادییۆ ته‌له‌فزیۆن).
- yah (yā, ya), adv.** [Colloq.] = yes.
- yahoo (yā'hōo, yā'hōo, ya-hōo'), n.** (۱) زه‌ته‌بۆزا! جلف! كه‌رت! (۲) [Y-]. بوونه‌ره‌یه‌كه له شینوهی مرقداو به هه‌موو ناپه‌سندی‌یه‌كانی مرقده‌وه (له چیرۆکی "گه‌لیفه‌ز ترفا‌لز" ی ئینگلیزیدا).
- Yahweh, Yahwe (yā'we), n.** یاره: خوای جوله‌كه‌كان! خوا.
- yak (yak), n.** ياك: گایه‌کی "تبت" ی گیزی تووك درێژه (مالیش ده‌كری).
- yak, yack (yak), v.t.** [Slang], زۆیۆژی كردن! چه‌نه دان!
- چه‌نه‌بازی كردن
- n.** چه‌نه‌بازی! ده‌مه‌وه‌ی زۆیۆژی! چه‌لته چه‌لت.
- yam (yam), n.** یام: جۆره به‌تاته‌یه‌کی شیری سووره.

- yamen (yā'mən), n.** باره‌گای مچی یا فره‌مانه‌وه‌یه‌کی چین
- له‌ سه‌رده‌می نیمه‌ی تۆزیدا! سه‌را.
- yammer (yam'er), v.t.** [Colloq. or Dial.]. (۱) بۆنمۆز كرن! (۲) قه‌ه‌قه‌ی كردن! قه‌راندن! هاوار كردن.
- v.t.** بۆنمۆز كرن! سكا لا كرن! نووزه‌نووز كردن.
- n.** بۆنمۆز! سكا لا! نووزه‌نووز.
- yang, Yang (yan), n.** يانگ. هیزی نیر یا نیرینه له جیهان و ژياندا
- فلسفه‌ی (چینی) (ووشه‌ی "yin" يش بیهه).
- Yank (yank), n.** [Slang] = Yankee.
- yank (yank), v.t. & v.i.** پته‌كاندن! له‌په‌ر پاكی‌شان یا ده‌ره‌شان:
- (**He ~ed out a loose tooth.; He ~ed his child out of school**)
- n.** پته‌كان! له‌په‌ر پاكی‌شان یا ده‌ره‌شان.
- Yankee (yan'ki), n.** (۱) یانکی: "نیو ئینگله‌ند" نیو ئینگله‌ند
- اته: "ئینگله‌ره‌ی تازه" که بریتیه له ناوچه‌ی باکووری پۆله‌لاتی ئەمریکا
- (۲) (۱) هاو‌نیشتمانی‌یه‌کی ناوچه‌ی باکووری ئەمریکا! باکووری.
- (ب) سه‌ربازێکی له‌شکری "یه‌کیتی" ی شه‌ری براکوژی ئەمریکا.
- (۳) ئەمه‌ریکی! ئەمه‌ریکایی.
- adj.** تاییهتی به "یانکی" ئەمه‌ریکی.
- Yankeedom (yan'ki-dəm), n.** (۱) گشت "یانکی".
- (۲) ناوچه باکووری‌یه‌کانی ئەمریکا به‌تاییه‌تی به‌شی باکووری پۆله‌لات که پنی ده‌وتری "نیو ئینگله‌ند". (۳) ئەمه‌ریکا (ووشه‌ی پینشو بیهه).
- Yankee Doodle (dōō'dl),** (۱) یانکی دوول: گۆزانی‌یه‌کی
- ئهمه‌ریکی به له سه‌رده‌می شه‌ری سه‌ربه‌خۆیی ئەمه‌ریکا دا‌بوو.
- (۲) یانکی! ئەمه‌ریکی.
- Yankeeism (yan'ki-iz'm), n.** (۱) یانکی‌یه‌تی! نه‌ریت و خووی
- یانکی. (۲) خوو، گرده‌وه، یا شتیک‌ی یانکی‌یه‌انه! ووتیه‌ک یا جۆری دووانیکی تاییهتی به یانکی.
- yard (yārd), n.** (۱) یارد: نه‌دان‌یه‌یه‌که بریتیه له ۳ پنی یا ۳۶ گۆی یا
- ۰.۹۱۴ متر! یارد. (۲) شیشه دارێکی ئاسۆیی به بۆ راگرتنی بایه‌وانی كه‌شتی و به‌لهم.
- yard (yārd), n.** (۱) حه‌وشه: (**churchyard**)
- (۲) مه‌یدان (به‌تاییه‌تی كه شه‌وره كرا بێ بۆ نیشیک‌ی تاییه‌تی) گۆزه‌پان:
- (**brickyard, shipyard**)
- (۳) مه‌یدانی هێلی ئاسن: شوێنێكه له تهنیشت ئیستگه‌ی شه‌مه‌نده‌ره‌وه چه‌نده‌ها هێلی ئاسنی تیدا راكێشراوه بۆ شه‌مه‌نده‌ره‌ چاك كردن و ئالوگۆز كردن و ئاماده‌كردن... (۴) له‌مه‌رگای ئاسكه كیوی و گیانداری وه‌ها.
- (۵) په‌چه! كۆز.
- v.t. (~ up),** كرده‌نه په‌چه‌ره.
- v.t.** كۆبوونه‌وه (له مه‌یدانێكدا)! گرده‌بوونه‌وه.
- yardage (yār'dij), n.** (۱) (۱) له‌وه‌نده یارد. (ب) درۆزی، پانی، یا
- قه‌واره‌ی شتیک به یارد! سه‌رجه‌می یارد. (۲) کووتانی به یارد فرۆشراو.
- yardage (yār'dij), n.** (۱) به‌کاره‌ینانی په‌چه‌ی ئیستگه‌ی شه‌مه‌نده‌ره.
- (بۆ کارۆل هواندنه‌وه تا کاتی گۆزانه‌وه‌یان). (۲) کرێی ئهم به‌کاره‌ینانه.
- yardarm (yārd'ärm), n.** ئەمه‌مه‌رو ئەمه‌ره‌ی شیشه‌داری ئاسۆیی
- بایه‌وانی كه‌شتی.
- yard goods,** شتوومه‌کی به یارد فرۆشراو (وهك كووتان).
- yard grass,** گیای حه‌وشه: گیایه‌کی سه‌لانه‌ی زه‌رو نووك دێ‌کاو‌یه‌یه.
- yard-man (yārd'mən), n.** کارگه‌ری مه‌یدانی هێلی ئاسن.
- yard-master (yārd'mas'tēr, yārd'mās'tēr), n.** کارگه‌ری
- مه‌یدانی هێلی ئاسن.
- yardstick (yārd'stik), n.** (۱) دارێکی پێوانه‌یی پله پله‌یه
- درۆژی‌یه‌که‌ی یاردێکه! یارد. (۲) سه‌نگی محه‌که! پێوانه! پێوانه‌ی تاقی‌کردنه‌وه و به‌راورد کردن
- yard-wand (yārd'wānd, yārd'wōnd), n.** = yardstick.
- yare (yār), adj.** [Archaic or Dial.], (۱) ئاماده.

ywis (i-wis^ə), adv. [Obs.], = iwis.

"تورکياي تازه" يا "تورکياي لاو" موه وەرگيراره که له ساڵی ۱۹۰۸-۱۹۱۸
تورکياي دهبرد بهرینهوه

younker (yʊŋˈkɛr), n. (۱) لار! پيرونکی گهنج (۲) منداڵ.

your (yoor), pron. (Is this ~ book, wallet, etc.?) هي تو:

you're (yoor, ūr), = you are.

yours (yoorz), pron. (Is this cup ~ ?) هي تو:

(Y~ was the first face I recognitzed.) نهوهی تو:

yourself (yoor-self^ə, yēr-self^ə), pron. (pl. yourselves),

(۱) خۆت: (دروپا تکردهوه) خۆت بهخۆت! خۆتی خۆت: (You ~ went.)

(۲) خۆت: (You'll hurt ~.)

(۳) باری ناسایی خۆت:

(You haven't been ~ ever since your illness.)

yours truly, (۱) دالسۆزت: ووتیه که نامه ی پښ کۆتایی ده مینریت:

(Colloq], من! خۆم: (This car belongs to ~.)

youth (ūth), n. (۱) گهنجیت: گهنجی! لاویتی! لاوی! ههزره کاري!

کورینی! کچینی. (۲) لاران! گهجنان! جوانان: (the ~ of a nation)

(۳) لار! گهنج! ههزره کار

(Several ~s showed up for the demonstration.)

youthful (ūthˈfʊl), adj. (۱) گهنج! ههزره: (~ offenders)

(۲) گهجنانه! تایبهتی به گهنج! وهک گهنج یا لاو:

(a ~ appearance; ~ behavior)

(۳) تازه! ساوا. (۴) چالاک! بهتین.

-youthfully (adv.); youthfulness (n.).

youth hostel = hostel.

you've (ūv; unstressed yooʋ, yəʋ), = you have.

yowl (youl), v.i. ئالان! لوراندن! هاوارکردن

n. ئاله! جوهره! هاوار

yo-yo (yōˈyō), n. (۱) باریکه که بریتیجه له تانه بهنیکو بهکرهیهک

سه رنکی تانه بهنکه له بهکرهکه پینچراوه و سه رکه کی تری له پهنجهیه کهوه که

تانه بهنکه پاده کیشی بۆ لاوی خۆت له سه ر بهکرهکه هه لده کړئ و که بهریشی

ده ده بهتوه ده کړتته وه و هه وه ها. (۲) [Slang]. که سیکي پارا یا دوو دل.

(۳) [Slang]. که سیکي کهر یا پښ میشتک

yperite (ēˈpēr-it), n. = mustard gas.

ytterbium (i-tūrˈbi-əm), n. ئیتربیوم: توخنیکی کانزایی ده گهمنه

(کیمیا)

yttrium (itˈri-əm), n. ئیتریم: توخنیکی کانزایی ده گهمنه (کیمیا)

yuan (ū-än^ə), n. یوان: پارهی کۆنی چینیه.

yucca (yukˈə), n. (۱) یووه کیکي نه مریکایییه له توخنی شلیز

گه لاکه ی وهک شیر تیژو دریزه و گوله که ی سپی و هیشوو ییه.

(۲) گۆنی نهم پووه که.

yule (ūl), n. جهۆنی له دایک بوونی عیسا! کریسمهس

yule log, بره داری کریسمهس: بره داریکی گه ورهیه شهوی کریسمهس

له ناگردانی ناو مالدا ده سووتینرا

yule-tide (ūlˈtid^ə), n. سه رده می کریسمهس

Yuman (ūˈmən), n. یومان: زمانی خیلی "یوما" و جهند خیلنکی

تری میندی نه مریکایییه که له ناوچه ی نه ریزونا و خواووی کالیفورنیا و

مه کسبیک ده ژین.

adj. یوومیی تایبهتی به خیلی "یوما" و زمان و کلتوره که یان.

yummy (yumˈi), adj. [Colloq.]. زۆر خوشت! خواره ده منی.

yummy (yumˈyumi), interj. [Colloq.]. زۆر خوشت!

(خواره ده منی).

yuppie, Yuppie, yuppy (yūpˈi), n. [Colloq.]. یه پی

گهنجکی مه هلیه ی شارنشینی خوش گوزهران

yurt (yūrt), n. ده واریکی جهرم یا لبادی خپرو قوچکه داری مهنگوله

کۆجه ره کاسی سبیریا به

Z z

Z, z (zē; Brit. zed), *n.* (۱) تیپی بیست و ششمی ئلف و بی

ئینگلیزی (۲) دەنگی ئەم تیپە: "زى" یا "زىد" (۳) (۱) قانێ ئەم تیپە.

(ب) ئەم تیپە بە چاپ کراوی یا ھەلکەنراوی. (۴) بیست و شەشم ئیشانەى

پە یا ژمارەى بیست و شەشمی رستەیکە.

adj. (۱) تاییبەتى بە تیپی Z. (۲) بیست و شەشم.

Z (zē; Brit. zed), *n.* (۱) شتیکە لە شینوێ Z دا

(۲) ژمارەى دوو ھەزاری پۆمانی کۆنە.

adj. **Z** ھە.

Z ژمارە یا سێ نەزانراو (بیرکاری).

zabaglione (zāb'əl-yō'ni), *n.* زابلیونی خواردنەریکەى

ئیتالییە لە ھێلکەو شەکر و ئاوی میوہ یا شەرابی پێکەو شەقێنراو پێکدێت.

zaffer, zaffre (zaf'ēr), *n.* زافەر تێکەڵوێکە لە ئۆکسیدی کۆبالت و

سلیکا شوو شەو فەخفوری پێ رەنگ دەکێت بە شین.

zamia (zā'mi-ə), *n.* زامیا: درەختیکى قەد ئەستووری کورتى بێ لقى

گەلا بارەشینی نارچە گەرمەکانە لە کۆمەڵەى دارخووما.

zamindar (zā-mēn'dār'), *n.* زەمىندار (۱) باجگى زەوى (لە -

ھىندستانى کۆن). (۲) خاوەن زەوى؛ دەرەبەگ (بەتاییبەتى کە باج بەدات بە میرى).

zany (zā'ni), *n.* (۱) نوێنەرى قوشمەى شافۆگەرى پێکەنیتاوى کۆن.

(۲) کەسێکى قوشمەو لاساییکەرەو. (۳) کەسێکى ساوێکە یا بێ مێشک.

adj. (۱) قوشمە؛ پێکەنیتاوى. (۲) سەیرا نابەجێ؛ بێ مانا.

(۳) شین؛ زۆر سەیر.

zap (zap), *v.i.* (۱) لەبەر کوشتن؛ پەلاماردان و کوشتن؛ لە مل دان.

(۲) تەزەوى ئەلەکتىرێک یا لێزەر لێدان. (۳) پاوەشانەدن.

(۴) لە مل دان (مەجانب) پەراندن.

v.i. بە فەرکە بۆششتن؛ بە توندی و زەرەوہ پۆششتن.

n. (۱) گەللە؛ فەرکە. (۲) پیامالین؛ ھێرش.

zareba, zareeba, zariba (zā-rē'bā), *n.* (۱) پەرژى یا

تەیمانى ئۆردوگا (۲) ئۆردوگا یا دێى پەرژىن کراو یا تەیمان کراو (بەتاییبەتى

لە سودان)

zax (zaks), *n.* زامزێکە لە تەشوی دەکات.

zeal (zēl), *n.* ھەستى بەجۆش؛ ھەستى گەرم؛ پەرۆش؛ دل گەرمی:

(to show ~ for a cause, one's work, duty, etc.)

zealot (zel'at), *n.* (۱) لایەنگرى توندوتیژو کۆترانە؛ پەرگەر:

(a religious ~)

(۲) [Z-]. ئەندامى کۆمەڵێکى ئاینى جوولەمکەى پەرگەر کە بە توندوتیژی

بەرمەلستى داگیرکەرى پۆمانەکانیان دەکرد لە فەلەستین دا.

zealotry (zel'at-ri), *n.* لایەنگرى توندوتیژو کۆترانە؛ پەرگەری؛

ھەست و دل گەرمی؛ پەرگەر.

zealous (zel'əs), *adj.* بە پەرۆش؛ بە جۆش؛ ھەست و دل گەرم؛ بە دل:

(~ to satisfy an employer; ~ efforts).

zealously (*adv.*); **zealousness** (*n.*).

zebec, zebeck (zē'bek), *n.* = xebec.

zebra (zē'brā), *n.* کەرە کێوی: جۆرە کەرنکی کێوی میلی سپی و

رەشدارە، واتە بازووە.

zebra crossing, [British], شوێنى پەڕینەوہى سەر شەقامى

نیشانە کراو بە ھێلى سپى سپى.

zebrass (zē'bras'), *n.* جاشى نێرەکەرى کێوی و ماکەرى مانى.

zebra finch, فیسقەگولەیکى ئۆسترال بازووە.

zebra fish, جۆرە ماسی؛ پەیکى بازووە.

zebrine (zē'brīn, zē'brin), *adj.* لە کەرە کێوی دەچن؛

تاییبەتى بە کەرە کێوی.

zebrula (zē'broo-lə), *n.* **Also** **zebrule**, جاش یا جوانووی

کەرە کێوی و مانى.

zebu (zē'bū), *n.* گای کۆیارەدار: جۆرە گایەکی زل ھىندستانى و

ئەفەریقاییە دووگە بە پشت ملێیەوہیەتى.

zecchino (tsek-kē'nō), *n.* **Also** **zechin** = sequin # 1.

zed (zed), *n.* زێد: تیپی Z بەپێى ووتنى ئینگلیزی.

(ووشەى دووہى دواى ئەمە بێنە)

zedoary (zed'ō-ēr'i), *n.* زەردەچەوہ.

zee (zē), *n.* زى: تیپی Z بەپێى ووتنى ئەمەریکی.

zein (zēn), *n.* پڕۆتینیكە لە گەشەشامى دەردەھینن.

(لە درووستکردنى پلاستیک و بۆشە شتى وەھادا بەکار دێت).

Zeitgeist (tsit'gīst'), *n.* [G]. شینوێى بیرکردنەوہ و بۆچوون و ھەست و

پەرۆشتى سەردەم یا چەرخێک.

zemindar (zi-mēn'dār'), *n.* = zamindar.

Zen Buddhism (zen), **Also** **Zen**, زین بوودیزم ئاین یا

فەلسەفەیکى ھىندى و یابانى و چینیە بۆ گەشتە پۆشینی و پاستی

لەرنی بیرکردنەوہ.

zenana (ze-nā'nā), *n.* ژنانە: بەشى ژنان لە خانو و یا مانى

پۆژمەلاتید.

Zend-Avesta (zen'dā-ves'tā), *n.* = Avesta.

(۱) تەوقەسەرى ئاسمان؛ بالاترین خالى ئاسمان

(ئەستێرەناسی). (۲) تاف؛ پۆپە؛ تەوقەسەر؛ لووتکە؛ نووک؛ سەرى سەر.

(He was at the ~ of his power and fame.)

zeolite (zē'ā-līt'), *n.* زیولیت: جۆرنکە لە سلیکات لە بەردى

ئاگیرزێندا.

zephyr (zef'ēr), *n.* (۱) (ا) باى خۆرئاوا؛ شەمال؛ باى شەمال.

(ب) شەن؛ شەنە با. (۲) زەفیر: قوماشیکی ئەمکە.

(۳) شتیکى سووک، کەم، سەردەمى، ھتد...

Zephyrus (zef'ēr-əs), *n.* خواى شەمال یا باى خۆرئاوا (ئەفسانەى

یونانى).

zeppelin (zep'ə-lin, zep'lin), *n.* بالۆنى زێپلین؛ بالۆن.

zero (zē'rō), *n.* (۱) سەر.

(۲) ھېچ؛ سەر: (His chances of success sank to ~)

(۱) نیشان (ی چەکی ئاگیر) چاکردن.

(۲) (~ on) مشت لیگرتنەوہ؛ نیشان لیگرتنەوہ؛ سەرنجى تەواو خستە سەر.

zero hour, کاتى دیاریکراو: (۱) کاتى دیاریکراو بۆ دەست بە ھێرش

کردن یا بە کارنکی تری سوپایى:

(~ for the coup d'état was 3:00 a.m.)

(۲) کاتى دیاریکراو بۆ دەستپێکردنى کارنکی گرنک.

zest

- (۱) تام: مزى؛ تام خۇشى؛ شتى تام خۇشكەر؛ مەزە.
zest (zɛst), *n.*
 (۲) خۇشى؛ تام (مەجان): (*Conversation adds ~ to a walk.*)
 (۳) تاسەي ژىن؛ جۇش؛ ھەز؛ دىل گەرسى؛ تىن؛ خۇشى لىۋەرگرتن:
 (*to do something with ~; to enter into a plan with ~*)
 (۴) تونىكلە لىمۇ پرتەقال (كە بۇ تام دەخىرتە شتەمە).
v.t.
 خۇش كىرىن؛ تام خۇش كىرىن.
-zestless (*adj.*); **zestlessly** (*adv.*).
zestful (zɛst'fʌl), *adj.*
 خۇش؛ مزى؛ بەتام؛ دىل گەرم؛ بەتىن؛ ھەزكەر؛
 بەجۇش
-zestfully (*adv.*); **zestfulness** (*n.*).
zesty (zɛst'i), *adj.*
 خۇش؛ بەتام؛ مزى؛ بەجۇش؛ بەتىن؛ دىل گەرم.
zeugma (zōŋ'mə, zūŋ'mə), *n.*
 بەكارھىيىتى كىرەتلىك يا
 ئاۋەلناۋىك بۇ باس كىرىنى دوو ووتى پستەيك نەگەرچى بەپىنى پىزىمان
 نەبىن ھەر باسى يەككىيان بىكات (پىزىمان):
 (*with weeping eyes and hearts; to kill a man and his dreams*)
Zeus (zōōs, zūs), *n.*
 زىۋس سەرگەرەي خاۋاكىنى يۇنانىيەكەن
 (ئەللىسانى يۇنانى).
zibeline (zib'ə-līn', zib'ə-līn), *adj.*
 زىبىلى تايپەنى بە سەمۋرە.
 كەلەكەي.
 (۱) كەلنى سەمۋرە. (۲) قوماشنىكى نەرسى توۋكاۋىيە ۋەك فەۋە.
zibet, zibeth (zib'it), *n.* = **civet**.
ziggurat (zig'oo-rat), *n.*
 زەققورە جۇرە بورجىنىكى قوۋچەكىي چەند
 ئۇمى ئاشۋورى بابلەيەكەن.
zigzag (zig'zag'), *n.*
 (۱) ھىل با نەخشى پىنچاپىنچ؛ رىيازى شتى
 پىنچاپىنچاۋى (۲) يەككە لىم پىنچانە؛ پىنچ.
adj.
 پىنچاپىنچ؛ خواروخنىچ؛ پىنچاۋى:
 (*a ~ line, course, road, fence, trench, etc.*)
adv.
 بە خواروخنىچ؛ بە پىنچاپىنچ؛ بە پىنچە پەنا
 بە پىنچاپىنچ پۇشنىش؛ پىنچاپىنچ كىرىن
zikkurat, zikurat (zik'oo-rat), *n.* = **ziggurat**.
zillion (zil'yən), *n.* [Colloq.].
 زىلىۋن ژامارەيەكى بىن شومار؛
 ژامارەيەكى ئىنچىكار زۇر.
zinc (zɪŋk), *n.*
 چىنكۇ؛ توتۇيا؛ زىنك.
v.t.
 چىنكۇ پۇش كىرىن؛ زىنك لىدان.
zincate (zɪŋk'āt), *n.*
 زىنكات خۇشەيكە لە يەكگرتنى زىنك يا
 ئۇكسىدى زىنك ماددە تەقەكەن پەيدا دەپىت.
zincic (zɪŋk'ik), *adj.*
 چىنكۇيى؛ زىنكى
zincite (zɪŋk'it), *n.*
 زىنكاتىت ئۇكسىدى زىنكى سوور
zincy, zinky (zɪŋk'i), *adj.* = **zincic**.
zincography (zɪŋ-kog'ra-fi), *n.*
 زىنكۇگراف؛ ھەلەكەندى تىپو
 ۋىنە. ھەند... لەسەر تەبەقى چىنكۇ بۇ چاپ كىرىنى.
-zincographer (*n.*); **zincographic; zincographical** (*adj.*).
zinc ointment,
 مەلھەمى زىنك؛ مەلھەمىكە ئۇكسىدى زىنكى تىدايە
 بۇ نەخۇشى پىست بەكارىدەت
zincous (zɪŋk'əs), *adj.* = **zincic**.
zinc oxide,
zinc white, = **zinc oxide**.
zing (zɪŋ), *n.* [Slang].
 (۱) چالاكى؛ تىن؛ گورجۇگۇلى؛ چوستو چالاكى؛
 جۇش ۲۱. ۋىزەۋىز؛ گىزەگىز؛ زىكەزىك.
v.t.
 ۋىزەۋىز كىرىن؛ بە گىزەگىز پۇشنىش: (*Bees ~ed by.*)
zingara (tsɛŋ'gä-rä'), *n.* [It.].
 كچە قەرەج؛ ژنە قەرەج
zingaro (tsɛŋ'gä-rô'), *n.* [It.].
 gypsy.
zingy (zɪŋ'i), *adj.* [Slang].
 خۇش؛ بە جۇش
 (*a ~ play, opera, music, etc.*)

zombi, zombie

- (۲) جوانو شۇخ سەرنج پاكىش؛ كەشخە: (*She wore a new ~ dress.*)
zinkenite, zinckenite (zɪŋ'kə-nīt'), *n.*
 زىنكەنىت؛ كانزايەكى
 خۇلەمىشىيە (كىمىيا)
zinnia (zɪn'i-ə, zɪn'yə), *n.*
 زىنىيا؛ گۈلە پايزە.
Zion (zi'on), *n.*
 (۱) گەردى زاينەن لە قودس
 (۲) رەگەزى جۈلەكە؛ جۈلەكە بە گشتى؛ جۈۋەكان.
 (۳) بەھەشت
Zionism (zi'on-iz'm), *n.*
 زاينىزىم؛ جۈۋەگەرى.
Zionist (zi'on-ist), *n. & adj.*
 زاينىست؛ جۈۋەگەر.
-zionistic (*adj.*).
zip (zip), *n.*
 (۱) گىزىزە (ۋەك دەنگى گۈللە)؛ گىللە؛ ۋىزە.
 (۲) [Colloq.]. چالاكى؛ تىن؛ جۇش؛ چوستو چالاكى.
v.t.
 (۱) گىزىزە كىرىن (ۋەك گۈللە)؛ بە ۋىزە پۇشنىش؛ گىللە كىرىن.
 (۲) [Colloq.]. بە پەلە چۈن؛ خىزا چۈن؛ بە فەكە چۈن:
 (*I'll just ~ to the store.*)
 (۱) خىزا بىرىن؛ بە پەلە بىرىن:
v.t. [Colloq.].
 (*I'll ~ you to the airport in no time.*)
 (۲) (up ~) خۇش كىرىن:
 (*A little vinegar will ~ up the salad.*)
 (۳) (۱) داخست (بە ۋىزە ۋەك پانتۇل).
 (ب) داخست (دەم): (*to ~ one's lips or mouth*).
Zip Code, zip code [zone improvement plan],
 كىلىي
 پۇستە؛ ژامارە پۇستەى ناۋچە؛ ژامارەيكە پۇستەى ناۋچەكە دىبارى دەكاتو
 بەشىكە لە ئاۋنىشانى خەلەك دەزگا لە ئەمەرىكا (بۇ ئاسان كىرىنى پۇستە
 گەيانەند).
zip fastener, [British], **zipper**.
 دەمانچەى خۇمالى.
zip gun,
zipper (zip'ər), *n.*
 (۱) جىزە يا كالتۇشى زىپىردار.
 (۲) زىپىرى پانتۇلور بلوس، ھەند... زىزە؛ زىپ.
 (ھەرۋەھا "zip fastener" ۋە "slide fastener")
zippy (zip'i), *adj.* [Colloq.].
 چالاك؛ گورجۇگۇلى؛ خىزا؛
 چوستو چالاك.
zircon (zür'kon), *n.*
 زىركون؛ سىلىكاتى زىركونىۋم؛ بەردىكى بلورى
 بەنرخە.
zirconium (zêr-kō'ni-əm), *n.*
 زىركونىۋم؛ رەنگ زىرى؛ توخنىكى
 كانزايى خۇلەمىشى يا رەشە (كىمىيا).
zither (zith'ər), *n.* Also **zithern**,
 قانۇن؛ ئامىزىكى مۇسىقايە؛
 سەنتۇر.
-zitherist (*n.*).
zloty (zlō'ti), *n.*
 زلۇتى؛ پارەى پۇلەندىيە
zo- (zō), **zoo**.
zoa (zō'a), *n.* plural of **zoon**.
-zoa (zō'a),
 پاشگىرنەكە بەمانى؛ توخنە گياندار: (*protozoa*).
zoanthropy (zō-an'thra-pi), *n.*
 شىتەيەيكە كە شىتەكە خۇي
 بە گياندارى چوارىن دەزانى.
zodiac (zō'di-ak'), *n.*
 (۱) بازنى بورجەكان (ئەستىزەناسى)؛ بازنى-
 كەلۋەكان؛ بازنىكە كراۋە بە دوانزە بەشەۋە ھەر يەكەى ۋىنەى
 كەلۋەيكە تىدا نەخشە كىشراۋە. (۲) ۋىنەى بازنى بورجەكان (بە دوانزە
 بەشەكەيەۋە)؛ نەخشەى بازنى كەلۋەكان. (۲) [Rare]. بازنى.
 تايپەتى بە بازنى بورجەكان
 (ئەستىزەناسى).
zodiacal light,
 پورنانكى كەلۋىسى؛ پورنانكىيەكە لە ناۋچەى خۇرئاراۋا
 پاش خۇرئاراۋا بوون دەپىنرى لە ناۋچەى خۇرەلاتدا پىش خۇر ھەلاتن
 زۇسىيت بەردىكى بەنرخى بەمەيى. خۇلەمىشى، يا **zoisite** (zois'it), *n.*
 قارەيە بەرپەيەكە لە سىلىكاتى كالىسىۋم ۋە ئەلمنىۋمى ئاۋى
zombi, zombie (zom'bi), *n.*
 (۱) خۇي ئەۋزىيا (لاي ئەۋانەى)

لەسەر نابێت " فوودو " دەپۆن لە پۆشاکدا ئەرەقی و هاتنی و هتد...

(۲) (ب) هیزگی لە سروشت بەدەر مردووی زیندو دەکاتەرە (لە تاین و جادوگرە " فوودو " دا). (ب) مردووی گیان بە بەردا کراو لە لایەن ئەم هیزەرە کە بە پێی ئەمرانی ئەم هیزەش دەجووتەرە.

(۳) [Slang]. کەسیکی هەست مردووی خوێ بن مێشکی گێژووژ.

(۴) خواردنەرەکی مستکەرە لە تیکە لاوکردنی چەند خواردنەرەکی کھوولی و ناوی میو پیک دیت

(۱) ناوچەیی: هەریکی.

zonal (zōn'al), adj.

(۲) ناوچە ناوچە کراو: بەش کراو بە ناوچە ناوچە.

zonary (zōn'ā-ri), adj. = zonal.

zonate (zōn'āt), adj. Also zonated, ناوچە ناوچە کراو:

هێل پێدا پراکێشراو بۆ بەش بەش کردنی.

zonation (zō-nā'shən), n. ناوچە ناوچە کران: بەش بەش کران بە

هێلی دیاریکەر

zone (zōn), n. (۱) [Poetic] پشترین: کەمەربەند

(۲) یەکنە لە پێنج هەریکەکی پووی زەوی (بەگوزەری ئاووهرای هەریکە

ئاوراوە: (torrid ~; temperate ~; frigid ~).

(۳) ناوچە: هەریک: (a canal ~; cotton ~; demilitarized ~).

(۴) ناوچەیکە شار (کە بۆ جۆرە بەکارهێنانێک تەرخان کراوە وەک بۆ:

بازرگانی، باخچه، مال، هتد...).

(۵) ناوچەیکە شارینکی گەورەیی بەش کراو بە چەند ناوچەیکەرە بۆ

مەبەستی پۆستە.

v.f. (۱) بەش بەش کردن بە ناوچە ناوچەرە (بەتایبەتی شارێک کە هەر ناوچە یا

گەرەکیکی بۆ جۆرە بەکارهێنانێک تەرخان کراوە: بازرگانی، مال، هتد...).

(۲) دەورەدان: پە پشترین یا کەمەربەند. (۳) نیشانه کردن بە هێلی جیاکەرەر.

v.l. بەش کران بە ناوچە ناوچەرە

zonked (zō'ngkt), adj. [Slang]. Also zonked out, سەرخۆش

(بە خواردنەرە یا بەنگ): مەست: کەیل.

zonule (zōn'ul), n. (۱) هەریکە یا ناوچەیی بچووک.

(۲) پشترین یا کەمەربەندی بچووک

zoo (zō), n. باخچهی گیاندان: باخچهی گیانەر.

(هەرەها " zoological garden ").

zoo- (zō'ō, zō'ə), Also zo-, پێشگیرکە بەمانای: (۱) گیانەر:

گیاندان (zoology). (ب) گیانەرناسی: (zoogeography).

zoochemistry (zō'ō-kem'is-tri), n. کیمیای گیانەر.

zoogeographic (zō'ō-jē'ō-graf'ik), adj. تاییبەتی

دابه‌شبووسی جوگرافی گیانەر.

-zoogeographical (adj.); zoogeographically (adv.).

zoogeography (zō'ō-ji-og'ro-fi), n. جوگرافیای گیانەر:

لیکۆلینەرە دابه‌شبوونی گیانەر بەسەر ناوچەیی جوگرافیدا.

-zoogeographer (n.).

zoogloea (zō'ō-glō'ē), n. تۆپەلە بەکتریاوەکی جەلاتی:

پێکدێت بەهۆی ئاوسانی دیواری شانەیکەرە کە ئاو زۆر هەلەمژێت.

zoography (zō-og'ro-fi), n. گیانەرناسی نیشانه‌هەلەدان: لێکێکی

گیانەرەناسی بە بریتی بە نیشانه‌هەلەدانی گیانەرە و لانه‌کی.

-zoographer (n.); zoographic; zoographical (adj.).

zooid (zō'oid), adj. گیانەرە: تاییبەتی بە گیانەر:

لە گیانەر دەچن.

n. (۱) شانەیکە یا تەنێکی گیانەرە: گەردبێنییە کە سەرەخۆی خۆی

دەپۆزێ وەک گیاندانێکی سەرەخۆ (وێک تۆوی تۆما)

(۲) گیانەرێکی گەردبێنییە کە بەشیکە لە تۆپەلە گیانەرێکی وەها

-zooidal (adj.).

zoolatry (zō-ol'ā-tri), n. گیانەرەپرستی

zoological (zō'ō-loj'i-k'l), adj. Also zoologic, تاییبەتی

گیانەرە: زانی: گیانەرە

-zoologically (adv.).

zoological garden = zoo.

zoologist (zō-ol'ā-jist), n. گیانەرەزانی: زانی گیانەر.

zoology (zō-ol'ā-ji), n. (۱) گیانەرەزانی: زانستی گیانەر.

(۲) گیانەرە: ناوچەیکە بەگشتی. (۳) زانستنامەیکە گیانەرەزانی

zoom (zōōm), v.l. (۱) وێزەوێزێ کردن: فەرە، گەلە، یا گەزە کردن.

(۲) بە وێزە، گەزە، یا فەرە پۆشتن: (The cars were ~ing by on the

(The cars were ~ing by on the freeway.)

(۳) بە پەلە پۆشتن یا جوولانەرە: خێرا هاتن و چوون.

(۴) خێرا فڕین. هەلسان، یا بەرزبوونەرە بۆ ئاسمان (فڕۆکە).

(۵) (~ in; ~ out) نزیك خستنەرە: دوور خستنەرە: دیمەن بە جوولاندنی

هاوێنە: کامێرا: جوولاندنی هاوێنە: کامێرا: بۆ دوور نزیك خستنەرە

دیمەنێک.

v.f. (۱) خێرا فڕۆکە هەلساندن بۆ ئاسمان.

(۲) (۱) دوور نزیك خستنەرە: دیمەن بە جوولاندنی هاوێنە: کامێرا

(ب) جوولاندنی هاوێنە: کامێرا: لێر بۆ ئەم مەبەستە.

(۱) وێزەوێز: فەرە، گەلە، گەزە. (۲) لێر هەلسانی فڕۆکە.

zoometry (zō-om'ā-tri), n. ئەندازەگیری گیانەرە: ئەندازە گرتن و

بەراوردکردنی گیانەرە: ئەندامەکانی.

-zoometric; zoometrical (adj.); zoometrically (adv.).

zoomorphic (zō'ō-mōr'fik), adj. گیانەرە: شێوەی لە گیانەر.

چو: (a ~ deity).

zoomorphism (zō'ō-mōr'fiz'm), n. (۱) بە گیانەر پێشاندانی

خوا: گیانی گیانەر کردن بە بەر خودادا: تاییبەخۆی گیانەر نان بە خواوە

(رووشی " anthropomorphism ")

(۲) شێوەی گیانەر بەکارهێنان لە هونەر.

-zoon (zō'ōn), پاشگیرکە بەمانای: گیانەر: شانە یا گیانەر:

گەردبێنی سەرەخۆ: (spermatozoon).

zooparasite (zō'ō-par'ā-sit'), n. گیانەرە: مەخوور

-zooparasitic (adj.).

zoophagous (zō-ōf'ā-gəs), adj. گیانەرەخو: گۆشتخو

zoophile (zō-ōf'ā-li), n. گیانەر دۆست (بەتاییبەتی یەکنە کە دژی

توێکاری گیانداری زیندو بن لە تاقیگەدا).

zoophilous (zō-ōf'ā-ləs), adj. (۱) گیانەر دۆست: گیانەرەخو.

(۲) بە گیانەر چات کراو (پروەک).

zoophobia (zō'ō-fō'bi-ə), n. ترسی گیانەر: لە گیانەر ترسان.

zoophyte (zō'ō-fīt'), n. گیانەرە: پووەکی: گیانەرە: پووەک

چو لە شێوە تاییبەخۆدا (وێک شیلان و ئیسفەنج).

-zoophytical (adj.).

zooplasty (zō'ō-plas'ti), n. پەپووەست کردنی شانە: گیانەر لە

لەشی مرۆ.

-zooplastic (adj.).

zoosperm (zō'ō-spūrm'), n. = spermatozoon.

zoospore (zō'ō-spōr', zō'ō-spōr'), n. تەنی یە خانەیی

پووەکی بۆک (وێک هەندێ قەوژە).

-zooporic; zoosporous (adj.).

zootechnician (zō'ō-tek-nish'ōn), n. گیانەر پەرەدەر:

zootechnics (zō'ō-tek'niks), n. zootechny.

zootechny (zō'ō-tek'ni), n. گیانەر پەرەدەر: پەرەدەر.

کردن و زاروێ پێ کردن و وەچە چاک کردنی گیانەر.

-zootechnical (adj.).

zootomy (zō-ōt'ō-mi), n. (۱) توێکاری گیانەر

(۲) توێکاری سەراوورد

-zootomic; zootomical (adj.).

zoot suit, دەستە جلیکی پیاوانە: کۆن باووە لە پانتۆلێکی دەلبی دەرەنگ

zoril, zorille

تەسكۆ چاڭگەلنىڭ درىزىو يەنە پانۇ قەنەراچە ئىستور پىڭگىت.
zoril, zorille (zôr'il), *n.* Also zorila, گىيانەورنىڭ شىرىمى

نەقەرىقەيە لە توخى مىشى خورما.
Zoroastrian (zō'rō-as'tri-ən), *adj.* زەردەشتى تايپەتى بە

زەردەشتو نايەنەكەى
n. زەردەشتى كەسىڭى زەردەشتى.

Zoroastrianism (zō'rō-as'tri-ən-iz'm), *n.* زەردەشتى

نايى زەردەشتى (كە دەلىت: لە جىھاندا دوو خوا يا ھىز مەيە يەڭگىيان
ھى ناش يا پووناكى و نەوى ترىشيان ھى خراپ يا تاريكىيە و نەم دوو
ھىزە ھەمىشە لە ئاڭكۇيدان: بەلام لە نەجامدا ھىزى پووناكى سەردەكەرىت).

zoster (zôs'tēr), *n.* herpes zoster (۲) كەمەرا پىشتىن.

zounds (zoundz), *interj.* [Archaic], يا جۈنىڭكە توۋرەيى، بىزارى،
سەرسامى دەردەرىئ

zucchetto (tsōō-ket'ō), *n.* كۆزى قەشە كاسۆلىك و سەركە قەشە و
پاپا

zucchini (zōō-kē'ni), *n.* كۈنەكە ماريكە سەوز: كۈنەكە چىشت

zwitterion (tzvit'ēr-ī'ən), *n.* Also zwitter ion, نايۇنى جۈتە

يا ھابەش نايۇنى گەرمو سارد يا بەھىزو بىن ھىز پىڭكەرە (كىمىيائى فېزىيائى).

zygapophysis (zig'ə-pof'ə-sis, zī'ga-pof'ə-sis), *n.* جۈوت
چۈكە يا زىادە ئىسقاڭنىڭ كە دوو بېرە ئىك دەدات.

zygo- (zī'gō, zig'ə), *Also* zyg-, پىنڭىڭىكە بەماناى: (۱) جۈوت
دوو (zygoductyl) (۲) جۈوت بوون: يەڭگىرتن: (zygospore).

zygodactyl (zī'ga-dak'til, zig'ə-dak'til), *adj.* جۈوت چىڭ:

دوو چىڭگە دوو چىڭكى بەرە پىنڭىھەيە دووانىشى بەرە دوو (دەك ھەندى
ماندە).

بالندە دوو چىڭگە بالندەيەكە دوو چىڭكى لە دوو ھەيە دوو چىڭگىشى لە
پىنڭىھە (دەك توۋتى).

zygoma (zī-gō'mə, zī-gō'mə), *n.* zygomat bone (۱)

zygomat bone (۲) zygomat arch (۳) zygomat process (۴)

كونى: zygomat (zī'ga-mat'ik, zig'ə-mat'ik), *adj.*

كونەي: تايپەتى بە ئىسقاڭنى كۈنە

zygomat arch, كەوانەي كۈنە يا كۈنە

zygomat bone, ئىسقاڭنى كۈنە (ھەر ھە "cheek-bone")

zygomat process, چۈكە يا زىادە ئىسقاڭنى كۈنە (كە كەوانەي)

كۈنە پىڭ دىنن.

zygomorphic (zī'ga-môr'fik, zig'ə-môr'fik), *adj.* Also-

zygomorphous, دوو قىلپانە (پۈرەكناسى، گىيانەورناسى): دوانە

دوو بەشى يەيۈەست.

-zygomorphism (*n.*).

zygosis (zī-gō'sis, zī-gō'sis), *n.* جۈوت بوونى دوو "گەمىت"

واتە خانەي زاۋزى.

zygospore (zī'gə-spôr', zig'ə-spôr'), *n.* تەنىڭى پىڭكەتۈرە

جۈوت بوونى دوو "گەمىت"، واتە خانەي زاۋزى ھابەرەگەز.

zygote (zī'gōt, zig'ōt), *n.* زاڭۇت: خانەي پىڭكەتۈرە لە جۈوت بوونى

دوو "گەمىت"، واتە خانەي زاۋزى.

-zygotic (*adj.*).

zymase (zī'mās), *n.* زامىز ھەيۈنىڭە شەكەر دەڭۈزىت بۇ نەلەكەيۈر

دورەم ئۆكسىدى كاربۇن. واتە دەپتە ھۇى ترشان.

-zyme (zīm), باشگىڭىكە بەماناى: ھەيۈن: نەزىم.

zymo- (zī'mō, zī'mə), *Also* zym-, پىنڭىڭىكە بەماناى: ترشان:

(zymology)

zymogen (zī'mə-jən), *n.* Also zymogene, زامىزچىن: ھەيۈن

پەيداكار: ترش پەيداكار

zymogenic (zī'mə-jen'ik), *adj.* Also zymogenous, (۱)

تايپەتى بە "زامىزچىن" (ووشەي پىنڭىھەيىنە) (۲) ترشىنەر.

zymurgy

(۲) ھەيۈن پەيداكار: ترش پەيداكار.

zymology (zī-mol'ə-jī), *n.* ھەيۈنزانى: زانىيارى ھەيۈنەكان:

زانىيارى ھەيۈن و ترشان.

-zymologic; zymological (*adj.*); zymologist (*n.*).

zymolysis (zī-mol'ə-sis), *n.* ترشان.

-zymolytic (*adj.*).

zymometer (zī-mom'ə-tēr), *n.* زامىز مەتر: ترشان پىۋ

نامىرى ترشان پىشاندەر.

zymoplastic (zī-mō'plas'tik), *adj.* ھەيۈن پەيداكار:

ترش پەيداكار

zymoscope (zī-mō'skōp), *n.* زامىز سكوپ: ھىزى ھەيۈن پىۋ

نامىزىڭە ھىزى ترشاندى ھەيۈن دەپنۇت.

zymosis (zī-mō'sis), *n.* (۱) ترشان. (۲) نەخۇشى توش بوون.

(۲) [Rare], درم: نەخۇشى پەيۋ.

zymotic (zī-mot'ik), *adj.* (۱) تايپەتى بە ترشان.

(۲) پەيۋ: تايپەتى بە نەخۇشى پەيۋ: (a ~ disease).

zymurgy (zī'mēr-jī), *n.* كىمىيائى ترشان: لىڭكە لە كىمىيە لە ترشان

دەكۈلپتە ھە (بەتايپەتى دەربارەي شەراب بىرە گرتە ھە): ترشانزانى.

IRREGULAR VERBS

کرداری نااسا

<u>Infinitive</u>	<u>Past Tense</u>	<u>Past Participle</u>
abide	abode; abided	abode; abided
arise	arose	arisen
awake	awoke	awaked; awoke
backbite	backbit	backbitten; backbit
backslide	backslid	backslid; backslidden.
be (am; <i>art</i> * ; is; are)	was; <i>wast</i> ; <i>wert</i> ; were	been
bear	bore; bare	borne; born
beat	beat	beaten
become	became	become
befall	befell	befallen
beget	begot; begat	begotten
begin	began	begun
behold	beheld	beheld
bend	bent	bent; bended
bereave	bereaved; bereft	bereaved; bereft
beseech	besought	besought
beset	beset	beset
bespeak	bespoke	bespoken; bespoke
bestride	bestrode	bestriden; bestrid; bestrode
bet	bet; betted	bet; betted
betake	betook	betaken
bethink	bethought	bethought
bid	bade; bid	bidden; bid
bide	bode; bided	bided
bind	bound	bound
bite	bit	bitten; bit
bleed	bled	bled
blend	blended; blent	blended; blent
bless	blessed; blest	blessed; blest
blow	blew	blown
break	broke	broken; <i>broke</i>
breed	bred	bred
bring	brought	brought
broadcast	broadcast; broadcasted	broadcast; broadcasted
browbeat	browbeat	browbeaten
build	built	built
burn	burnt; burned	burnt; burned
burst	burst	burst
buy	bought	bought

cast	cast	cast
catch	caught	caught
chide	chid	chidden; chid
choose	chose	chosen
cleave	clove; cleft	cloven; cleft
cling	clung	clung
clothe	clothed; <i>clad</i>	clothed; <i>clad</i>
come	came	come
cost	cost	cost
creep	crept	crept
crow	crowed; crew	crowed
cut	cut	cut
dare	dared; durst	dared
deal	dealt	dealt
dig	dug; <i>digged</i>	dug; <i>digged</i>
do	did	done
draw	drew	drawn
dream	dreamed; dreamt	dreamed; dreamt
drink	drank	drunk
drive	drove	driven
dwelt	dwelt	dwelt
eat	ate	eaten
fall	fell	fallen
feed	fed	fed
feel	felt	felt
fight	fought	fought
find	found	found
flee	fled	fled
fling	flung	flung
fly	flew	flown
forbear	forbore	forborne
forbid	forbade; forbad	forbidden
forecast	forecast; forecasted	forecast; forecasted
forego	forewent	foregone
foreknow	foreknew	foreknown
foresee	foresaw	foreseen
foretell	foretold	foretold
forget	forgot	forgotten
forgive	forgave	forgiven
forsake	forsook	forsaken
forswear	forswore	forsworn
freeze	froze	frozen
gainsay	gainsaid	gainsaid
get	got	got; gotten
gild	gilded; gilt	gilded
gird	girded; girt	girded; girt
give	gave	given

go	went	gone
grave	graved	graven; graved
grind	ground	ground
grow	grew	grown
hamstring	hamstringed; hamstrung	hamstringed; hamstrung
hang	hung; hanged	hung; hanged
have(hast; has)	had; <i>hadst</i>	had
heard	heard	heard
heave	heaved; hove	heaved; hove
hew	hewed	hewed; hewn
hide	hid	hidden; hid
hit	hit	hit
hold	held	held
hurt	hurt	hurt
inlay	inlaid	inlaid
keep	kept	kept
kneel	knelt	knelt
knit	knitted; knit	knitted; knit
know	knew	known
lade	laded	laden
lay	laid	laid
lead	led	led
lean	leant; leaned	leant; leaned
leap	leapt; leaped	leapt; leaped
learn	learnt; learned	learnt; learned
leave	left	left
lend	lent	lent
let	let	let
lie	lay	lain
light	lighted; lit	lighted; lit
lose	lost	lost
make	made	made
mean	meant	meant
meet	met	met
melt	melted	melted; molten
misdeal	misdealt	misdealt
misgive	misgave	misgiven
mislay	mislaid	mislaid
mislead	misled	misled
mistake	mistook	mistaken
misunderstand	misunderstood	misunderstood
mow	mowed	mown
outhid	outhade; outbid	outbidden; outbid
outdo	outdid	outdone
outgo	outwent	outgone

outgrow	outgrew	outgrown
outride	outrode	outridden
outrun	outran	outrun
outshine	outshone	outshone
outspread	outspread	outspread
outwear	outwore	outworn
overbear	overbore	overborne
overcast	overcast	overcast
overcome	overcame	overcome
overdo	overdid	overdone
overdraw	overdrew	overdrawn
overeate	overate	overeaten
overfeed	overfed	overfed
overgrow	overgrew	overgrown
overhang	overhung	overhung
overhear	overheard	overheard
overlay	overlaid	overlaid
overleap	overleapt; overleaped	overleapt; overleaped
overlie	overlay	overlain
override	overrode	overridden
overrun	overran	overrun
oversee	oversaw	overseen
overset	overset	overset
overshoot	overshot	overshot
oversleep	overslept	overslept
overspread	overspread	overspread
overtake	overtook	overtaken
overthrow	overthrew	overthrown
overwork	overworked	overworked; overwrought
 partake	 partook	 partaken
pay	paid	paid
put	put	put
 read	 read	 read
rebuild	rebuilt	rebuilt
recast	recast	recast
relay	relaid	relaid
rend	rent	rent
repay	repaid	repaid
retell	retold	retold
rid	riddled; rid	rid; riddled
ride	rode	ridden
ring	rang; rung	rung
rise	rose	risen
rive	rived	riven; rived
run	ran	run
 saw	 sawed	 sawn; sawed
say	said	said
see	saw	seen

seek	sought	sought
sell	sold	sold
send	sent	sent
set	set	set
sew	sewed	sewn; sewed
shake	shook	shaken
shear	sheared; <i>shore</i>	shorn; sheared
shed	shed	shed
shine	shone	shone
shoe	shod	shod
shoot	shot	shot
show	showed	shown; showed
shred	shredded; <i>shred</i>	shredded; <i>shred</i>
shrink	shrank; shrunk	shrunk; shrunken
shrive	shrove; shrived	shriven; shrived
shut	shut	shut
sing	sang; <i>sung</i>	sung
sink	sank; <i>sunk</i>	sunk; sunken
sit	sat	sat
slay	slew	slain
sleep	slept	slept
slide	slid	slid; slidden
sling	slung	slung
slink	slunk	slunk
slit	slit	slit
smell	smelt; smelled	smelt; smelled
smite	smote; <i>smit</i>	smitten; <i>smit</i>
sow	sowed	sown; sowed
speak	spoke; <i>spake</i>	spoken
speed	sped; speeded	sped; speeded
spell	spelt; spelled	spelt; spelled
spend	spent	spent
spill	spilt; spilled	spilt; spilled
spin	spun; span	spun
spit	spat; <i>spit</i>	spat; <i>spit</i>
split	split	split
spoil	spoilt; spoiled	spoilt; spoiled
spread	spread	spread
spring	sprang	sprung
stand	stood	stood
stave	staved; stove	staved; stove
steal	stole	stolen
stick	stuck	stuck
sting	stung	stung
stink	stank; stunk	stunk
strew	strewed	strewn; strewed
stride	strode	stridden; strid
strike	struck	struck; stricken
string	strung	strung
strive	strove	striven
sunburn	sunburned; sunburnt	sunburned; sunburnt

swear	swore; <i>sware</i>	sworn
sweep	swept	swept
swell	swelled	swollen; swelled
swim	swam	swum
swing	swung	swung
take	took	taken
teach	taught	taught
tear	tore	torn
tell	told	told
think	thought	thought
thrive	throve; thrived	thriven; thrived
throw	threw	thrown
thrust	thrust	thrust
tread	trod	trodden; trod
unbend	unbent	unbent
underbid	underbid	underbidden; underbid
undergo	underwent	undergone
undersell	undersold	undersold
understand	understood	understood
undertake	undertook	undertaken
underwrite	underwrote	underwritten
undo	undid	undone
upset	upset	upset
wake	woke; waked	waked; woken; woke
waylay	waylaid	waylaid
wear	wore	worn
weave	wove	woven; wove
wed	wedded	wedded; wed
weep	wept	wept
win	won	won
wind	winded; wound	winded; wound
withdraw	withdrew	withdrawn
withhold	withheld	withheld
withstand	withstood	withstood
work	worked; <i>wrought</i>	worked; <i>wrought</i>
wring	wrung	wrung
write	wrote; <i>writ</i>	written; <i>writ</i>

IRREGULAR PLURALS

كۆي نائاسا

<u>Singular</u>	<u>Plural</u>	<u>Singular</u>	<u>Plural</u>
addendum	addenda	focus	focuses
alga	algae	foot	feet
alumna	alumnae	formula	formulas
alumnus	alumni	fungus	fungi, funguses
analysis	analyses	genus	genera
antenna	antennas, antennae	goose	geese
apparatus	apparatuses	half	halves
appendix	appendices, appendixes	hero	heroes
axis	axes	hippopotamus	hippopotami,
bacillus	bacilli	hippopotamuses	
bacterium	bacteria	hoof	hoofs, hooves
basis	bases	hypothesis	hypotheses
beau	beaux	index	indices, indexes
bison	bison	knife	knives
buffalo	buffalos, buffaloes	leaf	leaves
bureau	bureaus	life	lives
bus	busses, buses	loaf	loaves
cactus	cactuses, cacti	louse	lice
calf	calves	man	men
child	children	matrix	matrices
corps	corps	means	means
corpus	corpora, corpuses	medium	media
crisis	crises	memorandum	memoranda
criterion	criteria	millennium	millenniums, millennia
curriculum	curricula	moose	moose
datum	data	mosquito	mosquitoes
deer	deer	mouse	mice
die	dice	nebula	nebulae, nebulas
dwarf	dwarfs, dwarves	neurosis	neuroses
diagnosis	diagnoses	nucleus	nuclei
echo	echoes	oasis	oases
elf	elves	octopus	octopi, octopuses
ellipsis	ellipses	ovum	ova
embargo	embargoes	ox	oxen
emphasis	emphases		
erratum	errata		
fireman	firemen		
fish	fish, fishes		

paralysis	paralyses
parenthesis	parentheses
person	people
phenomenon	phenomena
potato	potatoes
radius	radii, radiuses
scarf	scarfs, scarves
self	selves
series	series
sheep	sheep
shelf	shelves
scissors	scissors
species	species
stimulus	stimuli
stratum	strata
syllabus	syllabi, syllabuses
symposium	symposia, symposiums
synthesis	syntheses
synopsis	synopses

tableau	tableaux
that	those
thesis	theses
thief	thieves
this	these
tomato	tomatoes
tooth	teeth
torpedo	torpedoes
vertebra	vertebrae
veto	vetoes
vita	vitae
wharf	wharfs, wharves
wife	wives
wolf	wolves
woman	women
zero	zeros, zeroes

Common Abbreviations and Acronyms

کورتکراوه باوهکان

Abbreviation	Meaning in Kurdish
A	
A.B., Bachelor of Arts	پروانامه‌ی بىكالۆريۆسى ئه‌دهبىيات
abbr., abbreviation	کورتکراوه
A.D., or AD, Anno Domini	پاش زاین؛ سالی زاینی
adj., adjective	ئاوه‌لناو
adv., adverb	ئاوه‌لنگردار
AF, Air Force	هه‌یزى هه‌وايى
AFB, Air Force Base	پنکه‌ی هه‌یزى هه‌وايى
AI or A.I., Amnesty International	رێکخراوى لێبوردنى جیهانى
a.m. or A.M., Ante Meridiem	پیش نیوه‌ڕۆ
A.M. or M.A., (L. <i>Artium Magister</i>), Master of Arts	پروانامه‌ی ماستهرى هونهر و ئه‌دهب
A.M.A., American Medical Association	رێکخراوى پزىشکى / پزىشکه‌وانى ئهمهرىکى
AIDS, Acquired Immune Deficiency Syndrome	ئه‌يدز؛ نه‌خۆشیه‌ى که‌میه‌ى به‌رگرى له‌ش
A.P., Associated Press	ئاژانسى هه‌واڵ (ئه‌سۆشیتد پرنس)
Apr., April	گوڵان
apt., apartment	خانه؛ شوقه
A.S.A.P., or ASAP, or a.s.a.p, As Soon As Possible	به‌زوترین کات
assoc., associate	هاو؛ یاریده‌ده‌ر
asst., assistant	یاریده‌ده‌ر
Aug., August	که‌لاوێژ؛ ئاب
Ave., Avenue	شه‌قام
A.W.O.L., <i>Mil.</i> absent without official leave	نه‌هاتن بۆ ئیش بى مۆله‌تى فهرمى
B	
B.A., (L. <i>Baccalaureus Artium</i>) Bachelor of Arts	پروانامه‌ی بىكالۆريۆسى هونهر و ئه‌دهب
B.B.A., Bachelor of Business Administration	پروانامه‌ی بىكالۆريۆسى کارگێڕى
BBC., British Broadcasting Corporation	ده‌زگای په‌خشى به‌رىتانی؛ ده‌زگای رادیۆ و ته‌له‌فزیۆنى به‌رىتانی
B.C., or BC, (١) Before Christ (٢) British Columbia	(١) پیش زاین. (٢) کۆلۆمبیاى به‌رىتانی (به‌شى رۆژاوى که‌مه‌دا)
B.D.S., Bachelor of Dental Surgery	پروانامه‌ی بىكالۆريۆسى نه‌شته‌رگه‌رى دان
Bldg., Building	خانوو
Blvd., Boulevard	شه‌قام (پان)
B.S., Bachelor of Science	پروانامه‌ی بىكالۆريۆسى زانست
B.Sc., Bachelor of Science	پروانامه‌ی بىكالۆريۆسى زانست
C	
C, Celsius	پله‌ی سه‌دیى گهرما
C.C., carbon copy	وێنه‌ی ده‌قاوده‌ق
C.E.O. or CEO, Chief Executive Officer	سه‌رۆکى ئه‌نجومه‌نى به‌رپوه‌به‌ران

CIA or C.I.A., Central Intelligence Agency
Co., Company
C.O.D., cash/collect on delivery
colloq., colloquial; colloquialism
conj., conjunction
C.P.A., Certified Public Accountant
CV., Curriculum Vitae

دەزگای ناوەندی هەواڵگری ئەمریکا
 کۆمپانیا
 پارە دەدەیت کاتی وەرگرتن
 زمانی ئاخاقتن؛ زمانی قسەکردن
 ئامرازێ لێکدەر؛ ئامرازێ پەیوەندی
 ژمێریاری گشتیی بېروانامەدار
 کورتەى ژياننامه / ژیتنامه

D

D.D.S., (١) Doctor of Dental Science (٢) Doctor of Dental Surgery
Dec., December
Dem., Democrat; Democratic
Dep., or dept., department
D.J., disk jockey
Dr., Doctor
D.S. or D.Sc., Doctor of Science

(٢) پزیشکی دان؛ دانسان. (١) نەشتەرگەری دان؛ پزیشکی
 نەشتەرگەری دان
 پەڕانبار
 دیموکراتی
 بەش (دەزگا)
 پلۆکەرەوهی مۆزیک لەسەر ئۆرگانی رادیۆ یا لە ئامێرێکدا
 دکتۆر
 دکتۆرای زانست

E

ECG, electrocardiogram (EKG)
Ed. D., Doctor of Education
educ., education
e.g., (*L. exempli gratia*) for example
EKG, electrocardiogram
ESL, English as a Second Language
esp., especially
esq. or esqr., esquire
ESP, Extra Sensory Perception
EST, Eastern Standard Time
et al., (*L. et alii*) and other things
etc., et cetera, and others, and so on
EU or E.U., European Union

نەخشەی پشکنینی ئەلکترۆنی بۆ دل
 بېروانامەی دکتۆرای پەرەدەر
 پەرەدەر
 بۆ نموونه؛ بۆ وێنە
 نەخشەی پشکنینی ئەلکترۆنی بۆ دل
 ئینگلیزی وەک زمانی دووەم
 بە تایبەتی
 بەرێز
 هەستی هەستپێکردنی/پێزانینی ئاساسا
 کاتی زستانەى / ئاسایی رۆژەهەلاتی ئەمریکا
 وەرەوانی تر؛ هەتاوایی
 هەتاوایی؛ وە هەروەها؛ هتد
 یەکییتی ئەوروپا

F

F.A.A., Federal Aviation Agency
F or Fahr., Fahrenheit
FBI or F.B.I., Federal Bureau of Investigation
Feb., February
fem., feminine
ff., and the following
FIFA, Federation International e de Football Association (International Federation of Association Football)
fig., figure
Fri., Friday
Ft., (١) feet (٢) foot

دەزگای فڕینی فێدرالی
 فەرەنهایت؛ پەلە گەرما
 دەزگای لێکۆڵینەوهی ئاوانی فێدرالی
 رەشەمی
 می؛ مێینە
 وە لاپەڕمکانی دواییشی
 یەکییتی تۆپی پێی نێودەوڵەتی
 وێنە
 هەینی
 پێ (پێوان)

G

Gen., General	جهنرال
GDP, Gross Domestic Product	کۆی بهره‌می ناوخت
G.M.T., Greenwich Mean Time	کاتی گرینچ
GNP, Gross National Product	کۆی بهره‌می نەتەوهیی
G.O.P. or GOP, Grand Old Party (the Republican Party)	حیزبی جمهوری ئەمریکی
G.P. or PG or GP, General Practitioner	پزیشکی گشتی
GPS, Global Positioning System	سیستمی جی'نۆزینەوهی جیهانی

H

hdqrs., headquarters	بارەگا
HIV, Human Immunodeficiency Virus	فایرۆسی لاوازکردنی بەرگری لەش
hon., honourable	بەرپز
hr., hour	کاتژمێر؛ سات
hwy., highway	ڕینگاروبان؛ ڕینگای خێرا

I

IAEA, International Atomic Energy Agency	دەزگای هێزی ئەتۆمیی جیهانی
ibid., ibidem	هه‌مان سەرچاوه (پەراوێن)
ID, identification; identity	ناسنامە؛ پێناس
i.e., (<i>L id est</i>) that is	واته
IELTS, International English Language Testing System	سیستمی جیهانی تاقیکردنەوهی زمانی ئینگلیزی
IMF, International Monetary Fund	سنووقی دارایی جیهانی
Inc., incorporated	یەکنگرتوو
interj., interjection	باری سەرسامی (رێزمان)؛ وشەی سەرسامی
intl., international	جیهانی
IOU, I owe you	من قەرزاری تۆم
IPA, Internal Phonetic Alphabet	ئەڵفبێی دەنگیی جیهانی
IQ or I.Q., Intelligence Quotient	پلەی زیرەکی (تاقیکردنەوه)
IRS, International Revenue Service	بەریوەبەرایەتی باجی ئەسکەوت
ISBN, Internal Standard Book Number	ژمارەی پێوانەی نێوەهۆڵەتیی پەرتووک
ISO, International Standardization Organization	رێنخراوی پێوانە یەكەستنی جیهانی

J

Jan., January	ڕێبه‌ندان
Jr., junior	کوچ (ناوێشان)؛ منداڵ
Jul., July	پووشپەر
Jun., June	جۆنەردان؛ بارانچران

K

kg., kilogram	کیلۆگرام
K.K.K., Ku Klux Klan	رێنخراوی ره‌گەزپەرستی سپیی ئەمریکی
K.O., knockout	بەزەویداوان (بۆکسبازی)

L

Laser, Lightwave Amplification by Stimulated	لەیزەر
---	--------

Emission of Radiation	پاروئند
lb., (L. <i>libra</i>) pound	پاوند (کۆ)
lbs., pounds	ئەدەب؛ وێژە
lit., literature	لە هەمان سەرچاوە یا جێدا (پەراوێن)
loc. cit., (L. <i>loco citato</i>) in the place, or passage, already mentioned	سنووردار
ltd. or Ltd., limited	

M

M.A., (L. <i>Magister Artium</i>) Master of Arts	بەروانامەی ماستەری ئەدەبیات
Mar., March	نەوڕۆژ
masc., masculine	نێرینه
M.B.A., Master of Business Administration	بەروانامەی ماستەری کارگێڕی
MC, master of ceremonies	ناھەنگێڕ؛ ناھەنگێڕ
M.D., (L. <i>Medicinae Doctor</i>) Doctor of Medicine	پزیشک
MIA or M.I.A., missing in action	لەجەنگدا ووتە
mg., milligram	هەزارەکی گرام؛ میلیگرام
mgr., manager	کارگێڕ؛ بەڕێوەبەر
mgt., management	کارگێڕی؛ بەڕێوەبەرایەتی
mi., mile	میل
Mlle., mademoiselle	خاتوو (کچ)؛ خانم
Mlles., mademoiselles	خانمان (کچ)
Mme., madame	خاتوو (ژن)؛ خانم
Mmes., mesdames	خانمان
Mon., Monday	دووشەممە
MP, (١) member of parliament (٢) military police	(١) ئەندامی پەرلەمان. (٢) پۆلیسی سوپا
m.p.h., miles per hour	(ئەوێندە) میل لە کاتژمێرێکدا
Mr., mister	کاک؛ جەناب
Mrs., mistress	خاتوو (ژنی شوکەردی)
MS, manuscript	دەستووس
Ms., Miz	خاتوون؛ خانم (نازانووی ژنە کاتێک ئەزانی مێرددارە یا نا یا نەتەوێ بێلێ)
M.S., Master of Science	بەروانامەی ماستەری زانست
M.Sc., Master of Science	بەروانامەی ماستەری زانست

N

NASA, National Aeronautics and Space Administration	بەڕێوەبەرایەتی ئەتەرمی زانستی فەڕین و ئاسمان؛ ناسا
NATO, North Atlantic Treaty Organization	پەیمانەی باکووری ئەتلهنتی؛ پەیمانی ناتۆ
N.B., nota bene	بەوانە؛ تێبینی
N.B.A., National Basketball Association	رێکخراوی یاری باسکەتی ئەتەرمی
no. or No., (١) north (٢) number	(١) باکوور؛ سەرۆ. (٢) ژمارە؛ نەمرە
Nov., November	سەرپەلە؛ سەرماوەز
N.S.C., National Security Council	ئەنجومەنی ئاسایشی ئەتەرمی
N.Y., New York	شاری نیویۆرک؛ ویلايەتی نیویۆرک

O.A.S., Organization of American States
obs. or Obs., (١) obsolete (٢) obstetrics

Oct., October

OE. or O.E., Old English

O.E.D., Oxford English Dictionary

op. cit., (L. opere citato) in the work cited

OPEC, Organization of Petroleum Export Countries

oz., (١) ounce (٢) ounces

O

پښتوگروای وولټکلنې امریکا
(١) کون (ووشه) سیستم، خامښ، پلوهماو.

(٢) پزیشکولنې مددلیوون

کله پښان

(زمانې) ښکلنیزې کون

فرمېنکې ډکسلفورې ښکلنیزې

همان سمرچاره (پهروون)

نړیواله پښتوگروای وولټکلنې نمرت نیرممره

نولس ا شاتکزمیکې پاورن

P

p., page

PC or P.C., personal computer

Ph.D., (L. Philosophiae Doctor) Doctor of Philosophy

pkwy., parkway

pl., plural

p.m. or P.M., post meridiem

P.O., post office

P.O.B. or POB, post office box

POW, prisoner of war

pp., (١) pages (٢) past participle

prep., preposition

prof., professor

pron., pronoun

P.S., or p.s., postscript

لاپېره

کومپيوټري حلزې) ١ کومپيوټري کمپی

پهولنامې ډکټرېا

ړنګا ړنګاويان

کڼ (زمانه‌منه)

پاش نیومړی

پوسټخانه

سنوولې پوسټ ١ سنوولې پوسټخانه

دیلې جملې

(١) لاپېره. (٢) گمردنې سیمې کوردار (رؤنمان)

نامېزې پهرومندي

پروايسټد

راناو

دوا وړته ١ ټیپینې (له کولایې نامه‌ا پکاردهمېنې) وک

پهروون

نمجموعې ماموستایان و باوکودلېگان

PTA, or P.T.A., Parent-Teacher Association

Q

q.v., (L. quod vide) which see

شمېش بېینه (پهروون)

R

RADAR, Radio Detecting And Ranging

(١) دپارېکړنې شوون و ټایپېښوونکې دمرګاپه له دورموره

په شمېزې رادېټر

(٢) ټامېزې بېجېټېلاني ډم کاره رادار

دپارېکړې (دسرېټای نامه‌ا پکاردهمېنې)

جمهوری

بهرېز (لمنه)

پهروستارې بېولنامېدار

(مارې خولانورې مکېنېټه له خولکېنګدا

وډام پهرومونه ټکاپه

re., (١) reference (٢) regarding

Rep., Republican

rev. or Rev., reverend

RN, or R.N., registered nurse

r.p.m., revolutions per minute

R.S.V.P., (F. repondez s'il vous plait)

S

Sat., Saturday

Sep. or Sept., September

sgt., sergeant

شمسه

رمزېر! مشتاقان

عريف

sing., singular
SOS, Save Our Souls

St., (١) saint (٢) street
Sun., Sunday

تاك (رؤزمان)
رژگارمان كهن؛ فریامان كهن (شفره‌ی هاواركردنه بۆ فریا
كهوتن)
(١) پیر؛ پیاوی پیرۆز. (٢) شه‌قام
یهك شه‌مه

T

TB, or tb, tuberculosis
TDY, temporary duty
TOEFL, Test of English as a Foreign Language
Th. or Thurs. or Thu., Thursday
trans., transitive
Tu. or Tues., Tuesday
TV, Television

نه‌خۆشی سیل
نه‌ركی كاتی (له شوئینیکی جیا له شوئینی ئاسایی كار)
تاقیكردنه‌وه‌ی ئینگلیزی وهك زمانیکی بیگانه
پنج شه‌مه
كرداری تێپه‌ر (رؤزمان)
سێ شه‌مه
ته‌له‌فزیۆن

U

U.A.R., United Arab Republic
U.A.E., or UAE, United Arab Emirates
U.K., or UK, United Kingdom
UFO, Unidentified Flying Object
U.N., or UN, United Nations
UNESCO, United Nations Educational, Scientific, and
Cultural Organization
UNICEF, United Nations Children's Fund

Univ., university
UPI, United Press International
U.S. or U.S.A., or USA, (١) United States (٢) United
States of America
U.S.I.A., United States Information Agency
U.S.S.R., Union of Soviet Socialist Republics

كۆماری عهره‌بیی یه‌كگرتوو
میرنشینی عهره‌بیی یه‌كگرتوو
شانیشینی یه‌كگرتوو؛ به‌ریتانی
ته‌نی فزیوی نه‌ناسراو
نه‌ته‌وه یه‌كگرتووكان
رێخه‌راوی په‌روه‌مه‌ و زانست و كلتوری نه‌ته‌وه
یه‌كگرتووكان؛ یۆنیسكو
یونیسف؛ سنووقی نه‌ته‌وه یه‌كگرتووكان بۆ سه‌ره‌پرشتیی
منداڵان
زانكۆ؛ زانستگا
ئاژانسی رۆژنامه‌گه‌رێتی نێوده‌وله‌تی یه‌كگرتوو
ویلایه‌ته یه‌كگرتووكانی ئه‌مه‌ریكا؛ ئه‌مه‌ریكا
ئاژانسی ئه‌مه‌ریكا بۆ ده‌نگ و باس
یه‌كیه‌تی سۆقیه‌ت

V

V.G., very good
v.i., verb transitive
VIP, or V.I.P., very important person
vol., volume
vols., volumes
V.P., vice-president
v.t., verb transitive

زۆر باش
كرداری تێپه‌په‌ر (رؤزمان)
كه‌سیکی زۆر گرنگ؛ كه‌سایه‌تییه‌کی زۆر گه‌وره
په‌رگ (په‌رتووك)
به‌رگه‌كان (په‌رتووك – بۆ په‌رتووكی كه‌ چه‌ند به‌رگیکی هه‌بێ)
جینگری سه‌رۆك
كرداری تێپه‌ر (رؤزمان)

W

W.C., water closet (toilet)
Wed., Wednesday
WHO, or W.H.O., World Health Organization
wkly., weekly
WW, or W.W., World War

ئاوده‌سخانه؛ ئاوده‌س؛ سه‌رئاو
چوار شه‌مه
رێخه‌راوی ته‌ندروستی جیهانی
هه‌فتانه
جهنگی جیهانی

www, World Wide Web

تۆپی جیهانی (ی ئنترنیٲ)

X

Xmas, Christmas

کریسمس

Y

YMCA, or Y.M.C.A., Young Men's Christian Association

رٲځراوی گٲچ مەسیحیەکان

yr., year

سال

YWCA, or Y.W.C.A. or Y.W., Young Women's Christian Association

رٲځراوی ئافرەتە گٲچ مەسیحیەکان

بۆدابه زاندى جۆره ها كتيب: سهر داتى: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پراي دانلود كتابهاى مختلف مراجعه: (منتدى اقرا الثقافى)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتيب (كوردى , عربى , فارسى)

فەرھەنگی

ئازادی

ئینگلیزی-کورەدی

